

AZÎZÎ DÎVÂNI VE İSTANBUL ŞEHRENGİZİ'NİN SÖZLÜĞÜ
[BAĞLAMLI DİZİN VE İŞLEVSEL SÖZLÜK]

(Yüksek Lisans Tezi)

Mehmet ALTINOVA

Kütahya - 2019

T.C.
KÜTAHYA DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

AZÎZÎ DÎVÂNİ VE İSTANBUL ŞEHRENGİZİ'NİN SÖZLÜĞÜ
[BAĞLAMLI DİZİN VE İŞLEVSEL SÖZLÜK]

Danışman:
Doç. Dr. Ersen ERSOY

Hazırlayan:
Mehmet ALTINOVA

Kütahya- 2019

Kabul ve Onay

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Bu çalışma, jürimiz tarafından. Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim/Anasanat Dalında
YÜKSEK LİSANS TEZİ ÇALIŞMA RAPORU olarak kabul edilmiştir.

Başkan .....

Doç. Dr. Gülay DURMAZ

Üye .....

Doç. Dr. Ersen ERSOY

Üye .....

Doç. Dr. Atilla BATUR

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

İmza

Doç. Dr. Ayhan KAHRAMAN

Enstitü Müdürü

Bilimsel Etik Bildirimi

Yüksek Lisans tezi olarak hazırladığım “Azîzî Dîvânı ve İstanbul Şehrengizi’nin Sözlüğü [Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük]” adlı çalışmamın öneri aşamasından sonuçlandığı aşamaya kadar geçen süreçte bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle uyduğumu, tez içindeki tüm bilgileri bilimsel ahlak ve gelenek çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığımı, bu çalışmamda doğrudan veya dolaylı olarak yaptığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu beyan ederim.

...../...../2019

Mehmet Altınova

Özgeçmiş

Mehmet Altınova, 17.04.1994'te İstanbul'da doğdu. Aslen Amasyalıdır. Liseyi Eyüpsultan ilçesine bağlı Rami Atatürk Anadolu Lisesinde 2012 yılında tamamladı. Ardından sırasıyla 2016 yılında Uludağ Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı, 2017 yılında Anadolu Üniversitesi Uluslararası İlişkiler lisans programını bitirdi. 2016 yılında Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı A.B.D. 2018 yılında ise İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Bilim Tarihi programına kaydoldu. Avrupa Birliği Bakanlığı bünyesinde yapılan çeşitli uluslararası projelerde aktif olarak görev aldı. Millî Eğitim Bakanlığında kısmî zamanlı sınıf öğretmenliği yaptı. Ulusal ve uluslararası hakemli dergilerde makaleleri yayımlandı. Eğitimine devam eden Mehmet Altınova, Nişantaşı Üniversitesi Yabancı Diller Fakültesinde öğretim görevlisidir.

ÖZET

AZÎZÎ DÎVÂNİ VE İSTANBUL ŞEHRENGİZİ'NİN SÖZLÜĞÜ [BAĞLAMLI DİZİN VE İŞLEVSEL SÖZLÜK]

ALTINOVA, Mehmet
Yüksek Lisans Tezi, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı
Tez Danışmanı: Doç. Dr. Ersen Ersoy
Ocak, 2019, 2160 sayfa

Kelime, bir ya da birkaç heceden oluşan dil birimleridir. Kelimeler cümle ya da cümle üstü birlikler içerisinde başka kelimelerle yan yana geldiğinde değişik anlam katmanları oluşturmaktadır. Bunun yanında tarihsel olarak da kelimelerin anlamları zamanla değişmiş ve bu değişme neticesinde eski edebî metinlerin anlamlandırılması bir hayli zorlaşmıştır.

Bu çalışmada XVI. yüzyılın sıra dışı şairi olarak tavsif edilen Azîzî'nin *Dîvân*'ı ve *İstanbul Şehrengizi*'nin bağlamli dizini ve işlevsel sözlüğü hazırlanmıştır. Şairin şiirlerindeki kelimelerin diğer kelimelerle olan ilintisi tespit edilmiş ve ortaya çıkan zengin mana katmaları şiirdeki bağlama göre anlamlandırılmıştır.

Bu çalışmada Azîzî'nin *Dîvân*'ı ve *İstanbul Şehrengizi* ele alınmış, Azîzî'nin kelimelere yüklediği anlamların en doğru şekilde tespit edilmesi amaçlanmıştır. Böylece şairin kelimelerindeki anlamlar bağlamli olarak incelenmiş, XVI. yüzyılın söz varlığına ve leksikoloji literatürüne katkı sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Azîzî, Dîvân, İstanbul Şehrengizi, Bağlamli Dizin ve İşlevsel Sözlük, XVI. yüzyıl.

ABSTRACT**THE GLOSSARY OF AZIZI'S DİVAN AND SEHRENGİZ OF İSTANBUL
[CONCORDANCE AND FUNCTIONAL DİCTIONARY]****ALTINOVA, Mehmet****M.A. Thesis, Department of Turkish Language and Literature****Supervisor: Assoc. Prof. Ersen Ersoy****January, 2019, 2160 pages**

The words are a piece of language which consist of one or more syllables. When the words are adopted variously in sentential unities, several semantic stratum compose diversely. Besides, the semantics of languages have changed in times historically and as the result of that it is very compulsion to comprehend the old literary texts.

In this work, a concordance and functional lexicon of "Divan" and "İstanbul Sehrengizi" by Azizi, who is mentioned as the unusual poet of the 16th century, are disposed. The connection between his vocabulary in poetry and other words in general is confirmed, and these substantial semantic stratum are interpreted according to the context of the poem.

The main purpose of this work is confirming the meanings of the words which Azizi created in his poetry in the most correct way. Thereby, the meanings of the poet's words are discussed contextually, making a contribution to vocabulary existence of the 16th century. Besides, with the help of word contexts in poems, the works of Azizi which are mentioned here are analysed. And finally, this work is supposed to make a contribution for lexicology in literature.

Keywords: Azizi, Divan, Istanbul Sehrengizi, Concordance and Functional Glossary, 16th century.

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ÖZET	v
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLolar LİSTESİ.....	x
KISALTMALAR.....	xi
TRANSKRİPSİYON HARFLERİ	xii
ÖN SÖZ	xiii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM AZİZİ HAKKINDA BİLGİLER

1.1. AZİZİ’NİN HAYATI, SANATI VE ESERLERİ.....	6
1.2. AZİZİ HAKKINDA YAPILAN ÇALIŞMALAR.....	10
1.3. AZİZİ’NİN ESERLERİNDEN HAREKETLE ŞAİRİN KAYNAKLARI	11

İKİNCİ BÖLÜM AZİZİ DİVÂNİ İNCELEMESİ

2.1. KALIP İFADELER	17
2.1.1. Atasözleri	17
2.1.2. Deyimler	18
2.1.3. Hadis	19
2.1.4. Dua İfadeleri	21
2.1.5. Argo Tabirler	21
2.2. AZİZİ DİVÂN’INDA ŞAHISLAR	21
2.2.1. Temel Şahıslar	21
2.2.1.1. Sevgili.....	21
2.2.1.2. Âşık	22
2.2.1.3. Rakip	23
2.2.2. Klasik Mesnevîlerde Yer Alan Şahıslar.....	24
2.2.2.1. Vâmık u Azrâ	24
2.2.2.2. Leylâ vü Mecnûn.....	24
2.2.2.3. Ferhad u Şîrîn/ Hüsrev ü Şîrîn.....	25
2.2.3. Şehnâme’de Yer Alan Şahıslar	26
2.2.3.1. Gîv	26
2.2.3.2. Rüstem.....	27
2.2.3.3. Hüsrev	27
2.2.3.4. Behram	28
2.2.3.5. Zâl.....	28
2.2.3.6. Behmen.....	29

2.2.3.7. İskender	29
2.2.3.8. Hızır.....	30
2.2.3.9. Kaydâfe	30
2.2.3.10. Cem/ Cemşîd	31
2.2.3.11. Kahraman	32
2.2.3.12. Dârâb ve Dârâ.....	32
2.2.3.13. Nûşirevân.....	33
2.2.3.14. Ehremen.....	33
2.2.4. Dinî Şahıslar.....	34
2.2.4.1. Hz. Muhammed ve Hz. Muhammed'in Devrini Yansıtan Kişiler	34
2.2.4.2. Hz. Âdem.....	35
2.2.4.3. Hz. İsâ.....	36
2.2.4.4. Hz. Musa	37
2.2.4.5. Hz. Yakup.....	37
2.2.4.6. Hz. Yusuf.....	38
2.2.4.7. Hz. İbrahim.....	39
2.2.4.8. Hz. Hasan	40
2.2.4.9. Dört Halife.....	40
2.2.5. Tarihî Şahıslar	41
2.2.5.1. Padişahlar	41
2.2.5.1.1. Kanunî Sultan Süleyman.....	41
2.2.5.1.2. Sultan II. Selim	42
2.2.5.1.3. Sultan III. Murad.....	42
2.2.5.2. Diğer Devlet Adamları	43
2.2.5.2.1. Rüstem Paşa	43
2.2.5.2.2. Şemsi Ahmed Paşa.....	44
2.2.5.2.3. Lala Mustafa Paşa.....	45
2.2.5.2.4. Haydar Paşa	45
2.2.5.2.5. Çavuş Ahmed.....	46
2.2.5.2.6. Yedi Kule Dizdarlarından Mehmed Ağa	46
2.2.5.2.7. Kiler Kâtibi Âlî	47
2.2.5.2.8. Mehmed Çelebi.....	47
2.2.5.2.9. Kara Han	48
2.3. AZÎZÎ DÎVÂN'INDA RİNT VE ZÂHİT MEŞREPLERİ.....	49
2.3.1. Azîzî Dîvân'ında Rintlik.....	49
2.3.2. Azîzî Dîvân'ında Zâhitlik	49
2.4. DÎVÂNDAN KULLANILAN VEZİNLERİN İSTATİSTİKSEL VERİLERİ	50
2.5. TEZKİRELERİN IŞIĞINDA AZÎZÎ'NİN ŞİİRLERİ ÜZERİNE	
DÜŞÜNCELER	51
2.6. AZÎZÎ DÎVÂNI'NDAKİ ŞÂİRLER	55
2.7. AZÎZÎ DÎVÂN'INDA YER ALMAYAN ŞİİRLER	57

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
AZİZİ’NİN İSTANBUL ŞEHRENGİZİ ADLI ESERİNİN İNCELENMESİ

3.1. KALIP İFADELER	63
3.1.1. Atasözleri	63
3.1.2. Deyimler	63
3.1.3. Âyetler.....	64
3.1.4. Dualar.....	64
3.2. İSTANBUL ŞEHRENGİZİ’NDE ŞAHISLAR.....	65
3.2.1. Eserde Yer Alan Güzeller ve Güzellerin Özellikleri	65
3.2.2. Eserde Yer Alan Şahısların Meslekleri ve İsimlerine Dair Değerlendirmeler	66
3.3. AZİZİ’NİN İSTANBUL ŞEHRENGİZİ’NİN YENİ NÜSHASI.....	68
SONUÇ.....	69
EKLER.....	72
KAYNAKÇA.....	2154
DİZİN.....	2159

TABLULAR LİSTESİ**Sayfa**

Tablo 2.1: Azîzî Dîvânî'nda Kullanılan Deyimler ve Deyimlerin Sıklığı.....	18
Tablo 2.2: Azîzî Dîvânî'nda Kullanılan Vezinler ve Vezinlerin İstatistiksel Verileri...	51
Tablo 2.3: Azîzî Dîvânî'nda Geçen Şairler.....	56
Tablo 3.1: Azîzî'nin İstanbul Şehrengizi'nde Kullanılan Deyimler ve Deyimlerin Sıklığı.....	64

KISALTMALAR

AGE	Adı Geçen Eser
AKT.	Aktaran
B.	Oğlu
BK.	Bakınız
C.	Cilt
D.	Doğum
DİB	Diyanet İşleri Başkanlığı
ED.	Editör
G.	Gazel
İ.Ş.	İstanbul Şehrengizi
K.	Kaside
MAT.	Matla
MES.	Mesnevî
MÜS.	Müseddes
OSEDAM	Osmanlı Edebiyatı Araştırmaları Merkezi
Ö.	Ölüm Tarihi
s.	Sayfa
ss.	Sayfa sayısı/aralığı
TAH.	Tahmis
TDK	Türk Dil Kurumu
TEBDİZ	Tarih ve Edebiyat Metinleri Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlüğü
TDV	Türkiye Diyanet Vakfı
VD.	Ve diğerleri
YY.	Yüzyıl

TRANSKRİPSİYON HARFLERİ

ا	Āā
آ	Ŝŝ
ح	Ĥĥ
خ	Ĥĥ
ذ	Zz
ص	Sş
ض	Dd/ Źz
ط	Tt
ظ	Zz
ع	‘
غ	Ĝg
ق	Ķk
گ	Ññ
	Ūū
	v
	ī Ī

ÖN SÖZ

XXI. yüzyılda etkili olarak kullanılan teknolojinin gün geçtikçe gelişmesiyle birlikte bilimsel araştırmalar ve araştırmaların yöntemleri de değişmiş, bu değişim edebiyatta da kendini göstermiştir. Türk edebiyatı da bu yeni araştırma metotlarının kullanılmasıyla bilimsel metotta bir yenileşmenin içerisine girmiştir.

Bu çalışma Türk Edebiyatı ve Tarihi Metinlerinin Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlüğü (TEBDİZ) projesi kapsamında yapılmıştır. Proje, tarihî ve edebî metinlerin bağlamdan hareketle sözlüğünü ve dizinini çıkarmayı amaçlamaktadır.

Bu çalışmaya katkı sağlamak için XVI. yüzyılda yaşamış Azîzî'nin *Dîvân*'ı ve *İstanbul Şehrengizi*'nin bağlamlı dizin ve işlevsel sözlüğünü hazırlamaya karar verdik. Çalışma hazırlanırken ilk önce sözü edilen eserler TEBDİZ veritabanına yüklenmiş ardından sözcüklerin beyitlerdeki bağlamlarından hareketle anlamları verilerek şairin şiirde vermek istediği anlam tespit edilmeye çalışılmıştır. Çalışma hazırlanırken pek çok yazma ve neşir sözlük kullanılmış ve en doğru sonuçlar için proje içerisinde görev alan hocalardan yardım alınmıştır.

Bu tez hazırlanırken yardımlarını gördüğüm, bize her daim destek olan danışmanım Doç. Dr. Ersen Ersoy'a, tanışmaktan ve hocam olmasından dolayı mutluluk duyduğum Doç. Dr. Atillâ Batur'a teşekkür ediyorum. Çeşitli konularda yardımlarını gördüğüm TEBDİZ koordinatörü Prof. Dr. İsmail Hakkı Aksoyak hocama, Arş. Gör. Bilal Güzel'e ve benim için oldukça güç beyitleri bıkmadan kolaylıkla anlamlandıran Prof. Dr. Ahmet Atillâ Şentürk'e teşekkürü borç bilirim. Bunun yanında başta Doç. Dr. Gülay Durmaz olmak üzere lisans eğitimimi tamamladığım Uludağ Üniversitesi öğretim üyelerine, beni Türk Dili ve Edebiyatı bölümünü okumaya teşvik eden öğretmenim Şenay Aran'a, tanıştığım için mutluluk duyduğum ve çalışma sırasında yardımlarını gördüğüm arkadaşlarım Uğur Tokçesi, Uğur Kaya, Cihan Dadaş ile Şule Kandemir Öksüz'e, eğitim hayatım boyunca destekçim olan aileme ve beni çalışmaya teşvik eden öğrencilerime teşekkürlerimi sunuyorum.

Mehmet Altınova
Eyüpsultan, 2019

TEZ METNİ

GİRİŞ

Kelimeler, zaman içinde değişim gösteren dil ögeleridir. Şairler, sanatkârlar ve bilim adamları gibi toplumun aydın tabakasını oluşturan kişiler, bu dil ögesini işleyerek yeni anlamlar kazandırırılar. Bazı kelimeler zamanla anlam genişlemesine uğrarken bazıları ise anlam daralmasına uğrarlar veya kullanımdan düşerler. Dil içerisindeki kelimelerin kullanımda olması ya da var olan anlamının dışında yeni anlamlar eklenerek kullanımına devam edilmesinde halkın ve özellikle daha önce zikredilen aydın kesimin etkisinin olduğu inkâr edilemeyecek bir gerçektir.

Zaman ilerledikçe bazı etmenlere bağlı olarak kelimeler, farklı anlam dairesi oluştururlar. Bu anlamların oluşumunda şairlerin ve yazarların rolü oldukça yüksektir. Şairler, tasavvur ettikleri hayalleri ifade edecek dili yeterli görmediklerinde çevresinde bulunan herhangi bir nesneyi teşbih unsuru olarak görüp kullanarak dili bir üst seviyeye çıkarma eğilimi gösterirler. Teşbih-i mufassaldan açık istiareye kadar geçen süreçte şairler, Walter Porzig'in ifadesiyle "dil denen mucizeyi" zenginleştirmiş ve kelimelerin çok katmanlı olmasını sağlamışlardır. Şairler, birden fazla anlamı olan kelimelerin anlamlardan birini ya da birden fazlasını şiirinde kasıtlı bir şekilde kullanmış ve bu sayede sanatkârane bir söyleyiş gerçekleştirmeyi hedeflemişlerdir. Şairlerin bu tutumu klasik Türk edebiyatına ait metinlerin anlamlandırılmasını zorlaştırmıştır.

Bu zorluğu aşmak için Batı'da *concordance* adı verilen sözlükler oluşturulmuştur. Başlangıçta bu sözlükler, kutsal metinlerde geçen kelimeleri anlamlandırmak için hazırlanmışsa da zamanla edebî metinlerin anlaşılmasına da hizmet etmiştir.¹

Furkan Öztürk'ün 2007 yılında hazırladığı *Bâkî Dîvân'ı Sözlüğü* Türkiye'deki ilk bağlamli sözlüktür.² Ardından Özer Şenödeyici'nin hazırladığı *Nâilî Dîvân'ı Sözlüğü*³

¹ Batı'da 15. yüzyılda gerçekleşen Aydınlanma dönemi ile birlikte her millet İncil'i kendi diline çevirmiş ve bu çeviri faaliyetleri sırasında çevirinin doğru olması için concordance (bağlamli) sözlüklere önceki yüzyıllardan daha fazla ihtiyaç duyulmuştur. Daha sonra bu sözlükler diğer edebî metinler için de hazırlanmıştır. Günümüzdeki süreçte Batı'daki concordance sözlüklerin gelişimine benzemektedir. Öyle ki X-XV. yüzyıl arasında Kur'an-ı Kerim'in sözlüğü oluşturulmaya, satırlı tercümler yapılmaya başlanmış ve günümüzde ise bu süreç edebî metinlerin dahil olmasıyla birlikte kapsamı genişlemiştir.

² Sözü edilen çalışma için bk. Furkan, Öztürk, (2007), *Bâkî Dîvân'ı Sözlüğü*, Doktora Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi.

³ Sözü edilen çalışma için bk. Özer, Şenödeyici, (2011), *Nailî Divan'ı Sözlüğü*, Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi.

ve diğ er ç alışmalar gelmektedir.⁴ Teknolojinin ilerlemesi ve internetin etkin kullanımıyla birlikte Türkiye’de bu ç alışmalar Tarih ve Edebiyat Metinlerinin Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlüğü (TEBDİZ) projesi kapsamında yapılmaya devam etmektedir. Alanında uzman araştırmacılar, yüksek lisans ve doktora öğrencileri hocalarının danışmanlığında bu ç alışmaları sürdürmektedirler. Bu ç alışmaların amacı hem metinlerin bağlamlı sözlüklerini hazırlamak hem de elektronik bir ortamda dizinini oluşturmaktır. Gönüllülük esasına dayanan bu ç alışmanın 2023 yılı içerisinde tamamlanması hedeflenmektedir.⁵

Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlüklerinin niçin ihtiyaç olduğunu örneklerle şu şekilde açıklamak mümkündür:

- Doğal bir süreç olan dilin zamanla değişimi sonucunda kelimelerin anlamlarında da değişimler olur. Örneğin “yavuz” kelimesinin ilk anlamı “kötü, fena” iken zamanla bu menfi anlam yerine “gürbüz, sert, güçlü” anlamları ön plana çıkmıştır.
- şairlerin kelimeleri sanatkârane biçiminde kullanması sebebiyle metinlerin anlaşılmasında bu sözlüklerin önemi büyüktür. şairler, sanatçı kimliklerini ön plana çıkarmak için metin içerisinde kelimelerin temel anlamlarından ziyade temel anlamın dışındaki diğ er anlamlarını kullanırlar. Azîzî’den şu beyit buna örnek olarak verilebilir:

Āh u feryādı **hüseyniye çıkar ‘uřřākuñ**

Görse āgyār-ı Yezīd olduğunu yār-ı Ĥasen (G. 260/3)

Burada “uřřāk” hem âşıklar demek olup aynı zamanda musikide makam adıdır. Buna benzer şekilde “hüseynî” kelimesi hem “Hz. Hüseyin” hem de “makam” olarak kullanılmıştır. “çık-” ise beyitte hem “yukarıya çıkmak”, “huzura varmak” hem de musikide “makam değiştirmek” anlamına gelmektedir. şairlerin kelimeleri bu örnekte olduğu gibi farklı anlamlarda kullanmaları bu tip sözlüklerin oluşturulmasını zorunlu kılmaktadır.

- Kelimeler, tek başlarına kullanıldıklarında farklı anlamda oldukları hâlde yanına gelen kelimelerle birlikte bambaşka anlam kazanırlar. Bu sebeple şairler, şiirini oluştururken kelimelerin dizilimine önem verirler. Örneğin “var” kelimesini tek

⁴ YÖK veritabanında 15 Aralık 2018 tarihinde yaptığımız taramaya göre yüksek lisans ve doktora tezi olarak toplam yirmi iki bağlamlı dizin ve işlevsel sözlük hazırlanmıştır. Aynı tarihte yapılan taramaya göre altı yüz seksen sekiz eser işlenmekte olup TEBDİZ verilerine göre bu işlemlerin %20’sinden fazlası tamamlanmıştır.

⁵ TEBDİZ projesi ile ilgili ayrıntılı bilgiyi projenin web sitesinde bulmak mümkündür.

başına “var, yokun karşıtı”; “ise” sözcüğünü de “şart anlamı katan edat” olarak tanımlamak mümkündür. XVI. yüzyılda bu iki kelimenin yan yana gelmesi bazen “galiba, her halde, sanırım” anlamına gelmektedir. Örneğin Azîzî’nin şu beytinde “var ise” kelime grubu hem “mevcutsa” hem de “galiba” anlamını taşımaktadır:

Atılır üstine varsa kûyuña dîv-i ‘adū

Her şihâbı kavş-i gerdünuñ bir oğdur **var ise** (G. 338/4)

- Türk dilinin sorunlarından biri de Türk dilinin etimoloji ya da genel bir sözlüğünün tam anlamıyla yapılamamış olmasıdır. Farklı yüzyıla ait sözlükler yapılmış⁶ olsa da tüm yüzyılları kapsayan sözlük henüz yapılamamıştır. Bağlamlı dizin ve işlevsel sözlüklerin hazırlanmasıyla birlikte sözcüklerin bağlamlarından hareketle, örneklili bir şekilde tüm yüzyılları kapsayan bir sözlüğün hazırlanmasına olanak sağlanacaktır. Aslına bakıldığında yapılan her bağlamlı sözlük böyle bir sözlüğün hazırlanmasına katkı sağlamaktadır.
- Şairler, dili inceltip anlamı daha da yoğunlaştırmak için önce teşbih-i mufassal ardından teşbih-i belîğ ve en son açık istiare ile kelimelerin anlamlarına yoğunluk katmışlardır. Buna örnek olarak “put” anlamına gelen “sanem” kelimesi, şairler tarafından zamanla mazmun hâle getirilerek sevgili bağlamında kullanılmıştır. Azîzî’nin *Dîvânı*’nda bu kullanıma örnek olarak şu beyit verilebilir:

Gel çemenden yaña şu gibi revâne olalum

Nevbahâr erişdi geldi ey **şanem** seyrân günü (G. 361/3)

Bu sebeplere bağlı olarak XVI. yüzyılın şairlerinden Azîzî’nin *Dîvân*’ı ve *İstanbul Şehrengizi* eserlerinin bağlamlı dizin ve işlevsel sözlüğünü hazırlama ihtiyacı duyuldu. Sözlük hazırlanırken TEBDİZ veritabanına Azîzî’nin sözü edilen eserlerinin transkripsiyonlu metni yüklendi. Ardından bağlama uygun olarak kelimeler anlamlandırıldı. Sözlüğü oluştururken şu konulara önem verildi:

- *Azîzî Dîvân*’ı ve *İstanbul Şehrengizi*’nin bağlamlı dizin ve işlevsel sözlüğü hazırlanırken metin neşirlerinin sağlam olmasına dikkat edildi.

⁶ Örneğin Mertol Tulum’un hazırladığı Meninski’nin Thesaurus sözlüğü. Bk. Mertol Tulum, (2011), *XVII. Yüzyıl Türkçesi ve Söz Varlığı*, Ankara: TDK. Yayınları.

- Kelimeler anlamlandırılmadan önce beytin arka planındaki anlam tespit edilmeye çalışıldı. Her ne kadar eskiler, “*Mana şairin karnındadır.*”⁷ dese de metindeki birtakım ipuçları sayesinde metnin özünün anlaşılması için çaba gösterilip şairin kastettiği anlam tespit edilmeye çalışıldı. Bu yapılırken klasik Türk edebiyatının genel geçer ilkelerine, diğer tanıklardaki kullanımlara ve bu beyitlerdeki kelimelerin birbiriyle olan ilintilerine dikkat edildi.
- Çalışmayı hazırlarken sahada yayımlanan yeni çalışmalar takip edildi. Özellikle sözlük alanındaki çalışmalar temin edilmeye çalışıldı. Örneğin çalışmamız sürerken Ahmet Atillâ Şentürk’ün *Osmanlı Şiiri Kılavuzu* adlı eserinin ikinci cildi yayımlandı (Şentürk, 2017). Bu yayım öncesindeki anlamlandırılan kelimeler, yeni yayınların içerdiği bilgilere göre yeniden kontrol edildi.
- Sözlüğün kullanımında kolaylık sağlamak amacıyla madde başları alfabetik olarak sıralandı.
- Kelimelerin temel anlamlarının yanında varsa yan anlamları, mecaz anlamları, terim anlamları yahut kastedilen anlamları “II” işaretiyle verildi.

Çalışma giriş dışında üç ana bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde Azîzî’nin hayatı, sanatı, eserleri ve Azîzî’yi ele alan çalışmalar hakkında bilgi verilip eserlerinden hareketle şairin kullandığı kaynaklar tespit edilmeye çalışılmıştır.

Çalışmanın ikinci bölümünde bağlamdan hareketle *Azîzî Dîvânı*’ı incelenmiştir. Bu bölüm içerisinde *Azîzî Dîvânı*’nda yer alan şahıs isimleri, kalıp ifadeler, vezin kullanımlarının istatistiksel verileri, rint ve zahit ilişkisi, tezkirelerin ışığında Azîzî’nin şiirleriyle ilgili görüşler ile *Dîvân* içerisinde yer alan şairlerin listesi hakkında bilgi verildi.

Çalışmanın üçüncü kısmı tezkireciler tarafından sıra dışı bir eser olarak değerlendirilen Azîzî’nin *İstanbul Şehrengizi*’nin incelenmesine ayrılmıştır. Bu başlık, tıpkı bir önceki bölümde olduğu gibi kalıp ifadeler, eser içerisindeki şahıslar ve eserin yeni bir nüshasının tanıtımını kapsamaktadır.

Ekler kısmı ise her iki eserin TEBDİZ projesi kapsamında oluşturulan Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlüğüne ayrılmıştır. Her iki eserin sözlüğü ayrı olarak verilmiş, böylece sözlüğün kullanımında kolaylık sağlanmıştır.

⁷ Sözü’nün aslı “el-mânâ fî batını’ş-şâir” olup bu sözle şiirdeki gerçek mananın şairin kendisinde gizli olduğu anlatılmak istenmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

AZÎZÎ HAKKINDA BİLGİLER

1.1. AZİZİ’NİN HAYATI, SANATI VE ESERLERİ

XVI. yüzyıl, Osmanlı’nın bilimde, sanatta ve siyasette önemli başarılar elde ettiği dönemdir. Bu yüzyılda Fuzûlî, Bâkî, Bağdatlı Ruhî gibi pek çok şair yetişmiş ve edebiyat tarihimizde yer almıştır.

Azîzî de Osmanlı’nın bu başarılı döneminde yetişen şairlerden birisidir. Pek çok şair gibi kaynakların çoğunda zikredilmiş fakat Azîzî’nin hayatı hakkında fazla bilgiye yer verilmemiştir.

Kınalızâde Hasan Çelebi (ö. 1604), Riyâzî (ö. 1644), Gelibolulu Mustafa Âlî (ö.1600), Kâtib Çelebi (ö. 1644), Müstakimzâde Süleyman Sadeddin (ö. 1788) ve Şemseddin Sâmî’den (ö. 1904) edindiğimiz bilgilere göre asıl ismi Mustafa’dır. Âşık Çelebi (ö. 1571) ve Pervane Bey adının Mehmed olduğunu söylese de Kınalızâde Hasan Çelebi, Azîzî’yi tanıtırken seçilen beyitlerin şairin kendisi tarafından mektupla gönderildiğini yazar. Dolayısıyla şairin adı Mustafa olmalıdır (Ersoy, 2012: 140). Bunun dışında Mehmed Süreyya (ö. 1909) da *Sicill-i Osmanî*’de adının Mustafa olduğunu, Yedikule dizdarlarının kethüdalığını yaptığını ve 993 (1585) yılında vefat edip Yedikule dışında medfun olduğunu söylemiş, şair olduğuna vurgu yapmıştır (Süreyya, 1996: 346). Aynı bilgileri Jutta Çıkar, *Türkischer Biographischer Index* adlı eserinde vermiştir (Çıkar, 2011: 151).

Kaynakların tamamında şairin İstanbullu olduğu ve Yedikule dizdarlarının kethüdalığını yaptığı belirtilir. Ayrıca Âşık Çelebi ve Gelibolulu Âlî, şairin iyi bir mücellit olduğunu da aktarır.

Azîzî’nin bir tarikata mensubiyeti olup olmama konusunda kaynaklarda bilgi yoktur. Buna karşın çağdaşı olan Hayâlî Bey (ö. 1557) gibi melamîleğe yakın olduğu ihtimal dahilindedir. Dîvân’daki şu beyit şairin melamete yakın bir düşünce olduğunun kanıtı niteliğindedir:

Kûy-ı ‘ışkuñ içre cānā ‘āşık-ı dīvāneler

Rûz u şeb ‘uryān gezer ‘uryān tûrur ‘uryān yatur (G. 83/3)

Şair hakkında bilgi veren kaynakların tamamına bakıldığında Azîzî’nin şiir söyleme kabiliyeti konusunda ittifak içerisinde olduğu görülmektedir. Âşık Çelebi, onun şiiri hakkındaki değerlendirmesini Azîzî’nin mesleğine ve mahlasına da telmihte bulunarak şu şekilde yapmaktadır:

Egerçi hurfetde müceliddür, ammâ san'at-ı şî'rde gayet müceddiddür. Vâkı'â Mısr-ı nazmun 'Azizidür, anunçün mahlası dahı 'Azîzî'dür (Kılıç, 2010: 1074).

Onun şiirine baktığımızda Âşık Çelebi'nin yerinde bir tespit yaptığını söylemek mümkündür. Azîzî'nin şiirinde bîkr-i mananın fazlaca bulunduğunu ve şiirde yenilik yapmak istediğini söyleyebiliriz.

Gelibolulu Âlî, *Künhü'l-Ahbâr* adlı tarih türündeki eserinde Azîzî hakkında Âşık Çelebi gibi onun mesleğine ve şiirdeki yenilik isteğine atıfta bulunarak şu değerlendirmeyi yapmaktadır:

Hurfeti mücellid ve tahsîl-i ma'rifetde mücidd iken Yedi Kullede hisâr eri oldı. Lâkin bî-'ayb Hudâdur zen-dost olup ba'z-ı bîkr-i ma'nâlara dest-res buldı.” (İsen, 1994: 316).

Kınalızâde Hasan Çelebi, *Tezîketü's-şuara*'sında, Azîzî'nin şiir söyleme konusunda çalıştığını ve bu ilimle ilgilendiğini, şairlik yönünün son derece sağlam olduğunu söyler. (Kutluk, 2014: 630)

Azîzî'nin vefatına dair üç kaynakta bilgi geçmektedir. Fâizî'ye göre 993/1585 yılında vefat etmiştir. Şairin vefatına Beyram Bey, “*Kodı burç-ı bedeni cân-ı Azîzî gitdi*” mısra ile tarih düşürmüştür (Fâizî, 72a). Müstakimzâde Süleyman Sadeddin de *Mecelletü'n-Nisâb* adlı eserinden öğrendiğimiz bilgiye göre Azîzî'nin vefat tarihi konusunda Fâizî ile ittifak içerisinde (Müstakimzâde, 318b). Kâtib Çelebi de *Keşfü'l-zünûn* adlı eserinde Kafzâde Fâizî'nin söylediği gibi hicri 993 senesinde vefat ettiğini belirtir.

Azîzî'nin iki eseri bulunmaktadır. Bunlardan ilki şairin *Dîvân*'ıdır. Azîzî'nin *Dîvân*'ı hakkında *Zübdetü'l-Eşâr* (Kayabaşı, 1997: 402-403), *Keşfü'z-zünûn* (Balcı, 2007: 658) ve *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*'nde (Komisyon, 1977: 268) bilgi bulunmaktadır. Kâtib Çelebi, şairin *Dîvân*'ının Türkçe olduğunu belirtmiş, *Zübdetü'l-Eş'âr*'da ise *Dîvân*'ının görüldüğü belirtilerek “Azîzî” mahlasıyla şiirlerinden örnekler verilmiştir.

Ersen Ersoy'un neşrindeki giriş kısmından edinilen bilgiye göre eserin varlığından ilk bahseden kişi Oliver Codrington'dur. Codrington, İngiltere'de Kraliyet Doğu Bilimleri Topluluğu (Royal Asiatic Society) Kütüphanesi'ndeki Türkçe yazmaların envanterini çıkardığı eserinde bu eseri tavsif etmiş fakat bu tavsifin yeterli olmadığı kanaatine varan Ersoy, eseri yeniden vasıflandırmıştır (Ersoy, 2013).

Ersen Ersoy, tek nüshası İngiltere’de Kraliyet Doğu Bilimleri Topluluğu (Royal Asiatic Society) Kütüphanesi’nde Türkçe 34 numaralı yazmanın içerisinde bulunan *Dîvânî*’ni yayımlamıştır (Ersoy, 2013). *Dîvân* içerisinde beş kaside, bir mesnevî, üç yüz seksen dokuz gazel, dört müseddes, dört tesdis, bir terci-i bend, seksen bir matla⁸, yirmi altı kıta, yirmi sekiz tarih, kırk beş muamma, yirmi dört lugaz ve bir tahmisten oluşmaktadır. Kasidelerin kime yazıldığı hakkındaki bilgiler Ersoy’un çalışmasında olup burada değinilmemiştir. Fakat beşinci kaside olarak değerlendirilen *Cevab-nâme* çok farklı bir tarza sahip olduğu için ayrı bir öneme sahip olduğunu söylemek gerekir. Bu kasidede Azîzî, kendi yaşadığı çevreden bazı kesitler verip XVI. yüzyılın mahalle hayatını okuyucuya yansıtır. Bu eserin kaside nazım şekliyle yazılmış bir İstanbul şehrengizi olarak değerlendirilmesi mümkündür.

Azîzî’nin ikinci eseri olan *İstanbul Şehrengizi*’ne gerek şair hakkında bilgi veren kaynaklar gerekse bugünün araştırmacıları ayrı bir önem atfederler. Zira sözü edilen şehrengiz, klasikleşen bir durum olan bir şehrin güzelliğini veya erkek güzellerini anlatmasından ziyade şehirde bulunan kadınların vasıflarını anlatmaktadır. Bu bakımdan *İstanbul Şehrengizi*’nin daha önce görülmemiş anlatım tekniği ve konu bakımından diğer şehrengizlerden farklı olması araştırmacıların dikkatini çekmiştir. Azîzî, *İstanbul Şehrengizi*, *Nigâr-nâme* yahut tam adıyla *Şehr-Engîz-i İstanbul Der-Hûban-ı Zenân/Nigâr-nâme-i Zevk-Âmîz Der-Üslûb-ı Şehr-Engîz* adlı eserinde isminden de anlaşıldığı üzere şehrengiz edasıyla yazdığı kadınların vasıflarını anlatmaktadır. Bu eserde şair, elli güzeli üçer beyit ile anlatmış ve onların güzelliklerini vasıflandırmıştır. Şair, güzellerin kimi zaman nesebinden kimi zaman mesleğinden bahsetmiş ve bahsi geçen elli güzeli övmüştür.

Azîzî’nin *İstanbul Şehrengizi* Batılı oryantalistlerin de ilgisini çekmiştir. Bu bağlamda Gibb, Azîzî hakkında çok çarpıcı ifadelerle yer vermektedir. *A History of Ottoman Poetry* adlı kitabında Azîzî hakkında şu değerlendirmelerde bulunur:

İstanbullu Azîzî, şair olarak herhangi bir şöhrete sahip olmamakla birlikte şayet saldırgan ve sınır tanımayan kadın düşmanlığı, asrın edebiyat ve biliminde söz sahibi olanlar arasında destek bulmuş olmasaydı; Yunan mabudlarının sakisini değil de İstanbul’un, içinde yaşadığı zamanın güzellerinin medhinde bir Şehrengiz yazma cüretini göstermeseydi burada da kendisinden söz edilmeyecekti. (Gibb, 1999: 133-134).

⁸ Azîzî’nin tespit edilen tek nüshasında çalışma içerisinde yer verdiğimiz on beş matla yer almamaktadır. O şiirler de dahil edildiğinde matla sayısı doksan yediye çıkmaktadır.

Elbette bu düşünce, Batılıların oryantalist bakış açısının bir tezahürüdür. Zira klasik şiirde bilhassa XVII. yüzyıl öncesinde Batılıların düşündüğü gerçek sevgililere rastlamak mümkün değildir. Şehrengizlerde yahut diğer türlerde erkek güzellerin ön plana çıkmasında tasavvufî bir arka plan bulunmaktadır. Gibb, sözü edilen kaynağın devamında Kınalızâde'ye gönderdiği şiirleri sıradan olarak nitelendirmektedir. Fakat Kınalızâde'ye gönderilen şiirlerle daha sonra bulunan *Dîvânı*'ndaki şiirler mukayese edildiğinde Kınalızâde'ye gönderilen şiirlerin Azîzî'nin tarzını yansıtan şiirler olduğu görülebilir.

Azîzî, her şair gibi kimsenin kullanmadığı hayallerle örülü, bîkr-i mazmunlarla bezenmiş bir şiir oluşturmak ister. Âşık Çelebi ve Gelibolulu Mustafa Âlî, Azîzî'nin şiire yenilik getirdiğini ifade etmişti. Azîzî'nin tezkire sahiplerini haklı çıkaracak değerlendirmelerini *Dîvânı*'nda bulmak mümkündür. Evvelâ Azîzî'nin edebiyata getirdiği yeniliklerinden biri edebiyatımızdaki ilk ve tek kadın şehrengizini yazmış olmasıdır. Azîzî'den önceki ve sonraki yüzyıllarda böyle bir şehrengiz yazılmamış olması Azîzî'nin şiire yenilik getirdiğine bir delildir. Bunun dışında şair, şiirde yenilik istediğini şiirlerinde sıklıkla dile getirmektedir. Azîzî, şöhretinin sebebinin yeni kurduğu hayallerle örülü olmasına şu şekilde bağlamaktadır:

Hağ bu kim her zamân 'Azîzî'nüñ

Şöhreti şi'r-i nev-zemîn iledür (G. 112/6)

Bir başka şiirde Azîzî, yazdığı şiiri gülün dalına benzeterek rakiplerin tüm karşıtlığına rağmen taze şiir yani başkasının kullanmadığı hayaller, bîkr-i mazmun ve manalarla örülü şiir yazdığını şöyle nazmetmiştir:

'Azîzî şâh-ı gül gibi tutar halk-ı cihân elde

Yine bir şi'r-i ter dedüm bugün rağmına a'dānuñ (G. 203/7)

Şair, *İstanbul Şehrengizi*'nde yeni manaya sahip şiiri ahlakı güzel olan geline, şairi ise onu süsleyen kadına teşbih ettiği beyiti şu şekildedir:

Sözündür nev-'arūs-ı hüb-sîret

Çü meşşâta virürsin aña zînet (Azîzî İstanbul Şehrengizi Mes. 50)

Görüldüğü gibi Azîzî'nin *Dîvânı*'nda şairin yeni mazmunlar ve hayaller arayışı içerisinde olduğunu görmek mümkündür. Her ne kadar tezkire sahipleri, şairleri tanıtırken kimi zaman abartılı ifadelerle yer vermiş olsalar da bu durum Azîzî için geçerli değildir.

1.2. AZİZİ HAKKINDA YAPILAN ÇALIŞMALAR

Divân'ı ve *İstanbul Şehrengizi* bulunan Azîzî'nin eserleri hakkında bazı çalışmalar yapılmıştır.

Sadeddin Nüzhet Ergun, Pervane Bey'in nazireler mecmuasındaki dört gazelden ikisi ile diğer mecmualarda yayımlanan bir kaside, bir terci-i bend ve bir müseddesini yayımlamıştır (Ergun, 1946: 634-637).

Agâh Sırrı Levend, şahsî kütüphanesinde bulunan *İstanbul Şehrengizi*'ne *Türk Edebiyatında Şehrengizler ve Şehrengizlerde İstanbul* adlı eserinde yer vermiştir (Levend, 1958: 119-138). Çetin Derdiyok, kütüphane kayıtlarına Mesihî'nin eseri olarak geçen Azîzî'nin *Nigârname*'sinin eksik bir nüshasını bilim dünyasına tanıtmıştır (Derdiyok, 1997). Ülkü Çetinkaya ise sözü edilen şehrengizin tespit edilen dört nüshasının tenkitli metnini makale halinde yayımlamıştır (Çetinkaya, 2014). Çalışmanın üçüncü bölümünde ayrıntılı olarak yer verilen *Nigârname*'nin beşinci nüshası ise tarafımızdan bulunmuştur.

Ersen Ersoy, “*XVI. Asır Şairi Azîzî'nin (ö. 1585) Bazı Gazelleri*” adlı makalesinde İstanbul Atatürk Kitaplığı Muallim Cevdet yazmaları O.000103 numarada kayıtlı otuz yedi gazeli ile Pervane Bey Mecmuası'nda kayıtlı iki gazeli yayımlamıştır (Ersoy, 2012).

Ersoy, tek nüshası İngiltere'de Kraliyet Doğu Bilimleri Topluluğu (Royal Asiatic Society) Kütüphanesi'nde Türkçe 34 numaralı yazmanın içerisinde bulunan *Dîvânı*'nı yayımlamıştır (Ersoy, 2013). Ersen Ersoy'un sözü edilen çalışmasından öğrenilen bilgiye göre bu eserin varlığından ilk olarak Oliver Codrington adı geçen kütüphanedeki Türkçe yazmaların envanterinin çıkarttığı yazısında bahsetmiştir. (Codrington, 1892: 550 akt: Ersoy 2013: 43).

İbrahim Halil Tuğluk tarafından şâirin hayatı *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*'ne işlenmiştir (Tuğluk, 2014).

Gibb'in eserinden öğrendiğimiz bilgiye göre (Gibb, 1999: 134) Von Hammer, yayımladığı *Mines de L'orient*'in beşinci cildinde Azîzî'nin on iki manzumesine yer verip mezkûr eserinde verdiği şiirlerden hareketle şair hakkında değerlendirmelerde bulunmuştur.

Bahar Deniz Çalış Kural *Şehrengiz, Urban Rituals and Deviant Sufi Mysticism in Ottoman Istanbul* adlı eserde Azîzî'nin *İstanbul Şehrengizi*'ni tanıtır şehrengizden üç beyit örnek vermiştir (Kural, 2014).

Şehrengize Farklı Bir Bakış: Azîzî ve Lebîbî'ye Ait Şehrengizlerin Mukayeseli İncelemesi adlı çalışma 5 Kasım 2018 tarihinde Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi'nde düzenlenen III. Osmanlı Edebî Metinlerinin Anlam Dünyası sempozyumunda tarafımızdan tebliğ olarak sunulmuştur. Çalışma, Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi'nin TEBDİZ özel sayısında yayımlanmıştır (Altınova, 2018).

Ahmet Özkan tarafından *Azîzî Dîvân'ı Tahlili* yüksek lisans tezi olarak yapılmakta olup henüz tamamlanmamıştır.

Azîzî'nin Dîvân'ı ve İstanbul Şehrengizi'nin bağlamli dizin ve işlevsel sözlüğü bu tezin konusunu oluşturmaktadır.

1.3. AZİZİ'NİN ESERLERİNDEN HAREKETLE ŞAİRİN KAYNAKLARI

Bir şahsiyetin eserlerinden hareketle şiirini vücuda getirirken kullandığı kaynakları tespit etmek mümkündür. Şair, kullandığı dil ve kelimedden tasavvur ettiği hayale kadar okuduklarının, gördüğü eserlerin etkisinde kalıp sözü edilen unsurları eserlerinde yansıtır. Azîzî'nin şiirine bakıldığında da bağlamdan hareketle bu kaynakları tespit etmek mümkündür. Başta Firdevsî'nin *Şehnâme*'si olmak üzere *Leylâ vü Mecnûn*, *Ferhad u Şîrîn*, *Vâmık u Azrâ* adlı mesnevîlere diğer şairlerde de rastlamak mümkün olduğundan burada tekrar vermeye gerek duyulmadı.

Şairin Usûlî'nin bir gazelini tahmis etmesi sebebiyle Usûlî'nin *Dîvânı*'nı gördüğünü söylemek mümkündür.⁹ Bunun dışında Azîzî'nin *Cevab-nâme* adlı kasidesinden hareketle Lebîbî'nin *Eyüp Şehrengizi*'ni¹⁰ de gördüğünü söylemek mümkün olabilir. Azîzî, *Cevab-nâme* adlı kasidesinde Lebîbî'nin yirmi güzeli övdüğü sözü geçen eserine şu şekilde telmihte bulunmaktadır:

Lebîbî'nüñ yine dilber lebi vaşfınadur meyli

Sözi kand-i mükerrer gibi şîrîndür o güyānuñ (K. 5/27)

⁹ Azîzî'nin Usûlî'nin gazeline yazdığı tahmis için bk. Ersen Ersoy, (2013), a.g.e., ss. 70-71.

¹⁰ XVI. yüzyıl şairlerinden olan Lebîbî'nin *Eyüp Şehrengizi* adlı eserinin bağlamli dizin ve işlevsel sözlüğü de tarafımızdan yapılmış ve tamamlanmıştır.

Şairin kullandığı bir diğer kaynak Ferîdüddîn Attâr'ın Farsça “kuşların dili” anlamına gelen, tasavvufî bir düşünceye dayanarak kaleme aldığı *Mantıku't-tayr* adlı eseridir. Eser alegorik tarzda kaleme alınmış ve kendinden sonra yazılmış pek çok esere kaynaklık etmiştir. Azîzî, *Divânı*'nda bu esere şu şekilde telmih yapmıştır:

***Mañtıkü't-tayr* okur bülbüle gül 'Attârı**

Bülbüle şabla-i pür-ıtrın açup gül yer yer (K. 1/16)

Şairin tespit edilen bir diğer kaynağı ise Sâ'dî-i Şîrâzî'nin mensur-manzum karışık olarak kaleme aldığı *Gülîstan* adlı eseridir. XIII. yüzyılda kaleme alınan bu eser, Doğu klasikleri arasında yer alır. Bu eserde Sa'dî, yöneticilerin ahlâkını, derviş yaşantısını, fazilet, sevgi, saygı, hoşgörü gibi değişik konuları etkileyici biçimde ele almaktadır. Azîzî, bahsi geçen eserin ismini sanatkârane bir biçimde şiirinde kullanmıştır. Şair bu beyitte sevgilinin yüzünü gül bahçesine benzetmiş aynı zamanda Sa'dî'nin sözü edilen eserine telmih yapmıştır:

***Kitâb-ı Gülsitân* mı yâ *Bahâristân* mıdur rüyuñ**

Aña bir levha-i sîm-i semen-sîmâ mıdur ol ruḥ (G. 40/2)

Şairin şiirlerinden tespit edilen bir başka kaynağı ise Molla Câmî'nin kaleme aldığı *Baharistan* adlı kitaptır. Molla Abdurrahman Câmî, eserini oluştururken Sâ'dî'nin *Gülîstan* adlı eserinden de yararlanmışır. Eser hikmetli söyleyişlerle oluşmuş sekiz bölümden meydana gelmiştir. Abdurrahman Câmî, ilk bölümde sûfilerin örnek davranış ve sözleri, ikinci bölümde hikmet ve hikâyeler, üçüncü bölümde yönetim usulleri ve idarecilerin davranışları, dördüncü bölümde cömertlik ve cömertler, beşinci bölümde aşk ve âşıklarla ilgili bilgi ve hikâyeler, altıncı bölümde latifeler, yedinci bölümde şiir ve bazı şairler hakkında bilgiler ile sekizinci bölümde hayvanların dilinden hikâyelerle bölümlerini oluşturmaktadır. Sevgilinin yüzünü gül bahçesi yahut bahara benzeten şair, İran sahasında yazılan iki esere de böylece atıf yapmaktadır. Bu eserler, klasik Türk şairlerinin bildiği eserler olsa da şairlerin bu eserler hakkındaki bilgilere vâkıf olmadan şiirlerinde kullanmaları olanaksızdır.

Şairin kaynaklarından bir diğeri ise Gencevi Nizâmî'nin *Mahzenü'l-esrâr* adlı mesnevîsidir. Tartışmalı olmakla birlikte miladi 1214 yılında vefat eden Gencevî Nizâmî, ileride ekol oluşturacak pek çok şaire örnek olmuştur. O, kendine ait üslubu ile kaleme aldığı mesnevîlerini tek bir eserde birleştirmiş ve hamse kültürünün İran'daki başlatıcısı olarak kendini kabul ettirmiştir. Günümüze kalan tek eseri *Hamse*'sidir. Sözü edilen

eserin içerisinde *Mahzenü'l-esrâr*, *Hüsrev vü Şîrîn*, *Leylâ vü Mecnûn*, *Heft Peyker* ve *İskender-nâme* yer almaktadır. Azîzî'nin şiirinde kullandığı kaynaklar arasında daha önce de bahsedildiği üzere *Mahzenü'l-esrâr*, *Hüsrev vü Şîrîn* ve *Leylâ vü Mecnûn* mesnevîleri bulunmaktadır. Bunlardan *Mahzenü'l-esrâr* mesnevîsi 570 (1174/1175) veya 572 (1176/1177) yılında Mengüçüklüler'den Erzincan hâkimi Fahreddin Behram Şah adına kaleme alınmıştır. Müfteilün/ Müfteilün/ Fâilün vezniyle yazılan mesnevî yaklaşık 2400 beyitten ibarettir. Behram Şah'tan bu eser karşılığında önemli bir câize alan Nizâmî, Gazneli Senâî'nin *Hadikatü'l-hakika* adlı tasavvufî mesnevîsinden esinlenmiş, münâcât, na't ve Behram Şah'a övgüden sonra eserini “makale” adını verdiği yirmi bölüme ayırmıştır (Kanar 2007: 184). Türk edebiyatında da yankı bulan bu eser Bâkî, Mezâkî gibi şairlerin şiirlerinde de geçmektedir.¹¹ “Sırların hazinesi” anlamına gelen *Mahzenü'l-esrâr*, bu anlamı sebebiyle şairler tarafından kullanılmıştır. Azîzî, Cezayir Beylerbeyi Mehmed Paşa'ya yazdığı kasidenin fahriye bölümünde Nizâmî-i Gencevî'nin mezkûr eserine telmih yaparak kendi şiirini sözü edilen eserlere teşbih etmiştir.

Matla 'u'l-envârdur yâ Mahzenü'l-esrârdur

Tab'-ı vaqqâduñ ki eş'ârûñ gören hayrân olur (K. 3/29)

Azîzî'nin kullandığı bir diğer kaynak “nurların doğuşu” anlamına gelen Hüsrev-i Dihlevî'nin *Matla'u'l-envâr* adlı eseridir. Sözü edilen eserin müellifi olan Hindistan doğumlu Türk şair Emîr Hüsrev-i Dihlevî, 651 (1253) yılında Delh şehrinin kuzeyinde bulunan Müminpûr şehrinde dünyaya geldi. Babası öldükten sonra dedesinin himayesi altına giren şair, dedesinin çevresindeki kültür meclislerinde bulunması sebebiyle daha on iki yaşındayken şiir bilgisinde belli bir seviyeye ulaşmış, dîvânı olan *Tuhfetü's-sıgâr*'ı on dokuz yaşındayken tertip etmiştir (Kurtuluş, 1995: 135). Gazel türünün gelişiminde önemli bir rolü olan şairin, müverrihlik yönü de son derece önemlidir. Genç yaşlarda başladığı şiir serüveni sonunda geriye beş dîvân bırakan şair, bununla birlikte mensur tarih kitaplarıyla, Nizâmî-i Gencevî'nin *Mahzenü'le-esrâr* adlı eserine yazdığı nazireleri ihtiva eden *Matla'u'l-envâr* adlı eseriyle şöhretini arttırmıştır. Emir Hüsrev'in hamsesi, Nizâmî-i Gencevî'nin *Mahzenü'l-esrâr*, *Hüsrev ü Şîrîn*, *Leylâ vü Mecnûn*, *Heft Peyker* ve *İskendernâme* adlı mesnevîlerinden oluşan hamsesine nazîre olarak yazdığı *Matla'u'l-envâr*, *Şîrîn ü Hüsrev*, *Mecnûn u Leylâ*, *Heşt Behişt*, *Ayîne-i İskenderî* adlı mesnevîlerden

¹¹ Sözü edilen ve diğer şairlerin şiirlerinde sözü edilen eserin bağlamsal kullanımları için bk. <http://www.tebdiz.com>

meydana gelmektedir (Kurtuluş, 1995: 136). Yukarıda örneği verilen beyitte de görüldüğü üzere Azîzî, şiiri oluştururken Nizâmî'nin ve Dihlevî'nin sözü edilen eserlerini birlikte kullanmıştır. Bunun sebebi iki eserin birbiriyle olan ilişkisidir. Bu sayede Azîzî, hem iki esere telmihte bulunmuş hem de birbirine denk iki eseri şiirinde zikrederek şiirine teşbih ettiği eserlerin aynı düzeyde edebî yetkinlikte olmasına özen göstermiştir.

Azîzî'nin şiirde kullandığı bir başka kaynak ise Nazmî'nin *Mecmaü'n-Nezâ'ir*'idir. Nazmî, XV. yüzyılın son çeyreğinde doğmuş olması muhtemel XVI. yüzyılın üretken şairlerinden biridir. Asıl adı Muhammed olan şairin pek çok eseri bulunmakla birlikte bunlardan en bilinenleri arasında *Mecma'ü'n-Nezâ'ir*, elifba ve vezinlere göre sıralanmış 357 şairin 5527 şiirini ihtiva etmektedir (Köksal, 2017: 6). Bir şairin şiirinin mecmua içerisinde yer alması onun tanınmış bir şair olduğunun delillerinden biridir. Azîzî, kendisinin çok iyi bir şair oluşunu “Nazmî şayet Azîzî'nin şiirini görseydi muhakkak onu kitabına alırdı.” şeklinde açıklanabilecek şiiri ile şu şekilde nazmetmiştir:

Bu nazm-ı bî-nazîrûñi görse 'Azîziyâ

Fihrist ederdi Nazmî *Kitâb-ı Nezâyire* (G. 309/5)

Beyitte de görüldüğü üzere şair, nazîr, fihrist etmek, nazm, Nazmî, *Kitâb-ı Nezâyir* kelimeleri ile sese dayalı ahenk unsuruyla birlikte kitaba da telmih yaparak şiirini övmüştür.

Azîzî'nin şiirinden hareketle tespit edilebilen bir başka kaynak Manastırlı Celâl'in *Hüsn-i Yûsuf* adlı eseridir. “Asıl adı Hüseyin olan Celâl Bey, Manastır'da doğar (d. 1517-1519). Kanunî devrinde İstanbul'a gelerek defterdar İskender Çelebi'nin himayesine girer Arapça ve Farsça öğrenir. Edebiyata karşı büyük bir ilgi duyar, iyi yazı yazmak için de aynı heyecanla çalışır. “Bitmez” redifli gazeline başta Zâtî olmak üzere devrin birçok şairi nazire söyler.” (Aksoyak, 2016: 205). Yazısının güzelliği sebebiyle devrin şehzadelerinden II. Selim'in dikkatini çeker ve onun musahibi olur. Devlet kademelerinde pek çok kademe alan Manastırlı Celâl, memleketi Manastır'da vefat eder. Şiir söyleme konusunda maharetli olan şairin, pek çok eseri bulunmakla birlikte bunların arasında *Hüsn-i Yûsuf* adlı eseri dikkat çekecektir. “Şair, 29 gazelde sevgilinin güzellik unsurlarını kaleme alır. Dîvânlarda bu konuda beyit ve gazel bulmak her zaman mümkündür. Ancak *Hüsn-i Yûsuf*'ta her bir gazel, sevgilinin güzellik unsurlarından biri veya ikisini anlatmak maksadıyla yazılmıştır (Aksoyak, 2016: 217). Eserin dikkat çekici

yönü mesnevî nazım biçimiyle başlayıp sebab-i telif kısmını verip na't, münacat gibi bölümlere yer vermeden doğrudan güzelleri gazellerle tavsif edip anlatmasıdır. Bu bakımdan edebiyatımızda tektir.¹² Azîzî, örneği verilen şiirde kendi şiirini överken bir yandan da Manastırlı Celâl'in sözü edilen eserine de telmihte bulunur. Bağlamdan hareketle "lale-ruh", "*Hüsn-i Yusuf*", "mevzun", "hasen" kelimeleri sevgiliyi çağrıştırmakla birlikte vezinli olarak bu unsurları öven bir eser olan *Hüsn-i Yusuf*'a da atıfta bulunur. Sözü edilen eserde aynı zamanda klasik Türk şiirinde güzelliği ile ön plana çıkan Hz. Yusuf'a da telmih yapılmıştır. Azîzî, pek çok gazelinde kendini överken son beyitte kendi şiirini başkalarının eser yahut şiirleriyle mukayese ederek övgünün derecesini arttırmaktadır. Bu misal de onlardan biridir.

Hüsn-i Yusuf-veş Azîzî şi'r-i mevzûn-ı hasen

Mısr-ı nazma hüsv-i şîrîn-zebândur lâle-ruh (G. 39/5)

Şairin şiirlerinde kullandığı son kaynak Farsça- Türkçe bir sözlük olan *Kabus*'tur. Türkiye'de pek çok yazması bulunan bu eser Farsça ve Türkçe kelimelerin yanı sıra Arapça kelimeleri de içinde barındırmaktadır. Mecded-dîn Ebû't-Tâhir Muhammed b. Yâkûb el-Fîrûzâbâdî (ö. 817/1415) tarafından kaleme alınan *el-Kâmûsu'l-Muhît ve'l-Kâbûs'l-Vasit* adlı bu eser Azîzî tarafından da kullanılmıştır. Azîzî, beyitte *Dîvân*'ını manaları ihtiva eden bu sözlüğe teşbih etmiştir:

Dür-i ma'naları levh-i dile şol deñlü yazdum kim

'Azîzî bir kitâb etdüm anı ***Kâbûs*** şeklinde (G. 323/7)

Azîzî'nin şiirde kullandığı kaynaklar elbette bu kadarla sınırlı değildir. Klasik Türk edebiyatı, geleneğin bir ürünü olarak ortaya çıkmış ve zamanına göre modernleşmeye doğru evrilmiş bir edebiyat koludur. Her şair, bu edebî kolu geçmişten aldığı kültürel mirasla devam ettirip üzerine yeni mazmunlar, söyleyişler ve hayaller katarak kendinden sonraki kuşağa miras bırakmıştır. Dolayısıyla burada verdiğimiz kaynaklar Azîzî'nin kullandığı kaynakların tamamını oluşturmamakta, sadece geniş bir gelenekten örnekler teşkil etmektedir. Bu türden yapılacak olan çalışmalar şairlerin kütüphanesinde neler olduğunun yanı sıra şiir anlayışlarının felsefî temelleri hakkında da önemli bilgiler verecektir.

¹² Konu ile ilgili ayrıntılı bilgi için bk. İsmail Hakkı Aksoyak, (2016) 14. yy'dan 19.yy'a Anadolu ve Rumeli'de Yazılmış Türkçe Edebî Metinler Üzerine Söylenmemiş Sözler, Grafiker Yayınları, Ankara: ss. 205- 221; 81-90. Ayrıca bk. Aksoyak, (2013), a.g.e.

İKİNCİ BÖLÜM

AZİZİ DÎVÂNI İNCELEMESİ

2.1. KALIP İFADELER

Bu kısımda Azîzî'nin *Dîvân*'ında geçen atasözleri, deyimler, âyet, hadis, dua ve argoların bulunduğu kalıp ifadeler yer verilecektir. Azîzî'nin sözü edilen eserinde bu ifadelerin sık kullanılması dikkat çekicidir. *Dîvân*'daki kalıp ifadeler şu şekildedir.

2.1.1. Atasözleri

Azîzî'nin *Dîvân*'ında dokuz atasözüne yer verdiği tespit edilmiştir. Azîzî *Dîvânı*'nda tespit edilen atasözleri şunlardır:

Ağladuğum görse ol gül şād olur

Bu meşeldür **bülbül ağlar gül güler** (G. 105/4)

Tācını şundi şarāba verdi zāhid ben dedüm

Kelle sağ olsun cihānda bir külāh eksük degül (G. 237/3)

Müjeñ özler yem-i hecrüñde 'Azîzî her dem

Bu meşeldür **yapışur kılica deryāya düşen** (G. 264/5)

'Azîzî bir cefā-ı hūyı bulup sevmiş yine ol yār

Kişi etgüğini bulur meşeldür mā-takaddemden (G. 269/5)

Nece yād etmesün bezm-i vişālün 'āşık-ı dil-rîş

Ki derler ey leb-i mey-gün **zikru'l- 'ayş nısfu'l- 'ayş**¹³ (Mat. 7)

Dürd-i mey vermez ḥabābuñ 'aynına hergiz keder

Gerçi sākī **şakımılan göze derler çöp düşer** (Mat. 39)

Kirpigün gamzeñden öñ urur oğın cāna her ān

Bu meşeldür **ilk uran oğçudur** ey kaşı keman (Mat. 51)

¹³ Eğlenceyi zikretmek, eğlencenin yarısıdır.

Rūgan-ı cismi eridüp dil o şem'î rām eder

Bu meşel meşhürdur **yağı olan bayram eder** (Mat. 53)

Evlinüñ 'ömri yine zevk u şafā-y-ile geçer

Ergenüñ aqçasını it ü yaqasın bit yer (Kıt. 21)

2.1.2. Deyimler

Tespitlere göre Azîzî, *Dîvânî*'nda iki yüz kırk altı farklı deyim beş yüz kez kullanmıştır. Deyimler içerisinde en fazla kullanılan deyim yirmi farklı yerde kullanılan el çek- deyimidir. Dîvân'da kullanılan deyimler ve deyimlerin eser içerisindeki kullanım sıklıkları tabloda gösterilmiştir:

Tablo 2.1: Azîzî Dîvânî'nda Kullanılan Deyimler ve Deyimlerin Sıklığı

adın añ-	ağına düş-	ağız ver-
ağza al-	ağzınıñ şuyı aq-	ālāmı çek-
alını açuk	amān ver-	ara(yı) kes-
arkañ yere getir-	aşılmağa gider gibi git-	ayağ baş-
ayağın öp- (2)	ayağına düş-	ayağına yüz sür-
ayru düş- (2)	ayaklarda kal-	ayaklarda ko- (2)
bağrın del-	bādeye düş- (2)	bağlasañ tırmaz
baş eg- (3)	bağrına baş-	bağru yan-
başa od yaq-	baş koş- (2)	baş üzre tut- (2)
başına dar eyle-	başimuza şudā' ver- (2)	başın kes-
başına teng et- (2)	başına derd ü belā al-	başına odlar yaq-
başum alup git-	başına ur-	başı alup revān ol-
bel bağla-	başuma zindān olur- (2)	başdan aş-
beñzi şarar-	belā çek-	bende-i fermān ol-
biñ cān ile	ber-dehān barmaq ko-	ber-ser tut-
boğaz al- (2)	bir bir bul-	bir içim şu (2)
boyun eg-	cān çek-	cān al- (2)
cān ver- (13)	cān git- (2)	cān ol- (2)
cāndan geç-	cān yaq-	cāna gel-
cānın ver- (3)	cānı gibi sev-	cānı teslim et-
cānına düş-	cevrin çek- (2)	cebe şat-
dest-gİR ol- (2)	defterin dūr- (2)	derd çek-
destüme gir-	destān ol-	destine al- (3)
dil al-	devleti dön-	dil al-
dil ver- (7)	dil bağla-	dil uzat-
diş bile- (2)	dile düş- (2)	dillerde dāstān ol-
dünyānuñ altını üstine getir-	dīvāne eyle-	dökül saçıl-
el al- (2)	dünyāya gelme-	egri bak-
el çek- (20)	el bir et- (2)	el üzre tut-
el ver- (4)	el ucıyla	elden düş- (4)
elden ko- F(12)	elde ol-	eli er-
eli var-	ele al- (2)	etegin elden ko-
etegin tut- (2)	elüñe gir- (2)	farz ol-

Tablo 2.1: (devam) Azîzî Dîvânî'nda Kullanılan Deyimler ve Deyimlerin Sıklığı

fürşat el ver-	ezber oku- (3)	ğamuñ çek-
ğarka-i nûr et-	ğam ye- (4)	göñlini al- (8)
göñül düş-	göñlin ver- (9)	göñlü yan-
göñül yık-	göñül gözüm açıl-	göz al-
göz et-	görmeze ur-	göz gör-
gözden geçür-	göz eyle-	gözi çık-
gözi kamaş-	göze uyhu gel-	gözini ir-
gözü toy-	gözine görün-	gözün aç- (3)
güş-ı cân tüt-	gözüm uyhu görsün	güşa gir- (3)
gül gibi (3)	güş-ı cāna mengüş eyle- (2)	gün yüzün gör-
gün gibi	hāk ile yeksān ol-	hāk-i pāyine rüyü sür-
hāksār ol-	hāk ol-	harām it-
harf at- (2)	hām ol-	hayāt bul- (2)
hayrān kal- (2)	hasret çek-	hayret al- (4)
hayretde kal- (2)	hayrān ol- (5)	helāk ol- (3)
hisāba çek-	hayrete var- (2)	hoş gör- (2)
hoş tüt-	hor gör-	ihyā eyle-
ihyā kıl-	hümā-yı devlet toğ-	īmāna gel- (4)
kāğıt uçur-	iki gözüm	kan al-
kan dök- (4)	kan ağla- (6)	kan ol-
kan otur-	kan eyle- (2)	kana boya- (2)
kana gir- (2)	kan yut-	kan ağla-
kanlu bıçaqlu	kanına şuşa	karşu çık-
kelle sağ ol-	karalar gey-	kır(ıp) geç(ir)-
ķurbān eyle-	kellesin ver-	lezzet bul-
ķurbān ol- (3)	mażhar düş- (2)	nazarın deġ-
na'ra ur-	nazardan düş-	pā-māli ol-
pāyına yüz sür- (2)	oyun oyna-	şafa sür- (3)
sebeb ol-	şaf baġ	serden geç-
sineye çek- (3)	serden çık-	şu gibi ħarcan-
şu serp-	şu gibi ezber oku-	şevka getir- (2)
şiş kebāb ol-	şevka gel-	taşat getir-
taşat kal-	taşlara düş-	taşta tüt-
taṣk-ı girībānı ħalāş et-	taş çal-	terkiye aş-
vaṭan tüt-	ter düş-	yaḥasın çāk et-
yan başı gel-	vücüt bul-	yār ol- (5)
yaş dök-	yan yakıl-	yol baş-
yol gözet-	yok yere	yolına cān ver- (2)
yolına dök-	yolın bul-	yoluña baş u cān ver- (2)
yürek yaķ-	yolında öl- (2)	yüz çevir- (3)
yüz dön-	yüz bul-	yüz tüt- (2)
yüz ur- (3)	yüz sür- (9)	yüzi ağ ol-
yüzi gözi açıl-	yüz yu-	yüzi gül-
zaḥmet çek-	yüzi gözi ağla-	zīr-i bāline al-
zīr-i zemīne gir-	zindān ol- (5)	'aqlı başından git-
'aqlın (başdan) yit- (2)	'aql u fikrū al-	'aqlını başından al-
'alem çek- (2)	'aqlın al- (6)	'ālemi ayaġun altına al-
'ālemlere destān ol	'ālem göze görünme-	'ışka düş- (2)
'ömr geç-	'ayna gel-	

2.1.3. Hadis

Klasik Türk edebiyatının başlıca kaynakları arasında hadisler gelmektedir. Özellikle mutasavvıflar, tasavvufu dinî temellere oturtmak için pek çok hadisi farklı şekillerde yorumlamışlardır. Şairler de tıpkı âyetlerde olduğu gibi sözün değerini arttırmak için hadislerden yararlanmışlardır. Hadislerin kullanım amaçlarının bir başka sebebi de şüphesiz İslâmın şiire yaklaşımıdır. Şairler menfi olan bu yaklaşımı bertaraf etmek için hadisleri kaynak göstermişlerdir.

Azîzî, *Dîvânı*'nda iki hadis kullanmıştır. Bunlardan *tenzilü 'l-esmâ 'i min şavbi 's-semâ*'nın hadis olup olmadığı konusunda emin olunamadı. Bağlamdan hareketle bu sözle vahiy kastedilmektedir. “İsimlerin inişi semadandır.” anlamına gelen Arapça bir sözdür. Azîzî, hadis olup olmadığı meçhul olan bu yapıyı nazımda şu şekilde kullanmıştır:

Gün yüzüñ muşhaf oğur kūyuñda kim görse şehā

Hağ demişler *tenzilü 'l-esmâ 'i min şavbi 's-semâ* (Mat. 6)

Klasik Türk şairlerinin en çok kullandığı hadislerden biri *Men 'aref* ile başlayan hadistir. Tam hâli *Men arafe nefsehû fe-kad arefe rabbehû* olan hadis, klasik Türk şiiri içerisinde genellikle ilk iki kelimesi ile kullanılmıştır. Yukarıda belirtilen hadis “Kendini bilen, kuşkusuz Rabbini de bilir.” anlamına gelmektedir. Bu söz ile ilgili Mehmet Yılmaz'ın eserinde şu bilgilere yer verilmiştir:

Bu sözün, keşif yoluyla alınmış bir hadis olduğunu bazı sofular iddia etmişlerdir. Ünlü hadis bilginleri İbn Teymiye, Nevevî, Semanî ve İbn Garas, bu sözü uydurma hadisler arasında göstermişlerdir. Bunlardan özellikle Sem'anî, bu sözün, Yahya b. Mu'az-ı Razî'nin sözü olduğunu söylemiştir. Nevevî ise, “Lafzı hadis değil, ama anlamı sahihtir.” demiştir.

Bu söz şöyle açıklanmıştır. “Kendi bilgisizliğini bilen, Allah'ın bilgisini, kendisinin ölümlü olduğunu bilen, Allah'ın kalımlı olduğunu, kendisinin güçsüz olduğunu bilen, Allah'ın güçlü olduğunu anlamış olur.” (Yılmaz, 1992: 122-123; Yılmaz, 2013: 492). Azîzî de klasik Türk edebiyatında sıklıkla kullanılan mezkûr hadisi, kendini tecrit ederek sırlara vâkıf olduğunu şu şekilde kullanmaktadır:

Men 'aref sırrını öğretme 'Azîzî bize sen

Kendümüzi bileli vâkıf-ı esrâruz biz (G. 138/7)

2.1.4. Dua İfadeleri

Eser içerisinde birkaç dua ifadesine rastlanılmıştır. Bunların bir bölümünü örnek mahiyetinde almayı uygun bulduk. Azîzî'nin Hz. Peygamberin ismini anarak ve “yâ” nidasıyla oluşturduğu dua ifadelerini şu şekilde örneklendirmek mümkündür:

Bir yeşil şancağ çeküp dūd-ı kebūd-ı āhdan
Baħr ü berde çağırup dil ‘ışk-ıla der **yâ Hızır** (G. 129/4)

Rüz-ı cezāda luḫfuñ k’ola ‘uṣāta mebzūl
Etme ‘Azîziyi dūr Yâ Rab ‘ināyetüñden (G. 261/5)

Bu dua ifadelerin dışında baştan sona dua ifadelerinin bulunduğu şiirler de bulunmaktadır. Bu duruma *Dîvân*'daki 305'inci gazel örnek olarak verilebilir;

Yed-i mihrüñle çeşmüm rüşenâ kıl yâ Resûlallāh
Yem-i ışkuñla ḳalbüm āšnâ kıl yâ Resûlallāh (G. 305/1)

2.1.5. Argo Tabirler

Eser içerisinde sadece bir argo tabir vardır. “Karmaşa içerisinde bir hiç uğruna yok olup gitmek.” anlamlarına gelen “güm oldu gitti” ifadesi Azîzî'nin *Dîvânı*'nda şu şekilde geçmektedir.

Hecr-i femüñle çıkdı gözümden durer dirîg
Güm oldu gitdi yok yere bunca güher dirîg (G. 174/1)

2.2. AZÎZÎ DÎVÂN'INDA ŞAHISLAR

2.2.1. Temel Şahıslar

2.2.1.1. Sevgili

Klasik Türk şiirinde sevgili için kullanılan ifadelerin büyük çoğunluğu Azîzî tarafından da kullanılmıştır. Azîzî'nin *Dîvânı*'nda sevgili âfet (K. 5/31), âfitâb (G. 153/5), âli-şân (G.385/5), bedr-i münîr, beg, bimâr (G. 148/5), bî-vefâ (G. 92/2), boyu serv (G. 51/4), büt (G. 176/6), büt-i fettân (G. 83/4), büt-i şîrîn (G. 245/1), can tabibi (G. 78/4),

cefâ-pîşe (G. 367/3), cellâd-ı cihân (288/1), cevân-ı bî-bedel (G. 216/1), çeşm ü kad ü kaşı güzel (G. 205/2), dil-ârâ (G.206/2), dilber (G.107/5), dost (G. 24/1), efendi (G. 29/2), fettan (G. 121/5), gönül şahım (G. 117/3), gözü ahu (G. 90/2), gözü cellâd (G. 222/3), gözi şahin (G. 62/5), gözi sayyade (G. 330/10), gül (G. 51/1), han (G. 256/1), hûb (G. 136/1), hüma (G. 117/1), hûr (G. 235/3), hûrşid (G. 42/1), Hüsrev(G. 43/5), iki gözüm (K. 3/10), kâfir (G.22/4), mah (G. 18/5), mihr-i cihân (G. 175/1), mîr (G.7/5), nev-cevân (G.385/3), padişah (G.241/5), peri (G.336/3), nigâr (G.181/1), pîr-i mugan (G.358/5), sâki (G.41/4), sanem (G.142/5), server (G.34/2), sultan (G.30/1), şah (G.66/1), şâh-ı âlem (G.170/4), şem (G.258/5), şûh (G.133/2), tabib (G.32/1), tarrâr (G.107/2), tersâ (G.279/4), Türk-i serhoş (G.363/2), vesen (G.267/5), yâr (G.3/1) gibi isimlerle zikredilir. Bu isimler ekseriyetle benzetme yoluyla yapılmış olup sevgili kastedilir. Bu beyitler sözlük içerisinde gerçek anlamlarının yanı sıra sevgili bağlamında da kullanılanları gösterildiğinden birkaç örnek vermekle yetiniyoruz:

Ol **âftâb** yumağa her şubh ayasın

Mihr âftâbe-i zer ü mâh oldı sîm fâs (G. 153/5)

Olup pîçide-hâtır eşiginde şan-ı a 'dâdan

O **şâh-ı kâam-rân** u 'âli-şânuñdan uşanduñ mı (G. 385/4)

Boyu servüm 'Azîzî görmeyelden

Açar yaşum nitekim mâ ' -i cârî (G. 384/11)

2.2.1.2. Âşık

Klasik Türk şiirinde âşık için kullanılan ifadelerin büyük çoğunluğu Azîzî tarafından da kullanılmıştır. Azîzî'nin sözü edilen eserinde âşık için abdal (G.368/5), andelib (G.20/5), âşık-ı dîvâne (G.83/3), âvâre (G.155/3), bende (G.7/5), biçâre (G.52/5), bülbül (G.63/5), çâker (G.79/5), derbân (G.5/5), dermend (G.171/5), dil hezâr (G.171/2), dil-dâde (G.124/1), dil-hâste (G.321/5), dîvâne (124/3), ehl-i bezm/dil/aşk (G.13/3-17/3-377/3) erbâb-ı aşk (G.58/3), fütâde (G.67/2), gam-âbâd (G.325/7), garîb (Tah.1/11), geda (G.139/5), hezâr (G.113/3), kul (K.5/32), mestâne (G. 124/2), müptela (G.64/3), perişan (G.221/5), pervane (G.84/4), ser-bâz (Mat. 56), şâh-ı gam (G.331/4), şem (K. 4/9), uşşak

(G.356/3) ifadelerin yanında “biz” (G.36/4) birinci çoğul kişi zamiri âşıkların tümü kastededilerek kullanılmıştır. Bu ifadelerin büyük çoğunluğu benzetme yoluyla kullanılmış olup âşık kastedilmiştir. Bu beyitler sözlük içerisinde gerçek anlamlarının yanı sıra âşık bağlamında da kullanılanları gösterildiğinden birkaç örnek vermekle yetiniyoruz:

Kūy-ı ‘ışkuñ içre cānā ‘**âşık-ı dīvāneler**

Rūz u şeb ‘uryān gezer ‘uryān tūrur ‘uryān yatur (G. 83/3)

Hātır-ı vīrān-serā-yı kavm-i a‘dāyı koyup

Hīç ola mı kim ‘Azīzī **bendesin** ol mīr aña (G. 7/5)

Biz o rindān-ı kadeh-peymālaruz kim reşk eder

Bezmimüzde olmağa bu kāse-i gerdūn kadeh (G. 36/4)

Vāz gel āh u figān eylemeden ey **būlbūl**

Şanma kim āh u figānuñ gül-i ter gūş eyler (G. 65/3)

Yok hīsābı eşiğūñ **derbān**larınuñ bilürin

Ben de olsam anda şāhum n’ola derbānuñ biri (G. 357/5)

2.2.1.3. Rakip

Azîzî *Dîvân*’ında klasik Türk şiirindeki rakip tipi için ada, adû-yı hâr (G.252/4), agyâr (G.32/3), diken (G.151/2), dîv-i adû (G.338/4), düşmen (G.123/4), ehremen (G.96/4), el (G.30/2), gayre (G.390/2), hâr (G.227/4), hınzır (G.123/4), kâfir (G.159/5), it, kelb, köpek (G.236/5), kem er (G.80/5), nâ-dân (G.357/7), rakip (G.159/5), seg (Mat. 50) gibi ifadeler kullanılır. Bunların büyük çoğunluğu şüphesiz hakaret içeren kelimelerdir. Zikredilen ifadeler benzetme yoluyla kurulmuştur. Sözlük içerisinde gerçek anlamlarının yanında bağlamdan hareketle klasik Türk şiirindeki rakip tipine işaret eden kelimeleri belirttiğimizden dolayı burada sadece örnek verilmiştir. Azîzî’nin sözü edilen eserinde bağlamdan hareketle tespit edilen rakibi işaret eden kelimeler dizelerde şu şekilde yer almıştır:

Ȧolanurmıř kũyuñı **kāfir raķı̄b**

Uş neler edem ol ite oş oş (G. 159/5)

Rāh-ı kũyuñdan sũrũp řāhum ‘Azīzī bendeñi

İt raķı̄bi āstānuñda nıgehbān etmegil (G. 236/5)

Alup āgũřına **raķı̄b** seni

Belũni ķuķmasun řaķın o **kem er** (G. 80/5)

Sũyleyũbildũkķe kendi lāyıķını sũylemiř

Eyleyũp ĥaylī mezemmet bizi **nā-dānuñ** biri (G. 357/7)

Kendũyi řeytān gibi gũrmiř **raķı̄b-i bed-liķā**

Cennet-i kũyında řũfıye gũre ādemlenũr (G. 119/4)

2.2.2. Klasik Mesnevilerde Yer Alan şahışlar

2.2.2.1. Vāmık u Azrā

Aşk mesnevilerinin kahramanlarından olan Vāmık ve Azrā klasik Tũrk şairleri tarafından sıklıkla kullanılmıştır. Vāmık, āřıķı temsil ederken Azrā ise sevgiliyi temsil etmektedir. Azīzī’nin *Dĩvānı*’nda Vāmık karakteri sadece bir beyitte geķmektedir. Aşağıda verdiğimiz beytin ilk mısrasında şair, kendi aşkını ōverken Vāmık ve Ferhad karakterlerinin onun ōğrencisi olduğunu iddia eder. şiirin ikinci mısrasında ise şair, aşkın bir ilim ve sanat olduğunu bunun da ancak bir hoca tarafından ōğrenilebileceđini ifade edip kendisine hoca vasfı yũkler. Azīzī’nin Vāmık karakterini kullandığı beyit şoyledir:

Fenn-i ‘ıřķı **Vāmık** u Ferhād benden ōğrenũr

Bilmeyenler şan‘atı zĩrā bilenden ōğrenũr (Matla 59)

2.2.2.2. Leylā vũ Mecnũn

Klasik Tũrk şiirinin başlıca kaynakları arasında Doğu kũltũrũyle harmanlanmış mesneviler gelmektedir. *Leylā vũ Mecnũn* da bunlardan biri olarak karşımıza

çıkılmaktadır. Bu hikâyede geçen mecnûn kelimesi “deli” manasına gelmesi sebebiyle şairler tarafından kullanılmıştır. Leylâ ise aynı zamanda “siyah” ve “gece” anlamına geldiğinden sevgilinin saçı bağlamında kullanıldığı görülmektedir. Azîzî'nin eserinde sözü edilen kıssaya dair telmihlerin çok olması sebebiyle burada birkaç örnek verilmiştir.

Kelle-i Kays belâ murğına ser-menzil imiş
Ceres-i üstür-i Leylâya figâni dilemiş (Matla 3)

Mihr umarsın o dili **Leyliden** ey dil beñzer
Oldı **Mecnûn-şifat** saña sefâhet 'arız (G. 168/3)

Ṭarîk-ı fenn-i 'ışkı **Kays** gelsün benden öğrensün
Ki yok ol şan'atun yolın bulur ben mübtelâdan yeg (G. 215/4)

Ġam-ı 'ışkıyla **Mecnûn** verdi şanma kellesin ancak
O meydân-ı maħabbetde 'Azîzî neçe ser düşdi (G. 379/5)

2.2.2.3. Ferhad u Şîrîn/ Hüsrev ü Şîrîn

Aşk mesnevîlerinin kahramanlarından bir diğeri de Ferhat ile Şîrîn'dir. Ferhat gerek klasik gerekse modern Türk edebiyatında âşık tipolojisini temsilen kullanılır. Ferhat, Hüsrev adlı İran padişahının sevgilisi olan Şîrîn'e âşıktır. Şîrîn'in arzusu üzerine Bîsütûn dağına delmesi istenir. Çünkü kendisi bir mimar-mühendistir. Divân şiirinde, sevgilisine kavuşmak için zorlu, gerçekleşmesi güç işleri göze alan âşığı sembolize eder. Daha çok Şîrîn ve Hüsrev ile birlikte anılır. Bazen Mecnûn ile karşılaştırılır (Pala, 2012a: 152). Dîvân içerisinde Ferhat ve Şîrîn'e dair çok sayıda beyit örneği olması sebebiyle sadece birkaç beyit verilecektir. “Kuhsar”, “küleng”, “kûh-ken”, “şîrîn” gibi ifadelerden yola çıkılarak bu aşk hikâyesine telmih edilen beyitler şu şekildedir:

Katre katre **hün-ı eşk-i dîde-i Ferhâddur**
Lâleler kıldı hüveydâ şanmañuz kuhsârlar (G. 113/2)

Olmadın yârına vâsıl levh-i kûha gerçi kim
Hâme-i tüşeyle kazdı **kûh-ken şîrînlîk** (G. 208/5)

Düşse ‘aceb mi dillere **mânend-i kûh-ken**
Meyli kimüñ ki bir **büt-i şîrîn-zebânedür** (G. 90/4)

2.2.3. Şehnâme’de Yer Alan Şahıslar

Klasik Türk edebiyatında farklı sebeplerle kullanılan *Şehnâme*, İranlıların Müslüman olmadan önceki bin yıllık tarihini ihtiva eden destanıdır. Firdevsî tarafından yazıya geçirilmiş olan destan 60.000 beyit civarındadır. Mesnevî nazım şekliyle aruzun *Feûlün/Feûlün/Feûlün/Fe’ûl* vezni ile kaleme alınmıştır. *Şehnâme* ilk menkıbevi hükümdar olan Keyümers’ten başlayarak elli hükümdarın hayat ve savaşlarını anlatır (Pala, 2012a: 424). *Şehnâme*, Türk edebiyatını oldukça etkilemiştir. Şairler, kasidelerinde tavsif ettikleri memduhlardan bahsederken *Şehnâme*’deki kuvvet ve savaşçılığın simgesi hâline gelen şahıslardan faydalanmışlardır.¹⁴ *Şehnâme*’deki karakterlerin sayısı fazla olması sebebiyle burada sadece başlıca karakterlerden bahsedilmiştir.

2.2.3.1. Gîv

Azîzî *Dîvânı*’nda yer alan *Şehname* kahramanlarından biri Gîv’dir. Gîv, Gûderz’in oğlu ve Rüstem’in damadı olan ünlü İran kahramanıdır. Gîv’in en önemli görevi Keyhusrev’i Turan topraklarından kurtararak getirmesidir. Bu dönemde Keyhusrev’in tanrısal ferri onun en güçlü kılavuzudur. Biraz savaşarak biraz da kaçarak Turan bölgesinden zafer kazanıp döner. Pîrân’ı esir alır ve çok sayıda askerlerini de öldürür. Gîv, Sasani dinsel edebiyatında *câvidânân*: ölümsüzler olarak bilinen ünlüler içinde Keyhusrev ile birlikte kar ve sis arasında kaybolup giden ve bir daha geri dönmeyen beş ünlü kahramanlardan biri olarak yer alır (Yıldırım, 2017: 373). Azîzî’nin eserinde şu şekilde kullanılmıştır:

Yağdırur üstüme cevri oklarını leyl ü nehâr
Sanasın **Gîv-i sipihrüñ** siperi oldum ben (G. 284/6)

¹⁴ Bu konuda ayrıntılı bilgi için bk. Hellmut Ritter, (2011), *Doğu Mitolojisinin Edebiyata Etkisi*, Ayrıntı Yayınları. Ayrıca bk. Bekir Şişman vd. (2017), *Şehnâme’nin Türk Kültür ve Edebiyatına Etkileri*, Ötüken Neşriyat.

2.2.3.2. Rüstem

Azîzî *Dîvânî*'nda yer alan bir diğer *Şehnâme* kahramanı Rüstem'dir. Akıllılığı ile cesaretini birleştirerek İran'ın en ünlü millî kahramanı hâline gelen Rüstem, Pehlevî edebiyatında Rostahm ve Rostethem olarak da bilinir (Yıldırım, 2013: 658). Rüstem isminin kökeni "cesur" ve "yiğit" anlamlarına geldiğini ifade etmek gerekir. Klasik Türk şiirinde Rüstem, cesareti ile bilinmektedir. Azîzî, bu güçlü ve cesaretli olan kahramanı yayı ile birlikte kullanmış ve savaşla ilgili bazı kelimeleri tenasüplü olarak beytinde şöyle ifade etmiştir:

Derd-i 'ışkuñ eger olursa **kemân-ı Rüstem**

Getürüp kuvveti bāzūya nigārā çekeyin (G. 291/3)

Rüstem'in nâmı oldukça ünlüdür. Rüstem, İran halkını büyük felaketlerden kurtarmış bir zât olarak karşımıza çıkar. Başarılarla dolu hayatının tamamı özgürlükler içerisinde Zâbulistân'da geçmiştir. Özellikle savaşlarda sıkıntıya düştükleri anlarda İran krallarının yardımlarına koşmuştur. Her defasında İran halkını büyük tehlikelerden kurtarmış, Herf Hân'ı geçtikten sonra Dîv-i Depîd (Beyaz Dev) ile savaşmış, sonra Bîjen'i Efrâsiyâb'ın kuyusundan kurtarmıştır. Ehrimen yaratılışlı Efrâsiyab'dan Siyâveş'in intikamını almış, Eşkebûs'u öldürmüş, bilmeyerek oğlu Sohrâb'ın bağırını parçalamış, nihayet ömrünün sonlarına doğru mağrur şehzade İsfendiyâr, Goştâsp'ın hileleriyle onun elinde can vermiştir (Yıldırım, 2013: 658). Rüstem'in İran halkı için önemi son derece açıktır. Bu yardımlar sebebiyle İran halkının içerisinde âdeta destanlaşmıştır. Şair, Rüstem paşanın hicri takvime göre 968 yılında ölümüne düştüğü tarihte isim benzerliğinden hareketle *Şehnâme*'deki Rüstem'e de telmih yaparak şu şekilde nazmetmiştir:

Getürür arkañ yere Zâl-i Sipih

Rüstem-i destân olursañ da şehâ (Tarih 2/1)

2.2.3.3. Hüsrev

Hüsrev, Sasani hükümdarı ve Nuşirevân'ın torunudur. Sasaniyân sülâlesinden bir padişah olup "Pervîz" adıyla da anılmaktadır. Hüsrev ü Şîrîn mesnevîsinin âşık karakteri olarak edebiyatta karşımıza çıkmaktadır. Bununla birlikte hükümdar, padişah

anlamıyla ve genellikle *şîrîn* kelimesiyle birlikte kullanılır. *Azîzî Dîvânı*'nda *Şehnâme*'deki Hüsrev bağlamında kullanılan beyitler şunlardır:

Gel e ey **Hüsrev-i şîrîn-dehenüm** luṭf eyle
Bî-sütün-ı gama şalma beni Ferhād gibi (G.353/4)

Hüsrev-i milk-i melāḥatsın kimüñ ne sözi var
La 'l-i şîrîñüñi verseñ aḡzuma dad eyleseñ (G.211/2)

2.2.3.4. Behram

İran mitolojisinde yer alan Behram, yirmi yıl tahtta kalmış, av yapmayı seven İran hükümdarlarından biridir. Behram, aynı zamanda İranlıların tanrısı olarak da yorumlanabilir. Sözü edilen tanrı, ateş kavramlarıyla birlikte kullanıldığından *Dîvân*'da bu bağlamda da kullanıldığı düşünülebilir. Güçlü, kuvvetli olması sebebiyle Behram'ı, kasidelerin methiye bölümlerinde memduha teşbih edilen kişi olarak görülür. *Azîzî Dîvânı*'nda Behram yalnızca bir beyitte kullanılmıştır. Bu kullanım şu şekildedir:

Düşmene kaşd-ı şebîḥün eyleseñ **Behrām-vār**
Kıomaz elden tîḡ-i âteş-tābını merdane şem' (K.4/22)

2.2.3.5. Zâl

Zâl, Sam'ın oğlu, Rüstem'in babasıdır. Saçı, kaş ve kirpikleri beyaz olarak doğduğundan “ihtiyar” ve “ak sakallı” anlamına gelen Zâl ismi ile anılır. Saçı ak olduğundan dolayı babası onu Elburz dağına gönderir. İlahî bir sesi duyan babası, onu Simurg'dan alır. Simurg Zâl'a başı sıkıştığında kullanması için tüy verir. Yiğit ve iyi okçu olması sebebiyle klasik Türk edebiyatında sıklıkla kullanılmıştır. Bunun yanında zâl kelimesinin anlamı “yaşlı”, “ihtiyar” olması sebebiyle felek ve dünya için de kullanılır. *Azîzî*'nin şiirinde zâl kelimesi dört yerde kullanılmış olup bunlardan üçü gazelde (G. 140/3- G.349/7- G.370/4) biri ise Rüstem Paşa'nın vefatına düşülen tarih (Tarih 28/1) içerisindedir.

'Ākıbet **Zâl-i felek** eyler seni zār u zebün
Kıudret ü kıuvvetde olsañ Rüstem ü Behmen daḡı (G. 370/4)

Getürür arkañ yere **Zâl-i Sipihr**

Rüstem-i destân olursañ da şehâ (Tarih 28/1)

2.2.3.6. Behmen

Şehnâme içerisindeki karakterlerden bir diğeri Behmen'dir. Bağlamdan hareketle tespit edilen Behmen, İran hükümdarlarından İsfendiyâr'ın oğlu olan Behmen'dir. Adaletiyle ünlü olan Behmen döneminde her yer onarılmış, insanlar huzur ve güven içinde yaşamıştır. Rüstem ile Behmen arasında da şüphesiz ilişki vardır. Bu ilişkilerin bir yönü ikisi de halk tarafından sevilen karakter olmasıdır. Rüstem ile Behmen arasındaki ilişkinin bir diğeri yönü ise Behmen, Rüstem ile İsfendiyâr arasındaki savaşlarda İsfendiyâr'ın yanında yer almış; savaş öncesinde öldürmek için Rüstem'e dağın zirvesinden büyük bir taş yuvarlamış, ama Rüstem taşı ayağıyla durdurmuştur (Yıldırım, 2013: 166). Şair, aşağıda verilen beyitte bağlamdan hareketle ayağı hem kadeh hem de bu telmih unsuruyla birlikte kullanmıştır. Zira şarap, mest edici bir özelliğe sahip olduğundan şarap içen kişi ne kadar kahraman olursa olsun ayakta yıkılmaktadır.

Rüstem ü Behmen de olsañ bir ayağ-ıla yıkar

‘Arşa-i bezmüñ kadîmî pehlevânidur şarâb (G. 17/4)

2.2.3.7. İskender

Dârâb'ın Rum kayserinin kızından olan İskender, halkını adaletle yönetmiş ve halkın sevgisini kazanmış bir hükümdardır. Yecüc ve Mecüle savaşarak halkını kötülükten ve düşmandan kurtarmıştır. Bununla birlikte *Şehnâme*'de Hızır, onun veziri olarak geçmektedir. Hızır ile Zulmet (Karanlıklar) ülkesini dolaşmış veziri Hızır, âb-ı hayat adı verilen ölümsüzlük suyuna ulaşırken o, ulaşamamıştır. Kadeyfa'nın ülkesini yıkması ve kahramanlığı ile klasik Türk şiirinde geçmektedir.

Azîzî, Dîvân'ın iki beytinde (G. 129/3 ve G. 327/4) doğrudan İskender'in adını zikretmiştir. Bunun dışında İskender'in dünyanın her yerini gösteren aynası âyine-i âlem-nümâ (G. 68/4), âyine-i İskenderî (G. 48/3) ile Hızır ile birlikte âb-ı hayatı bulmak için gezdiği yer olan Zulmet-i İskenderî (G. 147/2) *Azîzî*'nin şiirde İskender'i dolaylı yoldan kullanımlarıdır. Bu kullanımlardan birkaçı şu şekildedir:

Zulmet-i gâmda **Sikender-veş** alurdı cān u dil
 Hatt-ı hızzr-āsā-yı la'luñ ermese cānā Hızzır (G. 129/3)

Nece **İskender-i devr-i zamān**dur demeyem sākī
 Elinde cām-veş **āyīne-i 'ālem-nümā** vardır (G. 68/4)

2.2.3.8. Hızzır

Hızzır, araştırmacıların peygamber mi veli mi oldukları konusunda tartıştıkları karakterlerden biridir. Hz. Musa zamanında yaşadığına inanılmaktadır. *Şehnāme*'de İskender'in veziri olarak geçmetedir. İskender ile birlikte Zulmet ülkesinde gezerken āb-ı hayatı bulmuş ve ölümsüzle mazhar olmuştur. Bu sebeple menkıbelerin hemen hemen hepsinde ismi geçmekte ve kerametler göstermektedir. Klasik Türk şiirinde ölümsüz olması sebebiyle sevgilinin dudağı ile teşbih edilmekte ve genellikle āb-ı hayat yahut āb-ı hayvān terkibiyle kullanılmaktadır.

Azîzî'nin *Dîvânı*'nda Hızzır, pek çok yerde kullanılmaktadır. Hatta öyle ki Hızzır redifli beş beyitten oluşan bir gazel (G. 129) de yer alır. *Azîzî Dîvânı*'nda Hızzır'ın sevgili bağlamında (G. 279/2) kullanıldığı tespit edilmiştir. Bunun dışında çeşme için düşürülen tarihte (Tarih 37/3) de kullanılmıştır. Beyit sayısının oldukça fazla olması sebebiyle birkaç örnek verilmiştir:

Ey cemāl-i meh-veşi āyīne-i 'ālem-nümā
 Çeşme-i āb-ı hayāt-ı la'l-i rûh-efzā Hızzır (G. 129/2)

Cāme-i sebz ile ey **Hızzır-ı zamān**um gūyā
 Bir yeşil onlu güzel tūti-i hādrāsın sen (G. 279/2)

Hızzır-ı dil nūş edüp şafā-y-ile
 Dedi tārīh mişāl-i çeşme-i cān (Tarih 37/3)

2.2.3.9. Kaydāfe

Kaydāfe yahut Kaydefā *Şehnāme*'de ismi geçen kadın hükümdarlardan biridir. İskender zamanında yaşamıştır. Evliyā Çelebi'ye göre Kaydāfe, Marmara ülkesi kraliçesidir. İskender bu ülkeyi nasıl fethedeceğinin yollarını aramak için tebdil-i kıyāfet

ile bu ülkeyi dolaşır. Sonunda yakalanır. Kaydâfe kendisine ve ülkesine dokunmayacağına dair söz alıp onu serbest bırakır. İskender hem sözünde durmak hem de o ülkeyi ortadan kaldırmak istemektedir. Hızır yardımına gelir ve ona bir göl hâlinde bulunan Karadeniz’i Akdeniz’e akıtmasına çare gösterir. Böylece Kaydâfe’nin ülkesini sular kaplayacak ve ülke aradan çıkacaktır (Pala, 2012a: 262-263).

Azîzî, biri *Dîvânî*’nda (G. 327/4) biri İstanbul Şehrengizi’nde (İ.Ş. 191) olmak üzere iki defa Kaydâfe’yi şiirde kullanmıştır. Âşık, sevgilinin mahallesini Kaydefâ’nın ülkesine, göz yaşlarını ise Karadeniz ve Akdeniz’e teşbih ettiği şiiri şu şekildedir:

‘Aceb midür akıtsam göz yaşın kûyına ol yârüñ

Akıtmışdır Sikender bahri **mülk-i Kaydefâ** üzre (G. 327/4)

2.2.3.10. Cem/ Cemşîd

Cem, Tahmerûs’un oğlu Pişdâdiyan sülâlesinin dördüncü padişahıdır. Halk için pek çok yararlı icatlar üretmiş güçlü ve kuvvetli bir hükümdar olarak geçmektedir. Saltanatının yüceliğine uygun olarak devler, Cem’in tahtını gökyüzüne kaldırmış ve bu esnada güneşin etkisiyle parlayan tahtı gören halkı ona ışık şahı anlamına gelen Cemşîd lakabını vermiştir. Tanrılık iddiasında bulunan Cem, İdris peygamberin yolundan ayrılmış ve halk da bu sebepten Dahhâk’tan yardım istemiştir. Bunun üzerine Dahhâk’ın Cem ile mücadelesinde Dahhâk gâlip gelmiş ve tahta oturmuştur.

Cem, klasik Türk edebiyatında şarabın mucidi olarak geçmektedir. Bu sebeple cām-ı Cem terkihiyle sıklıkla kullanılmaktadır.

Azîzî *Dîvânî*’nda Cem dokuz yerde doğrudan iki yerde Cemşîd ile birlikte olmak üzere on bir kez kullanılmıştır. Bu kullanımların tamamı Cem’in şarabı bulmasıyla ilgilidir. Örnek olarak verilen beyitler bu bağlamda kullanılmıştır:

‘Azîzî **Cem** gibi elden kımayup cām-ı gül-günü

Zamân-ı ‘ömrüm olınca tamām içmek diler gönlüm (G. 255/5)

Taht-ı Cemşîd ü Ceme vermem der-i mey-hâneyi

Tâc-ı haķana degüşmem bir tolu peymâneyi (Mat. 69)

2.2.3.11. Kahraman

Pişdâdiyân sülâlesinden Tahmurs'un oğlu imiş. Devlet tarafından çocukken kaçırlıp onlar arasında büyümüştür. Ergenlik çağına gelince suda aksini görüp devlere benzemediğini anlamış ve bir gergedana binerek insanların bulunduğu yere gelmiş. Orada birçok kişiye öldürmüş. Rüstem'e yenilmiş "Katil" lâkabıyla anılmış (Pala, 2012a: 252).

Kahraman, *Azîzî Dîvânı*'nda iki beyitte yer almaktadır. Beyitlerde devlerden kendi başına kaçması ve Rüstem ile savaşması sebebiyle kahraman olarak anılmaktadır. Azîzî, her iki beyitte de sevgilinin gözünün can alması sebebiyle sevgiliyi Kahraman'a teşbih etmiştir:

'Arşa-i 'âlem gözüme teng ü târ olsa ne tañ
Tırmayup 'ahde o çeşmi **Ķahramân**um gelmedi (G. 348/4)

Cihân halkımı hep kırdı geçürdi tîĝ-i ĝamzeyle
Meger kim **Ķahramânı**¹⁵ gözlerüñ şâhib-ķırân oldu (G. 351/5)

2.2.3.12. Dârâb ve Dârâ

Dârâb, Behmen'in kendi kızı Hümây'dan olan oğludur. Hümây'ı babasının ardından tahta geçtikten sonra, oğlu Dârâb'ı, utancından dolayı bir sandığın içine koyarak Fırat Nehri'ne bırakmıştır (Şişman, 2017: 144).

Dârâ ise *Şehnâme*'de Dârâb'ın oğlu olarak geçmektedir. İskender bahsinde anlatıldığı üzere İskender'le savaşıp mağlup olmuştur.

Azîzî Dîvânı'nda Dârâb ve Dârâ bir kez aynı beyitte geçmiştir. Bağlamdan hareketle edinilen tespite göre beyitte onların kahramanlıklarına vurgu yapılmış aynı zamanda bu iki şahısın adları İran'da bulunan iki kentin adı tevriyeli olarak kullanılmıştır:

Ben o şâh-ı kişver-i 'işkam ki çeşm-i rüzĝâr
Görmedi dârâtımı **Dârâda vü Dârâbda** (G. 337/2)

¹⁵ Beyiti Kahramânî şeklinde de okumak mümkündür. Bu sebepten Kahramân'ın gözü gibi öldürücü/yok edici göz bağlamında da kullanılabileceğinden sözü edilen beyitin bu bölümde yer alması uygun görüldü.

2.2.3.13. Nûşirevân

Şehnâme'de ismi sıklıkla zikredilen hükümdarlardan biri de Nûşirevân'dır. Asıl adı Hüsrev olan bu kişi, halkını adaletli bir şekilde yönetmesiyle bilinmektedir. Hatta öyle ki Nûşirevân, Tâk-i Kistrâ adıyla bilinen sarayının penceresinden aşağıya bir zincir sarkıtıp halkının adaletle ilgili bir sorun olduğunda bu zinciri çekmelerini istermiş.

Nûşirevân beyitlerde adaletli olması yönüyle kullanılmaktadır. Vezin kaygısı sebebiyle Enûşirvân ve Enûşirevân biçiminde de görmek mümkündür.

Azîzî Dîvânı'nda da Nûşirevân iki beyitte geçmektedir. İlk beyitte şair, kahramanın adaletli oluşuna vurgu yapıp bahsi geçen adalet zincirine telmihte bulunmaktadır. İkinci beyitte ise Nûşirevân'ın kasidelerde kullanılan biçimi görülmektedir. Nûşirevân kasidelerde kahramanlık ve adaletine vurgu yapılarak kendisine benzetilen yönüyle kullanılmaktadır:

Tâk-ı hüsne ol şehûn zülfi aşup zencîr-i 'adl
Vechi var derse lebi **Nûş-ı revân-ı 'âdilüz** (G. 144/2)

Edenler ser-güzeşt-i Kâsımî La'îlîn-Ķabâdan güş
Enûşirvân ile cengin añar mı şâh-ı merdânuñ (K. 5/55)

2.2.3.14. Ehremen

Ehremen, *Şehnâme*'de kahraman olarak geçmese de bir varlık olarak ismi bulunmaktadır. Mecûsilikte kötülük tanrısı olarak bilinmekte olup devleri yaratan tanrı veya şeytan olarak idrak etmek mümkündür.¹⁶

Ehremen, klasik Türk şiirinde rakip tipolojisini anlatmak için kullanılmaktadır. *Azîzî Dîvânı*'nda yalnızca bir defa geçmekte olup dev sûretli kişilerin yani rakibin bulunduğu yer olarak tavsif edilmiştir:

Edinmişler vaţan kûyın raĶîb-i dîv-sîretler
Meger kim ol perînuñ Ķâf-ı kûyı **Ehremenlikdür** (G. 96/4)

¹⁶ Ehremen ve Mecûsilikle ilgili ayrıntılı bilgi için bk. Şinasi Gündüz, (2010), "*Mecûsilik*", *Yaşayan Dünya Dinleri*, DİB Yayınları, ss. 507- 527.

2.2.4. Dinî Şahıslar

2.2.4.1. Hz. Muhammed ve Hz. Muhammed'in Devrini Yansıtan Kişiler

İslâm peygamberi olan Hz. Muhammed, 571 yılında, kamerî Rabiulevvel ayının on ikinci gününde dünyaya gelmiştir. Babası Abdullah, daha Hz. Muhammed doğmadan önce vefât etmiştir. Kırk yaşlarında nübüvvet, kırk üç yaşında ise risalet gelmiş ve ona ilk inanlardan biri de eşi Hz. Hatice olmuştur. 632 yılında vefat etmiştir.

Hz. Muhammed, Azîzî'nin şiirlerinde de örneklerinin bulunduğu üzere pek çok ismiyle anılmaktadır. Sayısı bir hayli olan isimlerden Ahmed (K.3/15), Muhammed (G. 212), merdüm-i sâhib-kirâm (Müseddes 3/25), Habib (Tarih 15/1), server (G. 285/5), Mustafa (G.177/1) isimleri ile Hz. Muhammed kastedilmektedir. Bilindiği üzere Hz. Muhammed'e *Kur'an* (G.359/3) indirilmiştir. Bunun dışında Hz. Muhammed'in pek çok mucizesi klasik Türk şiirimizde geçmektedir. Bu mucizeler Azîzî'de de oldukça fazla sayıda bulunmaktadır. Hz. Muhammed, daha çok na'tlarda karşımıza çıkar. Kasidelerin na't bölümlerinde yahut müstakil olarak na't şiirlerinde Hz. Muhammed'in övgüsünün yanında ona yapılan yakarışlar da yer alır. Azîzî'nin şiirinde *yâ Resûlallâh* (G. 305) redifli gazel bu türden sayılabilir.

Ebû Bekr ü 'Ömer 'Osmân 'Alî kim çâr yâruñdur

Baña ol çârı yarın reh-nümâ kııl **yâ Resûlallâh** (G. 305/7)

Muştafa olduğın ey mâh saña nâm-ı şerîf

Hałka hülk-ı hasenüñ eyledi i'lâm-ı şerîf (G. 177/1)

Hz. Muhammed dönemini yansıtan ifadelerden biri Ebû Leheb'dir. Hz. Muhammed'in amcası olup İslâm dinine düşmanlığı ile bilinmektedir. *Kur'ân-ı Kerîm*'in *Tebbet* sûresinde onun hakkında hükümler verilmiştir. Edebiyatımızda daima menfi anlamlarda kullanılmıştır. Azîzî'nin şiirinde de görüldüğü üzere aruza uyması için bazen Bû-Leheb şeklinde de görmek mümkündür. Bağlamdan hareketle rakip için kullanıldığı tespit edilen Ebû Leheb, şiirde şu şekilde kullanılmıştır:

Etdüğün baña '**adü-yı Bû-Leheb**

Dilerin Hağdan ki bir bir bula hep (G. 21/1)

Hz. Muhammed'i yansıtan bir diğer ifade Kâdir ve Berât geceleridir. *Kur'an-ı Kerîm*'de *Leyle-i Kadr* olarak geçer. Mekke'de inen bu sûre beş âyettir. Sûrede, Kâdir gecesinden, onun faziletlerinden, o gecede meleklerin yeryüzüne inişinden bahsedilir (Kahraman vd., 2016: 598). İsmi geçen sûrenin ilk âyetinde "Biz onu (Kur'an'ı) Kâdir Gecesinde indirdik."¹⁷ ifadesi geçmektedir. Şüphesiz *Kur'ân*'ın Allah tarafından Müslümanlara ihsan edilmesi tüm Müslümanlar için bir bayram vesilesidir. Bunun yanında İslâm âlemi için önemli gecelerden sayılan Berât ise kâmerî aylardan şaban ayının 14-15. gecelerine verilen addır. Daha çok leyle-i berât olarak geçer. Bu gecede Hz. Muhammed'e peygamberlik bildirilmiş olup Müslümanlara bu kutlu geceyi ibadetle geçirmeleri, tövbe etmeleri, Allah'tan mağfiret dilemeleri öğütlenmiştir. Klasik Türk şiirinde daha çok Kadir gecesini ile birlikte geçen Berat gecesini, Müslümanlar için bayram vesilesidir. Azîzî, Bayram adlı bir kişiden bahsederken Hz. Muhammed devrinde Allah tarafından ihsan edilen önemli gecelere telmihte bulunup sözü edilen kişiye şu şekilde dua eder:

Her kimüñ kim hemdemi Bayram-ı sîm-endâm ola

Her **şebi qadr ü berât** u her günü bayram ola (Mat. 52)

Bağlamdan hareketle Hz. Muhammed'in övgüsü hakkında bir gazel şu şekildedir:

Rüşen olalı mâh-cemâli **Meḥmedüñ**

Mihri gönülden olmadı ḥâlî **Meḥmedüñ** (G. 212/1)

Daha önce de ifade edildiği gibi şiirlerde Hz. Muhammed tek başına geçmez. Onun dönemini ve çocukluğunu yansıtan kişiler de şiirinde yer bulur. Örneğin Hz. Muhammed'in babası Abdullah ile amcası Ebû Tâlib de şiirlerde geçmektedir. Azîzî'nin bu minvalde nazmettiği şiir *Dîvânı*'nda şu şekilde geçmektedir:

Dün gece Ka'be-i küyüñde görenler mâhı

Dedi **Bü-Ṭâlib** imiş görmege 'Abdullâhı (G. 389/1)

2.2.4.2. Hz. Âdem

Semavî dinlere göre Allah'ın yarattığı ilk insan ve ilk peygamberdir. Hz. Âdem yaratıldıktan sonra Allah, meleklerden ona secde etmesini emretti. Aslında Hz. Âdem,

¹⁷ Kur'an 97/1

mihrap mahiyetinde olup bu secde Allah'a idi (Pala, 2012a: 6). İnsan, eşref-i mahlûkat olması sebebiyle diğer yaratılmışlar arasında en muteber varlıktır. Bütün varlıklar Hz. Âdem'e secde ettikleri hâlde İblis/Azâzîl, kendisinin ateş, Âdem'in ise topraktan yaratılması sebebiyle kibre kapılarak secde etmemiştir. Bu sebepten Allah, İblis'i lanetlemiştir. Klasik Türk şiirinde eşi Hz. Havva ile de kullanılan Âdem, aynı zamanda insan anlamına da geldiği için tevriyeli bir şekilde de kullanılmıştır. Hz. Âdem, tüm beşerin atası olduğu konusunda âlimler ve şairler ittifak içerisinde. Azîzî de bu bağlamdan hareketle, şiirinde buna vurgu yapmaktadır:

Sevgiliyi aya benzeten şair, ikinci mısradaki leff ü neşr sanatıyla mâhı âdeme, bir yandan da Hz. Âdem'e, teşbih ederek nazmettiği şiir şu şekildedir:

Ṭañ mı o mâha eylese hûbân ser-fürû
Kim **âdeme** sürüş u melek eyledi sücûd (G. 45/3)

Biz o yârûñ dâne-i hâl-i ruḥına mâ'ilüz
Âdemüñ şulb oğlıyuz ḥaylice merd-i kâylüz (G. 144/1)

Hevâ-yı dâne-i hâl-i ruḥ-ı dil-dâra mâyilsin
Atañ **Âdem**dür ey gönüm anuñ-çün merd-i kâbilsin (Matla 33)

2.2.4.3. Hz. İsa

Hz. İsa, İsrailoğullarının son peygamberidir. Kendisine İncil gönderilmiştir. İsa peygamber, bir mucize olarak babasız dünyaya gelmiştir. İsa, Cebrâil'in Meryem'e üflediği ruhtur. Bu nedenle neye dokunsa ona can verir, ölüleri diriltir (Pala, 2012a: 235). Hz. İsa, Mesih lakabıyla bilinmektedir ve çeşitli mucizeleriyle klasik Türk edebiyatında yer alır. Azîzî *Dîvânı*'nda Hz. İsa'ya telmihte bulunan beyitlerin sayısının çok olması sebebiyle burada yalnızca birkaç örnek verilmiştir. Azîzî *Dîvânı*'nda Hz. İsa'yı yansıtan ifadeler Mesih (G.344/1) ve İsa'dır (G.203/6). Hz. İsa'nın annesi olan Meryem de Azîzî'nin şiirinde Meryem'in İsa'sı (G.100/3) bağlamında kullanılarak İsa kastedilir.

Gelse 'izz ü nâz ile ol büt kelîsâ seyrine
Çârḥ-ı çârümden ine anuñ **Mesîḥâ** seyrine (G. 344/1)

Halk-ı ‘âlem gün yüzüñ şevkıyla şeydâdur bugün
 Mürde ihyâ etmede la‘lûñ **Mesîhâ**dur bugün (Müseddes 2/1-4)
 Târ-ı zülf-i dilbere üftâdedür mäh-ı felek
 Mihr-i bî-pâyânına üftâdedür **gökde melek** (Muamma 18)

2.2.4.4. Hz. Musa

Hz. Musa klasik Türk şiirinde sıklıkla mazmun olarak kullanılan peygamberlerden biridir. Beyaz eli (Yed-i beyzâ) ile asasını vurarak yılanı döndürmesi ile karşımıza çıkmaktadır. Şiirimizde genellikle Firavun, Tur dağı ile kullanılan Hz. Musa’nın lakabı Kelîmullahtır. Firavun’u hak dinine davet etmiştir. Firavun’un davete icabet etmeyip Hz. Musa’ya zulüm etmesi sebebiyle Musa peygamber ve kendisine inananlar Süveyş kanalından geçmiştir. Asasını vurarak denizi ayırıp kendine yol tayin eden Hz. Musa ve kavmi denizden geçtikten sonra deniz, onları takip eden Firavun (G.369/7) ve adamlarının üzerine kapandı. Bunun üzerine Firavun ile adamları (Tarih 21/1) boğuldular.

Hz. Musa, elini göğsüne koyduğunda eli nurlandığından dolayı klasik Türk şiirinde *Yed-i beyza* (G.41/4) olarak anılmıştır. Klasik Türk şiirinde sıklıkla kullanılan bu ifade Azîzî’nin şiirinde de kendisini göstermektedir:

Femüñle sâ‘idüñ de haq bu kim cānā müşābihdür
 Dem-i cān-baḥşı ‘İsānuñ **yed-i beyzāsı Mūsānuñ** (G. 203/6)

Oldı Fir‘avn çerisi gibi ğarq-āb-ı ‘adem
 Göricek ḥaṭṭ-ı ruḥuñ **mu‘cize-i Mūsāyı** (G. 369/4)

2.2.4.5. Hz. Yakup

Azîzî’nin *Dîvân*’ında Hz. Yakup doğrudan mazmun olarak kullanılmaz. Azîzî’nin *Dîvânı*’nda “Yakup’un oğlu”, “Yusuf’un babası” gibi ifadelerle Yusuf’u kasdetmek için kullanılır. Yalnızca bir yerde Hz. Yusuf’un kardeşleri tarafından kuyuya atılması sonucunda evinin *beyt’l-hazen* diye anılması sebebiyle “Yakup gibi” anlamına gelen beyitte kasıtsız kullanılmıştır. Hz. Yakup’un geçtiği beyitler şunlardır:

Koyup **Ya'küb-zāde** mū-miyānı hıdmete gitdi
Eşigi kulluğundan el çeküp ol māh-ı Ken'ānuñ (K. 5/36)

Yūsuf ayru düşüp **atasından**
Dür olup çeşm-i akrabāsından (Mes. 1/12)

Mısr-ı hüsnuñden cüdā ey Yūsuf-ı gül-pیرهه
Hazret-i Ya'küb-veş oldı yerüm beytü'l-hazen (G. 267/1)

2.2.4.6. Hz. Yusuf

Hz. Yusuf, İsraoğulları peygamberlerinden Hz. Yakup'un oğludur. Lakabı Sinan'dır. Hayatı ve ona ait olan kıssa *Kur'an-ı Kerim*'in on ikinci sûresinde anlatılmaktadır. Ken'an ilinde doğan Hz. Yusuf, Yusuf-ı Ken'ân (G.166/5), Şeh-i Ken'ân (G.186/5), māh-ı Ken'ân (K.5/36) olarak klasik Türk şiirinde geçmektedir. Güzelliği ile bilinen Hz. Yusuf'un hikâyesi, mesnevîlere de konu olmuştur. *Yusuf u Züleyha* yahut *Yusuf u Zelihâ* mesnevîlerinde bu hikâye işlenmiştir. Klasik Türk şairlerince hususiyetle memleketiyle, hükümdar oluşuyla veyahut kardeşleri tarafından kuyuya atılışı sebebiyle kullanılmıştır. Azîzî, yukarıdaki Hz. Yusuf'u belirten ifadelerin yanında Hz. Yakup'un adının geçtiği bazı beyitlerde de Hz. Yusuf'u kasteder. (K.5/36).

Sicn-i firkatde 'Azîzîyi umarın kıomaya
Çeh-i miñnetden eden **Yūsuf-ı Ken'ānı** ħalāş (G. 166/5)

Ķavm-i Reyyān mı benefşe ki geyer nîlî küleh
Şeh-i Ken'ān mı gül-i Mısrî şarar başına aķ (G. 186/5)

Gül-i Mısr-ı ruħuña cān-ı 'Azîzî bülbül
Ruħlaruñ bülbülüñe bir **gül-i Yūsuf-manzar** (K. 1/43)

2.2.4.7. Hz. İbrahim

İbrahim peygamberin hayatı ve kıssalarına dair *Kur'an-ı Kerim*'de geniş bilgi bulunmaktadır. M.Ö. XII. yüzyılda yaşamıştır. Babası mesabesinde olan Azer, put yapıp satmakla geçinen, bir rivayete göre de Nemrut'un veziri bir kişiymiş. Hz. İbrahim, bir gün bütün insanlar kurban kesmek için şehri terkedince puthâneye girip bir balta ile bütün putları kırmış ve baltayı da büyük putun boynuna asmıştı. Halk geri dönünce onu sorguya çekmişler, o da bu işi en büyük putun yaptığını, çünkü baltanın onun boynunda asılı olduğunu dolayısıyla ona sorulması gerektiğini söylemişti. Halk, putun hareket etmeyeceği ve konuşmayacağını söyleyince o, "Konuşamayan ve size hiçbir fayda ve zararı dokunmayan putlara ne diye tapıyorsunuz" demiştir. Bunun üzerine Nemrut onu cezalandırmak ve öldürmek için büyük bir ateş yaktırdı (Pala, 2012a: 224-225). Daha sonra Allah, onu korudu ve ateşi gül bahçesine çevirdi. O günden sonra Halîlullah yani Allah'ın dostu olarak anıldı.

Hz. İbrahim, sofraya misafir olmadan oturmazmış. Bu sebepten "Allah, Halil İbrahim bereketi versin.", "Buyurun Halil İbrahim sofrasına." gibi ifadeler Türk kültüründe yaygın olarak kullanılmaktadır. Azîzî'nin şiirinde babası Azer (Kıt. 23/2) ve Hz. İbrahim'in sözü edilen özellikleri sıklıkla kullanılmaktadır. Hz. İbrahim, Azîzî'nin şiirinin tamamında Halîl (Allah'ın dostu) olarak geçmektedir.

Da'vi-i hüsn eder idi meh-i deyr-i eflāk
Göricek gün yüzüñi şındı **halîl**üm putı (G. 358/3)

Hvân-ı luţfuñdan **Halîl**üm yığma anı kim senüñ
Râh-ı 'ışkuñ içre İsmâ'îl-veş kurbân olur (K. 3/36)

Devlet-i 'ışkuñda yokdur ihtiyâcum ni'mete
Maţbah-ı sînem **Halîl**üm toptoludur hvân-ı ğam (G. 249/4)

Ayrıca Azîzî *Dîvânı*'nda Hz. İbrahim ile bağlantılı olarak Nemrud da geçmektedir. Bilindiği üzere Hz. İbrahim'i ateşe attırmıştır. Hz. İbrahim Allah'ın mucizesi sayesinde her ne kadar ateşte yanmasa da Nemrud, Allah'ı inkâr etmiştir. Klasik Türk şiirinde genellikle sevgilinin âşığa çektiği cefâ nedeniyle sevgiliye teşbih edilir. *Azîzî Dîvânı*'nda iki kez Nemrud geçmektedir. Bunlardan biri doğrudan Nemrud şeklinde

okumak mümkünken diğeri nem ve “akmak” anlamına gelen “rûd” kelimesinin sanatkârâne bir şekilde kullanılmıştır.

Gülistân-ı cemâlini **Ḥalîlûñ**

Görüp sevmez şu kim **Nemrûd** olsun (Kıt. 23/1)

Gözinden her ağan **nem rûd** olan müştâk-ı dîdâruñ

Ḥalîlûm yakmağa gül-gün kabâ-y-ile bir Âzersin (G. 292/5)

2.2.4.8. Hz. Hasan

Hasan, Hz. Ali'nin büyük oğlu, Hz. Muhammed'in ise torunudur. Lakabı Müctebâ olan Hz. Hasan, İslâm halîfelerinin beşincisi, on iki İmam olarak geçen silsilenin ikincisidir. Azîzî, Hz. Hasan için redifi Hasan olan bir gazel kaleme almıştır. Sözü edilen gazelden iki beyit şu şekildedir:

Şol cây-ı pür-şafâ ki_ola saña vağan **Ḥasan**

Yoğdur yanumda farkı anuñ Ka'beden **Ḥasan** (G. 289/1)

Zâhir olalı gülşen-i 'âlem saña bedel

Bâğ-ı vücûda gelmedi bir gül-beden **Ḥasan** (G. 289/2)

2.2.4.9. Dört Halife

Halîfe, sözlükte “arkada olmak, birinin arkasından gelmek, yerine geçmek” anlamlarına gelen half kökünden türetilmiş (çoğulu hulefa, halâif), birinin yerine geçerek onun adına iş yapan demektir. Dini literatürde halîfe denilince daha çok devlet başkanı, en yüksek yönetici anlamına gelmektedir (Karagöz vd., 2015: 225). Bilindiği üzere Hz. Peygamber'in ölümünden sonra Benî Saide'nin gölgesinde devlet işlerini kimin yönetmesi gerektiği konuları görüşülmüş ve Hz. Ömer'in teklifi ile Hz. Ebû Bekir ilk halîfe olmuştur. Daha sonra Hz. Ömer, Hz. Osman ve Hz. Ali sırasıyla halîfelik

makamına ermişlerdir. Bununla birlikte halîfelik makamı, Bakara sûresinin otuzuncu âyetinde insan, Allah'ın yeryüzündeki halîfesi olarak anılır.¹⁸

Dört halîfe içerisinde sonuncusu olan Hz. Ali, Hz. Muhammed'in amcazâdesi ve damadıdır. Soyu anne ve baba tarafından Peygamberin soyuyla birleşir. İslâm dinini kabul eden ilk dört kişiden biridir. Künyesi Ebü'l-Hasan (Hasan'ın babası), Ebû Turâb (Toprağın babası) ve Murtaza (seçilmiş, gözde) olarak bilinir. Lakabı Esedü'llah (Allah'ın aslanı), el-Gâlib (üstün gelen) ve Haydar (aslan)dır. Zülfikar adında bir kılıcı vardır.

Elûnden Zü'l-fikâr-ı hâme düşmez oldı bir lahza
‘Azîzî kişver-i nazm içre sen beñzer ki **Haydersin** (G. 292/6)

Azîzî *Dîvânı*'nda Hz. Ebû Bekir, Hz. Osman, Hz. Ömer ve Hz. Ali'nin birlikte geçtikleri beyit de bulunmaktadır. Hz. Muhammed'e yakarış mahiyetinde yazılmış şu dizelerde Hz. Muhammed'in dört dostu olan dört halîfenin adları yan yana yazılmıştır:

Ebû Bekr ü 'Ömer 'Oşmân 'Alî kim çâr yâruñdur
Baña ol çârı yarın reh-nümâ kıl yâ Resûlallâh (G. 305/7)

2.2.5. Tarihî Şahıslar

2.2.5.1. Padişahlar

2.2.5.1.1. Kanunî Sultan Süleyman

Azîzî *Dîvân*'ında Sultan Süleyman, daha çok tahttan inişi ve yerine Sultan II. Selim'in gelmesi üzerine culisiyeyi andıran gazelinde geçmektedir. Azîzî, *Dîvânı*'nda yeni padişahı överken eski padişahı da gerek ismini zikretmek gerekse de kişi yahut işaret zamirleriyle anmıştır. Bağlamdan hareketle tespit edilen ve Kanunî Sultan Süleyman'ı yansıtan ifadeler şu şekildedir:

Şeh Süleymân n'ola gitdiyse Selîm han geldi
Meh-i tâbân yerine mihr-i dıraşşân geldi (G. 371/1)

¹⁸ Hatırla ki Rabbin meleklere: Ben yeryüzünde bir halîfe yaratacağım, dedi. Onlar: Bizler hamdinle seni tesbih ve seni takdis edip dururken, yeryüzünde fesat çıkaracak, orada kan dökecek birini mi yaratacaksın? dediler. Allah da onlara: Sizin bilemeyeceğinizi herhalde ben bilirim, dedi. Kur'an: 2/30.

Azîzî, Sultan Süleyman'ı zamanın adaletlisi ve büyük şah olarak tavsif eder. Bağlama göre şair, "a" yani "o" zamiri ile de Kanunî'den sonra saltanata geçen II. Selim'i kastetmektedir. Şaire göre II. Selim, Sultan Süleyman'a denktir.

Devr-i 'adli ne ğam erdiyse anuñ pâyāna
Yine bir aña mu'ādil şeh-i devrān geldi (G. 371/2)

N'ola gitdiyse 'adem milkine ol **şāh-ı 'azīm**
Yine anuñ yerine bir ulu sultān geldi (G. 371/3)

O Haydar-nām u Āşaf-rāy-ı 'ālem
Ki olmuşdı **Süleymān Hana** paşa (Tarih 19/2)

2.2.5.1.2. Sultan II. Selim

Azîzî'nin şiirlerinde Sultan II. Selim'in kullanılması Kanunî Sultan Süleyman'ın irtihal etmesinin ardından tahta geçmesi sebebiyle olduğu daha önce ifade edilmiştir. Azîzî *Dîvānu*'nda yer alan 371. gazel onun methiyesidir. Bu methiyede şair, kuşkusuz II. Selim'i övmüş bununla birlikte Sultan Süleyman'ı da iyi bir kimse olarak anmıştır. Şiirlerdeki bağlamdan hareketle Sultan II. Selim'i yansıtan ifadeler şunlardır:

Şeh Süleymān n'ola gitdiyse **Selīm han** geldi
Meh-i tībān yerine **mīhr-i dırāḫşān** geldi (G. 371/1)

Devr-i 'adli ne ğam erdiyse anuñ pâyāna
Yine bir aña mu'ādil **şeh-i devrān** geldi (G. 371/2)

Ḥazret-i şāh **Selīm hān-ı zamān**
Ki odur sāye-i Raḥmān-ı mecīd (Tarih 27/1)

2.2.5.1.3. Sultan III. Murad

Sultan II. Selim'den sonra tahta çıkan Sultan III. Murad 1574-1595 yılları arasında yaşamıştır. Muradî mahlasıyla yazdığı şiirleri bulunmaktadır. Azîzî'nin şiirinde Sultan Murad için beş beyit geçmektedir. Bunlardan dört tanesi tarih beyiti, bir tanesi ise

gazel içerisinde. Tarih olan beyitlerin birinde Sultan III. Murad'ın âdil oluşundan bahsedilirken diğer beyitte ise İran üzerine yapılan sefere ile Şirvan ve Gürcistan'ın fethi için düşürülen tarihtir.

Dîvân içerisinde kırk yedinci tarih şiirinde geçen Sultan Murad'ın veziri, bağlamdan hareketle Lala Mustafa Paşa olmalıdır. Zira, Lala Mustafa Paşa, diğer devlet adamları kısmında daha detaylı bir şekilde anlatılacağı üzere, Şirvan fethinde önemli görevler üstlenmiş ve sefere ordunun emîri olarak gönderilmiştir.

Efendi zulm ile ağlatma 'âşıkun yohsa
Şikâyet etmege senden **Murād Hāna** çıkar (G. 115/4)

Yine **Sultān Murāduñ** bir vezîr-i nām-dāriyla
Kızılbaşa geliyor üstüne ceş-i firāvān deñ (Tarih 47/1)

Hazret-i Hān **Murād-ı** 'âdil kim
Verdi Hāq aña devlet-i sermed (Tarih 48/1)

Düşdi târih fethine añsuz
Aldı **Sultān Murād** Şirvānı (Tarih 49/4)

2.2.5.2. Diğer Devlet Adamları

Azîzî'nin *Dîvân*'ındaki kaside ve tarih beyitlerinden hareketle bazı devlet adamlarını tespit etmek mümkündür. Bu tespitler sayesinde doğum yılını bilmediğimiz şairin yaşadığı dönemi tespit etmek mümkün olabilir. Kasidelerdeki övülen kişilerin çoğu câize almak amacıyla devlet adamları olduğundan Azîzî'nin bu şiirlerinden hareketle hem dönemin devlet adamlarını hem de patronaj-hâmî ilişkisini tespit etmek mümkündür. Azîzî'nin *Dîvân*'ından tespit edilen devlet adamları şunlardır:

2.2.5.2.1. Rüstem Paşa

Askerî bir deha olarak bilinen Rüstem Paşa (ö. 1561), Kanunî Sultan Süleyman'ın kızı Mihrimâh Sultan ile evlenmesi sebebiyle Kanunî Sultan Süleyman'ın damadıdır. Devlet içinde uzun süre çeşitli görevlerde bulunmuş ve nihayetinde vezir-i

âzâm olmuştur. Siyaseti iyi bildiği ve bazı durumları lehine çevirebildiğinden uzun süre devlet kademelerinde görev almıştır. Kanunî'nin eşi olan Hürrem Sultan ile ilişkilerini iyi tutmuştur. Kaynakların verdiği bilgilere göre şair takımını sevmeyen Rüstem Paşa, şiirlere konu olmuş bir kimsedir.¹⁹ Genellikle Firdevsî'nin *Şehnâme*'sindeki Rüstem ile birlikte kullanılır. Rüstem Paşa 968'te (1560-1561) vefat etmiştir. *Azîzî Dîvân*'ında Rüstem Paşa'nın vefatına tarih düşürülmüştür. Sözü edilen şiirin matla ve makta beyitleri şu şekildedir:

Getürür arkañ yere Zâl-i Sipih

Rüstem-i destân olursañ da şehâ (Tarih 28/1)

Dedi bu hâli gören târîhini

Oldı **Rüstem** mülk-i dünyâdan cüda (Tarih 28/7)

2.2.5.2.2. Şemsi Ahmed Paşa

Şemsi Ahmed Paşa, Osmanlı beylerbeyi ve tarihçisidir. Bolu'da doğan Şemsi Ahmed Paşa, ağabeyi Mustafa ile birlikte Enderun'da yetişti. Avcılığa meraklı olması sebebiyle Kanunî'nin yakınında oldu. Devletin pek çok mevkiisinde görev alan Şemsi Ahmed Paşa, çok çabuk yükselerek devlet kademesinde üst düzey görevlere getirildi. III. Murad'la da yakınlık içerisinde oldu. II. Selim'in musahibi olan ve 1580 yılında vefat eden Şemsi Ahmed Paşa, bugün Üsküdar'da külliyesiyle bilinmektedir.

Şemsi Ahmed Paşa, şiire, edebiyata ve sanata önem veren bir entelektüeldi. Türkçe, Arapça ve Farsça kalem oynatabilen devlet adamının Türkçe *Dîvân*'ı bulunmaktadır. Tezkirelerde sitayişle bahsedilen şairin *Cevâhirü'l-Kelimât* adlı Arapça-Türkçe lügat, *Tuhfe* isimli Türkçe-Farsça manzum lügat, kabir ahvali, haşir ve sırat vb. konuları ihtiva eden manzum bir *İ'tikâdnâme-i Şemsi Paşa* ile abdest, sünnet, mekrûhat, gusül vb. konulara ait manzum *Vikâye Tercümesi*'dir. *Şehnâme-i Sultan Murad* adlı 2398 beyitlik eserinde Hulefâ-yi Râşidîn'den başlayıp çeşitli İslâm devletlerinden bahsettikten sonra başlangıçtan itibaren Osmanlı tarihini anlatır (Afyoncu, 2010b: 527-529).

¹⁹ Ayrıntılı bilgi için bk. Erhan, Afyoncu, (2008), "Rüstem Paşa", Diyanet İslâm Ansiklopedisi, C. 15, ss. 288-290.

Dîvân'da Şemsi Ahmed Paşa, ikinci kasidede memduh olması sebebiyle yer alır. Azîzî, şairin adının Arapça güneş anlamına gelmesi sebebiyle şiirde cinans, tevriye gibi söz sanatlarıyla kullanarak övmüştür. Şemsi Ahmed Paşa'nın övüldüğü otuz yedi beyitlik kasidenin dokuzuncu beyiti şu şekildedir:

Ƙamer-i burc-ı 'atâ **Ĥazret-i Şemsi Paşa**

Ki sürer pâyına yüz şems ü kamer leyl ü nehâr (K. 2/9)

2.2.5.2.3. Lala Mustafa Paşa

Başarılı bir devlet adamı, çok iyi eğitim almış, devletin pek çok kademesinde görevlerde bulunmuş ve II. Selim'in lalalığını yapmış olan Lala Mustafa Paşa, Osmanlı tarihinde Kıbrıs, Şirvan ve Gürcistan fâtihi olarak bilinir.²⁰ 1580 yılında vefat eden Mustafa Paşa'nın mezarı Eyüp'tedir.

Azîzî, *Dîvân*'ında Şirvan'ın fethi üzerine dört tarih düşürmüştür. Bu tarihlerde Şirvan'ın Osmanlı için önemi, kiminle mücadele edildiği ve III. Murad'ın methiyesi bulunurken Şirvan'ın fethi için serdar tayin edilen Lala Mustafa Paşa'ya da övgü vardır.

Ĥazret-i Ġâzî **Muştafâ Paşa**

Ƙıldı çün feth mülk-i Şirvânı (Tarih 50/1)

Tîĝ-i ser-tîz-i 'asker-i İslâm

Ser-i a'dâya kesdi Şirvânı (Tarih 50/2)

Raĝmına râfizîlerüñ târîĥ

Sünnîler aldı deñ Şirvânı (Tarih 50/3)

2.2.5.2.4. Haydar Paşa

Osmanlı devletinde görev yapmış pek çok Haydar isimli devlet adamı bulunmaktadır. *Siciil-i Osmanî*'de Hadım Haydar Paşa olarak yazılan maddede şu bilgilere yer verilir:

²⁰ Ayrıntılı bilgi için bk. Kütükoĝlu, Bekir (2008), "Lala Mustafa Paşa", C. 27, Diyanet İslâm Ansiklopedisi, ss. 73-74.

Akağlardanır. Sarayda yetişip kapı ağası oldu. Son vezirlikle kubbenişin olup 960'da (1553) üçüncü vezir iken ayrıldı ve Hersek sancağıyla emekli edildi.16 Cemaziyelevvel 971'de (1 Ocak 1564) vefat eyledi. Bilgili ve kerim bir zat idi. İstanbul'da cami, hamam ve medresesi vardır (Süreyya, 1996: 659).

Bu bilgiye göre Azîzî, 984 (1575/1577) yılında yapıldığına dair tarih düşürdüğü hamam, Hadım Haydar Paşa tarafından yaptırılmış olabilir. Zira şiirde de geçen yardım severliği ve Kanunî Sultan Süleyman devrinde vezirliğe getirilmesi ile Mehmed Süreyya'nın verdiği bilgiler büyük ölçüde uyuşmaktadır. Mehmed Süreyya'nın sözü edilen eseri içerisindeki diğer Haydar Paşa biyografileri gerek şiirle gerek Azîzî'nin ölüm tarihi olan 1585 ile gerekse şiirdeki başlıkta geçen “merhum Haydar Paşa”daki “merhum” hitabı ile uyuşmamaktadır. Haydar Paşa'nın yaptırdığı hamama Azîzî'nin düşürdüğü tarih şu şekildedir:

O **Haydar-nām** u Āşaf-rāy-ı 'ālem
Ki olmuşdı Süleymān Hana paşa (Tarih 45/1)

2.2.5.2.5. Çavuş Ahmed

Hakkında malumat edinemediğimiz Çavuş Ahmed isimli kişi Azîzî'nin şiirinden anlaşıldığı kadarıyla son derece kuralcı ve insanları kurallarıyla bezdiren bir kişiliğe sahiptir. Azîzî, *Dîvânı*'nda Çavuş Ahmed'in şahne/şihne yani şehir zabıtası olmasına şu şekilde tarih düşürmüştür:

Fiğān **Ahmed** şubaşınıñ elinden
Ki döymez zulmine anuñ mezālim (Tarih 40/1)

Yine şahne olıcağ ol zulüm-kār
Dediler tārḥini āh be zālim (Tarih 40/2)

Sene: 984

2.2.5.2.6. Yedi Kule Dizdarlarından Mehmed Ağa

Dizdar, kaleyi muhafaza eden görevlilere verilen addır. Azîzî de daha önce ifade edildiği üzere bu dizdarların işlerine yardımcı olmakla görevliydi. Azîzî'nin şiirinde geçen Yedi Kule dizdarlarından olan Mehmed Ağa hakkında bilgi sahibi değiliz. Şiire

göre Mehmedmed Ağa, hayrat olarak bir çeşme yaptırmış Azîzî de çeşmenin yapılışına tarih düşürmüştür:

Şāhibü'l-ḥayr **Ağa-yı Kulle-i heft**

Etdi bu çeşme-sārı bunda revan (Tarih 37/1)

Ḥayrını Ḥaḫ ḳabūl edüp anuñ

Ede Kevşer şuyın aña iḥsān (Tarih 37/2)

Ḥızr-ı dil nūş edüp şafā-y-ile

Dedi tārīḫ mişāl-i çeşme-i cān (Tarih 37/3)

Sene: 969

2.2.5.2.7. Kiler Kâtibi Âlî

Hakkında bilgi edinemediğimiz Âlî isimli kişi, şiirden anlaşıldığı kadarıyla Sultan Bâyezid zamanında kiler kâtibi olmuştur. 988 (1580/1581) tarihinde vefat eden kâtib için Azîzî şu şekilde tarih düşürmüştür:

Kâtib-i kîlâr-ı Sulṭān Bâyezîd a'nî 'Alî

Kim beḳā iḳlîmine cāndan geçüp oldı revan (Tarih 43/1)

2.2.5.2.8. Mehmed Çelebi

Hakkında bilgi sahibi olamadığımız Mehmed Çelebi, Azîzî'nin dostu ve yakınında birisi olduğunu söylemek mümkündür. Ona yazılan şiirlerden hareketle 975 (1567/1568) yılında tevliyet verilmiştir (Tarih 40). Vakıf mallarına bakma, vakıf mallarını idare etme görevi olan tevliyet, Osmanlı iktisadı açısından son derece ehemmiyetli bir vazifedir. Azîzî 972 (1564/1565) yılında Mehmed Çelebi'nin yaptırdığı evine tarih düşmüştür (Tarih 39).

TĀRĪḤ-İ TEVLİYET-İ MEḤEMMED ÇELEBİ

Saňa lâyıķ verirse ھıdmet-i Eyyüb'el-Enşārī
 Kim olmışdur o sultāna ezelde ķurbiyet ھاķķuñ
 Bu mansıb oldı çün saňa efendi cānib-i ھاķdan
 Bir eksükli dedi tārīḥ cāh-ı tevliyet ھاķķuñ (Tarih 39)

2.2.5.2.9. Kara Han

Safevî devleti ile alakalı Azîzî'nin *Dîvânı*'nda çok sayıda beyite rastlamak mümkündür. Osmanlı'nın XVI. yüzyıldaki fetih politikalarına bakıldığında bunun çok doğal olduğu görülmektedir. Azîzî'nin *Dîvânı*'nda yalnızca bir beyitte geçen Kara Han hakkında kaynaklar şu bilgileri vermektedir:

Kara (Hân) Diyarbekir beylerbeyi Ustacalu Muhammed Han'ın kardeşi olup ağabeyisinin sağlığında beg unvanını taşıyordu. Muhammed Han'ın Çaldıran'da ölmesi üzerine Şah İsmâil onu, han unvanı ile Diyarbekir beylerbeyliğine tayin etti. Kara Han bu eyâleti Osmanlı kuvvetlerinin hücumuna karşı korumak için elinden geleni yaptı. Fakat 921 (1515) yılında Mardin yakınındaki Dede Kargın yazısını da Bıyıklı Paşa ile yaptığı savaşta öldü (Sümer, 1999: 247).

Azîzî *Dîvânı*'nda Kara Han ve Tokmak adlı Safevî devletinin elçisi şu şekilde geçmektedir:

Yara bir şāh-ı merd ile o mülhid **Ṭoķmaķuñ** başın
 Öküz boynızına girerse ķurtulmaz **Ḳara Han** deñ (Tarih 47/6)

Bunun dışında pek çok tarihi kişilikler olmasına karşılık haklarında yeterince bilgi bulunamaması ve ismi verilen tarihî şahsiyetler kadar Osmanlı yönetiminde etkili olmamaları sebebiyle çalışmaya dahil edilmedi. Görüldüğü üzere klasik Türk şiirinden hareketle bilhassa tarih düşürülen şiirler ve kasidelerden yararlanarak toplumun fetih ve imar faaliyetlerine yönelik pek çok unsur rahatlıkla saptanabilmekte ve hatta tarih literatüründe belki de ismine rastlanılmayan kişilere klasik Türk şiirinin aynasından hayatlarına dair bilgiler edinebilmek mümkündür.

2.3. AZÎZÎ DÎVÂN'INDA RİNT VE ZÂHİT MEŞREPLERİ

2.3.1. Azîzî Dîvân'ında Rintlik

Rint, dünyaya, dünya işlerine, dünyevî unvan ve zenginliğe değer vermeyen, hayatı ciddiye almayan, ilgisiz, kalender, aldırışsız, gönül taraftarı anlamlarına gelir. Bir yaşam tarzı olan rindlikte geçici olan dünya ve dünya nimetlerine ilgisizliğin aksine öbür yüzünde ebedi hayatı ve Mutlak olana tam bağlılık söz konusudur (Zavotçu, 2013: 608). Burada dikkate değer olan nokta kişinin körü körüne bir ilgisiz oluşa sürüklenmesi değil bunu bir meşrep, yaşantı biçimi, bu düşünceyi felsefi olarak görmesidir. Hayatı böyle yaşamasında İslâm'ın katı kuralları ve kaderci yapısı bulunmaktadır.²¹

Rint meşrepliler eğlenceye son derece düşkün yaratılışlı kimselerdir. Gününü gün etmek, kedersizlik, dünyadan zevk almak gibi özellikler rindlerde toplanmıştır. Bu sebeple çeng, ney, tef gibi müzik âletleriyle rint kelimesi bir arada geçmektedir. Azîzî'nin şiirinde de tıpkı diğer şairlerde olduğu gibi rind yahut rindin çoğulu rindân kelimesi bir hayli geçmektedir. Bu sözcüklerin bağlamlarının sözlükte verilmiş olmasından dolayı buraya yalnızca birkaç örnek verilmiştir.

N'ola gelse **meclis-i rindāna** çeng ü nāy u def

Kim verür bezme şeref peymāne çeng ü nāy u def (G. 179/1)

2.3.2. Azîzî Dîvân'ında Zâhitlik

Zâhit, kaba sofı olarak klasik Türk edebiyatında geçmektedir. Allah'ın buyruklarını yerine getirmekle birlikte, şüpheli şeylerden de kaçınan kişi anlamına gelir. Bunlar dinî konularda anlayışı kıt, her işin ancak dış kabuğunda kalabilen, derinlere inmesini beceremeyen, ilim ve iman dış görünüşüyle anlayan, bunu da ısrarla başkalarına anlatan ve durmadan öğütler verip topluma düzen verdiklerini sanan kişiler olarak ele alınır (Pala 2012a: 488). Bununla birlikte şunu ifade etmemiz gerekir ki zâhitlik de klasik Türk şiirinde tıpkı rintlikte olduğu gibi bir meşreptir.

Azîzî *Dîvânı*'nda da zâhid (G.219/5), zahid-i nâdan (G.30/4) vâ'iz (G.69/5), sûfî (G.257/3) kavramları sıklıkla karşımıza çıkmaktadır. Sözlük kısmında bağlamsal olarak

²¹ Bu konuda ayrıntılı bilgi için bk. Gülay Durmaz, (2003) *Divan Şiirinde Rind ve Zahidin Çekişmesi*, Uludağ Üniversitesi, SBE, Yayımlanmamış Doktora Tezi, ss. 16-17.

anlamları verildiğinden, klasik Türk şiirinde kaba sofu, câhil sıfatlarıyla anılan, rindin karşısındaki kişi olarak vasıflandırabileceğimiz zühd sahibi zâhid'in geçtiği şu beyitler örnek olarak verilebilir:

Elleri zemm etmegi elden kırmaz olsa eger
Ehl-i gıybet **zâhid-i nâdân** elinden el-gıyâs (G. 30/4)

Demâdem ehl-i 'ışka ta'n eder yürürsin ey **vâ'iz**
Saña bilsem ki el zemmi neden kaç böyle elzemdir (G. 69/5)

Ğam çekmeyeyin derseñ eger bezm-i cihânda
Ey **şüfi** 'Azîzî gibi gel bâde-keşân ol (G. 230/5)

2.4. DÎVÂNDA KULLANILAN VEZİNLERİN İSTATİSTİKSEL VERİLERİ

Mustafa Azîzî tarafından XVI. yy.'da ele alınan *Azîzî Dîvânı* adlı eserde toplamda 15 vezin kullanılmıştır. Söz konusu vezinlerden *Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün* vezini %30.33 oran ile 185 kez kullanılmış en fazla vezindir. XVI. yüzyılın vezinlerinin kullanımına bakıldığında bu veznin çok sık kullanıldığı gözlemlenebilir.

Azîzî Dîvân'ı içerisinde geçen vezinlerin kaç defa kullanıldığı ve *Dîvân* içerisindeki oranına olan hesaplaması şu şekilde karşımıza çıkmaktadır:

Tablo 2.2: Azîzî Dîvânı'nda Kullanılan Vezinler ve Vezinlerin İstatistiksel Verileri²²

Sıra Nu.	Vezin	Toplam sayı	Kullanım oranı (%)
1	<i>fâ 'ilâtün/fâ 'ilâtün/fâ 'ilâtün/fâ 'ilün</i>	185	30.33
2	<i>fâ 'ilâtün/fâ 'ilâtün/fâ 'ilün</i>	48	7.87
3	<i>fe 'ilâtün/fe 'ilâtün/fe 'ilâtün/fe 'ilün</i>	106	17.38
4	<i>fe 'ilâtün/fe 'ilâtün/fe 'ilün</i>	13	2.13
5	<i>fe 'ilâtün/mefâ 'ilün/fe 'ilün</i>	36	5.9
6	<i>mefâ 'ilün/fe 'ilâtün/mefâ 'ilün/fe 'ilün</i>	8	1.31
7	<i>mefâ 'ilün/mefâ 'ilün/mefâ 'ilün/mefâ 'ilün</i>	105	17.22
8	<i>mef 'ülü/mefâ 'ilü/mefâ 'ilü/fe 'ülün</i>	14	2.3
9	<i>mef 'ülü/fâ 'ilâtü/mefâ 'ilü/fâ 'ilün</i>	39	6.39
10	<i>mef 'ülü/fâ 'ilâtün/mef 'ülü/fâ 'ilâtün</i>	12	1.97
11	<i>mef 'ülü/mefâ 'ilün/mef 'ülü/mefâ 'ilün</i>	2	0.33
12	<i>müfte 'ilün/müfte 'ilün/fâ 'ilün</i>	1	0.16
13	<i>mefâ 'ilün/mefâ 'ilün/fe 'ülün</i>	39	6.39
14	<i>mefâ 'ilün/mefâ 'ilün/mefâ 'ilün/mefâ 'ilün</i>	1	0.16
15	<i>müstef 'ilün/müstef 'ilün/müstef 'ilün/müstef 'ilün</i>	1	0.16

2.5. TEZKİRELERİN IŞIĞINDA AZİZİ'NİN ŞİİRLERİ ÜZERİNE DÜŞÜNCELER

XVI. yüzyıl şairlerinden Azîzî'nin pek çok tezkirede söz edilmesine karşılık hayatı hakkındaki bilgiler son derece kısıtlıdır. Bu bölümde Azîzî hakkında bilgi veren kaynakların ele aldığı şiirlerden yola çıkarak birtakım tespitler yapılması amaçlanmaktadır.

Azîzî hakkında tezkire sahipleri onun şiirlerinden övgü dolu sözlerle bahsederler. Bu bağlamda onun şiirlerinde yenilik olduğu hatta bu sebeple Azîzî mahlasını aldığını Âşık Çelebi, *Meşâ'irü 'ş-Şu'arâ* (Kılıç, 2010: 1074) adlı tezkiresinde belirtir.

Bir şairin hayatı hakkında bilgi veren kaynaklarda şairin hangi şiirlerinin örnek olarak verildiğinin tespit edilmesi ve bu örnek şiirlerin şairin diğer şiirleriyle kıyaslanması şair hakkında farklı bilgiler öğrenmemize olanak sağlayacaktır.

Tezkireler içerisinde en dikkate değer bilgilere Kınalızâde Hasan Çelebi'nin *Tezkiretü 'ş-Şu'arâ* adlı eserinde rastlamak mümkündür. Kınalızâde'nin eserinde

²² Dîvân'da yer almayan ancak mecmuaların içerisinde rastlanılan şiirlerin vezinleri dahil edilmemiştir.

Azîzî'nin şiirlerine örnek verdiği beyitler, *Beyânî'nin Beyânî Tezkiresi*'nde de yer alır (Kutluk, 1997: 173). Bunun sebebi şüphesiz tezkire içerisinde yer alan şiirlerin bizzat Azîzî tarafından gönderilmesidir. Bu şiirler şunlardır:

Gözün an dökmeği ol amze-i bî-dâddan görmiş
Zihî hûnî ki merdüm-küşlüği cellâddan görmiş (G. 163/1)

Şeb erüp el-vedâ' etdükçe seyr-i kûy-ı dildâra
Aşılmağa gider gibi gider Manşûr-ı dil dâra (G. 318/1)

Göz yaşın şarf eyledükçe girye eyler dem-be-dem
Her kişi hıarcından ağlar bir 'aceb demdür bu dem (Mat. 2)

Cefâ sengiyle cismün gök gök etmiş ol perî-peyker
Urulmuşsın yine ey 'âşık-ı mihnet-zede benzer (G. 85/1)

Edince bir dür-i yek-dâneyi dilâ peydâ
Olanca varımı yolında çalkadı derya (Mat. 43)

Çün şem'-i ser-keş olma çü sâye fütâde-dil
Ne yavuz ol aşıl ne yavaş ol dilâ başıl (G. 228/1)

Çün ki verdün dehen-i dilbere dil
Kendün ey 'âşık-ı bî-dil yok bil (G. 239/1)

orarın gürg-i hasûduñ gire nâgâh eline
Meded ol Yûsuf-ı şânî katı yabanda gezer (G. 97/3)

Bâde-nüş ol yürü her lahza edüp 'ayş-ı müdâm
Vermedin çarh-ı felek 'ömr-i 'Azîzi bâda (G. 302/5)

‘Ăşık deme şol kimseye kim sevdügi hūruñ
Yolına fedā eylemeye cān-ı ‘Azīzi (G. 372/5)

Kafzāde Fāizī’nin *Zūbdetü’l-Eş’âr*’ında Azīzī’ye ait on iki beyit verilmiştir. Örnek olarak verilen beyitlerden G.85/1, G. 163/1, G. 318/1 diğér üç tezkire ile ortak olan beyitlerdir. Bunun dışında Kafzāde Fāizī řu beyitleri de örnek olarak vermiştir:

Derlese cām-ı la‘l-i sākī n’ola
‘Arağ olur řarābdan peyda (Mat. 78)

Hecr-ile cān verüp gehī vaşl-ile bul hayāt
Fāř etme ‘işk-ı yāruñı ağıyāre öl diril (G. 228/2)

Ne kıyāmet güzel bahār oldu
Münkir-i haşır şerm-sār oldu (Terc-i Bend 1-I/6)

Nece feryād u fiğān eylesün bülbül-i zār
Ėonca şomruğda yatur mest alup yanını ĥār (Mat. 15)

Dolaşursın dil-i ‘uřřāka deyü alup ele
Gün olur mı ki o meh zülfini yuyup şaramaz (G. 139/2)

Serümde lāle gibi şanlı dāğumı görüñüz
Başum berāberi yanar çerāğumı görünüz (Mat. 80)

Men ‘aref sırrını öğretme ‘Azīzī bize sen
Kendümüzi bileli vākıf-ı esrāruz biz (G. 138/7)

Zaĥm urdı ġamzeñ oķı dil-i zāruñ üstine
Düşdi ölüm niřānı o bīmāruñ üstine (Mat. 9)

Hânefi ey dil bu şeb teşrîf eder şâhuñ yine
Sem'lerle karşı çıksun şu'le-i âhuñ yine (Mat. 81)

Kafzâde Fâizî'nin Azîzî'nin şiirlerine tezkiresinde çokça yer vermesi şaşılacak bir durum değildir. Zira tezkire tarihimize bakıldığında XVII. yüzyıl tezkirelerinin özellikleri arasında tezkire içerisinde manzum kısımların mensur kısımlardan daha çok yer aldığı bilinmektedir. Fakat bu seçimi nazım şekli bakımından ele aldığımızda Fâizî'nin Azîzî'yi tanıtırken şairin daha çok matla beyitlerine yer vermesi ilginçtir. Oldukça sade beyitleri seçen Fâizî, Azîzî'nin şiir üslubunu ortaya çıkaracak beyitlerini vermeyi tercih ettiği görülür. Bunun dışında daha önce de ifade edildiği gibi kendinden önceki XVI. yüzyıl tezkire yazarlarından Âşık Çelebi, Beyânî ve Kınalızâde Hasan Çelebi'nin tezkirelerindeki ortak beyitler de bulunmaktadır. Fâizî, tezkiresinde Azîzî'nin *İstanbul Şehrengizi*'nden bahsetmemiştir. Sözü edilen eserden örnek beyitler almaması yönüyle Riyâzî'nin tezkiresindeki Azîzî maddesi ile benzeşmektedir.

Azîzî'nin Kınalızâde Hasan Çelebi'ye gönderdiği bu beyitlere bakıldığında diğer şiirlerine göre hayâl gücü oldukça güçlü ve sade dil ile yazmış olduğu bununla birlikte en önemlisi deyim ve öğütlere yer verdiği görülür. “Kendini yok bil!”, “Sevgili uğruna canını vermeyene âşık deme!”, “Ne yavuz ol asıl ne yavaş ol basıl!” dizelerindeki gibi bu örnek beyitlerde öğüt unsurları bulunmaktadır.

Riyâzî, *Riyâzû'ş-şuarâ*'sında tıpkı Âşık Çelebi, Beyânî ve Kınalızâde Hasan Çelebi gibi seksen beşinci gazelin birinci beytini tezkiresinde Azîzî'nin şiirlerine örnek olarak verir. Ayrıca Riyâzî, Âşık Çelebi'nin örnek olarak vermediği fakat Beyânî ve Kınalızâde'nin eserlerinde görülen yüz altmış üçüncü gazelin birinci beyti ile üç yüz on sekizinci gazelin birinci beytini örnek olarak vermiştir. Riyâzî, diğer tezkire sahiplerinin dışında *İstanbul Şehrengizi*'nden bahsetmiş fakat sözü edilen eserden örnekler vermemiştir. Daha önce de değinildiği üzere bu yönü Kafzâde Fâizî ile benzeşir.

Âşık Çelebi ise Azîzî'nin tıpkı Beyânî ve Kınalızâde'nin tezkirelerinde örnek olarak koyduğu kırk üçüncü matla ile seksen beşinci gazelin birinci beytini örnek alıp diğer tezkire sahiplerinin eserlerine almadığı şu iki beyti de nakletmektedir:

Hayret alur nahl-i bâğı her kaçan kim nâz ile
Dâmenin ol serv-kâmet der-miyân eyler yürür (G. 104/3)

Olurdi zerre-veş kapuñda neçe yıllar üftâdeñ
Göreydi mâh-rüyuñ bir nazar mihr-i ziyâ-güster (G. 77/2)

Açıkça söyleyebiliriz ki bu şiirler rastgele alınmış şiirler değildir. Tezkire sahiplerinin şiirleri verirken ölçüt aldığı durumlardan biri şairin şiir üslubunu yansıtacak en iyi şiiri seçmeleridir. Bu bağlamda daha önce de belirtildiği üzere Hasan Çelebi'nin tezkiresi son derece önemlidir. Zira Azîzî, kendi şiir üslubunun en iyi örneklerini bu şiirlerde yansıtıldığını düşündüğünden olsa gerek arkadaşı olan Hasan Çelebi'ye bu mısraları mektupla göndermiştir. Âşık Çelebi ve Beyânî de bu düşünceye ittifak etmiş, sonuç olarak tezkiresinde bu şiirleri örnek olarak yerleştirip ilaveten iki beyte de yer vermiştir.

Tezkirelerden hareketle tespit edilebilecek bir başka şey Azîzî'nin *İstanbul Şehrengizi*'ne ayrı bir önem verildiğidir. Tezkire sahiplerinin *Dîvân*'ın haricinde *İstanbul Şehrengizi*'nden de örnekler vermeleri edebiyat tarihi içerisindeki bir sorunun da yanıtının verilmesine olanak sağlamışlardır. Bu bağlamda zihinleri meşgul eden *İstanbul Şehrengizi* ile *Dîvân* ayrı eser mi? sorusuna Ersen Ersoy'un dediği gibi ayrı bir eser olduğu cevabını vermek mümkündür. Zira hem *Dîvân*'ın içerisinde yer almaması hem ayrı mecmualarda müstakil olarak basılması hem de tezkire sahiplerinin *Dîvânı*'nın haricinde başka bir eser gibi bu eserden örnekler vermeleri Azîzî'nin *İstanbul Şehrengizi* adlı eserinin başlı başına müstakil bir eser olduğu fikrini doğrulamaktadır.

Kınalızâde Hasan Çelebi, Beyânî, Âşık Çelebi *İstanbul Şehrengizi*'nden de bazı güzellerin tasvirlerini Azîzî'den şiir örnekleri olarak eserlerine almışlar; Riyâzî ve Kafzâde Fâizî ise *İstanbul Şehrengizi*'ne dair bilgi vermeyip eserlerinden örnek vermemiştir. Gelibolulu Mustafa Âlî ve Âşık Çelebi, şairin üslubunu övmüş fakat kadınları konu alan şehrengiz yazmasından dolayı şairi yermiş fakat buna karşılık tezkirelerinde bu eserden parçalara yer vermişlerdir. Ayrıca her iki tezkirecinin Azîzî'nin *İstanbul Şehrengizi*'ni eleştirmelerine karşılık *Dîvânı*'ndan örnekler vermeden önce Azîzî'nin eleştirdikleri *İstanbul Şehrengizi*'nden örnekler vermeleri hayli ilginçtir.

2.6. AZİZİ DÎVÂNI'NDAKİ ŞÂİRLER

Azîzî'nin *Dîvânı*'nda pek çok şair adına rastlanılmaktadır. Şairin özellikle *Cevab-nâme* adlı kasidesinde İstanbul'un sosyal hayatından epey izler bulmak

mümkündür. Sosyal yapının içerisinde yer alan şairler, sözü edilen kaside başta olmak üzere diğer nazım şekillerinde de gerek benzetme gerekse telmih unsuru olarak yer alması dikkat çekicidir. Azîzî'nin *Dîvânı*'nda kırk yedi şairin ismi zikredilmektedir. Bunlar sadece şiirlerde adı zikredilmiş olanlar olup eseriyle anılanlar dâhil edildiğinde bu sayı daha da artmaktadır. Bu şairlerin hayatları ile ilgili bilgiler, sözlük kısmında detaylıca bulunduğundan burada sadece tablo hâlinde verilmiştir²³:

Tablo 2.3: Azîzî *Dîvânı*'nda Geçen Şairler

Sırası	Şâirin Adı	Yüzyılı	Sahası	Dîvân'daki Yeri
1	Bâkî	XVI	Osmanlı/Anadolu	K.5/14
2	Edirneli Nazmî	XVI	Osmanlı/Anadolu	G.309/5
3	Emîr Hüsrev-i Dehlevî	XII	İran	G.301/5
4	Emîrî	XVI	Osmanlı/Anadolu	K.5/22
5	Emrî	XVI	Osmanlı/Anadolu	K.5/62
6	Ferâgî	XVI	Osmanlı/Anadolu	K.5/24
7	Feridüddin Attar	XII	İran	K.1/16
8	Gubârî	XVI	Osmanlı/Anadolu	G.288/7
9	Hâce-i Selman/ Sâveci	XIV	İran	K.3/27
10	Hâcû-yı Kirmânî	XII	İran	G.301/5
11	Hasan/Hassan b. Sâbit	V	Arap	K.3/28
12	Hâtem-i Tây	VI-VII	Arap	Müs.1/VIII-3
13	Hâtemî Beg	XV	Osmanlı/Anadolu	K.5/17
14	Hayâlî	XVI	Osmanlı/Anadolu	G.223/5
15	Hisârî	XV-XVI?	Osmanlı/Anadolu	K.5/34
16	Hulkî	XVI	Osmanlı/Anadolu	K.5/30
17	Hüsrev	?	İran	G.304/5
18	İbrahim Gülşenî	XVI	Osmanlı/Anadolu	K.5/26
19	İlmî (Yahya İlmî Çelebi?)	XVI?	Osmanlı/Anadolu	K.5/23
20	İlmî-i Nâzûk	XVI	Osmanlı/Anadolu	K.5/19
21	İzârî	XVI	Osmanlı/Anadolu	K.5/18
22	Kâmî	XVI	Osmanlı/Anadolu	Tar.7/2
23	Kemâl (Kemâledîn İsfahânî)	XIII-XIV?	İran	K.3/28
24	La'î	XVI	Osmanlı/Anadolu	K.5/29

²³ Azîzî'nin *Dîvânı*'nda geçen şair isimleri tabloda alfabetik sırayla verilmiştir.

Tablo 2.3: (devam) Azîzî Dîvânı'nda Geçen Şairler

25	Lebîbî	XVI	Osmanlı/Anadolu	K.5/27
26	Lisânî	XVI	Osmanlı/Anadolu	K.5/24
27	Misâlî	XVI	Osmanlı/Anadolu	K.5/18
28	Molla Câmî	XV	İran	G.388/1
29	Muhtarî	XVI	Osmanlı/Anadolu	K.5/22
30	Nesîmî	XV	Azerbaycan	G.3/1
31	Nev'î	XVI	Osmanlı/Anadolu	K.5/15
32	Nişânî Beg	XVI	Osmanlı/Anadolu	Müs.1/III-1
33	Peyâmî	XV	Osmanlı/Anadolu	K.5/30
34	Sâdik Beg	XV-XVI?	Osmanlı/Anadolu	K.5/64
35	Sânî Beg	XVI?	Osmanlı/Anadolu	K.5/20
36	Sırrî-i Katib	XVI	Osmanlı/Anadolu	K.5/25
37	Siyâmî	XVI	Osmanlı/Anadolu	K.5/26
38	Sûzenîzâde	XVI?	Osmanlı/Anadolu	K.5/16
39	Şâhî	?	İran	G.304/5
40	Şemsi Ahmed Paşa	XVI	Osmanlı/Anadolu	K.2/15
41	Tab'î	XVI?	Osmanlı/Anadolu	K.5/24
42	Ubeydî	XVI	Osmanlı/Anadolu	K.5/63
43	Ulvî	XVI?	Osmanlı/Anadolu	K.5/21
44	Usûlî	XVI	Osmanlı/Anadolu	Tah.1/5-3
45	Vâlî	XVI	Osmanlı/Anadolu	K.5/28
46	Yahya (İlmî?)	XVI?	Osmanlı/Anadolu	K.5/24
47	Zâhir-i Fâryâbî	XII	İran	K.5/17

Azîzî, tabloda da görüldüğü üzere çoğunluğu XVI. yüzyılda yaşamış şairlerin isimlerini şiirlerinde zikretmiştir. Bu isimlerin çoğu *Dîvân*'da beşinci kaside olan *Cevab-nâme* adlı manzum mektup içerisinde yer almaktadır. Kırk yedi şairden otuz beşi Osmanlı, dokuzu İran, ikisi ise Arap sahasında yetişmiş şairlerdir. *Dîvân* içerisinde büyük çoğunluğu yalnızca bir defa zikredilmiştir. Hacı-i Selman/ Selman (K.3/27- K.5/17), Şemsi Ahmed Paşa (K.2) gibi birden fazla ismi anılan şairler de *Dîvân* içerisinde yer alır.

2.7. AZİZİ DİVÂN'INDA YER ALMAYAN ŞİİRLER

Şiir mecmuaları özellikle *Dîvân*'ı tespit edilemeyen şairler için son derece önem taşımaktadır. Mecmualar içerisinde kimi zaman şairin *Dîvân*'ında yer almayan şiirleri

bulmak mümkündür. Azîzî'nin *Dîvânı*'nda *Pervane Bey Mecmûası*'ndan şiirlerin olduğunu ve bu şiirlerin Sadeddin Nüzhet Ergun tarafından yayımlandığı ifade edilmişti.

Çalışma hazırlanırken bir yandan da literatür taraması yapıldı. Azîzî'nin yeni şiirlerini bulmak ümidiyle Türkiye ve diğer ülkelerdeki kataloglar tarandı. Bu gayretler sonuç buldu ve ilk önce Azîzî'nin şehrengizi olan ve kadınları konu alması sebebiyle türün tek örneği olarak kaynaklarda geçen şehrengizin beşince nüshası tespit edildi. Tespit edilen bu nüsha ayrıntılı olarak üçüncü bölümde açıkladık.

Taramalar sonucunda Mehmet Gürbüz tarafından yayıma hazırlanan Kâbilî (ö. 1634/1635)'nin *Sultân-ı Hubân Münâsib Eş'âr* adlı mecmûasında Azîzî'ye ait kırk üç şiire rastlanıldı. Sözü edilen mecmûanın genelinde şairlerin matla beyitlerine yer verilmiştir. Azîzî'ye ait olan şiirlerin büyük çoğunluğu gazellerin matla beyitleridir. Neşirde de matlalar bölümü içerisinde yer alan şiirler yer almaktadır.

Bu kırk üç şiir *Dîvân*'la karşılaştırıldı. Karşılaştırma sonucunda on altı beytin *Dîvân*'da yer almadığı saptanmıştır. Sözü edilen kırk üç şiirin yirmi yedisi Azîzî'nin *Dîvân*'ıyla uyduğunu dikkate aldığımızda on altı şiirin Azîzî'ye ait olduğu yüksek bir ihtimal olarak görülebilir. Azîzî *Dîvân*'ında yer almayan şiirler şunlardır:

I

‘Azîzî Raḥimehu’llâhü ‘Aleyh

[mef‘ülü fâ‘ilâtü mefâ‘ilü fâ‘ilün]

Şehd-i lebûñ ki tatlu dilüñle şekerlenür

Hakkâ bu kim femüñde o dişler güherlenür (Gürbüz 2018: 86)

II

‘Azîzî

[fâ‘ilatün fâ‘ilatün fâ‘ilatün fâ‘ilün]

Dil virelden nâvek-i müjgânuña iy kaçış ya

Cânuma kâr itdi peykân-ı gam-ı derd ü belâ (Gürbüz 2018: 148)

III

‘Azīzī-i Merḥūm Fermāyed

[fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün]

Kūhkendür şanmañuz ancağ hemān serbāzımız

Biz de serdengeçdiyüz ‘ışk olalı dem-sāzımız (Gürbüz 2018: 248)

IV

‘Azīzī-i Merḥūm

[mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ülün]

Ağyār ile ol yārı bugün didi görenler

Nev-rüz irişüp leyl ü nehār oldu ber-ā-ber (Gürbüz 2018: 405)

V

‘Azīzī Fermāyed

[fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün]

Gice mihr-i rüyuña öykindi beñzer māh-tāb

Gündüz anuñçün ider ḥalka görünmege ḥicāb (Gürbüz 2018: 471)

VI

Mu‘ammā-yı ‘Azīzī be-Nām-ı Dervīş

[mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün]

Ne dem kim ḥāba varsam fikr-i ruḥsār ile ol māhuñ

Girer rü’yāma gönlümden ne geçse ḥikmet Allāhuñ (Gürbüz 2018: 526)

VII

‘Azīzī Beg

[fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün]

Nice ider qaralar şafḥa-i gerdūı hilāl

Daḥı bir rā yazamaz ol ḥam-ı ebrūya mişāl (Gürbüz 2018: 530)

VIII

‘Azîzî Fermâyed

[fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün]

Gice vü gündüz görünmez ol yüzi mâhum benüm

Göklere irişse tañ mı nâle vü âhum benüm²⁴ (Gürbüz 2018: 537)

IX

‘Azîzî Beg

[fe ‘ilâtün fe ‘ilâtün fe ‘ilâtün fe ‘ilün]

Mâh şu koymağa degmez o şehüñ ayasına

Mihr-i gerdünuñ eli irmez anuñ pâyesine (Gürbüz 2018: 556)

X

‘Azîzî

[fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün]

Tîğ-i fûrkat sînemî şad-pâre kıldı ‘âkıbet

Hancer-i gam bağrumı pür yara kıldı ‘âkıbet (Gürbüz 2018: 667)

XI

‘Azîzî

[fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün]

Sînem üzre çarb-ı tîğ-i yaralar kim vardur

Her biri bir yâdigâr-ı zaḥm-ı ‘ışk-ı yârdur (Gürbüz 2018: 679)

---

²⁴ Bu beyit Dîvân’da şu şekildedir:

Göklere erişse tañ mı nâle vü âhum benüm
Kim neçe gündür görünmez ol yüzi mâhum benüm (G. 241/1)

XII**‘Azīzī Raḥimehū’llāh****[mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün]**

Bu ḥammām-ı ŧehen-ŧāhuñ ki yoḳdur miŧl ü hem-tāsı

Ḳıbāb-ı nüh-felekden yücedür ḧāḳ-ı mu ‘allāsı (Gürbüz 2018: 776)

XIII**‘Azīzī****[fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün]**

Gitme iy cānum giderseñ āh u zār itsem gerek

ŧanma kim dūnyāda ben sensüz ḳarār itsem gerek (Gürbüz 2018: 947)

XIV**‘Azīzī-i Merḥūm****[mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün]**

İrem dirken behiŧt-i kūyına yāruñ dil-i nā-ŧād

İrem bāḡını bünyāda el urmamıŧ idi ŧeddād (Gürbüz 2018: 1029)

XV**Ve lehū [‘Azīzī]****[fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün]**

Nev-bahār oldı açıldı läleler güller yine

Gülŧen içre baŧladı feryāda bülbüller yine (Gürbüz 2018: 1061)

XVI**‘Azīzī Beg Merḥūm****[fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün]**

Her gül ü nesrīn ü nergis kūŧe-i gülzārda

Bülbülüñ āh-ı ŧerārıdur dem-i ezhārda (Gürbüz 2018: 1065)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

AZİZİ'NİN İSTANBUL ŞEHRENGİZİ ADLI ESERİNİN İNCELENMESİ

3.1. KALIP İFADELER

3.1.1. Atasözleri

Azîzî'nin *Nigârname* yahut *İstanbul Şehrengizi* adıyla bilinen eserinde beş atasözü tespit edilmiştir. Sözü edilen atasözleri şu şekildedir;

Ne ğam cevr itse baña ol vefâsuz

Ki bal olmaz cihân içre belâsuz (Azîzî İstanbul Şehrengizi Mes. 200)

Anuñ vaşlı baña gerçi maħaldür

Konuğ umduğunu yimez meşeldür (Azîzî İstanbul Şehrengizi Mes. 197)

Sözümüz şıma luğ it söz güherdür

Göñül yap kim göñül yapmak hünerdür (Azîzî İstanbul Şehrengizi Mes. 60)

N'ola geysen anuñ'çün egnüme post

Yeter çün 'aşığa bir dost bir post (Azîzî İstanbul Şehrengizi Mes. 63)

Utanmayup kılı olsam n'ola anuñ

Ki olmaz oğlı kıızı utananuñ (Azîzî İstanbul Şehrengizi Mes. 185)

3.1.2. Deyimler

Azîzî'nin *İstanbul Şehrengizi*'nde otuz beş farklı deyim otuz dokuz yerde kullanıldığı tespit edilmiştir. Bunlardan dil al-, gönül al-, hayran ol-, gün gibi, ele al- ve akli git- deyimleri *Dîvân*'daki deyimlerle ortak olup diğer deyimler yalnızca *İstanbul Şehrengizi*'nde kullanılmıştır. *İstanbul Şehrengizi*'ndeki deyimler ve deyimlerin kullanım sıklığı aşağıdaki tabloda verilmiştir:

Tablo 3.1: Azîzî'nin İstanbul Şehrengizi'nde Kullanılan Deyimler ve Deyimlerin Sıklığı

ana rahmine düş-	ayasına şu koymağa değmez-	baş ile
başdan çıkar-	başı hoş ol-	baş tacı-
başına devlet kon-	beni benden al-	cân yolına fedâ ol-
cân bağışla-	dil al-	ele al- (2)
eli değse-	eline al-	feryâd it-
göñül al-	göñül yap-	gün gibi
hayrân ol-	ittifâk it-	kul ol- (2)
ķurbân vir-	kul ol-	od ile penbenûñ ne oyımı var
şafâ sür-	söz geç-	sözden çık-
söze gel-	şüret vir-	tigile çal-
yüksek uç-	yüzi gül-	'aklı git-
'aklu yitir-	'aynına al-	

3.1.3. Âyetler

Azîzî'nin sözü edilen eserinde yalnızca bir âyet tespit edilmiştir. Sözü edilen âyet *Kur'an-ı Kerim*'in doksan yedinci sûresi olan Kadir sûresinin birinci âyetinde geçer. Bu âyet şâirler tarafından sıklıkla kullanılmıştır. Azîzî de bu şâirlerden biri olup *İstanbul Şehrengiz*'inde sözü edilen âyetinden iktibas yapılmıştır.

Şebîh olalı zülfi **leyl-i kadre**

Cemâl-i bâ-kemâli döndi bedre (Azîzî İstanbul Şehrengizi Mes. 88)

3.1.4. Dualar

Azîzî'nin *İstanbul Şehrengizi*'nde *mercan duası* adında bir dua geçmektedir. Bu dua ile ilgili bilgi tam olarak bulunamamıştır. Buna rağmen araştırmalarımız neticesinde Azîzî hakkında bilgi veren ve klasik Türk şiiri hakkındaki remizleri anlatan kaynaklarda mercan duası hakkında bilgiler verilmektedir. Agâh Sırrı Levend mercan duası hakkında şu bilgileri vermektedir;

Rivayete göre: Padişahlardan birinin Mercan adındaki gözdesi ölür. Ölüyü yıkayan, kadının üstünde bulduğu muskayı alıp kendi boynuna takar. Padişah cenazenin bulunduğu yere gelip de ölü yıkayanı görünce, hemen ona âşık olur. "Mercan duası" tabirinin aslı bu imiş (Levend, 2015: 426).

Gibb ise *A History of The Ottoman Poetry* adlı eserinde Azîzî hakkında bilgi vermesinin ardından *İstanbul Şehrengizi*'nden örnekler vermiş ve verdiği örneklerden birinde mercan duası geçmesi sebebiyle dipnotta bu dua ile ilgili Türk bir dostundan edindiği bilgiyi okuyucuya aktarmıştır. Gibb'in okuyucuya aktardığı bilgi şu şekildedir:

İstanbul'da "Mercan Yokuşu" denen bir tepe vardır ve nesiller boyunca ve hâlâ hırsızların uğrak yer olmuştur. Bunlardan kendilerine zekât verenlere her çeşit dua ve

şükranında bulunma âdetini sürdürmektedirler ve böylece mercan duası (bir mercan yokuşu duası için) aşırı minnettarlık göstermesinin bir ifadesi olarak meşhur oldu. Azîzî'nin bu ifadeyi kullanışı ya övmek ya da alay etmek içindir. (Gibb, 1999: 137).

Azîzî, mercan duasını şiirde şu şekilde kullanmıştır:

N'ola cāndan olursam mübtelâsı

Ki la'li gösterür **mercân du'âsı** (Azîzî İstanbul Şehrengizi Mes.

152)

3.2. İSTANBUL ŞEHRENGİZİ'NDE ŞAHISLAR

3.2.1. Eserde Yer Alan Güzeller ve Güzellerin Özellikleri

Azîzî, *İstanbul Şehrengizi* 'nde elli güzeli üçer beyitle anlatmış, her güzelin adını başlıkta vermiştir. Şair, sebep-i telif bölümünde bir mecliste arkadaşlarının istekleri doğrultusunda böyle bir telif eseri meydana getirdiğini ifade etmektedir. Bu bağlamda şair kadınların tavsif ederek şehrengiz türünde bir ilki de gerçekleştirmiştir.

Eser içerisinde Saçlı Zaman, Penbe Aynî, Kız Alem, Dîvâne Meryem, Debbâğ Kızı Hâtımâne, Cennet-i Meh-Sûret, Kemâl Kızı Hümâ, Burgucu Kızı Âişe, Paşa Hatun, Mumcu Kızı Fâtımane, Kassâb Aynîsi, Küçük Kamer, Tavukçu Kızı Âyişe, Derzi Kızı Âlem, Turramâne, Mihrî, Bihzâd Hümâsı, Sülün Emine, Râhime, Mevzûn, Muhsine, Aynî, Cemîle, Kamer, Küpeli Kızı Kerîme, Hâce Kızı Şem'î, La'l-pâre, Zelfe kızı Selîm Şâh, Eğlence, Ak Güvercin, Küçük Kamer, Hümâ, Ak Âlem, Cihân, Ermeni Sultan, Çırmanlı Âyişe, Kız Âyişe, Hümâ, Fahrî Hatun, Rum Meryem, Müzeyyen kızı Mihmân, Selîm Şâh, Sofracılar Âyişesi, Hınnâcı Kızı Emi Hân, Havvâ, Topuklu Âyişe isimleri geçmektedir. Azîzî'nin *İstanbul Şehrengizi*'ni yayımlayan araştırmacılardan biri olan Ülkü Çetinkaya, söz konusu eser hakkında şu tespiti yapmaktadır:

Eserde tasviri ve övgüsü yapılan 50 kadına bakıldığında, bunların toplumun orta sınıfına mensup oldukları görülüyor. Bu kadınların büyük çoğunluğu kendi adı veya lakabıyla, bir kısmı ise babalarının adı veya mesleği belirtilerek anılmışlardır. Bazı kadınların memleket veya milliyetlerinden de söz edilmiştir. Bazılarının adı veya lakabının, belirgin fiziksel özelliklerini (saçlı, elleri güzel, topuklu, ak, küçük vb.) yansıttığı dikkati çekmektedir. Birkaç kadının Paşa, Selim, Fahrî gibi erkek adları aldıkları görülmektedir (Çetinkaya, 2014: 236).

Çetinkaya'nın bu tespitinden hareketle Azîzî'nin güzelleri bu şekilde tanıtmasında kuşkusuz Arap kültürünün etkisi vardır. Zira Arap kültüründe evlatlar babalarının isimleriyle anılmaktadırlar. Bununla birlikte klasik Fars şiiri ve Fars şiirinin etkisinde bulunan Türk şiirinde güzellerin fiziksel özelliklerinden de bahsedilmiştir. Burada ilginç görülebilecek bir diğer unsur klasik şiirimizde daha çok XVII. yüzyılda görülen gerçek sevgilinin XVI. yüzyılın ortalarında da görülmüş olmasıdır. Bu sebepten olsa gerek Azîzî'nin bu eseri tezkire sahiplerinin de dikkatini çekmiştir.

Gelibolulu Mustafa Âlî ve Âşık Çelebi, Azîzî'nin *İstanbul Şehrengizi*'nde kadınları anlatmasına hoş bakmamışlardır (Ersoy, 2013: 22). Bu eserin diğer tezkire sahiplerinin dikkatini çekmesinde adı geçen iki tezkirecinin dönemin sanatkarları ve sözü geçen kişilerleri arasında bulunmasından dolayı olduğu düşünülebilir.

3.2.2. Eserde Yer Alan Şahısların Meslekleri ve İsimlerine Dair Değerlendirmeler

Debbâğ Kızı Hâtımâne, Burgucu Kızı Âyişe, Mumcu Kızı Fâtımâne, Tavukcuzâde Âyişe, Derzî Kızı Âlem, Cercer Kızı Muhsine, Hâce Kızı, Şemî, Bölükbaşı Kızı Hü mâ, Reis Kızı Fahrî Hatun, Sofracılar Âyişesi babalarının meslekleriyle anılan güzellerdir. Kendi mesleği ile anılan yalnızca sâzen vardır. Meslekleriyle anılması toplumun yaşantı tarzını, kişilerin birbirlerine karşı kullandıkları hitap şekillerini göstermektedir.

Eserdeki isimlere dikkat edilecek olursa Azîzî'nin İstanbul'un bir mahallesinden kesitler verdiği ve kaside türüyle yazdığı *Cevab-ı nâme* isimli mektubuna benzediği görülür. Sözü edilen mektup, Yorgancı Süleyman, Camcı-zâde, Müezzin-zâde, Tâcir 'Alî Bali, Terzi İbrahim, Sipahîce Hasan Şâh, Cebeci Kara, Subaşı-zâde gibi baba meslekleri başta olmak üzere kişinin kendi mesleklerini de yansıttığı beyitleri içerir. Bu yönüyle Azîzî, bu üslubunu *İstanbul Şehrengizi* adlı eserinde de kullanmıştır.

Azîzî, eserinde kişileri mesleklerine göre tavsif eder. Böylece yoğun ve sanatlı bir anlatımla güzelleri anlatarak okuyucunun dikkatini esere çekmeyi başarır ve bununla birlikte eserin daha eğlenceli bir hâl almasına olanak sağlar. Örneğin Azîzî, Mumcu Kızı Fâtımâne'yi anlatırken mesleğine yönelik kelime oyunları ile eseri daha eğlenceli kılmaktadır:

Birisi **Mumcu** kızını Fâtımâne

Kül oldum 'aşkı ile **yane yane** (Azîzî İstanbul Şehrengizi Mes. 96)

Yüzi **mişkât** ü zülfi **leyl-i deycür**

Ten-i zîbâsı gūyâ **şem** ‘-i **kāfūr** (Azîzî İstanbul Şehrengizi Mes. 97)

Alup benden beni dîvâne kıldı

Cemâli **şem** ‘ine **pervâne** kıldı (Azîzî İstanbul Şehrengizi Mes. 98)

Görüldüğü üzere belirtilen kelimeler dilberin lakabı/mesleği ile tenasüplü bir biçimde kullanılmıştır. Bu bağlamda aşktan kül olmak, yanmak, mişkât kelimeleri mumculukla ilgili sözcüklerdir. Ayrıca beyitte geçen şem ve pervâne kelimeleri klasik edebiyattaki *Şem ü Pervâne* mesnevîlerini hatırlatmaktadır. Üç beyitte böylesine yoğun ve sanatkârâne anlatıma sahip olması oldukça önemlidir. Şairin meslekleri böyle kullandığı bir başka yer ise Kassab ‘Aynısı adıyla belirttiği dilberdir. Şair dilberi şu şekilde tanıtır;

Biri **Kaşşâb** ‘Aynısı nigâruñ

Ꞑulı **ķurbānı**yam ol ğamze-kāruñ (Azîzî İstanbul Şehrengizi Mes. 99)

Dem-i ‘uşşâkıını dökmege her ğāh

Zenaħdānında **ķazmış** ğamzesi ķāh (Azîzî İstanbul Şehrengizi Mes. 100)

Gireydi bir gice **ķoynuma** ‘uryān

Vireydüm cān **ķuzusın** aña **ķurbān** (Azîzî İstanbul Şehrengizi Mes.101)

Bu bölümde şair mesleği kasap olan bir güzeli betimler. Azîzî, bu mesleğe ait kelimeleri tıpkı bir öncekinde olduğu gibi tenasüplü bir şekilde kullanmıştır. Kuzu, koyun ve kaz kasapta satılan hayvanlardır; kurban ise yine dinî bir vecibedir. Dolayısıyla kullanılan kelimelerin tamamının kasaplıkla ilgisi bulunmaktadır. Kaz-, koyun kelimeleleri her iki anlamı da çağrıştırdığından şair ustalıkla şiirde kullanmıştır. Bununla birlikte kurban ver-, kurbanı ol- gibi kasaplık mesleği ile de ilintili olan bazı Türkçe deyimlere de şiirinde yer vermiştir. Bundan anlaşılıyor ki Azîzî, meslekleri ustalıkla şiire adapte etmiştir.

3.3. AZİZİ'NİN İSTANBUL ŞEHRENGİZİ'NİN YENİ NÜSHASI

Tezkire sahipleri tarafından sıra dışı bir eser olarak nitelendirilen ve daha önce de ifade edildiği gibi kadınları konu alması sebebiyle Âşık Çelebi ve Gelibolulu Mustafa Âlî tarafından tenkit edilen eserin tam metnini Agâh Sırrı Levend, şehrengizlerle ilgili çalışmasında yayımlamıştır (Levend, 1957: 119-139). Çetin Derdiyok ise Millî Kütüphane'de yer alan Yz. A. 3821/2 numarada kayıtlı *Nigârname*'nin yeni ve eksik bir nüshasını bularak ilim âlemine tanıtmıştır (Derdiyok, 1997: 141-154).

Ülkü Çetinkaya'nın edisyon kritikli metin şeklinde yayımladığı makalesinde eserin dört nüshasının olduğunu belirtip sözü edilen nüshalar hakkında bilgi verilmektedir (Çetinkaya, 2014). Buna göre tarafımızdan bulunan nüsha sözü edilen eserin beşinci; tam nüshalar içerisinde ise dördüncü nüshasıdır.

Azîzî'nin sözü edilen eserinin yeni nüshasının tespiti tarafımızdan yapılmıştır. Taramalarımız sonucunda Millet Kütüphanesi, Ali Emiri Koleksiyonunda yer alan 34 Ae manzum 00685/10 arşiv numarasına kayıtlı eser sehven *Şehreniz-i mahbûbân* biçiminde kaydedilmiştir. Eserin doğru adı *Şehrengiz-i Mahbûbân* olup sözü edilen eser Yedikuleli Mustafa Azîzî'ye aittir.

Eser talik hatla okunaklı bir biçimde yazılmış olup sırtı meşin, ebru kâğıtla kaplı bir kitabın içerisinde bulunmaktadır. Kütüphane kayıtlarına göre sözü geçen kitabın müstensihî Fedâyî adlı biridir. Eserin geneline bakıldığında müstensihînin son derece okunaklı yazdığı ve kâğıdı ölçülü bir şekilde kullandığı görülür.

Eser, 194a ile 196a varak aralıklığındadır. Çapraz biçimde yazılan eser tam metindir. Eserde geçen dilberlerin isimleri kıvrımlı yuvarlak içerisinde belirtilmiş olup sol üstten alta doğru sütun biçiminde yazılmıştır. Başlıklarda koyu siyah renkli mürekkep tercih edilmiş, eser içerisinde başka bir renk kullanılmamıştır. Eserin sözü edilen kısımları arasında muhtelif şairlere ait şiirler de yer almaktadır. Eserin ilk bölümleri düz bir şekilde yazılmıştır. Mahublar ise daha önce de ifade edildiği gibi çapraz biçimde kaleme alınmıştır.

Azîzî'nin adı başlığın yan tarafında belirtilmiştir. Eserin ismi diğerleriyle aynı olmasının yanı sıra farklılık *Şehrengiz-i Mahbûbân* ifadesinin de olmasıdır.

SONUÇ

Kelimelerin zaman içinde değişmesi ve yeni anlamlar eklenerek devam etmesi dilin doğal bir sürecidir. Dilde yaşanan bu süreç şüphesiz o dilin metinlerini anlamakta birtakım zorlukları da beraberinde getirir.

Bu çalışmada bu zorlukları aşmak için XVI. yüzyılın sıra dışı şairi olarak tanımlanan Azîzî'nin *Dîvân*'ı ve *İstanbul Şehrengizi*'nin bağlamlı dizin ve işlevsel sözlüğünü oluşturmayı amaçladık. Çalışmada XVI. yüzyılda yaşayan şairin; düşündüğü, tasavvur ettiği hayal ve kelimelere verdiği anlam bağlamdan tespit edilerek sözlük çalışması yapıldı.

Çalışma giriş dışında üç ana bölümden oluşmaktadır. Giriş kısmında bağlamlı dizin ve işlevsel sözlüklerin gerekliliğinden ve çalışmayı oluştururken izlenen yöntemden bahsedildi.

Birinci bölümde Azîzî'nin hayatı, sanatı ve eserlerinden bahsedilip şairin şiirlerini anlamak için gereken bilgi verildi. Ayrıca bu bölümde şair hakkında yapılan on dört çalışmadan bahsedildi. Şairin şiirlerinden hareketle şiirlerinde kullandığı kaynaklar tespit edilmeye çalışıldı. Klasik mesnevîlerin dışında kullandığı on kaynak, Azîzî'nin şiirlerinden verilen örneklerle açıklandı.

Çalışmanın ikinci bölümü, Azîzî *Dîvânı*'nın bağlamlı dizin ve işlevsel sözlüğünden hareketle yapılan incelemesine ayrıldı. Ardından *Dîvân* içerisinde geçen kalıp ifadeler ve bunların nasıl ve kaçar defa kullanıldığına dair istatistiksel veriler verildi. Buna göre Azîzî, adı geçen eserde dokuz atasözü, biri şüpheli olmakla birlikte iki hadis ve bir argo tabiri kullanmıştır. Bununla birlikte Azîzî'nin *Dîvân*'ında iki yüz kırk altı deyim beş yüz kez kullandığı tespit edilmiştir. Bu sayı XVI. yüzyıl şairleri için oldukça fazla olduğu ifade edilebilir.

Mecmûalar içerisinde şairlerin *Dîvânı*'nda yer almayan şiirleri bulmak mümkündür. Bu sebeple çalışma hazırlanırken bir yandan da mecmûalar incelendi. Nihayetinde Azîzî'nin *İstanbul Şehrengizi*'nin daha önce tanıtılmamış tam bir nüshasına rastlanıldı. Bunun dışında Mehmet Gürbüz tarafından yayıma hazırlanan Kâbilî'nin *Sultân-ı Hübâna Münâsib Eş'âr* adlı şiir mecmûasında Azîzî'nin kırk üç şiirine tesadüf edildi. *Dîvân* ile bu şiirler mukayese edildi ve on altı şiirin *Dîvân*'da yer almadığı görüldü. Yer almayan bu şiirleri çalışmaya dahil edildi.

Ayrıca *Dîvân* içerisinde kırk yedi şairin ismi zikredilmiştir. Bu şairler, sadece isimleri anılanlar olup eserleriyle birlikte olanlar dahil edildiğinde bu sayı daha da artmaktadır.

Araştırmada tezkirelerdeki Azîzî maddelerini mukayese ettiğimizde ilginç sonuçlar elde edildi. Gelibolulu Mustafa Âli ve Âşık Çelebi, Azîzî hakkında övgü dolu sözlerle bahsetmelerine karşılık *İstanbul Şehrengizi*'ni kadınları anlatması sebebiyle bir o kadar tenkit etmişlerdir. Buna rağmen her iki tezkireci de Azîzî'nin sözü edilen mesnevîsinden örnekler vermekten kendilerini alamamışlardır. Ayrıca Riyâzî ve Kafzâde Fâizî'nin eser hakkında bilgi vermemesi yahut eserden örnekler almamaları da son derece ilginçtir. Riyâzî ve Kafzâde Fâizî'nin bu tutumunun nedeni bugün için bir sır olsa da adı anılan eserin kadınları konu alması yahut kendinden önce yaşamış iki tezkirecinin tenkitleri bu tutuma sebep olarak gösterilebilir.

Üçüncü bölüm edebiyat tarihimizde kadınları konu edinen tek şehrengiz olan *İstanbul Şehrengizi*'nin bağlamı dizin ve işlevsel sözlüğünden hareketle yapılan incelenmesine ayrılmıştır. Azîzî'nin bu eseri tezkire sahiplerince oldukça beğenilmiştir. Daha önce de ifade edildiği gibi Azîzî'nin bu eseri her ne kadar Gelibolulu Mustafa Âli ve Âşık Çelebi tarafından eleştirilse de eserin üslubundan övgü dolu sözlerle bahsetmişler ve eserlerine *İstanbul Şehrengizi*'nden örnekler almışlardır. Çalışmanın bu bölümünde kalıp ifadeler yer verilmiş ve bazı istatistiksel veriler ortaya konmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda Azîzî, *İstanbul Şehrengizi* adlı eserinde beş atasözü ve bir âyete yer vermiştir. *İstanbul Şehrengizi*'nde yer alan ifadeler Azîzî'nin *Dîvân*'ıyla örtüşmemektedir. Bu kalıp ifadeler dışında *İstanbul Şehrengizi*'nde otuz beş farklı deyim otuz dokuz kez kullanılmış olup bunlardan altısı *Dîvân*'daki deyimlerle ortaktır. Ayrıca Azîzî'nin *İstanbul Şehrengizi*'nde "mercan duası" adlı bir dua geçmekte olup bu dua ile ilgili iki farklı bilgiye çalışma içerisinde yer verilmiştir.

Azîzî, *Dîvân*'da çoğu XVI. yüzyıl şairi gibi en sık *Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilün* veznini kullanmıştır. Yüz seksen beş kez kullandığı bu veznin *Dîvân*'ındaki şiirlere oranı %30.33'tür. Bu oran XVI. yüzyıl şairleri için olağandır. *İstanbul Şehrengizi*'nde ise tıpkı çoğu şehrengizde olduğu gibi *Mefâilün/Mefâilün/Feülün* kalıbını tercih etmiştir. *İstanbul Şehrengizi* çoğu şehrengiz gibi mesnevî nazım şekliyle kaleme alınmış ve iki yüz yirmi dört beyitle oluşturulmuştur. Daha önce ifade edildiği gibi bu şehrengiz kadınları anlatması yönüyle ilk ve tektir.

Bunun dışında adı anılan şehrengizin *Dîvân*'daki *Cevâb-nâme* (K.5) ile benzerlik gösteren tarafları bulunmaktadır. Şehrengizin beşinci nüshası tarafımızdan tespit edilmiş ve yeni nüshaya dair bilgiler çalışmada yer verilmiştir.

Çalışmanın “Ekler” bölümü Azîzî'nin iki eserinin bağlamli dizin ve işlevsel sözlüğüne ayrılmıştır. Sözlük TEBDİZ projesi kapsamında yapılmış olup amaç hem adı anılan şairin bağlamli sözlüğünü çıkarmak hem de XVI. yüzyılın sözlüğünün oluşturulmasında katkıda bulunmaktır.

Bu sözlüğün ve çalışmanın Azîzî'nin anlam dünyasının perdelerini aralayacağına inanmaktayız.

EKLER

EK 1: AZİZİ DÎVÂNİ'NİN BAĞLAMLI DİZİN VE İŞLEVSEL SÖZLÜĞÜ

A/Â

a:

1. **a:**

Gazel 101

Mısra: 5

*Kendisine söz
söylenilen kimse veya
kimselerin dikkati çekilmek
istendiğinde adın başına
getirilen ve uzatılabilen bir
seslenme sözü, ey.*

A benüm rûh-ı revânım
buña kim kâyil olur
Ki lebûn câmını nûş eyleye
pinhân eller

2. **anı:-n, -ı**

Gazel 2

Mısra: 9

O, kişi zamiri.

Leb-i cân-bağış ile anı gören
şanur Mesîhâdur
Yine deyr-i cihân içinde oldu
bir şanem peydâ

3. **anuñ:-n, -uñ**

Gazel 6

Mısra: 2

O, kişi zamiri.

Hilâl ebrûlar içre gördüm ol
mâhi çeker dün yâ
Edinmiş havf-ı tîriñden anuñ
çarhî siper dünyâ

4. **aña:-ñ, -a**

Gazel 7

Mısra: 2

O, kişi zamiri.

Kûhsâr-ı 'ışk kim gönüm
olupdur şîr aña
Halka halka dūd-ı âhumdan
demür zencîr aña

5. **aña:-ñ, -a**

Gazel 20

Mısra: 2

O, kişi zamiri.

Gözi çıkınca ağladı kuyında
dün rakîb
Görünmedi çıkup aña ol
mâh-ı dil-firîb

6. **aña:-ñ, -a**

Gazel 20

Mısra: 5

O, kişi zamiri.

Etmezdi ser-fürü aña kavm-i
Mesîh eger
Öykünmeyeydi ol şanemüñ
zulfine şalîb

7. **anda:-n, -da**

Gazel 21

Mısra: 6

O, kişi zamiri.

Ağzı yârüñ hoşka-i yâkûtdur
Hâl-i 'anber-bârî anda misk-i
hab

8. **aña:-ñ, -a**

Gazel 27

Mısra: 6

O, kişi zamiri.

N'ola sultân-ı gamuñ devlet
ile etse cülüs
Sîne-i zerdüm olupdur aña
bir zerrîn taht

9. **anuñ:-n, -uñ**

Gazel 27

Mısra: 10

O, kişi zamiri.

Bir şehüñ bendesi oldum ki
'Azîzî bu felek
Himmeti rahşına anuñ
olımaز kemter raht

10. **aña:-ñ, -a**

Gazel 28

Mısra: 5

O, kişi zamiri.

Şerbet-i vaşlumdan aña çäre
yok dermiş dirîg
Ol tabîb-i cân beni bî-çäre
kıldı 'âkıbet

11. **anuñ:-n, -uñ**

Gazel 42

Mısra: 9

O, kişi zamiri.

'Azîzî sen degül 'âlem
Ferahşâdı geçer anuñ
Meger etdi cihâna Hâk ol
mâh-ı enveri Hürşîd

12. **anuñ:-n, -uñ**

Gazel 47

Mısra: 7

O, kişi zamiri.

Kim añardı nâmını bâğ-ı
cihân içre anuñ
Olmasa şeftâlû-yı la'lûñ gibi
hürmâ lezîz

13. **anda:-n, -da**

Gazel 50

Mısra: 2

O, kişi zamiri.

Nağl-i gülzâr-ı melâhatdür
meger kadd-i nigâr
Dürlü dürlü şivelerden
bitmiş anda berg ü bâr

14. **anuñ:-n, -uñ**

Gazel 53

Mısra: 5

O, kişi zamiri.

Nece varsun bâğa gül seyrine
bülbul kim anuñ
Üstine hançer çeker
gördükçe süsen gibi hâr

15. **anuñla:-n, -uñ, -la**

Gazel 59

Mısra: 2

O, kişi zamiri.

'Ays eylemek ol yâr ile
tenhâ ne demekdür
Nûş etmek anuñla mey-i
hamrâ ne demekdür

16. **anuñ:-n, -uñ**

Gazel 66

Mısra: 14

O, kişi zamiri.

Rûy-ı maşşûdın 'Azîzî göre
düşinde meger
Merdüm-i çeşmi anuñ kim
dest-i hıvâb altındadır

17. **anuñ:-n, -uñ**

Gazel 67

Mısra: 2

O, kişi zamiri.

Serîr-i milk-i şahuñ şem '-i
güyâ pâdşâhıdır
Başında şu 'le-i pür-nür anuñ
zerrîn külâhıdır

18. **anuñ:-n, -uñ**

Gazel 79

Mısra: 5

O, kişi zamiri.

Müşerref olmağ için dest-
bûsıyla yañod anuñ
Nüzül etmiş semâdan
ayasıyla mihr-i enverdür

19. **aña:-ñ, -a**

Gazel 89

Mısra: 2

O, kişi zamiri.

Büyüdükçe o serv ser-keş
olur
Zülfî de baş koşup aña eş
olur

20. **aña:-ñ, -a**

Gazel 113

Mısra: 1

O, kişi zamiri.

Gördüğünce râm olur aña
perî-ruhsârlar
Var-ise mühr-i Süleymân
götürür dînârlar

21. **anuñla:-n, -uñ, -la**

Gazel 121

Mısra: 9

O, kişi zamiri.

Luñ edüp yine anuñla
barışur mı ki 'aceb
Dün 'Azîziyle turup gördüm
o fettân çekişür

22. **aña:-ñ, -a**

Gazel 128

Mısra: 13

O, kişi zamiri.

'Arz-ı mihr etse ne tañ aña
Züleyhâ-yı felek
Hüsni ile ol şeh 'Azîzî mâh-ı
Ken 'ân kendidür

23. **andan:-n, -dan**

Gazel 132

Mısra: 2

O, kişi zamiri.

Yâr tutarsa bizi seng-i cefâya
kâyilüz
Dönmezüz andan gelen derd
ü belâya kâyilüz

24. **anuñ:-n, -uñ**

Gazel 148

Mısra: 13

O, kişi zamiri.

Dest-i cevrenden anuñ feryâd
u efgân eyleyüp
Biz 'Azîzî ol şeh-i cevvardan
el çekmezüz

25. **aña:-ñ, -a**

Gazel 168

Mısra: 12

O, kişi zamiri.

'Arz-ı hüsni eylemez ol yâr
'Azîziye evet
Bir gün ola ki ola aña
nedâmet 'arîz

26. **aña:-ñ, -a**

Gazel 170

Mısra: 11

O, kişi zamiri.

Gel aña eyle nâz u eger 'itâb
ederseñ
Eyler 'Azîzi şâhum nâz u
'itâbdan hâz

27. **aña:-ñ, -a**

Gazel 180

Mısra: 8

O, kişi zamiri.

Şeh-i gül 'askeridür bâğda
'ar'ar kıl kıl
Aña boy begleridür serv-i
hıramân şaf şaf

28. **anuñ:-n, -uñ**

Gazel 181

Mısra: 8

O, kişi zamiri.

Ham edüp kâmetümi bâr-ı
belâ-yı gam-ı yâr
Döndüm ol pür-i za 'tfe kim
anuñ tākati yok

29. **anuñ:-nuñ**

Gazel 197

Mısra: 10

O, kişi zamiri.

Geçmedi minnete yanında
'Azîzî yârüñ
Gerçi yolında anuñ terk-i dil
ü cân etdük

30. **anuñ:-n, -uñ**

Gazel 206

Mısra: 2

O, kişi zamiri.

Tırâş oldukça artar hüsni
mâh-ı rûy-ı cânânuñ
'İzârı yoñsa ebrî kâğıd-ı zîbâ
mıdır anuñ

31. **anun:-n, -uñ**

Gazel 210

Mısra: 2

O, kişi zamiri.

Mihr ruhsârına beñzer der
idüm cânânuñ
Çehre-i meh gibi zerd
olmasa beñzi anun

32. **aña:-ñ, -a**

Gazel 222

Mısra: 6

O, kişi zamiri.

Müjeñ tığıyla bir bir öldürüp
merdümleri gamzeñ
Düşer mi ey gözi cellâd aña
her lahza kan etmek

33. **andan:-n, -dan**

Gazel 224

Mısra: 10

O, kişi zamiri.

'Azîzî rahm edüp hâlüm
ederdüñ herkese i 'lâm

Eger ben andan ayru zār u
gam-ḥvār olduğum bilseñ

34. **aña:-ñ, -a**

Gazel 226

Mısra: 5

O, kişi zamiri.

N'ola cān-ıla aña ḳul olmağa
bel bağlayam
Mū-miyān bir belli dilberdür
o şāh-ı bī-bedel

35. **anuñ:-n, -uñ**

Gazel 226

Mısra: 7

O, kişi zamiri.

Tiğ-i ḥün-rizi kemer-
bendinde anuñ güyiyā
Bir ḥarāmīdür ki bekler insān
öldürmege bel

36. **anuñ:-n, -uñ**

Gazel 239

Mısra: 10

O, kişi zamiri.

Ḥaṭṭ-ı dil-dāra 'Azīzi ḥāme
Ḥarf atarmış dilin anuñ iki
dil

37. **anuñ:-n, -uñ**

Gazel 241

Mısra: 7

O, kişi zamiri.

Öldüreyin bir gün anuñ
alayın cānın demiş
Alma cānum ermedin ol
güne Allāhum benüm

38. **anı:-n, -ı**

Gazel 258

Mısra: 6

O, kişi zamiri.

Ben anı baña ḥaşre degin yār
ola şandum
Terk etdi beni mihr ü
maḥabbet ölicek āh

39. **aña:-ñ, -a**

Gazel 259

Mısra: 5

O, kişi zamiri.

N'eylesün manşıbını şāh-ı
cihānuñ aña kim
İşigün ḥıdmetidür cāh benüm
sultānum

40. **anuñ:-n, -uñ**

Gazel 264

Mısra: 2

O, kişi zamiri.

'Arz-ı ḥüsn etmedür ol şūḥ-ı
dil-ārāya düşen
Seyrin etmekdür anuñ 'āşık-ı
seydāya düşen

41. **anlara:-n, -lar, -a**

Gazel 269

Mısra: 6

O, kişi zamiri.

Ḥarābāt ehlinüñ yanında
kerh etme ki ey zāhid
Ki yegdür bir ḳadeḥ mey
anlara biñ tāc-ı Edhemden

42. **anı:-n, -ı**

Gazel 274

Mısra: 6

O, kişi zamiri.

Neçe bir baña ser-keşlik ede
mānend-i serv ol yār
Umaram bād-ı āhumla anı ey
dil egem bir gün

43. **anlar:-n, -lar**

Gazel 275

Mısra: 6

O, kişi zamiri.

Pire-zen dünyāya meyl
etmez erenler çün velī
Ben de anlar gibi bu
meydānda bir merdāneyin

44. **anuñ:-n, -uñ**

Gazel 276

Mısra: 3

O, kişi zamiri.

Düşelden miḥnet ü derd ü
belā-yı 'ışkına anuñ
Demiş şimdengerü çeksün
elin ol mübtelā benden

45. **anuñ:-n, -uñ**

Gazel 282

Mısra: 3

O, kişi zamiri.

Ruḥ-ı renginüñi 'arz et ki
'aқsinden anuñ ey büt
Der ü divār-ı deyr-i dīde pür-
naқş-ı nigār olsun

46. **anuñ:-n, -uñ**

Gazel 291

Mısra: 2

O, kişi zamiri.

Bir gece ol şanemi ḥücreye
tenhā çekeyin
Şubḥa dek şevḳına anuñ
mey-i ḥamrā çekeyin

47. **añadur:-ñ, -a, -dur**

Gazel 294

Mısra: 4

O, kişi zamiri.

Ne gam ol 'āşıkā ma'şūḳı
vefādār olıcaқ
Gam añadur ki tuta yār-ı
cefākār etegin

48. **aña:-ñ, -a**

Gazel 297

Mısra: 10

O, kişi zamiri.

Āstānuñ ḥıdmetin görüp
'Azīziye maḥal
N'ola iḥsān eyleseñ şāhum
aña bir cāh-ı nev

49. **aña:-ñ, -a**

Gazel 300

Mısra: 1

O, kişi zamiri.

Cevr eder ol meh ne etsem
aña kāyıldür deyü
İncinür ammā beni ḳuçmağa
kāyıldür deyü

50. **aña:-ñ, -a**

Gazel 309

Mısra: 3

O, kişi zamiri.

Dendān-ı la'l-i yār olalı aña
mün'aқis
Rağbet ḳomadı gözde
sirişküñ cevāhire

51. **aña:-ñ, -a**
Gazel 316
 Mısra: 6
O, kişi zamiri.

Küyun iti yanumdan
 ayrulmasa ‘aceb mi
 Yokdur kuşūr bilür aña
 ri ‘āyetümde

52. **aña:-ñ, -a**
Gazel 318
 Mısra: 6
O, kişi zamiri.

Meh-i nev şanmañuz toğduğı
 dem ol tıfl-ı nūrānī
 Aña ħarrāṭ-ı gerdün etdi bir
 zerrīn gehvāre

53. **aña:-ñ, -a**
Gazel 318
 Mısra: 10
O, kişi zamiri.

‘Azīzī derd-i hecrūñle helāk
 olmağ muqarrerdür
 Ṭabībüm şerbet-i vaşluñdan
 olmazsa aña çāre

54. **aña:-ñ, -a**
Gazel 319
 Mısra: 6
O, kişi zamiri.

Germābe şoyup qoyına
 qoymazdı o şāhı
 Ḥalvetde aña eylemese ‘arz-ı
 ḥazīne

55. **anı:-n, -ı**
Gazel 331
 Mısra: 9
O, kişi zamiri.

Bir gül-i beyzā şanur anı
 ‘Azīzī seyr eden
 Aq sāde geyse ol serv-i
 semen-ber egnine

56. **anuñ:-n, -uñ**
Gazel 341
 Mısra: 5
O, kişi zamiri.

Kim nigāh eylerdi vechine
 şafā-yile anuñ

‘Aqs-i rüy-ı yār şüret
 vermese āyīneye

57. **anuñ:-n, -uñ**
Gazel 344
 Mısra: 2
O, kişi zamiri.

Gelse ‘izz ü nāz ile ol büt
 kelīsā seyrine
 Çārḥ-ı çārümden ine anuñ
 Meşhā seyrine

58. **anı:-n, -ı**
Gazel 362
 Mısra: 2
O, kişi zamiri.

Çemen bezmine gül seyrāna
 geldi
 Hezār anı görüp efgāna geldi

59. **anuñ:-n, -uñ**
Gazel 365
 Mısra: 2
O, kişi zamiri.

Görmedüm bir cāna cevr
 edici cānānum gibi
 Düşmesün ‘ışkına anuñ
 kimseler cānum gibi

60. **anuñ:-n, -uñ**
Gazel 371
 Mısra: 3
O, kişi zamiri.

Devr-i ‘adli ne gam erdiyse
 anuñ pāyāna
 Yine bir aña mu‘ādil şeh-i
 devrān geldi

61. **anuñ:-n, -uñ**
Gazel 371
 Mısra: 6
O, kişi zamiri.

N’ola gitdiyse ‘adem milkine
 ol şāh-ı ‘azīm
 Yine anuñ yerine bir ulu
 sultān geldi

62. **anuñ:-n, -uñ**
Gazel 371
 Mısra: 7
O, kişi zamiri.

Umaruz hoş geçerüz sāye-i
 ‘adlinde anuñ
 Ma‘delet bāğına bir serv-i
 ḥrāmān geldi

63. **anlar:-n, -lar**
Gazel 383
 Mısra: 10
O, kişi zamiri.

Çün libās-ı fakr-ile faḥr
 eyledi Āl-i ‘Abā
 Sen de anlar ‘aşkına dāyim
 ‘Azīzī şāl gey

64. **anuñ:-n, -uñ**
Gazel 386
 Mısra: 7
O, kişi zamiri.

Ṭutup Şām ehli urmazdı
 ayāğına anuñ āhen
 O şāhuñ olmasa kaçqın kulu
 şem ‘i şebistānī

65. **aña:-ñ, -a**
Kaside 1
 Mısra: 84
O, kişi zamiri.

Bülbül-i nağme-güzār-ı gül-i
 ruşsāruñdur
 Bülbül-i dil kim aña oldı
 ḥayālūñ gül-i ter

66. **anuñ:-n, -uñ**
Kaside 1
 Mısra: 42
O, kişi zamiri.

Gül ü bülbül çok evet
 gelmedi bāğ-ı dehre
 Bir anuñ gibi yüzi gül dili
 bülbül server

67. **anuñ:-n, -uñ**
Kaside 1
 Mısra: 65
O, kişi zamiri.

Cām-ı kaşrı ki anuñ bir gül-i
 bī-bülbüldür
 Reşk eder ol gül-i bī-bülbüle
 mihr-i enver

68. **aña:-ñ, -a**
Kaside 2

Mısra: 31
O, kişi zamiri.

Oldur ol şems ü kamer-
kevkebe kim aña bedel
Toğmadı şems ü kamer
kevkeb-i 'ālī-miḳdār

69. **aña:-ñ, -a**
Kaside 2
Mısra: 42
O, kişi zamiri.

Ḳamer-i bahtı ruḥı şemsine
kılmağa nazar
Ḳamer āyīne-veş oldı aña
āyīne-dār

70. **aña:-ñ, -a**
Kaside 2
Mısra: 60
O, kişi zamiri.

Birbirinden güniler oldı anı
şems ü kamer
Oldı şems ile kamer aña
meger 'āşık-ı zār

71. **anı:-n, -ı**
Kaside 2
Mısra: 59
O, kişi zamiri.

Birbirinden güniler oldı anı
şems ü kamer
Oldı şems ile kamer aña
meger 'āşık-ı zār

72. **anı:-n, -ı**
Kaside 2
Mısra: 64
O, kişi zamiri.

Vaşf-ı şems ü kamer ile bu
kaşîdem beñzer
Şu burūca kim ede şems ü
kamer anı medār

73. **anuñ:-n, -uñ**
Kaside 2
Mısra: 67
O, kişi zamiri.

Görse bu şems ü kamer
medḥin anuñ gökde Züḥal
Yüzine şems-i kamer-rüyuñ
ede bakmağa 'ār

74. **aña:-ñ, -a**
Kaside 3
Mısra: 84
O, kişi zamiri.

Ya'ni derd-i fāḳadan bulur
'Azīzī-veş rehā
Şerbet-i dīnār-ı luḫfuñ aña
kim iḥsān olur

75. **aña:-ñ, -a**
Kaside 3
Mısra: 84
O, kişi zamiri.

Ya'ni derd-i fāḳadan bulur
'Azīzī-veş rehā
Şerbet-i dīnār-ı luḫfuñ aña
kim iḥsān olur

76. **anı:-n, -ı**
Kaside 3
Mısra: 25
O, kişi zamiri.

Dest-gīr ol ḳoma ayaklarda
ey servüm anı
Sāye-veş yoluñda ol kim ḫāk
ile yeksān olur

77. **anı:-n, -ı**
Kaside 3
Mısra: 71
O, kişi zamiri.

Ḥvān-ı luḫfuñdan Ḥalīlüm
yığma anı kim sentüñ
Rāh-ı 'işkuñ içre İsmā'ıl-veş
ḳurbān olur

78. **anuñ:-n, -uñ**
Kaside 3
Mısra: 16
O, kişi zamiri.

Bir ten-i fersüdedür
hecrüñde güyā mürde-dil
Kim anuñ zülf ü ḳad ü ḳaşı
ḫayāli cān olur

79. **anuñ:-n, -uñ**
Kaside 3
Mısra: 41
O, kişi zamiri.

Devlet anuñ kim ḳapuñda ola
'abd-i kemterīn

'İzzet anuñ kim ḳapuñda
bende-i fermān olur

80. **anuñ:-n, -uñ**
Kaside 3
Mısra: 42
O, kişi zamiri.

Devlet anuñ kim ḳapuñda ola
'abd-i kemterīn
'İzzet anuñ kim ḳapuñda
bende-i fermān olur

81. **anuñ:-n, -uñ**
Kaside 3
Mısra: 10
O, kişi zamiri.

Genc-i ruḫsāruñda zülfüñ
bilmez in ne siḫr eder
Kim anuñ her tārı mār u mārı
bir şu 'bān olur

82. **anuñ:-n, -uñ**
Kaside 3
Mısra: 16
O, kişi zamiri.

Bir ten-i fersüdedür
hecrüñde güyā mürde-dil
Kim anuñ zülf ü ḳad ü ḳaşı
ḫayāli cān olur

83. **anuñ:-n, -uñ**
Kaside 3
Mısra: 21
O, kişi zamiri.

Bir yaluñ yüzlü güzeldür
tīguñ ey şeh kim anuñ
Kelle-i 'uşşāk öñince dem-
be-dem ḡaltān olur

84. **anuñ:-n, -uñ**
Kaside 3
Mısra: 41
O, kişi zamiri.

Devlet anuñ kim ḳapuñda ola
'abd-i kemterīn
'İzzet anuñ kim ḳapuñda
bende-i fermān olur

85. **anuñ:-n, -uñ**
Kaside 3
Mısra: 42
O, kişi zamiri.

Devlet anuñ kim қапуңда ola
‘abd-i kemterin
İzzet anuñ kim қапуңда
bende-i fermān olur

86. **aña:-ñ, -a**

Kaside 4

Mısra: 12

O, kişi zamiri.

Var ise pervānesin murğ-ı
semenderdür şanur
Kim yapar farkında her şeb
aña oddan lāne şem‘

87. **aña:-ñ, -a**

Kaside 4

Mısra: 21

O, kişi zamiri.

Hāl-i dil-sūzin aña yanmak
mı ister kim ‘aceb
Gece olduğça arar ol māhı
hāne hāne şem‘

88. **anuñ:-n, -uñ**

Kaside 4

Mısra: 25

O, kişi zamiri.

Mīr-i mīrān-ı mūkerrem
Veys-i şānī kim anuñ
Bām-ı kadrinde yanar māh-ı
felek bir dāne şem‘

89. **aña:-ñ, -a**

Kaside 5

Mısra: 122

O, kişi zamiri.

Alup her gördüğü oğlanı
yanına köçek-vārī
Babalanmak durur kārī aña
Müşāk Babanuñ

90. **aña:-ñ, -a**

Kaside 5

Mısra: 129

O, kişi zamiri.

Fedāyī Beg ki yokdur hūsn ü
hulq-ıla aña mānend
Sūr-ı sīne nūr-ı dīdesidür
nesl-i insānuñ

91. **anı:-n, -ı**

Kaside 5

Mısra: 133

O, kişi zamiri.

Umaruz diñlemek ola
müyesser bize de anı
Kulaqdan ‘aşık olduk
naqline Arslan-ı hoş-ıvānuñ

92. **anuñ:-n, -uñ**

Kaside 5

Mısra: 38

O, kişi zamiri.

Oqur nāzük gazeller
gördüğüne ‘İlmī-i nāzük
Nezāketden degüldür hālī
tab‘-ı nāzūki anuñ

93. **anuñ:-n, -uñ**

Kaside 5

Mısra: 65

O, kişi zamiri.

Livā-yı qadd-i mevzūnı anuñ
bir tuğ-ı şahīdūr
N’ola şorgucı olsa başı tācı
mīr-i mīrānuñ

94. **anuñla:-n, -uñ, -la**

Kaside 5

Mısra: 40

O, kişi zamiri.

Geçinse ‘arşa-i nazmuñ
deliri n’ola Şānī Beg
Ki yokdur baħş-i şī‘re cūr‘eti
anuñla bir cānuñ

95. **anuñ:-n, -uñ**

Kıt’a 2

Mısra: 20

O, kişi zamiri.

Seni göndermez ol maħrūm
u mağmūm
Anuñ iħsāndur işi her gedāya

96. **anuñ:-n, -uñ**

Lugaz 2

Mısra: 10

O, kişi zamiri.

Her ne yere ‘azm ederse bir
kişi
Yanına düşüp anuñ bile gider

97. **aña:-ñ, -a**

Matla 5

Mısra: 1

O, kişi zamiri.

Mū-miyān-ı serv-ı kad kim
halk aña üftādedür
Sūr-ı hūсне kāmēti naħl-i
Celāyir-zādedür

98. **andağı:-n, -da, -ğı**

Matla 46

Mısra: 2

O, kişi zamiri.

Bir mü‘eddeb hūbdur ol
gonca-leb
Gülde yokdur andağı hūsn-i
edeb

99. **anuñ:-n, -uñ**

Matla 75

Mısra: 2

O, kişi zamiri.

Olmasa eger pīr-i muğān ehl-
i velāyet
Akmazdı ayağına anuñ ehl-i
vilāyet

100. **aña:-ñ, -a**

Mesnevi 1

Mısra: 14

O, kişi zamiri.

Bī-güher bir şadef idi bu
hişār
Oldı zātuñ aña dūr-i şehvār

101. **aña:-ñ, -a**

Mesnevi 1

Mısra: 70

O, kişi zamiri.

Keşti-i rahmet oldı cāmī‘ şan
Aña bu perde oldı bir yelken

102. **aña:-ñ, -a**

Muamma 4

Mısra: 1

O, kişi zamiri.

Görmedüm yüzüñ bir ay oldı
tamām dedüm aña
Ayuñ on dördin o meh-tāb
içre gösterdi baña

103. **aña:-ñ, -a**

Muamma 6

Mısra: 1
O, kişi zamiri.

Dil aña māyil olurdi her
zamān
Olsa la'lūñ gibi sākī meyde
ān

104. **aña:-ñ, -a**
Müseddes 1
Mısra: 44
O, kişi zamiri.

Her faķırūñ hāline edüp
'ināyetle naẓar
Keff-i cūduñdan aña īṣār
edersin sīm ü zer

105. **anı:-n, -ı**
Müseddes 1
Mısra: 22
O, kişi zamiri.

Her faķır-i zāra olur dergeh-i
luṭfuñ küşād
Nerd-i ğamda komayup
eylersin anı ber-murād

106. **anlara:-n, -lar, -a**
Müseddes 4
Mısra: 4
O, kişi zamiri.

Mümtāz u ser-fırāz u ūşeh-i
dil-peẓırsin
Begler saña eṣır ü sen anlara
mırsin

107. **anun:-n, -un**
Tarih 2
Mısra: 8
O, kişi zamiri.

Nāgehānī ericek bebr-i ecel
Peñçesinden bulmadı anun
rehā

108. **aña:-ñ, -a**
Tarih 5
Mısra: 7
O, kişi zamiri.

Dedi hātif aña ol dem tāriḥ
Bülbül-i gülşen-i cennet oldu

109. **aña:-ñ, -a**
Tarih 6

Mısra: 5
O, kişi zamiri.

'Azīz-i Mışr 'izzet edüp aña
Müyesser ede Mālik 'ömr-i
sermed

110. **anuñ:-n, -uñ**
Tarih 8
Mısra: 3
O, kişi zamiri.

Göricek gün yüzini anuñ
dedüm tāriḥini
Eyleye Mühdī Meḥemmed
Şāhımuñ 'ömrin ṭavīl

111. **aña:-ñ, -a**
Tarih 11
Mısra: 4
O, kişi zamiri.

Ḥayrını Ḥaḫ kabül edüp
anuñ
Ede Kevşer ūyın aña iḥsān

112. **anuñ:-n, -uñ**
Tarih 11
Mısra: 3
O, kişi zamiri.

Ḥayrını Ḥaḫ kabül edüp
anuñ
Ede Kevşer ūyın aña iḥsān

113. **anuñ:-n, -uñ**
Tarih 14
Mısra: 2
O, kişi zamiri.

Fiğān Aḥmed ūbaşınıñ
elinden
Ki döymez zulmine anuñ
mezālim

114. **anuñ:-n, -uñ**
Tarih 16
Mısra: 4
O, kişi zamiri.

Ṭutdı çün rūḥi cināna yüz bir
eksüklü o dem
Dedi tāriḥini anuñ Ḥaḫ naşīb
ede behişt

115. **anuñla:-n, -uñ, -la**
Tarih 18

Mısra: 2
O, kişi zamiri.

Ol gözüm nūrī ciger-küşem
'Alī
Kim anuñla eglenürdi cān-ı
zār

116. **aña:-ñ, -a**
Tarih 22
Mısra: 2
O, kişi zamiri.

Ḥazret-i Ḥan Murād-ı 'ādil
kim
Verdi Ḥaḫ aña devlet-i
sermed

117. **anı:-n, -ı**
Tarih 22
Mısra: 4
O, kişi zamiri.

Şaldı bir āşafını ūrka edüp
Anı ser-dār-ı 'asker-i bī-'ad

118. **aña:-ñ, -a**
Tesdis 3
Mısra: 28
O, kişi zamiri.

Dergeh-i Ḥaḫka mu'ādil
yüce menzil yoğ-iken
Āh-ı mazlüm aña varmağa
ḥāyil yoğ-iken

119. **anı:-n, -ı**
Gazel 1
Mısra: 2
O, işaret zamiri.

Ḥam-ı ebrūñı ruḥuñ üzre
gören der cānā
Ḥarf-i rādūr kim anı üstine
almış ra'nā

120. **anı:-n, -ı**
Gazel 3
Mısra: 3
O, işaret zamiri.

Anı ḥurşīd-i rūyuñ yaḫmadı
çün kim ūşāb-āsā
Neden ḫarardı zülfüñ ey
kamer-ruḥsār ser-tā-pā

121. **aña:-ñ, -a**
Gazel 7

Mısra: 1
O, işaret zamiri.

Kühsâr-ı 'ışk kim gönlüm
olupdur şîr aña
Halka halka dūd-ı āhumdan
demür zencîr aña

122. **aña:-ñ, -a**
Gazel 7
Mısra: 4
O, işaret zamiri.

Bilmezem taşdan mı
āhenden midür qalbūñ senūñ
Etmez āhum āteşi ey seng-dil
te 'şîr aña

123. **aña:-ñ, -a**
Gazel 7
Mısra: 6
O, işaret zamiri.

Sen cefā nāveklerin tek
sîneme gönder hemān
Ey kemān-ebürü edeyin
cānum üzre yer aña

124. **aña:-ñ, -a**
Gazel 7
Mısra: 8
O, işaret zamiri.

Haṭ belürdi şafḥa-i rüyında
şanmañ ol mehūñ
Kilk-i zulfı eyledi ḥüsn
āyetin taḥrîr aña

125. **aña:-ñ, -a**
Gazel 7
Mısra: 10
O, işaret zamiri.

Hâtır-ı vîrân-serâ-yı kavm-i
a'dāyı koyup
Hiç ola mı kim 'Azîzî
bendesin ol mîr aña

126. **aña:-ñ, -a**
Gazel 13
Mısra: 2
O, işaret zamiri.

Nâr-ı rüy-ı yârdan iḥrâk
ederdi âftâb
Dūd-ı āhum olmasa mânend-
i ebr aña ḥicâb

127. **aña:-ñ, -a**
Gazel 13
Mısra: 10
O, işaret zamiri.

Ḥayme-i gerdün 'Azîzî
yıkıla nāgeh deyü
Dūd-ı āhum bağladı yer yer
aña müşkîn tınâb

128. **aña:-ñ, -a**
Gazel 16
Mısra: 10
O, işaret zamiri.

Bir derde uğradum ki ḡam-ı
'ışk-ı yâr ile
Loḡmān olursa aña 'ilâc
edemez taḥîb

129. **aña:-ñ, -a**
Gazel 17
Mısra: 11
O, işaret zamiri.

Oldı çün aña gül-i ruḡsârı
yârūñ mün 'akîs
Yâ niçün cām içre böyle
ergavānîdür şarâb

130. **anı:-n, -ı**
Gazel 17
Mısra: 9
O, işaret zamiri.

Nece mâyil olmasun dil
görmege anı müdām
'Ārîz-ı rengîn-i yarūñ ḥüsn ü
ānıdur şarâb

131. **anuñ:-n, -uñ**
Gazel 17
Mısra: 5
O, işaret zamiri.

Ehl-i diller şoḡbetinden neçe
el çeksün anuñ
Cām bir rûḡ-ı musavver rûḡ-ı
şânîdür şarâb

132. **aña:-ñ, -a**
Gazel 18
Mısra: 6
O, işaret zamiri.

Felek eyvân-ı 'ışkuñ içre bir
ḥavz-ı müdevverdür

Aña bir kûze-i sîmîn olupdur
ey qamer kevkeḡ

133. **aña:-ñ, -a**
Gazel 18
Mısra: 8
O, işaret zamiri.

'Aceb bu merdüm-i çeşmüm
nece burc-ı sa'âdetdür
Aña 'aqs-i 'arâk-rîz-i
cemâlûñden toḡar kevkeḡ

134. **anı:-n, -ı**
Gazel 20
Mısra: 3
O, işaret zamiri.

Kesb-i şafâ vü zevk eder anı
tavâf eden
Güyâ ḥarîm-i Ka'be durur
dergeh-i ḥabîb

135. **anı:-n, -ı**
Gazel 22
Mısra: 2
O, işaret zamiri.

Ḥâne-i 'aqlum fenâya verdi
seylâb-ı şarâb
Göreyin kim ola anı şatanuñ
evi ḥarâb

136. **anı:-n, -ı**
Gazel 25
Mısra: 2
O, işaret zamiri.

Öykünürmiş tudaḡuña şerbet
Göreyin bulmasun anı lezzet

137. **aña:-ñ, -a**
Gazel 26
Mısra: 5
O, işaret zamiri.

Bir içim şudur lebūñ ammā
aña
Öykünimez çeşme-i āb-ı
ḥayât

138. **anı:-n, -ı**
Gazel 29
Mısra: 6
O, işaret zamiri.

Dayf-ı ḡamuñ bu gece dil
hücre sine geldi

Hün-ı cigerle kıldum ey meh
anı ziyâfet

139. **aña:-ñ, -a**

Gazel 34

Mısra: 2

O, işaret zamiri.

Āstānuñ olmayaydı hemser-i
zātü'l-bürüc
Nâlem etmezdi kemend-i âh
ile aña 'uruc

140. **anı:-n, -ı**

Gazel 36

Mısra: 13

O, işaret zamiri.

Bülbül olur her gören anı
Azîzî güyyiâ
Gülşen-i bezme olupdur
ğonca-i mevzün kadeh

141. **aña:-ñ, -a**

Gazel 40

Mısra: 4

O, işaret zamiri.

Kitâb-ı Gülsitân mı yâ
Bahâristân midur rüyuñ
Aña bir levha-i sîm-i semen-
sîmâ midur ol ruh

142. **aña:-ñ, -a**

Gazel 47

Mısra: 3

O, işaret zamiri.

Cân yedürmek olur idi aña
şekker yerine
Söylese la'lüñ gibi ger tûti-i
güyâ lezîz

143. **aña:-ñ, -a**

Gazel 49

Mısra: 2

O, işaret zamiri.

Fikr-i haţuñ ki mülk-i dile
ceyş-i ğam çeker
Dil dūd-ı âhdan aña karşı
'alem çeker

144. **ana:-n, -a**

Gazel 49

Mısra: 8

O, işaret zamiri.

Rüyuñ mişâl-i şafha-i defter
beyâz iken
Hayfâ ki haţ gelüp ana bir
gün raşam çeker

145. **anuñ:-n, -uñ**

Gazel 57

Mısra: 10

O, işaret zamiri.

Eyle zîbâdur ki farkuñda
muraşşa' efserüñ
Şeb-çerâğ-ı meh şu'â'ndan
anuñ tâbân olur

146. **anı:-n, -ı**

Gazel 59

Mısra: 10

O, işaret zamiri.

Eş'âr-ı dürer-bâruñ
okunduğça 'Azîzî
Güş ede anı ol gül-i ra'nâ ne
demekdür

147. **andan:-n, -dan**

Gazel 61

Mısra: 10

O, işaret zamiri.

Maţla'-ı hürşiddür dersem
'Azîzî tañ degül
Ol der-i devlet-me'âba kim o
meh andan çıkar

148. **anda:-n, -da**

Gazel 67

Mısra: 8

O, işaret zamiri.

Olaldan âstānuñ Ka'be-i
küy-ı şafâ kıblem
Na'alçeñ nakşı anda ehl-i
diller secdegâhıdur

149. **anı:-n, -ı**

Gazel 67

Mısra: 6

O, işaret zamiri.

Maĥabbet bahri kim fülk-i
felek emvâcına döymez
Anı cüş etdüren bu ben
gedānuñ bād-ı âhıdur

150. **andan:-n, -dan**

Gazel 69

Mısra: 2

O, işaret zamiri.

Ser-i bî-mağz-ı 'aşık kim
sifâl-i miñnet ü ğamdur
Duĥân-ı âhı kim andan zuĥûr
eyler siper-ğamdur

151. **anı:-n, -ı**

Gazel 74

Mısra: 2

O, işaret zamiri.

Dil ğam-ı hecrüñle söyle
derdnâk olmış yatur
Kim anı gören şanur cânâ
hilâl olmış yatur

152. **anda:-n, -da**

Gazel 75

Mısra: 6

O, işaret zamiri.

Deşt-i 'anâda sînem bir bâğ-ı
pür-belâdur
Dâğ üzre dâğum anda katmer
karanfûlümdür

153. **anda:-n, -da**

Gazel 80

Mısra: 6

O, işaret zamiri.

Beñzer ol la'l-i dürece kim
dehenüñ
Münderic olmış anda dürr ü
güher

154. **aña:-ñ, -a**

Gazel 82

Mısra: 1

O, işaret zamiri.

Nev-'arūs oldı çemen gül
aña rüy-ı aldur
Zülf sünbül çeşm nergisdür
karanfûl hâldür

155. **anda:-n, -da**

Gazel 83

Mısra: 1

O, işaret zamiri.

Şol gönül kim 'ışkuñ anda ey
şeh-i ĥübân yatur
Beñzer ol vîrāneye kim
genc-i bî-pâyân yatur

156. **anda:-n, -da**

Gazel 87

Mısra: 6

O, işaret zamiri.

Devr-i gülde 'ayş için bezm-i müheyyâ-yı çemen
Lâle-i sürh anda cām-ı bâde-i hamrâ midur

157. **anı:-n, -ı**

Gazel 87

Mısra: 7

O, işaret zamiri.

Bülbül-i güyâ olur anı
görenler cāmda
Her habâb-ı bâde yoħsa bir
gül-i beyzâ midur

158. **aña:-ñ, -a**

Gazel 90

Mısra: 2

O, işaret zamiri.

Murg-ı hevâ-yı 'ışkuña dil
âşyânedür
Eşk ü şerâr-ı âhum aña âb u
dânedür

159. **anuñ:-n, -uñ**

Gazel 90

Mısra: 6

O, işaret zamiri.

Gönlüm ki gam vilâyetinüñ
şehsüvâridur
Destinde düd-ı âhum anuñ
täziyânedür

160. **anda:-n, -da**

Gazel 94

Mısra: 7

O, işaret zamiri.

Yaşum bir baħr-i bî-pâyân-ı
ğamdur güyiyâ anda
Zenehdânuñ hayâliyle
gözüm girdâba dönmişdür

161. **anuñ:-n, -uñ**

Gazel 94

Mısra: 4

O, işaret zamiri.

'Aceb midür çekilse dil
kemân-veş zülfine yârüñ

Kim anuñ her hamı bir
halka-i kullâba dönmişdür

162. **aña:-ñ, -a**

Gazel 106

Mısra: 10

O, işaret zamiri.

Ėam-hâne-i 'Azîziye çün
gece gelmedüñ
Gün gibi bâri gel aña ey
meh-liķâ seħer

163. **anı:-n, -ı**

Gazel 107

Mısra: 2

O, işaret zamiri.

Mismâr-veş kapuñda şancıldı
kaldı ağyâr
Ol derde mihladi şan anı
Ėabîb-i Neccâr

164. **aña:-ñ, -a**

Gazel 111

Mısra: 6

O, işaret zamiri.

Göñül bir keşti-i baħr-i
belâdur
Aña zülfüñ hayâli oldu lenger

165. **anı:-n, -ı**

Gazel 112

Mısra: 2

O, işaret zamiri.

Ėam-ı la'lüñ ki rûhum mâye-
i genc-i revândandur
Anı dilde nihân etdüğüm ol
kim mâl cândandur

166. **anı:-n, -ı**

Gazel 114

Mısra: 9

O, işaret zamiri.

Dem-Ā-dem âh ederek
okusun anı 'âlem
'Azîzî ol mehe bir şî'r-i
'âşikâne çıkar

167. **anı:-n, -ı**

Gazel 121

Mısra: 5

O, işaret zamiri.

Oħşamaķ diledüğince anı
miskîn şâne
Zülfüñ anınla niçün ey şeh-i
hübân çekişür

168. **anınla:-n, -ın, -la**

Gazel 121

Mısra: 6

O, işaret zamiri.

Oħşamaķ diledüğince anı
miskîn şâne
Zülfüñ anınla niçün ey şeh-i
hübân çekişür

169. **anda:-n, -da**

Gazel 135

Mısra: 4

O, işaret zamiri.

Şol deñlü kesdi sîneme ol
mâh yâre kim
Bir yâre deñlü kalmadı yer
anda yâresüz

170. **anda:-n, -da**

Gazel 161

Mısra: 6

O, işaret zamiri.

'İmâretdür ribâţ-ı sîne güyâ
Ėayâl-i sîne anda nâzır olmuş

171. **anuñ:-n, -uñ**

Gazel 164

Mısra: 3

O, işaret zamiri.

Beñzer ol cüy-ı safâ-baħşa
'izâruñ kim anuñ
Çevre yanında Ėaţuñ sünbül
ü reyħân olmuş

172. **aña:-ñ, -a**

Gazel 165

Mısra: 5

O, işaret zamiri.

Nihâl-i kaddüñe konmuş
gözün şehbâzdur aña
Ėam-ı ebrûlaruñ misk-i
siyehden perr ü bâl olmuş

173. **anı:-n, -ı**

Gazel 166

Mısra: 6

O, işaret zamiri.

Murg-ı cānum kafes-i tende
ki olmışdur esîr
Gelüp ey kaşı kemân kıldı
okuñ anı ħalās

174. **anı:-n, -ı**

Gazel 167

Mısra: 10

O, işaret zamiri.

Şi'r-i dür-bāruñ 'Azîzî
okuma nā-ehle kim
Ol ma'ārif gencidür itme anı
nādāna 'arz

175. **anuñ:-n, -uñ**

Gazel 181

Mısra: 2

O, işaret zamiri.

Göz yaşın dökme nigāruñ
yolına minneti yok
Gevher olursa da yanında
anuñ kıymeti yok

176. **anda:-n, -da**

Gazel 190

Mısra: 10

O, işaret zamiri.

Dedüm küyuñda ħāk oldı
'Azîzî
Dedi çekmiş seni anda
türābuñ

177. **aña:-ñ, -a**

Gazel 193

Mısra: 6

O, işaret zamiri.

Meydān-ı gāmda başımı
gūy-ı belā bilüñ
Kadd-i ħamīdemi aña bir
şavlecān tutuñ

178. **aña:-ñ, -a**

Gazel 196

Mısra: 4

O, işaret zamiri.

Rengīn ü ter lebüñ neden
oldı 'aķīk-veş
Meclisde vermedise aña
meyle piyāle reng

179. **anı:-n, -ı**

Gazel 216

Mısra: 6

O, işaret zamiri.

Gelüp zaĥm urduğičün sīne-i
mecrūĥuma tīrūñ
Geçür dilden anı kaşı
kemānum mā-ĥaşal sevmek

180. **anı:-n, -ı**

Gazel 219

Mısra: 2

O, işaret zamiri.

Naķd-i eşk-i çeşmüñi 'izz ü
ĥuzūr-ı yāre çek
Ey göñül genc-i revāndur ol
anı ĥün-ĥvāre çek

181. **anı:-n, -ı**

Gazel 219

Mısra: 10

O, işaret zamiri.

Duĥter-i rezle başı ĥoşdur
'Azîzîñüñ deyü
Gel anı zemmeden zāhid
elüñ bir pāre çek

182. **aña:-ñ, -a**

Gazel 223

Mısra: 3

O, işaret zamiri.

'Andelīb-i dil görüp
alınmasun mı aña kim
Kırmızı gül bergidür ruĥsār-ı
alı naķşinuñ

183. **aña:-ñ, -a**

Gazel 224

Mısra: 6

O, işaret zamiri.

Metā'-ı vaşluñı ağyāre 'arz
etmezdüñ ey meh-rū
Aña ben naķd-i cān ile
ĥarīdār olduğum bilseñ

184. **anı:-n, -ı**

Gazel 227

Mısra: 2

O, işaret zamiri.

Jāleden kılmazdı destin pür-
dür-i şehvār gül
Etmese pāyına ol servüñ anı
İsār gül

185. **andan:-n, -dan**

Gazel 228

Mısra: 8

O, işaret zamiri.

Başuñ gerekse saña eyā zülfi
i rū-siyeh
Tolaşma zülfi-yāre gel
andan üzül kesil

186. **anda:-n, -da**

Gazel 229

Mısra: 6

O, işaret zamiri.

Yaķdı odlar başına devr-i
zamāne gülşenüñ
Şanma ey dil açılanlar anda
yer yer verd-i al

187. **anı:-n, -ı**

Gazel 229

Mısra: 2

O, işaret zamiri.

Zülfi-i müşkīñüñ ruĥuñda ey
şeh-i ferĥunde-fāl
Beñzer ol cīme kim almış
üstine anı cemāl

188. **anuñ:-n, -uñ**

Gazel 240

Mısra: 8

O, işaret zamiri.

Ġam-ı hecrūñle gözüm yaşı
olup cūy-ı revān
Kırdı 'aķs-i ten-i ĥam-
geştem anuñ üstine pül

189. **aña:-ñ, -a**

Gazel 242

Mısra: 6

O, işaret zamiri.

Ġandīl-veş delük delük oldı
bu bağrumuz
Dil ĥarbin urmadın aña
peykān-ı tūr-i ğam

190. **anda:-n, -da**

Gazel 244

Mısra: 2

O, işaret zamiri.

Dili bir taĥt-gāha beñzetdüm
'İşkuñı anda şāha beñzetdüm

191. **aña:-ñ, -a**
Gazel 246
Mısra: 8
O, işaret zamiri.

Seyl-i eşkümden olurdu
hâne-i cismüm harâb
Olmasa ey dil dayag aña
sütün-ı kâmetüm

192. **anda:-n, -da**
Gazel 251
Mısra: 2
O, işaret zamiri.

Nâle-i bülbül figân u sîne
bâğumdur benüm
Anda serv ü gül elifle tâze
dağumdur benüm

193. **anda:-n, -da**
Gazel 251
Mısra: 6
O, işaret zamiri.

Büstân-ı 'ışkdur çehrem ü
gül iki gözüm
Âb-ı eşk-ile tolu anda
ocağumdur benüm

194. **aña:-ñ, -a**
Gazel 252
Mısra: 6
O, işaret zamiri.

Bezm-i 'ışka bu ten-i ham-
geştemi çeng eyleyüp
Eşk-i çeşmüm riştesinden
aña evtâr eylerem

195. **anda:-n, -da**
Gazel 252
Mısra: 2
O, işaret zamiri.

Dün reh-i 'ışka revân olmağı
efkâr eylerem
Naqd-i cânı anda işâr için
ihzâr eylerem

196. **aña:-ñ, -a**
Gazel 265
Mısra: 9
O, işaret zamiri.

N'ola geh dil gehî cân olsa
'Azîzî aña cā

Ruḥ-ı tâbân ile bir bedr-i
dücâdur Ramazân

197. **anda:-n, -da**
Gazel 267
Mısra: 10
O, işaret zamiri.

Bînî şanmañ deyr-i hüsn-i
yâre şüret vermege
Eyledi naḳkâş-ı kudret anda
bir sîmîn veşen

198. **anuñ:-n, -uñ**
Gazel 267
Mısra: 6
O, işaret zamiri.

Küşte-i mihr-i 'izâruñ
olmasa gülşende gül
Bâd-ı Hızr egnine şarmazdı
anuñ kanlu kefen

199. **aña:-ñ, -a**
Gazel 268
Mısra: 6
O, işaret zamiri.

Ḳaddümi çevgân edüp
meydân-ı gamda eyledüñ
Düd-ı âh-ı pür-şerârüm aña
güy-ı zer-nişân

200. **anı:-n, -ı**
Gazel 272
Mısra: 8
O, işaret zamiri.

Aḳmasun mı yaşumuñ seyli
gözümde taşra
Kirpigüm kürek ile ḳomaz
anı kürümesün

201. **anlaruñ:-n, -lar, -uñ**
Gazel 283
Mısra: 6
O, işaret zamiri.

Saña öykünmiş şanemler
yazılı dîvârda
Görmeyeyin anlaruñ ey meh-
likâ şüretlerin

202. **anuñ:-n, -uñ**
Gazel 289
Mısra: 2
O, işaret zamiri.

Şol cāy-ı pür-şafâ ki ola saña
vaṭan Ḥasan
Yokdur yanumda farkı anuñ
Ka'beden Ḥasan

203. **anı:-n, -ı**
Gazel 291
Mısra: 10
O, işaret zamiri.

Mey-fürüşuñ ki ciger-
küşesidür duḫter-i rez
Bulduğum yerde 'Azîzî anı
ra'nâ çekeyin

204. **aña:-ñ, -a**
Gazel 313
Mısra: 10
O, işaret zamiri.

Berât-ı hüsnüñe alnuñda
etmiş ser-fürü ḳaşuñ
Ḥam-ı zülf-i hümayüñüñ aña
tuğrâ midur yoḫsa

205. **anda:-n, -da**
Gazel 313
Mısra: 6
O, işaret zamiri.

Ser-i küyuñ tavâf etsem
şafâlar kesb eder cānum
Eşigüñ kıble mi anda Ka'be-i
'ulyâ midur yoḫsa

206. **andan:-n, -dan**
Gazel 315
Mısra: 4
O, işaret zamiri.

Gerçi sîne delmede gamzeñ
oḳı mâhir geçer
Andan âfetdür velî tîğ-i
müjeñ ḳan almada

207. **anda:-n, -da**
Gazel 320
Mısra: 2
O, işaret zamiri.

Sâḳî meyḥāneyi vaşf etme
şakın zühhâda
Yoğsa mescid gibi anda
bırağur seccâde

208. **anda:-n, -da**
Gazel 323

Mısra: 9
O, işaret zamiri.

Ruḥuñ bir deyr-i Meryemdür
ki olmuş mu'tekif anda
Siyeh jend ile zülfuñ kâfiri
sâlûs şeklinde

209. **anı:-n, -ı**
Gazel 323
Mısra: 14
O, işaret zamiri.

Dür-i ma'naları levḥ-i dile
şol deñlü yazdum kim
'Azîzî bir kitâb etdüm anı
Kâbûs şeklinde

210. **aña:-ñ, -a**
Gazel 335
Mısra: 6
O, işaret zamiri.

Meger gül câmi'idür şahn-ı
gülşen
Nihâl-i serv aña olmuş
minâre

211. **anı:-n, -ı**
Gazel 339
Mısra: 8
O, işaret zamiri.

Meydân-ı ğamda başum olsa
'aceb mi ğaltân
Döndürdi zülfuñ anı bir güy-
ı şavlecâne

212. **anda:-n, -da**
Gazel 342
Mısra: 6
O, işaret zamiri.

Şu deñlü mihri vardur saña
kim ey şems-i 'âlem-tâb
Ne yere ayağuş başsañ tutar
anda mekân sāye

213. **anı:-n, -ı**
Gazel 355
Mısra: 2
O, işaret zamiri.

Yüzinden burka'ın gülşende
kim ol 'işve-ger açdı
Anı her nergis-i pür-jäle
seyre çeşm-i ter açdı

214. **anda:-n, -da**
Gazel 357
Mısra: 10
O, işaret zamiri.

Yok hisâbı eşigün
derbânlarunuñ bilürin
Ben de olsam anda şâhum
n'ola derbânuñ biri

215. **anda:-n, -da**
Gazel 357
Mısra: 16
O, işaret zamiri.

Sînem üstine taşaddur edicek
peykânlaruñ
Anda cânum yerine geçdi o
peykânıñ biri

216. **anı:-n, -ı**
Gazel 357
Mısra: 5
O, işaret zamiri.

Her ne deñlü terbiyet eyleyse
anı bâğbân
Kaddüñe öykünmeye serv-i
ḥrâmânuñ biri

217. **anı:-n, -ı**
Gazel 359
Mısra: 2
O, işaret zamiri.

Ne belâ çekdüğini dünyede
hicrân ehli
Görse ḥayretde ḳalurdı anı
zindân ehli

218. **aña:-ñ, -a**
Gazel 363
Mısra: 1
O, işaret zamiri.

Gözüñ kim ğamzeñ olmuşdur
aña bir ḥancer-i gürdî
Meded ol Türk-i ser-ḥoş
deşne ile bizi öldürdi

219. **anuñ:-n, -uñ**
Gazel 364
Mısra: 14
O, işaret zamiri.

Beñzer ol şırça sarâya ki
'Azîzî göñlüm

Kim anuñ şınmış ola seng-i
ḳazâdan câmı

220. **anları:-n, -lar, -ı**
Gazel 366
Mısra: 2
O, işaret zamiri.

'Arz-ı ḥüsn eylese şehruñ
gül-i ḥandânları
Ġonca-i ḳalbimiz açılsa
görüp anları

221. **aña:-ñ, -a**
Gazel 371
Mısra: 4
O, işaret zamiri.

Devr-i 'adli ne ğam erdiyse
anuñ pâyâna
Yine bir aña mu'âdil şeh-i
devrân geldi

222. **anı:-n, -ı**
Gazel 378
Mısra: 10
O, işaret zamiri.

Nişân-ı tarf-ı rüyında ne
ḥâlet var o servüñ kim
Görenler âbda berg-i gül-i
terdür şanur anı

223. **anı:-n, -ı**
Gazel 382
Mısra: 7
O, işaret zamiri.

Meyḥoşi mîve midür sâķī
lebüñ kim anı
Bezm ehli yâd edince ağzı
dili ḳamaşdı

224. **andan:-n, -dan**
Kaside 3
Mısra: 44
O, işaret zamiri.

N'ola dersem keffüñe ser-
çeşme-i bâğ-ı kerem
Cüybâr-ı luḥfuñ andan
'âleme ceryân olur

225. **andan:-n, -dan**
Kaside 3
Mısra: 44
O, işaret zamiri.

N'ola dersem keffüñe ser-
çeşme-i bāğ-i kerem
Cüybār-ı luṭfuñ andan
'āleme ceryān olur

226. **anı:-n, -ı**

Kaside 3

Mısra: 25

O, işaret zamiri.

Dest-gür ol koma ayaklarda
ey servüm anı
Sāye-veş yoluñda ol kim ḥāk
ile yeksān olur

227. **anı:-n, -ı**

Kaside 3

Mısra: 71

O, işaret zamiri.

Ḥvān-ı luṭfuñdan Ḥalilüm
yığma anı kim senüñ
Rāh-ı 'ışkuñ içre İsmā'ıl-veş
kurbān olur

228. **anuñ:-n, -uñ**

Kaside 3

Mısra: 10

O, işaret zamiri.

Genc-i ruḥsāruñda zülfüñ
bilmezsin ne sihr eder
Kim anuñ her tārı mār u mārı
bir şu'bān olur

229. **anuñ:-n, -uñ**

Kaside 3

Mısra: 21

O, işaret zamiri.

Bir yaluñ yüzlü güzeldür
tığuñ ey şeh kim anuñ
Kelle-i 'uşşāk öñince dem-
be-dem ḡaltān olur

230. **anı:-n, -ı**

Kaside 4

Mısra: 13

O, işaret zamiri.

Rūğan-ı sürḥa çeküpdür
şem'-ger anı ya ḥod
Öldürüp pervānesin girdi
boyınca kana şem'

231. **anuñ:-n, -uñ**

Kaside 4

Mısra: 73

O, işaret zamiri.

Beñzer ol naḥl-i bülende bu
kaşidem kim anuñ
Bağlanupdur ucına bir bī-
bedel şāhāne şem'

232. **aña:-ñ, -a**

Kaside 5

Mısra: 21

O, işaret zamiri.

Bulunmaz bir şehirde aña
beñzer mecma'-ı ḥübān
Revādur seyri añılsa
Alamanda Karamanuñ

233. **anı:-n, -ı**

Kaside 5

Mısra: 93

O, işaret zamiri.

Sipāhice Ḥasan Şāha ne
lāzım biz demek anı
Bilür nece Yezid idüğini ol
Ḥācı Mervānuñ

234. **anı:-n, -ı**

Kıt'a 6

Mısra: 3

O, işaret zamiri.

Merve ḥaqqı çün anı nüş
etdüm
Dile hoş geldi vü şafā geldi

235. **anı:-n, -ı**

Kıt'a 15

Mısra: 3

O, işaret zamiri.

N'ola ekl etse yārān her dem
anı
Kim oldur ehl-i keyfüñ yār-ı
cānı

236. **anı:-n, -ı**

Kıt'a 15

Mısra: 10

O, işaret zamiri.

Ḳomaz dilde ḡubār ammā ki
esrār
Ye anı tuymasun esrāruñ
ağyār

237. **anı:-n, -ı**

Kıt'a 15

Mısra: 16

O, işaret zamiri.

Ki zīrā bā'ış-i demdür o her
dem
Anı içmez özini bilen ādem

238. **anuñ:-n, -uñ**

Kıt'a 15

Mısra: 8

O, işaret zamiri.

Odur sultān-ı keyfīyyāt-ı
'ālem
Anuñ maḡlūbidur ebnā-yı
ādem

239. **aña:-ñ, -a**

Kıt'a 17

Mısra: 2

O, işaret zamiri.

Ḳulle-i Heft-i sipihr-āsā kim
Mehçe-i zerdür aña mihr-i
münir

240. **anı:-n, -ı**

Lugaz 1

Mısra: 7

O, işaret zamiri.

Destüñe alup anı kılsañ
nevāḥt
Tüñ-veş uçmağa bāl ü per
açar

241. **anı:-n, -ı**

Lugaz 2

Mısra: 8

O, işaret zamiri.

Ḳara yüzlüdür veli
miskindür
Kim anı çignerse ol pāyın
öper

242. **anuñ:-n, -uñ**

Lugaz 2

Mısra: 1

O, işaret zamiri.

Ol ne şaḥş olur ki endāmı
anuñ
Beñzer insān-ı za'ife ser-be-
ser

243. **anı:-n, -ı**
Lugaz 4
 Mısra: 8
O, işaret zamiri.
- İlm-i ahfâda eli vardur
 meger
 Kimse görmez anı ol mahfî
 gezer
244. **anuñla:-n, -uñ, -la**
Lugaz 4
 Mısra: 1
O, işaret zamiri.
- Ol nedür kim pürdür anuñla
 cihân
 Tâze vü terdür deminden
 gülsitân
245. **anuñla:-n, -uñ, -la**
Lugaz 4
 Mısra: 4
O, işaret zamiri.
- Maqdeminden kesb eder
 'âlem şafâ
 Gülşen anuñla esendür
 dâyimâ
246. **anuñ:-n, -uñ**
Lugaz 9
 Mısra: 1
O, işaret zamiri.
- Ol ne pîr-i lâgar olur kim
 anuñ
 Var başında müy-ı ebyaz bî-
 şumâr
247. **aña:-ñ, -a**
Lugaz 11
 Mısra: 4
O, işaret zamiri.
- Akça akça dâglardur cismi
 hep
 Derler aña 'aşık-ı dîdâr-ı Rab
248. **anuñ:-n, -uñ**
Lugaz 12
 Mısra: 4
O, işaret zamiri.
- Şubherince çıkarur tâc-ı
 zerin
 Yerine anuñ siyeh miğfer
 geyer

249. **anı:-n, -ı**
Lugaz 14
 Mısra: 3
O, işaret zamiri.
- Bülbül olur her gören anı ne
 dem
 Eylese 'arz-ı cemâl ol gül-
 mişâl
250. **anı:-n, -ı**
Lugaz 17
 Mısra: 3
O, işaret zamiri.
- Buldığınca anı eţfâl-i şığâr
 Edinür güşına la'îlîn güş-vâr
251. **anı:-n, -ı**
Lugaz 18
 Mısra: 2
O, işaret zamiri.
- Ol nedür kim gönca-i
 zanbağ-mişâl
 Anı baş üzre tutar bay u gedâ
252. **anı:-n, -ı**
Lugaz 20
 Mısra: 4
O, işaret zamiri.
- Arkası üstinde vardur bir
 üyük
 Gece gündüz götürür anı çü
 yük
253. **aña:-ñ, -a**
Lugaz 22
 Mısra: 7
O, işaret zamiri.
- Bâd-ı şarşar derdi her kişi
 aña
 Bâd-ı şarşar olsa-y-ıdı çâr-pâ
254. **anuñla:-n, -uñ, -la**
Lugaz 22
 Mısra: 10
O, işaret zamiri.
- İlden ile gitmege halk-ı cihân
 Olur anuñla revân-ı hem-
 'inân
255. **aña:-ñ, -a**
Lugaz 23

Mısra: 5
O, işaret zamiri.

Aña muhtâc olduğu bu merd
 ü zen
 Kendüsine verür anuñla
 düzen

256. **anuñla:-n, -uñ, -la**
Lugaz 23
 Mısra: 6
O, işaret zamiri.

Aña muhtâc olduğu bu merd
 ü zen
 Kendüsine verür anuñla
 düzen

257. **aña:-ñ, -a**
Matla 8
 Mısra: 2
O, işaret zamiri.

Zelzele şanmañ eden gâv-ı
 zemîni lerzân
 Heybet-i Hâkdan aña 'arız
 olupdur hafağân

258. **anda:-n, -da**
Matla 13
 Mısra: 2
O, işaret zamiri.

Yâd edüp la'l-i lebüñ
 ağlamadan câm-ı şarâb
 Düşdi aq gözine şanmañ
 görinen anda habâb

259. **aña:-ñ, -a**
Matla 25
 Mısra: 2
O, işaret zamiri.

Şebnem düşünce berg-i gül-i
 ahmer üstine
 Dedi hezâr aña yüzün güller
 üstine

260. **anda:-n, -da**
Mesnevi 1
 Mısra: 79
O, işaret zamiri.

Göresin nef'in anda bu
 hayruñ
 Sâye-i 'arş ola o dem seyrüñ

261. **anı:-n, -ı**
Muamma 32
 Mısra: 2
O, işaret zamiri.

Olalı hüsün ile meşhür o
 melek
 Kendüye anı bilür dil mîrek

262. **anı:-n, -ı**
Müseddes 3
 Mısra: 10
O, işaret zamiri.

Ne deñlü var ise ikbâl ü
 devlet 'izzet ü rif'at
 Alupdur kabz u başına edānī
 anı bī-zahmet

263. **aña:-ñ, -a**
Tarih 1
 Mısra: 6
O, işaret zamiri.

Taň degül şöhre-i şehri olsa o
 kâh
 Oldı mähîçe aña mäh-ı cedīd

264. **anuñ:-n, -uñ**
Tarih 1
 Mısra: 3
O, işaret zamiri.

Yapdı bir kaşr-ı semā-sā kim
 anuñ
 Mişlini görmedi çeşm-i
 hurşīd

265. **anuñ:-n, -uñ**
Tarih 12
 Mısra: 4
O, işaret zamiri.

Beyt-i ma'mūruñı gördükde
 'Azīzī hanum
 Didī tārīhin anuñ ola
 mübārek hāneñ

266. **aña:-ñ, -a**
Tarih 15
 Mısra: 2
O, işaret zamiri.

Yüz urdı meskenetle çün
 zemīne berg-i gül-şıfat
 Hābibi hürmetine Hāq aña
 vere neçe şevāb

267. **anuñ:-n, -uñ**
Tarih 19
 Mısra: 7
O, işaret zamiri.

'Azīzī dedi tārīhini anuñ
 Zihī germābe-i bī-mişl ü a'lā

268. **aña:-ñ, -a**
Tarih 25
 Mısra: 4
O, işaret zamiri.

Çün kulle cāmi'ine devletle
 oldı nāşih
 Dedi 'Azīzī aña tārīh şeyh-i
 'ābid

269. **anuñ:-n, -uñ**
Tesdis 3
 Mısra: 8
O, işaret zamiri.

Şerer-i sūz-ı dilüm çarh-ı
 gamuñ Ülkeridür
 Yaşum emtārı anuñ
 gözlerüm ebr-i teridür

āb:

1. **ābma:-ı, -n, -a**
Gazel 40
 Mısra: 1
Su.

Letāfet ābına konmuş gül-i
 ra'nā midur ol ruh
 Yağod taze açılmış lāle-i
 hāmra midur ol ruh

2. **āb:**
Gazel 66
 Mısra: 8
Su.

Gerçi her ābuñ hābāb
 üstindedür ammā benüm
 Çeşm-i giryānum hābābı her
 dem āb altındadır

3. **ābuñ:-uñ**
Gazel 66
 Mısra: 7
Su.

Gerçi her ābuñ hābāb
 üstindedür ammā benüm

Çeşm-i giryānum hābābı her
 dem āb altındadır

4. **āba:-a**
Gazel 188
 Mısra: 4
Su.

Hançer-i ābdaruñ özler dil
 Andan özge bir āba meylüm
 yok

5. **āb:**
Gazel 223
 Mısra: 7
Su.

Dīde fincān-ı münakkaş āb
 kahve eşk sürh
 Dāne-i bezdür içinde 'aqs-i
 hāli naşınıñ

6. **āb:**
Gazel 298
 Mısra: 4
Su.

Gözüm cūy-ı sirişk ile kenār-
 ı çeşme-i gamda
 Hemān ol küzeye beñzer kim
 ola āb ile memlū

7. **ābda:-da**
Gazel 378
 Mısra: 10
Su.

Nişān-ı tarf-ı rüyında ne
 hālet var o servūñ kim
 Görenler ābda berg-i gül-i
 terdür şanur anı

8. **āb:**
Gazel 384
 Mısra: 3
Su.

Nihāl-i qaddūne mi beñzedür
 āb
 Çemende būs eder pāy-ı
 çenārı

9. **āba:-a**
Muamma 7
 Mısra: 1
Su.

Ne dem ki āba gire yüze ol
gül-i ḥandān
Derūn-ı māda gören yüzini
olur ḥayrān

āb u dānedür:

1. **āb u dānedür:-dür**
Gazel 90
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Su ile yem.

Murg-ı hevā-yı 'ışkuña dil
āşyānedür
Eşk ü şerār-ı āhum aña āb u
dānedür

'abā:

1. **'abālar:-lar**
Gazel 247
Mısra: 8
*Yünden yapılmış kaba
kumaş; yokluk, fakirlik
hırkası.*

Oluş abdāl-ı ḥüsnüñ hemçü
mir'āt
N'ola geysen 'abālar Muşli
şāhum

ābād eyleseñ:

1. **ābād eyleseñ:-se, -ñ**
Gazel 211
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*İmar etmek, bayındır
hale getirmek.*

Merve ḥaqqıçün bulurdun
Ka'be yapmışça şevāb
Ger 'Azizīnūñ dil-i vīrānın
ābād eyleseñ

abdāl-:

1. **abdāl:-i**
Gazel 157
Mısra: 7
Kalenderi derviş II
perişan aşık.

Zülfüñüñ abdālı olduğuma tā
kim ola dāl

Pādşāhum başuma bir iki yay
ile kiriş

2. **abdāl:-i**
Gazel 370
Mısra: 10
Kalenderi derviş II
perişan aşık.

Geymiş egnine 'Azizī gibi
yüñden bir nemed
Ol gülüñ abdālı olmuş
bülbül-i gülşen daḥı

abdāl:

1. **abdāluñ:-uñ**
Gazel 201
Mısra: 8
Kökleri melametī
düşünceye uzanan,
geleneksel simgeleri
(hükümdarlık tacı, iktidar
tahtı) terk ve reddeden,
boyun ve bileklerine halkalar
takarak "başı kabak yalın
ayak" gezen kalenderī
dervişlerin adı.

Ḳara Ḳara daḡlardur
gevdesinde her benek
Ey gözi āhū gamuñdan oldı
abdāluñ peleng

2. **abdālem:-em**
Gazel 257
Mısra: 8
Kökleri melametī
düşünceye uzanan,
geleneksel simgeleri
(hükümdarlık tacı, iktidar
tahtı) terk ve reddeden,
boyun ve bileklerine halkalar
takarak "başı kabak yalın
ayak" gezen kalenderī
dervişlerin adı.

Şoyunup ḥanḳah-ı 'ışkuñ
içre
N'ola 'uryān yürüsem
abdālem

3. **abdāl:**
Gazel 383
Mısra: 8
Kökleri melametī
düşünceye uzanan,
geleneksel simgeleri

(hükümdarlık tacı, iktidar
tahtı) terk ve reddeden,
boyun ve bileklerine halkalar
takarak "başı kabak yalın
ayak" gezen kalenderī
dervişlerin adı.

Pir-i 'ışka çün mürid olup
urunduñ tāt-ı Key
Dönme pīrūñden ölürseñ gey
şakın abdāl gey

4. **abdāllar:-lar**
Gazel 63
Mısra: 11
Kalenderi derviş II
perişan aşık.

Şāh-ı 'ışka bende-i fermān
olan abdāllar
Pādşāh-ı 'āleme Ḳul olmaḡa
neng etdiler

5. **abdāl:**
Gazel 185
Mısra: 1
Kalenderi derviş II
perişan aşık.

Gül yüzüñi görüp olduğuma
abdāl Budak
Dāldur sīnemüñ üstindeki
her dāl Budak

6. **abdāluñ:-uñ**
Gazel 271
Mısra: 6
Kalenderi derviş II
perişan aşık.

Derūnum dāḡ-ı derd ile pür
olmuşdur neçe demdür
Maḥabbet ḥāñḳāhında bu
ben abdāluñ añmazsın

7. **abdāluñ:-uñ**
Gazel 374
Mısra: 9
Kalenderi derviş II
perişan aşık.

Olduḡına 'Azizī abdāluñ
Dāldür sīnesindeki dāli

abdāl-ı ḥüsnüñ olup:

1. **abdāl-ı ḥüsnüñ olup:-iñ,**
-up

Gazel 247

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Güzelliğinin abdalı olmak.*

Olup abdāl-ı hüsnüñ hemçü
mir 'āt
N'ola geysen 'abālar Muşlı
şāhum

abdāl-ı 'ışk:1. **abdāl-ı 'ışk:****Gazel 70**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Aşk dervişi olmak.*

Benüm abdāl-ı 'ışk
olduğuma kimdür inanmayan
Bihamdillāh ki sīnem
tekyesinde neçe dālüm var

abdāl-ı 'ışk olanlar:1. **abdāl-ı 'ışk olanlar:-an, -lar****Gazel 170**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Aşk dervişi olmak.*

'Uşşāk-ı dil-periřān tañ mı
yürürse 'uryān
Abdāl-ı 'ışk olanlar etmez
siyābdan hāz

abdāl-ı 'ışka:1. **abdāl-ı 'ışka:-a****Gazel 307**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Aşk dervişi.*

Efendi sīneme yer yer elifler
na'ller kesdün
Bu ben abdāl-ı 'ışka her biri
bir yādgār olsa

abdāl-ı olduğuna:1. **abdāl-ı olduğuna:-duğ, -ı, -n, -a****Gazel 380**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Perişan aşığı olmak.*

Sen güneş yüzünüñ
olduğuna çarlı abdāl
Ger inanmazsañ efendi meh-
i nevdür dāli

'abd-i fakir:1. **'abd-i fakir:****Kıt'a 13**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Fakir kul || Şair.*

Yüz sürüp geldiği bu çapuña
kim
Luţfuñ eyler recā bu 'abd-i
fakir

'abd-i fermān oldı:1. **'abd-i fermān oldı:-dı****Tarih 21**

Mısra: 16

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Fermanın, buyruğın kölesi olmak.*

Olup 'avn-i Hudā-yile
müyesser feth-i Gürcistān
Begi cān ile oldı han Murāda
'abd-i fermān deñ

'abd-i hāş:1. **'abd-i hāş:****Mesnevi 1**

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

Has kul, sadık köle.

Umaruz sen dağı hālāş olasın
Dergeh-i şehde 'abd-i hāş
olasın

'abd-i kemterin:1. **'abd-i kemterin:****Kaside 3**

Mısra: 41

Kelime Tipi: -

Pek āciz, çok hakir kul.

Devlet anuñ kim çapuña ola
'abd-i kemterin
İzzet anuñ kim çapuña
bende-i fermān olur

2. **'abd-i kemterin:****Kaside 3**

Mısra: 41

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Değersiz, aciz kimse.*

Devlet anuñ kim çapuña ola
'abd-i kemterin
'İzzet anuñ kim çapuña
bende-i fermān olur

'abdullāh:1. **'abdullāh:-ı****Gazel 389**

Mısra: 2

*Hz. Peygamberin**babası.*

Dün gece Ka'be-i kūyuña
görenler māhı
Dedi Bū-Ṭālib imiş görmege
'Abdullāhı

āb-gün:1. **āb-gün:****Gazel 206**

Mısra: 7

Su rengi.

Dükān-ı hüsne konmuş āb-
gün kālā durur yağod
'İzār-ı nev-trāşı var ise ol
hıvāce-i cānuñ

2. **āb-gün:****Lugaz 21**

Mısra: 5

Su rengi.

Reng-i ruhsarı kiminüñ āb-
gün
Kiminüñ mānend-i ebyaz
verd-i ter

'abher:

1. 'abher:

Kaside 1

Mısra: 30

Nergis.

Şekl-i gül bülbülü gördükçe
kızardığı bu kim
Bülbüle karşı göz eyler güle
türmaz 'abher

ābī:

1. ābī:

Gazel 198

Mısra: 2

Su renginde.

Ol niyām-ı tūre-dil k'anda
nihāndur hañçerüñ
Ya gümüş mähī ya bir ābī
yılındur hañçerüñ

āb-ı eşk:

1. āb-ı eşk:

Gazel 202

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gözyaşı suyu.*

'Arz-ı dil-dāra olam derseñ
maḥal
Āb-ı eşk ile 'Azīzī yu gözün

āb-ı eşk-ile:

1. āb-ı eşk-ile:-ile

Gazel 251

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gözyaşı suyu.*

Büstān-ı 'ışkdur çehrem ü
gül iki gözüm
Āb-ı eşk-ile tolu anda
ocağumdur benüm

āb-ı gül-gün:

1. āb-ı gül-gün:

Matla 16

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gül renkli su, gül suyu.*

Ruḥların fikriyle çeşmüm
kim pür-eşk-i aldır
Şişedür kim āb-ı gül-gün ile
māl-Ā-māldır

āb-ı hayāta:

1. āb-ı hayāta:-a

Gazel 175

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*İçeni ölümsüzlüğe
ulaştıran ve nerede olduğu
bilinmeyen bir kaynağın
suyu.*

Meylün ey dil olalı āb-ı
hayāta olsun
Hızr-veş diler iseñ cāndan
eger 'ömr-i belig

āb-ı hayvān:

1. āb-ı hayvān:

Gazel 147

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*İçeni ölümsüzlüğe
ulaştırdığına inanılan hayat
suyu II Sevgilinin dudağı.*

Zulmet-i İskenderi ḥatt-ı
siyāhından bilüp
Āb-ı hayvān yolların la'l-i
lebinden şormuşuz

2. āb-ı hayvān:

Gazel 310

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*İçildiğinde ölümsüzlüğe
ulaştırdığına inanılan
efsanevi hayat suyu.*

Āb-ı hayvān öykünürmiş
la'l-i nābuñ 'aynına
Göreyin seng-i fenā ersün ol
ayun 'aynına

āb-ı 'ineb:

1. āb-ı 'ineb:

Matla 45

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Üzüm suyu. || Şarap. II
Sevgilinin sarhoş edici
dudakları.*

Birbirine koydı 'uşşākı o leb
Bā'ış-i gavgā-y-ımış āb-ı
'ineb

āb-ı istiğfār:

1. āb-ı istiğfār:

Gazel 191

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Tövbe suyu. || Tövbe.*

Eyleyüp ālāyış-i sevb-i
cihāndan ictināb
Āb-ı istiğfār ile ey kalb pāk
olsañ gerek

āb-ı kevserden:

1. āb-ı kevserden:-den

Gazel 60

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Cennette bulunan kutsal
havuzun suyu. II Cana can
katan, hayat veren, saf,
temiz, tatlı su.*

Zülfi meyl etdukçe la'line
'Azīzī şanuram
Egölüp ḥür-i cennet āb-ı
kevserden alur

āb-ı kevserdür:

1. āb-ı kevserdür:-dür

Gazel 79

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Cennette bulunduğuna
ve içenin bir daha susuzluk
çekmeyeceğine inanılan
kutsal su.*

O fincān-ı zer-endüdü ki bir
māh-ı münevverdür
İçinde kahve-i nāb-ı
mubahḥar āb-ı kevserdür

āb-ı luṭfuñ:

1. **āb-ı luṭfuñ:-uñ****Kıt'a 22**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***İyilik, cömertlik suyu.*

Āb-ı luṭfuñ recāsını eyler
N'ola ṭıtsa ḳapuñda cā
muşluk

āb-ı mu'allak:1. **āb-ı mu'allak:****Gazel 238**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Asılı kalmış su damlası
II sevgilinin çene altı,
gedanı.*

Ġabgabuñ āb-ı mu'allak
dehenüñ dürc-i şadef
O şadef içre dişüñ dāne-i
lülü mı degül

āb-ı muşaffādur:1. **āb-ı muşaffādur:-dur****Gazel 307**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Saf su.*

'Azīzī her sözüñ āb-ı
muşaffādur leṭāfetde
Yaraşur bāğ-ı nazma cūy-ı
ṭab'uñ çeşme-sār olsa

āb-ı revān:1. **āb-ı revān:****Gazel 286**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Akar su.*

Neçe bir nüş edelüm ḳahve
deyü ḳara şuyı
Var iken bāde-i gül-reng gibi
āb-ı revān

2. **āb-ı revān:****Gazel 125**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Akarsu | gözyaşı ırmağı.*

Meger bir serv-i dil-cū destin
alup şaldı kühsāra
Ki yaşım cūy edüp kühsārda
āb-ı revān ağlar

āb-ı revāna:1. **āb-ı revāna:-a****Gazel 33**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Akarsu | gözyaşı ırmağı.*

Gelse ḫayāl-i ḳaddüñ cūy-ı
dile 'aceb mi
Olur nihāl-i tāze āb-ı revāna
muḫtāc

āb-ı revānidur:1. **āb-ı revānidur:-ı, -dur****Gazel 17**

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Akar su.*

Gülşen-i cāna aḳar dāyım
'Azīzī ayağı
Bāğ-ı 'ayş u 'işretüñ āb-ı
revānidur şarāb

āb-ı rüy-ı ḳılā'-ı kişverdür:1. **āb-ı rüy-ı ḳılā'-ı****kişverdür:-dür****Mesnevi 1**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Memleketin kalesinin**yüzü suyu.*

Nece ḳulle ki çarḫa hem-
serdür
Āb-ı rüy-ı ḳılā'-ı kişverdür

āb-ı rüyidur:1. **āb-ı rüyidur:-ı, -dur****Kaside 5**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Yüz suyu.

Verür māh-ı felek gibi ḳıbabı
'āleme revnaḳ
Kenār-ı baḫrūñ āb-ı rüyidur
ḫammāmı Monlānuñ

āb-ı sa'y-ile:1. **āb-ı sa'y-ile:-ile****Gazel 144**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Irmak olan su.*

Ḫāşıl olmadı murādum
toḫmı āb-ı sa'y-ile
Ḫāşılı bu ḳıştzār-ı dehrde bī-
ḫāşıluz

āb-ı sürḫ:1. **āb-ı sürḫ:****Gazel 38**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Kırmızı su II Kan.*

La'l-i lebünde başladı ḫaṭṭuñ
ḳararmağa
Çeşmüm devātı olsa 'aceb
mi pür āb-ı sürḫ

āb-ı tevbe:1. **āb-ı tevbe:****Gazel 161**

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Tövbe suyu.*

Ṭağassül eden āb-ı tevbe ile
Gidüp çirk-i günāhı ṭāhir
olmuş

āb-ı zemzenden:1. **āb-ı zemzenden:-den****Gazel 269**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Zemzem suyu.*

Lebün ser-çeşmesi üzre
görenler ḫaṭṭuñı ḳıblem

Vuzū' eyler şanurlar ehl-i
Mekke āb-ı zezemden

āb-ı zerle:

1. **āb-ı zerle:-le**
Gazel 198
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Altın suyu.

Āb-ı zerle yazılır rādur
kemer-bendünde ya
Süsen-i zer-gün-ı bāğ-ı dil-
sitāndur hañçerüñ

āb-ı zindegānīdür:

1. **āb-ı zindegānīdür:-dür**
Gazel 17
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Hayat (veren) şarap |
diri olmak bağlamında āb-ı
hayât, hayat suyu.*

Ey gönül nüş eyle āb-ı
zindegānīdür şarāb
Cān-ı bīmāra hayāt-ı
cāvdānīdür şarāb

āb-ı zülāl:

1. **āb-ı zülāl:**
Gazel 229
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Berrak, saf, tatlı su.

Āşık-ı dīdāruñ olmışdur
meger Mecnūn-mişāl
Başın alup tağlara düşmüş
gezer āb-ı zülāl

'ābid:

1. **'ābid:**
Gazel 41
Mısra: 1
İbadet eden.

Nece kâdī nece müftī nece
'ābid zāhid
Seni biñ cān ile sevdüğüme
Tañrı şāhid

āb-rū:

1. **āb-rūlar:-lar**
Gazel 221
Mısra: 4
*Yüz suyu, haysiyet,
şeref.*
Kimse toz kıduramaz
dāmānuña
Pāksın sen āb-rūlar içre pāk

aç:

1. **aç:**
Gazel 334
Mısra: 5
*Yemek yemesi gereken,
tok karşıtı.*

Ahālī nā-murād u aç u
muhtāc u zelīl ü hıvār
Edānī cāy-ı a'lālarda 'ālemde
şafālarda

2. **açar:-ar**
Gazel 71
Mısra: 8
*Kapalı şeyi açık hāle
getirmek.*

Şerh eyle deyü mes'ele-i
'ışkı bāb bāb
Faşl-ı bahār bülbüle gülden
kitāb açar

3. **açdurma:-dur, -ma**
Matla 41
Mısra: 2
*Kapalı şeyi açık hāle
getirmek.*

Hokka-i dilde olan rāzuñı
söyletme şehā
Kerem et kıtunuñ açdurma
kapağını baña

4. **açılır:-ıl, -ır**
Gazel 37
Mısra: 8
Açmak, çiçeklenmek.

Neş'e-i cām-ı şabūh ile olur
ol gönca şen
Tāb-ı mihiyle açılır verd-i
ra'nā her şabāh

5. **açılmış:-ıl, -mış**
Gazel 40
Mısra: 2
Açmak, çiçeklenmek.

Letāfet ābına konmuş gül-i
ra'nā midur ol ruh
Yağod tāze açılmış lāle-i
hamrā midur ol ruh

6. **açılmadığü:-ıl, -ma, -duğ,
-ı**
Gazel 66
Mısra: 10
Açmak, çiçeklenmek.

Gonca-i nev-hız-i gülşen zir-
i berginden çıkup
Bülbüle açılmadığü bu hicāb
altındadır

7. **açılmış:-ıl, -mış**
Gazel 79
Mısra: 4
Açmak, çiçeklenmek.

Yağod dest-i lañfīnde o
kahveyle tolu fincān
Letāfet gülsitānında açılmış
verd-i ahmerdür

8. **açıl:-ıl**
Gazel 137
Mısra: 5
Açmak, çiçeklenmek.

Açıl mānend-i gönca gül şen
ol dehrüñ yüzi gülsün
Eger sen bil ki şen olmayasın
rüy-ı cihān gülmez

9. **açılmaz:-ıl, -maz**
Gazel 151
Mısra: 5
Açmak, çiçeklenmek.

Lāle ruhuña beñzer gülşende
gül açılmaz
Serv-i kadūñe beñzer bir
nañl-i semen bitmez

10. **açılmış:-ıl, -mış**
Gazel 173
Mısra: 9
Açmak, çiçeklenmek.

Gülşen-i gamda açılmış lāle-
i gül-gündür

Bāğ-ı sīnemde ‘Azīzī
görünen her kıranlı dağ

11. **açdı:-dı**

Gazel 178

Mısra: 6

Açmak, çiçeklenmek.

Dür nişār eyler deyü gülzāra
ebr-i nevbahār
K̄ol uzadup şāh-ı ‘ar‘ar lāle
vü gül açdı kef

12. **açılanlar:-ıl, -an, -lar**

Gazel 229

Mısra: 6

Açmak, çiçeklenmek.

Yağdı odlar başına devr-i
zamāne gülşenüñ
Şanma ey dil açılanlar anda
yer yer verd-i al

13. **açılmaduk:-ıl, -ma, -duk**

Gazel 292

Mısra: 2

Açmak, çiçeklenmek.

Cihān bāğında mişli
k̄opmaduk şāh-ı gül-i tersin
Dağı açılmaduk bir gonca-i
mevzūn dilbersin

14. **açılma:-ıl, -ma**

Gazel 299

Mısra: 4

Açmak, çiçeklenmek.

Gül gibi ‘arz-ı dīdār etme
‘adūya zinhār
Ey gonca gel açılma luṭf eyle
hāra karşı

15. **açılma:-ıl, -sa**

Gazel 307

Mısra: 1

Açmak, çiçeklenmek.

Açılma gül fiğāna gelse
būlbūl nevbahār olsa
Semen-sīmā güzellerle yine
seyr-i kenār olsa

16. **açılma:-ıl, -sa**

Gazel 366

Mısra: 2

Açmak, çiçeklenmek.

‘Arz-ı hūsn eylese şehriñ
gül-i ḥandānları
Gonca-i ḳalbimüz açılma
görüp anları

17. **açılma:-ıl, -sa**

Terci-bend 1

Mısra: 21

Açmak, çiçeklenmek.

N’ola açılma goncalar bāğa
Geldi vaḳt-i şafā-yı seyr-i
çemen

18. **açar:-ar**

Gazel 11

Mısra: 1

Açmak, göstermek.

Revzen-i ḳalbüm açar erse
kaçan ey kaşı yā
Görmedüm nāvek-i müjgān
gibi bir ḳalb-küşā

19. **açar:-ar**

Gazel 71

Mısra: 4

Açmak, göstermek.

Revzenleri bu gözlerümüñ
açalı düşer
Nīzeñ dile kaçan der-i
devlet-me‘āb açar

20. **açar:-ar**

Gazel 71

Mısra: 10

Açmak, göstermek.

Levh-i ‘izār-ı dilbere ḥaṭ
gelse yaraşur
Al kāğıda yazılma ḥaṭ-ı misk-
i nāb açar

21. **açup:-up**

Kaside 1

Mısra: 32

Açmak, göstermek.

Mañṭıku’t-ṭayr oğur būlbüle
gül ‘Atṭārı
Būlbüle ṭabla-i pür-ıṭrın
açup gül yer yer

22. **açar:-ar**

Gazel 71

Mısra: 12

*Açılmak ll sıkıntıdan
kurtulmak, rahatlamak.*

Götür ayağı var der-i
meyhāneye gönül
Zirā ḳasāvetüñ senüñ ancak
o bāb açar

23. **açar:-ar**

Gazel 71

Mısra: 14

*Açılmak ll sıkıntıdan
kurtulmak, rahatlamak.*

Gördükçe tiğ-i yāri ‘Azīzī
şafā sürer
Niteki ḳalbini ḳişinüñ seyr-i
āb açar

24. **açılır:-ıl, -ur**

Gazel 115

Mısra: 7

*Açılmak ll sıkıntıdan
kurtulmak, rahatlamak.*

Yüzi gülün güler ü ḳalbi
goncanuñ açılır
Kaçan o serv çemen şahnına
çemāne çıkar

25. **açıldı:-ıl, -dı**

Terci-bend 1

Mısra: 15

*Görülür duruma
getirmek; bir şeyin
üzerindeki örtü ya da
tabakayı kaldırmak.*

Gül-i ter nāfesi açıldı yine
Büy-ı müşk ile pür olup
gülşen

26. **açalı:-a, -lı**

Gazel 71

Mısra: 3

*Kapalı şeyi açık hāle
getirmek. (göz için) görür
hale gelmek.*

Revzenleri bu gözlerümüñ
açalı düşer
Nīzeñ dile kaçan der-i
devlet-me‘āb açar

27. **açsa:-sa**

Gazel 6

Mısra: 8

Açmak (ağız bağlamında).

Neçe merdümleri h̄vāre
geçirür bir dem içinde
Ne dem açsa dehanın ejdehā-
yı heft-ser dünyā

28. **açdı:-dı**

Gazel 355

Mısra: 1

*(Bir şeyi) Kapalı,
örtülü, kilitli veya bağlı
durumdan çıkarmak.*

Yüzinden burka‘ın gülşende
kim ol işve-ger açdı
Anı her nergis-i pür-jāle
seyre çeşm-i ter açdı

29. **açdı:-dı**

Gazel 355

Mısra: 10

*(Bir şeyi) Kapalı,
örtülü, kilitli veya bağlı
durumdan çıkarmak.*

‘Azīzī matla‘ından mihri
şandum ‘arz-ı h̄s̄n eyler
Der-i ‘izzet-me‘ābın şubh-
dem kim ol k̄amer açdı

30. **açar:-ar**

Gazel 71

Mısra: 1

Kendine getirmek.

Gönlüm hayāl-i būs-ı leb-i
la‘l-i nāb açar
Ġangīn olanı niteki cām-ı
şarāb açar

31. **açar:-ar**

Gazel 71

Mısra: 2

Kendine getirmek.

Gönlüm hayāl-i būs-ı leb-i
la‘l-i nāb açar
Ġangīn olanı niteki cām-ı
şarāb açar

‘aceb:

1. **‘acebdür:-dür**

Gazel 26

Mısra: 10

*Şaşırtan, hayrette
bırakan, tuhaf.*

Nār-ı āhumdan ‘Azīzī
‘ākıbet
Oda yanmazsa ‘acebdür
kāyınāt

2. **‘acebdür:-dür**

Gazel 125

Mısra: 5

*Şaşırtan, hayrette
bırakan, tuhaf.*

‘Acebdür h̄ālī bāğ-ı ‘ālemūñ
güller olup h̄andān
Çözüp sünbüllerin gökde
sehāb-ı dūr-feşān ağlar

3. **‘acebdür:-dür**

Gazel 274

Mısra: 2

*Şaşırtan, hayrette
bırakan, tuhaf.*

Baña şıhhat yüzün
göstermedi hecrūñde ğam bir
gün
‘Acebdür ben bu ğamdan
ölmez-isem ey şanem bir gün

4. **‘aceb:**

Gazel 309

Mısra: 7

*Şaşırtan, hayrette
bırakan, tuhaf.*

Gelmez o m̄āh s̄ine-i ‘uşşāka
ey ‘aceb
Girmez mi yoħsa s̄īm-
bedenler k̄ara yere

5. **‘aceb:**

Matla 2

Mısra: 2

*Şaşırtan, hayrette
bırakan, tuhaf.*

Göz yaşın şarf eyledükçe
giryeyler dem-be-dem
Her kişi h̄arcından ağlar bir
‘aceb demdür bu dem

6. **‘aceb:**

Gazel 10

Mısra: 9

Acaba.

S̄ine-ber-s̄ine görem mi yāri
bir daħı ‘aceb
Cān-ı zārūm olmadın çeşm-i
nizārūmdan cūdā

7. **‘aceb:**

Gazel 11

Mısra: 3

Acaba.

Ayırup benden o m̄āhı ğarazi
neyki ‘aceb
Döne döne baña cev̄r
eylemeden çarħ-ı dū-tā

8. **‘aceb:**

Gazel 18

Mısra: 7

Acaba.

‘Aceb bu merdüm-i çeşmüm
nece burc-ı sa‘ādetdür
Aña ‘aħs-i ‘araħ-rīz-i
cemālūñden toĝar kevkeb

9. **‘aceb:**

Gazel 19

Mısra: 1

Acaba.

Ol tezerv-i hoş-ħırāmum
kime yār oldı ‘aceb
Kimūñ aĝına düşüp kime
şikār oldı ‘aceb

10. **‘aceb:**

Gazel 19

Mısra: 2

Acaba.

Ol tezerv-i hoş-ħırāmum
kime yār oldı ‘aceb
Kimūñ aĝına düşüp kime
şikār oldı ‘aceb

11. **‘aceb:**

Gazel 19

Mısra: 4

Acaba.

Gül gibi gülzār-ı dehri kimūñ
ile geşt eder
Ol nihāl-i serv-ķad kime
kenār oldı ‘aceb

12. **‘aceb:**

Gazel 19

Mısra: 6
Acaba.

Kimde aşşamlar ki āyā gece
oldukça o māh
Kimlerūñ bezmine şem'-i
şu'le-dār oldı 'aceb

13. 'aceb:
Gazel 19
Mısra: 8
Acaba.

Aşmaz iken terkiye ol şāh
degme 'āşıkı
Şimdi kañğı bendesine şehr-
yār oldı 'aceb

14. 'aceb:
Gazel 19
Mısra: 10
Acaba.

Ol yolında öldigüm yārūñ
'Azīzī şimdi āh
Cān verüp kūyında kimler
hāksār oldı 'aceb

15. 'aceb:
Gazel 121
Mısra: 9
Acaba.

Luţf edüp yine anuñla
barışur mı ki 'aceb
Dün 'Azīziyle tırup gördüm
o fettān çekişür

16. 'aceb:
Gazel 222
Mısra: 7
Acaba.

Ten-i zer-günümü gencine mi
şanur 'aceb gerdün
Diler hāk-i siyāh içre beni
her dem nihān etmek

17. 'aceb:
Gazel 281
Mısra: 6
Acaba.

Edersin ser-güzeştin kūh u
deşte Kaşs-veş taqrīr
'Aceb dīvānesin ey kūh-ken
yabana söylersin

18. 'aceb:
Gazel 290
Mısra: 1
Acaba.

Şabā gibi 'aceb tırmaz
yellersin
Yine şüft kimūñ oğlın
seversin

19. 'aceb:
Gazel 356
Mısra: 3
Acaba.

'Aceb bir murğ-ı dil var mı
ki ol serv-i ser-efrāzuñ
Cihān bāğında olmaya şikār-
ı çeşm-i şehbāzı

20. 'aceb:
Gazel 363
Mısra: 7
Acaba.

Gece kūyuñda yaturken
'aceb ne gördi 'āşıklar
Ki āh u nāle-i şeb-gīri bām-ı
çarha ergürdi

21. 'aceb:
Gazel 368
Mısra: 1
Acaba.

O meh-rū baña incinmiş
'aceb bilsem ki ne'm gördi
Meger kaşı femi 'akşi ile
çeşmümde nem gördi

22. 'aceb:
Kaside 4
Mısra: 21
Acaba.

Hāl-i dil-süzün aña yanmak
mı ister kim 'aceb
Gece oldukça arar ol māhı
hāne hāne şem'

23. 'acebdür:-dür
Gazel 3
Mısra: 14
Tuhaf, şaşirtıcı.

Şerār-ı nār-ı āhumdan 'Azīzī
'ākıbet bir gün

'Acebdür yanmaz ise çarh-ı
kec-reftār ser-tā-pā

24. 'acebdür:-dür
Gazel 9
Mısra: 7
Tuhaf, şaşirtıcı.

Bezm-i hecrūñde 'acebdür
dūd-ı āhum bir şehir
Bāda vermezse eger bu nüh
kıbābı sākıyā

25. 'aceb:
Gazel 63
Mısra: 4
Tuhaf, şaşirtıcı.

Eşk-i sürh-āb ile rüy-ı
zerdümi al eyleyüp
Gözlerüm hecrūñde baña hoş
'aceb reng etdiler

'aceb ki:

1. 'aceb ki:
Gazel 312
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Garip, tuhaf şey ki II
sanki.

Genc-i vaşl-ı güle tālīb mi
geçinür ki 'aceb
Cüst ü cū etmededür bāğ
bucağın lāle

'aceb mi:

1. 'aceb mi:
Gazel 2
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Şaşılır mı.

Dil-i bīmārumı yād etmez
olduñ ey tabīb-i cān
Derūn-ı sinede olsa 'aceb mi
derd ü gam peydā

2. 'aceb mi:
Gazel 5
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Şaşılır mı.

‘Aceb mi gül yüzüñ yādına
āh u nāleler etsek
Maḥabbet gülşeninüñ bülbül-
i nālāniyuz cānā

3. ‘aceb mi:
Gazel 33
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Şaşılr mı.

Göñlüm ‘aceb mi olsa ol yār-
ı cāna muhtāc
Olur gedā-yı müflis şāh-ı
cihāna muhtāc

4. ‘aceb mi:
Gazel 38
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Şaşılr mı.

Gelse ḥayāl-i ḳaddüñ cūy-ı
dile ‘aceb mi
Olur nihāl-i tāze āb-ı revāna
muhtāc

5. ‘aceb mi:
Gazel 38
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Şaşılr mı.

La‘l-i lebüñde başladı ḥattüñ
ḳararmağa
Çeşmüm devātı olsa ‘aceb
mi pür āb-ı sürḥ

6. ‘aceb mi:
Gazel 39
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Şaşılr mı.

Gül gül etsem dāğ-ı ‘ışkıla
‘aceb mi sīnemi
Berg-i nāz-ile pür olmuş
naḥl-i cāndur lāle-ruḥ

7. ‘aceb mi:
Gazel 44
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Şaşılr mı.

‘Aceb mi ger olursa
mu‘teber gülzārda şimşād
Ki beñzer ol boyı serve
hemān reftārda şimşād

8. ‘aceb mi:
Gazel 45
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Şaşılr mı.

Bezm-i cihānı ḫtusa ‘aceb mi
iñildimüz
Ney gibi deldi bağrımız
ta‘ne-i ḥasūd

9. ‘aceb mi:
Gazel 69
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Şaşılr mı.

O yüzü muşḫafın nām-ı
şerīfin vird edüp her dem
‘Aceb mi düşmene ḳarşu
okursam ism-i a‘zamdur

10. ‘aceb mi:
Gazel 86
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Şaşılr mı.

Bülbül-i şeydā ‘aceb mi olsa
ger peşmīne-püş
Gonca-i zībā geyer egnine
ḳat ḳat cāmeler

11. ‘aceb mi:
Gazel 90
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Şaşılr mı.

Düşse ‘aceb mi dillere
mānend-i kūh-ken
Meyli kimüñ ki bir büt-i
şīrīn-zebānedür

12. ‘aceb mi:
Gazel 106

Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Şaşılr mı.

Bir yüzü ağ u alnı açuk
‘aşıkuñ durur
Mihrin ‘iyān ederse ‘aceb mi
saña seḫer

13. ‘aceb mi:
Gazel 108
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Şaşılr mı.

Yüzüm leymünī reng olsa
‘aceb mi ḡamdan ol servüñ
‘Azīzī el urup eller turunc-ı
ḡabḡabın oḫşar

14. ‘aceb mi:
Gazel 117
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Şaşılr mı.

‘Aceb mi sīneñe Ter-cān
dese göñül şāhum
O şehri-bī-bedelüñ yerini
Revāna çıkar

15. ‘aceb mi:
Gazel 118
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Şaşılr mı.

‘Aceb mi zāhidā el çekseler
bār-ı ta‘alluḳdan
Şular kim bāğ-ı dehre serv-
veş āzāde gelmişdür

16. ‘aceb mi:
Gazel 124
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Şaşılr mı.

Figānum çarḫı gümlitse
‘aceb mi kūy-ı ‘ışk içre
Yaḳar bir na‘ra ile ‘ālemi
mestāneler vardur

17. **‘aceb mi:**
Gazel 153
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şaşılır mı.

Geçsem ‘aceb mi cāme-i
nevden geyüp pelās
Düşmez gedā-yı ‘ışkuña ey
māh-ı nev libās

18. **‘aceb mi:**
Gazel 192
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şaşılır mı.

Āteşin dāğ ursa farkına ‘aceb
mi ehl-i ‘ışk
Başı üzre tāt-ı zerrin yaraşur
sultānlaruñ

19. **‘aceb mi:**
Gazel 223
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şaşılır mı.

Bir ser-āmed servdür kıddi
nihāli naqşınuñ
Sāye-veş olsam ‘aceb mi
pāymāli naqşınuñ

20. **‘aceb mi:**
Gazel 234
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şaşılır mı.

Baña sensüz cihān gülzārı
oldı bir kafes cānā
Şadā-yı nālem içinde ‘aceb
mi olsa ger bülbül

21. **‘aceb mi:**
Gazel 253
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şaşılır mı.

Merkadüm deşt-i belā olsa
‘aceb mi Kıays-vār

Bir gözi āhū nigāruñ küşte-i
müjgānyam

22. **‘aceb mi:**
Gazel 256
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şaşılır mı.

Şadā-yı nağme-i şı‘rüm
‘aceb mi tutsa āfākı
‘Azīzī bezm-i nazm içre
bugün ben bir gazel-ıhvānum

23. **‘aceb mi:**
Gazel 257
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şaşılır mı.

Tutsa āfākı ‘aceb mi nālem
Gam metā‘ın şatıcı dellālem

24. **‘aceb mi:**
Gazel 276
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şaşılır mı.

‘Azīzī bāz-ı dil olsa ‘aceb mi
zār u ser-gerdān
Raķīb-i zāga uydı yüz
çevürdi ol hümā benden

25. **‘aceb mi:**
Gazel 295
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şaşılır mı.

‘Aceb mi der-miyān etse
yoluñda varını ‘uşşāk
Efendi ad-ıla bir Aħmed-i
nāzük-miyānsın sen

26. **‘aceb mi:**
Gazel 316
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şaşılır mı.

Küyün iti yanumdan
ayrulmasa ‘aceb mi

Yokdur kuşür bilür aña
ri‘āyetümde

27. **‘aceb mi:**
Gazel 334
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şaşılır mı.

Vefā vü mihr ü şefkatden
eşer yok dil-rübālarda
‘Aceb mi ‘aşıkuñ geçse günü
derd ü belālarda

28. **‘aceb mi:**
Gazel 339
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şaşılır mı.

Meydān-ı gamda başum olsa
‘aceb mi gālān
Döndürdi zülfüñ anı bir güy-
ı şavlecāne

29. **‘aceb mi:**
Gazel 365
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şaşılır mı.

Mülk-i ‘ışkuñ pādşāhiyam
sipāh-ı eşk ile
‘Ālem-i tutsa ‘aceb mi āh u
efgānum gibi

30. **‘aceb mi:**
Gazel 375
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şaşılır mı.

Zerre-veş olsam ‘aceb mi zār
u ser-gerdān-ı ‘ışk
Bir yüzi mihr-i cihān-ārāya
verdüm göñlümi

31. **‘aceb mi:**
Gazel 386
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şaşılır mı.

Geçinür dem-be-dem âlufte-i
güy-yı zenehdâni
‘Aceb mi ol şeh-i hûbân ele
alursa çevgânı

32. ‘**aceb mi:**
Kaside 1
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Şaşılr mi.

Mehden eylerse ‘aceb mi
güli bülbül tercîh
Görinür çehre-i gül bülbüle
sems-i hâver

33. ‘**aceb mi:**
Kaside 5
Mısra: 44
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Şaşılr mi.

Güzîn-i âl-i Aḥmeddür Emîrî
ile Muḥtârî
Geçinürlerse eşrâfi ‘aceb mi
şî‘r-güyânüñ

34. ‘**aceb mi:**
Kaside 5
Mısra: 55
Kelime Tipi: -
Şaşılr mi.

Oḳuyup yazmadan Vâlî
‘aceb mi olsa ger ḥâlî
Ki yok ḳadrin bilür ‘âlemde
ehl-i nazm u inşânüñ

35. ‘**aceb mi:**
Matla 27
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Şaşılr mi.

Düd-ı âhum menzilin gördi
yüce eflâkde
Eşk-i çeşmüm yerini kılsa
‘aceb mi ḥâkde

36. ‘**aceb mi:**
Matla 47
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Şaşılr mi.

Leblerüñden şorsa dil küyuñ
‘aceb mi dâyimâ
Kim bulurlar şora şora
Ka‘beyi ey meh-liḳâ

37. ‘**aceb mi:**
Tahmis 1
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Şaşılr mi.

Eşigüñ her bâb ile
Firdevsden a‘lâ-yımış
Görmek istersem ‘aceb mi
ârzü edüp seni

‘**aceb midür:**
1. ‘**aceb midür:-dür**
Gazel 55
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Şaşılr mi.

‘Aceb midür bile girse
benümle ölice sine
Ki derd-i ‘ışḳ-ı dildârum
kadîmî yâr-ı ğarumdur

2. ‘**aceb midür:-dür**
Gazel 94
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Şaşılr mi.

‘Aceb midür çekilse dil
kemân-veş zülfine yârüñ
Kim anuñ her ḥamı bir
ḥalka-i kullâba dönmişdür

3. ‘**aceb midür:-dür**
Gazel 327
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Şaşılr mi.

‘Aceb midür aḳıtsam göz
yaşın küyına ol yârüñ
Aḳıtmışdır Sikender bahri
mülk-i Ḳaydefâ üzre

acı:

1. **acırdüñ:-r, -du, -ñ**
Gazel 224
Mısra: 4
*Başkasının durumuna
üzülmek.*

Ten-i mecrûhuma vaşluñ
edüp merhem benüm rûḥum
Acırdüñ tîg-i hecrüñle dil-
efgâr olduğum bilseñ

2. **acıyup:-y, -up**
Tarih 18
Mısra: 9
*Başkasının durumuna
üzülmek.*

Dedi yârân acıyup târîḫini
Ol gülüñ şoldurdı ḥayfâ
rüzgâr

acı acı:

1. **acı acı:**
Gazel 144
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Hoşa gitmeyen, incitici.

Acı acı söğdüğine kimsenüñ
incinmezüz
Biz zehirler nüş eder bir
‘ârif-i deryâ-dilüz

açık:

1. **açıkdur:-dur**
Gazel 8
Mısra: 2
Eli açık olmak II
Cömertlik, lütuf, iyilik.

Bezî-i sîm etse n’ola ‘âleme
sulṫân-ı şitâ
Kef-i gül gibi açıkdur yed-i
iḥsân-ı şitâ

açıl-:

1. **açılmadın:-ma, -dı, -n**
Gazel 194
Mısra: 8
*Açılmak II sıkıntıdan
kurtulmak, rahatlamak.*

Tâḳ-ı ebrüñü temâşâ eyler idi
çeşm-i cân

Revzeni açılmadın bu dīde-i
giryānumuñ

açıl:

1. **açılır:-ur**

Gazel 168

Mısra: 5

*Açık hale gelmek,
çiçeklenmek; neşelenmek.*

Şanuram gülşen-i kūyuñda
gül-i sürh açılır
Tāb-ı mülden ki bulur reng ü
leţāfet ‘ārız

2. **açılıp:-up**

Gazel 343

Mısra: 9

*Açık hale gelmek,
çiçeklenmek; neşelenmek.*

Erdi bir dem ki ‘Azīzī yine
güller açılıp
Bülbül-i na‘ra-zenān-ı çemen
efġāna gele

3. **açıldı:-dı**

Tesdis 4

Mısra: 13

*Açık hale gelmek,
çiçeklenmek; neşelenmek.*

Açıldı rüy-ı ‘ālem perde-i
ebr-i şitā gitdi
Şafā geldi zemīne halk-ı
dünyādan cefā gitdi

4. **açıldı:-dı**

Gazel 3

Mısra: 5

*Açılmak (Yaranın
açılması).*

Açıldı dāġ-ı pür-hūnı ser-Ā-
ser cism-i Ferhāduñ
Donandı lālelerle şanmañuz
kühsār ser-tā-pā

5. **açılısun:-sun**

Kaside 1

Mısra: 15

*(çiçek için) büyüyüp
tomurcuk ve gonca halinden
çıkma I çok arzu edilene
kavuşma kapısının
aralanması (gül-i murād
baġlamında).*

Gül-i ter bülbül-i bāġa nece
açılısun kim
Tırmaz esrār-ı güli
bulduġına bülbül öter

6. **açıldı:-dı**

Gazel 267

Mısra: 12

*(çiçek için) büyüyüp
tomurcuk ve gonca halinden
çıkma II gülmek (talihin
açılması baġlamında).*

Zeyn olup etrāf-ı gülşen
nergis-i şehlā ile
Nev-bahār oldu açıldı dīde-i
baġt-ı çemen

7. **açılıp:-up**

Gazel 326

Mısra: 5

*Açmak, çiçeklenmek II
ferahlamak, rahatlamak.*

Açılıp gonca-i kalbüm şen
olurdu cānum
Karşuma güle güle ol gül-i
ġandān gelse

açuk:

1. **açukdur:-dur**

Gazel 338

Mısra: 10

*Eli açık olmak II
Cömertlik, lütuf, iyilik.*

‘Azm eder kūyına ‘aşıklar o
şāhuñ dāyimā
Kullarına bāb-ı iġsānı
açukdur var ise

‘acz:

1. **‘aczi:-i**

Kaside 3

Mısra: 85

*Acizlik, iktidarsızlık, el
yetsizlik, zayıf ve kuvvetsiz
olma.*

Vaşf-ı cūduñ etmege var

‘aczi tab‘-ı pākümüñ
Gerçi kim maġbūb ögmek
şā‘ire āsān olur

2. **‘aczi:-i**

Kaside 3

Mısra: 85

*Acizlik, iktidarsızlık, el
yetsizlik, zayıf ve kuvvetsiz
olma.*

Vaşf-ı cūduñ etmege var
‘aczi tab‘-ı pākümüñ
Gerçi kim maġbūb ögmek
şā‘ire āsān olur

ad:

1. **aduñ:-uñ**

Gazel 161

Mısra: 14

İsim, şöhrət.

Olup ‘ışk-ıla bed-nām u
melāmet

‘Azīzī altun aduñ bakır olmış

2. **adin:-in**

Gazel 270

Mısra: 1

İsim, şöhrət.

Unutdurmaġ-ıçün Şīrīnūñ
adin
Felek Ferhāda verdi aġzı
dadın

3. **adum:-um**

Gazel 284

Mısra: 7

İsim, şöhrət.

Adum añılsa ‘adūnuñ başı
aġrur güyā
O ġar-ı gāv-serūñ derd-i seri
oldum ben

4. **ad-ıla:-ıla**

Gazel 295

Mısra: 4

İsim, şöhrət.

‘Aceb mi der-miyān etse
yoluñda varını ‘uşşāk
Efendi ad-ıla bir Aġmed-i
nāzük-miyānsın sen

5. **adumı:-um, -ı**

Gazel 316

Mısra: 4

İsim, şöhrət.

‘İşk ellerin şu deñlü geşt
eyledüm ki şimdi

Bir adımı bilür yok kendü
vilâyetümde

6. **adı:-ı**

Gazel 380

Mısra: 8

İsim, şöhret.

Gül-i ter hüsnüne bir cāriye
nāmı Gülşāh
Şehd-i şīrin-lebūne bendedür
adı Bālī

7. **aduñ:-uñ**

Kıt'a 10

Mısra: 4

İsim, şöhret.

Lebūñ agyār ile 'ayş
eyleyicek kōrķum odur
Duħter-i rez gibi aduñ
çekilür sultānum

ad eyleseñ:

1. **ad eyleseñ:-se, -ñ**

Gazel 211

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ad koymak.

Gösterüp baña elif kıddüñle
dāl-ı zülfüñi
'Ālem içre n'ola şāhum sen
de bir ad eyleseñ

ad u şan-ıla:

1. **ad u şan-ıla:-ıla**

Gazel 311

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ad ve ün, şöhret.

N'ola sen Yūsuf gibi sultān-ı
Mısr-ı hüsn iseñ
Baña da şāhum 'Azīzī derler
ad u şan-ıla

a' dā:

1. **a' dā:**

Gazel 22

Mısra: 5

Düşmanlar | rakipler.

N'ola küyuñda görüp
düşnām ede a' dā baña
Yād kimse görse lā-būd
ürmesin kōmaz kilāb

2. **a' dā:**

Gazel 138

Mısra: 8

Düşmanlar | rakipler.

N'ola yārān gibi görmese
agyār bizi
Çeşm-i aħbāba gül a' dā
gözine hāruz biz

3. **a' dānuñ:-nuñ**

Gazel 203

Mısra: 14

Düşmanlar | rakipler.

'Azīzī şāh-ı gül gibi tutar
halk-ı cihān elde
Yine bir şi'r-i ter dedüm
bugün rağmına a' dānuñ

4. **a' dāyı:-yı**

Gazel 209

Mısra: 6

Düşmanlar | rakipler.

İt gibi a' dāyı bir bir seng-sār
etsem gerek
Furşat el verür ise āh küy-ı
dilberde bugün

5. **a' dāyıla:-y, -ıla**

Gazel 259

Mısra: 2

Düşmanlar | rakipler.

Cevr edüp bendeñe her gāh
benüm sultānum
Olma a' dāyıla hem-rāh
benüm sultānum

6. **a' dāyı:-yı**

Gazel 272

Mısra: 2

Düşmanlar | rakipler.

Çeşm-i giryānum o şeh derse
yaşum bürümesün
Dem-be-dem yanına a' dāyı
alup yürümesün

7. **a' dāyı:-yı**

Gazel 272

Mısra: 5

Düşmanlar | rakipler.

Uydurup yanına a' dāyı o
meh-rū eydūñ
Sāye-veş aşığı yukarı bile
sürümesün

8. **a' dā:**

Kaside 3

Mısra: 48

Düşmanlar | rakipler.

Bir ecel şehbāzıdır kim
murğ-ı cān eyler şikār
Tīr-i dil-dūzuñ ki a' dā üstine
perrān olur

9. **a' dā:**

Kaside 3

Mısra: 48

Düşmanlar | rakipler.

Bir ecel şehbāzıdır kim
murğ-ı cān eyler şikār
Tīr-i dil-dūzuñ ki a' dā üstine
perrān olur

10. **a' dāyı:-y, -ı**

Tarih 22

Mısra: 13

*Düşmanlar II Safevi
ordusu II Kızılbaşlar.*

Şol kadar kırdılar ki a' dāyı
Edemez küştesin şumar eħad

a' dād:

1. **a' dād:-da**

Tarih 28

Mısra: 3

Adetler, sayılar.

Ceyş-i şühedā k'oldı a' dād
bir artuk
Hātif dedi tārīhin taħkīk
şehīd oldı

adem:

1. **adem:**

Gazel 112

Mısra: 5

İnsan.

Sever biñ cān ile bir kez
cemālūñi gören adem

Meger kim ol perî-peyker
melek hür-ı cinândandır

2. **âdemlenür:-len, -ür**

Gazel 119

Mısra: 8

İnsan.

Kendüyi şeytân gibi görmüş
raķīb-i bed-liķā
Cennet-i küyında şüfıye göre
âdemlenür

3. **âdem:**

Gazel 124

Mısra: 9

İnsan.

Şikâr-ı dâm-ı 'ışkı olmağa
cânlar verür âdem
'Azîzî Cennet-i rüyında
yârüñ dânele vardur

4. **âdem:**

Gazel 200

Mısra: 1

İnsan.

Âdem öldürmekde üstâd-ı
zamândur hañçerüñ
Serverâ sen yaħşısın ammâ
yamandır hañçerüñ

5. **âdemüñ:-üñ**

Gazel 208

Mısra: 4

İnsan.

Bir letâfet var ki ey gül-ruħ
görünse nâgehân
Âdemüñ 'aqlın alır
sineñdeki sîmñlik

6. **âdemi:-i**

Gazel 240

Mısra: 2

İnsan.

Yâd-ı la'lüñ getürür şevķa
dili ey yüzi gül
Neş'e-i bâde-i nâb âdemi
eyler bülbül

7. **âdem:**

Gazel 295

Mısra: 5

İnsan.

Seni cānı gibi cānā cihānda
sevmez âdem yok
Bu zülf ü kâmet ü ebrü-y-ıla
bilmem ne cānsın sen

8. **âdemüñ:-üñ**

Gazel 331

Mısra: 5

İnsan.

'Aqlın alır âdemüñ bülbül
gibi rüz-ı bahār
Erğuvāñi cāmesin geydükçe
güller egnine

9. **âdemüñ:-üñ**

Gazel 336

Mısra: 10

İnsan.

El çeküp cām-ı hayātından
'Azîzî 'aķıbet
Âdemüñ bezm-i cihāndan
irtihāli olmasa

10. **âdemi:-i**

Gazel 367

Mısra: 10

İnsan.

'Aql u fikrin tār u mār edüp
'Azîzî haķ bu kim
Âdemi divāne eyler ol
perñüñ nâz işi

11. **âdem:**

Kıt'a 15

Mısra: 16

İnsan.

Ki zîrâ bâ'ış-i demdür o her
dem
Anı içmez özini bilen âdem

12. **âdemüñ:-üñ**

Lugaz 2

Mısra: 3

İnsan.

Kararur turur yanında
âdemüñ
Söylemez ammâ ki hergiz
ħayr u şer

13. **âdemi:-i**

Matla 22

Mısra: 2

İnsan.

N'ola ekl-i berş edersen def'
içün dilden ğamı
Pâdişâh-ı 'âlem eyler bir
yeyim berş âdemi

14. **âdemi:-i**

Matla 31

Mısra: 2

İnsan.

Bezm-i dilden ref' edüp ħüzñ
ü ğamı
Oynadur berş ü raħıķı âdemi

15. **âdem:**

Mesnevi 1

Mısra: 36

İnsan.

Cāmi '-i ħal'a kim mişāl-i
Harem
Görse kesb-i şafâ eder âdem

16. **âdeme:-e**

Gazel 45

Mısra: 6

İnsan | Hz. Âdem.

Tañ mı o mâha eylese ħübân
ser-fürü
Kim âdeme sürüş u melek
eyledi sücüd

17. **âdemüñ:-üñ**

Gazel 144

Mısra: 2

İnsan | Hz. Âdem.

Biz o yârüñ dâne-i ħâl-i
ruħına mâ'ilüz
Âdemüñ şulb oğlıyuz ħaylice
merd-i ħâyilüz

18. **âdemdür:-dür**

Matla 33

Mısra: 2

İnsan | Hz. Âdem.

Hevâ-yı dâne-i ħâl-i ruħ-ı
dil-dâra mâyilsin
Atañ âdemdür ey gön'lüm
anuñ-çün merd-i ħâbilsin

19. **âdemler:-ler**

Gazel 304

Mısra: 5

İnsan II âşık.

Ġamzeñ âdemler helâk eyler
şaçuñ yollar başar
Gözlerüñ her dem harâmiler
gibi qan etmede

‘adem ederken:

1. ‘adem ederken:-er, -ken
Muamma 36
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Yok etmek.

Noқта-i eşkin ederken cîm-i
çeşminden ‘adem
Düşdi iki yüzi üzre
cemrenüñ bir қаtre nem

‘adem etse:

1. ‘adem etse:-se
Gazel 243
Mısra: 14
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Yok etmek.

Fıkr-i dehāni gitmeye dilden
‘Azīziyā
Devr-i zamāne etse vücūdum
‘adem benüm

‘adem iqlimine:

1. ‘adem iqlimine:-n, -e
Gazel 282
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Yokluk ülkesi II ölüm.

Қо sineñ tiğ-i hecr-i yār ile
ey dil figār olsun
‘Adem iqlimine cān gitmege
bir reh-güzār olsun

2. ‘adem iqlimine:-n, -e
Gazel 355
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Yokluk ülkesi II ölüm.

Degül şekl-i elif sīnemde
yārüñ tiğ-i dil-düzü
‘Adem iqlimine cān gitmege
bir reh-güzār açdı

‘adem kıldı:

1. ‘adem kıldı:-dı
Muamma 13
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Yok etmek.

Bir gürüh olup muhīti-ı ‘ışka
başduqda qadem
Ol gürühuñ nişfin āhir yem
başup kıldı ‘adem

‘adem milkine:

1. ‘adem milkine:-n, -e
Gazel 371
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Yokluk, bilinmezlik
ülkesi II ahiret.*

N’ola gitdiyse ‘adem milkine
ol şāh-ı ‘azīm
Yine anuñ yerine bir ulu
sultān geldi

‘adem olup:

1. ‘adem olup:-up
Kıt’a 1
Mısra: 17
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*İyi, şahsiyet sahibi,
ideal bir insan.*

Cennet-i küyuñ içre Ādem
olup
Umaram mīve-i murāda
erem

‘aden:

1. ‘adenden:-den
Gazel 314
Mısra: 8
*İçerisinde inci
çıkarılmakla meşhur yer.*

Dür şaçardı okuyan üstine
İşāl eylesem
Vaşf-ı dendānuñla bu şi‘rüm
‘Adenden cānibe

‘ades-i hāl-i ‘izāruñ:

1. ‘ades-i hāl-i ‘izāruñ:-uñ
Gazel 186
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Yanağındaki mercimeğe
benzer ben II sevgilinin beni.*

‘Ades-i hāl-i ‘izāruñ bulur ey
meh revnaq
Tāb-ı mülden ki ruhuñ
derlese burçaq burçaq

‘ādet:

1. ‘ādeti:-i
Lugaz 6
Mısra: 2
*Alışkanlık haline
getirilen davranış.*

Ol ne pīr olur ki hāmdur
kāmeti
Zārī zārī ağlamakdur ‘ādeti

2. ‘ādetdür:-dür
Gazel 14
Mısra: 2
*Toplum içinde yapıla
yapıla alışılmış olan; usul;
kaide; anane; gelenek;
görenek; örf; teamül; töre;
yapılageliş.*

Gül yüzüñ hecriyle çeşmüm
gam degül olsa pūr-āb
Şīşe içinde тұrur ‘ādetdür ey
gonca gülāb

3. ‘ādetdür:-dür
Gazel 360
Mısra: 2
*Toplum içinde yapıla
yapıla alışılmış olan; usul;
kaide; anane; gelenek;
görenek; örf; teamül; töre;
yapılageliş.*

Beni öldürmek için yār
geyse n’ola gül-gūni
Geyer vaqt-i gāzabda al
‘ādetdür şeh-i hūni

‘ādet edindiler:

1. 'ādet edindiler:-in, -di, -ler

Gazel 58

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Alışkanlık haline getirmek.

Halk-ı zamāne ğıybeti 'ādet edindiler
'İşk ehlini mezemmeti şan 'at edindiler

'ādet olmuşdur:

1. 'ādet olmuşdur:-muş, -dur

Kaside 4

Mısra: 72

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Alışkanlık haline gelmek; padişahın saltanat süresinin uzun olacağını belirten söz.

N'ola görseñ bendeñe elyağ çerāğ-ı luṭfuñı
'Ādet olmuşdur verürler sā'il-i devrāna şem'

'ādeti olmuş:

1. 'ādeti olmuş:-muş

Lugaz 10

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Alışkanlık haline gelmek.

Ol nedür kim māha beñzer şüreti
Göksini dögdürmek olmuş 'ādeti

adı var:

1. adı var:-ı

Kaside 2

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Kıymetinin olmayıp sadece adının anılması.

Şems-i cüdi kamer-i luṭfi verür dehre şeref

Şems-i maşrıq kamer-i mağribüñ ancak adı var

adın añar:

1. **adın añar:-ar**

Gazel 334

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Deyim**

Bahsetmek, Söz etmek.

Meger nām-ı maḥabbet defter-i ḥübāndan oldı ḥak
Ki yok mihr ü vefānuñ adın añar meh-liḳālarda

adın añmaz:

1. **adın añmaz:-maz**

Müseddes 4

Mısra: 39

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Adını ağzına almamak, bir şey hakkında bilerek söz etmeme, bahsetmeme.

Olsa lebüñ yanında ol añmaz adın mülüñ
Zirā kapuñda oldı o biñ cān ile kuluñ

adın añmazdı:

1. **adın añmazdı:-maz, -dı**

Gazel 194

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Adını ağzına almamak, bir şey hakkında bilerek söz etmeme, bahsetmeme.

Adın añmazdı 'Azīzī şī'r-i gevher-bārınuñ
Şāhī göreydi eger tertībini divānumuñ

'adū:

1. **'adū:**

Kaside 3

Mısra: 46

Düşman.

Rezm için alsañ ele tığ-i zafer-pāyeñ ne dem

Ḥavfdan berg-i ḥazān gibi 'adū lerzān olur

2. **'adū:**

Gazel 22

Mısra: 7

Düşman II Rakip.

Sāye-veş yoluñda ben ḥāk olduğum kāfir 'adū
Gördi reşkenden dedi yā leytenī küntü türāb

3. **'adū:**

Gazel 144

Mısra: 9

Düşman II Rakip.

Rüy-ı yāri görmez olduğın 'adū bizden bilür
Biz gözine ol ḥaruñ güyā 'Azīzī ḥāyilüz

4. **'adūnuñ:-nuñ**

Gazel 284

Mısra: 7

Düşman II Rakip.

Adum añılsa 'adūnuñ başı ağrur güyā
O ḥar-ı gāv-serüñ derd-i seri oldum ben

5. **'adūya:-y, -a**

Gazel 299

Mısra: 3

Düşman II Rakip.

Gül gibi 'arż-ı dīdār etme 'adūya zinhār
Ey gönca gel açılma luṭf eyle ḥāra karşı

6. **'adūnuñ:-n, -uñ**

Gazel 332

Mısra: 3

Düşman II Rakip.

Kesmege başın 'adūnuñ Ḥaydar-ı Kerrār-vār
Tığ-i āh-ı tāb-dārum Zū'l-fikār etmek nece

7. **'adū:**

Kaside 3

Mısra: 40

Düşman II Rakip.

Luṭf ile kılsañ nazār vîrâneye
bulur şeref
Hıışm ile baksañ 'adū
iḳlîmine vîrân olur

8. 'adū:

Kaside 3

Mısra: 46

Düşman II Rakip.

Rezm için alsañ ele tîğ-i
zafer-pāyeñ ne dem
Havfdan berg-i ḥazān gibi
'adū lerzān olur

9. 'adū:

Kaside 3

Mısra: 40

Düşman II Rakip.

Luṭf ile kılsañ nazār vîrâneye
bulur şeref
Hıışm ile baksañ 'adū
iḳlîmine vîrân olur

'adū-yı bed-nihādı:

1. 'adū-yı bed-nihādı:-ı

Gazel 271

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Soysuz düşman.

'Adū-yı bed-nihādı yād
edersin ey şeh-i ḥübān
Niçün ben derdmend üftāde-i
pāmālūñ añmazsın

'adū-yı bû-leheb:

1. 'adū-yı bû-leheb:

Gazel 21

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ebu Leheb düşmanı.
(Hz. Muhammed'in amcası.
Hz. Muhammed yakınlarını
çağırıp onları İslâm'a davet
ettiği zaman ona riayet
etmeyen ve eline bir taş alıp
ona atmak için teşebbüs eden
kimse. İslâm dinine olan
düşmanlığı ile ünlüdür.).*

Etdügin baña 'adū-yı Bû-
Leheb

Dilerin Ḥaḳdan ki bir bir
bula hep

'adū-yı hār:

1. 'adū-yı hār:

Gazel 252

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Dikenin düşmanı
(Üzüntüye, acıya
katlanamayan kimse
bağlamında); diken gibi olan
düşman II rakip.*

Ey elif-ḳad boyı 'ar'arlar
arasında seni

Dün 'adū-yı hār ile gördüm
ḳatı 'ār eylerem

'adū-yı ḥar-mizācuñ:

1. 'adū-yı ḥar-mizācuñ:-uñ

Gazel 323

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Diken mizaçlı düşman
II rakip.*

'Adū-yı ḥar-mizācuñ sırtına
ur derd ü ḡam bārın
Ki ol dünyāyı ursañ götürür
cāmüs şeklinde

'adū-yı kāfirūñ:

1. 'adū-yı kāfirūñ:-üñ

Gazel 274

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kafir düşmanı.

Dem-Ā-dem tîğ-i āhı çarḫa
tutmaḳdan ḡaraż bu kim
'Adū-yı kāfirūñ başın kesüp
ḳanın dökem bir gün

āfāk:

1. āfākı:-ı

Gazel 100

Mısra: 9

Her yer, etraf II

gökyüzü.

Dün gece seyyāreler āfākı
tölmüş gördiler
Gözlerüm yaşına ḡarḳ oldu
bu 'ālem şandılar

2. āfākı:-ı

Gazel 366

Mısra: 13

Her yer, etraf II

gökyüzü.

Tutsa āfākı yine na'raları
mestānuñ
Dāmen ile bir olup çāk-i
girîbānları

āfākı tutsa:

1. āfākı tutsa:-sa

Gazel 256

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ufku sarmak II Herkes
tarafından bilinmek,
tanınmak, şöhret bulmak.*

Şadā-yı naḡme-i şî'rüm

'aceb mi tutsa āfākı

'Azîzî bezm-i naẓm içre

bugün ben bir ḡazel-ḫvānum

2. āfākı tutsa:-sa

Gazel 257

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ufku sarmak II Herkes
tarafından bilinmek,
tanınmak, şöhret bulmak.*

Tutsa āfākı 'aceb mi nālem
Ḡam metā'ın şaticı dellālem

āfet:

1. āfetdür:-dür

Kaside 5

Mısra: 61

*İnsana āfet gibi tesir
eden güzel || Sevgili.*

Ḥasan-süret 'Alî Bālî bir
āfetdür velî Ḥilmî
Geçer ḳanber ḡulāmı cān ile
o şîr-i merdānuñ

2. **āfet:****Gazel 102**

Mısra: 4

Bela, musibet, felaket.

Müje tiginini çeküp dil komadı
dilmüdük āh
Ne ‘aceb āfet imiş gamze-i
bed-hüy-i nigār

3. **āfetdür:-dür****Gazel 315**

Mısra: 4

Bela, musibet, felaket.

Gerçi sīne delmede gamzeñ
okı māhir geçer
Andan āfetdür velī tīg-i
müjeñ kan almada

āfet-i devrān:1. **āfet-i devrān:****Gazel 83**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Dünya güzeli, bütün
herkesi kendine hayran
bırakan güzel.*

Nece büyükenmesün pīr-i
felek kim her gece
Gögsi üzre meh gibi bir āfet-
i devrān yatur

āfet-i devrān olmuş:1. **āfet-i devrān olmuş:-muş****Gazel 164**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Bütün dünyayı
güzelliğine hayran bırakmak.*

Dün ‘Azīzī yine ol mihr-i
münīri gördüm
Hüsn-ile māha dönüp āfet-i
devrān olmuş

āftāb:1. **āftābı:-ı****Gazel 9**

Mısra: 4

Güneş.

Ťurmasun devr eylesün cām-
ı şabūhī bezmimüz
Kim sipīhr-i ‘ışkuñ oldur
āftābı sākīyā

2. **āftāb:****Gazel 13**

Mısra: 1

Güneş.

Nār-ı rüy-ı yārdan ihṛāk
ederdi āftāb
Dūd-ı āhum olmasa mānend-
i ebr aña hicāb

3. **āftāb:****Gazel 14**

Mısra: 4

Güneş.

Reng-i rüy-ı meh-veşūñ gül-
gün şafak kaşuñ hilāl
Sünbülün müşkīn-sehāb u
ruḥlarıñdur āftāb

4. **āftāba:-a****Gazel 94**

Mısra: 10

Güneş.

Nece maḳbūl-i ‘ālem
olmasun hūsn-i cihān-sūzuñ
Cebnün āftāba ruḥlarıñ
mehtāba dönmişdür

5. **āftābuñ:-uñ****Gazel 104**

Mısra: 7

Güneş.

Āftābuñ çarḥına āhum nece
toḳunmasun
Kim o māha her seher mihrin
‘iyān eyler yürür

6. **āftāb:****Gazel 176**

Mısra: 5

Güneş.

Meclisünde cām-ı meydür
āftāb
Ťañ mı olsa māh bir zerrīn
çerāğ

7. **āftābuñ:-uñ****Gazel 310**

Mısra: 6

Güneş.

Göz göre ol māh-rüya niçün
öykündüñ deyü
Zerreler toprak şaçarlar
āftābuñ ‘aynına

8. **āftāb:****Gazel 153**

Mısra: 7

Güneş II sevgili.

Ol āftāb yumağa her şubḥ
ayasın
Mihr āftābe-i zer ü māh oldu
sīm ṭās

9. **āftāb:****Muamma 1**

Mısra: 2

Güneş II sevgili.

Erişdi mevsim-i gül toldı
‘ālem şevḳ u tāb ile
Gönül bī-ḥad şarāb içmek
diler ol āftāb ile

10. **āftāb:****Müseddes 4**

Mısra: 22

Güneş II sevgili.

Der mi ruḥında jāle mi yā
katre-i gülāb
Yaḳdı cihānı āteş-i hūsnüñ
ey āftāb

āftāb olmuş:1. **āftāb olmuş:-muş****Gazel 156**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Güneş olmak.*

Kimisi āftāb olmuş kimisi
māh-tāb olmuş
Ruḥuñ mihriyle eflāke çıkan
āhum şerārnuñ

āftābe-i zer:1. **āftābe-i zer:****Gazel 153**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Altın yüz II güneş yüz.

Ol âftâb yumağa her şubh
ayasın
Mihr âftâbe-i zer ü mâh oldı
sım tās

âftâb-ı devletün:

1. **âftâb-ı devletün:-üñ**
Tarih 20
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Mutluluk güneşi II
padişah.*

Âftâb-ı devletün günden
güne olup ziyâd
Ola ednâ menzilün burc-ı
hamel evc-i Zühâh

âftâb-ı sürh:

1. **âftâb-ı sürh:-dı**
Gazel 38
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kırmızı güneş.

Devr eyledükçe bezmüñi
câm-ı şarâb-ı sürh
Gören o bezme toğdı şanur
âftâb-ı sürh

‘afv edesin:

1. **‘afv edesin:-e, -sin**
Gazel 316
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bağışlamak, affetmek.

Setr eyleyüp ‘uyubum
maşher güninde ya Rab
‘Afv edesin umaram cürm ü
cinâyetümde

‘afv-ı şehenşeh:

1. **‘afv-ı şehenşeh:**
Tesdis 3
Mısra: **40**
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Şahların şahının affı II
sevgilinin affı.*

Kul beşerdür ne ‘aceb olsa
eger nokşanı
N’ola cürmüm çoğ-ise ‘afv-ı
şehenşeh kıanı

afyon:

1. **afyona:-a**
Gazel 98
Mısra: **1**
*Haşhaş başlarından
çıkan zehirli ve uyutucu
madde. Gam.*

Kimi esrâra bu halkuñ kimi
afyona mâ’ildür
Benüm gönülüm o hañt u hâl-i
‘anber-güna mâ’ildür

2. afyon:

- Kıt’a 15**
Mısra: **5**
*Haşhaş başlarından
çıkan zehirli ve uyutucu
madde. Gam.*

Basit afyon eden her lahza
iftâr
Dem-i keyfide olsa tañ mı
hünkâr

afyün:

1. **afyün:**
Gazel 346
Mısra: **2**
*Haşhaş başlarından
çıkan zehirli ve uyutucu
madde. Gam.*

Gerçi dilde gam kıomaz câm-ı
mey-i gül-gün dede
Yegdür ammâ nüş-ı meyden
bir yeyim afyün dede

ağ:

1. **ağlaruñ:-lar, -uñ**
Gazel 195
Mısra: **8**
*Şekil bakımından delik
delik, göz göz olan, fileye
benzer şey.*

Halka halka o siyeh zülfüñ
arasında kaşuñ
Mâhidür tüt ki girüpdür
gözine ağlaruñ

2. ağ:

- Gazel 106**
Mısra: **3**
*Beyaz. (beyit
bağlamında rengi itibariyle
yüz).*

Bir yüzi ağ u alnı açuğ
‘aşkuñ durur
Mihrin ‘iyân ederse ‘aceb mi
saña şehar

3. ağ:

- Matla 18**
Mısra: **2**
*Beyaz. (beyit
bağlamında rengi itibariyle
yüz).*

Kim ki rüy-ı dilbere berg-i
gül-i aħmer demiş
Yâsemene-veş yüzi ağ olsun
ki rengin yer demiş

4. ağ-ıla:-ıla

- Gazel 43**
Mısra: **6**
*Düğümlerden yapılmış
kuş tuzağı.*

Kara zülfiyle şayd eder
gönülüm
Nitekim murğı ağ-ıla şayyâd

5. ağa:-a

- Gazel 76**
Mısra: **10**
*Düğümlerden yapılmış
kuş tuzağı.*

‘Azîzî bend olan zülf-i siyâh-ı
rüy-ı dildâra
Hemân ol murğa beñzer
nâgehânî ağa düşmişdür

ağa:

1. **ağalıklur:-lık, -dur**
Gazel 92
Mısra: **4**
Efendi, bey.

Bende-i şehryār-ı 'ışk olana
Hısn-ı gam başka bir
ağalıktur

ağac:

1. **ağacın:-m**
Kaside 5
Mısra: 24
*Gövdesi kuvvetli, büyük,
dalları sert fidan.*

Döşendiler kumâş esbāba şol
deñlü güzeller kim
Alurlar bir ağacın şimdi üç
altuna kemhānuñ

ağaç ata:

1. **ağaç ata:-a**
Gazel 53
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ağaçtan yapılmış at
(ağacın dallarının âdeta ata
benzemesi bağlamında
kullanılmıştır).*

Bir seher bāğı ma'an kılsa
n'ola geşt ü güzār
Şebnem ile ağaç ata bile
binmişdür hezār

ağar:

1. **ağardı:-dı**
Gazel 136
Mısra: 1
*Rengi solmak, feri
gitmek.*

Hüblar 'ışkıyla pîr olup
ağardı rîşimüz
Bir siyeh-rû 'aşıyüz yok
Hakka yarar işimüz

2. **ağardı:-dı**
Gazel 349
Mısra: 14
*Rengi solmak, feri
gitmek.*

'Azîzî şayd-ı hūbān etmeden
el çekdüğü bu kim
Ağardı rîşi Zāl-i nā-tüvān
olmağa yaklaştı

3. **ağardı:-dı**
Kıt'a 2
Mısra: 8
*Rengi solmak, feri
gitmek.*

Yüzüm zerd oldu gamdan
akça gibi
Gözüm ağardı döymeyüp
bükāya

**ağa-yı güzîn-i der-i
devletsin:**

1. **ağa-yı güzîn-i der-i
devletsin:-sin**
Tarih 26
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Baht kapısının seçilmiş
agası.*

Sen ol ağa-yı güzîn-i der-i
devletsin kim
Pertev-i mihri başār nūr u
ziyāda bahtuñ

ağa-yı kulle-i heft:

1. **ağa-yı kulle-i heft:**
Tarih 11
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yedi Kule'nin ağası.

Şāhibü'l-hayr Ağa-yı Kulle-i
heft
Etdi bu çeşme-sārı bunda
revān

āğāz eylesem:

1. **āğāz eylesem:-se, -m**
Kaside 3
Mısra: 63
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Başlamak (özellikle
söze ve musikiye başlamak).*

Medh-i zātuñ etmege her geh
ki āğāz eylesem
Gün gibi bu maṭla'-ı meh-
veş dile lem'an olur

2. **āğāz eylesem:-se, -m**
Kaside 3
Mısra: 63
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Başlamak.

Medh-i zātuñ etmege her geh
ki āğāz eylesem
Gün gibi bu maṭla'-ı meh-
veş dile lem'an olur

ağma düşüp:

1. **ağma düşüp:-üp**
Gazel 19
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Deyim**
Ağa, tuzağa düşmek.

Ol tezerv-i hoş-ḥırāmum
kime yār oldu 'aceb
Kimüñ ağma düşüp kime
şikār oldu 'aceb

ağız:

1. **ağzundan:-um, -dan**
Gazel 158
Mısra: 5
*İnsan ve hayvanlarda
yemeye, seslenmeye mahsus
uzuv.*

Haṭ u ḥaddüñ gamıyla dün
bir āh etdüm ki ağzundan
Dütünler oldu peydā päre
päre nāra şarmaşmış

2. **ağzuma:-u, -ma**
Gazel 296
Mısra: 2
*İnsan ve hayvanlarda
yemeye, seslenmeye mahsus
uzuv.*

Şu kim güş etmek ister
hikmeti Loḫmān ağzından
İşitsün ağzuma sögdüğünü
cānān ağzından

ağız açdırmaz:

1. **ağız açdırmaz:-dır, -maz**
Kaside 1
Mısra: 95
Kelime Tipi: **Deyim**
Çok konuşarak

başkalarının söz söylemesine, konuşmasına engel olmak.

Bülbül-i gülşene açdırmaz
ağız gelse söze
Bülbül-i tab'-ı latîfüm ki o
gül vaşfın eder

ağız vermeyüp:

1. **ağız vermeyüp:**-me, -y, -
üüp-me, -yüp

Gazel 83

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Deyim**

Ağız vermek (öpmek bağlamında).

Derd ü hecrüñle 'Azîzî şöyle
bîmâr oldı kim
Pister-i ğamda dil ağız
vermeyüp el'ân yatur

ağla:

1. **ağladı:**-dı

Gazel 20

Mısra: 1

*Kederden, teessürden
gözyaşı akıtmak.*

Gözi çıkınca ağladı küyında
dün raķıtb
Görünmedi çıkup aña ol
mâh-ı dil-fırıtb

2. **ağlañ:**-ñ

Gazel 68

Mısra: 9

*Kederden, teessürden
gözyaşı akıtmak.*

Ölürsem dâr-ı ğurbetde beni
ağlañ ki yanumda
Ne yârân-ı şafâ vardır ne
ihvân-ı vefâ vardır

3. **ağla:**

Gazel 69

Mısra: 14

*Kederden, teessürden
gözyaşı akıtmak.*

Göñül âh eylegil hecrinde
yârûñ diñmeyüp bir dem
Gözüm kan ağla tırma yaş
yerine bu da bir demdür

4. **ağlamalar:**-ma, -lar

Gazel 86

Mısra: 8

*Kederden, teessürden
gözyaşı akıtmak.*

Gâh hândânsın gehî
giryânsın ey dil şem'-veş
Neyki 'ışk-ıla sana bu
gülmeler ağlamalar

5. **ağladuğum:**-duğ, -um

Gazel 105

Mısra: 7

*Kederden, teessürden
gözyaşı akıtmak.*

Ağladuğum görse ol gül şād
olur
Bu meşeldür bülbül ağlar gül
güler

6. **ağlatma:**-t, -ma

Gazel 115

Mısra: 3

*Kederden, teessürden
gözyaşı akıtmak.*

Efendi zulm ile ağlatma
'aşıkuñ yoħsa
Şikâyet etmege senden
Murād Hâne çıkar

7. **ağlar:**-r

Gazel 125

Mısra: 1

*Kederden, teessürden
gözyaşı akıtmak.*

Cihân mâtem-serâdur bunda
kim gelse hemân ağlar
Bir iki gün gülerse yañılıp
neçe zamân ağlar

8. **ağlar:**-r

Gazel 125

Mısra: 2

*Kederden, teessürden
gözyaşı akıtmak.*

Cihân mâtem-serâdur bunda
kim gelse hemân ağlar
Bir iki gün gülerse yañılıp
neçe zamân ağlar

9. **ağlar:**-r

Gazel 125

Mısra: 6

*Kederden, teessürden
gözyaşı akıtmak.*

'Acebdür hâli bāğ-ı 'âlemüñ
güller olup hândân
Çözüp sünbüllerin gökde
sehâb-ı dür-feşân ağlar

10. **ağlar:**-r

Gazel 125

Mısra: 8

*Kederden, teessürden
gözyaşı akıtmak.*

Meger bir serv-i dil-cü destin
alup şaldı kühsâra
Ki yaşın cüy edüp kühsârda
âb-ı revân ağlar

11. **ağlar:**-r

Gazel 125

Mısra: 10

*Kederden, teessürden
gözyaşı akıtmak.*

Şu deñlü yaķdı kim tâb-ı teb-
i firķat 'Azîzîyi
Görenler pister-i ğamda o
bîmârı hemân ağlar

12. **ağlar:**-r

Gazel 127

Mısra: 1

*Kederden, teessürden
gözyaşı akıtmak.*

Vâdi-i 'ışka düşen mânend-i
ebr ağlar yürür
Gözlerinüñ kanlu yaşı seyl
olup çağlar yürür

13. **ağlar:**-r

Gazel 127

Mısra: 10

*Kederden, teessürden
gözyaşı akıtmak.*

'İşk-ı yâr ile 'Azîzî erdi bir
vâdîye kim
Geh güler mecnûn-ı şeydâ
gibi gâh ağlar yürür

14. **ağladuğum:**-duğ, -um

Gazel 137

Mısra: 7

*Kederden, teessürden
gözyaşı akıtmak.*

Benüm ağladuğum etmeñ
ta'accüb 'ışk-ı yâr-ıla
Bu gülzâr-ı fenâda hiç kes
olup şadmân gülmez

15. **ağlamağ-ıla:-mağ, -ıla**
Gazel 137
Mısra: 2
*Kederden, teessürden
gözyaşı akıtmak.*

Kişi mesrûr olup bâğ-ı
cihânda her zamân gülmez
Dem olur ağlamağ-ıla geçer
'ömri hemân gülmez

16. **ağlamağdur:-mağ, -dur**
Gazel 194
Mısra: 2
*Kederden, teessürden
gözyaşı akıtmak.*

Kârî her dem nâle etmekdür
dil-i nâlânümüñ
İşi güci ağlamağdur dîde-i
giryânümüñ

17. **ağlardum:-r, -du, -m**
Gazel 224
Mısra: 2
*Kederden, teessürden
gözyaşı akıtmak.*

Ne gam bir dem belâ-yı 'ışk
ile yâr olduğum bilseñ
Ne ağlardum ya saña 'aşığ-ı
zâr olduğum bilseñ

18. **ağlamak:-mağ**
Gazel 227
Mısra: 11
*Kederden, teessürden
gözyaşı akıtmak.*

Bülbüle çün ağlamak oldu
güle gülmek naşîb
Ço 'Azîzî ağlasun hecrüñle
sen ey yâr gül

19. **ağlasun:-sun**
Gazel 227
Mısra: 12
*Kederden, teessürden
gözyaşı akıtmak.*

Bülbüle çün ağlamak oldu
güle gülmek naşîb

Ço 'Azîzî ağlasun hecrüñle
sen ey yâr gül

20. **ağlamayayın:-ma, -y, -a,
-yın**
Gazel 298
Mısra: 5
*Kederden, teessürden
gözyaşı akıtmak.*

Nece ağlamayayın
gördüğüme gözlerümden
kim
Öñinde ol şeh-i hüsnüñ
çıkdardı eşkümi kanlı

21. **ağladır:-dı**
Gazel 310
Mısra: 3
*Kederden, teessürden
gözyaşı akıtmak.*

Heçr-i la'lüñle şu deñlü
ağladı meclisde kim
Çan oturdu 'âkıbet câm-ı
şarâbuñ 'aynına

22. **ağlamağ-ıla:-mağ, -ıla**
Gazel 367
Mısra: 7
*Kederden, teessürden
gözyaşı akıtmak.*

Cân gibi mahfî gerekdür
derken oldı râz işi
Ağlamağ-ıla duyurdum râz-ı
'ışk-ı yâri âh

23. **ağlar:-r**
Kaside 1
Mısra: 14
*Kederden, teessürden
gözyaşı akıtmak.*

Gül neşât üzre demâdem dil-
i bülbül pür-gam
Gül-i handân güler ü bülbül-i
nâlân ağlar

24. **ağlayayın:-yayın**
Kaside 1
Mısra: 81
*Kederden, teessürden
gözyaşı akıtmak.*

Gül gibi sen gül ü bülbül gibi
ben ağlayayın

Bülbüle girye güle hande
yaraşur derler

25. **ağlar:-r**
Kaside 3
Mısra: 78
*Kederden, teessürden
gözyaşı akıtmak.*

Fağr ile bir hâlete ergürdi
kim devrân beni
Dost ağlar hâlüme düşmen
bakup handân olur

26. **ağlar:-r**
Kaside 3
Mısra: 78
*Kederden, teessürden
gözyaşı akıtmak.*

Fağr ile bir hâlete ergürdi
kim devrân beni
Dost ağlar hâlüme düşmen
bakup handân olur

27. **ağlasam:-sa, -m**
Kaside 3
Mısra: 7
*Kederden, teessürden
gözyaşı akıtmak.*

Tîr-i gamzeñ yâd edüp yaş
yerine çan ağlasam
Dîdede her kirpigüm bir
la'lden peykân olur

28. **ağlar:-r**
Kaside 4
Mısra: 24
*Kederden, teessürden
gözyaşı akıtmak.*

Nâr-ı kahr-ı dehr bağrın
yağdı yandurdu yağod
Zulmin ağlar ol Kerîmü'ş-
şâna yana yana şem'

29. **ağlamağdur:-mağ, -dur**
Lugaz 6
Mısra: 2
*Kederden, teessürden
gözyaşı akıtmak.*

Ol ne pîr olur ki çamdur
kâmeti
Zârî zârî ağlamağdur 'âdeti

30. **ağlar:-r**
Lugaz 11
 Mısra: 1
Kederden, teessürden
gözyaşı akıtmak.

Ol nedür kim nâle edüp ağlar
 Gözleriniñ yaşı yollar bağlar

31. **ağlar:-r**
Matla 2
 Mısra: 2
Kederden, teessürden
gözyaşı akıtmak.

Göz yaşın şarf eyledükçe
 girye eyler dem-be-dem
 Her kişi hârcından ağlar bir
 'aceb demdür bu dem

32. **ağlamadan:-ma, -dan**
Matla 13
 Mısra: 1
Kederden, teessürden
gözyaşı akıtmak.

Yâd edüp la'l-i lebûñ
 ağlamadan câm-ı şarâb
 Düşdi aq gözine şanmañ
 görinen anda habâb

33. **ağlamadan:-ma, -dan**
Matla 20
 Mısra: 1
Kederden, teessürden
gözyaşı akıtmak.

Ğam-ı dendânuñ-ıla
 ağlamadan ey meh-rû
 Şadefûñ gözine aq düşdi
 degüldür lülû

34. **ağlamağdan:-mağ, -dan**
Matla 64
 Mısra: 1
Kederden, teessürden
gözyaşı akıtmak.

Ağlamağdan gözümüñ üstine
 yaşı geldi
 Şanki bir hâneyi başmağa
 şubaşı geldi

35. **ağlamayam:-ma, -ya, -m**
Muamma 40
 Mısra: 1
Kederden, teessürden
gözyaşı akıtmak.

Ben nece ağlamayam
 kend'özüm
 Görinen dâyim elemdür
 gözüm

36. **ağladup:-dup**
Tesdis 1
 Mısra: 10
Kederden, teessürden
gözyaşı akıtmak.

Güldürür kimini gerçi bu
 fenâ güzârı
 Ağladup kiminüñ eyler gözi
 yaşın cârî

ağlat:-

1. **ağlatduñ:-du, -ñ**
Gazel 239
 Mısra: 3
Birisinin ağlamasına
sebeup olmak, üzmeç,
kederlendirmek.

Yeter ağlatduñ efendi
 demidür
 Dest-i luţfuñla gözüm yaşını
 sil

ağlayı ağlayı:

1. **ağlayı ağlayı:**
Gazel 243
 Mısra: 6
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Ağlaya ağlaya.

Hemdem olalı derd ü ğam-ı
 hecre nem degül
 Çıkdı gözümdeñ ağlayı
 ağlayı dem benüm

ağlayu ağlayu:

1. **ağlayu ağlayu:**
Müseddes 2
 Mısra: 21
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Ağlaya ağlaya.

Ağlayu ağlayu küyuña neçe
 bir varayın
 Boynum egüp karşıña ya
 neçe bir yalvarayın

âğüşına alup:

1. **âğüşına alup:-up**
Gazel 80
 Mısra: 9
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Kucaklamak.

Alup âğüşına raqıtb seni
 Belüñi kuçmasun şağın o
 kem er

ağyâr:

1. **ağyârüñ:-uñ**
Gazel 32
 Mısra: 5
Yabancı II rakip.

Çekdüñ aldum yarı ağyârüñ
 elinden çarb-ı dest
 Şanki şâh-ı 'âlemem aldum o
 kâfirden hârac

2. **ağyâr:**
Gazel 51
 Mısra: 3
Yabancı II rakip.

Dem olur yüzini göremez o
 yârüñ ağyâr
 Söyledür olsañ evet hem-
 dem ü yarı geçinür

3. **ağyâr:**
Gazel 81
 Mısra: 5
Yabancı II rakip.

Yâr içün ağyâr ile cengüm
 hikâyet eylesem
 Seyyid-i Baţtâl Ğazî kışşasın
 ibtâl eder

4. **ağyâr:**
Gazel 107
 Mısra: 1
Yabancı II rakip.

Mismâr-veş kapuñda şancıldı
 kaldı ağyâr
 Ol derde mihladi şan anı
 Hâbîb-i Neccâr

5. **ağyâr-ile:-ile**
Gazel 113

Mısra: 9
Yabancı II rakip.

Yâri ağıyâr-ile gördükçe
‘Azîzî bâğda
Şanuram kim hem-dem
olmuşdur gül-ile hârlar

6. **ağıyâr:**
Gazel 131
Mısra: 1
Yabancı II rakip.

Hem-kağeh olalı ağıyâr ile
sîmîn-berimüz
Oldı hûn-âb ile pür kâse-i
çeşm-i terimüz

7. **ağıyâr:**
Gazel 138
Mısra: 7
Yabancı II rakip.

N’ola yârân gibi görmese
ağıyâr bizi
Çeşm-i ahhâba gül a ‘dâ
gözine hâruz biz

8. **ağıyâra:-a**
Gazel 142
Mısra: 5
Yabancı II rakip.

Ağıyâra gül gibi taçılıp hîç
revâ midur
Hem-pâye-i pelîd ola serv-i
bülendimüz

9. **ağıyâra:-a**
Gazel 158
Mısra: 10
Yabancı II rakip.

Nece çâk-i girîbân etmeyem
ben dest-i gayretle
‘Azîzî mest olup meclisde
yâr ağıyâra şarmaşmış

10. **ağıyâr:**
Gazel 181
Mısra: 3
Yabancı II rakip.

Seg-i kûyî gibi dâyim
bilesince ağıyâr
Âstânında bir it deñlü bize
hürmeti yok

11. **ağıyâra:-a**
Gazel 205
Mısra: 1
Yabancı II rakip.

Ağıyâra uyup ‘azm-i
çemenzâr eder olduñ
Gitdükçe bu ben bülbülüñi
zâr eder olduñ

12. **ağıyâre:-e**
Gazel 224
Mısra: 5
Yabancı II rakip.

Metâ ‘-ı vaşluñı ağıyâre ‘arz
etmezduñ ey meh-rû
Aña ben nağd-i cân ile
hârîdâr olduğum bilseñ

13. **ağıyâre:-e**
Gazel 228
Mısra: 4
Yabancı II rakip.

Hecr-ile cân verüp gehî vaşl-
ile bul hayât
Fâş etme ‘ışk-ı yârûñı ağıyâre
öl diril

14. **ağıyâre:-e**
Gazel 256
Mısra: 3
Yabancı II rakip.

Verürsin ihtimâm ile selâm
yollarda ağıyâre
Niçün ‘ışk eylemezsün
bendeñi gördükçe sulţânım

15. **ağıyâr:**
Gazel 261
Mısra: 3
Yabancı II rakip.

Dün seni ağıyâr ile gördüm
gezerken nâgehân
Cânuma düşdi be-gâyet ey
meh-i tâbân günü

16. **ağıyâr:**
Gazel 340
Mısra: 1
Yabancı II rakip.

Bir görürsin beni ağıyâr ile
ihşânuñda

Eyü yatlu bir imiş pādşehüm
yanuñda

17. **ağıyâr:**
Gazel 350
Mısra: 10
Yabancı II rakip.

Eyleyüp kağ ‘-ı nazar geçmez
idi benden o yâr
Geçmese yâra ‘Azîzî eger
ağıyâr beni

18. **ağıyâr:**
Gazel 361
Mısra: 3
Yabancı II rakip.

Dün seni ağıyâr ile gördüm
gezerken nâgehân
Cânuma düşdi be-gâyet ey
meh-i tâbân günü

19. **ağıyâr:**
Gazel 384
Mısra: 19
Yabancı II rakip.

Hezâr ağıyâr olursa ger
yanuñda
Gönül terk eylemez sen gül-
‘izârî

20. **ağıyâre:-e**
Gazel 390
Mısra: 4
Yabancı II rakip.

Kılıcı baña sitem eyleyici
gayre kerem
Baña cevredici ağıyâre
vefâlar kılıcı

21. **ağıyâre:-e**
Kaside 4
Mısra: 63
Yabancı II rakip.

Sen çerâğ-ı bezm olup
ağıyâre lâyıq mı benüm
Her gece âhum şerârından
felekde yana şem ‘

22. **ağıyâr:**
Kıt’a 10
Mısra: 3
Yabancı II rakip.

Lebûñ aġyār ile ‘ayş
eyleyecek qorqum odur
Duġter-i rez gibi aduñ
çekilür sultānum

23. **aġyār:**

Kıt'a 15

Mısra: 10

Yabancı II rakip.

Qomaz dilde ġubār ammā ki
esrār
Ye anı tuymasun esrāruñ
aġyār

24. **aġyāruñ:-uñ**

Muamma 45

Mısra: 1

Yabancı II rakip.

Alurken destin aġyāruñ
keremle
Helāk etdi beni ol meh
sitemle

aġyār-ı bed-ḥVāha:

1. **aġyār-ı bed-ḥVāha:-a**

Gazel 276

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kötülük isteyen yabancı
II rakip.*

Uyup aġyār-ı bed-ḥVāha o
yār oldı cüdā benden
Dirġā yüz çevürdi ol nigār-ı
bī-vefā benden

aġyār-ı dil-āzār:

1. **aġyār-ı dil-āzār:**

Gazel 205

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gönül inciten yabancı
II rakip.*

Yollarda şatup bende-i
dīrīneñi şāhum
Aġyār-ı dil-āzār ile bāzār
eder olduñ

aġyār-ı keşiş:

1. **aġyār-ı keşiş:**

Gazel 157

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yabancı keşiş.

Ol büt-i İncil-i ḥüsnüñ deyr-i
küyında beni
Gördügince küfri ezber oġur
aġyār-ı keşiş

aġyār-ı toy:

1. **aġyār-ı toy:**

Gazel 173

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Genç, tecrübesiz
yabancı II rakip.*

Tıtulum ‘işkuñda öykünmiş
baña aġyār-ı toy
Bülbül ü tūtiyle andan bir
midür zāġ u kelāġ

aġyār-ı yezid olduğunı:

1. **aġyār-ı yezid olduğunı:-
duġ, -u, -n, -ı**

Gazel 260

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yezid'in düşmanı olmak.

Āh u feryādi ḥüseyniye çıkar
‘uşşākuñ
Görse aġyār-ı Yezid
olduġunı yār-ı Ḥasen

aġz:

1. **aġzı:-ı**

Gazel 21

Mısra: 5

*İnsan ve hayvanlarda
yemeye, seslenmeye mahsus
uzuv.*

Aġzı yārūñ ḥokka-i yāķūtdur
Ḥāl-i ‘anber-bārı anda misk-i
ḥab

2. **aġzıyla:-ı, -yla**

Gazel 72

Mısra: 10

*İnsan ve hayvanlarda
yemeye, seslenmeye mahsus
uzuv.*

Görinen jāle şanmañuz
ġonca
Şunar aġzıyla ‘andelibe
şeker

3. **aġzuñ:-uñ, -ı**

Gazel 119

Mısra: 1

*İnsan ve hayvanlarda
yemeye, seslenmeye mahsus
uzuv.*

Dil kaşuñla aġzuñı yād etse
çeşmüm nemlenür
Ol nemi çeşmümde her kim
görse der bu ġamlanur

4. **aġzuma:-um, -a**

Gazel 126

Mısra: 5

*İnsan ve hayvanlarda
yemeye, seslenmeye mahsus
uzuv.*

Turmasun söġsün aġzuma
la‘lūñ
Ḥükm-i şāh-ı cihān nigīn
iledür

5. **aġzımızda:-ı, -muz, -da**

Gazel 136

Mısra: 6

*İnsan ve hayvanlarda
yemeye, seslenmeye mahsus
uzuv.*

Her cüvānuñ būs-ı la‘lin
almaġa diş bilerüz
Pir olup kalmadı gerçi
aġzımızda dişimüz

6. **aġzımızda:-ımız, -da**

Gazel 142

Mısra: 8

*İnsan ve hayvanlarda
yemeye, seslenmeye mahsus
uzuv.*

ġüftārimuz şekerden olurdu
leziż eger
Tūti-veş aġzımızda lebūñ
olsa kändimüz

7. **ağzı:-ı****Gazel 192**

Mısra: 2

İnsan ve hayvanlarda yemeye, seslenmeye mahsus uzuv.

Giryeden hâli mükedder
bülbul-i nālânlaruñ
Gülmeden ağzı yumulmaz
gonca-i handânlaruñ

8. **ağzuma:-um, -a****Gazel 211**

Mısra: 4

İnsan ve hayvanlarda yemeye, seslenmeye mahsus uzuv.

Hüsrev-i milk-i melâhatsın
kimüñ ne sözi var
La'l-i şîrînuñi verseñ
ağzuma dad eyleseñ

9. **ağzına:-ı, -n, -a****Gazel 256**

Mısra: 7

İnsan ve hayvanlarda yemeye, seslenmeye mahsus uzuv.

Neden bulaşdı kan ağzına ey
kaşı kemānum ya
Gelüp nüş etmediyse tîr-i dil-
düzüñ eger kanum

10. **ağzuñda:-uñ, -da****Gazel 272**

Mısra: 10

İnsan ve hayvanlarda yemeye, seslenmeye mahsus uzuv.

Yok nazîrûñ güzel ögmekde
‘Azîzî göreyin
Dünyede ölme sen ağzuñda
dilüñ çürümesün

11. **ağzından:-ı, -n, -dan****Gazel 296**

Mısra: 4

İnsan ve hayvanlarda yemeye, seslenmeye mahsus uzuv.

Dehân-ı tûfî gibi ‘andelîbe
karşu gülşende

Nebât-ı jâle gitmez gonca-i
handân ağzından

12. **ağzından:-ı, -n, -dan****Gazel 296**

Mısra: 6

İnsan ve hayvanlarda yemeye, seslenmeye mahsus uzuv.

Gören şanur ki âteşler saçar
su‘bân ağzından
Şerer-efşân olup âhum
çekilelden göge mâhum

13. **ağzuma:-um, -a****Gazel 343**

Mısra: 5

İnsan ve hayvanlarda yemeye, seslenmeye mahsus uzuv.

Leb-i mey-günuñi ver
ağzuma ey ‘İsî-dem
Dil-i pejmürdemi derseñ ki
eger cāna gele

14. **ağzı:-ı****Gazel 382**

Mısra: 8

İnsan ve hayvanlarda yemeye, seslenmeye mahsus uzuv.

Meyhoşî mîve midür sâkî
lebüñ kim anı
Bezım ehli yād edince ağzı
dili kamaşdı

15. **ağzı:-ı****Matla 58**

Mısra: 1

İnsan ve hayvanlarda yemeye, seslenmeye mahsus uzuv.

Var mı yok mı ağzı yārüñ
kimse bilmezdi ‘iyân
Hızr-ı hañtı vermese ol
çeşme-i cāndan nişân

16. **ağzına:-ı, -n, -a****Gazel 105**

Mısra: 2

Yaranın görünen dış kısmı.

Almağa derd-i derünümünden
haber
Zahmumuñ ağzına nîzeñ dil
soğar

17. **ağzından:-ı, -n, -dan****Gazel 296**

Mısra: 1

Ağz II dil.

Şu kim güş etmek ister
hikmeti Loğmân ağzından
İşitsün ağzuma sögdüğünü
cānân ağzından

18. **ağzından:-ı, -n, -dan****Gazel 296**

Mısra: 2

Ağz II dil.

Şu kim güş etmek ister
hikmeti Loğmân ağzından
İşitsün ağzuma sögdüğünü
cānân ağzından

19. **ağzından:-ı, -n, -dan****Gazel 296**

Mısra: 10

Ağz II dil.

‘Azîzî güş-ı cāna eyle her
birini bir mengüş
Ne cevher kim çıkar söz
yerine ol han ağzından

20. **ağzından:-ı, -n, -dan****Tarih 21**

Mısra: 19

Ağz II dil.

‘Azîzî bende-i sulţân-ı milk-i
Rümuñ ağzından
Varup Tebrîze târîhin şehe
alındı Şîrvân deñ

ağzı dadın:1. **ağzı dadın:-n****Gazel 270**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Ağzı tadı.

Unutdurmağ-içün Şîrînuñ
adın
Felek Ferhâda verdi ağzı
dadın

ağızı egrisi:1. **ağızı egrisi:-si****Kaside 5**

Mısra: 69

Kelime Tipi: -

Kötü söz söyleyen.

Cihānda Cin Hüseynüñ gerçi
ağızı egrisi çokdur
Velî yok 'aşıkı bizden yeg ol
yār-ı perîşānuñ

ağızımuza almazuz:1. **ağızımuza almazuz:-imuz,**
-a, -maz, -uz**Gazel 131**

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Deyim***Sözünü etmek, anmak,
dile getirmek.*

Almazuz ağızımuza nāmını
şehd ü şekerüñ
Dilimüzde var iken vaşf-ı
leb-i dilberimüz

ağızına koyup:1. **ağızına koyup:-up****Gazel 217**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Parmağını ağızına
koymak II şaşırarak.*

Zahm-ı sīnem görüp ey kaşı
kemān zıh-gürüñ
Kaldı hayrān koyup ağızına
benān-ı tūruñ

ağızından düşürmez oldu:1. **ağızından düşürmez**
oldı:-dı**Gazel 296**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ağızından düşürmemek
II daima içmek, kullanmak
bağlamında.*

Leb-i mey-gūnuña sākī
mūşābihdür deyü bir dem

Düşürmez oldu cām-ı bādeyi
rindān ağızından

ağızını açup:1. **ağızını açup:-ı, -n, -ı-up****Gazel 26**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ağızını açmak (devatın
ağızını, kapağını açmak
bağlamında).*

Göricek hatt-ı gubār-ı la'lüñi
Kaldı hayrān ağızını açup
devāt

2. **ağızını açup:-up****Müseddes 1**

Mısra: 28

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Bir şeyin ağızını açmak
(sedefin ağızını açması
bağlamında.).*

Münşe'āt u şî'r-i dūr-bāruñ
gören ehl-i maqāl
Ağızını açup şadef gibi olur
hayrān u lāl

ağızınuñ şuyı akar:1. **ağızınuñ şuyı akar:-ar****Gazel 109**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Deyim***Ağızından su damlaları
akmak II çok beğenip
istemek, imrenmek.*

Yaş degüldür dökülen
gördükçe la'lüñ mīvesin
Çeşmümüñ imrendüğünden
ağızınuñ şuyı akar

ağızınuñ kurusun:1. **ağızınuñ kurusun:****Gazel 192**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ağızın kurusun
bağlamında beddua.*

Būs edüp la'lin ışırmışsın
niğārı ey raqīb
Kurusun ağızınuñ dökülsün
göreyin dendānlaruñ

āh:1. **āhum:-um****Gazel 7**

Mısra: 4

*Derinden bir soluk
verme eylemi ile birlikte
pişmanlık, beğenmeme,
yakınma gibi duyguları ifade
eden kök; acı ünlemi; âşığın
aşk ateşiyle gönlünden çıkan
duman. Dert, keder, hüzüñ
gibi ruh hâllerine delâlet
eder.*

Bilmezem taşdan mı
āhenden midür qalbüñ sentüñ
Etmez āhum āteşi ey seng-dil
te 'şîr āña

2. **āh:****Gazel 19**

Mısra: 9

*Derinden bir soluk
verme eylemi ile birlikte
pişmanlık, beğenmeme,
yakınma gibi duyguları ifade
eden kök; acı ünlemi; âşığın
aşk ateşiyle gönlünden çıkan
duman. Dert, keder, hüzüñ
gibi ruh hâllerine delâlet
eder.*

Ol yolında öldüğüm yārüñ
'Azîzî şimdi āh
Cān verüp kuyında kimler
hāksār oldu 'aceb

3. **āhum:-um****Gazel 25**

Mısra: 7

*Derinden bir soluk
verme eylemi ile birlikte
pişmanlık, beğenmeme,
yakınma gibi duyguları ifade
eden kök; acı ünlemi; âşığın
aşk ateşiyle gönlünden çıkan
duman. Dert, keder, hüzüñ
gibi ruh hâllerine delâlet
eder.*

Toğunur çarhuña şaşın āhum
Baña cevır etme ey felek kat
kat

4. **āhum:-um**

Gazel 38

Mısra: 9

*Derinden bir soluk
verme eylemi ile birlikte
pişmanlık, beğenmeme,
yakınma gibi duyguları ifade
eden kök; acı ünlemi; âşığın
aşk ateşiyle gönlünden çıkan
duman. Dert, keder, hüznün
gibi ruh hâllerine delâlet
eder.*

Āhum şu ‘ā’ıdır ki gezer
sürh-i bâde-veş
Şanma ‘Azizî gökde görinen
sehâb-ı sürh

5. **āh:**

Gazel 50

Mısra: 12

*Derinden bir soluk
verme eylemi ile birlikte
pişmanlık, beğenmeme,
yakınma gibi duyguları ifade
eden kök; acı ünlemi; âşığın
aşk ateşiyle gönlünden çıkan
duman. Dert, keder, hüznün
gibi ruh hâllerine delâlet
eder.*

Mihr ü mehdür şanmañuz
derd ile bir āh eyleyüp
Çıkdı ol āh ile yerden göge
bir iki şerār

6. **āhumuñ:-um, -uñ**

Gazel 85

Mısra: 4

*Derinden bir soluk
verme eylemi ile birlikte
pişmanlık, beğenmeme,
yakınma gibi duyguları ifade
eden kök; acı ünlemi; âşığın
aşk ateşiyle gönlünden çıkan
duman. Dert, keder, hüznün
gibi ruh hâllerine delâlet
eder.*

Metā’-ı mihrine dil müşterî
olaldan ol māhuñ
Olupdur atlas-ı çarha şerārı
āhumuñ Ülker

7. **āh:**

Gazel 102

Mısra: 3

*Derinden bir soluk
verme eylemi ile birlikte
pişmanlık, beğenmeme,
yakınma gibi duyguları ifade
eden kök; acı ünlemi; âşığın
aşk ateşiyle gönlünden çıkan
duman. Dert, keder, hüznün
gibi ruh hâllerine delâlet
eder.*

Müje tıgını çeküp dil kıomadı
dilmedük āh
Ne ‘aceb āfet imiş gamze-i
bed-ñüy-ı nigār

8. **āhum:-um**

Gazel 104

Mısra: 7

*Derinden bir soluk
verme eylemi ile birlikte
pişmanlık, beğenmeme,
yakınma gibi duyguları ifade
eden kök; acı ünlemi; âşığın
aşk ateşiyle gönlünden çıkan
duman. Dert, keder, hüznün
gibi ruh hâllerine delâlet
eder.*

Āftābuñ çarhuña āhum nece
toğunmasun
Kim o māha her seher mihrin
‘iyān eyler yürür

9. **āhum:-um**

Gazel 108

Mısra: 4

*Derinden bir soluk
verme eylemi ile birlikte
pişmanlık, beğenmeme,
yakınma gibi duyguları ifade
eden kök; acı ünlemi; âşığın
aşk ateşiyle gönlünden çıkan
duman. Dert, keder, hüznün
gibi ruh hâllerine delâlet
eder.*

O māhuñ kebkebi keşşine
beñzer deyü her gece
Çıkup āhum şerārı āsmānuñ
kevkebin oñşar

10. **āhum:-um**

Gazel 117

Mısra: 8

Derinden bir soluk

*verme eylemi ile birlikte
pişmanlık, beğenmeme,
yakınma gibi duyguları ifade
eden kök; acı ünlemi; âşığın
aşk ateşiyle gönlünden çıkan
duman. Dert, keder, hüznün
gibi ruh hâllerine delâlet
eder.*

Şerer saçup çekilür göge
ejdehā-kirdār
Zemīn-i sīneden āhum ki
yana yana çıkar

11. **āhumdan:-um, -dan**

Gazel 128

Mısra: 9

*Derinden bir soluk
verme eylemi ile birlikte
pişmanlık, beğenmeme,
yakınma gibi duyguları ifade
eden kök; acı ünlemi; âşığın
aşk ateşiyle gönlünden çıkan
duman. Dert, keder, hüznün
gibi ruh hâllerine delâlet
eder.*

Dūd-ı āhı ‘āşikuñ bir nār-ı
süzān kendidür
Eyle āhumdan hāzer kim
‘ālemi ihrāk eder

12. **āhum:-um**

Gazel 139

Mısra: 7

*Derinden bir soluk
verme eylemi ile birlikte
pişmanlık, beğenmeme,
yakınma gibi duyguları ifade
eden kök; acı ünlemi; âşığın
aşk ateşiyle gönlünden çıkan
duman. Dert, keder, hüznün
gibi ruh hâllerine delâlet
eder.*

Ol mehi bulmak için yeri vü
gögi aramaz
Gün mi vardur ki yaşum
seyli vü āhum dūdı

13. **āh:**

Gazel 140

Mısra: 7

*Derinden bir soluk
verme eylemi ile birlikte
pişmanlık, beğenmeme,
yakınma gibi duyguları ifade
eden kök; acı ünlemi; âşığın*

aşk ateşiyle gönlünden çıkan duman. Dert, keder, hüznün gibi ruh hâllerine delâlet eder.

Ḳadd-i ḥamīdedür bizüm
elde kemānımız
Âh oklarını atmağa meydân-ı
‘ışkda

14. **âh:**

Gazel 145

Mısra: 9

Derinden bir soluk verme eylemi ile birlikte pişmanlık, beğenmeme, yakınma gibi duyguları ifade eden kök; acı ünlemi; âşığın aşk ateşiyle gönlünden çıkan duman. Dert, keder, hüznün gibi ruh hâllerine delâlet eder.

Neylediyse eyledi yâr-ile
kesdi aramız
Âh elinden fîğ-i hicrânun
‘Azîzî âh kim

15. **âhum:-um**

Gazel 156

Mısra: 3

Derinden bir soluk verme eylemi ile birlikte pişmanlık, beğenmeme, yakınma gibi duyguları ifade eden kök; acı ünlemi; âşığın aşk ateşiyle gönlünden çıkan duman. Dert, keder, hüznün gibi ruh hâllerine delâlet eder.

Kimisi âftâb olmuş kimisi
mâh-tâb olmuş
Ruḥun mihriyle eflâke çıkan
âhum şerârınun

16. **âh:**

Gazel 157

Mısra: 13

Derinden bir soluk verme eylemi ile birlikte pişmanlık, beğenmeme, yakınma gibi duyguları ifade eden kök; acı ünlemi; âşığın aşk ateşiyle gönlünden çıkan duman. Dert, keder, hüznün gibi ruh hâllerine delâlet eder.

Gam ocağında beni çekdi
çevürdi hemçü şiş
Âh elinden çarḥ-ı bîdâduñ
‘Azîzî âh kim

17. **âh:**

Gazel 183

Mısra: 5

Derinden bir soluk verme eylemi ile birlikte pişmanlık, beğenmeme, yakınma gibi duyguları ifade eden kök; acı ünlemi; âşığın aşk ateşiyle gönlünden çıkan duman. Dert, keder, hüznün gibi ruh hâllerine delâlet eder.

Ḳıldı ben üftâdeyi ḥâk ile
yeksân ayrılık
Sâye-i ḳaddün degüldür
görinen yolunda âh

18. **âhum:-um**

Gazel 190

Mısra: 7

Derinden bir soluk verme eylemi ile birlikte pişmanlık, beğenmeme, yakınma gibi duyguları ifade eden kök; acı ünlemi; âşığın aşk ateşiyle gönlünden çıkan duman. Dert, keder, hüznün gibi ruh hâllerine delâlet eder.

Dedi kim yok mıdur elden
hicâbuñ
Dedüm fâş etdi sırr-ı ‘ışkuñ
âhum

19. **âh:**

Gazel 209

Mısra: 5

Derinden bir soluk verme eylemi ile birlikte pişmanlık, beğenmeme, yakınma gibi duyguları ifade eden kök; acı ünlemi; âşığın aşk ateşiyle gönlünden çıkan duman. Dert, keder, hüznün gibi ruh hâllerine delâlet eder.

İt gibi a‘dâyı bir bir seng-sâr
etsen gerek
Furşat el verür ise âh küy-ı
dilberde bugün

20. **âh:**

Gazel 211

Mısra: 8

Derinden bir soluk verme eylemi ile birlikte pişmanlık, beğenmeme, yakınma gibi duyguları ifade eden kök; acı ünlemi; âşığın aşk ateşiyle gönlünden çıkan duman. Dert, keder, hüznün gibi ruh hâllerine delâlet eder.

Cevr-i dil-dâr ile kendümden
osandum vaktidür
Cismümi ḥırmen gibi ey âh
berbâd eyleseñ

21. **âh:**

Gazel 236

Mısra: 6

Derinden bir soluk verme eylemi ile birlikte pişmanlık, beğenmeme, yakınma gibi duyguları ifade eden kök; acı ünlemi; âşığın aşk ateşiyle gönlünden çıkan duman. Dert, keder, hüznün gibi ruh hâllerine delâlet eder.

Ḳaddümi derd ü belâ çengine
evtâr eyleyüp
Ney gibi her dem işüm âh ile
efğân etmegil

22. **âhum:-um**

Gazel 243

Mısra: 3

Derinden bir soluk verme eylemi ile birlikte pişmanlık, beğenmeme, yakınma gibi duyguları ifade eden kök; acı ünlemi; âşığın aşk ateşiyle gönlünden çıkan duman. Dert, keder, hüznün gibi ruh hâllerine delâlet eder.

Âhum odıyla dâmen-i
cismüm yaḳam benüm
Ḳaldı alınmadı ḡam elinden
yaḳam benüm

23. **âhum:-um**

Gazel 243

Mısra: 8

Derinden bir soluk verme eylemi ile birlikte pişmanlık, beğenmeme, yakınma gibi duyguları ifade eden kök; acı ünlemi; âşığın aşk ateşiyle gönlünden çıkan duman. Dert, keder, hüznün gibi ruh hâllerine delâlet eder.

Ġam ellerine ‘azm edicek şāh-ı ‘ışk olup
Āhum duĥānı çekdi öñümce
‘alem benüm

24. **āh:**

Gazel 258

Mısra: 5

Derinden bir soluk verme eylemi ile birlikte pişmanlık, beğenmeme, yakınma gibi duyguları ifade eden kök; acı ünlemi; âşığın aşk ateşiyle gönlünden çıkan duman. Dert, keder, hüznün gibi ruh hâllerine delâlet eder.

Ben anı baña haşre degin yār
ola şandum
Terk etdi beni mihr ü
maĥabbet öliceğ āh

25. **āh:**

Gazel 259

Mısra: 10

Derinden bir soluk verme eylemi ile birlikte pişmanlık, beğenmeme, yakınma gibi duyguları ifade eden kök; acı ünlemi; âşığın aşk ateşiyle gönlünden çıkan duman. Dert, keder, hüznün gibi ruh hâllerine delâlet eder.

Devr-i hüsnuñde ‘Azizī
kuluñuñ lāyık mı
Rüz u şeb kārı ola āh benüm
sulţānum

26. **āh:**

Gazel 280

Mısra: 3

Derinden bir soluk verme eylemi ile birlikte pişmanlık, beğenmeme, yakınma gibi duyguları ifade

eden kök; acı ünlemi; âşığın aşk ateşiyle gönlünden çıkan duman. Dert, keder, hüznün gibi ruh hâllerine delâlet eder.

Felek-i merd-küşüñ yüzi
gözi gerd olsun
Şöyle bāda vereyin ĥāk-i
tenüm āh ile kim

27. **āhumla:-um, -la**

Gazel 284

Mısra: 5

Derinden bir soluk verme eylemi ile birlikte pişmanlık, beğenmeme, yakınma gibi duyguları ifade eden kök; acı ünlemi; âşığın aşk ateşiyle gönlünden çıkan duman. Dert, keder, hüznün gibi ruh hâllerine delâlet eder.

Şanasın āteş-i ‘ışkuñ şereri
oldum ben
Çıkar āhumla göge süz-ı
dilüm pāreleri

28. **āhum:-um**

Gazel 296

Mısra: 5

Derinden bir soluk verme eylemi ile birlikte pişmanlık, beğenmeme, yakınma gibi duyguları ifade eden kök; acı ünlemi; âşığın aşk ateşiyle gönlünden çıkan duman. Dert, keder, hüznün gibi ruh hâllerine delâlet eder.

Gören şanur ki āteşler şaçar
su ‘bān ağzından
Şerer-efşān olup āhum
çekilelden göge māhum

29. **āhum:-um**

Gazel 309

Mısra: 2

Derinden bir soluk verme eylemi ile birlikte pişmanlık, beğenmeme, yakınma gibi duyguları ifade eden kök; acı ünlemi; âşığın aşk ateşiyle gönlünden çıkan duman. Dert, keder, hüznün

gibi ruh hâllerine delâlet eder.

Zülfî hümāsı ol mehūñ
olduğça ĥātıra
Āhum ‘uqābı hem-per olur
nesr-i tayıre

30. **āhum:-um**

Gazel 319

Mısra: 9

Derinden bir soluk verme eylemi ile birlikte pişmanlık, beğenmeme, yakınma gibi duyguları ifade eden kök; acı ünlemi; âşığın aşk ateşiyle gönlünden çıkan duman. Dert, keder, hüznün gibi ruh hâllerine delâlet eder.

Başını alup oldu revān çarĥ-ı
berīne
Hecrinde ‘Azizī o mehūñ
dün gece āhum

31. **āhumla:-um, -la**

Gazel 325

Mısra: 9

Derinden bir soluk verme eylemi ile birlikte pişmanlık, beğenmeme, yakınma gibi duyguları ifade eden kök; acı ünlemi; âşığın aşk ateşiyle gönlünden çıkan duman. Dert, keder, hüznün gibi ruh hâllerine delâlet eder.

Vereyin yerleri vü gökleri
cümle bāda
Biri birine urup tağı taşı
āhumla

32. **āhum:-um**

Gazel 351

Mısra: 7

Derinden bir soluk verme eylemi ile birlikte pişmanlık, beğenmeme, yakınma gibi duyguları ifade eden kök; acı ünlemi; âşığın aşk ateşiyle gönlünden çıkan duman. Dert, keder, hüznün gibi ruh hâllerine delâlet eder.

Çekildi göklere bir ejder-i
âteş-feşân oldu
Ğam-ı zencîr-i zülfünle
şerer-âlûd olup âhum

33. **âhum:-um**

Gazel 364

Mısra: 5

*Derinden bir soluk
verme eylemi ile birlikte
pişmanlık, beğenmeme,
yakınma gibi duyguları ifade
eden kök; acı ünlemi; âşığın
aşk ateşiyle gönlünden çıkan
duman. Dert, keder, hüznün
gibi ruh hâllerine delâlet
eder.*

Oldı pür âteş ile kâh-ı
sipihrûn bâmı
Şol kadar çıkdı göge kim
gece âhum şereri

34. **âhumla:-um, -la**

Gazel 364

Mısra: 2

*Derinden bir soluk
verme eylemi ile birlikte
pişmanlık, beğenmeme,
yakınma gibi duyguları ifade
eden kök; acı ünlemi; âşığın
aşk ateşiyle gönlünden çıkan
duman. Dert, keder, hüznün
gibi ruh hâllerine delâlet
eder.*

Erdi seyr-i şeb-i deycür-ı
hâtuñ eyyâmı
Geldi âhumla gece
şohbetinüñ hengâmı

35. **âh:**

Gazel 367

Mısra: 7

*Derinden bir soluk
verme eylemi ile birlikte
pişmanlık, beğenmeme,
yakınma gibi duyguları ifade
eden kök; acı ünlemi; âşığın
aşk ateşiyle gönlünden çıkan
duman. Dert, keder, hüznün
gibi ruh hâllerine delâlet
eder.*

Cân gibi mahfî gerekdür
derken oldı râz işi
Ağlamağ-ıla duyurdum râz-ı
'ışk-ı yâri âh

36. **âhum:-um**

Gazel 373

Mısra: 2

*Derinden bir soluk
verme eylemi ile birlikte
pişmanlık, beğenmeme,
yakınma gibi duyguları ifade
eden kök; acı ünlemi; âşığın
aşk ateşiyle gönlünden çıkan
duman. Dert, keder, hüznün
gibi ruh hâllerine delâlet
eder.*

Hattı ki gelüp 'arız-ı cânâna
tolaşdı
Âhum dütüni mihr-i
dirahşâna tolaşdı

37. **âhum:-um**

Gazel 384

Mısra: 10

*Derinden bir soluk
verme eylemi ile birlikte
pişmanlık, beğenmeme,
yakınma gibi duyguları ifade
eden kök; acı ünlemi; âşığın
aşk ateşiyle gönlünden çıkan
duman. Dert, keder, hüznün
gibi ruh hâllerine delâlet
eder.*

Degül encüm şeb-i hecründe
mâhum
Çıkupdur göklere âhum
şerârı

38. **âhum:-um**

Gazel 384

Mısra: 16

*Derinden bir soluk
verme eylemi ile birlikte
pişmanlık, beğenmeme,
yakınma gibi duyguları ifade
eden kök; acı ünlemi; âşığın
aşk ateşiyle gönlünden çıkan
duman. Dert, keder, hüznün
gibi ruh hâllerine delâlet
eder.*

N'ola bārân-ı eşki aqşa ebrüñ
Girüpdür gözine âhum
buğârı

39. **âhı:-ı**

Kaside 1

Mısra: 28

Derinden bir soluk

*verme eylemi ile birlikte
pişmanlık, beğenmeme,
yakınma gibi duyguları ifade
eden kök; acı ünlemi; âşığın
aşk ateşiyle gönlünden çıkan
duman. Dert, keder, hüznün
gibi ruh hâllerine delâlet
eder.*

Gül-i beyzâ-yı çemen
bülbüle bir külçe-i sîm
Güle âhı şereri bülbüli
gülzâruñ zer

40. **âhum:-um**

Kaside 4

Mısra: 64

*Derinden bir soluk
verme eylemi ile birlikte
pişmanlık, beğenmeme,
yakınma gibi duyguları ifade
eden kök; acı ünlemi; âşığın
aşk ateşiyle gönlünden çıkan
duman. Dert, keder, hüznün
gibi ruh hâllerine delâlet
eder.*

Sen çerâğ-ı bezm olup
ağyâre lâyıq mı benüm
Her gece âhum şerârından
felekde yana şem'

41. **âhum:-um**

Matla 28

Mısra: 1

*Derinden bir soluk
verme eylemi ile birlikte
pişmanlık, beğenmeme,
yakınma gibi duyguları ifade
eden kök; acı ünlemi; âşığın
aşk ateşiyle gönlünden çıkan
duman. Dert, keder, hüznün
gibi ruh hâllerine delâlet
eder.*

Âhum şererleri çıkar eflâke
muttaşıl
Yaşum güherleri dökülür
hâke muttaşıl

42. **âhum:-um**

Matla 50

Mısra: 1

*Derinden bir soluk
verme eylemi ile birlikte
pişmanlık, beğenmeme,
yakınma gibi duyguları ifade
eden kök; acı ünlemi; âşığın*

aşk ateşiyle gönlünden çıkan duman. Dert, keder, hüznün gibi ruh hâllerine delâlet eder.

Âhum şadâsı gûşına girse
baña söger
Beñzer hasûd ol sege kim
yanıkuya ürer

43. **âhumla:-um, -la**

Matla 56

Mısra: 1

Derinden bir soluk verme eylemi ile birlikte pişmanlık, beğenmeme, yakınma gibi duyguları ifade eden kök; acı ünlemi; âşığın aşk ateşiyle gönlünden çıkan duman. Dert, keder, hüznün gibi ruh hâllerine delâlet eder.

Aldum âhumla belâ milkini
ser-bâzam ben
Kılıc-ıla dirilür merd-i ser-
efrazam ben

44. **âh:**

Matla 61

Mısra: 1

Derinden bir soluk verme eylemi ile birlikte pişmanlık, beğenmeme, yakınma gibi duyguları ifade eden kök; acı ünlemi; âşığın aşk ateşiyle gönlünden çıkan duman. Dert, keder, hüznün gibi ruh hâllerine delâlet eder.

Yıka bu 'âlemi yağa felegün
küngüresin
Şeb-i hecründe yaşum âh ile
bir gün göresin

45. **âhı:-ı**

Muamma 2

Mısra: 2

Derinden bir soluk verme eylemi ile birlikte pişmanlık, beğenmeme, yakınma gibi duyguları ifade eden kök; acı ünlemi; âşığın aşk ateşiyle gönlünden çıkan duman. Dert, keder, hüznün gibi ruh hâllerine delâlet eder.

Hayâl-i kıdd-i yâre kim
gözüm üzre mekân etdüm
Şehâba ergürüp âhı yaşum
bañr-i revân etdüm

46. **âh:**

Muamma 30

Mısra: 1

Derinden bir soluk verme eylemi ile birlikte pişmanlık, beğenmeme, yakınma gibi duyguları ifade eden kök; acı ünlemi; âşığın aşk ateşiyle gönlünden çıkan duman. Dert, keder, hüznün gibi ruh hâllerine delâlet eder.

Olur bî-ħad 'alev ey dil
hüveydâ
Derünümün ki ola âh peydâ

47. **âhum:-um**

Muamma 42

Mısra: 1

Derinden bir soluk verme eylemi ile birlikte pişmanlık, beğenmeme, yakınma gibi duyguları ifade eden kök; acı ünlemi; âşığın aşk ateşiyle gönlünden çıkan duman. Dert, keder, hüznün gibi ruh hâllerine delâlet eder.

Baña cevr etmesün gün
yüzlü mâhum
Eger derse göge ermesün
âhum

48. **âhumdan:-um, -dan**

Tesdis 3

Mısra: 10

Derinden bir soluk verme eylemi ile birlikte pişmanlık, beğenmeme, yakınma gibi duyguları ifade eden kök; acı ünlemi; âşığın aşk ateşiyle gönlünden çıkan duman. Dert, keder, hüznün gibi ruh hâllerine delâlet eder.

Tâb-ı miñnet yüregüm yağını
turmaz eridür
Yağsam âhumdan eger
başuma odlar yeridür

49. **âhı:-ı**

Gazel 116

Mısra: 7

Feryad II Beddua.

Ke zulmi ey kaşı yâ yoħsa
âhı mazlûmuñ
Mişâl-i tîr-i du'â 'arş-ı
Müste'âne çıkar

50. **âh:**

Gazel 176

Mısra: 19

Ne yazık ki.

Kıldı pervâne dili dîvâne âh
Ey 'Azîzî ol ruħ-ı rengîn-
çerâğ

51. **âh:**

Gazel 268

Mısra: 7

Ne yazık ki.

Fitneler peydâ olurmuş olıcak
âhîr zamân
Hağ belürdi erişüp pâyâna
devr-i hüsnuñ âh

âh be zâlim:

1. **âh be zâlim:**

Tarih 14

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ah be zalim II ebced hesabıyla H. 984 tarihini veren söz grubu.

Yine şahne olıcak ol zulüm-
kâr

Đediler târîhini âh be zâlim

âh ederek:

1. **âh ederek:-erek**

Gazel 114

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ah etmek: Acı ile içini çekmek. İlenmek.

Đem-Â-dem âh ederek
oğusun anı 'âlem
'Azîzî ol mehe bir şî'r-i
'âşikâne çıkar

āh edersin:

1. **āh edersin:**-er, -sin
Gazel 134
 Mısra: 5
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Acı ile içini çekmek;
 inlemek, feryat etmek. .*

Añup her gün o māhı āh
 edersin ey gönül aydur
 Yağup ol āh-ı pür-sūzuñ seni
 bir gün helāk etmez

āh edüp:

1. **āh edüp:**-üp
Gazel 135
 Mısra: 7
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ah etmek:Acı ile içini
 çekmek. İlenmek.*

‘İşkuñda āh edüp dögeyin
 sine taıblını
 Olmaz çü şāh olan kişi tūğ u
 naķāresüz

āh etdi:

1. **āh etdi:**-di
Matla 74
 Mısra: 1
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ah etmek, inlemek.

Görüp āh etdi deyü tırūñ ile
 zihgırūñ
 Bulsa dilim dilim eylerdi
 dilim şemşırūñ

āh etdüm:

1. **āh etdüm:**-dü, -m
Gazel 158
 Mısra: 5
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ah etmek, inlemek.

Haı u haddūñ gamıyla dün
 bir āh etdüm ki ağzumdan
 Dütünler oldı peydā pāre
 pāre nāra şarmaşmış

āh etmegi:

1. **āh etmegi:**-meg, -i
Gazel 336
 Mısra: 3
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Feryat ermek, inlemek.

Derd ile āh etmegi elden
 kıomaz ‘işkuñla dil
 Her ne deñlü ĥaste-ĥāl olsa
 mecālī olmasa

āh etmiş:

1. **āh etmiş:**-miş
Gazel 155
 Mısra: 13
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ah etmek, inlemek.

Dün ‘Azīzī görüp ol māhı bir
 āh etmiş kim
 Tır-i āhı siper-i çarĥ-ı dü-
 tādan geçmiş

āh etsem:

1. **āh etsem:**-se, -m
Gazel 69
 Mısra: 15
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ah etmek, inlemek.

‘Azīzī her ne dem zülfın
 añup āh etsem ol māhuñ
 Duĥān-ı āhumı gören şanur
 başumda perçemdür

āh eylegil:

1. **āh eylegil:**-gil
Gazel 69
 Mısra: 13
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Feryat etmek.

Gönül āh eylegil hecrinde
 yārūñ diñmeyüp bir dem
 Gözüm kıan ağla ĥurma yaş
 yerine bu da bir demdür

āh eylemeden:

1. **āh eylemeden:**-me, -den

Tesdis 3

Mısra: 34

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Feryat etmek.

Zulmet-i ĥamda kıomak beni
 māhum neyiki
 Her gün āh eylemeden ĥayrı
 günāhum neyiki

āh eylemeyem:

1. **āh eylemeyem:**-me, -y, -em

Gazel 187

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ah etmek.

Nece āh eylemeyem derd ile
 cānānum yok
 Nece kıan ağlamayam bir
 gül-i ĥandānum yok

āh eyleyüp:

1. **āh eyleyüp:**-y, -üp

Gazel 50

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ah etmek.

Mihr ü mehdür şanmañuz
 derd ile bir āh eyleyüp
 Çıkdı ol āh ile yerden göge
 bir iki şerār

āh ile vāhuñ:

1. **āh ile vāhuñ:**-uñ

Gazel 306

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sızlanma, dert yanma.

Maĥbes-i ĥamdan ĥalās
 olmak diler beñzer gönül
 Destine almış kemendin āh
 ile vāhuñ yine

āh ile zāruñ:

1. **āh ile zāruñ:-uñ****Gazel 303**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ah u zar, ağlayıp inleme.*

‘Azīzī ol gülün güşına ermez
āh ile zāruñ
Gerekse gülşen-i kūyında
feryād-ı hezār eyle

āh kim:1. **āh kim:****Gazel 10**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ne yazık ki.*

Nāfe-veş hūn oldu bağrum
guşsa-yile āh kim
Düşeliden ben o zūlfī müşk-
bārumdan cüdā

2. **āh kim:****Gazel 50**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ne yazık ki.*

Āh kim yanında biñ hār-ı
belā peydā olur
Her ne yerde kim kıpar bir
hoş nihāl-i gül-‘izār

3. **āh kim:****Gazel 145**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ne yazık ki.*

Zahm-ı hecr-i yārdan
kırtulmağa yok çāremüz
Āh kim kaldı oñulmadı
yürekde yaramuz

4. **āh kim:****Gazel 145**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ne yazık ki.*

Neylediyse eyledi yār-ile
kesdi aramuz
Āh elinden tığ-i hicrānuñ
‘Azīzī āh kim

5. **āh kim:****Gazel 145**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ne yazık ki.*

Neylediyse eyledi yār-ile
kesdi aramuz
Āh elinden tığ-i hicrānuñ
‘Azīzī āh kim

6. **āh kim:****Gazel 157**

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ne yazık ki.*

Ġam ocağında beni çekdi
çevürdi hemçü şiş
Āh elinden çarh-ı bīdāduñ
‘Azīzī āh kim

7. **āh kim:****Gazel 157**

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ne yazık ki.*

Ġam ocağında beni çekdi
çevürdi hemçü şiş
Āh elinden çarh-ı bīdāduñ
‘Azīzī āh kim

8. **āh kim:****Gazel 324**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ne yazık ki.*

Baş koşaldan zūlfine yārūñ
‘Azīzī āh kim
Cān u dil murğı giriftār oldu
miñnet dāmına

āh u efgān olmasun:1. **āh u efgān olmasun:-ma, -sun****Tesdis 2**

Mısra: 28

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ağlamak, inlemek, feryat etmek, sızlanmak.*

Yā nece sünbül gibi hālüm
perīşān olmasun
Yā nece kārüm ‘Azīzī āh u
efgān olmasun

āh u efgānum:1. **āh u efgānum:-um****Gazel 365**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ağlama ve inleme.*

Mülk-i ‘ışkuñ pādşāhiyam
sipāh-ı eşk ile
‘Ālem-i tutsa ‘aceb mi āh u
efgānum gibi

āh u feryād edersem:1. **āh u feryād edersem:-er, -se, -m****Tesdis 1**

Mısra: 19

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ah ve feryat etme, inleme, bağırıp çağırma.*

Künc-i miñnetde edersem
n’ola āh u feryād
Erişüp kaşr-ı vişāle dil ü cān
olmadı şād

āh u feryādi:1. **āh u feryādi:-ı****Gazel 260**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ağlama, inleme, feryat etme.*

Āh u feryādi hüseyñye çıkar
‘uşşākuñ
Görse ağyār-ı Yezīd
olduğunu yār-ı Hāsen

āh u fiğān etmek:

1. **āh u fiğān etmek:-mek****Gazel 222**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ah ve fiğan etme.*

‘Azizî gülşen-i küyında ol
serv-i gül-endāmuñ
Şaña mı ıaldı bülbül-veş
varup āh u fiğān etmek

āh u fiğān etse:1. **āh u fiğān etse:-se****Muamma 39**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ah ve fiğan etme.*

Ġam-ı zülfeyni işüm āh u
fiğān etse n’ola
Mihri ni ol iki māh içre ‘iyān
etse n’ola

āh u fiğān eyle:1. **āh u fiğān eyle:****Muamma 10**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ağlayıp inlemek.*

Yār işidüp rahm ede şāyed
saña
Āh u fiğān eyle peyāpey de
lā

āh u fiğān eylemeden:1. **āh u fiğān eylemeden:-***me, -den***Gazel 65**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ağlayıp inlemek.*

Vāz gel āh u fiğān
eylemeden ey bülbül
Şanma kim āh u fiğānuñ gül-
i ter güş eyler

āh u fiğān eyler:1. **āh u fiğān eyler:-r****Gazel 104**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ağlayıp inlemek.*

Ṭıfl-ı dil hāl in şorarsañ
hasretinden la ‘lūññ
Mehd-i ğamda ṭurmayup āh
u fiğān eyler yürür

āh u fiğāndandır:1. **āh u fiğāndandır:-dan, -**
*dur***Gazel 112**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ağlayıp inlemek.*

Maħalleñ ehlinüñ incinmesi
ey meh baña beñzer
Varup küyuñda her şeb
etdüğüm āh u fiğāndandır

āh u fiğānı:1. **āh u fiğānı:-ı****Gazel 232**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ağlayıp inlemek.*

Dilā demdür yine āh u fiğānı
ṭurma peydā kıl
Belā-yı ‘ışka düş olduğumı
ħalka hüveydā kıl

āh u fiğānımız:1. **āh u fiğānımız:-ımız****Gazel 140**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ağlayıp inlemek.*

Hecrinde ol mehñ yine dün
gece ra ‘d-vār
Şaldı cihānda velvele āh u
fiğānımız

āh u fiğānuñ:1. **āh u fiğānuñ:-uñ****Gazel 65**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ağlayıp inlemek.*

Vāz gel āh u fiğān
eylemeden ey bülbül
Şanma kim āh u fiğānuñ gül-
i ter güş eyler

āh u nāle:1. **āh u nāle:****Gazel 193**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ah etme ve inleme.*

Burc-ı cefāyı menzil edindi o
māh çün
Ey āh u nāle siz de reh-i
āsmān ṭutuñ

āh u nāle-i şeb-giri:1. **āh u nāle-i şeb-giri:-i****Gazel 363**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Geceyi kaplayan inleme
ve ah.*

Gece küyuñda yaturken
‘aceb ne gördi ‘aşıklar
Ki āh u nāle-i şeb-giri bām-ı
çarħa ergürdi

āh u nāleler etsek:1. **āh u nāleler etsek:-ler, -**
*se, -k***Gazel 5**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ah edip inlemek.*

‘Aceb mi gül yüzüñ yādına
āh u nāleler etsek
Maħabbet gülşeninüñ bülbül-
i nālānyuz cānā

āh u vāh:

1. **āh u vāh:****Gazel 237**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sızlanıp ağlama | pişmanlık.*

Dilde şevk-ı 'arızuñla āh u vāh eksük degül
 Kanda kim āteş ola dūd-ı siyāh eksük degül

āh u zārlar eyle:1. **āh u zārlar eyle:-lar****Gazel 113**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ağlamak, feryat etmek.*

Güşına girmez gül-i mağrūr-ı
 hüsñüñ ey hezār
 Sen gerek gülşende biñ kez
 eyle āh u zārlar

ahālī:1. **ahālī:****Müseddes 3**

Mısra: 5

*Insanlar, devrin**sakinleri.*

Ahālī derd ü miñnetde erāzil
 'izz ü devletde
 E'ālī hāk-i zilletde esāfil
 evc-i rif'atde

2. **ahālī:****Müseddes 3**

Mısra: 11

*Insanlar, devrin**sakinleri.*

Ahālī derd ü miñnetde erāzil
 'izz ü devletde
 E'ālī hāk-i zilletde esāfil
 evc-i rif'atde

3. **ahālī:****Müseddes 3**

Mısra: 17

*Insanlar, devrin**sakinleri.*

Ahālī derd ü miñnetde erāzil
 'izz ü devletde
 E'ālī hāk-i zilletde esāfil
 evc-i rif'atde

4. **ahālī:****Müseddes 3**

Mısra: 23

*Insanlar, devrin**sakinleri.*

Ahālī derd ü miñnetde erāzil
 'izz ü devletde
 E'ālī hāk-i zilletde esāfil
 evc-i rif'atde

5. **ahālī:****Müseddes 3**

Mısra: 29

*Insanlar, devrin**sakinleri.*

Ahālī derd ü miñnetde erāzil
 'izz ü devletde
 E'ālī hāk-i zilletde esāfil
 evc-i rif'atde

'ahd ü peymān eylesünler:1. **'ahd ü peymān****eylesünler:-sün, -ler****Gazel 381**

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Söz vermek, yemin etmek.*

Yine yarın 'Azīzīyle edelüm
 deyü nūş-ı cām
 Bugün meclisde hūbān 'ahd
 ü peymān eylesünler mi

'ahde tūrmayup:1. **'ahde tūrmayup:-ma, -y, -up****Gazel 348**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sözünde durmak.*

'Arşa-i 'ālem gözüme teng ü
 tār olsa ne tārñ
 Tūrmayup 'ahde o çeşmi
 Kāhramānum gelmedi

'ahd-i kerīmūñüz:1. **'ahd-i kerīmūñüz:-üñ, -üz****Gazel 45**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Cömertlik yemini.*

Ey ma'den-i mürüvvet ü
 ihsān u luft u cūd
 'Ahd-i kerīmūñüz demidür
 kim bula vücūd

āhen:1. **āhenden:-den****Gazel 7**

Mısra: 3

Demir.

Bilmezem taşdan mı
 āhenden midür kalbūñ sentūñ
 Etmez āhum āteşi ey seng-dil
 te'sür aña

āheng etdiler:1. **āheng etdiler:-di, -ler****Gazel 63**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sesleri birbirine uyuşturmak II Çalıp söylemek, ahenk tutturmak.*

Kadlerin 'uşşāk kim bezm-i
 gama çeng etdiler
 Nālelerle şavt-ı nāyī 'ışka
 āheng etdiler

āheng eyleyüp:1. **āheng eyleyüp:-y, -üp****Gazel 183**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sesleri birbirine uyuşturmak II Çalıp söylemek, ahenk tutturmak.*

Bezm-i gamda nālemi
 kāmūna āheng eyleyüp

Ƙıldı ney gibi işüm feryād u
efġān ayrulıƙ

āheste āheste:

1. **āheste āheste:**

Gazel 321

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yavaş yavaş.

Ĥayāl-i kāküli dilden güzer
etmekdedür yārüñ
Dirġā ‘ömrumüz
geçmekdedür āheste āheste

āh-ı bisyār eylerem:

1. **āh-ı bisyār eylerem:-r, -
em**

Gazel 252

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Çokça ah etmek.

Ol Şeh-i ‘ālī-cenābuñ
girmedi güşına hıç
Gerçi küyında ‘Azīzī āh-ı
bisyār eylerem

āh-ı ĥadeng-endāz:

1. **āh-ı ĥadeng-endāz:**

Gazel 147

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ok atan ah.

Ƙaddümüz yā eyleyüp āh-ı
ĥadeng-endāz ile
Sevr-i gerdüna ‘Azīzī neçe
kez zaĥm urmuşuz

āh-ı mazlüm:

1. **āh-ı mazlüm:**

Tedis 3

Mısra: 28

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Zulüm gören kimsenin
bedduası.*

Dergeh-i Ĥaĥĥa mu‘ādil
yüce menzil yoġ-iken

Āh-ı mazlüm aña varmaġa
ĥāyil yoġ-iken

āh-ı pür-süzum:

1. **āh-ı pür-süzum:-um**

Gazel 84

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Çok yakıcı feryat.

Degül zer noktalar
pīrāhenüñde āh-ı pür-süzum
Őerārıdır ki naĥ olmuş
gīrbānuñda ĥalmıřdur

āh-ı pür-süzüñ:

1. **āh-ı pür-süzüñ:-uñ**

Gazel 134

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Çok yakıcı feryat.

Añup her gün o māhī āh
edersin ey gönül aydur
Yaĥup ol āh-ı pür-süzüñ seni
bir gün helāk etmez

āh-ı seĥer-ĥizüm:

1. **āh-ı seĥer-ĥizüm:-üm**

Gazel 37

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Oldukça erken vakitte
ah ve feryat etme.*

Oldı pür āh-ı seĥer-ĥizüm
buĥārından çemen
Görinen Őanmañ serā-yı
řaĥn-ı řaĥrā her řabāĥ

āĥir:

1. **āĥir:**

Kaside 2

Mısra: 69

Sonsuza kadar,

ebediyen.

Ƙamer-i medĥin o Őemsüñ
edüp āĥir ey dil
Eyle çün Şems ü ĥamer nür
du‘āsın tekrār

2. **āĥir:**

Muamma 25

Mısra: 2

Sonsuza kadar,

ebediyen.

Zulm ile yaĥup cānumuzı
āzer içinde
Āĥir ĥoduñ ey meh bizi
ĥākister içinde

3. **āĥir:**

Müseddes 2

Mısra: 15

Sonsuza kadar,

ebediyen.

Yüz urup ĥāke reh-i küyuñda
āĥir sāye-vār
Mevden derler eşedd olur
belā-yı intizār

4. **āĥir:**

Gazel 63

Mısra: 5

Sonunda, nihayet.

Ergürürler menzil-i maĥşüda
āĥir yolların
Nālesin anlar ki peyk-i
cānna zeng etdiler

5. **āĥir:**

Gazel 160

Mısra: 1

Sonunda, nihayet.

Āĥir bu dār-ı pür-ġam vīrān
olur gidermiş
Ĥāk ile cümle ‘ālem yeksān
olur gidermiş

6. **āĥir:**

Gazel 217

Mısra: 8

Sonunda, nihayet.

Mālik-i milk-i Süleymān da
olursañ řāhum
Mūr-veř taĥt-ı řerādur yine
āĥir yerüñ

7. **āĥir:**

Gazel 233

Mısra: 5

Sonunda, nihayet.

Elüm alup beni deyr-i gama
şaldı āhir
Vermelü degül imiş ol büt-i
fettāna göñül

8. **āhir:**

Muamma 13

Mısra: 2

Sonunda, nihayet.

Bir gürüh olup muhîṭ-i 'ışka
başduḡda ḡadem
Ol gürühuñ nişfin āhir yem
başup ḡıldı 'adem

āhir olmuş:

1. **āhir olmuş:-miş**

Gazel 161

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bitmek, sona ermek.

Erüp Ye 'cüc-ı ḡatṡı zāhir
olmuş
Zamān-ı ḡüsni yārūñ āhir
olmuş

āhir zamān:

1. **āhir zamān:**

Gazel 81

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Son zamanlar, son
dönem.*

Ergürür āhir zamān [kim]
ḡüsnuñi pāyānına
Günbed-i gerdün kim
devrinde isti 'cāl eder

2. **āhir zamān:**

Gazel 268

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*İnanişā göre insanlığın
son günleri; kıyamete yakın
yıllar ve günler.*

Fitneler peydā olurmış olıcak
āhir zamān
ḡaṡ belürdi erişüp pāyāna
devr-i ḡüsnuñ āh

āhir-i kār:

1. **āhir-i kār:**

Kaside 2

Mısra: 45

Kelime Tipi: -

*İşin sonu, sonunda,
nihayetinde.*

Ol yüzi şems ü cebñi
ḡamerūñ āhir-i kār
Mihrî şems ü ḡameri eyledi
ser-geşte vü zār

ahkām-ı şerîf:

1. **ahkām-ı şerîf:**

Gazel 177

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*-Padişahın- kutlu
emirleri.*

Şeh-per-i zülfüñ-ile bulsa
şeref n'ola ḡadüñ
Düm-i ṡāvūs-ile merḡüb olur
ahkām-ı şerîf

ahkeri:

1. **ahkeri:**

Gazel 8

Mısra: 9

Ateş koru.

Görinür gözüme her ahkeri
bir ḡırmızı gül
Nār-ı sūzāna desem ṡañ mı
gülüstān-ı şitā

ahmed:

1. **ahmed:**

Tarih 4

Mısra: 3

(özel ad).

N'ola nām-ı şerîfüñ olsa
Ahmed
Şeref burcında zātūñ şemse
beñzer

ahmed-ḡulḡ:

1. **ahmed-ḡulḡ:**

Kaside 3

Mısra: 29

Ahmed huylu II Hz.

Muhammed'in huyunda olan.

Ey Meḡemmed-nām u
Ahmed-ḡulḡ u ḡaydar-
mevhibet
Luṡṡ u iḡsān etmede yoḡdur
saña akrān olur

2. **ahmed-ḡulḡ:**

Kaside 3

Mısra: 29

Ahmed huylu II Hz.

Muhammed'in huyunda olan.

Ey Meḡemmed-nām u
Ahmed-ḡulḡ u ḡaydar-
mevhibet
Luṡṡ u iḡsān etmede yoḡdur
saña akrān olur

ahmed-i nāzük-miyānsın:

1. **ahmed-i nāzük-
miyānsın:-sın**

Gazel 295

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ince belli Ahmed
(Ahmed, özel isim).*

'Aceb mi der-miyān etse
yoluñda varını 'uşşāḡ
Efendi ad-ıla bir Ahmed-i
nāzük-miyānsın sen

ahmed-i tūbāya:

1. **ahmed-i tūbāya:-y, -a**

Gazel 375

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Tuba ağacına benzeyen
Ahmed (tuba ağacı,
cenneteki bir ağaç; Ahmed
ise özel addır.).*

Her kişi bir serv-ḡāmet
dilbere üftādedür
Ben 'Azīzī Ahmed-i tūbāya
verdüm göñlümi

ahşām:

1. **aḥşam:****Gazel 16**

Mısra: 4

*Güneşin batmasına
yakın zamandan gecenin
başlamasına kadar olan
vakit, akşam vakti; gece.*

Haṭṭı gelince kaldı ḥadinde
dil ol mehūñ
Niteki aḥşam olduğı yerde
döner ğarīb

2. **aḥşam:****Gazel 31**

Mısra: 10

*Güneşin batmasına
yakın zamandan gecenin
başlamasına kadar olan
vakit, akşam vakti; gece.*

Çıkup ol meh görünmez
aḥşam olmayınca beñzer kim
Hilāl-eburū güzeller seyrine
aḥşam olur bā'is̄

3. **aḥşama:-a****Gazel 302**

Mısra: 7

*Güneşin batmasına
yakın zamandan gecenin
başlamasına kadar olan
vakit, akşam vakti; gece.*

Her gün aḥşama deĝin
küyuñı ṭolanmaz idi
Olmasa mihrūñ eger mihr-i
cihān-ārāda

4. **aḥşām:****Tarih 3**

Mısra: 2

*Güneşin batmasına
yakın zamandan gecenin
başlamasına kadar olan
vakit, akşam vakti; gece.*

Olup eflāke peyveste 'alevler
Bir āteş oldu peydā yine
aḥşām

aḥşam olmayınca:

1. **aḥşam olmayınca:-ma, -
y, -inca**

Gazel 31

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Akşam vaktinin
gelmesi,havanın kararması.*

Çıkup ol meh görünmez
aḥşam olmayınca beñzer kim
Hilāl-eburū güzeller seyrine
aḥşam olur bā'is̄

aḥşamla:1. **aḥşamlar:-r****Gazel 19**

Mısra: 5

*Akşamlamak, yatıya
kalmak.*

Kimde aḥşamlar ki āyā gece
oldukça o māh
Kimlerūñ bezmine şem'-i
şu'le-dār oldu 'aceb

aḥter:1. **aḥter:****Kaside 1**

Mısra: 22

Yıldız.

Gök çemen māh gül ü ra'd
fiĝān-ı bülbül
Gonca-i naḥl-i gül ü bülbül-i
gülşen aḥter

āhū:1. **āhū:****Gazel 202**

Mısra: 2

*Ceylan gözli || Ceylan
gözlü sevgili.*

Siḥr ü efsün eyleyüp cādū
gözūñ
Aldı 'aql u fikrūmi āhū
gözūñ

āhū gözūñ:1. **āhū gözūñ:-ūñ****Gazel 123**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Sevgilinin ceylana,
ahuya benzeyen gözü.*

Kākülūñ boynuma ṭakup
zencīr
Kıldı āhū gözūñ beni naḥcīr

āhū-yı deşt-i ḥuten:1. **āhū-yı deşt-i ḥuten:****Gazel 328**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Hoten çölünün
ceylanları II Hoten
bölgésinin miskleriyle ünlü
ceylanları.*

Nāfını teşbīh edelden ḥāl-i
müşk-āsālara
Şıĝmaz oldu āhū-yı deşt-i
Ḥuten şahrālara

āhū-yı merdüm-şikār-ı çin:1. **āhū-yı merdüm-şikār-ı
çin:****Gazel 289**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Çin'in adam öldüren
ceylanı II sevgili.*

Çeşm-i ḥumārı āhū-yı
merdüm-şikār-ı Çin
Ḥāl-i 'izārı nāfe-i misk-i
Ḥuten Ḥasan

āhū-yı şādlık:1. **āhū-yı şādlık:****Gazel 242**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Mutlu ceylan.

Ne cānı var ki uğraya āhū-yı
şādlık
Dil bīşesin çü şayd-geh
edindi şir-i ğam

aḥvāl:1. **aḥvālını:-i, -n, -i****Gazel 29**

Mısra: 9

"hal, durum, vaziyet"

kelimelerini karşılayan
çokluk bildiren kelime.

‘Arz etmedin muhibbūn
ahvālını bilürsin
Ey pîr olası sende vardur
meğer velâyet

2. **ahvâlin:-in**

Gazel 81

Mısra: 9

"hal, durum, vaziyet"

kelimelerini karşılayan
çokluk bildiren kelime.

N’ola ahvâlin ‘Azîzî yâre
i’lâm eylese
Gâh olur kim bir gedâ
sultâna ‘arz-ı hâl eder

3. **ahvâli:-i**

Gazel 89

Mısra: 3

"hal, durum, vaziyet"

kelimelerini karşılayan
çokluk bildiren kelime.

Ehl-i ‘ışkuñ hemîşe ahvâli
Zülf-i dilber gibi müşevves
olur

4. **ahvâlüm:-üm**

Gazel 167

Mısra: 1

"hal, durum, vaziyet"

kelimelerini karşılayan
çokluk bildiren kelime.

Eylesem nâmeyle ahvâlüm
n’ola cânâna ‘arz
Kim gedâ mektüb-ıla hâlin
eder sultâna ‘arz

5. **ahvâlin:-+in**

Gazel 288

Mısra: 13

"hal, durum, vaziyet"

kelimelerini karşılayan
çokluk bildiren kelime.

Ṭâlib-i dünyânuñ ahvâlin
görüp ya hüd felek
Ḥayrete varup ‘Azîzî kodı
barmaq ber-dehân

6. **ahvâli:-i**

Gazel 374

Mısra: 8

"hal, durum, vaziyet"
kelimelerini karşılayan
çokluk bildiren kelime.

Derd-i ‘ışkuñla ‘âkıbet
bilmem
N’ola ben derdmendüñ
ahvâli

7. **ahvâlini:-i, -n, -i**

Kaside 4

Mısra: 66

"hal, durum, vaziyet"

kelimelerini karşılayan
çokluk bildiren kelime.

N’ola hâlin yansa bendeñ
saña ey rüşen-zamîr
Kim yanar ahvâlini görse
kaçan pervâne şem’

ahz eder:

1. **ahz eder:-er**

Gazel 153

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Almak.

Mihr-i ruhuñdan ahz eder
âyine hüsñ ü ân
Nür u ziyâyı günden eder
mâh iktibâs

2. **ahz eder:-er**

Gazel 208

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Almak.

Berg-i gül mihr-i ruhuñdan
ahz eder rengînlük
Câm-ı mül ‘aqs-i lebüñden
kesb eder la’înlük

ak:

1. **aķar:-ar**

Gazel 17

Mısra: 13

(Sıvılar veya ufak tâneli
maddeler için) Bulunduğu
yerden daha alçak bir yere
doğru gitmek, yukarıdan
aşağıya doğru düşmek.

Gülşen-i cânâ aķar dâyim
‘Azîzî ayağı
Bâğ-ı ‘ayş u ‘işretüñ âb-ı
revânidur şarâb

2. **aķar:-ar**

Gazel 61

Mısra: 5

(Sıvılar veya ufak tâneli
maddeler için) Bulunduğu
yerden daha alçak bir yere
doğru gitmek, yukarıdan
aşağıya doğru düşmek.

Giryetdükçe dem-i
hecrüñde seyl olup aķar
Bilmezsin bu deñlü yaşı
çeşmümün kandan çıkar

3. **aķan:-an**

Gazel 160

Mısra: 8

(Sıvılar veya ufak tâneli
maddeler için) Bulunduğu
yerden daha alçak bir yere
doğru gitmek, yukarıdan
aşağıya doğru düşmek.

Dür dişlerün gamıyla ‘uşşâk-
ı nâ-tüvânuñ
Gözden aķan sirişki ‘ummân
olur gidermiş

4. **aķıdup:-ıd, -up**

Gazel 209

Mısra: 1

(Sıvılar veya ufak tâneli
maddeler için) Bulunduğu
yerden daha alçak bir yere
doğru gitmek, yukarıdan
aşağıya doğru düşmek.

Aķıdup gözyaşlarını cüybâr
etssem gerek
Ol boyı serv-i revânî der-
kenâr etssem gerek

5. **aķar:-ar**

Gazel 218

Mısra: 14

(Sıvılar veya ufak tâneli
maddeler için) Bulunduğu
yerden daha alçak bir yere
doğru gitmek, yukarıdan
aşağıya doğru düşmek.

‘Azîzîñüñ gözi yaşı gibi ey
serv-i gül-ruhsâr

Demâdem karşıña çağlar
açar mı şuyı Eyyübuñ

6. **aqđı:-dı**

Gazel 230

Mısra: 5

(Sıvılar veya ufak tâneli
maddeler için) Bulunduğu
yerden daha alçak bir yere
doğru gitmek, yukarıdan
aşağıya doğru düşmek.

Aqđı şu gibi cân u dil ol serv
ayağına
Ey gözlerümüñ yaşı yürü sen
de revân ol

7. **aqıdup:-ıd, -up**

Gazel 232

Mısra: 4

(Sıvılar veya ufak tâneli
maddeler için) Bulunduğu
yerden daha alçak bir yere
doğru gitmek, yukarıdan
aşağıya doğru düşmek.

O mîr-i baħr-i ĥüsn ey dil
gele şâyed temâşâya
Aqıdup seyl-i eşk-i çeşmüñi
mânend-i deryâ kıl

8. **aqıdup:-ıd, -up**

Gazel 266

Mısra: 1

(Sıvılar veya ufak tâneli
maddeler için) Bulunduğu
yerden daha alçak bir yere
doğru gitmek, yukarıdan
aşağıya doğru düşmek.

Aqıdup gözden lebüñ
hecriyle kanlı yaşı ben
La'l-gün etdüm reh-i
küyuñdaki her taşı ben

9. **aqmasun:-ma, -sun**

Gazel 272

Mısra: 7

(Sıvılar veya ufak tâneli
maddeler için) Bulunduğu
yerden daha alçak bir yere
doğru gitmek, yukarıdan
aşağıya doğru düşmek.

Aqmasun mı yaşumuñ seyli
gözümdeñ taşra
Kırpigüm kürek ile kımaz
anı kürümesün

10. **aqan:-an**

Gazel 277

Mısra: 16

(Sıvılar veya ufak tâneli
maddeler için) Bulunduğu
yerden daha alçak bir yere
doğru gitmek, yukarıdan
aşağıya doğru düşmek.

Reh-i küyında 'Azîzî o dür-i
kem-yâbuñ
Senüñ o gözden aqan yaşıñı
deryâ şanurın

11. **aqan:-an**

Gazel 292

Mısra: 9

(Sıvılar veya ufak tâneli
maddeler için) Bulunduğu
yerden daha alçak bir yere
doğru gitmek, yukarıdan
aşağıya doğru düşmek.

Gözinden her aqan nem rüd
olan müştâk-ı dîdâruñ
Ĥalîlüm yakmağa gül-gün
kabâ-y-ile bir Āzersin

12. **aqıtsam:-ıt, -sa, -m**

Gazel 327

Mısra: 3

(Sıvılar veya ufak tâneli
maddeler için) Bulunduğu
yerden daha alçak bir yere
doğru gitmek, yukarıdan
aşağıya doğru düşmek.

'Aceb midür aqıtsam göz
yaşın küyına ol yârüñ
Aqıtmışdır Sikender bahri
mülk-i Kıydefâ üzre

13. **aqmağa:-mağ, -a**

Gazel 338

Mısra: 2

(Sıvılar veya ufak tâneli
maddeler için) Bulunduğu
yerden daha alçak bir yere
doğru gitmek, yukarıdan
aşağıya doğru düşmek.

Keştî-i baħr-i ģama çeşmüm
şuluğdur var ise
Cüy-i eşküm aqmağa ya bir
oluğdur var ise

14. **aqdı:-dı**

Gazel 349

Mısra: 6

(Sıvılar veya ufak tâneli
maddeler için) Bulunduğu
yerden daha alçak bir yere
doğru gitmek, yukarıdan
aşağıya doğru düşmek.

O servüñ bāğ-ı küyın seyr
ederken gözlerüm yaşı
Şu deñlü aqđı kim cüy-i
revân olmağa yaklağı

15. **aqar:-ar**

Gazel 384

Mısra: 22

(Sıvılar veya ufak tâneli
maddeler için) Bulunduğu
yerden daha alçak bir yere
doğru gitmek, yukarıdan
aşağıya doğru düşmek.

Boyı servüm 'Azîzî
görmeyelden
Aqar yaşum nitelim mâ'-i
cârî

16. **aqsa:-sa**

Gazel 384

Mısra: 15

(Sıvılar veya ufak tâneli
maddeler için) Bulunduğu
yerden daha alçak bir yere
doğru gitmek, yukarıdan
aşağıya doğru düşmek.

N'ola bārân-ı eşki aqsa ebrüñ
Girüpdür gözine âhum
buĥârî

17. **aqan:-an**

Kıt'a 23

Mısra: 4

(Sıvılar veya ufak tâneli
maddeler için) Bulunduğu
yerden daha alçak bir yere
doğru gitmek, yukarıdan
aşağıya doğru düşmek.

Büt-i Āzer-veş olup dil-
şikeste
Gözinden her aqan nem rüd
olsun

18. **aqmazdı:-maz, -dı**

Matla 75

Mısra: 2

(Sıvılar veya ufak tâneli maddeler için) Bulunduğu yerden daha alçak bir yere doğru gitmek, yukarıdan aşağıya doğru düşmek.

Olmasa eger pîr-i muğân ehl-i velâyet
Akımadı ayağına anuñ ehl-i vilâyet

19. **aķan:-an**

Tesdis 3

Mısra: 4

(Sıvılar veya ufak tâneli maddeler için) Bulunduğu yerden daha alçak bir yere doğru gitmek, yukarıdan aşağıya doğru düşmek.

Dil-i mahzûni belâ çekmege mu 'tâd edeyin
Cânuma gözden aķan hûn-ı dili zâd edeyin

20. **aķup:-up**

Tesdis 4

Mısra: 15

(Sıvılar veya ufak tâneli maddeler için) Bulunduğu yerden daha alçak bir yere doğru gitmek, yukarıdan aşağıya doğru düşmek.

Aķup cûlar gibi dîvâne göñlüm bir yaña gitdi
Biħamdillâh cihân güldi küdüret câ-be-câ gitdi

21. **aķıtma:-ıt, -ma**

Gazel 48

Mısra: 7

Aķmak, (gözyaşı) dökme.

Aķıtma yaşımı der iseñ gelmeye ĥatûñ
Bârân ki yağa sebzeğe neşv ü nemâ verür

22. **aķıduban:-ıd, -u, -ban**

Gazel 258

Mısra: 2

Aķmak, (gözyaşı) dökme.

Derdâ n'edeyin âteş-i hicrân ile yandum

Göz yaşlarını aķıduban ķana boyandum

23. **aķ:**

Gazel 307

Mısra: 5

Aķ, beyaz.

Geyüp aķ sâdeler egnine ol gül bâğ-ı 'âlemde
Şalınsa nâz ile yanumca serv-i sâyedâr olsa

24. **aķ:**

Gazel 320

Mısra: 8

Aķ, beyaz.

Kim ola sevmeye ol naħl-i semen-sîmâyı
Naķşı hûb ola vü egnine geye aķ sâde

25. **aķ:**

Gazel 331

Mısra: 10

Aķ, beyaz.

Bir gül-i beyzâ şanur anı 'Azîzî seyr eden
Aķ sâde geysen ol serv-i semen-ber egnine

26. **aķdur:-dur**

Lugaz 13

Mısra: 3

Aķ, beyaz.

Gevdesi aķdur gümüş gibi velî
Kim derünü bir şaru altundur

aķ-:

1. **aķdı:-dı**

Gazel 349

Mısra: 9

(Sıvılar veya ufak tâneli maddeler için) Bulunduğu yerden daha alçak bir yere doğru gitmek, yukarıdan aşağıya doğru düşmek.

Ėamuñla şol ķadar aķdı gözümde kanlı yaşlar kim
Cihâna râz-ı pinhânım 'ıyân olmağa yaklaştı

aķ düşdi:

1. **aķ düşdi:-di**

Matla 20

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Beyaz düşmek II Göz

yaşı.

Ėam-ı dendânuñ-ıla ağlamadan ey meh-rû
Şadefûñ gözine aķ düşdi degüldür lülû

aķ gözine:

1. **aķ gözine:-i, -n, -e**

Matla 13

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gözün beyaz olan kısmı.

Yâd edüp la 'l-i lebüñ ağlamadan câm-ı şarâb
Düşdi aķ gözine şanmañ görinen anda ĥabâb

aķ sâdeler:

1. **aķ sâdeler:-ler**

Mesnevi 1

Mısra: 56

Kelime Tipi: -

Bir tür kumaş II Beyaz

ve desensiz kumaştan dikilmiş bir cins gömlek.

Ėamdülillâh ki şimdi her revzen
Geydi aķ sâdeler muşamma 'dan

aķ şu:

1. **aķ şu:**

Gazel 298

Mısra: 8

Kelime Tipi: Kalıp

İfade

Beyaz su II gözyaşı.

Gül-i rüyuñ añup bezm-i çemende girye etmekden
İnüpdür nergis-i mestüñ gözine jâleden aķ şu

aķça:

1. **ağçasuz:-suz**
Gazel 53
 Mısra: 3
Gümüş para.
- Gördi bitmez ağçasuz iş
 duhter-i verdüñ hemân
 Başdı nağd-i jāleyi ucına
 ebr-i nev-bahâr
2. **ağçasın:-sı, -n**
Gazel 286
 Mısra: 7
Gümüş para.
- Ağçasın almağ için halk-ı
 cihānuñ şimdi
 Kahve deyü qaralar kaynadur
 a' rāb-ı zamān
3. **ağçadur:-dur**
Kıt'a 1
 Mısra: 5
Gümüş para.
- Günde heft ağçadur 'ulüfem
 evet
 'Ömri pencāh sāle ermiş
 erem
4. **ağça:**
Kıt'a 2
 Mısra: 7
Gümüş para.
- Yüzüm zerd oldı gamdan
 ağça gibi
 Gözüm ağardı döymeyüp
 bukāya
5. **ağçasızlık:-sız, -lık**
Kıt'a 2
 Mısra: 5
Gümüş para.
- Ne müşkil derd olurmuş
 ağçasızlık
 Ki uğratdı beni renc ü 'anāya
6. **ağçayla:-yla**
Kıt'a 17
 Mısra: 3
Gümüş para.
- Ser-neferdür yedi ağçayla
 velî
 O hişâr içre 'Azîzî-i hâkîr

7. **ağçadan:-dan**
Matla 57
 Mısra: 2
Gümüş para.
- Meyl etse nağd-i eşküme ol
 sîm-ten n'ola
 Sa'yi zamâne dilberinüñ
 ağçadan yaña
- ağça ağça:**
1. **ağça ağça:**
Lugaz 11
 Mısra: 3
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Beyaz beyaz II gözyaşı.
- Ağça ağça dāğlardur cismi
 hep
 Derler aña 'aşık-ı dîdār-ı Rab
- 'ağd-i kând edüp:**
1. **'ağd-i kând edüp:-üüp**
Gazel 72
 Mısra: 2
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Şeker yapmak, şeker
 hazırlamak.*
- Leb-i dilber bize 'ağide yeter
 Sükkerî 'ağd-i kând edüp
 n'eyler
- 'ağıbet:**
1. **'ağıbet:**
Gazel 3
 Mısra: 13
*İşin sonu, neticede,
 sonuçta.*
- Şerâr-ı nâr-ı âhumdan 'Azîzî
 'ağıbet bir gün
 'Acebdür yanmaz ise çarh-ı
 kec-reftâr ser-tâ-pâ
2. **'ağıbet:**
Gazel 26
 Mısra: 9
*İşin sonu, neticede,
 sonuçta.*
- Nâr-ı âhumdan 'Azîzî
 'ağıbet

- Oda yanmazsa 'acebdür
 kâyinât
3. **'ağıbet:**
Gazel 28
 Mısra: 1
*İşin sonu, neticede,
 sonuçta.*
- Tîg-i firqat sînemi pür-yäre
 kıldı 'ağıbet
 Hânçer-i gam bağrumı şad-
 pâre kıldı 'ağıbet
4. **'ağıbet:**
Gazel 28
 Mısra: 2
*İşin sonu, neticede,
 sonuçta.*
- Tîg-i firqat sînemi pür-yäre
 kıldı 'ağıbet
 Hânçer-i gam bağrumı şad-
 pâre kıldı 'ağıbet
5. **'ağıbet:**
Gazel 28
 Mısra: 4
*İşin sonu, neticede,
 sonuçta.*
- Bâz-ı 'ışık-ı cân-şikâruñ
 âşyân-ı sineden
 Uçurup dil murğını âväre
 kıldı 'ağıbet
6. **'ağıbet:**
Gazel 28
 Mısra: 6
*İşin sonu, neticede,
 sonuçta.*
- Şerbet-i vaşlumdan aña çäre
 yok dermiş dirîğ
 Ol tabîb-i cân beni bî-çäre
 kıldı 'ağıbet
7. **'ağıbet:**
Gazel 28
 Mısra: 8
*İşin sonu, neticede,
 sonuçta.*
- Da'vi-i hüsn eyler-iken yâr
 ile erdi hüsûf
 Ol hacâlet rüy-ı mâhî kara
 kıldı 'ağıbet

8. 'ākıbet:

Gazel 28

Mısra: 10

İşin sonu, neticede,
sonuçta.

Her ne deñlü var ise cevri
'Azizî o şehüñ
Lutfi çoğ olsun bu ben ğam-
h'väre kıldı 'ākıbet

9. 'ākıbet:

Gazel 60

Mısra: 5

İşin sonu, neticede,
sonuçta.

Şāh-ı 'ālem de olursañ
'ākıbet 'ayyār-ı çarh
Efser-i zerrinüñi bir lu'b-ile
serden alur

10. 'ākıbet:

Gazel 62

Mısra: 8

İşin sonu, neticede,
sonuçta.

Ğam-ı zülfiyle girüp zîr-i
zemîne 'uşşāk
'Ākıbet tenlerini tu'me-i mār
eylediler

11. 'ākıbet:

Gazel 75

Mısra: 10

İşin sonu, neticede,
sonuçta.

Hecrinde ol nigāruñ ölsün
'Azizîyi koñ
Mî'rāci derdmendüñ çün
'ākıbet ölümdür

12. 'ākıbet:

Gazel 162

Mısra: 9

İşin sonu, neticede,
sonuçta.

Halka-i zülf-i girih-girüñ
hevāsı 'ākıbet
Eyledi şāhum 'Azizî kuluñı
divāne-naqş

13. 'ākıbet:

Gazel 165

Mısra: 7

İşin sonu, neticede,
sonuçta.

Dediler müya beñzer 'ākıbet
ey meh miyānuñ-çün
Dün ehl-i diller ortasında
neçe kıl ü kāl olmuş

14. 'ākıbet:

Gazel 191

Mısra: 6

İşin sonu, neticede,
sonuçta.

Gel iñende kaçma lutf et
sîne-i 'uşşākdan
'Ākıbet rüh-ı revānum sen de
hāk olsañ gerek

15. 'ākıbet:

Gazel 221

Mısra: 8

İşin sonu, neticede,
sonuçta.

Rif at-i dünyāya mağrūr
olma gel
'Ākıbet şāhum olursın zîr-i
hāk

16. 'ākıbet:

Gazel 310

Mısra: 4

İşin sonu, neticede,
sonuçta.

Hecr-i la'lüñle şu deñlü
ağladı meclisde kim
Çan oturdu 'ākıbet cām-ı
şarābuñ 'aynına

17. 'ākıbet:

Gazel 336

Mısra: 9

İşin sonu, neticede,
sonuçta.

El çeküp cām-ı hayātından
'Azizî 'ākıbet
Ādemüñ bezm-i cihāndan
irtihāli olmasa

18. 'ākıbet:

Gazel 370

Mısra: 7

İşin sonu, neticede,
sonuçta.

'Ākıbet Zāl-i felek eyler seni
zār u zebün
Çudret ü kuvvetde olsañ
Rüstem ü Behmen dañı

19. 'ākıbet:

Gazel 374

Mısra: 7

İşin sonu, neticede,
sonuçta.

Derd-i 'ışkuñla 'ākıbet
bilmem
N'ola ben derdmendüñ
ahvāli

20. 'ākıbet:

Tarih 2

Mısra: 3

İşin sonu, neticede,
sonuçta.

Terk edüp bu raht u bahtı
'ākıbet
Dār-ı dünyādan göçersin
serverā

21. 'ākıbet:

Tarih 17

Mısra: 4

İşin sonu, neticede,
sonuçta.

Levh-i dünyādan vücūdın
hakk edüp dest-i ecel
Defter-i 'ömrini dürdü
'ākıbet devr-i zamān

22. 'ākıbet:

Tarih 18

Mısra: 7

İşin sonu, neticede,
sonuçta.

El çeküp bāğ-ı cihāndan
'ākıbet
Uçdı cennetden yaña hem-
çün hezār

akıd:

1. akıdup:-up

Gazel 340

Mısra: 9

Gözyaşı dökmek.

Neçe demdür ki 'Azizî
akıdup gözi yaşın

Cüy-veş nâle eder vâdi-i
hicrânuñda

‘akîde:

1. **‘akîde:**

Gazel 72

Mısra: 1

*Şekerin kaynatılarak
katlaşması yolu ile yapılan,
renkli ve kokulu, ağızda güç
erişen şeker, akide şekeri.*

Leb-i dilber bize ‘akîde yeter
Sükkerî ‘akîd-i kıand edüp
n’eyler

‘akîk:

1. **‘akîka:-a**

Gazel 15

Mısra: 6

*Maruf kıymetli kırmızı
taş.*

Ârzü-yı büse-i la‘lûñ ile ey
pîrûze-ğat
Gözlerüm döndü ‘akîka
giryeden pür-hûn olup

‘akîk-i yemen:

1. **‘akîk-i yemen:**

Terci-bend 1

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

*Yemen akiki (üzerine
mühür kazılan, yüzük taşı ve
tespih yapılan, bâzı
eşyâlarda süsleme unsuru
olarak kullanılan, çok sert,
oldukça şeffaf, içinde çeşitli
renk halkaları bulunan
kıymetli süs taşı, kalseduan
kuarsının bir cinsi [Çeşitli
renkleri varsa da en makbûlü
kırmızı olanı ve Yemen’de
çıkanır].*

Çızarup lâle çün ‘akîk-i
Yemen
Üstine jâle şaçdı dürr-i
‘Aden

‘akîk-veş oldı:

1. **‘akîk-veş oldı:-dı**

Gazel 196

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Akik taşı gibi olmak.

Rengîn ü ter lebûñ neden
oldı ‘akîk-veş
Meclisde vermedise aña
meyle piyâle reng

‘akıl:

1. **‘akıl:**

Gazel 100

Mısra: 11

Akil, akıllı kimse.

‘Ākıl olanlar fenâsın añladı
kâh-ı tenûñ
Câhil olanlar binâ-yı ‘ömri
muhkem şandılar

2. **‘akıl:**

Gazel 235

Mısra: 9

Akil, akıllı kimse.

‘Ālemdde ‘Azîzî nece ‘ākıl
geçer ol kim
Nüş etmeye hubân-ıla şahbâ-
yı Sitanbul

‘akıl ola:

1. **‘akıl ola:-a**

Gazel 232

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Akıllı olan.

‘Azîzî vâ‘izûñ efsânesini
diñlemez ‘ârif
Olur olmaz sözi güş eylemez
ol kim ola ‘ākıl

‘akıl u ‘allâmeler:

1. **‘akıl u ‘allâmeler:-ler**

Gazel 86

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Akıllı ve bilgin kimse.

Muşhaf-ı hüsnuñ senûñ ben
deñlü tefsîr etmeye

‘Ömrini şarf etseler ger ‘ākıl
u ‘allâmeler

‘akıl u dānā:

1. **‘akıl u dānā:**

Gazel 87

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Akıllı ve bilgili.

Gonca-leblerle ‘Azîzî
şoñbet-i mül eyleyüp
Devr-i güldde içmeyenler
‘ākıl u dānā midur

‘akıl-iseñ:

1. **‘akıl-iseñ:**

Gazel 23

Mısra: 14

*Akil, akli yerinde biri
isen.*

Câme-i fakr ile fahr eyle
Azîzî yürü var
Eyleme ‘ākıl-iseñ meyl-i
kabâ-yı devlet

akıt:

1. **akıtdı:-dı**

Gazel 212

Mısra: 3

*Akmasını sağlamak,
akmasına yol açmak,
dökmek.*

Akıtdı kendüye şu gibi teşne-
dilleri
Bâğ-ı ruñında la‘li zülâli
Meñmedüñ

2. **akıtmışdır:-mı, -dır**

Gazel 327

Mısra: 4

*Akmasını sağlamak,
akmasına yol açmak,
dökmek.*

‘Aceb midür akıtsam göz
yaşın küyına ol yârûñ
Akıtmışdır Sikender bahri
mülk-i Kaydefâ üzre

3. **akıtsa:-sa**

Gazel 358

Mısra: 3
Akmasını sağlamak,
akmasına yol açmak,
dökmek.

N'ola akıtısa gözüm yaş
yerine la'l-i müzâb
Görmedüm bir neçe demdür
o lebi yâkûti

‘akl:

1. **‘akluñ:-uñ**
Gazel 281
Mısra: 8
Düşünme, anlama,
kavrama ve davranışlarını
ayarlama melekesi, us.

Koyup la'l-i leb-i dildarı
vaşf-ı kevser eylersin
Be şüfi yok midur ‘akluñ
niçün efsâne söylersin

2. **‘aklını:-ı, -n, -ı**
Gazel 353
Mısra: 3
Düşünme, anlama,
kavrama ve davranışlarını
ayarlama melekesi, us.

‘Aklını hayret alur her kime
kim hecründe
Söylesem kışsa-i pür-
ğuşşamı şeyyâd gibi

3. **‘aklını:-ı, -n, -ı**
Muamma 33
Mısra: 2
Düşünme, anlama,
kavrama ve davranışlarını
ayarlama melekesi, us.

Göründükçe o mäh-ı mihr-
tal’at
Alur görenlerüñ ‘aklını
hayret

‘akl u fikrin:

1. **‘akl u fikrin:-in**
Gazel 367
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Akıl ve fikir || Düşünme
yeteneği,mantık.

‘Akl u fikrin târ u mâr edüp
‘Azîzî hağ bu kim
Âdemi divâne eyler ol
perinüñ nâz işi

‘akl u fikrüm:

1. **‘akl u fikrüm:-üm**
Gazel 304
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Akıl ve fikir || Düşünme
yeteneği,mantık.

Bir yaña sen gönüm alduñ
ey perî-şân bir yaña
‘Akl u fikrüm guşsa-i zülfün
perîşân etmede

‘akl u fikrümü aldı:

1. **‘akl u fikrümü aldı:-üm, -
ı, -dı**
Gazel 202
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Deyim**
Düşünemez, aklını
kullanamaz duruma
getirmek.

Sihr ü efsün eyleyüp cādū
gözün
Aldı ‘akl u fikrümü ahū
gözün

‘akl u fikrün:

1. **‘akl u fikrün:-üñ**
Gazel 314
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Akıl ve fikir || Düşünme
yeteneği,mantık.

‘Akl u fikrün kal’asını
tarmâr eyler şağın
Varma zinhâr ey dil ol top-ı
zekandan cânibe

‘aklı başından gidüp:

1. **‘aklı başından gidüp:-üp**
Gazel 355
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Deyim**
Bilincini yitirmek,

bayılmak; hayretten,
sevinçten veya korkudan ne
yapacağını bilememek.

Gidüp ‘aklı başından pây-ı
murğâna yuvalandı
Ne dem meydân-ı ‘ışka
girmege Mecnün ki ser açdı

‘aklın alur:

1. **‘aklın alur:-ur**
Gazel 208
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Deyim**
Aklını başından almak,
çekiciliği ve güzelliğiyle
büyülemek.

Bir letâfet var ki ey gül-ruh
görünse nâgehân
Âdemün ‘aklın alur
sîneñdeki sîmñlik

2. **‘aklın alur:-ur**
Gazel 331
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Deyim**
Aklını başından almak,
çekiciliği ve güzelliğiyle
büyülemek.

‘Aklın alur âdemün bülbül
gibi rüz-ı bahâr
Ergüvânî camesin geydükçe
güller egnine

3. **‘aklın alur:-ur**
Kaside 5
Mısra: 104
Kelime Tipi: **Deyim**
Aklını başından almak,
çekiciliği ve güzelliğiyle
büyülemek.

Güzeldür nerdibânı
Muşlinüñ hağkâ bu kim
Nağşî
Sürüd etse o şeh nâz ile
‘aklın alur insânüñ

‘aklın başdan yitürdi:

1. **‘aklın başdan yitürdi:-di**
Gazel 382
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Deyim**

*Aklını başından almak
II delirmek, şaşırarak.*

Nehr-i 'izāruñ içre zülfüñ
nehengini dil
Nā-geh görünce 'aqlın
başdan yitürdi şaşdı

'aqlın yitürür:

1. **'aqlın yitürür:-ür**
Gazel 345
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Deyim**
*Düşünme yeteneğini
kaybetmek, aklî dengesini
kaybetmek, delirmek.*

Yitürür 'aqlın içenler cāmuñ
Ey gül efsün mî edersin
mülûñe

'aqlını almak:

1. **'aqlını almak:-mağ**
Gazel 81
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bir şey birini
düşünemeyecek bir duruma
getirmek.*

Cāmesin ol gönca kim geh
sürh gāhî al eder
'Aqlını almak için dil
bülbülünüñ al eder

'aqlını alup:

1. **'aqlını alup:-up**
Gazel 36
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Deyim**
*Bir şey birini
düşünemeyecek bir duruma
getirmek.*

Leblerüñden öğrenür ey yüzi
gül efsün kadeh
Ehl-i bezmüñ 'aqlını alup
eyledi mecnün kadeh

'aqlını alur:

1. **'aqlını alur:-ur**
Gazel 220
Mısra: 3

Kelime Tipi: Deyim

*Aklını başından almak,
bir şeyin birini
düşünemeyecek bir duruma
getirmesi.*

Nazar etdükçe alur 'aqlını
aşhāb-ı dilüñ
Nedür ol ruhlarnıñ alı
Mehemmed Şāhuñ

'aqlını başından aldı:

1. **'aqlını başından aldı:-dı-
n, -ı, -dı**
Müseddes 4
Mısra: 38
Kelime Tipi: **Deyim**
*Aklı başından alınmak
II kendinden geçip
düşünemez hale gelmek.*

Gördi 'Azizî gül yüzünüñ oldı
bülbülüñ
Başından aldı 'aqlını sevdā-
yı sünbülüñ

'aqlını yitirüp:

1. **'aqlını yitirüp:-üp**
Gazel 180
Mısra: 11
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Aklını kaybetmek; deli,
mecnun olmak.*

Yitirüp 'aqlını bî-çāre 'Azizî
dem olur
Beng-i 'ışk-ıla geçer
kendüden ey cān şaf şaf

'aqlımı başumdan aldı:

1. **'aqlımı başumdan aldı:-
mı, -um, -dı**
Gazel 102
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Deyim**
*Aklı başından alınmak
II kendinden geçip
düşünemez hale gelmek.*

Beni āşüfte kı lup kākül-i
hoş-büy-ı nigār
'Aqlımı aldı başumdan gam-
ı gīsü-yı nigār

akrān:

1. **akrānı:-ı**
Gazel 378
Mısra: 14
Eş, misil, denk, benzer.

'Azizî bir perî-peyker melek-
manzardur ol meh kim
Bulunmaz hüsn ile hūbān-ı
'ālem içre akrānı

2. **akrān:**
Kaside 3
Mısra: 30
Eş, misil, denk, benzer.

Ey Mehemmed-nām u
Aḥmed-hulḡ u Ḥaydar-
mevhibet
Luṭf u iḥsān etmede yokdur
saña akrān olur

3. **akrān:**
Kıt'a 1
Mısra: 8
Eş, misil, denk, benzer.

'İlm-i erḡām u nazm u
inşāda
Ḥayli akrān içinde
mu'teberem

4. **akrānuñ:-uñ**
Müseddes 1
Mısra: 7
Eş, misil, denk, benzer.

Serverā cūd u sehāda yokdur
akrānuñ senüñ
'Āleme tölmiş durur eltāf u
iḥsānuñ senüñ

akrān olur:

1. **akrān olur:-ur**
Kaside 3
Mısra: 30
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Denk olmak.

Ey Mehemmed-nām u
Aḥmed-hulḡ u Ḥaydar-
mevhibet
Luṭf u iḥsān etmede yokdur
saña akrān olur

'aks:

1. 'aqsinden:-i, -n, -den

Gazel 282

Mısra: 3

Yansıma.

Ruḥ-ı rengīnūñi 'arz et ki
'aqsinden anuñ ey büt
Der ü dīvār-ı deyr-i dīde pür-
naqş-ı nigār olsun

2. 'aqsı:-i

Gazel 368

Mısra: 2

Yansıma.

O meh-rū baña incinmiş
'aceb bilsem ki ne'm gördi
Meger kaş-ı femi 'aqsı ile
çeşmümde nem gördi

3. 'aqsın:-in

Kaside 4

Mısra: 55

Yansıma.

Eşk-i çeşmüm içre sīmīn
barmağ-ıñ 'aqsın gören
Eyle şanur kim düşüpdür
lücce-i 'ummāna şem'

4. 'aqsı:-i

Kaside 5

Mısra: 5

Yansıma.

Ser-i bāmında ol meşdüd
olan zer mehçenüñ 'aqsı
Bir altun ḥāldür qonmuş
'izārı üzre 'ummānuñ

'aks-i 'araq-riz-i
cemālünden:

1. 'aks-i 'araq-riz-i
cemālünden:-üñ, -den

Gazel 18

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Cemalinin ter döken**yansıması.*

'Aceb bu merdüm-i çeşmüm
nece burc-ı sa'ādetdür
Aña 'aks-i 'araq-riz-i
cemālünden toğar kevkeb

'aks-i berg-i gül ü nesrīn-
ile:

1. 'aks-i berg-i gül ü
nesrīn-ile:-ile

Gazel 164

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Gül ve nesirin
yaprağının yansıması.*

'Aks-i berg-i gül ü nesrīn-ile
her cüy-ı çemen
Bir gümüş mā'ı varağdur ki
zer-efşān olmuş

'aks-i dendānyıla:

1. 'aks-i dendānyıla:-ı, -yla

Gazel 156

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dişlerin yansıması.*

Gözüm 'ayn-ı şadefdür 'aks-
i dendānyıla ol māhuñ
İçinde eşkümuñ her kaşresi
bir dürr-i nāb olmuş

'aks-i ebrülaruñ:

1. 'aks-i ebrülaruñ:-lar, -
uñ, -ı

Gazel 302

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Kaşların yansıması.*

'Aks-i ebrülaruñı dīde-i pür-
nemde gören
Dedi mähileri gör nece gezer
deryāda

'aks-i ḥāli:

1. 'aks-i ḥāli:-i

Gazel 223

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Benin aksi.*

Dīde fīncān-ı münakkaş āb
kahve eşk sürḥ

Dāne-i bezrdür içinde 'aks-i
ḥāli naqşınuñ

'aks-i ḥam-ı ebrūna:

1. 'aks-i ḥam-ı ebrūna:-n, -
a

Gazel 154

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Kıvrımlı kaşının aksi,
yansıması.*

Nazar et āyīnede 'aks-i ḥam-
ı ebrūna
Nice taḥrīr olur ey meh göre
yāy-ı ma'kūs

'aks-i ḥurşid ü kamer:

1. 'aks-i ḥurşid ü kamer:

Gazel 379

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Güneş ve ayın
yansıması II sevgilinin
yüzünün bir yere aksetmesi.*

Ḥayāl-i ruḥlaruñ ey meh
görenler çeşm-i pür-nemde
Şanur bir cüybara 'aks-i
ḥurşid ü kamer düşdi

'aks-i la'lüñ:

1. 'aks-i la'lüñ:-üñ

Gazel 57

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Sevgilinin dudağının
yansıması.*

Girye etdüğe nigīn-i dīde
kim pür-kan olur
'Aks-i la'lüñ ol nigīne
gevher-i raḥşān olur

2. 'aks-i la'lüñ:-üñ

Gazel 75

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Sevgilinin dudağının
yansıması.*

Pür-hün gözümde 'aks-i
la'lûñ gören şanur kim
Gül-günî şîşe içre nüş edecek
mülümdür

'aks-i lebüünden:

1. 'aks-i lebüünden:-uñ, -den

Gazel 208

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Dudağın yansıması II
sevgilinin dudağının
yansıması.*

Berg-i gül mihr-i ruhuñdan
ağz eder renginlik
Câm-ı mül 'aks-i lebüünden
kesb eder la'înlük

'aks-i lebüüle:

1. 'aks-i lebüüle:-uñ, -le

Gazel 196

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Dudağın yansıması II
sevgilinin dudağının
yansıması.*

'Aks-i lebüüle çeşm-i dem-
âlüd-ı lüle-reng
Döndi o câma kim mey-i
gül-gündan ala reng

**'aks-i mey-gün-ı leb-i
dildârı:**

1. 'aks-i mey-gün-ı leb-i
dildârı:-ı

Gazel 130

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gönül alıcının
dudağının kırmızılığının
yansıması.*

Dilâ câm içre görmek
dileyenler bâde-i rengin
Gözümde 'aks-i mey-gün-ı
leb-i dildârı görsünler

**'aks-i mey-gün-ı leb-i
dildârı:**

1. 'aks-i mey-gün-ı leb-i
dildârı:-ı

Gazel 73

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gönül alıcının
dudağının kırmızılığının
yansıması.*

Dilâ câm içre görmek
dileyenler bâde-i rengin
Gözümde 'aks-i mey-gün-ı
leb-i dildârı görsünler

'aks-i ruh-ı tâbânuñla:

1. 'aks-i ruh-ı tâbânuñla:-
uñ, -la

Gazel 277

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Parlak yanağının aksi.

Görsem âyineyi 'aks-i ruh-ı
tâbânuñla
Birini mâh u birin mihr-i
mücellâ şanurın

'aks-i ruhsârûñı:

1. 'aks-i ruhsârûñı:-uñ, -ı

Gazel 322

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yanağın yansıması.

'Aks-i ruhsârûñı bağına
başardı cânâ
Nazar etseñ seni mir'ât-ı
mücellâ görse

'aks-i ruhuñ:

1. 'aks-i ruhuñ:-uñ

Gazel 52

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yanağının yansıması.

Dilde fikr-i hañ-ı rüyuñ şuda
bitmiş sünbül
Didede 'aks-i ruhuñ küzeye
konmuş gül-i ter

2. 'aks-i ruhuñ:-uñ

Gazel 176

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yanağının yansıması.

Dedi çeşmümde gören 'aks-i
ruhuñ
Kim çomış bir câmi'e la'îlin
çerâğ

'aks-i rüy-ı yâr:

1. 'aks-i rüy-ı yâr:

Gazel 341

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sevgilinin yüzünün
yansıması.*

Kim nigâh eylerdi vechine
şafâ-yile anuñ
'Aks-i rüy-ı yâr şüret
verese âyineye

'aks-i rüyuñla:

1. 'aks-i rüyuñla:-uñ, -la

Gazel 168

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yüzün yansıması II
sevgilinin yüzünün
yansıması.*

'Aks-i rüyuñla bulur âyine-i
hüsn şüret
Ki meh-i gökden olur nür u
melâhat 'arız

'aks-i ten-i ham-geştem:

1. 'aks-i ten-i ham-geştem:-
em

Gazel 240

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bükülmüş bedeninin
yansıması.*

Ğam-ı hecrüñle gözüm yaşı
olup cüy-ı revân
Kurdı 'aks-i ten-i ham-
geştem anuñ üstine pül

al:1. **alur:-ur****Gazel 60**

Mısra: 4

Çalmak | kapmak.

Sürme-i hâk-i rehûn gözden
siler cüy-ı sirişk
Beñzer ol uğruya kim
komaduğı yerden alur

2. **alur:-ur****Gazel 60**

Mısra: 6

Çalmak | kapmak.

Şâh-ı 'âlem de olursañ
'âkıbet 'ayyâr-ı çarh
Efşer-i zerrînüñ bir lu'b-ile
serden alur

3. **al:****Gazel 229**

Mısra: 10

Çalmak | kapmak.

Zevk-ı 'işret neydügin
derseñ 'Azîzî duymasun
Kanda bulursañ elinden
zâhidüñ ayağın al

4. **almada:-ma, -da****Gazel 315**

Mısra: 10

Çalmak | kapmak.

Ben nece bulam 'Azîzî guşşa
vü gamdan hâlâş
Kim girîbânım dem-Â-dem
dest-i hicrân almada

5. **alup:-up****Gazel 125**

Mısra: 7

Almak.

Meger bir serv-i dil-cü destin
alup şaldı kühsâra
Ki yaşın cüy edüp kühsârda
âb-ı revân ağlar

6. **alsun:-sun****Gazel 273**

Mısra: 3

Almak.

Hâtır-ı nâ-şâdımı alsun ele
luţf eylesün
Dostlar ihsân edün ol hana
söyleñ söylesün

7. **almaq:-maq****Gazel 286**

Mısra: 7

Almak.

Aqçasın almağ için halk-ı
cihânüñ şimdi
Çahve deyü qaralar qaynadur
a'râb-ı zamân

8. **almada:-ma, -da****Gazel 315**

Mısra: 1

Hile, düzen, aldatma.

Dil şafâ kesb etdi bûs-ı la'l-i
cânân almada
Söylesün ne aşşı etdi hıvâce
mercân almada

9. **almasun:-ma, -sun****Gazel 337**

Mısra: 7

Hile, düzen, aldatma.

Almasun bâğ-ı cihânda seni
ğaflet uyhuşu
Gözün aç nergis gibi 'ömrün
geçürme hıvâbda

10. **al-ıla:-ıla****Gazel 354**

Mısra: 1

Hile, düzen, aldatma.

Al-ıla tırmaz öpersin deyü
la'l-i dilberi
Pâymañ etdi şurâhî bâde-y-ile
sâğeri

11. **alur:-ur****Gazel 60**

Mısra: 1

Temin etmek, edinmek.

Reng-i rüyı gül ruḥ-ı zîbâ-yı
dilberden alur
Nitekim nûrı kamer ḥurşîd-i
enverden alur

12. **alur:-ur****Gazel 60**

Mısra: 2

Temin etmek, edinmek.

Reng-i rüyı gül ruḥ-ı zîbâ-yı
dilberden alur
Nitekim nûrı kamer ḥurşîd-i
enverden alur

13. **alur:-ur****Gazel 60**

Mısra: 8

Temin etmek, edinmek.

Naḥl-i gülşen içre maḳbûl
olmasun mı nârven
Kim ḥırâmı ol nihâl-i nâz-
perverden alur

14. **alur:-ur****Gazel 60**

Mısra: 10

Temin etmek, edinmek.

Zülfi meyl etdüğe la'line
'Azîzî şanuram
Egilüp ḥürî-i cennet âb-ı
kevşerden alur

15. **aldı:-dı****Gazel 162**

Mısra: 5

Temin etmek, edinmek.

Şafḥa-i şahn-ı çemende aldı
ey gül lâle-reng
Dâğ-ı mihrün eyleyelden
sîne-i süzâna naqş

16. **alur:-ur****Kaside 2**

Mısra: 49

Temin etmek, edinmek.

Şems-i raḥşândan alur nûrı
kamer lîk o mehûñ
Kamer-i ḥüsni verür şems-i
cihâna envâr

17. **almış:-muş****Gazel 1**

Mısra: 2

Yerleştirmek.

Ḥam-ı ebrüñ ruḥuñ üzre
gören der cânâ
Ḥarf-i râdur kim anı üstine
almış ra'nâ

18. **al:****Gazel 4**

Mısra: 2

Kırmızı.

Bahār oldu yine her nev'arūs-
ı lāle-i hāmṛā
Bürüñdi al duvağın çün gül-i
sūr-ı çemen-ārā

19. **al:****Gazel 71**

Mısra: 10

Kırmızı.

Levh-i 'izār-ı dilbere haṭ
gelse yaraşur
Al kâğıda yazılса haṭ-ı misk-
i nāb açar

20. **al:****Gazel 81**

Mısra: 1

Kırmızı.

Cāmesin ol gonca kim geh
sürh gāhī al eder
'Aqlını almak için dil
bülbulinüñ al eder

21. **al-ıla:-ıla****Gazel 212**

Mısra: 9

Kırmızı.

Bāğ-ı cihānda göñlümi gül
gibi al-ıla
Aldı 'Azīzī ruḥları alı
Meḥammedüñ

22. **alı:-ı****Gazel 212**

Mısra: 10

Kırmızı.

Bāğ-ı cihānda göñlümi gül
gibi al-ıla
Aldı 'Azīzī ruḥları alı
Meḥammedüñ

23. **alı:-ı****Gazel 220**

Mısra: 4

Kırmızı.

Nazar etdükçe alur 'aqlını
aşḥāb-ı dilüñ

Nedür ol ruḥlarınuñ alı
Meḥammed Şāhuñ

24. **al:****Gazel 312**

Mısra: 6

Kırmızı.

Bülbüle 'arz-ı cemāl etmek
içün gülşende
Kıldı gül-günī ile al yañağın
lāle

25. **allar:-lar****Gazel 331**

Mısra: 4

Kırmızı.

Şanuram burc-ı şafağ içre
tulü' eyler kâmer
Allar geydükçe ol ḥurşīd-i
enver egnine

26. **alındı:-ın, -dı****Gazel 351**

Mısra: 15

Kırmızı.

Şarardı rüyı ayvanuñ alındı
rengi almanuñ
Bozuldı beñzi bostānuñ
meger faşl-ı ḥazān oldu

27. **al:****Gazel 360**

Mısra: 2

Kırmızı.

Beni öldürmek için yār
geyse n'ola gül-günī
Geyer vaqt-i gāzabda al
'ādetdür şeh-i ḥünī

28. **al:****Gazel 360**

Mısra: 4

Kırmızı.

Boyunca kana girdüğine
yetmez mi bu şāhid kim
O şāhuñ gül gibi al cāme
geymek oldu kânūnı

29. **al:****Gazel 360**

Mısra: 8

Kırmızı.

Nihāl-i ergavān ya naḥl-i
güldür bāğ-ı ḥüsn içre
O serv-kāmetüñ al cāme ile
kadd-i mevzūnı

30. **alı:-ı****Gazel 374**

Mısra: 2

Kırmızı.

Leblerin sevdüğüm Ḥasan
Bālī
Göñlümi aldı ruḥlarıñ alı

31. **āl:****Gazel 383**

Mısra: 4

Kırmızı.

Çanlu yaşumdan geyersen
ben n'ola gül-gün kabā
Gonca-i mevzūn gibi sen geh
yaşıl geh āl gey

32. **al:****Matla 34**

Mısra: 2

Kırmızı.

Şem'-i bezm oldu meger
cām-ı şarāb-ı la'l-i nāb
Al kanatlı bir gümiş
pervāneye döndi ḥabāb

33. **alduğın:-du, -ğın****Gazel 34**

Mısra: 5

Büyülemek, etkilemek.

Kim bilürdi göñlümi ḥāl-i
siyāhuñ alduğın
Ḥaddüñüñ ter küşesinde
vermeyeydi zülfüñ uç

34. **aldı:-dı****Gazel 212**

Mısra: 10

Büyülemek, etkilemek.

Bāğ-ı cihānda göñlümi gül
gibi al-ıla
Aldı 'Azīzī ruḥları alı
Meḥammedüñ

35. **alup:-up****Gazel 255**

Mısra: 3

Elde etmek.

Alup şa'riyye vü halka cebe
şatmağ- için halka
Edüp bir meclis-i 'ālī müdām
içmek diler gönlüm

36. **alup:-up**
Terci-bend 1
Mısra: 37
Elde etmek.

Nergis-i zerd alup piyāle-i
zer
Gülşenüñ verdi bezmine
zīver

37. **aldı:-dı**
Gazel 36
Mısra: 6
Tutmak.

Gün toğar şanmañ şabūhı
itmek için her seher
Sākī-i gerdün eline aldı bir
altun kadeh

38. **alup:-up**
Gazel 233
Mısra: 5
Tutmak.

Elüm alup beni deyr-i ğama
şaldı āhir
Vermelü degül imiş ol büt-i
fettāna göñül

39. **almış:-mış**
Gazel 270
Mısra: 5
Tutmak.

Eline tigin almış yine ol şāh
Meger kıрмаğ diler bir bir
'ibādın

40. **alup:-up**
Lugaz 1
Mısra: 7
Tutmak.

Destüñe alup anı kılsañ
nevāht
Tūtī-veş uçmağa bāl ü per
açar

41. **alsañ:-sa, -ñ**
Matla 67
Mısra: 1
Tutmak.

Hām olma gözüñ aç destüñe
alsañ hāme
Nām-ı Sübhānı yaz evvel ki
ola ser-nāme

42. **alup:-up**
Muamma 38
Mısra: 1
Tutmak.

Māhumuñ alup ayağın
başına ursañ eger
Ol hilāl-ebür nigāruñ nāmını
ifşā eder

43. **alurken:-ur, -ken**
Muamma 45
Mısra: 1
Tutmak.

Alurken destin ağıyāruñ
keremle
Helāk etdi beni ol meh
sitemle

44. **al:**
Tesdis 4
Mısra: 4
Tutmak.

Şafa ver bezme luğ eyle
yürüt cām-ı musaffāyı
Ayaklandur ele al sāğar-ı
billür-ı mīnāyı

45. **alup:-up**
Gazel 110
Mısra: 4
Kesmek, koparmak.

Dil reh-i kūyuña 'azm
eyledügin dedi gören
Kim bedī' başın alup kūy-ı
semāvāta atar?

46. **alduçça:-duç, -ça**
Muamma 35
Mısra: 1
*Bürümek, sarmak,
kaplamak.*

Çāk edüp zeyli ucın farkına
alduçça Sühā
Sākī üzre dāğ-ı şeb-günü
'iyān olsa n'ola

47. **alup:-up**
Gazel 272

Mısra: 2
*Almak II elinden
tutmak.*

Çeşm-i giryānum o şeh derse
yaşum bürümesün
Dem-be-dem yanına a'dāyı
alup yürümesün

48. **almış:-mış**
Gazel 163
Mısra: 3
Dinlemek, öğrenmek.

Mağabbet āteşine yanmağ
pervāneden almış
Kañı göñlüm gibi bir şan'atı
üstāddan görmüş

49. **alalar:-a, -lar**
Gazel 247
Mısra: 6
Almak II ele geçirmek.

Dil ü cān nağdini ol ala
gözler
Dilerler kim alalar Muşli
şāhum

50. **alduçda:-duç, -da**
Kıt'a 25
Mısra: 2
Evlenmek.

Dedüm hatunına ibn-i
fūlanuñ
O bir kişi seni alduçda n'etdi

51. **al:**
Gazel 379
Mısra: 1
Giymek.

Dedüm ol cāmeyi al üstüñe
ey verd ter düşdi
Bu sözden reng alup ol
gonca baña hayli ter düşdi

52. **alup:-up**
Kıt'a 18
Mısra: 3
*Satın almak, karşılığımı
verip bir mala sahip olmak.*

Neyledümse eyledüm bir yer
alup
Yapdum ol yerde bir ev çün
āsmān

53. **almışdur:-miş, -dur**
Mesnevi 1

Mısra: **82**

Meşgul etmek, tutmak, ele geçirmek.

Lîk bir hayr dağı kalmışdur
Beni fikri o hayruñ almışdur

54. **alup:-up**

Kaside 5

Mısra: **121**

(bir şeyi) kullanmak veya gerekeni yapmak üzere yanında bulundurmak.

Alup her gördüğü oğlanı
yanına köçek-vārī
Babalanmak durur kārī aña
Müştäk Babanuñ

55. **almazın:-maz, -ın**

Gazel 186

Mısra: **12**

Almak II kabul etmek.

Naqd-i cāna alurın ‘ālem-i
vaşl-ı yārī
Verseler almazın ammā ki
cihānı aylak

56. **alayın:-a, -yın**

Gazel 291

Mısra: **8**

Almak II üzerine yüklemek.

Taglar deñlü olursa elem-i
bār-ı ğamuñ
Alayın boynuma biñ cān ile
cānā çekeyin

57. **almada:-ma, -da**

Gazel 315

Mısra: **2**

Almak. (kām almak bağlamında).

Dil şafā kesb etdi būs-ı la‘l-i
cānān almada
Söylesün ne aşşı etdi h̄vāce
mercān almada

58. **alup:-up**

Kaside 1

Mısra: **24**

Yer tutmak, yer almak.

Nev-‘arūs-ı güle bülbül
meger oldı dāmād
Gül-i sürinüñ alup yanını
bülbül bekler

59. **alup:-up**

Matla 15

Mısra: **2**

Yer tutmak, yer almak.

Nece feryād u fiġān
eylemesün bülbül-i zār
Gonca tomrukda yatur mest
alup yanını h̄ār

60. **alurlar:-ur, -lar**

Kaside 5

Mısra: **24**

Karşılığını verip bir mala sahip olmak.

Döşendiler kumāş esbāba şol
deñlü güzeller kim
Alurlar bir ağacın şimdi üç
altuna kemhānuñ

61. **alurın:-ur, -ın**

Gazel 186

Mısra: **11**

Elde etmek.

Naqd-i cāna alurın ‘ālem-i
vaşl-ı yārī
Verseler almazın ammā ki
cihānı aylak

62. **alınmadı:-ın, -ma, -dı**

Gazel 243

Mısra: **4**

Elde etmek.

Āhum odıyla dāmen-i
cismüm yaqam benüm
Kaldı alınmadı ğam elinden
yaqam benüm

63. **aldum:-du, -m**

Matla 56

Mısra: **1**

Ele geçirmek, fethetmek, zaptetmek.

Aldum āhumla belā milkini
ser-bāzam ben
Kılıc-ıla dirilür merd-i ser-
efrāzam ben

64. **aldılar:-dı, -lar**

Tarih 21

Mısra: **18**

Ele geçirmek, fethetmek, zaptetmek.

Ser-i a‘dāya ğāziler kesüp tîġ
ile şirvānī
Elüñden aldılar Şirvānı edüp
tîr-i bārān deñ

65. **ahndı:-ın, -dı**

Tarih 21

Mısra: **20**

Ele geçirmek, fethetmek, zaptetmek.

‘Azizī bende-i sulţān-ı milk-i
Rūmuñ ağzından
Varup Tebrîze târtîhin şehe
aldı Şirvān deñ

66. **ahnup:-ı, -n, -up**

Tarih 21

Mısra: **5**

Ele geçirmek, fethetmek, zaptetmek.

Ahnup Naḥcivānuñla
Revānuñ hemçü Şirvānuñ
Kātılur Arz-ı Rūma ser-be-
ser Ḥoy u Şifāhān deñ

67. **alur:-ur**

Tarih 21

Mısra: **13**

Ele geçirmek, fethetmek, zaptetmek.

Seni iḥrāc edüp mülküñden
alur tāc ile taḥtuñ
Olur ālān u talan şehr-i
Tebrîz ü Ḥorasan deñ

68. **aldı:-dı**

Tarih 22

Mısra: **18**

Ele geçirmek, fethetmek, zaptetmek.

Dedi hātif ‘Azizī târtîhin
Aldı Şirvānı ‘asker-i bî-ḥad

69. **aldı:-dı**

Tarih 23

Mısra: **1**

Ele geçirmek, fethetmek, zaptetmek.

Hamdülillāh ki aldı tīği ile
Şeh-i 'ālī-nijād Şirvānı

70. **aldı:-dı**

Tarih 23

Mısra: 8

*Ele geçirmek,
fethetmek, zaptetmek.*

Düşdi tārīh fethine ańsuz
Aldı Sultān Murād Şirvānı

71. **aldı:-dı**

Tarih 24

Mısra: 6

*Ele geçirmek,
fethetmek, zaptetmek.*

Rağmına rāfızīlerūñ tārīh
Sünniler aldı deñ Şirvānı

72. **al-ıla:-ıla**

Gazel 185

Mısra: 7

*Kırmızı II hile,
aldatmaca.*

Ruğlaruñ al-ıla bir anda nece
diller alur
Vechi var rüyuña derlerse
gül-i āl Budak

73. **alına:-ı, -n, -a**

Gazel 196

Mısra: 7

*Kırmızı II hile,
aldatmaca.*

Yanmamış idi lāle ruğuñ
alına göñül
Verilmedin şahīfe-i gül-berg-
i ala reng

74. **al-ile:-ile**

Gazel 201

Mısra: 2

*Kırmızı II hile,
aldatmaca.*

Eşk-i hūnīn etmesün mi rüy-ı
zerdüm verd-reng
Kim alup al-ile göñlüm baña
ol gül verdi reng

al-:

1. **alsa:-sa**

Gazel 263

Mısra: 1

Almak, tutmak.

Alsa ol hūrī destine fincān
Şanuram elde gül tutar
Rıdván

2. **al:**

Gazel 383

Mısra: 2

*Satın almak, karşılığını
verip bir mala sahip olmak.*

Gey yaraşsun egnüme derseñ
libās-ı al gey
Ger dilerseñ varalum bāzāra
ey gül al gey

al eder:

1. **al eder:-er**

Gazel 81

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Aldatmak, tuzak kurmak
II kırmızı eylemek.*

Cāmesin ol gonca kim geh
sürh gāhī al eder
'Aqlını almak için dil
bülbulinüñ al eder

al eylemiş:

1. **al eylemiş:-miş**

Muamma 14

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kızartmak; kırmızı bir
renk vermek.*

Ruğların gül-güne ile lāle-
veş al eylemiş
Ol nigār-ı seng-dil mihrini
pür-hāl eylemiş

al eyleyüp:

1. **al eyleyüp:-y, -üp**

Gazel 63

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kızartmak; kırmızı bir
renk vermek.*

Eşk-i sürh-āb ile rüy-ı
zerdümi al eyleyüp
Gözlerüm hecrüñde baña hoş
'aceb reng etdiler

āl olmuş:

1. **āl olmuş:-mış**

Gazel 165

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Pembeleşmek.

Seherden açmış ol gonca
'Azīzī bülbüle dönmiş
Kızarmış táb-ı mülden 'arızı
gül gibi āl olmuş

a'lā:

1. **a'lā:**

Gazel 69

Mısra: 8

*Daha iyi. Pek iyi. En
yüksek. Ziyâde ve mürtefi
olan.*

Sen ol burc-ı leţāfet mähısın
kim ey hilāl-ebür
Yüzüñ hürşiddin a'lā
dehānuñ zerreden kemdür

2. **a'lā:**

Gazel 129

Mısra: 1

*Daha iyi. Pek iyi. En
yüksek. Ziyâde ve mürtefi
olan.*

Ey yüzi hürşiddin her vech
ile a'lā Hızır
Müntehā qaddi nihāl-i
Sıdreden bālā Hızır

3. **a'lādan:-dan**

Matla 12

Mısra: 2

*Daha iyi. Pek iyi. En
yüksek. Ziyâde ve mürtefi
olan.*

Egerçi naħl-i qadd-i lāle-ruğ
bir serv-i bālādur
Dili nāzük mi nāzük kāmēti
a'lādan a'lādur

4. a' lādur:-dur

Matla 12

Mısra: 2

Daha iyi. Pek iyi. En yüksek. Ziyâde ve mürtefi olan.

Egerçi naḥl-i kıdd-i lâle-ruḥ
bir serv-i bālâdur
Dili nâzûk mi nâzûk kâmeti
a'lâdan a'lâdur

5. a' lā-yımış:-y, -ımış

Tahmis 1

Mısra: 5

Daha iyi. Pek iyi. En yüksek. Ziyâde ve mürtefi olan.

Eşigün her bâb ile
Firdevsden a'lā-yımış
Görmek istersem 'aceb mi
ârzü edüp seni

ala:

1. ala:

Gazel 109

Mısra: 7

Ela.

Her kaçan dil koyup ala
gözlü yârûn küyına
Togrulup varsam rakîb-i ḥar
baña egri baçar

2. ala:

Gazel 196

Mısra: 2

Ela.

'Aks-i lebûnle çeşm-i dem-
âlûd-ı lâle-reng
Döndi o câma kim mey-i
gül-gündan ala reng

3. ala-y-ile:-ydi, -ile

Kaside 5

Mısra: 119

Gösterişli, debdebeli.

Geçüp dil-sûzlar ala-y-ile her
gün Qalataya
İçerler qahvesini İbn-i
Sakkâ-y-ile Mûsânuñ

ala gözler:

1. ala gözler:-ler

Gazel 247

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ela gözler II sevgililer.*

Dil ü cân naḥdini ol ala
gözler
Dilerler kim alalar Muşli
şâhum

ala gözlüm:

1. ala gözlüm:-m

Gazel 271

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ela gözlü II sevgili.*

Seni âşûfte ḥattum kıldı
dersin ḥâlûn aınmazsın
Ala gözlüm siyeh zülfüñle
ḥadd-i alûñ aınmazsın

âlâm:

1. âlâm:

Tarih 3

Mısra: 4

*Elemler, acılar,
üzüntüler.*

Nesi var-ise yandı ehl-i
sûkuñ
Erişdi her birine neçe âlâm

2. âlâmı:-ı

Tesdis 3

Mısra: 1

*Elemler, acılar,
üzüntüler.*

Dünyede gördüğüm âlâmı
yine yâd edeyin
Şarşar-ı âhum ile 'âlemi
berbâd edeyin

alaman:

1. alamanda:-da

Kaside 5

Mısra: 22

Alman. II Avrupa.

Bulunmaz bir şehirde aña
beñzer mecma'-ı ḥübân

Revâdur seyri añılsa
Alamanda Qaramanuñ

âlâmı çekilen:

1. âlâmı çekilen:-ı, -il, -en

Gazel 364

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Deyim**

*Çok acı çekmek,
üzülmek II zor durumda
kalmak.*

Şıgmaya defter ü dîvâna
yazar olsam eger
Reh-i 'ışkında o yârûñ
çekilen âlâmı

âlân u tâlân eylesünler:

1. âlân u tâlân eylesünler:-sün, -ler

Gazel 381

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Yağma edilmek,
yağmalanmak.*

Ḥayâl-i çeşm-i Tataruñla
müjgânuñ güzel cânım
Dil ü cân kişverin âlân u
tâlân eylesünler mi

âlân u talan olur:

1. âlân u talan olur:-ur

Tarih 21

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Altüst ve talan olmak.*

Seni iḥrâc edüp mülküñden
alur tâc ile taḥtuñ
Olur âlân u talan şehir-i
Tebriz ü Ḥorasana deñ

alay:

1. alayı:-ı

Tarih 28

Mısra: 2

Topluluk, kalabalık.

'Azm eyledi paşa çün
'uqbâya şehâdetle

Ser-ḥayl-i şehīdānuñ alayı
mezīd oldı

ālāyış-i sevb-i cihāndan:

**1. ālāyış-i sevb-i cihāndan:-
dan**

Gazel 134

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Dünya elbisesinin
gösterişi, şatafatı.*

Şu kim ālāyış-i sevb-i
cihāndan kalbi pāk etmez
Derūn-ı sīnesin mihr ü
maḥabbet tāb-nāk etmez

**2. ālāyış-i sevb-i cihāndan:-
dan**

Gazel 191

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Dünya elbisesinin
gösterişi, şatafatı.*

Eyleyüp ālāyış-i sevb-i
cihāndan ictināb
Āb-ı istiğfār ile ey kalb pāk
olsañ gerek

alçak:

1. alçaksın:-sın

Tahmis 1

Mısra: 24

*Basit, sıradan II yere
yakın (alçak gönüllülük
bağlamında kullanılmıştır.).*

Ebr-i nīsān-veş dūr ü gevher
şaçar ṭab' uñ eli
Ey Uşūlī sen kara toprakdan
alçaksın velī

‘ālem:

1. ‘āleme:-e

Gazel 8

Mısra: 1

Kâinat, dünyâ |

dünyadaki herkes ve her şey.

BezI-i sīm etse n'ola ‘āleme
sultān-ı şitā

Kef-i gül gibi açukdur yed-i
ihsān-ı şitā

2. ‘ālem:

Gazel 37

Mısra: 3

Kâinat, dünyâ |

dünyadaki herkes ve her şey.

Gözine ‘ālem görünmez
‘aşık-ı şeydā-dilüñ
Etmeyince mihr-i ruḥsāruñ
temāşā her şabāh

3. ‘āleme:-e

Gazel 48

Mısra: 1

Kâinat, dünyâ |

dünyadaki herkes ve her şey.

Mihr-i ruḥuñ ki ‘āleme nūr u
ziyā verür
Bağduqça kalbüm āyinesine
şafā verür

4. ‘ālem:

Gazel 64

Mısra: 8

Kâinat, dünyâ |

dünyadaki herkes ve her şey.

Şol dem şabā ki zülfüñe
‘ömrüm uzada el
Ol demde büy-ı misk ile
‘ālem ṭola gelür

5. ‘ālemi:-i

Gazel 97

Mısra: 9

Kâinat, dünyâ |

dünyadaki herkes ve her şey.

Gözümün kanlu yaşı ‘ālemi
seyle vereyor
Meded ol yāri ‘Azīzī
görünüz kanda gezer

6. ‘ālem:

Gazel 114

Mısra: 9

Kâinat, dünyâ |

dünyadaki herkes ve her şey.

Dem-Ā-dem āh ederek
oqusun anı ‘ālem
‘Azīzī ol mehe bir şī'r-i
‘aşıkāne çıkar

7. ‘ālemi:-i

Gazel 124

Mısra: 4

Kâinat, dünyâ |

dünyadaki herkes ve her şey.

Figānum çarḥı gümlitse
‘aceb mi küy-ı ‘ışk içre
Yakar bir na'ra ile ‘ālemi
mestāneler vardır

8. ‘ālemi:-i

Gazel 128

Mısra: 9

Kâinat, dünyâ |

dünyadaki herkes ve her şey.

Dūd-ı āhı ‘aşıkuñ bir nār-ı
süzān kendidür
Eyle āhumdan hāzer kim
‘ālemi iḥrāk eder

9. ‘ālemün:-üñ

Gazel 147

Mısra: 2

Kâinat, dünyâ |

dünyadaki herkes ve her şey.

Neçe neçe ol mehūñ mihr ü
vefāsın görmüşüz
Döne döne ‘ālemün zevk u
şafāsın sürmüşüz

10. ‘ālem:

Gazel 160

Mısra: 2

Kâinat, dünyâ |

dünyadaki herkes ve her şey.

Āḥir bu dār-ı pür-ğam vīrān
olur gidermiş
Ḥāk ile cümle ‘ālem yeksān
olur gidermiş

11. ‘ālemlere:-ler, -e

Gazel 160

Mısra: 10

Kâinat, dünyâ |

dünyadaki herkes ve her şey.

Ol şāh-ı bī-nazīrūñ ‘ışkına
kul olanlar
‘Ālemlere ‘Azīzī destān olur
gidermiş

12. ‘ālemde:-de

Gazel 166

Mısra: 7

Kâinat, dünyâ |
dünyadaki herkes ve her şey.

Çekmeyince kişi baş hırkaya
bu 'âlemde
Gam elinden edemez tavk-ı
gırībāni hālāş

13. 'âlemi:-i
Gazel 197
Mısra: 6
Kâinat, dünyâ |
dünyadaki herkes ve her şey.

Keşti-i cismi şalup baħr-i
belâ-yı 'ışķa
Gözümüz yaşı ile 'âlemi
tūfān etdük

14. 'âlemdür:-dür
Gazel 206
Mısra: 3
Kâinat, dünyâ |
dünyadaki herkes ve her şey.

Tırāş oldukça jeng-i haṭṭ-ı
rūyı bu ne 'âlemdür
Ruḥı āyīnesin kıldı mücellā
ol dil-ārānuñ

15. 'âlem:
Gazel 221
Mısra: 6
Kâinat, dünyâ |
dünyadaki herkes ve her şey.

Tek hemān sen baña yār ol
dostum
Cümle 'âlem düşmen olursa
çe-bāk

16. 'âlemde:-de
Gazel 235
Mısra: 9
Kâinat, dünyâ |
dünyadaki herkes ve her şey.

'Âlemde 'Azīzī nece 'ākıl
geçer ol kim
Nüş etmeye ḥubān-ıla şahbā-
yı Sitanbul

17. 'âlemüñ:-üñ
Gazel 253
Mısra: 3
Kâinat, dünyâ |
dünyadaki herkes ve her şey.

'Âlemüñ sultānlığın ger
verseler etmem kabūl
'İşk şāhınuñ evet bir bende-i
fermānyam

18. 'âleme:-e
Gazel 268
Mısra: 9
Kâinat, dünyâ |
dünyadaki herkes ve her şey.

Ḳo yayılsun gün gibi
nazmuñ 'Azīzī 'âleme
Ḳışşā-i Yūsuf gibi dillerde
olsun dāstān

19. 'âlemi:-i
Gazel 268
Mısra: 4
Kâinat, dünyâ |
dünyadaki herkes ve her şey.

Ḳandasın ey şāh-ı ḥubān-ı
cihānum gel yetiş
'Âlemi verdi ḥarāba leşker-i
eşķ-i revān

20. 'âlem:
Gazel 342
Mısra: 7
Kâinat, dünyâ |
dünyadaki herkes ve her şey.

Güneş ebr-i sefid içre nihān
oldı şanur 'âlem
Ne gün kim egnüñe geysen
sen ey mihr-i cihān-sāye

21. 'âlemi:-i
Gazel 357
Mısra: 2
Kâinat, dünyâ |
dünyadaki herkes ve her şey.

Ṭutdı mihr-i ḥüsn ile dünyāyı
ḥubānuñ biri
Ḳul edindi 'âlemi ser-cümle
sultānuñ biri

22. 'âlem:
Kaside 3
Mısra: 90
Kâinat, dünyâ |
dünyadaki herkes ve her şey.

Naḥl-i bağ-ı 'izzetüñ olsun
cihānda ser-bülend

Nitekim nevrüz erüp 'âlem
bahāristān olur

23. 'âleme:-e
Kaside 3
Mısra: 44
Kâinat, dünyâ |
dünyadaki herkes ve her şey.

N'ola dersem keffüñe ser-
çeşme-i bağ-ı kerem
Cüybār-ı luṭfuñ andan
'âleme ceryān olur

24. 'âleme:-e
Kaside 3
Mısra: 44
Kâinat, dünyâ |
dünyadaki herkes ve her şey.

N'ola dersem keffüñe ser-
çeşme-i bağ-ı kerem
Cüybār-ı luṭfuñ andan
'âleme ceryān olur

25. 'âlem:
Kaside 5
Mısra: 63
Kâinat, dünyâ |
dünyadaki herkes ve her şey.

Der-i devlet-me'ābında
olupdur bendesi 'âlem
Hemān bir sen degülsin ḳulı
ancaḳ İbn-i 'Osmānuñ

26. 'âleme:-e
Kaside 5
Mısra: 13
Kâinat, dünyâ |
dünyadaki herkes ve her şey.

Verür māh-ı felek gibi ḳıbābı
'âleme revnaḳ
Kenār-ı baḥrūñ āb-ı rūyıdur
ḥammāmı Monlānuñ

27. 'âlemi:-i
Kıt'a 2
Mısra: 12
Kâinat, dünyâ |
dünyadaki herkes ve her şey.

Edüp faḳr u felāket cānuma
kār
Fiḡānum 'âlemi verdi fiḡāna

28. **‘âlem:**
Lugaz 4
 Mısra: 3
Kâinat, dünyâ ||
dünyadaki herkes ve her şey.

Mağdeminden kesb eder
 ‘âlem şafâ
 Gülşen anuñla esendür
 dâyimâ

29. **‘âlemi:-i**
Matla 61
 Mısra: 2
Kâinat, dünyâ ||
dünyadaki herkes ve her şey.

Yıka bu ‘âlemi yağa felegün
 küngüresin
 Şeb-i hecründe yaşum âh ile
 bir gün göresin

30. **‘âlemi:-i**
Tahmis 1
 Mısra: 12
Kâinat, dünyâ ||
dünyadaki herkes ve her şey.

Bu ğarîb üftâdeye şâhum
 cefâdan kıl hâzer
 Yoğsa eşk ü âhum eyler
 ‘âlemi zîr ü zeber

31. **‘âlemi:-i**
Tarih 2
 Mısra: 6
Kâinat, dünyâ ||
dünyadaki herkes ve her şey.

Ħâzret-i Düstür-ı a‘zam
 nitekim
 Tutmuş-ıdi ‘âlemi başdan
 başa

32. **‘âlemde:-de**
Gazel 8
 Mısra: 11
Evren, kainat.

Vaşl u hecri gibi ‘âlemde
 ‘Azîzî o gülün
 Olur eyyâm-ı bahâr u geçer
 ezmân-ı şitâ

33. **‘âlemi:-i**
Gazel 37
 Mısra: 12
Evren, kainat.

Câm-ı ğam nüş eyleyüp
 hecrinde yârün her gece
 Tañ mı gezsem ‘âlemi
 sermest ü şeydâ her şabâh

34. **‘âlem:**
Gazel 42
 Mısra: 9
Evren, kainat.

‘Azîzî sen degül ‘âlem
 Feraşâdı geçer anuñ
 Meger etdi cihâna Ħağ o
 mâh-ı enveri Ħurşid

35. **‘âlem:**
Gazel 55
 Mısra: 10
Evren, kainat.

Benüm ol zeyl-i pâkine
 teşebbüs etdüğüm pîrüm
 Bu ‘âlem tekyegâhında
 ‘Azîzî ‘ışk-ı yârümdür

36. **‘âlemde:-de**
Gazel 64
 Mısra: 5
Evren, kainat.

‘Âlemde ne senün gibi bir
 meh-liğâ doğar
 Dünyâya ne benüm gibi bir
 mübtelâ gelür

37. **‘âlemde:-de**
Gazel 77
 Mısra: 5
Evren, kainat.

Ħayât âbı gibi gözden nihân
 olmazdı ‘âlemde
 Leb-i cân-bahşuñla
 öykünmeyeydi çeşme-i
 kevşer

38. **‘âlem:**
Gazel 100
 Mısra: 10
Evren, kainat.

Dün gece seyyâreler âfâkı
 tölmiş gördiler
 Gözlerüm yaşına ğarğ oldu
 bu ‘âlem şandılar

39. **‘âlemde:-de**
Gazel 140

Mısra: 1
Evren, kainat.

‘Âlemde yoğ-iken dağı nâm
 ü nişânımız
 Âlüfte-y-ıdi la‘lüne rüh-ı
 revânımız

40. **‘âlemde:-de**
Gazel 151
 Mısra: 4
Evren, kainat.

İncinme dilâ ol yâr olmaz ise
 bî-âğyâr
 ‘Âlemde gül olmaz çün
 yanında diken bitmez

41. **‘âlemde:-de**
Gazel 210
 Mısra: 5
Evren, kainat.

Merd iseñ ey dil-i pâkize
 eger ‘âlemde
 Şekl-i murdârına bakma bu
 zen-i dünyânuñ

42. **‘âlem:**
Gazel 211
 Mısra: 6
Evren, kainat.

Gösterüp baña elif kaddüñle
 dâl-ı zülfüñi
 ‘Âlem içre n’ola şâhum sen
 de bir ad eyleseñ

43. **‘âlemde:-de**
Gazel 231
 Mısra: 8
Evren, kainat.

Tîğ-i cevri ile ‘Azîzî öldürür
 vermez amân
 Vermesün ‘âlemde kimse ol
 şeh-i bî-dâda dil

44. **‘âlemde:-de**
Gazel 246
 Mısra: 6
Evren, kainat.

Ben niçün zencîr-i zülf-i
 dilbere dil vermeyem
 Yoğ mıdur ‘âlemde bir
 dîvâne deñlü ğayretüm

45. 'ālemde:-de

Gazel 266

Mısra: 8

Evren, kainat.

Kühl ile izi tozını bir
görürmüş ol mehûñ
Görmedüm nergis gibi
'ālemde hiçbir şaşı ben

46. 'ālemde:-de

Gazel 292

Mısra: 7

Evren, kainat.

Seni hoş gördüğü herkes bu
kim 'ālemde ey nergis
O yārûñ bir bakımda çeşm-i
bimārına beñzersin

47. 'ālem:

Gazel 333

Mısra: 3

Evren, kainat.

Şarşar-ı kahr ile 'ālem içre
vīrān olmaduk
Şehr ü sür u hānmān u kaşr u
eyvān kalmaya

48. 'ālemde:-de

Gazel 333

Mısra: 1

Evren, kainat.

Cām-ı mihrûñ içmedük
'ālemde insān kalmaya
Nece insān bu cihān
bezminde bir cān kalmaya

49. 'ālemde:-de

Gazel 334

Mısra: 6

Evren, kainat.

Ahālī nā-murād u aç u
muhtāc u zelīl ü h'vār
Edānī cāy-ı a'lālarda 'ālemde
şafālarda

50. 'ālemde:-de

Gazel 378

Mısra: 1

Evren, kainat.

Şu kim görmek diler 'ālemde
rüy-ı mäh-ı Ken'ānı

Temāşā eylesün Mışr-ı
melāhatde Hāsan Cānı

51. 'ālem:

Kaside 3

Mısra: 90

Evren, kainat.

Naḥl-i bāğ-ı 'izzetüñ olsun
cihānda ser-bülend
Nitekim nevrüz erüp 'ālem
bahāristān olur

52. 'ālemde:-de

Kaside 5

Mısra: 56

Evren, kainat.

Oқыyup yazmadan Vālī
'aceb mi olsa ger hālī
Ki yok kadrin bilür 'ālemde
ehl-i naẓm u inşānuñ

53. 'ālemüñ:-üñ

Kıt'a 4

Mısra: 4

Evren, kainat.

Furşat el vermiş iken bāri
göñül
'Ālemüñ zevk u şafāsın
süregör

54. 'ālemüñ:-üñ

Lugaz 3

Mısra: 8

Evren, kainat.

Bend olup kavş-i kuzah
gerdānına
Zīnet olmuş 'ālemüñ
bostānına

55. 'ālem:

Muamma 1

Mısra: 1

Evren, kainat.

Erişdi mevsim-i gül tldı
'ālem şevk u táb ile
Göñül bī-ḥad şarāb içmek
diler ol āftāb ile

56. 'ālem:

Muamma 23

Mısra: 1

Evren, kainat.

Nūr-ı hüsninden bulur 'ālem
ziyā
Meh yüzini mihre 'arz etse
n'ola

57. 'ālemde:-de

Müseddes 1

Mısra: 1

Evren, kainat.

Ey kemāl ü faẓl ile 'ālemde
mümtāz u ferīd
Saña bende olmayan biñ cān
ile olsun yezīd

58. 'āleme:-e

Müseddes 1

Mısra: 8

Evren, kainat.

Serverā cūd u şehāda yokdur
aķrānuñ senüñ
'Āleme tlmış durur eltāf u
ihsānuñ senüñ

59. 'ālemde:-de

Müseddes 3

Mısra: 26

Evren, kainat.

'Azīzī merdüm-i şāhib-
kemālüñ rağbeti yokdur
Hüner ehli gibi 'ālemde
şimdi nekbeti yokdur

60. 'ālemi:-i

Tesdis 3

Mısra: 2

Evren, kainat.

Dünyede gördüğüm ālāmı
yine yād edeyin
Şarşar-ı āhum ile 'ālemi
berbād edeyin

61. 'ālem:

Tesdis 4

Mısra: 7

Evren, kainat.

Şitā gitdi hevālar germ ü
'ālem nevbahār oldu
Şüküfeyle çemen şahnı
bezendi sebzezār oldu

62. 'ālem:

Gazel 2

Mısra: 6
Sancak, bayrak.

Görünen mâh-ı nevdür şanma
şâhum sür-ı çarh üzre
Şu'â'-ı nâr-ı âhum eyledi bir
zer 'alem peydâ

63. 'alemdür:-dür
Gazel 249

Mısra: 5
Sancak, bayrak.

Ḳadd-i mevzûnuñ gümüştän
bir 'alemdür n'ola ger
Kâkül-i müşkînüñe derlerse
şâhum ser-'alem

64. 'âlemlere:-ler, -e
Kaside 3

Mısra: 60
Dünya, cihan II Şairin
içinde yaşadığı dünya.

Her ne şi'r-i behcet-âşâruña
İcâd edesin
Hüsn-i Yûsuf gibi ol
'âlemlere destân olur

65. 'âlem:
Gazel 120

Mısra: 10
Evren, kainat (kendine
özgü bir dünya bağlamında
kullanılmıştır.).

Ergânün âvâzınıñ da 'âlemi
vardur evet
Ney şadâsında bir özge
'âlem ü bir hâl var

66. 'âlemi:-i
Gazel 120

Mısra: 9
Evren, kainat (kendine
özgü bir dünya bağlamında
kullanılmıştır.).

Ergânün âvâzınıñ da 'âlemi
vardur evet
Ney şadâsında bir özge
'âlem ü bir hâl var

'alem çekdi:

1. 'alem çekdi:-di
Gazel 243
Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**
Bayrak çekmek II sefere
çıkmaq II hükümdarlığını
ilân etmek.

Ḡam ellerine 'azm edicek
şâh-ı 'ışk olup
Âhum duĥâni çekdi öñümce
'alem benüm

'alem çeker:

1. 'alem çeker:-er
Gazel 49

Mısra: 2
Kelime Tipi: **Deyim**
Bayrak çekmek II sefere
çıkmaq II hükümdarlığını
ilân etmek.

Fıkr-i haṭuñ ki mülk-i dile
ceyş-i ḡam çeker
Dil düd-ı âhdan aña karşı
'alem çeker

'âlem gözüme görünmez:

1. 'âlem gözüme görünmez:
Gazel 173

Mısra: 2
Kelime Tipi: **Deyim**
Dünya gözüme
görünmez.

Nece gül-geşt-i çemen yâ
nece seyr-i bâĥ u râĥ
Gözüme 'âlem görünmez
sensüz ey gülgün-yanag

'âleme getürdi:

1. 'âleme getürdi:-di
Tarih 9

Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Yaratmak, yeryüzüne
indirmek.

'Alî Bâlîyi kim şehri
'ademde
Getürdi 'âleme Ḥayy u
'Alîmî

'âlemi ayaĥum altına
aldum:

1. 'âlemi ayaĥum altına
aldum:-um-um, -du, -m
Gazel 231

Mısra: 9
Kelime Tipi: **Deyim**
Dünyayı ayaĥım altına
almak II her yeri görmek
baĥlamında kullanılmıştır.

'Âlemi aldum ayaĥum altına
ey mey-fürüş
Görmedüm câmuñ gibi bir
şâf-meşreb sâde-dil

'âlem-i bâĥide:

1. 'âlem-i bâĥide:-de
Tarih 2

Mısra: 10
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Ebedî âlem II ahiret.

El çeküp bu mülk-i fâniden o
dem
'Âlem-i bâĥide varup ṭutdı
câ

'âlem-i dilde:

1. 'âlem-i dilde:-de
Gazel 244

Mısra: 10
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Gönül dünyası.

Ey 'Azîzî ḥayâl-i cânânı
'Âlem-i dilde mâha
beñzetdüm

'âlemi kıırdı:

1. 'âlemi kıırdı:-ar, -dı
Gazel 202

Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

Âlemi kırıp geçirmek,
birbirine katmak.

Bulsa bir demde kıırdı
'âlemi
Ḥançer-i müjġân ile kanlı
gözün

'âlem-i ṭutsa:

1. 'âlem-i ʔutsa:-sa

Gazel 365

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Her tarafa yayılmak,
dünyayı kaplamak.*

Mülk-i 'ışkuñ pādşāhıyam
sipāh-ı eşk ile
'Âlem-i ʔutsa 'aceb mi āh u
efğānum gibi

'âlem-i 'ulvīye:

1. 'âlem-i 'ulvīye:-y, -e

Tarih 17

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Madde âleminin
üstündeki yüce âlem, ruhlar
âlemi.*

Murg-ı rûhı 'âlem-i 'ulvīye
pervāz edecek
Dedi târîhin 'Azîzî eyle 'arşı
âşyân

'âlem-i vaşl-ı yârı:

1. 'âlem-i vaşl-ı yârı:-ı

Gazel 186

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sevgilinin kavuşma
dünyası.*

Nağd-i cāna alurın 'âlem-i
vaşl-ı yârı
Verseler almazın ammā ki
cihānı aylak

'âlemler:

1. 'âlemlere:-e

Gazel 131

Mısra: 13

*Evren, kainat, dünya II
herkes.*

ʔuyulup 'ışk-ıla 'âlemlere
rüsivā olduk
Kalmadı hālk-ı cihān içre
'Azîzî yerimüz

'âlemlere destān olur:

1. 'âlemlere destān olur:-ur

Kaside 3

Mısra: 60

Kelime Tipi: **Deyim***Dillere destan olmak
deyimine benzer bir anlamla
"herkes tarafından konuşulur
olmak" anlamındadır.*

Her ne şî'r-i behcet-āsāruña
İcād edesin
Hüsni Yūsuf gibi ol
'âlemlere destān olur

'alev:

1. 'alevdür:-dür

Gazel 288

Mısra: 12

*Ateşten çıkan parlak ve
yanar kıvılcım.*

Ya meger kim meş'al-i
hürşid-i 'âlem-tābdan
Bām-ı çarh üzre dökülmüş bir
'alevdür bî-duhān

2. 'alev:

Muamma 30

Mısra: 2

*Ateşten çıkan parlak ve
yanar kıvılcım.*

Olur bî-hād 'alev ey dil
hüveydā
Derünümünden ki ola āh peydā

3. 'alevler:-ler

Tarih 3

Mısra: 1

*Ateşten çıkan parlak ve
yanar kıvılcım.*

Olup eflāke peyveste 'alevler
Bir âteş oldi peydā yine
aḥşām

'alev olup:

1. 'alev olup:-up

Gazel 115

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ateşten çıkan parlak ve
yanar kıvılcım.*

Başumdan âteş-i āhum ki
yane yane çıkar
'Alev olup şereri fark-ı
ferkadāne çıkar

'ālī:

1. 'ālī:

Gazel 220

Mısra: 1

Yüce, ulu.

Gün gibi kadri olup 'ālī
Meḥemmed Şāhuñ
Geçe devletle meh ü sālī
Meḥemmed Şāhuñ

2. 'ālī:

Tarih 4

Mısra: 5

Yüce, ulu.

Qadem başduñ bu 'ālī
manşıba çün
Düşüp zıll-i Hudā luḫfına
mazhar

3. 'ālī:

Tarih 17

Mısra: 1

Özel ad.

Kātib-i kılār-ı Sultān
Bāyezid a'nî 'Alī
Kim bekā iklimine cāndan
geçüp oldi revān

4. 'ālī:

Tarih 18

Mısra: 1

Özel ad.

Ol gözüm nūrı ciger-küşem
'Alī
Kim anuñla eglenürdi cān-ı
zār

'āl-i 'abā:

1. 'āl-i 'abā:

Gazel 383

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Peygamberimizin
kendisiyle birlikte kızı
Fatma, damadı Ali torunları
Hasan ve Hüseyin için*

*kullanılır II aba ehli,
dervişler; yünden dokunmuş
bir kumaş olan abadan
potur, hırka vs. giyenler.*

Çün libās-ı fakr-ile fahr
eyledi Āl-i 'Abā
Sen de anlar 'aşkına dāyim
'Azīzī şāl gey

'alī bālī:

1. **'alī bālī:**
Kaside 5
Mısra: **61**
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Özel ad.

Hasan-süret 'Alī Bālī bir
āfetdür velī Hilmī
Geçer kanber gulāmi cān ile
o şīr-i merdānuñ

'alī bālīyi:

1. **'alī bālīyi:-yi**
Tarih 9
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Özel ad.

'Alī Bālīyi kim şehri
'ademde
Getürdi 'aleme Hayy u
'Alīmī

'ālī maḳāmdur:

1. **'ālī maḳāmdur:-dur**
Gazel 78
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Yüce makam.

Şūfī hicāz gerçi ki 'ālī
maḳāmdur
Ehl-i şafāya meykede
beytü'l-ḫarāmdur

alın:

1. **alınmasun:-ma, -sun**
Gazel 223
Mısra: **3**
Gücenmek, darılmak.

'Andelīb-i dil görüp
alınmasun mı aña kim
Kırmızı gül bergidür ruhsār-ı
alī naḳşınıñ

2. **alnumda:-um, -da**
Gazel 270
Mısra: **3**
*Yüzün kaşlarla saç
arasındaki bölümü.*

Degül alnumda kaçum murğ-
ı devlet
Başumdan gitmege açdı
қанadın

3. **alnuñda:-uñ, -da**
Gazel 313
Mısra: **9**
*Yüzün kaşlarla saç
arasındaki bölümü.*

Berāt-ı hüsnüñe alnuñda
etmiş ser-fürü kaçuñ
Ḥam-ı zülf-i hümayūnuñ aña
tuğrā mıdur yoḫsa

4. **alnumda:-um, -da**
Gazel 355
Mısra: **5**
*Yüzün kaşlarla saç
arasındaki bölümü.*

Görenler dūd-ı āhumdan
qararmış kaçum alnumda
Şanurlar murğ-ı cānum
kūyuña uçmağa per açdı

5. **alnı:-ı**
Kaside 2
Mısra: **58**
*Yüzün kaşlarla saç
arasındaki bölümü.*

Süre-i şems ü kamer ḫaḳḳı
'Azīzī o mehūñ
Yegdür alnı vü ruḫı şems ü
kamerden şad-bār

6. **alnı:-ı**
Matla 70
Mısra: **2**
*Yüzün kaşlarla saç
arasındaki bölümü.*

Destārı ebr gibi ṭurup başı
üstine

Etmiş tülü' alnı mehi kaçı
üstine

7. **alnuñ:-uñ**
Muamma 44
Mısra: **1**
*Yüzün kaşlarla saç
arasındaki bölümü.*

Alnuñ üzre kaçuña eden
nazar
Burc-ı çarḫ üzre hilālī zann
eder

8. **alnuñ:-uñ**
Müseddes 2
Mısra: **1**
*Yüzün kaşlarla saç
arasındaki bölümü.*

Āsmān-ı hüsnüñe alnuñ
meh-i garrādur bugün
Ruḫlaruñ āyine-i mihr-i
mücellādur bugün

'ālī-nijād:

1. **'ālī-nijād:**
Müseddes 1
Mısra: **19**
Yüksek yaratılışlı, asil.

Ey kerem kānı mürüvvet
ma'deni 'ālī-nijād
Şüretā bir begsın amma
sīretā dervīş-nihād

alış:

1. **alışur:-ur**
Kaside 2
Mısra: **4**
*Bağlanmak, ısınmak,
ünsiyet peyda etmek.*

İktirān etse felekde n'ola
şems ile kamer
Alışur kevkibi şemstüñ
kamer ile her bār

'ālī-şān:

1. **'ālī-şānuñdan:-uñ, -dan**
Gazel 385
Mısra: **8**
Şānı yüce II sevgili.

Olup pîçide-hâtır eşiginde
tan-ı a dâdan
O şâh-ı kâ-m-rân u 'âlî-
şânuñdan uşanduñ mı

'âlî-şân olur:

1. **'âlî-şân olur:-ur**

Kaside 3

Mısra: 36

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şanı yüce olmak.

Eşigüñe intisâb eden erişür
rif'ate
Dergehüñe yüz süren gün
gibi 'âlî-şân olur

2. **'âlî-şân olur:-ur**

Kaside 3

Mısra: 36

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şanı yüce olmak.

Eşigüñe intisâb eden erişür
rif'ate
Dergehüñe yüz süren gün
gibi 'âlî-şân olur

'âlî-şifat:

1. **'âlî-şifatlunuñ:-lu, -nuñ**

Tarih 15

Mısra: 3

Hız. Ali görünüşlü, sıfatı

Hız. Ali.

Çü girdi hâke cism-i pâki ol
'Âlî-şifatlunuñ
Denildi târihi ola enîs ü yâr
Ebû Türâb

allâh:

1. **allâh:**

Gazel 259

Mısra: 4

Her şeyin yaratıcısı

*olan tek ve mutlak varlık,
Tanrı, Hudâ.*

Umaram vaşluña ermek ne
kadar müşkil ise
Umarın ergüre Allâh benüm
sultânüm

2. **allâhuñ:-uñ**

Gazel 306

Mısra: 4

*Her şeyin yaratıcısı
olan tek ve mutlak varlık,
Tanrı, Hudâ.*

Ol meh-i nâ-mihribânı elden
aldurdum deyü
Gül te'essüf etse ey dil
vermek Allâhuñ yine

3. **allâhuñ:-uñ**

Muamma 15

Mısra: 2

*Her şeyin yaratıcısı
olan tek ve mutlak varlık,
Tanrı, Hudâ.*

Göñül vardukça hâba fikr-i
ruhsarıyla ol mâhuñ
Girer rü'yâma göñlümden ne
geçse hikmet Allâhuñ

allâhum benüm cānum

alma:

1. **allâhum benüm cānum**

alma:-um

Gazel 241

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Allah'ım benim canımı
alma.*

Öldüreyin bir gün anuñ
alayın cānım demiş
Alma cānum ermedin ol
güne Allâhum benüm

alma:

1. **almanuñ:-nuñ**

Gazel 351

Mısra: 15

Elma.

Şarardı rüyü ayvanuñ almdı
rengi almanuñ
Bozuldu beñzi bostānuñ
meger faşl-ı hâzân oldu

aln:

1. **aln:-ı**

Lugaz 1

Mısra: 5

*Alın (çengin yüzeyi
bağlamında).*

Alnı üstinde siyeh ebruları
Hüsn ile gökde hilâle harf
atar

alnı açuq:

1. **alnı açuq:-ı**

Gazel 106

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

*Utandır, sıkılacak bir
şeyi olmamak.*

Bir yüzü ağ u alnı açuq
'âşkuñ durur
Mihrin 'iyân ederse 'aceb mi
saña seher

alt:

1. **altındadur:-ı, -n, -da, -
dur**

Gazel 66

Mısra: 1

Alt, aşığı.

Hâl-i rüyuñ kim o zülf-i pîç
ü tâb altındadur
Rüm şâhıdır ki çetr-i müşk-i
nâb altındadur

2. **altındadur:-ı, -n, -da, -
dur**

Gazel 66

Mısra: 2

Alt, aşığı.

Hâl-i rüyuñ kim o zülf-i pîç
ü tâb altındadur
Rüm şâhıdır ki çetr-i müşk-i
nâb altındadur

3. **altındadur:-ı, -n, -da, -
dur**

Gazel 66

Mısra: 4

Alt, aşığı.

Hançer-i tîguñ hayâli dilde
yer etse n'ola
Kim mekânı her reg-i cüyüñ
türâb altındadur

4. **altındadur:-ı, -n, -da, -
dur**

Gazel 66

Mısra: 6

Alt, aşağı.

Bād-ı şarşardur ki bir gül-
berg-i ra'nā götürür
Şol feres kim ol şeh-i 'ālī-
cenāb altındadır

5. **altındadır:-i, -n, -da, -
dur**

Gazel 66

Mısra: 8

Alt, aşağı.

Gerçi her ābuñ ḥabāb
üstindedür ammā benüm
Çeşm-i giryānum ḥabābı her
dem āb altındadır

6. **altındadır:-i, -n, -da, -
dur**

Gazel 66

Mısra: 10

Alt, aşağı.

Gonca-i nev-ḥīz-i gülşen zīr-
i berginden çıkup
Bülbüle açılmadığı bu ḥicāb
altındadır

7. **altındadır:-i, -n, -da, -
dur**

Gazel 66

Mısra: 12

Alt, aşağı.

Zevrak-ı sīmīn kim almış o
māhı üstine
Raḥş-ı ābīdür ki şāhā kām-
yāb altındadır

8. **altındadır:-i, -n, -da, -
dur**

Gazel 66

Mısra: 14

Alt, aşağı.

Rüy-ı maḫşūdın 'Azīzī göre
düşinde meger
Merdüm-i çeşmi anuñ kim
dest-i ḥvāb altındadır

9. **altındadır:-i, -n, -da, -
dur**

Gazel 122

Mısra: 1

Alt, aşağı.

Kelle-i bī-devletüm kim dūd-
ı āh altındadır
Pür-hevā bir ḳulledür ebr-i
siyāh altındadır

10. **altındadır:-i, -n, -da, -
dur**

Gazel 122

Mısra: 2

Alt, aşağı.

Kelle-i bī-devletüm kim dūd-
ı āh altındadır
Pür-hevā bir ḳulledür ebr-i
siyāh altındadır

11. **altındadır:-i, -n, -da, -
dur**

Gazel 122

Mısra: 4

Alt, aşağı.

Māh-ı nevdür kim alupdur
zīr-i pāyına şehāb
Ol ḥam-ı ebrü ki ḫarf-ı şeb-
külāh altındadır

12. **altındadır:-i, -n, -da, -
dur**

Gazel 122

Mısra: 6

Alt, aşağı.

Cāmi'-i mihrüñde sūzān iki
zer ḳandıldür
Ḳubbe-i çarḫuñ ki cām-ı
mihr ü māh altındadır

13. **altındadır:-i, -n, -da, -
dur**

Gazel 122

Mısra: 8

Alt, aşağı.

Yoluña cānlar veren
üftādelerdür serverā
Şol ten-i pejmürde bu kim
ḫāk-i rāh altındadır

14. **altındadır:-i, -n, -da, -
dur**

Gazel 122

Mısra: 10

Alt, aşağı.

Dünyede yetmez mi bu
devlet 'Azīzīye şehā

Kim senüñle rüz u şeb bir
bārgāh altındadır

altun:1. **altuna:-a****Gazel 32**

Mısra: 7

Altın. II Sarı renk.

Mihr ü meh gibi seni altuna
garḫ eylerse de
Merd iseñ itme zen-i gerdüna
'arz-ı iḫtiyāc

2. **altun:****Gazel 36**

Mısra: 6

Altın. II Sarı renk.

Gün toğar şanmañ şabūhı
itmek için her şehir
Sākī-i gerdün eline aldı bir
altun ḳadeḫ

3. **altunlu:-lu****Gazel 44**

Mısra: 7

Altın. II Sarı renk.

Ḳuruldı bir yeşil altunlu
ḫayme şanuram bāğa
Görüldükçe şu 'ā'-ı mihr-ile
eşḫarda şimşād

4. **altundan:-dan****Gazel 65**

Mısra: 7

Altın. II Sarı renk.

Görinen hāle degül māder-i
çarḫ altundan
Nev-'arūs-ı ḳamerüñ gūşına
mengüş eyler

5. **altun:****Gazel 107**

Mısra: 6

Altın. II Sarı renk.

Şanma nücüm ile māh gece
şerār-ı āhum
Çekdi sarāy-ı çarḫa altun
beneklü bir zār

6. **altuna:-a****Gazel 245**

Mısra: 3
Altun. II Sarı renk.

Şararup hecrüñ ile döndi
yüzüm altuna
Dağı meyl etme misin baña
eyâ sîm-tenüm

7. **altun:**

Kaside 5
Mısra: 6
Altun. II Sarı renk.

Ser-i bāmında ol meşdüd
olan zer mehçenüñ 'ağsi
Bir altun hâldür qonmuş
'izârî üzre 'ummānuñ

8. **altuna:-a**

Kaside 5
Mısra: 24
Altun. II Sarı renk.

Döşendiler kumâş esbâba şol
deñlü güzeller kim
Alurlar bir ağacın şimdi üç
altuna kemhānuñ

9. **altundur:-dur**

Lugaz 13
Mısra: 4
Altun. II Sarı renk.

Gevdesi akdur gümüñ gibi
velî
Kim derünü bir şaru altundur

10. **altuna:-a**

Gazel 98
Mısra: 6
Altun. Doğada az
bulunması dolayısıyla para
olarak kullanılan ya da
devletlerce para karşılığında
saklanan değerli maden.

Ruḥ-ı zerdüm görüp baña
nece meyl etmesün cānān
Ki hūbān-ı zamāne şimdi hep
altuna mā'ildür

11. **altun:**

Gazel 161
Mısra: 14
Altun (değerli, herkesçe
bilinen bağlamında
kullanılmıştır).

Oluḡ 'ışk-ıla bed-nām u
melāmet
'Azīzī altun aduñ bakır olmuş

altuncı-zāde:

1. **altuncı-zāde:**

Kaside 5
Mısra: 105
Özel ad.

Eder hūvānendelik Altuncı-
zāde encūmenlerde
Şadā-yı dil-nevāzı cān-
fezādur o hoş-elhānuñ

ālūfte:

1. **ālūfte-y-idi:-y, -idi**

Gazel 140
Mısra: 2
Alışık, müptela, düşkün.

'Ālemde yoğ-iken daḡı nām
ü nişānımız
Ālūfte-y-idi la 'lüñe rūḡ-ı
revānımız

2. **ālūfte:**

Kaside 1
Mısra: 78
Alışık, müptela, düşkün.

Naḡl-i gül qaddüñe bülbül
dilüñe dil-dāde
Dil ü cān bülbülü gül-rūyuña
ālūfte geçer

3. **ālūftesi:-si**

Kaside 1
Mısra: 53
Alışık, müptela, düşkün.

Gül-i ruḡsārınuñ ālūftesi
bülbül gibi ḡalḡ
Hūsn-i ḡulḡı gülinüñ
bülbülidür nev'-i beşer

ālūfte-i güy-ı zenehdānı:

1. **ālūfte-i güy-ı zenehdānı:-**

Gazel 386
Mısra: 1
Kelime Tipi: Kalıp
İfade
Topa benzeyen çene
çukuruna müptela.

Geçinür dem-be-dem ālūfte-i
güy-ı zenehdānı
'Aceb mi ol şeh-i hūbān ele
alursa çevḡanı

a'mā:

1. **a'mā:**

Gazel 322
Mısra: 10
Gözleri görmeyen il
kör.

Budur insān olana lāyık olan
dünyāda
'Ayn-ı 'ibretle nazar eyleye
a'mā görse

amān vermez:

1. **amān vermez:-mez**

Gazel 231
Mısra: 7
Kelime Tipi: Deyim
Canını bağışlamak,
öldürmemek II affetmek.

Tiḡ-i cevri ile 'Azīzī öldürür
vermez amān
Vermesün 'ālemde kimse ol
şeh-i bī-dāda dil

'amel:

1. **'amelde:-de**

Mesnevi 1
Mısra: 5
Niyet ve iradeye baḡlı
olarak yapılan dünya ve
ahirette ceza ve mükāfat
konusu olan iş, davranış, ve
bilinçli yapılan fiil. Amel;
dinî, ahlâki ve ruḡî fiillerin
hepsini kapsar.

'İlm ü ḡilm ü 'amelde hemçü
velî
Bezl-i cüd u keremde 'ayn-ı
'Alî

'āmî:

1. **'āmîler:-ler**

Gazel 388
Mısra: 10
Avamca, ileri
gelenlerden olmayan, cahil,
avama ait.

Şoĥbet-i ĥāş etmege sa'y et
 'Azīzī yār ile
 Tūt sözüm olma cihān
 bezminde 'āmīler gibi

āmīn:

1. āmīn:

Gazel 132

Mısra: 14

*Duâlardan ve hayır
 temennilerinden sonra,
 "Allah kabul etsin, öyle
 olsun!" anlamında
 kullanılan söz.*

Ölse cevri ile 'Azīzī sinine
 söğsem demiş
 Dostlar āmīn deñüz biz bu
 du'aya kāyilüz

ammā:

1. ammā:

Gazel 11

Mısra: 7

Ancak, ama.

Yaşlusın merdüm-i dīdem
 gibi ammā n'edeyin
 Baĥr-i eşküm gibi gömgök
 delüsin ey deryā

2. ammā:

Gazel 26

Mısra: 5

Ancak, ama.

Bir içim şudur lebüñ ammā
 aña
 Öykünimez çeşme-i āb-ı
 hayāt

3. ammā:

Gazel 31

Mısra: 3

Ancak, ama.

Beni öldürmege o tīg-i ĥün-
 āşām olur bā'ış
 Dile tīg-i müjeñ efkārı düşdi
 korĥarın ammā

4. ammā:

Gazel 47

Mısra: 6

Ancak, ama.

Telĥdür bāde egerçi sākī
 la'lüñ yādına
 Her ne dem nüş eylesem
 baña gelür ammā lezīz

5. ammā:

Gazel 66

Mısra: 7

Ancak, ama.

Gerçi her ābuñ ĥabāb
 üstindedür ammā benüm
 Çeşm-i giryānum ĥabābı her
 dem āb altındadır

6. ammā:

Gazel 68

Mısra: 5

Ancak, ama.

Ṭavāf-ı Ka'benüñ ĥazı
 egerçi yok degül ammā
 Senüñ küyuñ ṭavāfında
 benüm kıblem şafā vardır

7. ammā:

Gazel 136

Mısra: 3

Ancak, ama.

'Ömrümüz buldı nihāyet pīr
 olup ammā yine
 Zülf-i ĥübāna muĥayyed
 ĥalb-i pūr-teşvīşimüz

8. ammā:

Gazel 139

Mısra: 2

Ancak, ama.

Ĥançer-i 'ışkı o yārüñ deme
 sīnem yaramaz
 Yarar ammā ki dilā yāre
 olursın yaramaz

9. ammā:

Gazel 146

Mısra: 7

Ancak, ama.

Gerçi sünbül de güzeldür
 ammā
 Baña zülfüñ gibi ĥoş-bū
 gelmez

10. ammā:

Gazel 161

Mısra: 9

Ancak, ama.

Sürür iĥlīmīni dil bilmez
 ammā
 Ser-i küy-ı belāda vāfir olmuş

11. ammā:

Gazel 186

Mısra: 12

Ancak, ama.

Naĥd-i cāna alurın 'ālem-i
 vaşl-ı yārı
 Verseler almazın ammā ki
 cihānı aylak

12. ammā:

Gazel 200

Mısra: 2

Ancak, ama.

Ādem öldürmekte üstād-ı
 zamāndur ĥançerüñ
 Serverā sen yaĥşısın ammā
 yamandır ĥançerüñ

13. ammā:

Gazel 215

Mısra: 9

Ancak, ama.

Melāĥat Mısrına mālīk
 güzeller çok durur ammā
 'Azīzī görmedüm ben ol şeh-
 i Yūsuf-liĥādan yeg

14. ammā:

Gazel 260

Mısra: 9

Ancak, ama.

Yok nazīri Ĥasenüñ ĥüsn ü
 edāda ammā
 Olmaz eş'ār-ı Azīzī gibi
 güftār-ı ĥasen

15. ammā:

Gazel 271

Mısra: 3

Ancak, ama.

Düşersin 'ışkına ol bī-
 vefānuñ ey gönül ammā
 Ėam-ı 'ışkıyla şoñra
 n'olacağın ĥālūñ añmazsın

16. **ammā:****Gazel 300**

Mısra: 2

Ancak, ama.

Cevr eder ol meh ne etsem
aña kāyıldür deyü
İncinür ammā beni kuçmağa
kāyıldür deyü

17. **ammā:****Gazel 346**

Mısra: 2

Ancak, ama.

Gerçi dilde ğam kıomaz cām-
ı mey-i gül-gün dede
Yegdür ammā nüş-ı meyden
bir yeyim afyün dede

18. **ammā:****Gazel 346**

Mısra: 3

Ancak, ama.

Berş ü afyonu şanup ammā
şifā-sāz-ı kulüb
Günde iki kez edinme
yemeği kânün dede

19. **ammā:****Gazel 347**

Mısra: 7

Ancak, ama.

Gerçi ma'cün-ı müferrihdür
o lebler ammā
Lebüñ esrârınıñ oldı bu
göñül hayrânı

20. **ammā:****Gazel 390**

Mısra: 5

Ancak, ama.

Ğamzeñ oķı dile toķundi
nece kez ammā
Görmedüm cāna müjeñ gibi
cefālar kılıcı

21. **ammā:****Kaside 2**

Mısra: 65

Ancak, ama.

Gerçi çok şems ü kamer
zāhir olupdur ammā

Böyle bir şems ü kamer
etmedi gerdün izhār

22. **ammā:****Kaside 5**

Mısra: 97

Ancak, ama.

Yine her gün varur yārān
içerler kahvesin ammā
Degül evvelki gibi revnaķ u
hüsni Ḥasan Cānuñ

23. **ammā:****Kaside 5**

Mısra: 111

Ancak, ama.

Kimi şanbūr u çeng ü ney
kimi kânün sever ammā
Yaşıl Beg bir kılin dünyāya
vermez rüh-efzānuñ

24. **ammā:****Kıt'a 2**

Mısra: 27

Ancak, ama.

Duyūnum on flori durur
ammā
Gözümde naķd-i eşküm bī-
nihāye

25. **ammā:****Kıt'a 15**

Mısra: 9

Ancak, ama.

Ķomaz dilde ğubār ammā ki
esrār
Ye anı tuymasun esrāruñ
ağyār

26. **ammā:****Lugaz 2**

Mısra: 4

Ancak, ama.

Ķararur ŧurur yanında
ādemüñ
Söylemez ammā ki hergiz
hayr u şer

27. **ammā:****Lugaz 7**

Mısra: 2

Ancak, ama.

Ol nedür kim bir kılaç var
uzunu
Ney-şekerden ŧatludur ammā
uni

28. **ammā:****Lugaz 17**

Mısra: 2

Ancak, ama.

Ol nedür kim dāne-i yāķüt-
vār
La'ldür ammā ki la'l-i ābdār

29. **ammā:****Matla 14**

Mısra: 2

Ancak, ama.

Defterine ol şeh-i hüsnuñ
beni çāker yazuñ
Luŧf edüñ ammā raķtbi ħāric
ez-defter yazuñ

30. **ammā:****Mesnevi 1**

Mısra: 11

Ancak, ama.

Rūhı yok bir beden idi ammā
Maķdemüñ kıldı ħal'ayı ihyā

31. **amma:****Müseddes 1**

Mısra: 20

Ancak, ama.

Ey kerem kānı mürüvvet
ma'deni 'ālī-nijād
Şüretā bir beğsin amma
sīretā derviş-nihād

ammā ki:1. **ammā ki:****Gazel 35**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ama, ne var ki.*

'Āşık-ı ğam-ħvāre gelmez
zecr-i ķahr-ı yār güç
Güç gelür ammā ki ŧa'n-ı
zāhid-i huşyār güç

2. **ammā ki:****Gazel 51**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ama, ne var ki.*

Gerçi biñ var o gülün 'aşık-ı
zârı geçinür
Yokdur ammâ ki benüm gibi
hezârı geçinür

ammâ kim:1. **ammâ kim:****Gazel 151**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Oysa ki, fakat, ama.*

La'l-i lebüne yâküt dersem
olur ammâ kim
Dendânlaruña mânend bir
dürr-i 'Aden bitmez

ân:1. **ân:****Gazel 101**

Mısra: 1

Zamanın

*bölünemeyecek kadar küçük
parçası, kısa zaman, lahza,
dem.*

Şayd edüp ey gözi âhü seni
her ân eller
Ne revâdur ki çeke sîneye
'uryân eller

2. **ân:****Gazel 101**

Mısra: 8

Zamanın

*bölünemeyecek kadar küçük
parçası, kısa zaman, lahza,
dem.*

Saña düşer mi bu kim
gördüğüne mâyl olup
'İşmetüñ dâmenini elleye her
ân eller

3. **ân:****Gazel 121**

Mısra: 1

Zamanın

bölünemeyecek kadar küçük

*parçası, kısa zaman, lahza,
dem.*

Ḥaste dil la'lün için cân ile
her ân çekişür
Dilün o hâlini kim görse
şanur cân çekişür

4. **ân:****Gazel 326**

Mısra: 2

Zamanın

*bölünemeyecek kadar küçük
parçası, kısa zaman, lahza,
dem.*

Küşe-i gamda beni görmege
cânân gelse
Dil-i mahzûnumı şâd eylese
bir ân gelse

5. **ânı:-ı****Gazel 347**

Mısra: 4

Zamanın

*bölünemeyecek kadar küçük
parçası, kısa zaman, lahza,
dem.*

Nece şabr eyleyeyin derd-i
firâk-ı yâra
Baña bir yılca gelür rûz-ı
gamuñ bir ânı

6. **anları:-lar, -ı****Lugaz 21**

Mısra: 9

Zamanın

*bölünemeyecek kadar küçük
parçası, kısa zaman, lahza,
dem.*

Gâh olur kim şiddet-i bād
anları
Ṭurduğı yirde 'Azîzî ḥurd
ider

7. **ân:****Matla 51**

Mısra: 1

Zamanın

*bölünemeyecek kadar küçük
parçası, kısa zaman, lahza,
dem.*

Kirpigün gamzeñden ön urur
oğın câna her ân

Bu meşeldür ilk uran oğçudur
ey kaşı kemân

8. **ân:****Tesdis 2**

Mısra: 1

Zamanın

*bölünemeyecek kadar küçük
parçası, kısa zaman, lahza,
dem.*

N'ola bir ân olmasam feryâd
ü âh u zârsuz
Deşt-i gam oldı yerüm ol
kebk-i hoş-reftârsuz

9. **ân:****Muamma 6**

Mısra: 2

O, işaret zamiri II

şarap.

Dil aña mâyl olurdu her
zamân
Olsa la'lün gibi sâkî meyde
ân

10. **añardı:-ar, -dı****Gazel 47**

Mısra: 7

*Adını söylemek,
zikretmek, hatırlamak.*

Kim añardı nâmını bāğ-ı
cihân içre anuñ
Olmasa şeftâlû-yı la'lün gibi
ḥurmâ lezîz

11. **añılan:-ıl, -an****Gazel 69**

Mısra: 12

*Adını söylemek,
zikretmek, hatırlamak.*

Elümnden cām düşmezken
benüm sâkî ne hikmetdür
Yine bezm-i cihânda ehl-i
'işret añılan Cemdür

12. **añup:-up****Gazel 69**

Mısra: 15

*Adını söylemek,
zikretmek, hatırlamak.*

'Azîzî her ne dem zülfin
añup âh etsem ol mâhuñ

Duḥān-ı āhumı gören şanur
başumda perçemdür

13. **añup:-up**
Gazel 134

Mısra: 5
*Adını söylemek,
zikretmek, hatırlamak.*

Añup her gün o māhı āh
edersin ey gönül aydur
Yağup ol āh-ı pür-süzüñ seni
bir gün helāk etmez

14. **añduqça:-duq, -ça**
Gazel 146

Mısra: 9
*Adını söylemek,
zikretmek, hatırlamak.*

Lebüñ añduqça ‘Azīzī şen
olur
Mey içen kişiye kaygu
gelmez

15. **añma:-ma**
Gazel 254

Mısra: 7
*Adını söylemek,
zikretmek, hatırlamak.*

Añma nüş-ı cāmı sākī baña
şimden gerü ben
Varmazın beytü’l-ḥarām olsa
eger beytü’l-ḥarām

16. **aña:-a**
Gazel 261

Mısra: 3
*Adını söylemek,
zikretmek, hatırlamak.*

‘Işk-ıla çārem ancak kaldı
aña ki şāhum
Gün gibi başum alup gidem
vilāyetüñden

17. **añmayasın:-ma, -y, -a, -
sın**

Gazel 261
Mısra: 5
*Adını söylemek,
zikretmek, hatırlamak.*

‘Uşşākuñı vefādan
añmayasın revā mı
Maḥrūm ola ra’iyyet şāhum
ri’āyetüñden

18. **añasın:-a, -sın**
Gazel 264

Mısra: 5
*Adını söylemek,
zikretmek, hatırlamak.*

Dem ola kim añasın zevk-ı
diyār-ı Rūmı
Ey seyāḥatle Semerḳand u
Buḥārāya düşen

19. **añmazsın:-maz, -sın**
Gazel 271

Mısra: 1
*Adını söylemek,
zikretmek, hatırlamak.*

Seni āşüfte ḥattum kıldı
dersin ḥālūñ añmazsın
Ala gözlüm siyeh zülfüñle
ḥadd-i alūñ añmazsın

20. **añmazsın:-maz, -sın**
Gazel 271

Mısra: 2
*Adını söylemek,
zikretmek, hatırlamak.*

Seni āşüfte ḥattum kıldı
dersin ḥālūñ añmazsın
Ala gözlüm siyeh zülfüñle
ḥadd-i alūñ añmazsın

21. **añmazsın:-maz, -sın**
Gazel 271

Mısra: 4
*Adını söylemek,
zikretmek, hatırlamak.*

Düşersin ‘ışkına ol bī-
vefānuñ ey gönül ammā
Gam-ı ‘ışkıyla şoñra
n’olacağın ḥālūñ añmazsın

22. **añmazsın:-maz, -sın**
Gazel 271

Mısra: 6
*Adını söylemek,
zikretmek, hatırlamak.*

Derūnum dāğ-ı derd ile pür
olmuşdur neçe demdür
Maḥabbet ḥāñkāhında bu
ben abdāluñ añmazsın

23. **añmazsın:-maz, -sın**
Gazel 271

Mısra: 8
*Adını söylemek,
zikretmek, hatırlamak.*

‘Adū-yı bed-nihādı yād
edersin ey şeh-i ḥübān
Niçün ben derdmend üftāde-i
pāmālūñ añmazsın

24. **añmazsın:-maz, -sın**
Gazel 271

Mısra: 10
*Adını söylemek,
zikretmek, hatırlamak.*

‘Azīzī rüy-ı dilber seyrine
toymaz gözüm dersin
Ḥarīş-i genc-i vaşl olan dil-i
meyyālūñ añmazsın

25. **añılsa:-ıl, -sa**
Gazel 284

Mısra: 7
*Adını söylemek,
zikretmek, hatırlamak.*

Adum añılsa ‘adūnuñ başı
ağrur güyā
O ḥar-ı gāv-serüñ derd-i seri
oldum ben

26. **añup:-up**
Gazel 298

Mısra: 7
*Adını söylemek,
zikretmek, hatırlamak.*

Gül-i rüyüñ añup bezm-i
çemende girye etmekden
İnüpdür nergis-i mestüñ
gözine jāleden aq şu

27. **añmañ:-ma, -ñ**
Gazel 344

Mısra: 7
*Adını söylemek,
zikretmek, hatırlamak.*

Ḥüblar seyrini añmañ baña
kim ben o mehüñ
Vermezün gün yüzine
bağmağı dünyā seyrine

28. **aña:-a**
Gazel 354

Mısra: 10
*Adını söylemek,
zikretmek, hatırlamak.*

Ḳand-i la'lüñ var iken ey
Yūsuf-ı Mısr-ı hüsün
Hāşe lillāh kim 'Azīzī añā
nām-ı sükkeri

29. **añmazdı:-maz, -dı**

Gazel 389

Mısra: 7

*Adını söylemek,
zikretmek, hatırlamak.*

Reh-i kūyuñda ḳalır Cenneti
añmazdı Sürüş
Kūyuña uğrasa Firdevse
giderken rāhı

30. **añulsa:-ul, -sa**

Kaside 3

Mısra: 79

*Adını söylemek,
zikretmek, hatırlamak.*

Eyle der-faḳram ki yanumda
añulsa bir direm
Sā'il-i eşk-i revānum
dīdeden ceryān olur

31. **añar:-ar**

Kaside 5

Mısra: 110

*Adını söylemek,
zikretmek, hatırlamak.*

Edenler ser-güzeşt-i Ḳāsım
La'līn-Ḳabādan güş
Enüşirvān ile cengin añar mı
şāh-ı merdānuñ

32. **añulsa:-ıl, -sa**

Kaside 5

Mısra: 22

*Adını söylemek,
zikretmek, hatırlamak.*

Bulunmaz bir şehirde añā
beñzer mecma'-ı hūbān
Revādūr seyri añılsa
Alamanda Ḳaramanuñ

33. **añmañ:-ma, -ñ**

Tesdis 2

Mısra: 13

*Adını söylemek,
zikretmek, hatırlamak.*

Bāğ-ı dehrūñ baña añmañ
gülşen-i zībāsım

Hey ma'āzallāh gerekmez
lāle-i ḥamrāsım

34. **añulsa:-ul, -sa**

Kaside 3

Mısra: 79

*Adını söylemek,
zikretmek.*

Eyle der-faḳram ki yanumda
añulsa bir direm
Sā'il-i eşk-i revānum
dīdeden ceryān olur

'an:

1. **'an:**

Kıt'a 1

Mısra: 1

-den, -dan.

Bu faḳır u ḥaḳır eban 'an ced
Bende-i pādşāh-ı baḥr ü
berem

2. **'an:**

Tarih 20

Mısra: 3

-den, -dan.

Mīr-i mīrāmı olup Sultān
Murāduñ 'an ḳarīb
Vere maḳşūduñ murād üzre
Ḥudā-yı Lem-yezel

'anber:

1. **'anber:**

Gazel 110

Mısra: 8

*Ada balığının
bağırsaklarında toplanan
yumuşak, yapışkan ve misk
gibi kokan, kül renginde bir
madde; güzel koku.*

Ḳaralar geymez idi egnine
olmasa eger
Zülf-i miskīnūñüñ aşıftesi
miskīn 'anber

2. **'anberi:-i**

Gazel 354

Mısra: 4

*Ada balığının
bağırsaklarında toplanan
yumuşak, yapışkan ve misk*

*gibi kokan, kül renginde bir
madde; güzel koku.*

Kākül-i müşkīnūñe öyküñdi
beñzer döstüm
Rū-siyāh eden cihānda bu
günehdür 'anberi

'anberin:

1. **'anberin:**

Gazel 248

Mısra: 3

*Anber kokulu ll anber
gibi. (Siyah olması yönüyle
karanlık "anber" olarak
ifade edilmiştir.)*

Ḳaddūñ üzre 'anberin ḳaşun
nihāl üstinde nūn
Ḥaddūñ üzre zülf-i müşkīn
cüybār üstinde cim

'anberin-seḥāb:

1. **'anberin-seḥāb:**

Müseddes 4

Mısra: 19

*Anber bulutu (sevgilinin
saçının siyah olması yönüyle
karanlık "anber", kokulu
olması sebebiyle anber
olarak ifade edilmiştir.) II
sevgilinin saç.*

Sünbül mi ṭurra mı yaḥod ol
'anberin-seḥāb
Reyhān mı yā benefşe mi ol
ḥaṭṭ-ı müşk-i nāb

ancağ:

1. **ancağ:**

Gazel 379

Mısra: 9

Öyle ki, onun gibi.

Ġam-ı 'ışkıyla Mecnūn verdi
şanma kellesin ancağ
O meydān-ı maḥabbetde
'Azīzī neçe ser düşdi

2. **ancağ:**

Tesdis 1

Mısra: 3

Ama, fakat, lakin.

Deli gönlüm gibi ser-geşte-i
devrân ancak
Deme dünyâda benim hâtırı
vîrân ancak

3. ancak:

Tesdis 1

Mısra: 5

Ama, fakat, lakin.

Hâl-i 'âlem ezeli böyle
perîşân ancak
Kimi hândân kimi giryân
kimi nâlân ancak

4. ancak:

Gazel 64

Mısra: 10

Sadece, yalnızca.

Şol bî-kesem ki dünyede
ölsem 'Azîziyâ
Kabrüm ziyaret etmege
ancak şabâ gelir

5. ancak:

Gazel 71

Mısra: 12

Sadece, yalnızca.

Götür ayağı var der-i
meyhâneye gönül
Zîrâ kasâvetüñ senüñ ancak
o bâb açar

6. ancak:

Gazel 124

Mısra: 5

Sadece, yalnızca.

Esîr-i zülfi ancak sen
degülsin ey gönül yârüñ
Kim ol zencîre bend olmuş
neçe dîvâneler vardır

7. ancak:

Gazel 261

Mısra: 3

Sadece, yalnızca.

'İşk-ıla çârem ancak kaldı
aña ki şâhum
Gün gibi başum alup gidem
vilâyetüñden

8. ancak:

Kaside 2

Mısra: 26

Sadece, yalnızca.

Şems-i cüdi kamer-i lutfi
verür dehre şeref
Şems-i maşrıq kamer-i
mağribüñ ancak adı var

9. ancak:

Kaside 3

Mısra: 53

Sadece, yalnızca.

Saña ibdâ'-ı nazımda hod
nazîr ancak hemân
Yâ Zâhîr-i Fâryâbî yâ meger
Selmân olur

10. ancak:

Kaside 3

Mısra: 53

Sadece, yalnızca.

Saña ibdâ'-ı nazımda hod
nazîr ancak hemân
Yâ Zâhîr-i Fâryâbî yâ meger
Selmân olur

11. ancak:

Kaside 5

Mısra: 41

Sadece, yalnızca.

Esîr-i nâme-i 'ışkı hemân
'Ulvî degül ancak
Neçe Mecnûnı var Leylî gibi
Şâlih dil-ârânuñ

12. ancak:

Kaside 5

Mısra: 64

Sadece, yalnızca.

Der-i devlet-me'âbında
olupdur bendesi 'âlem
Hemân bir sen degülsin kılı
ancak İbn-i 'Osmânuñ

13. ancak:

Kaside 5

Mısra: 114

Sadece, yalnızca.

Sever mi gördüğü yegencigi
yine Koca Melküh
Günâhı oldur ancak halk
içinde ol müselmânuñ

14. ancak:

Lugaz 16

Mısra: 3

Sadece, yalnızca.

Bâl ü perdür gevdesi ancak
hemân
Lîk olmışdur güdâsı üstüñvân

15. ancak:

Müseddes 3

Mısra: 14

Sadece, yalnızca.

Kemal ü ma'rifetden dem
uran şimdi haţâ eyler
Ki zîrâ güş eder yok cânına
ancak cefâ eyler

16. ancak:

Tesdis 1

Mısra: 1

Sadece, yalnızca.

Kârî 'ışk ehli gibi her kesüñ
efgân ancak
Elem ü mihnet ile gözleri
giryân ancak

17. ancak:

Tesdis 1

Mısra: 2

Sadece, yalnızca.

Kârî 'ışk ehli gibi her kesüñ
efgân ancak
Elem ü mihnet ile gözleri
giryân ancak

18. ancak:

Tesdis 1

Mısra: 4

Sadece, yalnızca.

Deli gönlüm gibi ser-geşte-i
devrân ancak
Deme dünyâda benim hâtırı
vîrân ancak

19. ancak:

Tesdis 1

Mısra: 6

Sadece, yalnızca.

Hâl-i 'âlem ezeli böyle
perîşân ancak
Kimi hândân kimi giryân
kimi nâlân ancak

20. **ancağ:****Tesdis 1**

Mısra: 11

Sadece, yalnızca.

Hāl-i 'ālem ezeli böyle
perîşân ancağ
Kimi ḥandân kimi giryân
kimi nālân ancağ

21. **ancağ:****Tesdis 1**

Mısra: 12

Sadece, yalnızca.

Hāl-i 'ālem ezeli böyle
perîşân ancağ
Kimi ḥandân kimi giryân
kimi nālân ancağ

22. **ancağ:****Tesdis 1**

Mısra: 17

Sadece, yalnızca.

Hāl-i 'ālem ezeli böyle
perîşân ancağ
Kimi ḥandân kimi giryân
kimi nālân ancağ

23. **ancağ:****Tesdis 1**

Mısra: 18

Sadece, yalnızca.

Hāl-i 'ālem ezeli böyle
perîşân ancağ
Kimi ḥandân kimi giryân
kimi nālân ancağ

24. **ancağ:****Tesdis 1**

Mısra: 23

Sadece, yalnızca.

Hāl-i 'ālem ezeli böyle
perîşân ancağ
Kimi ḥandân kimi giryân
kimi nālân ancağ

25. **ancağ:****Tesdis 1**

Mısra: 24

Sadece, yalnızca.

Hāl-i 'ālem ezeli böyle
perîşân ancağ

Kimi ḥandân kimi giryân
kimi nālân ancağ

26. **ancağ:****Tesdis 1**

Mısra: 29

Sadece, yalnızca.

Hāl-i 'ālem ezeli böyle
perîşân ancağ
Kimi ḥandân kimi giryân
kimi nālân ancağ

27. **ancağ:****Tesdis 1**

Mısra: 30

Sadece, yalnızca.

Hāl-i 'ālem ezeli böyle
perîşân ancağ
Kimi ḥandân kimi giryân
kimi nālân ancağ

anda:1. **anda:****Kaside 1**

Mısra: 92

Orada.

Bu kaşidem ki pür evşâf-ı
gül ü bülbüldür
Beñzer ol bâğa tuta bülbül ü
gül anda mağar

andan:1. **andan:****Gazel 173**

Mısra: 8

Ondan.

Ṭotalum 'işkuñda öykünmiş
baña ağıyar-ı toy
Bülbül ü tūtiyle andan bir
midür zâğ u kelâğ

2. **andan:****Gazel 44**

Mısra: 9

*Bu nedenle, ondan**dolayı.*

Nihâl-i kâmetine beñzesün
mi andan ol servüñ
'Azîzî ṭotalum mağbül imiş
eşcârda şimşâd

andan özge:1. **andan özge:****Gazel 188**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ondan başka.*

Ḥançer-i âbdaruñ özler dil
Andan özge bir âba meylüm
yok

'andelîb:1. **'andelîb:****Gazel 20**

Mısra: 10

Bülbül II aşık.

Eyler 'Azîzi nâle yüzüñ
görse nitekim
Başlar fiğân u zâra bahâr
olsa 'andelîb

2. **'andelîbe:-e****Gazel 72**

Mısra: 10

Bülbül II aşık.

Görinen jâle şanmañuz
gonca
Şunar ağızıyla 'andelîbe
şeker

3. **'andelîbüñ:-üñ****Gazel 159**

Mısra: 5

Bülbül II aşık.

'Andelîbüñ zârımı güş
etmege
Berg-i gülden her nihâl
edindi güş

4. **'andelîb:****Gazel 227**

Mısra: 7

Bülbül II aşık.

Şâhsâr-ı gamda nālân
olmasun mı 'andelîb
Kim çemende ḥâr ile her
dem güler oynar gül

5. **'andelîbi:-i****Gazel 236**

Mısra: 1
Bülbül II âşık.

Döstüm ben ‘andelîbi zâr u
giryân etmegil
Düşmen-i bed-hâhumı gül
gibi hândân etmegil

6. ‘andelîbe:-e
Gazel 296
Mısra: 3
Bülbül II âşık.

Dehân-ı tûfî gibi ‘andelîbe
karşu gülşende
Nebât-ı jâle gitmez gönca-i
hândân ağzından

7. ‘andelîb:
Gazel 16
Mısra: 8
Bülbül.

Geldi figâna sine-i şad-çäkde
gönül
Ey gül kafesinde nâle eden
şanma ‘andelîb

‘andelîb-i dil:

1. ‘andelîb-i dil:
Gazel 223
Mısra: 3
Kelime Tipi: Kalıp
İfade
Gönül bülbülü.

‘Andelîb-i dil görüp
alınmasun mı aña kim
Kırmızı gül bergidür ruhsâr-ı
alı nakşınıuñ

añdur:

1. añañdurı:-dı
Gazel 369
Mısra: 2
Bir şeye onu akla ve
hatıra getirecek şekilde
benzemek.

Ben nece sevmeyeyin ol
şanem-i tersâyı
Leb-i cân-bağş-ıla añañdurdı
bugün ‘İsâyı

a‘nî:

1. a‘nî:
Tarih 17
Mısra: 1
Yâni.

Kâtib-i kılâr-ı Sultân
Bâyezîd a‘nî ‘Alî
Kim beğâ iklimine cândan
geçüp oldı revân

‘ankâ:

1. ‘ankâlara:-lar, -a
Gazel 328
Mısra: 8

Her hayvandan bir iz
taşıyan, kırmızı altın rengi
tüylü, yüzü insana benzer,
güzel sesli, bir tek, efsanevi
bir dağ olan Kaf dağının
ardında yaşadığı söylenen
erkek bir masal kuşu, Sirenk,
Sîmurg, Zümrüd,
Zümrüdüanka Tuğrul, Anka-
yı mugrip, devlet kuşu (Adı
olup da kendisi olmayan
nesne bağlamında).

Şâhbâz-ı evc-i istignâ ol ey
dil egme baş
Kulle-i kâf üzre pervâz
eyleyen ‘ankâlara

2. ‘ankâ:
Kıt'a 18
Mısra: 1

Her hayvandan bir iz
taşıyan, kırmızı altın rengi
tüylü, yüzü insana benzer,
güzel sesli, bir tek, efsanevi
bir dağ olan Kaf dağının
ardında yaşadığı söylenen
erkek bir masal kuşu, Sirenk,
Sîmurg, Zümrüd,
Zümrüdüanka Tuğrul, Anka-
yı mugrip, devlet kuşu (Adı
olup da kendisi olmayan
nesne bağlamında).

Neçeye dek olayın ‘ankâ gibi
Miñnet-âbâd-ı cihânda lâ-
mekân

añla:

1. añañladı:-dı
Gazel 100
Mısra: 11

Sezip kavramak, akıl
erdirmek, hissetmek, tahkik
etmek, bilmek.

‘Âkıl olanlar fenâsın añañladı
kâh-ı tenüñ
Câhil olanlar binâ-yı ‘ömri
muhkem şandılar

2. añañlamazın:-maz, -ın
Gazel 340
Mısra: 7

Sezip kavramak, akıl
erdirmek, hissetmek, tahkik
etmek, bilmek.

‘Ömri oldukça hâlâş
olacağıñ añañlamazın
Dil ki bend oldı senüñ zülf-i
perîşânuñda

anlar:

1. anlar:
Gazel 63
Mısra: 6
O, kişi zamiri II âşık.

Ergürürler menzil-i maqşûda
âhîr yolların
Nâlesin anlar ki peyk-i
cânına zeng etdiler

añsuz:

1. añañsuz:
Tarih 23
Mısra: 7
Ansızın, birden bire.

Düşdi târîh fethine añañsuz
Aldı Sultân Murâd Şirvânı

añañ için:

1. añañ için:
Matla 54
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Bu yüzden, bundan
dolayı.

Añañ için böyle tekye kıldı
peydâ lâğeri
Tâ ki ‘işret eyleye bunda
gelen her lâğ eri

añañ-çün:

1. **anuñ-çün:****Gazel 351**

Mısra: 2

Bu yüzden, bundan dolayı.

Gül-i ruhsâr-ı yâri görmeyelden çok zamân oldu Anuñ-çün bülbül-i şürîde-veş kârum figân oldu

2. **anuñ-çün:****Matla 33**

Mısra: 2

Bu yüzden, bundan dolayı.

Hevâ-yı dâne-i hâl-i ruh-ı dil-dâra mâyilsin Atañ âdemdür ey gönlüm anuñ-çün merd-i kâbilsin

anuñçün:1. **anuñçün:****Gazel 70**

Mısra: 9

Bu yüzden, bundan dolayı.

‘Azîzî ermedüm hergiz vişâl-i yâre anuñçün Gözümde eşk-i bî-pâyân dil ü cânda melâlüm var

‘âr ede:1. **‘âr ede:-e****Kaside 2**

Mısra: 68

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Utanır.

Görse bu şems ü kamer medhîn anuñ gökde Zühâl Yüzine şems-i kamer-rüyuñ ede bakmağa ‘âr

‘âr eder:1. **‘âr eder:-er****Gazel 205**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Utanır.

Ey çeşm ü kad ü kaşı güzel neçe zamândur Yanumca şalınmağa benüm ‘âr eder olduñ

‘âr eylerem:1. **‘âr eylerem:-r, -em****Gazel 252**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Utanç duymak.

Ey elif-kad boyı ‘ar‘arlar arasında seni Dün ‘adû-yı hâr ile gördüm katı ‘âr eylerem

‘âr kıлма:1. **‘âr kıлма:-ma****Tahmis 1**

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Utanmak, mahcup olmak, utanç duymak.

N’ola oldumsa hâkîr ü bî-nevâ vü derbeder ‘Âr kıлма ben gedâdan kim nihâyet diyeler

ara:1. **aramaz:-maz****Gazel 139**

Mısra: 8

Bulmaya çalışmak.

Ol mehi bulmak için yeri vü göği aramaz Gün mi vardur ki yaşum seyli vü âhum düdü

2. **arar:-r****Kaside 4**

Mısra: 22

Bulmaya çalışmak.

Hâl-i dil-süzün aña yanmak mı ister kim ‘aceb Gece oldukça arar ol mâhı hâne hâne şem‘

3. **arasına:-sı, -n, -a****Gazel 72**

Mısra: 7

Ara, iki şeyin ortası.

Kemerüñle miyânuñ arasına Şokulur kanda ise ol hânçer

4. **arasında:-sı, -n, -da****Gazel 195**

Mısra: 7

Ara, iki şeyin ortası.

Halka halka o siyeh zülfüñ arasında kaşuñ Mâhidür tüt ki girüpdür gözine ağlaruñ

5. **arasında:-sı, -n, -da****Gazel 252**

Mısra: 7

Ara, iki şeyin ortası.

Ey elif-kad boyı ‘ar‘arlar arasında seni Dün ‘adû-yı hâr ile gördüm katı ‘âr eylerem

6. **arasında:-sı, -n, -da****Muamma 29**

Mısra: 2

Ara, iki şeyin ortası.

Gören şanur ki pertev şaldı bāga mihr-i nūr-efşân Gül-i bî-had arasında o meh-veş kim ede cevlan

ara yerde:1. **ara yerde:-de****Kaside 3**

Mısra: 74

Kelime Tipi: -

İki şeyin arası, orta.

Hemdem-i ağıyar olup akitma yaşum dem-be-dem Yoğsa bir gün ara yerde iki gözüm kan olur

2. **ara yerde:-de****Kaside 3**

Mısra: 74

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

İki şeyin arası, orta.

Hemdem-i ağıyar olup akitma yaşum dem-be-dem

Yohsa bir gün ara yerde iki
gözüm kan olur

a' rāb-ı zamān:

1. **a' rāb-ı zamān:**

Gazel 286

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Zamanın Arapları.

Akçasın almağ için halk-ı
cihānuñ şimdi
Kahve deyü karalar kaynadur
a' rāb-ı zamān

'arak:

1. **'arak:**

Gazel 337

Mısra: 4

Ter.

Çatre çatre jalelerdür sünbül
üzre güyyiā
Her 'arak kim görünür ol
kākül-i pür-tābda

'arak olur:

1. **'arak olur:-ur**

Matla 78

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Terlemek.

Derlese cām-ı la'l-i sākī
n'ola
'Arağ olur şarābdan peydā

ārām:

1. **ārāmı:-ı**

Gazel 364

Mısra: 8

*Rahat, huzur II Gönül
genişliği.*

N'ola bir yerde gamuñla
yoğ-ısa ārāmum
Ehl-i 'ışkuñ güzelüm olmaz
imiş ārāmı

2. **ārāmum:-um**

Gazel 364

Mısra: 7

*Rahat, huzur II Gönül
genişliği.*

N'ola bir yerde gamuñla
yoğ-ısa ārāmum
Ehl-i 'ışkuñ güzelüm olmaz
imiş ārāmı

ārām eylemez:

1. **ārām eylemez:-mez**

Gazel 50

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Dinlenmek, rahat, huzur
bulmak.*

Murğ-ı dil şūft İrem bāğında
ārām eylemez
Bağlasañ tırmaz cinānda
'āşık-ı dīdār-ı yār

ārām u qarār etmez:

1. **ārām u qarār etmez:-mez**

Tesdi 2

Mısra: 22

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bir yerde sabit kalmak.

Teşne-leb cān verse meyl-i
cüybār etmez gönül
Bir nefes bir yerde ārām u
qarār etmez gönül

aramuz kesdi:

1. **aramuz kesdi:-di**

Gazel 145

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Deyim**

Ayırmak.

Neylediyse eyledi yār-ile
kesdi aramız
Āh elinden tğ-i hicrānuñ
'Azīzī āh kim

'ar'ar:

1. **'ar'arlar:-lar**

Gazel 252

Mısra: 7

*Servi, dağ servisi,
dikenli ardiç. II. Sevgilideki
boy pos.*

Ey elif-kad boyı 'ar'arlar
arasında seni
Dün 'adū-yı hār ile gördüm
katı 'ār eylemem

2. **'ar'arda:-da**

Gazel 308

Mısra: 10

*Servi, dağ servisi,
dikenli ardiç. II. Sevgilideki
boy pos.*

Sende kim var bu nāz u bu
'işve
Ne şanavberde var ne
'ar'arda

3. **'ar'ar:**

Terci-bend 1

Mısra: 46

*Servi, dağ servisi,
dikenli ardiç. II. Sevgilideki
boy pos.*

Gelüñüz seyr-i bāğ u rāğa
deyü
Gördüğüne kolın şalar 'ar'ar

4. **'ar'ar:**

Gazel 180

Mısra: 7

*Dikenli ardiç ağacı, dağ
servisi.*

Şeh-i gül 'askeridür bāğda
'ar'ar kol kol
Aña boy begleridür serv-i
hırāmān şaf şaf

5. **'ar'aruñ:-uñ**

Gazel 324

Mısra: 8

*Dikenli ardiç ağacı, dağ
servisi.*

Hadd ü kıdd-i yāre
öykünmek dilermiş bāğda
Bağ gülüñ şekline vü bağ
'ar'aruñ endāmına

'ar'ar u şafşaf:

1. **'ar'ar u şafşaf:**

Gazel 178

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Arar ve söğüt ağacı.

‘Azm-i gül-geşt-i çemen
eyler meger ol serv-kağ
Bağladı řahñ-ı çemende
‘ar‘ar u şafşaf şaf

**‘ar‘ar-hırām-ı serv-i gül-
endām-ı bağ-ı nāz:**

1. ‘ar‘ar-hırām-ı serv-i gül-
endām-ı bağ-ı nāz:

Gazel 289

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Naz bahçesinin ar‘ar
gibi salınan gül endamlı
servisi II sevgili.*

‘Ar‘ar-hırām-ı serv-i gül-
endām-ı bağ-ı nāz
Gül-rüy u nārven-kağ ü
beste-dehen Hısan

‘ar‘ar-ı bālā:

1. ‘ar‘ar-ı bālā:

Gazel 313

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Dağ servisi II sevgilinin
boyu.*

Boyuñ nağl-i semen mi
‘ar‘ar-ı bālā mıdur yoğsa
Yüzüñ gülberg-i ter mi lāle-i
đamrā mıdur yoğsa

arı:

1. arı:

Gazel 51

Mısra: 10

Temiz, mukaddes.

Māyil olmaz zen-i dünyāya
‘Azīzī dil-i pāk
Çü mekes cıfeye kınmaz şu
ki arı geçinür

‘ārif:

1. ‘ārif:

Gazel 232

Mısra: 9

Ārif, bilge kişi.

‘Azīzī vā ‘izüñ efsānesini
diñlemez ‘ārif
Olur olmaz sözi güş eylemez
ol kim ola ‘ākıl

2. ‘ārif:

Tarih 10

Mısra: 3

Bilge kişi II şair.

Dedi bir ‘ārif o dem tārīhini
Mā‘-i řāfi mişl-i āb-ı selsebīl

‘ārif-i deryā-dilüz:

1. ‘ārif-i deryā-dilüz:-üz

Gazel 144

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gönlü deniz ārif II āřık.

Acı acı sögdüğine kimsenüñ
incinmezüz
Biz zehirler nüş eder bir
‘ārif-i deryā-dilüz

‘āriyet-i zīnetüñe:

1. ‘āriyet-i zīnetüñe:-üñ, -e

Gazel 280

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gösterişin geçiciliği II
dünyanın geçiciliği
bağlamında.*

Meyl edüp ‘āriyet-i zīnetüñe
zerre kaçar
Dil veren ey zen-i gerdün
saña nā-merd olsun

‘āriř:

1. ‘āriř:-ı

Gazel 165

Mısra: 10

Yanak, sevgilinin

yanadı.

Seherden açmış ol gonca

‘Azīzī bülbüle dönmiş

Kızarmış táb-ı mülden ‘āriřı

gül gibi āl olmuş

2. ‘āriř:

Gazel 168

Mısra: 6

*Yanak, sevgilinin
yanadı.*

Sanuram gülşen-i küyuñda
gül-i sürh açılır
Tāb-ı mülden ki bulur reng ü
leřāfet ‘āriř

3. ‘āriř:-ı

Gazel 330

Mısra: 3

Yanak, sevgilinin

yanadı.

Yine bir lāle-ruđuñ ‘āriřı
şevkıyla göñül
Demidür sineñi tezyīn edesin
güller ile

4. ‘āriřüñ:-uñ

Tahmis 1

Mısra: 1

Yanak, sevgilinin

yanadı.

Rüy-ı mehden ‘āriřüñ her
vech ile zībā-yımış
Müntehā kağdün nihāl-i
sidreden bālā-yımış

‘āriř ola:

1. ‘āriř ola:-a

Gazel 168

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gelip çatmak, musallat
olmak.*

‘Arz-ı hüsn eylemez ol yār

‘Azīzīye evet

Bir gün ola ki ola aña

nedāmet ‘āriř

‘āriř oldı:

1. ‘āriř oldı:-dı

Gazel 168

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sonradan ortaya
çıkmağ II Gelip çatmak.*

Mihr umarsın o dili Leyliden
ey dil beñzer

Oldı Mecnūn-şıfat saña
sefāhet 'arız

2. 'arız oldı:-dı

Gazel 168

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

(Hoş olmayan bir
durum veya bir hastalık)
Görülmeye başlamak, gelip
çatmak, musallat olmak.

Süz-ı mihrūnden olup cāna
harāret 'arız
Derd-i 'ışkuñla dile oldı
sekāmet 'arız

'arız olup:

1. 'arız olup:-up

Gazel 168

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sonradan olan, takılan,
yapışan. II Bir şeyin zātına
ve hakikatına ait ve lâzım
olmayıp başka bir varlıktan
vāki ve kaim olan.

Süz-ı mihrūnden olup cāna
harāret 'arız
Derd-i 'ışkuñla dile oldı
sekāmet 'arız

'arız olupdur:

1. 'arız olupdur:-up, -dur

Matla 8

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Sonradan ortaya
çıkmaq II Gelip çatmak.

Zelzele şanmañ eden gāv-ı
zemīni lertzān
Heybet-i Hağdan aña 'arız
olupdur hafakān

'arız olur:

1. 'arız olur:-ur

Gazel 168

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gelip çatmak, musallat
olmak.*

Etme 'uşşāka cefā kim
gelicek hağğ-ı ruħuñ
Şakın ey māh olur saña
hacālet 'arız

2. 'arız olur:-ur

Gazel 168

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sonradan ortaya
çıkmaq.

'Ağs-i rüyuñla bulur āyine-i
hüsn şüret
Ki meh-i gökden olur nūr u
melāhat 'arız

'arız-ı cānān:

1. 'arız-ı cānān:

Gazel 261

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sevgilinin yanağı.

Gördi ki divāne kıldı 'arız-ı
cānān günü
Şa'şa'a zencīrine bend eyledi
devrān günü

2. 'arız-ı cānān:

Gazel 361

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sevgilinin yanağı.

Gördi ki divāne kıldı 'arız-ı
cānān günü
Şa'şa'a zencīrine bend eyledi
devrān günü

'arız-ı cānāna:

1. 'arız-ı cānāna:-a

Gazel 373

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sevgilinin yanağı.

Hağğı ki gelüp 'arız-ı cānāna
tolaşdı

Āhum dütüni mihr-i
dırağşāna tolaşdı

'arız-ı hūbān:

1. 'arız-ı hūbān:

Lugaz 1

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Güzellerin yanağı.

'Arız-ı hūbān gibi pür-hāl ü
hağ
Şafha-i ruhsārı pür nağş u
suver

'arız-ı rengin-i yarıñ:

1. 'arız-ı rengin-i yarıñ:-üñ

Gazel 17

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sevgilinin renkli ve
parlak yanağı.

Nece māyil olmasun dil
görmege anı müdām
'Arız-ı rengin-i yarıñ hüsn ü
ānidur şarāb

arka:

1. arkası:-sı

Lugaz 19

Mısra: 1

Sirt, arka.

Ol nedür kim çavse beñzer
arkası
Var iki ucında iki halkası

2. arkası:-sı

Lugaz 20

Mısra: 3

Sirt, arka.

Arkası üstinde vardur bir
üyük
Gece gündüz götürür anı çü
yük

arkañ yere getirür:

1. arkañ yere getirür:-ñ-ür

Tarih 2

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim**

*Sırtını yere getirmek. II
yenmek, yenilgiye uğratmak.*

Getürür arkañ yere Zâl-i
Sipihir
Rüstem-i destân olursañ da
şehâ

‘arş:

1. ‘arşı:-ı
Tarih 17
Mısra: 6
Gökyüzü, gök.

Murg-ı rûhı ‘âlem-i ‘ulvîye
pervâz edicek
Dedi târîhin ‘Azîzî eyle ‘arşı
âşyân

‘arşa-i ‘âlem:

1. ‘arşa-i ‘âlem:
Gazel 348
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Dünya meydanı.

‘Arşa-i ‘âlem gözüme teng ü
târ olsa ne tañ
Tırmayup ‘ahde o çeşmi
Kahramânım gelmedi

‘arşa-i bezmün:

1. ‘arşa-i bezmün:-üñ
Gazel 17
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Eğlence meydanı.

Rüstem ü Behmen de olsañ
bir ayağ-ıla yıkar
‘Arşa-i bezmün kadîmî
pehlevânıdır şarâb

‘arşa-i ğabrâ:

1. ‘arşa-i ğabrâ:
Gazel 4
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Yeryüzü sahası.

Gül-i nesrîn ile şöyle pür
oldı şahn-ı şahrâ kim
Nücüm ile müzeyyen çarha
döndi ‘arşa-i ğabrâ

‘arşa-i ğamda:

1. ‘arşa-i ğamda:-da
Gazel 61
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Gam meydanı.

Her şerer kim dūd-ı âhum
‘arşa-i ğamda şaçar
Güyyâ bir güy-ı zerrîndür ki
çevġandan çıkar

2. ‘arşa-i ğamda:-da
Gazel 351
Mısra: 17
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Gam meydanı.

‘Azîzî yâ gibi kıddüm
büküldi ‘arşa-i ğamda
Ĥadeng-i ‘ışka tâ kim sînde
cânım nişân oldı

‘arşa-i lutfında:

1. ‘arşa-i lutfında:-ı, -n, -da
Kaside 4
Mısra: 27
Kelime Tipi: -
Lütuf toprağı.

‘Arşa-i lutfında gerdün
üştür-i gerden-firâz
Ĥücre-i ĥâşında mihr ü meh
iki şâhâne şem’

‘arşa-i nazmuñ:

1. ‘arşa-i nazmuñ:-uñ
Kaside 5
Mısra: 39
Kelime Tipi: -
Şiir meydanı.

Geçinse ‘arşa-i nazmuñ
delîri n’ola Şânî Beg
Ki yokdur bahş-i şî’re cür’eti
anuñla bir cânuñ

‘arş-ı müste‘âne:

1. ‘arş-ı müste‘âne:-a-e
Gazel 116
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kendisinden yardım
istenen, yardımcı dilenen arş
II Allah’ın katı.*

Ko zulmi ey kaşı yâ yoħsa
âhı mażlumuñ
Mişâl-i tîr-i du’â ‘arş-ı
Müste‘âne çıkar

arşlan:

1. arşlanıyam:-ı, -y, -am
Gazel 253
Mısra: 1
*Kedigillerden,
Afrika’da yaşayan, koyu sarı
renkli, erkeğinin boynunda
yele bulunan, büyük ve çok
güçlü, yırtıcı bir hayvan. II
gürbüz ve yiğit, yürekli
kimse.*

Ben ki rüy-ı zerd ile küh-ı
belâ arşlanıyam
Kara kara dağlarla deşt-i
gam kaplanıyam

arşlan-ı hoş-ĥvānuñ:

1. arşlan-ı hoş-ĥvānuñ:-uñ
Kaside 5
Mısra: 134
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Hoş okuyan Ahmet (özel
ad).*

Umaruz diñlemek ola
müyesser bize de anı
Kulağdan ‘aşık olduk
naķline Arşlan-ı hoş-ĥvānuñ

art:

1. artar:-ar
Gazel 40
Mısra: 9
Fazlaşmak, çoğalmak.

‘Azîzî-veş nigâh edenleruñ
artar gözi nûri
Nazar ehline bir âyine-i zibâ
midur ol ruĥ

2. **artar:-ar****Gazel 99**

Mısra: 2

Fazlalaşmak, çoğalmak.

Eşkümü eyler ziyâde rûy-ı
yâr
Nitekim artar şular olsa
bahâr

3. **artar:-ar****Gazel 206**

Mısra: 1

Fazlalaşmak, çoğalmak.

Tırâş oldukça artar hüsnî
mâh-ı rûy-ı cânânuñ
‘İzârî yoğsa ebrî kâğid-ı zîbâ
midur anuñ

4. **artursa:-ur, -sa****Kaside 5**

Mısra: 73

Fazlalaşmak, çoğalmak.

N’ola artursa nâz u şiveyi
girdükçe Kız Muşli
Kim oldur nâzenîn maḥbûbı
şimdi qarî dünyânuñ

arta kalmışdur:1. **arta kalmışdur:-miş, -dur****Gazel 54**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Artakalmak; geriye kalmış olmak.*

Dil zen-i dehre nece meyl
etsün
Kim nece erden arta
kalmışdur

artuk:1. **artukdur:-dur****Gazel 237**

Mısra: 8

Daha çok, fazla.

Haste-i ‘ışkuñ olalı Hâk bilür
Eyyübdan
Derdüm artukdur benüm ey
yüzi mâh eksük degül

2. **artuk:****Tarih 28**

Mısra: 3

Daha çok, fazla.

Ceyş-i şühedâ k’oldı a‘dâdda
bir artuk
Hâtif dedi târîhin taḥkîk
şehîd oldı

‘arz eder:1. **‘arz eder:-er****Gazel 167**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Arz eylemek, etmek:
Saygı ile anlatmak,
bildirmek, ifade etmek.

Eylesem nâmeyle aḥvâlüm
n’ola cânâna ‘arz
Kim gedâ mektûb-ıla ḥâlin
eder sultâna ‘arz

‘arz edüp:1. **‘arz edüp:-üp****Gazel 199**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sunmak, göstermek.*

Bize neyler cemâlin ‘arz
edüp mâh
Ki biz ḥurşid-i pür-envâr
gördük

2. **‘arz edüp:-üp****Gazel 317**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sunmak, göstermek.*

‘Arz edüp mâh-ı cemâlin
yine şeyḥ ü şâbuñ
Verdi âyine-i ḳalbine şafâvet
rûze

3. **‘arz edüp:-üp****Terci-bend 1**

Mısra: 52

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sunmak, göstermek.*

Geldi bâğ-ı vücûda tıfl-ı
çemen
‘Arz edüp mehd-i ḥâkden
dîdâr

4. **‘arz edüp:-üp****Kaside 1**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sunmak, göstermek.

‘Arz edüp gül yüzini bülbül-i
gülzâre seḥer
Şeh-i gül luḥfına bülbül yine
düşdi mazhar

‘arz et:1. **‘arz et:****Gazel 111**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sunmak, takdim etmek.*

‘Azîzî yâre ‘arz et şi ‘rûñi
kim
O sultâna münâsibdür bu
gevher

2. **‘arz et:****Gazel 130**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***İfade etmek, söylemek.*

Maḥabbet ehline ‘arz et o
gül-ruḥsârı görsünler
Cihân bâğında bülbüller
fiğân u zârı görsünler

3. **‘arz et:****Gazel 73**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sunmak, göstermek.*

Maḥabbet ehline ‘arz et o
gül-ruḥsârı görsünler
Cihân bâğında bülbüller
fiğân u zârı görsünler

4. **‘arz et:****Gazel 282**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sunmak, göstermek.

Ruḥ-ı rengīnūñi ‘arz et ki
‘aḳsinden anuñ ey büt
Der ü dīvār-ı deyr-i dīde pür-
naḳş-ı nigār olsun

‘arz etdi:

1. ‘arz etdi:-di
Gazel 199
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sunmak, göstermek.

Bugün ‘arz etdi rüy-ı yār
gördük
Biḥamillāh yine dīdar
gördük

‘arz etdükçe:

1. ‘arz etdükçe:-dükçe
Gazel 64
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sunmak, göstermek.

Ka‘be yüzüñi ey şanem
etdükçe baña ‘arz
Merve ḫaḳı bu cānuma biñ
biñ şafā gelür

‘arz etmedin:

1. ‘arz etmedin:-me, -di, -n
Gazel 29
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İfade etmek, söylemek.

‘Arz etmedin muḫibbūñ
aḫvālını bilürsin
Ey pīr olası sende vardur
meḡer velāyet

2. ‘arz etmedin:-me, -di, -n
Gazel 167
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İfade etmek, söylemek.

Bundan artuḳ nece olur daḫı
velāyet kim bilür
Etmedin ḫāl-i dili ol pīr olası
cāna ‘arz

‘arz etmese:

1. ‘arz etmese:-me, -se
Matla 10
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sunmak, göstermek.

Māh-ı ruḫsārın baña ‘arz
etmese cānān bir ay
Şanuram kim ṭoḡmadı gökde
meh-i tābān bir ay

‘arz etmezdüñ:

1. ‘arz etmezdüñ:-mez, -dü,
-ñ
Gazel 224
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Arz etmek, sunmak.

Metā‘-ı vaşluñı aḡyāre ‘arz
etmezdüñ ey meh-rū
Aña ben naḳd-i cān ile
ḫarīdār olduğum bilseñ

‘arz etse:

1. ‘arz etse:-se
Muamma 23
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sunmak, göstermek.

Nūr-ı ḫüsninden bulur ‘ālem
ziyā
Meh yüzini mihre ‘arz etse
n’ola

‘arz eyle:

1. ‘arz eyle:
Gazel 3
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sunmak, göstermek.

Gel ey meh gül yüzüñi şubḫ-
dem gün gibi ‘arz eyle
Ki olsun bāḡ-ı ‘ālem ḡarḳa-i
envār ser-tā-pā

2. ‘arz eyle:

- Gazel 167**
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Arz eylemek, etmek:
Saygı ile anlatmak,
bildirmek, ifāde etmek.*

Ola kim zencīr-i zūlfine seni
bend eyleye
Eyle ol şāha cūnūnuñ ey dil-i
dīvāne ‘arz

‘arz eylesem:

1. ‘arz eylesem:-se, -m
Gazel 167
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Arz eylemek, etmek:
Saygı ile anlatmak,
bildirmek, ifāde etmek.*

Eylesem nāmeyle aḫvālüm
n’ola cānāna ‘arz
Kim gedā mektüb-ıla ḫālın
eder sultāna ‘arz

‘arz itme:

1. ‘arz itme:-me
Gazel 167
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Saygı ile anlatma, ifāde
etme, bildirme. Lutfedip
gösterme.*

Şi‘r-i dūr-bāruñ ‘Azīzī
oḳuma nā-ehle kim
Ol ma‘ārif gencidür itme anı
nādāna ‘arz

‘arz olupdur:

1. ‘arz olupdur:-up, -dur
Gazel 167
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sunulmak, gösterilmek,
takdim edilmek.*

Hârdan şekvâ için şâh-ı
bahâra şunmağa
Gonca tûmârı olupdur
bülbül-i nâlâna 'arz

'arz-ı cemâl edüp:

1. 'arz-ı cemâl edüp:-*üp*
Terci-bend 1

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yüzünü göstermek.

Yine 'arz-ı cemâl edüp güller
Bâ' iş-i nâle-i hezâr oldı

'arz-ı cemâl etmek:

1. 'arz-ı cemâl etmek:-*mek*
Gazel 312

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yüzünü göstermek.

Bülbüle 'arz-ı cemâl etmek
içün gülşende
Kıldı gül-günî ile al yañağın
lâle

'arz-ı cemâl eylese:

1. 'arz-ı cemâl eylese:-*se*
Lugaz 14

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yüzünün güzelliğini
sunmak.*

Bülbül olur her gören anı ne
dem

Eylese 'arz-ı cemâl ol gül-
mişâl

'arz-ı cemâli:

1. 'arz-ı cemâli:-*i*

Gazel 336

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Güzel yüzünü
göstermek.*

Dilberüñ her kişiye 'arz-ı
cemâli olmasa
'Aşık-ı didârına rüy-ı celâli
olmasa

'arz-ı didâr:

1. 'arz-ı didâr:

Kaside 2

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Yüz sunma/gösterme.

Şems-i hâverden olup rüy-ı
kâmer pür-envâr
Şems-i gerdüna kâmer eyledi
'arz-ı didâr

'arz-ı didâr etme:

1. 'arz-ı didâr etme:-*me*

Gazel 299

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Güzelliğini, yüzünü
göstermek.*

Gül gibi 'arz-ı didâr etme
'adüya zinhâr
Ey gonca gel açılma lutf eyle
hâra karşı

'arz-ı dil-dâra:

1. 'arz-ı dil-dâra:-*a*

Gazel 202

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sevgiliye kendini
gösterme.*

'Arz-ı dil-dâra olam derseñ
maħal

Âb-ı eşk ile 'Azizî yu gözün

'arz-ı fâka:

1. 'arz-ı fâka:

Kaside 3

Mısra: 81

Kelime Tipi: -

*Fakirlik, yoksulluk,
ihtiyacın arzı.*

Saňa 'arz-ı fâka etmekden
ğaraž şâhum bu kim

Ehl-i fakruñ derdine sensin
bu gün dermân olur

'arz-ı fâka etme:

1. 'arz-ı fâka etme:-*me*

Gazel 33

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Fakirlik, yoksulluk,
ihtiyacın arzı etmek.*

Etme hasıs ü dūna dünyâda
'arz-ı fâka
Çün mâh-ı nev olursañ bir
pâre nâna muħtâc

'arz-ı fâka etmekden:

1. 'arz-ı fâka etmekden:-
mek, -den

Kaside 3

Mısra: 81

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Fakirlik, yoksulluk,
ihtiyacın arzı etmek.*

Saňa 'arz-ı fâka etmekden
ğaraž şâhum bu kim
Ehl-i fakruñ derdine sensin
bu gün dermân olur

'arz-ı hâl eder:

1. 'arz-ı hâl eder:-*er*

Gazel 81

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Halini arz etmek,
derdini anlatmak II dilekçe
yazmak.*

N'ola aħvâlin 'Azizî yâre
i' ilâm eylese

Gâh olur kim bir gedâ
sultâna 'arz-ı hâl eder

'arz-ı hâl etmek:

1. 'arz-ı hâl etmek:-*mek*

Gazel 133

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Halini arz etmek,

derdini anlatmak II dilekçe yazmak.

‘Arz-ı hâl etmek için şâh-ı güle gülşende
Bülbüle gonca-i zanbağ gibi tomâr olmaz

‘arz-ı hâle:

1. ‘arz-ı hâle:-e
Gazel 270
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dilekçe, nüvişte. II aşk mektubu.

Ne hâlet ‘arz-ı hâle bilür ol şâh
‘Azîzî bende-i dervîş-nihâdın

‘arz-ı hazîne eylemese:

1. ‘arz-ı hazîne eylemese:-me, -se
Gazel 319
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Hazineyi arz etme, sunma.

Germâbe soyup koynına
koymazdı o şâhı
Halvetde aña eylemese ‘arz-ı hazîne

‘arz-ı hüsn etmedür:

1. ‘arz-ı hüsn etmedür:-me, -dür
Gazel 264
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Güzelliğini göstermek.

‘Arz-ı hüsn etmedür ol şüh-ı dil-ârâya düşen
Seyrin etmekdür anuñ ‘âşık-ı şeydâya düşen

‘arz-ı hüsn etmez:

1. ‘arz-ı hüsn etmez:-mez
Gazel 261
Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Güzelliğini göstermek.

‘Arz-ı hüsn etmez baña ol
Yüsuf-ı şânî ile
Ey ‘Azîzî söyleşem gelsün
hele mîzân günü

2. ‘arz-ı hüsn etmez:-mez
Gazel 361
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Güzelliğini göstermek.

‘Arz-ı hüsn etmez baña ol
Yüsuf-ı şânî ile
Ey ‘Azîzî söyleşem gelsün
hele mîzân günü

‘arz-ı hüsn etseñ:

1. ‘arz-ı hüsn etseñ:-se, -ñ
Gazel 37
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Güzelliğini göstermek.

‘Arz-ı hüsn etseñ n’ola
‘uşşâka cânâ her şabâh
Kim eder mihr-i cihân-ârâ
tecellâ her şabâh

2. ‘arz-ı hüsn etseñ:-se, -ñ
Gazel 40
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Güzelliğini göstermek.

Felek nañ’ında mâhî mât
edersin ‘arz-ı hüsn etseñ
Güzeller şâhı hürşîd-i cihân-ârâ
midur ol ruğ

‘arz-ı hüsn eylemedüñ:

1. ‘arz-ı hüsn eylemedüñ:-me, -dü, -ñ
Gazel 345
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Güzelliğini göstermek.

‘Arz-ı hüsn eylemedüñ
bülbülüne
Degmedük gibi senüñ bir
gülüne

‘arz-ı hüsn eylemez:

1. ‘arz-ı hüsn eylemez:-mez
Gazel 168
Mısra: 11
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Güzelliğini göstermek.

‘Arz-ı hüsn eylemez ol yâr
‘Azîzîye evet
Bir gün ola ki ola aña
nedâmet ‘ârîz

‘arz-ı hüsn eyler:

1. ‘arz-ı hüsn eyler:-r
Gazel 355
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Güzelliğini göstermek.

‘Azîzî maṭla’ından mihrî
şandum ‘arz-ı hüsn eyler
Der-i ‘izzet-me’âbın şubh-
dem kim ol kamer açdı

2. ‘arz-ı hüsn eyler:-r
Gazel 355
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Güzelliğini göstermek.

‘Azîzî maṭla’ından mihrî
şandum ‘arz-ı hüsn eyler
Der-i ‘izzet-me’âbın şubh-
dem kim ol kamer açdı

‘arz-ı hüsn eylese:

1. ‘arz-ı hüsn eylese:-se
Gazel 366
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Güzelliğini göstermek.

‘Arz-ı hüsn eylese şehrüñ
gül-i ḥandânları
Gonca-i ḳalbimüz açılrsa
görüp anları

‘arz-ı ihtiyâc itme:

1. ‘arz-ı ihtiyâc itme:-me

Gazel 32

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ihtiyaç arzı, ihtiyaç beyanı etmek.

Mihr ü meh gibi seni altuna
garğ eylerse de
Merd iseñ itme zen-i gerdüna
‘arz-ı ihtiyâc

‘arz-ı ‘izâr:

1. ‘arz-ı ‘izâr:

Gazel 71

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yanağını göstermek.

Tarf-ı şehâbdan şanuram
mihr eder tülü ‘
‘Arz-ı ‘izâr için kaçan ol
meh niķâb açar

‘arz-ı ‘izâr eyledi:

1. ‘arz-ı ‘izâr eyledi:-di

Gazel 91

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yanak sunmak
(sevgilinin aşığı ihşanda
bulunması bağlamında).*

Ĥamdülillâh yine luţf-ı Ĥak
gibi mâh-ı şiyâm
Rûze-dârân-ı cihâna eyledi
‘arz-ı ‘izâr

‘arz-ı mâcerâ:

1. ‘arz-ı mâcerâ:

Kit'a 22

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Durumunu, halini arz etmek.

Gözi yaşlu kapuña geldügi
bu

Kim ede ‘arz-ı mâcerâ
muşluk

‘arz-ı mihr etse:

1. ‘arz-ı mihr etse:-se

Gazel 128

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sevgisini arz etmek II
sevgisini sunmak.*

‘Arz-ı mihr etse ne tañ aña
Züleyhâ-yı felek
Ĥüsn ile ol şeh ‘Azîzî mâh-ı
Ken ‘ân kendidür

arz-ı rüma:

1. arz-ı rüma:-a

Tarih 21

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Rum toprakları II
Anadolu.*

Alınup Naĥcivânuñla
Revânuñ hemçü Şirvânuñ
Ĥatlır Arz-ı Rûma ser-be-
ser Ĥoy u Şifâhân deñ

arzü eder:

1. arzü eder:-er

Gazel 46

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şiddetli bir şekilde istemek.

Dil seyr-i bâğ-ı ĥüsnüñ eder
her dem arzü
Cân mîve-i vişâlûñ eder
dâyimâ ümîd

2. arzü eder:-er

Gazel 153

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şiddetli bir şekilde istemek.

Cân u gönül vefâñı eder her
dem arzü

Mücrim niteki luţf-ı
şehensâhı iltimâs

arzü edüp:

1. arzü edüp:-üp

Tahmis 1

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şiddetli bir şekilde istemek.

Eşigüñ her bâb ile
Firdevsden a ‘lâ-yımış
Görmek istersem ‘aceb mi
arzü edüp seni

arzü-yı büse-i la ‘lûñ:

1. arzü-yı büse-i la ‘lûñ:-üñ

Gazel 15

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sevgilinin lal dudağını öpme arzusu.

‘Arzü-yı büse-i la ‘lûñ ile ey
pîrûze-ĥaţ
Gözlerüm döndi ‘aķıķa
giryeden pür-ĥün olup

arzü-yı seyr-i bâğ u sebzâr etmez:

1. arzü-yı seyr-i bâğ u sebzâr etmez:-mez

Tesdis 2

Mısra: 20

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yeşillik bahçesi ve bağı seyretmeyi arzulamak.

‘Ömri oldukça ümîd-i nev-
bahâr etmez gönül
‘Arzü-yı seyr-i bâğ u sebzâr
etmez gönül

aş:

1. aşıldı:-ıl, -dı

Kaside 4

Mısra: 10

Bir yere tutturmak.

Od mı bulundu gece destinde
kim andil-veş
arsu ire aşıldı kuse-i
dukkana şem

2. **aşmaludur**:-*ma, -lu, -dur*

Kıt'a 15

Mısra: 14

İdam etmek, asmak.

Eline cām alan kızıl delüdür
Üzüm şuyunu ien aşmaludur

3. **aşup**:-*up*

Gazel 144

Mısra: 3

Asmak ll takmak.

Tāk-ı hüsne ol şehün zülfi
aşup zencir-i 'adl
Vechi var derse lebi Nüş-ı
revān-ı 'ādilüz

4. **aşdı**:-*dı*

Gazel 157

Mısra: 12

Kuşanmak, takınmak.

Dūd-ı dildür kim taıldı
yanına hıdmet iin
řanmañ ol maħbüb bir bir
beline aşdı kayış

aş yerermiş:

1. **aş yerermiş**:-*er, -miş*

Gazel 290

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bir řeye ařırı dūřkūnlük
göstermek veya onu çok
arzulamak.*

Viřaline niġaruñ aş yerermiş
Raķıbi göreyin Yā Rab
gebersin

'ařā kıl:

1. **'ařā kıl**:

Gazel 305

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

El deġneġi yapmak.

Biñ ayak bir ayaġ üzre
gelicek emr-i Hākķ ile
'Azizī dūřkūne lutfuñ 'ařā
kıl yā Resūlallāh

āřaf:

1. **āřafını**:-*ı, -n, -ı*

Tarih 22

Mısra: 3

Vezir, sadrazam.

şaldı bir āřafını şarka edüp
Anı ser-dār-ı 'asker-i bī-'ad

ařaġı:

1. **ařaġı**:

Gazel 272

Mısra: 6

Ařaġı ll alt.

Uydurup yanına a 'dāyı o
meh-rū eydūñ
Sāye-veş ařaġı yuķaru bile
sürümesün

āsān:

1. **āsāndur**:-*dur*

Gazel 35

Mısra: 9

Kolay, kolayca,

zahmetsiz.

Gerçi řāhum söylemek eş'arı
āsāndur velī
Etmek ol eř'ar-ı dūr-bārı
saña iş'ar ġu

āsān olur:

1. **āsān olur**:-*ur*

Kaside 3

Mısra: 86

Kelime Tipi: -

Kolay gelmek.

Vařf-ı cūduñ etmege var
'aczi řab'-ı pākūmūñ
Gerçi kim maħbüb ögmek
řā'ire āsān olur

2. **āsān olur**:-*ur*

Kaside 3

Mısra: 86

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kolay, zahmetsiz olmak.

Vařf-ı cūduñ etmege var
'aczi řab'-ı pākūmūñ
Gerçi kim maħbüb ögmek
řā'ire āsān olur

'ařā-yı āha:

1. **'ařā-yı āha**:-*a*

Gazel 140

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ah asası (āřıkların
āhının asaya benzetilmesi,
ekildiġinde direk gibi
gökyüzüne ıktıġına
inanılması sebebiyledir. Elif,
adır direġi v.b. düz
nesnelere benzetilen āh, aynı
zamanda dayanılan bir
deġnek yahut baston olarak
da dūřünölmüřtür.).*

Zāl-i kühen gibi ġam-ıla bī-
mecāl olup
Dūřdı 'ařā-yı āha dil-i nā-
tūvānımız

'ařā-yı āhi:

1. **'ařā-yı āhi**:-*ı*

Gazel 389

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ah asası (āřıkların
āhının asaya benzetilmesi,
ekildiġinde direk gibi
gökyüzüne ıktıġına
inanılması sebebiyledir. Elif,
adır direġi v.b. düz
nesnelere benzetilen āh, aynı
zamanda dayanılan bir
deġnek yahut baston olarak
da dūřünölmüřtür.).*

Derd-i hecrūñle 'Azizī olalı
pīr-i za 'ıf
Dil-i ġam-ıvārı göge dikdi
'ařā-yı āhi

'ařā-yı devlet:

1. **'ařā-yı devlet**:

Gazel 23

Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Devlet asası.

Āstānında o şāhuñ olagör
derbānı
Diler-iseñ elüñe gire ‘aşā-yı
devlet

ashāb:

1. **aşhābuñ:-uñ**
Mesnevi 1
Mısra: 86
Hazret-i Peygamber
Aleyhisselātü ve's-selām
Efendimizi görüp şeref-i
sohbetleriyle teşerrüf etmiş
olan müminler.

Yanup iki yanında mihrābuñ
Etse şevkīn ziyāde aşhābuñ

ashāb-ı dilüñ:

1. **aşhāb-ı dilüñ:-üñ**
Gazel 220
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gönlü hoş eden
malikler salihler.

Nazar etdüğe alur ‘aqlını
aşhāb-ı dilüñ
Nedür ol ruħlarınuñ alı
Meħemmed Şāhuñ

‘āsi:

1. **‘āşiyüz:-yüz**
Gazel 136
Mısra: 2
İsyān eden, isyankar.

Hüblar ‘ışkıyla pīr olup
ağardı rīşimüz
Bir siyeh-rü ‘āşiyüz yok
Hakka yarar işimüz

2. **‘āşilerüz:-ler, -üz**
Gazel 305
Mısra: 7
İsyān eden, isyankar.

Ġarīk-ı baħr-i ‘işyān bir
bölük ‘āşilerüz luḫf et

Bizi girdāb-ı düzaħdan rehā
kıl yā Resülallāh

‘āşık:

1. **‘āşık:**
Gazel 3
Mısra: 7
Aşık, seven kişi.

Yine hūnī gözūñ ‘āşık mı
öldürdi edüp mātem
Siyehler geymiş ol ġisū-yı
‘anber-bār ser-tā-pā

2. **‘āşıklarūñ:-lar, -uñ**
Gazel 5
Mısra: 7
Aşık, seven kişi.

Seni ra ‘nā bilür ‘āşıklarūñ
şehr-i melāħatde
Ne lāzım sen demek dehrūñ
şeh-i hūbānyuz cānā

3. **‘āşıklara:-lar, -a**
Gazel 12
Mısra: 7
Aşık, seven kişi.

Yeter seyr-i ħad ü kadd ü
ħaḫūñ ‘āşıklara cānā
Gül ü serv-i revān ile çemen
bostānuñ olsun hep

4. **‘āşıkın:-ın**
Gazel 15
Mısra: 4
Aşık, seven kişi.

Sīnemi gel tīġuñ ile çalma
şāhum kalmasun
‘Aşıkın çalmak güzeller içre
bir kānūn olup

5. **‘āşıkā:-a**
Gazel 16
Mısra: 11
Aşık, seven kişi.

Müşkil belā degül mi ‘Azīzī
bu ‘āşıkā
Kim dāyimā ħabībi ola
hemdem-i raḫīb

6. **‘āşıkı:-ı**
Gazel 19

Mısra: 7
Aşık, seven kişi.

Aşmaz iken terkiye ol şāh
degme ‘āşıkı
Şimdi kaḅı bendesine şehr-
yār oldu ‘aceb

7. **‘āşık:**
Gazel 48
Mısra: 9
Aşık, seven kişi.

‘Aşık geçer saña çok evet
kim ‘Azīzī var
Bār-ı belāñı çekmege cāndan
rıżā verür

8. **‘āşıkā:-a**
Gazel 48
Mısra: 5
Aşık, seven kişi.

Naḫş-ı memātı ‘āşıkā
göstermege o şāh
Āyīne-vār tīġine her dem cilā
verür

9. **‘āşık:**
Gazel 54
Mısra: 5
Aşık, seven kişi.

‘Aşık oldur ki rāh-ı ‘ışk içre
Şiše-i ‘arı taşa çalmışdur

10. **‘āşıkā:-a**
Gazel 64
Mısra: 1
Aşık, seven kişi.

Yāruñ cefāsı ‘āşıkā her dem
vefā gelür
Ĥışm-ıla yüze baḅduġı ‘ayn-ı
şafā gelür

11. **‘āşıklarūñ:-lar, -uñ**
Gazel 77
Mısra: 9
Aşık, seven kişi.

Eger ‘āşıklarūñ bir yere
yazup defter eylerseñ
‘Azīzī kuluñı luḫf eyle şāhum
eyle ser-defter

12. **‘āşıkā:-a**
Gazel 82

Mısra: 3
Aşık, seven kişi.

Sāye-veş yanında şalınmak o
servüñ 'āşıkā
Hîç naşîb ola mı ol bir devlet
ü ikbâldür

13. 'āşıkı:-ı
Gazel 91
Mısra: 7
Aşık, seven kişi.

Bir muşallî mâhuñ olmasa
mināre 'āşıkı
Beklemezdi böyle cāmi'
kūşesin leyl ü nehār

14. 'āşık:
Gazel 92
Mısra: 9
Aşık, seven kişi.

'Āşık ol kim 'Azîzî 'āşıklık
İki 'ālemdede pādşālıkdur

15. 'āşıkā:-a
Gazel 99
Mısra: 5
Aşık, seven kişi.

Hatt u haddüñ seyri yeter
'āşıkā
Ey gül-i ter sebze-zār u
cūybār

16. 'āşıkūñ:-uñ
Gazel 106
Mısra: 3
Aşık, seven kişi.

Bir yüzi ağ u alnı açuk
'āşıkūñ durur
Mihrin 'ıyān ederse 'aceb mi
saña seher

17. 'āşıkūñ:-uñ
Gazel 115
Mısra: 3
Aşık, seven kişi.

Efendi zulm ile ağlatma
'āşıkūñ yoħsa
Şikāyet etmege senden
Murād Hāne çıkar

18. 'āşıkūñ:-uñ
Gazel 128

Mısra: 10
Aşık, seven kişi.

Dūd-ı āhı 'āşıkūñ bir nār-ı
sūzān kendidür
Eyle āhumdan hāzer kim
'ālemi iħrāk eder

19. 'āşıkuz:-uz
Gazel 132
Mısra: 10
Aşık, seven kişi.

Geymezüz fāhîr libāsi
verseler aylık eger
Biz fenāyî 'āşıkuz köhne
kâbāya kâyilüz

20. 'āşık:
Gazel 134
Mısra: 3
Aşık, seven kişi.

Saña 'āşık geçinüp n'eyler ol
kim dest-i 'ışkuñla
Çeküp nāmūs u 'arı cāmesini
çāk çāk etmez

21. 'āşık:
Gazel 155
Mısra: 7
Aşık, seven kişi.

Nehr-i eşkini geçüp küyuña
varmış 'āşık
Hak bu kim haylice girdāb-ı
belādan geçmiş

22. 'āşık:
Gazel 160
Mısra: 5
Aşık, seven kişi.

Nār-ı maħabbet ile ğam
tābesinde 'āşık
Mānend-i murğ-ı bismil
biryān olur gidermiş

23. 'āşık:
Gazel 203
Mısra: 5
Aşık, seven kişi.

Ruħ-ı pür-nūrına 'āşık mıdur
yoħsa o meh-rūnuñ
Şarmış beñzini gördüm
gece şem'-i şeb-ārānuñ

24. 'āşık:
Gazel 216
Mısra: 2
Aşık, seven kişi.

Olup her rüz kārūñ bir
cevān-ı bî-bedel sevmek
Behey 'āşık saña mı kaldı
her gün bir güzel sevmek

25. 'āşıkūñ:-uñ
Gazel 220
Mısra: 5
Aşık, seven kişi.

'Āşıkūñ göz yaşıdur māl ü
menāli çün kim
Dökeyin yolına ol mālî
Meħemmed Şāhuñ

26. 'āşık:
Gazel 250
Mısra: 12
Aşık, seven kişi.

Ol dilber-i sürh-i liķā nüş
etmede cām-ı şafā
'Āşık belāda dāyimā bilsem
nedendür bilmezem

27. 'āşık-ımuş:-ımuş
Gazel 287
Mısra: 5
Aşık, seven kişi.

Şevk-ıla gördüm yanar
şem'a dedüm 'āşık-ımuş
Şem'-i rüşen dil uzadup dedi
ol dem ya neyin

28. 'āşıkā:-a
Gazel 294
Mısra: 3
Aşık, seven kişi.

Ne ğam ol 'āşıkā ma'şūkı
vefādār olıcak
Ĝam añadur ki tuta yār-ı
cefākār etegin

29. 'āşık:
Gazel 299
Mısra: 7
Aşık, seven kişi.

Dār-ı cihānda gerçek 'āşık
odur ki bî-bāk

Kim vere tatlu cānın sevdügi
yāre qarşu

30. 'āşıkun:-uñ

Gazel 334

Mısra: 2

Aşık, seven kişi.

Vefā vü mihr ü şefkatden
eşer yok dil-rübâlarda
'Aceb mi 'āşıkun geçse günü
derd ü belâlarda

31. 'āşıklar:-lar

Gazel 338

Mısra: 9

Aşık, seven kişi.

'Azm eder küyına 'āşıklar o
şāhuñ dāyimā
Kullarına bāb-ı ihsānı
açukdur var ise

32. 'āşıklar:-lar

Gazel 363

Mısra: 7

Aşık, seven kişi.

Gece küyuñda yaturken
'aceb ne gördi 'āşıklar
Ki āh u nāle-i şeb-giri bām-ı
çarha ergürdi

33. 'āşık:

Gazel 372

Mısra: 9

Aşık, seven kişi.

'Aşık deme şol kimseye kim
sevdügi hūruñ
Yolına fedā eylemeye cān-ı
'Azizi

34. 'āşıklar:-lar

Gazel 381

Mısra: 3

Aşık, seven kişi.

Hevā-yı 'ışkuñ ile zerre-veş
yoluñda 'āşıklar
Gubār-ı tenlerin hāk ile
yeksān eylesünler mi

35. 'āşıkun:-uñ

Gazel 387

Mısra: 1

Aşık, seven kişi.

N'ola cām-ı la'lüñ olsa

'āşıkun endişesi

Nüş-ı şāhbādur dem-Ā-dem

ehl-i zevkuñ pîşesi

36. 'āşık:-ı

Kaside 5

Mısra: 70

Aşık, seven kişi.

Cihānda Cin Hüseyntüñ gerçi
ağzı egrisi çokdur
Velî yok 'āşıkı bizden yeg ol
yār-ı perîşānuñ

37. 'āşıklar:-lar

Kaside 5

Mısra: 11

Aşık, seven kişi.

Yolında cān fedā edüp gider
yanınca 'āşıklar
Beşiktaşā salınmağa giden
serv-i hırāmānuñ

38. 'āşıkun:-uñ

Lugaz 18

Mısra: 5

Aşık, seven kişi.

Ergürür yāra peyāmın
'āşıkun
Şād u şirīn haberdür güyiyā

'āşık olan:

1. 'āşık olan:-an

Gazel 174

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sevgiliye gönülden
bağlanmak, aşk derdine
düşmek.*

Hāk et yolında eşküñ ü

rūyuñ ki yārdan

Etmez 'Azizī 'āşık olan sīm

ü zer dirig

'āşık olduk:

1. 'āşık olduk:-du, -k

Kaside 5

Mısra: 134

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sevgiliye gönülden

*bağlanmak, aşk derdine
düşmek.*

Umaruz diñlemek ola
müyesser bize de anı
Kulakdan 'āşık olduk
naqline Arslan-ı hoş-ıvānuñ

'āşık olup:

1. 'āşık olup:-up

Gazel 154

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sevgiliye gönülden
bağlanmak, aşk derdine
düşmek.*

Terk-i 'ār eyler-isem 'āşık
olup 'ayb etmeñ
'İşk yolın varamaz şāhib-i
'ār u nāmūs

2. 'āşık olup:-up

Tahmis 1

Mısra: 18

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sevgiliye gönülden
bağlanmak, aşk derdine
düşmek.*

Murg u mähî-veş belā
deryālarına talmayan
'Aşık olup şîşe-i nāmūsı tşa
çalmayan

'āşık-ı āvāreyin:

1. 'āşık-ı āvāreyin:-yin

Müseddes 2

Mısra: 19

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Avare aşık. serseri aşık.

Şehr-i 'ışkuñ içre ben bir
'āşık-ı āvāreyin
Derd-i hecre uğramış bir
oñmaduk bî-çāreyin

'āşık-ı bî-dil:

1. 'āşık-ı bî-dil:

Gazel 239

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade*Gönlünü kaptırmış âşık.*

Çün ki verdüñ dehen-i
dilbere dil
Kendüñ ey 'âşık-ı bî-dil yok
bil

'âşık-ı bî-dillerüñ:

1. 'âşık-ı bî-dillerüñ:-uñ
Gazel 357
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade*Gönlünü kaptırmış âşık.*

'Âşık-ı bî-dillerüñ hâlerinden
olurduñ habîr
Göñlüñ alaydı senüñ de mäh-
ı tábânuñ biri

'âşık-ı dîdâr-ı rab:

1. 'âşık-ı dîdâr-ı rab:
Lugaz 11
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade*Rabbın tecellisinin
âşığı.*

Akça akça dâğlardur cismi
hep
Derler aña 'âşık-ı dîdâr-ı Rab

'âşık-ı dîdâr-ı yâr:

1. 'âşık-ı dîdâr-ı yâr:
Gazel 50
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade*Sevgilinin yüzünün
aşığı.*

Murg-ı dil şüfî İrem bağında
ārām eylemez
Bağlasañ tırmarz cinānda
'âşık-ı dîdâr-ı yâr

'âşık-ı dîdârına:

1. 'âşık-ı dîdârına:-ı, -n, -a
Gazel 336
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade*Güzel yüze âşık olan.*

Dilberüñ her kişiye 'arz-ı
cemâli olmasa
'Âşık-ı dîdârına rüy-ı celâli
olmasa

'âşık-ı dîdârüñ:

1. 'âşık-ı dîdârüñ:-uñ
Gazel 204
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade*Güzel yüze âşık olan.*

Dest-i mihrüñle çeküp çäk
etse tañ mı yaħasın
'Âşık-ı dîdârüñ olmışdur
gül-i ħandân senüñ

'âşık-ı dîdârüñ olmışdur:

1. 'âşık-ı dîdârüñ olmışdur:-
uñ, -muş, -dur
Gazel 229
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade*Güzel yüze âşık olmak.*

'Âşık-ı dîdârüñ olmışdur
meger Mecnün-mişâl
Başın alup tağlara düşmiş
gezer âb-ı zülâl

'âşık-ı dîdârüz:

1. 'âşık-ı dîdârüz:-uz
Gazel 138
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade*Güzel yüze âşık olan. II
sevgilinin yüzüne âşık olan.*

Heves-i bāğ-ı cinān
eylemezüz şüfî-vār
Şu gibi şâf-dilüz 'âşık-ı
dîdârüz biz

'âşık-ı dil-ħastenüñ:

1. 'âşık-ı dil-ħastenüñ:-nüñ
Gazel 208
Mısra: 14
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade*Hasta gönüllü âşık II
dertli, üzüntülü âşık.*

N'ola bî-ğam olmasa cân-ı
'Azîzî bir nefes
'Âşık-ı dil-ħastenüñ kârı olur
gam-gînlük

'âşık-ı dil-ħasteye:

1. 'âşık-ı dil-ħasteye:-y, -e
Gazel 47
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade*Hasta gönüllü âşık II
dertli, üzüntülü âşık.*

Bāğ-ı küyüñda 'Azîzî nece
eyvâ demesün
'Âşık-ı dil-ħasteye her dem
gelür eyvâ lezîz

'âşık-ı dil-rîş:

1. 'âşık-ı dil-rîş:
Matla 7
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Yüreği yaralı âşık.

Nece yād etmesün bezm-i
vişâlüñ 'âşık-ı dil-rîş
Ki derler ey lebi mey-gün
zikru'l-'ayş nişfu'l-'ayş

'âşık-ı dîvāneler:

1. 'âşık-ı dîvāneler:-ler
Gazel 83
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
*Deli âşık. Delicesine
seven âşık.*

Küy-ı 'işkuñ içre cânâ 'âşık-ı
dîvāneler
Rüz u şeb 'uryān gezer
'uryān tırur 'uryān yatur

'âşık-ı dîvāneñ olmışdur:

1. 'âşık-ı dîvāneñ
olmışdur:-ñ, -muş, -dur
Gazel 300
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Deli, divâne âşık olmak.

‘Âşık-ı dīvāneñ olmışdur
‘Azîzî n’ola ger
Boynına bend eyleseñ zülfüñ
selâsildür deyü

‘âşık-ı dīvāneyem:

1. ‘âşık-ı dīvāneyem:-yem

Gazel 365

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Deli âşık. Delicesine
seven âşık.*

‘Âşık-ı dīvāneyem ol şeh
‘Azîzî yaraşur
Defter-i ‘uşşâka yazsa beni
dīvānum gibi

‘âşık-ı ğam-gîn:

1. ‘âşık-ı ğam-gîn:

Gazel 176

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Üzüntülü âşık.

Olmasa ger ‘âşık-ı ğam-gîn
çerâğ
Dökmez idi böyle göz yaşın
çerâğ

‘âşık-ı ğam-hvāre:

1. ‘âşık-ı ğam-hvāre:-e

Gazel 35

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gam yiyen, kederlenen,
tasalanan âşık.*

‘Âşık-ı ğam-hvāre gelmez
zehr-i kahr-ı yâr güç
Güç gelür ammâ ki ta‘n-ı
zâhid-i huşyâr güç

‘âşık-ı haste-dilûn:

1. ‘âşık-ı haste-dilûn:-üñ

Gazel 347

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Hasta gönüllü âşık II
üzüntülü, sıkıntılı âşık.*

‘Âşık-ı haste-dilûn vuşlat
imiş dermânı
Bari bir kez kuçabilsem o
tabîb-i cânı

‘âşık-ı miñnet-zede:

1. ‘âşık-ı miñnet-zede:

Gazel 85

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Mihnet çeken, sıkıntılı
âşık.*

Cefâ sengiyle cismüñ gök
gök etmiş ol perî-peyker
Urulmuşsin yine ey ‘âşık-ı
miñnet-zede beñzer

‘âşık-ı şeydâ-dilûn:

1. ‘âşık-ı şeydâ-dilûn:-üñ

Gazel 37

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Çılgın gönüllü âşık.

Gözine ‘âlem görünmez
‘âşık-ı şeydâ-dilûn
Etmeyince mihr-i ruhsârûñ
temâşâ her şabâh

‘âşık-ı şeydâya:

1. ‘âşık-ı şeydâya:-y, -a

Gazel 264

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Çılgın, divane âşık.

‘Arz-ı hüsün etmedür ol şüh-ı
dil-ârâya düşen
Seyrin etmedür anuñ ‘âşık-ı
şeydâya düşen

**‘âşık-ı şürîde-hâl ü
pâymalı:**

1. ‘âşık-ı şürîde-hâl ü

pâymalı:-i

Gazel 336

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ayaklar altına alınmış
divane âşık.*

Nakd-i cân verüp yolına
gördüğü servüñ gönül
‘Âşık-ı şürîde-hâl ü pâymalı
olmasa

‘âşık-ı üftâdeyi:

1. ‘âşık-ı üftâdeyi:-y, -i

Gazel 293

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Tutkun âşık.

Sevdâ-yı ğam-ı zülfüñ ile
tîğ-i firâkuñ
Çıkarıdı neçe ‘âşık-ı üftâdeyi
serden

‘âşık-ı zâr:

1. ‘âşık-ı zâr:-dı

Kaside 2

Mısra: 60

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ağlayan, inleyen âşık.

Birbirinden güniler oldı anı
şems ü kamer
Oldı şems ile kamer aña
meger ‘âşık-ı zâr

‘âşık-ı zâr olduğum:

1. ‘âşık-ı zâr olduğum:-duğ,
-um

Gazel 224

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*İnleyen, ağlayan âşık
olmak.*

Ne ğam bir dem belâ-yı ‘ışk
ile yâr olduğum bilseñ
Ne ağlardum ya saña ‘âşık-ı
zâr olduğum bilseñ

‘âşık-ı zârı:

1. 'aşık-ı zârı:-ı

Gazel 51

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ağlayan, inleyen âşık.*

Gerçi biñ var o gülün 'aşık-ı
zârı geçinür
Yoğdur ammâ ki benüm gibi
hezârı geçinür

'aşıklık:

1. 'aşıklık:

Gazel 92

Mısra: 9

Âşık olanın durumu.

'Âşık ol kim 'Azîzî 'aşıklık
İki 'âlemde pādşâlıkdur

aşıl:1. **aşılup:-up****Gazel 254**

Mısra: 6

*Asılı konumda**bulunmak.*

Şevk-ı rüyî olmasa kalbinde
ol mey-gün-lebûñ
Câmi' içre aşılup tırılmaz idi
kandîl-i cām

aşılmağa gider gibi gider:1. **aşılmağa gider gibi****gider:-er****Gazel 318**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim***Dar ağacında asılmaya**gider gibi gitmek.*

Şeb erüp el-vedâ' etdükçe
seyr-i küy-ı dildâra
Aşılmağa gider gibi gider
Manşür-ı dil dâra

âşinâ:1. **âşinâdan:-dan****Gazel 163**

Mısra: 5

Bildik kimse, dost, enis.

O meh-ruhsâr-ile ben
âşinâdan gördüğüm cevri
Degül bir kimse mir'ât-ı
felekde yârdan görmiş

2. **âşinâyı:-y, -ı****Gazel 353**

Mısra: 10

Bildik kimse, dost, enis.

Kıl nazar hâl-i 'Azîzî-i
ğarîbe gâhî
Âşinâyı kerem et görme
begüm yâd gibi

âsitân-ı yârdan:1. **âsitân-ı yârdan:-dan****Gazel 145**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sevgilinin eşiği.*

Âsitân-ı yârdan gayrı yere
itmez nüzûl
Haylice yüksek uçar kuşdur
dil-i âvâremüz

'aşk:

1. 'aşk:

Gazel 22

Mısra: 10

Aşk, sevgi, muhabbet.

Tîğ-i gamla toğranup sîh-i
belâya sancılıp
'Aşk ocağında 'Azîzî oldı
bağrum şiş kebâb

âşkâr etmek:1. **âşkâr etmek:-mek****Gazel 332**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Belli etmek, ortaya çıkarmak.*

Nâr-ı âhumdan cihânı pür-
şerâr etmek nece
Mihrüñi gün gibi mâhum
âşkâr etmek nece

âşkâr oldı:1. **âşkâr oldı:-dı****Terci-bend 1**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ortaya çıkmak, meydana gelmek.*

Yine hengâm-ı nev-bahâr
oldı
Yine şun'-ı Hâk âşkâr oldı

âşkâr olmuş:1. **âşkâr olmuş:-muş****Gazel 91**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ortaya çıkmak, meydana gelmek.*

Burc-ı hüsn-i meh-veşinde ol
ham-ı ebrü-yı yâr
Bir hilâl-i 'iddür güyâ ki
olmuş âşkâr

âşkâr olur:1. **âşkâr olur:-ur****Gazel 53**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Kızıl renk olmak II belli olmak, ortaya çıkmak.*

Lülü-yı jâleyle pür la'lîn
tabakdur güyiyâ
Verd-i hamrâ kim olur bezm-
i çemende âşkâr

'asker:

1. 'askerimüz:-i, -müz

Gazel 131

Mısra: 8

Asker.

Bizüz ol pādşeh-i mülk-i
maḥabbet ki bizüm
Mihnet ü derd ü gam u guşşa
durur 'askerimüz

2. 'askeridür:-i, -dür

Gazel 180

Mısra: 7

Asker.

Şeh-i gül 'askeridür bâğda
'ar'ar kol kol
Aña boy begleridür serv-i
hıramân şaf şaf

'asker-i bî-ħad:

1. 'asker-i bî-ħad:
Tarih 22
Mısra: 18
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Sayıstız asker.

Dedi hâtif 'Azîzî târîhin
Aldı Şirvânî 'asker-i bî-ħad

'aşk-ı leylâ-y-ile:

1. 'aşk-ı leylâ-y-ile:-y-ile
Matla 62
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Leyla'nın aşkı.

'Aşk-ı Leylâ-y-ile geşt eyler
imîş hâmûnî
Ne 'aceb vâdiye düşmiş
görünüz Mecnûnî

'aşkına:

1. 'aşkına:
Gazel 383
Mısra: 10
*... Uğruna, yoluna,
hürmetine.*

Çün libâs-ı faqr-ile fahr
eyledi Âl-i 'Abâ
Sen de anlar 'aşkına dâyim
'Azîzî şâl gey

aşlâ:

1. aşlâ:
Müseddes 3
Mısra: 22
Hiçbir zaman, katiyyen.

Cihânûñ manşıb u câhın
edânî eyleyüp yağmâ
Yığarlar mâlî 'ibret almayup
Kârûndan aşlâ

aşlı:

1. aşlı:
Tesdis 3
Mısra: 32
Aslı, kaynağı.

Hışm u kînûñ sebebi
bendeñe şâhum neyiki
Cürmümüñ aşlı yaħod zıll-i
İlâhum neyiki

âsmân:

1. âsmânına:-ı, -n, -a
Gazel 40
Mısra: 8
Gök, gökyüzü.

İhâta eylemiş mânend-i hâle
ھاٲٲ-ı şeb-rengüñ
Melâhat âsmânına meh-i
ğarrâ mıdur ol ruħ

2. âsmânûñ:-uñ
Gazel 108
Mısra: 4
Gök, gökyüzü.

O mâhuñ kebkeb-i keşşine
beñzer deyü her gece
Çıkup âhum şerârî âsmânûñ
kevkebin oħşar

3. âsmâna:-a
Gazel 114
Mısra: 4
Gök, gökyüzü.

Ola kim erişe sem 'ine ol
mehûñ ey dil
Fiğân u nâle vü feryâduñ
âsmâna çıkar

4. âsmânıdur:-ı, -dur
Gazel 242
Mısra: 9
Gök, gökyüzü.

Sînem benüm 'Azîzî belâ
âsmânıdur
Üstinde dâğ-ı rüşeni mihr-i
münîr-i ğam

5. âsmân:
Gazel 262
Mısra: 7
Gök, gökyüzü.

Âsmân üstinde mihr-i 'âlem-
ârâdur şanur
Âstânûnda seni ey mâh
seyrân eyleyen

6. âsmân:
Kıt'a 18
Mısra: 4
Gök, gökyüzü.

Neyledümse eyledüm bir yer
alup
Yapdum ol yerde bir ev çün
âsmân

âsmân-girdâr:

1. âsmân-girdâr:
Gazel 3
Mısra: 12
Gökyüzü tarzında.

O meh-rûnuñ siyeh zülfini
yâd edüp dögünmekden
Gögerdi cism-i zerdüm
âsmân-girdâr ser-tâ-pâ

âsmân-ı âstânûnda:

1. âsmân-ı âstânûnda:-uñ, -
da
Gazel 229
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Dergâhının göğü.

Âsmân-ı âstânûnda senüñ ey
şehr-yâr
İnce bellü şarı kaşlu bir
ğulâmuñdur hilâl

âsmân-ı heft-peyker:

1. âsmân-ı heft-peyker:
Gazel 189
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Yedi katlı gökyüzü II
felek.*

Rif' atûñ şehrinde mânend-i
Yedikulle şehâ
Âsmân-ı heft-peyker bir
hişârûñdur senüñ

âsmân-ı hüsnûne:

1. **āsmān-ı hüsnuñe:-uñ, -e****Müseddes 2**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Güzellik seması.*

Āsmān-ı hüsnuñe alnuñ
meh-i ğarrādur bugün
Ruĥlaruñ āyīne-i mihr-i
mücellādur bugün

āšnā:1. **āšnālıķdur:-lıķ, -dur****Gazel 92**

Mısra: 6

Aşına, bildik, tanıdık.

Ben deñiz etmeden gözüm
yaşın
Ġaraż ol yāre āšnālıķdur

2. **āšnā:****Gazel 327**

Mısra: 6

Aşına, bildik, tanıdık.

Beni düşmen görüp küyuñda
düşnām eylemez zīrā
Ne deñlü müzī kelb olursa
ürmez āšnā üzre

āšnā kıl:1. **āšnā kıl:****Gazel 305**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Tanıdık, bildik etmek.*

Yed-i mihrüñle çeşmüm
rüşenā kıl yā Resūlallāh
Yem-i işķuñla ħalbüm āšnā
kıl yā Resūlallāh

aşşı etdi:1. **aşşı etdi:-di****Gazel 315**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Fayda, yarar.*

Dil şafā kesb etdi būs-ı la'l-i
cānān almada

Söylesün ne aşşı etdi ħvāce
mercān almada

āstān:1. **āstānında:-ı, -n, -da****Gazel 23**

Mısra: 7

*Eşik, huzur II sevgilinin
kapısının eşiği.*

Āstānında o şāhuñ olagör
derbānı

Diler-iseñ elüñe gire 'aşā-yı
devlet

2. **āstānında:-ı, -n, -da****Gazel 24**

Mısra: 9

*Eşik, huzur II sevgilinin
kapısının eşiği.*

Āstānında 'Azīzī rüyumuz
Rāzıyuz eylemse ger cārüb
dost

3. **āstānuñ:-uñ****Gazel 34**

Mısra: 1

*Eşik, huzur II sevgilinin
kapısının eşiği.*

Āstānuñ olmayaydı hemser-i
zātü'l-bürüc
Nālem etmezdi kemend-i āh
ile aña 'uruc

4. **āstānuñ:-uñ****Gazel 67**

Mısra: 7

*Eşik, huzur II sevgilinin
kapısının eşiği.*

Olaldan āstānuñ Ka'be-i
küy-ı şafā kıblem
Na'alçeñ naķşı anda ehl-i
diller secdegāhidur

5. **āstānuñ:-uñ****Gazel 93**

Mısra: 6

*Eşik, huzur II sevgilinin
kapısının eşiği.*

Sen ol şāh-ı felek-rif'atsın ey
māh-ı melek-manzar
Serīr-i āsmāna āstānuñ baş
berāberdür

6. **āstānında:-ı, -n, -a****Gazel 139**

Mısra: 9

*Eşik, huzur II sevgilinin
kapısının eşiği.*

Āstānına 'Azīzī nece varsun
o şehūñ
Ki gedā şāh-ı cihān olduĝı
yere varamaz

7. **āstānında:-ı, -n, -da****Gazel 181**

Mısra: 4

*Eşik, huzur II sevgilinin
kapısının eşiği.*

Seg-i küyü gibi dāyım
bilesince aĝyār
Āstānında bir it deñlü bize
ĥürmeti yok

8. **āstānuñda:-uñ, -da****Gazel 236**

Mısra: 10

*Eşik, huzur II sevgilinin
kapısının eşiği.*

Rāh-ı küyuñdan sürüp şāhum
'Azīzī bendeñi
İt raķıbi āstānuñda nıgehbān
etmegil

9. **āstānı:-ı****Gazel 241**

Mısra: 10

*Eşik, huzur II sevgilinin
kapısının eşiği.*

Ol güzeller pādşāhuñ
'Azīzī dünyede
Āstānı bendesi olmaķ durur
cāhum benüm

10. **āstānuñda:-uñ, -da****Gazel 262**

Mısra: 8

*Eşik, huzur II sevgilinin
kapısının eşiği.*

Āsmān üstinde mihr-i 'ālem-
ārādur şanur
Āstānuñda seni ey māh
seyrān eyleyen

11. **āstānuñ:-uñ****Gazel 297**

Mısra: 9
Eşik, huzur II sevgilinin
kapısının eşiği.

Āstānuñ hıdmetin görüp
‘Azīziye maħal
N’ola iħsān eyleseñ şāhum
aña bir cāh-ı nev

āstān-ı mİR-i deyre:

1. āstān-ı mİR-i deyre:-e
Gazel 9
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Kilise komutanının
eşiği.

Bir gün ayak yürimez oldı
‘Azīzī olalı
Āstān-ı mİR-i deyre intisābı
sākiyā

āstān-ı yāre ermez:

1. āstān-ı yāre ermez:-mez
Gazel 241
Mısra: 3
Kelime Tipi: Kalıp
İfade
Sevgilinin huzuruna
varmak.

Āstān-ı yāre ermez ey dirġā
gerçi kim
Çarħa erdi nāle vü āh-ı
seħer-gāhum benüm

āşūb u ġavġā:

1. āşūb u ġavġā:
Gazel 83
Mısra: 7
Kelime Tipi: Kalıp
İfade
Karışıklık ve kargaşa
(kavga).

Maħv olup āşūb u ġavġā
fitne-i ‘ālem uyur
Mest-i ħVāb olup kaçan kim
ol büt-i fettān yatur

2. āşūb u ġavġā:
Gazel 378
Mısra: 5
Kelime Tipi: Kalıp
İfade

Karışıklık ve kargaşa
(kavga).

Şalar bir demde biñ āşūb u
ġavġā ġamzesi dehre
Moġolçin gözleri tārāc edüp
İrān u Tūrānı

āsüde vü hoş-hāl:

1. āsüde vü hoş-hāl:
Kaside 5
Mısra: 7
Kelime Tipi: Kalıp
İfade
Mutlu rahat, sıkıntı ve
üzüntüden uzak hoş bir
durum.

Olup ħalk-ı cihān āsüde vü
hoş-hāl devrinde
Yine güzelliği vardur
Sitanbul u Ķalatānuñ

āşüfte:

1. āşüftesi:-si
Gazel 110
Mısra: 8
Sevgiden kendinden
geçen, deli gibi olan.

Ķaralar geymezi idi egnine
olmasa eger
Zülf-i miskīnünüñ āşüftesi
miskīn ‘anber

2. āşüfteñ:-ñ
Gazel 234
Mısra: 1
Sevgiden kendinden
geçen, deli gibi olan.

Görüp gül yüzüñi āşüfteñ
olmasa eger bülbül
Varup küyuñda efġān
eylemezdi her seħer bülbül

āşüfte kıldı:

1. āşüfte kıldı:-dı
Gazel 271
Mısra: 1
Kelime Tipi: Kalıp
İfade
Düşkün kılmak,
kendinden geçirmek.

Seni āşüfte ħattum kıldı
dersin ħālūñ añmazsın
Ala gözlüm siyeh zülfüñle
ħadd-i alūñ añmazsın

āşüfte kılop:

1. āşüfte kılop:-up
Gazel 102
Mısra: 1
Kelime Tipi: Kalıp
İfade
Düşkün kılmak,
kendinden geçirmek.

Beni āşüfte kılop kākül-i
hoş-büy-ı nigār
‘Aġlumı aldı başumdan ġam-
ı ġīsü-yı nigār

āşüfte olur:

1. āşüfte olur:-ur
Gazel 172
Mısra: 2
Kelime Tipi: Kalıp
İfade
(Birine) çılġınca, deli
divane āşık olmak. Aşırı
derecede sevmek II boyun
eġmek. İsteyerek veya
istemeyerek uymak,
katlanmak.

Leylī-i zülfüñ gören
maħzūn-‘tab’
Olur āşüfte olup Mecnūn-
‘tab’

āşüfte vü şeydā kılan:

1. āşüfte vü şeydā kılan:-an
Gazel 55
Mısra: 1
Kelime Tipi: Kalıp
İfade
Düşkün ve çılġın
eylemek, aklını başından
almak, kendine aşık etmek.,

Beni āşüfte vü şeydā kılan
zülf-i nigārumdur
Beni Mecnūn-ı ser-gerdān
eden Leylī-‘izārumdur

āşüftesi olmasa:

1. **āşüftesi olmasa:-si , -ma, -sa**

Gazel 210

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Aşık olmak, meftun olmak.

Olmasa sīb-i zenehdānuñ
āşüftesi ger
Böyle beñzi şararup geçmez
idi ayvanuñ

āşyān etmek:

1. **āşyān etmek:-mek**

Gazel 222

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yuva yapmak.

Der-i devlet-me 'ābuñda
olurdu dil mekān etmek
Felekde mümkün olaydı
kebüter āşyān etmek

āşyān eyle:

1. **āşyān eyle:**

Tarih 17

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yuva kıl, yuva eyle.

Murg-ı rūhı 'ālem-i 'ulvīye
pervāz edicek
Dedi tārīhin 'Azīzī eyle 'arşı
āşyān

āşyān yapıdı:

1. **āşyān yapıdı:-dı**

Gazel 288

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yuva yapmak.

Ya meger yağdıрмаğ için
dehre seng-i hādīşāt
Yapdı murgān-ı kazā kaşr-ı
felekde āşyān

āşyāne:

1. **āşyānedür:-dür**

Gazel 90

Mısra: 1

Kuş yuvası, ev.

Murg-ı hevā-yı 'ışkuña dil
āşyānedür
Eşk ü şerār-ı āhum aña āb u
dānedür

āşyāne yapıdı:

1. **āşyāne yapıdı:-dı**

Gazel 339

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yuva yapmak.

Sultān-ı 'ışk olup Kays
urundu başına tād
Şanmañ ki yapıdı kuşlar
farqında āşyāne

āşyān-ı bülbül-i cān:

1. **āşyān-ı bülbül-i cān:**

Gazel 128

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Can bülbülünün yuvası.

Bezm-i dilber güyiyā şahñ-ı
gülīstān kendidür
Sāgar-ı mey āşyān-ı bülbül-i
cān kendidür

āşyān-ı sineden:

1. **āşyān-ı sineden:-den**

Gazel 28

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gögüs yuvası.

Bāz-ı 'ışk-ı cān-şikāruñ
āşyān-ı sineden
Uçurup dil murgını āvāre
kıldı 'ākıbet

at:

1. **atar?:-ar**

Gazel 110

Mısra: 4

Atmak, fırlatmak.

Dil reh-i küyuña 'azm
eyledüğün dedi gören
Kim bedī' başın alup küy-ı
semāvāta atar?

2. **atmağa:-mağ, -a**

Gazel 140

Mısra: 7

Atmak, fırlatmak.

Kadd-i hamīdedür bizüm
elde kemānımız
Āh oklarını atmağa meydān-ı
'ışkda

3. **atar:-ar**

Gazel 18

Mısra: 2

*Inmek (yıldızın gökten
inmesi bağlamında).*

Meger kim kekbübüñ
nakşına yüz sürmek diler
kevkab
Götürüp kendüyi gökden
yere her gāh atar kevkab

ata:

1. **atalıkdur:-lık, -dur**

Gazel 92

Mısra: 8

Baba.

Elüm alup o tıfl-ı cāna beni
Ergürürse felek atalıkdur

2. **atañ:-ñ**

Matla 33

Mısra: 2

Baba.

Hevā-yı dāne-i hāl-i ruğ-ı
dil-dāra māyilsin
Atañ ādemdür ey gönüm
anuñ-çün merd-i kábilsin

3. **atasından:-sı, -n, -dan**

Mesnevi 1

Mısra: 23

Baba.

Yūsuf ayru düşüp atasından
Dür olup çeşm-i
akrabāsından

'atā:

1. 'aṭādur:-dur
Gazel 265
 Mısra: 8
Bağış, ihsan, bahşiş.

N'ola bayram-ı vişâlünde
 şafâlar sürsek
 Süy-ı Hâkdan bize bir ulu
 'aṭādur Ramazân

'aṭā kıldı:

1. 'aṭā kıldı:-dı
Tarih 8
 Mısra: 2
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ihsan etmek, bağışlama.

Dest-i kudretle edüp ebvâb-ı
 elṭâfin küşâd
 Bir oğul kıldı 'aṭā ben ḳulına
 Rabb-i cemîl

âteş:

1. âteşi:
Gazel 7
 Mısra: 4
Yakıcı, parlayıcı madde.

Bilmezem taşdan mı
 âhenden midür ḳalbün senün
 Etmez âhum âteşi ey seng-dil
 te'sîr aña

2. âteşden:-den
Gazel 198
 Mısra: 6
Yakıcı, parlayıcı madde.

Nâr-ı behcetdür yanuñda ol
 ḡılâf-ı zer yahod
 Kim ol âteşden çıkar mâ'î
 duḡândur ḡançerün

3. âteş:
Gazel 237
 Mısra: 2
Yakıcı, parlayıcı madde.

Dilde şevḳ-ı 'ârîzuñla âh u
 vâh eksük degül
 Ḳanda kim âteş ola dūd-ı
 siyâh eksük degül

4. âteş:
Gazel 364

- Mısra: 6
Yakıcı, parlayıcı madde.

Oldı pür âteş ile kâḡ-ı
 sipihrün bâmı
 Şol ḳadar çıkdı göge kim
 gece âhum şereri

5. âteşin:-in
Kaside 4
 Mısra: 38
Yakıcı, parlayıcı madde.

Bâḡ-ı bezme kim çerâḡ-ı
 luṭfuñ ola nür-baḡş
 Ṭuta nergis gibi elde âteşin
 peymâne şem'

6. âteşine:-i, -n, -e
Gazel 77
 Mısra: 2
Ateş II Şiddet.

Vücüd-ı 'âşıkı çün kim o
 meh yolında ḡāk ister
 Yanup 'ışḳ âteşine ey göñül
 ol sen de ḡākister

7. âteşine:-i, -n, -e
Gazel 163
 Mısra: 3

*Aşk, ayrılık ve azabın
 yakıcı etkisi bağlamında.*

Maḡabbet âteşine yanmaḡı
 pervânenen almış
 Ḳanı göñlüm gibi bir şan'atı
 üstâddan görmüş

8. âteşi:-i
Gazel 287
 Mısra: 10
*Aşk, ayrılık ve azabın
 yakıcı etkisi bağlamında.*

Bu dil-i pür-süzumuñ ḡâlin
 'Azîzî bilmez
 Ol ḡazabnâk âteşi dildâra
 nece yanayın

9. âteş:
Tarih 3
 Mısra: 2
*Yakıcı, parlayıcı
 madde; yangın.*

Olup eflâke peyveste 'alevler
 Bir âteş oldı peydâ yine
 aḡşâm

âteş olup:

1. âteş olup:-up
Gazel 260
 Mısra: 1
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

*Ateş gibi kızarmak;
 yakıcı duruma gelmek II
 coşmak, şiddetli arzu
 duymak; kızmak, öfkelenmek.*

Sineme âteş olup lâle-i
 ruḡsâr-ı Ḥasen
 Daḡlar yakdı dile ḡâl-i siyeh-
 kâr-ı Ḥasen

âteş urgaç:

1. âteş urgaç:
Gazel 107
 Mısra: 4
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Alevlenmek, tutuşmak II
 kıskanmak.*

Erişme turrasınuñ nârına
 yoḡsa yârüñ
 Ey şâne âteş urgaç saña
 yanar o ṭarrâr

âteş urup:

1. âteş urup:-up
Kaside 1
 Mısra: 19
 Kelime Tipi: -
*Alevlenmek, tutuşmak II
 Kıskanmak.*

Bülbülün cânına tâb-ı ruḡ-ı
 gül âteş urup
 Bülbülü şevḳ-ı gül etdi bir
 avuç ḡākister

âteşi:

1. âteşi:-i
Tarih 3
 Mısra: 5
*Yakıcı, parlayıcı
 madde; yangın.*

Görüp ol âteşi hâtif
hemândem
Dedi târîh Sitanbul yandı bu
şâm

âteş-i âhı:

1. **âteş-i âhı:-ı**
Gazel 280
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Âh ateşi.

Âteş-i âhı yanar dilde ‘Azîzî
o mehûn
Dem-i hecrinde hevâ germ ü
gerek serd olsun

âteş-i âh-ı hezâr:

1. **âteş-i âh-ı hezâr:**
Gazel 99
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Binlerce ahın ateşi II
bülbülün ah ateşi.*

Görünen güller degüldür
gülşeni
Yağdı yer yer âteş-i âh-ı
hezâr

âteş-i âhum:

1. **âteş-i âhum:-um**
Gazel 115
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Âh ateşi.

Başumdan âteş-i âhum ki
yane yane çıkar
‘Alev olup şereri fark-ı
ferkâdâne çıkar

2. **âteş-i âhum:-um**
Gazel 123
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Âh ateşi.

Görünen şanmañuz şafak
çarha
Âteş-i âhum eyledi te‘şîr

3. **âteş-i âhum:-um**
Gazel 358
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Âh ateşi.

Görünen şanma şafak âteş-i
âhum seherî
Tâbe-i çarha koyup eyledi
biryân hütü

âteş-i hicrân:

1. **âteş-i hicrân:**
Gazel 258
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Ayrılık ateşi; ayrılığın
verdiği acı, keder.*

Derdâ n’edeyin âteş-i hicrân
ile yandum
Göz yaşlarımı ağıduban çana
boyandum

âteş-i hüsnûn:

1. **âteş-i hüsnûn:-üñ**
Müseddes 4
Mısra: 22
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Güzellik ateşi.

Der mi ruhuñda jâle mi yâ
kañre-i gülâb
Yağdı cihânı âteş-i hüsnûn
ey âftâb

âteş-i ‘ışka düşmeyeydi:

1. **âteş-i ‘ışka düşmeyeydi:-**
me, -y, -e, -y, -di
Gazel 179
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Aşk ateşine düşmek II
aşk ateşi ile yanmak,
tutuşmak.*

Düşmeyeydi âteş-i ‘ışka
‘Azîzî ‘üd-veş
İnlemezdi böyle yana yana
çeng ü nây u def

âteş-i ‘ışkı:

1. **âteş-i ‘ışkı:-ı**
Gazel 287
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Aşk ateşi.

Âteş-i ‘ışkı ile ey dil neçe bir
yanayın
Varayın pervâne-veş hâlüm
o şem‘a yanayın

âteş-i ‘ışkına:

1. **âteş-i ‘ışkına:-ı, -n, -a**
Gazel 233
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Aşk ateşi.

Âteş-i ‘ışkına ol mâh-ruhuñ
şem‘ gibi
Mümdür bâl ü peri yağmağâ
pervâne gönül

âteş-i ‘ışkuñ:

1. **âteş-i ‘ışkuñ:-uñ**
Gazel 284
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Aşk ateşi.

Şanasın âteş-i ‘ışkuñ şereri
oldum ben
Çıkar âhumla göge süz-ı
dilüm pâreleri

âteş-i süzâna:

1. **âteş-i süzâna:-a**
Kaside 4
Mısra: 18
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Yakıcı ateş.

Bir melek yüzlü mecûsî
dilberidür güyiyâ
Kim tapar gördüğü yerde
âteş-i süzâna şem‘

2. **âteş-i sūzāna:-a****Kaside 4**

Mısra: 62

Kelime Tipi: -

Yakıcı ateş.

Nār-ı şevkuñla yanarsa gam
degül pervā ne dil
Yana geldi yana gider âteş-i
sūzāna şem'

3. **âteş-i sūzāna:-a****Gazel 373**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Yakıcı ateş.*

Her kim ki ruḥı şem'ine dil
verdi o māhuñ
Pervāne gibi âteş-i sūzāna
tolaşdı

âteşin:1. **âteşin:****Gazel 192**

Mısra: 5

*Ateşli II Aşırı arzulu,**yakıcı.*

Âteşin dāğ ursa farkına 'aceb
mi ehl-i 'ışık
Başı üzre tāt-ı zerrin yaraşur
sultānlaruñ

âteşler şaçar:1. **âteşler şaçar:-ler, -ar****Gazel 296**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Etrafa ateşler,
kıvılcımlar saçmak.

Gören şanur ki âteşler şaçar
şu'bān ağzından
Şerer-efşān olup āhum
çekilelden göge māhum

âteş-pāre:1. **âteş-pāredür:-dür****Gazel 360**

Mısra: 5

Ateş parçası.

Libās-ı al-gūniyla bir âteş-
pāredür ya ḥod
Yaşur yandıрмаğ-ıçün dem-
be-dem bu cān-ı maḥzūnı

atıl:1. **atılır:-ur****Gazel 338**

Mısra: 7

*Bir şeye doğru birden
gitmek.*

Atılır üstüne varsa küyuña
dīv-i 'adū
Her şihābı kavş-i gerdūnuñ
bir oğdur var ise

aflas:1. **aflasın:-ın****Gazel 331**

Mısra: 1

*İpekten sık dokunmuş,
yüzü parlak, dâima düz
renkli, üstünde motif
bulunmayan, sertçe, tüysüz,
makbul bir kumaş çeşidi.*

Nāzla şarı atlasın geydükçe
dilber egnine
Der gören zer cāme geymiş
şāh-ı ḥāver egnine

2. **aflas:****Gazel 360**

Mısra: 9

*İpekten sık dokunmuş,
yüzü parlak, dâima düz
renkli, üstünde motif
bulunmayan, sertçe, tüysüz,
makbul bir kumaş çeşidi.*

Şafağ-gün atlas ile pençe-i
ḥurşid-veş ol şāh
Alupdur zīr-i destine 'Azīzī
rub'-ı meskūnı

aflas-ı çarḥa:1. **aflas-ı çarḥa:-a****Gazel 85**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Yıldız bulunmayan felek
tabakası, dokuzuncu felek.
Üzerinde görünür bir şey*

*bulunmadığı için desensiz
kumaşa teşbihle bu ismi alır.
Bu anlamıyla kullanıldığında
"kumaş" anlamı kastedilir;
desensiz, düz kumaş, ipekten
dokunmuş, esvaplık bir
kumaş olup al, mavi, yeşil,
sarı gibi dâima düz renklidir
ve üzerinde hiçbir tezyinî
motif bulunmaz. Atlas,
pahalılığından dolayı
genellikle saray mensupları
ve zenginler tarafından
kullanılır. Bu anlamıyla
kullanıldığında maddi
varlığa ve zenginliğe işaret
eder.*

Metā'-ı mihrine dil müştērī
olaldan ol māhuñ
Olupdur atlas-ı çarḥa şerārī
āhumuñ Ülker

'attār:1. **'attārılar:-lar****Gazel 113**

Mısra: 8

*Güzel kokular, iğne,
iplik vs. satan; aktar.*

Nola dilde şaklasam cānā
ḥayāl-i ḥālūñi
Hokka içre ḥıfz iderler
nāfeyi 'attārılar

2. **'attārı:-ı****Kaside 1**

Mısra: 31

Bahar aktarı. II

*Horasan Selçuklularının son
dönemlerinde, yüksek
ihtimalle 537-540 (1142-
1145) yılları arasında
Nişābur'da doğan ve
Mantuku Tayr adlı tasavvufi
eseri ile bilinen şair.*

Mañtūku't-tayr okur bülbüle
gül 'Attārı
Bülbüle ḥabla-i pür-'ıtrın
açup gül yer yer

āvāre:1. **āvāre:****Gazel 75**

Mısra: 2

*Perişan, derbeder,
zavallı.*

Dilde hayâl-i yârüm bir tâze
ter gülümdür
Gam gülşeninde cânüm
âvâre bülbülümdür

2. **âvâreler:-ler**

Gazel 76

Mısra: 7

*Perişan, derbeder,
zavallı II âşık.*

Neçe âvâreler şevk-ı şarâb-ı
la'l-i nâbuñla
Der-i meyhânelerde cür'a-
veş ayağa düşmüşdür

3. **âvârelerüñ:-ler, -üñ**

Gazel 155

Mısra: 5

*Perişan, derbeder,
zavallı II âşık.*

İştirâ-yı mey-i 'ışkuñ eden
âvârelerüñ
Sûk-ı dehri unudup bey' u
şirâdan geçmiş

4. **âvâresi:-si**

Kaside 5

Mısra: 50

*Perişan, derbeder,
zavallı II âşık.*

Yine ol rind-i 'işret-sâz-ı
'âlem Sırrı-i Kâtib
Geçer âvâresi her bir lebi
mül hattı reyhânuñ

5. **âvâresidür:-si, -dür**

Kaside 5

Mısra: 88

*Perişan, derbeder,
zavallı II âşık.*

Gözi mestân bir şüh-ı
cihândur Terzi İbrâhîm
Şarâb-ı la'linüñ âvâresidür
halk o cânüñ

âvâre kıldı:

1. **âvâre kıldı:-dı**

Gazel 22

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Başiboş dolandırmak,
perişan etmek.*

Şevk-ı la'lüñ gönlümi cânâ
düşürdi bâdeye
Câm-ı 'ışkuñ cânümü âvâre
kıldı çün habâb

2. **âvâre kıldı:-dı**

Gazel 28

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Başiboş dolandırmak,
perişan etmek.*

Bâz-ı 'ışk-ı cân-şikâruñ
âşyân-ı sineden
Uçurup dil murğımı âvâre
kıldı 'âkıbet

âvâz:

1. **âvâzınıñ:-ı, -nuñ**

Gazel 120

Mısra: 9

Feryat, nâra.

Ergânün âvâzınıñ da 'âlemi
vardur evet
Ney şadâsında bir özge
'âlem ü bir hâl var

2. **âvâzımı:-um, -ı**

Gazel 287

Mısra: 3

Feryat, nâra.

Yana yana süz-ı dilden
iñlesem âvâzımı
Güş eden şanur belâ
bezminde çeng ü ya neyin

3. **âvâzda:-da**

Lugaz 22

Mısra: 6

Feryat, nâra.

Tevsen-i gerdün seyr-i yâzda
Vaşet-engîzdür çü ra'd
âvâzda

'avdet ederdi:

1. **'avdet ederdi:-er, -di**

Gazel 152

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dönmek, geri gelmek.

Yine cânüm sîneme 'avdet
ederdi ölicecek
Yâr güftârından ursa güşuma
bir cüz'î ses

âvîze:

1. **âvîze:**

Gazel 8

Mısra: 6

*Avize, billûr vesairenden
yapılan asma şamdan, askı.*

Yağ degül bâm kenârında
olupdur tezyîn
Gümiş âvîze ile küngür-i
eyvân-ı şitâ

'avn-i hudâ-yile:

1. **'avn-i hudâ-yile:-y, -ile**

Tarih 21

Mısra: 15

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Allah'ın yardımı.

Olup 'avn-i Hudâ-yile
müyesser fetî-i Gürcistân
Begi cân ile oldı han Murâda
'abd-i fermân deñ

ay:

1. **ayına:-ı, -n, -a**

Gazel 233

Mısra: 7

*Yaklaşık otuz günlük
zaman parçası.*

Vuşlatuñ ayına erişmege yok
mı çäre
Neçe bir tâb-ı teb-i hecrüñ ile
yana göñül

2. **ay:**

Matla 10

Mısra: 1

*Yaklaşık otuz günlük
zaman parçası.*

Mâh-ı ruhsârın baña 'arz
etmese cânân bir ay

Şanuram kim toğmadı gökde
meh-i tãbãn bir ay

3. ay:

Matla 10

Mısra: 2

*Yaklaşık otuz günlük
zaman parçası.*

Mãh-ı ruhsârın baña 'arz
etmese cânãn bir ay
Şanuram kim toğmadı gökde
meh-i tãbãn bir ay

4. ayuñ:-uñ

Tarih 26

Mısra: 8

*Yaklaşık otuz günlük
zaman parçası.*

Dedi bu manşib-ı 'ãliye
'Azizî târiḥ
Ayuñ on dördi gibi oldu
ziyãde bahtuñ

5. ay:

Müseddes 4

Mısra: 33

*Dünyanın uydusu,
kamer.*

Yüz sürmek için ayağña
gökden ay ine
Baş egdi mãh-ı nev kaşuñuñ
hüsn ü ayına

6. ayına:-ı, -n, -a

Gazel 52

Mısra: 3

*Güneşten aldığı ışığı
yeryüzüne yansıtan ve
dünyamızın tek uydusu olan
gök cismi, kamer, mah.*

Vechüñ ayına nazardan nece
geçsün 'uşşâk
Eylemez ayineden ehl-i şafã
kaḥ'-ı nazâr

7. ayına:-ı, -n, -a

Gazel 283

Mısra: 3

*Güneşten aldığı ışığı
yeryüzüne yansıtan ve
dünyamızın tek uydusu olan
gök cismi, kamer, mah.*

Ãyine mazhar mı düşdi
ruḥlaruñ ayına kim
Erdüğine gösterür zevk u
şafã şüretlerin

8. ayuñ:-uñ

Lugaz 23

Mısra: 2

*Güneşten aldığı ışığı
yeryüzüne yansıtan ve
dünyamızın tek uydusu olan
gök cismi, kamer, mah.*

Ol nedür kim mãh-tãbuñ
'aynidur
Reng-i rüyı şãf ayuñ
'aynidur

9. aydur:-dur

Gazel 134

Mısra: 5

Söylemek.

Añup her gün o mãhi åh
edersin ey gönül aydur
Yağup ol åh-ı pür-süzüñ seni
bir gün helãk etmez

10. ayına:-ı, -n, -a

Gazel 215

Mısra: 5

*Dünyanın uydusu,
kamer II sevgilinin yüzü.*

O mãhuñ rüyı ayına nazâr kıl
görmek isterseñ
Dilã bir åyine åyine-i 'ãlem-
nümãdan yeg

11. ayuñ:-uñ

Gazel 310

Mısra: 2

*Dünyanın uydusu,
kamer II sevgilinin yüzü.*

Ãb-ı hayvãn öykünürmiş
la'l-i nãbuñ 'aynına
Göreyin seng-i fenã ersün ol
ayuñ 'aynına

12. ayına:-ı, -n, -a

Müseddes 4

Mısra: 31

*Dünyanın uydusu,
kamer II sevgilinin yüzü.*

Alur göz ile nazır olan
hüsnüñ ayına

Etmez nigãh mãh-ı felek olsa
åyine

ay alnı günüm:

1. ay alnı günüm:-üm

Matla 60

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Alnı ay olan güneş II
sevgili.*

Yağdı nãr-ı ğam-ı hecrüñ
beni ay alnı günüm
Görinen ebr degül göklere
çıkđı düttünüm

ay u gün:

1. ay u gün:

Gazel 251

Mısra: 4

Kelime Tipi: Kalıp

İfade

Ay ve güneş.

Server-i 'ışkam felek
bezminde dâyim devr eder
Ay u gün şanmañ iki zerrin
ayağumdur benüm

aya:

1. ayã:

Gazel 19

Mısra: 5

*Acaba (şaşkınlık ve
merak bağlamında).*

Kimde aḥşamlar ki ayã gece
olduğça o mãh
Kimlerüñ bezmine şem'-i
şu'le-dãr oldu 'aceb

2. ayã:

Kaside 4

Mısra: 20

*Acaba (şaşkınlık ve
merak bağlamında).*

Her gece tã şubḥ olunca
başına odlar yağar
N'eyledi ayã ki bilsem
gerdiş-i gerdãna şem'

3. ayã:

Matla 11

Mısra: 1

Acaba (şaşkınlık ve merak bağlamında).

Bezme āyā bugün ol mäh-
likā gelmez mi
Öyle yaklaştı dahı şems-i
duhā gelmez mi

4. **āyā:**

Müseddes 3

Mısra: 19

Acaba (şaşkınlık ve merak bağlamında).

Beni gördükçe şāhib-ma‘rifet
mi zanneder āyā
Ki rām olup baña el vermez
ölsem de zen-i dünyā

5. **ayasıyla:-sı, -yla**

Gazel 79

Mısra: 6

Avuç içi.

Müşerref olmağ için dest-
būsiyla yaħod anuñ
Nüzül etmiş semādan
ayasıyla mihr-i enverdür

6. **ayasin:-sın**

Gazel 153

Mısra: 7

Avuç içi.

Ol āftāb yumağa her şubh
ayasin
Mihr āftābe-i zer ü mäh oldu
sım fās

7. **ayasin:-sı, -n**

Kaside 2

Mısra: 61

Avuç içi.

Şanuram şems ü kamer
ayasin edindi maķar
Kamer-i sım ile şems-i zerin
etdikçe şumār

ayağ:

1. **ayağına:-ı, -n, -a**

Gazel 230

Mısra: 5

*Dip, alt. | sevgilinin
ayağı, makâmi, huzûru.*

Akdı şu gibi cān u dil ol serv
ayağına
Ey gözlerümüñ yaşı yürü sen
de revān ol

2. **ayağ-ıla:-ıla**

Gazel 17

Mısra: 7

*Yürüme organı, ayak II
Kadeh.*

Rüstem ü Behmen de olsañ
bir ayağ-ıla yıķar
‘Arşa-i bezmüñ kadīmī
pehlevānidur şarāb

3. **ayağı:-ı**

Gazel 17

Mısra: 13

*Yürüme organı, ayak II
Kadeh.*

Gülşen-i cāna aķar dāyim
‘Azīzī ayağı
Bāğ-ı ‘ayş u ‘işretüñ āb-ı
revānidur şarāb

4. **ayağın:-uñ**

Gazel 43

Mısra: 3

*Yürüme organı, ayak II
Kadeh.*

Ayağın toprağını baş üzre
Edinür efser-i sa‘adet bād

5. **ayağı:-ı**

Gazel 71

Mısra: 11

*Yürüme organı, ayak II
Kadeh.*

Götür ayağı var der-i
meyhāneye gönül
Zirā kāsāvetüñ senüñ ancak
o bāb açar

6. **ayağına:-ı, -n, -a**

Gazel 203

Mısra: 8

*Yürüme organı, ayak II
Kadeh.*

Çemende bülbüle karşı
niçün gelmez ki refāra
Ayağına diken mi batdı şāh-ı
verd-i ra‘nānuñ

7. **ayağın:-uñ**

Gazel 204

Mısra: 1

*Yürüme organı, ayak II
Kadeh.*

Kamaz elden ayağın ol
Hüsrev-i devrān senüñ
Ey mey-i gül-gün-ı bezm-ārā
yürü meydān senüñ

8. **ayağın:-ın**

Gazel 229

Mısra: 10

*Yürüme organı, ayak II
Kadeh.*

Zevķ-ı ‘işret neydüğün
derseñ ‘Azīzī duymasın
Kānda bulursañ elinden
zāhidüñ ayağın al

9. **ayağına:-ı, -n, -a**

Gazel 246

Mısra: 9

*Yürüme organı, ayak II
Kadeh.*

Tācı terk edüp düşerdi
ayağına şüfī ger
Görse [idi] pīr-i deyr yanında
[olan] ‘izzetüm

10. **ayağumdur:-um, -dur**

Gazel 251

Mısra: 4

*Yürüme organı, ayak II
Kadeh.*

Server-i ‘ışķam felek
bezminde dāyim devr eder
Ay u gün şanmañ iki zerrīn
ayağumdur benüm

11. **ayağına:-ı, -n, -a**

Gazel 256

Mısra: 5

*Yürüme organı, ayak II
Kadeh.*

Hayālün şāhı geldükçe
ayağına nişār için
Pür eyler dāmenin la‘l ü
güherle çeşm-i giryānum

12. **ayağ:**

Gazel 362

Mısra: 4

*Yürüme organı, ayak II
Kadeh.*

Lebüñ şevkı-y-ıla meclisde
bāde
Ayağ üzre turup cevłāna
geldi

13. **ayağı:-ı**
Gazel 373
Mısra: 6
*Yürüme organı, ayak II
Kadeh.*

La'l-i lebüñüñ şevkı ile
olmadı çün mest
Meclisde şarābuñ ayağı ya
ne tolaşdı

14. **ayağı:-ı**
Kıt'a 4
Mısra: 1
*Yürüme organı, ayak II
Kadeh.*

Götürüp bezm-i cihāndan
ayağı
Çün olur her kişinüñ menzili
gür

15. **ayağı:-ı**
Kıt'a 24
Mısra: 4
*Yürüme organı, ayak II
Kadeh.*

Gelüñüz 'azm edüp harābāta
Alalum yine ayağı deste

16. **ayağma:-ı, -n, -a**
Matla 75
Mısra: 2
*Yürüme organı, ayak II
Kadeh.*

Olmasa eger pīr-i muğān ehl-
i velāyet
Akmazdı ayağına anuñ ehl-i
vilāyet

17. **ayağın:-ın**
Muamma 38
Mısra: 1
*Yürüme organı, ayak II
Kadeh.*

Māhumuñ alup ayağın
başına ursañ eger

Ol hilāl-ebür nigāruñ nāmını
ifşā eder

18. **ayağın:-uñ**
Tahmis 1
Mısra: 4
*Yürüme organı, ayak II
Kadeh.*

La'l-i nābuñ kevşeri bī-mişl
ü bī-hemtā-yımış
Ayağın toprağı nūr-ı dīde-i
hūrā-yımış

19. **ayağın:-uñ, -a**
Müseddes 4
Mısra: 33
*Yürüme organı, ayak II
sevgilinin huzuru.*

Yüz sürmek için ayağın
gökden ay ine
Baş egdi mäh-ı nev çaşuñ
hüsñ ü ayına

20. **ayağında:-ı, -n, -da**
Gazel 93
Mısra: 2
Yürüme organı, ayak.

Göñül zülfüñ hevāsında uçar
güyā kebüterdür
Ham olmuş cism-i zerdüm
ayağında halka-i zerdür

21. **ayağın:-uñ**
Gazel 342
Mısra: 6
Yürüme organı, ayak.

Şu deñlü mihri vardur saña
kim ey şems-i 'ālem-tāb
Ne yere ayağın başsañ tutar
anda mekān sāye

ayağ üstine turup:

1. **ayağ üstine turup:-ı, -n, -
e-up**

Gazel 159
Mısra: 11
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Ayak üstünde durmak.

Ayağ üstine turup 'izzet eder
Deyrine varsam 'Aziz mey-
fürüş

ayağa düşmişdür:

1. **ayağa düşmişdür:-miş, -
dür**

Gazel 76
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kadehin dibine düşmek
II ayağa düşmek.*

Neçe āvāreler şevk-ı şarāb-ı
la'l-i nābuñla
Der-i meyhānelerde cür'a-
veş ayağa düşmişdür

ayağın başdı:

1. **ayağın başdı:-dı**
Gazel 312
Mısra: 12
Kelime Tipi: **Deyim**
*Ayak basmak: Bir yere
ulaşmak, erişmek. II kadehin
gelmesi bağlamında da
kullanılmıştır.*

Gül ü mül şohbetinüñ erdi
zamānı beñzer
Geldi bezm-i çemene başdı
ayağın lāle

ayağın öpmege:

1. **ayağın öpmege:-meg, -e**
Gazel 132
Mısra: 11
Kelime Tipi: **Deyim**
*Saygı, hürmet, sevgi
göstermek amacıyla bir
kimsenin önünde eğilmek,
ayaklarından öpmek.*

Rāzı olmazsa ayağın öpmege
meclisde yār
Sākiyā bir el ucıyla
merhabāya kāyilüz

2. **ayağın öpmege:-meg, -e**
Gazel 192
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Saygı, hürmet, sevgi
göstermek amacıyla bir
kimsenin önünde eğilmek,
ayaklarından öpmek.*

Ellere karşı ayağın öpmege
şarkar тұрur
Der-miyān eyle hemān ey
serv-қад дāmānlaruñ

ayağına āhen urmazdı:

1. **ayağına āhen urmazdı:-**
maz, -dı

Gazel 386

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ayağına demir vurmak
(eski geleneklere göre akıl
sağlığı yerinde olmayan veya
suçlu kişilerin ayaklarına
vurulan pranga bağlamında
kullanılmıştır.).*

Tutup Şām ehli urmazdı
ayağına anuñ āhen
O şāhuñ olmasa қаққın құл
şem ‘-i şebistāñ

ayağına düşdükçe:

1. **ayağına düşdükçe:-dükçe**

Gazel 264

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

*Ayağına kapanmak,
yalvarmak; dengeyi
kaybederek yere kapanmak II
kadehe düşmek. Şaraba
düşkün olmak II sevgilinin
saçlarının ayaklarına kadar
uzanması.*

Sāye-veş bendeleri ayağına
düşdükçe
Dest-gİR olmadur ol zūlf-i
semen-sāya düşen

ayağına yakınur:

1. **ayağına yakınur:-i, -n, -**
ur

Lugaz 14

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ayağına sürmek.

Ol nedür kim duhter-i
pākīze-veş
Yakınur ayağına hınnā-yı al

ayağına yüzün sürer:

1. **ayağına yüzün sürer:-er**

Lugaz 2

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim**

*Ayaklarına değmek; bir
kimse huzurunda saygı ve
hürmet amacıyla eğilmek,
sevgi gösterisinde bulunmak.*

Meskenet ehli gibi yolda
müdām
Herkesuñ ayağına yüzün
sürer

ayağıñ öpdüğümüz:

1. **ayağıñ öpdüğümüz:-**
düg, -ümüz

Gazel 143

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

*Ayağıñı öpmek. ||
Yalvarmak. II şarap
kadehine dudağıñı
değdirmek.*

Meclis içre ayağıñ
öpdüğümüz ma‘zūr тұt
Kim bilürsin sākīyā biz būs-ı
pāya māyilüz

ayak:

1. **ayak:**

Gazel 9

Mısra: 9

Yürüme organı, ayak.

Bir gün ayak yürimez oldı
‘Azīzī olalı
Āstān-ı mİR-i deyre intisābı
sākīyā

2. **ayak:**

Müseddes 2

Mısra: 9

Yürüme organı, ayak.

Ayak üzre тұрмаға bir lahza
tākat қалмаdı
Da‘vet için kūyuña varmaға
қudret қалмаdı

ayak ayak:

1. **ayak ayak:**

Gazel 116

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Adım adım.

‘Azīzī pāye-i maқşūda
ermege sa‘y et
Ki derler ayak ayak kişi
nerdibāne қаққar

ayak taşı:

1. **ayak taşı:**

Matla 72

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yapıların önlerinde
bulunan, merdivene
benzeyen tek basamaklı
granitten yapılan taş II
kadeh taşımak.*

Dilerseñ olasın ehl-i
harābātuñ ayakdaşı
Қо zūhdi gel der-i
meyhāneye zāhid ayak taşı

ayakda қома:

1. **ayakda қома:-ma**

Кіт'а 2

Mısra: 26

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ezilmesine, yok
olmasına göz yummak.*

Sa‘ādetlü mu‘azzez başuñ
içün
Elüm al қома ayakda çü
sāye

ayakdaşı olasın:

1. **ayakdaşı olasın:-a, -sın**

Matla 72

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Aynı yolu yürüyen
kimseler II aynı kadehi
paylaşan kimseler.*

Dilerseñ olasın ehl-i
harābātuñ ayakdaşı

Ço zühdi gel der-i
meyhâneye zâhid ayak taş

ayaklandur:

1. **ayaklandur:**

Tesdis 4

Mısra: 4

Eline kadeh vermek.

Şafâ ver bezme luğf eyle
yürüt cām-ı musaffâyı
Ayaklandur ele al sâgar-ı
billür-ı mîñâyı

ayaklarda kalmış:

1. **ayaklarda kalmış:-miş**

Gazel 302

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

Hor görülüp

*aşağılanmak, değer
verilmemek. II ayak altında
kalmak.*

Çam-ı zülfeynüñ ile oldı
yaşum üftâde
Der gören kalmış ayaklarda
bu merdümzâde

ayaklarda koma:

1. **ayaklarda koma:-ma**

Kaside 3

Mısra: 25

Kelime Tipi: **Deyim**

*Ayaklar altına almak II
Davet etmemek, bekletmek.*

Dest-gîr ol koma ayaklarda
ey servüm anı
Sâye-veş yoluñda ol kim hâk
ile yeksân olur

2. **ayaklarda koma:-ma**

Kaside 3

Mısra: 25

Kelime Tipi: **Deyim**

*Ayaklar altına almak II
Davet etmemek, bekletmek.*

Dest-gîr ol koma ayaklarda
ey servüm anı
Sâye-veş yoluñda ol kim hâk
ile yeksân olur

ayâz:

1. **ayâzı:-ı**

Gazel 356

Mısra: 2

Gazneli Mahmud'un

kölesi.

Olam derseñ sa'âdet
mülkinüñ serdâr u mümtâzı
Ölince kâpusında ol dilâ
Maħmüdüñ Ayâzı

'ayb:

1. **'aybına:-ı, -n, -a**

Gazel 322

Mısra: 7

Noksan, kusur, eksiklik.

Kimsenüñ etmez idi 'aybına
bir daħı nazâr
Kendü 'aybını eger dîde-i
binâ görse

2. **'aybını:-ı, -n, -ı**

Gazel 322

Mısra: 8

Noksan, kusur, eksiklik.

Kimsenüñ etmez idi 'aybına
bir daħı nazâr
Kendü 'aybını eger dîde-i
binâ görse

'ayb etmeñ:

1. **'ayb etmeñ:-me, -ñ**

Gazel 154

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kusur etmek, kınamak.

Terk-i 'âr eyler-isem 'aşık
olup 'ayb etmeñ
'İşk yolın varamaz şâhib-i
'âr u nâmüs

âyet-i dîdârını:

1. **âyet-i dîdârını:-ı, -n, -ı**

Muamma 34

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yüz ayeti. (Sevgilinin
güzelliğine işaret etmesi
bağlamında).*

Mekteb-i 'ışkında yârüñ
eyleyüp 'ömrini şarf
Âyet-i dîdârını tefsîr ider dil
harf harf

'ayid bilsem:

1. **'ayid bilsem:-se, -m**

Gazel 41

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ait, ilişkili bilmek

*(sevgiliye ait olduğunu
bilmek bağlamında).*

Baña cevr edüp ele mihr ü
vefâ eylemeden
N'olur ey mâh-ı cihânum
saña bilsem 'ayid

âyine:

1. **âyineden:-den**

Gazel 52

Mısra: 4

Ayna.

Vechüñ ayına nazardan nece
geçsün 'uşşâk
Eylemez âyineden ehl-i şafâ
kağ'-ı nazâr

2. **âyine:**

Gazel 153

Mısra: 3

Ayna.

Mihr-i ruħuñdan aħz eder
âyine hüsñ ü ân
Nür u ziyâyı günden eder
mâh iktibâs

3. **âyinede:-de**

Gazel 154

Mısra: 3

Ayna.

Nazâr et âyinede 'aks-i ħam-
ı ebrûna
Nice taħrîr olur ey meh göre
yây-ı ma'küs

4. **âyine:**

Gazel 176

Mısra: 16

Ayna.

Bir yaluñ yüzlü güzeldür
n'ola ger
Olsa äyîne gibi hod-bîn
çerâğ

5. **äyînesin:-si, -n**
Gazel 206
Mısra: 4
Ayna.

Tırâş olduqça jeng-i hatt-ı
rûy-ı bu ne 'âlemdür
Ruḥı äyînesin kıldı mücellâ
ol dil-ârânuñ

6. **äyîne:-de**
Gazel 208
Mısra: 5
Ayna.

Ğırre olma ḥüsnüñe kendüñ
görüp äyîne
Gel benüm mâh-ı cihânüm
eyleme hod-bînlik

7. **äyîne:**
Gazel 215
Mısra: 6
Ayna.

O mâhuñ rûy-ı ayına nazar kı
görmek isterseñ
Dilâ bir äyîne äyîne-i 'âlem-
nümâdan yeg

8. **äyîneyi:-y, -i**
Gazel 277
Mısra: 5
Ayna.

Görsem äyîneyi 'aqs-i ruḥ-ı
tâbânuñla
Birini mâh u birin mihr-i
mücellâ şanurın

9. **äyîne:**
Gazel 283
Mısra: 3
Ayna.

Äyîne mazhar mı düşdi
ruḥlaruñ ayına kim
Erdüğine gösterür zevk u
şafâ şüretlerin

10. **äyîne:**
Gazel 341

Mısra: 4
Ayna.

Sîne-i pür-müyüm içre dâğ-ı
meh-rüyüm görüp
Bir muşaffâ äyîne çekdüm
şanur peşmîneye

11. **äyîneye:-y, -e**
Gazel 341
Mısra: 6
Ayna.

Kim niğâh eylerdi vechine
şafâ-yile anuñ
'Aqs-i rûy-ı yâr şüret
vermese äyîneye

12. **äyîne:**
Müseddes 4
Mısra: 32
Ayna.

Alur göz ile nâzır olan
ḥüsnüñ ayına
Etmez niğâh mâh-ı felek olsa
äyîne

13. **äyînesin:-si, -n**
Gazel 63
Mısra: 8
*Ayna II sevgilinin ayına
kadar parlak yüzü.*

Gün yüzünde ḥaṭ görüp
'uşşâk dūd-ı âh ile
Mihr ü meh äyînesin
göklerde pür-jeng etdiler

14. **äyînesine:-si, -n, -e**
Gazel 48
Mısra: 2
Ayna || Gönül.

Mihr-i ruḥuñ ki 'âleme nür u
ziyâ verür
Bağduqça ḳalbüm äyînesine
şafâ verür

äyîne-äsâ:

1. **äyîne-äsâ:**
Gazel 59
Mısra: 8
Ayna misali, ayına gibi.

İnşâf edicek şüfî şafâ-y-ile o
mâhuñ

Bakmağ yüzine äyîne-äsâ ne
demekdür

äyîne-dâr oldı:

1. **äyîne-dâr oldı:-dı**
Kaside 2
Mısra: 42
Kelime Tipi: -
*Osmanlı toplumunda
özellikle varlıklı kimseler
giyinirken onlara ayına
tutanlar hakkında kullanılır.
Hamam ve berber
kültüründe "äyîne-dâr"ın
işlevi için bkz. PAKALIN, C.
I, s.125.*

Ḳamer-i baḥtı ruḥı şemsine
kıлмаğa nazar
Ḳamer äyîne-veş oldı aña
äyîne-dâr

äyîne-i 'âlem-nümâ:

1. **äyîne-i 'âlem-nümâ:**
Gazel 68
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Cihanı gösteren ayına,
İskender'in aynası.*

Nece İskender-i devr-i
zamândur demeyem sâki
Elinde câm-veş äyîne-i
'âlem-nümâ vardur

2. **äyîne-i 'âlem-nümâ:**
Gazel 129
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Cihanı gösteren ayına,
İskender'in aynası.*

Ey cemâl-i meh-veşi äyîne-i
'âlem-nümâ
Çeşme-i âb-ı ḥayât-ı la'l-i
rûḥ-efzâ Hızır

äyîne-i 'âlem-nümâdan:

1. **äyîne-i 'âlem-nümâdan:-
dan**
Gazel 215
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Cihanı gösteren ayna,
İskender'in aynası.*

O mâhuñ rüyı ayına nazar kıl
görmek isterseñ
Dilâ bir âyine âyine-i 'âlem-
nümâdan yeg

âyine-i 'âlem-nümâyı:

1. **âyine-i 'âlem-nümâyı:-y,**
-i

Tesdis 4

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Cihanı gösteren ayna,
İskender'in aynası.*

Getür âyine-i 'âlem-nümâyı
câm-ı şahbâyı
Benüm de sâkiyâ görsün
gözüm bir pâre dünyayı

2. **âyine-i 'âlem-nümâyı:-y,**
-i

Tesdis 4

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Cihanı gösteren ayna,
İskender'in aynası.*

Getür âyine-i 'âlem-nümâyı
câm-ı şahbâyı
Benüm de sâkiyâ görsün
gözüm bir pâre dünyayı

3. **âyine-i 'âlem-nümâyı:-y,**
-i

Tesdis 4

Mısra: 17

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Cihanı gösteren ayna,
İskender'in aynası.*

Getür âyine-i 'âlem-nümâyı
câm-ı şahbâyı
Benüm de sâkiyâ görsün
gözüm bir pâre dünyayı

4. **âyine-i 'âlem-nümâyı:-y,**
-i

Tesdis 4

Mısra: 23

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Cihanı gösteren ayna,
İskender'in aynası.*

Getür âyine-i 'âlem-nümâyı
câm-ı şahbâyı
Benüm de sâkiyâ görsün
gözüm bir pâre dünyayı

5. **âyine-i 'âlem-nümâyı:-y,**
-i

Tesdis 4

Mısra: 29

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Cihanı gösteren ayna,
İskender'in aynası.*

Getür âyine-i 'âlem-nümâyı
câm-ı şahbâyı
Benüm de sâkiyâ görsün
gözüm bir pâre dünyayı

âyine-i dilden:

1. **âyine-i dilden:-den**

Kıt'a 15

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gönül aynası II âşığın
gönlü.*

Silüp âyine-i dilden gubârı
Eder mesrûr-ı hâtır cân-ı zârı

âyine-i hüsn:

1. **âyine-i hüsn:**

Gazel 168

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Güzellik aynası,
güzelliği yansıtan ayna.*

'Aks-i rüyüñla bulur âyine-i
hüsn şüret
Ki meh-i gökden olur nür u
melâhat 'ârız

âyine-i iskenderî:

1. **âyine-i iskenderî:**

Gazel 42

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Büyük İskender'in
hocası Aristo tarafından
İskenderiye'de yaptırılmış
olduğuna inanılan, uzaktaki
düşmanı gösteren ayna;
gönül aynası.*

Nazar etsün cemâli mâhını
görsün deyü her dem
O şâha oldı bir âyine-i
İskenderî hürşid

âyine-i kalbe:

1. **âyine-i kalbe:-e**

Tesdis 3

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gönül aynası.

Bâd-ı âhum duta göklerde
mağar lâyıq mı
Vere gam âyine-i kalbe
keder lâyıq mı

âyine-i kalbine:

1. **âyine-i kalbine:-i, -n, -e**

Gazel 317

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gönül aynası.

'Arz edüp mâh-ı cemâlin
yine şeyh ü şâbuñ
Verdi âyine-i kalbine şafâvet
rûze

âyine-i mihr-i mücellâdur:

1. **âyine-i mihr-i**

mücellâdur:-dur

Müseddes 2

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Parlak güneşin aynası.

Âsmân-ı hüsnüñe alnuñ
meh-i garrâdur bugün
Ruğlarıñ âyine-i mihr-i
mücellâdur bugün

âyine-i pülâda:

1. **âyine-i pülâda:****Gazel 231**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Çelik ayna.*

Ol kaşı yānuñ meger
öykündi katı göflüñe
Kim verür peykān-ı tır âyine-
i pülâda dil

âyine-i zibâ:1. **âyine-i zibâ:****Gazel 40**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Güzellik aynası.*

'Azizî-veş nigâh edenlerüñ
artar gözi nürü
Nazar ehline bir âyine-i zibâ
mıdur ol ruḥ

âyine-vâr:1. **âyine-vâr:****Gazel 48**

Mısra: 6

Ayna gibi, ayna misali.

Naqş-ı memâti 'âşıkā
göstermege o şâh
Âyine-vâr tîğine her dem cilâ
verür

âyine-veş:1. **âyine-veş:****Kaside 2**

Mısra: 42

Ayna gibi.

Ḳamer-i baḥtı ruḥı şemsine
kılmağa nazar
Ḳamer âyine-veş oldı aña
âyine-dâr

âyin-i ebrüsü:1. **âyin-i ebrüsü:-sı****Gazel 96**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Kaşının adeti, töresi,
yolu.*

Olaldan ol mehûñ âyin-i
ebrüsü kemân-keşlik
Dil-i 'uşşâka kâr-ı ğamzesi
nâvek-fikenlikdir

ayır:1. **ayırup:-up****Gazel 11**

Mısra: 3

*Ayırmaq, ayrı**düşürmek.*

Ayırup benden o mâhı ğaraḫı
neyki 'aceb
Döne döne baña cevır
eylemeden çarḫ-ı dü-tâ

2. **ayıraldan:-aldan****Gazel 350**

Mısra: 8

*Ayırmaq, ayrı**düşürmek.*

Ne günüm gün ne gecem
gecedür ey meh senden
Ayıraldan berü bu çarḫ-ı
sitem-kâr beni

aylaḫ verseler:1. **aylaḫ verseler:-se, -ler****Gazel 186**

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Bedava vermek.*

Naḫd-i cāna alurın 'âlem-i
vaşl-ı yarı
Verseler almazın ammâ ki
cihāni aylaḫ

aylık verseler:1. **aylık verseler:-se, -ler****Gazel 132**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Maaş vermek.*

Geymezüz fâḫir libâsı
verseler aylık eger

Biz fenâyî 'âşıkuz köhne
ḳabāya ḳâyilüz

'ayn:1. **'aynına:-ı, -n, -a****Gazel 310**

Mısra: 4

Göz, gözeneek.

Hecr-i la'lüñle şu deñlü
ağladı meclisde kim
Ḳan oturdı 'âkıbet cām-ı
şarābuñ 'aynına

2. **'aynidur:-ı, -dur****Kaside 2**

Mısra: 52

Göz, gözeneek.

Şems-veş ğarḳa-i nür etmede
cirm-i kameri
'Aynidur şems-i münirüñ
kamer-i rüy-ı nigâr

3. **'aynına:-ı, -n, -a****Matla 39**

Mısra: 1

Göz, gözeneek.

Dürd-i mey vermez ḫabābuñ
'aynına hergiz keder
Gerçi sâḳî şakımlan göze
derler çöp düşer

4. **'aynına:-ı, -n, -a****Gazel 310**

Mısra: 6

*Görme uzvu, göz, çeşm,
dide.*

Göz göre ol mâh-rüya niçün
öykündüñ deyi
Zerreler toprak şaçarlar
âftābuñ 'aynına

5. **'aynına:-ı, -n, -a****Gazel 310**

Mısra: 8

*Görme uzvu, göz, çeşm,
dide.*

Çeşme-i ḫurşid-i rüyüñ seyr
eder iki gözi
Nür u fer verür cihānda şeyḫ
u şābuñ 'aynına

6. 'aynına: -i, -n, -a
Gazel 310
 Mısra: 10
Görme uzvu, göz, çeşm, dide.

Ġamzesi ħançer çeker baña
 'Azîzî her kaçan
 Nâzır olsam ol şeh-i 'izzet-
 me 'âbuñ 'aynına

7. 'aynına: -i, -n, -a
Gazel 310
 Mısra: 1
Kaynak, memba II
çeşme.

Āb-ı hayvân öykünürmiş
 la'l-i nâbuñ 'aynına
 Göreyin seng-i fenâ ersün ol
 ayuñ 'aynına

8. 'aynına: -i, -n, -a
Gazel 310
 Mısra: 2
Kaynak, memba II
çeşme.

Āb-ı hayvân öykünürmiş
 la'l-i nâbuñ 'aynına
 Göreyin seng-i fenâ ersün ol
 ayuñ 'aynına

9. 'aynı: -i
Tarih 10
 Mısra: 2
Kaynak, memba II
çeşme.

Ol Sinân Ağa-yı şâhib-ĥayr
 kim
 Kıldı bu 'aynı Ĥudâ için
 sebîl

10. 'aynıdur: -i, -dur
Gazel 265
 Mısra: 3
Arapçadaki ayın harfi II
tıpkı, aynı, benzer.

'Aynıdur kaçlarınınuñ yâsı
 hilâl-i 'îdüñ
 Mihr-i raĥşân-ı cihân mâh-
 likâdur Ramazân

'aynek:

1. 'aynek:
Lugaz 21
 Mısra: 7
Gözcük.

Her biri 'aynek gibi açup
 gözin
 Rüy-ı dehre rüz u şeb eyler
 nazâr

'aynek-vâr:

1. 'aynek-vâr:
Kaside 2
 Mısra: 14
Gözcük gibi.

Seyr için şems ü kamer-
 ruĥları pîr-i eflâk
 Tütunur gözine şems ü
 kameri 'aynek-vâr

'aynı:

1. 'aynıdur: -dur
Gazel 223
 Mısra: 10
Tıpkısı.

Ma'ni-i eş'âr-ı renginüñ
 'Azîzî der gören
 Nazm-ı sâdeñ 'aynıdur şî'r-i
 Ĥayâlî naĥşinuñ

2. 'aynıdur: -dur
Kaside 5
 Mısra: 48
Tıpkısı.

Hevâ-yı şî'r-gülükdan
 Ferâġinüñ ferâġı var
 Süĥan-verlikde 'aynıdur
 Lisânî Tab'î Yahyânuñ

3. 'aynıdur: -dur
Lugaz 23
 Mısra: 1
Tıpkısı.

Ol nedür kim mâh-tâbuñ
 'aynıdur
 Reng-i rüyî şâf ayuñ
 'aynıdur

4. 'aynıdur: -dur
Lugaz 23
 Mısra: 2
Tıpkısı.

Ol nedür kim mâh-tâbuñ
 'aynıdur
 Reng-i rüyî şâf ayuñ
 'aynıdur

'ayn-ı 'abher:

1. 'ayn-ı 'abher:
Gazel 149
 Mısra: 10
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Nergis gözü.

Çeşm-i diĥkatle nazâr kılsañ
 'Azîzî bâġda
 'Ayn-ı 'abher dîde-i ĥübâna
 beñzer beñzemez

'ayn-ı 'alî:

1. 'ayn-ı 'alî:
Mesnevi 1
 Mısra: 6
 Kelime Tipi: -
Ali'nin kaynaġı.

'İlm ü ĥilm ü 'amelde hemçü
 velî
 Bezl-i cüd u keremde 'ayn-ı
 'Alî

'ayn-ı 'anâdur:

1. 'ayn-ı 'anâdur: -dur
Gazel 1
 Mısra: 4
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Meşekkatın ta kendisi II
ana kelimesindeki ayn harfî.

Çeşm-i pür-ĥışmuñ ile
 zülfüñi kim gördi dedi
 Birisi 'ayn-ı 'anâdur birisi
 cîm-i cefâ

'ayn-ı 'ibretle:

1. 'ayn-ı 'ibretle: -le
Gazel 322
 Mısra: 10
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Ibret gözü.

Budur insân olana lâyıĥ olan
 dünyâda

‘Ayn-ı ‘ibretle nazar eyleye
a ‘mā görse

‘ayn-ı ‘ināyet-ile:

1. ‘ayn-ı ‘ināyet-ile:-ile

Gazel 174

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*İyilik, yardım ve ihsan
gözü(yle).*

‘Ayn-ı ‘ināyet-ile rakībe
edüp nigāh
Benden o māh eyledi kaç‘-ı
nazar dirīg

‘ayn-ı māl olmuş:

1. ‘ayn-ı māl olmuş:-miş

Gazel 165

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Servetin kendisi olmak.

Dehān u kāmēt ü zülfüñ
temāşā eyleyen der kim
Ne bu sīmīn-beden başdan
ayağa ‘ayn-ı māl olmuş

‘ayn-ı rūd oldı:

1. ‘ayn-ı rūd oldı:-dı

Gazel 45

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gözyaşı ırmağı olmak.

Etmek müyesser olmadı ol
servi der-kenār
Oldı egerçi gözlerümün yaşı
‘ayn-ı rūd

‘ayn-ı şadefdür:

1. ‘ayn-ı şadefdür:-dür

Gazel 156

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sedef gözü.

Gözüm ‘ayn-ı şadefdür ‘ağs-
i dendāniyla ol māhuñ

İçinde eşkümün her kaçresi
bir dürr-i nāb olmuş

‘ayn-ı şafā:

1. ‘ayn-ı şafā:

Gazel 64

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gönül huzuru kaynağı
II mutluluk kaynağı.*

Yāruñ cefāsı ‘aşıka her dem
vefā gelür
Hıışm-ıla yüze bakduğı ‘ayn-ı
şafā gelür

‘ayn-ı zemzemdür:

1. ‘ayn-ı zemzemdür:-dür

Gazel 69

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Zemzem (suyu) çukuru,
kaynağı.*

Eşiğünde gözüm yaşı olur
her dem revān kıblem
Meger ol Ka‘be-i ehl-i şafā
bu ‘ayn-ı zemzemdür

‘aynuma gelmez:

1. ‘aynuma gelmez:-mez-
um, -a

Tedis 2

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Deyim**

*Gözüne görünmemek,
değer vermemek, bir şeyi
değersiz saymak.*

Bir kafesdür bülbül-i cāna
cihān dildārsuz

‘Aynuma gelmez benüm
dünyā o gül-ruhsārsuz

ayrıl:

1. ayrılmaya:-ma, -y, -a

Gazel 311

Mısra: 3

*Uzaklaşmak, ilgi ve
alakasını kesmek.*

Ölsem ayrılmaya yanumdan
kilāb-ı kūy-ı yār
Kişi böyle ittihād etmek
gerek yārān-ıla

ayru:

1. ayru:

Gazel 10

Mısra: 3

*Ayrı olmak, birbirinden
uzak düşmek.*

Senden ayru cān verürsem ey
şaçı Leylī nigār
Rūh-ı Mecnūn olmaya bir
gün mezārumdan cüdā

2. ayru:

Gazel 224

Mısra: 10

*Ayrı olmak, birbirinden
uzak düşmek.*

‘Azīzī rahm edüp hālüm
ederdüñ herkese i‘lām
Eger ben andan ayru zār u
ğam-ḥvār olduğum bilseñ

3. ayru:

Gazel 341

Mısra: 9

*Ayrı olmak, birbirinden
uzak düşmek.*

Senden ayru diri olmağdan
efendi bir nefes
Yeg gelür ölmek ‘Azīzī
bende-i dīrīneye

4. ayru:

Gazel 378

Mısra: 12

*Ayrı olmak, birbirinden
uzak düşmek.*

Çamerdür münhasif olmuş
şanur bezm içre kim görse
O meh destinden ayru çahve-
y-ile tolu fīncānı

ayru düşmese:

1. ayru düşmese:-me, -se

Gazel 263

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Deyim**

*Uzak kalmak, bir araya
gelememek, görüşmemek.*

Düşmese ayru nev-
bahārından
Şararup geçmez idi berg-i
hazān

ayru düşüp:

1. **ayru düşüp:-üp**
Mesnevi 1
Mısra: 23
Kelime Tipi: **Deyim**
*Uzak kalmak, bir araya
gelememek, görüşmemek.*

Yūsuf ayru düşüp atasından
Dür olup çeşm-i
akrabāsından

ayru düşüpdür:

1. **ayru düşüpdür:-üp, -dür-
üp, -tür**
Gazel 45
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Deyim**
*Uzak kalmak, bir araya
gelememek, görüşmemek.*

Bir meh-liqādan ayru
düşüpdür meger ki çarḥ
Geydi ‘Azīzī mātem edüp
egnine kebūd

ayruk:

1. **ayruk:**
Gazel 207
Mısra: 4
Artık, bundan sonra.

Öykünürmiş ḥaṭ-ı zībāsına ol
gonca-femūñ
Dostlar görmeyeyin yüzini
ayruk çemenūñ

ayrul:

1. **ayrulmasa:-ma, -sa**
Gazel 316
Mısra: 5
*Ayrı olmak, birbirinden
uzak düşmek.*

Kūyun iti yanumdan
ayrulmasa ‘aceb mi

Yokdur kuşūr bilür aña
ri‘āyetümde

ayruluk:

1. **ayruluk:**
Gazel 183
Mısra: 1
Ayrılık.

Gözlerüm yaşın edüp
mānend-i tūfān ayruluk
Kıldı dil murḡın tenūr-ı
tende biryān ayruluk

2. **ayruluk:**
Gazel 183
Mısra: 2
Ayrılık.

Gözlerüm yaşın edüp
mānend-i tūfān ayruluk
Kıldı dil murḡın tenūr-ı
tende biryān ayruluk

3. **ayruluk:**
Gazel 183
Mısra: 4
Ayrılık.

Bezm-i ḡamda nālemi
kānūna āheng eyleyüp
Kıldı ney gibi işüm feryād u
eḡān ayruluk

4. **ayruluk:**
Gazel 183
Mısra: 6
Ayrılık.

Kıldı ben üftādeyi ḥāk ile
yeksān ayruluk
Sāye-i kaddūñ degüldür
görinen yoluñda āh

ayruluk erişüp:

1. **ayruluk erişüp:-iş, -üp-üp**
Gazel 183
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Ayrılık gelmek.

Ḥāne-i dil seng-i cevri yār
ile ma‘mūr iken
Erişüp bār-ı ḡamıyla kıldı
vīrān ayruluk

ayruluk eyledi:

1. **ayruluk eyledi:-di**
Gazel 183
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Ayırmak.

Nece feryād etmesün şāhum
‘Azīzī dermend
Eyledi bī-çāreye zulm-i
firāvān ayruluk

‘ayş:

1. **‘ayş:**
Gazel 87
Mısra: 5
Eḡlence, zevk u safā.

Devr-i güldü ‘ayş için bezm-
i müheyyā-yı çemen
Lāle-i sürḥ anda cām-ı bāde-i
ḥamrā mıdur

‘ayş edelüm:

1. **‘ayş edelüm:-e, -lüm**
Gazel 330
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Yemek, içmek, yaşamak.

Devr-i güldür gelüñüz ‘ayş
edelüm gülsende
Lebleri müller ile saçları
sünbüller ile

2. **‘ayş edelüm:-e, -lüm**
Gazel 377
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Yemek, içmek, yaşamak.

Gel berü ‘ayş edelüm al ele
cāmı sākī
Yürü var şüfi senüñle yine
şoḥbet bākī

‘ayş eylemek:

1. **‘ayş eylemek:-mek**
Gazel 59
Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Eğlence düzenlemek,
 eğlence meclisi kurmak, zevk
 ü sefa sürmek.*

‘Ayš eylemek ol yār ile
 tenhā ne demekdür
 Nüş etmek anuñla mey-i
 ħamrā ne demekdür

‘ayş eyleyicek:

1. ‘ayş eyleyicek:-y, -i, -cek
Kıt'a 10
 Mısra: 3
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
*Eğlenmek, zevk ü sefa
 yapmak.*

Lebüñ ağıyār ile ‘ayş
 eyleyicek ħorķum odur
 Duĥter-i rez gibi aduñ
 çekilür sultānum

‘ayş u nüş:

1. ‘ayş u nüş:
Gazel 36
 Mısra: 12
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
*Yeme ve içme II
 eğlenme.*

Devr-i gül erdi yine her lāle-i
 bezm-i çemen
 Aldı ‘ayş u nüş için destine
 bir gül-gün ħadeĥ

‘ayş u nüş etmek:

1. ‘ayş u nüş etmek:-mek
Gazel 150
 Mısra: 4
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Yeme- içme, eğlence.

Cām-ı mey alup ele Cem
 gibi şāhum her zamān
 ‘Ayš u nüş etmek düşer mi
 saña ben dil-dādesüz

‘ayş u nüş eylemeden:

1. ‘ayş u nüş eylemeden:-
 me, -den

Gazel 284

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
*Yemek, içmek,
 eğlenmek.*

Şoĥbet-i cām-ı şafādan
 çekilüp ‘ışķuñ ile
 ‘Ayš u nüş eylemeden cümle
 berī oldum ben

‘ayş-ı müdām edüp:

1. ‘ayş-ı müdām edüp:-üp
Gazel 302
 Mısra: 9
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
*Şarap içme eğlencesi
 yapmak II bezm meclisi
 kurmak.*

Bāde-nüş ol yürü her laĥza
 edüp ‘ayş-ı müdām
 Vermedin çarĥ-ı felek ‘ömr-i
 ‘Azizi bāda

‘ayş-ı müdām eylemege:

1. ‘ayş-ı müdām eylemege:-
 meg, -e

Gazel 285

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
*Sürekli olarak yiyip içip
 eğlenmek II Şarap içmek.*

Bezm-i ğamuñda la‘lüne
 meyl etdügüm bu kim
 ‘Ayš-ı müdām eylemege
 sāĝar isterin

2. ‘ayş-ı müdām eylemege:-
 meg, -e

Gazel 325

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
*Sürekli olarak yiyip içip
 eğlenmek II Şarap içmek.*

Başladı ‘ayş-ı müdām
 eylemege şüfi yine

Bezm-i rindāna bisāṭ ola gibi
 seccāde

‘ayş-ı nüş:

1. ‘ayş-ı nüş:
Gazel 148
 Mısra: 12
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
İçme eğlencesi.

El çekerse cām-veş çeksün
 bizi biz sākıyā
 ‘Ayš-ı nüş u ĥāne-i
 ĥammārdan el çekmezüz

ayyuñ on dördin:

1. ayyuñ on dördin:
Muamma 4
 Mısra: 2
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
*Ayın dolunay haine
 gelmesi, olgunlaşması.*

Görmedüm yüzüñ bir ay oldı
 tamām dedüm aña
 Ayuñ on dördin o meh-tāb
 içre gösterdi baña

ayva:

1. ayvanuñ:-nuñ
Gazel 210
 Mısra: 8
*Sonbaharın habercisi,
 iri, sarı ve sulu bir meyve.*

Olmasa sīb-i zeneĥdānuñuñ
 āşüftesi ger
 Böyle beñzi şararup geçmez
 idi ayvanuñ

2. ayvanuñ:-nuñ
Gazel 351
 Mısra: 15
*Sonbaharın habercisi,
 iri, sarı ve sulu bir meyve.*

Şarardı rüyı ayvanuñ alındı
 rengi almanuñ
 Bozuldı beñzi bostānuñ
 meger faşl-ı ĥazān oldı

‘ayyār-ı çarĥ:

1. 'ayyār-ı çarḥ:

Gazel 60

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Düzenbaz, hilekâr felek.*

Şāh-ı 'ālem de olursañ
 'ākıbet 'ayyār-ı çarḥ
 Efser-i zerrīnūñi bir lu'b-ile
 serden alur

az:

1. azı:-ı

Gazel 356

Mısra: 8

*Nicelik, nitelik, güç,
 süre, sayı bakımından eksik,
 çok karşıtı.*

Dedüm mihr ü vefayı baña
 bisyār etseñ olmaz mı
 Dedi ol pür-cefā bilmez çoğı
 hiç bilmeyen azı

2. az:

Gazel 367

Mısra: 6

*Nicelik, nitelik, güç,
 süre, sayı bakımından eksik,
 çok karşıtı.*

Bendeñe bî-ḥad vefālar etseñ
 olmaz mı dedüm
 Ol cefā-pişe dedi çoğ etmek
 olmaz az işi

az kaldı:

1. az kaldı:-dı

Gazel 349

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Çok bulunmamak; kısa
 bir süre kalmak.*

Bozuldu ḥüsn-i gül-rüyüñ
 ḥatuñ gelmege az kaldı
 Bahāruñ mevsimi geçdi
 ḥazān olmağa yaklaştı

āzād eyleyüp:

1. āzād eyleyüp:-y, -üp

Gazel 211

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Kurtarmak.*

N'ola ey ḥurşid-ḥad bir gün
 beni yād eyleseñ
 Gamdan āzād eyleyüp beni
 ferah-şād eyleseñ

āzāde:

1. āzāde:

Gazel 118

Mısra: 8

*Bir şeye bağı olmayan,
 başına buyruk.*

'Aceb mi zāhidā el çekseler
 bār-ı ta'alluḳdan
 Şular kim bāğ-ı dehre serv-
 veş āzāde gelmişdür

āzāde-dil olmasun:

1. āzāde-dil olmasun:-ma, -sun

Gazel 231

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Gönlü bir şeye bağı
 olmayan, kalbi bütün
 kaygılardan ve arzulardan
 arınmış, dertsiz, kayıtsız.*

'İşkuñ ile gözyaşın baḥr
 etmeyen üftāde-dil
 Kurtulup girdāb-ı ḡamdan
 olmasun āzāde-dil

āzādesüz olasuz:

1. āzādesüz olasuz:-süz, -a, -suz

Gazel 150

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Hür olmak, kurtulmak.*

Sāye-veş ey cān u dil ol
 serve kim üftādesüz
 Sezmezem kim bāğ-ı
 ḡamdan olasuz āzādesüz

āzer:

1. āzer:

Muamma 25

Mısra: 1

Ateş.

Zulm ile yakup cānumuzu
 āzer içinde
 Āḥir ḳoduñ ey meh bizi
 ḥākister içinde

2. āzersin:-sin

Gazel 292

Mısra: 10

*Hız. İbrahim'in babası
 (Put yapıp satardı).*

Gözinden her ağan nem rüd
 olan müştāk-ı dīdāruñ
 Ḥālilüm yakmağa gül-gün
 kabā-y-ile bir Āzersin

āzer-i meh:

1. āzer-i meh:

Tarih 26

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ayın ateşi.*

Olalı saña bugün nām-ı şerif
 İbrāḥīm
 Berḳ urur āzer-i meh gibi
 semāda baḥtuñ

azıt:

1. azıtdı:-dı

Gazel 358

Mısra: 10

*Şaşırma bağlamında
 kullanılmıştır.*

Ḳalmadı bāde sürüldi der
 imiş pīr-i muḡān
 Sözin azıtdı 'Azīzī gör e şol
 fertüti

'aziz:

1. 'aziz:

Kaside 4

Mısra: 29

*Saygın ve hürmetli kişi,
 sevgili.*

Şāhid-i ḥulḳı gibi olmaya
 ḥāḳ içre 'aziz

Māh-ı Ken‘ān gibi mālîk
olsa hüsñ ü āna şem‘

azîzî:

1. **azîzî:**

Gazel 23

Mısra: 13

16. yüzyıl Osmanlı

sahası şairi.

Cāme-i fakr ile fahr eyle
Azîzî yürî var
Eyleme ‘ākıl-iseñ meyl-i
ķabā-yı devlet

2. **azîzî:**

Gazel 31

Mısra: 13

16. yüzyıl Osmanlı

sahası şairi.

Azîzî yād olam derseñ bir
eyü nām ķıl taşşıl
Kişi hayr-ile yād olmağa
nikû-nām olur bā‘iş

3. **azîzî:**

Gazel 32

Mısra: 9

16. yüzyıl Osmanlı

sahası şairi.

O melek-sîmā Azîzî nece yār
olsun saña
Kim perî insān-ile etmez
bilürsin imtizāc

4. **azîzî:**

Gazel 36

Mısra: 13

16. yüzyıl Osmanlı

sahası şairi.

Bülbül olur her gören anı
Azîzî güyyiā
Gülşen-i bezme olupdur
ğonca-i mezzün ķadeh

5. **azîzî:**

Gazel 39

Mısra: 9

16. yüzyıl Osmanlı

sahası şairi.

Hüsñ-i Yüsuf-veş Azîzî şî‘r-i
mezzün-ı hasen

Mısr-ı nazma hüsrev-i şîrîn-
zebāndur lāle-ruh

6. **azîzî-nüñ:-nüñ**

Gazel 46

Mısra: 9

16. yüzyıl Osmanlı

sahası şairi.

Demler durur ki cān-ı ‘azîzî
Azîzî-nüñ
Büs-ı nigîn-i la‘lûñ eder
serverā ümîd

7. **azîzî:**

Gazel 120

Mısra: 11

16. yüzyıl Osmanlı

sahası şairi.

Şîr-i hürmādan Azîzî
tatlıdur şî‘rûñ senüñ
Hoķka-i nazmuñ gören şanur
içinde bal var

‘azîzî:

1. **‘azîzî:**

Gazel 1

Mısra: 10

16. yüzyıl Osmanlı

sahası şairi.

Ķaşları yayı ģamın çekmedi
çün yā o mehüñ
Neye büküldi beli böyle
‘Azîzî gibi yā

2. **‘azîzî:**

Gazel 2

Mısra: 11

16. yüzyıl Osmanlı

sahası şairi.

‘Azîzî tāk-ı ‘arşa yazmağa
evşāf-ı ebrüñü
Hilāl etdi semāda bir zer-
endüdü ķalem peydā

3. **‘azîzî:**

Gazel 3

Mısra: 13

16. yüzyıl Osmanlı

sahası şairi.

Şerār-ı nār-ı āhumdan ‘Azîzî
‘ākîbet bir ģün

‘Acebdür yanmaz ise çarh-ı
kec-reftār ser-tā-pā

4. **‘azîzî:**

Gazel 4

Mısra: 11

16. yüzyıl Osmanlı

sahası şairi.

‘Azîzî bir dem erdi kim yine
mecnü‘a-i gülden
Oķur şāh-ı bahāruñ medhîni
her bülbül-i güyyā

5. **‘azîzî:**

Gazel 5

Mısra: 10

16. yüzyıl Osmanlı

sahası şairi.

Seg-i küyum deyü bir ģün
ķuluña etmedüñ ‘izzet
‘Azîzî gibi yıllardur ķapuñ
derbāniyuz cānā

6. **‘azîzî:**

Gazel 6

Mısra: 9

16. yüzyıl Osmanlı

sahası şairi.

Şaķın meyl etme dünyānuñ
‘Azîzî māl u cāhına
Demesünler saña Ķārün gibi
tā kim sever dünyā

7. **‘azîzî:**

Gazel 7

Mısra: 10

16. yüzyıl Osmanlı

sahası şairi.

Hātır-ı vîrān-serā-yı ķavm-i
a‘dāyı ķoyup
Hiç ola mı kim ‘Azîzî
bendesin ol mîr āña

8. **‘azîzî:**

Gazel 8

Mısra: 11

16. yüzyıl Osmanlı

sahası şairi.

Vaşl u hecri gibi ‘ālemde
‘Azîzî o gülüñ
Olur eyyām-ı bahār u geçer
ezmān-ı şitā

9. 'azîzî:

Gazel 9

Mısra: 9

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Bir gün ayak yürimez oldu
'Azîzî olalı
Āstān-ı mîr-i deyre intisābı
sākîyā

10. 'azîzî:

Gazel 10

Mısra: 12

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Olmasun mı cüy-ı eşk-i
çeşm-i giryānum revān
Ey 'Azîzî olmuşam ol
nevbahārumdan cüdā

11. 'azîziye:-y, -e

Gazel 11

Mısra: 10

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Terk edip cevr ü cefāyı o
meh-i bedr-i münîr
Hîç ola mı ki 'Azîziye ede
mîhr ü vefā

12. 'azîzî:

Gazel 12

Mısra: 9

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Ām u derd ü belā miñnet
'Azîzî tek benüm olsun
Neşāt u 'ālem ü zevk u şafā
yārānuñ olsun hep

13. 'azîzî:

Gazel 13

Mısra: 9

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Ĥayme-i gerdün 'Azîzî
yıkıla nāgeh deyü
Dūd-ı āhum bağladı yer yer
aña müşkîn tınāb

14. 'azîzî:

Gazel 14

Mısra: 9

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Ĥāme-i müşkîn-mişāl edüp
'Azîzî ser-fürü
Vaşf-ı ĥatt-ı rüy-ı yāri
yazsam olur bir kitāb

15. 'azîzî:

Gazel 15

Mısra: 9

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Ehl-i hissetden firar eyler
'Azîzî var ise
Oldılar yer yer nihān
gencîneler medfün olup

16. 'azîzî:

Gazel 16

Mısra: 11

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Müşkil belā degül mi 'Azîzî
bu 'āşıkā
Kim dāyimā ĥabîbi ola
hemdem-i raķîb

17. 'azîzî:

Gazel 17

Mısra: 13

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Gülşen-i cāna aķar dāyim
'Azîzî ayağı
Bāğ-ı 'ayş u 'işretüñ āb-ı
revānidur şarāb

18. 'azîzî:

Gazel 19

Mısra: 9

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Ol yolında öldigüm yārüñ
'Azîzî şimdi āh
Cān verüp kūyında kimler
ĥāksār oldu 'aceb

19. 'azîzî:

Gazel 20

Mısra: 9

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Eyler 'Azîzi nāle yüzüñ
görse nitekim
Başlar fiğān u zāra bahār
olsa 'andelîb

20. 'azîzî:

Gazel 21

Mısra: 10

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Vaşf-ı rüy u ĥatt-ı müşkînüñ
eder
Her kimi görse 'Azîzî rüz u
şeb

21. 'azîzî:

Gazel 22

Mısra: 10

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Tîğ-i ģamla toğranup sîh-i
belāya sancılıp
'Aşķ ocağında 'Azîzî oldu
bağrum şiş kebāb

22. 'azîzî:

Gazel 24

Mısra: 9

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Āstānında 'Azîzî rüyumuz
Rāzıyuz eylerse ger cārüb
dost

23. 'azîzî:

Gazel 26

Mısra: 9

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Nār-ı āhumdan 'Azîzî
'ākıbet
Oda yanmazsa 'acebdür
kāyināt

24. 'azîzî:

Gazel 27

Mısra: 9

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Bir şehüñ bendesi oldum ki
'Azîzî bu felek
Himmeti raĥşına anuñ
olmaz kemter raĥt

25. 'azîzî:

Gazel 28

Mısra: 9

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Her ne deñlü var ise cevri
'Azîzî o şehüñ
Lufti çoğ olsun bu ben gam-
hüvâre kıldı 'âkıbet

26. 'azîzî:

Gazel 29

Mısra: 14

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Şi'r-i selîs ü nazm-ı dil-
cüyuñı gören der
Yokdur 'Azîzî mâ'-i cârîde
bu selâset

27. 'azîzî:

Gazel 30

Mısra: 9

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Ta'n-ı a'dâdan 'Azîzî gam
yemez gönülüm evet
Hakk-ı nânî gözlemez yârân
elinden el-ğiyâş

28. 'azîzî:

Gazel 33

Mısra: 10

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Yâ Rabbi dergehüñden hışm
ile eyleyüp red
Etme 'Azîzî kuluñ gayr-i
âstâna muhtâc

29. 'azîzî:

Gazel 34

Mısra: 9

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Cevr ile kıddüñ kemer edüp
'Azîzî çün senüñ
Furşat el verürse ol nâzük-
miyânı sen de kuç

30. 'azîzî:

Gazel 35

Mısra: 7

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Ermedi şem'-i murâdına
'Azîzî neylesün
Kişiye yâr olmayıcağ baht-ı
nâ-hemvâr güç

31. 'azîzî:

Gazel 37

Mısra: 13

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Nür-ı hüsninden 'Azîzî ol
mehüñ bir lem'adur
Mihir-i 'âlem-tâb kim olur
hüveydâ her şabâh

32. 'azîzî:

Gazel 38

Mısra: 10

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Âhum şu 'â'idur ki gezer
sürh-i bâde-veş
Şanma 'Azîzî gökde görinen
şehâb-ı sürh

33. 'azîzî:

Gazel 41

Mısra: 10

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Dirhem-i eşki o servüñ
yolına harc edegör
Ne тұrur kîse-i çeşmüñde
'Azîzî zâyid

34. 'azîzî:

Gazel 42

Mısra: 9

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

'Azîzî sen degül 'âlem
Ferahşâdı geçer anuñ
Meger etdi cihâna Hakk o
mâh-ı enveri Hürşid

35. 'azîzî:

Gazel 43

Mısra: 9

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Hüsrevâ bu 'Azîzî çâkerüñi
La'l-i şîrinüñ eyledi Ferhâd

36. 'azîzî:

Gazel 44

Mısra: 10

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Nihâl-i kâmetine beñzesün
mi andan ol servüñ
'Azîzî tütalum maqbül imiş
eşcârda şimşâd

37. 'azîzî:

Gazel 45

Mısra: 10

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Bir meh-likâdan ayru
düşüpdür meger ki çarh
Geydi 'Azîzî mâtem edüp
egnine kebüd

38. 'azîzî:

Gazel 47

Mısra: 9

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Bâğ-ı küyuñda 'Azîzî nece
eyvâ demesün
'Âşık-ı dil-ğasteye her dem
gelür eyvâ lezîz

39. 'azîzî:

Gazel 48

Mısra: 9

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

'Âşık geçer saña çok evet
kim 'Azîzî var
Bâr-ı belâñı çekmege cândan
rızâ verür

40. 'azîzî:

Gazel 50

Mısra: 13

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Şi'r-i dür-bâruñ 'Azîzî güş
edüp dilber dedi
Degme baħr içre bulunmaz
böyle dürr-i şâh-vâr

41. **‘azīzī:**
Gazel 51
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı sahası şairi.
- Mâyil olmaz zen-i dünyāya
‘Azīzī dil-i pāk
Çü mekes cıfeye kınmaz şu
ki arı geçinür
42. **‘azīzī:**
Gazel 52
Mısra: 10
16. yüzyıl Osmanlı sahası şairi.
- Ğayre ihsān-ı vefā eyleyesin
lāyık mı
Düşmeye luţfuña bī-çäre
‘Azīzī mazhar
43. **‘azīzī:**
Gazel 53
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı sahası şairi.
- Sürmek isterseñ ‘Azīzī bāğ-ı
‘ālemde şafā
Cüy-veş bir serv-i bālāyı
edegör der-kenār
44. **‘azīzīyi:-y, -i**
Gazel 54
Mısra: 10
16. yüzyıl Osmanlı sahası şairi.
- Nece şerh ede miñnet-i ‘ışkı
Kim ‘Azīzīyi hayret
almışdur
45. **‘azīzī:**
Gazel 55
Mısra: 10
16. yüzyıl Osmanlı sahası şairi.
- Benüm ol zeyl-i pākine
teşebbüs etdügüm pīrüm
Bu ‘ālem tekyegāhında
‘Azīzī ‘ışk-ı yārümdür
46. **‘azīzī:**
Gazel 56
Mısra: 9

- 16. yüzyıl Osmanlı sahası şairi.*
- Fer veren dehre ‘Azīzī o
meh-i ‘ālemdür
Nitekim Mışra şeref Yūsuf-ı
Ken‘ān iledür
47. **‘azīzī:**
Gazel 57
Mısra: 13
16. yüzyıl Osmanlı sahası şairi.
- Ol şehüh dendānı vaşında
‘Azīzī her sözüüm
Bir dür-i yek-dānedür kim
güş eden hayrān olur
48. **‘azīzī:**
Gazel 58
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı sahası şairi.
- Ĥübān-ı dehr şimdi ‘Azīzī
zamānede
‘Uşşāka cevri zulmi zarāfet
edindiler
49. **‘azīzī:**
Gazel 59
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı sahası şairi.
- Eş‘ār-ı dürer-bāruñ
okundukça ‘Azīzī
Güş ede anı ol gül-i ra‘nā ne
demekdür
50. **‘azīzī:**
Gazel 60
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı sahası şairi.
- Zülfı meyl etdükçe la‘line
‘Azīzī şanuram
Egilüp hūrī-i cennet āb-ı
kevşerden alur
51. **‘azīzī:**
Gazel 61
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı sahası şairi.

- Maţla‘-ı ĥurşiddür dersem
‘Azīzī tañ degül
Ol der-i devlet-me‘āba kim o
meh andan çıkar
52. **‘azīzī:**
Gazel 62
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı sahası şairi.
- ‘İzz ü nāz ile ‘Azīzī o gözi
şāhinler
Yine murğ-ı dil-i nālānı şikār
eylediler
53. **‘azīzī:**
Gazel 63
Mısra: 15
16. yüzyıl Osmanlı sahası şairi.
- Ĥüb-rūlar dün ‘Azīzī ĥüsn
ile Yūsuf gibi
Keffe-i mīzān-ı gerdünda
mehi deng etdiler
54. **‘azīzī:**
Gazel 65
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı sahası şairi.
- Tañ degül varsa ‘Azīzī bu
zen-i dehre talāk
Duĥter-i rezle şular kim
başını ĥoş eyler
55. **‘azīzī:**
Gazel 66
Mısra: 13
16. yüzyıl Osmanlı sahası şairi.
- Rüy-ı maķşüdın ‘Azīzī göre
düşinde meger
Merdüm-i çeşmi anuñ kim
dest-i ĥvāb altındadır
56. **‘azīzīnün:-nüñ**
Gazel 67
Mısra: 10
16. yüzyıl Osmanlı sahası şairi.
- Görinen encüm-i raşşende
şanmañ zulmet-i şebde

‘Azîzînüñ şerâr-ı âteş-i âh-ı
siyâhıdır

57. ‘azîzî:

Gazel 69

Mısra: 15

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

‘Azîzî her ne dem zülfin
añup âh etsem ol mâhuñ
Duñân-ı âhumı gören şanur
başumda perçemdür

58. ‘azîzî:

Gazel 70

Mısra: 9

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

‘Azîzî ermedüm hergiz vişâl-
i yâre anuñçün
Gözümde eşk-i bî-pâyân dil
ü cânda melâlüm var

59. ‘azîzî:

Gazel 71

Mısra: 13

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Gördükçe tîğ-i yâri ‘Azîzî
şafâ sürer
Niteki kalbini kişinüñ seyr-i
âb açar

60. ‘azîzî:

Gazel 74

Mısra: 9

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Göre vardum pister-i gamda
‘Azîzî hasteyi
Bağrı başlu gözi yaşlu
derdnâk olmuş yatur

61. ‘azîziyi:-y, -i

Gazel 75

Mısra: 9

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Hecrinde ol nigâruñ ölsün
‘Azîziyi koñ
Mi‘râci derdmendüñ çün
‘âkıbet ölümdür

62. ‘azîzî:

Gazel 76

Mısra: 9

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

‘Azîzî bend olan zülf-i siyâh-
ı rüy-ı dildâra
Hemân ol murğa beñzer
nâgehânî ağa düşmişdür

63. ‘azîzî:

Gazel 77

Mısra: 10

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Eger ‘aşıklarunñ bir yere
yazup defter eylerseñ
‘Azîzî kuluñı luţf eyle şâhum
eyle ser-defter

64. ‘azîzî:

Gazel 79

Mısra: 9

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

‘Azîzî yine bir şâh-ı cihâna
bende oldı kim
Der-i devlet-me‘âbında meh
ü mihr iki çâkerdür

65. ‘azîzî:

Gazel 80

Mısra: 13

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Dâd elinden ‘Azîzî tıfl-ı
dilüñ
Tırmayup mehd-i gamda
nâle eder

66. ‘azîzî:

Gazel 81

Mısra: 9

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

N’ola aḥvâlin ‘Azîzî yâre
i‘ilâm eylese
Gâh olur kim bir gedâ
sultâna ‘arz-ı hâl eder

67. ‘azîzî:

Gazel 82

Mısra: 9

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Nece meyl etsün ‘Azîzî pîre-
zen dünyâya kim
Pür-ḥiyeldür pür-dağaldür
pür-mekir pür-aldur

68. ‘azîzî:

Gazel 83

Mısra: 13

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Derd ü hecrüñle ‘Azîzî şöyle
bîmâr oldı kim
Pister-i gamda dil ağız
vermeyüp el’ân yatur

69. ‘azîzinüñ:-nüñ

Gazel 84

Mısra: 9

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Neçe yıldur ki ey meh
Yûsuf-ı cânı ‘Azîzînüñ
Şaçunñda bend olup çâh-ı
zeneḥdânuñda ḳalmışdur

70. ‘azîzî:

Gazel 85

Mısra: 10

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

O ḥalka ḥalka zülf-i mâr-ı
müşk-âsâyı seyr eyle
‘Azîzî görmek isterseñ eger
biñ başlu bir ejder

71. ‘azîzî:

Gazel 86

Mısra: 9

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Küy-ı dilberde ‘Azîzî sana
mı ḳaldı hemân
Ḳavm-i a‘dâ-y-ıla dâyim
eylemek hengâmeler

72. ‘azîzî:

Gazel 87

Mısra: 9

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Gonca-leblerle ‘Azīzī
şoĥbet-i mül eyleyüp
Devr-i gülde içmeyenler
‘ākıl u dānā midur

73. ‘azīzī:

Gazel 88

Mısra: 9

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Kıldı pür-läle kefin jāle
‘Azīzī güyā
Şadef-i lāleye oldı güher-i
jāle dürer

74. ‘azīzī:

Gazel 89

Mısra: 11

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Çarĥ-mānend olur ‘Azīzī o
yer
Her ne yerde ki yār-ı meh-
veş olur

75. ‘azīzī:

Gazel 91

Mısra: 10

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Cānum ol şükrāneye kırbān
verürdüm Ħāk bilür
‘İd-i vaşlına ‘Azīzī ger beni
ergürse yār

76. ‘azīzī:

Gazel 92

Mısra: 9

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

‘Āşık ol kim ‘Azīzī ‘āşıklık
İki ‘ālemde pādşahlıkdur

77. ‘azīzī:

Gazel 93

Mısra: 9

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

‘Azīzī ‘ışk-ı cānāni ele fāş
eyledün deyü
Dil-i nālānuma bu çeşm-i
giryānum daĥı terdür

78. ‘azīzī:

Gazel 94

Mısra: 11

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

‘Azīzī ol boyı servüñ
öğerseñ zülfini ög kim
Cemāli gülşeninde sünbül-i
pür-tāba dönmişdür

79. ‘azīzī:

Gazel 95

Mısra: 9

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Ħaţuñ esrārını yād etse
‘Azīzī yārān
Mey-i la’l-i lebüñi emmede
ĥayrān derler

80. ‘azīzī:

Gazel 96

Mısra: 9

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

‘Azīzī ĥaţıruñ yakduĥına
incinme dildāruñ
Ki ĥübān-ı zamānuñ işi hep
ĥātır-şikenlikdür

81. ‘azīzī:

Gazel 97

Mısra: 10

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Gözümüñ kanlu yaşı ‘ālemi
seyle vereyor
Meded ol yāri ‘Azīzī
görünüñ kanda gezer

82. ‘azīzī:

Gazel 98

Mısra: 9

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

‘Azīzī ĥam yeme kıldum
deyü ĥāk-i mezelletde
Ki ehlüñ tāli’i yokdur
zamāne dūna mā’ildür

83. ‘azīzī:

Gazel 99

Mısra: 10

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Şeşder-i firķatde kıldum
çāresüz
N’ola inlersem ‘Azīzī zār zār

84. ‘azīzī:

Gazel 100

Mısra: 13

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Ey ‘Azīzī gördiler düşmez
elüñden cām-ı mey
Ħayl-i rindāne seni
meyĥānede Cem şandılar

85. ‘azīzī:

Gazel 101

Mısra: 9

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Ey lebi gonca ‘Azīzī nece
ķan ağlamasın
Vuşlatuñ gülşenine oldı
niĥebān eller

86. ‘azīzī:

Gazel 102

Mısra: 10

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Yitirüp kendümi bī-ĥod
olurın nece zamān
Düşegeldükçe ‘Azīzī öñüme
küy-ı niĥār

87. ‘azīzī:

Gazel 104

Mısra: 9

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Derd-i ‘ışkı bir kıtab etmiş
‘Azīzī nazm edüp
Kışşa-ĥvān gibi cihāna
dāstān eyler yürür

88. ‘azīzī:

Gazel 105

Mısra: 9

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Ey ṭabībüm bu ‘Azīzī
derdine
Şerbet-i la’lūñ ola dermān
meğer

89. ‘azīzī:
Gazel 107
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Çekme ‘Azīzī bār-ı cevrin o
dilberüñ kim
El yeye bār-ı vaşlın bāğ-ı
cihānda her bār

90. ‘azīzī:
Gazel 108
Mısra: 10
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Yüzüm leymünī reng olsa
‘aceb mi ğamdan ol servüñ
‘Azīzī el urup eller turunc-ı
ġabġabın oħşar

91. ‘azīzī:
Gazel 110
Mısra: 10
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Neydüġin bilmez idi Kays ile
Ferhād ebced
Muşhaf-ı ‘işkī ‘Azīzī ben
oçurken ezber

92. ‘azīzī:
Gazel 111
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

‘Azīzī yāre ‘arz et şi’ rūñi
kim
O sultāna münāsibdür bu
gevher

93. ‘azīzī:
Gazel 112
Mısra: 10
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

O şāhuñ luṭfına bir kerre
mażhar düşmedi gerçi

‘Azīzī bendegān-ı şeh
Süleymān-ı zamāndandır

94. ‘azīzī:
Gazel 113
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Yāri aġyār-ile gördükçe
‘Azīzī bāğda
Şanuram kim hem-dem
olmışdur ġül-ile ħārlar

95. ‘azīzī:
Gazel 114
Mısra: 10
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Dem-Ā-dem āh ederek
oçusun anı ‘ālem
‘Azīzī ol mehe bir şi’ r-i
‘aşıkāne çıkār

96. ‘azīzī:
Gazel 115
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

‘Azīzī la’l-i lebi-yāri
söyledür olsañ
Ölüyi zinde kılar ‘İsi-i
zamāne çıkār

97. ‘azīzī:
Gazel 116
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

‘Azīzī pāye-i maқşūda
ermege sa’y et
Ki derler ayak ayak kişi
nerdibāne çıkār

98. ‘azīzī:
Gazel 117
Mısra: 10
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Ne tīġ-i ġamzesi kim sīneme
urur yārūñ
O tīġuñ ucu ‘Azīzī miyān-ı
cāna çıkār

99. ‘azīzī:
Gazel 118
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

‘Azīzī dām-ı zülf ü dāne-i
ħāl ile dil murġın
Şikār etmek cihānda ol gözi
şayyāde gelmişdür

100. ‘azīzī:
Gazel 119
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Ĥāne-i dünyā ‘Azīzī çün
degül dārū’l-ferāħ
Bunda şād olmaduġına kişi
yā ne ġamlanur

101. ‘azīziyle:-yle
Gazel 121
Mısra: 10
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Luṭf edüp yine anuñla
barışur mı ki ‘aceb
Dün ‘Azīziyle ṭurup gördüm
o fettān çekişür

102. ‘azīziye:-y, -e
Gazel 122
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Dünyede yetmez mi bu
devlet ‘Azīziye şehā
Kim senüñle rüz u şeb bir
bārgāh altındadır

103. ‘azīzī:
Gazel 124
Mısra: 10
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Şikār-ı dām-ı ‘işkī olmaġa
cānlar verür ādem
‘Azīzī Cennet-i rüyında
yārūñ dāneler vardır

104. ‘azīziyi:-y, -i
Gazel 125
Mısra: 9

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Şu deñlü yağdı kim táb-ı teb-
i fırkat ‘Azīziyi
Görenler pister-i ğamda o
bīmārı hemān ağlar

105. ‘azīzīnūñ:-nüñ

Gazel 126

Mısra: 11

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Hağ bu kim her zamān
‘Azīzīnūñ
Şöhreti şî‘r-i nev-zemīn
iledür

106. ‘azīzi:

Gazel 127

Mısra: 9

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

‘Işk-ı yār ile ‘Azīzī erdi bir
vādīye kim
Geh güler mecnūn-ı şeydā
gibi ğāh ağlar yürür

107. ‘azīzi:

Gazel 128

Mısra: 14

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

‘Arz-ı mihr etse ne tañ aña
Züleyhā-yı felek
Hüsın ile ol şeh ‘Azīzī māh-ı
Ken ‘ān kendidür

108. ‘azīzi:

Gazel 129

Mısra: 9

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Kaçre uğrardum ‘Azīzī
erişüp Hızra eger
Kılsa ğam-ĥānem müşerref
bir gece tenhā Hızır

109. ‘azīzi:

Gazel 131

Mısra: 14

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Tuyulup ‘ışk-ıla ‘ālemlere
rüsivā olduk
Kağmadı ĥalk-ı cihān içre
‘Azīzī yerimüz

110. ‘azīzi:

Gazel 132

Mısra: 13

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Ölse cevri ile ‘Azīzī sinine
söğsem demiş
Dostlar āmīn deñüz biz bu
du ‘āya kāyilüz

111. ‘azīzi:

Gazel 133

Mısra: 9

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Ğam ile öleceğüñ bilse
‘Azīzī cānān
Saña ol ĥātır-ı ađyārı koyup
yār olmaz

112. ‘azīzi:

Gazel 134

Mısra: 9

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

‘Azīzī pāy-būsına erişmez ol
boyı servüñ
Vücūdın sāye-veş ol kim
reh-i kūyında ĥāk etmez

113. ‘azīzi:

Gazel 135

Mısra: 9

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Çokdur ‘Azīzī ‘ışk-ıla bī-
çāre gerçi kim
Yokdur evet sentüñ gibi
başına çāresüz

114. ‘azīzi:

Gazel 136

Mısra: 9

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

N’ola bu ‘ışyān ile yarın
‘Azīzī ĥālimüz

Rāhmet olmazsa eger
Ĥađdan bizüm bağşışimüz

115. ‘azīziye:-y, -e

Gazel 137

Mısra: 9

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

‘Azīziye bugün gül yüzini
göstermedi beñzer
Ki gördüm yüzi gözi ağlar ey
rūĥ-ı revān ğulmez

116. ‘azīzi:

Gazel 138

Mısra: 13

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Men ‘aref sırrını öğretme
‘Azīzī bize sen
Kendümüzi bileli vākıf-ı
esrāruz biz

117. ‘azīzi:

Gazel 139

Mısra: 9

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Āstānına ‘Azīzī nece varsun
o şehüñ
Ki gedā şāh-ı cihān olduğı
yere varamaz

118. ‘azīzi:

Gazel 140

Mısra: 10

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Müy-ı miyān-ı yāri kemer-
veş kuçam deyü
Kağdı ‘Azīzī çıkağa bir
kılca cānimuz

119. ‘azīzi:

Gazel 143

Mısra: 9

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Bulduğumuzu ‘Azīzī sevmek
ister göñlümüz
Hağ budur kim gördüğümüz
dil-rübāya māyilüz

120. 'azîzî:
Gazel 144
Mısra: 10
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.
- Rüy-ı yâri görmez olduğın
'adû bizden bilür
Biz gözine ol haruñ güyâ
'Azîzî hâyilüz
121. 'azîzî:
Gazel 145
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.
- Neylediyse eyledi yâr-ile
kesdi aramız
Âh elinden fîğ-i hicrânûñ
'Azîzî âh kim
122. 'azîzî:
Gazel 146
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.
- Lebüñ añduqça 'Azîzî şen
olur
Mey içen kişiye kayğu
gelmez
123. 'azîzî:
Gazel 147
Mısra: 10
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.
- Ƙaddümüz yâ eyleyüp âh-ı
hadeng-endâz ile
Sevr-i gerdüna 'Azîzî neçe
kez zaħm urmuşuz
124. 'azîzî:
Gazel 148
Mısra: 14
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.
- Dest-i cevrenden anuñ feryâd
u efğân eyleyüp
Biz 'Azîzî ol şeh-i cevvardan
el çekmezüz
125. 'azîzî:
Gazel 149
Mısra: 9

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.
- Çeşm-i diğkatle nazar kılsañ
'Azîzî bâğda
'Ayn-ı 'abher dîde-i hûbâna
beñzer beñzemez
126. 'azîziye:-y, -e
Gazel 150
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.
- Ey 'Azîziye deyenler yeter
olduñ bade-nüş
Mestüz etmeksüz olur olmaz
olursa badesüz
127. 'azîzî:
Gazel 151
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.
- Bülbül gibi şerh etse yıllarla
'Azîzî ger
Gül ruħlaruñuñ vaşfi ey
ğonca-dehen bitmez
128. 'azîzî:
Gazel 152
Mısra: 10
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.
- Erre-i gamla Ƙo cismüñ
pârelensün şâne-veş
Zülf-i dil-dâra bulam derseñ
'Azîzî dest-res
129. 'azîzî:
Gazel 153
Mısra: 10
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.
- Halk-ı zamâne Ƙadrüñi
bilmezse gam degül
Yokdur 'Azîzî şimdi cihânda
Ƙadir-şinâs
130. 'azîzî:
Gazel 154
Mısra: 12
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

- Görse refîarını ol kebk-i
hümâ-pervâzuñ
Cevlândan güzer eylerdi
'Azîzî fâvüs
131. 'azîzî:
Gazel 155
Mısra: 13
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.
- Dün 'Azîzî görüp ol mâhî bir
âh etmiş kim
Tîr-i âhî siper-i çarh-ı dü-
tâdan geçmiş
132. 'azîzî:
Gazel 156
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.
- 'Azîzî dest-i mihrüñle
yağasın çäk çäk etmiş
Şarâb-ı 'ışkuñi nüş eylemiş
mest-i harâb olmış
133. 'azîzî:
Gazel 157
Mısra: 13
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.
- Ğam ocağında beni çekdi
çevürdi hemçü şiş
Âh elinden çarh-ı bîdâduñ
'Azîzî âh kim
134. 'azîzî:
Gazel 158
Mısra: 10
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.
- Nece çäk-i girîbân etmeyem
ben dest-i gayretle
'Azîzî mest olup meclisde
yâr ağyâra şarmaşmış
135. 'azîzî:
Gazel 159
Mısra: 12
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.
- Ayağ üstüne tûrup 'izzet eder
Deyrine varsam 'Azîzî mey-
fûrüş

136. 'azîzî:
Gazel 160
Mısra: 10
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.
- Ol şâh-ı bî-nazîrûñ 'ışkına
kul olanlar
'Alemlere 'Azîzî destân olur
gidermiş
137. 'azîzî:
Gazel 161
Mısra: 14
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.
- Olup 'ışk-ıla bed-nâm u
melâmet
'Azîzî altun aduñ bakır olmuş
138. 'azîzî:
Gazel 162
Mısra: 10
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.
- Halka-i zülf-i girih-gîrûñ
hevâsı 'âkıbet
Eyledi şâhum 'Azîzî kuluñı
dîvâne-naķş
139. 'azîzî:
Gazel 163
Mısra: 10
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.
- Yine bir Hüsrev-i şîrîn-
dehen yolına cân vermiş
'Azîzî kâr-ı 'ışkı var-ise
Ferhâddan görmüş
140. 'azîzî:
Gazel 164
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.
- Dün 'Azîzî yine ol mihr-i
münîri gördüm
Hüsni-ile mâha dönüp âfet-i
devrân olmuş
141. 'azîzî:
Gazel 165
Mısra: 9

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.
- Seherden açmış ol gonca
'Azîzî bülbüle dönmiş
Kızarmış tâb-ı mülden 'arızı
gül gibi âl olmuş
142. 'azîziyi:-y, -i
Gazel 166
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.
- Sicn-i firkatde 'Azîziyi
umarın kımaya
Çeh-i miñnetden eden
Yüsuf-ı Ken 'anı hâlâş
143. 'azîzî:
Gazel 167
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.
- Şi 'r-i dür-bâruñ 'Azîzî
okuma nâ-ehle kim
Ol ma 'ârif gencidür itme anı
nâdâna 'arz
144. 'azîziye:-y, -e
Gazel 168
Mısra: 11
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.
- 'Arz-ı hüsn eylemez ol yâr
'Azîziye evet
Bir gün ola ki ola aña
nedâmet 'arız
145. 'azîzinüñ:-nün
Gazel 169
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.
- Yazımaz oldu gönli kitabı
'Azîzinüñ
Levh-i ruhuñda gördi meger
bî-şumâr haţ
146. 'azîzî:
Gazel 170
Mısra: 12
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

- Gel aña eyle nâz u eger 'itâb
ederseñ
Eyler 'Azîzî şâhum nâz u
'itâbdan haţ
147. 'azîzî:
Gazel 171
Mısra: 10
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.
- Yürü ey zülf-i hecrinde o
mâhuñ dâr-ı dünyâyı
'Azîzî dermendüñ başına
dar eyleyen tâli'
148. 'azîzî:
Gazel 172
Mısra: 10
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.
- Yüsuf-ı nazmum gibi olmak
gerek
Ey 'Azîzî olıcak mevzün-
tab'
149. 'azîzî:
Gazel 173
Mısra: 10
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.
- Gülşen-i gamda açılmış lâle-
i gül-gündür
Bâğ-ı sînemde 'Azîzî
görünen her kanlı dağ
150. 'azîzî:
Gazel 174
Mısra: 10
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.
- Hâk et yolında eşküñ ü
rüyuñ ki yârdan
Etmez 'Azîzî 'âşık olan sîm
ü zer dirîğ
151. 'azîzî:
Gazel 176
Mısra: 20
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.
- Kıldı pervâne dili dîvâne âh
Ey 'Azîzî ol ruğ-ı rengîn-
çerâğ

152. **‘azîzî:**
Gazel 177
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.
- Kanı ol gün ki ‘Azîzî kuluña
câmi’de
Deyesin cum’a namâzın
kılup eyyâm-ı şerîf
153. **‘azîzî:**
Gazel 178
Mısra: 10
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.
- Naḥl-i ‘izz ü devleti olup o
şâhuñ ser-bülend
Hâşil-ı ‘ömri ‘Azîzî
düşmenüñ olsun telef
154. **‘azîzî:**
Gazel 179
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.
- Düşmeyeydi âteş-i ‘işka
‘Azîzî ‘üd-veş
İñlemezdi böyle yana yana
çeng ü nây u def
155. **‘azîzî:**
Gazel 180
Mısra: 11
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.
- Yitirüp ‘aqlını bî-çâre ‘Azîzî
dem olur
Beng-i ‘ışk-ıla geçer
kendüden ey cân şaf şaf
156. **‘azîzî:**
Gazel 182
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.
- Öldürürse ‘Azîzî guşsa beni
‘İşk-ı dildârdan ferâgat yok
157. **‘azîzî:**
Gazel 183
Mısra: 9

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.
- Nece feryâd etmesün şâhum
‘Azîzî derdmend
Eyledi bî-çâreye zulm-i
firāvân ayrulıḳ
158. **‘azîzî:**
Gazel 184
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.
- Biz ‘Azîzî o şâh-ı Cem-
kadrüñ
Bezmine dâḫil olmaduḳ
kalduḳ
159. **‘azîzî:**
Gazel 185
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.
- Dest-i cevruñle ‘Azîzî kuluñı
ḫâke şalup
Etmegil sâye-i ḳaddüñ gibi
pâmâl Budak
160. **‘azîzî:**
Gazel 186
Mısra: 14
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.
- Beni ırmaḳ dileyelden reh-i
küyından o meh
Ġam-ile oldu gözüm yaşı
‘Azîzî ırmaḳ
161. **‘azîzî:**
Gazel 187
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.
- Ṭañ mıdur cüy-yı revân olsa
‘Azîzî yaşum
Nazarumda şalınur serv-i
ḫırâmānum yok
162. **‘azîzî:**
Gazel 188
Mısra: 13
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

- Yıḳılursa ‘Azîzî ğam
yemezsin
Felek-i nüh-ḳıbāba meylüm
yok
163. **‘azîzî:**
Gazel 189
Mısra: 15
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.
- Ḥāşe lillāḫ düşmese mazḫar
‘Azîzî luṭfuña
Ḥayliden meddāḫ-ı luṭf-ı bî-
şumāruñdur senüñ
164. **‘azîzî:**
Gazel 190
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.
- Dedüm küyuñda ḫâk oldu
‘Azîzî
Dedi çekmiş seni anda
türābuñ
165. **‘azîzî:**
Gazel 191
Mısra: 12
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.
- Ol lebi mül yüzi gül hecriyle
zerd ü zâr olup
Bāĝ-ı derd içre ‘Azîzî berg-
nâk olsañ gerek
166. **‘azîzî:**
Gazel 192
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.
- Gülsitān-ı küy-yı dilberde
‘Azîzî bülbülün
Şıḳlıĝı diñdi işidüp nâle vü
efĝānlaruñ
167. **‘azîziyi:-y, -i**
Gazel 193
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.
- Ḥıdmetler eylesün dil ü
cāndan ‘Azîziyi

Gülzâr-ı kûyına ol şehûñ
bâġbân tutuñ

168. 'azîzi:
Gazel 194
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Adın aîmazdı 'Azîzî şî'r-i
gevher-bârınuñ
Şâhî göreydi eger tertîbini
dîvânumuñ

169. 'azîzi:
Gazel 195
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Öldi hecrûñle 'Azîzî gibi çün
hasteleruñ
Hâlleri n'ola tabîbüm
bakılan şaġlaruñ

170. 'azîzi:
Gazel 196
Mısra: 10
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Mihr-i ruġıyla oldu gözüm
yaşı la'l-gün
Vermez egerçi mihr 'Azîzî
lâle-reng

171. 'azîzi:
Gazel 197
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Geçmedi minnete yanında
'Azîzî yârûñ
Gerçi yolında anuñ terk-i dil
ü cân etdük

172. 'azîzinüñ:-nüñ
Gazel 198
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Dilde olan derdini şerhe
'Azîzinüñ yaġod
Cismünüñ zaġmı dehânına
zebândur ġaçerüñ

173. 'azîzi:
Gazel 199
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Yine bugün 'Azîzî mübtelâyı
Reh-i kûyında yârûñ zâr
gördük

174. 'azîzi:
Gazel 200
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Öldürüp şâhum 'Azîzî
bendeñ etmediyse ġan
Ya niçün her dem
niyâmuñda nihândur
ġaçerüñ

175. 'azîzi:
Gazel 201
Mısra: 11
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Sözlerüñ esrâr-ı ġikmetdür
'Azîzî var-ise
Cür'a-dân-ı nazmuñı gören
ġalür ġayrân u deng

176. 'azîzi:
Gazel 202
Mısra: 10
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

'Arz-ı dil-dâra olam derseñ
maġal
Âb-ı eşk ile 'Azîzî yu gözüñ

177. 'azîzi:
Gazel 203
Mısra: 13
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

'Azîzî şâġ-ı gül gibi tutar
ġalk-ı cihân elde
Yine bir şî'r-i ter dedüm
bugün raġmına a'dânuñ

178. 'azîziye:-y, -e
Gazel 204
Mısra: 9

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

N'ola görseñ şerbet-i vaşluñ
'Azîziye revâ
ġayliden bîmâr-ı hecrüñdür
o bî-dermân senüñ

179. 'azîziye:-y, -i
Gazel 205
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Bî-çäre 'Azîziye şalup şâm-ı
firâġa
Bî-mihr idügüñ gün gibi
izhâr eder olduñ

180. 'azîzi:
Gazel 206
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

'Azîzî Nîl-i Mısr-ı ġüsn ü
behcet eyledi tuġyân
Tırâş oldu 'izârî şanmañuz ol
mâh-ı Ken'ânuñ

181. 'azîzi:
Gazel 207
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Bir gün ola ki 'Azîzî erişüp
top-ı ecel
Sâye-veş ġâke berâber ede
burc-ı bedenüñ

182. 'azîzi:
Gazel 209
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

ġirmen-i 'ömri 'Azîzî
eyleyüp ber-bâd-ı 'işk
Kîşt-zâr-ı milk-i fâniden
güzâr etsem gerek

183. 'azîzi:
Gazel 210
Mısra: 10
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Dil verüp şem ‘-i ruḥ-ı
dilbere pervâne gibi
Yine yaḳduñ oda bî-çäre
‘Azîzî cânuñ

184. ‘azîzîñüñ:-nün
Gazel 211
Mısra: 10
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Merve haḳkıçün bulurdun
Ka‘be yapmışça sevâb
Ger ‘Azîzîñüñ dil-i vîrânın
âbâd eyleseñ

185. ‘azîzî:
Gazel 212
Mısra: 10
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Bâğ-ı cihânda göñlümi gül
gibi al-ıla
Aldı ‘Azîzî ruḥları alı
Meḥmedüñ

186. ‘azîzî:
Gazel 213
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

‘Azîzî ejder-i ğamdan ḫalâş
edüp dil ü cânı
Tılsım-ı vaşluna yârüñ nigeḥ-
bân olmaduñ gıtdüñ

187. ‘azîzî:
Gazel 214
Mısra: 10
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Bulur deyr-i cihânda güş
eden mürde ḫayât-ı nev
‘Azîzî ol Meşîḫâ-dem büt-i
tersâyı söyletseñ

188. ‘azîzî:
Gazel 215
Mısra: 10
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Melâḫat Mısrına mâlik
güzeller çok durur ammâ

‘Azîzî görmedüm ben ol şeh-
i Yūsuf-liḳâdan yeg

189. ‘azîzî:
Gazel 216
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

‘Azîzî nev-resîde bir nihâl-i
bî-bedel sevmek
Görenler ol nigâruñ naḳşını
deye maḫal sevmek

190. ‘azîzî:
Gazel 217
Mısra: 10
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Nev-cevânım olayın derseñ
eger ber-ḫordâr
Alıgör ḫayr du‘âsını ‘Azîzî
pîrüñ

191. ‘azîzîñüñ:-nün
Gazel 218
Mısra: 13
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

‘Azîzîñüñ gözi yaşı gibi ey
serv-i gül-ruḥsâr
Demâdem karşıña çağlar
aḳar mı şuyı Eyyübuñ

192. ‘azîzîñüñ:-nün
Gazel 219
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Duḫter-i rezle başı ḫoşdur
‘Azîzîñüñ deyü
Gel anı zemm etmeden zâhid
elüñ bir pâre çek

193. ‘azîzî:
Gazel 220
Mısra: 13
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Ka‘be-i ḫüsne ‘Azîzî
Ḥacerü’l-esveddür
Meh yüzinde o siyeh ḫâli
Meḥmed Şâhuñ

194. ‘azîzî:
Gazel 221
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Ol perîşânüñ ‘Azîzî var-ise
Şâne zülfin gördi oldı sîne-
çâk

195. ‘azîzî:
Gazel 222
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

‘Azîzî gülşen-i küyında ol
serv-i gül-endâmuñ
Saña mı ḳaldı bülbül-veş
varup âh u fiġân etmek

196. ‘azîzî:
Gazel 223
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Ma‘ni-i eş‘âr-ı rengîñüñ
‘Azîzî der gören
Nazm-ı sâdeñ ‘aynıdur şî‘r-i
Ḥayâlî naḳşınıñ

197. ‘azîzî:
Gazel 224
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

‘Azîzî raḫm edüp ḫâlüm
ederdüñ herkese i‘lâm
Eger ben andan ayru zâr u
ġam-ḫvâr olduġum bilseñ

198. ‘azîzî:
Gazel 225
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Etmesün zulmin ‘Azîzî tek o
şeh benden dirîġ
Milk-i dil ol zulm ile vîrân
olursa ġam degül

199. ‘azîzî:
Gazel 226
Mısra: 10

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Ḳıl ü kâli ḳo yürü ol mü-
miyâna ḳıl nazar
Görmek isterseñ ‘Azîzî ince
bellü bir güzel

200. ‘azîzî:
Gazel 227
Mısra: 12
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Bülbüle çün ağlamak oldu
güle gülmek naşîb
Ḳo ‘Azîzî ağlasun hecrüñle
sen ey yâr gül

201. ‘azîzî:
Gazel 229
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Zevḳ-ı ‘işret neydügin
derseñ ‘Azîzî duymasun
Ḳanda bulursañ elinden
zâhidüñ ayağın al

202. ‘azîzî:
Gazel 230
Mısra: 10
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Ğam çekmeyeyin derseñ
eger bezm-i cihânda
Ey şüfî ‘Azîzî gibi gel bâde-
keşân ol

203. ‘azîzî:
Gazel 231
Mısra: 7
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Tîg-i cevri ile ‘Azîzî öldürür
vermez amân
Vermesün ‘âlemde kimse ol
şeh-i bî-dâda dil

204. ‘azîzî:
Gazel 232
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

‘Azîzî vâ ‘izüñ efsânesini
diñlemez ‘ârif
Olur olmaz sözi güş eylemez
ol kim ola ‘âḳıl

205. ‘azîzî:
Gazel 233
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Gülsitân-ı ser-i küyında
‘Azîzî yârüñ
Döndi efgân ile bir bülbül-i
nâlâna göñül

206. ‘azîzî:
Gazel 234
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

‘Azîzî güş edüp küyında
efgânım dedi ol gül
Gülistân seyrine gelmiş yine
bir nağme der bülbül

207. ‘azîzî:
Gazel 235
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

‘Älemde ‘Azîzî nece ‘âḳıl
geçer ol kim
Nüş etmeye ḥubân-ıla şahbâ-
yı Sitanbul

208. ‘azîzî:
Gazel 236
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Râh-ı küyüñdan sürüp şâhum
‘Azîzî bendeñi
İt raḳîbi âstânuñda nigeḥbân
etmegil

209. ‘azîzîde:-de
Gazel 237
Mısra: 10
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Ḳanı ihsân u mürüvvet ḳanı
luḫf u merḥamet

Tutalum şâhum ‘Azîzîde
günâh eksük degül

210. ‘azîzî:
Gazel 239
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Ḥaḫḫ-ı dil-dâra ‘Azîzî ḥâme
Ḥarf atarmış dilin anuñ iki
dil

211. ‘azîzî:
Gazel 240
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Bâd-ı âhumla ‘Azîzî varâḳ-ı
köhne-mişâl
Yakup eczâ’-i vücüdüm ğam
odı eyledi küñ

212. ‘azîzî:
Gazel 241
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Ol güzeller pādşâhıñ
‘Azîzî dünyede
Ästâni bendesi olmaḳ durur
câhum benüm

213. ‘azîzî:
Gazel 242
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Sinem benüm ‘Azîzî belâ
âsmânıdur
Üstinde dâg-ı rüşeni mihr-i
münîr-i ğam

214. ‘azîzî:
Gazel 244
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Ey ‘Azîzî ḥayâl-i cânânı
‘Älem-i dilde mâha
beñzetdüm

215. ‘azîzî:
Gazel 245

- Mısra: **10**
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.
- Beni ol Yüsun-ı gül-çehre
kodu gönülsüz
Meger eller şara öldükde
‘Azizî kefenüm
216. ‘azizîye:-y, -e
Gazel 247
Mısra: **13**
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.
- ‘Azizîye vefâlar kıl ki dâ‘im
Saña etsün du‘âlar Muşli
şâhum
217. ‘azizî:
Gazel 249
Mısra: **9**
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.
- Ser-be-ser gezdüm cihân
bâğın ‘Azizî hağ bu kim
Görmedüm ol serve beñzer
bir nihâl-i gönca-fem
218. ‘azizî:
Gazel 250
Mısra: **13**
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.
- Dilde ‘Azizî dem-be-dem
eksük degül derd ü elem
Ya baña bu cevr ü elem
bilsem nedendür bilmezem
219. ‘azizî:
Gazel 251
Mısra: **9**
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.
- Sinem üzre görinen şanma
‘Azizî kanlu dağ
Hüsrev-i ‘ışkam ben ol gül-
gün otagumdur benüm
220. ‘azizî:
Gazel 252
Mısra: **10**
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

- Ol şeh-i ‘âlî-cenâbuñ
girmedî güşına hîç
Gerçi küyında ‘Azizî âh-ı
bisyâr eylerem
221. ‘azizî:
Gazel 253
Mısra: **10**
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.
- Şi‘rümün her mısra‘ı bir
serv-i mevzundur benüm
Bâğ-ı nazmuñ ben ‘Azizî
murğ-ı hoş-elhâniyam
222. ‘azizî:
Gazel 254
Mısra: **10**
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.
- Rüzeyi sî-rûza ergürmezse
her kim sa‘y edüp
Rüz-ı ‘ide erüp olmasun
‘Azizî şâd-kâm
223. ‘azizî:
Gazel 255
Mısra: **9**
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.
- ‘Azizî Cem gibi elden
kımayup câm-ı gül-günı
Zamân-ı ‘ömrüm olunca
tamâm içmek diler gönüm
224. ‘azizî:
Gazel 256
Mısra: **10**
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.
- Şadâ-yı nağme-i şi‘rüm
‘aceb mi tıtsa âfâkı
‘Azizî bezm-i nazm içre
bugün ben bir gazel-hvânım
225. ‘azizî:
Gazel 257
Mısra: **9**
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.
- Çok zamândur ki ‘Azizî
yârün
Çam-ı zülfiyle perîşân-hâlem

226. ‘azizî:
Gazel 258
Mısra: **9**
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.
- Bir şemmece rahm eylemedi
gerçi ‘Azizî
Pervâne gibi hâlüm o şem‘a
gece yandum
227. ‘azizî:
Gazel 259
Mısra: **9**
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.
- Devr-i hüsnuñde ‘Azizî
kuluñuñ lâyiğ mı
Rüz u şeb kârı ola âh benüm
sulţânım
228. ‘azizî:
Gazel 261
Mısra: **10**
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.
- ‘Arz-ı hüsn etmez baña ol
Yüsun-ı şânî ile
Ey ‘Azizî söyleşem gelsün
hele mîzân günü
229. ‘azizîye:-y, -i
Gazel 261
Mısra: **10**
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.
- Rüz-ı cezâda luţfuñ k’ola
‘uşâta mebzül
Etme ‘Azizîyi dür Yâ Rab
‘inâyetünden
230. ‘azizî:
Gazel 262
Mısra: **9**
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.
- Ey ‘Azizî bâde-i mihr ü
ğubâr-ı ‘ışkdur
Bezm-i ‘âlemde beni ser-
mest ü hayrân eyleyen
231. ‘azizî:
Gazel 264

Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Müjeñ özler yem-i hecründe
‘Azīzī her dem
Bu meşeldür yapışur kılıca
deryāya düşen

232. ‘azīzī:
Gazel 265
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

N’ola geh dil gehī cān olsa
‘Azīzī aña cā
Ruḥ-ı tábān ile bir bedr-i
dücādur Ramazān

233. ‘azīzī:
Gazel 266
Mısra: 10
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Kim görürse nakşını
ebyātumuñ resmin ölür
Kişver-i nazmuñ ‘Azīzī olalı
nakḳaşı ben

234. ‘azīzī:
Gazel 267
Mısra: 14
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Görinen mūlar degül tīg-i
ğam-ı hecr-i nigār
Pāre pāre eyledi cismüm
‘Azīzī cümleten

235. ‘azīzī:
Gazel 268
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Ço yayılsun gün gibi
nazmuñ ‘Azīzī ‘āleme
Kıışsa-i Yūsuf gibi dillerde
olsun dāstān

236. ‘azīzī:
Gazel 269
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

‘Azīzī bir cefā-ḥūyı bulup
sevmiş yine ol yār
Kişi etgüğini bulur meşeldür
mā-takaddemden

237. ‘azīzī:
Gazel 270
Mısra: 10
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Ne ḥālet ‘arz-ı ḥāle bilür ol
şāh
‘Azīzī bende-i dervīş-nihādın

238. ‘azīzī:
Gazel 271
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

‘Azīzī rüy-ı dilber seyrine
çoymaz gözüm dersin
Ḥarīş-i genc-i vaşl olan dil-i
meyyālūñ añmazsın

239. ‘azīzī:
Gazel 272
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Yok nazīrūñ güzel ögmekde
‘Azīzī göreyin
Dünyede ölme sen ağzuñda
dilūñ çürümesün

240. ‘azīzī:
Gazel 273
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Ölmedin ğamla ‘Azīzī
vaşluna ermegüme
Çāre var mı ol ṭabīb-i cāna
söyleñ söylesün

241. ‘azīzī:
Gazel 274
Mısra: 10
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Tenüm başdan ayağa yara
oldı korḳum oldur kim
‘Azīzī üstühvāna erişür tīg-i
elem bir gün

242. ‘azīzī:
Gazel 275
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Vechi var derse ‘Azīzī ol
nigārüm ḥāşılı
Ḥürmen-i ḥüsn içre ḥālüm
gibi ben bir dāneyin

243. ‘azīzī:
Gazel 276
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

‘Azīzī bāz-ı dil olsa ‘aceb mi
zār u ser-gerdān
Raḳīb-i zāğa uydı yüz
çevürdi ol ḥümā benden

244. ‘azīzī:
Gazel 277
Mısra: 15
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Reh-i kūyında ‘Azīzī o dür-i
kem-yābuñ
Senūñ o gözden aḳan yaşuñı
deryā şanurın

245. ‘azīzī:
Gazel 278
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Zen-i dünyāya ‘Azīzī göñlüñ
Şöyle ki vermeyesin ersin
sen

246. ‘azīzī:
Gazel 280
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Āteş-i āhı yanar dilde ‘Azīzī
o mehūñ
Dem-i hecrinde hevā germ ü
gerek serd olsun

247. ‘azīzī:
Gazel 281
Mısra: 10

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Şeh-i milk-i sühansın yok
nazrūñ ehl-i nazm içre
‘Azīzī her ne söz kim
söyleseñ şāhāne söylersin

248. ‘azīzī:
Gazel 282
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

‘Azīzī lebleri şeftālūsın vaşf
eyle o servūñ
Eger derseñ ki eş‘arum lezīz
ü ābdār olsun

249. ‘azīzī:
Gazel 283
Mısra: 10
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Bağlayaldan zülfi zencīrine
dil meh-rūlaruñ
Bağlamış gördüm ‘Azīzī
mübtelā şüretlerin

250. ‘azīzī:
Gazel 284
Mısra: 13
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Dür-i eş‘arımı kim görse
‘Azīzī begenür
Baħr-i nazmuñ şadef-i pür-
güheri oldum ben

251. ‘azīzī:
Gazel 285
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Ölince kapusunda ‘Azīzī kul
olmağa
Bir hüsni hūb u hūlkı güzel
server isterin

252. ‘azīzī:
Gazel 287
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Bu dil-i pür-süzumuñ hālin
‘Azīzī bilmezsin
Ol ğazabnāk āteşi dildāra
nece yanayın

253. ‘azīzī:
Gazel 288
Mısra: 14
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Tālib-i dünyānuñ aħvālin
görüp ya ğod felek
Ħayrete varup ‘Azīzī ğodı
barmağ ber-dehān

254. ‘azīzī:
Gazel 290
Mısra: 12
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Yüzi muşafırlaruñ
dendānesine
‘Azīzī nesne öykünmez
meger sin

255. ‘azīzī:
Gazel 291
Mısra: 10
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Mey-fürüşuñ ki ciger-
küşesidür duħter-i rez
Bulduğum yerde ‘Azīzī anı
ra’nā çekeyin

256. ‘azīzī:
Gazel 292
Mısra: 12
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Elūñden Zū’l-fıķār-ı ħāme
düşmez oldı bir laħza
‘Azīzī kişver-i nazm içre sen
beñzer ki Ħaydersin

257. ‘azīzī:
Gazel 294
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

O şehūñ olmadı manzūrı
‘Azīzī gerçi

Ķıldı pür gevher ile çeşm-i
güher-bār etegin

258. ‘azīzī:
Gazel 295
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

‘Azīzī nağd-i cān ile ne tañ
olsa ħarīdāruñ
Meh-i Ken‘ān gibi hüsni ile
mümtāz-ı cihānsin sen

259. ‘azīzī:
Gazel 296
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

‘Azīzī ğuş-ı cāna eyle her
birini bir mengüş
Ne cevher kim çıkar söz
yerine ol ħan ağzından

260. ‘azīzīye:-y, -e
Gazel 297
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Āstānuñ ħıdmetin görüp
‘Azīzīye maħal
N’ola ihsān eyleseñ şāhum
aña bir cāh-ı nev

261. ‘azīzī:
Gazel 298
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

‘Azīzī nağd-i eşk-i çeşmūñ
İşār edegör yoħsa
Şikār olmaz kemend-i āh ile
ol gözleri āhū

262. ‘azīzī:
Gazel 299
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Göñlüm gözüm açılson derse
‘Azīzī her kim
Etsün nazar bu şi‘r-i gevher-
şi‘ara karşu

263. 'azîzî:
Gazel 300
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.
- 'Aşık-ı dîvâneñ olmışdur
'Azîzî n'ola ger
Boynına bend eyleseñ zülfüñ
selâsildür deyi
264. 'azîzî:
Gazel 303
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.
- 'Azîzî ol gülüñ güşına ermez
âh ile zâruñ
Gerekse gülşen-i küyında
feryâd-ı hezâr eyle
265. 'azîzî:
Gazel 304
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.
- Bârekallâh ey 'Azîzî yokdur
emşâlüñ bugün
Hüsrev ü Şâhî gibi tezyîn-i
dîvân etmede
266. 'azîzî:
Gazel 305
Mısra: 12
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.
- Biñ ayak bir ayağ üzre
gelicek emr-i Hakk ile
'Azîzî düşküne luţfuñ 'aşâ
kıl yâ Resûlallâh
267. 'azîzî:
Gazel 306
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.
- Öldürürlerse beni demem
'Azîzî nâmını
Bende-i maqbûli oldum bir
güzel mâhuñ yine
268. 'azîzî:
Gazel 307
Mısra: 9

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.
- 'Azîzî her sözün âb-ı
muşaffâdur leţâfetde
Yaraşur bâğ-ı nazma cüy-ı
tab'uñ çeşme-sâr olsa
269. 'azîzî:
Gazel 308
Mısra: 12
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.
- O mehüñ olduñ ise meddâhı
Medhîn eyle 'Azîzî her yerde
270. 'azîzî:
Gazel 310
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.
- Ėamzesi hançer çeker baña
'Azîzî her kaçan
Nâzır olsam ol şeh-i 'izzet-
me'âbuñ 'aynına
271. 'azîzî:
Gazel 311
Mısra: 10
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.
- N'ola sen Yûsuf gibi sultân-ı
Mısr-ı hüsni iseñ
Baña da şâhum 'Azîzî derler
ad u şan-ıla
272. 'azîzî:
Gazel 312
Mısra: 13
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.
- Beñzeyelden ruğ-ı alına
'Azîzî o gülüñ
Gülşenüñ verdi baña seyri
ferâğın lâle
273. 'azîzî:
Gazel 313
Mısra: 11
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.
- 'Azîzî kâmetüñ şekli-çelîpâ
gibi Ėam olmuş

- Esîr-i bend-i zülfî olduĖuñ
tersâ mıdur yoğsa
274. 'azîzî:
Gazel 314
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.
- Nağl-i kadd-i yâri görseydi
'Azîzî bâğbân
Bâğda bakmaz-ıdı hergiz
nârvenden cânibe
275. 'azîzî:
Gazel 315
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.
- Ben nece bulam 'Azîzî Ėuşşa
vü Ėamdan Ėalâş
Kim girîbânım dem-Â-dem
dest-i hicrân almada
276. 'azîzî:
Gazel 316
Mısra: 10
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.
- Yeterdi bu sa'âdet baña
deyeydi ol şeh
Olsun 'Azîzî kulum Ėısn-ı
Ėimâyetümde
277. 'azîzî:
Gazel 318
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.
- 'Azîzî derd-i hecrüñle helâk
olmağ muğarrerdür
Tâbîbüm şerbet-i vaşluñdan
olmazsa aña çäre
278. 'azîzî:
Gazel 319
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.
- Başını alup oldu revân çarĖ-ı
berîne
Hecrinde 'Azîzî o mehüñ
dün gece âhum

279. 'azîzî:
Gazel 320
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Bend olur 'ışkı duzağına
'Azîzî ol kim
Dil ü cân naqdini şaydı o
gözi şayyâde

280. 'azîzî:
Gazel 321
Mısra: 10
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Göre bir gün göre geldün mi
cânâ neçe demlerdür
'Azîzî bister-i gamda yatur
hecrüñle dil-ħaste

281. 'azîzî:
Gazel 322
Mısra: 12
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Ol şehün cām-ı lebi yādına
nüş eyler imiş
Her ne yerde ki 'Azîzî mey-i
ħamrâ görse

282. 'azîzî:
Gazel 323
Mısra: 14
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Dür-i ma'naları levh-i dile
şol deñlü yazdum kim
'Azîzî bir kitâb etdüm anı
Kâbüs şeklinde

283. 'azîzî:
Gazel 324
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Baş koşaldan zülfine yārūñ
'Azîzî âh kim
Cân u dil murğı giriftâr oldu
miħnet dāmına

284. 'azîzî:
Gazel 325
Mısra: 13

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Çekmeden bār-ı gam-ı hecri
'Azîzî öldüñ
Geleni öldüre bir daħı bu
gam-âbâda

285. 'azîzî:
Gazel 326
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Yıkılıpdur gam-ı hecr ile
'Azîzî göñlüm
Yapılırdı yine ol server-i
ħübân gelse

286. 'azîzî:
Gazel 327
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

'Azîzî miħnet-âbâd-ı cihân
içre gün olmaz kim
Felek bir câme-i gam
biçmeye ben mübtelâ üzre

287. 'azîzî:
Gazel 328
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Bend olaldan zülfine yārūñ
'Azîzî cân u dil
Döndiler her biri zencîrin
sürür şeydâlara

288. 'azîzî:
Gazel 329
Mısra: 10
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Nüş-ı cām-ı bâde-i la'l-i
lebüñden geçmedi
Gerçi kim zehri gamuñ geçdi
'Azîzî cânına

289. 'azîzî:
Gazel 330
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Şahn-ı gülzâra 'Azîzî
nitekim süñbül-i ter
Şaldı pîrâye bu dil bâğına
kâkülle ile

290. 'azîzî:
Gazel 331
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Bir gül-i beyzâ şanur anı
'Azîzî seyr eden
Aķ sâde geysel serv-i
semen-ber egnine

291. 'azîzî:
Gazel 332
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Nuş u pendinden 'Azîzî
şeyh-i dehrüñ el çeküp
Ĥıdmet-i pîr-i muğânı ihtiyâr
etmek nece

292. 'azîzî:
Gazel 333
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Rüz-ı maħşerde 'Azîzî kâğı
olup Kirdgâr
Kullarından şormaduk bir
cürm ü 'işyân ħalmaya

293. 'azîzî:
Gazel 334
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

'Azîzî ol taĥîbüñ şöyle bî-
ħaddür ki bîmârı
Yaturlar bir biri üzre der-i
dârü'ş-şifâlarda

294. 'azîzî:
Gazel 335
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

'Azîzî eşk-i çeşmüñ cüya
dönmiş

O servi çekmedüñ gibi
kenâne

295. 'azîzî:
Gazel 336
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

El çeküp cām-ı hayâtından
'Azîzî 'âkıbet
Âdemüñ bezm-i cihândan
irtihâli olmasa

296. 'azîzî:
Gazel 337
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Zîr-i ebrûsında ol yârûñ
'Azîzî gâmzesi
Güiyâ bir Türk-i ser-hoşdur
yatur mihrâbda

297. 'azîzî:
Gazel 338
Mısra: 13
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Hecr-i la'lüñle 'Azîzî gibi
bîmâr olanuñ
Derdine ölmekden özge çäre
yoğdur var ise

298. 'azîzî:
Gazel 339
Mısra: 12
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Her kim yolında varın
vermezse çün Züleyhâ
Olmaz 'Azîzî mâlik ol
Yûsuf-ı zamâne

299. 'azîzî:
Gazel 340
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Neçe demdür ki 'Azîzî
ağıdup gözi yaşın
Cüy-veş nâle eder vâdi-i
hicrânuñda

300. 'azîzî:
Gazel 341
Mısra: 10
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Senden ayru diri olmakdan
efendî bir nefes
Yeg gelür ölmek 'Azîzî
bende-i dîrîneye

301. 'azîzî:
Gazel 342
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

'Azîzî gülşen-i küyuñda öldi
gıtdi mihrüñle
O hâk üstine bir gün
şalmaduñ ey nañl-i cân sâye

302. 'azîzî:
Gazel 343
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Erdi bir dem ki 'Azîzî yine
güller açılıp
Bülbül-i na'ra-zenân-ı çemen
efğâna gele

303. 'azîzî:
Gazel 344
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Hâşılı zevk edeyin derseñ
'Azîzî bād-veş
Küy-ı yârûñ her seher 'azm
eyle tenhâ seyrine

304. 'azîzî:
Gazel 345
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Çam-ı hecr ile 'Azîzî ölseñ
Gelmez ol rûh-ı revânuñ
ölüñe

305. 'azîzî:
Gazel 347
Mısra: 10

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Çoma cām-ı meyi elden bu
cihân bezminde
Mâh-rûlarla 'Azîzî süregör
devrânı

306. 'azîzîñüñ:-nün
Gazel 348
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Göñlini almağa üftâde
'Azîzîñüñ ele
Hey meded eglendi ol şüh-ı
cihânum gelmedi

307. 'azîzî:
Gazel 349
Mısra: 13
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

'Azîzî şayd-ı hûbân etmeden
el çekdügi bu kim
Ağardı rîşî Zâl-i nâ-tüvân
olmağa yaklaşı

308. 'azîzî:
Gazel 350
Mısra: 10
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Eyleyüp kat'-ı nazâr geçmez
idi benden o yâr
Geçmese yâra 'Azîzî eger
ağyâr beni

309. 'azîzî:
Gazel 351
Mısra: 17
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

'Azîzî yâ gibi kıddüm
büküldi 'arşa-i gâmda
Hâdeng-i 'ışka tâ kim sînede
cânüm nişân oldı

310. 'azîzî:
Gazel 352
Mısra: 10
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Göz edermiş ol gül-i ra'nāya
bezm-i bāğda
Sürmelü olduk 'Azīzī nergis-
i mestāneyi

311. 'azīzī:
Gazel 354
Mısra: 10
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Ḳand-i la'lüñ var iken ey
Yūsuf-ı Mısr-ı hüsün
Hāşe lillāh kim 'Azīzī aña
nām-ı sükkeri

312. 'azīzī:
Gazel 355
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

'Azīzī matla'ından mihri
şandum 'arz-ı hüsñ eyler
Der-i 'izzet-me'ābın şubh-
dem kim ol ḳamer açdı

313. 'azīzī:
Gazel 356
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Getürmezken 'Azīzī ibrişimi
yādına şimdi
Çeker bār-ı gam-ı cevrin
sevüp bir hüb ğazzāzı

314. 'azīzī:
Gazel 357
Mısra: 17
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

'Işk-ıla pīr-i za'īf olduñ
'Azīzī gerçi kim
Eksük olmaz yine yanuñdan
cüvānānuñ biri

315. 'azīzī:
Gazel 358
Mısra: 10
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Ḳalmadı bāde sürüldi der
imiş pīr-i muġān

Sözün azıtdı 'Azīzī gör e şol
fertüti

316. 'azīzī:
Gazel 359
Mısra: 10
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Şi'r-i şāhānemi Hüsrev der
idi görse eger
Gelmeye Rūma 'Azīzī gibi
dīvān ehli

317. 'azīzī:
Gazel 360
Mısra: 10
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Şafak-gün atlas ile pençe-i
hürşid-veş ol şāh
Alupdur zīr-i destine 'Azīzī
rub'-ı meskūmı

318. 'azīzī:
Gazel 361
Mısra: 10
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

'Arz-ı hüsñ etmez baña ol
Yūsuf-ı şānī ile
Ey 'Azīzī söyleşem gelsün
hele mīzān günü

319. 'azīzī:
Gazel 362
Mısra: 10
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Bahār oldu bezendi şāhn-ı
gülşen
'Azīzī ol gül-i hāndāna geldi

320. 'azīzī:
Gazel 363
Mısra: 10
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Şafā-yı nazm-ı dūr-bārum
ḳoyaldan ğuşına cūlar
'Azīzī ḳa'r-ı deryāda şadefler
defterin dürdi

321. 'azīzī:
Gazel 364
Mısra: 13
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Beñzer ol sırça sarāya ki
'Azīzī göñlüm
Kim anuñ şınmış ola seng-i
ḳazādan cāmı

322. 'azīzī:
Gazel 365
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

'Aşık-ı dīvāneyem ol şeh
'Azīzī yaraşur
Defter-i 'uşşāḳa yazsa beni
dīvānum gibi

323. 'azīzī:
Gazel 366
Mısra: 15
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Rūz-ı 'īd olsa 'Azīzī yine
seyrān etsek
'İd-gehde şalınan serv-i
hürāmānları

324. 'azīzī:
Gazel 367
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

'Aḳl u fikrin tār u mār edüp
'Azīzī ḳaḳ bu kim
Ādemi dīvāne eyler ol
perīnūñ nāz işi

325. 'azīzī:
Gazel 368
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

'Azīzī görmedi eşküm gibi
hīç bir delü ḳanlı
Neçe yaş yaşadı çeşmüm
egerçi neçe dem görđi

326. 'azīzī:
Gazel 369
Mısra: 10

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Şeyh-i Şan'ân gibi zünnâr-ı
maḥabbet kuşanup
Sevdi cân ile 'Azîzî yine bir
tersâyı

327. 'azîzî:

Gazel 370

Mısra: 9

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Geymiş egnine 'Azîzî gibi
yüñden bir nemed
Ol gülüñ abdâlı olmuş
bülbül-i gülşen daḥı

328. 'azîzî:

Gazel 371

Mısra: 9

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Gel du 'â-y-ile 'Azîzî edelüm
istikbâl
Şehre çün devlet-ile sâye-i
Raḥmân geldi

329. 'azîzî:

Gazel 373

Mısra: 9

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Cismümde 'Azîzî görinen
her reg-i bî-cân
Ġam riştesidür kim ten-i bî-
câna tolaşdı

330. 'azîzî:

Gazel 374

Mısra: 9

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Olduġına 'Azîzî abdâluñ
Dâldür sînesindeki dâli

331. 'azîzî:

Gazel 375

Mısra: 10

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Her kişi bir serv-kâmet
dilbere üftâdedür

Ben 'Azîzî Aḥmed-i tûbâya
verdüm gönlümi

332. 'azîzî:

Gazel 376

Mısra: 9

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Küy-ı 'ışk içre 'Azîzî serserî
gördüm gezer
Bir mehûñ oldu meger ol
mübtelâ ser-geştesi

333. 'azîzî:

Gazel 378

Mısra: 13

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

'Azîzî bir perî-peyker melek-
manzardur ol meh kim
Bulınmaz ḥüsni ile ḥübân-ı
'âlem içre akrânı

334. 'azîzî:

Gazel 379

Mısra: 10

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Ġam-ı 'ışkıyla Mecnûn verdi
şanma kellesin ancak
O meydân-ı maḥabbetde
'Azîzî neçe ser düşdi

335. 'azîzî:

Gazel 380

Mısra: 9

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Mihr-i ruḥsârını seyr eyle
'Azîzî o mehûñ
Etmek istersen eger dünyede
seyr-i 'âlî

336. 'azîziyle:-yle

Gazel 381

Mısra: 13

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Yine yarın 'Azîziyle edelüm
deyü nüş-ı câm
Bugün meclisde ḥübân 'ahd
ü peymân eylestünler mi

337. 'azîzî:

Gazel 382

Mısra: 9

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Gören beni yanında yârüñ
'Azîzî yolda
Şanur ki Lâla Paşa
şehzâdeye yanaşdı

338. 'azîzî:

Gazel 383

Mısra: 10

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Çün libâs-ı fakr-ile faḥr
eyledi Âl-i 'Abâ
Sen de anlar 'aşkıma dâyim
'Azîzî şâl gey

339. 'azîzî:

Gazel 384

Mısra: 21

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Boyı servüm 'Azîzî
görmeyelden
Akar yaşum nitelim mâ'-i
cârî

340. 'azîzî:

Gazel 385

Mısra: 10

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Tılısm-ı vaşlınuñ fethine
iḳdâm eylemez olduñ
'Azîzî yoḥsa ol genc-i
nihânuñdan uşanduñ mı

341. 'azîzî:

Gazel 386

Mısra: 10

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Nihâl-i kâmet-i yâri görelden
bâġda nergis
Şalındurmaz 'Azîzî gözine
serv-i ḥîrâmânı

342. 'azîzî:

Gazel 387

Mısra: 10

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Bağrumı dilim dilim eylese
ger tığ-i firāk
Gitmeye dilden 'Azīzī vaşl-ı
yār endişi

343. 'azīzī:
Gazel 388
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Şoḥbet-i ḥāş etmege sa'y et
'Azīzī yār ile
Tut sözüm olma cihān
bezminde 'āmīler gibi

344. 'azīzī:
Gazel 389
Mısra: 9
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Derd-i hecrüfle 'Azīzī olalı
pīr-i za'f
Dil-i ḡam-ḥvārı göge dikdi
'aşā-yı āhı

345. 'azīzī:
Kaside 2
Mısra: 57
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Süre-i şems ü kamer ḥaḳkı
'Azīzī o mehüñ
Yegdür alnı vü ruḥı şems ü
kamerden şad-bār

346. 'azīzīnün:-nün
Kaside 4
Mısra: 69
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Luḫ edüp oyar 'Azīzīnün
murādı şem'ini
Bezmi 'ālemde oyarduñ
eyle tut bir dāne şem'

347. 'azīzī:
Kıt'a 2
Mısra: 24
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Mürüvvet ma'denisin eyle
iḥsān
'Azīzī derd-mend ü bī-
nevāya

348. 'azīzī:
Lugaz 21
Mısra: 10
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Gāh olur kim şiddet-i bād
anları
Tırduḡı yirde 'Azīzī ḥurd
ider

349. 'azīzī:
Mesnevi 1
Mısra: 95
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Ḥaḳdan ister 'Azīzī kim her
bār
Ola baḫtuñ çerāḡı pūr-envār

350. 'azīzī:
Muamma 9
Mısra: 2
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Zerrece ḳomaz keder cān u
dil-i nā-şādda
Özge ḥālet var 'Azīzī bāde-i
ber-bādda

351. 'azīzī:
Muamma 11
Mısra: 1
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

'Azīzī bī-ser ü bī-pā vü bī-dil
Ḳalursa tāb-ı hicrānuñda
müşkil

352. 'azīzī:
Müseddes 2
Mısra: 28
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Derdmendüñ olsa bu ḫaste
'ināyet yok midur
Yā 'Azīzī ḳuluña luḫ u
ḫimāyet yok midur

353. 'azīzī:
Müseddes 3
Mısra: 25
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

'Azīzī merdüm-i şāhib-
kemālūñ raḡbeti yokdur
Hüner ehli gibi 'ālemde
şimdi nekbeti yokdur

354. 'azīzī:
Müseddes 4
Mısra: 37
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Gördi 'Azīzī gül yüzüñi oldı
bülbülūñ
Başından aldı 'aḳlını sevdā-
yı sünbülūñ

355. 'azīzī:
Tahmis 1
Mısra: 21
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Ḥübdur şı'rüñ 'Azīzī çün
ḫaḫ-ı Mīr-i 'Alī
Nazm-ı dil-cüy-ı şafā-baḫşuñ
görenler der belī

356. 'azīzī:
Tarih 6
Mısra: 7
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

'Azīzī mevlidine dedi tāriḫ
Faşīḫ ola Ḥudābende
Meḫemmed

357. 'azīzī:
Tarih 12
Mısra: 3
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Beyt-i ma'mūruñı gördükde
'Azīzī ḫanum
Didi tāriḫin anuñ ola
mübārek ḫāneñ

358. 'azīzī:
Tarih 17
Mısra: 6

16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Murg-ı rûhı 'âlem-i 'ulvîye
pervâz edecek
Dedi târîhin 'Azîzî eyle 'arşî
âşyân

359. 'azîzî:
Tarih 19
Mısra: 7
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

'Azîzî dedi târîhini anuñ
Zihî germâbe-i bî-miñl ü a'lâ

360. 'azîzî:
Tarih 21
Mısra: 19
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

'Azîzî bende-i sultân-ı milk-i
Rûmuñ ağzından
Varup Tebrîze târîhin şehe
alındı Şirvân deñ

361. 'azîzî:
Tarih 22
Mısra: 17
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Dedi hâtif 'Azîzî târîhin
Aldı Şirvânî 'asker-i bî-ğad

362. 'azîzî:
Tarih 25
Mısra: 4
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Çün kulle cāmî'ine devletle
oldı nâşîh
Dedi 'Azîzî aña târîh şeyh-i
'âbid

363. 'azîzî:
Tarih 26
Mısra: 7
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Dedi bu manşîb-ı 'âlîye
'Azîzî târîh
Ayuñ on dördi gibi oldı
ziyâde bahtuñ

364. 'azîzî:
Tesdis 1
Mısra: 27
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Bülbül-âsâ bu cihân içre
'Azîzî bir dem
Gülmek olmadı müyesser
deyü baña yeme ğam

365. 'azîzî:
Tesdis 2
Mısra: 28
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Yâ nece sünbül gibi hâlüm
perîşân olmasun
Yâ nece kârum 'Azîzî âh u
efġân olmasun

366. 'azîzî:
Tesdis 3
Mısra: 38
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

Herkese eyler-iken
pâdişehüm ihsânı
Cevriñüñ yok mı 'Azîzî
kuluña oranı

367. 'azîzî'nüñ:-nüñ
Tesdis 4
Mısra: 25
16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.

'Azîzî'nüñ şikest olmuşdı bu
kalb-i perîşânı
Çekerdi ta'ne-i aġyâr ile
teşnî'-i nâdânı

'azîz-i mısır:

1. 'azîz-i mısır:
Tarih 6
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Mısır'ın azizi II Hz.
Yusuf.

'Azîz-i Mısır 'izzet edüp aña
Müyesser ede Mâlik 'ömr-i
sermed

'azîzî-i du 'â-güyuñ:

1. 'azîzî-i du 'â-güyuñ:-uñ
Kaside 5
Mısra: 135
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Dua söyleyen Azîzî.

'Azîzî-i du 'â-güyuñ ki Mısır-ı
nazma mâlikdür
Olupdur Yûsuf-ı ma'nîleri
makbûli ihvânüñ

'azîzî-i ġarîb:

1. 'azîzî-i ġarîb:
Gazel 181
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Garip Azizi.

Nece şayd eylesün ol yâri
'Azîzî-i ġarîb
Eli ermez güci yetmez
direme vüs'ati yok

2. 'azîzî-i ġarîb:
Gazel 377
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Garip Azizi.

Verdi cân miñnet-i hecrüñle
'Azîzî-i ġarîb
Sen ol ey Yûsuf-ı Ken'an-ı
melâhat bâkî

'azîzî-i gedâ:

1. 'azîzî-i gedâ:
Gazel 248
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Fakir Azizi.

Luţfuñ eylerse recâ n'ola
'Azîzî-i gedâ
Bende-i muñliş du 'â-
güyuñdur ey şâh-ı kerîm

'azîzî-i ġakîr:

1. 'azîzî-i hâkîr:

Kıt'a 17

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Değersiz Azîzî.*Ser-neferdür yedi aqçayla
velî

O hişâr içre 'Azîzî-i hâkîr

2. 'azîzî-i hâkîr:

Müseddes 1

Mısra: 50

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Değersiz Azîzî.*Ey der-i devlet-me'âbı
melce'-i bay u fakîr
Eşigüne yüz sürigeldi 'Azîzî-
i hâkîr**'azîzî-vâr:**

1. 'azîzî-vâr:

Terci-bend 1

Mısra: 58

*Azîzî gibi, Azîzî 16.**yüzyıl Osmanlı sahası
şairidir.*Güle karşı bu maṭla'-ı hûbı
Dedi hoş şavt ile 'Azîzî-vâr**'azîzî-veş:**

1. 'azîzî-veş:

Gazel 18

Mısra: 9

*Azîzî gibi.*Meger bir rind-i şâhid-bâz-ı
'âlemdür 'Azîzî-veş
Kenâre çekmek için gösterür
ol mâha zer kevkeb

2. 'azîzî-veş:

Gazel 40

Mısra: 9

Azîzî gibi.'Azîzî-veş nigâh edenlerüñ
artar gözi nûri
Nazar ehline bir âyîne-i zîbâ
midur ol ruḥ

3. 'azîzî-veş:

Gazel 68

Mısra: 11

Azîzî gibi.'Azîzî-veş getürmez kimse
ṭâkat râh-ı 'işkuñda
Neçe derd ü belâ vardur neçe
renc ü 'anâ vardur

4. 'azîzî-veş:

Gazel 73

Mısra: 9

*Azîzî gibi.*Yine bir şî're mâyil dil-rübâ
sevdüm 'Azîzî-veş
Nece olur söylemek şimden
gerü eş'arı görsünler

5. 'azîzî-veş:

Gazel 109

Mısra: 9

*Azîzî gibi.*Çünkü mihrüñle 'Azîzî-veş
kalender olmadı
Mâh ṭavḫ-ı hâleyi gerdânına
niçün ṭakar

6. 'azîzî-veş:

Gazel 130

Mısra: 9

*Azîzî gibi.*Yine bir şî're mâyil dilberi
sevdüm 'Azîzî-veş
Nic'olur söylemek
şimdengerü eş'arı görsünler

7. 'azîzî-veş:

Gazel 141

Mısra: 10

*Azîzî gibi.*Demidür bendeñe raḥm
eylegil ey Yûsuf-ı şânî
'Azîzî-veş yeter oldı yaşum
Nîl-i revân sensüz

8. 'azîzî-veş:

Gazel 346

Mısra: 9

*Azîzî gibi.*Koma nûş-ı kahveyi elden
'Azîzî-veş yûriKâse-i fincân gibi döndükçe
bu gerdün dede

9. 'azîzî-veş:

Kaside 3

Mısra: 83

*Azîzî gibi.*Ya'ni derd-i fâkadan bulur
'Azîzî-veş rehâ
Şerbet-i dînâr-ı luṭfuñ aña
kim iḥsân olur

10. 'azîzî-veş:

Kaside 3

Mısra: 83

*Azîzî gibi.*Ya'ni derd-i fâkadan bulur
'Azîzî-veş rehâ
Şerbet-i dînâr-ı luṭfuñ aña
kim iḥsân olur**'azîziyâ:**

1. 'azîziyâ:

Gazel 25

Mısra: 9

*Ey Azîzî (Azîzî, XVI.**yüzyıl Anadolu sahası
şairidir).*Korkum oldur 'Azîziyâ
gamlâ
Seni bir gün helâk eder firḫat

2. 'azîziyâ:

Gazel 49

Mısra: 9

*Ey Azîzî (Azîzî, XVI.**yüzyıl Anadolu sahası
şairidir).*Merd-i şarâb-ḫvâre odur kim
'Azîziyâ
Rez duḫterini şevḫ-ıla
bulduḡı dem çeker

3. 'azîziyâ:

Gazel 64

Mısra: 9

*Ey Azîzî (Azîzî, XVI.**yüzyıl Anadolu sahası
şairidir).*Şol bî-kesem ki dünyede
ölsem 'Azîziyâ

Ḳabrüm ziyâret etmege
ancaḳ şabâ gelür

4. 'azîziyâ:

Gazel 72

Mısra: 11

*Ey Azizî (Azizi, XVI.
yüzyıl Anadolu sahası
şairidir).*

Eşk ü âhum 'Azîziyâ neçe
dem
Eyleyüp bâğ-ı dehri geşt ü
güzer

5. 'azîziyâ:

Gazel 78

Mısra: 9

*Ey Azizî (Azizi, XVI.
yüzyıl Anadolu sahası
şairidir).*

Bâğ-ı cihânda hâşıl-ı
'ömrüm 'Azîziyâ
Bir haṭṭı sebz ü kâmeti serv-i
hırâmdur

6. 'azîziyâ:

Gazel 90

Mısra: 9

*Ey Azizî (Azizi, XVI.
yüzyıl Anadolu sahası
şairidir).*

Her zaḥmı sînemün ki
görinür 'Azîziyâ
Şemşîr-i 'ışḳa düşdüğüme
bir nişânedür

7. 'azîziyâ:

Gazel 123

Mısra: 9

*Ey Azizî (Azizi, XVI.
yüzyıl Anadolu sahası
şairidir).*

Ruḥı vaşfın 'Azîziyâ o gülün
Varaq-ı lâle-güna ḳıl taḥrîr

8. 'azîziyâ:

Gazel 142

Mısra: 9

*Ey Azizî (Azizi, XVI.
yüzyıl Anadolu sahası
şairidir).*

Ḥikmet nedür ki gevher
olursa 'Azîziyâ

Ḳoymaz ḳulağına o şanem
nuş u pendimüz

9. 'azîziyâ:

Gazel 228

Mısra: 11

*Ey Azizî (Azizi, XVI.
yüzyıl Anadolu sahası
şairidir).*

Düşmek dilersenî el diline ger
'Azîziyâ
Ḥançer-mişâl bir güzelün
yanına ṭaḳıl

10. 'azîziyâ:

Gazel 243

Mısra: 13

*Ey Azizî (Azizi, XVI.
yüzyıl Anadolu sahası
şairidir).*

Fikr-i dehânı gitmeye dilden
'Azîziyâ
Devr-i zamâne etse vücüdüm
'adem benüm

11. 'azîziyâ:

Gazel 263

Mısra: 13

*Ey Azizî (Azizi, XVI.
yüzyıl Anadolu sahası
şairidir).*

Dâd elinden 'Azîziyâ o
şehün
Baña zulm eyler ellere iḥşân

12. 'azîziyâ:

Gazel 289

Mısra: 9

*Ey Azizî (Azizi, XVI.
yüzyıl Anadolu sahası
şairidir).*

Ḥüsni ü edâ-yı nağmeñe söz
yok 'Azîziyâ
Olduñ bugün nezâket-i ṭab'-
ıla sen Ḥasan

13. 'azîziyâ:

Gazel 301

Mısra: 10

*Ey Azizî (Azizi, XVI.
yüzyıl Anadolu sahası
şairidir).*

Ḥüsrev-i Rüm oḳurdu
nâmum eger
Görse şî'rüm 'Azîziyâ
Ḥvâcû

14. 'azîziyâ:

Gazel 309

Mısra: 9

*Ey Azizî (Azizi, XVI.
yüzyıl Anadolu sahası
şairidir).*

Bu nazm-ı bî-nazîrünü görse
'Azîziyâ
Fihrist ederdî Nazmî Kitâb-ı
Nezâyire

'azm eder:

1. 'azm eder:-er

Gazel 338

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yönelmek.

'Azm eder küyına 'âşîḳlar o
şâhuñ dâyimâ
Ḳullarına bâb-ı iḥşânı
açukdur var ise

'azm ederse:

1. 'azm ederse:-er, -se

Lugaz 2

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yönelmek.

Her ne yere 'azm ederse bir
kişi
Yanına düşüp anuñ bile gider

'azm edesin:

1. 'azm edesin:-e, -sin

Gazel 59

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gitmek, yönelmek.

Her ne yere kim 'azm edesin
bile yanuñca
Reftâr ede ol serv-i dil-ârâ ne
demekdür

‘azm edicek:

1. ‘azm edicek:-i, -cek
Gazel 243
 Mısra: 7
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Yönelmek.

Ġam ellerine ‘azm edicek
 Őāh-ı ‘işk olup
 Āhum duĥānı çekdi öñümce
 ‘alem benüm

‘azm edüp:

1. ‘azm edüp:-üp
Kıt'a 24
 Mısra: 3
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Gitmek, yönelmek.

Gelünüz ‘azm edüp ĥarābāta
 Alalum yine ayaĥı deste

‘azm etse:

1. ‘azm etse:-se
Gazel 23
 Mısra: 12
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Gitmek, yönelmek.

Kişver-i ĥüsn ü melāĥat
 Şehidür yār meger
 Ķanda ‘azm etse çeker ĥaddi
 livā-yı devlet

‘azm etsem:

1. ‘azm etsem:-se, -m
Gazel 186
 Mısra: 5
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Gitmek, yönelmek.

Server-i mülk-i ĥamem her
 ne yere ‘azm etsem
 Dūd-ı āhum çeker öñümce
 duĥānı sancaĥ

‘azm eyle:

1. ‘azm eyle:
Gazel 344
 Mısra: 10
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Gitmek, yönelmek.

HāŐılı zevĥ edeyin derseñ
 ‘Azizi bād-veş
 Kūy-ı yāruñ her seĥer ‘azm
 eyle tenhā seyrine

‘azm eyledi:

1. ‘azm eyledi:-di
Tarih 28
 Mısra: 1
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Gitmek, yönelmek.

‘Azm eyledi paşa çün
 ‘uĥbāya Őehādetle
 Ser-ĥayl-i Őehīdānuñ alayı
 mezīd oldı

‘azm eyledüĥin:

1. ‘azm eyledüĥin:-düĥ, -i, -
 n
Gazel 110
 Mısra: 3
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Gitmek, yönelmek.

Dil reh-i kūyuña ‘azm
 eyledüĥin dedi ĥören
 Kim bedī‘ baŐın alup kūy-ı
 semāvāta atar?

‘azmi:

1. ‘azmi:
Tarih 5
 Mısra: 2
*Yola çıkma, kesin karar
 vererek bir yere yönelme.*

Dār-ı dünyāyı koyup Ķurd
 Çelebi
 ‘Azmi çün milket-i ‘uĥbā
 oldı

‘azm-i çemen eyledi:

1. ‘azm-i çemen eyledi:-di
Gazel 235

Mısra: 5
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Bahçeye yönelmek.

Beñzer ki yine ‘azm-i çemen
 eyledi ol ĥür
 Kim döndi cinān bāĥına
 Őahrā-yı Sitanbul

‘azm-i çemenzār eder:

1. ‘azm-i çemenzār eder:-er
Gazel 205
 Mısra: 1
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Çimenliĥe gitmek
 istemek.*

Aĥyāra uyup ‘azm-i
 çemenzār eder olduñ
 Gittükçe bu ben bülbülüñi
 zār eder olduñ

**‘azm-i gül-geşt-i çemen
 ede:**

1. ‘azm-i gül-geşt-i çemen
 ede:-e
Matla 17
 Mısra: 2
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Çimen bahçesini
 görmeye niyet etmek.*

Uydurup yanına her ĥār u
 ĥes ü ĥāŐāki
 ‘Azm-i gül-geşt-i çemen ede
 o gül ĥāŐā ki

**‘azm-i gül-geşt-i çemen
 eyler:**

1. ‘azm-i gül-geşt-i çemen
 eyler:-r
Gazel 178
 Mısra: 7
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Çimen bahçesini
 görmeye niyet etmek.*

‘Azm-i gül-geşt-i çemen
 eyler meger ol serv-ĥad
 Baĥladı Őaĥn-ı çemende
 ‘ar‘ar u ŐaŐŐāŐ Şaş

‘azm-i rāh-ı ‘ışk edersem:

1. ‘azm-i rāh-ı ‘ışk edersem: -er, -se, -m

Gazel 300

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Aşk yoluna koyulmak.

‘Azm-i rāh-ı ‘ışk edersem
tañ mıdur bī-bāk olup
Çaldı ol şeh boynuma tigin
hamâyıldür deyü

‘azm-i sevindük:

1. ‘azm-i sevindük: -dük

Kıt’a 16

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sevündük’e yönelme
(Sevindük muhtemelen bir
yerin adıyla da kaynaklarda
birden çok Sevindük
olmasından dolayı tam
olarak tespit edilememiştir.
Bugün Kocaeli sınırları
içerisinde olan Sevindikli
köyü olma ihtimali
yüksektir.).*

Süvār olup bir esb-i bād-
pāya
Şeherden eyledük ‘azm-i
Sevindük

‘azm-i tophāne edüp:

1. ‘azm-i tophāne edüp: -üp

Kaside 5

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Tophane’ye gezmeye
gitmek, seyretmek için yola
çıkma.*

Edüp zevraklar ile dil-rübālar
‘azm-i tophāne
Deñiz mālîkleriyle her gün
olur seyri deryānuñ

‘azm-i ‘uqbā eyledi:

1. ‘azm-i ‘uqbā eyledi: -di

Tarih 16

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ahirete yönelmek.

‘Azm-i ‘uqbā eyledi
Zeyne’l-‘Alī-zāde ‘Alī
Gördi çün bākī degül bu çār-
dīvār-ı künişt

B**bāb:**

1. **bāb:**

Gazel 71

Mısra: 12

Kapı.

Götür ayağı var der-i
meyhāneye göñül
Zirā kaşāvetüñ senüñ ancak
o bāb açar

2. **bābında: -ı, -n, -da**

Müseddes 1

Mısra: 26

Bölüm, konu, mesele.

Gelmedi zātuñ gibi dünyāya
bir şāhib-kemāl
Ma’rifet bābında bī-
mānendsin ey nīkū-ñışāl

3. **bāb:**

Tahmis 1

Mısra: 5

Kapı II bölüm.

Eşigüñ her bāb ile
Firdevsden a’lā-yımış
Görmek istersem ‘aceb mi
ārzü edüp seni

bāb bāb:

1. **bāb bāb:**

Gazel 71

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Başlık başlık, konu
konu.*

Şerh eyle deyü mes’ele-i
‘ışkı bāb bāb

Faşl-ı bahār bülbüle gülden
kitāb açar

babalan:

1. **babalanmak: -mağ**

Kaside 5

Mısra: 122

*Kabadayı tavrı
takınmak, kabarmak,
diklenmek.*

Alup her gördüğü oğlanı
yanına köçek-vārī
Babalanmak durur kārī aña
Müştaş Babanuñ

bāb-ı ihsāni:

1. **bāb-ı ihsāni: -ı**

Gazel 338

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İyilik kapısı.

‘Azm eder küyına ‘aşıklar o
şāhuñ dāyimā
Kullarına bāb-ı ihsāni
açuktur var ise

bāb-ı rahmetler açılun:

1. **bāb-ı rahmetler açılun: -sun**

Gazel 303

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Rahmet kapıları
açılmak II Allah’ın yardım ve
inayette bulunması
bağlamında.*

Demidür hāne-i cāna açılun
bāb-ı rahmetler
Efendi tigin ile sīnemi yer
yer figār eyle

bāb-ı revzenleri:

1. **bāb-ı revzenleri: -ler, -i**

Mesnevi 1

Mısra: 51

Kelime Tipi: -

*Pencerenin kısım kısım
olan aralıkları.*

Bāb-ı revzenleri hōd olsa
kūşād
Vaqt-i deyde girerdi cāmi'e
bād

bād:

1. **bād:**

Gazel 43

Mısra: 4

Rüzgar, esinti, yel;

hava.

Ayağūñ toprağını baş üzre
Edinür efsar-i sa'adet bād

2. **bāda:-a**

Gazel 148

Mısra: 3

Rüzgar, esinti, yel;

hava.

'Ömrümüz berg-i çenār-āsā
verince bāda 'ışk
Ol nihāl-i serv-i hoş-
ref'tardan el çekmezüz

3. **bād:**

Gazel 353

Mısra: 2

Rüzgar, esinti, yel;

hava.

Tek kabūl eyle beni kulluğa
şimşād gibi
Hidmetūñde yeleyin
yüpreyin bād gibi

4. **bāda:-a**

Kaside 1

Mısra: 72

Rüzgar, esinti, yel;

hava.

Öykünürse yüzūñe gül
sözūñe bülbül eger
Göreyin bāda varup gül ola
bülbül ebter

5. **bād:**

Mesnevi 1

Mısra: 52

Rüzgar, esinti, yel;

hava.

Bāb-ı revzenleri hōd olsa
kūşād

Vaqt-i deyde girerdi cāmi'e
bād

bāda vereyin:

1. **bāda vereyin:**

Gazel 280

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yok etmek, yeke vermek.

Felek-i merd-küşūñ yüzi
gözi gerd olsun
Şöyle bāda vereyin hāk-i
tenüm āh ile kim

2. **bāda vereyin:-e, -yin**

Gazel 280

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yok etmek, yeke vermek.

Felek-i merd-küşūñ yüzi
gözi gerd olsun
Şöyle bāda vereyin hāk-i
tenüm āh ile kim

3. **bāda vereyin:-e, -yin**

Gazel 325

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Rüzgara vermek,
savurmak.*

Vereyin yerleri vü gökleri
cümle bāda
Biri birine urup tağı taşı
āhumla

bāda vermedin:

1. **bāda vermedin:-me, -di, -n**

Gazel 302

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Rüzgara vermek,
savurmak.*

Bāde-nüş ol yürü her lahza
edüp 'ayş-ı müdām
Vermedin çarh-ı felek 'ömr-i
'Azizi bāda

bāda vermezse:

1. **bāda vermezse:-mez, -se**

Gazel 9

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yok etmek, yeke vermek.

Bezm-i hecrūñde 'acebdür
dūd-ı āhum bir şehir
Bāda vermezse eger bu nüh
kıbābı sākīyā

bādbān-ı ma'şiyetdür:

1. **bādbān-ı ma'şiyetdür:-dür**

Gazel 136

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Asi yelken.

Fülk-i dil baħr-i hevāda volta
urur dāyimā
Bādbān-ı ma'şiyetdür sīne-i
pür-rīşimüz

bāde:

1. **bāde:**

Gazel 9

Mısra: 6

Şarap.

Būs-ı la'lin almağa dil yārūñ
eylerse hiçāb
Bāde ver kim bāde ref' eyler
hiçābı sākīyā

2. **bāde:**

Gazel 9

Mısra: 6

Şarap.

Būs-ı la'lin almağa dil yārūñ
eylerse hiçāb
Bāde ver kim bāde ref' eyler
hiçābı sākīyā

3. **bāde:**

Gazel 47

Mısra: 5

Şarap.

Telhdür bāde egerçi sākī
la 'lūñ yādına
Her ne dem nūş eylesem
baña gelür ammā lezīz

4. **bādesüz:-süz**

Gazel 150

Mısra: 10

Şarap.

Ey 'Azīzīye deyenler yeter
olduñ bāde-nūş
Mestüz etmeksüz olur olmaz
olursa bādesüz

5. **bādeye:-y, -e**

Gazel 255

Mısra: 7

Şarap.

Şu deñlü bādeye düşdi lebūñ
şevkıyla dün ü gün
İdüp çeşmüme uyhuyı ħarām
içmek diler göñlüm

6. **bādesi:-si**

Gazel 261

Mısra: 8

Şarap.

Rakşa girdi şanma bezm-i
çarĥda ey mäh-rū
Kıldı mihrūñ bādesi ser-mest
ü ser-gerdān günü

7. **bāde:**

Gazel 320

Mısra: 4

Şarap.

Vaşl-ı yāre mey-i eşk-ile
erişsem tañ mı
Hem olur zevk u şafā
bezmine bādī bāde

8. **bāde-y-ile:-y, -ile**

Gazel 354

Mısra: 2

Şarap.

Al-ıla tırılmaz öpersin deyü
la 'l-i dilberi
Pāymāl etdi şurāĥī bāde-y-ile
sāġeri

9. **bāde:**

Gazel 358

Mısra: 9

Şarap.

Qalması bāde sürüldi der
imiş pīr-i muġān
Sözün azıtdı 'Azīzī gör e şol
fertütü

10. **bādesi:-si**

Gazel 361

Mısra: 8

Şarap.

Rakşa girdi şanma bezm-i
çarĥda ey mäh-rū
Kıldı mihrūñ bādesi ser-mest
ü ser-gerdān günü

11. **bāde:**

Gazel 362

Mısra: 3

Şarap.

Lebūñ şevkı-y-ıla meclisde
bāde
Ayaġ üzre tırup cevlāna
geldi

12. **bāde:**

Matla 21

Mısra: 1

Şarap.

Rüz u şeb düşmez elüñden
bāde ile meşrebe
Böyle mey-ĥor olmaġ ey
sākī düşer mi meşrebe

bāde-i ber-bādda:

1. **bāde-i ber-bādda:-da**

Muamma 9

Mısra: 2

Kelime Tipi: Kalıp

İfade

*Bozulmuş, berbat olmuş
şarap.*

Zerrece kımaz keder cān u
dil-i nā-şādda
Özge ĥālet var 'Azīzī bāde-i
ber-bādda

bāde-i gül-reng:

1. **bāde-i gül-reng:**

Gazel 286

Mısra: 10

Kelime Tipi: Kalıp

İfade

Gül renkli şarap.

Neçe bir nūş edelüm kaĥve
deyü ħara şuyı
Var iken bāde-i gül-reng gibi
āb-ı revān

bāde-i 'ışkı:

1. **bāde-i 'ışkı:-ı**

Gazel 388

Mısra: 1

Kelime Tipi: Kalıp

İfade

Aşk şarabı.

Bāde-i 'ışkı çeküp şevk-ıla
cāmīler gibi
Na'ralar ur ey göñül mest-i
müdāmīler gibi

bāde-i mihr:

1. **bāde-i mihr:**

Gazel 262

Mısra: 9

Kelime Tipi: Kalıp

İfade

Lütuf kadehi.

Ey 'Azīzī bāde-i mihr ü
ğubār-ı 'ışkıdur
Bezm-i 'ālemde beni ser-
mest ü ĥayrān eyleyen

bāde-i rengin:

1. **bāde-i rengin:**

Gazel 73

Mısra: 3

Kelime Tipi: Kalıp

İfade

*Renkli, hoş, güzel
şarap.*

Dilā cām içre görmek
dileyenler bāde-i rengin
Gözümde 'aĥs-i meygün-ı
leb-i dildārı görşünler

2. **bāde-i rengin:**

Gazel 130

Mısra: 3

Kelime Tipi: Kalıp

İfade

*Renkli, hoş, güzel
şarap.*

Dilâ cām içre görmek
dileyenler bāde-i rengin
Gözümde 'aqs-i mey-gün-ı
leb-i dildarı görsünler

bāde-i şāf u mücellāy:

1. **bāde-i şāf u mücellāy:-y,
-i**

Tesdis 4

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Saf ve parlak şarap.

Serāgāz eyle muṭrib sāza
uydur çeng ile nāyı
Pür et peymāneyi şun bāde-i
şāf u mücellāyı

bāde-keşān ol:

1. **bāde-keşān ol:**

Gazel 230

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*İçki içen, bade çeken
olmak.*

Ġam çekmeyeyin derseñ
eger bezm-i cihānda
Ey şūft 'Azizī gibi gel bāde-
keşān ol

bāde-nüş ol:

1. **bāde-nüş ol:**

Gazel 302

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Şarap içmek. II ilahi
aşk şarabından nasip almak.*

Bāde-nüş ol yürü her laḫza
edüp 'ays-ı müdām
Vermedin çarḫ-ı felek 'ömr-i
'Azizi bāda

bāde-nüş oldı:

1. **bāde-nüş oldı:-dı**

Gazel 159

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şarap içmek.

Kim ki cānān ile oldı bāde-
nüş
Meclis-i devrānda cānın tutdı
hoş

bāde-nüş oldu:

1. **bāde-nüş oldu:-duñ**

Gazel 150

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şarap içmek.

Ey 'Azizīye deyenler yeter
olduñ bāde-nüş
Mestüz etmeksüz olur olmaz
olursa bādesüz

ba 'de't-ṭa 'ām:

1. **ba 'de't-ṭa 'ām:**

Gazel 170

Mısra: 6

Yemekten sonra.

Ġam yedüğünce la'lüñ yād
etdüğü budur kim
Ba 'de't-ṭa 'ām rūḫum eyler
hoşābdan ḫaz

bādeye düşdi:

1. **bādeye düşdi:-di**

Matla 4

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

*Şaraba düşmek. II zil
zurna sarhoş olmak.*

Bir şevk verdi cām-ı lebüñ
kim fütādeye
Düşdi o şevk-ıla dil-i āvāre
bādeye

bādeye düşürdi:

1. **bādeye düşürdi:-dı**

Gazel 22

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

İçkiye müptela etmek.

Şevk-ı la'lüñ gönülümü cānā
düşürdi bādeye
Cām-ı 'ışkuñ cānumı āvāre
kıldı çün ḫabāb

bād-ı āhıdur:

1. **bād-ı āhıdur:-ı, -dur**

Gazel 67

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ah rüzgarı.

Maḫabbet baḫri kim fülk-i
felek emvācına döymez
Anı cüş etdüren bu ben
gedānuñ bād-ı āhıdur

bād-ı āhum:

1. **bād-ı āhum:-um**

Gazel 203

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ah rüzgarı.

Meh-i nev şanmañuz gāv-ı
zemīnūñ çıkdı bir şāḫı
Getürdi bād-ı āhum altını
üstine dünyānuñ

2. **bād-ı āhum:-um**

Gazel 382

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ah rüzgarı.

Esdükçe bād-ı āhum 'ışkuñ
deñizi taşdı
Emvāc-ı baḫr-i eşküm cānā
başumdan aşdı

3. **bād-ı āhum:-um**

Tesdis 3

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ah rüzgarı.

Bād-ı āhum duta göklerde
maḫar lāyık mı
Vere ḫam āyine-i ḫalbe
keder lāyık mı

bād-ı āhumdur:

1. **bād-ı āhumdur:-um, -dur****Matla 36**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ah rüzgârı.

Bād-ı āhumdur veren kalb-i
‘adūya inkisār
Darb-ı top ile olur düşmen
hişârı tārūmār

bād-ı āhumla:1. **bād-ı āhumla:-um, -la****Gazel 240**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ah rüzgârı.*

Bād-ı āhumla ‘Azīzī varağ-ı
köhne-mişāl
Yağup eczā‘-i vücūdum gam
odı eyledi kül

2. **bād-ı āhumla:-um, -la****Gazel 274**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ah rüzgârı.*

Neçe bir baña ser-keşlik ede
mānend-i serv ol yār
Umaram bād-ı āhumla anı ey
dil egem bir gün

3. **bād-ı āhumla:-la****Gazel 41**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ah rüzgârı.*

Görinen mihr degül eylesün
o meh deyü seyr
Bād-ı āhumla şehër göge
uçurdu kâğıd

bād-ı bahār:1. **bād-ı bahār:****Gazel 87**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Bahar rüzgârı.*

Berg-i gül la‘līn-şadef jāle
dür-i yektā mıdır
Mevc urur bād-ı bahār ile
çemen deryā mıdır

bād-ı eccl erişüp:1. **bād-ı eccl erişüp:-iş, -üip****Tarih 18**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Eccel rüzgârının
ulaşması II ölümün gelmesi.*

Nāgehānī erişüp bād-ı eccl
Verdi ol nev-res nihāle
inkisār

bād-ı hālelden:1. **bād-ı hālelden:-den****Tarih 1**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Bozukluk, eksiklik,
zarar rüzgârı II Bozukluk,
eksiklik, zarar etkisi.*

Haşre dek bād-ı hālelden
Mevlā

Eyleye hāk-i esāsını ba‘d

bād-ı hıızr:1. **bād-ı hıızr:****Gazel 267**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Hızır rüzgârı.*

Küşte-i mihr-i ‘izāruñ
olmasa gülşende gül
Bād-ı Hıızr egnine şarmazdı
anuñ kanlu kefen

bād-ı olur:1. **bād-ı olur:-ur****Gazel 320**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sebeb olmak.*

Vaşl-ı yāre mey-i eşk-ile
erişsem tañ mı
Hem olur zevk u şafā
bezmine bād-ı bāde

bād-ı şarşar:1. **bād-ı şarşar:****Lugaz 22**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Şiddetli rüzgar, fırtına.*

Bād-ı şarşar derdi her kişi
aña

Bād-ı şarşar olsa-y-ıdı çār-pā

2. **bād-ı şarşar:****Lugaz 22**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Şiddetli rüzgar, fırtına.*

Bād-ı şarşar derdi her kişi
aña

Bād-ı şarşar olsa-y-ıdı çār-pā

bād-ı şarşardur:1. **bād-ı şarşardur:-dur****Gazel 66**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Şiddetli ve soğuk esen
rüzgâr.*

Bād-ı şarşardur ki bir gül-
berg-i ra‘nā götürür
Şol feres kim ol şeh-i ‘ālī-
cenāb altındadır

bād-veş:1. **bād-veş:****Gazel 344**

Mısra: 9

Rüzgâr gibi, yel gibi.

Hāşılı zevk edeyin derseñ
‘Azīzī bād-veş
Küy-ı yāruñ her şehër ‘azm
eyle tenhā seyrine

bāğ:

1. **bāğmuñ:-ı, -nuñ****Gazel 42**

Mısra: 8

*Bahçe, yeşillik, çiçekli,
ağaçlık yer II dünya.*

Görünmez çeşm-i 'âlem-
binüme ey lāle-ḥad sensüz
Cihān bāğmuñ olsa her gül-i
rengin-teri hürşid

2. **bāğa:-a****Gazel 44**

Mısra: 7

*Bahçe, yeşillik, çiçekli,
ağaçlık yer II dünya.*

Ḳuruldu bir yeşil altunlu
ḥayme şanuram bāğa
Görüldükçe şu 'ā'-ı mihr-ile
eshārda şimşād

3. **bāğa:-a****Gazel 53**

Mısra: 5

*Bahçe, yeşillik, çiçekli,
ağaçlık yer II dünya.*

Nece varsun bāğa gül seyrine
bülbul kim anuñ
Üstine ḥançer çeker
gördükçe süsen gibi ḥār

4. **bāğı:-ı****Gazel 53**

Mısra: 1

*Bahçe, yeşillik, çiçekli,
ağaçlık yer II dünya.*

Bir seher bāğı ma'an kılsa
n'ola geşt ü güzār
Şebnem ile ağaç ata bile
binmişdür hezār

5. **bāğında:-ı, -n, -da****Gazel 73**

Mısra: 2

*Bahçe, yeşillik, çiçekli,
ağaçlık yer II dünya.*

Maḥabbet ehline 'arz et o
gül-ruḥsārı görsünler
Cihān bāğında bülbüller
fiğān u zārı görsünler

6. **bāğa:-a****Gazel 76**

Mısra: 2

*Bahçe, yeşillik, çiçekli,
ağaçlık yer II dünya.*

Ruḥuñ şevkı ile lāle delürmiş
tağa düşmişdür
Şaçuñ sevdāsı ile sünbül-i ter
bāğa düşmişdür

7. **bāğında:-ı, -n, -da****Gazel 100**

Mısra: 3

*Bahçe, yeşillik, çiçekli,
ağaçlık yer II dünya.*

Rif' atüñ bāğında çarḥı
sünbüle beñzetdiler
Dāne dāne encümi üstinde
şebnem şandılar

8. **bāğda:-da****Gazel 113**

Mısra: 9

*Bahçe, yeşillik, çiçekli,
ağaçlık yer II dünya.*

Yāri ağyār-ile gördükçe
'Azīzī bāğda
Şanuram kim hem-dem
olmuşdur gül-ile ḥārlar

9. **bāğda:-da****Gazel 149**

Mısra: 1

*Bahçe, yeşillik, çiçekli,
ağaçlık yer II dünya.*

Bāğda güller ruḥ-ı cānāne
beñzer beñzemez
Ḡoncalar la'l-i leb-i ḥandāna
beñzer beñzemez

10. **bāğda:-da****Gazel 149**

Mısra: 9

*Bahçe, yeşillik, çiçekli,
ağaçlık yer II dünya.*

Çeşm-i diḳkatle nazar kılsañ
'Azīzī bāğda
'Ayn-ı 'abher dīde-i ḥübāna
beñzer beñzemez

11. **bāğda:-da****Gazel 180**

Mısra: 7

*Bahçe, yeşillik, çiçekli,
ağaçlık yer II dünya.*

Şeh-i gül 'askeridür bāğda
'ar'ar ḳol ḳol
Aña boy begleridür serv-i
ḥırāmān şaf şaf

12. **bāğlaruñ:-lar, -uñ****Gazel 195**

Mısra: 2

*Bahçe, yeşillik, çiçekli,
ağaçlık yer II dünya.*

Ol gül oyarduğı sīneñde kızıl
dāğlaruñ
Revnaḳ-ı lālelerin bozdı dilā
bāğlaruñ

13. **bāğın:-ım****Gazel 249**

Mısra: 9

*Bahçe, yeşillik, çiçekli,
ağaçlık yer II dünya.*

Ser-be-ser gezdüm cihān
bāğın 'Azīzī ḥaḳ bu kim
Görmedüm ol serve beñzer
bir nihāl-i ḡonca-fem

14. **bāğumdur:-um, -dur****Gazel 251**

Mısra: 1

*Bahçe, yeşillik, çiçekli,
ağaçlık yer II dünya.*

Nāle-i bülbul fiğān u sīne
bāğumdur benüm
Anda serv ü gül elifle tāze
dağumdur benüm

15. **bāğında:-ı, -n, -da****Gazel 304**

Mısra: 2

*Bahçe, yeşillik, çiçekli,
ağaçlık yer II dünya.*

Ḥārlarla dehri sen gül gibi
seyrān etmede
Ben belā bāğında bülbul gibi
efğān etmede

16. **bāğda:-da****Gazel 314**

Mısra: 10

*Bahçe, yeşillik, çiçekli,
ağaçlık yer II dünya.*

Naḥl-i ḳadd-i yāri görseydi
'Azīzī bāğbān

Bāğda bakmaz-ıdı hergiz
nārvenden cānibe

17. **bāğda:-da**
Gazel 324
Mısra: 7
*Bahçe, yeşillik, çiçekli,
ağaçlık yer II dünya.*

Ḥadd ü kıadd-i yāre
öykünmek dilermiş bāğda
Bağ gülün şekline vü bağ
‘ar’aruñ endāmına

18. **bāğa:-a**
Gazel 330
Mısra: 6
*Bahçe, yeşillik, çiçekli,
ağaçlık yer II dünya.*

Nev-bahār-ı ruḥ-ı dilber o
siyeh beñler ile
Beñzer ol bāğa ki zeyn ola
karanfüller ile

19. **bāğına:-ı, -n, -a**
Gazel 330
Mısra: 10
*Bahçe, yeşillik, çiçekli,
ağaçlık yer II dünya.*

Şahñ-ı gülzāra ‘Azīzī
nitekim sünbül-i ter
Şaldı pīrāye bu dil bāğına
kāküller ile

20. **bāğına:-ı, -n, -a**
Gazel 371
Mısra: 8
*Bahçe, yeşillik, çiçekli,
ağaçlık yer II dünya.*

Umaruz hoş geçerüz sāye-i
‘adlinde anuñ
Ma‘delet bāğına bir serv-i
ḥıramān geldi

21. **bāğda:-da**
Gazel 386
Mısra: 9
*Bahçe, yeşillik, çiçekli,
ağaçlık yer II dünya.*

Nihāl-i kāmēt-i yāri görelden
bāğda nergis
Şalındurmaz ‘Azīzī gözine
serv-i ḥıramānı

22. **bāğa:-a**
Kaside 1
Mısra: 92
*Bahçe, yeşillik, çiçekli,
ağaçlık yer II dünya.*

Bu kaşidem ki pür evşāf-ı
gül ü bülbüldür
Beñzer ol bāğa tuta bülbül ü
gül anda maḥar

23. **bāğına:-ı, -n, -a**
Kaside 1
Mısra: 49
*Bahçe, yeşillik, çiçekli,
ağaçlık yer II dünya.*

Salṭanat bāğına gül bāğ-ı
cihāna bülbül
Nece bülbül şeh-i gül-rüy-ı
‘adālet-güster

24. **bāğına:-ı, -n, -a**
Kaside 2
Mısra: 36
*Bahçe, yeşillik, çiçekli,
ağaçlık yer II dünya.*

Gülşen-i rif‘atı reşk-i felek-i
şems ü kamer
‘İzzeti bāğına şems ü kamer
iki gülnār

25. **bāğa:-a**
Muamma 29
Mısra: 1
*Bahçe, yeşillik, çiçekli,
ağaçlık yer II dünya.*

Gören şanur ki pertev şaldı
bāğa mihr-i nūr-efşān
Gül-i bī-ḥad arasında o meh-
veş kim ede cevlnān

26. **bāğa:-a**
Terci-bend 1
Mısra: 21
*Bahçe, yeşillik, çiçekli,
ağaçlık yer II dünya.*

N’ola açılsa goncalar bāğa
Geldi vaqt-i şāfā-yı seyr-i
çemen

bāğ bucağın:

1. **bāğ bucağın:-n**
Gazel 312

Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Bağ bucağı II bostan II
dünya.*

Genc-i vaşl-ı güle t̄alib mi
geçinür ki ‘aceb
Cüst ü cū etmededür bāğ
bucağın lāle

bāğ u rāğa:

1. **bāğ u rāğa:-a**
Gazel 76
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Bahçe ve çimenlik.

Saña beñzeyimezler gördiler
kaçup ḥacāletden
Periler bāğ u rāğa ḥüriler
uçmağa düşmişdür

bāğbān:

1. **bāğbān:**
Gazel 314
Mısra: 9
Bahçivan. || Aşık.

Naḥl-i kıadd-i yāri görseydi
‘Azīzī bāğbān
Bāğda bakmaz-ıdı hergiz
nārvenden cānibe

2. **bāğbān:**
Gazel 357
Mısra: 5
Bahçivan. || Aşık.

Her ne deñlü terbiyet eylesen
anı bāğbān
Kıaddüne öykünmeye serv-i
ḥıramānuñ biri

3. **bāğbān:**
Gazel 193
Mısra: 10
Bahçivan II bağcı.

Ḥıdmetler eylesün dil ü
cāndan ‘Azīziyi
Gülzār-ı küyına ol şehūñ
bāğbān tutuñ

bağçe-i ḥāşşuña:

1. **bağçe-i hâşşuña:-uñ, -a**
Kıt'a 1

Mısra: 15

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Has bahçe.

Bağçe-i hâşşuña velî şimdi
Kâtib olmak recâsını ederem

bağdâd-ı vücûdın:

1. **bağdâd-ı vücûdın:-ın**

Gazel 155

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Vücut Bağdad'ı

*(Bağdad, Hallac-ı
Mansur'un kurduğu ve aşkı
yüzünden ayrıldığı şehir.
Allah'a duyduğu aşk
sebebiyle bedeninden
vazgeçip, bu şehirden ebedi
âleme geçerek
ayrılmışmıştır.)*

Terk edüp 'ışk-ıla Bağdâd-ı
vücûdın Manşûr
Mülk-i bâkıye erüp cisr-i
fenâdan geçmiş

bâğ-ı âlem:

1. **bâğ-ı âlem:**

Gazel 3

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dünya bahçesi.

Gel ey meh gül yüzüni şubh-
dem gün gibi 'arz eyle
Ki olsun bâğ-ı âlem garğa-i
envâr ser-tâ-pâ

bâğ-ı âlemde:

1. **bâğ-ı âlemde:-de**

Gazel 53

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dünya bahçesi.

Sürmek isterseñ 'Azîzî bâğ-ı
'âlemde şafâ

Cüy-veş bir serv-i bälâyı
edegör der-kenâr

2. **bâğ-ı âlemde:-de**

Gazel 307

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dünya bahçesi.

Geyüp ak sâdeler egnine ol
gül bâğ-ı âlemde
Şalınsa nâz ile yanumca
serv-i sâyedâr olsa

3. **bâğ-ı âlemde:-de**

Gazel 112

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dünya bahçesi. II
Dünya.

Ġamuñla şöyle şarardı
yüzüm kim bâğ-ı âlemde
Görenler çihre-i zerdüm
şanur berg-i hâzândandur

bâğ-ı âlemi:

1. **bâğ-ı âlemi:-i**

Gazel 63

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dünya bahçesi.

Ol gülüñ la'line mi öykündi
bülbüller üşüp
Goncanuñ başına bâğ-ı
'âlemi teng etdiler

bâğ-ı âlemüñ:

1. **bâğ-ı âlemüñ:-üñ**

Gazel 125

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dünya bahçesi.

'Acebdür hâli bâğ-ı âlemüñ
güller olup hândân
Çözüp sünbüllerin gökde
şehâb-ı dür-feşân aklar

bâğ-ı ayş u 'işretüñ:

1. **bâğ-ı ayş u 'işretüñ:-üñ**

Gazel 17

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yiyip içme bağı II işret
meclisi.*

Gülşen-i câna açar dâyim
'Azîzî ayağı
Bâğ-ı ayş u 'işretüñ âb-ı
revânıdur şarâb

bâğ-ı bezm:

1. **bâğ-ı bezm:**

Gazel 280

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bezm bağı, eğlence
yapılan, işret edilen bağ.*

Bülbül-âsâ nece olur na'ralar
urmak göreyin
Bâğ-ı bezm içre kadeh-i sâkî
hele verd olsun

bâğ-ı bezme:

1. **bâğ-ı bezme:-e**

Kaside 4

Mısra: 37

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bezm bağı, eğlence
yapılan, işret edilen bağ.*

Bâğ-ı bezme kim çerâğ-ı
luţfuñ ola nür-bağş
Tuta nergis gibi elde âteşin
peymâne şem'

bâğ-ı cânda:

1. **bâğ-ı cânda:-da**

Tarih 18

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Can bahçesi II gönül.

Seyr-i ruhsârı sürür-ı dil olup
Bâğ-ı cânda mihri tıtmışdı
karâr

bâğ-ı cennet:

1. **bāğ-ı cennet:****Gazel 87**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Cennet bahçesi.*

Cüy-ı dil-cülar çemen mi
selsebîl ırmağ mı
Şahñ-ı gülşen bāğ-ı cennet
servler tûbâ midur

bāğ-ı cihân:1. **bāğ-ı cihân:****Gazel 47**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dünya bahçesi. ||**Dünya.*

Kim añardı nāmını bāğ-ı
cihân içre anuñ
Olmasa şeftâlû-yı la 'lûñ gibi
hurmâ lezîz

2. **bāğ-ı cihân:****Gazel 274**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dünya bahçesi II**Dünya.*

Gece gündüz belâñı
çekmeden bāğ-ı cihân içre
Murādum bu ki la 'lûñuñ
balını ben yeyem bir gün

bāğ-ı cihâna:1. **bāğ-ı cihâna:-a****Kaside 1**

Mısra: 52

Kelime Tipi: -

*Dünya bahçesi; gezinti,
seyir yeri.*

Kef-i ihsânı gül ü nuṭṭ-ı
lisâmı bülbül
Verdi ol bülbül ü gül bāğ-ı
cihâna ziver

2. **bāğ-ı cihâna:-a****Kaside 1**

Mısra: 49

Kelime Tipi: -

*Dünya bahçesi; gezinti,
seyir yeri.*

Salṭanat bāğına gül bāğ-ı
cihâna bülbül
Nece bülbül şeh-i gül-rüy-ı
'adâlet-güster

bāğ-ı cihânda:1. **bāğ-ı cihânda:-da****Gazel 337**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dünya bahçesi. ||**Dünya.*

Almasun bāğ-ı cihânda seni
ğaflet uyhusı
Gözün aç nergis gibi 'ömrün
geçürme h'âbda

2. **bāğ-ı cihânda:-da****Tesdis 1**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dünya bahçesi; gezinti,
seyir yeri.*

Goncanuñ ḥande olup bāğ-ı
cihânda kârı
Bülbülün girye ile kârı fiğân
u zârî

3. **bāğ-ı cihânda:-da****Gazel 212**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dünya bahçesi II**Dünya.*

Bāğ-ı cihânda gönlümi gül
gibi al-ıla
Aldı 'Azîzî ruḥları alı
Meḥemmedün

4. **bāğ-ı cihânda:-da****Kaside 1**

Mısra: 64

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dünya bahçesi II**Dünya.*

Var iken ol gül-i bülbül-
süḥan u gonca-dehen
Gül bitüp bülbül ötüp bāğ-ı
cihânda n'eyler

5. **bāğ-ı cihânda:-da****Gazel 78**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dünya bahçesi II**Dünya.*

Bāğ-ı cihânda ḥâşıl-ı
'ömrüm 'Azîziyâ
Bir ḥaṭṭı sebz ü kâmeti serv-i
ḥırâmdur

6. **bāğ-ı cihânda:-da****Gazel 98**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dünya bahçesi II**Dünya.*

Görinür mi gözine gülşenün
serv-i ḥırâmânı
Şu kim bāğ-ı cihânda ol kad-
i mevzûna mâ'ıldür

7. **bāğ-ı cihânda:-da****Gazel 107**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dünya bahçesi II**Dünya.*

Çekme 'Azîzî bār-ı cevrin o
dilberün kim
El yeye bār-ı vaşlın bāğ-ı
cihânda her bār

8. **bāğ-ı cihânda:-da****Gazel 137**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dünya bahçesi II**Dünya.*

Kişi mesrür olup bāğ-ı
cihânda her zamân gülmez
Dem olur ağlamağ-ıla geçer
'ömri hemân gülmez

bāğ-ı cihândan:

1. **bāğ-ı cihāndan:-dan****Tarih 18**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dünya bahçesi. ||**Dünya.*El çeküp bāğ-ı cihāndan
‘ākıbetUçdı cennetden yaña hem-
çün hezār**bāğ-ı cinān:**1. **bāğ-ı cinān:****Gazel 141**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Cennet bahçesi.*Senünle hoş görür gönüm
gözüm bu dār-ı dünyāyı
Gerekmez baña olursa cihān
bāğ-ı cinān sensüz**bāğ-ı dehre:**1. **bāğ-ı dehre:-e****Gazel 118**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dünya bahçesi. ||**Hayat.*‘Aceb mi zāhidā el çekseler
bār-ı ta‘alluğdan
Şular kim bāğ-ı dehre serv-
veş āzāde gelmişdür2. **bāğ-ı dehre:-e****Kaside 1**

Mısra: 41

Kelime Tipi: -

*Dünya bahçesi. ||**Hayat.*Gül ü bülbül çok evet
gelmedi bāğ-ı dehre
Bir anuñ gibi yüzi gül dili
bülbül server**bāğ-ı dehri:**1. **bāğ-ı dehri:-i****Gazel 72**

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dünya bahçesi. ||**Hayat.*Eşk ü āhum ‘Azīziyā neçe
demEyleyüp bāğ-ı dehri geşt ü
güzzer**bāğ-ı dehrüñ:**1. **bāğ-ı dehrüñ:-üñ****Tesdis 2**

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dünya bahçesi. ||**Hayat.*Bāğ-ı dehrüñ baña añañ
gülşen-i zībāsını
Hey ma ‘āzallāh gerekmez
lāle-i hāmrasını**bāğ-ı derd:**1. **bāğ-ı derd:****Gazel 191**

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Keder bahçesi.*Ol lebi mül yüzi gül hecriyle
zerd ü zār olup
Bāğ-ı derd içre ‘Azīzī berg-
nāk olsañ gerek**bāğ-ı felege:**1. **bāğ-ı felege:-e****Kaside 2**

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dünya bağı, bahçesi.*Sağf-ı gerdüna kamer şemse-
i zerdür ya meger
Oldı bāğ-ı felege nür-ı kamer
şems-i bahār**bāğ-ı ğamda:**1. **bāğ-ı ğamda:-da****Gazel 134**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gam bahçesi.*Ümīd-i bāde-i vaşluñ edüp
n’eyler şu kim cānā
Şararup cism-i zārın bāğ-ı
ğamda yük-nāk etmez**bāğ-ı ğamdan:**1. **bāğ-ı ğamdan:-dan****Gazel 150**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gam bahçesi.*Sāye-veş ey cān u dil ol
serve kim üftādesüz
Sezmezem kim bāğ-ı
ğamdan olasuz āzādesüz**bāğ-ı hüsñ:**1. **bāğ-ı hüsñ:****Gazel 360**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Güzellik bahçesi.*Nihāl-i ergavān ya naħl-i
güldür bāğ-ı hüsñ içre
O serv-kāmetüñ al cāme ile
kadd-i mevzünü2. **bāğ-ı hüsñ:****Gazel 369**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Güzellik bahçesi.*Bāğ-ı hüsñ içre şanur bitdi
Buħūr-ı Meryem
Deyr-i rüyunda gören zulf-i
‘abīr-āsāyı**bāğ-ı hüsne:**1. **bāğ-ı hüsne:-e****Gazel 39**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Güzellik bahçesi.*

Bāg-ı hüsne tūg-ı şāhīdūr
nihāl-i kāmēti
Server-i hūbān-ı ‘ālem bir
cevāndur lāle-ruh

bāg-ı irem:

1. **bāg-ı irem:**
Kaside 1
Mısra: 48
Kelime Tipi: -
Cennet.

Rif’ati gülşenine t̄ayir-i
kudsī bülbül
Himmeti bülbüline bāg-ı
İrem bir gül-i ter

bāg-ı küyün:

1. **bāg-ı küyün:-ın**
Gazel 349
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Sevgilinin bulunduğu
bağ, bahçe.*

O servūn bāg-ı küyün seyr
ederken gözlerüm yaşı
Şu deñlü akdı kim cüy-ı
revān olmağa yaklaştı

bāg-ı küyuñda:

1. **bāg-ı küyuñda:-uñ, -da**
Gazel 47
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Sevgilinin bulunduğu
bağ, bahçe.*

Bāg-ı küyuñda ‘Azīzī nece
eyvā demesün
‘Aşık-ı dil-ḥasteye her dem
gelür eyvā lezīz

2. **bāg-ı küyuñda:-uñ, -da**
Gazel 189
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Sevgilinin bulunduğu
bağ, bahçe.*

Gül yüzün yādına bülbül gibi
eyler nāleler

Bāg-ı küyuñda gönül bir
murğ-ı zāruñdur senūñ

bāg-ı nazma:

1. **bāg-ı nazma:-a**
Gazel 307
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Şiirin bağı, bahçesi.

‘Azīzī her sözüñ āb-ı
muşaffādur leṭāfetde
Yaraşur bāg-ı nazma cüy-ı
tab’uñ çeşme-sār olsa

bāg-ı nazmuñ:

1. **bāg-ı nazmuñ:-uñ**
Gazel 253
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Şiirin bağı, bahçesi.

Şi’rümün her mışra’ı bir
serv-i mevzūndur benüm
Bāg-ı nazmuñ ben ‘Azīzī
murğ-ı hoş-elḥānıyam

bāg-ı pür-belādur:

1. **bāg-ı pür-belādur:-dur**
Gazel 75
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Bela ile dolu bağ.

Deşt-i ‘anāda sīnem bir bāg-ı
pür-belādur
Dāğ üzre dāğum anda katmer
karanfūlümdür

bāg-ı ruhında:

1. **bāg-ı ruhında:-ı, -n, -da**
Gazel 212
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*(sevgilinin) yanağının
bahçesi.*

Akıtdı kendüye şu gibi teşne-
dilleri

Bāg-ı ruhında la’li zülālī
Meḥemmedūñ

bāg-ı sīnemde:

1. **bāg-ı sīnemde:-de**
Gazel 173
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Gönül bahçesi.

Gülşen-i gamda açılmış lāle-
i gül-gündur
Bāg-ı sīnemde ‘Azīzī
görünen her kıanlı dağ

bāg-ı vücūda:

1. **bāg-ı vücūda:-a**
Gazel 289
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Ten bahçesi II Dünya.

Zāhir olalı gülşen-i ‘ālem
saña bedel
Bāg-ı vücūda gelmedi bir
gül-beden Ḥasan

2. **bāg-ı vücūda:-a**
Terci-bend 1
Mısra: 51
Kelime Tipi: -
Ten bahçesi II Dünya.

Geldi bāg-ı vücūda tıfl-ı
çemen
‘Arz edüp mehd-i ḥākten
dīdār

bağla:

1. **bağladum:-du, -m**
Gazel 325
Mısra: 1
Sarmak, takmak, asmak.

Bağladum rişte-i cānı o boyı
şimşāda
Bülbül-āsā n’ola dil bağlar
isem feryāda

2. **bağladı:-dı**
Gazel 13
Mısra: 10

İp ve benzeri şeylerle dolamak.

Hayme-i gerdün 'Azîzî
yıkıla nâgeh deyü
Düd-ı âhum bağladı yer yer
aña müşkîn tınâb

3. bağlar:-r

Gazel 127

Mısra: 6

İp ve benzeri şeylerle dolamak.

Eksük olur mı cihân bâğında
başından belâ
Zülf-i hûbâna şu kim dil
riştesin bağlar yürür

4. bağlayaldan:-yaldan

Gazel 283

Mısra: 9

İp ve benzeri şeylerle dolamak.

Bağlayaldan zülfi zencîrine
dil meh-rûlaruñ
Bağlamış gördüm 'Azîzî
mübtelâ şüretlerin

5. bağlanupdur:-n, -up, -dur

Kaside 4

Mısra: 74

İp ve benzeri şeylerle dolamak.

Beñzer ol nañl-i bülende bu
kaşîdem kim anuñ
Bağlanupdur ucına bir bî-
bedel şâhâne şem'

6. bağlamış:-mış

Gazel 283

Mısra: 10

*Bağlamak II örtmek,
gizlemek.*

Bağlayaldan zülfi zencîrine
dil meh-rûlaruñ
Bağlamış gördüm 'Azîzî
mübtelâ şüretlerin

bağlamalı oldu:

1. bağlamalı oldu:-dı

Gazel 233

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Zincire vurulması
gereken, ziyade derecede
aklını yitirmiş. (aşk derdine
düşmüş gönül
kastedilmektedir.).*

Düşeli halka-i zülf-i ruñ-ı
cânâna gönül
Oldı zencîr ile bağlamalı
dîvâne gönül

bağlamalı olup:

**1. bağlamalı olup:-ma, -lu-
up**

Kaside 5

Mısra: 92

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Zincire vurulması
gereken, ziyade derecede
aklını yitirmiş. (aşk derdine
düşmüş gönül
kastedilmektedir.).*

Sever yine ser-âmed Muşlı
Şâhı Şubaşı-zâde
Olup bağlamalı dîvânesi ol
serv-i bâlânuñ

bağlasañ тұрмаз:

1. bağlasañ тұрмаз:

Gazel 50

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim**

*Bağlasan dahi durmaz
bağlamında kalıplaşmış söz.*

Murğ-ı dil şüfî İrem bâğında
ârâm eylemez
Bağlasañ тұрмаз cinânda
'aşık-ı dîdâr-ı yâr

bağr:

1. bağrum:-um

Gazel 10

Mısra: 5

Göğüs, sine. II gönül.

Nâfe-veş hûn oldı bağrum
guşsa-yile âh kim
Düşeliden ben o zülfi müşk-
bârumdan cüdâ

2. bağrını:-ı, -n, -ı

Gazel 13

Mısra: 5

Göğüs, sine. II gönül.

Bağrını sūrâh sūrâh
eylemişdür sîh-i gam
N'ola ehl-i bezme hâlin
yansa yakılsa kebâb

3. bağrum:-um

Gazel 22

Mısra: 10

Göğüs, sine. II gönül.

Tîğ-i gamla toğranup sîh-i
belâya sancılıp
'Aşk ocağında 'Azîzî oldı
bağrum şiş kebâb

4. bağrumı:-um, -ı

Gazel 28

Mısra: 2

Göğüs, sine. II gönül.

Tîğ-i fırkat sînemi pür-yâre
kıldı 'âkıbet
Hançer-i gam bağrumı şad-
pâre kıldı 'âkıbet

5. bağrumuzı:-ı, -muz, -ı

Gazel 45

Mısra: 8

Göğüs, sine. II gönül.

Bezm-i cihânı tutsa 'aceb mı
iñildimüz
Ney gibi deldi bağrumuzı
ta'ne-i hasûd

6. bağır:-ı

Gazel 74

Mısra: 10

Göğüs, sine. II gönül.

Göre vardum pister-i gamda
'Azîzî hasteyi
Bağır başlu gözi yaşlu
derdnâk olmuş yatur

7. bağrını:-ı, -n, -ı

Gazel 127

Mısra: 4

Göğüs, sine. II gönül.

Gül gül edüp şevk-ı rüy-ı yâr
ile dil sînesin

Lāle gibi nār-ı ğamla bağrını
dağlar yürür

8. **bağruñı:-uñ, -ı**

Gazel 219

Mısra: 4

Göğüs, sine. II gönül.

Cām-ı 'ışk-ı yāri elden
komagil ta'n-ı 'adū
Bağruñı tizāb-veş eylerse
pāre pāre çek

9. **bağrumı:-um, -ı**

Gazel 231

Mısra: 4

Göğüs, sine. II gönül.

Bir işaretle yoluña vermez
isem baş u cān
Bağrumı biñ pāre tīg-i hışm
ile ura da dil

10. **bağrumı:-um, -ı**

Gazel 239

Mısra: 8

Göğüs, sine. II gönül.

Sūzen-i ğamze-i dil-dūzuñla
Duydılar bağrumı dildüğüñi
il

11. **bağrumuz:-umuz**

Gazel 242

Mısra: 5

Göğüs, sine. II gönül.

Ķandil-veş delük delük oldu
bu bağrumuz
Dil darbın urmadın aña
peykān-ı tır-i ğam

12. **bağrumı:-um, -ı**

Gazel 243

Mısra: 1

Göğüs, sine. II gönül.

Şad-pāre kıldı bağrumı
şemşir-i ğam benüm
Heçründe geçdi cānuma tır-i
elem benüm

13. **bağrumı:-um, -ı**

Gazel 387

Mısra: 9

Göğüs, sine. II gönül.

Bağrumı dilim dilim eylerse
ger tīg-i firāk
Gitmeye dilden 'Azizī vaşl-ı
yār endişesi

14. **bağrını:-ı, -n, -ı**

Müseddes 1

Mısra: 3

Göğüs, sine. II gönül.

Bağrını çāk eyleyüp tīg-i
ħased çün şāh-ı bīd
Düşmenān-ı devletüñ olsun
cihanda nā-bedīd

15. **bağrum:-um**

Tesdis 2

Mısra: 26

Göğüs, sine. II gönül.

Vādi-i firakatde çeşmüm nece
giryān olmasun
Gonca-veş derd ile bağrum
ya nece kan olmasun

bağrın delüp:

1. **bağrın delüp:-üp**

Kaside 4

Mısra: 39

Kelime Tipi: **Deyim**

*İçinden geçmek II yürek
acı vermek.*

Nize-i sīmīn ile bağrın delüp

pervāne-veş
Ĥün-ı a'dāñı içerdı bulsa
ķana ķana şem'

bağrın yakdı:

1. **bağrın yakdı:-dı**

Kaside 4

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

*Bağrın yanması II aşkla
dolmak.*

Nār-ı ķahr-ı dehr bağrın
yakdı yandurdu yaħod
Zulmin ağlar ol Kerimü'ş-
şāna yana yana şem'

bağrına başardı:

1. **bağrına başardı:-ar, -dı**

Gazel 322

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

*Kucağına almak,
kollarıyla sıkıca sarmak;
birini sevgi ve şefkatle
yanına alıp korumak, ilgi
göstermek.*

'Aks-i ruhsāruñı bağrına
başardı cānā
Nazar etseñ seni mir'āt-ı
mücellā ğorse

bağrum yandı:

1. **bağrum yandı:-um-um, -
dı**

Gazel 170

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

*Çok ıztırap çekmiş, acı
görmüş, derfli, kederli, bağı
kara.*

Yandı ğamuñla bağrum
döndi kebāba 'ömrüm
Etmez egerçi kimse yenmiş
kebābdan ğaz

bahā:

1. **bahā:**

Gazel 132

Mısra: 3

Diyet, bedel , karşılık.

Cān derse büse-i la'line ger
cānān bahā
Yok demezüz cān ile biz ol
bahāya ķāyilüz

2. **bahāya:-y, -a**

Gazel 132

Mısra: 4

Diyet, bedel , karşılık.

Cān derse büse-i la'line ger
cānān bahā
Yok demezüz cān ile biz ol
bahāya ķāyilüz

bahāne:

1. **bahāne:**

Gazel 316

Mısra: 2

Bahane, sebep.

Taḥsīn okur işiden ḥüsnüñ
rivāyetümde
Yoḡdur bahāne zīrā vaşfuñ
ḥikāyetümde

bahār:

1. **bahār:**

Gazel 20

Mısra: 10

*Kışla yaz arasındaki
mevsim. 22 Mart'la 21
Haziran arası. İlkyaz.*

Eyler 'Azīzi nāle yüzüñ
görse nitekim
Başlar fīḡān u zāra bahār
olsa 'andelīb

2. **bahāra:-a**

Gazel 299

Mısra: 2

*Bahar mevsimi,
ilkbahar II güzellik, tazelik.
neşe vakti.*

Cān verdüğüm benüm bu
ḥaṭṭ-ı niḡāra karşı
Olur lezīz uyḡu evvel bahāra
karşı

3. **bahāruñ:-uñ**

Gazel 349

Mısra: 12

*Bahar mevsimi,
ilkbahar II güzellik, tazelik.
neşe vakti.*

Bozuldu ḥüsn-i gül-rūyuñ
ḥatuñ gelmege az ḡaldı
Bahāruñ mevsimi geḡdi
ḥazān olmaḡa yaklaşdı

bahār oldı:

1. **bahār oldı:-dı**

Gazel 4

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Baharın gelmesi.

Bahār oldı yine her nev'arūs-
ı lāle-i ḡamrā
Büründi al duvaḡın çün gül-i
sūr-ı çemen-ārā

2. **bahār oldı:-dı**

Gazel 362

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Baharın gelmesi.

Bahār oldı bezendi şahn-ı
gülşen
'Azīz ol gül-i ḡandāna geldi

3. **bahār oldı:-dı**

Terci-bend 1

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Baharın gelmesi.

Ne kıyāmet güzel bahār oldı
Münkir-i ḡaşr şerm-sār oldı

4. **bahār oldı:-dı**

Terci-bend 1

Mısra: 23

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Baharın gelmesi.

Ne kıyāmet güzel bahār oldı
Münkir-i ḡaşr şerm-sār oldı

5. **bahār oldı:-dı**

Terci-bend 1

Mısra: 35

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Baharın gelmesi.

Ne kıyāmet güzel bahār oldı
Münkir-i ḡaşr şerm-sār oldı

6. **bahār oldı:-dı**

Terci-bend 1

Mısra: 47

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Baharın gelmesi.

Ne kıyāmet güzel bahār oldı
Münkir-i ḡaşr şerm-sār oldı

7. **bahār oldı:-dı**

Terci-bend 1

Mısra: 59

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Baharın gelmesi.

Ne kıyāmet güzel bahār oldı
Münkir-i ḡaşr şerm-sār oldı

bahār olcaḡ:

1. **bahār olcaḡ:-ıcaḡ**

Gazel 195

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bahar olunca, bahar
geldiği zaman.*

Göricek gül yüzüñi cūş eder
eşküme nitekim
Boşanur bendi bahār olcaḡ
irmaḡlarıñ

bahār olsa:

1. **bahār olsa:-sa**

Gazel 99

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*İlkbahar mevsimi
olmak.*

Eşkümi eyler ziyāde rūy-ı
yār
Nitekim artar şular olsa
bahār

bahār olsun:

1. **bahār olsun:-sun**

Gazel 282

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*İlkbahar mevsimi
olmak.*

Gül ü mül şoḡbetin etmek
çemende ḡonca-leblerle
Nece olur göresin şüfī hele
evvel bahār olsun

bahāristān:

1. **bahāristān:**

Kaside 3

Mısra: 90

Bahar bahçesi.

Naḡl-i bāḡ-ı 'izzetüñ olsun
cihānda ser-bülend
Nitekim nevrüz erüp 'ālem
bahāristān olur

2. bahāristān:

Gazel 40

Mısra: 3

15. yüzyılda yaşamış
şair ve mutasavvıf olan
Molla Camî'nin Allah'ın
iman esaslarını tanımak ve
başkalarına nasihat etme
gayesiyle yazdığı dini, ahlaki
ve tasavvufi eseridir.

Kitāb-ı Gülsitān mı yā
Bahāristān mıdur rüyuñ
Aña bir levha-i sīm-i semen-
sīmā mıdur ol ruḥ

bahāristān olur:

1. bahāristān olur:-ur

Kaside 3

Mısra: 90

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Bahar ülkesi olmak.*

Naḥl-i bāğ-ı 'izzetüñ olsun
cihānda ser-bülend
Nitekim nevrüz erüp 'ālem
bahāristān olur

bahr:

1. bahri:-i

Gazel 67

Mısra: 5

Deniz.

Maḥabbet bahri kim fülk-i
felek emvācına döymez
Anı cüş etdüren bu ben
gedānuñ bād-ı āhıdur

2. bahri:-i

Gazel 327

Mısra: 4

Deniz.

'Aceb midür akıtsam göz
yaşın küyına ol yārūñ
Akıtmışdır Sikender bahri
mülk-i Ḳaydefā üzre

3. bahr:

Kaside 3

Mısra: 38

Deniz.

Ebr-i cūduñdan ki bahre
taḥlusa bir kaṭre nem
Ol nem ile bahr o dem bir
lülü-yı raḥşān olur

4. bahr:

Kaside 3

Mısra: 38

Deniz.

Ebr-i cūduñdan ki bahre
taḥlusa bir kaṭre nem
Ol nem ile bahr o dem bir
lülü-yı raḥşān olur

5. bahre:-e

Kaside 3

Mısra: 37

Deniz.

Ebr-i cūduñdan ki bahre
taḥlusa bir kaṭre nem
Ol nem ile bahr o dem bir
lülü-yı raḥşān olur

6. bahre:-e

Kaside 3

Mısra: 37

Deniz.

Ebr-i cūduñdan ki bahre
taḥlusa bir kaṭre nem
Ol nem ile bahr o dem bir
lülü-yı raḥşān olur

7. bahriye:-i, -y, -e

Gazel 97

Mısra: 8

Deniz. || Gözyaşı.

Dil-i āvāre muḥīṭ-i ḡam-ı
hicrānuñda
Beñzer ol bahriye kim lücce-
i 'ummānda gezer

8. bahr:

Gazel 50

Mısra: 14

*Deniz (ma'na denizi
bağlamında).*

Şi'r-i dūr-bāruñ 'Azīzī ḡuş
edüp dilber dedi
Degme bahr içre bulunmaz
böyle dūr-i şāh-vār

bahr etmeyen:

1. bahr etmeyen:-me, -y, -en

Gazel 231

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Deniz etmek (çok fazla
gözyaşı dökmek
bağlamında).*

'Işkuñ ile gözyaşın bahr
etmeyen üftāde-dil
Ḳurtulup girdāb-ı ḡamdan
olmasun āzāde-dil

bahr eylesün:

1. bahr eylesün:-sün

Gazel 148

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Deniz eylemek.*

Ol gerek cevri ile eşk-i
çeşmümüz bahr eylesün
Biz şādef-vār ol dūr-i
şehvārdan el çekmezüz

bahr ü berde:

1. bahr ü berde:-de

Gazel 129

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Deniz ve kara l bütün
varlık âlemi; kâinat.*

Bir yeşil şancaḡ çeküp dūd-ı
kebūd-ı āhdan
Bahr ü berde çağırıp dil
'ışk-ıla der yā Hızır

bahre:

1. bahre:

Gazel 281

Mısra: 3

Deniz, derya.

Yaşum seylin edersin bahre
ey dil dem-be-dem işāl
Meger kim mācerā-yı 'ışkuñı
'ummāna söylersin

bahr-i belā-yı 'ışka:

1. **baħr-i belā-yı 'ışka:-a**
Gazel 197
 Mısra: 5
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Aşkın belalı denizi.

Keşti-i cismi şalup baħr-i
 belā-yı 'ışka
 Gözümüz yaşı ile 'ālemi
 tūfān etdük

baħr-i bī-pāyān-ı ğamdur:

1. **baħr-i bī-pāyān-ı**
ğamdur:-dur
Gazel 94
 Mısra: 7
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Uçsuz bucaksız dertler
 denizi.*

Yaşum bir baħr-i bī-pāyān-ı
 ğamdur ğüyyā anda
 Zeneħdānuñ hayāliyle
 gözüm girdāba dönmişdür

baħr-i eşk-i çeşmüm:

1. **baħr-i eşk-i çeşmüm:-üm**
Gazel 128
 Mısra: 5
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Göz yaşının denizi.

Baħr-i eşk-i çeşmüm içre
 görinen kanlu müjem
 Lüce-i 'ummānda bitmiş
 řāħ-ı mercān kendidür

baħr-i eşküm:

1. **baħr-i eşküm:-üm**
Gazel 11
 Mısra: 8
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gözyaşı denizi.

Yaşlusın merdüm-i dīdem
 gibi ammā n'edeyin
 Baħr-i eşküm gibi gömgök
 delüsin ey deryā

baħr-i ğamdān:

1. **baħr-i ğamdān:-dan**
Gazel 26
 Mısra: 4
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dert, keder denizi.

Ķoma elden zevraĶ-ı cāmı
 müdām
 Baħr-i ğamdān bulmaĝ
 isterseñ necat

baħr-i hevāda:

1. **baħr-i hevāda:-da**
Gazel 136
 Mısra: 7
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İstek denizi.

Fülk-i dil baħr-i hevāda volta
 urur dāyimā
 Bādbān-ı ma'şiyetdür sine-i
 pür-rişimüz

baħr-i hüsne:

1. **baħr-i hüsne:-e**
Gazel 389
 Mısra: 4
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Güzellik denizi.

Hūblar içre deñiz mālکیدir
 şanki o māh
 Baħr-i hüsne iki şaşı iki
 ĝarrā māhī

baħr-i 'ışka:

1. **baħr-i 'ışka:-a**
Gazel 54
 Mısra: 2
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Aşk denizine.

Mihr-i hüsnuñ ki gönölüm
 almışdur
 Murĝ-ı cān baħr-i 'ışka
 şalmışdur

baħr-i çulzüm:

1. **baħr-i çulzüm:**
Lugaz 5

Mısra: 2
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kızıl Deniz.

Ol nedür kim gevdesi yek
 päredür
 Baħr-i çulzüm gibi rengi
 karadur

baħr-i nazmuñ:

1. **baħr-i nazmuñ:-uñ**
Gazel 284
 Mısra: 14
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

şiir denizi.

Dür-i eş'arımı kim görse
 'Aziz begenür
 Baħr-i nazmuñ şadef-i pür-
 ĝüheri oldum ben

baħr-i revān:

1. **baħr-i revān:**
Muamma 2
 Mısra: 2
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Belli bir yolda akan
 deniz.*

Ķayāl-i çadd-i yāre kim
 gözüm üzre mekān etdüm
 Şehāba ergürüp āhı yaşum
 baħr-i revān etdüm

baħr-i revān etdüm:

1. **baħr-i revān etdüm:-dü,
 -m**

Muamma 2

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Akursuya boşaltmak.

Ķayāl-i çadd-i yāre kim
 gözüm üzre mekān etdüm
 Şehāba ergürüp āhı yaşum
 baħr-i revān etdüm

baħs ü cedel edüp:

1. **baħs ü cedel edüp:-üp**
Kaside 4

Mısra: 7
Kelime Tipi: -
*Tartışma, söz yarışı
yapmak.*

Süziş-i mihr ü maḥabbetden
edüp baḥş ü cedel
Tutuşur pervānesiyle gelse
ger meydāna şem'

baḥs-i ḥüsne:

1. **baḥş-i ḥüsne:-e**

Matla 44

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Güzellik konusunda
iddalaşmak.*

Ruḥ-ı yār ile baḥş-i ḥüsne
yüz yumadüğün gördi
Şeḥer gülşende şebnemle
gülün yüzine tükürdi

baḥs-i kâmet eylemezdün:

1. **baḥş-i kâmet**

eylemezdün:-mez, -dü, -ñ

Gazel 29

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Boy bahsi eylemek.

Ey serv olaydı ḥadd-i
zātuñda istikâmet
Gülşende eylemezdün yār ile
baḥş-i kâmet

baḥs-i şî're:

1. **baḥş-i şî're:-e**

Kaside 5

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

Şürden söz etmek.

Geçinse 'arşa-i nazmuñ
delîri n'ola Şânî Beg
Ki yokdur baḥş-i şî're cür'eti
anuñla bir cânuñ

baḥşîş:

1. **baḥşîşimüz:-imüz**

Gazel 136

Mısra: 10

*Armağan, hediye, ihsan,
atiye.*

N'ola bu 'iştîyân ile yarın
'Azîzî ḥâlimüz
Raḥmet olmazsa eger
Ḥaḫdan bizüm baḥşîşimüz

baḫt:

1. **baḫtuñ:-uñ**

Mesnevi 1

Mısra: 96

Şans talih.

Ḥaḫdan ister 'Azîzî kim her
bâr
Ola baḫtuñ çerâğı pür-envâr

2. **baḫtuñ:-uñ**

Müseddes 1

Mısra: 5

Şans talih.

Tâli'uñ ferḫunde vü baḫtuñ
sa'îd olsun sa'îd
Devletüñ payende vü 'ömrüñ
mezîd olsun mezîd

3. **baḫtuñ:-uñ**

Müseddes 1

Mısra: 11

Şans talih.

Tâli'uñ ferḫunde vü baḫtuñ
sa'îd olsun sa'îd
Devletüñ pâyende vü 'ömrüñ
mezîd olsun mezîd

4. **baḫtuñ:-uñ**

Müseddes 1

Mısra: 17

Şans talih.

Tâli'uñ ferḫunde vü baḫtuñ
sa'îd olsun sa'îd
Devletüñ pâyende vü 'ömrüñ
mezîd olsun mezîd

5. **baḫtuñ:-uñ**

Müseddes 1

Mısra: 23

Şans talih.

Tâli'uñ ferḫunde vü baḫtuñ
sa'îd olsun sa'îd
Devletüñ pâyende vü 'ömrüñ
mezîd olsun mezîd

6. **baḫtuñ:-uñ**

Müseddes 1

Mısra: 29

Şans talih.

Tâli'uñ ferḫunde vü baḫtuñ
sa'îd olsun sa'îd
Devletüñ pâyende vü 'ömrüñ
mezîd olsun mezîd

7. **baḫtuñ:-uñ**

Müseddes 1

Mısra: 35

Şans talih.

Tâli'uñ ferḫunde vü baḫtuñ
sa'îd olsun sa'îd
Devletüñ pâyende vü 'ömrüñ
mezîd olsun mezîd

8. **baḫtuñ:-uñ**

Müseddes 1

Mısra: 41

Şans talih.

Tâli'uñ ferḫunde vü baḫtuñ
sa'îd olsun sa'îd
Devletüñ pâyende vü 'ömrüñ
mezîd olsun mezîd

9. **baḫtuñ:-uñ**

Müseddes 1

Mısra: 47

Şans talih.

Tâli'uñ ferḫunde vü baḫtuñ
sa'îd olsun sa'îd
Devletüñ pâyende vü 'ömrüñ
mezîd olsun mezîd

10. **baḫtuñ:-uñ**

Müseddes 1

Mısra: 53

Şans talih.

Tâli'uñ ferḫunde vü baḫtuñ
sa'îd olsun sa'îd
Devletüñ pâyende vü 'ömrüñ
mezîd olsun mezîd

11. **baḫtuñ:-uñ**

Tarih 26

Mısra: 2

Şans talih.

Sen ol aḡa-yı güzîn-i der-i
devletsin kim

Pertev-i mihri bařar nūr u
ziyāda bařtuñ

12. **bařtuñ:-uñ**
Tarih 26
Mısra: 4
şans talih.

Olalı saña bugün nām-ı řerīf
İbrāhīm
Berķ urur āzer-i meh gibi
semāda bařtuñ

13. **bařtuñ:-uñ**
Tarih 26
Mısra: 8
şans talih.

Dedi bu mañsīb-ı ‘ālīye
‘Azīzī tāriř
Ayuñ on dördi gibi oldı
ziyāde bařtuñ

başt-ı nā-hemvār:

1. **başt-ı nā-hemvār:**
Gazel 35
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Uygunsuz, kötü talih,
talihsizlik.*

Ermedi şem‘-i murādına
‘Azīzī neylesün
Kişiye yār olmayıcaķ başt-ı
nā-hemvār güç

bařtuñ küřāde ola:

1. **bařtuñ küřāde ola:-a**
Tarih 26
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Deyim**
Baştı açık olmak.

Burc-ı ‘izzetden olup şems-i
murāduñ řālī‘
Dāyimā ola sa‘ādetle küřāde
bařtuñ

ba‘īd eyleye:

1. **ba‘īd eyleye:-y, -e**
Tarih 1
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

*Uzak tutmak,
uzaklaştirmek.*

Haşre dek bād-ı ĥalelden
Mevlā
Eyleye ĥāk-i esāsını ba‘īd

bā‘is olur:

1. **bā‘is olur:-ur**
Gazel 31
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Sebeb olmak.

Egerçi seyr-i pehlū etmege
ĥammām olur bā‘is
Velī ĥammām seyrine o sīm-
endām olur bā‘is

2. **bā‘is olur:-ur**
Gazel 31
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Sebeb olmak.

Egerçi seyr-i pehlū etmege
ĥammām olur bā‘is
Velī ĥammām seyrine o sīm-
endām olur bā‘is

3. **bā‘is olur:-ur**
Gazel 31
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Sebeb olmak.

Beni öldürmege o tīg-i ĥūn-
āřām olur bā‘is
Dile tīg-i müjeñ efkārı düşdi
korķarın ammā

4. **bā‘is olur:-ur**
Gazel 31
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Sebeb olmak.

Fiğān u dād elinden
göñlümüñ her gördüğü řāha
Beni cān-ile ķul etmege ol
nā-kām olur bā‘is

5. **bā‘is olur:-ur**
Gazel 31
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Sebeb olmak.

Veren bezm-i cihāni ĥāy u
ĥūya řevķ-ı la‘lūndır
Belī ķandaysa ġavġāya mey-
i ġül-fām olur bā‘is

6. **bā‘is olur:-ur**
Gazel 31
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Sebeb olmak.

Çıkup ol meh görünmez
aşşam olmayınca beñzer kim
Hilāl-eburū ġüzeller seyrine
aşşam olur bā‘is

7. **bā‘is olur:-ur**
Gazel 31
Mısra: 12
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Sebeb olmak.

Cem ü Cemřīd-veş elden
ķoma cām-ı meyi bir dem
Ki dil ķayġusunuñ def ine
nūř-ı cām olur bā‘is

8. **bā‘is olur:-ur**
Gazel 31
Mısra: 14
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Sebeb olmak.

Azīzī yād olam derseñ bir
eyü nām ķıl taşşıl
Kişi ĥayr-ile yād olmaġa
nīķū-nām olur bā‘is

**bā‘is-i bezm-i neřāt u
řādmānīdür:**

1. **bā‘is-i bezm-i neřāt u
řādmānīdür:-dür**
Gazel 17
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

*Mutluluk ve sevinç
eğlencesinin sebebi.*

Guşsa vü gam neydüğün
bilmez içenler hak bu kim
Bâ' iş-i bezm-i neşât u
şâdmânîdür şarâb

bâ' iş-i demdür:

1. **bâ' iş-i demdür:-dür**

Kıt'a 15

Mısra: 15

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*İçkiye sebep olucu II
nefese sebep olucu.*

Ki zîrâ bâ' iş-i demdür o her
dem
Anı içmez özini bilen âdem

bâ' iş-i gâvğâ-y-ımış:

1. **bâ' iş-i gâvğâ-y-ımış:-
ımış-y, -ımış**

Matla 45

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kavganın sebebi.

Birbirine koydı 'uşşâkı o leb
Bâ' iş-i gâvğâ-y-ımış âb-ı
'ineb

bâ' iş-i nâle-i hezâr oldı:

1. **bâ' iş-i nâle-i hezâr oldı:-
dı**

Terci-bend 1

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Binlerce iniltiye sebep
olmak.*

Yine 'arz-ı cemâl edüp güller
Bâ' iş-i nâle-i hezâr oldı

bâ' iş-i zuhûrı:

1. **bâ' iş-i zuhûrı:-ı**

Kıt'a 13

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Meydana çıkmasına
sebeb olan.*

Gün gibi bâ' iş-i zuhûrı olur
Kime lutfuñ k'ola mu'în ü
zahîr

bağ:

1. **bağılan:-ıl, -an**

Gazel 195

Mısra: 10

Korku, havf.

Öldi hecrüñle 'Azîzî gibi çün
hastelerüñ
Hâlleri n'ola tabîbüm
bağılan sağlarıñ

2. **bağdukça:-dukça**

Gazel 48

Mısra: 2

*İtibar etmek, ilgilenmek,
değer vermek.*

Mihr-i ruhuñ ki 'äleme nür u
ziyâ verür
Bağdukça kalbüm âyinesine
şafâ verür

3. **bağmak:-mak**

Gazel 59

Mısra: 8

*İtibar etmek, ilgilenmek,
değer vermek.*

İnşâf edicek şüft şafâ-y-ile o
mâhuñ
Bağmak yüzine âyîne-âsâ ne
demekdür

4. **bağmayup:-ma, -y, -up**

Gazel 305

Mısra: 9

*İtibar etmek, ilgilenmek,
değer vermek.*

Yüzümüñ karasına
bağmayup rüz-ı kıyâmetde
Bizi dergâh-ı Mevlâdan recâ
kıl yâ Resûlallâh

5. **bağmağı:-mağ, -ı**

Gazel 344

Mısra: 8

*İtibar etmek, ilgilenmek,
değer vermek.*

Hüblar seyrini añañ baña
kim ben o mehüñ

Vermezün gün yüzine
bağmağı dünyâ seyrine

6. **bağduğı:-duğ, -ı**

Gazel 64

Mısra: 2

*Bakışı bir şey üzerine
çevirmek.*

Yâruñ cefâsı 'âşîka her dem
vefâ gelür
Hışm-ıla yüze bağduğı 'ayn-ı
şafâ gelür

7. **bağma:-ma**

Gazel 74

Mısra: 5

*Bakışı bir şey üzerine
çevirmek.*

Hör bağma her gubâr-ı pâyâ
ey dil kim bilür
Neçe serdârdur ki şimdi zîr-i
hâk olmuş yatur

8. **bağmaz-ıdı:-ma, -ıdı**

Gazel 314

Mısra: 10

*Bakışı bir şey üzerine
çevirmek.*

Nağl-i kâdd-i yâri görseydi
'Azîzî bağbân
Bâğda bağmaz-ıdı hergiz
nârvenden cânibe

9. **bağ:**

Gazel 324

Mısra: 8

*Bakışı bir şey üzerine
çevirmek.*

Hâdd ü kâdd-i yâre
öykünmek dilermiş bâğda
Bağ gülüñ şekline vü bağ
'ar'aruñ endâmına

10. **bağ:**

Gazel 324

Mısra: 8

*Bakışı bir şey üzerine
çevirmek.*

Hâdd ü kâdd-i yâre
öykünmek dilermiş bâğda
Bağ gülüñ şekline vü bağ
'ar'aruñ endâmına

11. **bakar:-ar**
Kaside 3
 Mısra: 13
Bakışı bir şey üzerine çevirmek.

Var ise her şeb-çerāğı mihr-i rüyuñdan bakar
 Meş'al-i mäh-ı felek kim şem'-veş tábân olur

12. **bakar:-ar**
Kaside 3
 Mısra: 13
Bakışı bir şey üzerine çevirmek.

Var ise her şeb-çerāğı mihr-i rüyuñdan bakar
 Meş'al-i mäh-ı felek kim şem'-veş tábân olur

13. **baksañ:-sa, -ñ**
Kaside 3
 Mısra: 40
Bakışı bir şey üzerine çevirmek.

Luť ile kılsañ nazar vırāneye bulur şeref
 Hıřm ile baksañ 'adū iklīmine vırān olur

14. **baksañ:-sa, -ñ**
Kaside 3
 Mısra: 40
Bakışı bir şey üzerine çevirmek.

Luť ile kılsañ nazar vırāneye bulur şeref
 Hıřm ile baksañ 'adū iklīmine vırān olur

15. **bakup:-up**
Kaside 3
 Mısra: 78
Bakışı bir şey üzerine çevirmek.

Fakr ile bir hālete ergürdi kim devrān beni
 Dost ađlar hālūme düşmen bakup hāndān olur

16. **bakup:-up**
Kaside 3
 Mısra: 78

Bakışı bir şey üzerine çevirmek.

Fakr ile bir hālete ergürdi kim devrān beni
 Dost ađlar hālūme düşmen bakup hāndān olur

17. **bakmaz:-maz**
Gazel 314
 Mısra: 1
Aldırış etmek, ciddiye almak.

Haddūñe māyil olan bakmaz semenden cānibe
 Hattūña kāyil olan varmaz çemenden cānibe

18. **bakma:-ma**
Gazel 210
 Mısra: 6
Aldanma, dikkat etme.

Merd iseñ ey dil-i pākize eger 'ālemde
 Şekl-i murdārına bakma bu zen-i dünyānuñ

bākī:

1. **bākī:**
Gazel 377
 Mısra: 8
Ebedī, sonsuz.

Gel berū 'ayş edelüm al ele cāmı sākī
 Yürü var şūfī senūñle yine şöhet bākī

2. **bākī:**
Gazel 377
 Mısra: 2
Ebedī, sonsuz.

N'ola olmazsa dilā devlet ü vuşlat bākī
 Ğam u endüh u belā miñnet-i firkat bākī

3. **bākī:**
Gazel 377
 Mısra: 4
Ebedī, sonsuz.

Nesine ğurre olursın be göñül dünyānuñ

Kime kaldı ki saña kala bu milket bākī

4. **bākī:**
Gazel 377
 Mısra: 6
Ebedī, sonsuz.

Meger ey Leylī-veşüm var ise ehl-i 'ışka
 Kaysdan kaldı ğam u derd ü meşakkat bākī

bākī degül:

1. **bākī degül:**
Tarih 16
 Mısra: 2
 Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sonsuz değil.

'Azım-i 'uqbā eyledi Zeyne'l-'Alī-zāde 'Alī
 Gördi çün bākī degül bu çār-dīvār-ı küñişt

bākī efendinüñ:

1. **bākī efendinüñ:-nüñ**
Kaside 5
 Mısra: 27
 Kelime Tipi: -
XVI. yüzyıl Osmanlı şahası şairlerinden.

Şorarsañ şī'r-i hālet-bağşını Bākī Efendinüñ
 Bizi mest eyledi eş'arı ol Cāmī-i devrānuñ

bākī ol:

1. **bākī ol:**
Gazel 377
 Mısra: 10
 Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Daimi, devamlı, sonsuz olmak.

Verdi cān miñnet-i hecrüñle 'Azīzī-i ğarīb
 Sen ol ey Yūsuf-ı Ken'an-ı melāhat bākī

bākī olmazsa:

1. **bākī olmazsa:-maz, -sa**

Gazel 377

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Daimi, devamlı, sonsuz olmak.

N'ola olmazsa dilā devlet ü
vuşlat bākī
Ğam u endüh u belā miḥnet-i
firqat bākī

bakır olmuş:

1. **bakır olmuş:-mış**

Gazel 161

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bakır olmak (değersiz olmak bağlamında kullanılmıştır.).

Olup 'ışk-ıla bed-nām u
melāmet
'Azīzī altun aduñ bakır olmuş

bakmağ:

1. **bakmağ:-a**

Kaside 2

Mısra: 68

Bak-: Bakma, bakmak eylemi.

Görse bu şems ü kamer
medḥin anuñ gökde Zūḥal
Yüzine şems-i kamer-rüyuñ
ede bakmağā 'ār

bal:

1. **balını:-ı, -n, -ı**

Gazel 274

Mısra: 4

*Arının yaptığı tatlı
madde II Sevgilinin dudağı.*

Gece gündüz belāñı
çekmeden bāğ-ı cihān içre
Murādum bu ki la' lūñuñ
balını ben yeyem bir gün

2. **balludur:-lu, -dur**

Matla 48

Mısra: 1

*Arının yaptığı tatlı
madde II Sevgilinin dudağı.*

Egerçi kim leb-i la'lūñ
bizümle tatlı balludur
Dil ü cān ile müjgānuñ veli
kanlı bıçaqludur

3. **bal:**

Gazel 120

Mısra: 12

*Arının yaptığı tatlı
madde.*

Şīr-i ḥurmādan Azīzī
tatlıdur şī'rūñ senūñ
Ḥokka-i nazmuñ gören şanur
içinde bal var

bāl ü per açar:

1. **bāl ü per açar:-ar**

Lugaz 1

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kanat açmak (
Harekete geçmek).*

Destüñe alup anı kılsañ
nevāḥt
Ṭūṫi-veş uçmağā bāl ü per
açar

bāl ü per açup:

1. **bāl ü per açup:-up**

Lugaz 8

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kanat açmak, uçmak.

Ol ne murğ olur ki bāl ü per
açup
Gāh cevlān u gehī ṭayrān
eder

bāl ü perdür:

1. **bāl ü perdür:-dür**

Lugaz 16

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kol kanat.

Bāl ü perdür gevdesi ancak
hemān
Līk olmuşdur ğıdāsı üstühVān

bāl ü peri:

1. **bāl ü peri:-i**

Gazel 233

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kol ve kanat.

Āteş-i 'ışkına ol māh-ruḥuñ
şem' gibi
Mümdur bāl ü peri yakmağā
pervāne gönül

bālā:

1. **bālā:**

Gazel 129

Mısra: 2

Uzun, yüksek, yüce.

Ey yüzi ḥurşiddin her vech
ile a'lā Ḥızır
Müntehā qaddi nihāl-i
Sidreden bālā Ḥızır

2. **bālāya:-y, -a**

Gazel 159

Mısra: 3

Uzun, yüksek, yüce.

Bir qadi bālāya meyl etdi
gönül
Yine bir büyük belāya oldu
duş

3. **bālā-yımış:-y, -ımış**

Tahmis 1

Mısra: 2

Uzun, yüksek, yüce.

Rüy-ı mehden 'arızuñ her
vech ile zībā-yımış
Müntehā qadduñ nihāl-i
sidreden bālā-yımış

bali:

1. **bālī:**

Gazel 380

Mısra: 8

*Bālī (özel isim) Türk
Edebiyatı İsimler
Sözlüğü'nde ayrıntısıyla*

*anlatılan Edirneli Bâli
Çelebi olduğu tahmin
edilmektedir.*

Gül-i ter hüsnuñe bir câriye
nâmı Gülşâh
Şehd-i şîrîn-lebûñe bendedür
adı Bâli

2. balisi:-si

Kaside 5

Mısra: 90

*Bâlî (özel isim) Türk
Edebiyatı İsimler
Sözlüğü'nde ayrıntısıyla
anlatılan Edirneli Bâli
Çelebi olduğu tahmin
edilmektedir.*

Cüvân olduk deyü şimdi
kenâr olmazlar 'uşşâka
Mutâb-zâde ile Tâcir 'Alî
Balisi ortanuñ

bâliš:

1. bâliš:

Kaside 5

Mısra: 75

Yastık.

Eşiği taşını bâliš edinüp
yaşdanur 'uşşâk
Döşeklüğü güzel mañbûb
Yorgancı Süleymānuñ

bâliš-i gül-berg-i rengin:

1. bâliš-i gül-berg-i rengin:- n

Gazel 83

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Renkli gül yapraklı

yastık.

Mâr-peyker zülfüñi
haddüñde cânâ der gören
Bâliš-i gül-berg-i rengin üzere
bir şü 'bân yatur

balta yersin:

1. balta yersin:-r, -sin

Gazel 290

Mısra: 10

Kelime Tipi: Kalıp

İfade

*Balta yemek, baltayla
kesilmek.*

Nihâl-i kıddine öykünme
yârüñ
Şakın ey serv yoñsa balta
yersin

bām:

1. bām:

Gazel 8

Mısra: 5

Çatı, dam, kubbe.

Yağ degül bām kenârında
olupdur tezyîn
Gümiş âvîze ile küngür-i
eyvân-ı şitâ

2. bāmı:-ı

Gazel 364

Mısra: 6

Çatı, dam, kubbe.

Oldı pür âteş ile kâh-ı
sipihrüñ bāmı
Şol kadar çıkdı göge kim
gece âhum şereri

bām-ı çarh:

1. bām-ı çarh:

Gazel 288

Mısra: 12

Kelime Tipi: Kalıp

İfade

Felek kubbesi.

Ya meger kim meş'al-i
hurşid-i 'âlem-tâbdan
Bām-ı çarh üzere dökülmüş bir
'alevdür bî-duñân

bām-ı çarha:

1. bām-ı çarha:-a

Gazel 363

Mısra: 8

Kelime Tipi: Kalıp

İfade

Felek kubbesi.

Gece küyuñda yaturken
'aceb ne gördi 'âşıklar
Ki âh u nâle-i şeb-gîri bām-ı
çarha ergürdi

bām-ı kıdrinde:

1. bām-ı kıdrinde:-i, -n, -de

Kaside 4

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

*Kadir çatısı, yıldızları
parlaklık derecelerine göre
birbirinden ayırdetmek için
yapılan tasnifte her
dereceden biri. [Birinci
kadirde (yâni en parlak)
altıncı kadire kadar olan
yıldızlar gözle görülebilir;
teleskopların kuvveti arttıkça
daha küçük kadirdeki
yıldızları görmek kabildir.
Şimdiki halde bu sınır 21
inci kadirde.*

*Parlaklıkları, daha yakın
mesâfe olduklarından dolayı,
çok yüksek olan semâvi
cisimlerin kadirlerine
sıfırinci kadir denir. Meselâ,
Amerikalıların Echo 1 (yankı
1) peyki sıfırinci kadirde;
Güneş'in parlaklığı da
sıfırinci kadirde.*

Mîr-i mîrân-ı mükerrem
Veys-i şânî kim anuñ
Bām-ı kıdrinde yanar mäh-ı
felek bir dâne şem'

baña:

1. baña:

Gazel 6

Mısra: 4

Birinci teklik şahıs

*zamirinin yönelme eki almış
hali, bana.*

Göreydüñ zevkın etmek nece
olurdı bezm-i devrānuñ
Baña sencileyin ey h'vâce el
verseydi ger dünyâ

2. baña:

Gazel 11

Mısra: 4

Birinci teklik şahıs

*zamirinin yönelme eki almış
hali, bana.*

Ayırup benden o mähî garañı
neyki 'aceb

Döne döne baña cevr
eylemeden çarḥ-ı dü-tā

3. **baña:**

Gazel 12

Mısra: 3

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki almış
hali, bana.*

Baña la‘l-i güher-bāryyla
dendāni yeter yārūñ
Ne deñlü var ise mercān ü
dür ‘ummānuñ olsun hep

4. **baña:**

Gazel 12

Mısra: 5

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki almış
hali, bana.*

Çaşuñla yüzün ü zülfün
temāşası yeter baña
Hilāl ü mihr ile ebr-i siyeh
devrānuñ olsun hep

5. **baña:**

Gazel 14

Mısra: 7

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki almış
hali, bana.*

Bī-ḥisāb etme cefāyı baña
yoḥsa ey melek
Söyleşürüz senüñ ile olıcağ
rüz-ı ḥisāb

6. **baña:**

Gazel 20

Mısra: 8

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki almış
hali, bana.*

Ġam yedigüm bu maṭbah-ı
dehr içre kim benüm
ḤVān-ı vişāl-i yār baña
olmadı naşīb

7. **baña:**

Gazel 21

Mısra: 1

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki almış
hali, bana.*

Etdüğün baña ‘adū-yı Bū-
Leheb
Dilerin Ḥaḫdan ki bir bir
bula hep

8. **baña:**

Gazel 22

Mısra: 5

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki almış
hali, bana.*

N’ola kūyuñda görüp
düşnām ede a‘dā baña
Yād kimse görse lā-büd
ürmesin ḳomaz kilāb

9. **baña:**

Gazel 25

Mısra: 8

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki almış
hali, bana.*

Ṭokunur çarḥuñā şaḳın āhum
Baña cevr etme ey felek ḳat
ḳat

10. **baña:**

Gazel 26

Mısra: 1

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki almış
hali, bana.*

Ey gönül baña bu çarḥ-ı bī-
şebāt
Cevr edüpdür döne döne ḳat
ḳat

11. **baña:**

Gazel 32

Mısra: 2

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki almış
hali, bana.*

Derd-i hecrüñle be-gāyet
muḫtelif oldu mizāc
Gel ṭabībüm vaḳtidür baña
‘ilāc eyle ‘ilāc

12. **baña:**

Gazel 41

Mısra: 3

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki almış
hali, bana.*

Baña cevr edüp ele mihr ü
vefā eylemeden
N’olur ey māh-ı cihānum
saña bilsem ‘āyid

13. **baña:**

Gazel 47

Mısra: 2

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki almış
hali, bana.*

Olmasa şehd-i lebüñ şeker
gibi cānā lezīz
Telḥ düşnāmuñ baña
gelmezdi çün ḥelwā lezīz

14. **baña:**

Gazel 47

Mısra: 6

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki almış
hali, bana.*

Telḥdür bāde egerçi sākī
la‘lün yādına
Her ne dem nüş eylesem
baña gelür ammā lezīz

15. **baña:**

Gazel 63

Mısra: 4

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki almış
hali, bana.*

Eşk-i sürḥ-āb ile rüy-ı
zerdümi al eyleyüp
Gözlerüm hecrüñde baña ḥoş
‘aceb reng etdiler

16. **baña:**

Gazel 64

Mısra: 3

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki almış
hali, bana.*

Ka‘be yüzüñi ey şanem
etdüḳçe baña ‘arz
Merve ḥaḳı bu cānuma biñ
biñ şafā gelür

17. **baña:**

Gazel 95

Mısra: 8

Birinci teklik şahıs

zamirinin yönelme eki almış hali, bana.

Bende-i halka-be-güş-ı ham-ı zülfüñ olalı
Baña ser-halka-i 'uşşāk-ı perîşān derler

18. baña:

Gazel 96

Mısra: 2

Birinci teklik şahıs

zamirinin yönelme eki almış hali, bana.

Egerçi sāye-i kıddüñle her sū nārvenlikdür
Velī sensüz cihān gülzārı baña bir dikenlikdür

19. baña:

Gazel 98

Mısra: 5

Birinci teklik şahıs

zamirinin yönelme eki almış hali, bana.

Ruḥ-ı zerdüm görüp baña nece meyl etmesün cānān
Ki ḥübān-ı zamāne şimdi hep altuna mā'ıldür

20. baña:

Gazel 109

Mısra: 1

Birinci teklik şahıs

zamirinin yönelme eki almış hali, bana.

Gülşen-i kūy-ı nigārum baña olduqça maḥar
Ey raḳīb-i ḥar senüñ olsun yerüñ dār-ı saḥar

21. baña:

Gazel 109

Mısra: 8

Birinci teklik şahıs

zamirinin yönelme eki almış hali, bana.

Her kaçan dil koyup ala gözlü yārüñ kūyına
Toḡrulup varsam raḳīb-i ḥar baña egri baḥar

22. baña:

Gazel 112

Mısra: 7

Birinci teklik şahıs

zamirinin yönelme eki almış hali, bana.

Maḥalleñ ehlinüñ incinmesi ey meh baña beñzer
Varup kūyuñda her şeb etdügüm āh u fiğāndandır

23. baña:

Gazel 141

Mısra: 1

Birinci teklik şahıs

zamirinin yönelme eki almış hali, bana.

Gerekmez gülşen-i dehri baña ey kebk-i cān sensüz
Görinmez gözüme hergiz gül-i bāğ-ı cihān sensüz

24. baña:

Gazel 141

Mısra: 6

Birinci teklik şahıs

zamirinin yönelme eki almış hali, bana.

Senüñle hoş görür gönüm gözüm bu dār-ı dünyāyı
Gerekmez baña olursa cihān bāğ-ı cinān sensüz

25. baña:

Gazel 146

Mısra: 4

Birinci teklik şahıs

zamirinin yönelme eki almış hali, bana.

Leb-i dilber gibi ni'met var iken
Ne yesem hiç baña tatlu gelmez

26. baña:

Gazel 146

Mısra: 8

Birinci teklik şahıs

zamirinin yönelme eki almış hali, bana.

Gerçi sünbül de güzeldür ammā
Baña zülfüñ gibi hoş-bü gelmez

27. baña:

Gazel 149

Mısra: 7

Birinci teklik şahıs

zamirinin yönelme eki almış hali, bana.

Yāri ḳomaz gelmege baña raḳīb-i kāfirün
İşleri vardur hele şeytāna beñzer beñzemez

28. baña:

Gazel 173

Mısra: 7

Birinci teklik şahıs

zamirinin yönelme eki almış hali, bana.

Ṭotalum 'işkuñda öykünmiş baña aḡyār-ı toy
Bülbül ü tūtiyle andan bir midür zāğ u kelāğ

29. baña:

Gazel 186

Mısra: 4

Birinci teklik şahıs

zamirinin yönelme eki almış hali, bana.

Yanaşup ḥidmet ederdüm o şeh-i ḥübāna
Naḳd-i vaşlını bileydüm verecegin baña ḥaḳ

30. baña:

Gazel 201

Mısra: 2

Birinci teklik şahıs

zamirinin yönelme eki almış hali, bana.

Eşk-i ḥünin etmesün mi rüy-ı zerdüm verd-reng
Kim alup al-ile gönüm baña ol gül verdi reng

31. baña:

Gazel 211

Mısra: 5

Birinci teklik şahıs

zamirinin yönelme eki almış hali, bana.

Gösterüp baña elif kıddüñle dāl-ı zülfüñi

‘Ālem içre n’ola şāhum sen
de bir ad eyleseñ

32. **baña:**

Gazel 221

Mısra: 5

*Birinci teklık şahıs
zamirinin yönelme eki almış
hali, bana.*

Tek hemān sen baña yār ol
dostum
Cümle ‘ālem düşmen olursa
çe-bāk

33. **baña:**

Gazel 226

Mısra: 4

*Birinci teklık şahıs
zamirinin yönelme eki almış
hali, bana.*

Der-miyān edüp yoluñda
hānmānum serverā
Ben saña dedüm belī baña ne
derse desün el

34. **baña:**

Gazel 234

Mısra: 5

*Birinci teklık şahıs
zamirinin yönelme eki almış
hali, bana.*

Baña sensüz cihān gülzārı
oldı bir kafes cānā
Şadā-yı nālem içinde ‘aceb
mi olsa ger bülbül

35. **baña:**

Gazel 245

Mısra: 4

*Birinci teklık şahıs
zamirinin yönelme eki almış
hali, bana.*

Şararup hecrüñ ile döndi
yüzüm altuna
Dağı meyl etme misin baña
eyā sīm-tenüm

36. **baña:**

Gazel 247

Mısra: 11

*Birinci teklık şahıs
zamirinin yönelme eki almış
hali, bana.*

Baña düşnām-ı telh-i la‘l-i
nābuñ
Gelür şīrīn-edālar Muşlı
şāhum

37. **baña:**

Gazel 250

Mısra: 2

*Birinci teklık şahıs
zamirinin yönelme eki almış
hali, bana.*

Bu lezzet-i vuşlat dilā bilsem
nedendür bilmezem
Bu zaḥmet-i firqat baña
bilsem nedendür bilmezem

38. **baña:**

Gazel 250

Mısra: 14

*Birinci teklık şahıs
zamirinin yönelme eki almış
hali, bana.*

Dilde ‘Azīzī dem-be-dem
eksük degül derd ü elem
Ya baña bu cevr ü elem
bilsem nedendür bilmezem

39. **baña:**

Gazel 254

Mısra: 7

*Birinci teklık şahıs
zamirinin yönelme eki almış
hali, bana.*

Añma nūş-ı cāmı sākī baña
şimden gerü ben
Varmazın beytü’l-ḥarām olsa
eger beytü’l-ḥarām

40. **baña:**

Gazel 257

Mısra: 3

*Birinci teklık şahıs
zamirinin yönelme eki almış
hali, bana.*

Yükledür bār-ı gamı baña
felek
Tut ki ben yük çekici
hāmmālem

41. **baña:**

Gazel 258

Mısra: 6

Birinci teklık şahıs

*zamirinin yönelme eki almış
hali, bana.*

Ben anı baña ḥaşre degin yār
ola şandum
Terk etdi beni mihr ü
maḥabbet öliceğ āh

42. **baña:**

Gazel 258

Mısra: 7

*Birinci teklık şahıs
zamirinin yönelme eki almış
hali, bana.*

Sen cevr ü cefā eyle baña
şabr edeyin ben
Sen ḥüsnüñe ṭayan yürü ben
‘ışka ṭayandum

43. **baña:**

Gazel 261

Mısra: 9

*Birinci teklık şahıs
zamirinin yönelme eki almış
hali, bana.*

‘Arz-ı ḥüsn etmez baña ol
Yūsuf-ı şānī ile
Ey ‘Azīzī söyleşem gelsün
hele mīzān günü

44. **baña:**

Gazel 263

Mısra: 14

*Birinci teklık şahıs
zamirinin yönelme eki almış
hali, bana.*

Dād elinden ‘Azīzīyā o
şehūñ

Baña zulm eyler ellere iḥsān

45. **baña:**

Gazel 266

Mısra: 3

*Birinci teklık şahıs
zamirinin yönelme eki almış
hali, bana.*

Olmasun çevgān-ı zülfüñ
oḥşamağ baña naşib
Gūy-veş yoluñda gāltān
eylemezsem başı ben

46. **baña:**

Gazel 267

Mısra: 7

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki almış
hali, bana.*

Her ne deñlü nâz ederse
etsün ol gül-ruğ baña
Bülbül-âsâ ey gönül elden
niyâzi koma sen

47. **baña:**

Gazel 273

Mısra: 1

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki almış
hali, bana.*

Baña niçün söylemez cânâne
söyleñ söylesün
Kulına rahm eylesün sultâna
söyleñ söylesün

48. **baña:**

Gazel 274

Mısra: 1

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki almış
hali, bana.*

Baña şıhhat yüzün
göstermedi hecrüfde gam bir
gün
‘Acebdür ben bu gamdan
ölmez-istem ey şanem bir gün

49. **baña:**

Gazel 274

Mısra: 5

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki almış
hali, bana.*

Neçe bir baña ser-keşlik ede
mânend-i serv ol yâr
Umaram bād-ı âhumla anı ey
dil egem bir gün

50. **baña:**

Gazel 278

Mısra: 6

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki almış
hali, bana.*

Sitem-i cevruñ ile ölmez
istem
Baña dağı neler eylersin sen

51. **baña:**

Gazel 283

Mısra: 2

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki almış
hali, bana.*

Gösterürken ellere mihr ü
vefâ şüretlerin
Baña göstermek neden cevri
ü cefâ şüretlerin

52. **baña:**

Gazel 292

Mısra: 5

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki almış
hali, bana.*

Baña ol meh gibi cevri ü cefâ
etmekden ey gerdün
Hâzer kıl yoğsa bir gün sille-
i âhum bentüm yersin

53. **baña:**

Gazel 293

Mısra: 2

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki almış
hali, bana.*

Her kaçre-i eşküm ki çıkar
dide-i terden
‘İşkuñda baña yeg gelür ol
dürr ü güherden

54. **baña:**

Gazel 303

Mısra: 1

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki almış
hali, bana.*

Eşigüñ taşın öldükde baña
seng-i mezâr eyle
Yolında öldüğüm hâk-i
mezârum sengsâr eyle

55. **baña:**

Gazel 305

Mısra: 14

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki almış
hali, bana.*

Ebü Bekr ü ‘Ömer ‘Osmân
‘Alî kim çâr yârüñdür

Baña ol çârı yarın reh-nümâ
kıl yâ Resûlallâh

56. **baña:**

Gazel 310

Mısra: 9

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki almış
hali, bana.*

Ğamzesi hânçer çeker baña
‘Azîzî her kaçan
Nâzır olsam ol şeh-i ‘izzet-
me ‘âbuñ ‘aynına

57. **baña:**

Gazel 311

Mısra: 7

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki almış
hali, bana.*

Geh cefâ vü cevri edersin
baña gâhî ‘izz ü nâz
Sevdüğüm midür şuçum
yoğsa seni biñ cân-ıla

58. **baña:**

Gazel 311

Mısra: 10

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki almış
hali, bana.*

N’ola sen Yûsuf gibi sultân-ı
Mısr-ı hüsn iseñ
Baña da şâhum ‘Azîzî derler
ad u şan-ıla

59. **baña:**

Gazel 312

Mısra: 14

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki almış
hali, bana.*

Beñzeyelden ruğ-ı alma
‘Azîzî o gülüñ
Gülşenüñ verdi baña seyri
ferâğın lâle

60. **baña:**

Gazel 316

Mısra: 9

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki almış
hali, bana.*

Yeterdi bu sa'adet baña
deyeydi ol şeh
Olsun 'Azîzî kulum hısn-ı
hîmâyetümde

61. **baña:**

Gazel 326

Mısra: 4

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki almış
hali, bana.*

Ḳurtulurdu dil-i dîvâne
perîşânlıktan
Ger nihânî baña ol yâr-ı perî-
şân gelse

62. **baña:**

Gazel 342

Mısra: 1

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki almış
hali, bana.*

Olup 'ışkuñ yolında baña
yâr-ı mihrbân sâye
Olur her kanda gîtsem bile
yanumda revân sâye

63. **baña:**

Gazel 344

Mısra: 7

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki almış
hali, bana.*

Ḥüblar seyrini añmañ baña
kim ben o mehûñ
Vermezün gün yüzine
bakmağı dünyâ seyrine

64. **baña:**

Gazel 347

Mısra: 4

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki almış
hali, bana.*

Nece şabr eyleyeyin derd-i
firâk-ı yâra
Baña bir yılca gelür rûz-ı
gamuñ bir âni

65. **baña:**

Gazel 356

Mısra: 7

Birinci teklik şahıs

*zamirinin yönelme eki almış
hali, bana.*

Dedüm mihr ü vefâyı baña
bisyâr etseñ olmaz mı
Dedi ol pür-cefâ bilmez çoğı
hiç bilmeyen azı

66. **baña:**

Gazel 361

Mısra: 9

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki almış
hali, bana.*

'Arz-ı hüsñ etmez baña ol
Yüsuf-ı şânî ile
Ey 'Azîzî söyleşem gelsün
hele mîzân günü

67. **baña:**

Gazel 365

Mısra: 4

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki almış
hali, bana.*

Ben nece seyr-i gülistân
edeyüm kim her nihâl
Dik gelür oldı baña serv-i
hîrâmânum gibi

68. **baña:**

Gazel 368

Mısra: 1

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki almış
hali, bana.*

O meh-rû baña incinmiş
'aceb bilsem ki ne'm gördi
Meger kaşı femî 'akşı ile
çeşmümde nem gördi

69. **baña:**

Gazel 370

Mısra: 6

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki almış
hali, bana.*

Tek cefâ-yı dilbere tākāt
getürsün haste dil
Ey felek bir yañadan cevır
etme baña sen dañı

70. **baña:**

Gazel 379

Mısra: 2

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki almış
hali, bana.*

Dedüm ol cämeyi al üstüñe
ey verd ter düşdi
Bu sözden reng alup ol
gonca baña haylı ter düşdi

71. **baña:**

Gazel 390

Mısra: 1

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki almış
hali, bana.*

Ey baña cevır ü cefâ cebr-i
'anâlar kılıcı
Yüregüm deldi dilim dildi
belâlar kılıcı

72. **baña:**

Gazel 390

Mısra: 3

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki almış
hali, bana.*

Kılıcı baña sitem eyleyici
ğayre kerem
Baña cevır edici ağıyäre
vefâlar kılıcı

73. **baña:**

Gazel 390

Mısra: 4

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki almış
hali, bana.*

Kılıcı baña sitem eyleyici
ğayre kerem
Baña cevır edici ağıyäre
vefâlar kılıcı

74. **baña:**

Kaside 3

Mısra: 19

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki almış
hali, bana.*

Tütyâ-yı 'ayn-ı 'izzetdür
baña iki gözüm
Gerd-i hâk-i dergehûñ kim
dîdede pinhân olur

75. **baña:****Kaside 3**

Mısra: 76

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki almış
hali, bana.*

Çanda bir derd ü belâ vü
ğuşşâ vü ğam var ise
Miħnet-âbâd-ı cihânda hep
baña yârân olur

76. **baña:****Kaside 3**

Mısra: 19

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki almış
hali, bana.*

Tütyâ-yı ‘ayn-ı ‘izzetdür
baña iki gözüm
Gerd-i ħâk-i dergehün kim
didede pinhân olur

77. **baña:****Kaside 3**

Mısra: 76

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki almış
hali, bana.*

Çanda bir derd ü belâ vü
ğuşşâ vü ğam var ise
Miħnet-âbâd-ı cihânda hep
baña yârân olur

78. **baña:****Kıt'a 1**

Mısra: 20

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki almış
hali, bana.*

Zer eder ħâki kîmyâ nazaruñ
Baña da kıll nazar ki ħâk-i
derem

79. **baña:****Kıt'a 9**

Mısra: 2

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki almış
hali, bana.*

Şehleruñ ‘işret-i vişâlınden
Hoş gelür baña nüş-ı câm-ı
firâk

80. **baña:****Kıt'a 11**

Mısra: 3

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki almış
hali, bana.*

Baña ol zâlim etdüğün
edemez
Bir yere gelse cümle ħalk-ı
cihân

81. **baña:****Matla 10**

Mısra: 1

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki almış
hali, bana.*

Mâh-ı ruħsârın baña ‘arz
etmese cânân bir ay
Şanuram kim toğmadı gökde
meh-i tâbân bir ay

82. **baña:****Matla 40**

Mısra: 1

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki almış
hali, bana.*

Terk edüp cevri baña raħm
ede mi cânâne
Hiç koyup küfri o kâfir gele
mi îmâna

83. **baña:****Matla 41**

Mısra: 2

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki almış
hali, bana.*

Hoçka-i dilde olan râzuñı
söyletme şehâ
Kerem et kıtunuñ açdurma
ķapağın baña

84. **baña:****Matla 50**

Mısra: 1

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki almış
hali, bana.*

Âhum şadâsı ğuşına girse
baña söger

Beñzer ħasûd ol sege kim
yanķuya ürer

85. **baña:****Muamma 4**

Mısra: 2

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki almış
hali, bana.*

Görmedüm yüzüñ bir ay oldı
tamâm dedüm aña
Ayuñ on dördin o meh-tâb
içre gösterdi baña

86. **baña:****Muamma 12**

Mısra: 1

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki almış
hali, bana.*

Rüy-ı renginüñ olaldan gül
baña
Oldı la ‘lûñ ey yüzi gül mül
baña

87. **baña:****Muamma 12**

Mısra: 2

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki almış
hali, bana.*

Rüy-ı renginüñ olaldan gül
baña
Oldı la ‘lûñ ey yüzi gül mül
baña

88. **baña:****Muamma 42**

Mısra: 2

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki almış
hali, bana.*

Baña cevretmesün ğün
yüzlü mâhum
Eger derse göge ermesün
âhum

89. **baña:****Müseddes 3**

Mısra: 20

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki almış
hali, bana.*

Beni gördükçe şāhib-ma‘rifet
mi zāneder āyā
Ki rām olup baña el vermez
ölsem de zen-i dünyā

90. **baña:**

Tesdis 1

Mısra: 28

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki almış
hali, bana.*

Bülbül-āsā bu cihān içre
‘Azīzī bir dem
Gülmek olmadı müyesser
deyü baña yeme gam

91. **baña:**

Tesdis 2

Mısra: 5

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki almış
hali, bana.*

Şahn-ı şahrālar baña zindān
olupdur yārsuz
Her çemen bir hār olupdur ol
yüzi gülzārsuz

92. **baña:**

Tesdis 2

Mısra: 11

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki almış
hali, bana.*

Şahn-ı şahrālar baña zindān
olupdur yārsuz
Her çemen bir hār olupdur ol
yüzi gülzārsuz

93. **baña:**

Tesdis 2

Mısra: 13

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki almış
hali, bana.*

Bāg-ı dehrūn baña añañ
gülşen-i zībāsını
Hey ma‘āzallāh gerekmez
lāle-i hamrāsını

94. **baña:**

Tesdis 2

Mısra: 17

Birinci teklik şahıs

*zamirinin yönelme eki almış
hali, bana.*

Şahn-ı şahrālar baña zindān
olupdur yārsuz
Her çemen bir hār olupdur ol
yüzi gülzārsuz

95. **baña:**

Tesdis 2

Mısra: 23

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki almış
hali, bana.*

Şahn-ı şahrālar baña zindān
olupdur yārsuz
Her çemen bir hār olupdur ol
yüzi gülzārsuz

96. **baña:**

Tesdis 2

Mısra: 29

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki almış
hali, bana.*

Şahn-ı şahrālar baña zindān
olupdur yārsuz
Her çemen bir hār olupdur ol
yüzi gülzārsuz

97. **baña:**

Tesdis 3

Mısra: 20

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki almış
hali, bana.*

Geçürüp gerdenüme şır gibi
tavk-ı elem
Eşk-i çeşmüm baña zencir-i
cünün eyledi gam

baña olan:

1. **baña olan:**

Tesdis 3

Mısra: 21

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bana yapılan.

Kimseye olmadı hīç baña
olan zulm ü sitem
Nedür ey kân-ı kerem bāri
günāhum bilem

bār:

1. **bārın:-in**

Gazel 323

Mısra: 11

Yük || keder, ıztırıp.

‘Adū-yı hār-mizācuñ şirtına
ur derd ü gam bārın
Ki ol dünyāyı ursañ götürür
cāmūs şeklinde

2. **bār:**

Gazel 353

Mısra: 5

Yük || keder, ıztırıp.

Yükledürsin dile bār-ı gam-ı
cevri her bār
O belā-dīde gamuñ çekmege
mu‘tād gibi

3. **bār:**

Mesnevi 1

Mısra: 95

Yük.

Hağdan ister ‘Azīzī kim her
bār
Ola bahtuñ çerāği pür-envār

4. **bār:**

Gazel 35

Mısra: 6

Vakit, zaman.

Sırr-ı ‘ışkı hālka fāş etmezdi
Manşür olmasa
Sinede esrār-ı ışkı şaklamak
her bār güç

5. **bār:**

Kaside 2

Mısra: 4

Vakit, zaman.

İktirān etse felekde n’ola
şems ile kamer
Alışur kevkebi şemsüñ
kamer ile her bār

6. **bār:**

Gazel 107

Mısra: 10

Meyve.

Çekme 'Azîzî bār-ı cevrin o
dilberüñ kim
El yeye bār-ı vaşlın bāğ-ı
cihānda her bār

bārān:

1. **bārān:**

Gazel 48

Mısra: 8

Yağmur. II gözyaşı.

Akıtma yaşımı der iseñ
gelmeye haţuñ
Bārān ki yağa sebze ye neşv
ü nemā verür

bārān-ı eşki:

1. **bārān-ı eşki:-i**

Gazel 384

Mısra: 15

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gözyaşı yağmuru.

N'ola bārān-ı eşki aksa ebrüñ
Girüpdür gözine āhum
buĥārı

bārān-ı şitā:

1. **bārān-ı şitā:**

Gazel 8

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kış yağmuru.

Bürüdi gün yüzini ebr-i haţ
ol māh-veşüñ
Tañ mı diñmezse gözüm yaşı
çü bārān-ı şitā

bārekallāh:

1. **bārekallāh:**

Gazel 304

Mısra: 9

*Beğeni ve övgüyü dile
getirmek için 'Allah mübarek
etsin, hayırlı uğurlu olsun,
maşallah' anlamında bir dua
sözü.*

Bārekallāh ey 'Azîzî yokdur
emşālūñ bugün

Hüsrev ü Şāhî gibi tezyîn-i
dīvān etmede

2. **bārekallāh:**

Tahmis 1

Mısra: 25

*Beğeni ve övgüyü dile
getirmek için 'Allah mübarek
etsin, hayırlı uğurlu olsun,
maşallah' anlamında bir dua
sözü.*

Bārekallāh sözlerüñ cevher
dilüñ deryā-yımış

bārgāh:

1. **bārgāh:**

Gazel 122

Mısra: 10

Çadır II felek.

Dünyede yetmez mi bu
devlet 'Azîziye şehā
Kim sentüñle rüz u şeb bir
bārgāh altındadır

bāri:

1. **bāri:**

Gazel 106

Mısra: 10

Bari, hiç olmazsa.

Ġam-hāne-i 'Azîziye çün
gece gelmedüñ
Gün gibi bāri gel aña ey
meh-liķā şehir

2. **bārī:**

Gazel 275

Mısra: 8

Bari, hiç olmazsa.

Yanmak olmadı müyesser
çün o şem'a hālümü
Tutuşup nār-ı ğam-ı 'ışķ-ıla
bārī yanayın

3. **bārī:**

Gazel 347

Mısra: 2

Bari, hiç olmazsa.

'Āşık-ı haste-dilüñ vuşlat
imiş dermānı
Bari bir kez kuçabilsem o
tabīb-i canı

4. **bāri:**

Kıt'a 4

Mısra: 3

Bari, hiç olmazsa.

Furşat el vermiş iken bāri
göñül
'Ālemüñ zevķ u şafāsın
süregör

5. **bāri:**

Tesdis 3

Mısra: 22

Bari, hiç olmazsa.

Kimseye olmadı hiç baña
olan zulm ü sitem
Nedür ey kār-ı kerem bāri
günāhum bilem

bār-ı belā vü miñneti:

1. **bār-ı belā vü miñneti:-i**

Matla 30

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bela ve miñnet yükü.

Dünyede ben çekdüğüm bār-
ı belā vü miñneti
Bil ki gerdün çekse bir gün
taķ olurdu taķatı

bār-ı belālar çekdüğüm:

1. **bār-ı belālar çekdüğüm:-
lar, -düg, -üm**

Gazel 250

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Elem yükü çekmek, dert
ve kedere katlanmak.*

Dāyim cefālar çekdüğüm
bār-ı belālar çekdüğüm
Zecr ü 'anālar çekdüğüm
bilsem nedendür bilmezem

bār-ı belāñı çekmege:

1. **bār-ı belāñı çekmege:-ñ,
-ı-ñ, -i, -meg, -e**

Gazel 48

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Elem yükü çekmek, dert ve kedere katlanmak.

‘Āşık geçer saña çok evet
kim ‘Azîzî var
Bār-ı belâñî çekmege cāndan
rızâ verür

bār-ı belâ-yı ğam-ı yār:**1. bār-ı belâ-yı ğam-ı yār:****Gazel 181**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Sevgilinin gam belasının yükü.

Ham edüp kâmetümi bār-ı
belâ-yı ğam-ı yār
Döndüm ol pîr-i za‘îfe kim
anuñ tākati yok

bār-ı belâ-yile:**1. bār-ı belâ-yile:-y, -ile****Müseddes 3**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Belâ yükü, kederi.

Cihānda ma‘rifet ehli olanlar
bulmayup vüs‘at
Çeker bār-ı belâ-yile neçe
dürlü ğam-ı kıllet

bār-ı cevri-i cānānı:**1. bār-ı cevri-i cānānı:-ı****Gazel 182**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Sevgilinin cefa yükü.

Çekmege bār-ı cevri-i cānānı
Ten-i zārumda táb u tākāt
yok

bār-ı cevri çekdirürse:**1. bār-ı cevri çekdirürse:-dir, -ür, -se****Gazel 219**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Cefa yükü çekmek.

Bār-ı luṭṭin ğayre ihsān
eyleyüp ol gül saña
Çekdirürse bār-ı cevri ey dil-
i ğam-ı hıvāre çek

bār-ı cevri:**1. bār-ı cevri:-in****Gazel 107**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Eziyet yükü.

Çekme ‘Azîzî bār-ı cevri o
dilberüñ kim
El yeye bār-ı vaşlın bāğ-ı
cihānda her bār

bār-ı ğamı:**1. bār-ı ğamı:-ı****Gazel 257**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Gam yükü.

Yükledür bār-ı ğamı baña
felek
Tut ki ben yük çekici
hāmmālem

bār-ı ğam-ı cevri:**1. bār-ı ğam-ı cevri:-i****Gazel 353**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Eza, sitem gamının yükü.

Yükledürsin dile bār-ı ğam-ı
cevri her bār
O belâ-dide ğamuñ çekmege
mu‘tād gibi

bār-ı ğam-ı cevri:**1. bār-ı ğam-ı cevri:-in****Gazel 356**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Eza, sitem gamının yükü.

Getürmezken ‘Azîzî ibrişimi
yādına şimdi
Çeker bār-ı ğam-ı cevri
sevüp bir hūb ğazzāzı

bār-ı ğam-ı hecri çekmeden:**1. bār-ı ğam-ı hecri****çekmeden:-i-me, -den****Gazel 325**

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Ayrılık gam yükünün çekmek.

Çekmeden bār-ı ğam-ı hecri
‘Azîzî öldüñ
Geleni öldüre bir dağı bu
gam-ābāda

bār-ı ğamıyla:**1. bār-ı ğamıyla:-ı, -yla****Gazel 183**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Dert yükü.

Hāne-i dil seng-i cevri-i yār
ile ma‘mür iken
Erişüp bār-ı ğamıyla kıldı
vîrān ayrılık

bār-ı ğamuñ:**1. bār-ı ğamuñ:-uñ****Gazel 185**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Dert yükü.

Reh-i ‘işkuñda elif gibi
sentüñ toğru-y-iken
Eyledi bār-ı ğamuñ
kâmetümi dāl Budak

bār-ı luṭṭin:**1. bār-ı luṭṭin:-in****Gazel 219**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

Lutuf saçmak.

Bār-ı lutfın gayre ihsân
eyleyüp ol gül saña
Çekdirürse bār-ı cevri ey dil-
i gam-ı h̄vāre çek

bār-ı meşakkat çeken:

1. **bār-ı meşakkat çeken:-en**

Gazel 103

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Meşakkat, zorluk
yüküne katlanmak.*

Kühsār-ı gamda 'ışk-ıla Şīrīn
belâların
Ferhād gibi bār-ı meşakkat
çeken bilür

bār-ı ta'allukdan:

1. **bār-ı ta'allukdan:-dan**

Gazel 118

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Dünyâya karşı duyulan
ilginin yükü, dünyâya âit
bağın yükü.*

'Aceb mi zâhidâ el çekseler
bār-ı ta'allukdan
Şular kim bāğ-ı dehre serv-
veş âzâde gelmişdür

bār-ı vaşlın:

1. **bār-ı vaşlın:-ın**

Gazel 107

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kavuşma meyvesi -
Sevgiliye kavuşmanın verdiği
mutluluk.*

Çekme 'Azîzî bār-ı cevrin o
dilberüñ kim
El yeye bār-ı vaşlın bāğ-ı
cihânda her bār

barış:

1. **barışur:-ur**

Gazel 121

Mısra: 9

*Barışmak, anlaşmak,
uzlaşmak.*

Luḫf edüp yine anuñla
barışur mı ki 'aceb
Dün 'Azîziyle turup gördüm
o fettân çekişür

barmağ:

1. **barmağın:-uñ**

Kaside 4

Mısra: 55

Parmak.

Eşk-i çeşmüm içre sîmîn
barmağın 'ağsin gören
Eyle şanur kim düşüpdür
lucce-i 'ummâna şem'

2. **barmağın:-ı, -n, -a**

Lugaz 18

Mısra: 4

Parmak.

Gitmesün dilden deyü
fermân olan
Barmağına rişte bağlar
dâyimâ

barmağın götürdi:

1. **barmağın götürdi:-di**

Kaside 4

Mısra: 46

Kelime Tipi: -

*Şehadet için parmağını
kaldırmak.*

Nür-ı hüsn-i meh-veşüñ
bezmünde görmüşdür meger
Barmağın götürdi geldi
şevkıla İmâna şem'

barmağın götürüp:

1. **barmağın götürüp:-üp**

Gazel 362

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Duâ etmek amacıyla
elleri havaya doğru açmak.*

Cemâlün nürünü gördi meger
şem'
Götürüp barmağın İmâna
geldi

baş:

1. **başum:-um**

Gazel 55

Mısra: 4

*Vücudun üst veya
önünde bulunan bölüm, kafa,
ser.*

Şeh-i 'ışkam nücüm ile
müzeyyen hayme-i gerdün
Başum üzre kurulmuş
sâyebân-ı zer-nigârumdur

2. **başında:-ı, -n, -da**

Gazel 67

Mısra: 2

*Vücudun üst veya
önünde bulunan bölüm, kafa,
ser.*

Serîr-i milk-i şâhuñ şem'-i
güyâ pādşâhıdur
Başında şu'le-i pür-nür anuñ
zerrîn külâhıdur

3. **başumda:-um, -da**

Gazel 69

Mısra: 16

*Vücudun üst veya
önünde bulunan bölüm, kafa,
ser.*

'Azîzî her ne dem zülfın
añup âh etsem ol mâhuñ
Duñân-ı âhumı gören şanur
başumda perçemdür

4. **başumda:-um, -da**

Gazel 75

Mısra: 4

*Vücudun üst veya
önünde bulunan bölüm, kafa,
ser.*

Ey meh senüñ külâleñ varsa
n'ola benüm de
Düd-ı kebüd-ı âhum
başumda sünbülümdür

5. **başına:-ı, -n, -a**

Gazel 88

Mısra: 4

Vücutun üst veya önünde bulunan bölüm, kafa, ser.

Şöyle zeyn etdi ser-i lāleyi
jāle şanasın
Lālenüñ jāle geyürdi başına
sım efser

6. **başında:-ı, -n, -da**

Gazel 100

Mısra: 8

Vücutun üst veya önünde bulunan bölüm, kafa, ser.

Meclis-i hūbānda şem'î
bende-i sīmīn-beden
Şu'lesin başında zerrīn
perçem şandılar

7. **başın:-ın**

Gazel 110

Mısra: 4

Vücutun üst veya önünde bulunan bölüm, kafa, ser.

Dil reh-i küyüña 'azm
eyledügin dedi gören
Kim bedī' başın alup küy-ı
semāvāta atar?

8. **başumdan:-um, -dan**

Gazel 115

Mısra: 1

Vücutun üst veya önünde bulunan bölüm, kafa, ser.

Başumdan āteş-i āhum ki
yane yane çıkar
'Alev olup şereri fark-ı
ferkadāne çıkar

9. **başın:-ın**

Gazel 119

Mısra: 6

Vücutun üst veya önünde bulunan bölüm, kafa, ser.

Kılmadıysa servi dīvāne
hevā-yı kıdd-i yār
Gülşen içre yā niçün başın
şalup sersemleür

10. **baş:-ı**

Gazel 192

Mısra: 6

Vücutun üst veya önünde bulunan bölüm, kafa, ser.

Āteşin dāğ ursa farkına 'aceb
mi ehl-i 'ışk
Başı üzre tāt-ı zerrīn yaraşur
sultānlaruñ

11. **başımı:-um, -ı**

Gazel 193

Mısra: 5

Vücutun üst veya önünde bulunan bölüm, kafa, ser.

Meydān-ı gāmda başımı
güy-ı belā bilüñ
Kādd-i hāmīdemi aña bir
şavlecān tūtuñ

12. **başına:-ı, -n, -a**

Gazel 201

Mısra: 4

Vücutun üst veya önünde bulunan bölüm, kafa, ser.

La'lüñe öykünmeyeydi
gülşen içre her seher
Jāleler yağdırmaz idi
göncanuñ başına seng

13. **başuñ:-uñ**

Gazel 228

Mısra: 7

Vücutun üst veya önünde bulunan bölüm, kafa, ser.

Başuñ gerekse saña eyā zülf-
i rü-siyeh
Tolaşma zülf-i yāre gel
andan üzül kesil

14. **başımı:-um, -ı**

Gazel 236

Mısra: 7

Vücutun üst veya önünde bulunan bölüm, kafa, ser.

Başımı tīg-i cefā-y-ile kesüp
mānend-i top

Rezmgāh-ı 'ışkuñ içre hāke
ğaltān etmegil

15. **başumda:-um, -da**

Gazel 246

Mısra: 2

Vücutun üst veya önünde bulunan bölüm, kafa, ser.

Şāh-ı 'ışkam küşe-i
meyhānelerdür milketüm
Cām-ı meydür sākiyā
başumda tāt-ı devletüm

16. **baş:-ı**

Gazel 266

Mısra: 4

Vücutun üst veya önünde bulunan bölüm, kafa, ser.

Olmasun çevgān-ı zülfün
oğşamak baña naşib
Güy-veş yoluñda ğaltān
eylemezsem başı ben

17. **başın:-ın**

Gazel 274

Mısra: 8

Vücutun üst veya önünde bulunan bölüm, kafa, ser.

Dem-Ā-dem tīg-i āhı çarğa
tutmağdan ğarāz bu kim
'Adū-yı kāfiruñ başın kesüp
kanıñ dökem bir gün

18. **başımı:-ı, -n, -ı**

Gazel 325

Mısra: 5

Vücutun üst veya önünde bulunan bölüm, kafa, ser.

Tişe-i merg ile Ferhāduñ
edüp başını hürd
Kıydı cellād-ı felek göz göre
ol üstāda

19. **başum:-um**

Gazel 339

Mısra: 7

Vücutun üst veya önünde bulunan bölüm, kafa, ser.

Meydân-ı gâmda başum olsa
‘aceb mi gâltân
Döndürdi zülfün anı bir güy-
ı şavlecâne

20. başına:-ı, -n, -a

Kaside 4

Mısra: 1

*Vücutun üst veya
önünde bulunan bölüm, kafa,
ser.*

Şu‘leden başına zer miğfer
geyüp mîrâne şem‘
Oldı şehri-i şâmıda ser-‘asker-
i pervâne şem‘

21. başı:-ı

Kaside 5

Mısra: 2

*Vücutun üst veya
önünde bulunan bölüm, kafa,
ser.*

Şeh-i devr-i zamân Sultân
Selîm han-ı felek-ıkadruñ
Ki hâk-i dergehîdür cümle
başı tâci şâhânuñ

22. başı:-ı

Lugaz 5

Mısra: 4

*Vücutun üst veya
önünde bulunan bölüm, kafa,
ser.*

Eski ziftli keştîdür güyâ teni
Var başı ucında iki yelkeni

23. başınuñ:-ı, -nuñ

Lugaz 9

Mısra: 6

*Vücutun üst veya
önünde bulunan bölüm, kafa,
ser.*

Gâh olur kim eyleyüp
güstâhlık
Şaçlarını başınuñ tel tel yolar

24. başı:-ı

Matla 70

Mısra: 1

*Vücutun üst veya
önünde bulunan bölüm, kafa,
ser.*

Destârı ebr gibi turup başı
üstine
Etmiş tülü‘ alnı mehi kaşı
üstine

25. başum:-um

Matla 80

Mısra: 2

*Vücutun üst veya
önünde bulunan bölüm, kafa,
ser.*

Serümde lâle gibi kanlu
dâğımı görüñüz
Başum berâberi yanar
çerâğımı görüñüz

26. başduğı:-duğ, -ı

Lugaz 3

Mısra: 4

*Ayakla çiğnemek, ayak
altına almak.*

Gözlerinüñ yaşı kim ceryân
olur
Başduğı yer sünbül ü reyhân
olur

27. başum:-um

Gazel 204

Mısra: 6

Can, vücut.

Her ne emrûñ var ise eyle
nazardan gitmegil
İşte başum işte tîğüñ kıl
senüñ fermân senüñ

28. başuñ:-uñ

Kıt'a 2

Mısra: 25

Can, vücut.

Sa‘âdetlü mu‘azzez başuñ
içün
Elüm al koma ayakda çü
sâye

29. başmağa:-ma, -ğa

Matla 64

Mısra: 2

*Baskın yapmak,
yakalamak.*

Ağlamağdan gözümün üstine
yaşı geldi
Şanki bir hâneyi başmağa
şubaşı geldi

30. başına:-ı, -n, -a

Gazel 42

Mısra: 4

*Bir şeyin üst kısmı,
tepesi.*

Meger iklim-i çarhuñ
şehryâr-ı ‘âli-şânidur
Geyer her şubh-dem başına
bir tâc-ı zeri hırşîd

31. başına:-ı, -n, -a

Kaside 2

Mısra: 16

*Bir şeyin üst kısmı,
tepesi.*

Hâce-i çarh kamer tıflına
ve’s-şems okudur
Şarinup hem-çü kamer
başına şemsî destâr

32. başına:-ı, -n, -a

Kaside 4

Mısra: 19

*Bir şeyin üst kısmı,
tepesi.*

Her gece tâ şubh olunca
başına odlar yağar
N’eyledi âyâ ki bilsem
gerdiş-i gerdâna şem‘

33. başında:-ı, -n, -da

Kaside 4

Mısra: 16

*Bir şeyin üst kısmı,
tepesi.*

Sünbül-i düd-ı kebûdın her
gece tezyîn için
Götürür nergis gibi başında
zerrîn şâne şem‘

34. başında:-ı, -n, -da

Lugaz 9

Mısra: 2

*Bir şeyin üst kısmı,
tepesi.*

Ol ne pîr-i lâğar olur kim
anuñ
Var başında müy-ı ebyaz bî-
şumâr

35. başına:-ı, -n, -a

Lugaz 12

Mısra: 2
Bir şeyin üst kısmı,
tepesi.

Ol nedür kim sîm-ten
maḥbûb-vâr
Her gece başına tâc-ı zer
geyer

36. **başâ:-a**
Gazel 118
Mısra: 4
Lider, önder.

Ne bilsün kâr-ı 'ışkı
neydügin Kaşs-ı beyâbânî
Ol işi başa iletmek yine
Ferhâda gelmişdür

37. **başar:-ar**
Tarih 26
Mısra: 2
Hakim olmak.

Sen ol ağa-yı güzîn-i der-i
devletsin kim
Pertev-i mihri başar nûr u
ziyâda bahtuñ

38. **başıcak:-ı, -cağ**
Lugaz 7
Mısra: 5
Dokunmak (neyin
notalarına dokunmak
bağlamında kullanılmıştır).

Başıcak parmaklarıñla
gözlerin
Getürür ortaya dünyâ
sözlerin

39. **başuma:-um, -a**
Gazel 157
Mısra: 8
Baş II Kendi başına.

Zülfüñüñ abdâlî olduğuma tâ
kim ola dâl
Pâdşâhum başuma bir iki yay
ile kiriş

40. **başludur:-lu, -dur**
Gazel 374
Mısra: 5
Bir şeyin uçlarından
biri, baş.

Hey ne çok başludur ser-i
zülfüñ
Çekdi dolana kalb-i meyyâlî

41. **başuma:-um, -a**
Gazel 23
Mısra: 10
Vücutun üst veya
önünde bulunan bölüm, kafa,
ser. II kişinin kendi şahsı,
zâtı.

Ḥışm idüp şesşerini farkuma
urduğca o şâh
Şanuram kim başuma toğdı
hümâ-yı devlet

42. **başuñda:-uñ, -da**
Gazel 23
Mısra: 6
Vücutun üst veya
önünde bulunan bölüm, kafa,
ser. II kişinin kendi şahsı,
zâtı.

Ḳoma sevdâ-yı ser-i zülfini
elden o mehüñ
Ey gönül var ise başuñda
hevâ-yı devlet

43. **başından:-ı, -n, -dan**
Gazel 127
Mısra: 5
Vücutun üst veya
önünde bulunan bölüm, kafa,
ser. II kişinin kendi şahsı,
zâtı.

Eksük olur mı cihân bâğında
başından belâ
Zülf-i ḥübâna şu kim dil
riştesin bağlar yürür

44. **başına:-ı, -n, -a**
Gazel 135
Mısra: 10
Vücutun üst veya
önünde bulunan bölüm, kafa,
ser. II kişinin kendi şahsı,
zâtı.

Çokdur 'Azîzî 'ışk-ıla bî-
çâre gerçi kim
Yokdur evet senüñ gibi
başına çâresüz

45. **başumuñ:-um, -uñ**
Gazel 181

Mısra: 6
Vücutun üst veya
önünde bulunan bölüm, kafa,
ser. II kişinin kendi şahsı,
zâtı.

Ol mehüñ menziline ermek
olurdı lâkin
Yaşumuñ ılduzı düşkün
başumuñ devleti yok

46. **başumdan:-um, -dan**
Gazel 270
Mısra: 4
Vücutun üst veya
önünde bulunan bölüm, kafa,
ser. II kişinin kendi şahsı,
zâtı.

Degül alnumda kaçum murğ-
ı devlet
Başumdan gitmege açdı
kanadın

47. **başdı:-dı**
Gazel 53
Mısra: 4
Para yapıştırmak (işin
bitmesi için nakit çıkarmak,
vermek).

Gördi bitmez akçasuz iş
duḡter-i verdüñ hemân
Başdı nakd-i jāleyi ucına
ebr-i nev-bahâr

48. **başında:-ı, -n, -da**
Gazel 196
Mısra: 5
Kafa, ser II fikir,
düşünce.

Zülfî hevâsı olmasa başında
ol gülüñ
Gezmezdi gökde serserî ebr-i
külâle-reng

49. **başup:-up**
Gazel 351
Mısra: 6
Kapmak, yer ayırmak,
yer tutmak; doldurmak, dolu
duruma getirmek.

Duḡân-ı nâr-ı âhumla zemîn
ü âsmân taldı
Ḳarañuluk başup dünyâyı
güyâ kim duman oldı

baş-:1. **başsañ:-sa, -ñ****Gazel 342**

Mısra: 6

*Ayak ile bir şeye**basmak.*

Şu deñlü mihiri vardur saña
kim ey şems-i 'âlem-tâb
Ne yere ayağın başsañ tutar
anda mekân sâye

baş açuk abdâluñ:1. **baş açuk abdâluñ:-uñ****Gazel 82**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Korkusuz, pervasız**abdâl.*

Cân u dilden ey şanem bu
hânkâh-ı dehrde
Baş açuk abdâluñ olduğuma
zülfün dâldür

baş berâberdür:1. **baş berâberdür:-dür****Gazel 93**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Başa baş.*

Sen ol şâh-ı felek-rif'atsın ey
mâh-ı melek-manzar
Serîr-i âsmâna âstânuñ baş
berâberdür

baş egdi:1. **baş egdi:-di****Müseddes 4**

Mısra: 34

Kelime Tipi: **Deyim**

*Baş eğmek. Saygı
göstermek için baş eğerek
selamlamak; direnmekten
vazgeçip buyruk altına
girmek.*

Yüz sürmek için ayağına
gökden ay ine

Baş egdi mâh-ı nev kaşuñuñ
hüsñ ü ayına

baş egme:1. **baş egme:-me****Gazel 328**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

*Güçlünün buyruğuna
uymayı kabul etmek.*

Şâhbâz-ı evc-i istignâ ol ey
dil egme baş
Külle-i kâf üzre pervâz
eyleyen 'ankâlara

baş egmeyenler:1. **baş egmeyenler:-me, -y, -en, -ler****Gazel 324**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Deyim**

*Güçlünün buyruğuna
uymayı kabul etmek.*

Urmasun meydân-ı 'ışk içre
mağabbet lâfını
Ol şehûñ baş egmeyenler tîğ-
i hûñ-âşâmına

baş koşaldan:1. **baş koşaldan:-aldan****Gazel 324**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**

*Uğraşmak, çabalamak,
gayret göstermek; canını
feda etmek II yarışmak.*

Baş koşaldan zülfine yârûñ
'Azîzî âh kim
Cân u dil murğı giriftâr oldı
miñnet dâmina

baş koşduğumuz:1. **baş koşduğumuz:-duğ, -umuz****Gazel 148**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**

*Baş başa vermek, fikir
birliğı yapmak. II bir işi
başarmak için çalışmak.*

Tîğ-i miñnet sînemüz şad
çâk ederse şâne-veş
Zülfine baş koşduğumuz
yardan el çekmezüz

baş koşup:1. **baş koşup:-up****Gazel 89**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Baş başa vermek, fikir
birliğı yapmak.*

Büyüdükçe o serv ser-keş
olur
Zülfî de baş koşup aña eş
olur

baş üzre:1. **baş üzre:****Gazel 43**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Başının üzerine, baş
üstüne.*

Ayağın toprağını baş üzre
Edinür efser-i sa'âdet bād

baş üzre tutar:1. **baş üzre tutar:-ar****Lugaz 18**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

*"Baş üstünde yeri
olmak" deyiminin karşılığı
olarak "birine çok saygı
göstermek, aşırı değer
vermek, ağırılanmak."
(Tanyeri, 1999: 51).*

Ol nedür kim gönca-i
zanbağ-mişâl
Anı baş üzre tutar bay u gedâ

baş iletmış:1. **baş iletmış:-miş****Gazel 161**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sona erdirmek,*

tamamlamak II başına devretmek.

Cefâlar kılmada ‘uşşâka zülfüñ
İşin başa iletmiş mâhir olmuş

başdan ayağa:

1. başdan ayağa:

Gazel 274

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bütünüyle, tamamıyla.

Tenüm başdan ayağa yara
oldı korqum oldur kim
‘Azîzî üstühvâna erişür tîg-i
elem bir gün

2. başdan ayağa:

Gazel 165

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Tamamen, tamamıyla,
baştan aşığı, serâpâ.*

Dehân u kâmet ü zülfüñ
temâşâ eyleyen der kim
Ne bu sîmîn-beden başdan
ayağa ‘ayn-ı mâl olmuş

başdan başa:

1. başdan başa:

Tarih 2

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Başından sonuna kadar,
bir uçtan bir uca II
tamamen, bütünüyle.*

Hâzret-i Düstür-ı a’zam
nitekim
Tutmuş-idi ‘âlemi başdan
baş

başı ağrur:

1. başı ağrur:-r

Gazel 284

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Başı ağrımak II derde
sahip olmak.*

Adum añılsa ‘adūnuñ başı
ağrur gūyâ
O ħar-ı gāv-serüñ derd-i seri
oldum ben

başı hoş:

1. başı hoş:

Kaside 5

Mısra: 80

Kelime Tipi: -

Huzur içinde olmak.

İki gün bir dil-i bîmāruñ
olmaz hemdemi Yārī
Degüldür başı hoş kimseyle
ol yār-ı dil-ārānuñ

başı hoşdur:

1. başı hoşdur:-dur

Gazel 219

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sarhoş, kafası güzel.

Duğter-i rezle başı hoşdur
‘Azîzînuñ deyü
Gel anı zemm etmeden zâhid
elüñ bir pâre çek

başı tâcı:

1. başı tâcı:

Kaside 5

Mısra: 66

Kelime Tipi: -

Kıymet verilen, baş tacı.

Livâ-yı kıdd-i mevzūnı anuñ
bir tuğ-ı şâhîdür
N’ola şorgücü olsa başı tâcı
mîr-i mîrānuñ

başı üzre:

1. başı üzre:

Muamma 16

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Başı üstüne, başı
üzerine.*

Dest-i bād ile koyup
gülşende başı üzre ħāk
Ol güne karşı yaqasın serv
iki kez etdi çāk

başımız keserse:

1. başımız keserse:-ımuuz, -er, -se

Gazel 132

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Baş kesmek II
öldürmek.*

Başımız ger tîg-i cevr ile
keserse râzîyuz
Kuluyuz neylese biz ol
pādşāha kâylüz

başımıza şudâ‘ verdi:

1. başımıza şudâ‘ verdi:-ımuuz, -a, -di

Gazel 131

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**

*Baş sıkıntı vermek II
rahatsız etmek.*

Vā‘izüñ pendî meded
başımıza verdi şudâ‘
Sâkı mey sür ola kim def‘
ola derd-i serimüz

başın alup:

1. başın alup:-up

Gazel 229

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kimseye danışmadan,
haber vermeden ve gideceği
yeri söylemeden ortadan
kaybolmak.*

Āşîk-ı dîdāruñ olmuşdur
meğer Mecnūn-mişāl
Başın alup tağlara düşmüş
gezer āb-ı zülāl

başın kesmege:

1. başın kesmege:-meg, -e

Gazel 332

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**
Başını keserek
öldürmek.

Kesmege başın 'adūnuñ
Haydar-ı Kerrār-vār
Tîg-i āh-ı táb-dārum Zū'l-
fikār etmek nece

başın yara:

1. **başın yara:**-ın, -a

Tarih 21

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Başını yarmak II eziyet
etmek.*

Yara bir şāh-ı merd ile o
mülhid Toqmaquñ başın
Öküz boynuzına girerse
kırtulmaz Kara Han deñ

başına ak şarar:

1. **başına ak şarar:**-ar

Gazel 186

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Başa beyaz renkte sarık
sarmak.*

Kavm-i Reyynān mı benefşe
ki geyer nîli küleh
Şeh-i Ken 'ân mı gül-i Mışrî
şarar başına ak

başına çekdi:

1. **başına çekdi:**-di

Muamma 20

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Başına çekmek,
örtünmek, bürünmek.*

Şahn-ı gülşende çemān
edince ol naḥl-i semen
Ḥacletinden dāmenini başına
çekdi çemen

başına dar eyleyen:

1. **başına dar eyleyen:**-y, -
en

Gazel 171

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Deyim**

*Bir kimseyi çok sıkıntılı
bir duruma sokmak.*

Yürü ey zülfi hecrinde o
māhuñ dār-ı dünyāyı
'Azîzî dermendūñ başına
dar eyleyen tālî'

başına derd ü belâ alur:

1. **başına derd ü belâ alur:**-
ur

Gazel 48

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

*Başına dert ve bela
almak II başını derde ve
belaya sokmak.*

Kendü eliyle başına derd ü
belâ alur
Her kim ki gönlin ey kad-i
bālâ saña verür

başına odlar yakdı:

1. **başına odlar yakdı:**-lar ,
-di

Gazel 229

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

*Kırmızıya döndürmek
bağlamında II Başına ateş
yakmak, derde ve sıkıntıya
sokmak; aşık etmek, aşk
derdine düşürmek.*

Yakdı odlar başına devr-i
zamāne gülşenüñ
Şanma ey dil açılanlar anda
yer yer verd-i al

başına tãc urundi:

1. **başına tãc urundi:**-undi

Gazel 339

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Başta taç koymak;
zengin, müreffeh bir hayat
yaşamak.*

Sultān-ı 'ışk olup Qays
urundi başına tãc

Şanmañ ki yaptı kuşlar
farkında āşyāne

başına teng etdiler:

1. **başına teng etdiler:**-di, -
ler-t, -n, -a

Gazel 63

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Deyim**

Başına dar etmek.

Ol gülüñ la'line mi öykündi
bülbüller üşüp
Goncanuñ başına bāğ-ı
'ālemi teng etdiler

başına teng eyledi:

1. **başına teng eyledi:**-di-t, -
n, -a

Gazel 201

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Deyim**

Başına dar etmek.

Kāḥ-ı sīnem içre cānā dil
nece țaralmasıñ
Eyledi hecr-i dehānuñ başına
ol dāri teng

başına ursañ:

1. **başına ursañ:**-sa, -ñ

Muamma 38

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim**

*Başına vurmak II Ne
yaptığım bilmez duruma
gelmek, kendinden geçmek.*

Māhumuñ alup ayağın
başına ursañ eger
Ol hilāl-eburū nigāruñ nāmını
ifşā eder

başını alup revān oldı:

1. **başını alup revān oldı:**-di

Gazel 319

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Deyim**

Başını alıp gitmek.

Başını alup oldı revān çarḥ-ı
berīne
Heccinde 'Azîzî o mehūñ
dün gece āhum

başını hoş eyler:**1. başını hoş eyler:-r****Gazel 65**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Başını hoş yapmak II
ssarhoş olmak.*

Ṭaň degül varsa ‘Azīzī bu
zen-i dehre ṭalāk
Duḥter-i rezle şular kim
başını hoş eyler

başiret:**1. başiret:****Gazel 115**

Mısra: 6

*Kalp gözüyle görme,
kalp gözüyle görerek bir
şeyin gerçeğini kavrama,
anlama, idrak etme.*

İzüñ tozını koyup gözlerine
sürme için
Başiret ehli degül ol ki
İşfahâne çıkar

basit:**1. basit:****Kıt'a 15**

Mısra: 5

Saf, katkı maddesiz.

Basit afyon eden her lahza
iftār
Dem-i keyfinde olsa ṭaň mı
hünkār

başka:**1. başka:****Gazel 36**

Mısra: 4

*Bilinenden ayrı, değişik,
farklı, özge.*

Derd ü gam bīmārına dāyim
şifā-sāz olmağa
Bezm-i meyde eylemişdür
başka bir kânün kadeḥ

2. başka:**Gazel 92****Mısra: 4***Bilinenden ayrı, değişik,
farklı, özge.*

Bende-i şehryār-ı ‘ışk olana
Hısn-ı gam başka bir
ağalıkdur

başla:**1. başlar:-r****Gazel 20**

Mısra: 10

*Bir işi yapmak üzere
harekete geçmek, bir işe
girişmek, şürû etmek.*

Eyler ‘Azīzi nāle yüzüñ
görse nitekim
Başlar fiğân u zāra bahār
olsa ‘andelīb

2. başladı:-dı**Gazel 254**

Mısra: 1

*Bir işi yapmak üzere
harekete geçmek, bir işe
girişmek, şürû etmek.*

Māh-rūlar başladı cāmi‘de
kılmağa hırām
Rūz-ı ‘īd oldu meger şām-ı
şiyām-ı lā-yünām

3. başladı:-dı**Gazel 325**

Mısra: 11

*Bir işi yapmak üzere
harekete geçmek, bir işe
girişmek, şürû etmek.*

Başladı ‘ayş-ı müdām
eylemeğe şüfī yine
Bezm-i rindāna bisāt ola gibi
seccāde

4. başladı:-dı**Gazel 38**

Mısra: 5

*Belirmek, görünmek,
ortaya çıkmak.*

La‘l-i lebünde başladı ḥaṭṭuñ
kararmağa
Çeşmüm devātı olsa ‘aceb
mî pür āb-ı sürḥ

başlu:**1. başlu:****Gazel 74**

Mısra: 10

Yaralı.

Göre vardum pister-i gamda
‘Azīzī ḥasteyi
Bağrı başlu gözi yaşlu
derdnāk olmuş yatur

başum alup gidem:**1. başum alup gidem:-em****Gazel 261**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Deyim***Başın alıp gitmek,
bulunduğun yeri terketmek.*

‘İşk-ıla çārem ancak kaldı
aña ki şāhum
Gün gibi başum alup gidem
vilāyetüñden

başuma odlar yakşam:**1. başuma odlar yakşam:-
sa, -m****Tesdis 3**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Deyim***Başına ateş yakmak. II
ıztırap vermek.*

Tāb-ı miḥnet yüregüm yağını
turmaz eridür
Yakşam āhumdan eger
başuma odlar yeridür

başuma zindān olur:**1. başuma zindān olur:-ur****Kaside 3**

Mısra: 70

Kelime Tipi: **Deyim***Dünya başına
hapishane olmuş, hapsolmuş
II mutsuz.*

Her ne gün görmem yüzüñ
ey Yūsuf-ı Mısr-ı cemāl
Dār-ı dünyā başuma ol gün
benüm zindān olur

2. başuma zindān olur:-ur**Kaside 3**

Mısra: 70

Kelime Tipi: **Deyim**

*Dünya başına
hapishane olmuş, hapsolmuş
II mutsuz.*

Her ne gün görmem yüzün
ey Yüsuf-ı Mısr-ı cemâl
Dâr-ı dünyâ başuma ol gün
benüm zindân olur

başumdan aşdı:

1. **başumdan aşdı:-dı**
Gazel 382
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Deyim**
*Baştan aşmak; pek çok
olmak, pek çoğalmak.*

Esdükçe bād-ı āhum 'ışkuñ
deñizi taşdı
Emvâc-ı baħr-i eşküm cānâ
başumdan aşdı

bâtil 'amel:

1. **bâtil 'amel:**
Gazel 216
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Faydasız, yalan iş.

Niçün 'uşşâka ta'n eylersin
iş sevmez deyü zâhid
Düşer mi ehl-i 'irfâna behey
bâtil 'amel sevmek

batn-ı hüt:

1. **batn-ı hüt:**
Mesnevi 1
Mısra: 21
Kelime Tipi: -
Balığın karnı.

Yünusa batn-ı hüt olup
zindân
Turdı deryâ dibinde neçe
zaman

bay u gedâ:

1. **bay u gedâ:**
Lugaz 18
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Zengin ve fakir.

Ol nedür kim gonca-i
zanbağ-miğâl
Anı baş üzre tutar bay u gedâ

2. **bay u gedâ:**
Lugaz 24
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Zengin ve fakir.

Ol ne gevherdür k'anı bay u
gedâ
Güşına mengüş edinürse
revâ

bayram:

1. **bayramuñ:-uñ**
Kaside 5
Mısra: 81
Özel ad.

Güzeldür haq bu kim Targal
Mehemmed şâhı Bayramuñ
Kulu kurbânıdur halk-ı cihân
ol mâh-ı tâbânuñ

2. **bayram:**
Gazel 366
Mısra: 3
*Bayram II eğlence
bağlamında.*

Gelseler nâz ile bayram
yerine meh-rûlar
Yine seyr eylesek ol şems-i
dıraşşânları

bayram ola:

1. **bayram ola:-a**
Matla 52
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Bayramın gelmesi II
mutluluğun, huzurun
gelmesi.*

Her kimüñ kim hemdemi
Bayram-ı sîm-endâm ola
Her şebi kâdr ü berât u her
günü bayram ola

bayram-ı sîm-endâm:

1. **bayram-ı sîm-endâm:**
Matla 52
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
*Gümüüş endamlı
Bayram. Türk Edebiyatı
İsimler sözlüğünde 16.
yüzyıla ait Bayram isminde
olan dört kişi varsa da şairin
hangisini kasdettiği tam
olarak anlaşılamamıştır.*

Her kimüñ kim hemdemi
Bayram-ı sîm-endâm ola
Her şebi kâdr ü berât u her
günü bayram ola

bayram-ı vişâlünde:

1. **bayram-ı vişâlünde:-üñ, -
de**
Gazel 265
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Kavuşma bayramı II
sevgiliye kavuşma günü.*

N'ola bayram-ı vişâlünde
şafâlar sürsek
Süy-ı Haqdan bize bir ulu
'atâdur Ramazân

bâz:

1. **bâz:**
Gazel 195
Mısra: 4
*"Doğan" denilen yırtıcı
kuş.*

Dili şayd eyledi zülfeyni o
yârüñ gerçi
Görmedük bâz şikâr
eyledügin zâğlaruñ

2. **bâz:**
Gazel 367
Mısra: 4
*"Doğan" denilen yırtıcı
kuş.*

Ol tezerv-i hoş-ıhırâmı neydi
şayd etmek dilâ
Ger hümâ murğın şikâr
etmek olaydı bâz işi

bâzâr:

1. **bāzārımı**:-ı, -n, -ı**Gazel 42**

Mısra: 1

Çarşı, pazar.

Cihān bāzārımı geşt etse tañ
mı serserī hūrşīd
Metā'-ı mihrūñe ey māh
olupdur müşterī hūrşīd

2. **bāzāra**:-a**Gazel 383**

Mısra: 2

Çarşı, pazar.

Gey yaraşsun egnüme derseñ
libās-ı al gey
Ger dilerseñ varalum bāzāra
ey gül al gey

bāzār eden:1. **bāzār eden**:-en**Gazel 50**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Sunmak II pazarlık
etmek.*

Nağd-i cān ile metā'-ı
vaşluñı bāzār eden
Çārsū-yı dehr içinde hağ bu
kim aldı şikār

bāzār eder:1. **bāzār eder**:-er**Gazel 205**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Pazarlık etmek.

Yollarda şatup bende-i
dīrīneñi şāhum
Ağyār-ı dil-āzār ile bāzār
eder olduñ

bāzār olmaz:1. **bāzār olmaz**:-maz**Gazel 133**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Alışveriş yapmak.

Cān ile vaşlı kabağın gönül
alsam der iken
Duyup ol şūh dedi kalb ile
bāzār olmaz

bāzār-ı hüsn:1. **bāzār-ı hüsn:****Gazel 32**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Güzellik pazarı.

Leblerüñ bāzār-ı hüsn içre ne
şīrīn-kār olur
Kim gehī helvā vü pālūde
şatar gāhī gülāc

bāzār-ı 'ışk:1. **bāzār-ı 'ışk:****Gazel 382**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Aşk pazarı, aşkın alınıp
satıldığı yer.*

Dellāl-ı 'ışk eline verdi
metā'-ı 'aqlı
Bāzār-ı 'ışk içinde her kim
saña şataşdı

bāz-ı dil:1. **bāz-ı dil:****Gazel 276**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Gönül kuşu.

'Azīzī bāz-ı dil olsa 'aceb mi
zār u ser-gerdān
Rağīb-i zāğa uydı yüz
çevürdi ol hümā benden

bāz-ı 'ışk-ı cān-şikāruñ:1. **bāz-ı 'ışk-ı cān-şikāruñ**:-uñ**Gazel 28**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Aşkın can avlayan
doğanı.*

Bāz-ı 'ışk-ı cān-şikāruñ
āşyān-ı sineden
Uçurup dil murğımı āvāre
kıldı 'ākıbet

be:1. **be:****Gazel 281**

Mısra: 8

*A!, be! (teklifsiz
konuşmalarda dikkati
çekmek için kullanılan bir
ünlem).*

Çoyup la'l-i leb-i dildarı
vaşf-ı kevser eylersin
Be şūfī yok mıdur 'akluñ
niçün efsāne söylersin

2. **be:****Gazel 327**

Mısra: 8

*A!, be! (teklifsiz
konuşmalarda dikkati
çekmek için kullanılan bir
ünlem).*

Neçe bir hücrede şūfī
yatağūñ bir haşır ola
Ölür gider misin yoksa be
miskīn büriyā üzre

3. **be:****Gazel 377**

Mısra: 3

*A!, be! (teklifsiz
konuşmalarda dikkati
çekmek için kullanılan bir
ünlem).*

Nesine gurre olursın be
gönül dünyānuñ
Kime kaldı ki saña kıla bu
milket bākī

bebr-i ecel:1. **bebr-i ecel:****Tarih 2**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Ecel kaplanı II Azrail.

Nāgehāñ ericek bebr-i ecel
Pençesinden bulmadı anun
rehā

bedel:**1. bedel:****Gazel 289**

Mısra: 3

Karşılık, denk, eş.

Zâhir olalı gülşen-i 'âlem
saña bedel
Bâğ-ı vücûda gelmedi bir
gül-beden Hasan

2. bedel:**Kaside 2**

Mısra: 31

Karşılık, denk, eş.

Oldur ol şems ü kamer-
kevkebe kim aña bedel
Toğmadı şems ü kamer
kevkeb-i 'âlî-miğdâr

beden:**1. beden:****Gazel 114**

Mısra: 8

Gövde, cisim, ten.

Qabâ-yı işkuñi cânım
çıkmaz egninden
Beden libâsın ecel
..... câna çıkar ?

2. bedenüm:-üm**Gazel 245**

Mısra: 6

Gövde, cisim, ten.

Şöyle zeyn oldı tenüm oqları
peykânında
Ki gören qal'a-i âhen şanur
oldı bedenüm

3. beden:**Mesnevi 1**

Mısra: 11

*Ten l cânı içinde**taşıyan maddi varlık: ten duvarı.*

Rûhı yok bir beden idi ammâ
Maqdemüñ kıldı qal'ayı ihyâ

bed-fi'l:**1. bed-fi'l:****Kıt'a 12**

Mısra: 3

Kötü amelli, kötülük eden.

Kâr-ı nîküyü koyup bed-fi'l
olan
Bid' atıdır bid' atıdır bid' atı

bedî':**1. bedî':****Gazel 110**

Mısra: 4

Benzeri bulunmayan.

Dil reh-i küyuña 'azm
eyledügin dedi gören
Kim bedî' başın alup küy-ı
semâvâta atar?

bed-nâm u melâmet olup:**1. bed-nâm u melâmet****olup:-up****Gazel 161**

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Kötü şöret ve kınanmış olmak.*

Olup 'ışık-ıla bed-nâm u
melâmet
'Azîzî altun aduñ bakır olmuş

bed-nazar:**1. bed-nazarlardan:-lar, -dan****Gazel 351**

Mısra: 13

Kem göz, nazar.

Kimesne girmesün gülzâra
deyü bed-nazarlardan
Çemen nergisleri etrâf-ı bâğa
dîdebân oldı

bedr-i dücâdur:**1. bedr-i dücâdur:-dur****Gazel 265**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Karanlık dolunay. II dost, sevgili.*

N'ola geh dil gehî cân olsa
'Azîzî aña câ
Ruğ-ı tâbân ile bir bedr-i
dücâdur Ramazân

bedr-i münîrsin:**1. bedr-i münîrsin:-sin****Müseddes 4**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Parlak ay II sevgili.*

Sen bu kemâl-i hüsn ile
bedr-i münîrsin
Haqqâ budur ki bî-bedel ü
bî-nazîrsin

2. bedr-i münîrsin:-sin**Müseddes 4**

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Parlak ay II sevgili.*

Sen bu kemâl-i hüsn ile
bedr-i münîrsin
Haqqâ budur ki bî-bedel ü
bî-nazîrsin

3. bedr-i münîrsin:-sin**Müseddes 4**

Mısra: 17

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Parlak ay II sevgili.*

Sen bu kemâl-i hüsn ile
bedr-i münîrsin
Haqqâ budur ki bî-bedel ü
bî-nazîrsin

4. bedr-i münîrsin:-sin**Müseddes 4**

Mısra: 23

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Parlak ay II sevgili.*

Sen bu kemâl-i hüsn ile
bedr-i münîrsin
Haqqâ budur ki bî-bedel ü
bî-nazîrsin

5. **bedr-i münîrsin:-sin****Müseddes 4**

Mısra: 29

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Parlak ay II sevgili.*

Sen bu kemâl-i hüsn ile
bedr-i münîrsin
Haşkâ budur ki bî-bedel ü
bî-nazîrsin

6. **bedr-i münîrsin:-sin****Müseddes 4**

Mısra: 35

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Parlak ay II sevgili.*

Sen bu kemâl-i hüsn ile
bedr-i münîrsin
Haşkâ budur ki bî-bedel ü
bî-nazîrsin

7. **bedr-i münîrsin:-sin****Müseddes 4**

Mısra: 41

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Parlak ay II sevgili.*

Sen bu kemâl-i hüsn ile
bedr-i münîrsin
Haşkâ budur ki bî-bedel ü
bî-nazîrsin

beg:1. **begden:-den****Kıt'a 14**

Mısra: 2

Hükümdar, bir yerin başı.

Recâ-yı luğ u ihsân etme
zinhâr
Eşigine varup her dün
begden

2. **begi:-i****Tarih 21**

Mısra: 16

Hükümdar, bir yerin başı.

Olup 'avn-i Hudâ-yile
müyesser feth-i Gürcistân

Begi cân ile oldı han Murâda
'abd-i fermân deñ

3. **begsin:-sin****Müseddes 1**

Mısra: 20

Buyruğu yürüyen, sözü geçen kimse, bey.

Ey kerem kânı mürüvvet
ma'deni 'âlî-nijâd
Şüretâ bir begsin amma
sîretâ dervîş-nihâd

4. **begler:-ler****Müseddes 4**

Mısra: 4

Buyruğu yürüyen, sözü geçen kimse, bey.

Mümtâz u ser-firâz u şeh-i
dil-pezîrsin
Begler saña esîr ü sen anlara
mîrsin

5. **begüm:-üm****Gazel 138**

Mısra: 12

Buyruğu yürüyen, sözü geçen kimse, bey || Sevgili.

Çehre-zerd olduğ-ısa zer gibi
hór görme bizi
Reh-i 'ışk içre begüm Mâlik-
i Dînarüz biz

6. **begüm:-üm****Gazel 187**

Mısra: 5

Buyruğu yürüyen, sözü geçen kimse, bey || Sevgili.

Derd ü miñnet beni şol deñlü
za'îf eyler begüm
Demege derdümü bir
kimseye dermânım yok

7. **begüm:-üm****Gazel 353**

Mısra: 10

Buyruğu yürüyen, sözü geçen kimse, bey || Sevgili.

Kıl nazâr hâl-i 'Azîzî-i
ğarîbe gâhî
Aşınâyı kerem et görme
begüm yâd gibi

be-gâyet:1. **be-gâyet:****Gazel 32**

Mısra: 1

Ziyadesiyle, haylice, gayet.

Derd-i hecrüñle be-gâyet
muhtelif oldı mizâc
Gel tabîbüm vaqtidür baña
'ilâc eyle 'ilâc

2. **be-gâyet:****Gazel 137**

Mısra: 4

Ziyadesiyle, haylice, gayet.

Ne deñlü bî-nevâlık etse
bülbül şahn-ı gülşende
Be-gâyet ser-gürândur gönca-
i mevzün-dehân gülmez

3. **be-gâyet:****Gazel 261**

Mısra: 4

Ziyadesiyle, haylice, gayet.

Dün seni ağıyâr ile gördüm
gezerken nâgehân
Cânuma düşdi be-gâyet ey
meh-i tâbân günü

4. **be-gâyet:****Gazel 361**

Mısra: 4

Ziyadesiyle, haylice, gayet.

Dün seni ağıyâr ile gördüm
gezerken nâgehân
Cânuma düşdi be-gâyet ey
meh-i tâbân günü

begen:1. **begenür:-ür****Gazel 284**

Mısra: 13

Beğenmek, hoşuna gitmek.

Dür-i eş'arımı kim görse
'Azîzî begenür

Bahr-i nazmuñ şadef-i pür-
güheri oldum ben

2. **begenür:-ür**

Kıt'a 1

Mısra: 9

*Beğenmek, hoşuna
gitmek.*

Şan'at-ı şî'rümi gören
begenür
Fâ'îku'd-dehr-i şâhib-i
hünerem

beglig:

1. **begligüñ:-üñ**

Matla 49

Mısra: 2

Beylik, efendilik.

Şehr-i bâga şâh olup çün
lâle-veş urundı tâc
Nergis-i meste dedi gül
begligüñ var gözüñ aç

be-hakk-ı süre-i yüsuf:

1. **be-hakk-ı süre-i yüsuf:**

Gazel 362

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yusuf suresinin hakkı
için.*

Be-hakk-ı süre-i Yüsuf
melâhat
Cihânda sen şeh-i hûbâna
geldi

**behcet ü hüsn-i dilber-i
meh-veş:**

1. **behcet ü hüsn-i dilber-i
meh-veş:**

Gazel 126

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ay gibi gönül çeken
güzellik ve seviç.*

Behcet ü hüsn-i dilber-i meh-
veş
Hatt-ı hoş-büy-ı 'anberîn
iledür

behcet-i gülşen-i 'âlem:

1. **behcet-i gülşen-i 'âlem:**

Gazel 56

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Alem gül bahçesinin
güzelliği, sevinci.*

Revnağ-ı bāğ-ı cihān olsa
n'ola gün gibi yār
Behcet-i gülşen-i 'âlem gül-i
handān iledür

behey:

1. **behey:**

Gazel 213

Mısra: 4

*Hey! Ey! Be! Ekseriya
hiddet ve tekdir manasında
kullanılır.*

Cefâ zünnârımı belden kesüp
terk etmedüñ cevri
Behey zâlim behey kâfir
müselmân olmaduñ gîtdüñ

2. **behey:**

Gazel 213

Mısra: 4

*Hey! Ey! Be! Ekseriya
hiddet ve tekdir manasında
kullanılır.*

Cefâ zünnârımı belden kesüp
terk etmedüñ cevri
Behey zâlim behey kâfir
müselmân olmaduñ gîtdüñ

3. **behey:**

Gazel 216

Mısra: 2

*Hey! Ey! Be! Ekseriya
hiddet ve tekdir manasında
kullanılır.*

Olup her rüz kârûñ bir
cevân-ı bî-bedel sevmek
Behey 'âşık saña mı kaldı
her gün bir güzel sevmek

4. **behey:**

Gazel 216

Mısra: 8

Hey! Ey! Be! Ekseriya

*hiddet ve tekdir manasında
kullanılır.*

Niçün 'uşşâka ta'n eylersin
iş sevmez deyü zâhid
Düşer mi ehl-i 'irfâna behey
bâtil 'amel sevmek

behişt kıldı:

1. **behişt kıldı:-dı**

Müseddes 1

Mısra: 39

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Cennet kılmak.

Kevser-i cüduñ cihān
gülzârını kıldı behişt
Pâydar oldukça işbu çâr-
dîvâr-ı künişt

behmen:

1. **behmen:**

Gazel 17

Mısra: 7

*Behmen. (Behmen, İran
hükümdarlarından
İsfendiyâr'ın oğlu Erdşîr'in
lakabıdır.).*

Rüstem ü Behmen de olsañ
bir ayağ-ıla yıkar
'Arşa-i bezmüñ kadîmî
pehlevânıdur şarâb

2. **behmen:**

Gazel 370

Mısra: 8

*Behmen. (Behmen, İran
hükümdarlarından
İsfendiyâr'ın oğlu Erdşîr'in
lakabıdır.).*

'Âkıbet Zâl-i felek eyler seni
zâr u zebûn
Kudret ü kuvvetde olsañ
Rüstem ü Behmen dañı

behrâm-vâr:

1. **behrâm-vâr:**

Kaside 4

Mısra: 43

Behrâm gibi.

Düşmene kaşd-ı şebîhün
eyleseñ Behrâm-vâr
Kıomaz elden tîğ-i âteş-tâbını
merdane şem‘

bekâ iklimine:

1. **bekâ iklimine:-n, -e**
Tarih 17
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Sonsuzluk ülkesi II
ahiret.

Kâtib-i kılâr-ı Sultân
Bâyezîd a‘nî ‘Alî
Kim bekâ iklimine cândan
geçüp oldı revân

bekle:

1. **beklemezdi:-mez, -di**
Gazel 91
Mısra: 8
Beklemek, durmak.

Bir muşallî mâhuñ olmasa
minâre ‘aşığı
Beklemezdi böyle câmi‘
küşesin leyl ü nehâr

2. **bekle:**
Gazel 290
Mısra: 7
Beklemek, durmak.

Kemân gibi yanın bekle o
şâhuñ
Hâdeng-âsâ yabanda ne
gezersin

3. **bekler:-r**
Kaside 1
Mısra: 24
Beklemek, durmak.

Nev-‘arûs-ı güle bülbül
meger oldı dâmâd
Gül-i sürînüñ alup yanını
bülbül bekler

4. **bekler:-r**
Gazel 226
Mısra: 8
(Bir kimsenin gelmesini
veya bir işin olmasını)

Gözler vaziyette olmak,
durup kollamak.

Tîğ-i hün-rîzi kemer-
bendinde anuñ gūyiyâ
Bir hâramîdür ki bekler insân
öldürmege bel

5. **bekleyen:-y, -en**
Müseddes 1
Mısra: 10
Bir yerde sabit durmak,
kalmak, ayrılmamak; bir
işten başka işle uğraşmamak.

Her kese bezl ü ‘atâ etmek
durur şânuñ senüñ
Kâmrân olur cihânda
bekleyen yanuñ senüñ

bel:

1. **beli:-i**
Gazel 1
Mısra: 10
İnsan bedeninin orta
kısmı, bel.

Kaşları yayı gâmin çekmedi
çün yâ o mehüñ
Neye büküldi beli böyle
‘Azîzî gibi yâ

2. **belüni:-üñ, -i**
Gazel 80
Mısra: 10
İnsan bedeninin orta
kısmı, bel.

Alup âğûşına raķîb seni
Belüni kuçmasun şaķın o
kem er

3. **beline:-i, -n, -e**
Gazel 157
Mısra: 12
İnsan bedeninin orta
kısmı, bel.

Düd-ı dildür kim taķıldı
yanına hıdmet içün
Şanmañ ol maħbûb bir bir
beline aşdı kayış

4. **belde:-de**
Gazel 200
Mısra: 6

İnsan bedeninin orta
kısmı, bel.

Kârbân-ı cân u dil urulmasun
mı dem-be-dem
Tîğ-veş belde tûrur bir hün-
feşândur hañçerüñ

5. **belümi:-üm, -i**
Gazel 210
Mısra: 4
İnsan bedeninin orta
kısmı, bel.

Nev-cevânum beni pîr oldı
şanur kim görse
Şöyle bükdi belümi dest-i
gâm-ı hicrânuñ

6. **belden:-den**
Gazel 213
Mısra: 3
İnsan bedeninin orta
kısmı, bel.

Cefâ zünnârını belden kesüp
terk etmedüñ cevri
Behey zâlim behey kâfir
müselmân olmaduñ gitdüñ

7. **bel:**
Gazel 226
Mısra: 8
İnsan bedeninin orta
kısmı, bel.

Tîğ-i hün-rîzi kemer-
bendinde anuñ gūyiyâ
Bir hâramîdür ki bekler insân
öldürmege bel

8. **bellü:-lü**
Gazel 226
Mısra: 10
İnsan bedeninin orta
kısmı, bel.

Kıl ü kâli kıo yürü ol mü-
miyâna kıl nazâr
Görmek isterseñ ‘Azîzî ince
bellü bir güzel

9. **bellü:-lü**
Gazel 229
Mısra: 8
İnsan bedeninin orta
kısmı, bel.

Āsmān-ı āstānuñda senüñ ey
şehr-yār
İnce bellü şarı kaşlu bir
gülāmuñdur hilāl

10. **beline:-i, -n, -e**

Matla 35

Mısra: 1

*İnsan bedeninin orta
kısmı, bel.*

Beline dolaşduğum zülfi gibi
bu her zamān
Rište-i cān-ı ‘azizümdür
benüm ol mü-miyān

bel bağlayam:

1. **bel bağlayam:-y, -am**

Gazel 226

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

*Umut etmek, inanmak,
güvenmek.*

N’ola cān-ıla aña kıl olmağa
bel bağlayam
Mü-miyān bir belli dilberdür
o şāh-ı bī-bedel

belā:

1. **belā:**

Gazel 16

Mısra: 11

Felaket, musibet.

Müşkil belā degül mi ‘Azizī
bu ‘āşika
Kim dāyimā ḥabībi ola
hemdem-i raḳīb

2. **belāların:-lar, -in**

Gazel 103

Mısra: 2

Felaket, musibet.

Vuşlat şafāların ğam-ı firḳat
çeken bilür
Ḥasret belāların yine ḥasret
çeken bilür

3. **belāların:-lar, -in**

Gazel 103

Mısra: 5

Felaket, musibet.

Kühsār-ı ğamda ‘işğ-ıla Şirīn
belāların
Ferhād gibi bār-ı meşakḳat
çeken bilür

4. **belā:**

Gazel 127

Mısra: 5

Felaket, musibet.

Eksük olur mı cihān bāğında
başından belā
Zülf-i ḥübāna şu kim dil
riştesin bağlar yürür

5. **belāya:-y, -a**

Gazel 159

Mısra: 4

Felaket, musibet.

Bir kadi bālāya meyl etdi
gönül
Yine bir büyük belāya oldu
duş

6. **belā:**

Gazel 163

Mısra: 8

Felaket, musibet.

Şurāḥī derd-ile kan yutmağı
peymāne-veş sākī
Belā bezminde beñzer bu dil-
i nā-şāddan görmiş

7. **belāyı:-y, -ı**

Gazel 216

Mısra: 4

Felaket, musibet.

Kişi kendü gözinden
kışkanurken sevdiği yāri
Belāyı gör ki ol şāhı diler
gördükçe el sevmek

8. **belā:**

Gazel 242

Mısra: 9

Felaket, musibet.

Sīnem benüm ‘Azizī belā
āsmānidur
Üstinde dāğ-ı rüşeni mihr-i
münir-i ğam

9. **belāda:-da**

Gazel 250

Mısra: 12

Felaket, musibet.

Ol dilber-i sürḥ-i liḳā nüş
etmede cām-ı şafā
‘Aşık belāda dāyimā bilsem
nedendür bilmezem

10. **belānı:-ñ, -ı**

Gazel 274

Mısra: 3

Felaket, musibet.

Gece gündüz belānı
çekmeden bāğ-ı cihān içre
Murādum bu ki la‘lünñ
balını ben yeyem bir gün

11. **belā:**

Gazel 287

Mısra: 4

Felaket, musibet.

Yana yana süz-ı dilden
iñleşem āvāzımı
Güş eden şanur belā
bezminde çeng ü ya neyin

12. **belā:**

Gazel 304

Mısra: 2

Felaket, musibet.

Ḥārlarla dehri sen gül gibi
seyrān etmede
Ben belā bāğında bülbül gibi
efğān etmede

13. **belālardan:-lar, -dan**

Gazel 328

Mısra: 5

Felaket, musibet.

Göreyin gönülüm belālardan
benüm kırtulmasun
Kim demādem meyl eder
yürür kadi bālālara

14. **belādan:-dan**

Gazel 350

Mısra: 6

Felaket, musibet.

Eyledün çün beni hecrüñle
giriñtār-ı belā
Demidür gel bu belādan yine
kırtar beni

15. belā:

Gazel 377

Mısra: 2

Felaket, musibet.

N'ola olmazsa dilā devlet ü
vuşlat bākī
Ġam u endüh u belā miḥnet-i
firkat bākī

16. belālar:-lar

Gazel 390

Mısra: 2

Felaket, musibet.

Ey baña cevr ü cefā cebr-i
'anālar kılıcı
Yüregüm deldi dilim dildi
belālar kılıcı

17. belāya:-y, -a

Mesnevi 1

Mısra: 19

Felaket, musibet.

Dünyede bu belāya ey server
Mübtelā oldı neçe
peygamber

18. belā:

Gazel 241

Mısra: 6

Bela, musibet II aşk.

Ķanlı yaşumdur demādem
firkatüñde hemdemüm
Ġuşsa vü ğamdur belā
rahında hem-rāhum benüm

belā çekdüğini:

1. belā çekdüğini:-düğ, -i, -
n, -i

Gazel 359

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim**

*Sıkıntı çekmek, zorluk
yaşamak; üzölmek.*

Ne belā çekdüğini dünyede
hicrān ehli
Görse ḥayretde kalurdı anı
zindān ehli

belā çekmege:

1. belā çekmege:-meg, -e
Tesdis 3

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Sıkıntı ve zorluk
yaşamak.*

Dil-i mahzünü belā çekmege
mu'tād edeyin
Cānuma gözden ağan ḥün-ı
dili zād edeyin

belā deryālarına:

1. belā deryālarına:-lar, -ı,
-n, -a

Tahmis 1

Mısra: 17

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Bela denizi.*

Murğ u māhī-veş belā
deryālarına ṭalmayan
'Aşık olup şīşe-i nāmüsü ṭaşa
çalmayan

belā milkini:

1. belā milkini:-i, -n, -i-
ini

Matla 56

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Bela mülkü II Aşk.*

Aldum āhumla belā milkini
ser-bāzam ben
Ķılıc-ıla dirilür merd-i ser-
efrāzam ben

belā murğına:

1. belā murğına:-ı, -n, -a

Matla 3

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Bela kuşu II Gönöl.*

Kelle-i Ķays belā murğına
ser-menzil imiş
Ceres-i üstür-i Leylāya
fiğānı dilemiş

belā-yı intizār:

1. belā-yı intizār:
Müseddes 2

Mısra: 16

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Bekleyiş belası.*

Yüz urup ḥāke reh-i küyuñda
āḥir sāye-vār
Mevtden derler eşedd olur
belā-yı intizār

belā-yı 'ışk:

1. belā-yı 'ışk:

Gazel 224

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Aşk belası II aşk derdi,
sıkıntısı.*

Ne ğam bir dem belā-yı 'ışk
ile yār olduğum bilseñ
Ne ağlardum ya saña 'aşığ-ı
zār olduğum bilseñ

belā-yı 'ışka:

1. belā-yı 'ışka:-a

Gazel 232

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Aşk belası II aşk derdi,
sıkıntısı.*

Dilā demdür yine āḥ u fiğānı
ṭurma peydā ḳıl
Belā-yı 'ışka düş olduğumı
ḥalkā hüveydā ḳıl

belā-yı 'ışkına:

1. belā-yı 'ışkına:-ı, -n, -a

Gazel 276

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Aşk belası II aşk derdi,
sıkıntısı.*

Düşelden miḥnet ü derd ü
belā-yı 'ışkına anuñ
Demiş şimdengerü çeksün
elin ol mübtelā benden

belā-yı yār:

1. belā-yı yār:

Gazel 385

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sevgilinin eziyetleri.*

Belā-yı yār cevrin çekmege
yok tākātüm deyü
Dağı pîr olmadın ol nev-
cūvānuñdan uşanduñ mı

beli:

1. beli:

Gazel 226

Mısra: 4

Evet.

Der-miyān edüp yoluñda
hānmānum serverā
Ben saña dedüm belī baña ne
derse destün el

2. beli:

Tahmis 1

Mısra: 22

*(Tasdik manasında)**Öyle değıl mi!*

Hübdur şî'rüñ 'Azîzî çün
haţ-ı Mîr-i 'Alî
Nazm-ı dil-cüy-ı şafā-bağşuñ
görenler der belī

3. beli:

Gazel 31

Mısra: 8

Elbette.

Veren bezm-i cihānı hāy u
hūya şevk-ı la'lüñdür
Belī kıandaysa gavgāya mey-
i gül-fām olur bā'ış

beli ince:

1. beli ince:

Gazel 278

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ince belli II sevgilinin
ince beli.*

Bir lebi gonca gül-i tersin
sen
Bir beli ince semendersin sen

beliñle:

1. beliñledi:-di

Matla 73

Mısra: 2

*Korku ile birden
sıçramak, irkilmek.*

Bülbül hezār derd ile
gülşende iñledi
Beñzi alındı şāhid-i verdün
beliñledi

beliñlet:

1. beliñletmiş:-miş

Gazel 338

Mısra: 5

Korkutmak.

Gonca tıflın mehd-i gülşende
beliñletmiş şabā
La'li üzre görinen şebnem
uçukdur var ise

belki:

1. belki:

Gazel 191

Mısra: 2

Hatta, üstelik.

Çünkü 'ışka düşdüñ ey dil
derd-nāk olsañ gerek
Derd-nāk olmağ degül belki
helāk olsañ gerek

belli:

1. belli:

Gazel 226

Mısra: 6

*Bilinmedik bir yanı
olmayan, malum; meydanda,
aşikâr. II bele sahip
bağlamında.*

N'ola cān-ıla aña kıl olmağa
bel bağlayam
Mü-miyān bir belli dilberdür
o şāh-ı bî-bedel

bellü:

1. bellü:

Gazel 190

Mısra: 2

*Belirli, tespit edilmiş,
muayyen.*

Dedüm oldı figān-ı dil
rebābuñ
Dedi kim çal çağır bellü
hisābuñ

belür:

1. belürdi:-di

Gazel 268

Mısra: 7

Belirmek, görünmek.

Fitneler peydā olurmuş olıcağ
āhîr zamān
Haţ belürdi erişüp pâyāna
devr-i hüsnüñ āh

2. belürdi:-di

Gazel 7

Mısra: 7

*Belirmek II ortaya
çıkmağ.*

Haţ belürdi şafha-i rüyında
şanmañ ol mehüñ
Kilk-i zülfi eyledi hüsn
āyetin tahtır aña

ben:

1. ben:

Gazel 9

Mısra: 1

*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Ben nece sevmeyeyin cām-ı
şarābı sākıyā
Egleyen oldur dil-i mest-i
harābı sākıyā

2. ben:

Gazel 10

Mısra: 1

*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Ger ecel ere olam ben
şehryārumdan cüdā
Olmaya rühüm veli hîç şehri-
yārumdan cüdā

3. ben:

Gazel 10

Mısra: 6

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Nāfe-veş hūn oldı bağrum
guşşa-yile āh kim
Düşeliden ben o zūlfı müşk-
bārumdan cüdā

4. ben:

Gazel 10

Mısra: 7

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Zārī zārī iñler-istem ben n'ola
hemçü hezār
Döstüm oldum o yār-ı gül-
'izārumdan cüdā

5. benden:-den

Gazel 11

Mısra: 3

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Ayırup benden o māhı ğarāzı
neyki 'aceb
Döne döne baña cevır
eylemeden çarḥ-ı dü-tā

6. benüm:-üm

Gazel 12

Mısra: 1

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Nuḳūd-ı cānum u 'ömrüm
benüm cānānuñ olsun hep
Neye mālīk isem dünyāda ol
sultānuñ olsun hep

7. benüm:-üm

Gazel 12

Mısra: 9

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Ġam u derd ü belā miñnet
'Azīzī tek benüm olsun
Neşāṭ u 'ālem ü zevḳ u şafā
yārānuñ olsun hep

8. benüm:-üm

Gazel 20

Mısra: 7

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Ġam yedigüm bu maṭbaḥ-ı
dehr içre kim benüm
Ḥvān-ı vişāl-i yār baña
olmadı naşīb

9. beni:-i

Gazel 21

Mısra: 7

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Rind-i mey-ḥor etmege cānā
beni
Şevḳ-ı cām-ı la'lüñ olmışdur
sebeb

10. ben:

Gazel 22

Mısra: 7

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Sāye-veş yoluñda ben ḥāk
olduğum kāfir 'adū
Gördi reşkinden dedi yā
leytenī küntü türāb

11. ben:

Gazel 24

Mısra: 1

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Ben nece olmayayın
maḥbūb-dost
Hemdemümdür her dem ol
maḥbūb dost

12. ben:

Gazel 28

Mısra: 10

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Her ne deñlü var ise cevri
'Azīzī o şehūñ
Luṭfi çoğ olsun bu ben ğam-
ḥvāre kıldı 'ākıbet

13. beni:-i

Gazel 28

Mısra: 6

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Şerbet-i vaşlumdan aña çāre
yoğ dermiş dirēğ

Ol ṭabīb-i cān beni bī-çāre
kıldı 'ākıbet

14. beni:-i

Gazel 31

Mısra: 4

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Beni öldürmege o tīğ-i hūn-
āşām olur bā'is
Dile tīğ-i müjeñ efkārı düşdi
korḳarın ammā

15. beni:-i

Gazel 31

Mısra: 6

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Fiğān u dād elinden
göñlümün her gördüğü şāha
Beni cān-ile ḳul etmege ol
nā-kām olur bā'is

16. beni:-i

Gazel 43

Mısra: 1

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Ḥvān-ı vaşluñla etmedüñ
beni yād
Dād elüñden eyā şeh-i bī-dād

17. ben:

Gazel 49

Mısra: 3

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Ben çekdügüm kemān-ı
ğamı cām-ı guşşayı
Meydān-ı 'ışḳ içinde ne
Rüstem ne Cem çeker

18. benüm:-üm

Gazel 51

Mısra: 2

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Gerçi biñ var o gülün 'āşık-ı
zārı geçinür
Yokdur ammā ki benüm gibi
hezārı geçinür

19. **beni:-i**

Gazel 55

Mısra: 1

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Beni aşüfte vü şeydâ kılan
zülf-i nigârumdur
Beni Mecnûn-ı ser-gerdân
eden Leylî-îzârumdur

20. **beni:-i**

Gazel 55

Mısra: 2

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Beni aşüfte vü şeydâ kılan
zülf-i nigârumdur
Beni Mecnûn-ı ser-gerdân
eden Leylî-îzârumdur

21. **benüm:-üm**

Gazel 55

Mısra: 9

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Benüm ol zeyl-i pâkine
teşebbüs etdügüm pîrüm
Bu 'âlem tekyegâhında
'Azîzi 'ışk-ı yârümdür

22. **benümle:-üm, -le**

Gazel 55

Mısra: 7

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

'Aceb midür bile girse
benümle ölicecek sine
Ki derd-i 'ışk-ı dildârum
kadîmî yâr-ı gârumdur

23. **benden:-den**

Gazel 62

Mısra: 5

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

El çeküp cân u gönül benden
o tûbâ-kaddûñ
Vardılar cennet-i küyünda
karâr eylediler

24. **benüm:-üm**

Gazel 64

Mısra: 6

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

'Âlemde ne senüñ gibi bir
meh-liqâ doğar
Dünyâya ne benüm gibi bir
mübtelâ gelür

25. **benüm:-üm**

Gazel 65

Mısra: 3

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Nâle vü âh u figânum benüm
ey serv-i revân
Ey neçe şahn-ı çemen
murgını hâmuş eyler

26. **benüm:-üm**

Gazel 66

Mısra: 7

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Gerçi her âbuñ habâb
üstindedür ammâ benüm
Çeşm-i giryânum habâbı her
dem âb altındadır

27. **ben:**

Gazel 67

Mısra: 6

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Maḥabbet bahri kim fülk-i
felek emvâcına döyemez
Anı cüş etdüren bu ben
gedânuñ bād-ı âhıdur

28. **beni:-i**

Gazel 68

Mısra: 9

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Ölürsem dâr-ı gurbetde beni
ağlañ ki yanumda
Ne yârân-ı şafâ vardır ne
ihvân-ı vefâ vardır

29. **benüm:-üm**

Gazel 68

Mısra: 2

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Ne milk-i hüsn içinde saña
beñzer pādşâ vardır
Ne küy-ı derd-i 'ışk içre
benüm gibi gedâ vardır

30. **benüm:-üm**

Gazel 68

Mısra: 6

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Tavâf-ı Ka 'benüñ ḥazzı
egerçi yok degül ammâ
Senüñ küyuñ tavâfında
benüm kıblem şafâ vardır

31. **benüm:-üm**

Gazel 69

Mısra: 11

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Elümden câm düşmezken
benüm sâkî ne ḥikmetdür
Yine bezm-i cihânda ehl-i
'işret añılan Cemdür

32. **benüm:-üm**

Gazel 70

Mısra: 3

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Benüm abdâl-ı 'ışk
olduğuma kimdür inanmayan
Biḥamdillâh ki sînem
tekyesinde neçe dâlüm var

33. **benüm:-üm**

Gazel 75

Mısra: 3

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Ey meh senüñ külâleñ varsa
n'ola benüm de
Düd-ı kebüd-ı âhum
başumda sünbülümdür

34. **ben:**

Gazel 86

Mısra: 5

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Muşhaf-ı hüsnüñ senüñ ben
deñlü tefsîr etmeye

'Ömrini şarf etseler ger 'âkıl
u 'allâmeler

35. **ben:**

Gazel 90

Mısra: 3

*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Ben saña mâ'ilin dil ü
cândan evet senüñ
Meylün hemîşe ey gözi âhû
yabânedür

36. **beni:-i**

Gazel 91

Mısra: 10

*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Cânum ol şükrâneye kurbân
verürdüm Hağ bilür
'İd-i vaşlına 'Azîzî ger beni
ergürse yâr

37. **ben:**

Gazel 92

Mısra: 5

*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Ben deñiz etmeden gözüm
yaşın
Ğaraz ol yâre âşnâlıkdur

38. **beni:-i**

Gazel 92

Mısra: 7

*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Elüm alup o tıfl-ı câna beni
Ergürürse felek atalıkdur

39. **benüm:-üm**

Gazel 98

Mısra: 2

*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Kimi esrâra bu halkuñ kimi
afyona mâ'ıldür
Benüm gönüm o hağt u hâl-i
'anber-güna mâ'ıldür

40. **ben:**

Gazel 101

Mısra: 3

*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Gün yüzüñ görmege ben
hasret olam lâyığ mı
Der-kenâr ede seni ey meh-i
tâbân eller

41. **benüm:-üm**

Gazel 101

Mısra: 5

*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

A benüm rûh-ı revânum
buña kim kıyıl olur
Ki lebün câmını nüş eyleye
pinhân eller

42. **beni:-i**

Gazel 102

Mısra: 1

*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Beni âşüfte kırup kâkül-i
hoş-büy-ı nigâr
'Ağlumı aldı başumdan gam-
ı gîsü-yı nigâr

43. **ben:**

Gazel 110

Mısra: 10

*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Neydüğün bilmez idi Kays ile
Ferhâd ebced
Muşhaf-ı 'ışkı 'Azîzî ben
okurken ezber

44. **beni:-i**

Gazel 123

Mısra: 2

*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Kâkülün boynuma taşup
zencîr
Kıldı âhû gözün beni nağcîr

45. **beni:-i**

Gazel 123

Mısra: 7

*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Beni gördükçe ta'n eder
düşmen
Nitekim gördüğün çalar
hınzîr

46. **beni:-i**

Gazel 135

Mısra: 5

*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Hâk-i harîm-i yârüm ile
örtünüz beni
Küyünda öliceğ ki tenüm
yere çarasuz

47. **benüm:-üm**

Gazel 137

Mısra: 7

*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Benüm ağladuğum etmeñ
ta'accüb 'ışk-ı yâr-ıla
Bu gülzâr-ı fenâda hîç kes
olup şadmân gülmez

48. **benüm:-üm**

Gazel 146

Mısra: 6

*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Hazer eyle yaşumuñ
seylinden
Küyuma deme benüm şu
gelmez

49. **ben:**

Gazel 150

Mısra: 4

*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Câm-ı mey alup ele Cem
gibi şâhum her zamân
'Ayş u nüş etmek düşer mi
saña ben dil-dâdesüz

50. **beni:-i**

Gazel 157

Mısra: 5

*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Ol büt-i İncîl-i hüsnüñ deyr-i
küyünda beni

Gördüğince küfri ezber okur
ağyar-ı keşîş

51. **beni:-i**

Gazel 157

Mısra: 14

*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Ėam ocağında beni çekdi
çevürdi hemçü şiş
Âh elinden çarh-ı bîdâduñ
‘Azîzî âh kim

52. **ben:**

Gazel 158

Mısra: 9

*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Nece çâk-i girîbân etmeyem
ben dest-i ġayretle
‘Azîzî mest olup meclisde
yâr ağyâra şarmaşmış

53. **ben:**

Gazel 163

Mısra: 5

*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

O meh-ruhsâr-ile ben
âşinâdan gördüğüm cevri
Degül bir kimse mir‘ât-ı
felekde yârdan görmiş

54. **beni:-i**

Gazel 171

Mısra: 1

*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Yürü ey şeşder-i ġamda beni
zâr eyleyen tâli‘
Fiġanumdan cihân halkını
bîzâr eyleyen tâli‘

55. **beni:-i**

Gazel 171

Mısra: 8

*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Yürü ey şerbet-i vaşlın şunup
ġayre o meh-rünüñ
Beni hecrinde bîmâr u dil-
efġâr eyleyen tâli‘

56. **benden:-den**

Gazel 174

Mısra: 8

*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

‘Ayn-ı ‘inâyet-ile raġibe
edüp nigâh
Benden o mâh eyledi kaç‘-ı
nazar dirîġ

57. **ben:**

Gazel 175

Mısra: 5

*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Nece ġavf etmeyeyin ben o
gözi cellâda
Ki çeker üstüme her bir
müjesi ġışm-ıla tîġ

58. **beni:-i**

Gazel 182

Mısra: 9

*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Öldürürse ‘Azîzî ġuşşa beni
‘Işk-ı dildârdan ferâġat yok

59. **beni:-i**

Gazel 186

Mısra: 13

*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Beni ırmaġ dileyelden reh-i
küyından o meh
Ėam-ile oldı gözüm yaşı
‘Azîzî ırmaġ

60. **beni:-i**

Gazel 187

Mısra: 5

*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Derd ü miġnet beni şol deñlü
za‘îf eyler begüm
Demege derdümi bir
kimseye dermânım yok

61. **ben:**

Gazel 188

Mısra: 11

*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Ben o dervîş-i küy-ı ‘aşkam
kim
Şeh-i ‘âlî-cenâba meylüm
yok

62. **benüm:-üm**

Gazel 201

Mısra: 5

*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Ejder-i seylâb-ı eşkümden
benüm ġavf eyleyüp
Siñecek yerler bulmaz kaç‘r-ı
deryâda neheng

63. **benüm:-üm**

Gazel 203

Mısra: 9

*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Gül-i ruhsârına beñzer
benüm ol Leylîmüñ dermiş
Dererken lâle-i ġamrâsını
Mecnün şahrânuñ

64. **benüm:-üm**

Gazel 204

Mısra: 4

*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Dest-ġîri olduġın görüp
fütâde-dillerüñ
Dedi zülf-i yâre şâne el
benüm dâmân senüñ

65. **ben:**

Gazel 205

Mısra: 2

*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Ağyâra uyup ‘azm-i
çemenzâr eder olduñ
Gittükçe bu ben bülbülüñi
zâr eder olduñ

66. **ben:**

Gazel 205

Mısra: 5

*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Ben ġaste-i ġam-ġârı koyup
küy-ı belâda

Bīmār-dil-i gayriye tīmār
eder olduñ

67. **benüm:-üm**

Gazel 205

Mısra: 4

*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Ey çeşm ü kad ü kaşı güzel
neçe zamāndur
Yanumca şalınmağa benüm
‘ār eder olduñ

68. **benüm:-üm**

Gazel 208

Mısra: 6

*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Ğirre olma hüsniñe kendüñ
görüp āyinede
Gel benüm mäh-ı cihānum
eyleme ḥod-bīnlik

69. **beni:-i**

Gazel 210

Mısra: 3

*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Nev-cevānum beni pīr oldı
şanur kim görse
Şöyle бүkdi belümi dest-i
gam-ı hicrānuñ

70. **beni:-i**

Gazel 211

Mısra: 1

*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

N’ola ey ḥurşid-ḥad bir gün
beni yād eyleseñ
Ġamdan āzād eyleyüp beni
ferah-şād eyleseñ

71. **beni:-i**

Gazel 211

Mısra: 2

*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

N’ola ey ḥurşid-ḥad bir gün
beni yād eyleseñ
Ġamdan āzād eyleyüp beni
ferah-şād eyleseñ

72. **beni:-i**

Gazel 213

Mısra: 7

*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Ṭabībüm şerbet-i vaşluñla
yād edüp beni bir gün
Dil-i bīmārumuñ derdine
dermān olmaduñ gıtdüñ

73. **ben:**

Gazel 215

Mısra: 10

*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Melāḥat Mısrına mālİK
güzeller çok durur ammā
‘Azīzī görmedüm ben ol şeh-
i Yūsuf-liḳādan yeg

74. **benden:-den**

Gazel 215

Mısra: 7

*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Ṭarīḳ-ı fenn-i ‘ışkı Ḳays
gelsün benden ögrensün
Ki yok ol şan’atunñ yolın
bulur ben mübtelādan yeg

75. **ben:**

Gazel 218

Mısra: 3

*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Caḥīm-i firḳatüñde ben
yanayın nār-ı āhumla
Yürü dārü’s-selām olsun
saña her küyü Eyyübuñ

76. **ben:**

Gazel 218

Mısra: 9

*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Çü sen olduñ gül-i ra’nāsı
hüsñ ile varup ben de
Olayın nālelerle bülbül-i
ḥoş-güyü Eyyübuñ

77. **beni:-i**

Gazel 218

Mısra: 11

*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Ola kim ber-murād ede beni
ehl-i velāyetdür
Varayın ḥāk-i pāyine süreyin
rüyü Eyyübuñ

78. **benüm:-üm**

Gazel 218

Mısra: 2

*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Olaldan ol şeh-i hüsniñ
mekānı küyü Eyyübuñ
Ziyāretgāhum olmışdur
benüm her süyü Eyyübuñ

79. **ben:**

Gazel 219

Mısra: 7

*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Ben hevā-yı zülf-i
müşkīnünñden el çekmem
senünñ
Sen beni Manşür-veş
‘ömrüm gerekse dāra çek

80. **beni:-i**

Gazel 219

Mısra: 8

*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Ben hevā-yı zülf-i
müşkīnünñden el çekmem
senünñ
Sen beni Manşür-veş
‘ömrüm gerekse dāra çek

81. **beni:-i**

Gazel 222

Mısra: 8

*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Ten-i zer-günümü gencine mi
şanur ‘aceb gerdün
Diler ḥāk-i siyāḥ içre beni
her dem nihān etmek

82. **ben:**

Gazel 224

Mısra: 6

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Metā'-ı vaşluñı agyāre 'arz etmezduñ ey meh-rū
Aña ben naqd-i cān ile
ħarīdār olduğum bilseñ

83. **ben:**

Gazel 224

Mısra: 10

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

'Azīzī rahm edüp ħālüm ederdüñ herkese i'lām
Eger ben andan ayrı zār u
gam-ħvār olduğum bilseñ

84. **benüm:-üm**

Gazel 224

Mısra: 3

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Ten-i mecrūħuma vaşluñ edüp merhem benüm rūħum
Acırduñ tīg-i hecrūñle dil-efgār olduğum bilseñ

85. **benden:-den**

Gazel 225

Mısra: 9

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Etmesün zulmin 'Azīzī tek o şeh benden dirīg
Milk-i dil ol zulm ile vīrān olursa gam degül

86. **beni:-i**

Gazel 225

Mısra: 5

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Tek cefā vü cevruñ ile dōstum öldür beni
Düşmen ol ħālī görüp şādān olursa gam degül

87. **ben:**

Gazel 226

Mısra: 4

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Der-miyān edüp yoluñda ħānmānum serverā
Ben saña dedüm belī baña ne derse desün el

88. **beni:-i**

Gazel 232

Mısra: 6

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Geçüp vādī-i istignādan ey Leylī-ħırāmum gel
Beni hāmūn-ı 'ışkuñda yeter Mecnūn-ı şeydā kıl

89. **beni:-i**

Gazel 233

Mısra: 5

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Elüm alup beni deyr-i gama şaldı āħir
Vermelü degül imiş ol büt-i fettāna göñül

90. **ben:**

Gazel 236

Mısra: 1

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Dōstum ben 'andelībi zār u giryān etmegil
Düşmen-i bed-ħāhumı gül gibi ħandān etmegil

91. **ben:**

Gazel 236

Mısra: 3

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Ĥār ile hem-dem olup ey yüzi gül ben bülbülüñ
Ĥātırın sünbül saçuñ gibi perīşān etmegil

92. **ben:**

Gazel 237

Mısra: 5

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Tācımı şundi şarāba verdi zāhid ben dedüm

Kelle sağ olsun cihānda bir külāh eksük degül

93. **benüm:-üm**

Gazel 237

Mısra: 8

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Ĥaste-i 'ışkuñ olalı Ĥağ bilür Eyyübdan
Derdüm artuğdur benüm ey yüzi māh eksük degül

94. **benüm:-üm**

Gazel 241

Mısra: 1

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Göklere erişse tañ mı nāle vü āhum benüm
Kim neçe gündür görünmez ol yüzi māhum benüm

95. **benüm:-üm**

Gazel 241

Mısra: 2

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Göklere erişse tañ mı nāle vü āhum benüm
Kim neçe gündür görünmez ol yüzi māhum benüm

96. **benüm:-üm**

Gazel 241

Mısra: 4

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Āstān-ı yāre ermez ey dirīgā gerçi kim
Çarħa erdi nāle vü āh-ı seħer-gāhum benüm

97. **benüm:-üm**

Gazel 241

Mısra: 6

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Ĥanlı yaşumdur demādem fırkatūñde hemdemüm
Guşsa vü gamdur belā rāhında hem-rāhum benüm

98. **benüm:-üm**
Gazel 241
 Mısra: 10
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Ol güzeller pādşāhınıñ
 ‘Azīzī dünyede
 Āstānı bendesi olmağ durur
 cāhum benüm

99. **benem:-em**
Gazel 242
 Mısra: 4
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Ṭıtdum sipāh-ı āhum ile rüy-
 ı ‘ālemi
 Şimdi benem zamānede şāh-ı
 serīr-i ğam

100. **benüm:-üm**
Gazel 242
 Mısra: 9
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Sīnem benüm ‘Azīzī belā
 āsmānidur
 Üstinde dāğ-ı rüşeni mihr-i
 münīr-i ğam

101. **benüm:-üm**
Gazel 243
 Mısra: 1
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Şad-pāre kıldı bağrumı
 şemşīr-i ğam benüm
 Hecrūnde geçdi cānuma tīr-i
 elem benüm

102. **benüm:-üm**
Gazel 243
 Mısra: 2
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Şad-pāre kıldı bağrumı
 şemşīr-i ğam benüm
 Hecrūnde geçdi cānuma tīr-i
 elem benüm

103. **benüm:-üm**
Gazel 243
 Mısra: 3

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Āhum odıyla dāmen-i
 cismüm yaqam benüm
 Qaldı alınmadı ğam elinden
 yaqam benüm

104. **benüm:-üm**
Gazel 243
 Mısra: 4
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Āhum odıyla dāmen-i
 cismüm yaqam benüm
 Qaldı alınmadı ğam elinden
 yaqam benüm

105. **benüm:-üm**
Gazel 243
 Mısra: 6
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Hemdem olalı derd ü ğam-ı
 hecre nem degül
 Çıkdı gözümde ağlayı
 ağlayı dem benüm

106. **benüm:-üm**
Gazel 243
 Mısra: 8
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Ğam ellerine ‘azm edicek
 şāh-ı ‘ışk olup
 Āhum duĥānı çekdi öñümce
 ‘alem benüm

107. **benüm:-üm**
Gazel 243
 Mısra: 10
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Dilde ĥayāl-i la ‘l-i lebūñ var
 iken senūñ
 Etmez ĥuṭūr ĥātruma cām-ı
 Cem benüm

108. **benüm:-üm**
Gazel 243
 Mısra: 12
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Oğ gibi doğruyam reh-i
 ‘ışkuñda ey şanem
 Yay gibi kāmētüm n’ola
 oldısa ĥam benüm

109. **benüm:-üm**
Gazel 243
 Mısra: 14
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Fıkr-i dehānı gitmeye dilden
 ‘Azīziyā
 Devr-i zamāne etse vücūdum
 ‘adem benüm

110. **benüm:-üm**
Gazel 243
 Mısra: 16
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Qara şu indi gözlerine ser-
 fūrū edüp
 Derd-i derūnumı yaza yaza
 kalem benüm

111. **beni:-i**
Gazel 245
 Mısra: 9
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Beni ol Yūsuf-ı gül-çehre
 kodı göñülsüz
 Meger eller şara öldükde
 ‘Azīzī kefenüm

112. **benüm:-üm**
Gazel 245
 Mısra: 8
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Kendü derdin unurdurdu
 güzelüm hecrūnde
 Çekdiğüm derdi göreydi
 eger Eyyüb benüm

113. **ben:**
Gazel 246
 Mısra: 5
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Ben niçün zencīr-i zūlf-i
 dilbere dil vermeyem

Yok mıdır 'âlemde bir
dīvâne deñlü ğayretüm

114. **ben:**
Gazel 251
Mısra: 10
*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Sînem üzre görinen şanma
'Azîzî kanlu dağ
Hüsrev-i 'ışkam ben ol gül-
gün otagumdur benüm

115. **benüm:-üm**
Gazel 251
Mısra: 1
*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Nâle-i bülbül figân u sîne
bâğumdur benüm
Anda serv ü gül elifle tâze
dağumdur benüm

116. **benüm:-üm**
Gazel 251
Mısra: 2
*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Nâle-i bülbül figân u sîne
bâğumdur benüm
Anda serv ü gül elifle tâze
dağumdur benüm

117. **benüm:-üm**
Gazel 251
Mısra: 4
*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Server-i 'ışkam felek
bezminde dâyim devr eder
Ay u gün şanmañ iki zerrîn
ayağumdur benüm

118. **benüm:-üm**
Gazel 251
Mısra: 6
*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Büstân-ı 'ışkđur çehrem ü
gül iki gözüm
Âb-ı eşk-ile tolu anda
ocağumdur benüm

119. **benüm:-üm**
Gazel 251
Mısra: 8
*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Yâre zülfeynin görüp dedüm
nedür bu dedi kim
Murğ-ı dil şayd edici kıldan
duzağumdur benüm

120. **benüm:-üm**
Gazel 251
Mısra: 10
*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Sînem üzre görinen şanma
'Azîzî kanlu dağ
Hüsrev-i 'ışkam ben ol gül-
gün otagumdur benüm

121. **beni:-i**
Gazel 252
Mısra: 3
*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Künc-i firkatde beni
öldürmek ister ğam deyü
Na'ra-i âhumla dünyâyı
haberďâr eylerem

122. **ben:**
Gazel 253
Mısra: 1
*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Ben ki rüy-ı zerd ile küh-ı
belâ arslanıyam
Kara kara dağlarla deşt-i
ğam kaplanıyam

123. **ben:**
Gazel 253
Mısra: 10
*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Şi'rümüñ her mısra'ı bir
serv-i mevzündür benüm
Bâğ-ı nazmuñ ben 'Azîzî
murğ-ı hoş-elhâniyam

124. **benüm:-üm**
Gazel 253
Mısra: 5

*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Nece açılson benüm gönüm
gözüm kim ol mehûñ
Neçe demdür mübtelâ-yı
ğuşşa-i hicrâniyam

125. **benüm:-üm**
Gazel 253
Mısra: 9
*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Şi'rümüñ her mısra'ı bir
serv-i mevzündür benüm
Bâğ-ı nazmuñ ben 'Azîzî
murğ-ı hoş-elhâniyam

126. **ben:**
Gazel 254
Mısra: 7
*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Añma nüş-ı câmı sâkî baña
şimden gerü ben
Varmazın beytü'l-harâm olsa
eger beytü'l-harâm

127. **ben:**
Gazel 256
Mısra: 10
*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Şadâ-yı nağme-i şî'rüm
'aceb mi tıtsa âfâkı
'Azîzî bezm-i nazm içre
bugün ben bir ğazel-hvânüm

128. **benüm:-üm**
Gazel 256
Mısra: 2
*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Seni görmek dilerse ğuş eden
vaşfuñ n'ola hanum
Degüldür görmek işitmek
gibi zîrâ benüm cânüm

129. **ben:**
Gazel 257
Mısra: 4
*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Yükledür bār-ı ğamı baña
felek
Tut ki ben yük çekici
ħammālem

130. **ben:**
Gazel 258
Mısra: 6
*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Ben anı baña ħaşre degin yār
ola şandum
Terk etdi beni mihr ü
maħabbet ölicecek āh

131. **ben:**
Gazel 258
Mısra: 7
*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Sen cevır ü cefā eyle baña
şabr edeyin ben
Sen ħüsnüñe tayan yürü ben
‘ışka tayındum

132. **ben:**
Gazel 258
Mısra: 8
*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Sen cevır ü cefā eyle baña
şabr edeyin ben
Sen ħüsnüñe tayan yürü ben
‘ışka tayındum

133. **beni:-i**
Gazel 258
Mısra: 5
*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Ben anı baña ħaşre degin yār
ola şandum
Terk etdi beni mihr ü
maħabbet ölicecek āh

134. **benüm:-üm**
Gazel 259
Mısra: 1
*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Cevır edüp bendeñe her ğāh
benüm sultānum

Olma a‘dāyıla hem-rāh
benüm sultānum

135. **benüm:-üm**
Gazel 259
Mısra: 2
*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Cevır edüp bendeñe her ğāh
benüm sultānum
Olma a‘dāyıla hem-rāh
benüm sultānum

136. **benüm:-üm**
Gazel 259
Mısra: 4
*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Umaram vaşluña ermek ne
kadar müşkil ise
Umarın ergüre Allāh benüm
sultānum

137. **benüm:-üm**
Gazel 259
Mısra: 6
*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

N’eylesün mañşıbını şāh-ı
cihānuñ aña kim
İşigün ħıdmetidür cāh benüm
sultānum

138. **benüm:-üm**
Gazel 259
Mısra: 8
*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Şehr içinde bu kadar bulmaz
idi kadr ü şeref
Sürnese pāyuña yüz māh
benüm sultānum

139. **benüm:-üm**
Gazel 259
Mısra: 10
*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Devr-i ħüsnüñde ‘Azīzī
kuluñuñ lāyık mı
Rüz u şeb kārı ola āh benüm
sultānum

140. **beni:-i**
Gazel 262
Mısra: 10
*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Ey ‘Azīzī bāde-i mihr ü
ğubār-ı ‘ışkdur
Bezm-i ‘ālemde beni ser-
mest ü ħayrān eyleyen

141. **benüm:-üm**
Gazel 262
Mısra: 3
*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Ĥasret-i la‘l-i lebünle kanlu
yaşumdur benüm
Çeşmümün için taşın la‘l-i
Bedaħşān eyleyen

142. **beni:-i**
Gazel 263
Mısra: 9
*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Zülfidür hep beni bürehne
eden
Leylidür Kaysı eyleyen
‘uryān

143. **ben:**
Gazel 266
Mısra: 1
*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Akıdup gözden lebün
hecriyle kanlu yaşı ben
La‘l-gün etdüm reh-i
küyuñdaki her taş ben

144. **ben:**
Gazel 266
Mısra: 2
*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Akıdup gözden lebün
hecriyle kanlu yaşı ben
La‘l-gün etdüm reh-i
küyuñdaki her taş ben

145. **ben:**
Gazel 266
Mısra: 4

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Olmasun çevgân-ı zülfün
oğşamağ baña naşîb
Güy-veş yoluñda gâltân
eylemezsem başı ben

146. **ben:**

Gazel 266

Mısra: 6

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Çeşm ü ebrûsı güzel neçe
güzel gördüm velî
Görmedüm hiçbir güzeldede ol
göz ü ol kaşı ben

147. **ben:**

Gazel 266

Mısra: 8

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Kühl ile izi tozını bir
görürmüş ol mehûñ
Görmedüm nergis gibi
âlemde hiçbir şaşı ben

148. **ben:**

Gazel 266

Mısra: 10

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Kim görürse nakşını
ebyâtumuñ resmin ölür
Kişver-i nazmuñ ‘Azîzî olalı
nakķaşı ben

149. **ben:**

Gazel 271

Mısra: 6

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Derünüm dâğ-ı derd ile pür
olmışdur neçe demdür
Maħabbet hânķahında bu
ben abdâluñ añmazsın

150. **ben:**

Gazel 271

Mısra: 8

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

‘Adū-yı bed-nihâdı yâd
edersin ey şeh-i hûbân
Niçün ben derdmend üftâde-i
pâmâlûñ añmazsın

151. **ben:**

Gazel 274

Mısra: 2

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Baña sıhhat yüzün
göstermedi hecrûñde ğam bir
gün
‘Acebdür ben bu ğamdan
ölmez-isem ey şanem bir gün

152. **ben:**

Gazel 274

Mısra: 4

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Gece gündüz belâñı
çekmeden bâğ-ı cihân içre
Murâdum bu ki la’lûñuñ
balını ben yeyem bir gün

153. **ben:**

Gazel 275

Mısra: 1

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Ben maħabbet şem‘ine
yanmağda bir pervâneyn
Bezm-i ğamda iñler isem
n’ola bî-pervâ neyin

154. **ben:**

Gazel 275

Mısra: 6

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Pîre-zen dünyāya meyl
etmez erenler çün velî
Ben de anlar gibi bu
meydānda bir merdāneyin

155. **ben:**

Gazel 275

Mısra: 10

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Vechi var derse ‘Azîzî ol
nigârüm hâşılı

Hırmen-i hüsñ içre hâlüm
gibi ben bir dāneyin

156. **beni:-i**

Gazel 275

Mısra: 4

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Kanlı yaşumdan bu çeşmüm
şöyle oldı sürh-reng
Kim beni şanur görenler
kıpķızıl dîvāneyin

157. **benden:-den**

Gazel 276

Mısra: 1

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Uyup agyār-ı bed-hvāha o
yār oldı cüdā benden
Dirġā yüz çevürdi ol nigār-ı
bî-vefā benden

158. **benden:-den**

Gazel 276

Mısra: 2

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Uyup agyār-ı bed-hvāha o
yār oldı cüdā benden
Dirġā yüz çevürdi ol nigār-ı
bî-vefā benden

159. **benden:-den**

Gazel 276

Mısra: 4

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Düşelden miñnet ü derd ü
belā-yı ‘ışķına anuñ
Demiş şimdengerü çeksün
elin ol mübtelā benden

160. **benden:-den**

Gazel 276

Mısra: 6

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Düşüp pâyına yüz sürsem
dedüğümü işitmiş yār
Cüdā olmadı bir laħza ğam u
derd ü belā benden

161. **benden:-den**

Gazel 276

Mısra: 8

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Beni cevr ile öldürmek
dilerseñ şöyle öldür kim
Görenler ‘ibret alsunlar
cihān içre şehā benden

162. **benden:-den**

Gazel 276

Mısra: 10

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

‘Azīzī bāz-ı dil olsa ‘aceb mi
zār u ser-gerdān
Raķīb-i zāga uydı yüz
çevürdi ol hümā benden

163. **beni:-i**

Gazel 276

Mısra: 7

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Beni cevr ile öldürmek
dilerseñ şöyle öldür kim
Görenler ‘ibret alsunlar
cihān içre şehā benden

164. **ben:**

Gazel 284

Mısra: 1

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Yine bir kāmēti servüñ
nökeri oldum ben
Yine bir boy beginüñ derd-i
seri oldum ben

165. **ben:**

Gazel 284

Mısra: 2

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Yine bir kāmēti servüñ
nökeri oldum ben
Yine bir boy beginüñ derd-i
seri oldum ben

166. **ben:**

Gazel 284

Mısra: 4

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Çehre-i zerdümi kim görse
şanur ‘ışkında
Bīşe-i derd ü gamuñ şır-ı
neri oldum ben

167. **ben:**

Gazel 284

Mısra: 6

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Şanasın āteş-i ‘ışkuñ şereri
oldum ben
Çıkar āhumla göge sūz-ı
dilüm pāreleri

168. **ben:**

Gazel 284

Mısra: 8

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Adum añılrsa ‘adūnuñ başı
ağrur güyā
O ħar-ı gāv-serüñ derd-i seri
oldum ben

169. **ben:**

Gazel 284

Mısra: 10

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Şohbet-i cām-ı şafādan
çekilüp ‘ışkuñ ile
‘Aş u nüş eylemeden cümle
berī oldum ben

170. **ben:**

Gazel 284

Mısra: 12

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Yağdırur üstüme cevr
oğklarını leyl ü nehār
Şanasın Gīv-i sipihrüñ siperi
oldum ben

171. **ben:**

Gazel 284

Mısra: 14

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Dür-i eş‘arımı kim görse
‘Azīzī begenür
Baħr-i nazmuñ şadef-i pür-
güheri oldum ben

172. **ben:**

Gazel 285

Mısra: 7

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

El manşıb u riyāset umar
eşigüñde ben
Siz şeh-r-yāra ħıdmet için bir
yer isterin

173. **ben:**

Gazel 287

Mısra: 8

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Nār-ı ‘ışkıyla boyanan
çeşmüme etmez nazar
Ben gerekse gözyaşından
kanlara boyanayın

174. **benüm:-üm**

Gazel 292

Mısra: 6

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Baħa ol meh gibi cevr ü cefā
etmekden ey gerdün
Ĥazer kıl yoħsa bir gün sille-
i āhum benüm yersin

175. **ben:**

Gazel 297

Mısra: 5

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Ben o şāh-ı kişver-i ‘ışkam
ki bī-ħayl ü ħaşem
Kim yanumda bir durur çetr-
i kühen ħargāh-ı nev

176. **beni:-i**

Gazel 298

Mısra: 1

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Beni fikr-i ħaţuñla edeli cādū
gözüñ şayru

Ṭabībüm girmez oldı dīde-i
giryānuma uyḥu

177. **benüm:-üm**

Gazel 299

Mısra: 1

*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Cān verdüğüm benüm bu
ḥaṭṭ-ı nigāra karşı
Olur lezīz uyḥu evvel bahāra
karşu

178. **beni:-i**

Gazel 300

Mısra: 2

*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Cevr eder ol meh ne etsem
aña kāyıldür deyü
İncinür ammā beni kuçmağa
kāyıldür deyü

179. **ben:**

Gazel 304

Mısra: 2

*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Hārlarla dehri sen gül gibi
seyrān etmede
Ben belā bağında bülbül gibi
efğān etmede

180. **ben:**

Gazel 304

Mısra: 7

*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Ben marīz-i 'ışk-ı yāram çek
elüñ benden ṭabīb
Yoğ durur emüñ senüñ bu
derde dermān etmede

181. **benden:-den**

Gazel 304

Mısra: 7

*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Ben marīz-i 'ışk-ı yāram çek
elüñ benden ṭabīb
Yoğ durur emüñ senüñ bu
derde dermān etmede

182. **beni:-i**

Gazel 306

Mısra: 9

*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Öldürürlerse beni demem
'Azīzī nāmını
Bende-i maḳbūli oldum bir
güzel māḥuñ yine

183. **ben:**

Gazel 307

Mısra: 4

*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Gül ü mül şoḥbetin etsek
varup şahn-ı gülistāna
Velī bir sākī bir ben bir
nigār-ı gül-'izār olsa

184. **ben:**

Gazel 307

Mısra: 8

*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Efendi sīneme yer yer elifler
na'ller kesdüñ
Bu ben abdāl-ı 'ışka her biri
bir yādgar olsa

185. **ben:**

Gazel 315

Mısra: 9

*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Ben nece bulam 'Azīzī ğuşşa
vü ğamdan ḥalāş
Kim girībānum dem-Ā-dem
dest-i hicrān almada

186. **ben:**

Gazel 320

Mısra: 6

*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Dostluğ ḥaḳḳı yerin bulsun
efendi derseñ
Yād edüp ben kuluñı yādı
getürme yāde

187. **beni:-i**

Gazel 323

Mısra: 6

*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Nece görsün gözüm uyḥu
yüzün miḥnet bucağında
Şeb olmaz kim beni ğam
başmaya kābūs şeklinde

188. **beni:-i**

Gazel 326

Mısra: 1

*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Kūşe-i ğamda beni görmege
cānān gelse
Dil-i maḥzūnumı şād eylese
bir ān gelse

189. **ben:**

Gazel 327

Mısra: 10

*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

'Azīzī miḥnet-ābād-ı cihān
içre gün olmaz kim
Felek bir cāme-i ğam
biçmeye ben mübtelā üzre

190. **beni:-i**

Gazel 327

Mısra: 5

*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Beni düşmen görüp kūyuñda
düşnām eylemez zīrā
Ne deñlü müzī kelb olursa
ürmez āşnā üzre

191. **benüm:-üm**

Gazel 328

Mısra: 5

*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Göreyin göñlüm belālardan
benüm kırtulmasun
Kim demādem meyl eder
yürür ḳadi bālālara

192. **ben:**

Gazel 337

Mısra: 5

*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Ben o şāh-ı kişver-i 'ışkam
ki çeşm-i rūzgār
Görmedi dārātumı Dārāda vü
Dārābda

193. **beni:-i**
Gazel 340
Mısra: 1
*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Bir görürsin beni ağyār ile
ihşānuñda
Eyü yatlu bir imiş pādşehüm
yanuñda

194. **benden:-den**
Gazel 342
Mısra: 3
*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Eger yoğ-ısa zevkı benden
ey mäh-ı perī-şānum
Gece oldukça küyuñda niçün
olur nihān sāye

195. **ben:**
Gazel 344
Mısra: 7
*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Hüblar seyrini añañ baña
kim ben o mehūñ
Vermezün gün yüzine
bakmağı dünyā seyrine

196. **ben:**
Gazel 348
Mısra: 1
*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

İntizār ile ben öldüm dil-
sitānum gelmedi
Ya'ni mürde cisme ol rūḥ-ı
revānum gelmedi

197. **ben:**
Gazel 348
Mısra: 5
*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Ben nece kesb-i şafā edem
cihān bağında kim

Yār-ı müsteşnām olan naḥl-i
cinānum gelmedi

198. **benden:-den**
Gazel 350
Mısra: 9
*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Eyleyüp kaṭ'-ı nazar geçmez
idi benden o yār
Geçmese yāra 'Azīzī eger
ağyār beni

199. **beni:-i**
Gazel 350
Mısra: 1
*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Neçe bir cāndan edüp cevri
ile bīzār beni
Neçe bir eyleyesin zār u dil-
efgār beni

200. **beni:-i**
Gazel 350
Mısra: 2
*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Neçe bir cāndan edüp cevri
ile bīzār beni
Neçe bir eyleyesin zār u dil-
efgār beni

201. **beni:-i**
Gazel 350
Mısra: 4
*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Hārzār-ı gam-ı hicrāna şalup
būlbūl-vār
Ya neçe bir edesin ey yüzi
gül zār beni

202. **beni:-i**
Gazel 350
Mısra: 5
*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Eyledüñ çün beni hecrūñle
giriṭtār-ı belā
Demidür gel bu belādan yine
kırtar beni

203. **beni:-i**
Gazel 350
Mısra: 6
*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Eyledüñ çün beni hecrūñle
giriṭtār-ı belā
Demidür gel bu belādan yine
kırtar beni

204. **beni:-i**
Gazel 350
Mısra: 8
*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Ne günüm gün ne gecem
gecedür ey meh senden
Ayrıaldan berü bu çarḥ-ı
sitem-kār beni

205. **beni:-i**
Gazel 350
Mısra: 10
*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Eyleyüp kaṭ'-ı nazar geçmez
idi benden o yār
Geçmese yāra 'Azīzī eger
ağyār beni

206. **beni:-i**
Gazel 351
Mısra: 3
*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Beni firqat diyārında koyup
gıtdi neçe gündür
Dirīgā gıtdügince ol perī nā-
mihribān oldı

207. **beni:-i**
Gazel 353
Mısra: 1
*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Tek kabūl eyle beni kılluğa
şimşād gibi
Ḥıdmetūñde yeleyin
yüpüreyin bād gibi

208. **beni:-i**
Gazel 353
Mısra: 8

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Gel e ey Hüsrev-i şîrîn-
dehenüm luğf eyle
Bî-sütün-ı ğama şalma beni
Ferhâd gibi

209. **beni:-i**

Gazel 354

Mısra: 5

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Kılmadı hem-ser nigârûñ
zülfine hergiz beni
Göreyin kim bozıla tîz günde
çarhûñ çenberi

210. **ben:**

Gazel 357

Mısra: 10

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Yok hisâbı eşigün
derbânlarınuñ bilürin
Ben de olsam anda şâhum
n'ola derbânûñ biri

211. **beni:-i**

Gazel 360

Mısra: 1

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Beni öldürmek için yâr
geyse n'ola gül-günü
Geyer vaqt-i ğazabda al
'âdetdür şeh-i hünî

212. **ben:**

Gazel 365

Mısra: 3

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Ben nece seyr-i gülistân
edeyüm kim her nihâl
Dik gelür oldu baña serv-i
hürâmânum gibi

213. **beni:-i**

Gazel 365

Mısra: 10

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

'Âşık-ı dîvâneym ol şeh
'Azîzî yaraşur
Defter-i 'uşşâka yazsa beni
dîvânüm gibi

214. **ben:**

Gazel 369

Mısra: 1

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Ben nece sevmeyeyin ol
şanem-i tersâyı
Leb-i cân-bağş-ıla añdurdı
bugün 'İşâyı

215. **ben:**

Gazel 370

Mısra: 4

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Şöyle mest etdi beni câm-ı
şarâb-ı 'ışk kim
Böyle serhoş olduğum
bilmem cihânda ben dağı

216. **beni:-i**

Gazel 370

Mısra: 3

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Şöyle mest etdi beni câm-ı
şarâb-ı 'ışk kim
Böyle serhoş olduğum
bilmem cihânda ben dağı

217. **benüm:-üm**

Gazel 372

Mısra: 5

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Ey sebz-i kabâ-y-ile benüm
Hızr-ı zamânum
V'ey la'l-i lebi çeşme-i
hayvân-ı 'Azîzî

218. **ben:**

Gazel 374

Mısra: 8

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Derd-i 'ışkuñla 'âkıbet
bilmem

N'ola ben derdmendüñ
ahvâli

219. **ben:**

Gazel 375

Mısra: 10

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Her kişi bir serv-ķâmet
dilbere üftâdedür
Ben 'Azîzî Ahmed-i tûbâyâ
verdüm göñlümi

220. **beni:-i**

Gazel 382

Mısra: 9

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Gören beni yanında yârûñ
'Azîzî yolda
Şanur ki Lâla Paşa
şehzâdeye yanaşdı

221. **ben:**

Gazel 383

Mısra: 3

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Ķanlu yaşumdan geyersen
ben n'ola gül-gün Ķabâ
Ķonca-i mevzün gibi sen geh
yaşıl geh âl gey

222. **ben:**

Gazel 387

Mısra: 5

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Ben o pîr-i Ķulle-i 'ışķam
yanumda peşşedür
Ķühşâr-ı 'âlemüñ şîr-i jiyân-ı
bîşesi

223. **ben:**

Kaside 1

Mısra: 81

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Gül gibi sen gül ü bülbül gibi
ben ağlayayın
Bülbüle girye güle Ķande
yaraşur derler

224. **ben:**
Kaside 1
 Mısra: 98
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Gerçi vardır o gülün bülbül-i
 meddâhı hezâr
 Lîk yok ol güli ben bülbülü
 mânend öger

225. **beni:-i**
Kaside 3
 Mısra: 77
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Fakr ile bir hâlete ergürdi
 kim devrân beni
 Dost ağlar hâlûme düşmen
 bakup handân olur

226. **beni:-i**
Kaside 3
 Mısra: 77
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Fakr ile bir hâlete ergürdi
 kim devrân beni
 Dost ağlar hâlûme düşmen
 bakup handân olur

227. **benüm:-üm**
Kaside 3
 Mısra: 70
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Her ne gün görmem yüzün
 ey Yûsuf-ı Mısr-ı cemâl
 Dâr-ı dünyâ başuma ol gün
 benüm zindân olur

228. **benüm:-üm**
Kaside 3
 Mısra: 70
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Her ne gün görmem yüzün
 ey Yûsuf-ı Mısr-ı cemâl
 Dâr-ı dünyâ başuma ol gün
 benüm zindân olur

229. **ben:**
Kaside 4
 Mısra: 68

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Reşk-i câhıyla cihan
 bezminde zerd ü zâr olup
 Odlu yaşlar dökmede beñzer
 bu ben giryâna şem'

230. **benüm:-üm**
Kaside 4
 Mısra: 63
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Sen çerâğ-ı bezm olup
 ağıyâre lâyıq mı benüm
 Her gece âhum şerârından
 felekde yana şem'

231. **ben:**
Kıt'a 2
 Mısra: 14
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Görüp bu fâkamı bir hoş-
 şemâyil
 Dedi rahm eyleyüp ben
 mübtelâya

232. **beni:-i**
Kıt'a 2
 Mısra: 1
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Beni medyün edüp bir
 Yûsuf-ı hüsn
 Gıriştâr eyledi sicn-i belâya

233. **beni:-i**
Kıt'a 2
 Mısra: 6
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Ne müşkil derd olurmuş
 aqçasızlık
 Kî uğratdı beni renc ü 'anâya

234. **benden:-den**
Kıt'a 20
 Mısra: 1
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Kerem kıl ey ridâ var yürü
 benden
 Elini öp verürse şâh destür

235. **beni:-i**
Matla 14
 Mısra: 1
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Defterine ol şeh-i hüsnün
 beni çâker yazuñ
 Luşf edün ammâ raqîbi hâric
 ez-defter yazuñ

236. **ben:**
Matla 30
 Mısra: 1
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Dünyede ben çekdügüm bâr-
 ı belâ vü miñneti
 Bil ki gerdün çekse bir gün
 tāk olurdu tākati

237. **benüm:-üm**
Matla 35
 Mısra: 2
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Beline dolaşduğum zülfi gibi
 bu her zamân
 Rişte-i cân-ı 'azîzumdür
 benüm ol mü-miyân

238. **ben:**
Matla 56
 Mısra: 1
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Aldum âhumla belâ milkini
 ser-bâzam ben
 Kılıc-ıla dirilür merd-i ser-
 efrâzam ben

239. **ben:**
Matla 56
 Mısra: 2
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Aldum âhumla belâ milkini
 ser-bâzam ben
 Kılıc-ıla dirilür merd-i ser-
 efrâzam ben

240. **benden:-den**

Matla 59

Mısra: 1

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Fenn-i 'ışkı Vāmık u Ferhād
benden öğrenür
Bilmeyenler şan'atı zīrā
bilenden öğrenür

241. **beni:-i**

Matla 60

Mısra: 1

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Yağdı nār-ı ğam-ı hecrūñ
beni ay alnı günüm
Görinen ebr degül göklere
çıkdı dütünüm

242. **beni:-i**

Mesnevi 1

Mısra: 82

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Lık bir hayr dahı kalmışdur
Beni fikri o hayruñ almışdur

243. **beni:-i**

Muamma 31

Mısra: 1

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Beni öldürmek için derd-i
dil-gır
Ğam-ı hem-zādum ile etdi el
bir

244. **ben:**

Muamma 40

Mısra: 1

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Ben nece ağlamayam
kend'özüme
Görinen dāyim elemdür
gözüme

245. **ben:**

Muamma 43

Mısra: 1

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Ben ki bīmār-ı 'ışk-ı dil-
dāram
Hemdem-i āh u nāle vü
zāram

246. **beni:-i**

Muamma 45

Mısra: 2

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Alurken destin agyāruñ
keremle
Helāk etdi beni ol meh
sitemle

247. **ben:**

Müseddes 2

Mısra: 19

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Şehr-i 'ışkuñ içre ben bir
'aşık-ı āvāreyin
Derd-i hecre uğramış bir
oñmaduğ bī-çāreyin

248. **beni:-i**

Müseddes 3

Mısra: 19

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Beni gördükçe şāhib-ma'rifet
mi zanneder āyā
Ki rām olup baña el vermez
ölsen de zen-i dünyā

249. **ben:**

Müseddes 4

Mısra: 15

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Mihr-i münri ben nece
beñzer deyem saña
Hırşid-i rüyuña göre bir
zerredür şehā

250. **ben:**

Tahmis 1

Mısra: 14

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

N'ola oldumsa haķır ü bī-
nevā vü derbeder
'Ar kıлма ben gedādan kim
nihāyet diyeler

251. **beni:-i**

Tahmis 1

Mısra: 9

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Seyre vardum dün ser-i
küyuñda hıvāb almış beni
Düşde gördüm yatduğum yer
Cennetü'l-Me'vā-yımış

252. **ben:**

Tarih 8

Mısra: 2

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Dest-i kudretle edüp ebvāb-ı
eltāfın küşād
Bir oğul kıldı 'atā ben kılına
Rabb-i cemil

253. **benem:-em**

Tesdis 1

Mısra: 4

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Deli gönlüm gibi ser-geşte-i
devrān ancak
Deme dünyāda benim hātırı
vīrān ancak

254. **benüm:-üm**

Tesdis 2

Mısra: 4

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Bir kafesdür bülbül-i cāna
cihān dildārsuz
'Aynuma gelmez benim
dünyā o gül-ruhsārsuz

255. **ben:**

Tesdis 3

Mısra: 6

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Bunca feryādum işitdūñ
demedūñ dād edeyin

Sen ki dād etmeyesin ben
kime feryād edeyin

256. **ben:**
Tesdis 3
Mısra: 12
*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Bunca feryādum işitdün
demedün dād edeyin
Sen ki dād etmeyesin ben
kime feryād edeyin

257. **ben:**
Tesdis 3
Mısra: 18
*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Bunca feryādum işitdün
demedün dād edeyin
Sen ki dād etmeyesin ben
kime feryād edeyin

258. **ben:**
Tesdis 3
Mısra: 24
*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Bunca feryādum işitdün
demedün dād edeyin
Sen ki dād etmeyesin ben
kime feryād edeyin

259. **ben:**
Tesdis 3
Mısra: 30
*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Bunca feryādum işitdün
demedün dād edeyin
Sen ki dād etmeyesin ben
kime feryād edeyin

260. **ben:**
Tesdis 3
Mısra: 36
*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Bunca feryādum işitdün
demedün dād edeyin
Sen ki dād etmeyesin ben
kime feryād edeyin

261. **ben:**
Tesdis 3
Mısra: 42
*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Bunca feryādum işitdün
demedün dād edeyin
Sen ki dād etmeyesin ben
kime feryād edeyin

262. **beni:-i**
Tesdis 3
Mısra: 33
*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Zulmet-i ğamda komağ beni
māhum neyiki
Her gün āh eylemeden ğayrı
günāhum neyiki

263. **benüm:-üm**
Tesdis 3
Mısra: 26
*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Dünyede sencileyin bir şeh-i
‘ādil yoğ-iken
Devr-i ‘adlünde benüm gibi
gedā-dil yoğ-iken

264. **benüm:-üm**
Tesdis 4
Mısra: 6
*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Getür āyine-i ‘ālem-nümāyı
cām-ı şahbāyı
Benüm de sākiyā görsün
gözüm bir pāre dünyayı

265. **benüm:-üm**
Tesdis 4
Mısra: 12
*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Getür āyine-i ‘ālem-nümāyı
cām-ı şahbāyı
Benüm de sākiyā görsün
gözüm bir pāre dünyayı

266. **benüm:-üm**
Tesdis 4
Mısra: 18

*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Getür āyine-i ‘ālem-nümāyı
cām-ı şahbāyı
Benüm de sākiyā görsün
gözüm bir pāre dünyayı

267. **benüm:-üm**
Tesdis 4
Mısra: 24
*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Getür āyine-i ‘ālem-nümāyı
cām-ı şahbāyı
Benüm de sākiyā görsün
gözüm bir pāre dünyayı

268. **benüm:-üm**
Tesdis 4
Mısra: 30
*Ben, birinci tekil şahıs
zamiri.*

Getür āyine-i ‘ālem-nümāyı
cām-ı şahbāyı
Benüm de sākiyā görsün
gözüm bir pāre dünyayı

269. **beñler:-ler**
Gazel 330
Mısra: 5
*Deri üzerindeki
kahverengi veya siyah renkli
küçük lekelere, kabartılara
verilen isim, benek.*

Nev-bahār-ı ruḥ-ı dilber o
siyeh beñler ile
Beñzer ol bāğa ki zeyn ola
karanfüller ile

270. **ben:**
Gazel 215
Mısra: 8
*Birinci teklik şahıs
zamiri. II ben fakir
bağlamında kendini tecrit
ederek söylenen kelime.*

Tarīḳ-ı fenn-i ‘ışkı Kaş
gelsün benden öğrensün
Ki yoğ ol şan‘atun yolın
bulur ben mübtelādan yeg

ben üftādeyi:

1. **ben üftādeyi:-y, -i****Gazel 183**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Ben düşkünü
bağlamında acziyeti
anlatmak için kullanılan
kalıp yapı II Azizi.*

Ƙıldı ben üftādeyi hāk ile
yeksān ayrılık
Sāye-i ƙaddūñ degüldür
görinen yoluñda āh

benān-ı tīrūñ:1. **benān-ı tīrūñ:-üñ****Gazel 217**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Ok parmağı.

Zahm-ı sīnem görüp ey ƙaşı
kemān zıh-gīrūñ
Ƙaldı hayrān ƙoyup ağızına
benān-ı tīrūñ

benānın ağızına ƙoyup:1. **benānın ağızına ƙoyup:-
m-up****Gazel 106**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Parmağımı ağızına
ƙoymak II şaşırma.*

Gördi meger ki māh-
cemālūñ degül hilāl
Ƙoyup benānın ağızına ƙaldı
taña seher

bencileyin:1. **bencileyin:****Gazel 135**

Mısra: 2

Benim gibi, bana

benzer.

Eşküm dükendi giryeden ol
māh-pāresüz
Yoğdur felekde bencileyin
bir sitāresüz

2. **bencileyin:****Kaside 1**

Mısra: 94

Benim gibi, bana

benzer.

Gülşen-i dehre neçe bülbül ü
gül geldi velī
Gelmedi bencileyin bülbül-i
gülzār-ı hüner

bend:1. **bendi:-i****Gazel 195**

Mısra: 6

Bağ.

Göricek gül yüzüñi cüş eder
eşküm nitekim
Boşanur bendi bahār olıcağ
ırmağlaruñ

bend eder:1. **bend eder:-er****Kaside 4**

Mısra: 80

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Bağlamak; birleştirmek.

Nitekim dūd-ı kebūdın hālka
hālka eyleyüp
Bend eder zencīr-i şevƙın
gerden-i Keyvāna şem'

bend eyledi:1. **bend eyledi:-di****Gazel 261**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Bağlamak, zincirlemek,
tutsak etmek.*

Gördi ki dīvāne ƙıldı 'arız-ı
cānān günü
Şa'şa'a zencīrine bend eyledi
devrān günü

2. **bend eyledi:-di****Gazel 361**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Bağlamak, zincirlemek,
tutsak etmek.*

Gördi ki dīvāne ƙıldı 'arız-ı
cānān günü
Şa'şa'a zencīrine bend eyledi
devrān günü

bend eyleseñ:1. **bend eyleseñ:-se, -ñ****Gazel 300**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Bağlamak, zincirlemek,
tutsak etmek.*

'Aşık-ı dīvāneñ olmışdur
'Azīzī n'ola ger
Boynına bend eyleseñ zülfüñ
selāsildür deyu

bend eyleye:1. **bend eyleye:-y, -e****Gazel 167**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Bağla (emir kipi).

Ola kim zencīr-i zülfine seni
bend eyleye
Eyle ol şāha cününüñ ey dil-i
dīvāne 'arız

bend olaldan:1. **bend olaldan:-aldan****Gazel 328**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Dolanmak, bağlanmak.

Bend olaldan zülfine yārūñ
'Azīzī cān u dil
Döndiler her biri zencīrin
sürür şeydälara

bend olan:1. **bend olan:-an****Gazel 345**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade*Dolanmak, bağlanmak.*

Deli gönlüm gibi ser-geşte
olur
Bend olan silsile-i kākülüne

2. bend olan:-an**Gazel 76**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Bağlanmak, dolanmak ||
Sevgilinin saçlarına aşığıın
gönlünün bağlanması, aşık
olması.*

‘Azīzī bend olan zūlf-i siyāh-
ı rüy-ı dildāra
Hemān ol murğa beñzer
nägehānī āga düşmişdür

bend oldı:**1. bend oldı:-dı****Gazel 340**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dolanmak, bağlanmak.*

‘Ömri oldukça hālāş
olacağın añlamazın
Dil ki bend oldı senün zūlf-i
perīşānuñda

bend olmuş:**1. bend olmuş:-mış****Gazel 124**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dolanmak, bağlanmak.*

Esīr-i zūlf-i ancak sen
degülsin ey gönül yārūñ
Kim ol zencīre bend olmuş
neçe dīvāneler vardır

bend olup:**1. bend olup:-up****Lugaz 3**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Bağ olmak.*

Bend olup kavsi-i kuzah
gerdānına
Zīnet olmuş ‘ālemün
bostānına

2. bend olup:-up**Gazel 84**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Bağlanmak, dolanmak ||
Sevgilinin saçlarına aşığıın
gönlünün bağlanması, aşık
olması.*

Neçe yıldır ki ey meh
Yūsuf-ı cānı ‘Azīzīnün
Şaçuñda bend olup çāh-ı
zenehdānuñda qalmışdür

bend olur:**1. bend olur:-ur****Gazel 320**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dolanmak, bağlanmak.*

Bend olur ‘ışkı duzağına
‘Azīzī ol kim
Dil ü cān naqdini şaydı o
gözi şayyāde

bend ü bağı:**1. bend ü bağı:-ı****Terci-bend 1**

Mısra: 25

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Set, bağ, engel.*

Boşanup bend ü bağı
enhāruñ
Şuladı yollarını gülzāruñ

bende:**1. bendesin:-si, -n****Gazel 7**

Mısra: 10

Kul, köle II aşık.

Hātır-ı vīrān-serā-yı kavm-i
a‘dāyı koyup
Hiç ola mı kim ‘Azīzī
bendesin ol mīr āña

2. bendesine:-si, -n, -e**Gazel 19**

Mısra: 8

Kul, köle II aşık.

Aşmaz iken terkiye ol şāh
degme ‘āşıkı
Şimdi kañğı bendesine şehr-
yār oldı ‘aceb

3. bendeñ:-ñ**Gazel 99**

Mısra: 7

Kul, köle II aşık.

Eşigüñde bendeñ oldı şehr
sen
Olalıdan şehr-i hüsne şehryār

4. bendeñe:-ñ, -e**Gazel 141**

Mısra: 9

Kul, köle II aşık.

Demidür bendeñe raħm
eylegil ey Yūsuf-ı şānī
‘Azīzī-veş yeter oldı yaşum
Nīl-i revān sensüz

5. bendeñ:-ñ**Gazel 200**

Mısra: 9

Kul, köle II aşık.

Öldürüp şāhum ‘Azīzī
bendeñ etmediyse kan
Ya niçün her dem
niyāmuñda nihāndur
hançerüñ

6. bendeñi:-ñ, -i**Gazel 236**

Mısra: 9

Kul, köle II aşık.

Rāh-ı küyuñdan sürüp şāhum
‘Azīzī bendeñi
İt raķībi āstānuñda nigeħbān
etmegil

7. bendeñi:-ñ, -i**Gazel 256**

Mısra: 4

Kul, köle II aşık.

Verürsin ihtimām ile selām
yollarda ağıyāre

Niçün 'ışk eylemezsin
bendeñi gördükçe sultānum

8. **bendeñe:-ñ, -e**

Gazel 259

Mısra: 1

Kul, köle II âşık.

Cevr edüp bendeñe her gāh
benüm sultānum
Olma a' dāyıla hem-rāh
benüm sultānum

9. **bendeleri:-ler, -i**

Gazel 264

Mısra: 3

Kul, köle II âşık.

Sāye-veş bendeleri ayağına
düşdükçe
Dest-gir olmadur ol zülf-i
semen-sāya düşen

10. **bendeñe:-ñ, -e**

Gazel 367

Mısra: 5

Kul, köle II âşık.

Bendeñe bī-ḥad vefālar etseñ
olmaz mı dedüm
Ol cefā-pīşe dedi çoğ etmek
olmaz az işi

11. **bendedür:-dür**

Gazel 380

Mısra: 8

Kul, köle II âşık.

Gül-i ter ḥüsnüñe bir cāriye
nāmı Gülşāh
Şehd-i şīrīn-lebüñe bendedür
adı Bālī

12. **bendeñ:-ñ**

Kaside 4

Mısra: 65

Kul, köle II âşık.

N'ola ḥālin yansa bendeñ
saña ey rüşen-zamīr
Kim yanar aḥvālını görse
kaçan pervāne şem'

13. **bendeñe:-ñ, -e**

Kaside 4

Mısra: 71

Kul, köle II âşık.

N'ola görseñ bendeñe elyağ
çerāğ-ı luṭfūñı
'Ādet olmışdur verürler
sā'il-i devrāna şem'

14. **bendesı:-si**

Kaside 5

Mısra: 63

Kul, köle II âşık.

Der-i devlet-me'ābında
olupdur bendesı 'ālem
Hemān bir sen degülsin ḳulı
ancağ İbn-i 'Osmānuñ

15. **bendeñe:-ñ, -e**

Kıt'a 8

Mısra: 3

Kul, köle II âşık.

Demidür eyle bendeñe iḥsān
Cisr ta' mīrinūñ kitābetini

16. **bendesin:-si, -n**

Tarih 6

Mısra: 1

Kul, köle II âşık.

Meḥemmed bendesin kim
Ḥağ vüçüda
Getürdi eyleyüp iḥsān-ı bī-
ḥad

17. **bendeñe:-ñ, -e**

Tesdis 3

Mısra: 31

Kul, köle II âşık.

Ḥışm u kīnūñ sebebi
bendeñe şāhum neyiki
Cürmümūñ aşı yaḥod zıll-i
İlāhum neyiki

bende çeküp:

1. **bende çeküp:-üp**

Gazel 358

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bağlamak, esir etmek.

Zülf-i ruḥsārı çeküp bende
neçe Hārūtı
Şaldı çāh-ı ğama ḥāl-i zekānı
Mārūtı

bende oldı:

1. **bende oldı:-dı**

Gazel 79

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kul ve köle olmak.

'Azīzī yine bir şāh-ı cihāna
bende oldı kim
Der-i devlet-me'ābında meh
ü mihr iki çākerdür

bendegān-ı şeh:

1. **bendegān-ı şeh:**

Gazel 112

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Şahın kulları, bendeleri
II âşıklar.*

O şāhuñ luṭfına bir kerre
mazhar düşmedi gerçi
'Azīzī bendegān-ı şeh
Süleymān-ı zamāndandur

bende-ḥāne:

1. **bende-ḥāneyi:-y, -i**

Gazel 352

Mısra: 8

Bendenizin evi, evimiz.

Luṭf u iḥsān eyleyüp ey mäh-
ı bedr-i pür-kemāl
Bir gece kılsañ müşerref
n'ola bende-ḥāneyi

bende-i derviş-nihādın:

1. **bende-i derviş-nihādın:-
ın**

Gazel 270

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Derviş tabiatlı kul II
Azīzī.*

Ne ḥālet 'arz-ı ḥāle bilür ol
şāh
'Azīzī bende-i derviş-nihādın

bende-i dīrīneñi:

1. **bende-i dīrīneñi:-ñ, -i**

Gazel 205

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Eski köle.

Yollarda şatup bende-i
dîrîneñi şâhum
Ağyâr-ı dîl-âzâr ile bâzâr
eder olduñ

bende-i dîrîneye:

1. **bende-i dîrîneye:**-y, -e

Gazel 341

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Eski köle.

Senden ayru diri olmağdan
efendi bir nefes
Yeg gelür ölmek ‘Azîzî
bende-i dîrîneye

bende-i fermân:

1. **bende-i fermân:**

Gazel 63

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Emir kulu, fermanlı

köle.

Şâh-ı ‘ışka bende-i fermân
olan abdâllar
Pâdşâh-ı ‘âleme ğul olmağa
neng etdiler

bende-i fermân olur:

1. **bende-i fermân olur:**-ur

Kaside 3

Mısra: 42

Kelime Tipi: **Deyim**

Bir emre kul köle

*olmak, birisinin emri altına
girmek, itaat etmek.*

Devlet anuñ kim ğapuñda ola
‘abd-i kemterin
İzzet anuñ kim ğapuñda
bende-i fermân olur

2. **bende-i fermân olur:**-ur

Kaside 3

Mısra: 42

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bir emre kul köle
olmak, birisinin emri altına
girmek, itaat etmek.*

Devlet anuñ kim ğapuñda ola
‘abd-i kemterin
‘İzzet anuñ kim ğapuñda
bende-i fermân olur

bende-i fermâniyam:

1. **bende-i fermâniyam:**-ı, -
y, -am

Gazel 253

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Emir kulu, fermanlı
köle.*

‘Älemüñ sultânlığın ger
verseler etmem ğabül
‘İşk şâhınuñ evet bir bende-i
fermâniyam

**bende-i ğalka-be-ğuş-ı
ğam-ı zülfün:**

1. **bende-i ğalka-be-ğuş-ı**

ğam-ı zülfün:-üñ

Gazel 95

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Saç kıvramının kulağı
küveli kölesi II aşığı.*

Bende-i ğalka-be-ğuş-ı ğam-ı
zülfün olalı
Baña ser-ğalka-i ‘uşşâğ-ı
perîşân derler

bende-i mağbüli oldum:

1. **bende-i mağbüli oldum:**-
i, -du, -m

Gazel 306

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*(sevgilinin) kabul
edilmiş, makbul kulu olmak.*

Öldürürlerse beni demem
‘Azîzî nâmını
Bende-i mağbüli oldum bir
güzel mâhuñ yine

bende-i muhliş:

1. **bende-i muhliş:**

Gazel 248

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Samimi kul, köle.

Luţfuñ eylerse recâ n’ola
‘Azîzî-i gedâ
Bende-i muhliş du‘â-
ğüyuñdur ey şâh-ı kerim

bende-i muhliş edüpdür:

1. **bende-i muhliş**
edüpdür:-üp, -dür

Kaside 5

Mısra: 60

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Samimi kul, köle etmek.

Peyâmî deyü mağlaş ğorsa
tañ mı kendüye Ğulķī
Edüpdür bende-i muhliş
Meĥemmed ğanı Bursanuñ

**bende-i pâdşâh-ı baħr ü
berem:**

1. **bende-i pâdşâh-ı baħr ü**
berem:-em

Kıt’a 1

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Karaların ve denizlerin
padişahının kölesi.*

Bu faķır u ğaķır eban ‘an ced
Bende-i pâdşâh-ı baħr ü
berem

bende-i şehryâr-ı ‘ışk:

1. **bende-i şehryâr-ı ‘ışk:**

Gazel 92

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Aşk padişahının kulu II
aşık.*

Bende-i şehryār-ı 'ışık olana
Hısn-ı gam başka bir
ağalıktır

bende-i sīmīn-beden:

1. **bende-i sīmīn-beden:**
Gazel 100
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Bedeni gümüş köle.

Meclis-i hūbānda şem 'i
bende-i sīmīn-beden
Şu 'lesin başında zerrīn
perçem şandılar

**bende-i sultān-ı milk-i
rūmuñ:**

1. **bende-i sultān-ı milk-i
rūmuñ:-uñ**
Tarih 21
Mısra: 19
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Anadolu'nun mülk
sultanının kölesi II Üçüncü
Murad'ın kölesi.*

'Azīzī bende-i sultān-ı milk-i
Rūmuñ ağzından
Varup Tebrīze tārīhin şehe
alındı Şirvān deñ

bende-i zer-külāha:

1. **bende-i zer-külāha:-a**
Gazel 244
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Altın külahlı kul, köle.

Eşigüñde hilāli pādşehüm
Bende-i zer-külāha
beñzetdüm

bendeñ etseñ:

1. **bendeñ etseñ:-ñ, -se, -ñ**
Gazel 249
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Kul, köle etmek II âşık
etmek.*

Defter-i 'uşşāka bendeñ
etseñ olmaz mı raqam
Dedüm ol serv dedi kim
dīvāneye yokdur kalem

bendeñ oldılar:

1. **bendeñ oldılar:-ñ, -dı, -
lar**
Kaside 3
Mısra: 33
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Kul ve köle olmak.

Şöyle bendeñ oldılar
Mağrib-zemīnūñ halkı kim
Bir işâretle yoluña cümlesi
kurbān olur

bendeñüz:

1. **bendeñüz:**
Gazel 100
Mısra: 2
*(İyelik ekinin
kalıplaşmasıyla) Kulunuz,
köleniz [Nâzik ve mütevâzi
konuşmada ben zamiri
yerine kullanılır].*

Mülk-i gamda cüy-ı eşk-i
çesümü yem şandılar
Ol yem içre bendeñüz bir
Mâlikiyem şandılar

beñdeş olur:

1. **beñdeş olur:-ur**
Gazel 89
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Eş, benzer, küfüv,
muadil olmak.*

Sâkin-i küy-ı yâre varmağ-
ıla
Ka 'beye şamma hâcī beñdeş
olur

bendesı oldum:

1. **bendesı oldum:-du, -m**
Gazel 27
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

*Kulu, kölesi, hizmetkârı
olmak.*

Bir şehūñ bendesı oldum ki
'Azīzī bu felek
Himmeti rahşına anuñ
olmaz kemter raht

bendesı olmak:

1. **bendesı olmak:-sı, -mağ**
Gazel 241
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Kul, köle olmak, hizmet
etmek.*

Ol güzeller pādşāhınuñ
'Azīzī dünyede
Āstānı bendesı olmak durur
cāhum benüm

bend-i ahenīn:

1. **bend-i ahenīn:-īn**
Kaside 4
Mısra: 57
Kelime Tipi: -
*Demirden bağ, demir
bend, demirden mânia.*

Her gece yapıya urmazlardı
bend-i ahenīn
Olmasa hūsn-i dil-efrūzuñ
görüp dīvāne şem'

bend-i gamuñdan:

1. **bend-i gamuñdan:-uñ, -
dan**
Gazel 58
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Gam ve keder bağı I
sevgiliye kul-köle olan âşığın
kurtulamadığı dert.*

Bend-i gamuñdan olmağa
'uşşāq-ı ter halāş
Hañt-ı 'izār-ı alını hūccet
edindiler

benefşe:

1. **benefşe:**
Gazel 111

Mısra: 3

Kısa boylu ve yapraklarının yere dönük, küçük ve kıvrımlı şekli, güzel kokulu, görüntüsü renkli, çiçeklerini ilkbaharda açması ve zor şartlara karşı dayanıklı olması gibi özellikleri olan çiçek.

Benefşe hattuña beñzedüğüçün Çeker her bir çemen üstine hancer

2. **benefşe:**

Gazel 186

Mısra: 9

Kısa boylu ve yapraklarının yere dönük, küçük ve kıvrımlı şekli, güzel kokulu, görüntüsü renkli, çiçeklerini ilkbaharda açması ve zor şartlara karşı dayanıklı olması gibi özellikleri olan çiçek.

Çavm-i Reyân mı benefşe ki geyer nîli küleh Şeh-i Ken'ân mı gül-i Mışrî şarar başına ak

3. **benefşe:**

Müseddes 4

Mısra: 20

Menekşe. II Sevgilinin saçları.

Sünbül mi tırta mı yahod ol 'anberîn-sehâb Reyhân mı yâ benefşe mi ol haft-ı müşk-i nâb

benek:

1. **beneklü:-lû**

Gazel 107

Mısra: 6

Bir şeyin üzerinde bulunan pul gibi lekeler.

Şanma nücüm ile mäh gece şerâr-ı âhum Çekdi sarây-ı çarha altun beneklü bir zâr

2. **benek:**

Gazel 201

Mısra: 7

Bir şeyin üzerinde bulunan pul gibi lekeler.

Çara çara dağlardur gevdesinde her benek Ey gözi âhû gamuñdan oldı abdâluñ peleng

3. **beneklü:-lû**

Tesdis 4

Mısra: 20

Bir şeyin üzerinde bulunan pul gibi lekeler.

Donandı nañl-i bâlâlar cihânı tıtdı zînetler Geyüp zerrîn kabâlar zer beneklü sebze hil' atler

beneg-i 'ışk-ıla:

1. **beneg-i 'ışk-ıla:-ıla**

Gazel 180

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Aşk afyonu.

Yitirüp 'aqlını bî-çäre 'Azîzî dem olur Beng-i 'ışk-ıla geçer kendüden ey cân şaf şaf

bennâ:

1. **bennâ:**

Kıt'a 18

Mısra: 7

Binâ yapan kimse, mîmar, kalfa.

Bir iki bennâ 'inâyet ola ger Yapılır gönlüm gibi şâhum hemân

beñz:

1. **beñzini:-i, -n, -i**

Gazel 203

Mısra: 6

Yüz rengi.

Ruñ-ı pür-nürına 'aşık mıdur yoñsa o meh-rünuñ Şararmış beñzini gördüm gece şem'-i şeb-ârânuñ

2. **beñzi:-i**

Gazel 210

Mısra: 2

Yüz rengi.

Mihr ruñsârına beñzer der idüm cânânuñ Çehre-i meh gibi zerd olmasa beñzi anun

3. **beñzi:-i**

Gazel 351

Mısra: 16

Yüz rengi.

Şarardı rüyı ayvanuñ alındı rengi almanuñ Bozuldı beñzi bostânuñ meger faş-ı hazân oldı

beñze:-

1. **beñzer:-r**

Gazel 156

Mısra: 2

Bazı taraflarıyla veya bütünüyle başka bir şeyi andırmak, uygunluk göstermek II Hatırlatmak.

O mâhuñ zülfi kim ruñsârına müşgîn niğâb olmuş Hemân ol ebre beñzer rüy-ı hırşide hiçâb olmuş

beñze:

1. **beñzer:-er**

Gazel 1

Mısra: 1

Bazı taraflarıyla veya bütünüyle başka bir şeyi andırmak, uygunluk göstermek II Hatırlatmak.

Sirişkümlle dilâ beñzer ki ceng itmek diler deryâ Ki mâhilerden almış bir nice tîg u siper deryâ

2. **beñzer:-r**

Gazel 31

Mısra: 9

Bazı taraflarıyla veya bütünüyle başka bir şeyi andırmak, uygunluk göstermek II Hatırlatmak.

Çıkup ol meh görünmez
ağşam olmayınca beñzer kim
Hilâl-ebürü güzeller seyrine
ağşam olur bâ'is

3. **beñzer:-r**

Gazel 44

Mısra: 2

*Bazı taraflarıyla veya
bütünüyle başka bir şeyi
andırmak, uygunluk
göstermek II Hatırlatmak.*

'Aceb mi ger olursa
mu'teber gülzârda şimşâd
Ki beñzer ol boyı serve
hemân refârda şimşâd

4. **beñzesün:-sün**

Gazel 44

Mısra: 9

*Bazı taraflarıyla veya
bütünüyle başka bir şeyi
andırmak, uygunluk
göstermek II Hatırlatmak.*

Nihâl-i kâmetine beñzesün
mi andan ol servüñ
'Azîzî tütalum maqbül imiş
eşcârda şimşâd

5. **beñzer:-r**

Gazel 52

Mısra: 2

*Bazı taraflarıyla veya
bütünüyle başka bir şeyi
andırmak, uygunluk
göstermek II Hatırlatmak.*

Sen semen-çehre gibi zerre-
dehân olsa eger
Der idüm gül yüzüne şems-i
münîre beñzer

6. **beñzer:-r**

Gazel 60

Mısra: 4

*Bazı taraflarıyla veya
bütünüyle başka bir şeyi
andırmak, uygunluk
göstermek II Hatırlatmak.*

Sürme-i hâk-i rehüñ gözden
siler cüy-ı sirişk
Beñzer ol uğruya kim
komadığı yerden alur

7. **beñzer:-r**

Gazel 68

Mısra: 1

*Bazı taraflarıyla veya
bütünüyle başka bir şeyi
andırmak, uygunluk
göstermek II Hatırlatmak.*

Ne milk-i hüsün içinde saña
beñzer pādşâ vardur
Ne küy-ı derd-i 'ışk içre
benüm gibi gedâ vardur

8. **beñzer:-r**

Gazel 76

Mısra: 10

*Bazı taraflarıyla veya
bütünüyle başka bir şeyi
andırmak, uygunluk
göstermek II Hatırlatmak.*

'Azîzî bend olan zülfi siyâh-
ı rüy-ı dildâra
Hemân ol murğa beñzer
nâgehânî âga düşmişdür

9. **beñzeyimezler:-y, -i, -
mez, -ler**

Gazel 76

Mısra: 5

*Bazı taraflarıyla veya
bütünüyle başka bir şeyi
andırmak, uygunluk
göstermek II Hatırlatmak.*

Saña beñzeyimezler gördiler
kaçup hacâletden
Perîler bâğ u râğa hürîler
uçmağa düşmişdür

10. **beñzer:-r**

Gazel 80

Mısra: 5

*Bazı taraflarıyla veya
bütünüyle başka bir şeyi
andırmak, uygunluk
göstermek II Hatırlatmak.*

Beñzer ol la'l-i dürce kim
dehenüñ
Münderic olmuş anda dürr ü
güher

11. **beñzer:-r**

Gazel 82

Mısra: 6

*Bazı taraflarıyla veya
bütünüyle başka bir şeyi*

*andırmak, uygunluk
göstermek II Hatırlatmak.*

Dil dehân u kâmet ü zülfüñ
hayâliyle şehâ
Beñzer ol vîrâne kim mâl
mâl-Â-mâldür

12. **beñzer:-r**

Gazel 83

Mısra: 2

*Bazı taraflarıyla veya
bütünüyle başka bir şeyi
andırmak, uygunluk
göstermek II Hatırlatmak.*

Şol gönül kim 'ışkuñ anda ey
şeh-i hûbân yatur
Beñzer ol vîrâne kim
genc-i bî-pâyân yatur

13. **beñzer:-r**

Gazel 84

Mısra: 7

*Bazı taraflarıyla veya
bütünüyle başka bir şeyi
andırmak, uygunluk
göstermek II Hatırlatmak.*

Dil-i 'âşıkdur ol hâl-i siyeh
beñzer çü pervâne
Göyünmüş perr ü bâli şem'-i
gerdânuñda qalmışdur

14. **beñzer:-r**

Gazel 85

Mısra: 2

*Bazı taraflarıyla veya
bütünüyle başka bir şeyi
andırmak, uygunluk
göstermek II Hatırlatmak.*

Cefâ sengiyle cismüñ gök
gök etmiş ol perî-peyker
Urulmuşsin yine ey 'âşık-ı
miñnet-zede beñzer

15. **beñzer:-r**

Gazel 88

Mısra: 2

*Bazı taraflarıyla veya
bütünüyle başka bir şeyi
andırmak, uygunluk
göstermek II Hatırlatmak.*

Qıldı pür lâle-i bezm-i
çemeni jâle-i ter

Lāle cām-ı 'arāk-ı jāle olupdur beñzer

16. **beñzer:-r**

Gazel 97

Mısra: 8

Bazı taraflarıyla veya bütünüyle başka bir şeyi andırmak, uygunluk göstermek II Hatırlatmak.

Dil-i āvāre muḥīṭ-i ğam-ı hicrānuñda
Beñzer ol bahriye kim lücce-i 'ummānda gezer

17. **beñzetdiler:-t, -di, -ler**

Gazel 100

Mısra: 3

Bazı taraflarıyla veya bütünüyle başka bir şeyi andırmak, uygunluk göstermek II Hatırlatmak.

Rif'atūñ bāğında çarḫı sünbüle beñzetdiler
Dāne dāne encūmi üstinde şebnem şandılar

18. **beñzer:-r**

Gazel 104

Mısra: 2

Bazı taraflarıyla veya bütünüyle başka bir şeyi andırmak, uygunluk göstermek II Hatırlatmak.

Tiğ-i müjgānuñ yaşum gözden revān eyler yürür
Beñzer ol ḥün-rīze kim her demde kan eyler yürür

19. **beñzer:-r**

Gazel 106

Mısra: 2

Bazı taraflarıyla veya bütünüyle başka bir şeyi andırmak, uygunluk göstermek II Hatırlatmak.

Şevkuñla çāk edüp yaqasın dāyimā şehir
Beñzer ki oldı gün yüzüñe mübtelā şehir

20. **beñzer:-r**

Gazel 108

Mısra: 3

Bazı taraflarıyla veya bütünüyle başka bir şeyi andırmak, uygunluk göstermek II Hatırlatmak.

O māhuñ kebkeb-i kefşine beñzer deyü her gece
Çıkup āhum şerāri āsmānuñ kevkebin oḫşar

21. **beñzer:-r**

Gazel 112

Mısra: 7

Bazı taraflarıyla veya bütünüyle başka bir şeyi andırmak, uygunluk göstermek II Hatırlatmak.

Maḥalleñ ehlinüñ incinmesi ey meh baña beñzer
Varup küyuñda her şeb etdügüm āh u fiğāndandır

22. **beñzer:-r**

Gazel 114

Mısra: 5

Bazı taraflarıyla veya bütünüyle başka bir şeyi andırmak, uygunluk göstermek II Hatırlatmak.

Yüzüñde ḥāl-i semen-bü o tıfla beñzer kim
Şüküfe dermek için şahn-ı gül-sitāna çıkar

23. **beñzer:-r**

Gazel 120

Mısra: 2

Bazı taraflarıyla veya bütünüyle başka bir şeyi andırmak, uygunluk göstermek II Hatırlatmak.

Dem-be-dem iñler yürürsin ey göñül kavvāl-vār
Ney gibi beñzer derüñde senüñ bir ḥāl var

24. **beñzer:-r**

Gazel 120

Mısra: 4

Bazı taraflarıyla veya bütünüyle başka bir şeyi andırmak, uygunluk göstermek II Hatırlatmak.

Ḥāne-i dil kim ğam-ı 'işkuñla māl-Ā-māldür
Beñzer ol vīrān sarāya k'anda medfün māl var

25. **beñzer:-r**

Gazel 137

Mısra: 9

Bazı taraflarıyla veya bütünüyle başka bir şeyi andırmak, uygunluk göstermek II Hatırlatmak.

'Azīzīye bugün gül yüzini göstermedi beñzer
Ki gördüm yüzü gözi ağlar ey rūḥ-ı revān gülmez

26. **beñzer:-r**

Gazel 151

Mısra: 5

Bazı taraflarıyla veya bütünüyle başka bir şeyi andırmak, uygunluk göstermek II Hatırlatmak.

Lāle ruḥuña beñzer gülşende gül açılmaz
Serv-i kadüñe beñzer bir naḥl-i semen bitmez

27. **beñzer:-r**

Gazel 151

Mısra: 6

Bazı taraflarıyla veya bütünüyle başka bir şeyi andırmak, uygunluk göstermek II Hatırlatmak.

Lāle ruḥuña beñzer gülşende gül açılmaz
Serv-i kadüñe beñzer bir naḥl-i semen bitmez

28. **beñzer:-r**

Gazel 163

Mısra: 8

Bazı taraflarıyla veya bütünüyle başka bir şeyi andırmak, uygunluk göstermek II Hatırlatmak.

Şurāḫī derd-ile kan yutmağı peymāne-veş sākī
Belā bezminde beñzer bu dil-i nā-şāddan görmiş

29. **beñzer:-r**

Gazel 164

Mısra: 3

Bazı taraflarıyla veya bütünüyle başka bir şeyi andırmak, uygunluk göstermek II Hatırlatmak.

Beñzer ol cüy-ı şafâ-bahşâ
‘izârûñ kim anuñ
Çevre yanında hañuñ sünbül
ü reyñan olmış

30. **beñzer:-r**

Gazel 165

Mısra: 7

Bazı taraflarıyla veya bütünüyle başka bir şeyi andırmak, uygunluk göstermek II Hatırlatmak.

Dediler müya beñzer ‘âkıbet
ey meh miyānuñ-çün
Dün ehl-i diller ortasında
neçe kıl ü kâl olmış

31. **beñzer:-r**

Gazel 168

Mısra: 7

Bazı taraflarıyla veya bütünüyle başka bir şeyi andırmak, uygunluk göstermek II Hatırlatmak.

Mihr umarsın o dili Leyliden
ey dil beñzer
Oldı Mecnün-şıfat saña
sefâhet ‘ârız

32. **beñzer:-r**

Gazel 203

Mısra: 9

Bazı taraflarıyla veya bütünüyle başka bir şeyi andırmak, uygunluk göstermek II Hatırlatmak.

Gül-i ruñsârına beñzer
benüm ol Leylîmüñ dermiş
Dererken lâle-i hamrâsını
Mecnün şahrânuñ

33. **beñzer:-r**

Gazel 210

Mısra: 1

Bazı taraflarıyla veya bütünüyle başka bir şeyi

andırmak, uygunluk göstermek II Hatırlatmak.

Mihr ruñsârına beñzer der
idüm cânānuñ
Çehre-i meh gibi zerd
olmasa beñzi anun

34. **beñzer:-r**

Gazel 217

Mısra: 5

Bazı taraflarıyla veya bütünüyle başka bir şeyi andırmak, uygunluk göstermek II Hatırlatmak.

Leb-i şîrîñüñe beñzer deyü
eñfâl-i zamān
Şekerini çıkarur gördüğü
yerde şîrîñ

35. **beñzer:-r**

Gazel 229

Mısra: 2

Bazı taraflarıyla veya bütünüyle başka bir şeyi andırmak, uygunluk göstermek II Hatırlatmak.

Zülf-i müşkîñüñ ruñuñda ey
şeh-i ferñunde-fâl
Beñzer ol cîme kim almış
üstine anı cemâl

36. **beñzer:-r**

Gazel 235

Mısra: 5

Bazı taraflarıyla veya bütünüyle başka bir şeyi andırmak, uygunluk göstermek II Hatırlatmak.

Beñzer ki yine ‘azm-i çemen
eyledi ol hür
Kim döndi cinān bāğına
şahrâ-yı Sitanbul

37. **beñzetedüm:-t, -dü, -m**

Gazel 244

Mısra: 1

Bazı taraflarıyla veya bütünüyle başka bir şeyi andırmak, uygunluk göstermek II Hatırlatmak.

Dili bir tañt-gāha beñzetedüm
‘Işkuñı anda şāha beñzetedüm

38. **beñzetedüm:-t, -dü, -m**

Gazel 244

Mısra: 2

Bazı taraflarıyla veya bütünüyle başka bir şeyi andırmak, uygunluk göstermek II Hatırlatmak.

Dili bir tañt-gāha beñzetedüm
‘Işkuñı anda şāha beñzetedüm

39. **beñzetedüm:-t, -dü, -m**

Gazel 244

Mısra: 4

Bazı taraflarıyla veya bütünüyle başka bir şeyi andırmak, uygunluk göstermek II Hatırlatmak.

Eşk-i çeşmüm içinde her
müjemi
Şuya düşmiş giyāha
beñzetedüm

40. **beñzetedüm:-t, -dü, -m**

Gazel 244

Mısra: 6

Bazı taraflarıyla veya bütünüyle başka bir şeyi andırmak, uygunluk göstermek II Hatırlatmak.

Eşigüñde hilâli pādşehüm
Bende-i zer-külāha
beñzetedüm

41. **beñzetedüm:-t, -dü, -m**

Gazel 244

Mısra: 8

Bazı taraflarıyla veya bütünüyle başka bir şeyi andırmak, uygunluk göstermek II Hatırlatmak.

Gülşen içre nihâl-i serv-i güli
Göricek şekl-i āha
beñzetedüm

42. **beñzetedüm:-t, -dü, -m**

Gazel 244

Mısra: 10

Bazı taraflarıyla veya bütünüyle başka bir şeyi andırmak, uygunluk göstermek II Hatırlatmak.

Ey 'Azîzî hayâl-i cânânî
'Âlem-i dilde mâha
beñzetdüm

43. **beñzer:-r**

Gazel 249

Mısra: 10

*Bazı taraflarıyla veya
bütünüyle başka bir şeyi
andırmak, uygunluk
göstermek II Hatırlatmak.*

Ser-be-ser gezdüm cihân
bâğın 'Azîzî haq bu kim
Görmedüm ol serve beñzer
bir nihâl-i gönca-fem

44. **beñzer:-r**

Gazel 261

Mısra: 8

*Bazı taraflarıyla veya
bütünüyle başka bir şeyi
andırmak, uygunluk
göstermek II Hatırlatmak.*

Ol yâr-ı bî-vefâdan şekvâ
edersin ey dil
Yoq cevri-yâra şabruñ
beñzer şikâyetüñden

45. **beñzer:-r**

Gazel 292

Mısra: 12

*Bazı taraflarıyla veya
bütünüyle başka bir şeyi
andırmak, uygunluk
göstermek II Hatırlatmak.*

Elüñden Zü'l-fikâr-ı hâme
düşmez oldı bir lahza
'Azîzî kişver-i nazm içre sen
beñzer ki Haydersin

46. **beñzersin:-r, -sin**

Gazel 292

Mısra: 8

*Bazı taraflarıyla veya
bütünüyle başka bir şeyi
andırmak, uygunluk
göstermek II Hatırlatmak.*

Seni hoş gördüğü herkes bu
kim 'âlemde ey nergis
O yârüñ bir bakımda çeşm-i
bimârına beñzersin

47. **beñzer:-r**

Gazel 295

Mısra: 8

*Bazı taraflarıyla veya
bütünüyle başka bir şeyi
andırmak, uygunluk
göstermek II Hatırlatmak.*

Saña kul olmağa cânlar verür
ins ü perî hanum
Nigîn-i la'l ile beñzer
Süleymân-ı zamânsın sen

48. **beñzer:-r**

Gazel 297

Mısra: 8

*Bazı taraflarıyla veya
bütünüyle başka bir şeyi
andırmak, uygunluk
göstermek II Hatırlatmak.*

Ol boyı servüñ zenehdâni
hayâliyle göñül
Beñzer ol bostâna kim içinde
ola çâh-ı nev

49. **beñzer:-r**

Gazel 298

Mısra: 4

*Bazı taraflarıyla veya
bütünüyle başka bir şeyi
andırmak, uygunluk
göstermek II Hatırlatmak.*

Gözüm cüy-ı sirişk ile kenâr-
ı çeşme-i gamda
Hemân ol küzeye beñzer kim
ola âb ile memlü

50. **beñzer:-r**

Gazel 302

Mısra: 5

*Bazı taraflarıyla veya
bütünüyle başka bir şeyi
andırmak, uygunluk
göstermek II Hatırlatmak.*

Şöyle beñzer ham-ı ebrüñi
güñiler meh-i nev
Reşkden iki bükülmüş felek-i
mînâda

51. **beñzer:-r**

Gazel 306

Mısra: 7

*Bazı taraflarıyla veya
bütünüyle başka bir şeyi
andırmak, uygunluk
göstermek II Hatırlatmak.*

Mañbes-i gamdan halâş
olmağ diler beñzer göñül
Destine almış kemendin âh
ile vâhuñ yine

52. **beñzer:-r**

Gazel 312

Mısra: 11

*Bazı taraflarıyla veya
bütünüyle başka bir şeyi
andırmak, uygunluk
göstermek II Hatırlatmak.*

Gül ü mül şöhetinüñ erdi
zamânı beñzer
Geldi bezm-i çemene başdı
ayağın lâle

53. **beñzeyelden:-yelden**

Gazel 312

Mısra: 13

*Bazı taraflarıyla veya
bütünüyle başka bir şeyi
andırmak, uygunluk
göstermek II Hatırlatmak.*

Beñzeyelden ruñ-ı alına
'Azîzî o gülüñ
Gülşenüñ verdi baña seyri
ferâğın lâle

54. **beñzer:-r**

Gazel 330

Mısra: 6

*Bazı taraflarıyla veya
bütünüyle başka bir şeyi
andırmak, uygunluk
göstermek II Hatırlatmak.*

Nev-bahâr-ı ruñ-ı dilber o
siyeh beñler ile
Beñzer ol bâğa ki zeyn ola
karanfüller ile

55. **beñzer:-r**

Gazel 343

Mısra: 2

*Bazı taraflarıyla veya
bütünüyle başka bir şeyi
andırmak, uygunluk
göstermek II Hatırlatmak.*

Hağ-ı miskîn ruñ-ı dilber-i
fettâna gele
Beñzer ol kâfir-i bî-dîne ki
imâna gele

56. **beñzer:-r**

Gazel 354

Mısra: 3

Bazı taraflarıyla veya bütünüyle başka bir şeyi andırmak, uygunluk göstermek II Hatırlatmak.

Käkül-i müşkînüne öyküdi
beñzer döstüm
Rû-siyâh eden cihânda bu
günehdür 'anberi

57. **beñzer:-r**

Gazel 364

Mısra: 13

Bazı taraflarıyla veya bütünüyle başka bir şeyi andırmak, uygunluk göstermek II Hatırlatmak.

Beñzer ol şırça sarâya ki
'Azîzî gönüm
Kim anuñ şınmış ola seng-i
kazâdan câmi

58. **beñzer:-r**

Kaside 1

Mısra: 92

Bazı taraflarıyla veya bütünüyle başka bir şeyi andırmak, uygunluk göstermek II Hatırlatmak.

Bu kaşîdem ki pür evşâf-ı
gül ü bülbüldür
Beñzer ol bâğa tuta bülbül ü
gül anda maqar

59. **beñzer:-r**

Kaside 2

Mısra: 63

Bazı taraflarıyla veya bütünüyle başka bir şeyi andırmak, uygunluk göstermek II Hatırlatmak.

Vaşf-ı şems ü kamer ile bu
kaşîdem beñzer
Şu burûca kim ede şems ü
kamer anı medâr

60. **beñzer:-r**

Kaside 4

Mısra: 68

Bazı taraflarıyla veya bütünüyle başka bir şeyi

andırmak, uygunluk göstermek II Hatırlatmak.

Reşk-i câhıyla cihan
bezminde zerd ü zâr olup
Odlu yaşlar dökmede beñzer
bu ben giryâna şem'

61. **beñzer:-r**

Kaside 4

Mısra: 73

Bazı taraflarıyla veya bütünüyle başka bir şeyi andırmak, uygunluk göstermek II Hatırlatmak.

Beñzer ol naḥl-i bülede bu
kaşîdem kim anuñ
Bağlanupdur ucına bir bî-
bedel şâhâne şem'

62. **beñzer:-r**

Kaside 5

Mısra: 21

Bazı taraflarıyla veya bütünüyle başka bir şeyi andırmak, uygunluk göstermek II Hatırlatmak.

Bulunmaz bir şehirde aña
beñzer mecma'-ı hübân
Revâdur seyri añılssa
Alamanda Karamanuñ

63. **beñzer:-r**

Lugaz 2

Mısra: 2

Bazı taraflarıyla veya bütünüyle başka bir şeyi andırmak, uygunluk göstermek II Hatırlatmak.

Ol ne şahş olur ki endâmı
anuñ
Beñzer insân-ı za'îfe ser-be-
ser

64. **beñzer:-r**

Lugaz 3

Mısra: 5

Bazı taraflarıyla veya bütünüyle başka bir şeyi andırmak, uygunluk göstermek II Hatırlatmak.

Çarḥ-ı kec-reftâra beñzer
vaşfi hep

Şu alur қа' r-ı zemînden rûz u
şeb

65. **beñzer:-r**

Lugaz 10

Mısra: 1

Bazı taraflarıyla veya bütünüyle başka bir şeyi andırmak, uygunluk göstermek II Hatırlatmak.

Ol nedür kim mâha beñzer
şüreti
Göksini dögdürmek olmuş
'âdeti

66. **beñzer:-r**

Lugaz 19

Mısra: 1

Bazı taraflarıyla veya bütünüyle başka bir şeyi andırmak, uygunluk göstermek II Hatırlatmak.

Ol nedür kim kavse beñzer
arçası
Var iki ucında iki ḥalkası

67. **beñzer:-r**

Lugaz 20

Mısra: 1

Bazı taraflarıyla veya bütünüyle başka bir şeyi andırmak, uygunluk göstermek II Hatırlatmak.

Ol nedür kim kûha beñzer
kâlebi
Yürüdükçe bir qarış şarqar
lebi

68. **beñzer:-r**

Matla 50

Mısra: 2

Bazı taraflarıyla veya bütünüyle başka bir şeyi andırmak, uygunluk göstermek II Hatırlatmak.

Âhum şadâsı güşına girse
baña söger
Beñzer ḥasûd ol sege kim
yanḳuya ürer

69. **beñzer:-r**

Mesnevi 1

Mısra: 48

Bazı taraflarıyla veya

bütünüyle başka bir şeyi andırmak, uygunluk göstermek II Hatırlatmak.

Berg-i güllerle şemseler yer yer
Çarh-ı atlasda Ülkere beñzer

70. **beñzer:-r**
Müseddes 4
Mısra: 15
Bazı taraflarıyla veya bütünüyle başka bir şeyi andırmak, uygunluk göstermek II Hatırlatmak.

Mihr-i münîri ben nece
beñzer deyem saña
Hürşîd-i rüyuña göre bir
zerredür şehâ

71. **beñzer:-r**
Tarih 4
Mısra: 4
Bazı taraflarıyla veya bütünüyle başka bir şeyi andırmak, uygunluk göstermek II Hatırlatmak.

N'ola nâm-ı şerîfün olsa
Ahmed
Şeref burcında zâtuñ şemse
beñzer

beñzed:

1. **beñzedürdüm:-ür, -dü, -m**
Gazel 308
Mısra: 5
Benzer duruma getirmek; (Bir kimse veya şeyin başka bir kimse veya şeyle) arasında uygun ve benzer taraflar bulmak.

Beñzedürdüm o mihr-ruhsâra
Mâh eger olmasa siyeh-çerde

2. **beñzedür:-ür**
Gazel 384
Mısra: 3
Benzer duruma getirmek; (Bir kimse veya şeyin başka bir kimse veya şeyle) arasında uygun ve benzer taraflar bulmak.

Nihâl-i kıddüñe mi beñzedür
âb
Çemende büs eder pây-ı
çenârı

beñzedügiçün:

1. **beñzedügiçün:**
Gazel 111
Mısra: 3
Andırması nedeniyle.

Benefşe hattıña
beñzedügiçün
Çeker her bir çemen üstüne
hancer

beñzer beñzemez:

1. **beñzer beñzemez:**
Gazel 149
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Hem benzer hem benzemez. Tezatlı kullanış. Bu tabir olumlu ve olumsuz şeklinde bir tereddüt halini de beraberinde getirmiştir.

Bâgda güller ruḥ-ı cānāne
beñzer beñzemez
Goncalar la'l-i leb-i ḥandāna
beñzer beñzemez

2. **beñzer beñzemez:**
Gazel 149
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Hem benzer hem benzemez. Tezatlı kullanış. Bu tabir olumlu ve olumsuz şeklinde bir tereddüt halini de beraberinde getirmiştir.

Ol gülün şevk-ı ruḥıyla
yanmada yakılmada
Mihr ü meh dâğ-ı dil-i
suzāna beñzer beñzemez

3. **beñzer beñzemez:**
Gazel 149
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Hem benzer hem benzemez. Tezatlı kullanış.

Bu tabir olumlu ve olumsuz şeklinde bir tereddüt halini de beraberinde getirmiştir.

Bâgda güller ruḥ-ı cānāne
beñzer beñzemez
Goncalar la'l-i leb-i ḥandāna
beñzer beñzemez

4. **beñzer beñzemez:**
Gazel 149
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Hem benzer hem benzemez. Tezatlı kullanış. Bu tabir olumlu ve olumsuz şeklinde bir tereddüt halini de beraberinde getirmiştir.

Ebr-i zülfün ḥşaretinden
dîde-i ter dem-be-dem
Yaş döker kim rişte-i bārāna
beñzer beñzemez

5. **beñzer beñzemez:**
Gazel 149
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

Hem benzer hem benzemez. Tezatlı kullanış. Bu tabir olumlu ve olumsuz şeklinde bir tereddüt halini de beraberinde getirmiştir.

Yâri kıomaz gelmege baña
rakîb-i kâfirün
İşleri vardur hele şeytāna
beñzer beñzemez

6. **beñzer beñzemez:**
Gazel 149
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

Hem benzer hem benzemez. Tezatlı kullanış. Bu tabir olumlu ve olumsuz şeklinde bir tereddüt halini de beraberinde getirmiştir.

Çeşm-i diḳḳatle nazar kılsañ
‘Azîzî bâgda
‘Ayn-ı ‘abher dîde-i ḥübāna
beñzer beñzemez

beñzet:

1. **beñzetmek:-mek****Gazel 318**

Mısra: 3

Benzetmek II aynı kefedede değerlendirmek.

Dehân-ı yâra beñzetmek olurdu gönca-i bâğı Zebâna gelse bülbül gibi kıâdir olsa güftâra

2. **beñzetmesün:-me, -sün****Gazel 247**

Mısra: 9

Benzer duruma getirmek; (Bir kimse veya şeyin başka bir kimse veya şeyle) arasında uygun ve benzer taraflar bulmak.

Özin beñzetmesün haţtuña yoĥsa Ĥuten miski haţâlar Muşli şâhum

beñzi alındı:1. **beñzi alındı:-dı****Matla 73**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Benzi bozularak sararmak.

Bülbül hezâr derd ile gülşende iñledi Beñzi alındı şâhid-i verdüñ beliñledi

beñzi şararup:1. **beñzi şararup:-up****Gazel 210**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**

Sıkıntudan, üzüntüden veya korkudan yüzünün rengi deĝişmek.

Olmasa sîb-i zeneĥdânuñuñ âşüftesi ger Böyle beñzi şararup geçmez idi ayvanuñ

berâber:1. **berâberi:-i****Matla 80**

Mısra: 2

Birlikte.

Serümde lâle gibi kıanlı dâĝımı görüñüz Başum berâberi yanar çerâĝımı görüñüz

berâber ede:1. **berâber ede:-e****Gazel 207**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Eşit tutma, aynı görme.

Bir gün ola ki ‘Azîzî erişüp top-ı ecel Sâye-veş ĥâke berâber ede burc-ı bedenüñ

berât-ı ĥüsnüñe:1. **berât-ı ĥüsnüñe:-üñ, -e****Gazel 313**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Güzellik fermanı.

Berât-ı ĥüsnüñe alnuñda etmiş ser-fürü kıaşuñ Ĥam-ı zülf-i ĥümâyüñuñ aña tuĝrâ mîdur yoĥsa

berât-ı nazmuma:1. **berât-ı nazmuma:-um, -a****Kaside 3**

Mısra: 65

Kelime Tipi: -

Nazım fermanı

(Osmanlı devlet yapılanmasında, bazı görev ve memuriyetlere başlama yetkisini vermek için, üstüne padişah tuĝrası basılarak verilen izin ve atama emrini barındıran belge; beratlar divanî ile yazılmış olup bunlara menşur da denmektedir.)

Vaşf-ı ĥaţtuñ kim berât-ı nazmuma ‘unvân olur Nazmum ol ‘unvân ile ser-defter-i dîvân olur

2. **berât-ı nazmuma:-um, -a****Kaside 3**

Mısra: 65

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Nazım fermanı (Osmanlı devlet yapılanmasında, bazı görev ve memuriyetlere başlama yetkisini vermek için, üstüne padişah tuĝrası basılarak verilen izin ve atama emrini barındıran belge; beratlar divanî ile yazılmış olup bunlara menşur da denmektedir.)

Vaşf-ı ĥaţtuñ kim berât-ı nazmuma ‘unvân olur Nazmum ol ‘unvân ile ser-defter-i dîvân olur

berbâd edeyin:1. **berbâd edeyin:-e, -yin****Tesdis 3**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Bozma, harap etmek.

Dünyede gördüğüm âlâmı yine yâd edeyin Şarşar-ı âhum ile ‘âlemi berbâd edeyin

berbâd eyleseñ:1. **berbâd eyleseñ:-se, -ñ****Gazel 211**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Mahvetmek, darmadaĝın etmek.

Cevr-i dil-dâr ile kendümden osandum vaĥtidür Cismümi ĥırmen gibi ey âh berbâd eyleseñ

ber-bâd-ı ‘ışk eyleyüp:1. **ber-bâd-ı ‘ışk eyleyüp:-y, -üp****Gazel 209**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Aşk yüzünden perişan olmak, harap olmak.

Hürmen-i 'ömri 'Azîzî eyleyüp ber-bād-ı 'ışk Kışt-zār-ı milk-i fāniden güzār etsem gerek

berber:

1. **berber:**

Gazel 80

Mısra: 12

Berber; saç ve sakal kesmeyi meslek edinmiş kimse.

Qazına 'ömri defteri göreyin Qazımış haqq-ı rüyüñi berber

ber-dehān barmaq qodı:

1. **ber-dehān barmaq qodı:-dı**

Gazel 288

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Deyim**

Ağzına parmaq koymak II şaşkınlık ve hayret sonucunda yapılan bir eylem.

Tālib-i dünyānuñ aḥvālin görüp ya ḥod felek Ḥayrete varup 'Azîzî qodı barmaq ber-dehān

berg ü bār bitmiş:

1. **berg ü bār bitmiş:-miş**

Gazel 50

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yaprak ve meyve (malzeme, gereç, mal, yük) bitirmek, meydana getirmek..

Naḥl-i gülzār-ı melāḥatdūr meger kadd-i niğār Dürüdürlü şīvelerden bitmiş anda berg ü bār

berg-i çenār-āsā:

1. **berg-i çenār-āsā:**

Gazel 148

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Çınar yaprağı gibi.

'Ömrümüz berg-i çenār-āsā verince bāda 'ışk Ol nihāl-i serv-i hoş-reftdardan el çekmezüz

berg-i dirāht:

1. **berg-i dirāht:**

Gazel 27

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ağaçların yaprakları.

Eyledi faşl-ı şitā rüy-ı cihāni yine saht Ruḥ-ı 'aşık gibi şarardı kamu berg-i dirāht

berg-i gül:

1. **berg-i gül:**

Gazel 87

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gül yaprağı.

Berg-i gül la 'līn-şadef jāle dūr-i yektā mıdır Mevc urur bād-ı bahār ile çemen deryā mıdır

2. **berg-i gül:**

Gazel 208

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gül yaprağı.

Berg-i gül mihr-i ruḥuñdan aḥz eder renginlik Cām-ı mül 'aqs-i lebūñden kesb eder la 'līnlik

3. **berg-i gül:**

Gazel 327

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gül yaprağı.

Süvār olduqça ol meh-rū semend-i bād-pā üzre Gören bir berg-i gül bindi şanur raḥş-ı şabā üzre

berg-i gülden:

1. **berg-i gülden:-den**

Gazel 159

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gül yaprağı.

'Andelībūñ zārını gūş etmege Berg-i gülden her nihāl edindi gūş

berg-i gül-i aḥmer:

1. **berg-i gül-i aḥmer:**

Matla 18

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Kırmızı gül yaprağı.

Kim ki rüy-ı dilbere berg-i gül-i aḥmer demiş Yāsemen-veş yüzi ağ olsun ki rengin yer demiş

2. **berg-i gül-i aḥmer:**

Matla 25

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Kırmızı gül yaprağı.

Şebnem düşünce berg-i gül-i aḥmer üstine Dedi hezār aña yüzün güller üstine

berg-i gül-i bülbül-i cān:

1. **berg-i gül-i bülbül-i cān:**

Kaside 1

Mısra: 87

Kelime Tipi: -

Can bülbülünün gülünün yaprağı II Sevgili.

Ey ruḥı berg-i gül-i bülbül-i cān luḥf eyle Gül gibi bülbülüñe gel yeter et cevri yeter

berg-i gül-i ḥandāna:

1. **berg-i gül-i handāna:-a****Kaside 4**

Mısra: 32

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gülen(açılmış) gülün yaprağı.*

Her ne bezme sāye şalsañ ey
nihāl-i bāğ-ı cūd
Bezm olup gülşen döner
berg-i gül-i handāna şem´

berg-i gül-i handān-ıla:1. **berg-i gül-i handān-ıla:-
ıla****Gazel 311**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Narin gül yaprağı,
nazenin gül yaprağı. II
Sevgili.*

Lāle-ḥaddūñ yādına sīnem
pür edüp dāğ-ıla
Toldurayın koynumı berg-i
gül-i handān-ıla

**berg-i gül-i ra´nā-yı
müsteşnāsını:**1. **berg-i gül-i ra´nā-yı
müsteşnāsını:-sı, -n, -ı****Tedis 2**

Mısra: 16

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Istisna edilmiş, mümtaz
renkli gülün yaprağı.*

Görmesün gözüm çemende
nergis-i şehlāsını
Yā n´edem berg-i gül-i
ra´nā-yı müsteşnāsını

berg-i gül-i terdür:1. **berg-i gül-i terdür:-dür****Gazel 378**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Taze gül yaprağı. ||
Sevgilinin parlak yüzü.*

Nişān-ı tarf-ı rüyında ne
hālet var o servūñ kim
Görenler ābda berg-i gül-i
terdür şanur anı

berg-i güllerle:1. **berg-i güllerle:-ler, -le****Mesnevi 1**

Mısra: 47

Kelime Tipi: -

Gül yaprağı.

Berg-i güllerle şemseler yer
yer
Çarḥ-ı atlasda Ülkere beñzer

berg-i gül-misāl:1. **berg-i gül-misāl:****Tarih 27**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gül yaprağı misali.*

Garḥ-ı hūn olup libās-ı cismi
berg-i gül-misāl
Urdı yüz ḥāk-i siyāha lāle
gibi sīne-çāk

berg-i gül-şıfat:1. **berg-i gül-şıfat:****Tarih 15**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gül şekilli yaprak.*

Yüz urdı meskenetle çün
zemīne berg-i gül-şıfat
Ḥabibi ḥürmetine Ḥaḫ aña
vere neçe şevāb

berg-i hattı:1. **berg-i hattı:****Gazel 108**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ayva tüyü yaprağı II
sevgilinin yeşil ayva tüyü.*

Egilüp zülfı yārūñ gāh sīb-i
ğabğabın oḥşar

Döner geh berg-i hattı gibi
‘unnāb-ı lebin oḥşar

berg-i ḥazān:1. **berg-i ḥazān:****Gazel 263**

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sonbaharda sararıp
düşen veya düşmek üzere
olan yaprak.*

Düşme ayrı nev-
bahārından
Sararup geçmez idi berg-i
ḥazān

2. **berg-i ḥazān:****Kaside 3**

Mısra: 46

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sonbaharda sararıp
düşen veya düşmek üzere
olan yaprak.*

Rezm için alsañ ele tīg-i
zafer-pāyeñ ne dem
Ḥavfdan berg-i ḥazān gibi
‘adū lertzān olur

3. **berg-i ḥazān:****Kaside 3**

Mısra: 46

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sonbaharda sararıp
düşen veya düşmek üzere
olan yaprak.*

Rezm için alsañ ele tīg-i
zafer-pāyeñ ne dem
Ḥavfdan berg-i ḥazān gibi
‘adū lertzān olur

berg-i ḥazāndandır:1. **berg-i ḥazāndandır:-
dan, -dur****Gazel 112**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sonbaharda sararıp
düşen veya düşmek üzere
olan yaprak.*

Ğamuñla şöyle şarardı
yüzüm kim bāğ-ı 'ālemde
Görenler çihre-i zerdüm
şanur berg-i hāzāndandır

berg-i nāz-ile:

1. **berg-i nāz-ile:-ile**
Gazel 39
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Nazlı yaprak.

Gül gül etsem dāğ-ı 'ışkıla
'aceb mi sīnemi
Berg-i nāz-ile pūr olmuş
naḥl-i cāndur lāle-ruḥ

berg-i ney:

1. **berg-i ney:**
Lugaz 22
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Ney yaprağı.

Ol nedür kim ḥayli tīz-
reftārdur
Berg-i ney şeklinde gūşı
vardur

berg-i sebz:

1. **berg-i sebz:**
Gazel 279
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Yeşil yaprak.

Çemenī cāme ile serv-i dil-
ārāsın sen
Berg-i sebz içre yaḥod bir
gül-i ra'nāsın sen

2. **berg-i sebz:**
Terci-bend 1
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Yeşil yaprak.

Berg-i sebz ile her draḥt-ı
bülend
Bir yeşil çetr-i sāye-dār oldu

3. **berg-i sebz:**
Terci-bend 1
Mısra: 49
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Yeşil yaprak.

Berg-i sebz ile zeyn olup
eşcār
Şaldı naḥ'-ı zemine sāye
çenār

berg-i semen:

1. **berg-i semen:**
Gazel 155
Mısra: 12
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Yasemin yaprağı.

Jāle şanmañ göricek gün
yüzün ol lāle-ruḥuñ
Eriyüp berg-i semen şerm ü
ḥayādan geçmiş

berg-i sünböldür:

1. **berg-i sünböldür:-dür**
Gazel 61
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Sünbül yaprağı II
sevgilinin ayva tüyleri.

Sebz-i ḥaḥ kim la'l-i rūḥ-
efzā-yı cānāndan çıkar
Berg-i sünböldür ki rāh-ı
çeşme-i cāndan çıkar

2. **berg-i sünböldür:-dür**
Gazel 337
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Sünbül yaprağı II
sevgilinin ayva tüyleri.

Ḥaḥt-ı müşkīn-i semen-büyuñ
o la'l-i nābda
Berg-i sünböldür zuhūr etmiş
kenār-ı ābda

berg-nāk olsañ:

1. **berg-nāk olsañ:-sa, -ñ**
Gazel 191
Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Yaprak (sararıp, solmuş
yaprak bağlamında).

Ol lebi mül yüzi gül hecriyle
zerd ü zār olup
Bāğ-ı derd içre 'Azīzī berg-
nāk olsañ gerek

ber-hordār olayın:

1. **ber-hordār olayın:-a, -**
yın
Gazel 217
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Mutlu muradına ermiş
ol.

Nev-cevānum olayın derseñ
eger ber-hordār
Alğör ḥayr du'āsını 'Azīzī
pürüñ

berī oldum:

1. **berī oldum:-du, -m**
Gazel 284
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Uzak durmak.

Şoḥbet-i cām-ı şafādan
çekilüp 'ışkuñ ile
'Ayş u nūş eylemeden cümle
berī oldum ben

berk tutup:

1. **berk tutup:-up**
Gazel 207
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Sıkıca yakalamak.

Berk tutup kuçduğıçün şol
gül-i nāzük-bedenüñ
Çāk ederdüm elüme girse-y-
idi pīreñenüñ

berk urur:

1. **berk urur:-ur**
Tarih 26

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Şimşek
çakmak,parlamak.*

Olalı saña bugün nām-ı şerîf
İbrāhîm
Berķ urur āzer-i meh gibi
semāda bahtuñ

berķ-ı ter:

1. berķ-ı ter:

Mesnevi 1

Mısra: 63

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Taze şimşek.

Gökden oldukça berķ-ı ter
nāzil
Rūy-ı hāk üzre kim eder
menzil

ber-murād ede:

1. ber-murād ede:-e

Gazel 218

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*İsteğine, arzusuna
kavuşmak.*

Ola kim ber-murād ede beni
ehl-i velāyetdür
Varayın hāk-i pāyine süreyin
rūyı Eyyübuñ

ber-murād eylersin:

**1. ber-murād eylersin:-r, -
sin**

Müseddes 1

Mısra: 22

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Arzusuna kavuşturmak,
dileğine eriştirmek.*

Her fakîr-i zāra olur dergeh-i
luţfuñ küşād
Nerd-i ğamda kımayup
eylersin anı ber-murād

bers:

1. bers:

Matla 22

Mısra: 2

*Afyon şurubu ve keten
yaprağıyla yapılan bir tür
sarhoş edici macun.*

N'ola ekl-i bers edersem def
içün dilden ğamı
Pādişāh-ı 'ālem eyler bir
yeyim bers ādemi

bers ü afyonu:

1. bers ü afyonu:-ı

Gazel 346

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Esrar ve uyuşturucu.

Bers ü afyonu şanup ammā
şifā-sāz-ı kulüb
Günde iki kez edinme
yemegi kânün dede

bers ü rahîkı:

1. bers ü rahîkı:-ı

Matla 31

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Afyon ve şarap.

Bezm-i dilden ref' edüp hüzn
ü ğamı
Oynadur bers ü rahîkı ādemi

ber-ser tuta:

1. ber-ser tuta:-a

Kaside 1

Mısra: 102

Kelime Tipi: **Deyim**

*Başının üzerinde, başta
tutmak.*

Netekim eyleye gül şive vü
bülbül şiven
Netekim tuta gül ü bülbülü
gülbün ber-ser

berü:

1. berü:

Gazel 377

Mısra: 7

*Bu tarafa, bu yana,
buraya, beriye.*

Gel berü 'ayş edelüm al ele
cāmı sākī
Yüri var şüfi senüñle yine
şoĥbet bākī

2. berü:

Gazel 350

Mısra: 8

-dan bugüne.

Ne günüm gün ne gecem
gecedür ey meh senden
Ayrıldan berü bu çarĥ-ı
sitem-kār beni

beşer:

1. beşerdür:-dür

Tesdis 3

Mısra: 39

Ar. İnsan cinsi, insan.

Kul beşerdür ne 'aceb olsa
eger nokşānı
N'ola cürmüm çoğ-ise 'afv-ı
şehenşeh kıanı

beşiktaş:

1. beşiktaş:-a

Kaside 5

Mısra: 12

Beşiktaş semti.

Yolında cān fedā edüp gider
yanınca 'aşıklar
Beşiktaş şalınmağā giden
serv-i hürāmānuñ

besle:

1. beslemekdür:-mek, -dür

Gazel 329

Mısra: 7

Büyütmek, barındırmak.

Ey gönül hün-ı cigerle
beslemekdür çāresi
Düşdi çün eşküm yetîmi
dîdemüñ dāmānı

beste olaldan:

1. beste olaldan:-aldan

Gazel 321

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bağlı olmak, bir yerde kalmaya mecbur olmak.

Olaldan rīsmān-ı kākül-i
dildāre dil beste
Kemend-i nāle vü āhum
olupdur ebre peyveste

beste-dehen:

1. **beste-dehen:**

Gazel 278

Mısra: 3

Ağzı tutulmuş (Dili tutulmak bağlamında).

Bir büt-i sīb-zeķan beste-
dehen
Bir boyı naḥl-i şanavbersin
sen

2. **beste-dehen:**

Gazel 289

Mısra: 6

Ağzı tutulmuş (Dili tutulmak bağlamında).

‘Ar‘ar-ḥırām-ı serv-i gül-
endām-ı bāğ-ı nāz
Gül-rüy u nārven-ķad ü
beste-dehen Ḥasan

beste-dil:

1. **beste-dilem:-em**

Gazel 188

Mısra: 9

Gönül bağlamak II gönülden bağlanmak.

Ḥam-ı zülf-i nigāra beste-
dilem
Sünbül-i pīç ü tāba meylüm
yoķ

bey‘ u şirādan:

1. **bey‘ u şirādan:-dan**

Gazel 155

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Alım satım, alış-veriş.

İştirā-yı mey-i ‘iŝkuñ eden
āvārelerüñ
Sūķ-ı dehiri unudup bey‘ u
şirādan geçmiş

beyāz:

1. **beyāz:**

Gazel 49

Mısra: 7

Beyaz II boş kağıt.

Rüyuñ mişāl-i şafḥa-i defter
beyāz iken
Ḥayfā ki ḥaṭ gelüp ana bir
gün raķam çeker

beyt:

1. **beytini:-i, -n, -i**

Kaside 5

Mısra: 138

İki dizeden oluşan nazım birimi.

Cevāb-ı nāme-i mu‘ciz-
nümāñi eyledüm taḥrīr
Edüp her beytini siḥr-i ḥelāl
ol vaşfı ra‘nānuñ

2. **beyti:-i**

Matla 24

Mısra: 2

Ev II gönül.

Dil-i maḥzūnumı vaŝluñla
mesrūr etseñ olmaz mı
O zulm ile yıkılmış beyti
ma‘mūr etseñ olmaz mı

beyt-i ḥasb-i ḥālī:

1. **beyt-i ḥasb-i ḥālī:-i**

Gazel 299

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Muhabbet içerikli beyit, şiir.

Bu beyt-i ḥasb-i ḥālī vird-i
zebān ederdi
Raķş eyleyüp giderken
Mañşūr dāra karşı

beyt-i ma‘mūrum:

1. **beyt-i ma‘mūrum:-um**

Kaside 4

Mısra: 75

Kelime Tipi: -

Kabe'nin tam üzerinde yedinci kat gökte bulunan ve melekler tarafından tavaf edilen bir köşk. I mamur ve mukaddes bir beyit.

Vaşf-ı zātuñla bulur her
beyt-i ma‘mūrum şeref
Rüşen olur nitekim yansa
derün-ı ḥāne şem‘

beyt-i ma‘mūruñ:

1. **beyt-i ma‘mūruñ:-uñ**

Müseddes 1

Mısra: 34

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kabe'nin tam üzerinde yedinci kat gökte bulunan ve melekler tarafından tavaf edilen bir köşk.

Kāmil-i ehl-i hünersin
münşi-i menşürsin
Beyt-i ma‘mūruñ gibi her
vech ile ma‘mürsin

beyt-i ma‘mūruñ:

1. **beyt-i ma‘mūruñ:-uñ, -i**

Tarih 12

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Imar edilen ev II Mehmed Çelebi'nin evi.

Beyt-i ma‘mūruñı gördükde
‘Azīzī ḥanum
Didi tāriḥin anuñ ola
mübārek ḥāneñ

beytü'l-ḥarām:

1. **beytü'l-ḥarāmdur:-dur**

Gazel 78

Mısra: 2

Kābe'nin isimlerinden biri.

Şüfî ḥicāz gerçi ki ‘ālī
maķāmdur

Ehl-i şafāya meykede
beytü'l-ḥarāmdu

2. **beytü'l-ḥarām:**

Gazel 254

Mısra: 8

*Kâbe'nin isimlerinden
biri.*

Añma nüş-ı cāmı sākī baña
şimden gerü ben
Varmazın beytü'l-ḥarām olsa
eger beytü'l-ḥarām

3. **beytü'l-ḥarām:**

Gazel 254

Mısra: 8

*Kâbe'nin isimlerinden
biri.*

Añma nüş-ı cāmı sākī baña
şimden gerü ben
Varmazın beytü'l-ḥarām olsa
eger beytü'l-ḥarām

beytü'l-ḥazen oldu:

1. **beytü'l-ḥazen oldu:-dı**

Gazel 267

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Hüzünler evi olmak.

Mısr-ı hüsnünden cüdā ey
Yüsuf-ı gül-pîrehen
Ḥazret-i Ya'küb-veş oldu
yerüm beytü'l-ḥazen

beyza:

1. **beyzayı:-yı**

Lugaz 8

Mısra: 3

*Işık (güneşin yansıttığı
ışık bağlamında
kullanılmıştır).*

Gāh olur kim neçe yüz biñ
beyzayı
Zîr-i bāline alup pinhān eder

beze:

1. **bezedi:-dı**

Gazel 95

Mısra: 5

Süslemek.

Derledükçe ruḥı ol gönca-
dehānuñ bezedi
Kendözin jāle ile bir gül-i
ḥandān derler

bezen-:

1. **bezendi:-dı**

Gazel 362

Mısra: 9

Süslenmek, donanmak.

Bahār oldu bezendi şahn-ı
gülşen
'Azîzî ol gül-i ḥandāna geldi

2. **bezendi:-dı**

Tesdis 4

Mısra: 8

Süslenmek, donanmak.

Şitā gitdi hevālar germ ü
'ālem nevbahār oldu
Şüküfeyle çemen şahnı
bezendi sebzezār oldu

bezl ü 'atā etmek:

1. **bezl ü 'atā etmek:-mek-ur**

Müseddes 1

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Donatmak ve ihsan
etmek.*

Her kese bezl ü 'atā etmek
durur şānuñ senüñ
Kāmran olur cihānda
bekleyen yanüñ senüñ

bezl-i cüd:

1. **bezl-i cüd:**

Mesnevi 1

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Cömertliğin saçma.

'İlm ü hilm ü 'amelde hemçü
velī

Bezl-i cüd u keremde 'ayn-ı
'Alī

bezl-i şarāb-ı sürh eder:

1. **bezl-i şarāb-ı sürh eder:-er**

Gazel 36

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kırmızı şarabı cömertçe
dağıtmak.*

Meclisinde her kesüñ bezl-i
şarāb-ı sürh eder
Sākīyā buldı meger gencîne-i
Kārūn kadeḥ

bezl-i sīm etse:

1. **bezl-i sīm etse:-se**

Gazel 8

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gümüfle süslemek.

Bezl-i sīm etse n'ola 'āleme
sultān-ı şitā
Kef-i gül gibi açukdur yed-i
ihsān-ı şitā

bezm:

1. **bezmimüz:-i, -müz**

Gazel 9

Mısra: 3

*Sohbet, yaran sohbeti |
ziyafet, işret sohbeti.*

Turmasun devr eylesün cām-
ı şabūḥī bezmimüz
Kim sipihr-i 'ışkuñ oldur
āftābı sākīyā

2. **bezmine:-i, -n, -e**

Gazel 19

Mısra: 6

*Sohbet, yaran sohbeti |
ziyafet, işret sohbeti.*

Kimde aḥşamlar ki āyā gece
oldukça o māh
Kimlerüñ bezmine şem '-i
şu 'le-dār oldu 'aceb

3. **bezmimüzde:-i, -müz, -de**

Gazel 36

Mısra: 8

*Sohbet, yaran sohbeti |
ziyafet, işret sohbeti.*

Biz o rindân-ı kadeh-
peymâlaruz kim reşk eder
Bezmimizde olmağa bu
kâse-i gerdün kadeh

4. **bezme:-e**

Gazel 38

Mısra: 2

*Sohbet, yaran sohbeti |
ziyafet, işret sohbeti.*

Devr eyledükçe bezmüni
câm-ı şarâb-ı sürh
Gören o bezme toğdı şanur
âftâb-ı sürh

5. **bezmüni:-üñ, -i**

Gazel 38

Mısra: 1

*Sohbet, yaran sohbeti |
ziyafet, işret sohbeti.*

Devr eyledükçe bezmüni
câm-ı şarâb-ı sürh
Gören o bezme toğdı şanur
âftâb-ı sürh

6. **bezmінде:-i, -n, -de**

Gazel 57

Mısra: 11

*Sohbet, yaran sohbeti |
ziyafet, işret sohbeti.*

Rif atüñ bezminde gerdün ey
şeh-i 'âlî-güher
Bir zümürürd câmdur kim
rüz u şeb gerdân olur

7. **bezmünde:-üñ, -de**

Gazel 94

Mısra: 6

*Sohbet, yaran sohbeti |
ziyafet, işret sohbeti.*

Sen ol Cemşid-i Cem- 'işret
şeh-i devr-i zamânsın kim
Felek bezmünde bir câm-ı
şarâb-ı nâba dönmişdür

8. **bezme:-e**

Gazel 146

Mısra: 1

*Sohbet, yaran sohbeti |
ziyafet, işret sohbeti.*

Bezme ol dilber-i meh-rü
gelmez

Gözüme ol gece uyhu
gelmez

9. **bezmінде:-i, -n, -de**

Gazel 163

Mısra: 8

*Sohbet, yaran sohbeti |
ziyafet, işret sohbeti.*

Şurâhî derd-ile kan yutmağı
peymâne-veş sâkî
Belâ bezminde beñzer bu dil-
i nâ-şâddan görmiş

10. **bezm:**

Gazel 179

Mısra: 3

*Sohbet, yaran sohbeti |
ziyafet, işret sohbeti.*

Diñledür her sözünü bezm
ehline bî-ihtiyâr
Gelse güftâra ne dem pîrâne
çeng ü nây u def

11. **bezme:-e**

Gazel 179

Mısra: 2

*Sohbet, yaran sohbeti |
ziyafet, işret sohbeti.*

N'ola gelse meclis-i rindâna
çeng ü nây u def
Kim verür bezme şeref
peymâne çeng ü nây u def

12. **bezmінде:-i, -n, -e**

Gazel 184

Mısra: 10

*Sohbet, yaran sohbeti |
ziyafet, işret sohbeti.*

Biz 'Azîzî o şâh-ı Cem-
kadrüñ
Bezmine dâhîl olmaduk
kalduk

13. **bezmінде:-i, -n, -de**

Gazel 251

Mısra: 3

*Sohbet, yaran sohbeti |
ziyafet, işret sohbeti.*

Server-i 'ışkam felek
bezmінде dâyim devr eder
Ay u gün şanmañ iki zerrîn
ayağumdur benüm

14. **bezmінде:-i, -n, -de**

Gazel 287

Mısra: 4

*Sohbet, yaran sohbeti |
ziyafet, işret sohbeti.*

Yana yana süz-ı dilden
iñleşem âvâzımı
Güş eden şanur belâ
bezmінде çeng ü ya neyin

15. **bezmінде:-i, -n, -e**

Gazel 320

Mısra: 4

*Sohbet, yaran sohbeti |
ziyafet, işret sohbeti.*

Vaşl-ı yâre mey-i eşk-ile
erişsem tañ mı
Hem olur zevk ü şafâ
bezmine bādî bade

16. **bezmінде:-i, -n, -de**

Gazel 333

Mısra: 2

*Sohbet, yaran sohbeti |
ziyafet, işret sohbeti.*

Câm-ı mihrüñ içmedük
'âlemdede insân kalmaya
Nece insân bu cihân
bezmінде bir cân kalmaya

17. **bezm:**

Gazel 378

Mısra: 11

*Sohbet, yaran sohbeti |
ziyafet, işret sohbeti.*

Çamerdür münhasif olmuş
şanur bezm içre kim görse
O meh destinden ayru çahve-
y-ile tolu fincânı

18. **bezmінде:-i, -n, -de**

Kaside 3

Mısra: 49

*Sohbet, yaran sohbeti |
ziyafet, işret sohbeti.*

Rif atüñ bezminde hürşid-i
cihân-tâb ile çarh
Bir müzehheb câmdur kim
rüz u şeb gerdan olur

19. **bezmінде:-i, -n, -de**

Kaside 3

Mısra: 49

Sohbet, yaran sohbeti | ziyafet, işret sohbeti.

Rif' atüñ bezminde hürşid-i cihân-tâb ile çarh
Bir müzehheb câmdur kim rüz u şeb gerdan olur

20. **bezme:-e**

Kaside 4

Mısra: **31**

Sohbet, yaran sohbeti | ziyafet, işret sohbeti.

Her ne bezme sâye şalsañ ey nihâl-i bâğ-ı cüd
Bezme olup gülşen döner berg-i gül-i handâna şem'

21. **bezmünde:-üñ, -de**

Kaside 4

Mısra: **45**

Sohbet, yaran sohbeti | ziyafet, işret sohbeti.

Nür-ı hüsn-i meh-veşüñ bezmünde görmışdür meger
Barmağın götürdi geldi şevkıla imâna şem'

22. **bezm:**

Kıt'a 6

Mısra: **2**

Sohbet, yaran sohbeti | ziyafet, işret sohbeti.

Bezme çün meyle pür-şafâ geldi
Dedi bezm ehli kim şafâ geldi

23. **bezme:-e**

Kıt'a 6

Mısra: **1**

Sohbet, yaran sohbeti | ziyafet, işret sohbeti.

Bezme çün meyle pür-şafâ geldi
Dedi bezm ehli kim şafâ geldi

24. **bezme:-e**

Lugaz 6

Mısra: **5**

Sohbet, yaran sohbeti | ziyafet, işret sohbeti.

Çudreti yok gelmege bezme meger
Çoltuğına gire bir zîbâ püser

25. **bezme:-e**

Matla 11

Mısra: **1**

Sohbet, yaran sohbeti | ziyafet, işret sohbeti.

Bezme âyâ bugün ol mâhlikâ gelmez mi
Öyle yaklaşdı dahı şems-i duhâ gelmez mi

26. **bezmine:-i, -n, -e**

Terci-bend 1

Mısra: **38**

Sohbet, yaran sohbeti | ziyafet, işret sohbeti.

Nergis-i zerd alup piyâle-i zer
Gülşenüñ verdi bezmine zîver

27. **bezme:-e**

Tesdis 4

Mısra: **3**

Sohbet, yaran sohbeti | ziyafet, işret sohbeti.

Şafâ ver bezme luğ eyle yürüt câm-ı musaffâyı
Ayaklandur ele al sâgar-ı billür-ı mînâyı

28. **bezmінде:-i, -n, -de**

Kaside 4

Mısra: **67**

Meclis (Dünya bağlamında).

Reşk-i câhıyla cihan bezminde zerd ü zâr olup
Odlu yaşlar dökmede beñzer bu ben giryâna şem'

bezm ehli:

1. **bezm ehli:**

Gazel 382

Mısra: **8**

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bahar vakti bağda bahçede kurulan yemeli içmeli sohbet ve eğlence

meclislerine katılan kimseler.

Meyhoşi mîve midür sâkî lebüñ kim anı
Bezme ehli yâd edince ağzı dili çamaşdı

bezm olup:

1. **bezm olup:-up**

Kaside 4

Mısra: **32**

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Toplanmak II eğlence meclisi oluşturmak.

Her ne bezme sâye şalsañ ey nihâl-i bâğ-ı cüd
Bezme olup gülşen döner berg-i gül-i handâna şem'

bezm-i 'âlemde:

1. **bezm-i 'âlemde:-de**

Gazel 72

Mısra: **6**

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Âlem meclisi II dünya.

Câm-ı la'lüñ ölümlüsü ma'rûf
Bezme-i 'âlemde yok gibi sağ er

2. **bezm-i 'âlemde:-de**

Gazel 262

Mısra: **10**

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Âlem meclisi II dünya.

Ey 'Azîzî bâde-i mihr ü gubâr-ı 'ışkdur
Bezme-i 'âlemde beni sermest ü hayrân eyleyen

3. **bezm-i 'âlemde:-de**

Kaside 4

Mısra: **70**

Kelime Tipi: -

Âlem meclisi II dünya.

Luğ edüp oyar 'Azîzî'nün murâdı şem'ini

Bezm-i 'ālemde oyarduñ
eyle tüt bir dāne şem'

bezm-i bāğda:

1. **bezm-i bāğda:-da**

Gazel 352

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bağın meclisi; bāğda
tertip edilen eğlence meclisi.*

Göz edermiş ol gül-i ra'nāya
bezm-i bāğda
Sürmelü olduk 'Azīzī nergis-
i mestāneyi

bezm-i çarhda:

1. **bezm-i çarhda:-da**

Gazel 261

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Felek meclisi.

Rakşa girdi şanma bezm-i
çarhda ey māh-rū
Kıldı mihrūñ bādesi ser-mest
ü ser-gerdān günü

2. **bezm-i çarhda:-da**

Gazel 361

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Felek meclisi.

Rakşa girdi şanma bezm-i
çarhda ey māh-rū
Kıldı mihrūñ bādesi ser-mest
ü ser-gerdān günü

bezm-i çemen:

1. **bezm-i çemen:**

Gazel 178

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Çimenlik meclisi; seyir,
toplanma yeri.*

Nev-bahār oldı yine bezm-i
çemen buldı şeref
Şavt-ı murğān-ı nevā-sāz ile
toldı her taraf

bezm-i çemende:

1. **bezm-i çemende:-de**

Gazel 53

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Çimenlik meclisi; seyir,
toplanma yeri.*

Lülü-yı jāyleyle pür la'līn
tabakdur güyiyā
Verd-i hamrā kim olur bezm-
i çemende aşkār

2. **bezm-i çemende:-de**

Gazel 298

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Çimenlik meclisi; seyir,
toplanma yeri.*

Gül-i rüyuñ añup bezm-i
çemende girye etmekden
İnüpdür nergis-i mestūñ
gözine jāleden aq şu

3. **bezm-i çemende:-de**

Terci-bend 1

Mısra: 56

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Çimenlik meclisi; seyir,
toplanma yeri.*

Gülşenūñ bu leţāfetini görüp
Geldi bezm-i çemende şevka
hezār

bezm-i çemene:

1. **bezm-i çemene:-e**

Gazel 312

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Çimenlik meclisi; seyir,
toplanma yeri.*

Gül ü mül şohbetinūñ erdi
zamānı beñzer
Geldi bezm-i çemene başdı
ayağın lāle

bezm-i cihānda:

1. **bezm-i cihānda:-da**

Gazel 69

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dünya meclisi.

Elümnden cām düşmezken
benüm sākī ne hikmetdür
Yine bezm-i cihānda ehl-i
'işret añılan Cemdür

2. **bezm-i cihānda:-da**

Gazel 118

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dünya meclisi.

Lebūñ yādına nūş-ı cām
edüp mest-i müdām olmak
Yine bezm-i cihānda bu dil-i
nāşada gelmişdür

3. **bezm-i cihānda:-da**

Gazel 230

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dünya meclisi.

Ġam çekmeyeyin derseñ
eger bezm-i cihānda
Ey şüfī 'Azīzī gibi gel bāde-
keşān ol

4. **bezm-i cihānda:-da**

Gazel 258

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dünya meclisi.

Ten cür'asını hāke şalup
bezm-i cihānda
Bir mest-i hārābem ki ecel
cāmına şandum

5. **bezm-i cihānda:-da**

Kaside 4

Mısra: 77

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dünya meclisi.

Nitekim bezm-i cihānda şeb-
çerāğ-ı māh-veş

Şu'le verdükçe felekde mihr-
i nūr-efşāna şem'

bezm-i cihāndan:

1. **bezm-i cihāndan:-dan**

Gazel 336

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dünya meclisi.

El çeküp cām-ı hayātından
'Azīzī 'ākıbet
Ādemüñ bezm-i cihāndan
irtihāli olmasa

2. **bezm-i cihāndan:-dan**

Kıt'a 4

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dünya meclisi.

Götürüp bezm-i cihāndan
ayağı
Çün olur her kişinüñ menzili
gür

bezm-i cihānı:

1. **bezm-i cihānı:-ı**

Gazel 31

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dünya meclisi.

Veren bezm-i cihānı hāy u
hūya şevk-ı la'lüñdür
Belī kıandaysa gavgāya mey-
i gül-fām olur bā'ış

2. **bezm-i cihānı:-ı**

Gazel 45

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dünya meclisi.

Bezm-i cihānı tıtsa 'aceb mi
iñildimüz
Ney gibi deldi bağırmuzı
ta'ne-i haşūd

bezm-i cinān u cāna:

1. **bezm-i cinān u cāna:-a**

Kaside 4

Mısra: 51

Kelime Tipi: -

Cennet ve can bezmi.

Ey çerāğ-ı 'ārızı bezm-i
cinān u cāna şem'
Pertev-i mihr-i 'izāruñdur
dil-i nālāna şem'

bezm-i devrānuñ:

1. **bezm-i devrānuñ:-uñ**

Gazel 6

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Zamanın meclisi.

Göreydüñ zevkın etmek nece
olurdu bezm-i devrānuñ
Baña sencileyin ey hıvāce el
verseydi ger dünyā

bezm-i dilber:

1. **bezm-i dilber:**

Gazel 128

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sevgilinin meclisi.

Bezm-i dilber güyiyā şahn-ı
gülüstān kendidür
Sāgar-ı mey āşyān-ı bülbül-i
cān kendidür

bezm-i dilden:

1. **bezm-i dilden:-den**

Matla 31

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gönül meclisi.

Bezm-i dilden ref' edüp hüzn
ü ğamı
Oynadur berş ü rahtıķı ādemi

bezm-i ezelde:

1. **bezm-i ezelde:-de**

Gazel 103

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ezel meclisi. II Elest
meclisi.*

Keyfiyyetini 'ışķ-ıla bī-hüş
olanlaruñ
Bezm-i ezelde cām-ı
maħabbet çeken bilür

bezm-i felek:

1. **bezm-i felek:**

Gazel 173

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gökyüzü meclisi.

Nār-ı mihrüñle fetil-i dil
yanardı şem'-veş
Yanmadın bezm-i felek üzre
meh-i zerrin-çerāğ

bezm-i ğama:

1. **bezm-i ğama:-a**

Gazel 63

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gam, keder meclisi.

Ķadlerin 'uşşāk kim bezm-i
ĝama çeng etdiler
Nālelerle şavt-ı nāyī 'ışķa
āheng etdiler

bezm-i ĝamda:

1. **bezm-i ĝamda:-da**

Gazel 183

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gam, keder meclisi.

Bezm-i ĝamda nālemi
ķānūna āheng eyleyüp
Ķıldı ney gibi işüm feryād u
efĝān ayrulıķ

2. **bezm-i ĝamda:-da**

Gazel 275

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gam, keder meclisi.

Ben maḥabbet şem'ine
yanmakta bir pervaneyin
Bezm-i ğamda iñler isem
n'ola bî-pervā neyin

3. bezm-i ğamda:-da

Gazel 332

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gam, keder meclisi.

Bu ten-i zār u nizārı çeng-i
'ışka tār edüp
Bezm-i ğamda ney gibi
feryād u zār etmek nece

bezm-i ğamında:

1. bezm-i ğamında:-ı, -n, -da

Gazel 170

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gam, keder meclisi.

Bezm-i ğamında yārūñ zār
olduğum bu her dem
Eyler o şāh-ı 'ālem gūş-ı
rebābdan hāz

bezm-i ğamuñda:

1. bezm-i ğamuñda:-uñ, -da

Gazel 285

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gam, keder meclisi.

Bezm-i ğamuñda la'lüñe
meyl etdügüm bu kim
'Aş-ı müdām eylemege
sāğar isterin

bezm-i gül ü mül etmeye:

1. bezm-i gül ü mül

etmeye:-me, -y, -e

Gazel 240

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Şarap ve gül eğlencesi
etmek.*

Dem mi vardur ki ḥayāl-i
ḥad ü la'lüñ sākī
Hücre-i dilde gelüp etmeye
bezm-i gül ü mül

bezm-i gülşende:

1. bezm-i gülşende:-de

Gazel 269

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gülbahçesi meclisi.

Yine şāh-nı çemen döndi
bisāta bezm-i gülşende
Verür her cām-ı lāle bir
nişān peymāne-i Cemden

bezm-i hecrüñde:

1. bezm-i hecrüñde:-üñ, -de

Gazel 9

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ayrılık meclisi.

Bezm-i hecrüñde 'acebdür
dūd-ı āhum bir seher
Bāda vermezse eger bu nüh
kıbābı sākıyā

bezm-i ḥübānda:

1. bezm-i ḥübānda:-da

Gazel 273

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Güzeller meclisi.

Dilde olan sūz-ı 'ışk-ı cān-
güdāzın ne'ydügin
Bezm-i ḥübānda ney-i nālāna
söyleñ söylesün

bezm-i 'ışka:

1. bezm-i 'ışka:-a

Gazel 252

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Aşk meclisi II içki,
eğlence meclisi.*

Bezm-i 'ışka bu ten-i ḥam-
geştemi çeng eyleyüp
Eşk-i çeşmüm riştesinden
aña evtār eyleyrem

bezm-i laṭif:

1. bezm-i laṭif:-in, -de

Kaside 2

Mısra: 39

Kelime Tipi: -

Güzel meclis.

Kılmağa şems ü kamer
bezm-i laṭifinde buḥūr
Şems bir micmer-i zer-kār u
kamer 'ūd-ı Qamār

bezm-i meyde:

1. bezm-i meyde:-de

Gazel 36

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Şarap meclisi, içki
meclisi.*

Derd ü ğam bīmārına dāyım
şifā-sāz olmağa
Bezm-i meyde eylemişdür
başka bir kânün kadeş

bezm-i meye:

1. bezm-i meye:-e

Gazel 319

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Şarap meclisi, içki
meclisi.*

Bezm-i meye şarf olacağın
bilse define
Olmazdı nihān böyle girüp
zīr-i zemīne

bezm-i miḥnetde:

1. bezm-i miḥnetde:-de

Gazel 141

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Mihnet meclisi, eziyet
ve ceza yeri II dünya.*

Elüme lâle-veş cām-ı mey
alup bezm-i miñnetde
İçersem gözüme gelsün
şarāb-ı ergāvān sensüz

bezm-i müheyyā-yı çemen:

1. **bezm-i müheyyā-yı
çemen:**

Gazel 87

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Hazır bulunan çimen
meclisi.*

Devr-i gülde 'ayş için bezm-
i müheyyā-yı çemen
Lāle-i sürh anda cām-ı bāde-i
hāmā midur

bezm-i nazm:

1. **bezm-i nazm:**

Gazel 256

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Nazım meclisi II şairler
meclisi.*

Şadā-yı nağme-i şî'rüm
'aceb mi çutsa āfākı
'Azîzî bezm-i nazm içre
bugün ben bir gazel-hvānum

bezm-i rindāna:

1. **bezm-i rindāna:-a**

Gazel 325

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kalenderlerin meclisi.
Dünya işlerini hoş
görenlerin topluluğu.*

Başladı 'ayş-ı müdām
eylemege şüfî yine
Bezm-i rindāna bisāṭ ola gibi
seccāde

2. **bezm-i rindāna:-a**

Gazel 386

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kalenderlerin meclisi.

*Dünya işlerini hoş
görenlerin topluluğu.*

Çoyup ezkārı bir gün şüfî
gelseñ bezm-i rindāna
Çevirmek sen de görseñ nece
olur tesbîh-i mercānı

bezm-i şafā:

1. **bezm-i şafā:**

Gazel 286

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Neş'e, zevk, eğlence
meclisi.*

Bozulup bezm-i şafā devleti
döndi cāmuñ
Sāğar-ı mey yerine devr eder
oldı fincān

bezm-i vişāl-i yāre:

1. **bezm-i vişāl-i yāre:-e**

Gazel 228

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sevgiliye kavuşma
meclisi.*

Bezm-i vişāl-i yāre erem
derseñ ey gönül
Mānend-i eşk-i dīde vü cür'a
dökül saçıl

bezm-i vişālūñ:

1. **bezm-i vişālūñ:-tūñ**

Matla 7

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Kavuşma meclisi.

Nece yād etmesün bezm-i
vişālūñ 'āşık-ı dil-rîş
Ki derler ey lebi mey-gün
zıkrū'l-'ayş nişfu'l-'ayş

bî-'aded:

1. **bî-'aded:**

Tarih 22

Mısra: 12

Sayırsız, pek çok.

Geçürüp tığden Kızılbaş
Kesdi her gāzî bî-'aded
mürted

bî-agyār:

1. **bî-agyār:**

Gazel 151

Mısra: 3

Rakipsiz, rakip

olmadan.

İncinme dilā ol yār olmaz ise
bî-agyār
'Älemde gül olmaz çün
yanında diken bitmez

bî-akrān:

1. **bî-akrān:**

Mesnevi 1

Mısra: 4

*Benzersiz ve dengi
olmayan.*

Menba' -ı luṭf u ma'den-i
ihsān
Mîr-i mîrān içinde bî-akrān

bî-bāk:

1. **bî-bāk:**

Gazel 299

Mısra: 7

*Korkusuz, çekinmeyen,
sakinmeyen.*

Dār-ı cihānda gerçek 'āşık
odur ki bî-bāk
Kim vere tatlu cānın sevdüğü
yāre karşı

bî-bāk olup:

1. **bî-bāk olup:-up**

Gazel 300

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Korkusuz olmak.

'Azm-i rāh-ı 'ışk edersem
tañ midur bî-bāk olup
Çaldı ol şeh boynuma tūğın
hamāyıldür deyü

bî-bedel:

1. **bī-bedel:****Kaside 4**

Mısra: 74

Eşsiz, bedelsiz.

Beñzer ol naħl-i bülende bu
 kaşîdem kim anuñ
 Bağlanupdur ucına bir bī-
 bedel şāhāne şem'

bī-bedel ü bī-naẓîrsin:1. **bī-bedel ü bī-naẓîrsin:-**
*sin***Müseddes 4**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Eşsiz ve benzersiz.*

Sen bu kemāl-i ħüsn ile
 bedr-i münîrsin
 Ĥaĥkâ budur ki bī-bedel ü
 bī-naẓîrsin

2. **bī-bedel ü bī-naẓîrsin:-**
*sin***Müseddes 4**

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Eşsiz ve benzersiz.*

Sen bu kemāl-i ħüsn ile
 bedr-i münîrsin
 Ĥaĥkâ budur ki bī-bedel ü
 bī-naẓîrsin

3. **bī-bedel ü bī-naẓîrsin:-**
*sin***Müseddes 4**

Mısra: 18

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Eşsiz ve benzersiz.*

Sen bu kemāl-i ħüsn ile
 bedr-i münîrsin
 Ĥaĥkâ budur ki bī-bedel ü
 bī-naẓîrsin

4. **bī-bedel ü bī-naẓîrsin:-**
*sin***Müseddes 4**

Mısra: 24

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Eşsiz ve benzersiz.*

Sen bu kemāl-i ħüsn ile
 bedr-i münîrsin
 Ĥaĥkâ budur ki bī-bedel ü
 bī-naẓîrsin

5. **bī-bedel ü bī-naẓîrsin:-**
*sin***Müseddes 4**

Mısra: 30

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Eşsiz ve benzersiz.*

Sen bu kemāl-i ħüsn ile
 bedr-i münîrsin
 Ĥaĥkâ budur ki bī-bedel ü
 bī-naẓîrsin

6. **bī-bedel ü bī-naẓîrsin:-**
*sin***Müseddes 4**

Mısra: 36

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Eşsiz ve benzersiz.*

Sen bu kemāl-i ħüsn ile
 bedr-i münîrsin
 Ĥaĥkâ budur ki bī-bedel ü
 bī-naẓîrsin

7. **bī-bedel ü bī-naẓîrsin:-**
*sin***Müseddes 4**

Mısra: 42

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Eşsiz ve benzersiz.*

Sen bu kemāl-i ħüsn ile
 bedr-i münîrsin
 Ĥaĥkâ budur ki bī-bedel ü
 bī-naẓîrsin

bī-burĥa':1. **bī-burĥa':****Gazel 24**

Mısra: 5

Peçesiz.

Seyre bī-burĥa' niçün gitmez
 demeñ
 Dostlar maĥbûbdur maĥbûb
 dost

biç-:1. **biçmek:-mek****Gazel 288**

Mısra: 3

Biçmek; ortadan kaldırmak.

Ĥāşıl-ı 'ömrini ĥalkuñ
 biçmek için ya meger
 Aldı bir dās-ı ecel destine
 cellād-ı cihān

biç:1. **biçmeye:-me, -y, -e****Gazel 327**

Mısra: 10

Kesmek, planlama, yazgı yazma bağlamında.

'Azîzî miĥnet-âbād-ı cihān
 içre gün olmaz kim
 Felek bir câme-i ģam
 biçmeye ben mübtelâ üzre

bī-çäre:1. **bī-çäre:****Gazel 52**

Mısra: 10

Çaresiz, düşkün, zavallı. II âşık.

Ģayre iĥsān-ı vefā eyleyesin
 lâyıĥ mı
 Düşmeye luĥfuña bī-çäre
 'Azîzî maẓhar

2. **bī-çäre:****Gazel 135**

Mısra: 9

Çaresiz, düşkün, zavallı. II âşık.

Çokdur 'Azîzî 'ışĥ-ıla bī-
 çäre gerçi kim
 Yokdur evet senüñ gibi
 başına çâresüz

3. **bī-çäre:****Gazel 180**

Mısra: 11

Çaresiz, düşkün, zavallı. II âşık.

Yitirüp 'aĥlını bī-çäre 'Azîzî
 dem olur
 Beng-i 'ışĥ-ıla geçer
 kendüden ey cān şaf şaf

4. **bī-çāreye:-ye****Gazel 183**

Mısra: 10

*Çaresiz, düşkün,
zavallı. II âşık.*

Nece feryād etmesün şāhum
‘Azīzī derdmend
Eyledi bī-çāreye zulm-i
firāvān ayrulık

5. **bī-çāre:****Gazel 205**

Mısra: 9

*Çaresiz, düşkün,
zavallı. II âşık.*

Bī-çāre ‘Azīzīyi şalup şām-ı
firāka
Bī-mihr idügün gün gibi
izhār eder olduñ

6. **bī-çāre:****Gazel 210**

Mısra: 10

*Çaresiz, düşkün,
zavallı. II âşık.*

Dil verüp şem‘-i ruḥ-ı
dilbere pervāne gibi
Yine yakduñ oda bī-çāre
‘Azīzī cānuñ

7. **bī-çāre:****Gazel 300**

Mısra: 4

*Çaresiz, düşkün,
zavallı. II âşık.*

Eşk-i çeşmüm rāh-ı küyında
sürinür gördi yār
Luḫ-ıla kıldı nazar bī-çāre
sāyıldür deyü

8. **bī-çāre:****Kıt'a 20**

Mısra: 3

*Çaresiz, düşkün,
zavallı. II âşık.*

De kim bī-çāre döndi bir
ḫayāle
Olalı naḫş-ı ḫüsñünden
senüñ dūr

9. **bī-çāreyin:-yin****Müseddes 2**

Mısra: 20

*Çaresiz, düşkün,
zavallı. II âşık.*

Şehr-i ‘ışkuñ içre ben bir
‘âşık-ı āvāreyin
Derd-i hecre uğramış bir
oñmaduḫ bī-çāreyin

bī-çāre kıldı:1. **bī-çāre kıldı:-dı****Gazel 28**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalp****İfade***Çaresiz bırakmak,
zavallı hale getirmek.*

Şerbet-i vaşlumdan aña çāre
yok dermiş dirîḡ
Ol ṭabīb-i cān beni bī-çāre
kıldı ‘āḫıbet

bid‘atı:1. **bid‘atıdır:-dür****Kıt'a 12**

Mısra: 4

*Hoş görülmeyen iş
yapmak.*

Kār-ı nīküyı koyup bed-fi‘l
olan
Bid‘atıdır bid‘atıdır bid‘atı

2. **bid‘atı:****Kıt'a 12**

Mısra: 4

*Hoş görülmeyen iş
yapmak (daha önceden
kullandığı kelimeyi tekrar
kullanarak pekiştirme amacı
gütmüştür.).*

Kār-ı nīküyı koyup bed-fi‘l
olan
Bid‘atıdır bid‘atıdır bid‘atı

3. **bid‘atıdır:-dür****Kıt'a 12**

Mısra: 4

*Hoş görülmeyen iş
yapmak (daha önceden
kullandığı kelimeyi tekrar
kullanarak pekiştirme amacı
gütmüştür.).*

Kār-ı nīküyı koyup bed-fi‘l
olan
Bid‘atıdır bid‘atıdır bid‘atı

bī-dermān:1. **bī-dermān:****Gazel 83**

Mısra: 4

*Çaresiz, derdinin
dermanı olmayan. II âşık.*

Eşigün dārū‘ş-şifāsından
cüdā bīmār-ı dil
Ḥayli demdür kim ṭabībüm
şöyle bī-dermān yatur

2. **bī-dermān:****Gazel 204**

Mısra: 10

*Çaresiz, derdinin
dermanı olmayan. II âşık.*

N’ola görseñ şerbet-i vaşluñ
‘Azīzīye revā
Ḥayliden bīmār-ı hecrüñdür
o bī-dermān senüñ

bī-dil:1. **bī-dili:-i****Gazel 189**

Mısra: 17

Kalpsiz, gönülsüz.

Kā‘il-i ebyāt u eş‘ār eyleyen
her bī-dili
Ehl-i nazma iltifāt u
i‘tibāruñdur senüñ

bī-dīnlik eyledi:1. **bī-dīnlik eyledi:-di****Gazel 208**

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalp****İfade***Dinsizlik eylemek II
kāfir eylemek.*

Deyr-i rüyında edüp İncil-i
ḫaṭṭın pāymāl
Zülf-i kāfir-kīşi yārūñ eyledi
bī-dīnlik

bī-duḫān:

1. bī-duḥān:**Gazel 288**

Mısra: 12

Dumansız.

Ya meger kim meş'al-i
ḥurşīd-i 'ālem-tābdan
Bām-ı çarḥ üzre dökülmüş bir
'alevdür bī-duḥān

bī-gām olmasa:**1. bī-gām olmasa:-ma, -sa****Gazel 208**

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Dertsiz olmak, rahata
kavuşmak.*

N'ola bī-gām olmasa cān-ı
'Azizī bir nefes
'Āşık-ı dil-ḥastentūn kārı olur
gām-gñlik

bī-güher:**1. bī-güher:****Mesnevi 1**

Mısra: 13

Kıymetsiz.

Bī-güher bir şadef idi bu
ḥişār
Oldı zātūn aña dūr-i şehvār

2. bī-güher:**Muamma 8**

Mısra: 2

Kıymetsiz.

O mihrūn māh-ruḥsārı
temāşāsın ederken yād
Murakka' burqa'ın dil bī-
güher görse eder feryād

bī-ḥad:**1. bī-ḥaddür:-dür****Gazel 334**

Mısra: 9

*Sonu gelmeyen, pek**çok.*

'Azizī ol ṭabībūn şöyle bī-
ḥaddür ki bīmārı
Yaturlar bir biri üzre der-i
dārū's-şifālarda

2. bī-ḥad:**Gazel 367**

Mısra: 5

*Sonu gelmeyen, pek**çok.*

Bendeñe bī-ḥad vefālar etseñ
olmaz mı dedüm
Ol cefā-pişe dedi çoğ etmek
olmaz az işi

3. bī-ḥad:**Muamma 1**

Mısra: 2

*Sonu gelmeyen, pek**çok.*

Erişdi mevsim-i gül tırdı
'ālem şevk u táb ile
Göñül bī-ḥad şarāb içmek
diler ol āftāb ile

4. bī-ḥad:**Muamma 27**

Mısra: 2

*Sonu gelmeyen, pek**çok.*

Dil-i 'uşşākını ol şūḥ-ı
devrān
Eder çün müşterī bī-ḥad
perişān

5. bī-ḥad:**Muamma 30**

Mısra: 2

*Sonu gelmeyen, pek**çok.*

Olur bī-ḥad 'alev ey dil
hüveydā
Derünümudan ki ola āh peydā

biḥamdillāh:**1. biḥamdillāh:****Gazel 70**

Mısra: 4

Allah'a şükür olsun.

Benüm abdāl-ı 'ışk
olduğuma kimdür inanmayan
Biḥamdillāh ki sīnem
tekyesinde neçe dālüm var

2. biḥamdillāh:**Gazel 199**

Mısra: 2

Allah'a şükür olsun.

Bugün 'arz etdi rüy-ı yār
gördük
Biḥamdillāh yine dīdār
gördük

3. biḥamdillāh:**Tesdis 4**

Mısra: 16

Allah'a şükür olsun.

Aküp cūlar gibi dīvāne
göñlüm bir yaña gitdi
Biḥamdillāh cihān güldi
küdüret cā-be-cā gitdi

bi-ḥamdillāh:**1. bi-ḥamdillāh:****Kaside 5**

Mısra: 25

Allah'a şükür olsun.

Eder ehl-i kemāle her kişi
rağbet bi-ḥamdillāh
Ki vardur iltifātı zümre-i
erbāb-ı 'irfānuñ

bī-ḥāşıl:**1. bī-ḥāşıluz:-uz****Gazel 144**

Mısra: 8

Faydasız.

Ḥāşıl olmadı murādum
toḥmı āb-ı sa'y-ile
Ḥāşılı bu kiştzār-ı dehrde bī-
ḥāşıluz

bī-ḥayl ü ḥaşem:**1. bī-ḥayl ü ḥaşem:****Gazel 297**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Sürü olmayan ve
topluluk.*

Ben o şāh-ı kişver-i 'ışkam
ki bī-ḥayl ü ḥaşem
Kim yanumda bir durur çetr-
i kühen ḥargāh-ı nev

bī-hemtā:

1. **bī-hemtā:****Mesnevi 1**

Mısra: 46

Eşsiz, benzersiz.

Şahn-ı bāğ-ı İrem gibi zībā
Gülleri bī-naẓīr ü bī-hemtā

bī-hisāb:1. **bī-hisāb:****Gazel 14**

Mısra: 7

*Hesapsız, sonunu
düşünmeden II sayısız.*

Bī-hisāb etme cefāyı baña
yoħsa ey melek
Söyleşürüz senüñ ile olıcağ
rüz-ı hisāb

bī-hod olurın:1. **bī-hod olurın:-ur, -in****Gazel 102**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Kendinden geçmek.*

Yitirüp kendümi bī-hod
olurın nece zamān
Düşegeldükçe ‘Azīzī öñüme
küy-ı nigār

bī-hüş olanlaruñ:1. **bī-hüş olanlaruñ:-an, -lar, -uñ****Gazel 103**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Kendinden geçmek,
kendini kaybetmek.*

Keyfiyyetini ‘ışk-ıla bī-hüş
olanlaruñ
Bezm-i ezelde cām-ı
maħabbet çeken bilür

bihzād:1. **bihzāda:-a****Gazel 325**

Mısra: 4

*İran tarihinde meşhur
bir ressam ve minyatür*

*sanatkârı, Ferhat u Şirin
mesnevilerinde Ferhat’ın
babası.*

Sürh-i eşk ile edüp çihre-i
zerdüm rengin
Nakş-ı şüret nece olur
göstereyin Bihzāda

bī-ihtiyār:1. **bī-ihtiyār:****Lugaz 1**

Mısra: 9

*Far. Kendinde
olmayarak, kendisi
istemeksizin.*

Bülbül-i güyā olur bī-ihtiyār
Ol gül-i şad-berge kim kılsa
nazar

2. **bī-ihtiyār:****Gazel 179**

Mısra: 3

*Elinde olmadan,
tereddüt etmeden.*

Diñledür her sözünü bezm
ehline bī-ihtiyār
Gelse güftāra ne dem pīrāne
çeng ü nāy u def

bī-ķarār olup:1. **bī-ķarār olup:-up****Gazel 376**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Durmamak, sabit
kalmamak, sürekli dönüp
durmak. || Karasız, huzursuz
olmak.*

Bī-ķarār olup hevāya böyle
vermezdi özin
Olmayadı zülf-i dil-dāruñ
hümā ser-geştesi

2. **bī-ķarār olup:-up****Lugaz 16**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Durmamak, sabit
kalmamak, sürekli dönüp*

*durmak. || Karasız, huzursuz
olmak.*

Ol nedür kim bī-ķarār olup
gezer
Dāyimā evc-i hevāda geşt
eder

bī-ķes:1. **bī-ķesem:-em****Gazel 64**

Mısra: 9

Kimsesiz, yalnız.

Şol bī-ķesem ki dünyede
ölsem ‘Azīziyā
Ķabrüm ziyāret etmege
ancağ şabā gelür

2. **bī-ķese:-e****Müseddes 1**

Mısra: 51

Kimsesiz, yalnız.

Luţf edüp ol bī-ķese bugün
olursañ dest-gīr
Dilegüm Ħağdan budur kim
ey meh-i rüşen-żamīr

bil:1. **bilmezın:-mez, -in****Kaside 3**

Mısra: 9

*Bir şey hakkında bilgisi,
mālümâtı olmak, o şeyi
öğrenmiş bulunmak.*

Genc-i ruħsāruñda zülfüñ
bilmezın ne siħr eder
Kim anuñ her tārı mār u mārı
bir şu‘bān olur

2. **bilür:-ür****Gazel 5**

Mısra: 7

İdrak etmek, kavramak.

Seni ra‘nā bilür ‘aşıqlaruñ
şehr-i melāħatde
Ne lāzım sen demek dehrüñ
şeh-i ħübāniyuz cānā

3. **bilmezem:-mez, -em****Gazel 7**

Mısra: 3

İdrak etmek, kavramak.

Bilmezem taşdan mı
âhenden midür kalbün senün
Etmez âhum âteşi ey seng-dil
te'sîr aña

4. **bilmez:-mez**

Gazel 17

Mısra: 3

Idrak etmek, kavramak.

Ğuşsa vü gam neydügin
bilmez içenler hâk bu kim
Bâ'îş-i bezm-i neşât u
şâdmânîdür şarâb

5. **bilürsin:-ür, -sin**

Gazel 29

Mısra: 9

Idrak etmek, kavramak.

'Arz etmedin muhibbün
ağvâlini bilürsin
Ey pîr olası sende vardur
meğer velâyet

6. **bilürsin:-ür, -sin**

Gazel 32

Mısra: 10

Idrak etmek, kavramak.

O melek-sîmâ Azîzî nece yâr
olsun saña
Kim perî insân-ile etmez
bilürsin imtizâc

7. **bilürdi:-ür, -di**

Gazel 34

Mısra: 5

Idrak etmek, kavramak.

Kim bilürdi gönlümi hâl-i
siyâhuñ alduğın
Haddüñüñ ter küşesinde
vermeyeydi zülfüñ uç

8. **bilmez:-mez, -in**

Gazel 61

Mısra: 6

Idrak etmek, kavramak.

Girye etdükçe dem-i
hecründe seyl olup açar
Bilmez bu deñlü yaşı
çeşmümün kandan çıkar

9. **bilsem:-se, -m**

Gazel 69

Mısra: 10

Idrak etmek, kavramak.

Demâdem ehl-i 'ışka ta'n
eder yürürsin ey vâ'iz
Saña bilsem ki el zemmi
neden çak böyle elzemdür

10. **bilür:-ür**

Gazel 74

Mısra: 5

Idrak etmek, kavramak.

Hôr bakma her gubâr-ı pâyâ
ey dil kim bilür
Neçe serdârdur ki şimdi zîr-i
hâk olmuş yatur

11. **bilür:-ür**

Gazel 103

Mısra: 1

Idrak etmek, kavramak.

Vuşlat şafâların gam-ı firkat
çeken bilür
Hasret belâların yine hasret
çeken bilür

12. **bilür:-ür**

Gazel 103

Mısra: 2

Idrak etmek, kavramak.

Vuşlat şafâların gam-ı firkat
çeken bilür
Hasret belâların yine hasret
çeken bilür

13. **bilür:-ür**

Gazel 103

Mısra: 4

Idrak etmek, kavramak.

Keyfiyyetini 'ışk-ıla bî-hüş
olanlaruñ
Bezm-i ezelde câm-ı
mağabbet çeken bilür

14. **bilür:-ür**

Gazel 103

Mısra: 6

Idrak etmek, kavramak.

Kühsâr-ı gamda 'ışk-ıla Şîrîn
belâların
Ferhâd gibi bâr-ı meşakkat
çeken bilür

15. **bilür:-ür**

Gazel 103

Mısra: 8

Idrak etmek, kavramak.

Dâr-ı cihânda 'izz ü huşuruñ
sürürün
Derd ü gam-ıla fakr ü felâket
çeken bilür

16. **bilür:-ür**

Gazel 103

Mısra: 10

Idrak etmek, kavramak.

Hicrân deminde cân-ı 'Azîzî
ne çekdügin
Bimâr-ı 'ışk olup neçe
zahmet çeken bilür

17. **bilmez:-mez**

Gazel 110

Mısra: 9

Idrak etmek, kavramak.

Neydügin bilmez idi Kays ile
Ferhâd ebced
Muşhaf-ı 'ışk 'Azîzî ben
oğurken ezber

18. **bilsün:-sün**

Gazel 118

Mısra: 3

Idrak etmek, kavramak.

Ne bilsün kâr-ı 'ışkı
neydügin Kays-ı beyâbânî
Ol işi başa iletmek yine
Ferhâda gelmişdür

19. **bilse:-se**

Gazel 133

Mısra: 9

Idrak etmek, kavramak.

Ğam ile öleceğün bilse
'Azîzî cânân
Saña ol hâtır-ı ağyârı koyup
yâr olmaz

20. **bil:**

Gazel 137

Mısra: 6

Idrak etmek, kavramak.

Açıl mânend-i gonca gül şen
ol dehrün yüzi gülsün

Eger sen bil ki ŧen olmayasın
rüy-ı cihân gülmez

21. **bilürsin:**-ür, -sin

Gazel 143

Mısra: 4

Idrak etmek, kavramak.

Meclis içre ayağün
öpdüğümüz ma' zür tüt
Kim bilürsin ŧakıyā biz būs-ı
pāya māyilüz

22. **bilüp:**-üp

Gazel 147

Mısra: 3

Idrak etmek, kavramak.

Zulmet-i İskenderi haṭṭ-ı
siyāhından bilüp
Āb-ı hayvān yolların la 'l-i
lebinden ŧormıŧuz

23. **bilmez:**-mez

Gazel 161

Mısra: 9

Idrak etmek, kavramak.

Sürür iklīmini dil bilmez
ammā
Ser-i küy-ı belāda vāfir olmış

24. **bileydüm:**-e, -y, -dü, -m

Gazel 186

Mısra: 4

Idrak etmek, kavramak.

Yanaŧup ḥıdmet ederdüm o
ŧeh-i ḥübāna
Naḳd-i vaŧlımı bileydüm
vercegin baña ḥaḳ

25. **bil:**

Gazel 190

Mısra: 6

Idrak etmek, kavramak.

Dedüm cān imrenür
gördükçe la 'lün
Dedi kim bil de söylegil
cevābuñ

26. **bilseñ:**-se, -ñ

Gazel 224

Mısra: 1

Idrak etmek, kavramak.

Ne ğam bir dem belā-yı 'ıŧk
ile yār olduğum bilseñ
Ne ağlardum ya ŧaña 'āŧıḳ-ı
zār olduğum bilseñ

27. **bilseñ:**-se, -ñ

Gazel 224

Mısra: 2

Idrak etmek, kavramak.

Ne ğam bir dem belā-yı 'ıŧk
ile yār olduğum bilseñ
Ne ağlardum ya ŧaña 'āŧıḳ-ı
zār olduğum bilseñ

28. **bilseñ:**-se, -ñ

Gazel 224

Mısra: 4

Idrak etmek, kavramak.

Ten-i mecrūḥuma vaŧluñ
edüp merhem benüm rūḥum
Acırduñ tığ-i hecrūñle dil-
efġār olduğum bilseñ

29. **bilseñ:**-se, -ñ

Gazel 224

Mısra: 6

Idrak etmek, kavramak.

Metā'-ı vaŧluñı aġyāre 'arz
etmezduñ ey meh-rū
Aña ben naḳd-i cān ile
ḥarīdār olduğum bilseñ

30. **bilseñ:**-se, -ñ

Gazel 224

Mısra: 8

Idrak etmek, kavramak.

Ederdüñ ŧerbet-i la 'l-i
lebünle derdüme tımār
Yatup künc-i ğam-ı 'ıŧkuñda
bımār olduğum bilseñ

31. **bilseñ:**-se, -ñ

Gazel 224

Mısra: 10

Idrak etmek, kavramak.

'Azīzī raḥm edüp ḥālüm
ederdüñ herkese i 'lām
Eger ben andan ayru zār u
ġam-ḥvār olduğum bilseñ

32. **bilmezem:**-mez, -em

Gazel 250

Mısra: 1

Idrak etmek, kavramak.

Bu lezzet-i vuŧlat dilā bilsem
nedendür bilmezem
Bu zaḥmet-i firḳat baña
bilsem nedendür bilmezem

33. **bilür:**-ür

Gazel 270

Mısra: 9

Idrak etmek, kavramak.

Ne ḥālet 'arz-ı ḥāle bilür ol
ŧāh
'Azīzī bende-i dervīŧ-nihādın

34. **bilmezim:**-mez, -in

Gazel 287

Mısra: 9

Idrak etmek, kavramak.

Bu dil-i pür-süzumuñ ḥālın
'Azīzī bilmezim
Ol ġazabnāk āteŧi dildāra
nece yanayın

35. **bilem:**-em

Gazel 294

Mısra: 5

Idrak etmek, kavramak.

Ger bilem dest-i miḥen ḳāk
ede ŧabrum yaḳasın
Demezsin sevdüğüm elden
koyup inkār etegin

36. **bilmezem:**-mez, -em

Gazel 315

Mısra: 5

Idrak etmek, kavramak.

N'eyledüm n'etdüm eŧiġün
itlerine bilmezem
Vardüğümca küyüña her biri
dāmān almada

37. **bilür:**-ür

Gazel 316

Mısra: 4

Idrak etmek, kavramak.

'ıŧk ellerin ŧu deñlü geŧt
eyledüm ki ŧimdi
Bir adımı bilür yok kendü
vilāyetümde

38. **bilür:-ür**
Gazel 316
 Mısra: 6
Idrak etmek, kavramak.

Küyun iti yanumdan
 ayrılmasa ‘aceb mi
 Yokdur kuşur bilür aña
 ri’âyetümde

39. **bilse:-se**
Gazel 319
 Mısra: 1
Idrak etmek, kavramak.

Bezm-i meye şarf olacağı
 bilse defîne
 Olmazdı nihân böyle girüp
 zîr-i zemîne

40. **bilmez:-mez**
Gazel 325
 Mısra: 8
Idrak etmek, kavramak.

Mey-i ‘ışk-ıla gönül olmuş
 idi mest ü harâb
 Neydügin bilmez idi Cem
 dahı cām u bâde

41. **bilmeyen:-me, -yen**
Gazel 356
 Mısra: 8
Idrak etmek, kavramak.

Dedüm mihr ü vefâyı baña
 bisyâr etseñ olmaz mı
 Dedi ol pür-cefâ bilmez çoğı
 hîç bilmeyen azı

42. **bilmez:-mez**
Gazel 356
 Mısra: 8
Idrak etmek, kavramak.

Dedüm mihr ü vefâyı baña
 bisyâr etseñ olmaz mı
 Dedi ol pür-cefâ bilmez çoğı
 hîç bilmeyen azı

43. **bilürin:-ür, -in**
Gazel 357
 Mısra: 9
Idrak etmek, kavramak.

Yok hisâbı eşigün
 derbânlarınuñ bilürin

Ben de olsam anda şâhum
 n’ola derbânuñ biri

44. **bilsem:-se, -m**
Gazel 368
 Mısra: 1
Idrak etmek, kavramak.

O meh-rû baña incinmiş
 ‘aceb bilsem ki ne’ m gördi
 Meger kaşı femi ‘aksî ile
 çeşmümde nem gördi

45. **bilmem:-me, -m**
Gazel 370
 Mısra: 4
Idrak etmek, kavramak.

Şöyle mest etdi beni cām-ı
 şarâb-ı ‘ışk kim
 Böyle serhoş olduğum
 bilmem cihânda ben dahı

46. **bilmezsin:-mez, -in**
Kaside 3
 Mısra: 9
Idrak etmek, kavramak.

Genc-i ruhsârûnda zülfün
 bilmezsin ne sihr eder
 Kim anuñ her târı mâr u mârı
 bir şu’bân olur

47. **bilsem:-se, -m**
Kaside 4
 Mısra: 20
Idrak etmek, kavramak.

Her gece tâ şubh olunca
 başına odlar yaçar
 N’eyledi âyâ ki bilsem
 gerdiş-i gerdâna şem’

48. **bilür:-ür**
Kaside 5
 Mısra: 94
Idrak etmek, kavramak.

Sipâhice Hasan Şâha ne
 lâzım biz demek anı
 Bilür nece Yezîd idüğini ol
 Hâcı Mervânuñ

49. **bilürsin:-ür, -sin**
Kıt’a 10
 Mısra: 2
Idrak etmek, kavramak.

Olur olmaz kişilerle yeyüp
 içme demeden
 Saña yokdur garazum sen de
 bilürsin hanum

50. **bilin:-en**
Kıt’a 15
 Mısra: 16
Idrak etmek, kavramak.

Ki zîrâ bâ’iş-i demdür o her
 dem
 Anı içmez özini bilen âdem

51. **bilür:-ür**
Lugaz 5
 Mısra: 5
Idrak etmek, kavramak.

Sâhil-i deryâ-yı Hindi hep
 bilür
 Cüssede kılyona yan başı
 gelür

52. **bil:**
Matla 30
 Mısra: 2
Idrak etmek, kavramak.

Dünyede ben çekdüğüm bār-
 ı belâ vü miñneti
 Bil ki gerdün çekse bir gün
 tāk olurdu tākati

53. **bilmezdi:-mez, -di**
Matla 58
 Mısra: 1
Idrak etmek, kavramak.

Var mı yok mı ağzı yârün
 kimse bilmezdi ‘iyân
 Hızr-ı haṭṭı vermese ol
 çeşme-i cāndan nişân

54. **bilenden:-en, -den**
Matla 59
 Mısra: 2
Idrak etmek, kavramak.

Fenn-i ‘ışkı Vâmık u Ferhād
 benden öğrenür
 Bilmeyenler şan’atı zîrâ
 bilenden öğrenür

55. **ilmeyenler:-me, -yen, -ler**
Matla 59

Mısra: 2
İdrak etmek, kavramak.

Fenn-i 'ışkı Vâmîk u Ferhâd
benden öğrenür
Bilmeyenler şan'atı zîrâ
bilenden öğrenür

56. **bilürin:-ür, -in**
Mesnevi 1
Mısra: 91
İdrak etmek, kavramak.

Bilürin gerçi çok çerâğuñ var
Bunda da bir çerâğuñ olsa ne
var

57. **bilem:-em**
Tesdis 3
Mısra: 22
İdrak etmek, kavramak.

Kimseye olmadı hîç baña
olan zulm ü sitem
Nedür ey kân-ı kerem bâri
günâhum bilem

58. **bilmem:-me, -m**
Gazel 295
Mısra: 6
*(sonucu) bilmemek,
tahmin edememek.*

Seni cânı gibi cânâ cihânda
sevmez âdem yok
Bu zülf ü kâmet ü ebrü-y-ıla
bilmem ne cânsın sen

59. **bilmem:-me, -m**
Gazel 374
Mısra: 7
*(sonucu) bilmemek,
tahmin edememek.*

Derd-i 'ışkuñla 'âkıbet
bilmem
N'ola ben derdmendüñ
ağvâli

60. **bilün:-ün**
Gazel 193
Mısra: 5
*Sanmak, varsaymak,
farzetmek.*

Meydân-ı gâmda başımı
güy-ı belâ bilün

Çadd-i hamîdemi aña bir
şavlecân tutuñ

61. **bilür:-ür**
Muamma 32
Mısra: 2
*Sanmak, varsaymak,
farzetmek.*

Olalı hüsn ile meşhür o
melek
Kendüye anı bilür dil mîrek

bil-:

1. **bilmezem:-mez, -(e)m**
Gazel 250
Mısra: 2
*Anlamak, idrak etmek,
akıl erdirmek.*

Bu lezzet-i vuşlat dilâ bilsem
nedendür bilmezem
Bu zağmet-i firqat baña
bilsem nedendür bilmezem

2. **bilmezem:-mez, -(e)m**
Gazel 250
Mısra: 4
*Anlamak, idrak etmek,
akıl erdirmek.*

Vaşluñla şādān olduğum
hecrüñle nālān olduğum
Hāndān u giryān olduğum
bilsem nedendür bilmezem

3. **bilmezem:-mez, -(e)m**
Gazel 250
Mısra: 6
*Anlamak, idrak etmek,
akıl erdirmek.*

'İşka düşüp yakılduğum
kaddüm büküp yâ kılduğum
Bu yandüğüm yakılduğum
bilsem nedendür bilmezem

4. **bilmezem:-mez, -(e)m**
Gazel 250
Mısra: 8
*Anlamak, idrak etmek,
akıl erdirmek.*

Dāyim cefālar çekdügüm
bār-ı belālar çekdügüm
Zecr ü 'anālar çekdügüm
bilsem nedendür bilmezem

5. **bilmezem:-mez, -(e)m**
Gazel 250
Mısra: 10
*Anlamak, idrak etmek,
akıl erdirmek.*

Zîbāligi rüy-ı gülün şeydāligi
hem bülbülün
Hāli perîşān sünbülün bilsem
nedendür bilmezem

6. **bilmezem:-mez, -(e)m**
Gazel 250
Mısra: 12
*Anlamak, idrak etmek,
akıl erdirmek.*

Ol dilber-i sürh-i likā nüş
etmede cām-ı şafā
'Aşık belāda dāyimā bilsem
nedendür bilmezem

7. **bilmezem:-mez, -(e)m**
Gazel 250
Mısra: 14
*Anlamak, idrak etmek,
akıl erdirmek.*

Dilde 'Azīzī dem-be-dem
eksük degül derd ü elem
Ya baña bu cevri ü elem
bilsem nedendür bilmezem

8. **bilsem:-se, -m**
Gazel 250
Mısra: 1
*Anlamak, idrak etmek,
akıl erdirmek.*

Bu lezzet-i vuşlat dilâ bilsem
nedendür bilmezem
Bu zağmet-i firqat baña
bilsem nedendür bilmezem

9. **bilsem:-se, -m**
Gazel 250
Mısra: 2
*Anlamak, idrak etmek,
akıl erdirmek.*

Bu lezzet-i vuşlat dilâ bilsem
nedendür bilmezem
Bu zağmet-i firqat baña
bilsem nedendür bilmezem

10. **bilsem:-se, -m**
Gazel 250

Mısra: 4
Anlamak, idrak etmek,
akıl erdirmek.

Vaşluñla şādān olduğum
hecrüñle nālān olduğum
Ḥandān u giryān olduğum
bilsem nedendür bilmezem

11. **bilsem:-se, -m**

Gazel 250

Mısra: 6

Anlamak, idrak etmek,
akıl erdirmek.

‘İşka düşüp yakıldığığum
kaddüm büküp yā kıldığığum
Bu yandığığum yakıldığığum
bilsem nedendür bilmezem

12. **bilsem:-se, -m**

Gazel 250

Mısra: 8

Anlamak, idrak etmek,
akıl erdirmek.

Dāyim cefālar çekdiğüm
bār-ı belālar çekdiğüm
Zecr ü ‘anālar çekdiğüm
bilsem nedendür bilmezem

13. **bilsem:-se, -m**

Gazel 250

Mısra: 10

Anlamak, idrak etmek,
akıl erdirmek.

Zībāligi rūy-ı gülün şeydāligi
hem bülbülün
Ḥālī perīşān sünbülün bilsem
nedendür bilmezem

14. **bilsem:-se, -m**

Gazel 250

Mısra: 12

Anlamak, idrak etmek,
akıl erdirmek.

Ol dilber-i sürh-i likā nüş
etmede cām-ı şafā
‘Āşık belāda dāyimā bilsem
nedendür bilmezem

15. **bilsem:-se, -m**

Gazel 250

Mısra: 14

Anlamak, idrak etmek,
akıl erdirmek.

Dilde ‘Azīzī dem-be-dem
eksük degül derd ü elem
Ya baña bu cevri ü elem
bilsem nedendür bilmezem

bile:

1. **bile:**

Gazel 53

Mısra: 2

Birlikte, beraber.

Bir seher bāğı ma ‘an kılsa
n’ola geşt ü güzār
Şebnem ile ağaç ata bile
binmişdür hezār

2. **bile:**

Gazel 59

Mısra: 5

Birlikte, beraber.

Her ne yere kim ‘azm edesin
bile yanınca
Reftār ede ol serv-i dil-ārā ne
demekdür

3. **bile:**

Lugaz 2

Mısra: 10

Birlikte, beraber.

Her ne yere ‘azm ederse bir
kişi
Yanına düşüp anuñ bile gider

4. **bile:**

Gazel 55

Mısra: 7

Dahi, de.

‘Aceb midür bile girse
benümle ölice sine
Ki derd-i ‘ışk-ı dildārum
kādīmī yār-ı gārumdur

5. **bile:**

Gazel 272

Mısra: 6

Dahi, de.

Uydurup yanına a ‘dāyī o
meh-rū eydün
Sāye-veş aşağı yuğaru bile
sürümesün

6. **bile:**

Gazel 342

Mısra: 2

Dahi, de.

Olup ‘ışkuñ yolında baña
yār-ı mihrbān sāye
Olur her kanda gitsen bile
yanumda revān sāye

bilesince:

1. **bilesince:**

Gazel 181

Mısra: 3

Yanında, beraberinde.

Seg-i küyü gibi dāyim
bilesince ağyār
Āstānında bir it deñlü bize
hürmeti yok

billāh:

1. **billāh:**

Gazel 176

Mısra: 12

Allah için, Allah aşkına.

Öykünürmiş ol bütün
dīdārına
Göre billāh kāfir-i bī-dīn
çerāğ

billāhi:

1. **billāhi:**

Gazel 260

Mısra: 7

Allah için.

Gele inşāf ede billāhi seni
kim sevmez
Sende kim var bu tarāvetle
bu etvār-ı ḥasen

bilmezlik:

1. **bilmezlik:**

Gazel 305

Mısra: 3

Gaflet.

Yolun bilmezlik ile güm
kalan mücrimlere yarın
Cemālün nūrımı şem ‘-i hüdā
kıl yā Resūlallāh

bī-mānend:

1. **bī-mānendsin:-sin**
Müseddes 1
 Mısra: 26
Benzersiz.

Gelmedi zātuñ gibi dünyāya
 bir şāhib-kemāl
 Ma'rifet bābında bī-
 mānendsin ey nīkū-hıṣāl

bīmār:

1. **bīmār:**
Gazel 46
 Mısra: 2
Hasta, dertli.

Dil cān verince luṭfuñ eder
 dilberā ümīd
 Bīmār oñınca nitekim eyler
 devā ümīd

2. **bīmārdan:-dan**
Gazel 148
 Mısra: 10
Baygın bakışlı II sevgili.

Ol ṭabīb-i cān u dil bizden
 gerekse çeksün el
 Biz ölince ol gözi bīmārdan
 el çekmezüz

3. **bīmārına:-ı, -n, -a**
Gazel 36
 Mısra: 3
*Hasta olan. II aşk
 derdine düşmüş.*

Derd ü gam bīmārına dāyım
 şifā-sāz olmağa
 Bezm-i meyde eylemişdür
 başka bir kānūn kādeḥ

4. **bīmārı:-ı**
Gazel 125
 Mısra: 10
*Hasta olan. II aşk
 derdine düşmüş.*

Şu deñlü yaqdı kim tāb-ı teb-
 i fırkat 'Azīziyi
 Görenler pister-i gamda o
 bīmārı hemān ağlar

5. **bīmār:**
Gazel 199
 Mısra: 6

*Hasta olan. II aşk
 derdine düşmüş.*

Gözün efkārına mı düşdi
 nergis
 Ki gülşende katı bīmār
 gördük

6. **bīmārı:-ı**
Gazel 334
 Mısra: 9
*Hasta olan. II aşk
 derdine düşmüş.*

'Azīzi ol ṭabībün şöyle bī-
 ḥaddür ki bīmārı
 Yaturlar bir biri üzre der-i
 dārü'ş-şifālarda

7. **bīmāruñ:-uñ**
Matla 9
 Mısra: 2
*Hasta olan. II aşk
 derdine düşmüş.*

Zahm urdı gamzeñ okı dil-i
 zāruñ üstine
 Düşdi ölüm nişānı o bīmāruñ
 üstine

bīmār olanuñ:

1. **bīmār olanuñ:-a, -nuñ**
Gazel 338
 Mısra: 13
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Hastalanmak.

Hecr-i la'lüñle 'Azīzi gibi
 bīmār olanuñ
 Derdine ölmekden özge çāre
 yokdur var ise

bīmār oldı:

1. **bīmār oldı:-dı**
Gazel 83
 Mısra: 13
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Hastalanmak.

Derd ü hecrüñle 'Azīzi şöyle
 bīmār oldı kim
 Pister-i gamda dil ağız
 vermeyüp el'ān yatur

bīmār olduğum:

1. **bīmār olduğum:-duğ, -
 um**

Gazel 224
 Mısra: 8
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Hastalanmak.

Ederdüñ şerbet-i la'l-i
 lebüñle derdüme tīmār
 Yatup künc-i gam-ı 'ışkuñda
 bīmār olduğum bilseñ

bīmār u dil-efgār eyleyen:

1. **bīmār u dil-efgār
 eyleyen:-y, -en**

Gazel 171
 Mısra: 8
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Hasta ve gönüly yaralı
 eylemek.*

Yürü ey şerbet-i vaşlın şunup
 gayre o meh-rūnuñ
 Beni hecrinde bīmār u dil-
 efgār eyleyen tāli'

bīmār-dil-i gayriye:

1. **bīmār-dil-i gayriye:-ye**
Gazel 205
 Mısra: 6
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Diğer gönül hastaları.

Ben haste-i gam-ḥārı koyup
 küy-ı belāda
 Bīmār-dil-i gayriye tīmār
 eder olduñ

bīmār-ı dil:

1. **bīmār-ı dil:**
Gazel 83
 Mısra: 3
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Hasta gönüly, yaralı,
 kırgın gönüly.*

Eşigüñ dārü'ş-şifāsından
 cüdā bīmār-ı dil

Hayli demdür kim tabībüm
şöyle bī-dermān yatur

bīmār-ı hecrüüdür:

1. **bīmār-ı hecrüüdür:**-üñ, -
dür

Gazel 204

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ayrılık hastası.

N'ola görseñ şerbet-i vaşluñ
'Azizîye revā
Hayliden bīmār-ı hecrüüdür
o bī-dermān senüñ

bīmār-ı 'ışk olup:

1. **bīmār-ı 'ışk olup:-up**

Gazel 103

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Aşk hastası olmak, aşk
derdiyle dertlenmek, aşka
düşmek.*

Hicrān deminde cān-ı 'Azizî
ne çekdügin
Bīmār-ı 'ışk olup neçe
zahmet çeken bilür

bīmār-ı 'ışk-ı dil-dāram:

1. **bīmār-ı 'ışk-ı dil-
dāram:-am**

Muamma 43

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin aşkının
hastası olmak.*

Ben ki bīmār-ı 'ışk-ı dil-
dāram
Hemdem-i āh u nāle vü
zāram

bī-mecāl olup:

1. **bī-mecāl olup:-up**

Gazel 140

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bitkin düşmek,
dermansız kalmak.*

Zāl-i kühen gibi gam-ıla bī-
mecāl olup
Düşdi 'aşā-yı āha dil-i nā-
tūvānımız

bīm-i cān:

1. **bīm-i cān:**

Tarih 22

Mısra: 16

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Can korkusu.

İşidince bu hāli Şāh dağı
Bīm-i cān ile kıldı terk-i
beled

bī-mihr idügün:

1. **bī-mihr idügün:-üg, -üñ**

Gazel 205

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Vefasız, ihsansız.

Bī-çāre 'Azizîyi şalup şām-ı
fūrāka
Bī-mihr idügün gün gibi
izhār eder olduñ

bī-misl ü bī-hemtā-yımış:

1. **bī-misl ü bī-hemtā-
yımış:-y, -ımış**

Tahmis 1

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Benzersiz, eşi benzeri
olmayan.*

La'l-i nābuñ kevşeri bī-misl
ü bī-hemtā-yımış
Ayağıñ toprağı nūr-ı dīde-i
hūrā-yımış

biñ:

1. **biñ:**

Gazel 41

Mısra: 2

Bin, pek çok.

Nece kādī nece müftī nece
'ābid zāhid

Seni biñ cān ile sevdüğüme
Tañrı şahid

2. **biñ:**

Gazel 50

Mısra: 9

Bin, pek çok.

Āh kim yanında biñ hār-ı
belā peydā olur
Her ne yerde kim kıpar bir
hoş nihāl-i gül-'izār

3. **biñ:**

Gazel 51

Mısra: 1

Bin, pek çok.

Gerçi biñ var o gülün 'āşık-ı
zārı geçinür
Yokdur ammā ki benüm gibi
hezārı geçinür

4. **bin:**

Gazel 193

Mısra: 8

Bin, pek çok.

Girmez sözi kulağımuza
pārsālaruñ
Bin kerre derse pendimüze
güş-ı cān tūtuñ

5. **biñ:**

Gazel 230

Mısra: 3

Bin, pek çok.

Biñ 'işve vü nāz ile eyā serv-
i sehī-kağ
Gülzār-ı cihān içre yürü
cılve-künān ol

6. **biñ:**

Gazel 231

Mısra: 4

Bin, pek çok.

Bir işaretle yoluña vermez
isem baş u cān
Bağrumı biñ pāre tīg-i hışm
ile ura da dil

7. **biñ:**

Gazel 269

Mısra: 6

Bin, pek çok.

Ḥarābāt ehlinüñ yanında
kerh etme ki ey zāhid
Ki yegdür bir kadeh mey
anlara biñ tāt-ı Edhemden

8. **biñ:**

Gazel 378

Mısra: 5

Bin, pek çok.

Şalar bir demde biñ aşüb u
ğavğā ğamzesi dehre
Moğolcın gözleri tārāc edüp
İrān u Tūrānı

9. **binmişdür:-miş, -dür**

Gazel 53

Mısra: 2

*(Bir şeyin veya bir
hayvanın üzerine çıkıp)
Ayakları sarkıtarak oturmak.*

Bir seher bāği ma'an kılsa
n'ola geşt ü güzār
Şebnem ile ağaç ata bile
binmişdür hezār

10. **bindi:-di**

Gazel 327

Mısra: 2

*(Bir şeyin veya bir
hayvanın üzerine çıkıp)
Ayakları sarkıtarak oturmak.*

Süvār oldukça ol meh-rū
semend-i bād-pā üzre
Gören bir berg-i gül bindi
şanur raḥş-ı şabā üzre

**biñ ayak bir ayağ üzre
gelicek:**

1. **biñ ayak bir ayağ üzre**

gelicek:-icek

Gazel 305

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Erkesin ayakta olduğu
kalabalık II mahşer günü.*

Biñ ayak bir ayağ üzre
gelicek emr-i Ḥaḫḫ ile
'Azīzī düşküne luḫfuñ 'aşā
kıl yā Resülallāh

biñ başlu bir ejder:

1. **biñ başlu bir ejder:-lu**

Gazel 85

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bin başlu bir ejder II
sevgili (sevgilinin saçının
her biri yulana benzemesi
bağlamında).*

O halka halka zülf-i mār-ı
müşk-āsāyı seyr eyle
'Azīzī görmek isterseñ eger
biñ başlu bir ejder

biñ biñ:

1. **biñ biñ:**

Gazel 64

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Binlerce, pek çok.

Ka'be yüzüñi ey şanem
etdükçe baña 'arz
Merve ḫaḫı bu cānuma biñ
biñ şafā gelür

biñ cān ile:

1. **biñ cān ile:**

Gazel 132

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gönülden, bütün varlığı
ve gücü ile.*

Cām-ı pend-i mey-fürüşü
tutaruz biñ cān ile
Her ne derse biz o pīr-i ḫoş-
likāya kâyilüz

2. **biñ cān ile:**

Gazel 291

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gönülden, bütün varlığı
ve gücü ile.*

Ṭağlar deñlü olursa elem-i
bār-ı ğamuñ
Alayın boynuma biñ cān ile
cānā çekeyin

3. **biñ cān ile:**

Müseddes 4

Mısra: 40

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gönülden, bütün varlığı
ve gücü ile.*

Olsa lebüñ yanında ol añmaz
adın mülüñ
Zirā kapuñda oldı o biñ cān
ile kuluñ

4. **biñ cān ile:**

Gazel 112

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

*Çok isteyerek,
gönülden.*

Sever biñ cān ile bir kez
cemālüñi gören ādem
Meger kim ol perī-peyker
melek ḫür-ı cināndandur

biñ cān ile bende olmayan:

1. **biñ cān ile bende**

olmayan:-de-ma, -y, -an

Müseddes 1

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bin canıyla, tüm varlığı
ile, can u gönülden
(sevgilinin) kölesi olmak.*

Ey kemāl ü fażl ile 'ālemde
mümtāz u ferīd
Saña bende olmayan biñ cān
ile olsun yezīd

biñ cān-ıla:

1. **biñ cān-ıla:-ıla**

Gazel 311

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bin can II candan.

Geh cefā vü cevri edersin
baña gāhī 'izz ü nāz
Sevdüğüm midür şuçum
yoḫsa seni biñ cān-ıla

biñ kez:

1. **biñ kez:****Gazel 113**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Bin kez, bin defa II defalarca.*

Güşına girmez gül-i mağrūr-ı
 hüsniñ ey hezār
 Sen gerek gülşende biñ kez
 eyle āh u zārlar

binā olundı:1. **binā olundı:-un, -dı****Tarih 19**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***İnşa olmak.*

O merhūmuñ muṭahhar rūḥı
 için
 Binā olundı bu ḥammām-ı
 zībā

biñar etsem gerek:1. **biñar etsem gerek:****Gazel 209**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Pınar, kaynak etmeli.*

Büstān-ı kūyuñı şuvarmağa
 leyl ü nehār
 Eşiğünde gözlerüm yaşın
 biñar etsem gerek

binā-yı ‘ömri:1. **binā-yı ‘ömri:-i****Gazel 100**

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ömür binası.*

‘Ākıl olanlar fenāsın añladı
 kāḥ-ı tenüñ
 Cāhil olanlar binā-yı ‘ömri
 muḥkem şandılar

bī-nazīr:1. **bī-nazīr:****Mesnevi 1**

Mısra: 46

Eşi benzeri olmayan.

Şahn-ı bāğ-ı İrem gibi zībā
 Gülleri bī-nazīr ü bī-hemtā

bī-nevālık etse:1. **bī-nevālık etse:-se****Gazel 137**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sessiz olmak II zavallı olmak.*

Ne deñlü bī-nevālık etse
 bülbül şahn-ı gülşende
 Be-ğāyet ser-girāndur gonca-
 i mevzūn-dehān gülmez

bīnī:1. **bīnī:****Gazel 267**

Mısra: 9

Burun.

Bīnī şanmañ deyr-i hüsni
 yāre şüret vermege
 Eyledi naḳḳāş-ı kudret anda
 bir sīmīn veşen

bī-nihāye:1. **bī-nihāye:****Kıt'a 2**

Mısra: 28

Sınırsız, sonsuz.

Duyūnum on flori durur
 ammā
 Gözümde naḳd-i eşküm bī-
 nihāye

bī-nişān olmağa:1. **bī-nişān olmağa:-mağ, -a****Gazel 349**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***İsimsiz, işaretsiz olmak, herhangi bir mevcudiyetin olmaması.*

Ecel ṭomarına ḳaddüm
 kemān olmağa yaḳlaşdı
 Bu menzilden göçüp dil bī-
 nişān olmağa yaḳlaşdı

bī-pervā:1. **bī-pervā:****Gazel 275**

Mısra: 2

Pervasız, korkusuz.

Ben maḥabbet şem‘ine
 yanmaḳda bir pervāneyin
 Bezm-i ḡamda iñler isem
 n’ola bī-pervā neyin

bir:1. **bir:****Gazel 2**

Mısra: 6

Bir, belgisiz sıfat.

Görinen mäh-ı nevdür şanma
 şāhum sūr-ı çarḥ üzere
 Şu‘ā‘-ı nār-ı āhum eyledi bir
 zer ‘alem peydā

2. **bir:****Gazel 2**

Mısra: 10

Bir, belgisiz sıfat.

Leb-i cān-baḥş ile anı gören
 şanur Mesīḥādur
 Yine deyr-i cihān içinde oldı
 bir şanem peydā

3. **bir:****Gazel 2**

Mısra: 12

Bir, belgisiz sıfat.

‘Azīzī ṭāḳ-ı ‘arşa yazmağa
 evşāf-ı ebrūñı
 Hilāl etdi semāda bir zer-
 endüdi ḳalem peydā

4. **bir:****Gazel 3**

Mısra: 13

Bir, belgisiz sıfat.

Şerār-ı nār-ı āhumdan ‘Azīzī
 ‘āḳıbet bir gün
 ‘Acebdür yanmaz ise çarḥ-ı
 kec-reftār ser-tā-pā

5. bir:

Gazel 4

Mısra: 4

Bir, belgisiz sıfat.

Şüküfe seyrine geldi meger
nevrüz-ı sultānī
Ki kurdı şahn-ı bāğa her
şecer bir hayme-i ḥaḍrā

6. bir:

Gazel 4

Mısra: 11

Bir, belgisiz sıfat.

‘Azīzī bir dem erdi kim yine
mecnū ‘a-i gülden
Okur şāh-ı bahāruñ medḥini
her bülbül-i güyā

7. bir:

Gazel 8

Mısra: 9

Bir, belgisiz sıfat.

Görinür gözüme her aḥkeri
bir kırmızı gül
Nār-ı sūzāna desem tañ mı
gülistān-ı şitā

8. bir:

Gazel 9

Mısra: 7

Bir, belgisiz sıfat.

Bezm-i hecründe ‘acebdür
dūd-ı āhum bir seḥer
Bāda vermezse eger bu nüh
kıbābı sākīyā

9. bir:

Gazel 9

Mısra: 9

Bir, belgisiz sıfat.

Bir gün ayak yürimez oldu
‘Azīzī olalı
Āstān-ı mīr-i deyre intisābı
sākīyā

10. bir:

Gazel 10

Mısra: 4

Bir, belgisiz sıfat.

Senden ayru cān verürsem ey
şaçı Leylī nigār

Rūḥ-ı Mecnūn olmaya bir
gün mezārumdan cüdā

11. bir:

Gazel 11

Mısra: 2

Bir, belgisiz sıfat.

Revzen-i kalbüm açar erse
kaçan ey kaşı yā
Görmedüm nāvek-i müjgān
gibi bir ḳalb-küşā

12. bir:

Gazel 13

Mısra: 3

Bir, belgisiz sıfat.

Ḥātem-i la’l üzere konmuş bir
dür-i şehvārdur
Cām-ı gül-gün üzere kim
peydā olur her bir ḥabāb

13. bir:

Gazel 14

Mısra: 6

Bir, belgisiz sıfat.

La’l-i mey-gününda ḥālūñ
gördügümce şanuram
Ḳondu cām-ı bāde-i nāb üzere
bir müşkīn zübāb

14. bir:

Gazel 14

Mısra: 10

Bir, belgisiz sıfat.

Ḥāme-i müşkīn-miḣāl edüp
‘Azīzī ser-fürü
Vaşf-ı ḥaṭṭ-ı rüy-ı yāri
yazsam olur bir kitāb

15. bir:

Gazel 15

Mısra: 1

Bir, belgisiz sıfat.

Bir meh-i Leylī-‘izāruñ
zülfine meftūn olup
Düşdi zencīr-i belāya dil
yine mecnūn olup

16. bir:

Gazel 15

Mısra: 4

Bir, belgisiz sıfat.

Sīnemi gel tıguñ ile çalma
şāhum ḳalmasun
‘Aşıkın çalmak güzeller içre
bir ḳānūn olup

17. bir:

Gazel 16

Mısra: 9

Bir, belgisiz sıfat.

Bir derde uğradum ki ḡam-ı
‘ışk-ı yār ile
Loḳmān olursa aña ‘ilāc
edemez ṭabīb

18. bir:

Gazel 17

Mısra: 6

Bir, belgisiz sıfat.

Ehl-i diller şoḣbetinden neçe
el çekstün anuñ
Cām bir rūḥ-ı musavver rūḥ-ı
şānidür şarāb

19. bir:

Gazel 18

Mısra: 5

Bir, belgisiz sıfat.

Felek eyvān-ı ‘ışkuñ içre bir
ḥavz-ı müdevverdür
Aña bir küze-i sīmīn olupdur
ey ḳamer kevkeb

20. bir:

Gazel 18

Mısra: 6

Bir, belgisiz sıfat.

Felek eyvān-ı ‘ışkuñ içre bir
ḥavz-ı müdevverdür
Aña bir küze-i sīmīn olupdur
ey ḳamer kevkeb

21. bir:

Gazel 18

Mısra: 9

Bir, belgisiz sıfat.

Meger bir rind-i şāhid-bāz-ı
‘ālemdür ‘Azīzī-veş
Kenāre çekmek için gösterür
ol māha zer kevkeb

22. bir:

Gazel 25

Mısra: 10
Bir, belgisiz sıfat.

Çorqum oldur ‘Azīziyā
ğamla
Seni bir gün helāk eder firqat

23. **bir:**
Gazel 27
Mısra: 6
Bir, belgisiz sıfat.

N’ola sultān-ı ğamuñ devlet
ile etse cülüs
Sīne-i zerdüm olupdur aña
bir zerrīn taht

24. **bir:**
Gazel 27
Mısra: 9
Bir, belgisiz sıfat.

Bir şehūñ bendesi oldum ki
‘Azīzī bu felek
Himmeti rahşına anuñ
olmaz kemter raht

25. **bir:**
Gazel 31
Mısra: 13
Bir, belgisiz sıfat.

Azīzī yād olam derseñ bir
eyü nām kıl tahtşıl
Kişi hayr-ile yād olmağa
nikū-nām olur bā’is

26. **bir:**
Gazel 36
Mısra: 4
Bir, belgisiz sıfat.

Derd ü ğam bīmārına dāyim
şifā-sāz olmağa
Bezm-i meyde eylemişdür
başka bir kânūn kadeh

27. **bir:**
Gazel 36
Mısra: 6
Bir, belgisiz sıfat.

Gün toĝar şanmañ şabūhı
itmek için her seher
Sākī-i gerdūn eline aldı bir
altun kadeh

28. **bir:**
Gazel 36
Mısra: 12
Bir, belgisiz sıfat.

Devr-i gül erdi yine her lāle-i
bezm-i çemen
Aldı ‘ayş u nüş için destine
bir gül-gün kadeh

29. **bir:**
Gazel 37
Mısra: 13
Bir, belgisiz sıfat.

Nūr-ı hüsinden ‘Azīzī ol
mehūñ bir lem’adur
Mihir-i ‘ālem-tāb kim olur
hüveydā her şabāh

30. **bir:**
Gazel 39
Mısra: 1
Bir, belgisiz sıfat.

Bir gül-i handān-ı gülzār-ı
cenāndur lāle-ruh
Bir nihāl-i serv-i bostān-ı
cenāndur lāle-ruh

31. **bir:**
Gazel 39
Mısra: 2
Bir, belgisiz sıfat.

Bir gül-i handān-ı gülzār-ı
cenāndur lāle-ruh
Bir nihāl-i serv-i bostān-ı
cenāndur lāle-ruh

32. **bir:**
Gazel 39
Mısra: 4
Bir, belgisiz sıfat.

Bāĝ-ı hüsne tūĝ-ı şahīdür
nihāl-i kāmēti
Server-i hūbān-ı ‘ālem bir
cevāndur lāle-ruh

33. **bir:**
Gazel 40
Mısra: 4
Bir, belgisiz sıfat.

Kitāb-ı Gülsitān mı yā
Bahāristān mıdur rüyūñ

Aña bir levha-i sīm-i semen-
sīmā mıdur ol ruh

34. **bir:**
Gazel 40
Mısra: 10
Bir, belgisiz sıfat.

‘Azīzī-veş nigāh edenlerūñ
artar gözi nūrı
Nazar ehline bir āyine-i zībā
mıdur ol ruh

35. **bir:**
Gazel 42
Mısra: 4
Bir, belgisiz sıfat.

Meger iklim-i çarhuñ
şehryār-ı ‘ālī-şanıdur
Geyer her şubh-dem başına
bir tāt-ı zeri hırşid

36. **bir:**
Gazel 42
Mısra: 6
Bir, belgisiz sıfat.

Nazar etsün cemāli māhını
görsün deyü her dem
O şāha oldı bir āyine-i
İskenderī hırşid

37. **bir:**
Gazel 44
Mısra: 7
Bir, belgisiz sıfat.

Çuruldı bir yeşil altunlu
hayme şanuram bāĝa
Görüldükçe şu ‘ā’-ı mihr-ile
eshārda şimşād

38. **bir:**
Gazel 45
Mısra: 9
Bir, belgisiz sıfat.

Bir meh-likādan ayru
düşüpdür meger ki çarh
Geydi ‘Azīzī mātem edüp
egnine kebūd

39. **bir:**
Gazel 50
Mısra: 10
Bir, belgisiz sıfat.

Âh kim yanında biñ hâr-ı
belâ peydâ olur
Her ne yerde kim kıpar bir
hoş nihâl-i gül-‘izâr

40. **bir:**

Gazel 52

Mısra: 7

Bir, belgisiz sıfat.

Bir melek çehresin ey meh ki
hüsün fîa’ında
Eyledüñ mihr-i münîri meh-i
bedr ile kamer

41. **bir:**

Gazel 53

Mısra: 1

Bir, belgisiz sıfat.

Bir seher bâğı ma’an kılsa
n’ola geşt ü güzâr
Şebnem ile ağaç ata bile
binmişdür hezâr

42. **bir:**

Gazel 53

Mısra: 10

Bir, belgisiz sıfat.

Sürmek isterseñ ‘Azîzî bâğ-ı
‘âlemde şafâ
Cüy-veş bir serv-i bälâyı
edegör der-kenâr

43. **bir:**

Gazel 54

Mısra: 3

Bir, belgisiz sıfat.

Zülf-i hoş-büyü bir hümâdur
kim
Farğ-ı dildâra sâye şalmışdur

44. **bir:**

Gazel 57

Mısra: 12

Bir, belgisiz sıfat.

Rif’atüñ bezminde gerdün ey
şeh-i ‘âlî-güher
Bir zümürürd câmdur kim
rüz u şeb gerdân olur

45. **bir:**

Gazel 57

Mısra: 14

Bir, belgisiz sıfat.

Ol şehüñ dendâmi vaşında
‘Azîzî her sözüñ
Bir dür-i yek-dânedür kim
güş eden hayrân olur

46. **bir:**

Gazel 60

Mısra: 6

Bir, belgisiz sıfat.

Şâh-ı ‘âlem de olursañ
‘âkıbet ‘ayyâr-ı çarğ
Efser-i zerrîñüñi bir lu‘b-ile
serden olur

47. **bir:**

Gazel 61

Mısra: 4

Bir, belgisiz sıfat.

Her şerer kim dūd-ı âhum
‘arşa-i gamda şaçar
Güyyâ bir güy-ı zerrîndür ki
çevgândan çıkar

48. **bir:**

Gazel 64

Mısra: 5

Bir, belgisiz sıfat.

‘Âlemde ne senüñ gibi bir
meh-liqâ doğar
Dünyâya ne benüm gibi bir
mübtelâ gelür

49. **bir:**

Gazel 64

Mısra: 6

Bir, belgisiz sıfat.

‘Âlemde ne senüñ gibi bir
meh-liqâ doğar
Dünyâya ne benüm gibi bir
mübtelâ gelür

50. **bir:**

Gazel 66

Mısra: 5

Bir, belgisiz sıfat.

Bâd-ı şarşardur ki bir gül-
berg-i ra’nâ götürür
Şol feres kim ol şeh-i ‘âlî-
cenâb altındadır

51. **bir:**

Gazel 69

Mısra: 13

Bir, belgisiz sıfat.

Göñül âh eylegil hecrinde
yârüñ diñmeyüp bir dem
Gözüm kan ağla tırma yaş
yerine bu da bir demdür

52. **bir:**

Gazel 69

Mısra: 14

Bir, belgisiz sıfat.

Göñül âh eylegil hecrinde
yârüñ diñmeyüp bir dem
Gözüm kan ağla tırma yaş
yerine bu da bir demdür

53. **bir:**

Gazel 73

Mısra: 9

Bir, belgisiz sıfat.

Yine bir şî‘re mâyil dil-rübâ
sevdüm ‘Azîzî-veş
Nece olur söylemek şimden
gerü eş‘arı görsünler

54. **bir:**

Gazel 74

Mısra: 3

Bir, belgisiz sıfat.

Ola kim mihmân ola deyü
hayâlün bir gece
Hâne-i dil neçe günlerdür ki
pâk olmuş yatur

55. **bir:**

Gazel 75

Mısra: 1

Bir, belgisiz sıfat.

Dilde hayâl-i yârüm bir tâze
ter gülümdür
Gam gülşeninde cânüm
âvâre bülbülümdür

56. **bir:**

Gazel 75

Mısra: 5

Bir, belgisiz sıfat.

Deşt-i ‘anâda sînem bir bâğ-ı
pür-belâdur
Dâğ üzre dâğüm anda katmer
karanfülümdür

57. **bir:****Gazel 77**

Mısra: 4

Bir, belgisiz sıfat.

Olurdu zerre-veş kapuñda
neçe yıllar üftadeñ
Göreydi mäh-rüyuñ bir nazar
mihr-i ziyā-güster

58. **bir:****Gazel 77**

Mısra: 9

Bir, belgisiz sıfat.

Eger ‘aşıkıların bir yere
yazup defter eylerseñ
‘Azīzī kuluñ luṭf eyle şāhum
eyle ser-defter

59. **bir:****Gazel 78**

Mısra: 4

Bir, belgisiz sıfat.

Cām-ı şarāb-ı nābı nece
sevmesün kişi
Bir hūb-ı dīl-kūşā vü ruḥ-ı
lāle-fāmdur

60. **bir:****Gazel 78**

Mısra: 10

Bir, belgisiz sıfat.

Bāğ-ı cihānda ḥāşıl-ı
‘ömrüm ‘Azīziyā
Bir ḥaṭṭı sebz ü kāmēti serv-i
ḥırāmdu

61. **bir:****Gazel 79**

Mısra: 1

Bir, belgisiz sıfat.

O fincān-ı zer-endüdü ki bir
māh-ı münevverdür
İçinde kahve-i nāb-ı
mubāḥḥar āb-ı kevşerdür

62. **bir:****Gazel 79**

Mısra: 9

Bir, belgisiz sıfat.

‘Azīzī yine bir şāh-ı cihāna
bende oldu kim

Der-i devlet-me‘ābında meh
ü mihr iki çākerdür

63. **bir:****Gazel 81**

Mısra: 10

Bir, belgisiz sıfat.

N’ola aḥvālin ‘Azīzī yāre
i’ ilām eylese
Gāh olur kim bir gedā
sulṭāna ‘arz-ı ḥāl eder

64. **bir:****Gazel 82**

Mısra: 4

Bir, belgisiz sıfat.

Sāye-veş yanında şalınmak o
servüñ ‘aşıka
Hiç naşib ola mı ol bir devlet
ü iḳbāldür

65. **bir:****Gazel 83**

Mısra: 10

Bir, belgisiz sıfat.

Nece büyüklenmesün pīr-i
felek kim her gece
Gögsi üzre meh gibi bir āfet-
i devrān yatur

66. **bir:****Gazel 83**

Mısra: 12

Bir, belgisiz sıfat.

Mār-peyker zülfüñi
ḥaddüñde cānā der gören
Bāliş-i gül-berg-i rengin üzre
bir şu‘bān yatur

67. **bir:****Gazel 84**

Mısra: 6

Bir, belgisiz sıfat.

Görinen kan degül türün
çeküp alduḳda sīnemden
Cigerümden kopup bir pāre
peykānuñda ḳalmışdur

68. **bir:****Gazel 87**

Mısra: 8

Bir, belgisiz sıfat.

Bülbül-i güyā olur anı
görenler cāmda
Her ḥabāb-ı bāde yoḥsa bir
gül-i beyzā midur

69. **bir:****Gazel 88**

Mısra: 7

Bir, belgisiz sıfat.

Oldı her lāle-i pür-jāle
muraşsa‘ bir cām
Lāle jāleyle çemen bezmine
verdi zīver

70. **bir:****Gazel 90**

Mısra: 8

Bir, belgisiz sıfat.

Düşse ‘aceb mi dillere
mānend-i küh-ken
Meyli kimün ki bir büt-i
şīrīn-zebānedür

71. **bir:****Gazel 90**

Mısra: 10

Bir, belgisiz sıfat.

Her zaḥmı sīnemün ki
görinür ‘Azīziyā
Şeşşīr-i ‘ışka düşdüğüme
bir nişānedür

72. **bir:****Gazel 91**

Mısra: 4

Bir, belgisiz sıfat.

Burc-ı ḥüsni meh-veşinde ol
ḥam-ı ebrü-yı yār
Bir hilāl-i ‘iddür güyā ki
olmuş aşkār

73. **bir:****Gazel 91**

Mısra: 7

Bir, belgisiz sıfat.

Bir muşallī māhuñ olmasa
mināre ‘aşıki
Beklemezdi böyle cāmī‘
kūşesin leyl ü nehār

74. **bir:****Gazel 92**

Mısra: 4

Bir, belgisiz sıfat.

Bende-i şehryâr-ı 'ışk olana
Hısn-ı gam başka bir
ağalığıdır

75. **bir:**

Gazel 94

Mısra: 1

Bir, belgisiz sıfat.

Yaşam bostân-ı 'ışkuñ içre
bir dolaba dönmişdür
Dü çeşmüm küze-i dolab-ı
pür-seylâba dönmişdür

76. **bir:**

Gazel 94

Mısra: 4

Bir, belgisiz sıfat.

'Aceb midür çekilse dil
kemân-veş zülfine yârûñ
Kim anuñ her hamı bir
halka-i kullâba dönmişdür

77. **bir:**

Gazel 94

Mısra: 6

Bir, belgisiz sıfat.

Sen ol Cemşid-i Cem-'ışret
şeh-i devr-i zamânsın kim
Felek bezmünde bir câm-ı
şarâb-ı nâba dönmişdür

78. **bir:**

Gazel 94

Mısra: 7

Bir, belgisiz sıfat.

Yaşam bir baħr-i bî-pâyân-ı
gamdur güyiyâ anda
Zenehdânüñ hayâliyle
gözüm girdâba dönmişdür

79. **bir:**

Gazel 95

Mısra: 6

Bir, belgisiz sıfat.

Derledükçe ruħı ol gönca-
dehânuñ bezedi
Kendözin jâle ile bir gül-i
handân derler

80. **bir:**

Gazel 96

Mısra: 2

Bir, belgisiz sıfat.

Egerçi säye-i kıddünle her
sü nârvenlikdür
Velî sensüz cihân gülzârı
baña bir dikenlikdür

81. **bir:**

Gazel 97

Mısra: 4

Bir, belgisiz sıfat.

Yüzüñ üstindeki ol hâl-i
siyeh ey gül-i ter
Bir güzel tıfl-ı Habeşdür ki
gülistânda gezer

82. **bir:**

Gazel 98

Mısra: 7

Bir, belgisiz sıfat.

Çalup bir tığ ile kânün-ı
sînem ol şeh-i hübân
Dedi sultân-ı mülk-i hüsn
olan kânûna mâ'ildür

83. **bir:**

Gazel 100

Mısra: 2

Bir, belgisiz sıfat.

Mülk-i gamda cüy-ı eşk-i
çeşmümi yem şandılar
Ol yem içre bendeñüz bir
Mâlikiyem şandılar

84. **bir:**

Gazel 100

Mısra: 5

Bir, belgisiz sıfat.

Ehl-i diller göricek bir yerde
haṭṭ u la'lüñi
Hemdem olmuş Hızır ile 'İsî-i
Meryem şandılar

85. **bir:**

Gazel 102

Mısra: 5

Bir, belgisiz sıfat.

Yed-i kudretle yazılmış bir
elifdür mevzün

Levh-i cânumda hayâl-i kad-
i dil-cüy-ı nigâr

86. **bir:**

Gazel 104

Mısra: 9

Bir, belgisiz sıfat.

Derd-i 'ışkı bir kitâb etmiş
'Azîzî nazım edüp
Kıssa-hvân gibi cihâna
dâstân eyler yürür

87. **bir:**

Gazel 106

Mısra: 3

Bir, belgisiz sıfat.

Bir yüzi ağ u alnı açuk
'aşkuñ durur
Mihrin 'iyân ederse 'aceb mi
saña seher

88. **bir:**

Gazel 107

Mısra: 6

Bir, belgisiz sıfat.

Şanma nücum ile mâh gece
şerâr-ı âhum
Çekdi sarây-ı çarha altun
beneklü bir zâr

89. **bir:**

Gazel 111

Mısra: 4

Bir, belgisiz sıfat.

Benefşe haṭṭuña
beñzedügiçün
Çeker her bir çemen üstine
hancer

90. **bir:**

Gazel 111

Mısra: 5

Bir, belgisiz sıfat.

Göñül bir keşti-i baħr-i
belâdur
Aña zülfüñ hayâli oldı lenger

91. **bir:**

Gazel 114

Mısra: 10

Bir, belgisiz sıfat.

Dem-Ā-dem āh ederek
oğusun anı 'ālem
'Azīzī ol mehe bir şī'r-i
'āşıkāne çıkar

92. **bir:**

Gazel 120

Mısra: 2

Bir, belgisiz sıfat.

Dem-be-dem iñler yürürsin
ey gönül kavvāl-vār
Ney gibi beñzer derūnuñda
senūñ bir hāl var

93. **bir:**

Gazel 120

Mısra: 7

Bir, belgisiz sıfat.

Bir büt-i ra'nādur ol meh
kim ruñında yaluñuz
Hürmen-i dünyā deger bir
dāne miskīn hāl var

94. **bir:**

Gazel 120

Mısra: 10

Bir, belgisiz sıfat.

Ergānūñ āvāzınuñ da 'ālemi
vardur evet
Ney şadāsında bir özge
'ālem ü bir hāl var

95. **bir:**

Gazel 120

Mısra: 10

Bir, belgisiz sıfat.

Ergānūñ āvāzınuñ da 'ālemi
vardur evet
Ney şadāsında bir özge
'ālem ü bir hāl var

96. **bir:**

Gazel 122

Mısra: 2

Bir, belgisiz sıfat.

Kelle-i bī-devletüm kim dūd-
ı āh altındadır
Pür-hevā bir kullüdür ebr-i
siyāh altındadır

97. **bir:**

Gazel 124

Mısra: 4

Bir, belgisiz sıfat.

Fiğānum çarhı gümetse
'aceb mi küy-ı 'ışk içre
Yağar bir na'ra ile 'ālemi
mestāneler vardur

98. **bir:**

Gazel 125

Mısra: 7

Bir, belgisiz sıfat.

Meger bir serv-i dil-cū destin
alup şaldı kühsāra
Ki yaşın cūy edüp kühsārda
āb-ı revān ağlar

99. **bir:**

Gazel 127

Mısra: 9

Bir, belgisiz sıfat.

'İşk-ı yār ile 'Azīzī erdi bir
vādīye kim
Geh güler mecnūn-ı şeydā
gibi gāh ağlar yürür

100. **bir:**

Gazel 129

Mısra: 7

Bir, belgisiz sıfat.

Bir yeşil şancağ çeküp dūd-ı
kebūd-ı āhdan
Bağr ü berde çağırıp dil
'ışk-ıla der yā Hızır

101. **bir:**

Gazel 129

Mısra: 10

Bir, belgisiz sıfat.

Çadre uğrardum 'Azīzī
erişüp Hızra eger
Kılsa ğam-hānem müşerref
bir gece tenhā Hızır

102. **bir:**

Gazel 130

Mısra: 9

Bir, belgisiz sıfat.

Yine bir şī're māyil dilberi
sevdüm 'Azīzī-veş
Nic'olur söylemek
şimdengerü eş'arı görsünler

103. **bir:**

Gazel 134

Mısra: 6

Bir, belgisiz sıfat.

Añup her gün o māhı āh
edersin ey gönül aydur
Yağup ol āh-ı pür-süzüñ seni
bir gün helāk etmez

104. **bir:**

Gazel 135

Mısra: 2

Bir, belgisiz sıfat.

Eşküñ dükendi giryeden ol
māh-pāresüz
Yokdur felekde bencileyin
bir sitāresüz

105. **bir:**

Gazel 135

Mısra: 4

Bir, belgisiz sıfat.

Şol deñlü kesdi sīneme ol
māh yāre kim
Bir yāre deñlü kalmadı yer
anda yāresüz

106. **bir:**

Gazel 136

Mısra: 2

Bir, belgisiz sıfat.

Hüblar 'ışkıyla pīr olup
ağardı rīşimüz
Bir siyeh-rū 'āşiyüz yok
Hağğa yarar işimüz

107. **bir:**

Gazel 138

Mısra: 10

Bir, belgisiz sıfat.

Görse reftārını hayretde
kalurdu tūbā
Yine bir serv-i hevā-bağşa
hevā-dāruz biz

108. **bir:**

Gazel 144

Mısra: 6

Bir, belgisiz sıfat.

Acı acı söğdüğine kimsenüñ
incinmezüz

Biz zehirler nüş eder bir
'ārif-i deryā-dilüz

109. **bir:**

Gazel 145

Mısra: 5

Bir, belgisiz sıfat.

Devr-i hüsnünde senüñ ey
māh bir gün şād olup
Ğuşşadan kırtulmadı kaldı
dil-i ğam-hvāremüz

110. **bir:**

Gazel 145

Mısra: 7

Bir, belgisiz sıfat.

Neçe bir dil fülkini ide ğarīķ-
i baħr-i ğam
Bir dem ola görmeye çeşm-i
zamāne kıaramuz

111. **bir:**

Gazel 145

Mısra: 8

Bir, belgisiz sıfat.

Neçe bir dil fülkini ide ğarīķ-
i baħr-i ğam
Bir dem ola görmeye çeşm-i
zamāne kıaramuz

112. **bir:**

Gazel 151

Mısra: 6

Bir, belgisiz sıfat.

Lāle ruħuñā beñzer ğülşende
ğül açılmaz
Serv-i kıadüñe beñzer bir
naħl-i semen bitmez

113. **bir:**

Gazel 151

Mısra: 8

Bir, belgisiz sıfat.

La'l-i lebüñe yāķüt dersem
olur ammā kim
Dendānlaruñā māñend bir
dürr-i 'Aden bitmez

114. **bir:**

Gazel 152

Mısra: 4

Bir, belgisiz sıfat.

Yine cānum sīneme 'avdet
ederdi öliceķ
Yār ğüftārından ursa ğuşuma
bir cüz'ī ses

115. **bir:**

Gazel 152

Mısra: 6

Bir, belgisiz sıfat.

Mısr-ı hüsnünde lebüñ teng-i
şekerdür ğüyiyā
Ĥālūñ ol teng-i şeker üstinde
bir miskīn meķes

116. **bir:**

Gazel 156

Mısra: 8

Bir, belgisiz sıfat.

Ġözüm 'ayn-ı şadefdür 'aķs-
i dendānyla ol māħuñ
İçinde eşķümüñ her kıatresi
bir dürr-i nāb olmış

117. **bir:**

Gazel 158

Mısra: 5

Bir, belgisiz sıfat.

Ĥať u ĥaddūñ ğamıyla dün
bir āh etdüm ki aĝzumdan
Dütünler oldu peydā päre
päre nāra şarmaşmış

118. **bir:**

Gazel 159

Mısra: 3

Bir, belgisiz sıfat.

Bir kıadi bālāya meyl etdi
ĝoñül
Yine bir büyük belāya oldu
duş

119. **bir:**

Gazel 159

Mısra: 4

Bir, belgisiz sıfat.

Bir kıadi bālāya meyl etdi
ĝoñül
Yine bir büyük belāya oldu
duş

120. **bir:**

Gazel 162

Mısra: 8

Bir, belgisiz sıfat.

Fıkr-i ĥaťtuñla münakķaş
oldı kıaşr-ı dil yine
Şehr-i 'işķuñ içre oldu bir
yeñi ğam-ħāne naķş

121. **bir:**

Gazel 163

Mısra: 4

Bir, belgisiz sıfat.

Maħabbet āteşine yanmaĝı
pervāñeden almış
Kıanı ĝoñlüm ĝibi bir şan'atı
üstāddan ĝörmüş

122. **bir:**

Gazel 163

Mısra: 9

Bir, belgisiz sıfat.

Yine bir Ĥüsrev-i şırīn-
dehen yolına cāñ vermiş
'Azīzī kıār-ı 'işķı var-ise
Ferħāddan ĝörmüş

123. **bir:**

Gazel 164

Mısra: 8

Bir, belgisiz sıfat.

'Aķs-i berg-i ğül ü nesrīn-ile
her cūy-ı çemen
Bir ĝümiş mā'ı varaķdur ki
zer-efşāñ olmış

124. **bir:**

Gazel 176

Mısra: 6

Bir, belgisiz sıfat.

Meclisünde cām-ı meydür
āftāb
Tañ mı olsa māh bir zerrīn
çerāĝ

125. **bir:**

Gazel 176

Mısra: 14

Bir, belgisiz sıfat.

Dedi çeşmümde ĝören 'aķs-i
ruħuñ
Kim kıomış bir cāmī'e la'līn
çerāĝ

126. **bir:****Gazel 176**

Mısra: 15

Bir, belgisiz sıfat.

Bir yaluñ yüzlü güzeldür
n'ola ger
Olsa äyîne gibi ħod-bîn
çerâğ

127. **bir:****Gazel 176**

Mısra: 18

Bir, belgisiz sıfat.

Çanlu dâğum şanma
oyardum yine
Tekye-i sînemde bir zerrîn
çerâğ

128. **bir:****Gazel 181**

Mısra: 4

Bir, belgisiz sıfat.

Seg-i küyî gibi dâyim
bilesince ağıyâr
Āstânında bir it deñlü bize
hürmeti yok

129. **bir:****Gazel 184**

Mısra: 3

Bir, belgisiz sıfat.

Çul olup eşiğinde bir şâhuñ
Ĥıdmete çâbil olmaduk
çalduk

130. **bir:****Gazel 184**

Mısra: 5

Bir, belgisiz sıfat.

Bir kemâl ehline olup
hemdem
Meh gibi kâmil olmaduk
çalduk

131. **bir:****Gazel 187**

Mısra: 2

Bir, belgisiz sıfat.

Nece âh eylemeyem derd ile
cânânım yok
Nece çan ağlamayam bir
gül-i ħandânım yok

132. **bir:****Gazel 187**

Mısra: 4

Bir, belgisiz sıfat.

Nece zinde ola dil Ĥızırî ki
nüş eylemege
Leb-i dilber gibi bir çeşme-i
ĥayvânım yok

133. **bir:****Gazel 187**

Mısra: 6

Bir, belgisiz sıfat.

Derd ü miñnet beni şol deñlü
za'if eyler begüm
Demege derdümi bir
kimseye dermânım yok

134. **bir:****Gazel 188**

Mısra: 4

Bir, belgisiz sıfat.

Ĥançer-i âbdaruñ özler dil
Andan özge bir âba meylüm
yok

135. **bir:****Gazel 189**

Mısra: 6

Bir, belgisiz sıfat.

Gül yüzüñ yâdına bülbül gibi
eyler nâleler
Bâğ-ı küyüñde gönül bir
murğ-ı zâruñdur senüñ

136. **bir:****Gazel 189**

Mısra: 10

Bir, belgisiz sıfat.

Rif atüñ şehrinde mânend-i
Yedikulle şehâ
Āsmân-ı heft-peyker bir
ĥişâruñdur senüñ

137. **bir:****Gazel 193**

Mısra: 6

Bir, belgisiz sıfat.

Meydân-ı çamda başımı
güy-ı belâ bilüñ

Çadd-i ĥamîdemi aña bir
savlecân tutuñ

138. **bir:****Gazel 198**

Mısra: 2

Bir, belgisiz sıfat.

Ol niyâm-ı fire-dil k'anda
nihândur ĥançerüñ
Ya gümüñ mâhî ya bir âbî
yıldandır ĥançerüñ

139. **bir:****Gazel 198**

Mısra: 4

Bir, belgisiz sıfat.

Zer-niyâm ile hilâl-i
âsmândur ya meger
Tiğ-i Mirrîĥ-i felekden bir
nişândur ĥançerüñ

140. **bir:****Gazel 200**

Mısra: 6

Bir, belgisiz sıfat.

Kârbân-ı cân u dil urulmasun
mı dem-be-dem
Tiğ-veş belde çurur bir ĥün-
feşândur ĥançerüñ

141. **bir:****Gazel 203**

Mısra: 2

Bir, belgisiz sıfat.

Dür-i dendânına teşbîh eder
gördi o cânânüñ
Şabâ bir sille urdı kim
göğerdî rüyı deryânüñ

142. **bir:****Gazel 203**

Mısra: 3

Bir, belgisiz sıfat.

Meh-i nev şanmañuz çäv-ı
zemîñüñ çıkıdı bir şâĥı
Getürdi bād-ı âhum altını
üstine dünyânüñ

143. **bir:****Gazel 203**

Mısra: 14

Bir, belgisiz sıfat.

‘Azīzī şāh-ı gül gibi tutar
halk-ı cihān elde
Yine bir şi‘r-i ter dedüm
bugün rağmına a‘dānuñ

144. **bir:**

Gazel 211

Mısra: 6

Bir, belgisiz sıfat.

Gösterüp baña elif kıddüñle
dāl-ı zülfüñi
‘Älem içre n’ola şāhum sen
de bir ad eyleseñ

145. **bir:**

Gazel 213

Mısra: 6

Bir, belgisiz sıfat.

Terahhum eyleyüp üftādeñe
ey meh sa‘ādetle
Gelüp bir gece ğam-
hānemde mihmān olmaduñ
gitdüñ

146. **bir:**

Gazel 215

Mısra: 1

Bir, belgisiz sıfat.

Ruñuñ bir mäh-ı enverdür ki
hurşid-i semādan yeg
Boyuñ bir şāh-ı ‘ar’ardur ki
nañl-i müntehādan yeg

147. **bir:**

Gazel 215

Mısra: 2

Bir, belgisiz sıfat.

Ruñuñ bir mäh-ı enverdür ki
hurşid-i semādan yeg
Boyuñ bir şāh-ı ‘ar’ardur ki
nañl-i müntehādan yeg

148. **bir:**

Gazel 215

Mısra: 6

Bir, belgisiz sıfat.

O māhuñ rüyı ayına nazar kı
görmek isterseñ
Dilā bir āyine āyine-i ‘ālem-
nümādan yeg

149. **bir:**

Gazel 216

Mısra: 1

Bir, belgisiz sıfat.

Olup her rüz kārūñ bir
cevān-ı bī-bedel sevmek
Behey ‘āşık saña mı kaldı
her gün bir güzel sevmek

150. **bir:**

Gazel 216

Mısra: 2

Bir, belgisiz sıfat.

Olup her rüz kārūñ bir
cevān-ı bī-bedel sevmek
Behey ‘āşık saña mı kaldı
her gün bir güzel sevmek

151. **bir:**

Gazel 216

Mısra: 9

Bir, belgisiz sıfat.

‘Azīzī nev-resīde bir nihāl-i
bī-bedel sevmek
Görenler ol nigāruñ naqşını
deye mañal sevmek

152. **bir:**

Gazel 223

Mısra: 1

Bir, belgisiz sıfat.

Bir ser-āmed servdür kıddi
nihāli naqşınıñ
Sāye-veş olsam ‘aceb mi
pāymāli naqşınıñ

153. **bir:**

Gazel 224

Mısra: 1

Bir, belgisiz sıfat.

Ne ğam bir dem belā-yı ‘ışk
ile yār olduğum bilseñ
Ne ağlardum ya saña ‘āşık-ı
zār olduğum bilseñ

154. **bir:**

Gazel 226

Mısra: 6

Bir, belgisiz sıfat.

N’ola cān-ıla aña kul olmağa
bel bağlayam
Mū-miyān bir belli dilberdür
o şāh-ı bī-bedel

155. **bir:**

Gazel 226

Mısra: 8

Bir, belgisiz sıfat.

Tīg-i hūn-rīzi kemer-
bendinde anuñ güyiyā
Bir ħarāmīdür ki bekler insān
öldürmege bel

156. **bir:**

Gazel 226

Mısra: 10

Bir, belgisiz sıfat.

Ƙıl ü kālī Ƙo yürü ol mū-
miyāna Ƙıl nazar
Görmek isterseñ ‘Azīzī ince
bellü bir güzel

157. **bir:**

Gazel 228

Mısra: 12

Bir, belgisiz sıfat.

Düşmek dilerseñ el diline ger
‘Azīziyā
Ħançer-mişāl bir güzelüñ
yanına taƘıl

158. **bir:**

Gazel 229

Mısra: 8

Bir, belgisiz sıfat.

Āsmān-ı āstānuñda sentüñ ey
şehr-yār
İnce bellü şarı Ƙaşlu bir
ğulāmuñdur hilāl

159. **bir:**

Gazel 231

Mısra: 3

Bir, belgisiz sıfat.

Bir işāretle yoluña vermez
isem baş u cān
Bağrumı biñ päre tīg-i Ħışm
ile ura da dil

160. **bir:**

Gazel 231

Mısra: 10

Bir, belgisiz sıfat.

‘Älemi aldum ayağum altına
ey mey-fürüş

Görmedüm câmuñ gibi bir
şâf-meşreb sâde-dil

161. **bir:**

Gazel 233

Mısra: 8

Bir, belgisiz sıfat.

Vuşlatuñ ayına erişmege yok
mı çâre
Neçe bir tâb-ı teb-i hecrüñ ile
yana göñül

162. **bir:**

Gazel 233

Mısra: 10

Bir, belgisiz sıfat.

Gülsitân-ı ser-i küyında
‘Azizî yârüñ
Döndi efğân ile bir bülbül-i
nâlâna göñül

163. **bir:**

Gazel 234

Mısra: 5

Bir, belgisiz sıfat.

Baña sensüz cihân gülzârı
oldı bir kafes cânâ
Şadâ-yı nâlem içinde ‘aceb
mi olsa ger bülbül

164. **bir:**

Gazel 234

Mısra: 10

Bir, belgisiz sıfat.

‘Azizî güş edüp küyında
efğânım dedi ol gül
Gülistân seyrine gelmiş yine
bir nağme der bülbül

165. **bir:**

Gazel 241

Mısra: 7

Bir, belgisiz sıfat.

Öldüreyin bir gün anuñ
alayın cânın demiş
Alma cânım ermedin ol
güne Allâhum benüm

166. **bir:**

Gazel 244

Mısra: 1

Bir, belgisiz sıfat.

Dili bir taht-gâha beñzetedüm
‘Işkuñı anda şâha beñzetedüm

167. **bir:**

Gazel 246

Mısra: 6

Bir, belgisiz sıfat.

Ben niçün zencîr-i zülf-i
dilbere dil vermeyem
Yok mıdır ‘âlemde bir
dîvâne deñlü gayretüm

168. **bir:**

Gazel 248

Mısra: 1

Bir, belgisiz sıfat.

Bitmedi kıddüñ gibi bir hoş
nihâl ey serv-i sîm
Kopmadı zülfüñ gibi bir
sünbül-i ‘anber-şemîm

169. **bir:**

Gazel 248

Mısra: 2

Bir, belgisiz sıfat.

Bitmedi kıddüñ gibi bir hoş
nihâl ey serv-i sîm
Kopmadı zülfüñ gibi bir
sünbül-i ‘anber-şemîm

170. **bir:**

Gazel 248

Mısra: 7

Bir, belgisiz sıfat.

Eşkümüñ deryâsı içre bir
şadefdür yer ü gök
Ol şadef içinde sensin ey
güneş dürr-i yetîm

171. **bir:**

Gazel 249

Mısra: 5

Bir, belgisiz sıfat.

Kıdd-i mevzünüñ gümişden
bir ‘alemdür n’ola ger
Kākül-i müşkînüñe derlerse
şâhum ser-‘alem

172. **bir:**

Gazel 249

Mısra: 10

Bir, belgisiz sıfat.

Ser-be-ser gezdüm cihân
bâğın ‘Azizî hağ bu kim
Görmedüm ol serve beñzer
bir nihâl-i gonca-fem

173. **bir:**

Gazel 253

Mısra: 4

Bir, belgisiz sıfat.

‘Âlemüñ sultânlığın ger
verseler etmem kabûl
‘Işk şâhınuñ evet bir bende-i
fermânyam

174. **bir:**

Gazel 253

Mısra: 8

Bir, belgisiz sıfat.

Merkadüm deşt-i belâ olsa
‘aceb mi Kays-vâr
Bir gözi âhü nigârüñ küşte-i
müjgânyam

175. **bir:**

Gazel 253

Mısra: 9

Bir, belgisiz sıfat.

Şî‘rümün her mısra‘ı bir
serv-i mevzündür benüm
Bâğ-ı nazmuñ ben ‘Azizî
murg-ı hoş-elhânyam

176. **bir:**

Gazel 254

Mısra: 4

Bir, belgisiz sıfat.

Şavt-ı tesbîh erişüp gökde
melâ‘ik sem‘ine
Şahn-ı câmi‘ oldı meh-
rûlarla bir dârü’s-selâm

177. **bir:**

Gazel 255

Mısra: 4

Bir, belgisiz sıfat.

Alup şa‘riyye vü halka cebe
şatmağ-içün halka
Edüp bir meclis-i ‘âlî müdâm
içmek diler göñlüm

178. **bir:**

Gazel 255

Mısra: 6
Bir, belgisiz sıfat.

Geçüp mülk-i Sitanbuldan
varup ol şeh-i a'lāda
Olup bir şāh-ı hūbāna gulām
içmek diler gönlüm

179. **bir:**
Gazel 256
Mısra: 10
Bir, belgisiz sıfat.

Şadā-yı nağme-i şî'rüm
'aceb mi çutsa āfākı
'Azīzī bezm-i nazm içre
bugün ben bir gazel-ḥvānum

180. **bir:**
Gazel 258
Mısra: 4
Bir, belgisiz sıfat.

Ten cür'asını ḥāke şalup
bezm-i cihānda
Bir mest-i ḥarābem ki ecel
cāmına kıdum

181. **bir:**
Gazel 258
Mısra: 9
Bir, belgisiz sıfat.

Bir şemmece rahm eylemedi
gerçi 'Azīzī
Pervāne gibi ḥālüm o şem'a
gece yandum

182. **bir:**
Gazel 263
Mısra: 4
Bir, belgisiz sıfat.

Ol şeh-i ḥüsne mihr olup zer
top
Meh-i nev oldı bir gümiş
çevgān

183. **bir:**
Gazel 265
Mısra: 8
Bir, belgisiz sıfat.

N'ola bayram-ı vişālünde
şafālar sürsek
Sūy-ı Ḥaḫdan bize bir ulu
'aḫādur Ramazān

184. **bir:**
Gazel 265
Mısra: 10
Bir, belgisiz sıfat.

N'ola geh dil gehī cān olsa
'Azīzī aña cā
Ruḫ-ı tābān ile bir bedr-i
dücādur Ramazān

185. **bir:**
Gazel 267
Mısra: 10
Bir, belgisiz sıfat.

Bīnī şanmañ deyr-i ḥüsni
yāre şuret vermege
Eyledi naḫḫāş-ı kıdret anda
bir sīmīn veşen

186. **bir:**
Gazel 269
Mısra: 6
Bir, belgisiz sıfat.

Ḥarābāt ehlinüñ yanında
kerh etme ki ey zāhid
Ki yegdür bir ḫadeḫ mey
anlara biñ tēc-ı Edhemden

187. **bir:**
Gazel 269
Mısra: 8
Bir, belgisiz sıfat.

Yine şahn-ı çemen döndi
bisāta bezm-i gülşende
Verür her cām-ı lāle bir
nişān peymāne-i Cemden

188. **bir:**
Gazel 269
Mısra: 9
Bir, belgisiz sıfat.

'Azīzī bir cefā-ḥūyı bulup
sevmiş yine ol yār
Kişi etgüğini bulur meşeldür
mā-taḫaddemden

189. **bir:**
Gazel 275
Mısra: 1
Bir, belgisiz sıfat.

Ben maḫabbet şem'ine
yanmaḫda bir pervāneyin

Bezm-i ḡamda iñler isem
n'ola bī-pervā neyin

190. **bir:**
Gazel 275
Mısra: 6
Bir, belgisiz sıfat.

Pire-zen dünyāya meyl
etmez erenler çün velī
Ben de anlar gibi bu
meydānda bir merdāneyin

191. **bir:**
Gazel 276
Mısra: 6
Bir, belgisiz sıfat.

Düşüp pāyına yüz sürsem
dedüğümü işitmiş yār
Cüdā olmadı bir laḫza ḡam u
derd ü belā benden

192. **bir:**
Gazel 277
Mısra: 4
Bir, belgisiz sıfat.

Gördüğümce ḫaḫ-ı ser-sebz ü
leb-i ḫandānuñ
Bir güzel sürḫ-dehen tūḫi-i
ḫadrā şanurın

193. **bir:**
Gazel 278
Mısra: 1
Bir, belgisiz sıfat.

Bir lebi ḡonca gül-i tersin
sen
Bir beli ince semendersin sen

194. **bir:**
Gazel 278
Mısra: 2
Bir, belgisiz sıfat.

Bir lebi ḡonca gül-i tersin
sen
Bir beli ince semendersin sen

195. **bir:**
Gazel 278
Mısra: 3
Bir, belgisiz sıfat.

Bir büt-i sīb-zekān beste-
dehen

Bir boyı naḥl-i şanavbersin
sen

196. **bir:**

Gazel 278

Mısra: 4

Bir, belgisiz sıfat.

Bir büt-i sīb-zekān beste-
dehen

Bir boyı naḥl-i şanavbersin
sen

197. **bir:**

Gazel 279

Mısra: 6

Bir, belgisiz sıfat.

Ya meleksin ya kamer tāk-ı
zebercetde ya ḥod
Yem-i aḥdarda nihān bir dūr-
i yektāsın sen

198. **bir:**

Gazel 279

Mısra: 8

Bir, belgisiz sıfat.

Yaraşur egniñe geysen yeşil
atlas cānā
Bir perī-çehre hümā şívelü
tersāsın sen

199. **bir:**

Gazel 279

Mısra: 10

Bir, belgisiz sıfat.

Nece meyl eylesün cān-ı
‘Azīzī saña kim
Ḥulle-i sebz ile bir ḥūr-i
zībāsın sen

200. **bir:**

Gazel 279

Mısra: 2

Bir, belgisiz sıfat.

Çemenī cāme ile serv-i dil-
ārāsın sen
Berg-i sebz içre yaḥod bir
gül-i ra’nāsın sen

201. **bir:**

Gazel 279

Mısra: 4

Bir, belgisiz sıfat.

Cāme-i sebz ile ey Ḥızr-ı
zamānum gūyā
Bir yeşil tonlu güzel tūṭi-i
ḥadrāsın sen

202. **bir:**

Gazel 282

Mısra: 2

Bir, belgisiz sıfat.

Ḳo sīneñ tīg-i hecr-i yār ile
ey dil figār olsun
‘Adem iklīmüne cān gitmege
bir reh-güzār olsun

203. **bir:**

Gazel 284

Mısra: 1

Bir, belgisiz sıfat.

Yine bir kāmēti servūñ
nökeri oldum ben
Yine bir boy beginūñ derd-i
seri oldum ben

204. **bir:**

Gazel 284

Mısra: 2

Bir, belgisiz sıfat.

Yine bir kāmēti servūñ
nökeri oldum ben
Yine bir boy beginūñ derd-i
seri oldum ben

205. **bir:**

Gazel 285

Mısra: 2

Bir, belgisiz sıfat.

Hergiz ne seyr-i bāğ u ne
verd-i ter isterin
Bir sīb eñeklü gönca-dehen
dilber isterin

206. **bir:**

Gazel 285

Mısra: 4

Bir, belgisiz sıfat.

İnce belini kuçmağa
mānend-i zer-kemer
Deyr-i cihānda bir büt-i
sīmīn-ber isterin

207. **bir:**

Gazel 285

Mısra: 8

Bir, belgisiz sıfat.

El manşıb u riyāset umar
eşigūñde ben
Siz şehr-yāra ḥıdmet için bir
yer isterin

208. **bir:**

Gazel 285

Mısra: 10

Bir, belgisiz sıfat.

Ölince kapusunda ‘Azīzī ḳul
olmağa
Bir ḥüsni ḥūb u ḥulḳı güzel
server isterin

209. **bir:**

Gazel 286

Mısra: 9

Bir, belgisiz sıfat.

Neçe bir nūş edelüm ḳahve
deyü ḳara şuyı
Var iken bāde-i gül-reng gibi
āb-ı revān

210. **bir:**

Gazel 288

Mısra: 4

Bir, belgisiz sıfat.

Ḥāşıl-ı ‘ömrini ḥalḳūñ
biçmek için ya meger
Aldı bir dās-ı ecel destine
cellād-ı cihān

211. **bir:**

Gazel 288

Mısra: 12

Bir, belgisiz sıfat.

Ya meger kim meş‘al-i
ḥurşīd-i ‘ālem-tābdan
Bām-ı çarḥ üzre dökülmüş bir
‘alevdür bī-duḥān

212. **bir:**

Gazel 289

Mısra: 4

Bir, belgisiz sıfat.

Zāhir olalı gülşen-i ‘ālem
saña bedel
Bāğ-ı vücūda gelmedi bir
gül-beden Ḥasan

213. **bir:**

Gazel 290

Mısra: 5

Bir, belgisiz sıfat.

Cihān kim bir yalancı kaḥbe
zendür
Dilā meyl eylemezseñ gerçek
ersin

214. **bir:**

Gazel 291

Mısra: 1

Bir, belgisiz sıfat.

Bir gece ol şanemi hücreye
tenhā çekeyin
Şubḥa dek şevkına anuñ
mey-i ḥamrā çekeyin

215. **bir:**

Gazel 291

Mısra: 4

Bir, belgisiz sıfat.

Alayın cām-ı meyi destüme
Cem gibi yine
Ceyş-i gam üstüne bir tîğ-i
mücellā çekeyin

216. **bir:**

Gazel 292

Mısra: 2

Bir, belgisiz sıfat.

Cihān bağında mişli
kopmaduk şāḥ-ı gül-i tersin
Daḥı açılmaduk bir ḡonca-i
mevzūn dilbersin

217. **bir:**

Gazel 292

Mısra: 10

Bir, belgisiz sıfat.

Gözinden her akan nem rūd
olan müştāk-ı dīdāruñ
Ḥalīlüm yakmaḡa gül-gūn
ḡabā-y-ile bir Äzersin

218. **bir:**

Gazel 293

Mısra: 9

Bir, belgisiz sıfat.

Bir dürr-i girān-māye idi
eşk-i 'Azīzī

Ol şāḥ nigāḥ etmeyeli düşdi
nazardan

219. **bir:**

Gazel 295

Mısra: 2

Bir, belgisiz sıfat.

Bugün bu kāmēt-i dil-cū-y-
ile naḥl-i revānsin sen
Nece naḥl-i revān bir
gülbün-i bağ-ı cinānsın sen

220. **bir:**

Gazel 295

Mısra: 4

Bir, belgisiz sıfat.

'Aceb mi der-miyān etse
yoluñda varını 'uşşāk
Efendi ad-ıla bir Aḥmed-i
nāzük-miyānsın sen

221. **bir:**

Gazel 296

Mısra: 9

Bir, belgisiz sıfat.

'Azīzī ḡuş-ı cāna eyle her
birini bir mengüş
Ne cevher kim çıkar söz
yerine ol ḡan ağzından

222. **bir:**

Gazel 297

Mısra: 2

Bir, belgisiz sıfat.

Zāḥir olduḡca kenār-ı
āsmānda māḥ-ı nev
Şanuram kim şeh-r-i Şāmı
seyr eder bir māḥ-ı nev

223. **bir:**

Gazel 297

Mısra: 4

Bir, belgisiz sıfat.

Her elif kim sīneme çekdüm
nigārā 'ışkuña
Oldı mihrüñ gelmek için
ḡalbüme bir rāḥ-ı nev

224. **bir:**

Gazel 297

Mısra: 10

Bir, belgisiz sıfat.

Ästānuñ ḥıdmetin görüp
'Azīzīye maḡal
N'ola iḡsān eyleseñ şāhum
aña bir cāḥ-ı nev

225. **bir:**

Gazel 305

Mısra: 7

Bir, belgisiz sıfat.

Ġarīḡ-ı baḥr-i 'işyān bir
bölük 'aşīlerüz luḡf et
Bizi girdāb-ı düzaḡdan rehā
ḡıl yā Resūlallāḥ

226. **bir:**

Gazel 306

Mısra: 10

Bir, belgisiz sıfat.

Öldürürlerse beni demem
'Azīzī nāmını
Bende-i maḡbūli oldum bir
güzel māḥuñ yine

227. **bir:**

Gazel 307

Mısra: 8

Bir, belgisiz sıfat.

Efendi sīneme yer yer elifler
na'ller kesdüñ
Bu ben abdāl-ı 'ışka her biri
bir yādgār olsa

228. **bir:**

Gazel 313

Mısra: 8

Bir, belgisiz sıfat.

Müşebbek sīnem içre dil
midür eḡḡān eden yā Rab
Giriftār-ı ḡafes bir bülbül-i
ḡüyā mıdur yoḡsa

229. **bir:**

Gazel 316

Mısra: 4

Bir, belgisiz sıfat.

'İşk ellerin şu deñlü geşt
eyledüm ki şimdi
Bir adımı bilür yoḡ kendü
vilāyetümde

230. **bir:**

Gazel 318

Mısra: 6
Bir, belgisiz sıfat.

Meh-i nev şanmañuz toğduğı
dem ol tıfl-ı nūrānı
Aña ħarrāt-ı gerdün etdi bir
zerrin gehväre

231. **bir:**
Gazel 321
Mısra: 9
Bir, belgisiz sıfat.

Göre bir gün göre geldün mi
cānā neçe demlerdür
‘Azīzī bister-i ğamda yatur
hecrünle dil-ħaste

232. **bir:**
Gazel 323
Mısra: 9
Bir, belgisiz sıfat.

Ruħuñ bir deyr-i Meryemdür
ki olmış mu ‘tekef anda
Siyeh jend ile zülfün kâfiri
sālūs şeklinde

233. **bir:**
Gazel 323
Mısra: 14
Bir, belgisiz sıfat.

Dür-i ma ‘naları levħ-i dile
şol deñli yazdum kim
‘Azīzī bir kitāb etdüm anı
Ķābūs şeklinde

234. **bir:**
Gazel 326
Mısra: 2
Bir, belgisiz sıfat.

Kūşe-i ğamda beni görmege
cānān gelse
Dil-i maħzūnumı şād eylese
bir ān gelse

235. **bir:**
Gazel 326
Mısra: 8
Bir, belgisiz sıfat.

Gün gibi ħāne-i tārīküm
ederdi rüşen
Luş edüp bir gece ger o
meh-i tābān gelse

236. **bir:**
Gazel 327
Mısra: 2
Bir, belgisiz sıfat.

Süvār oldukça ol meh-rū
semend-i bād-pā üzre
Gören bir berg-i gül bindi
şanur raşş-ı şabā üzre

237. **bir:**
Gazel 327
Mısra: 7
Bir, belgisiz sıfat.

Neçe bir ħücrede şüfī
yatađuñ bir ħaşır ola
Ölür gider misin yoksa be
miskīn büriyā üzre

238. **bir:**
Gazel 327
Mısra: 7
Bir, belgisiz sıfat.

Neçe bir ħücrede şüfī
yatađuñ bir ħaşır ola
Ölür gider misin yoksa be
miskīn büriyā üzre

239. **bir:**
Gazel 327
Mısra: 10
Bir, belgisiz sıfat.

‘Azīzī miñnet-ābād-ı cihān
içre gün olmaz kim
Felek bir cāme-i ğam
biçmeye ben mübtelā üzre

240. **bir:**
Gazel 329
Mısra: 2
Bir, belgisiz sıfat.

Ķatre Ķatre eşk-i ħünābı
dizüp müjgānına
Döndi çeşmüm la‘l ile bir
cevheri dükkānına

241. **bir:**
Gazel 330
Mısra: 3
Bir, belgisiz sıfat.

Yine bir lāle-ruħuñ ‘arızı
şevkıyla göñül

Demidür sīneñi tezyin edesin
güller ile

242. **bir:**
Gazel 331
Mısra: 8
Bir, belgisiz sıfat.

Cism-i zerdümdür görinen
şanma cān-ı zārumuñ
Kim geyürdi şāh-ı ğam bir
cāme-i zer egnine

243. **bir:**
Gazel 331
Mısra: 9
Bir, belgisiz sıfat.

Bir gül-i beyzā şanur anı
‘Azīzī seyr eden
Aķ sāde geysel serv-i
semen-ber egnine

244. **bir:**
Gazel 333
Mısra: 2
Bir, belgisiz sıfat.

Cām-ı mihrün içmedük
‘ālemde insān ħalmaya
Nece insān bu cihān
bezmінде bir cān ħalmaya

245. **bir:**
Gazel 333
Mısra: 10
Bir, belgisiz sıfat.

Rüz-ı maħşerde ‘Azīzī ħāđı
olup Kirdgār
Ķullarından şormaduk bir
cürm ü ‘işyān ħalmaya

246. **bir:**
Gazel 337
Mısra: 10
Bir, belgisiz sıfat.

Zir-i ebrüsında ol yārūñ
‘Azīzī ğamzesi
Güiyā bir Türk-i ser-ħoşdur
yatur mihrābda

247. **bir:**
Gazel 338
Mısra: 2
Bir, belgisiz sıfat.

Keşti-i bahr-i ğama çeşmüm
şuluğdur var ise
Cüy-ı eşküm akmağa ya bir
oluğdur var ise

248. **bir:**

Gazel 338

Mısra: 8

Bir, belgisiz sıfat.

Atılır üstine varsa küyuña
dīv-i 'adū
Her şihābı kıavs-i gerdūnuñ
bir oğdur var ise

249. **bir:**

Gazel 339

Mısra: 8

Bir, belgisiz sıfat.

Meydān-ı ğamda başum olsa
'aceb mi ğaltān
Döndürdi zülfüñ anı bir güy-
ı şavlecāne

250. **bir:**

Gazel 341

Mısra: 4

Bir, belgisiz sıfat.

Sīne-i pūr-müyum içre dāğ-ı
meh-rüyum görüp
Bir muşaffā āyine çekdüm
şanur peşmineye

251. **bir:**

Gazel 342

Mısra: 10

Bir, belgisiz sıfat.

'Azīzī gülşen-i küyuñda öldi
gitdi mihrüñle
O ħāk üstine bir gün
şalmaduñ ey nañl-i cān sāye

252. **bir:**

Gazel 345

Mısra: 2

Bir, belgisiz sıfat.

'Arz-ı ħüsn eylemedüñ
bülbülüñe
Degmedük gibi senüñ bir
gülüñe

253. **bir:**

Gazel 346

Mısra: 6

Bir, belgisiz sıfat.

Dilberān-ı kähve-nüşān
seyrin isterseñ eger
Olma kähveñāneden gel bir
kadem birün dede

254. **bir:**

Gazel 351

Mısra: 8

Bir, belgisiz sıfat.

Çekildi göklere bir ejder-i
āteş-feşān oldı
Ĝam-ı zencir-i zülfüñle
şerer-ālūd olup āhum

255. **bir:**

Gazel 351

Mısra: 11

Bir, belgisiz sıfat.

Gözüm bir cām-ı mīnā-fām-ı
bezm-i ğamdur ey gül-ruñ
İçinde eşk-i ħüninüm şarāb-ı
ergavān oldı

256. **bir:**

Gazel 352

Mısra: 8

Bir, belgisiz sıfat.

Luñ u iñşān eyleyüp ey mäh-
ı bedr-i pūr-kemāl
Bir gece kılsañ müşerref
n'ola bende-ñāneyi

257. **bir:**

Gazel 355

Mısra: 4

Bir, belgisiz sıfat.

Degül şekl-i elif sīnemde
yārūñ tığ-i dil-düzü
'Adem iklimine cān gitmege
bir reh-güzār açdı

258. **bir:**

Gazel 356

Mısra: 3

Bir, belgisiz sıfat.

'Aceb bir murğ-ı dil var mı
ki ol serv-i ser-efrāzuñ
Cihān bağında olmaya şikār-
ı çeşm-i şehbāzı

259. **bir:**

Gazel 356

Mısra: 10

Bir, belgisiz sıfat.

Getürmezken 'Azīzī ibrişimi
yādına şimdi
Çeker bār-ı ğam-ı cevrin
sevüp bir ħüb ğazzāzı

260. **bir:**

Gazel 359

Mısra: 8

Bir, belgisiz sıfat.

Deşt ü vādī komadı 'ışk ile
geşt eylemedük
Kanı bir Kays gibi rāh-ı
beyābān ehli

261. **bir:**

Gazel 360

Mısra: 5

Bir, belgisiz sıfat.

Libās-ı al-ğünüyla bir āteş-
pāredür ya ħod
Yağup yandıрмаğ-ıçün dem-
be-dem bu cān-ı mañzūnı

262. **bir:**

Gazel 363

Mısra: 1

Bir, belgisiz sıfat.

Gözün kim ğamzeñ olmuşdur
aña bir ħancer-i gürdi
Meded ol Türk-i ser-ħoş
deşne ile bizi öldürdi

263. **bir:**

Gazel 364

Mısra: 7

Bir, belgisiz sıfat.

N'ola bir yerde ğamuñla
yoğ-ısa ārāmum
Ehl-i 'ışkuñ güzelüm olmaz
imiş ārāmı

264. **bir:**

Gazel 365

Mısra: 1

Bir, belgisiz sıfat.

Görmedüm bir cāna cevri
edici cānānum gibi

Düşmesün 'ışkına anuñ
kimseler cânım gibi

265. **bir:**

Gazel 369

Mısra: 10

Bir, belgisiz sıfat.

Şeyh-i Şan 'ân gibi zünnâr-ı
maḥabbet kuşanup
Sevdi cân ile 'Azîzî yine bir
tersâyı

266. **bir:**

Gazel 370

Mısra: 9

Bir, belgisiz sıfat.

Geymiş egnine 'Azîzî gibi
yüñden bir nemed
Ol gülüñ abdâlî olmuş
bülbul-i gülşen daḥı

267. **bir:**

Gazel 371

Mısra: 6

Bir, belgisiz sıfat.

N'ola gitdiyse 'adem milkine
ol şâh-ı 'azîm
Yine anuñ yerine bir ulu
sulṭân geldi

268. **bir:**

Gazel 371

Mısra: 8

Bir, belgisiz sıfat.

Umaruz hoş geçertüz sâye-i
'adlinde anuñ
Ma' delet bâgına bir serv-i
hırâmân geldi

269. **bir:**

Gazel 375

Mısra: 1

Bir, belgisiz sıfat.

Yine bir serv-i semen-
sîmâya verdüm göñlümi
Yine bir tâze gül-i ra'nâyâ
verdüm göñlümi

270. **bir:**

Gazel 375

Mısra: 2

Bir, belgisiz sıfat.

Yine bir serv-i semen-
sîmâya verdüm göñlümi
Yine bir tâze gül-i ra'nâyâ
verdüm göñlümi

271. **bir:**

Gazel 375

Mısra: 4

Bir, belgisiz sıfat.

Seyr eden mir'ât-ı ruḥsârın
şafâlar kesb eder
Bir eşiği Ka'be-i 'ulyâyâ
verdüm göñlümi

272. **bir:**

Gazel 375

Mısra: 6

Bir, belgisiz sıfat.

Gökden enmiş hürîdür güyâ
ki 'izz ü nâz ile
Bir perî-peyker melek-
sîmâya verdüm göñlümi

273. **bir:**

Gazel 375

Mısra: 8

Bir, belgisiz sıfat.

Zerre-veş olsam 'aceb mi zâr
u ser-gerdân-ı 'ışk
Bir yüzi mihr-i cihân-ârâyâ
verdüm göñlümi

274. **bir:**

Gazel 375

Mısra: 9

Bir, belgisiz sıfat.

Her kişi bir serv-kâmet
dilbere üftâdedür
Ben 'Azîzî Aḥmed-i tûbâyâ
verdüm göñlümi

275. **bir:**

Gazel 376

Mısra: 1

Bir, belgisiz sıfat.

Bir nigâr-ı meh-veşüñ olup
dilâ ser-geştesi
Gün gibi oldum yine 'ışk u
hevâ ser-geştesi

276. **bir:**

Gazel 376

Mısra: 5

Bir, belgisiz sıfat.

Bir meh-i Leylî-veşüñ
'ışkıyla ser-gerdân olup
Kays-vâr oldum yine deşt-i
belâ ser-geştesi

277. **bir:**

Gazel 376

Mısra: 10

Bir, belgisiz sıfat.

Küy-ı 'ışk içre 'Azîzî serserî
gördüm gezer
Bir mehüñ oldı meger ol
mübtelâ ser-geştesi

278. **bir:**

Gazel 378

Mısra: 7

Bir, belgisiz sıfat.

Meger bir ebr-i miskîndür o
şâhuñ tâc-ı semmürî
Ki almış zîr-i pâyına ser-i
hurşîd-i raḥşânı

279. **bir:**

Gazel 378

Mısra: 13

Bir, belgisiz sıfat.

'Azîzî bir perî-peyker melek-
manzardur ol meh kim
Bulunmaz ḥüsn ile ḥübân-ı
'âlem içre akrânı

280. **bir:**

Gazel 379

Mısra: 4

Bir, belgisiz sıfat.

Ḥayâl-i ruḥlaruñ ey meh
görenler çeşm-i pür-nemde
Şanur bir cüybâra 'aks-i
hurşîd ü kamer düşdi

281. **bir:**

Gazel 379

Mısra: 6

Bir, belgisiz sıfat.

Tulû' etdi güneş şanmañ
seḥer şarrâfî destinde
Sipihri-nîl-gün üstine bir
sulṭânî zer düşdi

282. **bir:**

Gazel 380

Mısra: 7

Bir, belgisiz sıfat.

Gül-i ter hüsnuñe bir cāriye
nāmı Gülşāh
Şehd-i şīrīn-lebūñe bendedür
adı Bālī

283. **bir:**

Gazel 383

Mısra: 5

Bir, belgisiz sıfat.

Bir nemed geydüm şanasın
egnüme gey yaraşuk
Şöyle tezyīn itdi cismüm
penbelerle dāl gey

284. **bir:**

Kaside 1

Mısra: 42

Bir, belgisiz sıfat.

Gül ü bülbül çok evet
gelmedi bāğ-ı dehre
Bir anuñ gibi yüzi gül dili
bülbül server

285. **bir:**

Kaside 1

Mısra: 48

Bir, belgisiz sıfat.

Rif'ati gülşenine t̄ayir-i
kudsī bülbül
Himmeti bülbüline bāğ-ı
İrem bir gül-i ter

286. **bir:**

Kaside 1

Mısra: 57

Bir, belgisiz sıfat.

Bir gül-i bülbül-i hoş-
demdür o şeh kim yaraşur
Bülbül-i gülşenine şāh-ı
'Acem olsa nöker

287. **bir:**

Kaside 1

Mısra: 65

Bir, belgisiz sıfat.

Cām-ı kaşrı ki anuñ bir gül-i
bī-bülbüldür

Reşk eder ol gül-i bī-bülbüle
mihr-i enver

288. **bir:**

Kaside 1

Mısra: 68

Bir, belgisiz sıfat.

Bülbül evrāk-ı güle yazmağ
içün in'āmın
Bülbüle oldı gülün her varağ
bir defter

289. **bir:**

Kaside 1

Mısra: 73

Bir, belgisiz sıfat.

Gül ü bülbül biteli koptadı
bir sencileyin
Gül gibi bülbülü çok serv-i
semen-bü dilber

290. **bir:**

Kaside 1

Mısra: 86

Bir, belgisiz sıfat.

Gül-i Mısr-ı ruḥuña cān-ı
'Azīzī bülbül
Ruḥlaruñ bülbülüñe bir gül-i
Yūsuf-manzar

291. **bir:**

Kaside 2

Mısra: 40

Bir, belgisiz sıfat.

Kılmağa şems ü kamer
bezm-i laṭfında buḥūr
Şems bir micmer-i zer-kār u
kamer 'ūd-ı Kamār

292. **bir:**

Kaside 2

Mısra: 66

Bir, belgisiz sıfat.

Gerçi çok şems ü kamer
zāhir olupdur ammā
Böyle bir şems ü kamer
etmedi gerdün izhār

293. **bir:**

Kaside 3

Mısra: 47

Bir, belgisiz sıfat.

Bir ecel şehbāzıdır kim
murğ-ı cān eyler şikār
Tīr-i dil-düzuñ ki a'dā üstine
perrān olur

294. **bir:**

Kaside 3

Mısra: 50

Bir, belgisiz sıfat.

Rif'atūñ bezminde ḥurşid-i
cihān-tāb ile çarḥ
Bir müzehheb cāmdur kim
rüz u şeb gerdan olur

295. **bir:**

Kaside 3

Mısra: 74

Bir, belgisiz sıfat.

Hemdem-i ağıyar olup akıtma
yaşum dem-be-dem
Yohsa bir gün ara yerde iki
gözüm kan olur

296. **bir:**

Kaside 3

Mısra: 75

Bir, belgisiz sıfat.

Qanda bir derd ü belā vü
guşşa vü gam var ise
Miḥnet-ābād-ı cihānda hep
baña yārān olur

297. **bir:**

Kaside 3

Mısra: 77

Bir, belgisiz sıfat.

Faqr ile bir hālete ergürdi
kim devrān beni
Dost ağlar hālūme düşmen
bakup ḥandān olur

298. **bir:**

Kaside 3

Mısra: 6

Bir, belgisiz sıfat.

Çeşm-i hūn-ālūduma
olduqça la'lūñ mūn'akis
Eşkümuñ her kaṭresi bir
sübḥa-i mercān olur

299. **bir:**

Kaside 3

Mısra: 8
Bir, belgisiz sıfat.

TİR-i ğamzeñ yād edüp yaş
yerine kan ağlasam
Dİdede her kirpigüm bir
la'lden peykān olur

300. **bir:**
Kaside 3
Mısra: 10
Bir, belgisiz sıfat.

Genc-i ruhsāruñda zülfüñ
bilmez ne sihr eder
Kim anuñ her tārı mār u mārı
bir şu'bān olur

301. **bir:**
Kaside 3
Mısra: 12
Bir, belgisiz sıfat.

Şafha-i şem'-i ruhuñ üzre
gelüp hañt-ı ğubār
Bir mücerreb nüşha yazdı
kim gören hayrān olur

302. **bir:**
Kaside 3
Mısra: 15
Bir, belgisiz sıfat.

Bir ten-i fersüdedür
hecrüñde ğüyā mürde-dil
Kim anuñ zülf ü kad ü kaşı
hayālî cān olur

303. **bir:**
Kaside 3
Mısra: 21
Bir, belgisiz sıfat.

Bir yaluñ yüzlü güzeldür
tīğuñ ey şeh kim anuñ
Kelle-i 'uşşāk öñince dem-
be-dem ğaltān olur

304. **bir:**
Kaside 3
Mısra: 34
Bir, belgisiz sıfat.

Şöyle bendeñ oldılar
Mağrib-zemīñüñ halkı kim
Bir işaretle yoluña cümlesi
kurbān olur

305. **bir:**
Kaside 3
Mısra: 37
Bir, belgisiz sıfat.

Ebr-i cüduñdan ki baħre
tañlasa bir kañre nem
Ol nem ile baħr o dem bir
lülü-yı raħşān olur

306. **bir:**
Kaside 3
Mısra: 38
Bir, belgisiz sıfat.

Ebr-i cüduñdan ki baħre
tañlasa bir kañre nem
Ol nem ile baħr o dem bir
lülü-yı raħşān olur

307. **bir:**
Kaside 3
Mısra: 47
Bir, belgisiz sıfat.

Bir ecel şehbāzıdır kim
murg-ı cān eyler şikār
TİR-i dil-düzuñ ki a'dā üstine
perrān olur

308. **bir:**
Kaside 3
Mısra: 50
Bir, belgisiz sıfat.

Rif atuñ bezminde ħurşid-i
cihān-tāb ile çarħ
Bir müzehheb cāmdur kim
rüz u şeb gerdan olur

309. **bir:**
Kaside 3
Mısra: 75
Bir, belgisiz sıfat.

Çanda bir derd ü belā vü
ğuşşa vü ğam var ise
Miħnet-ābād-ı cihānda hep
baña yārān olur

310. **bir:**
Kaside 3
Mısra: 77
Bir, belgisiz sıfat.

Faħr ile bir ħālete ergürdi
kim devrān beni

Dost ağlar ħālūme düşmen
bakup ħandān olur

311. **bir:**
Kaside 3
Mısra: 79
Bir, belgisiz sıfat.

Eyle der-faħram ki yanumda
añulsa bir direm
Sā'il-i eşk-i revānum
dİdeden ceryān olur

312. **bir:**
Kaside 3
Mısra: 6
Bir, belgisiz sıfat.

Çeşm-i ħün-ālūduma
olduğça la'lūñ mün'akis
Eşküñüñ her kañresi bir
sübħa-i mercān olur

313. **bir:**
Kaside 3
Mısra: 8
Bir, belgisiz sıfat.

TİR-i ğamzeñ yād edüp yaş
yerine kan ağlasam
Dİdede her kirpigüm bir
la'lden peykān olur

314. **bir:**
Kaside 3
Mısra: 10
Bir, belgisiz sıfat.

Genc-i ruhsāruñda zülfüñ
bilmez ne sihr eder
Kim anuñ her tārı mār u mārı
bir şu'bān olur

315. **bir:**
Kaside 3
Mısra: 12
Bir, belgisiz sıfat.

Şafha-i şem'-i ruhuñ üzre
gelüp hañt-ı ğubār
Bir mücerreb nüşha yazdı
kim gören hayrān olur

316. **bir:-dür**
Kaside 3
Mısra: 15
Bir, belgisiz sıfat.

Bir ten-i fersüdedür
hecründe güyâ mürde-dil
Kim anuñ zülf ü kad ü kaşı
hayâli cân olur

317. **bir:**

Kaside 3

Mısra: 21

Bir, belgisiz sıfat.

Bir yaluñ yüzlü güzeldür
tıguñ ey şeh kim anuñ
Kelle-i 'uşşâk önince dem-
be-dem galğan olur

318. **bir:**

Kaside 4

Mısra: 4

Bir, belgisiz sıfat.

Rişte-i düd-ı siyâhından
edüp miskîn tınâb
Kurdu bir gül-nârî hayme
meclis-i şâhâne şem'

319. **bir:**

Kaside 4

Mısra: 17

Bir, belgisiz sıfat.

Bir melek yüzlü mecûsî
dilberidür güyiyâ
Kim tapar gördüğü yerde
âteş-i süzâna şem'

320. **bir:**

Kaside 4

Mısra: 49

Bir, belgisiz sıfat.

Zerle bir tûmâr-ı sîmîn üzre
tahrîr eyleyüp
Oğudu bu maţla'-ı pür-sûzî
yana yana şem'

321. **bir:**

Kaside 4

Mısra: 74

Bir, belgisiz sıfat.

Beñzer ol naḥl-i bülende bu
kaşîdem kim anuñ
Bağlanupdur ucına bir bî-
bedel şâhâne şem'

322. **bir:**

Kaside 5

Mısra: 6

Bir, belgisiz sıfat.

Ser-i bāmında ol meşdüd
olan zer mehçenüñ 'akşi
Bir altun ḥâldür konmuş
'izârî üzre 'ummānuñ

323. **bir:**

Kaside 5

Mısra: 21

Bir, belgisiz sıfat.

Bulunmaz bir şehirde aña
beñzer mecma'-ı ḥübân
Revâdur seyri añılrsa
Alamanda Karamanuñ

324. **bir:**

Kaside 5

Mısra: 24

Bir, belgisiz sıfat.

Döşendiler kumâş esbâba şol
deñlü güzeller kim
Alurlar bir ağacın şimdi uç
altuna kemḥānuñ

325. **bir:**

Kaside 5

Mısra: 40

Bir, belgisiz sıfat.

Geçinse 'arşa-i nazmuñ
delîri n'ola Şânî Beg
Ki yokdur baḥş-i şî're cür'eti
anuñla bir cânuñ

326. **bir:**

Kaside 5

Mısra: 50

Bir, belgisiz sıfat.

Yine ol rind-i 'işret-sâz-ı
'âlem Sırrî-i Kâtib
Geçer âvâresi her bir lebi
mül ḥaţtı reyḥānuñ

327. **bir:**

Kaside 5

Mısra: 57

Bir, belgisiz sıfat.

Müzellef bir cevândur La'lî-i
şîrîn-süḥan gerçi
Zenânedür velî her cünbişi ol
la'li mercānuñ

328. **bir:**

Kaside 5

Mısra: 61

Bir, belgisiz sıfat.

Hasan-süret 'Alî Bâlî bir
âfetdür velî Ḥilmî
Geçer kanber ḡulāmı cân ile
o şîr-i merdānuñ

329. **bir:**

Kaside 5

Mısra: 65

Bir, belgisiz sıfat.

Livâ-yı kadd-i mevzûnı anuñ
bir tuğ-ı şâhidür
N'ola şorgücü olsa başı tâcı
mîr-i mîrānuñ

330. **bir:**

Kaside 5

Mısra: 79

Bir, belgisiz sıfat.

İki gün bir dil-i bîmāruñ
olmaz hemdemi Yārî
Degüldür başı hoş kimseyle
ol yār-ı dil-ārānuñ

331. **bir:**

Kaside 5

Mısra: 83

Bir, belgisiz sıfat.

Mü'ezzîn-zâde kim bir
dilber-i mevzûn-kaşmetdür
İmām-ı 'ışkına uydı cihân ol
mâh-ı garrānuñ

332. **bir:**

Kaside 5

Mısra: 85

Bir, belgisiz sıfat.

Giribānî güzel bir şâh-ı
ḥübân-ı cihāndur kim
Yeñi ḥünkâr kulu paşasıdur
ol pāk-dāmānuñ

333. **bir:**

Kaside 5

Mısra: 87

Bir, belgisiz sıfat.

Gözi mestān bir şūḥ-ı
cihāndur Terzi İbrāhîm

Şarāb-ı la'linūñ āvāresidür
halk o cānuñ

334. **bir:**

Kaside 5

Mısra: 112

Bir, belgisiz sıfat.

Kimi tanbūr u çeng ü ney
kimi kânūn sever ammā
Yaşıl Beg bir kılm dünyāya
vermez rūḥ-efzānuñ

335. **bir:**

Kaside 5

Mısra: 131

Bir, belgisiz sıfat.

Fezā-yı dehrūñ ol bir şīr-i
merd-efgen delīridür
Halāş olmaz giren ser-
pençesine Mīr Kāplanuñ

336. **bir:**

Kaside 5

Mısra: 141

Bir, belgisiz sıfat.

Meh-i neyden alup bir ḥāme-
i zer-gūn ele gerdūn
Revādūr yazsa nāmem
levḥine mihr-i dirahşānuñ

337. **bir:**

Kıt'a 1

Mısra: 12

Bir, belgisiz sıfat.

Sözlerüm gūş eden pesend
eyler
Ma'rifet kānı içre bir
güherem

338. **bir:**

Kıt'a 2

Mısra: 1

Bir, belgisiz sıfat.

Beni medyūn edüp bir
Yūsuf-ı ḥüsn
Giriftār eyledi sicn-i belāya

339. **bir:**

Kıt'a 2

Mısra: 13

Bir, belgisiz sıfat.

Görüp bu fākamı bir hoş-
şemāyil
Dedi raḥm eyleyüp ben
mübtelāya

340. **bir:**

Kıt'a 16

Mısra: 1

Bir, belgisiz sıfat.

Süvār olup bir esb-i bād-
pāya
Seherden eyledük 'azm-i
Sevindük

341. **bir:**

Kıt'a 18

Mısra: 3

Bir, belgisiz sıfat.

Neyledümse eyledüm bir yer
alup
Yapdum ol yerde bir ev çün
āsmān

342. **bir:**

Kıt'a 18

Mısra: 4

Bir, belgisiz sıfat.

Neyledümse eyledüm bir yer
alup
Yapdum ol yerde bir ev çün
āsmān

343. **bir:**

Kıt'a 19

Mısra: 3

Bir, belgisiz sıfat.

Alur dest-i ecel bir gün
boğazuñ
Demez her-giz bu ḥayrāndur
bu ser-ḥoş

344. **bir:**

Kıt'a 20

Mısra: 3

Bir, belgisiz sıfat.

De kim bī-çāre döndi bir
ḥayāle
Olalı naqş-ı ḥüsnūnden
senūñ dūr

345. **bir:**

Kıt'a 25

Mısra: 2

Bir, belgisiz sıfat.

Dedüm ḥatunına ibn-i
fūlānuñ
O bir kişi seni alduḳda n'etdi

346. **bir:**

Lugaz 1

Mısra: 2

Bir, belgisiz sıfat.

Ol nedür kim iki nūrānī
kamer
Eylemiş her biri bir zāhrında
yer

347. **bir:**

Lugaz 2

Mısra: 9

Bir, belgisiz sıfat.

Her ne yere 'azm ederse bir
kişi
Yanına düşüp anuñ bile gider

348. **bir:**

Lugaz 6

Mısra: 6

Bir, belgisiz sıfat.

Ḳudreti yoḳ gelmege bezme
meger
Ḳoltuḡına gire bir zībā püser

349. **bir:**

Lugaz 9

Mısra: 3

Bir, belgisiz sıfat.

Bir ṭfıl yanında ol pīrūñ velī
Gāh raḳş urur gehī eyler
ḳarār

350. **bir:**

Lugaz 13

Mısra: 4

Bir, belgisiz sıfat.

Gevdesi aḳdur gümüş gibi
velī
Kim derūnı bir şaru altundur

351. **bir:**

Lugaz 20

Mısra: 2

Bir, belgisiz sıfat.

Ol nedür kim kûha beñzer
kâlebi
Yürüdükçe bir karış şarķar
lebi

352. **bir:**

Lugaz 20

Mısra: 3

Bir, belgisiz sıfat.

Arkası üstinde vardur bir
üyük
Gece gündüz götürür anı çü
yük

353. **bir:**

Lugaz 21

Mısra: 1

Bir, belgisiz sıfat.

Ol nedür kim bir neçe şems ü
ķamer
Cem' olup bir yere tütmişlar
maķar

354. **bir:**

Lugaz 21

Mısra: 2

Bir, belgisiz sıfat.

Ol nedür kim bir neçe şems ü
ķamer
Cem' olup bir yere tütmişlar
maķar

355. **bir:**

Lugaz 21

Mısra: 3

Bir, belgisiz sıfat.

Bir neçe mäh-i nev-i ğarrā
daķı
Tütmiş ol şems ü ķamer
yanında yer

356. **bir:**

Lugaz 22

Mısra: 4

Bir, belgisiz sıfat.

Gerdeni ķavs-i ķuzaķ gibi
meger
Eylemiş bir mäh-i nev
zahrında yer

357. **bir:**

Matla 2

Mısra: 2

Bir, belgisiz sıfat.

Göz yaşın şarf eyledükçe
giryeyler dem-be-dem
Her ķiři ģarcından aĝlar bir
'aceb demdür bu dem

358. **bir:**

Matla 4

Mısra: 1

Bir, belgisiz sıfat.

Bir şevķ verdi cām-ı lebüñ
kim fütādeye
Düşdi o şevķ-ıla dil-i āvāre
bādeye

359. **bir:**

Matla 12

Mısra: 1

Bir, belgisiz sıfat.

Egerķi naħl-i ķadd-i lāle-ruķ
bir serv-i bālādur
Dili nāzük mi nāzük ķāmeti
a' lādan a' lādur

360. **bir:**

Matla 29

Mısra: 2

Bir, belgisiz sıfat.

Gireydi destüme gencine-i
medfünü Ķārünüñ
Şu gibi ģarcanurdum yolına
bir serv-i mevzünüñ

361. **bir:**

Matla 30

Mısra: 2

Bir, belgisiz sıfat.

Dünyede ben çekdügüm bār-
ı belā vü miħneti
Bil ki gerdün çekse bir gün
tāķ olurdu tāķati

362. **bir:**

Matla 34

Mısra: 2

Bir, belgisiz sıfat.

Şem' -i bezm oldı meger
cām-ı şarāb-ı la'l-i nāb
Al ķanatlu bir gümiş
pervāneye döndi ģabāb

363. **bir:**

Matla 38

Mısra: 2

Bir, belgisiz sıfat.

Zülf ü ģaķ u ģālūñ mi veren
rüyüña zīnet
Geldi mi yaĥod bir yere
yetmiş iki millet

364. **bir:**

Matla 43

Mısra: 1

Bir, belgisiz sıfat.

Edince bir dür-i yek-dāneyi
dilā peydā
Olanca varını yolında
çalkadı deryā

365. **bir:**

Matla 46

Mısra: 1

Bir, belgisiz sıfat.

Bir mü' eddeb ģūbdur ol
ģonca-leb
Gülde yoķdur andaĝı ģüsn-i
edeb

366. **bir:**

Matla 64

Mısra: 2

Bir, belgisiz sıfat.

Aĝlamaķdan gözümüñ üstine
yaşı geldi
Şanki bir ģāneyi başmaĝa
şubaşı geldi

367. **bir:**

Matla 66

Mısra: 2

Bir, belgisiz sıfat.

Ĥadd-i renginiyle rüy-ı dil-
rübā
Bir gül-i beyzā durur
ģumret-nümā

368. **bir:**

Matla 68

Mısra: 2

Bir, belgisiz sıfat.

Ruĥuñ mihri felekde mäh-i
tābānı hilāl etdi

Kaşuñ fikri hilâl-i nâ-tüvâni
bir hayâl etdi

369. **bir:**
Matla 79
Mısra: 2
Bir, belgisiz sıfat.

Leb-i la'liyle hâl-i müşk-i
nâbi
Gülâb-âmîz bir vişne hoşâbi

370. **bir:**
Mesnevi 1
Mısra: 13
Bir, belgisiz sıfat.

Bî-güher bir şadef idi bu
hişâr
Oldı zâtuñ aña dür-i şehvâr

371. **bir:**
Mesnevi 1
Mısra: 66
Bir, belgisiz sıfat.

Girmesün deyü câmi'e ol qar
Çekdük etrâf-ı şuffaya bir
zâr

372. **bir:**
Mesnevi 1
Mısra: 70
Bir, belgisiz sıfat.

Keşti-i rahmet oldı câmi' şan
Aña bu perde oldı bir yelken

373. **bir:**
Mesnevi 1
Mısra: 92
Bir, belgisiz sıfat.

Bilürin gerçi çok çerâğuñ var
Bunda da bir çerâğuñ olsa ne
var

374. **bir:**
Muamma 13
Mısra: 1
Bir, belgisiz sıfat.

Bir gürüh olup muhîṭ-i 'ışka
başduğda qadem
Ol gürühuñ nişfin âhir yem
başup kıldı 'adem

375. **bir:**
Muamma 37
Mısra: 1
Bir, belgisiz sıfat.

Bir leṭâfet var ki dendânında
ol gonca-dehân
Ḥande etdükke görünür
çehrem içinde 'iyân

376. **bir:**
Müseddes 1
Mısra: 20
Bir, belgisiz sıfat.

Ey kerem kâni mürüvvet
ma'deni 'âlî-nijâd
Şüretâ bir beğsin amma
siretâ dervîş-nihâd

377. **bir:**
Müseddes 1
Mısra: 25
Bir, belgisiz sıfat.

Gelmedi zâtuñ gibi dünyâyâ
bir şâhib-kemâl
Ma'rifet bâbında bî-
mânendsin ey nîkû-ḥişâl

378. **bir:**
Müseddes 1
Mısra: 31
Bir, belgisiz sıfat.

Mihr ü meh gibi cihânda bir
musavver nürsün
Ḥalk-ı 'âlem içre 'ilm ü ḥilm
ile meşhürsün

379. **bir:**
Müseddes 1
Mısra: 38
Bir, belgisiz sıfat.

Zer-nişân-ı mihr olaldan
şafḥa-i çarḥa nüvişt
Gelmedi zâtuñ gibi bir pîr-i
nürânî-sirişt

380. **bir:**
Müseddes 2
Mısra: 19
Bir, belgisiz sıfat.

Şehr-i 'ışkuñ içre ben bir
'aşık-ı âvâreyin

Derd-i hecre uğramış bir
oñmaduğ bî-çâreyin

381. **bir:**
Müseddes 2
Mısra: 20
Bir, belgisiz sıfat.

Şehr-i 'ışkuñ içre ben bir
'aşık-ı âvâreyin
Derd-i hecre uğramış bir
oñmaduğ bî-çâreyin

382. **bir:**
Müseddes 4
Mısra: 16
Bir, belgisiz sıfat.

Mihr-i münîri ben nece
beñzer deyem saña
Ḥurşid-i rüyuña göre bir
zerredür şehâ

383. **bir:**
Müseddes 4
Mısra: 25
Bir, belgisiz sıfat.

Toğmaz felekde bir meh-i
tâbân senüñ gibi
Etmez zuhûr mihr-i diraşşân
senüñ gibi

384. **bir:**
Müseddes 4
Mısra: 28
Bir, belgisiz sıfat.

Bitmez nihâl-i serv-i
ḥirâmân senüñ gibi
Çopmaz cihânda bir gül-i
ḥandân senüñ gibi

385. **bir:**
Tahmis 1
Mısra: 15
Bir, belgisiz sıfat.

Bir şeh-i 'âlî-cenâbuñ kulı
bir ednâ-yımışt
Ey vücûdı zevrakın girdâb-ı
'ışka şalmayan

386. **bir:**
Tahmis 1
Mısra: 15
Bir, belgisiz sıfat.

Bir şeh-i 'ālī-cenābuñ kulu
bir ednā-yımıñ
Ey vücūdi zevrağın girdāb-ı
'işka şalmayan

387. **bir:**

Tahmis 1

Mısra: 20

Bir, belgisiz sıfat.

Ey fenā bāzārı içre cān verüp
derd almayan
'Ömrüñüñ sermāyesi bī-sūd
bir sevdā-yımıñ

388. **bir:**

Tarih 1

Mısra: 3

Bir, belgisiz sıfat.

Yapdı bir kaşr-ı semā-sā kim
anuñ
Mişlini görmedi çeşm-i
hürşid

389. **bir:**

Tarih 3

Mısra: 2

Bir, belgisiz sıfat.

Oluş eflāke peyveste 'alevler
Bir āteř oldu peydā yine
ağřām

390. **bir:**

Tarih 4

Mısra: 8

Bir, belgisiz sıfat.

Dedüm tārīhini burc-ı
şerefde
Hüveydā oldu bir şems-i
münevver

391. **bir:**

Tarih 10

Mısra: 3

Bir, belgisiz sıfat.

Dedi bir 'arīf o dem tārīhini
Mā'-i řāfi mişl-i āb-ı selsebīl

392. **bir:**

Tarih 21

Mısra: 1

Bir, belgisiz sıfat.

Yine Sultān Murāduñ bir
vezīr-i nām-dārıyla
Kızılbaşa geliyor üstüñe
ceyş-i firāvān deñ

393. **bir:**

Tarih 21

Mısra: 11

Bir, belgisiz sıfat.

Yara bir řāh-ı merd ile o
mülhid Toşmağın başın
Öküz boynuzına girerse
kurtulmaz Kara Hān deñ

394. **bir:**

Tarih 22

Mısra: 3

Bir, belgisiz sıfat.

Şaldı bir āşafını şarka edüp
Anı ser-dār-ı 'asker-i bī-'ad

395. **bir:**

Tarih 27

Mısra: 3

Bir, belgisiz sıfat.

Ya'ni bir dīvāne dīvānında
merhūmuñ bugün
Hānçer ile deldi levh-i
şadrını bī-vehm ü bāk

396. **bir:**

Terci-bend 1

Mısra: 6

Bir, belgisiz sıfat.

Berg-i sebz ile her dırağt-ı
bülend
Bir yeşil çetr-i sāye-dār oldu

397. **bir:**

Tesdis 1

Mısra: 27

Bir, belgisiz sıfat.

Bülbül-āsā bu cihān içre
'Azīzī bir dem
Gülmek olmadı müyesser
deyü baña yeme ğam

398. **bir:**

Tesdis 2

Mısra: 1

Bir, belgisiz sıfat.

N'ola bir ān olmasam feryād
ü āh u zārsuz
Deşt-i ğam oldu yerüm ol
kebk-i hoş-refťarsuz

399. **bir:**

Tesdis 2

Mısra: 3

Bir, belgisiz sıfat.

Bir kafesdür bülbül-i cāna
cihān dildārsuz
'Aynuma gelmez benüm
dünyā o gül-ruřsārsuz

400. **bir:**

Tesdis 2

Mısra: 6

Bir, belgisiz sıfat.

Şāh-ı řāhrālar baña zindān
olupdur yārsuz
Her çemen bir hār olupdur ol
yüzi gülzārsuz

401. **bir:**

Tesdis 2

Mısra: 12

Bir, belgisiz sıfat.

Şāh-ı řāhrālar baña zindān
olupdur yārsuz
Her çemen bir hār olupdur ol
yüzi gülzārsuz

402. **bir:**

Tesdis 2

Mısra: 18

Bir, belgisiz sıfat.

Şāh-ı řāhrālar baña zindān
olupdur yārsuz
Her çemen bir hār olupdur ol
yüzi gülzārsuz

403. **bir:**

Tesdis 2

Mısra: 22

Bir, belgisiz sıfat.

Teşne-leb cān verse meyl-i
cüybār etmez gönül
Bir nefes bir yerde ārām u
karār etmez gönül

404. **bir:**

Tesdis 2

Mısra: 24

Bir, belgisiz sıfat.

Şahn-ı şahrâlar baña zindân
olupdur yârsuz
Her çemen bir hâr olupdur ol
yüzi gülzârsuz

405. **bir:**

Tesdis 2

Mısra: 30

Bir, belgisiz sıfat.

Şahn-ı şahrâlar baña zindân
olupdur yârsuz
Her çemen bir hâr olupdur ol
yüzi gülzârsuz

406. **bir:**

Tesdis 3

Mısra: 25

Bir, belgisiz sıfat.

Dünyede sencileyin bir şeh-i
‘adil yoğ-iken
Devr-i ‘adlünde benüm gibi
gedâ-dil yoğ-iken

407. **bir:**

Tesdis 4

Mısra: 15

Bir, belgisiz sıfat.

Aküp cular gibi dīvâne
göflüm bir yaña gitdi
Bihamdillâh cihân güldi
küdüret cā-be-cā gitdi

408. **bir:**

Gazel 122

Mısra: 10

Aynı, ortak.

Dünyede yetmez mi bu
devlet ‘Azîziye şehâ
Kim senüfle rüz u şeb bir
bârgâh altındadır

409. **bir:**

Kıt'a 11

Mısra: 4

Aynı, ortak.

Baňa ol zâlim etdügin
edemez
Bir yere gelse cümle halk-ı
cihân

410. **bir:**

Mesnevi 1

Mısra: 11

Aynı, ortak.

Rûhı yok bir beden idi ammâ
Mağdemüñ kıldı kal‘ayı ihyâ

411. **bir:**

Gazel 5

Mısra: 9

Bir, sayı sıfatı.

Seg-i küyum deyü bir gün
kuluña etmedüñ ‘izzet
‘Azîzi gibi yıllardur kapuñ
derbâniyuz cânâ

412. **bir:**

Gazel 17

Mısra: 7

Bir, sayı sıfatı.

Rüstem ü Behmen de olsañ
bir ayağ-ıla yıkar
‘Arşa-i bezmüñ kadîmî
pehlevânıdur şarâb

413. **bir:**

Gazel 50

Mısra: 11

Bir, sayı sıfatı.

Mihr ü mehdür şanmañuz
derd ile bir âh eyleyüp
Çıkdı ol âh ile yerden göge
bir iki şerâr

414. **bir:**

Gazel 120

Mısra: 8

Bir, sayı sıfatı.

Bir büt-i ra‘nâdur ol meh
kim ruhında yaluñuz
Hırmen-i dünyâ deger bir
dâne miskîn hâl var

415. **bir:**

Gazel 125

Mısra: 3

Bir, sayı sıfatı.

Ne hikmetdür bu kim bunda
kişi bir gün ferah olsa
Neçe günler yine yaş yerine
derd ile kan ağlar

416. **bir:**

Gazel 155

Mısra: 13

Bir, sayı sıfatı.

Dün ‘Azîzi görüp ol mâhı bir
âh etmiş kim
Tır-i âhı siper-i çarh-ı dü-
tâdan geçmiş

417. **bir:**

Gazel 214

Mısra: 3

Bir, sayı sıfatı.

Edüp bir cām ile meclisde
mürde-dilleri ihyâ
N’ola ey sâkı-i ‘İst-
nefes mevtâyı söyletseñ

418. **bir:**

Gazel 274

Mısra: 1

Bir, sayı sıfatı.

Baňa şıhhat yüzün
göstermedi hecründe gam bir
gün
‘Acebdür ben bu gamdan
ölmez-istem ey şanem bir gün

419. **bir:**

Gazel 347

Mısra: 2

Bir, sayı sıfatı.

‘Aşık-ı haste-dilüñ vuşlat
imiş dermânı
Bari bir kez kuçabilsem o
tabîb-i cânı

420. **bir:**

Gazel 347

Mısra: 4

Bir, sayı sıfatı.

Nece şabr eyleyeyin derd-i
firâk-ı yâra
Baňa bir yılca gelür rüz-ı
gamuñ bir ânı

421. **bir:**

Kaside 1

Mısra: 90

Bir, sayı sıfatı.

Rüy-ı zerdüm gül-i nesrîn ü
figânum bülbül

N'ola etseñ o gül ü bülbüle
bir kerre nazar

422. **bir:**

Kaside 3

Mısra: 34

Bir, sayı sıfatı.

Bir işaretle yoluña cümlesi
kurbân olur
Tîg-i fîzûñ korqusından rûz u
şeb lerzân olur

423. **bir:**

Kaside 3

Mısra: 37

Bir, sayı sıfatı.

Ebr-i cüdüñdan ki baħre
tañmlasa bir kaħre nem
Ol nem ile baħr o dem bir
lülü-yı raħşân olur

424. **bir:**

Kaside 3

Mısra: 38

Bir, sayı sıfatı.

Ebr-i cüdüñdan ki baħre
tañmlasa bir kaħre nem
Ol nem ile baħr o dem bir
lülü-yı raħşân olur

425. **bir:**

Kaside 3

Mısra: 79

Bir, sayı sıfatı.

Eyle der-faħram ki yanumda
añulsa bir direm
Sâ'il-i eşk-i revânım
dîdeden ceryân olur

426. **bir:**

Kaside 4

Mısra: 26

Bir, sayı sıfatı.

Mîr-i mîrân-ı mükerrerem
Veys-i şânî kim anuñ
Bâm-ı kadrinde yanar mâh-ı
felek bir dâne şem'

427. **bir:**

Kaside 4

Mısra: 70

Bir, sayı sıfatı.

Luť edüp oyar 'Azîzîñün
murâdı şem'ini
Bezm-i 'âlemde oyarduñ
eyle tut bir dâne şem'

428. **bir:**

Kıt'a 7

Mısra: 4

Bir, sayı sıfatı.

Ya'ni söz gevherinüñ
kıymetini
Olıcağ bir kişi ħayvân ne
bilür

429. **bir:**

Kıt'a 21

Mısra: 1

Bir, sayı sıfatı.

Evlîñün yoğ-ısa bir dirhem ü
dîñarı eger
Ergenüñ mâl u menâlı çoğ-
ısa her ne kadar

430. **bir:**

Lugaz 7

Mısra: 1

Bir, sayı sıfatı.

Ol nedür kim bir kulaç var
uzunu
Ney-şekerden tañludur ammâ
uni

431. **bir:**

Matla 10

Mısra: 1

Bir, sayı sıfatı.

Mâh-ı ruħsârın baña 'arz
etmese cânân bir ay
Şanuram kim toğmadı gökde
meh-i tâbân bir ay

432. **bir:**

Matla 10

Mısra: 2

Bir, sayı sıfatı.

Mâh-ı ruħsârın baña 'arz
etmese cânân bir ay
Şanuram kim toğmadı gökde
meh-i tâbân bir ay

433. **bir:**

Matla 22

Mısra: 2

Bir, sayı sıfatı.

N'ola ekl-i berş edersem def'
içün dilden gamı
Pâdişâh-ı 'âlem eyler bir
yeyim berş âdemi

434. **bir:**

Matla 69

Mısra: 2

Bir, sayı sıfatı.

Taħt-ı Cemşîd ü Ceme
vermem der-i mey-ħâneyi
Tâc-ı ħaķana degüşmem bir
tolu peymâneyi

435. **bir:**

Mesnevi 1

Mısra: 81

Bir, sayı sıfatı.

Lîk bir ħayr daħı ħalmışdur
Beni fikri o ħayruñ almışdur

436. **bir:**

Muamma 36

Mısra: 2

Bir, sayı sıfatı.

Noħta-i eşkin ederken cîm-i
çeşminden 'adem
Düşdi iki yüzi üzre
cemrenüñ bir kaħre nem

437. **bir:**

Tarih 8

Mısra: 2

Bir, sayı sıfatı.

Dest-i ħudretle edüp ebvâb-ı
eltâfin küşâd
Bir oğul kıldı 'atâ ben ħulına
Rabb-i cemîl

438. **bir:**

Tarih 13

Mısra: 4

Bir, sayı sıfatı.

Bu manşib oldı çün saña
efendi cânib-i ħaķdan
Bir eksüklü dedi târîħ câh-ı
tevlîyet ħaķkuñ

439. **bir:**

Tarih 20

Mısra: 7
Bir, sayı sıfatı.

Bir ziyād ile bu cāhuñ dil
dedi tārīhini
Olduñ İbrāhīm Beg Seksāra
mīr-i bī-bedel

440. **bir:**
Tarih 28
Mısra: 3
Bir, sayı sıfatı.

Ceyş-i şühedā k'oldı a'dādda
bir artuğ
Hātif dedi tārīhin taḥkīk
şehīd oldı

441. **bir:**
Gazel 132
Mısra: 12
Bir kez.

Rāzi olmazsa ayağın öpmege
meclisde yār
Sākiyā bir el ucıyla
merḥabāya kāyilüz

442. **bir:**
Gazel 287
Mısra: 1
Bir kez.

Āteş-i 'ışkı ile ey dil neçe bir
yanayın
Varayın pervāne-veş ḥālüm
o şem'a yanayın

443. **bir:**
Müseddes 2
Mısra: 21
Bir kez.

Ağlayu ağlayu kūyuña neçe
bir varayın
Boynum egüp karşıña ya
neçe bir yalvarayın

444. **bir:**
Müseddes 2
Mısra: 22
Bir kez.

Ağlayu ağlayu kūyuña neçe
bir varayın
Boynum egüp karşıña ya
neçe bir yalvarayın

445. **bir:**
Gazel 85
Mısra: 7
Sadece, yalnızca.

Hemān bir sen degülsin
iñleyen 'ışk-ıla ey göñlüm
Elinden tışe-i Ferhād-ı 'ışkuñ
tağ u taş iñler

446. **bir:**
Gazel 128
Mısra: 4
Sadece, yalnızca.

Ḳāmet-i 'ar'ar-ḥırām ile o
naḥl-i bāğ-ı nāz
Gülşen-i 'ālemde bir serv-i
ḥırāmān kendidür

447. **bir:**
Gazel 128
Mısra: 10
Sadece, yalnızca.

Dūd-ı āhı 'āşkuñ bir nār-ı
süzān kendidür
Eyle āhumdan ḥazer kim
'ālemi iḥrāk eder

448. **bir:**
Gazel 140
Mısra: 10
Sadece, yalnızca.

Müy-ı miyān-ı yāri kemer-
veş kuçam deyü
Ḳaldı 'Azīzī çıkmāğa bir
ḳılca cānımız

449. **bir:**
Gazel 274
Mısra: 5
Sadece, yalnızca.

Neçe bir baña ser-keşlik ede
mānend-i serv ol yār
Umaram bād-ı āhumla anı ey
dil egem bir gün

450. **bir:**
Kaside 5
Mısra: 64
Sadece, yalnızca.

Der-i devlet-me'ābında
olupdur bendesi 'ālem

Hemān bir sen degülsin ḳulı
ancaḳ İbn-i 'Oşmānuñ

451. **bir:**
Gazel 350
Mısra: 1
*"Öyle, çok, pek" gibi
anlamları karşılayan
pekiştirme sıfatı.*

Neçe bir cāndan edüp cevri
ile bīzār beni
Neçe bir eylesesin zār u dil-
efgār beni

452. **bir:**
Gazel 350
Mısra: 2
*"Öyle, çok, pek" gibi
anlamları karşılayan
pekiştirme sıfatı.*

Neçe bir cāndan edüp cevri
ile bīzār beni
Neçe bir eylesesin zār u dil-
efgār beni

453. **bir:**
Gazel 370
Mısra: 6
Diğer.

Tek cefā-yı dilbere ḫāḳat
getürsün ḥaste dil
Ey felek bir yañadan cevri
etme baña sen daḫı

454. **birin:-i, -n**
Gazel 277
Mısra: 6
Bir; biri, belgisiz zamir.

Görsem āyīneyi 'aḳs-i ruḫ-ı
tābānuñla
Birini māh u birin mihr-i
mücellā şanurın

455. **birini:-i, -n, -i**
Gazel 277
Mısra: 6
Bir; biri, belgisiz zamir.

Görsem āyīneyi 'aḳs-i ruḫ-ı
tābānuñla
Birini māh u birin mihr-i
mücellā şanurın

456. **bir:**

Gazel 208

Mısra: 3

"Öyle, çok, pek" gibi anlamları karşılayan sıfat.

Bir lefâfet var ki ey gül-ruh görünse nâgehân
Âdemüñ 'aqlın alur sineñdeki simînlik

457. **bir:**

Gazel 350

Mısra: 4

"Öyle, çok, pek" gibi anlamları karşılayan sıfat.

Hârzâr-ı gam-ı hicrâna şalup bülbül-vâr
Ya neçe bir edesin ey yüzi gül zâr beni

458. **bir:**

Gazel 280

Mısra: 2

Birlikte, beraber.

Göreyin rüyü rakîbüñ gam-ıla zerd olsun
O şanemle bir içermiş içine derd olsun

459. **bir:**

Gazel 347

Mısra: 4

"Az" anlamında belgisiz sıfat.

Nece şabr eyleyeyin derd-i firâk-ı yâra
Baña bir yılca gelür rûz-ı gamuñ bir ânı

460. **bir:**

Gazel 121

Mısra: 8

Aynı, benzer.

Biri birine tolaşdukça ser-i zülfeynüñ
Şanuram bir yere gelmiş iki su 'bân çekişür

461. **bir:**

Gazel 266

Mısra: 7

Aynı, benzer.

Kühl ile izi tozını bir görürmiş ol mehüñ
Görmedüm nergis gibi 'âlemde hiçbir şaşu ben

462. **bir:**

Gazel 297

Mısra: 6

Aynı, benzer.

Ben o şâh-ı kişver-i 'ışkam ki bî-hayl ü haşem
Kim yanumda bir durur çetresi kühen hargâh-ı nev

463. **bir:**

Gazel 340

Mısra: 2

Aynı, benzer.

Bir görürsin beni agyâr ile ihsânuñda
Eyü yatlu bir imiş pādşehüm yanuñda

464. **bir:**

Gazel 371

Mısra: 4

Aynı, benzer.

Devr-i 'adli ne gam erdiyse anuñ pâyâna
Yine bir aña mu 'adil şeh-i devrân geldi

465. **bir:**

Kaside 1

Mısra: 27

Aynı, benzer.

Gül-i beyzâ-yı çemen bülbüle bir külçe-i sîm
Güle âhi şereri bülbül-i gülzârüñ zer

466. **bir:**

Lugaz 23

Mısra: 4

Aynı, benzer.

Erdüğine hüsün ü behcet gösterür
Her kese bir dürlü şüret gösterür

467. **bir:**

Gazel 275

Mısra: 10

Bir, belgisiz sıfat II bir, sayı sıfatı.

Vechi var derse 'Azîzî ol nigârum hâşılı
Hırmen-i hüsün içre hâlüm gibi ben bir dâneyin

bir anda:

1. **bir anda:**

Gazel 185

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

îfade

Bir anda, aniden, hemen.

Ruħlaruñ al-ıla bir anda nece diller alur
Vechi var rüyuña derlerse gül-i âl Budak

bir avuç:

1. **bir avuç:**

Kaside 1

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Bir avuç hor, hakim toprak.

Bülbülüñ cânına tâb-ı ruħ-ı gül âteş urup
Bülbülü şevk-ı gül etdi bir avuç hâkister

bir ay oldu:

1. **bir ay oldu:-di**

Muamma 4

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

îfade

Bir aya yakın bir süre II ay gibi oldu.

Görmedüm yüzüñ bir ay oldu tamâm dedüm aña
Ayuñ on dördin o meh-tâb içre gösterdi baña

bir bakımda:

1. **bir bakımda:**

Gazel 292

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade*Bir bakışta.*

Seni hoş gördüğü herkes bu kim 'âlemde ey nergis
O yârûñ bir bakımda çeşm-i bîmârına beñzersin

bir bir:**1. bir bir:****Gazel 157**

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Tek tek, birer birer.*

Düd-ı dıldür kim taķıldı yanına hıdmet için
Şanmañ ol maħbüb bir bir beline aşdı kayış

2. bir bir:**Gazel 209**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Tek tek, birer birer.*

İt gibi a' dāyı bir bir seng-sār etsem gerek
Furşat el verüt ise āh küy-ı dilberde bugün

3. bir bir:**Gazel 270**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Tek tek, birer birer.*

Eline tigin almış yine ol şāh Meger kırmaķ diler bir bir 'ibādın

4. bir bir:**Gazel 319**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Tek tek, birer birer.*

Derd-i dilümi şerħa zebān ile dehāndur
Bir bir görinen dāğ ile her şerħa-i sine

5. bir bir:**Kıt'a 2**

Mısra: 18

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Tek tek, birer birer.*

K'anuñ nām-ı şerīfidür Mehemmed
De hālūñ bir bir ol kân-ı seħāya

6. bir bir:**Gazel 222**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Tek tek, birer birer.*

Müjeñ tıgıyla bir bir öldürüp merdümleri ğamzeñ
Düşer mi ey gözi cellād aña her laħza kan etmek

7. bir bir:**Gazel 34**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Tek tek, birer birer.*

Reg degüldür görinen bir bir çıkar düd-ı kebüd
Cism-i zerdüm nār-ı ğamla eriyüp mānend-i tuc

bir bir bir:**1. bir bir bir:****Gazel 307**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Bir ... bir ... bir anlamında sadece anlamlarına gelen bağlaç.

Gül ü mül şöħbetin etsek varup şahn-ı gülistāna
Velī bir sākī bir ben bir nigār-ı gül-'izār olsa

bir bir bula:**1. bir bir bula:-a****Gazel 21**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

Teker teker bulmak (birer birer belaya uğramak bağlamında kullanılmıştır).

Etdüğün baña 'adū-yı Bū-Leheb
Dilerin Hāğdan ki bir bir bula hep

bir biri:**1. bir biri:****Gazel 334**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Birbiri.*

'Azīzī ol taħībūñ şöyle bī-haddür ki bīmārı
Yaturlar bir biri üzre der-i dārū'ş-şifālarda

bir daħı:**1. bir daħı:****Gazel 68**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Bir daha, artık, bundan sonra.

Dedüm misk-i Hıḫādur var ise bu zülf-i pür-çinüñ
Dedi böyle deme bir daħı bu sözde ḫaḫā vardur

2. bir daħı:**Gazel 325**

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Bir daha, artık, bundan sonra.

Çekmeden bār-ı ğam-ı hecri 'Azīzī öldüñ
Geleni öldüre bir daħı bu ğam-ābāda

3. bir daħı:**Gazel 322**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Bir kez bile.*

Kimsenüñ etmez idi 'aybına
bir dağı nazar
Kendü 'aybını eger dāde-i
bīnā göre

4. bir dağı:

Gazel 10

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Bir daha, artık, bundan
sonra.*

Sīne-ber-sīne görem mi yāri
bir dağı 'aceb
Cān-ı zārum olmadın çeşm-i
nizārumdan cūdā

bir dem:

1. bir dem:

Gazel 6

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bir nefeslik zaman, bir
an.*

Neçe merdümleri hūvāre
geçirür bir dem içinde
Ne dem açsa dehanın ejdehā-
yı heft-ser dünyā

2. bir dem:

Gazel 31

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bir nefeslik zaman, bir
an.*

Cem ü Cemşid-veş elden
koma cām-ı meyi bir dem
Ki dil kaygusınıñ def'ine
nüş-ı cām olur bā'ış

3. bir dem:

Gazel 296

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bir nefeslik zaman, bir
an.*

Leb-i mey-gūnuña sākī
mūşābihdür deyü bir dem
Düşürmez oldı cām-ı bādeyi
rindān ağzından

4. bir dem:

Gazel 343

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bir nefeslik zaman, bir
an.*

Erdi bir dem ki 'Azīzī yine
güller açılıp
Bülbül-i na'ra-zenān-ı çemen
efgāna gele

5. bir dem:

Gazel 378

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bir nefeslik zaman, bir
an.*

Elinden düşmese bir dem
n'ola şemşir-i müjgānı
İki hūnī moğolçındır ol iki
çeşm-i fettānı

bir demde:

1. bir demde:-de

Gazel 202

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bir nefeslik zaman, bir
an.*

Bulsa bir demde kırardı
'ālemi
Hānçer-i müjgān ile kanlu
gözün

2. bir demde:-de

Gazel 378

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bir nefeslik zaman, bir
an.*

Şalar bir demde biñ āşüb u
gāvğā gamzesi dehre
Moğolçin gözleri tārāc edüp
İrān u Tūrānı

bir görürsin:

1. bir görürsin:-ür, -sin

Gazel 340

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Aynı görmek, birbirine
benzetmek.*

Bir görürsin beni ağıyar ile
ihsānuñda
Eyü yatlu bir imiş pādşehüm
yanuñda

bir gün:

1. bir gün:

Kaside 3

Mısra: 74

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sonra, ilerde, eninde
sonunda, mutlaka.*

Hemdem-i ağıyar olup akıtma
yaşum dem-be-dem
Yohsa bir gün ara yerde iki
gözüm kan olur

2. bir gün:

Gazel 49

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bir gün, bir zaman.

Rüyuñ mişāl-i şafha-i defter
beyāz iken
Hayfā ki hağ gelüp ana bir
gün raqam çeker

3. bir gün:

Gazel 168

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bir gün, bir zaman.

'Arz-ı hūsn eylemez ol yār
'Azīzīye evet
Bir gün ola ki ola aña
nedāmet 'arız

4. bir gün:

Gazel 211

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bir gün, bir zaman.

N'ola ey hürşîd-ğad bir gün
beni yâd eyleseñ
Ğamdan âzâd eyleyüp beni
ferah-şâd eyleseñ

5. **bir gün:**

Gazel 212

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bir gün, bir zaman.

Pür-nür olurdu hâne-i kalbüm
sürür ile
Bir gün olaydı rüz-ı vişâli
Mehemmedüñ

6. **bir gün:**

Gazel 213

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bir gün, bir zaman.

Tabîbüm şerbet-i vaşluñla
yâd edüp beni bir gün
Dil-i bîmârumuñ derdine
dermân olmaduñ gitdüñ

7. **bir gün:**

Gazel 214

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bir gün, bir zaman.

Ne-y-idi cem'-i dünyâdan
murâdı görseñ ey münkir
Elüñe girse bir gün tâlib-i
dünyâyı söyletseñ

8. **bir gün:**

Gazel 274

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bir gün, bir zaman.

Gece gündüz belâñı
çekmeden bâğ-ı cihân içre
Murâdum bu ki la'lüñüñ
balını ben yeyem bir gün

9. **bir gün:**

Gazel 274

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bir gün, bir zaman.

Neçe bir baña ser-keşlik ede
mânend-i serv ol yâr
Umaram bād-ı âhumla anı ey
dil egem bir gün

10. **bir gün:**

Gazel 274

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bir gün, bir zaman.

Dem-Ā-dem tîğ-i âhı çarğa
tutmağdan ğarağ bu kim
'Adū-yı kâfirüñ başın kesüp
kanın dökem bir gün

11. **bir gün:**

Gazel 274

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bir gün, bir zaman.

Baña şıhhat yüzün
göstermedi hecrüñde ğam bir
gün
'Acebdür ben bu ğamdan
ölmez-isem ey şanem bir gün

12. **bir gün:**

Gazel 274

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bir gün, bir zaman.

Tenüm başdan ayağa yara
oldı korkum oldur kim
'Azîzî üstüñvâna erişür tîğ-i
elem bir gün

13. **bir gün:**

Gazel 292

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bir gün, bir zaman.

Baña ol meh gibi cevr ü cefâ
etmekden ey gerdün
Hâzer kıl yoğsa bir gün sille-
i âhum benüm yersin

14. **bir gün:**

Gazel 386

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bir gün, bir zaman.

Qoyup ezkârı bir gün şüfî
gelseñ bezm-i rindâna
Çevirmek sen de görseñ nece
olur tesbîh-i mercâni

15. **bir gün:**

Matla 61

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bir gün, bir zaman.

Yıka bu 'âlemi yıka felegüñ
küñgüresin
Şeb-i hecrüñde yaşum âh ile
bir gün göresin

bir gün ola:

1. **bir gün ola:-la**

Gazel 207

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bir gün olur, bir gün
gelir, gün gelir.*

Bir gün ola ki 'Azîzî erişüp
top-ı ecel
Sâye-veş hâke berâber ede
burc-ı bedenüñ

bir içim su:

1. **bir içim su:**

Gazel 238

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Deyim**

*Bir içimlik, birazcık
su. Ölmeden önce hastaya
verilen su II Çok güzel kadın.*

O boyı serv-i revânüñ deheni
vaşında
Nazm-ı dil-cüy-ı 'Azîzî bir
içim su mı degül

bir içim şudur:

1. **bir içim şudur:-dur**

Gazel 26

Mısra: 5
Kelime Tipi: **Deyim**
Bir içimlik, birazcık
su. Ölmeden önce hastaya
verilen su II Çok güzel kadın.

Bir içim şudur lebûn ammâ
añâ
Öykünimez çeşme-i âb-ı
hayât

bir iki:

1. **bir iki:**
Gazel 50
Mısra: 12
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Birkaç.

Mihr ü mehdür şanmañuz
derd ile bir âh eyleyüp
Çıkdı ol âh ile yerden göge
bir iki şerâr

2. **bir iki:**
Gazel 125
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Birkaç.

Cihân mâtem-serâdur bunda
kim gelse hemân ağlar
Bir iki gün gülerse yañılup
neçe zamân ağlar

3. **bir iki:**
Gazel 157
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Birkaç.

Zülfüñüñ abdâlî olduğuma tâ
kim ola dâl
Pâdşâhum başuma bir iki yay
ile kiriş

4. **bir iki:**
Kıt'a 18
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Birkaç.

Bir iki bennâ 'inâyet ola ger
Yapılır gönülüm gibi şâhum
hemân

bir kerre:

1. **bir kerre:**
Gazel 112
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bir defa.

O şâhuñ luftına bir kerre
maẓhar düşmedi gerçi
'Azîzî bendegân-ı şeh
Süleymân-ı zamândandır

bir kez:

1. **bir kez:**
Gazel 112
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bir defa, bir kerecik, bir
defa olsun.

Sever biñ cân ile bir kez
cemâlüñi gören âdem
Meger kim ol perî-peyker
melek hür-ı cinândandır

2. **bir kez:**
Gazel 329
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bir defa, bir kerecik, bir
defa olsun.

Öldürürsin tîr-i müjgân ile
'uşşâkı vü hem
Ugramazsın ölicecek bir kez
kübürü yanına

bir kimse:

1. **bir kimse:**
Gazel 163
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Herhangi biri.

O meh-ruhsâr-ile ben
âşinâdan gördüğüm cevri

Degül bir kimse mir'ât-ı
felekde yârdan görmiş

bir lahza:

1. **bir lahza:**
Gazel 292
Mısra: 11
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Çok kısa bir an.

Elüñden Zü'l-fiğâr-ı hâme
düşmez oldı bir lahza
'Azîzî kişver-i nazım içre sen
beñzer ki Hâydersin

2. **bir lahza:**
Müseddes 2
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Çok kısa bir an.

Ayak üzre turmağa bir lahza
tâkat kalmadı
Da'vet için küyuña varmağa
kudret kalmadı

bir midür:

1. **bir midür:-dür**
Gazel 173
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Aynı midür, benzer
midür ?.

Tütalum 'işkuñda öykünmiş
baña ağıyâr-ı toy
Bülbül ü tütüyle andan bir
midür zâg u kelâg

bir neçe:

1. **bir neçe:**
Gazel 358
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Çok.

N'ola akıtsa gözüm yaş
yerine la'l-i müzâb
Görmedüm bir neçe demdür
o lebi yâkûti

bir nefes:**1. bir nefes:****Gazel 208**

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Bir an.*

N'ola bî-gam olmasa cân-ı
 'Azîzî bir nefes
 'Aşık-ı dil-ğastenuñ kârı olur
 gam-gînlük

2. bir nefes:**Gazel 341**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Bir an.*

Senden ayru diri olmağdan
 efendi bir nefes
 Yeg gelür ölmek 'Azîzî
 bende-i dîrîneye

3. bir nefes:**Gazel 152**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Bir an.*

Dil gamuñla zâr olur
 sînemde diñmez bir nefes
 Nitekim feryâddan hâlî degül
 murğ-ı kaşes

4. bir nefes:**Tesdis 2**

Mısra: 22

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Bir an.*

Teşne-leb cân verse meyl-i
 cüybâr etmez gönül
 Bir nefes bir yerde ârâm u
 qarâr etmez gönül

bir olup:**1. bir olup:-up****Gazel 366**

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Eş, denk olmak; birlikte olmak.*

Ûtsa âfâkı yine na'raları
 mestânuñ
 Dâmen ile bir olup çâk-i
 girîbânları

bir pâre:**1. bir pâre:****Gazel 33**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Biraz, birazcık.*

Etme hâsîs ü dūna dūnyāda
 'arz-ı fâğa
 Çün mâh-ı nev olursañ bir
 pâre nâna muhtâc

2. bir pâre:**Gazel 166**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Biraz, birazcık.*

Tîğ-i ğamzeñden ederdüm
 dil-i nâlânı hâlâş
 Olsa bir pâre evet eylemege
 cânı hâlâş

3. bir pâre:**Gazel 219**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Biraz, birazcık.*

Duğter-i rezle başı hoşdur
 'Azîzîñüñ deyü
 Gel anı zemm etmeden zâhid
 elüñ bir pâre çek

4. bir pâre:**Tesdis 4**

Mısra: 18

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Biraz, birazcık.*

Getür âyîne-i 'âlem-nümâyı
 cām-ı şahbâyı
 Benüm de sâkiyâ görsün
 gözüm bir pâre dünyayı

5. bir pâre:**Tesdis 4**

Mısra: 24

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Biraz, birazcık.*

Getür âyîne-i 'âlem-nümâyı
 cām-ı şahbâyı
 Benüm de sâkiyâ görsün
 gözüm bir pâre dünyayı

6. bir pâre:**Tesdis 4**

Mısra: 30

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Biraz, birazcık.*

Getür âyîne-i 'âlem-nümâyı
 cām-ı şahbâyı
 Benüm de sâkiyâ görsün
 gözüm bir pâre dünyayı

7. bir pâre:**Tesdis 4**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Bir parça.*

Getür âyîne-i 'âlem-nümâyı
 cām-ı şahbâyı
 Benüm de sâkiyâ görsün
 gözüm bir pâre dünyayı

8. bir pâre:**Tesdis 4**

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Bir parça.*

Getür âyîne-i 'âlem-nümâyı
 cām-ı şahbâyı
 Benüm de sâkiyâ görsün
 gözüm bir pâre dünyayı

bir yaña:**1. bir yaña:****Gazel 304**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Bir taraftan.*

Bir yaña sen gönüm alduñ
ey perî-şân bir yaña
'Aql u fikrüm guşsa-i zülfüñ
perîşân etmede

2. **bir yaña:**

Gazel 304

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bir taraftan.

Bir yaña sen gönüm alduñ
ey perî-şân bir yaña
'Aql u fikrüm guşsa-i zülfüñ
perîşân etmede

bir yeyim:

1. **bir yeyim:**

Gazel 346

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bir yiyimlik II azıcık
bağlamında.*

Gerçi dilde gam kımaz cām-
ı mey-i gül-gün dede
Yegdür ammā nūş-ı meyden
bir yeyim afyün dede

bırağ:

1. **bırağur:-ur**

Gazel 320

Mısra: 2

Bırakmak, koymak.

Sākī meyḥāneyi vaşf etme
şakın zühhāda
Yoğsa mescid gibi anda
bırağur seccāde

birbiri:

1. **birbirini:-n, -i**

Gazel 381

Mısra: 9

*İki veya daha fazla şey
yâhut kimsenin yerini tutar,
biri öteki, yekdiğer.*

Mey-i la'l-i lebüñ-çün
öldürüp birbirini 'uşşāk
Cihān bezminde sākī yok
yere kan eylesünler mi

2. **birbirinden:-n, -den**

Kaside 2

Mısra: 59

*İki veya daha fazla şey
yâhut kimsenin yerini tutar,
biri öteki, yekdiğer.*

Birbirinden güniler oldı anı
şems ü kamer
Oldı şems ile kamer aña
meger 'aşık-ı zār

birbirine koydı:

1. **birbirine koydı:-dı**

Matla 45

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Birbirine saldırmak.

Birbirine koydı 'uşşākı o leb
Bā 'iş-i gāvğā-y-ımiş āb-ı
'ineb

biri:

1. **biri:**

Gazel 357

Mısra: 4

*Biri, belgisiz zamir II
âşık.*

Yaş döküp la'lüñ ḥayāliyle
gözümün birisi
Yaş yerine kanlar ağlar
çeşm-i giryānuñ biri

2. **biri:**

Gazel 357

Mısra: 10

*Biri, belgisiz zamir II
âşık.*

Yok ḥisābı eşigün
derbānlarınuñ bilürin
Ben de olsam anda şāhum
n'ola derbānuñ biri

3. **biri:**

Gazel 357

Mısra: 18

*Biri, belgisiz zamir II
âşık.*

'İşk-ıla pîr-i za'îf olduñ
'Azîzî gerçi kim

Eksük olmaz yine yanuñdan
cüvānānuñ biri

4. **biri:**

Gazel 357

Mısra: 14

*Biri, belgisiz zamir II
rakip.*

Söyleyübildükçe kendi
lāyıkını söylemiş
Eyleyüp ḥaylî mezemmet
bizi nā-dānuñ biri

5. **biri:**

Gazel 357

Mısra: 16

*Biri, belgisiz zamir II
peykan.*

Sinem üstine taşaddur edicek
peykānlaruñ
Anda cānum yerine geçdi o
peykānuñ biri

6. **biri:**

Gazel 357

Mısra: 12

*Biri, belgisiz zamir II
meme.*

Cām-ı mey kim geh şurāḥī
geh sebū la'lin emer
Tıfıldur düşmez feminden iki
pistānuñ biri

7. **biri:**

Gazel 72

Mısra: 13

*Biri, belgisiz zamir II
sevgililerden biri.*

Biri taḥte's-serāyı mesken
edüp
Biri fevka'l-'alāda tıtdı
mağar

8. **biri:**

Gazel 72

Mısra: 14

*Biri, belgisiz zamir II
sevgililerden biri.*

Biri taḥte's-serāyı mesken
edüp
Biri fevka'l-'alāda tıtdı
mağar

9. biri:

Gazel 357

Mısra: 1

*Biri, belgisiz zamir II
sevgililerden biri.*

Ŧıtdı mihr-i hüsn ile dünyâyı
hübânüñ biri
Kul edindi 'âlemi ser-cümle
sultânüñ biri

10. biri:

Gazel 357

Mısra: 2

*Biri, belgisiz zamir II
sevgililerden biri.*

Ŧıtdı mihr-i hüsn ile dünyâyı
hübânüñ biri
Kul edindi 'âlemi ser-cümle
sultânüñ biri

11. biri:

Gazel 357

Mısra: 6

*Biri, belgisiz zamir II
sevgililerden biri.*

Her ne deñlü terbiyet eylerse
anı bağbân
Kaddüñe öykünmeye serv-i
hıramânüñ biri

12. biri:

Gazel 357

Mısra: 8

*Biri, belgisiz zamir II
sevgililerden biri.*

'Āşık-ı bî-dillerüñ hālinden
olurduñ habîr
Göñlüñ alaydı senüñ de mäh-
ı tábânüñ biri

13. birisi:-si

Gazel 357

Mısra: 3

*Biri, belgisiz zamir II
sevgililerden biri.*

Yaş döküp la'lüñ hayâliyle
gözümüñ birisi
Yaş yerine kanlar ağlar
çeşm-i giryânüñ biri

biri birine:

1. biri birine:

Gazel 121

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Birbiri, karşılıklı olarak
bir diğeri.*

Biri birine tolaşduqça ser-i
zülfeynüñ
Şanuram bir yere gelmiş iki
su'bân çekişür

2. biri birine:

Gazel 325

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Birbiri, karşılıklı olarak
bir diğeri.*

Vereyin yerleri vü gökleri
cümle bāda
Biri birine urup tağı taşı
āhumla

3. biri birine:-n, -e

Gazel 325

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Birbiri, karşılıklı olarak
bir diğeri.*

Vereyin yerleri vü gökleri
cümle bāda
Biri birine urup tağı taşı
āhumla

biri biriyle:

1. biri biriyle:-yle

Gazel 121

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Birbiri, karşılıklı olarak
bir diğeri.*

Çekişürse n'ola cām-ı lebün
içün dil ü cān
Dem olur biri biriyle iki
yārān çekişür

birisi:

1. birisi:

Gazel 1

Mısra: 4

Bir tanesi.

Çeşm-i pür-hışmuñ ile
zülfüñi kim gördi dedi
Birisi 'ayn-ı 'anādur birisi
cīm-i cefā

2. birisi:

Gazel 1

Mısra: 4

Bir tanesi.

Çeşm-i pür-hışmuñ ile
zülfüñi kim gördi dedi
Birisi 'ayn-ı 'anādur birisi
cīm-i cefā

birün olma:

1. birün olma:-ma

Gazel 346

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Hariç olmak, uzak
olmak, uzak kalmak.*

Dilberān-ı qahve-nüşān
seyrin isterseñ eger
Olma qahvehāneden gel bir
qadem birün dede

biryān:

1. biryān:

Gazel 160

Mısra: 6

Kebap.

Nār-ı maḥabbet ile ğam
tābesinde 'āşık
Mānend-i murğ-ı bismil
biryān olur gidermiş

2. biryān:

Gazel 268

Mısra: 1

Kebap.

Dīde giryān sīne biryān oldı
cismüm nā-tüvān
'İşk-ı yār ile işüm Allāha
kalmışdur hemān

biryān eyledi:

1. **biryān eyledi:-di****Gazel 358**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Kebap etmek.*

Görinen şanma şafağ âteş-i
âhum seheri
Tâbe-i çarha koyup eyledi
biryān hütü

biryān kıldı:1. **biryān kıldı:-dı****Gazel 183**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Kebab etmek.*

Gözlerüm yaşın edüp
mānend-i fūfān ayrılık
Kıldı dil murğın tenür-ı
tende biryān ayrılık

bisât:1. **bisâta:-a****Gazel 269**

Mısra: 7

Döşeme, kilim, halı.

Yine şahn-ı çemen döndi
bisâta bezm-i gülşende
Verür her cām-ı lāle bir
nişān peymāne-i Cemden

bisât ola:1. **bisât ola:-a****Gazel 325**

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Kilim olmak.*

Başladı 'ayş-ı müdām
eylemege şüfî yine
Bezm-i rindāna bisât ola gibi
seccāde

bîşe:1. **bîşesin:-sin****Gazel 242**

Mısra: 8

Orman.

Ne cānı var ki uğraya āhū-yı
şādlık
Dil bîşesin çü şayd-geh
edindi şîr-i gam

bîşe-i derd ü gamuñ:1. **bîşe-i derd ü gamuñ:-uñ****Gazel 284**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gam ve dert ormanı.*

Çehre-i zerdümi kim görse
şanur 'ışkında
Bîşe-i derd ü gamuñ şîr-i
neri oldum ben

bî-ser olsun:1. **bî-ser olsun:-sun****Muamma 19**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Başsız olmak.*

Kaşı yî şad cevri eder deyü şu
kim olur hāzîn
Bî-ser olsun göreyin çıkınca
hamsîn erba'ın

bî-ser ü bî-pā vü bî-dil:1. **bî-ser ü bî-pā vü bî-dil:****Muamma 11**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Başsız, ayaksız ve
kalpsiz, gönülsüz.*

'Azîzî bî-ser ü bî-pā vü bî-dil
Çalursa tâb-ı hicrānuñda
müşkil

bister-i gamda:1. **bister-i gamda:-da****Gazel 321**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Üzüntü yatağı keder
döşeği.*

Göre bir gün göre geldüñ mi
cānā neçe demlerdür
'Azîzî bister-i gamda yatur
hecrüñle dil-ğaste

bî-süd:1. **bî-süd:****Tahmis 1**

Mısra: 20

Faydasız.

Ey fenā bāzārı içre cān verüp
derd almayan
'Ömrüñüñ sermāyesi bî-süd
bir sevdā-yımış

bî-şumār:1. **bî-şumār:****Gazel 169**

Mısra: 10

Sayırsız, pek çok.

Yazılmaz oldu gönli kitābı
'Azîzinüñ
Levh-i ruhuñda gördi meger
bî-şumār haş

2. **bî-şumār:****Lugaz 9**

Mısra: 2

Sayırsız, pek çok.

Ol ne pîr-i lāgar olur kim
anuñ
Var başında müy-ı ebyaz bî-
şumār

bî-sütün:1. **bî-sütün:-ı****Gazel 387**

Mısra: 7

*Ferhat'ın Şirin aşkına
deldiği dağ.*

Māh-ı nev şanmañ kazarken
Bî-sütünü Kūh-ken
Mün 'aķis oldu sipihri nîl-
gūna tîşesi

bî-sütün-ı gama:1. **bî-sütün-ı gama:-a****Gazel 353**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dert dağı (Ferhat'ın Şirin'e olan aşkı uğruna deldiği dağ).

Gel e ey Hüsrev-i şîrîn-
dehenüm luğf eyle
Bî-sütün-ı ğama şalma beni
Ferhād gibi

bisyār etseñ:**1. bisyār etseñ:-se, -ñ****Gazel 356**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Çok, sayısız etmek.

Dedüm mihr ü vefâyı baña
bisyār etseñ olmaz mı
Dedi ol pür-cefâ bilmez çoğı
hiç bilmeyen azı

bit:**1. bitmesün:-me, -sün****Gazel 43**

Mısra: 8

*Ortaya çıkmak,**yetişmek.*

Öykünürmiş nihâl-i
kâmetüñe
Oñmasun serv bitmesün
şimşād

2. bitmiş:-miş**Gazel 52**

Mısra: 5

*Ortaya çıkmak,**yetişmek.*

Dilde fikr-i hağ-ı rüyuñ şuda
bitmiş sünbül
Dîdede 'ağs-i ruhuñ küzeyeye
konmuş gül-i ter

3. bitmiş:-miş**Gazel 128**

Mısra: 6

*Ortaya çıkmak,**yetişmek.*

Bahr-i eşk-i çeşmüm içre
görinen kanlu müjem
Lücce-i 'ummānda bitmiş
şāh-ı mercān kendidür

4. bitmez:-mez**Gazel 151**

Mısra: 1

*Ortaya çıkmak,**yetişmek.*

Göñlüñde vefâ sebzi dedüm
ki neden bitmez
Ol gonca-dehen dedi
mermerde çemen bitmez

5. bitmez:-mez**Gazel 151**

Mısra: 2

*Ortaya çıkmak,**yetişmek.*

Göñlüñde vefâ sebzi dedüm
ki neden bitmez
Ol gonca-dehen dedi
mermerde çemen bitmez

6. bitmez:-mez**Gazel 151**

Mısra: 4

*Ortaya çıkmak,**yetişmek.*

İncinme dilâ ol yâr olmaz ise
bî-agyâr
'Älemde gül olmaz çün
yanında diken bitmez

7. bitmez:-mez**Gazel 151**

Mısra: 6

*Ortaya çıkmak,**yetişmek.*

Läle ruhuña beñzer gülşende
gül açılmaz
Serv-i kadüñe beñzer bir
nağl-i semen bitmez

8. bitmez:-mez**Gazel 151**

Mısra: 8

*Ortaya çıkmak,**yetişmek.*

La'l-i lebüñe yâküt dersem
olur ammā kim
Dendānlaruña mānend bir
dürr-i 'Aden bitmez

9. bitmez:-mez**Gazel 151**

Mısra: 10

*Ortaya çıkmak,
yetişmek.*

Bülbül gibi şerh etse yıllarla
'Azîzî ger
Gül ruhlaruñuñ vaşfi ey
gonca-dehen bitmez

10. bitmedi:-me, -di**Gazel 248**

Mısra: 1

*Ortaya çıkmak,**yetişmek.*

Bitmedi kaddüñ gibi bir hoş
nihâl ey serv-i sîm
Çopmadı zülfüñ gibi bir
sünbül-i 'anber-şemîm

11. bitdi:-di**Gazel 369**

Mısra: 3

*Ortaya çıkmak,**yetişmek.*

Bâğ-ı hüsn içre şanur bitdi
Buğür-ı Meryem
Deyr-i rüyında gören zülf-i
'abîr-âsâyı

12. biteli:-eli**Kaside 1**

Mısra: 73

*Ortaya çıkmak,**yetişmek.*

Gül ü bülbül biteli çopmadı
bir sencileyin
Gül gibi bülbülü çok serv-i
semen-bü dilber

13. bitmez:-mez**Müseddes 4**

Mısra: 27

*Ortaya çıkmak,**yetişmek.*

Bitmez nihâl-i serv-i
hîrāmān senüñ gibi
Çopmaz cihānda bir gül-i
handān senüñ gibi

14. bitmez:-mez**Gazel 53**

Mısra: 3

*Sona ermek,**tamamlanmak.*

Gördi bitmez aqçasuz iş
duh̄ter-i verdūñ hemān
Başdı naqd-i jāleyi ucına
ebr-i nev-bahār

15. **biter:-er**

Gazel 157

Mısra: 4

*Ortaya çıkmak II
tükenmek, nihayete ermek.*

Zah̄m-ı peykān-ı müjem
sīneñde bitmez demegil
Ey kaşı yā hep biter olmaz
cihānda bitmez iş

16. **bitmez:-mez**

Gazel 157

Mısra: 3

*Ortaya çıkmak II
tükenmek, nihayete ermek.*

Zah̄m-ı peykān-ı müjem
sīneñde bitmez demegil
Ey kaşı yā hep biter olmaz
cihānda bitmez iş

17. **bitmez:-mez**

Gazel 157

Mısra: 4

*Tükenmek, nihayete
ermek, tamamlanmak.*

Zah̄m-ı peykān-ı müjem
sīneñde bitmez demegil
Ey kaşı yā hep biter olmaz
cihānda bitmez iş

18. **bitmez:-mez**

Gazel 240

Mısra: 6

*Ortaya çıkmak,
yetişmek II Fark edilmek,
anlaşılmak.*

Nedür ol kişver-i rüyuñdaki
h̄āl-i müşkīn
Rūmda derler-ise bitmez
efendi fülful

bī-vefā:

1. **bī-vefā:**

Gazel 46

Mısra: 4

*Vesafiz, dōnek,
sadaqatsiz II sevgili.*

Şabr u taḥammül eyledigüm
cevrūñe bu kim
Mihr ü vefāñi eylerem ey bī-
vefā ümīd

2. **bī-vefālīkdur:-lık, -dur**

Gazel 92

Mısra: 2

*Vesafiz, dōnek,
sadaqatsiz II sevgili.*

Dilberūñ şānı dil-rübālīkdur
Kārı ‘uşşāka bī-vefālīkdur

3. **bī-vefānuñ:-nuñ**

Gazel 271

Mısra: 3

*Vesafiz, dōnek,
sadaqatsiz II sevgili.*

Düşersin ‘ışkına ol bī-
vefānuñ ey gönül ammā
Ġam-ı ‘ışkıyla şoñra
n’olacağın h̄ālūñ añmazsın

bī-vehm ü bāk:

1. **bī-vehm ü bāk:**

Tarih 27

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Endişe ve korkudan
uzak olmak.*

Ya ‘ni bir dīvāne dīvānında
merhūmuñ bugün
Ḥançer ile deldi levḥ-i
şadrını bī-vehm ü bāk

bī-vehm ü bāk olsañ:

1. **bī-vehm ü bāk olsañ:-sa,
-ñ**

Gazel 191

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Endişe ve korkudan
uzak olmak.*

Ol kaşı yā tūrīne sīneñ siper
edüp dilā
Rezm-gāh-ı ‘ışkıda bī-vehm ü
bāk olsañ gerek

biz:

1. **biz:**

Gazel 36

Mısra: 7

*Birinci çokluk şahıs
zamiri, biz. II aşık.*

Biz o rindān-ı ḳadeḥ-
peymālaruz kim reşk eder
Bezmimizde olmağa bu
ḳāse-i gerdün ḳadeḥ

2. **bize:-e**

Gazel 72

Mısra: 1

*Birinci çokluk şahıs
zamiri, biz. II aşık.*

Leb-i dilber bize ‘aḳīde yeter
Sükkerī ‘aḳd-i ḳand edüp
n’eyler

3. **bizüm:-üm**

Gazel 131

Mısra: 7

*Birinci çokluk şahıs
zamiri, biz. II aşık.*

Bizüz ol pādşeh-i mülk-i
maḥabbet ki bizüm
Miḥnet ü derd ü ḡam u ḡuşşa
durur ‘askerimiz

4. **bizüz:-üz**

Gazel 131

Mısra: 7

*Birinci çokluk şahıs
zamiri, biz. II aşık.*

Bizüz ol pādşeh-i mülk-i
maḥabbet ki bizüm
Miḥnet ü derd ü ḡam u ḡuşşa
durur ‘askerimiz

5. **biz:**

Gazel 132

Mısra: 4

*Birinci çokluk şahıs
zamiri, biz. II aşık.*

Cān derse büse-i la‘line ger
cānān bahā
Yok demezüz cān ile biz ol
bahāya ḳāyilüz

6. **biz:**

Gazel 132

Mısra: 6

*Birinci çokluk şahıs
zamiri, biz. II âşık.*

Başımız ger tûğ-i cevr ile
keserse râzıyuz
Kuluyuz neylerse biz ol
pâdşâha kâyilüz

7. **biz:**

Gazel 132

Mısra: 8

*Birinci çokluk şahıs
zamiri, biz. II âşık.*

Câm-ı pend-i mey-fürüşü
tutaruz biñ cân ile
Her ne derse biz o pîr-i hoş-
likâyâ kâyilüz

8. **biz:**

Gazel 132

Mısra: 10

*Birinci çokluk şahıs
zamiri, biz. II âşık.*

Geymezüz fâhîr libâsı
verseler aylık eger
Biz fenâyî 'âşıkuz köhne
kabâyâ kâyilüz

9. **biz:**

Gazel 132

Mısra: 14

*Birinci çokluk şahıs
zamiri, biz. II âşık.*

Ölse cevr ile 'Azîzî sinine
sögsem demiş
Dostlar âmîn deñüz biz bu
du'âya kâyilüz

10. **bizi:-i**

Gazel 132

Mısra: 1

*Birinci çokluk şahıs
zamiri, biz. II âşık.*

Yâr tutarsa bizi seng-i cefâyâ
kâyilüz
Dönmezüz andan gelen derd
ü belâyâ kâyilüz

11. **bizüm:-üm**

Gazel 136

Mısra: 10

*Birinci çokluk şahıs
zamiri, biz. II âşık.*

N'ola bu 'ışyân ile yarın
'Azîzî hâlimüz
Rağmet olmazsa eger
Hağdan bizüm bahşışimüz

12. **biz:**

Gazel 138

Mısra: 1

*Birinci çokluk şahıs
zamiri, biz. II âşık.*

Şeşder-i gamda ki hecrüñle
senüñ zârüz biz
Kendümüzden ki olur şöyle
ki bîzârüz biz

13. **biz:**

Gazel 138

Mısra: 2

*Birinci çokluk şahıs
zamiri, biz. II âşık.*

Şeşder-i gamda ki hecrüñle
senüñ zârüz biz
Kendümüzden ki olur şöyle
ki bîzârüz biz

14. **biz:**

Gazel 138

Mısra: 4

*Birinci çokluk şahıs
zamiri, biz. II âşık.*

İñleseñ derd ile tañ mı
nitekim bülbül-i zâr
Kafes-i derd ü gam-ı 'ışka
gıriftâruz biz

15. **biz:**

Gazel 138

Mısra: 6

*Birinci çokluk şahıs
zamiri, biz. II âşık.*

Heves-i bâğ-ı cinân
eylemezüz şüfi-vâr
Şu gibi şâf-dilüz 'âşık-ı
dîdâruz biz

16. **biz:**

Gazel 138

Mısra: 8

*Birinci çokluk şahıs
zamiri, biz. II âşık.*

N'ola yârân gibi görmese
âgyâr bizi

Çeşm-i ahbâba gül a'dâ
gözine hâruz biz

17. **biz:**

Gazel 138

Mısra: 10

*Birinci çokluk şahıs
zamiri, biz. II âşık.*

Görse reftârını hayretde
kalurdu tûbâ
Yine bir serv-i hevâ-bahşşa
hevâ-dâruz biz

18. **biz:**

Gazel 138

Mısra: 12

*Birinci çokluk şahıs
zamiri, biz. II âşık.*

Çehre-zerd olduğ-ısa zer gibi
hor görme bizi
Reh-i 'ışk içre begüm Mâlik-
i Dînâruz biz

19. **biz:**

Gazel 138

Mısra: 14

*Birinci çokluk şahıs
zamiri, biz. II âşık.*

Men 'aref sırrını öğretme
'Azîzî bize sen
Kendümüzi bileli vâkıf-ı
esrâruz biz

20. **bize:-e**

Gazel 138

Mısra: 13

*Birinci çokluk şahıs
zamiri, biz. II âşık.*

Men 'aref sırrını öğretme
'Azîzî bize sen
Kendümüzi bileli vâkıf-ı
esrâruz biz

21. **bizi:-i**

Gazel 138

Mısra: 7

*Birinci çokluk şahıs
zamiri, biz. II âşık.*

N'ola yârân gibi görmese
âgyâr bizi
Çeşm-i ahbâba gül a'dâ
gözine hâruz biz

22. **bizi:-i****Gazel 138**

Mısra: 11

*Birinci çokluk şahıs
zamiri, biz. II âşık.*

Çehre-zerd olduğ-ısa zer gibi
hor görme bizi
Reh-i 'ışk içre begüm Mâlik-
i Dînâruz biz

23. **bizüm:-üm****Gazel 140**

Mısra: 8

*Birinci çokluk şahıs
zamiri, biz. II âşık.*

Kadd-i hamîdedür bizüm
elde kemânimuz
Âh oklarını atmağa meydân-ı
'ışkda

24. **biz:****Gazel 143**

Mısra: 1

*Birinci çokluk şahıs
zamiri, biz. II âşık.*

Biz ki sâkî būs-ı la' l-i cân-
fezâya mâyilüz
Ehl-i zevkuz nüş-ı câm-ı dil-
küşâya mâyilüz

25. **biz:****Gazel 143**

Mısra: 4

*Birinci çokluk şahıs
zamiri, biz. II âşık.*

Meclis içre ayağün
öpdüğümüz ma' zür tut
Kim bilürsin sâkiyâ biz būs-ı
pâya mâyilüz

26. **biz:****Gazel 144**

Mısra: 1

*Birinci çokluk şahıs
zamiri, biz. II âşık.*

Biz o yârûñ dâne-i hâl-i
ruhına mâ' ilüz
Âdemûñ şulb oğlıyuz haylice
merd-i kâyilüz

27. **biz:****Gazel 144**

Mısra: 6

*Birinci çokluk şahıs
zamiri, biz. II âşık.*

Acı acı söğdüğine kimsenûñ
incinmezüz
Biz zehirler nüş eder bir
'arif-i deryâ-dilüz

28. **biz:****Gazel 144**

Mısra: 10

*Birinci çokluk şahıs
zamiri, biz. II âşık.*

Rüy-ı yâri görmez olduğın
'adû bizden bilür
Biz gözine ol haruñ güyâ
'Azîzî hâyilüz

29. **biz:****Gazel 147**

Mısra: 6

*Birinci çokluk şahıs
zamiri, biz. II âşık.*

Zü'l-fiķâr-ı gamze-y-ile sen
ki Haydarsın velî
Biz de neçe şîr-i merd ile
oturmuş tırmuşuz

30. **bizi:-i****Gazel 147**

Mısra: 8

*Birinci çokluk şahıs
zamiri, biz. II âşık.*

Hamdülillâh kim habîbüm
h'vâb-ı gafletden bugün
'İşkuñ oyardı bizi yoħsa daħı
uyurmuşuz

31. **biz:****Gazel 148**

Mısra: 1

*Birinci çokluk şahıs
zamiri, biz. II âşık.*

Biz hevâ-yı kâkül-i dil-
dârdan el çekmezüz
Biz şafâ-yı seyr-i küy-ı
yârdan el çekmezüz

32. **biz:****Gazel 148**

Mısra: 2

*Birinci çokluk şahıs
zamiri, biz. II âşık.*

Biz hevâ-yı kâkül-i dil-
dârdan el çekmezüz
Biz şafâ-yı seyr-i küy-ı
yârdan el çekmezüz

33. **biz:****Gazel 148**

Mısra: 6

*Birinci çokluk şahıs
zamiri, biz. II âşık.*

Ol gerek cevri ile eşk-i
çeşmümüz baħr eylesün
Biz şadef-vâr ol dür-i
şehvârdan el çekmezüz

34. **biz:****Gazel 148**

Mısra: 10

*Birinci çokluk şahıs
zamiri, biz. II âşık.*

Ol tabîb-i cân u dil bizden
gerekse çeksün el
Biz ölince ol gözi bîmârdan
el çekmezüz

35. **biz:****Gazel 148**

Mısra: 11

*Birinci çokluk şahıs
zamiri, biz. II âşık.*

El çekerse câm-veş çeksün
bizi biz sâkiyâ
'Ayş-ı nüş u hâne-i
hammârdan el çekmezüz

36. **biz:****Gazel 148**

Mısra: 14

*Birinci çokluk şahıs
zamiri, biz. II âşık.*

Dest-i cevrenden anuñ feryâd
u efgân eyleyüp
Biz 'Azîzî ol şeh-i cevârdan
el çekmezüz

37. **bizden:-den****Gazel 148**

Mısra: 9

*Birinci çokluk şahıs
zamiri, biz. II âşık.*

Ol tabîb-i cân u dil bizden
gerekse çeksün el

Biz ölince ol gözi bīmārdan
el çekmezüz

38. **bizi:-i**

Gazel 148

Mısra: 11

*Birinci çokluk şahıs
zamiri, biz. II âşık.*

El çekerse cām-veş çeksün
bizi biz sākīyā
'Ayš-ı nūş u hāne-i
hāmmārdan el çekmezüz

39. **bize:-e**

Gazel 181

Mısra: 4

*Birinci çokluk şahıs
zamiri, biz. II âşık.*

Seg-i kūyī gibi dāyim
bilesince ağıyār
Āstānında bir it deñlü bize
hürmeti yok

40. **biz:**

Gazel 184

Mısra: 9

*Birinci çokluk şahıs
zamiri, biz. II âşık.*

Biz 'Azīzī o şāh-ı Cem-
kadrūñ
Bezmine dāhil olmaduk
kalduk

41. **bize:-e**

Gazel 197

Mısra: 3

*Birinci çokluk şahıs
zamiri, biz. II âşık.*

İncinürsin bize meclisde
niğārā tūt kim
Mey-i la'l-i lebūñi emmek
ile kan etdük

42. **biz:**

Gazel 199

Mısra: 4

*Birinci çokluk şahıs
zamiri, biz. II âşık.*

Bize neyler cemālin 'arz
edüp māh
Ki biz hūrşīd-i pūr-envār
gördük

43. **bize:-e**

Gazel 199

Mısra: 3

*Birinci çokluk şahıs
zamiri, biz. II âşık.*

Bize neyler cemālin 'arz
edüp māh
Ki biz hūrşīd-i pūr-envār
gördük

44. **bize:-e**

Gazel 265

Mısra: 8

*Birinci çokluk şahıs
zamiri, biz. II âşık.*

N'ola bayram-ı vişālūñde
şafālar sürsek
Süy-ı Hākdan bize bir ulu
'atādur Ramazān

45. **bizi:-i**

Gazel 305

Mısra: 8

*Birinci çokluk şahıs
zamiri, biz. II âşık.*

Ġarīk-ı baħr-i 'iştān bir
bölük 'aşīlerüz luṭf et
Bizi girdāb-ı dūzaħdan rehā
kıl yā Resūlallāh

46. **bizi:-i**

Gazel 305

Mısra: 10

*Birinci çokluk şahıs
zamiri, biz. II âşık.*

Yüzümün karasına
bakmayup rüz-ı kıyāmetde
Bizi dergāh-ı Mevlādan recā
kıl yā Resūlallāh

47. **bize:-e**

Gazel 317

Mısra: 4

*Birinci çokluk şahıs
zamiri, biz. II âşık.*

Cürm ü 'iştān ile vardukda
huzūr-ı Hākka
Umaruz ede yarın bize
şefā'at rüze

48. **bizi:-i**

Gazel 357

Mısra: 14

*Birinci çokluk şahıs
zamiri, biz. II âşık.*

Söyleyübildükçe kendi
lāyıkını söylemiş
Eyleyüp haylī mezemmet
bizi nā-dānuñ biri

49. **bizi:-i**

Gazel 363

Mısra: 2

*Birinci çokluk şahıs
zamiri, biz. II âşık.*

Gözün kim ğamzeñ olmuşdur
aña bir hāncer-i gürdī
Meded ol Türk-i ser-hoş
deşne ile bizi öldürdi

50. **biz:**

Kaside 5

Mısra: 93

*Birinci çokluk şahıs
zamiri, biz. II âşık.*

Sipāhīce Hāsan Şāha ne
lāzım biz demek anı
Bilür nece Yezīd idüğünü ol
Hācı Mervānuñ

51. **bizden:-den**

Kaside 5

Mısra: 70

*Birinci çokluk şahıs
zamiri, biz. II âşık.*

Cihānda Cin Hüseyñüñ gerçi
ağızı egrisi çokdur
Velī yok 'aşıkı bizden yeg ol
yār-ı perīşānuñ

52. **bize:-e**

Kaside 5

Mısra: 96

*Birinci çokluk şahıs
zamiri, biz. II âşık.*

Şarāb-ı Kevşer-i la'lin
bulalardı umarlardı
Seni bize Hūdā verdi deyi
yārān-ı tūbānuñ

53. **bize:-e**

Kaside 5

Mısra: 133

*Birinci çokluk şahıs
zamiri, biz. II âşık.*

Umaruz diñlemek ola
müyesser bize de anı
Kulağdan 'aşık olduk
nakline Arslan-ı hoş-ıvānuñ

54. **bizi:-i**

Kaside 5

Mısra: 28

*Birinci çokluk şahıs
zamiri, biz. II aşık.*

Şorarsañ şî'r-i hâlet-bağşını
Bâkî Efendinüñ
Bizi mest eyledi eş'arı ol
Câmî-i devrānuñ

55. **bizümle:-üm, -le**

Matla 48

Mısra: 1

*Birinci çokluk şahıs
zamiri, biz. II aşık.*

Egerçi kim leb-i la'lüñ
bizümle tatlu balludur
Dil ü cān ile müjgānuñ velî
kanlu bıçaqludur

56. **bizi:-i**

Muamma 25

Mısra: 2

*Birinci çokluk şahıs
zamiri, biz. II aşık.*

Zulm ile yakup cānumuzı
āzer içinde
Āhîr koduñ ey meh bizi
hâkister içinde

bî-zahmet:

1. **bî-zahmet:**

Müseddes 3

Mısra: 10

*Zahmetsiz ve eziyetsiz
olmak.*

Ne deñlü var ise ikbāl ü
devlet 'izzet ü rif'at
Alupdur kabz u başına edānî
anı bî-zahmet

bîzâr:

1. **bîzâruz:-uz**

Gazel 138

Mısra: 2

*Bıkmış. usanmış.
bezmiş.*

Şeşder-i gamda ki hecrüñle
senüñ zâruz biz
Kendümüzden ki olur şöyle
ki bîzâruz biz

bîzâr edüp:

1. **bîzâr edüp:-üp**

Gazel 350

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bezdirmek.

Neçe bir cāndan edüp cevri
ile bîzâr beni
Neçe bir eyleyesin zâr u dil-
efgâr beni

bîzâr eyleyen:

1. **bîzâr eyleyen:-y, -en**

Gazel 171

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Usandırmak, bıktırmak.

Yürü ey şeşder-i gamda beni
zâr eyleyen tâli'
Figānumdan cihān halkını
bîzâr eyleyen tâli'

bîzâr olmasa:

1. **bîzâr olmasa:-ma, -sa**

Gazel 227

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bıkmak, tedirgin ve
rahatsız olmak.*

Yanına varduğça ötelen
demezdi bülbülün
Olmasa gülşende zârından
eger bîzâr gül

bizden bilür:

1. **bizden bilür:-den-ür**

Gazel 144

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Birinci çokluk zamiri II
aşıklar (bizden bilmek öbeği
bizim yüzümüzden*

*bağlamında da
kullanılmıştır.)*

Rüy-ı yâri görmez olduğın
'adū bizden bilür
Biz gözine ol hāruñ güyā
'Azîzî hāyilüz

boğazın aldı:

1. **boğazın aldı:-dı**

Gazel 321

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

Boğazını sıkarak

öldürmek.

Tutup kanlu gibi sākî
boğazın aldı meclisde
Boyun çekdi şurāhî var ise ol
gözleri meste

boğazuñ alur:

1. **boğazuñ alur:-uñ, -ur**

Kıt'a 19

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

Boğazını sıkarak

öldürmek.

Alur dest-i ecel bir gün
boğazuñ
Demez her-giz bu hayrāndur
bu ser-hoş

bölük:

1. **bölük:**

Gazel 305

Mısra: 7

Takım, zümre, cemâat.

Garîk-ı baħr-i 'ișyān bir
bölük 'aşilerüz luṭf et
Bizi girdāb-ı dūzahdan rehā
kıl yā Resūlallāh

boşan:

1. **boşanur:-ur**

Gazel 195

Mısra: 6

Dökülmek, akmak.

Göricek gül yüzüñi cüş eder
eşküm nitekim

Boşanur bendi bahār olıcak
irmağlarıuñ

2. **boşanup:-up**
Terci-bend 1
Mısra: 25
Dökülmek, akmak.

Boşanup bend ü bağı
enhāruñ
Şuladı yollarını gülzāruñ

bostān:

1. **bostānuñ:-uñ**
Gazel 12
Mısra: 8
*Çiçek ve ağaç
yetiştirilen yer, bahçe.*

Yeter seyr-i had ü kadd ü
hañuñ 'aşıqlara cānā
Gül ü serv-i revān ile çemen
bostānuñ olsun hep

2. **bostāna:-a**
Gazel 297
Mısra: 8
*Çiçek ve ağaç
yetiştirilen yer, bahçe.*

Ol boyı servüñ zenehdānı
hayāliyle göñül
Beñzer ol bostāna kim içinde
ola çāh-ı nev

3. **bostānuñ:-uñ**
Gazel 351
Mısra: 16
*Çiçek ve ağaç
yetiştirilen yer, bahçe.*

Şarardı rüyü ayvanuñ alındı
rengi almanuñ
Bozuldı beñzi bostānuñ
meger faşl-ı hazān oldı

4. **bostānına:-ı, -n, -a**
Lugaz 3
Mısra: 8
*Çiçek ve ağaç
yetiştirilen yer, bahçe.*

Bend olup kavş-i kuzah
gerdānına
Zīnet olmuş 'ālemüñ
bostānına

bostān-ı 'ışkuñ:

1. **bostān-ı 'ışkuñ:-uñ**
Gazel 94
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Aşk bahçesi II gönül II
dünya.*

Yaşam bostān-ı 'ışkuñ içre
bir dolaba dönmişdür
Dü çeşmüm küze-i dolab-ı
pür-seylāba dönmişdür

boy:

1. **boyı:-ı**
Gazel 209
Mısra: 2
*İnsanın yerden
yükseklğini gösteren fiziki
unsur.*

Akıdup gözyaşlarını cüybār
etsem gerek
Ol boyı serv-i revānı der-
kenār etsem gerek

2. **boyuñ:-uñ**
Gazel 215
Mısra: 2
*İnsanın yerden
yükseklğini gösteren fiziki
unsur.*

Ruñuñ bir māh-ı enverdür ki
hurşid-i semādan yeg
Boyuñ bir şāh-ı 'ar'ardur ki
nañl-i muntehādan yeg

3. **boyı:-ı**
Gazel 238
Mısra: 9
*İnsanın yerden
yükseklğini gösteren fiziki
unsur.*

O boyı serv-i revānuñ deheni
vaşında
Nazm-ı dil-cüy-ı 'Aziz bir
içim şu mı degül

4. **boyı:-ı**
Gazel 252
Mısra: 7
İnsanın yerden

*yükseklğini gösteren fiziki
unsur.*

Ey elif-kad boyı 'ar'arlar
arasında seni
Dün 'adū-yı hār ile gördüm
katı 'ār eylerem

5. **boyı:-ı**
Gazel 278
Mısra: 4
*İnsanın yerden
yükseklğini gösteren fiziki
unsur.*

Bir büt-i sīb-zekān beste-
dehen
Bir boyı nañl-i şanavbersin
sen

6. **boyuñ:-uñ**
Gazel 313
Mısra: 1
*İnsanın yerden
yükseklğini gösteren fiziki
unsur.*

Boyuñ nañl-i semen mi
'ar'ar-ı bālā midur yoñsa
Yüzüñ gülberg-i ter mi lāle-i
hamrā midur yoñsa

7. **boyuña:-uñ, -a**
Gazel 336
Mısra: 5
*İnsanın yerden
yükseklğini gösteren fiziki
unsur.*

Yüzüne muşhaf boyuña serv
deyüp ey perī
Dāl okurdum zülf-i miskīnūñ
vebāli olmasa

8. **boyı:-ı**
Gazel 380
Mısra: 6
*İnsanın yerden
yükseklğini gösteren fiziki
unsur.*

Ser-i kūyında şalup hāke teni
sāye-mişāl
O boyı serv-i revānuñ olagör
pā-māli

9. **boyınca:-ınca**
Kaside 4

Mısra: 14
İnsanın yerden
yüksekliğini gösteren fiziki
unsur.

Rûgan-ı sürha çeküpdür
şem'-ger anı ya hod
Öldürüp pervânesin girdi
boyunca kana şem'

boy beginüñ:

1. **boy beginüñ:-nüñ**
Gazel 284
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Aşiret boyunun beyi.

Yine bir kâmeti servüñ
nökeri oldum ben
Yine bir boy beginüñ derd-i
seri oldum ben

boy begleridür:

1. **boy begleridür:-ler, -i, -
dür**
Gazel 180
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Aşiret boyunun beyi.

Şeh-i gül 'askeridür bāğda
'ar'ar kol kol
Aña boy begleridür serv-i
hürāmān şaf şaf

boya:

1. **boyadı:-dı**
Kıt'a 20
Mısra: 6
Bürümek, kaplamak.

Dağı hem deyesin dūd-ı
siyāhı
Gögi göge boyadı ol yüzi hür

boyand:

1. **boyandum:-du, -m**
Gazel 258
Mısra: 2
Boyalı hale gelmek.

Derdā n'edeyin âteş-i hicrān
ile yandum
Göz yaşlarını ağıduban kana
boyandum

2. **boyanan:-an**
Gazel 287
Mısra: 7
Boyalı hale gelmek.

Nār-ı 'ışıkıyla boyanan
çeşmüme etmez nazar
Ben gerekse gözyaşından
kanlara boyanayın

boyı serv:

1. **boyı serv:**
Gazel 51
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Boyu servi II sevgili.

O boyı serv ü yüzi muşhafuñ
evşāfını dil
Şu gibi ezber oğur hāfız-ı
cārri geçinür

boyı serve:

1. **boyı serve:-e**
Gazel 44
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Boyu servi II sevgili.

'Aceb mi ger olursa
mu'teber gülzārda şimşād
Ki beñzer ol boyı serve
hemān refārdā şimşād

boyı servi:

1. **boyı servi:**
Gazel 59
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Boyu servi olan II sevgili.

Küyına varup cüy-ı sirişküm
gibi her dem
Etmek o boyı servi temāşā
ne demekdür

boyı servüm:

1. **boyı servüm:-üm**
Gazel 384
Mısra: 21
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Boyu servi II sevgili.

Boyu servüm 'Azīzī
görmeyelden
Ağar yaşum nitelim mā'-i
cārī

boyı servüñ:

1. **boyı servüñ:-üñ**
Gazel 134
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Boyu servi olan II sevgili.

'Azīzī pāy-būsına erişmez ol
boyı servüñ
Vücüdün sāye-veş ol kim
reh-i küyında hāk etmez

2. **boyı servüñ:-üñ**
Gazel 297
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Boyu servi olan II sevgili.

Ol boyı servüñ zenehdānı
hayāliyle gönül
Beñzer ol bostāna kim içinde
ola çāh-ı nev

3. **boyı servüñ:-üñ**
Gazel 94
Mısra: 11
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Boyu servi II sevgili.

'Azīzī ol boyı servüñ
öğerseñ zülfini ög kim
Cemāli gülşeninde sünbül-i
pür-tāba dönmişdür

boyı şimşāda:

1. boyı şimşâda:-a

Gazel 325

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Boyu şimşir ağacına
benzeyen. İl sevgili.*

Bağladum rişte-i cāmı o boyı
şimşâda
Bülbül-āsā n'ola dil bağlar
isem feryâda

böyle:

1. böyle:

Gazel 1

Mısra: 10

Böyle, bu şekilde.

Kaşları yayı ğamin çekmedi
çün yâ o mehûñ
Neye büküldi beli böyle
'Azizî gibi yâ

2. böyle:

Gazel 17

Mısra: 12

Böyle, bu şekilde.

Oldı çün aña gül-i ruhsârı
yârûñ mün'akış
Yâ niçün cām içre böyle
ergavânîdür şarâb

3. böyle:

Gazel 29

Mısra: 4

Böyle, bu şekilde.

Düşnâm-ı telh-i la'lûñ yâd
etdügüm budur kim
Olmaz efendi böyle şîrîn ü
ter hikâyet

4. böyle:

Gazel 33

Mısra: 5

Böyle, bu şekilde.

Cism-i nizârı böyle olmazdı
pâre pâre
Zülf-i ğidâ-yı yâre olmasa
şâne muhtâc

5. böyle:

Gazel 50

Mısra: 14

Böyle, bu şekilde.

Şi'r-i dür-bârûñ 'Azizî ğuş
edüp dilber dedi
Degme bahır içre bulunmaz
böyle dürr-i şâh-vâr

6. böyle:

Gazel 68

Mısra: 4

Böyle, bu şekilde.

Dedüm misk-i Hıttâdur var
ise bu zülf-i pür-çînûñ
Dedi böyle deme bir dağı bu
sözde hatâ vardır

7. böyle:

Gazel 69

Mısra: 10

Böyle, bu şekilde.

Demâdem ehl-i 'ışka ta'n
eder yürürsin ey vâ'iz
Saña bilsem ki el zemmi
neden çak böyle elzemdür

8. böyle:

Gazel 91

Mısra: 8

Böyle, bu şekilde.

Bir muşallî mâhuñ olmasa
minâre 'aşığı
Beklemezdi böyle cāmî
küşesin leyl ü nehâr

9. böyle:

Gazel 169

Mısra: 4

Böyle, bu şekilde.

Şöyle ğubârdur ki hat-ı la'li
ol mehûñ
Yâküt dağı yazmadı böyle
ğubâr hat

10. böyle:

Gazel 176

Mısra: 2

Böyle, bu şekilde.

Olmasa ger 'aşık-ı ğam-gîn
çerâğ
Dökmez idi böyle göz yaşın
çerâğ

11. böyle:

Gazel 179

Mısra: 10

Böyle, bu şekilde.

Düşmeyeydi âteş-i 'ışka
'Azizî 'üd-veş
İnlemezdi böyle yana yana
çeng ü nây u def

12. böyle:

Gazel 210

Mısra: 8

Böyle, bu şekilde.

Olmasa sîb-i zenehdânuñ
aşüftesi ger
Böyle beñzi şararup geçmez
idi ayvanuñ

13. böyle:

Gazel 261

Mısra: 2

Böyle, bu şekilde.

Verdüñ şudâ' hayli halka
rivâyetünden
Kışsañ yeg idi vâ'iz böyle
hikâyetünden

14. böyle:

Gazel 311

Mısra: 4

Böyle, bu şekilde.

Ölsem ayrılmaya yanumdan
kilâb-ı küy-ı yâr
Kişi böyle ittiñad etmek
gerek yârân-ıla

15. böyle:

Gazel 319

Mısra: 2

Böyle, bu şekilde.

Bezm-i meye şarf olacağın
bilse defne
Olmazdı nihân böyle girüp
zîr-i zemîne

16. böyle:

Gazel 370

Mısra: 4

Böyle, bu şekilde.

Şöyle mest etdi beni cām-ı
şarâb-ı 'ışk kim

Böyle serhoş olduğum
bilmem cihānda ben dağı

17. **böyle:**

Gazel 376

Mısra: 7

Böyle, bu şekilde.

Bī-karār olup hevāya böyle
vermezdi özin
Olmayaydı zülf-i dil-dāruñ
hümā ser-geştisi

18. **böyle:**

Kaside 2

Mısra: 66

Böyle, bu şekilde.

Gerçi çok şems ü kamer
zāhir olupdur ammā
Böyle bir şems ü kamer
etmedi gerdün izhār

19. **böyle:**

Matla 21

Mısra: 2

Böyle, bu şekilde.

Rüz u şeb düşmez elünden
bāde ile meşrebe
Böyle mey-ğor olmak ey
sākī düşer mi meşrebe

20. **böyle:**

Matla 54

Mısra: 1

Böyle, bu şekilde.

Anuñ için böyle tekye kıldı
peydā lāğeri
Tā ki 'işret eyleye bunda
gelen her lāğ eri

21. **böyle:**

Tesdis 1

Mısra: 5

Böyle, bu şekilde.

Ḥāl-i 'ālem ezeli böyle
perīşān ancak
Kimi ḥandān kimi giryān
kimi nālān ancak

22. **böyle:**

Tesdis 1

Mısra: 11

Böyle, bu şekilde.

Ḥāl-i 'ālem ezeli böyle
perīşān ancak
Kimi ḥandān kimi giryān
kimi nālān ancak

23. **böyle:**

Tesdis 1

Mısra: 17

Böyle, bu şekilde.

Ḥāl-i 'ālem ezeli böyle
perīşān ancak
Kimi ḥandān kimi giryān
kimi nālān ancak

24. **böyle:**

Tesdis 1

Mısra: 23

Böyle, bu şekilde.

Ḥāl-i 'ālem ezeli böyle
perīşān ancak
Kimi ḥandān kimi giryān
kimi nālān ancak

25. **böyle:**

Tesdis 1

Mısra: 29

Böyle, bu şekilde.

Ḥāl-i 'ālem ezeli böyle
perīşān ancak
Kimi ḥandān kimi giryān
kimi nālān ancak

boyn:

1. **boynında:-i, -n, -da**

Gazel 120

Mısra: 6

Başı bedene bağlayan

bölge.

Gerden-i māhı der-āğüş etdi
hāle şanmañuz
Ol meh-i sīmīn-beruñ
boynında zer ḥalḥāl var

2. **boynuma:-um, -a**

Gazel 123

Mısra: 1

Başı bedene bağlayan

bölge.

Kākülün boynuma taçup
zencīr
Kıldı āhü gözün beni naḥcīr

3. **boynma:-i, -n, -a**

Gazel 300

Mısra: 10

Başı bedene bağlayan

bölge.

'Aşık-ı dīvāneñ olmışdur
'Azīzī n'ola ger
Boynına bend eyleseñ zülfün
selāsildür deyü

4. **boynuma:-um, -a**

Gazel 300

Mısra: 6

Başı bedene bağlayan

bölge.

'Azm-i rāh-ı 'ışk edersem
tañ mıdur bī-bāk olup
Çaldı ol şeh boynuma tigin
hamāyıldür deyü

5. **boynuña:-uñ, -a**

Gazel 301

Mısra: 6

Başı bedene bağlayan

bölge.

Ne revādur ki ey şeh-i ḥübān
Ki tolar boynuña kolın gīsü

6. **boynuma:-um, -a**

Gazel 291

Mısra: 8

Başı bedene bağlayan

*bölüm II kişinin kendi özü
bağlamında.*

Tağlar deñlü olursa elem-i
bār-ı gamuñ
Alayın boynuma biñ cān ile
cānā çekeyin

boynum egüp:

1. **boynum egüp:-üip**

Müseddes 2

Mısra: 22

Kelime Tipi: **Deyim**

*Hürmet göstermek,
saygıda bulunmak; itaat
etmek, katlanmak.*

Ağlayu ağlayu kūyuña neçe
bir varayın
Boynum egüp qarşuña ya
neçe bir yalvarayın

boyun:1. **boyun:****Gazel 321**

Mısra: 6

*Başı bedene rapteden
uzuv. II sürahinin üst
kısmında bulunan boynu
bağlamında.*

Tutup kanlu gibi sâkî
boğazın aldı meclisde
Boyun çekdi şurâhî var ise ol
gözleri meste

boyunca:1. **boyunca:****Gazel 360**

Mısra: 3

*Boyu veya uzunluğu
kadar.*

Boyunca kana girdüğüne
yetmez mi bu şahid kim
O şahıhuñ gül gibi al cāme
geymek oldu kânûnı

boz:1. **bozdı:-dı****Gazel 195**

Mısra: 2

*Bozmak II düzensiz hale
getirmek.*

Ol gül oyarduğı sîneñde kızıl
dāğlaruñ
Revnağ-ı lālelerin bozdı dilā
bāğlaruñ

2. **bozulup:-ul, -up****Tarih 2**

Mısra: 11

*Bozmak II düzensiz hale
getirmek.*

Bozulup erkān-ı dīvānı kamu
Māl ü mülki cümleden oldu
hebā

bozıl:1. **bozıla:-a****Gazel 354**

Mısra: 6

*Olumsuz şekilde
değişmek.*

Kılmadı hem-ser nigāruñ
zülfine hergiz beni
Göreyin kim bozıla tîz günde
çarhuñ çenberi

bozul:1. **bozuldu:-dı****Gazel 349**

Mısra: 11

Güzelliğini yitirmek.

Bozuldu hüsn-i gül-rüyuñ
hatuñ gelmege az kaldı
Bahāruñ mevsimi geçdi
hazān olmağa yaklaştı

2. **bozuldu:-dı****Gazel 351**

Mısra: 16

Güzelliğini yitirmek.

Şarardı rüyı ayvanuñ alındı
rengi almanuñ
Bozuldu beñzi bostānuñ
meger faşl-ı hazān oldu

3. **bozulup:-up****Gazel 286**

Mısra: 5

*Olumsuz şekilde
değişmek.*

Bozulup bezm-i şafā devleti
döndü cāmuñ
Sāğar-ı mey yerine devr eder
oldı fincān

bu:1. **bu:****Gazel 16**

Mısra: 5

Bu, işaret zamiri.

Kāfirligine dāl bu yetmez mi
zülfüñüñ
Kim kend'özünde götürür ol
ey şanem şalīb

2. **budur:-dur****Gazel 29**

Mısra: 3

Bu, işaret zamiri.

Düşnām-ı telh-i la'lüñ yād
etdüğüm budur kim
Olmaz efendi böyle şîrîn ü
ter hikāyet

3. **bu:****Gazel 69**

Mısra: 6

Bu, işaret zamiri.

Eşigüñde gözüm yaşı olur
her dem revān kıblem
Meger ol Ka'be-i ehl-i şafā
bu 'ayn-ı zemzemdür

4. **bu:****Gazel 69**

Mısra: 14

Bu, işaret zamiri.

Gönül āh eylegil hecrinde
yārūñ diñmeyüp bir dem
Gözüm kan ağla tırma yaş
yerine bu da bir demdür

5. **bu:****Gazel 101**

Mısra: 7

Bu, işaret zamiri.

Saña düşer mi bu kim
gördüğüñe māyil olup
'İşmetüñ dāmenini elleye her
ān eller

6. **bu:****Gazel 105**

Mısra: 8

Bu, işaret zamiri.

Ağladuğum görse ol gül şād
olur
Bu meşeldür bülbül ağlar gül
güler

7. **bunda:-n, -da****Gazel 119**

Mısra: 10

Bu, işaret zamiri.

Hāne-i dünyā 'Azizî çün
degül dārü'l-ferah
Bunda şād olmaduğuna kişi
yā ne ğamlanur

8. **bunda:-n, -da****Gazel 125**

Mısra: 1
Bu, işaret zamiri.

Cihân mâtem-serâdur bunda
kim gelse hemân ağlar
Bir iki gün gülerse yañılup
neçe zamân ağlar

9. **bunda:-n, -da**

Gazel 125
Mısra: 3
Bu, işaret zamiri.

Ne hikmetdür bu kim bunda
kişi bir gün ferah olsa
Neçe günler yine yaş yerine
derd ile kan ağlar

10. **bu:**

Gazel 206
Mısra: 3
Bu, işaret zamiri.

Tırâş oldukça jeng-i hatt-ı
rûyî bu ne 'âlemdür
Ruḥî âyînesin kıldı mücellâ
ol dil-ârânuñ

11. **bu:**

Gazel 232
Mısra: 7
Bu, işaret zamiri.

Gözüm merdümünün dem-
be-dem yaşardığı bu kim
Ḥayâl-i mü-miyânuñ eyler
iken düşdi cânâ kıl

12. **bu:**

Gazel 251
Mısra: 7
Bu, işaret zamiri.

Yâre zülfeynin görüp dedüm
nedür bu dedi kim
Murğ-ı dil şayd edici kıldan
duzağumdur bentüm

13. **bu:**

Gazel 264
Mısra: 10
Bu, işaret zamiri.

Müjeñ özler yem-i hecründe
'Azîzî her dem
Bu meşeldür yapışur kılıca
deryâya düşen

14. **bu:**

Gazel 307
Mısra: 8
Bu, işaret zamiri.

Efendi sîneme yer yer elifler
na'ller kesdüñ
Bu ben abdâl-ı 'ışka her biri
bir yâdgâr olsa

15. **bu:**

Gazel 384
Mısra: 2
Bu, işaret zamiri.

Göñül tıflı görüp ebrü-yı yâri
Dedi yâ rab bu ḥarf-i nün mı
yâ rî

16. **bu:**

Kıt'a 19
Mısra: 4
Bu, işaret zamiri.

Alur dest-i ecel bir gün
boğazuñ
Demez her-giz bu ḥayrândur
bu ser-ḥoş

17. **bu:**

Kıt'a 19
Mısra: 4
Bu, işaret zamiri.

Alur dest-i ecel bir gün
boğazuñ
Demez her-giz bu ḥayrândur
bu ser-ḥoş

18. **bu:**

Matla 35
Mısra: 1
Bu, işaret zamiri.

Beline dolaşduğum zülfî gibi
bu her zamân
Rište-i cân-ı 'azîzümdür
benüm ol mü-miyân

19. **bunda:-n, -da**

Mesnevi 1
Mısra: 92
Bu, işaret zamiri.

Bilürin gerçi çok çerâğuñ var
Bunda da bir çerâğuñ olsa ne
var

20. **budur:-dur**

Müseddes 1
Mısra: 52
Bu, işaret zamiri.

Luṭf edüp ol bî-kese bugün
olursañ dest-gîr
Dilegüm Ḥaḳdan budur kim
ey meh-i rüşen-zamîr

21. **buña:-ñ, -a**

Müseddes 2
Mısra: 25
Bu, işaret zamiri.

Bu ne cevri olur buña hergiz
nihâyet yok midür
Tañrıdan ḳorḳmaz mısın bu
zulme gâyet yok midür

22. **budur:-dur**

Müseddes 4
Mısra: 12
Bu, işaret zamiri.

Sen bu kemâl-i ḥüsni ile
bedr-i münîrsin
Ḥaḳḳâ budur ki bî-bedel ü
bî-naẓîrsin

23. **budur:-dur**

Müseddes 4
Mısra: 18
Bu, işaret zamiri.

Sen bu kemâl-i ḥüsni ile
bedr-i münîrsin
Ḥaḳḳâ budur ki bî-bedel ü
bî-naẓîrsin

24. **budur:-dur**

Müseddes 4
Mısra: 24
Bu, işaret zamiri.

Sen bu kemâl-i ḥüsni ile
bedr-i münîrsin
Ḥaḳḳâ budur ki bî-bedel ü
bî-naẓîrsin

25. **budur:-dur**

Müseddes 4
Mısra: 30
Bu, işaret zamiri.

Sen bu kemâl-i ḥüsni ile
bedr-i münîrsin

Ḥaqqā budur ki bī-bedel ü
bī-naẓīrsin

26. **budur:-dur**

Müseddes 4

Mısra: 36

Bu, işaret zamiri.

Sen bu kemāl-i hüsn ile
bedr-i münīrsin
Ḥaqqā budur ki bī-bedel ü
bī-naẓīrsin

27. **budur:-dur**

Müseddes 4

Mısra: 42

Bu, işaret zamiri.

Sen bu kemāl-i hüsn ile
bedr-i münīrsin
Ḥaqqā budur ki bī-bedel ü
bī-naẓīrsin

28. **bu:**

Gazel 1

Mısra: 5

Bu, işaret sıfatı.

Sen bu hüsn ile şeh-i mülk-i
melāhat olduñ
Elif-i kâmetüñe dense n'ola
sım livā

29. **bu:**

Gazel 2

Mısra: 2

Bu, işaret sıfatı.

Göñülde guşsa-i zülf ü
femüñ olduğı dem peydā
Olur bu çeşm-i giryānumda
kaṭre dem-be-dem peydā

30. **bu:**

Gazel 5

Mısra: 6

Bu, işaret sıfatı.

Siyeh zülfüñ gibi tīg-i
müjeñden etmezüz tesrīḥ
Bu gün cān ile sen şāhuñ kılı
kurbāniyuz cānā

31. **bu:**

Gazel 9

Mısra: 8

Bu, işaret sıfatı.

Bezm-i hecrüñde 'acebdür
dūd-ı āhum bir şeh
Bāda vermezse eger bu nüh
kıbābı sākīyā

32. **bu:**

Gazel 13

Mısra: 7

Bu, işaret sıfatı.

Şu 'le-i āh-ı şerer-bārum bu
şeb çarḫa çıkup
Yine ḥāk üzre nüzül etdi
düşen şanmañ şihāb

33. **bu:**

Gazel 16

Mısra: 11

Bu, işaret sıfatı.

Müşkil belā degül mi 'Azīzī
bu 'āşıka
Kim dāyimā ḥabībi ola
hemdem-i raḫīb

34. **bu:**

Gazel 18

Mısra: 4

Bu, işaret sıfatı.

Zamane ḥalkını taşa tutar
çarḫ-ı 'adü her şeb
Bu ḥāle olmayan vākıf şanur
gökden düşer kevkeb

35. **bu:**

Gazel 18

Mısra: 7

Bu, işaret sıfatı.

'Aceb bu merdüm-i çeşmüm
nece burc-ı sa'ādetdür
Aña 'aqs-i 'araḫ-rīz-i
cemālūñden toğar kevkeb

36. **bu:**

Gazel 20

Mısra: 7

Bu, işaret sıfatı.

Ġam yedigüm bu maṭbaḫ-ı
dehr içre kim benüm
Ḥvān-ı vişāl-i yār baña
olmadı naşīb

37. **bu:**

Gazel 26

Mısra: 1

Bu, işaret sıfatı.

Ey göñül baña bu çarḫ-ı bī-
sebāt
Cevr edüpdür döne döne kaṭ
kaṭ

38. **bu:**

Gazel 27

Mısra: 9

Bu, işaret sıfatı.

Bir şehüñ bendesi oldum ki
'Azīzī bu felek
Himmeti raḫşına anuñ
olmaz kemter raḫṭ

39. **bu:**

Gazel 28

Mısra: 10

Bu, işaret sıfatı.

Her ne deñlü var ise cevri
'Azīzī o şehüñ
Luṭfi çoğ olsun bu ben ğam-
ḫvāre kıldı 'ākıbet

40. **bu:**

Gazel 29

Mısra: 5

Bu, işaret sıfatı.

Ḍayf-ı ğamuñ bu gece dil
hücesine geldi
Ḥün-ı cigerle kıldum ey meh
anı ziyāfet

41. **bu:**

Gazel 29

Mısra: 14

Bu, işaret sıfatı.

Şi'r-i selīs ü nazm-ı dil-
cüyuñı gören der
Yokdur 'Azīzī mā'-i cārīde
bu selāset

42. **bu:**

Gazel 36

Mısra: 8

Bu, işaret sıfatı.

Biz o rindān-ı kaḫeḫ-
peymālaruz kim reşk eder
Bezmimizde olmağa bu
kāse-i gerdün kaḫeḫ

43. bu:

Gazel 55

Mısra: 10

Bu, işaret sıfatı.

Benüm ol zeyl-i pākine
teşebbüs etdügüm pīrüm
Bu 'ālem tekyegāhında
'Azīzī 'ışk-ı yārümdür

44. bu:

Gazel 61

Mısra: 6

Bu, işaret sıfatı.

Girye etdükçe dem-i
hecrüñde seyl olup açar
Bilmezsin bu deñlü yaşı
çeşmümün kandan çıkar

45. bu:

Gazel 61

Mısra: 8

Bu, işaret sıfatı.

Dağme-i Kārün-veş hāk
olmayınca kâh-ı ten
Genc-i mihrün şanma kim bu
kalb-i vīrāndan çıkar

46. bu:

Gazel 63

Mısra: 14

Bu, işaret sıfatı.

Dūd-ı āh-ı pūr-şerārum sūr-ı
çarh üzere çıkup
Tāli' u baht-ı siyāhumla bu
şeb ceng etdiler

47. bu:

Gazel 65

Mısra: 9

Bu, işaret sıfatı.

Ṭañ degül varsa 'Azīzī bu
zen-i dehre talāk
Duğter-i rezle şular kim
başını hoş eyler

48. bu:

Gazel 66

Mısra: 10

Bu, işaret sıfatı.

Gonca-i nev-ḥīz-i gülşen zīr-
i berginden çıkup

Bülbüle açılmadığı bu hicāb
altındadır

49. bu:

Gazel 68

Mısra: 3

Bu, işaret sıfatı.

Dedüm misk-i Hıṭādur var
ise bu zülf-i pūr-çinün
Dedi böyle deme bir dağı bu
sözde ḥaṭā vardır

50. bu:

Gazel 68

Mısra: 4

Bu, işaret sıfatı.

Dedüm misk-i Hıṭādur var
ise bu zülf-i pūr-çinün
Dedi böyle deme bir dağı bu
sözde ḥaṭā vardır

51. bu:

Gazel 70

Mısra: 8

Bu, işaret sıfatı.

Göñülde nīze-i āhı müheyyā
etdügüm ol kim
Şehā gökde sitāremle bu şeb
ceng ü cidālüm var

52. bu:

Gazel 71

Mısra: 3

Bu, işaret sıfatı.

Revzenleri bu gözlerümüñ
açalı düşer
Nīzeñ dile kaçan der-i
devlet-me'āb açar

53. bu:

Gazel 74

Mısra: 7

Bu, işaret sıfatı.

Görinen vādī durur şanmañ
bu deşt ü kühsār
Miḥnet-i devrān elinden
sīne-çāk olmuş yatur

54. bu:

Gazel 82

Mısra: 7

Bu, işaret sıfatı.

Cān u dilden ey şanem bu
ḥāñkāh-ı dehrde
Baş açuğ abdāluñ olduğuma
zülfün dāldür

55. bu:

Gazel 86

Mısra: 8

Bu, işaret sıfatı.

Gāh ḥandānsın gehī
giryānsın ey dil şem'-veş
Neyki 'ışk-ıla sana bu
gülmeler ağlamalar

56. bu:

Gazel 91

Mısra: 2

Bu, işaret sıfatı.

Nār-ı mihrüñle fetīl-i dil
yanaldan şem'-vār
Döndi fānūs-ı ḥayāle bu ten-i
zār u nizār

57. bu:

Gazel 93

Mısra: 8

Bu, işaret sıfatı.

Çenarı kāmēt-i yāra iñende
etmeñüz teşbīh
O yabanda ulalmış bu nihāl-i
nāz-perverdür

58. bu:

Gazel 93

Mısra: 10

Bu, işaret sıfatı.

'Azīzī 'ışk-ı cānāni ele fāş
eyledün deydü
Dil-i nālānuma bu çeşm-i
giryānum dağı terdür

59. bu:

Gazel 98

Mısra: 1

Bu, işaret sıfatı.

Kimi esrāra bu ḥalkuñ kimi
afyona mā'ildür
Benüm göñlüm o ḥaṭṭ u ḥāl-i
'anber-gūna mā'ildür

60. bu:

Gazel 100

Mısra: 10
Bu, işaret sıfatı.

Dün gece seyyâreler âfâkı
tölmüş gördiler
Gözlerüm yaşına gark oldu
bu 'âlem şandılar

61. bu:
Gazel 105
Mısra: 9
Bu, işaret sıfatı.

Ey şabîbüm bu 'Azîzî
derdine
Şerbet-i la'lûn ola dermân
meger

62. bu:
Gazel 111
Mısra: 10
Bu, işaret sıfatı.

'Azîzî yâre 'arz et şî'rûnî
kim
O sulţâna münâsibdür bu
gevhâr

63. bu:
Gazel 122
Mısra: 9
Bu, işaret sıfatı.

Dünyede yetmez mi bu
devlet 'Azîzîye şehâ
Kim senüñle rüz u şeb bir
bârgâh altındadır

64. bu:
Gazel 132
Mısra: 14
Bu, işaret sıfatı.

Ölse cevri ile 'Azîzî sinine
sögsem demiş
Dostlar âmîn deñüz biz bu
du'âya kâyilüz

65. bu:
Gazel 136
Mısra: 9
Bu, işaret sıfatı.

N'ola bu 'ısyân ile yarın
'Azîzî hâlimüz
Rağmet olmazsa eger
Hâkdan bizüm bahşîşimüz

66. bu:
Gazel 137
Mısra: 8
Bu, işaret sıfatı.

Benüm ağladuğum etmeñ
ta'accüb 'ışk-ı yâr-ıla
Bu gülzâr-ı fenâda hiç kes
olup şadmân gülmez

67. bu:
Gazel 141
Mısra: 5
Bu, işaret sıfatı.

Senüñle hoş görür göñlüm
gözüm bu dâr-ı dünyâyı
Gerekmez baña olursa cihân
bâg-ı cinân sensüz

68. bu:
Gazel 144
Mısra: 8
Bu, işaret sıfatı.

Hâşıl olmadı murâdum
tohmı âb-ı sa'y-ile
Hâşılı bu kiştzâr-ı dehrde bî-
hâşılız

69. bu:
Gazel 154
Mısra: 2
Bu, işaret sıfatı.

Dil görüp hâlünü çâh-ı
zekanuñda mağbûs
Dedi zindâna neden düşdi bu
Hindî cäsüs

70. bu:
Gazel 160
Mısra: 1
Bu, işaret sıfatı.

Âhîr bu dâr-ı pür-gâm vîrân
olur gidermiş
Hâk ile cümle 'âlem yeksân
olur gidermiş

71. bu:
Gazel 162
Mısra: 4
Bu, işaret sıfatı.

Levh-i dilde mihrüñi
yazmışdı Nakķâş-ı ezel

Şemse-i mihr olmadın bu nîl-
gün eyvâna nakş

72. bu:
Gazel 163
Mısra: 8
Bu, işaret sıfatı.

Şurâhî derd-ile kan yutmağı
peymâne-veş sâķî
Belâ bezminde beñzer bu dil-
i nâ-şâddan görmiş

73. bu:
Gazel 165
Mısra: 4
Bu, işaret sıfatı.

Dehân u kâmet ü zülfüñ
temâşâ eyleyen der kim
Ne bu simîn-beden başdan
ayağa 'ayn-ı mâl olmuş

74. bu:
Gazel 166
Mısra: 7
Bu, işaret sıfatı.

Çekmeyince kişi baş hırkaya
bu 'âlemde
Gam elinden edemez tavķ-ı
gîrbânî hâlâş

75. bu:
Gazel 170
Mısra: 7
Bu, işaret sıfatı.

Bezm-i gâmında yârüñ zâr
olduğum bu her dem
Eyler o şâh-ı 'âlem güş-ı
rebâbdan hâz

76. bu:
Gazel 172
Mısra: 3
Bu, işaret sıfatı.

Hayfdur bu kuluña etme
sitem
Ey şeh-i 'âlî olup gerdün-
tab'

77. bu:
Gazel 172
Mısra: 5
Bu, işaret sıfatı.

Gencine meyl etme bu
vîrânenüñ
Tut sözüm olma dilâ Kârün-
tab‘

78. bu:

Gazel 176

Mısra: 4

Bu, işaret sıfatı.

Şevk-ı ruhsârûnla ey meh
şubha dek
Yandı yakıldı bu şeb miskîn
çerâğ

79. bu:

Gazel 194

Mısra: 8

Bu, işaret sıfatı.

Tâk-ı ebrûnî temâşâ eyler idi
çeşm-i cân
Revzeni açılmadın bu dîde-i
giryânümüñ

80. bu:

Gazel 210

Mısra: 6

Bu, işaret sıfatı.

Merd iseñ ey dil-i pâkîze
eger ‘âlemde
Şekl-i murdârına bakma bu
zen-i dünyânuñ

81. bu:

Gazel 218

Mısra: 6

Bu, işaret sıfatı.

Egerçi pîr olası nev-cevânlar
çok velî şâhum
Bu reng ü rüyyla sensin
yüzünüñ şuyı Eyyübuñ

82. bu:

Gazel 242

Mısra: 5

Bu, işaret sıfatı.

Ķandîl-veş delük delük oldu
bu bağrumuz
Dil çarbin urmadın aña
peykân-ı tîr-i Ķam

83. bu:

Gazel 250

Mısra: 1

Bu, işaret sıfatı.

Bu lezzet-i vuşlat dilâ bilsem
nedendür bilmezem
Bu zaħmet-i firĶat baña
bilsem nedendür bilmezem

84. bu:

Gazel 250

Mısra: 2

Bu, işaret sıfatı.

Bu lezzet-i vuşlat dilâ bilsem
nedendür bilmezem
Bu zaħmet-i firĶat baña
bilsem nedendür bilmezem

85. bu:

Gazel 250

Mısra: 6

Bu, işaret sıfatı.

‘İşka düşüp yakılduğum
kaddüm büküp yâ kılduğum
Bu yandüğüm yakılduğum
bilsem nedendür bilmezem

86. bu:

Gazel 250

Mısra: 14

Bu, işaret sıfatı.

Dilde ‘Azîzî dem-be-dem
eksük degül derd ü elem
Ya baña bu cevır ü elem
bilsem nedendür bilmezem

87. bu:

Gazel 252

Mısra: 5

Bu, işaret sıfatı.

Bezm-i ‘işka bu ten-i Ķam-
geştemi çeng eyleyüp
Eşk-i çeşmüm riştesinden
aña evtâr eyleyem

88. bu:

Gazel 260

Mısra: 8

Bu, işaret sıfatı.

Gele inşâf ede billâhi seni
kim sevmez
Sende kim var bu tarâvetle
bu etvâr-ı Ķasen

89. bu:

Gazel 260

Mısra: 8

Bu, işaret sıfatı.

Gele inşâf ede billâhi seni
kim sevmez
Sende kim var bu tarâvetle
bu etvâr-ı Ķasen

90. bu:

Gazel 262

Mısra: 1

Bu, işaret sıfatı.

Vuşlatuñdur bu dil-i
Ķamnâki Ķandân eyleyen
FirĶatüñdür dîde-i nemnâki
giryân eyleyen

91. bu:

Gazel 271

Mısra: 6

Bu, işaret sıfatı.

Derünüm dâğ-ı derd ile pür
olmuşdur neçe demdür
Maħabbet ĶânĶâhında bu
ben abdâluñ añmazsın

92. bu:

Gazel 274

Mısra: 2

Bu, işaret sıfatı.

Baña şîhhat yüzün
göstermedi hecrüñde Ķam bir
gün
‘Acebdür ben bu Ķamdan
ölmez-isem ey şanem bir gün

93. bu:

Gazel 275

Mısra: 3

Bu, işaret sıfatı.

Ķanlı yaşumdan bu çeşmüm
şöyle oldu sürĶ-reng
Kim beni şanur görenler
ķıpkızıl dîvâneysin

94. bu:

Gazel 275

Mısra: 6

Bu, işaret sıfatı.

Pîre-zen dünyâya meyl
etmez erenler çün velî

Ben de anlar gibi bu
meydānda bir merdāneyin

95. **bu:**

Gazel 287

Mısra: 9

Bu, işaret sıfatı.

Bu dil-i pür-süzümüñ hālin
‘Azīzī bilmezsin
Ol gāzabnāk āteşi dildāra
nece yanayın

96. **bu:**

Gazel 295

Mısra: 1

Bu, işaret sıfatı.

Bugün bu kāmēt-i dil-cū-y-
ile naḥl-i revānsın sen
Nece naḥl-i revān bir
gülbün-i bāğ-ı cinānsın sen

97. **bu:**

Gazel 295

Mısra: 6

Bu, işaret sıfatı.

Seni cāmī gibi cānā cihānda
sevmez ādem yok
Bu zülf ü kāmēt ü ebrū-y-ıla
bilmem ne cānsın sen

98. **bu:**

Gazel 299

Mısra: 1

Bu, işaret sıfatı.

Cān verdüğüm benüm bu
ḥaṭṭ-ı niğāra karşı
Olur lezīz uyḥu evvel bahāra
karşı

99. **bu:**

Gazel 299

Mısra: 5

Bu, işaret sıfatı.

Bu beyt-i ḥasb-i hāli vird-i
zebān ederdı
Raḫş eyleyüp giderken
Manşūr dāra karşı

100. **bu:**

Gazel 299

Mısra: 10

Bu, işaret sıfatı.

Göñlüm gözüm açılson derse
‘Azīzī her kim
Etsün nazar bu şi‘r-i gevher-
şi‘āra karşı

101. **bu:**

Gazel 302

Mısra: 2

Bu, işaret sıfatı.

Ġam-ı zülfeynüñ ile oldı
yaşum üftāde
Der gören ḫalmış ayaklarda
bu merdümzāde

102. **bu:**

Gazel 304

Mısra: 8

Bu, işaret sıfatı.

Ben marīz-i ‘ışk-ı yāram çek
elüñ benden ṭabīb
Yok durur emüñ senüñ bu
derde dermān etmede

103. **bu:**

Gazel 306

Mısra: 1

Bu, işaret sıfatı.

Hānene teşrīf eder ey dil bu
şeb māhuñ yine
Şem‘lerle karşı çıksun şu‘le-
i āhuñ yine

104. **bu:**

Gazel 308

Mısra: 9

Bu, işaret sıfatı.

Sende kim var bu nāz u bu
‘işve
Ne şanavberde var ne
‘ar‘arda

105. **bu:**

Gazel 308

Mısra: 9

Bu, işaret sıfatı.

Sende kim var bu nāz u bu
‘işve
Ne şanavberde var ne
‘ar‘arda

106. **bu:**

Gazel 309

Mısra: 9

Bu, işaret sıfatı.

Bu nazm-ı bī-nazīrūñi görse
‘Azīziyā
Fihrist ederdı Nazmī Kitāb-ı
Nezāyire

107. **bu:**

Gazel 314

Mısra: 8

Bu, işaret sıfatı.

Dür şaçardı okuyan üstine
işāl eylesem
Vaşf-ı dendānuñla bu şi‘rüm
‘Adenden cānibe

108. **bu:**

Gazel 316

Mısra: 9

Bu, işaret sıfatı.

Yeterdi bu sa‘ādet baña
deyeydi ol şeh
Olsun ‘Azīzī kulum ḫısn-ı
ḫimāyetümde

109. **bu:**

Gazel 317

Mısra: 9

Bu, işaret sıfatı.

Gelmedi mescide ol māh bu
şeb buldı meger
Müddet-i ‘ömr-i ‘Azīzī gibi
gāyet rüze

110. **bu:**

Gazel 318

Mısra: 8

Bu, işaret sıfatı.

Olaldan şeşder-i ḡam sīne
pullar dāğlar cānā
Oyunlar oynadı ‘ışkuñ ki
denmez bu dil-i zāra

111. **bu:**

Gazel 325

Mısra: 14

Bu, işaret sıfatı.

Çekmeden bār-ı ḡam-ı hecri
‘Azīzī öldüñ
Geleni öldüre bir daḥı bu
ḡam-ābāda

112. **bu:**

Gazel 330

Mısra: 10

Bu, işaret sıfatı.

Şahn-ı gülzâra 'Azîzî
nitekim sünbül-i ter
Şaldı pîrâye bu dil bâğına
kâküller ile

113. **bu:**

Gazel 332

Mısra: 7

Bu, işaret sıfatı.

Bu ten-i zâr u nizârı çeng-i
'işka târ edüp
Bezm-i gamda ney gibi
feryâd u zâr etmek nece

114. **bu:**

Gazel 333

Mısra: 2

Bu, işaret sıfatı.

Câm-ı mihrüñ içmedük
'âlemde insân kalmaya
Nece insân bu cihân
bezminde bir cân kalmaya

115. **bu:**

Gazel 346

Mısra: 10

Bu, işaret sıfatı.

Çoma nûş-ı kahveyi elden
'Azîzî-veş yüri
Kâse-i fincân gibi döndükçe
bu gerdün dede

116. **bu:**

Gazel 347

Mısra: 8

Bu, işaret sıfatı.

Gerçi ma'cün-ı müferrihdür
o lebler ammâ
Lebüñ esrârınuñ oldu bu
gönül hayrânı

117. **bu:**

Gazel 347

Mısra: 9

Bu, işaret sıfatı.

Çoma câm-ı meyi elden bu
cihân bezminde

Mâh-rûlarla 'Azîzî süregör
devrânı

118. **bu:**

Gazel 349

Mısra: 2

Bu, işaret sıfatı.

Ecel tomarına kaddüm
kemân olmağa yaklaştı
Bu menzilden göçüp dil bî-
nişân olmağa yaklaştı

119. **bu:**

Gazel 349

Mısra: 3

Bu, işaret sıfatı.

Şu deñlü çıkdı eflâke bu
gece düd-ı âhum kim
Derûni kâh-ı çarhuñ pür-
duhân olmağa yaklaştı

120. **bu:**

Gazel 350

Mısra: 6

Bu, işaret sıfatı.

Eyledüñ çün beni hecrüñle
giriiftâr-ı belâ
Demidür gel bu belâdan yine
kırtar beni

121. **bu:**

Gazel 350

Mısra: 8

Bu, işaret sıfatı.

Ne günüm gün ne gecem
gecedür ey meh senden
Ayıraldan berü bu çarhuñ-ı
sitem-kâr beni

122. **bu:**

Gazel 354

Mısra: 4

Bu, işaret sıfatı.

Kâkül-i müşkînuñe öykündi
beñzer döstüm
Rû-siyâh eden cihânda bu
günehdür 'anberi

123. **bu:**

Gazel 359

Mısra: 4

Bu, işaret sıfatı.

Yüsufi geldi şanurlardı yine
dünyâya
Görselerdi seni bu hüsn ile
Ken'ân ehli

124. **bu:**

Gazel 360

Mısra: 3

Bu, işaret sıfatı.

Boyunca kana girdüğine
yetmez mi bu şahid kim
O şahuñ gül gibi al câme
geymek oldu kânûnı

125. **bu:**

Gazel 360

Mısra: 6

Bu, işaret sıfatı.

Libâs-ı al-günüña hatt-ı
pâredür ya hod
Yağup yandıрмаğ- için dem-
be-dem bu cân-ı mañzûnı

126. **bu:**

Gazel 363

Mısra: 4

Bu, işaret sıfatı.

Leb-i mey-günüña hatt-ı
gubâruñdan halel ermez
Bu rüşendür şarâba sâkiyâ
vermez keder dürdi

127. **bu:**

Gazel 363

Mısra: 6

Bu, işaret sıfatı.

Ham-ı ebrûsına mı öykünür
ol meh- 'îzâruñ kim
Hilâl-i kec-revi gerdün bu
gece şehrden sürdi

128. **bu:**

Gazel 365

Mısra: 7

Bu, işaret sıfatı.

Mâh-ı nev şanma bu çarhuñ
dest-i âhum ey melek
Çekdi çâk etdi yağasını
giriñbanum gibi

129. **bu:**

Gazel 368

Mısra: 5
Bu, işaret sıfatı.

Bu şüretlü kişiyi gördüğüm
yokdur dedi nâ-geh
Kadîd olduğumu deyr-i
gamında ol şanem gördi

130. **bu:**
Gazel 377
Mısra: 4
Bu, işaret sıfatı.

Nesine gurre olursın be
gönül dünyānuñ
Kime kaldı ki saña qala bu
milket bākī

131. **bu:**
Gazel 379
Mısra: 2
Bu, işaret sıfatı.

Dedüm ol cāmeyi al üstüne
ey verd ter düşdi
Bu sözden reng alup ol
gonca baña hayli ter düşdi

132. **bu:**
Kaside 1
Mısra: 70
Bu, işaret sıfatı.

Getürüp bülbülü şevka o
gülün evşāfi
Bülbül okurdu güle karşı bu
ş'i'ri ezber

133. **bu:**
Kaside 1
Mısra: 91
Bu, işaret sıfatı.

Bu kaşidem ki pür evşāf-ı
gül ü bülbüldür
Beñzer ol bāga tuta bülbül ü
gül anda maqar

134. **bu:**
Kaside 2
Mısra: 44
Bu, işaret sıfatı.

Kamer ü şems maqar
kılmağa hıfz u ezber
Kamerüñ levhine bu maṭla'ı
şems etdi nigār

135. **bu:**
Kaside 2
Mısra: 63
Bu, işaret sıfatı.

Vaşf-ı şems ü kamer ile bu
kaşidem beñzer
Şu burūca kim ede şems ü
kamer anı medār

136. **bu:**
Kaside 2
Mısra: 67
Bu, işaret sıfatı.

Görse bu şems ü kamer
medh'in anuñ gökde Zühāl
Yüzine şems-i kamer-rüyuñ
ede bakmağa 'ār

137. **bu:**
Kaside 3
Mısra: 64
Bu, işaret sıfatı.

Medh-i zātuñ etmege her geh
ki āgāz eylesem
Gün gibi bu maṭla'ı meh-
veş dile lem'an olur

138. **bu:**
Kaside 3
Mısra: 64
Bu, işaret sıfatı.

Medh-i zātuñ etmege her geh
ki āgāz eylesem
Gün gibi bu maṭla'ı meh-
veş dile lem'an olur

139. **bu:**
Kaside 3
Mısra: 82
Bu, işaret sıfatı.

Saña 'arz-ı fāka etmekden
garaž şāhum bu kim
Ehl-i fakruñ derdine sensin
bu gün dermān olur

140. **bu:**
Kaside 4
Mısra: 50
Bu, işaret sıfatı.

Zerle bir tūmār-ı sīmīn üzre
tahrīr eyleyüp

Oқudı bu maṭla'ı pür-sūzı
yana yana şem'

141. **bu:**
Kaside 4
Mısra: 68
Bu, işaret sıfatı.

Reşk-i cāhıyla cihan
bezminde zerd ü zār olup
Odlu yaşlar dökmede beñzer
bu ben giryāna şem'

142. **bu:**
Kaside 4
Mısra: 73
Bu, işaret sıfatı.

Beñzer ol naḥl-i bülende bu
kaşidem kim anuñ
Bağlanupdur ucına bir bī-
bedel şāhāne şem'

143. **bu:**
Kaside 4
Mısra: 82
Bu, işaret sıfatı.

Nūr-baḥş olsun çerāğ-ı
devletüñ hürşid-vār
Meş'al-i māh olduğınca bu
nühüm eyvāna şem'

144. **bu:**
Kıt'a 1
Mısra: 1
Bu, işaret sıfatı.

Bu fakīr u ḥākīr eban'an ced
Bende-i pādşāh-ı baḥr ü
berem

145. **bu:**
Kıt'a 2
Mısra: 13
Bu, işaret sıfatı.

Görüp bu fākamı bir hoş-
şemāyil
Dedi rahm eyleyüp ben
mübtelāya

146. **bu:**
Kıt'a 2
Mısra: 15
Bu, işaret sıfatı.

Eger bu derde isterseñ
müdüvâ
Yüri ol eşigi dârü'ş-şifâya

147. **bu:**

Kıt'a 2

Mısra: 21

Bu, işaret sıfatı.

Bu söz oldı çü mesmü'um
hemândem
Yüzüm sürünü geldüm hâk-i
pâya

148. **bu:**

Kıt'a 13

Mısra: 1

Bu, işaret sıfatı.

Yüz sürüp geldiği bu kapuña
kim
Luftuñ eyler recâ bu 'abd-i
fâķır

149. **bu:**

Kıt'a 13

Mısra: 2

Bu, işaret sıfatı.

Yüz sürüp geldiği bu kapuña
kim
Luftuñ eyler recâ bu 'abd-i
fâķır

150. **bu:**

Kıt'a 22

Mısra: 5

Bu, işaret sıfatı.

Gözi yaşlu kapuña geldiği
bu
Kim ede 'arz-ı mâcerâ
muşluk

151. **bu:**

Lugaz 23

Mısra: 5

Bu, işaret sıfatı.

Aña muhtâc olduğu bu merd
ü zen
Kendüsine verür anuñla
düzen

152. **bu:**

Matla 1

Mısra: 2

Bu, işaret sıfatı.

Gül-sitân-ı rüyuña verdi
şeref ey meh-cebîn
Sünbül-i Sa'dî midür yoħsa
bu zülf-i 'anberîn

153. **bu:**

Matla 2

Mısra: 2

Bu, işaret sıfatı.

Göz yaşın şarf eyledükçe
giryeyler dem-be-dem
Her kişi ħarcından ağlar bir
'aceb demdür bu dem

154. **bu:**

Matla 51

Mısra: 2

Bu, işaret sıfatı.

Kirpigüñ ħamzeñden öñ urur
oķın câna her ân
Bu meşeldür ilk uran oķıdır
ey kaşı kemân

155. **bu:**

Matla 53

Mısra: 2

Bu, işaret sıfatı.

Rüħan-ı cismi eridüp dil o
şem'î râm eder
Bu meşel meşhürdur yağı
olan bayram eder

156. **bu:**

Matla 61

Mısra: 2

Bu, işaret sıfatı.

Yıka bu 'âlemi yaķa felegüñ
küñgüresin
Şeb-i hecrüñde yaşum âh ile
bir gün göresin

157. **bu:**

Matla 63

Mısra: 1

Bu, işaret sıfatı.

Odlara yandı bu cân sîne-i
süzânımdan
Ķana boyandı cihân dide-i
giryânımdan

158. **bu:**

Matla 81

Mısra: 1

Bu, işaret sıfatı.

Īhâneñi ey dil bu şeb teşrîf
eder şâhuñ yine
Şem'lerle ħarşı çıksun şu'le-
i âhuñ yine

159. **bu:**

Mesnevi 1

Mısra: 13

Bu, işaret sıfatı.

Bî-güher bir şadef idi bu
hişâr
Oldı zâtuñ aña dür-i şehvâr

160. **bu:**

Mesnevi 1

Mısra: 19

Bu, işaret sıfatı.

Dünyede bu belâya ey server
Mübtelâ oldı neçe
peygamber

161. **bu:**

Mesnevi 1

Mısra: 49

Bu, işaret sıfatı.

Görse bu ħâlîyi eger Mânî
Naķsınuñ olur idi ħayrânı

162. **bu:**

Mesnevi 1

Mısra: 70

Bu, işaret sıfatı.

Keşti-i rahmet oldı câmi' şan
Aña bu perde oldı bir yelken

163. **bu:**

Mesnevi 1

Mısra: 78

Bu, işaret sıfatı.

Mağzlar kaynaduğı dem
serde
Sâye-bân ola saña bu perde

164. **bu:**

Mesnevi 1

Mısra: 79

Bu, işaret sıfatı.

Göresin nef'in anda bu
hayruñ
Sāye-i 'arş ola o dem seyrüñ

165. **bu:**

Mesnevi 1

Mısra: 93

Bu, işaret sıfatı.

Bu sa'adet yeter saña gâh
gâh
Haşr olunca yanar çerâğı ola

166. **bu:**

Muamma 3

Mısra: 2

Bu, işaret sıfatı.

Kaşın gözin göricek rüyın
eyleşem efkâr
Gelür bu kalbe o demde
şemîm-i zülf-i nigâr

167. **bu:**

Müseddes 2

Mısra: 25

Bu, işaret sıfatı.

Bu ne cevri olur buña hergiz
nihâyet yok mıdır
Tañrıdan korkmaz mısın bu
zulme gâyet yok mıdır

168. **bu:**

Müseddes 2

Mısra: 26

Bu, işaret sıfatı.

Bu ne cevri olur buña hergiz
nihâyet yok mıdır
Tañrıdan korkmaz mısın bu
zulme gâyet yok mıdır

169. **bu:**

Müseddes 2

Mısra: 27

Bu, işaret sıfatı.

Dermendüñ olsa bu haste
'inâyet yok mıdır
Yâ 'Azîzî kuluña luţf u
himâyet yok mıdır

170. **bu:**

Müseddes 4

Mısra: 5

Bu, işaret sıfatı.

Sen bu kemâl-i hüsn ile
bedr-i münîrsin
Haqqâ budur ki bî-bedel ü
bî-naẓîrsin

171. **bu:**

Müseddes 4

Mısra: 7

Bu, işaret sıfatı.

Bu hüsn ü ânı kim saña verdi
o Zü'l-celâl
Çeşm-i zamâne görmedi
şâhum saña mişâl

172. **bu:**

Müseddes 4

Mısra: 11

Bu, işaret sıfatı.

Sen bu kemâl-i hüsn ile
bedr-i münîrsin
Haqqâ budur ki bî-bedel ü
bî-naẓîrsin

173. **bu:**

Müseddes 4

Mısra: 17

Bu, işaret sıfatı.

Sen bu kemâl-i hüsn ile
bedr-i münîrsin
Haqqâ budur ki bî-bedel ü
bî-naẓîrsin

174. **bu:**

Müseddes 4

Mısra: 23

Bu, işaret sıfatı.

Sen bu kemâl-i hüsn ile
bedr-i münîrsin
Haqqâ budur ki bî-bedel ü
bî-naẓîrsin

175. **bu:**

Müseddes 4

Mısra: 29

Bu, işaret sıfatı.

Sen bu kemâl-i hüsn ile
bedr-i münîrsin
Haqqâ budur ki bî-bedel ü
bî-naẓîrsin

176. **bu:**

Müseddes 4

Mısra: 35

Bu, işaret sıfatı.

Sen bu kemâl-i hüsn ile
bedr-i münîrsin
Haqqâ budur ki bî-bedel ü
bî-naẓîrsin

177. **bu:**

Müseddes 4

Mısra: 41

Bu, işaret sıfatı.

Sen bu kemâl-i hüsn ile
bedr-i münîrsin
Haqqâ budur ki bî-bedel ü
bî-naẓîrsin

178. **bu:**

Tahmis 1

Mısra: 11

Bu, işaret sıfatı.

Bu garîb üftâdeye şâhum
cefâdan kıl hâzer
Yoğsa eşk ü âhum eyler
'âlemi zîr ü zeber

179. **bu:**

Tarih 1

Mısra: 9

Bu, işaret sıfatı.

Göricek bu yüce eyvânuñı
mâh
Didi târîhini kâh-ı Cemşid

180. **bu:**

Tarih 2

Mısra: 3

Bu, işaret sıfatı.

Terk edüp bu raht u bahtı
'âkıbet
Dâr-ı dünyâdan göçersin
serverâ

181. **bu:**

Tarih 2

Mısra: 9

Bu, işaret sıfatı.

El çeküp bu mülk-i fâniden o
dem
'Âlem-i bâkide varup tutdı
câ

182. **bu:**

Tarih 2

Mısra: 13

Bu, işaret sıfatı.

Dedi bu hâli gören târîhini
Oldı Rüstem mülk-i
dünyâdan cüdâ

183. **bu:**

Tarih 3

Mısra: 6

Bu, işaret sıfatı.

Görüp ol âteşi hâtif
hemândem
Dedi târîh Sitanbul yandı bu
şâm

184. **bu:**

Tarih 4

Mısra: 5

Bu, işaret sıfatı.

Çadem başduñ bu 'âlî
manşiba çün
Düşüp zıll-i Hudâ luţfına
mazhar

185. **bu:**

Tarih 10

Mısra: 2

Bu, işaret sıfatı.

Ol Sinân Ağa-yı şâhib-ğayr
kim
Çıldı bu 'aynı Hudâ için
sebîl

186. **bu:**

Tarih 11

Mısra: 2

Bu, işaret sıfatı.

Şâhibü'l-ğayr Ağa-yı Çulle-i
heft
Etdi bu çeşme-sârî bunda
revân

187. **bu:**

Tarih 13

Mısra: 3

Bu, işaret sıfatı.

Bu manşib oldı çün saña
efendi cânib-i Hağdan
Bir eksükli dedi târîh câh-ı
tevliyet hağkuñ

188. **bu:**

Tarih 16

Mısra: 2

Bu, işaret sıfatı.

'Azim-i 'uqbâ eyledi
Zeyne'l-'Alî-zâde 'Alî
Gördi çün bâkî degül bu çâr-
dîvâr-ı künişt

189. **bu:**

Tarih 19

Mısra: 6

Bu, işaret sıfatı.

O merhûmuñ muţahhar rûhı
içün
Binâ olundı bu ħammâm-ı
zîbâ

190. **bu:**

Tarih 20

Mısra: 7

Bu, işaret sıfatı.

Bir ziyâd ile bu câhuñ dil
dedi târîhini
Olduñ İbrâhîm Beg Seksâra
mîr-i bî-bedel

191. **bu:**

Tarih 22

Mısra: 15

Bu, işaret sıfatı.

İşidince bu hâli Şâh dağı
Bîm-i cân ile çıldı terk-i
beled

192. **bu:**

Tarih 26

Mısra: 7

Bu, işaret sıfatı.

Dedi bu manşib-ı 'âlîye
'Azîzî târîh
Ayuñ on dördi gibi oldı
ziyâde bahtuñ

193. **bu:**

Terci-bend 1

Mısra: 55

Bu, işaret sıfatı.

Gülşenüñ bu leţâfetini görüp
Geldi bezm-i çemende şevka
hezâr

194. **bu:**

Terci-bend 1

Mısra: 57

Bu, işaret sıfatı.

Güle karşı bu maţla'-ı ħûbı
Dedi hoş şavt ile 'Azîzî-vâr

195. **bu:**

Tesdis 1

Mısra: 9

Bu, işaret sıfatı.

Güldürür kimini gerçi bu
fenâ gülzârı
Ağladup kiminüñ eyler gözi
yaşın cârî

196. **bu:**

Tesdis 1

Mısra: 13

Bu, işaret sıfatı.

Kimi devletde bu ħalkuñ
kimisi rif'atde
Kimisi faqr u felâketde kimi
zilletde

197. **bu:**

Tesdis 1

Mısra: 27

Bu, işaret sıfatı.

Bülbül-âsâ bu cihân içre
'Azîzî bir dem
Gülmek olmadı müyesser
deyü baña yeme ħam

198. **bu:**

Tesdis 4

Mısra: 25

Bu, işaret sıfatı.

'Azîzînüñ şikest olmışdı bu
kalb-i perîşânı
Çekerdî ta'ne-i ağıâr ile
teşnî'-i nâdânı

199. **bu:**

Gazel 43

Mısra: 9

Bu, işaret sıfatı

*(değersiz, aciz bağlamında
kullanılmıştır).*

Ĥüsrevâ bu 'Azîzî çâkerüñi
La'l-i şîrînüñ eyledi Ferhâd

200. **bu:**
Gazel 64
 Mısra: 4
Bu, işaret sıfatı
(değersiz, aciz bağlamında kullanılmıştır).

Ka'be yüzünü ey şanem
 etdükçe baña 'arz
 Merve haķı bu cānuma biñ
 biñ şafā gelür

201. **bu:**
Gazel 67
 Mısra: 6
Bu, işaret sıfatı
(değersiz, aciz bağlamında kullanılmıştır).

Maħabbet baħri kim fülk-i
 felek emvācına döymez
 Anı cūş etdüren bu ben
 gedānuñ bād-ı āhıdır

202. **bu:**
Gazel 118
 Mısra: 6
Bu, işaret sıfatı
(değersiz, aciz bağlamında kullanılmıştır).

Lebüñ yādına nūş-ı cām
 edüp mest-i müdām olmak
 Yine bezm-i cihānda bu dil-i
 nāşāda gelmişdür

203. **bu:**
Gazel 119
 Mısra: 2
Bu, işaret sıfatı
(değersiz, aciz bağlamında kullanılmıştır).

Dil kaşuñla ağzuñı yād etse
 çeşmüm nemlenür
 Ol nemi çeşmümde her kim
 görse der bu ğamlanur

204. **bu:**
Gazel 205
 Mısra: 2
Bu, işaret sıfatı
(değersiz, aciz bağlamında kullanılmıştır).

Ağyāra uyup 'azm-i
 çemenzār eder olduñ

Gitdükçe bu ben bülbülüñi
 zār eder olduñ

bu gün:

1. **bu gün:**
Kaside 3
 Mısra: 82
 Kelime Tipi: -
Bugün, içinde
bulunulan gün, şimdi, şu
zaman.

Saña 'arz-ı fāķa etmekden
 ğaraż şāhum bu kim
 Ehl-i fakruñ derdine sensin
 bu gün dermān olur

bu kadar:

1. **bu kadar:**
Gazel 259
 Mısra: 7
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Bu denli çok, bunca.

Şehr içinde bu kadar bulmaz
 idi kadr ü şeref
 Sürmese pāyuña yüz māh
 benüm sultānum

bu ki:

1. **bu ki:**
Gazel 274
 Mısra: 4
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Bu ki, budur.

Gece gündüz belāñı
 çekmeden bāğ-ı cihān içre
 Murādum bu ki la'lüñüñ
 balını ben yeyem bir gün

2. **bu ki:**
Gazel 354
 Mısra: 7
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Bu ki, budur.

İ'tikādum bu ki 'İsī gibi
 ölmez haşre dek
 Deyr-i 'ālemdede kuçan ol
 kāfir-i sīmīn-beri

bu kim:

1. **bu kim:**
Gazel 46
 Mısra: 3
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Bu ki, budur.

Şabr u taħammül eyledigüm
 cevruñe bu kim
 Mihr ü vefāñı eylerem ey bī-
 vefā ümīd

2. **bu kim:**
Gazel 122
 Mısra: 8
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Bu ki, budur.

Yoluña cānlar veren
 üftādelerdür serverā
 Şol ten-i pejmürde bu kim
 ħāk-i rāh altındadır

3. **bu kim:**
Gazel 143
 Mısra: 7
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Bu ki, budur.

Na'ralar urduğumuz küyında
 cānānuñ bu kim
 Mest-i bī-pervā-yı 'ışkuz hüy
 u hāya māyilüz

4. **bu kim:**
Gazel 274
 Mısra: 7
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Bu ki, budur.

Dem-Ā-dem tīg-i āhı çarħa
 tutmağdan ğaraż bu kim
 'Adū-yı kāfirüñ başın kesüp
 kanın dökem bir gün

5. **bu kim:**
Gazel 285
 Mısra: 5
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Bu ki, budur.

Bezm-i gamuñda la'lüñe
meyl etdüğüm bu kim
'Ayš-ı müdām eylemege
sāğar isterin

6. bu kim:

Gazel 292

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bu ki, budur.

Seni hoş gördüğü herkes bu
kim 'ālemde ey nergis
O yārūñ bir bakımda çeşm-i
bīmārına beñzersin

7. bu kim:

Gazel 334

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bu ki, budur.

O sidre-kāmetüñ haqqā bu
kim nāz ile ref'tārı
Bulunmaz serv-i bālālarda
naḥl-i müntehālarda

8. bu kim:

Gazel 349

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bu ki, budur.

'Azīzī şayd-ı ḥübān etmeden
el çekdüğü bu kim
Ağardı rīşī Zāl-i nā-tüvān
olmağa yaklaştı

9. bu kim:

Kaside 1

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Bu ki, budur.

Şekl-i gül bülbülü gördükçe
kızarduğı bu kim
Bülbüle karşı göz eyler güle
turmaz 'abher

10. bu kim:

Kaside 3

Mısra: 81

Kelime Tipi: -

Bu ki, budur.

Saña 'arz-ı fāka etmekden
ğaraž şāhum bu kim
Ehl-i faḫruñ derdine sensin
bu gün dermān olur

11. bu kim:

Kaside 3

Mısra: 81

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bu ki, budur.

Saña 'arz-ı fāka etmekden
ğaraž şāhum bu kim
Ehl-i faḫruñ derdine sensin
bu gün dermān olur

bu ne ḥikmetdür kim:

1. bu ne ḥikmetdür kim:-
dür

Gazel 125

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bu nasıl bir hikmettir,
sırdır ki.*

Ne ḥikmetdür bu kim bunda
kişi bir gün ferah olsa
Neçe günler yine yaş yerine
derd ile ḫan ağlar

2. bu ne ḥikmetdür kim:-
dür

Müseddes 3

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bu nasıl bir hikmettir,
sırdır ki.*

Ne ḥikmetdür bu kim nādān
olup dāyim sa'ādetde
Geçer erbāb-ı 'irfānuñ günü
faḫr u felāketde

bucağ:

1. bucağında:-ı, -n, -da

Gazel 323

Mısra: 5

Kenar, köşe.

Nece görsün gözüm uyhu
yüzün miḥnet bucağında
Şeb olmaz kim beni ḡam
başmaya kābūs şeklinde

budağ:

1. budağ:

Gazel 185

Mısra: 1

İnce ve küçük dal.

Gül yüzünü görüp olduğuma
abdāl Budağ
Dāldur sīnemüñ üstindeki
her dāl Budağ

2. budağ:

Gazel 185

Mısra: 8

İnce ve küçük dal.

Ruḫlaruñ al-ıla bir anda nece
diller alur
Vechi var rüyuña derlerse
gül-i āl Budağ

3. budağ:

Gazel 185

Mısra: 10

İnce ve küçük dal.

Dest-i cevruñle 'Azīzī ḫuluñı
ḫāke şalup
Etmegil sāye-i ḫaddüñ gibi
pāmāl Budağ

budur:

1. budur:

Gazel 322

Mısra: 9

*Üzerinde durulan,
hakkında söz söylenileni
işaret.*

Budur insān olana lāyık olan
dünyāda
'Ayn-ı 'ibretle nazar eyleye
a'mā görse

budur kim:

1. budur kim:

Gazel 170

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Doğrusu, gerçekte,
aslında.*

Ġam yedüġümce la'lüñ yād
etdüġüm budur kim
Ba'de't-ta'âm rüġum eyler
ġoşâbdan ġaz

bugün:

1. bugün:

Gazel 70

Mısra: 5

İçinde bulunulan

zaman, gün.

Bugün fikr-i leb ü ebrüñ-ıla
ġaddüm hilâl etdüm
Gel ey mâhum temâşâ ġıl
yine rengin ġayâlüm var

2. bugün:

Gazel 137

Mısra: 9

İçinde bulunulan

zaman, gün.

'Azîzîye bugün gül yüzini
göstermedi beñzer
Ki gördüm yüzi gözi ağlar ey
rüh-ı revân gülmez

3. bugün:

Gazel 147

Mısra: 7

İçinde bulunulan

zaman, gün.

ġamdülillâġ kim ġabîbüm
ġvâb-ı ġafletden bugün
'İşġuñ oyardı bizi yoġsa daġı
uyurmuşuz

4. bugün:

Gazel 155

Mısra: 10

İçinde bulunulan

zaman, gün.

Kimi gördise gözüñ ġamze
ile öldürmiş
Yine çok kimse bugün tîr-i
cefâdan geçmiş

5. bugün:

Gazel 199

Mısra: 1

İçinde bulunulan

zaman, gün.

Bugün 'arz etdi rüy-ı yâr
gördük
Biġamdillâġ yine didâr
gördük

6. bugün:

Gazel 199

Mısra: 9

İçinde bulunulan

zaman, gün.

Yine bugün 'Azîzî mübtelâyı
Reh-i küyinda yârüñ zâr
gördük

7. bugün:

Gazel 203

Mısra: 14

İçinde bulunulan

zaman, gün.

'Azîzî şâġ-ı gül gibi tutar
ġalk-ı cihân elde
Yine bir şî'r-i ter dedüm
bugün raġmına a'dânuñ

8. bugün:

Gazel 209

Mısra: 5

İçinde bulunulan

zaman, gün.

İt gibi a'dâyı bir bir seng-sâr
etsem gerek
Furşat el vertür ise âġ küy-ı
dilberde bugün

9. bugün:

Gazel 265

Mısra: 1

İçinde bulunulan

zaman, gün.

ġüsn ü behcetle bugün şems-
i ġuġâdur Ramazân
Pertev-i şem'-i Hüdü nür-ı
ġudâdur Ramazân

10. bugün:

Matla 11

Mısra: 1

İçinde bulunulan

zaman, gün.

Bezme âyâ bugün ol mâġ-
likâ gelmez mi
Öyle yaklaşdı daġı şems-i
duġâ gelmez mi

11. bugün:

Müseddes 1

Mısra: 51

İçinde bulunulan

zaman, gün.

Luġf edüp ol bî-kese bugün
olursañ dest-ġîr
Dileġüm ġaġdan budur kim
ey meh-i rüşen-zamîr

12. bugün:

Tarih 26

Mısra: 3

İçinde bulunulan

zaman, gün.

Olalı saña bugün nâm-ı şerîf
İbrâġîm
Berġ urur âzer-i meh gibi
semâda baġtuñ

13. bugün:

Tarih 27

Mısra: 3

İçinde bulunulan

zaman, gün.

Ya'ni bir dîvâne dîvânında
merġumuñ bugün
ġanġer ile deldi levġ-i
şadrımı bî-vehm ü bâk

14. bugün:

Gazel 173

Mısra: 3

Bu devirde, bu

zamanda.

Murġ-ı cân şayd etmede ser-
bâz-ı 'âlemdür bugün
Şebġeh-i zülf-i siyâhuñ olsun
ey meh yüzi ağ

15. bugün:

Gazel 256

Mısra: 10

Bu devirde, bu

zamanda.

Şadâ-yı naġme-i şî'rüm
'aceb mi tutsa âfâķı
'Azîzî bezm-i naġm içre
bugün ben bir ġazel-ġvânum

16. bugün:

Gazel 289

Mısra: 10
Bu devirde, bu zamanda.

Hüsün ü edā-yı nağmeñe söz
yoğ 'Azīziyā
Olduñ bugün nezāket-i ṭab'-
ıla sen Ḥasan

17. **bugün:**

Gazel 295

Mısra: 1

Bu devirde, bu zamanda.

Bugün bu kāmēt-i dil-cū-y-
ile naḥl-i revānsın sen
Nece naḥl-i revān bir
gülbün-i bāğ-ı cinānsın sen

18. **bugün:**

Gazel 304

Mısra: 9

Bu devirde, bu zamanda.

Bārekallāh ey 'Azīzī yoğdur
emşālūñ bugün
Ḥüsrev ü Şāhī gibi tezyīn-i
dīvān etmede

19. **bugün:**

Gazel 369

Mısra: 2

Bu devirde, bu zamanda.

Ben nece sevmeyeyin ol
şanem-i tersāyı
Leb-i cān-baḥş-ıla añdurdu
bugün 'İsāyı

20. **bugün:**

Gazel 372

Mısra: 1

Bu devirde, bu zamanda.

Ey milk-i melāḥatde bugün
ḥan-ı 'Azīzī
V'ey şāh-ı cihān şāhid-i
Ken 'ān-ı 'Azīzī

21. **bugün:**

Gazel 376

Mısra: 3

Bu devirde, bu zamanda.

Olmadı meydān-ı 'ışk içre
bugün şābit-kağem
Olmayan Mañşūr-veş dār-ı
fenā ser-geştesi

22. **bugün:**

Gazel 381

Mısra: 14

Bu devirde, bu zamanda.

Yine yarın 'Azīziyle edelüm
deyü nūş-ı cām
Bugün meclisde ḥübān 'ahd
ü peymān eylesünler mi

23. **bugün:**

Kaside 3

Mısra: 27

Bu devirde, bu zamanda.

Sen o māh-ı burc-ı 'izzetsin
bugün dünyāda kim
Ḥāk-i pāyuñ tütyā-yı dīde-i
a'yān olur

24. **bugün:**

Kaside 3

Mısra: 27

Bu devirde, bu zamanda.

Sen o māh-ı burc-ı 'izzetsin
bugün dünyāda kim
Ḥāk-i pāyuñ tütyā-yı dīde-i
a'yān olur

25. **bugün:**

Kaside 5

Mısra: 32

Bu devirde, bu zamanda.

Olup Mīr-i Ḥüseyni ehl-i
naẓmuñ Süzenizāde
Çıkarıdı nām-ı fethinde
bugün milk-i mu'ammānuñ

26. **bugün:**

Müseddes 2

Mısra: 1

Bu devirde, bu zamanda.

Āsmān-ı ḥüsnüñe alnuñ
meh-i garrādur bugün

Ruḥlaruñ āyīne-i mihr-i
mücellādur bugün

27. **bugün:**

Müseddes 2

Mısra: 2

Bu devirde, bu zamanda.

Āsmān-ı ḥüsnüñe alnuñ
meh-i garrādur bugün
Ruḥlaruñ āyīne-i mihr-i
mücellādur bugün

28. **bugün:**

Müseddes 2

Mısra: 3

Bu devirde, bu zamanda.

Ḥalk-ı 'ālem gün yüzüñ
şevkıyla şeydādur bugün
Mürde ihyā etmede la'lüñ
Mesīḥādur bugün

29. **bugün:**

Müseddes 2

Mısra: 4

Bu devirde, bu zamanda.

Ḥalk-ı 'ālem gün yüzüñ
şevkıyla şeydādur bugün
Mürde ihyā etmede la'lüñ
Mesīḥādur bugün

30. **bugün:**

Müseddes 2

Mısra: 5

Bu devirde, bu zamanda.

Ġamdan öldüm cān u dil
tenden müberrādur bugün
Luṭf edüp rūḥum gelürseñ
ḥāne tenhādur bugün

31. **bugün:**

Müseddes 2

Mısra: 6

Bu devirde, bu zamanda.

Ġamdan öldüm cān u dil
tenden müberrādur bugün
Luṭf edüp rūḥum gelürseñ
ḥāne tenhādur bugün

32. **bugün:****Müseddes 2**

Mısra: 11

Bu devirde, bu zamanda.

Ġamdan öldüm cân u dil
tenden müberrâdur bugün
Luţf edüp rûhum gelürseñ
hâne tenhâdur bugün

33. **bugün:****Müseddes 2**

Mısra: 12

Bu devirde, bu zamanda.

Ġamdan öldüm cân u dil
tenden müberrâdur bugün
Luţf edüp rûhum gelürseñ
hâne tenhâdur bugün

34. **bugün:****Müseddes 2**

Mısra: 17

Bu devirde, bu zamanda.

Ġamdan öldüm cân u dil
tenden müberrâdur bugün
Luţf edüp rûhum gelürseñ
hâne tenhâdur bugün

35. **bugün:****Müseddes 2**

Mısra: 18

Bu devirde, bu zamanda.

Ġamdan öldüm cân u dil
tenden müberrâdur bugün
Luţf edüp rûhum gelürseñ
hâne tenhâdur bugün

36. **bugün:****Müseddes 2**

Mısra: 23

Bu devirde, bu zamanda.

Ġamdan öldüm cân u dil
tenden müberrâdur bugün
Luţf edüp rûhum gelürseñ
hâne tenhâdur bugün

37. **bugün:****Müseddes 2**

Mısra: 24

Bu devirde, bu zamanda.

Ġamdan öldüm cân u dil
tenden müberrâdur bugün
Luţf edüp rûhum gelürseñ
hâne tenhâdur bugün

38. **bugün:****Müseddes 2**

Mısra: 29

Bu devirde, bu zamanda.

Ġamdan öldüm cân u dil
tenden müberrâdur bugün
Luţf edüp rûhum gelürseñ
hâne tenhâdur bugün

39. **bugün:****Müseddes 2**

Mısra: 30

Bu devirde, bu zamanda.

Ġamdan öldüm cân u dil
tenden müberrâdur bugün
Luţf edüp rûhum gelürseñ
hâne tenhâdur bugün

buhâr:1. **buhârandan:-ı, -n, -dan****Gazel 37**

Mısra: 9

Duman, buhar.

Oldı pür âh-ı şeh-îhîzüm
buhârandan çemen
Görinen şanmañ serâ-yı
şaĥn-ı şaĥrâ her şabâĥ

2. **buhârı:-ı****Gazel 384**

Mısra: 16

Duman, buhar.

N'ola bārân-ı eşki aĥsa ebrüñ
Girüpdür gözine âhum
buhârı

buhür:1. **buhür:****Kaside 2**

Mısra: 39

Tütsü, buhur.

Ķılmaġa şems ü kamer
bezm-i laţfînde buĥür
Şems bir micmer-i zer-kâr u
kamer 'üd-ı Ķamâr

buhür-ı meryem:1. **buhür-ı meryem:****Gazel 369**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Çuha çiçeġi cinsinden,
çiçekli, kokulu, diġer kokulu
bâzı bitkilerle karıştırlarak
buhur suyu denen güzel
kokulu suyun elde
edilmesinde kullanılan bitki,
tavşan kulaġı, siklamen.*

Bâġ-ı hüsn içre şanur bitdi
Buhür-ı Meryem
Deyr-i rüyında gören zülf-i
'abîr-âsâyı

bük:1. **bükdi:-di****Gazel 210**

Mısra: 4

*Bükmek, eġmek, iki
büklüm etmek.*

Nev-cevânım beni pîr oldı
şanur kim görse
Şöyle bükdi belümi dest-i
ġam-ı hicrânüñ

2. **büküp:-tüp****Gazel 250**

Mısra: 5

*Bükmek, eġmek, iki
büklüm etmek.*

'İşka düşüp yakıldıġum
ġaddüm büküp yâ ķıldıġum
Bu yandıġum yakıldıġum
bilsem nedendür bilmezem

bükâ:1. **bükâya:-y, -a****Kıt'a 2**

Mısra: 8

Aġlama, girye, nale.

Yüzüm zerd oldı ġamdan
aġça gibi

Gözüm ağardı döymeyüp
bükāya

bükül:-

1. **büküldi:-di**

Gazel 351

Mısra: 17

Eğilmek, eğrilmek.

‘Azīzī yā gibi kaddüm
büküldi ‘arşa-i ğamda
Ĥadeng-i ‘ışka tā kim sīnede
cānum nişān oldu

bükül:

1. **büküldi:-di**

Gazel 1

Mısra: 10

Eğilmek, eğrilmek.

Kaşları yayı ğamın çekmedi
çün yā o mehūñ
Neye büküldi beli böyle
‘Azīzī gibi yā

bul:

1. **bulmağ:-mağ**

Gazel 26

Mısra: 4

Elde etmek, ulaşmak.

Ķoma elden zevrağ-ı cāmı
mūdām
Baħr-i ğamdan bulmağ
istersēñ necat

2. **buldı:-dı**

Gazel 36

Mısra: 10

Elde etmek, ulaşmak.

Meclisinde her kesūñ bezl-i
şarāb-ı sürħ eder
Sākiyā buldı meger gencīne-i
Ķārūñ kađeħ

3. **bulduğı:-duğ, -ı**

Gazel 49

Mısra: 10

Elde etmek, ulaşmak.

Merd-i şarāb-ħvāre odur kim
‘Azīziyā
Rez duħterini şevħ-ıla
bulduğı dem çeker

4. **bulduğumuzı:-duğ, -
umuz, -ı**

Gazel 143

Mısra: 9

Elde etmek, ulaşmak.

Bulduğumuzı ‘Azīzī sevmek
ister gönlümüz
Ĥağ budur kim gördüğümüz
dil-rübāya māyilüz

5. **bulam:-am**

Gazel 152

Mısra: 10

Elde etmek, ulaşmak.

Erre-i ğamla Ķo cismūñ
pārelensün şāne-veş
Zülf-i dil-dāra bulam dersēñ
‘Azīzī dest-res

6. **bulmaz:-ımaz**

Gazel 201

Mısra: 6

Elde etmek, ulaşmak.

Ejder-i seylāb-ı eşkümden
benüm ĥavf eyleyüp
Sīnecek yerler bulmaz Ķa‘r-ı
deryāda neheng

7. **bulsa:-sa**

Gazel 202

Mısra: 5

Elde etmek, ulaşmak.

Bulsa bir demde kırardı
‘ālemi
Ĥançer-i müjġāñ ile kanlu
gözūñ

8. **buldı:-dı**

Gazel 317

Mısra: 9

Elde etmek, ulaşmak.

Gelmedi mescide ol māħ bu
şeb buldı meger
Müddet-i ‘ömr-i ‘Azīzī gibi
ġāyet rüze

9. **bulsam:-sa, -m**

Gazel 384

Mısra: 17

Elde etmek, ulaşmak.

O zülfī Leylinūñ bulsam
emerdüm
Lebi şeftālūsını Ķaysivārī

10. **bulduğımı:-duğ, -ı, -n, -ı**

Gazel 390

Mısra: 8

Elde etmek, ulaşmak.

Dil vertip her kese yanında o
yārūñ eydüñ
Çalmasun bulduğımı yoħsa
ĥatālar Ķılıcı

11. **bulsa:-sa**

Kaside 4

Mısra: 40

Elde etmek, ulaşmak.

Nīze-i sīmīñ ile bağrın delüp
pervāne-veş
Ĥūñ-ı a‘dāñı içerdı bulsa
Ķana Ķana şem‘

12. **bulalardı:-a, -lar, -dı**

Kaside 5

Mısra: 95

Elde etmek, ulaşmak.

Şarāb-ı Keşer-i la‘līñ
bulalardı umarlardı
Seni bize Ĥudā verdi deyü
yārāñ-ı tūbāñuñ

13. **bulduğınca:-dığ, -ınca**

Lugaz 17

Mısra: 3

Elde etmek, ulaşmak.

Bulduğınca anı etfāl-i şıġār
Edinür ġüşına la‘līñ ġüş-vār

14. **bulurlar:-ur, -lar**

Matla 47

Mısra: 2

Elde etmek, ulaşmak.

Leblerūñden şorsa dil küyuñ
‘aceb mi dāyimā
Kim bulurlar şora şora
Ķa‘beyi ey meh-likā

15. **bulsa:-sa**

Matla 74

Mısra: 2

Elde etmek, ulaşmak.

Görüp âh etdi deyü tîrûn ile
zihgîrûn
Bulsa dilim dilim eylerdi
dilim şemşîrûn

16. **bulsam:-sa, -m**
Gazel 388
Mısra: 8
Arayarak temin etmek.

Öykünürmiş gamze-i dil-
düzuña ey kaşı yâ
Bulsam atardum oğuñ
yabana râmîler gibi

17. **bulduğına:-du, -ğı, -n, -a**
Kaside 1
Mısra: 16
Arayarak temin etmek.

Gül-i ter bülbül-i bâğa nece
açılsun kim
Türmaz esrâr-ı güli
bulduğına bülbül öter

18. **bulsañ:-sa, -ñ**
Matla 19
Mısra: 1
Arayarak temin etmek.

Bulsañ gücüne alur idüñ ey
gam u firkat
Cân nakdini sînemde koduñ
gibi emânet

19. **bulınmaz:-ın, -maz**
Gazel 50
Mısra: 14
*Var olmak, mevcut
olmak.*

Şi'r-i dür-bârûñ 'Azîzî güş
edüp dilber dedi
Degme bañr içre bulınmaz
böyle dürr-i şâh-vâr

20. **bulup:-up**
Gazel 269
Mısra: 9
*(Arayarak veya
rastgele) Bir şey, bir kimse
veya bir durumla
karşılaşmak, bulmak.*

'Azîzî bir cefâ-hüyı bulup
sevmiş yine ol yâr
Kişi etgüğünü bulur meşeldür
mâ-takaddemden

21. **bulmaq:-maq**
Gazel 139
Mısra: 8
*Arayarak temin etmek,
ermek, ulaşmak | vuslat.*

Ol mehi bulmaq için yeri vü
gögi aramaz
Gün mi vardur ki yaşum
seyli vü âhum düdi

22. **bulduğın:-duğ, -ın**
Gazel 234
Mısra: 8
*Arayarak temin etmek.
II öğrenmek.*

Yanarsañ şem'-veş
pervâneye yan hâlûñi ey dil
Şakın bülbüle tıyurma ki
bulduğın öter bülbül

23. **bulsa:-sa**
Gazel 194
Mısra: 5
*Rast gelmek, elde
etmek.*

Bulsa girerdi içine gördüğü
yere hemân
Kâlib-i fersüdesidür tüt ki
şâ'ir cânumuñ

24. **bulursañ:-ur, -sa, -ñ**
Gazel 229
Mısra: 10
*Rast gelmek, elde
etmek.*

Zevk-ı işret neydüğün
derseñ 'Azîzî duymasun
Kanda bulursañ elinden
zâhidüñ ayağın al

25. **bulduğum:-duğ, -um**
Gazel 291
Mısra: 10
*Rast gelmek, elde
etmek.*

Mey-fürüşüñ ki ciger-
küşesidür duñter-i rez
Bulduğum yerde 'Azîzî anı
ra'nâ çekeyin

26. **bulduğı:-duğ, -ı**
Gazel 324

Mısra: 5
*Rast gelmek, elde
etmek.*

Bulduğı yerde ele almazdı
erbâb-ı şafâ
Gezmeseydi rez kıızı
meydânda la'lûñ nâmına

bulaş:

1. **bulaşdı:-dı**
Gazel 256
Mısra: 7
*Sürülmek, yapışmak.
Geçmek, sirayet etmek.*

Neden bulaşdı kan ağzına ey
kaşı kemânım ya
Gelüp nüş etmediyse tîr-i dil-
düzuñ eger kıanım

bülbül:

1. **bülbül:**
Gazel 53
Mısra: 5
*Güzel sesiyle bilinen
kuş II 'âşık.*

Nece varsun bâğa gül seyrine
bülbül kim anuñ
Üstine hançer çeker
gördükçe süsen gibi hâr

2. **bülbüller:-ler**
Gazel 63
Mısra: 9
*Güzel sesiyle bilinen
kuş II 'âşık.*

Ol gülüñ la'line mi öykündi
bülbüller üşüp
Goncanuñ başına bâğ-ı
'âlemi teng etdiler

3. **bülbül:**
Gazel 65
Mısra: 5
*Güzel sesiyle bilinen
kuş II 'âşık.*

Vâz gel âh u fiğân
eylemeden ey bülbül
Şanma kim âh u fiğânüñ gül-
i ter güş eyler

4. **bülbüle:-e****Gazel 66**

Mısra: 10

*Güzel sesiyle bilinen**kuş II 'âşık.*

Ğonca-i nev-ḥīz-i gülşen zīr-
i berginden çıkup
Bülbüle açılmadıḡı bu ḥicāb
altındadır

5. **bülbüle:-e****Gazel 71**

Mısra: 8

*Güzel sesiyle bilinen**kuş II 'âşık.*

Şerḥ eyle deyü mes'ele-i
'işkī bāb bāb
Faşl-ı bahār bülbüle gülden
kitāb açar

6. **bülbüller:-ler****Gazel 73**

Mısra: 2

*Güzel sesiyle bilinen**kuş II 'âşık.*

Maḥabbet ehline 'arz et o
gül-ruḥsārı görsünler
Cihān bāḡında bülbüller
fiḡān u zārı görsünler

7. **bülbülümdür:-üm, -dür****Gazel 75**

Mısra: 2

*Güzel sesiyle bilinen**kuş II 'âşık.*

Dilde ḥayāl-i yārüm bir tāze
ter gülümdür
Ĝam gülşeninde cānum
āvāre bülbülümdür

8. **bülbülünü:-i, -nüñ****Gazel 81**

Mısra: 2

*Güzel sesiyle bilinen**kuş II 'âşık.*

Cāmesin ol ġonca kim geh
sürḥ gāhī al eder
'Aqlını almak için dil
bülbülünüñ al eder

9. **bülbülü:-i****Gazel 89**

Mısra: 7

Güzel sesiyle bilinen
kuş II 'âşık.

Gördüḡince çemende bülbülü
gül
Kızaruḡ lāle-veş pür-āteş
olur

10. **bülbüller:-ler****Gazel 130**

Mısra: 2

*Güzel sesiyle bilinen**kuş II 'âşık.*

Maḥabbet ehline 'arz et o
gül-ruḥsārı görsünler
Cihān bāḡında bülbüller
fiḡān u zārı görsünler

11. **bülbüle:-e****Gazel 133**

Mısra: 8

*Güzel sesiyle bilinen**kuş II 'âşık.*

'Arz-ı ḥāl etmek için şāh-ı
güle gülşende
Bülbüle ġonca-i zanbaḡ gibi
tōmār olmaz

12. **bülbül:****Gazel 137**

Mısra: 3

*Güzel sesiyle bilinen**kuş II 'âşık.*

Ne deñlü bī-nevālīk etse
bülbül şāḡn-ı gülşende
Be-ġāyet ser-girāndur ġonca-
i mevzūn-dehān gülmez

13. **bülbül:****Gazel 151**

Mısra: 9

*Güzel sesiyle bilinen**kuş II 'âşık.*

Bülbül gibi şerḥ etse yıllarla
'Azīzī ger
Gül ruḡlarıñuñ vaşfi ey
ġonca-dehen bitmez

14. **bülbüle:-e****Gazel 165**

Mısra: 9

*Güzel sesiyle bilinen**kuş II 'âşık.*

Seḡerden açmış ol ġonca
'Azīzī bülbüle dönmiş
Kızarmış tāb-ı mülden 'arızı
gül gibi āl olmuş

15. **bülbül:****Gazel 189**

Mısra: 5

*Güzel sesiyle bilinen**kuş II 'âşık.*

Gül yüzüñ yādına bülbül gibi
eyler nāleler
Bāḡ-ı kūyuñda göñül bir
murḡ-ı zārūñdur senüñ

16. **bülbülüñ:-üñ****Gazel 192**

Mısra: 9

*Güzel sesiyle bilinen**kuş II 'âşık.*

Gülsitān-ı kūy-ı dilberde
'Azīzī bülbülüñ
Şıḡlıḡı diñdi işidüp nāle vü
efḡānlarıñ

17. **bülbüle:-e****Gazel 203**

Mısra: 7

*Güzel sesiyle bilinen**kuş II 'âşık.*

Çemende bülbüle karşı
niçün gelmez ki refḡāra
Ayaḡına diken mi batdı şāḡ-ı
verd-i ra'nānuñ

18. **bülbülüñi:-üñ, -i****Gazel 205**

Mısra: 2

*Güzel sesiyle bilinen**kuş II 'âşık.*

Aḡyāra uyup 'azm-i
çemenzār eder olduñ
Gittükçe bu ben bülbülüñi
zār eder olduñ

19. **bülbüle:-e****Gazel 227**

Mısra: 11

*Güzel sesiyle bilinen**kuş II 'âşık.*

Bülbüle çün ağlamak oldu
güle gülmek naşib

Ke 'Azîzî ağlasun hecrüñle
sen ey yâr gül

20. **bülbülün:-üñ**

Gazel 227

Mısra: 9

*Güzel sesiyle bilinen
kuş II 'âşık.*

Yanına varduğça ötelen
demezdi bülbülün
Olmasa gülşende zârından
eger bîzâr gül

21. **bülbül:**

Gazel 234

Mısra: 1

*Güzel sesiyle bilinen
kuş II 'âşık.*

Görüp gül yüzüñi âşüfteñ
olmasa eger bülbül
Varup küyuñda efgân
eylemezdi her seher bülbül

22. **bülbül:**

Gazel 234

Mısra: 2

*Güzel sesiyle bilinen
kuş II 'âşık.*

Görüp gül yüzüñi âşüfteñ
olmasa eger bülbül
Varup küyuñda efgân
eylemezdi her seher bülbül

23. **bülbül:**

Gazel 234

Mısra: 4

*Güzel sesiyle bilinen
kuş II 'âşık.*

Degüldür jâle vü toğmı
gülün gördükçe ruhsârın
Sevincinden şaçar üstine
neçe sîm ü zer bülbül

24. **bülbül:**

Gazel 234

Mısra: 8

*Güzel sesiyle bilinen
kuş II 'âşık.*

Yanarsañ şem'-veş
pervâneye yan hâlünü ey dil
Şakın bülbüle tıyurma ki
bulduğın öter bülbül

25. **bülbül:**

Gazel 234

Mısra: 10

*Güzel sesiyle bilinen
kuş II 'âşık.*

'Azîzî güş edüp küyında
efgânım dedi ol gül
Gülistân seyrine gelmiş yine
bir nağme der bülbül

26. **bülbüle:-e**

Gazel 234

Mısra: 8

*Güzel sesiyle bilinen
kuş II 'âşık.*

Yanarsañ şem'-veş
pervâneye yan hâlünü ey dil
Şakın bülbüle tıyurma ki
bulduğın öter bülbül

27. **bülbülün:-üñ**

Gazel 236

Mısra: 3

*Güzel sesiyle bilinen
kuş II 'âşık.*

Ĥâr ile hem-dem olup ey
yüzi gül ben bülbülün
Ĥâtırın sünbül şaçuñ gibi
perîşân etmegil

28. **bülbülün:-üñ**

Gazel 250

Mısra: 9

*Güzel sesiyle bilinen
kuş II 'âşık.*

Zîbâligi rüy-ı gülün şeydâligi
hem bülbülün
Ĥâli perîşân sünbülün bilsem
nedendür bilmezem

29. **bülbül:**

Gazel 304

Mısra: 2

*Güzel sesiyle bilinen
kuş II 'âşık.*

Ĥârlarla dehri sen gül gibi
seyrân etmede
Ben belâ bāğında bülbül gibi
efgân etmede

30. **bülbül:**

Gazel 307

Mısra: 1

*Güzel sesiyle bilinen
kuş II 'âşık.*

Açılsa gül figâna gelse
bülbül nev-bahâr olsa
Semen-sîmâ güzellerle yine
seyr-i kenâr olsa

31. **bülbüle:-e**

Gazel 312

Mısra: 5

*Güzel sesiyle bilinen
kuş II 'âşık.*

Bülbüle 'arz-ı cemâl etmek
içün gülşende
Kıldı gül-günü ile al yañağın
lâle

32. **bülbül:**

Gazel 318

Mısra: 4

*Güzel sesiyle bilinen
kuş II 'âşık.*

Dehân-ı yâra beñzetmek
olurdu gönca-i bāğı
Zebâna gelse bülbül gibi
kâdir olsa güftâra

33. **bülbül:**

Gazel 331

Mısra: 5

*Güzel sesiyle bilinen
kuş II 'âşık.*

'Aqlın alur âdemün bülbül
gibi rüz-ı bahâr
Ergüvânî câmesin geydükçe
güller egnine

34. **bülbülüne:-üñ, -e**

Gazel 345

Mısra: 1

*Güzel sesiyle bilinen
kuş II 'âşık.*

'Arz-ı hüsn eylemedün
bülbülüne
Degmedük gibi senün bir
gülüne

35. **bülbül:**

Gazel 385

Mısra: 3

*Güzel sesiyle bilinen
kuş II 'âşık.*

Niçün bülbül gibi küyünda
yârûñ nâle etmezsin
O gül yüzlü nigâr-ı dil-
sitânuñdan uşanduñ mı

36. **bülbül:**

Kaside 1

Mısra: 49

*Güzel sesiyle bilinen
kuş II 'âşık.*

Saltanat bāğına gül bāğ-ı
cihāna bülbül
Nece bülbül şeh-i gül-rüy-ı
'adâlet-güster

37. **bülbül:**

Kaside 1

Mısra: 50

*Güzel sesiyle bilinen
kuş II 'âşık.*

Saltanat bāğına gül bāğ-ı
cihāna bülbül
Nece bülbül şeh-i gül-rüy-ı
'adâlet-güster

38. **bülbül:**

Kaside 1

Mısra: 51

*Güzel sesiyle bilinen
kuş II 'âşık.*

Kef-i ihsānı gül ü nutq-ı
lisānı bülbül
Verdi ol bülbül ü gül bāğ-ı
cihāna zīver

39. **bülbül:**

Kaside 1

Mısra: 53

*Güzel sesiyle bilinen
kuş II 'âşık.*

Gül-i ruhsārınuñ âlüftesi
bülbül gibi halk
Hüsn-i hulkı gülinuñ
bülbüldür nev'-i beşer

40. **bülbül:-ye**

Kaside 1

Mısra: 55

*Güzel sesiyle bilinen
kuş II 'âşık.*

Gele yād eyleye bülbül o
Halîlüñ keremin

Göricek bülbülü gül olmaz
idi pür-âzer

41. **bülbül:**

Kaside 1

Mısra: 61

*Güzel sesiyle bilinen
kuş II 'âşık.*

Gelse bülbül gibi gülzāra
geyüp gülgünü
Gele bülbül gibi gülzāra
edüp havf ü hāzer

42. **bülbül:**

Kaside 1

Mısra: 62

*Güzel sesiyle bilinen
kuş II 'âşık.*

Gelse bülbül gibi gülzāra
geyüp gülgünü
Gele bülbül gibi gülzāra
edüp havf ü hāzer

43. **bülbül:**

Kaside 1

Mısra: 64

*Güzel sesiyle bilinen
kuş II 'âşık.*

Var iken ol gül-i bülbül-
sühan u gönca-dehen
Gül bitüp bülbül ötüp bāğ-ı
cihānda n'eyler

44. **bülbül:**

Kaside 1

Mısra: 67

*Güzel sesiyle bilinen
kuş II 'âşık.*

Bülbül evrāk-ı güle yazmağ
içün in'âmın
Bülbüle oldı gülüñ her varağı
bir defter

45. **bülbül:**

Kaside 1

Mısra: 70

*Güzel sesiyle bilinen
kuş II 'âşık.*

Getürüp bülbülü şevka o
gülüñ evşāfi
Bülbül okurdı güle karşı bu
şi'ri ezber

46. **bülbül:**

Kaside 1

Mısra: 71

*Güzel sesiyle bilinen
kuş II 'âşık.*

Öykünürse yüzüne gül
sözüne bülbül eger
Göreyin bāda varup gül ola
bülbül ebter

47. **bülbül:**

Kaside 1

Mısra: 72

*Güzel sesiyle bilinen
kuş II 'âşık.*

Öykünürse yüzüne gül
sözüne bülbül eger
Göreyin bāda varup gül ola
bülbül ebter

48. **bülbül:**

Kaside 1

Mısra: 77

*Güzel sesiyle bilinen
kuş II 'âşık.*

Naḥl-i gül kaddüne bülbül
dilüne dil-dāde
Dil ü cān bülbülü gül-rüyüña
âlufte geçer

49. **bülbül:**

Kaside 1

Mısra: 81

*Güzel sesiyle bilinen
kuş II 'âşık.*

Gül gibi sen gül ü bülbül gibi
ben ağlayayın
Bülbüle girye güle ḥande
yaraşur derler

50. **bülbül:**

Kaside 1

Mısra: 85

*Güzel sesiyle bilinen
kuş II 'âşık.*

Gül-i Mısr-ı ruḥuña cān-ı
'Azîzî bülbül
Ruḥlaruñ bülbülüne bir gül-i
Yūsuf-manzar

51. **bülbül:**

Kaside 1

Mısra: 89

*Güzel sesiyle bilinen
kuş II 'âşık.*

Rüy-ı zerdüm gül-i nesrîn ü
figānum bülbül
N'ola etseñ o gül ü bülbüle
bir kerre nazār

52. bülbül:

Kaside 1

Mısra: **101**

*Güzel sesiyle bilinen
kuş II 'âşık.*

Netekim eyleye gül şive vü
bülbül şiven
Netekim tuta gül ü bülbülü
gülbün ber-ser

53. bülbül:

Kaside 1

Mısra: **103**

*Güzel sesiyle bilinen
kuş II 'âşık.*

Ser-i haşmın yumağa gül
gibi bülbül kana
Ola her gönca-i gül bülbüle
la'īn şeşper

54. bülbül:

Kaside 1

Mısra: **2**

*Güzel sesiyle bilinen
kuş II 'âşık.*

'Arz edüp gül yüzini bülbül-i
gülzāre seher
Şeh-i gül luftına bülbül yine
düşdi mażhar

55. bülbül:

Kaside 1

Mısra: **4**

*Güzel sesiyle bilinen
kuş II 'âşık.*

Bülbüle lāne-i la'1 oldı
meger gönca-i gül
Tıtdı bülbül ser-i şāh-ı gül-i
şūh üzre maķar

56. bülbül:

Kaside 1

Mısra: **5**

*Güzel sesiyle bilinen
kuş II 'âşık.*

Mehden eylerse 'aceb mi
gülü bülbül tercīh
Görinür çehre-i gül bülbüle
şems-i hāver

57. bülbül:

Kaside 1

Mısra: **9**

*Güzel sesiyle bilinen
kuş II 'âşık.*

Eğer-i büy-ı vefā görmedi
gülden bülbül
Gül-i ra'nāyı dil-i bülbül
egerçi ki sever

58. bülbül:

Kaside 1

Mısra: **16**

*Güzel sesiyle bilinen
kuş II 'âşık.*

Gül-i ter bülbül-i bāğa nece
açılsun kim
Tırmaz esrār-ı gülü
bulduğına bülbül öter

59. bülbül:

Kaside 1

Mısra: **18**

*Güzel sesiyle bilinen
kuş II 'âşık.*

Naħl-i gülzār-ı çemen
bülbüle tūğ-ı şāhī
Şehriyār-ı gül-i meh-peykere
bülbül çāker

60. bülbül:

Kaside 1

Mısra: **23**

*Güzel sesiyle bilinen
kuş II 'âşık.*

Nev-'arūs-ı güle bülbül
meger oldı dāmād
Gül-i sūrīnūñ alup yanını
bülbül bekler

61. bülbül:

Kaside 1

Mısra: **24**

*Güzel sesiyle bilinen
kuş II 'âşık.*

Nev-'arūs-ı güle bülbül
meger oldı dāmād

Gül-i sūrīnūñ alup yanını
bülbül bekler

62. bülbül:

Kaside 1

Mısra: **25**

*Güzel sesiyle bilinen
kuş II 'âşık.*

Kārzār etmek içün bülbül ü
gül süsen ü hār
Oldı gülşende gül ü bülbüle
tīg u hañçer

63. bülbül:

Kaside 1

Mısra: **33**

*Güzel sesiyle bilinen
kuş II 'âşık.*

Şakımur gönca gülün yelden ü
günden bülbül
Tıfl-ı gül-rüyını bülbül gibi
niteki peder

64. bülbül:

Kaside 1

Mısra: **34**

*Güzel sesiyle bilinen
kuş II 'âşık.*

Şakımur gönca gülün yelden ü
günden bülbül
Tıfl-ı gül-rüyını bülbül gibi
niteki peder

65. bülbül:

Kaside 1

Mısra: **37**

*Güzel sesiyle bilinen
kuş II 'âşık.*

Bülbül olmazdı gülūñ
vaşlūña tālib rāğıb
Bülbülün olmasa maţlūbı
gül-i meh-peyker

66. bülbül:

Kaside 1

Mısra: **40**

*Güzel sesiyle bilinen
kuş II 'âşık.*

Şanuram geydi o gül egnine
çeşm-i bülbül
Seyr içün dikse gül üzre
nazārın bülbül eger

67. **bülbül:****Kaside 1**

Mısra: 42

*Güzel sesiyle bilinen
kuş II 'âşık.*

Gül ü bülbül çok evet
gelmedi bağ-ı dehre
Bir anuñ gibi yüzi gül dili
bülbül server

68. **bülbül:****Kaside 1**

Mısra: 47

*Güzel sesiyle bilinen
kuş II 'âşık.*

Rif'ati gülşenine tayıir-i
kudsî bülbül
Himmeti bülbüline bağ-ı
İrem bir gül-i ter

69. **bülbüle:-e****Kaside 1**

Mısra: 68

*Güzel sesiyle bilinen
kuş II 'âşık.*

Bülbül evrāk-ı güle yazmağ
içün in'âmın
Bülbüle oldu gülüñ her varağı
bir defter

70. **bülbüle:-e****Kaside 1**

Mısra: 82

*Güzel sesiyle bilinen
kuş II 'âşık.*

Gül gibi sen gül ü bülbül gibi
ben ağlayayın
Bülbüle girye güle hānde
yaraşur derler

71. **bülbüle:-e****Kaside 1**

Mısra: 104

*Güzel sesiyle bilinen
kuş II 'âşık.*

Ser-i haşmın yumağa gül
gibi bülbül kana
Ola her gonca-i gül bülbüle
la'lin şeşper

72. **bülbüle:-e****Kaside 1**

Mısra: 3

*Güzel sesiyle bilinen
kuş II 'âşık.*

Bülbüle lāne-i la'ı oldu
meger gonca-i gül
Tutdı bülbül ser-i şāh-ı gül-i
şüh üzre mağar

73. **bülbüle:-e****Kaside 1**

Mısra: 6

*Güzel sesiyle bilinen
kuş II 'âşık.*

Mehden eylerse 'aceb mi
güli bülbül tercih
Görinür çehre-i gül bülbüle
şems-i hāver

74. **bülbüle:-e****Kaside 1**

Mısra: 8

*Güzel sesiyle bilinen
kuş II 'âşık.*

Güle karşı iniler bülbül-i bī-
dil тұrmaz
Hārḥār-ı gam-ı gül bülbüle
kār etdi meger

75. **bülbüle:-e****Kaside 1**

Mısra: 17

*Güzel sesiyle bilinen
kuş II 'âşık.*

Naḥl-i gülzār-ı çemen
bülbüle tūğ-ı şāhī
Şehriyār-ı gül-i meh-peykere
bülbül çāker

76. **bülbüle:-e****Kaside 1**

Mısra: 26

*Güzel sesiyle bilinen
kuş II 'âşık.*

Kārzār etmek için bülbül ü
gül süsen ü hār
Oldı gülşende gül ü bülbüle
tīg u ḥançer

77. **bülbüle:-e****Kaside 1**

Mısra: 27

*Güzel sesiyle bilinen
kuş II 'âşık.*

Gül-i beyzā-yı çemen
bülbüle bir külçe-i sīm
Güle āhı şereri bülbül-i
gülbāruñ zer

78. **bülbüle:-e****Kaside 1**

Mısra: 30

*Güzel sesiyle bilinen
kuş II 'âşık.*

Şekl-i gül bülbülü gördükçe
kızardığı bu kim
Bülbüle karşı göz eyler güle
tұrmaz 'abher

79. **bülbüle:-e****Kaside 1**

Mısra: 31

*Güzel sesiyle bilinen
kuş II 'âşık.*

Mañıku't-tayr oğur bülbüle
gül 'Attarı
Bülbüle ḫabla-i pür-ıtrın
açup gül yer yer

80. **bülbüle:-e****Kaside 1**

Mısra: 32

*Güzel sesiyle bilinen
kuş II 'âşık.*

Mañıku't-tayr oğur bülbüle
gül 'Attarı
Bülbüle ḫabla-i pür-ıtrın
açup gül yer yer

81. **bülbüle:-e****Kaside 1**

Mısra: 36

*Güzel sesiyle bilinen
kuş II 'âşık.*

Dem-i bülbül gül-i gülzāra
nesīm-i dil-cüy
Gil-i gül-büy-ı çemen
bülbüle müşk-i ezfer

82. **bülbülü:-i****Kaside 1**

Mısra: 56

*Güzel sesiyle bilinen
kuş II 'âşık.*

Gele yād eyleye bülbül o
Ḥāfilüñ keremin

Göricek bülbülü gül olmaz
idi pür-âzer

83. **bülbülü:-i**

Kaside 1

Mısra: 60

Güzel sesiyle bilinen

kuş II 'âşık.

Esb-i gülgün-ı Süheylî ki
dem-i bülbüldür
Na'ra urduqça eder güş-ı gül
ü bülbülü ker

84. **bülbülü:-i**

Kaside 1

Mısra: 69

Güzel sesiyle bilinen

kuş II 'âşık.

Getürüp bülbülü şevka o
gülün evşâfi
Bülbül okurdu güle karşı bu
ş'ri ezber

85. **bülbülü:-i**

Kaside 1

Mısra: 74

Güzel sesiyle bilinen

kuş II 'âşık.

Gül ü bülbül biteli kıpmadı
bir sencileyin
Gül gibi bülbülü çok serv-i
semen-bü dilber

86. **bülbülü:-i**

Kaside 1

Mısra: 78

Güzel sesiyle bilinen

kuş II 'âşık.

Naḥl-i gül kıddüñe bülbül
dilüñe dil-dâde
Dil ü cân bülbülü gül-rüyuña
âlufte geçer

87. **bülbülü:-i**

Kaside 1

Mısra: 20

Güzel sesiyle bilinen

kuş II 'âşık.

Bülbülün cânına tâb-ı ruḥ-ı
gül âteş urup
Bülbülü şevk-ı gül etdi bir
avuç ḥâkister

88. **bülbülü:-i**

Kaside 1

Mısra: 29

Güzel sesiyle bilinen

kuş II 'âşık.

Şekl-i gül bülbülü gördükçe
kızarduğı bu kim
Bülbüle karşı göz eyler güle
turmaz 'abher

89. **bülbüldür:-i, -dür**

Kaside 1

Mısra: 54

Güzel sesiyle bilinen

kuş II 'âşık.

Gül-i ruḥsârnuñ âlüftesi
bülbül gibi ḥalk
Ḥüsn-i ḥulkı gülünün
bülbüldür nev'-i beşer

90. **bülbüline:-i, -n, -e**

Kaside 1

Mısra: 48

Güzel sesiyle bilinen

kuş II 'âşık.

Rif'ati gülşenine tayıir-ı
kudsî bülbül
Himmeti bülbüline bağ-ı
İrem bir gül-i ter

91. **bülbülün:-üñ**

Kaside 1

Mısra: 76

Güzel sesiyle bilinen

kuş II 'âşık.

Bülbül ü gül gibi gülgeşt-i
çemen mevsimidür
Eyleseñ bülbülün ile n'ola
gülzâra güzer

92. **bülbülün:-üñ**

Kaside 1

Mısra: 12

Güzel sesiyle bilinen

kuş II 'âşık.

Gülden ırmaz gözünü bülbül-i
ğam-dâde velî
Gül-i ter bülbülün etmez
gözi yaşına nazar

93. **bülbülün:-üñ**

Kaside 1

Mısra: 19

Güzel sesiyle bilinen
kuş II 'âşık.

Bülbülün cânına tâb-ı ruḥ-ı
gül âteş urup
Bülbülü şevk-ı gül etdi bir
avuç ḥâkister

94. **bülbülün:-üñ**

Kaside 1

Mısra: 38

Güzel sesiyle bilinen

kuş II 'âşık.

Bülbül olmazdı gülün
vaşlıña tâlib râğıb
Bülbülün olmasa matlûbı
gül-i meh-peyker

95. **bülbülüne:-ü, -ñ, -e**

Kaside 1

Mısra: 86

Güzel sesiyle bilinen

kuş II 'âşık.

Gül-i Mısr-ı ruḥuña cân-ı
'Azîzî bülbül
Ruḥların bülbülüne bir gül-i
Yüsuf-manzar

96. **bülbülüne:-ü, -ñ, -e**

Kaside 1

Mısra: 88

Güzel sesiyle bilinen

kuş II 'âşık.

Ey ruḥı berg-i gül-i bülbül-i
cân luḥ eyle
Gül gibi bülbülüne gel yeter
et cevri yeter

97. **bülbülünle:-üñ, -le**

Kaside 1

Mısra: 80

Güzel sesiyle bilinen

kuş II 'âşık.

Pür edüp bülbüleyi şahn-ı
gülîstânda gehî
Bülbülünle gül ü mül
şoḥbetin etsek n'ola ger

98. **bülbül:**

Kaside 3

Mısra: 68

Güzel sesiyle bilinen

kuş II 'âşık.

Erse hengām-ı vişālūñ murğ-
ı dil eyler fiğān
Gül zamāni gelse bülbül
nitekim nālān olur

99. **bülbül:**

Kaside 3

Mısra: 68

*Güzel sesiyle bilinen
kuş II 'âşık.*

Erse hengām-ı vişālūñ murğ-
ı dil eyler fiğān
Gül zamāni gelse bülbül
nitekim nālān olur

100. **bülbül:**

Matla 73

Mısra: 1

*Güzel sesiyle bilinen
kuş II 'âşık.*

Bülbül hezār derd ile
gülşende iñledi
Beñzi alındı şāhid-i verdūñ
beliñledi

101. **bülbülün:-üñ**

Tesdis 1

Mısra: 8

*Güzel sesiyle bilinen
kuş II 'âşık.*

Ğoncanuñ ħande olup bāğ-ı
cihānda kārı
Bülbülün girye ile kārı fiğān
u zārı

102. **bülbüle:-e**

Kaside 1

Mısra: 100

*Güzel sesiyle bilinen
kuş II Şair.*

Bülbül-āsā gül-i ter vasfını
ey dil қо yüri
O güle eyle du'ā bülbüle zīrā
o düşer

103. **bülbüli:-i**

Kaside 1

Mısra: 98

*Güzel sesiyle bilinen
kuş II Şair.*

Gerçi vardur o gülün bülbül-i
meddāhı hezār

Lik yok ol güli ben bülbüli
mānend öger

bülbül ağlar gül güler:

1. **bülbül ağlar gül güler:**

Gazel 105

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Atasözü**

*Bülbül ağlar, gül güler
II âşık ağlar, sevgili güler.*

Ağladuğum görse ol gül şād
olur
Bu meşeldür bülbül ağlar gül
güler

bülbül eyler:

1. **bülbül eyler:-r**

Gazel 240

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
*Şakımak, konuşturmak,
bülbül eylemek II âşık etmek.*

Yād-ı la'lūñ getirür şevka
dili ey yüzi gül
Neş'e-i bāde-i nāb ādemi
eyler bülbül

bülbül olsa:

1. **bülbül olsa:-sa**

Gazel 234

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
*Âşık olmak. II
Konuşmaya, söylenmeye
başlamak.*

Baña sensüz cihān gülzārı
oldı bir kafes cānā
Şadā-yı nālem içinde 'aceb
mi olsa ger bülbül

bülbül olur:

1. **bülbül olur:-ur**

Gazel 36

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Âşık olmak. II
Konuşmaya, söylenmeye
başlamak.*

Bülbül olur her gören anı
Azizī güyyiyā
Gülşen-i bezme olupdur
gonca-i mevzūn kadeħ

2. **bülbül olur:-ur**

Lugaz 14

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Âşık olmak. II
Konuşmaya, söylenmeye
başlamak.*

Bülbül olur her gören anı ne
dem
Eylese 'arz-ı cemāl ol gül-
mişāl

bülbül ü gül:

1. **bülbül ü gül:**

Kaside 1

Mısra: 52

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bülbül ve gül II âşık ve
sevgili.*

Kef-i ihsāni gül ü nuḡ-ı
lisāni bülbül
Verdi ol bülbül ü gül bāğ-ı
cihāna zīver

2. **bülbül ü gül:**

Kaside 1

Mısra: 75

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bülbül ve gül II âşık ve
sevgili.*

Bülbül ü gül gibi gülgeşt-i
çemen mevsimidür
Eyleseñ bülbülün ile n'ola
gülzāra güzer

3. **bülbül ü gül:**

Kaside 1

Mısra: 92

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bülbül ve gül II âşık ve
sevgili.*

Bu kaşidem ki pür evşāf-ı
gül ü bülbüldür

Beñzer ol bâğa tuta bülbül ü
gül anda maķar

4. **bülbül ü gül:**

Kaside 1

Mısra: 93

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bülbül ve gül II âşık ve
sevgili.*

Gülşen-i dehre neçe bülbül ü
gül geldi velî
Gelmedi bencileyin bülbül-i
gülzâr-ı hüner

bülbül ü tûtiyle:

1. **bülbül ü tûtiyle:-yle**

Gazel 173

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bülbül ve papağan.

Tütalum 'ışkuñda öykünmiş
baña ağyâr-ı toy
Bülbül ü tûtiyle andan bir
midür zâg u kelâg

bülbül-āsâ:

1. **bülbül-āsâ:**

Gazel 267

Mısra: 8

Bülbül gibi.

Her ne deñlü nâz ederse
etsün ol gül-ruĥ baña
Bülbül-āsâ ey gönül elden
niyâzi koma sen

2. **bülbül-āsâ:**

Gazel 280

Mısra: 5

Bülbül gibi.

Bülbül-āsâ nece olur na'ralar
urmak göreyin
Bâg-ı bezm içre kadeĥ-i sâķi
hele verd olsun

3. **bülbül-āsâ:**

Gazel 325

Mısra: 2

Bülbül gibi.

Bagladum rişte-i cānı o boyı
şimşâda
Bülbül-āsâ n'ola dil bağlar
isem feryâda

4. **bülbül-āsâ:**

Gazel 348

Mısra: 3

Bülbül gibi.

Bülbül-āsâ dil nece nālân u
giryân olmasun
Ol gül-i ĥandānum ol ĥonca-
deĥānum gelmedi

5. **bülbül-āsâ:**

Kaside 1

Mısra: 99

Bülbül gibi.

Bülbül-āsâ gül-i ter vasfını
ey dil ĥo yürü
O güle eyle du 'ā bülbüle zîrâ
o düşer

6. **bülbül-āsâ:**

Tesdis 1

Mısra: 27

Bülbül gibi.

Bülbül-āsâ bu cihân içre
'Azîzî bir dem
Gülmek olmadı müyesser
deyü baña yeme ĥam

bülbüle:

1. **bülbüleyi:**

Kaside 1

Mısra: 79

*Belbele (Bülbüle),
eskilerin "kumkuma"
dedikleri emzik testi ve
boğazlı sürahiye denir.
Bunun yanı sıra sürahiden
sıvı dökülürken "kulkul" sesi
ile gam, kasvet ve sıkıntıya
da belbele denir. Çok zaman
galat olarak "bülbüle"
şeklinde okunmuştur. II
Sürahi.*

Pür edüp bülbüleyi şahn-ı
gülistânda gehî
Bülbülünle gül ü mül
şoĥbetin etsek n'ola ger

bülbül-i bâğa:

1. **bülbül-i bâğa:-a**

Kaside 1

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Bahçenin bülbülü II

âşık.

Gül-i ter bülbül-i bâğa nece
açılsun kim
Turmaz esrâr-ı güli
bulduĥına bülbül öter

bülbül-i bî-dil:

1. **bülbül-i bî-dil:**

Kaside 1

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gönülsüz bülbül.

Güle karşı iniler bülbül-i bî-
dil turmaz
Ĥârĥâr-ı ĥam-ı gül bülbüle
kâr etdi meger

bülbül-i cān:

1. **bülbül-i cān:**

Gazel 225

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gönül bülbülü II âşık.

Gül yüzün şevķıyla dil nālân
olursa ĥam degül
Bülbül-i cān hemdem-i efgān
olursa ĥam degül

2. **bülbül-i cān:**

Tahmis 1

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gönül bülbülü II âşık.

Seyr-i rüyuñla açılmışdur
gözümüñ revzeni
Gül yüzün yād eyleyüp ey
bülbül-i cān gülşeni

bülbül-i cāna:

1. **bülbül-i cāna:-a**

Tesdis 2

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gönül bülbülü II aşık.

Bir kafesdür bülbül-i cāna
cihān dildārsuz
‘Aynuma gelmez benüm
dünyā o gül-ruhsārsuz

bülbül-i dil:**1. bülbül-i dil:**

Gazel 294

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gönül kuşu | 'aşık.

Bülbül-i dil ne ‘aceb tutsa
eger zār etegin
Gitti elden komadı ol yüzi
gül hār etegin

2. bülbül-i dil:

Kaside 1

Mısra: 84

Kelime Tipi: -

Gönül kuşu | 'aşık.

Bülbül-i nağme-güzār-ı gül-i
ruhsāruñdur
Bülbül-i dil kim aña oldı
hayālün gül-i ter

bülbül-i ğam-dīde:**1. bülbül-i ğam-dīde:**

Kaside 1

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Keder gözlü bülbül II
aşık.*

Gülden ırmaz gözini bülbül-i
ğam-dīde velī
Gül-i ter bülbülün etmez
gözi yaşına nazar

bülbül-i gülşen:**1. bülbül-i gülşen:**

Gazel 370

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gülbahçesinin bülbülü
II aşık.*

Geymiş egnine ‘Azīzī gibi
yüñden bir nemed
Ol gülün abdālī olmış
bülbül-i gülşen dağı

2. bülbül-i gülşen:

Kaside 1

Mısra: 22

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gül bahçesinin bülbülü
II aşık.*

Gök çemen māh gül ü ra‘d
fiğān-ı bülbül
Gonca-i naḥl-i gül ü bülbül-i
gülşen aḥter

bülbül-i gülşene:**1. bülbül-i gülşene:-e**

Kaside 1

Mısra: 95

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gül bahçesinin bülbülü
II aşık.*

Bülbül-i gülşene açdırmaz
ağız gelse söze
Bülbül-i ṭab‘-ı latfüm ki o
gül vaşfın eder

bülbül-i gülşen-i cennet**oldı:****1. bülbül-i gülşen-i cennet**

oldı:-dı

Tarih 5

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Cennet gül bahçesinin
bülbülü olmak II ebced
hesabında H. 978 tarihini
veren bir ibare.*

Dedi hātif aña ol dem tārṭḥ
Bülbül-i gülşen-i cennet oldı

bülbül-i gülşenine:**1. bülbül-i gülşenine:-i, -n, -e**

Kaside 1

Mısra: 58

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gülbahçesinin bülbülü
II aşık.*

Bir gül-i bülbül-i hoş-
demdür o şeh kim yaraşur
Bülbül-i gülşenine şāh-ı
‘Acem olsa nöker

bülbül-i gülzāre:**1. bülbül-i gülzāre:-e**

Kaside 1

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gül bahçesinin bülbülü
II aşık.*

‘Arz edüp gül yüzini bülbül-i
güzlāre şehir
Şeh-i gül luṭfına bülbül yine
düşdi mazhar

bülbül-i gülzār-ı hüner:**1. bülbül-i gülzār-ı hüner:**

Kaside 1

Mısra: 94

Kelime Tipi: -

*Gülbahçenin hünerli
bülbülü II aşık.*

Gülşen-i dehre neçe bülbül ü
gül geldi velī
Gelmedi bencileyin bülbül-i
güzlār-ı hüner

bülbül-i gülzār-ı şiyem:**1. bülbül-i gülzār-ı şiyem:**

Kaside 1

Mısra: 43

Kelime Tipi: -

*Güzel huy bahçesinin
bülbülü II aşık.*

Gülbün-i bāğ-ı kerem
bülbül-i güzlār-ı şiyem
Gül-i bülbül-ḥadem ü
Ḥüsrev-i ḥurşīd-efser

bülbül-i gülzāruñ:**1. bülbül-i gülzāruñ:**

Kaside 1

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

*Gül bahçesinin bülbülü
II aşık.*

Gül-i beyzâ-yı çemen
bülbüle bir külçe-i sîm
Güle âhî şereri bülbül-i
gülzârûñ zer

2. bülbül-i gülzârûñ:-uñ

Kaside 1

Mısra: **28**

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gül bahçesinin bülbülü
II aşık.*

Gül-i beyzâ-yı çemen
bülbüle bir külçe-i sîm
Güle âhî şereri bülbül-i
gülzârûñ zer

bülbül-i güyâ:

1. bülbül-i güyâ:

Gazel 4

Mısra: **12**

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Söyleyen bülbül,
konuşan bülbül.*

‘Azîzî bir dem erdi kim yine
mecnû ‘a-i gülden
Okur şâh-ı bahârûñ medhîni
her bülbül-i güyâ

2. bülbül-i güyâ:

Gazel 87

Mısra: **7**

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Söyleyen bülbül,
konuşan bülbül.*

Bülbül-i güyâ olur anı
görenler câmda
Her habâb-ı bâde yoğsa bir
gül-i beyzâ mıdur

3. bülbül-i güyâ:

Gazel 277

Mısra: **2**

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Söyleyen bülbül,
konuşan bülbül.*

Hande kıldukça femûñ
gonca-i zîbâ şanurın
Söze geldükçe lebûñ bülbül-i
güyâ şanurın

4. bülbül-i güyâ:

Gazel 313

Mısra: **8**

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Söyleyen, şakıyan
bülbül || ‘aşık.*

Müşebbek sînem içre dil
midür efgân eden yâ Rab
Giriftâr-ı kafes bir bülbül-i
güyâ midur yoğsa

bülbül-i güyâ olur:

1. bülbül-i güyâ olur:-ur

Lugaz 1

Mısra: **9**

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Söyleyen bülbül,
konuşan bülbül olmak.*

Bülbül-i güyâ olur bî-ihtiyâr
Ol gül-i şad-berge kim kılsa
nazar

bülbül-i hoş-güyâ:

1. bülbül-i hoş-güyâ:-ı

Gazel 218

Mısra: **10**

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Güzel konuşan bülbül II
aşık; şair.*

Çü sen olduñ gül-i ra ‘nâsı
hüsn ile varup ben de
Olayın nâlelerle bülbül-i
hoş-güyâ Eyyübuñ

bülbül-i meddâhı:

1. bülbül-i meddâhı:-ı

Kaside 1

Mısra: **97**

Kelime Tipi: -

*Övgü yapan bülbül II
şair.*

Gerçi vardur o gülüñ bülbül-i
meddâhı hezâr

Lîk yok ol güli ben bülbülü
mânend öger

**bülbül-i nağme-güzâr-ı gül-
i ruhsârûñdur:**

**1. bülbül-i nağme-güzâr-ı
gül-i ruhsârûñdur:-uñ, -dur**

Kaside 1

Mısra: **83**

Kelime Tipi: -

*Söz söyleyen bülbülün
yanağındaki gül.*

Bülbül-i nağme-güzâr-ı gül-i
ruhsârûñdur
Bülbül-i dil kim aña oldu
hayâlûñ gül-i ter

bülbül-i nâlân:

1. bülbül-i nâlân:

Kaside 1

Mısra: **14**

Kelime Tipi: -

İnleyen bülbül. || Aşık.

Gül neşât üzre demâdem dil-
i bülbül pür-gam
Gül-i handân güler ü bülbül-i
nâlân ağlar

bülbül-i nâlâna:

1. bülbül-i nâlâna:-a

Gazel 167

Mısra: **8**

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İnleyen bülbül. || Aşık.

Hârdan şekvâ için şâh-ı
bahâra şunmağa
Gonca tûmârı olupdur
bülbül-i nâlâna ‘arz

2. bülbül-i nâlâna:-a

Gazel 233

Mısra: **10**

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İnleyen bülbül. || Aşık.

Gülsitân-ı ser-i küyında
‘Azîzî yârûñ
Döndi efgân ile bir bülbül-i
nâlâna gönül

bülbül-i nālānıyuz:

1. **bülbül-i nālānıyuz:-ı, -yuz**

Gazel 5

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İnleyen bülbül. || Aşık.

‘Aceb mi gül yüzün yadına
āh u nāleler etsek
Maḥabbet gülşeninün bülbül-
i nālānıyuz cānā

bülbül-i nālānlaruñ:

1. **bülbül-i nālānlaruñ:-lar, -uñ**

Gazel 192

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İnleyen bülbül. || Aşık.

Giryeden ḥālī mükedder
bülbül-i nālānlaruñ
Gülmeden ağzı yumulmaz
gonca-i ḥandānlaruñ

bülbül-i na‘ra-zenān-ı çemen:

1. **bülbül-i na‘ra-zenān-ı çemen:**

Gazel 343

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Çimende nara atan
bülbül II aşık.*

Erdi bir dem ki ‘Azīzī yine
güller açılup
Bülbül-i na‘ra-zenān-ı çemen
efgāna gele

bülbül-i şeydā:

1. **bülbül-i şeydā:**

Gazel 86

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Çılgın bülbül II aşık.

Bülbül-i şeydā ‘aceb mi olsa
ger peşmīne-püş
Gonca-i zībā geyer egnine
kat kat cāmeler

bülbül-i şürīde-veş:

1. **bülbül-i şürīde-veş:**

Gazel 351

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Zavallı, perişan, aşık
bülbül gibi. II aşık.*

Gül-i ruḥsār-ı yāri
görmeyelden çok zamān oldu
Anuñ-çün bülbül-i şürīde-veş
kārüm fiğān oldu

bülbül-i ṭab‘-ı latīfüm:

1. **bülbül-i ṭab‘-ı latīfüm:-üm**

Kaside 1

Mısra: 96

Kelime Tipi: -

*Latifyaratılışlı bülbül II
Şair.*

Bülbül-i gülşene açdırmaz
ağzı gelse söze
Bülbül-i ṭab‘-ı latīfüm ki o
gül vaşfın eder

bülbül-i zār:

1. **bülbül-i zār:**

Gazel 138

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İnleyen bülbül. || Aşık.

İñleşēn derd ile ṭañ mı
nitekim bülbül-i zār
Ḳafes-i derd ü gam-ı ‘ışka
giriřtāruz biz

2. **bülbül-i zār:**

Matla 15

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İnleyen bülbül. || Aşık.

Nece feryād u fiğān
eylemesün bülbül-i zār

Gonca ṭomrukda yatur mest
alup yanını ḥār

bülbülün oldı:

1. **bülbülün oldı:-üñ, -dı**

Müseddes 4

Mısra: 37

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Aşık olmak. II
Konuşmaya, söylenmeye
başlamak.*

Gördi ‘Azīzī gül yüzünü oldı
bülbülün
Başından aldı ‘aqlını sevdā-
yı sünbülün

bülbül-vār:

1. **bülbül-vār:**

Gazel 350

Mısra: 3

Bülbül gibi.

Ḥārzār-ı gam-ı hicrāna şalup
bülbül-vār
Ya neçe bir edesin ey yüzi
gül zār beni

bülbül-veş:

1. **bülbül-veş:**

Gazel 222

Mısra: 10

Bülbül gibi.

‘Azīzī gülşen-i küynda ol
serv-i gül-endāmuñ
Saña mı ḳaldı bülbül-veş
varup āh u fiğān etmek

bulın-:

1. **bulınmaz:-maz**

Gazel 378

Mısra: 14

*Var olmak, mevcut
olmak.*

‘Azīzī bir perī-peyker melek-
manzardur ol meh kim
Bulınmaz ḥüsn ile ḥübān-ı
‘ālem içre akrānı

bulun:

1. **bulunmaz:-maz****Gazel 334**

Mısra: 8

Var olmak, mevcut olmak.

O sidre-kâmetüñ haqqâ bu
kim nâz ile reftârı
Bulunmaz serv-i bâlâlarda
nahl-i müntehâlarda

2. **bulundu:-dı****Kaside 4**

Mısra: 9

Var olmak, mevcut olmak.

Od mı bulundu gece destinde
kim kandîl-veş
Çârsü içre aşılı küşe-i
dükkâna şem'

3. **bulunmaz:-maz****Kaside 5**

Mısra: 21

Var olmak, mevcut olmak.

Bulunmaz bir şehirde aña
beñzer mecma'-ı hübân
Revâdur seyri añılsa
Alamanda Karamanuñ

bulut:1. **bulutdur:-dur****Gazel 340**

Mısra: 5

*Gökyüzünün yüksekçe
katlarındaki görülebilir
duruma gelmiş su buharı
kütlesi.*

Şan iki pâre bulutdur meh-i
nev gülşende
Ebruvân-ı siyehüñ cebhe-i
tâbânuñda

buña:1. **buña:****Gazel 101**

Mısra: 5

Buna.

A benüm rûh-ı revânum
buña kim kâyil olur

Ki lebüñ câmını nüş eyleye
pinhân eller

buñal:1. **buñalup:-up****Mesnevi 1**

Mısra: 75

Sıkıntıya girmek.

Buñalup her kişi harâretten
Unudup kend'özini
hayretten

bunca:1. **bunca:****Gazel 174**

Mısra: 2

Bu kadar, böylesi.

Hecr-i femüñle çıkdı
gözümde dürer dirğ
Güm oldu gitdi yoğ yere
bunca güher dirğ

2. **bunca:****Tesdis 3**

Mısra: 5

Bu kadar, böylesi.

Bunca feryâdum işitdün
demedün dâd edeyin
Sen ki dâd etmeyesin ben
kime feryâd edeyin

3. **bunca:****Tesdis 3**

Mısra: 11

Bu kadar, böylesi.

Bunca feryâdum işitdün
demedün dâd edeyin
Sen ki dâd etmeyesin ben
kime feryâd edeyin

4. **bunca:****Tesdis 3**

Mısra: 17

Bu kadar, böylesi.

Bunca feryâdum işitdün
demedün dâd edeyin
Sen ki dâd etmeyesin ben
kime feryâd edeyin

5. **bunca:****Tesdis 3**

Mısra: 23

Bu kadar, böylesi.

Bunca feryâdum işitdün
demedün dâd edeyin
Sen ki dâd etmeyesin ben
kime feryâd edeyin

6. **bunca:****Tesdis 3**

Mısra: 29

Bu kadar, böylesi.

Bunca feryâdum işitdün
demedün dâd edeyin
Sen ki dâd etmeyesin ben
kime feryâd edeyin

7. **bunca:****Tesdis 3**

Mısra: 35

Bu kadar, böylesi.

Bunca feryâdum işitdün
demedün dâd edeyin
Sen ki dâd etmeyesin ben
kime feryâd edeyin

8. **bunca:****Tesdis 3**

Mısra: 41

Bu kadar, böylesi.

Bunca feryâdum işitdün
demedün dâd edeyin
Sen ki dâd etmeyesin ben
kime feryâd edeyin

bunda:1. **bunda:****Matla 54**

Mısra: 2

Burada.

Anuñ için böyle tekye kıldı
peydâ lâgerî
Tâ ki 'işret eyleye bunda
gelen her lâğ eri

2. **bunda:****Tarih 11**

Mısra: 2

Burada.

Şâhibü'l-hayr Ağa-yı Kulle-i
heft

Etdi bu çeşme-sârı bunda
revân

bundan artuk:

1. **bundan artuk:**

Gazel 167

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bundan sonra.

Bundan artuk nece olur dağı
velâyet kim bilür
Etmedin hâl-i dili ol pîr olası
câna 'arz

burçak burçak:

1. **burçak burçak:**

Gazel 186

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Burçak burçak, (tane
tane mütemediyen terlemek
bağlamında kullanılmıştır.).*

'Ades-i hâl-i 'izâruñ bulur ey
meh revnağ
Tâb-ı mülden ki ruñuñ
derlese burçak burçak

burc-ı bedenüñ:

1. **burc-ı bedenüñ:-üñ**

Gazel 207

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Beden hisarı II ruhu
içinde hapseden maddi
varlık: ten.*

Bir gün ola ki 'Azîzî erişüp
top-ı ecel
Sâye-veş hâke berâber ede
burc-ı bedenüñ

burc-ı çarh:

1. **burc-ı çarh:**

Muamma 44

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gökyüzünün burcları.

Alnuñ üzre kaşuña eden
nazar
Burc-ı çarh üzre hilâli zann
eder

burc-ı cefâyı:

1. **burc-ı cefâyı:-y, -ı**

Gazel 193

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Cefa burcu.

Burc-ı cefâyı menzil edindi o
mâh çün
Ey âh u nâle siz de reh-i
âsmân tutuñ

burc-ı hâmel:

1. **burc-ı hâmel:**

Tarih 20

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Koç burcu. Semanın
kuzey yarım küresinde sevr
burcu ile süreyya
manzumesinin yakınlarında
bulunan bir burç..*

Âftâb-ı devletüñ günden
güne olup ziyâd
Ola ednâ menzilüñ burc-ı
hâmel evc-i Zühâl

burc-ı hüsn-i meh-veşinde:

1. **burc-ı hüsn-i meh-
veşinde:-in, -de**

Gazel 91

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Aya benzeyen güzellik
burcu.*

Burc-ı hüsn-i meh-veşinde ol
ham-ı ebrû-yı yâr
Bir hilâl-i 'iddür güyâ ki
olmuş âşkâr

burc-ı 'izzetden:

1. **burc-ı 'izzetden:-den**

Tarih 26

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Büyük yıldız || yücelik
kalesi.*

Burc-ı 'izzetden olup şems-i
murâduñ tâli'
Dâyimâ ola sa'âdetle küşâde
bahtuñ

burc-ı letâfet:

1. **burc-ı letâfet:**

Gazel 69

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Letafet, hoşluk burcu.

Sen ol burc-ı letâfet mâhısın
kim ey hilâl-ebri
Yüzüñ hürşiddin a'lâ
dehânuñ zerreden kemdür

burc-ı sa'âdetdür:

1. **burc-ı sa'âdetdür:-dür**

Gazel 18

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Mutluluk burcu.

'Aceb bu merdüm-i çeşmüm
nece burc-ı sa'âdetdür
Aña 'aqs-i 'arağ-rîz-i
cemâlünden toğar kevkeb

burc-ı şafağ:

1. **burc-ı şafağ:**

Gazel 331

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şafak burcu.

Şanuram burc-ı şafağ içre
tulü' eyler kamer
Allar geydüğe ol hürşid-i
enver egnine

2. **burc-ı şafağ:**

Gazel 331

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şafak burcu.

Şanuram burc-ı şafak içre
tulū' eyler kamer
Allar geydükçe ol hürşid-i
enver egnine

burc-ı şerefde:

1. **burc-ı şerefde:-de**

Tarih 4

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gezegenerle burçlar arasında vebal (düşüş), şeref (yükselme) ve hubût (güçten düşme) ilişkileri vardır. Her burcun vebali, şerefi ve hubutu vardır. 'Burc-i şeref' mutluluk zamanının, baht açıklığının sembolüdür.

Dedüm târîhini burc-ı şerefde
Hüveydâ oldu bir şems-i münevver

bürehne eden:

1. **bürehne eden:-en**

Gazel 263

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Çıplak eylemek.

Zülfidür hep beni bürehne eden
Leylidür Kaysı eyleyen
'uryân

büriyâ:

1. **büriyâ:**

Mesnevi 1

Mısra: 39

Hasır.

Büriyâ nakşı eyleyüp te'sîr
Şeklin etmişdi kâlnuñ tağyîr

2. **büriyâ:**

Gazel 327

Mısra: 8

Hasır, fakirlik alameti olarak değerlendirilir. Maddi olarak yokluk, manevi olarak zenginliğe işarettir.

Neçe bir hücrede şüfî
yatağun bir haşîr ola
Ölür gider misin yoksa be
miskîn büriyâ üzre

burka' :

1. **burka'ın:-ı, -n**

Gazel 355

Mısra: 1

Kadınların örtündükleri peçe, tül, yaşmak, yüzörtüsü.

Yüzinden burka'ın gülşende
kim ol 'işve-ger açdı
Anı her nergis-i pür-jâle
seyre çeşm-i ter açdı

2. **burka'ın:-ın**

Muamma 8

Mısra: 2

Kadınların örtündükleri peçe, tül, yaşmak, yüzörtüsü.

O mihrün mâh-ruhsârı
temâşâsın ederken yâd
Muraqqa' burka'ın dil bî-
güher görse eder feryâd

bursa:

1. **bursanuñ:-nuñ**

Kaside 5

Mısra: 60

Bursa.

Peyâmî deyü mağlaş korsa
tañ mı kendüye Hülkî
Edüpdür bende-i muhliş
Mehemmed hanı Bursanuñ

bürü:

1. **bürüdi:-di**

Gazel 8

Mısra: 7

Kaplamak.

Bürüdi gün yüzünü ebr-i haç
ol mâh-veşün
Tañ mı dinmezse gözüm yaşı
çü bārân-ı şitâ

2. **bürümesün:-me, -sün**

Gazel 272

Mısra: 1

Kaplamak.

Çeşm-i giryānum o şeh derse
yaşum bürümesün
Dem-be-dem yanına a'dāyı
alup yürümesün

bürü-:

1. **bürüdi:-di**

Gazel 175

Mısra: 2

Kaplamak.

Tutdı mâh-ı ruç-ı yâri haç-ı
müşkîn dirîğ
Bürüdi mihr-i cihānuñ yüzünü
zulmet dirîğ

burûc:

1. **burûca:-a**

Kaside 2

Mısra: 64

Ar. is. "Burc"un cem'i. İlm-i hey'ette küre-i semâda her biri şemsî ayların birine tekabül eden ayrı ayrı on iki yıldız mevkii ki hey'et-i umûmiyyesine "muntakatü'l-burûc" derler.

Vaşf-ı şems ü kamer ile bu
kaşidem beñzer
Şu burûca kim ede şems ü
kamer anı medâr

bürün:

1. **büründi:-di**

Gazel 4

Mısra: 2

Giyinmek.

Bahâr oldu yine her nev'arûs-
ı lâle-i hamrâ
Büründi al duvağın çün gül-i
sür-ı çemen-ârâ

büs eder:

1. **büs eder:-er**

Gazel 117

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Öpmek.

Karınca mühr-i Süleymânı
büs eder şanurın

Haṭ-ı siyeh ki o la'l-i güher-
feşāna çıkar

2. **būs eder:-er**

Gazel 352

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Öpmek.

Garḫ-ı hūn-ı bāde olsun
göreyin peymāneyi
Kim demādem būs eder la'l-i
leb-i cānāneyi

3. **būs eder:-er**

Gazel 384

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Öpmek.

Nihāl-i ḫaddūne mi beñzedür
āb
Çemende būs eder pāy-ı
çenāri

būs edüp:

1. **būs edüp:-üp**

Gazel 192

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Öpmek.

Būs edüp la'lin ışır mışsın
niğāri ey rakīb
Ḳurusun ağzuñ dökülsün
göreyin dendānlaruñ

büse:

1. **büseñüñ:-ñ, -üñ**

Gazel 109

Mısra: 5

Öpücük.

Lezzetinden büseñüñ cānā
ṭudaqlar yarılır
Eyle ṭatludur lebüñ şehdi ki
yürekler yaḳar

büse-i la'l-i nāba:

1. **büse-i la'l-i nāba:-a**

Gazel 188

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kırmızı şarap
dudaklının öpücüğü II
sevgilinin öpücüğü.*

Büse-i la'l-i nāba meylüm
yok
Nüş-ı cām-ı şarāba meylüm
yok

büse-i la'line:

1. **büse-i la'line:-i, -n, -e**

Gazel 132

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*(Sevgilinin) kırmızı
dudağını öpmek.*

Cān derse büse-i la'line ger
cānān bahā
Yok demezüz cān ile biz ol
bahāya ḳayılız

būs-ı la'l-i cānān:

1. **būs-ı la'l-i cānān:**

Gazel 315

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sevgilini lal gibi
dudağını öpmek.*

Dil şafā kesb etdi būs-ı la'l-i
cānān almada
Söylesün ne aşşı etdi hūvāce
mercān almada

būs-ı la'l-i cān-fezāya:

1. **būs-ı la'l-i cān-fezāya:-y,**

-a

Gazel 143

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Can veren dudağının
öpücüğü.*

Biz ki sākī būs-ı la'l-i cān-
fezāya māyilüz
Ehl-i zevḳuz nüş-ı cām-ı dil-
küşāya māyilüz

būs-ı la'l-i lebüñsüz:

1. **būs-ı la'l-i lebüñsüz:-üñ,**

-süz

Gazel 80

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*(Sevgilinin) kırmızı
dudağının öpücüğü.*

Būs-ı la'l-i lebüñsüz etmem
nüş
Mey-i gül-reng olursa cān-
perver

būs-ı la'lin:

1. **būs-ı la'lin:-in**

Gazel 9

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dudağını öpmek.

Būs-ı la'lin almağa dil yārūñ
eylerse hiçāb
Bāde ver kim bāde ref' eyler
hiçābı sākīyā

būs-ı la'lin almağa:

1. **būs-ı la'lin almağa:-mağ,**

-a

Gazel 136

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Dudağının öpücüğünü
almak II öpmek.*

Her cüvānuñ būs-ı la'lin
almağa diş bilerüz
Pir olup ḳalmadı gerçi
ağzımızda dişimiz

būs-ı lebüñ:

1. **būs-ı lebüñ:-üñ**

Gazel 95

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dudağını öpme.

Şeb-i hecrüñde gönül būs-ı
lebüñ umsa ne ṭañ
Ḳarañulukda olur çeşme-i
hayvān derler

būs-ı nigîn-i la'lüñ:1. **būs-ı nigîn-i la'lüñ:-üñ****Gazel 46**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Mühür dudağını öpmek.*

Demler durur ki cān-ı 'azîzi

Azîzîñüñ

Būs-ı nigîn-i la'lüñ eder

serverâ ümîd

būs-ı pāya:1. **būs-ı pāya:-y, -a****Gazel 143**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ayak öpme.*

Meclis içre ayağün

öpdüğümüz ma'zür tüt

Kim bilürsin sâkiyâ biz būs-ı

pāya mâyilüz

büstân-ı 'ışkdur:1. **büstân-ı 'ışkdur:-dur****Gazel 251**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Aşk bahçesi.*

Büstân-ı 'ışkdur çehrem ü

gül iki gözüm

Âb-ı eşk-ile tolu anda

ocağumdur benüm

büstân-ı küyuñ:1. **büstân-ı küyuñ:-uñ, -ı****Gazel 209**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Köyün bahçesi II**sevgilinin bulunduğu yerin bahçesi.*

Büstân-ı küyuñı şuarmağa

leyl ü nehâr

Eşigüñde gözlerüm yaşın

bîñar etsem gerek

büt:1. **bütüñ:-üñ****Gazel 176**

Mısra: 11

Put gibi güzel sevgili.

Öykünürmiş ol bütüñ

dîdârına

Göre billâh kâfir-i bî-dîñ

çerâğ

2. **büt:****Gazel 282**

Mısra: 3

Put gibi güzel sevgili.

Ruğ-ı rengîñüñi 'arz et ki

'ağsinden anuñ ey büt

Der ü divâr-ı deyr-i dîde pür-

nağş-ı nigâr olsun

3. **büt:****Gazel 344**

Mısra: 1

Put gibi güzel sevgili.

Gelse 'izz ü nâz ile ol büt

kelîsâ seyrine

Çârğ-ı çârümden ine anuñ

Mesîhâ seyrine

bü-ğalib:1. **bü-ğalib:****Gazel 389**

Mısra: 2

*Ebü Tâlib Abdümenâf b.**Abdümttalib b. Hâşim el-**Kureşî el-Hâşimî, Hz.**Peygamber'in amcası.*

Dün gece Ka'be-i küyuñda

görenler mâhı

Dedi Bü-ğalib imiş görmege

'Abdullâhı

büt-i âzer-veş:1. **büt-i âzer-veş:****Kıt'a 23**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Azer'in putu gibi (Azer,**Hz. İbrahim'in babasının adı**olup, put yapıp satardı).*

Büt-i Âzer-veş olup dil-

şikeste

Gözinden her ağan nem rûd

olsun

büt-i fettân:1. **büt-i fettân:****Gazel 83**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Her zaman fitne çıkan**put II sevgili.*

Mağv olup âşüb u gâvğâ

fitne-i 'âlem uyur

Mest-i hıvâb olup kaçan kim

ol büt-i fettân yatur

büt-i fettâna:1. **büt-i fettâna:-a****Gazel 233**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Her zaman fitne çıkan**put II sevgili.*

Elüm alup beni deyr-i gama

şaldı âhîr

Vermelü degül imiş ol büt-i

fettâna göñül

büt-i incil-i hüsnüñ:1. **büt-i incil-i hüsnüñ:-üñ****Gazel 157**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Güzellik İncil'inin putu.*

Ol büt-i İncil-i hüsnüñ deyr-i

küymda beni

Gördüğince küfri ezber oğur

ağyâr-ı keşîş

büt-i ra'nâdur:1. **büt-i ra'nâdur:-dur****Gazel 120**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Put gibi güzel sevgili.*

Bir büt-i ra' nâdur ol meh
kim ruhında yaluñuz
Hırmen-i dünyâ deger bir
dâne miskîn hâl var

büt-i sengîn-dilûñ:

1. **büt-i sengîn-dilûñ:-üñ**
Gazel 249
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Taş gönüllü put gibi
güzel sevgili.*

Ol büt-i sengîn-dilûñ gördi
meger taşvîrini
Hayrete varup tayandı kaldı
dehr içre şanem

büt-i sib-zeқан:

1. **büt-i sib-zeқан:**
Gazel 278
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Elmaya benzeyen
çeneye sahip put II sevgili.*

Bir büt-i sib-zeқан beste-
dehen
Bir boyı nañl-i şanavbersin
sen

büt-i simîn-ber:

1. **büt-i simîn-ber:**
Gazel 285
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Gümüş bedenli güzel,
sevgili.*

İnce belini kuçmağa
mânend-i zer-kemer
Deyr-i cihânda bir büt-i
simîn-ber isterin

büt-i şîrîn:

1. **büt-i şîrîn:**
Gazel 245
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

*Tatlı, güzel put II
sevgili.*

Vaşf-ı la'lûñ olalı ey büt-i
şîrîn sülhanum
Oldı pür gevher-i nâ-yâb ile
dürç-i dehenüm

büt-i şîrîn-zebânedür:

1. **büt-i şîrîn-zebânedür:-
dür**
Gazel 90
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Tatlı dilli put II sevgili.

Düşse 'aceb mi dillere
mânend-i küh-ken
Meyli kimûñ ki bir büt-i
şîrîn-zebânedür

büt-i tersâyı:

1. **büt-i tersâyı:-y, -ı**
Gazel 214
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Hristiyan putu II put
gibi güzel Hristiyan sevgili;
imansız, acımasız sevgili.*

Bulur deyr-i cihânda güş
eden mürde hayât-ı nev
'Azîzî ol Mesîhâ-dem büt-i
tersâyı söyletseñ

büy-ı 'abîr ü haç u hâlûñ:

1. **büy-ı 'abîr ü haç u
hâlûñ:-üñ**
Gazel 319
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Sevgilinin beni, ayva
tüyünün güzel kokusu.*

Uğurlamasa büy-ı 'abîr ü haç
u hâlûñ
Gizlenmez idi müşk-i Hütun
nâfe-i Çîne

büy-ı gülâb:

1. **büy-ı gülâb:**
Matla 76
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Gül suyunun kokusu.

Şol şubh-dem ki yuya yüzün
ol gül âb ile
Gülzâr-ı dehri pür ede büy-ı
gülâb ile

büy-ı misk:

1. **büy-ı misk:**
Gazel 64
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Misk kokusu.

Şol dem şabâ ki zülfüne
'ömrüm uzada el
Ol demde büy-ı misk ile
'âlem tola gelür

büy-ı müşk:

1. **büy-ı müşk:**
Terci-bend 1
Mısra: 16
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Misk kokusu.

Gül-i ter nâfesi açıldı yine
Büy-ı müşk ile pür olup
gülşen

büyü:

1. **büyüdükçe:-dükçe**
Gazel 89
Mısra: 1
*Daha büyük duruma
gelmek, irileşmek,
genişlemek, bollaşmak.*

Büyüdükçe o serv ser-keş
olur
Zülfi de baş koşup aña eş
olur

büyük:

1. **büyük:**
Gazel 159
Mısra: 4

*Çok, ortalamayı aşan;
önemli.*

Bir kıadı bālāya meyl etdi
göñül
Yine bir büyük belāya oldu
duş

büyüklen:

1. **büyüklenmesün:-me, -
sün**

Gazel 83

Mısra: 9

*Kibirlenmek, büyüklük
taslamak.*

Nece büyüklenmesün pīr-i
felek kim her gece
Gögsi üzre meh gibi bir āfet-
i devrān yatur

C

cā:

1. **cā:**

Gazel 265

Mısra: 9

*Yer, makam, mahal,
mevki.*

N'ola geh dil gehī cān olsa
'Azīzī aña cā
Ruḥ-ı tābān ile bir bedr-i
dücādūr Ramazān

cā tıtdı:

1. **cā tıtdı:-dı**

Tarih 2

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yer, makam, mahal,
mevki tutmak.*

El çeküp bu mülk-i fāniden o
dem
'Ālem-i bākīde varup tıtdı
cā

cā tıtsa:

1. **cā tıtsa:-sa**

Kıt'a 22

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yer, makam, mahal,
mevki tutmak.*

Āb-ı luṭfuñ recāsını eyler
N'ola tıtsa қаpuñda cā
muşluk

cā-be-cā:

1. **cā-be-cā:**

Tesdis 4

Mısra: 16

Yer yer.

Aқup cūlar gibi dīvāne
göñlüm bir yaña gitdi
Bihāmdillāh cihān güldi
küdüret cā-be-cā gitdi

cādū:

1. **cādū:**

Gazel 202

Mısra: 1

*Büyücü, cadı; sevgilinin
gözü.*

Siḥr ü efsün eyleyüp cādū
gözün
Aldı 'aқl u fikrümü āhū
gözün

2. **cādū:**

Gazel 238

Mısra: 8

*Büyücü, cadı; sevgilinin
gözü.*

İki zülfün iki sünbül iki
ḥaddün iki gül
Ol iki nergis-i çeşmün iki
cādū mı degül

3. **cādū:**

Gazel 298

Mısra: 1

*Büyücü, cadı; sevgilinin
gözü.*

Beni fikr-i ḥaṭuñla edeli cādū
gözün şayru
Ṭabībüm girmez oldu dīde-i
giryānuma uyḥu

cāh:

1. **cāhum:-um**

Gazel 241

Mısra: 10

*İtibar, makam, mevki,
rütbe, derece; heybet,
ihtişam.*

Ol güzeller pādşāhınuñ
'Azīzī dünyede
Āstānı bendesi olmaқ durur
cāhum benüm

2. **cāh:**

Gazel 259

Mısra: 6

*İtibar, makam, mevki,
rütbe, derece; heybet,
ihtişam.*

N'eyesün manşıbını şāh-ı
cihānuñ aña kim
İşigün ḥıdmetidür cāh benüm
sulṭānum

3. **cāhuñ:-uñ**

Tarih 20

Mısra: 7

*İtibar, makam, mevki,
rütbe, derece; heybet,
ihtişam.*

Bir ziyād ile bu cāhuñ dil
dedi tāriḥini
Olduñ İbrāhīm Beg Seksāra
mīr-i bī-bedel

cāh-ı 'izzetde:

1. **cāh-ı 'izzetde:-de**

Müseddes 3

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şeref makamı.

Elinde eşhiyānuñ nesne yok
hep ehl-i ḥissetde
Kemāl ehli mezelletde edānī
cāh-ı 'izzetde

cāh-ı tevliyet:

1. **cāh-ı tevliyet:**

Tarih 13

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Tevliyet makamı.

Bu manşib oldu çün saña
efendi cânib-i Hâkdan
Bir eksüklü dedi târîh cân-ı
tevliyet hâkkuñ

câhil:

1. câhil:

Gazel 100

Mısra: 12

*Akılsız, şuursuz, kendini
bilmeyen, gaflet içinde olan.*

‘Âkıll olanlar fenâsın añladı
kâh-ı tenüñ
Câhil olanlar binâ-yı ‘ömri
muhkem şandılar

cahîm-i firkatüñde:

**1. cahîm-i firkatüñde:-üñ, -
de**

Gazel 218

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ayrılık cehennemi.

Cağîm-i firkatüñde ben
yanayın nâr-ı âhumla
Yürü dârü’s-selâm olsun
saña her küyü Eyyübuñ

câm:

1. câm:

Gazel 17

Mısra: 6

Kadeh. II Şarap.

Ehl-i diller şoğbetinden neçe
el çeksün anuñ
Câm bir rûh-ı musavver rûh-ı
şânîdür şarâb

2. câm:

Gazel 17

Mısra: 12

Kadeh. II Şarap.

Oldı çün aña gül-i ruhsârı
yârüñ mün ‘akis
Yâ niçün cân içre böyle
erğavânîdür şarâb

3. câm:

Gazel 38

Mısra: 3

Kadeh. II Şarap.

Cây-ı neşâta göçmege her
lağza cân da
Gül-gün otağ-ıdı Ceme her
bir habâb-ı sürh

4. câmdur:-dur

Gazel 57

Mısra: 12

Kadeh. II Şarap.

Rif’atüñ bezminde gerdün ey
şeh-i ‘âlî-güher
Bir zümürürd câmdur kim
rüz u şeb gerdân olur

5. câm:

Gazel 69

Mısra: 11

Kadeh. II Şarap.

Elümden cân düşmezken
benüm sâkı ne hikmetdür
Yine bezm-i cihânda ehl-i
‘işret añılan Cemdür

6. câm:

Gazel 73

Mısra: 3

Kadeh. II Şarap.

Dilâ cân içre görmek
dileyenler bâde-i rengîn
Gözümde ‘ağs-i meygün-ı
leb-i dildârı görsünler

7. câmda:-da

Gazel 87

Mısra: 7

Kadeh. II Şarap.

Bülbül-i güyâ olur anı
görenler câmda
Her habâb-ı bâde yoğsa bir
gül-i beyzâ mıdur

8. câmını:-ı, -n, -ı

Gazel 101

Mısra: 6

Kadeh. II Şarap.

A benüm rûh-ı revânum
buña kim kıyıl olur
Ki lebüñ câmını nüş eyleye
pinhân eller

9. câm:

Gazel 130

Mısra: 3

Kadeh. II Şarap.

Dilâ cân içre görmek
dileyenler bâde-i rengîn
Gözümde ‘ağs-i mey-gün-ı
leb-i dildârı görsünler

10. câma:-a

Gazel 186

Mısra: 8

Kadeh. II Şarap.

İki dilber şanuram leb-be-leb
olup öpüşür
Meclis-i meyde o meh câma
degürdükçe dudak

11. câma:-a

Gazel 196

Mısra: 2

Kadeh. II Şarap.

‘Ağs-i lebüñle çeşm-i dem-
âlüd-ı lâle-reng
Döndü o câma kim mey-i
gül-gündan ala reng

12. câm:

Gazel 214

Mısra: 3

Kadeh. II Şarap.

Edüp bir cân ile meclisde
mürde-dilleri ihyâ
N’ola ey sâkı-i ‘İstî-
nefes mevtâyı söyletseñ

13. câmuñ:-uñ

Gazel 231

Mısra: 10

Kadeh. II Şarap.

‘Alemlü aldum ayağum altına
ey mey-fürüş
Görmedüm câmuñ gibi bir
şâf-meşreb sâde-dil

14. câmuñ:-uñ

Gazel 286

Mısra: 5

Kadeh. II Şarap.

Bozulup bezm-i şafâ devleti
döndü câmuñ

Sâgar-ı mey yerine devr eder
oldı fincân

15. **câmdan:-dan**

Gazel 338

Mısra: 11

Kadeh. II Şarap.

Rind-i dürd-âşâmını görmez
gözümüz câmdan
Sâkıyâ çeşm-i habâb-ı mey
tutukdur var ise

16. **câmuñ:-uñ**

Gazel 345

Mısra: 5

Kadeh. II Şarap.

Yitürür 'aqlın içenler câmuñ
Ey gül efsün mî edersin
mülûñe

17. **câmı:-ı**

Gazel 377

Mısra: 7

Kadeh. II Şarap.

Gel berü 'ayş edelüm al ele
câmı sâkı
Yürü var şüfî senüñle yine
şoñbet bâkı

18. **câmdur:-dur**

Kaside 3

Mısra: 50

Kadeh. II Şarap.

Rif' atüñ bezminde hürşîd-i
cihân-tâb ile çarlı
Bir müzehheb câmdur kim
rüz u şeb gerdan olur

19. **câmdur:-dur**

Kaside 3

Mısra: 50

Kadeh II şarap.

Rif' atüñ bezminde hürşîd-i
cihân-tâb ile çarlı
Bir müzehheb câmdur kim
rüz u şeb gerdan olur

20. **câmı:-ı**

Gazel 364

Mısra: 14

Soda veya potas

*katılmış silisli kumun ateşte
eritilmesiyle yapılan sert,*

*saydam ve çabuk kırılır cisim
II gönül.*

Beñzer ol şırça sarāya ki

'Azîzî gönülüm

Kim anuñ şınmış ola seng-i

każâdan cāmı

câm oldı:

1. **câm oldı:-dı**

Gazel 88

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kadeh olmak.

Oldı her lâle-i pür-jâle
muraşşâ' bir cām
Lâle jâleyle çemen bezmine
verdi zîver

câm u bâde:

1. **câm u bâde:**

Gazel 325

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kadeh ve şarap.

Mey-i 'ışk-ıla gönül olmuş
idî mest ü harâb
Neydüğün bilmez idi Cem
dağı cām u bâde

câmcı-zâde:

1. **câmcı-zâde:**

Kaside 5

Mısra: 78

Câmcının oğlu II özel

ad.

Der-i meyhânesini küşe-i

mihrâba vermezler

İmâm-zâdeyle Câmcı-zâde ol

mañbüb-ı tersânüñ

câme:

1. **câmesin:-sin**

Gazel 81

Mısra: 1

Libas, elbise.

Câmesin ol gonca kim geh

sürş gâhî al eder

'Aqlını almak için dil
bülbülünüñ al eder

2. **câmesini:-sî, -n, -i**

Gazel 134

Mısra: 4

Libas, elbise.

Saña 'aşık geçinüp n'eyler ol
kim dest-i 'ışkuñla
Çeküp nâmüs u 'arı câmesini
çâk çâk etmez

3. **câme:**

Gazel 279

Mısra: 1

Libas, elbise.

Çemenî câme ile serv-i dil-
ārāsın sen
Berg-i sebz içre yañod bir
gül-i ra'nāsın sen

4. **câme:**

Gazel 331

Mısra: 2

Libas, elbise.

Nâzla şarı atlasın geydüğçe
dilber egnine
Der gören zer câme geymiş
şâh-ı hâver egnine

5. **câmesin:-sî, -n**

Gazel 331

Mısra: 6

Libas, elbise.

'Aqlın alur âdemüñ bülbül
gibi rüz-ı bahâr
Ergüvânî câmesin geydüğçe
güller egnine

6. **câme:**

Gazel 360

Mısra: 4

Libas, elbise.

Boyunca kana girdüğüne
yetmez mi bu şâhid kim
O şâhuñ gül gibi al câme
geymek oldı kânüñü

7. **câme:**

Gazel 360

Mısra: 8

Libas, elbise.

Nihāl-i erğavān ya naḥl-i
güldür bāğ-ı ḥüsn içre
O serv-kāmetüñ al cāme ile
kadd-i mevzünü

8. **cāme:**

Gazel 369

Mısra: 6

Libas, elbise.

O melek-çehre ḥümā şekline
girmek mi diler
Geh yeşil cāme geyüp gāh
geyer fersāyı

9. **cāmeyi:-y, -i**

Gazel 379

Mısra: 1

Libas, elbise.

Dedüm ol cāmeyi al üstüne
ey verd ter düşdi
Bu sözden reng alup ol
gonca baña ḥayli ter düşdi

10. **cāme:**

Lugaz 6

Mısra: 3

Libas, elbise.

Geydügi cāme yeşildür
güyyiā
Söylese çalar dili hem-çün
hezār

11. **cāmeler:-ler**

Gazel 86

Mısra: 4

*Libas, elbise. II gül
yaprağı.*

Bülbül-i şeydā ‘aceb mi olsa
ger peşmīne-püş
Gonca-i zībā geyer egnine
kat kat cāmeler

cāme-i faqr:

1. **cāme-i faqr:**

Gazel 23

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Fakirlik elbisesi.

Cāme-i faqr ile faqr eyle
Azīzī yüri var

Eyleme ‘ākıl-iseñ meyl-i
kábā-yı devlet

cāme-i ğam:

1. **cāme-i ğam:**

Gazel 327

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gam elbisesi (Çok
üzüntülü olma bağlamında).*

‘Azīzī miḥnet-ābād-ı cihān
içre gün olmaz kim
Felek bir cāme-i ğam
biçmeye ben mübtelā üzre

cāme-i nevdn:

1. **cāme-i nevdn:-den**

Gazel 153

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yeni gömlek, giysi.

Geçsem ‘aceb mi cāme-i
nevdn geyüp pelās
Düşmez gedā-yı ‘ışkuña ey
māh-ı nev libās

cāme-i sebz:

1. **cāme-i sebz:**

Gazel 279

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yeşil elbise.

Cāme-i sebz ile ey Hızr-ı
zamānum güyā
Bir yeşil tonlu güzel tūṭi-i
ḥadrāsın sen

cāme-i zer:

1. **cāme-i zer:**

Gazel 331

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sarı, sararmış, solgun
elbise.*

Cism-i zerdümdür görinen
şanma cān-ı zārumuñ

Kim geyürdi şāh-ı ğam bir
cāme-i zer egnine

cāme-püş oldılar:

1. **cāme-püş oldılar:-dı, -lar**

Mesnevi 1

Mısra: 58

Kelime Tipi: -

*Elbise giymek,
örtünmek.*

Düşdiler çünkü luṭfuña
mazhar
Oldılar cāme-püş revzenler

cāmī:

1. **cāmīler:-ler**

Gazel 388

Mısra: 1

*İran'ın XV. yüzyılda
yetişmiş büyük mutasavvıf ve
âlim şairi, Molla Cāmī;
Müslümanların ibadet etmek
için toplandıkları yer II
camı, kadehi; dış görünüş;
şarap içen, ayağı yalın,
görünüşü dağınık, belinde
demirden zincir kemer,
bileğinde demirden zincir
halka ve sağ kulağında küpe
bulunan, Hz. Ali'ye bağlı,
rint, ayaş kimse (GÖKYAY,
1978, 300).*

Bāde-i ‘ışkı çeküp şevk-ıla
cāmīler gibi
Na‘ralar ur ey gönül mest-i
müdāmiler gibi

cāmī‘:

1. **cāmī‘:**

Gazel 91

Mısra: 8

*Müslümanların, içinde
vakit namazlarıyla cuma ve
bayram namazlarını
kıldıkları ve ibadet ettikleri
mihraplı, minberli, genellikle
minâreli binâ, büyük mescit.*

Bir muşallī māhuñ olmasa
mināre ‘aşıķı
Beklemezdı böyle cāmī‘
küşesin leyl ü nehār

2. cāmi'e:-e

Gazel 176

Mısra: 14

Müslümanların, içinde vakit namazlarıyla cuma ve bayram namazlarını kıldıkları ve ibâdet ettikleri mihraplı, minberli, genellikle minâreli binâ, büyük mescit.

Dedi çeşmümde gören 'ağs-i ruhuñ
Kim kıomış bir cāmi'e la'lîn çerâğ

3. cāmi'de:-de

Gazel 177

Mısra: 9

Müslümanların, içinde vakit namazlarıyla cuma ve bayram namazlarını kıldıkları ve ibâdet ettikleri mihraplı, minberli, genellikle minâreli binâ, büyük mescit.

Ƙanı ol gün ki 'Azîzî kuluña cāmi'de

Deyesin cum'a namâzın
Ƙılıp eyyâm-ı şerîf

4. cāmi':

Gazel 254

Mısra: 6

Müslümanların, içinde vakit namazlarıyla cuma ve bayram namazlarını kıldıkları ve ibâdet ettikleri mihraplı, minberli, genellikle minâreli binâ, büyük mescit.

Şevk-ı rüyı olmasa Ƙalbinde ol mey-gün-lebüñ
Cāmi' içre aşılp turmaz idi Ƙandîl-i cām

5. cāmi'de:-de

Gazel 254

Mısra: 1

Müslümanların, içinde vakit namazlarıyla cuma ve bayram namazlarını kıldıkları ve ibâdet ettikleri mihraplı, minberli, genellikle minâreli binâ, büyük mescit.

Mâh-rûlar başladı cāmi'de
Ƙılmağa ĥurâm

Rûz-ı 'îd oldı meger şâm-ı şiyâm-ı lâ-yünâm

6. cāmi'idür:-i, -dür

Gazel 335

Mısra: 5

Müslümanların, içinde vakit namazlarıyla cuma ve bayram namazlarını kıldıkları ve ibâdet ettikleri mihraplı, minberli, genellikle minâreli binâ, büyük mescit.

Meger gül cāmi'idür şahn-ı gülşen
Nihâl-i serv aña olmış minâre

7. cāmi':

Mesnevi 1

Mısra: 69

Müslümanların, içinde vakit namazlarıyla cuma ve bayram namazlarını kıldıkları ve ibâdet ettikleri mihraplı, minberli, genellikle minâreli binâ, büyük mescit.

Keşti-i rahmet oldı cāmi' şan
Aña bu perde oldı bir yelken

8. cāmi':

Mesnevi 1

Mısra: 90

Müslümanların, içinde vakit namazlarıyla cuma ve bayram namazlarını kıldıkları ve ibâdet ettikleri mihraplı, minberli, genellikle minâreli binâ, büyük mescit.

Ƙalb-i mü'min gibi olup pür-nür
Ola cāmi' çerâğ ile ma'mür

9. cāmi'de:-de

Mesnevi 1

Mısra: 83

Müslümanların, içinde vakit namazlarıyla cuma ve bayram namazlarını kıldıkları ve ibâdet ettikleri mihraplı, minberli, genellikle minâreli binâ, büyük mescit.

İşbu cāmi'de olup iki çerâğ
Şem'-i mehden fûrûğı varsa ferâğ

10. cāmi'e:-e

Mesnevi 1

Mısra: 52

Müslümanların, içinde vakit namazlarıyla cuma ve bayram namazlarını kıldıkları ve ibâdet ettikleri mihraplı, minberli, genellikle minâreli binâ, büyük mescit.

Bâb-ı revzenleri ĥod olsa küşâd
Vakt-i deyd gırdı cāmi'e bād

11. cāmi'e:-e

Mesnevi 1

Mısra: 65

Müslümanların, içinde vakit namazlarıyla cuma ve bayram namazlarını kıldıkları ve ibâdet ettikleri mihraplı, minberli, genellikle minâreli binâ, büyük mescit.

Girmesün deyü cāmi'e ol Ƙar
Çekduk eṭrâf-ı şuffaya bir zâr

12. cāmi'e:-e

Mesnevi 1

Mısra: 88

Müslümanların, içinde vakit namazlarıyla cuma ve bayram namazlarını kıldıkları ve ibâdet ettikleri mihraplı, minberli, genellikle minâreli binâ, büyük mescit.

O çerâğı gören kişi nâ-gâh
Cāmi'e girdi şana mihr ile mâh

13. cāmi' uñ:-uñ

Mesnevi 1

Mısra: 44

Müslümanların, içinde vakit namazlarıyla cuma ve bayram namazlarını kıldıkları ve ibâdet ettikleri mihraplı, minberli, genellikle minâreli binâ, büyük mescit.

Şahn-ı gülzâra nitekim gül-i ter
Ferşine verdi cāmi' uñ ziver

cām-ı 'arāk-ı jāle:

1. **cām-ı 'arāk-ı jāle:**
Gazel 88
 Mısra: 2
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Jale rakının kadehi.

Çıldı pür lāle-i bezm-i
 çemeni jāle-i ter
 Lāle cām-ı 'arāk-ı jāle
 olupdur beñzer

cām-ı bāde-i hamrā:

1. **cām-ı bāde-i hamrā:**
Gazel 87
 Mısra: 6
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Kırmızı şarap kadehi.

Devr-i gülde 'ayş için bezm-
 i müheyā-yı çemen
 Lāle-i sürh anda cām-ı bāde-i
 hamrā mıdur

cām-ı bāde-i nāb:

1. **cām-ı bāde-i nāb:**
Gazel 14
 Mısra: 6
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Kırmızı içki kadehi.

La 'l-i mey-gününda hālūñ
 gördüğümce şanuram
 Kōndi cām-ı bāde-i nāb üzre
 bir müşkīn zübāb

cām-ı bādeyi:

1. **cām-ı bādeyi:-y, -i**
Gazel 296
 Mısra: 8
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Şarap kadehi.

Leb-i mey-gününa sākī
 müşābihdür deyü bir dem
 Düşürmez oldı cām-ı bādeyi
 rindān ağzından

cām-ı cem:

1. **cām-ı cem:**
Gazel 243
 Mısra: 10
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Şarabın mucidi eski
 İran padişahlarından Cem'in
 içki kadehi II Cem'in içki
 meclisi.*

Dilde hayāl-i la 'l-i lebūñ var
 iken senūñ
 Etmez huñur hātıruma cām-ı
 Cem benüm

cām-ı ğam:

1. **cām-ı ğam:**
Gazel 37
 Mısra: 11
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Gam kadehi, dert
 şarabı.*

Cām-ı ğam nūş eyleyüp
 hecinde yārūñ her gece
 Tañ mı gezsem 'ālemi
 sermest ü şeydā her şabāh

cām-ı gül-gün:

1. **cām-ı gül-gün:**
Gazel 13
 Mısra: 4
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Gül renkli kadeh II
 şarap kadehi.*

Hātem-i la 'l üzre kōnmuş bir
 dür-i şehvārdur
 Cām-ı gül-gün üzre kim
 peydā olur her bir hābāb

cām-ı gül-günü:

1. **cām-ı gül-günü:-ı**
Gazel 255
 Mısra: 9
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Gül renkli kadeh II
 şarap kadehi.*

'Azīzī Cem gibi elden
 kōmayup cām-ı gül-günü

Zamān-ı 'ömrüm olunca
 tamām içmek diler göñlüm

cām-ı ğuşşayı:

1. **cām-ı ğuşşayı:-y, -ı**
Gazel 49
 Mısra: 3
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Keder kadehi.

Ben çekdügüm kemān-ı
 ğamı cām-ı ğuşşayı
 Meydān-ı 'ışk içinde ne
 Rüstem ne Cem çeker

cām-ı hayātından:

1. **cām-ı hayātından:-ı, -n, -
 dan**
Gazel 336
 Mısra: 9
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Hayat kadehi II can ve
 mal konularında dünyaya
 meyilli olma.*

El çeküp cām-ı hayātından
 'Azīzī 'ākıbet
 Ādemūñ bezm-i cihāndan
 irtiḥālī olmasa

cām-ı 'ışkı:

1. **cām-ı 'ışkı:-ı**
Gazel 65
 Mısra: 1
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Aşkın şarabı.

Cām-ı 'ışkı şu ki şevk-ıla
 çeküp nūş eyler
 Haşre dek kendözün ol kimse
 ferāmūş eyler

cām-ı 'ışk-ı yāri:

1. **cām-ı 'ışk-ı yāri:-ı**
Gazel 219
 Mısra: 3
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Sevgilinin aşk kadehi.

Cām-ı 'ışk-ı yāri elden
 kıomagil ta'n-ı 'adū
 Bağıruñi tūzāb-veş eylerse
 pāre pāre çek

cām-ı 'ışkuñ:

1. **cām-ı 'ışkuñ:-uñ**
Gazel 22
 Mısra: 4
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Aşk şarabı.

Şevk-ı la'lüñ göñlümi cānā
 düşürdi bādeye
 Cām-ı 'ışkuñ cānumi āvāre
 kıldı çün habāb

cām-ı kaşrı:

1. **cām-ı kaşrı:-ı**
Kaside 1
 Mısra: 65
 Kelime Tipi: -
Köşkün camı II Gönül.

Cām-ı kaşrı ki anuñ bir gül-i
 bī-bülbüldür
 Reşk eder ol gül-i bī-bülbüle
 mihr-i enver

cām-ı lāle:

1. **cām-ı lāle:**
Gazel 269
 Mısra: 8
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Lale biçimindeki kadeh.

Yine şahn-ı çemen döndi
 bisāta bezm-i gülşende
 Verür her cām-ı lāle bir
 nişān peymāne-i Cemden

cām-ı la'l-i sākī:

1. **cām-ı la'l-i sākī:**
Matla 78
 Mısra: 1
 Kelime Tipi: -
*İçki sunan güzelin
 kırmızı kadehi.*

Derlese cām-ı la'l-i sākī
 n'ola
 'Arağ olur şarābdan peydā

cām-ı la'lüñ:

1. **cām-ı la'lüñ:-uñ**
Gazel 72
 Mısra: 5
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*İçi şarap dolu kadehe
 benzeyen kırmızı dudak II
 sevgilinin dudağı.*

Cām-ı la'lüñ ölümlüsü
 ma'rūf
 Bezm-i 'ālemde yok gibi sağ
 er

2. **cām-ı la'lüñ:-uñ**
Gazel 387
 Mısra: 1
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*İçi şarap dolu kadehe
 benzeyen kırmızı dudak II
 sevgilinin dudağı.*

N'ola cām-ı la'lüñ olsa
 'aşıkuñ endişesi
 Nüş-ı şahbādūr dem-Ā-dem
 ehl-i zevkuñ pīşesi

cām-ı lebi:

1. **cām-ı lebi:-i**
Gazel 322
 Mısra: 11
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Dudak kadehi II
 sevgilinin dudağı.*

Ol şehūñ cām-ı lebi yādına
 nüş eyler imiş
 Her ne yerde ki 'Azīzī mey-i
 hāmra göre

cām-ı lebüñ:

1. **cām-ı lebüñ:-uñ**
Gazel 121
 Mısra: 3
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Dudak kadehi II
 sevgilinin dudağı.*

Çekişürse n'ola cām-ı lebüñ
 için dil ü cān

Dem olur biri biriyle iki
 yārān çekişür

2. **cām-ı lebüñ:-uñ**
Matla 4
 Mısra: 1
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Dudak kadehi II
 sevgilinin dudağı.*

Bir şevk verdi cām-ı lebüñ
 kim fütādeye
 Düşdi o şevk-ıla dil-i āvāre
 bādeye

cām-ı luţfuñ:

1. **cām-ı luţfuñ:-uñ**
Kaside 3
 Mısra: 51
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Hoşluk kadehi.

Her ne meclisde ki cām-ı
 luţfuñ ola cür'a-rīz
 La'l ile yākūt u mercāna o
 meclis kān olur

2. **cām-ı luţfuñ:-uñ**
Kaside 3
 Mısra: 51
 Kelime Tipi: -
Lütuf kadehi.

Her ne meclisde ki cām-ı
 luţfuñ ola cür'a-rīz
 La'l ile yākūt u mercāna o
 meclis kān olur

cām-ı maḥabbet çeken:

1. **cām-ı maḥabbet çeken:-**
 en

Gazel 103
 Mısra: 4
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Muhabbet kadehini
 içmek.*

Keyfiyyetini 'ışk-ıla bī-hüş
 olanlaruñ
 Bezm-i ezelde cām-ı
 maḥabbet çeken bilür

cām-ı mey:

1. **cām-ı mey:**
Gazel 100
 Mısra: 13
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İçki kadehi.

Ey 'Azîzî gördiler düşmez
 elûnden cām-ı mey
 Hıyl-i rindâne seni
 meyhânedede Cem şandılar

2. **cām-ı mey:**
Gazel 150
 Mısra: 3
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İçki kadehi.

Cām-ı mey alup ele Cem
 gibi şâhum her zamân
 'Ayš u nüş etmek düşer mi
 saña ben dil-dâdesüz

3. **cām-ı mey:**
Gazel 357
 Mısra: 11
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İçki kadehi.

Cām-ı mey kim geh şurâhî
 geh sebû la'lin emer
 Tıfıldır düşmez feminden iki
 pistânuñ biri

cām-ı mey alup:

1. **cām-ı mey alup:-up**
Gazel 141
 Mısra: 3
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İçki kadehi almak.

Elûme lâle-veş cām-ı mey
 alup bezm-i miñnetde
 İçersem gözüme gelstün
 şarâb-ı ergavân sensüz

cām-ı meydür:

1. **cām-ı meydür:-dür**
Gazel 176
 Mısra: 5
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İçki kadehi.

Meclisüñde cām-ı meydür
 âftâb
 Tañ mı olsa mâh bir zerrîn
 çerâğ

2. **cām-ı meydür:-dür**
Gazel 246
 Mısra: 2
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İçki kadehi.

Şâh-ı 'ışkam küşe-i
 meyhânelerdür milketüm
 Cām-ı meydür sâkiyâ
 başumda tâc-ı devletüm

cām-ı meyi:

1. **cām-ı meyi:-i**
Gazel 31
 Mısra: 11
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İçki kadehi.

Cem ü Cemşîd-veş elden
 kıma cām-ı meyi bir dem
 Ki dil kaygusunuñ def'ine
 nüş-ı cām olur bâ'ış

2. **cām-ı meyi:-i**
Gazel 291
 Mısra: 3
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İçki kadehi.

Alayın cām-ı meyi destüme
 Cem gibi yine
 Ceşş-i ğam üstine bir tîğ-i
 mücellâ çekeyin

3. **cām-ı meyi:-i**
Gazel 347
 Mısra: 9
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İçki kadehi.

Qoma cām-ı meyi elden bu
 cihân bezminde
 Mâh-rûlarla 'Azîzî süregör
 devrânı

cām-ı mey-i gül-gün:

1. **cām-ı mey-i gül-gün:**
Gazel 346
 Mısra: 1
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gül renkli şarap kadehi.

Gerçi dilde ğam kımaz cām-ı
 mey-i gül-gün dede
 Yegdür ammâ nüş-ı meyden
 bir yeyim afyün dede

cām-ı mey-i nazmuñ:

1. **cām-ı mey-i nazmuñ:-uñ**
Gazel 108
 Mısra: 7
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Nazım şarabının
 kadehi.*

Yine cām-ı mey-i nazmuñ
 görenler oldılar sermest
 Dilâ tab'-ı şafâ-bağşuñ senüñ
 Cem meşrebin oğşar

cām-ı mihr ü mâh:

1. **cām-ı mihr ü mâh:**
Gazel 122
 Mısra: 6
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ay ve güneş kadehi.

Câmi'-i mihrüñde süzân iki
 zer kıandıldür
 Kıbbe-i çarhuñ ki cām-ı
 mihr ü mâh altındadır

cām-ı mihrüñ:

1. **cām-ı mihrüñ:-üñ**
Gazel 333
 Mısra: 1
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Aşk, şefkat, muhabbet
 kadehi.*

Cām-ı mihrüñ içmedük
 'âlemde insân kıalmaya
 Nece insân bu cihân
 bezminde bir cân kıalmaya

**cām-ı mîñâ-fâm-ı bezm-i
 ğamdur:**

1. **cām-ı mīnā-fām-ı bezm-i ğamdur:-dur**

Gazel 351

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Keder meclisinin sırça renkli kadehi.

Gözüm bir cām-ı mīnā-fām-ı bezm-i ğamdur ey gül-ruḥ
İçinde eşk-i ḥūnünüm şarāb-ı erġavān oldu

cām-ı mül:

1. **cām-ı mül:**

Gazel 208

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şarap kadehi.

Berg-i gül mihr-i ruḥuñdan aḥz eder renginlik
Cām-ı mül 'aks-i lebūñden kesb eder la'linlik

cām-ı muşaffā:

1. **cām-ı muşaffā:**

Gazel 277

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Arıtılmış berrak şarap.

Gonça-i lāle-i gül-rengi çemen bezminde
Mey-i sürḥ ile tolu cām-ı muşaffā şanurın

cām-ı muşaffānuñ:

1. **cām-ı muşaffānuñ:-nuñ**

Kaside 5

Mısra: 18

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Arıtılmış berrak şarap.

Çeküp rez duḥterini küşe-i meyhānede rindān
Ederler döne döne zevkını cām-ı muşaffānuñ

cām-ı musaffāy:

1. **cām-ı musaffāy:-y, -ı**

Tesdis 4

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Arıtılmış berrak şarap.

Şafā ver bezme luḥf eyle yürüt cām-ı musaffāy
Ayaklandur ele al sāġar-ı billūr-ı mīnāy

cām-ı pend-i mey-fürüş:

1. **cām-ı pend-i mey-fürüş:-ı**

Gazel 132

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şarap satıcısının nasihat kadehi.

Cām-ı pend-i mey-fürüş tutaruz biñ cān ile
Her ne derse biz o pīr-i ḥoş-likāya ḳāyilüz

cām-ı şabūḥi:

1. **cām-ı şabūḥi:**

Gazel 9

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sabahleyin mahmurluk gidermek için içilen şarap.

Ṭurmasun devr eylesün cām-ı şabūḥi bezmimüz
Kim sipihr-i 'ışḳuñ oldur āftābı sāḳiyā

cām-ı şafā:

1. **cām-ı şafā:**

Gazel 250

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Neşe ve zevk şarabı.

Ol dilber-i sürḥ-i likā nüş etmede cām-ı şafā
'Aşık belāda dāyimā bilsem nedendür bilmezem

cām-ı şahbāy:

1. **cām-ı şahbāy:-y, -ı**

Tesdis 4

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İçki kadehi.

Getür āyine-i 'ālem-nümāy cām-ı şahbāy
Benüm de sāḳiyā görsün gözüm bir pāre dünyayı

2. **cām-ı şahbāy:-y, -ı**

Tesdis 4

Mısra: 17

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İçki kadehi.

Getür āyine-i 'ālem-nümāy cām-ı şahbāy
Benüm de sāḳiyā görsün gözüm bir pāre dünyayı

3. **cām-ı şahbāy:-y, -ı**

Tesdis 4

Mısra: 23

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İçki kadehi.

Getür āyine-i 'ālem-nümāy cām-ı şahbāy
Benüm de sāḳiyā görsün gözüm bir pāre dünyayı

4. **cām-ı şahbāy:-y, -ı**

Tesdis 4

Mısra: 29

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İçki kadehi.

Getür āyine-i 'ālem-nümāy cām-ı şahbāy
Benüm de sāḳiyā görsün gözüm bir pāre dünyayı

5. **cām-ı şahbāy:-y, -ı**

Tesdis 4

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İçki kadehi.

Getür āyine-i 'ālem-nümāy cām-ı şahbāy

Benüm de sâkiyâ görsün
gözüm bir pâre dünyayı

cām-ı şarāb:

1. **cām-ı şarāb:**

Gazel 71

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şarap kadehi.

Gönlüm hayāl-i būs-ı leb-i
la'l-i nāb açar
Ġamgīn olanı niteki cām-ı
şarāb açar

2. **cām-ı şarāb:**

Matla 13

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Şarap kadehi.

Yād edüp la'l-i lebün
ağlamadan cām-ı şarāb
Düşdi aq gözine şanmañ
görinen anda habāb

cām-ı şarābı:

1. **cām-ı şarābı:-ı**

Gazel 9

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şarap kadehi.

Ben nece sevmeyeyin cām-ı
şarābı sâkiyâ
Egleyen oldur dil-i mest-i
harābı sâkiyâ

cām-ı şarāb-ı 'ışk:

1. **cām-ı şarāb-ı 'ışk:**

Gazel 370

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Aşk şarabının kadehi.

Şöyle mest etdi beni cām-ı
şarāb-ı 'ışk kim
Böyle serhoş olduğum
bilmem cihānda ben dañı

cām-ı şarāb-ı la'l-i nāb:

1. **cām-ı şarāb-ı la'l-i nāb:**

Matla 34

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Saf dudaklı şarap

kadehi.

Şem'-i bezm oldı meger
cām-ı şarāb-ı la'l-i nāb
Al şanatlu bir gümiş
pervāneye döndi habāb

cām-ı şarāb-ı nāba:

1. **cām-ı şarāb-ı nāba:-a**

Gazel 94

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Saf şarap kadehi.

Sen ol Cemşid-i Cem- 'ışret
şeh-i devr-i zamānsın kim
Felek bezmünde bir cām-ı
şarāb-ı nāba dönmişdür

cām-ı şarāb-ı nābı:

1. **cām-ı şarāb-ı nābı:-ı**

Gazel 78

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Saf şarap kadehi.

Cām-ı şarāb-ı nābı nece
sevmesün kişi
Bir hūb-ı dil-küşā vü ruḥ-ı
lāle-fāmdur

cām-ı şarāb-ı sūrḥ:

1. **cām-ı şarāb-ı sūrḥ:**

Gazel 38

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kırmızı şarap kadehi.

Devr eyledükçe bezmüni
cām-ı şarāb-ı sūrḥ
Gören o bezme toğdı şanur
āftāb-ı sūrḥ

cām-ı şarābuñ:

1. **cām-ı şarābuñ:-uñ**

Gazel 310

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şarap kadehi.

Hecr-i la'lüñle şu deñlü
ağladı meclisde kim
Kān oturdı 'ākıbet cām-ı
şarābuñ 'aynına

cām-ı sūrūr-efzāyı:

1. **cām-ı sūrūr-efzāyı:-yı**

Matla 23

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Mutluluğu artıran

kadeh.

Neçeye dek yeyelüm zehr-i
gam-ı dünyayı
Sâkiyâ şun içelüm cām-ı
sūrūr-efzāyı

cām-ı zer-nigāruñdur:

1. **cām-ı zer-nigāruñdur:-uñ, -dur**

Gazel 189

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Altın nakışlı kadeh.

Ey şeh-i 'ālī sarā-yı
'ışretünde devr eder
Mihr ile meh iki cām-ı zer-
nigāruñdur senüñ

cāmī-i devrānuñ:

1. **cāmī-i devrānuñ:-uñ**

Kaside 5

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

Zamanın Cāmī'si.

Şorarsañ şı'r-i hālet-bağşını
Bākī Efendinün
Bizi mest eyledi eş'arı ol
Cāmī-i devrānuñ

cāmī'-i kal'a:

1. **cāmī'-i kal'a:**

Mesnevi 1

Mısra: 35

Kelime Tipi: -
Kale cami.

Cāmi'-i kal'a kim mişāl-i
Harem
Görse kesb-i şafā eder ādem

cāmi'-i mihrūnde:

1. **cāmi'-i mihrūnde:-uñ, -
de**

Gazel 122
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalp**

İfade

Güzelliğinin camii.

Cāmi'-i mihrūnde sūzān iki
zer kandıldür
Kubbe-i çarhuñ ki cām-ı
mihr ü mäh altındadır

cāmūs:

1. **cāmūs:**

Gazel 323
Mısra: 12
Manda, camız.

'Adū-yı har-mizācuñ sırtına
ur derd ü gam bārın
Ki ol dünyāyı ursañ götürür
cāmūs şeklinde

cām-veş:

1. **cām-veş:**

Gazel 68
Mısra: 8
Kadeh gibi.

Nece İskender-i devr-i
zamāndur demeyem sākī
Elinde cām-veş āyīne-i
'ālem-nümā vardur

2. **cām-veş:**

Gazel 143
Mısra: 6
Kadeh gibi.

Cān şurāhī kulğulin dil şavt-ı
nāy özler müdām
Cām-veş rengīn edā vü hoş
şadāya māyilüz

3. **cām-veş:**

Gazel 148

Mısra: 11
Kadeh gibi.

El çekerse cām-veş çeksün
bizi biz sākīyā
'Ayş-ı nūş u hāne-i
hammārdan el çekmezüz

cān:

1. **cān:**

Gazel 265
Mısra: 9
Ruh.

N'ola geh dil gehī cān olsa
'Azīzī aña cā
Ruḡ-ı tābān ile bir bedr-i
dücādur Ramazān

2. **cānum:-um**

Gazel 187
Mısra: 8
Sevgili.

Cānı yok şürete döndüm o
şanem hecriyle
Yine hālüm demege ol
şaneme cānum yok

3. **cānuñ:-uñ**

Kaside 5
Mısra: 88
Sevgili.

Gözi mestān bir şūḡ-ı
cihāndur Terzi İbrāhīm
Şarāb-ı la'linūñ āvāresidür
halk o cānuñ

4. **cānum:-um**

Kaside 3
Mısra: 17
Can, ruh, gönül.

Sīneye çekmek diler cānum
gibi dil her kaçan
Tīg-i hūn-rīzūñ gılāfından
çıkup 'uryān olur

5. **cānum:-um**

Gazel 215
Mısra: 3
Kişi, kimse, fert.

Cefā vü cevri cānum görür
mihr ü vefādan yeg

Dil-i bīmāruma derdūñ gelür
rūhum devādan yeg

6. **cānsın:-sın**

Gazel 295
Mısra: 6
Kişi, kimse, fert.

Seni cānı gibi cānā cihānda
sevmez ādem yok
Bu zūlf ü kāmēt ü ebrū-y-ıla
bilmem ne cānsın sen

7. **cān:**

Gazel 333
Mısra: 2
Kişi, kimse, fert.

Cām-ı mihrūñ içmedük
'ālemde insān kalmaya
Nece insān bu cihān
bezminde bir cān kalmaya

8. **cāna:-a**

Gazel 365
Mısra: 1
Kişi, kimse, fert.

Görmedüm bir cāna cevri
edicī cānānum gibi
Düşmesün 'ışkına anuñ
kimseler cānum gibi

9. **cānuñ:-uñ**

Kaside 5
Mısra: 40
Kişi, kimse, fert.

Geçinse 'arşa-i nazmuñ
deliri n'ola Şānī Beg
Ki yokdur baḡs-i şī're cūr'eti
anuñla bir cānuñ

10. **cānum:-um**

Kaside 3
Mısra: 17
*Beden, ruh, insanın
maddi ve manevi varlığı.*

Sīneye çekmek diler cānum
gibi dil her kaçan
Tīg-i hūn-rīzūñ gılāfından
çıkup 'uryān olur

11. **cānuma:-um, -a**

Tesdis 3
Mısra: 4

*Beden, ruh, insanın
maddi ve manevi varlığı.*

Dil-i mahzûnı belâ çekmege
mu'tâd edeyin
Cânuma gözden ağan hûn-ı
dili zâd edeyin

12. **câna:-a**

Gazel 162

Mısra: 2

Gönül, yürek.

Dest-i kudret urmamışdı
tıynet-i insâna naşş
Hâtem-i la'lûñ hayâlin
eylemişdüm câna naşş

13. **câni:-ı**

Gazel 166

Mısra: 2

Gönül, yürek.

Tîğ-i gamzeñden ederdüm
dil-i nâlâni halâş
Olsa bir pâre evet eylemege
câni halâş

14. **câna:-a**

Gazel 168

Mısra: 1

Gönül, yürek.

Sûz-ı mihrûñden olup câna
harâret 'ârız
Derd-i 'ışkuñla dile oldu
sekâmet 'ârız

15. **cândan:-dan**

Gazel 175

Mısra: 4

Gönül, yürek.

Meylûñ ey dil olalı âb-ı
hayâta olsun
Hızr-veş diler iseñ cândan
eger 'ömr-i belîğ

16. **cân:**

Gazel 180

Mısra: 12

Gönül, yürek.

Yitirüp 'aqlını bî-çâre 'Azîzî
dem olur
Beng-i 'ışk-ıla geçer
kendüden ey cân şaf şaf

17. **cânum:-um**

Gazel 188

Mısra: 7

Gönül, yürek.

Selsebîl-i lebûñ diler cânum
Kevşer-i bû-türâba meylüm
yok

18. **cân:**

Gazel 190

Mısra: 5

Gönül, yürek.

Dedüm cân imrenür
gördükçe la'lûñ
Dedi kim bil de söylegil
cevâbuñ

19. **cânuma:-um, -a**

Gazel 361

Mısra: 4

Gönül, yürek.

Dün seni ağıyâr ile gördüm
gezerken nâgehân
Cânuma düşdi be-gâyet ey
meh-i tâbân günü

20. **cânum:-um**

Gazel 365

Mısra: 2

Gönül, yürek.

Görmedüm bir câna cevır
edici cânânum gibi
Düşmesün 'ışkına anuñ
kimseler cânum gibi

21. **cân:**

Gazel 367

Mısra: 8

Gönül, yürek.

Cân gibi mañfî gerekdür
derken oldu râz işi
Ağlamağ-ıla duyurdum râz-ı
'ışk-ı yâri âh

22. **câna:-a**

Gazel 390

Mısra: 6

Gönül, yürek.

Ğamzeñ okı dile tokundu
nece kez ammâ
Görmedüm câna müjeñ gibi
cefâlar kılıcı

23. **cân:**

Kaside 5

Mısra: 62

Gönül, yürek.

Hasan-süret 'Alî Bâlî bir
âfetdür velî Hilmî
Geçer kanber gulâmı cân ile
o şîr-i merdânuñ

24. **cân:**

Matla 19

Mısra: 2

Gönül, yürek.

Bulsañ gücüne alur idüñ ey
gam u firkat
Cân nağdini sînemde koduñ
gibi emânet

25. **câna:-a**

Matla 51

Mısra: 1

Gönül, yürek.

Kirpigüñ gamzeñden öñ urur
oğın câna her ân
Bu meşeldür ilk uran oğçudur
ey kaşı kemân

26. **cânum:-um**

Matla 65

Mısra: 2

Gönül, yürek.

Dostum gördi görelden
çeşm-i giryânum seni
Kimsenüñ gördüğine râzî
degül cânum seni

27. **cân:**

Muamma 5

Mısra: 2

Gönül, yürek.

Olur serden geçüp teslîm
rûhum saña üftâde
Haç-ı bî-haddüñe dil verse
cân kaşuñ gelür yâde

28. **cânda:-da**

Müseddes 2

Mısra: 7

Gönül, yürek.

Haste-i hecrüñ olalı cânda
râhat kalmadı

Dil za'îf oldu ten-i zârumda
kuvvet kalmadı

29. **cânına:-ı, -n, -a**

Müseddes 3

Mısra: 14

Gönül, yürek.

Kemal ü ma'rifetden dem
uran şimdi hañâ eyler
Ki zirâ güş eder yoğ cânına
ancak cefâ eyler

30. **cân:**

Matla 63

Mısra: 1

*Beden II gönül, yürek,
kalp, dil.*

Odlara yandı bu cân sine-i
süzânımdan
Çana boyandı cihân dide-i
giryânımdan

31. **cânum:-um**

Gazel 7

Mısra: 6

*İnsan ve hayvanların
yaşamasını sağlayan ve
ölümle bedenden ayrılan
madde dışı varlık, ruh.*

Sen cefâ nâveklerin tek
sineme gönder hemân
Ey kemân-ebürü edeyin
cânum üzre yer aña

32. **cânımı:-um, -ı**

Gazel 22

Mısra: 4

*İnsan ve hayvanların
yaşamasını sağlayan ve
ölümle bedenden ayrılan
madde dışı varlık, ruh.*

Şevk-ı la'lüñ gönlümü cânâ
düşürdi bâdeye
Câm-ı 'ışkuñ cânımı âvâre
kıldı çün habâb

33. **cân:**

Gazel 41

Mısra: 2

*İnsan ve hayvanların
yaşamasını sağlayan ve
ölümle bedenden ayrılan
madde dışı varlık, ruh.*

Nece kâdî nece müftî nece
'âbid zâhid
Seni biñ cân ile sevdüğüme
Tañrı şahid

34. **cân:**

Gazel 46

Mısra: 6

*İnsan ve hayvanların
yaşamasını sağlayan ve
ölümle bedenden ayrılan
madde dışı varlık, ruh.*

Dil seyr-i bâğ-ı hüsnuñ eder
her dem ârzü
Cân mîve-i vişâlüñ eder
dâyimâ ümîd

35. **cânuma:-um, -a**

Gazel 64

Mısra: 4

*İnsan ve hayvanların
yaşamasını sağlayan ve
ölümle bedenden ayrılan
madde dışı varlık, ruh.*

Ka'be yüzüñi ey şanem
etdüğçe baña 'arz
Merve hağı bu cânıma biñ
biñ şafâ gelür

36. **cânum:-um**

Gazel 75

Mısra: 2

*İnsan ve hayvanların
yaşamasını sağlayan ve
ölümle bedenden ayrılan
madde dışı varlık, ruh.*

Dilde hayâl-i yârüm bir tâze
ter gülümdür
Gam gülşeninde cânım
âvâre bülbülümdür

37. **cânum:-um**

Gazel 91

Mısra: 9

*İnsan ve hayvanların
yaşamasını sağlayan ve
ölümle bedenden ayrılan
madde dışı varlık, ruh.*

Cânum ol şükrâneye kurbân
verürdüm Hağ bilür
'İd-i vaşlına 'Azîzî ger beni
ergürse yâr

38. **cândandur:-dan, -dur**

Gazel 112

Mısra: 2

*İnsan ve hayvanların
yaşamasını sağlayan ve
ölümle bedenden ayrılan
madde dışı varlık, ruh.*

Çam-ı la'lüñ ki rûhum mâye-
i genc-i revândandur
Anı dilde nihân etdüğüm ol
kim mâl cândandur

39. **câna:-a**

Gazel 114

Mısra: 8

*İnsan ve hayvanların
yaşamasını sağlayan ve
ölümle bedenden ayrılan
madde dışı varlık, ruh.*

Çabâ-yı işkuñi cânım
çıkarmaz egninden
Beden libâsın ecel
..... cânâ çıkar ?

40. **cânum:-um**

Gazel 114

Mısra: 7

*İnsan ve hayvanların
yaşamasını sağlayan ve
ölümle bedenden ayrılan
madde dışı varlık, ruh.*

Çabâ-yı işkuñi cânım
çıkarmaz egninden
Beden libâsın ecel
..... cânâ çıkar ?

41. **cânum:-um**

Gazel 118

Mısra: 2

*İnsan ve hayvanların
yaşamasını sağlayan ve
ölümle bedenden ayrılan
madde dışı varlık, ruh.*

Ne gönlüm gibi saña
Hüsrevâ üftâde gelmişdür
Ne cânım gibi şîrîn la'lüñe
dil-dâde gelmişdür

42. **cân:**

Gazel 121

Mısra: 1

*İnsan ve hayvanların
yaşamasını sağlayan ve*

ölümle bedenden ayrılan madde dışı varlık, ruh.

Haste dil la'lüñ için cân ile her ân çekişür
Dilüñ o hâlini kim görse şanur cân çekişür

43. cân:

Gazel 132

Mısra: 3

İnsan ve hayvanların yaşamasını sağlayan ve ölümle bedenden ayrılan madde dışı varlık, ruh.

Cân derse büse-i la'line ger cânân bahâ
Yok demezüz cân ile biz ol bahâya kıyılız

44. cân:

Gazel 133

Mısra: 3

İnsan ve hayvanların yaşamasını sağlayan ve ölümle bedenden ayrılan madde dışı varlık, ruh.

Cân ile vaşlı kabağın gönül alsam der iken
Duyup ol şüh dedi kalb ile bāzâr olmaz

45. cânımız:-ımız

Gazel 140

Mısra: 10

İnsan ve hayvanların yaşamasını sağlayan ve ölümle bedenden ayrılan madde dışı varlık, ruh.

Müy-ı miyân-ı yâri kemer-veş kuçam deyü
Kaldı 'Azîzî çıkağa bir kılcâ cânımız

46. cân:

Gazel 143

Mısra: 5

İnsan ve hayvanların yaşamasını sağlayan ve ölümle bedenden ayrılan madde dışı varlık, ruh.

Cân şurâhî kulkulün dil şavt-ı nây özler müdâm

Câm-veş rengin edâ vü hoş şadâya mâyilüz

47. cânım:-um

Gazel 152

Mısra: 3

İnsan ve hayvanların yaşamasını sağlayan ve ölümle bedenden ayrılan madde dışı varlık, ruh.

Yine cânım sîneme 'avdet ederdi öliceğ
Yâr güftârından ursa güşuma bir cüz'î ses

48. cânın:-ın

Gazel 159

Mısra: 2

İnsan ve hayvanların yaşamasını sağlayan ve ölümle bedenden ayrılan madde dışı varlık, ruh.

Kim ki cânân ile oldı bāde-nüş
Meclis-i devrânda cânın tütüdü hoş

49. cânâ:-a

Gazel 167

Mısra: 6

İnsan ve hayvanların yaşamasını sağlayan ve ölümle bedenden ayrılan madde dışı varlık, ruh.

Bundan artuğ nece olur dağı velâyet kim bilür
Etmedin hâl-i dili ol pîr olası cânâ 'arız

50. cânı:-ı

Gazel 187

Mısra: 7

İnsan ve hayvanların yaşamasını sağlayan ve ölümle bedenden ayrılan madde dışı varlık, ruh.

Cânı yok şürete döndüm o şanem hecriyle
Yine hâlüm demege ol şaneme cânım yok

51. cânımı:-um, -ı

Gazel 194

Mısra: 3

İnsan ve hayvanların yaşamasını sağlayan ve ölümle bedenden ayrılan madde dışı varlık, ruh.

Çokdan ihrâk eyler idüm cânımı çeşm-i terüm
Üstine şu sepmeseydi sîne-i süzânümüñ

52. cânümüñ:-um, -uñ

Gazel 194

Mısra: 6

İnsan ve hayvanların yaşamasını sağlayan ve ölümle bedenden ayrılan madde dışı varlık, ruh.

Bulsa girerdi içine gördüğü yere hemân
Kâlib-i fersüdesidür tüt ki şâ'ir cânümüñ

53. cânuñ:-uñ

Gazel 210

Mısra: 10

İnsan ve hayvanların yaşamasını sağlayan ve ölümle bedenden ayrılan madde dışı varlık, ruh.

Dil verüp şem'-i ruğ-ı dilbere pervâne gibi
Yine yakduñ oda bî-çäre 'Azîzî cânuñ

54. cânına:-ı, -n, -a

Gazel 329

Mısra: 10

İnsan ve hayvanların yaşamasını sağlayan ve ölümle bedenden ayrılan madde dışı varlık, ruh.

Nüş-ı cām-ı bāde-i la'l-i lebüñden geçmedi
Gerçi kim zehri gamuñ geçdi 'Azîzî cânına

55. cânıdan:-dan

Gazel 350

Mısra: 1

İnsan ve hayvanların yaşamasını sağlayan ve ölümle bedenden ayrılan madde dışı varlık, ruh.

Neçe bir cāndan edüp cevri
ile bīzār beni
Neçe bir eyleyesin zār u dil-
efgār beni

56. **cānum:-um**

Gazel 351

Mısra: 18

*İnsan ve hayvanların
yaşamalarını sağlayan ve
ölümle bedenden ayrılan
madde dışı varlık, ruh.*

‘Azīzī yā gibi kaddüm
büküldi ‘arşa-i gamda
Hadeng-i ‘ışka tā kim sīnede
cānum nişān oldu

57. **cānum:-um**

Gazel 357

Mısra: 16

*İnsan ve hayvanların
yaşamalarını sağlayan ve
ölümle bedenden ayrılan
madde dışı varlık, ruh.*

Sīnem üstine taşaddur edicek
peykānlaruñ
Anda cānum yerine geçdi o
peykānuñ biri

58. **cānına:-ı, -n, -a**

Kaside 1

Mısra: 19

*İnsan ve hayvanların
yaşamalarını sağlayan ve
ölümle bedenden ayrılan
madde dışı varlık, ruh.*

Bülbülüñ cānına táb-ı ruḥ-ı
gül âteş urup
Bülbülü şevk-ı gül etdi bir
avuç ḥākister

59. **cānuma:-um, -a**

Kıt'a 2

Mısra: 11

*İnsan ve hayvanların
yaşamalarını sağlayan ve
ölümle bedenden ayrılan
madde dışı varlık, ruh.*

Edüp fakr u felâket cānuma
kār
Fiğānum ‘ālemi verdi fiğāna

60. **cānuña:-uñ, -a**

Kıt'a 26

Mısra: 3

*İnsan ve hayvanların
yaşamalarını sağlayan ve
ölümle bedenden ayrılan
madde dışı varlık, ruh.*

Demādem cānuña la‘net
okumak
Olupdur yetmiş iki millete
farz

61. **cānına:-ı, -n, -a**

Tarih 27

Mısra: 7

*İnsan ve hayvanların
yaşamalarını sağlayan ve
ölümle bedenden ayrılan
madde dışı varlık, ruh.*

Gördiler kim geçdi zaḥm-ı
deşne cānına o dem
Dediler tārḥin eyvāh eyledi
ḥançer helāk

62. **cānum:-um**

Gazel 326

Mısra: 5

"Canım, ruhum"

*anlamında muhataba olan
sevgi ve yakınlığı ifade eden
bir hitap. II İnsan ve
hayvanların yaşamalarını
sağlayan ve ölümle
bedenden ayrılan madde dışı
varlık, ruh.*

Açılıp gönca-i kalbüm şen
olurdı cānum
Çarşuma güle güle ol gül-i
ḥandān gelse

cān almada:

1. **cān almada:-ma, -da**

Gazel 315

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**

Gönlü esir etmek I

öldürmek.

Sen ele her dem metā‘-ı nāz
u şīve şatmada
Ḥasta dil vaşluñ gamıyla cān
verüp cān almada

cān çekişür:

1. **cān çekişür:-ür**

Gazel 121

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

Son nefesini vermek

*veya ölmek üzere olmak;
tükenmek, bitmek.*

Ḥaste dil la‘lūñ için cān ile
her ān çekişür
Dilūñ o ḥālini kim görse
şanur cān çekişür

cān evin:

1. **cān evin:-n**

Gazel 30

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalp**

İfade

Bağır, derun, kalp.

Çeşm ü dildür her zamān
veren fenāya cān evin
Çeşm-i giryān u dil-i nālān
elinden el-ğryās

cān gitmege:

1. **cān gitmege:-meg, -e**

Gazel 282

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

Ölmek.

Ço sīneñ tīg-i hecr-i yār ile
ey dil fiğār olsun
‘Adem iklīmine cān gitmege
bir reh-güzār olsun

2. **cān gitmege:-meg, -e**

Gazel 355

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Deyim**

Ölmek.

Degül şekl-i elif sīnemde
yārūñ tīg-i dil-düzü
‘Adem iklīmine cān gitmege
bir reh-güzār açdı

cān ile:

1. **cān ile:**

Gazel 5

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalp**

İfade

Candan, kalpten.

Siyeh zülfün gibi tığ-i
müjeñden etmezüz tesrîh
Bu gün cân ile sen şāhuñ kılı
kurbānyuz cânā

2. cân ile:

Gazel 132

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Candan, kalpten.

Cān derse buse-i la'line ger
cānān bahā
Yoğ demezüz cân ile biz ol
bahāya kāyilüz

3. cân ile:

Gazel 369

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Candan, kalpten.

Şeyh-i Şan'ān gibi zünnār-ı
maḥabbet kuşanup
Sevdi cân ile 'Azīzī yine bir
tersāyı

4. cân ile:

Tarih 21

Mısra: 16

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Candan, kalpten.

Olup 'avn-i Hudā-yile
müyesser fetḥ-i Gürcistān
Begi cân ile oldı ḥan Murāda
'abd-i fermān deñ

cān naḳdini:**1. cân naḳdini:-n**

Gazel 222

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Can sermayesi.

Nedür yoluñda cân naḳdini
senüñ rüḥum revān etmek
Hemān tek minnete geçsün
yanuñda terk-i cân etmek

cān olur:**1. cân olur:-ur**

Kaside 3

Mısra: 16

Kelime Tipi: **Deyim**

Ruh olmak, hayat

vermek.

Bir ten-i fersüdedür
hecrüñde güyā mürde-dil
Kim anuñ zülf ü ḳad ü ḳaşı
ḥayāli cân olur

2. cân olur:-ur

Kaside 3

Mısra: 16

Kelime Tipi: **Deyim**

*Hayat, yaşama sebebi
olmak; hoş, iyi görünmek.*

Bir ten-i fersüdedür
hecrüñde güyā mürde-dil
Kim anuñ zülf ü ḳad ü ḳaşı
ḥayāli cân olur

cān ḫabibi:**1. cân ḫabibi:**

Gazel 78

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Can doktoru II Sevgili.

Dedüm raḳīb-i seg eşigününden
cüdā mıdur
Ol cân ḫabibi dedi ki çokdan
cüdāmdur

cān u dil:**1. cân u dil:**

Gazel 129

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Can ve gönül.

Zulmet-i ḡamda Sikender-
veş ḳalurdi cân u dil
Ḥaḫḫ-ı ḥızr-āsā-yı la'lüñ
ermese cânā Hızır

2. cân u dil:

Gazel 150

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Can ve gönül.

Sāye-veş ey cân u dil ol
serve kim üftādesüz
Sezmezem kim bāḡ-ı
ḡamdan olasuz āzādesüz

3. cân u dil:

Gazel 230

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Can ve gönül.

Aḳdı şu gibi cân u dil ol serv
ayaḡına
Ey gözlerümün yaşı yürü sen
de revān ol

4. cân u dil:

Gazel 324

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Can ve gönül.

Baş ḳoşaldan zülfine yārūñ
'Azīzī āh kim
Cān u dil murḡı giriftār oldı
miḥnet dāmına

5. cân u dil:

Gazel 328

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Can ve gönül.

Bend olaldan zülfine yārūñ
'Azīzī cân u dil
Döndiler her biri zencirin
sürür şeydālara

6. cân u dil:

Gazel 381

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Can ve gönül.

Ḡamuñla cân u dil feryād u
efḡān eylesünler mi
Cihān ḫalkına rāz-ı 'ışkı
destān eylesünler mi

7. **cân u dil:**
Müseddes 2
 Mısra: 17
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Can ve gönül.
- Ġamdan öldüm cân u dil
 tenden müberrâdur bugün
 Luţf edüp rûhum gelürseñ
 hâne tenhâdur bugün
8. **cân u dil:**
Müseddes 2
 Mısra: 23
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Can ve gönül.
- Ġamdan öldüm cân u dil
 tenden müberrâdur bugün
 Luţf edüp rûhum gelürseñ
 hâne tenhâdur bugün
9. **cân u dil:**
Müseddes 2
 Mısra: 29
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Can ve gönül.
- Ġamdan öldüm cân u dil
 tenden müberrâdur bugün
 Luţf edüp rûhum gelürseñ
 hâne tenhâdur bugün
10. **cân u dil:**
Müseddes 2
 Mısra: 5
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Can ve gönül.
- Ġamdan öldüm cân u dil
 tenden müberrâdur bugün
 Luţf edüp rûhum gelürseñ
 hâne tenhâdur bugün
11. **cân u dil:**
Müseddes 2
 Mısra: 11
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Can ve gönül.
- Ġamdan öldüm cân u dil
 tenden müberrâdur bugün

Luţf edüp rûhum gelürseñ
 hâne tenhâdur bugün

cân u dilden:

1. **cân u dilden:-den**
Gazel 82
 Mısra: 7
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Can ve gönül.

Cân u dilden ey şanem bu
 hânķâh-ı dehrde
 Baş açuķ abdâluñ olduğuma
 zülfüñ dâldür

cân u dil-i nâ-şâdda:

1. **cân u dil-i nâ-şâdda:**
Muamma 9
 Mısra: 1
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Mutsuz gönül ve can.

Zerrece kıomaz keder cân u
 dil-i nâ-şâdda
 Özge hâlet var ‘Azîzî bâde-i
 ber-bâdda

cân u gönül:

1. **cân u gönül:**
Gazel 62
 Mısra: 5
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Can ve gönül.

El çeküp cân u gönül benden
 o tûbâ-kaddüñ
 Vardılar cennet-i küyında
 karâr eylediler

2. **cân u gönül:**
Gazel 153
 Mısra: 5
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Can ve gönül.

Cân u gönül vefâñı eder her
 dem ârzü
 Mücrim niteki luţf-ı
 şehensâhı iltimâs

cân verdi:

1. **cân verdi:-di**
Gazel 313
 Mısra: 3
 Kelime Tipi: **Deyim**
*Bir şeyin canlanmasına
 vesile olmak.*

Dil-i pejmürdeye enfâs-ı
 la’lûñ tâze cân verdi
 Lebûñ ölmüşler ihyâ etmede
 ‘İsâ midur yoħsa

2. **cân verdi:-di**
Gazel 377
 Mısra: 9
 Kelime Tipi: **Deyim**
Ölmek.

Verdi cân miħnet-i hecrüñle
 ‘Azîzî-i ğarîb
 Sen ol ey Yûsuf-ı Ken‘ân-ı
 melâħat bâķı

cân verdiler:

1. **cân verdiler:-di, -ler**
Tarih 21
 Mısra: 10
 Kelime Tipi: **Deyim**
Ölmek.

Ķarabâğuñ ser-Ā-ser ğarķ-ı
 hûn-ı sürh-reng olup
 Süyüf-ı miħnet ile verdiler
 cân kıavm-i Tercân deñ

cân verdüğine:

1. **cân verdüğine:-dü, -ği, -
 n, -e**
Gazel 27
 Mısra: 3
 Kelime Tipi: **Deyim**
*Bir şeyi çok istemek II
 (Bir şey uğruna) Canını fedâ
 etmek.*

Ķam-ı Şîrîn ile cân
 verdüğine Ferhâduñ
 Nazar etseñ yüce tağlarda
 kıayalar daħı saħt

cân verdüğüm:

1. **cân verdüğüm:-düğ, -üm**
Gazel 299
 Mısra: 1
 Kelime Tipi: **Deyim**

*Bir şeyi çok istemek II
(Bir şey uğruna) Canını fedâ etmek.*

Cân verdüğüm benüm bu
haft-ı nigâra karşı
Olur lezîz uyhu evvel bahâra
karşı

cân verince:

1. **cân verince:-ince**
Gazel 46
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Deyim**
*Bir şeyi çok istemek II
(Bir şey uğruna) Canını fedâ etmek.*

Dil cân verince luftuñ eder
dilberâ ümîd
Bîmâr oñınca nitekim eyler
devâ ümîd

cân vermelü:

1. **cân vermelü:-me, -lü**
Gazel 124
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Deyim**
Ölmek.

Egerçi yolına cân vermelü
cânâneler vardır
Velî dil-dâde 'uşşâk içre de
cânâ neler vardır

cân verse:

1. **cân verse:-se**
Tesdis 2
Mısra: 21
Kelime Tipi: **Deyim**
*Bir şeyi çok istemek II
(Bir şey uğruna) Canını fedâ etmek.*

Teşne-leb cân verse meyl-i
cüybâr etmez gönül
Bir nefes bir yerde ârâm u
karâr etmez gönül

cân verüp:

1. **cân verüp:-üp**
Gazel 19
Mısra: 10

Kelime Tipi: **Deyim**
Ölmek.

Ol yolında öldigüm yârüñ
'Azîzî şimdi âh
Cân verüp küyünda kimler
hâksâr oldı 'aceb

2. **cân verüp:-üp**
Gazel 315
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Deyim**
Ölmek.

Sen ele her dem metâ'-ı nâz
u şîve şatmada
Hasta dil vaşluñ gamıyla cân
verüp cân almada

3. **cân verüp:-üp**
Tahmis 1
Mısra: 19
Kelime Tipi: **Deyim**
Ölmek.

Ey fenâ bâzârı içre cân verüp
derd almayan
'Ömrüñüñ sermâyesi bî-sûd
bir sevdâ-yımış

4. **cân verüp:-üp**
Gazel 228
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Deyim**
*Bir şeyi çok istemek II
(Bir şey uğruna) Canını fedâ etmek.*

Hecr-ile cân verüp gehî vaşl-
ile bul hayât
Fâş etme 'ışk-ı yârüñü ağıyâre
öl diril

cân verürsem:

1. **cân verürsem:-ür, -se, -m**
Gazel 10
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Deyim**
Ölmek.

Senden ayru cân verürsem ey
şaçı Leylî nigâr
Rûh-ı Mecnûn olmaya bir
gün mezârumdan cüdâ

cân yedürmek:

1. **cân yedürmek:-mek**
Gazel 47
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bir kimseye aşırı itibar
göstermek, büyük fedakarlık
etmek anlamında tabir.*

Cân yedürmek olur idi aña
şekker yerine
Söylese la'lûñ gibi ger tûti-i
güyâ lezîz

cânâ:

1. **cânâ:**
Gazel 1
Mısra: 1
*Sevgilim, canım, ey
dost.*

Ham-ı ebrüñü ruhuñ üzre
gören der cânâ
Harf-i râdur kim anı üstine
almış ra'nâ

2. **cânâ:**
Gazel 5
Mısra: 1
*Sevgilim, canım, ey
dost.*

Şarâb-ı câm-ı la'lûñ mest-i
ser-gerdâniyuz cânâ
Gübâr-ı sebz-i haftuñ vâlih ü
hayrâniyuz cânâ

3. **cânâ:**
Gazel 5
Mısra: 2
*Sevgilim, canım, ey
dost.*

Şarâb-ı câm-ı la'lûñ mest-i
ser-gerdâniyuz cânâ
Gübâr-ı sebz-i haftuñ vâlih ü
hayrâniyuz cânâ

4. **cânâ:**
Gazel 5
Mısra: 4
*Sevgilim, canım, ey
dost.*

'Aceb mi gül yüzüñ yâdına
âh u nâleler etsek

Maḥabbet gülşeninüñ bülbül-
i nālānıyuz cānā

5. cānā:

Gazel 5

Mısra: 6

Sevgilim, canım, ey

dost.

Siyeh zülfüñ gibi tīg-i
müjeñden etmezüz tesrīḥ
Bu gün cān ile sen şāhuñ ḳulı
ḳurbānıyuz cānā

6. cānā:

Gazel 5

Mısra: 8

Sevgilim, canım, ey

dost.

Seni ra'nā bilür 'āşıḳlaruñ
şehr-i melāḥatde
Ne lāzım sen demek dehrüñ
şeh-i ḥübānıyuz cānā

7. cānā:

Gazel 5

Mısra: 10

Sevgilim, canım, ey

dost.

Seg-i küyum deyü bir gün
ḳuluña etmedüñ 'izzet
'Azizī gibi yıllardur ḳapuñ
derbānıyuz cānā

8. cānā:

Gazel 12

Mısra: 7

Sevgilim, canım, ey

dost.

Yeter seyr-i ḥad ü ḳadd ü
ḥaḫuñ 'āşıḳlara cānā
Gül ü serv-i revān ile çemen
bostānuñ olsun hep

9. cānā:

Gazel 21

Mısra: 7

Sevgilim, canım, ey

dost.

Rind-i mey-ḥor etmege cānā
beni
Şevḳ-ı cām-ı la'lüñ olmuştur
sebeb

10. cānā:

Gazel 22

Mısra: 3

Sevgilim, canım, ey

dost.

Şevḳ-ı la'lüñ gönlümü cānā
düşürdi bādeye
Cām-ı 'ışḳuñ cānumı āvāre
ḳıldı çün ḥabāb

11. cānā:

Gazel 37

Mısra: 1

Sevgilim, canım, ey

dost.

'Arz-ı ḥüsñ etseñ n'ola
'uşşāḳa cānā her şabāḥ
Kim eder mihr-i cihān-ārā
tecellā her şabāḥ

12. cānā:

Gazel 47

Mısra: 1

Sevgilim, canım, ey

dost.

Olmasa şehd-i lebüñ şekker
gibi cānā lezīz
Telḫ düşnāmuñ baña
gelmezdi çün ḥelwā lezīz

13. cānā:

Gazel 70

Mısra: 1

Sevgilim, canım, ey

dost.

Gözüm pür nuḳre-i eşḳ-ile
cānā ḥoşça ḥālüm var
Şeh-i 'ışḳam ḥazīnemde neçe
māl ü menālüm var

14. cānā:

Gazel 74

Mısra: 2

Sevgilim, canım, ey

dost.

Dil ḡam-ı hecrüñle şöyle
derdnāk olmuş yatur
Kim anı gören şanur cānā
hilāl olmuş yatur

15. cānā:

Gazel 83

Mısra: 5

Sevgilim, canım, ey

dost.

Küy-ı 'ışḳuñ içre cānā 'āşıḳ-ı
dīvāneler
Rüz u şeb 'uryān gezer
'uryān ḫurur 'uryān yatur

16. cānā:

Gazel 83

Mısra: 11

Sevgilim, canım, ey

dost.

Mār-peyker zülfüñi
ḥaddüñde cānā der gören
Bāliş-i gül-berg-i rengin üzre
bir şu'bān yatur

17. cānā:

Gazel 109

Mısra: 5

Sevgilim, canım, ey

dost.

Lezzetinden büseñüñ cānā
ḫudaḳlar yarılır
Eyle ḫatludur lebüñ şehdi ki
yürekler yaḳar

18. cānā:

Gazel 113

Mısra: 7

Sevgilim, canım, ey

dost.

Nola dilde şaḳlasam cānā
ḫayāl-i ḥālüñi
Ḥoḳḳa içre ḫıfz iderler
nāfeyi 'aḫḫarlar

19. cānā:

Gazel 124

Mısra: 2

Sevgilim, canım, ey

dost.

Egerçi yolna cān vermeli
cānāneler vardur
Velī dil-dāde 'uşşāḳ içre de
cānā neler vardur

20. cānā:

Gazel 129

Mısra: 6

Sevgilim, canım, ey

dost.

Zulmet-i ğamda Sikender-
veş kalurdi cān u dil
Ḥaṭṭ-ı hıızr-āsā-yı la'lūñ
ermese cānā Hızır

21. **cānā:**

Gazel 134

Mısra: 7

Sevgilim, canım, ey

dost.

Ümīd-i bāde-i vaşluñ edüp
n'eyler şu kim cānā
Şararup cism-i zārın bāğ-ı
ġamda yük-nāk etmez

22. **cānā:**

Gazel 201

Mısra: 9

Sevgilim, canım, ey

dost.

Kāh-ı sīnem içre cānā dil
nece țaralmasıñ
Eyledi hecr-i dehānuñ başına
ol dārı teng

23. **cānā:**

Gazel 203

Mısra: 11

Sevgilim, canım, ey

dost.

Femūñle sâ'idūñ de ḥağ bu
kim cānā müşābihdür
Dem-i cān-bağşı 'İsānuñ
yed-i beyzāsı Mūsānuñ

24. **cānā:**

Gazel 218

Mısra: 7

Sevgilim, canım, ey

dost.

Ne deñlü var ise cevruñ
taḥammül eylerem cānā
Nitekim derde şabr etmek
olupdur hūyı Eyyūbuñ

25. **cānā:**

Gazel 232

Mısra: 8

Sevgilim, canım, ey

dost.

Gözüm merdümlerüñ dem-
be-dem yaşardığı bu kim

Ḥayāl-i mü-miyānuñ eyler
iken düşdi cānā kıł

26. **cānā:**

Gazel 234

Mısra: 5

Sevgilim, canım, ey

dost.

Baña sensüz cihān gülzārı
oldı bir kafen cānā
Şadā-yı nālem içinde 'aceb
mi olsa ger bülbül

27. **cānā:**

Gazel 279

Mısra: 7

Sevgilim, canım, ey

dost.

Yaraşur egniñe geysen yeşil
atlas cānā
Bir perī-çehre hümā şıvelü
tersāsın sen

28. **cānā:**

Gazel 291

Mısra: 8

Sevgilim, canım, ey

dost.

Ṭağlar deñlü olursa elem-i
bār-ı ġamuñ
Alayın boynuma biñ cān ile
cānā çekeyin

29. **cānā:**

Gazel 295

Mısra: 5

Sevgilim, canım, ey

dost.

Seni cānı gibi cānā cihānda
sevmez ādem yok
Bu zülf ü kāmēt ü ebrū-y-ıla
bilmem ne cānsın sen

30. **cānā:**

Gazel 318

Mısra: 7

Sevgilim, canım, ey

dost.

Olaldan şeşder-i ġam sīne
pullar dāğlar cānā
Oyunlar oynadı 'ışkuñ ki
denmez bu dil-i zāra

31. **cānā:**

Gazel 321

Mısra: 9

Sevgilim, canım, ey

dost.

Göre bir gün göre geldüñ mi
cānā neçe demlerdür
'Azīzī bister-i ġamda yatur
hecrüñle dil-ḥaste

32. **cānā:**

Gazel 322

Mısra: 5

Sevgilim, canım, ey

dost.

'Ağs-i ruşsāruñı bağrıña
başardı cānā
Nazar etseñ seni mir'āt-ı
mücellā görse

33. **cānā:**

Gazel 382

Mısra: 2

Sevgilim, canım, ey

dost.

Esdükçe bād-ı āhum 'ışkuñ
deñizi taşdı
Emvāc-ı baħr-i eşküm cānā
başumdan aşdı

34. **cānā:**

Matla 77

Mısra: 1

Sevgilim, canım, ey

dost.

Ḥaṭṭuñ içre o ġonca-fem
cānā
Çemen içinde mīmdür gūyā

cāna gele:

1. **cāna gele:-e**

Gazel 343

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim**

Gücünü toplamak,

canlanmak, dirilmek,

hastalıktan kurtulmak.

Leb-i mey-günüñü ver
ağzuma ey 'İsī-dem
Dil-i pejmürdemi derseñ ki
eger cāna gele

cānān:

1. **cānānuñ:-uñ**
Gazel 12
 Mısra: 1
Sevgili, gönül verilmiş, maşuka.

Nuḳūd-ı cānum u 'ömrüm
 benüm cānānuñ olsun hep
 Neye mālīk isem dünyāda ol
 sultānuñ olsun hep

2. **cānān:**
Gazel 30
 Mısra: 1
Sevgili, gönül verilmiş, maşuka.

Cevrinuñ pāyānı yok cānān
 elinden el-ğıyās
 Zұлminuñ oranı yok sultān
 elinden el-ğıyās

3. **cānān:**
Gazel 98
 Mısra: 5
Sevgili, gönül verilmiş, maşuka.

Ruḥ-ı zerdüm görüp baña
 nece meyl etmesün cānān
 Ki hūbān-ı zamāne şimdi hep
 altuna mā'ıldür

4. **cānān:**
Gazel 132
 Mısra: 3
Sevgili, gönül verilmiş, maşuka.

Cān derse buse-i la'line ger
 cānān bahā
 Yok demezüz cān ile biz ol
 bahāya ḳāyilüz

5. **cānān:**
Gazel 133
 Mısra: 9
Sevgili, gönül verilmiş, maşuka.

Ġam ile öleceğüñ bilse
 'Azizī cānān
 Saña ol hātır-ı ağyārı koyup
 yār olmaz

6. **cānānuñ:-uñ**
Gazel 143
 Mısra: 7
Sevgili, gönül verilmiş, maşuka.

Na'ralar urduğumuz kūyında
 cānānuñ bu kim
 Mest-i bī-pervā-yı 'ışkuz hūy
 u hāya māyilüz

7. **cānān:**
Gazel 159
 Mısra: 1
Sevgili, gönül verilmiş, maşuka.

Kim ki cānān ile oldu bāde-
 nüş
 Meclis-i devrānda cānın tūtdı
 hoş

8. **cānāna:-a**
Gazel 167
 Mısra: 1
Sevgili, gönül verilmiş, maşuka.

Eylesem nāmeyle aḥvālüm
 n'ola cānāna 'arż
 Kim gedā mektüb-ıla ḥālin
 eder sultāna 'arż

9. **cānānum:-um**
Gazel 187
 Mısra: 1
Sevgili, gönül verilmiş, maşuka.

Nece āh eylemeyem derd ile
 cānānum yok
 Nece ḳan ağlamayam bir
 gül-i ḥandānum yok

10. **cānānuñ:-uñ**
Gazel 203
 Mısra: 1
Sevgili, gönül verilmiş, maşuka.

Dür-i dendānına teşbīh eder
 gördi o cānānuñ
 Şabā bir sille urdı kim
 gögerdi rūyı deryānuñ

11. **cānānuñ:-uñ**
Gazel 210
 Mısra: 1

Sevgili, gönül verilmiş, maşuka.

Mihr ruḥsārına beñzer der
 idüm cānānuñ
 Çehre-i meh gibi zerd
 olmasa beñzi anun

12. **cānāne:-e**
Gazel 273
 Mısra: 1
Sevgili, gönül verilmiş, maşuka.

Baña niçün söylemez cānāne
 söyleñ söylesün
 Ḳulına raḥm eylesün sultāna
 söyleñ söylesün

13. **cānān:**
Gazel 296
 Mısra: 2
Sevgili, gönül verilmiş, maşuka.

Şu kim güş etmek ister
 ḥikmeti Loḳmān ağzından
 İştisün ağzuma söğdüğüni
 cānān ağzından

14. **cānān:**
Gazel 326
 Mısra: 1
Sevgili, gönül verilmiş, maşuka.

Küşe-i ḡamda beni görmege
 cānān gelse
 Dil-i maḥzūnumı şād eylese
 bir ān gelse

15. **cānānum:-um**
Gazel 365
 Mısra: 1
Sevgili, gönül verilmiş, maşuka.

Görmedüm bir cāna cevri
 edici cānānum gibi
 Düşmesün 'ışkına anuñ
 kimseler cānum gibi

16. **cānān:**
Matla 10
 Mısra: 1
Sevgili, gönül verilmiş, maşuka.

Māh-ı ruhsārın baña 'arz
etmese cānān bir ay
Şanuram kim toğmadı gökde
meh-i tābān bir ay

17. **cānānı:-ı**

Muamma 26

Mısra: 2

*Sevgili, gönül verilmiş,
maşuka.*

Dil-i şem 'i şeb-ārā oldı
sūzān
Çü gördi sīnede cānānı
'uryān

cānāne:

1. **cānāneler:-ler**

Gazel 124

Mısra: 1

*Sevgili, gönül verilmiş,
maşuka.*

Egerçi yolına cān vermeli
cānāneler vardır
Velī dil-dāde 'uşşāk içre de
cānā neler vardır

2. **cānāne:**

Matla 40

Mısra: 1

*Sevgili, gönül verilmiş,
maşuka.*

Terk edüp cevri baña rahm
ede mi cānāne
Hīç koyup küfri o kāfir gele
mi İmāna

cāndan geçüp:

1. **cāndan geçüp:-üp**

Tarih 17

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

*Cāndan geçmek, canını
vermek, ölmek.*

Kātib-i kīlār-ı Sultān
Bāyezīd a'nī 'Alī
Kim bekā iklīmüne cāndan
geçüp oldı revān

cāndan rızā verür:

1. **cāndan rızā verür:-ür**

Gazel 48

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Cāndan ister, cāndan
rıza gösterir.*

'Aşık geçer saña çok evet
kim 'Azīzī var
Bār-ı belāfī çekmege cāndan
rızā verür

cān-ı 'azīzī:

1. **cān-ı 'azīzī:**

Gazel 103

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Azizi'nin canı.

Hicrān deminde cān-ı 'Azīzī
ne çekdügin
Bīmār-ı 'ışık olup neçe
zahmet çeken bilir

2. **cān-ı 'azīzī:**

Gazel 208

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Azizi'nin canı.

N'ola bī-ğam olmasa cān-ı
'Azīzī bir nefes
'Aşık-ı dil-ħastenüñ kārı olur
ğam-gñlik

3. **cān-ı 'azīzī:**

Gazel 279

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Azizi'nin canı.

Nece meyl eylesün cān-ı
'Azīzī saña kim
Hulle-i sebz ile bir hūr-ı
zībāsın sen

4. **cān-ı 'azīzī:**

Gazel 286

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Azizi'nin canı.

Der iseñ cān-ı 'Azīzī ola şād
u ħurrem

Eyle ol kan olacağı yine
şāhum ihsān

5. **cān-ı 'azīzī:**

Gazel 372

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Azizi'nin canı.

Ey ħüsn ile maqbül-i
Züleyhā-yı zamāne
V'ey Yūsuf-ı Ya'ķūb-ı dil ü
cān-ı 'Azīzī

6. **cān-ı 'azīzī:**

Gazel 372

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Azizi'nin canı.

'Aşık deme şol kimseye kim
sevdüğü ħūruñ
Yolına fedā eylemeye cān-ı
'Azīzī

7. **cān-ı 'azīzī:**

Kaside 1

Mısra: 85

Kelime Tipi: -

Azizi'nin canı.

Gül-i Mısr-ı ruħña cān-ı
'Azīzī bülbül
Ruħlaruñ bülbülüñe bir gül-i
Yūsuf-manzar

8. **cān-ı 'azīzī:-i**

Gazel 46

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Aziz, değerli can.

Demler durur ki cān-ı 'azīzī
Azīzīñüñ
Būs-ı nigīn-i la'lūñ eder
serverā ümīd

cān-ı 'azīziye:

1. **cān-ı 'azīziye:-y, -e**

Gazel 390

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Azizi'nin canı.

Kaşlarıñ ğamzeñ oñı el bir
edüp lâyıq mı
Göz göre cān-ı ‘Azīzīye
ezālar kılcı

cān-ı bīmāra:

1. **cān-ı bīmāra:-a**

Gazel 17

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Hasta gönül. II Aşık
gönül.*

Ey gönül nüş eyle āb-ı
zindegānīdür şarāb
Cān-ı bīmāra hayāt-ı
cāvdānīdür şarāb

cānı gibi sevmiz:

1. **cānı gibi sevmiz:-mez**

Gazel 295

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

*Canı gibi sevmek; çok
güçlü bir sevgiyle
bağlanmak.*

Seni cānı gibi cānā cihānda
sevmez ādem yok
Bu zülf ü kāmēt ü ebrū-y-ıla
bilmem ne cānsın sen

cān-ı maḥzūnı:

1. **cān-ı maḥzūnı:-ı**

Gazel 360

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Hüzünlü ruh II aşık.

Libās-ı al-gūnıyla bir āteş-
pāredür ya ḥod
Yağup yandırmağ-ıçün dem-
be-dem bu cān-ı maḥzūnı

cān-ı nā-tüvāna:

1. **cān-ı nā-tüvāna:-a**

Kıt'a 5

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Takatsiz can.

Vü ger tūr-i ‘anā-yı iştīyākūñ
Şorarsañ geçdi cān-ı nā-
tüvāna

cānı teslim edegör:

1. **cānı teslim edegör:-e, -
gör**

Gazel 311

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim**

*(Sevgiliye) canını
verme, her şeyini feda etme.*

Cānı teslim edegör mihr-i
ruḥ-ı cānān-ıla
Ey gönül gitmek dilerseñ
dünyeden imān-ıla

cān-ı zār:

1. **cān-ı zār:**

Tarih 18

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Inleyen, ağlayan gönül.

Ol gözüm nūrı ciger-küşem
‘Alī
Kim anuñla eglenürdi cān-ı
zār

cān-ı zārı:

1. **cān-ı zārı:-ı**

Kıt'a 15

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Inleyen, ağlayan gönül.

Silüp āyīne-i dilden gubārı
Eder mesrūr-ı ḥāṭır cān-ı zārı

cān-ı zārüm:

1. **cān-ı zārüm:-um**

Gazel 10

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Inleyen, ağlayan gönül.

Sīne-ber-sīne görem mi yāri
bir daḥı ‘aceb
Cān-ı zārüm olmadın çeşm-i
nizārümün cüdā

cān-ı zārümüñ:

1. **cān-ı zārümüñ:-um, -uñ**

Gazel 331

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Inleyen, ağlayan gönül.

Cism-i zerdümdür görinen
şanma cān-ı zārümüñ
Kim geyürdi şāh-ı ğam bir
cāme-i zer egnine

cānıb:

1. **cānıb:-e**

Gazel 314

Mısra: 1

Taraf, cihet, köşe.

Haddüñe māyil olan baḥmaz
semenden cānıbe
Ḥaṭṭuñā ḳāyil olan varmaz
çemenden cānıbe

2. **cānıb:-e**

Gazel 314

Mısra: 2

Taraf, cihet, köşe.

Haddüñe māyil olan baḥmaz
semenden cānıbe
Ḥaṭṭuñā ḳāyil olan varmaz
çemenden cānıbe

3. **cānıb:-e**

Gazel 314

Mısra: 4

Taraf, cihet, köşe.

Ḥāl-i ‘anber-bārına
öykünmesün de nāfeye
Ey şabā yoluñ-çün uğrarsañ
Ḥutenden cānıbe

4. **cānıb:-e**

Gazel 314

Mısra: 6

Taraf, cihet, köşe.

‘Aql u fikrūñ ḳal’asını
tārmār eyler şaḳın
Varma zinhār ey dil ol ṭop-ı
zeḳandan cānıbe

5. **cānibe:-e****Gazel 314**

Mısra: 8

Taraf, cihet, köşe.

Dür şaçardı okuyan üstine
İşâl eylesem
Vaşf-ı dendānuñla bu şî'rüm
'Adenden cānibe

6. **cānibe:-e****Gazel 314**

Mısra: 10

Taraf, cihet, köşe.

Naḥl-i ḳadd-i yāri görseydi
'Azīzī bāḡbān
Bāḡda bakmaz-ıdı hergiz
nārvenden cānibe

cānib-i ḥaḳdan:1. **cānib-i ḥaḳdan:-dan****Tarih 13**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Hak canibi, tarafı.*

Bu manşib oldı çün saña
efendi cānib-i Ḥaḳdan
Bir eksüklü dedi tārīḥ cāh-ı
tevlıyet ḥaḳḳuñ

cān-ıla:1. **cān-ıla:****Gazel 226**

Mısra: 5

*Can ile, canıyla,**candan, büyük gayret ve istekle, gönülden.*

N'ola cān-ıla aña ḳul olmaḡa
bel bağlayam
Mü-miyān bir belli dilberdür
o şāh-ı bī-bedel

cān-ile:1. **cān-ile:****Gazel 31**

Mısra: 6

*Can ile, canıyla,**candan, büyük gayret ve istekle, gönülden.*

Fiḡān u dād elinden
göñlümüñ her gördüḡi şāha
Beni cān-ile ḳul etmeḡe ol
nā-kām olur bā'ış

cānın alayın:1. **cānın alayın:-a, -yın****Gazel 241**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Öldürmek, canını**almak.*

Öldüreyin bir gün anuñ
alayın cānın demiş
Alma cānum ermedin ol
güne Allāhum benüm

cānın vere:1. **cānın vere:-ın, -e****Gazel 299**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim***Bir şeyin uğruna canını feda etme.*

Dār-ı cihānda gerçek 'āşık
odur ki bī-bāk
Kim vere tatlı cānın sevdüḡi
yāre ḳarşu

cānlar verür:1. **cānlar verür:-ür****Gazel 124**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim***Bir şeyin uğruna canını feda etme.*

Şikār-ı dām-ı 'ışkı olmaḡa
cānlar verür ādem
'Azīzī Cennet-i rüyünda
yārūñ dāneler vardur

2. **cānlar verür:-ür****Gazel 295**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim***Bir şeyin uğruna canını feda etme.*

Saña ḳul olmaḡa cānlar verür
ins ü perī ḥanum

Niḡīn-i la'l ile beñzer
Süleymān-ı zamānsın sen

cān-pāre:1. **cān-pāresinüñ:-sı, -nüñ****Tarih 9**

Mısra: 3

Can parçası.

Çü gördüm rüyün ol cān-
pāresinüñ
Dedüm tārīḡini feyz-i Ḥalīmī

cān-perver olursa:1. **cān-perver olursa:-ur, -sa****Gazel 80**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ruhu beslemek, iç açmak.*

Būs-ı la'l-i lebüñsüz etmem
nüş
Mey-i gül-reng olursa cān-
perver

cānum:1. **cānum:****Gazel 256**

Mısra: 2

*"Canım, ruhum"**anlamında muhataba olan sevgi ve yakınlığı ifade eden bir hitap.*

Seni görmek dilerse gūş eden
vaşfuñ n'ola ḥanum
Degüldür görmek işitmek
gibi zīrā benüm cānum

2. **cānum:****Gazel 313**

Mısra: 5

*"Canım, ruhum"**anlamında muhataba olan sevgi ve yakınlığı ifade eden bir hitap.*

Ser-i kūyuñ ṭavāf etsem
şafālar kesb eder cānum
Eşigüñ ḳible mi anda Ka'be-i
'ulyā midur yoḡsa

3. cānum:

Gazel 381

Mısra: 7

"Canım, ruhum"

anlamında muhataba olan
sevgi ve yakınlığı ifade eden
bir hitap.

Hayāl-i çeşm-i Tataruñla
müjgānuñ güzel cānum
Dil ü cān kişverin ālān u
tālān eylesünler mi

cānum almak:

1. cānum almak:-um

Gazel 157

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim***Öldürmek.*

Tiğ-i müjgāni nigāruñ cānum
almak dilemiş
La'l-i nābı kanımı nüş
etmege diş bilemiş

cānuma düşdi:

1. cānuma düşdi:-di

Gazel 261

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Deyim***Canına düşmek.*

Dün seni ağıyar ile gördüm
gezerken nāgehān
Cānuma düşdi be-gāyet ey
meh-i tābān günü

cānuma geçdi:

1. cānuma geçdi:-di

Gazel 243

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Çiğerine işlemek, canın
çok yanması, çok üzülme.*

Şad-pāre kıldı bağrumı
şemşir-i gam benüm
Heçrūñde geçdi cānuma tır-i
elem benüm

cānumuzu yakup:1. cānumuzu yakup:-umuz, -
ı, -up**Muamma 25**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim***Üzmek, acı vermek;*

*zulmetmek, eziyet etmek.; bir
kimseyi büyük zarar ve
ziyana sokmak.*

Zulm ile yakup cānumuzu
āzer içinde
Āhır koduñ ey meh bizi
hākister içinde

cārī eyler:

1. cārī eyler:-r

Tesdis 1

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Akıcı eylemek, akıtmak.*

Güldürür kimini gerçi bu
fenā gülzārı
Ağladup kiminüñ eyler gözi
yaşın cārī

cārīye:

1. cārīye:

Gazel 380

Mısra: 7

*Her konuda efendisinin
isteklerine bağlı bulunan
genç kadın, halayık.*

Gül-i ter hüsñüne bir cārīye
nāmi Gülşāh
Şehd-i şirīn-lebüñe bendedür
adı Bālī

cārüb eylerse:

1. cārüb eylerse:-r, -se

Gazel 24

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Süpürge yapmak.*

Āstānında 'Azizī rüyumuz
Rāzıyuz eylerse ger cārüb
dost

cāsūs:

1. cāsūs:

Gazel 154

Mısra: 2

*Sırları araştırmacı, gizli
şeyleri öğrenen, çayıt.*

Dil görüp hālūñi çāh-ı
zeķanuñda maħbūs
Dedi zindāna neden düşdi bu
Hindī cāsūs

2. cāsūs:

Gazel 323

Mısra: 4

*Sırları araştırmacı, gizli
şeyleri öğrenen, çayıt.*

Meger mihr-i cemālinden
haber almak diler yārūñ
Ki her şeb tolanur kūyin
kamer cāsūs şeklinde

cāy edinüpdür:

1. cāy edinüpdür:-üp, -dür

Mesnevi 1

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

*Yerleşmek, mesken
edinmek.*

Neçe mīr ü vezir-i Āşaf-rāy
Edinüpdür derün-ı kal'ayı
cāy

cāy-ı a'lālarda:

1. cāy-ı a'lālarda:-lar, -da

Gazel 334

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***En yüce makam.*

Ahālī nā-murād u aç u
muħtāc u zelīl ü h'vār
Edāñi cāy-ı a'lālarda 'ālemde
şafālarda

cāy-ı neşāta:

1. cāy-ı neşāta:-a

Gazel 38

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Neşe yeri II eğlence
mekanı.*

Cāy-ı neşāta göçmege her
laħza cām da

Gül-gün otağ-ıdı Ceme her
bir habâb-ı sürh

cây-ı pür-şafâ:

1. **cây-ı pür-şafâ:**

Gazel 289

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sefa dolu yer, mekân.

Şol cây-ı pür-şafâ ki ola saña
vağan Hasan
Yoğdur yanumda farkı anuñ
Ka'beden Hasan

cây-ı recâ-yı devlet:

1. **cây-ı recâ-yı devlet:**

Gazel 23

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Saadet umma yeri.

Ey harîm-i haremüñ şahn-ı
sarây-ı devlet
Eşigüñ ehl-i dile cây-ı recâ-
yı devlet

cebe:

1. **cebe:**

Kaside 5

Mısra: 117

*Zincir veya halkadan
örülerek yapılmış zırh II
savaşla ilgili malzeme.*

Yanınca gezdirüp halka cebe
şatmağ için dâyim
Etegin komaz elden gör
Cebeci Kara oğlanuñ

cebe şatmağ-ıçün:

1. **cebe şatmağ-ıçün:-mağ, -
içün**

Gazel 255

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

*Caka satmak, gösteriş
yapmak II cebe aynı
zamanda halka şeklinde
örülmüş bir çeşit zırhlı
cekettir.*

Alup şa'riyye vü halka cebe
şatmağ-ıçün halka
Edüp bir meclis-i 'ālī müdām
içmek diler gönülüm

cebeci kara:

1. **cebeci kara:**

Kaside 5

Mısra: 118

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Özel ad.

Yanınca gezdirüp halka cebe
şatmağ için dâyim
Etegin komaz elden gör
Cebeci Kara oğlanuñ

cebhe-i tábānuñda:

1. **cebhe-i tábānuñda:-uñ, -
da**

Gazel 340

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Parlak alın.

Şan iki päre bulutdur meh-i
nev gülşende
Ebruvân-ı siyehüñ cebhe-i
tábānuñda

cebîn:

1. **cebînüñ:-üñ**

Gazel 94

Mısra: 10

Alın.

Nece maqbül-i 'âlem
olmasun hüsn-i cihân-süzüñ
Cebînüñ âftâba ruhlarıñ
mehtâba dönmişdür

2. **cebîni:-i**

Kaside 2

Mısra: 45

Alın.

Ol yüzi şems ü cebîni
kamerüñ âhir-i kâr
Mihri şems ü kameri eyledi
ser-geşte vü zâr

cebr-i 'anâlar:

1. **cebr-i 'anâlar:-lar**

Gazel 390

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Meşakkat, zorluk
zorlaması.*

Ey baña cevr ü cefâ cebr-i
'anâlar kılıcı
Yüregüm deldi dilim dildi
belâlar kılıcı

ced:

1. **ced:**

Kıt'a 1

Mısra: 1

*Dede, büyük baba, anne
veya babanın babası.*

Bu fakîr u haķîr eban 'an ced
Bende-i pādşâh-ı baħr ü
berem

cefâ:

1. **cefâ:**

Gazel 3

Mısra: 1

Eziyet, sıkıntı.

Cefâ tigiyle cismüm
doğrayup ey yâr ser-tâ-pâ
Çevirmem yüz derüm yüzseñ
Nesîmî-vâr ser-tâ-pâ

2. **cefâsı:-sı**

Gazel 64

Mısra: 1

Eziyet, sıkıntı.

Yâruñ cefâsı 'aşîka her dem
vefâ gelür
Hışm-ıla yüze baķduğı 'ayn-ı
şafâ gelür

3. **cefâ:**

Gazel 85

Mısra: 1

Eziyet, sıkıntı.

Cefâ sengiyle cismüñ gök
gök etmiş ol perî-peyker
Urulmuşsın yine ey 'aşîk-ı
miħnet-zede beñzer

4. **cefā:****Gazel 213**

Mısra: 3

Eziyet, sıkıntı.

Cefā zünnārını belden kesüp
terk etmedüñ cevri
Behey zālīm behey kāfir
müselmān olmaduñ gıtdüñ

5. **cefālar:-lar****Gazel 390**

Mısra: 6

Eziyet, sıkıntı.

Ğamzeñ oķı dile toķundi
nece kez ammā
Görmedüm cāna müjeñ gibi
cefālar kılıcı

6. **cefā:****Gazel 7**

Mısra: 5

Eziyet, sıkıntı, acı.

Sen cefā nāveklerin tek
sīneme gönder hemān
Ey kemān-ebürü edeyin
cānum üzre yer aña

7. **cefādan:-dan****Tahmis 1**

Mısra: 11

Eziyet, sıkıntı, acı.

Bu ğarīb üftādeye şāhum
cefādan kıl hāzer
Yoħsa eşk ü āhum eyler
‘ālemi zīr ü zeber

cefā etme:1. **cefā etme:-me****Gazel 168**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Cefa, eziyet etmek.*

Etme ‘uşşāka cefā kim
gelicek hātt-ı ruħuñ
Şaķın ey māh olur saña
hacālet ‘arız

cefā eyler:1. **cefā eyler:-r****Müseddes 3**

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Üzmek, eziyet etmek,
azap vermek.*

Kemal ü ma‘rifetden dem
uran şımdı hāta eyler
Ki zīrā gūş eder yoķ cānına
ancak cefā eyler

cefā gitdi:1. **cefā gitdi:-di****Tesdis 4**

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Cefanın sona ermesi.*

Açıldı rüy-i ‘ālem perde-i
ebr-i şitā gitdi
Şafā geldi zemīne hālk-ı
dünyādan cefā gitdi

cefā vü cevri edersin:1. **cefā vü cevri edersin:-er,
-sin****Gazel 311**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Eziyet etmek.*

Geh cefā vü cevri edersin
baña gāhī ‘izz ü nāz
Sevdüğüm midür şuçum
yoħsa seni biñ cān-ıla

cefā vü cevri-yarı:1. **cefā vü cevri-yarı:-ı****Gazel 303**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sevgilinin cevri ve
cefası.*

Yaşum erkāmını gözden
geçürgil ey debīr-i ğam
Cefā vü cevri-yarı defter-i
dilde şumār eyle

cefā vü cevri:1. **cefā vü cevri:-i, -n, -i****Gazel 215**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Eziyet ve azap.*

Cefā vü cevri cānum görür
mihr ü vefādan yeg
Dil-i bīmāruma derdüñ gelür
rūhum devādan yeg

cefā vü cevriñ:1. **cefā vü cevriñ:-üñ****Gazel 225**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Eziyet ve azap.*

Tek cefā vü cevriñ ile
dōstum öldür beni
Düşmen ol hāli görüp şādān
olursa ğam degül

cefā-hüy:1. **cefā-hüy:-ı****Gazel 269**

Mısra: 9

Eziyet eden.

‘Azīzī bir cefā-hüyü bulup
sevmiş yine ol yār
Kişi etgüğünü bulur meşeldür
mā-takaddemden

cefālar çekdügüm:1. **cefālar çekdügüm:-lar, -
düg, -üm****Gazel 250**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Zulüm görmek, sıkıntı
çekmek.*

Dāyim cefālar çekdügüm
bār-ı belālar çekdügüm
Zecr ü ‘anālar çekdügüm
bilsem nedendür bilmezem

cefālar kılmada:1. **cefālar kılmada:-lar, -
ma, -da**

Gazel 161

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Eziyet, zulüm yapmak;
sıkıntı, üzüntü vermek.*

Cefâlar kılmada ‘uşşâka
zülfüñ
İşin başa iletmiş mâhir olmuş

cefâ-pîşe:1. **cefâ-pîşe:****Gazel 367**

Mısra: 6

*Cefa etmeyi, cevretmeyi
huy edinmiş olan, zalim II
sevgili.*

Bendeñe bî-ħad vefâlar etseñ
olmaz mı dedüm
Ol cefâ-pîşe dedi çoğ etmek
olmaz az işi

cefâ-yı dilbere:1. **cefâ-yı dilbere:-e****Gazel 370**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Güzellerin eziyeti.

Tek cefâ-yı dilbere tākāt
getürsün ĥaste dil
Ey felek bir yañadan cevri
etme baña sen dañı

cefâyı etme:1. **cefâyı etme:-y, -ı, -me****Gazel 14**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Cefa, eziyet etmek.

Bî-ħisâb etme cefâyı baña
yoħsa ey melek
Söyleşürüz sentüñ ile olıcağ
rüz-ı ĥisâb

cehennem:1. **cehennemi:-i****Gazel 58**

Mısra: 4

*Günahkârların öldükten
sonra âhirette azap
görecekleri, cezalarını
çekecekleri yer, tamu, düzah.*

Dehrüñ şular ki zînetine
mâyil oldılar
Dünyâda kim cehennemi
cennet edindiler

celâli:1. **celâli:****Gazel 34**

Mısra: 4

*Celâlî isyanları 16. ve
17. yüzyıllarda, Osmanlı
yönetimindeki Anadolu'da
Yavuz Sultan Selim
döneminde başlayan ve IV.
Mehmed dönemine kadar
devam eden zaman zarfında
devlete karşı, ekonomik,
sosyal, askeri ve siyasi
nedenlerle ayaklananlara
verilen addır. “Celâl’e
mensup” anlamına gelen
Celâlî tabiri, 16. yüzyıl
başlarında (1519) isyan eden
Bozoklu Şeyh Celâl’le
ilgilidir. Celâlî isyanları
başlangıçta, Osmanlı
idaresinden memnun
olmayan zümrelerin ve Şii
eğilimli Türkmen gruplarının
Safeviler’in de tahrikiyle
devlete baş kaldırmaları
şeklinde ortaya çıkmış, 16.
yüzyılın sonlarından itibaren
büyük bir mesele halini
alarak değişik bir mahiyet
kazanmıştır.*

Zâhir olmasun ĥağ-ı rüyuñ
tırâş et serverâ
Mülk-i Rüm içre Celâlî
koma kim ede ĥurûc

2. **celâli:****Gazel 272**

Mısra: 4

*Celâlî isyanları 16. ve
17. yüzyıllarda, Osmanlı
yönetimindeki Anadolu'da
Yavuz Sultan Selim
döneminde başlayan ve IV.
Mehmed dönemine kadar
devam eden zaman zarfında*

*devlete karşı, ekonomik,
sosyal, askeri ve siyasi
nedenlerle ayaklananlara
verilen addır. “Celâl’e
mensup” anlamına gelen
Celâlî tabiri, 16. yüzyıl
başlarında (1519) isyan eden
Bozoklu Şeyh Celâl’le
ilgilidir. Celâlî isyanları
başlangıçta, Osmanlı
idaresinden memnun
olmayan zümrelerin ve Şii
eğilimli Türkmen gruplarının
Safeviler’in de tahrikiyle
devlete baş kaldırmaları
şeklinde ortaya çıkmış, 16.
yüzyılın sonlarından itibaren
büyük bir mesele halini
alarak değişik bir mahiyet
kazanmıştır.*

Ėam degül görmez isek
mâh-cemâl-i yâri
Tek Celâlî gibi rüyında ĥağ-ı
dürümesün

cellâd:1. **cellâddan:-dan****Gazel 163**

Mısra: 2

*İdama çarptırılan
hükümlülerin ve eskiden
örfen katli iktiza edenlerin
ölüm işlemini terine getiren
görevli kimse II
Merhametsiz.*

Gözün ĥan dökmeği ol
ğamze-i bî-dâddan görmüş
Zihî ĥünî ki merdüm-küşlüği
cellâddan görmüş

cellâd-ı cihân:1. **cellâd-ı cihân:****Gazel 288**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Dünyanın cellâdı II
sevgili.*

Mâh-ı nev şanmañ görinen
dökmek için yere ĥan
Aldı ĥünî ĥançerin destine
cellâd-ı cihân

2. cellād-ı cihān:

Gazel 288

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dünyanın celladı II sevgili.*

Hâşıl-ı 'ömrini halkuñ
biçmek için ya meger
Aldı bir dās-ı ecel destine
cellād-ı cihān

cellād-ı felek:

1. cellād-ı felek:

Gazel 325

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Feleğin celladı.*

Tiše-i merg ile Ferhāduñ
edüp başını hürd
Kıydı cellād-ı felek göz göre
ol üstāda

cem:

1. ceme:-e

Gazel 38

Mısra: 4

İran hükümdar

*sülalelerinden Pişdadiyan'a
mensup olup uzun yıllar
ülkesini esenlik içerisinde
yönetir. Azerbaycan'a
gelince güneşin doğuşuna
yakın yüksek bir yere tahtını
kurdurur ve güneşin doğuşu
ile tahtı ve üzeri
mücevherlerle süslü kaftanı
parlamaya başlayınca
kendisine Cemşid denilir.
İdris peygamberin şeratine
göre amel eden Cemşid,
sonraları saltanatına
güvenerek tanrılık iddiasında
bulunur ve bu yüzden halkı
kendisinden yüz çevirir.
Dahhak, kendisinden sonra
tahta geçer. Şarabın
mucididir. Ayrıca meşhur bir
kasesinin olduğu ve o kase
ile dünyanın çeşitli yerlerini
seyredebildiği söylenir.*

Cāy-ı neşāta göçmege her
lahza cām da
Gül-gün otağ-ıdı Ceme her
bir habāb-ı sürh

2. cem:

Gazel 49

Mısra: 4

İran hükümdar

*sülalelerinden Pişdadiyan'a
mensup olup uzun yıllar
ülkesini esenlik içerisinde
yönetir. Azerbaycan'a
gelince güneşin doğuşuna
yakın yüksek bir yere tahtını
kurdurur ve güneşin doğuşu
ile tahtı ve üzeri
mücevherlerle süslü kaftanı
parlamaya başlayınca
kendisine Cemşid denilir.
İdris peygamberin şeratine
göre amel eden Cemşid,
sonraları saltanatına
güvenerek tanrılık iddiasında
bulunur ve bu yüzden halkı
kendisinden yüz çevirir.
Dahhak, kendisinden sonra
tahta geçer. Şarabın
mucididir. Ayrıca meşhur bir
kasesinin olduğu ve o kase
ile dünyanın çeşitli yerlerini
seyredebildiği söylenir.*

Ben çekdügüm kemān-ı
gamı cām-ı guşşayı
Meydān-ı ışık içinde ne
Rüstem ne Cem çeker

3. cemdür:-dür

Gazel 69

Mısra: 12

İran hükümdar

*sülalelerinden Pişdadiyan'a
mensup olup uzun yıllar
ülkesini esenlik içerisinde
yönetir. Azerbaycan'a
gelince güneşin doğuşuna
yakın yüksek bir yere tahtını
kurdurur ve güneşin doğuşu
ile tahtı ve üzeri
mücevherlerle süslü kaftanı
parlamaya başlayınca
kendisine Cemşid denilir.
İdris peygamberin şeratine
göre amel eden Cemşid,
sonraları saltanatına
güvenerek tanrılık iddiasında
bulunur ve bu yüzden halkı*

*kendisinden yüz çevirir.
Dahhak, kendisinden sonra
tahta geçer. Şarabın
mucididir. Ayrıca meşhur bir
kasesinin olduğu ve o kase
ile dünyanın çeşitli yerlerini
seyredebildiği söylenir.*

Elümden cām düşmezken
benüm sākī ne hikmetdür
Yine bezm-i cihānda ehl-i
'işret añılan Cemdür

4. cem:

Gazel 100

Mısra: 14

İran hükümdar

*sülalelerinden Pişdadiyan'a
mensup olup uzun yıllar
ülkesini esenlik içerisinde
yönetir. Azerbaycan'a
gelince güneşin doğuşuna
yakın yüksek bir yere tahtını
kurdurur ve güneşin doğuşu
ile tahtı ve üzeri
mücevherlerle süslü kaftanı
parlamaya başlayınca
kendisine Cemşid denilir.
İdris peygamberin şeratine
göre amel eden Cemşid,
sonraları saltanatına
güvenerek tanrılık iddiasında
bulunur ve bu yüzden halkı
kendisinden yüz çevirir.
Dahhak, kendisinden sonra
tahta geçer. Şarabın
mucididir. Ayrıca meşhur bir
kasesinin olduğu ve o kase
ile dünyanın çeşitli yerlerini
seyredebildiği söylenir.*

Ey 'Azīzī gördiler düşmez
elüfden cām-ı mey
Hayl-i rindāne seni
meyhānede Cem şandılar

5. cem:

Gazel 108

Mısra: 8

İran hükümdar

*sülalelerinden Pişdadiyan'a
mensup olup uzun yıllar
ülkesini esenlik içerisinde
yönetir. Azerbaycan'a
gelince güneşin doğuşuna
yakın yüksek bir yere tahtını
kurdurur ve güneşin doğuşu
ile tahtı ve üzeri*

mücevherlerle süslü kaftanı
parlamaya başlayınca
kendisine Cemşid denilir.
İdris peygamberin şeratine
göre amel eden Cemşid,
sonraları saltanatına
güvenerek tanrılık iddiasında
bulunur ve bu yüzden halkı
kendisinden yüz çevirir.
Dahhak, kendisinden sonra
tahta geçer. Şarabın
mucididir. Ayrıca meşhur bir
kasesinin olduğu ve o kase
ile dünyanın çeşitli yerlerini
seyredebildiği söylenir.

Yine cām-ı mey-i nazmuñ
görenler oldılar sermest
Dilâ tab‘-ı şafâ-bahşuñ senüñ
Cem meşrebin oşşar

6. cem:

Gazel 150

Mısra: 3

İran hükümdar
sülalelerinden Pişdadiyan'a
mensup olup uzun yıllar
ülkesini esenlik içerisinde
yönetir. Azerbaycan'a
gelince güneşin doğuşuna
yakın yüksek bir yere tahtını
kurdurur ve güneşin doğuşu
ile tahtı ve üzeri
mücevherlerle süslü kaftanı
parlamaya başlayınca
kendisine Cemşid denilir.
İdris peygamberin şeratine
göre amel eden Cemşid,
sonraları saltanatına
güvenerek tanrılık iddiasında
bulunur ve bu yüzden halkı
kendisinden yüz çevirir.
Dahhak, kendisinden sonra
tahta geçer. Şarabın
mucididir. Ayrıca meşhur bir
kasesinin olduğu ve o kase
ile dünyanın çeşitli yerlerini
seyredebildiği söylenir.

Cām-ı mey alup ele Cem
gibi şāhum her zamān
‘Ays u nüş etmek düşer mi
saña ben dil-dādesüz

7. cem:

Gazel 255

Mısra: 9

İran hükümdar

sülalelerinden Pişdadiyan'a
mensup olup uzun yıllar
ülkesini esenlik içerisinde
yönetir. Azerbaycan'a
gelince güneşin doğuşuna
yakın yüksek bir yere tahtını
kurdurur ve güneşin doğuşu
ile tahtı ve üzeri
mücevherlerle süslü kaftanı
parlamaya başlayınca
kendisine Cemşid denilir.
İdris peygamberin şeratine
göre amel eden Cemşid,
sonraları saltanatına
güvenerek tanrılık iddiasında
bulunur ve bu yüzden halkı
kendisinden yüz çevirir.
Dahhak, kendisinden sonra
tahta geçer. Şarabın
mucididir. Ayrıca meşhur bir
kasesinin olduğu ve o kase
ile dünyanın çeşitli yerlerini
seyredebildiği söylenir.

‘Azīzī Cem gibi elden
kōmayup cām-ı gül-gūnı
Zamān-ı ‘ōmrüm olunca
tamām içmek diler gönülüm

8. cem:

Gazel 291

Mısra: 3

İran hükümdar
sülalelerinden Pişdadiyan'a
mensup olup uzun yıllar
ülkesini esenlik içerisinde
yönetir. Azerbaycan'a
gelince güneşin doğuşuna
yakın yüksek bir yere tahtını
kurdurur ve güneşin doğuşu
ile tahtı ve üzeri
mücevherlerle süslü kaftanı
parlamaya başlayınca
kendisine Cemşid denilir.
İdris peygamberin şeratine
göre amel eden Cemşid,
sonraları saltanatına
güvenerek tanrılık iddiasında
bulunur ve bu yüzden halkı
kendisinden yüz çevirir.
Dahhak, kendisinden sonra
tahta geçer. Şarabın
mucididir. Ayrıca meşhur bir
kasesinin olduğu ve o kase
ile dünyanın çeşitli yerlerini
seyredebildiği söylenir.

Alayın cām-ı meyi destüme
Cem gibi yine
Ceyş-i gam üstüne bir tīg-i
mücellā çekeyin

9. cem:

Gazel 325

Mısra: 8

İran hükümdar
sülalelerinden Pişdadiyan'a
mensup olup uzun yıllar
ülkesini esenlik içerisinde
yönetir. Azerbaycan'a
gelince güneşin doğuşuna
yakın yüksek bir yere tahtını
kurdurur ve güneşin doğuşu
ile tahtı ve üzeri
mücevherlerle süslü kaftanı
parlamaya başlayınca
kendisine Cemşid denilir.
İdris peygamberin şeratine
göre amel eden Cemşid,
sonraları saltanatına
güvenerek tanrılık iddiasında
bulunur ve bu yüzden halkı
kendisinden yüz çevirir.
Dahhak, kendisinden sonra
tahta geçer. Şarabın
mucididir. Ayrıca meşhur bir
kasesinin olduğu ve o kase
ile dünyanın çeşitli yerlerini
seyredebildiği söylenir.

Mey-i ‘ışk-ıla gönül olmuş
idi mest ü harāb
Neydügin bilmez idi Cem
dahı cām u bāde

cem‘ olup:

1. cem‘ olup:-up

Lugaz 21

Mısra: 2

Kelime Tipi: Kalıp

İfade

Toplanmak, bir araya
gelmek.

Ol nedür kim bir neçe şems ü
kamer
Cem‘ olup bir yere tutmuşlar
mağar

cem ü cemşid-veş:

1. cem ü cemşid-veş:

Gazel 31

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Cem ve Cemşid gibi.

Cem ü Cemşid-veş elden
koma cām-ı meyi bir dem
Ki dil kaygusınuñ def'ine
nüş-ı cām olur bā'ış

cemāl:

1. **cemāli:-i**
Gazel 42
Mısra: 5
*Güzellik II sevgilinin
güzel yüzü.*

Nazar etsün cemāli mähim
görsün deyü her dem
O şāha oldı bir āyine-i
İskenderī hırşid

2. **cemāli:-i**
Gazel 79
Mısra: 12
*Güzellik II sevgilinin
güzel yüzü.*

N'ola nām-ı şerīfi olsa ol
māh-ı nevüñ Şa'bān
Ki kaşı ğurre-i ğarrā cemāli
'id-i ekberdür

3. **cemāli:-i**
Gazel 94
Mısra: 12
*Güzellik II sevgilinin
güzel yüzü.*

'Azizī ol boyı servüñ
öğerseñ zülfini öğ kim
Cemāli gülşeninde sünbül-i
pür-tāba dönmişdür

4. **cemālūñi:-üñ, -i**
Gazel 112
Mısra: 5
*Güzellik II sevgilinin
güzel yüzü.*

Sever biñ cān ile bir kez
cemālūñi gören ādem
Meger kim ol perī-peyker
melek hūr-ı cināndandır

5. **cemālin:-in**
Gazel 199
Mısra: 3

*Güzellik II sevgilinin
güzel yüzü.*

Bize neyley cemālin 'arz
edüp mäh
Ki biz hırşid-i pür-envār
gördük

6. **cemālūñ:-üñ**
Gazel 305
Mısra: 4
*Güzellik II sevgilinin
güzel yüzü.*

Yolın bilmezlik ile güm
kalan mücrimlere yarın
Cemālūñ nūrını şem'-i hüdā
kıl yā Resülallāh

7. **cemālūñ:-üñ**
Gazel 362
Mısra: 5
*Güzellik II sevgilinin
güzel yüzü.*

Cemālūñ nūrını gördi meger
şem'
Götürüp barmağın imāna
geldi

8. **cemāl:**
Gazel 229
Mısra: 2
*Güzellik, sevgilinin
yüzü. II Cemal kelimesindeki
cim harfi.*

Zülf-i müşkīnūñ ruħuñda ey
şeh-i ferħunde-fāl
Beñzer ol cīme kim almış
üstine anı cemāl

cemāl-i meh-veşi:

1. **cemāl-i meh-veşi:-i**
Gazel 129
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
*Ay gibi güzel yüzlü II
güzel yüzlü sevgili.*

Ey cemāl-i meh-veşi āyine-i
'ālem-nümā
Çeşme-i āb-ı hayāt-ı la'l-i
rūh-efzā Hızır

cemālūñ görem:

1. **cemālūñ görem:-em**
Müseddes 2
Mısra: 13
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yüzünü görmek.

Ola kim görem cemālūñ
deyü çeşm-i eşk-bār
Halka-i der gibi yollar
gözedür leyl ü nehār

cem'-i dünyādan:

1. **cem'-i dünyādan:-dan**
Gazel 214
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Dünya cemiyyeti, dünya
topluluğu II dünyanın
tamamı.*

Ne-y-idi cem'-i dünyādan
murādı görseñ ey münkir
Elüñe girse bir gün fālib-i
dünyāyı söyletseñ

cemre:

1. **cemrenūñ:-nūñ**
Muamma 36
Mısra: 2
*Suya cemre düşmek II
baharın başlayıp havaların
ısınmasının habercisi olarak
cemrenin suya düşmesi. II
Cemre kelimesi.*

Nokta-i eşkin ederken cīm-i
çeşminden 'adem
Düşdi iki yüzi üzre
cemrenūñ bir kaçre nem

cemşid-i cem'-işret:

1. **cemşid-i cem'-işret:**
Gazel 94
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
*Eğlence meclisinin
Cemşid'i.*

Sen ol Cemşid-i Cem'-işret
şeh-i devr-i zamānsın kim
Felek bezmünde bir cām-ı
şarāb-ı nāba dönmişdür

cenān u cāne:1. **cenān u cāne:-a-e****Gazel 339**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Yürek ve can.*

Yād-ı nihāl-i kıddüñ gelse
cenān u cāne
Cūy-ı sirişküm ol dem
gözden olur revāne

ceng:1. **çengine:-i, -n, -e****Gazel 236**

Mısra: 5

*Yay şeklind eğri, Türk
musikisinde vaktiyle
kullanılmış âlet.*

Ƙaddümi derd ü belā çengine
evtār eyleyüp
Ney gibi her dem işüm āh ile
efğān etmeğil

2. **çeng:****Kaside 5**

Mısra: 111

*Yay şeklind eğri, Türk
musikisinde vaktiyle
kullanılmış âlet.*

Kimi tanbūr u çeng ü ney
kimi kınūn sever ammā
Yaşıl Beg bir kılın dünyāya
vermez rüh-efzānuñ

3. **çeng:****Matla 55**

Mısra: 1

*Yay şeklind eğri, Türk
musikisinde vaktiyle
kullanılmış âlet.*

Yāre mihrüm kımetüm çeng
olduğundan tıydu el
Sāz-ı 'ışkı çala çala ezgiye
döndürdi dil

4. **cengüm:-üm****Gazel 81**

Mısra: 5

Savaş, muharebe.

Yār için ağıyār ile cengüm
hikāyet eylesem
Seyyid-i Battāl Gāzī kışşasın
ibtāl eder

5. **cengin:-in****Kaside 5**

Mısra: 110

Savaş, muharebe.

Edenler ser-güzeşt-i Kıasımı
La 'līn-Ƙabādan gūş
Enüşirvān ile cengin añar mı
şāh-ı merdānuñ

6. **cenge:-e****Tarih 23**

Mısra: 3

Savaş, muharebe.

Olmayup cenge kıdır eyledi
terk
Düşmen-i bed-nihād Şirvānı

7. **çengine:-i, -n, -e****Gazel 62**

Mısra: 1

*Harpa çok benzeyen ve
kavisli bir ağaca takılmış
olan, bağirsaktan yapılmış
yirmi üç telden meydana
gelen müzik aleti. Dik
tutularak çalınır; çanağı
torba gibi olup boynu uzun
ve eğridir II aşğın boyu.*

Yaşımız kımetimiz çengine
tār eylediler
Hübolar kırmızı ney gibi zār
eylediler

ceng etdiler:1. **ceng etdiler:-di, -ler****Gazel 63**

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Savaşmak.*

Dūd-ı āh-ı pür-şerārüm sūr-ı
çarlı üzre çıkup
Tāli ' u baht-ı siyāhumla bu
şeb ceng etdiler

2. **çeng etdiler:-di, -ler****Gazel 63**

Mısra: 1

**Kelime Tipi: Kalıp
İfade***Çenge çevirmek II iki
büklüm etmek.*

Ƙadlerin 'uşşāk kim bezm-i
ğama çeng etdiler
Nālelerle şavt-ı nāyı 'ışka
āheng etdiler

ceng ü cidālüm:1. **ceng ü cidālüm:-üm****Gazel 70**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Savaş ve mücadele.*

Gönülde nīze-i āhı müheyyā
etdüğüm ol kim
Şehā gökde sitāremle bu şeb
ceng ü cidālüm var

cennet:1. **cennet:****Gazel 58**

Mısra: 4

*Gölgelik bahçe
anlamında olup ahirette
müminlerin gidecekleri
yerdir.*

Dehrün şular ki zīnetine
māyil oldılar
Dünyāda kim cehennemi
cennet edindiler

2. **cenneti:-i****Gazel 389**

Mısra: 7

*Gölgelik bahçe
anlamında olup ahirette
müminlerin gidecekleri
yerdir.*

Reh-i küyuña kıalur Cenneti
añmazdı Sürüş
Küyuña uğrasa Firdevse
giderken rāhı

3. **cennete:-e****Tarih 5**

Mısra: 6

*Gölgelik bahçe
anlamında olup ahirette*

müminlerin gidecekleri yerdir.

Murg-ı rûhî kafes-i tenden uçup
Cennete girmek için yol buldı

4. **cennetden:-den**

Tarih 18

Mısra: 8

Gölgelek bahçe

anlamında olup ahirette müminlerin gidecekleri yerdir.

El çeküp bağ-ı cihândan
‘âkıbet
Uçdı cennetden yaña hem-
çün hezâr

cennet-i küyında:

1. **cennet-i küyında:-ı, -n, -da**

Gazel 62

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sevgilinin cennet gibi olan mahallesi.

El çeküp cân u gönül benden
o tûbâ-kaddüñ
Vardılar cennet-i küyında
çarâr eylediler

2. **cennet-i küyında:-ı, -n, -da**

Gazel 119

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sevgilinin cennet gibi olan mahallesi.

Kendüyi şeytân gibi görmüş
rakîb-i bed-liķâ
Cennet-i küyında şüfiye göre
âdemlenür

cennet-i küyüñ:

1. **cennet-i küyüñ:-uñ**

Gazel 388

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sevgilinin cennet gibi olan mahallesi.

Şevķ-ı mihrüñ olmasa
kalbinde mâh-ile nücüm
Cennet-i küyüñ tavâf
etmezdi Şâmîler gibi

2. **cennet-i küyüñ:-uñ**

Kıt'a 1

Mısra: 17

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sevgilinin cennet gibi olan mahallesi.

Cennet-i küyüñ içre Âdem
olup
Umaram mîve-i murâda
erem

cennet-i rüyında:

1. **cennet-i rüyında:-y, -ı, -n, -da**

Gazel 124

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yüzünün cenneti II sevgilinin cenneti andıracak yüzü.

Şikâr-ı dâm-ı ‘ışķı olmağa
cânlar verür âdem
‘Azîzî Cennet-i rüyında
yârüñ dâneler vardur

cennetü'l-me‘vâ:

1. **cennetü'l-me‘vâ-yımış:-y, -ımış**

Tahmis 1

Mısra: 10

Şehit ve müminlerin barınağı ve konağı olan cennet.

Seyre vardum dün ser-i
küyüñda hıvâb almış beni
Düşde gördüm yatduğum yer
Cennetü'l-Me‘vâ-yımış

ceres-i üstür-i leylâya:

1. **ceres-i üstür-i leylâya:-ya-yaya**

Matla 3

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Leyla'nın devesinin

çanı.

Kelle-i Kaş belâ murgına
ser-menzil imiş
Ceres-i üstür-i Leylâya
figâñı dilemiş

ceryân olur:

1. **ceryân olur:-ur**

Kaside 3

Mısra: 80

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Akar, akım, geçme.

Eyle der-faķram ki yanumda
añulsa bir direm
Sâ'il-i eşk-i revânüm
dâdeden ceryân olur

2. **ceryân olur:-ur**

Kaside 3

Mısra: 44

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Akar, akım, geçme.

N'ola dersem keffüñe ser-
çeşme-i bağ-ı kerem
Cüybâr-ı luţfuñ andan
‘âleme ceryân olur

3. **ceryân olur:-ur**

Kaside 3

Mısra: 44

Kelime Tipi: -

Akar, akım, geçme.

N'ola dersem keffüñe ser-
çeşme-i bağ-ı kerem
Cüybâr-ı luţfuñ andan
‘âleme ceryân olur

4. **ceryân olur:-ur**

Lugaz 3

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Akar, akım, geçme.

Gözlerinüñ yaşı kim ceryân
olur
Başduğı yer süñbül ü reyħân
olur

5. ceryān olur:-ur

Kaside 3

Mısra: 80

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Akmak, geçmek.*

Eyle der-fakram ki yanumda
añulsa bir direm
Sā'il-i eşk-i revānum
dīdeden ceryān olur

cevāb:

1. cevābuñ:-uñ

Gazel 190

Mısra: 6

*Bir soruya, bir söz veya
yazıya, bir durum ve ihtiyaca
söz, yazı veya başka bir ifade
yoluyla verilen karşılık,
yanıt.*

Dedüm cān imrenür
gördükçe la'lüñ
Dedi kim bil de söylegil
cevābuñ

**cevāb-ı nāme-i mu'ciz-
nümāñi:**1. cevāb-ı nāme-i mu'ciz-
nümāñi:-ı**Kaside 5**

Mısra: 137

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Mucize gösteren Cevab-
ı nāme.*

Cevāb-ı nāme-i mu'ciz-
nümāñi eyledüm taħrīr
Edüp her beytini siħr-i helāl
ol vaşfi ra'nānuñ

cevāhir:

1. cevāhire:-e

Gazel 309

Mısra: 4

*Cevherler, bir şeyin
özü, maya, gevher.*

Dendān-ı la'l-i yār olalı aña
mün'aķis
Raġbet ķomadı gözde
sirişķüm cevāhire

cevān:

1. cevāndur:-dur

Gazel 39

Mısra: 4

Genç, taze delikanlı.

Bāġ-ı hüsne tūġ-ı şāhīdür
nihāl-i kāmēti
Server-i hūbān-ı 'ālem bir
cevāndur lāle-ruħ

2. cevāndur:-dur

Kaside 5

Mısra: 57

Genç, taze delikanlı.

Müzellef bir cevāndur La'l-i
şīrīn-sūħan gerçi
Zenānedür velī her cünbişi ol
la'li mercānuñ

cevān-ı bī-bedel:

1. cevān-ı bī-bedel:

Gazel 216

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Eşsiz civan II sevgili.*

Olup her rüz kāruñ bir
cevān-ı bī-bedel sevmek
Behey 'aşık saña mı ķaldı
her gün bir güzel sevmek

cevelān:

1. cevelāndan:-dan

Gazel 154

Mısra: 12

Dolaşmak, gezinmek.

Görse reftārını ol kebk-i
hümā-pervāzuñ
Cevlāndan güzer eylerdi
'Azīzī řāvūs

cevher:

1. cevher:

Gazel 296

Mısra: 10

*Elmas ve saire gibi
kıymetli taş. Kuyumcu ve
halk dilinde yakut, zümrüt,*

*inci, pırlanta ve elmasa
derler.*

'Azīzī ġuş-ı cāna eyle her
birini bir mengüş
Ne cevher kim çıkar söz
yerine ol ġan ağzından

2. cevher:

Tahmis 1

Mısra: 25

*Elmas ve saire gibi
kıymetli taş. Kuyumcu ve
halk dilinde yakut, zümrüt,
inci, pırlanta ve elmasa
derler.*

Bārekallāh sözlerüñ cevher
dilüñ deryā-yımış

cevheri:

1. cevheri:

Gazel 329

Mısra: 2

Cevher, elmas.

Ķatre ķatre eşk-i hūnābı
dizüp müġġānına
Döndi çeşmüm la'l ile bir
cevheri dükkānına

cevher-i nā-yāb:

1. cevher-i nā-yāb:

Gazel 93

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Eşsiz kıymetli taş.

Ĥaťuñ pīrūze-i ter cevher-i
nā-yāb dendānuñ
Dehān-ı la'l-ġūnuñ ħoķķa-i
yāķūt-ı aħmerdür

cevlān:

1. cevlāna:-a

Gazel 362

Mısra: 4

*Dolaşma, gidip gelme,
gezinti, gezinme.*

Lebüñ şevķı-y-ıla meclisde
bāde
Ayaġ üzre tırup cevlāna
geldi

2. **cevlân:****Lugaz 8**

Mısra: 2

Dolaşma, gidip gelme, gezinti, gezinme.

Ol ne murğ olur ki bāl ü per açup
Gâh cevlân u gehî tayrân eder

cevlân ede:1. **cevlân ede:-e****Muamma 29**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Dolaşmak, gidip gelmek, gezip dolaşmak.

Gören şanur ki pertev şaldı
bāğa mihr-i nūr-efşân
Gül-i bî-ḥad arasında o meh-
veş kim ede cevlân

cevr:1. **cevri:-i****Gazel 28**

Mısra: 9

Haksızlık edip incitme, eza; eziyet, üzme, zulüm.

Her ne deñlü var ise cevri
'Azîzî o şehûñ
Luṭfi çoğ olsun bu ben ğam-
ḥvâre kıldı 'âkıbet

2. **cevrinüñ:-i, -nüñ****Gazel 30**

Mısra: 1

Haksızlık edip incitme, eza; eziyet, üzme, zulüm.

Cevrinüñ pâyânı yok cānān
elinden el-ġıyāş
Zulminüñ oranı yok sultān
elinden el-ġıyāş

3. **cevr:****Gazel 34**

Mısra: 9

Haksızlık edip incitme, eza; eziyet, üzme, zulüm.

Cevr ile ḳaddüñ kemer edüp
'Azîzî çün senüñ

Furşat el verürse ol nāzük-
miyānı sen de kuç

4. **cevrüñe:-üñ, -e****Gazel 46**

Mısra: 3

Haksızlık edip incitme, eza; eziyet, üzme, zulüm.

Şabr u taḥammül eyledigüm
cevrüñe bu kim
Mihr ü vefāñı eylerem ey bî-
vefā ümîd

5. **cevri:-i****Gazel 58**

Mısra: 10

Haksızlık edip incitme, eza; eziyet, üzme, zulüm.

Hübân-ı dehr şimdi 'Azîzî
zamānede
'Uşşāka cevri zülmi zarāfet
edindiler

6. **cevr:****Gazel 132**

Mısra: 13

Haksızlık edip incitme, eza; eziyet, üzme, zulüm.

Ölse cevri ile 'Azîzî sinine
sögsem demiş
Dostlar âmîn deñüz biz bu
du'āya ḳâyılız

7. **cevr:****Gazel 148**

Mısra: 5

Haksızlık edip incitme, eza; eziyet, üzme, zulüm.

Ol gerek cevri ile eşk-i
çeşmümüz baḥr eylesün
Biz şadef-vār ol dür-i
şehvârdan el çekmezüz

8. **cevri:-i****Gazel 213**

Mısra: 3

Haksızlık edip incitme, eza; eziyet, üzme, zulüm.

Cefā zünnārını belden kesüp
terk etmedüñ cevri
Behey zālīm behey kāfir
müselmān olmadüñ gitdüñ

9. **cevrüñ:-üñ****Gazel 218**

Mısra: 7

Haksızlık edip incitme, eza; eziyet, üzme, zulüm.

Ne deñlü var ise cevrüñ
taḥammül eylerem cānā
Nitekim derde şabr etmek
olupdur ḥüyi Eyyübuñ

10. **cevr:****Gazel 276**

Mısra: 7

Haksızlık edip incitme, eza; eziyet, üzme, zulüm.

Beni cevri ile öldürmek
dilerseñ şöyle öldür kim
Görenler 'ibret alsunlar
cihān içre şehā benden

11. **cevr:****Gazel 284**

Mısra: 11

Haksızlık edip incitme, eza; eziyet, üzme, zulüm.

Yağdırur üstüme cevri
oğlarını leyl ü nehār
Şanasın Ğiv-i sipihrüñ siperi
oldum ben

12. **cevr:****Gazel 350**

Mısra: 1

Haksızlık edip incitme, eza; eziyet, üzme, zulüm.

Neçe bir cāndan edüp cevri
ile bîzār beni
Neçe bir eylesesin zār u dil-
efgār beni

13. **cevri:-i****Kaside 1**

Mısra: 88

Haksızlık edip incitme, eza; eziyet, üzme, zulüm.

Ey ruḥı berg-i gül-i bülbül-i
cān luṭf eyle
Gül gibi bülbülüñe gel yeter
et cevri yeter

14. **cevri:-i****Matla 40**

Mısra: 1

*Haksızlık edip incitme,
eza; eziyet, üzme, zulüm.*

Terk edüp cevri baña rahm
ede mi cânâne
Hiç koyup küfri o kâfir gele
mi imāna

15. **cevriñüñ:-iñ, -üñ**

Tedis 3

Mısra: **38**

*Haksızlık edip incitme,
eza; eziyet, üzme, zulüm.*

Herkese eyler-iken
pādişehüm ihsānı
Cevriñüñ yok mı 'Azizî
kuluña oranı

cevr eder:

1. **cevr eder:-er**

Gazel 300

Mısra: **1**

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Eziyet, zulüm etmek.

Cevr eder ol meh ne etsem
aña kāyıldür deyü
İncinür ammā beni kuçmağa
kāyıldür deyü

2. **cevr eder:-er**

Muamma 19

Mısra: **1**

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Eziyet, zulüm etmek.

Kaşı yî şad cevri eder deyü şu
kim olur hazîn
Bî-ser olsun göreyin çıkınca
hamsîn erba'ın

cevr edici:

1. **cevr edici:-i, -ci**

Gazel 365

Mısra: **1**

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Eziyet, zulüm etmek.

Görmedüm bir cāna cevri
edici cânānum gibi
Düşmesün 'ışkına anuñ
kimseler cānum gibi

2. **cevr edici:-i, -ci**

Gazel 390

Mısra: **4**

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Eziyet, zulüm etmek.

Kılıcı baña sitem eyleyici
ğayre kerem
Baña cevri edici ağıyäre
vefālar kılıcı

cevr edüp:

1. **cevr edüp:-üp**

Gazel 41

Mısra: **3**

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Eziyet, zulüm etmek.

Baña cevri edüp ele mihr ü
vefā eylemeden
N'olur ey mäh-ı cihānum
saña bilsem 'āyid

2. **cevr edüp:-üp**

Gazel 259

Mısra: **1**

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Eziyet, zulüm etmek.

Cevri edüp bendeñe her gāh
benüm sultānum
Olma a' dāyıla hem-rāh
benüm sultānum

cevr edüpdür:

1. **cevr edüpdür:-üp, -dür**

Gazel 26

Mısra: **2**

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Eziyet, zulüm etmek.

Ey göñül baña bu çarh-ı bî-
sebāt
Cevri edüpdür döne döne kat
kat

cevr etme:

1. **cevr etme:-me**

Gazel 25

Mısra: **8**

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Eziyet etmek.

Toķunur çarhuña şaķın āhum
Baña cevri etme ey felek kat
kat

2. **cevr etme:-me**

Gazel 370

Mısra: **6**

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Eziyet etmek.

Tek cefā-yı dilbere tākāt
getürsün haste dil
Ey felek bir yañadan cevri
etme baña sen dañı

cevr etmesün:

1. **cevr etmesün:-me, -sün**

Muamma 42

Mısra: **2**

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Eziyet etmek.

Baña cevri etmesün gün
yüzlü māhum
Eger derse göge ermesün
āhum

cevr eylemeden:

1. **cevr eylemeden:-me, -den**

Gazel 11

Mısra: **4**

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Eziyet etmek.

Ayırup benden o mähî ğarażı
neyki 'aceb
Döne döne baña cevri
eylemeden çarh-ı dü-tā

cevr olur:

1. **cevr olur:-ur**

Müseddes 2

Mısra: **25**

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Eziyet.

Bu ne cevr olur buña hergiz
nihâyet yok midur
Tañrıdan korkmaz mısın bu
zulme gâyet yok midur

cevr ü cefâ:

1. **cevr ü cefâ:**
Gazel 283
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*İncitici söz veya
davranışlar, eziyet ve zulüm.*

Gösterürken ellere mihr ü
vefâ şüretlerin
Baña göstermek neden cevr
ü cefâ şüretlerin

2. **cevr ü cefâ:**
Gazel 367
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*İncitici söz veya
davranışlar, eziyet ve zulüm.*

Şan‘at olaldan saña cevr ü
cefâ vü nâz işi
Oldı ‘uşşâkuñ tamâm ey
dilber-i ÷annâz işi

3. **cevr ü cefâ:**
Gazel 390
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*İncitici söz veya
davranışlar, eziyet ve zulüm.*

Ey baña cevr ü cefâ cebr-i
‘anâlar kılıcı
Yüregüm deldi dilim dildi
belâlar kılıcı

cevr ü cefâ etmekden:

1. **cevr ü cefâ etmekden:-**
mek, -den
Gazel 292
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Eziyet etmek, cefa
göstermek.*

Baña ol meh gibi cevr ü cefâ
etmekden ey gerdün
Hâzer kıl yoħsa bir gün sille-
i âhum benüm yersin

cevr ü cefâ eyle:

1. **cevr ü cefâ eyle:**
Gazel 258
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Üzmek, eziyet etmek,
azap vermek.*

Sen cevr ü cefâ eyle baña
şabr edeyin ben
Sen hüsnüñe tayan yürü ben
‘ışka tayandum

cevr ü cefâyı:

1. **cevr ü cefâyı:-yı**
Gazel 11
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*İncitici söz veya
davranışlar, eziyet ve zulüm.*

Terk edip cevr ü cefâyı o
meh-i bedr-i münir
Hiç ola mı ki ‘Azîze ede
mihr ü vefâ

cevr ü elem:

1. **cevr ü elem:**
Gazel 250
Mısra: 14
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Cefa ve elem.

Dilde ‘Azîze dem-be-dem
eksük degül derd ü elem
Ya baña bu cevr ü elem
bilsem nedendür bilmezem

cevr-i dil-dâr:

1. **cevr-i dil-dâr:**
Gazel 211
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Sevgilinin eza ve cefası.

Cevr-i dil-dâr ile kendümden
osandum vaktidür
Cismümi hürmen gibi ey âh
berbâd eyleseñ

cevri gördüğüm:

1. **cevri gördüğüm:-i, -düg,**
-üm
Gazel 163
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Zulüm görmek, eziyet
çekmek.*

O meh-ruhsâr-ile ben
âşinâdan gördüğüm cevri
Degül bir kimse mir‘ât-ı
felekde yârdan görmüş

cevr-i yâra:

1. **cevr-i yâra:-a**
Gazel 261
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Sevgilinin eziyeti,
zulmü.*

Ol yâr-ı bî-vefâdan şekvâ
edersin ey dil
Yok cevr-i yâra şabruñ
beñzer şikâyetüñden

cevrin çekdi:

1. **cevrin çekdi:-in, -di**
Gazel 200
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Deyim**
*Eziyet çekmek, zulüm
görmek.*

Tîr-i dil-düz-ı müjeñ cevrin
mi çekdi nece dem
Kaşlaruñ gibi niçün ÷addi
kemândur hânçerüñ

cevrin çekmege:

1. **cevrin çekmege:-in, -meg,**
-e
Gazel 385
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Deyim**

Eziyet çekmek, zulüm görmek.

Belâ-yı yâr cevrin çekmege
yok tâkatüm deyü
Dağı pîr olmadın ol nev-
civânüñdan uşanduñ mı

ceyhün-ṭab´:

1. **ceyhün-ṭab´:**
Gazel 172
Mısra: 8
Cehun ırmağı
yaratılışlı.

Neçe ma´nâ gevherin izhâr
eder
Taşsa ger cüş eyleyüp
Ceyhün-ṭab´

ceyş-i firāvân:

1. **ceyş-i firāvân:**
Tarih 21
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Firavun'un ordusu.

Yine Sultân Murâduñ bir
vezîr-i nâm-dârıyla
Kızılbaşa geliyor üstüne
ceyş-i firāvân deñ

ceyş-i ğam:

1. **ceyş-i ğam:**
Gazel 291
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Keder askeri II üzüntü
veren şey.

Alayın cām-ı meyî destüme
Cem gibi yine
Ceyş-i ğam üstine bir tîĝ-i
mücellâ çekeyin

ceyş-i ğam çeker:

1. **ceyş-i ğam çeker:-er**
Gazel 49
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Gam askeri çekmek.

Fikr-i ḥaṭuñ ki mülk-i dile
ceyş-i ğam çeker
Dil düd-ı âhdan aña qarşu
‘alem çeker

ceyş-i şühedâ:

1. **ceyş-i şühedâ:**
Tarih 28
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Şehitlerin ordusu.

Ceyş-i şühedâ k’oldı a´dâdda
bir artuğ
Hâtif dedi târihin taḥkîk
şehîd oldı

cife:

1. **cife:-y, -e**
Gazel 51
Mısra: 10
Kokmuş ceset, leş.

Mâyil olmaz zen-i dünyâya
‘Azîzî dil-i pâk
Çü mekes cifeye konmaz şu
ki arı geçinür

ciger:

1. **cigerümden:-üm, -den**
Gazel 84
Mısra: 6
Ciğer, bağır, yürek.

Görinen kan degül tîrûñ
çeküp alduğda sînemden
Cigerümden kopup bir pâre
peykânüñda qalmışdur

ciger-küş:

1. **ciger-küşem:-em**
Tarih 18
Mısra: 1
Ciğer köşesi.

Ol gözüm nûrı ciger-küşem
‘Alî
Kim anuñla eglenürdi cân-ı
zâr

ciger-küşe:

1. **ciger-küşesidür:-si, -dür**
Gazel 291
Mısra: 9
Ciğer köşesi.

Mey-fürüşüñ ki ciger-
küşesidür duḡter-i rez
Bulduğum yerde ‘Azîzî anı
ra‘nâ çekeyin

cihan:

1. **cihâna:-a**
Gazel 29
Mısra: 7
Dünya, âlem, cihân.

Râz-ı nihân-ı ‘ışkuñ fâş
eyleyüp cihâna
Mânend-i Kaş ey dil gel
eyleme sefâhet

2. **cihân:**
Gazel 42
Mısra: 1
Dünya, âlem, cihân.

Cihân bâzârını geşt etse tañ
mı serserî ḥurşîd
Metâ‘-ı mihrüñe ey mâh
olupdur müşterî ḥurşîd

3. **cihân:**
Gazel 42
Mısra: 8
Dünya, âlem, cihân.

Görünmez çeşm-i ‘âlem-
bîñüme ey lâle-ḥad sensüz
Cihân bâĝıñuñ olsa her gül-i
rengîn-teri ḥurşîd

4. **cihâna:-a**
Gazel 42
Mısra: 10
Dünya, âlem, cihân.

‘Azîzî sen degül ‘âlem
Ferahşâdı geçer anuñ
Meğer etdi cihâna Ḥaḡ o
mâh-ı enveri Ḥurşîd

5. **cihânuñ:-uñ**
Gazel 55
Mısra: 6
Dünya, âlem, cihân.

Eşgi itleriyle her gece tā
şubha dek yârûñ
Cihānuñ halkını uyutmayan
feryād u zārumdur

6. **cihān:**

Gazel 73

Mısra: 2

Dünya, âlem, cihân.

Maḥabbet ehline ‘arz et o
gül-ruḥsârı görşünler
Cihān bāğında bülbüller
fiğān u zârı görşünler

7. **cihān:**

Gazel 96

Mısra: 2

Dünya, âlem, cihân.

Egerçi sāye-i kaddüñle her
sü nārvenlikdür
Velî sensüz cihān gülzârı
baña bir dikenlikdür

8. **cihāna:-a**

Gazel 104

Mısra: 10

Dünya, âlem, cihân.

Derd-i ‘ışkı bir kitāb etmiş
‘Azîzî nazm edüp
Kışsa-ḥvān gibi cihāna
dāstān eyler yürür

9. **cihānda:-da**

Gazel 118

Mısra: 10

Dünya, âlem, cihân.

‘Azîzî dām-ı zülf ü dāne-i
ḥāl ile dil murğın
Şikār etmek cihānda ol gözi
şayyāde gelmişdür

10. **cihān:**

Gazel 125

Mısra: 1

Dünya, âlem, cihân.

Cihān mātem-serādur bunda
kim gelse hemān ağlar
Bir iki gün gülerse yañılup
neçe zamān ağlar

11. **cihānda:-da**

Gazel 140

Mısra: 4

Dünya, âlem, cihân.

Hecrinde ol mehûñ yine dün
gece ra‘d-vār
Şaldı cihānda velvele āh u
fiğānımız

12. **cihān:**

Gazel 141

Mısra: 6

Dünya, âlem, cihân.

Senüñle hoş görür göñlüm
gözüm bu dār-ı dünyāyı
Gerekmez baña olursa cihān
bāğ-ı cinān sensüz

13. **cihānda:-da**

Gazel 153

Mısra: 10

Dünya, âlem, cihân.

Halk-ı zamāne ḳadrüñi
bilmezse ḡam degül
Yoḡdur ‘Azîzî şimdi cihānda
ḳadir-şinās

14. **cihānda:-da**

Gazel 157

Mısra: 4

Dünya, âlem, cihân.

Zahm-ı peykān-ı müjem
sīneñde bitmez demegil
Ey ḳaşı yā hep biter olmaz
cihānda bitmez iş

15. **cihānda:-da**

Gazel 160

Mısra: 4

Dünya, âlem, cihân.

Terk eyleyen hevā-yı ‘ışk-ıla
ten libāsın
Mecnün gibi cihānda ‘uryān
olur gidermiş

16. **cihānda:-da**

Gazel 169

Mısra: 6

Dünya, âlem, cihân.

Görsün yüzüñde ḡusn-i ḫaḫ-ı
müşk-bāruñı
Görmek diler cihānda şu kim
yādgār ḫaḫ

17. **cihān:-ı**

Gazel 186

Mısra: 12

Dünya, âlem, cihân.

Naḳd-i cāna alurın ‘âlem-i
vaşl-ı yārı
Verseler almazın ammā ki
cihānı aylak

18. **cihānda:-da**

Gazel 213

Mısra: 1

Dünya, âlem, cihân.

Cihānda vuşlat-ı yār ile
şādān olmaduñ gitdüñ
Dilā ‘ömrüñ ḡam-ıla geçdi
ḫandān olmaduñ gitdüñ

19. **cihān:**

Gazel 249

Mısra: 9

Dünya, âlem, cihân.

Ser-be-ser gezdüm cihān
bāğın ‘Azîzî ḫaḫ bu kim
Görmedüm ol serve beñzer
bir nihāl-i ḡonca-fem

20. **cihān:**

Gazel 276

Mısra: 8

Dünya, âlem, cihân.

Beni cevri ile öldürmek
dilerseñ şöyle öldür kim
Görenler ‘ibret alsunlar
cihān içre şehā benden

21. **cihān:**

Gazel 290

Mısra: 5

Dünya, âlem, cihân.

Cihān kim bir yalancı ḳaḫbe
zendür
Dilā meyl eylemezseñ gerçek
ersin

22. **cihānda:-da**

Gazel 295

Mısra: 5

Dünya, âlem, cihân.

Seni cānı gibi cānā cihānda
sevmez ādem yoḡ

Bu zülf ü kâmet ü ebrû-y-ıla
bilmem ne cânsın sen

23. **cihânda:-da**

Gazel 310

Mısra: 8

Dünya, âlem, cihân.

Çeşme-i hırşîd-i rüyuñ seyr
eder iki gözi
Nür u fer verür cihânda şeyh
u şâbuñ 'aynına

24. **cihânı:-ı**

Gazel 332

Mısra: 1

Dünya, âlem, cihân.

Nâr-ı âhumdan cihânı pür-
şerâr etmek nece
Mihrüñi gün gibi mâhum
âşkâr etmek nece

25. **cihân:**

Gazel 333

Mısra: 2

Dünya, âlem, cihân.

Câm-ı mihrüñ içmedük
'âlemde insân kalmaya
Nece insân bu cihân
bezminde bir cân kalmaya

26. **cihâna:-a**

Gazel 349

Mısra: 10

Dünya, âlem, cihân.

Ğamuñla şol kadar aqdı
gözümden kanlu yaşlar kim
Cihâna râz-ı pinhânım 'ıyân
olmağa yaklaştı

27. **cihânda:-da**

Gazel 354

Mısra: 4

Dünya, âlem, cihân.

Käkül-i müşkînüñe öyküñdi
beñzer döstüm
Rû-siyâh eden cihânda bu
günehdür 'anberi

28. **cihânda:-da**

Gazel 362

Mısra: 8

Dünya, âlem, cihân.

Be-ħağk-ı süre-i Yüsuf
melâhat
Cihânda sen şeh-i ħübâna
geldi

29. **cihânda:-da**

Gazel 370

Mısra: 4

Dünya, âlem, cihân.

Şöyle mest etdi beni câm-ı
şarâb-ı 'ışk kim
Böyle serħoş olduğum
bilmem cihânda ben daħı

30. **cihân:**

Gazel 381

Mısra: 2

Dünya, âlem, cihân.

Ğamuñla cân u dil feryâd u
efğân eylesünler mi
Cihân ħalkına râz-ı 'ışkı
destân eylesünler mi

31. **cihân:**

Kaside 3

Mısra: 2

Dünya, âlem, cihân.

Her ne dem gülnâr-ı la'lüñ-
çün gözüm giryân olur
Sürħ-i eşkümden cihan pür-
dâne-i rummân olur

32. **cihân:**

Kaside 3

Mısra: 2

Dünya, âlem, cihân.

Her ne dem gülnâr-ı la'lüñ-
çün gözüm giryân olur
Sürħ-i eşkümden cihan pür-
dâne-i rummân olur

33. **cihânda:-da**

Kaside 3

Mısra: 89

Dünya, âlem, cihân.

Naħl-i bâğ-ı 'izzetüñ olsun
cihânda ser-bülend
Nitekim nevrüz erüp 'âlem
bahâristân olur

34. **cihânda:-da**

Kaside 3

Mısra: 89

Dünya, âlem, cihân.

Naħl-i bâğ-ı 'izzetüñ olsun
cihânda ser-bülend
Nitekim nevrüz erüp 'âlem
bahâristân olur

35. **cihan:**

Kaside 4

Mısra: 67

Dünya, âlem, cihân.

Reşk-i cāhıyla cihan
bezminde zerd ü zār olup
Odlu yaşlar dökmede beñzer
bu ben giryâna şem'

36. **cihân:**

Kaside 5

Mısra: 84

Dünya, âlem, cihân.

Mü'ezzin-zâde kim bir
dilber-i mevzün-ķametdür
İmâm-ı 'ışkına uydı cihân ol
mâh-ı ħarrânuñ

37. **cihânda:-da**

Kaside 5

Mısra: 69

Dünya, âlem, cihân.

Cihânda Cin ħüseynüñ gerçi
ağzı egrisi çokdur
Velî yok 'aşıķı bizden yeg ol
yâr-ı perîşânuñ

38. **cihân:**

Lugaz 4

Mısra: 1

Dünya, âlem, cihân.

Ol nedür kim pürdür anuñla
cihân
Tâze vü terdür deminden
gülsitân

39. **cihân:**

Matla 63

Mısra: 2

Dünya, âlem, cihân.

Odlara yandı bu cân sîne-i
süzânımdan
Ķana boyandı cihân dâde-i
giryânımdan

40. **cihān:****Müseddes 1**

Mısra: 13

Dünya, âlem, cihân.

Eyleyüp nāmuñ cihān içre
Nişānī Beg şehā
Şāhib-i seyf ü kalem kıldı
seni zıll-i Hüdā

41. **cihān:****Müseddes 1**

Mısra: 39

Dünya, âlem, cihân.

Keşer-i cūduñ cihān
gülzārını kıldı behişt
Pāydār olduqça işbu çār-
dīvār-ı künişt

42. **cihānda:-da****Müseddes 1**

Mısra: 4

Dünya, âlem, cihân.

Bağrını çāk eyleyüp tīg-i
hased çün şāh-ı bīd
Düşmenān-ı devletüñ olsun
cihānda nā-bedīd

43. **cihānda:-da****Müseddes 1**

Mısra: 10

Dünya, âlem, cihân.

Her kese bezl ü 'atā etmek
durur şānuñ senüñ
Kāmran olur cihānda
bekleyen yanüñ senüñ

44. **cihānda:-da****Müseddes 1**

Mısra: 31

Dünya, âlem, cihân.

Mihr ü meh gibi cihānda bir
musavver nürsin
Halk-ı 'âlem içre 'ilm ü hilm
ile meşhürsin

45. **cihānı:-ı****Müseddes 1**

Mısra: 46

Dünya, âlem, cihân.

Hātem-i Tāy gibi sen kân-ı
sehāvetsin meger

Görmedi mişlūñ cihānı geşt
edenler ser-te-ser

46. **cihānda:-da****Müseddes 3**

Mısra: 7

Dünya, âlem, cihân.

Cihānda ma'rifet ehli olanlar
bulmayup vüs'at
Çeker bār-ı belā-yile neçe
dürlü gam-ı kılet

47. **cihānuñ:-uñ****Müseddes 3**

Mısra: 21

Dünya, âlem, cihân.

Cihānuñ manşib u cāhın
edānī eyleyüp yağmā
Yıgarlar mālī 'ibret almayup
Kārūndan aşlā

48. **cihānda:-da****Müseddes 4**

Mısra: 28

Dünya, âlem, cihân.

Bitmez nihāl-i serv-i
hıramān senüñ gibi
Çopmaz cihānda bir gül-i
hāndan senüñ gibi

49. **cihānı:-ı****Müseddes 4**

Mısra: 22

Dünya, âlem, cihân.

Der mi ruhuñda jāle mi yā
kaṭre-i gülāb
Yağdı cihānı aṭeş-i hüsnüñ
ey āftāb

50. **cihāna:-a****Tarih 12**

Mısra: 1

Dünya, âlem, cihân.

Mehçe-i māh gibi verdi
cihāna revnağ
Sāhil-i baḫruñ olup yüzi şuyı
kāşāneñ

51. **cihān:****Tesdis 1**

Mısra: 27

Dünya, âlem, cihân.

Bülbül-āsā bu cihān içre
'Azīzī bir dem
Gülmek olmadı müyesser
deyü baña yeme gam

52. **cihān:****Tesdis 2**

Mısra: 3

Dünya, âlem, cihân.

Bir kafesdür bülbül-i cāna
cihān dildārsuz
'Aynuma gelmez benüm
dünyā o gül-ruḫsārsuz

53. **cihān:****Tesdis 4**

Mısra: 9

Dünya, âlem, cihân.

Ser-Ā-ser zeyn olup gülşen
cihān nağş-ı nigār oldı
Gidüp jeng-i elem mir'āt-ı
hātır pür-gubār oldı

54. **cihān:****Tesdis 4**

Mısra: 16

Dünya, âlem, cihân.

Aküp cūlar gibi dīvāne
gönlüm bir yaña gitdi
Biḫamdillāh cihān güldi
küdüret cā-be-cā gitdi

55. **cihānı:-ı****Tesdis 4**

Mısra: 19

Dünya, âlem, cihân.

Donandı naḫl-i bālālar cihānı
tutdı zinetler
Geyüp zerrīn kabālar zer
beneklü sebze ḫil'atler

cihān bağında:1. **cihān bağında:-n, -da****Gazel 127**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalp****İfade***Dünya bahçesi. II**Yeryüzü, dünya, kainat.*

Eksük olur mı cihān bağında
başından belā

Zülf-i hûbâna şu kim dil
riştesin bağlar yürür

2. **cihân bağında:-ı, -n, -da**

Gazel 130

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dünya bahçesi. II
Yeryüzü, dünya, kainat.

Maḥabbet ehline ‘arz et o
gül-ruḥsârı görşünler
Cihân bağında bülbüller
fiğân u zârı görşünler

3. **cihân bağında:-n, -da**

Gazel 292

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dünya bahçesi. II
Yeryüzü, dünya, kainat.

Cihân bağında mişli
çoğmaduk şâh-ı gül-i tersin
Daḥı açılmaduk bir gonca-i
mevzûn dilbersin

4. **cihân bağında:-n, -da**

Gazel 348

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dünya bahçesi. II
Yeryüzü, dünya, kainat.

Ben nece kesb-i şafâ edem
cihân bağında kim
Yâr-ı müsteşnâm olan naḥl-i
cinânum gelmedi

5. **cihân bağında:-n, -da**

Gazel 356

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dünya bahçesi. II
Yeryüzü, dünya, kainat.

‘Aceb bir murğ-ı dil var mı
ki ol serv-i ser-efrâzuñ
Cihân bağında olmaya şikâr-
ı çeşm-i şehbâzi

cihân bağını:

1. **cihân bağını:-n, -ı**

Gazel 197

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dünya bahçesi. II
Yeryüzü, dünya, kainat.

Serv-kadlerle cihân bağını
seyrân etdük
Yine şahn-ı çemeni reşk-i
gülistân etdük

cihân bezminde:

1. **cihân bezminde:-n, -de**

Gazel 347

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dünya meclisi II
Dünya.

Çoma cām-ı meyi elden bu
cihân bezminde
Mâh-rûlarla ‘Azîzî süregör
devrânı

2. **cihân bezminde:-n, -de**

Gazel 381

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dünya meclisi II
Dünya.

Mey-i la‘l-i lebûñ-çün
öldürüp birbirini ‘uşşâk
Cihân bezminde sâkî yok
yere kan eylesünler mi

3. **cihân bezminde:-n, -de**

Gazel 388

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dünya meclisi II
Dünya.

Şoḥbet-i hâş etmege sa‘y et
‘Azîzî yâr ile
Tut sözüm olma cihân
bezminde ‘âmîler gibi

cihân gülzârı:

1. **cihân gülzârı:**

Gazel 234

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dünya bahçesi. II
Dünya.

Baḥa sensüz cihân gülzârı
oldı bir kafes cânâ
Şadâ-yı nâlem içinde ‘aceb
mi olsa ger bülbül

cihân halkını:

1. **cihân halkını:-ı, -n, -ı**

Gazel 171

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ahali, bütün insanlar,
dünyâda yaşayan herkes.

Yürü ey şeşder-i ğamda beni
zâr eyleyen tâli‘
Fiğânumdan cihân halkını
bîzâr eyleyen tâli‘

2. **cihân halkını:-n, -ı**

Gazel 351

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ahali, bütün insanlar,
dünyâda yaşayan herkes.

Cihân halkını hep kırdı
geçürdi tîğ-i ğamzeyle
Meger kim Kahramânı
gözlerüñ şâhib-ķırân oldı

ciłâ verür:

1. **ciłâ verür:-ür**

Gazel 48

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Parlaklık vermek.

Naķş-ı memâtı ‘âşıķa
göstermege o şâh
Âyîne-vâr tîğine her dem ciłâ
verür

ciłvegâh:

1. **ciłvegâhum:-um**

Gazel 214

Mısra: 5

Cilve yeri, cilve edecek yer; eğlenecek, duracak yer.

Olaldan cilvegāhum kulle-i
kāf-ı ğam-ı 'ışkuñ
Neler gördi Süleymānum dil-
i 'ankāyı söyletseñ

cilvegāh-ı bağda:

1. **cilvegāh-ı bağda:-da**

Gazel 267

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bağın cilve yapılan yeri.

Cilvegāh-ı bağda şalınmaz
idi nāz-ıla
Şive-i ref'taruñı görse nihāl-i
nārven

cilve-künān ol:

1. **cilve-künān ol:**

Gazel 230

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Cilve eden olmak.

Biñ 'işve vü nāz ile eyā serv-
i sehī-kağ
Gülzār-ı cihān içre yürü
cilve-künān ol

cilveler eyler:

1. **cilveler eyler:-ler, -r**

Gazel 323

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Hoşa gitmek, ilgi çekmek için çekici tavır takınmak, edalı davranmak, kırılmak, naz yapmak II hoş ve latif bir şekilde görünmek, ortaya çıkmak, tecellî etmek.

O meh kim cilveler eyler
yürür tāvūs şeklinde
Melekdür gökden inmiş
güyyā nāmūs şeklinde

cīm:

1. **cīme:-e**

Gazel 229

Mısra: 2

Arap alfabesindeki cim harfi II Sevgilinin cim harfi gibi kıvrımlı saçı.

Zülf-i müşkīnūñ ruhuñda ey
şeh-i ferhunde-fāl
Beñzer ol cīme kim almış
üstine anı cemāl

2. **cīm:**

Gazel 248

Mısra: 4

Arap alfabesindeki cim harfi II Sevgilinin cim harfi gibi kıvrımlı saçı.

Ķaddūñ üzre 'anberīn kaşun
nihāl üstinde nūn
Ķaddūñ üzre zülf-i müşkīn
cüybār üstinde cīm

cīm-i cefā:

1. **cīm-i cefā:**

Gazel 1

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Cefanın cimi II cefa kelimesindeki cim harfi.

Çeşm-i pür-ħışmuñ ile
zülfüñi kim gördi dedi
Birisı 'ayn-ı 'anādur birisi
cīm-i cefā

cīm-i çeşminden:

1. **cīm-i çeşminden:-i, -n, -den**

Muamma 36

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gözün cim harfi. (Göz, Arap alfabesindeki cim harfi noktalı olması nedeniyle cim harfine teşbih edilmiştir.

Noқта-i eşkin ederken cīm-i
çeşminden 'adem
Düşdi iki yüzi üzre
cemrenūñ bir kaatre nem

cin hüseyñüñ:

1. **cin hüseyñüñ:-üñ**

Kaside 5

Mısra: 69

Kelime Tipi: -

Özel ad.

Cihānda Cin Hüseyñüñ gerçi
ağzı egrisi çokdur
Velī yok 'aşıkı bizden yeg ol
yār-ı perīşānuñ

cinān:

1. **cinānda:-da**

Gazel 50

Mısra: 6

Cennetler.

Murg-ı dil şüfi İrem bağında
ārām eylemez
Bağlasañ тұrmaz cinānda
'aşık-ı dīdār-ı yār

2. **cinānda:-da**

Gazel 344

Mısra: 6

Cennetler.

Gülşen-i küyında zāhid
görseñ ol serv-kağdümü
Meylūñ olmazdı cinānda
naħl-i tūbā seyrine

3. **cināna:-a**

Tarih 16

Mısra: 3

Cennetler.

Tutdı çün rūhı cināna yüz bir
eksükli o dem
Dedi tārīhini anuñ Ķađ naşīb
ede behişt

cinān bağına:

1. **cinān bağına:-n, -a**

Gazel 235

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Cennet bahçesi.

Beñzer ki yine 'azm-i çemen
eyledi ol hūr
Kim döndi cinān bağına
şahrā-yı Sitanbul

cirm-i kameri:

1. **cirm-i kameri:-i****Kaside 2**

Mısra: 51

Kelime Tipi: -

Kamerin cüssesi.

Şems-veş gârka-i nûr etmede
cirm-i kameri
'Aynıdır şems-i münîrûñ
kamer-i rüy-ı nigâr

cism:1. **cismüm:-üm****Gazel 3**

Mısra: 1

Beden, gövde, vücut.

Cefâ tîgiyle cismüm
doğrayup ey yâr ser-tâ-pâ
Çevirmem yüz derüm yüzseñ
Nesimî-vâr ser-tâ-pâ

2. **cismûñ:-üñ****Gazel 85**

Mısra: 1

Beden, gövde, vücut.

Cefâ sengiyle cismûñ gök
gök etmiş ol perî-peyker
Urulmuşsın yine ey 'aşık-ı
miñnet-zede beñzer

3. **cismîn:-in****Gazel 128**

Mısra: 11

Beden, gövde, vücut.

İrdüğine zañm urup cismin
serâser kıana yur
Ğamze-i ħun-rîzi yârûñ tîğ-i
bürrân kendidür

4. **cismûñ:-üñ****Gazel 152**

Mısra: 9

Beden, gövde, vücut.

Erre-i ğamla kıo cismûñ
pârelenstün şâne-veş
Zülf-i dil-dâra bulam derseñ
'Azîzî dest-res

5. **cismînûñ:-i, -nûñ****Gazel 198**

Mısra: 10

Beden, gövde, vücut.

Dilde olan derdini şerhe
'Azîzînûñ yaħod
Cismînûñ zañmı dehânına
zebândur ħançerûñ

6. **cismümi:-üm, -i****Gazel 211**

Mısra: 8

Beden, gövde, vücut.

Cevr-i dil-dâr ile kendümden
osandum vaķtîdür
Cismümü ħırmen gibi ey âħ
berbâd eyleseñ

7. **cismümi:-üm, -i****Gazel 220**

Mısra: 11

Beden, gövde, vücut.

Cismümü ħâke şalup râh-ı
ser-i küyında
Olayın 'ışık-ıla pâmâli
Meħemmed Şâhuñ

8. **cismüm:-üm****Gazel 267**

Mısra: 14

Beden, gövde, vücut.

Görinen mülar degül tîğ-i
ğam-ı hecr-i nigâr
Pâre pâre eyledi cismüm
'Azîzî cümleten

9. **cismüm:-üm****Gazel 268**

Mısra: 1

Beden, gövde, vücut.

Dîde giryân sîne biryân oldı
cismüm nâ-tüvân
'İşk-ı yâr ile işüm Allâha
ķalmışdır hemân

10. **cismümde:-üm, -de****Gazel 373**

Mısra: 9

Beden, gövde, vücut.

Cismümde 'Azîzî görinen
her reg-i bî-cân
Ğam riştesidür kim ten-i bî-
câna tolaşdı

11. **cismüm:-üm****Gazel 383**

Mısra: 6

Beden, gövde, vücut.

Bir nemed geydüm şanasın
egnüme gey yaraşuk
Şöyle tezyîn itdi cismüm
penbelerle dâl gey

12. **cismi:-i****Lugaz 7**

Mısra: 3

Beden, gövde, vücut.

Cismi sâz-ı büriyâ gibi nizâr
Hemdemi ehl-i hevâdur kârı
zâr

13. **cismi:-i****Lugaz 11**

Mısra: 3

Beden, gövde, vücut.

Aķça aķça dâğlardur cismi
hep
Derler aña 'aşık-ı dîdâr-ı Rab

14. **cismi:-i****Lugaz 15**

Mısra: 1

Beden, gövde, vücut.

Ol nedür kim cismi pâre
pâredür
Rüyı zerd ü sinesi pür-
yaradur

cism-i ferhâduñ:1. **cism-i ferhâduñ:-uñ****Gazel 3**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalp****İfade***Ferhat'ın bedeni.*

Açıldı dâğ-ı pür-ħunı ser-Â-
ser cism-i Ferhâduñ
Donandı lâlelerle şanmañuz
kühsâr ser-tâ-pâ

cism-i nizârı:1. **cism-i nizârı:-ı****Gazel 33**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalp****İfade***Zayıf, güçsüz beden.*

Cism-i nizārı böyle olmazdı
pāre pāre
Zülf-i ğidā-yı yāre olmasa
şāne muhtāc

cism-i pāki:

1. **cism-i pāki:-i**
Tarih 15
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Temiz beden.

Çü girdi hāke cism-i pāki ol
'Alī-şifatluñ
Denildi tārihi ola enīs ü yār
Ebū Tūrāb

cism-i şāneyi:

1. **cism-i şāneyi:-y, -i**
Gazel 352
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Tarak nesnesi.

Zülfüñ ilüp çekmege kaşd
etmeseydi ey perī
Pāre pāre eylemezdi erre
cism-i şāneyi

cism-i zār:

1. **cism-i zār:**
Gazel 228
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ağlayan, inleyen beden.

Sāye-mişāl pīrehenüm içre
cism-i zār
Oldı ğamuñla şām-ı belāda
hayāl-i zıl

cism-i zārın:

1. **cism-i zārın:-ın**
Gazel 134
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ağlayan, inleyen beden.

Ümīd-i bāde-i vaşluñ edüp
n'eyler şu kim cānā

Şararup cism-i zārın bāğ-ı
ġamda yük-nāk etmez

cism-i zārım:

1. **cism-i zārım:-um**
Gazel 133
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ağlayan, inleyen beden.

Ney gibi meclis-i 'ışkuñda
fiğān etmege
Cism-i zārım gibi çeng-i
ġama evtār olmaz

2. **cism-i zārım:-um**

Kıt'a 2
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ağlayan, inleyen beden.

Yanup faqr āteşine cism-i
zārım
Duğhān-ı āhum erişdi semāya

cism-i zerdüm:

1. **cism-i zerdüm:-üm**
Gazel 34
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sararmış beden.

Reg degüldür görinen bir bir
çıkār dūd-ı kebūd
Cism-i zerdüm nār-ı ġamla
eriyüp mānend-i tūc

2. **cism-i zerdüm:-üm**

Gazel 93
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sararmış beden.

Göñül zülfüñ hevāsında uçar
gūyā kebūterdür
Ĥam olmuş cism-i zerdüm
ayağında ħalkā-i zerdür

3. **cism-i zerdüm:-üm**

Gazel 3
Mısra: 12
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sararmış beden.

O meh-rünüñ siyeh zülfini
yād edüp dögünmekden
Gögerdi cism-i zerdüm
āsmān-girdār ser-tā-pā

cism-i zerdümdür:

1. **cism-i zerdümdür:-üm, -dür**

Gazel 331
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sararmış beden.

Cism-i zerdümdür görinen
şanma cān-ı zārımuñ
Kim geyürdi şāh-ı ġam bir
cāme-i zer egnine

cisr:

1. **cisr:**
Kıt'a 8
Mısra: 4
Köprü.

Demidür eyle bendeñe ihsān
Cisr ta'mīrinüñ kitābetini

cisr-i fenādan:

1. **cisr-i fenādan:-dan**
Gazel 155
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yokluk köprüsü II
dünya.*

Terk edüp 'ışk-ıla Bağdād-ı
vücüdın Manşūr
Mülk-i bākīye erüp cisr-i
fenādan geçmiş

cüd u şehāda:

1. **cüd u şehāda:-da**
Müseddes 1
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

El açıklığı ve cömertlik.

Serverā cūd u sehāda yokdur
aqrānuñ senüñ
‘Äleme tolmış durur eltāf u
ihsānuñ senüñ

cüdā:

1. cüdā:

Gazel 78

Mısra: 7

*Ayrı, ayrılmış, firkate
düşmüş, ayrılığa düşkün,
ayrı kalmış, uzak düşmüş.*

Dedüm rakīb-i seg eşigüñden
cüdā mıdır
Ol cān tabībi dedi ki çokdan
cüdāmdur

2. cüdā:

Gazel 83

Mısra: 3

*Ayrı, ayrılmış, firkate
düşmüş, ayrılığa düşkün,
ayrı kalmış, uzak düşmüş.*

Eşigüñ dārü’ş-şifāsından
cüdā bīmār-ı dil
Hayli demdür kim tabībüm
şöyle bī-dermān yatur

3. cüdā:

Gazel 267

Mısra: 1

*Ayrı, ayrılmış, firkate
düşmüş, ayrılığa düşkün,
ayrı kalmış, uzak düşmüş.*

Mısr-ı hüsnuñden cüdā ey
Yūsuf-ı gül-pیرهههه
Hāzret-i Ya’küb-veş oldu
yerüm beytū’l-ħazen

cüdā düşeliden:

1. cüdā düşeliden:-eli, -den

Gazel 10

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ayrı düşmek, uzak
kalmak; görüşmemek, yakın
olamamak.*

Nāfe-veş hūn oldu bağrum
guşşa-yile āh kim
Düşeliden ben o zülfī müşk-
bārumdan cüdā

cüdā olam:

1. cüdā olam:-a, -m

Gazel 10

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ayrı düşmek, uzak
kalmak, görüşmemek.*

Ger ecel ere olam ben
şehryārumdan cüdā
Olmaya rūħum velī hīç şehri-
yārumdan cüdā

cüdā oldı:

1. cüdā oldı:-dı

Gazel 276

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ayrı düşmek, uzak
kalmak, görüşmemek.*

Uyup ağyār-ı bed-ħvāha o
yār oldu cüdā benden
Dirīgā yüz çevürdi ol nigār-ı
bī-vefā benden

2. cüdā oldı:-dı

Tarih 2

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ayrılmak, ayrı kalmak,
ayrı düşmek, mahrum olmak.
İl ölmek.*

Dedi bu hāli gören tārīhini
Oldı Rüstem mülk-i
dünyādan cüdā

cüdā oldum:

1. cüdā oldum:-du, -m

Gazel 10

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ayrı düşmek, uzak
kalmak, görüşmemek.*

Zāri zārī inler-isem ben n’ola
hemçü hezār
Döstüm oldum o yār-ı gül-
‘izārumdan cüdā

cüdā olmadı:

1. cüdā olmadı:-ma, -dı

Gazel 276

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ayrılmamak, ayrı
düşmemek.*

Düşüp pāyına yüz sürsem
dedüğümi iştmiş yār
Cüdā olmadı bir laħza ğam u
derd ü belā benden

cüdā olmadın:

1. cüdā olmadın:-ma, -dı, -n

Gazel 10

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ayrılmamak, ayrı
düşmemek.*

Sīne-ber-sīne görem mi yāri
bir daħı ‘aceb
Cān-ı zārum olmadın çeşm-i
nizārumdan cüdā

cüdā olmaya:

1. cüdā olmaya:-ma, -y, -a

Gazel 10

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ayrılmamak, ayrı
düşmemek.*

Ger ecel ere olam ben
şehryārumdan cüdā
Olmaya rūħum velī hīç şehri-
yārumdan cüdā

2. cüdā olmaya:-ma, -y, -a

Gazel 10

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ayrılmamak, ayrı
düşmemek.*

Senden ayru cān verürsem ey
şaçı Leylī nigār
Rūh-ı Mecnūn olmaya bir
gün mezārumdan cüdā

cüdā olmışam:1. **cüdā olmışam:**-miş, -am**Gazel 10**

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ayrılmamak, ayrı düşmemek.*

Olmasun mı cüy-ı eşk-i
 çeşm-i giryānum revān
 Ey 'Azīzī olmışam ol
 nevbahārumdan cüdā

cüdām:1. **cüdāmdur:**-dur**Gazel 78**

Mısra: 8

Sefil.

Dedüm rakīb-i seg eşigünden
 cüdā mıdur
 Ol cān tabībi dedi ki çokdan
 cüdāmdur

cülāb:1. **cülāba:**-a**Gazel 188**

Mısra: 6

Gülsuyu.

Teşne-i la'lūñ olalı gönlüm
 Mey-i nāba cülāba meylüm
 yok

cülüs etse:1. **cülüs etse:**-se**Gazel 27**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Tahta çıkmak.*

N'ola sultān-ı gamuñ devlet
 ile etse cülüs
 Sīne-i zerdüm olupdur aña
 bir zerrīn taht

cum 'a namāzın kırup:1. **cum 'a namāzın kırup:**-n-up**Gazel 177**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Cuma günü öğle vakti
 cāmide cemāatle kılınan
 namaz.*

Ƙanı ol gün ki 'Azīzī kuluña
 cāmi'de
 Deyesin cum'a namāzın
 kırup eyyām-ı şerīf

cum 'a seyri:1. **cum 'a seyri:**-i**Kaside 5**

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

*Cuma günü yapılan
 gezinti, temāşa.(Cuma
 günleri öğleden sonra tatil
 olması sebebiyle mollaların
 serbest kalıp mesire
 yerlerine gittikleri, bunlar
 arasında bazılarının şarabı
 fazla kaçırarak ertesi güne
 zor çıktıklarına dair edebî
 metinlerde bir hayli rivayet
 vardır.)*

Olur her cum'a seyri pīr
 olası nev-cüvānlarla
 Yeñikapudaki ol tekye-i tāk-ı
 felek-sānuñ

cümle:1. **cümle:****Gazel 160**

Mısra: 2

*Tamamı, bütünü, her
 tarafı.*

Āhır bu dār-ı pūr-gam vīrān
 olur gidermiş
 Hāk ile cümle 'ālem yeksān
 olur gidermiş

2. **cümle:****Gazel 221**

Mısra: 6

*Tamamı, bütünü, her
 tarafı.*

Tek hemān sen baña yār ol
 dostum
 Cümle 'ālem düşmen olursa
 çe-bāk

3. **cümle:****Gazel 284**

Mısra: 10

*Tamamı, bütünü, her
 tarafı.*

Şoħbet-i cām-ı şafādan
 çekilüp 'ışkuñ ile
 'Ayş u nüş eylemeden cümle
 berī oldum ben

4. **cümle:****Gazel 325**

Mısra: 10

*Tamamı, bütünü, her
 tarafı.*

Vereyin yerleri vü gökleri
 cümle bāda
 Biri birine urup tağı taşı
 āhumla

5. **cümleden:**-den**Tarih 2**

Mısra: 12

*Tamamı, bütünü, her
 tarafı.*

Bozulup erkān-ı dīvānı kamu
 Māl ü mülki cümleden oldı
 hebā

6. **cümlesi:**-si**Kaside 3**

Mısra: 34

Herkes.

Şöyle bendeñ oldılar
 Mağrib-zemīnūñ hālķı kim
 Bir işaretle yoluña cümlesi
 kırbān olur

7. **cümlesi:**-si**Kaside 3**

Mısra: 34

Bütün, tüm, herkes.

Bir işaretle yoluña cümlesi
 kırbān olur
 Tīg-i tizūñ kırkusından rüz u
 şeb lerzān olur

8. **cümle:****Kaside 5**

Mısra: 2

Bütün, tüm, herkes.

Şeh-i devr-i zamān Sultān
Selīm han-ı felek-ı kadruñ
Ki hāk-i dergehıdūr cümle
başı tācı şāhānuñ

9. **cümle:**

Kıt'a 11

Mısra: 4

Bütün, tüm, herkes.

Baña ol zālīm etdüğın
edemez
Bir yere gelse cümle halk-ı
cihān

cümleten:

1. **cümleten:**

Gazel 267

Mısra: 14

Bütünüyle, tamamen.

Görinen mular degül tīg-i
gam-ı hecr-i nigār
Pāre pāre eyledi cismüm
'Azīzī cümleten

cünbiş:

1. **cünbişi:-i**

Kaside 5

Mısra: 58

*Salınma, dilbercesine
nazlı hareket etme.*

Müzellef bir cevāndur La 'l-ı
şīrīn-sūhan gerçi
Zenānedūr velī her cünbişi ol
la 'li mercānuñ

cünd-i 'adüya:

1. **cünd-i 'adüya:-y, -a**

Tarih 22

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Düşman askeri.

Erdi çün leşker ile Şirvāna
Girdi cünd-i 'adüya hem-çü
esed

cünd-i rüma:

1. **cünd-i rüma:-a**

Tarih 22

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

*Anadolu askerleri II
Osmanlı ordusu.*

Sürh-ser münhezim olup ol
dem
Furşatı cünd-i Rūma verdi
Şamed

cünd-i zafer-rehberle:

1. **cünd-i zafer-rehberle:-le**

Tarih 21

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Zafer rehberi asker.

Edüp şark ellerin pāmāl esb-i
bād-pālarla
Eder cünd-i zafer-rehberle ol
İrānı vīrān deñ

cünün:

1. **cününüñ:-uñ**

Gazel 167

Mısra: 4

Çılgınlık, delilik.

Ola kim zencīr-i zülfine seni
bend eyleye
Eyle ol şāha cününüñ ey dil-i
dīvāne 'arz

2. **cünün:**

Gazel 237

Mısra: 3

Çılgınlık, delilik.

Tek sen ey gönüm cünün
içlimine şāh olğör
Saña hayl-i derd ü gam gibi
sipāh eksük degül

cür'a:

1. **cür'asını:-sı, -n, -ı**

Gazel 258

Mısra: 3

*Kadehin dibinde kalan
son yudum (Harabat
müdavimleri arasında son
cür'ayı yere dökmek bir
âdetmiş. Böylelikle şarabın
bulucusu olan Cem'in*

*ruhunu tazim ettiklerini
düşünürlermiş.).*

Ten cür'asını hāke şalup
bezm-i cihānda
Bir mest-i hārābem ki ecel
cāmına kıandım

cür'a-dān-ı nazmuñı:

1. **cür'a-dān-ı nazmuñı:-uñ,
-ı**

Gazel 201

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Şiirinin mahfazası
(cüradan, abdalların
kemerlerine astıkları çakı,
çakmak ve esrar mahfazası
bağlamındadır.).*

Sözlerüñ esrār-ı hikmetdür
'Azīzī var-ise
Cür'a-dān-ı nazmuñı gören
kalur hayrān u deng

cür'a-riz:

1. **cür'a-riz:**

Kaside 3

Mısra: 51

*Kadehin dibinde kalan
son yudumunu döken
(Harabat müdavimleri
arasında son cür'ayı yere
dökmek bir âdetmiş.
Böylelikle şarabın bulucusu
olan Cem'in ruhunu tazim
ettiklerini düşünürlermiş.).*

Her ne meclisde ki cām-ı
luţfuñ ola cür'a-riz
La 'l ile yākūt u mercāna o
meclis kân olur

cür'a-riz ola:

1. **cür'a-riz ola:-a**

Kaside 3

Mısra: 51

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kadehin dibinde kalan
son yudumunu döken olmak
II (Harabat müdavimleri
arasında son cür'ayı yere
dökmek bir âdetmiş.*

Böylelikle şarabın bulucusu olan Cem'in ruhunu tazim ettiklerini düşünürlermiş.).

Her ne meclisde ki cām-ı luṭfuñ ola cür'a-rîz
La'l ile yâkût u mercāna o meclis kân olur

cür'a-ves:

1. cür'a-ves:

Gazel 76

Mısra: 8

Kadehin dibinde kalıp toprağa dökülen son yudum.

Neçe āvāreler şevk-ı şarāb-ı la'l-i nābuñla
Der-i meyhānelerde cür'a-ves ayaga düşmişdür

cür'et:

1. cür'eti:-i

Kaside 5

Mısra: 40

Cesaret, yiğitlik, korkmayarak ileriye atılma.

Geçinse 'arşa-i nazmuñ deliri n'ola Şānī Beg
Ki yokdur baḥş-i şî're cür'eti anuñla bir cānuñ

cürm:

1. cürmüm:-üm

Tedis 3

Mısra: 40

Suç, kabahat.

Ḳul beşerdür ne 'aceb olsa eger noḳşānı
N'ola cürmüm çoğ-ise 'afv-ı şehenşeh xanı

2. cürmümüñ:-üm, -üñ

Tedis 3

Mısra: 32

Suç, kabahat.

Ḳıışm u kīnūñ sebebi bendeñe şāhum neyiki
Cürmümüñ aşlı yaḥod zıll-i İlāhum neyiki

cürm ü cināyetümde:

1. cürm ü cināyetümde:-üm, -de

Gazel 316

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Günah ve ağır suç.

Setr eyleyüp 'uyübüm maḥşer güninde ya Rab
'Afv edesin umaram cürm ü cināyetümde

cürm ü 'ișyān:

1. cürm ü 'ișyān:

Gazel 317

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Günah ve isyan.

Cürm ü 'ișyān ile varduḳda ḥuzūr-ı Ḥaḳḳa
Umaruz ede yarın bize şefā'at rüze

2. cürm ü 'ișyān:

Gazel 333

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Günah ve isyan.

Rüz-ı maḥşerde 'Azīzī ḳāḏī olup Kirdgār
Ḳullarından şormaduk bir cürm ü 'ișyān ḳalmaya

cüş eder:

1. cüş eder:-er

Gazel 195

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Coşmak || Bir süredir gerçekleşmeyen bir durumun gerçekleşmesi.

Göricek gül yüzüñi cüş eder eşküm nitekim
Boşanur bendi bahār olıcaḳ ırmaḡlaruñ

cüş etdüren:

1. cüş etdüren:-dür, -en

Gazel 67

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kabarmak, hareketlenmek.

Maḥabbet bahri kim fülk-i felek emvācına döymez
Anı cüş etdüren bu ben gedānuñ bād-ı āhıdır

cüş eyleyüp:

1. cüş eyleyüp:-y, -üp-yüp

Gazel 172

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kabarmak, hareketlenmek.

Neçe ma'nā gevherin izḥār eder
Taşsa ger cüş eyleyüp Ceyḥūn-tab'

cüşa getürseñ:

1. cüşa getürseñ:-se, -ñ

Gazel 214

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Coşturmak, heyecana getirmek.

Dem-i zevḳ u şafādur muṭribā şeştāyı söyletseñ
Getürseñ ehl-i bezmi cüşa çeng ü nāyı söyletseñ

cüşse:

1. cüşse:

Kıt'a 26

Mısra: 1

Gövde, beden.

Nedür ey gāv-şikem Şānī o cüşse
Ḥar-ı Deccāl misin ya Dābbetü'l-arz

2. cüşsede:-de

Lugaz 5

Mısra: 6
Gövde, beden.

Sâhil-i deryâ-yı Hindi hep
bilür
Cüssede kalyona yan başı
gelür

cüst ü cü etmededür:

1. **cüst ü cü etmededür:**-me,
-de, -dür

Gazel 312

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Arayıp sorma,
araştırma.*

Genc-i vaşl-ı güle tâlib mi
geçinür ki 'aceb
Cüst ü cü etmededür bâğ
bucanın lâle

cüvân:

1. **cüvânüñ:-uñ**

Gazel 136

Mısra: 5

Genç, delikanlı.

Her cüvânüñ büs-ı la'lin
almağa diş bilerüz
Pîr olup kalmadı gerçi
ağzımızda dişimiz

cüvân olduk:

1. **cüvân olduk:**-du, -k

Kaside 5

Mısra: 89

Kelime Tipi: -

Delikanlı olmak.

Cüvân olduk deyü şimdi
kenâr olmazlar 'uşşâka
Mutâb-zâde ile Tâcir 'Alî
Balisi ortanuñ

cüvânân:

1. **cüvânânüñ:-uñ**

Gazel 357

Mısra: 18

Gençler.

'İşk-ıla pîr-i za'îf olduñ
'Azîzî gerçi kim

Eksük olmaz yine yanuñdan
cüvânânüñ biri

2. **cüvânân-ıla:-ıla**

Gazel 366

Mısra: 6

Gençler.

Rüz-ı 'îd olsa Karamandaki
haffâflaruñ
Yine zeyn olsa cüvânân-ıla
dükkânları

cüy:

1. **cüya:-a**

Gazel 335

Mısra: 9

Akarsu, nehir, ırmak.

'Azîzî eşk-i çeşmüñ cüya
dönmiş
O servi çekmedüñ gibi
kenâre

2. **cüya:-a**

Terci-bend 1

Mısra: 17

Akarsu, nehir, ırmak.

Çıldı pertâb kend'özin cüya
Çıkarup gönlegin çemende
semen

cüy edüp:

1. **cüy edüp:-üp**

Gazel 125

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Irmak etmek. || Çok
ağlamak.*

Meger bir serv-i dil-cü destin
alup şaldı kühsâra
Kî yaşın cüy edüp kühsârda
âb-ı revân ağlar

cüy olup:

1. **cüy olup:-up**

Gazel 225

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sel olmak.

Serv-kaddün yâdına her süya
eşküm cüy olup
Sebz-i hattüñ-çün gözüm
giryân olursa gam degül

cüybâr:

1. **cüybâr:**

Gazel 248

Mısra: 4

Irmak, nehir, akarsu.

Çaddüñ üzre 'anberîn kaşun
nihâl üstinde nün
Çaddüñ üzre zülf-i müşkîn
cüybâr üstinde cîm

2. **cüybâra:-a**

Gazel 379

Mısra: 4

Irmak, nehir, akarsu.

Hayâl-i ruhlaruñ ey meh
görenler çeşm-i pür-nemde
Şanur bir cüybâra 'aks-i
hurşîd ü kamer düşdi

cüybâr etsem gerek:

1. **cüybâr etsem gerek:-se, -m**

Gazel 209

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Akarsu etmeli.

Akıdup gözyaşlarını cüybâr
etsem gerek
Ol boyı serv-i revânı der-
kenâr etsem gerek

cüybâr-ı luţfuñ:

1. **cüybâr-ı luţfuñ:-uñ**

Kaside 3

Mısra: 44

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Iyilik, lutf nehiri.

N'ola dersem keffüñe ser-
çeşme-i bâğ-ı kerem
Cüybâr-ı luţfuñ andan
'âleme ceryân olur

2. **cüybâr-ı luţfuñ:-uñ**

Kaside 3

Mısra: 44
Kelime Tipi: -
İyilik, lutuf nehiri.

N'ola dersem keffûne ser-
çeşme-i bâğ-ı kerem
Cüybâr-ı lutfuñ andan
'âleme ceryân olur

cüy-ı çemen:

1. **cüy-ı çemen:**
Gazel 164
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Çimenlikteki ırmak.

'Aks-i berg-i gül ü nesrîn-ile
her cüy-ı çemen
Bir gümüñ mâ'ı varakdur ki
zer-efşân olmış

cüy-ı dil-cûlar:

1. **cüy-ı dil-cûlar:-lar**
Gazel 87
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
*Gönül arayan, gönül
çeken ırmak.*

Cüy-ı dil-cûlar çemen mi
selsebîl ırmağ mı
Şahñ-ı gülşen bâğ-ı cennet
servler tûbâ midur

cüy-ı dile:

1. **cüy-ı dile:-e**
Gazel 33
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Gönül ırmağı.

Gelse hayâl-i kıddüñ cüy-ı
dile 'aceb mi
Olur nihâl-i tâze âb-ı revâna
muhtâc

**cüy-ı eşk-i çeşm-i
giryânüm:**

1. **cüy-ı eşk-i çeşm-i
giryânüm:-um**
Gazel 10

Mısra: 11
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
*Ağlayan gözümün göz
ırmağı.*

Olmasun mı cüy-ı eşk-i
çeşm-i giryânüm revân
Ey 'Azîzî olmışam ol
nevbahârümdan cüdâ

cüy-ı eşk-i çeşmümi:

1. **cüy-ı eşk-i çeşmümi:-üm,
-i**

Gazel 100
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
*Ağlayan gözümün
ırmağı II aşığın göz yaşları.*

Mülk-i gâmda cüy-ı eşk-i
çeşmümi yem şandılar
Ol yem içre bendeñüz bir
Mâlikîyem şandılar

cüy-ı eşküm:

1. **cüy-ı eşküm:-üm**
Gazel 161
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Gözyaşı ırmağı.

Revân olmağa rüy-ı yâre
karşu
Gözümde cüy-ı eşküm hâzır
olmış

2. **cüy-ı eşküm:-üm**
Gazel 338
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Gözyaşı ırmağı.

Keştî-i bahr-i gama çeşmüm
şulukdur var ise
Cüy-ı eşküm akmağa ya bir
oluğdur var ise

cüy-ı revân olmağa:

1. **cüy-ı revân olmağa:-
mağ, -a**
Gazel 349

Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
*Akarsu olmak
(gözyaşının akarsu gibi
akması bağlamında).*

O servüñ bâğ-ı küyün seyr
ederken gözlerüm yaşı
Şu deñlü akdı kim cüy-ı
revân olmağa yaklaşdı

cüy-ı revân olsa:

1. **cüy-ı revân olsa:-sa**
Gazel 187
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
*Akarsu olmak
(gözyaşının akarsu gibi
akması bağlamında).*

Tañ midur cüy-ı revân olsa
'Azîzî yaşum
Nazarumda şalınur serv-i
hırâmânüm yok

cüy-ı revân olup:

1. **cüy-ı revân olup:-up**
Gazel 240
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
*Akarsu olmak
(gözyaşının akarsu gibi
akması bağlamında).*

Gam-ı hecrüñle gözüm yaşı
olup cüy-ı revân
Kurdı 'aks-i ten-i ham-
geştem anuñ üstine pül

cüy-ı şafâ-bahşa:

1. **cüy-ı şafâ-bahşa:-a**
Gazel 164
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Safa bahşeden ırmak.

Beñzer ol cüy-ı şafâ-bahşa
'izâruñ kim anuñ
Çevre yanında haţuñ süñbül
ü reyhân olmış

cüy-ı sirişk:1. **cüy-ı sirişk:****Gazel 60**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gözyaşı ırmağı.*

Sürme-i hâk-i rehûn gözden
siler cüy-ı sirişk
Beñzer ol uğruya kim
komaduğı yerden alur

2. **cüy-ı sirişk:****Gazel 298**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gözyaşı ırmağı.*

Gözüm cüy-ı sirişk ile kenâr-
ı çeşme-i gamda
Hemân ol küzeye beñzer kim
ola âb ile memlû

cüy-ı sirişküüm:1. **cüy-ı sirişküüm:-üm****Gazel 59**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gözyaşı ırmağı.*

Küyına varup cüy-ı sirişküüm
gibi her dem
Etmek o boyı servi temâşâ
ne demekdür

2. **cüy-ı sirişküüm:-üm****Gazel 339**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gözyaşı ırmağı.*

Yâd-ı nihâl-i kıddüñ gelse
cenân u cânê
Cüy-ı sirişküüm ol dem
gözden olur revâne

cüy-ı tab' uñ:1. **cüy-ı tab' uñ:-uñ****Gazel 307**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Şairlik ırmağı.*

'Azîzî her sözüñ âb-ı
muşaffâdur leñâfetde
Yaraşur bâğ-ı nazma cüy-ı
tab' uñ çeşme-sâr olsa

cüy-veş:1. **cüy-veş:****Gazel 53**

Mısra: 10

Irmak misali.

Sürmek isterseñ 'Azîzî bâğ-ı
'âlemde şafâ
Cüy-veş bir serv-i bälâyı
edegör der-kenâr

2. **cüy-veş:****Gazel 260**

Mısra: 4

Irmak misali.

Umaram nür-ı tecellâya olam
müstağrak
Cüy-veş oldı gönül tâlib-i
dîdâr-ı Hâsen

3. **cüy-veş:****Gazel 340**

Mısra: 10

Irmak misali.

Neçe demdür ki 'Azîzî
ağıdup gözi yaşın
Cüy-veş nâle eder vâdi-i
hicrânuñda

cüz'î:1. **cüz'î:****Gazel 152**

Mısra: 4

*Az miktarda,
ehemmiyetsiz, bir şeyin
tamamı olmayıp bir kısmı
olan.*

Yine cânüm sîneme 'avdet
ederdi öliceğ
Yâr güftârından ursa güşuma
bir cüz'î ses

Ç

çağır:1. **çağırup:-up****Gazel 129**

Mısra: 8

Bağırmaq, seslenmek.

Bir yeşil şancağ çeküp düd-ı
kebüd-ı âhdan
Bağr ü berde çağırup dil
'ışk-ıla der yâ Hızır

çağla:1. **çağlar:-r****Gazel 127**

Mısra: 2

*Coşkun biçimde akmak,
coşmak.*

Vâdi-i 'ışka düşen mænend-i
ebr ağlar yürür
Gözlerinüñ kanlu yaşı seyl
olup çağlar yürür

2. **çağlar:-r****Gazel 218**

Mısra: 14

*Coşkun biçimde akmak,
coşmak.*

'Azîzinüñ gözi yaşı gibi ey
serv-i gül-ruhsâr
Demâdem qarşuña çağlar
ağar mı şuyı Eyyübuñ

çâh-ı gama:1. **çâh-ı gama:-a****Gazel 358**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gam kuyusu.*

Zülf-i ruhsârı çeküp bende
neçe Hârütı
Şaldı çâh-ı gama hâl-i zekânı
Mârütı

çâh-ı nev:1. **çâh-ı nev:****Gazel 297**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yeni kuyu.

Ol boyı servüñ zenehdanı
hayâliyle gönül
Beñzer ol bostâna kim içinde
ola çâh-ı nev

2. câh-ı nev:

Gazel 297

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yeni makam, mevki,
rütbe.*

Âstânuñ hıdmetin görüp
'Azîziye maħal
N'ola ihsân eyleseñ şâhum
aña bir câh-ı nev

çâh-ı zekânuñda:**1. çâh-ı zekânuñda:-nuñ, -
da**

Gazel 154

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Çene çukuru.

Dil görüp hâlünü çâh-ı
zekânuñda maħbûs
Dedi zindâna neden düşdi bu
Hindî cäsüs

çâh-ı zenehdânuñda:**1. çâh-ı zenehdânuñda:-uñ,
-da**

Gazel 84

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Çene çukuru.

Neçe yıldur ki ey meh
Yüsuf-ı cânı 'Azîzinüñ
Şaçuñda bend olup çâh-ı
zenehdânuñda qalmışdur

çak:**1. çak:**

Gazel 69

Mısra: 10

Ta. Tam, tamam.

Demâdem ehl-i 'ışka ta'n
eder yürürsin ey vâ'iz
Saña bilsem ki el zemmi
neden çak böyle elzemdür

çak çak etmez:**1. çak çak etmez:-mez**

Gazel 134

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Parça parça etmek.

Saña 'aşık geçinüp n'eyleler ol
kim dest-i 'ışkuñla
Çeküp nâmüs u 'arı câmesini
çak çak etmez

çak çak etmiş:**1. çak çak etmiş:-miş**

Gazel 156

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Parça parça etmek.

'Azîzi dest-i mihrüñle
yaqasın çak çak etmiş
Şarâb-ı 'ışkuñı nüş eylemiş
mest-i harâb olmuş

çak çak olsañ:**1. çak çak olsañ:-sa, -ñ**

Gazel 191

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Parça parça olmak.

Hañcer-i ser-tüz-i 'ışk-ı yâr
ile ey sine sen
Pâre pâre rîze rîze çak çak
olsañ gerek

çak ede:**1. çak ede:-e**

Gazel 294

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yırtmak, parçalamak.

Ger bilem dest-i miñen çak
ede şabrum yaqasın

Demezin sevdüğüm elden
koyup inkâr etegin

çak ederdüm:**1. çak ederdüm:-er, -dü, -m**

Gazel 207

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yırtmak, parçalamak.

Berk tutup kuçduğün şol
gül-i nâzük-bedenüñ
Çak ederdüm elüme girse-y
idi pîrehenüñ

çak ederse:**1. çak ederse:-er, -se**

Gazel 148

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yırtmak, parçalamak.

Tig-i miñnet sînemüz şad
çak ederse şâne-veş
Zülfine baş kuşduğumuz
yardan el çekmezüz

çak edüp:**1. çak edüp:-üp**

Gazel 106

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yırtmak, parçalamak.

Şevkuñla çak edüp yaqasın
dâyimâ şehër
Beñzer ki oldı gün yüzüne
mübtelâ şehër

2. çak edüp:-üp

Muamma 35

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yırtmak, parçalamak.

Çak edüp zeyli ucın farkına
alduqça Sühâ
Sâki üzre dâğ-ı şeb-günü
'iyân olsa n'ola

çak etdi:

1. **çäk etdi:-di**
Muamma 16
 Mısra: 2
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Yırtmak, parçalamak.

Dest-i bād ile koyup
 gülşende başı üzre hāk
 Ol güne karşı yaqasın serv
 iki kez etdi çäk

2. **çäk etdi:-di**
Gazel 365
 Mısra: 8
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Parçalamak, yırtmak.

Māh-ı nev şanma bu çarhuñ
 dest-i āhum ey meleğ
 Çekdi çäk etdi yaqasını
 giribānum gibi

çäk eyleyüp:

1. **çäk eyleyüp:-y, -üp-yüp**
Müseddes 1
 Mısra: 3
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Yırtmak, parçalamak.

Bağrını çäk eyleyüp tığ-i
 hased çün şāh-ı bīd
 Düşmenān-ı devletūñ olsun
 cihanda nā-bedīd

çäk olmayan:

1. **çäk olmayan:-ma, -y, -an**
Gazel 139
 Mısra: 5
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Yırtılmak, parçalanmak.

Olmayan erre-i mihrüñle
 derüni şad çäk
 Şāne-veş sünbüle-i
 sünbülüñe el qaramaz

çäker:

1. **çäkerüñi:-üñ, -i**
Gazel 43
 Mısra: 9
Kul, köle II aşık.

Hüsrevā bu ‘Azīzī çäkerüñi
 La‘l-i şirīnūñ eyledi Ferhād

2. **çäkerdür:-dür**
Gazel 79
 Mısra: 10
Kul, köle II aşık.

‘Azīzī yine bir şāh-ı cihāna
 bende oldı kim
 Der-i devlet-me‘ābında meh
 ü mihr iki çäkerdür

3. **çäker:**
Kaside 1
 Mısra: 18
Kul, köle II aşık.

Naħl-i gülzār-ı çemen
 bülbüle tüg-ı şāhī
 Şehriyār-ı gül-i meh-peykere
 bülbül çäker

4. **çäker:**
Matla 14
 Mısra: 1
Kul, köle II aşık.

Defterine ol şeh-i hüsnūñ
 beni çäker yazuñ
 Luğ edüñ ammā raqıbi hāric
 ez-defter yazuñ

çäk-i giribān etmeyem:

1. **çäk-i giribān etmeyem:-**
me, -y, -em
Gazel 158
 Mısra: 9
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
*Yakasını yırtmak,
 elbisesini yırtmak II aşıklar
 için aşk derdiyle delirip
 üstünü başını yırtmak bir
 gurur kaynağı ve aşıklık
 göstergesidir.*

Nece çäk-i giribān etmeyem
 ben dest-i gayretle
 ‘Azīzī mest olup meclisde
 yār ağıyāra şarmaşmış

çäk-i giribān eylesünler:

1. **çäk-i giribān eylesünler:-**
sün, -ler
Gazel 381

Mısra: 12
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

*Yakasını yırtmak,
 elbisesini yırtmak II aşıklar
 için aşk derdiyle delirip
 üstünü başını yırtmak bir
 gurur kaynağı ve aşıklık
 göstergesidir.*

Gelüp şürb-i şarāb-ı lāle-
 gūndan şevka meclisde
 Güzeller gül gibi çäk-i
 giribān eylesünler mi

çäk-i giribānları:

1. **çäk-i giribānları:-lar, -i**
Gazel 366
 Mısra: 14
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Yaka parçalamak,
 yırtmak.*

Tutsa āfākı yine na‘raları
 mestānuñ
 Dāmen ile bir olup çäk-i
 giribānları

çal:

1. **çalmasun:-ma, -sun**
Gazel 390
 Mısra: 8
*Hırpalamak, zarar
 ziyan vermek.*

Dil verüp her kese yanında o
 yārūñ eydüñ
 Çalmasun bulduğımı yoħsa
 hātālar kılıcı

2. **çalar:-ar**
Lugaz 6
 Mısra: 4
Çalgı çalmak.

Geydügi cāme yeşildür
 güyiyā
 Söylese çalar dili hem-çün
 hezār

3. **çalma:-ma**
Gazel 15
 Mısra: 3
*Vurmak II Kılıç
 sallamak.*

SİNEMI gel tîguñ ile çalma
şāhum kalmason
‘Aşıkın çalmak güzeller içre
bir kânün olup

4. **çalar:-ar**

Gazel 123

Mısra: 8

Vurmak II Kılıç

sallamak.

Beni gördükçe ta‘n eder
düşmen
Nitekim gördüğün çalar
hınzîr

5. **çalmak:-mak**

Gazel 15

Mısra: 4

Vurmak, kılıç sallamak

II çalmak.

SİNEMI gel tîguñ ile çalma
şāhum kalmason
‘Aşıkın çalmak güzeller içre
bir kânün olup

çal çağır:

1. **çal çağır:**

Gazel 190

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Çalıp terennüp etmek.

Dedüm oldı fiğân-ı dil
rebābuñ

Dedi kim çal çağır bellü
hisābuñ

çala çala:

1. **çala çala:**

Matla 55

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Çalarak.

Yāre mihrüm kâmetüm çeng
olduğundan tıydu el
Sāz-ı ‘ışkı çala çala ezgiye
döndürdi dil

çalka:

1. **çalkadı:-dı**

Matla 43

Mısra: 2

(Deniz) Çalkalanmak.

Edince bir dür-i yek-dâneyi
dilâ peydâ
Olanca varımı yolında
çalkadı deryâ

çâr:

1. **çârı:-ı**

Gazel 305

Mısra: 14

*Dört (dört halife
bağlamında).*

Ebü Bekr ü ‘Ömer ‘Osmān
‘Alī kim çâr yāruñdur
Baña ol çârı yarın reh-nümā
kıl yā Resülallāh

çâr dīvār:

1. **çâr dīvār:**

Kıt'a 18

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dört duvar.

Çâr dīvār ile saqfı kaldı līk
Kim tamām olmağa ol
dārü'l-emān

çâr yāruñdur:

1. **çâr yāruñdur:-uñ, -dur**

Gazel 305

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dört dost. Hz.

*Muhammed'den sonra halife
olan Hz. Ebübekir, Ömer,
Osman ve Ali'ye verilen
ortak isim, dört halife,
hulefâ-i râşidin.*

Ebü Bekr ü ‘Ömer ‘Osmān
‘Alī kim çâr yāruñdur
Baña ol çârı yarın reh-nümā
kıl yā Resülallāh

çâr-dīvār-ı künişt:

1. **çâr-dīvār-ı künişt:**

Müseddes 1

Mısra: 40

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yahudi havrasının,
ateşhanenin dört duvarı II
dünya.*

Kevşer-i cüduñ cihān
gülzārını kıldı behişt
Pāydār olduqça işbu çâr-
dīvār-ı künişt

2. **çâr-dīvār-ı künişt:**

Tarih 16

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yahudi havrasının,
ateşhanenin dört duvarı II
dünya.*

‘Azm-i ‘ukbā eyledi
Zeyne'l-‘Alī-zāde ‘Alī
Gördi çün bākī degül bu çâr-
dīvār-ı künişt

çāre:

1. **çāre:**

Gazel 28

Mısra: 5

*Bir sonuca varmak,
ortadaki engelleri kaldırmak
için tutulması gereken yol,
çıkarmak, çözüm yolu.*

Şerbet-i vaşlumdan aña çāre
yok dermiş dirîğ
Ol tabīb-i cān beni bī-çāre
kıldı ‘ākıbet

2. **çāresüz:-süz**

Gazel 99

Mısra: 9

*Bir sonuca varmak,
ortadaki engelleri kaldırmak
için tutulması gereken yol,
çıkarmak, çözüm yolu.*

Şeşder-i firkatde kaldum
çāresüz

N’ola inlersem ‘Azizî zār zār

3. **çāresüz:-süz**

Gazel 135

Mısra: 10

*Bir sonuca varmak,
ortadaki engelleri kaldırmak
için tutulması gereken yol,
çıkarmak yol, çözüm yolu.*

Çokdur 'Azîzî 'ışk-ıla bî-
çâre gerçi kim
Yokdur evet senüñ gibi
başına çâresüz

4. **çâremüz:-müz**

Gazel 145

Mısra: 1

*Bir sonuca varmak,
ortadaki engelleri kaldırmak
için tutulması gereken yol,
çıkarmak yol, çözüm yolu.*

Zahm-ı hecr-i yârdan
kurtulmağa yok çâremüz
Âh kim kaldı oñulmadı
yürekde yaramuz

5. **çâre:**

Gazel 233

Mısra: 7

*Bir sonuca varmak,
ortadaki engelleri kaldırmak
için tutulması gereken yol,
çıkarmak yol, çözüm yolu.*

Vuşlatuñ ayına erişmege yok
mı çâre
Neçe bir tâb-ı teb-i hecrüñ ile
yana gönül

6. **çârem:-m**

Gazel 261

Mısra: 3

*Bir sonuca varmak,
ortadaki engelleri kaldırmak
için tutulması gereken yol,
çıkarmak yol, çözüm yolu.*

'İşk-ıla çârem ancak kaldı
aña ki şâhum
Gün gibi başum alup gidem
vilâyetüñden

7. **çâre:**

Gazel 273

Mısra: 10

*Bir sonuca varmak,
ortadaki engelleri kaldırmak
için tutulması gereken yol,
çıkarmak yol, çözüm yolu.*

Ölmedin gamla 'Azîzî
vaşlına ermegüme
Çâre var mı ol tabîb-i câna
söyleñ söylesün

8. **çâresi:-si**

Gazel 329

Mısra: 7

*Bir sonuca varmak,
ortadaki engelleri kaldırmak
için tutulması gereken yol,
çıkarmak yol, çözüm yolu.*

Ey gönül hün-ı cigerle
beslemekdür çâresi
Düşdi çün eşküm yetîmi
didedüñ dâmânına

9. **çâre:**

Gazel 338

Mısra: 14

*Bir sonuca varmak,
ortadaki engelleri kaldırmak
için tutulması gereken yol,
çıkarmak yol, çözüm yolu.*

Hecr-i la'lüñle 'Azîzî gibi
bîmâr olanuñ
Derdine ölmekden özge çâre
yokdur var ise

çâre olmazsa:

1. **çâre olmazsa:-maz, -sa**

Gazel 318

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Çare olmak, derman
olmak, soruna çözüm
bulmak, sıkıntıyı geçirmeye
çare göstermek.*

'Azîzî derd-i hecrüñle helâk
olmak muqarrerdür
Tabîbüm şerbet-i vaşlıñdan
olmazsa aña çâre

çarh:

1. **çarha:-a**

Gazel 4

Mısra: 6

Felek, âlem, dünya.

Gül-i nesrîn ile şöyle pür
oldı şahñ-ı şahrâ kim

Nücüm ile müzeyyen çarha
döndi 'arşa-i gâbrâ

2. **çarh:**

Gazel 27

Mısra: 8

Felek, âlem, dünya.

Çarhdan etme figân ol mehe
ermezse elüñ
Çarh n'etsün saña yâr
olmayıcak tâli' u baht

3. **çarhdan:-dan**

Gazel 27

Mısra: 7

Felek, âlem, dünya.

Çarhdan etme figân ol mehe
ermezse elüñ
Çarh n'etsün saña yâr
olmayıcak tâli' u baht

4. **çarh:**

Gazel 45

Mısra: 9

Felek, âlem, dünya.

Bir meh-liqâdan ayrı
düşüpdür meger ki çarh
Geydi 'Azîzî mâtem edüp
egnine kebüd

5. **çarhuñ:-uñ**

Gazel 77

Mısra: 8

Felek, âlem, dünya.

Degüldür görinen encüm
şeb-i hecrüñde ey meh-rû
Delindi nâvek-i âhumla
çarhuñ sînesi yer yer

6. **çarhı:-ı**

Gazel 100

Mısra: 3

Felek, âlem, dünya.

Rif' atüñ bağında çarhı
sünbüle beñzetdiler
Dâne dâne encümü üstinde
şebnem şandılar

7. **çarhına:-ı, -n, -a**

Gazel 104

Mısra: 7

Felek, âlem, dünya.

Āftābuñ çarhına āhum nece
toğunmasun
Kim o māha her seher mihrin
‘iyan eyler yürür

8. **çarha:-a**

Gazel 123

Mısra: 3

Felek, âlem, dünya.

Görinen şanmañuz şafağ
çarha
Āteş-i āhum eyledi te‘şir

9. **çarhı:-ı**

Gazel 124

Mısra: 3

Felek, âlem, dünya.

Figānum çarhı gümletse
‘aceb mi küy-i ‘ışk içre
Yağar bir na‘ra ile ‘ālemi
mestāneler vardur

10. **çarha:-a**

Gazel 274

Mısra: 7

Felek, âlem, dünya.

Dem-Ā-dem tīg-i āhı çarha
tutmağdan ğarağ bu kim
‘Adū-yı kāfirūñ başın kesüp
kanın dökem bir gün

11. **çarhuñ:-uñ**

Gazel 365

Mısra: 7

Felek, âlem, dünya.

Māh-ı nev şanma bu çarhuñ
dest-i āhum ey melek
Çekdi çāk etdi yağasını
girībānum gibi

12. **çarh:**

Gazel 380

Mısra: 1

Felek, âlem, dünya.

Sen güneş yüzlünüñ
olduğma çarhı abdālı
Ger inanmazsañ efendi meh-
i nevdür dāli

13. **çarh:**

Kaside 3

Mısra: 49

Felek, âlem, dünya.

Rif‘atüñ bezminde hürşid-i
cihān-tāb ile çarh
Bir müzehheb cāmdur kim
rüz u şeb gerdan olur

14. **çarh:**

Kaside 3

Mısra: 49

Felek, âlem, dünya.

Rif‘atüñ bezminde hürşid-i
cihān-tāb ile çarh
Bir müzehheb cāmdur kim
rüz u şeb gerdan olur

15. **çarha:-a**

Mesnevi 1

Mısra: 9

Felek, âlem, dünya.

Nece kulle ki çarha hem-
serdür
Āb-ı rüy-ı kıla‘-ı kişverdür

çarh olur:

1. **çarh olur:-ur**

Lugaz 3

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dönmek.

Ol ne çarh olur ki dāyim
devr eder
Zārılığı neçe fersah yer gider

çarh urur:

1. **çarh urur:-ur**

Kaside 2

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Sema etmek, dönmek.

Mihri şemsüñ kameri eyledi
rakqāş yağod
Çarh urur şevqına şemsüñ
kamer-encüm-kirdār

çarha çıkup:

1. **çarha çıkup:-up**

Gazel 13

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Göğre çıkmak,
yükselmek.*

Şu‘le-i āh-ı şerer-bārum bu
şeb çarha çıkup
Yine hāk üzre nüzül etdi
düşen şanmañ şihāb

çarha erdi:

1. **çarha erdi:-di**

Gazel 241

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Feleğe, gökyüzüne
ulaştırmak.*

Āstān-ı yāre ermez ey dirīgā
gerçi kim
Çarha erdi nāle vü āh-ı
seher-ğāhum benüm

çarha ermişdür:

1. **çarha ermişdür:-miş, -
dür**

Kaside 5

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Feleğe, gökyüzüne
ulaştırmak.*

Sarā-yı hāşşinuñ tāk-ı
bülendi çarha ermişdür
Yer edüp farhı üzre küngür-i
eyvān-ı Keyvānuñ

çarhı:

1. **çarhı:**

Gazel 6

Mısra: 2

Felek, âlem, dünya.

Hilāl ebrūlar içre gördüm ol
māhı çeker dün yā
Edinmiş havf-ı tiriñden anuñ
çarhı siper dünyā

çarh-ı ‘adū:

1. **çarh-ı ‘adū:**

Gazel 18

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Düşman felek.

Zamane halkını taşta tutar
 çarh-ı 'adü her şeb
 Bu hâle olmayan vâkıf şanur
 gökden düşer kevkeb

çarh-ı atlasda:

1. **çarh-ı atlasda:-da**
Mesnevi 1
 Mısra: 48
 Kelime Tipi: -
Atlas feleği ll gökyüzü.

Berg-i güllerle şemseler yer
 yer
 Çarh-ı atlasda Ülkere beñzer

çarh-ı berîne:

1. **çarh-ı berîne:-e**
Gazel 319
 Mısra: 10
 Kelime Tipi: Kalıp
İfade
*Gögün en yüksek
 tabakası.*

Başını alup oldı revân çarh-ı
 berîne
 Hecrinde 'Azîzî o mehûñ
 dün gece âhum

çarh-ı bîdâduñ:

1. **çarh-ı bîdâduñ:**
Gazel 157
 Mısra: 13
 Kelime Tipi: Kalıp
İfade
Zalim felek.

Ğam ocağında beni çekdi
 çevürdi hemçü şiş
 Âh elinden çarh-ı bîdâduñ
 'Azîzî âh kim

2. **çarh-ı bîdâduñ:-uñ**
Gazel 157
 Mısra: 13
 Kelime Tipi: Kalıp
İfade
Zalim felek.

Ğam ocağında beni çekdi
 çevürdi hemçü şiş
 Âh elinden çarh-ı bîdâduñ
 'Azîzî âh kim

çarh-ı bî-sebât:

1. **çarh-ı bî-sebât:**
Gazel 26
 Mısra: 1
 Kelime Tipi: Kalıp
İfade
*Değişken, kararsız
 felek.*

Ey gönül baña bu çarh-ı bî-
 sebât
 Cevr edüpdür döne döne kat
 kat

çârĥ-ı çârümden:

1. **çârĥ-ı çârümden:-üm, -
 den**
Gazel 344
 Mısra: 2
 Kelime Tipi: Kalıp
İfade
*Dördüncü kat felek; Hz
 İsa'nın göğe yükseldiğinde
 kaldığı kat.*

Gelse 'izz ü nâz ile ol büt
 kelîsâ seyrine
 Çârĥ-ı çârümden ine anuñ
 Mesîhâ seyrine

çarh-ı dü-tâ:

1. **çarh-ı dü-tâ:**
Gazel 11
 Mısra: 4
 Kelime Tipi: Kalıp
İfade
İki büklüm olmuş felek.

Ayırup benden o mâhî ğarañı
 neyki 'aceb
 Döne döne baña cev
 eylemeden çarh-ı dü-tâ

çarh-ı ejdehâ-kâm:

1. **çarh-ı ejdehâ-kâm:**
Tarih 7
 Mısra: 2
 Kelime Tipi: Kalıp
İfade
*Ejderha, yılan ağızlı
 felek.*

Dirġgâ Kâmî-i kâmil-vücüdî
 Geçürdi ĥake çarh-ı ejdehâ-
 kâm

çarh-ı felek:

1. **çarh-ı felek:**
Gazel 302
 Mısra: 10
 Kelime Tipi: Kalıp
İfade
*Feleğin çarkı, baht,
 talih, çarkıfelek.*

Bâde-nüş ol yürü her laħza
 edüp 'ayş-ı müdâm
 Vermedin çarh-ı felek 'ömr-i
 'Azîzî bâda

2. **çarh-ı felek:**
Gazel 387
 Mısra: 3
 Kelime Tipi: Kalıp
İfade
*Feleğin çarkı, baht,
 talih, çarkıfelek.*

Gece gündüz döndürür gibi
 yaşum çarh-ı felek
 Mihr ile mâh oldı güyâ iki
 sâ'at şişesi

çarh-ı ğamuñ:

1. **çarh-ı ğamuñ:-uñ**
Tesdis 3
 Mısra: 7
 Kelime Tipi: Kalıp
İfade
Gam feleği.

Şerer-i süz-ı dilüm çarh-ı
 ğamuñ Ülkeridür
 Yaşum emtârı anuñ
 gözlerüm ebr-i teridür

çarh-ı kec-reftâr:

1. **çarh-ı kec-reftâr:**
Gazel 3
 Mısra: 14
 Kelime Tipi: Kalıp
İfade
Eğri giden felek.

Şerâr-ı nâr-ı âhumdan 'Azîzî
 'âkıbet bir gün

‘Acebdür yanmaz ise çarḥ-ı
kec-reftār ser-tā-pā

çarḥ-ı kec-reftāra:

1. **çarḥ-ı kec-reftāra:-a**
Lugaz 3
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Eğri giden felek.

Çarḥ-ı kec-reftāra beñzer
vaşfi hep
Şu alur қа‘r-ı zemīnden rüz u
şeb

çarḥ-ı sitem-kār:

1. **çarḥ-ı sitem-kār:**
Gazel 350
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Eziyet eden felek.

Ne günüm gün ne gecem
gecedür ey meh senden
Ayıraldan berü bu çarḥ-ı
sitem-kār beni

çarḥ-mānend olur:

1. **çarḥ-mānend olur:-ur**
Gazel 89
Mısra: 11
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Felek, gökyüzü gibi
olmak (gökyüzünün her yeri
kaplaması bağlamında).*

Çarḥ-mānend olur ‘Azīzī o
yer
Her ne yerde ki yār-ı meh-
veş olur

çarḥuñ çenberi:

1. **çarḥuñ çenberi:-uñ**
Gazel 354
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Feleğin çemberi.

Kılmadı hem-ser nigāruñ
zülfine hergiz beni

Göreyin kim bozıla tīz günde
çarḥuñ çenberi

çarḥuña tokunur:

1. **çarḥuña tokunur:-ur**
Gazel 25
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gökyüzüne dokunmak II
Gökyüzüne ulaşmak, bir
dileğin, meramın, bedduanın
Tanrı tarafından kabul
edilmesi.*

Tokunur çarḥuña şaḥın āhum
Baña cevr etme ey felek kat
kat

çār-pā:

1. **çār-pā:**
Lugaz 22
Mısra: 8
*Dört ayaklı (at
bağlamında).*

Bād-ı şarşar derdi her kişi
aña
Bād-ı şarşar olsa-y-ıdı çār-pā

çārsü:

1. **çārsü:**
Kaside 4
Mısra: 10
*Dükkanların bulunduğu
alışveriş yeri.*

Od mı bulundı gece destinde
kim kändil-veş
Çārsü içre aşıldı küşe-i
dükkāna şem‘

çārsü-yı dehr:

1. **çārsü-yı dehr:**
Gazel 50
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dünya çarşısı.

Naqd-i cān ile metā‘-ı
vaşluñı bāzār eden
Çārsü-yı dehr içinde ḥaḥ bu
kim aldı şikār

çārtāk-ı felege:

1. **çārtāk-ı felege:-e**
Gazel 340
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Gökkubbe.

Çārtāk-ı felege çıkdı
figānum gerçi
İşidilmez senüñ ey meh der-i
dīvānuñda

çār-yār eyle:

1. **çār-yār eyle:**
Gazel 303
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Dört halife eylemek,
bellemek.*

Dilā ser-ḥayl-i aşhāb-ı şafā
ol Ka‘be-i cāna
Gam u derd ü belā vü ‘ışk-ı
yārı çār-yār eyle

çe-bāk:

1. **çe-bāk:**
Gazel 221
Mısra: 6
Korkma, endişelenme.

Tek hemān sen baña yār ol
dostum
Cümle ‘ālem düşmen olursa
çe-bāk

çeh-i miñnetden:

1. **çeh-i miñnetden:-den**
Gazel 166
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Mihnet, sıkıntı çukuru
(Hz. Yusuf’un atıldığı kuyu
bağlamında kullanılmıştır.).*

Sicn-i firkatde ‘Azīzīyi
umarın qomaya
Çeh-i miñnetden eden
Yūsuf-ı Ken‘ānı ḥalās

çehre:1. **çehresin:-sin****Gazel 52**

Mısra: 7

Yüz, surat, sima.

Bir melek çehresin ey meh ki
hüsün nâf'ında
Eyledüñ mihr-i münîri meh-i
bedr ile kamer

2. **çehrem:-m****Gazel 251**

Mısra: 5

Yüz, surat, sima.

Büstân-ı 'ışkdur çehrem ü
gül iki gözüm
Âb-ı eşk-ile tolu anda
ocağumdur benüm

3. **çehrem:-m****Muamma 37**

Mısra: 2

Yüz, surat, sima.

Bir letâfet var ki dendânında
ol gonca-dehân
Hande etdükçe görünür
çehrem içinde 'ıyân

çehre-i gül:1. **çehre-i gül:****Kaside 1**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Gülün yüzü II Sevgilinin
yüzü.*

Mehden eylerse 'aceb mi
gülü bülbül tercîh
Görünür çehre-i gül bülbüle
şems-i hâver

çehre-i meh:1. **çehre-i meh:****Gazel 210**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ayın yüzü.*

Mihr ruhsârına beñzer der
idüm cânânuñ

Çehre-i meh gibi zerd
olmasa beñzi anun

çehre-i zerdümi:1. **çehre-i zerdümi:-üm, -i****Gazel 284**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sararmış yüz.*

Çehre-i zerdümi kim görse
şanur 'ışkında
Bîşe-i derd ü gamuñ şîr-i
neri oldum ben

çehre-i zîbâsi:1. **çehre-i zîbâsi:-sı****Gazel 165**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Süslü çehre.*

Hilâlûñ fikr-i ebrûñ ile gökde
kaddi dâl olmuş
Şararmış çehre-i zîbâsi
mihrüñle hayâl olmuş

çehre-zerd olduğ-ısa:1. **çehre-zerd olduğ-ısa:-
duğ, -ısa****Gazel 138**

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Benzi solmak,
sararmak.*

Çehre-zerd olduğ-ısa zer gibi
hor görme bizi
Reh-i 'ışk içre begüm Mâlik-
i Dînâruz biz

çek:-1. **çeküp:-üp****Gazel 388**

Mısra: 1

İçmek, yudumlamak.

Bâde-i 'ışkı çeküp şevk-ıla
câmîler gibi
Na'ralar ur ey gönül mest-i
müdâmîler gibi

2. **çek:****Gazel 219**

Mısra: 1

*Yönlendirmek, kanalize
etmek, iletmek.*

Nakd-i eşk-i çeşmüñi 'izz ü
huzûr-ı yâre çek
Ey gönül genc-i revândur ol
anı hün-hvâre çek

çek:1. **çeker:-er****Gazel 49**

Mısra: 10

İçmek, yudumlamak.

Merd-i şarâb-hvâre odur kim
'Azîziyâ
Rez duhterini şevk-ıla
bulduğı dem çeker

2. **çek:****Gazel 219**

Mısra: 4

İçmek, yudumlamak.

Câm-ı 'ışk-ı yâri elden
komağil ta'n-ı 'adû
Bağruñ tîzâb-veş eylerse
pâre pâre çek

3. **çek:****Gazel 219**

Mısra: 10

İçmek, yudumlamak.

Duhter-i rezle başı hoşdur
'Azîzîñüñ deyü
Gel anı zemm etmeden zâhid
elüñ bir pâre çek

4. **çekilüp:-il, -üp****Gazel 284**

Mısra: 9

İçmek, yudumlamak.

Şoñbet-i câm-ı şafâdan
çekilüp 'ışkuñ ile
'Ays u nüş eylemeden cümle
berî oldum ben

5. **çekeyin:-e, -yin****Gazel 291**

Mısra: 2

İçmek, yudumlamak.

Bir gece ol şanemi hücreye
tenhâ çekeyin
Şubha dek şevkına anuñ
mey-i hamrâ çekeyin

6. **çekeyin:-e, -yin**

Gazel 291

Mısra: 10

İçmek, yudumlamak.

Mey-fürüşüñ ki ciger-
küşesidür duhter-i rez
Bulduğum yerde 'Azîzî anı
ra'nâ çekeyin

7. **çekmedi:-me, -di**

Gazel 1

Mısra: 9

*Öldürücü bir silahla
cana kast etmek.*

Kaşları yayı gamın çekmedi
çün yâ o mehüñ
Neye büküldi beli böyle
'Azîzî gibi yâ

8. **çeküp:-üp**

Gazel 102

Mısra: 3

*(Üzerinde bulunan
bıçak, kılıç, tabanca gibi
silâhları) Kullanmak üzere
çıkartıp eline almak,
kullanmaya davranmak.*

Müje tîgini çeküp dil kıomadı
dilmedük âh
Ne 'aceb âfet imiş gamze-i
bed-hüy-ı nigâr

9. **çeker:-er**

Gazel 6

Mısra: 1

*Cezbetmek,
yönlendirmek.*

Hilâl ebrûlar içre gördüm ol
mâhı çeker dün yâ
Edinmiş havf-ı tîriñden anuñ
çarhî siper dünyâ

10. **çekici:-i, -ci**

Gazel 257

Mısra: 4

Taşımak.

Yükledür bār-ı gamı baña
felek

Tut ki ben yük çekici
hāmmālem

11. **çekilür:-i, -lür**

Kıt'a 10

Mısra: 4

*Zikretmek, dile
dolamak.*

Lebüñ ağıyār ile 'ayş
eyleyecek korqum odur
Duhter-i rez gibi aduñ
çekilür sultānum

12. **çeküp:-üp**

Gazel 65

Mısra: 1

Çekmek II almak.

Cām-ı 'ışkı şü ki şevk-ıla
çeküp nüş eyler
Haşre dek kendözin ol kimse
ferāmüş eyler

13. **çekeyin:-e, -yin**

Gazel 291

Mısra: 4

*Çekmek (kılıç çekmek
vb. bağlamda).*

Alayın cām-ı meyi destüme
Cem gibi yine
Ceyş-i gam üstine bir tîğ-i
mücellâ çekeyin

14. **çek:**

Gazel 219

Mısra: 2

*Yönlendirmek, kanalize
etmek, iletmek.*

Naqd-i eşk-i çeşmüñi 'izz ü
hużür-ı yāre çek
Ey göñül genc-i revāndur ol
anı hūn-hüvāre çek

15. **çekmedüñ:-me, -dü, -ñ**

Gazel 335

Mısra: 10

*Yönlendirmek, kanalize
etmek, iletmek.*

'Azîzî eşk-i çeşmüñ cüya
dönmiş
O servi çekmedüñ gibi
kenāre

16. **çekeyin:-e, -yin**

Gazel 291

Mısra: 8

*Çekmek, "dert çekmek,
sıkıntı çekmek bağlamında."*

Taglar deñlü olursa elem-i
bār-ı gamuñ
Alayın boynuma biñ cān ile
cānâ çekeyin

17. **çekdi:-di**

Gazel 321

Mısra: 6

*Bir şeyi tutup kendine
veya başka bir yöne doğru
yürütmek.*

Tutup kanlı gibi sākī
boğazın aldı meclisde
Boyun çekdi şurāhī var ise ol
gözleri meste

18. **çekdi:-di**

Gazel 365

Mısra: 8

*Bir şeyi tutup kendine
veya başka bir yöne doğru
yürütmek.*

Māh-ı nev şanma bu çarhuñ
dest-i āhum ey melek
Çekdi çāk etdi yakasını
gırbānum gibi

19. **çeküpdür:-üp, -dür**

Kaside 4

Mısra: 13

*Bir şeyi tutup kendine
veya başka bir yöne doğru
yürütmek.*

Rūgan-ı sürha çeküpdür
şem'-ger anı ya hōd
Öldürüp pervānesin girdi
boyınca kana şem'

20. **çeküp:-üp**

Gazel 134

Mısra: 4

Giymek.

Saña 'āşık geçinüp n'eyler ol
kim dest-i 'ışkuñla
Çeküp nāmūs u 'ārı cāmesini
çāk çāk etmez

21. **çekdi:-di**
Gazel 312
Mısra: 3
Giymek.

Çekdi gönleklerini gök
yüzine ebr-i bahār
Kırdı şahrälara gül-günī
otağın läle

22. **çekmeden:-me, -den**
Gazel 274
Mısra: 3
Taşımak, yüklenmek II
Katlanmak, tahammül etmek.

Gece gündüz belânı
çekmeden bāğ-ı cihân içre
Murādum bu ki la' lüñüñ
balını ben yeyem bir gün

23. **çekilse:-il, -se**
Gazel 94
Mısra: 3
Atmak, fırlatmak I yay
çekmek.

'Aceb midür çekilse dil
kemân-veş zülfine yārüñ
Kim anuñ her hāmı bir
halka-i kullāba dönmişdür

24. **çekeyin:-e, -yin**
Gazel 291
Mısra: 6
Atmak, fırlatmak I yay
çekmek.

Derd-i 'ışkuñ eger olursa
kemân-ı Rüstem
Getürüp kuvveti bāzūya
niğārā çekeyin

25. **çekmege:-meg, -e**
Gazel 352
Mısra: 3
(Bir şeyi bulunduğu
yerden) Kendine doğru
getirmek, kendine
yaklaştırmak (tarağı aşıya
doğru çekmek bağlamında).

Zülfüñ ilüp çekmege kaşd
etmeseydi ey perī
Pāre pāre eylemezdi erre
cism-i şāneyi

26. **çekdüğüm:-düg, -üm**
Gazel 49
Mısra: 3
Katlanmak, dayanmak,
tahammül etmek.

Ben çekdüğüm kemân-ı
ğamı cām-ı guşşayı
Meydân-ı 'ışk içinde ne
Rüstem ne Cem çeker

27. **çeker:-er**
Gazel 49
Mısra: 4
Katlanmak, dayanmak,
tahammül etmek.

Ben çekdüğüm kemân-ı
ğamı cām-ı guşşayı
Meydân-ı 'ışk içinde ne
Rüstem ne Cem çeker

28. **çekdüğün:-dü, -gin**
Gazel 103
Mısra: 9
Katlanmak, dayanmak,
tahammül etmek.

Hicrân deminde cān-ı 'Azīzī
ne çekdüğün
Bīmār-ı 'ışk olup neçe
zahmet çeken bilür

29. **çekme:-me**
Gazel 107
Mısra: 9
Katlanmak, dayanmak,
tahammül etmek.

Çekme 'Azīzī bār-ı cevriñ o
dilberüñ kim
El yeye bār-ı vaşlın bāğ-ı
cihānda her bār

30. **çekerüz:-er, -üz**
Gazel 177
Mısra: 5
Katlanmak, dayanmak,
tahammül etmek.

Neçe demdür çekerüz rüze-i
hecrüñ şāhum
Ni'am-ı vaşluñı etseñ n'ola
in'am-ı şerīf

31. **çekmege:-meg, -e**
Gazel 182
Mısra: 3

Katlanmak, dayanmak,
tahammül etmek.

Çekmege bār-ı cevriñ cānānı
Ten-i zārumda tāb u tākāt
yok

32. **çek:**
Gazel 219
Mısra: 6
Katlanmak, dayanmak,
tahammül etmek.

Bār-ı luftın ğayre ihsān
eyleyüp ol gül saña
Çekdirürse bār-ı cevri ey dil-
i gam-hvāre çek

33. **çeker:-er**
Gazel 356
Mısra: 10
Katlanmak, dayanmak,
tahammül etmek.

Getürmezken 'Azīzī ibrişimi
yādına şimdi
Çeker bār-ı ğam-ı cevriñ
sevüp bir hūb ğazzāzı

34. **çekdüğüm:-dügü, -m**
Matla 30
Mısra: 1
Katlanmak, dayanmak,
tahammül etmek.

Dünyede ben çekdüğüm bār-
ı belā vü miñneti
Bil ki gerdün çekse bir gün
tāk olurdu tākātı

35. **çekse:-se**
Matla 30
Mısra: 2
Katlanmak, dayanmak,
tahammül etmek.

Dünyede ben çekdüğüm bār-
ı belā vü miñneti
Bil ki gerdün çekse bir gün
tāk olurdu tākātı

36. **çekirdi:-er, -di**
Tesdis 4
Mısra: 26
Katlanmak, dayanmak,
tahammül etmek.

'Azizî'nün şikest olmuşdı bu
kalb-i perîşânı
Çekerdî ta'ne-i ağıyâr ile
teşnî'-i nâdânı

37. **çekdüm:-dü, -m**

Gazel 341

Mısra: 4

Koymak, geçirmek.

Sîne-i pür-müyum içre dâğ-ı
meh-rüyum görüp
Bir muşaffâ âyine çekdüm
şanur peşmîneye

çekdi çevürdi:

1. **çekdi çevürdi:**

Gazel 157

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Çekip çevirmek | çekip
çevirip dövmek.*

Ğam ocağında beni çekdi
çevürdi hemçü şiş
Âh elinden çarh-ı bîdâduñ
'Azizî âh kim

çekdüm aldum:

1. **çekdüm aldum:-dü, -m, -
du, -m**

Gazel 32

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Çekip almak.

Çekdüm aldum yârı ağıyaruñ
elinden çarb-ı dest
Şanki şâh-ı 'âlemem aldum o
kâfirden hârâc

çekerse çeksün:

1. **çekerse çeksün:-erse**

Gazel 148

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Çekerse çeksin, yaparsa
yapsın bağlamında
kullanılan söz grubu.*

El çekerse cām-veş çeksün
bizi biz sâkiyâ

'Aş-ı nüş u hâne-i
hâmmârdan el çekmezüz

çekil:

1. **çekildi:-di**

Gazel 351

Mısra: 8

Yükselmek.

Çekildi göklere bir ejder-i
âteş-feşân oldı
Ğam-ı zencîr-i zülfüñle
şerer-âlûd olup âhum

çekiş:

1. **çekişür:-ür**

Gazel 121

Mısra: 1

Çekişmek, tartışmak.

Haste dil la'lûñ için cân ile
her ân çekişür
Dilûñ o hâlini kim görse
şanur cân çekişür

2. **çekişür:-ür**

Gazel 121

Mısra: 4

Çekişmek, tartışmak.

Çekişürse n'ola cām-ı lebûñ
içün dil ü cân
Dem olur biri biriyle iki
yârân çekişür

3. **çekişür:-ür**

Gazel 121

Mısra: 6

Çekişmek, tartışmak.

Oğşamağ diledügince anı
miskîn şâne
Zülfüñ anımla niçün ey şeh-i
hübân çekişür

4. **çekişür:-ür**

Gazel 121

Mısra: 8

Çekişmek, tartışmak.

Biri birine tolaşduqça ser-i
zülfeynüñ
Şanuram bir yere gelmiş iki
şu'bân çekişür

5. **çekişürse:-ür, -se**

Gazel 121

Mısra: 3

Çekişmek, tartışmak.

Çekişürse n'ola cām-ı lebûñ
içün dil ü cân
Dem olur biri biriyle iki
yârân çekişür

6. **çekişür:-ür**

Gazel 121

Mısra: 10

*Anlaşmazlık içinde
bulunmak, tartışmak,
münâkaşa etmek.*

Luğf edüp yine anuñla
barışur mı ki 'aceb
Dün 'Aziziyle şurup gördüm
o fettân çekişür

çeküp aldudğa:

1. **çeküp aldudğa:-duqda-üp**

Gazel 84

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Almak II çıkarmak.

Görinen kan degül tîrûñ
çeküp aldudğa sînemden
Cigerümden kopup bir pâre
peykânuñda qalmışdur

çemân edince:

1. **çemân edince:-ince**

Muamma 20

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Salınarak yürümek.

Şahñ-ı gülşende çemân
edince ol nañl-i semen
Hacletinden dâmenini başına
çekdi çemen

çemâne:

1. **çemâne:**

Gazel 115

Mısra: 8

*Salınarak, nazlı bir
biçimde.*

Yüzi gülün güler ü kalbi
goncanuñ açılır
Kaçan o serv çemen şahnına
çemâne çıkar

çemen:

1. **çemende:-de**
Gazel 11
Mısra: 5
*Ağaçlı, çiçekli, yeşillik
olan yer.*

Lälelerdür kızaran şanma
çemende Kaysuñ
Şerer-i âteş-i âhıyla tutuşdı
şahrâ

2. **çemen:**
Gazel 12
Mısra: 8
*Ağaçlı, çiçekli, yeşillik
olan yer.*

Yeter seyr-i had ü kadd ü
hañ 'âşıklara cānā
Gül ü serv-i revān ile çemen
bostānuñ olsun hep

3. **çemen:**
Gazel 37
Mısra: 9
*Ağaçlı, çiçekli, yeşillik
olan yer.*

Oldı pür āh-ı seher-hizüm
buñarından çemen
Görinen şanmañ serā-yı
şahn-ı şahrâ her şabāh

4. **çemen:**
Gazel 44
Mısra: 6
*Ağaçlı, çiçekli, yeşillik
olan yer.*

O yār-i serv-kad geldi şanur
reftāra kim görse
Çemen seyrine gelse
mevsim-i ezhārda şimşād

5. **çemen:**
Gazel 82
Mısra: 1
*Ağaçlı, çiçekli, yeşillik
olan yer.*

Nev-'arūs oldı çemen gül
añā rüy-ı aldur
Zülf sünbül çeşm nergisdür
karanfül hāldür

6. **çemen:**
Gazel 87
Mısra: 2
*Ağaçlı, çiçekli, yeşillik
olan yer.*

Berg-i gül la'lin-şadef jāle
dür-i yektā mıdur
Mevc urur bād-ı bahār ile
çemen deryā mıdur

7. **çemen:**
Gazel 87
Mısra: 3
*Ağaçlı, çiçekli, yeşillik
olan yer.*

Cüy-ı dil-cular çemen mi
selsebīl irmağ mı
Şahn-ı gülşen bāğ-ı cennet
servler tūbā mıdur

8. **çemen:**
Gazel 88
Mısra: 5
*Ağaçlı, çiçekli, yeşillik
olan yer.*

Gök çemen lāle şafağ kañre-i
jāle dürri
Lāle-gün gonca-i pür-jāle
olupdur Ülker

9. **çemende:-de**
Gazel 89
Mısra: 7
*Ağaçlı, çiçekli, yeşillik
olan yer.*

Gördüince çemende bülbüli
gül
Kızarup lāle-veş pür-āteş
olur

10. **çemen:**
Gazel 115
Mısra: 8
*Ağaçlı, çiçekli, yeşillik
olan yer.*

Yüzi gülün güler ü kalbi
goncanuñ açılır

Kaçan o serv çemen şahnına
çemâne çıkar

11. **çemen:**
Gazel 151
Mısra: 2
*Ağaçlı, çiçekli, yeşillik
olan yer.*

Gönlünde vefā sebzi dedüm
ki neden bitmez
Ol gonca-dehen dedi
mermerde çemen bitmez

12. **çemende:-de**
Gazel 203
Mısra: 7
*Ağaçlı, çiçekli, yeşillik
olan yer.*

Çemende bülbüle karşı
niçün gelmez ki reftāra
Ayağına diken mi batdı şāh-ı
verd-i ra'nānuñ

13. **çemenüñ:-üñ**
Gazel 207
Mısra: 4
*Ağaçlı, çiçekli, yeşillik
olan yer.*

Öykünürmiş hañ-ı zibāsına ol
gonca-femüñ
Dostlar görmeyeyin yüzini
ayruğ çemenüñ

14. **çemende:-de**
Gazel 227
Mısra: 8
*Ağaçlı, çiçekli, yeşillik
olan yer.*

Şāhsār-ı gamda nālān
olmasun mı 'andelīb
Kim çemende hār ile her
dem güler oynar gül

15. **çemenden:-den**
Gazel 261
Mısra: 5
*Ağaçlı, çiçekli, yeşillik
olan yer.*

Gel çemenden yaña şu gibi
revāne olalum
Nevbahār erişdi geldi ey
şanem seyrān günü

16. **çemende:-de****Gazel 282**

Mısra: 5

Ağaçlı, çiçekli, yeşillik olan yer.

Gül ü mül şöhbetin etmek
çemende gönca-leblerle
Nece olur göresin şüfî hele
evvel bahâr olsun

17. **çemenden:-den****Gazel 314**

Mısra: 2

Ağaçlı, çiçekli, yeşillik olan yer.

Haddüñe mâyil olan bakmaz
semenden cânibe
Haţtuña kâyil olan varmaz
çemenden cânibe

18. **çemen:****Gazel 330**

Mısra: 1

Ağaçlı, çiçekli, yeşillik olan yer.

Nev-bahâr oldı çemen buldı
şeref güller ile
Toldı etrâf yine na'ra-i
bülbüller ile

19. **çemen:****Gazel 351**

Mısra: 14

Ağaçlı, çiçekli, yeşillik olan yer.

Kimesne girmesün gülzâra
deyü bed-nazarlardan
Çemen nergisleri etrâf-ı bâğa
dîdebân oldı

20. **çemenden:-den****Gazel 361**

Mısra: 5

Ağaçlı, çiçekli, yeşillik olan yer.

Gel çemenden yaña şu gibi
revâne olalum
Nevbahâr erişdi geldi ey
şanem seyrân günü

21. **çemende:-de****Gazel 384**

Mısra: 4

Ağaçlı, çiçekli, yeşillik olan yer.

Nihâl-i kıddüñe mi beñzedür
âb
Çemende būs eder pây-ı
çenârı

22. **çemen:****Kaside 1**

Mısra: 21

Ağaçlı, çiçekli, yeşillik olan yer.

Gök çemen mâh gül ü ra'd
figân-ı bülbül
Gonca-i nañl-i gül ü bülbül-i
gülşen ahter

23. **çemende:-de****Kaside 4**

Mısra: 6

Ağaçlı, çiçekli, yeşillik olan yer.

Gülşen-i dehre çerâğ-ı gül
gibi revnağ verüp
Kıomadı rağbet çemende lâle-
i nu'mâna şem'

24. **çemen:****Muamma 20**

Mısra: 2

Ağaçlı, çiçekli, yeşillik olan yer.

Şahn-ı gülşende çemân
edince ol nañl-i semen
Hacetinden dâmenini başına
çekdi çemen

25. **çemen:****Terci-bend 1**

Mısra: 39

Ağaçlı, çiçekli, yeşillik olan yer.

Çemen emvâtın eyledi ihyâ
Dem-i 'İsâ gibi nesîm-i şehir

26. **çemende:-de****Terci-bend 1**

Mısra: 18

Ağaçlı, çiçekli, yeşillik olan yer.

Kıldı pertâb kend'özin cûya
Çıkarup gönleğin çemende
semen

27. **çemen:****Tesdis 2**

Mısra: 6

Ağaçlı, çiçekli, yeşillik olan yer.

Şahn-ı şahrâlar baña zindân
olupdur yârsuz
Her çemen bir hâr olupdur ol
yüzi gülzârsuz

28. **çemen:****Tesdis 2**

Mısra: 12

Ağaçlı, çiçekli, yeşillik olan yer.

Şahn-ı şahrâlar baña zindân
olupdur yârsuz
Her çemen bir hâr olupdur ol
yüzi gülzârsuz

29. **çemen:****Tesdis 2**

Mısra: 18

Ağaçlı, çiçekli, yeşillik olan yer.

Şahn-ı şahrâlar baña zindân
olupdur yârsuz
Her çemen bir hâr olupdur ol
yüzi gülzârsuz

30. **çemen:****Tesdis 2**

Mısra: 24

Ağaçlı, çiçekli, yeşillik olan yer.

Şahn-ı şahrâlar baña zindân
olupdur yârsuz
Her çemen bir hâr olupdur ol
yüzi gülzârsuz

31. **çemen:****Tesdis 2**

Mısra: 30

Ağaçlı, çiçekli, yeşillik olan yer.

Şahn-ı şahrâlar baña zindân
olupdur yârsuz
Her çemen bir hâr olupdur ol
yüzi gülzârsuz

32. **çemende:-de****Tesdis 2**

Mısra: 15

Ağaçlı, çiçekli, yeşillik olan yer.

Görmeşün gözüm çemende
nergis-i şehlasını
Yâ n'edem berg-i gül-i
ra'nâ-yı müsteñnâsını

33. **çemen:****Matla 77**

Mısra: 2

Çimen kelimesi II

Ağaçlı, çiçekli, yeşillik olan yer.

Hattıñ içre o gönca-fem
cânâ
Çemen içinde mîmdür güyâ

34. **çemen:****Gazel 111**

Mısra: 4

Çimenlik alan II

sevgilinin yüzündeki yeşil ayva tüyleri.

Benefşe hattıña
beñzedüğüçün
Çeker her bir çemen üstine
hancer

çemen bezminde:1. **çemen bezminde:-n, -de****Gazel 277**

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Bahçe meclisi (açık mekânda yapılan işret).

Gönça-i lâle-i gül-rengi
çemen bezminde
Mey-i sürh ile tolu câm-ı
muşaffâ şanurın

çemen bezmine:1. **çemen bezmine:-i, -n, -e****Gazel 88**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Bahçe meclisi (açık mekânda yapılan işret).

Oldı her lâle-i pür-jâle
muraşşâ' bir câm
Lâle jâleyle çemen bezmine
verdi zîver

2. **çemen bezmine:-n, -e****Gazel 362**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Bahçe meclisi (açık mekânda yapılan işret).

Çemen bezmine gül seyrâna
geldi
Hezâr anı görüp efgâna geldi

çemen şahını:1. **çemen şahını:****Tesdis 4**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Yeşillik alan.

Şitâ gitdi hevâlar germ ü
âlem nevbahâr oldı
Şüküfeyle çemen şahını
bezendi sebzezâr oldı

çemenî:1. **çemenî:****Gazel 279**

Mısra: 1

Çimenden yapılmış.

Çemenî câme ile serv-i dil-
ârâsın sen
Berg-i sebz içre yağod bir
gül-i ra'nâsın sen

çenâr:1. **çenârî:-ı****Gazel 93**

Mısra: 7

Çınar ağacı. II

Sevgilinin endamı.

Çenârî kâmet-i yâra inende
etmeñüz teşbîh
O yabanda ulalmış bu nihâl-i
nâz-perverdür

2. **çenâr:****Terci-bend 1**

Mısra: 50

Çınar ağacı. II

Sevgilinin endamı.

Berg-i sebz ile zeyn olup
eşcâr
Şaldı nağ'-ı zemine säye
çenâr

çenber eylemişdür:1. **çenber eylemişdür:-miş, -dür****Lugaz 10**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Çenber haline getirdi.

Olmağ için sür-ı hübâna
elek
Eylemişdür kolum çenber
felek

çeng eyleyüp:1. **çeng eyleyüp:-y, -üp****Gazel 252**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Çenge çevirmek | iki büküm etmek.

Bezm-i 'ışka bu ten-i ham-
geştemi çeng eyleyüp
Eşk-i çeşmüm riştesinden
aña evtâr eyleyem

çeng ile nâyı:1. **çeng ile nâyı:-ı****Tesdis 4**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Çeng ile ney.

Serâğâz eyle mutrib sâza
uydur çeng ile nâyı
Pür et peymâneyi şun bâde-i
şâf u mücellâyı

çeng ü nây u def:

1. **çeng ü nây u def:****Gazel 179**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Çeng, ney ve tef.*

N'ola gelse meclis-i rindāna
 çeng ü nây u def
 Kim verür bezme şeref
 peymāne çeng ü nây u def

2. **çeng ü nây u def:****Gazel 179**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Çeng, ney ve tef.*

N'ola gelse meclis-i rindāna
 çeng ü nây u def
 Kim verür bezme şeref
 peymāne çeng ü nây u def

3. **çeng ü nây u def:****Gazel 179**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Çeng, ney ve tef.*

Diñledür her sözini bezm
 ehline bî-ihtiyār
 Gelse güftāra ne dem pīrāne
 çeng ü nây u def

4. **çeng ü nây u def:****Gazel 179**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Çeng, ney ve tef.*

Derd-i mā-fi'l-bālini söyler
 zebān-ı hāl-ile
 Geldi şanmañ nāle vü efgāna
 çeng ü nây u def

5. **çeng ü nây u def:****Gazel 179**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Çeng, ney ve tef.*

Meclis içre tölular içmek
 nic'olur göresin

Gelsün ey sākī hele meydāna
 çeng ü nây u def

6. **çeng ü nây u def:****Gazel 179**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Çeng, ney ve tef.*

Düşmeyeydi āteş-i 'ışka
 'Azīzī 'ūd-veş
 İñlemezdi böyle yana yana
 çeng ü nây u def

çeng ü nâyı:1. **çeng ü nâyı:-ı****Gazel 214**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Çeng ve ney.*

Dem-i zevk u şafādur
 muṭribā şeştāyı söyletseñ
 Getürseñ ehl-i bezmi cūşa
 çeng ü nâyı söyletseñ

çeng ü neyin:1. **çeng ü neyin:-in****Gazel 287**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Çeng ve ney.*

Yana yana sūz-ı dilden
 iñlesem āvāzımı
 Güş eden şanur belā
 bezminde çeng ü ya neyin

çeng-i ğama:1. **çeng-i ğama:-a****Gazel 133**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gam çengi.*

Ney gibi meclis-i 'ışkuñda
 fiğān etmege
 Cism-i zārum gibi çeng-i
 ğama evtār olmaz

çeng-i 'ışka:1. **çeng-i 'ışka:-a****Gazel 332**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Aşk çengi, müzik aleti.*

Bu ten-i zār u nizārı çeng-i
 'ışka tār edüp
 Bezm-i ğamda ney gibi
 feryād u zār etmek nece

çerāğ:1. **çerāğ:****Gazel 176**

Mısra: 2

Mum, kandil.

Olmasa ger 'āşık-ı ğam-ğın
 çerāğ
 Dökmez idi böyle göz yaşın
 çerāğ

2. **çerāğ:****Gazel 176**

Mısra: 8

Mum, kandil.

Olmaya ħaddüñ gibi rengin
 şem'
 Olmaya ħaddüñ gibi sīm'in
 çerāğ

3. **çerāğ:****Gazel 176**

Mısra: 14

Mum, kandil.

Dedi çeşmümde gören 'aqs-i
 ruḥuñ
 Kim ħomış bir cāmi'e la'īn
 çerāğ

4. **çerāğ:****Gazel 176**

Mısra: 18

Mum, kandil.

Ķanlı dāğum şanma
 oyardum yine
 Tekye-i sīnemde bir zerrīn
 çerāğ

5. **çerāğımı:-um, -ı****Matla 80**

Mısra: 2

Mum, kandil.

Serümde lāle gibi kanlu
dāğumı görüñüz
Başum berāberi yanar
çerāğumı görüñüz

6. **çerāğ:**

Mesnevi 1
Mısra: **83**
Mum, kandil.

İşbu cāmi‘de olup iki çerāğ
Şem‘-i mehden fūrūğı varsa
ferāğ

7. **çerāğ:**

Mesnevi 1
Mısra: **90**
Mum, kandil.

Kalb-i mü‘min gibi olup pür-
nūr
Ola cāmi‘ çerāğ ile ma‘mūr

8. **çerāğı:-ı**

Mesnevi 1
Mısra: **87**
Mum, kandil.

O çerāğı gören kişi nā-gāh
Cāmi‘e girdi şana mihr ile
māh

9. **çerāğı:-ı**

Mesnevi 1
Mısra: **94**
Mum, kandil.

Bu sa‘adet yeter saña gāh
gāh
Haşr olunca yanar çerāğı ola

10. **çerāğı:-ı**

Mesnevi 1
Mısra: **96**
Mum, kandil.

Hağdan ister ‘Azizī kim her
bār
Ola bahtuñ çerāğı pür-envār

11. **çerāğun:-uñ**

Mesnevi 1
Mısra: **91**
Mum, kandil.

Bilürin gerçi çok çerāğun var
Bunda da bir çerāğun olsa ne
var

12. **çerāğun:-uñ**

Mesnevi 1
Mısra: **92**
Mum, kandil.

Bilürin gerçi çok çerāğun var
Bunda da bir çerāğun olsa ne
var

13. **çerāğı:-ı**

Müseddes 4
Mısra: **13**
Mum, kandil.

Hüsün çerāğı kevn ü
mekāna verür ziyā
Gören hilāl kaşuñı taña kalur
taña

14. **çerāğ:**

Gazel 176
Mısra: **4**
Mum, kandil. || Sevgili.

Şevk-ı ruhsāruñla ey meh
şubha dek
Yandı yakıldı bu şeb miskīn
çerāğ

15. **çerāğ:**

Gazel 176
Mısra: **10**
Mum, kandil. || Sevgili.

Şakın ey pervāne varma
yanına
Saña muhkem eylemişdür
kīn çerāğ

16. **çerāğ:**

Gazel 176
Mısra: **12**
Mum, kandil. || Sevgili.

Öykünürmiş ol bütüñ
dīdārına
Göre billāh kāfir-i bī-dīn
çerāğ

17. **çerāğ:**

Gazel 176
Mısra: **16**
Mum, kandil. || Sevgili.

Bir yaluñ yüzlü güzeldür
n’ola ger

Olsa āyīne gibi hod-bīn
çerāğ

çerāğ olmasa:

1. **çerāğ olmasa:-ma, -sa**

Gazel 176
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Çıra (mum) olmak. ||
Aşığın sevgili için yanıp
tutuşması.*

Olmasa ger ‘āşık-ı ğam-gīn
çerāğ
Dökmez idi böyle göz yaşın
çerāğ

çerāğ olsa:

1. **çerāğ olsa:-sa**

Gazel 176
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Çıra (mum) olmak. ||
Aşığın sevgili için yanıp
tutuşması.*

Meclisünde cām-ı meydür
āftāb
Tañ mı olsa māh bir zerrīn
çerāğ

çerāğ-ı ‘ārızı:

1. **çerāğ-ı ‘ārızı:-ı**

Kaside 4
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Yanağın mumu.

Ey çerāğ-ı ‘ārızı bezm-i
cinān u cāna şem‘
Pertev-i mihr-i ‘izāruñdur
dil-i nālāna şem‘

çerāğ-ı bezm:

1. **çerāğ-ı bezm:**

Kaside 4
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Meclisin kandili.

Sen çerāğ-ı bezm olup
āğyāre lāyık mı benüm

Her gece āhum şerārından
felekde yana şem´

çerāğ-ı devletiün:

1. **çerāğ-ı devletiün:-üñ**

Kaside 4

Mısra: 81

Kelime Tipi: -

Baht ve saadetin mumu.

Nür-bağş olsun çerāğ-ı
devletiün hürşid-vār
Meş´al-i māh olduğınca bu
nühüm eyvāna şem´

çerāğ-ı gül:

1. **çerāğ-ı gül:**

Kaside 4

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gül bahçesinin çerağı.

Gülşen-i dehre çerāğ-ı gül
gibi revnağ verüp
Komadı rağbet çemende lāle-
i nu´māna şem´

çerāğ-ı güzīn-i ehl-i şehā:

1. **çerāğ-ı güzīn-i ehl-i şehā:**

Mesnevi 1

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Cömertliğin seçilmiş
mumu.*

Ey çerāğ-ı güzīn-i ehl-i şehā
Şem´-i rüşen-zamīr-i bezm-i
‘atā

çerāğ-ı luţfuñ:

1. **çerāğ-ı luţfuñ:-uñ**

Kaside 4

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

Lütuf çerağı.

Bāğ-ı bezme kim çerāğ-ı
luţfuñ ola nür-bağş
Tuta nergis gibi elde āteşīn
peymāne şem´

çerāğ-ı luţfuñ:

1. **çerāğ-ı luţfuñ:-uñ, -ı**

Kaside 4

Mısra: 71

Kelime Tipi: -

Lütuf çerağı.

N’ola görseñ bendeñe elyak
çerāğ-ı luţfuñı
‘Ādet olmışdur verürler
sā’il-i devrāna şem´

çeri:

1. **çerisi:-si**

Gazel 369

Mısra: 7

Asker, ordu.

Oldı Fir‘avn çerisi gibi gark-
āb-ı ‘adem
Göricek haţt-ı ruhuñ
mu‘cize-i Mūsāyı

çeşm:

1. **çeşmüm:-üm**

Gazel 14

Mısra: 1

Görme organı, dide,

ayn.

Gül yüzün hecriyle çeşmüm
gam degül olsa pür-āb
Şişe içinde turur ‘ādetdür ey
gonca gülāb

2. **çeşmüm:-üm**

Gazel 38

Mısra: 6

Görme organı, dide,

ayn.

La‘l-i lebünde başladı haţtuñ
karamağa
Çeşmüm devātı olsa ‘aceb
mī pür āb-ı sürh

3. **çeşmümüñ:-üm, -üñ**

Gazel 61

Mısra: 6

Görme organı, dide,

ayn.

Girye etdüğe dem-i
hecründe seyl olup akar
Bilmezsin bu deñlü yaşı
çeşmümüñ kandan çıkar

4. **çeşm:**

Gazel 82

Mısra: 2

Görme organı, dide,

ayn.

Nev-‘arūs oldı çemen gül
aña rüy-ı aldur
Zülf sünbül çeşm nergisdür
karanfıl hāldür

5. **çeşmüm:-üm**

Gazel 94

Mısra: 2

Görme organı, dide,

ayn.

Yaşum bostān-ı ‘ışkuñ içre
bir dolaba dönmişdür
Dü çeşmüm küze-i dolab-ı
pür-seylāba dönmişdür

6. **çeşmümüñ:-üm, -üñ**

Gazel 109

Mısra: 4

Görme organı, dide,

ayn.

Yaş degüldür dökülen
gördükçe la‘lün mīvesin
Çeşmümüñ imrendüğinden
ağzınuñ şuyı akar

7. **çeşmüm:-üm**

Gazel 119

Mısra: 1

Görme organı, dide,

ayn.

Dil kaşuñla ağzuñı yād etse
çeşmüm nemlenür
Ol nemi çeşmümde her kim
görse der bu gamlanur

8. **çeşmümde:-üm, -de**

Gazel 119

Mısra: 2

Görme organı, dide,

ayn.

Dil kaşuñla ağzuñı yād etse
çeşmüm nemlenür
Ol nemi çeşmümde her kim
görse der bu gamlanur

9. **çeşmümde:-üm, -de**

Gazel 176

Mısra: 13

*Görme organı, dide,
ayn.*

Dedi çeşmümde gören 'aqs-i
ruhuñ
Kim kıymış bir cāmi'e la'līn
çerāğ

10. **çeşmüme:-üm, -e**
Gazel 255
Mısra: 8
*Görme organı, dide,
ayn.*

Şu deñlü bādeye düşdi lebüñ
şevkıyla dün ü gün
İdüp çeşmüme uyhuı harām
içmek diler göñlüm

11. **çeşmümüñ:-üm, -üñ**
Gazel 262
Mısra: 4
*Görme organı, dide,
ayn.*

Hasret-i la'l-i lebüñle kanlu
yaşumdur benüm
Çeşmümüñ için taşın la'l-i
Bedaşşān eyleyen

12. **çeşmüm:-üm**
Gazel 275
Mısra: 3
*Görme organı, dide,
ayn.*

Kanlı yaşumdan bu çeşmüm
şöyle oldı sürh-reng
Kim beni şanur görenler
kıpkızıl dīvāneyin

13. **çeşmüme:-üm, -e**
Gazel 287
Mısra: 7
*Görme organı, dide,
ayn.*

Nār-ı 'ışkıyla boyanan
çeşmüme etmez nazar
Ben gerekse gözyaşından
kanlara boyanayın

14. **çeşmüm:-üm**
Gazel 305
Mısra: 1
*Görme organı, dide,
ayn.*

Yed-i mihrüñle çeşmüm
rüşenā kıl yā Resülallāh
Yem-i işkuñla kalbüm āšnā
kıl yā Resülallāh

15. **çeşminde:-i, -n, -de**
Gazel 308
Mısra: 3
*Görme organı, dide,
ayn.*

Müje-i hün-feşānı çeşminde
Tİgdür kabza-i dilāverde

16. **çeşmüm:-üm**
Gazel 329
Mısra: 2
*Görme organı, dide,
ayn.*

Katre katre eşk-i hünābı
dizüp müjgānına
Döndi çeşmüm la'l ile bir
cevheri dükkānına

17. **çeşmüm:-üm**
Gazel 338
Mısra: 1
*Görme organı, dide,
ayn.*

Keşt-i bahr-i ğama çeşmüm
şulukdur var ise
Cüy-yi eşküm akmağa ya bir
oluğdur var ise

18. **çeşmüm:-üm**
Gazel 368
Mısra: 10
*Görme organı, dide,
ayn.*

'Azizī görmedi eşküm gibi
hiç bir delü kanlu
Neçe yaş yaşadı çeşmüm
egerçi neçe dem gördi

19. **çeşmümde:-üm, -de**
Gazel 368
Mısra: 2
*Görme organı, dide,
ayn.*

O meh-rü baña incinmiş
'aceb bilsem ki ne'm gördi
Meger kaşı femi 'aksı ile
çeşmümde nem gördi

20. **çeşmüm:-üm**
Matla 16
Mısra: 1
*Görme organı, dide,
ayn.*

Ruħlaruñ fikriyle çeşmüm
kim pür-eşk-i aldır
Şışedür kim āb-ı gül-gün ile
māl-Ā-māldır

21. **çeşmi:-i**
Tesdis 1
Mısra: 26
*Görme organı, dide,
ayn.*

Kimi dünyāda olup gül gibi
şād u hürrem
Kiminüñ girye vü efgān ile
çeşmi pür-nem

22. **çeşmüm:-üm**
Tesdis 2
Mısra: 25
*Görme organı, dide,
ayn.*

Vādi-i firkatde çeşmüm nece
giryān olmasun
Gonca-veş derd ile bağrum
ya nece kan olmasun

çeşm ü cānum:

1. **çeşm ü cānum:-um**
Gazel 322
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Göz ve can.

Çeşm ü cānum pür olur nūr-ı
sürür ile kaçan
Gözlerüm gün yüzüñi ey
meh-i ğarrā görse

çeşm ü dildür:

1. **çeşm ü dildür:-dür**
Gazel 30
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Göz ve gönül.

Çeşm ü dildür her zamān
veren fenāya cān evin

Çeşm-i giryān u dil-i nālān
elinden el-ğıyās

çeşm ü ebrüsü:

1. **çeşm ü ebrüsü:-sı**

Gazel 266

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kaş ve göz.

Çeşm ü ebrüsü güzel neçe
güzel gördüm velī
Görmedüm hiçbir güzeldē ol
göz ü ol kaşı ben

çeşm ü fem ü kadd ü

kaşuñ:

1. **çeşm ü fem ü kadd ü**

kaşuñ:-uñ

Gazel 57

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Göz, ağız, boy ve kaş.

Her ne dem çeşm ü fem ü
kadd ü kaşuñ yād eylesem
Eşküm ey dürr-i girān-māye
o dem ‘ummān olur

çeşm ü kad ü kaşı güzel:

1. **çeşm ü kad ü kaşı güzel:**

Gazel 205

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gözü, boyu ve kaşı
güzel II sevgili.*

Ey çeşm ü kad ü kaşı güzel
neçe zamāndur
Yanumca şalınmağa benüm
‘ār eder olduñ

çeşme-i āb-ı hayāt:

1. **çeşme-i āb-ı hayāt:**

Gazel 26

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Hayat suyu çeşmesi.

Bir içim şudur lebüñ ammā
aña
Öykünimez çeşme-i āb-ı
hayāt

çeşme-i āb-ı hayāt-ı la‘l-i

rüh-efzā:

1. **çeşme-i āb-ı hayāt-ı la‘l-i**

rüh-efzā:

Gazel 129

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Can katan dudağının
hayat suyunun çeşmesi II
sevgilinin dudağı.*

Ey cemāl-i meh-veşi āyīne-i
‘ālem-nümā
Çeşme-i āb-ı hayāt-ı la‘l-i
rüh-efzā Hızır

çeşme-i āb-ı kevser:

1. **çeşme-i āb-ı kevser:**

Gazel 265

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kevser suyunun
çeşmesi.*

Zemzem-i la‘l-i lebi çeşme-i
āb-ı kevser
Ka‘be-i ehl-i şafā kân-ı
vefādur Ramazān

çeşme-i cāndan:

1. **çeşme-i cāndan:-dan**

Matla 58

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Can veren, can
bağışlayan çeşme II ab-ı
hayat II dudak.*

Var mı yok mı ağız yārūñ
kimse bilmezdi ‘iyāñ
Hızır-ı haṭṭı vermese ol
çeşme-i cāndan nişāñ

çeşme-i hayvān:

1. **çeşme-i hayvān:**

Gazel 95

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Hayat çeşmesi II İçeni
ölümsüzlüğe ulaştırdığına
inanılan suyun pınarı.*

Şeb-i hecrūñde gönül būs-ı
lebüñ umsa ne ṭañ
Karañulukda olur çeşme-i
hayvān derler

çeşme-i hayvān-ı ‘azizi:

1. **çeşme-i hayvān-ı ‘azizi:**

Gazel 372

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Azizi'nin hayat suyu
akıtan gözü.*

Ey sebz-i kabā-y-ile benüm
Hızır-ı zamānum
V’ey la‘l-i lebi çeşme-i
hayvān-ı ‘Azizi

çeşme-i hayvānum:

1. **çeşme-i hayvānum:-um**

Gazel 187

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Hayat çeşmesi II İçeni
ölümsüzlüğe ulaştırdığına
inanılan suyun pınarı.*

Nece zinde ola dil Hızırı ki
nüş eylemege
Leb-i dilber gibi bir çeşme-i
hayvānum yok

çeşme-i hurşid-i rüyuñ:

1. **çeşme-i hurşid-i rüyuñ:-
uñ**

Gazel 310

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Güneş yüzünün çeşmesi.

Çeşme-i hurşid-i rüyuñ seyr
eder iki gözi
Nūr u fer verür cihānda şeyḥ
u şābuñ ‘aynına

çeşme-i kevser:

1. **çeşme-i kevser:****Gazel 77**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Kevser (. Cennette bir nehir veya havuz) çeşmesi.*

Hayât âbı gibi gözden nihân
olmazdı 'âlemde
Leb-i cân-bahşuñña
öykünmeyeydi çeşme-i
kevser

çeşme-sâr:1. **çeşme-sârı:-ı****Tarih 11**

Mısra: 2

Çeşmesi çok olan yer.

Şâhibü'l-hayr Ağa-yı Kulle-i
heft
Etdi bu çeşme-sârı bunda
revân

çeşme-sâr olsa:1. **çeşme-sâr olsa:-sa****Gazel 307**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Çeşmesi çok olan yer olmak.*

'Azîzî her sözüñ âb-ı
muşaffâdur letâfetde
Yaraşur bâğ-ı nazma cüy-ı
tab' uñ çeşme-sâr olsa

çeşm-i aḥbâba:1. **çeşm-i aḥbâba:-a****Gazel 138**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sevgililerin, dosların gözü.*

N'ola yârân gibi görmese
ağyâr bizi
Çeşm-i aḥbâba gül a'dâ
gözine ḥâruz biz

çeşm-i akḥrâbâsından:1. **çeşm-i akḥrâbâsından:-sı, -n, -dan****Mesnevi 1**

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Yakınlarının gözü.

Yūsuf ayru düşüp atasından
Dür olup çeşm-i
akḥrâbâsından

çeşm-i 'âlem-bînüme:1. **çeşm-i 'âlem-bînüme:-üm, -e****Gazel 42**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dünyayı gören göz.*

Görünmez çeşm-i 'âlem-
bînüme ey lâle-ḥad sensüz
Cihân bâğınuñ olsa her gül-i
rengin-teri ḥurşid

çeşm-i bîmârına:1. **çeşm-i bîmârına:-ı, -n, -a****Gazel 292**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Hasta göz II Sevgilinin baygın bakışları.*

Seni hoş gördüğü herkes bu
kim 'âlemde ey nergis
O yârüñ bir bakımda çeşm-i
bîmârına beñzersin

çeşm-i bülbül:1. **çeşm-i bülbül:****Kaside 1**

Mısra: 39

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Bülbülün gözü; noktalı veya damarlı sırça; camdan yapılmış ve üzeri spiral renkli camlarla bezenmiş veya bu spiraller arasında çiçek motifleri yerleştirilmiş şurup vesaire koymak için kullanılan uzunca boyunlu, kulplu veya kulpsuz, kapaklı veya kapaksız sürahi (OTAL,

156) II âşığıñ gözü (Ağlamaktan kanlanmış veya kan ağlayan bülbülün/âşığıñ gözü bağlamında).

Şanuram geydi o gül egnine
çeşm-i bülbül
Seyr için dikse gül üzre
nazarın bülbül eger

çeşm-i cân:1. **çeşm-i cân:****Gazel 194**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gönül gözü | ibret gözü.*

Tāk-ı ebrüñî temâşâ eyler idi
çeşm-i cân
Revzeni açılmadın bu dîde-i
giryânumuñ

çeşm-i dem-âlüd-ı lâle-reng:1. **çeşm-i dem-âlüd-ı lâle-reng:--ı lâle-reng****Gazel 196**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Lale rengiyle kanlanmış göz.*

'Aḥs-i lebüñle çeşm-i dem-
âlüd-ı lâle-reng
Döndi o câma kim mey-i
gül-gündan ala reng

çeşm-i dikkatle:1. **çeşm-i dikkatle:-le****Gazel 149**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dikkatli bakan gözler.*

Çeşm-i dikkatle nazar kılsañ
'Azîzî bâğda
'Ayn-ı 'abher dîde-i ḥübâna
beñzer beñzemez

çeşm-i eşk-bâr:

1. **çeşm-i eşk-bâr:**
Müseddes 2
 Mısra: 13
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Gözyaşı döken göz.

Ola kim görem cemâlün
 deyü çeşm-i eşk-bâr
 Halka-i der gibi yollar
 gözedür leyl ü nehâr

çeşm-i fettânî:

1. **çeşm-i fettânî:-ı**
Gazel 378
 Mısra: 4
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Fitne çıkaran göz.

Elinden düşmese bir dem
 n'ola şemşîr-i müjgânı
 İki hünî moğolçindür ol iki
 çeşm-i fettânî

çeşm-i gamze-kârî:

1. **çeşm-i gamze-kârî:-ı**
Gazel 388
 Mısra: 3
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Gamzeli, süzgün bakışlı
 göz II sevgilinin gözü.*

Şöyle hünîdür ki çeşm-i
 gamze-kârî ol mehûn
 Dem-be-dem kanlar döker
 durmaz harâmiler gibi

çeşm-i giryân:

1. **çeşm-i giryân:**
Gazel 30
 Mısra: 6
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Ağlayan göz.

Çeşm ü dildür her zamân
 veren fenâya cân evin
 Çeşm-i giryân u dil-i nâlân
 elinden el-ğiyâş

çeşm-i giryânüm:

1. **çeşm-i giryânüm:-um**
Gazel 66
 Mısra: 8
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Ağlayan göz.

Gerçi her âbuñ habâb
 üstindedür ammâ benüm
 Çeşm-i giryânüm habâbı her
 dem âb altındadır

2. **çeşm-i giryânüm:-um**
Gazel 93
 Mısra: 10
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Ağlayan göz.

'Azîzî 'ışk-ı cânânı ele fâş
 eyledün deyü
 Dil-i nâlânuma bu çeşm-i
 giryânüm dañı terdür

3. **çeşm-i giryânüm:-um**
Gazel 256
 Mısra: 6
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Ağlayan göz.

Hayâlün şâhı geldükçe
 ayağına nişâr için
 Pür eyler dâmenin la'l ü
 güherle çeşm-i giryânüm

4. **çeşm-i giryânüm:-um**
Gazel 272
 Mısra: 1
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Ağlayan göz.

Çeşm-i giryânüm o şeh derse
 yaşum bürümesün
 Dem-be-dem yanına a'dâyı
 alup yürümesün

5. **çeşm-i giryânüm:-um**
Matla 65
 Mısra: 1
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Ağlayan göz.

Dostum gördi görelen
 çeşm-i giryânüm seni

Kimsenün gördüğine râzî
 degül cânüm seni

çeşm-i giryânümde:

1. **çeşm-i giryânümde:-um,**
-da
Gazel 2
 Mısra: 2
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Ağlayan göz.

Göñülde guşsa-i zülf ü
 femûn olduğu dem peydâ
 Olur bu çeşm-i giryânümde
 katre dem-be-dem peydâ

çeşm-i giryânüñ:

1. **çeşm-i giryânüñ:-uñ**
Gazel 357
 Mısra: 4
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Ağlayan göz.

Yaş döküp la'lün hayâliyle
 gözümün birisi
 Yaş yerine kanlar ağlar
 çeşm-i giryânüñ biri

çeşm-i güher-bâr:

1. **çeşm-i güher-bâr:**
Gazel 294
 Mısra: 10
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*İnci yağıdır an göz. II
 gözyaşı damlatan göz
 bağlamında.*

O şehün olmadı manzürü
 'Azîzî gerçi
 Kıldı pür gevher ile çeşm-i
 güher-bâr etegin

çeşm-i habâb-ı mey:

1. **çeşm-i habâb-ı mey:**
Gazel 338
 Mısra: 12
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Şarabın üzerindeki göz
 hava kabarcıkları.*

Rind-i dürd-âşâmını görmez
gözümüz câmdan
Sâkıyâ çeşm-i habâb-ı mey
tutukdur var ise

çeşm-i hübnâk:

1. **çeşm-i hübnâk:**

Gazel 221

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Güzel göz.

Hışma geldükçe o çeşm-i
hübnâk
Her kime kılsa nazar olur
helâk

çeşm-i humârı:

1. **çeşm-i humârı:-ı**

Gazel 289

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Baygın göz.

Çeşm-i humârı âhû-yı
merdüm-şikâr-ı Çîn
Hâl-i 'izârı nâfe-i misk-i
Huten Hasan

çeşm-i hün-âlüduma:

1. **çeşm-i hün-âlüduma:-
um, -a**

Kaside 3

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kana bulanmış göz.

Çeşm-i hün-âlüduma
oldukça la'lüñ mün'akis
Eşkümüñ her kaşresi bir
sübha-i mercân olur

2. **çeşm-i hün-âlüduma:-
um, -a**

Kaside 3

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kana bulanmış göz.

Çeşm-i hün-âlüduma
oldukça la'lüñ mün'akis

Eşkümüñ her kaşresi bir
sübha-i mercân olur

çeşm-i hurşid:

1. **çeşm-i hurşid:**

Tarih 1

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Güneşin gözü.

Yapdı bir kaşr-ı semâ-sâ kim
anuñ
Mişlini görmedi çeşm-i
hurşid

çeşmi kahramānum:

1. **çeşmi kahramānum:-um**

Gazel 348

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gözü Kahraman
(Kahraman, İran
mitolojisinde "Kahraman-ı
Katil" lakâbıyla anılan
meşhûr bir pehlivandır.
Gözün vasfı da öldürücü,
katil olmasıdır. Beyitte çeşm
ve kahraman kelimelerinin
bir araya getirilmesi bu
yüzdendir.) II sevgili.*

'Arşa-i 'âlem gözüme teng ü
târ olsa ne tañ
Tırmayup 'ahde o çeşmi
Kahramānum gelmedi

çeşm-i nergis-i şehlä:

1. **çeşm-i nergis-i şehlä:**

Gazel 4

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Şehla göz, güzel ve
baygın bakışlı göz.*

Yine şahn-ı çemende nev-
bahâr-ı mu'ciz-âşârüñ
Kudûminden küşâde oldı
çeşm-i nergis-i şehlä

çeşm-i nizârumdan:

1. **çeşm-i nizârumdan:-um,
-dan**

Gazel 10

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Zayıf göz.

Sine-ber-sine görem mi yâri
bir dağı 'aceb
Cân-ı zârum olmadın çeşm-i
nizârumdan cüdâ

çeşm-i pür-hışmuñ:

1. **çeşm-i pür-hışmuñ:-uñ**

Gazel 1

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Öfke ve kızgınlıkla dolu
göz II sevgilinin gözü.*

Çeşm-i pür-hışmuñ ile
zülfüñi kim gördi dedi
Birisı 'ayn-ı 'anâdur birisi
cîm-i cefâ

çeşm-i pür-nemde:

1. **çeşm-i pür-nemde:-de**

Gazel 76

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yaş dolu gözler;
ağlayan göz.*

Hayâl-i kadd-i mevzûnuñ
görenler çeşm-i pür-nemde
Şanurlar sâye-i serv-i revân
ırmağa düşmişdür

2. **çeşm-i pür-nemde:-de**

Gazel 379

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yaş dolu gözler;
ağlayan göz.*

Hayâl-i ruhlaruñ ey meh
görenler çeşm-i pür-nemde
Şanur bir cüybâra 'aqs-i
hurşid ü kamer düşdi

çeşm-i rüzgâr:

1. **çeşm-i rüzgâr:****Gazel 337**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Zamanın gözleri II zaman.*

Ben o şâh-ı kişver-i 'ışkam
ki çeşm-i rüzgâr
Görmedi dârâtımı Dârâda vü
Dârâbda

çeşm-i ter açdı:1. **çeşm-i ter açdı:-dı****Gazel 355**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Taze göz açmak.*

Yüzünden burka 'ın gülşende
kim ol 'işve-ger açdı
Anı her nergis-i pür-jäle
seyre çeşm-i ter açdı

çeşm-i terde:1. **çeşm-i terde:-de****Gazel 335**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Yaşlı göz.*

Hayâl-i bâl-i zülfün çeşm-i
terde
Perîdür geldi seyr-i
çeşmesâra

çeşm-i terüm:1. **çeşm-i terüm:-üm****Gazel 194**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Yaşlı göz.*

Çokdan ihrâk eyler idüm
cânımı çeşm-i terüm
Üstüne şu sepmeseydi sîne-i
süzânümüñ

çeşm-i zamâne:1. **çeşm-i zamâne:****Gazel 145**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Zamanenin gözü, devrin insanları.*

Neçe bir dil fülkini ide garîk-
i baħr-i ğam
Bir dem ola görmeye çeşm-i
zamâne kıramuz

2. **çeşm-i zamâne:****Müseddes 4**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Zamanenin gözü, devrin insanları.*

Bu hüsn ü ânı kim saña verdi
o Zü'l-celâl
Çeşm-i zamâne görmedi
şâhum saña mişâl

çetr-i kühen:1. **çetr-i kühen:****Gazel 297**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Yıpranmış çadır.*

Ben o şâh-ı kişver-i 'ışkam
ki bî-hayl ü haşem
Kim yanumda bir durur çetr-
i kühen ħargâh-ı nev

çetr-i müşk-i nâb:1. **çetr-i müşk-i nâb:****Gazel 66**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Saf misk kokulu çadır.*

Ħâl-i rüyuñ kim o zülf-i piç
ü tâb altındadır
Rüm şâhıdır ki çetr-i müşk-i
nâb altındadır

çetr-i säye-dâr:1. **çetr-i säye-dâr:-dı****Terci-bend 1**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gölgelik çadır, sedir.*

Berg-i sebz ile her dıraħt-ı
bülend
Bir yeşil çetr-i säye-dâr oldu

çevgân:1. **çevgândan:-dan****Gazel 61**

Mısra: 4

Cirit oyununda hayvan üstünden topu tutup almaya mahsus ucu eğri değnek.

Her şerer kim dūd-ı āhum
'arşa-i ğamda şaçar
Güiyâ bir güy-ı zerrîndür ki
çevgândan çıkar

2. **çevgân:****Gazel 263**

Mısra: 4

Cirit oyununda hayvan üstünden topu tutup almaya mahsus ucu eğri değnek.

Ol şeh-i hüsne mihr olup zer
top
Meh-i nev oldu bir gümüş
çevgân

3. **çevgânı:-ı****Gazel 386**

Mısra: 2

Cirit oyununda hayvan üstünden topu tutup almaya mahsus ucu eğri değnek.

Geçinür dem-be-dem ālufte-i
güy-ı zeneħdânı
'Aceb mi ol şeh-i ħübân ele
alursa çevgânı

çevgân edüp:1. **çevgân edüp:-üp****Gazel 268**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Çevgan hale getirme.*

Ķaddümi çevgân edüp
meydân-ı ğamda eyledüñ

Dūd-ı āh-ı pür-şerārüm aña
güy-ı zer-nişān

çevgān-ı zülfūn:

1. **çevgān-ı zülfūn:-üñ**

Gazel 266

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Çevgana benzeyen saç,
saç sopası.*

Olmasun çevgān-ı zülfūñ
oğşamağ baña naşīb
Güy-veş yoluñda gāltān
eylemezsem başı ben

çevir:

1. **çevirmek:-mek**

Gazel 386

Mısra: 6

*Çekmek (tespih çekmek
bağlamında) II elden ele
dolaştırmak.*

Ƙoyup ezkārı bir gün şüfī
gelseñ bezm-i rindāna
Çevirmek sen de görseñ nece
olur tesbīh-i mercāni

çevre yanında:

1. **çevre yanında:-n, -da**

Gazel 164

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Çevre yanı, her taraflı.

Beñzer ol cüy-ı şafā-bağşa
‘izāruñ kim anuñ
Çevre yanında hañuñ sünbül
ü reyhān olmuş

çigne:

1. **çignerse:-r, -se**

Lugaz 2

Mısra: 8

*Ayakla basmak, ayak
altında kalmak.*

Ƙara yüzlüdür velī
miskīndür
Kim anı çignerse ol pāyın
öper

çigzin:

1. **çigzinür:-ür**

Gazel 128

Mısra: 7

Dönmek, hareket etmek.

Çigzinür etrāfını seyyāreler
pervāne-vār
Meş‘al-i mäh-ı felek şem‘-i
şebistān kendidür

çihre-i zerdüm:

1. **çihre-i zerdüm:-üm**

Gazel 112

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sararmış yüz, sararmış
beniz.*

Ġamuñla şöyle şarardı
yüzüm kim bāğ-ı ‘ālemde
Görenler çihre-i zerdüm
şanur berg-i hazāndandır

2. **çihre-i zerdüm:-üm**

Gazel 325

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sararmış yüz, sararmış
beniz.*

Sürh-i eşk ile edüp çihre-i
zerdüm rengin
Nağş-ı şüret nece olur
göstereyin Bihzāda

çık:

1. **çık:-ar**

Gazel 34

Mısra: 7

Çıkmak, yükselmek.

Reg degüldür görinen bir bir
çık ar dūd-ı kebūd
Cism-i zerdüm nār-ı gāmla
eriyüp mānend-i tūc

2. **çıkup:-up**

Gazel 63

Mısra: 13

Çıkmak, yükselmek.

Dūd-ı āh-ı pür-şerārüm sūr-ı
çarh üzere çıkup
Tāli‘ u baht-ı siyāhumla bu
şeb ceng etdiler

3. **çıkup:-up**

Gazel 108

Mısra: 4

Çıkmak, yükselmek.

O māhuñ kekbek-i keşine
beñzer deyü her gece
Çıkup āhum şerārı āsmānuñ
kevkebin oğşar

4. **çık:-ar**

Gazel 114

Mısra: 1

Çıkmak, yükselmek.

Duhān-ı āh ile dilden ki her
zebāne çıkar
Döne döne meh-i tābāna
keh-keşāna çıkar

5. **çık:-ar**

Gazel 114

Mısra: 2

Çıkmak, yükselmek.

Duhān-ı āh ile dilden ki her
zebāne çıkar
Döne döne meh-i tābāna
keh-keşāna çıkar

6. **çık:-ar**

Gazel 114

Mısra: 4

Çıkmak, yükselmek.

Ola kim erişe sem‘ine ol
mehūñ ey dil
Fiğān u nāle vü feryāduñ
āsmāna çıkar

7. **çık:-ar**

Gazel 114

Mısra: 10

Çıkmak, yükselmek.

Dem-Ā-dem āh ederek
oğusun anı ‘ālem
‘Azīzī ol mehe bir şı‘r-i
‘āşıkāne çıkar

8. **çık:-ar**

Gazel 115

Mısra: 1
Çıkmak, yükselmek.

Başumdan âteş-i âhum ki
yane yane çıkar
‘Alev olup şereri fark-ı
ferkadâne çıkar

9. **çıkar:-ar**
Gazel 115
Mısra: 2
Çıkmak, yükselmek.

Başumdan âteş-i âhum ki
yane yane çıkar
‘Alev olup şereri fark-ı
ferkadâne çıkar

10. **çıkar:-ar**
Gazel 116
Mısra: 4
Çıkmak, yükselmek.

Hiçâz-ı küyuñ olaldan
mağâmı ‘uşşâkuñ
‘Irâk-ı nâlesinüñ evci
İşfahâne çıkar

11. **çıkar:-ar**
Gazel 116
Mısra: 8
Çıkmak, yükselmek.

Ko zulmi ey kaşı yâ yoḥsa
âhı mazlûmuñ
Mişâl-i tîr-i du‘â ‘arş-ı
Müste‘âne çıkar

12. **çıkar:-ar**
Gazel 117
Mısra: 2
Çıkmak, yükselmek.

Kaçan o şâhid-i cānbāz
rîsmāna çıkar
Gören şanur ki hümā evc-i
āsmāna çıkar

13. **çıkar:-ar**
Gazel 117
Mısra: 4
Çıkmak, yükselmek.

Çarınca mühr-i Süleymānı
būs eder şanurın
Ḥaṭ-ı siyeh ki o la‘l-i güher-
feşāna çıkar

14. **çıkar:-ar**
Gazel 117
Mısra: 8
Çıkmak, yükselmek.

Şerer saçup çekilür göge
ejdehâ-kirdâr
Zemîn-i sîneden âhum ki
yana yana çıkar

15. **çıkar:-ar**
Gazel 117
Mısra: 10
Çıkmak, yükselmek.

Ne tîg-i ğamzesi kim sîneme
urur yârûñ
O tîguñ ucı ‘Azîzî miyân-ı
cāna çıkar

16. **çıkan:-an**
Gazel 156
Mısra: 3
Çıkmak, yükselmek.

Kimisi âftâb olmuş kimisi
mâh-tâb olmuş
Ruḥuñ mihriyle eflâke çıkan
âhum şerârınuñ

17. **çıkar:-ar**
Gazel 198
Mısra: 6
Çıkmak, yükselmek.

Nâr-ı behcetdür yanuñda ol
ġilâf-ı zer yaḥod
Kim ol âteşden çıkar mâ‘î
duḥândur ḥançerüñ

18. **çıkar:-ar**
Gazel 284
Mısra: 5
Çıkmak, yükselmek.

Şanasın âteş-i ‘ışkuñ şereri
oldum ben
Çıkar âhumla göge süz-ı
dilüm pâreleri

19. **çıkdı:-dı**
Gazel 340
Mısra: 3
Çıkmak, yükselmek.

Çærtāk-ı felege çıkdı
fiġānum gerçi

İşidilmez senüñ ey meh der-i
dîvānuñda

20. **çıkupdur:-up, -dur**
Gazel 384
Mısra: 10
Çıkmak, yükselmek.

Degül encüm şeb-i hecrüñde
mâhum
Çıkupdur göklere âhum
şerârı

21. **çıkup:-up**
Kaside 3
Mısra: 18
Çıkmak, yükselmek.

Sîneye çekmek diler cānum
ġibi dil her kaçan
Tîg-i ḥün-rîzûñ ġilâfından
çıkup ‘uryān olur

22. **çıkup:-up**
Kaside 5
Mısra: 16
Çıkmak, yükselmek.

Yine deryâ kenârında öter
meyhâneler güm güm
Çıkup şevk-ı mey-ile na‘rası
eflâke mestānuñ

23. **çıkar:-ar**
Matla 28
Mısra: 1
Çıkmak, yükselmek.

Âhum şererleri çıkar eflâke
muttaşıl
Yaşum güherleri dökülür
ḥâke muttaşıl

24. **çıkdı:-dı**
Matla 60
Mısra: 2
Çıkmak, yükselmek.

Yağdı nâr-ı ğam-ı hecrüñ
beni ay alnı günüm
Görinen ebr degül göklere
çıkdı dütünüm

25. **çıkar:-ar**
Gazel 116
Mısra: 10
Yukarı doğru gitmek,

*yüksekteki bir yere erişmek,
turmanmak.*

‘Azîzî pāye-i maşşûda
ermege sa‘y et
Ki derler ayak ayak kişi
nerdibâne çıkar

26. **çıkar:-ar**

Gazel 117

Mısra: 1

*Yukarı doğru gitmek,
yüksekteki bir yere erişmek,
turmanmak.*

Kaçan o şâhid-i cānbāz
rîsmāna çıkar
Gören şanur ki hümā evc-i
āsmāna çıkar

27. **çıkmag:-mag**

Gazel 142

Mısra: 3

*Yukarı doğru gitmek,
yüksekteki bir yere erişmek,
turmanmak.*

Sūr-ı semāya çıkmag olurdu
sehāb-veş
Zülfi olaydı ol mehūn elde
kemendimüz

28. **çıkdı:-ar, -dı**

Gazel 298

Mısra: 6

Akıtmak, dökmek.

Nece ağlamayayın
gördüğüme gözlerümden
kim
Önünde ol şeh-i hüsnuñ
çıkdı eşkümi kanlu

29. **çıkdı:-dı**

Gazel 203

Mısra: 3

*Saplanılan yerden
çıkma.*

Meh-i nev şanmañuz gāv-ı
zemīnuñ çıkdı bir şāhı
Getürdi bād-ı āhum altını
üstüne dünyānuñ

30. **çıkar:-ar**

Gazel 116

Mısra: 1

(Tahta) çıkma.

Kaçan seririne ol server-i
yegāne çıkar
Gören şanur mehi evreng-i
āsmāne çıkar

31. **çıkar:-ar**

Gazel 116

Mısra: 2

(Tahta) çıkma.

Kaçan seririne ol server-i
yegāne çıkar
Gören şanur mehi evreng-i
āsmāne çıkar

32. **çıkar:-ar**

Gazel 293

Mısra: 1

*Dökülmek (gözyaşı
bağlamında).*

Her kaatre-i eşküme ki çıkar
dīde-i terden
‘İşkuñda baña yeg gelür ol
dürr ü güherden

33. **çıkar:-ar**

Gazel 114

Mısra: 8

*Ayrılmak II can ve ten
bağlamında bedenın ölüp
ruhun vücudu terketmesi.*

Kabā-yı işkuñı cānum
çıkarmaz egninden
Beden libāsın ecel
..... cāna çıkar ?

34. **çıkup:-up**

Gazel 20

Mısra: 2

*Ortaya çıkma,
belirmek.*

Gözi çıkınca ağladı küyında
dün rakīb
Görünmedi çıkup aña ol
māh-ı dil-firīb

35. **çıkar:-ar**

Gazel 61

Mısra: 1

*Ortaya çıkma,
belirmek.*

Sebz-i haç kim la‘l-i rūh-
efzā-yı cānāndan çıkar

Berg-i sünbüldür ki rāh-ı
çeşme-i cāndan çıkar

36. **çıkar:-ar**

Gazel 61

Mısra: 2

*Ortaya çıkma,
belirmek.*

Sebz-i haç kim la‘l-i rūh-
efzā-yı cānāndan çıkar
Berg-i sünbüldür ki rāh-ı
çeşme-i cāndan çıkar

37. **çıkar:-ar**

Gazel 61

Mısra: 4

*Ortaya çıkma,
belirmek.*

Her şerer kim dūd-ı āhum
‘arşa-i ğamda şaçar
Güyiyā bir güy-ı zerrīndür ki
çevgāndan çıkar

38. **çıkar:-ar**

Gazel 61

Mısra: 6

*Ortaya çıkma,
belirmek.*

Girye etdükçe dem-i
hecrūnde seyl olup açar
Bilmezsin bu deñlü yaşı
çeşmümün kandan çıkar

39. **çıkar:-ar**

Gazel 61

Mısra: 8

*Ortaya çıkma,
belirmek.*

Dağme-i Kārūn-veş hāk
olmayınca kāh-ı ten
Genc-i mihrūñ şanma kim bu
kalb-i virāndan çıkar

40. **çıkar:-ar**

Gazel 61

Mısra: 10

*Ortaya çıkma,
belirmek.*

Mañla‘-ı hurşiddür dersem
‘Azîzî tañ degül
Ol der-i devlet-me‘āba kim o
meh andan çıkar

41. **çıkup:-up**
Gazel 66
 Mısra: 9
Ortaya çıkmak,
belirmek.

Çonca-i nev-ñiz-i gülşen zîr-
 i berginden çıkup
 Bülbüle açılmadığı bu hicâb
 altındadır

42. **çıklar:-ar**
Gazel 115
 Mısra: 8
Ortaya çıkmak,
belirmek.

Yüzi gülün güler ü kalbi
 çoncanuñ açılır
 Kaçan o serv çemen şahnına
 çemâne çıkar

43. **çıkardı:-ar, -dı**
Kaside 5
 Mısra: 32
Ortaya çıkmak,
belirmek.

Olup Mîr-i Hüseyini ehl-i
 nazmuñ Süzenizâde
 Çıkardı nâm-ı fethinde
 bugün milk-i mu‘ammânuñ

44. **çıkınca:-ınca**
Muamma 19
 Mısra: 2
Eksiltmek, çıkarmak.

Kaşı yî şad cevır eder deyü şu
 kim olur hazîn
 Bî-ser olsun göreyin çıkınca
 hamsîn erba‘în

45. **çıklar:-ar**
Gazel 115
 Mısra: 10
Olmak, benzer yönler
bakımından ...olduğu
anlaşılmaq.

‘Azîzî la‘l-i leb-i yâri
 söyledür olsañ
 Ölüyi zinde kıılır ‘İsi-i
 zamâne çıkar

46. **çıklar:-ar**
Gazel 116
 Mısra: 6

Olmak, benzer yönler
bakımından ...olduğu
anlaşılmaq.

Mey-i hevâ ile şüfî-i mest-i
 nâka-dili
 Eger ki söyledesin Şâlih-i
 zamâne çıkar

47. **çıklar:-ar**
Gazel 114
 Mısra: 6
Bir şeyin yukarisına
doğru yürümek.

Yüzünde hâl-i semen-bü o
 tıfla beñzer kim
 Şüküfe dermek için şahn-ı
 gül-sitâna çıkar

48. **çıkarmaz:-ar, -maz**
Gazel 114
 Mısra: 7
Giysi, ayakkabı ve
benzerini vücuttan ayırmak,
soymak.

Çabâ-yı ışkuñ cânım
 çıkarmaz egninden
 Beden libâsın ecel
 ..... câna çıkar ?

49. **çıkmağa:-mağ, -a**
Gazel 140
 Mısra: 10
Ölmek, ruhunu teslim
etmek.

Müy-ı miyân-ı yâri kemer-
 veş kuçam deyü
 Kaldı ‘Azîzî çıkmağa bir
 kılca cânımız

50. **çıklar:-ar**
Gazel 115
 Mısra: 4
Bir sebeple bulunulan
yerden ayrılmak; birinin
veya bir makamın huzuruna
varmak.

Efendi zulm ile ağlatma
 ‘aşkuñ yoğsa
 Şikâyet etmege senden
 Murâd Hâne çıkar

51. **çıklar:-ar**
Gazel 115

Mısra: 6
Yönelmek.

İzüñ tozını koyup gözlerine
 sürme için
 Başîret ehli degül ol ki
 İşfahâne çıkar

52. **çıklar:-ar**
Gazel 117
 Mısra: 6
Gitmek, varmak.

‘Aceb mi sîneñe Ter-cân
 dese gönül şâhum
 O şehri-i bî-bedelün yerini
 Revâna çıkar

53. **çıkdı:-dı**
Gazel 243
 Mısra: 6
Akmak (kan çıkması,
akması bağlamında).

Hemdem olalı derd ü gam-ı
 hecre nem degül
 Çıkdı gözümden ağlayı
 ağlayı dem benüm

54. **çıklar:-ar**
Gazel 260
 Mısra: 5
Yükselmek II (Müzikte)
makama çıkmak, makam
değiştirmek.

Âh u feryâdı hüseyniye çıkar
 ‘uşşâkuñ
 Görse ağıyar-ı Yezîd
 olduğumı yâr-ı Hâsen

55. **çıklar:-ar**
Gazel 296
 Mısra: 10
Dökülmek, çıkmak.

‘Azîzî güş-ı câna eyle her
 birini bir mengüş
 Ne cevher kim çıkar söz
 yerine ol han ağzından

56. **çıkup:-up**
Kaside 3
 Mısra: 18
Çıkarmak (kılıcı
kınından çıkarmak
bağlamında).

Sıneye çekmek diler cânım
gibi dil her kaçan
Tîg-i hûn-rîzûñ ğulâfından
çıkup 'uryân olur

çıkır:

1. **çıkırur:-ur**

Gazel 217

Mısra: 6

*Ortaya çıkmak,
belirmek.*

Leb-i şîrînüñe beñzer deyü
etfâl-i zamân
Şekerini çıkarur gördüğü
yerde şîrûñ

2. **çıkırup:-up**

Terci-bend 1

Mısra: 18

*Giysi, ayakkabı ve
benzerini vücuttan ayırmak,
soymak.*

Ƙıldı pertâb kend'özin cüya
Çıkarup gönlegin çemende
semen

çıkup görünmez:

1. **çıkup görünmez:-mez**

Gazel 31

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Çıkıp görünmek II
ortaya çıkıp kendini
göstermek.*

Çıkup ol meh görünmez
ağşam olmayınca beñzer kim
Hilâl-ebürü güzeller seyrine
ağşam olur bâ'ış

çîne:

1. **çîneye:-y, -e**

Gazel 341

Mısra: 8

Kuş yemi.

Zülfî yârüñ la'lin özlerse hañı
hâlin n'ola
Meyli mâruñ şiredür müruñ
hemîşe çîneye

çirk-i günâhı:

1. **çirk-i günâhı:-ı**

Gazel 161

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Günahın çirkinliği,
pisliği.*

Tagassül eden âb-ı tevbe ile
Gidüp çirk-i günâhı tâhir
olmuş

çiz:

1. **çizdi:-di**

Gazel 309

Mısra: 6

*Çizmek II çizerek
yazmak.*

Devr-i kâmerde zâhir olan
hâle şanmañuz
Teşhîr için o mâhı felek
çizdi dâyire

çoğ:

1. **çoğı:-ı**

Gazel 356

Mısra: 8

*Miktarı, derecesi ve
niteliği belli bir ölçünün
üstünde bulunan, az
olmayan, fazla, ziyade.*

Dedüm mihr ü vefâyı baña
bisyâr etseñ olmaz mı
Dedi ol pür-cefâ bilmez çoğı
hiç bilmeyen azı

çoğ etmek:

1. **çoğ etmek:-mek**

Gazel 367

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Çok, fazla etmek.

Bendeñe bî-had vefâlar etseñ
olmaz mı dedüm
Ol cefâ-pîşe dedi çoğ etmek
olmaz az işi

çoğ olsun:

1. **çoğ olsun:-sun**

Gazel 28

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Çok olmak, çok
bulunmak.*

Her ne deñlü var ise cevri
'Azîzî o şehüñ
Luñfi çoğ olsun bu ben ğam-
hüvâre kıldı 'âkıbet

çoğ-ısa:

1. **çoğ-ısa:**

Kıt'a 21

Mısra: 2

Çok ise dahi, çoksa da.

Evlinüñ yoğ-ısa bir dirhem ü
dîñarı eger
Ergenüñ mâl u menâlı çoğ-
ısa her ne kadar

çoğ-ıse:

1. **çoğ-ıse:**

Tesdis 3

Mısra: 40

Çoksa.

Ƙul beşerdür ne 'aceb olsa
eger noğşanı
N'ola cürmüm çoğ-ıse 'afv-ı
şehenşeh kanı

çok:

1. **çok:**

Gazel 48

Mısra: 9

*Miktarı, derecesi ve
niteliği belli bir ölçünün
üstünde bulunan, az
olmayan, fazla, ziyade.*

'Aşık geçer saña çok evet
kim 'Azîzî var
Bâr-ı belâñı çekmege cândan
rıżâ verür

2. **çoğdur:-dur**

Gazel 135

Mısra: 9

*Miktarı, derecesi ve
niteliği belli bir ölçünün
üstünde bulunan, az
olmayan, fazla, ziyade.*

Çokdur 'Azîzî 'ışk-ıla bî-
çâre gerçi kim
Yokdur evet senüñ gibi
başına çâresüz

3. **çok:**

Gazel 155

Mısra: 10

*Miktari, derecesi ve
niteliği belli bir ölçünün
üstünde bulunan, az
olmayan, fazla, ziyade.*

Kimi gördise gözüñ gamze
ile öldürmiş
Yine çok kimse bugün tîr-i
cefâdan geçmiş

4. **çok:**

Gazel 215

Mısra: 9

*Miktari, derecesi ve
niteliği belli bir ölçünün
üstünde bulunan, az
olmayan, fazla, ziyade.*

Melâhat Mısrına mâlik
güzeller çok durur ammâ
'Azîzî görmedüm ben ol şeh-
i Yûsuf-likâdan yeg

5. **çok:**

Gazel 218

Mısra: 5

*Miktari, derecesi ve
niteliği belli bir ölçünün
üstünde bulunan, az
olmayan, fazla, ziyade.*

Egerçi pîr olası nev-cevânlar
çok velî şâhum
Bu reng ü rüyyla sensin
yüzünüñ şuyı Eyyübuñ

6. **çok:**

Gazel 257

Mısra: 9

*Miktari, derecesi ve
niteliği belli bir ölçünün
üstünde bulunan, az
olmayan, fazla, ziyade.*

Çok zamândur ki 'Azîzî
yârüñ
Gam-ı zülfiyle perîşân-hâlem

7. **çokdur:-dur**

Gazel 338

Mısra: 4

*Miktari, derecesi ve
niteliği belli bir ölçünün
üstünde bulunan, az
olmayan, fazla, ziyade.*

Pâyına ol serv-i sîmüñ
türmaz eylersin nişâr
Dirhemüñ ey dîde-i nem-
dîde çokdur var ise

8. **çok:**

Gazel 351

Mısra: 1

*Miktari, derecesi ve
niteliği belli bir ölçünün
üstünde bulunan, az
olmayan, fazla, ziyade.*

Gül-i ruhsâr-ı yâri
görmeyelden çok zamân oldu
Anuñ-çün bülbül-i şürîde-veş
kârum figân oldu

9. **çok:**

Gazel 356

Mısra: 5

*Miktari, derecesi ve
niteliği belli bir ölçünün
üstünde bulunan, az
olmayan, fazla, ziyade.*

Kişiyi kendüden uşandırur
derler katı çok nâz
İñende etmesüñ 'uşşâkıma
eydüñ o şeh nazı

10. **çok:**

Gazel 368

Mısra: 4

*Miktari, derecesi ve
niteliği belli bir ölçünün
üstünde bulunan, az
olmayan, fazla, ziyade.*

Çad ü zül ü dehânına gönül
verelden ol mâhuñ
Felek âyînesinde haste gönül
çok elem gördi

11. **çok:**

Gazel 374

Mısra: 5

*Miktari, derecesi ve
niteliği belli bir ölçünün
üstünde bulunan, az
olmayan, fazla, ziyade.*

Hey ne çok başludur ser-i
zülfüñ
Çekdi dolana kalb-i meyyâli

12. **çok:**

Kaside 1

Mısra: 41

*Miktari, derecesi ve
niteliği belli bir ölçünün
üstünde bulunan, az
olmayan, fazla, ziyade.*

Gül ü bülbül çok evet
gelmedi bâğ-ı dehre
Bir anuñ gibi yüzi gül dili
bülbül server

13. **çok:**

Kaside 1

Mısra: 74

*Miktari, derecesi ve
niteliği belli bir ölçünün
üstünde bulunan, az
olmayan, fazla, ziyade.*

Gül ü bülbül biteli kopmadı
bir sencileyin
Gül gibi bülbülü çok serv-i
semen-bü dilber

14. **çok:**

Kaside 2

Mısra: 65

*Miktari, derecesi ve
niteliği belli bir ölçünün
üstünde bulunan, az
olmayan, fazla, ziyade.*

Gerçi çok şems ü kamer
zâhir olupdur ammâ
Böyle bir şems ü kamer
etmedi gerdün izhâr

15. **çokdur:-dur**

Kaside 5

Mısra: 69

*Miktari, derecesi ve
niteliği belli bir ölçünün
üstünde bulunan, az
olmayan, fazla, ziyade.*

Cihânda Cin Hüseynüñ gerçi
ağzı egrisi çokdur
Velî yok 'âşıkı bizden yeg ol
yâr-ı perîşânuñ

16. **çok:**

Matla 71

Mısra: 1

Miktarı, derecesi ve niteliği belli bir ölçünün üstünde bulunan, az olmayan, fazla, ziyade.

Dedüm ni'am-ı derd ü gamuñ çok gibi gâyet
Ol şüh-ı cefâ-pîşe dedi yeyene minnet

17. **çok:**

Mesnevi 1

Mısra: 91

Miktarı, derecesi ve niteliği belli bir ölçünün üstünde bulunan, az olmayan, fazla, ziyade.

Bilürin gerçi çok çerâğuñ var
Bunda da bir çerâğuñ olsa ne var

çokdan:

1. **çokdan:-dur**

Gazel 78

Mısra: 8

Çok önceden, uzun zamandan beri.

Dedüm rakîb-i seg eşigüñden
cüdâ mıdur
Ol cân tabîbi dedi ki çokdan
cüdâmdur

2. **çokdan:**

Gazel 194

Mısra: 3

Çok önceden, uzun zamandan beri.

Çokdan ihrâk eyler idüm
cânumı çeşm-i terüm
Üstine şu sepmeseydi sîne-i
süzânümüñ

çöz:

1. **çözüp:-üp**

Gazel 125

Mısra: 6

Örülmüş saçı açmak.

‘Acebdür hâli bâğ-ı ‘âlemüñ
güller olup hândân
Çözüp sünbüllerin gökde
sehâb-ı dür-feşân ağlar

çü:

1. **çü:**

Gazel 8

Mısra: 8

Çünkü. Şundan dolayı, şu sebeple, zira.

Bürüdi gün yüzünü ebr-i haţ
ol mâh-veşüñ
Tañ mı dinmezse gözüm yaşı
çü bârân-ı şitâ

2. **çü:**

Gazel 51

Mısra: 10

Çünkü. Şundan dolayı, şu sebeple, zira.

Mâyil olmaz zen-i dünyâya
‘Azîzî dil-i pâk
Çü mekes cıfeye konmaz şu
ki arı geçinür

3. **çü:**

Gazel 72

Mısra: 3

Çünkü. Şundan dolayı, şu sebeple, zira.

Yuvalanmağdadur çü kelle-i
Kays
Güy olup şavlecân-ı ‘işkuña
ser

4. **çü:**

Gazel 135

Mısra: 8

Çünkü. Şundan dolayı, şu sebeple, zira.

‘İşkuña âh edüp dögeyin
sîne taıblını
Olmaz çü şâh olan kişi tûğ u
naķâresüz

5. **çü:**

Gazel 218

Mısra: 9

Çünkü. Şundan dolayı, şu sebeple, zira.

Çü sen olduñ gül-i ra'nası
hüsn ile varup ben de
Olayın nâlelerle bülbül-i
hoş-güyı Eyyübuñ

6. **çü:**

Gazel 242

Mısra: 8

Çünkü. Şundan dolayı, şu sebeple, zira.

Ne cânı var ki uğraya âhü-yı
şâdlık
Dil bîşesin çü şayd-geh
edindi şîr-i gam

7. **çü:**

Kaside 2

Mısra: 74

Çünkü. Şundan dolayı, şu sebeple, zira.

Şems-i Pervîn ü kamer-veş
dönüp üstüne felek
Çü kamer şems-i murâdı ola
tâli her bâr

8. **çü:**

Kıt'a 2

Mısra: 21

Çünkü. Şundan dolayı, şu sebeple, zira.

Bu söz oldu çü mesmü'um
hemândem
Yüzüm sürünü geldüm hâk-i
pâya

9. **çü:**

Kıt'a 2

Mısra: 26

Çünkü. Şundan dolayı, şu sebeple, zira.

Sa'âdetlü mu'azzez başuñ
içün
Elüm al koma ayakda çü
sâye

10. **çü:**

Lugaz 20

Mısra: 4

Çünkü. Şundan dolayı, şu sebeple, zira.

Arkası üstinde vardur bir
üyük
Gece gündüz götürür anı çü
yük

11. **çü:**

Lugaz 22

Mısra: 6

*Çünkü. Şundan dolayı,
şu sebeple, zira.*

Tevsen-i gerdün seyr-i yâzda
Vaḫšet-engîzdür çü ra'd
âvâzda

12. **çü:**

Muamma 26

Mısra: 2

*Çünkü. Şundan dolayı,
şu sebeple, zira.*

Dil-i şem'-i şeb-ārâ oldı
süzân
Çü gördi sinede cânânı
'uryân

13. **çü:**

Tarih 9

Mısra: 3

*Çünkü. Şundan dolayı,
şu sebeple, zira.*

Çü gördüm rüyın ol cân-
pâresinüñ
Dedüm târiḫini feyz-i Ḥalîmî

14. **çü:**

Tarih 15

Mısra: 3

*Çünkü. Şundan dolayı,
şu sebeple, zira.*

Çü girdi ḫâke cism-i pâki ol
'Alî-şıfatlunuñ
Denildi târiḫi ola enîs ü yâr
Ebû Türâb

15. **çü:**

Gazel 84

Mısra: 7

Gibi.

Dil-i 'aşıkdur ol ḫâl-i siyeh
beñzer çü pervâne
Göyünmiş perr ü bâli şem'-i
gerdânuñda ḫalmışdur

16. **çü:**

Gazel 228

Mısra: 1

Gibi.

Çün şem'-i ser-keş olma çü
sâye fütâde-dil
Ne yavuz ol aşıl ne yavaş ol
dilâ başıl

17. **cûlar:-lar**

Tesdis 4

Mısra: 15

Nehir, ırmak.

Aküp cûlar gibi divâne
göñlüm bir yaña gitdi
Biḫamdiḫ cihân güldi
küdûret cā-be-cā gitdi

18. **cûlar:-lar**

Gazel 363

Mısra: 9

*Nehir, ırmak. II şiirde
ma'na arayışı bağlamında
kullanılmıştır.*

Şafâ-yı nazm-ı dür-bārum
koyaldan güşına cûlar
'Azîzî ḫa'r-ı deryâda şadefler
defterin dürdi

çün:

1. **çün:**

Gazel 350

Mısra: 5

Nasıl ki.

Eyledüñ çün beni hecrüñle
giriḫtâr-ı belâ
Demidür gel bu belâdan yine
kurtar beni

2. **çün:**

Gazel 1

Mısra: 9

Çünkü, nedeniye.

Kaşları yayı ḡamın çekmedi
çün yâ o mehüñ
Neye büküldi beli böyle
'Azîzî gibi yâ

3. **çün:**

Gazel 17

Mısra: 11

Çünkü, nedeniye.

Oldı çün aña gül-i ruḫsârı
yârüñ mün'aḫis
Yâ niçün cām içre böyle
ergavânîdür şarâb

4. **çün:**

Gazel 75

Mısra: 10

Çünkü, nedeniye.

Hecrinde ol nigāruñ ölsün
'Azîzîyi ḫoñ
Mi'râcı derdmendüñ çün
'âkıbet ölümdür

5. **çün:**

Gazel 96

Mısra: 6

Çünkü, nedeniye.

Kažarsam tîşe-i âh ile tañ mı
sîne kühsârın
İşi Ferḫād-ı 'ışkuñ Ḥüsrevâ
çün küh-kenlikdür

6. **çün:**

Gazel 195

Mısra: 9

Çünkü, nedeniye.

Öldi hecrüñle 'Azîzî gibi çün
ḫastelerüñ
Ḥâlleri n'ola taḫbüm
bakılan şaḡlaruñ

7. **çün:**

Gazel 329

Mısra: 8

Çünkü, nedeniye.

Ey göñül ḫün-ı cigerle
beslemekdür çâresi
Düşdi çün eşküñ yetîmi
dîdemüñ dāmânına

8. **çün:**

Gazel 371

Mısra: 10

Çünkü, nedeniye.

Gel du'â-y-ile 'Azîzî edelüm
istikbâl
Şehre çün devlet-ile sâye-i
Raḫmân geldi

9. **çün:**

Gazel 372

Mısra: 8

Çünkü, nedeniye.

Ey ḫvâce-i dehr eyle temâşâ
yine taşdı
Çün Nîl-i revân eşk-i
firāvân-ı 'Azîzî

10. çün:

Gazel 373

Mısra: 5

Çünkü, nedeniyle.

La'l-i lebūñūñ şevkı ile
olmadı çün mest
Meclisde şarābuñ ayağı ya
ne tolaşdı

11. çün:

Kaside 2

Mısra: 33

Çünkü, nedeniyle.

Şanuram vardı esed burcına
çün şems ü kamer
Ne gün ol şems-i kamer-ruḥ
k'ola raḥşına süvār

12. çün:

Kaside 2

Mısra: 70

Çünkü, nedeniyle.

Kamer-i medḥin o şemsüñ
edüp āḥir ey dil
Eyle çün şems ü kamer nūr
du'āsın tekrār

13. çün:

Kıt'a 3

Mısra: 2

Çünkü, nedeniyle.

Ḥiddeti ḥüy edinme kim
ḥiddet
Çün ḥadīd oda yaqar insānı

14. çün:

Kıt'a 4

Mısra: 2

Çünkü, nedeniyle.

Götürüp bezm-i cihāndan
ayağı
Çün olur her kişinüñ menzili
gūr

15. çün:

Kıt'a 6

Mısra: 1

Çünkü, nedeniyle.

Bezme çün meyle pür-şafā
geldi
Dedi bezm ehli kim şafā
geldi

16. çün:

Kıt'a 18

Mısra: 4

Çünkü, nedeniyle.

Neyledümse eyledüm bir yer
alup
Yapdum ol yerde bir ev çün
āsmān

17. çün:

Kıt'a 24

Mısra: 1

Çünkü, nedeniyle.

Oldı çün kahve-ḥāne der-
beste
Kahvesüz olmadan ise ḥaste

18. çün:

Matla 49

Mısra: 1

Çünkü, nedeniyle.

Şehr-i bāğa şāh olup çün
lāle-veş urundi tāc
Nergis-i meste dedi gül
begligüñ var gözün aç

19. çün:

Mesnevi 1

Mısra: 7

Çünkü, nedeniyle.

Çün erüp nāgehān każā vü
kader
Kulle-i heft saña oldı maqar

20. çün:

Mesnevi 1

Mısra: 61

Çünkü, nedeniyle.

Girüp ebr-i sefide çün meh-
tāb
Revzen-i cāmi' oldı ehl-i
ḥicāb

21. çün:

Muamma 21

Mısra: 2

Çünkü, nedeniyle.

Çekdüm üç kerre ḥisāba yā
kaşuñ ey meh-liḳā
İkisinde iki şıfr oldı hüveydā
çün sühā

22. çün:

Muamma 27

Mısra: 2

Çünkü, nedeniyle.

Dil-i 'uşşākını ol şūḥ-ı
devrān
Eder çün müşterī bī-ḥad
perīşān

23. çün:

Müseddes 1

Mısra: 3

Çünkü, nedeniyle.

Bağrını çāk eyleyüp tīg-i
ḥased çün şāḥ-ı bīd
Düşmenān-ı devletüñ olsun
cihanda nā-bedīd

24. çün:

Tahmis 1

Mısra: 21

Çünkü, nedeniyle.

Ḥübdur şī'rūñ 'Azīzī çün
ḥaṭ-ı Mīr-i 'Alī
Nazm-ı dil-cüy-ı şafā-baḥşuñ
görenler der belī

25. çün:

Tarih 4

Mısra: 5

Çünkü, nedeniyle.

Kadem başduñ bu 'ālī
manşıba çün
Düşüp zıll-i Ḥudā luṭfına
mazhar

26. çün:

Tarih 5

Mısra: 2

Çünkü, nedeniyle.

Dār-ı dünyāyı koyup Kırd
Çelebi
'Azmi çün milket-i 'uḳbā
oldı

27. çün:

Tarih 13

Mısra: 3

Çünkü, nedeniyle.

Bu manşıb oldı çün saña
efendi cānib-i Ḥaḳdan

Bir eksüklü dedi târîh câh-ı
tevliyet hâkkuñ

28. çün:

Tarih 15

Mısra: 1

Çünkü, nedeniyle.

Yüz urdı meskenetle çün
zemîne berg-i gül-şifat
Hâbîbi hürmetine Hâk aña
vere neçe sevâb

29. çün:

Tarih 16

Mısra: 3

Çünkü, nedeniyle.

Tutdı çün rûhı cinâna yüz bir
eksüklü o dem
Dedi târîhini anuñ Hâk naşîb
ede behîşt

30. çün:

Tarih 16

Mısra: 2

Çünkü, nedeniyle.

'Azm-i 'uqbâ eyledi
Zeyne'l-'Alî-zâde 'Alî
Gördi çün bâkî degül bu çâr-
dîvâr-ı künişt

31. çün:

Tarih 22

Mısra: 7

Çünkü, nedeniyle.

Erdi çün leşker ile Şîrvâna
Girdi cünd-i 'adûya hem-çü
esed

32. çün:

Tarih 24

Mısra: 2

Çünkü, nedeniyle.

Hâzret-i Gâzî Muştafâ Paşa
Kıldı çün feth mülk-i Şîrvânı

33. çün:

Tarih 25

Mısra: 3

Çünkü, nedeniyle.

Çün kulle câmi'ine devletle
oldı nâşîh

Dedi 'Azîzî aña târîh şeyh-i
'âbid

34. çün:

Tarih 28

Mısra: 1

Çünkü, nedeniyle.

'Azm eyledi paşa çün
'uqbâya şehâdetle
Ser-hayl-i şehîdânûñ alayı
mezîd oldı

35. çün:

Terci-bend 1

Mısra: 13

Çünkü, nedeniyle.

Kızarup lâle çün 'aqtık-i
Yemen
Üstine jâle şaçdı dürr-i
'Aden

36. çün:

Gazel 33

Mısra: 4

Olduğunda.

Etme hasîs ü dūna dünyâda
'arz-ı fâka
Çün mâh-ı nev olursañ bir
pâre nâna muhtâc

37. çün:

Gazel 22

Mısra: 4

Gibi.

Şevk-ı la'lüñ gönlümi cānâ
düşürdi bādeye
Cām-ı 'ıŝkuñ cānumı āvāre
kıldı çün habâb

38. çün:

Gazel 34

Mısra: 9

Gibi.

Cevr ile kıddüñ kemer edüp
'Azîzî çün senüñ
Furşat el verürse ol nâzük-
miyâmı sen de kuç

39. çün:

Gazel 47

Mısra: 2

Gibi.

Olmasa şehd-i lebüñ şeker
gibi cānâ lezîz
Telh düşnāmuñ baña
gelmezdi çün helvâ lezîz

40. çün:

Gazel 123

Mısra: 6

Gibi.

Gerçi kıddüm kemān gibi
kecdür
Lîk yoluñda toğruyam çün tîr

41. çün:

Gazel 178

Mısra: 4

Gibi.

Mevc urup deryâ-yı ahdar
gibi şahn-ı sebzezâr
Oldı pür-lülü-yı jâle her kefi
gül çün şadef

42. çün:

Gazel 226

Mısra: 2

Gibi.

Etme yanuñdan fütādeñ mü-
miyānum dūr gel
Turmağa pervāneye çün
müm yanıdur maħal

43. çün:

Gazel 228

Mısra: 1

Gibi.

Çün şem'-i ser-keş olma çü
sāye fütāde-dil
Ne yavuz ol aşıl ne yavaş ol
dilâ başıl

44. çün:

Gazel 275

Mısra: 5

Gibi.

Pîre-zen dünyāya meyl
etmez erenler çün velî
Ben de anlar gibi bu
meydānda bir merdāneyin

45. çün:

Gazel 275

Mısra: 7

Gibi.

Yanmak olmadı müyesser
çün o şem'a hālümü
Tutuşup nār-ı ğam-ı 'ışk-ıla
bārī yanayın

46. çün:

Gazel 4

Mısra: 2

İçin.

Bahār oldı yine her nev'arūs-
ı lāle-i hāmṛā
Büründi al duvağın çün gül-i
sūr-ı çemen-ārā

47. çün:

Gazel 339

Mısra: 11

İçin.

Her kim yolında varın
vermezse çün Züleyhā
Olmaz 'Azīzī mālīk ol
Yūsuf-ı zamāne

48. çün:

Gazel 151

Mısra: 4

Ne vakit ki.

İncinme dilā ol yār olmaz ise
bī-agyār
'Älemde gül olmaz çün
yanında diken bitmez

49. çün:

Gazel 3

Mısra: 3

Mademki.

Anı hürşid-i rüyuñ yakmadı
çün kim şehāb-āsā
Neden kararđı zülfüñ ey
kamer-ruhsār ser-tā-pā

50. çün:

Gazel 106

Mısra: 9

Mademki.

Ğam-hāne-i 'Azīziye çün
gece gelmedüñ
Gün gibi bārī gel aña ey
meh-likā şehṛ

51. çün:

Gazel 119

Mısra: 9

Mademki.

Hāne-i dünyā 'Azīzī çün
degül dārū'l-ferah
Bunda şād olmaduğına kişi
yā ne ğamlanur

52. çün:

Gazel 193

Mısra: 3

Mademki.

Burc-ı cefāyī menzil edindi o
māh çün
Ey āh u nāle siz de reh-i
āsmān tutuñ

53. çün:

Gazel 227

Mısra: 11

Mademki.

Bülbüle çün ağlamak oldı
güle gülmek naşīb
Ço 'Azīzī ağlasun hecrüñle
sen ey yār gül

54. çün:

Gazel 383

Mısra: 7

Mademki.

Pīr-i 'ışka çün mürīd olup
urunduñ tēc-ı Key
Dönme pīründen ölüreñ gey
şakın abdāl gey

55. çün:

Gazel 383

Mısra: 9

Mademki.

Çün libās-ı faqr-ile fahr
eyledi Āl-i 'Abā
Sen de anlar 'aşkına dāyim
'Azīzī şāl gey

56. çün:

Gazel 239

Mısra: 1

*"İçin" anlamındadır,
sebeb ilgisi kurmuştur.*

Çün ki verdüñ dehen-i
dilbere dil
Kendüñ ey 'aşık-ı bī-dil yok
bil

57. çün:

Gazel 25

Mısra: 6

Halbuki.

Neye kararđı gevdesi māhuñ
Gece küyuñda yemedi çün
let

çün kim:

1. çün kim:

Gazel 77

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Çünkü, nedeniye.

Vücūd-ı 'aşığı çün kim o
meh yolında hāk ister
Yanup 'ışk āteşine ey göñül
ol sen de hākister

2. çün kim:

Gazel 220

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Çünkü, zira.

'Aşığıñ göz yaşıdır māl ü
menāli çün kim
Dökeyin yolına ol mālı
Meħemmed Şāhuñ

çünki:

1. çünki:

Gazel 191

Mısra: 1

Çünkü, nedeniye.

Çünkü 'ışka düşdüñ ey dil
derd-nāk olsañ gerek
Derd-nāk olmağ degül belki
helāk olsañ gerek

2. çünki:

Mesnevi 1

Mısra: 57

Çünkü, nedeniye.

Düşdiler çünki luţfuña
mazhar
Oldılar cāme-puş revzenler

3. çünki:

Gazel 109

Mısra: 9
Mademki.

Çünkü mihrüñle ‘Azîzî-veş
kalender olmadı
Mâh tavk-ı hâleyi gerdânına
niçün taşar

çürü:

1. **çürümesün:-me, -sün**

Gazel 272

Mısra: 10

Çürümüş olan şey II iş
göremez, niteliksiz.

Yok nazîrûñ güzel ögmekde
‘Azîzî göreyin
Dünyede ölme sen ağzuñda
dilûñ çürümesün

D

da:

1. **da:**

Gazel 38

Mısra: 3

Dahi anlamındaki
bağlaç.

Cây-ı neşâta göçmege her
lahza cām da
Gül-gün otağ-ıdı Ceme her
bir habâb-ı sürh

2. **da:**

Gazel 69

Mısra: 14

Dahi anlamındaki
bağlaç.

Gönül âh eylegil hecrinde
yârûñ diñmeyüp bir dem
Gözüm kan ağla turma yaş
yerine bu da bir demdür

3. **da:**

Gazel 120

Mısra: 9

Dahi anlamındaki
bağlaç.

Ergânün âvâzınıñ da ‘âlemi
vardur evet
Ney şadâsında bir özge
‘âlem ü bir hâl var

4. **da:**

Gazel 181

Mısra: 2

Dahi anlamındaki
bağlaç.

Göz yaşın dökme nigârûñ
yolına minneti yok
Gevher olursa da yanında
anuñ kıymeti yok

5. **da:**

Gazel 217

Mısra: 7

Dahi anlamındaki
bağlaç.

Mâlik-i milk-i Süleymân da
olursañ şâhum
Mür-veş taht-ı şerâdur yine
âhir yerûñ

6. **da:**

Gazel 231

Mısra: 4

Dahi anlamındaki
bağlaç.

Bir işâretle yoluña vermez
isem baş u cân
Bağrumı biñ päre tîğ-i hışm
ile ura da dil

7. **da:**

Gazel 311

Mısra: 10

Dahi anlamındaki
bağlaç.

N’ola sen Yûsuf gibi sultân-ı
Mısr-ı hüsn iseñ
Baña da şâhum ‘Azîzî derler
ad u şan-ıla

8. **da:**

Kıt’a 1

Mısra: 20

Dahi anlamındaki
bağlaç.

Zer eder hâki kîmyâ nazaruñ
Baña da kıl nazar ki hâk-i
derem

9. **da:**

Mesnevi 1

Mısra: 92

Dahi anlamındaki
bağlaç.

Bilürin gerçi çok çerâğuñ var
Bunda da bir çerâğuñ olsa ne
var

10. **da:**

Tarih 2

Mısra: 2

Dahi anlamındaki
bağlaç.

Getürür arkañ yere Zâl-i
Sipih
Rüstem-i destân olursañ da
şehâ

dâbbetü’l-arz:

1. **dâbbetü’l-arz:**

Kıt’a 26

Mısra: 2

Kıyamet alametlerinden
biri olarak kabul edilen
yaratık.

Nedür ey gāv-şikem Şânî o
cüsse
Har-ı Deccâl misin ya
Dâbbetü’l-arz

dād:

1. **dād:**

Gazel 43

Mısra: 2

İmdâd, yardım.

Hvân-ı vaşluñla etmedüñ
beni yâd
Dâd elüñden eyâ şeh-i bî-dâd

2. **dād:**

Gazel 80

Mısra: 13

İmdâd, yardım.

Dâd elinden ‘Azîzî tıfl-ı
dilûñ
Turmayup mehd-i gamda
nâle eder

dâd edeyin:

1. **dâd edeyin:-e, -yin**

Tesdis 3

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Adaletli davranmak.

Bunca feryādum işitdün
demedün dād edeyin
Sen ki dād etmeyesin ben
kime feryād edeyin

2. **dād edeyin:-e, -yin**
Tesdis 3
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Adaletli davranmak.

Bunca feryādum işitdün
demedün dād edeyin
Sen ki dād etmeyesin ben
kime feryād edeyin

3. **dād edeyin:-e, -yin**
Tesdis 3
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Adaletli davranmak.

Bunca feryādum işitdün
demedün dād edeyin
Sen ki dād etmeyesin ben
kime feryād edeyin

4. **dād edeyin:-e, -yin**
Tesdis 3
Mısra: **23**
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Adaletli davranmak.

Bunca feryādum işitdün
demedün dād edeyin
Sen ki dād etmeyesin ben
kime feryād edeyin

5. **dād edeyin:-e, -yin**
Tesdis 3
Mısra: **29**
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Adaletli davranmak.

Bunca feryādum işitdün
demedün dād edeyin
Sen ki dād etmeyesin ben
kime feryād edeyin

6. **dād edeyin:-e, -yin**
Tesdis 3
Mısra: **35**
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Adaletli davranmak.

Bunca feryādum işitdün
demedün dād edeyin
Sen ki dād etmeyesin ben
kime feryād edeyin

7. **dād edeyin:-e, -yin**
Tesdis 3
Mısra: **41**
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Adaletli davranmak.

Bunca feryādum işitdün
demedün dād edeyin
Sen ki dād etmeyesin ben
kime feryād edeyin

dād elinden:

1. **dād elinden:-n, -den**
Gazel 263
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Yardım eli.

Dād elinden ‘Azīyā o
şehūn
Baña zulm eyler ellere ihsān

dād etmeyesin:

1. **dād etmeyesin:-me, -y, -e, -sin**
Tesdis 3
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Adaletli davranmak.

Bunca feryādum işitdün
demedün dād edeyin
Sen ki dād etmeyesin ben
kime feryād edeyin

2. **dād etmeyesin:-me, -y, -e, -sin**
Tesdis 3
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Adaletli davranmak.

Bunca feryādum işitdün
demedün dād edeyin
Sen ki dād etmeyesin ben
kime feryād edeyin

3. **dād etmeyesin:-me, -y, -e, -sin**
Tesdis 3
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Adaletli davranmak.

Bunca feryādum işitdün
demedün dād edeyin
Sen ki dād etmeyesin ben
kime feryād edeyin

4. **dād etmeyesin:-me, -y, -e, -sin**
Tesdis 3
Mısra: **24**
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Adaletli davranmak.

Bunca feryādum işitdün
demedün dād edeyin
Sen ki dād etmeyesin ben
kime feryād edeyin

5. **dād etmeyesin:-me, -y, -e, -sin**
Tesdis 3
Mısra: **30**
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Adaletli davranmak.

Bunca feryādum işitdün
demedün dād edeyin
Sen ki dād etmeyesin ben
kime feryād edeyin

6. **dād etmeyesin:-me, -y, -e, -sin**
Tesdis 3
Mısra: **36**
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Adaletli davranmak.

Bunca feryādum işitdün
demedün dād edeyin

Sen ki dād etmeyesin ben
kime feryād edeyin

7. **dād etmeyesin:**-me, -y, -e,
-sîn

Tesdis 3

Mısra: 42

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Adaletli davranmak.

Bunca feryādum işitdün
demedün dād edeyin
Sen ki dād etmeyesin ben
kime feryād edeyin

dad eyleseñ:

1. **dad eyleseñ:**-se, -ñ

Gazel 211

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Adaletle, iyilikle
muamele etmek.*

Hüsrev-i milk-i melâhatsın
kimün ne sözi var
La'l-i şîrînüni verseñ
ağzuma dad eyleseñ

dâğ:

1. **dâğ:**

Gazel 173

Mısra: 10

Yanık yarası.

Gülşen-i gamda açılmış lāle-
i gül-gündur
Bâğ-ı sînemde 'Azîzî
görinen her kırlı dâğ

2. **dâğlaruñ:**-lar, -uñ

Gazel 195

Mısra: 1

Yanık yarası.

Ol gül oyarduğı sîneñde kızlı
dâğlaruñ
Revnağ-ı lālelerin bozdı dilā
bâğlaruñ

3. **dâğlardur:**-lar, -dur

Gazel 201

Mısra: 7

Yanık yarası.

Qara qara dâğlardur
gevdesinde her benek
Ey gözi āhū gamuñdan oldı
abdāluñ peleng

4. **dâğ:**

Gazel 251

Mısra: 9

Yanık yarası.

Sînem üzre görinen şanma
'Azîzî kırlı dâğ
Hüsrev-i 'ışkam ben ol gül-
gün otağumdur benüm

5. **dâğumdur:**-um, -dur

Gazel 251

Mısra: 2

Yanık yarası.

Nāle-i bülbül figān u sîne
bâğumdur benüm
Anda serv ü gül elifle tāze
dâğumdur benüm

6. **dâğlar:**-lar

Gazel 260

Mısra: 2

Yanık yarası.

Sîneme āteş olup lāle-i
ruhsār-ı Hasen
Dağlar yakdı dile hāl-i siyeh-
kār-ı Hasen

7. **dâğ-ıla:**-ıla

Gazel 311

Mısra: 5

Yanık yarası.

Lāle-haddün yādına sînem
pür edüp dâğ-ıla
Toldurayın koyunımı berg-i
gül-i hāndān-ıla

8. **dâğın:**-ın

Gazel 312

Mısra: 1

Yanık yarası.

Gül gibi tāzeleyüp sînesi
dâğın lāle
Gülşenî tekyesinün yakdı
çerāğın lāle

9. **dâğlar:**-lar

Gazel 318

Mısra: 7

Yanık yarası.

Olaldan şeşder-i gam sîne
pullar dâğlar cānā
Oyunlar oynadı 'ışkuñ ki
denmez bu dil-i zāra

10. **dâğ:**

Gazel 319

Mısra: 8

Yanık yarası.

Derd-i dilümi şerha zebān ile
dehāndur
Bir bir görinen dâğ ile her
şerha-i sîne

11. **dâğımı:**-um, -ı

Matla 80

Mısra: 1

Yanık yarası.

Serümde lāle gibi kırlı
dâğımı görünüñ
Başum berāberi yanar
çerāğımı görünüñ

12. **dâğlarla:**-lar, -la

Gazel 209

Mısra: 3

*Kızgın demirle vurulan
damga, nişan; hasta için
kızgın demirle vurulan yakı;
iz bırakan yara II üzüntü,
acı.*

Kırlı kırlı dâğlarla ey gül-i
ra'nā yine
Sîne şahrāsın serāser lāle-zār
etsem gerek

13. **dâğlarla:**-lar, -la

Gazel 253

Mısra: 2

*Yanık yarası, kızgın
demirle vurulan damga,
nişan. II Benek, iz, nişan
(Kaplanın vücudundaki siyah
çizgi ve benekler.).*

Ben ki rüy-ı zerd ile küh-ı
belā arslanıyam
Qara qara dâğlarla deşt-i
gam kaplanıyam

dâğ u mularla:

1. **dāğ u mûlarla:-lar, -la****Gazel 158**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Yara ve tüy.*

Tenümde ham-be-ham olmuş
tamarlar dāğ u mûlarla
Kebūdī riştelerdür kim gül-i
pür-hāra şarmaşmış

dāğ ursa:1. **dāğ ursa:-sa****Gazel 192**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Yaralamak, yakmak,
kıvgın bir alet ile yanık izi
yapmak.*

Āteşin dāğ ursa farkına ‘aceb
mi ehl-i ‘ışk
Başı üzre tâc-ı zerrin yaraşur
sulţânlaruñ

dāğ üzre dāğum:1. **dāğ üzre dāğum:-um****Gazel 75**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Yara üzerinde yara.

Deşt-i ‘anāda sīnem bir bāğ-ı
pür-belādur
Dāğ üzre dāğum anda kâter
karanfûlümdür

dāğ-ı derd:1. **dāğ-ı derd:****Gazel 271**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dert yarası.*

Derünüm dāğ-ı derd ile pür
olmuşdur neçe demdür
Maḥabbet ḥānkāhında bu
ben abdāluñ añmazsın

dāğ-ı dil-i suzāna:1. **dāğ-ı dil-i suzāna:****Gazel 149**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gönlü yanık yara.*

Ol gülüñ şevk-ı ruḥıyla
yanmada yakılmada
Mihir ü meh dāğ-ı dil-i
suzāna beñzer beñzemez

dāğ-ı ‘ışkıla:1. **dāğ-ı ‘ışkıla:-ıla****Gazel 39**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Aşk yarası.*

Gül gül etsem dāğ-ı ‘ışkıla
‘aceb mi sīnemi
Berg-i nāz-ile pür olmuş
naḥl-i cāndur lāle-ruḥ

dāğ-ı meh-rüyum:1. **dāğ-ı meh-rüyum:-um****Gazel 341**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ay yüzlü yara.*

Sīne-i pür-müyum içre dāğ-ı
meh-rüyum görüp
Bir muşaffā āyine çekdüm
şanur peşmīneye

dāğ-ı mihrüñ:1. **dāğ-ı mihrüñ:-üñ****Gazel 162**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sevgi, muhabbet yarası.*

Şafḥa-i şahn-ı cemende aldı
ey gül lāle-reng
Dāğ-ı mihrüñ eyleyelden
sīne-i suzāna naḥş

dāğ-ı pür-ḥümü:1. **dāğ-ı pür-ḥümü:-ı****Gazel 3**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Aşırı derecede kanlı
yara.*

Açıldı dāğ-ı pür-ḥümü ser-Ā-
ser cism-i Ferhāduñ
Donandı lālelerle şanmañuz
kühsār ser-tā-pā

dāğ-ı rüşeni:1. **dāğ-ı rüşeni:-ı****Gazel 242**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Aşikâr yara.*

Sīnem benüm ‘Azīzī belā
āsmānidur
Üstinde dāğ-ı rüşeni mihr-i
münir-i ğam

dāğ-ı şeb-günü:1. **dāğ-ı şeb-günü:-ı****Muamma 35**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Gece renkli yara II**kararmış yara.*

Çāk edüp zeyli ucın farkına
aldukça Sühā
Sāki üzre dāğ-ı şeb-günü
‘iyān olsa n’ola

dāğ-ı sīneñi:1. **dāğ-ı sīneñi:-ñ, -ı****Gazel 73**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sinedeki yara.*

Gel ey dil naḥd-i eşk-i çeşm
ü dāğ-ı sīneñi göster
Ekābir ço ḥisāb-ı dirhem ü
dīnārı görsünler

2. **dāğ-ı sīneñi:-ñ, -ı****Gazel 130**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gönlün, sinenin yarası.

Gel ey dil nakd-i eşk ü çeşm
ü dâğ-ı sîneñi görsün
Ekâbir ço hisâb-ı dirhem ü
dînarî görsünler

dağıd:

1. **dağıdup:-up**
Gazel 155
Mısra: 2
Dağıtmak.

‘İşk cāmını içen tâc u
ķabâdan geçmiş
Raht u bahtı dağıdup taht-ı
nevâdan geçmiş

dağla:

1. **dağlar:-r**
Gazel 127
Mısra: 4
*Vücuda kızgın demirle
damga vurmak.*

Gül gül edüp şevķ-ı rüy-ı yâr
ile dil sînesin
Lâle gibi nâr-ı ğamla bağrını
dağlar yürür

2. **dâğlardur:-r, -dur**
Lugaz 11
Mısra: 3
*Çevresindeki araziye
göre büyük bir çıkıntı teşkil
edecek şekilde yükselen
toprak veya kaya kütlesi.
(suyun dalgalanmasıyla
oluşuna dalga bağlamında
kullanılmıştır).*

Aķça aķça dâğlardur cismi
hep
Derler aña ‘âşık-ı dîdâr-ı Rab

3. **dağlar:-r**
Tesdis 2
Mısra: 9
Yaralamak.

Lâle gibi sînemi nâr-ı
maħabbet dağlar
Ĥaste-i ‘ışķ olanuñ ĥâlin ne
bilsün şağlar

dağı:

1. **dağı:**
Gazel 2
Mısra: 8
Henüz.

Göñül deryâ-yı ‘ışķında
yüzerken ol dür-i pākũñ
Dağı dünyâ yüzinde
olmamışdı heft yem peydâ

2. **dağı:**
Gazel 140
Mısra: 5
Henüz.

‘Ālemde yoğ-iken dağı nâm
ü nişānımız
Ālüfte-y-idi la ‘lüñe rûĥ-ı
revānımız

3. **dağı:**
Gazel 292
Mısra: 2
Henüz.

Cihân bāğında mişli
ķopmaduķ şâĥ-ı gül-i tersin
Dağı açılmadıķ bir ğonca-i
mevzũn dilbersin

4. **dağı:**
Gazel 385
Mısra: 6
Henüz.

Belâ-yı yâr cevrin çekmege
yoķ tākātũm deyũ
Dağı pîr olmadın ol nev-
cũvānuñdan uşanduñ mı

5. **dağı:**
Gazel 93
Mısra: 10
Daha.

‘Azîzî ‘ışķ-ı cānānı ele fâş
eyledũn deyũ
Dil-i nālānuma bu çeşm-i
giryānum dağı terdür

6. **dağı:**
Gazel 147
Mısra: 8
Daha.

Ĥamdũllillāh kim ĥabîbũm
ĥvāb-ı ğafletden bugũn
‘İşķuñ oyardı bizi yoĥsa dağı
uyurmuşuz

7. **dağı:**
Gazel 278
Mısra: 6
Daha.

Sitem-i cevruñ ile ölmez
isem
Baña dağı neler eylersin sen

8. **dağı:**
Ĥıt'a 20
Mısra: 5
Üstelik, bundan başka.

Dağı hem deyesin dũd-ı
siyāhı
Gögi göge boyadı ol yüzi ĥũr

9. **dağı:**
Mesnevi 1
Mısra: 81
Üstelik, bundan başka.

Lîk bir ĥayr dağı ĥalmışdur
Beni fikri o ĥayruñ almışdur

10. **dağı:**
Gazel 27
Mısra: 4
Bile, dahi.

Ĥam-ı Şîrîn ile cān
verdũğine Ferhāduñ
Nazar etseñ yüce tağlarda
ķayalar dağı saĥt

11. **dağı:**
Gazel 169
Mısra: 4
Bile, dahi.

Şöyle ğubârdur ki ĥat-ı la ‘li
ol mehũñ
Yāķũt dağı yazmadı böyle
ğubâr ĥaĥ

12. **dağı:**
Gazel 245
Mısra: 4
Bile, dahi.

Şararup hecrũñ ile döndi
yüzũm altuna

Dağı meyl etme misin baña
eyâ sîm-tenüm

13. **dağı:**

Gazel 325

Mısra: 8

Bile, dahi.

Mey-i 'ışk-ıla gönül olmuş
idi mest ü harâb
Neydügin bilmez idi Cem
dağı cām u bāde

14. **dağı:**

Gazel 370

Mısra: 1

Bile, dahi.

Yandı nār-ı ğamla dil
hākister oldı ten dağı
Düşmesün 'ışk âteşine
dostlar düşmen dağı

15. **dağı:**

Gazel 370

Mısra: 2

Bile, dahi.

Yandı nār-ı ğamla dil
hākister oldı ten dağı
Düşmesün 'ışk âteşine
dostlar düşmen dağı

16. **dağı:**

Gazel 370

Mısra: 4

Bile, dahi.

Şöyle mest etdi beni cām-ı
şarâb-ı 'ışk kim
Böyle serhoş olduğum
bilmem cihānda ben dağı

17. **dağı:**

Gazel 370

Mısra: 8

Bile, dahi.

'Ākıbet Zāl-i felek eyler seni
zār u zebün
Kudret ü kuvvetde olsañ
Rüstem ü Behmen dağı

18. **dağı:**

Gazel 370

Mısra: 10

Bile, dahi.

Geymiş egnine 'Azīzī gibi
yüñden bir nemed
Ol gülün abdālı olmuş
bülbül-i gülşen dağı

19. **dağı:**

Lugaz 21

Mısra: 3

Bile, dahi.

Bir neçe mäh-ı nev-i ğarrā
dağı
Tutmuş ol şems ü kamer
yanında yer

20. **dağı:**

Matla 11

Mısra: 2

Bile, dahi.

Bezme āyā bugün ol mäh-
likā gelmez mi
Öyle yaklaştı dağı şems-i
duhā gelmez mi

21. **dağı:**

Mesnevi 1

Mısra: 29

Bile, dahi.

Umaruz sen dağı halāş olasın
Dergeh-i şehde 'abd-i hāş
olasın

22. **dağı:**

Tarih 22

Mısra: 15

Bile, dahi.

İşidince bu hāli Şāh dağı
Bīm-i cān ile kıldı terk-i
beled

23. **dağı:**

Gazel 370

Mısra: 6

Artık.

Tek cefā-yı dilbere tākāt
getürsün haste dil
Ey felek bir yañadan cevri
etme baña sen dağı

24. **dağı:**

Gazel 167

Mısra: 5

*Fazla olarak , üstelik,
daha , bile , da"*

*anlamalarına gelen
kuvvetlendirme sözü.*

Bundan artuğ nece olur dağı
velāyet kim bilür
Etmedin hāl-i dili ol pīr olası
cāna 'arz

dāhil:

1. **dāhil:**

Gazel 184

Mısra: 10

*İç, içeri, içinde, içeri
girmiş.*

Biz 'Azīzī o şāh-ı Cem-
kadrün
Bezmine dāhil olmaduk
kalduğ

dāhme-i kārün-veş:

1. **dāhme-i kārün-veş:**

Gazel 61

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Karun'un hazinesi gibi.

Dāhme-i Kārün-veş hāk
olmayınca käh-ı ten
Genc-i mihrün şanma kim bu
kalb-i vīrāndan çıkar

dāhme-i sīnemi:

1. **dāhme-i sīnemi:-m, -i**

Gazel 263

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sine hazinesi.

Dāhme-i sīnemi harāba

veren

Genc-i mihrüñdür ey şeh-i

hübān

dā'im:

1. **dā'im:**

Gazel 247

Mısra: 13

*Devam eden, devam
üzere olan, sürekli.*

'Azīziye vefālar kıl ki dā'im
Saña etsün du'ālar Muşli
şāhum

dāl:

1. **dālüm:-üm**
Gazel 70
Mısra: 4
Dal harfi.

Benüm abdāl-ı 'ışk
olduğuma kimdür inanmayan
Bihamdillāh ki sīnem
tekyesinde neçe dālüm var

2. **dāldür:-dür**
Gazel 82
Mısra: 8
Delālet eden.

Cān u dilden ey şanem bu
hānkāh-ı dehrde
Baş açuk abdāluñ olduğuma
zülfüñ dāldür

3. **dāl:**
Gazel 336
Mısra: 6
*Arap alfabesindeki "د"
harfinin ismi II sevgilinin
saçları.*

Yüzüne muşhaf boyuña serv
deyüp ey perī
Dāl okurdum zülf-i miskīnün
vebālī olmasa

4. **dāl:**
Gazel 16
Mısra: 5
*Delālet eden. Delil,
işaret.*

Kāfirligine dāl bu yetmez mi
zülfüñün
Kim kend'özünde götürür ol
ey şanem şalīb

5. **dāldür:-dur**
Gazel 185
Mısra: 2
*Dal harfi II ağac ya da
fidanın kolu.*

Gül yüzünü görüp olduğuma
abdāl Budak

Dāldür sīnemün üstindeki
her dāl Budak

6. **dāldür:-dür**
Gazel 374
Mısra: 10
*Arap alfabesindeki dal
harfi.*

Olduğına 'Azīzī abdāluñ
Dāldür sīnesindeki dāli

7. **dāli:-i**
Gazel 374
Mısra: 10
*Arap alfabesindeki dal
harfi.*

Olduğına 'Azīzī abdāluñ
Dāldür sīnesindeki dāli

8. **dāli:-i**
Gazel 380
Mısra: 2
*Arap alfabesindeki dal
harfi.*

Sen güneş yüzünüñ
olduğına çarh abdālī
Ger inanmazsañ efendi meh-
i nevdür dāli

9. **dāl:**
Gazel 383
Mısra: 6
*Arap alfabesindeki dal
harfi (derişlerin vücuduna
işledikleri dal harfine benzer
şekiller bağlamında
kullanılmıştır.) II giyim
kuşam olarak sade giyinmek
bağlamındadır.*

Bir nemed geydüm şanasın
egnüme gey yaraşuk
Şöyle tezyin itdi cismüm
penbelerle dāl gey

dāl budak:

1. **dāl budak:**
Gazel 185
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Dal, dal parçası.

Çoma küyuñda kara yüzlü
rakībi zinhār
Gülsitān içre yaraşmaz ki ola
dāl Budak

2. **dāl budak:**
Gazel 185
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

*Dal, dal parçasıdır.
(Derişlerin göğüsleri ve
sırtlarında ateşte kızdırılmış
şişlerden yapılmış, dala
benzeyen bir takım şekiller
bağlamında kullanılmıştır.).*

Gül yüzünü görüp olduğuma
abdāl Budak
Dāldür sīnemün üstindeki
her dāl Budak

dāl budak eyledi:

1. **dāl budak eyledi:-di**
Gazel 185
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
*Dal, dal parçası
eylemek (bükmek
bağlamında kullanılmıştır.).*

Reh-i 'ışkuñda elif gibi
sentün toğru-y-iken
Eyledi bār-ı gamuñ
kāmētümi dāl Budak

dāl ola:

1. **dāl ola:-a**
Gazel 157
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
*Dealet etmek II dal
harfi gibi iki büklüm olmak
(sevgilinin saç büklümü
bağlamında).*

Zülfüñün abdālī olduğuma tā
kim ola dāl
Pādşāhum başuma bir iki yay
ile kiriş

dāl olmuş:

1. **dāl olmış:-muş****Gazel 165**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Dal harfi gibi olmak, iki büklüm olmak, saygı ve hürmet göstermek.

Hilâlün fikr-i ebrûn ile gökde
kaddi dāl olmış
Şarmış çehre-i zîbâsı
mihrûnle hayâl olmış

dāl-i du'â-yı devlet:1. **dāl-i du'â-yı devlet:****Gazel 23**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Devlet duasının dal harfi. (şair, devlet ve dua kelimelerindeki dal harfini kullanmakta ve bir önceki mısradaki saç kıvrımına işaret etme bağlamında kullanmıştır).

Ham-ı zülfün mi yahod
şafha-i ruhsârûnda
Yazdı hattât-ı ezel dāl-i du'â-
yı devlet

dāl-ı zülfünü:1. **dāl-ı zülfünü:-üñ, -i****Gazel 211**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Saçın dâl harfine benzeyen kıvrımı.

Gösterüp baña elif kaddüñle
dāl-ı zülfünü
'Älem içre n'ola şâhum sen
de bir ad eyleseñ

dām:1. **dāmına:-ı, -n, -a****Gazel 324**

Mısra: 10

Tuzak, ağ.

Baş koşaldan zülfine yârün
'Azîzî âh kim

Cân u dil murğı giriftâr oldı
miñnet dāmına

2. **dāma:-a****Gazel 352**

Mısra: 6

Tuzak, ağ.

Var ise etmek diler şüfî riyâ
murğın şikâr
Dāma döndürmiş elinde
sübha-i şad-dâneyi

3. **dām:****Gazel 386**

Mısra: 3

Dam, çatı.

O tıfl-ı meh-ruhuñ dām üzre
düşmiş topıdur şandum
Göricek saķf-ı gerdün üzre
nâ-geh mihr-i raķşanı

dām edüp:1. **dām edüp:-üp****Gazel 332**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Tuzak kurmak.

Yâri kaddüm dām edüp
küyında şayd etdüm yine
Ol hümayı gökden indürüp
şikâr etmek nece

dāmād oldı:1. **dāmād oldı:-dı****Kaside 1**

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Damat olmak (Aradaki

sıkı ilişkinin kurulması bağlamında).

Nev-'arūs-ı güle bülbül
meger oldı dāmād
Gül-i sürinün alup yanını
bülbül bekler

dāmān:1. **dāmānlaruñ:-lar, -uñ****Gazel 192**

Mısra: 4

Elbise, etek.

Ellere karşı ayağın öpmege
şarkar turur
Der-miyân eyle hemân ey
serv-kağ dāmānlaruñ

2. **dāmān:****Gazel 204**

Mısra: 4

Elbise, etek.

Dest-giri olduğın görüp
fütāde-dillerün
Dedi zülf-i yāre şāne el
benüm dāmān senüñ

3. **dāmānuña:-uñ, -a****Gazel 221**

Mısra: 3

Elbise, etek.

Kimse toz konduramaz
dāmānuña
Pāksın sen āb-rular içre pāk

4. **dāmānına:-ı, -n, -a****Gazel 329**

Mısra: 8

Elbise, etek.

Ey gönül hün-ı cigerle
beslemekdür çāresi
Düşdi çün eşküm yetimi
dīdemün dāmānına

5. **dāmānı-yıla:-ı, -y, -ıla****Gazel 1**

Mısra: 7

Etek II beden.

Setr eder rüyuñı dāmānı-yıla
göstermez
Ka'be örtüsü durur zülf-i
siyāhuñ güyā

dāmān almada:1. **dāmān almada:-ma, -da****Gazel 315**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Etek almak II

(İstenmeyen, huzursuzluk veren) bir şeyin üzerine yapışması, etrafını kuşatması,ondan kurtulamamak.

N'eyledüm n'etdüm eşigüñ
itlerine bilmezem
Vardugumca küyuña her biri
dāmān almada

dāmen:

1. **dāmenin:-i, -n**
Gazel 104
Mısra: 6
Etek.

Hayret alur naḥl-i bāḡı her
kaçan kim nāz ile
Dāmenin ol serv-kāmet der-
miyān eyler yürür

2. **dāmenini:-i, -n, -i**
Muamma 20
Mısra: 2
Etek.

Şaḥn-ı gülşende çemān
edince ol naḥl-i semen
Ḥacletinden dāmenini başına
çekdi çemen

3. **dāmenini:-i, -n, -i**
Gazel 101
Mısra: 8
Etek. II iffet.

Saḥa düşer mi bu kim
gördügüñe māyil olup
İşmetüñ dāmenini elleye her
ān eller

4. **dāmenin:-in**
Gazel 256
Mısra: 6
Etek || Makam.

Ḥayālūñ şāḥı geldükçe
ayaḡına nişār için
Pür eyler dāmenin la'l ü
güherle çeşm-i giryānum

5. **dāmen:**
Gazel 366
Mısra: 14
Etek. II çevre, etraf.

Ṭutsa āfākı yine na'raları
mestānuñ
Dāmen ile bir olup çāk-i
giriḇānları

dāmen-i cismüm:

1. **dāmen-i cismüm:-üm**
Gazel 243
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Beden eteği II iffet.

Āhum odıyla dāmen-i
cismüm yaqam benüm
Ḳaldı alınmadı ḡam elinden
yaqam benüm

dāmen-i 'ırzı:

1. **dāmen-i 'ırzı:-ı**
Muamma 17
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Irz eteği, namus
perdesi.*

Mühre-i dāḡ-ı siyāḥın ref'
edüp serden zamān
Dāmen-i 'ırzı o meh yolına
kıldı der-miyān

dām-ı zülf:

1. **dām-ı zülf:**
Gazel 118
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Saç tuzaḡı; sevgilinin
saçından kurulmuş olan
tuzak.*

'Azīzī dām-ı zülf ü dāne-i
ḡāl ile dil murḡın
Şikār etmek cihānda ol gözi
şayyāde gelmişdür

dāne:

1. **dāne:**
Gazel 120
Mısra: 8
Tane, adet, miktar.

Bir büt-i ra'nādur ol meh
kim ruḡında yaluñuz
Ḥırmen-i dünyā deger bir
dāne miskīn ḡāl var

2. **dāne:**
Kaside 4

Mısra: 26
Tane, adet, miktar.

Mīr-i mīrān-ı mükerrerem
Veys-i şānī kim anuñ
Bām-ı ḡadrinde yanar māḥ-ı
felek bir dāne şem'

3. **dāne:**
Kaside 4
Mısra: 70
Tane, adet, miktar.

Luṭf edüp oyar 'Azīzīnün
murādı şem'ini
Bezm-i 'ālemde oyarduñ
eyle ṭut bir dāne şem'

4. **dāneler:-ler**
Gazel 124
Mısra: 10
*Tane, yem, küçük
yiyecek parçası; sevgilinin
küçük ilgileri, yakınlık
gösterileri; sevgilinin
vücudundaki siyah nokta,
ben.*

Şikār-ı dām-ı 'ışkı olmaḡa
cānlar verür ādem
'Azīzī Cennet-i rüyında
yārūñ dāneler vardur

5. **dāneyin:-yin**
Gazel 275
Mısra: 10
*Sevgilinin vücudundaki
siyah nokta, ben. II tane,
adet.*

Vechi var derse 'Azīzī ol
niḡarum ḡāşılı
Ḥırmen-i ḡüsn içre ḡālüm
gibi ben bir dāneyin

dāne dāne:

1. **dāne dāne:**
Gazel 100
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Tane tane.

Rif'atūñ bāḡında çarḡı
sünbüle beñzetdiler
Dāne dāne encümi üstinde
şebnem şandılar

2. **dâne dâne:**
Gazel 227
 Mısra: 3
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Tane tane.

Dâne dâne görinen içinde
 şanmañ tohm-ı zerd
 Seyr-i bağ etdükçe yäre
 gösterür dīnār gül

dâne-i bezdür:

1. **dâne-i bezdür:-dür**
Gazel 223
 Mısra: 8
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Tohum tanesi.

Dīde fīncān-ı mūnaqqāş āb
 qahve eşk sürh
 Dâne-i bezdür içinde ‘aqs-i
 hāli naqşınıñ

dâne-i hāl:

1. **dâne-i hāl:**
Gazel 118
 Mısra: 9
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Ben tanesi.

‘Azīzī dām-ı zūlf ü dâne-i
 hāl ile dil murğın
 Şikār etmek cihānda ol gözi
 şayyāde gelmişdür

dâne-i hāl-i ruḥına:

1. **dâne-i hāl-i ruḥına:-ı, -n,**
-a
Gazel 144
 Mısra: 1
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Yanaktaki ben tanesi.

Biz o yārūñ dâne-i hāl-i
 ruḥına mā‘ilüz
 Ādemūñ şulb oğlıyuz haylīce
 merd-i qāyilüz

dâne-i lülü:

1. **dâne-i lülü:**
Gazel 238
 Mısra: 6
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Inci tanesi II sevgilinin
 dişi.*

Ğabgabūñ āb-ı mu‘allak
 dehenūñ dūrc-i şadef
 O şadef içre dişūñ dâne-i
 lülü mı degül

2. **dâne-i lülü:**
Gazel 301
 Mısra: 4
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Inci tanesi II sevgilinin
 dişi.*

Hoqqa-i la‘lūñ içre dendān
 mı
 Ya şadef içre dâne-i lülü

dâne-i yākūt-vār:

1. **dâne-i yākūt-vār:**
Lugaz 17
 Mısra: 1
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Yakut tanesi misāli.

Ol nedür kim dâne-i yākūt-
 vār
 La‘ldür ammā ki la‘l-i ābdār

dār:

1. **dāra:-a**
Gazel 299
 Mısra: 6
*İdama mahkum olanları
 asmak için dikilen direk.*

Bu beyt-i ḥasb-i hāli vird-i
 zebān ederdı
 Raqş eyleyüp giderken
 Manşür dāra qarşu

2. **dāra:-a**
Gazel 318
 Mısra: 2
*İdama mahkum olanları
 asmak için dikilen direk.*

Şeb erüp el-vedā‘ etdükçe
 seyr-i küy-ı dildāra
 Aşılmağa gider gibi gider
 Manşür-ı dil dāra

3. **dāra:-a**
Gazel 158
 Mısra: 4
Ev, yurt.

Ten-i zārüm ki kılmışdur
 ihāta kalb-i vīrānı
 Örumcek tāridur şankim
 yıkılmış dāra şarmaşmış

4. **dārı:-ı**
Gazel 201
 Mısra: 10
Ev, yurt.

Kāh-ı sīnem içre cānā dil
 nece țaralmasıñ
 Eyledi hecr-i dehānuñ başına
 ol dārı teng

dāra çek:

1. **dāra çek:**
Gazel 219
 Mısra: 8
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Darağacında asmak,
 idam etmek.*

Ben hevā-yı zūlf-i
 müşkīnūñden el çekmem
 senūñ
 Sen beni Manşür-veş
 ‘ömrüm gerekse dāra çek

dāra çekilmezdi:

1. **dāra çekilmezdi:-mez, -di**
Gazel 335
 Mısra: 2
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Asılmak, öldürölmek.

Müşābih olmasaydı zūlf-i
 yāra
 Çekilmezdi dil-i Manşür
 dāra

dārāda vü dārābda:

1. **dārāda vü dārābda**:-da, -da

Gazel 337

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dârâ, Mezapotamya'da bir kent, Dârâb ise İran'ın Fars eyaletinde bir şehir II Şehnâme'de ismi geçen ve çokça sıkıntılı anlar yaşayan iki hükümdar.

Ben o şâh-ı kişver-i 'ışkam ki çeşm-i rûzgâr
Görmedi dārātumı Dārāda vü Dārābda

dārāt:

1. **dārātumı**:-um, -ı

Gazel 337

Mısra: 6

Debdebe, tantana, heybet, azamet. II gösteri, şan, büyük gösteriş.

Ben o şâh-ı kişver-i 'ışkam ki çeşm-i rûzgâr
Görmedi dārātumı Dārāda vü Dārābda

dārā-yı sitanbul:

1. **dārā-yı sitanbul:**

Gazel 235

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İstanbul'un hükümdarı (dârâ, eski İran'ın meşhur bir şahı olup mecazen hükümdar manasına da gelir.).

Ey şevket ü dārâ ile dārā-yı Sitanbul
Sultân-ı 'atâ-bahş-ı re'âyâ-yı Sitanbul

darb-ı dest:

1. **darb-ı dest:**

Gazel 32

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Elinin darbesi.

Çekdüm aldum yârı ağıyaruñ elinden darb-ı dest
Şanki şâh-ı 'âlemem aldum o kâfirden hârâc

darb-ı top:

1. **darb-ı top:**

Matla 36

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Topun darbesi (ah ile birlikte çıkan dumanın top şeklinde olması bağlamında).

Bād-ı âhumdur veren kalb-i 'adūya inkisâr
Darb-ı top ile olur düşmen hışârı târumâr

darbın urmadın:

1. **darbın urmadın**:-ın, -ma, -dı, -n

Gazel 242

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Darbe vurmak, sarsmak.

Çandîl-veş delük delük oldı bu bağrumuz
Dil darbın urmadın aña peykân-ı tîr-i gam

dâr-ı cihânda:

1. **dâr-ı cihânda**:-da

Gazel 103

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dünya evi II fâni mekân.

Dâr-ı cihânda 'izz ü huzûruñ sürürını
Derd ü gam-ıla faqr ü felâket çeken bilür

2. **dâr-ı cihânda**:-da

Gazel 299

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dünya evi II fâni mekân.

Dâr-ı cihânda gerçek 'aşık odur ki bî-bâk
Kim vere çatlu cânın sevdüğü yâre karşı

dâr-ı dünyâ:

1. **dâr-ı dünyâ:**

Kaside 3

Mısra: 70

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dünya evi || fâni mekan.

Her ne gün görmem yüzüñ ey Yûsuf-ı Mısr-ı cemâl
Dâr-ı dünyâ başuma ol gün benüm zindân olur

2. **dâr-ı dünyâ:**

Kaside 3

Mısra: 70

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dünya evi || fâni mekan.

Her ne gün görmem yüzüñ ey Yûsuf-ı Mısr-ı cemâl
Dâr-ı dünyâ başuma ol gün benüm zindân olur

dâr-ı dünyâdan:

1. **dâr-ı dünyâdan**:-dan

Tarih 2

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dünya evi || fâni mekan.

Terk edüp bu raht u bahtı 'âkıbet
Dâr-ı dünyâdan göçersin serverâ

dâr-ı dünyâyı:

1. **dâr-ı dünyâyı**:-y, -ı

Gazel 141

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dünya evi || fâni mekan.

Sentüñle hoş görür gönülüm
gözüm bu dār-ı dünyāyı
Gerekmez baña olursa cihān
bāğ-ı cinān sensüz

2. **dār-ı dünyāyı:-y, -ı**

Gazel 171

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dünya evi | fāni mekan.

Yürü ey zülfi hecrinde o
māhuñ dār-ı dünyāyı
'Azīzī dermdendūñ başına
dar eyleyen tālī'

3. **dār-ı dünyāyı:-y, -ı**

Tarih 5

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dünya evi | fāni mekan.

Dār-ı dünyāyı koyup Kurd
Çelebi
'Azmi çün milket-i 'uqbā
oldı

dār-ı fenā:

1. **dār-ı fenā:**

Gazel 376

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Fena yurdu | dünya.

Olmadı meydān-ı 'ışk içre
bugün s̄ābit-kağem
Olmayan Manşūr-veş dār-ı
fenā ser-geştesi

dār-ı ğurbetde:

1. **dār-ı ğurbetde:-de**

Gazel 68

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gurbet yeri | dünya.

Ölürsem dār-ı ğurbetde beni
ağlañ ki yanumda
Ne yārān-ı şafā vardur ne
ihvān-ı vefā vardur

dār-ı pür-ğam:

1. **dār-ı pür-ğam:**

Gazel 160

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gam dolu yurt | dünya.

Āhir bu dār-ı pür-ğam vīrān
olur gidermiş
Hāk ile cümle 'ālem yeksān
olur gidermiş

dār-ı sağar:

1. **dār-ı sağar:**

Gazel 109

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Cehennem kapısı.

Gülşen-i küy-ı nigārum baña
olduğça mağar
Ey rakīb-i har sentüñ olsun
yerüñ dār-ı sağar

dārü'l-emān:

1. **dārü'l-emān:**

Kıt'a 18

Mısra: 6

Güvenli ülke | ev.

Çār dīvār ile sağfı kaldı līk
Kim tamām olmağa ol
dārü'l-emān

dārü'l-ferah:

1. **dārü'l-ferah:**

Gazel 119

Mısra: 9

Ferahlık yurdu |

ferahlık kapısı.

Hāne-i dünyā 'Azīzī çün
degül dārü'l-ferah
Bunda şād olmaduğına kişi
yā ne ğamlanur

dārü's-selām oldı:

1. **dārü's-selām oldı:-dı**

Gazel 254

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Cennet gibi olmak.

Şavt-ı tesbīh erişüp gökde
melā'ik sem'ine
Şahn-ı cāmi' oldı meh-
rūlarla bir dārü's-selām

dārü's-selām olsun:

1. **dārü's-selām olsun:-sun**

Gazel 218

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Cennet gibi olmak.

Caħīm-i firkatūñde ben
yanayın nār-ı āhumla
Yürü dārü's-selām olsun
saña her küyü Eyyübüñ

dārü's-şifā:

1. **dārü's-şifāsından:-sı, -n, -dan**

Gazel 83

Mısra: 3

Şifahane, hastahane |
(aşk derdinin) derman
merkezi.

Eşigüñ dārü's-şifāsından
cüdā bīmār-ı dil
Hayli demdür kim řabībüm
şöyle bī-dermān yatur

2. **dārü's-şifāya:-y, -a**

Kıt'a 2

Mısra: 16

Şifahane, hastahane |
(aşk derdinin) derman
merkezi.

Eger bu derde isterseñ
müdāvā
Yüri ol eşigi dārü's-şifāya

dās-ı ecel:

1. **dās-ı ecel:**

Gazel 288

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ecel orağı.

Hāşıl-ı 'ömrini ħalkuñ
biçmek içün ya meger
Aldı bir dās-ı ecel destine
cellād-ı cihān

dāstān eyler:1. **dāstān eyler:-r****Gazel 104**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Hikaye yapmak.*

Derd-i 'ışkı bir kitāb etmiş
'Azīzī nazm edüp
Kıışa-ḥvān gibi cihāna
dāstān eyler yürür

da'vet:1. **da'vet:****Müseddes 2**

Mısra: 10

Çağırma, çağrı, ziyafet.

Ayak üzre tırmağa bir lahza
tākat kalmadı
Da'vet için küyuña varmağa
kudret kalmadı

da'vi-i hüsn:1. **da'vi-i hüsn:****Gazel 28**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Güzellik iddiası,davası.*

Da'vi-i hüsn eyler-iken yār
ile erdi ḥusūf
Ol ḥacālet rüy-ı māhı kara
kıldı 'ākıbet

da'vi-i hüsn eder:1. **da'vi-i hüsn eder:-er****Gazel 358**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Güzellik davasında bulunmak.*

Da'vi-i hüsn eder idi meh-i
deyr-i eflāk
Göricek gün yüzüñi şındı
ḥalilüm putı

dayağ olmasa:1. **dayağ olmasa:-ma, -sa****Gazel 246**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dayanak olmak.*

Seyl-i eşkümden olurdu
ḥāne-i cismüm ḥarāb
Olmasa ey dil dayağ aña
sütün-ı kāmētüm

dayf-ı ğamuñ:1. **dayf-ı ğamuñ:-uñ****Gazel 29**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gam misafiri.*

Dayf-ı ğamuñ bu gece dil
hücesine geldi
Ḥün-ı cigerle kıldum ey meh
anı ziyāfet

dāyim:1. **dāyim:****Gazel 17**

Mısra: 13

Sürekli, her vakit.

Gülşen-i cāna aḫar dāyim
'Azīzī ayağı
Bāğ-ı 'ayş u 'işretüñ āb-ı
revānidur şarāb

2. **dāyim:****Gazel 36**

Mısra: 3

Sürekli, her vakit.

Derd ü ğam bīmārına dāyim
şifā-sāz olmağa
Bezm-i meyde eylemişdür
başka bir ḳānūn ḳadeḫ

3. **dāyim:****Gazel 181**

Mısra: 3

Sürekli, her vakit.

Seg-i küyü gibi dāyim
bilesince aġyār
Āstānında bir it deñlü bize
hürmeti yok

4. **dāyim:****Gazel 250**

Mısra: 7

Sürekli, her vakit.

Dāyim cefālar çekdüğüm
bār-ı belālar çekdüğüm
Zecr ü 'anālar çekdüğüm
bilsem nedendür bilmezem

5. **dāyim:****Gazel 251**

Mısra: 3

Sürekli, her vakit.

Server-i 'ışkam felek
bezminde dāyim devr eder
Ay u gün şanmañ iki zerrin
ayağumdur benüm

6. **dāyim:****Gazel 293**

Mısra: 7

Sürekli, her vakit.

Dāyim gözüme ḳarşu ḳuçar
müy-ı miyānuñ
Vardur gilemüz ḥāşılı ey
meh o kemerden

7. **dāyim:****Gazel 383**

Mısra: 10

Sürekli, her vakit.

Çün libās-ı faḳr-ile faḫr
eyledi Āl-i 'Abā
Sen de anlar 'aşkına dāyim
'Azīzī şāl gey

8. **dāyim:****Kaside 5**

Mısra: 51

Sürekli, her vakit.

Şıyāmī nāliş ile Gülşeniden
dem urup dāyim
Geçinürler mürīd-i pāki ol
sultān-ı 'irfānuñ

9. **dāyim:****Kaside 5**

Mısra: 117

Sürekli, her vakit.

Yanınca gezdirüp ḫalka cebe
şatmağ için dāyim

Etegin kırmaz elden gör
Cebeci Kara oğlanuñ

10. **dāyim:**

Lugaz 3

Mısra: 1

Sürekli, her vakit.

Ol ne çarh olur ki dāyim
devr eder
Zārılığı neçe fersah yer gider

11. **dāyim:**

Muamma 40

Mısra: 2

Sürekli, her vakit.

Ben nece ağlamayam
kend'özüm
Görinen dāyim elemdür
gözüm

12. **dāyim:**

Müseddes 3

Mısra: 1

Sürekli, her vakit.

Ne hikmetdür bu kim nādān
olup dāyim sa'adetde
Geçer erbāb-ı 'irfānuñ günü
fakr u felāketde

dāyim eylemek:

1. **dāyim eylemek:-mek**

Gazel 86

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Devamlı/sürekli kılmak.

Küy-ı dilberde 'Azīzī sana
mı kaldı hemān
Kavm-i a'dā-y-ıla dāyim
eylemek hengāmeler

dāyimā:

1. **dāyimā:**

Gazel 16

Mısra: 12

*Sürekli, her zaman, hiç
durmadan.*

Müşkil belā degül mi 'Azīzī
bu 'āşıka
Kim dāyimā habībi ola
hemdem-i rakīb

2. **dāyimā:**

Gazel 46

Mısra: 6

*Sürekli, her zaman, hiç
durmadan.*

Dil seyr-i bāğ-ı hüsnuñ eder
her dem arzū
Cān mīve-i vişālūñ eder
dāyimā ümīd

3. **dāyimā:**

Gazel 106

Mısra: 1

*Sürekli, her zaman, hiç
durmadan.*

Şevkuñla çāk edüp yakasın
dāyimā şehir
Beñzer ki oldı gün yüzüne
mübtelā şehir

4. **dāyimā:**

Gazel 136

Mısra: 7

*Sürekli, her zaman, hiç
durmadan.*

Fülk-i dil baħr-i hevāda volta
urur dāyimā
Bādbān-ı ma'şiyetdür sine-i
pür-rişimüz

5. **dāyimā:**

Gazel 250

Mısra: 12

*Sürekli, her zaman, hiç
durmadan.*

Ol dilber-i sürh-i liķā nüş
etmede cām-ı şafā
'Aşık belāda dāyimā bilsem
nedendür bilmezem

6. **dāyimā:**

Gazel 338

Mısra: 9

*Sürekli, her zaman, hiç
durmadan.*

'Azm eder küyına 'āşıklar o
şāhuñ dāyimā
Kullarına bāb-ı ihsānı
açukdur var ise

7. **dāyimā:**

Lugaz 4

Mısra: 4

*Sürekli, her zaman, hiç
durmadan.*

Mağdeminden kesb eder
'ālem şafā
Gülşen anuñla esendür
dāyimā

8. **dāyimā:**

Lugaz 16

Mısra: 2

*Sürekli, her zaman, hiç
durmadan.*

Ol nedür kim bī-ķarār olup
gezer
Dāyimā evc-i hevāda geşt
eder

9. **dāyimā:**

Lugaz 18

Mısra: 4

*Sürekli, her zaman, hiç
durmadan.*

Gitmesün dilden deyü
fermān olan
Barmağına rişte bağlar
dāyimā

10. **dāyimā:**

Matla 47

Mısra: 1

*Sürekli, her zaman, hiç
durmadan.*

Leblerüñden şorsa dil küyüñ
'aceb mi dāyimā
Kim bulurlar şora şora
Ka'beyi ey meh-liķā

11. **dāyimā:**

Müseddes 1

Mısra: 15

*Sürekli, her zaman, hiç
durmadan.*

Melce '-i ehl-i berāt olur
eşiğüñ dāyimā
Dümm-i tāvüs-ı zer-efşānuñ
gören şanur hümā

12. **dāyimā:**

Tarih 19

Mısra: 4

*Sürekli, her zaman, hiç
durmadan.*

Miṣāl-i Ḥaydar-ı Kerrār
ḥalka
Ederdi dāyimā elṭāf u i'tā

13. dāyimā:

Tarih 26

Mısra: 6

Sürekli, her zaman, hiç durmadan.

Burc-ı izzetden olup şems-i
murāduñ ṭālī
Dāyimā ola sa'ādetle küşāde
baḥtuñ

dāyire:

1. dāyire:

Gazel 309

Mısra: 6

*Çember biçimindeki
şekil, daire.*

Devr-i kâmerde zâhir olan
hâle şanmañuz
Teşhîr için o mâhı felek
çizdi dāyire

dé-:

1. derler:-r, -ler

Gazel 311

Mısra: 10

Demek, söylemek.

N'ola sen Yūsuf gibi sultān-ı
Mısr-ı ḥüsni isen
Baña da şāhum 'Azīzī derler
ad u şan-ıla

2. derler:-r, -ler

Gazel 356

Mısra: 5

Demek, söylemek.

Kişiyi kendüden uşandırur
derler katı çok nāz
İnende etmesün 'uşşākına
eydüñ o şeh nāzı

de:

1. de:

Gazel 17

Mısra: 7

Dahi anlamındaki ek.

Rüstem ü Behmen de olsañ
bir ayağ-ıla yıkar
'Arşa-i bezmüñ kadīmī
pehlevānidur şarāb

2. de:

Gazel 32

Mısra: 7

Dahi anlamındaki ek.

Mihr ü meh gibi seni altuna
ğark eylerse de
Merd iseñ itme zen-i gerdüna
'arz-ı ihtiyāc

3. de:

Gazel 34

Mısra: 10

Dahi anlamındaki ek.

Cevr ile kaddüñ kemer edüp
'Azīzī çün senüñ
Furşat el verirse ol nāzük-
miyāni sen de kuç

4. de:

Gazel 60

Mısra: 5

Dahi anlamındaki ek.

Şāh-ı 'ālem de olursañ
'ākıbet 'ayyār-ı çarḥ
Efser-i zerrīnüñi bir lu'b-ile
serden alur

5. de:

Gazel 75

Mısra: 3

Dahi anlamındaki ek.

Ey meh senüñ külāleñ varsa
n'ola benüm de
Düd-ı kebūd-ı āhum
başumda sünbülümdür

6. de:

Gazel 77

Mısra: 2

Dahi anlamındaki ek.

Vücūd-ı 'āşıkı çün kim o
meh yolında ḥāk ister
Yanup 'ışk āteşine ey gönül
ol sen de ḥākister

7. de:

Gazel 89

Mısra: 2

Dahi anlamındaki ek.

Büyüdükçe o serv ser-keş
olur
Zülfı de baş koşup aña eş
olur

8. de:

Gazel 124

Mısra: 2

Dahi anlamındaki ek.

Egerçi yolına cān vermelü
cānāneler vardur
Velī dil-dāde 'uşşāk içre de
cānā neler vardur

9. de:

Gazel 146

Mısra: 7

Dahi anlamındaki ek.

Gerçi sünbül de güzeldür
ammā
Baña zülfüñ gibi hoş-bü
gelmez

10. de:

Gazel 147

Mısra: 6

Dahi anlamındaki ek.

Zü'l-fiķār-ı ğamze-y-ile sen
ki Ḥaydarsın velī
Biz de neçe şir-i merd ile
oçurmuş çürmüşüz

11. de:

Gazel 190

Mısra: 6

Dahi anlamındaki ek.

Dedüm cān imrenür
gördükçe la'lüñ
Dedi kim bil de söylegil
cevābuñ

12. de:

Gazel 191

Mısra: 6

Dahi anlamındaki ek.

Gel inende kaçma luṭf et
sīne-i 'uşşākdan
'Ākıbet rüḥ-ı revānum sen de
ḥāk olsañ gerek

13. de:

Gazel 193

Mısra: 4

Dahi anlamındaki ek.

Burc-ı cefâyı menzil edindi o
mâh çün
Ey âh u nâle siz de reh-i
âsmân tutuñ

14. de:

Gazel 203

Mısra: 11

Dahi anlamındaki ek.

Femûñle sâ'idüñ de haq bu
kim cānā müşābihdür
Dem-i cān-baḥşî 'İsānuñ
yed-i beyzāsı Mūsānuñ

15. de:

Gazel 211

Mısra: 6

Dahi anlamındaki ek.

Gösterüp baña elif ḳaddüñle
dāl-ı zülfüñi
'Âlem içre n'ola şāhum sen
de bir ad eyleseñ

16. de:

Gazel 218

Mısra: 9

Dahi anlamındaki ek.

Çü sen olduñ gül-i ra'nāsı
ḥüsn ile varup ben de
Olayın nālelerle bülbül-i
ḥoş-güyı Eyyūbuñ

17. de:

Gazel 228

Mısra: 13

Dahi anlamındaki ek.

Esrār-ı ḥaṭṭ-ı la'lüñi ögsek de
mū-be-mū
Şi'rüm Ğubāri şî'ri-y-ile oldı
ḳıl-be-ḳıl

18. de:

Gazel 230

Mısra: 6

Dahi anlamındaki ek.

Aḳdı şu gibi cān u dil ol serv
ayağına

Ey gözlerümüñ yaşı yürü sen
de revān ol

19. de:

Gazel 275

Mısra: 6

Dahi anlamındaki ek.

Pİre-zen dünyāya meyl
etmez erenler çün velî
Ben de anlar gibi bu
meydānda bir merdāneyin

20. de:

Gazel 314

Mısra: 3

Dahi anlamındaki ek.

Hāl-i 'anber-bārına
öykünmesün de nāfeye
Ey şabā yoluñ-çün uğrarsañ
Ḥutenden cānibe

21. de:

Gazel 346

Mısra: 8

Dahi anlamındaki ek.

Māyil-i esrār-ı ḥaṭṭ-ı la'l-i
nāb-ı dilber ol
Göresen de nece olur dilber
lebi ma'cün dede

22. de:

Gazel 357

Mısra: 8

Dahi anlamındaki ek.

'Aşık-ı bī-dillerüñ hālinden
olurduñ ḥabîr
Göñlüñ alaydı senüñ de mäh-
ı tábānuñ biri

23. de:

Gazel 357

Mısra: 10

Dahi anlamındaki ek.

Yok ḥisābı eşigüñ
derbānlarınuñ bilürin
Ben de olsam anda şāhum
n'ola derbānuñ biri

24. de:

Gazel 364

Mısra: 9

Dahi anlamındaki ek.

Mey degül sem de olursa
kişiyе meclisde
İçürür şive ile ḥüblaruñ
ibrāmı

25. de:

Gazel 383

Mısra: 10

Dahi anlamındaki ek.

Çün libās-ı faqr-ile faḥr
eyledi Āl-i 'Abā
Sen de anlar 'aşkına dāyim
'Azizî şāl gey

26. de:

Gazel 386

Mısra: 6

Dahi anlamındaki ek.

Koyup ezḳarı bir gün şüfî
gelseñ bezm-i rindāna
Çevirmek sen de görseñ nece
olur tesbîḥ-i mercāni

27. de:

Kaside 5

Mısra: 133

Dahi anlamındaki ek.

Umaruz diñlemek ola
müyesser bize de anı
Ḳulaḳdan 'aşık olduk
naḳline Arslan-ı ḥoş-ḥvānuñ

28. de:

Kıt'a 10

Mısra: 2

Dahi anlamındaki ek.

Olur olmaz kişilerle yeyüp
içme demeden
Saña yokdur ğarazum sen de
bilürsin ḥanum

29. de:

Tesdis 4

Mısra: 6

Dahi anlamındaki ek.

Getür āyine-i 'ālem-nümāyi
cām-ı şāḥbāyi
Benüm de sāḳiyā görsün
gözüm bir päre dünyayı

30. de:

Tesdis 4

Mısra: 12

Dahi anlamındaki ek.

Getür äyîne-i 'âlem-nümâyı
câm-ı şahbâyı
Benüm de sâkiyâ görsün
gözüm bir pâre dünyayı

31. **de:**

Tesdis 4

Mısra: 18

Dahi anlamındaki ek.

Getür äyîne-i 'âlem-nümâyı
câm-ı şahbâyı
Benüm de sâkiyâ görsün
gözüm bir pâre dünyayı

32. **de:**

Tesdis 4

Mısra: 24

Dahi anlamındaki ek.

Getür äyîne-i 'âlem-nümâyı
câm-ı şahbâyı
Benüm de sâkiyâ görsün
gözüm bir pâre dünyayı

33. **de:**

Tesdis 4

Mısra: 30

Dahi anlamındaki ek.

Getür äyîne-i 'âlem-nümâyı
câm-ı şahbâyı
Benüm de sâkiyâ görsün
gözüm bir pâre dünyayı

34. **dedi:-di**

Gazel 1

Mısra: 3

Demek, söylemek.

Çeşm-i pür-hışmuñ ile
zülfüñi kim gördi dedi
Birisî 'ayn-ı 'anâdur birisi
cîm-i cefâ

35. **dense:-n, -se**

Gazel 1

Mısra: 6

Demek, söylemek.

Sen bu hüsn ile şeh-i mülk-i
melâhat olduñ
Elif-i kâmetüñe dense n'ola
sîm livâ

36. **der:-r**

Gazel 1

Mısra: 1

Demek, söylemek.

Ħam-ı ebrüñi ruĦuñ üzre
gören der cânâ
Ħarf-i râdur kim anı üstine
almış ra'nâ

37. **demesünler:-me, -sün, -ler**

Gazel 6

Mısra: 10

Demek, söylemek.

Şakın meyl etme dünyānuñ
'Azîzî māl u cāhına
Demesünler saña Ħārūn gibi
tâ kim sever dünyā

38. **desem:-se, -m**

Gazel 8

Mısra: 10

Demek, söylemek.

Görinür gözüme her aĦkeri
bir kırmızı gül
Nâr-ı süzâna desem tañ mı
gülistân-ı şitâ

39. **dedi:-di**

Gazel 22

Mısra: 8

Demek, söylemek.

Sāye-veş yoluñda ben Ħâk
olduğum kâfir 'adü
Gördi reşkinden dedi yâ
leytenî küntü türâb

40. **demeñ:-me, -ñ**

Gazel 24

Mısra: 5

Demek, söylemek.

Seyre bî-burĦa' niçün gitmez
demeñ
Dostlar maĦbûbdur maĦbûb
dost

41. **dermiş:-r, -miş**

Gazel 28

Mısra: 5

Demek, söylemek.

Şerbet-i vaşlumdan aña çäre
yok dermiş dirîğ

Ol taĦib-i cân beni bî-çäre
kıldı 'âkıbet

42. **der:-r**

Gazel 29

Mısra: 13

Demek, söylemek.

Şi'r-i selîs ü nazm-ı dil-
cüyuñi gören der
Yokdur 'Azîzî mâ'-i cārîde
bu selâset

43. **derseñ:-r, -se, -ñ**

Gazel 31

Mısra: 13

Demek, söylemek.

Azîzî yâd olam derseñ bir
eyü nâm kıl taĦşîl
Kişi Ħayr-ile yâd olmağa
nîkü-nâm olur bâ'is

44. **der:-r**

Gazel 48

Mısra: 7

Demek, söylemek.

Akıtma yaşımı der iseñ
gelmeye ĦaĦuñ
Bārân ki yağa sebzeğe neşv
ü nemâ verür

45. **dedi:-di**

Gazel 50

Mısra: 13

Demek, söylemek.

Şi'r-i dür-bârūñ 'Azîzî güş
edüp dilber dedi
Degme baĦr içre bulunmaz
böyle dürr-i şâh-vâr

46. **der:-r**

Gazel 52

Mısra: 2

Demek, söylemek.

Sen semen-çehre gibi zerre-
dehân olsa eger
Der idüm gül yüzüñe şems-i
münîre beñzer

47. **dersem:-r, -se, -m**

Gazel 61

Mısra: 9

Demek, söylemek.

Maṭla‘-ı hürşiddür dersem
‘Azîzî tañ degül
Ol der-i devlet-me‘âba kim o
meh andan çıkar

48. **dedi:-di**

Gazel 68

Mısra: 4

Demek, söylemek.

Dedüm misk-i Hıṭâdur var
ise bu zülf-i pür-çîñüñ
Dedi böyle deme bir daḥı bu
sözde ḥaṭâ vardır

49. **dedüm:-dü, -m**

Gazel 68

Mısra: 3

Demek, söylemek.

Dedüm misk-i Hıṭâdur var
ise bu zülf-i pür-çîñüñ
Dedi böyle deme bir daḥı bu
sözde ḥaṭâ vardır

50. **deme:-me**

Gazel 68

Mısra: 4

Demek, söylemek.

Dedüm misk-i Hıṭâdur var
ise bu zülf-i pür-çîñüñ
Dedi böyle deme bir daḥı bu
sözde ḥaṭâ vardır

51. **demeyem:-me, -y, -e, -m**

Gazel 68

Mısra: 7

Demek, söylemek.

Nece İskender-i devr-i
zamândur demeyem sâkî
Elinde cām-veş âyîne-i
‘âlem-nümâ vardır

52. **dedi:-di**

Gazel 78

Mısra: 8

Demek, söylemek.

Dedüm rakîb-i seg eşigüñden
cüdâ mıdır
Ol cān ṭabîbi dedi ki çokdan
cüdâmdur

53. **dedüm:-dü, -m**

Gazel 78

Mısra: 7

Demek, söylemek.

Dedüm rakîb-i seg eşigüñden
cüdâ mıdır
Ol cān ṭabîbi dedi ki çokdan
cüdâmdur

54. **dersem:-r, -se, -m**

Gazel 79

Mısra: 7

Demek, söylemek.

N’ola dersem o yâre Hızır-ı
şânî kahve-i nâbı
Ḥayât âbı gibi mâ‘-ı laṭîf ü
rûḥ-perverdür

55. **der:-r**

Gazel 83

Mısra: 11

Demek, söylemek.

Mâr-peyker zülfüñi
ḥaddüñde cānâ der gören
Bâliş-i gül-berg-i rengin üzre
bir şu‘bân yatur

56. **derler:-r, -ler**

Gazel 95

Mısra: 1

Demek, söylemek.

Dişüñe dür lebüñe ḥoḳḳa-i
mercân derler
Genc-i ḥüsñüñde ser-i
zülfüñe şu‘bân derler

57. **derler:-r, -ler**

Gazel 95

Mısra: 2

Demek, söylemek.

Dişüñe dür lebüñe ḥoḳḳa-i
mercân derler
Genc-i ḥüsñüñde ser-i
zülfüñe şu‘bân derler

58. **derler:-r, -ler**

Gazel 95

Mısra: 4

Demek, söylemek.

Şeb-i hecrüñde gönül būs-ı
lebüñ umsa ne tañ
Ḳarañluḳda olur çeşme-i
ḥayvân derler

59. **derler:-r, -ler**

Gazel 95

Mısra: 6

Demek, söylemek.

Derledükçe ruḥı ol gönca-
dehānuñ bezedi
Kendözin jâle ile bir gül-i
ḥandân derler

60. **derler:-r, -ler**

Gazel 95

Mısra: 8

Demek, söylemek.

Bende-i ḥalka-be-güş-ı ḥam-ı
zülfüñ olalı
Baña ser-ḥalka-i ‘uşşâk-ı
perîşân derler

61. **derler:-r, -ler**

Gazel 95

Mısra: 10

Demek, söylemek.

Ḥaṭuñ esrârını yâd etse
‘Azîzî yārân
Mey-i la‘l-i lebüñi emmede
ḥayrân derler

62. **dedi:-di**

Gazel 98

Mısra: 8

Demek, söylemek.

Çalup bir tiğ ile kânün-ı
sînem ol şeh-i ḥübân
Dedi sultân-ı mülk-i ḥüsñ
olan kânüna mâ‘ıldür

63. **dedi:-di**

Gazel 110

Mısra: 3

Demek, söylemek.

Dil reh-i küyuña ‘azm
eyledügin dedi gören
Kim bedî‘ başın alup küy-ı
semāvâta atar?

64. **der:-r**

Gazel 111

Mısra: 7

Demek, söylemek.

‘İzârüñde siyeh zülfüñ gören
der

Gülistân seyrine gelmiş gül-i ter

65. **derler:-r, -ler**

Gazel 116

Mısra: 10

Demek, söylemek.

‘Azîzî pāye-i maḫşûda ermege sa’y et
Ki derler ayak ayak kişi nerdibâne çıkar

66. **dese:-se**

Gazel 117

Mısra: 5

Demek, söylemek.

‘Aceb mi sîneñe Ter-cân dese gönül şâhum
O şehri bi-bedelün yerini Revāna çıkar

67. **der:-r**

Gazel 119

Mısra: 2

Demek, söylemek.

Dil kaşuñla ağzuñı yād etse çeşmüm nemlenür
Ol nemi çeşmümde her kim görse der bu ğamlanur

68. **der:-r**

Gazel 129

Mısra: 8

Demek, söylemek.

Bir yeşil şancağ çeküp düd-ı kebüd-ı âhdan
Baḫr ü berde çağırup dil ‘ışk-ıla der yâ Hızır

69. **demezüz:-mez, -üz**

Gazel 132

Mısra: 4

Demek, söylemek.

Cân derse büse-i la’line ger cānān bahā
Yok demezüz cān ile biz ol bahāya kāyilüz

70. **demiş:-miş**

Gazel 132

Mısra: 13

Demek, söylemek.

Ölse cevri ile ‘Azîzî sinine sögsem demiş
Dostlar âmîn deñüz biz bu du’āya kāyilüz

71. **deñüz:-ñüz**

Gazel 132

Mısra: 14

Demek, söylemek.

Ölse cevri ile ‘Azîzî sinine sögsem demiş
Dostlar âmîn deñüz biz bu du’āya kāyilüz

72. **derse:-r, -se**

Gazel 132

Mısra: 3

Demek, söylemek.

Cân derse büse-i la’line ger cānān bahā
Yok demezüz cān ile biz ol bahāya kāyilüz

73. **derse:-r, -se**

Gazel 132

Mısra: 8

Demek, söylemek.

Cām-ı pend-i mey-fürüşü tutaruz biñ cān ile
Her ne derse biz o pîr-i hoşlikāya kāyilüz

74. **dedi:-di**

Gazel 133

Mısra: 4

Demek, söylemek.

Cân ile vaşlı kabağın gönül alsam der iken
Duyup ol şüh dedi kalb ile bāzār olmaz

75. **der:-r**

Gazel 133

Mısra: 3

Demek, söylemek.

Cân ile vaşlı kabağın gönül alsam der iken
Duyup ol şüh dedi kalb ile bāzār olmaz

76. **deme:-me**

Gazel 139

Mısra: 1

Demek, söylemek.

Ḥaçer-i ‘ışkı o yārūñ deme sînem yaramaz
Yarar ammā ki dilā yāre olursın yaramaz

77. **derse:-r, -se**

Gazel 144

Mısra: 4

Demek, söylemek.

Tāk-ı hüsne ol şehūñ zülfi aşup zencîr-i ‘adl
Vechi var derse lebi Nüş-ı revān-ı ‘ādilüz

78. **deme:-me**

Gazel 146

Mısra: 6

Demek, söylemek.

Hazer eyle yaşumuñ seylinden
Küyuma deme benim şu gelmez

79. **deyenler:-y, -en, -ler**

Gazel 150

Mısra: 9

Demek, söylemek.

Ey ‘Azîziye deyenler yeter olduñ bāde-nüş
Mestüz etmeksüz olur olmaz olursa bādesüz

80. **dedi:-di**

Gazel 151

Mısra: 2

Demek, söylemek.

Gönlünde vefā sebzi dedüm ki neden bitmez
Ol gönca-dehen dedi mermerde çemen bitmez

81. **dedüm:-dü, -m**

Gazel 151

Mısra: 1

Demek, söylemek.

Gönlünde vefā sebzi dedüm ki neden bitmez
Ol gönca-dehen dedi mermerde çemen bitmez

82. **dersem:-r, -se, -m**

Gazel 151

Mısra: 7

Demek, söylemek.

La'l-i lebûne yâkût dersem
olur ammâ kim
Dendânlaruña mânend bir
dür-i 'Aden bitmez

83. **derseñ:-r, -se, -ñ**

Gazel 152

Mısra: 10

Demek, söylemek.

Erre-i gamla ço cismûñ
pârelensün şâne-veş
Zülf-i dil-dâra bulam derseñ
'Azîzî dest-res

84. **dedi:-di**

Gazel 154

Mısra: 2

Demek, söylemek.

Dil görüp hâlûñi çâh-ı
zeķanuñda maħbûs
Dedi zindâna neden düşdi bu
Hindî cäsüs

85. **derler:-r, -ler**

Gazel 154

Mısra: 6

Demek, söylemek.

Dîdeden zülfî hayâli o
mehûñ dūr olmaz
Derler insâna perî olmaz
egerçi me'nûs

86. **demegil:-me, -gil**

Gazel 157

Mısra: 3

Demek, söylemek.

Zahm-ı peykân-ı müjem
sineñde bitmez demegil
Ey kaşı yâ hep biter olmaz
cihânda bitmez iş

87. **dediler:-di, -ler**

Gazel 165

Mısra: 7

Demek, söylemek.

Dediler müya beñzer 'âķibet
ey meh miyânuñ-çün

Dün ehl-i diller ortasında
neçe ķıl ü ķâl olmuş

88. **der:-r**

Gazel 165

Mısra: 3

Demek, söylemek.

Dehân u ķâmet ü zülfüñ
temâşâ eyleyen der kim
Ne bu simin-beden başdan
ayağa 'ayn-ı mâl olmuş

89. **dedi:-di**

Gazel 176

Mısra: 13

Demek, söylemek.

Dedi çeşmümde gören 'aks-i
ruħuñ
Kim ķomış bir câmi'e la'îñ
çerâğ

90. **deyesin:-y, -e, -sin**

Gazel 177

Mısra: 10

Demek, söylemek.

Ķanı ol gün ki 'Azîzî ķuluña
câmi'de
Deyesin cum'a namâzın
ķılup eyyâm-ı şerîf

91. **derlerse:-r, -ler, -se**

Gazel 185

Mısra: 8

Demek, söylemek.

Ruħlaruñ al-ıla bir anda nece
diller alur
Vechi var rüyuña derlerse
gül-i âl Budak

92. **demege:-meg, -e**

Gazel 187

Mısra: 6

Demek, söylemek.

Derd ü miñnet beni şol deñlü
za'îf eyler begüm
Demege derdümi bir
kimseye dermânım yok

93. **demege:-meg, -e**

Gazel 187

Mısra: 8

Demek, söylemek.

Cânı yok şürete döndüm o
şanem hecriyle
Yine hâlüm demege ol
şaneme cânım yok

94. **derse:-r, -se**

Gazel 193

Mısra: 8

Demek, söylemek.

Girmez sözi ķulağımıza
pârsâlaruñ
Bin kerre derse pendimize
güş-ı cân ĩutuñ

95. **dersin:-r, -sin**

Gazel 200

Mısra: 3

Demek, söylemek.

Egrinüñ yokdur yeri
yanumda dersin ya niçün
Ķanda gitsek mü-miyânım
der-miyândur hañçerüñ

96. **derseñ:-r, -se, -ñ**

Gazel 202

Mısra: 9

Demek, söylemek.

'Arz-ı dil-dâra olam derseñ
maħal
Âb-ı eşķ ile 'Azîzî yu gözüñ

97. **dedüm:-d, -üm**

Gazel 203

Mısra: 14

Demek, söylemek.

'Azîzî şâĥ-ı gül gibi tutar
ħalk-ı cihân elde
Yine bir şî'r-i ter dedüm
bugün rağmına a'dânuñ

98. **dermiş:-r, -miş**

Gazel 203

Mısra: 9

Demek, söylemek.

Gül-i ruħsârına beñzer
benüm ol Leylîmüñ dermiş
Dererken lâle-i ĥamrâsını
Mecnün şahrânuñ

99. **dedi:-di**

Gazel 204

Mısra: 4

Demek, söylemek.

Dest-g̃iri olduğın görüp
fütāde-dillerüñ
Dedi zülf-i yāre şāne el
benüm dāmān senüñ

100. **der:-r**

Gazel 210

Mısra: 1

Demek, söylemek.

Mihr ruhsārına beñzer der
idüm cānānuñ
Çehre-i meh gibi zerd
olmasa beñzi anun

101. **deye:-y, -e**

Gazel 216

Mısra: 10

Demek, söylemek.

‘Azīzī nev-resīde bir nihāl-i
bī-bedel sevmek
Görenler ol nigāruñ naqşını
deye maḥal sevmek

102. **derseñ:-r, -se, -ñ**

Gazel 217

Mısra: 9

Demek, söylemek.

Nev-cevānum olayın derseñ
eger ber-ḥordār
Alıgör ḥayr du‘āsını ‘Azīzī
pīrūñ

103. **der:-r**

Gazel 223

Mısra: 9

Demek, söylemek.

Ma‘ni-i eṣ‘ār-ı rengīnūñ
‘Azīzī der gören
Naẓm-ı sādeñ ‘aynıdur şī‘r-i
Ḥayālī naqşınıñ

104. **dedüm:-dii, -m**

Gazel 226

Mısra: 4

Demek, söylemek.

Der-miyān edüp yoluñda
ḥānmānum serverā
Ben saña dedüm belī baña ne
derse desün el

105. **derse:-r, -se**

Gazel 226

Mısra: 4

Demek, söylemek.

Der-miyān edüp yoluñda
ḥānmānum serverā
Ben saña dedüm belī baña ne
derse desün el

106. **desün:-sün**

Gazel 226

Mısra: 4

Demek, söylemek.

Der-miyān edüp yoluñda
ḥānmānum serverā
Ben saña dedüm belī baña ne
derse desün el

107. **demezdi:-mez, -di**

Gazel 227

Mısra: 9

Demek, söylemek.

Yanına varduqça ötelen
demezdi bülbülün
Olmasa gülşende zārından
eger bīzār gül

108. **derseñ:-r, -se, -ñ**

Gazel 228

Mısra: 5

Demek, söylemek.

Bezm-i vişāl-i yāre erem
derseñ ey gönül
Mānend-i eṣk-i dīde vü cür‘a
dökül saçıl

109. **derseñ:-r, -se, -ñ**

Gazel 229

Mısra: 9

Demek, söylemek.

Zevk-ı ‘işret neydügin
derseñ ‘Azīzī duymasun
Kanda bulursañ elinden
zāhidüñ ayağın al

110. **dedi:-di**

Gazel 230

Mısra: 8

Demek, söylemek.

Ser-menzil-i derd olsa
yeridür yerüñ ey dil
Kim dedi saña fīr-i ğam-ı
‘ışka nişān ol

111. **derseñ:-r, -se, -ñ**

Gazel 230

Mısra: 9

Demek, söylemek.

Ğam çekmeyeyin derseñ
eger bezm-i cihānda
Ey şüfī ‘Azīzī gibi gel bāde-
keşān ol

112. **dedi:-di**

Gazel 234

Mısra: 9

Demek, söylemek.

‘Azīzī ğuş edüp küyında
efġānum dedi ol gül
Gülistān seyrine gelmiş yine
bir naġme der bülbül

113. **der:-r**

Gazel 234

Mısra: 10

Demek, söylemek.

‘Azīzī ğuş edüp küyında
efġānum dedi ol gül
Gülistān seyrine gelmiş yine
bir naġme der bülbül

114. **dedüm:-dii, -m**

Gazel 237

Mısra: 5

Demek, söylemek.

Tācını şundi şarāba verdi
zāhid ben dedüm
Kelle sağ olsun cihānda bir
külāh eksük degül

115. **derler-ise:-r, -ler, -ise**

Gazel 240

Mısra: 6

Demek, söylemek.

Nedür ol kişver-i rüyuñdaki
ḥāl-i müşkīn
Rūmda derler-ise bitmez
efendi fülful

116. **demiş:-miş**

Gazel 241

Mısra: 7

Demek, söylemek.

Öldüreyin bir ğün anuñ
alayın cānım demiş

Alma cānum ermedin ol
güne Allāhum benüm

117. **dedüm:-dü, -m**

Gazel 249

Mısra: 2

Demek, söylemek.

Defter-i 'uşşāka bendeñ
etseñ olmaz mı raqam
Dedüm ol serv dedi kim
dīvāneye yoqdur qalem

118. **derlerse:-r, -ler, -se**

Gazel 249

Mısra: 6

Demek, söylemek.

Qadd-i mevzūnuñ gümüştän
bir 'alemdür n'ola ger
Kākül-i müşkīnüñe derlerse
şāhum ser-'alem

119. **dedi:-di**

Gazel 251

Mısra: 7

Demek, söylemek.

Yāre zülfeynin görüp dedüm
nedür bu dedi kim
Murg-ı dil şayd edici kıldan
duzağumdur benüm

120. **dedüm:-dü, -m**

Gazel 251

Mısra: 7

Demek, söylemek.

Yāre zülfeynin görüp dedüm
nedür bu dedi kim
Murg-ı dil şayd edici kıldan
duzağumdur benüm

121. **dedi:-di**

Gazel 264

Mısra: 8

Demek, söylemek.

Hatt-ı rüyuñ gibi olmış
tūalum müşkī kumāş
Zülfüñe kim dedi şahn-ı ruḥ-
ı zībāya döşen

122. **dersin:-r, -sin**

Gazel 271

Mısra: 1

Demek, söylemek.

Seni āşüfte hattum kıldı
dersin ḥālūñ añmazsın
Ala gözlüm siyeh zülfüñle
ḥadd-i alūñ añmazsın

123. **dersin:-r, -sin**

Gazel 271

Mısra: 9

Demek, söylemek.

'Azīzī rüy-ı dilber seyrine
toymaz gözüm dersin
Ḥarīş-i genc-i vaşl olan dil-i
meyyālūñ añmazsın

124. **derse:-r, -se**

Gazel 272

Mısra: 1

Demek, söylemek.

Çeşm-i giryānum o şeh derse
yaşum bürümesün
Dem-be-dem yanına a'dāyı
alup yürümesün

125. **derse:-r, -se**

Gazel 275

Mısra: 9

Demek, söylemek.

Vechi var derse 'Azīzī ol
niğarum ḥāşılı
Ḥirmen-i ḥüsn içre ḥālüm
gibi ben bir dāneyin

126. **dedüğümi:-düğ, -üm, -i**

Gazel 276

Mısra: 5

Demek, söylemek.

Düşüp pāyına yüz sürsem
dedüğümi iştmiş yār
Cüdā olmadı bir laḥza ğam u
derd ü belā benden

127. **demiş:-miş**

Gazel 276

Mısra: 4

Demek, söylemek.

Düşelden miñnet ü derd ü
belā-yı 'ışkına anuñ
Demiş şimdengerü çeksün
elin ol mübtelā benden

128. **derseñ:-r, -se, -ñ**

Gazel 282

Mısra: 10

Demek, söylemek.

'Azīzī lebleri şeftālūsın vaşf
eyle o servüñ
Eger derseñ ki eş'arum lezīz
ü ābdār olsun

129. **der:-r**

Gazel 286

Mısra: 11

Demek, söylemek.

Der iseñ cān-ı 'Azīzī ola şād
u ḥurrem
Eyle ol qan olacağı yine
şāhum iḥsān

130. **dedüm:-dü, -m**

Gazel 287

Mısra: 5

Demek, söylemek.

Şevk-ıla gördüm yanar
şem'a dedüm 'āşık-ımış
Şem'-i rüßen dil uzadup dedi
ol dem ya neyin

131. **derlerse:-r, -ler, -se**

Gazel 293

Mısra: 3

Demek, söylemek.

Derlerse perī-zāde revādür
saña zirā
Toğmadı senüñ gibi güzel
nev'-i beşerden

132. **demezin:-mez, -in**

Gazel 294

Mısra: 6

Demek, söylemek.

Ger bilem dest-i miñen çāk
ede şabrum yaqasın
Demezin sevdüğümlen
koyup inkār etegin

133. **deyü:-y, -ü**

Gazel 296

Mısra: 7

Demek, söylemek.

Leb-i mey-gūnuña sākī
müştābihdür deyü bir dem
Düşürmez oldı cām-ı bādeyi
rindān ağzından

134. **derse:-r, -se**

Gazel 299

Mısra: 9

Demek, söylemek.

Gönlüm gözüm açılısun derse
‘Azizî her kim
Etsün nazâr bu şî‘r-i gevher-
şî‘âra karşı

135. **dedi:-di**

Gazel 302

Mısra: 4

Demek, söylemek.

‘Aks-i ebrûlarıñ dîde-i pür-
nemde gören
Dedi mâhîleri gör nece gezer
deryâda

136. **der:-r**

Gazel 302

Mısra: 2

Demek, söylemek.

Ėam-ı zülfeynüñ ile oldı
yaşum üftâde
Der gören kalmış ayaklarda
bu merdümzâde

137. **demem:-me, -m**

Gazel 306

Mısra: 9

Demek, söylemek.

Öldürürlerse beni demem
‘Azizî nâmını
Bende-i maqbûli oldum bir
güzel mâhuñ yine

138. **deyeydi:-ye, -ydi**

Gazel 316

Mısra: 9

Demek, söylemek.

Yeterdi bu sa‘âdet baña
deyeydi ol şeh
Olsun ‘Azizî kulum hısn-ı
himâyetümde

139. **denmez:-n, -mez**

Gazel 318

Mısra: 8

Demek, söylemek.

Olaldan şeşder-i Ėam sîne
pullar dâğlar cânâ

Oyunlar oynadı işkuñ ki
denmez bu dil-i zâra

140. **derseñ:-r, -se, -ñ**

Gazel 320

Mısra: 5

Demek, söylemek.

Dostluk hakkı yerin bulsun
efendi derseñ
Yâd edüp ben kuluñı yâdı
getürme yâde

141. **der:-r**

Gazel 331

Mısra: 2

Demek, söylemek.

Nâzla şarı atlasın geydükçe
dilber egnine
Der gören zer câme geymiş
şâh-ı hâver egnine

142. **dedi:-di**

Gazel 347

Mısra: 6

Demek, söylemek.

Ėurş-ı dâğum göricek
sînemüñ üstinde o şâh
Dedi gör öksüzi kim koynına
koymış nânı

143. **dedüm:-düm, -m**

Gazel 356

Mısra: 7

Demek, söylemek.

Dedüm mihr ü vefâyı baña
bisyâr etseñ olmaz mı
Dedi ol pür-cefâ bilmez çoğı
hîç bilmeyen azı

144. **der:-r**

Gazel 358

Mısra: 9

Demek, söylemek.

Ėalmadı bâde sürüldi der
imiş pîr-i muğân
Sözün azıtdı ‘Azizî gör e şol
fertütü

145. **der:-r**

Gazel 359

Mısra: 9

Demek, söylemek.

Şî‘r-i şâhânemi Ėüsrev der
idi görse eger
Gelme Rûma ‘Azizî gibi
dîvân ehli

146. **deyen:-y, -en**

Gazel 364

Mısra: 4

Demek, söylemek.

Mısr-ı hüsünde sevâd-ı hañ-ı
yâri görsün
Ėarem-i Ka‘bede görsem
deyen ehli-i Şâmı

147. **derken:-r, -ken, -**

Gazel 367

Mısra: 8

Demek, söylemek.

Cân gibi mañfî gerekdür
derken oldı râz işi
Ağlamağ-ıla duyurdum râz-ı
‘ışk-ı yâri âh

148. **dedi:-di**

Gazel 368

Mısra: 5

Demek, söylemek.

Bu şüretlü kişiyi gördüğüm
yokdur dedi nâ-geh
Ėadîd olduğumı deyr-i
ğamında ol şanem gördi

149. **deme:-me**

Gazel 372

Mısra: 9

Demek, söylemek.

‘Aşık deme şol kimseye kim
sevdiği hûruñ
Yolına fedâ eylemeye cân-ı
‘Azizî

150. **dedüm:-dü, -m**

Gazel 379

Mısra: 1

Demek, söylemek.

Dedüm ol cämeyi al üstüñe
ey verd ter düşdi
Bu sözden reng alup ol
gonca baña hayli ter düşdi

151. **derseñ:-r, -se, -ñ**

Gazel 383

Mısra: 1
Demek, söylemek.

Gey yaraşsun egnüme derseñ
libās-ı al gey
Ger dilerseñ varalum bāzāra
ey gül al gey

152. **dedi:-di**
Gazel 384
Mısra: 2
Demek, söylemek.

Göñül tıflı görüp ebrū-yı yāri
Dedi yā rab bu ḥarf-i nūn mı
yā rī

153. **dedi:-di**
Gazel 389
Mısra: 2
Demek, söylemek.

Dün gece Ka'be-i küyuñda
görenler māhı
Dedi Bū-Ṭalib imiş görmege
'Abdullāhı

154. **derler:-r, -ler**
Kaside 1
Mısra: 82
Demek, söylemek.

Gül gibi sen gül ü bülbül gibi
ben ağlayayın
Bülbüle girye güle ḥande
yaraşur derler

155. **dersem:-r, -se, -m**
Kaside 3
Mısra: 43
Demek, söylemek.

N'ola dersem keffüñe ser-
çeşme-i bāğ-ı kerem
Cüybār-ı luṭfuñ andan
'āleme ceryān olur

156. **dersem:-r, -se, -m**
Kaside 3
Mısra: 43
Demek, söylemek.

N'ola dersem keffüñe ser-
çeşme-i bāğ-ı kerem
Cüybār-ı luṭfuñ andan
'āleme ceryān olur

157. **demek:-mek**
Kaside 5
Mısra: 93
Demek, söylemek.

Sipāhice Ḥasan Şāha ne
lāzım biz demek anı
Bilür nece Yezīd idüginini ol
Ḥacı Mervānuñ

158. **de:**
Kıt'a 2
Mısra: 18
Demek, söylemek.

K'anuñ nām-ı şerīfidür
Meḥemmed
De ḥālūñ bir bir ol kām-ı
şeḥāya

159. **dedi:-di**
Kıt'a 2
Mısra: 14
Demek, söylemek.

Görüp bu fākamı bir hoş-
şemāyil
Dedi raḥm eyleyüp ben
mübtelāya

160. **dedi:-di**
Kıt'a 6
Mısra: 2
Demek, söylemek.

Bezme çün meyle pür-şafā
geldi
Dedi bezm ehli kim şafā
geldi

161. **demedem:-me, -den**
Kıt'a 10
Mısra: 1
Demek, söylemek.

Olur olmaz kişilerle yeyüp
içme demeden
Saña yoḡdur ġarazum sen de
bilürsin ḥanum

162. **demez:-mez**
Kıt'a 19
Mısra: 4
Demek, söylemek.

Alur dest-i ecel bir gün
boğazuñ

Demez her-giz bu ḥayrāndur
bu ser-ḥoş

163. **de:**
Kıt'a 20
Mısra: 3
Demek, söylemek.

De kim bī-çāre döndi bir
ḥayāle
Olalı naḡş-ı ḥüsnüñden
senüñ dūr

164. **deyesin:-y, -e, -sin**
Kıt'a 20
Mısra: 5
Demek, söylemek.

Daḥı hem deyesin dūd-ı
siyāhı
Gögi göge boyadı ol yüzi ḥūr

165. **dedi:-di**
Kıt'a 25
Mısra: 4
Demek, söylemek.

Gülüp nāz ile ol ḥūr-i cennet
Dedi Ḥaḡ rāzı olsun ḥulle
etdi

166. **dedüm:-dü, -m**
Kıt'a 25
Mısra: 1
Demek, söylemek.

Dedüm ḥatunına ibn-i
fülānuñ
O bir kişi seni alduḡda n'etdi

167. **derler:-r, -ler**
Lugaz 11
Mısra: 4
Demek, söylemek.

Aḡça aḡça dāḡlardur cismi
hep
Derler aña 'aşıḡ-ı dīdār-ı Rab

168. **derdi:-r, -di**
Lugaz 22
Mısra: 7
Demek, söylemek.

Bād-ı şarşar derdi her kişi
aña
Bād-ı şarşar olsa-y-ıdı çār-pā

169. **derler:-r, -ler**

Matla 7

Mısra: 2

Demek, söylemek.

Nece yād etmesün bezm-i
vişālūñ ‘aşıq-ı dil-rış
Ki derler ey lebi mey-gün
zikru’l-‘ayş nışfu’l-‘ayş

170. **demiş:-miş**

Matla 18

Mısra: 1

Demek, söylemek.

Kim ki rüy-ı dilbere berg-i
gül-i aħmer demiş
Yäsemen-veş yüzi ağ olsun
ki rengin yer demiş

171. **demiş:-miş**

Matla 18

Mısra: 2

Demek, söylemek.

Kim ki rüy-ı dilbere berg-i
gül-i aħmer demiş
Yäsemen-veş yüzi ağ olsun
ki rengin yer demiş

172. **dedi:-di**

Matla 25

Mısra: 2

Demek, söylemek.

Şebnem düşince berg-i gül-i
aħmer üstine
Dedi hezār aña yüzün güller
üstine

173. **derler:-r, -ler**

Matla 39

Mısra: 2

Demek, söylemek.

Dürd-i mey vermez habābuñ
‘aynına hergiz keder
Gerçi sākī şakınılan göze
derler çöp düşer

174. **dedi:-di**

Matla 49

Mısra: 2

Demek, söylemek.

Şehr-i bāğa şāh olup çün
läle-veş urundi tāc

Nergis-i meste dedi gül
begligüñ var gözün aç

175. **dedi:-di**

Matla 71

Mısra: 2

Demek, söylemek.

Dedüm ni’am-ı derd ü
gamuñ çok gibi gāyet
Ol şüh-ı cefā-pişe dedi
yeyene minnet

176. **de:**

Muamma 10

Mısra: 2

Demek, söylemek.

Yār işidüp rahm ede şāyed
saña
Āh u figān eyle peyāpey de
lä

177. **derse:-r, -se**

Muamma 42

Mısra: 1

Demek, söylemek.

Baña cevr etmesün gün
yüzlü māhum
Eger derse göge ermesün
āhum

178. **derler:-r, -ler**

Müseddes 2

Mısra: 16

Demek, söylemek.

Yüz urup hāke reh-i küyuñda
āħir sāye-vār
Mevtden derler eşedd olur
belā-yı intizār

179. **der:-r**

Müseddes 4

Mısra: 21

Demek, söylemek.

Der mi ruħuñda jāle mi yā
kaṭre-i gülāb
Yağdı cihānı āteş-i hüsnüñ
ey āftāb

180. **deyem:-y, -em**

Müseddes 4

Mısra: 15

Demek, söylemek.

Mihr-i müniri ben nece
beñzer deyem saña
Hürşid-i rüyuña göre bir
zerredür şehā

181. **der:-r**

Tahmis 1

Mısra: 22

Demek, söylemek.

Hübdur şî rüñ ‘Azizî çün
haṭ-ı Mîr-i ‘Alî
Nazm-ı dil-cüy-ı şafā-baħşuñ
görenler der belî

182. **dedi:-di**

Tarih 20

Mısra: 2

Demek, söylemek.

Ṭālî ‘u baht-ı sa ‘âdet yār
olup mîr olduğı
Dedi görenler işidenler
sezāvār-ı maħal

183. **dedi:-di**

Terci-bend 1

Mısra: 58

Demek, söylemek.

Güle karşı bu maṭla ‘-ı hūbı
Dedi hoş şavt ile ‘Azizî-vār

184. **deme:-me**

Tesdis 1

Mısra: 4

Demek, söylemek.

Deli gönlüm gibi ser-geşte-i
devrān ancak
Deme dünyāda benem hātırı
vîrān ancak

185. **demedüñ:-me, -dü, -ñ**

Tesdis 3

Mısra: 5

Demek, söylemek.

Bunca feryādum işitdün
demedüñ dād edeyin
Sen ki dād etmeyesin ben
kime feryād edeyin

186. **demedüñ:-me, -dü, -ñ**

Tesdis 3

Mısra: 11

Demek, söylemek.

Bunca feryādum işitdün
demedün dād edeyin
Sen ki dād etmeyesin ben
kime feryād edeyin

187. **demedün:-me, -dü, -ñ**
Tesdis 3
Mısra: 17
Demek, söylemek.

Bunca feryādum işitdün
demedün dād edeyin
Sen ki dād etmeyesin ben
kime feryād edeyin

188. **demedün:-me, -dü, -ñ**
Tesdis 3
Mısra: 23
Demek, söylemek.

Bunca feryādum işitdün
demedün dād edeyin
Sen ki dād etmeyesin ben
kime feryād edeyin

189. **demedün:-me, -dü, -ñ**
Tesdis 3
Mısra: 29
Demek, söylemek.

Bunca feryādum işitdün
demedün dād edeyin
Sen ki dād etmeyesin ben
kime feryād edeyin

190. **demedün:-me, -dü, -ñ**
Tesdis 3
Mısra: 35
Demek, söylemek.

Bunca feryādum işitdün
demedün dād edeyin
Sen ki dād etmeyesin ben
kime feryād edeyin

191. **demedün:-me, -dü, -ñ**
Tesdis 3
Mısra: 41
Demek, söylemek.

Bunca feryādum işitdün
demedün dād edeyin
Sen ki dād etmeyesin ben
kime feryād edeyin

192. **de:**
Müseddes 3

Mısra: 20
Bağlama edatı II bile.

Beni gördükçe şāhib-ma'rifet
mi zanneder āyā
Ki rām olup baña el vermez
ölsem de zen-i dünyā

193. **dedüm:-dü, -m**
Gazel 367
Mısra: 5
Sormak.

Bendeñe bī-ḥad vefālar etseñ
olmaz mı dedüm
Ol cefā-pīşe dedi çoğ etmek
olmaz az işi

194. **deyüp:-yüp**
Gazel 336
Mısra: 5
*... diye adlandırmak, ...
diye vasıflandırmak.*

Yüzüne muşaf boyuña serv
deyüp ey perī
Dāl okurdum zülf-i miskīnün
vebāli olmasa

195. **dedi:-di**
Gazel 190
Mısra: 2
Demek, söylemek II
Cevap vermek.

Dedüm oldı figān-ı dil
rebābuñ
Dedi kim çal çağır bellü
hisābuñ

196. **dedi:-di**
Gazel 190
Mısra: 4
Demek, söylemek II
Cevap vermek.

Dedüm hecründe yaşum oldı
mey-gün
Dedi nüş et senüñ oldur
şarābuñ

197. **dedi:-di**
Gazel 190
Mısra: 6
Demek, söylemek II
Cevap vermek.

Dedüm cān imrenür
gördükçe la'lüñ
Dedi kim bil de söylegil
cevābuñ

198. **dedi:-di**
Gazel 190
Mısra: 8
Demek, söylemek II
Cevap vermek.

Dedi kim yok mıdur elden
hicābuñ
Dedüm fāş etdi sırr-ı 'ışkuñ
āhum

199. **dedi:-di**
Gazel 190
Mısra: 10
Demek, söylemek II
Cevap vermek.

Dedüm küyuñda ḥāk oldı
'Azīzī
Dedi çekmiş seni anda
türābuñ

200. **dedüm:-dü, -m**
Gazel 190
Mısra: 1
Demek, söylemek II
Cevap vermek.

Dedüm oldı figān-ı dil
rebābuñ
Dedi kim çal çağır bellü
hisābuñ

201. **dedüm:-dü, -m**
Gazel 190
Mısra: 3
Demek, söylemek II
Cevap vermek.

Dedüm hecründe yaşum oldı
mey-gün
Dedi nüş et senüñ oldur
şarābuñ

202. **dedüm:-dü, -m**
Gazel 190
Mısra: 5
Demek, söylemek II
Cevap vermek.

Dedüm cān imrenür
gördükçe la'lüñ

Dedi kim bil de söylegil
cevābuñ

203. **dedüm:-dü, -m**
Gazel 190
Mısra: 7
Demek, söylemek II
Cevap vermek.

Dedi kim yok midur elden
hicābuñ
Dedüm fāş etdi sırr-ı 'ışkuñ
āhum

204. **dedüm:-dü, -m**
Gazel 190
Mısra: 9
Demek, söylemek II
Cevap vermek.

Dedüm küyuñda hāk oldı
'Azizī
Dedi çekmiş seni anda
türābuñ

205. **dedi:-di**
Gazel 249
Mısra: 2
Demek, söylemek II
Cevap vermek.

Defter-i 'uşşāka bendeñ
etseñ olmaz mı raqam
Dedüm ol serv dedi kim
dīvāneye yoqdur qalem

206. **dedi:-di**
Gazel 287
Mısra: 6
Demek, söylemek II
Cevap vermek.

Şevk-ıla gördüm yanar
şem'a dedüm 'āşık-ımış
Şem'-i rüşen dil uzadup dedi
ol dem ya neyin

207. **dedi:-di**
Gazel 356
Mısra: 8
Demek, söylemek II
Cevap vermek.

Dedüm mihr ü vefāyı baña
bisyār etseñ olmaz mı
Dedi ol pür-cefā bilmez çoğı
hiç bilmeyen azı

208. **dedi:-di**
Gazel 367
Mısra: 6
Demek, söylemek II
Cevap vermek.

Bendeñe bī-had vefālar etseñ
olmaz mı dedüm
Ol cefā-pīşe dedi çoğ etmek
olmaz az işi

209. **dedüm:-dü, -m**
Matla 71
Mısra: 1
Demek, söylemek II
Cevap vermek.

Dedüm ni'am-ı derd ü
gamuñ çok gibi gāyet
Ol şūh-ı cefā-pīşe dedi
yeyene minnet

210. **derseñ:-r, -se, -ñ**
Gazel 343
Mısra: 6
Demek, söylemek II
istemek.

Leb-i mey-günüñü ver
ağzuma ey 'İsī-dem
Dil-i pejmürdemi derseñ ki
eger cāna gele

211. **derseñ:-r, -se, -ñ**
Gazel 344
Mısra: 9
Demek, söylemek II
istemek.

Hāşılı zevk edeyin derseñ
'Azizī bād-veş
Küy-ı yāruñ her seher 'azm
eyle tenhā seyrine

212. **derseñ:-r, -se, -ñ**
Gazel 356
Mısra: 1
Demek, söylemek II
istemek.

Olam derseñ sa'ādet
mülkinüñ serdār u mümtāzı
Ölince kapusunda ol dilā
Maħmüduñ Ayāzı

debir-i gam:

1. **debir-i gam:**
Gazel 303
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Gam katibi.

Yaşum erkāmını gözden
geçürgil ey debir-i gam
Cefā vü cevri-i yāri defter-i
dilde şumar eyle

dede:

1. **dede:**
Gazel 346
Mısra: 1
*Torunu olan erkek,
büyükbaba; yaşı çok
ilerlemiş ihtiyar erkek II
yaşlı ayyaş, esrarkeş (TBAS,
86).*

Gerçi dilde gam kımaz cām-
ı mey-i gül-gün dede
Yegdür ammā nüş-ı meyden
bir yeyim afyün dede

2. **dede:**
Gazel 346
Mısra: 2
*Torunu olan erkek,
büyükbaba; yaşı çok
ilerlemiş ihtiyar erkek II
yaşlı ayyaş, esrarkeş (TBAS,
86).*

Gerçi dilde gam kımaz cām-
ı mey-i gül-gün dede
Yegdür ammā nüş-ı meyden
bir yeyim afyün dede

3. **dede:**
Gazel 346
Mısra: 4
*Torunu olan erkek,
büyükbaba; yaşı çok
ilerlemiş ihtiyar erkek II
yaşlı ayyaş, esrarkeş (TBAS,
86).*

Berş ü afyonı şanup ammā
şifā-sāz-ı kulüb
Günde iki kez edinme
yemegi kânün dede

4. **dede:**
Gazel 346

Mısra: 6

*Torunu olan erkek,
büyükbaba; yaşı çok
ilerlemiş ihtiyar erkek II
yaşlı ayyaş, esrarkeş (TBAS,
86).*

Dilberân-ı kâhve-nüşân
seyrin isterseñ eger
Olma kâhvehânenen gel bir
kadem bîrûn dede

5. dede:

Gazel 346

Mısra: 8

*Torunu olan erkek,
büyükbaba; yaşı çok
ilerlemiş ihtiyar erkek II
yaşlı ayyaş, esrarkeş (TBAS,
86).*

Mâyil-i esrâr-ı hatt-ı la'î-i
nâb-ı dilber ol
Göresen de nece olur dilber
lebi ma'cûn dede

6. dede:

Gazel 346

Mısra: 10

*Torunu olan erkek,
büyükbaba; yaşı çok
ilerlemiş ihtiyar erkek II
yaşlı ayyaş, esrarkeş (TBAS,
86).*

Çoma nüş-ı kâhveyi elden
'Azîzî-veş yûri
Kâse-i fîncân gibi döndükçe
bu gerdûn dede

def' :

1. def' ine:-i, -n, -e

Gazel 31

Mısra: 12

*Savma, uzaklaştırma,
kovma.*

Cem ü Cemşîd-veş elden
koma câm-ı meyi bir dem
Ki dil kaygusunun def' ine
nüş-ı câm olur bâ'îş

2. def' :

Matla 22

Mısra: 1

*Savma, uzaklaştırma,
kovma.*

N'ola ekl-i berş edersem def'
içün dilden gamı
Pâdişâh-ı 'âlem eyler bir
yeyim berş âdemi

def' ola:

1. def' ola:-a

Gazel 131

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yok olmak, ortadan
kalkmak; uzak durmak,
uzaklaşmak.*

Vâ' izûñ pendî meded
başımıza verdi şudâ'
Sâki mey sür ola kim def'
ola derd-i serimüz

define:

1. define:

Gazel 319

Mısra: 1

*Büyük değer sahibi olan
insan veya şey.*

Bezm-i meye şarf olacağın
bilse define
Olmazdı nihân böyle girüp
zîr-i zemîne

defter:

1. defterine:-i, -n, -e

Matla 14

Mısra: 1

*Defter. (Sevgilinin yüzü
bağlamında).*

Defterine ol şeh-i hüsnün
beni çâker yazuñ
Luţf edüñ ammâ raqîbi hâric
ez-defter yazuñ

2. defter:

Gazel 77

Mısra: 9

*Yapıştırılarak veya
dikilerek kitap biçimine
sokulmuş kâğıt destesi.*

Eger 'âşıkların bir yere
yazup defter eylerseñ
'Azîzî kuluñı luţf eyle şâhum
eyle ser-defter

3. defter:

Kaside 1

Mısra: 68

*Yapıştırılarak veya
dikilerek kitap biçimine
sokulmuş kâğıt destesi.*

Bülbül evrâk-ı güle yazmağ
içün in'âmın
Bülbüle oldu gülün her varağı
bir defter

defter ü dîvâna:

1. defter ü dîvâna:-a

Gazel 364

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Defter ve divan.

Şıgmaya defter ü dîvâna
yazar olsam eger
Reh-i 'ışkında o yârün
çekilen âlâmı

defter-i dilde:

1. defter-i dilde:-de

Gazel 303

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gönül defteri.

Yaşum erkâmını gözden
geçürgil ey debîr-i gam
Cefâ vü cevri-yâri defter-i
dilde şumâr eyle

defter-i hûbândan:

1. defter-i hûbândan:-dan

Gazel 334

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Güzellerin defteri.

Meger nâm-ı mahabbet
defter-i hûbândan oldu hak
Ki yok mihr ü vefânun adın
añar meh-liqâlarda

defter-i 'ömrini dürdi:

1. **defter-i 'ömrini dürdi:-di****Tarih 17**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Deyim***Ömür defterini**kapatmak II hayatı son bulmak.*

Levh-i dünyâdan vücûdın
 hakk edüp dest-i ecel
 Defter-i 'ömrini dürdi
 'âkıbet devr-i zamân

defter-i 'uşşâka:1. **defter-i 'uşşâka:-a****Gazel 249**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Aşıklar defteri. ||**Aşıkların kaydının tutulduğu defter.*

Defter-i 'uşşâka bendeñ
 etseñ olmaz mı raqam
 Dedüm ol serv dedi kim
 dîvâneye yokdur kalem

2. **defter-i 'uşşâka:-a****Gazel 365**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Aşıklar defteri. ||**Aşıkların kaydının tutulduğu defter.*

'Āşık-ı dîvāneyem ol şeh
 'Azîzî yaraşur
 Defter-i 'uşşâka yazsa beni
 dîvānum gibi

defterin dürdi:1. **defterin dürdi:-di****Gazel 363**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Deyim***Ömür defterini**kapatmak II hayatı son bulmak.*

Şafâ-yı nazm-ı dür-bârum
 koyaldan güşına cûlar
 'Azîzî ka'r-ı deryâda şadefler
 defterin dürdi

deg:1. **degme:-me****Gazel 50**

Mısra: 14

Bedel, eş.

Şi'r-i dür-bâruñ 'Azîzî güş
 edüp dilber dedi
 Degme bañr içre bulunmaz
 böyle dürr-i şâh-vâr

2. **deger:-er****Gazel 120**

Mısra: 8

Bedel, eş.

Bir büt-i ra'nâdur ol meh
 kim ruñında yaluñuz
 Hırmen-i dünyâ deger bir
 dâne miskîn hâl var

3. **degürdükçe:-ür, -dükçe****Gazel 186**

Mısra: 8

Dokunmak.

İki dilber şanuram leb-be-leb
 olup öpüşür
 Meclis-i meyde o meh câma
 degürdükçe dudak

4. **degmedük:-me, -dü, -k****Gazel 345**

Mısra: 2

Hedef olmak II Layık olmak.

'Arz-ı hüsn eylemedüñ
 bülbülüñe
 Degmedük gibi senüñ bir
 gülüñe

degin:1. **degin:****Gazel 258**

Mısra: 6

Değın, dek, kadar.

Ben anı baña haşre degin yâr
 ola şandum
 Terk etdi beni mihr ü
 mañabbet öliceğ añ

2. **degin:****Gazel 302**

Mısra: 7

Değın, dek, kadar.

Her gün añşama degin
 küyuñı tolanmaz idi
 Olmasa mihrüñ eger mihr-i
 cihân-ârâda

degme:1. **degme:****Gazel 19**

Mısra: 7

Her, her bir, her hangi bir.

Aşmaz iken terkiye ol şâh
 degme 'aşığı
 Şimdi kañğı bendesine şeh-
 yâr oldu 'aceb

degül:1. **degül:****Gazel 14**

Mısra: 1

Değil, sadece .... değil.

Gül yüzüñ hecriyle çeşmüm
 gam degül olsa pür-âb
 Şişe içinde turur 'âdetdür ey
 gonca gülâb

2. **degülsin:-sin****Gazel 85**

Mısra: 7

Değil, sadece .... değil.

Hemân bir sen degülsin
 inleyen 'ışk-ıla ey göñlüm
 Elinden tîşe-i Ferhâd-ı 'ışkuñ
 tağ u taş inler

3. **degül:****Gazel 191**

Mısra: 2

Değil, sadece .... değil.

Çünkü 'ışka düşdüñ ey dil
 derd-nâk olsañ gerek
 Derd-nâk olmağ degül belki
 helâk olsañ gerek

4. **degül:****Kaside 4**

Mısra: 61

Değil, sadece .... değil.

Nār-ı şevkuñla yanarsa gam
degül pervā ne dil
Yana geldi yana gider āteş-i
süzāna şem'

5. **degül:**

Kaside 5

Mısra: 41

Değil, sadece .... değil.

Esir-i nāme-i 'ışkı hemān
'Ulvī degül ancak
Neçe Mecnūnı var Leylī gibi
Şālih dil-ārānuñ

6. **degül:**

Matla 60

Mısra: 2

Değil, sadece .... değil.

Yağdı nār-ı gam-ı hecrūñ
beni ay alnı gütüm
Görinen ebr degül göklere
çıkıdı dütünüm

7. **degül:**

Gazel 8

Mısra: 5

*Cümle içinde yüklem
olumsuz çekimini sağlayan
kelime, değil II bulunmaz,
yer almaz.*

Yağ degül bām kenārında
olupdur tezyin
Gümiş āvize ile küngür-i
eyvān-ı şitā

8. **degül:**

Gazel 16

Mısra: 11

*Cümle içinde yüklem
olumsuz çekimini sağlayan
kelime, değil II bulunmaz,
yer almaz.*

Müşkil belā degül mi 'Azīzī
bu 'āşıkā
Kim dāyimā habībi ola
hemdem-i rakīb

9. **degül:**

Gazel 21

Mısra: 3

*Cümle içinde yüklem
olumsuz çekimini sağlayan
kelime, değil II bulunmaz,
yer almaz.*

Hār-ı gamdur görinen mular
degül
Gülşen-i cismümdeki ey
gonca-leb

10. **degüldür:-dür**

Gazel 34

Mısra: 7

*Cümle içinde yüklem
olumsuz çekimini sağlayan
kelime, değil II bulunmaz,
yer almaz.*

Reg degüldür görinen bir bir
çıkır dūd-ı kebūd
Cism-i zerdüm nār-ı gamla
eriyüp mānend-i tūc

11. **degül:**

Gazel 41

Mısra: 5

*Cümle içinde yüklem
olumsuz çekimini sağlayan
kelime, değil II bulunmaz,
yer almaz.*

Görinen mihr degül eylesün
o meh deyü seyr
Bād-ı āhumla seher göge
uçurdi kāğıd

12. **degül:**

Gazel 42

Mısra: 9

*Cümle içinde yüklem
olumsuz çekimini sağlayan
kelime, değil II bulunmaz,
yer almaz.*

'Azīzī sen degül 'ālem
Ferahşādı geçer anuñ
Meger etdi cihāna Hāq o
māh-ı enveri Hürşīd

13. **degül:**

Gazel 65

Mısra: 7

*Cümle içinde yüklem
olumsuz çekimini sağlayan
kelime, değil II bulunmaz,
yer almaz.*

Görinen hāle degül māder-i
çarḫ altundan
Nev-'arūs-ı kamerūñ gūşına
mengüş eyler

14. **degüldür:-dür**

Gazel 77

Mısra: 7

*Cümle içinde yüklem
olumsuz çekimini sağlayan
kelime, değil II bulunmaz,
yer almaz.*

Degüldür görinen encüm
şeb-i hecrūñde ey meh-rū
Delindi nāvek-i āhumla
çarḫuñ sīnesi yer yer

15. **degül:**

Gazel 84

Mısra: 3

*Cümle içinde yüklem
olumsuz çekimini sağlayan
kelime, değil II bulunmaz,
yer almaz.*

Degül zer noqtalar
pīrahenuñde āh-ı pūr-süzüm
Şerārıdır ki nakş olmış
gırībānuñda qalmışdır

16. **degül:**

Gazel 84

Mısra: 5

*Cümle içinde yüklem
olumsuz çekimini sağlayan
kelime, değil II bulunmaz,
yer almaz.*

Görünen qan degül tırūñ
çeküp aldukdā sīnemden
Cigerümden kopup bir pāre
peykānuñda qalmışdır

17. **degül:**

Gazel 85

Mısra: 5

*Cümle içinde yüklem
olumsuz çekimini sağlayan
kelime, değil II bulunmaz,
yer almaz.*

Degül merdüm görünen dīde-
i gam-dīdem üstinde
Ḥayāl-i ḥāl-i ruḥsāruñ
gözüm nūrı edüpdür yer

18. **degüldür:-dür**

Gazel 99

Mısra: 3

*Cümle içinde yüklem
olumsuz çekimini sağlayan*

kelime, değil II bulunmaz,
yer almaz.

Görünen güller degüldür
gülşeni
Yağdı yer yer âteş-i âh-ı
hezâr

19. **degül:**

Gazel 106

Mısra: 7

*Cümle içinde yüklem
olumsuz çekimini sağlayan
kelime, değil II bulunmaz,
yer almaz.*

Gördi meger ki mâh-
cemâlûñ degül hilâl
Koyup benânın ağzına kaldı
taña seher

20. **degüldür:-dür**

Gazel 109

Mısra: 3

*Cümle içinde yüklem
olumsuz çekimini sağlayan
kelime, değil II bulunmaz,
yer almaz.*

Yaş degüldür dökülen
gördükçe la' lûñ mîvesin
Çeşmümüñ imrendüğinden
ağzınuñ şuyı akar

21. **degül:**

Gazel 115

Mısra: 6

*Cümle içinde yüklem
olumsuz çekimini sağlayan
kelime, değil II bulunmaz,
yer almaz.*

İzüñ tozını koyup gözlerine
sürme için
Başret ehli degül ol ki
İşfahâne çıkar

22. **degül:**

Gazel 119

Mısra: 9

*Cümle içinde yüklem
olumsuz çekimini sağlayan
kelime, değil II bulunmaz,
yer almaz.*

Hâne-i dünyâ 'Azîzî çün
degül dârü'l-ferah

Bunda şād olmaduğına kişi
yâ ne ğamlanur

23. **degülsin:-sin**

Gazel 124

Mısra: 5

*Cümle içinde yüklem
olumsuz çekimini sağlayan
kelime, değil II bulunmaz,
yer almaz.*

Esîr-i zülfi ancak sen
degülsin ey gönül yârüñ
Kim ol zencîre bend olmuş
neçe dîvâneler vardur

24. **degül:**

Gazel 163

Mısra: 6

*Cümle içinde yüklem
olumsuz çekimini sağlayan
kelime, değil II bulunmaz,
yer almaz.*

O meh-ruhsâr-ile ben
âşinâdan gördüğüm cevri
Degül bir kimse mir'ât-ı
felekde yârdan görmüş

25. **degül:**

Gazel 180

Mısra: 9

*Cümle içinde yüklem
olumsuz çekimini sağlayan
kelime, değil II bulunmaz,
yer almaz.*

Görünen kara bulutlar degül
ejder-mânend
Çekilür göklere dūd-ı dil-i
nālân şaf şaf

26. **degül:**

Gazel 208

Mısra: 7

*Cümle içinde yüklem
olumsuz çekimini sağlayan
kelime, değil II bulunmaz,
yer almaz.*

Görünen gül gül degül encüm
şerâr-ı âh ile
Şahn-ı gerdünü ser-Â-ser
eyledüm nesrînlük

27. **degül:**

Gazel 233

Mısra: 6

*Cümle içinde yüklem
olumsuz çekimini sağlayan
kelime, değil II bulunmaz,
yer almaz.*

Elüm alup beni deyr-i ğama
şaldı âhîr
Vermelü degül imiş ol büt-i
fettâna gönül

28. **degüldür:-dür**

Gazel 234

Mısra: 3

*Cümle içinde yüklem
olumsuz çekimini sağlayan
kelime, değil II bulunmaz,
yer almaz.*

Degüldür jâle vü tohmı
gülün gördükçe ruhsârın
Sevincinden şaçar üstüne
neçe sîm ü zer bülbül

29. **degül:**

Gazel 243

Mısra: 5

*Cümle içinde yüklem
olumsuz çekimini sağlayan
kelime, değil II bulunmaz,
yer almaz.*

Hemdem olalı derd ü ğam-ı
hecre nem degül
Çıkdı gözümde ağlayı
ağlayı dem benüm

30. **degüldür:-dür**

Gazel 256

Mısra: 2

*Cümle içinde yüklem
olumsuz çekimini sağlayan
kelime, değil II bulunmaz,
yer almaz.*

Seni görmek dilerse güş eden
vaşfuñ n'ola hanum
Degüldür görmek işitmek
gibi zîrâ benüm cânım

31. **degül:**

Gazel 267

Mısra: 13

*Cümle içinde yüklem
olumsuz çekimini sağlayan
kelime, değil II bulunmaz,
yer almaz.*

Görinen mûlar degül tîg-i
ğam-ı hecr-i nigâr
Pâre pâre eyledi cismüm
'Azîzî cümleten

32. **degül:**

Gazel 270

Mısra: 3

*Cümle içinde yüklem
olumsuz çekimini sağlayan
kelime, değil II bulunmaz,
yer almaz.*

Degül alnumda kaçum murğ-
ı devlet
Başumdan gitmege açdı
kanadın

33. **degül:**

Gazel 272

Mısra: 3

*Cümle içinde yüklem
olumsuz çekimini sağlayan
kelime, değil II bulunmaz,
yer almaz.*

Ğam degül görmez isek
mâh-cemâl-i yâri
Tek Celâlî gibi rüyında haṭı
dürümesün

34. **degül:**

Gazel 335

Mısra: 7

*Cümle içinde yüklem
olumsuz çekimini sağlayan
kelime, değil II bulunmaz,
yer almaz.*

Degül gül nâr-ı âhından
hezâruñ
Düşüpdür şahn-ı gülzâra
şerâre

35. **degül:**

Gazel 339

Mısra: 4

*Cümle içinde yüklem
olumsuz çekimini sağlayan
kelime, değil II bulunmaz,
yer almaz.*

Küşteñ mezârına gel dikme
nişân için seng
Rûḥum şehîd-i 'ışka lâzım
degül nişâne

36. **degül:**

Gazel 355

Mısra: 3

*Cümle içinde yüklem
olumsuz çekimini sağlayan
kelime, değil II bulunmaz,
yer almaz.*

Degül şekl-i elif sînemde
yârüñ tîg-i dil-düzi
'Adem iklimine cân gitmege
bir reh-güzâr açdı

37. **degül:**

Gazel 364

Mısra: 9

*Cümle içinde yüklem
olumsuz çekimini sağlayan
kelime, değil II bulunmaz,
yer almaz.*

Mey degül sem de olursa
kişiye meclisde
İçürür şive ile hüblaruñ
ibrâmi

38. **degüldür:-dür**

Gazel 379

Mısra: 7

*Cümle içinde yüklem
olumsuz çekimini sağlayan
kelime, değil II bulunmaz,
yer almaz.*

Degüldür görinen encüm
şeb-i hecrinde ol mâhuñ
Duḥân-ı nâr-ı âhumdan göge
yine şerer düşdi

39. **degül:**

Gazel 384

Mısra: 9

*Cümle içinde yüklem
olumsuz çekimini sağlayan
kelime, değil II bulunmaz,
yer almaz.*

Degül encüm şeb-i hecründe
mâhum
Çıqıpdur göklere âhum
şerâri

40. **degül:**

Kaside 5

Mısra: 98

*Cümle içinde yüklem
olumsuz çekimini sağlayan*

*kelime, değil II bulunmaz,
yer almaz.*

Yine her gün varur yârân
içerler kahvesin ammâ
Degül evvelki gibi revnaḡ u
hüsni Ḥasan Cânüñ

41. **degüldür:-dür**

Kaside 5

Mısra: 38

*Cümle içinde yüklem
olumsuz çekimini sağlayan
kelime, değil II bulunmaz,
yer almaz.*

Oḡur nâzük gazeller
gördüğine 'İlmî-i nâzük
Nezâketden degüldür ḥâlî
ṭab'-ı nâzûki anuñ

42. **degüldür:-dür**

Kaside 5

Mısra: 80

*Cümle içinde yüklem
olumsuz çekimini sağlayan
kelime, değil II bulunmaz,
yer almaz.*

İki gün bir dil-i bîmâruñ
olmaz hemdemi Yârî
Degüldür başı hoş kimseyle
ol yâr-ı dil-ârânuñ

43. **degülsin:-sin**

Kaside 5

Mısra: 64

*Cümle içinde yüklem
olumsuz çekimini sağlayan
kelime, değil II bulunmaz,
yer almaz.*

Der-i devlet-me'âbında
olupdur bendesi 'âlem
Hemân bir sen degülsin ḡulı
ancaḡ İbn-i 'Osmânuñ

44. **degülem:-em**

Kıt'a 2

Mısra: 3

*Cümle içinde yüklem
olumsuz çekimini sağlayan
kelime, değil II bulunmaz,
yer almaz.*

Degülem ḡabbeye mâlik ki
deynüm
Edâ edüp erem râḡat-serâya

45. **degüldür:-dür****Matla 20**

Mısra: 2

Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil II bulunmaz, yer almaz.

Ġam-ı dendānuñ-ıla
aġlamadan ey meh-rū
Şadefüñ gözine aġ düşdi
degüldür lülü

46. **degül:****Matla 65**

Mısra: 2

Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil II bulunmaz, yer almaz.

Dostum gördi görelden
çeşm-i giryānum seni
Kimsenüñ gördüğine rāzī
degül cānum seni

47. **degüldür:-dür****Gazel 183**

Mısra: 5

Cümle içinde yüklem olumsuz çekimini sağlayan kelime, değil II bulunmaz, yer almaz.

Ġıldı ben üftādeyi ġāk ile
yeksān ayrulıġ
Sāye-i kaddüñ degüldür
görinen yoluñda āh

degüş:1. **degüşmem:-me, -m****Matla 69**

Mısra: 2

Bir şeyi diğer bir şeyle değiştirme, mübādele etme.

Taġt-ı Cemşid ü Ceme
vermem der-i mey-ġāneyi
Tāc-ı ġākana degüşmem bir
tolu peymāneyi

dehan:1. **dehanın:-ın****Gazel 6**

Mısra: 8

Aġız, dudak.

Neçe merdümleri ġvāre
geçirür bir dem içinde
Ne dem açsa dehanın ejdehā-
yı heft-ser dünyā

2. **dehānuñ:-uñ****Gazel 69**

Mısra: 8

Aġız, dudak.

Sen ol burc-ı leġāfet māhısın
kim ey hilāl-ebrü
Yüzüñ ġurşiddin a' lā
dehānuñ zerreden kemdür

3. **dehānına:-ı, -n, -a****Gazel 198**

Mısra: 10

Aġız, dudak.

Dilde olan derdini şerġe
'Aziznüñ yaġod
Cismnüñ zaġmı dehānına
zebāndur ġançerüñ

4. **dehāndur:-dur****Gazel 319**

Mısra: 7

Aġız, dudak.

Derd-i dilümi şerġa zebān ile
dehāndur
Bir bir görinen dāġ ile her
şerġa-i sīne

5. **dehānına:-ı, -n, -a****Gazel 368**

Mısra: 3

Aġız, dudak.

Ġad ü zülf ü dehānına gönül
verelden ol māhuñ
Felek āyinesinde ġaste gönül
çok elem gördi

dehān u kāmēt ü zülfüñ:1. **dehān u kāmēt ü zülfüñ:-üñ****Gazel 82**

Mısra: 5

Kelime Tipi: Kalıp

İfade

Aġız, boy ve saç.

Dil dehān u kāmēt ü zülfüñ
ġayāliyle şehā
Beñzer ol vīrāneye kim māl
māl-Ā-māldür

2. **dehān u kāmēt ü zülfüñ:-üñ****Gazel 165**

Mısra: 3

Kelime Tipi: Kalıp

İfade

Aġız, boy ve saç.

Dehān u kāmēt ü zülfüñ
temāşā eyleyen der kim
Ne bu sīmīn-beden başdan
ayaġa 'ayn-ı māl olmuş

dehān-ı la'l-günüñ:1. **dehān-ı la'l-günüñ:-uñ****Gazel 93**

Mısra: 4

Kelime Tipi: Kalıp

İfade

*Yakut renkli aġız II
sevgilinin yakut renkli aġzı.*

ġaġuñ pīrūze-i ter cevher-i
nā-yāb dendānuñ
Dehān-ı la'l-günüñ ġoġġa-i
yāġūt-ı aġmerdür

dehān-ı tütü:1. **dehān-ı tütü:****Gazel 296**

Mısra: 3

Kelime Tipi: Kalıp

İfade

Papaġanın aġzı.

Dehān-ı tütü gibi 'andelibe
ġarşu gülşende
Nebāt-ı jāle gitmez gonca-i
ġandān aġzından

dehān-ı yāra:1. **dehān-ı yāra:-a****Gazel 318**

Mısra: 3

Kelime Tipi: Kalıp

İfade

Sevgilinin aġzı.

Dehān-ı yāra beñzetmek
olurdı gonca-i bāġı

Zebāna gelse bülbül gibi
kādîr olsa güftāra

dehed:

1. **dehed:**

Matla 32

Mısra: 1

Verdi.

Her sūḥan k'ez la'l-i mey-
gün-ı bütân peygām dehed
Kālib-i fersūde-i ten-rā zi-
cān peygām dehed

2. **dehed:**

Matla 32

Mısra: 2

Verdi.

Her sūḥan k'ez la'l-i mey-
gün-ı bütân peygām dehed
Kālib-i fersūde-i ten-rā zi-
cān peygām dehed

dehen:

1. **dehenüñ:-üñ**

Gazel 80

Mısra: 5

Ağız, dudak.

Beñzer ol la'l-i dürce kim
dehenüñ
Münderic olmuş anda dürr ü
güher

2. **deheni:-i**

Gazel 238

Mısra: 9

Ağız, dudak.

O boyı serv-i revānuñ deheni
vaşfinda
Naẓm-ı dil-cüy-ı 'Azīzī bir
içim şu mı degül

3. **dehenüñ:-üñ**

Gazel 238

Mısra: 1

Ağız, dudak.

Dehenüñ gönca yañağnuñ gül-
i ḥod-rū mı degül
Zülf-i 'anber-şikenüñ
sünbül-i hoş-bū mı degül

4. **dehenüñ:-üñ**

Gazel 238

Mısra: 5

Ağız, dudak.

Gabgabnuñ āb-ı mu 'allaḳ
dehenüñ dürc-i şadef
O şadef içre dişüñ dāne-i
lülü mı degül

dehen-i dilbere:

1. **dehen-i dilbere:-e**

Gazel 239

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sevgilinin ağızı.

Çün ki verdüñ dehen-i
dilbere dil
Kendüñ ey 'aşık-ı bī-dil yok
bil

dehr:

1. **dehrüñ:-üñ**

Gazel 5

Mısra: 8

Dünya, âlem; hayat.

Seni ra'nā bilür 'aşıklarauñ
şehr-i melāḥatde
Ne lāzım sen demek dehrüñ
şeh-i ḥübāniyuz cānā

2. **dehre:-e**

Gazel 56

Mısra: 9

Dünya, âlem; hayat.

Fer veren dehre 'Azīzī o
meh-i 'ālemdür
Nitekim Mısrā şeref Yūsuf-ı
Ken'ān iledür

3. **dehrüñ:-üñ**

Gazel 58

Mısra: 3

Dünya, âlem; hayat.

Dehrüñ şular ki zīnetine
māyil oldılar
Dünyāda kim cehennemi
cennet edindiler

4. **dehrüñ:-üñ**

Gazel 137

Mısra: 5

Dünya, âlem; hayat.

Açıl mānend-i gönca gül şen
ol dehrüñ yüzi gülsün
Eger sen bil ki şen olmayasın
rüy-ı cihān gülmez

5. **dehr:**

Gazel 249

Mısra: 4

Dünya, âlem; hayat.

Ol büt-i sengīn-dilüñ gördi
meger taşvīrini
Ḥayrete varup tayandı kaldı
dehr içre şanem

6. **dehre:-e**

Gazel 288

Mısra: 9

Dünya, âlem; hayat.

Ya meger yağdıрмаğ için
dehre seng-i ḥādīşāt
Yapdı murğān-ı kazā kır-ı
felekde aşyān

7. **dehri:-i**

Gazel 304

Mısra: 1

Dünya, âlem; hayat.

Ḥārlarla dehri sen gül gibi
seyrān etmede
Ben belā bāğında bülbül gibi
efgān etmede

8. **dehre:-e**

Gazel 378

Mısra: 5

Dünya, âlem; hayat.

Şalar bir demde biñ āşüb u
ğavgā gamzesi dehre
Moğolçin gözleri tārāc edüp
İrān u Tūrānı

9. **dehre:-e**

Kaside 2

Mısra: 25

Dünya, âlem; hayat.

Şems-i cüdi kamer-i luḫfi
verür dehre şeref
Şems-i maşrıḳ kamer-i
mağribüñ ancak adı var

dek:**1. dek:****Gazel 55**

Mısra: 5

-e kadar, -e deĝin.

Eşigi itleriyle her gece tā
şubha dek yārūñ
Cihānuñ halkını uyutmayan
feryād u zārumdur

2. dek:**Gazel 164**

Mısra: 5

-e kadar, -e deĝin.

Şubha dek girmemiş uyhu
gözine şevkından
Māh küyında o yārūñ gece
mihmān olmuş

3. dek:**Gazel 176**

Mısra: 3

-e kadar, -e deĝin.

Şevk-ı ruhsāruñla ey meh
şubha dek
Yandı yakıldı bu şeb miskīn
çerāĝ

4. dek:**Gazel 291**

Mısra: 2

-e kadar, -e deĝin.

Bir gece ol şanemi hücreye
tenhā çekeyin
Şubha dek şevkına anuñ
mey-i hamrā çekeyin

5. dek:**Gazel 354**

Mısra: 7

-e kadar, -e deĝin.

İ 'tiķādum bu ki 'İsī gibi
ölmez haşre dek
Deyr-i 'ālemde kuçan ol
kāfir-i sīmīn-beri

6. dek:**Kaside 4**

Mısra: 47

-e kadar, -e deĝin.

Her gece medhūñ oқurdı
şevkıla tā şubha dek
Nāy-ı bezmūñ gibi ķādir olsa
hoş elhāna şem'

del:**1. delüp:-üp****Gazel 62**

Mısra: 3

*Delik açmak,yırtmak,
açmak.*

Dilimüz hañçer-i cevr ile
delüp dilberler
Sīnemüz tūĝ-i cefālarla figār
eylediler

2. delindi:-in, -di**Gazel 77**

Mısra: 8

*Delik açmak,yırtmak,
açmak.*

Degüldür görinen encüm
şeb-i hecrüñde ey meh-rū
Delindi nāvek-i āhumla
çarhuñ sīnesi yer yer

3. delmede:-me, -de**Gazel 315**

Mısra: 3

*Delik açmak,yırtmak,
açmak.*

Gerçi sīne delmede ĝamzeñ
oķı māhir geçer
Andan āfetdür velī tūĝ-i
müjeñ kan almada

4. deldi:-di**Gazel 45**

Mısra: 8

Delik açmak.

Bezm-i cihāni tıtsa 'aceb mi
iñildimüz
Ney gibi deldi baĝrımızu
ta 'ne-i haşud

5. deldi:-di**Gazel 390**

Mısra: 2

*Delik açmak,
yaralamak.*

Ey baña cevr ü cefā cebr-i
'anālar ķılıcı

Yüregüm deldi dilim dildi
belālar ķılıcı

6. deldi:-di**Tarih 27**

Mısra: 4

*Delik açmak,
yaralamak.*

Ya 'ni bir dīvāne dīvānında
merhūmuñ bugün
Hañçer ile deldi levh-i
şadrını bī-vehm ü bāk

deli:**1. deli:****Tesdis 1**

Mısra: 3

*Akil veya şuurı yerinde
olmayan, çılĝın, meczup,
mecnun.*

Deli göñlüm gibi ser-geşte-i
devrān ancak
Deme dünyāda benem hātırı
vīrān ancak

deli göñlüm:**1. deli göñlüm:-üm****Gazel 345**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Duygu yoğunluğuyla
çoşup taşmakta olan gönül |
söz dinlemeyen gönül.*

Deli göñlüm gibi ser-geşte
olur
Bend olan silsile-i kākülüne

delir:**1. deliri:-i****Kaside 5**

Mısra: 39

Cesur, şeci', yiĝit.

Geçinse 'arşa-i nazmuñ
deliri n'ola Şānī Beg
Ki yokdur baĝs-i şī're cür'eti
anuñla bir cānuñ

2. deliridür:-i, -dür**Kaside 5**

Mısra: 131
Cesur, şeci', yiğit.

Fezâ-yı dehrûn ol bir şîr-i
merd-efgen delîridür
Halâş olmaz giren ser-
pençesine Mîr Kâplanuñ

dellâl:

1. **dellâlem:-em**
Gazel 257
Mısra: 2
Satıcı ile alıcı arasında
aracı olan, birinin malını
bağırarak satan kimse:
tellal, çağirtmaç.

Ṭutsa âfâkı 'aceb mi nâlem
Ḡam metâ'ın şatıcı dellâlem

dellâl-ı 'ışk:

1. **dellâl-ı 'ışk:**
Gazel 382
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Aşk tellalı.

Dellâl-ı 'ışk eline verdi
metâ'-ı 'aklı
Bâzâr-ı 'ışk içinde her kim
saña şataşdı

delü:

1. **delüsin:-sin**
Gazel 11
Mısra: 8
Çıldırarak, coşmak,
heyecanla ve şevkle hareket
etmek.

Yaşlusın merdüm-i dîdem
gibi ammâ n'edeyin
Baħr-i eşküm gibi gömgök
delüsin ey deryâ

delü kanlu:

1. **delü kanlu:**
Gazel 368
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Delikanlı, genç.

'Azîzî görmedi eşküm gibi
hiç bir delü kanlu
Neçe yaş yaşadı çeşmüm
egerçi neçe dem gördi

delük delük oldu:

1. **delük delük oldu:-dı**
Gazel 242
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Delik delik olmak.

Ḡandîl-veş delük delük oldu
bu bağrumuz
Dil çarbin urmadın aña
peykân-ı tîr-i ğam

delür:

1. **delürmiş:-miş**
Gazel 76
Mısra: 1
Akli dengesini
kaybetmek, aklını kaçırmak.

Ruħuñ şevkı ile lâle delürmiş
tağa düşmişdür
Şaçuñ sevdâsı ile sünbül-i ter
bâga düşmişdür

2. **delürdi:-di**
Gazel 111
Mısra: 2
Akli dengesini
kaybetmek, aklını kaçırmak.

Hevâ-yı kaddüñ ile ey gül-i
ter
Delürdi tağlara düşdi
şanavber

dem:

1. **dem:**
Gazel 2
Mısra: 1
Zaman, an.

Göñülde guşsa-i zül ü
femüñ olduğı dem peydâ
Olur bu çeşm-i giryânımda
kaṭre dem-be-dem peydâ

2. **dem:**
Gazel 4

Mısra: 11
Zaman, an.

'Azîzî bir dem erdi kim yine
mecmü'a-i gülden
Okur şâh-ı bahârüñ medhîni
her bülbül-i güyâ

3. **dem:**
Gazel 6
Mısra: 8
Zaman, an.

Neçe merdümleri hÿvâre
geçirür bir dem içinde
Ne dem açsa dehanın ejdehâ-
yı heft-ser dünyâ

4. **dem:**
Gazel 24
Mısra: 2
Zaman, an.

Ben nece olmayayın
maħbûb-dost
Hemdemümdür her dem ol
maħbûb dost

5. **dem:**
Gazel 42
Mısra: 5
Zaman, an.

Nazar etsün cemâli mâhını
görsün deyü her dem
O şâha oldu bir âyîne-i
İskenderî ħurşîd

6. **demidür:-i, -dür**
Gazel 45
Mısra: 2
Zaman, an.

Ey ma'den-i mürüvvet ü
ihsân u luṭf u cüd
'Ahd-i kerîmüñüz demidür
kim bula vücüd

7. **dem:**
Gazel 46
Mısra: 5
Zaman, an.

Dil seyr-i bâğ-ı ħüsnüñ eder
her dem ârzü
Cân mîve-i vişâlüñ eder
dâyimâ ümîd

8. demler:-ler

Gazel 46

Mısra: 9

Zaman, an.

Demler durur ki cān-ı 'azīzi
Azīzīnūñ
Būs-ı nigīn-i la'lūñ eder
serverā ümīd

9. dem:

Gazel 47

Mısra: 10

Zaman, an.

Bāğ-ı kūyuñda 'Azīzī nece
eyvā demesün
'Aşık-ı dil-ħaste ye her dem
gelür eyvā lezīz

10. dem:

Gazel 48

Mısra: 6

Zaman, an.

Nağş-ı memāti 'āşıkā
göstermege o şāh
Āyīne-vār tīgine her dem cilā
verür

11. dem:

Gazel 49

Mısra: 10

Zaman, an.

Merd-i şarāb-ħvāre odur kim
'Azīziyā
Rez duħterini şevk-ıla
bulduğı dem çeker

12. dem:

Gazel 57

Mısra: 4

Zaman, an.

Her ne dem çeşm ü fem ü
kadd ü kaşuñ yād eylesem
Eşküñ ey dürr-i girān-māye
o dem 'ummān olur

13. dem:

Gazel 59

Mısra: 3

Zaman, an.

Küyına varup cüy-ı sirişküñ
gibi her dem

Etmek o boyı servi temāşā
ne demekdür

14. dem:

Gazel 64

Mısra: 1

Zaman, an.

Yāruñ cefāsı 'āşıkā her dem
vefā gelür
Hışm-ıla yüze baқduğı 'ayn-ı
şafā gelür

15. dem:

Gazel 64

Mısra: 7

Zaman, an.

Şol dem şabā ki zülfüñe
'ömrüm uzada el
Ol demde büy-ı misk ile
'ālem tōla gelür

16. demde:-de

Gazel 64

Mısra: 8

Zaman, an.

Şol dem şabā ki zülfüñe
'ömrüm uzada el
Ol demde büy-ı misk ile
'ālem tōla gelür

17. dem:

Gazel 66

Mısra: 8

Zaman, an.

Gerçi her ābuñ ħabāb
üstindedür ammā benüm
Çeşm-i giryānum ħabābı her
dem āb altındadır

18. dem:

Gazel 69

Mısra: 3

Zaman, an.

O yüzi muşhafın nām-ı
şerīfın vird edüp her dem
'Aceb mi düşmene karşı
okursam ism-i a'zamdur

19. dem:

Gazel 69

Mısra: 5

Zaman, an.

Eşigüñde gözüm yaşı olur
her dem revān kıblem
Meger ol Ka'be-i ehl-i şafā
bu 'ayn-ı zemzemdür

20. dem:

Gazel 69

Mısra: 13

Zaman, an.

Gönül āh eylegil hecride
yāruñ diñmeyüp bir dem
Gözüm kan ağla tırma yaş
yerine bu da bir demdür

21. demdür:-dür

Gazel 69

Mısra: 14

Zaman, an.

Gönül āh eylegil hecride
yāruñ diñmeyüp bir dem
Gözüm kan ağla tırma yaş
yerine bu da bir demdür

22. dem:

Gazel 72

Mısra: 11

Zaman, an.

Eş ü āhum 'Azīziyā neçe
dem
Eyleyüp bāğ-ı dehri geşt ü
güzer

23. demdür:-dür

Gazel 83

Mısra: 4

Zaman, an.

Eşigüñ dāru'ş-şifāsından
cüdā bīmār-ı dil
Ĥayli demdür kim t̄abībüm
şöyle bī-dermān yatur

24. demdür:-dür

Gazel 97

Mısra: 1

Zaman, an.

Nece demdür gam-ı la'lūñ
dil-i nālānda gezer
Nitekim yüregümüñ kanı
reg-i cānda gezer

25. deminde:-i, -n, -de

Gazel 103

Mısra: 9
Zaman, an.

Hicrân deminde cân-ı ‘Azîzî
ne çekdügin
Bîmâr-ı ‘ışk olup neçe
zahmet çeken bilür

26. **demde:-de**
Gazel 104
Mısra: 2
Zaman, an.

Tîğ-i müjgānuñ yaşum
gözden revân eyler yürür
Beñzer ol hûn-rîze kim her
demde kan eyler yürür

27. **dem:**
Gazel 108
Mısra: 6
Zaman, an.

Nece şād olmasun tıfl-ı dil
eşk-i merdüm-i dîdem
Ki her dem ol şehüñ yollarda
nakş-ı kebkebin oñşar

28. **demdür:-dür**
Gazel 126
Mısra: 9
Zaman, an.

Meclis-i gâmda neçe demdür
dil
Ney gibi nâle vü enîn iledür

29. **demdür:-dür**
Gazel 131
Mısra: 4
Zaman, an.

Nece kan ağlamasun dîde-i
gām-dîdelerüm
Neçe demdür ki görünmez o
perî-peykerimüz

30. **demidür:-i, -dür**
Gazel 141
Mısra: 9
Zaman, an.

Demidür bendeñe rahm
eylegil ey Yûsuf-ı şānî
‘Azîzî-veş yeter oldı yaşum
Nîl-i revân sensüz

31. **dem:**
Gazel 145
Mısra: 8
Zaman, an.

Neçe bir dil fülkini ide garîk-
i bañr-i gām
Bir dem ola görmeye çeşm-i
zamâne kıramuz

32. **demdür:-dür**
Gazel 177
Mısra: 5
Zaman, an.

Neçe demdür çekerüz rûze-i
hecrüñ şāhum
Ni‘am-ı vaşluñı etseñ n’ola
in‘ām-ı şerîf

33. **dem:**
Gazel 200
Mısra: 7
Zaman, an.

Tîr-i dil-düz-ı müjeñ cevrin
mi çekdi nece dem
Kaşlaruñ gibi niçün kıddi
kemāndur hañçerüñ

34. **dem:**
Gazel 200
Mısra: 10
Zaman, an.

Öldürüp şāhum ‘Azîzî
bendeñ etmediyse kan
Ya niçün her dem
niyāmuñda nihāndur
hañçerüñ

35. **dem:**
Gazel 222
Mısra: 8
Zaman, an.

Ten-i zer-günümü gencîne mi
şanur ‘aceb gerdün
Diler hāk-i siyāh içre beni
her dem nihān etmek

36. **dem:**
Gazel 224
Mısra: 1
Zaman, an.

Ne gām bir dem belā-yı ‘ışk
ile yār olduğum bilseñ

Ne ağlardum ya saña ‘aşık-ı
zār olduğum bilseñ

37. **dem:**
Gazel 227
Mısra: 8
Zaman, an.

Şāhsār-ı gâmda nālān
olmasun mı ‘andelîb
Kim çemende hār ile her
dem güler oynar gül

38. **demdür:-dür**
Gazel 232
Mısra: 1
Zaman, an.

Dilā demdür yine āh u figānı
tırma peydā kııl
Belā-yı ‘ışka düş olduğumı
halka hüveydā kııl

39. **dem:**
Gazel 236
Mısra: 6
Zaman, an.

Kāddümi derd ü belā çengine
evtār eyleyüp
Ney gibi her dem işüm āh ile
efgān etmegil

40. **dem:**
Gazel 240
Mısra: 3
Zaman, an.

Dem mi vardur ki hayāl-i
had ü la‘lün sākî
Hücre-i dilde gelüp etmeye
bezm-i gül ü mül

41. **demdür:-dür**
Gazel 253
Mısra: 6
Zaman, an.

Nece açılson benüm gönülüm
gözüm kim ol mehüñ
Neçe demdür mübtelā-yı
guşsa-i hicrāniyam

42. **dem:**
Gazel 264
Mısra: 9
Zaman, an.

Müjeñ özler yem-i hecründe
‘Azîzî her dem
Bu meşeldür yapışur kılica
deryäya düşen

43. **demdür:-dür**
Gazel 271
Mısra: 5
Zaman, an.

Derünüm dâg-ı derd ile pür
olmuşdur neçe demdür
Maḥabbet ḥānkāhında bu
ben abdāluñ añmazsın

44. **dem:**
Gazel 304
Mısra: 6
Zaman, an.

Ġamzeñ ādemler helāk eyler
şaçuñ yollar başar
Gözlerüñ her dem ḥarāmiler
gibi ḳan etmede

45. **dem:**
Gazel 315
Mısra: 7
Zaman, an.

Sen ele her dem metā‘-ı nāz
u şive şatmada
Ḥasta dil vaşluñ ğamıyla cān
verüp cān almada

46. **dem:**
Gazel 318
Mısra: 5
Zaman, an.

Meh-i nev şanmañuz toğduğı
dem ol tıfl-ı nūrānī
Aña ḥarrāṭ-ı gerdün etdi bir
zerrīn gehvāre

47. **demlerdür:-ler, -dür**
Gazel 321
Mısra: 9
Zaman, an.

Göre bir gün göre geldüñ mi
cānā neçe demlerdür
‘Azîzî bister-i ğamda yatur
hecrüñle dil-ḥaste

48. **demidür:-i, -dür**
Gazel 330

Mısra: 4
Zaman, an.

Yine bir lāle-ruḥuñ ‘arızı
şevkıyla gönül
Demidür sīneñi tezyīn edesin
güller ile

49. **dem:**
Gazel 339
Mısra: 2
Zaman, an.

Yād-ı nihāl-i ḳaddüñ gelse
cenān u cāne
Cūy-ı sirişküñ ol dem
gözden olur revāne

50. **demdür:-dür**
Gazel 340
Mısra: 9
Zaman, an.

Neçe demdür ki ‘Azîzî
aḳıdup gözi yaşın
Cūy-veş nāle eder vādi-i
hicrānuñda

51. **demdür:-dür**
Gazel 358
Mısra: 4
Zaman, an.

N’ola aḳıtsa gözüm yaş
yerine la‘l-i müzāb
Görmedüm bir neçe demdür
o lebi yāḳūtı

52. **dem:**
Kaside 3
Mısra: 38
Zaman, an.

Ebr-i cūduñdan ki baḥre
ṭamlasa bir ḳaṭre nem
Ol nem ile baḥr o dem bir
lūlū-yı raḥşān olur

53. **dem:**
Kaside 3
Mısra: 38
Zaman, an.

Ebr-i cūduñdan ki baḥre
ṭamlasa bir ḳaṭre nem
Ol nem ile baḥr o dem bir
lūlū-yı raḥşān olur

54. **demidür:-i, -dür**
Kıt’a 8
Mısra: 3
Zaman, an.

Demidür eyle bendeñe iḥsān
Cisr ta‘mīrinüñ kitābetini

55. **dem:**
Kıt’a 15
Mısra: 3
Zaman, an.

N’ola ekl etse yārān her dem
anı
Kim oldur ehl-i keyfūñ yār-ı
cānı

56. **dem:**
Kıt’a 15
Mısra: 15
Zaman, an.

Ki zīrā bā‘iṣ-i demdür o her
dem
Anı içmez özini bilen ādem

57. **dem:**
Matla 2
Mısra: 2
Zaman, an.

Göz yaşın şarf eyledükçe
giryeye eyler dem-be-dem
Her kişi ḥarcından aḡlar bir
‘aceb demdür bu dem

58. **demdür:-dür**
Matla 2
Mısra: 2
Zaman, an.

Göz yaşın şarf eyledükçe
giryeye eyler dem-be-dem
Her kişi ḥarcından aḡlar bir
‘aceb demdür bu dem

59. **dem:**
Matla 26
Mısra: 1
Zaman, an.

Yazılırsın deyü her dem
ḥāmeye
Rişteler ṭolaşdı miskīn
nāmeye

60. **dem:****Mesnevi 1**

Mısra: 15

Zaman, an.

Getürüp kalbüne gubâr o
dem
Hışn olupdur yerüm deyü
yeme gam

61. **dem:****Mesnevi 1**

Mısra: 77

Zaman, an.

Mağzlar kaynaduğı dem
serde
Sāye-bān ola saña bu perde

62. **dem:****Mesnevi 1**

Mısra: 80

Zaman, an.

Göresin nef in anda bu
hayruñ
Sāye-i 'arş ola o dem seyrüñ

63. **demde:-de****Muamma 3**

Mısra: 2

Zaman, an.

Kaşın gözün göricek rüyın
eyleşem efkâr
Gelür bu kalbe o demde
şemim-i zülf-i nigâr

64. **dem:****Tarih 2**

Mısra: 9

Zaman, an.

El çeküp bu mülk-i fāniden o
dem
'Ālem-i bākide varup tutdı
cā

65. **dem:****Tarih 5**

Mısra: 7

Zaman, an.

Dedi hātif aña ol dem tārīh
Bülbül-i gülşen-i cennet oldı

66. **dem:****Tarih 10**

Mısra: 3

Zaman, an.

Dedi bir 'ārif o dem tārīhini
Mā' -i şāfi mişl-i āb-ı selsebīl

67. **dem:****Tarih 16**

Mısra: 3

Zaman, an.

Tutdı çün rühı cināna yüz bir
eksüklü o dem
Dedi tārīhini anuñ Haq naşib
ede behişt

68. **dem:****Tarih 22**

Mısra: 9

Zaman, an.

Sürh-ser münhezim olup ol
dem
Furşatı cünd-i Rūma verdi
Şamed

69. **dem:****Tarih 27**

Mısra: 7

Zaman, an.

Gördiler kim geçdi zaħm-ı
deşne cānına o dem
Dediler tārīhin eyvāh eyledi
hañçer helāk

70. **dem:****Tesdis 1**

Mısra: 27

Zaman, an.

Bülbül-āsā bu cihān içre
'Azīzī bir dem
Gülmek olmadı müyesser
deyü baña yeme gam

71. **deminden:-in, -den****Lugaz 4**

Mısra: 2

*Herhangi bir nağmeye
süreklile eşlik eden ses.*

Ol nedür kim püdüdü anuñla
cihān
Tāze vü terdür deminden
gülsitān

72. **dem:****Gazel 243**

Mısra: 6

Kan.

Hemdem olalı derd ü gam-ı
hecre nem degül
Çıkdı gözümden ağlayı
ağlayı dem benüm

73. **dem:****Gazel 368**

Mısra: 10

Zaman, an II kan.

'Azīzī görmedi eşküm gibi
hiç bir delü kanlu
Neçe yaş yaşadı çeşmüm
egerçi neçe dem gördi

dem dem:1. **dem dem:****Tesdis 2**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Zaman zaman.*

Gözlerüm dem dem fezā-yı
gamda tırılmaz ağlar
Kanlu yaşum her yañadan
yollarımı bağlar

dem ola kim:1. **dem ola kim:****Gazel 264**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Zaman, an olur ki.*

Dem ola kim añasın zevk-ı
diyār-ı Rūmı
Ey seyāhatle Semerkand u
Buñārāya düşen

dem olur:1. **dem olur:-ur****Gazel 51**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Zaman, an gelir.*

Dem olur yüzini göremez o
yārūñ aġyār
Söyledür olsañ evet hem-
dem ü yārı geçinür

2. **dem olur:-ur**
Gazel 121
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Zaman, an gelir.

Çekişürse n'ola cām-ı lebūñ
içün dil ü cān
Dem olur biri biriyle iki
yārān çekişür

3. **dem olur:-ur**
Gazel 137
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Zaman, an gelir.

Kişi mesrūr olup bāġ-ı
cihānda her zamān gülmez
Dem olur ağlamaġ-ıla geçer
'ömri hemān gülmez

4. **dem olur:-ur**
Gazel 180
Mısra: 11
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Zaman, an gelir.

Yitirüp 'aqlımı bī-çāre 'Azizī
dem olur
Beng-i 'ışk-ıla geçer
kendüden ey cān şaf şaf

dem uran:

1. **dem uran:-an**
Müseddes 3
Mısra: 13
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Bahsetmek, konuşmak.

Kemal ü ma'rifetden dem
uran şimdi haṭā eyler
Ki zīrā gūş eder yoġ cānına
ancak cefā eyler

dem urup:

1. **dem urup:-up**
Kaside 5
Mısra: 51
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Bahsetmek, konuşmak.

Şiyāmī nāliş ile Gülşeniden
dem urup dāyım
Geçinürler mürīd-i pāki ol
sulṭān-ı 'irfānuñ

dem-ā-dem:

1. **dem-ā-dem:**
Gazel 114
Mısra: 9
*Her zaman, daima, her
an.*

Dem-Ā-dem āh ederek
okusun anı 'ālem
'Azizī ol mehe bir şī'r-i
'āşıkāne çıkar

2. **dem-ā-dem:**
Gazel 274
Mısra: 7
*Her zaman, daima, her
an.*

Dem-Ā-dem tīġ-i āhi çarḫa
tutmaġdan ġaraş bu kim
'Adū-yı kāfirūñ başın kesüp
қанın dökem bir gün

3. **dem-ā-dem:**
Gazel 315
Mısra: 10
*Her zaman, daima, her
an.*

Ben nece bulam 'Azizī ġuşşa
vü ġamdan ḫalāş
Kim ġirībānum dem-Ā-dem
dest-i hicrān almada

4. **dem-ā-dem:**
Gazel 387
Mısra: 2
*Her zaman, daima, her
an.*

N'ola cām-ı la'lūñ olsa
'āşıkūñ endişesi
Nūş-ı şahbādur dem-Ā-dem
ehl-i zevkuñ pīşesi

demādem:

1. **demādem:**
Gazel 69
Mısra: 9
*Her zaman, daima, her
an.*

Demādem ehl-i 'ışka ṭa'n
eder yürürsin ey vā'iz
Saña bilsem ki el zemmi
neden çak böyle elzemdür

2. **demādem:**
Gazel 218
Mısra: 14
*Her zaman, daima, her
an.*

'Azizīnūñ gözi yaşı gibi ey
serv-i gül-ruhsār
Demādem çarşuña çağlar
aġar mı şuyı Eyyūbuñ

3. **demādem:**
Gazel 241
Mısra: 5
*Her zaman, daima, her
an.*

Çanlı yaşumdur demādem
firkatūñde hemdemüm
ġuşşa vü ġamdur belā
rāhında hem-rāhum benüm

4. **demādem:**
Gazel 328
Mısra: 6
*Her zaman, daima, her
an.*

Göreyin gönüm belālardan
benüm kırtulmasun
Kim demādem meyl eder
yürür qadi bālālara

5. **demādem:**
Gazel 352
Mısra: 2
*Her zaman, daima, her
an.*

ġarġ-ı ḫūn-ı bāde olsun
göreyin peymāneyi
Kim demādem būs eder la'l-i
leb-i cānāneyi

6. demâdem:**Kaside 1**

Mısra: 13

Her zaman, daima, her an.

Gül neşât üzere demâdem dil-
i bülbül pür-gam
Gül-i handân güler ü bülbül-i
nālân ağlar

7. demâdem:**Kıt'a 26**

Mısra: 3

Her zaman, daima, her an.

Demâdem cânüña la'net
oğumak
Olupdur yetmiş iki millete
farz

dem-be-dem:**1. dem-be-dem:****Gazel 2**

Mısra: 2

Her zaman, daima, her an.

Göñülde guşsa-i zülf ü
femüñ olduğu dem peydâ
Olur bu çeşm-i giryânında
kaṭre dem-be-dem peydâ

2. dem-be-dem:**Gazel 120**

Mısra: 1

Her zaman, daima, her an.

Dem-be-dem iñler yürürsin
ey göñül kavvâl-vâr
Ney gibi beñzer derünuñda
senüñ bir hâl var

3. dem-be-dem:**Gazel 127**

Mısra: 8

Her zaman, daima, her an.

Murg-ı cānı sîneden var ise
uçurmak diler
Tîg-i ser-tîzin o hünî dem-
be-dem zâğlar yürür

4. dem-be-dem:**Gazel 149**

Mısra: 5

Her zaman, daima, her an.

Ebr-i zülfün ḥasretinden
dide-i ter dem-be-dem
Yaş döker kim rişte-i bārāna
beñzer beñzemez

5. dem-be-dem:**Gazel 200**

Mısra: 5

Her zaman, daima, her an.

Kārbān-ı cān u dil urulmasun
mı dem-be-dem
Tîg-veş belde ṭurur bir hün-
feşāndur ḥançerüñ

6. dem-be-dem:**Gazel 232**

Mısra: 7

Her zaman, daima, her an.

Gözüm merdümünün dem-
be-dem yaşadığı bu kim
Ḥayāl-i mü-miyānuñ eyler
iken düşdi cānā kıl

7. dem-be-dem:**Gazel 250**

Mısra: 13

Her zaman, daima, her an.

Dilde 'Azîzî dem-be-dem
eksük degül derd ü elem
Ya baña bu cevr ü elem
bilsem nedendür bilmezem

8. dem-be-dem:**Gazel 272**

Mısra: 2

Her zaman, daima, her an.

Çeşm-i giryānum o şeh derse
yaşum bürümesün
Dem-be-dem yanına a'dāyı
alup yürümesün

9. dem-be-dem:**Gazel 281**

Mısra: 3

Her zaman, daima, her an.

Yaşum seylin edersin baḥre
ey dil dem-be-dem işāl
Meger kim mâcerā-yı 'ışkuñı
'ummāna söylersin

10. dem-be-dem:**Gazel 360**

Mısra: 6

Her zaman, daima, her an.

Libās-ı al-günıyla bir âteş-
pâredür ya ḥod
Yaşum yandıрмаğ- için dem-
be-dem bu cān-ı maḥzūnı

11. dem-be-dem:**Gazel 386**

Mısra: 1

Her zaman, daima, her an.

Geçinür dem-be-dem ālufte-i
güy-ı zenehdānı
'Aceb mi ol şeh-i ḥübān ele
alursa çevgānı

12. dem-be-dem:**Gazel 388**

Mısra: 4

Her zaman, daima, her an.

Şöyle hünîdür ki çeşm-i
gamze-kārı ol mehüñ
Dem-be-dem kanlar döker
durmaz ḥarāmiler gibi

13. dem-be-dem:**Kaside 3**

Mısra: 73

Her zaman, daima, her an.

Hemdem-i ağıyar olup aḳıtma
yaşum dem-be-dem
Yoḥsa bir gün ara yerde iki
gözüm kan olur

14. dem-be-dem:**Kaside 3**

Mısra: 22

Her zaman, daima, her an.

Bir yaluñ yüzlü güzeldür
tîguñ ey şeh kim anuñ
Kelle-i 'uşşâk önince dem-
be-dem gâltân olur

15. **dem-be-dem:**

Kaside 3

Mısra: 73

*Her zaman, daima, her
an.*

Hemdem-i ağıyar olup aqıtma
yaşum dem-be-dem
Yoħsa bir gün ara yerde iki
gözüm qan olur

16. **dem-be-dem:**

Kaside 3

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

*Her zaman, daima, her
an.*

Bir yaluñ yüzlü güzeldür
tîguñ ey şeh kim anuñ
Kelle-i 'uşşâk önince dem-
be-dem gâltân olur

17. **dem-be-dem:**

Matla 2

Mısra: 1

*Her zaman, daima, her
an.*

Göz yaşın şarf eyledükçe
giryeye dem-be-dem
Her kişi ħarcından ağlar bir
'aceb demdür bu dem

demek:

1. **demek:**

Gazel 5

Mısra: 8

Demek, söylemek.

Seni ra'nâ bilür 'aşıklararuñ
şehr-i melâhatde
Ne lâzım sen demek dehrüñ
şeh-i ħübâniyuz cânâ

dem-i bülbül:

1. **dem-i bülbül:**

Kaside 1

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

*Bülbülün olduğu zaman
II Bülbülün kanı.*

Dem-i bülbül gül-i gülzâra
nesîm-i dil-cüy
Gil-i gül-büy-ı çemen
bülbüle müşk-i ezfer

dem-i bülbüldür:

1. **dem-i bülbüldür:--i-i-dür**

Kaside 1

Mısra: 59

Kelime Tipi: -

Bülbülün kanı.

Esb-i gülgün-ı Süheylî ki
dem-i bülbüldür
Na'ra urduqça eder güş-ı gül
ü bülbüli ker

dem-i cân-bahşı:

1. **dem-i cân-bahşı:-ı**

Gazel 203

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Can bağışlayan nefes
(Hz. İsa'nın nefesi).*

Femüñle sâ'idüñ de ħađ bu
kim cânâ müşâbihdür
Dem-i cân-bahşı 'İsânuñ
yed-i beyzâsı Mûsânuñ

dem-i hecrinde:

1. **dem-i hecrinde:-i, -n, -de**

Gazel 280

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ayrılık vakti.

Āteş-i âhı yanar dilde 'Azîzî
o mehüñ
Dem-i hecrinde hevâ germ ü
gerek serd olsun

dem-i hecründe:

1. **dem-i hecründe:-üñ, -de**

Gazel 61

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ayrılık vakti.

Giryeye etdüğçe dem-i
hecründe seyl olup ağar
Bilmezsin bu deñlü yaşı
çeşmüñün kandan çıkar

dem-i 'İsâ:

1. **dem-i 'İsâ:**

Terci-bend 1

Mısra: 40

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Hz. İsa'nın nefesi II Hz.
İsa'nın zamanı, devri.*

Çemen emvâtın eyledi ihyâ
Dem-i 'İsâ gibi nesîm-i şehre

dem-i keyfinde olsa:

1. **dem-i keyfinde olsa:-i, -n, -de-sa**

Kıt'a 15

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Keyifli anında olmak.

Basîť afyon eden her laħza
ifťâr
Dem-i keyfinde olsa tañ mı
ħünkâr

dem-i zevk u şafâdur:

1. **dem-i zevk u şafâdur:-dur**

Gazel 214

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sefa ve eğlence vakti.

Dem-i zevk u şafâdur
mutribâ şeştâyı söyletseñ
Getürseñ ehl-i bezmi cüşâ
çeng ü nâyı söyletseñ

demidür:

1. **demidür:-i, -dür**

Gazel 239

Mısra: 3

An, vakit, zaman.

Yeter ađlatduñ efendi
demidür

Dest-i luţfuñla gözüm yaşını sil

2. **demidür:-i, -dür**

Gazel 303

Mısra: 3

An, vakit, zaman.

Demidür hâne-i cāna açılun
bāb-ı rahmetler
Efendi tığūñ ile sīnemi yer
yer figār eyle

3. **demidür:-i, -dür**

Gazel 350

Mısra: 6

An, vakit, zaman.

Eyledüñ çün beni hecrūñle
giriftār-ı belā
Demidür gel bu belādan yine
kırtar beni

demler durur:

1. **demler durur:**

Gazel 49

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Zamanlardır II uzun zamandır.

Mısr-ı ğamında ol şeh-i
Yūsuf-nazīrümūñ
Demler durur terāzu-yı
çeşmüm direm çeker

demür:

1. **demür:**

Gazel 7

Mısra: 2

Demir. Dövülüp

*şekillendirilmesi, çekilip
uzatılması, inceltilmesi kolay
ve döküme elverişli olduğu
için kullanılış yeri çok geniş
olan, yoğunluğu 7,8, erime
derecesi 1510, atom ağırlığı
55,85, atom numarası 26 ve
sembolü Fe olan element.*

Kūhsār-ı 'ışk kim gönüm
olupdur şīr aña
Halka halka dūd-ı āhumdan
demür zencīr aña

deñ:

1. **deñ:**

Tarih 21

Mısra: 2

*Denilmek || Diye
söylenmek.*

Yine Sultān Murāduñ bir
vezīr-i nām-dārıyla
Kızılbaşa geliyor üstüne
ceyş-i firāvān deñ

2. **deñ:**

Tarih 21

Mısra: 4

*Denilmek || Diye
söylenmek.*

Edüp şark ellerin pāmāl esb-i
bād-pālarla
Eder cünd-i zafer-rehberle ol
İrānı vīrān deñ

3. **deñ:**

Tarih 21

Mısra: 6

*Denilmek || Diye
söylenmek.*

Alınup Naḥcivānuñla
Revānuñ hemçü Şīrvānuñ
Kātılur Arz-ı Rūma ser-be-
ser Hıoy u Şīfāhān deñ

4. **deñ:**

Tarih 21

Mısra: 8

*Denilmek || Diye
söylenmek.*

Ġuzāt-ı müslimīnūñ tīġi ile
dökülen kanlar
Eder şahrā-yı Kāşān yolların
la'l-i Bedaḥşān deñ

5. **deñ:**

Tarih 21

Mısra: 10

*Denilmek || Diye
söylenmek.*

Karabāġuñ ser-Ā-ser ġarġ-ı
hūn-ı sürh-reng olup
Süyüf-ı miḥnet ile verdiler
cān kavm-i Tercān deñ

6. **deñ:**

Tarih 21

Mısra: 18

*Denilmek || Diye
söylenmek.*

Ser-i a'dāya ġāziler kesüp tīġ
ile şīrvānī
Elūñden aldılar Şīrvānı edüp
tīr-i bārān deñ

7. **deñ:**

Tarih 21

Mısra: 20

*Denilmek || Diye
söylenmek.*

'Azīzī bende-i sultān-ı milk-i
Rūmuñ aġzından
Varup Tebrīze tārḥīn şehe
alındı Şīrvān deñ

8. **deñ:**

Tarih 21

Mısra: 14

*Denilmek || Diye
söylenmek.*

Seni iḥrāc edüp mülküñden
alur tāc ile taḥtuñ
Olur ālān u talan şeh-i
Tebrīz ü Hıorasan deñ

9. **deñ:**

Tarih 21

Mısra: 16

*Denilmek || Diye
söylenmek.*

Olup 'avn-i Hūdā-yile
müyesser feth-i Gürcistān
Begi cān ile oldı ḥan Murāda
'abd-i fermān deñ

10. **deñ:**

Tarih 21

Mısra: 12

*Denilmek || Diye
söylenmek.*

Yara bir şāh-ı merd ile o
mülhīd Toġmaġuñ başın
Öküz boynızına girerse
kırtılmaz Kara Ḥan deñ

11. **deñ:**

Tarih 24

Mısra: 6

*Denilmek || Diye
söylenmek.*

Rağmına râfizîlerün târih
Sünnîler aldı deñ Şirvânı

dendân:

1. **dendânuñ:-uñ**

Gazel 93

Mısra: 3

Diş.

Haṭuñ pîrûze-i ter cevher-i
nâ-yâb dendânuñ
Dehân-ı la'l-gûnuñ hoḳka-i
yâkût-ı aḥmerdür

2. **dendânlaruña:-lar, -uñ, -a**

Gazel 151

Mısra: 8

Diş.

La'l-i lebûne yâkût derssem
olur ammâ kim
Dendânlaruña mânend bir
dürr-i 'Aden bitmez

3. **dendâni:-i**

Gazel 12

Mısra: 3

Diş.

Baṅa la'l-i güher-bâriyla
dendâni yeter yârüñ
Ne deñlü var ise mercân ü
dür 'ummânuñ olsun hep

4. **dendân:**

Gazel 301

Mısra: 3

Diş.

Hoḳka-i la'lüñ içre dendân
mı
Ya şadef içre dâne-i lülü

5. **dendânlaruñ:-lar, -uñ**

Gazel 192

Mısra: 8

Diş.

Büs edüp la'lin ışırmışsın
niğârı ey rakîb
Ḳurusun ağzuñ dökülsün
göreyin dendânlaruñ

6. **dendâni:-i**

Gazel 57

Mısra: 13

*Sevgilinin inci tanesi
gibi olan diş.*

Ol şehüñ dendâni vaşında
'Azîzî her sözüñ
Bir dür-i yek-dânedür kim
güş eden ḥayrân olur

7. **dendânında:-ı, -n, -da**

Muamma 37

Mısra: 1

*Sevgilinin inci tanesi
gibi olan diş.*

Bir leṭâfet var ki dendânında
ol gonca-dehân
Ḥande etdükçe görünür
çehrem içinde 'iyân

dendâne:

1. **dendânesine:-si, -n, -e**

Gazel 290

Mısra: 11

*Diş II sin, şın harfinin
dişleri bağlamında.*

Yüzi muşḥaflaruñ
dendânesine
'Azîzî nesne öykünmez
meger sin

dendân-ı la'l-i yâr:

1. **dendân-ı la'l-i yâr:**

Gazel 309

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sevgilinin lal dudağının
dişleri.*

Dendân-ı la'l-i yâr olalı aña
mün'aḳis
Rağbet ḳomadı gözde
sirişküñ cevâhire

deng etdiler:

1. **deng etdiler:-di, -ler**

Gazel 63

Mısra: 16

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Eşit seviyeye getirmek.

Ḥüb-rûlar dün 'Azîzî ḥüsn
ile Yûsuf gibi
Keffe-i mîzân-ı gerdünda
mehi deng etdiler

deñiz:

1. **deñizi:-i**

Gazel 382

Mısra: 1

*Deniz || çok geniş, uçsuz
bucaksız, gönül bağlamında
engin ve bilgin özellikleri
barındıran (şey, kimse).*

Esdükçe bād-ı âhum 'ışkuñ
deñizi taşdı
Emvâc-ı baḥr-i eşküñ cânâ
başumdan aşdı

deñiz etmeden:

1. **deñiz etmeden:-me, -den**

Gazel 92

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Deniz etmek (aşığın göz
yaşlarının çok ağlamaktan
etrafi denize çevirmesi
bağlamında).*

Ben deñiz etmeden gözüñ
yaşın
Ġaraż ol yâre âşnâlıḳdur

deñiz mâlikidir:

1. **deñiz mâlikidir:-dir**

Gazel 389

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Denizin sahibi.

Ḥüblar içre deñiz mâlikidir
şanki o mâh
Baḥr-i ḥüсне iki ḳaşı iki
ğarrâ mâhî

deñiz mâlikleriyle:

1. **deñiz mâlikleriyle:-ler, -i, -yle**

Kaside 5

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Denizlerin sâhibi,
denize nâzır evi olanlar.*

Edüp zevraklar ile dil-rübâlar
'azm-i Topḥâne
Deñiz mâlikleriyle her gün
olur seyri deryânuñ

deñlü:

1. **deñlü:**

Gazel 61

Mısra: 6

Kadar, derece.

Girye etdükçe dem-i
hecrüñde seyl olup aḳar
Bilmezsin bu deñlü yaşı
çeşmümüñ kandan çıkar

2. **deñlü:**

Gazel 86

Mısra: 5

Kadar, derece.

Muşhaf-ı hüsnüñ senüñ ben
deñlü tefsîr etmeye
'Ömrini şarf etseler ger 'âkıllı
u 'allâmeler

3. **deñlü:**

Gazel 135

Mısra: 4

Kadar, derece.

Şol deñlü kesdi sîneme ol
mâh yâre kim
Bir yâre deñlü ḳalmadı yer
anda yâresüz

4. **deñlü:**

Gazel 181

Mısra: 4

Kadar, derece.

Seg-i küyü gibi dâyim
bilesince aḳyâr
Āstânında bir it deñlü bize
ḫürmeti yok

5. **deñlü:**

Gazel 246

Mısra: 6

Kadar, derece.

Ben niçün zencîr-i zülf-i
dilbere dil vermeyem

Yok mıdur 'âlemde bir
dîvâne deñlü gayretüm

6. **deñlü:**

Kaside 5

Mısra: 23

Kadar, derece.

Döşendiler kumâş esbâba şol
deñlü güzeller kim
Alurlar bir ağacın şimdi üç
altuna kemḫânuñ

der:

1. **derilürler:-il, -ür, -ler**

Gazel 166

Mısra: 3

Toplamak.

Şöyle iti derilürler ki segân-ı
küyuñ
Ellerinden kim ola kim ede
dâmânı ḫalâş

2. **dererken:-er, -ken**

Gazel 203

Mısra: 10

Toplamak.

Gül-i ruḫsârına beñzer
benüm ol Leylîmüñ dermiş
Dererken lâle-i ḫamrâsını
Mecnün şaḫrânuñ

3. **derledükçe:-le, -dük, -çe**

Gazel 95

Mısra: 5

Ter, ter damlası.

Derledükçe ruḫı ol ḡonca-
deḫânuñ bezedi
Kendözin jâle ile bir gül-i
ḫandân derler

der ü dîvâr-ı deyr-i dîde:

1. **der ü dîvâr-ı deyr-i dîde:**

Gazel 282

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Göz kilisesinin duvarı
ve kapısı.*

Ruḫ-ı rengînüñi 'arz et ki
'aḳsinden anuñ ey büt

Der ü dîvâr-ı deyr-i dîde pür-
naḳş-ı nigâr olsun

der-âḡuş etdi:

1. **der-âḡuş etdi:-di**

Gazel 120

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kucaklamak || Etrafını
sarmak, etki altına almak.*

Gerden-i mâhı der-âḡuş etdi
hâle şanmañuz
Ol meh-i sîmîn-berüñ
boynında zer ḫalḫâl var

derbân:

1. **derbâniyuz:-ı, -yuz**

Gazel 5

Mısra: 10

*Kapıcı, kapıya bakan,
bekçi II aşık.*

Seg-i küyum deyü bir gün
ḳuluña etmedüñ 'izzet
'Azîzî gibi yıllardur ḳapuñ
derbâniyuz cânâ

2. **derbânı:-ı**

Gazel 23

Mısra: 7

*Kapıcı, kapıya bakan,
bekçi II aşık.*

Āstânında o şahuñ olagör
derbânı
Diler-iseñ elüñe gire 'aşâ-yı
devlet

3. **derbânlarınuñ:-lar, -ı, -n, -uñ**

Gazel 357

Mısra: 9

*Kapıcı, kapıya bakan,
bekçi II aşık.*

Yok ḫisâbı eşiḡüñ
derbânlarınuñ bilürin
Ben de olsam anda şâhum
n'ola derbânuñ biri

4. **derbânuñ:-uñ**

Gazel 357

Mısra: 10

*Kapıcı, kapıya bakan,
bekçi II aşık.*

Yok hisâbı eşigün
derbânlarınuñ bilürin
Ben de olsam anda şâhum
n'ola derbânuñ biri

derbeder:

1. derbeder:

Gazel 105

Mısra: 4

Dağınk, perişan.

Öykünürmiş rüyuña ey meh-
cebîn
Göreyin hürşîdi gözsüz
derbeder

der-beste oldı:

1. der-beste oldı:-dı

Kit'a 24

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kapalı kapı olmak II
kapanmak.*

Oldı çün kahve-hâne der-
beste
Kahvesüz olmadan ise haste

derd:

1. derde:-e

Gazel 16

Mısra: 9

Keder, acı, zahmet.

Bir derde uğradum ki gam-ı
'ışk-ı yâr ile
Loğmân olursa aña 'ilâc
edemez tabîb

2. derd:

Gazel 50

Mısra: 11

Keder, acı, zahmet.

Mihr ü mehdür şanmañuz
derd ile bir âh eyleyüp
Çıkdı ol âh ile yerden göge
bir iki şerâr

3. derdine:-i, -n, -e

Gazel 105

Mısra: 9

Keder, acı, zahmet.

Ey tabîbüm bu 'Azîzî
derdine
Şerbet-i la'lüñ ola dermân
meger

4. derde:-e

Gazel 107

Mısra: 2

Keder, acı, zahmet.

Mismâr-veş kapuñda şancıldı
kaldı ağıyâr
Ol derde mîhladı şan anı
Hâbib-i Neccâr

5. derd:

Gazel 125

Mısra: 4

Keder, acı, zahmet.

Ne hikmetdür bu kim bunda
kişi bir gün ferağ olsa
Neçe günler yine yaş yerine
derd ile kan ağlar

6. derd:

Gazel 138

Mısra: 3

Keder, acı, zahmet.

İñleseñ derd ile tañ mı
nitekim bülbül-i zâr
Kafes-i derd ü gam-ı 'ışka
giriftâruz biz

7. derd-ile:-ile

Gazel 163

Mısra: 7

Keder, acı, zahmet.

Şurâhî derd-ile kan yutmağı
peymâne-veş sâkî
Belâ bezminde beñzer bu dil-
i nâ-şâddan görmiş

8. derd:

Gazel 187

Mısra: 1

Keder, acı, zahmet.

Nece âh eylemeyem derd ile
cânânım yok
Nece kan ağlamayam bir
gül-i handânım yok

9. derdümi:-üm, -i

Gazel 187

Mısra: 6

Keder, acı, zahmet.

Derd ü miñnet beni şol deñlü
za'îf eyler begüm
Demege derdümi bir
kimseye dermânım yok

10. derdini:-i, -n, -i

Gazel 198

Mısra: 9

Keder, acı, zahmet.

Dilde olan derdini şerhe
'Azîzîñüñ yağod
Cismîñüñ zağmı dehânıma
zebândur hañçerüñ

11. derdine:-i, -n, -e

Gazel 213

Mısra: 8

Keder, acı, zahmet.

Tabîbüm şerbet-i vaşluñla
yâd edüp beni bir gün
Dil-i bîmârumuñ derdine
dermân olmaduñ gitdüñ

12. derdüñ:-üñ

Gazel 215

Mısra: 4

Keder, acı, zahmet.

Cefâ vü cevriñi cânım görür
mihr ü vefâdan yeg
Dil-i bîmâruma derdüñ gelür
rûhum devâdan yeg

13. derde:-e

Gazel 218

Mısra: 8

Keder, acı, zahmet.

Ne deñlü var ise cevruñ
tağammül eylerem cânâ
Nitekim derde şabr etmek
olupdur hûyı Eyyübuñ

14. derdüme:-üm, -e

Gazel 224

Mısra: 7

Keder, acı, zahmet.

Ederdüñ şerbet-i la'l-i
lebüñle derdüme tîmâr

Yatup künc-i gam-ı 'ışkuñda
bīmār olduğum bilseñ

15. **derdüm:-üm**

Gazel 237

Mısra: 8

Keder, acı, zahmet.

Ḥaste-i 'ışkuñ olalı Ḥaḫ bilür
Eyyübdan

Derdüm artuğdur benüm ey
yüzi māh eksük degül

16. **derdin:-in**

Gazel 245

Mısra: 7

Keder, acı, zahmet.

Kendü derdin unudurdu
güzelüm hecrüñde
Çekdüğüm derdi göreydi
eger Eyyüb benüm

17. **derde:-e**

Gazel 304

Mısra: 8

Keder, acı, zahmet.

Ben marīz-i 'ışk-ı yāram çek
elüñ benden tabīb
Yoğ durur emüñ senüñ bu
derde dermān etmede

18. **derd:**

Gazel 336

Mısra: 3

Keder, acı, zahmet.

Derd ile āh etmegi elden
komaz 'ışkuñla dil
Her ne deñlü ḥaste-ḥāl olsa
mecālī olmasa

19. **derdine:-i, -n, -e**

Gazel 338

Mısra: 14

Keder, acı, zahmet.

Hecr-i la'lüñle 'Azīzī gibi
bīmār olanuñ
Derdine ölmekden özge çäre
yoğdur var ise

20. **derdine:-i, -n, -e**

Kaside 3

Mısra: 82

Keder, acı, zahmet.

Saña 'arz-ı fāḫa etmekden
ğaraž şāhum bu kim
Ehl-i faḫruñ derdine sensin
bu gün dermān olur

21. **derdine:-i, -n, -e**

Kaside 3

Mısra: 82

Keder, acı, zahmet.

Saña 'arz-ı fāḫa etmekden
ğaraž şāhum bu kim
Ehl-i faḫruñ derdine sensin
bu gün dermān olur

22. **derde:-e**

Kıt'a 2

Mısra: 15

Keder, acı, zahmet.

Eger bu derde isterseñ
müdāvā
Yüri ol eşigi dārü'ş-şifāya

23. **derd:**

Matla 73

Mısra: 1

Keder, acı, zahmet.

Bülbül hezār derd ile
gülşende iñledi
Beñzi alıñdı şāhid-i verdüñ
beliñledi

24. **derd:**

Tesdis 2

Mısra: 26

Keder, acı, zahmet.

Vādi-i firḫatde çeşmüm nece
giryān olmasun
Gonca-veş derd ile bağrum
ya nece ḫan olmasun

derd almayan:

1. **derd almayan:-ma, -y, -an**

Tahmis 1

Mısra: 19

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Derde müptela olmak,
musibete uğramak.*

Ey fenā bāzārī içre cān verüp
derd almayan

'Ömrüñüñ sermāyesi bī-süd
bir sevdā-yımış

derd olsun:

1. **derd olsun:-sun**

Gazel 280

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dert, sıkıntı olmak.

Göreyin rüyı raḫībüñ gam-ıla
zerd olsun
O şanemle bir içermiş içine
derd olsun

derd olurmış:

1. **derd olurmış:-ur, -muş**

Kıt'a 2

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dert sebebi olmak.

Ne müşkil derd olurmış
aḫçasızlık
Ki uğratdı beni renc ü 'anāya

derd ü belā:

1. **derd ü belā:**

Gazel 68

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dert ve bela.

'Azīzī-veş getirmez kimse
ṭāḫat rāh-ı 'ışkuñda
Neçe derd ü belā vardur neçe
renc ü 'anā vardur

2. **derd ü belā:**

Kaside 3

Mısra: 75

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dert ve bela.

Ḳanda bir derd ü belā vü
ğuşa vü gam var ise
Miḫnet-ābād-ı cihānda hep
baña yārān olur

3. **derd ü belā:**

Gazel 236

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dert ve bela.

Ƙaddümi derd ü belâ çengine
evtâr eyleyüp
Ney gibi her dem işüm âh ile
efğân etmegil

**derd ü belâ vü guşşa vü
ğam:**

1. **derd ü belâ vü guşşa vü
ğam:**

Kaside 3

Mısra: 75

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Dert, sıkıntı, tasa ve
gam.*

Ƙanda bir derd ü belâ vü
guşşa vü ğam var ise
Miñnet-âbâd-ı cihânda hep
baña yârân olur

derd ü belâlarda:

1. **derd ü belâlarda:-lar, -da**

Gazel 334

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dert ve bela.

Vefâ vü mihr ü şefkatden
eşer yok dil-rübâlarda
‘Aceb mi ‘aşıkuñ geçse günü
derd ü belâlarda

derd ü belâya:

1. **derd ü belâya:-y, -a**

Gazel 132

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dert ve bela.

Yâr tutarsa bizi seng-i cefâya
kâyilüz
Dönmezüz andan gelen derd
ü belâya kâyilüz

derd ü elem:

1. **derd ü elem:**

Gazel 250

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Keder ve acı.

Dilde ‘Azîzî dem-be-dem
eksük degül derd ü elem
Ya baña bu cevri ü elem
bilsem nedendür bilmezem

derd ü elem-i ‘ışk:

1. **derd ü elem-i ‘ışk:**

Gazel 133

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Aşk elemi ve derdi.

Dile derd ü elem-i ‘ışk gibi
yâr olmaz
Ƙaysa murgân-ı fezâ gibi
kafâ-dâr olmaz

derd ü ğam:

1. **derd ü ğam:**

Gazel 2

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dert ve üzüntü.

Dil-i bîmârumı yâd etmez
olduñ ey tañbî-i cân
Derün-ı sîne de olsa ‘aceb mi
derd ü ğam peydâ

2. **derd ü ğam:**

Gazel 36

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dert ve üzüntü.

Derd ü ğam bîmârına dâyim
şifâ-sâz olmağa
Bezm-i meyde eylemişdür
başka bir kânün kadeh

3. **derd ü ğam:**

Gazel 323

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dert ve üzüntü.

‘Adû-yı ħar-mizâcuñ sırtına
ur derd ü ğam bârın
Ki ol dünyâyı ursañ götürür
câmûs şeklinde

derd ü ğam u miñnetde:

1. **derd ü ğam u miñnetde:-
de**

Tesdis 1

Mısra: 16

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dert ve gam ve sıkıntı.

Kimi vuşlatda kimisi elem-i
firkatde
Kimi râhatda kimi derd ü
ğam u miñnetde

derd ü ğamı:

1. **derd ü ğamı:-ı**

Gazel 343

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dert ve üzüntü.

Ey gönül rûh-ı revânuñ gibi
hoş tut yârûñ
Şöyle kim derd ü ğamı sîne-i
süzâna gele

derd ü ğam-ı hecre:

1. **derd ü ğam-ı hecre:-e**

Gazel 243

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ayrılığın gamı ve derdi.

Hemdem olalı derd ü ğam-ı
hecre nem degül
Çıkdı gözümden ağlayı
ağlayı dem benim

derd ü ğam-ıla:

1. **derd ü ğam-ıla:-ıla**

Gazel 103

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dert ve üzüntü.

Dār-ı cihānda ‘izz ü huzūruñ sūrūrını
Derd ü ğam-ıla faqr ü felāket
çeken bilür

derd ü hecrüñle:

1. **derd ü hecrüñle:**-üñ, -le

Gazel 83

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dert ve ayrılık.

Derd ü hecrüñle ‘Azīzī şöyle
bīmār oldu kim
Pister-i ğamda dil ağız
vermeyüp el’ān yatur

derd ü miñnet:

1. **derd ü miñnet:**

Gazel 187

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dert ve tasa.

Derd ü miñnet beni şol deñlü
za‘f eyler begüm
Demege derdümi bir
kimseye dermānum yok

derd ü miñnetde:

1. **derd ü miñnetde:**-de

Müseddes 3

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Dert ve tasa içinde
olmak.*

Ahālī derd ü miñnetde erāzil
‘izz ü devletde
E‘ālī hāk-i zilletde esāfil
evc-i rif‘atde

2. **derd ü miñnetde:**-de

Müseddes 3

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Dert ve tasa içinde
olmak.*

Ahālī derd ü miñnetde erāzil
‘izz ü devletde

E‘ālī hāk-i zilletde esāfil
evc-i rif‘atde

3. **derd ü miñnetde:**-de

Müseddes 3

Mısra: 17

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Dert ve tasa içinde
olmak.*

Ahālī derd ü miñnetde erāzil

‘izz ü devletde

E‘ālī hāk-i zilletde esāfil
evc-i rif‘atde

4. **derd ü miñnetde:**-de

Müseddes 3

Mısra: 29

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Dert ve tasa içinde
olmak.*

Ahālī derd ü miñnetde erāzil

‘izz ü devletde

E‘ālī hāk-i zilletde esāfil
evc-i rif‘atde

5. **derd ü miñnetde:**-de

Müseddes 3

Mısra: 23

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Dert ve tasa içinde
olmak.*

Ahālī derd ü miñnetde erāzil

‘izz ü devletde

E‘ālī hāk-i zilletde esāfil
evc-i rif‘atde

derdā:

1. **derdā:**

Gazel 258

Mısra: 1

Yazık, eyvah.

Derdā n’edeyin āteş-i hicrān
ile yandum
Göz yaşlarımı aqıduban kına
boyandum

derdi çekdügüm:

1. **derdi çekdügüm:**-i, -düg,
-üm

Gazel 245

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**

*Sıkıntıya düşmek,
zorluklar yaşamak, üzölmek.*

Kendü derdin unudurdu
güzelüm hecrüñde
Çekdügüm derdi göreydi
eger Eyyüb benim

derd-i derünümdan:

1. **derd-i derünümdan:**-um,
-dan

Gazel 105

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gönöl derdi.

Almağa derd-i derünümdan
haber
Zahmumuñ ağızına nizeñ dil
şoşar

derd-i derünümü:

1. **derd-i derünümü:**-um, -ı

Gazel 243

Mısra: 16

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gönöl derdi.

Kara şu indi gözlerine ser-
fürü edüp
Derd-i derünümü yaza yaza
kalem benim

derd-i dil-gır:

1. **derd-i dil-gır:**

Muamma 31

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gücenmiş gönölün derdi.

Beni öldürmek için derd-i
dil-gır
Ğam-ı hem-zādum ile etdi el
bir

derd-i dilümü:

1. **derd-i dilümü:**-üm, -i

Gazel 319

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Gönül derdi.

Derd-i dilümi şerha zebân ile
dehândur
Bir bir görinen dâğ ile her
şerha-i sine

derd-i fâkadan:

1. **derd-i fâkadan:-dan**
Kaside 3
Mısra: **83**
Kelime Tipi: -
Fakirlik, yoksulluk
derdi.

Ya'ni derd-i fâkadan bulur
'Azîzî-veş rehâ
Şerbet-i dînâr-ı lutfuñ aña
kim ihsân olur

2. **derd-i fâkadan:-dan**
Kaside 3
Mısra: **83**
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Fakirlik, yoksulluk
derdi.

Ya'ni derd-i fâkadan bulur
'Azîzî-veş rehâ
Şerbet-i dînâr-ı lutfuñ aña
kim ihsân olur

3. **derd-i fâkadan:-dan**
Kaside 3
Mısra: **83**
Kelime Tipi: -
Fakirlik, yoksulluk
derdi.

Ya'ni derd-i fâkadan bulur
'Azîzî-veş rehâ
Şerbet-i dînâr-ı lutfuñ aña
kim ihsân olur

derd-i firâk-ı yâra:

1. **derd-i firâk-ı yâra:-a**
Gazel 347
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Sevgilinin ayrılığının
derdi.

Nece şabr eyleyeyin derd-i
firâk-ı yâra
Baña bir yılca gelür rûz-ı
gamuñ bir âni

derd-i hecre:

1. **derd-i hecre:-e**
Müseddes 2
Mısra: **20**
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Ayrılık sıkıntısı.

Şehr-i 'ışkuñ içre ben bir
'aşık-ı âvâreyin
Derd-i hecre uğramış bir
oñmaduğ bî-çâreyin

derd-i hecrüñle:

1. **derd-i hecrüñle:-üñ, -le**
Gazel 32
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Ayrılık sıkıntısı.

Derd-i hecrüñle be-gâyet
muhtelif oldı mizâc
Gel tabîbüm vahtidür baña
'ilâc eyle 'ilâc

2. **derd-i hecrüñle:-üñ, -le**
Gazel 318
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Ayrılık sıkıntısı.

'Azîzî derd-i hecrüñle helâk
olmağ muqarrerdür
Tabîbüm şerbet-i vaşluñdan
olmazsa aña çâre

3. **derd-i hecrüñle:-üñ, -le**
Gazel 389
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Ayrılık sıkıntısı.

Derd-i hecrüñle 'Azîzî olalı
pîr-i za'îf
Dil-i gam-ıvârı göge dikdi
'aşâ-yı âhi

derd-i 'ışkı:

1. **derd-i 'ışkı:-ı**
Gazel 104
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Aşk derdi.

Derd-i 'ışkı bir kitâb etmiş
'Azîzî nazm edüp
Kıssa-hvân gibi cihâna
dâstân eyler yürür

derd-i 'ışk-ı dildârum:

1. **derd-i 'ışk-ı dildârum:-**
um
Gazel 55
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Gönül alan sevgilinin
aşk derdi.

'Aceb midür bile girse
benümle ölice sine
Ki derd-i 'ışk-ı dildârum
kadîmî yâr-ı gârumdur

derd-i 'ışkuñ:

1. **derd-i 'ışkuñ:-uñ**
Gazel 291
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Aşk derdi.

Derd-i 'ışkuñ eger olursa
kemân-ı Rüstem
Getürüp kuvveti bâzüya
niğârâ çekeyin

derd-i 'ışkuñla:

1. **derd-i 'ışkuñla:-uñ, -la**
Gazel 168
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Aşk derdi.

Süz-ı mihrüñden olup câna
harâret 'arız
Derd-i 'ışkuñla dile oldı
sekâmet 'arız

2. **derd-i 'ışkuñla:-uñ, -la**
Gazel 374

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Aşk derdi.

Derd-i 'ışkuñla 'ākıbet
bilmem
N'ola ben derdmendüñ
ahvāli

derd-i mā-fi'l-bālini:

1. **derd-i mā-fi'l-bālini:-i, -n, -i-ini**

Gazel 179

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gönülde olan dert.

Derd-i mā-fi'l-bālini söyler
zebān-ı hāl-ile
Geldi şanmañ nāle vü efgāna
çeng ü nāy u def

derd-i seri oldum:

1. **derd-i seri oldum:-du, -m**

Gazel 284

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Baş ağrısı II biriyle
meşgul olan kimse
bağlamında.*

Yine bir kāmēti servüñ
nökeri oldum ben
Yine bir boy beginüñ derd-i
seri oldum ben

2. **derd-i seri oldum:-du, -m**

Gazel 284

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Baş ağrısı II biriyle
meşgul olan kimse
bağlamında.*

Adum añılsa 'adūnuñ başı
ağrur gūyā
O ħar-ı gāv-serüñ derd-i seri
oldum ben

derd-i serimüz:

1. **derd-i serimüz:-imüz**

Gazel 131

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kafa derdi, bir şeyi dert
edinmek.*

Vā'izüñ pendı meded
başımuza verdi şudā'
Sāki mey sür ola kim def
ola derd-i serimüz

derdmend:

1. **derdmendüñ:-üñ**

Gazel 75

Mısra: 10

*Derdı olan, dertli,
üzüntülü II âşık.*

Hecrinde ol nigāruñ ölsün
'Azīziyi koñ
Mi'rāci derdmendüñ çün
'ākıbet ölümdür

2. **derdmendüñ:-üñ**

Gazel 171

Mısra: 10

*Derdı olan, dertli,
üzüntülü II âşık.*

Yürü ey zülfi hecrinde o
māhuñ dār-ı dünyāyı
'Azīzi derdmendüñ başına
dar eyleyen ħāli'

3. **derdmend:**

Gazel 183

Mısra: 9

*Derdı olan, dertli,
üzüntülü II âşık.*

Nece feryād etmesün şāhum
'Azīzi derdmend
Eyledi bī-çāreye zulm-i
firāvān ayrulık

4. **derdmend:**

Gazel 271

Mısra: 8

*Derdı olan, dertli,
üzüntülü II âşık.*

'Adū-yı bed-nihādı yād
edersin ey şeh-i ħübān
Niçün ben derdmend üftāde-i
pāmālūñ añmazsın

5. **derdmendüñ:-üñ**

Gazel 374

Mısra: 8

*Derdı olan, dertli,
üzüntülü II âşık.*

Derd-i 'ışkuñla 'ākıbet
bilmem
N'ola ben derdmendüñ
ahvāli

6. **derdmendüñ:-üñ**

Müseddes 2

Mısra: 27

*Derdı olan, dertli,
üzüntülü II âşık.*

Dermendüñ olsa bu ħaste
'ināyet yok midur
Yā 'Azīzi kuluña luḫ u
ħimāyet yok midur

derd-mend ü bī-nevāya:

1. **derd-mend ü bī-nevāya:-y, -a**

Kıt'a 2

Mısra: 24

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dert sahibi ve sessiz.

Mürüvvet ma'denisin eyle
ihsān
'Azīzi derd-mend ü bī-
nevāya

derd-nāk olmağ:

1. **derd-nāk olmağ:-mağ**

Gazel 191

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dertli olmak.

Çünkü 'ışka düşdüñ ey dil
derd-nāk olsañ gerek
Derd-nāk olmağ degül belki
helāk olsañ gerek

derdnāk olmış:

1. **derdnāk olmış:-mış**

Gazel 74

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade*Dertli olmak.*

Dil ğam-ı hecrüñle şöyle
derdnāk olmuş yatur
Kim anı gören şanur cānā
hilāl olmuş yatur

2. derdnāk olmuş:-miş**Gazel 74**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dertli olmak.*

Göre vardum pister-i ğamda
'Azīzī hasteyi
Bağrı başlu gözi yaşlu
derdnāk olmuş yatur

derd-nāk olsañ:**1. derd-nāk olsañ:-sa, -ñ****Gazel 191**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dertli olmak.*

Çünkü 'ışka düşdüñ ey dil
derd-nāk olsañ gerek
Derd-nāk olmağ degül belki
helāk olsañ gerek

der-fakr:**1. der-fakram:-am****Kaside 3**

Mısra: 79

Fakirlik içerisinde.

Eyle der-fakram ki yanumda
añulsa bir direm
Sā'il-i eşk-i revānum
dīdeden ceryān olur

2. der-fakram:-am**Kaside 3**

Mısra: 79

Fakirlik içerisinde.

Eyle der-fakram ki yanumda
añulsa bir direm
Sā'il-i eşk-i revānum
dīdeden ceryān olur

dergāh-ı mevlādan:**1. dergāh-ı mevlādan:-dan****Gazel 305**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Allah'ın huzuru.*

Yüzümün karasına
bakmayup rüz-ı kıyāmetde
Bizi dergāh-ı Mevlādan recā
kıl yā Resülallāh

dergeh:**1. dergehüñden:-üñ, -den****Gazel 33**

Mısra: 9

*Kapı, eşik, huzur,
makam.*

Yā Rabbi dergehüñden hışm
ile eyleyüp red
Etme 'Azīzī kuluñ ğayr-i
āstāna muhtāc

2. dergehüñe:-üñ, -e**Kaside 3**

Mısra: 36

*Kapı, eşik, huzur,
makam.*

Eşigüñe intisāb eden erişür
rif'ate
Dergehüñe yüz süren gün
gibi 'ālī-şān olur

3. dergehüñe:-üñ, -e**Kaside 3**

Mısra: 36

*Kapı, eşik, huzur,
makam.*

Eşigüñe intisāb eden erişür
rif'ate
Dergehüñe yüz süren gün
gibi 'ālī-şān olur

dergeh-i habīb:**1. dergeh-i habīb:****Gazel 20**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sevgilinin dergahı II
sevgilinin eşiği.*

Kesb-i şafā vü zevk eder anı
tavāf eden
Güyā harīm-i Ka'be durur
dergeh-i habīb

dergeh-i hakka:**1. dergeh-i hakka:-a****Tesdis 3**

Mısra: 27

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Allah'ın huzuru, kattı.*

Dergeh-i Hakka mu'adil
yüce menzil yoğ-iken
Āh-ı mazlüm aña varmağa
hāyil yoğ-iken

dergeh-i luţfuñ:**1. dergeh-i luţfuñ:-uñ****Müseddes 1**

Mısra: 21

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***İyilik, cömertlik
dergahı.*

Her fakır-i zāra olur dergeh-i
luţfuñ küşād
Nerd-i ğamda kımayup
eylersin anı ber-murād

dergeh-i şehde:**1. dergeh-i şehde:-de****Mesnevi 1**

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

*Padişahın kapısı ||
Sevgilinin eşiği.*

Umaruz sen dağı hālāş olasın
Dergeh-i şehde 'abd-i hāş
olasın

deri:**1. derüm:-m****Gazel 3**

Mısra: 2

*İnsan ve hayvanın etini
örtün ve bütün bedenini
saran kabuk.*

Cefā tıgiyle cismüm
doğrayup ey yār ser-tā-pā

Çevirmem yüz derüm yüzseñ
Nesīmī-vār ser-tā-pā

der-i dārū'ş-şifālarda:

1. **der-i dārū'ş-şifālarda:-**
lar, -da

Gazel 334

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şifāhānenin kapısı I
'āştığın gönül derdine şifā
başılayacak ihsan mecaı.

'Azīzī ol tabībūñ şöyle bī-
haddür ki bīmārı
Yaturlar bir biri üzere der-i
dārū'ş-şifālarda

der-i devlet-me'āb:

1. **der-i devlet-me'āb:**

Gazel 71

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Saadet kapısı,
hükümdarın kapısı.

Revzenleri bu gözlerümün
açalı düşer
Nīzeñ dile kaçan der-i
devlet-me'āb açar

der-i devlet-me'āba:

1. **der-i devlet-me'āba:-a**

Gazel 61

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Felek sığınağının
kapısı.

Maṭla'-ı ḥurşiddür dersem
'Azīzī ṭāñ degül
Ol der-i devlet-me'āba kim o
meh andan çıkar

der-i devlet-me'ābı melce'-i
bay u fakīr:

1. **der-i devlet-me'ābı**

melce'-i bay u fakīr:

Müseddes 1

Mısra: 49

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Zengin ve fakirin
sığınağı olan devletin kapısı.

Ey der-i devlet-me'ābı
melce'-i bay u fakīr
Eşigüñe yüz sürigeldi 'Azīzī-
i ḥakīr

der-i devlet-me'ābında:

1. **der-i devlet-me'ābında:-**
i, -n, -da

Gazel 79

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Felek sığınağının
kapısı.

'Azīzī yine bir şāh-ı cihāna
bende oldu kim
Der-i devlet-me'ābında meh
ü mihr iki çakerdür

2. **der-i devlet-me'ābında:-**
i, -n, -da

Kaside 5

Mısra: 63

Kelime Tipi: -

Saadet kapısı,
hükümdarın kapısı.

Der-i devlet-me'ābında
olupdur bendesi 'ālem
Hemān bir sen degülsin ḫulı
ancaḫ İbn-i 'Osmānuñ

der-i devlet-me'ābuñda:

1. **der-i devlet-me'ābuñda:-**
uñ, -da

Gazel 222

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Saadet kapısı,
hükümdarın kapısı.

Der-i devlet-me'ābuñda
olurdu dil mekān etmek
Felekde mümkün olaydı
kebüter aşyān etmek

der-i dīvānuñda:

1. **der-i dīvānuñda:-uñ, -da**
Gazel 340

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Divan kapısı.

Çārtāḫ-ı felege çıkdı
fiḡānum gerçi
İşidilmez senūñ ey meh der-i
dīvānuñda

der-i 'izzet-me'ābın:

1. **der-i 'izzet-me'ābın:-ın**

Gazel 355

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yüce sığınağının kapısı
II sevgilinin huzuru.

'Azīzī maṭla'ından mihrī
şandum 'arz-ı ḥüsn eyler
Der-i 'izzet-me'ābın şubḫ-
dem kim ol ḫamer açdı

der-i meyhānelerde:

1. **der-i meyhānelerde:-ler,**
-de

Gazel 76

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Meyhane kapısı.

Neçe āvāreler şevḫ-ı şarāb-ı
la'l-i nābuñla
Der-i meyhānelerde cür'a-
veş ayaga düşmişdür

der-i meyhānesini:

1. **der-i meyhānesini:-si, -n,**
-i

Kaside 5

Mısra: 77

Kelime Tipi: -

Meyhane kapısı.

Der-i meyhānesini küşe-i
mihrāba vermezler
İmām-zādeyle Cāmcı-zāde ol
maḥbūb-ı tersānuñ

der-i meyhāneye:

1. **der-i meyhāneye:-y, -e**
Gazel 71

Mısra: 11
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Meyhane kapısı.

Götür ayağı var der-i
meyhāneye göñül
Zirā kasāvetüñ senüñ ancak
o bāb açar

2. **der-i meyhāneye:-y, -e**

Matla 72

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Meyhane kapısı.

Dilerseñ olasin ehl-i
ḥarābātuñ ayakdaşı
Ḳo zühdî gel der-i
meyhāneye zāhid ayak taşı

der-i meyhāneye çekilürdi:

1. **der-i meyhāneye**

çekilürdi:-ür, -di

Gazel 180

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Meyhane kapısına
çekilmek, gitmek.*

Ḳanı ol dem ki mey-i la'l-i
lebüñ şevkıyla
Çekilürdi der-i meyhāneye
rindān şaf şaf

der-i mey-hāneyi:

1. **der-i mey-hāneyi:-y, -i**

Matla 69

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Meyhane kapısı.

Taḥt-ı Cemşîd ü Ceme
vermem der-i mey-hāneyi
Tāc-ı ḥākana degüşmem bir
tölu peymāneyi

der-kenār ede:

1. **der-kenār ede:-e**

Gazel 101

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Köşeye çekmek II
kucaklamak.*

Gün yüzüñ görmege ben
ḥasret olam lāyık mı
Der-kenār ede seni ey meh-i
tābān eller

der-kenār edegör:

1. **der-kenār edegör:**

Gazel 53

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Köşeye çekmek II
kucaklamak.*

Sürmek isterseñ 'Azîzî bāğ-ı
'ālemde şafā
Cüy-veş bir serv-i bālāyı
edegör der-kenār

der-kenār etmek:

1. **der-kenār etmek:-mek**

Gazel 45

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Köşeye çekmek. II
kucaklamak.*

Etmek müyesser olmadı ol
servi der-kenār
Oldı egerçi gözlerümüñ yaşı
'ayn-ı rüd

der-kenār etsem gerek:

1. **der-kenār etsem gerek:-**

se, -m

Gazel 209

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Köşeye çekmeli II
kucaklamalı.*

Akıdup gözyaşlarını cüybār
etsem gerek
Ol boyı serv-i revānı der-
kenār etsem gerek

derle:

1. **derlese:-se**

Gazel 186

Mısra: 2

*Terlemek, tuzlu vücut
sıvısını ifraz etmek.*

'Ades-i ḥāl-i 'izāruñ bulur ey
meh revnak
Tāb-ı mülden ki ruḥuñ
derlese burçak burçak

2. **derlese:-se**

Matla 78

Mısra: 1

*Terlemek, tuzlu vücut
sıvısını ifraz etmek.*

Derlese cām-ı la'l-i sākī
n'ola
'Araç olur şarābdan peydā

dermān:

1. **dermān:**

Gazel 213

Mısra: 8

İlâç, çare.

Ṭabībüm şerbet-i vaşluñla
yād edüp beni bir gün
Dil-i bīmārumuñ derdine
dermān olmaduñ gıtdüñ

2. **dermānı:-ı**

Gazel 347

Mısra: 1

İlâç, çare.

'Āşık-ı ḥaste-dilüñ vuşlat
imiş dermānı
Bari bir kez kuçabilsem o
ṭabīb-i cānı

3. **dermānum:-um**

Gazel 187

Mısra: 6

Kuvvet, mecal.

Derd ü miḥnet beni şol deñlü
za'if eyler begüm
Demege derdümi bir
kimseye dermānum yok

dermān etmede:

1. **dermān etmede:-me, -de**

Gazel 304

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
İlaç olmak, kurtuluş olmak.

Ben marîz-i 'ışk-ı yâram çek
 elüñ benden tabîb
 Yok durur emüñ senüñ bu
 derde dermân etmede

dermân ola:

1. **dermân ola:-a**
Gazel 105
 Mısra: 10
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Şifa vermek, iyileştirmek.

Ey tabîbüm bu 'Azîzî
 derdine
 Şerbet-i la'lüñ ola dermân
 meger

dermân olur:

1. **dermân olur:-ur**
Kaside 3
 Mısra: 82
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Çare olmak.

Saña 'arz-ı fâka etmekden
 garaž şâhum bu kim
 Ehl-i faķruñ derdine sensin
 bu gün dermân olur

2. **dermân olur:-ur**
Kaside 3
 Mısra: 82
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Çare olmak.

Saña 'arz-ı fâka etmekden
 garaž şâhum bu kim
 Ehl-i faķruñ derdine sensin
 bu gün dermân olur

dermek:

1. **dermek:**
Gazel 114
 Mısra: 6
 Toplamak.

Yüzüñde hâl-i semen-bü o
 tıfla beñzer kim
 Şüküfe dermek için şahñ-ı
 gül-sitâna çıkar

der-miyân:

1. **der-miyândur:-dur**
Gazel 200
 Mısra: 4
 Açık, ortada.

Egrinüñ yokdur yeri
 yanumda dersin ya niçün
 Kıanda gitsek mü-miyânüm
 der-miyândur hançerüñ

der-miyân edüp:

1. **der-miyân edüp:-üip**
Gazel 226
 Mısra: 3
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Ortaya dökmek, ortaya koymak, meydana getirmek.

Der-miyân edüp yoluñda
 hân mânüm serverâ
 Ben saña dedüm belî baña ne
 derse desün el

der-miyân etse:

1. **der-miyân etse:-se**
Gazel 295
 Mısra: 3
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Ortaya dökmek, ortaya koymak, meydana getirmek.

'Aceb mi der-miyân etse
 yoluñda varını 'uşşâķ
 Efendi ad-ıla bir Aħmed-i
 nâzük-miyânsın sen

der-miyân eyle:

1. **der-miyân eyle:**
Gazel 192
 Mısra: 4
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Açmak, ortaya çıkarmak.

Ellere karşı ayağın öpmege
 şarkar turur
 Der-miyân eyle hemân ey
 serv-ķad dâmânlaruñ

der-miyân eyler:

1. **der-miyân eyler:-r**
Gazel 104
 Mısra: 6
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Ortaya dökmek, ortaya koymak, meydana getirmek.

Ėayret alur naħl-i bağı her
 kaçan kim nâz ile
 Dâmenin ol serv-ķâmet der-
 miyân eyler yürür

der-miyân kıldı:

1. **der-miyân kıldı:-dı**
Muamma 17
 Mısra: 2
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Ortaya dökmek, ortaya koymak, meydana getirmek.

Mühre-i dâğ-ı siyâhın ref'
 edüp serden zamân
 Dâmen-i 'ırzı o meh yolına
 kıldı der-miyân

derün:

1. **derünüñda:-uñ, -da**
Gazel 120
 Mısra: 2
 Kalp, yürek, iç, bânın.

Dem-be-dem inler yürürsin
 ey gönül kavvâl-vâr
 Ney gibi beñzer derünüñda
 senüñ bir hâl var

2. **derünü:-ı**
Gazel 139
 Mısra: 5
 Kalp, yürek, iç, bânın.

Olmayan erre-i mihrüñle
 derünü şad çâķ
 Şâne-veş sünbüle-i
 sünbülüñe el ķaramaz

3. **derūnumdan:-um, -dan**
Muamma 30
 Mısra: 1
Kalp, yürek, iç, bâtin.

Olur bî-ḥad ‘alev ey dil
 hüveydā
 Derūnumdan ki ola āh peydā

4. **derūni:-ı**
Gazel 349
 Mısra: 4
İç taraf, orta yer.

Şu deñlü çıkdı eflāke bu
 gece dūd-ı āhum kim
 Derūni kâḥ-ı çarḥuñ pür-
 duḥān olmağa yaklaştı

5. **derūni:-ı**
Lugaz 13
 Mısra: 4
İç taraf, orta yer.

Gevdesi aḳdur gümüñ gibi
 velī
 Kim derūni bir şaru altundur

6. **derūnum:-um**
Gazel 271
 Mısra: 5
Gönül.

Derūnum dāğ-ı derd ile pür
 olmışdur neçe demdür
 Maḥabbet ḥānḳāhında bu
 ben abdālūñ añmazsın

derūn-ı ḥāne:

1. **derūn-ı ḥāne:**
Kaside 4
 Mısra: 76
 Kelime Tipi: -
Gönül evi.

Vaşf-ı zātuñla bulur her
 beyt-i ma‘mūrum şeref
 Rüşen olur nitekim yansa
 derūn-ı ḥāne şem‘

derūn-ı ḳal‘ayı:

1. **derūn-ı ḳal‘ayı:-yı**
Mesnevi 1
 Mısra: 18
 Kelime Tipi: -
Kalenin içi.

Neçe mîr ü vezîr-i Āşaf-rāy
 Edinüpdür derūn-ı ḳal‘ayı
 cāy

derūn-ı māda:

1. **derūn-ı māda:-da**
Muamma 7
 Mısra: 2
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Denizin dibinde.

Ne dem ki āba gire yüze ol
 gül-i ḥandān
 Derūn-ı māda gören yüzini
 olur ḥayrān

derūn-ı sīnede:

1. **derūn-ı sīnede:-de**
Gazel 2
 Mısra: 4
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Göğsün içi II gönül,
 gönlün derinleri.*

Dil-i bīmārumı yād etmez
 olduñ ey ṭabīb-i cān
 Derūn-ı sīnede olsa ‘aceb mi
 derd ü ḡam peydā

derūn-ı sīnesin:

1. **derūn-ı sīnesin:-sin**
Gazel 134
 Mısra: 2
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Kalp, gönül.

Şu kim ālāyiş-i sevb-i
 cihāndan ḳalbi pāk etmez
 Derūn-ı sīnesin mihr ü
 maḥabbet ṭāb-nāk etmez

dervîş-i küy-ı ‘aşḳam:

1. **dervîş-i küy-ı ‘aşḳam:-am**
Gazel 188
 Mısra: 11
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Aşḳ mahallesinin
 dervîşi.*

Ben o dervîş-i küy-ı ‘aşḳam
 kim
 Şeh-i ‘ālî-cenāba meylüm
 yok

dervîş-nihād:

1. **dervîş-nihād:**
Müseddes 1
 Mısra: 20
Dervîş tabiatlı.

Ey kerem kâni mürüvvet
 ma‘deni ‘ālî-nijād
 Şüretā bir beğsin amma
 sîretā dervîş-nihād

deryā:

1. **deryā:**
Gazel 11
 Mısra: 8
Deniz.

Yaşlusın merdüm-i dīdem
 gibi ammā n’edeyin
 Baḥr-i eşḳüm gibi gömgök
 delüsin ey deryā

2. **deryā:**
Gazel 87
 Mısra: 2
Deniz.

Berg-i gül la‘lîn-şadef jāle
 dūr-i yektā mıdur
 Mevc urur bād-ı bahār ile
 çemen deryā mıdur

3. **deryānuñ:-nuñ**
Gazel 203
 Mısra: 2
Deniz.

Dür-i dendānına teşbîh eder
 gördi o cānānuñ
 Şabā bir sille urdı kim
 gögerdi rüyı deryānuñ

4. **deryāsi:-sı**
Gazel 248
 Mısra: 7
Deniz.

Eşḳümüñ deryāsi içre bir
 şadefdür yer ü gök
 Ol şadef içinde sensin ey
 güneş dürr-i yetīm

5. deryā:

Gazel 277

Mısra: 16

Deniz.

Reh-i küyında ‘Azīzī o dür-i
kem-yābuñ
Senüñ o gözden ağan yaşuñı
deryā şanurın

6. deryāda:-da

Gazel 302

Mısra: 4

Deniz.

‘Aks-i ebrūlaruñı dīde-i pūr-
nemde gören
Dedi mähīleri gör nece gezer
deryāda

7. deryālara:-lar, -a

Gazel 328

Mısra: 4

Deniz.

Tīg-i müjgānuñ gamıyla dil
şadef-veş hāk olup
Dür dişüñ fikri ile döndi
yaşum deryālara

8. deryā:

Kaside 5

Mısra: 15

Deniz.

Yine deryā kenārında öter
meyhāneler güm güm
Çıkuş şevk-ı mey-ile na‘rası
eflāke mestānuñ

9. deryānuñ:-nuñ

Kaside 5

Mısra: 10

Deniz.

Edüp zevraklar ile dil-rübālar
‘azm-i Topḥāne
Deñiz mālīkleriyle her gün
olur seyri deryānuñ

10. deryā:

Matla 43

Mısra: 2

Deniz.

Edince bir dür-i yek-dāneyi
dilā peydā

Olanca varını yolında
çalqadı deryā

11. deryā:

Mesnevi 1

Mısra: 22

Deniz.

Yūnusa batn-ı hūt olup
zindān
Turdı deryā dibinde neçe
zaman

12. deryā-yımış:-y, -ımış

Tahmis 1

Mısra: 25

Deniz. mec. Gönli

*geniş, her şeyi hoş görüp hoş
karşılaman, anlayışlı.*

Bārekallāh sözlerüñ cevher
dilüñ deryā-yımış

deryāya düşen kılıca**yapışur:**

1. deryāya düşen kılıca

yapışur:**Gazel 264**

Mısra: 10

Kelime Tipi: Atasözü

Denize düşen kılıca

sarılr.

Müjeñ özler yem-i hecrüñde
‘Azīzī her dem
Bu meşeldür yapışur kılıca
deryāya düşen

deryā-yı aḥdar:

1. deryā-yı aḥdar:

Gazel 178

Mısra: 3

Kelime Tipi: Kalıp

İfade*Yeşil deniz. mec. gök.*

Mevc urup deryā-yı aḥdar
gibi şahn-ı sebzezār
Oldı pūr-lülü-yı jāle her kefi
gül çün şadef

deryā-yı ‘ışkında:

1. deryā-yı ‘ışkında:-ı, -n, -
da

Gazel 2

Mısra: 7

Kelime Tipi: Kalıp

İfade*Aşk denizi.*

Gönül deryā-yı ‘ışkında
yüzerken ol dür-i pākūñ
Daḥı dünyā yüzünde
olmamışdı heft yem peydā

deşne:

1. deşne:

Gazel 363

Mısra: 2

Hançer.

Gözüñ kim gamzeñ olmuşdur
aña bir hançer-i gürdi
Meded ol Türk-i ser-ḥoş
deşne ile bizi öldürdi

dest:

1. destine:-i, -n, -e

Gazel 36

Mısra: 12

*Kolun bilekten parmak
uçlarına kadar olan, tutmaya
ve iş yapmaya yarayan
bölümü, el.*

Devr-i gül erdi yine her lāle-i
bezm-i çemen
Aldı ‘ayş u nüş için destine
bir gül-gün kadeḥ

2. destüm:-üm

Gazel 57

Mısra: 6

*Kolun bilekten parmak
uçlarına kadar olan, tutmaya
ve iş yapmaya yarayan
bölümü, el.*

Şöyle kan ağlar gözüm gāhī
gam-ı la‘lūñle kim
Silmeden ol ḳanı destüm
pençe-i mercān olur

3. destinde:-i, -n, -de

Gazel 90

Mısra: 6

*Kolun bilekten parmak
uçlarına kadar olan, tutmaya
ve iş yapmaya yarayan
bölümü, el.*

Gönlüm ki gam vilâyetinüñ
şehsüvâridür
Destinde düd-ı âhum anuñ
tâziyânedür

4. **destin:-i, -n**

Gazel 125

Mısra: 7

*Kolun bilekten parmak
uçlarına kadar olan, tutmaya
ve iş yapmaya yarayan
bölümü, el.*

Meger bir serv-i dil-cü destin
alup şaldı kühsâra
Ki yaşın cüy edüp kühsârda
âb-ı revân ağlar

5. **destin:-in**

Gazel 227

Mısra: 1

*Kolun bilekten parmak
uçlarına kadar olan, tutmaya
ve iş yapmaya yarayan
bölümü, el.*

Jâleden kılmazdı destin pür-
dür-i şehvâr gül
Etmese pâyına ol servüñ anı
İsâr gül

6. **destine:-i, -n, -e**

Gazel 263

Mısra: 1

*Kolun bilekten parmak
uçlarına kadar olan, tutmaya
ve iş yapmaya yarayan
bölümü, el.*

Alsa ol hürî destine fincân
Şanuram elde gül tûtar
Rıdvân

7. **destine:-i, -n, -e**

Gazel 339

Mısra: 6

*Kolun bilekten parmak
uçlarına kadar olan, tutmaya
ve iş yapmaya yarayan
bölümü, el.*

Ey şehsüvâr-ı esb-i 'ışkuñ
olalı gönlüm
Şundi hayâl-i zülfüñ destine
tâziyâne

8. **destinden:-i, -n, -den**

Gazel 378

Mısra: 12

*Kolun bilekten parmak
uçlarına kadar olan, tutmaya
ve iş yapmaya yarayan
bölümü, el.*

Çamerdür münhasif olmuş
şanur bezm içre kim görse
O meh destinden ayrı kâhve-
y-ile tulu fincânı

9. **destinde:-i, -n, -de**

Gazel 379

Mısra: 5

*Kolun bilekten parmak
uçlarına kadar olan, tutmaya
ve iş yapmaya yarayan
bölümü, el.*

Ṭulü' etdi güneş şanmañ
seher şarrâfi destinde
Sipihr-i nîl-gün üstine bir
sultânî zer düşdi

10. **destinde:-i, -n, -de**

Kaside 4

Mısra: 9

*Kolun bilekten parmak
uçlarına kadar olan, tutmaya
ve iş yapmaya yarayan
bölümü, el.*

Od mı bulundu gece destinde
kim kandîl-veş
Çârsü içre aşıldı küşe-i
dükkâna şem'

11. **destüñe:-üñ, -e**

Lugaz 1

Mısra: 7

*Kolun bilekten parmak
uçlarına kadar olan, tutmaya
ve iş yapmaya yarayan
bölümü, el.*

Destüñe alup anı kılsañ
nevâht
Ṭütî-veş uçmağa bâl ü per
açar

12. **destüñe:-üñ, -e**

Matla 67

Mısra: 1

*Kolun bilekten parmak
uçlarına kadar olan, tutmaya
ve iş yapmaya yarayan
bölümü, el.*

Hâm olma gözüñ aç destüñe
alsañ hâme
Nâm-ı Sübhânı yaz evvel ki
ola ser-nâme

13. **destin:-in**

Muamma 45

Mısra: 1

*Kolun bilekten parmak
uçlarına kadar olan, tutmaya
ve iş yapmaya yarayan
bölümü, el.*

Alurken destin ağıyaruñ
keremle
Helâk etdi beni ol meh
sitemle

deşt ü kühsâr:

1. **deşt ü kühsâr:**

Gazel 74

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

îfade

Çöl, ova ve dağ.

Görinen vâdî durur şanmañ
bu deşt ü kühsâr
Mihnet-i devrân elinden
sîne-çâk olmuş yatur

dest ü pâyâ:

1. **dest ü pâyâ:-y, -a**

Kıt'a 22

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

îfade

El ve ayak.

Reşk-i mâh olmasun mı şâm
u seher
Ki döker dest ü pâyâ mâ
muşluk

deşt ü vâdî:

1. **deşt ü vâdî:**

Gazel 359

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

îfade

Çöl ve ova.

Deşt ü vâdî komadı 'ışk ile
geşt eyledük

Ƙanı bir Ƙays gibi rāh-ı
beyābān ehli

destān:

1. **destān:**

Gazel 160

Mısra: 10

*Milletlerin eski
çağlardaki din, fazilet ve
millî kahramanlık
mâcerâlarını, başlarından
geçenleri dile getiren büyük
manzum hikâye, dâsitan,
epope.*

Ol şâh-ı bî-nazîrûñ 'ışkına
kul olanlar
'Älemlere 'Azîzî destān olur
gidermiş

destān eylesünler:

1. **destān eylesünler:-sün, -
ler**

Gazel 381

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Uzun uzun anlatılmak.

Ğamuñla cān u dil feryād u
eġġān eylesünler mi
Cihān ħalkına rāz-ı 'ışkı
destān eylesünler mi

destān olur:

1. **destān olur:-ur**

Kaside 3

Mısra: 60

Kelime Tipi: **Deyim**

*Destan olmak, ağızdan
ağıza, nesilden nesile
anlatılmak.*

Her ne şî'r-i behcet-āşāruña
İcād edesin
Ħüsn-i Yūsuf gibi ol
'älemlere destān olur

destār:

1. **destār:**

Kaside 2

Mısra: 16

*Sarık, imame, tülbent,
baş örtüsü.*

Ħāce-i çarĥ kamer tıflına
ve'ş-şems okudur
Şarınup hem-çü kamer
başına şemsî destār

2. **destārı:-ı**

Matla 70

Mısra: 1

*Sarık, imame, tülbent,
baş örtüsü.*

Destārı ebr gibi turup başı
üstine
Etmiş tülû' alnı mehi kaçış
üstine

dest-būs:

1. **dest-būsın:-ın**

Gazel 30

Mısra: 3

*El öpme (bayramda el
öpme geleneği bağlamında;).*

Dest-būsın ellere ihsān eder
oldukça 'İd
Ol hilāl-eburū şeh-i ħübān
elinden el-ġiyāğ

2. **dest-būsıyla:-ı, -yla**

Gazel 79

Mısra: 5

El öpme.

Müşerref olmağ için dest-
būsıyla yahod anuñ
Nüzül etmiş semādan
ayasıyla mihr-i enverdür

deste alalum:

1. **deste alalum:-a, -lu, -m-a,
-lum**

Kıt'a 24

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ele almak, tutmak.

Gelünüz 'azm edüp ħarābāta
Alalum yine ayağı deste

deste alur:

1. **deste alur:-ur**

Gazel 321

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ele almak, tutmak.

Gönül murġın ele alsañ n'ola
ey server-i ħübān
Geh olur kim alur şehbāzını
şâh-ı cihān deste

dest-gİR:

1. **dest-gİRi:-i**

Gazel 204

Mısra: 3

*Düşenin elinden tutan,
yardımcı olan.*

Dest-gİRi olduğın görüp
fütāde-dillerüñ
Dedi zül-f-i yāre şāne el
benüm dāmān senüñ

dest-gİR ol:

1. **dest-gİR ol:**

Kaside 3

Mısra: 25

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yardımcı olmak, yardım
etmek, himmet etmek.*

Dest-gİR ol ħoma ayaklarda
ey servüm anı
Sāye-veş yoluñda ol kim ħāk
ile yeksān olur

2. **dest-gİR ol:**

Kaside 3

Mısra: 25

Kelime Tipi: **Deyim**

*Yardımcı olmak, yardım
etmek, himmet etmek.*

Dest-gİR ol ħoma ayaklarda
ey servüm anı
Sāye-veş yoluñda ol kim ħāk
ile yeksān olur

dest-gİR olmadur:

1. **dest-gİR olmadur:-ma, -
dur**

Gazel 264

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Deyim**

*Yardımcı olmak, yardım
etmek, himmet etmek.*

Sāye-veş bendeleri ayağına
düşdükçe
Dest-gİR olmadur ol zülf-i
semen-sāya düşen

dest-gİR olursañ:

1. **dest-gİR olursañ:**-ur, -sa,
-ñ

Müseddes 1

Mısra: **51**

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yardımcı olmak, yardım
etmek, himmet etmek.*

Luḫ edüp ol bİ-kese bugün
olursañ dest-gİR
Dilegüm Ḥaḫdan budur kim
ey meh-i rüşen-zamİR

dest-i āhum:

1. **dest-i āhum:**-um

Gazel 365

Mısra: **7**

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Hüzün eli, ah eli.

Māh-ı nev şanma bu çarḫuñ
dest-i āhum ey melek
Çekdi çāk etdi yaḫasını
gİRbānum gibi

deşt-i ‘anāda:

1. **deşt-i ‘anāda:**-da

Gazel 75

Mısra: **5**

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sıkıntı, meşakkat ovası.

Deşt-i ‘anāda sīnem bir bāğ-ı
pür-belādur
Dāğ üzre dāğum anda katmer
karanfülümdür

dest-i bād:

1. **dest-i bād:**

Muamma 16

Mısra: **1**

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Rüzgarın eli.

Dest-i bād ile ḫoyup
gülşende başı üzre ḫāk
Ol güne karşı yaḫasın serv
iki kez etdi çāk

deşt-i belā:

1. **deşt-i belā:**

Gazel 253

Mısra: **7**

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bela çölü.

Merḫadüm deşt-i belā olsa
‘aceb mi Ḳays-vār
Bir gözi āhū nigāruñ küşte-i
müjgānyam

2. **deşt-i belā:**

Gazel 376

Mısra: **6**

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bela çölü.

Bir meh-i Leylī-veşuñ
‘ışkıyla ser-gerdān olup
Ḳays-vār oldum yine deşt-i
belā ser-geştesi

dest-i cevrinden:

1. **dest-i cevrinden:**-i, -n, -
den

Gazel 148

Mısra: **13**

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Eziyet ve cefa eli.

Dest-i cevrinden anuñ feryād
u efgān eyleyüp
Biz ‘Azīzī ol şeh-i cevvardan
el çekmezüz

dest-i cevrünle:

1. **dest-i cevrünle:**-üñ, -le

Gazel 185

Mısra: **9**

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Eziyet ve cefa eli.

Dest-i cevrünle ‘Azīzī kuluñı
ḫāke şalup

Etmegil sāye-i ḫaddūñ gibi
pāmāl Budak

dest-i ecel:

1. **dest-i ecel:**

Kıt'a 19

Mısra: **3**

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ecel eli II Azrail.

Alur dest-i ecel bir gün
boğazuñ
Demez her-giz bu ḫayrāndur
bu ser-ḫoş

2. **dest-i ecel:**

Tarih 17

Mısra: **3**

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ecel eli II Azrail.

Levh-i dünyādan vücūdın
ḫakk edüp dest-i ecel
Defter-i ‘ömrini dürdi
‘āḫıbet devr-i zamān

dest-i gam:

1. **dest-i gam:**

Gazel 253

Mısra: **2**

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gam, keder çölü.

Ben ki rüy-ı zerd ile kūh-ı
belā arslanıyam
Ḳara ḫara dağlarla deşt-i
gam ḫaplanıyam

2. **deşt-i gam:**

Tesdis 2

Mısra: **2**

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gam, keder çölü.

N’ola bir ān olmasam feryād
ü āh u zārsuz
Deşt-i gam oldı yerüm ol
kebk-i ḫoş-reftırsuz

dest-i gam-ı hicrānuñ:

1. **dest-i ğam-ı hicrānuñ:-uñ**

Gazel 210

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ayrılığın gam eli.

Nev-cevānum beni pīr oldı
şanur kim görse
Şöyle бүkdı belümi dest-i
ğam-ı hicrānuñ

dest-i ğayretle:

1. **dest-i ğayretle:-le**

Gazel 158

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kıskançlık eli.

Nece çäk-i girībān etmeyem
ben dest-i ğayretle
‘Azīzī mest olup meclisde
yār aġyāra şarmaşmış

dest-i hicrān:

1. **dest-i hicrān:**

Gazel 315

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ayrılık eli.

Ben nece bulam ‘Azīzī ğuşşa
vü ğamdan hālās
Kim girībānum dem-Ā-dem
dest-i hicrān almada

dest-i h̄vāb:

1. **dest-i h̄vāb:**

Gazel 66

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Uyku ovası II rüya.

Rüy-ı maşşūdın ‘Azīzī göre
düşinde meger
Merdüm-i çeşmi anuñ kim
dest-i h̄vāb altındadır

dest-i işkuñla:

1. **dest-i işkuñla:-uñ, -la**

Gazel 134

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Aşkın eli.

Saña ‘aşık geçinüp n’eyler ol
kim dest-i işkuñla
Çeküp nāmūs u ‘arı cāmesini
çäk çäk etmez

dest-i kudret:

1. **dest-i kudret:**

Gazel 162

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kudret eli II kudret
sahibi Yaratıcı'nın tasarrufu.*

Dest-i kudret urmamışdı
tıynet-i insāna naşş
Hātem-i la ‘lūñ hayālin
eylemişdüm cāna naşş

dest-i kudretle:

1. **dest-i kudretle:-le**

Tarih 8

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kudret eli II kudret
sahibi Yaratıcı'nın tasarrufu.*

Dest-i kudretle edüp ebvāb-ı
elṭāfin küşād
Bir oġul kıldı ‘atā ben kılına
Rabb-i cemīl

dest-i laṭifinde:

1. **dest-i laṭifinde:-i, -n, -de**

Gazel 79

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Latif, hoş, güzel el.

Yaḥod dest-i laṭifinde o
kaḥveyle ṭolu fīncān
Leṭāfet gülsitānında açılmış
verd-i aḥmerdür

dest-i luṭfuñla:

1. **dest-i luṭfuñla:-uñ, -la**

Gazel 239

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İyilik eli, yardım eli.

Yeter aġlatduñ efendi
demidür
Dest-i luṭfuñla gözüm yaşını
sil

dest-i miḥen:

1. **dest-i miḥen:**

Gazel 294

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dert eli.

Ger bilem dest-i miḥen çäk
ede şabrum yaḥasın
Demezin sevdüğüm elden
koyup inkār etegin

dest-i mihrüñle:

1. **dest-i mihrüñle:-üñ, -le**

Gazel 156

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sevginin eliyle, sevginin
kudretiyle.*

‘Azīzī dest-i mihrüñle
yaḥasın çäk çäk etmiş
Şarāb-ı işkuñı nüş eylemiş
mest-i ḥarāb olmış

2. **dest-i mihrüñle:-üñ, -le**

Gazel 204

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sevginin eliyle, sevginin
kudretiyle.*

Dest-i mihrüñle çeküp çäk
etse tañ mı yaḥasın
‘Aşık-ı dīdāruñ olmışdur
gül-i ḥandān senüñ

dest-i zulminden:

1. **dest-i zulminden:-i, -n, -den**

Kıt'a 11

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Zulüm eli, zorlama, baskı.*

Tengnâ-yı sipihri bed-
mihriñ
Dest-i zulminden etmeyin mi
fiğân

destine aldı:1. **destine aldı:-dı****Gazel 288**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim***Eline almak, tutmak II
sahip olmak, elde etmek.*

Mâh-ı nev şanmañ görinen
dökmek için yere kan
Aldı hûni hañçerin destine
cellâd-ı cihân

2. **destine aldı:-dı****Gazel 288**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Deyim***Eline almak, tutmak II
sahip olmak, elde etmek.*

Hâşıl-ı 'ömrini halkuñ
biçmek için ya meger
Aldı bir dâs-ı ecel destine
cellâd-ı cihân

destine almış:1. **destine almış:-mış****Gazel 306**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim***Eline almak, tutmak II
sahip olmak, elde etmek.*

Mağbes-i ğamdan halâş
olmağ diler beñzer gönül
Destine almış kemendin âh
ile vâhuñ yine

dest-res:1. **dest-res:****Gazel 152**

Mısra: 10

*Eli yetişen, muktedir,
muvañfak, nail.*

Erre-i ğamla ko cismüñ
pâreleñsün şâne-veş
Zülf-i dil-dâra bulam derseñ
'Azîzî dest-res

destüme alayın:1. **destüme alayın:-üm, -a, -
yın****Gazel 291**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ele almak.*

Alayın câm-ı meyi destüme
Cem gibi yine
Ceş-i ğam üstüne bir tîğ-i
mücellâ çekeyin

destüme gireydi:1. **destüme gireydi:-ey, -di-
üm, -e****Matla 29**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim***Ele girmek, ele
geçirmek, elde etmek.*

Gireydi destüme gencîne-i
medfûni Kârünüñ
Şu gibi harcanurdum yolına
bir serv-i mevzünüñ

destür verürse:1. **destür verürse:-ür, -se****Kıt'a 20**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Izin, müsaade vermek.*

Kerem kıl ey ridâ var yüri
benden
Elini öp verürse şâh destür

devâ:1. **devâ:****Gazel 46**

Mısra: 2

İlaç, derman, şifa, çare.

Dil cân verince luñfuñ eder
dilberâ ümîd
Bimâr oñunca nitekim eyler
devâ ümîd

2. **devâdan:-dan****Gazel 215**

Mısra: 4

İlaç, derman, şifa, çare.

Cefâ vü cevriñi cânum görür
mihri ü vefâdan yeg
Dil-i bimâruma derdüñ gelür
rûhum devâdan yeg

devât:1. **devât:****Gazel 26**

Mısra: 8

*Divit; kalemleri
koyacak bir kutu yanında
kapaklı hokkastıyla, beldeki
kuşağa çaprazlamasına
sokularak taşınan ufak bir
yazı takımı.*

Göricek hañt-ı ğubâr-ı la'lüñi
Kaldı hayrân ağızını açup
devât

2. **devâtı:-ı****Gazel 38**

Mısra: 6

*Divit; kalemleri
koyacak bir kutu yanında
kapaklı hokkastıyla, beldeki
kuşağa çaprazlamasına
sokularak taşınan ufak bir
yazı takımı.*

La'l-i lebüñde başladı hañtuñ
kararmağa
Çeşmüm devâtı olsa 'aceb
mi pür âb-ı sürh

devlet:1. **devlet:****Kaside 3**

Mısra: 41

*Mutluluk, talih I
makam, haşmet, şan.*

Devlet anuñ kim kapuñda ola
'abd-i kemterin
'İzzet anuñ kim tapuñda
bende-i fermân olur

2. devlet:

Gazel 27

Mısra: 5

*Devlet, makam |
mutluluk, talih.*

N'ola sultān-ı ğamuñ devlet
ile etse cülüs
Sine-i zerdüm olupdur aña
bir zerrin taht

3. devlet:

Gazel 122

Mısra: 9

*Devlet, makam |
mutluluk, talih.*

Dünyede yetmez mi bu
devlet 'Azizīye şehā
Kim senüfle rüz u şeb bir
bārgāh altındadır

4. devleti:-i

Gazel 181

Mısra: 6

*Devlet, makam |
mutluluk, talih.*

Ol mehün menziline ermek
olurdu lākin
Yaşumuñ ılduzı düşkün
başumuñ devleti yok

5. devlete:-e

Gazel 184

Mısra: 1

*Devlet, makam |
mutluluk, talih.*

Devlete vāşıl olmaduk
kalduk
Oñmaduk hāşıl olmaduk
kalduk

6. devletle:-le

Gazel 220

Mısra: 2

*Devlet, makam |
mutluluk, talih.*

Gün gibi kadri olup 'ālī
Meħemmed Şāhuñ
Geçe devletle meh ü sāli
Meħemmed Şāhuñ

7. devlet-ile:-ile

Gazel 371

Mısra: 10

*Devlet, makam |
mutluluk, talih.*

Gel du 'ā-y-ile 'Azizī edelüm
istikbāl
Şehre çün devlet-ile sāye-i
Raħmān geldi

8. devlet:

Gazel 377

Mısra: 1

*Devlet, makam |
mutluluk, talih.*

N'ola olmazsa dilā devlet ü
vuşlat bākī
Gam u endüh u belā miħnet-i
firkat bākī

9. devlet:

Kaside 3

Mısra: 41

*Devlet, makam |
mutluluk, talih.*

Devlet anuñ kim қаpuñda ola
'abd-i kemterin
İzzet anuñ kim қаpuñda
bende-i fermān olur

10. devlet:

Kıt'a 12

Mısra: 1

*Devlet, makam |
mutluluk, talih.*

Ehl-i faqr ol yoħsa devlet
kişiyе
Devletidür devletidür devleti

11. devletiñ:-iñ

Müseddes 1

Mısra: 6

*Devlet, makam |
mutluluk, talih.*

Tāli 'uñ ferħunde vü baħtuñ
sa 'id olsun sa 'id
Devletüñ payende vü 'ömrüñ
mezid olsun mezid

12. devletiñ:-iñ

Müseddes 1

Mısra: 12

*Devlet, makam |
mutluluk, talih.*

Tāli 'uñ ferħunde vü baħtuñ
sa 'id olsun sa 'id
Devletüñ pāyende vü 'ömrüñ
mezid olsun mezid

13. devletiñ:-iñ

Müseddes 1

Mısra: 18

*Devlet, makam |
mutluluk, talih.*

Tāli 'uñ ferħunde vü baħtuñ
sa 'id olsun sa 'id
Devletüñ pāyende vü 'ömrüñ
mezid olsun mezid

14. devletiñ:-iñ

Müseddes 1

Mısra: 24

*Devlet, makam |
mutluluk, talih.*

Tāli 'uñ ferħunde vü baħtuñ
sa 'id olsun sa 'id
Devletüñ pāyende vü 'ömrüñ
mezid olsun mezid

15. devletiñ:-iñ

Müseddes 1

Mısra: 30

*Devlet, makam |
mutluluk, talih.*

Tāli 'uñ ferħunde vü baħtuñ
sa 'id olsun sa 'id
Devletüñ pāyende vü 'ömrüñ
mezid olsun mezid

16. devletiñ:-iñ

Müseddes 1

Mısra: 36

*Devlet, makam |
mutluluk, talih.*

Tāli 'uñ ferħunde vü baħtuñ
sa 'id olsun sa 'id
Devletüñ pāyende vü 'ömrüñ
mezid olsun mezid

17. devletiñ:-iñ

Müseddes 1

Mısra: 42

*Devlet, makam |
mutluluk, talih.*

Tāli 'uñ ferħunde vü baħtuñ
sa 'id olsun sa 'id

Devletüñ pâyende vü 'ömrüñ
mezîd olsun mezîd

18. **devletüñ:-üñ**

Müseddes 1

Mısra: 48

*Devlet, makam ||
mutluluk, talih.*

Ṭālî' uñ ferhunde vü bahtuñ
sa'îd olsun sa'îd
Devletüñ pâyende vü 'ömrüñ
mezîd olsun mezîd

19. **devletüñ:-üñ**

Müseddes 1

Mısra: 54

*Devlet, makam ||
mutluluk, talih.*

Ṭālî' uñ ferhunde vü bahtuñ
sa'îd olsun sa'îd
Devletüñ pâyende vü 'ömrüñ
mezîd olsun mezîd

20. **devletle:-le**

Tarih 25

Mısra: 3

*Devlet, makam ||
mutluluk, talih.*

Çün kulle cāmî'ine devletle
oldı nāşih
Dedi 'Azîzî aña târîh şeyh-i
'âbid

21. **devletde:-de**

Tesdis 1

Mısra: 13

*Devlet, makam ||
mutluluk, talih.*

Kimi devletde bu halkuñ
kimisi rif'atde
Kimisi faqr u felâketde kimi
zilletde

devlet ü iqbaldür:

1. **devlet ü iqbaldür:-dür**

Gazel 82

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Mutluluk ve saadet.

Sāye-veş yanında şalınmağ o
servüñ 'aşıkā

Hîç naşîb ola mı ol bir devlet
ü iqbaldür

devletî:

1. **devletîdür:-dür**

Kıt'a 12

Mısra: 2

Şans, talih, baht.

Ehl-i faqr ol yoğsa devlet
kişiye
Devletîdür devletîdür devletî

2. **devletî:**

Kıt'a 12

Mısra: 2

*Şans, talih, baht (daha
önceden kullandığı kelimeyi
tekrar kullanarak pekiştirme
amacı gütmüştür.).*

Ehl-i faqr ol yoğsa devlet
kişiye
Devletîdür devletîdür devletî

3. **devletîdür:-dür**

Kıt'a 12

Mısra: 2

*Şans, talih, baht (daha
önceden kullandığı kelimeyi
tekrar kullanarak pekiştirme
amacı gütmüştür.).*

Ehl-i faqr ol yoğsa devlet
kişiye
Devletîdür devletîdür devletî

devleti döndi:

1. **devleti döndi:-di**

Gazel 286

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

Talihi ters dönmek.

Bozulup bezm-i şafâ devleti
döndi cāmuñ
Sāgar-ı mey yerine devr eder
oldı fincān

devlet-i 'ışkuñda:

1. **devlet-i 'ışkuñda:-uñ, -da**

Gazel 249

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Aşk devleti.

Devlet-i 'ışkuñda yokdur
ihtiyācum ni'mete
Maṭbah-ı sînem Ḥalîlüm
toptoludur ḥvān-ı gam

devlet-i sermed:

1. **devlet-i sermed:**

Tarih 22

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ebedi mutluluk.

Ḥazret-i Ḥan Murād-ı 'âdil
kim

Verdi Ḥağ aña devlet-i
sermed

devr:

1. **devrinde:-i, -n, -de**

Kaside 5

Mısra: 7

*Bir müddet, zaman,
vakit, mevsim.*

Olup halk-ı cihān āsüde vü
hoş-hāl devrinde
Yine güzelliği vardur
Sitanbul u Qalatānuñ

2. **devr:**

Gazel 384

Mısra: 5

Dünya, felek.

Figān-ı ra'd şanmañ devr
elinden
Tolāb-ı çarḥ iniler zārî zārî

3. **devrinde:-i, -n, -de**

Gazel 81

Mısra: 8

Dönme, dönüş.

Ergürür āḥir zamān [kim]
ḥüsnuñi pâyânına
Günbed-i gerdün kim
devrinde isti'cāl eder

devr eder:

1. **devr eder:-er**

Gazel 189

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dönmek, dönüp dolaşmak.*

Ey şeh-i 'ālī sarā-yı
 'iştētünde devr eder
 Mihr ile meh iki cām-ı zer-
 nigāruñdur senüñ

2. devr eder:-er

Gazel 251

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dönmek, dönüp dolaşmak.*

Server-i 'iškām felek
 bezminde dāyim devr eder
 Ay u gün şanmañ iki zerrīn
 ayağumdur benüm

3. devr eder:-er

Gazel 286

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dönmek, dönüp dolaşmak.*

Bozulup bezm-i şafā devleti
 döndi cāmuñ
 Sāğar-ı mey yerine devr eder
 oldı fincān

4. devr eder:-er

Lugaz 3

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dönmek, dönüp dolaşmak.*

Ol ne çarḥ olur ki dāyim
 devr eder
 Zārīḡı neçe fersah yer gider

devr eyledükçe:

1. devr eyledükçe:-dükçe

Gazel 38

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dönüp dolaşmak I**'devr-i meclis' (kadeh dolaştırma).*

Devr eyledükçe bezmüñi
 cām-ı şarāb-ı sürḥ
 Gören o bezme toğdı şanur
 āftāb-ı sürḥ

devr eylesün:

1. devr eylesün:-sün

Gazel 9

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dönüp dolaşmak.*

Ṭurmasun devr eylesün cām-ı
 şabūḥi bezmimüz
 Kim sipihr-i 'işkuñ oldur
 āftābı sākīyā

devrān:

1. devrān:

Gazel 261

Mısra: 2

Talih, baht, şans.

Gördi ki dīvāne kıldı 'ārız-ı
 cānān günü
 Şa'şā'a zencīrine bend eyledi
 devrān günü

2. devrān:-ı

Gazel 347

Mısra: 10

Talih, baht, şans.

Ḳoma cām-ı meyi elden bu
 cihān bezminde
 Māh-rūlarla 'Azīzī süregör
 devrānı

3. devrān:

Gazel 361

Mısra: 2

Talih, baht, şans.

Gördi ki dīvāne kıldı 'ārız-ı
 cānān günü
 Şa'şā'a zencīrine bend eyledi
 devrān günü

4. devrān:-di

Kaside 3

Mısra: 77

Talih, baht, şans.

Faḳr ile bir hālete ergürdi
 kim devrān beni
 Dost ağlar hālūme düşmen
 bakup ḥandān olur

5. devrān:

Kaside 3

Mısra: 77

Talih, baht, şans.

Faḳr ile bir hālete ergürdi
 kim devrān beni
 Dost ağlar hālūme düşmen
 bakup ḥandān olur

6. devrānuñ:-uñ

Gazel 12

Mısra: 6

Felek, dünya II zaman, çağ.

Ḳaşuñla yüzüñ ü zülfüñ
 temāşası yeter baña
 Hilāl ü mihr ile ebr-i siyeh
 devrānuñ olsun hep

devr-i 'adli:

1. devr-i 'adli:-i

Gazel 371

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Adaletli devir II Sultan Selim zamanı bağlamında kullanılmıştır.*

Devr-i 'adli ne gam erdiyse
 anuñ pāyāna
 Yine bir aña mu'ādil şeh-i
 devrān geldi

devr-i 'adlünde:

1. devr-i 'adlünde:-üñ, -de

Gazel 286

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Adaletli devir.*

Devr-i 'adlünde revā mıdur
 eyā şāh-ı cihān
 Mey ele girmeye ḳahve geze
 dükkān dükkān

2. devr-i 'adlünde:-üñ, -de

Tesdis 3

Mısra: 26
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Adaletli devir.

Dünyede sencileyin bir şeh-i
‘ādil yoğ-iken
Devr-i ‘adlünde benüm gibi
gedā-dil yoğ-iken

devr-i gül erdi:

1. **devr-i gül erdi:-di**

Gazel 36

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gül vaktinin gelmesi II
ilkbahar mevsiminin olması.*

Devr-i gül erdi yine her lāle-i
bezm-i çemen
Aldı ‘ayş u nüş için destine
bir gül-gün kadeh

devr-i gülde:

1. **devr-i gülde:-de**

Gazel 87

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gül mevsimi, ilkbahar.

Devr-i gülde ‘ayş için bezm-
i müheyyā-yı çemen
Lāle-i sürh anda cām-ı bāde-i
hamrā midur

2. **devr-i gülde:-de**

Gazel 87

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gül mevsimi, ilkbahar.

Ġonca-leblerle ‘Azīzī
şoġbet-i mül eyleyüp
Devr-i gülde içmeyenler
‘ākıl u dānā midur

devr-i güldür:

1. **devr-i güldür:-dür**

Gazel 330

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gül mevsimi, ilkbahar.

Devr-i güldür gelünüz ‘ayş
edelüm gülşende
Lebleri müller ile saçları
sünbüller ile

devr-i hüsnün:

1. **devr-i hüsnün:-ün**

Gazel 268

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Güzellik zamanı;
gençlik, güzellik, tazelik
çağı.*

Fitneler peydā olurmış olıcak
āhir zamān
Ĥaġ belürdi erişüp pāyāna
devr-i hüsnün āh

2. **devr-i hüsnün:**

Gazel 268

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Güzellik, gençlik çağı.

Fitneler peydā olurmış olıcak
āhir zamān
Ĥaġ belürdi erişüp pāyāna
devr-i hüsnün āh

devr-i hüsnünde:

1. **devr-i hüsnünde:-ün, -de**

Gazel 145

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Güzellik, gençlik çağı.

Devr-i hüsnünde senün ey
māh bir gün şād olup
Ġuşşadan kırtulmadı kaldı
dil-i ġam-ġvāremüz

2. **devr-i hüsnünde:-ün, -de**

Gazel 259

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Güzellik, gençlik çağı.

Devr-i hüsnünde ‘Azīzī
kuluñuñ lāyık mı
Rüz u şeb kārī ola āh benüm
sultānum

devr-i kamerde:

1. **devr-i kamerde:-de**

Gazel 309

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Halk arasında ‘ahir
zaman’; İslam kozmolojisine
göre bütün gezegenlerin
devirleri bitmiş en son
olarak Kamer gezegeni
devretmektedir. Bu devirde
çok fitneler çıkmakla birlikte
sonunda kıyametin
kopacağına inanılır.
Osmanlı şiirindeki anlam ve
tanıklar için bkz. ONAY, s.
169.*

Devr-i kamerde zāhir olan
hāle şanmañuz
Teshīr için o māhı felek
çizdi dāyire

devr-i zamān:

1. **devr-i zamān:**

Tarih 17

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kader, talih.

Levh-i dünyādan vücūdın
ġakk edüp dest-i ecel
Defter-i ‘ömrini dürdi
‘ākıbet devr-i zamān

devr-i zamāne:

1. **devr-i zamāne:**

Gazel 229

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Zamanın döngüsü.

Yağdı odlar başına devr-i
zamāne gülşenün
Şanma ey dil açılanlar anda
yer yer verd-i al

2. **deyr-i zamâne:****Gazel 243**

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Zamanın döngüsü.*

Fıkr-i dehānı gitmeye dilden
‘Aziziyā
Devr-i zamāne etse vücūdum
‘adem benüm

deyn:1. **deynüm:-iim****Kıt'a 2**

Mısra: 3

Borç.

Degülem habbeye mālîk ki
deynüm
Edā edüp erem rāhat-serāya

deyr:1. **deyrine:-i, -n, -e****Gazel 159**

Mısra: 12

*Kilise II meyhane II**dünya.*

Ayağ üstine tırup ‘izzet eder
Deyrine varsam ‘Azizî mey-
fürüş

deyr-i ‘âlemde:1. **deyr-i ‘âlemde:-de****Gazel 354**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dünya manastırı II meyhane.*

İ‘tikādum bu ki ‘İsî gibi
ölmez haşre dek
Deyr-i ‘âlemde kuçan ol
kâfir-i sîmîn-beri

deyr-i cihân:1. **deyr-i cihân:****Gazel 2**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dünya kilisesi. ||**Dünya.*

Leb-i cân-bağış ile anı gören
şanur Mesihâdur
Yine deyr-i cihân içinde oldu
bir şanem peydâ

deyr-i cihânda:1. **deyr-i cihânda:-da****Gazel 214**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dünya kilisesi. ||**Dünya.*

Bulur deyr-i cihânda güş
eden mürde hayât-ı nev
‘Azizî ol Mesihâ-dem büt-i
tersâyı söyletseñ

2. **deyr-i cihânda:-da****Gazel 285**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dünya kilisesi. ||**Dünya.*

İnce belini kuçmağa
mânend-i zer-kemer
Deyr-i cihânda bir büt-i
sîmîn-ber isterin

deyr-i gâma:1. **deyr-i gâma:-a****Gazel 233**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Keder kilisesi.*

Elüm alup beni deyr-i gâma
şaldı âhir
Vermelü degül imiş ol büt-i
fettâna gönül

deyr-i gâmindâ:1. **deyr-i gâmindâ:-i, -n, -da****Gazel 368**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Keder kilisesi.*

Bu şüretlü kişiyi gördüğüm
yokdur dedi nâ-geh
Kadîd olduğumı deyr-i
gamında ol şanem gördi

deyr-i hüsn-i yâre:1. **deyr-i hüsn-i yâre:-e****Gazel 267**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sevgilinin güzellik kilisesi.*

Bînî şanmañ deyr-i hüsn-i
yâre şüret vermege
Eyledi naqqâş-ı kudret anda
bir sîmîn veşen

deyr-i küyında:1. **deyr-i küyında:-i, -n, -da****Gazel 157**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Mahallesinin kilisesi II sevgilinin mahallesi.*

Ol büt-i İncîl-i hüsnün deyr-i
küyında beni
Gördüğince küfri ezber okur
ağyâr-ı keşîş

deyr-i meryemdür:1. **deyr-i meryemdür:-dür****Gazel 323**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Meryem kilisesi.*

Ruñuñ bir deyr-i Meryemdür
ki olmuş mu‘tekif anda
Siyeh jend ile zülfuñ kâfiri
sâlûş şeklinde

deyr-i rüyında:1. **deyr-i rüyında:-i, -n, -da****Gazel 208**

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Yanağının kilisesi.*

Deyr-i rüyında edüp İncîl-i
hatın pâyımâl
Zülf-i kâfir-kîşi yârûñ eyledi
bî-dînlik

2. **deyr-i rüyında**:-ı, -n, -da

Gazel 369

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yanağının kilisesi.

Bâğ-ı hüsn içre şanur bitdi
Buğür-ı Meryem
Deyr-i rüyında gören zülf-i
'abîr-âsâyı

deyü:

1. **deyü:**

Gazel 5

Mısra: 9

Diye.

Seg-i küyum deyü bir gün
kuluña etmedüñ 'izzet
'Azîzî gibi yıllardur kapuñ
derbâniyuz cânâ

2. **deyü:**

Gazel 50

Mısra: 3

Diye.

Ebr şanmañ görinen ol mâhı
yakmasun deyü
Mihr-i 'âlem-tâba dūd-ı
âhum oldu perde-dâr

3. **deyü:**

Gazel 51

Mısra: 6

Diye.

Eksük olsun göreyin kim
mehi küyına varup
Severin deyü o hürşîd-'izârı
geçinür

4. **deyü:**

Gazel 71

Mısra: 7

Diye.

Şerh eyle deyü mes'ele-i
'ışkı bâb bâb
Faşl-ı bahâr bülbüle gülden
kitâb açar

5. **deyü:**

Gazel 74

Mısra: 3

Diye.

Ola kim mihmân ola deyü
hayâlûñ bir gece
Hâne-i dil neçe günlerdür ki
pâk olmuş yatur

6. **deyü:**

Gazel 93

Mısra: 9

Diye.

'Azîzî 'ışk-ı cânâni ele fâş
eyledün deyü
Dil-i nâlânuma bu çeşm-i
giryânım dañı terdür

7. **deyü:**

Gazel 98

Mısra: 9

Diye.

'Azîzî gam yeme kaldum
deyü hâk-i mezelletde
Ki ehlûñ tâli'i yokdur
zamâne dūna mâ'ildür

8. **deyü:**

Gazel 108

Mısra: 3

Diye.

O mâhuñ kebkeb-i keşşine
beñzer deyü her gece
Çıkup âhum şerârî âsmânuñ
kevkebin oñşar

9. **deyü:**

Gazel 110

Mısra: 5

Diye.

Pây-büsü ola kim el vere
deyü yârûñ
Dirhem-i eşki nişâr
etmededür dîde-i ter

10. **deyü:**

Gazel 139

Mısra: 3

Diye.

Dolaşursın dil-i 'uşşâka deyü
alup ele

Gün olur mı ki o meh zülfini
yuyup şaramaz

11. **deyü:**

Gazel 140

Mısra: 9

Diye.

Müy-ı miyân-ı yâri kemer-
veş kuçam deyü
Kaldı 'Azîzî çıkmâğa bir
kılca cânımız

12. **deyü:**

Gazel 178

Mısra: 5

Diye.

Dür nişâr eyler deyü gülzâra
ebr-i nevbahâr
Köl uzadup şâh-ı 'ar'ar lâle
vü gül açdı kef

13. **deyü:**

Gazel 217

Mısra: 5

Diye.

Leb-i şîrînüñe beñzer deyü
etfâl-i zamân
Şekerini çıkarur gördüğü
verde şîrûñ

14. **deyü:**

Gazel 219

Mısra: 9

Diye.

Duhter-i rezle başı hoşdur
'Azîzîñüñ deyü
Gel anı zemm etmeden zâhid
elüñ bir pâre çek

15. **deyü:**

Gazel 306

Mısra: 3

Diye.

Ol meh-i nâ-mihribâni elden
aldurdum deyü
Gül te'essüf etse ey dil
vermek Allâhuñ yine

16. **deyü:**

Gazel 310

Mısra: 5

Diye.

Göz göre ol mäh-rüya niçün
öykündün deyü
Zerreler toprak şaçarlar
āftābuñ 'aynına

17. **deyü:**
Gazel 351
Mısra: 13
Diye.

Kimesne girmesün gülzāra
deyü bed-nazarlardan
Çemen nergisleri etrāf-ı bāğa
dīdebān oldı

18. **deyü:**
Gazel 354
Mısra: 1
Diye.

Al-ıla tırılmaz öpersin deyü
la 'l-i dilberi
Pāymāl etdi şurāhī bāde-y-ile
sāgeri

19. **deyü:**
Kaside 5
Mısra: 59
Diye.

Peyāmī deyü maḥlaş korsa
tañ mı kendüye Ḥulkī
Edüpdür bende-i muḥliş
Meḥammed ḥanı Bursanuñ

20. **deyü:**
Kaside 5
Mısra: 89
Diye.

Cüvān olduḡ deyü şimdi
kenār olmazlar 'uşşāka
Mutāb-zāde ile Tācir 'Alī
Balisi ortanuñ

21. **deyü:**
Kaside 5
Mısra: 96
Diye.

Şarāb-ı Kevşer-i la 'lin
bulalardı umarlardı
Seni bize Ḥudā verdi deyü
yārān-ı tūbānuñ

22. **deyü:**
Matla 26

Mısra: 1
Diye.

Yazılırsın deyü her dem
ḥāmeye
Rişteler tolaşdı miskīn
nāmeye

23. **deyü:**
Matla 74
Mısra: 1
Diye.

Görüp āh etdi deyü tūruñ ile
zihgīruñ
Bulsa dilim dilim eylerdi
dilim şemşīruñ

24. **deyü:**
Mesnevi 1
Mısra: 16
Diye.

Getürüp ḳalbūne ḡubār o
dem
Ḥişn olupdur yerüm deyü
yeme ḡam

25. **deyü:**
Mesnevi 1
Mısra: 65
Diye.

Girmesün deyü cāmi 'e ol ḳar
Çekdüḡ etrāf-ı şuffaya bir
zār

26. **deyü:**
Muamma 19
Mısra: 1
Diye.

Ḳaşı yī şad cevri eder deyü şu
kim olur ḥazīn
Bī-ser olsun göreyin çıkınca
ḥamsīn erba 'īn

27. **deyü:**
Gazel 13
Mısra: 9
Sanarak, diyerek.

Ḥayme-i gerdün 'Azīzī
yıkıla nāgeh deyü
Dūd-ı āhum bağladı yer yer
aña müşḳīn tīnāb

28. **deyü:**
Gazel 41
Mısra: 5
Sanarak, diyerek.

Görinen mihr degül eylesün
o meh deyü seyr
Bād-ı āhumla seḡer göge
uçurdu kāḡıd

29. **deyü:**
Gazel 42
Mısra: 5
Sanarak, diyerek.

Nazar etsün cemāli māhını
görsün deyü her dem
O şāha oldı bir āyīne-i
İskenderī ḥurşīd

30. **deyü:**
Gazel 216
Mısra: 7
Sanarak, diyerek.

Niçün 'uşşāka ta 'n eylersin
iş sevmez deyü zāhid
Düşer mi ehl-i 'irfāna behey
bātıl 'amel sevmek

31. **deyü:**
Tesdis 1
Mısra: 28
Sanarak, diyerek.

Bülbül-āsā bu cihān içre
'Azīzī bir dem
Gülmek olmadı müyesser
deyü baña yeme ḡam

32. **deyü:**
Gazel 252
Mısra: 3
Diye, amacıyla.

Künc-i firḳatde beni
öldürmek ister ḡam deyü
Na 'ra-i āhumla dünyāyı
ḡaberdār eyleyem

33. **deyü:**
Lugaz 18
Mısra: 3
Diye, amacıyla.

Gitmesün dilden deyü
fermān olan

Barmağına rişte bağlar
dāyimā

34. **deyü:**

Müseddes 2

Mısra: 13

Diye, amacıyla.

Ola kim görem cemālūñ
deyü çeşm-i eşk-bār
Halka-i der gibi yollar
gözedür leyl ü nehār

35. **deyü:**

Terci-bend 1

Mısra: 45

Diye, amacıyla.

Gelūñüz seyr-i bāğ u rāğa
deyü
Gördüğine kolın şalar 'ar 'ar

36. **deyü:**

Gazel 300

Mısra: 1

...dır diye,...olduğu için.

Cevr eder ol meh ne etsem
aña kāyıldür deyü
İncinür ammā beni kuçmağa
kāyıldür deyü

37. **deyü:**

Gazel 300

Mısra: 2

...dır diye,...olduğu için.

Cevr eder ol meh ne etsem
aña kāyıldür deyü
İncinür ammā beni kuçmağa
kāyıldür deyü

38. **deyü:**

Gazel 300

Mısra: 4

...dır diye,...olduğu için.

Eşk-i çeşmüm rāh-ı kūyında
sürinür gördi yār
Luṭf-ıla kıldı nazar bī-çāre
sāyıldür deyü

39. **deyü:**

Gazel 300

Mısra: 6

...dır diye,...olduğu için.

'Azm-i rāh-ı 'ışk edersem
tañ mıdur bī-bāk olup
Çaldı ol şeh boynuma tigin
hamāyıldür deyü

40. **deyü:**

Gazel 300

Mısra: 8

...dır diye,...olduğu için.

Levh-i rüyından haṭı ol meh
tırāş etmiş yine
Seyr-i hüsnüm etmege
'uşşāka hāyıldür deyü

41. **deyü:**

Gazel 300

Mısra: 10

...dır diye,...olduğu için.

'Āşık-ı dīvāneñ olmışdur
'Azīzī n'ola ger
Boynına bend eyleseñ zülfüñ
selāsıldür deyü

42. **deyü:**

Gazel 380

Mısra: 3

...dır diye,...olduğu için.

Girye eyler deyü gördükçe
ruḥ-i renginüñ
Yüzini kıllara yur görenüñ
eşk-i ali

43. **deyü:**

Gazel 286

Mısra: 8

... olduğunu söyleyerek.

Akçasın almağ için halk-ı
cihānuñ şimdi
Kahve deyü qaralar kaynadur
a' rāb-ı zamān

44. **deyü:**

Gazel 286

Mısra: 9

... olduğunu söyleyerek.

Neçe bir nüş edelüm kahve
deyü kara suyu
Var iken bāde-i gül-reng gibi
āb-ı revān

45. **deyü:**

Gazel 381

Mısra: 13

... olduğunu söyleyerek.

Yine yarın 'Azīzīyle edelüm
deyü nüş-ı cām
Bugün meclisde hūbān 'ahd
ü peymān eylesünler mi

46. **deyü:**

Gazel 385

Mısra: 5

... olduğunu söyleyerek.

Belā-yı yār cevrin çekmege
yok tākātüm deyü
Daḥı pīr olmadın ol nev-
cūvānuñdan uşanduñ mi

di:

1. **didī:-di**

Tarih 1

Mısra: 10

Demek, söylemek.

Göricek bu yüce eyvānuñı
māh
Didi tārīhini kālḥ-ı Cemşid

dīb:

1. **dibinde:-i, -n, -de**

Mesnevi 1

Mısra: 22

Bir şeyin alt kısmı.

Yūnusa baṭn-ı hūt olup
zindān
Turdı deryā dibinde neçe
zaman

dīdār:

1. **dīdārına:-i, -n, -a**

Gazel 176

Mısra: 11

*Yüz, çehre, sima, güzel
yüzün görünmesi.*

Öykünürmiş ol bütüñ

dīdārına

Göre billāh kāfir-i bī-dīn

çerāğ

2. **dīdār:**

Gazel 199

Mısra: 2

*Yüz, çehre, sima, güzel
yüzün görünmesi.*

Bugün 'arz etdi rüy-ı yâr
gördük
Bihamdillâh yine dîdâr
gördük

3. **dîdâr:**

Terci-bend 1

Mısra: 52

*Yüz, çehre, sima, güzel
yüzün görünmesi.*

Geldi bâğ-ı vücûda tıfl-ı
çemen
'Arz edüp mehd-i hâkden
dîdâr

dîde:

1. **dîdeñde:-ñ, -de**

Gazel 38

Mısra: 8

Göz.

Hünâb-ı eşk kaçrelerin
durmayup döker
Dîdeñde merdümün meger
eyler hisâb-ı sürh

2. **dîdede:-de**

Gazel 52

Mısra: 6

Göz.

Dilde fikr-i haç-ı rüyuñ şuda
bitmiş sünbül
Dîdede 'aqs-i ruhuñ küzeye
konmuş gül-i ter

3. **dîde:**

Gazel 119

Mısra: 4

Göz.

Geçmez ol sîmîn-tenüñ
yanında fûls-i aħmere
Dîde hemyanında eşküm
gerçi kim dirhemlenür

4. **dîdeden:-den**

Gazel 154

Mısra: 5

Göz.

Dîdeden zülfi hayâli o
mehüñ dür olmaz

Derler insâna perî olmaz
egerçi me'nûs

5. **dîde:**

Gazel 223

Mısra: 7

Göz.

Dîde fîncân-ı münakkaş âb
kaħve eşk sürh
Dâne-i bezrdür içinde 'aqs-i
hâli naçşınıñ

6. **dîde:**

Gazel 268

Mısra: 1

Göz.

Dîde giryân sîne biryân oldu
cismüm nâ-tüvân
'İşk-ı yâr ile işüm Allâha
kalmışdur hemân

7. **dîdede:-de**

Kaside 3

Mısra: 8

Göz.

Tîr-i ğamzeñ yâd edüp yaş
yerine kan ağlasam
Dîdede her kirpigüm bir
la'lden peykân olur

8. **dîdede:-de**

Kaside 3

Mısra: 20

Göz.

Tütyâ-yı 'ayn-ı 'izzetdür
baña iki gözüm
Gerd-i hâk-i dergehüñ kim
dîdede pinhân olur

9. **dîdede:-de**

Kaside 3

Mısra: 8

Göz.

Tîr-i ğamzeñ yâd edüp yaş
yerine kan ağlasam
Dîdede her kirpigüm bir
la'lden peykân olur

10. **dîdede:-de**

Kaside 3

Mısra: 20

Göz.

Tütyâ-yı 'ayn-ı 'izzetdür
baña iki gözüm
Gerd-i hâk-i dergehüñ kim
dîdede pinhân olur

11. **dîdeden:-den**

Kaside 3

Mısra: 80

Göz.

Eyle der-faħram ki yanumda
añulsa bir direm
Sâ'il-i eşk-i revânüm
dîdeden ceryân olur

12. **dîdeden:-den**

Kaside 3

Mısra: 80

Göz.

Eyle der-faħram ki yanumda
añulsa bir direm
Sâ'il-i eşk-i revânüm
dîdeden ceryân olur

13. **belâ-dîde:**

Gazel 353

Mısra: 6

Felaket saçan göz.

Yükledürsin dile bâr-ı ğam-ı
cevre her bâr
O belâ-dîde ğamuñ çekmege
mu'tad gibi

14. **dîdemüñ:-m, -üñ**

Gazel 329

Mısra: 8

Göz II sevgili

bağlamında.

Ey gönül hün-ı cigerle
beslemekdür çaresi
Düşdi çün eşküm yetîmi
dîdemüñ dâmânına

dîdebân:

1. **dîdebân:**

Gazel 351

Mısra: 14

*Gözcü, gözleyici, bekçi,
kolcu, nöbetçi.*

Kimesne girmesün gülzâra
deyü bed-naẓarlardan
Çemen nergisleri etrâf-ı bâğa
dîdebân oldu

dīde-i baht-ı çemen:1. **dīde-i baht-ı çemen:****Gazel 267**

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Çimenin baht gözü,
talihi.*

Zeyn olup etrâf-ı gülşen
nergis-i şehla ile
Nev-bahâr oldı açıldı dīde-i
baht-ı çemen

dīde-i bīnâ:1. **dīde-i bīnâ:****Gazel 322**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gören göz. II ferasetli
nazar.*

Kimsenüñ etmez idi 'aybına
bir dañı nazar
Kendü 'aybını eger dīde-i
bīnâ görse

dīde-i cânı:1. **dīde-i cânı:-ı****Tesdis 4**

Mısra: 27

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Can gözü, kalbin
derinlikleri.*

Hayâtında muhaşşal yummuş
idi dīde-i cânı
Nümâyân oldı tâlî ' tutdı yüz
mir'ât-ı rûhânî

dīde-i ğam-dīdelerüm:1. **dīde-i ğam-dīdelerüm:-
ler, -üm****Gazel 131**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gam görmüş göz.*

Nece kan ağlamasun dīde-i
ġam-dīdelerüm

Nece demdür ki görünmez o
perî-peykerimüz

dīde-i ğam-dīdem:1. **dīde-i ğam-dīdem:-m****Gazel 85**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gam görmüş göz.*

Degül merdüm görinen dīde-
i ğam-dīdem üstinde
Hayâl-i hâl-i ruhsârûñ
gözüm nürü edüpdür yer

dīde-i giryānuma:1. **dīde-i giryānuma:-um, -a****Gazel 298**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ağlayan göz.*

Beni fikr-i haţuñla edeli cādū
gözün şayru
Ṭabībüm girmez oldı dīde-i
giryānuma uyhu

dīde-i giryānumdan:1. **dīde-i giryānumdan:-um,
-dan****Matla 63**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ağlayan göz.*

Odlara yandı bu cân sīne-i
süzānumdan
Çana boyandı cihān dīde-i
giryānumdan

dīde-i giryānumuñ:1. **dīde-i giryānumuñ:-um, -
uñ****Gazel 194**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ağlayan göz.*

Karı her dem nāle etmekdür
dil-i nālānumuñ

İşi güci ağlamakdür dīde-i
giryānumuñ

2. **dīde-i giryānumuñ:-um, -
uñ****Gazel 194**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ağlayan göz.*

Tāk-ı ebrūñı temāşā eyler idi
çeşm-i cân
Revzeni açılmadın bu dīde-i
giryānumuñ

dīde-i hūbāna:1. **dīde-i hūbāna:-a****Gazel 149**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dilberlerin gözü.*

Çeşm-i diğkatle nazar kılsañ
'Azizî bağda
'Ayn-ı 'abher dīde-i hūbāna
beñzer beñzemez

dīde-i nem-dīde:1. **dīde-i nem-dīde:****Gazel 338**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Nemli göz II âşığın
gözü.*

Pâyına ol serv-i sīmüñ
turmaz eylersin nişār
Dirhemüñ ey dīde-i nem-
dīde çokdur var ise

dīde-i nemnāki:1. **dīde-i nemnāki:-i****Gazel 262**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Nemli, ıslak göz.*

Vuşlatuñdur bu dil-i
ġamnāki ħandān eyleyen
Fırkatuñdür dīde-i nemnāki
giryān eyleyen

dīde-i pūr-nemde:1. **dīde-i pūr-nemde:-de****Gazel 302**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Yaşla dolu göz.*

‘Aks-i ebrularuñı dīde-i pūr-nemde gören
Dedi mähileri gör nece gezer deryâda

dīde-i ter:1. **dīde-i ter:****Gazel 110**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Nemli göz.*

Pây-büsü ola kim el vere deyü yârüñ
Dirhem-i eşki nişâr etmededür dīde-i ter

2. **dīde-i ter:****Gazel 149**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Nemli göz.*

Ebr-i zülfün hasretinden dīde-i ter dem-be-dem
Yaş döker kim rişte-i bārâna beñzer beñzemez

3. **dīde-i ter:****Tedis 3**

Mısra: 15

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Nemli göz.*

Çan dōke yaş yerine dīde-i ter lâyıq mı
Hâlûme etmeyesin gâhî nazar lâyıq mı

dīde-i terden:1. **dīde-i terden:-den****Gazel 293**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Nemli göz.*

Her kaçre-i eşküm ki çıkar dīde-i terden
‘İşkuñda baña yeg gelür ol dürr ü güherden

dihkân-ı şitâ:1. **dihkân-ı şitâ:****Gazel 8**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Kış çiftçisi.*

Penbe tohminı saçar mezra‘-ı hâk üzre yahod
Hırmen-i kâhını verdi yele dihkân-ı şitâ

dik:1. **dikme:-me****Gazel 339**

Mısra: 3

*(Bir şeyi) Dikine**duracak şekilde yere koyup yerleştirmek.*

Küşteñ mezârına gel dikme nişân için seng
Rûhum şehîd-i ‘ışka lâzım degül nişâne

2. **dikdi:-di****Gazel 389**

Mısra: 10

*(Bir şeyi) Dikine**duracak şekilde yere koyup yerleştirmek.*

Derd-i hecrüñle ‘Azîzî olalı pîr-i za‘îf
Dil-i ğam-hvârı göge dikdi ‘aşâ-yı âhı

dik gelür:1. **dik gelür:-ür****Gazel 365**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dikey biçimde düşmek**II muhalefet etmek, kafa tutmak.*

Ben nece seyr-i gülistân edeyüm kim her nihâl
Dik gelür oldı baña serv-i hürâmânım gibi

diken:1. **dikenlikdür:-lik, -dür****Gazel 96**

Mısra: 2

Bazı nebatatta bulunan sivri ve batan iğne.

Egerçi sâye-i kıddüñle her sū nârvenlikdür
Velî sensüz cihân gülzârı baña bir dikenlikdür

2. **diken:****Gazel 151**

Mısra: 4

Bazı nebatatta bulunan sivri ve batan iğne. II rakip.

İncinme dilâ ol yâr olmaz ise bî-âgyâr
‘Älemde gül olmaz çün yanında diken bitmez

diken batdı:1. **diken batdı:-dı****Gazel 203**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Diken batmak.*

Çemende bülbüle karşı niçün gelmez ki reftâra
Ayağına diken mi batdı şâh-i verd-i ra‘nânuñ

dil:1. **dil:****Gazel 15**

Mısra: 2

Gönül.

Bir meh-i Leylî-‘izârüñ zülfine meftûn olup
Düşdi zencîr-i belâyâya dil yine mecnûn olup

2. dil:

Gazel 16
Mısra: 3
Gönül.

Haṭṭı gelince kaldı ḥadinde
dil ol mehūñ
Niteki aḥşam olduğı yerde
döner ğarīb

3. dil:

Gazel 17
Mısra: 9
Gönül.

Nece māyil olmasun dil
görmege anı müdām
‘Arız-ı rengin-i yarūñ ḥüsn ü
ānıdur şarāb

4. dil:

Gazel 28
Mısra: 4
Gönül.

Bāz-ı ‘ışk-ı cān-şikāruñ
āşyān-ı sineden
Uçurup dil murğımı āvāre
kıldı ‘ākıbet

5. dil:

Gazel 29
Mısra: 5
Gönül.

Dayf-ı ğamuñ bu gece dil
hücesine geldi
Ḥün-ı ciğerle kıldum ey meh
anı ziyāfet

6. dil:

Gazel 29
Mısra: 8
Gönül.

Rāz-ı nihān-ı ‘ışkuñ fāş
eyleyüp cihāna
Mānend-i Qays ey dil gel
eyleme sefāhet

7. dil:

Gazel 29
Mısra: 11
Gönül.

Muşhaf okursa ṭañ mı şahf-ı
cemālūñi dil

Kim sende ḥatm olupdur ey
māh-rū melāḥat

8. dil:

Gazel 31
Mısra: 12
Gönül.

Cem ü Cemşid-veş elden
koma cām-ı meyi bir dem
Ki dil kaygusunūñ def ine
nūş-ı cām olur bā‘iş

9. dile:-e

Gazel 31
Mısra: 3
Gönül.

Beni öldürmege o tīg-i ḥün-
āşām olur bā‘iş
Dile tīg-i müjeñ efkārı düşdi
korğarın ammā

10. dil:

Gazel 46
Mısra: 1
Gönül.

Dil cān verince luṭfuñ eder
dilberā ümīd
Bīmār oñınca nitekim eyler
devā ümīd

11. dil:

Gazel 46
Mısra: 5
Gönül.

Dil seyr-i bāğ-ı ḥüsnüñ eder
her dem ārzū
Cān mīve-i vişālūñ eder
dāyimā ümīd

12. dil:

Gazel 49
Mısra: 2
Gönül.

Fikr-i ḥaṭuñ ki mülk-i dile
ceyş-i ğam çeker
Dil dūd-ı āhdan aña qarşu
‘alem çeker

13. dil:

Gazel 51
Mısra: 7
Gönül.

O boyı serv ü yüzi muşhafuñ
evşāfını dil
Şu gibi ezber okur ḥāfız-ı
cārri geçinür

14. dilde:-de

Gazel 52
Mısra: 5
Gönül.

Dilde fikr-i ḥaṭ-ı rūyuñ şuda
bitmiş sünbül
Dīdede ‘aqs-i ruḥuñ küzeye
konmuş gül-i ter

15. dil:

Gazel 54
Mısra: 7
Gönül.

Dil zen-i dehre nece meyl
etsün
Kim nece erden arta
kalmışdur

16. dilimüz:-imüz

Gazel 62
Mısra: 3
Gönül.

Dilimüz ḥançer-i cevri ile
delüp dilberler
Sınemüz tīg-i cefālarla figār
eylediler

17. dilde:-de

Gazel 66
Mısra: 3
Gönül.

Ḥançer-i tīgüñ ḥayāli dilde
yer etse n’ola
Kim mekāni her reg-i cüyüñ
türāb altındadır

18. dile:-e

Gazel 71
Mısra: 4
Gönül.

Revzenleri bu gözlerümüñ
açalı düşer
Nīzeñ dile kaçan der-i
devlet-me‘āb açar

19. dil:

Gazel 73

Mısra: 5
Gönül.

Gel ey dil nakd-i eşk-i çeşm
ü dâğ-ı sîneñi göster
Ekâbir ço hisâb-ı dirhem ü
dînarı görsünler

20. dil:
Gazel 74
Mısra: 1
Gönül.

Dil ğam-ı hecrüñle şöyle
derdnâk olmuş yatur
Kim anı gören şanur cānā
hilāl olmuş yatur

21. dil:
Gazel 74
Mısra: 5
Gönül.

Ĥör bakma her ğubār-ı pāya
ey dil kim bilür
Neçe serdârdur ki şimdi zîr-i
ĥâk olmuş yatur

22. dilde:-de
Gazel 75
Mısra: 1
Gönül.

Dilde ĥayāl-i yārüm bir tāze
ter gülümdür
Ĝam gülşeninde cānum
āväre bülbülümdür

23. dil:
Gazel 81
Mısra: 2
Gönül.

Cāmesin ol ğonca kim geh
sürĥ ğāñi al eder
‘Aqlını almağ için dil
bülbülinüñ al eder

24. dil:
Gazel 82
Mısra: 5
Gönül.

Dil dehān u kāmēt ü zülfüñ
ĥayāliyle şehā
Beñzer ol virāneye kim māl
māl-Ā-māldür

25. dil:
Gazel 83
Mısra: 14
Gönül.

Derd ü hecrüñle ‘Azizî şöyle
bimār oldu kim
Pister-i ğamda dil ağız
vermeyüp el’ān yatur

26. dil:
Gazel 85
Mısra: 3
Gönül.

Metā’-ı mihrine dil müşterī
olaldan ol māhuñ
Olupdur aţlas-ı çarĥa şerārı
āhumuñ Ülker

27. dil:
Gazel 86
Mısra: 7
Gönül.

Ĝāñ ĥandānsın gehi
giryānsın ey dil şem’-veş
Neyki ‘ışk-ıla sana bu
gülmeler ağlamalar

28. dil:
Gazel 90
Mısra: 1
Gönül.

Murĝ-ı hevā-yı ‘ışkuña dil
āşyānedür
Eşk ü şerār-ı āhum aña āb u
dānedür

29. dil:
Gazel 94
Mısra: 3
Gönül.

‘Aceb midür çekilse dil
kemān-veş zülfine yārüñ
Kim anuñ her ĥamı bir
ĥalka-i kullāba dönmişdür

30. dil:
Gazel 102
Mısra: 3
Gönül.

Müje tîĝini çeküp dil komadı
dilmedük āh

Ne ‘aceb āfet imiş ğamze-i
bed-ĥüy-ı nigār

31. dil:
Gazel 109
Mısra: 7
Gönül.

Her kaçan dil koyup ala
gözlü yārüñ küyına
Toĝrulup varsam raĝib-i ĥar
baña egri baĥar

32. dil:
Gazel 110
Mısra: 3
Gönül.

Dil reh-i küyuña ‘azm
eyledüĝin dedi gören
Kim bedi’ başın alup küy-i
semāvāta atar?

33. dilde:-de
Gazel 112
Mısra: 2
Gönül.

Ĝam-ı la’lüñ ki rüĥum māye-
i genc-i revāndandur
Anı dilde nihān etdüĝüm ol
kim māl cāndandur

34. dilde:-de
Gazel 113
Mısra: 7
Gönül.

Nola dilde şaklasam cānā
ĥayāl-i ĥālüñi
Ĥokĥa içre ĥıfz iderler
nāfeyi ‘atţārlar

35. dil:
Gazel 114
Mısra: 3
Gönül.

Ola kim erişe sem’ine ol
mehüñ ey dil
Fiĝān u nāle vü feryāduñ
āsmāna çıkar

36. dilden:-den
Gazel 114
Mısra: 1
Gönül.

Duĥān-ı āh ile dilden ki her
zebāne çıkar
Döne döne meh-i tābāna
keh-keşāna çıkar

37. **dil:**

Gazel 118

Mısra: 9

Gönül.

‘Azīzī dām-ı zülf ü dāne-i
ĥāl ile dil murġın
Şikār etmek cihānda ol gözi
şayyāde gelmişdür

38. **dil:**

Gazel 119

Mısra: 1

Gönül.

Dil kaşuñla ağzuñı yād etse
çeşmüm nemlenür
Ol nemi çeşmümde her kim
görse der bu ġamlanur

39. **dil:**

Gazel 121

Mısra: 1

Gönül.

Ĥaste dil la‘lūñ için cān ile
her ān çekişür
Dilūñ o ĥālını kim görse
şanur cān çekişür

40. **dilūñ:-iñ**

Gazel 121

Mısra: 2

Gönül.

Ĥaste dil la‘lūñ için cān ile
her ān çekişür
Dilūñ o ĥālını kim görse
şanur cān çekişür

41. **dil:**

Gazel 126

Mısra: 9

Gönül.

Meclis-i ġamda neçe demdür
dil
Ney gibi nāle vü enīn iledür

42. **dil:**

Gazel 127

Mısra: 3

Gönül.

Gül gül edüp şevĥ-ı rüy-ı yār
ile dil sīnesin
Lāle gibi nār-ı ġamla baġrını
daġlar yürür

43. **dil:**

Gazel 127

Mısra: 6

Gönül.

Eksük olur mı cihān bāġında
başından belā
Zülf-i ĥübāna şu kim dil
riştesin baġlar yürür

44. **dil:**

Gazel 129

Mısra: 8

Gönül.

Bir yeşil şancaĥ çeküp dūd-ı
kebūd-ı āhdan
Baĥr ü berde çağırup dil
‘ışĥ-ıla der yā Hızır

45. **dil:**

Gazel 130

Mısra: 5

Gönül.

Gel ey dil naĥd-i eşĥ ü çeşm
ü dāġ-ı sīneñi görstün
Ekābir ĥo ĥisāb-ı dirhem ü
dīnārı görsünler

46. **dile:-e**

Gazel 133

Mısra: 1

Gönül.

Dile derd ü elem-i ‘ışĥ gibi
yār olmaz
Ĥaysa murġān-ı fezā gibi
ĥafā-dār olmaz

47. **dil:**

Gazel 143

Mısra: 5

Gönül.

Cān şurāĥī ĥulĥulin dil şavt-ı
nāy özler müdām
Cām-veş rengīn edā vü ĥoş
şadāya māyilüz

48. **dil:**

Gazel 145

Mısra: 7

Gönül.

Neçe bir dil fülkini ide ġarĥ-
i baĥr-i ġam
Bir dem ola görmeye çeşm-i
zamāne ĥaramuz

49. **dil:**

Gazel 152

Mısra: 1

Gönül.

Dil ġamuñla zār olur
sīnemde diñmez bir nefes
Nitekim feryāddan ĥālī degül
murġ-ı ĥafes

50. **dil:**

Gazel 154

Mısra: 1

Gönül.

Dil görüp ĥālūñi ĥāh-ı
zeĥanuñda maĥbūs
Dedi zindāna neden düşdi bu
Hindī cāsūs

51. **dil:**

Gazel 161

Mısra: 9

Gönül.

Sürür iĥlīmını dil bilmez
ammā
Ser-i küy-ı belāda vāfir olmuş

52. **dil:**

Gazel 168

Mısra: 7

Gönül.

Mihr umarsın o dili Leyliden
ey dil beñzer
Oldı Mecnūn-şıfat saña
sefāhet ‘arız

53. **dile:-e**

Gazel 168

Mısra: 2

Gönül.

Süz-ı mihrüñden olup cāna
ĥarāret ‘arız
Derd-i ‘ışĥuñla dile oldı
seĥāmet ‘arız

54. **dil:**

Gazel 175
Mısra: 3
Gönül.

Meylün ey dil olalı āb-ı
hayāta olsun
Hızr-veş diler iseñ cāndan
eger ‘ömr-i belğ

55. **dili:-i**

Gazel 176
Mısra: 19
Gönül.

Ƙıldı pervāne dili dīvāne āh
Ey ‘Azīzī ol ruḥ-ı rengīn-
çerāğ

56. **dile:-e**

Gazel 180
Mısra: 5
Gönül.

Şaldı kirpükleri peykānı
hayālin dile yār
Dizdi şan okları kandīle o
fettān şaf şaf

57. **dil:**

Gazel 187
Mısra: 3
Gönül.

Nece zinde ola dil Hızrı ki
nüş eylemege
Leb-i dilber gibi bir çeşme-i
hayvānum yoğ

58. **dil:**

Gazel 188
Mısra: 3
Gönül.

Hañçer-i ābdāruñ özler dil
Andan özge bir āba meylüm
yoğ

59. **dil:**

Gazel 191
Mısra: 1
Gönül.

Çünkü ‘ışka düşdüñ ey dil
derd-nāk olsañ gerek
Derd-nāk olmağ degül belki
helāk olsañ gerek

60. **dili:-i**

Gazel 195
Mısra: 3
Gönül.

Dili şayd eyledi zülfeyni o
yārūñ gerçi
Görmedük bāz şikār
eyledügin zāğlaruñ

61. **dilde:-de**

Gazel 198
Mısra: 9
Gönül.

Dilde olan derdini şerḥe
‘Azīzīnūñ yaḥod
Cismīnūñ zaḥmı dehānına
zebāndur hañçerūñ

62. **dil:**

Gazel 201
Mısra: 9
Gönül.

Kāḥ-ı sīnem içre cānā dil
nece taralmasıñ
Eyledi hecr-i dehānuñ başına
ol dāri teng

63. **dilde:-de**

Gazel 207
Mısra: 5
Gönül.

Olmasa ey kaşı yā dilde
nişān-ı devlet
Toğrulup gelmez idi gamze-i
nāvek-fikenūñ

64. **dilden:-den**

Gazel 216
Mısra: 6
Gönül.

Gelüp zaḥm urduğıçün sīne-i
mecrūḥuma tīrūñ
Geçür dilden anı kaşı
kemānum mā-ḥaşal sevmek

65. **dil:**

Gazel 222
Mısra: 3
Gönül.

Der-i devlet-me‘ābuñda
olurdu dil mekān etmek

Felekde mümkün olaydı
kebüter āşyān etmek

66. **dil:**

Gazel 225
Mısra: 1
Gönül.

Gül yüzün şevkıyla dil nālān
olursa gam degül
Bülbül-i cān hemdem-i efgān
olursa gam degül

67. **dil:**

Gazel 229
Mısra: 6
Gönül.

Yağdı odlar başına devr-i
zamāne gülşenūñ
Şanma ey dil açılanlar anda
yer yer verd-i al

68. **dil:**

Gazel 230
Mısra: 7
Gönül.

Ser-menzil-i derd olsa
yeridür yerūñ ey dil
Kim dedi saña tır-i gam-ı
‘ışka nişān ol

69. **dil:**

Gazel 232
Mısra: 3
Gönül.

O mīr-i baḥr-i ḥüsn ey dil
gele şāyed temāşāya
Ağıdup seyl-i eşk-i çeşmūñi
mānend-i deryā kıl

70. **dil:**

Gazel 234
Mısra: 7
Gönül.

Yanarsañ şem‘-veş
pervāneye yan ḥālūñi ey dil
Şaḥm bülbüle tıyurma ki
bulduğm öter bülbül

71. **dilde:-de**

Gazel 237
Mısra: 1
Gönül.

Dilde şevk-ı 'ārızuñla āh u
vāh eksük degül
Kanda kim āteş ola dūd-ı
siyāh eksük degül

72. **dili:-i**

Gazel 240

Mısra: 1

Gönül.

Yād-ı la'lün getirür şevka
dili ey yüzi gül
Neş'e-i bāde-i nāb ādemi
eyler bülbül

73. **dil:**

Gazel 242

Mısra: 6

Gönül.

Kandil-veş delük delük oldı
bu bağrumuz
Dil çarbin urmadın aña
peykān-ı tır-i ğam

74. **dil:**

Gazel 242

Mısra: 8

Gönül.

Ne cānı var ki uğraya āhū-yı
şādlık
Dil bışesin çü şayd-geh
edindi şir-i ğam

75. **dilde:-de**

Gazel 243

Mısra: 9

Gönül.

Dilde hayāl-i la'l-i lebün var
iken senün
Etmez hutür hātıruma cām-ı
Cem benüm

76. **dilden:-den**

Gazel 243

Mısra: 13

Gönül.

Fikr-i dehānı gitmeye dilden
'Azīziyā
Devr-i zamāne etse vücūdum
'adem benüm

77. **dili:-i**

Gazel 244

Mısra: 1

Gönül.

Dili bir taht-gāha beñzetdüm
'İşkuñı anda şāha beñzetdüm

78. **dil:**

Gazel 246

Mısra: 8

Gönül.

Seyl-i eşkümden olurdu
hāne-i cismüm harāb
Olmasa ey dil dayag aña
sütün-ı kāmētüm

79. **dilde:-de**

Gazel 250

Mısra: 13

Gönül.

Dilde 'Azīzī dem-be-dem
eksük degül derd ü elem
Ya baña bu cevr ü elem
bilsem nedendür bilmezem

80. **dile:-e**

Gazel 260

Mısra: 2

Gönül.

Sineme āteş olup lāle-i
ruhsār-ı Hasan
Dağlar yakdı dile hāl-i siyeh-
kār-ı Hasan

81. **dil:**

Gazel 261

Mısra: 7

Gönül.

Ol yār-ı bī-vefādan şekvā
edersin ey dil
Yoğ cevr-i yāra şabruñ
beñzer şikāyetüñden

82. **dil:**

Gazel 265

Mısra: 9

Gönül.

N'ola geh dil gehī cān olsa
'Azīzī aña cā
Ruğ-ı tābān ile bir bedr-i
dücādur Ramazān

83. **dilde:-de**

Gazel 273

Mısra: 5

Gönül.

Dilde olan sūz-ı 'ışk-ı cān-
güdāzın ne'ydügin
Bezm-i hūbānda ney-i nālāna
söyleñ söylesün

84. **dil:**

Gazel 274

Mısra: 6

Gönül.

Neçe bir baña ser-keşlik ede
mānend-i serv ol yār
Umaram bād-ı āhumla anı ey
dil egem bir gün

85. **dilde:-de**

Gazel 280

Mısra: 9

Gönül.

Āteş-i āhı yanar dilde 'Azīzī
o mehün
Dem-i hecrinde hevā germ ü
gerek serd olsun

86. **dil:**

Gazel 281

Mısra: 3

Gönül.

Yaşum seylin edersin bañre
ey dil dem-be-dem işāl
Meger kim mācerā-yı 'ışkuñı
'ummāna söylersin

87. **dil:**

Gazel 282

Mısra: 1

Gönül.

Ço sineñ tığ-i hecr-i yār ile
ey dil figār olsun
'Adem iklimine cān gitmege
bir reh-güzār olsun

88. **dil:**

Gazel 283

Mısra: 9

Gönül.

Bağlayaldan zülfı zencirine
dil meh-rūlaruñ
Bağlamış gördüm 'Azīzī
mübtelā şüretlerin

89. **dil:**

Gazel 287

Mısra: 1

Gönül.

Āteş-i 'ışkı ile ey dil neçe bir yanayın
Varayın pervâne-veş hālüm o şem'a yanayın

90. **dili:-i**

Gazel 301

Mısra: 7

Gönül.

Yād-la 'lūñ eder dili mağmūm
Nūş-ı mey kişide komaz kaygu

91. **dil:**

Gazel 306

Mısra: 1

Gönül.

Hānene teşrīf eder ey dil bu şeb māhuñ yine
Şem'lerle karşı çıksun şu'le-i āhuñ yine

92. **dil:**

Gazel 306

Mısra: 4

Gönül.

Ol meh-i nā-mihribānı elden aldurdum deyü
Gül te'essüf etse ey dil vermek Allāhuñ yine

93. **dil:**

Gazel 313

Mısra: 7

Gönül.

Müşebbek sīnem içre dil midür efgān eden yā Rab
Giriftār-ı kafes bir bülbül-i güyā midür yoḥsa

94. **dil:**

Gazel 314

Mısra: 6

Gönül.

'Aql u fikrūñ kal'asını tārmar eyler şaḳın

Varma zinhār ey dil ol top-ı zeḳandan cānibe

95. **dil:**

Gazel 315

Mısra: 1

Gönül.

Dil şafā kesb etdi būs-ı la'l-i cānān almada
Söylestün ne aşşı etdi ḥvāce mercān almada

96. **dil:**

Gazel 315

Mısra: 8

Gönül.

Sen ele her dem metā'-ı nāz u şive şatmada
Ḥasta dil vaşluñ ğamıyla cān verüp cān almada

97. **dil:**

Gazel 321

Mısra: 1

Gönül.

Olaldan rīsmān-ı kākül-i dildāre dil beste
Kemend-i nāle vü āhum olupdur ebre peyveste

98. **dilden:-den**

Gazel 321

Mısra: 7

Gönül.

Ḥayāl-i kāküli dilden güzer etmekdedür yārūñ
Dirġā 'ömrümüz geçmekdedür āheste āheste

99. **dil:**

Gazel 328

Mısra: 3

Gönül.

Tġ-i müjgānuñ ğamıyla dil şadef-veş ḥāk olup
Dür dişūñ fikri ile döndi yaşum deryālara

100. **dil:**

Gazel 328

Mısra: 7

Gönül.

Şāhbāz-ı evc-i istignā ol ey dil egme baş
Ḳulle-i ḳāf üzre pervāz eyleyen 'anḳalara

101. **dil:**

Gazel 330

Mısra: 10

Gönül.

Şahn-ı gülzāra 'Azīzī nitekim sünbül-i ter
Şaldı pīrāye bu dil bāğına kāküller ile

102. **dil:**

Gazel 336

Mısra: 3

Gönül.

Derd ile āh etmeği elden komaz 'ışkuñla dil
Her ne deñlü ḥaste-ḥāl olsa mecāli olmasa

103. **dil:**

Gazel 340

Mısra: 8

Gönül.

'Ömri oldukça ḥalās olacağın añlamazın
Dil ki bend oldı senūñ zülf-i perişānuñda

104. **dilde:-de**

Gazel 346

Mısra: 1

Gönül.

Gerçi dilde ğam komaz cām-ı mey-i gül-gün dede
Yegdür ammā nūş-ı meyden bir yeyim afyūn dede

105. **dil:**

Gazel 348

Mısra: 3

Gönül.

Bülbül-āsā dil nece nālān u giryān olmasun
Ol gül-i ḥandānum ol gonca-dehānum gelmedi

106. **dil:**

Gazel 349

Mısra: 2
Gönül.

Ecel tomarına kıddüm
kemân olmağa yaklaştı
Bu menzilden göçüp dil bî-
nişân olmağa yaklaştı

107. **dile:-e**
Gazel 353
Mısra: 5
Gönül.

Yükledürsin dile bār-ı gam-ı
cevri her bār
O belâ-dîde gamuñ çekmege
mu'tâd gibi

108. **dil:**
Gazel 370
Mısra: 1
Gönül.

Yandı nâr-ı gamla dil
hâkister oldı ten dağı
Düşmesün 'ışk âteşine
dostlar düşmen dağı

109. **dil:**
Gazel 370
Mısra: 5
Gönül.

Tek cefâ-yı dilbere tâkat
getürsün haste dil
Ey felek bir yañadan cevri
etme baña sen dağı

110. **dil:**
Gazel 382
Mısra: 5
Gönül.

Nehr-i 'izâruñ içre zülfüñ
nehngini dil
Nâ-geh görünce 'aqlın
başdan yitürdi şaşdı

111. **dilden:-den**
Gazel 387
Mısra: 10
Gönül.

Bağrumı dilim dilim eylerse
ger tîğ-i firâk
Gitmeye dilden 'Azîzî vaşl-ı
yâr endîşesi

112. **dile:-e**
Gazel 390
Mısra: 5
Gönül.

Ġamzeñ okı dile toğundı
nece kez ammâ
Görmedüm câna müjeñ gibi
cefâlar kılıcı

113. **dilim:-im**
Gazel 390
Mısra: 2
Gönül.

Ey baña cevri ü cefâ cebr-i
'anâlar kılıcı
Yüregüm deldi dilim dildi
belâlar kılıcı

114. **dil:**
Kaside 1
Mısra: 99
Gönül.

Bülbül-âsâ gül-i ter vasfını
ey dil ço yüri
O güle eyle du'â bülbüle zîrâ
o düşer

115. **dili:-i**
Kaside 1
Mısra: 42
Gönül.

Gül ü bülbül çok evet
gelmedi bāğ-ı dehre
Bir anuñ gibi yüzi gül dili
bülbül server

116. **dilüñe:-üñ, -e**
Kaside 1
Mısra: 77
Gönül.

Nağl-i gül kıddüñe bülbül
dilüñe dil-dâde
Dil ü cân bülbülü gül-rüyuña
âlufte geçer

117. **dil:**
Kaside 2
Mısra: 69
Gönül.

Ġamer-i medhîn o şemsüñ
edüp âhir ey dil

Eyle çün şems ü kamer nür
du'âsın tekrâr

118. **dil:**
Kaside 3
Mısra: 17
Gönül.

Sineye çekmek diler cânım
gibi dil her kaçan
Tîğ-i hün-rîzûñ ğılâfından
çıkup 'uryân olur

119. **dil:**
Kaside 3
Mısra: 17
Gönül.

Sineye çekmek diler cânım
gibi dil her kaçan
Tîğ-i hün-rîzûñ ğılâfından
çıkup 'uryân olur

120. **dile:-e**
Kaside 3
Mısra: 64
Gönül.

Medh-i zâtuñ etmege her geh
ki âğâz eylesem
Gün gibi bu mağla'-ı meh-
veş dile lem'an olur

121. **dile:-e**
Kaside 3
Mısra: 64
Gönül.

Medh-i zâtuñ etmege her geh
ki âğâz eylesem
Gün gibi bu mağla'-ı meh-
veş dile lem'an olur

122. **dil:**
Kaside 4
Mısra: 61
Gönül.

Nâr-ı şevkuñla yanarsa gam
degül pervâ ne dil
Yana geldi yana gider âteş-i
süzâna şem'

123. **dile:-e**
Kıt'a 6
Mısra: 4
Gönül.

Merve haqqı çün anı nüş
etdüm
Dile hoş geldi vü şafâ geldi

124. **dilde:-de**

Kıt'a 15

Mısra: 9

Gönül.

Çomaz dilde ğubār ammā ki
esrār
Ye anı tuymasun esrārūñ
āgyār

125. **dilden:-den**

Matla 22

Mısra: 1

Gönül.

N'ola ekl-i berş edersem def'
içün dilden ğamı
Pādişāh-ı 'ālem eyler bir
yeyim berş ādemi

126. **dil:**

Matla 37

Mısra: 1

Gönül.

Muşhaf-ı hüsnüñ okur dil
taķınup tavķ-ı belā
Sīnemüz hāfiz kalendar
tekyesidür ğüyyiā

127. **dil:**

Matla 47

Mısra: 1

Gönül.

Leblerüñden şorsa dil kūyuñ
'aceb mi dāyimā
Kim bulurlar şora şora
Ka'beyi ey meh-liķā

128. **dil:**

Matla 53

Mısra: 1

Gönül.

Rūgan-ı cismi eridüp dil o
şem'i rām eder
Bu meşel meşhürdur yağı
olan bayram eder

129. **dil:**

Matla 55

Mısra: 2

Gönül.

Yāre mihrüm kāmētüm çeng
olduğundan tıydı el
Sāz-ı 'ışķı çala çala ezgiye
döndürdi dil

130. **dil:**

Matla 81

Mısra: 1

Gönül.

Hāneñi ey dil bu şeb teşrīf
eder şāhuñ yine
Şem'lerle karşı çıksun şu'le-
i āhuñ yine

131. **dil:**

Muamma 6

Mısra: 1

Gönül.

Dil āña māyil olurdu her
zamān
Olsa la'lūñ gibi sākī meyde
ān

132. **dil:**

Muamma 8

Mısra: 2

Gönül.

O mihrüñ mäh-ruhsarı
temāşāsın ederken yād
Murakķa' burķa'ın dil bī-
ğüher görse eder feryād

133. **dil:**

Muamma 30

Mısra: 2

Gönül.

Olur bī-hād 'alev ey dil
hüveydā
Derünümudan ki ola āh peydā

134. **dil:**

Muamma 32

Mısra: 2

Gönül.

Olalı hüsn ile meşhūr o
melek
Kendüye anı bilür dil mīrek

135. **dil:**

Muamma 34

Mısra: 2

Gönül.

Mekteb-i 'ışķında yārūñ
eyleyüp 'ömrini şarf
Āyet-i dīdārını tefsīr ider dil
harf harf

136. **dil:**

Müseddes 2

Mısra: 8

Gönül.

Hāste-i hecrüñ olalı cānda
rāhat kalmadı
Dil za'tīf oldu ten-i zārumda
kuvvet kalmadı

137. **dilüñ:-üñ**

Tahmis 1

Mısra: 25

Gönül.

Bārekallāh sözlerüñ cevher
dilüñ deryā-yımış

138. **dil:**

Tarih 20

Mısra: 7

Gönül.

Bir ziyād ile bu cāhuñ dil
dedi tāriķini
Olduñ İbrāhīm Beg Seksāra
mīr-i bī-bedel

139. **dilüñ:-üñ**

Gazel 272

Mısra: 10

Dil, lisan. Konuşma

dili.

Yoķ nazīrūñ güzel ögmekte
'Azīzī ğoreyin
Dünyede ölme sen āğzuñda
dilüñ çürümesün

140. **dilimüzde:-imüz, -de**

Gazel 131

Mısra: 12

*Ağız boşluğunda yer
alan, tat duymaya, besinleri
ağız içinde evirip çevirmeye,
yutmaya ve sesleri
çıkarmaya yarayan etli, uzun
ve hareketli organ.*

Almazuz āğzımuza nāmını
şehd ü şekerüñ
Dilimüzde var iken vaşf-ı
leb-i dilberimüz

141. **dili:-i**
Gazel 382
 Mısra: 8
Ağız boşluğunda yer alan, tat duymaya, besinleri ağız içinde evirip çevirmeye, yutmaya ve sesleri çıkarmaya yarayan etli, uzun ve hareketli organ.

Meyhoşi mīve midür sākī
 lebūñ kim anı
 Bezm ehli yād edince ağız
 dili kamaşdı

142. **dili:-i**
Matla 12
 Mısra: 2
Söz, ifade etme, söyleme.

Egerçi naħl-i kıdd-i lāle-ruħ
 bir serv-i bālādūr
 Dili nāzūk mi nāzūk kıāmeti
 a'lādan a'lādūr

143. **dil:**
Gazel 231
 Mısra: 4
Parçalara ayırarak kesmek.

Bir işāretle yoluña vermez
 isem baş u cān
 Bağrumı biñ pāre tīg-i hışm
 ile ura da dil

144. **dil:**
Gazel 239
 Mısra: 10
Parçalara ayırarak kesmek.

Ĥaṭṭ-ı dil-dāra 'Azīzī hāme
 Ĥarf atarmış dilin anuñ iki dil

145. **dildügüñi:-dü, -güñ, -i**
Gazel 239
 Mısra: 8
Parçalara ayırarak kesmek.

Sūzen-i ğamze-i dil-dūzuñla
 Duydılar bağrumı dildügüñi il

146. **dildi:-di**
Gazel 390
 Mısra: 2
Parçalara ayırarak kesmek.

Ey baña cevr ü cefā cebr-i
 'anālar kılıcı
 Yüregüm deldi dilim dildi
 belālar kılıcı

147. **dilim:-im**
Matla 74
 Mısra: 2
Ağız boşluğunda yer alan, tat duymaya, besinleri ağız içinde evirip çevirmeye, yutmaya ve sesleri çıkarmaya yarayan etli, uzun ve hareketli organ II Lisan.

Görüp āh etdi deyü firūñ ile
 zıhgirūñ
 Balsa dilim dilim eylerdi
 dilim řemřirūñ

148. **dili:-i**
Lugaz 6
 Mısra: 4
Çengdeki tellere verilen addır.

Geydügi cāme yeşildür
 güyiyā
 Söylese çalar dili hem-çün
 hezār

149. **dilden:-den**
Lugaz 18
 Mısra: 3
Ağız boşluğunda yer alan, tat duymaya, besinleri ağız içinde evirip çevirmeye, yutmaya ve sesleri çıkarmaya yarayan etli, uzun ve hareketli organ. II gönül.

Gitmesün dilden deyü
 fermān olan
 Barmağına rişte bağlar
 dāyimā

150. **dilin:-in**
Gazel 239
 Mısra: 10
Dil, uç (kamış kalemin ucu bağlamında).

Ĥaṭṭ-ı dil-dāra 'Azīzī hāme
 Ĥarf atarmış dilin anuñ iki dil

dil almağa:

1. **dil almağa:-mağ, -a**
Gazel 9
 Mısra: 5
 Kelime Tipi: **Deyim**
Gönül almak, sevindirmek; aşık etmek.

Būs-ı la'lin almağa dil yārūñ
 eylerse hiçāb
 Bāde ver kim bāde ref' eyler
 hiçābı sākīyā

dil bağlar:

1. **dil bağlar:-r**
Gazel 325
 Mısra: 2
 Kelime Tipi: **Deyim**
Gönül bağlamak. II Aşık olmak.

Bağladum rişte-i cānı o boyı
 řimřāda
 Būlbūl-āsā n'ola dil bağlar
 isem feryāda

dil hezārın:

1. **dil hezārın:-ın**
Gazel 171
 Mısra: 3
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Gönül būlbūlü II aşık.

Yürü ey dil hezārın zār edüp
 ğam hār-zārında
 Nigār-ı gül-'izārüm yār-ı
 ağıyār eyleyen řāli'

dil murğın:

1. **dil murğın:-n**
Gazel 183
 Mısra: 2
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Gönül kuşu.

Gözlerüm yaşın edüp
 mānend-i tūfān ayrulık

Kıldı dil murğın tenür-ı
tende biryân ayrılık

dil ü cān:

1. **dil ü cān:**

Gazel 121

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gönül ve can.

Çekişürse n'ola cām-ı lebūñ
içün dil ü cān
Dem olur biri biriyle iki
yārān çekişür

2. **dil ü cān:**

Gazel 247

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gönül ve can.

Dil ü cān nağdini ol ala
gözler
Dilerler kim alalar Muşlı
şāhum

3. **dil ü cān:**

Gazel 278

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gönül ve can.

Dil ü cān milkini vīrān edici
Şeh-i cevvar u sitemgersin
sen

4. **dil ü cān:**

Gazel 381

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gönül ve can.

Hayāl-i çeşm-i Tataruñla
müjgānuñ güzel cānum
Dil ü cān kişverin ālān u
tālān eylesünler mi

5. **dil ü cān:**

Kaside 1

Mısra: 78

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gönül ve can.

Naḥl-i gül ḳaddūñe bülbül
dilūñe dil-dāde
Dil ü cān bülbülü gül-rūyuña
ālūfte geçer

6. **dil ü cān:**

Kıt'a 15

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gönül ve can.

Raḥīḳ u berş kim rūḥa
ğıdādur
Dil ü cān ol ğıdāya
mübtelādur

7. **dil ü cān:**

Matla 48

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gönül ve can.

Egerçi kim leb-i la'lūñ
bizümle tatlu balludur
Dil ü cān ile müjgānuñ velī
ḳanlı bıçaḳludur

8. **dil ü cān:**

Tesdis 1

Mısra: 20

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gönül ve can.

Künc-i miḥnetde ederssem
n'ola āḥ u feryād
Erişüp ḳaşr-ı vişāle dil ü cān
olmadı şād

dil ü cān nağdini:

1. **dil ü cān nağdini:-n, -i**

Gazel 320

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gönül ve ruh sermayesi.

Bend olur 'işkı duzağına
'Azīzī ol kim
Dil ü cān nağdini şaydı o
gözi şayyāde

dil ü cānda:

1. **dil ü cānda:-da**

Gazel 70

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gönül ve can.

'Azīzī ermedüm hergiz vişāl-
i yāre anuñçün
Gözümde eşk-i bī-pāyān dil
ü cānda melālüm var

dil ü cāndan:

1. **dil ü cāndan:-dan**

Gazel 90

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gönül ve can II
isteyerek.*

Ben saña mā'ilin dil ü
cāndan evet sentüñ
Meylūñ hemişe ey gözi āḥū
yabānedür

2. **dil ü cāndan:-dan**

Gazel 193

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gönül ve can II
isteyerek.*

Ḥıdmetler eylesün dil ü
cāndan 'Azīziyi
Gülzār-ı kūyma ol şehūñ
bāğbān tutuñ

dil ü cānı:

1. **dil ü cānı:-ı**

Gazel 213

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gönül ve can.

'Azīzī ejder-i ğamdan ḥalāş
edüp dil ü cānı
Tılsım-ı vaşlına yārūñ nıgeh-
bān olmaduñ gitdüñ

dil uzadup:

1. **dil uzadup:-up**

Gazel 287

Mısra: 6
Kelime Tipi: **Deyim**
Söz söylemek.

Şevk-ıla gördüm yanar
şem'a dedüm 'âşık-ımış
Şem'-i rüşen dil uzadup dedi
ol dem ya neyin

dil verdi:

1. **dil verdi:**-di
Gazel 373
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Deyim**
Gönül vermek, sevmek,
âşık olmak.

Her kim ki ruhu şem'ine dil
verdi o mâhuñ
Pervâne gibi âteş-i süzâna
tolaşdı

dil verdün:

1. **dil verdün:**-dü, -ñ
Gazel 239
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Gönül vermek, sevmek,
âşık olmak.

Çün ki verdün dehen-i
dilbere dil
Kendün ey 'âşık-ı bî-dil yok
bil

dil verelden:

1. **dil verelden:**-elden
Gazel 105
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Deyim**
Gönül vermek, sevmek,
âşık olmak.

Dil verelden kaşr-ı hüsnün
tākına
Oldı kıddüm mâh-ı nev gibi
kemer

dil veren:

1. **dil veren:**-en
Gazel 280
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Deyim**

Gönül vermek, sevmek,
âşık olmak.

Meyl edüp 'ariyet-i zînetüne
zerre kadar
Dil veren ey zen-i gerdün
saña nâ-merd olsun

dil vermesün:

1. **dil vermesün:**-me, -sün
Gazel 231
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Deyim**
Gönül vermek, sevmek,
âşık olmak.

Tig-i cevr ile 'Azîzî öldürür
vermez amân
Vermesün 'âlemde kimse ol
şeh-i bî-dâda dil

dil vermeyem:

1. **dil vermeyem:**-me, -y, -
em
Gazel 246
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Gönül vermek, sevmek,
âşık olmak.

Ben niçün zencîr-i zülf-i
dilbere dil vermeyem
Yok mıdur 'âlemde bir
divâne deñlü gayretüm

dil verse:

1. **dil verse:**-se
Muamma 5
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Deyim**
Konuşma yetisi
sağlamak. II Gönül vermek,
sevmek, âşık olmak.

Olur serden geçüp teslim
rûhum saña üftâde
Haş-ı bî-haddüne dil verse
cân kaşuñ gelür yâde

dil verüp:

1. **dil verüp:**-üp
Gazel 210
Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**
Gönül vermek, sevmek,
âşık olmak.

Dil verüp şem'-i ruh-ı
dilbere pervâne gibi
Yine yakduñ oda bî-çâre
'Azîzî cânuñ

2. **dil verüp:**-üp
Gazel 390
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Deyim**
Gönül vermek, sevmek,
âşık olmak.

Dil verüp her kese yanında o
yârüñ eydüñ
Çalmasun bulduğımı yoħsa
haşâlar kılıcı

dil verür:

1. **dil verür:**-ür
Gazel 231
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Deyim**
Gönül vermek, sevmek,
âşık olmak.

Ol kaşı yânuñ meger
öyküñdi katı göñlüñe
Kim verür peykân-ı tîr âyîne-
i pülâda dil

dil zaħmumuñ:

1. **dil zaħmumuñ:**-um, -uñ
Gazel 105
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Gönül yarası.

Almağa derd-i derünümün
haber
Zaħmumuñ ağızına nîzeñ dil
şoħar

dilâ:

1. **dilâ:**
Gazel 1
Mısra: 1
Ey gönül.

Sirişkümlle dilâ beñzer ki
ceng itmek diler deryâ

Ki mähilerden almış bir nice
tığ u siper deryâ

2. dilâ:

Gazel 73

Mısra: 3

Ey gönül.

Dilâ cām içre görmek
dileyenler bâde-i rengîn
Gözümde 'aqs-i meygün-ı
leb-i dildârı görsünler

3. dilâ:

Gazel 102

Mısra: 8

Ey gönül.

Gül-i ter üzre dür-i jâle
dizildi şanuram
Ruhları üzre dizildikçe dilâ
höy-yı nigâr

4. dilâ:

Gazel 108

Mısra: 8

Ey gönül.

Yine cām-ı mey-i nazmuñ
görenler oldılar sermest
Dilâ tab'-ı şafâ-bahşuñ senüñ
Cem meşrebin oşşar

5. dilâ:

Gazel 130

Mısra: 3

Ey gönül.

Dilâ cām içre görmek
dileyenler bâde-i rengîn
Gözümde 'aqs-i mey-gün-ı
leb-i dildârı görsünler

6. dilâ:

Gazel 139

Mısra: 2

Ey gönül.

Hançer-i 'ışkı o yârüñ deme
sînem yaramaz
Yarar ammâ ki dilâ yâre
olursın yaramaz

7. dilâ:

Gazel 151

Mısra: 3

Ey gönül.

İncinme dilâ ol yâr olmaz ise
bî-agyâr
'Älemde gül olmaz çün
yanında diken bitmez

8. dilâ:

Gazel 172

Mısra: 6

Ey gönül.

Gencine meyl etme bu
vîrânenüñ
Tut sözüm olma dilâ Kârün-
tab'

9. dilâ:

Gazel 191

Mısra: 7

Ey gönül.

Ol kaşı yâ fîrine sîneñ siper
edüp dilâ
Rezm-gâh-ı 'ışkda bî-vehm ü
bâk olsañ gerek

10. dilâ:

Gazel 195

Mısra: 2

Ey gönül.

Ol gül oyarduğı sîneñde kızıl
dâğlaruñ
Revnağ-ı lâlelerin bozdı dilâ
bâğlaruñ

11. dilâ:

Gazel 202

Mısra: 7

Ey gönül.

Haţtı sevdâsıyla ol mâhuñ
dilâ
Görmez oldu geceler uyhu
gözüñ

12. dilâ:

Gazel 213

Mısra: 2

Ey gönül.

Cihânda vuşlat-ı yâr ile
şadân olmaduñ gitdüñ
Dilâ 'ömrüñ gam-ıla geçdi
handân olmaduñ gitdüñ

13. dilâ:

Gazel 215

Mısra: 6

Ey gönül.

O mâhuñ rüyı ayına nazar kıl
görmek isterseñ
Dilâ bir âyine âyine-i 'âlem-
nümâdan yeg

14. dilâ:

Gazel 228

Mısra: 2

Ey gönül.

Çün şem'-i ser-keş olma çü
sâye fütâde-dil
Ne yavuz ol aşıl ne yavaş ol
dilâ başıl

15. dilâ:

Gazel 232

Mısra: 1

Ey gönül.

Dilâ demdür yine âh u figânı
turma peydâ kıl
Belâ-yı 'ışka düş olduğumu
halka hüveydâ kıl

16. dilâ:

Gazel 250

Mısra: 1

Ey gönül.

Bu lezzet-i vuşlat dilâ bilsem
nedendür bilmezem
Bu zahmet-i firkat baña
bilsem nedendür bilmezem

17. dilâ:

Gazel 281

Mısra: 2

Ey gönül.

Niçün esrâr-ı la'l-i yârı tıfl-ı
câna söylersin
Dilâ mecnûn mı olduñ râzuñı
oğlana söylersin

18. dilâ:

Gazel 290

Mısra: 6

Ey gönül.

Cihân kim bir yalancı kaşbe
zendür
Dilâ meyl eylemezseñ gerçek
ersin

19. **dilâ:****Gazel 303**

Mısra: 7

Ey gönül.

Dilâ ser-ḥayl-i aşhâb-ı şafâ
ol Ka'be-i cāna
Ġam u derd ü belâ vü 'ışk-ı
yârı çâr-yâr eyle

20. **dilâ:****Gazel 356**

Mısra: 2

Ey gönül.

Olam derseñ sa'âdet
mülkinüñ serdâr u mümtâzı
Ölince kapusunda ol dilâ
Maḥmûduñ Ayâzı

21. **dilâ:****Gazel 367**

Mısra: 3

Ey gönül.

Ol tezerv-i hoş-ḥırâmı neydi
şayd etmek dilâ
Ger hümâ murğın şikâr
etmek olaydı bâz işi

22. **dilâ:****Gazel 376**

Mısra: 1

Ey gönül.

Bir nigâr-ı meh-veşûñ olup
dilâ ser-geştesi
Gün gibi oldum yine 'ışk u
hevâ ser-geştesi

23. **dilâ:****Gazel 377**

Mısra: 1

Ey gönül.

N'ola olmazsa dilâ devlet ü
vuşlat bâkî
Ġam u endüh u belâ miḥnet-i
firkat bâkî

24. **dilâ:****Gazel 385**

Mısra: 1

Ey gönül.

Dilâ el çekdüñ ol serv-i
revānuñdan uşanduñ mı

Ferâgat eyledüñ gonca-
dehānuñdan uşanduñ mı

25. **dilâ:****Matla 43**

Mısra: 1

Ey gönül.

Edince bir dür-i yek-dāneyi
dilâ peydâ
Olanca varımı yolında
çalkadı deryâ

26. **dilâ:****Tarih 7**

Mısra: 4

Ey gönül.

O merḥūmuñ vefâtına de
târîḥ
Dilâ yüz kodı ḥake Kâmi nâ-
kâm

dil-ārâ:1. **dil-ārānuñ:-nuñ****Gazel 206**

Mısra: 4

*Gönlü süsleyen (güzel),
sevgili.*

Tırâş oldukça jeng-i ḥaṭṭ-ı
rüyü bu ne 'ālemdür
Ruḥı äyînesin kıldı mücellâ
ol dil-ārānuñ

2. **dil-ārānuñ:-nuñ****Kaside 5**

Mısra: 42

*Gönlü süsleyen (güzel),
sevgili.*

Esîr-i nāme-i 'ışkı hemân
'Ulvî degül ancak
Neçe Mecnûnı var Leylî gibi
Şâlih dil-ārānuñ

dilâver-i çeşmüñ:1. **dilâver-i çeşmüñ:-üñ****Gazel 80**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Cesur göz II gönül
taşıyan göz.*

Kaş mı ol ya dilâver-i
çeşmüñ
Takınur farkına siyeh teller

dilber:1. **dilber:****Gazel 50**

Mısra: 13

*Gönül alan güzel ||
sevgili.*

Şi'r-i dür-bāruñ 'Azîzî güş
edüp dilber dedi
Degme baḥr içre bulunmaz
böyle dürr-i şâh-vār

2. **dilberler:-ler****Gazel 62**

Mısra: 3

*Gönül alan güzel ||
sevgili.*

Dilimüz ḥançer-i cevri ile
delüp dilberler
Sînemüz tîg-i cefâlarla figâr
eylediler

3. **dilberüñ:-üñ****Gazel 92**

Mısra: 1

*Gönül alan güzel ||
sevgili.*

Dilberüñ şanı dil-rübâlıkdur
Kârı 'uşşâka bî-vefâlıkdur

4. **dilberüñ:-üñ****Gazel 107**

Mısra: 9

*Gönül alan güzel ||
sevgili.*

Çekme 'Azîzî bār-ı cevri o
dilberüñ kim
El yeye bār-ı vaşlın bâğ-ı
cihânda her bār

5. **dilberi:-i****Gazel 130**

Mısra: 9

*Gönül alan güzel ||
sevgili.*

Yine bir şi're mâyil dilberi
sevdüm 'Azîzî-veş
Nic'olur söylemek
şimdengerü eş'arı görsünler

6. dilber:**Gazel 186**

Mısra: 7

*Gönül alan güzel ||**sevgili.*

İki dilber şanuram leb-be-leb
olup öpüşür
Meclis-i meyde o meh cāma
degürdükçe dudak

7. dilberdür:-dür**Gazel 226**

Mısra: 6

*Gönül alan güzel ||**sevgili.*

N'ola cān-ıla aña kul olmağa
bel bağlayam
Mü-miyān bir belli dilberdür
o şah-ı bī-bedel

8. dilbere:-e**Gazel 257**

Mısra: 5

*Gönül alan güzel ||**sevgili.*

Gördüğüm dilbere meyl
etdügime
Şūfī ta'n eyleme kim
meyyālem

9. dilber:**Gazel 285**

Mısra: 2

*Gönül alan güzel ||**sevgili.*

Hergiz ne seyr-i bāğ u ne
verd-i ter isterin
Bir sīb eñekli gönca-dehen
dilber isterin

10. dilbersin:-sin**Gazel 292**

Mısra: 2

*Gönül alan güzel ||**sevgili.*

Cihān bāğında mişli
kopmaduk şāh-ı gül-i tersin
Dağı açılmaduk bir gönca-i
mevzūn dilbersin

11. dilber:**Gazel 331****Mısra: 1***Gönül alan güzel ||**sevgili.*

Nāzla şarı atlasın geydükçe
dilber egnine
Der gören zer cāme geymiş
şāh-ı hāver egnine

12. dilberün:-ün**Gazel 336**

Mısra: 1

*Gönül alan güzel ||**sevgili.*

Dilberün her kişiye 'arz-ı
cemāli olmasa
'Aşık-ı dīdārına rüy-ı celāli
olmasa

13. dilberler:-ler**Gazel 366**

Mısra: 7

*Gönül alan güzel ||**sevgili.*

Görmeze urmasa 'uşşākı
görüp dilberler
Ġamzelerden taķınup
hāncer-i bürrānları

14. dilbere:-e**Gazel 375**

Mısra: 9

*Gönül alan güzel ||**sevgili.*

Her kişi bir serv-kāmet
dilbere üftādedür
Ben 'Azīzī Aħmed-i tūbāya
verdüm gönülümü

15. dilberidür:-i, -dür**Kaside 4**

Mısra: 17

*Gönül alan güzel ||**sevgili.*

Bir melek yüzlü mecūsī
dilberidür gūyiyā
Kim tapar gördüğü yerde
āteş-i sūzāna şem'

16. dilber:**Kaside 5**

Mısra: 53

*Gönül alan güzel ||**sevgili.*

Lebībünün yine dilber lebi
vaşfinadur meyli
Sözi kand-i mükerrer gibi
şīrīndür o gūyānuñ

17. dilberinün:-i, -nün**Matla 57**

Mısra: 2

*Gönül alan güzel ||**sevgili.*

Meyl etse naķd-i eşküme ol
sīm-ten n'ola
Sa'yi zamāne dilberinün
aķçadan yaña

18. dilberde:-de**Muamma 28**

Mısra: 2

*Gönül alan güzel ||**sevgili.*

Severler dilber-i pür-hāli
dünyā
Şu dilberde ki zülf ola
huşuşā

dilber lebi:**1. dilber lebi:****Gazel 346**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Sevgilinin dudağının
sırrları II sevgilinin
dudağının esrarı(keyif verici
madde).*

Māyil-i esrār-ı haţt-ı la'l-i
nāb-ı dilber ol
Göresen de nece olur dilber
lebi ma'cūn dede

dilberā:**1. dilberā:****Gazel 46**

Mısra: 1

*Ey gönül alan II ey**sevgili.*

Dil cān verince luţfuñ eder
dilberā ümīd
Bīmār oñunca nitekim eyler
devā ümīd

dilberān-ı kahve-nüşān:

1. **dilberān-ı qahve-nūṣān:****Gazel 346**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Kahve içen sevgililer.*

Dilberān-ı qahve-nūṣān
seyrin isterseñ eger
Olma qahvehāneden gel bir
ka-dem bīrūn dede

dilberān-ı kāse-gerdānuñ:1. **dilberān-ı kāse-gerdānuñ:-uñ****Kaside 5**

Mısra: 46

Kelime Tipi: -

*Gönül alıcı kase
döndüren kişi II Dilenci.*

Olup küşe-nişin-i qahve-
hāne ‘İlmī-i gāzī
Yine evṣāfın eyler dilberān-ı
kāse-gerdānuñ

dilber-i meh-rū:1. **dilber-i meh-rū:****Gazel 146**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ay yüzlü sevgili.*

Bezme ol dilber-i meh-rū
gelmez
Gözüme ol gece uyhu
gelmez

dilber-i mevzūn-ka-metdūr:1. **dilber-i mevzūn-ka-metdūr:-dür****Kaside 5**

Mısra: 83

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Boyu düzgün sevgili.*

Mü‘ezzin-zāde kim bir
dilber-i mevzūn-ka-metdūr
İmām-ı ‘ıṣkına uydı cihān ol
māh-ı garrānuñ

dilber-i pūr-hāli:1. **dilber-i pūr-hāli:-i****Muamma 28**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ben dolu sevgili.*

Severler dilber-i pūr-hāli
dünyā
Şu dilberde ki zülf ola
huşuşa

dilber-i ra‘nā-yı sitanbul:1. **dilber-i ra‘nā-yı sitanbul:****Gazel 235**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***İstanbul'un güzel, latif
dilberi.*

Gülzār-ı cinānuñ gülidür
huşn ile güyā
Her gonca-dehen dilber-i
ra‘nā-yı Sitanbul

dilber-i sürh-i likā:1. **dilber-i sürh-i likā:****Gazel 250**

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Al yanaklı güzel II
sevgili.*

Ol dilber-i sürh-i likā nūş
etmede cām-ı şafā
‘Aşık belāda dāyimā bilsem
nedendür bilmezem

dilber-i tañnāz:1. **dilber-i tañnāz:****Gazel 367**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Herkesle eğlenen, alay
eden sevgili.*

Şan‘at olaldan saña cevır ü
cefā vü nāz işi
Oldı ‘uşşākuñ tamām ey
dilber-i tañnāz işi

dil-dāde:1. **dil-dāde:****Gazel 118**

Mısra: 2

Gönül vermiş: âşık.

Ne gönülüm gibi saña
Hüsrevā üftāde gelmişdür
Ne cānum gibi şīrīn la‘lüne
dil-dāde gelmişdür

2. **dil-dāde:****Gazel 124**

Mısra: 2

Gönül vermiş: âşık.

Egerçi yolına cān vermeli
cānāneler vardır
Velī dil-dāde ‘uşşāk içre de
cānā neler vardır

3. **dil-dādesüz:-süz****Gazel 150**

Mısra: 4

Gönül vermiş: âşık.

Cām-ı mey alup ele Cem
gibi şāhum her zamān
‘Aş u nūş etmek düşer mi
saña ben dil-dādesüz

4. **dil-dāde:****Kaside 1**

Mısra: 77

Gönül vermiş: âşık.

Naḥl-i gül qa-ddüñe bülbül
dilüne dil-dāde
Dil ü cān bülbülü gül-rüyuña
ālūfte geçer

dildār:1. **dildāra:-a****Gazel 287**

Mısra: 10

Güzel I sevgili.

Bu dil-i pūr-süzümüñ hālin
‘Azīzī bilmezim
Ol gāzabnāk āteşi dildāra
nece yanayım

2. **dildāruñ:-uñ****Gazel 96**

Mısra: 9

*Birinin gönlüne malik
olan maşuka: güzel || Sevgili.*

‘Azîzî hâtırûñ yakduğına
incinme dildârûñ
Ki hûbân-ı zamānuñ işi hep
hâtır-şikenlikdür

3. **dildârsuz:-suz**

Tesdis 2

Mısra: 3

*Birinin gönlüne malik
olan maşuka: güzel || Sevgili.*

Bir kafesdür bülbül-i cāna
cihān dildârsuz
‘Aynuma gelmez benüm
dünyā o gül-ruhsârsuz

dile:

1. **diler:-r**

Kaside 3

Mısra: 17

*Dilemek, istemek,
arzulamak.*

Sîneye çekmek diler cānum
gibi dil her kaçan
Tîğ-i hûn-rîzûñ ğılâfından
çıkup ‘uryān olur

2. **diler:-r**

Gazel 18

Mısra: 1

*Arzu etmek, istemek,
talep etmek.*

Meger kim kekbübüñ
nakşına yüz sürmek diler
kevkeb
Götürüp kendüyi gökden
yere her gâh atar kevkeb

3. **dilerin:-rin**

Gazel 21

Mısra: 2

*Arzu etmek, istemek,
talep etmek.*

Etdüğün baña ‘adū-yı Bū-
Leheb
Dilerin Hâkdan ki bir bir
bula hep

4. **dileyenler:-y, -en, -ler**

Gazel 73

Mısra: 3

*Arzu etmek, istemek,
talep etmek.*

Dilā cām içre görmek
dileyenler bâde-i rengîn
Gözümde ‘aks-i meygün-ı
leb-i dildârı görsünler

5. **diledügince:-düg, -ince**

Gazel 121

Mısra: 5

*Arzu etmek, istemek,
talep etmek.*

Oğşamağ diledügince anı
miskîn şāne
Zülfüñ anınla niçün ey şeh-i
hûbân çekişür

6. **diler:-r**

Gazel 127

Mısra: 7

*Arzu etmek, istemek,
talep etmek.*

Murg-ı cānı sîneden var ise
uçurmak diler
Tîğ-i ser-tîzin o hûnî dem-
be-dem zâğlar yürür

7. **dileyenler:-y, -en, -ler**

Gazel 130

Mısra: 3

*Arzu etmek, istemek,
talep etmek.*

Dilā cām içre görmek
dileyenler bâde-i rengîn
Gözümde ‘aks-i mey-gün-ı
leb-i dildârı görsünler

8. **dilemiş:-miş**

Gazel 157

Mısra: 1

*Arzu etmek, istemek,
talep etmek.*

Tîğ-i müjgānı nigāruñ cānum
almağ dilemiş
La ‘l-i nābı kanımı nüş
etmege diş bilemiş

9. **diler:-r**

Gazel 175

Mısra: 4

*Arzu etmek, istemek,
talep etmek.*

Meylûñ ey dil olalı āb-ı
hayāta olsun
Hızr-veş diler iseñ cāndan
eger ‘ömr-i belîğ

10. **dileyelden:-yel, -den**

Gazel 186

Mısra: 13

*Arzu etmek, istemek,
talep etmek.*

Beni ırmağ dileyelden reh-i
küyından o meh
Ğam-ile oldı gözüm yaşı
‘Azîzî ırmağ

11. **diler:-r**

Gazel 216

Mısra: 4

*Arzu etmek, istemek,
talep etmek.*

Kişi kendü gözinden
kışkanurken sevdiği yāri
Belāyı gör ki ol şāhı diler
gördükçe el sevmek

12. **diler:-r**

Gazel 222

Mısra: 8

*Arzu etmek, istemek,
talep etmek.*

Ten-i zer-günümü gencîne mi
şanur ‘aceb gerdün
Diler hâk-i siyāh içre beni
her dem nihān etmek

13. **dilerseñ:-r, -se, -ñ**

Gazel 228

Mısra: 11

*Arzu etmek, istemek,
talep etmek.*

Düşmek dilerseñ el diline ger
‘Azîziyā
Hâncer-mişāl bir güzelüñ
yanına taşıl

14. **dilerler:-r, -ler**

Gazel 247

Mısra: 6

*Arzu etmek, istemek,
talep etmek.*

Dil ü cān nağdini ol ala
gözler

Dilerler kim alalar Muşlı
şāhum

15. **diler:-r**

Gazel 255

Mısra: 1

*Arzu etmek, istemek,
talep etmek.*

Geçüp şehri Kalaṭaya
müdām içmek diler gönlüm
Gezüp meyḥāne mey-ḥāne
müdām içmek diler gönlüm

16. **diler:-r**

Gazel 255

Mısra: 2

*Arzu etmek, istemek,
talep etmek.*

Geçüp şehri Kalaṭaya
müdām içmek diler gönlüm
Gezüp meyḥāne mey-ḥāne
müdām içmek diler gönlüm

17. **diler:-r**

Gazel 255

Mısra: 4

*Arzu etmek, istemek,
talep etmek.*

Alup şa'riyye vü ḥalka cebe
şatmağ-içün ḥalka
Edüp bir meclis-i 'ālī müdām
içmek diler gönlüm

18. **diler:-r**

Gazel 255

Mısra: 6

*Arzu etmek, istemek,
talep etmek.*

Geçüp mülk-i Sitanbuldan
varup ol şehri a'lāda
Olup bir şāh-ı ḥübāna ḡulām
içmek diler gönlüm

19. **diler:-r**

Gazel 255

Mısra: 8

*Arzu etmek, istemek,
talep etmek.*

Şu deñlü bādeye düşdi lebūñ
şevkıyla dün ü gün
İdüp çeşmüme uyḥuyı ḥarām
içmek diler gönlüm

20. **diler:-r**

Gazel 255

Mısra: 10

*Arzu etmek, istemek,
talep etmek.*

'Azīzī Cem gibi elden
komayup cām-ı gül-günü
Zamān-ı 'ömrüm olunca
tamām içmek diler gönlüm

21. **dilerse:-r, -se**

Gazel 256

Mısra: 1

*Arzu etmek, istemek,
talep etmek.*

Seni görmek dilerse ḡuş eden
vaşfuñ n'ola ḥanum
Degüldür görmek işitmek
gibi zirā benüm cānum

22. **diler:-r**

Gazel 270

Mısra: 6

*Arzu etmek, istemek,
talep etmek.*

Eline tūḡin almış yine ol şāh
Meger kıрмаğ diler bir bir
'ibādın

23. **dilerseñ:-r, -se, -ñ**

Gazel 276

Mısra: 7

*Arzu etmek, istemek,
talep etmek.*

Beni cevri ile öldürmek
dilerseñ şöyle öldür kim
Görenler 'ibret alsunlar
cihān içre şehā benden

24. **diler:-r**

Gazel 306

Mısra: 7

*Arzu etmek, istemek,
talep etmek.*

Maḥbes-i ḡamdan ḥalāş
olmağ diler beñzer göñül
Destine almış kemendin āh
ile vāhuñ yine

25. **dilerseñ:-r, -se, -ñ**

Gazel 311

Mısra: 2

*Arzu etmek, istemek,
talep etmek.*

Cānı teslim edegör mihr-i
ruḥ-ı cānān-ıla
Ey göñül gitmek dilerseñ
dünyeden imān-ıla

26. **diler:-r**

Gazel 323

Mısra: 3

*Arzu etmek, istemek,
talep etmek.*

Meger mihr-i cemālinden
haber almağ diler yārūñ
Ki her şeb ṭolanur küyin
kamer cāsūs şeklinde

27. **dilermiş:-r, -miş**

Gazel 324

Mısra: 7

*Arzu etmek, istemek,
talep etmek.*

Ḥadd ü ḡadd-i yāre
öykünmek dilermiş bāḡda
Bağ gülüñ şekline vü bağ
'ar'aruñ endāmına

28. **diler:-r**

Gazel 329

Mısra: 5

*Arzu etmek, istemek,
talep etmek.*

La'lüñi öpmek diler
meclisde ey sākī müdām
Şuşamışdur sāḡar u şahbā
meger kim ḡanına

29. **diler:-r**

Gazel 352

Mısra: 5

*Arzu etmek, istemek,
talep etmek.*

Var ise etmek diler şüfī riya
murgın şikār
Dāma döndürmüş elinde
sübḥa-i şad-dāneyi

30. **dilesem:-se, -m**

Gazel 359

Mısra: 5

*Arzu etmek, istemek,
talep etmek.*

Şafha-i rüyuñı öpmek
dilesem incinme
Kim öper 'izzet için muşafı
Kur'an ehli

31. **diler:-r**

Gazel 369

Mısra: 5

*Arzu etmek, istemek,
talep etmek.*

O melek-çehre hüma şekline
girmek mi diler
Geh yeşil cāme geyüp gāh
geyer fersāyı

32. **diler:-r**

Gazel 378

Mısra: 1

*Arzu etmek, istemek,
talep etmek.*

Şu kim görmek diler 'ālemde
rüy-ı mäh-i Ken 'ānı
Temāşā eylesün Mısr-ı
melāhatde Hasan Cānı

33. **dilerseñ:-r, -se, -ñ**

Gazel 383

Mısra: 2

*Arzu etmek, istemek,
talep etmek.*

Gey yaraşsun egnüme derseñ
libās-ı al gey
Ger dilerseñ varalum bāzāra
ey gül al gey

34. **diler:-r**

Kaside 3

Mısra: 17

*Arzu etmek, istemek,
talep etmek.*

Sīneye çekmek diler cānum
gibi dil her kaçan
Tīg-i hūn-rīzūñ gılāfindan
çıkup 'uryān olur

35. **dilemiş:-miş**

Matla 3

Mısra: 2

*Arzu etmek, istemek,
talep etmek.*

Kelle-i Qays belā murgına
ser-menzil imiş

Ceres-i üstür-i Leylāya
fiğānı dilemiş

36. **dilerseñ:-r, -se, -ñ**

Matla 72

Mısra: 1

*Arzu etmek, istemek,
talep etmek.*

Dilerseñ olasın ehl-i
harābātuñ ayakdaşı
Ko zühdi gel der-i
meyhāneye zāhid ayak taşu

37. **diler:-r**

Muamma 1

Mısra: 2

*Arzu etmek, istemek,
talep etmek.*

Erişdi mevsim-i gül taldı
'ālem şevk u táb ile
Gönül bī-had şarāb içmek
diler ol āftāb ile

38. **dilerseñ:-r, -se, -ñ**

Muamma 41

Mısra: 1

*Arzu etmek, istemek,
talep etmek.*

Sañā rām ola dilerseñ ol yār
Zülfinüñ yayını çek ey dil-i
zār

dile:-

1. **diler:-r**

Gazel 188

Mısra: 7

*Arzu etmek, istemek,
talep etmek.*

Selsebīl-i lebūñ diler cānum
Keşer-i bū-türāba meylüm
yok

2. **dilerseñüz:-r, -se, -ñüz**

Gazel 193

Mısra: 1

*Arzu etmek, istemek,
talep etmek.*

Rif at dilerseñüz sözüme ey
döstān tutuñ
Ol şehr-yār-ı hūsn eşiginde
mekān tutuñ

dil-efgār olduğum:

1. **dil-efgār olduğum:-duğ, -um**

Gazel 224

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gönlü yaralı olmak.

Ten-i mecrūhuma vaşluñ
edüp merhem benüm rūhüm
Acırduñ tīg-i hecrūñle dil-
efgār olduğum bilseñ

dileg:

1. **dilegüm:-üm**

Müseddes 1

Mısra: 52

Dilek, istek, temenni.

Luğ edüp ol bī-kese bugün
olursañ dest-gīr
Dilegüm Hağdan budur kim
ey meh-i rüşen-zamīr

diler-iseñ:

1. **diler-iseñ:**

Gazel 23

Mısra: 8

*Arzu etmek, istemek,
talep etmek.*

Āstānında o şāhuñ olagör
derbānı

Diler-iseñ elüñe gire 'aşā-yı
devlet

dil-haste:

1. **dil-haste:**

Gazel 321

Mısra: 10

*Gönlü hasta, hasta
gönüllü II aşık.*

Göre bir gün göre geldüñ mi
cānā neçe demlerdür
'Azīzī bister-i gāmda yatur
hecrūñle dil-haste

dil-i 'anqāyı:

1. **dil-i 'anqāyı:-y, -ı**

Gazel 214

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Anka kuşunun gönlü
(Hz. Süleyman'ın
görevlendirdiği anka kuşu
bağlamında kullanılmıştır.).*

Olaldan cilvegāhum kulle-i
kâf-ı gam-ı 'ışkuñ
Neler gördi Süleymānum dil-
i 'anķāyı söyletseñ

dil-i 'aşıkdur:1. **dil-i 'aşıkdur:-dur****Gazel 84**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Âşığın gönlü.*

Dil-i 'aşıkdur ol hāl-i siyeh
beñzer çü pervāne
Göyünmüş perr ü bāli şem '-i
gerdānuñda kalmışdur

dil-i āvāre:1. **dil-i āvāre:****Gazel 97**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dağınık, perişan gönlü.*

Dil-i āvāre muñt-ı gam-ı
hicrānuñda
Beñzer ol bahriye kim lücce-
i 'ummānda gezer

2. **dil-i āvāre:****Matla 4**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dağınık, perişan gönlü.*

Bir şevk verdi cām-ı lebuñ
kim fütādeye
Düşdi o şevk-ıla dil-i āvāre
bādeye

dil-i āvāremüz:1. **dil-i āvāremüz:-müz****Gazel 145**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dağınık, perişan gönlü.*

Āsitān-ı yārdan gayrı yere
itmez nüzül
Ĥaylice yüksek uçar kuşdur
dil-i āvāremüz

dil-i bī-çāre:1. **dil-i bī-çāre:****Gazel 84**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Çaresiz gönlü.*

Dil-i bī-çāre kim düşmiş
zeneñdānuñda kalmışdur
Esir-i dermendüñdür ki
zindānuñda kalmışdur

dil-i bīmāruma:1. **dil-i bīmāruma:-um, -a****Gazel 215**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Hasta gönlü.*

Cefā vü cevriñi cānum görür
mihr ü vefādan yeg
Dil-i bīmāruma derdüñ gelür
rūñum devādan yeg

2. **dil-i bīmāruma:-um, -a****Gazel 282**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Hasta gönlü.*

Dil-i bīmāruma olduķça
düşnām-ı lebuñ tiryāk
Ĥam-ı zülfüñ rakīb-i rū-
siyāha zehr-i mār olsun

dil-i bīmārumu:1. **dil-i bīmārumu:-um, -ı****Gazel 2**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Hasta gönlü.*

Dil-i bīmārumu yād etmez
olduñ ey tabīb-i cān
Derün-ı sinede olsa 'aceb mi
derd ü gam peydā

dil-i bīmārumuñ:1. **dil-i bīmārumuñ:-um, -uñ****Gazel 213**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Hasta gönlü.*

Tabībüm şerbet-i vaşluñla
yād edüp beni bir gün
Dil-i bīmārumuñ derdine
dermān olmaduñ gıtdüñ

dil-i bīmārūñ:1. **dil-i bīmārūñ:-uñ****Kaside 5**

Mısra: 79

Kelime Tipi: -
Hasta gönlü.

İki gün bir dil-i bīmārūñ
olmaz hemdemi Yārī
Degüldür başı hoş kimseyle
ol yār-ı dil-ārānuñ

dil-i bülbül:1. **dil-i bülbül:****Kaside 1**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -
Bülbülün gönlü II
âşığın gönlü.

Eşer-i büy-ı vefā görmedi
gülden bülbül
Gül-i ra' nāyı dil-i bülbül
egerçi ki sever

2. **dil-i bülbül:****Kaside 1**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -
Bülbülün gönlü II
âşığın gönlü.

Gül neşāt üzre demādem dil-
i bülbül pür-gam
Gül-i ĥandān güler ü bülbül-i
nālān ağlar

dil-i dīvāne:1. **dil-i dīvāne:****Gazel 167**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Divane gönül.*

Ola kim zencir-i zülfine seni
bend eyleye
Eyle ol şāha cününüñ ey dil-i
dīvāne 'arz

2. **dil-i dīvāne:****Gazel 326**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Divane gönül.*

Çurtulurdu dil-i dīvāne
perişānlıkdan
Ger nihāni baña ol yār-ı perī-
şān gelse

dil-i ferzāne:1. **dil-i ferzāne:****Gazel 157**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Âlim, bilgili gönül.*

Şādmān ol ey dil-i ferzāne
kim ol şāh-ruḥ ruḥ
Dedi naṭ'-ı bāğ-ı kūyında
raḳīb-i zāğa kiş

dil-i ğam-ḥvāre:1. **dil-i ğam-ḥvāre:****Gazel 219**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gam yiyen, gam çeken gönül.*

Bār-ı luṭfın ğayre iḥsān
eyleyüp ol gül saña
Çekdirürse bār-ı cevri ey dil-
i ğam-ḥvāre çek

dil-i ğam-ḥvāremüz:1. **dil-i ğam-ḥvāremüz:-e, -müz-müz****Gazel 145**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gam yiyen, gam çeken gönül.*

Devr-i ḥüsünüde senüñ ey
māh bir gün şād olup
Ĝuşşadan kurtulmadı kaldı
dil-i ğam-ḥvāremüz

dil-i ğam-ḥvārı:1. **dil-i ğam-ḥvārı:-ı****Gazel 389**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gam yiyen, gam çeken gönül.*

Derd-i hecrüñle 'Azīzī olalı
pīr-i za 'İf
Dil-i ğam-ḥvārı göge dikdi
'aşā-yı āhı

dil-i ğamnāki:1. **dil-i ğamnāki:-i****Gazel 262**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dertli gönül.*

Vuşlatuñdur bu dil-i
ğamnāki ḥandān eyleyen
Fırkatuñdür dīde-i nemnāki
giryān eyleyen

dili leyliden:1. **dili leyliden:-den****Gazel 168**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Leylā gönüllü II gönül
siyah olan II sevgili.*

Mihr umarsın o dili Leyliden
ey dil beñzer
Oldı Mecnün-şıfat saña
sefāhet 'arız

dil-i mahzūni:1. **dil-i mahzūni:-ı****Tesdis 3**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Kederli, hüznülü gönül.*

Dil-i mahzūni belā çekmege
mu 'tād edeyin
Cānuma gözden ağan ḥün-ı
dili zād edeyin

dil-i mahzūnumı:1. **dil-i mahzūnumı:-um, -ı****Gazel 326**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Kederli gönül.*

Küşe-i ğamda beni görmege
cānān gelse
Dil-i mahzūnumı şād eylese
bir ān gelse

2. **dil-i mahzūnumı:-um, -ı****Matla 24**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Kederli gönül.*

Dil-i mahzūnumı vaşluñla
mesrūr etseñ olmaz mı
O zulm ile yıkılmış beyti
ma 'mūr etseñ olmaz mı

dil-i manşūr:1. **dil-i manşūr:****Gazel 335**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Mansur'un gönül.*

Müşābih olmasaydı zülf-i
yāra
Çekilmezdi dil-i Manşūr
dāra

dil-i mecnūnumuñ:

1. **dil-i mecnūnumuñ:-um, -uñ**

Gazel 384

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Mecnun'un gönlü. II
Deli gönül.*

Haṭ-ı şeb-gün u şubḥ-ı
'arızuñdur

Dil-i mecnūnumuñ leyl ü
nehârî

dil-i mest-i ḥarâbî:

1. **dil-i mest-i ḥarâbî:-ı**

Gazel 9

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kendinden geçmiş
harap gönül.*

Ben nece sevmeyeyin cām-ı
şarâbı sâkiyâ
Egleyen oldur dil-i mest-i
ḥarâbı sâkiyâ

dil-i meyyâlûñ:

1. **dil-i meyyâlûñ:-üñ**

Gazel 271

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Tutkun gönül.

'Azîzî rûy-ı dilber seyrine
toymaz gözüm dersin
Ḥarîş-i genc-i vaşl olan dil-i
meyyâlûñ añmazsın

dil-i nālân:

1. **dil-i nālân:**

Gazel 30

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İnleyen gönül.

Çeşm ü dildür her zamân
veren fenâya cân evin
Çeşm-i giryân u dil-i nālân
elinden el-ğiyâş

dil-i nālâna:

1. **dil-i nālâna:-a**

Kaside 4

Mısra: 52

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İnleyen gönül.

Ey çerâğ-ı 'arızî bezm-i
cinân u cāna şem'
Pertev-i mihr-i 'izāruñdur
dil-i nālâna şem'

dil-i nālânda:

1. **dil-i nālânda:-da**

Gazel 97

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İnleyen gönül.

Nece demdür ğam-ı la'lûñ
dil-i nālânda gezer
Nitekim yüregümüñ kanı
reg-i cānda gezer

dil-i nālânı:

1. **dil-i nālânı:-ı**

Gazel 166

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İnleyen gönül.

Tîğ-i ğamzeñden ederdüm
dil-i nālânı halâş
Olsa bir pâre evet eylemege
cānı halâş

dil-i nālânuma:

1. **dil-i nālânuma:-um, -a**

Gazel 93

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İnleyen gönül.

'Azîzî 'ışk-ı cānânı ele fâş
eyledün deydü
Dil-i nālânuma bu çeşm-i
giryânı daḥı terdür

dil-i nālânumuñ:

1. **dil-i nālânumuñ:-um, -uñ**

Gazel 194

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İnleyen gönül.

Kārî her dem nâle etmekdür
dil-i nālânumuñ
İşi güci ağlamağdur dîde-i
giryânımuñ

dil-i nâşâda:

1. **dil-i nâşâda:-a**

Gazel 118

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kederli gönül.

Lebûñ yādına nûş-ı cām
edüp mest-i müdām olmak
Yine bezm-i cihānda bu dil-i
nâşâda gelmişdür

dil-i nâ-şâddan:

1. **dil-i nâ-şâddan:-dan**

Gazel 163

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kederli gönül.

Şurâḥî derd-ile kan yutmağı
peymâne-veş sâkî
Belâ bezminde beñzer bu dil-
i nâ-şâddan görmiş

dil-i nâ-tüvânımız:

1. **dil-i nâ-tüvânımız:-ımız**

Gazel 140

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kuvvetsiz, güçsüz, zayıf
gönül.*

Zâl-i kühen gibi ğam-ıla bî-
mecâl olup
Düşdi 'aşâ-yı âha dil-i nâ-
tüvânımız

dil-i pāk:

1. **dil-i pāk:**

Gazel 51

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Saf, temiz gönül.

Mâyil olmaz zen-i dünyāya
‘Azîzî dil-i pâk
Çü mekes cîfeye konmaz şu
ki arı geçinür

dil-i pâkîze:

1. **dil-i pâkîze:**
Gazel 210
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Saf gönül.

Merd iseñ ey dil-i pâkîze
eger ‘âlemde
Şekl-i murdârına bakma bu
zen-i dünyānuñ

dil-i pejmürdemi:

1. **dil-i pejmürdemi:-m, -i**
Gazel 343
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Perişan gönül II aşığın
perişan gönlü.*

Leb-i mey-günüñü ver
ağzuma ey ‘İsî-dem
Dil-i pejmürdemi derseñ ki
eger cāna gele

dil-i pejmürdeye:

1. **dil-i pejmürdeye:-y, -e**
Gazel 313
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Perişan gönül II aşığın
perişan gönlü.*

Dil-i pejmürdeye enfās-ı
la ‘lûñ taze cān verdi
Lebün ölmüşler ihyā etmede
‘İsā mıdur yoħsa

dil-i pür-süzumuñ:

1. **dil-i pür-süzumuñ:-um, -uñ**
Gazel 287

Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Çok yanmış gönül.

Bu dil-i pür-süzumuñ hâlin
‘Azîzî bilmezsin
Ol gâzabnâk âteşi dildāra
nece yanayın

dil-i pür-süzunu:

1. **dil-i pür-süzunu:-u, -n, -t**
Gazel 343
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Çok yanmış gönül.

Eyle pervâneñe ey şem‘-i
şeb-ārā şefkat
Dil-i pür-süzunu saña neçe
bir yana gele

dil-i şem‘-i şeb-ārā:

1. **dil-i şem‘-i şeb-ārā:**
Muamma 26
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
*Geceyi süsleyen mumun
gönlü.*

Dil-i şem‘-i şeb-ārā oldı
süzān
Çü gördi sinede cānānı
‘uryān

dil-i ‘uşşāka:

1. **dil-i ‘uşşāka:-a**
Gazel 96
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Aşıkların gönlü.

Olaldan ol mehün āyîn-i
ebrūsı kemān-keşlik
Dil-i ‘uşşāka kār-ı gānzesi
nāvek-fikenlikdir

2. **dil-i ‘uşşāka:-a**
Gazel 139
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Aşıkların gönlü.

Dolaşursın dil-i ‘uşşāka deyü
alup ele
Gün olur mı ki o meh zülfini
yuyup çaramaz

dil-i ‘uşşākını:

1. **dil-i ‘uşşākını:-t, -n, -t**
Muamma 27
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Aşıkların gönlü.

Dil-i ‘uşşākını ol şüh-ı
devrān
Eder çün müşterî bî-had
perişān

dil-i vîrānı:

1. **dil-i vîrānı:-ın**
Gazel 211
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Yıkık, harap gönül.

Merve hâkçün bulurdun
Ka‘be yapmışça şevāb
Ger ‘Azîzîñüñ dil-i vîrānı
ābād eyleseñ

dil-i zār:

1. **dil-i zār:**
Muamma 41
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Ağlayan, inleyen gönlü.

Saña rām ola dilerseñ ol yār
Zülfinüñ yayını çek ey dil-i
zār

dil-i zāra:

1. **dil-i zāra:-a**
Gazel 318
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Ağlayan, inleyen gönlü.

Olaldan şeşder-i gām sîne
pullar dāğlar cānā

Oyunlar oynadı 'ışkuñ ki
denmez bu dil-i zāra

dil-i zāruñ:

1. **dil-i zāruñ:-uñ**

Matla 9

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ağlayan, inleyen gönül.

Zahm urdı gamzeñ oķı dil-i
zāruñ üstine
Düşdi ölüm nişanı o bīmāruñ
üstine

dilim dilim:

1. **dilim dilim:**

Matla 74

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Parça parça.

Görüp āh etdi deyü tīruñ ile
zihgīruñ
Bulsa dilim dilim eylerdi
dilim şemşīruñ

dilim dilim eylerse:

1. **dilim dilim eylerse:-er, -se**

Gazel 387

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Parça parça kesimek,
yaralamak.*

Bağrumı dilim dilim eylerse
ger tīg-i firāk
Gitmeye dilden 'Azīzī vaşl-ı
yār endīşesi

diline düşmek:

1. **diline düşmek:-mek**

Gazel 228

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Deyim**

*Yermek veya alay etmek
amacıyla birinin kötü veya
yanlış davranışını sürekli
söylemek.*

Düşmek dilersen el diline ger
'Azīziyā
Ħançer-misāl bir güzelūñ
yanına taķıl

diller alur:

1. **diller alur:-ler, -ur-ur**

Gazel 185

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

*Gönüller almak,
kendine aşık etmek.*

RuĦlaruñ al-ıla bir anda nece
diller alur
Vechi var rüyuña derlerse
gül-i āl Budak

dillerde dāstān olsun:

1. **dillerde dāstān olsun:-sun**

Gazel 268

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Deyim**

*Herkes tarafından
bilinmek, dilden dile
konuşulmak, meşhur olmak.*

Ķo yayılsun gün gibi
nazmuñ 'Azīzī 'āleme
Ķışşa-i Yūsuf gibi dillerde
olsun dāstān

dillere düşse:

1. **dillere düşse:-se**

Gazel 90

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

*İnsanların diline
düşmek, dedikodusu
yapılmak.*

Düşse 'aceb mi dillere
mānend-i kūh-ken
Meyli kimūñ ki bir büt-i
şīrīn-zebānedür

dilme:

1. **dilmedük:-dük**

Gazel 102

Mısra: 3

Delmek.

Müje tīgini çeküp dil komadı
dilmedük āh
Ne 'aceb āfet imiş gamze-i
bed-Ħüy-ı nigār

dil-rübā:

1. **dil-rübā:**

Gazel 73

Mısra: 9

*Gönül çalan, gönül
hırsızı || güzel, sevgili.*

Yine bir şī're māyil dil-rübā
sevdüm 'Azīzī-veş
Nece olur söylemek şimden
gerü eş'arı görsünler

2. **dil-rübālıķdur:-lık, -dur**

Gazel 92

Mısra: 1

*Gönül çalan, gönül
hırsızı || güzel, sevgili.*

Dilberuñ şanı dil-rübālıķdur
Ķarı 'uşşāķa bī-vefālıķdur

3. **dil-rübāya:-ya**

Gazel 143

Mısra: 10

*Gönül çalan, gönül
hırsızı || güzel, sevgili.*

Bulduğumuzu 'Azīzī sevmek
ister gönülümüz
Ħaķ budur kim gördüğümüz
dil-rübāya māyilüz

4. **dil-rübālarda:-lar, -da**

Gazel 334

Mısra: 1

*Gönül çalan, gönül
hırsızı || güzel, sevgili.*

Vefā vü mihr ü şefķatden
eşer yok dil-rübālarda
'Aceb mi 'aşıķuñ geçse günü
derd ü belālarda

5. **dil-rübālar:-lar**

Kaside 5

Mısra: 9

*Gönül çalan, gönül
hırsızı || güzel, sevgili.*

Edüp zevraķlar ile dil-rübālar
'azm-i TopĦāne

Deñiz mâlikleriyle her gün
olur seyri deryânuñ

dil-şikeste olup:

1. **dil-şikeste olup:-up**

Kıt'a 23

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalp**

İfade

Kırık gönüllü olmak.

Büt-i Āzer-veş olup dil-
şikeste
Gözinden her akan nem rûd
olsun

dil-sitân:

1. **dil-sitânum:-um**

Gazel 348

Mısra: 1

Gönül alan. II Sevgili.

İntizâr ile ben öldüm dil-
sitânum gelmedi
Ya'ni mürde cisme ol rûh-ı
revânum gelmedi

dil-süz:

1. **dil-süzlar:-lar**

Kaside 5

Mısra: 119

*Gönül yakan, gönül
yakıcı. II sevgili.*

Geçüp dil-süzlar ala-y-ile her
gün Qalataya
İçerler kahvesini İbn-i
Sakka-y-ile Mūsānuñ

dil-teşne:

1. **dil-teşneler:-ler**

Gazel 170

Mısra: 2

*Gönlü susamış, bağı
yanık | çok hevesli, gönülden
arzulayan.*

Rûhum eder o la'l-i şîrîn-
cevâbdan hâz
Dil-teşneler nitekim nûş-ı
cülâbdan hâz

diñ:

1. **diñmezse:-mez, -se**

Gazel 8

Mısra: 8

*Sona ermek, kesilmek,
durmak, devam etmemek.*

Bürüdi gün yüzünü ebr-i hâç
ol mâh-veşüñ
Tañ mı diñmezse gözüm yaş
çü bārān-ı şitā

2. **diñmeyüp:-me, -y, -üp**

Gazel 69

Mısra: 13

*Sona ermek, kesilmek,
durmak, devam etmemek.*

Göñül āh eylegil hecrinde
yārūñ diñmeyüp bir dem
Gözüm kan ağla tırma yaş
yerine bu da bir demdür

3. **diñmez:-mez**

Gazel 152

Mısra: 1

*Sona ermek, kesilmek,
durmak, devam etmemek.*

Dil gamuñla zār olur
sīnemde diñmez bir nefes
Nitekim feryâddan hālī degül
murğ-ı kafes

4. **diñdi:-di**

Gazel 192

Mısra: 10

*Sona ermek, kesilmek,
durmak, devam etmemek.*

Gülsitān-ı kûy-ı dilberde
‘Azizî bülbülñ
Şıklığı diñdi işidüp nāle vü
efgānlaruñ

dinār:

1. **dinārlar:-lar**

Gazel 113

Mısra: 2

*Eski bir nevi altın sikke.
II Aşığın sararmış yüzü.*

Gördügünce rām olur aña
perī-ruhsārlar
Var-ise mühr-i Süleymān
götürür dinārlar

2. **dinār:**

Gazel 227

Mısra: 4

*Altın liranın dörtte biri
değerinde olan eski bir para.*

Dāne dāne görinen içinde
şanmañ tohm-ı zerd
Seyr-i bağ etdükçe yāre
gösterür dinār gül

diñle:

1. **diñlemez:-mez**

Gazel 232

Mısra: 9

*Kulak vermek,
dinlemek.*

‘Azizî vā’ izüñ efsānesini
diñlemez ‘arīf
Olur olmaz sözi güş eylemez
ol kim ola ‘aķıl

2. **diñlemek:-mek**

Kaside 5

Mısra: 133

*Kulak vermek,
dinlemek.*

Umaruz diñlemek ola
müyesser bize de anı
Qulaqdan ‘aşık olduk
naķline Arslan-ı hoş-hvānuñ

diñlet:

1. **diñledür:-ür**

Gazel 179

Mısra: 3

*Dinlemesini sağlamak,
söz geçirmek.*

Diñledür her sözünü bezm
ehline bī-ihtiyār
Gelse güftāra ne dem pīrāne
çeng ü nāy u def

dıraht-ı bülend:

1. **dıraht-ı bülend:**

Terci-bend 1

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalp**

İfade

Uzun ağaç.

Berg-i sebz ile her dıraht-ı
bülend
Bir yeşil çetr-i sâye-dâr oldı

direm:

1. **direme:-e**

Gazel 181

Mısra: 10

Söylemek.

Nece şayd eylesün ol yâri
'Azîzî-i ğarîb
Eli ermez güci yetmez
direme vüs'ati yok

2. **direm:**

Kaside 3

Mısra: 79

Akçe, para, dirhem.

Eyle der-fakram ki yanumda
añulsa bir direm
Sâ' il-i eşk-i revânüm
dîdeden ceryân olur

3. **direm:**

Kaside 3

Mısra: 79

Gümüş para.

Eyle der-fakram ki yanumda
añulsa bir direm
Sâ' il-i eşk-i revânüm
dîdeden ceryân olur

4. **direm:**

Müseddes 3

Mısra: 28

Gümüş para.

Elinde mâl u manşıb
olmayanuñ hürmeti yokdur
Nece hürmet direm miqdârı
kadr ü kıymeti yokdur

direm çeker:

1. **direm çeker:-er**

Gazel 49

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Okkanın dört yüzde biri
değerinde bir ağırlık ölçüsü
II akçe II göz yaşı.*

Mısr-ı ğamında ol şeh-i
Yūsuf-nazîrümün
Demler durur terâzu-yı
çeşmüm direm çeker

dirhem:

1. **dirhemlenür:-len, -ür**

Gazel 119

Mısra: 4

Gümüş para.

Geçmez ol sîmîn-tenün
yanında fûls-i aħmere
Dîde hemyânında eşküm
gerçi kim dirhemlenür

2. **dirhemün:-ün**

Gazel 338

Mısra: 4

Gümüş para.

Pâyına ol serv-i sîmün
turmaz eylersin nişâr
Dirhemün ey dîde-i nem-
dîde çokdur var ise

dirhem ü dînârı:

1. **dirhem ü dînârı:-ı**

Kıt'a 21

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Para pul II gümüş ve
altın.*

Evlinün yoğ-ısa bir dirhem ü
dînârı eger
Ergenün mâl u menâlî çoğ-
ısa her ne kadar

dirhem-i eşki:

1. **dirhem-i eşki:-i**

Gazel 41

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gözyaşı parası, âşığın
paraya benzeyen gözyaşı.*

Dirhem-i eşki o servün
yolına harc edegör
Ne тұrur kîse-i çeşmünde
'Azîzî zâyid

2. **dirhem-i eşki:-i**

Gazel 110

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gözyaşı parası, âşığın
paraya benzeyen gözyaşı.*

Pây-büsü ola kim el vere
deyü yârün
Dirhem-i eşki nişâr
etmededür dîde-i ter

diri olmağdan:

1. **diri olmağdan:-mağ, -dan**

Gazel 341

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Canlı kalmak, hayatta
olmak, yaşamak.*

Senden ayru diri olmağdan
efendi bir nefes
Yeg gelür ölmek 'Azîzî
bende-i dîrîneye

dirîğ:

1. **dirîğ:**

Gazel 28

Mısra: 5

Yazık ki.

Şerbet-i vaşlumdan aña çäre
yok dermiş dirîğ
Ol tabîb-i cân beni bî-çäre
kıldı 'âkıbet

2. **dirîğ:**

Gazel 174

Mısra: 1

Yazık ki.

Hecr-i femünle çıkdı
gözümden durer dirîğ
Güm oldı gıtdı yok yere
bunca güher dirîğ

3. **dirîğ:**

Gazel 174

Mısra: 2

Yazık ki.

Hecr-i femünle çıkdı
gözümden durer dirîğ

Güm oldu gitdi yok yere
bunca güher dirîg

4. **dirîg:**

Gazel 174

Mısra: 4

Yazık ki.

Urdu getürdi hâk-i reh-i
kūyuñi şabā
Göz göre gitdi elden o kuhl-i
başar dirîg

5. **dirîg:**

Gazel 174

Mısra: 6

Yazık ki.

Kıldı ihâta hatt-ı siyeh kand-i
la'lüñi
Oldı 'izârı mür o teng-i şeker
dirîg

6. **dirîg:**

Gazel 174

Mısra: 8

Yazık ki.

'Ayn-ı 'inâyet-ile rakîbe
edüp nigâh
Benden o mâh eyledi kaç'-ı
nazar dirîg

7. **dirîg:**

Gazel 174

Mısra: 10

Yazık ki.

Hâk et yolında eşküñ ü
rūyuñ ki yârdan
Etmez 'Azîzî 'aşık olan sîm
ü zer dirîg

8. **dirîg:**

Gazel 175

Mısra: 1

Yazık ki.

Tutdı mâh-ı ruḥ-ı yâri ḥaṭ-ı
müşkîn dirîg
Bürüdi mihr-i cihānuñ yüzini
zulmet dirîg

9. **dirîg:**

Gazel 175

Mısra: 2

Yazık ki.

Tutdı mâh-ı ruḥ-ı yâri ḥaṭ-ı
müşkîn dirîg
Bürüdi mihr-i cihānuñ yüzini
zulmet dirîg

dirîg etmesün:

1. **dirîg etmesün:-me, -sün**

Gazel 225

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Esirgemek, menetmek.

Etmesün zulmin 'Azîzî tek o
şeh benden dirîg
Milk-i dil ol zulm ile vîrân
olursa ğam degül

dirîgâ:

1. **dirîgâ:**

Gazel 241

Mısra: 3

*Çok yazık!, eyvahlar
olsun!.*

Āstân-ı yâre ermez ey dirîgâ
gerçi kim
Çarḥa erdi nâle vü âh-ı
şehir-gâhum benüm

2. **dirîgâ:**

Gazel 276

Mısra: 2

*Çok yazık!, eyvahlar
olsun!.*

Uyup aġyâr-ı bed-ḥvâha o
yâr oldu cüdâ benden
Dirîgâ yüz çevürdi ol nigâr-ı
bî-vefâ benden

3. **dirîgâ:**

Gazel 321

Mısra: 8

*Çok yazık!, eyvahlar
olsun!.*

Ḥayâl-i kâküli dilden güzer
etmekdedür yârüñ
Dirîgâ 'ömrümüz
geçmekdedür âheste âheste

4. **dirîgâ:**

Gazel 351

Mısra: 4

*Çok yazık!, eyvahlar
olsun!.*

Beni firkat diyârında koyup
gitdi neçe gündür
Dirîgâ gıtdüğünce ol perî nâ-
mihribân oldu

5. **dirîgâ:**

Tarih 7

Mısra: 1

*Çok yazık!, eyvahlar
olsun!.*

Dirîgâ Kāmî-i kâmil-vücûdı
Geçürdi ḥâke çarḥ-ı ejdehâ-
kām

diril:

1. **dirilür:-ür**

Matla 56

Mısra: 2

*Canlanmak. mec.
Kuvvet ve taravet gelmek,
taze hayat bulmak.*

Aldum âhumla belâ milkini
ser-bâzam ben
Kılıc-ıla dirilür merd-i ser-
efrâzam ben

diş:

1. **dişüñe:-üñ, -e**

Gazel 95

Mısra: 1

*Üst ve alt çene
kemikleri üzerinde karşılıklı
sıralanmış olan ve aġza
alınan şeyleri koparıp
çiğnemeye yarayan sert,
beyazımtırak parçalardan
her biri. II Sevgilinin
güzellik unsurlarından biri.*

Dişüñe dür lebüñe ḥoḳka-i
mercân derler
Genc-i ḥüsnünde ser-i
zülfüñe şu'bân derler

2. **dişlerüñ:-ler, -üñ**

Gazel 160

Mısra: 7

*Üst ve alt çene
kemikleri üzerinde karşılıklı
sıralanmış olan ve aġza
alınan şeyleri koparıp*

çiğnemeye yarayan sert,
beyazımtırak parçalardan
her biri. II Sevgilinin
güzellik unsurlarından biri.

Dür dişlerüñ gamıyla 'uşşāk-
ı nā-tüvānuñ
Gözden akan sirişki 'ummān
olur gidermiş

3. dişüñ:-üñ

Gazel 238

Mısra: 6

Üst ve alt çene

kemikleri üzerinde karşılıklı
sıralanmış olan ve ağza
alınan şeyleri koparıp
çiğnemeye yarayan sert,
beyazımtırak parçalardan
her biri. II Sevgilinin
güzellik unsurlarından biri.

Ğabgabunñ āb-ı mu'allak
dehenüñ dürc-i şadef
O şadef içre dişüñ dāne-i
lülü mı degül

4. dişüñ:-üñ

Gazel 328

Mısra: 4

Üst ve alt çene

kemikleri üzerinde karşılıklı
sıralanmış olan ve ağza
alınan şeyleri koparıp
çiğnemeye yarayan sert,
beyazımtırak parçalardan
her biri. II Sevgilinin
güzellik unsurlarından biri.

Tiğ-i müjgānuñ gamıyla dil
şadef-veş hāk olup
Dür dişüñ fikri ile döndi
yaşam deryālara

5. dişimüz:-imüz

Gazel 136

Mısra: 6

Üst ve alt çene

kemikleri üzerinde karşılıklı
sıralanmış olan ve ağza
alınan şeyleri koparıp
çiğnemeye yarayan sert,
beyazımtırak parçalardan
her biri; bir şeyin üzerinde
ufak bir çıkıntı II arg. bir
içimlik, bir parça esrar
(Beğenilme, ilgi çekme

bağlamında); etkinlik,
güçlülük (TBAS, 92).

Her cüvānuñ būs-ı la'lin
almağa diş bilerüz
Pir olup kalmadı gerçi
ağzımızda dişimüz

diş bilemiş:

1. diş bilemiş:-miş

Gazel 157

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

Çok istek duymak.

Tiğ-i müjgāni nigāruñ cānum
almağ dilemiş
La'l-i nābi kânımı nüş
etmege diş bilemiş

diş bilerüz:

1. diş bilerüz:-r, -üz

Gazel 136

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

Çok istek duymak.

Her cüvānuñ būs-ı la'lin
almağa diş bilerüz
Pir olup kalmadı gerçi
ağzımızda dişimüz

dīvān:

1. dīvān:

Gazel 359

Mısra: 10

Mecris II Şiir kitabı.

Şi'r-i şāhānemi Hüsrev der
idi görse eger
Gelmeye Rūma 'Azīzī gibi
dīvān ehli

2. dīvānum:-um

Gazel 365

Mısra: 10

Bir şairin şiirlerini
kafiyelerine göre ve harf
sırasına uygun bir şekilde
topladığı mecmua.

'Aşık-ı dīvāneyem ol şeh
'Azīzī yaraşur
Defter-i 'uşşāka yazsa beni
dīvānum gibi

3. dīvānında:-ı, -n, -da

Tarih 27

Mısra: 3

Devlet işlerinin

görüşüldüğü ve halkın talep
ve şikayetlerini dile getirdiği
padişah huzuru.

Ya'ni bir dīvāne dīvānında
merhūmuñ bugün
Hāncer ile deldi levh-i
şadrını bī-vehm ü bāk

dīvāne:

1. dīvāneler:-ler

Gazel 124

Mısra: 6

Mecnun, deli II âşık.

Esīr-i zülfi ancak sen
degülsin ey gönül yārūñ
Kim ol zencire bend olmuş
neçe dīvāneler vardur

2. dīvāne:

Gazel 233

Mısra: 2

Mecnun, deli II âşık.

Düşeli halka-i zülfi ruh-ı
cānāna gönül
Oldı zencir ile bağlamalı
dīvāne gönül

3. dīvāne:

Gazel 246

Mısra: 6

Mecnun, deli II âşık.

Ben niçün zencir-i zülfi
dilbere dil vermeyem
Yok mıdur 'ālemde bir
dīvāne deñlü gayretüm

4. dīvāneye:-y, -e

Gazel 249

Mısra: 2

Mecnun, deli II âşık.

Defter-i 'uşşāka bendeñ
etseñ olmaz mı raķam
Dedüm ol serv dedi kim
dīvāneye yokdur kalem

5. dīvāneyin:-yin

Gazel 275

Mısra: 4
Mecnun, deli II âşık.

Çanlu yaşumdan bu çeşmüm
şöyle oldu sürh-reng
Kim beni şanur görenler
kıp kızıl dīvāneyin

6. **dīvānesin:-sin**

Gazel 281
Mısra: 6
Mecnun, deli II âşık.

Edersin ser-güzeştin küh u
deşte Kays-veş takrîr
‘Aceb dīvānesin ey küh-ken
yabana söylersin

7. **dīvāne:**

Kaside 4
Mısra: 58
Mecnun, deli II âşık.

Her gece yapıya urmazlardı
bend-i âhenin
Olmasa hüsn-i dil-efrūzuñ
görüp dīvāne şem’

8. **dīvānesi:-si**

Kaside 5
Mısra: 92
Mecnun, deli II âşık.

Sever yine ser-âmed Muşlı
Şâhı Şubaşı-zâde
Olup bağlamalı dīvānesi ol
serv-i bālānuñ

9. **dīvāne:**

Tarih 27
Mısra: 3
Mecnun, deli II âşık.

Ya’ni bir dīvāne dīvānında
merhūmuñ bugün
Hañçer ile deldi levh-i
şadrını bî-vehm ü bāk

10. **dīvāne:**

Tesdis 4
Mısra: 15
Mecnun, deli II âşık.

Aküp cular gibi dīvāne
gönlüm bir yaña gitdi
Bihamdillāh cihān güldi
küdüret cā-be-cā gitdi

dīvāne eyler:

1. **dīvāne eyler:-r**

Gazel 367
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Deyim**
Deli, divane etmek.

‘Akl u fikrin tār u mār edüp
‘Azīzī haq bu kim
Âdemi dīvāne eyler ol
perīnuñ nāz işi

dīvāne kıldı:

1. **dīvāne kıldı:-dı**

Gazel 176
Mısra: 19
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Kendinden geçirmek,
düşkün hale getirmek;
mübtela, aşık etmek.

Kıldı pervāne dili dīvāne âh
Ey ‘Azīzī ol ruh-ı rengin-
çerāğ

2. **dīvāne kıldı:-dı**

Gazel 261
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Kendinden geçirmek,
düşkün hale getirmek;
mübtela, aşık etmek.

Gördi ki dīvāne kıldı ‘arız-ı
cānān günü
Şa’şa’a zencīrine bend eyledi
devrān günü

3. **dīvāne kıldı:-dı**

Gazel 361
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Kendinden geçirmek,
düşkün hale getirmek;
mübtela, aşık etmek.

Gördi ki dīvāne kıldı ‘arız-ı
cānān günü
Şa’şa’a zencīrine bend eyledi
devrān günü

dīvāne kılmadıysa:

1. **dīvāne kılmadıysa:-ma, -
dı, -y, -sa**

Gazel 119
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kendinden geçirmek,
düşkün hale getirmek;
mübtela, aşık etmek.

Kılmadıysa servi dīvāne
hevā-yı kıdd-i yār
Gülşen içre yā niçün başın
şalup sersemleñür

dīvāne olmasa:

1. **dīvāne olmasa:-ma, -sa**

Gazel 44
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Delirmek, çıldırmak,
aklını kaybetmek.

Nihāl-i kāmēt-i yāri görüp
olmasa dīvāne
Şanavber-vār tutmazdı vañan
kühsārda şimşād

dīvāne-naqş eyledi:

1. **dīvāne-naqş eyledi:-dı**

Gazel 162
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Divane, deli eylemek.

Hañka-i zülf-i girih-gīrūñ
hevāsı ‘ākıbet
Eyledi şāhum ‘Azīzī kuluñı
dīvāne-naqş

dīvān-ı gülşende:

1. **dīvān-ı gülşende:-de**

Gazel 4
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Gülbahçesi divanı.

Meger şāh-ı bahāruñ
hükmidür dīvān-ı gülşende
Tutarlar gonçayı el üzre her
şāh-ı gül-i ra’nā

dīvānumuñ tertübini:

1. **dīvānumuñ tertübini:**-um, -uñ, -n, -i

Gazel 194

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Divanın düzeni,
şairlerin bir araya getirilişi.*

Adın aılmazdı 'Azîzî şî' r-i
gevher-bârınuñ
Şâhî göreydi eger tertübini
dīvānumuñ

dīvār:

1. **dīvārda:**-da

Gazel 283

Mısra: 5

*Bir binanın bedenini
meydana getirmek, bir yeri
çevrelemek, bölmek, bir
ağırlığa dayanak sağlamak,
toprak veya suyu tutmak gibi
amaçlarla taş, tuğla, kerpiç,
ahşap vb. malzemeden
gereken kalınlıkta örülen ve
diklemesine yükselen yapı.*

Saña öykünmiş şanemler
yazılı dīvārda
Görmeyeyin anlaruñ ey meh-
likâ şüretlerin

dīv-i 'adū:

1. **dīv-i 'adū:**

Gazel 338

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dev düşman II rakip.

Atılur üstine varsa küyuña
dīv-i 'adū
Her şihâbî kıavs-i gerdünuñ
bir oğdur var ise

diyār:

1. **diyārında:**-ı, -n, -da

Gazel 351

Mısra: 3

Memleket, ülke, belde.

Beni firkat diyārında koyup
gitdi neçe gündür
Dirîgâ gitdüğince ol perî nâ-
mihribân oldı

2. **diyār:**

Lugaz 4

Mısra: 5

Memleket, ülke, yer.

Ṭoludur şît u şadâsı her diyār
Kûh u deşti geşt eder leyl ü
nehâr

diz:

1. **dizüp:**-üp

Gazel 329

Mısra: 1

*Dizmek II nesnelere yan
yana veya tek tek sıralamak.*

Ḳatre ḳatre eşk-i hünâbı
dizüp müjgânına
Döndi çeşmüm la 'l ile bir
cevherî dükkânına

2. **dizildi:**-il, -di

Gazel 102

Mısra: 7

*Dizmek, nesnelere yan
yana veya tek tek sıralamak.*

Gül-i ter üzre dür-i jâle
dizildi şanuram
Ruḫları üzre dizildikçe dilâ
ḫoy-ı nigâr

3. **dizildikçe:**-il, -dikçe

Gazel 102

Mısra: 8

*Dizmek, nesnelere yan
yana veya tek tek sıralamak.*

Gül-i ter üzre dür-i jâle
dizildi şanuram
Ruḫları üzre dizildikçe dilâ
ḫoy-ı nigâr

dög:

1. **dögeyin:**-e, -yin

Gazel 135

Mısra: 7

Vurmak.

'İşkuñda âh edüp dögeyin
sîne taḫlını

Olmaz çü şâh olan kişi tûğ u
naḳâresüz

2. **dögdürmek:**-dür, -mek

Lugaz 10

Mısra: 2

Vurmak.

Ol nedür kim mâha beñzer
şüreti
Göksini dögdürmek olmuş
'âdeti

3. **doğar:**-ar

Gazel 64

Mısra: 5

*Doğmak, dünyaya
gelmek.*

'Älemde ne senüñ gibi bir
meh-likâ doğar
Dünyâya ne benüm gibi bir
mübtelâ gelür

doğra:

1. **doğrayup:**-y, -up

Gazel 3

Mısra: 1

*T. f. Parça parça
kesmek, paralamak.*

Cefâ tîgiyle cismüm
doğrayup ey yâr ser-tâ-pâ
Çevirmem yüz derüm yüzseñ
Nesîmî-vâr ser-tâ-pâ

doğru:

1. **doğruyam:**-y, -am

Gazel 243

Mısra: 11

Dürüst, yalansız.

Oğ gibi doğruyam reh-i
'işkuñda ey şanem
Yay gibi kâmetüm n'ola
oldısa ḫam benüm

dögün:

1. **dögünmekden:**-mek, -den

Gazel 3

Mısra: 11

*Kendi kendini dövmek,
kendini oradan oraya
vurmak.*

O meh-rünüñ siyeh zülfini
yâd edüp döğünmekden
Gögerdi cism-i zerdüm
âsmân-girdâr ser-tâ-pâ

dök:

1. **döker:-er**

Gazel 38

Mısra: 7

*Dökülmek, saçılmak,
düşmek.*

Hünâb-ı eşk kaçtrelerin
durmayup döker
Dîdeñde merdümüñ meger
eyler hisâb-ı sürh

2. **dökülen:-ül, -en**

Gazel 109

Mısra: 3

*Dökülmek, saçılmak,
düşmek.*

Yaş degüldür dökülen
gördükçe la'lün mîvesin
Çeşmümüñ imrendüğinden
ağzınuñ şuyı açar

3. **dökülmüş:-ül, -miş**

Gazel 288

Mısra: 12

*Dökülmek, saçılmak,
düşmek.*

Ya meger kim meş'al-i
hürşîd-i 'âlem-tâbdan
Bâm-ı çarh üzre dökülmüş bir
'alevdür bî-duhân

4. **döküle:-ül, -e**

Gazel 333

Mısra: 5

*Dökülmek, saçılmak,
düşmek.*

Kaçtre-i bārân gibi hep yer
yüzine döküle
Mîhr ü mâh-ı âsmân u necm-
i rahşân kalmaya

5. **dökülür:-il, -ür**

Matla 28

Mısra: 2

*Dökülmek, saçılmak,
düşmek.*

Âhum şererleri çıkar eflâke
muttaşıl
Yaşum güherleri dökülür
hâke muttaşıl

6. **dökülen:-ü, -len**

Tarih 21

Mısra: 7

*Dökülmek, saçılmak,
düşmek.*

Ġuzât-ı müslimînüñ tîgi ile
dökülen kanlar
Eder şahrâ-yı Kâşân yolların
la'l-i Bedağşân deñ

dökül saçıl:

1. **dökül saçıl:**

Gazel 228

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim**

Her yana dağılmak.

Bezm-i vişâl-i yâre erem
derseñ ey gönül
Mânend-i eşk-i dîde vü cür'a
dökül saçıl

dökülsün:

1. **dökülsün:**

Gazel 192

Mısra: 8

*Dökülmek (dişlerin
dökülmesin bağlamında).*

Büs edüp la'lin ışırmışsın
niğârî ey rakîb
Çurusun ağzıñ dökülsün
göreyin dendânlaruñ

dolab:

1. **dolaba:-a**

Gazel 94

Mısra: 1

*Kuyudan su çıkarıp
bahçeleri sulamaya yarayan
döner makine; her tür döner
çark, çikrik.*

Yaşum bostân-ı 'ışkuñ içre
bir dolaba dönmişdür
Dü çeşmüm küze-i dolab-ı
pür-seylâba dönmişdür

dolan:

1. **dolanur:-ur**

Kaside 2

Mısra: 8

*Bir şeyin çevresinde
dönmek, gezmek, dolaşmak.*

Şems-i devrâna kamer ya
meger oldı pey-rev
Dolanur reh-güzer-i şemsi
kamer leyl ü nehâr

2. **dolanmaz:-maz**

Gazel 106

Mısra: 6

Gezmek, temaşa etmek.

Ser-geşteñ olmasa meh-i
tâbân her gece
Dolanmaz idi küyuñı olınca
tâ şehër

dolana çekdi:

1. **dolana çekdi:-di**

Gazel 374

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Hileye çekmek, etkisi
altına alıp sürüklemek.*

Hey ne çok başludur ser-i
zülfün
Çekdi dolana kalb-i meyyâli

dolaş:

1. **dolaşduğum:-duğ, -um**

Matla 35

Mısra: 1

*Güç çözüldür duruma
gelmek.*

Beline dolaşduğum zülfi gibi
bu her zamân
Rişte-i cân-ı 'azîzümdür
benüm ol mü-miyân

2. **dolaşursın:-ur, -sın**

Gazel 139

Mısra: 3

*Dolaşmak || Belli bir
yerde gezinmek.*

Dolaşursın dil-i 'uşşâka deyü
alup ele
Gün olur mı ki o meh zülfini
yuyup çaramaz

dön-:1. **döndi:-di****Gazel 196**

Mısra: 2

*Benzemek, andırmak,
...gibi olmak.*

‘Aks-i lebûñle çeşm-i dem-
âlüd-ı lāle-reng
Döndi o cāma kim mey-i
gül-gündan ala reng

dön:1. **dönse:-se****Kaside 2**

Mısra: 5

*Dönmek, kendi
etrafında hareket etmek.*

Şems mihr-i kamerûñ yolına
dönse taş mı
Hem-ser-i şems-i felekdür
kamer-i gül-ruhsār

2. **dönüp:-üp****Kaside 2**

Mısra: 73

*Dönmek, kendi
etrafında hareket etmek.*

Şems-i Pervîn ü kamer-veş
dönüp üstine felek
Çü kamer şems-i murādı ola
tālî ‘ her bār

3. **döndi:-di****Gazel 4**

Mısra: 6

*Benzemek, andırmak,
...gibi olmak.*

Gül-i nesrîn ile şöyle pür
oldı şahñ-ı şahrā kim
Nücüm ile müzeyyen çarha
döndi ‘arşa-i gabrā

4. **döndi:-di****Gazel 15**

Mısra: 6

*Benzemek, andırmak,
...gibi olmak.*

Ārzū-yı büse-i la‘lûñ ile ey
pîrûze-ħaṭ

Gözlerüm döndi ‘aķıķa
giryeden pür-ħûñ olup

5. **döndi:-di****Gazel 91**

Mısra: 2

*Benzemek, andırmak,
...gibi olmak.*

Nār-ı mihrûñle fetil-i dil
yanaldan şem ‘-vār
Döndi fāñs-ı hayāle bu ten-i
zār u nizār

6. **dönmişdür:-miş, -dür****Gazel 94**

Mısra: 1

*Benzemek, andırmak,
...gibi olmak.*

Yaşum bostān-ı ‘işkuñ içre
bir dolaba dönmişdür
Dü çeşmüm küze-i dolab-ı
pür-seylāba dönmişdür

7. **dönmişdür:-miş, -dür****Gazel 94**

Mısra: 2

*Benzemek, andırmak,
...gibi olmak.*

Yaşum bostān-ı ‘işkuñ içre
bir dolaba dönmişdür
Dü çeşmüm küze-i dolab-ı
pür-seylāba dönmişdür

8. **dönmişdür:-miş, -dür****Gazel 94**

Mısra: 4

*Benzemek, andırmak,
...gibi olmak.*

‘Aceb midür çekilse dil
kemān-veş zülfine yārûñ
Kim anuñ her ħamı bir
ħalka-i kullāba dönmişdür

9. **dönmişdür:-miş, -dür****Gazel 94**

Mısra: 6

*Benzemek, andırmak,
...gibi olmak.*

Sen ol Cemşid-i Cem-‘işret
şeh-i devr-i zamānsın kim
Felek bezmünde bir cām-ı
şarāb-ı nāba dönmişdür

10. **dönmişdür:-miş, -dür****Gazel 94**

Mısra: 8

*Benzemek, andırmak,
...gibi olmak.*

Yaşum bir baħr-i bī-pāyān-ı
ğamdur güyyiā anda
Zeneħdānuñ hayāliyle
gözüm girdāba dönmişdür

11. **dönmişdür:-miş, -dür****Gazel 94**

Mısra: 10

*Benzemek, andırmak,
...gibi olmak.*

Nece maķbül-i ‘ālem
olmasun ħüsn-i cihān-süzüñ
Cebīñüñ āftāba ruħlaruñ
meħtāba dönmişdür

12. **dönmişdür:-miş, -dür****Gazel 94**

Mısra: 12

*Benzemek, andırmak,
...gibi olmak.*

‘Azizī ol boyı servüñ
öğerseñ zülfini öğ kim
Cemālī gülşeninde süñbül-i
pür-tāba dönmişdür

13. **dönüp:-üp****Gazel 164**

Mısra: 10

*Benzemek, andırmak,
...gibi olmak.*

Dün ‘Azizī yine ol mihr-i
müniri gördüm
Ĥüsn-ile māħa dönüp āfet-i
devrān olmış

14. **dönmiş:-miş****Gazel 165**

Mısra: 9

*Benzemek, andırmak,
...gibi olmak.*

Seħerden açmış ol gonca
‘Azizī bülbüle dönmiş
Kızarmış tāb-ı mülden ‘arızı
gül gibi āl olmış

15. **döndi:-di****Gazel 170**

Mısra: 3

*Benzemek, andırmak,
...gibi olmak.*

Yandı gamuñla bağrum
döndi kebāba ‘ömrüm
Etmez egerçi kimse yenmiş
kebābdan hāz

16. **döndüm:-dü, -m**

Gazel 181

Mısra: 8

*Benzemek, andırmak,
...gibi olmak.*

Ham edüp kâmetümi bār-ı
belā-yı gam-ı yār
Döndüm ol pīr-i za‘īfe kim
anuñ tākati yok

17. **döndüm:-dü, -m**

Gazel 187

Mısra: 7

*Benzemek, andırmak,
...gibi olmak.*

Cāni yok şūrete döndüm o
şanem hecriyle
Yine hālüm demege ol
şaneme cānum yok

18. **döndi:-di**

Gazel 233

Mısra: 10

*Benzemek, andırmak,
...gibi olmak.*

Gülsitān-ı ser-i küyında
‘Azīzī yārūñ
Döndi efgān ile bir bülbül-i
nālāna gōñül

19. **döndi:-di**

Gazel 235

Mısra: 6

*Benzemek, andırmak,
...gibi olmak.*

Beñzer ki yine ‘azm-i çemen
eyledi ol hūr
Kim döndi cinān bāğına
şahrā-yı Sitanbul

20. **döndi:-di**

Gazel 245

Mısra: 3

*Benzemek, andırmak,
...gibi olmak.*

Şararup hecrūñ ile döndi
yüzüm altuna
Dağı meyl etme misin baña
eyā sīm-tenüm

21. **döndi:-di**

Gazel 269

Mısra: 7

*Benzemek, andırmak,
...gibi olmak.*

Yine şahn-ı çemen döndi
bisāta bezm-i gülşende
Verür her cām-ı lāle bir
nişān peymāne-i Cemden

22. **döndi:-di**

Gazel 328

Mısra: 4

*Benzemek, andırmak,
...gibi olmak.*

Tğ-i müjgānuñ gamıyla dil
şadef-veş hāk olup
Dür dişūñ fikri ile döndi
yaşum deryālara

23. **döndiler:-di, -ler**

Gazel 328

Mısra: 10

*Benzemek, andırmak,
...gibi olmak.*

Bend olaldan zülfine yārūñ
‘Azīzī cān u dil
Döndiler her biri zencīrin
sürür şeydālara

24. **döndi:-di**

Gazel 329

Mısra: 2

*Benzemek, andırmak,
...gibi olmak.*

Kaatre kaatre eşk-i hūnābı
dizüp müjgānına
Döndi çeşmüm la‘l ile bir
cevheri dükkānına

25. **dönmiş:-miş**

Gazel 335

Mısra: 9

*Benzemek, andırmak,
...gibi olmak.*

‘Azīzī eşk-i çeşmūñ cūya
dönmiş

O servi çekmedūñ gibi
kenāre

26. **döndürdi:-dür, -di**

Gazel 339

Mısra: 8

*Benzemek, andırmak,
...gibi olmak.*

Meydān-ı gamda başum olsa
‘aceb mi galtān
Döndürdi zülfūñ anı bir güy-
ı şavlecāne

27. **döndi:-di**

Kıt'a 20

Mısra: 3

*Benzemek, andırmak,
...gibi olmak.*

De kim bī-çāre döndi bir
hayāle
Olalı naqş-ı hüsñünden
senūñ dūr

28. **döndi:-di**

Matla 34

Mısra: 2

*Benzemek, andırmak,
...gibi olmak.*

Şem‘-i bezm oldı meger
cām-ı şarāb-ı la‘l-i nāb
Al kanatlı bir gümiş
pervāneye döndi hābāb

29. **döndürdi:-dür, -di**

Matla 55

Mısra: 2

*Benzemek, andırmak,
...gibi olmak.*

Yāre mihrüm kâmetüm çeng
olduğundan tıydı el
Sāz-ı ‘ışkı çala çala ezgiye
döndürdi dil

30. **döner:-er**

Gazel 108

Mısra: 2

Vazgeçmek, caymak.

Egilüp zülfı yārūñ gāh sīb-i
ğabğabın oğşar
Döner geh berg-i hāttı gibi
‘unnāb-ı lebin oğşar

31. **dönmezüz:-mez, -üz****Gazel 132**

Mısra: 2

Vazgeçmek, caymak.

Yār tutarsa bizi seng-i cefāya
 kāyilüz
 Dönmezüz andan gelen derd
 ü belāya kāyilüz

32. **dönme:-me****Gazel 383**

Mısra: 8

Vazgeçmek, caymak.

Pīr-i 'ışka çün mürīd olup
 urunduñ t̄ac-ı Key
 Dönme pīrūñden ölürseñ gey
 şakın abdāl gey

33. **dönmekden:-mek, -den****Müseddes 3**

Mısra: 16

Feleğin arzu ve istek doğrultusunda dönmesi.

Hüner ehline her dūn u denī
 kaşd-ı ezā eyler
 Felek kuṭb-ı muradı üzre
 dönmeğden ibā eyler

donan:1. **donandı:-dı****Gazel 3**

Mısra: 6

Donanmak; giyinip kuşanmak, süslenmek.

Açıldı dāğ-ı pūr-hūnı ser-Ā-
 ser cism-i Ferhāduñ
 Donandı lālelerle şanmañuz
 kühsār ser-tā-pā

2. **donandı:-dı****Tesdis 4**

Mısra: 19

Donanmak; giyinip kuşanmak, süslenmek.

Donandı naḥl-i bālālar cihānı
 tutdı zīnetler
 Geyüp zerrīn kabālar zer
 beneklü sebze ḥil'atler

döndür:1. **döndürmiş:-miş****Gazel 352**

Mısra: 6

Benzetmek, çevirmek.

Var ise etmek diler şūfī riyā
 murğın şikār
 Dāma döndürmiş elinde
 sübḥa-i şad-dāneyi

2. **döndürür:-ür****Gazel 387**

Mısra: 3

Ters çevirmek.

Gece gündüz döndürür gibi
 yaşum çarḥ-ı felek
 Mihr ile māh oldı güyā iki
 sâ'at şīşesi

döne döne:1. **döne döne:****Gazel 114**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dönerek.*

Duḥān-ı āh ile dilden ki her
 zebāne çıkar
 Döne döne meh-i t̄abāna
 keh-keşāna çıkar

2. **döne döne:****Gazel 26**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Döne döne ,
durmaksızın.*

Ey gönül baña bu çarḥ-ı bī-
 sebāt
 Cevr edüpdür döne döne kat
 kat

3. **döne döne:****Gazel 147**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Döne döne ,
durmaksızın.*

Neçe neçe ol mehūñ mihr ü
 vefāsın gormişüz

Döne döne 'ālemūñ zevk u
 şafāsın sürmüşüz

4. **döne döne:****Kaside 5**

Mısra: 18

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dönerek II Sürekli, hiç
durmaksızın II Strayla.*

Çeküp rez duḥterini kūşe-i
 meyḥānede rindān
 Ederler döne döne zevkını
 cām-ı muşaffānuñ

5. **döne döne:****Gazel 11**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Döne döne,
durmaksızın.*

Ayırup benden o māhı garażı
 neyki 'aceb
 Döne döne baña cevır
 eylemeden çarḥ-ı dü-tā

döner:1. **döner:****Kaside 4**

Mısra: 32

Dönmek, dönüştürmek.

Her ne bezme sāye şalsañ ey
 nihāl-i bāğ-ı cūd
 Bezm olup gülşen döner
 berg-i gül-i ḥandāna şem'

döşek:1. **döşeklüğü:-lüğ, -i****Kaside 5**

Mısra: 76

Yatak.

Eşigi taşını bāliš edinüp
 yaşdanur 'uşşāk
 Döşeklüğü güzel maḥbūb
 Yorgancı Süleymānuñ

döşen:1. **döşendiler:-ler****Kaside 5**

Mısra: 23

*Örtünmek; üstünü
örtmek.*

Döşendiler kumâş esbâba şol
deñlü güzeller kim
Alurlar bir ağacın şimdi üç
altuna kemhânuñ

2. döşen:

Gazel 264

Mısra: 8

Serilmek, yayılmak.

Hañ-ı rüyuñ gibi olmış
tutalum müşkî kumâş
Zülfüne kim dedi şahñ-ı ruñ-
ı zibâyâ döşen

dost:

1. dost:

Gazel 24

Mısra: 2

Dost II Sevgili.

Ben nece olmayayın
mañbüb-dost
Hemdemümdür her dem ol
mañbüb dost

2. dost:

Gazel 24

Mısra: 4

Dost II Sevgili.

Hañ bu kim tır-i belâdur
düşmene
Dostına gönderdüğü mektüb
dost

3. dost:

Gazel 24

Mısra: 6

Dost II Sevgili.

Seyre bî-burqa' niçün gitmez
demeñ
Dostlar mañbübür mañbüb
dost

4. dost:

Gazel 24

Mısra: 8

Dost II Sevgili.

Râm olup sîm ü zer için
düşmene

Hâşe lillâh kim ola mağlûb
dost

5. dost:

Gazel 24

Mısra: 10

Dost II Sevgili.

Āstânında 'Azizî rüyumuz
Râziyuz eylerse ger cârüb
dost

6. dostına:-ı, -n, -a

Gazel 24

Mısra: 4

Dost II Sevgili.

Hañ bu kim tır-i belâdur
düşmene
Dostına gönderdüğü mektüb
dost

7. dostlar:-lar

Gazel 24

Mısra: 6

Dost II Sevgili.

Seyre bî-burqa' niçün gitmez
demeñ
Dostlar mañbübür mañbüb
dost

8. dostum:-um

Gazel 221

Mısra: 5

Dost II Sevgili.

Tek hemân sen baña yâr ol
dostum
Cümle 'âlem düşmen olursa
çe-bâk

9. döstum:-um

Gazel 225

Mısra: 5

Dost II Sevgili.

Tek cefâ vü cevruñ ile
döstüm öldür beni
Düşmen ol hâli görüp şādân
olursa ğam degül

10. dost:

Kaside 3

Mısra: 78

Dost II Sevgili.

Fağr ile bir hâlete ergürdi
kim devrân beni
Dost ağlar hâlûme düşmen
bakup handân olur

11. döstum:-um

Gazel 10

Mısra: 8

Seven, arkadaşı.

Zârî zârî inler-isem ben n'ola
hemçü hezâr
Döstüm oldum o yâr-ı gül-
'izârumdan cüdâ

12. dostlar:-lar

Gazel 207

Mısra: 4

Seven, arkadaşı.

Öykünürmiş hañ-ı zibâsına ol
gonca-femüñ
Dostlar görmeyeyin yüzünü
ayruğ çemenüñ

13. dostlar:-lar

Gazel 273

Mısra: 4

Seven, arkadaşı.

Hâñır-ı nâ-şādumı alsun ele
luğ eylesün
Dostlar ihsân edün ol hana
söyleñ söylesün

14. dostlar:-lar

Gazel 370

Mısra: 2

Seven, arkadaşı.

Yandı nâr-ı ğamla dil
hâkister oldı ten dağı
Düşmesün 'ışk âteşine
dostlar düşmen dağı

15. dost:

Kaside 3

Mısra: 78

Seven, arkadaşı.

Fağr ile bir hâlete ergürdi
kim devrân beni
Dost ağlar hâlûme düşmen
bakup handân olur

dostân:

1. **dōstān:****Gazel 193**

Mısra: 1

Dostlar.

Rif'at dilerseñüz sözüüm ey
dōstān tutuñ
Ol şeh̄r-yār-ı hüsn eşiginde
mekān tutuñ

dostlar:1. **dostlar:****Gazel 132**

Mısra: 14

Seven, arkadaş.

Ölse cev̄r ile 'Azīzī sinine
sögsem demiş
Dostlar āmīn deñüz biz bu
du'āya kāyilüz

dostluk:1. **dostluk:****Gazel 320**

Mısra: 5

Dostluk, yakınlık.

Dostluk haqqı yerin bulsun
efendi derseñ
Yād edüp ben kuluñı yādı
getürme yāde

dostum:1. **dōstum:****Gazel 236**

Mısra: 1

Dostum! Ey arkadaş!.

Dōstum ben 'andelībi zār u
giryān etmegil
Düşmen-i bed-ḥāhumı gül
gibi ḥandān etmegil

2. **dōstum:****Gazel 354**

Mısra: 3

Dostum! Ey arkadaş!.

Kākül-i müşkīnūne öyküñdi
beñzer dōstum
Rū-siyāh eden cihānda bu
günehdür 'anberi

3. **dostum:****Matla 65**

Mısra: 1

Dostum! Ey arkadaş!.

Dostum gördi görelden
çeşm-i giryānum seni
Kimsenüñ gördüğüne rāzī
degül cānum seni

döy:1. **döymez:-mez****Gazel 67**

Mısra: 5

Dayanmak, tahammül etmek.

Maḥabbet bahri kim fülk-i
felek emvācına döymez
Anı cüş etdüren bu ben
gedānuñ bād-ı āhıdur

2. **döymez:-mez****Gazel 384**

Mısra: 14

Dayanmak, tahammül etmek.

Yıqılır kal'a-i āhen olursa
Ecel topına döymez ten
hişārı

3. **döymez:-mez****Kaside 4**

Mısra: 42

Dayanmak, tahammül etmek.

Nār-ı kahrūñ şu eder pülād-ı
kalbin düşmenüñ
Nitekim döymez erir olsa
yakın nīrāna şem'

4. **döymeyüp:-me, -y, -üp****Kıt'a 2**

Mısra: 8

Dayanmak, tahammül etmek.

Yüzüm zerd oldu gamdan
akça gibi
Gözüm ağardı döymeyüp
bükāya

döymez:1. **döymez:****Tarih 14**

Mısra: 2

*Dayanamamak,
katlanamamak, tahammül
edememek.*

Figān Aḥmed şubaşınıñ
elinden
Ki döymez zulmine anuñ
mezālīm

dü:1. **dü:****Gazel 94**

Mısra: 2

İki, sayı sıfatı.

Yaşum bostān-ı 'ışkuñ içre
bir dolaba dönmişdür
Dü çeşmüm küze-i dolab-ı
pür-seylāba dönmişdür

2. **dü:****Lugaz 19**

Mısra: 3

İki, sayı sıfatı.

Hālelerdür ol dü ḥalka
güyyiā
Var içinde iki mäh-ı pür-ziyā

du'ā:1. **du'āya:-y, -a****Gazel 132**

Mısra: 14

*Allah'a yalvarma;
niyaz.*

Ölse cev̄r ile 'Azīzī sinine
sögsem demiş
Dostlar āmīn deñüz biz bu
du'āya kāyilüz

2. **du'ā-y-ile:-y, -ile****Gazel 371**

Mısra: 9

*Allah'a yalvarma;
niyaz.*

Gel du'ā-y-ile 'Azīzī edelüm
istikbāl
Şehre çün devlet-ile sāye-i
Raḥmān geldi

du'ā etsem:1. **du'ā etsem:-se, -m****Kaside 3**

Mısra: **87**
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dua etmek.

Çoyup evşāfuñ du'ā etsem
n'ola şimden gerü
Kim du'ā-yı devletüñle ol
senüñ şādān olur

2. **du'ā etsem:-se, -m**

Kaside 3

Mısra: **87**

Kelime Tipi: **Deyim**

*Allah'a yalvarmak,
niyaz etmek.*

Çoyup evşāfuñ du'ā etsem
n'ola şimden gerü
Kim du'ā-yı devletüñle ol
senüñ şādān olur

du'ā eyle:

1. **du'ā eyle:**

Kaside 1

Mısra: **100**

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Allah'a yalvarmak,
niyaz etmek.*

Bülbül-āsā gül-i ter vasfını
ey dil қо yüri
O güle eyle du'ā bülbüle zīrā
o düşer

du'ā-gūy:

1. **du'ā-gūyüñdur:-uñ, -dur**

Gazel 248

Mısra: **10**

Dua eden, duacı.

Luţfuñ eylerse recā n'ola
'Azīzī-i gedā
Bende-i muhliş du'ā-
gūyüñdur ey şāh-ı kerīm

du'ālar etsün:

1. **du'ālar etsün:-lar, -sün**

Gazel 247

Mısra: **14**

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Allah'a yalvarma, niyaz.

'Azīzīye vefālar kııl ki dā'im
Saña etsün du'ālar Muşlı
şāhum

du'ā-yı devletüñle:

1. **du'ā-yı devletüñle:-üñ, -le**

Kaside 3

Mısra: **88**

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Mutluluk duası.

Çoyup evşāfuñ du'ā etsem
n'ola şimden gerü
Kim du'ā-yı devletüñle ol
senüñ şādān olur

2. **du'ā-yı devletüñle:-üñ, -le**

Kaside 3

Mısra: **88**

Kelime Tipi: -

*Mutluluk, saadet,
devletin devamı için edilen
dua.*

Çoyup evşāfuñ du'ā etsem
n'ola şimden gerü
Kim du'ā-yı devletüñle ol
senüñ şādān olur

dūd:

1. **dūdı:-ı**

Gazel 139

Mısra: **7**

*Duman † yürek yangının
belirtisi.*

Ol mehi bulmak için yeri vü
gögi aramaz
Gün mi vardur ki yaşum
seyli vü āhum dūdı

dudağ:

1. **dudağ:**

Gazel 186

Mısra: **8**

Dudak.

İki dilber şanuram leb-be-leb
olup öpüşür
Meclis-i meyde o meh cāma
degürdükçe dudağ

dūd-ı āh:

1. **dūd-ı āh:**

Gazel 122

Mısra: **1**

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Çekilen ateşli ahlardan
çıkan duman † yürek yangını.*

Kelle-i bī-devletüm kim dūd-
ı āh altındadır
Pür-hevā bir kıulledür ebr-i
siyāh altındadır

2. **dūd-ı āh:**

Gazel 63

Mısra: **7**

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Çekilen ateşli ahlardan
çıkan duman † yürek yangını.*

Gün yüzünde haţ görüp
'uşşāk dūd-ı āh ile
Mihir ü meh āyinesin
göklerde pür-jeng etdiler

dūd-ı āhdan:

1. **dūd-ı āhdan:-dan**

Gazel 49

Mısra: **2**

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Çekilen ateşli ahlardan
çıkan duman † yürek yangını.*

Fikr-i haţuñ ki mülk-i dile
ceyş-i gam çeker
Dil dūd-ı āhdan aña karşı
'alem çeker

dūd-ı āhı:

1. **dūd-ı āhı:-ı**

Gazel 128

Mısra: **10**

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Çekilen ateşli ahlardan
çıkan duman † yürek yangını.*

Dūd-ı āhı 'āşıkuñ bir nār-ı
süzān kendidür
Eyle āhumdan hāzer kim
'ālemi ihrāk eder

dūd-ı āh-ı pūr-şerārūm:

1. **dūd-ı āh-ı pūr-şerārūm:-um**

Gazel 63

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kıvılcımlarla dolu ahın dumanı.

Dūd-ı āh-ı pūr-şerārūm sūr-ı çarḥ üzre çıkup
Ṭālī' u baḥt-ı siyāhumla bu şeb ceng etdiler

2. **dūd-ı āh-ı pūr-şerārūm:-um**

Gazel 268

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kıvılcımlarla dolu ahın dumanı.

Ḳaddūmi çevgān edüp
meydān-ı gāmda eyledūñ
Dūd-ı āh-ı pūr-şerārūm aña
güy-ı zer-nişān

dūd-ı āhum:

1. **dūd-ı āhum:-um**

Gazel 61

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Çekilen ateşli ahlardan çıkan duman || yürek yangını.

Her şerer kim dūd-ı āhum
'arşa-i gāmda şaçar
Güyyiā bir güy-ı zerrīndür ki
çevgāndan çıkar

2. **dūd-ı āhum:-um**

Gazel 9

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Çekilen ateşli ahlardan çıkan duman || yürek yangını.

Bezm-i hecrūñde 'acebdür
dūd-ı āhum bir şehër
Bāda vermezse eger bu nüh
kıbābı sākīyā

3. **dūd-ı āhum:-um**

Gazel 13

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Çekilen ateşli ahlardan çıkan duman || yürek yangını.

Nār-ı rüy-ı yārdan iḥrāk
ederdi āftāb
Dūd-ı āhum olmasa mānend-
i ebr aña ḥicāb

4. **dūd-ı āhum:-um**

Gazel 13

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Çekilen ateşli ahlardan çıkan duman || yürek yangını.

Ḥayme-i gerdün 'Azizī
yıkıla nāgeh deyü
Dūd-ı āhum bağladı yer yer
aña müşkīn tınāb

5. **dūd-ı āhum:-um**

Gazel 50

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Çekilen ateşli ahlardan çıkan duman || yürek yangını.

Ebr şanmañ görinen ol māhı
yağmasun deyü
Mıhr-i 'ālem-tāba dūd-ı
āhum oldu perde-dār

6. **dūd-ı āhum:-um**

Gazel 90

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Çekilen ateşli ahlardan çıkan duman || yürek yangını.

Göñlüm ki gām vilāyetinüñ
şehsüvāridur
Destinde dūd-ı āhum anuñ
tāziyānedür

7. **dūd-ı āhum:-um**

Gazel 186

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Çekilen ateşli ahlardan çıkan duman || yürek yangını.

Server-i mülk-i gāmem her
ne yere 'azm etsem
Dūd-ı āhum çeker önümce
duḥāñi sancağ

8. **dūd-ı āhum:-um**

Gazel 349

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Çekilen ateşli ahlardan çıkan duman || yürek yangını.

Şu deñlü çıkdı eflāke bu
gece dūd-ı āhum kim
Derüñi kâḥ-ı çarḥuñ pūr-
duḥān olmağa yaklaştı

9. **dūd-ı āhum:-um**

Matla 27

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Çekilen ateşli ahlardan çıkan duman || yürek yangını.

Dūd-ı āhum menzilin gördi
yüce eflākde
Eşk-i çeşmüm yerini kılsa
'aceb mi ḥākde

dūd-ı āhumdan:

1. **dūd-ı āhumdan:-um, -dan**

Gazel 7

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Çekilen ateşli ahlardan çıkan duman || yürek yangını.

Kūhsār-ı 'ışk kim göñlüm
olupdur şir aña
Ḥalka ḥalka dūd-ı āhumdan
demür zencir aña

2. **dūd-ı āhumdan:-um, -dan**

Gazel 355

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Çekilen ateşli ahlardan çıkan duman || yürek yangını.

Görenler dūd-ı āhumdan
 kararımış qaşum alnumda
 Şanurlar murğ-ı cānum
 kūyuña uçmağa per açdı

dūd-ı dildür:

1. **dūd-ı dildür:-dür**
Gazel 157
 Mısra: 11
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Gönül dumanı.

Dūd-ı dildür kim tağıldı
 yanına hıdmet için
 Şanmañ ol mañbüb bir bir
 beline aşdı kayış

dūd-ı dil-i nālān:

1. **dūd-ı dil-i nālān:**
Gazel 180
 Mısra: 10
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Inleyen gönülün dumanı.

Görinen kara bulutlar degül
 ejder-mānend
 Çekilür göklere dūd-ı dil-i
 nālān şaf şaf

dūd-ı kebūd:

1. **dūd-ı kebūd:**
Gazel 34
 Mısra: 7
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Lacivert, mor duman.

Reg degüldür görinen bir bir
 çıkar dūd-ı kebūd
 Cism-i zerdüm nār-ı ğamla
 eriyüp mānend-i tūc

dūd-ı kebūd-ı āhdan:

1. **dūd-ı kebūd-ı āhdan:-**
dan
Gazel 129
 Mısra: 7
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Ahın boz renkli dumanı.

Bir yeşil şancağ çeküp dūd-ı
 kebūd-ı āhdan
 Bañr ü berde çağırıp dil
 'ışk-ıla der yā Hızır

dūd-ı kebūd-ı āhum:

1. **dūd-ı kebūd-ı āhum:-um**
Gazel 75
 Mısra: 4
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Ahın boz renkli dumanı.

Ey meh senüñ külāleñ varsa
 n'ola benüm de
 Dūd-ı kebūd-ı āhum
 başumda sünbülumdür

dūd-ı kebūdın:

1. **dūd-ı kebūdın:-ın**
Kaside 4
 Mısra: 79
 Kelime Tipi: -
Lacivert, mor duman.

Nitekim dūd-ı kebūdın halka
 halka eyleyüp
 Bend eder zencir-i şevkın
 gerden-i Keyvāna şem'

dūd-ı siyāh:

1. **dūd-ı siyāh:**
Gazel 237
 Mısra: 2
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Kara duman. || Ah
 dumanı.*

Dilde şevk-ı 'arızuñla āh u
 vāh eksük degül
 Çanda kim āteş ola dūd-ı
 siyāh eksük degül

dūd-ı siyāhı:

1. **dūd-ı siyāhı:-ı**
Kıt'a 20
 Mısra: 5
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Kara duman. || Ah
 dumanı.*

Dañı hem deyesin dūd-ı
 siyāhı
 Gögi göge boyadı ol yüzi hūr

duñān:

1. **duñāndür:-dur**
Gazel 198
 Mısra: 6
*Aşığın ah ederken
 ağızından çıkan duman.*

Nār-ı behcetdür yanuñda ol
 ğılāf-ı zer yañod
 Kim ol āteşden çıkar mā'ī
 duñāndür hançerüñ

2. **duñānı:-ı**
Gazel 243
 Mısra: 8
*Aşığın ah ederken
 ağızından çıkan duman.*

Ğam ellerine 'azm edicek
 şāh-ı 'ışk olup
 Āhum duñānı çekdi öñümce
 'alem benüm

duñānı:

1. **duñānı:**
Gazel 186
 Mısra: 6
Dumanlı.

Server-i mülk-i ğamem her
 ne yere 'azm etsem
 Dūd-ı āhum çeker öñümce
 duñānı sancağ

duñān-ı āh:

1. **duñān-ı āh:**
Gazel 114
 Mısra: 1
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Ah dumanı. II aşığın
 feryadının gökyüzüne kadar
 çıkması.*

Duñān-ı āh ile dilden ki her
 zebāne çıkar
 Döne döne meh-i tībāna
 keh-keşāna çıkar

duñān-ı āhı:

1. **duhān-ı āhı:-ı****Gazel 69**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Ah dumanı. II aşığın feryadının gökyüzüne kadar çıkması.

Ser-i bî-mağz-ı 'aşık kim sifâl-i miñnet ü ğamdur
Duḥān-ı āhı kim andan zuḥūr
eyler siper-ğamdur

duhān-ı āhum:1. **duhān-ı āhum:-um****Kıt'a 2**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Ah dumanı. II aşığın feryadının gökyüzüne kadar çıkması.

Yanup faqr âteşine cism-i zârum
Duḥān-ı āhum erişdi semâya

duhān-ı āhumı:1. **duhān-ı āhumı:-um, -ı****Gazel 69**

Mısra: 16

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Ah dumanı. II aşığın feryadının gökyüzüne kadar çıkması.

'Azîzî her ne dem zülfîn
añup āh etsem ol mâhuñ
Duḥān-ı āhumı gören şanur
başumda perçemdür

duhān-ı nār-ı āhumdan:1. **duhān-ı nār-ı āhumdan:-um, -dan****Gazel 379**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Ah ateşinin dumanı.

Degüldür görinen encüm
şeb-i hecrinde ol mâhuñ

Duḥān-ı nār-ı āhumdan göge
yine şerer düşdi

duhān-ı nār-ı āhumla:1. **duhān-ı nār-ı āhumla:-um, -la****Gazel 351**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Ah ateşinin dumanı.

Duḥān-ı nār-ı āhumla zemîn
ü âsmân taldı
Karañuluk başup dünyâyı
güyâ kim duman oldı

duḥter-i gül:1. **duḥter-i gül:****Gazel 312**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Gülün kızı II gonca.

Süzen-i hâr ile güşını delüp
duḥter-i gül
Kıldı pür gevher-i jâyleyle
kulağın lâle

duḥter-i pākîze-veş:1. **duḥter-i pākîze-veş:****Lugaz 14**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Saflığın temizliğin kızı gibi.

Ol nedür kim duḥter-i
pākîze-veş
Yağınur ayağına hınnâ-yı al

duḥter-i rez:1. **duḥter-i rez:****Gazel 291**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Üzüm kızı II şarap.

Mey-fürüşüñ ki ciger-
küşesidür duḥter-i rez

Bulduğum yerde 'Azîzî anı
ra'nâ çekeyin

2. **duḥter-i rez:****Kıt'a 10**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Üzüm kızı II şarap.

Lebüñ ağyâr ile 'ayş
eyleyecek korkum odur
Duḥter-i rez gibi aduñ
çekilür sulṭānum

duḥter-i rezle:1. **duḥter-i rezle:-le****Gazel 65**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Üzüm kızı II şarap.

Tañ degül varsa 'Azîzî bu
zen-i dehre talāk
Duḥter-i rezle şular kim
başını hoş eyler

2. **duḥter-i rezle:-le****Gazel 219**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Üzüm kızı II şarap.

Duḥter-i rezle başı hoşdur
'Azîzîñüñ deyü
Gel anı zemm etmeden zâhid
elüñ bir pâre çek

duḥter-i verdüñ:1. **duḥter-i verdüñ:-üñ****Gazel 53**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Gül kızı.

Gördi bitmez akçasuz iş
duḥter-i verdüñ hemân
Başdı nağd-i jâleyi ucına
ebr-i nev-bahâr

dühül eyler:

1. **dühül eyler:-r****Kaside 4**

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

Girmek, dahil olmak.

Her gece halvet-serā-yı
hānefe eyler dühül
Ta'n ederse yeridür gökde
meh-i tābāna şem'

dükān-ı hüsne:1. **dükān-ı hüsne:-e****Gazel 206**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Güzellik dükkānı.*

Dükān-ı hüsne konmuş āb-
gün kālā durur yaḥod
İzār-ı nev-tırāşı var ise ol
hıvāce-i cānuñ

düken:1. **dükendi:-di****Gazel 135**

Mısra: 1

*Tükenmek, bitmek, sona
ermek.*

Eşküm dükendi giryeden ol
māh-pāresüz
Yoḥdur felekde bencileyin
bir sitāresüz

dükkān:1. **dükkānı:-ı, -n, -a****Gazel 329**

Mısra: 2

*Ufak malların satıldığı
önü açık ve küçük alış veriş
yeri; bazı sanatkarların
işledikleri ve yaptıkları
şeyleri sattıkları yer.*

Kaṭre kaṭre eşk-i hünābı
dizüp müjgānına
Döndi çeşmüm la'l ile bir
cevheri dükkānına

2. **dükkānları:-lar, -ı****Gazel 366**

Mısra: 6

Ufak malların satıldığı

*önü açık ve küçük alış veriş
yeri; bazı sanatkarların
işledikleri ve yaptıkları
şeyleri sattıkları yer.*

Rüz-ı 'ıd olsa Karamandaki
ḥaffāflaruñ
Yine zeyn olsa cüvānān-ıla
dükkānları

3. **dükkānı:-ı, -n, -ı****Kaside 5**

Mısra: 101

*Ufak malların satıldığı
önü açık ve küçük alış veriş
yeri; bazı sanatkarların
işledikleri ve yaptıkları
şeyleri sattıkları yer.*

Konaḥ edindiler dükkānı
Remmāl Çeşminüñ
Görenler ḡamze-i Tātārını
yanındaki oḡlanuñ

4. **dükkānuñ:-uñ****Kaside 5**

Mısra: 116

*Ufak malların satıldığı
önü açık ve küçük alış veriş
yeri; bazı sanatkarların
işledikleri ve yaptıkları
şeyleri sattıkları yer.*

Metā'-ı hüsni ḥübānuñ yine
seyrin eder her gün
Oturup Taḡyacı Ḥıvāce şadır-
gāhında dükkānuñ

dükkān dükkān:1. **dükkān dükkān:****Gazel 286**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dükkan dükkan.*

Devr-i 'adlünde revā midur
eyā şāh-ı cihān
Mey ele girmeye ḡahve geze
dükkān dükkān

duman oldı:1. **duman oldı:-dı****Gazel 351**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Duman olmak (her yeri
duman kaplamak
baḡlamında).*

Duḡān-ı nār-ı āhumla zemīn
ü āsmān ṭoldı
Karañuluk başup dünyāyı
güyā kim duman oldı

**düm-i ṭāvüs-ı mekes-rān
olmuş:**1. **düm-i ṭāvüs-ı mekes-rān
olmuş:-mış****Gazel 164**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Tavus kuşunun
kuyruḡundan sineklik olmak.*

Meges-i cāna ki la'li o şehüñ
ḥvān olmuş
Ḥam-ı zülfi düm-i ṭāvüs-ı
mekes-rān olmuş

düm-i ṭāvüs-ile:1. **düm-i ṭāvüs-ile:-ile****Gazel 177**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Tavus kuşunun kuyruḡu.*

Şeh-per-i zülfüñ-ile bulsa
şeref n'ola ḥadüñ
Düm-i ṭāvüs-ile merḡub olur
aḡkām-ı şerīf

**dümm-i ṭāvüs-ı zer-
efşānuñ:**1. **dümm-i ṭāvüs-ı zer-
efşānuñ:-uñ****Müseddes 1**

Mısra: 16

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Altın saçan tavus
kuşunun kuyruḡu.*

Melce'-i ehl-i berāt olur
eşigüñ dāyimā
Dümm-i ṭāvüs-ı zer-efşānuñ
gören şanur hümā

dün:1. **dün:****Gazel 319**

Mısra: 9

Önceki gün. II Geçmiş.

Başını alup oldu revân çarh-ı
berîne
Hechrinde 'Azîzî o mehûñ
dün gece âhum

2. **düna:-a****Gazel 98**

Mısra: 10

Aşâğılık, soysuz.

'Azîzî gam yeme kaldum
deyü hâk-i mezelletde
Ki ehlûñ tãli'i yokdur
zamâne düna mâ'ildir

3. **dün:****Kıt'a 14**

Mısra: 2

Aşâğılık, soysuz.

Recâ-yı lutf u ihsân etme
zinhâr
Eşigine varup her dün
begden

4. **dün:****Gazel 6**

Mısra: 1

*Geçmiş, bir önceki gün
II gece.*

Hilâl ebrûlar içre gördüm ol
mâhı çeker dün yâ
Edinmiş havf-ı tîriñden anuñ
çarhî siper dünyâ

5. **dün:****Gazel 20**

Mısra: 1

*Geçmiş, bir önceki gün
II gece.*

Gözi çıkınca ağladı küyında
dün raķtîb
Görünmedi çıkup aña ol
mâh-ı dil-firîb

6. **dün:****Gazel 63**

Mısra: 15

*Geçmiş, bir önceki gün
II gece.*

Ħüb-rûlar dün 'Azîzî Ħüsn
ile Yûsuf gibi
Keffe-i mîzân-ı gerdünda
mehi deng etdiler

7. **dün:****Gazel 100**

Mısra: 9

*Geçmiş, bir önceki gün
II gece.*

Dün gece seyyâreler âfâķı
tölmüş gördiler
Gözlerüm yaşına Ħarķ oldu
bu 'âlem şandılar

8. **dün:****Gazel 121**

Mısra: 10

*Geçmiş, bir önceki gün
II gece.*

Luţf edüp yine anuñla
barışur mı ki 'aceb
Dün 'Azîziyle tûrup gördüm
o fettân çekişür

9. **dün:****Gazel 140**

Mısra: 3

*Geçmiş, bir önceki gün
II gece.*

Hechrinde ol mehûñ yine dün
gece ra'd-vâr
Şaldı cihânda velvele âh u
fiĦânımız

10. **dün:****Gazel 155**

Mısra: 13

*Geçmiş, bir önceki gün
II gece.*

Dün 'Azîzî görüp ol mâhı bir
âh etmiş kim
Tîr-i âhı siper-i çarh-ı dü-
tâdan geçmiş

11. **dün:****Gazel 158**

Mısra: 5

*Geçmiş, bir önceki gün
II gece.*

Ħaţ u Ħaddüñ Ħamıyla dün
bir âh etdüm ki ağzumdan
Dütünler oldu peydâ pâre
pâre nâra şarmaşmış

12. **dün:****Gazel 164**

Mısra: 9

*Geçmiş, bir önceki gün
II gece.*

Dün 'Azîzî yine ol mihr-i
münîri gördüm
Ħüsn-ile mâha dönüp âfet-i
devrân olmuş

13. **dün:****Gazel 165**

Mısra: 8

*Geçmiş, bir önceki gün
II gece.*

Dediler müya beñzer 'âķıbet
ey meh miyânuñ-çün
Dün ehl-i diller ortasında
neçe ķil ü ķâl olmuş

14. **dün:****Gazel 252**

Mısra: 1

*Geçmiş, bir önceki gün
II gece.*

Dün reh-i 'ışķa revân olmaĦı
efķâr eylerem
Naķd-i cânı anda îşâr için
iĦzâr eylerem

15. **dün:****Gazel 252**

Mısra: 8

*Geçmiş, bir önceki gün
II gece.*

Ey elif-ķad boyı 'ar'arlar
arasında seni
Dün 'adü-yı Ħâr ile gördüm
ķatı 'âr eylerem

16. **dün:****Gazel 261**

Mısra: 3

*Geçmiş, bir önceki gün
II gece.*

Dün seni aĦyâr ile gördüm
gezerken nâĦehân

Cānuma düşdi be-gāyet ey
meh-i tābān günü

17. **dün:**

Gazel 361

Mısra: 3

Geçmiş, bir önceki gün

II gece.

Dün seni ağıyar ile gördüm
gezerken nāgehān
Cānuma düşdi be-gāyet ey
meh-i tābān günü

18. **dün:**

Gazel 389

Mısra: 1

Geçmiş, bir önceki gün

II gece.

Dün gece Ka'be-i kuyuñda
görenler māhı
Dedi Bū-Ṭālib imiş görmege
'Abdullāhı

19. **dün:**

Tahmis 1

Mısra: 9

Geçmiş, bir önceki gün

II gece.

Seyre vardum dün ser-i
kuyuñda hıvāb almış beni
Düşde gördüm yatduğum yer
Cennetü'l-Me'vā-yımış

20. **dün:**

Tarih 6

Mısra: 4

Geçmiş, bir önceki gün

II gece.

Mübārek māh-ı zi'l-ka'de
onında
Ṭulū' etdi dün içre ol semen-
had

dün u deni:

1. **dün u deni:**

Müseddes 3

Mısra: 15

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Aşāğılık ve alçak

kimseler.

Hüner ehline her dün u deni
kaşd-ı ezā eyler
Felek kuṭb-ı muradı üzre
dönmekden ibā eyler

dün ü gün:

1. **dün ü gün:**

Gazel 255

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gece ve gündüz,

süreklî.

Şu deñlü bādeye düşdi lebün
şevkıyla dün ü gün
İdüp çeşmüme uyhuıyı harām
içmek diler gönüm

2. **dün ü gün:**

Kaside 2

Mısra: 72

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gece ve gündüz,

süreklî.

Şubhı şems ü şeb-i deycürü
kamer rüşen edüp
Dün ü gün şems ü kamer
k'ola felekde seyyār

dünyā:

1. **dünyāda:-da**

Kaside 3

Mısra: 27

Cihan, alem, evren.

Sen o māh-ı burc-ı 'izzetsin
bugün dünyāda kim
Ḥāk-i pāyuñ tütyā-yı dīde-i
a'yān olur

2. **dünyā:**

Muamma 28

Mısra: 1

En yakın.

Severler dilber-i pür-ḥālî
dünyā
Şu dilberde ki zülf ola
huşuşā

3. **dünyā:**

Gazel 6

Mısra: 2

*Evren, cihan, kainat II
dünyadaki herkes.*

Hilāl ebrūlar içre gördüm ol
māhı çeker dün yā
Edinmiş ḥavf-ı tiriñden anuñ
çarḥı siper dünyā

4. **dünyā:**

Gazel 6

Mısra: 4

*Evren, cihan, kainat II
dünyadaki herkes.*

Göreydüñ zevkın etmek nece
olurdi bezm-i devrānuñ
Baña sencileyin ey hıvāce el
verseydi ger dünyā

5. **dünyā:**

Gazel 6

Mısra: 6

*Evren, cihan, kainat II
dünyadaki herkes.*

Nazar etmez gönül alur göz-
ile nev-'arūs-āsā
Gerekse şekl-i murdārına
versün zīb ü fer dünyā

6. **dünyā:**

Gazel 6

Mısra: 8

*Evren, cihan, kainat II
dünyadaki herkes.*

Neçe merdümleri hıvāre
geçirür bir dem içinde
Ne dem açsa dehanın ejdehā-
yı heft-ser dünyā

7. **dünyā:**

Gazel 6

Mısra: 10

*Evren, cihan, kainat II
dünyadaki herkes.*

Şakın meyl etme dünyānuñ
'Azizī māl u cāhına
Demesünler saña Kārūn gibi
tā kim sever dünyā

8. **dünyānuñ:-nuñ**

Gazel 6

Mısra: 9

*Evren, cihan, kainat II
dünyadaki herkes.*

Şakın meyl etme dünyānuñ
‘Azīzī māl u cāhına
Demesünler saña Qārūn gibi
tā kim sever dünyā

9. **dünyāda:-da**
Gazel 12
Mısra: 2
Evren, cihan, kainat II
dünyadaki herkes.

Nuqūd-ı cānum u ‘ömrüm
benüm cānānuñ olsun hep
Neye mālīk isem dünyāda ol
sultānuñ olsun hep

10. **dünyāda:-da**
Gazel 33
Mısra: 3
Evren, cihan, kainat II
dünyadaki herkes.

Etme ḥasīs ü dūna dünyāda
‘arz-ı fāka
Çün māh-ı nev olursañ bir
pāre nāna muḥtāc

11. **dünyāda:-da**
Gazel 58
Mısra: 4
Evren, cihan, kainat II
dünyadaki herkes.

Dehrūñ şular ki zīnetine
māyil oldılar
Dünyāda kim cehennemi
cennet edindiler

12. **dünyāya:-y, -a**
Gazel 64
Mısra: 6
Evren, cihan, kainat II
dünyadaki herkes.

‘Ālemdede ne senūñ gibi bir
meh-liqā doğar
Dünyāya ne benüm gibi bir
mübtelā gelür

13. **dünyāya:-y, -a**
Gazel 82
Mısra: 9
Evren, cihan, kainat II
dünyadaki herkes.

Nece meyl etsün ‘Azīzī pīre-
zen dünyāya kim

Pür-ḥiyeldür pür-dağaldür
pür-mekir pür-aldur

14. **dünyāy:-y, -ı**
Gazel 252
Mısra: 4
Evren, cihan, kainat II
dünyadaki herkes.

Künc-i firkatde beni
öldürmek ister gam deyü
Na‘ra-i āhumla dünyāyı
ḥaberdār eylemem

15. **dünyāya:-y, -a**
Gazel 275
Mısra: 5
Evren, cihan, kainat II
dünyadaki herkes.

Pīre-zen dünyāya meyl
etmez erenler çün velī
Ben de anlar gibi bu
meydānda bir merdāneyin

16. **dünyāda:-da**
Gazel 322
Mısra: 9
Evren, cihan, kainat II
dünyadaki herkes.

Budur insān olana lāyīk olan
dünyāda
‘Ayn-ı ‘ibretle nazar eyleye
a‘mā görse

17. **dünyāy:-y, -ı**
Gazel 351
Mısra: 6
Evren, cihan, kainat II
dünyadaki herkes.

Duḥān-ı nār-ı āhumla zemīn
ü āsmān ṭoldı
Qarañuluk başup dünyāyı
güyā kim duman oldı

18. **dünyāya:-y, -a**
Gazel 359
Mısra: 3
Evren, cihan, kainat II
dünyadaki herkes.

Yūsufi geldi şanurlardı yine
dünyāya
Görselerdi seni bu ḥüsñ ile
Ken‘ān ehli

19. **dünyānuñ:-nuñ**
Gazel 377
Mısra: 3
Evren, cihan, kainat II
dünyadaki herkes.

Nesine ğurre olursın be
göñül dünyānuñ
Kime kaldı ki saña kala bu
milket bāḳı

20. **dünyāda:-da**
Kaside 3
Mısra: 27
Evren, cihan, kainat II
dünyadaki herkes.

Sen o māh-ı burc-ı ‘izzetsin
bugün dünyāda kim
Ḥāk-i pāyuñ tütyā-yı dīde-i
a‘yān olur

21. **dünyānuñ:-nuñ**
Kaside 5
Mısra: 74
Evren, cihan, kainat II
dünyadaki herkes.

N’ola artursa nāz u şiveyi
gıtdükçe Qız Muşlı
Kim oldur nāzenin maḥbūbi
şimdi qarı dünyānuñ

22. **dünyāya:-y, -a**
Kaside 5
Mısra: 112
Evren, cihan, kainat II
dünyadaki herkes.

Kimi ṭanbūr u çeng ü ney
kimi qānūn sever ammā
Yaşıl Beg bir kıln dünyāya
vermez rüḥ-efzānuñ

23. **dünyāda:-da**
Tesdis 1
Mısra: 4
Evren, cihan, kainat II
dünyadaki herkes.

Deli göñlüm gibi ser-geşte-i
devrān ancak
Deme dünyāda benim ḥāṭırı
vīrān ancak

24. **dünyāda:-da**
Tesdis 1
Mısra: 25

*Evren, cihan, kainat II
dünyadaki herkes.*

Kimi dünyâda olup gül gibi
şâd u hurrem
Kiminüñ girye vü efgân ile
çeşmi pür-nem

25. dünyâ:

Tesdis 2

Mısra: 4

*Evren, cihan, kainat II
dünyadaki herkes.*

Bir kafesdür bülbül-i câna
cihân dildârsuz
‘Aynuma gelmez benüm
dünyâ o gül-ruhsârsuz

26. dünyayı:-y, -i

Tesdis 4

Mısra: 6

*Evren, cihan, kainat II
dünyadaki herkes.*

Getür âyîne-i ‘âlem-nümâyı
câm-ı şahbâyı
Benüm de sâkiyâ görsün
gözüm bir pâre dünyayı

27. dünyayı:-y, -i

Tesdis 4

Mısra: 12

*Evren, cihan, kainat II
dünyadaki herkes.*

Getür âyîne-i ‘âlem-nümâyı
câm-ı şahbâyı
Benüm de sâkiyâ görsün
gözüm bir pâre dünyayı

28. dünyayı:-y, -i

Tesdis 4

Mısra: 18

*Evren, cihan, kainat II
dünyadaki herkes.*

Getür âyîne-i ‘âlem-nümâyı
câm-ı şahbâyı
Benüm de sâkiyâ görsün
gözüm bir pâre dünyayı

29. dünyayı:-y, -i

Tesdis 4

Mısra: 24

*Evren, cihan, kainat II
dünyadaki herkes.*

Getür âyîne-i ‘âlem-nümâyı
câm-ı şahbâyı
Benüm de sâkiyâ görsün
gözüm bir pâre dünyayı

30. dünyayı:-y, -i

Tesdis 4

Mısra: 30

*Evren, cihan, kainat II
dünyadaki herkes.*

Getür âyîne-i ‘âlem-nümâyı
câm-ı şahbâyı
Benüm de sâkiyâ görsün
gözüm bir pâre dünyayı

dünyâ seyrine:

1. dünyâ seyrine:-n, -e

Gazel 344

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dünya seyri, gezintisi.

Hüblar seyrini añañ baña
kim ben o mehüñ
Vermezün gün yüzine
bakmağı dünyâ seyrine

dünyâ sözlerin:

1. dünyâ sözlerin:-n

Lugaz 7

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dünya sözleri.

Basıcağ parmaklaruñla
gözlerin
Getürür ortaya dünyâ
sözlerin

dünyâ yüzinde:

1. dünyâ yüzinde:-n, -de

Gazel 2

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dünya, yeryüzü, cihan.

Göñül deryâ-yı ‘ışkında
yüzerken ol dür-i pâküñ
Dağı dünyâ yüzinde
olmamışdı heft yem peydâ

**dünyânuñ altını üstine
getürdi:**

**1. dünyânuñ altını üstine
getürdi:-di**

Gazel 203

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Deyim**

*Dünyayı yerle bir
etmek, dağıtmak.*

Meh-i nev şanmañuz gâv-ı
zemînuñ çıkdı bir şâhı
Getürdi bād-ı âhum altını
üstine dünyânuñ

dünyâya gelmedi:

1. dünyâya gelmedi:-me, -di

Müseddes 1

Mısra: 25

Kelime Tipi: **Deyim**

Doğmak.

Gelmedi zâtuñ gibi dünyâya
bir şâhib-kemâl
Ma ‘rifet bâbında bî-
mânendsin ey nîkü-ñışâl

dünyâyı tutdı:

1. dünyâyı tutdı:-dı

Gazel 357

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Çok yayılmak, her yere
dağılmak, meşhur olmak.*

Tutdı mihr-i hüsn ile dünyâyı
hübânuñ biri
Kul edindi ‘âlemi ser-cümle
sultânuñ biri

dünyâyı ursañ:

1. dünyâyı ursañ:-sa, -ñ

Gazel 323

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Dünyayı vursan II
dünya kadar nesneyi koymak
bağlamında.*

‘Adü-yı har-mizâcuñ şırtına
ur derd ü gam bânın

Ki ol dünyâyı urşañ götürür
câmûs şeklinde

dünye:

1. **dünyede:-de**
Gazel 64
Mısra: 9
Evren, cihan, kainat II
dünyadaki herkes.

Şol bî-kesem ki dünyede
ölsem 'Azîziyâ
Kabrüm ziyâret etmege
ancañ şabâ gelür

2. **dünyede:-de**
Gazel 122
Mısra: 9
Evren, cihan, kainat II
dünyadaki herkes.

Dünyede yetmez mi bu
devlet 'Azîziye şehâ
Kim senüñle rüz u şeb bir
bârgâh altındadır

3. **dünyede:-de**
Gazel 241
Mısra: 9
Evren, cihan, kainat II
dünyadaki herkes.

Ol güzeller pâdşâhınıñ
'Azîzi dünyede
Âstâni bendesi olmağ durur
câhum benüm

4. **dünyede:-de**
Gazel 272
Mısra: 10
Evren, cihan, kainat II
dünyadaki herkes.

Yok nazirüñ güzel ögmekde
'Azîzi göreyin
Dünyede ölme sen ağzuñda
dilüñ çürümesün

5. **dünyede:-de**
Gazel 359
Mısra: 1
Evren, cihan, kainat II
dünyadaki herkes.

Ne belâ çekdüğini dünyede
hicrân ehli

Görse hayretde kalurdu anı
zindân ehli

6. **dünyede:-de**
Gazel 380
Mısra: 10
Evren, cihan, kainat II
dünyadaki herkes.

Mihr-i ruhsârını seyr eyle
'Azîzi o mehûñ
Etmek istersen eger dünyede
seyr-i 'âlî

7. **dünyede:-de**
Matla 30
Mısra: 1
Evren, cihan, kainat II
dünyadaki herkes.

Dünyede ben çekdüğüm bâr-
ı belâ vü miñneti
Bil ki gerdün çekse bir gün
taş olurdu taşati

8. **dünyede:-de**
Mesnevi 1
Mısra: 19
Evren, cihan, kainat II
dünyadaki herkes.

Dünyede bu belâya ey server
Mübtelâ oldu neçe
peygamber

9. **dünyede:-de**
Tesdis 3
Mısra: 1
Evren, cihan, kainat II
dünyadaki herkes.

Dünyede gördüğüm âlâmı
yine yâd edeyin
Şarşar-ı âhum ile 'âlemi
berbâd edeyin

10. **dünyede:-de**
Tesdis 3
Mısra: 25
Evren, cihan, kainat II
dünyadaki herkes.

Dünyede sencileyin bir şeh-i
'âdil yoğ-iken
Devr-i 'adlünde benüm gibi
gedâ-dil yoğ-iken

dünyeden gitmek:

1. **dünyeden gitmek:-mek**
Gazel 311
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Dünyadan gitmek II
ölmek.

Cânı teslim edegör mihr-i
ruñ-ı cânân-ıla
Ey gönül gitmek dilerseñ
dünyeden imân-ıla

dür:

1. **dür:**
Gazel 95
Mısra: 1
İnci.

Dişüñe dür lebüñe hoşka-i
mercân derler
Genc-i hüsnünde ser-i
zülfüñe şu 'bân derler

2. **dür:**
Gazel 328
Mısra: 4
İnci.

Tîg-i müjgânuñ gamıyla dil
şadef-veş hâk olup
Dür dişüñ fikri ile döndi
yaşum deryâlara

3. **durur:-ur**
Gazel 1
Mısra: 8
Sona ermek, kesilmek.

Setr eder rüyuñi dâmâni-yıla
göstermez
Ka'be örtüsü durur zülf-i
siyâhuñ güyâ

4. **durmayup:-ma, -y, -up**
Gazel 38
Mısra: 7
Sona ermek, kesilmek.

Hünâb-ı eşk kaçrelerin
durmayup döker
Dideñde merdümün meger
eyler hisâb-ı sürh

5. **durur:-ur**
Gazel 106

Mısra: 3
Sona ermek, kesilmek.

Bir yüzi ağ u alnı açuk
‘aşıkun durur
Mihrin ‘ıyân ederse ‘aceb mi
saña seher

6. **durmaz:-maz**
Gazel 388
Mısra: 4
Ara vermeden, sürekli
olarak.

Şöyle hünürdür ki çeşm-i
gamze-kârı ol mehün
Dem-be-dem kanlar döker
durmaz harâmiler gibi

7. **durur:-ur**
Müseddes 1
Mısra: 8
Varlığını sürdürmek,
kalıcı olmak.

Serverâ cüd u sehâda yokdur
akrânun senün
‘Äleme tolmış durur eltâf u
ihşânun senün

8. **dürlü:-lü**
Müseddes 3
Mısra: 8
Tür, çeşit.

Cihânda ma‘rifet ehli olanlar
bulmayup vüs‘at
Çeker bâr-ı belâ-yile neçe
dürlü gam-ı kıllat

9. **durur:-ur**
Gazel 20
Mısra: 4
Olmak, ...hâline gelmek.

Kesb-i şafâ vü zevk eder anı
tavâf eden
Güyâ harîm-i Ka‘be durur
dergeh-i habîb

10. **durur:-ur**
Matla 66
Mısra: 2
Olmak, ...hâline gelmek.

Hadd-i renginiyle rüy-ı dil-
rübâ

Bir gül-i beyzâ durur
humret-nümâ

11. **dür:**
Gazel 160
Mısra: 7
Inci (sevgilinin dişleri
bağlamında).

Dür dişlerün gamıyla ‘uşşâk-
ı nâ-tivânun
Gözden akan sirişki ‘ummân
olur gidermiş

dür etme:

1. **dür etme:-me**
Gazel 226
Mısra: 1
Kelime Tipi: Kalıp
İfade
Uzak etmek,
uzaklaştırmak.

Etme yanundan fütâdeñ mü-
miyânun dür gel
Turmağa pervâneye çün
müm yanıdır maħal

dür nisâr eyler:

1. **dür nişâr eyler:-r**
Gazel 178
Mısra: 5
Kelime Tipi: Kalıp
İfade
Inci saçmak, dağıtmak.

Dür nişâr eyler deyü gülzâra
ebr-i nevbahâr
Köl uzadup şâh-ı ‘ar‘ar lüle
vü gül açdı kef

dür olalı:

1. **dür olalı:-alı**
Kıt‘a 20
Mısra: 4
Kelime Tipi: Kalıp
İfade
Uzak kalalı, uzak
kaldığından beri.

De kim bî-çäre döndi bir
hayâle
Olalı naqş-ı hüsnünden
senün dür

dür olmaz:

1. **dür olmaz:-maz**
Gazel 154
Mısra: 5
Kelime Tipi: Kalıp
İfade
Uzak olmak.

Dideden zülfi hayâli o
mehün dür olmaz
Derler insâna perî olmaz
egerçi me‘nüs

dür olup:

1. **dür olup:-lup**
Mesnevi 1
Mısra: 24
Kelime Tipi: -
Uzak olmak.

Yüsuf ayru düşüp atasından
Dür olup çeşm-i
akrabâsından

dür saçardı:

1. **dür saçardı:-ar, -dı**
Gazel 314
Mısra: 7
Kelime Tipi: Kalıp
İfade
Inci saçmak.

Dür saçardı okuyan üstine
işâl eylesem
Vaşf-ı dendânunla bu şi‘rüm
‘Adenden cânibe

dür ü gevher saçar:

1. **dür ü gevher saçar:-ar**
Tahmis 1
Mısra: 23
Kelime Tipi: Kalıp
İfade
Inci ve cevher saçmak.

Ebr-i nîsân-veş dür ü gevher
saçar tab‘un eli
Ey Uşûli sen kara toprağdan
alçaksın velî

dür ü güher:

1. **dürc ü güher:****Matla 42**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Mücevher kutusu ve inci.*

Ƙanı ol ŧırın sözün ŧehd ü
ŧeker ŧanduƘlarum
HokƘa-i la'1-i lebin dürc ü
güher ŧanduƘlarum

dürc-i dehenüm:1. **dürc-i dehenüm:-üm****Gazel 245**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Mücevher kutusu gibi ağız.*

Vaŧf-ı la'lüñ olalı ey büt-i
ŧırın sühanum
Oldı pür gevher-i nā-yāb ile
dürc-i dehenüm

dürc-i ŧadef:1. **dürc-i ŧadef:****Gazel 238**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sedef hokka.*

Ğabğabuñ āb-ı mu'allak
dehenüñ dürc-i ŧadef
O ŧadef içre diŧüñ dāne-i
lülü mı degül

dürdi:1. **dürdi:-di****Gazel 363**

Mısra: 4

Çöküntü, tortu. ŧarap tortusu.

Leb-i mey-günüña haññ-ı
ğubāruñdan halel ermez
Bu rüşendür ŧarāba sākıyā
vermez keder dürdi

dürd-i mey:1. **dürd-i mey:****Matla 39**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***İçki tortusu.*

Dürd-i mey vermez habābuñ
'aynına hergiz keder
Gerçi sākı ŧakımılan göze
derler çöp düşer

dürer:1. **dürer:****Gazel 88**

Mısra: 10

İnciler.

Ƙıldı pür-lāle kefin jāle
'Azīzī güyā
ŧadef-i lāleye oldı güher-i
jāle dürer

dürer çıkdı:1. **dürer çıkdı:-dı****Gazel 174**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***İnci çıkmak II gözyaşı.*

Hecr-i femüñle çıkdı
gözümden dürer dirğ
Güm oldı gitdi yoğ yere
bunca güher dirğ

dür-i dendānına:1. **dür-i dendānına:-ı, -n, -a****Gazel 203**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sevgilinin ağızındaki inci diŧ.*

Dür-i dendānına teŧbīh eder
gördi o cānānuñ
ŧabā bir sille urdı kim
gögerdi rüyı deryānuñ

dür-i eş'arını:1. **dür-i eş'arını:-ı, -n, -ı****Kaside 5**

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

ŧiirlerinin incisi.

Ma'ānī gevheri kim Hātemī
Begden zühür eyler
Dür-i eş'arını oğŧar Zahr ü
Hvāce Selmānuñ

dür-i eş'arımı:1. **dür-i eş'arımı:-um, -ı****Gazel 284**

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***ŧiirlerinin incisi.*

Dür-i eş'arımı kim görse
'Azīzī begenür
Baħr-i nażmuñ ŧadef-i pür-
güheri oldum ben

dür-i jāle:1. **dür-i jāle:****Gazel 102**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Çiy damlası, incisi.*

Gül-i ter üzre dür-i jāle
dizildi ŧanuram
Ruħları üzre dizildikçe dilā
ho-y-ı niğār

dür-i kem-yābuñ:1. **dür-i kem-yābuñ:-uñ****Gazel 277**

Mısra: 15

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Nadir bulunan inci.*

Reh-i küyında 'Azīzī o dür-i
kem-yābuñ
Senüñ o gözden ağan yaŧuñı
deryā ŧanurın

dür-i ma'naları:1. **dür-i ma'naları:-lar, -ı****Gazel 323**

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Mana, anlam incisi.*

Dür-i ma'naları levh-i dile
şol deñlü yazdum kim
'Azîzî bir kitâb etdüm anı
Kâbüs şeklinde

dür-i pākūñ:

1. **dür-i pākūñ:-üñ**

Gazel 2

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Temiz, saf inci. II gönül.

Gönül deryâ-yı 'ışkıında
yüzerken ol dür-i pākūñ
Dağı dünyâ yüzinde
olmamışdı heft yem peydâ

dür-i şehvâr:

1. **dür-i şehvâr:**

Mesnevi 1

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Padişaha yaraşır inci.

Bî-güher bir şadef idi bu
hişâr
Oldı zâtuñ aña dür-i şehvâr

dür-i şehvârdan:

1. **dür-i şehvârdan:-dan**

Gazel 148

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Padişaha yaraşır inci.

Ol gerek cevri ile eşk-i
çeşmümüz baħr eylesün
Biz şadef-vâr ol dür-i
şehvârdan el çekmezüz

dür-i şehvârdur:

1. **dür-i şehvârdur:-dur**

Gazel 13

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Padişaha yaraşır inci.

Hâtem-i la'l üzre konmuş bir
dür-i şehvârdur

Câm-ı gül-gün üzre kim
peydâ olur her bir habâb

dür-i yek-dânedür:

1. **dür-i yek-dânedür:-dür**

Gazel 57

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İri taneli inci. ||

Sevgilinin diş.

Ol şehüñ dendâmi vaşında
'Azîzî her sözüm
Bir dür-i yek-dânedür kim
güş eden hayrân olur

dür-i yek-dâneyi:

1. **dür-i yek-dâneyi:-yi**

Matla 43

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İri taneli inci.

Edince bir dür-i yek-dâneyi
dilâ peydâ
Olanca varını yolında
çalkadı deryâ

dür-i yektâ:

1. **dür-i yektâ:**

Gazel 87

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Eşsiz inci.

Berg-i gül la'lîn-şadef jâle
dür-i yektâ mıdur
Mevc urur bād-ı bahâr ile
çemen deryâ mıdur

dür-i yektâsın:

1. **dür-i yektâsın:-sın**

Gazel 279

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Eşsiz inci II Çok değerli

sevgili.

Ya meleksin ya kamer tāk-ı
zebercetde ya ğod

Yem-i aħdarda nihân bir dür-
i yektâsın sen

dürlü:

1. **dürlü:**

Lugaz 23

Mısra: 4

Türlü.

Erdüğine ğüsn ü behcet
gösterür
Her kese bir dürlü şüret
gösterür

dürlü dürlü:

1. **dürlü dürlü:**

Gazel 50

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Türlü türlü, çeşit çeşit,
farklı farklı .*

Naħl-i gülzâr-ı melâhatdür
meger kadd-i nigâr
Dürlü dürlü şüvelerden
bitmiş anda berg ü bâr

dürr:

1. **dürr:-i**

Gazel 88

Mısra: 5

*Inci, lülü. Basra ve Hint
denizinden çıkarılan inci,
"âadeğ" adı verilen bir çeşit
istiridyenin içinde oluşur.*

Gök çemen lâle şafağ katre-i
jâle dürrü
Lâle-gün gonca-i pür-jâle
olupdur Ülker

dürr ü güher:

1. **dürr ü güher:**

Gazel 80

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Inci ve mücevher.

Beñzer ol la'l-i dürece kim
dehenüñ
Münderic olmuş anda dürr ü
güher

dürr ü güherden:1. **dürr ü güherden:-den****Gazel 293**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Inci ve mücevher.*

Her kaçtre-i eşküm ki çıkar
 dide-i terden
 'İşkuñda baña yeg gelür ol
 dürr ü güherden

dürr-i 'aden:1. **dürr-i 'aden:****Gazel 151**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Aden'den çıkartılan inci
 II sevgilinin dişleri.*

La 'l-i lebüñe yâküt dersem
 olur ammâ kim
 Dendânlaruña mânend bir
 dürr-i 'Aden bitmez

2. **dürr-i 'aden:****Terci-bend 1**

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Aden incisi. Yemen'in
 güneyinde, Ummân Denizi ve
 Hazar denizi ile başka
 yerlerde de çıkmaktadır. Bu
 inciler arasında en makbulu
 Dürr-i Aden denilen
 kasabada çıkan incilerdir.
 Dürr-i Aden kasabasından
 çıkan inciler büyük olmaları
 ile meşhur olmuştur.*

Qızarup lâle çün 'aķıķ-i
 Yemen
 Üstine jāle saçdı dürr-i
 'Aden

dürr-i girân-māye:1. **dürr-i girân-māye:****Gazel 293**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Kıymetli, değerli inci.*

Bir dürr-i girân-māye idi
 eşk-i 'Azîzî
 Ol şâh nigâh etmeyeli düşdi
 nazardan

2. **dürr-i girân-māye:-y, -e****Gazel 57**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Kıymetli, değerli inci II
 sevgili.*

Her ne dem çeşm ü fem ü
 kadd ü kaşuñ yâd eylesem
 Eşküm ey dürr-i girân-māye
 o dem 'ummân olur

dürr-i nâb olmuş:1. **dürr-i nâb olmuş:-miş****Gazel 156**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Kırmızı inci II yakut II
 aşğın göz yaşları.*

Gözüm 'ayn-ı şadefdür 'aks-
 i dendâniyla ol mâhuñ
 İçinde eşkümüñ her kaçtresi
 bir dürr-i nâb olmuş

dürr-i şâh-vâr:1. **dürr-i şâh-vâr:****Gazel 50**

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***İri taneli inci II Çok
 güzel söz.*

Şi 'r-i dür-bâruñ 'Azîzî güş
 edüp dilber dedi
 Degme baħr içre bulunmaz
 böyle dürr-i şâh-vâr

dürr-i yetim:1. **dürr-i yetim:****Gazel 248**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Bir sedefte tek başına
 meydana gelen büyük ve iri,
 çok makbul inci.*

Eşkümüñ deryâsı içre bir
 şadefdür yer ü gök
 Ol şadef içinde sensin ey
 güneş dürr-i yetim

dürü:1. **dürümesün:-me, -sün****Gazel 272**

Mısra: 4

*Türemek, ortaya
 çıkmak, peyda olmak.*

Ėam degül görmez isek
 mâh-cemâl-i yâri
 Tek Celâlî gibi rüyunda Ėaķa
 dürümesün

durur:1. **durur:****Gazel 46**

Mısra: 9

Süreklilik fiili.

Demler durur ki cân-ı 'azîzi
 Azîzîñüñ
 Bûs-ı nigîn-i la'lüñ eder
 serverâ ümîd

2. **durur:****Gazel 74**

Mısra: 7

*Bildirme eki olan "dur"
 ekinin Eski Türkiye
 Türkçesindeki kullanım şekli.*

Görinen vâdî durur şanmañ
 bu deşt ü kühsâr
 Mihnet-i devrân elinden
 sîne-çâk olmuş yatur

3. **durur:****Gazel 131**

Mısra: 8

*Bildirme eki olan "dur"
 ekinin Eski Türkiye
 Türkçesindeki kullanım şekli.*

Bizüz ol pādşeh-i mülk-i
 maħabbet ki bizüm
 Mihnet ü derd ü Ėam u Ėuşşa
 durur 'askerimüz

4. **durur:****Gazel 158**

Mısra: 2

*Bildirme eki olan "dur"**ekinin Eski Türkiye Türkçesindeki kullanım şekli.*

O zülf-i mār misk-āsā ki rüy-
ı yāra şarmaşmış
Siyeh ejder durur gencîne-i
ruhsāra şarmaşmış

5. **durur:****Gazel 206**

Mısra: 7

*Bildirme eki olan "dur"**ekinin Eski Türkiye Türkçesindeki kullanım şekli.*

Dükān-ı hūsne konmuş āb-
gün kālā durur yaḥod
İzār-ı nev-tırāşı var ise ol
hVāce-i cānuñ

6. **durur:****Gazel 215**

Mısra: 9

*Bildirme eki olan "dur"**ekinin Eski Türkiye Türkçesindeki kullanım şekli.*

Melāḥat Mısrına mālīk
güzeller çok durur ammā
Azīzī görmedüm ben ol şeh-
i Yūsuf-liḳādan yeg

7. **durur:****Gazel 241**

Mısra: 10

*Bildirme eki olan "dur"**ekinin Eski Türkiye Türkçesindeki kullanım şekli.*

Ol güzeller pādşāhınuñ
Azīzī dünyede
Āstānı bendesi olmaḳ durur
cāhum bentüm

8. **durur:****Gazel 297**

Mısra: 6

*Bildirme eki olan "dur"**ekinin Eski Türkiye Türkçesindeki kullanım şekli.*

Ben o şāh-ı kişver-i 'ışkam
ki bī-ḥayl ü ḥaşem

Kim yanumda bir durur çetr-
i kühen ḥargāh-ı nev

9. **durur:****Gazel 304**

Mısra: 8

*Bildirme eki olan "dur"**ekinin Eski Türkiye Türkçesindeki kullanım şekli.*

Ben marīz-i 'ışk-ı yāram çek
elūñ benden ṭabīb
Yoḳ durur emūñ senūñ bu
derde dermān etmede

10. **durur:****Kaside 5**

Mısra: 122

*Bildirme eki olan "dur"**ekinin Eski Türkiye Türkçesindeki kullanım şekli.*

Alup her gördüğü oḡlanı
yanına köçek-vārī
Babalanmaḳ durur kārī aña
Müşṭāk Babanuñ

11. **durur:****Kıt'a 2**

Mısra: 27

*Bildirme eki olan "dur"**ekinin Eski Türkiye Türkçesindeki kullanım şekli.*

Duyūnum on flori durur
ammā
Gözümde naḳd-i eşküm bī-
nihāye

düş-:1. **düşdi:-di****Gazel 379**

Mısra: 4

Aksetmek, yansımak.

Ḥayāl-i ruḫlaruñ ey meh
görenler çeşm-i pür-nemde
Şanur bir cüybāra 'aḳs-i
ḫurşīd ü kamer düşdi

2. **düşdi:-di****Gazel 379**

Mısra: 6

Aksetmek, yansımak.

Ṭulū' etdi güneş şanmañ
seḫer şarrāfi destinde

Sipih-r-i nīl-gün üstine bir
sultānī zer düşdi

3. **düşdi:-di****Gazel 379**

Mısra: 8

Aksetmek, yansımak.

Degüldür görinen encüm
şeb-i hecrinde ol māhuñ
Duḫān-ı nār-ı āhumdan göge
yine şerer düşdi

4. **düşer:-(e)r****Gazel 216**

Mısra: 8

*Uygun düşmek,
yaraşmak, yakışmak.*

Niçün 'uşşāka ṭa'n eylersin
iş sevmek deyü zāhid
Düşer mi ehl-i 'irfāna behey
bāṭıl 'amel sevmek

düş:1. **düşen:-en****Gazel 13**

Mısra: 8

*Yukarıdan aşağıya
birdenbire ve bilâ-ih̄tiyār
inmek, sukut etmek,
yukarıdan inmek.*

Şu 'le-i āh-ı şerer-bārum bu
şeb çarḫa çıkup
Yine ḫāk üzre nüzül etdi
düşen şanmañ şihāb

2. **düşer:-er****Gazel 71**

Mısra: 3

*Yukarıdan aşağıya
birdenbire ve bilâ-ih̄tiyār
inmek, sukut etmek,
yukarıdan inmek.*

Revzenleri bu gözlerümüñ
açalı düşer
Nīzeñ dile kaçan der-i
devlet-me'āb açar

3. **düşmiş:-miş****Gazel 84**

Mısra: 1

*Yukarıdan aşağıya
birdenbire ve bilâ-ih̄tiyār*

*inmek, sukut etmek,
yukarıdan inmek.*

Dil-i bî-çâre kim düşmüş
zenehdânuında kalmışdır
Esîr-i dermendüfüdür ki
zindânuında kalmışdır

4. **düşmiş:-miş**
Gazel 244

Mısra: 4
*Yukarıdan aşağıya
birdenbire ve bilâ-ihitiyâr
inmek, sukut etmek,
yukarıdan inmek.*

Eşk-i çeşmüm içinde her
müjemi
Şuya düşmüş giyâha
beñzetdüm

5. **düşdi:-di**
Gazel 329

Mısra: 8
*Yukarıdan aşağıya
birdenbire ve bilâ-ihitiyâr
inmek, sukut etmek,
yukarıdan inmek.*

Ey gönül hün-ı cigerle
beslemekdür çâresi
Düşdi çün eşküm yetîmi
dîdemün dâmânına

6. **düşmiş:-miş**
Gazel 386

Mısra: 3
*Yukarıdan aşağıya
birdenbire ve bilâ-ihitiyâr
inmek, sukut etmek,
yukarıdan inmek.*

O tıfl-ı meh-ruhuñ dâm üzre
düşmüş topıdur şandum
Göricek sakf-ı gerdün üzre
nâ-geh mihr-i raşşanı

7. **düşdi:-di**
Matla 9

Mısra: 2
*Yukarıdan aşağıya
birdenbire ve bilâ-ihitiyâr
inmek, sukut etmek,
yukarıdan inmek.*

Zahm urdı gamzeñ oğı dil-i
zâruñ üstine

Düşdi ölüm nişanı o bîmâruñ
üstine

8. **düşince:-ince**
Matla 25

Mısra: 1
*Yukarıdan aşağıya
birdenbire ve bilâ-ihitiyâr
inmek, sukut etmek,
yukarıdan inmek.*

Şebnem düşünce berg-i gül-i
ahmer üstine
Dedi hezâr aña yüzüñ güller
üstine

9. **düşüp:-üp**
Mesnevi 1

Mısra: 25
*Yukarıdan aşağıya
birdenbire ve bilâ-ihitiyâr
inmek, sukut etmek,
yukarıdan inmek.*

Geh düşüp ka 'r-ı çâh-ı
Ken 'âna
Gâh girdi Mışırdâ zindâna

10. **düşdi:-di**
Muamma 36

Mısra: 2
*Yukarıdan aşağıya
birdenbire ve bilâ-ihitiyâr
inmek, sukut etmek,
yukarıdan inmek.*

Noқта-i eşkin ederken cîm-i
çeşminden 'adem
Düşdi iki yüzü üzre
cemrenün bir kaçre nem

11. **düşmez:-mez**
Gazel 357

Mısra: 12
*Devamlı elde tutmak,
düşkün olmak.*

Câm-ı mey kim geh şurâhî
geh sebû la 'lin emer
Tıflıdır düşmez feminden iki
pistânuñ biri

12. **düşüpdür:-üp, -dür**
Gazel 335

Mısra: 8
*Yer çekiminin etkisiyle
boşlukta, yukarıdan aşağıya
inmek; uğramak, kapılmak.*

Degül gül nâr-ı âhından
hezâruñ
Düşüpdür şahn-ı gülzâra
şerâre

13. **düşüpdür:-üp, -dür**
Kaside 4

Mısra: 56
*Yer çekiminin etkisiyle
boşlukta, yukarıdan aşağıya
inmek; uğramak, kapılmak.*

Eşk-i çeşmüm içre sîmîn
barmağun 'ağsin gören
Eyle şanur kim düşüpdür
lücce-i 'ummâna şem '

14. **düşmişdür:-miş, -dür**
Gazel 76

Mısra: 4
Yansımak, aksetmek.

Hayâl-i kıdd-i mevzünüñ
görenler çeşm-i pür-nemde
Şanurlar sâye-i serv-i revân
ırmağa düşmişdür

15. **düşüp:-üp**
Lugaz 2

Mısra: 10
Yansımak, aksetmek.

Her ne yere 'azm ederse bir
kişi
Yanına düşüp anuñ bile gider

16. **düşer:-er**
Gazel 150

Mısra: 4
*Yakışmak, yaraşmak,
uygun gelmek.*

Câm-ı mey alup ele Cem
gibi şâhum her zamân
'Ayş u nüş etmek düşer mi
saña ben dil-dâdesüz

17. **düşer:-er**
Kaside 1

Mısra: 100
*Yakışmak, yaraşmak,
uygun gelmek.*

Bülbül-âsâ gül-i ter vasfını
ey dil ko yüri
O güle eyle du 'â bülbüle zîrâ
o düşer

18. **düşdi:-di**
Gazel 15
 Mısra: 2
 (Kötü bir durum
 yüzünden) İstenmeyecek bir
 yerde ve durumda
 bulunmaya mecbur olmak.

Bir meh-i Leylî-‘izāruñ
 zülfine meftûn olup
 Düşdi zencîr-i belāya dil
 yine mecnûn olup

19. **düşmişdür:-miş, -dür**
Gazel 76
 Mısra: 1
 (Kötü bir durum
 yüzünden) İstenmeyecek bir
 yerde ve durumda
 bulunmaya mecbur olmak.

Ruñuñ şevkı ile lāle delürmiş
 tağa düşmişdür
 Şaçun sevdāsi ile sünbül-i ter
 bâğa düşmişdür

20. **düşmişdür:-miş, -dür**
Gazel 76
 Mısra: 2
 (Kötü bir durum
 yüzünden) İstenmeyecek bir
 yerde ve durumda
 bulunmaya mecbur olmak.

Ruñuñ şevkı ile lāle delürmiş
 tağa düşmişdür
 Şaçun sevdāsi ile sünbül-i ter
 bâğa düşmişdür

21. **düşmişdür:-miş, -dür**
Gazel 76
 Mısra: 6
 (Kötü bir durum
 yüzünden) İstenmeyecek bir
 yerde ve durumda
 bulunmaya mecbur olmak.

Saña beñzeyimezler gördiler
 kaçup hacâletden
 Perîler bâğ u rāğa hürîler
 uçmağa düşmişdür

22. **düşdi:-di**
Gazel 111
 Mısra: 2
 (Kötü bir durum
 yüzünden) İstenmeyecek bir

yerde ve durumda
 bulunmaya mecbur olmak.

Hevâ-yı kaddûñ ile ey gül-i
 ter
 Delürdi tağlara düşdi
 şanavber

23. **düşen:-en**
Gazel 127
 Mısra: 1
 (Kötü bir durum
 yüzünden) İstenmeyecek bir
 yerde ve durumda
 bulunmaya mecbur olmak.

Vâdi-i ‘ışka düşen mânend-i
 ebr ağlar yürür
 Gözlerinüñ kanlu yaşı seyl
 olup çağlar yürür

24. **düşdi:-di**
Gazel 140
 Mısra: 6
 (Kötü bir durum
 yüzünden) İstenmeyecek bir
 yerde ve durumda
 bulunmaya mecbur olmak.

Zâl-i kühen gibi gam-ıla bî-
 mecâl olup
 Düşdi ‘aşâ-yı âha dil-i nâ-
 tûvânımız

25. **düşdi:-di**
Gazel 199
 Mısra: 5
 (Kötü bir durum
 yüzünden) İstenmeyecek bir
 yerde ve durumda
 bulunmaya mecbur olmak.

Gözün efkârına mı düşdi
 nergis
 Kî gülşende çatı bîmâr
 gördük

26. **düşen:-en**
Gazel 264
 Mısra: 6
 (Kötü bir durum
 yüzünden) İstenmeyecek bir
 yerde ve durumda
 bulunmaya mecbur olmak.

Dem ola kim añasın zevk-ı
 diyâr-ı Rûmı

Ey seyâhatle Semerqand u
 Buñrâya düşen

27. **düşelden:-el, -den**
Gazel 276
 Mısra: 3
 (Kötü bir durum
 yüzünden) İstenmeyecek bir
 yerde ve durumda
 bulunmaya mecbur olmak.

Düşelden miñnet ü derd ü
 belâ-yı ‘ışkına anuñ
 Demiş şimdengerü çeksün
 elin ol mübtelâ benden

28. **düşmesün:-me, -sün**
Gazel 370
 Mısra: 2
 (Kötü bir durum
 yüzünden) İstenmeyecek bir
 yerde ve durumda
 bulunmaya mecbur olmak.

Yandı nâr-ı gamla dil
 hâkister oldı ten dañı
 Düşmesün ‘ışk âteşine
 dostlar düşmen dañı

29. **düşmiş:-miş**
Matla 62
 Mısra: 2
 (Kötü bir durum
 yüzünden) İstenmeyecek bir
 yerde ve durumda
 bulunmaya mecbur olmak.

‘Aşk-ı Leylâ-y-ile geşt eyler
 imiş hāmūñı
 Ne ‘aceb vâdiye düşmiş
 görüñüz Mecnūñı

30. **düşinde:-i, -n, -de**
Gazel 66
 Mısra: 13
 Uyurken zihinde beliren
 hayaller ve düşünceler, rüyâ.

Rüy-ı mañşūdın ‘Azîzî göre
 düşinde meger
 Merdüm-i çeşmi anuñ kim
 dest-i hÿvâb altındadır

31. **düşde:-de**
Tahmis 1
 Mısra: 10
 Uyurken zihinde beliren
 hayaller ve düşünceler, rüyâ.

Seyre vardum dün ser-i
küyünda hıvâb almış beni
Düşde gördüm yatduğum yer
Cennetü'l-Me'vâ-yımış

32. **düşdi:-di**

Gazel 361

Mısra: 4

*Düşmek (aşığın kalbine
ateş düşmesi bağlamında).*

Dün seni ağyâr ile gördüm
gezerken nâgehân
Cânuma düşdi be-gâyet ey
meh-i tâbân günü

33. **düşdügüme:-düg, -üm, -e**

Gazel 90

Mısra: 10

*İçinde bulunmak, dahil
olmak.*

Her zaıhını sînemün ki
görünür 'Azîziyâ
Şemşîr-i 'ışka düşdügüme
bir nişânedür

34. **düşmez:-mez**

Gazel 153

Mısra: 2

*Düşmek; bir bölüşme
sonunda payına ayrılmak.*

Geçsem 'aceb mi câme-i
nevden geyüp pelâs
Düşmez gedâ-yı 'ışkuña ey
mâh-ı nev libâs

35. **düşdi:-di**

Kaside 1

Mısra: 2

*Düşmek; bir bölüşme
sonunda payına ayrılmak.*

'Arz edüp gül yüzini bülbül-i
gülzâre seher
Şeh-i gül lutfına bülbül yine
düşdi mazhar

36. **düşmesün:-me, -sün**

Gazel 365

Mısra: 2

*(Bir şeye karşı) Büyük
düşkünlik, aşırı ilgi veya
sevgi duymak, müptelâ
olmak.*

Görmedüm bir câna cevr
edici cânânım gibi
Düşmesün 'ışkına anuñ
kimseler cânım gibi

37. **düşmişdür:-miş, -dür**

Gazel 76

Mısra: 10

*(tuzak, kapan, ağ vb.
ile) gafil avlanıp tutulmak,
yakalanmak.*

'Azîzî bend olan zülf-i siyâh-
ı rüy-ı dildâra
Hemân ol murğa beñzer
nâgehânî ağa düşmişdür

38. **düşdüñ:-dü, -ñ**

Gazel 324

Mısra: 2

*(tuzak, kapan, ağ vb.
ile) gafil avlanıp tutulmak,
yakalanmak.*

Ey gönül tolaşma yârüñ zülf-
i 'anber-fâmına
Hây miskîn yoħsa düşdüñ
ejdehâlar kâmina

39. **düşdi:-di**

Matla 13

Mısra: 2

Değmek.

Yâd edüp la'l-i lebün
ağlamadan câm-ı şarâb
Düşdi aq gözine şanmañ
görinen anda habâb

40. **düşer:-er**

Gazel 18

Mısra: 4

*Yukarıdan aşağıya
doğru inmek (yıldız kayması
bağlamında kullanılmıştır).*

Zamane halkını taşâ tutar
çarh-ı 'adü her şeb
Bu hâle olmayan vâkıf şanur
gökden düşer kevkeb

41. **düşen:-en**

Gazel 264

Mısra: 1

*(Görev) verilmek; bir
kimsenin bir şeyi yapması
gerekmek.*

'Arz-ı hüsn etmedür ol şüh-ı
dil-ârâya düşen
Seyrin etmedür anuñ 'âşık-ı
seydâya düşen

42. **düşen:-en**

Gazel 264

Mısra: 2

*(Görev) verilmek; bir
kimsenin bir şeyi yapması
gerekmek.*

'Arz-ı hüsn etmedür ol şüh-ı
dil-ârâya düşen
Seyrin etmedür anuñ 'âşık-ı
seydâya düşen

43. **düşen:-en**

Gazel 264

Mısra: 4

*(Görev) verilmek; bir
kimsenin bir şeyi yapması
gerekmek.*

Sâye-veş bendeleri ayağına
düşdükke
Dest-gîr olmadur ol zülf-i
semen-sâya düşen

44. **düşdi:-di**

Gazel 154

Mısra: 2

*Kötü bir sebeple
istemeden bir yerde
bulunmak. II (Bir şey veya
kimse) Dengesini kaybederek
yıklmak, dik durumda iken
devrilip yatık duruma
gelmek:.*

Dil görüp hâlünü çâh-ı
zeķanuñda maħbûs
Dedi zindâna neden düşdi bu
Hindî cäsüs

45. **düşerdi:-er, -di**

Gazel 246

Mısra: 9

*Yukarıdan aşağıya
birdenbire ve bilâ-ihiyâr
inmek, sukut etmek,
yukarıdan inmek. II müptela
olmak.*

Tâci terk edüp düşerdi
ayağına şüf ger
Görse [idi] pîr-i deyr yanında
[olan] 'izzetüm

46. **düşdi:-di****Gazel 31**

Mısra: 3

Gelmek, ulaşmak, varmak.

Beni öldürmege o tîg-i hün-
aşâm olur bâ'is
Dile tîg-i müjeñ efkârı düşdi
korqarın ammâ

duş oldu:1. **duş oldu:-dı****Gazel 159**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Karşılaşmak, rast gelmek, yönelmek. II (Derde düşmek anlamında).*

Bir kâdi bälâyâ meyl etdi
göñül
Yine bir büyük belâyâ oldu
duş

düş olduğumu:1. **düş olduğumu:-duğ, -um, -ı****Gazel 232**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Karşılaşmak, rast gelmek, yönelmek. II (Derde düşmek anlamında).*

Dilâ demdür yine âh u fiğânı
turma peydâ kıl
Belâ-yı 'ışka düş olduğumu
halkâ hüveydâ kıl

düşdi:1. **düşdi:****Gazel 255**

Mısra: 7

(Bir şeye karşı) Büyük düşkünlük, aşırı ilgi veya sevgi duymak, müptela olmak.

Şu deñlü bâdeye düşdi lebüñ
şevkıyla dün ü gün

İdüp çeşmüme uyhuuyı harâm
içmek diler göñlüm

düşdi kıl:1. **düşdi kıl:****Gazel 232**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Düşen eyle (düşün bağlamında).*

Gözüm merdümlerinüñ dem-
be-dem yaşardığı bu kim
Hayâl-i mü-miyānuñ eyler
iken düşdi cānâ kıl

düşegel:1. **düşegeldükçe:-dükçe****Gazel 102**

Mısra: 10

Düşegelmek.

Yitirüp kendümi bî-hod
olurın nece zamān
Düşegeldükçe 'Azîzî öñüme
küy-ı nigār

düşer mi:1. **düşer mi:****Gazel 222**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Uygun olur mu? yakıştır mı?.*

Müjeñ tîgıyla bir bir öldürüp
merdümleri gamzeñ
Düşer mi ey gözi cellād aña
her lahza kan etmek

düşkün:1. **düşkün:****Gazel 181**

Mısra: 6

Düşkün, aciz, zavallı.

Ol mehüñ menziline ermek
olurdı lâkin
Yaşumuñ ılduzu düşkün
başumuñ devleti yok

2. **düşküne:-e****Gazel 305**

Mısra: 12

Düşkün, aciz, zavallı.

Biñ ayak bir ayağ üzre
gelicek emr-i Hakk ile
'Azîzî düşküne lutfuñ 'aşâ
kıl yâ Resûlallâh

düşmen:1. **düşmene:-e****Gazel 24**

Mısra: 3

Düşman | rakip.

Hak bu kim tîr-i belâdur
düşmene
Dostına gönderdiği mektûb
dost

2. **düşmene:-e****Gazel 24**

Mısra: 7

Düşman | rakip.

Râm olup sîm ü zer için
düşmene
Hâşe lillâh kim ola mağlûb
dost

3. **düşmene:-e****Gazel 69**

Mısra: 4

Düşman | rakip.

O yüzi muşhafın nām-ı
şerîfin vird edüp her dem
'Aceb mi düşmene karşı
oğursam ism-i a'zamdur

4. **düşmen:****Gazel 123**

Mısra: 7

Düşman | rakip.

Beni gördükçe ta'n eder
düşmen
Nitekim gördüğün çalar
hınzır

5. **düşmenüñ:-üñ****Gazel 178**

Mısra: 10

Düşman | rakip.

Naḥl-i 'izz ü devleti olup o
şāhuñ ser-bülend
Hāşıl-ı 'ömri 'Azizî
düşmenüñ olsun telef

6. **düşmen:**

Gazel 225

Mısra: 6

Düşman || *rakip*.

Tek cefā vü cevruñ ile
dōstum öldür beni
Düşmen ol hāli görüp şādān
olursa ğam degül

7. **düşmen:**

Gazel 327

Mısra: 5

Düşman || *rakip*.

Beni düşmen görüp küyuñda
düşnām eylemez zīrā
Ne deñlü müzī kelb olursa
ürmez āşnā üzre

8. **düşmen:**

Gazel 370

Mısra: 2

Düşman || *rakip*.

Yandı nār-ı ğamla dil
hākister oldı ten daḥı
Düşmesün 'ışk āteşine
dostlar düşmen daḥı

9. **düşmen:**

Kaside 3

Mısra: 78

Düşman || *rakip*.

Faḫr ile bir hālete ergürdi
kim devrān beni
Dost ağlar hālüme düşmen
bakup ḥandān olur

10. **düşmen:**

Kaside 3

Mısra: 78

Düşman || *rakip*.

Faḫr ile bir hālete ergürdi
kim devrān beni
Dost ağlar hālüme düşmen
bakup ḥandān olur

11. **düşmene:-e**

Kaside 4

Mısra: 43

Düşman || *rakip*.

Düşmene kaşd-ı şebīḥün
eyleseñ Behrām-vār
Kıomaz elden tīg-i āteş-tābını
merdane şem'

12. **düşmenüñ:-üñ**

Kaside 4

Mısra: 41

Düşman || *rakip*.

Nār-ı ḳahruñ şu eder pülād-ı
ḳalbin düşmenüñ
Nitekim döymez erir olsa
yaḳın nīrāna şem'

13. **düşmen:**

Matla 36

Mısra: 2

Düşman || *rakip*.

Bād-ı āhumdur veren ḳalb-i
'adüya inkisār
Ḍarb-ı top ile olur düşmen
hişāri tārumār

düşmen olursa:

1. **düşmen olursa:-ur, -sa**

Gazel 221

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Düşman olmak.

Tek hemān sen baña yār ol
dostum
Cümle 'ālem düşmen olursa
çe-bāk

düşmenān-ı devletüñ:

1. **düşmenān-ı devletüñ:-üñ**

Müseddes 1

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Devletin düşmanları II
rakipler.*

Bağrını çāk eyleyüp tīg-i
ḥased çün şāḥ-ı bīd
Düşmenān-ı devletüñ olsun
cihanda nā-bedīd

düşmen-i bed-ḥāhumı:

1. **düşmen-i bed-ḥāhumı:-
um, -ı**

Gazel 236

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Fenalık isteyen düşman.

Dōstum ben 'andelībi zār u
giryān etmegil
Düşmen-i bed-ḥāhumı gül
gibi ḥandān etmegil

düşmen-i bed-nihād:

1. **düşmen-i bed-nihād:**

Tarih 23

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kötü huylu düşman.

Olmayup cenge ḳādir eyledi
terk
Düşmen-i bed-nihād Şīrvāni

düşnām:

1. **düşnāmuñ:-uñ**

Gazel 47

Mısra: 2

Küfür, sövüp sayma.

Olmasa şehd-i lebüñ şekker
gibi cānā lezīz
Telḥ düşnāmuñ baña
gelmezdi çün ḥelvā lezīz

düşnām ede:

1. **düşnām ede:-e**

Gazel 22

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sövme, azarlama II
kınanma, ayıplanma.*

N'ola küyuñda görüp
düşnām ede a'dā baña
Yād kimse görse lā-büd
ürmesin kıomaz kilāb

düşnām eylemez:

1. **düşnām eylemez:-mez**

Gazel 327

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Azarlama, sövme, kötü söz söyleme.

Beni düşmen görüp küyuñda
düşnām eylemez zīrā
Ne deñlü müzī kelb olursa
ürmez āşnā üzre

düşnām-ı lebūñ:

1. **düşnām-ı lebūñ:-üñ**
Gazel 282
Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Dudağının azarlaması.

Dil-i bīmāruma olduğça
düşnām-ı lebūñ tiryāk
Ġam-ı zūlfūñ rakīb-i rū-
siyāha zehr-i mār olsun

düşnām-ı telh-i la 'l-i
nābuñ:

1. **düşnām-ı telh-i la 'l-i**
nābuñ:-uñ
Gazel 247
Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Şarap dudağının sövgü sözleri.

Baña düşnām-ı telh-i la 'l-i
nābuñ
Gelür şīrīn-edālar Muşli
şāhum

düşnām-ı telh-i la 'lūñ:

1. **düşnām-ı telh-i la 'lūñ:-**
üñ

Gazel 29
Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Sövmenin acı kırmızılığı.

Düşnām-ı telh-i la 'lūñ yād
etdügüm budur kim
Olmaz efendi böyle şīrīn ü
ter hikāyet

dütün:

1. **dütünler:-ler**
Gazel 158
Mısra: 6
Duman.

Haṭ u haddūñ ğamıyla dün
bir āh etdüm ki ağzumdan
Dütünler oldı peydā päre
päre nāra şarmaşmış

2. **dütüni:-i**
Gazel 373
Mısra: 2
Duman.

Haṭtı ki gelüp 'arız-ı cānāna
tolaşdı
Āhum dütüni mihr-i
diraḥşāna tolaşdı

3. **dütünüm:-üm**
Matla 60
Mısra: 2
Duman.

Yağdı nār-ı ğam-ı hecrüñ
beni ay alnı günüm
Görinen ebr degül göklere
çıkdı dütünüm

duvağ:

1. **duvağın:-ın**
Gazel 4
Mısra: 2
Gelinin başını, bazen de yüzünü örten dantel veya tülden örtü.

Bahār oldı yine her nev 'arūs-
ı lāle-i ḥamrā
Bürüñdi al duvağın çün gül-i
sūr-ı çemen-ārā

duy:

1. **duyup:-up**
Gazel 133
Mısra: 4
İşitmek, haber almak, öğrenmek.

Cān ile vaşlı kabağın gönül
alsam der iken
Duyup ol şūḥ dedi kalb ile
bāzār olmaz

2. **duymasun:-ma, -sun**
Gazel 229
Mısra: 9
İşitmek, haber almak, öğrenmek.

Zevk-ı 'işret neydügin
derseñ 'Azīzī duymasun
Kanda bulursañ elinden
zāhidūñ ayağın al

3. **duyurdum:-ur, -du, -m**
Gazel 367
Mısra: 7
İşitmek, haber almak, öğrenmek.

Cān gibi maḥfī gerekdür
derken oldı rāz işi
Ağlamağ-ıla duyurdum rāz-ı
'ışk-ı yāri āh

4. **duydılar:-dı, -lar**
Gazel 239
Mısra: 8

Öğrenmek, haber almak; işitmek, ses almak II anlamak.

Süzen-i ğamze-i dil-dūzuñla
Duydılar bağrumı dildüğüñi
il

duyün:

1. **duyünüm:-um**
Kıt'a 2
Mısra: 27
Borç.

Duyünüm on flori durur
ammā
Gözümde nağd-i eşküm bī-
nihāye

duzağ:

1. **duzağumdur:-um, -dur**
Gazel 251
Mısra: 8
Tuzak.

Yāre zūlfeynin görüp dedüm
nedür bu dedi kim
Murğ-ı dil şayd edici kıldan
duzağumdur benim

2. **duzağına**:-ı, -n, -a
Gazel 320
 Mısra: 9
Tuzak.

Bend olur 'ışkı duzağına
 'Azizî ol kim
 Dil ü cân nağdini şaydı o
 gözi şayyâde

düzen verir:

1. **düzen verir:-ür**
Lugaz 23
 Mısra: 6
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
*Biçimlendirmek,
 düzeltmek, şekil vermek.*

Aña muhtâc olduğu bu merd
 ü zen
 Kendüsine verir anuñla
 düzen

E

e:

1. **e:**
Gazel 353
 Mısra: 7
Kuvvetlendirme edatı.

Gel e ey Hüsrev-i şîrîn-
 dehenüm luğ eyle
 Bî-sütün-ı ğama şalma beni
 Ferhâd gibi

2. **e:**
Gazel 358
 Mısra: 10
Kuvvetlendirme edatı.

Qalmadı bâde sürüldi der
 imiş pîr-i muğân
 Sözin azıtdı 'Azizî gör e şol
 fertütü

e'ālî:

1. **e'ālî:**
Müseddes 3
 Mısra: 6
*Şeref sahibi büyük
 kimseler.*

Ahālî derd ü miñnetde erâzil
 'izz ü devletde
 E'ālî hâk-i zilletde esâfil
 evc-i rif'atde

2. **e'ālî:**
Müseddes 3
 Mısra: 12
*Şeref sahibi büyük
 kimseler.*

Ahālî derd ü miñnetde erâzil
 'izz ü devletde
 E'ālî hâk-i zilletde esâfil
 evc-i rif'atde

3. **e'ālî:**
Müseddes 3
 Mısra: 18
*Şeref sahibi büyük
 kimseler.*

Ahālî derd ü miñnetde erâzil
 'izz ü devletde
 E'ālî hâk-i zilletde esâfil
 evc-i rif'atde

4. **e'ālî:**
Müseddes 3
 Mısra: 24
*Şeref sahibi büyük
 kimseler.*

Ahālî derd ü miñnetde erâzil
 'izz ü devletde
 E'ālî hâk-i zilletde esâfil
 evc-i rif'atde

5. **e'ālî:**
Müseddes 3
 Mısra: 30
*Şeref sahibi büyük
 kimseler.*

Ahālî derd ü miñnetde erâzil
 'izz ü devletde
 E'ālî hâk-i zilletde esâfil
 evc-i rif'atde

eban:

1. **eban:**
Kıt'a 1
 Mısra: 1
*Baba, dede anlamına
 gelen ebu kelimesinin
 çoğulu.*

Bu fakîr u hâkîr eban 'an ced
 Bende-i pādşâh-ı baħr ü
 berem

ebced:

1. **ebced:**
Gazel 110
 Mısra: 9
*Her harfî bir sayıyı
 karşılaman Arap harfleri ile
 yazılı sekiz kelimededen
 meydana gelen bir hesap
 sistemi; (ebced, hevvez, huttî,
 kelemen, sa'fes, karaşet,
 sahhaz, dazığ-len) II her
 şeyin acemisi.*

Neydügin bilmez idi Qays ile
 Ferhâd ebced
 Muşhaf-ı 'ışkı 'Azizî ben
 okurken ezber

ebnâ-yı âdem:

1. **ebnâ-yı âdem:**
Kıt'a 15
 Mısra: 8
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
İnsanoğlu.

Odur sultân-ı keyfiyyât-ı
 'âlem
 Anuñ mağlûbıdur ebnâ-yı
 âdem

ebr:

1. **ebr:**
Gazel 50
 Mısra: 3
Bulut.

Ebr şanmañ görinen ol mâhı
 yaklaşsun deydü
 Mihr-i 'âlem-tâba dūd-ı
 âhum oldı perde-dâr

2. **ebre:-e**
Gazel 156
 Mısra: 2
Bulut.

O mâhuñ zülfî kim ruhsârına
 müşğîn niğâb olmış
 Hemân ol ebre beñzer rüy-ı
 hırşide hicâb olmış

3. **ebrūn:-uñ**
Gazel 262
 Mısra: 6
Bulut.

Mihr-i hüsnüdüdür felekde
 mâhi yakup yanduran
 Kâkülündür hâlini ebrūn
 perîşân eyleyen

4. **ebre:-e**
Gazel 321
 Mısra: 2
Bulut.

Olaldan rîsmân-ı kâkül-i
 dildâre dil beste
 Kemend-i nâle vü âhum
 olupdur ebre peyveste

5. **ebr:**
Gazel 345
 Mısra: 3
Bulut.

Göreyin ebr perîşân olsun
 Öykünür sünbüle-i
 sünbülüñe

6. **ebrūn:-uñ**
Gazel 384
 Mısra: 15
Bulut.

N'ola bārân-ı eşki aḡsa ebrūn
 Girüpdür gözine âhum
 buḡârı

7. **ebr:**
Matla 60
 Mısra: 2
Bulut.

Yaḡdı nâr-ı ḡam-ı hecrūn
 beni ay alnı günüm
 Görinen ebr degül göklere
 çıḡdı düttünüm

8. **ebr:**
Matla 70
 Mısra: 1
Bulut.

Destârı ebr gibi ṡurup başı
 üstine
 Etmiş ṡulū' alnı mehi ḡaşı
 üstine

ebrî:

1. **ebrî:**
Gazel 206
 Mısra: 2
*Ebrî II Hâre gibi
 dalgalı ve damarlı renk.*

Tırâş oldukça artar hüsnî
 mâh-ı rûy-ı cânânuñ
 'İzârı yoḡsa ebrî kâḡıd-ı zîbâ
 mıdur anuñ

ebr-i âhum:

1. **ebr-i âhum:-um**
Gazel 15
 Mısra: 8
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Ah bulutu.

Süz-ı sînemden yanardı mihr
 ü mâh ile nücüm
 Ebr-i âhum ṡurmayaydı
 ḡâyil-i gerdün olup

ebr-i bahâr:

1. **ebr-i bahâr:**
Gazel 312
 Mısra: 3
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Bahar bulutu.

Çekdi gönleklerini gök
 yüzine ebr-i bahâr
 Ḳurdi şahrâlara gül-günî
 otaḡın lâle

ebr-i cüduñdan:

1. **ebr-i cüduñdan:-uñ, -dan**
Kaside 3
 Mısra: 37
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
*Cömertlik bulutu II
 bereket bulutu.*

Ebr-i cüduñdan ki bahre
 ṡamlasa bir ḡatre nem
 Ol nem ile baḡr o dem bir
 lülü-yı raḡşân olur

2. **ebr-i cüduñdan:-uñ, -dan**
Kaside 3
 Mısra: 37
 Kelime Tipi: -
*Cömertlik bulutu II
 bereket bulutu.*

Ebr-i cüduñdan ki bahre
 ṡamlasa bir ḡatre nem
 Ol nem ile baḡr o dem bir
 lülü-yı raḡşân olur

ebr-i ḡat:

1. **ebr-i ḡat:**
Gazel 8
 Mısra: 7
 Kelime Tipi: -
Bulut çizgisi.

Bürüdi gün yüzünü ebr-i ḡat
 ol mâh-veşüñ
 Tañ mı diñmezse gözüm yaşı
 çü bārân-ı şitâ

ebr-i külâle-reng:

1. **ebr-i külâle-reng:**
Gazel 196
 Mısra: 6
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Kıvrım biçimli bulut.

Zülfi hevâsı olmasa başında
 ol gülün
 Gezmezdi gökde serserî ebr-i
 külâle-reng

ebr-i miskîndür:

1. **ebr-i miskîndür:-dür**
Gazel 378
 Mısra: 7
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Misk kokulu bulut.

Meger bir ebr-i miskîndür o
 şâhuñ tâc-ı semmürü
 Ki almış zîr-i pâyına ser-i
 ḡurşîd-i raḡşânı

ebr-i müşkîn:

1. **ebr-i müşkîn:**
Gazel 301
 Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

Misk kokulu bulut.

Mihr-i enver mi haddün ey
meh-rû
Ebr-i müşkîn mi ol siyeh-
ebrû

ebr-i nevbahâr:

1. **ebr-i nevbahâr:**

Gazel 53

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İlkbahar bulutu.

Gördi bitmez akçasuz iş
dulter-i verdün hemân
Başdı naqd-i jāleyi ucına
ebr-i nevbahâr

2. **ebr-i nevbahâr:**

Terci-bend 1

Mısra: 29

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İlkbahar bulutu.

Yüz bulup ebr-i nevbahâr
gibi
Farkına çıkdı lāle kuhsârûñ

ebr-i nevbahâr:

1. **ebr-i nevbahâr:**

Gazel 178

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İlkbahar bulutu.

Dür nişâr eyler deyü gülzâra
ebr-i nevbahâr
K̄ol uzadup şāñ-ı ‘ar’ ar lāle
vü gül açdı kef

ebr-i nīsân-veş:

1. **ebr-i nīsân-veş:**

Tahmis 1

Mısra: 23

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Nisan bulutu gibi II
bolluk, bereket, cömertlik.*

Ebr-i nīsân-veş dür ü gevher
şaçar tab’uñ eli
Ey Uşûlî sen kara toprakdan
alçaksın velî

ebr-i sefid:

1. **ebr-i sefid:**

Gazel 342

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Beyaz bulut.

Güneş ebr-i sefid içre nihân
oldı şanur ‘âlem
Ne gün kim egnüñe geysen
sen ey mihr-i cihân-sāye

ebr-i sefide:

1. **ebr-i sefide:**

Mesnevi 1

Mısra: 61

Kelime Tipi: -

*Beyaz bulut II Rahmet
bulutu.*

Girüp ebr-i sefide çün meh-
tâb
Revzen-i câmi’ oldı ehl-i
hicâb

ebr-i siyâh:

1. **ebr-i siyâh:**

Gazel 122

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Siyah bulut (saç
bağlamındadır).*

Kelle-i bî-devletüm kim dūd-
ı âh altındadır
Pür-hevâ bir kullüdür ebr-i
siyâh altındadır

2. **ebr-i siyâh:**

Gazel 349

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Siyah bulut II sevgilinin
ince ayva tüyleri.*

‘İzârûnda haţuñ yer yer ‘iyân
olmağa yüz tıtdı

Mehûñ ebr-i siyâh içre nihân
olmağa yaklaşdı

ebr-i siyeh:

1. **ebr-i siyeh:**

Gazel 12

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kara bulut.

Kaşuñla yüzüñ ü zülfüñ
temâşası yeter baña
Hilâl ü mihr ile ebr-i siyeh
devrânûñ olsun hep

ebr-i teridür:

1. **ebr-i teridür:-i, -dür**

Tesdis 3

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Taze bulut.

Şerer-i sūz-ı dilüm çarh-ı
gamuñ Ülkeridür
Yaşum emfârı anuñ
gözlerüm ebr-i teridür

ebr-i zülfüñ:

1. **ebr-i zülfüñ:-iñ**

Gazel 149

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Saç bulutu.

Ebr-i zülfüñ hasretinden
dāde-i ter dem-be-dem
Yaş döker kim rişte-i bārāna
beñzer beñzemez

ebrü:

1. **ebrülar:-lar**

Gazel 6

Mısra: 1

Kaş.

Hilâl ebrülar içre gördüm ol
māhı çeker dün yâ
Edinmiş havf-ı tūriñden anuñ
çarhı siper dünyâ

2. **ebrūn-ıla:-ñ, -ıla****Gazel 70**

Mısra: 5

Kaş.

Bugün fikr-i leb ü ebrūn-ıla
 kıddüm hilāl etdüm
 Gel ey mähüm temāşā kıł
 yine rengin hayālüm var

3. **ebrūları:-lar, -ı****Lugaz 1**

Mısra: 5

İçine konan boyalar

*yüzünde kalacak şekilde kitre
 ile hazırlanmış bir suya
 kapatılıp kaldırılmak
 sûretiyle kâğıt üzerine çıkan
 hâre, dalga, damar vb.
 süslere verilen isim.*

Almı üstinde siyeh ebrūları
 Hüsün ile gökde hilāle harf
 atar

ebruvān-ı siyehūn:1. **ebruvān-ı siyehūn:-üñ****Gazel 340**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Siyah kaş II sevgilinin
 kaşları.*

Şan iki pāre bulutdur meh-i
 nev gülşende
 Ebruvān-ı siyehūn cebhe-i
 tábānuñda

ebrū-yı yāri:1. **ebrū-yı yāri:-i****Gazel 384**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sevgilinin kaşı.*

Gönül tıflı görüp ebrū-yı yāri
 Dedi yā rab bu harf-i nūn mı
 yā rī

ebr-vār:1. **ebr-vār:****Gazel 169**

Mısra: 8

Bulut gibi.

Tañ mı dökülse kaçre-i
 bārān-vār yaşum
 Kıldı ihāta gün yüzünü ebr-
 vār haç

ebr-veş:1. **ebr-veş:****Gazel 294**

Mısra: 7

Bulut gibi.

Ebr-veş olmasa ter rüy-ı
 ‘araç-rizūñden
 Güneşe sürmez idi zülf-i
 hevādār etegin

ebter:1. **ebter:****Kaside 1**

Mısra: 72

Eksik, noksan.

Öykünürse yüzüne gül
 sözüñe bülbül eger
 Göreyin bāda varup gül ola
 bülbül ebter

ebū bekr ü ‘ömer ‘osmān**‘alī:**1. **ebū bekr ü ‘ömer ‘osmān****‘alī:****Gazel 305**

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Hız. Ebu Bekir, Ömer,
 Osman, Ali (dört halife).*

Ebū Bekr ü ‘Ömer ‘Osmān
 ‘Alī kim çār yāruñdur
 Baña ol çārı yarın reh-nümā
 kıł yā Resūlallāh

ebū türāb:1. **ebū türāb:****Tarih 15**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Hız. Ali.*

Çü girdi hāke cism-i pāki ol
 ‘Alī-şıfatlunuñ
 Denildi tārīhi ola enīs ü yār
 Ebū Türāb

ebvāb-ı eltfāfin:1. **ebvāb-ı eltfāfin:-ın****Tarih 8**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Lütüfların kapıları.*

Dest-i kudretle edüp ebvāb-ı
 eltfāfin küşād
 Bir oğul kıldı ‘atā ben kılına
 Rabb-i cemil

ebyat:1. **ebyatumuñ:-um, -uñ****Gazel 266**

Mısra: 9

*Beyitler, iki dizeden
 oluşan nazım birimi.*

Kim görürse nakşını
 ebyātumuñ resmin ölür
 Kişver-i nazmuñ ‘Aziz olalı
 nakķāşı ben

ecel:1. **ecel:****Gazel 10**

Mısra: 1

*Ölüm anı, hayatın sonu,
 ölüm.*

Ger ecel ere olam ben
 şehryārumdan cüdā
 Olmaya rühüm veli hiç şehri
 yārumdan cüdā

2. **ecel:****Gazel 114**

Mısra: 8

*Ölüm anı, hayatın sonu,
 ölüm.*

Kabā-yı işkuñi cānum
 çıkarmaz egninden
 Beden libāsın ecel
 ..... cāna çıkar ?

3. **ecel:****Gazel 349**

Mısra: 1

*Ölüm anı, hayatın sonu,
ölüm.*

Ecel tomarına kıddüm
kemân olmağa yaklaştı
Bu menzilden göçüp dil bî-
nişân olmağa yaklaştı

4. ecel:

Kaside 3

Mısra: 47

*Ölüm anı, hayatın sonu,
ölüm.*

Bir ecel şebbâzıdır kim
murg-ı cân eyler şikâr
Tîr-i dil-düzuñ ki a'dâ üstine
perrân olur

ecel cāmına:

1. ecel cāmına:-n, -a

Gazel 258

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ölüm kadehini içmek II
"Ecel şerbetini içmek"
deyimiyle aynı anlamda "
ölmek".*

Ten cür'asını hâke şalup
bezm-i cihânda
Bir mest-i harâbem ki ecel
cāmına kıddüm

ecel şebbâzıdır:

1. ecel şebbâzıdır:-ıdur

Kaside 3

Mısra: 47

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ecel kuşu II sevgilinin
kılıcı.*

Bir ecel şebbâzıdır kim
murg-ı cân eyler şikâr
Tîr-i dil-düzuñ ki a'dâ üstine
perrân olur

ecel topına:

1. ecel topına:-n, -a

Gazel 384

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ecel topu, dünyadaki
varlığının sonunu getirecek
bir neden, bir şey
bağlamında.*

Yıkılır kal'a-i âhen olursa
Ecel topına döymez ten
hişârı

eczâ'-i vücūdum:

1. eczâ'-i vücūdum:-um

Gazel 240

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Vücudun ilacı II
vücudun parçaları.*

Bād-ı âhumla 'Azîzî varak-ı
köhne-mişâl
Yağup eczâ'-i vücūdum ğam
odı eyledi kül

ed:

1. edemez:-e, -mez

Gazel 16

Mısra: 10

Etmek, eylemek.

Bir derde uğradım ki ğam-ı
'ışk-ı yâr ile
Loğmân olursa aña 'ilâc
edemez taḫîb

2. edüp:-üp

Gazel 34

Mısra: 9

Etmek, eylemek.

Cevr ile kıddüñ kemer edüp
'Azîzî çün senüñ
Furşat el verürse ol nâzük-
miyânı sen de kuç

3. edinür:-in, -ür

Gazel 43

Mısra: 4

Etmek, eylemek.

Ayağın toprağını baş üzre
Edinür efser-i sa'âdet bād

4. eder:-er

Gazel 81

Mısra: 1

Etmek, eylemek.

Câmesin ol ğonca kim ğeh
sürh ğâhî al eder
'Aqlını almak için dil
bülbülünün al eder

5. edüp:-üp

Gazel 134

Mısra: 7

Etmek, eylemek.

Ümîd-i bāde-i vaşluñ edüp
n'eyler şu kim cânâ
Şararup cism-i zârın bāğ-ı
ğamda yük-nāk etmez

6. eden:-en

Gazel 155

Mısra: 5

Etmek, eylemek.

İştîrâ-yı mey-i 'ışkuñ eden
âvârelerün
Sük-ı dehri unutup bey' u
şîrâdan ğeçmiş

7. eder:-er

Kaside 1

Mısra: 60

Etmek, eylemek.

Esb-i ğülgün-ı Süheylî ki
dem-i bülbüldür
Na'ra urduğça eder ğuş-ı ğül
ü bülbülü ker

8. eder:-er

Kaside 4

Mısra: 41

Etmek, eylemek.

Nâr-ı ğahruñ şu eder pülâd-ı
ğalbin düşmenün
Nitekim döymez erir olsa
yakın nîrâna şem'

9. edemez:-e, -mez

Kıt'a 11

Mısra: 3

Etmek, eylemek.

Baña ol zâlim etdüğin
edemez
Bir yere ğelse cümle ğalk-ı
cihân

10. **ede:-e****Kıt'a 22**

Mısra: 6

Etmek, eylemek.

Gözi yaşlı kapuña geldiği
bu
Kim ede 'arz-ı mâcerâ
muşluk

11. **edinür:-in, -ür****Lugaz 17**

Mısra: 4

Etmek, eylemek.

Buldığınca anı etfâl-i şîgâr
Edinür güşına la'îin güş-vâr

12. **edüp:-üp****Tarih 22**

Mısra: 3

Etmek, eylemek.

Şaldı bir âşafını şarka edüp
Anı ser-dâr-ı 'asker-i bî-'ad

13. **edindiler:-in, -di, -ler****Gazel 58**

Mısra: 2

... *Durumuna getirmek,
devamlı yapar olmak.*

Halk-ı zamâne gıybeti 'âdet
edindiler
'İşk ehlini mezemmeti şan'at
edindiler

14. **edindiler:-in, -di, -ler****Gazel 58**

Mısra: 4

... *Durumuna getirmek,
devamlı yapar olmak.*

Dehrün şular ki zînetine
mâyil oldılar
Dünyâda kim cehennemi
cennet edindiler

15. **edindiler:-in, -di, -ler****Gazel 58**

Mısra: 6

... *Durumuna getirmek,
devamlı yapar olmak.*

Yârün harîm-i gülşen-i
küyını Ka'be-vâr
Erbâb-ı 'ışk kıble-i hâcet
edindiler

16. **edindiler:-in, -di, -ler****Gazel 58**

Mısra: 8

... *Durumuna getirmek,
devamlı yapar olmak.*

Bend-i gamuñdan olmağa
'uşşâk-ı ter hâlâş
Haft-ı 'izâr-ı alını hüccet
edindiler

17. **edindiler:-in, -di, -ler****Gazel 58**

Mısra: 10

... *Durumuna getirmek,
devamlı yapar olmak.*

Hübân-ı dehr şimdi 'Azîzî
zamânede
'Uşşâka cevri zulmi zarâfet
edindiler

edâ:1. **edâ:****Gazel 143**

Mısra: 6

Dile getirme, söyleme.

Cân şurâhî kulçulün dil şavt-ı
nây özler müdâm
Câm-veş rengîn edâ vü hoş
şadâya mâyilüz

edâ edüp:1. **edâ edüp:-üp****Kıt'a 2**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Yerine getirmek II
ödemek.*

Degülem habbeye mâlik ki
deynüm
Edâ edüp erem râhat-serâya

edânî:1. **edânî:****Gazel 334**

Mısra: 6

Aşağılık kimseler.

Ahâlî nâ-murâd u aç u
muhtâc u zelîl ü h̄vâr

Edânî cây-ı a'lâlarda 'âlemde
şafâlarda

2. **edânî:****Müseddes 3**

Mısra: 4

Aşağılık kimseler.

Elinde eşhiyânüñ nesne yok
hep ehl-i hissetde
Kemâl ehli mezelletde edânî
câh-ı 'izzetde

3. **edânî:****Müseddes 3**

Mısra: 10

Aşağılık kimseler.

Ne deñlü var ise ikbâl ü
devlet 'izzet ü rif'at
Alupdur kabz u başına edânî
anı bî-zañmet

4. **edânî:****Müseddes 3**

Mısra: 21

Aşağılık kimseler.

Cihânüñ manşıb u câhın
edânî eyleyüp yağmâ
Yıgarlar mâlı 'ibret almayup
Kârundan aşlâ

edegör:1. **edegör:****Gazel 41**

Mısra: 9

*Süreklilik bildiren
birleşik bir fiil.*

Dirhem-i eşki o servüñ
yolına harc edegör
Ne turur kîse-i çeşmüñde
'Azîzî zâyid

edin:1. **edinüp:-üp****Kaside 5**

Mısra: 75

Edinmek, sağlamak.

Eşigi taşını bâliš edinüp
yaşdanur 'uşşâk
Döşeklüğü güzel mañbüb
Yorğancı Süleymānuñ

ednā:

1. **ednā-yımış:-y, -ımış**

Tahmis 1

Mısra: 15

Çok alçak, pek aşağı, en bayağı.

Bir şeh-i ‘ālī-cenābuñ kılı
bir ednā-yımış
Ey vücūdi zevrağın girdāb-ı
‘ışka şalmayan

ednā ola:

1. **ednā ola:-a**

Tarih 20

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Aşağı olmak.

Āftāb-ı devletūñ günden
güne olup ziyād
Ola ednā menzilūñ burc-ı
hamel evc-i Zūhal

efendi:

1. **efendi:**

Gazel 29

Mısra: 4

Efendi. II sevgili.

Düŝnām-ı telh-i la‘lūñ yād
etdüğüm budur kim
Olmaz efendi böyle ŝirīn ü
ter hikāyet

2. **efendi:**

Gazel 115

Mısra: 3

Efendi. II sevgili.

Efendi zulm ile ağlatma
‘aŝıkuñ yoħsa
ŝikāyet etmege senden
Murād Hāne çıkar

3. **efendimüz:-müz**

Gazel 142

Mısra: 1

Efendi. II sevgili.

Olmazsa rāzı kulluğumuzdan
efendimüz

Tiğ-i ğam ile öldürürüz
kendü kendimüz

4. **efendi:**

Gazel 239

Mısra: 3

Efendi. II sevgili.

Yeter ağlatduñ efendi
demidür
Dest-i luftūñla gözüm yaŝını
sil

5. **efendi:**

Gazel 240

Mısra: 6

Efendi. II sevgili.

Nedür ol kişver-i rüyuñdaki
hāl-i müŝkīn
Rūmda derler-ise bitmez
efendi fūlül

6. **efendi:**

Gazel 295

Mısra: 4

Efendi. II sevgili.

‘Aceb mi der-miyān etse
yoluñda varını ‘uŝŝāk
Efendi ad-ıla bir Aħmed-i
nāzük-miyānsın sen

7. **efendi:**

Gazel 303

Mısra: 4

Efendi. II sevgili.

Demidür hāne-i cāna açılısun
bāb-ı rahmetler
Efendi tiğūñ ile sīnemi yer
yer figār eyle

8. **efendi:**

Gazel 307

Mısra: 7

Efendi. II sevgili.

Efendi sīneme yer yer elifler
na‘ller kesdüñ
Bu ben abdāl-ı ‘ışka her biri
bir yādğār olsa

9. **efendi:**

Gazel 320

Mısra: 5

Efendi. II sevgili.

Dostluk hākkı yerin bulsun
efendi derseñ
Yād edüp ben kuluñı yādı
getürme yāde

10. **efendi:**

Gazel 341

Mısra: 9

Efendi. II sevgili.

Senden ayru diri olmağdan
efendi bir nefes
Yeg gelür ölmek ‘Azīzī
bende-i dīrīneye

11. **efendi:**

Gazel 380

Mısra: 2

Efendi. II sevgili.

Sen güneŝ yüzlünūñ
olduğına çarh abdālī
Ger inanmazsañ efendi meh-
i nevdür dālī

12. **efendi:**

Tarih 13

Mısra: 3

Efendi. II sevgili.

Bu manşıb oldı çün saña
efendi cānib-i Hāğdan
Bir eksükli dedi tārīh cāh-ı
tevlīyet hākkuñ

efgān:

1. **efgān:**

Gazel 233

Mısra: 10

Feryat, haykırma.

Gülsitān-ı ser-i küyında
‘Azīzī yārūñ
Döndi efgān ile bir bülbül-i
nālāna göñül

2. **efgānum:-um**

Gazel 234

Mısra: 9

Feryat, haykırma.

‘Azīzī gūŝ edüp küyında
efgānum dedi ol gül
Gülistān seyrine gelmiş yine
bir nağme der bülbül

3. **efgāna:-a****Gazel 343**

Mısra: 10

Feryat, haykırma.

Erdi bir dem ki 'Azīzī yine
güller açılıp
Bülbül-i na'ra-zenān-ı çemen
efgāna gele

4. **efgāna:-a****Gazel 362**

Mısra: 2

Feryat, haykırma.

Çemen bezmine gül seyrāna
geldi
Hezār anı görüp efgāna geldi

5. **efgān:****Tesdis 1**

Mısra: 1

Feryat, haykırma.

Kārī 'ışk ehli gibi her kesūn
efgān ancak
Elem ü mihnet ile gözleri
giryān ancak

efgān eden:1. **efgān eden:-en****Gazel 313**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Bağırma, figan etme.*

Müşebbek sīnem içre dil
midür efgān eden yā Rab
Giriftār-ı kafes bir bülbül-i
güyā midür yoħsa

efgān etmede:1. **efgān etmede:-me, -de****Gazel 304**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Feryat etmek,
haykırma.*

Hārlarla dehri sen gül gibi
seyrān etmede
Ben belā bāğında bülbül gibi
efgān etmede

efgān etmegil:1. **efgān etmegil:-me, -gil****Gazel 236**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Feryat etmek,
haykırma.*

Çaddümi derd ü belā çengine
evtār eyleyüp
Ney gibi her dem işüm āh ile
efgān etmegil

efgān eylemezdi:1. **efgān eylemezdi:-mez, -di****Gazel 234**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Feryat etmek,
haykırma.*

Görüp gül yüzünü āşüfteñ
olmasa eger bülbül
Varup küyuñda efgān
eylemezdi her seher bülbül

efkār:1. **efkārına:-ı, -n, -a****Gazel 199**

Mısra: 5

*Fikirler, düşünceler;
düşünme, endişe, fikr'in
çoğulu.*

Gözün efkārına mı düşdi
nergis
Ki gülşende çatı bīmār
gördük

2. **efkārı:-ı****Gazel 31**

Mısra: 3

*Fikirler, düşünceler;
düşünme, endişe, fikr'in
çoğulu.*

Beni öldürmege o tīg-i hūn-
āşām olur bā'ış
Dile tīg-i müjeñ efkārı düşdi
korkarın ammā

efkār eylerem:1. **efkār eylerem:-r, -em****Gazel 252**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Düşünmek.*

Dün reh-i 'ışka revān olmağı
efkār eylerem
Nakd-i cānı anda işār için
ihzār eylerem

efkār eylesem:1. **efkār eylesem:-se, -m****Muamma 3**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Düşünmek.*

Kaşın gözün göricek rüyın
eylesem efkār
Gelür bu kalbe o demde
şemīm-i zülf-i nigār

eflāk:1. **eflāke:-e****Kaside 5**

Mısra: 16

Felekler; gökyüzü.

Yine deryā kenārında öter
meyhāneler güm güm
Çıkup şevk-ı mey-ile na'rası
eflāke mestānūn

2. **eflāke:-de****Matla 27**

Mısra: 1

Felekler; gökyüzü.

Dūd-ı āhum menzilin gördi
yüce eflākde
Eşk-i çeşmüm yerini kılsa
'aceb mi hākde

3. **eflāke:-e****Matla 28**

Mısra: 1

Felekler; gökyüzü.

Āhum şererleri çıkar eflāke
muttaşıl
Yaşum güherleri dökilür
hāke muttaşıl

4. eflāke:-e

Tarih 3

Mısra: 1

Felekler; gökyüzü.

Olup eflāke peyveste 'alevler
Bir âteş oldı peydā yine
aḫşām

5. eflāke:-e

Tarih 4

Mısra: 2

Felekler; gökyüzü.

Sen ol şāhib-sa 'ādetsin ki
kadrün
Olupdur gün gibi eflāke
hem-ser

6. eflāke:-e

Gazel 156

Mısra: 3

*Felekler, gökler,
gökyüzü.*

Kimisi âftāb olmuş kimisi
māh-tāb olmuş
Ruḫuñ mihriyle eflāke çıkan
āhum şerārınuñ

eflāke çıkdı:

1. eflāke çıkdı:-dı

Gazel 349

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Göklere çıkmak; göğe
yükselmek.*

Şu deñlü çıkdı eflāke bu
gece dūd-ı āhum kim
Derūnı kāḫ-ı çarḫuñ pür-
duḫān olmağa yaklaştı

efsāne:

1. efsānesini:-si, -ni

Gazel 232

Mısra: 9

*Far. is. Masal. Asılsız
rivayet. Hurafet.*

'Azīzī vā 'izūñ efsānesini
diñlemez 'ārif
Olur olmaz sözi güç eylemez
ol kim ola 'ākıl

efsāne söylersin:

1. efsāne söylersin:-r, -sin

Gazel 281

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Masal, hikāye
anlatmak.*

Ḳoyup la 'l-i leb-i dildārı
vaşf-ı kevşer eylersin
Be şūfı yok mıdır 'aḫluñ
niçün efsāne söylersin

efser:

1. efserün:-üñ

Gazel 57

Mısra: 9

Padişah tacı.

Eyle zībādur ki farḫuñda
muraşşā 'efserün
Şeb-çerāğ-ı meh şu 'ā'ndan
anuñ tābān olur

2. efser:

Gazel 88

Mısra: 4

Padişah tacı.

Şöyle zeyn etdi ser-i lāleyi
jāle şanasın
Lālenün jāle geyürdi başına
sīm efser

3. efserimüz:-i, -müz

Gazel 131

Mısra: 6

Padişah tacı.

Şeh-i iḫlīm-i fenā vü ḡam-ı
'işkuz n'ola ger
Ser-i bī-devletümüzde yoğ-
ısa efserimüz

efser edinüp:

1. efser edinüp:-in, -üp

Muamma 24

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Taç edinmek II Çok
değer vermek, ilgi
göstermek.*

Ser-i zülfin meh edinüp efser
Verse mihr efser-i māha
n'ola ser

efser-i māha:

1. efser-i māha:-a

Muamma 24

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Ayın tacına.

Ser-i zülfin meh edinüp efser
Verse mihr efser-i māha
n'ola ser

efser-i sa 'adet:

1. efser-i sa 'adet:

Gazel 43

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Mutluluk tacı.*

Ayaḡuñ toprağını baş üzre
Edinür efser-i sa 'adet bād

efser-i zerrinüñi:

1. efser-i zerrinüñi:-üñ, -i

Gazel 60

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Altın tacı.*

Şāh-ı 'ālem de olursañ
'ākıbet 'ayyār-ı çarḫ
Efser-i zerrinüñi bir lu 'b-ile
serden alur

efsün:

1. efsün:

Gazel 36

Mısra: 1

Sihir, büyü.

Lebleründen öğrentür ey yüzi
gül efsün ḫadeḫ
Ehl-i bezmün 'aḫlımı alup
eyledi mecnün ḫadeḫ

efsün edersin:

1. efsün edersin:-er, -sin

Gazel 345

Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Büyü yapmak.

Yitürür 'aqlın içenler cāmuñ
Ey gül efsün mı edersin
mülüñe

eg:

1. **egilüp:-il, -üp**

Gazel 108

Mısra: 1

Eğmek, bükme.

Egilüp zülfi yārūñ gāh sīb-i
ğabğabın oğşar
Döner geh berg-i haṭṭı gibi
'unnāb-ı lebin oğşar

2. **egem:-em**

Gazel 274

Mısra: 6

Eğmek, bükme.

Neçe bir baña ser-keşlik ede
mānend-i serv ol yār
Umaram bād-ı āhumla anı ey
dil egem bir gün

eger:

1. **eger:**

Gazel 20

Mısra: 5

Şart edati, şayet.

Etmezdi ser-fürü aña kavm-i
Mesih eger
Öykünmeyeydi ol şanemüñ
zulfine şalib

2. **eger:**

Gazel 30

Mısra: 7

Şart edati, şayet.

Elleri zemm etmegi elden
komaz olsa eger
Ehl-i ğrybet zāhid-i nādān
elinden el-ğryaş

3. **eger:**

Gazel 52

Mısra: 1

Şart edati, şayet.

Sen semen-çehre gibi zerre-
dehān olsa eger
Der idüm gül yüzüñe şems-i
münire beñzer

4. **eger:**

Gazel 77

Mısra: 9

Şart edati, şayet.

Eger 'aşıklaruñ bir yere
yazup defter eylerseñ
'Azīzī kuluñı luṭf eyle şāhum
eyle ser-defter

5. **eger:**

Gazel 85

Mısra: 10

Şart edati, şayet.

O halka halka zulf-i mār-ı
müşk-āsāyı seyr eyle
'Azīzī görmek isterseñ eger
biñ başlu bir ejder

6. **eger:**

Gazel 110

Mısra: 7

Şart edati, şayet.

Çaralar geymes idi egnine
olmasa eger
Zulf-i miskīnūñüñ aşuftesi
miskīn 'anber

7. **eger:**

Gazel 116

Mısra: 6

Şart edati, şayet.

Mey-i hevā ile şūf-i mest-i
nāka-dili
Eger ki söyledesin Şālih-i
zamāne çıkar

8. **eger:**

Gazel 129

Mısra: 9

Şart edati, şayet.

Çadre uğrardum 'Azīzī
erişüp Hızra eger
Kılsa ğam-hānem müşerref
bir gece tenhā Hızır

9. **eger:**

Gazel 132

Mısra: 9

Şart edati, şayet.

Geymezüz fāhir libāsı
verseler aylık eger
Biz fenāyī 'aşıkuz köhne
kabāya kāyilüz

10. **eger:**

Gazel 136

Mısra: 10

Şart edati, şayet.

N'ola bu 'işyān ile yarın
'Azīzī hālimüz
Raḥmet olmazsa eger
Haḫdan bizüm bahşişimüz

11. **eger:**

Gazel 137

Mısra: 6

Şart edati, şayet.

Açıl mānend-i gonca gül şen
ol dehrūñ yūzi gülsün
Eger sen bil ki şen olmayasın
rüy-ı cihān gülmez

12. **eger:**

Gazel 142

Mısra: 7

Şart edati, şayet.

Güftārimuz şekerden olurdu
leżiz eger
Tūfi-veş ağzımızda lebüñ
olsa çandimüz

13. **eger:**

Gazel 170

Mısra: 11

Şart edati, şayet.

Gel aña eyle nāz u eger 'itāb
ederseñ
Eyler 'Azīzī şāhum nāz u
'itābdan haż

14. **eger:**

Gazel 175

Mısra: 4

Şart edati, şayet.

Meylüñ ey dil olalı āb-ı
hayāta olsun
Hızr-veş diler iseñ cāndan
eger 'ömr-i belig

15. eger:

Gazel 194

Mısra: 10

Şart edati, şayet.

Adın aınmazdı 'Azîzî şî'r-i
gevher-bârınun
Şâhî göreydi eger tertîbini
dîvânunun

16. eger:

Gazel 210

Mısra: 5

Şart edati, şayet.

Merd iseñ ey dil-i pâkîze
eger 'âlemde
Şekl-i murdârına bakma bu
zen-i dünyânun

17. eger:

Gazel 217

Mısra: 9

Şart edati, şayet.

Nev-cevânım olayın derseñ
eger ber-ğordâr
Alıgôr hayr du'âsını 'Azîzî
pîrün

18. eger:

Gazel 224

Mısra: 10

Şart edati, şayet.

'Azîzî rahm edüp hâlüm
ederdüñ herkese i'lâm
Eger ben andan ayru zâr u
ğam-ğvâr olduğum bilseñ

19. eger:

Gazel 227

Mısra: 10

Şart edati, şayet.

Yanına varduğça ötelen
demezdi bülbülün
Olmasa gülşende zârından
eger bîzâr gül

20. eger:

Gazel 230

Mısra: 9

Şart edati, şayet.

Ğam çekmeyeyin derseñ
eger bezm-i cihânda

Ey şüfî 'Azîzî gibi gel bâde-
keşân ol

21. eger:

Gazel 234

Mısra: 1

Şart edati, şayet.

Görüp gül yüzünü âşüfteñ
olmasa eger bülbül
Varup küyünde efgân
eylemezdi her seher bülbül

22. eger:

Gazel 245

Mısra: 8

Şart edati, şayet.

Kendü derdin unudurdu
güzelüm hecründü
Çekdüğüm derdi göreydi
eger Eyyüb benüm

23. eger:

Gazel 254

Mısra: 8

Şart edati, şayet.

Aınma nüş-ı câmî sâkî baña
şimden gerü ben
Varmazın beytü'l-ğarâm olsa
eger beytü'l-ğarâm

24. eger:

Gazel 256

Mısra: 8

Şart edati, şayet.

Neden bulaşdı kan ağzına ey
kaşı kemânım ya
Gelüp nüş etmediyse tîr-i dil-
düzuñ eger kanım

25. eger:

Gazel 282

Mısra: 10

Şart edati, şayet.

'Azîzî lebleri şeftâlüsün vaşf
eyle o servün
Eger derseñ ki eş'arum lezîz
ü âbdâr olsun

26. eger:

Gazel 291

Mısra: 5

Şart edati, şayet.

Derd-i 'ışkuñ eger olursa
kemân-ı Rüstem
Getürüp kuvveti bâzüya
nigârâ çekeyin

27. eger:

Gazel 294

Mısra: 1

Şart edati, şayet.

Bülbül-i dil ne 'aceb tutsa
eger zâr etegin
Gitdi elden komadı ol yüzi
gül hâr etegin

28. eger:

Gazel 301

Mısra: 9

Şart edati, şayet.

Hüsrev-i Rüm okurdu
nâmum eger
Görse şî'rüm 'Azîziyâ
Hvâcû

29. eger:

Gazel 302

Mısra: 8

Şart edati, şayet.

Her gün ağşama degin
küyünü tolanmaz idi
Olmasa mihrün eger mihr-i
cihân-ârâda

30. eger:

Gazel 308

Mısra: 6

Şart edati, şayet.

Beñzedürdüm o mihr-ruhsâra
Mâh eger olmasa siyeh-çerde

31. eger:

Gazel 322

Mısra: 8

Şart edati, şayet.

Kimsenün etmez idi 'aybına
bir dağı nazar
Kendü 'aybını eger dîde-i
bînâ görse

32. eger:

Gazel 342

Mısra: 3

Şart edati, şayet.

Eger yoğ-ısa zevkı benden
ey mäh-ı perî-şānum
Gece oldukça küyuñda niçün
olur nihān sāye

33. eger:

Gazel 343

Mısra: 6

Şart edatı, şayet.

Leb-i mey-günüñü ver
ağzuma ey 'İsî-dem
Dil-i pejmürdemi derseñ ki
eger cāna gele

34. eger:

Gazel 346

Mısra: 5

Şart edatı, şayet.

Dilberān-ı kâhve-nüşān
seyrin isterseñ eger
Olma kâhvehāneden gel bir
kadem bîrûn dede

35. eger:

Gazel 350

Mısra: 10

Şart edatı, şayet.

Eyleyüp kať'-ı nazar geçmez
idi benden o yār
Geçmese yāra 'Azîzî eger
ağyār beni

36. eger:

Gazel 359

Mısra: 9

Şart edatı, şayet.

Şi'r-i şāhānemi Hüsrev der
idi görse eger
Gelmeye Rūma 'Azîzî gibi
dīvān ehli

37. eger:

Gazel 364

Mısra: 11

Şart edatı, şayet.

Şığmaya defter ü dīvāna
yazar olsam eger
Reh-i 'ışkında o yārūñ
çekilen ālāmı

38. eger:

Gazel 380

Mısra: 10

Şart edatı, şayet.

Mihr-i ruhsārını seyr eyle
'Azîzî o mehūñ
Etmek istersen eger dünyede
seyr-i 'ālî

39. eger:

Gazel 389

Mısra: 5

Şart edatı, şayet.

Reşk-i çarh-ı felek-i çārüm
ola hānum eger
O meh-i burc-ı hüsün edine
menzil-gāhı

40. eger:

Kaside 1

Mısra: 40

Şart edatı, şayet.

Şanuram geydi o gül egnine
çeşm-i bülbül
Seyr için dikse gül üzre
nazarın bülbül eger

41. eger:

Kaside 1

Mısra: 71

Şart edatı, şayet.

Öykünürse yüzüñe gül
sözüñe bülbül eger
Göreyin bāda varup gül ola
bülbül ebter

42. eger:

Kıt'a 2

Mısra: 15

Şart edatı, şayet.

Eger bu derde isterseñ
müdāvā
Yüri ol eşigi dārū'ş-şifāya

43. eger:

Kıt'a 5

Mısra: 1

Şart edatı, şayet.

Eger tîğ-i belā-yı iftirākuñ
Su'āl eylesen erdi üstühāna

44. eger:

Kıt'a 21

Mısra: 1

Şart edatı, şayet.

Evlinūñ yoğ-ısa bir dirhem ü
dīnārı eger
Ergenūñ māl u menālı çoğ-
ısa her ne kadar

45. eger:

Lugaz 24

Mısra: 3

Şart edatı, şayet.

'Ömri oldukça eger pîr ü
cūvān
Şaklasa ol gevheri görmez
ziyān

46. eger:

Matla 75

Mısra: 1

Şart edatı, şayet.

Olmasa eger pîr-i muğān ehl-
i velāyet
Akmazdı ayağına anuñ ehl-i
vilāyet

47. eger:

Tesdis 3

Mısra: 39

Şart edatı, şayet.

Kul beşerdür ne 'aceb olsa
eger nokşānı
N'ola cürmüm çoğ-ıse 'afv-ı
şehenşeh kıanı

48. eger:

Gazel 9

Mısra: 8

Şart edatı, şayet.

Bezm-i hecrūñde 'acebdür
dūd-ı āhum bir seher
Bāda vermezse eger bu nüh
kıbābı sākıyā

49. eger:-ıyı

Mesnevi 1

Mısra: 49

Şart edatı, şayet.

Görse bu kālıyı eger Māñi
Naşımuñ olur idi hayrāñı

50. eger:

Muamma 38

Mısra: 1
Şart edati, şayet.

Māhumuñ alup ayagın
başına urşañ eger
Ol hilâl-ebür nigāruñ nāmını
ifşā eder

51. eger:
Tedis 3
Mısra: 10
Şart edati, şayet.

Tāb-ı miñnet yüregüm yağını
turmaz eridür
Yaqsam āhumdan eger
başuma odlar yeridür

52. eger:
Muamma 42
Mısra: 1
Eğer, şayet.

Baña cevr etmesün gün
yüzlü māhum
Eger derse göge ermesün
āhum

egerçi:

1. egerçi:
Gazel 31
Mısra: 1
Her ne kadar, ise de,
gerçi.

Egerçi seyr-i pehlü etmege
hāmām olur bā'is
Velî hāmām seyrine o sīm-
endām olur bā'is

2. egerçi:
Gazel 45
Mısra: 4
Her ne kadar, ise de,
gerçi.

Etmek müyesser olmadı ol
servi der-kenār
Oldı egerçi gözlerümün yaşı
'ayn-ı rüd

3. egerçi:
Gazel 47
Mısra: 5
Her ne kadar, ise de,
gerçi.

Telhdür bāde egerçi sākī
la'lūñ yādına
Her ne dem nūş eylesem
baña gelür ammā lezīz

4. egerçi:
Gazel 68
Mısra: 5
Her ne kadar, ise de,
gerçi.

Ṭavāf-ı Ka'benüñ hazzı
egerçi yok degül ammā
Senüñ küyuñ ṭavāfında
benüm kıblem şafā vardur

5. egerçi:
Gazel 96
Mısra: 1
Her ne kadar, ise de,
gerçi.

Egerçi sāye-i kıddüñle her
sū nārvenlikdür
Velî sensüz cihān gülzārı
baña bir dikenlikdür

6. egerçi:
Gazel 124
Mısra: 1
Her ne kadar, ise de,
gerçi.

Egerçi yolına cān vermelü
cānāneler vardur
Velî dil-dāde 'uşşāk içre de
cānā neler vardur

7. egerçi:
Gazel 154
Mısra: 6
Her ne kadar, ise de,
gerçi.

Dīdeden zülfi hayāli o
mehüñ dūr olmaz
Derler insāna perī olmaz
egerçi me'nūs

8. egerçi:
Gazel 169
Mısra: 1
Her ne kadar, ise de,
gerçi.

Levh-i cihānda gördüm
egerçi hezār ḥat

Ḥatṭuñ mişāli görmedüm ey
gül-'izār ḥat

9. egerçi:
Gazel 170
Mısra: 4
Her ne kadar, ise de,
gerçi.

Yandı ğamuñla bağrum
döndi kebāba 'ömrüm
Etmez egerçi kimse yenmiş
kebābdan ḥaz

10. egerçi:
Gazel 196
Mısra: 10
Her ne kadar, ise de,
gerçi.

Mihr-i ruḥıyla oldı gözüm
yaşı la'l-gün
Vermez egerçi mihr 'Azīzī
lāle-reng

11. egerçi:
Gazel 218
Mısra: 5
Her ne kadar, ise de,
gerçi.

Egerçi pīr olası nev-cevānlar
çok velî şāhum
Bu reng ü rüyıla sensin
yüzünüñ şuyı Eyyübuñ

12. egerçi:
Gazel 368
Mısra: 10
Her ne kadar, ise de,
gerçi.

'Azīzī görmedi eşküm gibi
hīç bir delü kanlu
Neçe yaş yaşadı çeşmüm
egerçi neçe dem gördi

13. egerçi:
Kaside 1
Mısra: 10
Her ne kadar, ise de,
gerçi.

Eşer-i büy-ı vefā görmedi
gülden bülbül
Gül-i ra'nāyı dil-i bülbül
egerçi ki sever

14. **egerçi:****Matla 12**

Mısra: 1

*Her ne kadar, ise de,
gerçi.*

Egerçi naḥl-i ḳadd-i lāle-ruḥ
bir serv-i bālādur
Dili nāzūk mi nāzūk ḳāmeti
a'lādan a'lādur

15. **egerçi:****Matla 48**

Mısra: 1

*Her ne kadar, ise de,
gerçi.*

Egerçi kim leb-i la'lüñ
bizümle ṭatlu balludur
Dil ü cān ile müjgānuñ velī
ḳanlu bıçaḳludur

egil:1. **egilüp:-üp****Gazel 60**

Mısra: 10

*Bir yana doğru eğik
duruma gelmek.*

Zülf-i meyl etdükçe la'line
'Azizī şanuram
Egilüp ḥür-i cennet āb-ı
kevşerden alur

eğin:1. **egnüñe:-üñ, -e****Gazel 342**

Mısra: 8

Sirt.

Güneş ebr-i sefid içre nihān
oldı şanur 'ālem
Ne gün kim egnüñe geysen
sen ey mihr-i cihān-sāye

egle:1. **egleyen:-y, -en****Gazel 9**

Mısra: 2

*Oyulanmak, vakit
geçirmek II kılmak.*

Ben nece sevmeyeyin cām-ı
şarābı sākīyā

Egleyen oldur dil-i mest-i
ḥarābı sākīyā

eglen:1. **eglenürdi:-ür, -di****Tarih 18**

Mısra: 2

*Eğlenmek, hoşça vakit
geçirmek.*

Ol gözüm nür-i ciger-küşem
'Alī
Kim anuñla eglenürdi cān-ı
zār

2. **eglendi:-di****Gazel 348**

Mısra: 10

*Gülmek; alay edici bir
ifade takınmak.*

Göflini almağa üftāde
'Azizün ele
Hey meded eğlendi ol şüh-ı
cihānum gelmedi

egn:1. **egnine:-i, -n, -e****Gazel 45**

Mısra: 10

Sirt.

Bir meh-liḳādan ayru
düşüpdür meger ki çarḥ
Geydi 'Azizī mātem edüp
egnine kebüd

2. **egnine:-i, -n, -e****Gazel 110**

Mısra: 7

Sirt.

Ḳaralar geymes idi egnine
olmasa eger
Zülf-i miskīnünün aşıftesi
miskīn 'anber

3. **egninden:-i, -n, -den****Gazel 114**

Mısra: 7

Sirt.

Ḳabā-yı ışḳuñı cānum
çıḳarmaz egninden
Beden libāsın ecel
..... cāna çıkar ?

4. **egnümde:-üm, -de****Gazel 246**

Mısra: 4

Sirt.

Mālik-i milk-i belāyam olsa
ey şeh yaraşur
Şu 'le-i süz-ı dilüm egnümde
zerrīn-ḥil'atüm

5. **egnine:-i, -n, -e****Gazel 267**

Mısra: 6

Sirt.

Küşte-i mihr-i 'izāruñ
olmasa gülşende gül
Bād-ı Hızr egnine şarmazdı
anuñ ḳanlu kefen

6. **egnine:-iñ, -e****Gazel 279**

Mısra: 7

Sirt.

Yaraşur egnine geysen yeşil
atlas cānā
Bir perī-çehre hümā şıvelü
tersāsın sen

7. **egnine:-i, -n, -e****Gazel 307**

Mısra: 5

Sirt.

Geyüp aḳ sādeler egnine ol
gül bāğ-ı 'ālemde
Şalınsa nāz ile yanumca
serv-i sāyedār olsa

8. **egnine:-i, -n, -e****Gazel 320**

Mısra: 8

Sirt.

Kim ola sevmeye ol naḥl-i
semen-sīmāyı
Naḳşı ḥüb ola vü egnine
geye aḳ sāde

9. **egnine:-i, -n, -e****Gazel 331**

Mısra: 1

Sirt.

Nāzla şarı atlasın geydükçe
dilber egnine

Der gören zer cāme geymiş
şāh-ı hāver egnine

10. **egnine:-i, -n, -e**

Gazel 331

Mısra: 2

Sirt.

Nāzla şarı aţlasın geydükçe
dilber egnine

Der gören zer cāme geymiş
şāh-ı hāver egnine

11. **egnine:-i, -n, -e**

Gazel 331

Mısra: 4

Sirt.

Şanuram burc-ı şafağ içre
tulū' eyler kamer
Allar geydükçe ol hürşid-i
enver egnine

12. **egnine:-i, -n, -e**

Gazel 331

Mısra: 6

Sirt.

'Aqlın alur ādemūñ bülbül
gibi rüz-ı bahār
Ergüvānī cāmesin geydükçe
güller egnine

13. **egnine:-i, -n, -e**

Gazel 331

Mısra: 8

Sirt.

Cism-i zerdümdür görinen
şanma cān-ı zārumuñ
Kim geyürdi şāh-ı ğam bir
cāme-i zer egnine

14. **egnine:-i, -n, -e**

Gazel 331

Mısra: 10

Sirt.

Bir gül-i beyzā şanur anı
'Azīzī seyr eden
Aķ sāde geysen ol serv-i
semen-ber egnine

15. **egnine:-i, -n, -e**

Gazel 370

Mısra: 9

Sirt.

Geymiş egnine 'Azīzī gibi
yüñden bir nemed
Ol gülüñ abdālı olmış
bülbül-i gülşen dağı

16. **egnüme:-üm, -e**

Gazel 383

Mısra: 1

Sirt.

Gey yaraşsun egnüme derseñ
libās-ı al gey
Ger dilerseñ varalum bāzāra
ey gül al gey

17. **egnüme:-üm, -e**

Gazel 383

Mısra: 5

Sirt.

Bir nemed geydüm şanasın
egnüme gey yaraşuk
Şöyle tezyin itdi cismüm
penbelerle dāl gey

18. **egnine:-i, -n, -e**

Kaside 1

Mısra: 39

Sirt.

Şanuram geydi o gül egnine
çesm-i bülbül
Seyr için dikse gül üzre
nazarın bülbül eger

egnine geyer:

1. **egnine geyer:-er**

Gazel 86

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sirtına giymek.

Bülbül-i şeydā 'aceb mi olsa
ger peşmīne-püş
Gonca-i zībā geyer egnine
ķat ķat cāmeler

egri:

1. **egrinüñ:-nün**

Gazel 200

Mısra: 3

Yay gibi, kavis

*biçiminde olan, kavisli,
mukavves.*

Egrinüñ yokdur yeri
yanumda dersin ya niçün
Kanda gitsek mü-miyānum
der-miyāndur hānçerüñ

egri bakar:

1. **egri bakar:-ar**

Gazel 109

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**

Kötü düşünce ile

bakmak. II Yan bakmak.

Her kaçan dil koyup ala

gözlü yārūñ kūyına

Toğrulup varsam rakīb-i hār

baña egri bakar

eħad:

1. **eħad:**

Tarih 22

Mısra: 14

Kişiler, şahıslar.

Şol kadar kırdılar ki a' dāyı
Edemez küştesin şumār eħad

ehl:

1. **ehline:-i, -n, -e**

Gazel 40

Mısra: 10

Bir yerin, bir

*topluluğun halkından
olanlar, oraya mensup
bulunanlar.*

'Azīzī-veş nigāh edenlerüñ
artar gözi nūrı

Nazar ehline bir āyīne-i zībā
midur ol ruħ

2. **ehlini:-i, -n, -i**

Gazel 58

Mısra: 2

Bir yerin, bir

*topluluğun halkından
olanlar, oraya mensup
bulunanlar.*

Hāķ-ı zamāne ğıybeti 'ādet
edindiler

'Işķ ehlini mezemmeti şan'at
edindiler

3. **ehline:-i, -n, -e****Gazel 73**

Mısra: 1

Bir yerin, bir topluluğun halkından olanlar, oraya mensup bulunanlar.

Maḥabbet ehline ‘arz et o gül-ruḥsārı görsünler Cihān bāğında bülbüller fiğān u zārı görsünler

4. **ehlün:-üñ****Gazel 98**

Mısra: 10

Bir yerin, bir topluluğun halkından olanlar, oraya mensup bulunanlar.

‘Azīzī ğam yeme ḳaldum deyü ḥāk-i mezelletde Ki ehlün ṭālī’i yokdur zamāne dūna mā’ildür

5. **ehlinüñ:-i, -nüñ****Gazel 112**

Mısra: 7

Bir yerin, bir topluluğun halkından olanlar, oraya mensup bulunanlar.

Maḥalleñ ehlinüñ incinmesi ey meh baña beñzer Varup kūyuñda her şeb etdügüm āh u fiğāndandır

6. **ehli:-i****Gazel 115**

Mısra: 6

Bir yerin, bir topluluğun halkından olanlar, oraya mensup bulunanlar.

İzüñ tozını koyup gözlerine sürme için Başiret ehli degül ol ki İşfahāne çıkar

7. **ehline:-i, -n, -e****Gazel 130**

Mısra: 1

Bir yerin, bir topluluğun halkından

olanlar, oraya mensup bulunanlar.

Maḥabbet ehline ‘arz et o gül-ruḥsārı görsünler Cihān bāğında bülbüller fiğān u zārı görsünler

8. **ehline:-i, -n, -e****Gazel 179**

Mısra: 3

Bir yerin, bir topluluğun halkından olanlar, oraya mensup bulunanlar.

Diñledür her sözünü bezm ehline bī-iḥtiyār Gelse güftāra ne dem pīrāne çeng ü nāy u def

9. **ehli:-i****Gazel 359**

Mısra: 1

Bir yerin, bir topluluğun halkından olanlar, oraya mensup bulunanlar.

Ne belā çekdüğini dünyede hicrān ehli Görse ḥayretde ḳalurdı anı zindān ehli

10. **ehli:-i****Gazel 359**

Mısra: 2

Bir yerin, bir topluluğun halkından olanlar, oraya mensup bulunanlar.

Ne belā çekdüğini dünyede hicrān ehli Görse ḥayretde ḳalurdı anı zindān ehli

11. **ehli:-i****Gazel 359**

Mısra: 4

Bir yerin, bir topluluğun halkından olanlar, oraya mensup bulunanlar.

Yūsufi geldi şanurlardı yine dünyāya

Görselerdi seni bu ḥüsn ile Ken‘ān ehli

12. **ehli:-i****Gazel 359**

Mısra: 6

Bir yerin, bir topluluğun halkından olanlar, oraya mensup bulunanlar.

Şafḥa-i rüyüñü öpmek dilesem incinme Kim öper ‘izzet için muşḥafı Ḳur‘ān ehli

13. **ehli:-i****Gazel 359**

Mısra: 8

Bir yerin, bir topluluğun halkından olanlar, oraya mensup bulunanlar.

Deşt ü vādī komadı ‘ışık ile geşt eylemedük Ḳanı bir Ḳays gibi rāh-ı beyābān ehli

14. **ehli:-i****Gazel 359**

Mısra: 10

Bir yerin, bir topluluğun halkından olanlar, oraya mensup bulunanlar.

Şi‘r-i şāḥānemi Ḥüsrev der idi görse eger Gelmeye Rūma ‘Azīzī gibi dīvān ehli

15. **ehlinden:-i, -n, -den****Kıt'a 3**

Mısra: 3

Bir yerin, bir topluluğun halkından olanlar, oraya mensup bulunanlar.

Ğaḍab ehlinden olmağı terk et Ki ğaḍab fāsīd eyler imānı

16. **ehli:-i****Kıt'a 6**

Mısra: 2

Bir yerin, bir

topluluğun halkından olanlar, oraya mensup bulunanlar.

Bezme çün meyle pür-şafâ geldi
Dedi bezm ehli kim şafâ geldi

17. **ehli:-i**

Lugaz 2

Mısra: 5

Bir yerin, bir

topluluğun halkından olanlar, oraya mensup bulunanlar.

Meskenet ehli gibi yolda müdâm
Herkesün ayağına yüzün sürer

ehl-i bezme:

1. **ehl-i bezme:-e**

Gazel 13

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İçki meclisinde bulunan kimseler II âşıklar.

Bağrını sūrāh sūrāh eylemişdür sīh-i ğam
N'ola ehl-i bezme hālın yansa yakılsa kebāb

ehl-i bezmi:

1. **ehl-i bezmi:-i**

Gazel 214

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İçki meclisinde bulunan kimseler II âşıklar.

Dem-i zevk u şafādur muṭribā şeştâyı söyletseñ
Getürseñ ehl-i bezmi cūşa çeng ü nâyı söyletseñ

ehl-i bezmün:

1. **ehl-i bezmün:-üñ**

Gazel 36

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İçki meclisinde bulunan kimseler II âşıklar.

Lebleründen öğrenür ey yüzi gül efsün kadeh
Ehl-i bezmün 'aqlını alup eyledi mecnün kadeh

2. **ehl-i bezmün:-üñ**

Gazel 41

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İçki meclisinde bulunan kimseler II âşıklar.

Ehl-i bezmün göricek gözi kamaşdı yoḥsa
Yed-i beyzâ midur ey sākī o sīmīn-sā'id

ehl-i cihād:

1. **ehl-i cihād:**

Tarih 23

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Allah için savaşan kişiler.

Tiğ-i bürrānlar ile sūrḥ-sere Kesdi ehl-i cihād Şirvānı

ehl-i dile:

1. **ehl-i dile:-e**

Gazel 23

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Âşıklar || gönül adamları, ârifler.

Ey ḥarīm-i ḥaremün şahn-ı sarāy-ı devlet
Eşigün ehl-i dile cāy-ı recāy-ı devlet

ehl-i diller:

1. **ehl-i diller:-ler**

Gazel 17

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Âşıklar || gönül adamları, ârifler.

Ehl-i diller şöhetinden neç el çeksün anuñ
Cām bir rūḥ-ı musavver rūḥ-ı şānīdür şarāb

2. **ehl-i diller:-ler**

Gazel 165

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gönül ehli II Şairler.

Dediler müya beñzer 'ākıbet ey meh miyānuñ-çün
Dün ehl-i diller ortasında neçe kıl ü kāl olmış

3. **ehl-i diller:-ler**

Gazel 67

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Âşıklar || gönül adamları, ârifler.

Olaldan āstānuñ Ka'be-i kūy-ı şafā kıblem
Na'alçeñ naqşı anda ehl-i diller secdegāhidur

4. **ehl-i diller:-ler**

Gazel 100

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Âşıklar || gönül adamları, ârifler.

Ehl-i diller göricek bir yerde ḥaṭṭ u la'lüñi
Hemdem olmuş Hızır ile 'İsī-i Meryem şandılar

ehl-i dīvānuñ:

1. **ehl-i dīvānuñ:-uñ**

Kaside 5

Mısra: 124

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Divan sahipleri II. Şairler.

Ola 'ömri ziyāde Emrī-i mūr-i kelāmuñ hem

Kim oldur Hüsrev-i şāhib-
kemālī ehl-i dīvānuñ

ehl-i fakr:

1. **ehl-i fakr:**

Kıt'a 12

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yokluk, yoksulluk ehli.

Ehl-i fakr ol yoḥsa devlet
kişiye
Devletüdür devletüdür devleti

ehl-i fakruñ:

1. **ehl-i fakruñ:-uñ**

Kaside 3

Mısra: 82

Kelime Tipi: -

*İhtiyaç ehli, ihtiyaç
sahipleri.*

Saña 'arz-ı fāka etmekden
ğaraş şāhum bu kim
Ehl-i fakruñ derdine sensin
bu gün dermān olur

2. **ehl-i fakruñ:-uñ**

Kaside 3

Mısra: 82

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yokluk, yoksulluk ehli.

Saña 'arz-ı fāka etmekden
ğaraş şāhum bu kim
Ehl-i fakruñ derdine sensin
bu gün dermān olur

**ehl-i faẓl u rüşen-ẓamīr ü
zāhid:**

1. **ehl-i faẓl u rüşen-ẓamīr ü
zāhid:**

Tarih 25

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Fazilet ehli, nurlu ve
sofu kimse II Hacı Hasan
Efendi.*

Şeyḫ-i güẓin-i vā'iz Hācī
Hasan Efendi

Kim oldur ehl-i faẓl u rüşen-
ẓamīr ü zāhid

ehl-i ğıybet:

1. **ehl-i ğıybet:**

Gazel 30

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ğıybet ehli.

Elleri zemm etmegi elden
ķomaz olsa eger
Ehl-i ğıybet zāhid-i nādān
elinden el-ğıyāş

ehl-i ḥāne:

1. **ehl-i ḥāne:**

Kaside 4

Mısra: 54

Kelime Tipi: -

*Hāne sahibi, evin
sahibi.*

Ḥaṭṭ-ı ŝeb-gūnuñdan izḥār
eyle rüy-ı meh-veşüñ
Kim oyarur ŝām-ı deycür
erse ehl-i ḥāne şem'

ehl-i ḥarābātuñ:

1. **ehl-i ḥarābātuñ:-uñ**

Matla 72

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Meyhane ehli,
meyhanede bulunanlar.*

Dilerseñ olasın ehl-i
ḥarābātuñ ayakdaşı
Ķo zühdü gel der-i
meyḥāneye zāhid ayak taşı

ehl-i hevādur:

1. **ehl-i hevādur:-dur**

Lugaz 7

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Nefes, havaya sahip
olmak II gününü gün eden,
günlük yaşıyan, havai
nitelikte insan.*

Cismi sāz-ı būriyā gibi nizār
Hemdemi ehl-i hevādur kārī
zār

ehl-i ḥicāb oldı:

1. **ehl-i ḥicāb oldı:-dı**

Mesnevi 1

Mısra: 62

Kelime Tipi: -

*Utanan olmak,
utanmak.*

Girüp ebr-i sefide çün meh-
tāb
Revzen-i cāmī' oldı ehl-i
ḥicāb

ehl-i ḥissetde:

1. **ehl-i ḥissetde:-de**

Müseddes 3

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Cimriler zümresi.

Elinde eşḫiyānuñ nesne yoķ
hep ehl-i ḥissetde
Kemāl ehli mezelletde edāñ
cāh-ı 'izzetde

ehl-i ḥissetden:

1. **ehl-i ḥissetden:-den**

Gazel 15

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Cimriler zümresi.

Ehl-i ḥissetden firar eyler
'Azīzī var ise
Oldılar yer yer nihān
gencīneler medfün olup

ehl-i hüner:

1. **ehl-i hüner:-me**

Kıt'a 7

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Hüner ehli, hüner
sahibi.*

Etme nā-ehle ŝaķın ehl-i
hüner

Ki hüner kıadrını nā-dān ne bilür

ehl-i 'irfāna:

1. **ehl-i 'irfāna:-a**

Gazel 216

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İrfan sahibi, bilgili.

Niçün 'uşşāka ta'n eylersin
iş sevmez deyü zāhid
Düşer mi ehl-i 'irfāna behey
bātil 'amel sevmek

ehl-i 'işık:

1. **ehl-i 'işık:**

Gazel 192

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Aşk ehli, âşık.

Āteşin dāğ ursa farkına 'aceb
mi ehl-i 'işık
Başı üzre tāt-ı zerrin yaraşur
sultānlaruñ

ehl-i 'işka:

1. **ehl-i 'işka:-a**

Gazel 69

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Aşk ehli, âşık.

Demādem ehl-i 'işka ta'n
eder yürürsin ey vā'iz
Saña bilsem ki el zemmi
neden çak böyle elzemdür

2. **ehl-i 'işka:-a**

Gazel 377

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Aşk ehli, âşık.

Meger ey Leylī-veşüm var
ise ehl-i 'işka
Kaysdan kaldı gam u derd ü
meşakkat bākī

ehl-i 'işkuñ:

1. **ehl-i 'işkuñ:-uñ**

Gazel 89

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Aşk ehli, âşık.

Ehl-i 'işkuñ hemîşe aḥvāli
Zülf-i dilber gibi müşevveş
olur

2. **ehl-i 'işkuñ:-uñ**

Gazel 364

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Aşk ehli, âşık.

N'ola bir yerde gamuñla
yoğ-ısa ārāmum
Ehl-i 'işkuñ güzelüm olmaz
imiş ārāmı

ehl-i 'işret:

1. **ehl-i 'işret:**

Gazel 69

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İşret meclisinde

bulunan.

Elümden cām düşmezken
benüm sākī ne ḥikmetdür
Yine bezm-i cihānda ehl-i
'işret añılan Cemdür

ehl-i kemāle:

1. **ehl-i kemāle:-e**

Kaside 5

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

*İlim ve fazilet sahipleri,
kamil insanlar.*

Eder ehl-i kemāle her kişi
rağbet bi-ḥamdillāh
Ki vardur iltifātı zümre-i
erbāb-ı 'irfānuñ

ehl-i keyfüñ:

1. **ehl-i keyfüñ:-üñ**

Kıt'a 15

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Keyf ehli, rahatına
düşkün olanlar.*

N'ola ekl etse yārān her dem
anı
Kim oldur ehl-i keyfüñ yār-ı
cānı

ehl-i maḳāl:

1. **ehl-i maḳāl:**

Müseddes 1

Mısra: 27

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Söz söyleyenler
zümresi, şairler zümresi.*

Münşe'āt u şī'r-i dūr-bāruñ
gören ehl-i maḳāl
Ağzını açup şadef gibi olur
ḥayrān u lāl

ehl-i mekke:

1. **ehl-i mekke:**

Gazel 269

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Mekke halkı, ahalisi,
Mekke şehrindeki yaşayan
insanlar.*

Lebüñ ser-çeşmesi üzre
görenler ḥattuñı kıblem
Vuzū' eyler şanurlar ehl-i
Mekke āb-ı zemzemden

ehl-i nazm:

1. **ehl-i nazm:**

Gazel 281

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Nazım ehli II şairler.

Şeh-i milk-i sühansın yoğ
nażirüñ ehl-i nazm içre
'Azīzī her ne söz kim
söyleseñ şāhāne söylersin

ehl-i nazm u inşānuñ:

1. **ehl-i nazm u inşānuñ:-
nuñ**

Kaside 5Mısra: **56**Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Nazım ve düz yazı ehli.*

Okeyup yazmadan Vālī
‘aceb mi olsa ger hālī
Ki yok adriñ bilür ‘ālemde
ehl-i nazm u inşānuñ

ehl-i nazma:

1. ehl-i nazma:-a

Gazel 189Mısra: **18**Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Nazım ehli II şairler.*

ā‘il-i ebyāt u eş‘ār eyleyen
her bī-dili
Ehl-i nazma iltifāt u
i‘tibāruñdur senüñ

ehl-i nazmuñ:

1. ehl-i nazmuñ:-uñ

Kaside 5Mısra: **31**Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Nazım ehli, şairler.*

Olup Mīr-i Hüseyni ehl-i
nazmuñ Sūzenizāde
Çıkardı nām-ı fethinde
bugün milk-i mu‘ammānuñ

ehl-i sa‘adet eyledi:

1. ehl-i sa‘adet eyledi:-di

Gazel 317Mısra: **2**Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Mutlu kimseler eylemek.*

amdülillāh ki edüp lu u
‘ināyet rüze
Eyledi halkı yine ehl-i
sa‘adet rüze

ehl-i şafā:

1. ehl-i şafā:

Gazel 52Mısra: **4**Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Eğlence, zevk ehli.*

Vechüñ ayına nazardan nece
geçsün ‘uşşāk
Eylemez āyineden ehl-i şafā
at‘-ı nazār

ehl-i şafāya:

1. ehl-i şafāya:-y, -a

Gazel 78Mısra: **2**Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Eğlence, zevk ehli.*

Şüfī hicāz geri ki ‘ālī
maāmdur
Ehl-i şafāya meykede
beytū‘l-arāmdur

ehl-i şāmdur:

1. ehl-i şāmdur:-dur

Gazel 78Mısra: **6**Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Şam halkı.*

ıblem yüzüñde at‘-ı
siyāhuñ gören şanur
Gelmiş tavāf-ı Ka‘be eder
ehl-i Şāmdur

ehl-i şāmı:

1. ehl-i şāmı:-ı

Gazel 364Mısra: **4**Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Şamda yaşayanlar, Şam halkı. II gece ehli.*

Mır-ı hüsñinde sevād-ı at‘-ı
yāri görsün
Harem-i Ka‘bede görsem
deyen ehl-i Şāmı

ehl-i sūkuñ:

1. ehl-i sūkuñ:-ñ

Tarih 3Mısra: **3**Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sakin ve yumuşak huylu kişi.*

Nesi var-ise yandı ehl-i
sūkuñ
Erişdi her birine nee ālām

ehl-i velāyet:

1. ehl-i velāyet:

Matla 75Mısra: **1**

Kelime Tipi: -

*Hakk‘a yakın kimse II**veli.*

Olmasa eger pīr-i muān ehl-
i velāyet
Amazdı ayaına anuñ ehl-i
vilāyet

ehl-i velāyettür:

1. ehl-i velāyettür:-dür

Gazel 218Mısra: **11**Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Veliler, ermişler II ârifler.*

Ola kim ber-murād ede beni
ehl-i velāyettür
Varayın āk-i pāyine süreyin
rüyü Eyyübuñ

ehl-i vilāyet:

1. ehl-i vilāyet:

Matla 75Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

Velilik ehli, dost ehli.

Olmasa eger pīr-i muān ehl-
i velāyet
Amazdı ayaına anuñ ehl-i
vilāyet

ehl-i zevkuñ:

1. ehl-i zevkuñ:-uñ

Gazel 387Mısra: **2**Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Zevk sahibi.*

N'ola cām-ı la'lüñ olsa
 'āşıkūñ endîşesi
 Nüş-ı şahbâdur dem-Â-dem
 ehl-i zevkuñ pîşesi

ehl-i zevkuz:

1. **ehl-i zevkuz:-uz**
Gazel 143
 Mısra: 2
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Zevk sahibi.

Biz ki sâkî būs-ı la'l-i cān-
 fezāya mâyilüz
 Ehl-i zevkuz nüş-ı cām-ı dil-
 küşāya mâyilüz

ehremen:

1. **ehremenlikdür:-lik, -dür**
Gazel 96
 Mısra: 8
*Zerdüşter'in iki
 tanrısından kötülüğü temsil
 edeni, şeytan, dev II Rakip.*

Edinmişler vatan küyün
 rakîb-i dīv-sîretler
 Meger kim ol perînüñ kâf-ı
 küyü Ehremenlikdür

ejdehâ:

1. **ejdehâlar:-lar**
Gazel 324
 Mısra: 2
*Büyük yılan II
 sevgilinin saçları.*

Ey gönül tolaşma yârüñ zülf-
 i 'anber-fâmına
 Hây miskîn yoğsa düşdüñ
 ejdehâlar kāmına

ejdehâ-kirdâr:

1. **ejdehâ-kirdâr:**
Gazel 117
 Mısra: 7
Ejderha gibi.

Şerer saçup çekilür göge
 ejdehâ-kirdâr
 Zemîn-i sîneden âhum ki
 yana yana çıkar

ejdehâ-peyker:

1. **ejdehâ-peyker:**
Gazel 80
 Mısra: 2
Ejderha suretinde.

Halka halka o zülf-i şu'bân-
 ser
 Görünür halka ejdehâ-peyker

ejdehâ-yı heft-ser:

1. **ejdehâ-yı heft-ser:**
Gazel 6
 Mısra: 8
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Yedi başlı ejderha.

Neçe merdümleri h'vâre
 geçirür bir dem içinde
 Ne dem açsa dehanın ejdehâ-
 yı heft-ser dünyâ

ejder:

1. **ejder:**
Gazel 158
 Mısra: 2
*Büyük yılan II
 sevgilinin saçı.*

O zülf-i mâr misk-âsâ ki rüy-
 ı yâra şarmaşmış
 Siyeh ejder durur gencîne-i
 ruhsâra şarmaşmış

ejder-i âteş-feşân oldı:

1. **ejder-i âteş-feşân oldı:-dı**
Gazel 351
 Mısra: 8
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Ateş saçan ejderha,
 büyük yılan olmak.*

Çekildi göklere bir ejder-i
 âteş-feşân oldı
 Ğam-ı zencîr-i zülfüñle
 şerer-âlüd olup âhum

ejder-i ğamdan:

1. **ejder-i ğamdan:-dan**
Gazel 213

Mısra: 9
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Gam yılanı.

'Azîzî ejder-i ğamdan halâş
 edüp dil ü cānı
 Tılsım-ı vaşlına yârüñ nigh-
 bân olmaduñ gittüñ

ejder-i seylâb-ı eşkümden:

1. **ejder-i seylâb-ı**
eşkümden:-üm, -den
Gazel 201
 Mısra: 5
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Göz yaşı ejderi.

Ejder-i seylâb-ı eşkümden
 benüm havf eyleyüp
 Siñecek yerler bulmaz ka'r-ı
 deryâda neheng

ejder-mänend:

1. **ejder-mänend:**
Gazel 180
 Mısra: 9
Ejder gibi.

Görinen kara bulutlar degül
 ejder-mänend
 Çekilür göklere dūd-ı dil-i
 nälân şaf şaf

ekâbir:

1. **ekâbir:**
Gazel 73
 Mısra: 6
Büyükler, ileri gelenler.

Gel ey dil naqd-i eşk-i çeşm
 ü dâğ-ı sîneñi göster
 Ekâbir ço hisâb-ı dirhem ü
 dînarı görsünler

ekâbir ço:

1. **ekâbir ço:**
Gazel 130
 Mısra: 6
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Büyüklüğü bırak II
 kibiri bırak.*

Gel ey dil nakd-i eşk ü çeşm
ü dâğ-ı sîneñi görsün
Ekâbir ço hisâb-ı dirhem ü
dînârî görsünler

ekl etse:

1. **ekl etse:-se**

Kit'a 15

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yemek yeme.

N'ola ekl etse yârân her dem
anı
Kim oldur ehl-i keyfûñ yâr-ı
cânı

ekl-i berş edersem:

1. **ekl-i berş edersem:-er, -
se, -m**

Matla 22

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Afyonlu şurup içmek.

N'ola ekl-i berş edersem def'
içün dilden gamı
Pâdişâh-ı 'âlem eyler bir
yeyim berş âdemi

eksük:

1. **eksükli:-li**

Tarih 13

Mısra: 4

Noksanlık.

Bu manşib oldı çün saña
efendi cânib-i Hâkdan
Bir eksükli dedi târîh câh-ı
tevliyet hâkkuñ

2. **eksükli:-li**

Tarih 16

Mısra: 3

Noksanlık.

Tutdı çün rûhı cinâna yüz bir
eksükli o dem
Dedi târîhini anuñ Hâk naşib
ede behişt

eksük degül:

1. **eksük degül:**

Gazel 237

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Eksik değil, her zaman
var.*

Dilde şevk-ı 'ârîzuñla âh u
vâh eksük degül
Çanda kim âteş ola düd-ı
siyâh eksük degül

2. **eksük degül:**

Gazel 237

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Eksik değil, her zaman
var.*

Dilde şevk-ı 'ârîzuñla âh u
vâh eksük degül
Çanda kim âteş ola düd-ı
siyâh eksük degül

3. **eksük degül:**

Gazel 237

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Eksik değil, her zaman
var.*

Tek sen ey gönüm cünün
içlimine şâh olgör
Saña hayl-i derd ü gam gibi
sipâh eksük degül

4. **eksük degül:**

Gazel 237

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Eksik değil, her zaman
var.*

Haste-i 'ışkuñ olalı Hâk bilür
Eyyübdan
Derdüm artuğdur benüm ey
yüzi mâh eksük degül

5. **eksük degül:**

Gazel 237

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Eksik değil, her zaman
var.*

Çanı ihşân u mürüvvet çanı
luğf u merhamet
Tutalum şâhum 'Azîzîde
günâh eksük degül

6. **eksük degül:**

Gazel 250

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Eksik değil, her zaman
var.*

Dilde 'Azîzî dem-be-dem
eksük degül derd ü elem
Ya baña bu cevri elem
bilsem nedendür bilmezem

eksük olmaz:

1. **eksük olmaz:-maz**

Gazel 357

Mısra: 18

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Her zaman bulunur
olmak.*

'İşk-ıla pîr-i za'îf olduñ
'Azîzî gerçi kim
Eksük olmaz yine yanuñdan
cüvânânuñ biri

eksük olsun:

1. **eksük olsun:-sun**

Gazel 51

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*İstemez, olmasın daha
iyi, gereği yok.*

Eksük olsun göreyin kim
mehi küyına varup
Severin deyü o hürşid-'izârî
geçinür

eksük olur mı:

1. **eksük olur mı:**

Gazel 127

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Eksik olmaz.

Eksük olur mı cihân bâğında
başından belâ
Zülf-i hûbâna şu kim dil
riştesin bağlar yürür

el:**1. eline:-i, -n, -e****Gazel 36**

Mısra: 6

*İnsanın avuç ve
parmaklardan ibaret olan
tutma, kavrama ve iş görme
uzvu.*

Gün toğar şanmañ şabûhı
itmek için her seher
Sâkî-i gerdün eline aldı bir
altun kadeh

2. elinde:-i, -n, -de**Gazel 68**

Mısra: 8

*İnsanın avuç ve
parmaklardan ibaret olan
tutma, kavrama ve iş görme
uzvu.*

Nece İskender-i devr-i
zamândur demeyem sâkî
Elinde câm-veş âyîne-i
‘âlem-nümâ vardur

3. elde:-de**Gazel 140**

Mısra: 8

*İnsanın avuç ve
parmaklardan ibaret olan
tutma, kavrama ve iş görme
uzvu.*

Ûadd-i hamîdedür bizüm
elde kemânimuz
Âh oklarını atmağa meydân-ı
‘ışkda

4. elüme:-üm, -e**Gazel 141**

Mısra: 3

*İnsanın avuç ve
parmaklardan ibaret olan
tutma, kavrama ve iş görme
uzvu.*

Elüme lâle-veş câm-ı mey
alup bezm-i miñnetde
İçersem gözüme gelün
şarâb-ı ergavân sensüz

5. el:**Gazel 204**

Mısra: 4

*İnsanın avuç ve
parmaklardan ibaret olan
tutma, kavrama ve iş görme
uzvu.*

Dest-gîri olduğın görüp
fütâde-dillerüñ
Dedi zülf-i yâre şâne el
benüm dâmân senüñ

6. elüñ:-üñ**Gazel 219**

Mısra: 10

*İnsanın avuç ve
parmaklardan ibaret olan
tutma, kavrama ve iş görme
uzvu.*

Duğter-i rezle başı hoşdur
‘Azîzîñüñ deyü
Gel anı zemm etmeden zâhid
elüñ bir pâre çek

7. elinde:-i, -n, -de**Gazel 227**

Mısra: 5

*İnsanın avuç ve
parmaklardan ibaret olan
tutma, kavrama ve iş görme
uzvu.*

Hük-m-i şâhidür elinde gonca
tomârı meger
Oldı eşcâr u şükûfe hayline
serdâr gül

8. elinden:-i, -n, -den**Gazel 229**

Mısra: 10

*İnsanın avuç ve
parmaklardan ibaret olan
tutma, kavrama ve iş görme
uzvu.*

Zevk-ı ‘işret neydüğün
derseñ ‘Azîzî duymasun
Ûanda bulursañ elinden
zâhidüñ ayağın al

9. elüm:-üm**Gazel 233**

Mısra: 5

*İnsanın avuç ve
parmaklardan ibaret olan
tutma, kavrama ve iş görme
uzvu.*

Elüm alup beni deyr-i gama
şaldı âhîr
Vermelü degül imiş ol büt-i
fettâna göñül

10. elde:-de**Gazel 263**

Mısra: 2

*İnsanın avuç ve
parmaklardan ibaret olan
tutma, kavrama ve iş görme
uzvu.*

Alsa ol hürî destine fincân
Şanuram elde gül tutar
Rıdvân

11. eline:-i, -n, -e**Gazel 270**

Mısra: 5

*İnsanın avuç ve
parmaklardan ibaret olan
tutma, kavrama ve iş görme
uzvu.*

Eline tîğın almış yine ol şâh
Meger kırmağ diler bir bir
‘ibâdın

12. elinde:-i, -n, -de**Gazel 352**

Mısra: 6

*İnsanın avuç ve
parmaklardan ibaret olan
tutma, kavrama ve iş görme
uzvu.*

Var ise etmek diler şüfî riyâ
murgın şikâr
Dâma döndürmüş elinde
sübha-i şad-dâneysi

13. eline:-i, -n, -e**Gazel 382**

Mısra: 3

*İnsanın avuç ve
parmaklardan ibaret olan
tutma, kavrama ve iş görme
uzvu.*

Dellāl-ı 'ışık eline verdi
metā'-ı 'aklı
Bāzār-ı 'ışık içinde her kim
saña şataşdı

14. **elinde:-i, -n, -de**

Müseddes 3

Mısra: 3

*İnsanın avuç ve
parmaklardan ibaret olan
tutma, kavrama ve iş görme
uzvu.*

Elinde eşiyānuñ nesne yok
hep ehl-i hissetde
Kemāl ehli mezelletde edānī
cāh-ı 'izzetde

15. **ele:-e**

Tesdis 4

Mısra: 4

*İnsanın avuç ve
parmaklardan ibaret olan
tutma, kavrama ve iş görme
uzvu.*

Şafā ver bezme luṭf eyle
yürüt cām-ı musaffāyı
Ayaklandur ele al sāğar-ı
billür-ı mīnāyı

16. **elinden:-i, -n, -den**

Gazel 166

Mısra: 8

Sebebiyle II yüzünden.

Çekmeyince kişi baş hırkaya
bu 'ālemde
Ġam elinden edemez tavḳ-ı
girībānı ḫalāş

17. **elinde:-i, -n, -de**

Müseddes 3

Mısra: 27

*İnsanın avuç ve
parmaklardan ibaret olan
tutma, kavrama ve iş görme
uzvu II bir şeye sahip olma.*

Elinde māl u manşib
olmayanuñ hürmeti yokdur
Nece hürmet direm miḳdārı
kadr ü kıymeti yokdur

18. **elinden:-i, -n, -den**

Tarih 14

Mısra: 1

*Güç (sayesinde
bağlamında kullanılmıştır).*

Fiğān Aḫmed şubaşınıñ
elinden
Ki döymez zulmine anuñ
mezālim

19. **ellere:-ler, -e**

Gazel 30

Mısra: 3

Yabancı II rakip.

Dest-būsın ellere iḫsān eder
olduḳça 'ıd
Ol hilāl-ebürü şeh-i ḫübān
elinden el-ğiyāş

20. **elleri:-ler, -i**

Gazel 30

Mısra: 7

Yabancı II rakip.

Elleri zemmetmegi elden
komaz olsa eger
Ehl-i ğıybet zāhid-i nādān
elinden el-ğiyāş

21. **ele:-e**

Gazel 41

Mısra: 3

Yabancı II rakip.

Baña cevr edüp ele mihr ü
vefā eylemeden
N'olur ey māh-ı cihānum
saña bilsem 'āyid

22. **el:**

Gazel 69

Mısra: 10

Yabancı II rakip.

Demādem ehl-i 'ışık ta'n
eder yürürsin ey vā'iz
Saña bilsem ki el zemmi
neden çak böyle elzemdür

23. **ele:-e**

Gazel 93

Mısra: 9

Yabancı II rakip.

'Azīzī 'ışık-ı cānānı ele fāş
eyledün deyü
Dil-i nālānuma bu çeşm-i
giryānum daḫı terdür

24. **eller:-ler**

Gazel 101

Mısra: 1

Yabancı II rakip.

Şayd edüp ey gözi āhū seni
her ān eller
Ne revādur ki çeke sīneye
'uryān eller

25. **eller:-ler**

Gazel 101

Mısra: 2

Yabancı II rakip.

Şayd edüp ey gözi āhū seni
her ān eller
Ne revādur ki çeke sīneye
'uryān eller

26. **eller:-ler**

Gazel 101

Mısra: 4

Yabancı II rakip.

Gün yüzüñ görmege ben
ḫaşret olam lāyık mı
Der-kenār ede seni ey meh-i
tābān eller

27. **eller:-ler**

Gazel 101

Mısra: 6

Yabancı II rakip.

A benüm rüh-ı revānum
buña kim ḳāyil olur
Ki lebüñ cāmını nüş eyleye
pinhān eller

28. **eller:-ler**

Gazel 101

Mısra: 8

Yabancı II rakip.

Saña düşer mi bu kim
gördüğüne māyil olup
'İşmetüñ dāmenini elleye her
ān eller

29. **eller:-ler**

Gazel 101

Mısra: 10

Yabancı II rakip.

Ey lebi gönca 'Azīzī nece
ḳan ağlamasın

Vuşlatuñ gülşenine oldı
nigehbān eller

30. el:

Gazel 107

Mısra: 10

Yabancı II rakip.

Çekme ‘Azīzī bār-ı cevrin o
dilberüñ kim
El yeye bār-ı vaşlın bāğ-ı
cihānda her bār

31. eller:-ler

Gazel 108

Mısra: 10

Yabancı II rakip.

Yüzüm leymünī reng olsa
‘aceb mi ğamdan ol servüñ
‘Azīzī el urup eller turunc-ı
ġabġabın oşşar

32. el:

Gazel 148

Mısra: 11

Yabancı II rakip.

El çekerse cām-veş çeksün
bizi biz sākıyā
‘Aşş-ı nüş u hāne-i
ħammārdan el çekmezüz

33. elden:-den

Gazel 190

Mısra: 8

Yabancı II rakip.

Dedi kim yoġ mıdur elden
ħicābuñ
Dedüm fāş etdi sırr-ı ‘ışķuñ
āhum

34. ellere:-ler, -e

Gazel 192

Mısra: 3

Yabancı II rakip.

Ellere karşı ayaġın öpmege
şarkar тұrur
Der-miyān eyle hemān ey
serv-ġad dāmānlaruñ

35. el:

Gazel 216

Mısra: 4

Yabancı II rakip.

Kişi kendü gözinden
ķışķanurken sevduġı yāri
Belāyı gör ki ol şāhı diler
gördükçe el sevmek

36. el:

Gazel 226

Mısra: 4

Yabancı II rakip.

Der-miyān edüp yoluñda
ħānmānum serverā
Ben saña dedüm belī baña ne
derse desün el

37. el:

Gazel 228

Mısra: 11

Yabancı II rakip.

Düşmek dilerseñ el diline ger
‘Azīziyā
Ĥançer-mişāl bir güzelüñ
yanına taķıl

38. ellere:-ler

Gazel 245

Mısra: 10

Yabancı II rakip.

Beni ol Yūsuf-ı gül-çehre
ķodı gönülsüz
Meger eller şara öldükde
‘Azīzī kefenüm

39. ellere:-ler, -e

Gazel 263

Mısra: 14

Yabancı II rakip.

Dād elinden ‘Azīzīyā o
şehüñ
Baña zulm eyler ellere iħsān

40. elden:-den

Gazel 267

Mısra: 8

Yabancı II rakip.

Her ne deñlü nāz ederse
etsün ol gül-ruġ baña
Bülbül-āsā ey gönül elden
niyāzı ķoma sen

41. ele:-e

Gazel 273

Mısra: 3

Yabancı II rakip.

Ĥātır-ı nā-şādumı alsun ele
luţf eylesün
Dostlar iħsān edün ol ġana
söyleñ söylesün

42. ellere:-ler, -e

Gazel 283

Mısra: 1

Yabancı II rakip.

Gösterürken ellere mihr ü
vefā şüretlerin
Baña göstermek neden cevır
ü cefā şüretlerin

43. el:

Gazel 285

Mısra: 7

Yabancı II rakip.

El manşıb u riyāset umar
eşigüñde ben
Siz şehr-yāra ĥıdmet için bir
yer isterin

44. ele:-e

Gazel 315

Mısra: 7

Yabancı II rakip.

Sen ele her dem metā‘-ı nāz
u şıve şatmada
Ĥasta dil vaşluñ ġamıyla cān
verüp cān almada

45. ele:-e

Gazel 348

Mısra: 9

Yabancı II rakip.

Göñlini almaġa üftāde
‘Azīzīñüñ ele
Hey meded eġlendi ol şüh-ı
cihānum gelmedi

46. el:

Matla 55

Mısra: 1

Yabancı II rakip.

Yāre mihrüm ķāmetüm çeng
olduġından tıydı el
Sāz-ı ‘ışķı çala çala ezgiye
döndürdi dil

47. ellerin:-ler, -i, -n

Tarih 21

Mısra: 3
Yabancı II rakip.

Edüp şark ellerin pāmāl esb-i
bād-pālarla
Eder cünd-i zafer-rehberle ol
İrānī vīrān deñ

48. **ellerin:-ler, -in**
Gazel 316

Mısra: 3
Il, diyar, memleket.

‘İşk ellerin şu deñlü geşt
eyledüm ki şimdî
Bir adımı bilür yok kendü
vilāyetümde

49. **elinden:-i, -n, -den**

Gazel 32
Mısra: 5
Güç, iktidar, irade.

Çekdüm aldum yarı ağıyaruñ
elinden çarb-ı dest
Şanki şāh-ı ‘ālemem aldum o
kāfirden hārāc

50. **elünden:-üñ, -den**

Gazel 43
Mısra: 2
Güç, iktidar, irade.

Hvān-ı vaşluñla etmedüñ
beni yād
Dād elünden eyā şeh-i bī-dād

51. **elinden:-i, -n, -den**

Gazel 74
Mısra: 8
Güç, iktidar, irade.

Görinen vādī durur şanmañ
bu deşt ü kühsār
Miñnet-i devrān elinden
sīne-çāk olmış yatur

52. **elinden:-i, -n, -den**

Gazel 80
Mısra: 13
Güç, iktidar, irade.

Dād elinden ‘Azīzī tıfl-ı
dilüñ
Tırmayup mehd-i ğamda
nāle eder

53. **elinden:-i, -n, -den**

Gazel 85
Mısra: 8
Güç, iktidar, irade.

Hemān bir sen degülsin
iñleyen ‘ışk-ıla ey gönüm
Elinden tişe-i Ferhād-ı ‘ışkuñ
tağ u taş iñler

54. **eli:-i**

Tahmis 1
Mısra: 23
Güç, iktidar, irade.

Ebr-i nīsān-veş dür ü gevher
şaçar tab’uñ eli
Ey Uşülī sen kara toprakdan
alçaksın velī

55. **elünden:-üñ, -den**

Tarih 21
Mısra: 18
Güç, iktidar, irade.

Ser-i a’ dāya ğāzīler kesüp tīg
ile şirvānī
Elünden aldılar Şirvānı edüp
tūr-i bārān deñ

56. **elinden:-i, -n, -den**

Gazel 30
Mısra: 1
Vasita, araç.

Cevrinüñ pâyānı yok cānān
elinden el-ğiyāş
Zulminüñ oranı yok sulţān
elinden el-ğiyāş

57. **elinden:-in, -den**

Gazel 30
Mısra: 2
Vasita, araç.

Cevrinüñ pâyānı yok cānān
elinden el-ğiyāş
Zulminüñ oranı yok sulţān
elinden el-ğiyāş

58. **elinden:-i, -n, -den**

Gazel 30
Mısra: 4
Vasita, araç.

Dest-būsın ellere ihsān eder
oldukça ‘İd

Ol hilāl-ebürü şeh-i hūbān
elinden el-ğiyāş

59. **elinden:-i, -n, -den**

Gazel 30
Mısra: 6
Vasita, araç.

Çeşm ü dildür her zamān
veren fenāya cān evin
Çeşm-i giryān u dil-i nalān
elinden el-ğiyāş

60. **elinden:-i, -n, -den**

Gazel 30
Mısra: 8
Vasita, araç.

Elleri zemm etmegi elden
komaz olsa eger
Ehl-i ğiybet zāhid-i nādān
elinden el-ğiyāş

61. **elinden:-i, -n, -den**

Gazel 30
Mısra: 10
Vasita, araç.

Ta’n-ı a’ dādan ‘Azīzī ğam
yemez gönüm evet
Hağğ-ı nānı gözlemez yārān
elinden el-ğiyāş

62. **elinden:-i, -n, -den**

Gazel 31
Mısra: 5
Vasita, araç.

Figān u dād elinden
gönümün her gördüğü şāha
Beni cān-ile kul etmege ol
nā-kām olur bā’ iş

63. **elinden:-i, -n, -den**

Gazel 384
Mısra: 5
Vasita, araç.

Figān-ı ra’ d şanmañ devr
elinden
Tolāb-ı çarh iñiler zārī zārī

el bir edüp:

1. **el bir edüp:-üp**

Gazel 390
Mısra: 9
Kelime Tipi: Deyim

*Birlikte davranmak,
dayanışmak.*

Kaşlarıñ gamzeñ oñı el bir
edüp lâyıq mı
Göz göre cān-ı ‘Azīzīye
ezālar kılcı

el bir etdi:

1. **el bir etdi:-di**
Muamma 31
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Deyim**
*Birlikte davranmak,
dayanışmak.*

Beni öldürmek için derd-i
dil-gır
Ġam-ı hem-zādum ile etdi el
bir

el çekdügi:

1. **el çekdügi:-düg, -i**
Gazel 349
Mısra: 13
Kelime Tipi: **Deyim**
*İlgisini kesmek, vaz
geçmek.*

‘Azīzī sayd-ı hūbān etmeden
el çekdügi bu kim
Ağardı rīşı Zāl-i nā-tüvān
olmağa yaklaştı

el çekdüñ:

1. **el çekdüñ:-dü, -ñ**
Gazel 385
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Deyim**
*İlgisini kesmek,
vazgeçmek.*

Dilā el çekdüñ ol serv-i
revānuñdan uşanduñ mı
Ferāgat eyledüñ gonca-
dehānuñdan uşanduñ mı

el çekmem:

1. **el çekmem:-me, -m**
Gazel 219
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

*İlgisini kesmek,
dünyadan el etek çekmek.*

Ben hevā-yı zülf-i
müşkīnūñden el çekmem
senüñ
Sen beni Mansūr-veş
‘ömrüm gerekse dāra çek

el çekmezüz:

1. **el çekmezüz:-mez, -üz**
Gazel 148
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Deyim**
*İlgisini kesmek,
vazgeçmek.*

Biz hevā-yı kākül-i dil-
dārdan el çekmezüz
Biz şafā-yı seyr-i küy-ı
yārdan el çekmezüz

2. **el çekmezüz:-mez, -üz**
Gazel 148
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Deyim**
*İlgisini kesmek,
vazgeçmek.*

‘Ömrümüz berg-i çenār-āsā
verince bāda ‘ışk
Ol nihāl-i serv-i hoş-
reftārdan el çekmezüz

3. **el çekmezüz:-mez, -üz**
Gazel 148
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Deyim**
*İlgisini kesmek,
vazgeçmek.*

Ol gerek cevri ile eşk-i
çesmümüz baħr eylesün
Biz şadef-vār ol dür-i
şehvārdan el çekmezüz

4. **el çekmezüz:-mez, -üz**
Gazel 148
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Deyim**
*İlgisini kesmek,
vazgeçmek.*

Tiğ-i miħnet sīnemüz şad
çāk ederse şāne-veş
Zülfine baş koşduğumuz
yārdan el çekmezüz

5. **el çekmezüz:-mez, -üz**
Gazel 148
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Deyim**
*İlgisini kesmek,
vazgeçmek.*

Ol tabīb-i cān u dil bizden
gerekse çeksün el
Biz ölince ol gözi bīmārdan
el çekmezüz

6. **el çekmezüz:-mez, -üz**
Gazel 148
Mısra: 12
Kelime Tipi: **Deyim**
*İlgisini kesmek,
vazgeçmek.*

El çerkerse cām-veş çeksün
bizi biz sākīyā
‘Ayş-ı nüş u hāne-i
ħammārdan el çekmezüz

7. **el çekmezüz:-mez, -üz**
Gazel 148
Mısra: 14
Kelime Tipi: **Deyim**
*İlgisini kesmek,
vazgeçmek.*

Dest-i cevriñden anuñ feryād
u efgān eyleyüp
Biz ‘Azīzī ol şeh-i cevvardan
el çekmezüz

8. **el çekmezüz:-üz**
Gazel 148
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

*İlgisini kesmek,
vazgeçmek.*

Biz hevā-yı kākül-i dil-
dārdan el çekmezüz
Biz şafā-yı seyr-i küy-ı
yārdan el çekmezüz

el çekseler:

1. **el çekseler:-se, -ler**
Gazel 118
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Deyim**
*İlgisini kesmek,
vazgeçmek.*

‘Aceb mi zāhidā el çekseler
bār-ı ta‘alluğdan
Şular kim bāğ-ı dehre serv-
veş āzāde gelmişdür

el çeksün:

1. **el çeksün:-sün**
Gazel 148
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Deyim**
İlgisini kesmek,
vazgeçmek.

Ol ṭabīb-i cān u dil bizden
gerekse çeksün el
Biz ölince ol gözi bīmārdan
el çekmezüz

2. **el çeksün:-sün**
Gazel 17
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Deyim**
İlgisini kesmek,
vazgeçmek.

Ehl-i diller şöhetinden neçe
el çeksün anuñ
Cām bir rüh-ı musavver rüh-ı
şānīdür şarāb

el çeküp:

1. **el çeküp:-üp**
Kaside 5
Mısra: 72
Kelime Tipi: **Deyim**
İlgisini kesmek,
vazgeçmek.

Qoyup Ya‘küb-zāde mū-
miyānı hıdmete gitdi
Eşiği kulluğından el çeküp ol
māh-ı Ken‘ānuñ

2. **el çeküp:-üp**
Tarih 2
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Deyim**
İlgisini kesmek,
vazgeçmek.

El çeküp bu mülk-i fānīden o
dem
‘Ālem-i bākīde varup ṭutdı
cā

3. **el çeküp:-üp**
Tarih 18
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Deyim**
İlgisini kesmek,
vazgeçmek.

El çeküp bāğ-ı cihāndan
‘ākıbet
Uçdı cennetden yaña hem-
çün hezār

4. **el çeküp:-üp**
Gazel 332
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Deyim**
İlgisini kesmek,
vazgeçmek.

Nuş u pendinden ‘Azīzī
şeyh-i dehrūñ el çeküp
Hıdmet-i pīr-i muğānı ihtiyār
etmek nece

5. **el çeküp:-üp**
Gazel 336
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Deyim**
İlgisini kesmek,
vazgeçmek.

El çeküp cām-ı hayātından
‘Azīzī ‘ākıbet
Ādemūñ bezm-i cihāndan
irtihāli olmasa

6. **el çeküp:-üp**
Gazel 62
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Deyim**
İlgisini kesmek,
vazgeçmek.

El çeküp cān u gönül benden
o ṭübā-ḳaddūñ
Vardılar cennet-i küyında
ḳarār eylediler

el ḳaramaz:

1. **el ḳaramaz:-a, -maz**
Gazel 139
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
El sürme, elini koyma.

Olmayan erre-i mihrūñle
derūnı şad çāk
Şāne-veş sünbüle-i
sünbülüñe el ḳaramaz

el ucıyla:

1. **el ucıyla:-yla**
Gazel 132
Mısra: 12
Kelime Tipi: **Deyim**
Elinin ucuyla, öylesine,
önemsemeden.

Rāzı olmazsa ayağın öpmege
meclisde yār
Sāḳiyā bir el ucıyla
merḫabāya ḳāyilüz

el urup:

1. **el urup:-up**
Gazel 108
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
El vurmak, dokunarak
ilgi göstermek.

Yüzüm leymünī reng olsa
‘aceb mi ḡamdan ol servūñ
‘Azīzī el urup eller turunc-ı
ḡabḡabın oḡşar

el uzada:

1. **el uzada:-a**
Gazel 64
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Dokunmak için el
uzatmak.

Şol dem şabā ki zülfüñe
‘ömrüm uzada el
Ol demde büy-ı misk ile
‘ālem ṭola gelür

el üzre tatarlar:

1. **el üzre tatarlar:-ar, -lar**
Gazel 4
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Deyim**
El üstünde tutulmak; bir
kimseye çok saygı ve sevgi
gösterilmek.

Meger şâh-ı bahârûñ
hükmidür dīvân-ı gülşende
Tutarlar gönçayı el üzre her
şâh-ı gül-i ra'nâ

el vere:

1. **el vere:-e**
Gazel 110
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Deyim**
Ihsan etmek.

Pây-bûsı ola kim el vere
deyü yârûñ
Dirhem-i eşki nişâr
etmededür dîde-i ter

el vermez:

1. **el vermez:-mez**
Müseddes 3
Mısra: 20
Kelime Tipi: **Deyim**
Yardımda bulunma.

Beni gördükçe şâhib-ma'rifet
mi zanneder âyâ
Ki râm olup baña el vermez
ölsem de zen-i dünyâ

el verseydi:

1. **el verseydi:-se, -y, -di**
Gazel 6
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Deyim**
Ihsan etmek.

Göreydüñ zevkîn etmek nece
olurdu bezm-i devrânûñ
Baña sencileyin ey hıvâce el
verseydi ger dünyâ

el verüp:

1. **el verüp:-üp**
Mesnevi 1
Mısra: 33
Kelime Tipi: **Deyim**
Ihsan etmek.

El verüp yine 'izzet ü devlet
Kurtulup gamdan olasın
râhat

el'an:

1. **el'an:**
Gazel 83
Mısra: 14
Hala, şu anda.

Derd ü hecrüñle 'Azîzî şöyle
bîmâr oldu kim
Pister-i gamda dil ağız
vermeyüp el'an yatur

elde olaydı:

1. **elde olaydı:-a, -ydı**
Gazel 142
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Deyim**
*Elde bulunmak II sahip
olmak.*

Sür-ı semâya çıkmag olurdu
şehâb-veş
Zülfi olaydı ol mehûñ elde
kemendimüz

elde tuta:

1. **elde tuta:-a**
Kaside 4
Mısra: 38
Kelime Tipi: -
*Elinde tutmak, sunmak,
takdim etmek.*

Bâg-ı bezme kim çerâg-ı
luftuñ ola nür-bağş
Tuta nergis gibi elde âteşin
peymâne şem'

elde tutar:

1. **elde tutar:-ar**
Gazel 203
Mısra: 13
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Elde tutmak II değer
vermek.*

'Azîzî şâh-ı gül gibi tutar
halk-ı cihân elde
Yine bir şi'r-i ter dedüm
bugün rağmına a'dânûñ

elden aldurdum:

1. **elden aldurdum:-du, -m**
Gazel 306
Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Elden kapturmak. Bir
şeyi kaybetmek.*

Ol meh-i nâ-mihribânı elden
aldurdum deyü
Gül te'essüf etse ey dil
vermek Allâhuñ yine

elden kıma:

1. **elden kıma:-ma**
Gazel 26
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Deyim**
*Elden bırakmak, terk
etmek, ihmal etmek.*

Qoma elden zevrak-ı cāmı
müdām
Bağr-i gamdan bulmag
isterseñ necat

2. **elden kıma:-ma**
Gazel 31
Mısra: 11
Kelime Tipi: **Deyim**
*Elden bırakmak, terk
etmek, ihmal etmek.*

Cem ü Cemşid-veş elden
kıma cām-ı meyi bir dem
Ki dil kaygusunûñ def'ine
nüş-ı cām olur bâ'is

3. **elden kıma:-ma**
Gazel 346
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Deyim**
*Elden bırakmak, terk
etmek, ihmal etmek.*

Qoma nüş-ı kahveyi elden
'Azîzî-veş yüri
Kâse-i fincân gibi döndükçe
bu gerdün dede

4. **elden kıma:-ma**
Gazel 347
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Deyim**
*Elden bırakmak, terk
etmek, ihmal etmek.*

Qoma cām-ı meyi elden bu
cihân bezminde

Māh-rūlarla 'Azīzī süregör
devrānı

5. **elden kıoma:-ma**

Gazel 23

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

*Elden bırakmak, terk
etmek, ihmal etmek.*

Ƙoma sevdā-yı ser-i zülfini
elden o mehūñ
Ey gönül var ise başuñda
hevā-yı devlet

elden kıomagil:

1. **elden kıomagil:-ma, -gil**

Gazel 219

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

*Elden bırakmak, terk
etmek, ihmal etmek.*

Cām-ı 'ışk-ı yāri elden
kıomagil ta'n-ı 'adū
Bağruñı tīzāb-veş eylerse
pāre pāre çek

elden kıomayup:

1. **elden kıomayup:-ma, -y, -
up-ma, -yup**

Gazel 255

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**

*Elden bırakmak, terk
etmek, ihmal etmek.*

'Azīzī Cem gibi elden
kıomayup cām-ı gül-gūnı
Zamān-ı 'ömrüm olunca
tamām içmek diler gönülüm

elden kıomaz:

1. **elden kıomaz:-maz**

Gazel 30

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

*Elden bırakmak, terk
etmek, ihmal etmek.*

Elleri zemm etmegi elden
kıomaz olsa eger
Ehl-i ğybet zāhid-i nādān
elinden el-ğıyāş

2. **elden kıomaz:-maz**

Gazel 204

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim**

*Elden bırakmak, terk
etmek, ihmal etmek.*

Ƙomaz elden ayağūñ ol
Hüsrev-i devrān senūñ
Ey mey-i gül-gūn-ı bezm-ārā
yürü meydān senūñ

3. **elden kıomaz:-maz**

Gazel 336

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

*Elden bırakmak, terk
etmek, ihmal etmek.*

Derd ile āh etmegi elden
komaz 'ışkuñla dil
Her ne deñlü ĥaste-ĥāl olsa
mecālī olmasa

4. **elden kıomaz:-maz**

Kaside 5

Mısra: 118

Kelime Tipi: **Deyim**

*Elden bırakmak, terk
etmek, ihmal etmek.*

Yanınca gezdürüp ĥalka cebe
şatmağ için dāyim
Etegin kıomaz elden gör
Cebeci Ƙara oğlanuñ

elden kıoyup:

1. **elden kıoyup:-y, -up**

Gazel 294

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim**

*Elden bırakmak, terk
etmek, ihmal etmek.*

Ger bilem dest-i miñen çāk
ede şabrum yakasın
Demezin sevdüğüm elden
kıoyup inkār etegin

ele al:

1. **ele al:**

Gazel 377

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Elinde tutmak, eline
almak.*

Gel berü 'ayş edelüm al ele
cāmı sākī
Yüri var şüfi senüñle yine
şoĥbet bākī

ele almazdı:

1. **ele almazdı:-maz, -dı**

Gazel 324

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Elinde tutmak, eline
almak.*

Bulduğı yerde ele almazdı
erbāb-ı şafā
Gezmeseydi rez kıızı
meydānda la'lüñ nāmına

ele alsañ:

1. **ele alsañ:-sa, -ñ**

Gazel 321

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Elinde tutmak, eline
almak.*

Gönül murğın ele alsañ n'ola
ey server-i ĥübān
Geh olur kim alur şehbāzını
şāh-ı cihān deste

2. **ele alsañ:-sa, -ñ**

Kaside 3

Mısra: 45

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Elinde tutmak, eline
almak.*

Rezm için alsañ ele tīg-i
zafer-pāyeñ ne dem
Ĥavfdan berg-i ĥazān gibi
'adū lerzān olur

3. **ele alsañ:-e-sa, -ñ**

Kaside 3

Mısra: 45

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Elinde tutmak, eline
almak.*

Rezm için alsañ ele tîğ-i
zafer-pāyeñ ne dem
Havfdan berg-i hāzān gibi
'adū lerzān olur

ele alup:

1. **ele alup:-up**
Gazel 150
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Elinde tutmak, eline almak.

Cām-ı mey alup ele Cem
gibi şāhum her zamān
'Ays u nūş etmek düşer mi
saña ben dil-dādesüz

2. **ele alup:-up**
Kaside 5
Mısra: 141
Kelime Tipi: **Deyim**
Elinde tutmak, eline almak.

Meh-i neyden alup bir hāme-
i zer-gün ele gerdün
Revādur yazsa nāmem
levhine mihr-i dirahşānuñ

3. **ele alup:-up**
Gazel 139
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Deyim**
Tutmak, eline almak, ele geçirmek.

Dolaşursın dil-i 'uşşāka deyü
alup ele
Gün olur mı ki o meh zülfini
yuyup taramaz

ele alursa:

1. **ele alursa:-ur, -sa**
Gazel 386
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Elinde tutmak, eline almak.

Geçinür dem-be-dem ālufte-i
güy-ı zenehdānı
'Aceb mi ol şeh-i hūbān ele
alursa çevgānı

ele girmeye:

1. **ele girmeye:-me, -y, -e**
Gazel 286
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Elde etmek, ulaşmak, erişmek.

Devr-i 'adlūnde revā midur
eyā şāh-ı cihān
Mey ele girmeye kahve geze
dükkān dükkān

elek olmağ:

1. **elek olmağ:-mağ**
Lugaz 10
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Elek olmak.

Olmağ için sür-ı hūbāna
elek
Eylemişdür kolını çenber
felek

elem:

1. **elemdür:-dür**
Muamma 40
Mısra: 2
Ağrı, sızı, gussa, keder.

Ben nece ağlamayam
kend'özüme
Görinen dāyim elemdür
gözüme

elem gördi:

1. **elem gördi:-di**
Gazel 368
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sıkıntı, üzüntü yaşamak.

Çad ü zülf ü dehānına gönül
verelden ol māhuñ
Felek āyīnesinde haste gönül
çok elem gördi

elem ü guşşaya:

1. **elem ü guşşaya:-y, -a**
Gazel 182
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Acı ve keder.

Mihnet-i 'ışk-ı yāre gāyet
yok
Elem ü guşşaya nihāyet yok

elem ü mihnet:

1. **elem ü mihnet:**
Tesdis 1
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Üzüntü ve sıkıntı.

Kārı 'ışk ehli gibi her kesüñ
efgān ancak
Elem ü mihnet ile gözleri
giryān ancak

elem-i bār-ı gamuñ:

1. **elem-i bār-ı gamuñ:-uñ**
Gazel 291
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gam yükünün elemi.

Tağlar deñlü olursa elem-i
bār-ı gamuñ
Alayın boynuma biñ cān ile
cānā çekeyin

elem-i firkatde:

1. **elem-i firkatde:-de**
Tesdis 1
Mısra: 15
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ayrılığın üzüntüsü.

Kimi vuşlatda kimisi elem-i
firkatde
Kimi rāhatda kimi derd ü
gam u miñnetde

el-ğiyās:

1. **el-ğiyās:**
Gazel 30

Mısra: 1
Medet, aman!.

Cevrinüñ pâyânı yok cānān
elinden el-ğiyās
Zulminüñ oranı yok sultān
elinden el-ğiyās

2. **el-ğiyās:**
Gazel 30
Mısra: 2
Medet, aman!.

Cevrinüñ pâyânı yok cānān
elinden el-ğiyās
Zulminüñ oranı yok sultān
elinden el-ğiyās

3. **el-ğiyās:**
Gazel 30
Mısra: 4
Medet, aman!.

Dest-būsın ellere ihsān eder
olduqça 'īd
Ol hilāl-eburū şeh-i hūbān
elinden el-ğiyās

4. **el-ğiyās:**
Gazel 30
Mısra: 6
Medet, aman!.

Çeşm ü dildür her zamān
veren fenāya cān evin
Çeşm-i giryān u dil-i nālān
elinden el-ğiyās

5. **el-ğiyās:**
Gazel 30
Mısra: 8
Medet, aman!.

Elleri zemm etmegi elden
komaz olsa eger
Ehl-i ğiybet zāhid-i nādān
elinden el-ğiyās

6. **el-ğiyās:**
Gazel 30
Mısra: 10
Medet, aman!.

Ṭa'n-ı a'dādan 'Azīzī ğam
yemez gönülüm evet
Hākk-ı nānı gözlemez yārān
elinden el-ğiyās

elhān:

1. **elhāna:-a**
Kaside 4
Mısra: 48
Şarkılar, nağmeler.

Her gece medhūñ oqurdu
şevkıla tā şubha dek
Nāy-ı bezmūñ gibi kādır olsa
hoş elhāna şem'

eli ermez:

1. **eli ermez:-mez**
Gazel 181
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Yetişmek, ulaşmak,
kavuşmak.

Nece şayd eylesün ol yāri
'Azīzī-i ğarīb
Eli ermez güci yetmez
direme vüs'ati yok

eli vardur:

1. **eli vardur:-dur**
Lugaz 4
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Deyim**
Eli, parmağı vardur
(etkisi vardır bağlamında
deyim).

'İlm-i aḥfāda eli vardur
meger
Kimse görmez anı ol maḥfī
gezer

elif:

1. **elifdür:-dür**
Gazel 102
Mısra: 5
Arap alfabesinin ilk
harfi II Sevgilinin boyu.

Yed-i kudretle yazılmış bir
elifdür mevzūn
Levh-i cānumda ḥayāl-i kad-
i dil-cūy-ı nigār

2. **elif:**
Gazel 185

Mısra: 3
Arap alfabesinin ilk
harfi II Sevgilinin boyu.

Reh-i 'ışkuñda elif gibi
senüñ toĝru-y-iken
Eyledi bār-ı ğamuñ
kāmetümi dāl Budak

3. **elif:**
Gazel 211
Mısra: 5
Arap alfabesinin ilk
harfi II Sevgilinin boyu.

Gösterüp baña elif kaddüñle
dāl-ı zülfüñi
'Alem içre n'ola şāhum sen
de bir ad eyleseñ

4. **elifle:-le**
Gazel 251
Mısra: 2
Arap alfabesinin ilk
harfi II Yara, yarık.

Nāle-i bülbül figān u sīne
bāğumdur benüm
Anda serv ü gül elifle tāze
dağumdur benüm

5. **elifler:-ler**
Gazel 307
Mısra: 7
Arap alfabesinin ilk
harfi II Yara, yarık.

Efendi sīneme yer yer elifler
na'İler kesdüñ
Bu ben abdāl-ı 'ışka her biri
bir yādĝār olsa

elif çekdüm:

1. **elif çekdüm:-dü, -m**
Gazel 297
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Elif harfi gibi göğüste
boylamasına yara açmak.

Her elif kim sīneme çekdüm
nigārā 'ışkuña
Oldı mihrüñ gelmek için
kalbüme bir rāh-ı nev

elif-i kāmetüñe:

1. **elif-i kâmetüñe:-üñ, -e****Gazel 1**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Elif gibi boy. Mevzun boy.*

Sen bu hüsn ile şeh-i mülk-i
melâhat olduñ
Elif-i kâmetüñe dense n'ola
sım livâ

elif-kad:1. **elif-kad:****Gazel 252**

Mısra: 7

Elif boylu II sevgili.

Ey elif-kad boyı 'ar'arlar
arasında seni
Dün 'adū-yı hār ile gördüm
katı 'ār eylerem

elin çeksün:1. **elin çeksün:-in, -sün****Gazel 276**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Deyim**
Vazgeçmek.

Düşelden miñnet ü derd ü
belâ-yı 'ışkına anuñ
Demiş şimdengerü çeksün
elin ol mübtelâ benden

elinden:1. **elinden:****Gazel 145**

Mısra: 9

*(birinin) elinden;
yüzünden, -den dolayı.*

Neylediyse eyledi yâr-ile
kesdi aramuz
Âh elinden tîğ-i hicrânüñ
'Azîzî âh kim

2. **elinden:****Gazel 157**

Mısra: 13

*(birinin) elinden;
yüzünden, -den dolayı.*

Gam ocağında beni çekdi
çevürdi hemçü şiş
Âh elinden çarḥ-ı bîdâduñ
'Azîzî âh kim

elinden düşmese:1. **elinden düşmese:-me, -se****Gazel 378**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**
*Elinden düşmemek,
elinde tutmak II bir şeyle
süreklili ilgilenecek.*

Elinden düşmese bir dem
n'ola şemşir-i müjgānı
İki hūnī moğolçindür ol iki
çeşm-i fettānı

eline als:1. **eline als:-sa****Gazel 366**

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Eline almak, tutmak II
sahip olmak.*

Zıkr edüp la'l-i lebin
hūblaruñ meygedede
Alsa rindān eline sübḥa-i
mercānları

eline cām alan:1. **eline cām alan:-an****Kıt'a 15**

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Eline kadeh almak.*

Eline cām alan kızıl delüdür
Üzüm şuyunu içen aşmaludur

eline gire:1. **eline gire:****Gazel 97**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**
*Eline geçmek,
yakalanmak.*

Meded ol Yūsuf-ı şānī katı
yabanda gezer

Çorçarın gürg-i hasūduñ gire
nāgāh eline

2. **eline gire:-e****Gazel 97**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim***Eline geçmek,
yakalanmak.*

Meded ol Yūsuf-ı şānī katı
yabanda gezer
Çorçarın gürg-i hasūduñ gire
nāgāh eline

elini öp:1. **elini öp:-i, -n, -i****Kıt'a 20**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sevgi veya saygının
somut bir ifadesi olarak el
öpmek.*

Kerem kıl ey ridā var yürü
benden
Elini öp verürse şāh destür

elle:1. **elleye:-y, -e****Gazel 101**

Mısra: 8

Dokunmak, uğraşmak.

Saña düşer mi bu kim
gördüğüñe mâyil olup
'İşmetüñ dāmenini elleye her
ân eller

eltāf u ihsānuñ:1. **eltāf u ihsānuñ:-uñ****Müseddes 1**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Lütuflar ve ihsan.*

Serverā cūd u şehāda yoğdur
ağrānuñ senüñ
'Äleme tölmiş durur eltāf u
ihsānuñ senüñ

eltāf u i'fā ederd:

1. **elṭāf u i'ṭā ederdi:-er, -di**

Tarih 19

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Lütuf ve ihsan etmek.

Miṣāl-i Ḥaydar-ı Kerrār

ḥalka

Ederdi dāyimā elṭāf u i'ṭā

elüm al:

1. **elüm al:**

Kıt'a 2

Mısra: 26

Kelime Tipi: **Deyim**

Elini tutmak, kaldırmak.

Sa'adetlü mu'azzez başuñ

içün

Elüm al ḳoma ayakda çü

sāye

elüm alup:

1. **elüm alup:-üm-up**

Gazel 92

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

Elinden tutmak, yardım

etmek.

Elüm alup o ṭıfl-ı cāna beni

Ergürürse felek atalıḳdur

elümden düşmezken:

1. **elümden düşmezken:-ken**

Gazel 69

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Deyim**

Sürekli elinde tutup

kullanmak, bırakmamak.

Elümden cām düşmezken

benüm sāḳī ne ḥikmetdür

Yine bezm-i cihānda ehl-i

'işret añılan Cemdür

elüme girse-y-idi:

1. **elüme girse-y-idi:-üm, -e,**

-se, -y, -idi

Gazel 207

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Pek kolay olmayan bir şeyi edinmek.

Berk tutup ḳuḳduḳiçün şol

gül-i nāzük-bedenüñ

Çāk ederdüm elüme girse-y-

idi pırehenüñ

elün çek:

1. **elün çek:-üñ**

Gazel 304

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

İlgisini kesmek,

vazgeçmek.

Ben marız-i 'ışḳ-ı yāram çek

elün benden ṭabīb

Yoḳ durur emün senün bu

derde dermān etmede

elün ermezse:

1. **elün ermezse:-mez, -se**

Gazel 27

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

Ulaşmamak II

Mümkün olmamak.

Çarḳdan etme fiḡān ol mehe

ermezse elün

Çarḳ n'etsün saña yār

olmayıcaḳ ṭāli' u baḫt

elünden düşmez:

1. **elünden düşmez:-mez**

Gazel 100

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Deyim**

Sürekli elinde taşımak,

bulundurmak.

Ey 'Azizī gördiler düşmez

elünden cām-ı mey

Ḥayl-i rindāne seni

meyḫānede Cem şandılar

2. **elünden düşmez:-mez**

Matla 21

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim**

Sürekli elinde taşımak,

bulundurmak.

Rüz u şeb düşmez elünden

bāde ile meşrebe

Böyle mey-ḫor olmak ey

sāḳī düşer mi meşrebe

elünden düşmez oldı:

1. **elünden düşmez oldı:-üñ,**

-dı

Gazel 292

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Elden düşmemek,

sürekli elinde tutmak.

Elünden Zü'l-fiḳār-ı ḫāme

düşmez oldı bir laḫza

'Azizī ḳişver-i nazm içre sen

beñzer ki Ḥaydersin

elüne gire:

1. **elüne gire:-e**

Gazel 23

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**

Ulaşmak, sahip olmak.

Āstānında o şāhuñ olagör

derbānı

Diler-iseñ elüne gire 'aşā-yı

devlet

elüne girse:

1. **elüne girse:-se**

Gazel 214

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**

Ulaşmak, sahip olmak.

Ne-y-idi cem'-i dünyādan

murādı görseñ ey münkir

Elüne girse bir gün ṭālib-i

dünyāyı söyletseñ

el-vedā' etdükçe:

1. **el-vedā' etdükçe:-dükçe**

Gazel 318

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Veda etmek.

Şeb erüp el-vedā' etdükçe

seyr-i küy-ı dildāra

Aşılmağa gider gibi gider
Mansûr-ı dil dâra

elyak:

1. **elyak:**

Kaside 4

Mısra: 71

*Daha münasip, daha
layık.*

N'ola görseñ bendeñe elyak
çerâğ-ı luţfuñı
'Âdet olmışdur verürler
sâ'il-i devrâna şem'

elzem:

1. **elzemdür:-dür**

Gazel 69

Mısra: 10

*Daha (en, pek) lâzım,
lüzümlü.*

Demâdem ehl-i 'ışka ta'n
eder yürürsin ey vâ'iz
Saña bilsen ki el zemmi
neden çak böyle elzemdür

em:

1. **emüñ:-üñ**

Gazel 304

Mısra: 8

*İlâç, devâ, çâre,
derman.*

Ben marîz-i 'ışk-ı yâram çek
elüñ benden tabt̄b
Yok durur emüñ senüñ bu
derde dermân etmede

2. **emmede:-me, -de**

Gazel 95

Mısra: 10

*Dudak, dil ve soluk
yardımıyla bir şeyi içine
çekmek. II öpmek.*

Haţuñ esrârını yâd etse

'Azîzî yârân

Mey-i la'l-i lebüñi emmede

hayrân derler

3. **emmek:-mek**

Gazel 197

Mısra: 4

Dudak, dil ve soluk

*yardımıyla bir şeyi içine
çekmek. II öpmek.*

İncinürsin bize meclisde
nigârâ tut kim

Mey-i la'l-i lebüñi emmek

ile kan etdük

4. **emer:-er**

Gazel 357

Mısra: 11

*Dudak, dil ve soluk
yardımıyla bir şeyi içine
çekmek. II öpmek.*

Câm-ı mey kim geh şurâhî
geh sebû la'lin emer
Tıflıdır düşmez feminden iki
pistânuñ biri

5. **emerdüm:-er, -dü, -m**

Gazel 384

Mısra: 17

*Dudak, dil ve soluk
yardımıyla bir şeyi içine
çekmek. II öpmek.*

O zülfi Leylinüñ bulsam
emerdüm
Lebi şeftâlüsını kaıysıvârî

emânet:

1. **emânet:**

Matla 19

Mısra: 2

*Güvenilir bir kimseye
saklaması veya birine teslim
etmesi için bırakılan şey
veya kimse.*

Bulsañ gücüne alur idüñ ey
ğam u firkat̄n
Cân nağdini sînemde k̄oduñ
gibi emânet

emîri:

1. **emîri:**

Kaside 5

Mısra: 43

XVI. yüzyıl

*şairlerindedir. Bursalıdır.
Asıl adı Mahmûd olan şair
Seyyid olduğu için Emîri
mahlasını kullandı. Çoğu
zaman da nakibü'l-eşraf diye
anıldı. Sultân Bâyezîd'in*

*hocası Seyyid Abdullâh'ın
oğludur. Emir Buhârî'nin de
müridi ve damadıdır. Çok
küçük yaştaiken ailesini
kaybeden şair, 16. yüzyılın
önemli bilginlerinden Molla
Kırîmî tarafından yetiştirilip
büyütüldü. Bir süre Arap ve
Acem diyarına seyahat edip
tasavvufa yöneldi. İstanbul'a
döndükten sonra nakibü'l-
eşraf tayin edildi. Sultân
Bâyezîd ve Sultân Selîm
döneminde bu görevi icra
etti. Şairin ölüm tarihi
ihtilaftır. Tuhfe-i Nâilî'de
ve Hasan Çelebi'nin
tezkiresinde 943/1536
yılında, Sicill-i Osmanî'de
938/1531 yılında, Âşık
Çelebi'nin tezkiresinde de
941/1534 yılında vefat ettiği
belirtilmektedir. Lâtîfî ise
tezkiresinde, Kânûnî Sultân
Süleymân tahta çıktığı
günlerde şairin vefat ettiğini
söylemektedir (Kılıç 2010:
379-381, Sungurhan 2009:
151, 152, Canım 2000: 180).
Emîri'nin yazdığı şiirler
yaşadığı dönemde çok
beğenildi ve ödüllendirildi.
İlgili kaynaklar şairin
didaktik şiirler yazdığını
belirtmektedir. Lâtîfî, şairin
kaside yazımında maharetli
olduğunu ve bu konuda
Zâhir ve Hâkânî'ye
benzediğini söylemektedir
(İsen 1999: 157, Canım
2000: 180). Ayrıca Emîri'nin
Edirnekapısı'nda bir zaviye
ve cami inşa ettirdiği de
kendisiyle ilgili bilgiler
arasındadır (Akbayar 1996:
911).*

Güzîn-i âl-i Aħmeddür Emîri
ile Muhtârî
Geçinürlerse eşrafî 'aceb mi
şî'r-güyânuñ

emîr-i ğam oldum:

1. **emîr-i ğam oldum:-du, -
m**

Gazel 242

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Gam yöneticisi olmak.

‘İşk ellerinde olalı gönlüm
esir-i gam
Mihnet serfirine geçüp oldum
emir-i gam

emr:

1. **emrûn:-üñ**
Gazel 204
Mısra: 5
Buyruk.

Her ne emrûn var ise eyle
nazardan gitmegil
İşte başum işte tıguñ kul
senüñ fermân senüñ

emr-i haqq:

1. **emr-i haqq:**
Gazel 305
Mısra: 11
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Allah'ın emri, buyruğu.

Biñ ayak bir ayak üzre
gelicek emr-i Haqq ile
‘Azizî düşküne luftuñ ‘aşâ
kıl yâ Resulallah

emr-i mîr-i kelâmuñ:

1. **emr-i mîr-i kelâmuñ:-uñ**
Kaside 5
Mısra: 123
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
*Sözün komutanı Emrî
özel ad (Türk Edebiyatı
İsimler sözlüğünde XVI.
yüzyıla ait bir Emrî adlı şair
bulunsa da beyitte buna dair
bilimsel veri
bulunmamaktadır.).*

Ola ‘ömri ziyâde Emrî-i mîr-
i kelâmuñ hem
Kim oldur Hüsrev-i şâhib-
kemâli ehl-i dîvânüñ

emsâl:

1. **emsâlûn:-üñ**
Gazel 304
Mısra: 9
Eş, benzer.

Bârekallah ey ‘Azizî yokdur
emsâlûñ bugün
Hüsrev ü Şâhî gibi tezyîn-i
dîvân etmede

emtâr:

1. **emtârûn:-uñ**
Terci-bend 1
Mısra: 28
Yağmur II göz yaşı.

Kıldı pür gevher ile güş-ı
güli
Kaçarât-ı sirişki emtârûñ

2. **emtârı:-ı**
Tesdis 3
Mısra: 8
Yağmur II göz yaşı.

Şerer-i süz-ı dilüm çarh-ı
gamuñ Ülkeridür
Yaşum emtârı anuñ
gözlerüm ebr-i teridür

emvâc:

1. **emvâcına:-ı, -n, -a**
Gazel 67
Mısra: 5
*Dalgalar II İnsanı
Tanrı'dan uzaklaştıran
dünyevi unsur (masiva).*

Mağabbet bahri kim fülk-i
felek emvâcına döymez
Anı cüş etdüren bu ben
gedânüñ bād-ı ahıdur

emvâc-ı bahr-i eşküm:

1. **emvâc-ı bahr-i eşküm:-
üm**
Gazel 382
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Gözyaşı denizimin
dalgaları.*

Esdükçe bād-ı ahum ‘işkuñ
deñizi taşdı

Emvâc-ı bahr-i eşküm cānā
başumdan aşdı

emvât:

1. **emvâtın:-ın**
Terci-bend 1
Mısra: 39
Ölüler.

Çemen emvâtın eyledi ihyā
Dem-i ‘İsā gibi nesim-i şehër

en:

1. **enmiş:-miş**
Gazel 375
Mısra: 5
İnmek.

Gökden enmiş hürîdür güyā
ki ‘izz ü nāz ile
Bir perî-peyker melek-
sîmāya verdüm gönlümü

encām-ı küdürerler:

1. **encām-ı küdürerler:-ler**
Tesdis 4
Mısra: 22
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Gam, keder; bulanıklık,
donukluk hallerinin sonu.*

Şalındılar kenâr-ı bāğ u rāğā
serv-kāmetler
Şafā hengāmı geldi gitdi
encām-ı küdürerler

encüm:

1. **encüm:**
Gazel 77
Mısra: 7
Yıldızlar.

Degüldür görinen encüm
şeb-i hecrüñde ey meh-rū
Delindi nāvek-i ahumla
çarhuñ sînesi yer yer

2. **encüm:**
Gazel 81
Mısra: 3
Yıldızlar.

Māh-i nev na'li yeri encüm
nişân-ı mîhîdur
Her gece Şebdiz-i āhum gök
yüzün pāmāl eder

3. **encüm:**
Gazel 197
Mısra: 7
Yıldızlar.

Şanma encüm şeb-i hecründe
felek şafhasını
Şerer-i āteş-i āh ile zer-efşān
etdük

4. **encüm:**
Gazel 208
Mısra: 7
Yıldızlar.

Görinen gül gül degül encüm
şerār-ı āh ile
Şahn-ı gerdūnı ser-Ā-ser
eyledüm nesrīnlik

5. **encüm:**
Gazel 379
Mısra: 7
Yıldızlar.

Degüldür görinen encüm
şeb-i hecrinde ol māhuñ
Duñān-ı nār-ı āhumdan göge
yine şerer düşdi

6. **encüm:**
Gazel 384
Mısra: 9
Yıldızlar.

Degül encüm şeb-i hecründe
māhum
Çıkpudur göklere āhum
şerārı

7. **encümi:-i**
Gazel 100
Mısra: 4
*Yıldız II aşğın
gözyaşları.*

Rif'atūñ bāğında çarhı
sünbüle beñzetdiler
Dāne dāne encümi üstinde
şebnem şandılar

encüm-āyīn:

1. **encüm-āyīn:**
Gazel 89
Mısra: 5
Yıldız merasimi.

Encüm-āyīn şerār-ı āhumdan
Her gece gök yüzü münakkaş
olur

encümen:

1. **encümenlerde:-ler, -de**
Kaside 5
Mısra: 105
*Meclis, cemiyet,
topluluk.*

Eder hūvānendelik Altuncı-
zāde encümenlerde
Şadā-yı dil-nevāzı cān-
fezādur o hoş-elhānuñ

encüm-i rahşān:

1. **encüm-i rahşān:**
Gazel 56
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Parlak yıldızlar.

Zīver-i dergeh-i yār eşk-i
firāvān iledür
Zinet-i evc-i semā encüm-i
rahşān iledür

encüm-i rahşende:

1. **encüm-i rahşende:-de**
Gazel 67
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Parlayan yıldız.

Görinen encüm-i rahşende
şanmañ zulmet-i şebde
'Azīzīnūñ şerār-ı āteş-i āh-ı
siyahıdur

encümin eyle:

1. **encümin eyle:**
Kaside 2
Mısra: 21
Kelime Tipi: -
Yıldız eylemek.

Zıll-i Hāk şems ü kamer
encümin eyle hem-dem
Şeh-i Cem-mevhibet ü şems
ü kamer-ħaşmete yār

endām:

1. **endāmına:-ı, -n, -a**
Gazel 324
Mısra: 8
Boy, pos.

Ĥadd ü kadd-i yāre
öykünmek dilermiş bāğda
Bağ gülūñ şekline vü bağ
'ar'aruñ endāmına

2. **endāmı:-ı**
Lugaz 2
Mısra: 1
Boy, pos.

Ol ne şahş olur ki endāmı
anuñ
Beñzer insān-ı za'ife ser-be-
ser

endīşe:

1. **endīşesi:-si**
Gazel 387
Mısra: 10
Düşünce, fikir.

Bağrumı dilim dilim eyleyse
ger tīg-i firāk
Gitmeye dilden 'Azīzī vaşl-ı
yār endīşesi

endīşesi olsa:

1. **endīşesi olsa:-sa**
Gazel 387
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Düşüncesi olmak.

N'ola cām-ı la'lūñ olsa
'aşıkuñ endīşesi
Nüş-ı şahbādur dem-Ā-dem
ehl-i zevkuñ pīşesi

endüh:

1. **endüh:**
Gazel 377
Mısra: 2

*Keder, elem, sıkıntı,
ıstırab.*

N'ola olmazsa dilâ devlet ü
vuşlat bâkî
Gam u endüh u belâ miḥnet-i
firḳat bâkî

eñek:

1. **eñeklü:-lû**

Gazel 285

Mısra: 2

Çene, çene kemiği.

Hergiz ne seyr-i bâğ u ne
verd-i ter isterin
Bir sîb eñeklü gönca-dehen
dilber isterin

enfâs-ı la'lûñ:

1. **enfâs-ı la'lûñ:-üñ**

Gazel 313

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Dudaktan çıkan
nefesler.*

Dil-i pejmürdeye enfâs-ı
la'lûñ tâze cân verdi
Lebüñ ölmüşler ihyâ etmede
İsâ mıdur yoḥsa

enhâr:

1. **enhâruñ:-uñ**

Terci-bend 1

Mısra: 25

İrmaklar.

Boşanup bend ü bağı
enhâruñ
Şuladı yollarını gülzâruñ

enîs ü yâr:

1. **enîs ü yâr:**

Tarih 15

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dost ve sevgili.

Çü girdi ḥâke cism-i pâki ol
'Alî-şıfatlunuñ

Denildi târiḫi ola enîs ü yâr
Ebû Türâb

enûşirvân:

1. **enûşirvân:**

Kaside 5

Mısra: 110

Nuşirevan.

Edenler ser-güzeşt-i Ḳâsımı
La'lîn-Ḳabâdan güş
Enûşirvân ile cengin añar mı
şâh-ı merdânüñ

envâr:

1. **envâr:**

Kaside 2

Mısra: 50

Nurlar, aydınlıklar.

Şems-i raḥşândan alur nûrı
kâmer lik o mehûñ
Ḳâmer-i ḥüsnî verür şems-i
cihâna envâr

er:

1. **erden:-den**

Gazel 54

Mısra: 8

Yiğit, erkek.

Dil zen-i dehre nece meyl
etsün
Kim nece erden arta
kalmışdur

2. **er:**

Gazel 72

Mısra: 6

Yiğit, erkek.

Câm-ı la'lûñ ölümlüsü
ma'rûf
Bezm-i 'âlemde yok gibi şâğ
er

3. **ersin:-sin**

Gazel 278

Mısra: 10

Yiğit, erkek.

Zen-i dünyâya 'Azîzî gönlüñ
Şöyle ki vermeyesin ersin
sen

4. **ersin:-sin**

Gazel 290

Mısra: 6

Yiğit, erkek.

Cihân kim bir yalancı ḳaḥbe
zendür
Dilâ meyl eylemezseñ gerçek
ersin

5. **eri:-i**

Matla 54

Mısra: 2

Yiğit, erkek.

Anuñ için böyle tekye kıldı
peydâ lâgerî
Tâ ki 'işret eyleye bunda
gelen her lâğ eri

6. **ere:-e**

Gazel 10

Mısra: 1

Ermek, ulaşmak.

Ger ecel ere olam ben
şehryârumdan cüdâ
Olmaya rûḥum velî ḥiç şehri
yârumdan cüdâ

7. **erse:-se**

Gazel 11

Mısra: 1

Ermek, ulaşmak.

Revzen-i ḳalbüm açar erse
kaçan ey kaşı yâ
Görmedüm nâvek-i müjgân
gibi bir ḳalb-küşâ

8. **ermedi:-me, -di**

Gazel 35

Mısra: 7

Ermek, ulaşmak.

Ermedi şem'-i murâdına
'Azîzî neylesün
Kişiye yâr olmayıcaḳ baḫt-ı
nâ-hemvâr güç

9. **erişme:-iş, -me**

Gazel 107

Mısra: 3

Ermek, ulaşmak.

Erişme tırrasınuñ nârına
yoḥsa yârüñ

Ey şâne âteş urgaç saña
yanar o țarrâr

10. **erişme:-iş, -e**

Gazel 114

Mısra: 3

Ermek, ulaşmak.

Ola kim erişe sem 'ine ol
mehûñ ey dil
Fiğân u nâle vü feryâduñ
âsmâna çıkar

11. **ermege:-meg, -e**

Gazel 116

Mısra: 9

Ermek, ulaşmak.

'Azîzî pâye-i maşşûda
ermege sa'y et
Ki derler ayak ayak kişi
nerdibâne çıkar

12. **erdi:-di**

Gazel 127

Mısra: 9

Ermek, ulaşmak.

'Işk-ı yâr ile 'Azîzî erdi bir
vâdiye kim
Geh güler mecnûn-ı şeydâ
gibi gâh ağlar yürür

13. **erişüp:-iş, -üp**

Gazel 129

Mısra: 9

Ermek, ulaşmak.

Ƙadre uğrardum 'Azîzî
erişüp Hızra eger
Ƙılsa ğam-hânem müşerref
bir gece tenhâ Hızır

14. **ermese:-me, -se**

Gazel 129

Mısra: 6

Ermek, ulaşmak.

Zulmet-i ğamda Sikender-
veş kalurdi cân u dil
Hatt-ı hıızr-âsâ-yı la'lûñ
ermese cânâ Hızır

15. **erişmez:-iş, -mez**

Gazel 134

Mısra: 9

Ermek, ulaşmak.

'Azîzî pây-bûsına erişmez ol
boyı servüñ
Vücüdün sâye-veş ol kim
reh-i küyında hâk etmez

16. **erüp:-üp**

Gazel 161

Mısra: 1

Ermek, ulaşmak.

Erüp Ye'cüc-ı hattı zâhir
olmuş
Zamân-ı hüsni yârûñ âhir
olmuş

17. **ermek:-mek**

Gazel 181

Mısra: 5

Ermek, ulaşmak.

Ol mehûñ menziline ermek
olurdu lâkin
Yaşumuñ ılduzı düşkün
başumuñ devleti yok

18. **erem:-em**

Gazel 228

Mısra: 5

Ermek, ulaşmak.

Bezm-i vişâl-i yâre erem
derseñ ey gönül
Mânend-i eşk-i dîde vü cür'a
dökül saçıl

19. **erişmege:-iş, -meg, -e**

Gazel 233

Mısra: 7

Ermek, ulaşmak.

Vuşlatuñ ayına erişmege yok
mı çâre
Neçe bir tâb-ı teb-i hecrüñ ile
yana gönül

20. **erişse:-iş, -se**

Gazel 241

Mısra: 1

Ermek, ulaşmak.

Göklere erişse tañ mı nâle vü
âhum benüm
Kim neçe gündür görünmez
ol yüzi mâhum benüm

21. **ermedin:-me, -din**

Gazel 241

Mısra: 8

Ermek, ulaşmak.

Öldüreyin bir gün anuñ
alayın cânın demiş
Alma cânım ermedin ol
güne Allâhum benüm

22. **erüp:-üp**

Gazel 254

Mısra: 10

Ermek, ulaşmak.

Rüzeyi sî-rûza ergürmezse
her kim sa'y edüp
Rüz-ı 'îde erüp olmasun
'Azîzî şâd-kâm

23. **ermek:-mek**

Gazel 259

Mısra: 3

Ermek, ulaşmak.

Umaram vaşluña ermek ne
kadar müşkil ise
Umarın ergüre Allâh benüm
sultânüm

24. **ermegüme:-meg, -üm, -e**

Gazel 273

Mısra: 9

Ermek, ulaşmak.

Ölmedin ğamla 'Azîzî
vaşlına ermegüme
Çâre var mı ol tabîb-i cânâ
söyleñ söylesün

25. **erişür:-iş, -ür**

Gazel 274

Mısra: 10

Ermek, ulaşmak.

Tenüm başdan ayağa yara
oldı korķum oldur kim
'Azîzî üstühvâna erişür tîğ-i
elem bir gün

26. **erdüğine:-düg, -i, -n, -e**

Gazel 283

Mısra: 4

Ermek, ulaşmak.

Âyîne mazhar mı düşdi
ruħlaruñ ayına kim
Erdüğine gösterür zevķ u
şafâ şüretlerin

27. **erse:-se**

Kaside 3

Mısra: 67

Ermek, ulaşmak.

Erse hengām-ı vişālūñ murğ-
ı dil eyler fiğān
Gül zamānı gelse bülbül
nitekim nālān olur

28. **erse:-se**

Kaside 4

Mısra: 54

Ermek, ulaşmak.

Ḥatt-ı şeb-gūnuñdan izhār
eyle rüy-ı meh-veşūñ
Kim oyarur şām-ı deycūr
erse ehl-i ḥāne şem‘

29. **erem:-em**

Kıt'a 1

Mısra: 18

Ermek, ulaşmak.

Cennet-i kūyuñ içre Ādem
olup
Umaram mīve-i murāda
erem

30. **ermiş:-miş**

Kıt'a 1

Mısra: 6

Ermek, ulaşmak.

Günde heft aqçadur ‘ulūfem
evet
‘Ömri pencāh sāle ermiş
erem

31. **erdi:-di**

Kıt'a 5

Mısra: 2

Ermek, ulaşmak.

Eger tīg-i belā-yı iftirākuñ
Su‘āl eylerseñ erdi üstühāna

32. **erince:-ince**

Lugaz 12

Mısra: 3

Ermek, ulaşmak.

Şubḥ erince çıkarur tāc-ı
zerin
Yerine anuñ siyeh miğfer
geyer

33. **erdüğine:-dügi, -n, -e**

Lugaz 23

Mısra: 3

Ermek, ulaşmak.

Erdüğine ḥüsñ ü behcet
gösterür
Her kese bir dürlü şüret
gösterür

34. **ere:-e**

Mesnevi 1

Mısra: 32

Ermek, ulaşmak.

Gün gibi evc-i rif‘at ola
yerüñ
Ere iklil-i āftāba serüñ

35. **ericek:-i, -cek**

Tarih 2

Mısra: 7

Ermek, ulaşmak.

Nāgehānī ericek bebr-i ecel
Peñcesinden bulmadı anun
rehā

36. **erdi:-di**

Tarih 22

Mısra: 7

Ermek, ulaşmak.

Erdi çün leşker ile Şirvāna
Girdi cünd-i ‘adūya hem-çü
esed

37. **erişdi:-iş, -di**

Gazel 261

Mısra: 6

*Beklenen bir zamanın
gelmesi.*

Gel çemenden yaña şu gibi
revāne olalum
Nevbahār erişdi geldi ey
şanem seyrān günü

38. **erişdi:-iş, -di**

Gazel 361

Mısra: 6

*Beklenen bir zamanın
gelmesi.*

Gel çemenden yaña şu gibi
revāne olalum
Nevbahār erişdi geldi ey
şanem seyrān günü

39. **erdi:-di**

Gazel 4

Mısra: 11

*Beklenen bir zamanın
gelmesi.*

‘Azīzī bir dem erdi kim yine
mecnū‘a-i gülden
Oğur şāh-ı bahāruñ medḥini
her bülbül-i güyā

40. **erdi:-di**

Gazel 343

Mısra: 9

*Beklenen bir zamanın
gelmesi.*

Erdi bir dem ki ‘Azīzī yine
güller açılıp
Bülbül-i na‘ra-zenān-ı çemen
efğāna gele

41. **erdi:-di**

Gazel 364

Mısra: 1

*Beklenen bir zamanın
gelmesi.*

Erdi seyr-i şeb-i deycūr-ı
ḥaṭuñ eyyāmı
Geldi āhumla gece
şoḥbetinüñ hengāmı

42. **erem:-em**

Kıt'a 1

Mısra: 6

Er, asker.

Günde heft aqçadur ‘ulūfem
evet
‘Ömri pencāh sāle ermiş
erem

43. **erlerine:-ler, -i, -n, -e**

Kıt'a 1

Mısra: 4

Er, asker.

Ḳulle-i Heft-i āsmān-ḳadrūñ
Hem ḥişār erlerine ser-
neferem

erāzil:

1. **erāzil:**

Müseddes 3

Mısra: 5

*Reziller, namussuzlar,
yüzsüzler.*

Ahālī derd ü miḥnetde erāzil
‘izz ü devletde
E‘ālī ḥāk-i zilletde esāfil
evc-i rif‘atde

2. erāzil:

Müseddes 3

Mısra: 11

*Reziller, namussuzlar,
yüzsüzler.*

Ahālī derd ü miḥnetde erāzil
‘izz ü devletde
E‘ālī ḥāk-i zilletde esāfil
evc-i rif‘atde

3. erāzil:

Müseddes 3

Mısra: 17

*Reziller, namussuzlar,
yüzsüzler.*

Ahālī derd ü miḥnetde erāzil
‘izz ü devletde
E‘ālī ḥāk-i zilletde esāfil
evc-i rif‘atde

4. erāzil:

Müseddes 3

Mısra: 23

*Reziller, namussuzlar,
yüzsüzler.*

Ahālī derd ü miḥnetde erāzil
‘izz ü devletde
E‘ālī ḥāk-i zilletde esāfil
evc-i rif‘atde

5. erāzil:

Müseddes 3

Mısra: 29

*Reziller, namussuzlar,
yüzsüzler.*

Ahālī derd ü miḥnetde erāzil
‘izz ü devletde
E‘ālī ḥāk-i zilletde esāfil
evc-i rif‘atde

erbāb-ı ‘irfānuñ:

1. erbāb-ı ‘irfānuñ:-uñ

Müseddes 3

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bilginler.

Ne ḥikmetdür bu kim nādān
olup dāyım sa‘adetde
Geçer erbāb-ı ‘irfānuñ günü
faqr u felāketde

erbāb-ı ‘ışk:

1. erbāb-ı ‘ışk:

Gazel 58

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Aşk ehli, aşıklar.

Yārūñ ḥarīm-i gülşen-i
küyümü Ka‘be-vār
Erbāb-ı ‘ışk kıble-i ḥacet
edindiler

erbāb-ı şafā:

1. erbāb-ı şafā:

Gazel 324

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gönül adamları, gönü
şen kimseler.*

Bulduğı yerde ele almazdı
erbāb-ı şafā
Gezmeseydi rez kıızı
meydānda la‘lūñ nāmına

erba‘in:

1. erba‘in:

Muamma 19

Mısra: 2

Kırk.

Çaşı yī şad cevri eder deyü şu
kim olur ḥazīn
Bī-ser olsun göreyin çıkınca
ḥamsīn erba‘in

eren:

1. erenler:-ler

Gazel 275

Mısra: 5

*Yiğit, mert kişi II dini
konuda öncü olan kimse.*

Pire-zen dünyāya meyl
etmez erenler çün velī
Ben de anlar gibi bu
meydānda bir merdāneyin

erğanün:

1. erğanün:

Gazel 120

Mısra: 9

*Org, kiliselerde çalınan
büyük çalgı.*

Erğanün āvāzınuñ da ‘ālemi
vardur evet
Ney şadāsında bir özge
‘ālem ü bir ḥāl var

ergāvāni:

1. ergāvānīdür:-dür

Gazel 17

Mısra: 12

*Erguvan renginde,
kıpkırmızı.*

Oldı çün aña gül-i ruḥsārı
yārūñ mün‘aķis
Yā niçün cām içre böyle
ergāvānīdür şarāb

ergen:

1. ergenūñ:-üñ

Kıt'a 21

Mısra: 2

*Henüz evli olmayan
(kimse), bekâr.*

Evlīnūñ yoğ-ısa bir dirhem ü
dīnārı eger
Ergenūñ māl u menālı çoğ-
ısa her ne kadar

**ergenūñ aķçasını it yakasın
bit yer:**

1. ergenūñ aķçasını it

**yakasın bit yer:-r-sı, -n-sı, -
n, -ı**

Kıt'a 21

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Atasözü**

Ergenin (Bekâr)

*aķcesini it (rakip) yakasını
bit yer.*

Evlinüñ 'ömri yine zevk u
şafâ-y-ile geçer
Ergenüñ aqçasını it ü yakasın
bit yer

ergür:

1. **ergürürler:-ür, -ler**

Gazel 63

Mısra: 5

Ulaştırmak,

kavuşturmak.

Ergürürler menzil-i maqşûda
âhîr yolların
Nâlesin anlar ki peyk-i
cânına zeng etdiler

2. **ergürür:-ür**

Gazel 81

Mısra: 7

Ulaştırmak,

kavuşturmak.

Ergürür âhîr zamân [kim]
hüsnüñi pâyânına
Günbed-i gerdün kim
devrinde isti'câl eder

3. **ergürse:-se**

Gazel 91

Mısra: 10

Ulaştırmak,

kavuşturmak.

Cânım ol şükrâneye kırbân
verürdüm Haq bilür
'İd-i vaşlına 'Azîzî ger beni
ergürse yâr

4. **ergürmezse:-mez, -se**

Gazel 254

Mısra: 9

Ulaştırmak,

kavuşturmak.

Rüzeyi sî-rûza ergürmezse
her kim sa'y edüp
Rüz-ı 'İde erüp olmasun
'Azîzî şâd-kâm

5. **ergüre:-e**

Gazel 259

Mısra: 4

Ulaştırmak,

kavuşturmak.

Umaram vaşlıña ermek ne
kadar müşkil ise
Umarın ergüre Allâh benüm
sultânım

6. **ergürdi:-di**

Gazel 363

Mısra: 8

Ulaştırmak,

kavuşturmak.

Gece küyuñda yaturken
'aceb ne gördi 'âşıklar
Ki âh u nâle-i şeb-gîri bâm-ı
çarha ergürdi

7. **ergürdi:-di**

Kaside 3

Mısra: 77

Ulaştırmak,

kavuşturmak.

Faqr ile bir hâlete ergürdi
kim devrân beni
Dost ağlar hâlûme düşmen
bakup handân olur

8. **ergürdi:-di**

Kaside 3

Mısra: 77

Ulaştırmak,

kavuşturmak.

Faqr ile bir hâlete ergürdi
kim devrân beni
Dost ağlar hâlûme düşmen
bakup handân olur

9. **ergürür:-ür**

Lugaz 18

Mısra: 5

Ulaştırmak,

kavuşturmak.

Ergürür yâra peyâmın
'âşıkûñ
Şâd u şîrîn haberdür güyiyâ

10. **ergürürse:-ür, -se**

Gazel 92

Mısra: 8

Ulaştırmak,

kavuşturmak.

Elüm alup o tîfl-ı câna beni
Ergürürse felek atalıkdur

ergüvânî:

1. **ergüvânî:**

Gazel 331

Mısra: 6

Erguvan renginde olan.

'Aqlın alur âdemüñ bülbül
gibi rüz-ı bahâr
Ergüvânî câmesin geydükçe
güller egnine

eri:

1. **eriyüp:-yüp**

Gazel 34

Mısra: 8

*Eriyip azalmak II yok
olmak.*

Reg degüldür görinen bir bir
çıkâr düd-ı kebüd
Cism-i zerdüm nâr-ı gamla
eriyüp mânend-i tûc

2. **eriyüp:-y, -üp**

Gazel 155

Mısra: 12

*Eriyip azalmak II yok
olmak.*

Jâle şanmañ göricek gün
yüzün ol lâle-ruhuñ
Eriyüp berg-i semen şerm ü
hayâdan geçmiş

3. **eriyüp:-yüp**

Gazel 156

Mısra: 6

*Eriyip azalmak II yok
olmak.*

Ruhuñ mihrini gülşende
göricek şubh-dem mâhum
Hayâdan eriyüp her katre-i
şebnem gülâb olmuş

4. **erir:-r**

Kaside 4

Mısra: 42

*Eriyip azalmak II yok
olmak.*

Nâr-ı qahruñ şu eder pülâd-ı
kalbin düşmenüñ
Nitekim döymez erir olsa
yakın nîrâna şem'

5. **eridüp:-d, -üp**

Matla 53

Mısra: 1
Eriyip azalmak II yok
olmak.

Rûgan-ı cismi eridüp dil o
şem'i râm eder
Bu meşel meşhürdur yağı
olan bayram eder

eriş:

1. **erişüp:-üip**
Gazel 254
Mısra: 3
Erişmek, ulaşmak,
varmak.

Şavt-ı tesbîh erişüp gökde
melâ'ik sem'ine
Şahn-ı câmi' oldı meh-
rûlarla bir dârü's-selâm

2. **erişsem:-se, -m**
Gazel 320
Mısra: 3
Erişmek, ulaşmak,
varmak.

Vaşl-ı yâre mey-i eşk-ile
erişsem tañ mı
Hem olur zevk u şafâ
bezmine bâdî bade

3. **erişür:-ür**
Kaside 3
Mısra: 35
Erişmek, ulaşmak,
varmak.

Eşiğüñe intisâb eden erişür
rif'ate
Dergehüñe yüz süren gün
gibi 'âlî-şân olur

4. **erişdi:-di**
Kıt'a 2
Mısra: 10
Erişmek, ulaşmak,
varmak.

Yanup faqr âteşine cism-i
zârum
Duğhân-ı âhum erişdi semâyâ

5. **erişdi:-di**
Tarih 3
Mısra: 4

Erişmek, ulaşmak,
varmak.

Nesi var-ise yandı ehl-i
sûkuñ
Erişdi her birine neçe âlâm

6. **erişüp:-üip**
Tarih 27
Mısra: 1
Erişmek, ulaşmak,
varmak.

Erişüp tağdîr-i Rabbânî ile
tîğ-i kaçâ
Sîne-i bî-kîne-i paşayı kıldı
zahm-nâk

erkâm:

1. **erkâmını:-ı, -n, -ı**
Gazel 303
Mısra: 5
Rakamlar.

Yaşum erkâmını gözden
geçürgil ey debîr-i gam
Cefâ vü cevri yârı defter-i
dilde şumâr eyle

erkân-ı dîvânı:

1. **erkân-ı dîvânı:-ı**
Tarih 2
Mısra: 11
Kelime Tipi: Kalıp
İfade
Meclis âdabı.

Bozulup erkân-ı dîvânı kamu
Mâl ü mülki cümleden oldı
hebâ

erre:

1. **erre:**
Gazel 352
Mısra: 4
Testere, bıçkı.

Zülfüñ ilüp çekmege kaçd
etmeseydi ey perî
Pâre pâre eylemezdi erre
cism-i şâneyi

erre-i gamla:

1. **erre-i gamla:-la**
Gazel 152
Mısra: 9
Kelime Tipi: Kalıp

İfade

Erre: Tahta biçmeğe
mahsus alet, bıçkı. Erre-i
gam: Gam bıçkısı.

Erre-i gamla ço cismüñ
pârelenşün şâne-veş
Zülf-i dil-dâra bulam derseñ
'Azîzî dest-res

erre-i mihrüñle:

1. **erre-i mihrüñle:-üñ, -le**
Gazel 139
Mısra: 5
Kelime Tipi: Kalıp
İfade
Güneşin bıçkısıyla II
sevgilinin bıçkısıyla.

Olmayan erre-i mihrüñle
derünü şad çäk
Şâne-veş süñbüle-i
süñbülüñe el kıaramaz

es:

1. **esdükkçe:-dükkçe**
Gazel 382
Mısra: 1
Esmek II uğramak.

Esdükçe bād-ı âhum 'ışkuñ
deñizi taşdı
Emvâc-ı baħr-i eşküm cānâ
başumdan aşdı

eş olur:

1. **eş olur:-ur**
Gazel 89
Mısra: 2
Kelime Tipi: Kalıp
İfade
Yâr, dost, arkadaş,
hemhal olmak.

Büyüdükçe o serv ser-keş
olur
Zülfî de baş koşup aña eş
olur

esâfil:

1. esâfil:

Müseddes 3

Mısra: 6

Halkın aşığı, bayağı takımı.

Ahālî derd ü miñnetde erâzil
 'izz ü devletde
 E'ālî hâk-i zilletde esâfil
 evc-i rif' atde

2. esâfil:

Müseddes 3

Mısra: 12

Halkın aşığı, bayağı takımı.

Ahālî derd ü miñnetde erâzil
 'izz ü devletde
 E'ālî hâk-i zilletde esâfil
 evc-i rif' atde

3. esâfil:

Müseddes 3

Mısra: 18

Halkın aşığı, bayağı takımı.

Ahālî derd ü miñnetde erâzil
 'izz ü devletde
 E'ālî hâk-i zilletde esâfil
 evc-i rif' atde

4. esâfil:

Müseddes 3

Mısra: 24

Halkın aşığı, bayağı takımı.

Ahālî derd ü miñnetde erâzil
 'izz ü devletde
 E'ālî hâk-i zilletde esâfil
 evc-i rif' atde

5. esâfil:

Müseddes 3

Mısra: 30

Halkın aşığı, bayağı takımı.

Ahālî derd ü miñnetde erâzil
 'izz ü devletde
 E'ālî hâk-i zilletde esâfil
 evc-i rif' atde

es'âr:

1. eş'ârûn:-uñ

Kaside 3

Mısra: 58

Şiirler, manzum olarak kaleme alınmış eserler.

Maṭla'u'l-envârdur yâ
 Maḥzenü'l-Esrârdur
 Ṭab'-ı vaḳḳâduñ ki eş'ârûñ
 gören ḥayrân olur

2. eş'ârı:-ı

Gazel 35

Mısra: 9

Şiirler.

Gerçi şâhum söylemek eş'ârı
 âsândur velî
 Etmek ol eş'âr-ı dür-bârı
 saña iş'âr güç

3. eş'ârı:-ı

Gazel 73

Mısra: 10

Şiirler.

Yine bir şi're mâyil dil-rübâ
 sevdüm 'Azîzî-veş
 Nece olur söylemek şimden
 gerü eş'ârı görsünler

4. eş'ârı:-ı

Gazel 130

Mısra: 10

Şiirler.

Yine bir şi're mâyil dilberi
 sevdüm 'Azîzî-veş
 Nic' olur söylemek
 şimdengerü eş'ârı görsünler

5. eş'ârûm:-um

Gazel 282

Mısra: 10

Şiirler.

'Azîzî lebleri şeftâlûsın vaşf
 eyle o servüñ
 Eger derseñ ki eş'ârûm lezîz
 ü âbdâr olsun

6. eş'ârın:-ın

Kaside 2

Mısra: 30

Şiirler.

Şafḥa-i şemse kamer kilik-i
 'Utâridle yazar

Etse eş'ârın o şems-i kamer-
 âşâr iş'âr

7. eş'ârûn:-uñ

Kaside 3

Mısra: 58

Şiirler.

Maṭla'u'l-envârdur yâ
 Maḥzenü'l-Esrârdur
 Ṭab'-ı vaḳḳâduñ ki eş'ârûñ
 gören ḥayrân olur

8. eş'ârı:-ı

Kaside 5

Mısra: 28

Şiirler.

Şorarsañ şi'r-i hâlet-baḥşını
 Bâkî Efendiniñ
 Bizi mest eyledi eş'ârı ol
 Câmî-i devrânûñ

es'âr-ı azîzî:

1. eş'âr-ı azîzî:

Gazel 260

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Azîzî'nin şiirleri.*

Yok nazîri Ḥasenüñ ḥüsn ü
 edâda ammâ
 Olmaz eş'âr-ı Azîzî gibi
 güftâr-ı ḥasen

es'âr-ı dür-bârı:

1. eş'âr-ı dür-bârı:-ı

Gazel 35

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***İnci saçan şiirler II inci saçan güzel sözler.*

Gerçi şâhum söylemek eş'ârı
 âsândur velî
 Etmek ol eş'âr-ı dür-bârı
 saña iş'âr güç

es'âr-ı dürer-bârûñ:

1. eş'âr-ı dürer-bârûñ:-uñ

Gazel 59

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İnciler yağdıran şiirler.

Eş'âr-ı dürer-bâruñ
oķundukça 'Azîzî
Güş ede anı ol gül-i ra'nâ ne
demekdür

esbâb:

1. **esbâba:-a**
Kaside 5
Mısra: **23**
Elbise, giysi.

Döşendiler kumâş esbâba şol
deñlü güzeller kim
Alurlar bir ağacın şimdi üç
altuna kemhânuñ

esb-i bād-pālarla:

1. **esb-i bād-pālarla:-lar, -la**
Tarih 21
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ayağı çabuk (hızlı) at.

Edüp şark ellerin pāmāl esb-i
bād-pālarla
Eder cünd-i zafer-rehberle ol
İrāni vīrān deñ

esb-i bād-pāya:

1. **esb-i bād-pāya:-a**
Kıt'a 16
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ayağı çabuk (hızlı) at.

Süvār olup bir esb-i bād-
pāya
Şeherden eyledük 'azm-i
Sevindük

esb-i gülgün-ı süheylî:

1. **esb-i gülgün-ı süheylî:-î**
Kaside 1
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Süheyl'in gül renkli atı.

Esb-i gülgün-ı Süheylî ki
dem-i bülbüldür

Na'ra urdukça eder güş-ı gül
ü bülbülü ker

eşcâr:

1. **eşcâr:**
Terci-bend 1
Mısra: **49**
Ağaçlar.

Berg-i sebz ile zeyn olup
eşcâr
Şaldı nağ'-ı zemine sâye
çenâr

2. **eşcârda:-da**
Gazel 44
Mısra: **10**
Ağaçlar.

Nihāl-i kâmetine beñzesün
mi andan ol servüñ
'Azîzî tūtalum maķbūl imiş
eşcârda şimşād

eşcâr u şüküfe:

1. **eşcâr u şüküfe:**
Gazel 227
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ağaçlar ve tomurcuğa.

Hük-m-i şāhîdür elinde gonca
tōmārı meger
Oldı eşcâr u şüküfe hayline
serdâr gül

esed:

1. **esed:**
Tarih 22
Mısra: **8**
Aslan.

Erdi çün leşker ile Şirvāna
Girdi cünd-i 'adūya hem-çü
esed

esed burcma:

1. **esed burcma:-n, -a**
Kaside 2
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Arslan burcu.

Şanuram vardı esed burcına
çün şems ü kamer
Ne gün ol şems-i kamer-ruħ
k'ola raħşına süvār

eşedd olur:

1. **eşedd olur:-ur**
Müseddes 2
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Şiddetli olmak, zor
olmak.*

Yüz urup hāke reh-i kūyuñda
āhîr sâye-vār
Mevtden derler eşedd olur
belā-yı intizār

esen:

1. **esendür:-dür**
Lugaz 4
Mısra: **4**
*Sağ salim, sağlıklı II
(rüzgar için) eser olmak,
esmek.*

Maķdeminden kesb eder
'ālem şafā
Gülşen anuñla esendür
dāyimā

eser yok:

1. **eser yoķ:**
Gazel 334
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İz, işaret bulunmamak.

Vefā vü mihr ü şefķatden
eser yoķ dil-rübālarda
'Aceb mi 'āşıķuñ geķse günü
derd ü belālarda

eser-i büy-ı vefā:

1. **eser-i büy-ı vefā:**
Kaside 1
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Vefa kokusundan eser.

Eser-i büy-ı vefā görmedi
gülden bülbül

Gül-i ra'nâyî dil-i bülbül
egerçi ki sever

eshâr:

1. **eshârda:-da**
Gazel 44
Mısra: 8
Seherler II sabahlar.

Kuruldu bir yeşil altunlu
hayme şanuram bâğa
Görüldükçe şu 'â'-i mihr-ile
eshârda şimşâd

eshiyâ:

1. **eshiyânuñ:-nuñ**
Müseddes 3
Mısra: 3
Cömert olanlar.

Elinde eshiyânuñ nesne yok
hep ehl-i hissetde
Kemâl ehli mezelletde edânî
câh-ı 'izzetde

eşig:

1. **eşigüñe:-üñ, -e**
Kaside 3
Mısra: 35
Saray ve konak

*kapısının önü, dergâh,
bargâh, derbar, asitane.*

Eşigüñe intisâb eden erişür
rif'ate
Dergehüñe yüz süren gün
gibi 'âlî-şân olur

2. **eşigi:-i**
Kaside 5
Mısra: 72
Saray ve konak
*kapısının önü, dergâh,
bargâh, derbar, asitane.*

Koyup Ya'küb-zâde mü-
miyâni hıdmete gitdi
Eşigi kulluğundan el çeküp ol
mâh-ı Ken'ânuñ

3. **eşigüñe:-üñ, -e**
Gazel 16
Mısra: 1
Kapı önü II Sevgilinin
kapısının önü.

Her şubh eşigüñe varur ey
mâh-ı dil-firîb
Mihr-i münürüñ oldı zevâli
meger garîb

4. **eşigüñ:-üñ**
Gazel 23
Mısra: 2
Kapı önü II Sevgilinin
kapısının önü.

Ey harîm-i haremüñ şahn-ı
sarây-ı devlet
Eşigüñ ehl-i dile cây-ı recây-ı
devlet

5. **eşigi:-i**
Gazel 55
Mısra: 5
Kapı önü II Sevgilinin
kapısının önü.

Eşigi itleriyle her gece tâ
şubha dek yârüñ
Cihânuñ halkını uyutmayan
feryâd u zârumdur

6. **eşigüñde:-üñ, -de**
Gazel 69
Mısra: 5
Kapı önü II Sevgilinin
kapısının önü.

Eşigüñde gözüm yaşı olur
her dem revân kıblem
Meger ol Ka'be-i ehl-i şafâ
bu 'ayn-ı zemzemdür

7. **eşigine:-i, -n, -e**
Gazel 73
Mısra: 8
Kapı önü II Sevgilinin
kapısının önü.

Ümîd-i lutf u ihsân eyleyen
'uşşâk-ı gam-dîde
O şâh-ı milk-i hüsnüñ
eşigine varı görsünler

8. **eşigüñden:-üñ, -den**
Gazel 78
Mısra: 7
Kapı önü II Sevgilinin
kapısının önü.

Dedüm rakîb-i seg eşigüñden
cüdâ midur

Ol cân tabîbi dedi ki çokdan
cüdâmdur

9. **eşigüñ:-üñ**
Gazel 83
Mısra: 3
Kapı önü II Sevgilinin
kapısının önü.

Eşigüñ dârü'ş-şifâsından
cüdâ bîmâr-ı dil
Hayli demdür kim tabîbüñ
şöyle bî-dermân yatur

10. **eşigüñde:-üñ, -de**
Gazel 99
Mısra: 7
Kapı önü II Sevgilinin
kapısının önü.

Eşigüñde bendeñ oldı şehr
sen
Olalıdan şehr-i hüsne şehryâr

11. **eşigine:-i, -n, -e**
Gazel 130
Mısra: 8
Kapı önü II Sevgilinin
kapısının önü.

Ümîd-i lutf u ihsân eylesin
'uşşâk-ı gam-dîde
O şâh-ı mülk-i hüsnüñ
eşigine varı görsünler

12. **eşiginde:-i, -n, -de**
Gazel 184
Mısra: 3
Kapı önü II Sevgilinin
kapısının önü.

Kul olup eşiginde bir şâhuñ
Hıdmete kâbil olmaduk
kalduk

13. **eşiginde:-i, -n, -de**
Gazel 193
Mısra: 2
Kapı önü II Sevgilinin
kapısının önü.

Rif'at dilerseñüz sözüñ ey
döstân tutuñ
Ol şehr-yâr-ı hüsn eşiginde
mekân tutuñ

14. **eşigüñde:-üñ, -de**
Gazel 209

Mısra: 8
Kapı önü II Sevgilinin
kapısının önü.

Büstân-ı küyuñı şıvarmağa
leyl ü nehâr
Eşigüñde gözlerüm yaşın
bıñar etsem gerek

15. eşigüñde:-üñ, -de
Gazel 244
Mısra: 5
Kapı önü II Sevgilinin
kapısının önü.

Eşigüñde hilâli pādşehüm
Bende-i zer-külâha
beñzetdüm

16. eşigüñde:-üñ, -de
Gazel 285
Mısra: 7
Kapı önü II Sevgilinin
kapısının önü.

El manşıb u riyâset umar
eşigüñde ben
Siz şeh-r-yâra hıdmet için bir
yer isterin

17. eşigüñ:-üñ
Gazel 303
Mısra: 1
Kapı önü II Sevgilinin
kapısının önü.

Eşigüñ taşın öldükde baña
seng-i mezâr eyle
Yolında öldüğüm hâk-i
mezârum sengsâr eyle

18. eşigüñ:-üñ
Gazel 313
Mısra: 6
Kapı önü II Sevgilinin
kapısının önü.

Ser-i küyuñ tavâf etsem
şafâlar kesb eder cânım
Eşigüñ kıble mi anda Ka'be-i
'ulyâ mıdur yoğsa

19. eşigüñ:-üñ
Gazel 315
Mısra: 5
Kapı önü II Sevgilinin
kapısının önü.

N'eyledüm n'etdüm eşigüñ
itlerine bilmezem
Vardugumca küyuña her biri
dâmân almada

20. eşigüñ:-üñ
Gazel 357
Mısra: 9
Kapı önü II Sevgilinin
kapısının önü.

Yok hisâbı eşigüñ
derbânlarınuñ bilürin
Ben de olsam anda şâhum
n'ola derbânuñ biri

21. eşigi:-i
Gazel 375
Mısra: 4
Kapı önü II Sevgilinin
kapısının önü.

Seyr eden mir'ât-ı ruhsârın
şafâlar kesb eder
Bir eşigi Ka'be-i 'ulyâya
verdüm gönülümü

22. eşiginde:-i, -n, -de
Gazel 385
Mısra: 7
Kapı önü II Sevgilinin
kapısının önü.

Olup pîçide-hâtır eşiginde
tan-ı a' dâdan
O şâh-ı kâm-rân u 'âlî-
şânuñdan uşanduñ mı

23. eşigüñe:-üñ, -e
Kaside 3
Mısra: 35
Kapı önü II Sevgilinin
kapısının önü.

Eşigüñe intisâb eden erişür
rif'ate
Dergehüñe yüz süren gün
gibi 'âlî-şân olur

24. eşigi:-i
Kaside 5
Mısra: 75
Kapı önü II Sevgilinin
kapısının önü.

Eşigi taşını bâlîş edinüp
yaşdanur 'uşşâk

Döşeklügi güzel mañbüb
Yorgancı Süleymânuñ

25. eşigüñ:-üñ
Tahmis 1
Mısra: 5
Kapı önü II Sevgilinin
kapısının önü.

Eşigüñ her bâb ile
Fırdevsden a'lâ-yımış
Görmek istersem 'aceb mi
ârzü edüp seni

26. eşigine:-i, -n, -e
Kıt'a 14
Mısra: 2
Kapı önü II Padişah
huzuru.

Recâ-yı luğf u ihsân etme
zinhâr
Eşigine varup her dün
begden

27. eşigüñ:-üñ
Müseddes 1
Mısra: 15
Kapı önü II Padişah
huzuru.

Melce'-i ehl-i berât olur
eşigüñ dâyimâ
Dümm-i favûs-ı zer-efşânuñ
gören şanur hümâ

28. eşigüñe:-üñ, -e
Müseddes 1
Mısra: 50
Kapı önü II Padişah
huzuru.

Ey der-i devlet-me'âbı
melce'-i bay u fakîr
Eşigüñe yüz sürigeldi 'Azîzî-
i haķîr

29. eşigi:-i
Kıt'a 2
Mısra: 16
Kapı önü, eşik.

Eger bu derde isterseñ
müdâvâ
Yüri ol eşigi dârü'ş-şifâya

esîr:

1. esîr:

Müseddes 4

Mısra: 4

*Tutsak | müptela,
düşkün.*

Mümtâz u ser-firâz u şeh-i
dil-pezîrsin
Begler saña esîr ü sen anlara
mîrsin

esîr olmuşdur:

1. esîr olmuşdur:-miş, -dur

Gazel 166

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Köle olmak II Bir şeye
tutulmak, müptela
olmak,bağlılık göstermek.*

Murğ-ı cānum kafes-i tende
ki olmuşdur esîr
Gelüp ey kaşı kemān kıldı
oķuñ anı ħalāş

esîr-i bend-i zülfi:

1. esîr-i bend-i zülfi:-i

Gazel 313

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Saçın bağının esiri.*

‘Azîzî kâmetüñ şekl-i çelîpâ
gibi ħam olmuş
Esîr-i bend-i zülfi olduķuñ
tersâ mîdur yoĥsa

esîr-i derdmendüñdür:1. esîr-i derdmendüñdür:-
üñ, -dür**Gazel 84**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dertli esir II aşık.*

Dil-i bî-çäre kim düşmiş
zeneĥdānuñda ħalmışdur
Esîr-i derdmendüñdür ki
zindānuñda ħalmışdur

esîr-i esb-i tâzî-i mu‘allem:

1. esîr-i esb-i tâzî-i

mu‘allem:**Kaside 5**

Mısra: 99

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Eğitilmiş Arap atının
esiri.*

Esîr-i esb-i tâzî-i mu‘allem
Kebecizâde
Kim oldur kâşif ü yükrügi
şimdi yine meydānuñ

esîr-i ħam olalı:

1. esîr-i ħam olalı:-alı

Gazel 242

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gamın esiri olmak.*

‘İşk ellerinde olalı gönülüm
esîr-i ħam
Miĥnet serîrine geçüp oldum
emîr-i ħam

esîr-i nâme-i ‘ışkı:

1. esîr-i nâme-i ‘ışkı:-ı

Kaside 5

Mısra: 41

Kelime Tipi: -

Aşık adındaki esir.

Esîr-i nâme-i ‘ışkı hemān
‘Ulvî degül ancak
Neçe Mecnūmı var Leylî gibi
Şâlih dil-ārānuñ

esîr-i zülfi:

1. esîr-i zülfi:-i

Gazel 124

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sevgilinin saçlarının
tutsağı.*

Esîr-i zülfi ancak sen
degülsin ey gönül yārūñ
Kim ol zencîre bend olmuş
neçe dîvāneler vardur

eşk:

1. eşküm:-üm

Gazel 57

Mısra: 4

Göz yaşı.

Her ne dem çeşm ü fem ü
ħadd ü ħaşıñ yād eylesem
Eşküm ey dürr-i girān-māye
o dem ‘ummān olur

2. eşkümi:-üm, -i

Gazel 99

Mısra: 1

Göz yaşı.

Eşkümü eyler ziyāde rüy-ı
yār
Nitekim artar şular olsa
bahār

3. eşküm:-üm

Gazel 119

Mısra: 4

Göz yaşı.

Geçmez ol sîmîn-tenüñ
yanında fûls-i aĥmere
Dîde hemyānında eşküm
gerçi kim dirhemlenür

4. eşküm:-üm

Gazel 135

Mısra: 1

Göz yaşı.

Eşküm dükendi giryeden ol
māĥ-pāresüz
Yoĥdur felekde bencileyin
bir sitāresüz

5. eşküñ:-üm, -üñ

Gazel 156

Mısra: 8

Göz yaşı.

Gözüm ‘ayn-ı şadefdür ‘aĥs-
i dendānyıla ol māĥuñ
İçinde eşküñüñ her ħatresi
bir dürr-i nāb olmuş

6. eşküñ:-üñ

Gazel 174

Mısra: 9

Göz yaşı.

Ĥāk et yolında eşküñ ü
rüyüñ ki yārdan

Etmez 'Azīzī 'aşık olan sīm
ü zer dirīg

7. **eşküm:-üm**
Gazel 195
Mısra: 5
Göz yaşı.

Göricek gül yüzünü cüş eder
eşküm nitekim
Boşanur bendi bahār olıcağ
ırmağlaruñ

8. **eşk:**
Gazel 223
Mısra: 7
Göz yaşı.

Dīde fīncān-ı mūnaqqāş āb
kahve eşk sürh
Dāne-i bezrdür içinde 'aks-i
hāli naqşınıñ

9. **eşküm:-üm**
Gazel 225
Mısra: 3
Göz yaşı.

Serv-kāddün yādına her sūya
eşküm cūy olup
Sebz-i haţtuñ-çün gözüm
giryān olursa ğam degül

10. **eşkümün:-üm, -üñ**
Gazel 248
Mısra: 7
Göz yaşı.

Eşkümün deryāsı içre bir
şādefdür yer ü gök
Ol şādef içinde sensin ey
güneş dürr-i yetīm

11. **eşkümi:-üm, -i**
Gazel 298
Mısra: 6
Göz yaşı.

Nece ağlamayayın
gördüğüme gözlerümden
kim
Öñinde ol şeh-i hüsnün
çıkarı eşkümi kanlı

12. **eşküm:-üm**
Gazel 329
Mısra: 8
Göz yaşı.

Ey gönül hūn-ı cigerle
beslemekdür çāresi
Düşdi çün eşküm yetimi
dīdemün dāmānına

13. **eşküm:-üm**
Gazel 368
Mısra: 9
Göz yaşı.

'Azīzī görmedi eşküm gibi
hīç bir delü kanlı
Neçe yaş yaşadı çeşmüm
egerçi neçe dem gördi

14. **eşkümün:-üm, -üñ**
Kaside 3
Mısra: 6
Göz yaşı.

Çeşm-i hūn-ālūduma
olduqça la'lün mün'akis
Eşkümün her kaţresi bir
sübha-i mercān olur

15. **eşkümün:-üm, -üñ**
Kaside 3
Mısra: 6
Göz yaşı.

Çeşm-i hūn-ālūduma
olduqça la'lün mün'akis
Eşkümün her kaţresi bir
sübha-i mercān olur

eşk ü āhum:

1. **eşk ü āhum:-um**
Tahmis 1
Mısra: 12
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Göz yaşı ve ah.

Bu ğarīb üftādeye şāhum
cefādan kıl hāzer
Yoğsa eşk ü āhum eyler
'ālemi zīr ü zeber

2. **eşk ü āhum:-um**
Gazel 72
Mısra: 11
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Göz yaşı ve ah.

Eşk ü āhum 'Azīziyā neçe
dem

Eyleyüp bāğ-ı dehri geşt ü
güzer

eşk ü şerār-ı āhum:

1. **eşk ü şerār-ı āhum:-um**
Gazel 90
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Göz yaşı ve ah
kıvılcımları.

Murğ-ı hevā-yı 'ışkuña dil
āşyānedür
Eşk ü şerār-ı āhum aña āb u
dānedür

eski:

1. **eskiler:-ler**
Mesnevi 1
Mısra: 42
Çok kullanmaktan
yıpranmış, harap olmuş şey.

Hāl-i cāmi' mükedder olmuş
idi
İçi eskiler ile tölmiş idi

eşk-i ali:

1. **eşk-i ali:-i**
Gazel 380
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Kırmızı göz yaşı. II
Kanlı göz yaşı.

Girye eyler deyü gördükçe
ruğ-ı rengīnün
Yüzini kanlara yur görenün
eşk-i ali

eşk-i 'azīzī:

1. **eşk-i 'azīzī:**
Gazel 293
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Azīzī'nin gözyaşı.

Bir dürr-i girān-māye idi
eşk-i 'Azīzī
Ol şāh nigāh etmeyeli düşdi
nazardan

eşk-i bî-pâyân:1. **eşk-i bî-pâyân:****Gazel 70**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sonsuz gözyaşı.*

'Azîzî ermedüm hergiz vişâl-
i yâre anuñçün
Gözümde eşk-i bî-pâyân dil
ü cânda melâlüm var

eşk-i çeşmüm:1. **eşk-i çeşmüm:-üm****Gazel 244**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gözyaşı.*

Eşk-i çeşmüm içinde her
müjemi
Şuya düşmüş giyâha
beñzetdüm

2. **eşk-i çeşmüm:-üm****Gazel 252**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gözyaşı.*

Bezm-i 'ışka bu ten-i ham-
geştemi çeng eyleyüp
Eşk-i çeşmüm riştesinden
aña evtâr eylere

3. **eşk-i çeşmüm:-üm****Gazel 300**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gözyaşı.*

Eşk-i çeşmüm râh-ı küyında
sürinür gördi yâr
Luţf-ıla kıldı nazar bî-çâre
sâyıldür deyü

4. **eşk-i çeşmüm:-üm****Matla 27**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gözyaşı.

Dūd-ı âhum menzilin gördi
yüce eflâkde
Eşk-i çeşmüm yerini kılsa
'aceb mi hâkde

5. **eşk-i çeşmüm:-üm****Tesdis 3**

Mısra: 20

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gözyaşı.*

Geçürüp gerdenüme şîr gibi
tavk-ı elem
Eşk-i çeşmüm baña zencîr-i
cünün eyledi gam

6. **eşk-i çeşmüm:-üm****Kaside 4**

Mısra: 55

Kelime Tipi: -

*Gözyaşı, göz
pınarından akan su.*

Eşk-i çeşmüm içre sîmîn
barmağın 'aksin gören
Eyle şanur kim düşüpdür
lucce-i 'ummâna şem'

eşk-i çeşmümüz:1. **eşk-i çeşmümüz:-ü, -müz****Gazel 148**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gözyaşı.*

Ol gerek cevri ile eşk-i
çeşmümüz bañr eylestün
Biz şadef-vâr ol dür-i
şehvârdan el çekmezüz

eşk-i çeşmün:1. **eşk-i çeşmün:-üñ****Gazel 335**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gözyaşı.*

'Azîzî eşk-i çeşmün cüya
dönmiş
O servi çekmedün gibi
kenâre

eşk-i firāvân:1. **eşk-i firāvân:****Gazel 56**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Bol gözyaşı.*

Zîver-i dergeh-i yâr eşk-i
firāvân iledür
Zînet-i evc-i semâ encüm-i
rağşân iledür

eşk-i firāvân-ı 'azîzî:1. **eşk-i firāvân-ı 'azîzî:****Gazel 372**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Azîzî'nin bol gözyaşı.*

Ey hVâce-i dehr eyle temâşâ
yine taşdı
Çün Nîl-i revân eşk-i
firāvân-ı 'Azîzî

eşk-i hünâbî:1. **eşk-i hünâbî:-ı****Gazel 329**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Kanlı göz yaşı.*

Katre katre eşk-i hünâbî
dizüp müjgânına
Döndi çeşmüm la'l ile bir
cevherî dükkânına

eşk-i hünîn:1. **eşk-i hünîn:****Gazel 201**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Kanlı gözyaşı.*

Eşk-i hünîn etmesün mi rüy-ı
zerdüm verd-reng
Kim alup al-ile göñlüm baña
ol gül verdi reng

eşk-i hünînüm:1. **eşk-i hünînüm:-üm****Gazel 351**

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kanlı gözyaşı.

Gözüm bir cām-ı mīnā-fām-ı
bezm-i ğamdur ey gül-ruḥ
İçinde eşk-i ḥününüm şarāb-ı
erġavān oldı

eşk-i merdüm-i dīdem:

1. **eşk-i merdüm-i dīdem:-
m**

Gazel 108

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Göz bebeğinin yaşı.

Nece şād olmasun tıfl-ı dil
eşk-i merdüm-i dīdem
Ki her dem ol şehūñ yollarda
nakş-ı kebkebin oḥşar

eşk-i sürḥ-āb:

1. **eşk-i sürḥ-āb:**

Gazel 63

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gözün kırmızı suyu II
kanlı göz yaşı.*

Eşk-i sürḥ-āb ile rūy-ı
zerdümi al eyleyip
Gözlerüm hecründe baña hoş
'aceb reng etdiler

eski ziftli keştīdür:

1. **eski ziftli keştīdür:-dür-li**

Lugaz 5

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Eski ziftle boyanmış
sandal (Ziftin bir süre
geçtikten sonra soluklaşarak
gri renge dönüşmesi, filin
sandala teşbih edilmesi
bağlamında kullanılmıştır.).*

Eski ziftli keştīdür güyā teni
Var başı ucında iki yelkeni

eşraf:

1. **eşrafı:-ı**

Kaside 5

Mısra: 44

*İleri gelenler, itibar
sahipleri.*

Güzin-i āl-i Aḥmeddür Emīrī
ile Muḥtārī
Geçinürlerse eşrafı 'aceb mi
şi' r-güyānuñ

esrār:

1. **esrārını:-ı, -n, -ı**

Gazel 95

Mısra: 9

Sırlar, gizler.

Ḥaṭūñ esrārını yād etse

'Azīzī yārān
Mey-i la'l-i lebūñi emmede
ḥayrān derler

2. **esrāra:-a**

Gazel 98

Mısra: 1

*Esrar (uyuşturucu
anlamında); "Hâlis Hint
keneviri yaprağı üstündeki
yağlı sakızdan bir takım
ameliyelerden sonra isti'mal
olunan maddedir. Yenilir;
kabak, nargile ve sair sûretle
içilir.*

Kimi esrāra bu ḥalkūñ kimi
afyona mā'ildür
Benüm gönülüm o ḥaṭṭ u ḥāl-i
'anber-gūna mā'ildür

3. **esrārı:-ı**

Gazel 366

Mısra: 9

*Esrar (uyuşturucu
anlamında); "Hâlis Hint
keneviri yaprağı üstündeki
yağlı sakızdan bir takım
ameliyelerden sonra isti'mal
olunan maddedir. Yenilir;
kabak, nargile ve sair sûretle
içilir.*

Yeyüp esrārı ḥaṭı şevkı-y-ıla
ḥübānuñ
Geçseler karşısına vālih ü
ḥayrānları

4. **esrār:**

Kıt'a 15

Mısra: 9

*Esrar (uyuşturucu
anlamında); "Hâlis Hint
keneviri yaprağı üstündeki
yağlı sakızdan bir takım
ameliyelerden sonra isti'mal
olunan maddedir. Yenilir;
kabak, nargile ve sair sûretle
içilir.*

Ḳomaz dilde ğubār ammā ki
esrār
Ye anı ṭuymasun esrārūñ
ağyār

5. **esrārınıñ:-ı, -n, -uñ**

Gazel 347

Mısra: 8

*Sırlar, gizler II esrar,
uyuşturucu.*

Gerçi ma'cūn-ı müferriḥdür
o lebler ammā
Lebūñ esrārınıñ oldı bu
gönül ḥayrānı

6. **esrārınıñ:-uñ**

Kıt'a 15

Mısra: 10

*Sırlar, gizler II esrar,
uyuşturucu.*

Ḳomaz dilde ğubār ammā ki
esrār
Ye anı ṭuymasun esrārūñ
ağyār

esrār u mey:

1. **esrār u mey:**

Kıt'a 19

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Esrar ve içki.

Edüp yevmü'l-cezā fikrin
ferāmūş
Neçe bir edesin esrār u mey
nūş

esrār-ı güli:

1. **esrār-ı güli:-ı**

Kaside 1

Mısra: 16

Kelime Tipi: -
Gülün esrarı.

Gül-i ter bülbül-i bâğa nece
açılsun kim
Türmaz esrâr-ı gülü
bulduğuna bülbül öter

esrâr-ı haţt-ı la'lüni:

1. **esrâr-ı haţt-ı la'lüni:-ün,**
-i

Gazel 228
Mısra: 13
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Lal hatlı esrar, gizem,
sırlar II sevgilinin dudağı.*

Esrâr-ı haţt-ı la'lüni ögsek de
mû-be-mû
Şi'rüm Ğübâri şî'ri-y-ile oldı
kıl-be-kıl

esrâr-ı hikmetdür:

1. **esrâr-ı hikmetdür:-dür**

Gazel 201
Mısra: 11
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Hikmet sırları.

Sözlerün esrâr-ı hikmetdür
'Azîzî var-ise
Cür'a-dân-ı nazmuñı gören
kalur hayrân u deng

esrâr-ı ışkı:

1. **esrâr-ı ışkı:-ı**

Gazel 35
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Aşkın sırları.

Sırr-ı 'ışkı halka fâş etmezdi
Manşür olmasa
Sinede esrâr-ı ışkı şaklamak
her bâr güc

esrâr-ı la'l-i yârı:

1. **esrâr-ı la'l-i yârı:-ı**

Gazel 281
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sevgilinin dudağının
sırrı.*

Niçün esrâr-ı la'l-i yârı tıfl-ı
câna söylersin
Dilâ mecnûn mı olduñ râzuñı
oğlana söylersin

et:

1. **etdügin:-dü, -gin**

Gazel 21
Mısra: 1
Etmek, eylemek.

Etdüğün baña 'adû-yı Bû-
Leheb
Dilerin Hâkdan ki bir bir
bula hep

2. **etmege:-meg, -e**

Gazel 21
Mısra: 7
Etmek, eylemek.

Rind-i mey-ğor etmege cânâ
beni
Şevk-ı câm-ı la'lüñ olmışdur
sebeb

3. **etdi:-di**

Gazel 42
Mısra: 10
Etmek, eylemek.

'Azîzî sen degül 'âlem
Ferahşâdı geçer anuñ
Meger etdi cihâna Hâk o
mâh-ı enveri Hürşid

4. **etmiş:-miş**

Gazel 104
Mısra: 9
Etmek, eylemek.

Derd-i 'ışkı bir kitâb etmiş
'Azîzî nazm edüp
Kışşa-ğvân gibi cihâna
dâstân eyler yürür

5. **etdügüm:-düg, -üm**

Gazel 112
Mısra: 8
Etmek, eylemek.

Maħalleñ ehlinüñ incinmesi
ey meh baña beñzer

Varup küyuñda her şeb
etdüğüm âh u figândandır

6. **etmez:-mez**

Gazel 174
Mısra: 10
Etmek, eylemek.

Hâk et yolında eşküñ ü
rüyüñ ki yârdan
Etmek 'Azîzî 'aşık olan sîm
ü zer dirîğ

7. **etsün:-sün**

Gazel 267
Mısra: 7
Etmek, eylemek.

Her ne deñlü nâz ederse
etsün ol gül-ruh baña
Bülbül-âsâ ey gönül elden
niyâzı koma sen

8. **etdi:-di**

Gazel 318
Mısra: 6
Etmek, eylemek.

Meh-i nev şanmañuz toğduğı
dem ol tıfl-ı nürânî
Aña ħarrâf-ı gerdün etdi bir
zerrîn gehvâre

9. **etmesün:-me, -sün**

Gazel 356
Mısra: 6
Etmek, eylemek.

Kişiyyi kendüden uşandırur
derler katı çok nâz
İñende etmesün 'uşşâkına
eydüñ o şeh nâzı

10. **etme:-me**

Kıt'a 7
Mısra: 1
Etmek, eylemek.

Etme nâ-ehle şakın ehl-i
hüner
Ki hüner ħadrini nâ-dân ne
bilür

11. **etdügin:-dü, -gi, -n**

Kıt'a 11
Mısra: 3
Etmek, eylemek.

Baňa ol zālīm etdügin
edemez
Bir yere gelse cümle halk-ı
cihān

12. **etse:-se**

Mesnevi 1

Mısra: 86

Etmek, eylemek.

Yanup iki yanında mihrābuñ
Etse şevkın ziyāde aşhābuñ

eteğ:

1. **etegin:-in**

Gazel 294

Mısra: 6

Vücûdun belden

*aşağısına giyilen giyecek,
eteklik.*

Ger bilem dest-i mihen çāk
ede şabrum yakasın
Demezin sevdiğim elden
koyup inkār etegin

2. **etegin:-i, -n**

Kaside 5

Mısra: 118

Vücûdun belden

*aşağısına giyilen giyecek,
eteklik.*

Yanınca gezdirüp halka cebe
satmağ için dāyim
Etegin kımaz elden gör
Cebeci Kara oğlanuñ

3. **etegin:-in**

Gazel 294

Mısra: 10

Vücûdun belden

*aşağısına giyilen giyecek,
eteklik. II çevre.*

O şehüñ olmadı manzûrı
‘Azīzī gerçi
Kıldı pür gevher ile çeşm-i
güher-bār etegin

4. **etegin:-in**

Gazel 294

Mısra: 8

Etek, kısım II zülfün

*yanığa düşen kısmı
bağlamında kullanılmıştır.*

Ebr-veş olmasa ter rüy-ı
‘arağ-rizüñden
Güneşe sürmez idi zülf-i
hevādār etegin

etegin elden kımadı:

1. **etegin elden kımadı:-in-
ma, -dı**

Gazel 294

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

Teğine yapışmak,

*yardım istemek,
koruyuculuğu altına girmek
istemek.*

Bülbül-i dil ne ‘aceb tıtsa
eger zār etegin
Gıtdi elden kımadı ol yüzi
gül hār etegin

etegin tıta:

1. **etegin tıta:-a**

Gazel 294

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Deyim**

Yardım istemek, ilgi

*beklemek; peşine düşmek,
aşık olmak.*

Ne ğam ol ‘āşıkā ma‘şūkı
vefādār olıcak
Ĝam añadur ki tıta yār-ı
cefākār etegin

etegin tıtsa:

1. **etegin tıtsa:-sa**

Gazel 294

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim**

Yardım istemek, ilgi

*beklemek; peşine düşmek,
aşık olmak.*

Bülbül-i dil ne ‘aceb tıtsa
eger zār etegin
Gıtdi elden kımadı ol yüzi
gül hār etegin

etfāl-i şığār:

1. **etfāl-i şığār:**

Lugaz 17

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Küçük çocuklar.

Buldığınca anı etfāl-i şığār
Edinür güşına la‘lın güş-vār

etfāl-i zamān:

1. **etfāl-i zamān:**

Gazel 217

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Zamanın çocukları.

Leb-i şīrīnūñe beñzer deyü
etfāl-i zamān
Şekerini çıkarur gördüğü
yerde şīrūñ

etmeg:

1. **etmege:-e**

Kaside 3

Mısra: 85

Etmek, eylemek, yapmak.

Vaşf-ı cüduñ etmege var
‘aczi tıab‘-ı pākümūñ
Gerçi kim mañbüb ögmek
şā‘ire āsān olur

etmek:

1. **etmeksüz:-süz**

Gazel 150

Mısra: 10

Ekmeç.

Ey ‘Azīzīye deyenler yeter
olduñ bāde-nūş
Mestüz etmeksüz olur olmaz
olursa bādesüz

2. **etmekden:-den**

Kaside 3

Mısra: 81

Yapmak, etmek.

Saňa ‘arz-ı fāka etmekden
ğaraz şāhum bu kim
Ehl-i fakruñ derdine sensin
bu gün dermān olur

etrāf:

1. **etrāfını:-ı, -n, -ı**

Gazel 128

Mısra: 7
Etraf, çevre.

Çigzinür etrâfını seyyâreler
pervâne-vâr
Meş'al-i mâh-ı felek şem'-i
şebistân kendidür

2. **etrâf:**
Gazel 330
Mısra: 2
Etraf, çevre.

Nev-bahâr oldu çemen buldı
şeref güller ile
Toldı etrâf yine na'ra-i
bülbüller ile

etrâf-ı bâğa:

1. **etrâf-ı bâğa:-a**
Gazel 351
Mısra: 14
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Bahçenin etrafı.

Kimesne girmesün gülzâra
deyü bed-nazarlardan
Çemen nergisleri etrâf-ı bâğa
dîdebân oldu

etrâf-ı gülşen:

1. **etrâf-ı gülşen:**
Gazel 267
Mısra: 11
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Gül bahçesinin etrafı.

Zeyn olup etrâf-ı gülşen
nergis-i şehlâ ile
Nev-bahâr oldu açıldı dîde-i
baht-ı çemen

etrâf-ı şuffaya:

1. **etrâf-ı şuffaya:-y, -a**
Mesnevi 1
Mısra: 66
Kelime Tipi: -
Sufanın etrafı.

Girmesün deyü câmi'e ol qar
Çekdik etrâf-ı şuffaya bir
zâr

etvâr-ı hasen:

1. **etvâr-ı hasen:**
Gazel 260
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
*Güzel hâller, tavırlar,
edalar.*

Gele inşâf ede billâhi seni
kim sevmez
Sende kim var bu tarâvetle
bu etvâr-ı hasen

ev:

1. **evi:-i**
Gazel 22
Mısra: 2
Ev, mekan.

Hâne-i 'aqlum fenâya verdi
seylâb-ı şarâb
Göreyin kim ola anı şatanuñ
evi harâb

ev yapdum:

1. **ev yapdum:-du, -m**
Kıt'a 18
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Ev yapmak.

Neyledümse eyledüm bir yer
alup
Yapdum ol yerde bir ev çün
âsmân

evci:

1. **evci:-i**
Gazel 116
Mısra: 4
*Gökyüzünün en yüksek
noktası, doruk, yüce.*

Hicâz-ı kûyuñ olaldan
maqâmı 'uşşâkuñ
'Irâk-ı nâlesinüñ evci
İşfahâne çıkar

evc-i âsmâna:

1. **evc-i âsmâna:-a**
Gazel 117
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Göğün en yüksek kısmı.

Kaçan o şâhid-i cânbâz
rîsmâna çıkar
Gören şanur ki hüme evc-i
âsmâna çıkar

evc-i hevâda:

1. **evc-i hevâda:-da**
Lugaz 16
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
*Havanın üstü, en üst
tabakası.*

Ol nedür kim bî-çarâr olup
gezer
Dâyimâ evc-i hevâda geşt
eder

evc-i rif'at:

1. **evc-i rif'at:**
Mesnevi 1
Mısra: 31
Kelime Tipi: -
*Göğün en yüksek
noktası.*

Gün gibi evc-i rif'at ola
yerüñ
Ere iklîl-i âftâba serüñ

evc-i rif'atde:

1. **evc-i rif'atde:-de**
Müseddes 3
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Göğün en yüksek
noktası.*

Ahâlî derd ü miñnetde erâzil
'izz ü devletde
E'âlî hâk-i zilletde esâfil
evc-i rif'atde

2. **evc-i rif'atde:-de**
Müseddes 3
Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Göğün en yüksek noktası.

Ahālī derd ü miñnetde erāzil
‘izz ü devletde
E’ālī hāk-i zilletde esāfil
evc-i rif’ atde

3. **evc-i rif’ atde:-de**
Müseddes 3
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Göğün en yüksek noktası.

Ahālī derd ü miñnetde erāzil
‘izz ü devletde
E’ālī hāk-i zilletde esāfil
evc-i rif’ atde

4. **evc-i rif’ atde:-de**
Müseddes 3
Mısra: **30**
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Göğün en yüksek noktası.

Ahālī derd ü miñnetde erāzil
‘izz ü devletde
E’ālī hāk-i zilletde esāfil
evc-i rif’ atde

5. **evc-i rif’ atde:-de**
Müseddes 3
Mısra: **24**
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Göğün en yüksek noktası.

Ahālī derd ü miñnetde erāzil
‘izz ü devletde
E’ālī hāk-i zilletde esāfil
evc-i rif’ atde

evc-i zühāl:

1. **evc-i zühāl:**
Tarih 20
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Zühāl yıldızının doruğu.

Āftāb-ı devletüñ günden
güne olup ziyād
Ola ednā menzilüñ burc-ı
hamel evc-i Zühāl

evet:

1. **evet:**
Gazel 30
Mısra: **9**
*Sözü kuvvetlendirmek,
pekiştirmek için kullanılır.*

Ṭa’n-ı a’dādan ‘Azīzī ğam
yemez göñlüm evet
Ḥaqq-ı nānı gözlemez yārān
elinden el-ğıyāş

2. **evet:**
Gazel 90
Mısra: **3**
*Sözü kuvvetlendirmek,
pekiştirmek için kullanılır.*

Ben saña mā‘ilin dil ü
cāndan evet senüñ
Meylün hemīşe ey gözi āhū
yabānedür

3. **evet:**
Gazel 120
Mısra: **9**
*Sözü kuvvetlendirmek,
pekiştirmek için kullanılır.*

Ergānün āvāzinuñ da ‘ālemi
vardur evet
Ney şadāsında bir özge
‘ālem ü bir hāl var

4. **evet:**
Gazel 135
Mısra: **10**
*Sözü kuvvetlendirmek,
pekiştirmek için kullanılır.*

Çokdur ‘Azīzī ‘ışk-ıla bī-
çāre gerçi kim
Yokdur evet senüñ gibi
başına çāresüz

5. **evet:**
Gazel 166
Mısra: **2**
*Sözü kuvvetlendirmek,
pekiştirmek için kullanılır.*

Tīg-i ğamzeñden ederdüm
dil-i nālānı hālāş
Olsa bir pāre evet eylemege
cānı hālāş

6. **evet:**
Gazel 168
Mısra: **11**
*Sözü kuvvetlendirmek,
pekiştirmek için kullanılır.*

‘Arz-ı hüsn eylemez ol yār
‘Azīzīye evet
Bir gün ola ki ola aña
nedāmet ‘ārız

7. **evet:**
Gazel 253
Mısra: **4**
*Sözü kuvvetlendirmek,
pekiştirmek için kullanılır.*

‘Ālemün sultānlığın ger
verseler etmem kabül
‘İşk şāhnuñ evet bir bende-i
fermānyam

8. **evet:**
Kaside 1
Mısra: **41**
*Sözü kuvvetlendirmek,
pekiştirmek için kullanılır.*

Gül ü bülbül çok evet
gelmedi bāğ-ı dehre
Bir anuñ gibi yüzi gül dili
bülbül server

9. **evet:**
Kıt’a 1
Mısra: **5**
*Sözü kuvvetlendirmek,
pekiştirmek için kullanılır.*

Günde heft aqçadır ‘ulüfem
evet
‘Ömri pencāh sāle ermiş
erem

10. **evet:**
Gazel 48
Mısra: **9**
Tasdik.

‘Āşık geçer saña çok evet
kim ‘Azīzī var
Bār-ı belānı çekmege cāndan
rıżā verür

11. evet:

Gazel 51

Mısra: 4

Tasdik.

Dem olur yüzini göremez o
yârûñ ağıyar
Söyledür olsañ evet hem-
dem ü yârî geçinür

evli:

1. evlinüñ:-nüñ

Kıt'a 21

Mısra: 1

*Ev sahibi II evlenmiş,
yuva kurmuş.*

Evlinüñ yog-ısa bir dirhem ü
dınarı eger
Ergenüñ māl u menālı çoğ-
ısa her ne kadar

2. evlinüñ:-nüñ

Kıt'a 21

Mısra: 3

*Ev sahibi II evlenmiş,
yuva kurmuş.*

Evlinüñ 'ömri yine zevk u
şafâ-y-ile geçer
Ergenüñ aqçasını it ü yakasın
bit yer

evrâk-ı güle:

1. evrâk-ı güle:-e

Kaside 1

Mısra: 67

Kelime Tipi: -
Gül yaprakları.

Bülbül evrâk-ı güle yazmağ
içün in'âmın
Bülbüle oldı gülüñ her varağı
bir defter

evreng-i âsmâne:

1. evreng-i âsmâne:-a

Gazel 116

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalp****İfade***Gökyüzünün tahtı.*

Kaçan seririne ol server-i
yegâne çıkar
Gören şanur mehi evreng-i
âsmâne çıkar

**evreng-i şeh-i ma'reke-ârâ-
yı sitanbul:**1. evreng-i şeh-i ma'reke-
ârâ-yı sitanbul:**Gazel 235**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalp****İfade**

*İstanbul mekanını
süsleyen şahın tahtı.*

Rif' atde serir-i felege
komadı rağbet
Evreng-i şeh-i ma'reke-ârâ-
yı Sitanbul

evşâf:

1. evşâfını:-ı, -n, -ı

Gazel 51

Mısra: 7

*Güzellikler II Vasıflar,
özellikler.*

O boyı serv ü yüzi müşhafuñ
evşâfını dil
Şu gibi ezber okur hâfız-ı
cârri geçinür

2. evşâfı:-ı

Kaside 1

Mısra: 69

*Güzellikler II Vasıflar,
özellikler.*

Getürüp bülbülü şevka o
gülüñ evşâfı
Bülbül okurdu güle karşı bu
şi'ri ezber

3. evşâfuñ:-uñ

Kaside 3

Mısra: 87

*Güzellikler II Vasıflar,
özellikler.*

Koyup evşâfuñ du'â etsem
n'ola şimden gerü
Kim du'â-yı devletüñle ol
senüñ şādān olur

4. evşâfuñ:-uñ

Kaside 3

Mısra: 87

*Güzellikler II Vasıflar,
özellikler.*

Koyup evşâfuñ du'â etsem
n'ola şimden gerü
Kim du'â-yı devletüñle ol
senüñ şādān olur

evşâf-ı ebrüñi:

1. evşâf-ı ebrüñi:-ñ, -ı

Gazel 2

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalp****İfade***Kaşlarının vasıfları.*

'Azîzî tāk-ı 'arşa yazmağa
evşâf-ı ebrüñi
Hilâl etdi semāda bir zer-
endüdi kalem peydā

evşâf-ı gül ü bülbüldür:1. evşâf-ı gül ü bülbüldür:-
dür**Kaside 1**

Mısra: 91

Kelime Tipi: -

*Gülü ve bülbülün
vasıfları.*

Bu kaşidem ki pür evşâf-ı
gül ü bülbüldür
Beñzer ol bāğa tuta bülbül ü
gül anda maqar

evşâfın eyler:

1. evşâfın eyler:-r

Kaside 5

Mısra: 46

Kelime Tipi: **Kalp****İfade**

*Vasıflarını saymak, dile
getirmek.*

Olup küşe-nişin-i kähve-
hāne 'İlmî-i gāzî
Yine evşâfın eyler dilberān-ı
kāse-gerdānuñ

evtār:

1. **evtār:****Gazel 133**

Mısra: 6

*Yay ve keman kırışleri,
saz telleri.*

Ney gibi meclis-i 'iřkuñda
fiġān etmege
Cism-i zārüm gibi çeng-i
ġama evtār olmaz

evtār eylerem:1. **evtār eylerem:-r, -em****Gazel 252**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Saz telleri, yay eylemek.*

Bez-m-i 'işka bu ten-i ġam-
geştemi çeng eyleyüp
Eşk-i çeşmüm riştesinden
aña evtār eylerem

evtār eyleyüp:1. **evtār eyleyüp:-y, -üp****Gazel 236**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Saz telleri, yay eylemek.*

Ķaddümi derd ü belā çengine
evtār eyleyüp
Ney gibi her dem işüm āh ile
efġān etmegil

evvel:1. **evvel:****Gazel 282**

Mısra: 6

Önce.

Gül ü mül řoġbetin etmek
çemende ġonca-leblerle
Nece olur göresin şüfi hele
evvel bahār olsun

2. **evvel:****Gazel 299**

Mısra: 2

Önce.

Cān verdüġüm benüm bu
ġařı-ı niġāra çarşu

Olur lezīz uyġu evvel bahāra
çarşu

3. **evvel:****Matla 67**

Mısra: 2

Önce.

Ĥām olma gözüñ aç destüñe
alsañ ġāme
Nām-ı Sübhāni yaz evvel ki
ola ser-nāme

evvelki:1. **evvelki:****Kaside 5**

Mısra: 98

*Daha önceki, bundan
önce gelen veya olan.*

Yine her gün varur yārān
içerler çahvesin ammā
Degül evvelki gibi revnaç u
ġüsni Ĥasan Cānuñ

ey:1. **ey:****Kaside 3**

Mısra: 21

Far. Edat-ı nida.

*(Arabî, Farişî, Türkî kelimât
ve terkiġāta dahil olur: Ey
aziz!, Ey dost!, Ey sevgilim!.*

Bir yaluñ yüzlü güzeldür
tiġuñ ey şeh kim anuñ
Kelle-i 'uřřāk öñince dem-
be-dem ġaltān olur

2. **ey:****Kaside 3**

Mısra: 25

Far. Edat-ı nida.

*(Arabî, Farişî, Türkî kelimât
ve terkiġāta dahil olur: Ey
aziz!, Ey dost!, Ey sevgilim!.*

Dest-ġür ol çoma ayaklarda
ey servüm anı
Sāye-veş yoluñda ol kim ġāk
ile yeksān olur

3. **ey:****Kaside 3**

Mısra: 29

Far. Edat-ı nida.

*(Arabî, Farişî, Türkî kelimât
ve terkiġāta dahil olur: Ey
aziz!, Ey dost!, Ey sevgilim!.*

Ey Meġemmed-nām u
Aġmed-ġulķ u Ĥaydar-
mevhibet
Luşf u iġsān etmede yoķdur
saña akrān olur

4. **ey:****Kaside 3**

Mısra: 61

Far. Edat-ı nida.

*(Arabî, Farişî, Türkî kelimât
ve terkiġāta dahil olur: Ey
aziz!, Ey dost!, Ey sevgilim!.*

Ey ümīd-i ehl-i dil ġüftār-ı
manzümüñ senüñ
Kimisi vird-i zebān kimisi
ġırz-ı cān olur

5. **ey:****Kaside 3**

Mısra: 69

Far. Edat-ı nida.

*(Arabî, Farişî, Türkî kelimât
ve terkiġāta dahil olur: Ey
aziz!, Ey dost!, Ey sevgilim!.*

Her ne gün görmem yüzüñ
ey Yūsuf-ı Mıřı-ı cemāl
Dār-ı dünyā başuma ol gün
benüm zindān olur

6. **ey:****Gazel 2**

Mısra: 3

Seslenme edatı.

Dil-i bīmārumı yād etmez
olduñ ey řabīb-i cān
Derün-ı sīnede olsa 'aceb mi
derd ü ġam peydā

7. **ey:****Gazel 3**

Mısra: 1

Seslenme edatı.

Cefā tiġiyle cismüm
doġrayup ey yār ser-tā-pā
Çevirmem yüz derüm yüzseñ
Nesīmī-vār ser-tā-pā

8. **ey:****Gazel 3**

Mısra: 4
Seslenme edati.

Anı hürşid-i rüyuñ yakmadı
çün kim şehâb-âsâ
Neden kararadı zülfüñ ey
kamer-ruhsâr ser-tâ-pâ

9. ey:
Gazel 3
Mısra: 9
Seslenme edati.

Gel ey meh gül yüzüñi şubh-
dem gün gibi 'arz eyle
Ki olsun bâğ-ı 'âlem garğa-i
envâr ser-tâ-pâ

10. ey:
Gazel 6
Mısra: 4
Seslenme edati.

Göreydüñ zevkîn etmek nece
olurdu bezm-i devrânüñ
Baña sencileyin ey hıvâce el
verseydi ger dünyâ

11. ey:
Gazel 7
Mısra: 4
Seslenme edati.

Bilmezem taşdan mı
âhenden midür qalbüñ senüñ
Etmaz âhum âteşi ey seng-dil
te 'şîr aña

12. ey:
Gazel 7
Mısra: 6
Seslenme edati.

Sen cefâ nâveklerin tek
sîneme gönder hemân
Ey kemân-ebürü edeyin
cânüm üzre yer aña

13. ey:
Gazel 10
Mısra: 3
Seslenme edati.

Senden ayru cân verürsem ey
şaçı Leylî nigâr
Rûh-ı Mecnûn olmaya bir
gün mezârumdan cüdâ

14. ey:
Gazel 10
Mısra: 12
Seslenme edati.

Olmasun mı cüy-ı eşk-i
çeşm-i giryânüm revân
Ey 'Azîzî olmuşam ol
nevbahârumdan cüdâ

15. ey:
Gazel 11
Mısra: 1
Seslenme edati.

Revzen-i qalbüm açar erse
kaçan ey kaşı yâ
Görmedüm nâvek-i müjgân
gibi bir qalb-küşâ

16. ey:
Gazel 11
Mısra: 8
Seslenme edati.

Yaşlusın merdüm-i dîdem
gibi ammâ n'edeyin
Bağr-i eşküm gibi gömgök
delüsin ey deryâ

17. ey:
Gazel 14
Mısra: 2
Seslenme edati.

Gül yüzüñ hecriyle çeşmüm
gam degül olsa pür-âb
Şîşe içinde turur 'âdetdür ey
gonca gülâb

18. ey:
Gazel 14
Mısra: 7
Seslenme edati.

Bî-hisâb etme cefâyı baña
yoğsa ey melek
Söyleşürüz senüñ ile olıcağ
rüz-ı hisâb

19. ey:
Gazel 15
Mısra: 5
Seslenme edati.

Ârzü-yı büse-i la'lüñ ile ey
pîrûze-ğat

Gözlerüm döndi 'ağka
giryeden pür-hün olup

20. ey:
Gazel 16
Mısra: 1
Seslenme edati.

Her şubh eşigüne varur ey
mâh-ı dil-firîb
Mihr-i münürüñ oldı zevâli
meger garîb

21. ey:
Gazel 16
Mısra: 6
Seslenme edati.

Kâfirliğine dâl bu yetmez mi
zülfüñüñ
Kim kend'özünde götürür ol
ey şanem şalîb

22. ey:
Gazel 16
Mısra: 8
Seslenme edati.

Geldi figâna sîne-i şad-çâkde
gönül
Ey gül kafesinde nâle eden
şanma 'andelîb

23. ey:
Gazel 17
Mısra: 1
Seslenme edati.

Ey gönül nûş eyle âb-ı
zindegânîdür şarâb
Cân-ı bîmâra hayât-ı
câvdânîdür şarâb

24. ey:
Gazel 18
Mısra: 6
Seslenme edati.

Felek eyvân-ı 'ışkuñ içre bir
havz-ı müdevverdür
Aña bir küze-i sîmîn olupdur
ey kamer kevkab

25. ey:
Gazel 21
Mısra: 4
Seslenme edati.

Hār-ı gâmdur görinen mûlar
degül
Gülşen-i cismümdeki ey
gönca-leb

26. ey:

Gazel 23

Mısra: 1

Seslenme edati.

Ey harîm-i haremûñ şahñ-ı
sarây-ı devlet
Eşigûñ ehl-i dile cāy-ı recā-
yı devlet

27. ey:

Gazel 23

Mısra: 6

Seslenme edati.

Koma sevdā-yı ser-i zülfini
elden o mehûñ
Ey gönül var ise başuñda
hevā-yı devlet

28. ey:

Gazel 25

Mısra: 4

Seslenme edati.

Şararup geçmez idi gün
yüzüñe
Hasret olmasa ey kamer-
tal'at

29. ey:

Gazel 25

Mısra: 8

Seslenme edati.

Toğunur çarhuña şağın āhum
Baña cevr etme ey felek kat
kat

30. ey:

Gazel 26

Mısra: 1

Seslenme edati.

Ey gönül baña bu çarh-ı bî-
sebāt
Cevr edüpdür döne döne kat
kat

31. ey:

Gazel 29

Mısra: 1

Seslenme edati.

Ey serv olaydı hadd-i
zātuñda istikâmet
Gülşende eylemezdüñ yâr ile
bahş-i kâmet

32. ey:

Gazel 29

Mısra: 6

Seslenme edati.

Dayf-ı gamuñ bu gece dil
hücesine geldi
Hün-ı cigerle kıldum ey meh
anı ziyâfet

33. ey:

Gazel 29

Mısra: 8

Seslenme edati.

Râz-ı nihân-ı 'ışkuñ fâş
eyleyüp cihâna
Mânend-i Qays ey dil gel
eyleme sefâhet

34. ey:

Gazel 29

Mısra: 10

Seslenme edati.

'Arz etmedin muhibbûñ
ahvâlini bilürsin
Ey pîr olası sende vardur
meger velâyet

35. ey:

Gazel 29

Mısra: 12

Seslenme edati.

Muşhaf okursa tañ mı şahf-ı
cemâlûñi dil
Kim sende hatm olupdur ey
mâh-rû melâhat

36. ey:

Gazel 36

Mısra: 1

Seslenme edati.

Leblerüñden öğrenür ey yüzi
gül efsûñ kadeh
Ehl-i bezmûñ 'aqlını alup
eyledi mecnûñ kadeh

37. ey:

Gazel 41

Mısra: 4

Seslenme edati.

Baña cevr edüp ele mihr ü
vefâ eylemeden
N'olur ey mâh-ı cihânum
saña bilsem 'âyid

38. ey:

Gazel 41

Mısra: 8

Seslenme edati.

Ehl-i bezmûñ göricek gözi
kamaşdı yoğsa
Yed-i beyzâ mıdur ey sâkî o
sîmîn-sâ'id

39. ey:

Gazel 42

Mısra: 2

Seslenme edati.

Cihân bâzârını geşt etse tañ
mı serserî hırşîd
Metâ'-ı mihrüñe ey mâh
olupdur müşterî hırşîd

40. ey:

Gazel 42

Mısra: 7

Seslenme edati.

Görünmez çeşm-i 'âlem-
bîñüme ey lâle-had sensüz
Cihân bâğınua olsa her gül-i
rengîn-teri hırşîd

41. ey:

Gazel 45

Mısra: 1

Seslenme edati.

Ey ma'den-i mürüvvet ü
ihsân u luğf u cüd
'Ahd-i kerîmüñüz demidür
kim bula vücüd

42. ey:

Gazel 46

Mısra: 4

Seslenme edati.

Şabr u taħammül eyledigüm
cevrüñe bu kim
Mihr ü vefâñi eylerem ey bî-
vefâ ümîd

43. ey:

Gazel 48

Mısra: 4

Seslenme edatı.

Kendü eliyle başına derd ü
belâ alur
Her kim ki gönlin ey kad-i
bâlâ saña verür

44. ey:

Gazel 52

Mısra: 7

Seslenme edatı.

Bir melek çehresin ey meh ki
hüsün nâat'ında
Eyledüñ mihr-i münîri meh-i
bedr ile kamer

45. ey:

Gazel 57

Mısra: 4

Seslenme edatı.

Her ne dem çeşm ü fem ü
kadd ü kaşuñ yâd eylesem
Eşküm ey dürr-i girân-mâye
o dem 'ummân olur

46. ey:

Gazel 57

Mısra: 7

Seslenme edatı.

Sen o mâh-ı burc-ı 'izzetsin
ki ey pîrûze-ğat
Hak-i pâyuñ gevheri tâc-ı
ser-i hâkan olur

47. ey:

Gazel 57

Mısra: 11

Seslenme edatı.

Rif'atüñ bezminde gerdün ey
şeh-i 'âlî-güher
Bir zümürürd câmdur kim
rüz-i şeb gerdân olur

48. ey:

Gazel 64

Mısra: 3

Seslenme edatı.

Ka'be yüzüñi ey şanem
etdükçe baña 'arz

Merve haķı bu cānuma biñ
biñ şafā gelür

49. ey:

Gazel 65

Mısra: 3

Seslenme edatı.

Nāle vü āh u figānum benüm
ey serv-i revān
Ey neçe şahñ-ı çemen
murgını hāmüş eyler

50. ey:

Gazel 65

Mısra: 4

Seslenme edatı.

Nāle vü āh u figānum benüm
ey serv-i revān
Ey neçe şahñ-ı çemen
murgını hāmüş eyler

51. ey:

Gazel 65

Mısra: 5

Seslenme edatı.

Vāz gel āh u figān
eylemeden ey bülbül
Şanma kim āh u figānuñ gül-
i ter güş eyler

52. ey:

Gazel 69

Mısra: 7

Seslenme edatı.

Sen ol burc-ı leṭāfet māhısın
kim ey hilāl-ebürü
Yüzüñ hürşiddin a'lā
dehānuñ zerreden kemdür

53. ey:

Gazel 69

Mısra: 9

Seslenme edatı.

Demādem ehl-i 'ışķa ṭa'n
eder yürürsin ey vā'iz
Saña bilsem ki el zemmi
neden çak böyle elzemdür

54. ey:

Gazel 70

Mısra: 6

Seslenme edatı.

Bugün fikr-i leb ü ebrüñ-ıla
kaddüm hilāl etdüm
Gel ey māhum temāşā kıl
yine rengin hayālüm var

55. ey:

Gazel 73

Mısra: 5

Seslenme edatı.

Gel ey dil naķd-i eşk-i çeşm
ü dāğ-ı sīneñi göster
Ekābir қо hisāb-ı dirhem ü
dīnāri görsünler

56. ey:

Gazel 74

Mısra: 5

Seslenme edatı.

Hör bakma her ğubār-ı pāya
ey dil kim bilür
Neçe serdārdur ki şimdi zīr-i
hāk olmuş yatur

57. ey:

Gazel 75

Mısra: 3

Seslenme edatı.

Ey meh senüñ külāleñ varsa
n'ola benüm de
Düd-ı kebüd-ı āhum
başumda sünbülümdür

58. ey:

Gazel 77

Mısra: 2

Seslenme edatı.

Vücüd-ı 'āşıkı çün kim o
meh yolında hāk ister
Yanup 'ışķ āteşine ey gönül
ol sen de hākister

59. ey:

Gazel 77

Mısra: 7

Seslenme edatı.

Degüldür görinen encüm
şeb-i hecrüñde ey meh-rü
Delindi nāvek-i āhumla
çarhuñ sīnesi yer yer

60. ey:

Gazel 82

Mısra: 7
Seslenme edatı.

Cân u dilden ey şanem bu
hânkâh-ı dehrde
Baş açık abdâluñ olduğuma
zülfüñ dâldür

61. ey:
Gazel 83
Mısra: 1
Seslenme edatı.

Şol gönül kim 'ışkuñ anda ey
şeh-i hübân yatur
Beñzer ol vîrâneye kim
genc-i bî-pâyân yatur

62. ey:
Gazel 84
Mısra: 9
Seslenme edatı.

Neçe yıldur ki ey meh
Yûsuf-ı cânı 'Azîzîñüñ
Şaçuñda bend olup çâh-ı
zenehdânuñda qalmışdur

63. ey:
Gazel 85
Mısra: 2
Seslenme edatı.

Cefâ sengiyle cismüñ gök
gök etmiş ol perî-peyker
Urulmuşsın yine ey 'âşık-ı
miñnet-zede beñzer

64. ey:
Gazel 85
Mısra: 7
Seslenme edatı.

Hemân bir sen degülsin
iñleyen 'ışk-ıla ey gönülüm
Elinden tîşe-i Ferhâd-ı 'ışkuñ
tağ u taş iñler

65. ey:
Gazel 86
Mısra: 7
Seslenme edatı.

Gâh hândânsın gehî
giryânsın ey dil şem'-veş
Neyki 'ışk-ıla sana bu
gülmeler ağlamalar

66. ey:
Gazel 90
Mısra: 4
Seslenme edatı.

Ben saña mâ'ilin dil ü
cândan evet senüñ
Meylün hemîşe ey gözi âhü
yabânedür

67. ey:
Gazel 93
Mısra: 5
Seslenme edatı.

Sen ol şâh-ı felek-rif'atsın ey
mâh-ı melek-manzar
Serîr-i âsmâna âstânuñ baş
berâberdür

68. ey:
Gazel 97
Mısra: 3
Seslenme edatı.

Yüzüñ üstindeki ol hâl-i
siyeh ey gül-i ter
Bir güzel tıfl-ı Hâbeşdür ki
gülistânda gezer

69. ey:
Gazel 99
Mısra: 6
Seslenme edatı.

Hañ u haddüñ seyri yeter
'âşık
Ey gül-i ter sebze-zâr u
cüybâr

70. ey:
Gazel 100
Mısra: 13
Seslenme edatı.

Ey 'Azîzî gördiler düşmez
elüñden câm-ı mey
Hayl-i rindâne seni
meyhânede Cem şandılar

71. ey:
Gazel 101
Mısra: 1
Seslenme edatı.

Şayd edüp ey gözi âhü seni
her ân eller

Ne revâdur ki çeke sîneye
'uryân eller

72. ey:
Gazel 101
Mısra: 4
Seslenme edatı.

Gün yüzüñ görmege ben
hasret olam lâyiğ mı
Der-kenâr ede seni ey meh-i
tâbân eller

73. ey:
Gazel 101
Mısra: 9
Seslenme edatı.

Ey lebi gonca 'Azîzî nece
kan ağlamasın
Vuşlatuñ gülşenine oldı
nigebân eller

74. ey:
Gazel 105
Mısra: 3
Seslenme edatı.

Öykünürmiş rüyuña ey meh-
cebîn
Göreyin hurşîdi gözsüz
derbeder

75. ey:
Gazel 105
Mısra: 9
Seslenme edatı.

Ey tabîbüm bu 'Azîzî
derdine
Şerbet-i la'lüñ ola dermân
meger

76. ey:
Gazel 106
Mısra: 10
Seslenme edatı.

Ġam-hâne-i 'Azîziye çün
gece gelmedüñ
Gün gibi bâri gel aña ey
meh-liqâ seher

77. ey:
Gazel 107
Mısra: 4
Seslenme edatı.

Erişme tırrasınıñ nārına
yoḥsa yārūñ
Ey şāne āteş urgaç saña
yanar o tarrār

78. ey:

Gazel 109

Mısra: 2

Seslenme edatı.

Gülşen-i kūy-ı nigārum baña
oldukça maķar
Ey raķīb-i ḥar senūñ olsun
yerūñ dār-ı saķar

79. ey:

Gazel 111

Mısra: 1

Seslenme edatı.

Hevā-yı ḳaddūñ ile ey gül-i
ter
Delürdi tağlara düşdi
şanavber

80. ey:

Gazel 112

Mısra: 7

Seslenme edatı.

Maḥalleñ ehlinūñ incinmesi
ey meh baña beñzer
Varup kūyuñda her şeb
etdügüm āh u fiğāndandır

81. ey:

Gazel 113

Mısra: 5

Seslenme edatı.

Güşına girmez gül-i mağrūr-ı
ḥüsnūñ ey hezār
Sen gerek gülşende biñ kez
eyle āh u zārılar

82. ey:

Gazel 114

Mısra: 3

Seslenme edatı.

Ola kim erişe sem'ine ol
mehūñ ey dil
Fiğān u nāle vü feryāduñ
āsmāna çıkar

83. ey:

Gazel 116

Mısra: 7

Seslenme edatı.

Ḳo zulmi ey ḳaşı yā yoḥsa
āhı mazlūmuñ
Mişāl-i tır-i du'ā 'arş-ı
Müste'āne çıkar

84. ey:

Gazel 120

Mısra: 1

Seslenme edatı.

Dem-be-dem iñler yürürsin
ey gönül ḳavvāl-vār
Ney gibi beñzer derūnuñda
senūñ bir ḥāl var

85. ey:

Gazel 121

Mısra: 6

Seslenme edatı.

Oḥşamaḳ diledügince anı
miskīn şāne
Zülfüñ anınla niçün ey şeh-i
ḥübān çekişür

86. ey:

Gazel 124

Mısra: 5

Seslenme edatı.

Esr-i zülfī ancak sen
degülsin ey gönül yārūñ
Kim ol zencire bend olmuş
neçe dīvāneler vardur

87. ey:

Gazel 129

Mısra: 1

Seslenme edatı.

Ey yüzi ḥurşiddin her vech
ile a'lā Hızır
Müntehā ḳaddi nihāl-i
Sidreden bālā Hızır

88. ey:

Gazel 129

Mısra: 3

Seslenme edatı.

Ey cemāl-i meh-veşi āyīne-i
'ālem-nümā
Çeşme-i āb-ı ḥayāt-ı la'l-i
rūḥ-efzā Hızır

89. ey:

Gazel 130

Mısra: 5

Seslenme edatı.

Gel ey dil naḳd-i eşk ü çeşm
ü dāğ-ı sīneñi görsün
Ekābir ḳo ḥisāb-ı dirhem ü
dīnārı görsünler

90. ey:

Gazel 134

Mısra: 5

Seslenme edatı.

Añup her gün o māhī āh
edersin ey gönül aydur
Yaḳup ol āh-ı pür-süzüñ seni
bir gün helāk etmez

91. ey:

Gazel 137

Mısra: 10

Seslenme edatı.

'Azīzīye bugün gül yüzini
göstermedi beñzer
Ki gördüm yüzi gözi aḡlar ey
rūḥ-ı revān gülmez

92. ey:

Gazel 141

Mısra: 1

Seslenme edatı.

Gerekmez gülşen-i dehiri
baña ey kebk-i cān sensüz
Görinmez gözüme hergiz
gül-i bāğ-ı cihān sensüz

93. ey:

Gazel 141

Mısra: 9

Seslenme edatı.

Demidür bendeñe raḥm
eylegil ey Yūsuf-ı şānī
'Azīzī-veş yeter oldı yaşum
Nīl-i revān sensüz

94. ey:

Gazel 145

Mısra: 5

Seslenme edatı.

Devr-i ḥüsnūñde senūñ ey
māh bir gün şād olup

Ğuşşadan kırtulmadı kaldı
dil-i ğam-ıvâremüz

95. ey:

Gazel 150

Mısra: 1

Seslenme edati.

Sāye-veş ey cān u dil ol
serve kim üftādesüz
Sezmezem kim bāġ-ı
ġamdan olasuz āzādesüz

96. ey:

Gazel 150

Mısra: 8

Seslenme edati.

Yüz sürersüz pāyına yolda o
şāhı görseñüz
Haġ bu kim ey tıfl-ı eşk-i
dīde merdüm-zādesüz

97. ey:

Gazel 150

Mısra: 9

Seslenme edati.

Ey 'Azīzīye deyenler yeter
olduñ bāde-nüş
Mestüz etmeksüz olur olmaz
olursa bādesüz

98. ey:

Gazel 151

Mısra: 10

Seslenme edati.

Bülbül gibi şerh etse yıllarla
'Azīzī ger
Gül ruġlarıñuñ vaşfi ey
ġonca-dehen bitmez

99. ey:

Gazel 153

Mısra: 2

Seslenme edati.

Geçsem 'aceb mi cāme-i
nevden geyüp pelās
Düşmez gedā-yı 'ışkuña ey
māh-ı nev libās

100. ey:

Gazel 154

Mısra: 4

Seslenme edati.

Nazar et āyīnede 'aqs-i ħam-ı
ebrūna
Nice tahrīr olur ey meh göre
yāy-ı ma'kūs

101. ey:

Gazel 157

Mısra: 4

Seslenme edati.

Zaġm-ı peykān-ı müjem
sīneñde bitmez demegil
Ey kaşı yā hep biter olmaz
cihānda bitmez iş

102. ey:

Gazel 157

Mısra: 9

Seslenme edati.

Şādmān ol ey dil-i ferzāne
kim ol şāh-ruġ ruġ
Dedi naţ'-ı bāġ-ı küyında
rakīb-i zāġa kiş

103. ey:

Gazel 162

Mısra: 5

Seslenme edati.

Şafġa-i şahn-ı çemende aldı
ey gül lāle-reng
Dāġ-ı mihrūñ eyleyelden
sīne-i sūzāna naġş

104. ey:

Gazel 165

Mısra: 7

Seslenme edati.

Dediler müya beñzer 'ākıbet
ey meh miyānuñ-çün
Dün ehl-i diller ortasında
neçe kıl ü kāl olmış

105. ey:

Gazel 166

Mısra: 6

Seslenme edati.

Murġ-ı cānum kafes-i tende
ki olmışdur esīr
Gelüp ey kaşı kemān kıldı
okuñ anı ħalās

106. ey:

Gazel 167

Mısra: 4

Seslenme edati.

Ola kim zencīr-i zülfine seni
bend eyleye
Eyle ol şāha cününüñ ey dil-i
dīvāne 'arz

107. ey:

Gazel 168

Mısra: 4

Seslenme edati.

Etme 'uşşāka cefā kim
gelicek ħaţţ-ı ruġuñ
Şaġın ey māh olur saña
ġacālet 'arız

108. ey:

Gazel 168

Mısra: 7

Seslenme edati.

Mihr umarsın o dili Leyliden
ey dil beñzer
Oldı Mecnūn-şıfat saña
sefāhet 'arız

109. ey:

Gazel 169

Mısra: 2

Seslenme edati.

Levġ-i cihānda gördüm
egerçi hezār ħaţ
Ĥaţţuñ mişāli görmedüm ey
gül-'izār ħaţ

110. ey:

Gazel 171

Mısra: 1

Seslenme edati.

Yürü ey şeşder-i ġamda beni
zār eyleyen tāli'
Fiġānumdan cihān ħaġkını
bīzār eyleyen tāli'

111. ey:

Gazel 171

Mısra: 3

Seslenme edati.

Yürü ey dil hezārın zār edüp
ġam ħār-zārında
Nigār-ı gül-'izārüm yār-ı
aġyār eyleyen tāli'

112. ey:

Gazel 171

Mısra: 5

Seslenme edatı.

Yürü ey rāh-ı küyında o
māh-ı 'ālem-ārānuñ
Şerār-ı düd-ı āhumdan
yerüm nār eyleyen tāli'

113. ey:

Gazel 171

Mısra: 7

Seslenme edatı.

Yürü ey şerbet-i vaşlın şunup
ğayre o meh-rūnuñ
Beni hecrinde bīmār u dil-
efgār eyleyen tāli'

114. ey:

Gazel 171

Mısra: 9

Seslenme edatı.

Yürü ey zülfi hecrinde o
māhuñ dār-ı dünyāyı
'Azīzī derdmendūñ başına
dar eyleyen tāli'

115. ey:

Gazel 172

Mısra: 4

Seslenme edatı.

Hayfdur bu çuluña etme
sitem
Ey şeh-i 'ālī olup gerdün-
tab'

116. ey:

Gazel 172

Mısra: 10

Seslenme edatı.

Yūsuf-ı nazmum gibi olmak
gerek
Ey 'Azīzī olıcağ mevzūn-
tab'

117. ey:

Gazel 173

Mısra: 2

Seslenme edatı.

Nece gül-geşt-i çemen yā
nece seyr-i bāğ u rāğ

Gözüme 'ālem görünmez
sensüz ey gülgün-yanag

118. ey:

Gazel 173

Mısra: 4

Seslenme edatı.

Murğ-ı cān sayd etmede ser-
bāz-ı 'ālemdür bugün
Şebgeh-i zülf-i siyāhuñ olsun
ey meh yüzi ağ

119. ey:

Gazel 175

Mısra: 3

Seslenme edatı.

Meylūñ ey dil olalı āb-ı
hayāta olsun
Hızr-veş diler iseñ cāndan
eger 'ömr-i belīg

120. ey:

Gazel 176

Mısra: 3

Seslenme edatı.

Şevk-ı ruhsāruñla ey meh
şubha dek
Yandı yakıldı bu şeb miskīn
çerāğ

121. ey:

Gazel 176

Mısra: 9

Seslenme edatı.

Şakın ey pervāne varma
yanına
Saña muhkem eylemişdür
kīn çerāğ

122. ey:

Gazel 176

Mısra: 20

Seslenme edatı.

Çıldı pervāne dili dīvāne āh
Ey 'Azīzī ol ruğ-ı rengīn-
çerāğ

123. ey:

Gazel 177

Mısra: 1

Seslenme edatı.

Muştafā olduğın ey māh saña
nām-ı şerīf
Halka hulk-ı hasenūñ eyledi
i'lām-ı şerīf

124. ey:

Gazel 179

Mısra: 8

Seslenme edatı.

Meclis içre tolular içmek
nic'olur göresin
Gelsün ey sākī hele meydāna
çeng ü nāy u def

125. ey:

Gazel 180

Mısra: 12

Seslenme edatı.

Yitirüp 'aklını bī-çāre 'Azīzī
dem olur
Beng-i 'ışk-ıla geçer
kendüden ey cān şaf şaf

126. ey:

Gazel 186

Mısra: 1

Seslenme edatı.

'Ades-i hāl-i 'izāruñ bulur ey
meh revnak
Tāb-ı mülden ki ruhuñ
derlese burçak burçak

127. ey:

Gazel 189

Mısra: 11

Seslenme edatı.

Ey şeh-i 'ālī sarā-yı
'işretūñde devr eder
Mıhr ile meh iki cām-ı zer-
nigāruñdur senūñ

128. ey:

Gazel 191

Mısra: 1

Seslenme edatı.

Çünkü 'ışka düşdüñ ey dil
derd-nāk olsañ gerek
Derd-nāk olmağ degül belki
helāk olsañ gerek

129. ey:

Gazel 191

Mısra: 3
Seslenme edatı.

Hañcer-i ser-tüz-i 'ışk-ı yâr
ile ey sîne sen
Pâre pâre rîze rîze çâk çâk
olsañ gerek

130. ey:
Gazel 191
Mısra: 10
Seslenme edatı.

Eyleyüp âlâyiş-i sevb-i
cihândan ictinâb
Âb-ı istiğfâr ile ey çalb pâk
olsañ gerek

131. ey:
Gazel 192
Mısra: 4
Seslenme edatı.

Ellere karşı ayağın öpmege
şarkar тұrur
Der-miyân eyle hemân ey
serv-ğad dâmânlaruñ

132. ey:
Gazel 192
Mısra: 7
Seslenme edatı.

Büs edüp la'lin ışırmışsın
niğarı ey rakîb
Çurusun ağzuñ dökülsün
göreyin dendânlaruñ

133. ey:
Gazel 193
Mısra: 1
Seslenme edatı.

Rif'at dilerseñüz sözüm ey
döstân tutuñ
Ol şehr-yâr-ı hüsn eşiginde
mekân tutuñ

134. ey:
Gazel 193
Mısra: 4
Seslenme edatı.

Burc-ı cefâyı menzil edindi o
mâh çün
Ey âh u nâle siz de reh-i
âsmân tutuñ

135. ey:
Gazel 201
Mısra: 8
Seslenme edatı.

Çara çara dağlardur
gevdesinde her benek
Ey gözi âhü gamuñdan oldı
abdâluñ peleng

136. ey:
Gazel 204
Mısra: 2
Seslenme edatı.

Çomaz elden ayağuñ ol
Hüsrev-i devrân senüñ
Ey mey-i gül-gün-ı bezm-ârâ
yürü meydân senüñ

137. ey:
Gazel 205
Mısra: 3
Seslenme edatı.

Ey çeşm ü kad ü kaşı güzel
neçe zamândur
Yanumca şalınmağa benüm
'âr eder olduñ

138. ey:
Gazel 207
Mısra: 5
Seslenme edatı.

Olmasa ey kaşı yâ dilde
nişân-ı devlet
Toğrulup gelmez idi gamze-i
nâvek-fikenüñ

139. ey:
Gazel 208
Mısra: 3
Seslenme edatı.

Bir leñâfet var ki ey gül-ruğ
görünse nâgehân
Âdemüñ 'aqlın alur
sîneñdeki simînlik

140. ey:
Gazel 209
Mısra: 3
Seslenme edatı.

Çanlu çanlu dağlarla ey gül-i
ra'nâ yine

Sîne şahrâsın serâser lâle-zâr
etsem gerek

141. ey:
Gazel 210
Mısra: 5
Seslenme edatı.

Merd iseñ ey dil-i pâkîze
eger 'âlemde
Şekl-i murdârına baçma bu
zen-i dünyânuñ

142. ey:
Gazel 211
Mısra: 1
Seslenme edatı.

N'ola ey hürşid-ğad bir gün
beni yâd eyleseñ
Çamdan âzâd eyleyüp beni
ferah-şad eyleseñ

143. ey:
Gazel 211
Mısra: 8
Seslenme edatı.

Cevr-i dil-dâr ile kendümden
osandum vaçtidür
Cismümi hürmen gibi ey âh
berbâd eyleseñ

144. ey:
Gazel 213
Mısra: 5
Seslenme edatı.

Terahhüm eyleyüp üftâdeñe
ey meh sa'âdetle
Gelüp bir gece gam-
hânemde mihmân olmaduñ
girdüñ

145. ey:
Gazel 214
Mısra: 4
Seslenme edatı.

Edüp bir câm ile meclisde
mürde-dilleri ihyâ
N'ola ey sâkî-i 'İsî-nefes
mevtâyı söyletseñ

146. ey:
Gazel 214
Mısra: 7
Seslenme edatı.

Ne-y-idi cem‘-i dünyādan
murādı görseñ ey münkir
Elüñe girse bir gün t̄alib-i
dünyāyı söyletseñ

147. ey:

Gazel 217

Mısra: 1

Seslenme edatı.

Zahm-ı s̄inem görüp ey kaşı
kemān zih-gürüñ
Kaldı hayrān koyup ağızına
benān-ı t̄irüñ

148. ey:

Gazel 218

Mısra: 13

Seslenme edatı.

‘Aziz̄inüñ gözi yaşı gibi ey
serv-i gül-ruhsār
Demādem karşıña çağlar
aķar mı şuyı Eyyübuñ

149. ey:

Gazel 219

Mısra: 2

Seslenme edatı.

Naķd-i eşk-i çeşmüñi ‘izz ü
huzūr-ı yāre çek
Ey gönül genc-i revāndur ol
anı h̄ün-h̄vāre çek

150. ey:

Gazel 219

Mısra: 6

Seslenme edatı.

Bār-ı luḫfın ğayre ihsān
eyleyüp ol gül saña
Çekdirürse bār-ı cevri ey dil-
i ğam-h̄vāre çek

151. ey:

Gazel 222

Mısra: 6

Seslenme edatı.

Müjeñ t̄ığıyla bir bir öldürüp
merdümleri ğamzeñ
Düşer mi ey gözi cellād aña
her laħza kan etmek

152. ey:

Gazel 224

Mısra: 5

Seslenme edatı.

Metā‘-ı vaşluñı ağyāre ‘arz
etmezdüñ ey meh-rū
Aña ben naķd-i cān ile
ħarīdār olduğum bilseñ

153. ey:

Gazel 227

Mısra: 12

Seslenme edatı.

Bülbüle cün ağlamak oldu
güle gülmek naşīb
K̄o ‘Aziz̄i ağlasun hecrüñle
sen ey yār gül

154. ey:

Gazel 228

Mısra: 5

Seslenme edatı.

Bezm-i vişāl-i yāre erem
derseñ ey gönül
Mānend-i eşk-i dīde vü cür‘a
dökül saçıl

155. ey:

Gazel 229

Mısra: 1

Seslenme edatı.

Zülf-i müşkīnün ruħuñda ey
şeh-i ferħunde-fāl
Beñzer ol cīme kim almış
üstine anı cemāl

156. ey:

Gazel 229

Mısra: 6

Seslenme edatı.

Yaķdı odlar başına devr-i
zamāne gülşenüñ
Şanma ey dil açılanlar anda
yer yer verd-i al

157. ey:

Gazel 229

Mısra: 7

Seslenme edatı.

Āsmān-ı āstānuñda senüñ ey
şehr-yār
İnce bellü şarı kaşlu bir
gülāmuñdur hilāl

158. ey:

Gazel 230

Mısra: 1

Seslenme edatı.

Ey s̄im-beden s̄ineye gel r̄uh-
ı revān ol
Taht-ı dile geç pādşeh-i
milket-i cān ol

159. ey:

Gazel 230

Mısra: 6

Seslenme edatı.

Aķdı şu gibi cān u dil ol serv
ayağına
Ey gözlerümün yaşı yürü sen
de revān ol

160. ey:

Gazel 230

Mısra: 7

Seslenme edatı.

Ser-menzil-i derd olsa
yeridür yerüñ ey dil
Kim dedi saña t̄ir-i ğam-ı
‘işka nişān ol

161. ey:

Gazel 230

Mısra: 10

Seslenme edatı.

Ġam çekmeyeyin derseñ
eger bezm-i cihānda
Ey şüfī ‘Aziz̄i gibi gel bāde-
keşān ol

162. ey:

Gazel 231

Mısra: 9

Seslenme edatı.

‘Ālemi aldum ayağum altına
ey mey-fürüş
Görmedüm cāmuñ gibi bir
şāf-meşreb sāde-dil

163. ey:

Gazel 232

Mısra: 3

Seslenme edatı.

O m̄ir-i baħr-i ğusn ey dil
gele şāyed temāşāya

Akıdup seyl-i eşk-i çeşmüni
mānend-i deryā kıł

164. ey:

Gazel 232

Mısra: 5

Seslenme edatı.

Geçüp vād-i istignādan ey
Leyl-ı hırāmum gel
Beni hāmūn-ı 'ışkuñda yeter
Mecnūn-ı şeydā kıł

165. ey:

Gazel 234

Mısra: 7

Seslenme edatı.

Yanarsañ şem'-veş
pervāneye yan hālūni ey dil
Şakın bülbüle tıyurma ki
bulduğın öter bülbül

166. ey:

Gazel 235

Mısra: 1

Seslenme edatı.

Ey şevket ü dārā ile dārā-yı
Sitanbul
Sultān-ı 'atā-bahş-ı re'āyā-yı
Sitanbul

167. ey:

Gazel 236

Mısra: 3

Seslenme edatı.

Hār ile hem-dem olup ey
yüzi gül ben bülbülün
Hātırın sünbül şaçun gibi
perīşān etmegil

168. ey:

Gazel 237

Mısra: 3

Seslenme edatı.

Tek sen ey gönüm cünün
iklīmine şāh olıgör
Saña hayl-i derd ü gam gibi
sipāh eksük degül

169. ey:

Gazel 237

Mısra: 8

Seslenme edatı.

Haste-i 'ışkuñ olalı Hāķ bilür
Eyyübdan
Derdüm artuğdur benüm ey
yüzi mäh eksük degül

170. ey:

Gazel 239

Mısra: 2

Seslenme edatı.

Çün ki verdün dehen-i
dilbere dil
Kendün ey 'āşık-ı bī-dil yok
bil

171. ey:

Gazel 240

Mısra: 1

Seslenme edatı.

Yād-ı la'lūn getirür şevka
dili ey yüzi gül
Neş'e-i bāde-i nāb ādemi
eyler bülbül

172. ey:

Gazel 241

Mısra: 3

Seslenme edatı.

Āstān-ı yāre ermez ey dirīgā
gerçi kim
Çarħa erdi nāle vü āh-ı
şeħer-gāhum benüm

173. ey:

Gazel 243

Mısra: 11

Seslenme edatı.

Oķ gibi doğruyam reh-i
'ışkuñda ey şanem
Yay gibi kāmētüm n'ola
oldısa ħam benüm

174. ey:

Gazel 244

Mısra: 9

Seslenme edatı.

Ey 'Azizī hayāl-i cānāni
'Ālem-i dilde māha
beñzetdüm

175. ey:

Gazel 245

Mısra: 1

Seslenme edatı.

Vaşf-ı la'lūn olalı ey büt-i
şirīn süħanum
Oldı pür gevher-i nā-yāb ile
dürce-i dehenüm

176. ey:

Gazel 246

Mısra: 3

Seslenme edatı.

Mālik-i milk-i belāyam olsa
ey şeh yaraşur
Şu'le-i sūz-ı dilüm egnümde
zerrīn-ħil'atüm

177. ey:

Gazel 246

Mısra: 8

Seslenme edatı.

Seyl-i eşkümden olurdu
ħāne-i cismüm ħarāb
Olmasa ey dil dayağ aña
sütün-ı kāmētüm

178. ey:

Gazel 248

Mısra: 1

Seslenme edatı.

Bitmedi kaddün gibi bir hoş
nihāl ey serv-i sīm
Kopmadı zülfün gibi bir
sünbül-i 'anber-şemīm

179. ey:

Gazel 248

Mısra: 8

Seslenme edatı.

Eşkümuñ deryası içre bir
şadefdür yer ü gök
Ol şadef içinde sensin ey
güneş dürr-i yetīm

180. ey:

Gazel 248

Mısra: 10

Seslenme edatı.

Luţfuñ eylerse recā n'ola
'Azizī-i gedā
Bende-i muħliş du'ā-
güyuñdur ey şāh-ı kerīm

181. ey:

Gazel 252

Mısra: 7
Seslenme edatı.

Ey elif-kağ boyı ‘ar‘arlar
arasında seni
Dün ‘adū-yı hār ile gördüm
katı ‘ār eylerem

182. ey:
Gazel 256
Mısra: 7
Seslenme edatı.

Neden bulaşdı kan ağzına ey
kaşı kemānum ya
Gelüp nūş etmediyse tīr-i dil-
dūzuñ eger kanum

183. ey:
Gazel 261
Mısra: 7
Seslenme edatı.

Ol yār-ı bī-vefādan şekvā
edersin ey dil
Yok cevri-yāra şabruñ
beñzer şikāyetüñden

184. ey:
Gazel 261
Mısra: 4
Seslenme edatı.

Dün seni ağıyār ile gördüm
gezerken nāgehān
Cānuma düşdi be-gāyet ey
meh-i tābān günü

185. ey:
Gazel 261
Mısra: 6
Seslenme edatı.

Gel çemenden yaña şu gibi
revāne olalum
Nevbahār erişdi geldi ey
şanem seyrān günü

186. ey:
Gazel 261
Mısra: 7
Seslenme edatı.

Rakşa girdi şanma bezm-i
çarhda ey māh-rū
Kıldı mihrüñ bādesi ser-mest
ü ser-gerdān günü

187. ey:
Gazel 261
Mısra: 10
Seslenme edatı.

‘Arz-ı hūsn etmez baña ol
Yūsuf-ı şānī ile
Ey ‘Azizī söyleşem gelsün
hele mīzān günü

188. ey:
Gazel 262
Mısra: 8
Seslenme edatı.

Āsmān üstinde mihr-i ‘ālem-
ārādur şanur
Āstānuñda seni ey māh
seyrān eyleyen

189. ey:
Gazel 262
Mısra: 9
Seslenme edatı.

Ey ‘Azizī bāde-i mihr ü
ğubār-ı ‘ışkdur
Bezm-i ‘ālemde beni ser-
mest ü hayrān eyleyen

190. ey:
Gazel 263
Mısra: 6
Seslenme edatı.

Dağme-i sīnemi hārāba
veren
Genc-i mihrüñdür ey şeh-i
hübān

191. ey:
Gazel 264
Mısra: 6
Seslenme edatı.

Dem ola kim añasın zevk-ı
diyār-ı Rūmı
Ey seyāhatle Semerķand u
Buğhārāya düşen

192. ey:
Gazel 267
Mısra: 1
Seslenme edatı.

Mısr-ı hūsnüñden cüdā ey
Yūsuf-ı gül-pīrehen

Hāzret-i Ya‘kūb-veş oldı
yerüm beytü’l-hazen

193. ey:
Gazel 267
Mısra: 8
Seslenme edatı.

Her ne deñlü nāz ederse
etsün ol gül-ruğ baña
Bülbül-āsā ey gönül elden
niyāzı kıma sen

194. ey:
Gazel 268
Mısra: 3
Seslenme edatı.

Kandasın ey şāh-ı hūbān-ı
cihānum gel yetiş
‘Ālemi verdi hārāba leşker-i
eşk-i revān

195. ey:
Gazel 269
Mısra: 5
Seslenme edatı.

Hārābāt ehlinüñ yanında
kerh etme ki ey zāhid
Ki yegdür bir kağeğ mey
anlara biñ tāk-ı Edhemden

196. ey:
Gazel 271
Mısra: 3
Seslenme edatı.

Düşersin ‘ışkına ol bī-
vefānuñ ey gönül ammā
Ām-ı ‘ışkıyla şoñra
n’olacağın hālūñ añmazsın

197. ey:
Gazel 271
Mısra: 7
Seslenme edatı.

‘Adū-yı bed-nihādı yād
edersin ey şeh-i hūbān
Niçün ben derdmend üftāde-i
pāmālūñ añmazsın

198. ey:
Gazel 274
Mısra: 2
Seslenme edatı.

Baňa şıhhat yüzün
göstermedi hecründe gam bir
gün
‘Acebdür ben bu gamdan
ölmez-isem ey şanem bir gün

199. ey:

Gazel 274

Mısra: 6

Seslenme edati.

Neçe bir baňa ser-keşlik ede
mānend-i serv ol yār
Umaram bād-ı āhumla anı ey
dil egem bir gün

200. ey:

Gazel 279

Mısra: 3

Seslenme edati.

Cāme-i sebz ile ey Hızr-ı
zamānum gūyā
Bir yeşil tonlu güzel tūti-i
hadrāsın sen

201. ey:

Gazel 280

Mısra: 8

Seslenme edati.

Meyl edüp ‘arıyet-i zīnetüne
zerre kadar
Dil veren ey zen-i gerdün
saňa nā-merd olsun

202. ey:

Gazel 281

Mısra: 3

Seslenme edati.

Yaşam seylin edersin bahre
ey dil dem-be-dem işāl
Meger kim mācerā-yı ‘ışkuñı
‘ummāna söylersin

203. ey:

Gazel 281

Mısra: 6

Seslenme edati.

Edersin ser-güzeştin küh u
deşte Kays-veş takrır
‘Aceb dīvānesin ey küh-ken
yabana söylersin

204. ey:

Gazel 282

Mısra: 1

Seslenme edati.

Qo sīneñ tūg-i hecr-i yār ile
ey dil figār olsun
‘Adem iklīmine cān gitmege
bir reh-güzār olsun

205. ey:

Gazel 282

Mısra: 3

Seslenme edati.

Ruḥ-ı rengīnūñi ‘arz et ki
‘aqsinden anuñ ey büt
Der ü dīvār-ı deyr-i dīde pūr-
naqş-ı nigār olsun

206. ey:

Gazel 283

Mısra: 6

Seslenme edati.

Saňa öykünmiş şanemler
yazılı dīvārda
Görmeyeyin anlaruñ ey meh-
likā şüretlerin

207. ey:

Gazel 287

Mısra: 1

Seslenme edati.

Āteş-i ‘ışkı ile ey dil neçe bir
yanayın
Varayın pervāne-veş hālüm
o şem ‘a yanayın

208. ey:

Gazel 290

Mısra: 10

Seslenme edati.

Nihāl-i qaddine öykünme
yārūñ
Şakın ey serv yoḥsa balta
yersin

209. ey:

Gazel 292

Mısra: 4

Seslenme edati.

Yanar oda girersin ‘ışkına ol
şem ‘-ruḥsārūñ
Sen ey gönülüm ya pervāne
ya ḥod murğ-ı semendersin

210. ey:

Gazel 292

Mısra: 5

Seslenme edati.

Baňa ol meh gibi cevr ü cefā
etmekden ey gerdün
Hazer kıl yoḥsa bir gün sille-
i āhum benüm yersin

211. ey:

Gazel 292

Mısra: 7

Seslenme edati.

Seni hoş gördüğü herkes bu
kim ‘ālemde ey nergis
O yārūñ bir bakımda çeşm-i
bīmārına beñzersin

212. ey:

Gazel 293

Mısra: 8

Seslenme edati.

Dāyim gözüme karşı kuçar
mūy-ı miyānuñ
Vardur gilemüz hāşılı ey
meh o kemerden

213. ey:

Gazel 299

Mısra: 4

Seslenme edati.

Gül gibi ‘arz-ı dīdār etme
‘adūya zinhār
Ey gonca gel açılma luḥf eyle
ḥāra karşı

214. ey:

Gazel 301

Mısra: 1

Seslenme edati.

Mihr-i enver mi ḥaddūñ ey
meh-rū
Ebr-i müşkīn mi ol siyeh-
ebrū

215. ey:

Gazel 301

Mısra: 5

Seslenme edati.

Ne revādur ki ey şeh-i ḥübān
Ki tolar boynuña kolın gīsū

216. ey:

Gazel 303

Mısra: 5

Seslenme edati.

Yaşum erkâmını gözden
geçürgil ey debîr-i gam
Cefâ vü cevri-yârî defter-i
dilde şumâr eyle

217. ey:

Gazel 304

Mısra: 3

Seslenme edati.

Bir yaña sen gönülüm alduñ
ey perî-şân bir yaña
‘Akl u fikrüm guşşa-i zülfün
perîşân etmede

218. ey:

Gazel 304

Mısra: 9

Seslenme edati.

Bârekallâh ey ‘Azîzî yokdur
emsâlün bugün
Hüsrev ü Şâhî gibi tezyîn-i
dîvân etmede

219. ey:

Gazel 306

Mısra: 1

Seslenme edati.

Hânene teşrîf eder ey dil bu
şeb mâhuñ yine
Şem ‘lerle karşı çıksun şu ‘le-
i âhuñ yine

220. ey:

Gazel 306

Mısra: 4

Seslenme edati.

Ol meh-i nâ-mihribânı elden
aldurdum deyü
Gül te ‘essüf etse ey dil
vermek Allâhuñ yine

221. ey:

Gazel 306

Mısra: 6

Seslenme edati.

Ol gülün seyr etdügi yollara
sür yüzün gözün

Şahn-ı bâğa ey şabâ uğrarsa
ger râhuñ yine

222. ey:

Gazel 309

Mısra: 7

Seslenme edati.

Gelmez o mâh sîne-i ‘uşşâka
ey ‘aceb
Girmez mi yoğsa sîm-
bedenler çara yere

223. ey:

Gazel 311

Mısra: 2

Seslenme edati.

Cânî teslim edegör mihr-i
ruğ-ı cânân-ıla
Ey gönül gitmek dilerseñ
dünyeden îmân-ıla

224. ey:

Gazel 314

Mısra: 4

Seslenme edati.

Hâl-i ‘anber-bârına
öykünmesün de nâfeye
Ey şabâ yoluñ-çün uğrarsañ
Hütenden cânibe

225. ey:

Gazel 314

Mısra: 6

Seslenme edati.

‘Akl u fikrün kal ‘asını
târmâr eyler şağın
Varma zinhâr ey dil ol top-ı
zeğandan cânibe

226. ey:

Gazel 321

Mısra: 3

Seslenme edati.

Gönül murgın ele alsañ n’ola
ey server-i hûbân
Geh olur kim alur şebbâzını
şâh-ı cihân deste

227. ey:

Gazel 322

Mısra: 4

Seslenme edati.

Çeşm ü cânum pür olur nür-ı
sürür ile kaçan
Gözlerüm gün yüzünü ey
meh-i garrâ görse

228. ey:

Gazel 324

Mısra: 1

Seslenme edati.

Ey gönül tolaşma yârün zülf-
i ‘anber-fâmına
Hây miskîn yoğsa düşdüñ
ejdehâlar kâmına

229. ey:

Gazel 328

Mısra: 7

Seslenme edati.

Şâhbâz-ı evc-i istignâ ol ey
dil egme baş
Kulle-i kâf üzre pervâz
eyleyen ‘ançâlara

230. ey:

Gazel 329

Mısra: 5

Seslenme edati.

La ‘lünü öpmek diler
meclisde ey sâkî müdâm
Şuşamışdur sâgar u şahbâ
meger kim çanına

231. ey:

Gazel 329

Mısra: 7

Seslenme edati.

Ey gönül hün-ı cigerle
beslemekdür çâresi
Düşdi çün eşküm yetîmi
dîdemün dâmânına

232. ey:

Gazel 336

Mısra: 5

Seslenme edati.

Yüzüne muşhaf boyuña serv
deyüp ey perî
Dâl okurdum zülf-i miskînün
vebâli olmasa

233. ey:

Gazel 338

Mısra: 4
Seslenme edatı.

Pâyına ol serv-i sîmûñ
turmaz eylersin nişâr
Dirhemûñ ey dîde-i nem-
dîde çoçdur var ise

234. ey:
Gazel 339
Mısra: 5
Seslenme edatı.

Ey şehsüvâr-ı esb-i 'ışkuñ
olalı gönülüm
Şundi hayâl-i zülfüñ destine
tâziyâne

235. ey:
Gazel 340
Mısra: 4
Seslenme edatı.

Çartâk-ı felege çıkdı
figânüm gerçi
İşidilmez senüñ ey meh der-i
dîvânuñda

236. ey:
Gazel 342
Mısra: 3
Seslenme edatı.

Eger yoğ-ısa zevkî benden
ey mâh-ı perî-şanum
Gece oldukça küyuñda niçün
olur nihân sâye

237. ey:
Gazel 342
Mısra: 5
Seslenme edatı.

Şu deñlü mihri vardur saña
kim ey şems-i 'âlem-tâb
Ne yere ayağuş başsañ tutar
anda mekân sâye

238. ey:
Gazel 342
Mısra: 8
Seslenme edatı.

Güneş ebr-i sefid içre nihân
oldı şanur 'âlem
Ne gün kim egnüñe geyselñ
sen ey mihr-i cihân-sâye

239. ey:
Gazel 342
Mısra: 10
Seslenme edatı.

'Azîzî gülşen-i küyuñda öldi
gitdi mihrüñle
O hâk üstine bir gün
şalmaduñ ey nañl-i cân sâye

240. ey:
Gazel 343
Mısra: 3
Seslenme edatı.

Ey gönül rûh-ı revânuñ gibi
hoş tut yâruñ
Şöyle kim derd ü gamı sîne-i
şüzâna gele

241. ey:
Gazel 343
Mısra: 5
Seslenme edatı.

Leb-i mey-günüñü ver
ağzuma ey 'İsî-dem
Dil-i pejmürdemi derseñ ki
eger câna gele

242. ey:
Gazel 343
Mısra: 7
Seslenme edatı.

Eyle pervâneñe ey şem '-i
şeb-ârâ şefkat
Dil-i pür-süzümü saña neçe
bir yana gele

243. ey:
Gazel 345
Mısra: 6
Seslenme edatı.

Yitürür 'aklın içenler câmuñ
Ey gül efsün mî edersin
mülûñe

244. ey:
Gazel 350
Mısra: 4
Seslenme edatı.

Hârzâr-ı gam-ı hicrâna şalup
bülbül-vâr
Ya neçe bir edesin ey yüzi
gül zâr beni

245. ey:
Gazel 350
Mısra: 7
Seslenme edatı.

Ne günüm gün ne gecem
gecedür ey meh senden
Ayıraldan berü bu çarñ-ı
sitem-kâr beni

246. ey:
Gazel 351
Mısra: 11
Seslenme edatı.

Gözüm bir câm-ı mîñâ-fâm-ı
bezm-i gamdur ey gül-ruñ
İçinde eşk-i hününüm şarâb-ı
ergavân oldı

247. ey:
Gazel 352
Mısra: 3
Seslenme edatı.

Zülfüñ ilüp çekmege kaşd
etmeseydi ey perî
Pâre pâre eylemezdi erre
cism-i şaneyi

248. ey:
Gazel 352
Mısra: 7
Seslenme edatı.

Luñf u ihşân eyleyüp ey mâh-
ı bedr-i pür-kemâl
Bir gece kılsañ müşerref
n'ola bende-hâneyi

249. ey:
Gazel 353
Mısra: 7
Seslenme edatı.

Gel e ey Hüsrev-i şîrîn-
dehenüm luñf eyle
Bî-sütün-ı gama şalma beni
Ferhâd gibi

250. ey:
Gazel 354
Mısra: 9
Seslenme edatı.

Çand-i la'lüñ var iken ey
Yüsuf-ı Mıñr-ı hüsün

Hāşe lillāh kim 'Azīzī aña
nām-ı sükkeri

251. ey:

Gazel 361

Mısra: 4

Seslenme edatı.

Dün seni ağyār ile gördüm
gezerken nāgehān
Cānuma düşdi be-gāyet ey
meh-i tābān günü

252. ey:

Gazel 361

Mısra: 6

Seslenme edatı.

Gel çemenden yaña şu gibi
revāne olalum
Nevbahār erişdi geldi ey
şanem seyrān günü

253. ey:

Gazel 361

Mısra: 7

Seslenme edatı.

Rakşa girdi şanma bezm-i
çarḥda ey māh-rū
Kıldı mihrūn bādesi ser-mest
ü ser-gerdān günü

254. ey:

Gazel 361

Mısra: 10

Seslenme edatı.

'Arz-ı ḥüsn etmez baña ol
Yūsuf-ı şānī ile
Ey 'Azīzī söyleşem gelsün
hele mīzān günü

255. ey:

Gazel 365

Mısra: 7

Seslenme edatı.

Māh-ı nev şanma bu çarḥuñ
dest-i āhum ey melek
Çekdi çāk etdi yaqasını
girībānum gibi

256. ey:

Gazel 367

Mısra: 2

Seslenme edatı.

Şan'at olaldan saña cevr ü
cefā vü nāz işi
Oldı 'uşşākuñ tamām ey
dilber-i ṭannāz işi

257. ey:

Gazel 370

Mısra: 6

Seslenme edatı.

Tek cefā-yı dilbere ṭākat
getürsün ḥaste dil
Ey felek bir yañadan cevr
etme baña sen daḥı

258. ey:

Gazel 372

Mısra: 1

Seslenme edatı.

Ey milk-i melāḥatde bugün
ḥan-ı 'Azīzī
V'ey şāh-ı cihān şāhid-i
Ken'an-ı 'Azīzī

259. ey:

Gazel 372

Mısra: 3

Seslenme edatı.

Ey ḥüsn ile maḥbül-i
Züleyḥā-yı zamāne
V'ey Yūsuf-ı Ya'ḳüb-ı dil ü
cān-ı 'Azīzī

260. ey:

Gazel 372

Mısra: 5

Seslenme edatı.

Ey sebz-i ḳabā-y-ile benüm
Ḥızr-ı zamānum
V'ey la'l-i lebi çeşme-i
ḥayvān-ı 'Azīzī

261. ey:

Gazel 372

Mısra: 7

Seslenme edatı.

Ey ḥvāce-i dehr eyle temāşā
yine taşdı
Çün Nīl-i revān eşk-i
firāvān-ı 'Azīzī

262. ey:

Gazel 377

Mısra: 5

Seslenme edatı.

Meger ey Leylī-veşüm var
ise ehl-i 'ışḳa
Ḳaysdan ḳaldı ḡam u derd ü
meşāḳḳat bāḳī

263. ey:

Gazel 377

Mısra: 10

Seslenme edatı.

Verdi cān miḥnet-i hecrüñle
'Azīzī-i ḡarīb
Sen ol ey Yūsuf-ı Ken'an-ı
melāḥat bāḳī

264. ey:

Gazel 379

Mısra: 1

Seslenme edatı.

Dedüm ol cāmeyi al üstüñe
ey verd ter düşdi
Bu sözden reng alup ol
ḡonca baña ḥayli ter düşdi

265. ey:

Gazel 379

Mısra: 3

Seslenme edatı.

Ḥayāl-i ruḥlaruñ ey meh
görenler çeşm-i pür-nemde
Şanur bir cüybara 'aḳs-ı
ḥurşid ü ḳamer düşdi

266. ey:

Gazel 381

Mısra: 5

Seslenme edatı.

Ümīd-i 'īd-i vaşluñ
eyleyenler ey hilāl-eburū
Yoluñda ḡüsfeñd-i cānı
ḳurbān eylesünler mi

267. ey:

Gazel 383

Mısra: 2

Seslenme edatı.

Gey yaraşsun eḡnüme derseñ
libās-ı al gey
Ger dilerseñ varalum bāzāra
ey ḡül al gey

268. ey:

Gazel 388

Mısra: 2

Seslenme edati.

Bāde-i 'ışkı çeküp şevk-ıla
cāmiler gibi
Na'ralar ur ey gönül mest-i
müdāmiler gibi

269. ey:

Gazel 388

Mısra: 7

Seslenme edati.

Öykünürmiş gamze-i dil-
dūzuña ey kaşı yā
Bulsam atardum oķuñ
yabana rāmiler gibi

270. ey:

Gazel 390

Mısra: 1

Seslenme edati.

Ey baña cevr ü cefā cebr-i
'anālar kılıcı
Yüregüm deldi dilim dildi
belālar kılıcı

271. ey:

Kaside 1

Mısra: 87

Seslenme edati.

Ey ruñı berg-i gül-i bülbül-i
cān luş eyle
Gül gibi bülbülüñe gel yeter
et cevri yeter

272. ey:

Kaside 1

Mısra: 99

Seslenme edati.

Bülbül-āsā gül-i ter vasfını
ey dil қо yüri
O güle eyle du'ā bülbüle zīrā
o düşer

273. ey:

Kaside 2

Mısra: 69

Seslenme edati.

Ƙamer-i medħin o şemsüñ
edüp āħir ey dil

Eyle çün şems ü kamer nür
du'āsın tekrār

274. ey:

Kaside 3

Mısra: 21

Seslenme edati.

Bir yaluñ yüzlü güzeldür
tīguñ ey şeh kim anuñ
Kelle-i 'uşşāk öñince dem-
be-dem ğaltān olur

275. ey:

Kaside 3

Mısra: 25

Seslenme edati.

Dest-gір ol қома ayaklarda
ey servüm anı
Sāye-veş yoluñda ol kim hāk
ile yeksān olur

276. ey:

Kaside 3

Mısra: 29

Seslenme edati.

Ey Meħemmed-nām u
Aħmed-hulķ u Ğaydar-
mevhibet
Luş u iħsān etmede yokdur
saña aķrān olur

277. ey:

Kaside 3

Mısra: 61

Seslenme edati.

Ey ümīd-i ehl-i dil ğüftār-ı
manzümüñ senüñ
Kimisi vird-i zebān kimisi
ħırz-ı cān olur

278. ey:

Kaside 3

Mısra: 69

Seslenme edati.

Her ne gün görmem yüzüñ
ey Yūsuf-ı Mısr-ı cemāl
Dār-ı dünyā başuma ol gün
benüm zindān olur

279. ey:

Kaside 4

Mısra: 31

Seslenme edati.

Her ne bezme sāye şalsañ ey
nihāl-i bāĝ-ı cūd
Bezm olup ğülşen döner
berg-i gül-i ğandāna şem'

280. ey:

Kaside 4

Mısra: 51

Seslenme edati.

Ey çerāĝ-ı 'arızı bezm-i
cinān u cāna şem'
Pertev-i mihr-i 'izāruñdur
dil-i nālāna şem'

281. ey:

Kaside 4

Mısra: 65

Seslenme edati.

N'ola ğālın yansa bendeñ
saña ey rüşen-zāmīr
Kim yanar aħvālını görse
kaçan pervāne şem'

282. ey:

Kıt'a 20

Mısra: 1

Seslenme edati.

Kerem kıl ey ridā var yüri
benden
Elini öp verürse şāh destür

283. ey:

Kıt'a 26

Mısra: 1

Seslenme edati.

Nedür ey ğāv-şikem Şānī o
cüsse
Ğar-ı Deccāl misin ya
Dābbetü'l-arz

284. ey:

Matla 1

Mısra: 1

Seslenme edati.

Gül-sitān-ı rüyüña verdi
şeref ey meh-cebīn
Sünbül-i Sa'dī midür yoħsa
bu zülf-i 'anberīn

285. ey:

Matla 7

Mısra: 2

Seslenme edati.

Nece yād etmesün bezm-i
vişālūñ 'āşık-ı dil-rîş
Ki derler ey lebi mey-gün
zikru'l-'ayş nişfu'l-'ayş

286. ey:

Matla 19

Mısra: 1

Seslenme edatı.

Bulsañ gücüne alur idüñ ey
gam u firqat
Cân naqdini sînemde koduñ
gibi emānet

287. ey:

Matla 20

Mısra: 1

Seslenme edatı.

Ġam-ı dendānuñ-ıla
ağlamadan ey meh-rū
Şadefūñ gözine aķ düşdi
degüldür lülü

288. ey:

Matla 21

Mısra: 2

Seslenme edatı.

Rüz u şeb düşmez elüñden
bāde ile meşrebe
Böyle mey-hor olmaķ ey
sākī düşer mi meşrebe

289. ey:

Matla 33

Mısra: 2

Seslenme edatı.

Hevā-yı dāne-i hāl-i ruḥ-ı
dil-dāra māyilsin
Atañ ādemdür ey göñlüm
anuñ-çün merd-i kâbilsin

290. ey:

Matla 47

Mısra: 2

Seslenme edatı.

Leblerüñden şorsa dil kūyuñ
'aceb mi dāyimā
Kim bulurlar şora şora
Ka'beyi ey meh-liķā

291. ey:

Matla 51

Mısra: 2

Seslenme edatı.

Kirpigüñ ğamzeñden öñ urur
oķın cāna her ān
Bu meşeldür ilk uran oķçıdur
ey kaşı kemān

292. ey:

Matla 81

Mısra: 1

Seslenme edatı.

Hāneñi ey dil bu şeb teşrîf
eder şāhuñ yine
Şem'lerle karşı çıksun şu'le-
i āhuñ yine

293. ey:

Mesnevi 1

Mısra: 1

Seslenme edatı.

Ey çerāğ-ı güzîn-i ehl-i sehā
Şem'-i rüşen-zamîr-i bezm-i
'atā

294. ey:

Mesnevi 1

Mısra: 19

Seslenme edatı.

Dünyede bu belāya ey server
Mübtelā oldı neçe
peygamber

295. ey:

Muamma 12

Mısra: 2

Seslenme edatı.

Rüy-ı rengînüñ olaldan gül
baña
Oldı la'lüñ ey yüzi gül mül
baña

296. ey:

Muamma 21

Mısra: 1

Seslenme edatı.

Çekdüm üç kerre hisāba yā
kaşuñ ey meh-liķā
İkisinde iki şıfr oldı hüveydā
çün sühā

297. ey:

Muamma 25

Mısra: 2

Seslenme edatı.

Zulm ile yaķup cānumuzı
āzer içinde
Āḥir koduñ ey meh bizi
ḥākister içinde

298. ey:

Muamma 30

Mısra: 2

Seslenme edatı.

Olur bî-ḥad 'alev ey dil
hüveydā
Derūnumdan ki ola āh peydā

299. ey:

Muamma 41

Mısra: 2

Seslenme edatı.

Saña rām ola dilersen ol yār
Zülfinüñ yayını çek ey dil-i
zār

300. ey:

Müseddes 1

Mısra: 1

Seslenme edatı.

Ey kemāl ü fazl ile 'ālemde
mümtāz u ferîd
Saña bende olmayan biñ cān
ile olsun yeziḍ

301. ey:

Müseddes 1

Mısra: 19

Seslenme edatı.

Ey kerem kâni mürüvvet
ma'deni 'ālî-nijād
Şüretā bir begsin amma
sîretā derviş-nihād

302. ey:

Müseddes 1

Mısra: 26

Seslenme edatı.

Gelmedi zātuñ gibi dünyāya
bir şāhib-kemāl
Ma'rifet bābında bî-
mānendsin ey nîkū-ḥişāl

303. ey:

Müseddes 1

Mısra: 49
Seslenme edatı.

Ey der-i devlet-me'ābı
melce'-i bay u fakır
Eşigüne yüz sürigeldi 'Azîzî-
i hakır

304. ey:
Müseddes 1
Mısra: 52
Seslenme edatı.

Luft edüp ol bî-kese bugün
olursañ dest-gır
Dilegüm Hâkdan budur kim
ey meh-i rüşen-zamîr

305. ey:
Müseddes 4
Mısra: 22
Seslenme edatı.

Der mi ruhuñda jâle mi yâ
katre-i gülâb
Yağdı cihâmî âteş-i hüsnüñ
ey âftâb

306. ey:
Tahmis 1
Mısra: 8
Seslenme edatı.

Seyr-i rüyuñla açılmışdur
gözümüñ revzeni
Gül yüzüñ yâd eyleyüp ey
bülbül-i cân gülşeni

307. ey:
Tahmis 1
Mısra: 16
Seslenme edatı.

Bir şeh-i 'ālî-cenābuñ kılı
bir ednā-yımış
Ey vücûdı zevrağın girdāb-ı
'ışka şalmayan

308. ey:
Tahmis 1
Mısra: 19
Seslenme edatı.

Ey fenā bāzārı içre cân verüp
derd almayan
'Ömrüñüñ sermāyesi bî-sûd
bir sevdā-yımış

309. ey:
Tahmis 1
Mısra: 24
Seslenme edatı.

Ebr-i nîsân-veş dür ü gevher
şacıñ tab' uñ eli
Ey Uşulî sen kâra toprakdan
alçaksın velî

310. ey:
Tesdis 3
Mısra: 22
Seslenme edatı.

Kimseye olmadı hîç baña
olan zulm ü sitem
Nedür ey kân-ı kerem bâri
günâhum bilem

eyâ:

1. eyâ:
Gazel 43
Mısra: 2
Ey, hey.

Hvân-ı vaşluñla etmedüñ
beni yâd
Dâd elünden eyâ şeh-i bî-dâd

2. eyâ:
Gazel 228
Mısra: 7
Ey, hey.

Başuñ gerekse saña eyâ zülf-
i rû-siyeh
Tolaşma zülf-i yâre gel
andan üzüñ kesil

3. eyâ:
Gazel 230
Mısra: 3
Ey, hey.

Biñ 'işve vü nâz ile eyâ serv-
i sehî-şad
Gülzâr-ı cihân içre yürü
cılve-künân ol

4. eyâ:
Gazel 245
Mısra: 4
Ey, hey.

Şararup hecrüñ ile döndi
yüzüm altuna

Dağı meyl etme misin baña
eyâ sîm-tenüm

5. eyâ:
Gazel 286
Mısra: 1
Ey, hey.

Devr-i 'adlünde revâ mîdur
eyâ şâh-ı cihân
Mey ele girmeye çahve geze
dükkân dükkân

eyd-:

1. eydüñ:-üñ
Gazel 272
Mısra: 5
Eyitmek, söylemek.

Uydurup yanına a' dâyi o
meh-rü eydüñ
Sâye-veş aşağı yukarı bile
sürümesün

2. eydüñ:-üñ
Gazel 356
Mısra: 6
Eyitmek, söylemek.

Kişiyi kendüden uşandırur
derler katı çok nâz
İñende etmesüñ 'uşşakına
eydüñ o şeh nâzı

3. eydüñ:-üñ
Gazel 390
Mısra: 7
Eyitmek, söylemek.

Dil verüp her kese yanında o
yârüñ eydüñ
Çalmasun bulduğımı yoğsa
hañalar kılıcı

eyle:

1. eyle:
Kaside 3
Mısra: 79
Öyle, o kadar.

Eyle der-fakram ki yanumda
añulsa bir direm
Sâ'il-i eşk-i revānum
dâdeden ceryân olur

2. eyle:

Gazel 57

Mısra: 9

Öyle.

Eyle zîbâdur ki farkuñda
muraşsa' efserüñ
Şeb-çerâğ-ı meh şu'â'ından
anuñ tâbân olur

3. eyle:

Gazel 109

Mısra: 6

Öyle.

Lezzetinden büseñüñ cânâ
tudaqlar yarılır
Eyle taatludur lebüñ şehdi ki
yüreklər yaqar

4. eyle:

Kaside 3

Mısra: 79

Öyle.

Eyle der-fakram ki yanumda
añulsa bir direm
Sâ'il-i eşk-i revānum
dīdeden ceryān olur

5. eyle:

Kaside 4

Mısra: 56

Öyle.

Eşk-i çeşmüm içre sīmīn
barmağūñ 'ağsin gören
Eyle şanur kim düşüpdür
lucce-i 'ummāna şem'

6. eyledi:-di

Gazel 7

Mısra: 8

Etmek, yapmak.

Hağ belürdi şafha-i rüyında
şanmañ ol mehüñ
Kilk-i zülfi eyledi hüsñ
āyetin taħrīr aña

7. eyler:-r

Gazel 65

Mısra: 8

Etmek, yapmak.

Görinen hāle degül māder-i
çarğ altundan

Nev-'arūs-ı kamerüñ gūşına
mengüş eyler

8. eylerseñ:-r, -se, -ñ

Gazel 77

Mısra: 9

Etmek, yapmak.

Eger 'aşıklarūñ bir yere
yazup defter eylerseñ
'Azīzī kuluñı luğf eyle şāhum
eyle ser-defter

9. eylesün:-sün

Gazel 193

Mısra: 9

Etmek, yapmak.

Ĥıdmetler eylesün dil ü
cāndan 'Azīziyi
Gülzār-ı küyına ol şehüñ
bāgbān tutuñ

10. eyler:-r

Gazel 232

Mısra: 8

Etmek, yapmak.

Gözüm merdümleriniñ dem-
be-dem yaşardığı bu kim
Ĥayāl-i mü-miyānuñ eyler
iken düşdi cānā kıl

11. eyledi:-di

Gazel 267

Mısra: 10

Etmek, yapmak.

Bīnī şanmañ deyr-i hüsñ-i
yāre şüret vermege
Eyledi nağğāş-ı kudret anda
bir sīmīn veşen

12. eyledüñ:-dü, -ñ

Gazel 268

Mısra: 5

Etmek, yapmak.

Ĥaddümi çevgān edüp
meydān-ı gāmda eyledüñ
Dūd-ı āh-ı pür-şerārūm aña
güy-ı zer-nişān

13. eyle:

Kaside 2

Mısra: 70

Etmek, yapmak.

Kamer-i medhīn o şemsüñ
edüp āhīr ey dil
Eyle çün şems ü kamer nūr
du'āsın tekrār

14. eyledi:-di

Kaside 2

Mısra: 2

Etmek, yapmak.

Şems-i hāverden olup rüy-ı
kamer pür-envār
Şems-i gerdüna kamer eyledi
'arz-ı dīdār

15. eyledi:-di

Kaside 2

Mısra: 9

Etmek, yapmak.

Mihri şemsüñ kameri eyledi
rağğāş yağod
Çarğ urur şevkına şemsüñ
kamer-encüm-kirdār

16. eyledi:-di

Kaside 2

Mısra: 46

Etmek, yapmak.

Ol yüzi şems ü cebīni
kamerüñ āhīr-i kār
Mihri şems ü kameri eyledi
ser-geşte vü zār

17. eyledi:-di

Kaside 2

Mısra: 56

Etmek, yapmak.

Reşk-i mäh-ı nevi ol şems-i
kamer-ruğşārūñ
Şems-vār eyledi gökde
kameri zerd ü nizār

18. eyle:

Kaside 4

Mısra: 70

Etmek, yapmak.

Luğf edüp oyar 'Azīzīnün
murādı şem'ini
Bezm-i 'ālemde oyarduñ
eyle tut bir dāne şem'

19. eyleyüp:-y, -üp

Kaside 4

Mısra: 79
Etmek, yapmak.

Nitekim düd-ı kebûdın hâlka
hâlka eyleyüp
Bend eder zencîr-i şevkîn
gerden-i Keyvâna şem'

20. **eyledük:-dük**

Kıt'a 16
Mısra: 2
Etmek, yapmak.

Süvâr olup bir esb-i bād-
pāya
Şeherden eyledük 'azm-i
Sevindük

21. **eyledüm:-dü, -m**

Kıt'a 18
Mısra: 3
Etmek, yapmak.

Neyledümse eyledüm bir yer
alup
Yapdum ol yerde bir ev çün
âsmân

22. **eyler:-r**

Matla 22
Mısra: 2
Etmek, yapmak.

N'ola ekl-i berş edersen def'
içün dilden gamı
Pâdişâh-ı 'âlem eyler bir
yeyim berş âdemi

23. **eylerdi:-r, -di**

Matla 74
Mısra: 2
Etmek, yapmak.

Görüp âh etdi deyü tîrûn ile
zihgîrûn
Bulsa dilim dilim eylerdi
dilim şemşîrûn

24. **eyle:**

Gazel 204
Mısra: 5
Demek, söylemek.

Her ne emrûn var ise eyle
nazardan gitmegil
İşte başum işte tîguñ kûl
senûñ fermân senûñ

eyler-iken:

1. **eyler-iken:**

Gazel 28
Mısra: 7
Eylerken, bulunurken.

Da'vi-i hüsn eyler-iken yâr
ile erdi hüsûf
Ol hacâlet rüy-ı mâhı kara
kıldı 'âkıbet

eyü:

1. **eyü:**

Gazel 31
Mısra: 13
İyi.

Azîzî yâd olam derseñ bir
eyü nâm kıl taşîl
Kişi hayr-ile yâd olmağa
nîkû-nâm olur bâ'îş

2. **eyü:**

Gazel 340
Mısra: 2
İyi.

Bir görürsin beni agyâr ile
ihsânuñda
Eyü yatlu bir imiş pādşehüm
yanuñda

eyvâ:

1. **eyvâ:**

Gazel 47
Mısra: 10
Eyvâh | ayva.

Bâğ-ı kûyuñda 'Azîzî nece
eyvâ demesün
'Âşık-ı dil-hasteye her dem
gelür eyvâ lezîz

eyvâ demesün:

1. **eyvâ demesün:-me, -sün**

Gazel 47
Mısra: 9
Kelime Tipi: Kalıp
İfade
Eyvah! demek.

Bâğ-ı kûyuñda 'Azîzî nece
eyvâ demesün

'Âşık-ı dil-hasteye her dem
gelür eyvâ lezîz

eyvâh:

1. **eyvâh:**

Tarih 27
Mısra: 8

*Kötü bir haber veya
olay karşısında duyulan
üzüntüyü, korku, panik,
pişmanlık, esef, hayıflanma
gibi duyguları ifâde etmek
için kullanılır, yazık.*

Gördiler kim geçdi zağm-ı
deşne cânına o dem
Dediler târîhin eyvâh eyledi
hançer helâk

eyvân:

1. **eyvâna:-a**

Gazel 162
Mısra: 4

*Köşk, kasır, kemerli
yüksek binâ, çardak.*

Levh-i dilde mihrüñi
yazmışdı Naqqâş-ı ezel
Şemse-i mihr olmadın bu nîl-
gün eyvâna nağş

2. **eyvân:**

Gazel 333
Mısra: 4

*Köşk, kasır, kemerli
yüksek binâ, çardak.*

Şarşar-ı kahr ile 'âlem içre
vîrân olmaduk
Şehr ü sūr u hân mân u kaşr u
eyvân kalmaya

3. **eyvânuñi:-uñ, -ı**

Tarih 1
Mısra: 9

*Köşk, kasır, kemerli
yüksek binâ, çardak.*

Göricek bu yüce eyvânuñi
mâh
Didi târîhini kâh-ı Cemşîd

eyvân-ı 'ışkuñ:

1. **eyvân-ı 'ışkuñ:-uñ**
Gazel 18

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Aşkın göğü.

Felek eyvân-ı 'ışkuñ içre bir
havz-ı müdevverdür
Aña bir küze-i sîmîn olupdur
ey kamer kevkeb

eyyâm:

1. **eyyâmı:-ı**

Gazel 364

Mısra: 1

Zaman, devir.

Erdi seyr-i şeb-i deycür-ı
hañuñ eyyâmı
Geldi âhumla gece
şoñbetinüñ hengâmı

eyyâm-ı bahâr:

1. **eyyâm-ı bahâr:-ur**

Gazel 8

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bahar günleri.

Vaşl u hecri gibi 'âlemde
'Azîzî o gülüñ
Olur eyyâm-ı bahâr u geçer
ezmân-ı şitâ

eyyâm-ı şerîf:

1. **eyyâm-ı şerîf:**

Gazel 177

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şerefli günler.

Çanı ol gün ki 'Azîzî kuluña
câmi'de
Deyesin cum'a namâzın
kılup eyyâm-ı şerîf

eyyüb:

1. **eyyübuñ:-uñ**

Gazel 218

Mısra: 8

*Hız. Eyyub Peygamber,
sabrın simgesi.*

Ne deñlü var ise cevruñ
tañammül eylerem cânâ
Nitekim derde şabr etmek
olupdur hüyü Eyyübuñ

2. **eyyübuñ:-uñ**

Gazel 218

Mısra: 12

*Hız. Eyyub Peygamber,
sabrın simgesi.*

Ola kim ber-murâd ede beni
ehl-i velâyetdür
Varayın hâk-i pâyine süreyin
rüyü Eyyübuñ

3. **eyyübdan:-dan**

Gazel 237

Mısra: 7

*Hız. Eyyub Peygamber,
sabrın simgesi.*

Haste-i 'ışkuñ olalı Hâk bilür
Eyyübdan
Derdüm artuğdur benüm ey
yüzi mâh eksük degül

4. **eyyüb:**

Gazel 245

Mısra: 8

*Hız. Eyyub Peygamber,
sabrın simgesi.*

Kendü derdin unudurdu
güzelüm hecründe
Çekdüğüm derdi göreydi
eger Eyyüb benüm

5. **eyyübuñ:-uñ**

Gazel 218

Mısra: 1

İstanbul'da bir semt adı.

Olaldan ol şeh-i hüsnüñ
mekânı küyü Eyyübuñ
Ziyâretgâhum olmışdur
benüm her süyü Eyyübuñ

6. **eyyübuñ:-uñ**

Gazel 218

Mısra: 2

İstanbul'da bir semt adı.

Olaldan ol şeh-i hüsnüñ
mekânı küyü Eyyübuñ
Ziyâretgâhum olmışdur
benüm her süyü Eyyübuñ

7. **eyyübuñ:-uñ**

Gazel 218

Mısra: 4

İstanbul'da bir semt adı.

Cañım-i firçatünde ben
yanayın nâr-ı âhumla
Yürü dârü's-selâm olsun
saña her küyü Eyyübuñ

8. **eyyübuñ:-uñ**

Gazel 218

Mısra: 6

İstanbul'da bir semt adı.

Egerçi pîr olası nev-cevânlar
çok velî şâhum
Bu reng ü rüyıla sensin
yüzinüñ şuyı Eyyübuñ

9. **eyyübuñ:-uñ**

Gazel 218

Mısra: 10

İstanbul'da bir semt adı.

Çü sen olduñ gül-i ra'nâsı
hüsni ile varup ben de
Olayın nâlelerle bülbül-i
hoş-güyü Eyyübuñ

10. **eyyübuñ:-uñ**

Gazel 218

Mısra: 14

İstanbul'da bir semt adı.

'Azîzîñüñ gözi yaşı gibi ey
serv-i gül-ruhsâr
Demâdem karşıña çağlar
açar mı şuyı Eyyübuñ

ezâ:

1. **ezâlar:-lar**

Gazel 390

Mısra: 10

*Eziyet etme, sıkıntı
verme | kışkırtma,
incitme.*

Kaşlaruñ gamzeñ ohı el bir
edüp lâyıq mı
Göz göre cân-ı 'Azîzîye
ezâlar kılıcı

ezber okur:

1. **ezber okur:-r**

Gazel 157

Mısra: 6
Kelime Tipi: **Deyim**
Ezberden okumak II
gönülden okumak.

Ol büt-i İncil-i hüsnün deyr-i
küyünde beni
Gördüğünce küfri ezber okur
ağyâr-ı keşîş

ezber okurdu:

1. **ezber okurdu:**-r, -dî

Kaside 1
Mısra: 70
Kelime Tipi: **Deyim**
Ezberden okumak II
gönülden okumak.

Getürüp bülbülü şevka o
gülün evşâfi
Bülbül okurdu güle karşı bu
şî'ri ezber

ezber okurken:

1. **ezber okurken:**-r, -ken

Gazel 110
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Deyim**
Ezberden okumak II
gönülden okumak.

Neydüğün bilmez idi Kays ile
Ferhâd ebced
Muşhaf-ı 'ışkı 'Azîzî ben
oçurken ezber

ez-defter:

1. **ez-defter:**

Matla 14

Mısra: 2

Defterden.

Defterine ol şeh-i hüsnün
beni çâker yazuñ
Luğf edüñ ammâ rakîbi hâric
ez-defter yazuñ

ezel:

1. **ezelde:**-de

Tarih 13

Mısra: 2

*Başlangıcı olmayan
geçmiş zaman.*

Saňa lâyıq verilse hıdmet-i
Eyyüb'el-Enşârî
Kim olmuşdur o sultâna
ezelde kurbiyet haqquñ

ezelî:

1. **ezelî:**

Tesdis 1

Mısra: 5

*Çok eskiden beri,
devamlı.*

Hâl-i 'âlem ezeli böyle
perîşân ancağ
Kimi hândân kimi giryân
kimi nâlân ancağ

2. **ezelî:**

Tesdis 1

Mısra: 11

*Çok eskiden beri,
öteden beri.*

Hâl-i 'âlem ezeli böyle
perîşân ancağ
Kimi hândân kimi giryân
kimi nâlân ancağ

3. **ezelî:**

Tesdis 1

Mısra: 17

*Çok eskiden beri,
öteden beri.*

Hâl-i 'âlem ezeli böyle
perîşân ancağ
Kimi hândân kimi giryân
kimi nâlân ancağ

4. **ezelî:**

Tesdis 1

Mısra: 23

*Çok eskiden beri,
öteden beri.*

Hâl-i 'âlem ezeli böyle
perîşân ancağ
Kimi hândân kimi giryân
kimi nâlân ancağ

5. **ezelî:**

Tesdis 1

Mısra: 29

*Çok eskiden beri,
öteden beri.*

Hâl-i 'âlem ezeli böyle
perîşân ancağ
Kimi hândân kimi giryân
kimi nâlân ancağ

ezgi:

1. **ezgiye:**-y, -e

Matla 55

Mısra: 2

Ezgi, nağme, melodi.

Yâre mihrüm kâmetüm çeng
olduğundan tıydı el
Sâz-ı 'ışkı çala çala ezgiye
döndürdü dil

ezhâr:

1. **ezhârûñ:**-uñ

Terci-bend 1

Mısra: 32

*Çiçekler || Gönüldeki
güzel duygular.*

Gül ü nergis gibi zühûra
gelüp
Yüzi gözi açıldı ezhârûñ

ezkâr:

1. **ezkârî:**-ı

Gazel 386

Mısra: 5

*Zikirler; çok hatırlama,
anma.*

Çoyup ezkârî bir gün şüfî
gelseñ bezm-i rindâna
Çevirmek sen de görseñ nece
olur tesbîh-i mercâmî

ezmân-ı şitâ:

1. **ezmân-ı şitâ:**

Gazel 8

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kış zamanları.

Vaşl u hecri gibi 'âlemde
'Azîzî o gülün
Olur eyyâm-ı bahâr u geçer
ezmân-ı şitâ

F

fâhir libâsı:1. **fâhir libâsı:-ı****Gazel 132**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gösterişli, kıymetli şık elbise.*

Geymezüz fâhir libâsı
verseler aylık eger
Biz fenâyî 'aşıkuz köhne
kabâya kıyılüz

fahr eyle:1. **fahr eyle:****Gazel 23**

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Övünmek, iftihar etmek.*

Câme-i fakr ile fahr eyle
Azîzî yürî var
Eyleme 'âkıl-iseñ meyl-i
kabâ-yı devlet

fahr eyledi:1. **fahr eyledi:-di****Gazel 383**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Övünmek, iftihar etmek.*

Çün libâs-ı fakr-ile fahr
eyledi Âl-i 'Abâ
Sen de anlar 'aşkına dâyim
'Azîzî şâl gey

**fâ'ıku'd-dehr-i şâhib-i
hünerem:**1. **fâ'ıku'd-dehr-i şâhib-i
hünerem:-em****Kıt'a 1**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dünya üstündeki hüner sahibi.*

Şan'at-ı şî'rümi gören
begenür

Fâ'ıku'd-dehr-i şâhib-i
hünerem

fâka:1. **fâkamı:-m, -ı****Kıt'a 2**

Mısra: 13

Fakirlik, yoksulluk.

Görüp bu fâkamı bir hoş-
şemâyil
Dedi rahm eyleyüp ben
mübtelâya

fakîr:1. **fakîrûñ:-üñ****Müseddes 1**

Mısra: 43

*Yoksul, muhtaç |
düşkün, âciz.*

Her fakîrûñ hâline edüp
'inâyetle nazar
Keff-i cüduñdan aña işâr
edersin sîm ü zer

fakîr u haķîr:1. **fakîr u haķîr:****Kıt'a 1**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Fakir ve hakir.*

Bu fakîr u haķîr eban 'an ced
Bende-i pādşâh-ı baħr ü
berem

fakîr-i zâra:1. **fakîr-i zâra:-a****Müseddes 1**

Mısra: 21

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Inleyen fakir.*

Her fakîr-i zâra olur dergeh-i
luţfuñ küşâd
Nerd-i ğamda kımayup
eylersin anı ber-murâd

fakr:1. **fakr:****Kaside 3**

Mısra: 77

*Yoksul, muhtaç |
düşkün, âciz.*

Fakr ile bir hâlete ergürdi
kim devrân beni
Dost ağlar hâlüme düşmen
bakup ħandân olur

2. **fakr:****Kaside 3**

Mısra: 77

Yokluk, yoksulluk.

Fakr ile bir hâlete ergürdi
kim devrân beni
Dost ağlar hâlüme düşmen
bakup ħandân olur

fakr âteşine:1. **fakr âteşine:-n, -e****Kıt'a 2**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Yoksulluk ateşi.*

Yanup fakr âteşine cism-i
zârum
Duħân-ı âhum erişdi semâya

fakr u felâket:1. **fakr u felâket:****Kıt'a 2**

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Fakirlik ve belâ.*

Edüp fakr u felâket cânuma
kâr
Fiġānum 'âlemi verdi fiġāna

fakr ü felâket çeken:1. **fakr ü felâket çeken:-en****Gazel 103**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Fakirlik ve felakete
katlanmak.*

Dār-ı cihānda 'izz ü huzūruñ
sürürını
Derd ü ğam-ıla fakr ü felâket
çeken bilür

fakr u felâketde:

1. **fakr u felâketde:-de**
Müseddes 3
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Fakirlik ve belâ.

Ne hikmetdür bu kim nādān
olup dāyim sa'âdetde
Geçer erbāb-ı 'irfānuñ günü
fakr u felâketde

2. **fakr u felâketde:-de**
Tesdis 1
Mısra: 14
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Fakirlik ve belâ.

Kimi devletde bu halkuñ
kimisi rif'atde
Kimisi fakr u felâketde kimi
zilletde

fānūs:

1. **fānūs:**
Gazel 323
Mısra: 8
*İçinde mum yakılan
fener, camlı mahfaza,
abajur.*

Sen ol şehsin ki şehri
rif'atünde pāsbānuñdur
Felek kim şem'-i māhı hıfz
eder fānūs şeklinde

fānūs-ı hayāle:

1. **fānūs-ı hayāle:-e**
Gazel 91
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
*Hayali fener. İçinde
mum yanan, üstü tabiat
resimleriyle işlenmiş döner
fener II bedenlen ayakta olsa
da içi boş olma, açlık hâli.*

Nār-ı mihrüñle fetil-i dil
yanaldan şem'-vār
Döndi fānūs-ı hayāle bu ten-i
zār u nizār

fark:

1. **farkı:-ı**
Gazel 289
Mısra: 2
Fark, başkalık, ayırım.

Şol cāy-ı pür-şafā ki ola saña
vañan Ḥasan
Yokdur yanumda farkı anuñ
Ka'beden Ḥasan

2. **farqunda:-uñ, -da**
Gazel 57
Mısra: 9
Baş, tepe, üst.

Eyle zībādur ki farqunda
muraşşā' efserüñ
Şeb-çerāğ-ı meh şu 'ā'ından
anuñ tābān olur

3. **farqına:-ı, -n, -a**
Gazel 80
Mısra: 4
Baş, tepe, üst.

Kaş mı ol ya dilāver-i
çeşmüñ
Taķınur farqına siyeh teller

4. **farqına:-ı, -n, -a**
Gazel 192
Mısra: 5
Baş, tepe, üst.

Āteşin dāğ ursa farqına 'aceb
mi ehl-i 'ışķ
Başı üzre tāc-ı zerrin yaraşur
sultānlaruñ

5. **farqunda:-ı, -n, -da**
Gazel 339
Mısra: 10
Baş, tepe, üst.

Sultān-ı 'ışķ olup Kays
urundi başına tāc
Şanmañ ki yapıdı kuşlar
farqunda āşyāne

6. **farqunda:-ı, -n, -da**
Kaside 4

Mısra: 12
Baş, tepe, üst.

Var ise pervānesin murğ-ı
semenderdür şanur
Kim yapar farkında her şeb
aña oddan lāne şem'

7. **farkı:-ı**
Kaside 5
Mısra: 4
Baş, tepe, üst.

Sarā-yı hāşşinuñ tāk-ı
bülendi çarħa ermişdür
Yer edüp farkı üzre küngür-i
eyvān-ı Keyvānuñ

8. **farqına:-ı, -n, -a**
Muamma 35
Mısra: 1
Baş, tepe, üst.

Çāk edüp zeyli ucın farqına
alduķça Sühā
Sāķi üzre dāğ-ı şeb-gümü
'iyān olsa n'ola

farķ-ı dildāra:

1. **farķ-ı dildāra:-a**
Gazel 54
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Sevgilinin üstüne.

Zülf-i hoş-büyü bir hümādur
kim
Farķ-ı dildāra sāye şalmışdur

farķ-ı ferķadāne:

1. **farķ-ı ferķadāne:-e**
Gazel 115
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Yolcuların yönlerini
tayin ettikleri, Küçükayı
burcundaki parlak iki
yıldızın tepesi.*

Başumdan āteş-i āhum ki
yane yane çıkar
'Alev olup şereri farķ-ı
ferķadāne çıkar

farķına çıkdı:1. **farķına çıkdı:-dı****Terci-bend 1**

Mısra: 30

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Üste, tepesine çıkmak.*

Yüz bulup ebr-i nev-bahār
gibi
Farķına çıkdı lāle kuhsārūñ

farķuma urduķca:1. **farķuma urduķca:-duķca****Gazel 23**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Tepesine, kafasına vurmak.*

Hışm idüp şeşperini farķuma
urduķca o řāh
şanuram kim başuma toğdı
hümā-yı devlet

farz olupdur:1. **farz olupdur:-up, -dur****Kıt'a 26**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Deyim***Kaçılmışmaz, gerekli olmak.*

Demādem cānuña la 'net
oķumak
Olupdur yetmiş iki millete
farz

fāř etdi:1. **fāř etdi:****Gazel 190**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ortaya çıkarmak, herkesin bilmesini sağlamak.*

Dedi kim yok mıdır elden
hicābuñ
Dedüm fāř etdi sırr-ı 'ıřķuñ
āhum

2. **fāř etdi:-dı****Gazel 190**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ortaya çıkarmak, herkesin bilmesini sağlamak.*

Dedi kim yok mıdır elden
hicābuñ
Dedüm fāř etdi sırr-ı 'ıřķuñ
āhum

fāř etme:1. **fāř etme:-me****Gazel 228**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ortaya çıkarmak, herkesin bilmesini sağlamak.*

Heçr-ile cān verüp gehī vaşl-
ile bul hayāt
Fāř etme 'ıřķ-ı yāruñı ađyāre
öl diril

fāř etmezdi:1. **fāř etmezdi:-mez, -dı****Gazel 35**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ortaya çıkarmak, herkesin bilmesini sağlamak.*

Sırr-ı 'ıřķı hālķa fāř etmezdi
Manřūr olmasa
Sīnede esrār-ı 'ıřķı řaķlamak
her bār güç

fāř eyledün:1. **fāř eyledün:-dü, -n****Gazel 93**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ortaya çıkarmak, açığa vurmak.*

'Azīzī 'ıřķ-ı cānānı ele fāř
eyledün deyü
Dil-i nālānuma bu çeşm-i
giryānum dağı terdür

fāř eyleyüp:1. **fāř eyleyüp:-y, -üp****Gazel 29**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ortaya çıkarmak, açığa vurmak.*

Rāz-ı nihān-ı 'ıřķuñ fāř
eyleyüp cihāna
Mānend-i Kays ey dil gel
eyleme sefāhet

fāřid eyler:1. **fāřid eyler:-r****Kıt'a 3**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Bozuk, yanlış, fesat, karıştırıcı eylemek.*

Ĝađab ehlinden olmağı terk
et
Ki Ĝađab fāřid eyler imānı

fāřih ola:1. **fāřih ola:-a****Tarih 6**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Güzel, düzgün, açık ve kusursuz konuşan olmak.*

'Azīzī mevlidine dedi tārīh
Fāřih ola Ĝudābende
MeĜemmed

fāřl-ı bahār:1. **fāřl-ı bahār:****Gazel 71**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Bahar mevsimi.*

řerĜ eyle deyü mes'ele-i
'ıřķı bāb bāb
Fāřl-ı bahār bülbüle gülden
kitāb açar

faşl-ı hazân oldı:

1. **faşl-ı hazân oldı:-dı**
Gazel 351
 Mısra: 16
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Sonbahar mevsimi gelmek.

Şarardı rüyı ayvanuñ alındı
 rengi almanuñ
 Bozuldı beñzi bostānuñ
 meger faşl-ı hazân oldı

faşl-ı şitâ:

1. **faşl-ı şitâ:**
Gazel 27
 Mısra: 1
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Kış mevsimi.

Eyledi faşl-ı şitâ rüy-ı cihānı
 yine saht
 Ruḥ-ı 'āşık gibi şarardı kamu
 berg-i dirahıt

fedâ eylemeye:

1. **fedâ eylemeye:-me, -y, -e**
Gazel 372
 Mısra: 10
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Bir amaç uğrunda bir değer veya varlıktan vazgeçmek, uğruna vermek.

'Āşık deme şol kimseye kim
 sevdügi hūruñ
 Yolına fedâ eylemeye cān-ı
 'Azîzi

fedâyî beg:

1. **fedâyî beg:**
Kaside 5
 Mısra: 129
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Özel ad.

Fedâyî Beg ki yoḡdur hüsn ü
 hūlk-ıla aña mānend

Sürür-ı sîne nūr-ı dīdesidür
 nesl-i insānuñ

felegüñ küngüresin:

1. **felegüñ küngüresin:-n-
 sin**
Matla 61
 Mısra: 2
 Kelime Tipi: -
*Feleğin kubbesi,
 tabakası.*

Yıka bu 'ālemi yaḡa felegüñ
 küngüresin
 Şeb-i hecrüñde yaşum āh ile
 bir gün göresin

felek:

1. **felek:**
Gazel 18
 Mısra: 5
*Gökyüzü, felek, devran,
 âlem.*

Felek eyvān-ı 'ışkuñ içre bir
 havz-ı müdevverdür
 Aña bir küze-i sīmīn olupdur
 ey kamer kevkeb

2. **felek:**
Gazel 25
 Mısra: 8
*Gökyüzü, felek, devran,
 âlem.*

Ṭoḡunur çarḡuña şaḡın āhum
 Baña cevr etme ey felek kat
 kat

3. **felek:**
Gazel 27
 Mısra: 9
*Gökyüzü, felek, devran,
 âlem.*

Bir şehüñ bendesi oldum ki
 'Azîzi bu felek
 Himmeti raḡsına anuñ
 olımaḡ kemter raḡt

4. **felek:**
Gazel 40
 Mısra: 5
*Gökyüzü, felek, devran,
 âlem.*

Felek naḡ'ında māhı māt
 edersin 'arz-ı hüsn etseñ
 Güzeller şāhı ḡurşid-i cihān-
 ārā midur ol ruḡ

5. **felek:**
Gazel 92
 Mısra: 8
*Gökyüzü, felek, devran,
 âlem.*

Elüm alup o tıfl-ı cāna beni
 Ergürürse felek atalıḡdur

6. **felek:**
Gazel 94
 Mısra: 6
*Gökyüzü, felek, devran,
 âlem.*

Sen ol Cemşid-i Cem- 'işret
 şeh-i devr-i zamānsın kim
 Felek bezmüñde bir cām-ı
 şarāb-ı nāba dönmişdür

7. **felekde:-de**
Gazel 135
 Mısra: 2
*Gökyüzü, felek, devran,
 âlem.*

Eşküñ dükendi giryeden ol
 māh-pāresüz
 Yokdur felekde bencileyin
 bir sitāresüz

8. **felek:**
Gazel 197
 Mısra: 7
*Gökyüzü, felek, devran,
 âlem.*

Şanma encüm şeb-i hecrüñde
 felek şafḡasını
 Şerer-i āteş-i āh ile zer-efşān
 etdük

9. **felekde:-de**
Gazel 222
 Mısra: 4
*Gökyüzü, felek, devran,
 âlem.*

Der-i devlet-me'ābuñda
 olurdı dil mekān etmek
 Felekde mümkin olaydı
 kebüter aşyān etmek

10. felek:

Gazel 251

Mısra: 3

Gökyüzü, felek, devran, âlem.

Server-i 'ışkam felek
bezmünde dâyim devr eder
Ay u gün şanmañ iki zerrin
ayağumdur benim

11. felek:

Gazel 257

Mısra: 3

Gökyüzü, felek, devran, âlem.

Yükledür bār-ı ğamı baña
felek
Tut ki ben yük çekici
hāmmālem

12. felekde:-de

Gazel 262

Mısra: 5

Gökyüzü, felek, devran, âlem.

Mihr-i hüsnüñdür felekde
māhı yakup yanduran
Kākülüñdür hālını ebruñ
perīşān eyleyen

13. felek:

Gazel 270

Mısra: 2

Gökyüzü, felek, devran, âlem.

Unutdurmağ-ıçün Şīrīnūñ
adın
Felek Ferhāda verdi ağızı
dadın

14. felek:

Gazel 288

Mısra: 13

Gökyüzü, felek, devran, âlem.

Tālib-i dünyānuñ aḥvālin
görüp ya ḥod felek
Ḥayrete varup 'Azīzī kodı
barmağ ber-dehān

15. felek:

Gazel 309

Mısra: 6

Gökyüzü, felek, devran, âlem.

Devr-i kamerde zāhir olan
hāle şanmañuz
Teşhīr için o māhı felek
çizdi dāyire

16. felek:

Gazel 323

Mısra: 8

Gökyüzü, felek, devran, âlem.

Sen ol şehsin ki şehir-i
rif'atüñde pāsbānuñdur
Felek kim şem'-i māhı hıfz
eder fānūs şeklinde

17. felek:

Gazel 327

Mısra: 10

Gökyüzü, felek, devran, âlem.

'Azīzī miñnet-ābād-ı cihān
içre gün olmaz kim
Felek bir cāme-i ğam
biçmeye ben mübtelā üzre

18. felek:

Gazel 370

Mısra: 6

Gökyüzü, felek, devran, âlem.

Tek cefā-yı dilbere tākat
getürsün ḥaste dil
Ey felek bir yañadan cevri
etme baña sen daḥı

19. felek:

Kaside 2

Mısra: 73

Gökyüzü, felek, devran, âlem.

Şems-i Pervīn ü kamer-veş
dönüp üstine felek
Çü kamer şems-i murādı ola
tāli' her bār

20. felekde:-de

Kaside 2

Mısra: 3

Gökyüzü, felek, devran, âlem.

İktirān etse felekde n'ola
şems ile kamer
Alışur kevkebi şemsün
kamer ile her bār

21. felekde:-de

Kaside 2

Mısra: 72

Gökyüzü, felek, devran, âlem.

Şubḥı şems ü şeb-i deycūri
kamer rüşen edüp
Dün ü gün şems ü kamer
k'ola felekde seyyār

22. felekde:-de

Kaside 4

Mısra: 64

Gökyüzü, felek, devran, âlem.

Sen çerāğ-ı bezm olup
ağyāre lāyık mı benim
Her gece āhum şerārından
felekde yana şem'

23. felekde:-de

Kaside 4

Mısra: 78

Gökyüzü, felek, devran, âlem.

Nitekim bezm-i cihānda şeb-
çerāğ-ı māh-veş
Şu'le verdükçe felekde mihr-
i nūr-eşşāna şem'

24. felek:

Lugaz 10

Mısra: 4

Gökyüzü, felek, devran, âlem.

Olmağ için sür-ı ḥübāna
elek
Eylemişdür kolını çenber
felek

25. felekde:-de

Matla 68

Mısra: 1

Gökyüzü, felek, devran, âlem.

Ruḥuñ mihri felekde māh-ı
tābānı hilāl etdi

Kaşuñ fikri hilâl-i nâ-tüvânî
bir hayâl etdi

26. **felek:**

Müseddes 3

Mısra: 16

*Gökyüzü, felek, devran,
âlem.*

Hüner ehline her dün u denî
kaşd-ı ezâ eyler
Felek kütüb-ı muradı üzre
dönmekden ibâ eyler

27. **felekde:-de**

Müseddes 4

Mısra: 25

*Gökyüzü, felek, devran,
âlem.*

Toğmaz felekde bir meh-i
tâbân senüñ gibi
Etmez zuhür mihr-i dıraşşân
senüñ gibi

felek âyinesinde:

1. **felek âyinesinde:-n, -de**

Gazel 368

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gökyüzü aynası.

Kad ü zülf ü dehânına gönül
verelden ol mâhuñ
Felek âyinesinde haste gönül
çok elem gördi

felek-i merd-küşüñ:

1. **felek-i merd-küşüñ:-üñ**

Gazel 280

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Adam öldüren felek.

Felek-i merd-küşüñ yüzi
gözi gerd olsun
Şöyle bâda vereyin hâk-i
tenüm âh ile kim

felek-i mînâda:

1. **felek-i mînâda:-da**

Gazel 302

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

Mavi gökyüzü.

Şöyle beñzer ham-ı ebrûñî
güñiler meh-i nev
Reşkden iki bükülmüş felek-i
mînâda

felek-i nüñ-kıbâba:

1. **felek-i nüñ-kıbâba:-a**

Gazel 188

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dokuz kubbe felek.

Yıkılırsa 'Azîzî gam
yemezsin
Felek-i nüñ-kıbâba meylüm
yok

fem:

1. **femüñle:-üñ, -le**

Gazel 203

Mısra: 11

Ağız.

Femüñle sâ'idüñ de haq bu
kim cânâ müşâbihdür
Dem-i cân-bağşî 'İsânüñ
yed-i beyzâsı Mûsânüñ

2. **femüñ:-üñ**

Gazel 277

Mısra: 1

Ağız.

Hande kıldukça femüñ
gonca-i zîbâ şanurın
Söze geldükçe lebüñ bülbül-i
güyâ şanurın

3. **feminden:-i, -n, -den**

Gazel 357

Mısra: 12

Ağız.

Câm-ı mey kim geh şurâhî
geh sebü la'lin emer
Tıflıdur düşmez feminden iki
pistânuñ biri

4. **femi:-i**

Gazel 368

Mısra: 2

Ağız.

O meh-rü baña incinmiş
'aceb bilsem ki ne'm gördi
Meger kaşı femî 'akşi ile
çeşmümde nem gördi

fenâ:

1. **fenâsın:-sı, -n**

Gazel 100

Mısra: 11

Fani, geçici, sonu olan.

'Âkıl olanlar fenâsın añladı
kâh-ı tenüñ
Câhil olanlar binâ-yı 'ömri
muhkem şandılar

fenâ bazarı:

1. **fenâ bazarı:**

Tahmis 1

Mısra: 19

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yokluk pazarı. || Dünya.

Ey fenâ bazarı içre cân verüp
derd almayan
'Ömrüñüñ sermâyesi bî-süd
bir sevdâ-yımış

fenâ gülzârı:

1. **fenâ gülzârı:-ı**

Tedis 1

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yokluk bahçesi. ||

Geçici dünya.

Güldürür kimini gerçi bu
fenâ gülzârı
Ağladup kiminüñ eyler gözi
yaşın cârî

fenâya verdi:

1. **fenâya verdi:-di**

Gazel 22

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yok etmek.

Hâne-i 'aqlum fenāya verdi
seylâb-ı şarâb
Göreyin kim ola anı şatanuñ
evi harâb

fenāya veren:

1. **fenāya veren:-en**
Gazel 30
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Yok etmek.

Çeşm ü dildür her zamân
veren fenāya cân evin
Çeşm-i giryân u dil-i nâlân
elinden el-ğıyâş

fenāyî:

1. **fenāyî:**
Gazel 132
Mısra: 10
*Fena (yokluk) yolunu
seçen.*

Geymezüz fâhîr libâsı
verseler aylık eger
Biz fenāyî 'aşıkuş köhne
kabāya kâyilüz

fenn-i 'ışkı:

1. **fenn-i 'ışkı:-ı**
Matla 59
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Aşk fenni, aşk ilmi.

Fenn-i 'ışkı Vâmîk u Ferhâd
benden öğrenür
Bilmeyenler şan'atı zîrâ
bilenden öğrenür

fer veren:

1. **fer veren:-en**
Gazel 56
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Parlaklık, ışık vermek.

Fer veren dehre 'Azîzî o
meh-i 'âlemdür
Nitekim Mışra şeref Yûsuf-ı
Ken'an iledür

fer verse:

1. **fer verse:-se**
Gazel 126
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Parlaklık, ışık vermek.

N'ola fer verse hâlüne zülfün
Rağbet-i nâfe müşk-i Çîn
iledür

ferâg:

1. **ferâg:-ı**
Kaside 5
Mısra: 47
Azat olma, kurtulma.

Hevâ-yı şî'r-gülükdan
Ferâgînün ferâgı var
Sûhan-verlikde 'aynidur
Lisânî Tab'î Yahyânuñ

2. **ferâg:**
Mesnevi 1
Mısra: 84
Azat olma, kurtulma.

İşbu câmi'de olup iki çerâg
Şem'-i mehden fûrûgı varsa
ferâg

ferâgat:

1. **ferâgat:**
Gazel 182
Mısra: 10
*Vazgeçme, el çekme,
bırakma.*

Öldürürse 'Azîzî guşsa beni
'İşk-ı dildârdan ferâgat yok

ferâgat eyledün:

1. **ferâgat eyledün:-dü, -ñ**
Gazel 385
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Hakkından vazgeçmek,
el çekmek.*

Dilâ el çekdüñ ol serv-i
revânuñdan uşanduñ mı

Ferâgat eyledün gönca-
dehânuñdan uşanduñ mı

ferâgî:

1. **ferâgînün:-nüñ**
Kaside 5
Mısra: 47
*XVI. yüzyıl şairlerinden.
Edirneli olup Bursa'da
ikamet etti. Asıl adı Mehmed
olan şair, Ferâgî mahlasını
kullandı. Yeniçeriyken
münzevi bir hayat yaşadı. İyi
bir öğrenim görüp danışment
oldu. İyi derecede Farsça
bilen Ferâgî, musikide de
ustaydı. Daha çok gazel
nazım şekliyle şiirler yazdı.
Yazdığı gazelerde
Nevâyi'nin üslubunu devam
ettirdi (Solmaz 2005: 249,
250). Şair, 1014/1605
yılında vefat etti.*

Hevâ-yı şî'r-gülükdan
Ferâgînün ferâgı var
Sûhan-verlikde 'aynidur
Lisânî Tab'î Yahyânuñ

ferâgın verdi:

1. **ferâgın verdi:-ın, -di**
Gazel 312
Mısra: 14
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Vazgeçmek,
vazgeçmesine sebep olmak.*

Beñzeyelden ruh-ı alına
'Azîzî o gülün
Gülşenün verdi baña seyri
ferâgın lâle

ferah olsa:

1. **ferah olsa:-sa**
Gazel 125
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Rahat, huzurlu olmak,
mesut olmak.*

Ne hikmetdür bu kim bunda
kişi bir gün ferağ olsa

Neçe günler yine yaş yerine
derd ile kan ağlar

ferah u şādī:

1. **ferah u şādī:**

Gazel 56

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sevinç ve mutluluk.

İmtizāc etmez olursa ferah u
şādī ile
Hısta gönlüm ki ğam u
guşsa-i cānān iledür

ferah-şād eyleseñ:

1. **ferah-şād eyleseñ:-se, -ñ**

Gazel 211

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sevindirmek,
neşelendirmek, ferahlatmak.*

N'ola ey hırşīd-ħad bir gün
beni yād eyleseñ
Ġamdan āzād eyleyüp beni
ferah-şād eyleseñ

ferahşādī:

1. **ferahşādī:**

Gazel 42

Mısra: 9

*'Hırşīd ü Feraħşād'
mesnevisinin erkek
kahramanı. II ferahlık
vermek.*

'Azīzī sen degül 'ālem
Feraħşādī geçer anuñ
Meger etdi cihāna Ħaķ o
māh-ı enveri Ħırşīd

ferāmūş edüp:

1. **ferāmūş edüp:-üp**

Kıt'a 19

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Unutma.

Edüp yevmü'l-cezā fikrin
ferāmūş

Neçe bir edesin esrār u mey
nūş

ferāmūş eyler:

1. **ferāmūş eyler:-r**

Gazel 65

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Unutup gitmek.

Cām-ı 'ışkī şu ki şevķ-ıla
çeküp nūş eyler
Ħaşre dek kendözün ol kimse
ferāmūş eyler

feres:

1. **feres:**

Gazel 66

Mısra: 6

At, at nevi.

Bād-ı şarşardur ki bir gül-
berg-i ra'nā götürür
Şol feres kim ol şeh-i 'ālī-
cenāb altındadır

ferhād:

1. **ferhāduñ:-uñ**

Gazel 27

Mısra: 3

*Hüsrev ile Şīrīn
hikâyesinin baş
kahramanlarından birisi.
Hüsrev adlı İrān padişahının
sevgilisi olan Şīrīn'e âşıktır.*

Ġam-ı Şīrīn ile cān
verdüğine Ferhāduñ
Nażar etseñ yüce tağlarda
kayalar dağı saht

2. **ferhād:**

Gazel 103

Mısra: 6

*Hüsrev ile Şīrīn
hikâyesinin baş
kahramanlarından birisi.
Hüsrev adlı İrān padişahının
sevgilisi olan Şīrīn'e âşıktır.*

Kühsār-ı ğamda 'ışk-ıla Şīrīn
belâların
Ferhād gibi bār-ı meşakķat
çeken bilür

3. **ferhāda:-a**

Gazel 118

Mısra: 4

*Hüsrev ile Şīrīn
hikâyesinin baş
kahramanlarından birisi.
Hüsrev adlı İrān padişahının
sevgilisi olan Şīrīn'e âşıktır.*

Ne bilsün kār-ı 'ışkī
neydüĠin Kays-ı beyābānī
Ol işi başa iletmek yine
Ferhāda gelmişdür

4. **ferhāddan:-dan**

Gazel 163

Mısra: 10

*Hüsrev ile Şīrīn
hikâyesinin baş
kahramanlarından birisi.
Hüsrev adlı İrān padişahının
sevgilisi olan Şīrīn'e âşıktır.*

Yine bir Hüsrev-i şīrīn-
dehen yolına cān vermiş
'Azīzī kār-ı 'ışkī var-ise
Ferhāddan görmüş

5. **ferhāda:-a**

Gazel 270

Mısra: 2

*Hüsrev ile Şīrīn
hikâyesinin baş
kahramanlarından birisi.
Hüsrev adlı İrān padişahının
sevgilisi olan Şīrīn'e âşıktır.*

Unutdurmağ-ıçün Şīrīnūñ
adın
Felek Ferhāda verdi ağzı
dadın

6. **ferhāduñ:-uñ**

Gazel 325

Mısra: 5

*Hüsrev ile Şīrīn
hikâyesinin baş
kahramanlarından birisi.
Hüsrev adlı İrān padişahının
sevgilisi olan Şīrīn'e âşıktır.*

Tişe-i merg ile Ferhāduñ
edüp başını ħurd
Kıydı cellād-ı felek göz göre
ol üstāda

7. **ferhād:****Gazel 353**

Mısra: 8

*Hüsrev ile Şîrîn**hikâyesinin baş**kahramanlarından birisi.**Hüsrev adlı İrân padişahının sevgilisi olan Şîrîn'e âşıktır.*

Gel e ey Hüsrev-i şîrîn-
dehenüm lutf eyle
Bî-sütün-ı ğama şalma beni
Ferhād gibi

8. **ferhād:****Matla 59**

Mısra: 1

*Hüsrev ile Şîrîn**hikâyesinin baş**kahramanlarından birisi.**Hüsrev adlı İrân padişahının sevgilisi olan Şîrîn'e âşıktır.*

Fenn-i 'ışkı Vâmık u Ferhād
benden öğrenür
Bilmeyenler şan'atı zîrâ
bilenden öğrenür

9. **ferhād:****Tesdis 1**

Mısra: 21

*Hüsrev ile Şîrîn**hikâyesinin baş**kahramanlarından birisi.**Hüsrev adlı İrân padişahının sevgilisi olan Şîrîn'e âşıktır.*

Mihnet-âbâd-ı cihân içre
nitekim Ferhād
Ĝam u endüh u belâ
çekmege oldum mu'tād

ferhād eyledi:1. **ferhād eyledi:-di****Gazel 43**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Aşkından dağları delen**Ferhad gibi yapmak, aşık
etmek, kendine bağlamak.*

Hüsrevâ bu 'Azîzî çâkerüni
La'l-i şîrînün eyledi Ferhād

ferhād-ı 'ışkuñ:1. **ferhād-ı 'ışkuñ:-uñ****Gazel 96**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Aşk Ferhad'ı.*

Çazarsam tîse-i âh ile tañ mı
sîne kühsârın
İşi Ferhād-ı 'ışkuñ Hüsrevâ
çün küh-kenlikdür

ferhunde:1. **ferhunde:****Müseddes 1**

Mısra: 41

Kutlu, mübarek.

Ṭâli'uñ ferhunde vü bahtuñ
sa'îd olsun sa'îd
Devletüñ pâyende vü 'ömrüñ
mezîd olsun mezîd

2. **ferhunde:****Müseddes 1**

Mısra: 47

Kutlu, mübarek.

Ṭâli'uñ ferhunde vü bahtuñ
sa'îd olsun sa'îd
Devletüñ pâyende vü 'ömrüñ
mezîd olsun mezîd

3. **ferhunde:****Müseddes 1**

Mısra: 53

Kutlu, mübarek.

Ṭâli'uñ ferhunde vü bahtuñ
sa'îd olsun sa'îd
Devletüñ pâyende vü 'ömrüñ
mezîd olsun mezîd

4. **ferhunde:****Müseddes 1**

Mısra: 5

Kutlu, mübarek.

Ṭâli'uñ ferhunde vü bahtuñ
sa'îd olsun sa'îd
Devletüñ payende vü 'ömrüñ
mezîd olsun mezîd

5. **ferhunde:****Müseddes 1**

Mısra: 11

Kutlu, mübarek.

Ṭâli'uñ ferhunde vü bahtuñ
sa'îd olsun sa'îd
Devletüñ pâyende vü 'ömrüñ
mezîd olsun mezîd

6. **ferhunde:****Müseddes 1**

Mısra: 17

Kutlu, mübarek.

Ṭâli'uñ ferhunde vü bahtuñ
sa'îd olsun sa'îd
Devletüñ pâyende vü 'ömrüñ
mezîd olsun mezîd

7. **ferhunde:****Müseddes 1**

Mısra: 23

Kutlu, mübarek.

Ṭâli'uñ ferhunde vü bahtuñ
sa'îd olsun sa'îd
Devletüñ pâyende vü 'ömrüñ
mezîd olsun mezîd

8. **ferhunde:****Müseddes 1**

Mısra: 29

Kutlu, mübarek.

Ṭâli'uñ ferhunde vü bahtuñ
sa'îd olsun sa'îd
Devletüñ pâyende vü 'ömrüñ
mezîd olsun mezîd

9. **ferhunde:****Müseddes 1**

Mısra: 35

Kutlu, mübarek.

Ṭâli'uñ ferhunde vü bahtuñ
sa'îd olsun sa'îd
Devletüñ pâyende vü 'ömrüñ
mezîd olsun mezîd

fermân:1. **fermân:****Gazel 204**

Mısra: 6

Buyruk, emir.

Her ne emrüñ var ise eyle
nazardan gitmegil
İşte başum işte tîguñ kıl
senüñ fermân senüñ

fermân olan:

1. **fermān olan:-an****Lugaz 18**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Buyrulmak.*

Gitmesün dilden deyi
fermān olan
Barmağına rişte bağlar
dāyimā

fersā:1. **fersāyi:-y, -ı****Gazel 369**

Mısra: 6

Gökyüzü, elbise.

O melek-çehre hümā şekline
girmek mi diler
Geh yeşil cāme geyüp gāh
geyer fersāyi

fersah:1. **fersah:****Lugaz 3**

Mısra: 2

*12000 adıma veya 4
saatlik yola denk geldiği
kabul edilen eski ölçü
birimidir.*

Ol ne çarh olur ki dāyim
devr eder
Zārılığın neçe fersah yer gider

ferşine:1. **ferşine:****Mesnevi 1**

Mısra: 44

Yer yüzü.

Şahn-ı gülzāra nitekim gül-i
ter
Ferşine verdi cāmi' uñ zīver

fertüt:1. **fertüt:-ı****Gazel 358**

Mısra: 10

Bunamış, ma'tûh.

Çalmadı bāde sürüldi der
imiş pîr-i muğān

Sözün azıtdı 'Azîzî gör e şol
fertütü

feryā:1. **feryāda:-da****Gazel 325**

Mısra: 2

*Feryat, bağıрма, çığlık;
yardım çığlığı.*

Bağladum rişte-i cānı o boyı
şimşāda
Bülbül-āsā n'ola dil bağlar
isem feryāda

feryād:1. **feryāddan:-dan****Gazel 152**

Mısra: 2

*Feryat, bağıрма, çığlık;
yardım çığlığı.*

Dil gamuñla zār olur
sīnemde diñmez bir nefes
Nitekim feryāddan hālī degül
murğ-ı kafes

2. **feryādum:-um****Tesdis 3**

Mısra: 5

*Feryat, bağıрма, çığlık;
yardım çığlığı.*

Bunca feryādum işitdün
demedün dād edeyin
Sen ki dād etmeyesin ben
kime feryād edeyin

3. **feryādum:-um****Tesdis 3**

Mısra: 11

*Feryat, bağıрма, çığlık;
yardım çığlığı.*

Bunca feryādum işitdün
demedün dād edeyin
Sen ki dād etmeyesin ben
kime feryād edeyin

4. **feryādum:-um****Tesdis 3**

Mısra: 17

*Feryat, bağıрма, çığlık;
yardım çığlığı.*

Bunca feryādum işitdün
demedün dād edeyin
Sen ki dād etmeyesin ben
kime feryād edeyin

5. **feryādum:-um****Tesdis 3**

Mısra: 23

*Feryat, bağıрма, çığlık;
yardım çığlığı.*

Bunca feryādum işitdün
demedün dād edeyin
Sen ki dād etmeyesin ben
kime feryād edeyin

6. **feryādum:-um****Tesdis 3**

Mısra: 29

*Feryat, bağıрма, çığlık;
yardım çığlığı.*

Bunca feryādum işitdün
demedün dād edeyin
Sen ki dād etmeyesin ben
kime feryād edeyin

7. **feryādum:-um****Tesdis 3**

Mısra: 35

*Feryat, bağıрма, çığlık;
yardım çığlığı.*

Bunca feryādum işitdün
demedün dād edeyin
Sen ki dād etmeyesin ben
kime feryād edeyin

8. **feryādum:-um****Tesdis 3**

Mısra: 41

*Feryat, bağıрма, çığlık;
yardım çığlığı.*

Bunca feryādum işitdün
demedün dād edeyin
Sen ki dād etmeyesin ben
kime feryād edeyin

feryād eder:1. **feryād eder:-er****Muamma 8**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Bağırıp çağırarak,
yardım istemek.*

O mihrũn mäh-ruhsârı
temâşâsın ederken yâd
Murakka‘ burka‘ın dil bî-
güher görse eder feryâd

feryâd edeyin:

1. **feryâd edeyin:-e, -yin**
Tesdis 3
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Bağırıp çağırarak,
yardım istemek.*

Bunca feryâdum işitdũn
demedũn dâd edeyin
Sen ki dâd etmeyesin ben
kime feryâd edeyin

2. **feryâd edeyin:-e, -yin**
Tesdis 3
Mısra: 12
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Bağırıp çağırarak,
yardım istemek.*

Bunca feryâdum işitdũn
demedũn dâd edeyin
Sen ki dâd etmeyesin ben
kime feryâd edeyin

3. **feryâd edeyin:-e, -yin**
Tesdis 3
Mısra: 18
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Bağırıp çağırarak,
yardım istemek.*

Bunca feryâdum işitdũn
demedũn dâd edeyin
Sen ki dâd etmeyesin ben
kime feryâd edeyin

4. **feryâd edeyin:-e, -yin**
Tesdis 3
Mısra: 24
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Bağırıp çağırarak,
yardım istemek.*

Bunca feryâdum işitdũn
demedũn dâd edeyin
Sen ki dâd etmeyesin ben
kime feryâd edeyin

5. **feryâd edeyin:-e, -yin**
Tesdis 3
Mısra: 30
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Bağırıp çağırarak,
yardım istemek.*

Bunca feryâdum işitdũn
demedũn dâd edeyin
Sen ki dâd etmeyesin ben
kime feryâd edeyin

6. **feryâd edeyin:-e, -yin**
Tesdis 3
Mısra: 36
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Bağırıp çağırarak,
yardım istemek.*

Bunca feryâdum işitdũn
demedũn dâd edeyin
Sen ki dâd etmeyesin ben
kime feryâd edeyin

7. **feryâd edeyin:-e, -yin**
Tesdis 3
Mısra: 42
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Bağırıp çağırarak,
yardım istemek.*

Bunca feryâdum işitdũn
demedũn dâd edeyin
Sen ki dâd etmeyesin ben
kime feryâd edeyin

feryâd etmesün:

1. **feryâd etmesün:-me, -sün**
Gazel 183
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Bağırıp çağırarak,
yardım istemek.*

Nece feryâd etmesün şâhum
‘Azîzî derdmend
Eyledi bî-çäreye zulm-i
firāvân ayrılık

feryâd ü âh u zârsuz:

1. **feryâd ü âh u zârsuz:-suz**
Tesdis 2
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Feryat etmek ve ah
etmek ve inlemek.*

N’ola bir ân olmasam feryâd
ü âh u zârsuz
Deşt-i gam oldu yerüm ol
kebk-i hoş-reftârsuz

feryâd u efgân eylesünler:

1. **feryâd u efgân**
eylesünler:-sün, -ler
Gazel 381
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Bağırıp feryat etmek.

Ġamuñla cân u dil feryâd u
efgân eylesünler mi
Cihân halkına râz-ı ‘ışkı
destân eylesünler mi

feryâd u efgân eyleyüp:

1. **feryâd u efgân eyleyüp:-**
y, -üp
Gazel 148
Mısra: 13
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Bağırıp feryat etmek.

Dest-i cevrenden anuñ feryâd
u efgân eyleyüp
Biz ‘Azîzî ol şeh-i cevvardan
el çekmezüz

feryâd u efgân kıldı:

1. **feryâd u efgân kıldı:-dı**
Gazel 183
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Feryat figan etmek.

Bezm-i gamda nâlemi
kânûna âheng eyleyüp
Kıldı ney gibi işüm feryâd u
efgân ayrılık

feryâd u figân eylesün:

1. **feryād u fiğān**
eylemesün:-*me, -sün*

Matla 15

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Feryat etmek, ıstırapla
bağırarak, sızlanmak,
inlemek.*

Nece feryād u fiğān
eylemesün bülbül-i zār
Gonca tomruqda yatur mest
alup yanını hār

feryād u zār etmek:

1. **feryād u zār etmek:-mek**

Gazel 332

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Feryat ve inlemek.

Bu ten-i zār u nizārı çeng-i
'ışka tār edüp
Bezm-i gamda ney gibi
feryād u zār etmek nece

feryād u zārumdur:

1. **feryād u zārumdur:-um,
-dur**

Gazel 55

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*-Aşk derdinden dolayı-
inlemek,acı çekmek.*

Eşiği itleriyle her gece tā
şubha dek yārūñ
Cihānuñ halkını uyutmayan
feryād u zārumdur

feryād-ı hezār eyle:

1. **feryād-ı hezār eyle:**

Gazel 303

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Binlerce feryat eylemek
II pek çok inlemek.*

'Azīzī ol gülūñ gūşına ermez
āh ile zārūñ

Gerekse gülşen-i küyında
feryād-ı hezār eyle

feth:

1. **fethine:-i, -n, -e**

Gazel 385

Mısra: 9

*Açmak, açılmak, ele
geçirmek.*

Tılısm-ı vaşlınuñ fethine
ikdām eylemez olduñ
'Azīzī yoħsa ol genc-i
nihānuñdan uşanduñ mı

2. **fethine:-i, -n, -e**

Tarih 23

Mısra: 7

Fetih, ele geçirme.

Düşdi tārīh fethine ańsuz
Aldı Sultān Murād Şirvānı

feth kıldı:

1. **feth kıldı:-dı**

Tarih 24

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Fethetmek, ele
geçirmek.*

Hāzret-i Ğāzī Muştafā Paşa
Kıldı çün feth mülk-i Şirvānı

feth-i gürcistān:

1. **feth-i gürcistān:**

Tarih 21

Mısra: 15

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gürcistan'ın fethi.

Olup 'avn-i Hudā-yile
müyesser feth-i Gürcistān
Begi cān ile oldu ğan Murāda
'abd-i fermān deñ

fetil-i dil:

1. **fetil-i dil:**

Gazel 91

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gönül fitili.

Nār-ı mihrūñle fetil-i dil
yanaldan şem '-vār
Döndi fāñus-ı ğayāle bu ten-i
zār u nizār

2. **fetil-i dil:**

Gazel 173

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gönül fitili.

Nār-ı mihrūñle fetil-i dil
yanardı şem '-veş
Yanmadın bezm-i felek üzre
meh-i zerrīn-çerāğ

fettān:

1. **fettān:**

Gazel 121

Mısra: 10

Fitne çıkaran II sevgili.

Luţf edüp yine anuñla
barışur mı ki 'aceb
Dün 'Azīziyle turup gördüm
o fettān çekişür

2. **fettān:**

Gazel 180

Mısra: 6

Fitne çıkaran II sevgili.

Şaldı kirpükleri peykānı
ğayālin dile yār
Dizdi şan oğları ğandile o
fettān şaf şaf

3. **fettānuñ:-uñ**

Gazel 206

Mısra: 6

Fitne çıkaran II sevgili.

'İzār-ı lāle-ğünin tāze vü ter
tutmağa yaħod
Şalupdur sāye üstine siyeh
zülfi o fettānuñ

fevka'l-'alā:

1. **fevka'l-'alāda:-da**

Gazel 72

Mısra: 14

En yüksek yer II

gökyüzü.

Biri tahte's-serāyı mesken
edüp
Biri fevka'l-'alāda tutdı
mağar

feyz-i halīmī:

1. feyz-i halīmī:

Tarih 9

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Halimi'nin feyzi II
ebced hesabıyla H.988
tarihini veren tamlama.*

Çü gördüm rüyım ol cān-
pāresinüñ

Dedüm tārīhini feyz-i Halīmī

fezā-yı dehrüñ:

1. fezā-yı dehrüñ:-üñ

Kaside 5

Mısra: 131

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dünya yeri.

Fezā-yı dehrüñ ol bir şīr-i
merd-efgen delīridür
Halāş olmaz giren ser-
peçesine Mīr Kāplanuñ

fezā-yı ğamda:

1. fezā-yı ğamda:-da

Tedis 2

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Üzüntünün ucu bucağı
olmayan boşluğu.*

Gözlerüm dem dem fezā-yı
ğamda тұrmaz aĝlar
Kānlu yaşum her yañadan
yollarımı baĝlar

fiĝān:

1. fiĝānum:-um

Gazel 124

Mısra: 3

Acı inilti, çıĝlık.

Fiĝānum çarhı gümlitse
'aceb mi küy-i 'ışk içre

Yağar bir na'ra ile 'ālemi
mestāneler vardur

2. fiĝānumdan:-um, -dan

Gazel 171

Mısra: 2

Acı inilti, çıĝlık.

Yürü ey şeşder-i ğamda beni
zār eyleyen tālī'
Fiĝānumdan cihān halkını
bīzār eyleyen tālī'

3. fiĝān:

Gazel 251

Mısra: 1

Acı inilti, çıĝlık.

Nāle-i bülbül fiĝān u sīne
baĝumdur benüm
Anda serv ü gül elifle tāze
daĝumdur benüm

4. fiĝānum:-um

Gazel 340

Mısra: 3

Acı inilti, çıĝlık.

Çārtāk-ı felege çıkdı
fiĝānum gerçi
İşidilmez senüñ ey meh der-i
divānuñda

5. fiĝānum:-um

Kaside 1

Mısra: 89

Acı inilti, çıĝlık.

Rüy-ı zerdüm gül-i nesrīn ü
fiĝānum bülbül
N'ola etseñ o gül ü bülbüle
bir kerre nazar

6. fiĝānum:-um

Kıt'a 2

Mısra: 12

Acı inilti, çıĝlık.

Edüp faqr u felāket cānuma
kār
Fiĝānum 'ālemi verdi fiĝāna

7. fiĝānı:-ı

Matla 3

Mısra: 2

Acı inilti, çıĝlık.

Kelle-i Kays belā murĝına
ser-menzil imiş
Ceres-i üştür-i Leylāya
fiĝānı dilemiş

fiĝān aħmed:

1. fiĝān aħmed:

Tarih 14

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(özel isim) II Çavuş

Fiĝan Ahmet.

Fiĝān Aħmed şubaşınıñ
elinden

Ki döymez zulmine anuñ
mezālīm

fiĝān etme:

1. fiĝān etme:-me

Gazel 27

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İnlemek, feryat etmek.

Çarħdan etme fiĝān ol mehe
ermezse elüñ
Çarħ n'etsün saña yār
olmayıcak tālī' u baħt

fiĝān etmege:

1. fiĝān etmege:-meg, -e

Gazel 133

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İnlemek, feryat etmek.

Ney gibi meclis-i 'ışkuñda
fiĝān etmege
Cism-i zārum gibi çeng-i
ĝama evtār olmaz

fiĝān etmeyin:

1. fiĝān etmeyin:-me, -y, -in

Kıt'a 11

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İnlemek, feryat etmek.

Tengnā-yı sipihr-i bed-
mihrüñ

Dest-i zulminden etmeyin mi
fiğân

fiğân eyler:

1. **fiğân eyler:-r**

Kaside 3

Mısra: 67

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Fiğân etmeye,
bağırarak ağlamaya,
inlemeye başlamak.*

Erse hengâm-ı vişâlûñ murg-
ı dil eyler fiğân
Gül zamânı gelse bülbül
nitekim nâlân olur

2. **fiğân eyler:-r**

Kaside 3

Mısra: 67

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Üzüntü ile bağırıp
çağırarak, feryat etmek.*

Erse hengâm-ı vişâlûñ murg-
ı dil eyler fiğân
Gül zamânı gelse bülbül
nitekim nâlân olur

fiğân oldı:

1. **fiğân oldı:-dı**

Gazel 351

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Inlemek.

Gül-i ruhsâr-ı yâri
görmeyelden çok zamân oldı
Anuñ-çün bülbül-i şürîde-veş
kârum fiğân oldı

fiğân u dâd:

1. **fiğân u dâd:**

Gazel 31

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Inleme ve sızlanma.

Fiğân u dâd elinden
gönlümün her gördüğü şâha

Beni cân-ile kûl etmege ol
nâ-kâm olur bâ'is

fiğân u nâle vü feryâduñ:

1. **fiğân u nâle vü**

feryâduñ:-uñ

Gazel 114

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bağırarak, inlemek ve
feryat etmek.*

Ola kim erişe sem'ine ol
mehûñ ey dil
Fiğân u nâle vü feryâduñ
âsmâna çıkar

fiğân u zâra:

1. **fiğân u zâra:-a**

Gazel 20

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İnleyip sızlamak.

Eyler 'Azîzi nâle yüzün
görse nitekim
Başlar fiğân u zâra bahâr
olsa 'andelîb

fiğân u zârî:

1. **fiğân u zârî:-ı**

Gazel 73

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ağlayıp inlemek.

Mağabbet ehline 'arz et o
gül-ruhsârı görsünler
Cihân bağında bülbüller
fiğân u zârî görsünler

2. **fiğân u zârî:-ı**

Gazel 130

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ağlayıp inlemek.

Mağabbet ehline 'arz et o
gül-ruhsârı görsünler
Cihân bağında bülbüller
fiğân u zârî görsünler

3. **fiğân u zârî:**

Tesdis 1

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ağlayıp inlemek.

Goncanuñ hânde olup bâğ-ı
cihânda kârı
Bülbülün giryeye ile kârı fiğân
u zârî

fiğâna geldi:

1. **fiğâna geldi:-di**

Gazel 16

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Fiğân etmeye başlamak.

Geldi fiğâna sîne-i şad-çâkde
gönül
Ey gül kafesinde nâle eden
şanma 'andelîb

fiğâna gelse:

1. **fiğâna gelse:-se**

Gazel 307

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Fiğân etmeye başlamak.

Açılma gül fiğâna gelse
bülbül nev-bahâr olsa
Semen-sîmâ güzellerle yine
seyr-i kenâr olsa

fiğâna verdi:

1. **fiğâna verdi:-di**

Kıt'a 2

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İniltiye, fiğâna vermek.

Edüp faqr u felâket cânuma
kâr
Fiğânüm 'âlemi verdi fiğâna

fiğân-ı bülbül:

1. **fiğân-ı bülbül:**

Kaside 1

Mısra: 21
Kelime Tipi: -
Bülbülün figanı, iniltisi.

Gök çemen mäh gül ü ra'd
figân-ı bülbül
Gonca-i nahl-i gül ü bülbül-i
gülşen ahter

figân-ı dil:

1. **figân-ı dil:**
Gazel 190
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Gönlün iniltisi.

Dedüm oldı figân-ı dil
rebâbuñ
Dedi kim çal çağır bellü
hışabuñ

figân-ı ra'd:

1. **figân-ı ra'd:**
Gazel 384
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
*Gök gürültünün
inlemesi.*

Figân-ı ra'd şanmañ devr
elinden
Tolâb-ı çarh iniler zâri zârî

figâr etdi:

1. **figâr etdi:-di**
Kaside 2
Mısra: 38
Kelime Tipi: -
*Yaralamak, yara
açmak.*

Ƙamer öykündi meger şems-
i ruḥ-ı baḥtına kim
Ƙameruñ yüzini zer tîḡ ile
şems etdi figâr

figâr eyle:

1. **figâr eyle:**
Gazel 303
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Yaralamak.

Demidür hâne-i cāna açılsun
bâb-ı rahmetler
Efendi tîḡüñ ile sînemi yer
yer figâr eyle

figâr eylediler:

1. **figâr eylediler:-di, -ler**
Gazel 62
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Yaralamak.

Dilimüz hançer-i cevr ile
delüp dilberler
Sinemüz tîḡ-i cefâlarla figâr
eylediler

figâr olsun:

1. **figâr olsun:-sun**
Gazel 282
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
*Yaralanmak ||
Hüzünlenmek, acı çekmek.*

Ƙo sîneñ tîḡ-i hecr-i yâr ile
ey dil figâr olsun
'Adem iḡlîmine cān gitmege
bir reh-güzâr olsun

fihrist ederdi:

1. **fihrist ederdi:-er, -di**
Gazel 309
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Koymak, eklemek.

Bu nazm-ı bî-naẓîrûñi görse
'Azîziyâ
Fihrist ederdi Nazmî Kitâb-ı
Nezâyire

fikr:

1. **fikr:-i**
Gazel 328
Mısra: 4
Düşünce, endişe, hayal.

Tîḡ-i müjgānuñ ḡamıyla dil
şadef-veş ḡāk olup
Dür dişüñ fikri ile döndi
yaşum deryâlara

2. **fikrin:-in**
Kıt'a 19
Mısra: 1
Düşünce, endişe, hayal.

Edüp yevmü'l-cezâ fikrin
ferâmüş
Neçe bir edesin esrâr u mey
nüş

3. **fikriyle:-i, -yle**
Matla 16
Mısra: 1
Düşünce, endişe, hayal.

Ruḡlaruñ fikriyle çeşmüm
kim pür-eşk-i aldır
Şîşedür kim âb-ı gül-gün ile
mâl-Â-mâldır

4. **fikri:-i**
Matla 68
Mısra: 2
Düşünce, endişe, hayal.

Ruḡuñ mihri felekde mäh-ı
tâbânı hilâl etdi
Ƙaşuñ fikri hilâl-i nâ-tüvânı
bir ḡayâl etdi

5. **fikri:-i**
Mesnevi 1
Mısra: 82
Düşünce, endişe, hayal.

Lîk bir ḡayr daḡı ḡalmışdur
Beni fikri o ḡayruñ almışdur

fikr-i dehâni:

1. **fikr-i dehâni:-i**
Gazel 243
Mısra: 13
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
*Sevgilinin ağzının
düşüncesi, sevgilinin ağzını
düşünmek.*

Fikr-i dehâni gitmeye dilden
'Azîziyâ
Devr-i zamâne etse vücüdüm
'adem benüm

fıkr-i ebrūn:1. **fıkr-i ebrūn:-ñ****Gazel 165**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sevgilinin kaşlarının düşünceci.*

Hilālūñ fıkr-i ebrūñ ile gökde
kaddi dāl olmuş
Şararmış çehre-i zībāsı
mıhrūñle hayāl olmuş

fıkr-i haṭ-ı rüyuñ:1. **fıkr-i haṭ-ı rüyuñ:-uñ****Gazel 52**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Yanağındaki ayva tüyelerinin düşünceci.*

Dilde fıkr-i haṭ-ı rüyuñ şuda
bitmiş sünbül
Didede 'aks-i ruḥuñ küzeyeye
konmuş gül-i ter

fıkr-i haṭṭuñla:1. **fıkr-i haṭṭuñla:-uñ, -la****Gazel 162**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ayva tüyelerinin düşünceci.*

Fıkr-i haṭṭuñla münakkaş
oldı kaşr-ı dil yine
Şehr-i 'ıṣkuñ içre oldı bir
yeñi ğam-hāne naqş

fıkr-i haṭuñ:1. **fıkr-i haṭuñ:-uñ****Gazel 49**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ayva tüyelerinin düşünceci.*

Fıkr-i haṭuñ ki mülk-i dile
ceyş-i ğam çeker

Dil dūd-ı āhdan aña karşı
'alem çeker

fıkr-i haṭuñla:1. **fıkr-i haṭuñla:-uñ, -la****Gazel 298**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ayva tüyelerinin düşünceci.*

Beni fıkr-i haṭuñla edeli cādū
gözūñ şayru
Ṭabībüm girmez oldı dēde-i
giryānuma uyḥu

fıkr-i leb:1. **fıkr-i leb:****Gazel 70**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sevgilinin dudağının düşünceci.*

Bugün fıkr-i leb ü ebrūñ-ıla
kaddüm hilāl etdüm
Gel ey māhum temāşā kıl
yine rengin hayālüm var

fıkr-i ruḥsarıyla:1. **fıkr-i ruḥsarıyla:-ı, -yla****Muamma 15**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Yanağın düşünceci ||
Sevgilinin yanağının hayali.*

Göñül vardukça ḥāba fıkr-i
ruḥsarıyla ol māhuñ
Girer rü'yāma göñlümden ne
geçse ḥikmet Allāhuñ

fi'l:1. **fi'line:-i, -n, -e****Gazel 184**

Mısra: 8

İş, eylem, amel.

Şüfi-i münkir ü mürāyīñ
Fi'line kāyil olmaduk ḳalduk

2. **fi'li:-i****Tarih 22**

Mısra: 6

İş, eylem, amel.

Nām ile Muṣṭafādur ol server
Fi'li fi'l-i ṣaḥābe-i Aḥmed

fi'l-i ṣaḥābe-i aḥmed:1. **fi'l-i ṣaḥābe-i aḥmed:****Tarih 22**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Hız. Muhammed'in sahabesinin işi.*

Nām ile Muṣṭafādur ol server
Fi'li fi'l-i ṣaḥābe-i Aḥmed

fincān:1. **fincān:****Gazel 79**

Mısra: 3

*Çay, kahve, süt vb.
sıcak şeyleri içmek için
kullanılan, porselenden
yapılmış kulplu ufak kap.*

Yaḥod dest-i laṭifinde o
kahveyle tolu fincān
Leṭāfet gülsitānında açılmış
verd-i aḥmerdür

2. **fincān:****Gazel 263**

Mısra: 1

*Çay, kahve, süt vb.
sıcak şeyleri içmek için
kullanılan, porselenden
yapılmış kulplu ufak kap.*

Alsa ol ḥürī destine fincān
Şanuram elde gül tutar
Rıdvān

3. **fincān:****Gazel 286**

Mısra: 6

*Çay, kahve, süt vb.
sıcak şeyleri içmek için
kullanılan, porselenden
yapılmış kulplu ufak kap.*

Bozulup bezm-i şafā devleti
döndi cāmuñ

Sāgar-ı mey yerine devr eder
oldı fincān

4. **fincānı:-ı**

Gazel 378

Mısra: 12

Çay, kahve, süt vb.
sıcak şeyleri içmek için
kullanılan, porselenden
yapılmış kulplu ufak kap.

Ƙamerdür münhasif olmuş
şanur bezm içre kim görse
O meh destinden ayru Ƙahve-
y-ile tolu fincānı

fincān-ı münakkaş:

1. **fincān-ı münakkaş:**

Gazel 223

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Süslü fincan.

Dīde fincān-ı münakkaş āb
Ƙahve eşk sürh
Dāne-i bezrdür içinde ‘ağs-i
hāli nağşınıñ

fincān-ı zer-endüdi:

1. **fincān-ı zer-endüdi:-ı**

Gazel 79

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Altın kaplama fincan.

O fincān-ı zer-endüdi ki bir
māh-ı münevverdür
İçinde Ƙahve-i nāb-ı
mubağğar āb-ı kevşerdür

fırar eyler:

1. **fırar eyler:-r**

Gazel 15

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kaçmak, fırar etmek.

Ehl-i hissetden fırar eyler
‘Azīzī var ise
Oldılar yer yer nihān
gencīneler medfūn olup

fır‘avn:

1. **fır‘avn:**

Gazel 369

Mısra: 7

Allahlık iddiāsında
bulunduğu için Hz. Mūsā’nın
mücādele ettiği Mısır
hükümdarı.

Oldı Fır‘avn çerisi gibi gark-
āb-ı ‘adem
Göricek hağğ-ı ruhuñ
mu‘cize-i Mūsāyı

fırdevs:

1. **fırdevse:-e**

Gazel 389

Mısra: 8

*Cennetin tamamı veya
bir bölümü için kullanılan
isimlerden biri. II Firdevs
Kur’an’da biri “cennātü’l-
fırdevs” (el-Kehf 18/107),
diğeri sadece “fırdevs” (el-
Mü’minün 23/11) şeklinde
olmak üzere iki yerde geçer.
Bu âyetlerde iman edip iyi
davranışlarda bulunanların
fırdevs cennetlerine
girecekleri, namazlarında
huşu gösterip boş şeylerden
yüz çeviren, zekâtlarını
veren, iffetlerini koruyan,
emanete ve verdikleri söze
riayet edenlerle namazlarını
sürekli kılanların burayı hak
edecekleri bildirilmiştir.*

Reh-i küyuñda Ƙalır Cenneti
añmazdı Sürüş
Küyuña uğrasa Fırdevse
giderken rāhi

2. **fırdevsden:-den**

Tahmis 1

Mısra: 5

*Cennetin tamamı veya
bir bölümü için kullanılan
isimlerden biri. II Firdevs
Kur’an’da biri “cennātü’l-
fırdevs” (el-Kehf 18/107),
diğeri sadece “fırdevs” (el-
Mü’minün 23/11) şeklinde
olmak üzere iki yerde geçer.
Bu âyetlerde iman edip iyi*

*davranışlarda bulunanların
fırdevs cennetlerine
girecekleri, namazlarında
huşu gösterip boş şeylerden
yüz çeviren, zekâtlarını
veren, iffetlerini koruyan,
emanete ve verdikleri söze
riayet edenlerle namazlarını
sürekli kılanların burayı hak
edecekleri bildirilmiştir.*

Eşigüñ her bāb ile
Fırdevsden a‘lā-yımıñ
Görmek istersem ‘aceb mi
ārzü edüp seni

fırkat:

1. **fırkat:**

Gazel 25

Mısra: 10

Ayrılık.

Ƙorğum oldur ‘Azīziyā
ğamla
Seni bir gün helāk eder fırkat

2. **fırkatüñde:-üñ, -de**

Gazel 241

Mısra: 5

Ayrılık.

Ƙanlı yaşumdur demādem
fırkatüñde hemdemüm
Ğuşşa vü ğamdur belā
rāhında hem-rāhum benüm

3. **fırkatüñdür:-üñ, -dür**

Gazel 262

Mısra: 2

Ayrılık.

Vuşlatuñdur bu dil-i
ğamnāki ğandān eyleyen
Fırkatüñdür dīde-i nemnāki
giryān eyleyen

4. **fırkat:**

Gazel 351

Mısra: 3

Ayrılık.

Beni fırkat diyārında Ƙoyup
gıtdi neçe gündür
Dirġā gıtdüğince ol perī nā-
mihribān oldı

fırkat-i dildār:

1. **fırkat-i dildār:****Gazel 35**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sevgilinin ayrılığı.*

Hecr-i dildār ile zār olsam
ta'accüb eylemeñ
Fırkat-i dildār güçdür fırkat-i
dildār güç

2. **fırkat-i dildār:****Gazel 35**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Sevgilinin ayrılığı (daha
önce kullanılan benzer
ifadeyi pekiştirmek için
kullanılmıştır).*

Hecr-i dildār ile zār olsam
ta'accüb eylemeñ
Fırkat-i dildār güçdür fırkat-i
dildār güç

fitne:1. **fitneler:-ler****Gazel 268**

Mısra: 8

*Fesat, karışıklık || Belâ,
mihnet.*

Fitneler peydâ olurmuş olıcak
âhîr zamân
Hâf belürdi erişüp pâyâna
devr-i hüsnuñ âh

fitne-i 'âlem:1. **fitne-i 'âlem:****Gazel 83**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dünya fitnesi.*

Maıv olup aşüb u gavgâ
fitne-i 'âlem uyur
Mest-i hıvâb olup kaçan kim
ol büt-i fettân yatur

flori:1. **flori:****Kıt'a 2**

Mısra: 27

Altın para.

Duyünüm on flori durur
ammâ
Gözümde nakd-i eşküm bî-
nihâye

fülfül:1. **fülfül:****Gazel 240**

Mısra: 6

*Hint coğrafyasından
mahsul edilen bir tür
baharat, karabiber II
sevgilinin yüzündeki ben.*

Nedür ol kişver-i rüyuñdaki
hâl-i müşkîn
Rümde derler-ise bitmez
efendi fülfül

fülk:1. **fülkini:-i, -n, -i****Gazel 145**

Mısra: 7

Kayık.

Neçe bir dil fülkini ide garîk-
i baır-i gam
Bir dem ola görmeye çeşm-i
zamâne kıaramuz

fülk-i dil:1. **fülk-i dil:****Gazel 136**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gönül gemisi.*

Fülk-i dil baır-i hevâda volta
urur dâyimâ
Bâdbân-ı ma'siyetdür sine-i
pür-rîşimüz

fülk-i felek:1. **fülk-i felek:****Gazel 67**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Felek gemisi II dünya.*

Maıbbet baıri kim fülk-i
felek emvâcına döymez
Anı cüş etdüren bu ben
gedânuñ bād-ı âhıdur

füls-i aımere:1. **füls-i aımere:-e****Gazel 119**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Kırmızı pul II aşığın göz
yaşları.*

Geçmez ol sîmîn-tenüñ
yanında füls-i aımere
Dide hemyânında eşküm
gerçi kim dirhemlenür

furşat el vermiş iken:1. **furşat el vermiş iken:****Kıt'a 4**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Fırsat varken
bağlamında kullanılmış bir
kalıp söz.*

Furşat el vermiş iken bāri
gönül
'Âlemüñ zevk u şafāsın
süregör

furşat el verür ise:1. **furşat el verür ise:****Gazel 209**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Fırsat el verirse, eğer
mümkün olursa bağlamında
kullanılan bir tamlama
grubu.*

İt gibi a'dâyı bir bir seng-sār
etsen gerek
Furşat el verür ise âh küy-i
dilberde bugün

2. **furşat el verür ise:****Gazel 209**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Fırsat el verirse, eğer*

mümkün olursa bağlamında kullanılan bir tamlama grubu.

İt gibi a'dāyı bir bir seng-sār
etsem gerek
Furşat el verür ise āh küy-ı
dilberde bugün

furşat el verürse:

1. **furşat el verürse:-ür, -se**
Gazel 34
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Deyim**
*Fırsat el verirse, eğer
mümkün olursa bağlamında
kullanılan tamlama grubu.*

Cevr ile kaddūn kemer edüp
'Azizî çün senüñ
Furşat el verürse ol nāzük-
miyānı sen de kuç

furşatı verdi:

1. **furşatı verdi:-ı-ı, -di**
Tarih 22
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Aralık, fırsat vermek.

Sürh-ser münhezim olup ol
dem
Furşatı cünd-i Rūma verdi
Şamed

fürüg:

1. **fürüg:-ı**
Mesnevi 1
Mısra: 84
*Parlaklık, ışık | ateş,
şule.*

İşbu cāmi'de olup iki çerāğ
Şem'-i mehden fürüğü varsa
ferāğ

fütāde:

1. **fütāde:**
Gazel 67
Mısra: 4
Düşkün, biçare II aşık.

Yüzini sāye-veş yerden
götürmez pertev-i hırşid
Meger var ise ol servüñ
fütāde hāk-i rāhidur

2. **fütādeñ:-ñ**
Gazel 226
Mısra: 1
Düşkün, biçare II aşık.

Etme yanūndan fütādeñ mū-
miyānum dūr gel
Tırmağa pervāneye çün
mūm yanıdır maḥal

3. **fütādeye:-y, -e**
Matla 4
Mısra: 1
Düşkün, biçare II aşık.

Bir şevk verdi cām-ı lebüñ
kim fütādeye
Düşdi o şevk-ıla dil-i āvāre
bādeye

fütāde-dil:

1. **fütāde-dillerüñ:-ler, -üñ**
Gazel 204
Mısra: 3
*Düşkün, çaresiz gönül.
II aşık.*

Dest-giri olduğın görüp
fütāde-dillerüñ
Dedi zülfi-yāre şāne el
benüm dāmān senüñ

2. **fütāde-dil:**
Gazel 228
Mısra: 1
*Düşkün, çaresiz gönül.
II aşık.*

Çün şem'-i ser-keş olma çü
sāye fütāde-dil
Ne yavuz ol aşıl ne yavaş ol
dilā başıl

G

ğabğab:

1. **ğabğabuñ:-uñ**
Gazel 238
Mısra: 5
Çene altı, gerdan.

Ğabğabuñ āb-ı mu'allak
dehenüñ dürc-i şadef
O şadef içre dişüñ dāne-i
lülü mı degül

ğadab:

1. **ğadab:**
Kıt'a 3
Mısra: 3
Öfke, hiddet, gazap.

Ğadab ehlinden olmağı terk
et
Ki ğadab fāsıd eyler imānı

2. **ğadab:**
Kıt'a 3
Mısra: 4
Öfke, hiddet, gazap.

Ğadab ehlinden olmağı terk
et
Ki ğadab fāsıd eyler imānı

ğaflet uyhusı:

1. **ğaflet uyhusı:**
Gazel 337
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Gaflet uykusu.

Almasun bāğ-ı cihānda seni
ğaflet uyhusı
Gözün aç nergis gibi 'ömrün
geçürme hVābda

gāh:

1. **gāh:**
Gazel 18
Mısra: 2
*Bazan.....bazan,
kimi.....kimi, kâh.....kâh.*

Meger kim kekbübüñ
nakşına yüz sürmek diler
kevkeb
Götürüp kendüyi gökden
yere her gāh atar kevkeb

2. **gāh:**
Gazel 81
Mısra: 10
*Bazan.....bazan,
kimi.....kimi, kâh.....kâh.*

N'ola aḥvālin 'Azīzī yāre
i' ilām eylese
Gāh olur kim bir gedā
sultāna 'arz-ı ḥāl eder

3. **gāh:**

Gazel 108

Mısra: 1

*Bazan.....bazan,
kimi.....kimi, kâh.....kâh.*

Egilüp zülfi yārūñ gāh sīb-i
ğabğabın oḥşar
Döner geh berg-i ḥaṭṭı gibi
'unnāb-ı lebin oḥşar

4. **gāh:**

Kaside 3

Mısra: 24

*Bazan.....bazan,
kimi.....kimi, kâh.....kâh.*

Luṭf u cevr ü qāruña
mazhar düşen üftāde-dil
Gāh ḥandān u gehī giryān u
geh nālān olur

5. **gāh:**

Lugaz 8

Mısra: 2

*Bazan.....bazan,
kimi.....kimi, kâh.....kâh.*

Ol ne murğ olur ki bāl ü per
açup
Gāh cevlān u gehī tayrān
eder

6. **gāh:**

Lugaz 8

Mısra: 3

*Bazan.....bazan,
kimi.....kimi, kâh.....kâh.*

Gāh olur kim neçe yüz biñ
beyzayı
Zīr-i bālīne alup pinhān eder

7. **gāh:**

Lugaz 9

Mısra: 5

*Bazan.....bazan,
kimi.....kimi, kâh.....kâh.*

Gāh olur kim eyleyüp
güstāhlık
Şaçlarını başınuñ tel tel yolar

8. **gāh:**

Lugaz 21

Mısra: 9

*Bazan.....bazan,
kimi.....kimi, kâh.....kâh.*

Gāh olur kim şiddet-i bād
anları
Turduğı yirde 'Azīzī ḥurd
ider

gāh gāh:

1. **gāh gāh:**

Mesnevi 1

Mısra: 93

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ara ara.

Bu sa'adet yeter saña gāh
gāh
Ḥaşr olunca yanar çerāğı ola

gāh gāh gāh:

1. **gāh gāh gāh:**

Gazel 39

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kimi.....kimi.....

*kimi.....kimi, kâh.....kâh.....
kâh.....kâh.*

N'ola geysē gāh sebz ü gāh
sürḥ ü gāh zerd
Gülşen-i 'ālemde mīr-i
'aşıqāndur lāle-ruḥ

gāh gehī:

1. **gāh gehī:**

Gazel 86

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Vakit vakit, bazı bazı,
ara sıra.*

Gāh ḥandānsın gehī
giryānsın ey dil şem '-veş
Neyki 'ışk-ıla sana bu
gülmeler ağlamalar

2. **gāh gehī:**

Lugaz 9

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Vakit vakit, bazı bazı,
ara sıra.*

Bir tıfil yanında ol pīrūñ velī
Gāh rakş urur gehī eyler
karār

gāh gehī geh:

1. **gāh gehī geh:**

Kaside 3

Mısra: 24

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bazen.....bazan,
kâh.....kâh.*

Luṭf u cevr ü qāruña
mazhar düşen üftāde-dil
Gāh ḥandān u gehī giryān u
geh nālān olur

gāhī:

1. **gāhī:**

Gazel 57

Mısra: 5

*Bazan.....bazan,
kimi.....kimi, kâh.....kâh.*

Şöyle kan ağlar gözüm gāhī
gam-ı la'lūñle kim
Silmeyen ol qanı destüm
pençe-i mercān olur

2. **gāhī:**

Gazel 353

Mısra: 9

*Bazan.....bazan,
kimi.....kimi, kâh.....kâh.*

Qıl nazar ḥāl-i 'Azīzī-i
ğarībe gāhī
Aşınāyı kerem et görme
begüm yād gibi

3. **gāhī:**

Tedis 3

Mısra: 16

*Bazan.....bazan,
kimi.....kimi, kâh.....kâh.*

Qan dōke yaş yerine dīde-i
ter lāyık mı
Ḥālūme etmeyesin gāhī
nazar lāyık mı

ğaltān etmegil:1. **ğaltān etmegil:-me, -gil****Gazel 236**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Yuvarlanmak.*

Başumı tīg-i cefā-y-ile kesüp
mānend-i top
Rezmgāh-ı 'ışkuñ içre hāke
ğaltān etmegil

ğaltān eylemezsem:1. **ğaltān eylemezsem:-mez, -se, -m****Gazel 266**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Yuvarlamak.*

Olmasun çevgān-ı zülfün
oşşamak baña naşīb
Güy-veş yoluñda ğaltān
eylemezsem başı ben

ğaltān olsa:1. **ğaltān olsa:-sa****Gazel 339**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Yuvarlanmak.*

Meydān-ı ğamda başum olsa
'aceb mi ğaltān
Döndürdi zülfün anı bir güy-
ı şavlecāne

ğaltān olur:1. **ğaltān olur:-ur****Kaside 3**

Mısra: 22

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Yuvarlanmak.*

Bir yaluñ yüzlü güzeldür
tīguñ ey şeh kim anuñ
Kelle-i 'uşşāk önince dem-
be-dem ğaltān olur

2. **ğaltān olur:-ur****Kaside 3**

Mısra: 22

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Başı yuvarlanmak.*

Bir yaluñ yüzlü güzeldür
tīguñ ey şeh kim anuñ
Kelle-i 'uşşāk önince dem-
be-dem ğaltān olur

ğaltān olursa:1. **ğaltān olursa:-ur, -sa****Gazel 225**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Yuvarlanmak.*

Şavlecān-ı zülfü sevdāsiyla
yārūñ güy-veş
Kelle-i bī-devletüm ğaltān
olursa ğam degül

ğam:1. **ğamın:-ın****Gazel 1**

Mısra: 9

*Gam, dert, kaygı, tasa,
endüh, gussa.*

Kaşları yayı ğamın çekmedi
çün yā o mehūñ
Neye büküldi beli böyle
'Azīzī gibi yā

2. **ğam:****Gazel 14**

Mısra: 1

*Gam, dert, kaygı, tasa,
endüh, gussa.*

Gül yüzün hecriyle çeşmüm
ğam degül olsa pür-āb
Şişe içinde turur 'ādetdür ey
gonca gülāb

3. **ğam:****Gazel 20**

Mısra: 7

*Gam, dert, kaygı, tasa,
endüh, gussa.*

Ğam yedigüm bu maṭbaḥ-ı
dehr içre kim benüm

ḤVān-ı vişāl-i yār baña
olmadı naşīb

4. **ğamla:-la****Gazel 25**

Mısra: 9

*Gam, dert, kaygı, tasa,
endüh, gussa.*

Korķum oldur 'Azīziyā
ğamla
Seni bir gün helāk eder firķat

5. **ğam:****Gazel 30**

Mısra: 9

*Gam, dert, kaygı, tasa,
endüh, gussa.*

Ta'n-ı a'dādan 'Azīzī ğam
yemez gönlüm evet
Ḥaḳḳ-ı nānı gözlemez yārān
elinden el-ğiyās

6. **ğam:****Gazel 75**

Mısra: 2

*Gam, dert, kaygı, tasa,
endüh, gussa.*

Dilde ḥayāl-i yārüm bir tāze
ter gülümdür
Ğam gülşeninde cānum
āvāre bülbülümdür

7. **ğam:****Gazel 90**

Mısra: 5

*Gam, dert, kaygı, tasa,
endüh, gussa.*

Gönlüm ki ğam vilāyetinūñ
şehsüvārıdır
Destinde dūd-ı āhum anuñ
tāziyānedür

8. **ğamdan:-dan****Gazel 108**

Mısra: 9

*Gam, dert, kaygı, tasa,
endüh, gussa.*

Yüzüm leymünī reng olsa
'aceb mi ğamdan ol servūñ
'Azīzī el urup eller turunc-ı
ğabğabın oşşar

9. **ġamuñla:-uñ, -la****Gazel 112**

Mısra: 3

Gam, dert, kaygı, tasa, endüh, gussa.

Ġamuñla şöyle şarardı
yüzüm kim bāğ-ı 'ālemde
Görenler çihre-i zerdüm
şanur berg-i hazāndandır

10. **ġamlanur:-lan, -ur****Gazel 119**

Mısra: 2

Gam, dert, kaygı, tasa, endüh, gussa.

Dil kaşuñla ağzuñı yād etse
çeşmüm nemlenür
Ol nemi çeşmümden her kim
görse der bu ġamlanur

11. **ġamlanur:-lan, -ur****Gazel 119**

Mısra: 10

Gam, dert, kaygı, tasa, endüh, gussa.

Hāne-i dünyā 'Azīzī çün
degül dārū'l-ferah
Bunda şād olmaduğına kişi
yā ne ġamlanur

12. **ġam:****Gazel 133**

Mısra: 9

Gam, dert, kaygı, tasa, endüh, gussa.

Ġam ile öleceğün bilse
'Azīzī cānān
Saña ol hātır-ı ağyarı koyup
yār olmaz

13. **ġam-ıla:-ıla****Gazel 140**

Mısra: 5

Gam, dert, kaygı, tasa, endüh, gussa.

Zāl-i kühen gibi ġam-ıla bī-
mecāl olup
Düşdi 'aşā-yı āha dil-i nā-
tūvānımız

14. **ġamuñla:-uñ, -la****Gazel 152**

Mısra: 1

Gam, dert, kaygı, tasa, endüh, gussa.

Dil ġamuñla zār olur
sīnemde diñmez bir nefes
Nitekim feryāddan hālī degül
murğ-ı kaşes

15. **ġam:****Gazel 157**

Mısra: 14

Gam, dert, kaygı, tasa, endüh, gussa.

Ġam ocağında beni çekdi
çevürdi hemçü şiş
Āh elinden çarğ-ı bīdāduñ
'Azīzī āh kim

16. **ġamıyla:-ı, -y, -la****Gazel 158**

Mısra: 5

Gam, dert, kaygı, tasa, endüh, gussa.

Hat u haddūñ ġamıyla dün
bir āh etdüm ki ağzumdan
Dütünler oldı peydā päre
päre nāra şarmaşmış

17. **ġam:****Gazel 160**

Mısra: 5

Gam, dert, kaygı, tasa, endüh, gussa.

Nār-ı maħabbet ile ġam
tābesinde 'aşık
Mānend-i murğ-ı bismil
biryān olur gidermiş

18. **ġamıyla:-ı, -yla****Gazel 160**

Mısra: 7

Gam, dert, kaygı, tasa, endüh, gussa.

Dür dişlerūñ ġamıyla 'uşşāk-
ı nā-tūvānuñ
Gözden akan sirişki 'ummān
olur gidermiş

19. **ġam:****Gazel 166**

Mısra: 8

Gam, dert, kaygı, tasa, endüh, gussa.

Çekmeyince kişi baş hırkaya
bu 'ālemde
Ġam elinden edemez tavğ-ı
gırībānı hālāş

20. **ġamuñla:-uñ, -la****Gazel 170**

Mısra: 3

Gam, dert, kaygı, tasa, endüh, gussa.

Yandı ġamuñla bağrum
döndi kebāba 'ömrüm
Etmez egerçi kimse yenmiş
kebābdan hāz

21. **ġam:****Gazel 171**

Mısra: 3

Gam, dert, kaygı, tasa, endüh, gussa.

Yürü ey dil hezārın zār edüp
ġam hār-zārında
Nīgār-ı gül-'izārum yār-ı
ağyār eyleyen tāli'

22. **ġam-ile:-ile****Gazel 186**

Mısra: 14

Gam, dert, kaygı, tasa, endüh, gussa.

Beni ırmağ dileyelden reh-i
küyından o meh
Ġam-ile oldı gözüm yaşı
'Azīzī ırmağ

23. **ġamuñdan:-uñ, -dan****Gazel 201**

Mısra: 8

Gam, dert, kaygı, tasa, endüh, gussa.

Ġara ħara dağlardur
gevdesinde her benek
Ey gözi āhū ġamuñdan oldı
abdāluñ peleng

24. **ġamdan:-dan****Gazel 211**

Mısra: 2

Gam, dert, kaygı, tasa, endüh, gussa.

N'ola ey ħurşid-ħad bir gün
beni yād eyleseñ

Ġamdan āzād eyleyüp beni
ferah-şād eyleseñ

25. **ġam-ıla:-ıla**

Gazel 213

Mısra: 2

*Gam, dert, kaygı, tasa,
endüh, gussa.*

Cihānda vuşlat-ı yār ile
şādān olmaduñ gıtduñ
Dilā ‘ömrüñ ġam-ıla geçdi
ħandān olmaduñ gıtduñ

26. **ġam:**

Gazel 224

Mısra: 1

*Gam, dert, kaygı, tasa,
endüh, gussa.*

Ne ġam bir dem belā-yı ‘ışk
ile yār olduğum bilseñ
Ne ağlardum ya saña ‘āşık-ı
zār olduğum bilseñ

27. **ġamuñla:-uñ, -la**

Gazel 228

Mısra: 10

*Gam, dert, kaygı, tasa,
endüh, gussa.*

Sāye-mişāl pīrehenüm içre
cism-i zār
Oldı ġamuñla şām-ı belāda
ħayāl-i zıl

28. **ġam:**

Gazel 240

Mısra: 10

*Gam, dert, kaygı, tasa,
endüh, gussa.*

Bād-ı āhumla ‘Azīzī varağ-ı
köhne-mişāl
Yağup eczā‘-i vücüdüm ġam
odı eyledi kül

29. **ġam:**

Gazel 252

Mısra: 3

*Gam, dert, kaygı, tasa,
endüh, gussa.*

Künc-i firkatde beni
öldürmek ister ġam deyü
Na‘ra-i āhumla dünyāyı
ħaberdār eylerem

30. **ġam:**

Gazel 257

Mısra: 2

*Gam, dert, kaygı, tasa,
endüh, gussa.*

Ṭıtsa āfākı ‘aceb mi nālem
Ġam metā‘ın şatıcı dellālem

31. **ġamla:-la**

Gazel 263

Mısra: 8

*Gam, dert, kaygı, tasa,
endüh, gussa.*

Görmesem zülf ü ħadd ü
ebrüñi
Olurın ġamla mürde-i bī-cān

32. **ġam:**

Gazel 272

Mısra: 3

*Gam, dert, kaygı, tasa,
endüh, gussa.*

Ġam degül görmez isek
māh-cemāl-i yāri
Tek Celālī gibi rüyında ħaṭı
dürümesün

33. **ġamla:-la**

Gazel 273

Mısra: 9

*Gam, dert, kaygı, tasa,
endüh, gussa.*

Ölmedin ġamla ‘Azīzī
vaşlına ermegüme
Çāre var mı ol ṭabīb-i cāna
söyleñ söylesün

34. **ġam:**

Gazel 274

Mısra: 1

*Gam, dert, kaygı, tasa,
endüh, gussa.*

Baña şıḫhat yüzün
göstermedi hecrüñde ġam bir
gün
‘Acebdür ben bu ġamdan
ölmez-isem ey şanem bir gün

35. **ġamdan:-dan**

Gazel 274

Mısra: 2

*Gam, dert, kaygı, tasa,
endüh, gussa.*

Baña şıḫhat yüzün
göstermedi hecrüñde ġam bir
gün
‘Acebdür ben bu ġamdan
ölmez-isem ey şanem bir gün

36. **ġam-ıla:-ıla**

Gazel 280

Mısra: 1

*Gam, dert, kaygı, tasa,
endüh, gussa.*

Göreyin rüyı raḫībüñ ġam-ıla
zerd olsun
O şanemle bir içermiş içine
derd olsun

37. **ġam:**

Gazel 294

Mısra: 4

*Gam, dert, kaygı, tasa,
endüh, gussa.*

Ne ġam ol ‘āşıkı ma‘şukı
vefādār olıcak
Ġam añadur ki ṭuta yār-ı
cefākār etegin

38. **ġamiyla:-ı, -yla**

Gazel 315

Mısra: 8

*Gam, dert, kaygı, tasa,
endüh, gussa.*

Sen ele her dem metā‘-ı nāz
u şive şatmada
Ḫasta dil vaşluñ ġamiyla cān
verüp cān almada

39. **ġamiyla:-ı, -yla**

Gazel 328

Mısra: 3

*Gam, dert, kaygı, tasa,
endüh, gussa.*

Tiğ-i müjgānuñ ġamiyla dil
şadef-veş ḫāk olup
Dür dişüñ fikri ile döndi
yaşum deryālara

40. **ġamuñ:-uñ**

Gazel 329

Mısra: 10

*Gam, dert, kaygı, tasa,
endüh, gussa.*

Nüş-ı cām-ı bāde-i la‘l-i
lebüñden geçmedi

Gerçi kim zehri ğamuñ geçdi
‘Azîzî cānına

41. **ġam:**

Gazel 346

Mısra: 1

*Gam, dert, kaygı, tasa,
endûh, gussa.*

Gerçi dilde ġam kıomaz cām-
ı mey-i gül-gün dede
Yegdür ammā nūş-ı meyden
bir yeyim afyün dede

42. **ġamuñla:-uñ, -la**

Gazel 349

Mısra: 9

*Gam, dert, kaygı, tasa,
endûh, gussa.*

Ğamuñla şol kıadar akdı
gözümde kıanlı yaşlar kim
Cihāna rāz-ı pinhānum ‘iyān
olmaġa yaklaştı

43. **ġamuñla:-uñ, -la**

Gazel 364

Mısra: 7

*Gam, dert, kaygı, tasa,
endûh, gussa.*

N’ola bir yerde ġamuñla
yoġ-ısa ārāmum
Ehl-i ‘ışkuñ güzelüm olmaz
imiş ārāmı

44. **ġam:**

Gazel 373

Mısra: 10

*Gam, dert, kaygı, tasa,
endûh, gussa.*

Cismümde ‘Azîzî görinen
her reg-i bî-cān
Ğam riştesidür kim ten-i bî-
cāna kıolaştı

45. **ġam:**

Gazel 377

Mısra: 2

*Gam, dert, kaygı, tasa,
endûh, gussa.*

N’ola olmazsa dilā devlet ü
vuşlat bākī
Ğam u endûh u belā miñnet-i
fırkıat bākī

46. **ġamuñla:-uñ, -la**

Gazel 381

Mısra: 1

*Gam, dert, kaygı, tasa,
endûh, gussa.*

Ğamuñla cān u dil feryād u
efġān eylesünler mi
Cihān ġalkına rāz-ı ‘ışkı
destān eylesünler mi

47. **ġam:**

Kaside 4

Mısra: 61

*Gam, dert, kaygı, tasa,
endûh, gussa.*

Nār-ı şevkıñla yanarsa ġam
degül pervā ne dil
Yana geldi yana gider āteş-i
süzāna şem’

48. **ġamdan:-dan**

Kıt’a 2

Mısra: 7

*Gam, dert, kaygı, tasa,
endûh, gussa.*

Yüzüm zerd oldu ġamdan
akça gibi
Gözüm ağardı döymeyüp
bükāya

49. **ġamı:-ı**

Matla 22

Mısra: 1

*Gam, dert, kaygı, tasa,
endûh, gussa.*

N’ola ekl-i berş edersen def’
içün dilden ġamı
Pādişāh-ı ‘ālem eyler bir
yeyim berş ādemi

50. **ġam:**

Mesnevi 1

Mısra: 16

*Gam, dert, kaygı, tasa,
endûh, gussa.*

Getürüp kıalbüñe ġubār o
dem
Hışn olupdur yerüm deyü
yeme ġam

51. **ġamdan:-dan**

Mesnevi 1

Mısra: 34

*Gam, dert, kaygı, tasa,
endûh, gussa.*

El verüp yine ‘izzet ü devlet
Kurtulup ġamdan olasın
rāħat

52. **ġamdan:-dan**

Müseddes 2

Mısra: 5

*Gam, dert, kaygı, tasa,
endûh, gussa.*

Ğamdan öldüm cān u dil
tenden müberrādur bugün
Luţf edüp rûħum gelürseñ
ġāne tenhādur bugün

53. **ġamdan:-dan**

Müseddes 2

Mısra: 11

*Gam, dert, kaygı, tasa,
endûh, gussa.*

Ğamdan öldüm cān u dil
tenden müberrādur bugün
Luţf edüp rûħum gelürseñ
ġāne tenhādur bugün

54. **ġamdan:-dan**

Müseddes 2

Mısra: 17

*Gam, dert, kaygı, tasa,
endûh, gussa.*

Ğamdan öldüm cān u dil
tenden müberrādur bugün
Luţf edüp rûħum gelürseñ
ġāne tenhādur bugün

55. **ġamdan:-dan**

Müseddes 2

Mısra: 23

*Gam, dert, kaygı, tasa,
endûh, gussa.*

Ğamdan öldüm cān u dil
tenden müberrādur bugün
Luţf edüp rûħum gelürseñ
ġāne tenhādur bugün

56. **ġamdan:-dan**

Müseddes 2

Mısra: 29

*Gam, dert, kaygı, tasa,
endûh, gussa.*

Ġamdan öldüm cān u dil
tenden müberrādūr bugün
Luṭf edüp rūḥum gelürseñ
ḥāne tenḥādūr bugün

57. ğam:

Tesdis 3

Mısra: 20

*Gam, dert, kaygı, tasa,
endüh, gussa.*

Geçürüp gerdenüme şır gibi
tavḳ-ı elem
Eşk-i çeşmüm baña zencir-i
cünün eyledi ğam

ğam başmaya:

1. ğam başmaya:-ma, -y, -a

Gazel 323

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Hüznün kederin ayak
basması, gelmesi.*

Nece görsün gözüm uyḥu
yüzün miḥnet bucağında
Şeb olmaz kim beni ğam
başmaya kábüs şeklinde

ğam çekmeyeyin:

1. ğam çekmeyeyin:-me, -y,
-e, -yün

Gazel 230

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Tasalanmak, üzölmek.

Ġam çekmeyeyin derseñ
eger bezm-i cihānda
Ey şüfī ‘Azīzī gibi gel bāde-
keşān ol

ğam degöl:

1. ğam degöl:

Gazel 153

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ne çıkar, zararı yok,
aldırma!.*

Ḥalk-ı zamāne ḳadrüñi
bilmezse ğam degöl

Yokdur ‘Azīzī şimdi cihānda
ḳadir-şinās

2. ğam degöl:

Gazel 225

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ne çıkar, zararı yok,
aldırma!.*

Göl yüzün şevkıyla dil nālān
olursa ğam degöl
Bülbül-i cān hemdem-i efgān
olursa ğam degöl

3. ğam degöl:

Gazel 225

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ne çıkar, zararı yok,
aldırma!.*

Göl yüzün şevkıyla dil nālān
olursa ğam degöl
Bülbül-i cān hemdem-i efgān
olursa ğam degöl

4. ğam degöl:

Gazel 225

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ne çıkar, zararı yok,
aldırma!.*

Serv-ḳaddün yādına her sūya
eşküñ cūy olup
Sebz-i ḥaṭṭuñ-çün gözüm
giryān olursa ğam degöl

5. ğam degöl:

Gazel 225

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ne çıkar, zararı yok,
aldırma!.*

Tek cefā vü cevrün ile
döstüm öldür beni
Düşmen ol ḥāli görüp şādān
olursa ğam degöl

6. ğam degöl:

Gazel 225

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ne çıkar, zararı yok,
aldırma!.*

Şavlecān-ı zülfi sevdāsıyla
yārūñ güy-veş
Kelle-i bī-devletüm ğalṭān
olursa ğam degöl

7. ğam degöl:

Gazel 225

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ne çıkar, zararı yok,
aldırma!.*

Etmesün zұлmin ‘Azīzī tek o
şeh benden dirēğ
Milk-i dil ol zұлml ile vīrān
olursa ğam degöl

ğam elinden:

1. ğam elinden:-n, -den

Gazel 243

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Dert, sıkıntı içinde olma
durumu.*

Āḥum odıyla dāmen-i
cismüm yaḳam benüm
Ḳaldı alınmadı ğam elinden
yaḳam benüm

ğam ellerine:

1. ğam ellerine:-ler, -i, -n, -e

Gazel 243

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Dert, sıkıntı içinde olma
durumu.*

Ġam ellerine ‘azm edicek
şāh-ı ‘ışḳ olup
Āḥum duḥāñi çekdi öñümce
‘alem benüm

ğam gördi:

1. ğam gördi:-di

Gazel 368

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

Dert çekmek.

Gönlül havf etmez oldu guşsa-
i hecrinden ol yārūñ
Giriftār olalı 'ışkına zīrā
neçe gam görđi

gam u derd:

1. **gam u derd:**

Gazel 377

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Keder ve sıkıntı.

Meger ey Leylī-veşüm var
ise ehl-i 'ışka
Kaysdan qaldı gam u derd ü
meşakkāt bākī

gam u derd ü belā:

1. **gam u derd ü belā:**

Gazel 12

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dert, keder, sıkıntı.

Gam u derd ü belā miñnet
'Azīzī tek benüm olsun
Neşāt u 'ālem ü zevk u şafā
yārānuñ olsun hep

2. **gam u derd ü belā:**

Gazel 276

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dert, keder, sıkıntı.

Düşüp pāyına yüz sürsem
dedüğümü işitmiş yār
Cüdā olmadı bir lahza gam u
derd ü belā benden

**gam u derd ü belā vü 'ışk-ı
yārı:**

1. **gam u derd ü belā vü**

'ışk-ı yārı:-ı

Gazel 303

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sevgilinin aşkı, belası,
derdi ve sıkıntısı.*

Dilā ser-hayl-i aşhāb-ı şafā
ol Ka'be-i cāna
Gam u derd ü belā vü 'ışk-ı
yārı çār-yār eyle

**gam u endüh u belā
çekmege:**

1. **gam u endüh u belā**

çekmege:-meg, -e

Tesdis 1

Mısra: 22

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gam, sıkıntı, bela
çekmek.*

Miñnet-ābād-ı cihān içre
nitekim Ferhād
Gam u endüh u belā
çekmege oldum mu 'tād

gam u firkat:

1. **gam u firkat:**

Matla 19

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gam ve ayrılık.

Bulsañ gücüne alur idüñ ey
gam u firkat
Cān naqdini sīnemde qoduñ
gibi emānet

gam u guşsa-i cānān:

1. **gam u guşsa-i cānān:**

Gazel 56

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin gam ve
kederi.*

İmtizāc etmez olursa feraḥ u
şādī ile
Ḥasta göñlüm ki gam u
guşsa-i cānān iledür

gam vere:

1. **gam vere:-e**

Tesdis 3

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

*Gam vermek,
kederlendirmek.*

Bād-ı āhum duta göklerde
maḡar lāyık mı
Vere gam āyine-i kalbe
keder lāyık mı

gam yedüğümce:

1. **gam yedüğümce:-düg, -**

üm, -ce-düg, -ümce

Gazel 170

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

*Gam yememek; tasa
etmemek, kaygı çekmemek,
üzülmemek.*

Gam yedüğümce la'lüñ yād
etdüğüm budur kim
Ba'de't-ṭā'ām rūḡum eyler
hoşābdan ḡaz

gam yeme:

1. **gam yeme:-me**

Gazel 98

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**

*Gam yememek; tasa
etmemek, kaygı çekmemek,
üzülmemek.*

'Azīzī gam yeme qaldum
deyü ḡāk-i mezelletde
Ki ehlüñ ṭālī'i yoḡdur
zamāne dūna mā'ıldür

2. **gam yeme:-me**

Tesdis 1

Mısra: 28

Kelime Tipi: **Deyim**

*Gam yememek; tasa
etmemek, kaygı çekmemek,
üzülmemek.*

Bülbül-āsa bu cihān içre
'Azīzī bir dem
Gülmek olmadı müyesser
deyü baña yeme gam

gam yemez:

1. **gam yemez:-mez, -in**

Gazel 188

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Deyim**

Gam yememek; tasa etmemek, kaygı çekmemek, üzülmemek.

Yıkılırsa 'Azīzī gam yemez
Felek-i nüh-kıbāba meylüm yok

gam-ābād:

1. **gam-ābāda:-a**

Gazel 325

Mısra: 14

Gamlı II âşık.

Çekmeden bār-ı gam-ı hecri
'Azīzī öldüñ
Geleni öldüre bir dağı bu
gam-ābāda

gam-gīn:

1. **gam-gīnlik:-lik**

Gazel 208

Mısra: 14

Gamlı, kederli,

üzüntülü.

N'ola bī-gam olmasa cān-ı
'Azīzī bir nefes
'Âşık-ı dil-ḥastenüñ kārı olur
gam-gīnlik

gamgīn:

1. **gamgīn:**

Gazel 71

Mısra: 2

Gamlı, kederli,

üzüntülü.

Gönlüm ḥayāl-i būs-ı leb-i
la'l-i nāb açar
Gamgīn olanı niteki cām-ı
şarāb açar

gam-hāne:

1. **gam-hānem:-m**

Gazel 129

Mısra: 10

Keder evi II Gönül.

Ḳadre uğrardum 'Azīzī
erişüp Hızra eger

Ḳılsa gam-hānem müşerref
bir gece tenhā Hızır

2. **gam-hāne:**

Gazel 162

Mısra: 8

Keder evi II Gönül.

Fıkr-i ḥaṭṭuñla münakkaş
oldı kaşr-ı dil yine
Şehr-i 'ışkuñ içre oldı bir
yeñi gam-hāne naş

3. **gam-hānemde:-m, -de**

Gazel 213

Mısra: 6

Keder evi II Gönül.

Teraḥḥum eyleyüp üftādeñe
ey meh sa'ādetle
Gelüp bir gece gam-
hānemde mihmān olmaduñ
gitdün

gam-hāne-i 'azīziye:

1. **gam-hāne-i 'azīziye:-y, -e**

Gazel 106

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Azizi'nin gam evi II

*Azizi'nin gönlü (Azizi, 16.
yüzyıl Anadolu sahası
şairidir.).*

Ġam-hāne-i 'Azīziye çün
gece gelmedüñ
Gün gibi bārı gel aña ey
meh-liḳā seher

gam-ḥvāre kıldı:

1. **gam-ḥvāre kıldı:-dı**

Gazel 28

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gam yiyen, gam çeken
kılmak II âşık kılmak.*

Her ne deñlü var ise cevri
'Azīzī o şehüñ
Luṭfi çoğ olsun bu ben gam-
ḥvāre kıldı 'ākıbet

gam-ı dendānuñ-ıla:

1. **gam-ı dendānuñ-ıla:-uñ, -ıla**

Matla 20

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Dişlerin gamı.

Ġam-ı dendānuñ-ıla
ağlamadan ey meh-rū
Şadefüñ gözine aḳ düşdi
degüldür lülü

gam-ı firkat çeken:

1. **gam-ı firkat çeken:-en**

Gazel 103

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ayrılık üzüntüsü, acısı
çekmek.*

Vuşlat şafaların gam-ı firkat
çeken bilür
Ḥasret belaların yine ḥasret
çeken bilür

gam-ı gīsü-yı nigār:

1. **gam-ı gīsü-yı nigār:**

Gazel 102

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sevgilinin saçlarının
düşüncesi, gamı.*

Beni âşifte kılp kākül-i
ḥoş-büy-ı nigār
'Aḳlumı aldı başumdan gam-
ı gīsü-yı nigār

gam-ı hecr:

1. **gam-ı hecr:**

Gazel 326

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ayrılığın üzüntüsü.

Yıkılıpdur gam-ı hecr ile
'Azīzī göñlüm
Yapılırdı yine ol server-i
ḥübān gelse

2. **gam-ı hecr:**

Gazel 345

Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ayrıılığın üzüntüsü.

Ġam-ı hecr ile ‘Azîzî ölseñ
Gelmez ol rûh-ı revānuñ
ölüne

ġam-ı hecrüñle:

1. **ġam-ı hecrüñle:-üñ, -le**

Gazel 74

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ayrıılığın üzüntüsü.

Dil ġam-ı hecrüñle şöyle
derdnâk olmuş yatur
Kim anı gören şanur cānā
hilâl olmuş yatur

2. **ġam-ı hecrüñle:-üñ, -le**

Gazel 240

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ayrıılığın üzüntüsü.

Ġam-ı hecrüñle gözüm yaşı
olup cüy-yı revān
Ġurđı ‘aqs-i ten-i ġam-
geştem anuñ üstüne pül

ġam-ı hem-zādum:

1. **ġam-ı hem-zādum:-um**

Muamma 31

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Aynı anda doğan gam.

Beni öldürmek için derd-i
dil-gîr
Ġam-ı hem-zādum ile etdi el
bir

ġam-ı ‘ışka:

1. **ġam-ı ‘ışka:-a**

Gazel 138

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Aşk derdi, gamı.

İñleseñ derd ile tañ mı
nitekim bülbül-i zār
Ġafes-i derd ü ġam-ı ‘ışka
giriñtāruz biz

ġam-ı ‘ışk-ı yār:

1. **ġam-ı ‘ışk-ı yār:**

Gazel 16

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sevgilinin aşkının
üzüntüsü.*

Bir derde uğradum ki ġam-ı
‘ışk-ı yār ile
Loġmān olursa aña ‘ilāc
edemez tañb

ġam-ı ‘ışkıyla:

1. **ġam-ı ‘ışkıyla:-ı, -yla**

Gazel 271

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Aşk derdi, gamı.

Düşersin ‘ışkına ol bî-
vefānuñ ey gönül ammā
Ġam-ı ‘ışkıyla şöñra
n’olacağın ġālūñ añmazsın

2. **ġam-ı ‘ışkıyla:-ı, -yla**

Gazel 379

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Aşk derdi, gamı.

Ġam-ı ‘ışkıyla Mecnūn verdi
şanma kellesin ancak
O meydān-ı maġabbetde
‘Azîzî neçe ser düşdi

ġam-ı ‘ışkuñla:

1. **ġam-ı ‘ışkuñla:-uñ, -la**

Gazel 120

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Aşk derdi, gamı.

Ĥāne-i dil kim ġam-ı
‘ışkuñla māl-Ā-māldür

Beñzer ol vîrān sarāya
k’anda medfūn māl var

ġam-ı ‘ışkuz:

1. **ġam-ı ‘ışkuz:-uz**

Gazel 131

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Aşk derdi, gamı.

Şeh-i iġlīm-i fenā vü ġam-ı
‘ışkuz n’ola ger
Ser-i bî-devletümüzde yoğ-
ısa efserimiz

ġam-ı killet çeker:

1. **ġam-ı killet çeker:-er**

Müseddes 3

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kıtlık, yokluk gamı
çekmek.*

Cihānda ma’rifet ehli olanlar
bulmayup vüs’at
Çeker bār-ı belā-yile neçe
dürlü ġam-ı killet

ġam-ı la’lūñ:

1. **ġam-ı la’lūñ:-üñ**

Gazel 97

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sevgilinin dudaklarının
verdiği gam.*

Nece demdür ġam-ı la’lūñ
dil-i nālānda gezer
Nitekim yüregümün çanı
reg-i cānda gezer

2. **ġam-ı la’lūñ:-üñ**

Gazel 112

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sevgilinin dudaklarının
verdiği gam.*

Ġam-ı la’lūñ ki rûhum māye-
i genc-i revāndandır

Anı dilde nihān etdügüm ol
kim māl cāndandır

ğam-ı la' lüñle:

1. **ğam-ı la' lüñle:-üñ, -le**
Gazel 57
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sevgilinin dudaklarının
verdiği gam.*

Şöyle kan ağlar gözüm gāhī
ğam-ı la' lüñle kim
Silmeden ol kanı destüm
pençe-i mercān olur

ğam-ı şīrīn:

1. **ğam-ı şīrīn:**
Gazel 27
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şirin'in verdiği keder.

Ğam-ı Şīrīn ile cān
verdüğine Ferhāduñ
Nazar etseñ yüce tağlarda
kayalar dağı saht

ğam-ı zencīr-i zülfüñle:

1. **ğam-ı zencīr-i zülfüñle:-
üñ, -le**
Gazel 351
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Zincir saçının gamı.

Çekildi göklere bir ejder-i
āteş-feşān oldu
Ğam-ı zencīr-i zülfüñle
şerer-ālūd olup āhum

2. **ğam-ı zencīr-i zülfüñle:**
Gazel 351
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Zincir saçının gamı.

Çekildi göklere bir ejder-i
āteş-feşān oldu
Ğam-ı zencīr-i zülfüñle
şerer-ālūd olup āhum

ğam-ı zülfeyni:

1. **ğam-ı zülfeyni:-i**
Muamma 39
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Yüzün iki yanından
sarkan saç lülesinin gamı.*

Ğam-ı zülfeyni işüm āh u
fiğān etse n'ola
Mihrini ol iki māh içre 'ıyān
etse n'ola

ğam-ı zülfeynüñ:

1. **ğam-ı zülfeynüñ:-üñ**
Gazel 302
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Yüzün iki yanından
sarkan saç lülesinin gamı.*

Ğam-ı zülfeynüñ ile oldı
yaşum üftāde
Der gören kalmış ayaklarda
bu merdümzāde

ğam-ı zülfıyle:

1. **ğam-ı zülfıyle:-i, -yle**
Gazel 62
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Sevgilinin saçından
dolayı duyulan keder.*

Ğam-ı zülfıyle girüp zīr-i
zemīne 'uşşāk
'Ākıbet tenlerini tu'me-i mār
eylediler

2. **ğam-ı zülfıyle:-i, -yle**
Gazel 257
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Sevgilinin saçından
dolayı duyulan keder.*

Çok zamāndur ki 'Azīzī
yārūñ
Ğam-ı zülfıyle perīşān-hālem

ğam-ı zülfüñ:

1. **ğam-ı zülfüñ:-üñ**
Gazel 282
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Zülfün gamı.

Dil-i bīmāruma oldukça
düşnām-ı lebüñ tiryāk
Ğam-ı zülfüñ raķīb-i rū-
siyāha zehr-i mār olsun

ğamuñ çekmege:

1. **ğamuñ çekmege:-uñ, -
meg, -e**
Gazel 353
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Deyim**
*Tasalanmak,
kaygılanmak, üzülmek.*

Yükledürsin dile bār-ı ğam-ı
cevri her bār
O belā-dīde ğamuñ çekmege
mu'tād gibi

ğamze:

1. **ğamze:**
Gazel 155
Mısra: 9
*Süzerek göz ucu ile yan
bakış.*

Kimi gördise gözün ğamze
ile öldürmüş
Yine çok kimse bugün tīr-i
cefādan geçmiş

2. **ğamzeñ:-ñ**
Gazel 222
Mısra: 5
*Süzerek göz ucu ile yan
bakış.*

Müjeñ tıgıyla bir bir öldürüp
merdümleri ğamzeñ
Düşer mi ey gözi cellād aña
her lahza kan etmek

3. **ğamzeñ:-ñ**
Gazel 304
Mısra: 5

Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Ġamzeñ âdemler helâk eyler
şaçuñ yollar başar
Gözlerüñ her dem harâmiler
gibi kan etmede

4. **ġamzesi:-si**
Gazel 310
Mısra: 9
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Ġamzesi hancer çeker baña
‘Azîzî her kaçan
Nâzır olsam ol şeh-i ‘izzet-
me‘âbuñ ‘aynına

5. **ġamzesi:-si**
Gazel 337
Mısra: 9
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Zîr-i ebrûsında ol yârüñ
‘Azîzî ġamzesi
Güyyâ bir Türk-i ser-hoşdur
yatur mihrâbda

6. **ġamzeñ:-ñ**
Gazel 363
Mısra: 1
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Gözüñ kim ġamzeñ olmuşdur
aña bir hancer-i gürdî
Meded ol Türk-i ser-hoş
deşne ile bizi öldürdi

7. **ġamzelerden:-ler, -den**
Gazel 366
Mısra: 8
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Görmeze urmasa ‘uşşâkı
görüp dilberler
Ġamzelerden taqınup
hancer-i bürrânları

8. **ġamzesi:-si**
Gazel 378
Mısra: 5
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Şalar bir demde biñ âşüb u
ġavġâ ġamzesi dehre
Moġolçîn gözleri târâc edüp
İrân u Tûrânı

9. **ġamzeñ:-ñ**
Gazel 390
Mısra: 5
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Ġamzeñ okı dile tokundu
nece kez ammâ
Görmedüm cânâ müjeñ gibi
cefâlar kılıcı

10. **ġamzeñ:-ñ**
Gazel 390
Mısra: 9
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Kaşlaruñ ġamzeñ oñı el bir
edüp lâyıq mı
Göz göre cân-ı ‘Azîziye
ezâlar kılıcı

11. **ġamzeñden:-ñ, -den**
Matla 51
Mısra: 1
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

Kirpigüñ ġamzeñden öñ urur
okın cânâ her ân
Bu meşeldür ilk uran oqçıdur
ey kaşı kemân

ġamze-i bed-hüy-ı nigâr:

1. **ġamze-i bed-hüy-ı nigâr:**
Gazel 102
Mısra: 4
Kelime Tipi: Kalıp
İfade
Kötü huylu yan bakışa sahip olan sevgili.

Müje tîġini çeküp dil komadı
dilmедük âh
Ne ‘aceb âfet imiş ġamze-i
bed-hüy-ı nigâr

ġamze-i bî-dâddan:

1. **ġamze-i bî-dâddan:-dan**
Gazel 163
Mısra: 1

Kelime Tipi: Kalıp
İfade

Acımasız, merhametsiz gamze.

Gözüñ kan dökmegi ol
ġamze-i bî-dâddan görmiş
Zihî hünî ki merdüm-küşlügi
cellâddan görmiş

ġamze-i dil-düzuña:

1. **ġamze-i dil-düzuña:-uñ, -a**

Gazel 388
Mısra: 7
Kelime Tipi: Kalıp

İfade

*Gönül diken bakış II
Sevgilinin gönül delen yan bakışı.*

Öyküntürmüş ġamze-i dil-
düzuña ey kaşı yâ
Bulsam atardum oquñ
yabana râmiler gibi

ġamze-i hun-rîzi:

1. **ġamze-i hun-rîzi:-i**
Gazel 128
Mısra: 12
Kelime Tipi: Kalıp

İfade

Kan dökücü yan bakış.

İrdüġine zahm urup cismin
serâser kana yur
Ġamze-i hun-rîzi yârüñ tîġ-i
bürrân kendidür

ġamze-i nâvek-fikenüñ:

1. **ġamze-i nâvek-fikenüñ:-üñ**

Gazel 207
Mısra: 6
Kelime Tipi: Kalıp

İfade

Ok saçan yan bakış.

Olmasa ey kaşı yâ dilde
nişân-ı devlet
Toġrulup gelmez idi ġamze-i
nâvek-fikenüñ

ġamze-i tâtârını:

1. **ğamze-i tâtârını:-ı, -n, -ı****Kaside 5**Mısra: **102**Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Tatar (acımasız) yan bakış.*

Konak edindiler dükkânını
Remmâl Çeşmînüñ
Görenler ğamze-i Tâtârını
yanındaki oğlanuñ

ğamzeñ okı:1. **ğamzeñ okı:-ñ****Gazel 315**Mısra: **3**Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Yan bakış oku.*

Gerçi sîne delmede ğamzeñ
okı mâhir geçer
Andan âfetdür velî tîğ-i
müjeñ kan almada

2. **ğamzeñ okı:-ñ, -ı****Matla 9**Mısra: **1**Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Yan bakış oku.*

Zahm urdı ğamzeñ okı dil-i
zâruñ üstine
Düşdi ölüm nişanı o bîmâruñ
üstine

ğaraż:1. **ğarażı:-ı****Gazel 11**Mısra: **3***Gaye, maksat, amaç.*

Ayırup benden o mâhi ğarażı
neyki ‘aceb
Döne döne baña cevır
eylemeden çarh-ı dü-tâ

2. **ğaraż:****Gazel 92**Mısra: **6***Gaye, maksat, amaç.*

Ben deñiz etmeden gözüm
yaşın
Ğaraż ol yâre âşnâlıkdur

3. **ğaraż:****Gazel 274**Mısra: **7***Gaye, maksat, amaç.*

Dem-Ā-dem tîğ-i âhi çarha
tutmaqdan ğaraż bu kim
‘Adū-yı kâfirüñ başın kesüp
kanın dökem bir gün

4. **ğaraż:****Kaside 3**Mısra: **81***Gaye, maksat, amaç.*

Saña ‘arz-ı fâka etmekden
ğaraż şâhum bu kim
Ehl-i fakruñ derdine sensin
bu gün dermân olur

5. **ğarażum:-um****Kıt’a 10**Mısra: **2***Gaye, maksat, amaç.*

Olur olmaz kişilerle yeyüp
içme demeden
Saña yokdur ğarażum sen de
bilürsin hanum

6. **ğaraż:****Kaside 3**Mısra: **81***Arzu, istek.*

Saña ‘arz-ı fâka etmekden
ğaraż şâhum bu kim
Ehl-i fakruñ derdine sensin
bu gün dermân olur

ğarîb:1. **ğarîb:****Gazel 16**Mısra: **4***Kimsesiz, zavallı, biçare
II aşık.*

Haţtı gelince kaldı hadinde
dil ol mehüñ
Niteki aħşam olduğı yerde
döner ğarîb

2. **ğarîb:****Tahmis 1**Mısra: **11***Kimsesiz, zavallı, biçare
II aşık.*

Bu ğarîb üftâdeye şâhum
cefâdan kıl hâzer
Yoħsa eşk ü âhum eyler
‘âlemi zir ü zeber

ğarîb oldı:1. **ğarîb oldı:-dı****Gazel 16**Mısra: **2**Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Tuhafl olmak.*

Her şubh eşigüñe varur ey
mâh-ı dil-firîb
Mihr-i münürüñ oldı zevâli
meger ğarîb

ğarîk-i baħr-i ğam:1. **ğarîk-i baħr-i ğam:****Gazel 145**Mısra: **7**Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gam denizinde
boğulmuş.*

Neçe bir dil fülkini ide ğarîk-
i baħr-i ğam
Bir dem ola görmeye çeşm-i
zamâne қaramuz

ğarîk-ı baħr-i ‘işyân:1. **ğarîk-ı baħr-i ‘işyân:****Gazel 305**Mısra: **7**Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***İşyan denizinde
boğulmak.*

Ğarîk-ı baħr-i ‘işyân bir
bölük ‘aşilerüz luţf et
Bizi girdâb-ı düzaħdan rehâ
kıl yâ Resûlallâh

ğark eyleser:

1. ğarķ eylerse:-r, -se

Gazel 32

Mısra: 7

Kelime Tipi: Kalıp

İfade*Boğmak.*

Mihr ü meh gibi seni altuna
ğarķ eylerse de
Merd iseñ itme zen-i gerdüna
‘arz-ı ihtiyâc

ğarķ oldu:

1. ğarķ oldu:-dı

Gazel 100

Mısra: 10

Kelime Tipi: Kalıp

İfade*Boğulmak, batmak.*

Dün gece seyyâreler âfâkı
tölmüş gördiler
Gözlerüm yaşına ğarķ oldu
bu ‘âlem şandılar

ğarķ-âb-ı ‘adem:

1. ğarķ-âb-ı ‘adem:

Gazel 369

Mısra: 7

Kelime Tipi: Kalıp

İfade*Yokluk girdabında
boğulmak.*

Oldı Fir‘avn çerisi gibi ğarķ-
âb-ı ‘adem
Göricek haţt-ı ruĥuñ
mu‘cize-i Mūsâyı

ğarķa-i envâr:

1. ğarķa-i envâr:

Gazel 3

Mısra: 10

Kelime Tipi: Kalıp

İfade*Nurlara ğarķ olmak.*

Gel ey meh gül yüzüñi şubĥ-
dem gün gibi ‘arz eyle
Ki olsun bâġ-ı ‘âlem ğarķa-i
envâr ser-tâ-pâ

ğarķa-i nür etmede:1. ğarķa-i nür etmede:-me,
-de

Kaside 2

Mısra: 51

Kelime Tipi: Deyim

Işık içinde bırakmak.

Şems-veş ğarķa-i nür etmede
cirm-i kameri
‘Aynıdır şems-i münîrûñ
ķamer-i rüy-ı nigâr

ğarķ-ı ĥün olup:

1. ğarķ-ı ĥün olup:-up

Tarih 27

Mısra: 5

Kelime Tipi: Kalıp

İfade*Kana batmak, kanda
boğulmak.*

Ēarķ-ı ĥün olup libâs-ı cismi
berg-i gül-mişâl
Urdı yüz ĥâk-i siyâha lâle
gibi sîne-çâk

ğarķ-ı ĥün-ı bâde:

1. ğarķ-ı ĥün-ı bâde:

Gazel 352

Mısra: 1

Kelime Tipi: Kalıp

İfade*Kanla boğulmuş şarap.*

Ēarķ-ı ĥün-ı bâde olsun
göreyin peymâneyi
Kim demâdem būs eder la‘l-i
leb-i cânâneyi

ğarķ-ı ĥün-ı sürĥ-reng**olup:**

1. ğarķ-ı ĥün-ı sürĥ-reng

olup:-up

Tarih 21

Mısra: 9

Kelime Tipi: Kalıp

İfade*Kırmızı renkli kana
boğulmak.*

Ēarabâġuñ ser-Ā-ser ğarķ-ı
ĥün-ı sürĥ-reng olup
Süyüf-i miĥnet ile verdiler
cân ķavm-i Tercân deñ

ğarrâ:

1. ğarrâ:

Gazel 389

Mısra: 4

*Ak, parlak, güzel,
gösterişli, nümâyişli.*

Ĥüblar içre deñiz mâlikidir
şanki o mâh
Baĥr-i ĥüsne iki ķaşı iki
ğarrâ mâhî

ğavġâ:

1. ġavġâya:-y, -a

Gazel 31

Mısra: 8

Döġüşme, gürültü.

Veren bezm-i cihâni ĥây u
ĥüya şevķ-ı la‘lündür
Belî ķandaysa ġavġâya mey-
i gül-fâm olur bâ‘iş

ğâv-ı zemîni:

1. ġâv-ı zemîni:-i

Matla 8

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Arz öküzü; eski inanışa
göre dünya, bir öküzün
boynuzları arasında
durmaktadır. Öküz, balığın
sirtında; balık ise suyun
içindedir.*

Zelzele şanmañ eden ġâv-ı
zemîni lerzân

Heybet-i Ĥaķdan aña ‘arız
olupdur ĥafaķân

ğâv-ı zemînüñ:

1. ġâv-ı zemînüñ:-üñ

Gazel 203

Mısra: 3

Kelime Tipi: Kalıp

İfade*Arz öküzü; eski inanışa
göre dünya, bir öküzün
boynuzları arasında
durmaktadır. Öküz, balığın
sirtında; balık ise suyun
içindedir.*

Meh-i nev şanmañuz gāv-ı
zemīnūñ çıkdı bir şāhı
Getürdi bād-ı āhum altını
üstine dünyānuñ

gāv-şikem:

1. **gāv-şikem:**

Kıt'a 26

Mısra: 1

Sığır.

Nedür ey gāv-şikem Sānī o
cüsse
Hār-ı Deccāl misin ya
Dābbetü'l-arz

gāyet:

1. **gāyet:**

Gazel 182

Mısra: 1

Uç, son, son derece.

Mihnet-i 'ışk-ı yāre gāyet
yok
Elem ü guşşaya nihāyet yok

2. **gāyet:**

Matla 71

Mısra: 1

Uç, son, son derece.

Dedüm ni'am-ı derd ü
gamuñ çok gibi gāyet
Ol şüh-ı cefā-pişe dedi
yeyene minnet

3. **gāyet:**

Mesnevi 1

Mısra: 38

Uç, son, son derece.

Reng-i rüyında kalmayup
hālet
Köhne olmışdı kālilar gāyet

4. **gāyetle:-le**

Mesnevi 1

Mısra: 54

Uç, son, son derece.

İncidüp şeyh ü şābı şiddetle
Hālka zaḥmet verürdi gāyetle

5. **gāyet:**

Müseddes 2

Mısra: 26

Nihayet,son.

Bu ne cevri olur buña hergiz
nihāyet yok midur
Tañrıdan korkmaz mısın bu
zulme gāyet yok midur

6. **gāyet:**

Gazel 317

Mısra: 10

*Son, nihayet II çok, bol,
epey.*

Gelmedi mescide ol māh bu
şeb buldı meger
Müddet-i 'ömr-i 'Azīzī gibi
gāyet rüze

gāyr:

1. **gāyre:-e**

Gazel 52

Mısra: 9

*Başka bir kimse,
başkası II rakip.*

Gāyre ihsān-ı vefā eyleyesin
lāyık mı
Düşmeye luḥfuña bī-çäre
'Azīzī mazhar

2. **gāyre:-e**

Gazel 171

Mısra: 7

*Başka bir kimse,
başkası II rakip.*

Yürü ey şerbet-i vaşlın şunup
gāyre o meh-rünüñ
Beni hecrinde bīmār u dil-
efgār eyleyen tāli'

3. **gāyre:-e**

Gazel 390

Mısra: 3

*Başka bir kimse,
başkası II rakip.*

Kılıcı baña sitem eyleyici
gāyre kerem
Baña cevri edici ağıyāre
vefālar kılıcı

gāyre:

1. **gāyre:**

Gazel 219

Mısra: 5

Başkaları, diğerleri.

Bār-ı luḥfin gāyre ihsān
eyleyüp ol gül saña
Çekdirürse bār-ı cevri ey dil-
i gam-hvāre çek

gāyret:

1. **gāyretüm:-üm**

Gazel 246

Mısra: 6

*İçten gelerek çalışma,
belli bir şey için çabalama,
azmetme.*

Ben niçün zencir-i zülf-i
dilbere dil vermeyem
Yok midur 'ālemde bir
dīvāne deñlü gāyretüm

gāyrı:

1. **gāyrı:**

Gazel 145

Mısra: 3

Başka.

Āsitān-ı yārdan gāyrı yere
itmez nüzül
Haylice yüksek uçar kuşdur
dil-i āvāremüz

2. **gāyrı:**

Tedis 3

Mısra: 34

Başka.

Zulmet-i gamda komaç beni
māhum neyiki
Her gün āh eylemeden gāyrı
günāhum neyiki

gāyr-i āstāna:

1. **gāyr-i āstāna:-a**

Gazel 33

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Başka bir huzur,
makam, eşik.*

Yā Rabbi dergehüñden hışm
ile eyleyüp red
Etme 'Azīzī kuluñ gāyr-i
āstāna muhtāc

ğazabnāk:1. **ğazabnāk:****Gazel 287**

Mısra: 10

Gazaplı, öfkeli.

Bu dil-i pür-süzümüñ hâlin
‘Azîzî bilmezsin
Ol ğazabnāk âteşi dildāra
nece yanayın

ğazel:1. **ğazeller:-ler****Kaside 5**

Mısra: 37

Divan şüirinin en yaygın nazım şekillerinden biri olan gazelin sözlük anlamı, kadınlarla aşıkâne sohbet etmek ve aşk üzerine konuşmaktır. Edebi bir terim olarak gazel, ilk beyti kendi içinde diğer beyitlerinin ikinci mısraları ilk beyitle kafiyeli olan, 4-15 beyit arasında yazılabilen, son beyitte şairin mahlasının bulunduğu ve kafiye şeması aa, xa, xa, xa, xa şeklinde olan nazım biçiminin adıdır.

Oğur nâzük ğazeller
gördüğine ‘İlmî-i nâzük
Nezâketden degüldür hâlî
tab ‘-i nâzûki anuñ

ğazel-hvân:1. **ğazel-hvânüm:-um****Gazel 256**

Mısra: 10

Gazel okuyan, söyleyen.

Şadâ-yı nağme-i şî rüm
‘aceb mi ÷utsa âfâkı
‘Azîzî bezm-i nazm içre
bugün ben bir ğazel-hvânüm

ğazî:1. **ğazîler:-ler****Tarih 21**

Mısra: 17

Gaza edici, eden.

Ser-i a ‘dāya ğazîler kesüp tîğ
ile şîrvânî
Elünden aldılar Şîrvânî edüp
tîr-i bārân deñ

2. **ğazî:****Tarih 22**

Mısra: 12

Gaza edici, eden.

Geçürüp tîğden Kızılbaş
Kesdi her ğazî bî-‘aded
mürted

ğazzâz:1. **ğazzâzî:-ı****Gazel 356**

Mısra: 10

İpekçi.

Getürmezken ‘Azîzî ibrişîmi
yādına şimdi
Çeker bār-ı ğam-ı cevvin
sevüp bir hûb ğazzâzı

geber:1. **gebersin:-sin****Gazel 290**

Mısra: 4

Gebermek.

Vişâline nigârûñ aş yerermiş
Raķîbi göreyin Yâ Rab
gebersin

geç:1. **geçsem:-se, -m****Gazel 153**

Mısra: 1

Vazgeçmek.

Geçsem ‘aceb mi cāme-i
nevden geyüp pelās
Düşmez gedâ-yı ‘işkuña ey
māh-ı nev libās

2. **geçmiş:-miş****Gazel 155**

Mısra: 1

Vazgeçmek.

‘İşķ cāmını içen tāk u
ķabādan geçmiş
Raħt u baħtı dağıdup taħt-ı
nevādan geçmiş

3. **geçmiş:-miş****Gazel 155**

Mısra: 2

Vazgeçmek.

‘İşķ cāmını içen tāk u
ķabādan geçmiş
Raħt u baħtı dağıdup taħt-ı
nevādan geçmiş

4. **geçmiş:-miş****Gazel 155**

Mısra: 6

Vazgeçmek.

İştîrâ-yı mey-i ‘işķuñ eden
āvārelerüñ
Sük-ı dehri unudup bey ‘ u
şîrādan geçmiş

5. **geçmiş:-miş****Gazel 155**

Mısra: 12

Vazgeçmek.

Jāle şanmañ göricek gün
yüzün ol lāle-ruħuñ
Eriyüp berg-i semen şerm ü
hayādan geçmiş

6. **geçer:-er****Gazel 48**

Mısra: 9

*Geçinmek,**kendini...saymak.*

‘Aşık geçer saña çok evet
kim ‘Azîzî var

Bār-ı belāñı çekmege cāndan
rıżā verür

7. **geçdi:-di****Gazel 213**

Mısra: 2

Yaşamak.

Cihānda vuşlat-ı yār ile
şādān olmaduñ gitdüñ
Dilā ‘ömrüñ ğam-ıla geçdi
handān olmaduñ gitdüñ

8. **geçer:-er****Kıt'a 21**

Mısra: 3

Yaşamak.

Evlinüñ 'ömri yine zevk u
şafâ-y-ile geçer
Ergenüñ aqçasını it ü yakasın
bit yer

9. **geçmiş:-miş**

Gazel 155

Mısra: 14

Ardalanmak, ilerlemek.

Dün 'Azîzî görüp ol mâhî bir
âh etmiş kim
Tîr-i âhî siper-i çarh-ı dü-
tâdan geçmiş

10. **geçdi:-di**

Gazel 357

Mısra: 16

*Yerine geçmek, yerini
almak.*

Sînem üstine taşaddur edicek
peykânlaruñ
Anda cânüm yerine geçdi o
peykânüñ biri

11. **geçmiş:-miş**

Gazel 155

Mısra: 4

İlerleme, gezinme.

Terk edüp 'ışk-ıla Bağdâd-ı
vücüdın Manşür
Mülk-i bâkîye erüp cisr-i
fenâdan geçmiş

12. **geçüp:-üp**

Kaside 5

Mısra: 119

İlerleme, gezinme.

Geçüp dil-sûzlar ala-y-ile her
gün Qalataya
İçerler kâhvesini İbn-i
Sakkâ-y-ile Mûsânüñ

13. **geçür:-ür, -**

Gazel 216

Mısra: 6

*Bir nesnenin bir
tarafından girip öbür
tarafından çıkmak.*

Gelüp zaħm urduğičün sîne-i
mecrûhuma tîrûñ
Geçür dilden anı kaşı
kemânüm mâ-ھاşal sevmek

14. **geçmiş:-miş**

Gazel 155

Mısra: 8

*Maruz kalmak, tecrübe
etmek.*

Nehr-i eşkini geçüp küyuña
varmış 'aşık
Hâk bu kim haylice girdâb-ı
belâdan geçmiş

15. **geçmiş:-miş**

Gazel 155

Mısra: 10

*Maruz kalmak, tecrübe
etmek.*

Kimi gördise gözün gamze
ile öldürmüş
Yine çok kimse bugün tîr-i
cefâdan geçmiş

16. **geçsün:-sün**

Gazel 52

Mısra: 3

Aşmak.

Vechün ayına nazardan nece
geçsün 'uşşâk
Eylemez âyineden ehl-i şafâ
kağ'-ı nazar

17. **geçüp:-üp**

Gazel 155

Mısra: 7

Aşmak.

Nehr-i eşkini geçüp küyuña
varmış 'aşık
Hâk bu kim haylice girdâb-ı
belâdan geçmiş

18. **geçdi:-di**

Kıt'a 5

Mısra: 4

Bir yere kurulmak.

Vü ger tîr-i 'anâ-yı iştiyâkuñ
Şorarsañ geçdi cân-ı nâ-
tîvâna

19. **geçse:-se**

Gazel 334

Mısra: 2

*Zaman bağlamında
aşmak, geride bırakmak,
harcamak.*

Vefâ vü mihr ü şefkatden
eşer yok dil-rübâlarda
'Aceb mi 'aşıkuñ geçse günü
derd ü belâlarda

20. **geçmez:-mez**

Gazel 263

Mısra: 12

Yok olmak, kalmamak.

Düşmese ayru nev-
bahârından
Şararup geçmez idi berg-i
hazân

21. **geç:**

Gazel 230

Mısra: 2

*Çıkmak, oturmak (tahta
oturmak bağlamında).*

Ey sîm-beden sîneye gel rûh-
ı revân ol
Taht-ı dile geç pādşeh-i
milket-i cân ol

22. **geçüp:-üp**

Gazel 242

Mısra: 2

*Çıkmak, oturmak (tahta
oturmak bağlamında).*

'İşk ellerinde olalı gönlüm
esîr-i gam
Mihnet serîrine geçüp oldum
emîr-i gam

23. **geçmez:-mez**

Gazel 25

Mısra: 3

Gitmek, varmak.

Şararup geçmez idi gün
yüzüne
Hasret olmasa ey kamer-
tal'at

24. **geçmedi:-me, -di**

Gazel 197

Mısra: 9

Gitmek, varmak.

Geçmedi minnete yanında
'Azîzî yârûñ
Gerçi yolında anuñ terk-i dil
ü cân etdük

25. **geçmez:-mez****Gazel 210**

Mısra: 8

Gitmek, varmak.

Olmasa sīb-i zenehdānuñ
āşüftesi ger
Böyle beñzi şararup geçmez
idi ayvanuñ

26. **geçüp:-üp****Gazel 255**

Mısra: 1

Gitmek, varmak.

Geçüp şehr-i Kalaṭaya
müdām içmek diler göñlüm
Gezüp meyhāne mey-hāne
müdām içmek diler göñlüm

27. **geçüp:-üp****Gazel 255**

Mısra: 5

Gitmek, varmak.

Geçüp mülk-i Sitanbuldan
varup ol şehr-i a'lāda
Olup bir şāh-ı hūbāna gulām
içmek diler göñlüm

28. **geçer:-er****Kaside 1**

Mısra: 78

Gitmek, varmak.

Naḥl-i gül kaddüñe bülbül
dilüñe dil-dāde
Dil ü cān bülbülü gül-rūyuña
ālifte geçer

29. **geçer:-er****Kaside 5**

Mısra: 50

Gitmek, varmak.

Yine ol rind-i 'işret-sāz-ı
'ālem Sırrı-i Kātib
Geçer āvāresi her bir lebi
mül ḥaṭṭı reyḥānuñ

30. **geçer:-er****Kaside 5**

Mısra: 62

Gitmek, varmak.

Hasan-süret 'Alī Bālī bir
āfetdür velī Ḥilmī

Geçer kanber gulāmı cān ile
o şır-i merdānuñ

31. **geçer:-er****Gazel 8**

Mısra: 12

*Geçip gitmek II sona
ermek.*

Vaşl u hecri gibi 'ālemde
'Azīzī o gülüñ
Olur eyyām-ı bahār u geçer
ezmān-ı şitā

32. **geçdi:-di****Gazel 329**

Mısra: 10

*İçine girmek, yerleşmek,
tesir etmek.*

Nüş-ı cām-ı bāde-i la'l-i
lebüñden geçmedi
Gerçi kim zehri gamuñ geçdi
'Azīzī cānına

33. **geçmedi:-me, -di****Gazel 329**

Mısra: 9

*İçine girmek, yerleşmek,
tesir etmek.*

Nüş-ı cām-ı bāde-i la'l-i
lebüñden geçmedi
Gerçi kim zehri gamuñ geçdi
'Azīzī cānına

34. **geçer:-er****Gazel 235**

Mısra: 9

*Geçmek II bilinmek,
öyle bilinmek.*

'Ālemde 'Azīzī nece 'ākıl
geçer ol kim
Nüş etmeye ḥubān-ıla şahbā-
yı Sitanbul

35. **geçer:-er****Müseddes 3**

Mısra: 2

*Vakit ilerlemek, zaman
harcamak.*

Ne ḥikmetdür bu kim nādān
olup dāyim sa'ādetde
Geçer erbāb-ı 'irfānuñ günü
faḫr u felāketde

36. **geçdi:-di****Tarih 27**

Mısra: 7

Maruz kalmak, işlemek.

Gördiler kim geçdi zaḥm-ı
deşne cānına o dem
Dediler tāriḥin eyvāh eyledi
ḥançer helāk

37. **geçmez:-mez****Gazel 119**

Mısra: 3

*Gezinmek II tedavülde
olmak.*

Geçmez ol sīmīn-tenüñ
yanında fūls-i aḥmere
Dide hemyānında eşküm
gerçi kim dirhemenlür

38. **geçe:-e****Gazel 220**

Mısra: 2

*Geçmek II Tahta, başa
geçmek.*

Gün gibi kadri olup 'ālī
Meḥemmed Şāhuñ
Geçe devletle meh ü sāli
Meḥemmed Şāhuñ

39. **geçüp:-üp****Gazel 232**

Mısra: 5

Kurtulmak, geçmek.

Geçüp vādī-i istignādan ey
Leylī-ḥırāmum gel
Beni hāmūn-ı 'ışkuñda yeter
Mecnūn-ı şeydā ḫil

40. **geçmese:-me, -se****Gazel 350**

Mısra: 10

*Geçmek, bir yerden
başka bir yere gitmek II bir
engeli aşmak.*

Eyleyüp kaṭ' -ı naḫar geçmez
idi benden o yār
Geçmese yāra 'Azīzī eger
ağyār beni

41. **geçmez:-mez****Gazel 350**

Mısra: 9

Geçmek, bir yerden

başka bir yere gitmek II bir engeli aşmak.

Eyleyüp kaç' -ı nazar geçmez
idi benden o yâr
Geçmese yâra 'Azîzî eger
ağyâr beni

42. **geçseler:-se, -ler**

Gazel 366

Mısra: 10

*Bir yere gidip oturmak,
yerleşmek, yönelmek.*

Yeyüp esrârî hâtî şevkî-y-ıla
hübânuñ
Geçseler karşısına vâlih ü
hayrânları

geç-:

1. **geçdi:-di**

Gazel 349

Mısra: 12

*(Bir miktarı, bir sınır
veya haddi) Aşıp ilerisine
gitmek.*

Bozuldu hüsn-i gül-rüyuñ
hātuñ gelmege az kaldı
Bahârûñ mevsimi geçdi
hazân olmağa yaklaştı

gece:

1. **gece:**

Gazel 19

Mısra: 5

*Güneş battıktan sonra
başlayan ve gün ağarınca
kadar süren karanlık zaman.*

Kimde aḥşamlar ki âyâ gece
oldukça o mâh
Kimlerüñ bezmine şem'-i
şu'le-dâr oldu 'aceb

2. **gece:**

Gazel 25

Mısra: 6

*Güneş battıktan sonra
başlayan ve gün ağarınca
kadar süren karanlık zaman.*

Neye kararlı gevdesi mâhuñ
Gece küyuñda yemedi çün
let

3. **gece:**

Gazel 29

Mısra: 5

*Güneş battıktan sonra
başlayan ve gün ağarınca
kadar süren karanlık zaman.*

Ḍayf-ı gamuñ bu gece dil
hücesine geldi
Hün-ı cigerle kıldum ey meh
anı ziyâfet

4. **gece:**

Gazel 37

Mısra: 11

*Güneş battıktan sonra
başlayan ve gün ağarınca
kadar süren karanlık zaman.*

Câm-ı gam nüş eyleyüp
hecrinde yârüñ her gece
Tañ mı gezsem 'âlemi
sermest ü şeydâ her şabâh

5. **gece:**

Gazel 55

Mısra: 5

*Güneş battıktan sonra
başlayan ve gün ağarınca
kadar süren karanlık zaman.*

Eşiği itleriyle her gece tâ
şubḥa dek yârüñ
Cihânuñ halkını uyutmayan
feryâd u zârumdur

6. **gece:**

Gazel 74

Mısra: 3

*Güneş battıktan sonra
başlayan ve gün ağarınca
kadar süren karanlık zaman.*

Ola kim mihmân ola deyü
hayâlüñ bir gece
Hâne-i dil neçe günlerdür ki
pâk olmuş yatur

7. **gece:**

Gazel 81

Mısra: 4

*Güneş battıktan sonra
başlayan ve gün ağarınca
kadar süren karanlık zaman.*

Mâh-i nev na'li yeri encüm
nişân-ı mîḥıdur

Her gece Şebdîz-i âhum gök
yüzün pâmâl eder

8. **gece:**

Gazel 83

Mısra: 9

*Güneş battıktan sonra
başlayan ve gün ağarınca
kadar süren karanlık zaman.*

Nece büyüklenmesün pîr-i
felek kim her gece
Gögsi üzre meh gibi bir âfet-
i devrân yatur

9. **gece:**

Gazel 89

Mısra: 6

*Güneş battıktan sonra
başlayan ve gün ağarınca
kadar süren karanlık zaman.*

Encüm-âyîn şerâr-ı âhumdan
Her gece gök yüzi munaḳḳaş
olur

10. **gece:**

Gazel 100

Mısra: 9

*Güneş battıktan sonra
başlayan ve gün ağarınca
kadar süren karanlık zaman.*

Dün gece seyyâreler âfâkı
tolmuş gördiler
Gözlerüm yaşına garḳ oldu
bu 'âlem şandılar

11. **gece:**

Gazel 106

Mısra: 5

*Güneş battıktan sonra
başlayan ve gün ağarınca
kadar süren karanlık zaman.*

Ser-geşteñ olmasa meh-i
tâbân her gece
Dolanmaz idi küyuñ olunca
tâ seḥer

12. **gece:**

Gazel 106

Mısra: 9

*Güneş battıktan sonra
başlayan ve gün ağarınca
kadar süren karanlık zaman.*

Ğam-hâne-i 'Azîziye çün
gece gelmedüñ
Gün gibi bâri gel aña ey
meh-likâ şehir

13. gece:

Gazel 107

Mısra: 5

*Güneş battıktan sonra
başlayan ve gün ağarınca
kadar süren karanlık zaman.*

Şanma nücüm ile mâh gece
şerâr-ı âhum
Çekdi sarây-ı çarha altun
benekli bir zâr

14. gece:

Gazel 108

Mısra: 3

*Güneş battıktan sonra
başlayan ve gün ağarınca
kadar süren karanlık zaman.*

O mâhuñ kekbek-i keşine
beñzer deyü her gece
Çıkup âhum şerârı âsmânuñ
kevkebin oħşar

15. gece:

Gazel 129

Mısra: 10

*Güneş battıktan sonra
başlayan ve gün ağarınca
kadar süren karanlık zaman.*

Ķadre uğrardum 'Azîzî
erişüp Hızra eger
Ķılsa ķam-hânem müşerref
bir gece tenhâ Hızır

16. gece:

Gazel 140

Mısra: 3

*Güneş battıktan sonra
başlayan ve gün ağarınca
kadar süren karanlık zaman.*

Hecrinde ol mehüñ yine dün
gece ra'd-vâr
Şaldı cihânda velvele âh u
fiğânımız

17. gece:

Gazel 146

Mısra: 2

Güneş battıktan sonra

*başlayan ve gün ağarınca
kadar süren karanlık zaman.*

Bezme ol dilber-i meh-rû
gelmez

Gözüme ol gece uyhu
gelmez

18. gece:

Gazel 152

Mısra: 8

*Güneş battıktan sonra
başlayan ve gün ağarınca
kadar süren karanlık zaman.*

Pâsbân-ı şehir-i 'ışkuñ
olmasa mâh-ı felek
Her gece küyuñ tolanmaz idi
mânend-i 'ases

19. gece:

Gazel 164

Mısra: 6

*Güneş battıktan sonra
başlayan ve gün ağarınca
kadar süren karanlık zaman.*

Şubha dek girmemiş uyhu
gözine şevkından
Mâh küyında o yârüñ gece
mihmân olmuş

20. geceler:-ler

Gazel 202

Mısra: 8

*Güneş battıktan sonra
başlayan ve gün ağarınca
kadar süren karanlık zaman.*

Ķaḫtı sevdâsıyla ol mâhuñ
dilâ

Görmez oldu geceler uyhu
gözüñ

21. gece:

Gazel 203

Mısra: 6

*Güneş battıktan sonra
başlayan ve gün ağarınca
kadar süren karanlık zaman.*

Ruḫ-ı pür-nürına 'âşık mıdur
yoħsa o meh-rünuñ
Şararmış beñzini gördüm
gece şem'-i şeb-ârânuñ

22. gece:

Gazel 213

Mısra: 6

*Güneş battıktan sonra
başlayan ve gün ağarınca
kadar süren karanlık zaman.*

Terahḫum eyleyüp üftâdeñe
ey meh sa'âdetle
Gelüp bir gece ķam-
hânemde mihmân olmadüñ
gitdüñ

23. gece:

Gazel 258

Mısra: 10

*Güneş battıktan sonra
başlayan ve gün ağarınca
kadar süren karanlık zaman.*

Bir şemmece raḫm eylemedi
gerçi 'Azîzî
Pervâne gibi hâlüm o şem'a
gece yandum

24. gece:

Gazel 291

Mısra: 1

*Güneş battıktan sonra
başlayan ve gün ağarınca
kadar süren karanlık zaman.*

Bir gece ol şanemi hücreye
tenhâ çekeyin
Şubha dek şevkına anuñ
mey-i ħamrâ çekeyin

25. gece:

Gazel 317

Mısra: 7

*Güneş battıktan sonra
başlayan ve gün ağarınca
kadar süren karanlık zaman.*

Pür edüp mâh-ı nevüñ her
gece zer kâsesini
Ķvân-ı luḫf-ıla eder ħalka
ziyâfet rüze

26. gece:

Gazel 319

Mısra: 9

*Güneş battıktan sonra
başlayan ve gün ağarınca
kadar süren karanlık zaman.*

Başımı alup oldu revân çarḫ-ı
berîne
Heccinde 'Azîzî o mehüñ
dün gece âhum

27. gece:

Gazel 326

Mısra: 8

Güneş battıktan sonra başlayan ve gün ağarıncaya kadar süren karanlık zaman.

Gün gibi hâne-i tārīküm
ederdi rüşen
Luṭf edüp bir gece ger o
meh-i tābān gelse

28. gece:

Gazel 342

Mısra: 4

Güneş battıktan sonra başlayan ve gün ağarıncaya kadar süren karanlık zaman.

Eger yoğ-ısa zevkī benden
ey mäh-i perī-şānum
Gece oldukça küyuñda niçün
olur nihān sāye

29. gece:

Gazel 349

Mısra: 3

Güneş battıktan sonra başlayan ve gün ağarıncaya kadar süren karanlık zaman.

Şu deñlü çıkdı eflāke bu
gece dūd-ı āhum kim
Derūnı käh-i çarḥuñ pür-
duḥān olmağa yaklaştı

30. gecedür:-dür

Gazel 350

Mısra: 7

Güneş battıktan sonra başlayan ve gün ağarıncaya kadar süren karanlık zaman.

Ne günüm gün ne gecem
gecedür ey meh senden
Ayıraldan berü bu çarḥ-ı
sitem-kār beni

31. gecem:-m

Gazel 350

Mısra: 7

Güneş battıktan sonra başlayan ve gün ağarıncaya kadar süren karanlık zaman.

Ne günüm gün ne gecem
gecedür ey meh senden

Ayıraldan berü bu çarḥ-ı
sitem-kār beni

32. gece:

Gazel 352

Mısra: 8

Güneş battıktan sonra başlayan ve gün ağarıncaya kadar süren karanlık zaman.

Luṭf u iḥsān eyleyüp ey mäh-
ı bedr-i pür-kemāl
Bir gece kılsañ müşerref
n'ola bende-ḥāneyi

33. gece:

Gazel 363

Mısra: 6

Güneş battıktan sonra başlayan ve gün ağarıncaya kadar süren karanlık zaman.

Ḥam-ı ebrūsına mı öykünür
ol meh- 'izāruñ kim
Hilāl-i kec-revi gerdün bu
gece şehrden sürdi

34. gece:

Gazel 363

Mısra: 7

Güneş battıktan sonra başlayan ve gün ağarıncaya kadar süren karanlık zaman.

Gece küyuñda yaturken
'aceb ne gördi 'aşıklar
Ki āh u nāle-i şeb-giri bām-ı
çarḥa ergürdi

35. gece:

Gazel 364

Mısra: 2

Güneş battıktan sonra başlayan ve gün ağarıncaya kadar süren karanlık zaman.

Erdi seyr-i şeb-i deycür-ı
ḥaṭuñ eyyāmı
Geldi āhumla gece
şoḥbetinüñ hengāmı

36. gece:

Gazel 364

Mısra: 5

Güneş battıktan sonra başlayan ve gün ağarıncaya kadar süren karanlık zaman.

Oldı pür āteş ile käh-ı
sipihrüñ bāmı
Şol kadar çıkdı göge kim
gece āhum şereri

37. gece:

Gazel 389

Mısra: 1

Güneş battıktan sonra başlayan ve gün ağarıncaya kadar süren karanlık zaman.

Dün gece Ka'be-i küyuñda
görenler mähı
Dedi Bū-Ṭālib imiş görmege
'Abdullāhı

38. gece:

Kaside 4

Mısra: 9

Güneş battıktan sonra başlayan ve gün ağarıncaya kadar süren karanlık zaman.

Od mı bulundı gece destinde
kim kandil-veş
Çārsü içre aşıldı küşe-i
dükkāna şem'

39. gece:

Kaside 4

Mısra: 15

Güneş battıktan sonra başlayan ve gün ağarıncaya kadar süren karanlık zaman.

Sünbül-i dūd-ı kebūdın her
gece tezyin içün
Götürür nergis gibi başında
zerrin şāne şem'

40. gece:

Kaside 4

Mısra: 19

Güneş battıktan sonra başlayan ve gün ağarıncaya kadar süren karanlık zaman.

Her gece tā şubḥ olunca
başına odlar yaqar
N'eyledi āyā ki bilsem
gerdiş-i gerdāna şem'

41. gece:

Kaside 4

Mısra: 22

Güneş battıktan sonra

*başlayan ve gün ağarıncaya
kadar süren karanlık zaman.*

Hâl-i dil-süzün aña yanmak
mı ister kim 'aceb
Gece oldukça arar ol mâhı
hâne hâne şem'

42. **gece:**

Kaside 4

Mısra: 35

*Güneş battıktan sonra
başlayan ve gün ağarıncaya
kadar süren karanlık zaman.*

Her gece hâlvet-serâ-yı
hâneñe eyler dühül
Ta'n ederse yeridür gökde
meh-i tâbâna şem'

43. **gece:**

Kaside 4

Mısra: 47

*Güneş battıktan sonra
başlayan ve gün ağarıncaya
kadar süren karanlık zaman.*

Her gece medhûñ okurdu
şevkıla tâ şubha dek
Nây-ı bezmüñ gibi kâdir olsa
hoş elhâna şem'

44. **gece:**

Kaside 4

Mısra: 57

*Güneş battıktan sonra
başlayan ve gün ağarıncaya
kadar süren karanlık zaman.*

Her gece yapıya urmazlardı
bend-i âhenin
Olmasa hüsn-i dil-efrûzuñ
görüp dîvâne şem'

45. **gece:**

Kaside 4

Mısra: 64

*Güneş battıktan sonra
başlayan ve gün ağarıncaya
kadar süren karanlık zaman.*

Sen çerâğ-ı bezm olup
âgyâre lâyıq mı benüm
Her gece âhum şerârından
felekde yana şem'

46. **gece:**

Lugaz 12

Mısra: 2

*Güneş battıktan sonra
başlayan ve gün ağarıncaya
kadar süren karanlık zaman.*

Ol nedür kim sîm-ten
mañbüb-vâr
Her gece başına tâc-ı zer
geyer

gece gündüz:

1. **gece gündüz:**

Gazel 274

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gece ve gündüz,
devamlı.*

Gece gündüz belânı
çekmeden bâğ-ı cihân içre
Murâdum bu ki la'lüñüñ
balını ben yeyem bir gün

2. **gece gündüz:**

Gazel 387

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gece ve gündüz,
devamlı.*

Gece gündüz döndürür gibi
yaşum çarh-ı felek
Mıhr ile mâh oldu güyâ iki
sâ'at şîşesi

3. **gece gündüz:**

Lugaz 20

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gece ve gündüz,
devamlı.*

Arkası üstinde vardır bir
üyük
Gece gündüz götürür anı çü
yük

geçer:

1. **geçer:**

Gazel 42

Mısra: 9

*Anılmak, yad edilmek,
hissedilmek.*

'Azîzî sen degül 'âlem
Ferahşâdı geçer anuñ
Meger etdi cihâna Hâk o
mâh-ı enveri Hürşîd

geçin:

1. **geçinür:-ür**

Gazel 51

Mısra: 1

*Kendini ... saymak, ...
imiş gibi davranmak,
taslamak.*

Gerçi biñ var o gülüñ 'âşık-ı
zârı geçinür
Yokdur ammâ ki benüm gibi
hezârı geçinür

2. **geçinür:-ür**

Gazel 51

Mısra: 2

*Kendini ... saymak, ...
imiş gibi davranmak,
taslamak.*

Gerçi biñ var o gülüñ 'âşık-ı
zârı geçinür
Yokdur ammâ ki benüm gibi
hezârı geçinür

3. **geçinür:-ür**

Gazel 51

Mısra: 4

*Kendini ... saymak, ...
imiş gibi davranmak,
taslamak.*

Dem olur yüzini göremez o
yârüñ âgyâr
Söyledür olsañ evet hem-
dem ü yârı geçinür

4. **geçinür:-ür**

Gazel 51

Mısra: 6

*Kendini ... saymak, ...
imiş gibi davranmak,
taslamak.*

Eksük olsun göreyin kim
mehi kûyına varup
Severin deyü o hürşîd-
'izârı geçinür

5. **geçinür:-ür**

Gazel 51

Mısra: 8

*Kendini ... saymak, ...
imiş gibi davranmak,
taslamak.*

O boyı serv ü yüzi muşhafuñ
evşâfını dil
Şu gibi ezber okur hâfiz-ı
cârri geçinür

6. geçinür:-ür

Gazel 51

Mısra: 10

*Kendini ... saymak, ...
imiş gibi davranmak,
taslamak.*

Mâyil olmaz zen-i dünyâya
'Azîzî dil-i pâk
Çü mekes cîfeye konmaz şu
ki arı geçinür

7. geçinüp:-üp

Gazel 134

Mısra: 3

*Kendini ... saymak, ...
imiş gibi davranmak,
taslamak.*

Saña 'âşık geçinüp n'eyler ol
kim dest-i 'ışkuñla
Çeküp nâmüs u 'ârî câmesini
çâk çâk etmez

8. geçinür:-ür

Gazel 312

Mısra: 7

*Kendini ... saymak, ...
imiş gibi davranmak,
taslamak.*

Genc-i vaşl-ı güle t̄alib mi
geçinür ki 'aceb
Cüst ü cü etmededür bâğ
bucağın lâle

9. geçinür:-ür

Gazel 386

Mısra: 1

*Kendini ... saymak, ...
imiş gibi davranmak,
taslamak.*

Geçinür dem-be-dem âlufte-i
güy-yı zenehdâni
'Aceb mi ol şeh-i hûbân ele
alursa çevgâni

10. geçinse:-se

Kaside 5

Mısra: 39

*Kendini ... saymak, ...
imiş gibi davranmak,
taslamak.*

Geçinse 'arşa-i nazmuñ
delîri n'ola Şânî Beg
Ki yokdur bahş-i şî're cür'eti
anuñla bir cânuñ

11. geçinürler:-ür, -ler

Kaside 5

Mısra: 52

*Kendini ... saymak, ...
imiş gibi davranmak,
taslamak.*

Şiyâmî nâliš ile Gülşeniden
dem urup dâyim
Geçinürler mürîd-i pâki ol
sultân-ı 'irfânuñ

12. geçinürlerse:-ür, -ler, -se

Kaside 5

Mısra: 44

*Kendini ... saymak, ...
imiş gibi davranmak,
taslamak.*

Güzîn-i âl-i Aħmeddür Emîrî
ile Muhtârî
Geçinürlerse eşrafî 'aceb mi
şî'r-güyânuñ

geçür:

1. geçürme:-me

Gazel 337

Mısra: 8

*Hayat sürmek, vakit
harcamak; eğlenmek, birlikte
olmak.*

Almasun bâğ-ı cihânda seni
ğaflet uyhusı
Gözün aç nergis gibi 'ömrün
geçürme h̄vâbda

2. geçürdi:-di

Tarih 7

Mısra: 2

Vurmak.

Dirîgâ Kâmî-i kâmil-vücûdı
Geçürdi hâke çarh-ı ejdehâ-
kâm

gedâ:

1. gedâ:

Gazel 68

Mısra: 2

*Düşkün, dilenci, fakir
ve kimsesiz; kul.*

Ne milk-i hüsn içinde saña
beñzer pādşâ vardur
Ne küy-ı derd-i 'ışk içre
benüm gibi gedâ vardur

2. gedâ:

Gazel 81

Mısra: 10

*Düşkün, dilenci, fakir
ve kimsesiz; kul.*

N'ola aħvâlin 'Azîzî yâre
i 'ilâm eylese
Gâh olur kim bir gedâ
sultâna 'arz-ı hâl eder

3. gedâ:

Gazel 167

Mısra: 2

*Düşkün, dilenci, fakir
ve kimsesiz; kul.*

Eylesem nâmeyle aħvâlüm
n'ola cânâna 'arz
Kim gedâ mektüb-ıla hâlin
eder sultâna 'arz

4. gedâya:-y, -a

Kıt'a 2

Mısra: 20

*Düşkün, dilenci, fakir
ve kimsesiz; kul.*

Seni göndermez ol mahrûm
u mağmûm
Anuñ ihsândur işi her gedâya

5. gedâdan:-dan

Tahmis 1

Mısra: 14

*Düşkün, dilenci, fakir
ve kimsesiz; kul.*

N'ola oldumsa hâkîr ü bî-
nevâ vü derbeder

'Ar kılma ben gedādan kim nihāyet diyeler

6. **gedā:**

Gazel 139

Mısra: 10

Dilenci \ fakir II âşık.

Āstānına 'Azīzī nece varsun
o şehūn
Ki gedā şāh-ı cihān olduğı
yere varamaz

gedā-dil:

1. **gedā-dil:**

Tedis 3

Mısra: 26

*Fakir, düşkün gönül II
âşık.*

Dünyede sencileyin bir şeh-i
'ādil yoğ-iken
Devr-i 'adlünde benüm gibi
gedā-dil yoğ-iken

gedān:

1. **gedānuñ:-uñ**

Gazel 67

Mısra: 6

Kul, köle II Aşık.

Maḥabbet bahri kim fülk-i
felek emvācına döymez
Anı cüş etdüren bu ben
gedānuñ bād-ı āhıdur

gedā-yı der-be-derem:

1. **gedā-yı der-be-derem:-em**

Kıt'a 1

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kapı kapı gezen dilenci.

Līk şāhum zahīrüm

olmamağın

Yok zühūrum gedā-yı der-
be-derem

gedā-yı 'ışkuña:

1. **gedā-yı 'ışkuña:-uñ, -a**

Gazel 153

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Aşkın kölesi, dilencisi II
âşık.*

Geçsem 'aceb mi cāme-i
nevden geyüp pelās
Düşmez gedā-yı 'ışkuña ey
māh-ı nev libās

gedā-yı müflis:

1. **gedā-yı müflis:**

Gazel 33

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İflas etmiş fakir.

Göñlüm 'aceb mi olsa ol yār-
ı cāna muhtāc
Olur gedā-yı müflis şāh-ı
cihāna muhtāc

gedil:

1. **gedildi:-di**

Gazel 384

Mısra: 12

Eksilmek.

Meh-i nev şanmañuz seng-i
kazādan
Gedildi kāse-i çarḥuñ kenāri

geh:

1. **geh:**

Gazel 108

Mısra: 2

*Bazan.....bazan,
kimi.....kimi, kâh.....kâh.*

Egilüp zülfi yārūñ gāh sīb-i
ğabğabın oḥşar
Döner geh berg-i ḥaṭṭı gibi
'unnāb-ı lebin oḥşar

geh gāh:

1. **geh gāh:**

Gazel 127

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bazan.... bazan.

'İşk-ı yār ile 'Azīzī erdi bir
vādīye kim
Geh güler mecnūn-ı şeydā
gibi gāh ağlar yürür

2. **geh gāh:**

Gazel 369

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bazan.... bazan.

O melek-çehre hümā şekline
girmek mi diler
Geh yeşil cāme geyüp gāh
geyer fersāyi

3. **geh gāh:**

Mesnevi 1

Mısra: 26

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bazan.... bazan.

Geh düşüp ka' r-ı çāh-ı
Ken'āna

Gāh girdi Mışırda zindāna

geh gāhī:

1. **geh gāhī:**

Gazel 81

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bazen...bazen...

Cāmesin ol gonca kim geh
sürḥ gāhī al eder
'Aqlını almak için dil
bülbülünūñ al eder

2. **geh gāhī:**

Gazel 311

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bazen...bazen...

Geh cefā vü cevri edersin
baña gāhī 'izz ü nāz
Sevdüğüm midür şuçum
yoḥsa seni biñ cān-ıla

geh geh:

1. **geh geh:**

Gazel 357

Mısra: 11
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bazen... bazen...

Cām-ı mey kim geh şurāhī
geh sebū la'lin emer
Tıflıdır düşmez feminden iki
pistānuñ biri

2. **geh geh:**

Gazel 383

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bazen... bazen...

Ķanlı yaşımdan geyersen
ben n'ola gül-gün kabā
Ķonca-i mevzūn gibi sen geh
yaşıl geh āl gey

geh gehi:1. **geh gehi:**

Gazel 265

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bazen ... bazen de ...,
kimi zaman ... kimi zaman da
...*

N'ola geh dil gehi cān olsa
'Azizī aña cā
RuĶ-ı tābān ile bir bedr-i
dücādur Ramazān

geh olur:1. **geh olur:-ur**

Gazel 321

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bazen II an olur.

Göñül murĶın ele alsañ n'ola
ey server-i Ķübān
Geh olur kim alur şebbāzımı
şāh-ı cihān deste

gehi:1. **gehi:**

Gazel 228

Mısra: 3

Bazen, ara sıra.

Hecr-ile cān verüp gehi vaşl-
ile bul Ķayāt
Fāş etme 'ışĶ-ı yāruñı aĶyāre
öl diril

2. **gehi:**

Kaside 1

Mısra: 79

Bazen, ara sıra.

Pür edüp bülbüleyi şāhn-ı
gülüstānda gehi
Bülbülüñle gül ü mül
şoĶbetin etsek n'ola ger

3. **gehi:**

Lugaz 8

Mısra: 2

Bazen, ara sıra.

Ol ne murĶ olur ki bāl ü per
açup
Gāh cevlan u gehi tayrān
eder

gehi gahi:1. **gehi gahi:**

Gazel 32

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gāh...gāh.

Bazen...bazen.

Leblerüñ bāzār-ı Ķüsn içre ne
şirīn-kār olur
Kim gehi helvā vü pālūde
şatar gāhi gülāc

gehi geh:1. **gehi geh:**

Kaside 3

Mısra: 24

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bazen...bazen...

LuĶ u cevr ü Ķahruña
mażhar düşen üftāde-dil
Gāh Ķandān u gehi giryān u
geh nālān olur

gehvare:1. **gehvare:**

Gazel 318

Mısra: 6

Beşik.

Meh-i nev şanmañuz toĶduĶı
dem ol tıfl-ı nūrānī
Aña Ķarrāt-ı gerdün etdi bir
zerrīn gehvāre

gel:1. **gelür:-ür**

Gazel 64

Mısra: 10

UĶramak.

Şol bī-kesem ki dünyede
ölsen 'Aziziyā
Ķabrüm ziyāret etmege
ancaĶ şabā gelür

2. **gelmişdür:-miş, -dür**

Gazel 118

Mısra: 6

UĶramak.

Lebüñ yādına nüş-ı cām
edüp mest-i müdām olmak
Yine bezm-i cihānda bu dil-i
nāşāda gelmişdür

3. **gelsün:-sün**

Gazel 215

Mısra: 7

UĶramak.

TarıĶ-ı fenn-i 'ışĶı Ķays
gelsün benden öĶrensün
Ki yok ol şan'atuñ yolın
bulur ben mübtelādan yeg

4. **gelüp:-üp**

Gazel 240

Mısra: 4

UĶramak.

Dem mi vardur ki Ķayāl-i
Ķad ü la'lüñ sākī
Ķücre-i dilde gelüp etmeye
bezm-i gül ü mül

5. **gelmez:-mez**

Matla 11

Mısra: 1

UĶramak.

Bezme āyā bugün ol mäh-
liĶā gelmez mi

Öyle yaklaştı dağı şems-i
duhâ gelmez mi

6. **gelen:-en**
Matla 54
Mısra: 2
Uğramak.

Anuñ için böyle tekye kıldı
peydâ lâgerî
Tâ ki 'işret eyleye bunda
gelen her lâg eri

7. **gel:**
Gazel 3
Mısra: 9
Gelmek, buyurmak,
şereflendirmek.

Gel ey meh gül yüzünü şubh-
dem gün gibi 'arz eyle
Ki olsun bāğ-ı 'âlem ğarğa-i
envâr ser-tâ-pâ

8. **geldi:-di**
Gazel 4
Mısra: 3
Gelmek, buyurmak,
şereflendirmek.

Şüküfe seyrine geldi meger
nevrüz-ı sultânî
Ki kurdı şahn-ı bāğa her
şecer bir hayme-i hadrâ

9. **gel:**
Gazel 15
Mısra: 3
Gelmek, buyurmak,
şereflendirmek.

Sînemi gel tîguñ ile çalma
şâhum kılmasun
'Âşıkın çalmak güzeller içre
bir kânûn olup

10. **geldi:-di**
Gazel 29
Mısra: 5
Gelmek, buyurmak,
şereflendirmek.

Dayf-ı gamuñ bu gece dil
hücesine geldi
Hün-ı ciğerle kıldum ey meh
anı ziyâfet

11. **gel:**
Gazel 32
Mısra: 2
Gelmek, buyurmak,
şereflendirmek.

Derd-i hecrünle be-ğâyet
muhtelif oldu mizâc
Gel tabübüm vâktidür baña
'ilâc eyle 'ilâc

12. **gelse:-se**
Gazel 33
Mısra: 7
Gelmek, buyurmak,
şereflendirmek.

Gelse hayâl-i kaddüñ cüy-ı
dile 'aceb mi
Olur nihâl-i tâze âb-ı revâna
muhtâc

13. **gelse:-se**
Gazel 37
Mısra: 5
Gelmek, buyurmak,
şereflendirmek.

Gelse ol meh karşıma kalbe
verür şevk u sürür
Nitekim rüşen olur gün toğsa
zîrâ her şabâh

14. **geldi:-di**
Gazel 44
Mısra: 5
Gelmek, buyurmak,
şereflendirmek.

O yâr-i serv-ğad geldi şanur
reftâra kim görse
Çemen seyrine gelse
mevsim-i ezhârda şimşâd

15. **gelse:-se**
Gazel 44
Mısra: 6
Gelmek, buyurmak,
şereflendirmek.

O yâr-i serv-ğad geldi şanur
reftâra kim görse
Çemen seyrine gelse
mevsim-i ezhârda şimşâd

16. **gel:**
Gazel 70
Mısra: 6

Gelmek, buyurmak,
şereflendirmek.

Bugün fikr-i leb ü ebrün-ıla
kaddüm hilâl etdüm
Gel ey mâhum temâşâ kıl
yine rengin hayâlüm var

17. **gel:**
Gazel 73
Mısra: 5
Gelmek, buyurmak,
şereflendirmek.

Gel ey dil nağd-i eşk-i çeşm
ü dâğ-ı sîneñi göster
Ekâbir ko hisâb-ı dirhem ü
dînârî görsünler

18. **gelmiş:-miş**
Gazel 78
Mısra: 6
Gelmek, buyurmak,
şereflendirmek.

Qıblem yüzünde hañt-ı
siyâhuñ gören şanur
Gelmiş tavâf-ı Ka'be eder
ehl-i Şâmdur

19. **gel:**
Gazel 106
Mısra: 10
Gelmek, buyurmak,
şereflendirmek.

Ġam-hâne-i 'Azîziye çün
gece gelmedüñ
Gün gibi bâri gel aña ey
meh-liğâ seher

20. **gelmedüñ:-me, -dü, -ñ**
Gazel 106
Mısra: 9
Gelmek, buyurmak,
şereflendirmek.

Ġam-hâne-i 'Azîziye çün
gece gelmedüñ
Gün gibi bâri gel aña ey
meh-liğâ seher

21. **gelmiş:-miş**
Gazel 111
Mısra: 8
Gelmek, buyurmak,
şereflendirmek.

‘İzāruñda siyeh zülfüñ gören
der
Gülistān seyrine gelmiş gül-i
ter

22. **gelmişdür:-miş, -dür**
Gazel 118
Mısra: 10
Gelmek, buyurmak,
şereflendirmek.

‘Azīzī dām-ı zülf ü dāne-i
hāl ile dil murğın
Şikār etmek cihānda ol gözi
sayyāde gelmişdür

23. **gelse:-se**
Gazel 125
Mısra: 1
Gelmek, buyurmak,
şereflendirmek.

Cihān mātem-serādūr bunda
kim gelse hemān ağlar
Bir iki gün gülerse yañılup
neçe zamān ağlar

24. **gelen:-en**
Gazel 132
Mısra: 2
Gelmek, buyurmak,
şereflendirmek.

Yār tutarsa bizi seng-i cefāya
kayilüz
Dönmezüz andan gelen derd
ü belāya kayilüz

25. **gelmez:-mez**
Gazel 146
Mısra: 1
Gelmek, buyurmak,
şereflendirmek.

Bezme ol dilber-i meh-rū
gelmez
Gözüme ol gece uyhu
gelmez

26. **gelmege:-meg, -e**
Gazel 149
Mısra: 7
Gelmek, buyurmak,
şereflendirmek.

Yāri kımaz gelmege baña
rakīb-i kāfirün

İşleri vardır hele şeytāna
beñzer beñzemez

27. **gelüp:-üp**
Gazel 213
Mısra: 6
Gelmek, buyurmak,
şereflendirmek.

Teraħhüm eyleyüp üftādeñe
ey meh sa‘ādetle
Gelüp bir gece gam-
hānemde mihmān olmaduñ
gitdüñ

28. **gel:**
Gazel 230
Mısra: 1
Gelmek, buyurmak,
şereflendirmek.

Ey sīm-beden sīneye gel rüh-
ı revān ol
Taht-ı dile geç pādşeh-i
milket-i cān ol

29. **gele:-e**
Gazel 232
Mısra: 3
Gelmek, buyurmak,
şereflendirmek.

O mīr-i baħr-i hüsn ey dil
gele şāyed temāşāya
Akıdup seyl-i eşk-i çeşmüñi
mānend-i deryā kı

30. **gelmiş:-miş**
Gazel 234
Mısra: 10
Gelmek, buyurmak,
şereflendirmek.

‘Azīzī güş edüp kūyında
efgānum dedi ol gül
Gülistān seyrine gelmiş yine
bir nağme der bülbül

31. **geldükçe:-dükçe**
Gazel 256
Mısra: 5
Gelmek, buyurmak,
şereflendirmek.

Hayālūñ şāhı geldükçe
ayağına nişār için
Pür eyler dāmenin la‘l ü
güherle çeşm-i giryānum

32. **gelsün:-sün**
Gazel 261
Mısra: 10
Gelmek, buyurmak,
şereflendirmek.

‘Arz-ı hüsn etmez baña ol
Yūsuf-ı şānī ile
Ey ‘Azīzī söyleşem gelsün
hele mīzān güni

33. **gel:**
Gazel 268
Mısra: 3
Gelmek, buyurmak,
şereflendirmek.

Ƙandasın ey şāh-ı hūbān-ı
cihānum gel yetiş
‘Ālemi verdi harāba leşker-i
eşk-i revān

34. **gelmez:-mez**
Gazel 309
Mısra: 7
Gelmek, buyurmak,
şereflendirmek.

Gelmez o māh sīne-i ‘uşşāka
ey ‘aceb
Girmez mi yoħsa sīm-
bedenler kıara yere

35. **geldi:-di**
Gazel 312
Mısra: 12
Gelmek, buyurmak,
şereflendirmek.

Gül ü mül şöħbetinüñ erdi
zamānı beñzer
Geldi bezm-i çemene başdı
ayağın lāle

36. **gelmedi:-me, -di**
Gazel 317
Mısra: 9
Gelmek, buyurmak,
şereflendirmek.

Gelmedi mescide ol māh bu
şeb buldı meger
Müddet-i ‘ömr-i ‘Azīzī gibi
ğāyet rüze

37. **geldüñ:-dü, -ñ**
Gazel 321

- Mısra: 9
Gelmek, buyurmak,
şereflendirmek.
- Göre bir gün göre geldün mi
cânâ neçe demlerdür
‘Azîzî bister-i gâmda yatur
hecrüñle dil-ğaste
38. **gelse:-se**
Gazel 326
Mısra: 1
Gelmek, buyurmak,
şereflendirmek.
- Küşe-i gâmda beni görmege
cânân gelse
Dil-i mahzûnumı şâd eylese
bir ân gelse
39. **gelse:-se**
Gazel 326
Mısra: 2
Gelmek, buyurmak,
şereflendirmek.
- Küşe-i gâmda beni görmege
cânân gelse
Dil-i mahzûnumı şâd eylese
bir ân gelse
40. **gelse:-se**
Gazel 326
Mısra: 4
Gelmek, buyurmak,
şereflendirmek.
- Ƙurtulurdu dil-i dîvâne
perîşânlıƘdan
Ger nihâñî baña ol yâr-ı perî-
şân gelse
41. **gelse:-se**
Gazel 326
Mısra: 6
Gelmek, buyurmak,
şereflendirmek.
- Açılıp gonca-i Ƙalbüm şen
olurdu cânüm
Ƙarşuma güle güle ol gül-i
ğandân gelse
42. **gelse:-se**
Gazel 326
Mısra: 8
Gelmek, buyurmak,
şereflendirmek.

- Gün gibi hâne-i târîküm
ederdi rüşen
Luğ edüp bir gece ger o
meh-i tâbân gelse
43. **gelse:-se**
Gazel 326
Mısra: 10
Gelmek, buyurmak,
şereflendirmek.
- Yıkılıpdur gâ-m-ı hecr ile
‘Azîzî göñlüm
Yapılırdı yine ol server-i
ğübân gelse
44. **gelüñüz:-üñüz**
Gazel 330
Mısra: 7
Gelmek, buyurmak,
şereflendirmek.
- Devr-i güldür gelüñüz ‘ayş
edelüm gülşende
Lebleri müller ile şaçları
sünbüller ile
45. **geldi:-di**
Gazel 335
Mısra: 4
Gelmek, buyurmak,
şereflendirmek.
- Ğayâl-i bâl-i zülfün çeşm-i
terde
Perîdür geldi seyr-i
çeşmesâra
46. **gelse:-se**
Gazel 339
Mısra: 1
Gelmek, buyurmak,
şereflendirmek.
- Yâd-ı nihâl-i Ƙaddün gelse
cenân u cânë
Cüy-ı sirişkü-m ol dem
gözden olur revâne
47. **gele:-e**
Gazel 343
Mısra: 8
Gelmek, buyurmak,
şereflendirmek.
- Eyle pervâneñe ey şem‘-i
şeb-ârâ şefƘat

- Dil-i pür-süzünü saña neçe
bir yana gele
48. **gelse:-se**
Gazel 344
Mısra: 1
Gelmek, buyurmak,
şereflendirmek.
- Gelse ‘izz ü nâz ile ol büt
kelisâ seyrine
Çârğ-ı çârüm-den ine anuñ
Mesîhâ seyrine
49. **gelmedi:-me, -di**
Gazel 348
Mısra: 1
Gelmek, buyurmak,
şereflendirmek.
- İntizâr ile ben öldüm dil-
sitânüm gelmedi
Ya‘ni mürde cisme ol rûğ-ı
revânüm gelmedi
50. **gelmedi:-me, -di**
Gazel 348
Mısra: 2
Gelmek, buyurmak,
şereflendirmek.
- İntizâr ile ben öldüm dil-
sitânüm gelmedi
Ya‘ni mürde cisme ol rûğ-ı
revânüm gelmedi
51. **gelmedi:-me, -di**
Gazel 348
Mısra: 4
Gelmek, buyurmak,
şereflendirmek.
- Bülbül-âsâ dil nece nâlân u
giryân olmasun
Ol gül-i ģandânüm ol ģonca-
dehânüm gelmedi
52. **gelmedi:-me, -di**
Gazel 348
Mısra: 6
Gelmek, buyurmak,
şereflendirmek.
- Ben nece kesb-i şafâ edem
cihân bāğında kim
Yâr-ı müsteğnâm olan nağl-i
cinânüm gelmedi

53. **gelmedi:-me, -di**

Gazel 348

Mısra: 8

Gelmek, buyurmak, şereflelendirmek.

‘Arşa-i ‘ālem gözüme teng ü
tār olsa ne tañ
Turmayup ‘ahde o çeşmi
‘Kahramānum gelmedi

54. **gelmedi:-me, -di**

Gazel 348

Mısra: 10

Gelmek, buyurmak, şereflelendirmek.

Gönlünü almağa üftāde
‘Azīzinüñ ele
Hey meded eglendi ol şüh-ı
cihānum gelmedi

55. **gel:**

Gazel 353

Mısra: 7

Gelmek, buyurmak, şereflelendirmek.

Gel e ey Hüsrev-i şīrīn-
dehenüm luṭf eyle
Bī-sütün-ı ğama şalma beni
Ferhād gibi

56. **geldi:-di**

Gazel 359

Mısra: 3

Gelmek, buyurmak, şereflelendirmek.

Yūsufi geldi şanurlardı yine
dünyāya
Görselerdi seni bu hüsñ ile
Ken ‘ān ehli

57. **gelsün:-sün**

Gazel 361

Mısra: 10

Gelmek, buyurmak, şereflelendirmek.

‘Arz-ı hüsñ etmez baña ol
Yūsuf-ı şānī ile
Ey ‘Azīzī söyleşem gelsün
hele mīzān günü

58. **gelseler:-se, -ler**

Gazel 366

Mısra: 3

Gelmek, buyurmak, şereflelendirmek.

Gelseler nāz ile bayram
yerine meh-rūlar
Yine seyr eylesek ol şems-i
diraḥşānları

59. **geldi:-di**

Gazel 371

Mısra: 8

Gelmek, buyurmak, şereflelendirmek.

Umaruz hoş geçerüz sāye-i
‘adlinde anuñ
Ma ‘delet bāġına bir serv-i
hīrāmān geldi

60. **geldi:-di**

Gazel 371

Mısra: 10

Gelmek, buyurmak, şereflelendirmek.

Gel du ‘ā-y-ile ‘Azīzī edelüm
istikbāl
Şehre çün devlet-ile sāye-i
Raḥmān geldi

61. **gel:**

Gazel 377

Mısra: 7

Gelmek, buyurmak, şereflelendirmek.

Gel berü ‘ayş edelüm al ele
cāmı sākī
Yüri var şüfī senüñle yine
şoḥbet bākī

62. **gel:**

Kaside 1

Mısra: 88

Gelmek, buyurmak, şereflelendirmek.

Ey ruḥı berg-i gül-i bülbül-i
cān luṭf eyle
Gül gibi bülbülüñe gel yeter
et cevri yeter

63. **geldi:-di**

Kaside 1

Mısra: 93

Gelmek, buyurmak, şereflelendirmek.

Gülşen-i dehre neçe bülbül ü
gül geldi velī
Gelmedi bencileyin bülbül-i
gülzār-ı hüner

64. **gele:-e**

Kaside 1

Mısra: 62

Gelmek, buyurmak, şereflelendirmek.

Gelse bülbül gibi gülzāra
geyüp gülgünü
Gele bülbül gibi gülzāra
edüp ḥavf ü ḥazer

65. **gelmedi:-me, -di**

Kaside 1

Mısra: 41

Gelmek, buyurmak, şereflelendirmek.

Gül ü bülbül çok evet
gelmedi bāġ-ı dehre
Bir anuñ gibi yüzi gül dili
bülbül server

66. **gelse:-se**

Kaside 1

Mısra: 61

Gelmek, buyurmak, şereflelendirmek.

Gelse bülbül gibi gülzāra
geyüp gülgünü
Gele bülbül gibi gülzāra
edüp ḥavf ü ḥazer

67. **gelüp:-üp**

Kaside 3

Mısra: 11

Gelmek, buyurmak, şereflelendirmek.

Şafḥa-i şem‘-i ruḥuñ üzre
gelüp ḥaṭṭ-ı ğubār
Bir mücerreb nüşḥa yazdı
kim gören ḥayrān olur

68. **geldüm:-dü, -m**

Kıt'a 2

Mısra: 22

Gelmek, buyurmak, şereflelendirmek.

Bu söz oldı çü mesmü‘um
hemāndem

Yüzüm sürünü geldüm hâk-i
pāya

69. **gelse:-se**

Kıt'a 11

Mısra: 4

*Gelmek, buyurmak,
şereflendirmek.*

Baňa ol zâlim etdügin
edemez
Bir yere gelse cümle halk-ı
cihân

70. **gelüñüz:-üñüz**

Kıt'a 24

Mısra: 3

*Gelmek, buyurmak,
şereflendirmek.*

Gelüñüz 'azm edüp harâbâta
Alalum yine ayağı deste

71. **gelmege:-meg, -e**

Lugaz 6

Mısra: 5

*Gelmek, buyurmak,
şereflendirmek.*

Ķudreti yok gelmege bezme
meger
Ķoltuđına gire bir zîbâ püser

72. **geldi:-di**

Matla 38

Mısra: 2

*Gelmek, buyurmak,
şereflendirmek.*

Zülf ü haş u hâlün mi veren
rüyuña zînet
Geldi mi yağod bir yere
yetmiş iki millet

73. **geldi:-di**

Matla 64

Mısra: 1

*Gelmek, buyurmak,
şereflendirmek.*

Ağlamağdan gözümün üstine
yaşı geldi
Şanki bir hâneyi başmağa
şubaşı geldi

74. **geldi:-di**

Matla 64

Mısra: 2

*Gelmek, buyurmak,
şereflendirmek.*

Ağlamağdan gözümün üstine
yaşı geldi
Şanki bir hâneyi başmağa
şubaşı geldi

75. **gel:**

Matla 72

Mısra: 2

*Gelmek, buyurmak,
şereflendirmek.*

Dilerseñ olasın ehl-i
harâbâtuñ ayakdaşı
Ķo zühdî gel der-i
meyhâneye zâhid ayak taşu

76. **gelürseñ:-ü, -rse, -ñ**

Müseddes 2

Mısra: 6

*Gelmek, buyurmak,
şereflendirmek.*

Ķamdan öldüm cân u dil
tenden müberrâdur bugün
Luř edüp rühum gelürseñ
hâne tenhâdur bugün

77. **gelürseñ:-ür, -se, -ñ**

Müseddes 2

Mısra: 12

*Gelmek, buyurmak,
şereflendirmek.*

Ķamdan öldüm cân u dil
tenden müberrâdur bugün
Luř edüp rühum gelürseñ
hâne tenhâdur bugün

78. **gelürseñ:-ür, -se, -ñ**

Müseddes 2

Mısra: 18

*Gelmek, buyurmak,
şereflendirmek.*

Ķamdan öldüm cân u dil
tenden müberrâdur bugün
Luř edüp rühum gelürseñ
hâne tenhâdur bugün

79. **gelürseñ:-ür, -se, -ñ**

Müseddes 2

Mısra: 24

*Gelmek, buyurmak,
şereflendirmek.*

Ķamdan öldüm cân u dil
tenden müberrâdur bugün
Luř edüp rühum gelürseñ
hâne tenhâdur bugün

80. **gelürseñ:-ür, -se, -ñ**

Müseddes 2

Mısra: 30

*Gelmek, buyurmak,
şereflendirmek.*

Ķamdan öldüm cân u dil
tenden müberrâdur bugün
Luř edüp rühum gelürseñ
hâne tenhâdur bugün

81. **geldi:-di**

Terci-bend 1

Mısra: 51

*Gelmek, buyurmak,
şereflendirmek.*

Geldi bāđ-ı vücûda tıfl-ı
çemen
'Arz edüp mehd-i hâkden
dîdâr

82. **gelüñüz:-üñüz**

Terci-bend 1

Mısra: 45

*Gelmek, buyurmak,
şereflendirmek.*

Gelüñüz seyr-i bāđ u rāđa
deyü
Gördüğine şoln şalar 'ar'ar

83. **geldi:-di**

Tesdis 4

Mısra: 22

*Gelmek, buyurmak,
şereflendirmek.*

Şalındılar kenâr-ı bāđ u rāđa
serv-ķâmetler
Şafâ hengâmı geldi gitdi
encâm-ı küdüretler

84. **gelüp:-üp**

Gazel 49

Mısra: 8

Bulmak, karşılaşmak.

Rüyuñ mişâl-i şafha-i defter
beyâz iken
Hayfâ ki haş gelüp ana bir
gün raşam çeker

85. **geliyor:-i, -yor**
Tarih 21
 Mısra: 2
Beri gelmek, yaklaşmak.

Yine Sultân Murâduñ bir
 vezîr-i nâm-dâriyla
 Kızılbaşa geliyor üstüne
 ceş-i firāvân deñ

86. **gelmez:-mez**
Gazel 146
 Mısra: 6
Gelmek, ulaşmak,
varmak.

Hâzer eyle yaşumuñ
 seylinden
 Küyuma deme benüm şu
 gelmez

87. **gelüp:-üp**
Gazel 166
 Mısra: 6
Gelmek, ulaşmak,
varmak.

Murg-ı cānum kafes-i tende
 ki olmışdur esîr
 Gelüp ey kaşı kemân kıldı
 okuñ anı ħalâş

88. **gelüp:-üp**
Gazel 256
 Mısra: 8
Gelmek, ulaşmak,
varmak.

Neden bulaşdı kan ağzına ey
 kaşı kemānum ya
 Gelüp nüş etmediyse tîr-i dil-
 düzuñ eger kanum

89. **gelmek:-mek**
Gazel 297
 Mısra: 4
Gelmek, ulaşmak,
varmak.

Her elif kim sîneme çekdüm
 nigârâ 'ışkuña
 Oldı mihrüñ gelmek için
 kalbüme bir rāh-ı nev

90. **gelüp:-üp**
Gazel 373
 Mısra: 1

Gelmek, ulaşmak,
varmak.

Ĥatı ki gelüp 'arız-ı cānāna
 tolaşdı
 Āhum dütünü mihr-i
 dirahşāna tolaşdı

91. **geldügi:-dü, -gi**
Kıt'a 22
 Mısra: 5
Gelmek, ulaşmak,
varmak.

Gözi yaşlu kapuña geldügi
 bu
 Kim ede 'arız-ı mâcerā
 muşluk

92. **gelür:-ür**
Muamma 3
 Mısra: 2
Gelmek, ulaşmak,
varmak.

Kaşın gözün göricek rüyın
 eylesem efkâr
 Gelür bu kalbe o demde
 şemîm-i zülf-i nigâr

93. **gelmişdür:-miş, -dür**
Gazel 118
 Mısra: 4
Sıra gelmek.

Ne bilsün kâr-ı 'ışkı
 neydügin Kaş-ı beyābānî
 Ol işi başa iletmek yine
 Ferhâda gelmişdür

94. **gelür:-ür**
Gazel 64
 Mısra: 6
Belirmek, ortaya
çıkma.

'Ālemde ne senüñ gibi bir
 meh-likā doğar
 Dünyāya ne benüm gibi bir
 mübtelâ gelür

95. **gelse:-se**
Gazel 71
 Mısra: 9
Belirmek, ortaya
çıkma.

Levh-i 'izâr-ı dilbere ĥat
 gelse yaraşur
 Al kâğıda yazılsa ĥat-ı misk-
 i nâb açar

96. **gelmiş:-miş**
Gazel 121
 Mısra: 8
Belirmek, ortaya
çıkma.

Biri birine tolaşduĥça ser-i
 zülfeynüñ
 Şanuram bir yere gelmiş iki
 su' bân çekişür

97. **gelse:-se**
Gazel 179
 Mısra: 1
Belirmek, ortaya
çıkma.

N'ola gelse meclis-i rindāna
 çeng ü nây u def
 Kim verür bezme şeref
 peymāne çeng ü nây u def

98. **gelsün:-sün**
Gazel 179
 Mısra: 8
Belirmek, ortaya
çıkma.

Meclis içre tolılar içmek
 nic' olur göresin
 Gelsün ey sâķî hele meydāna
 çeng ü nây u def

99. **gelmedi:-me, -di**
Gazel 289
 Mısra: 4
Belirmek, ortaya
çıkma.

Zâhir olalı gülşen-i 'âlem
 saña bedel
 Bâĥ-ı vücüda gelmedi bir
 gül-beden Ĥasan

100. **geleni:-en, -i**
Gazel 325
 Mısra: 14
Belirmek, ortaya
çıkma.

Çekmeden bār-ı ġam-ı hecri
 'Azîzî öldüñ

Geleni öldüre bir dağı bu
gam-âbâda

101. **gele:-e**
Gazel 343

Mısra: 1
*Belirmek, ortaya
çıkma.*

Haṭ-ı miskîn ruḥ-ı dilber-i
fettâna gele
Beñzer ol kâfir-i bî-dîne ki
îmâna gele

102. **gelmege:-meg, -e**
Gazel 349
Mısra: 11
*Belirmek, ortaya
çıkma.*

Bozıldı ḥüsn-i gül-rüyuñ
ḥatuñ gelmege az ḫaldı
Bahâruñ mevsimi geçdi
ḫazân olmağa yaklaştı

103. **geldi:-di**
Gazel 362
Mısra: 8
*Belirmek, ortaya
çıkma.*

Be-ḫaḫḫ-ı süre-i Yûsuf
melâḫat
Cihânda sen şeh-i ḫübâna
geldi

104. **geldi:-di**
Gazel 371
Mısra: 2
*Belirmek, ortaya
çıkma.*

Şeh Süleymân n'ola gitdiyse
Selîm ḫan geldi
Meh-i tâbân yerine mihr-i
diraḫşân geldi

105. **gele:-e**
Kaside 1
Mısra: 55
*Belirmek, ortaya
çıkma.*

Gele yâd eyleye bülbül o
Ḥalîlûñ keremin
Göricek bülbülü gül olmaz
idi pür-âzer

106. **gelmedi:-me, -di**
Kaside 1
Mısra: 94
*Belirmek, ortaya
çıkma.*

Gülşen-i dehre neçe bülbül ü
gül geldi velî
Gelmedi bencileyin bülbül-i
gülzâr-ı hüner

107. **gelüp:-üp**
Kaside 3
Mısra: 11
*Belirmek, ortaya
çıkma.*

Şafḫa-i şem'-i ruḫuñ üzre
gelüp ḫaṭṭ-ı gubâr
Bir mücerreb nüşḫa yazdı
kim gören ḫayrân olur

108. **gelse:-se**
Kaside 4
Mısra: 8
*Belirmek, ortaya
çıkma.*

Sûziş-i mihr ü maḫabbetden
edüp baḫş ü cedel
Ṭutuşur pervânesiyle gelse
ger meydâna şem'

109. **gelmez:-mez**
Matla 11
Mısra: 2
*Belirmek, ortaya
çıkma.*

Bezme âyâ bugün ol mâh-
likâ gelmez mi
Öyle yaklaştı dağı şems-i
duḫâ gelmez mi

110. **geldi:-di**
Gazel 361
Mısra: 6
*Beklenen bir zamanın
ulaşması.*

Gel çemenden yaña şu gibi
revâne olalum
Nevbahâr eriştı geldi ey
şanem seyrân günü

111. **geldi:-di**
Gazel 364
Mısra: 2

*Beklenen bir zamanın
ulaşması.*

Erdi seyr-i şeb-i deycür-ı
ḫatuñ eyyâmı
Geldi âhumla gece
şoḫbetinüñ hengâmı

112. **gelse:-se**
Kaside 1
Mısra: 95
*Beklenen bir zamanın
ulaşması.*

Bülbül-i gülşene açdırmaz
ağız gelse söze
Bülbül-i ṭab'-ı latîfüm ki o
gül vaşfın eder

113. **gelse:-se**
Kaside 3
Mısra: 68
*Beklenen bir zamanın
ulaşması.*

Erse hengâm-ı vişâlûñ murğ-
ı dil eyler fiğân
Gül zamânı gelse bülbül
nitekim nâlân olur

114. **gelse:-se**
Kaside 3
Mısra: 68
*Beklenen bir zamanın
ulaşması.*

Erse hengâm-ı vişâlûñ murğ-
ı dil eyler fiğân
Gül zamânı gelse bülbül
nitekim nâlân olur

115. **geldi:-di**
Terci-bend 1
Mısra: 22
*Beklenen bir zamanın
ulaşması.*

N'ola açılsa goncalar bâğa
Geldi vaḫt-i şafâ-yı seyr-i
çemen

116. **gelmişdür:-miş, -dür**
Gazel 118
Mısra: 8
Gelmek II Doğmak.

'Aceb mi zâhidâ el çekseler
bâr-ı ta'alluḫdan

Şular kim bāğ-ı dehre serv-
veş āzāde gelmişdür

117. **gelmedi:-me, -di**
Müseddes 1
Mısra: 38
Gelmek II Doğmak.

Zer-nişān-ı mihr olaldan
şafha-ı çarha nüvişt
Gelmedi zātuñ gibi bir pîr-i
nürānî-sirişt

118. **gel:**
Gazel 226
Mısra: 1
Gel vazgeç! yapma.

Etme yanuñdan fütādeñ mū-
miyānum dūr gel
Turmağa pervāneye çün
mūm yanıdır maħal

119. **gel:**
Gazel 299
Mısra: 4
Gel vazgeç! yapma.

Gül gibi 'arz-ı dīdār etme
'adūya zinhār
Ey gonca gel açılma luţf eyle
ħāra karşı

120. **gel:**
Gazel 339
Mısra: 3
Gel vazgeç! yapma.

Küşteñ mezārına gel dikme
nişān için seng
Rūħum şehīd-i 'ışka lāzım
degül nişāne

121. **geldi:-di**
Gazel 362
Mısra: 1
Başlamak.

Çemen bezmine gül seyrāna
geldi
Hezār anı görüp efgāna geldi

122. **geldi:-di**
Gazel 362
Mısra: 2
Başlamak.

Çemen bezmine gül seyrāna
geldi
Hezār anı görüp efgāna geldi

123. **geldi:-di**
Gazel 362
Mısra: 4
Başlamak.

Lebüñ şevkı-y-ıla meclisde
bāde
Ayağ üzre turup cevlāna
geldi

124. **gel:**
Gazel 208
Mısra: 6
Haydi gel.

Ğırre olma ħüsnüñe kendüñ
görüp āyinede
Gel benüm māh-ı cihānum
eyleme ħod-bīnlik

125. **geldügi:-dü, -gi**
Kıt'a 13
Mısra: 1
Huzuruna çıkmak.

Yüz sürüp geldügi bu ħapuña
kim
Luţfuñ eyler recā bu 'abd-i
faķır

126. **gelmeye:-me, -y, -e**
Gazel 359
Mısra: 10
*Doğmak, yaşamak,
dünyaya gelmek.*

Şi 'r-i şāhānemi ħüsrev der
idi görse eger
Gelmeye Rūma 'Azīzī gibi
dīvān ehli

127. **gelür:-ür**
Gazel 247
Mısra: 12
Duyulmak, işitilmek.

Baňa düşnām-ı telh-i la 'l-i
nābuñ
Gelür şīrīn-edālar Muşli
şāhum

128. **geldi:-di**
Gazel 261

Mısra: 6
(vakti, zamanı) gelmek.

Gel çemenden yaña şu gibi
revāne olalum
Nevbahār erişdi geldi ey
şanem seyrān günü

129. **gelür:-ür**
Gazel 64
Mısra: 1
*... gibi gelmek, ... olarak
görölmek, ... olarak kabul
edilmek.*

Yāruñ cefāsı 'āşıkā her dem
vefā gelür
Ĥışm-ıla yüze baķduğı 'ayn-ı
şafā gelür

130. **gelür:-ür**
Gazel 64
Mısra: 2
*... gibi gelmek, ... olarak
görölmek, ... olarak kabul
edilmek.*

Yāruñ cefāsı 'āşıkā her dem
vefā gelür
Ĥışm-ıla yüze baķduğı 'ayn-ı
şafā gelür

131. **gelür:-ür**
Gazel 64
Mısra: 4
*... gibi gelmek, ... olarak
görölmek, ... olarak kabul
edilmek.*

Ka 'be yüzüñi ey şanem
etdüķçe baňa 'arz
Merve ħaķı bu cānuma biñ
biñ şafā gelür

132. **gel:**
Gazel 130
Mısra: 5
Gel! Haydi gel!.

Gel ey dil naķd-i eşķ ü çeşm
ü dāğ-ı sīneñi görsün
Ekābir ħo ħisāb-ı dirhem ü
dīnārı görsünler

133. **gel:**
Gazel 170
Mısra: 11
Gel! Haydi gel!.

Gel aña eyle nâz u eger 'itâb
ederseñ
Eylar 'Azîzi şâhum nâz u
'itâbdan hâz

134. **gel:**

Gazel 191

Mısra: 5

Gel! Haydi gel!

Gel inende kaçma luṭf et
sîne-i 'uşşâkdan
'Âkıbet rûh-ı revânum sen de
hâk olsañ gerek

135. **gel:**

Gazel 219

Mısra: 10

Gel! Haydi gel!

Duḡter-i rezle başı hoşdur
'Azîzinüñ deydü
Gel anı zemmeden zâhid
elün bir pâre çek

136. **gel:**

Gazel 221

Mısra: 7

Gel! Haydi gel!

Rif'at-i dünyâya maḡrûr
olma gel
'Âkıbet şâhum olursın zîr-i
hâk

137. **gel:**

Gazel 228

Mısra: 8

Gel! Haydi gel!

Başuñ gerekse saña eyâ zülf-
i rû-siyeh
Ṭolaşma zülf-i yâre gel
andan üzül kesil

138. **gel:**

Gazel 230

Mısra: 10

Gel! Haydi gel!

Ġam çekmeyeyin derseñ
eger bezm-i cihânda
Ey şüfî 'Azîzi gibi gel bâde-
keşân ol

139. **gele:-e**

Gazel 260

Mısra: 7

Gel! Haydi gel!

Gele inşâf ede billâhi seni
kim sevmez
Sende kim var bu ṭarâvetle
bu eṭvâr-ı ḡasen

140. **gel:**

Gazel 261

Mısra: 5

Gel! Haydi gel!

Gel çemenden yaña şu gibi
revâne olalum
Nevbahâr erişdi geldi ey
şanem seyrân günü

141. **gel:**

Gazel 346

Mısra: 6

Gel! Haydi gel!

Dilberân-ı kâhve-nüşân
seyrin isterseñ eger
Olma kâhvehânedan gel bir
kâdem bîrûn dede

142. **gel:**

Gazel 350

Mısra: 6

Gel! Haydi gel!

Eyledüñ çün beni hecrüñle
giriṭâr-ı belâ
Demidür gel bu belâdan yine
kırtar beni

143. **gel:**

Gazel 361

Mısra: 5

Gel! Haydi gel!

Gel çemenden yaña şu gibi
revâne olalum
Nevbahâr erişdi geldi ey
şanem seyrân günü

144. **gel:**

Gazel 371

Mısra: 9

Gel! Haydi gel!

Gel du'â-y-ile 'Azîzi edelüm
istikbâl
Şehre çün devlet-ile sâye-i
Raḡmân geldi

145. **gelmişdür:-miş, -dür**

Gazel 118

Mısra: 1

*Gelmek (dünyaya
böylesi gelmedi
bağlamında).*

Ne göñlüm gibi saña
Ḥüsrevâ üftâde gelmişdür
Ne cânum gibi şîrin la'lüne
dil-dâde gelmişdür

146. **gelmişdür:-miş, -dür**

Gazel 118

Mısra: 2

*Gelmek (dünyaya
böylesi gelmedi
bağlamında).*

Ne göñlüm gibi saña
Ḥüsrevâ üftâde gelmişdür
Ne cânum gibi şîrin la'lüne
dil-dâde gelmişdür

147. **gelmez:-mez**

Gazel 146

Mısra: 4

*(Şöyle veya böyle) Etki
bırakmak, ... etkisi
bırakmak.*

Leb-i dilber gibi ni'met var
iken
Ne yesem hiç baña tatlu
gelmez

148. **gelmez:-mez**

Gazel 146

Mısra: 8

*(Şöyle veya böyle) Etki
bırakmak, ... etkisi
bırakmak.*

Gerçi sünbül de güzeldür
ammâ
Baña zülfüñ gibi hoş-bü
gelmez

149. **gelmez:-mez**

Gazel 146

Mısra: 10

*Gelmek, uğramak,
ortaya çıkmak.*

Lebüñ añduḡça 'Azîzi şen
olur
Mey içen kişiye kayḡu
gelmez

150. **gelür:-ür**
Gazel 347
 Mısra: 4
 ... gibi gelmek,
 hissetmek.

Nece şabr eyleyeyin derd-i
 firāk-ı yāra
 Baña bir yılca gelür rüz-ı
 gamuñ bir āni

151. **geldi:-di**
Gazel 362
 Mısra: 10
*Erişilmek istenen yere
 ayak basmak, ulaşmak; belli
 bir durum ve düzeye
 ulaşmak, yetişmek.*

Bahār oldı bezendi şahn-ı
 gülşen
 ‘Azizī ol gül-i handāna geldi

152. **geldi:-di**
Gazel 371
 Mısra: 1
*Gelmek II tahta geçmek
 bağlamında kullanılmıştır.*

Şeh Süleymān n’ola gitdiyse
 Selīm han geldi
 Meh-i tībān yerine mihr-i
 dirahşān geldi

153. **geldi:-di**
Gazel 371
 Mısra: 4
*Gelmek II tahta geçmek
 bağlamında kullanılmıştır.*

Devr-i ‘adli ne gam erdiyse
 anuñ pāyāna
 Yine bir aña mu‘adil şeh-i
 devrān geldi

154. **geldi:-di**
Gazel 371
 Mısra: 6
*Gelmek II tahta geçmek
 bağlamında kullanılmıştır.*

N’ola gitdiyse ‘adem milkine
 ol şāh-ı ‘azīm
 Yine anuñ yerine bir ulu
 sultān geldi

155. **gelseñ:-se, -ñ**
Gazel 386
 Mısra: 5
Gelmek II ziyaret etmek.

Ƙoyup ezkārı bir gün şüfi
 gelseñ bezm-i rindāna
 Çevirmek sen de görseñ nece
 olur tesbīh-i mercāni

gel:-

1. **gelmez:-mez**
Gazel 207
 Mısra: 6
*Gelmek, ulaşmak,
 varmak.*

Olmasa ey kaşı yā dilde
 nişān-ı devlet
 Ƙoğrulup gelmez idi gamze-i
 nāvek-fikenūñ

2. **gelüp:-üp**
Gazel 216
 Mısra: 5
*Gelmek, ulaşmak,
 varmak.*

Gelüp zaħm urduğıçün sīne-i
 mecrūhuma tīrūñ
 Geçür dilden anı kaşı
 kemānum mā-ħaşal sevmek

3. **gel:**
Gazel 232
 Mısra: 5
*Gelmek, ulaşmak,
 varmak.*

Geçüp vād-i istignādan ey
 Leylī-ħırāmum gel
 Beni hāmūn-ı ‘ışkuñda yeter
 Mecnūn-ı şeydā kıl

4. **gelmez:-mez**
Gazel 345
 Mısra: 10
*(Bir maksatla) Bir yere
 uğramak, ziyaret etmek.*

Ƙam-ı hecr ile ‘Azizī ölseñ
 Gelmez ol rüh-ı revānuñ
 ölüñe

5. **gele:-e**
Gazel 343

Mısra: 10
Başlamak.

Erdi bir dem ki ‘Azizī yine
 güller açılıp
 Bülbül-i na‘ra-zenān-ı çemen
 efgāna gele

gel eyleme:

1. **gel eyleme:**
Gazel 29
 Mısra: 8
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Yapma, etme. Gel
 yapma!*

Rāz-ı nihān-ı ‘ışkuñ fāş
 eyleyüp cihāna
 Mānend-i Ƙays ey dil gel
 eyleme sefāhet

gele:

1. **gele:**
Gazel 343
 Mısra: 4
Gelsin.

Ey gönül rüh-ı revānuñ gibi
 hoş tut yāruñ
 Şöyle kim derd ü gamı sīne-i
 sūzāna gele

gelicek:

1. **gelicek:**
Gazel 168
 Mısra: 3
Gelince, ortaya çıkınca.

Etme ‘uşşāka cefā kim
 gelicek ħaṭṭ-ı ruħuñ
 Şaķın ey māh olur saña
 ħacālet ‘arız

genc:

1. **gencidür:-i, -dür**
Gazel 167
 Mısra: 10
Hazine, define, kenz.

Şi‘r-i dūr-bāruñ ‘Azizī
 oğuma nā-ehle kim
 Ol ma‘ārif gencidür itme anı
 nādāna ‘arız

2. **gencine:-i, -n, -e****Gazel 172**

Mısra: 5

Hazine, defîne, kenz.

Gencine meyl etme bu
vîrânenüñ
Tut sözüm olma dilâ Kârûn-
tab‘

genc-i bî-pâyân:1. **genc-i bî-pâyân:****Gazel 83**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sonsuz hazine.*

Şol gönül kim ‘ışkuñ anda ey
şeh-i hûbân yatur
Beñzer ol vîrâneye kim
genc-i bî-pâyân yatur

genc-i hüsünüde:1. **genc-i hüsünüde:-üñ, -de****Gazel 95**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Güzellik hazinesi.*

Dişüne dür lebüne hoşka-i
mercân derler
Genc-i hüsünüde ser-i
zülfüne şu‘bân derler

genc-i mihrüñ:1. **genc-i mihrüñ:-üñ****Gazel 61**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Güneşin hazinesi II
sevgilinin hazinesi.*

Dağme-i Kârûn-veş hâk
olmayınca kâh-ı ten
Genc-i mihrüñ şanma kim bu
kalb-i vîrândan çıkar

genc-i mihrüñdür:1. **genc-i mihrüñdür:-üñ, -dür****Gazel 263**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Güneşin hazinesi II
sevgilinin hazinesi.*

Dağme-i sînemi hârâba
veren
Genc-i mihrüñdür ey şeh-i
hûbân

genc-i nihânuñdan:1. **genc-i nihânuñdan:-uñ, -dan****Gazel 385**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gizli hazine II sevgili.*

Tılısm-ı vaşlınuñ fetihine
ikdâm eylemez olduñ
‘Azîzî yoğsa ol genc-i
nihânuñdan uşandıñ mı

genc-i revândur:1. **genc-i revândur:-dur****Gazel 219**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Akan hazine II âşğın
gözyaşları bağlamında.*

Nağd-i eşk-i çeşmüñi ‘izz ü
huzûr-ı yâre çek
Ey gönül genc-i revândur ol
anı hûn-hvâre çek

genc-i ruğ-ı cânâna:1. **genc-i ruğ-ı cânâna:-a****Kaside 4**

Mısra: 60

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin ruhunun
hazinesi.*

Tu‘me-i mikrâz-ı ejder-
peyker olsun göreyin
Öykünürmiş germ olup
genc-i ruğ-ı cânâna şem‘

genc-i ruhsâruñda:1. **genc-i ruhsâruñda:-uñ, -da****Kaside 3**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) yüzünün
hazinesi; hazine gibi kıymetli
yüz.*

Genc-i ruhsâruñda zülfüñ
bilmez ne sihr eder
Kim anuñ her târı mâr u mârı
bir şu‘bân olur

2. **genc-i ruhsâruñda:-uñ, -da****Kaside 3**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***(Sevgilinin) yüzünün
hazinesi; hazine gibi kıymetli
yüz.*

Genc-i ruhsâruñda zülfüñ
bilmez ne sihr eder
Kim anuñ her târı mâr u mârı
bir şu‘bân olur

genc-i vaşl-ı güle:1. **genc-i vaşl-ı güle:-e****Gazel 312**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sevgilinin kavuşma
hazinesi.*

Genc-i vaşl-ı güle tâlib mi
geçinür ki ‘aceb
Cüst ü cü etmededür bağ
bucağın lâle

gencine:1. **gencineler:-ler****Gazel 15**

Mısra: 10

Hazine.

Ehl-i hissetden firar eyler
‘Azîzî var ise
Oldılar yer yer nihân
gencineler medfün olup

2. **gencine:****Gazel 222**

Mısra: 7
Hazine.

Ten-i zer-günümü gencine mi
şanur 'aceb gerdün
Diler hâk-i siyâh içre beni
her dem nihân etmek

3. **gencineye:-y, -e**
Gazel 341
Mısra: 2
Hazine.

N'ola mâyil olsa mihr ü mâh
o sîmîn-sîneye
Mağribîler tâlib ü râğîb olur
gencineye

gencine-i kârûn:

1. **gencine-i kârûn:**
Gazel 36
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

Karun'un hazinesi.
Karun: İsrailoğullarında
zenginliğiyle meşhur olmuş
bir insan, Krezüs. Çok
zengin kimse için kullanılır.

Meclisinde her kesün bezl-i
şarâb-ı sürh eder
Sâkiyâ buldı meger gencine-i
Kârûn kadeh

gencine-i medfûni:

1. **gencine-i medfûni:-ı**
Matla 29
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Gömülmüş hazine.

Gireydi destüme gencine-i
medfûni Kârûnuñ
Şu gibi hârcanurdum yolına
bir serv-i mevzûnuñ

gencine-i ruhsâra:

1. **gencine-i ruhsâra:-a**
Gazel 158
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Yanağının hazinesi.

O zülf-i mâr misk-âsâ ki rüy-
ı yâra şarmaşmış
Siyeh ejder durur gencine-i
ruhsâra şarmaşmış

ger:

1. **ger:**
Gazel 6
Mısra: 4
Eğer, şayet.

Göreydüñ zevkîn etmek nece
olurdı bezm-i devrânuñ
Baña sencileyin ey hVâce el
verseydi ger dünyâ

2. **ger:**
Gazel 10
Mısra: 1
Eğer, şayet.

Ger ecel ere olam ben
şehryârundan cüdâ
Olmaya rûhum velî hîç şehri-
yârundan cüdâ

3. **ger:**
Gazel 24
Mısra: 10
Eğer, şayet.

Âstânında 'Azîzî rüyumuz
Râziyuz eylerse ger cârüb
dost

4. **ger:**
Gazel 44
Mısra: 1
Eğer, şayet.

'Aceb mi ger olursa
mu'teber gülzârda şimşâd
Ki beñzer ol boyı serve
hemân refârdâ şimşâd

5. **ger:**
Gazel 47
Mısra: 4
Eğer, şayet.

Cân yedürmek olur idi aña
şekker yerine
Söylese la'lûñ gibi ger tûti-i
güyâ leziz

6. **ger:**
Gazel 86

Mısra: 3
Eğer, şayet.

Bülbül-i şeydâ 'aceb mi olsa
ger peşmine-püş
Gonca-i zîbâ geyer egnine
kat kat cämeler

7. **ger:**
Gazel 86
Mısra: 6
Eğer, şayet.

Muşhaf-ı hüsnüñ senüñ ben
deñlü tefsîr etmeye
'Ömrini şarf etseler ger 'âkıll
u 'allâmeler

8. **ger:**
Gazel 91
Mısra: 10
Eğer, şayet.

Cânım ol şükraneye kurbân
verürdüm Hağ bilür
'İd-i vaşlına 'Azîzî ger beni
ergürse yâr

9. **ger:**
Gazel 131
Mısra: 5
Eğer, şayet.

Şeh-i iklîm-i fenâ vü ğam-ı
'işkuz n'ola ger
Ser-i bî-devletümüzde yog-
ısa efserimiz

10. **ger:**
Gazel 132
Mısra: 3
Eğer, şayet.

Cân derse büse-i la'line ger
cânân bahâ
Yok demezüz cân ile biz ol
bahâya kâyilüz

11. **ger:**
Gazel 132
Mısra: 5
Eğer, şayet.

Başımız ger tîğ-i cevr ile
keserse râziyuz
Kuluyuz neylerse biz ol
pâdşâha kâyilüz

12. ger:

Gazel 151

Mısra: 9

Eğer, şayet.

Bülbül gibi şerh etse yıllarla
'Azizî ger
Gül ruhlarınuñ vaşfi ey
ğonca-dehen bitmez

13. ger:

Gazel 172

Mısra: 8

Eğer, şayet.

Neçe ma'nâ gevherin izhâr
eder
Taşsa ger cüş eyleyüp
Ceyhün-tab'

14. ger:

Gazel 176

Mısra: 1

Eğer, şayet.

Olmasa ger 'âşık-ı gam-gîn
çerâğ
Dökmez idi böyle göz yaşın
çerâğ

15. ger:

Gazel 176

Mısra: 15

Eğer, şayet.

Bir yaluñ yüzlü güzeldür
n'ola ger
Olsa âyîne gibi hod-bîn
çerâğ

16. ger:

Gazel 210

Mısra: 7

Eğer, şayet.

Olmasa sîb-i zenehdânuñ
âşüftesi ger
Böyle beñzi şararup geçmez
idi ayvanuñ

17. ger:

Gazel 211

Mısra: 10

Eğer, şayet.

Merve haqqıçün bulurdun
Ka'be yapmışça sevâb

Ger 'Azizînuñ dil-i vîrânın
âbâd eyleseñ

18. ger:

Gazel 228

Mısra: 11

Eğer, şayet.

Düşmek dilerseñ el diline ger
'Aziziyâ
Hançer-mişâl bir güzelüñ
yanına taqlı

19. ger:

Gazel 234

Mısra: 6

Eğer, şayet.

Baňa sensüz cihân gülzârı
oldı bir kafes cânâ
Şadâ-yı nâlem içinde 'aceb
mi olsa ger bülbül

20. ger:

Gazel 246

Mısra: 9

Eğer, şayet.

Tacı terk edüp düşerdi
ayağına şüfî ger
Görse [idi] pîr-i deyr yanında
[olan] 'izzetüm

21. ger:

Gazel 249

Mısra: 5

Eğer, şayet.

Çadd-i mevzûnuñ gümüşden
bir 'alemdür n'ola ger
Kâkül-i müşkinüñe derlerse
şâhum ser-'alem

22. ger:

Gazel 253

Mısra: 3

Eğer, şayet.

'Âlemüñ sultânlığın ger
verseler etmem kabül
'İşk şahınıñ evet bir bende-i
fermânyam

23. ger:

Gazel 294

Mısra: 5

Eğer, şayet.

Ger bilem dest-i mihen çâk
ede şabrum yaqasın
Demezin sevdüğüm elden
koyup inkâr etegin

24. ger:

Gazel 300

Mısra: 9

Eğer, şayet.

'Âşık-ı dîvâneñ olmışdur
'Azizî n'ola ger
Boynına bend eyleseñ zülfüñ
selâsildür deyü

25. ger:

Gazel 306

Mısra: 6

Eğer, şayet.

Ol gülüñ seyr etdüğü yollara
sür yüzüñ gözüñ
Şahn-ı bâğa ey şabâ uğrarsa
ger râhuñ yine

26. ger:

Gazel 326

Mısra: 4

Eğer, şayet.

Çurtulurdu dil-i dîvâne
perîşanlıkdan
Ger nihânî baňa ol yâr-i perî-
şân gelse

27. ger:

Gazel 326

Mısra: 8

Eğer, şayet.

Gün gibi hâne-i târiküm
ederdi rüşen
Luţf edüp bir gece ger o
meh-i tâbân gelse

28. ger:

Gazel 367

Mısra: 4

Eğer, şayet.

Ol tezerv-i hoş-çırâmı neydi
şayd etmek dilâ
Ger hümâ murğın şikâr
etmek olaydı bâz işi

29. ger:

Gazel 380

Mısra: 2
Eğer, şayet.

Sen güneş yüzlünüñ
olduğına çarh abdālī
Ger inanmazsañ efendi meh-
i nevdür dālī

30. ger:
Gazel 383
Mısra: 2
Eğer, şayet.

Gey yaraşsun egnüme derseñ
libās-ı al gey
Ger dilerseñ varalum bāzāra
ey gül al gey

31. ger:
Gazel 384
Mısra: 19
Eğer, şayet.

Hezār ađyār olursa ger
yanuñda
Göñül terk eylemez sen gül-
'izārī

32. ger:
Gazel 387
Mısra: 9
Eğer, şayet.

Bağrumı dilim dilim eylemse
ger tığ-i firāk
Gitmeye dilden 'Azīzī vaşl-ı
yār endişesi

33. ger:
Kaside 1
Mısra: 80
Eğer, şayet.

Pür edüp bülbüleyi şahn-ı
gülüstānda gehī
Bülbülüñle gül ü mül
şoĥbetin etsek n'ola ger

34. ger:
Kaside 4
Mısra: 8
Eğer, şayet.

Süziş-i mihr ü maĥabbetden
edüp baĥş ü cedel
Tutuşur pervānesiyle gelse
ger meydāna şem'

35. ger:
Kaside 5
Mısra: 55
Eğer, şayet.

Oқuyup yazmadan Vālī
'aceb mi olsa ger ĥālī
Ki yok ĥadrin bilür 'ālemde
ehl-i nazm u inşānuñ

36. ger:
Kıt'a 5
Mısra: 3
Eğer, şayet.

Vü ger tūr-i 'anā-yı iştiyākuñ
Şorarsañ geçdi cān-ı nā-
tūvāna

37. ger:
Kıt'a 18
Mısra: 7
Eğer, şayet.

Bir iki bennā 'ināyet ola ger
Yapılır göñlüm gibi şāhum
hemān

gerçek:

1. gerçek:
Gazel 290
Mısra: 6
Aslı olan, uydurma
olmayan, doğru, sahih.

Cihān kim bir yalancı ĥaĥbe
zendür
Dilā meyl eylemezseñ gerçek
ersin

2. gerçek:
Gazel 299
Mısra: 7
Aslı olan, uydurma
olmayan, doğru, sahih.

Dār-ı cihānda gerçek 'āşık
odur ki bī-bāk
Kim vere tatlu cānın sevdiği
yāre ĥarşu

gerçi:

1. gerçi:
Gazel 35
Mısra: 9
Her ne kadar.

Gerçi şāhum söylemek eş'arı
āsāndur velī
Etmek ol eş'ar-ı dūr-bārī
saña iş'ar güç

2. gerçi:
Gazel 51
Mısra: 1
Her ne kadar.

Gerçi biñ var o gülüñ 'āşık-ı
zārī geçinür
Yokdur ammā ki benüm gibi
hezārī geçinür

3. gerçi:
Gazel 66
Mısra: 7
Her ne kadar.

Gerçi her ābuñ ĥabāb
üstindedür ammā benüm
Çeşm-i giryānum ĥabābı her
dem āb altındadır

4. gerçi:
Gazel 78
Mısra: 1
Her ne kadar.

Şüfī ĥicāz gerçi ki 'ālī
maĥāmdur
Ehl-i şafāya meykede
beytū'l-ĥarāmdur

5. gerçi:
Gazel 112
Mısra: 9
Her ne kadar.

O şāhuñ luţfına bir kerre
mazhar düşmedi gerçi
'Azīzī bendegān-ı şeh
Süleymān-ı zamāndandır

6. gerçi:
Gazel 119
Mısra: 4
Her ne kadar.

Geçmez ol sīmīn-tenüñ
yanında fūls-i aĥmere
Dīde hemyānında eşküm
gerçi kim dirhemlenür

7. gerçi:
Gazel 123

Mısra: 5
Her ne kadar.

Gerçi kıddüm kemân gibi
kecdür
Lîk yoluñda toğruyam çün tîr

8. gerçi:
Gazel 135
Mısra: 9
Her ne kadar.

Çokdur 'Azîzî 'ışk-ıla bî-
çâre gerçi kim
Yoğdur evet senüñ gibi
başına çâresüz

9. gerçi:
Gazel 136
Mısra: 6
Her ne kadar.

Her cüvânuñ bûs-ı la'lin
almağa dış bilerüz
Pîr olup kalmadı gerçi
ağzımızda dişimiz

10. gerçi:
Gazel 146
Mısra: 7
Her ne kadar.

Gerçi sünbül de güzeldür
ammâ
Baña zülfün gibi hoş-bü
gelmez

11. gerçi:
Gazel 195
Mısra: 3
Her ne kadar.

Dili şayd eyledi zülfeyni o
yârûñ gerçi
Görmedük bâz şikâr
eyledüğün zâğlaruñ

12. gerçi:
Gazel 197
Mısra: 10
Her ne kadar.

Geçmedi minnete yanında
'Azîzî yârûñ
Gerçi yolında anuñ terk-i dil
ü cân etdük

13. gerçi:
Gazel 241
Mısra: 3
Her ne kadar.

Āstân-ı yâre ermez ey dirîgâ
gerçi kim
Çarğa erdi nâle vü âh-ı
seher-gâhum benüm

14. gerçi:
Gazel 252
Mısra: 10
Her ne kadar.

Ol şeh-i 'âlî-cenâbuñ
girmedî gûşına hîç
Gerçi küyünda 'Azîzî âh-ı
bisyâr eylerem

15. gerçi:
Gazel 258
Mısra: 9
Her ne kadar.

Bir şemmece rahm eylemedi
gerçi 'Azîzî
Pervâne gibi hâlüm o şem'a
gece yandum

16. gerçi:
Gazel 294
Mısra: 9
Her ne kadar.

O şehüñ olmadı manzûrî
'Azîzî gerçi
Kıldı pür gevher ile çeşm-i
güher-bâr etegin

17. gerçi:
Gazel 315
Mısra: 3
Her ne kadar.

Gerçi sîne delmede gamzeñ
okı mâhir geçer
Andan âfetdür velî tîg-i
müjeñ kan almada

18. gerçi:
Gazel 340
Mısra: 3
Her ne kadar.

Çartâk-ı felege çıkdı
figânum gerçi

İşidilmez senüñ ey meh der-i
dîvânuñda

19. gerçi:
Gazel 346
Mısra: 1
Her ne kadar.

Gerçi dilde gam komaz cām-
ı mey-i gül-gün dede
Yegdür ammâ nüş-ı meyden
bir yeyim afyün dede

20. gerçi:
Gazel 347
Mısra: 7
Her ne kadar.

Gerçi ma'cün-ı müferrihdür
o lebler ammâ
Lebüñ esrârınuñ oldu bu
gönül hayrânı

21. gerçi:
Gazel 357
Mısra: 17
Her ne kadar.

'İşk-ıla pîr-i za'îf olduñ
'Azîzî gerçi kim
Eksük olmaz yine yanuñdan
cüvânânuñ biri

22. gerçi:
Kaside 1
Mısra: 97
Her ne kadar.

Gerçi vardur o gülüñ bülbül-i
meddâhı hezâr
Lîk yok ol güli ben bülbüli
mânend öger

23. gerçi:
Kaside 2
Mısra: 65
Her ne kadar.

Gerçi çok şems ü kamer
zâhir olupdur ammâ
Böyle bir şems ü kamer
etmedi gerdün izhâr

24. gerçi:
Kaside 3
Mısra: 86
Her ne kadar.

Vaşf-ı cüduñ etmege var
‘aczi tab’-ı pākümün
Gerçi kim maḥbūb ögmek
şā‘ire āsān olur

25. **gerçi:**

Kaside 3

Mısra: **86**

Her ne kadar.

Vaşf-ı cüduñ etmege var
‘aczi tab’-ı pākümün
Gerçi kim maḥbūb ögmek
şā‘ire āsān olur

26. **gerçi:**

Kaside 5

Mısra: **57**

Her ne kadar.

Müzellef bir cevāndur La‘l-i
şīrīn-sūḥan gerçi
Zenānedür velī her cünbişi ol
la‘li mercānuñ

27. **gerçi:**

Kaside 5

Mısra: **69**

Her ne kadar.

Cihānda Cin Hüseyñüñ gerçi
ağzı egrisi çokdur
Velī yok ‘aşığı bizden yeg ol
yār-ı perīşānuñ

28. **gerçi:**

Matla 39

Mısra: **2**

Her ne kadar.

Dürd-i mey vermez ḥabābuñ
‘aynına hergiz keder
Gerçi sākī şakınılan göze
derler çöp düşer

29. **gerçi:**

Mesnevi 1

Mısra: **91**

Her ne kadar.

Bilürin gerçi çok çerāguñ var
Bunda da bir çerāguñ olsa ne
var

30. **gerçi:**

Tedis 1

Mısra: **9**

Her ne kadar.

Güldürür kimini gerçi bu
fenā gülzārı
Ağladup kiminüñ eyler gözi
yaşın cārī

gerçi kim:

1. **gerçi kim:**

Gazel 208

Mısra: **9**

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Her ne kadar.

Olmadın yārına vāşıl levḥ-i
kūha gerçi kim
Ḥāme-i tūşeyle kazdı kūh-
ken şīrīnlik

2. **gerçi kim:**

Gazel 208

Mısra: **9**

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Her ne kadar.

Olmadın yārına vāşıl levḥ-i
kūha gerçi kim
Ḥāme-i tūşeyle kazdı kūh-
ken şīrīnlik

3. **gerçi kim:**

Gazel 329

Mısra: **10**

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Her ne kadar.

Nūş-ı cām-ı bāde-i la‘l-i
lebūnden geçmedi
Gerçi kim zehri gamuñ geçdi
‘Azīzī cānına

gerd olsun:

1. **gerd olsun:-sun**

Gazel 280

Mısra: **4**

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Toz, toprak olmak.

Felek-i merd-küşüñ yüzi
gözi gerd olsun
Şöyle bāda vereyin ḥāk-i
tenüm āh ile kim

gerdān:

1. **gerdānına:-ı, -n, -a**

Gazel 109

Mısra: **10**

Boyun.

Çünkü mihrünle ‘Azīzī-veş
kalender olmadı
Māh tavḥ-ı hāleyi gerdānına
niçün taḥar

2. **gerdānına:-ı, -n, -a**

Lugaz 3

Mısra: **7**

Dönen, döndüren,

dolaşan.

Bend olup ḳavs-i ḳuzah
gerdānına
Zīnet olmış ‘ālemün
bostānına

gerdan olur:

1. **gerdan olur:-ur**

Kaside 3

Mısra: **50**

Kelime Tipi: -

Dönmek, devr etmek.

Rif‘atūñ bezminde ḥurşīd-i
cihān-tāb ile çarḥ
Bir müzehheb cāmdur kim
rüz u şeb gerdan olur

2. **gerdān olur:-ur**

Gazel 57

Mısra: **12**

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dönmek, dolaşmak.

Rif‘atūñ bezminde gerdūn ey
şeh-i ‘ālī-güher
Bir zümürürd cāmdur kim
rüz u şeb gerdān olur

3. **gerdan olur:-ur**

Kaside 3

Mısra: **50**

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dönmek, dolaşmak.

Rif‘atūñ bezminde ḥurşīd-i
cihān-tāb ile çarḥ
Bir müzehheb cāmdur kim
rüz u şeb gerdan olur

gerden:1. **gerdenüme:-üm, -e****Gazel 217**

Mısra: 4

Boyun, gerdan.

Ser-i bî-devletüm olsun
yolına tek göreyin
Kölnü gerdenüme şaldüğünü
şemşürün

2. **gerdeni:-i****Lugaz 22**

Mısra: 3

Boyun, gerdan.

Gerdeni kavş-i kuzah gibi
meğer
Eylemiş bir mäh-i nev
zahrında yer

3. **gerdenüme:-üm, -e****Tesdis 3**

Mısra: 19

Boyun, gerdan.

Geçürüp gerdenüme şîr gibi
tavk-ı elem
Eşk-i çeşmüm baña zencîr-i
cünün eyledi gam

gerden-i keyvâna:1. **gerden-i keyvâna:-a****Kaside 4**

Mısra: 80

Kelime Tipi: -

*Zuhal yıldızının boynu
(Zuhal yıldızı. Yedinci kat
gökte aleme nezaret ettiği
için bekçi olarak
nitelendirilmiştir; kötülük,
kötü kimseler. Zuhal yıldızı
cahillik, cimrilik, yalancılık
gibi kötü hasletleri temsil
eder.).*

Nitekim düd-ı kebûdın halka
halka eyleyüp
Bend eder zencîr-i şevkîn
gerden-i Keyvâna şem'

gerden-i mâhı:1. **gerden-i mâhı:-ı****Gazel 120**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Ayın boynu II sevgilinin
boynu.*

Gerden-i mâhı der-âgüş etdi
hâle şanmañuz
Ol meh-i sîmîn-berüñ
boynında zer hâlhal var

gerd-i hâk-i dergehün:1. **gerd-i hâk-i dergehün:-
ün****Kaside 3**

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

*Eşiğinin toprağının
tozu.*

Tütyâ-yı 'ayn-ı 'izzetdür
baña iki gözüm
Gerd-i hâk-i dergehün kim
didede pinhân olur

2. **gerd-i hâk-i dergehün:-
ün****Kaside 3**

Mısra: 20

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Eşiğinin toprağının
tozu.*

Tütyâ-yı 'ayn-ı 'izzetdür
baña iki gözüm
Gerd-i hâk-i dergehün kim
didede pinhân olur

gerdiş-i gerdâna:1. **gerdiş-i gerdâna:-a****Kaside 4**

Mısra: 20

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Boynu dönen, hareket
eden II Felek, zamane.*

Her gece tâ şubh olunca
başına odlar yağar
N'eyledi âyâ ki bilsem
gerdiş-i gerdâna şem'

gerdün:1. **gerdün:****Gazel 57**

Mısra: 11

*Felek, gökyüzü; talih,
baht. Aslında "dönücü"
anlamına gelir, felek ve ona
nispetle talih hakkında
kullanılır.*

Rif atün bezminde gerdün ey
şeh-i 'âlî-güher
Bir zümürürd câmdur kim
rüz u şeb gerdân olur

2. **gerdün:****Gazel 222**

Mısra: 7

*Felek, gökyüzü; talih,
baht. Aslında "dönücü"
anlamına gelir, felek ve ona
nispetle talih hakkında
kullanılır.*

Ten-i zer-günümü gencîne mi
şanur 'aceb gerdün
Diler hâk-i siyâh içre beni
her dem nihân etmek

3. **gerdün:****Gazel 292**

Mısra: 5

*Felek, gökyüzü; talih,
baht. Aslında "dönücü"
anlamına gelir, felek ve ona
nispetle talih hakkında
kullanılır.*

Baña ol meh gibi cevr ü cefâ
etmekden ey gerdün
Hâzer kıl yoğsa bir gün sille-
i âhum benüm yersin

4. **gerdün:****Gazel 363**

Mısra: 6

*Felek, gökyüzü; talih,
baht. Aslında "dönücü"
anlamına gelir, felek ve ona
nispetle talih hakkında
kullanılır.*

Ham-ı ebrûsına mı öykünür
ol meh- 'îzâruñ kim
Hilâl-i kec-revi gerdün bu
gece şehrden sürdi

5. **gerdün:****Kaside 2**

Mısra: 66

Felek, gökyüzü; talih, baht. Aslında “dönücü” anlamına gelir, felek ve ona nispetle talih hakkında kullanılır.

Gerçi çok şems ü kamer
zâhir olupdur ammâ
Böyle bir şems ü kamer
etmedi gerdün izhâr

6. gerdün:

Kaside 4

Mısra: 27

Felek, gökyüzü; talih, baht. Aslında “dönücü” anlamına gelir, felek ve ona nispetle talih hakkında kullanılır.

‘Arşa-i lutfında gerdün
üştür-i gerden-firâz
Hücre-i hâşında mihr ü meh
iki şâhâne şem’

7. gerdün:

Kaside 5

Mısra: 141

Felek, gökyüzü; talih, baht. Aslında “dönücü” anlamına gelir, felek ve ona nispetle talih hakkında kullanılır.

Meh-i neyden alup bir hâme-
i zer-gün ele gerdün
Revâdur yazsa nâmem
levhine mihr-i dıraşşânuñ

8. gerdün:

Matla 30

Mısra: 2

Felek, gökyüzü; talih, baht. Aslında “dönücü” anlamına gelir, felek ve ona nispetle talih hakkında kullanılır.

Dünyede ben çekdüğüm bâr-
ı belâ vü miñneti
Bil ki gerdün çekse bir gün
tâk olurdu tâkati

gerdün döndükçe:

1. **gerdün döndükçe:-dükçe**
Gazel 346

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Feleğin dönmesi (baş dönmesi bağlamında).

Çoma nüş-ı kâhveyi elden
‘Azîzî-veş yürî
Kâse-i fincân gibi döndükçe
bu gerdün dede

gerdün-ıtab’ olup:

1. **gerdün-ıtab’ olup:-up**

Gazel 172

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Felek yaratılılı olmak.

Hayfdur bu kuluña etme
sitem
Ey şeh-i ‘âlî olup gerdün-
ıtab’

gerek:

1. **gerek:**

Gazel 172

Mısra: 9

Lazım, elzem.

Yüsuf-ı nazmum gibi olmağ
gerek
Ey ‘Azîzî olıcağ mevzün-
ıtab’

2. **gerekse:-se**

Gazel 219

Mısra: 8

Lazım, elzem.

Ben hevâ-yı zülf-i
müşkînüñden el çekmem
senüñ
Sen beni Mansûr-veş
‘ömrüm gerekse dâra çek

3. **gerek:**

Gazel 311

Mısra: 4

Lazım, elzem.

Ölsem ayrılmaya yanumdan
kilâb-ı küy-ı yâr
Kişi böyle ittiñad etmek
gerek yârân-ıla

4. gerek:

Gazel 113

Mısra: 6

İster bağlamında.

Güşına girmez gül-i mağrûr-ı
hüsnuñ ey hezâr
Sen gerek gülşende biñ kez
eyle âh u zârlar

5. gerek:

Gazel 148

Mısra: 5

İster bağlamında.

Ol gerek cevri ile eşk-i
çşmümüz bañr eylesün
Biz şadef-vâr ol dür-i
şehvârdan el çekmezüz

6. gerekse:-se

Gazel 148

Mısra: 9

İster bağlamında.

Ol tabîb-i cân u dil bizden
gerekse çeksün el
Biz ölince ol gözi bîmârdan
el çekmezüz

7. gerekse:-se

Gazel 303

Mısra: 10

İster bağlamında.

‘Azîzî ol gülüñ güşına ermez
âh ile zâruñ
Gerekse gülşen-i küyında
feryâd-ı hezâr eyle

8. gerekse:-se

Gazel 6

Mısra: 6

Elzem, lazım, olmalı.

Nazar etmez gönül alur göz-
ile nev-‘arûs-âsâ
Gerekse şekl-i murdârına
versün zîb ü fer dünyâ

9. gerekmez:-mez

Gazel 141

Mısra: 1

Elzem, lazım, olmalı.

Gerekmez gülşen-i dehri
baña ey kebk-i cân sensüz

Görinmez gözüme hergiz
gül-i bāğ-ı cihān sensüz

10. **gerekmez:-mez**

Gazel 141

Mısra: 6

Elzem, lazım, olmalı.

Senüñle hoş görür gönülüm
gözüm bu dār-ı dünyāyı
Gerekmez baña olursa cihān
bāğ-ı cinān sensüz

11. **gerek:**

Gazel 191

Mısra: 1

Elzem, lazım, olmalı.

Çünkü 'ışka düşdün ey dil
derd-nāk olsañ gerek
Derd-nāk olmağ degül belki
helāk olsañ gerek

12. **gerek:**

Gazel 191

Mısra: 2

Elzem, lazım, olmalı.

Çünkü 'ışka düşdün ey dil
derd-nāk olsañ gerek
Derd-nāk olmağ degül belki
helāk olsañ gerek

13. **gerek:**

Gazel 191

Mısra: 4

Elzem, lazım, olmalı.

Hançer-i ser-tiz-i 'ışk-ı yār
ile ey sīne sen
Pāre pāre rīze rīze çāk çāk
olsañ gerek

14. **gerek:**

Gazel 191

Mısra: 6

Elzem, lazım, olmalı.

Gel inende kaçma luṭf et
sīne-i 'uṣṣākdan
'Ākıbet rūḥ-ı revānum sen de
hāk olsañ gerek

15. **gerek:**

Gazel 191

Mısra: 8

Elzem, lazım, olmalı.

Ol kaşı yā tūrīne sīneñ siper
edüp dilā
Rezm-gāh-ı 'ışkda bī-vehm ü
bāk olsañ gerek

16. **gerek:**

Gazel 191

Mısra: 10

Elzem, lazım, olmalı.

Eyleyüp ālāyış-i şevb-i
cihāndan ictināb
Āb-ı istiğfār ile ey kalb pāk
olsañ gerek

17. **gerek:**

Gazel 191

Mısra: 12

Elzem, lazım, olmalı.

Ol lebi mül yūzi gül hecriyle
zerd ü zār olup
Bāğ-ı derd içre 'Azīzī berg-
nāk olsañ gerek

18. **gerekse:-se**

Gazel 228

Mısra: 7

Elzem, lazım, olmalı.

Başuñ gerekse saña eyā zülfi
i rū-siyeh
Tolaşma zülfi yāre gel
andan üzül kesil

19. **gerek:**

Gazel 280

Mısra: 10

Elzem, lazım, olmalı.

Āteş-i āhı yanar dilde 'Azīzī
o mehūñ

Dem-i hecrinde hevā germ ü
gerek serd olsun

20. **gerekse:-se**

Gazel 287

Mısra: 8

Elzem, lazım, olmalı.

Nār-ı 'ışkıyla boyanan
çeşmüme etmez nazar
Ben gerekse gözyaşından
kanlara boyanayın

21. **gerekdür:-dür**

Gazel 367

Mısra: 8

Elzem, lazım, olmalı.

Cān gibi maḥfī gerekdür
derken oldı rāz işi
Ağlamağ-ıla duyurdum rāz-ı
'ışk-ı yāri āh

22. **gerekmez:-mez**

Tesdis 2

Mısra: 14

Elzem, lazım, olmalı.

Bāğ-ı dehrūñ baña añmañ
gülşen-i zībāsını
Hey ma'āzallāh gerekmez
lāle-i ḥamrāsını

germ:

1. **germ:**

Gazel 280

Mısra: 10

Sıcak.

Āteş-i āhı yanar dilde 'Azīzī
o mehūñ
Dem-i hecrinde hevā germ ü
gerek serd olsun

2. **germ:**

Tesdis 4

Mısra: 7

Sıcak.

Şitā gitdi hevālar germ ü
'ālem nevbahār oldı
Şüküfeyle çemen şaḥnı
bezendi sebzezār oldı

germ olup:

1. **germ olup:-up**

Kaside 4

Mısra: 60

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Hararetlenmek,

Kızıymak | kızılmak,

öfkelenmek.

Tu'me-i mikrāz-ı ejder-
peyker olsun göreyin
Öykünürmiş germ olup
genc-i ruḥ-ı cānāna şem'

germābe:

1. **germābe:****Gazel 319**

Mısra: 5

Sıcak su hamamı.

Germābe soyup koynına
koymazdı o şāhı
Hālvette aña eylemese ‘arz-ı
hazīne

germābe-i bī-misl ü a ‘lā:1. **germābe-i bī-misl ü a ‘lā:****Tarih 19**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Muhteşem ve misli
olmayan hamam.*

‘Azīzī dedi tārīhini anuñ
Zihī germābe-i bī-misl ü a ‘lā

germe vü serde:1. **germe vü serde:-e****Mesnevi 1**

Mısra: 68

Kelime Tipi: -

*Sıcak ve soğuk II İyilik
ve kötülük.*

Nece zār ol sehāb-veş perde
Göksini gerdi germe vü
serde

geşt edenler:1. **geşt edenler:-en, -ler****Müseddes 1**

Mısra: 46

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dolaşmak.*

Hātem-i Tāy gibi sen kân-ı
sehāvetsin meger
Görmedi mişlūñ cihānı geşt
edenler ser-te-ser

geşt eder:1. **geşt eder:-er****Gazel 19**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dolaşmak.*

Gül gibi gülzār-ı dehri kimüñ
ile geşt eder
Ol nihāl-i serv-ğad kime
kenār oldu ‘aceb

2. **geşt eder:-er****Lugaz 4**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dolaşmak.*

Ṭoludur şīt u şadāsı her diyār
Kūh u deşti geşt eder leyl ü
nehār

3. **geşt eder:-er****Lugaz 16**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dolaşmak.*

Ol nedür kim bī-ğarār olup
gezer
Dāyimā evc-i hevāda geşt
eder

geşt etse:1. **geşt etse:-se****Gazel 42**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dolaşmak.*

Cihān bāzārımı geşt etse tañ
mı serserī hürşīd
Metā‘-ı mihrūñe ey māh
olupdur müşterī hürşīd

geşt eyledüm:1. **geşt eyledüm:-dü, -m****Gazel 316**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dolaşmak, gezmek.*

‘Işk ellerin şu deñlü geşt
eyledüm ki şimdi
Bir adımı bilür yok kendü
vilāyetümde

geşt eylemedük:1. **geşt eylemedük:-me, -dü, -k****Gazel 359**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dolaşmak, gezmek.*

Deşt ü vādī komadı ‘ışk ile
geşt eylemedük
Kanı bir Qays gibi rāh-ı
beyābān ehli

geşt eyler:1. **geşt eyler:-r****Matla 62**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dolaşmak, gezmek.*

‘Aşk-ı Leylā-y-ile geşt eyler
imiş hāmūnı
Ne ‘aceb vādīye düşmiş
görünüñüz Mecnūnı

geşt ü güzār kılsa:1. **geşt ü güzār kılsa:-sa****Gazel 53**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gezip dolaşmak.*

Bir seher bāğı ma‘an kılsa
n’ola geşt ü güzār
Şebnem ile ağaç ata bile
binmişdür hezār

geşt ü güzer eyleyüp:1. **geşt ü güzer eyleyüp:-y, -üp****Gazel 72**

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gezip dolaşmak.*

Eşk ü āhum ‘Azīziyā neçe
dem
Eyleyüp bāğ-ı dehri geşt ü
güzer

geşt-i gülzār eder:

1. **geşt-i gülzār eder:-er****Gazel 277**

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gül bahçesini
dolaşmak.*

řahñ-ı güľşende nihāl-i gül-i
ra 'nā görsen
Geşt-i gülzār eder ol naħl-i
dil-ārā şanurın

getür:1. **getür:****Tesdis 4**

Mısra: 5

*Sunmak (kadeh
bağlamında).*

Getür āyine-i 'ālem-nümāyı
cām-ı řahbāyı
Benüm de sākıyā görsün
gözüm bir pāre dünyayı

2. **getür:****Tesdis 4**

Mısra: 11

*Sunmak (kadeh
bağlamında).*

Getür āyine-i 'ālem-nümāyı
cām-ı řahbāyı
Benüm de sākıyā görsün
gözüm bir pāre dünyayı

3. **getür:****Tesdis 4**

Mısra: 17

*Sunmak (kadeh
bağlamında).*

Getür āyine-i 'ālem-nümāyı
cām-ı řahbāyı
Benüm de sākıyā görsün
gözüm bir pāre dünyayı

4. **getür:****Tesdis 4**

Mısra: 23

*Sunmak (kadeh
bağlamında).*

Getür āyine-i 'ālem-nümāyı
cām-ı řahbāyı
Benüm de sākıyā görsün
gözüm bir pāre dünyayı

5. **getür:****Tesdis 4**

Mısra: 29

*Sunmak (kadeh
bağlamında).*

Getür āyine-i 'ālem-nümāyı
cām-ı řahbāyı
Benüm de sākıyā görsün
gözüm bir pāre dünyayı

6. **getürüp:-üp****Mesnevi 1**

Mısra: 15

*(Daha uzak bir yerden)
Bulunulan yere gelmesini
sağlamak, gelmesine sebep
olmak, iletmek, nakletmek.*

Getürüp kalbüne gubār o
dem
Hışn olupdur yerüm deyü
yeme ğam

7. **getürür:-ür****Lugaz 7**

Mısra: 6

Dile getirme, söyleme.

Bařıcaķ parmaklarıñla
gözlerin
Getürür ortaya dünyā
sözlerin

8. **getürme:-me****Gazel 320**

Mısra: 6

Eriştirmek, ulaştırmak.

Dostluķ ĥaķķı yerin bulsun
efendi derseñ
Yād edüp ben ķuluñı yādı
getürme yāde

9. **getürdi:-di****Tarih 6**

Mısra: 2

*Meydana çıkarma,
gösterme.*

Meĥammed bendesin kim
ĥaķ vücūda
Getürdi eyleyüp iĥsān-ı bī-
ĥad

gevde:1. **gevdesi:-si****Gazel 25**

Mısra: 5

Gövde.

Neye ķarardı gevdesi māĥuñ
Gece ķuyuñda yemedi ķün
let

2. **gevdesi:-si****Lugaz 13**

Mısra: 3

Gövde.

Gevdesi aķdur gümüş gibi
velī
Kim derünü bir şaru altundur

3. **gevdesinde:-si, -n, -de****Gazel 201**

Mısra: 7

Gövde || beden.

Ķara Ķara dağlardur
gevdesinde her benek
Ey gözi āĥū ğamuñdan oldı
abdāluñ peleng

4. **gevdesi:-si****Lugaz 5**

Mısra: 1

Gövde || beden.

Ol nedür kim gevdesi yek
pāredür
Baĥr-i Ķulzüm gibi rengi
ķaradur

5. **gevdesi:-si****Lugaz 16**

Mısra: 3

Gövde || beden.

Bāl ü perdür gevdesi ancak
hemāñ
Līk olmişdur ğıdāsı üstüĥvāñ

gevher:1. **gevheri:-i****Gazel 57**

Mısra: 8

Cevher.

Sen o māĥ-ı burc-ı 'izzetsin
ki ey pīrūze-ĥaķ
ĥaķ-i pāyuñ gevheri tāc-ı
ser-i ĥaķan olur

2. **gevher:****Gazel 294**

Mısra: 10

Cevher.

O şehûn olmadı manzûrî
 ‘Azîzî gerçi
 Kıldı pür gevher ile çeşm-i
 güher-bâr etegin

3. **gevheri:-i****Kaside 5**

Mısra: 33

Cevher.

Ma ‘ânî gevheri kim Hâtemî
 Begden zuhûr eyler
 Dür-i eş‘ârını oğşar Zahîr ü
 Hıvâce Selmânuñ

4. **gevhür:-dür****Lugaz 24**

Mısra: 1

Cevher.

Ol ne gevherdür k’anı bay u
 gedâ
 Güşına mengüş edinürse
 revâ

5. **gevheri:-i****Lugaz 24**

Mısra: 4

Cevher.

‘Ömri oldukça eger pîr ü
 cüvân
 Şaklasa ol gevheri görmez
 ziyân

6. **gevherinüñ:-i, -nüñ****Kıt’a 7**

Mısra: 3

*Cevher değerinde
 sözler, nazım.*

Ya ‘ni söz gevherinüñ
 kıymetini
 Olıcağ bir kişi hayvân ne
 bilür

7. **gevher:****Gazel 111**

Mısra: 10

Cevher II mana.

‘Azîzî yâre ‘arz et şi‘rûñi
 kim
 O sultâna münâsibdür bu
 gevher

8. **gevherin:-in****Gazel 172**

Mısra: 7

Cevher II mana.

Neçe ma ‘nâ gevherin izhâr
 eder
 Taşsa ger cüş eyleyüp
 Ceyhün-tab‘

gevher olursa:1. **gevher olursa:-ur, -sa****Gazel 142**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Cevher olmak.*

Hikmet nedür ki gevher
 olursa ‘Azîziyâ
 Koymaz kulağına o şanem
 nuş u pendimüz

2. **gevher olursa:-ur, -sa****Gazel 181**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Cevher olmak.*

Göz yaşın dökme nigârûñ
 yolına minneti yok
 Gevher olursa da yanında
 anuñ kıymeti yok

gevher-i jâleyle:1. **gevher-i jâleyle:-yle****Gazel 312**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Çiy cevheri.*

Süzen-i hâr ile güşını delüp
 duğter-i gül
 Kıldı pür gevher-i jâleyle
 kulağın lâle

gevher-i nâ-yâb:1. **gevher-i nâ-yâb:****Gazel 245**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Benzeri olmayan eşsiz
 bir inci.*

Vaşf-ı la ‘lûñ olalı ey büt-i
 şîrîn sühânım
 Oldı pür gevher-i nâ-yâb ile
 dürc-i dehenüm

gevher-i rahşân olur:1. **gevher-i rahşân olur:-ur****Gazel 57**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Parlak mücevher haline
 gelmek.*

Girye etdükçe nigîn-i dîde
 kim pür-kan olur
 ‘Ağs-i la ‘lûñ ol nigîne
 gevher-i rahşân olur

gey:1. **geyüp:-üüp****Gazel 307**

Mısra: 5

Çok, pek, gayet.

Geyüp aq sâdeler egnine ol
 gül bâğ-ı ‘âlemde
 Şalınsa nâz ile yanumca
 serv-i sâyedâr olsa

2. **gey:****Gazel 383**

Mısra: 1

Çok, pek, gayet.

Gey yaraşsun egnüme derseñ
 libâs-ı al gey
 Ger dilerseñ varalum bâzâra
 ey gül al gey

3. **gey:****Gazel 383**

Mısra: 5

Çok, pek, gayet.

Bir nemed geydüm şanasın
 egnüme gey yaraşuk

Şöyle tezyîn itdi cismüm
penbelerle dâl gey

4. **gey:**

Gazel 383

Mısra: 8

Çok, pek, gayet.

Pîr-i 'ışka çün mürid olup
urunduñ tâc-ı Key
Dönme pîründen ölürsen gey
şakın abdâl gey

5. **geyer:-er**

Gazel 42

Mısra: 4

Takmak.

Meger iklim-i çarhuñ
şehryâr-ı 'âli-şânıdur
Geyer her şubh-dem başına
bir tâc-ı zeri hurşid

6. **geydi:-di**

Mesnevi 1

Mısra: 56

Takmak.

Hamdülillâh ki şimdi her
revzen
Geydi aq sâdeler
muşamma'dan

7. **geyse:-se**

Gazel 39

Mısra: 7

Giymek, takmak,

kuşanmak.

N'ola geysen gâh sebz ü gâh
sürh ü gâh zerd
Gülşen-i 'âlemde mîr-i
'âşikândur lâle-ruh

8. **geyürdi:-ür, -di**

Gazel 88

Mısra: 4

Giymek, takmak,

kuşanmak.

Şöyle zeyn etdi ser-i lâleyi
jâle şanasın
Lâlenüñ jâle geyürdi başına
sîm efser

9. **geymezüz:-mez, -üz**

Gazel 132

Mısra: 9

Giymek, takmak,
kuşanmak.

Geymezüz fâhir libâsı
verseler aylık eger
Biz fenâyî 'âşikuz köhne
kabâya kâyilüz

10. **geyüp:-üp**

Gazel 153

Mısra: 1

Giymek, takmak,

kuşanmak.

Geçsem 'aceb mi câme-i
nevden geyüp pelâs
Düşmez gedâ-yı 'ışkuña ey
mâh-ı nev libâs

11. **geyer:-er**

Gazel 186

Mısra: 9

Giymek, takmak,

kuşanmak.

Çavm-i Reyyân mı benefşe
ki geyer nîlî küleh
Şeh-i Ken 'ân mı gül-i Mısrî
şarar başına aq

12. **geysem:-se, -m**

Gazel 247

Mısra: 8

Giymek, takmak,

kuşanmak.

O olup abdâl-ı hüsnüñ hemçü
mir 'ât
N'ola geysen 'abâlar Muşli
şâhum

13. **geyseñ:-se, -ñ**

Gazel 279

Mısra: 7

Giymek, takmak,

kuşanmak.

Yaraşur egniñe geysen yeşil
atlas cânâ
Bir perî-çehre hümâ şîvelü
tersâsın sen

14. **geye:-e**

Gazel 320

Mısra: 8

Giymek, takmak,

kuşanmak.

Kim ola sevmeye ol nañl-i
semen-sîmâyı
Naqşı hûb ola vü egnine
geye aq sâde

15. **geydükçe:-dükçe**

Gazel 331

Mısra: 1

Giymek, takmak,

kuşanmak.

Nâzla şarı atlasın geydükçe
dilber egnine
Der gören zer câme geymiş
şâh-ı hâver egnine

16. **geydükçe:-dükçe**

Gazel 331

Mısra: 4

Giymek, takmak,

kuşanmak.

Şanuram burc-ı şafaq içre
tulü 'eyler kâmer
Allar geydükçe ol hurşid-i
enver egnine

17. **geydükçe:-dükçe**

Gazel 331

Mısra: 6

Giymek, takmak,

kuşanmak.

'Aqlın alur âdemüñ bülbül
gibi rüz-ı bahâr
Ergüvânî câmesin geydükçe
güller egnine

18. **geymiş:-miş**

Gazel 331

Mısra: 2

Giymek, takmak,

kuşanmak.

Nâzla şarı atlasın geydükçe
dilber egnine
Der gören zer câme geymiş
şâh-ı hâver egnine

19. **geyse:-se**

Gazel 331

Mısra: 10

Giymek, takmak,

kuşanmak.

Bir gül-i beyzâ şanur anı
'Azîzî seyr eden

Ak sâde geysen ol serv-i
semen-ber egnine

20. **geyürdi:-ür, -di**

Gazel 331

Mısra: 8

*Giymek, takmak,
kuşanmak.*

Cism-i zerdümdür görinen
şanma cân-ı zârümüñ
Kim geyürdi şâh-ı gam bir
câme-i zer egnine

21. **geyseñ:-se, -ñ**

Gazel 342

Mısra: 8

*Giymek, takmak,
kuşanmak.*

Güneş ebr-i sefid içre nihân
oldı şanur âlem
Ne gün kim egnüñe geysen
sen ey mihr-i cihân-sâye

22. **geyer:-er**

Gazel 360

Mısra: 2

*Giymek, takmak,
kuşanmak.*

Beni öldürmek için yâr
geyse n'ola gül-günü
Geyer vaqt-i gâzabda al
âdetdür şeh-i hünî

23. **geymek:-mek**

Gazel 360

Mısra: 4

*Giymek, takmak,
kuşanmak.*

Boyunca kâna girdüğine
yetmez mi bu şâhid kim
O şâhuñ gül gibi al câme
geymek oldı kânünü

24. **geyse:-se**

Gazel 360

Mısra: 1

*Giymek, takmak,
kuşanmak.*

Beni öldürmek için yâr
geyse n'ola gül-günü
Geyer vaqt-i gâzabda al
âdetdür şeh-i hünî

25. **geyer:-er**

Gazel 369

Mısra: 6

*Giymek, takmak,
kuşanmak.*

O melek-çehre hümâ şekline
girmek mi diler
Geh yeşil câme geyüp gâh
geyer fersâyi

26. **geyüp:-üp**

Gazel 369

Mısra: 6

*Giymek, takmak,
kuşanmak.*

O melek-çehre hümâ şekline
girmek mi diler
Geh yeşil câme geyüp gâh
geyer fersâyi

27. **geymiş:-miş**

Gazel 370

Mısra: 9

*Giymek, takmak,
kuşanmak.*

Geymiş egnine 'Azîzî gibi
yüñden bir nemed
Ol gülüñ abdâlî olmış
bülbül-i gülşen dağı

28. **geydüm:-dü, -m**

Gazel 383

Mısra: 5

*Giymek, takmak,
kuşanmak.*

Bir nemed geydüm şanasın
egnüme gey yaraşuğ
Şöyle tezyîn itdi cismüm
penbelerle dâl gey

29. **geyersem:-er, -se, -m**

Gazel 383

Mısra: 3

*Giymek, takmak,
kuşanmak.*

Çanlu yaşumdan geyersem
ben n'ola gül-gün kabâ
Gonca-i mevzün gibi sen geh
yaşıl geh âl gey

30. **geydi:-di**

Kaside 1

Mısra: 39

*Giymek, takmak,
kuşanmak.*

Şanuram geydi o gül egnine
çerşm-i bülbül
Seyr için dikse gül üzre
nazarın bülbül eger

31. **geyüp:-üp**

Kaside 1

Mısra: 61

*Giymek, takmak,
kuşanmak.*

Gelse bülbül gibi gülzâra
geyüp gülgünü
Gele bülbül gibi gülzâra
edüp havf ü hâzer

32. **geyüp:-üp**

Kaside 4

Mısra: 1

*Giymek, takmak,
kuşanmak.*

Şu leden başına zer miğfer
geyüp mîrâne şem'
Oldı şehr-i şâmda ser-asker-
i pervâne şem'

33. **geydügi:-dü, -gi**

Lugaz 6

Mısra: 3

*Giymek, takmak,
kuşanmak.*

Geydügi câme yeşildür
güyyiâ
Söylese çalar dili hem-çün
hezâr

34. **geydi:-di**

Terci-bend 1

Mısra: 20

*Giymek, takmak,
kuşanmak.*

Urunup zer külâhını nergis
Geydi mâ'î kabâsını süsen

35. **geyüp:-üp**

Tesdis 4

Mısra: 20

*Giymek, takmak,
kuşanmak.*

Donandı nañl-i bâlâlar cihânı
tutdı zînetler

Geyüp zerrin kabalar zer
benekli sebze hil'atler

gey-:

1. **gey:**

Gazel 383

Mısra: 1

*Giyemek, takmak,
kuşanmak.*

Gey yaraşsun egnüme derseñ
libās-ı al gey
Ger dilerseñ varalum bāzāra
ey gül al gey

2. **gey:**

Gazel 383

Mısra: 2

*Giyemek, takmak,
kuşanmak.*

Gey yaraşsun egnüme derseñ
libās-ı al gey
Ger dilerseñ varalum bāzāra
ey gül al gey

3. **gey:**

Gazel 383

Mısra: 4

*Giyemek, takmak,
kuşanmak.*

Kanlı yaşumdan geyersen
ben n'ola gül-gün kabā
Gonca-i mevzün gibi sen geh
yaşıl geh āl gey

4. **gey:**

Gazel 383

Mısra: 6

*Giyemek, takmak,
kuşanmak.*

Bir nemed geydüm şanasın
egnüme gey yaraşuk
Şöyle tezyin itdi cismüm
penbelerle dāl gey

5. **gey:**

Gazel 383

Mısra: 8

*Giyemek, takmak,
kuşanmak.*

Pir-i 'ışka çün mürid olup
urunduñ tāt-ı Key

Dönme püründen ölüseñ gey
şakın abdāl gey

6. **gey:**

Gazel 383

Mısra: 10

*Giyemek, takmak,
kuşanmak.*

Çün libās-ı faqr-ile fahr
eyledi Āl-i 'Abā
Sen de anlar 'aşkına dāyim
'Azīzī şāl gey

gez:

1. **gezsem:-se, -m**

Gazel 37

Mısra: 12

Dolaşmak.

Cām-ı gam nüş eyleyüp
hecrinde yārūñ her gece
Tañ mı gezsem 'ālemi
sermest ü şeydā her şabāh

2. **gezer:-er**

Gazel 38

Mısra: 9

Dolaşmak.

Āhum şu'ā'idur ki gezer
sürh-i bāde-veş
Şanma 'Azīzī gökde görinen
şehāb-ı sürh

3. **gezer:-er**

Gazel 83

Mısra: 6

Dolaşmak.

Küy-ı 'ışkuñ içre cānā 'āşık-ı
divāneler
Rüz u şeb 'uryān gezer
'uryān тұrur 'uryān yatur

4. **gezer:-er**

Gazel 97

Mısra: 1

Dolaşmak.

Nece demdür gam-ı la'lüñ
dil-i nālānda gezer
Nitekim yüregümün kanı
reg-i cānda gezer

5. **gezer:-er**

Gazel 97

Mısra: 2

Dolaşmak.

Nece demdür gam-ı la'lüñ
dil-i nālānda gezer
Nitekim yüregümün kanı
reg-i cānda gezer

6. **gezer:-er**

Gazel 97

Mısra: 4

Dolaşmak.

Yüzün üstindeki ol hāl-i
siyeh ey gül-i ter
Bir güzel tıfl-ı Hābeşdür ki
gülistānda gezer

7. **gezer:-er**

Gazel 97

Mısra: 6

Dolaşmak.

Meded ol Yūsuf-ı şānī kıtı
yabanda gezer
Korqarın gürg-i hasūduñ gire
nāgāh eline

8. **gezer:-er**

Gazel 97

Mısra: 8

Dolaşmak.

Dil-i āvāre muhīt-i gam-ı
hicrānuñda
Beñzer ol bahriye kim lücce-
i 'ummānda gezer

9. **gezer:-er**

Gazel 97

Mısra: 10

Dolaşmak.

Gözümün kanlı yaş 'ālemi
seyle vereyor
Meded ol yāri 'Azīzī
görünüz kanda gezer

10. **gezer:-er**

Gazel 229

Mısra: 4

Dolaşmak.

Āşık-ı didāruñ olmışdur
meger Mecnün-mişāl
Başın alup tağlara düşmiş
gezer āb-ı zülāl

11. **gezüp:-üp**
Gazel 255
Mısra: 2
Dolaşmak.

Geçüp şehri Kalaṭaya
müdām içmek diler gönlüm
Gezüp meyḥāne mey-ḥāne
müdām içmek diler gönlüm

12. **gezerken:-er, -ken**
Gazel 261
Mısra: 3
Dolaşmak.

Dün seni aḡyār ile gördüm
gezerken nāgehān
Cānuma düşdi be-ḡāyet ey
meh-i tābān günü

13. **gezer:-er**
Gazel 302
Mısra: 4
Dolaşmak.

‘Aḡs-i ebrūlaruñı dīde-i pūr-
nemde gören
Dedi māhīleri gör nece gezer
deryāda

14. **gezmeseydi:-me, -se, -
ydi**
Gazel 324
Mısra: 6
Dolaşmak.

Bulduḡı yerde ele almazdı
erbāb-ı şafā
Gezmeseydi rez kıızı
meydānda la‘lūñ nāmına

15. **gezerken:-er, -ken**
Gazel 361
Mısra: 3
Dolaşmak.

Dün seni aḡyār ile gördüm
gezerken nāgehān
Cānuma düşdi be-ḡāyet ey
meh-i tābān günü

16. **gezer:-er**
Gazel 376
Mısra: 9
Dolaşmak.

Küy-ı ‘ıṣḡ içre ‘Azīzī serserī
gördüm gezer

Bir mehūñ oldu meger ol
mübtelā ser-geṣtesi

17. **gezer:-er**
Lugaz 4
Mısra: 8
Dolaşmak.

‘İlm-i aḡfāda eli vardur
meger
Kimse görmez anı ol maḡfī
gezer

18. **gezdüm:-dü, -m**
Gazel 249
Mısra: 9
*(Bir yerde) Bir yöne
doḡru sürekli yer
deḡiştirmek, hareket etmek,
yürüme, dolaşmak.*

Ser-be-ser gezdüm cihān
bāḡın ‘Azīzī ḡaḡ bu kim
Görmedüm ol serve beñzer
bir nihāl-i ḡonca-fem

19. **gezer:-er**
Lugaz 16
Mısra: 1
*(Bir yerde) Bir yöne
doḡru sürekli yer
deḡiştirmek, hareket etmek,
yürüme, dolaşmak.*

Ol nedür kim bī-ḡarār olup
gezer
Dāyimā evc-i hevāda ḡeṣt
eder

20. **geze:-e**
Gazel 286
Mısra: 2
Dolaşmak || Aramak.

Devr-i ‘adlūñde revā midur
eyā ṣāḡ-ı cihān
Mey ele girmeye ḡahve geze
dükkān dükkān

21. **gezersin:-er, -sin**
Gazel 290
Mısra: 8
*Dolaşmak II okçuluktan
kullanılan uzunluk ölçüsü.*

Kemān gibi yanın bekle o
ṣāḡuñ

Ḥadeng-āsā yabanda ne
gezersin

gezdür:

1. **gezdürüp:-üp**
Kaside 5
Mısra: 117
*Her hangi sebepten
dolayı bir yerden başka bir
yere sürekli hareket ettirmek.*

Yanınca gezdürüp ḡalka cebe
ṣatmaḡ için dāyim
Etegin ḡomaz elden gör
Cebeci Ḡara oḡlanuñ

gibi:

1. **gibi:**
Gazel 1
Mısra: 10
Benzetme edatı.

Ḡaşları yayı ḡamın çekmedi
çün yā o mehūñ
Neye büküldi beli böyle
‘Azīzī gibi yā

2. **gibi:**
Gazel 3
Mısra: 9
Benzetme edatı.

Gel ey meh gül yüzüñi ṣubḡ-
dem gün gibi ‘arṣ eyle
Ki olsun bāḡ-ı ‘ālem ḡarḡa-i
envār ser-tā-pā

3. **gibi:**
Gazel 5
Mısra: 5
Benzetme edatı.

Siyeh zülfüñ gibi tīḡ-i
müjeñden etmezüz tesrīḡ
Bu gün cān ile sen ṣāḡuñ ḡulı
ḡurbāniyuz cānā

4. **gibi:**
Gazel 5
Mısra: 10
Benzetme edatı.

Seg-i küyum deyü bir gün
ḡuluña etmedüñ ‘izzet
‘Azīzī gibi yıllardur ḡapuñ
derbāniyuz cānā

5. gibi:

Gazel 6

Mısra: 10

Benzetme edatı.

Şakın meyl etme dünyānuñ
‘Azīzī māl u cāhına
Demesünler saña Kārūn gibi
tā kim sever dünyā

6. gibi:

Gazel 8

Mısra: 2

Benzetme edatı.

Bezl-i sīm etse n’ola ‘āleme
sulṭān-ı şitā
Kef-i gül gibi açuğdur yed-i
ihṣān-ı şitā

7. gibi:

Gazel 8

Mısra: 11

Benzetme edatı.

Vaşl u hecri gibi ‘ālemde
‘Azīzī o gülün
Olur eyyām-ı bahār u geçer
ezmān-ı şitā

8. gibi:

Gazel 11

Mısra: 2

Benzetme edatı.

Revzen-i kalbüm açar erse
kaçan ey kaşı yā
Görmedüm nāvek-i müjgān
gibi bir kalb-küşā

9. gibi:

Gazel 11

Mısra: 7

Benzetme edatı.

Yaşlusın merdüm-i dīdem
gibi ammā n’edeyin
Baħr-i eşküm gibi gömgök
delüsin ey deryā

10. gibi:

Gazel 11

Mısra: 8

Benzetme edatı.

Yaşlusın merdüm-i dīdem
gibi ammā n’edeyin

Baħr-i eşküm gibi gömgök
delüsin ey deryā

11. gibi:

Gazel 27

Mısra: 2

Benzetme edatı.

Eyledi faşl-ı şitā rüy-ı cihānı
yine saħt
Ruħ-ı ‘āşık gibi şarardı kamu
berg-i dirahṭ

12. gibi:

Gazel 32

Mısra: 7

Benzetme edatı.

Mihr ü meh gibi seni altuna
ğark eylerse de
Merd iseñ itme zen-i gerdüna
‘arz-ı ihtiyāc

13. gibi:

Gazel 45

Mısra: 8

Benzetme edatı.

Bezm-i cihānı ṭutsa ‘aceb mi
iñildimüz
Ney gibi deldi bağrımızu
ta’ne-i ḥasūd

14. gibi:

Gazel 47

Mısra: 1

Benzetme edatı.

Olmasa şehd-i lebün şeker
gibi cānā lezīz
Telḥ düşnāmuñ baña
gelmezdi çün ḥelwā lezīz

15. gibi:

Gazel 47

Mısra: 4

Benzetme edatı.

Cān yedürmek olur idi aña
şeker yerine
Söylese la’lün gibi ger ṭūṭi-i
güyā lezīz

16. gibi:

Gazel 47

Mısra: 8

Benzetme edatı.

Kim añardı nāmını bāğ-ı
cihān içre anuñ
Olmasa şeftālū-yı la’lün gibi
ḥurmā lezīz

17. gibi:

Gazel 51

Mısra: 2

Benzetme edatı.

Gerçi biñ var o gülün ‘āşık-ı
zārı geçinür
Yokdur ammā ki benüm gibi
hezārı geçinür

18. gibi:

Gazel 52

Mısra: 1

Benzetme edatı.

Sen semen-çehre gibi zerre-
dehān olsa eger
Der idüm gül yüzüne şems-i
münire beñzer

19. gibi:

Gazel 53

Mısra: 6

Benzetme edatı.

Nece varsun bāğa gül seyrine
bülbul kim anuñ
Üstine ḥançer çeker
gördükçe süsen gibi ḥār

20. gibi:

Gazel 56

Mısra: 3

Benzetme edatı.

Revnağ-ı bāğ-ı cihān olsa
n’ola gün gibi yār
Behcet-i gülşen-i ‘ālem gül-i
ḥandān iledür

21. gibi:

Gazel 59

Mısra: 3

Benzetme edatı.

Küyına varup cüy-ı sirişküm
gibi her dem
Etmek o boyı servi temāşā
ne demekdür

22. gibi:

Gazel 62

Mısra: 2
Benzetme edatı.

Yaşımız kâmetimiz çengine
târ eylediler
Hüblar kârımızı ney gibi zâr
eylediler

23. **gibi:**
Gazel 63
Mısra: 15
Benzetme edatı.

Hüb-rûlar dün 'Azîzî hüsn
ile Yûsuf gibi
Keffe-i mîzân-ı gerdünda
mehi deng etdiler

24. **gibi:**
Gazel 64
Mısra: 5
Benzetme edatı.

'Älemde ne senüñ gibi bir
meh-likā doğar
Dünyâya ne benüm gibi bir
mübtelâ gelür

25. **gibi:**
Gazel 64
Mısra: 6
Benzetme edatı.

'Älemde ne senüñ gibi bir
meh-likā doğar
Dünyâya ne benüm gibi bir
mübtelâ gelür

26. **gibi:**
Gazel 68
Mısra: 2
Benzetme edatı.

Ne milk-i hüsn içinde saña
beñzer pādşâ vardur
Ne küy-ı derd-i 'ışk içre
benüm gibi gedâ vardur

27. **gibi:**
Gazel 77
Mısra: 5
Benzetme edatı.

Hayât âbı gibi gözden nihân
olmazdı 'älemde
Leb-i cân-baħşuña
öykünmeyeydi çeşme-i
kevşer

28. **gibi:**
Gazel 79
Mısra: 8
Benzetme edatı.

N'ola dersem o yâre Hızr-ı
şânî kahve-i nâbı
Hayât âbı gibi mâ'-ı laţîf ü
rûh-perverdür

29. **gibi:**
Gazel 83
Mısra: 10
Benzetme edatı.

Nece büyüklenmesün pîr-i
felek kim her gece
Gögsi üzre meh gibi bir âfet-
i devrân yatur

30. **gibi:**
Gazel 89
Mısra: 4
Benzetme edatı.

Ehl-i 'ışkuñ hemîşe ahvâli
Zülf-i dilber gibi müşevveş
olur

31. **gibi:**
Gazel 91
Mısra: 5
Benzetme edatı.

Hamdülillâh yine luţf-ı Hâk
gibi mâh-ı şıyâm
Rûze-dârân-ı cihâna eyledi
'arz-ı 'izâr

32. **gibi:**
Gazel 103
Mısra: 6
Benzetme edatı.

Kühsâr-ı gamda 'ışk-ıla Şîrîn
belâların
Ferhâd gibi bâr-ı meşakķat
çeken bilür

33. **gibi:**
Gazel 104
Mısra: 10
Benzetme edatı.

Derd-i 'ışkı bir kitâb etmiş
'Azîzî nazm edüp

Kışşa-hvân gibi cihâna
dâstân eyler yürür

34. **gibi:**
Gazel 105
Mısra: 6
Benzetme edatı.

Dil verelden kaçır-ı hüsnüñ
tâkına
Oldı kıddüm mâh-ı nev gibi
kemer

35. **gibi:**
Gazel 106
Mısra: 10
Benzetme edatı.

Ġam-hâne-i 'Azîziye çün
gece gelmedüñ
Gün gibi bâri gel aña ey
meh-likā seher

36. **gibi:**
Gazel 108
Mısra: 2
Benzetme edatı.

Egilüp zülfî yârüñ gâh sîb-i
ğabğabın oğşar
Döner geh berg-i haţtı gibi
'unnâb-ı lebin oğşar

37. **gibi:**
Gazel 118
Mısra: 1
Benzetme edatı.

Ne göñlüm gibi saña
Hüsrevâ üftâde gelmişdür
Ne cânüm gibi şîrîn la'lüñe
dil-dâde gelmişdür

38. **gibi:**
Gazel 118
Mısra: 2
Benzetme edatı.

Ne göñlüm gibi saña
Hüsrevâ üftâde gelmişdür
Ne cânüm gibi şîrîn la'lüñe
dil-dâde gelmişdür

39. **gibi:**
Gazel 119
Mısra: 7
Benzetme edatı.

Kendüyi şeytân gibi görmiş
rakīb-i bed-likā
Cennet-i küyında şüfîye göre
âdemlenür

40. **gibi:**

Gazel 120

Mısra: 2

Benzetme edatı.

Dem-be-dem iñler yürürsin
ey gönül kavvâl-vâr
Ney gibi beñzer derünuñda
senüñ bir hâl var

41. **gibi:**

Gazel 123

Mısra: 5

Benzetme edatı.

Gerçi kıddüm kemân gibi
kecdür
Lîk yoluñda toğruyam çün tîr

42. **gibi:**

Gazel 126

Mısra: 10

Benzetme edatı.

Meclis-i gamda neçe demdür
dil
Ney gibi nâle vü enîn iledür

43. **gibi:**

Gazel 127

Mısra: 4

Benzetme edatı.

Gül gül edüp şevk-ı rûy-ı yâr
ile dil sînesin
Lâle gibi nâr-ı gamla bağrını
dağlar yürür

44. **gibi:**

Gazel 127

Mısra: 10

Benzetme edatı.

‘Işk-ı yâr ile ‘Azîzî erdi bir
vâdîye kim
Geh güler mecnûn-ı şeydâ
gibi gâh ağlar yürür

45. **gibi:**

Gazel 133

Mısra: 1

Benzetme edatı.

Dile derd ü elem-i ‘ışk gibi
yâr olmaz
Kaysa murğân-ı fezâ gibi
kafâ-dâr olmaz

46. **gibi:**

Gazel 133

Mısra: 2

Benzetme edatı.

Dile derd ü elem-i ‘ışk gibi
yâr olmaz
Kaysa murğân-ı fezâ gibi
kafâ-dâr olmaz

47. **gibi:**

Gazel 133

Mısra: 5

Benzetme edatı.

Ney gibi meclis-i ‘ışkuñda
fiğân etmege
Cism-i zârum gibi çeng-i
gama evtâr olmaz

48. **gibi:**

Gazel 133

Mısra: 6

Benzetme edatı.

Ney gibi meclis-i ‘ışkuñda
fiğân etmege
Cism-i zârum gibi çeng-i
gama evtâr olmaz

49. **gibi:**

Gazel 133

Mısra: 8

Benzetme edatı.

‘Arz-ı hâl etmek için şâh-ı
güle gülşende
Bülbüle gonca-i zanbağ gibi
tomâr olmaz

50. **gibi:**

Gazel 135

Mısra: 10

Benzetme edatı.

Çokdur ‘Azîzî ‘ışk-ıla bî-
çâre gerçi kim
Yoğdur evet senüñ gibi
başına çâresüz

51. **gibi:**

Gazel 138

Mısra: 6

Benzetme edatı.

Heves-i bâğ-ı cinân
eylemezüz şüfî-vâr
Şu gibi şâf-dilüz ‘aşık-ı
dîdâruz biz

52. **gibi:**

Gazel 138

Mısra: 7

Benzetme edatı.

N’ola yârân gibi görmese
ağyâr bizi
Çeşm-i ahbâba gül a’dâ
gözine hâruz biz

53. **gibi:**

Gazel 138

Mısra: 11

Benzetme edatı.

Çehre-zerd olduğ-ısa zer gibi
hor görme bizi
Reh-i ‘ışk içre begüm Mâlik-
i Dînâruz biz

54. **gibi:**

Gazel 140

Mısra: 5

Benzetme edatı.

Zâl-i kühen gibi gam-ıla bî-
mecâl olup
Düşdi ‘aşâ-yı âha dil-i nâ-
tûvânımız

55. **gibi:**

Gazel 142

Mısra: 5

Benzetme edatı.

Ağyâra gül gibi taçılıp hiç
revâ mıdur
Hem-pâye-i pelîd ola serv-i
bülendimiz

56. **gibi:**

Gazel 146

Mısra: 3

Benzetme edatı.

Leb-i dilber gibi ni‘met var
iken
Ne yesem hiç baña tatlu
gelmez

57. **gibi:**

Gazel 146

Mısra: 8

Benzetme edati.

Gerçi sümbül de güzeldür
ammā
Baña zülfün gibi hoş-bü
gelmez

58. **gibi:**

Gazel 150

Mısra: 3

Benzetme edati.

Cām-ı mey alup ele Cem
gibi şāhum her zamān
‘Aş u nüş etmek düşer mi
saña ben dil-dādesüz

59. **gibi:**

Gazel 151

Mısra: 9

Benzetme edati.

Bülbül gibi şerh etse yıllarla
‘Azīzī ger
Gül ruhlaruñuñ vaşfi ey
gonca-dehen bitmez

60. **gibi:**

Gazel 160

Mısra: 4

Benzetme edati.

Terk eyleyen hevā-yı ‘ışk-ıla
ten libāsın
Mecnūn gibi cihānda ‘uryān
olur gidermiş

61. **gibi:**

Gazel 163

Mısra: 4

Benzetme edati.

Maḥabbet āteşine yanmağı
pervāneden almış
Çanı gönlüm gibi bir şan‘atı
üstāddan görmüş

62. **gibi:**

Gazel 165

Mısra: 10

Benzetme edati.

Şeḥerden açmış ol gonca
‘Azīzī bülbüle dönmiş

Çızarmış táb-ı mülden ‘arızı
gül gibi āl olmuş

63. **gibi:**

Gazel 172

Mısra: 9

Benzetme edati.

Yūsuf-ı naẓmum gibi olmak
gerek
Ey ‘Azīzī olıcağ mevzūn-
tab‘

64. **gibi:**

Gazel 176

Mısra: 7

Benzetme edati.

Olmaya ḥaddūñ gibi rengin
şem‘
Olmaya ḳaddūñ gibi simin
çerāğ

65. **gibi:**

Gazel 176

Mısra: 8

Benzetme edati.

Olmaya ḥaddūñ gibi rengin
şem‘
Olmaya ḳaddūñ gibi simin
çerāğ

66. **gibi:**

Gazel 176

Mısra: 16

Benzetme edati.

Bir yaluñ yüzlü güzeldür
n’ola ger
Olsa āyine gibi ḥod-bin
çerāğ

67. **gibi:**

Gazel 178

Mısra: 3

Benzetme edati.

Mevc urup deryā-yı aḥḍar
gibi şahn-ı sebzezār
Oldı pür-lülü-yı jāle her kefi
gül çün şadef

68. **gibi:**

Gazel 181

Mısra: 3

Benzetme edati.

Seg-i küyü gibi dāyim
bilesince ağıyar
Āstānında bir it deñlü bize
ḥürmeti yok

69. **gibi:**

Gazel 183

Mısra: 4

Benzetme edati.

Bezm-i ğamda nālemi
ḳānūna āheng eyleyüp
Çıldı ney gibi işüm feryād u
efġān ayrulıq

70. **gibi:**

Gazel 184

Mısra: 6

Benzetme edati.

Bir kemāl ehline olup
hemdem
Meh gibi kāmil olmaduğ
ḳalduğ

71. **gibi:**

Gazel 185

Mısra: 3

Benzetme edati.

Reh-i ‘ışkuñda elif gibi
senūñ toġru-y-iken
Eyledi bār-ı ğamuñ
ḳāmetümi dāl Budak

72. **gibi:**

Gazel 185

Mısra: 10

Benzetme edati.

Dest-i cevruñle ‘Azīzī ḳuluñı
ḥāke şalup
Etmegil sāye-i ḳaddūñ gibi
pāmāl Budak

73. **gibi:**

Gazel 187

Mısra: 4

Benzetme edati.

Nece zinde ola dil Hızır ki
nüş eylemege
Leb-i dilber gibi bir çeşme-i
ḥayvānum yok

74. **gibi:**

Gazel 189

Mısra: 5
Benzetme edatı.

Gül yüzün yâdına bülbül gibi
eyler nâleler
Bâg-ı küyuñda gönül bir
murg-ı zârûñdur senüñ

75. **gibi:**
Gazel 195
Mısra: 9
Benzetme edatı.

Öldi hecrüñle 'Azîzî gibi çün
hastelerüñ
Hâlleri n'ola tabîbüm
bakılan şağlaruñ

76. **gibi:**
Gazel 199
Mısra: 7
Benzetme edatı.

Ne güftârüñ gibi güftâr
işitdük
Ne ref'târüñ gibi ref'târ
gördük

77. **gibi:**
Gazel 199
Mısra: 8
Benzetme edatı.

Ne güftârüñ gibi güftâr
işitdük
Ne ref'târüñ gibi ref'târ
gördük

78. **gibi:**
Gazel 200
Mısra: 8
Benzetme edatı.

Tîr-i dil-düz-ı müjeñ cevrin
mi çekdi nece dem
Kaşlaruñ gibi niçün kaddi
kemâñdur hañçerüñ

79. **gibi:**
Gazel 202
Mısra: 3
Benzetme edatı.

Kañumı nüş etmeyince şu
gibi
Görmedi şihhat yüzün şayru
gözüñ

80. **gibi:**
Gazel 203
Mısra: 13
Benzetme edatı.

'Azîzî şâh-ı gül gibi tutar
halk-ı cihân elde
Yine bir şî'r-i ter dedüm
bugün rağmına a'dânuñ

81. **gibi:**
Gazel 209
Mısra: 6
Benzetme edatı.

İt gibi a'dâyı bir bir seng-sâr
etsem gerek
Furşat el verür ise âh küy-ı
dilberde bugün

82. **gibi:**
Gazel 210
Mısra: 2
Benzetme edatı.

Mihr ruhsârına beñzer der
idüm cânânuñ
Çehre-i meh gibi zerd
olmasa beñzi anun

83. **gibi:**
Gazel 210
Mısra: 9
Benzetme edatı.

Dil verüp şem '-i ruh-ı
dilbere pervâne gibi
Yine yakduñ oda bî-çâre
'Azîzî cânüñ

84. **gibi:**
Gazel 211
Mısra: 8
Benzetme edatı.

Cevr-i dil-dâr ile kendümden
osandum vahtidür
Cismümi hırmen gibi ey âh
berbâd eyleseñ

85. **gibi:**
Gazel 212
Mısra: 3
Benzetme edatı.

Akıtdı kendüye şu gibi teşne-
dilleri

Bâg-ı ruhında la'li zülâli
Meħemmedüñ

86. **gibi:**
Gazel 212
Mısra: 9
Benzetme edatı.

Bâg-ı cihânda gönülümü gül
gibi al-ıla
Aldı 'Azîzî ruhları alı
Meħemmedüñ

87. **gibi:**
Gazel 218
Mısra: 13
Benzetme edatı.

'Azîzîñüñ gözi yaşı gibi ey
serv-i gül-ruhsâr
Demâdem karşıña çağlar
açar mı şuyı Eyyübuñ

88. **gibi:**
Gazel 230
Mısra: 5
Benzetme edatı.

Akıdı şu gibi cân u dil ol serv
ayağına
Ey gözlerümün yaşı yürü sen
de revân ol

89. **gibi:**
Gazel 230
Mısra: 10
Benzetme edatı.

Gam çekmeyeyin derseñ
eger bezm-i cihânda
Ey şüfî 'Azîzî gibi gel bade-
keşân ol

90. **gibi:**
Gazel 231
Mısra: 10
Benzetme edatı.

'Alemler aldum ayağum altına
ey mey-fürüş
Görmedüm câmuñ gibi bir
şâf-meşreb sâde-dil

91. **gibi:**
Gazel 233
Mısra: 3
Benzetme edatı.

Āteş-i 'ışkına ol mäh-ruhuñ
şem' gibi
Mümdür bāl ü peri yakmağa
pervâne gönül

92. **gibi:**

Gazel 236

Mısra: 2

Benzetme edatı.

Döstüm ben 'andelîbi zâr u
giryân etmegil
Düşmen-i bed-ḥāhumı gül
gibi ḥandân etmegil

93. **gibi:**

Gazel 236

Mısra: 4

Benzetme edatı.

Hâr ile hem-dem olup ey
yüzi gül ben bülbülün
Ḥatırın sünbül saçuñ gibi
perîşân etmegil

94. **gibi:**

Gazel 236

Mısra: 6

Benzetme edatı.

Ḳaddümi derd ü belâ çengine
evtâr eyleyüp
Ney gibi her dem işüm âh ile
efgân etmegil

95. **gibi:**

Gazel 237

Mısra: 4

Benzetme edatı.

Tek sen ey gönülüm cünün
iklîmine şâh oligör
Saña ḥayl-i derd ü ğam gibi
sipâh eksük degül

96. **gibi:**

Gazel 243

Mısra: 11

Benzetme edatı.

Oḳ gibi doğruyam reh-i
'ışkuñda ey şanem
Yay gibi kâmetüm n'ola
oldısa ḥam benüm

97. **gibi:**

Gazel 243

Mısra: 12

Benzetme edatı.

Oḳ gibi doğruyam reh-i
'ışkuñda ey şanem
Yay gibi kâmetüm n'ola
oldısa ḥam benüm

98. **gibi:**

Gazel 248

Mısra: 1

Benzetme edatı.

Bitmedi ḳaddün gibi bir hoş
nihâl ey serv-i sîm
Ḳopmadı zülfün gibi bir
sünbül-i 'anber-şemîm

99. **gibi:**

Gazel 248

Mısra: 2

Benzetme edatı.

Bitmedi ḳaddün gibi bir hoş
nihâl ey serv-i sîm
Ḳopmadı zülfün gibi bir
sünbül-i 'anber-şemîm

100. **gibi:**

Gazel 255

Mısra: 9

Benzetme edatı.

'Azîzî Cem gibi elden
ḳomayup cām-ı gül-günü
Zamân-ı 'ömrüm olunca
tamâm içmek diler gönülüm

101. **gibi:**

Gazel 256

Mısra: 2

Benzetme edatı.

Seni görmek dilerse güş eden
vaşfuñ n'ola ḥanum
Degüldür görmek işitmek
gibi zirâ benüm cânum

102. **gibi:**

Gazel 258

Mısra: 10

Benzetme edatı.

Bir şemmece rahm eylemedi
gerçi 'Azîzî
Pervâne gibi ḥâlüm o şem'a
gece yandum

103. **gibi:**

Gazel 260

Mısra: 10

Benzetme edatı.

Yok nazîri Ḥasenün ḥüsn ü
edâda ammâ
Olmaz eş'âr-ı Azîzî gibi
güftâr-ı ḥasen

104. **gibi:**

Gazel 261

Mısra: 4

Benzetme edatı.

'İşk-ıla çârem ancak ḳaldı
aña ki şâhum
Gün gibi başum alup gidem
vilâyetünden

105. **gibi:**

Gazel 261

Mısra: 5

Benzetme edatı.

Gel çemenden yaña şu gibi
revâne olalum
Nevbahâr erişdi geldi ey
şanem seyrân günü

106. **gibi:**

Gazel 264

Mısra: 7

Benzetme edatı.

Ḥatî-ı rüyuñ gibi olmuş
tutalum müşkî kumâş
Zülfüne kim dedi şahn-ı ruḥ-
ı zîbâya döşen

107. **gibi:**

Gazel 266

Mısra: 8

Benzetme edatı.

Kühl ile izi tozunı bir
görürmüş ol mehûñ
Görmedüm nergis gibi
'âlemde hiçbir şaşı ben

108. **gibi:**

Gazel 268

Mısra: 9

Benzetme edatı.

Ḳo yayılsun gün gibi
nazmuñ 'Azîzî 'âleme

ıŖŖa-i Yũsuf gibi dillerde
olsun dāstān

109. **gibi:**

Gazel 268

Mısra: 10

Benzetme edatı.

o yayılsun gũn gibi
nazmuñ ‘Azĩzĩ ‘āleme
ıŖŖa-i Yũsuf gibi dillerde
olsun dāstān

110. **gibi:**

Gazel 272

Mısra: 4

Benzetme edatı.

am degũl gũrmez isek
māh-cemāl-i yāri
Tek Celālĩ gibi rũyunda atı
dũrũmesũn

111. **gibi:**

Gazel 275

Mısra: 6

Benzetme edatı.

Pĩre-zen dũnyāya meyl
etmez erenler ũn velĩ
Ben de anlar gibi bu
meydānda bir merdāneyin

112. **gibi:**

Gazel 275

Mısra: 10

Benzetme edatı.

Vechi var derse ‘Azĩzĩ ol
niğārum āŖılı
ırmen-i ũsn içre ālũm
gibi ben bir dāneyin

113. **gibi:**

Gazel 286

Mısra: 10

Benzetme edatı.

Neçe bir nũŖ edelũm ahve
deyũ kara Ŗuyı
Var iken bāde-i gũl-reng gibi
āb-ı revān

114. **gibi:**

Gazel 290

Mısra: 1

Benzetme edatı.

Ŗabā gibi ‘aceb ırmaz
yelersin
Yine Ŗũfĩ kimũn oğlın
seversin

115. **gibi:**

Gazel 290

Mısra: 7

Benzetme edatı.

Kemān gibi yanın bekle o
Ŗāhuñ
adeng-āsā yabanda ne
gezersin

116. **gibi:**

Gazel 291

Mısra: 3

Benzetme edatı.

Alayın cām-ı meyi destũme
Cem gibi yine
CeŖŖ-i am Ŗstine bir tĩg-i
mũcellā çekeyin

117. **gibi:**

Gazel 292

Mısra: 5

Benzetme edatı.

Baa ol meh gibi cevr Ŗ cefā
etmekden ey gerdũn
azer ıl yosa bir gũn sille-
i āhum benũm yersin

118. **gibi:**

Gazel 293

Mısra: 4

Benzetme edatı.

Derlerse perĩ-zāde revādur
saa zĩrā
oğmadı senũn gibi gũzel
nev‘-i beŖerden

119. **gibi:**

Gazel 295

Mısra: 10

Benzetme edatı.

‘Azĩzĩ nağd-i cān ile ne tan
olsa arĩdāruñ
Meh-i Ken‘ān gibi ũsn ile
mũmtāz-ı cihānsın sen

120. **gibi:**

Gazel 296

Mısra: 3

Benzetme edatı.

Dehān-ı ũtĩ gibi ‘andelĩbe
arŖu gũlŖende
Nebāt-ı jāle gitmez gũnca-i
andān ağızından

121. **gibi:**

Gazel 299

Mısra: 3

Benzetme edatı.

Gũl gibi ‘arż-ı dĩdār etme
‘adũya zinhār
Ey gũnca gel açılma luf eyle
āra arŖu

122. **gibi:**

Gazel 304

Mısra: 2

Benzetme edatı.

ārlarla dehri sen gũl gibi
seyrān etmede
Ben belā bāğında bũlbũl gibi
efğān etmede

123. **gibi:**

Gazel 304

Mısra: 6

Benzetme edatı.

amzeñ ādemler helāk eyler
Ŗauñ yollar baŖar
Gũzlerũn her dem arāmiler
gibi an etmede

124. **gibi:**

Gazel 304

Mısra: 10

Benzetme edatı.

Bārekallāh ey ‘Azĩzĩ yoğdur
emŖālũn bugũn
ũsrev Ŗ Ŗāhĩ gibi tezyĩn-i
dĩvān etmede

125. **gibi:**

Gazel 311

Mısra: 9

Benzetme edatı.

N’ola sen Yũsuf gibi sultān-ı
MıŖr-ı ũsn iseñ
Baa da Ŗāhum ‘Azĩzĩ derler
ad u Ŗan-ıla

126. **gibi:**
Gazel 313
 Mısra: 11
Benzetme edati.

‘Azîzî kâmetûñ şekl-i çelîpâ
 gibi ham olmuş
 Esîr-i bend-i zülfi olduğıñ
 tersâ midur yoğsa

127. **gibi:**
Gazel 317
 Mısra: 10
Benzetme edati.

Gelmedi mescide ol mâh bu
 şeb buldı meger
 Müddet-i ‘ömr-i ‘Azîzî gibi
 gâyet rûze

128. **gibi:**
Gazel 318
 Mısra: 4
Benzetme edati.

Dehân-ı yâra beñzetmek
 olurdu gonca-i bâğı
 Zebâna gelse bülbül gibi
 kâdir olsa güftâra

129. **gibi:**
Gazel 320
 Mısra: 2
Benzetme edati.

Sâkî meyhâneyi vaşf etme
 şağın zühhâda
 Yoğsa mescid gibi anda
 birağur seccâde

130. **gibi:**
Gazel 321
 Mısra: 5
Benzetme edati.

Țutup kanlu gibi sâkî
 boğazın aldı meclisde
 Boyun çekdi şurâhî var ise ol
 gözleri meste

131. **gibi:**
Gazel 325
 Mısra: 12
Benzetme edati.

Başladı ‘ayş-ı müdâm
 eylemege şüfî yine

Bezm-i rindâna bisât ola gibi
 seccâde

132. **gibi:**
Gazel 326
 Mısra: 7
Benzetme edati.

Gün gibi hâne-i târiküm
 ederdî rüşen
 Luğ edüp bir gece ger o
 meh-i tâbân gelse

133. **gibi:**
Gazel 331
 Mısra: 5
Benzetme edati.

‘Ağlın alur âdemûñ bülbül
 gibi rüz-ı bahâr
 Ergüvânî câmesin geydükçe
 güller egnine

134. **gibi:**
Gazel 332
 Mısra: 8
Benzetme edati.

Bu ten-i zâr u nizârı çeng-i
 ‘ışka târ edüp
 Bezm-i gamda ney gibi
 feryâd u zâr etmek nece

135. **gibi:**
Gazel 333
 Mısra: 5
Benzetme edati.

Çağre-i bârân gibi hep yer
 yüzine döküle
 Mîhr ü mâh-ı âsmân u necm-
 i rağşân kalmaya

136. **gibi:**
Gazel 335
 Mısra: 10
Benzetme edati.

‘Azîzî eşk-i çeşmüñ cüya
 dönmiş
 O servi çekmedüñ gibi
 kenâre

137. **gibi:**
Gazel 337
 Mısra: 8
Benzetme edati.

Almasun bâğ-ı cihânda seni
 gaflet uyğusu
 Gözüñ aç nergis gibi ‘ömrüñ
 geçürme hıvâbda

138. **gibi:**
Gazel 338
 Mısra: 13
Benzetme edati.

Hecr-i la‘lûñle ‘Azîzî gibi
 bîmâr olanuñ
 Derdine ölmekden özge çäre
 yokdur var ise

139. **gibi:**
Gazel 343
 Mısra: 3
Benzetme edati.

Ey gönül rûh-ı revânuñ gibi
 hoş tut yârûñ
 Şöyle kim derd ü gamı sîne-i
 süzâna gele

140. **gibi:**
Gazel 345
 Mısra: 2
Benzetme edati.

‘Arz-ı hüsn eylemedüñ
 bülbülüñe
 Degmedük gibi senüñ bir
 gülüñe

141. **gibi:**
Gazel 346
 Mısra: 7
Benzetme edati.

Deli gönülüm gibi ser-geşte
 olur
 Bend olan silsile-i kâkülüñe

142. **gibi:**
Gazel 346
 Mısra: 10
Benzetme edati.

Çoma nüş-ı kahveyi elden
 ‘Azîzî-veş yürî
 Kâse-i fîncân gibi döndükçe
 bu gerdün dede

143. **gibi:**
Gazel 351
 Mısra: 17
Benzetme edati.

'Azîzî yâ gibi kaddüm
büküldi 'arşa-i gamda
Hâdeng-i 'ışka tâ kim sîned
cânüm nişân oldı

144. **gibi:**

Gazel 353

Mısra: 1

Benzetme edatı.

Tek kabûl eyle beni kulluğa
şimşâd gibi
Hıdmetüñde yeleyin
yüpüreyin bād gibi

145. **gibi:**

Gazel 353

Mısra: 2

Benzetme edatı.

Tek kabûl eyle beni kulluğa
şimşâd gibi
Hıdmetüñde yeleyin
yüpüreyin bād gibi

146. **gibi:**

Gazel 353

Mısra: 4

Benzetme edatı.

'Aklımı hayret alur her kime
kim hecrüñde
Söylesem kışsa-i pür-
guşşamı şeyyâd gibi

147. **gibi:**

Gazel 353

Mısra: 6

Benzetme edatı.

Yükledürsin dile bār-ı gam-ı
cevri her bār
O belâ-dîde gamuñ çekmege
mu'tâd gibi

148. **gibi:**

Gazel 353

Mısra: 8

Benzetme edatı.

Gel e ey Hüsrev-i şîrîn-
dehenüm luţf eyle
Bî-sütün-ı gama şalma beni
Ferhâd gibi

149. **gibi:**

Gazel 353

Mısra: 10

Benzetme edatı.

Kıl nazâr hâl-i 'Azîzî-i
ğarîbe gâhî
Âşinâyı kerem et görme
begüm yâd gibi

150. **gibi:**

Gazel 354

Mısra: 7

Benzetme edatı.

İ'tikâdum bu ki 'İsî gibi
ölmez haşre dek
Deyr-i 'âlemde kuçan ol
kâfir-i sîmîn-beri

151. **gibi:**

Gazel 359

Mısra: 8

Benzetme edatı.

Deşt ü vâdî komadı 'ışk ile
geşt eylemedük
Kanı bir Qays gibi râh-ı
beyâbân ehli

152. **gibi:**

Gazel 359

Mısra: 10

Benzetme edatı.

Şi'r-i şâhânemi Hüsrev der
idi görse eger
Gelmeye Rûma 'Azîzî gibi
dîvân ehli

153. **gibi:**

Gazel 360

Mısra: 4

Benzetme edatı.

Boyunca kana girdüğine
yetmez mi bu şahid kim
O şâhuñ gül gibi al câme
geymek oldı kânûnı

154. **gibi:**

Gazel 361

Mısra: 5

Benzetme edatı.

Gel çemenden yaña şu gibi
revâne olalum
Nevbahâr erişdi geldi ey
şanem seyrân günü

155. **gibi:**

Gazel 365

Mısra: 1

Benzetme edatı.

Görmedüm bir cāna cevri
edici cānānum gibi
Düşmesün 'ışkına anuñ
kimseler cānum gibi

156. **gibi:**

Gazel 365

Mısra: 2

Benzetme edatı.

Görmedüm bir cāna cevri
edici cānānum gibi
Düşmesün 'ışkına anuñ
kimseler cānum gibi

157. **gibi:**

Gazel 365

Mısra: 4

Benzetme edatı.

Ben nece seyr-i gülistân
edeyüm kim her nihâl
Dik gelür oldı baña serv-i
hıramānum gibi

158. **gibi:**

Gazel 365

Mısra: 6

Benzetme edatı.

Mülk-i 'ışkuñ pādşahıyam
sipâh-ı eşk ile
'Âlem-i tutsa 'aceb mi âh u
efgānum gibi

159. **gibi:**

Gazel 365

Mısra: 8

Benzetme edatı.

Mâh-ı nev şanma bu çarhuñ
dest-i âhum ey melek
Çekdi çäk etdi yaqasını
giribānum gibi

160. **gibi:**

Gazel 365

Mısra: 10

Benzetme edatı.

'Aşık-ı dîvāneyem ol şeh
'Azîzî yaraşur

Defter-i 'uşşāka yazsa beni
dīvānum gibi

161. **gibi:**

Gazel 367

Mısra: 8

Benzetme edatı.

Cān gibi maḥff gerekdür
derken oldı rāz işi
Ağlamağ-ıla duyurdum rāz-ı
'ışk-ı yāri āh

162. **gibi:**

Gazel 368

Mısra: 9

Benzetme edatı.

'Azīzī görmedi eşküm gibi
hiç bir delü kanlu
Neçe yaş yaşadı çeşmüm
egerçi neçe dem gördi

163. **gibi:**

Gazel 369

Mısra: 7

Benzetme edatı.

Oldı Fir'avn çerisi gibi gark-
āb-ı 'adem
Göricek ḥaṭṭ-ı ruḥuñ
mu'cize-i Mūsāyı

164. **gibi:**

Gazel 369

Mısra: 9

Benzetme edatı.

Şeyḥ-i Şan'ān gibi zünnār-ı
maḥabbet kuşanup
Sevdi cān ile 'Azīzī yine bir
tersāyı

165. **gibi:**

Gazel 370

Mısra: 9

Benzetme edatı.

Geymiş egnine 'Azīzī gibi
yüñden bir nemed
Ol gülüñ abdālı olmuş
bülbül-i gülşen daḥı

166. **gibi:**

Gazel 373

Mısra: 4

Benzetme edatı.

Her kim ki ruḥı şem'ine dil
verdi o māhuñ
Pervāne gibi āteş-i sūzāna
tolaşdı

167. **gibi:**

Gazel 381

Mısra: 12

Benzetme edatı.

Gelüp şürb-i şarāb-ı lāle-
gündan şevka meclisde
Güzeller gül gibi çāk-i
giriñān eylesünler mi

168. **gibi:**

Gazel 383

Mısra: 4

Benzetme edatı.

Kanlı yaşumdan geyersen
ben n'ola gül-gün ḳabā
Gonca-i mevzün gibi sen geh
yaşıl geh āl gey

169. **gibi:**

Gazel 385

Mısra: 3

Benzetme edatı.

Niçün bülbül gibi kūyında
yārüñ nāle etmezsin
O gül yüzlü nigār-ı dil-
sitānuñdan uşanduñ mı

170. **gibi:**

Gazel 387

Mısra: 3

Benzetme edatı.

Gece gündüz döndürür gibi
yaşum çarḥ-ı felek
Mihir ile māh oldı gūyā iki
sā'at şīşesi

171. **gibi:**

Gazel 388

Mısra: 1

Benzetme edatı.

Bāde-i 'ışkı çeküp şevḳ-ıla
cāmīler gibi
Na'ralar ur ey gönül mest-i
müdāmīler gibi

172. **gibi:**

Gazel 388

Mısra: 2

Benzetme edatı.

Bāde-i 'ışkı çeküp şevḳ-ıla
cāmīler gibi
Na'ralar ur ey gönül mest-i
müdāmīler gibi

173. **gibi:**

Gazel 388

Mısra: 4

Benzetme edatı.

Şöyle ḥünīdür ki çeşm-i
gamze-kārı ol mehūñ
Dem-be-dem ḳanlar döker
durmaz ḥarāmīler gibi

174. **gibi:**

Gazel 388

Mısra: 6

Benzetme edatı.

Şevḳ-ı mihrüñ olmasa
ḳalbinde māh-ile nücüm
Cennet-i kūyuñ tavāf
etmezdi Şāmīler gibi

175. **gibi:**

Gazel 388

Mısra: 8

Benzetme edatı.

Öykünürmiş gamze-i dil-
düzuña ey ḳaşı yā
Bulsam atardum oḳuñ
yabana rāmīler gibi

176. **gibi:**

Gazel 388

Mısra: 10

Benzetme edatı.

Şoḥbet-i ḥāş etmege sa'y et
'Azīzī yār ile
Tut sözüm olma cihān
bezmінде 'āmīler gibi

177. **gibi:**

Gazel 390

Mısra: 6

Benzetme edatı.

Gamzeñ oḳı dile toḳundu
nece kez ammā
Görmedüm cāna müjeñ gibi
cefālar ḳılıcı

178. **gibi:**
Kaside 1
Mısra: 34
Benzetme edatı.
- Şakınur gönca gülin yelden ü
günden bülbül
Tıfl-ı gül-rüyını bülbül gibi
niteki peder
179. **gibi:**
Kaside 1
Mısra: 42
Benzetme edatı.
- Gül ü bülbül çok evet
gelmedi bāg-ı dehre
Bir anuñ gibi yüzi gül dili
bülbül server
180. **gibi:**
Kaside 1
Mısra: 53
Benzetme edatı.
- Gül-i ruhsārınuñ ālüftesi
bülbül gibi halk
Hüsn-i hulķı gülinüñ
bülbüldür nev'-i beşer
181. **gibi:**
Kaside 1
Mısra: 61
Benzetme edatı.
- Gelse bülbül gibi gülzāra
geyüp gülgünü
Gele bülbül gibi gülzāra
edüp havf ü hāzer
182. **gibi:**
Kaside 1
Mısra: 62
Benzetme edatı.
- Gelse bülbül gibi gülzāra
geyüp gülgünü
Gele bülbül gibi gülzāra
edüp havf ü hāzer
183. **gibi:**
Kaside 1
Mısra: 74
Benzetme edatı.
- Gül ü bülbül biteli kopmadı
bir sencileyin

- Gül gibi bülbülü çok serv-i
semen-bü dilber
184. **gibi:**
Kaside 1
Mısra: 75
Benzetme edatı.
- Bülbül ü gül gibi gülgeşt-i
çemen mevsimidür
Eyleseñ bülbülüñ ile n'ola
güzlāra güzzer
185. **gibi:**
Kaside 1
Mısra: 81
Benzetme edatı.
- Gül gibi sen gül ü bülbül gibi
ben ağlayayın
Bülbüle girye güle hānde
yaraşur derler
186. **gibi:**
Kaside 1
Mısra: 81
Benzetme edatı.
- Gül gibi sen gül ü bülbül gibi
ben ağlayayın
Bülbüle girye güle hānde
yaraşur derler
187. **gibi:**
Kaside 1
Mısra: 88
Benzetme edatı.
- Ey ruħı berg-i gül-i bülbül-i
cān luş eyle
Gül gibi bülbülüñe gel yeter
et cevri yeter
188. **gibi:**
Kaside 1
Mısra: 103
Benzetme edatı.
- Ser-i haşmın yumağa gül
gibi bülbül kana
Ola her gönca-i gül bülbüle
la'lın şeşper
189. **gibi:**
Kaside 3
Mısra: 17
Benzetme edatı.

- Sīneye çekmek diler cānum
gibi dil her kaçan
Tīg-i hūn-rīzūñ ğılāfından
çıkup 'uryān olur
190. **gibi:**
Kaside 3
Mısra: 46
Benzetme edatı.
- Rezm için alsañ ele tīg-i
zafer-pāyeñ ne dem
Hāvfdan berg-i hāzān gibi
'adū lerzān olur
191. **gibi:**
Kaside 3
Mısra: 60
Benzetme edatı.
- Her ne şı'r-i behcet-āşāruña
icād edesin
Hüsn-i Yūsuf gibi ol
'ālemlere destān olur
192. **gibi:**
Kaside 3
Mısra: 17
Benzetme edatı.
- Sīneye çekmek diler cānum
gibi dil her kaçan
Tīg-i hūn-rīzūñ ğılāfından
çıkup 'uryān olur
193. **gibi:**
Kaside 3
Mısra: 46
Benzetme edatı.
- Rezm için alsañ ele tīg-i
zafer-pāyeñ ne dem
Hāvfdan berg-i hāzān gibi
'adū lerzān olur
194. **gibi:**
Kaside 3
Mısra: 60
Benzetme edatı.
- Her ne şı'r-i behcet-āşāruña
icād edesin
Hüsn-i Yūsuf gibi ol
'ālemlere destān olur
195. **gibi:**
Kaside 4

Mısra: 5
Benzetme edatı.

Gülşen-i dehre çerâg-ı gül
gibi revnağ verüp
Kıomadı rağbet çemende lāle-
i nu'māna şem'

196. **gibi:**
Kaside 4
Mısra: 16
Benzetme edatı.

Sünbül-i dūd-ı kebūdın her
gece tezyîn için
Götürür nergis gibi başında
zerrîn şāne şem'

197. **gibi:**
Kaside 4
Mısra: 29
Benzetme edatı.

Şāhid-i hūlkı gibi olmaya
halk içre 'azîz
Māh-ı Ken'ān gibi mālîk
olsa hūsn ü āna şem'

198. **gibi:**
Kaside 4
Mısra: 30
Benzetme edatı.

Şāhid-i hūlkı gibi olmaya
halk içre 'azîz
Māh-ı Ken'ān gibi mālîk
olsa hūsn ü āna şem'

199. **gibi:**
Kaside 4
Mısra: 34
Benzetme edatı.

Pür-zıyā eylerdi rüy-ı 'ālemi
mānend-i māh
Düşse mazhar nūr-ı eltāfuñ
gibi ihsāna şem'

200. **gibi:**
Kaside 4
Mısra: 38
Benzetme edatı.

Bāg-ı bezme kim çerāg-ı
luţfuñ ola nūr-bağş
Tuta nergis gibi elde āteşîn
peymāne şem'

201. **gibi:**
Kaside 4
Mısra: 48
Benzetme edatı.

Her gece medhūñ okurdı
şevkıla tā şubha dek
Nāy-ı bezmūñ gibi kâdir olsa
hoş elhāna şem'

202. **gibi:**
Kaside 5
Mısra: 13
Benzetme edatı.

Verür mäh-ı felek gibi kıbābı
'āleme revnağ
Kenār-ı bahrūñ āb-ı rüyıdur
hāmmāmı Monlānuñ

203. **gibi:**
Kaside 5
Mısra: 42
Benzetme edatı.

Esîr-i nāme-i 'ışkı hemān
'Ulvî degül ancak
Neçe Mecnūnı var Leylî gibi
Şālih dil-ārānuñ

204. **gibi:**
Kaside 5
Mısra: 54
Benzetme edatı.

Lebîbînuñ yine dilber lebi
vaşfinadur meyli
Sözi qand-i mükerrer gibi
şîrîndür o güyānuñ

205. **gibi:**
Kaside 5
Mısra: 98
Benzetme edatı.

Yine her gün varur yārān
içerler kahvesin ammā
Degül evvelki gibi revnağ u
hūsnî Hasan Cānuñ

206. **gibi:**
Kıt'a 2
Mısra: 7
Benzetme edatı.

Yüzüm zerd oldu gamdan
ağça gibi

Gözüm ağardı döymeyüp
bükāya

207. **gibi:**
Kıt'a 10
Mısra: 4
Benzetme edatı.

Lebūñ ağıyar ile 'ayş
eyleyecek korkum odur
Duğter-i rez gibi aduñ
çekilür sulţānuñ

208. **gibidür:-dür**
Kıt'a 14
Mısra: 4
Benzetme edatı.

Keremsizden kerem
ümmîdin etmek
İlik ummak gibidür kîr-i
segden

209. **gibi:**
Kıt'a 18
Mısra: 1
Benzetme edatı.

Neçeye dek olayın 'ankā gibi
Mihnet-ābād-ı cihānda lā-
mekān

210. **gibi:**
Kıt'a 18
Mısra: 8
Benzetme edatı.

Bir iki bennā 'ināyet ola ger
Yapılır gönlüm gibi şāhum
hemān

211. **gibi:**
Lugaz 1
Mısra: 3
Benzetme edatı.

'Arız-ı hūbān gibi pür-hāl ü
hağ
Şafha-i ruhsārı pür nağş u
şuver

212. **gibi:**
Lugaz 2
Mısra: 5
Benzetme edatı.

Meskenet ehli gibi yolda
müdām

Herkesüñ ayağına yüzün
sürer

213. **gibi:**
Lugaz 5
Mısra: 2
Benzetme edatı.

Ol nedür kim gevdesi yek
pâredür
Baħr-i Ɣızüm gibi rengi
Ɣaradur

214. **gibi:**
Lugaz 7
Mısra: 3
Benzetme edatı.

Cismi sâz-ı büriyâ gibi nizâr
Hemdemî ehl-i hevâdur kârı
zâr

215. **gibi:**
Lugaz 13
Mısra: 3
Benzetme edatı.

Gevdesi aƔdur gümüş gibi
velî
Kim derünî bir şaru altundur

216. **gibi:**
Lugaz 21
Mısra: 7
Benzetme edatı.

Her biri ‘aynek gibi aƩup
gözin
Rüy-ı dehre rüz u şeb eyler
nazar

217. **gibi:**
Lugaz 22
Mısra: 3
Benzetme edatı.

Gerdeni Ɣavs-i Ɣuzah gibi
meger
Eylemiş bir mâh-ı nev
zahrında yer

218. **gibi:**
Matla 19
Mısra: 2
Benzetme edatı.

Bulsañ gücüñe alur idüñ ey
Ɣam u firƔat

Cân naƩdini sînemde Ʃoduñ
gibi emânet

219. **gibi:**
Matla 35
Mısra: 1
Benzetme edatı.

Beline dolaşduğum zülfî gibi
bu her zamân
Rişte-i cân-ı ‘azîzümdür
benüm ol mü-miyân

220. **gibi:**
Matla 70
Mısra: 1
Benzetme edatı.

Destârî ebr gibi Ʃurup başı
üstine
Etmiş Ʃulü‘ alnı mehi Ʃařı
üstine

221. **gibi:**
Matla 71
Mısra: 1
Benzetme edatı.

Dedüm ni‘am-ı derd ü
ğamuñ Ʃok gibi ğâyet
Ol şüh-ı cefâ-pîşe dedi
yeyene minnet

222. **gibi:**
Matla 80
Mısra: 1
Benzetme edatı.

Serümde lâle gibi Ʃanlı
dâğumı görüñüz
Başum berâberi yanar
Ʃerâğumı görüñüz

223. **gibi:**
Mesnevi 1
Mısra: 45
Benzetme edatı.

Şahn-ı bağ-ı İrem gibi zîbâ
Gülleri bî-nazîr ü bî-hemtâ

224. **gibi:**
Mesnevi 1
Mısra: 89
Benzetme edatı.

Ɣalb-i mü‘min gibi olup pür-
nür
Ola câmi‘ Ʃerâğ ile ma‘mür

225. **gibi:**
Muamma 6
Mısra: 2
Benzetme edatı.

Dil aña mâyil olurdu her
zamân
Olsa la‘lûñ gibi sâƩı meyde
ân

226. **gibi:**
Müseddes 1
Mısra: 25
Benzetme edatı.

Gelmedi zâtuñ gibi dünyâya
bir şâhib-kemâl
Ma‘rifet bâbında bî-
mânendsin ey nîkü-ħiřal

227. **gibi:**
Müseddes 1
Mısra: 28
Benzetme edatı.

Münşe‘ât u şi‘r-i dür-bârûñ
gören ehl-i maƩâl
Ağzını aƩup şadef gibi olur
ħayrân u lâl

228. **gibi:**
Müseddes 1
Mısra: 31
Benzetme edatı.

Mihr ü meh gibi cihânda bir
musavver nürsîn
Ħalk-ı ‘âlem içre ‘ilm ü ħilm
ile meşhürsîn

229. **gibi:**
Müseddes 1
Mısra: 34
Benzetme edatı.

Kâmil-i ehl-i hünersîn
münşi-i menşürsîn
Beyt-i ma‘mürüñ gibi her
vech ile ma‘mürsîn

230. **gibi:**
Müseddes 1
Mısra: 38
Benzetme edatı.

Zer-nişân-ı mihr olaldan
şafha-i çarha nüvişt
Gelmedi zâtuñ gibi bir pîr-i
nûrânî-sirişt

231. **gibi:**
Müseddes 1
Mısra: 45
Benzetme edatı.

Hâtem-i Tây gibi sen kân-ı
şeḥâvetsin meger
Görmedi mişlûñ cihânı geşt
edenler ser-te-ser

232. **gibi:**
Müseddes 2
Mısra: 14
Benzetme edatı.

Ola kim görem cemâlûñ
deyü çeşm-i eşk-bâr
Halka-i der gibi yollar
gözedür leyl ü nehâr

233. **gibi:**
Müseddes 3
Mısra: 26
Benzetme edatı.

‘Azîzî merdüm-i şâhib-
kemâlûñ raġbeti yoġdur
Hüner ehli gibi ‘âlemde
şimdi nekbeti yoġdur

234. **gibi:**
Müseddes 4
Mısra: 25
Benzetme edatı.

Toġmaz felekde bir meh-i
tâbân senûñ gibi
Etmez zuhûr mihr-i dıraḥşân
senûñ gibi

235. **gibi:**
Müseddes 4
Mısra: 26
Benzetme edatı.

Toġmaz felekde bir meh-i
tâbân senûñ gibi
Etmez zuhûr mihr-i dıraḥşân
senûñ gibi

236. **gibi:**
Müseddes 4

Mısra: 27
Benzetme edatı.

Bitmez nihâl-i serv-i
hırâmân senûñ gibi
Çopmaz cihânda bir gül-i
ḥandân senûñ gibi

237. **gibi:**
Müseddes 4
Mısra: 28
Benzetme edatı.

Bitmez nihâl-i serv-i
hırâmân senûñ gibi
Çopmaz cihânda bir gül-i
ḥandân senûñ gibi

238. **gibi:**
Tarih 5
Mısra: 3
Benzetme edatı.

Gül-i nâzûk gibi ol gönca-i
ter
Şiddet-i bād-ı fenâdan şoldı

239. **gibi:**
Tarih 12
Mısra: 1
Benzetme edatı.

Mehçe-i mâh gibi verdi
cihâna revnaġ
Sâhil-i bahruñ olup yüzi şuyı
kâşâneñ

240. **gibi:**
Tarih 26
Mısra: 4
Benzetme edatı.

Olalı saña bugün nâm-ı şerîf
İbrâhîm
Berġ urur âzer-i meh gibi
semâda baġtuñ

241. **gibi:**
Tarih 26
Mısra: 8
Benzetme edatı.

Dedi bu manşıb-ı ‘âlîye
‘Azîzî târîḫ
Ayuñ on dördü gibi oldı
ziyâde baġtuñ

242. **gibi:**
Tarih 27
Mısra: 6
Benzetme edatı.

Ġarġ-ı ḥûn olup libâs-ı cismi
berg-i gül-mişâl
Urdı yüz ḥâk-i siyâha lâle
gibi sîne-çâk

243. **gibi:**
Terci-bend 1
Mısra: 7
Benzetme edatı.

Rahmet-i Ḥaġ gibi gülistâna
Güher-i jâleler nişâr oldı

244. **gibi:**
Terci-bend 1
Mısra: 29
Benzetme edatı.

Yüz bulup ebr-i nev-bahâr
gibi
Farġına çıġdı lâle kuhsârûñ

245. **gibi:**
Terci-bend 1
Mısra: 31
Benzetme edatı.

Gül ü nergis gibi zuhûra
gelüp
Yüzi gözi açıldı ezḥârûñ

246. **gibi:**
Terci-bend 1
Mısra: 40
Benzetme edatı.

Çemen emvâtın eyledi ihyâ
Dem-i ‘İsâ gibi nesîm-i şeḥer

247. **gibi:**
Tesdis 1
Mısra: 1
Benzetme edatı.

Kârı ‘işk ehli gibi her kesûñ
efġân ancak
Elem ü mihnet ile gözleri
giryân ancak

248. **gibi:**
Tesdis 1
Mısra: 3
Benzetme edatı.

Deli gönlüm gibi ser-geşte-i
devrân ancak
Deme dünyâda benim hâtırı
virân ancak

249. **gibi:**

Tesdis 2

Mısra: 9

Benzetme edatı.

Lâle gibi sînemi nâr-ı
maḥabbet dağlar
Ḥaste-i 'ışık olanuñ ḥâlin ne
bilsün şağlar

250. **gibi:**

Tesdis 2

Mısra: 27

Benzetme edatı.

Yâ nece sünbül gibi ḥâlüm
perîşân olmasun
Yâ nece kârüm 'Azîzî âh u
efğân olmasun

251. **gibi:**

Tesdis 3

Mısra: 19

Benzetme edatı.

Geçürüp gerdenüme şîr gibi
tavk-ı elem
Eşk-i çeşmüm baña zencîr-i
cünün eyledi gam

252. **gibi:**

Tesdis 3

Mısra: 26

Benzetme edatı.

Dünyede sencileyin bir şeh-i
'âdil yoğ-iken
Devr-i 'adlûnde benim gibi
gedâ-dil yoğ-iken

253. **gibi:**

Tesdis 4

Mısra: 15

Benzetme edatı.

Aküp cûlar gibi dîvâne
gönlüm bir yaña gitdi
Biḥamdillâh cihân güldi
küdüret câ-be-câ gitdi

254. **gibi:**

Gazel 72

Mısra: 6

Tahmin bildirmektedir.

Câm-ı la'lûñ ölümlüsü
ma'rûf
Bezm-i 'âlemde yok gibi şağ
er

gid:

1. **gider:-er**

Gazel 327

Mısra: 8

*Dünyadan gitmek,
ölmek.*

Neçe bir hücrede şüfî
yatağın bir ḥaşîr ola
Ölür gider misin yoksa be
miskîn büriyâ üzre

2. **gide:-e**

Gazel 150

Mısra: 5

Yönelmek, yol almak.

Maḥv olup naqş-ı gam u
guşsa gide jeng-i elem
Ḳalb mir'âtı açılmaz seyr-i
rüy-ı sâdesüz

3. **gidüp:-üp**

Gazel 161

Mısra: 12

Yönelmek, yol almak.

Tagassül eden âb-ı tevbe ile
Gidüp çirk-i günâhı tâhir
olmuş

4. **giden:-en**

Kaside 5

Mısra: 12

Yönelmek, yol almak.

Yolında cân fedâ edüp gider
yanınca 'âşıklar
Beşiktaş şalınmağa giden
serv-i ḥirâmânuñ

5. **gider:-er**

Kaside 5

Mısra: 11

Yönelmek, yol almak.

Yolında cân fedâ edüp gider
yanınca 'âşıklar

Beşiktaş şalınmağa giden
serv-i ḥirâmânuñ

6. **gider:-er**

Lugaz 2

Mısra: 10

Yönelmek, yol almak.

Her ne yere 'azm ederse bir
kişi
Yanına düşüp anuñ bile gider

7. **gidüp:-üp**

Tesdis 4

Mısra: 10

Yönelmek, yol almak.

Ser-Â-ser zeyn olup gülşen
cihân naqş-ı nigâr oldı
Gidüp jeng-i elem mir'ât-ı
hâtir pür-gubâr oldı

güdâ:

1. **güdâdur:-dur**

Kıt'a 15

Mısra: 1

Gıda, besin, yemek.

Raḥîk u berş kim rûḥa
güdâdur
Dil ü cân ol güdâya
mübtelâdur

2. **güdâya:-y, -a**

Kıt'a 15

Mısra: 2

Gıda, besin, yemek.

Raḥîk u berş kim rûḥa
güdâdur
Dil ü cân ol güdâya
mübtelâdur

3. **güdâsı:-sı**

Lugaz 16

Mısra: 4

Gıda, besin, yemek.

Bâl ü perdür gevdesi ancak
hemân
Lîk olmuşdur güdâsı üstühvân

gülf:

1. **gülfından:-ın, -dan**

Kaside 3

Mısra: 18

Kılıf, kın.

Sıneye çekmek diler cânım
gibi dil her kaçan
Tîg-i hûn-rîzûñ gûlâfından
çıkup ‘uryân olur

2. **gûlâfından**:-ı, -n, -dan

Kaside 3

Mısra: 18

Kılıf, kın.

Sıneye çekmek diler cânım
gibi dil her kaçan
Tîg-i hûn-rîzûñ gûlâfından
çıkup ‘uryân olur

gûlâf-ı zer:

1. **gûlâf-ı zer:**

Gazel 198

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Altın kın.

Nâr-ı behcetdür yanuñda ol
gûlâf-ı zer yahod
Kim ol âteşden çıkar mâ‘î
duhândur hançerüñ

gile:

1. **gilemüz**:-müz

Gazel 293

Mısra: 8

Yakınma, şikayet.

Dâyim gözüme karşı kuçar
müy-ı miyânuñ
Vardur gilemüz hâşılı ey
meh o kemerden

gil-i gül-büy-ı çemen:

1. **gil-i gül-büy-ı çemen:**

Kaside 1

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

*Bağın gül kokulu
toprağı.*

Dem-i bülbül gül-i gülzâra
nesîm-i dil-cüy
Gil-i gül-büy-ı çemen
bülbüle müşk-i ezfer

gir:

1. **girse**:-se

Gazel 55

Mısra: 7

Girmek, yer tutmak.

‘Aceb midür bile girse
benümle ölice sine
Ki derd-i ‘ışk-ı dildârum
kadîmî yâr-ı gârumdur

2. **girüp**:-üp

Gazel 62

Mısra: 7

Girmek, yer tutmak.

‘Gam-ı zülfîyle girüp zîr-i
zemîne ‘uşşâk
‘Âkıbet tenlerini tu‘me-i mâr
eylediler

3. **girsersin**:-er, -sin

Gazel 292

Mısra: 3

Girmek, yer tutmak.

Yanar oda girsersin ‘ışkına ol
şem‘-ruhsârûñ
Sen ey gönüm ya pervâne
ya hüd murğ-ı semendersin

4. **girmesün**:-me, -sün

Gazel 351

Mısra: 13

Girmek, yer tutmak.

Kimesne girmesün gülzâra
deyü bed-nazarlardan
Çemen nergisleri eṭrâf-ı bâğa
dîdebân oldu

5. **giren**:-en

Kaside 5

Mısra: 132

Girmek, yer tutmak.

Fezâ-yı dehrüñ ol bir şîr-i
merd-efgen delîridür
Ḥalâş olmaz giren ser-
pençesine Mîr Qaplanuñ

6. **girdi**:-di

Mesnevi 1

Mısra: 88

Girmek, yer tutmak.

O çerâğı gören kişi nâ-gâh
Câmi‘e girdi şana mihr ile
mâh

7. **girüp**:-üp

Mesnevi 1

Mısra: 61

Girmek, yer tutmak.

Girüp ebr-i sefide çün meh-
tâb
Revzen-i câmi‘ oldu ehl-i
hicâb

8. **gire**:-e

Muamma 7

Mısra: 1

Girmek, yer tutmak.

Ne dem ki âba gire yüze ol
gül-i hândân
Derün-ı mâda gören yüzini
olur hayrân

9. **girdi**:-di

Tarih 22

Mısra: 8

Girmek, delip geçmek.

Erdi çün leşker ile Şîrvâna
Girdi cünd-i ‘adüya hem-çü
esed

10. **girerdi**:-er, -di

Gazel 194

Mısra: 5

Girmek, dahil olmak.

Bulsa girerdi içine gördüğü
yere hemân
Qalib-i fersüdesidür tüt ki
şâ‘ir cânumuñ

11. **girüpdür**:-üp, -dür

Gazel 195

Mısra: 8

Girmek, dahil olmak.

Ḥalka ḥalka o siyeh zülfüñ
arasında kaşuñ
Mâhidür tüt ki girüpdür
gözine ağlaruñ

12. **girse**:-se

Gazel 344

Mısra: 4

Girmek, dahil olmak.

Seyrini yıllarla ta'bir eden
itmâm etmeye
Her kimûn girse o mâh-ı
'âlem-ârâ seyrine

13. **girmege:-meg, -e**

Gazel 355

Mısra: 8

Girmek, dahil olmak.

Gidüp 'aklı başından pây-ı
murğâna yuvalandı
Ne dem meydân-ı 'ışka
girmege Mecnûn ki ser açdı

14. **girerdi:-er, -di**

Mesnevi 1

Mısra: 52

Girmek, dahil olmak.

Bâb-ı revzenleri hüd olsa
küşâd
Vaqt-i deyde girerdi câmi'e
bâd

15. **girmesün:-me, -sün**

Mesnevi 1

Mısra: 65

Girmek, dahil olmak.

Girmesün deyü câmi'e ol qar
Çekdük etrâf-ı şuffaya bir
zâr

16. **girmek:-mek**

Tarih 5

Mısra: 6

Girmek, dahil olmak.

Murğ-ı rûhı kafes-i tenden
uçup
Cennete girmek için yol
buldı

17. **girdi:**

Gazel 261

Mısra: 7

Başlamak.

Rakşa girdi şanma bezm-i
çarhda ey mâh-rû
Kıldı mihrûn bâdesi ser-mest
ü ser-gerdân günü

18. **girdi:-di**

Gazel 361

Mısra: 7

Başlamak.

Rakşa girdi şanma bezm-i
çarhda ey mâh-rû
Kıldı mihrûn bâdesi ser-mest
ü ser-gerdân günü

girdâb:

1. **girdâba:-a**

Gazel 94

Mısra: 8

*Girdap (çok
ağlamaktan meydâna gelen
ve bütün bedeni çevreleyen
gözyaşı seli).*

Yaşum bir baħr-i bî-pâyân-ı
ğamdur güyyiâ anda
Zenehdânuñ hayâliyle
gözüm girdâba dönmişdür

girdâb-ı belâdan:

1. **girdâb-ı belâdan:-dan**

Gazel 155

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bela girdabı.

Nehr-i eşkini geçüp küyuña
varmış 'aşık
Hağ bu kim haylice girdâb-ı
belâdan geçmiş

girdâb-ı düzahdan:

1. **girdâb-ı düzahdan:-dan**

Gazel 305

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Cehennem girdabı.

Ġarîk-ı baħr-i 'ișyân bir
bölük 'aşilerüz luğ et
Bizi girdâb-ı düzahdan rehâ
kıl yâ Resûlallah

girdâb-ı ğamdan:

1. **girdâb-ı ğamdan:-dan**

Gazel 231

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Keder çıkmazı, girdabı.

'İşkuñ ile gözyaşın baħr
etmeyen üftâde-dil
Kurtulup girdâb-ı ğamdan
olmasun âzâde-dil

girdâb-ı 'ışka şalmayan:

1. **girdâb-ı 'ışka şalmayan:-**

a-ma, -y, -an

Tahmis 1

Mısra: 16

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Aşk girdabına salmak,
aşk girdabına kendini
bırakmak.*

Bir şeh-i 'âlî-cenâbuñ kulı
bir ednâ-yımış
Ey vücüdî zevrakın girdâb-ı
'ışka şalmayan

gird-i kamerde:

1. **gird-i kamerde:-de**

Kaside 2

Mısra: 53

Kelime Tipi: -

Ayn yuvarlaklığı.

Şems-i rüyında hağ gird-i
kamerde hâle
Ruğları şems ü kamer zülf-i
siyâhî şeb-i târ

gird-i pîrûze-veş:

1. **gird-i pîrûze-veş:**

Gazel 277

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Firuze taşının
yuvarlaklığı gibi.*

Gird-i pîrûze-veş ol hağğ-ı
'abîr-efşânûñ
Rîze-i misk-i Ĥuten ĥurde-i
mînâ şanurın

gîribân:

1. **gîribânûnda:-uñ, -da**

Gazel 84

Mısra: 4

Yaka, elbise yakası.

Degül zer noktalar
pîrahenuñde âh-ı pür-süzum
Şerâridur ki nağş olmış
girîbânuñda kalmışdur

2. **girîbânum:-um**

Gazel 315

Mısra: 10

Yaka, elbise yakası.

Ben nece bulam 'Azîzî guşşa
vü gamdan hâlâş
Kim girîbânum dem-Â-dem
dest-i hicrân almada

3. **girîbânum:-um**

Gazel 365

Mısra: 8

Yaka, elbise yakası.

Mâh-ı nev şanma bu çarhuñ
dest-i âhum ey melek
Çekdi çâk etdi yaqasını
girîbânum gibi

girîbânî:

1. **girîbânî:**

Kaside 5

Mısra: 85

Özel ad.

Girîbânî güzel bir şâh-ı
hübân-ı cihândur kim
Yeñi hünkâr kulu paşasıdur
ol pâk-dâmânûñ

giriftâr:

1. **giriftâruz:-uz**

Gazel 138

Mısra: 4

Düşmüş, uğramış.

İñleseñ derd ile tañ mı
nitekim bülbül-i zâr
Kâfes-i derd ü gam-ı 'ışka
giriftâruz biz

giriftâr eyledi:

1. **giriftâr eyledi:-di**

Kıt'a 2

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bağlamak; esir etmek.

Beni medyün edüp bir
Yūsuf-ı hüsün
Giriftâr eyledi sicn-i belâyâ

giriftâr olalı:

1. **giriftâr olalı:-a, -lı**

Gazel 368

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Düşmek, esir olmak,
tutulmak; aşık olmak.*

Göñül havf etmez oldı guşşa-
i hecrinden ol yârûñ
Giriftâr olalı 'ışkına zîrâ
neçe gam gördi

giriftâr oldı:

1. **giriftâr oldı:-dı**

Gazel 324

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Tutulmak, yakalanmak,
düşmek. II âşık olmak.*

Baş koşaldan zülfine yârûñ
'Azîzî âh kim
Cân u dil murğı giriftâr oldı
miñnet dâmına

giriftâr-ı belâ eyledüñ:

1. **giriftâr-ı belâ eyledüñ:-
dü, -ñ**

Gazel 350

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Belaya uğramak.

Eyledüñ çün beni hecrüñle
giriftâr-ı belâ
Demidür gel bu belâdan yine
kırtar beni

giriftâr-ı kâfes:

1. **giriftâr-ı kâfes:**

Gazel 313

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kâfesin tutulmuşu,
tutkunu.*

Müşebbek sînem içre dil
midür efgân eden yâ Rab
Giriftâr-ı kâfes bir bülbül-i
güyâ midur yoğsa

gırre olma:

1. **gırre olma:-ma**

Gazel 208

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kibirleşmek,
gururlanmak.*

Gırre olma hüsnuñe kendüñ
görüp âyinede
Gel benüm mâh-ı cihânüm
eyleme hod-bînlîk

giryân:

1. **giryânsın:-sın**

Gazel 86

Mısra: 7

*Gözyaşı döken,
ağlayan.*

Gâh hândânsın gehî
giryânsın ey dil şem'-veş
Neyki 'ışk-ıla sana bu
gülmeler ağlamalar

2. **giryân:**

Gazel 268

Mısra: 1

*Gözyaşı döken,
ağlayan.*

Dîde giryân sîne biryân oldı
cismüm nâ-tüvân
'İşk-ı yâr ile işüm Allâha
kalmışdur hemân

3. **giryân:**

Kaside 3

Mısra: 24

*Gözyaşı döken,
ağlayan.*

Luţf u cevri ü kahrüña
mazhar düşen üftâde-dil
Gâh hândân u gehî giryân u
geh nâlân olur

4. **giryân:**

Kaside 3

Mısra: 24

*Gözyaşı döken,
ağlayan.*

Luṭf u cevr ü ḳahruña
maẓhar düşen üftāde-dil
Gāh ḥandān u gehī giryān u
geh nālān olur

5. **giryāna:-a**

Kaside 4

Mısra: 68

*Gözyaşı döken,
ağlayan.*

Reşk-i cāhıyla cihan
bezminde zerd ü zār olup
Odlu yaşlar dökmeye beñzer
bu ben giryāna şem‘

6. **giryān:**

Tedis 1

Mısra: 6

*Gözyaşı döken,
ağlayan.*

Ḥāl-i ‘ālem ezeli böyle
perīşān ancak
Kimi ḥandān kimi giryān
kimi nālān ancak

7. **giryān:**

Tedis 1

Mısra: 12

*Gözyaşı döken,
ağlayan.*

Ḥāl-i ‘ālem ezeli böyle
perīşān ancak
Kimi ḥandān kimi giryān
kimi nālān ancak

8. **giryān:**

Tedis 1

Mısra: 18

*Gözyaşı döken,
ağlayan.*

Ḥāl-i ‘ālem ezeli böyle
perīşān ancak
Kimi ḥandān kimi giryān
kimi nālān ancak

9. **giryān:**

Tedis 1

Mısra: 24

*Gözyaşı döken,
ağlayan.*

Ḥāl-i ‘ālem ezeli böyle
perīşān ancak
Kimi ḥandān kimi giryān
kimi nālān ancak

10. **giryān:**

Tedis 1

Mısra: 30

*Gözyaşı döken,
ağlayan.*

Ḥāl-i ‘ālem ezeli böyle
perīşān ancak
Kimi ḥandān kimi giryān
kimi nālān ancak

giryān eyleyen:

1. **giryān eyleyen:-y, -en**

Gazel 262

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ağlamak.

Vuṣlatuñdur bu dil-i
ğamnāki ḥandān eyleyen
Fırḳatüñdür dīde-i nemnāki
giryān eyleyen

giryān olmasun:

1. **giryān olmasun:-ma, -sun**

Tedis 2

Mısra: 25

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ağlamak, gözyaşı
dökmek.*

Vādi-i fırḳatde çeşmüm nece
giryān olmasun
Gonca-veş derd ile bağrum
ya nece ḳan olmasun

giryān olur:

1. **giryān olur:-ur**

Kaside 3

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Gözyaşı dökmek II
ağlamak.*

Her ne dem gülnār-ı la‘lūñ-
çün gözüm giryān olur
Sürḥ-i eşkümden cihan pür-
dāne-i rummān olur

2. **giryān olur:-ur**

Kaside 3

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ağlamak, gözyaşı
dökmek.*

Her ne dem gülnār-ı la‘lūñ-
çün gözüm giryān olur
Sürḥ-i eşkümden cihan pür-
dāne-i rummān olur

giryān olursa:

1. **giryān olursa:-ur, -sa**

Gazel 225

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ağlamak, gözyaşı
dökmek.*

Serv-ḳaddün yādına her sūya
eşkümden cūy olup
Sebz-i ḥaṭṭuñ-çün gözüm
giryān olursa ḡam degül

giryē:

1. **giryeden:-den**

Gazel 15

Mısra: 6

Ağlama, gözyaşı.

Ārzü-yı büse-i la‘lūñ ile ey
pürüze-ḥaṭ
Gözlerüm döndi ‘aḳıḳa
giryeden pür-ḥūn olup

2. **giryeden:-den**

Gazel 135

Mısra: 1

Ağlama, gözyaşı.

Eşkümden dükendi giryeden ol
māh-pāresüz
Yokdur felekde bencileyin
bir sitārestüz

3. **giryeden:-den**

Gazel 192

Mısra: 1

Ağlama, gözyaşı.

Giryeden ḥālī mükedder
bülbül-i nālānlaruñ

Gülmeden ağzı yumulmaz
gonca-i hāndānlaruñ

4. **girye:**

Kaside 1

Mısra: 82

Ağlama, gözyaşı.

Gül gibi sen gül ü bülbül gibi
ben ağlayayım
Bülbüle girye güle hānde
yaraşur derler

5. **girye:**

Tesdis 1

Mısra: 8

Ağlama, gözyaşı.

Goncanuñ hānde olup bāğ-ı
cihānda kārı
Bülbülüñ girye ile kārı figān
u zārı

girye etdüğe:

1. **girye etdüğe:-dükçe**

Gazel 57

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ağlamak.

Girye etdüğe nigīn-i dīde
kim pür-kan olur
'Aks-i la'lüñ ol nigīne
gevher-i raşşān olur

2. **girye etdüğe:-dükçe**

Gazel 61

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ağlamak.

Girye etdüğe dem-i
hecrüñde seyl olup açar
Bilmezsin bu deflü yaşı
çeşmümüñ kandan çıkar

girye etmekden:

1. **girye etmekden:-mek, -den**

Gazel 298

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ağlamak.

Gül-i rüyuñ añup bezm-i
çemende girye etmekden
İnüpdür nergis-i mestüñ
gözine jāleden ak şu

girye eyler:

1. **girye eyler:-r**

Matla 2

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Göz yaşı dökmek.

Göz yaşın şarf eyledükçe
girye eyler dem-be-dem
Her kişi hārcından ağlar bir
'aceb demdür bu dem

2. **girye eyler:-r**

Gazel 380

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ağlamak II bir duruma
üzülmek; sızlanmak,
yakınmak.*

Girye eyler deyü gördükçe
ruḥ-ı renginüñ
Yüzini kanlara yur görenüñ
eşk-i ali

girye vü efgān:

1. **girye vü efgān:**

Tesdis 1

Mısra: 26

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gözyaşı ve figanlar.

Kimi dünyāda olup gül gibi
şād u hürrem
Kiminüñ girye vü efgān ile
çeşmi pür-nem

gīsü:

1. **gīsü:**

Gazel 301

Mısra: 6

*Kadınların arkalarına
saldıkları saç bölüğü; omza
dökülen saç, uzun saç, zülüf,
kākül, saç örgüsü II
sevgilinin saçları.*

Ne revādur ki ey şeh-i hūbān
Ki tolar boynuña kolın gīsü

gīsü-yı 'anber-bār:

1. **gīsü-yı 'anber-bār:**

Gazel 3

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Anber kokulu saç II
sevgili.*

Yine hūnī gözün 'aşıq mı
öldürdi edüp mātem
Siyehler geymiş ol gīsü-yı
'anber-bār ser-tā-pā

gīt:

1. **gītmez:-mez**

Gazel 24

Mısra: 5

*Bir yerden daha uzak
bir yere varmak, azîmet
etmek.*

Seyre bī-burka 'niçün gītmez
demeñ
Dostlar maḥbūbdur maḥbūb
dost

2. **gītsem:-se, -m**

Gazel 342

Mısra: 2

*Bir yerden daha uzak
bir yere varmak, azîmet
etmek.*

O olup 'ışkuñ yolında baña
yār-ı mihrbān sāye
Olur her kanda gītsem bile
yanumda revān sāye

3. **gītmege:-meg, -e**

Lugaz 22

Mısra: 9

*Bir yerden daha uzak
bir yere varmak, azîmet
etmek.*

İlden ile gītmege ḥalk-ı cihān
Olur anuñla revān-ı hem-
'inān

4. **gītdiyse:-di, -y, -se**

Gazel 371

Mısra: 1

*Ölmek, dünyadan
göçmek.*

Şeh Süleymân n'ola gitdiyse
Selîm han geldi
Meh-i tâbân yerine mihr-i
dırâşşân geldi

5. **gitdiyse:-di, -y, -se**
Gazel 371
Mısra: 5
*Ölmek, dünyadan
göçmek.*

N'ola gitdiyse 'adem milkine
ol şâh-ı 'azîm
Yine anuñ yerine bir ulu
sultân geldi

6. **gitsek:-se, -k**
Gazel 200
Mısra: 4
Gitmek, uzaklaşmak.

Egrinüñ yokdur yeri
yanumda dersin ya niçün
Kanda gitsek mü-miyânum
der-miyândur hançerüñ

7. **gitmegil:-me, -gil**
Gazel 204
Mısra: 5
Gitmek, uzaklaşmak.

Her ne emrüñ var ise eyle
nazardan gitmegil
İşte başum işte tîguñ kul
senüñ fermân senüñ

8. **gitmeye:-meye**
Gazel 243
Mısra: 13
Gitmek, uzaklaşmak.

Fikr-i dehânı gitmeye dilden
'Azîziyâ
Devr-i zamâne etse vücüdüm
'adem benüm

9. **gitmege:-meg, -e**
Gazel 270
Mısra: 4
Gitmek, uzaklaşmak.

Degül alnumda kaşum murğ-
ı devlet
Başumdan gitmege açdı
kanadım

10. **giderken:-er, -ken**
Gazel 299
Mısra: 6
Gitmek, uzaklaşmak.

Bu beyt-i hasb-i hâli vird-i
zebân ederdî
Raķş eyleyüp giderken
Manşür dâra karşı

11. **gitdi:-di**
Gazel 351
Mısra: 3
Gitmek, uzaklaşmak.

Beni firqat diyârında koyup
gitdi neçe gündür
Dirîgâ gitdügince ol perî nâ-
mihribân oldu

12. **gitdi:-di**
Kaside 5
Mısra: 71
Gitmek, uzaklaşmak.

Koyup Ya'kûb-zâde mü-
miyânı hıdmete gitdi
Eşigi kulluğundan el çeküp ol
mâh-ı Ken'ânüñ

13. **gitmesün:-me, -sün**
Lugaz 18
Mısra: 3
Gitmek, uzaklaşmak.

Gitmesün dilden deyi
fermân olan
Barmağına rişte bağlar
dâyimâ

14. **gitdi:-di**
Tesdis 4
Mısra: 15
Gitmek, uzaklaşmak.

Aķup cûlar gibi dîvâne
göñlüm bir yaña gitdi
Bihamdillâh cihân güldi
küdüret cā-be-cā gitdi

15. **gitmez:-mez**
Gazel 296
Mısra: 4
Sona ermek, tükenmek.

Dehân-ı tûñi gibi 'andelibe
karşı gülşende

Nebât-ı jāle gitmez gonca-i
handân ağzından

16. **gitdi:-di**
Tesdis 4
Mısra: 7
Sona ermek, tükenmek.

Şitâ gitdi hevâlar germ ü
'âlem nevbahâr oldu
Şüküfeyle çemen şahnı
bezendi sebzezâr oldu

17. **gitdi:-di**
Tesdis 4
Mısra: 13
Sona ermek, tükenmek.

Açıldı rüy-ı 'âlem perde-i
ebr-i şitâ gitdi
Şafâ geldi zemîne halk-ı
dünyâdan cefâ gitdi

18. **gitdi:-di**
Tesdis 4
Mısra: 16
Sona ermek, tükenmek.

Aķup cûlar gibi dîvâne
göñlüm bir yaña gitdi
Bihamdillâh cihân güldi
küdüret cā-be-cā gitdi

19. **gitdi:-di**
Tesdis 4
Mısra: 22
Sona ermek, tükenmek.

Şalındılar kenâr-ı bāğ u rāğa
serv-kâmetler
Şafâ hengâmı geldi gitdi
encâm-ı küdüretler

20. **gitmeye:-me, -y, -e**
Gazel 387
Mısra: 10
Azalmak, sona ermek.

Bağrumı dilim dilim eyleser
ger tîğ-i firâķ
Gitmeye dilden 'Azîzî vaşl-ı
yâr endîşesi

git:-

1. **giderken:-er, -ken**
Gazel 389
Mısra: 8

*Bir yerden daha uzak
bir yere varmak, azîmet
etmek.*

Reh-i küyuñda kalur Cenneti
añmazdı Sürüş
Küyuña uğrasa Firdevse
giderken râhı

gitdi:

1. **gitdi:**

Gazel 342

Mısra: 9

*"oldu bitti" anlamını
pekiştiren bir fiil.*

‘Azîzî gülşen-i küyuñda öldi
gitdi mihrüñle
O hâk üstine bir gün
şalmaduñ ey nañl-i cân sâye

2. **gitdi:**

Gazel 294

Mısra: 2

*"bir türlü olmadı."
anlamını pekiştiren bir fiil.*

Bülbül-i dil ne ‘aceb tutsa
eger zâr etegin
Gitdi elden komadı ol yüzi
gül hâr etegin

girdügince:

1. **girdügince:**

Gazel 351

Mısra: 4

Git gide, artarak.

Beni firkat diyârında koyup
gitdi neçe gündür
Dirîgâ girdügince ol perî nâ-
mihribân oldu

girdükçe:

1. **girdükçe:**

Gazel 205

Mısra: 2

Git gide, artarak.

Ağyâra uyup ‘azm-i
çemenzâr eder olduñ
Girdükçe bu ben bülbülüñi
zâr eder olduñ

2. **girdükçe:**

Kaside 5

Mısra: 73

Git gide, artarak.

N’ola artursa nâz u şiveyi
girdükçe Kız Muşlı
Kim oldur nâzenin mañbûbı
şimdi karı dünyânuñ

gîv-i sipihrûñ:

1. **gîv-i sipihrûñ:-üñ**

Gazel 284

Mısra: 12

**Kelime Tipi: Kalıp
İfade**

*Feleğin Gîv’i olmak
(Gîv, Firdevsi’nin
Şehname’sinde Zaloğlu
Rüstem’in damadı ve
Bijen’in babası olarak
geçer.).*

Yağdırur üstüme cevri
oklarını leyl ü nehâr
Şanasın Gîv-i sipihrûñ siperi
oldum ben

giyâh:

1. **giyâha:-a**

Gazel 244

Mısra: 4

Ot, saman, alef.

Eşk-i çeşmüm içinde her
müjemi
Şuya düşmüş giyâha
beñzetdüm

ğıybet:

1. **ğıybeti:-i**

Gazel 58

Mısra: 1

*Bir kimsenin
arkasından aleyhinde
bulunma, duyacağı zaman
üzüleceği bir sözü
arkasından söyleme,
çekiştirme.*

Halk-ı zamâne ğıybeti ‘âdet
edindiler
‘İşk ehlini mezemmeti şan’at
edindiler

gizlen:

1. **gizlenmez:-mez**

Gazel 319

Mısra: 4

Saklanmak.

Uğurlamasa büy-ı ‘abîr ü hat
u hâlûñ
Gizlenmez idi müşk-i Hutun
nâfe-i Çîne

göç:

1. **göçmege:-meg, -e**

Gazel 38

Mısra: 3

*Bulunduğu yerden
ayrılıp yerleşmek üzere
başka yere gitmek.*

Cây-ı neşâta göçmege her
lağza cām da
Gül-gün otağ-ıdı Ceme her
bir habâb-ı sürh

2. **göçüp:-üp**

Gazel 349

Mısra: 2

*Bulunduğu yerden
ayrılıp yerleşmek üzere
başka yere gitmek. II ölmek.*

Ecel tamarına kıddüm
kemân olmağa yaklaşıdı
Bu menzilden göçüp dil bî-
nişân olmağa yaklaşıdı

3. **göçersin:-er, -sin**

Tarih 2

Mısra: 4

*Bulunduğu yerden
ayrılıp yerleşmek üzere
başka yere gitmek. II ölmek.*

Terk edüp bu raht u bahtı
‘akıbet
Dâr-ı dünyâdan göçersin
serverâ

gög:

1. **göge:-e**

Gazel 41

Mısra: 6

Gök, gökyüzü.

Görinen mihr degül eylesün
o meh deyü seyr
Bād-ı āhumla seher göge
uçurdu kâgîd

2. **göge:-e**

Gazel 50

Mısra: 12

Gök, gökyüzü.

Mihr ü mehdür şanmañuz
derd ile bir āh eyleyüp
Çıkdı ol āh ile yerden göge
bir iki şerār

3. **gögine:-i, -n, -e**

Kaside 2

Mısra: 19

Gök, gökyüzü.

Kamer-i zātı sa 'ādet gögine
şems-i duħā
Şems-i tábān-ı vücūdı
kamer-i evc-i veķār

4. **gögi:-i**

Kıt'a 20

Mısra: 6

Gök, gökyüzü.

Dañı hem deyesin dūd-ı
siyāhı
Gögi göge boyadı ol yüzi hūr

göge:

1. **göge:**

Kıt'a 20

Mısra: 6

*Gökyüzü rengi, yeşile
çalan mavi.*

Dañı hem deyesin dūd-ı
siyāhı
Gögi göge boyadı ol yüzi hūr

göge çekilelden:

1. **göge çekilelden:**

Gazel 296

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Göge yükselmek
bağlamında kullanılmıştır.*

Gören şanur ki āteşler saçar
şu 'bān ağzından

Şerer-efşān olup āhum
çekilelden göge māhum

2. **göge çekilelden:-elden**

Gazel 296

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Göge yükselmek
bağlamında kullanılmıştır.*

Gören şanur ki āteşler saçar
şu 'bān ağzından
Şerer-efşān olup āhum
çekilelden göge māhum

göge çekilür:

1. **göge çekilür:-ür**

Gazel 117

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Göge yükselmek
bağlamında kullanılmıştır.*

Şerer saçup çekilür göge
ejdehā-kirdār
Zemīn-i sīneden āhum ki
yana yana çıkar

göge çıkar:

1. **göge çıkar:**

Gazel 284

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gökyüzüne çıkmak,
yükselmek.*

Şanasın āteş-i 'ışkuñ şereri
oldum ben
Çıkar āhumla göge sūz-ı
dilüm pāreleri

göge çıktı:

1. **göge çıktı:-dı**

Gazel 364

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gökyüzüne çıkmak,
yükselmek.*

Oldı pür āteş ile kâh-ı
sipihrūñ bāmı

Şol kadar çıkdı göge kim
gece āhum şereri

göge ermesün:

1. **göge ermesün:-me, -sün**

Muamma 42

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gökyüzüne ulaşmak,
yükselmek.*

Baña cevr etmesün gün
yüzlü māhum
Eger derse göge ermesün
āhum

göger:

1. **gögerdi:-di**

Gazel 3

Mısra: 12

*Yeşermek, yeşillenmek,
morarmak.*

O meh-rünuñ siyeh zülfini
yād edüp döğünmekden
Gögerdi cism-i zerdüm
āsmān-girdār ser-tā-pā

2. **gögerdi:-di**

Gazel 203

Mısra: 2

*Yeşermek, yeşillenmek,
morarmak.*

Dür-i dendānına teşbīh eder
gördi o cānānuñ
Şabā bir sille urdı kim
gögerdi rüyı deryānuñ

gögs:

1. **gögsi:-i**

Gazel 83

Mısra: 10

Göğüs.

Nece büyüklenmesün pīr-i
felek kim her gece
Gögsi üzre meh gibi bir āfet-
i devrān yatur

gögüs:

1. **göksine:-si, -n, -e**

Gazel 308

Mısra: 7
Göğüs.

Yüz süren göksine o seng-
dilün
Sikkeyi kazdı levh-i
mermerde

gök:

1. **gökden:-den**
Gazel 18
Mısra: 2
Gök, gökyüzü.

Meger kim kekbübün
nakşına yüz sürmek diler
kevkeb
Götürüp kendüyi gökden
yere her gâh atar kevkeb

2. **gökden:-den**
Gazel 18
Mısra: 4
Gök, gökyüzü.

Zamane halkını taşta tutar
çarh-ı 'adū her şeb
Bu hâle olmayan vâkıf şanur
gökden düşer kevkeb

3. **gökde:-de**
Gazel 38
Mısra: 10
Gök, gökyüzü.

Âhum şu 'a'idur ki gezer
sürh-i bâde-veş
Şanma 'Azîzî gökde görinen
sehâb-ı sürh

4. **göklere:-ler, -de**
Gazel 63
Mısra: 8
Gök, gökyüzü.

Gün yüzünde hat görüp
'uşşâk dūd-ı âh ile
Mîhr ü meh âyînesin
göklere pür-jeng etdiler

5. **gökde:-de**
Gazel 70
Mısra: 8
Gök, gökyüzü.

Gönülde nîze-i âhî müheyyâ
etdügüm ol kim

Şehâ gökde sitâremle bu şeb
ceng ü cidälüm var

6. **gök:**
Gazel 88
Mısra: 5
Gök, gökyüzü.

Gök çemen lâle şafağ katre-i
jâle dürrî
Lâle-gün gonca-i pür-jâle
olupdur Ülker

7. **gökde:-de**
Gazel 125
Mısra: 6
Gök, gökyüzü.

'Acebdür hâli bağ-ı 'âlemün
güller olup hândân
Çözüp sünbüllerin gökde
sehâb-ı dūr-feşân ağlar

8. **gökde:-de**
Gazel 165
Mısra: 1
Gök, gökyüzü.

Hilâlün fikr-i ebrün ile gökde
kaddi dâl olmuş
Şararmış çehre-i zîbâsı
mihrüñle hayâl olmuş

9. **göklere:-ler, -e**
Gazel 180
Mısra: 10
Gök, gökyüzü.

Görinen kara bulutlar degül
ejder-mänend
Çekilür göklere dūd-ı dil-i
nālân şaf şaf

10. **gökde:-de**
Gazel 196
Mısra: 6
Gök, gökyüzü.

Zülfî hevâsı olmasa başında
ol gülün
Gezmezdi gökde serserî ebr-i
külâle-reng

11. **göklere:-ler, -e**
Gazel 241
Mısra: 1
Gök, gökyüzü.

Göklere erişse tañ mı nâle vü
âhum benüm
Kim neçe gündür görünmez
ol yüzi mâhum benüm

12. **gökde:-de**
Gazel 254
Mısra: 3
Gök, gökyüzü.

Şavt-ı tesbîh erişüp gökde
melâ'ik sem'ine
Şahn-ı cämî' oldı meh-
rûlarla bir dârü's-selâm

13. **göge:-e**
Gazel 284
Mısra: 5
Gök, gökyüzü.

Şanasın âteş-i 'ışkuñ şereri
oldum ben
Çıkar âhumla göge süz-ı
dilüm pâreleri

14. **gökden:-den**
Gazel 323
Mısra: 2
Gök, gökyüzü.

O meh kim cilveler eyler
yürür tāvüs şeklinde
Melekdür gökden inmiş
güyyiâ nâmüs şeklinde

15. **gökden:-den**
Gazel 332
Mısra: 6
Gök, gökyüzü.

Yâri kaddüm dâm edüp
küyında şayd etdüm yine
Ol hümâyı gökden indürüp
şikâr etmek nece

16. **göklere:-ler, -e**
Gazel 351
Mısra: 8
Gök, gökyüzü.

Çekildi göklere bir ejder-i
âteş-feşân oldı
Gam-ı zencîr-i zülfünle
şerer-âlüd olup âhum

17. **gökden:-den**
Gazel 375

Mısra: 5
Gök, gökyüzü.

Gökden enmiş hürîdür güyâ
ki 'izz ü nâz ile
Bir perî-peyker melek-
sîmâya verdüm gönîlümi

18. göge:-e
Gazel 379
Mısra: 8
Gök, gökyüzü.

Degüldür görinen encüm
şeb-i hecrinde ol mâhuñ
Duĥân-ı nâr-ı âhumdan göge
yine şerer düşdi

19. göklere:-ler, -e
Gazel 384
Mısra: 10
Gök, gökyüzü.

Degül encüm şeb-i hecründe
mâhum
Çıkupdur göklere âhum
şerârı

20. göge:-e
Gazel 389
Mısra: 10
Gök, gökyüzü.

Derd-i hecrüñle 'Azîzî olalı
pîr-i za'îf
Dil-i gam-ĥvârı göge dikdi
'aşâ-yı âhı

21. gökde:-de
Kaside 2
Mısra: 56
Gök, gökyüzü.

Reşk-i mâh-ı nevi ol şems-i
kâmer-ruĥsârüñ
Şems-vâr eyledi gökde
kâmeri zerd ü nizâr

22. gökde:-de
Kaside 2
Mısra: 67
Gök, gökyüzü.

Görse bu şems ü kâmer
medĥin anuñ gökde Züĥal
Yüzine şems-i kâmer-rüyuñ
ede bakmaĥa 'âr

23. gökde:-de
Kaside 4
Mısra: 36
Gök, gökyüzü.

Her gece ĥalvet-serâ-yı
ĥâneñe eyler düĥül
Ta'n ederse yeridür gökde
meh-i tâbâna şem'

24. gökde:-de
Lugaz 1
Mısra: 6
Gök, gökyüzü.

Alnı üstinde siyeh ebrûları
Ĥüsn ile gökde hilâle ĥarf
atar

25. gökde:-de
Matla 10
Mısra: 2
Gök, gökyüzü.

Mâh-ı ruĥsârın baña 'arz
etmese cânân bir ay
Şanuram kim toĥmadı gökde
meh-i tâbân bir ay

26. göklere:-ler, -e
Matla 60
Mısra: 2
Gök, gökyüzü.

Yaĥdı nâr-ı gam-ı hecrüñ
beni ay alnı günüm
Görinen ebr degül göklere
çıkdı düttünüm

27. gökden:-den
Mesnevi 1
Mısra: 63
Gök, gökyüzü.

Gökden olduĥça berĥ-ı ter
nâzil
Rüy-ı ĥâk üzre kim eder
menzil

28. gökden:-den
Müseddes 4
Mısra: 33
Gök, gökyüzü.

Yüz sürmek için ayaĥuña
gökden ay ine
Baş egdi mâh-ı nev ĥaşuñuñ
ĥüsn ü ayına

29. göklerde:-ler, -de
Tedsîs 3
Mısra: 13
Gök, gökyüzü.

Bâd-ı âhum duta göklerde
maĥar lâyıĥ mı
Vere gam âyine-i kâlbe
keder lâyıĥ mı

30. gök:
Kaside 1
Mısra: 21
Gök renkte olan. II
yeşil, taze.

Gök çemen mâh gül ü ra'd
figân-ı bülbül
Gonca-i naĥl-i gül ü bülbül-i
gülşen aĥter

gök gök etmiş:

1. gök gök etmiş:-miş
Gazel 85
Mısra: 1
Kelime Tipi: Kalp
İfade
Gök gök etmek II
yaralamak.

Cefâ sengiyle cismüñ gök
gök etmiş ol perî-peyker
Urulmuşsın yine ey 'aşık-ı
miĥnet-zede beñzer

gök yüzi:

1. gök yüzi:
Gazel 89
Mısra: 6
Kelime Tipi: Kalp
İfade
Gökyüzü.

Encüm-âyin şerâr-ı âhumdan
Her gece gök yüzi munaĥķaş
olur

gök yüzün:

1. gök yüzün:-n
Gazel 81
Mısra: 4
Kelime Tipi: Kalp
İfade
Gökyüzü.

Māh-i nev na'li yeri encüm
nişân-ı mîhîdur
Her gece Şebdîz-i âhum gök
yüzün pāmāl eder

gök yüzine:

1. **gök yüzine:**-n, -e
Gazel 312
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Gök, gökyüzü.

Çekdi gönleklerini gök
yüzine ebr-i bahār
Kurdi şahrâlara gül-günî
otağın lāle

gökde melek:

1. **gökde melek:**
Muamma 18
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Gökte bulunan melek II
H. İsa.

Tār-ı zülf-i dilbere üftâdedür
māh-ı felek
Mîhr-i bî-pâyânına üftâdedür
gökde melek

göks:

1. **göksini:**-i, -n, -i
Lugaz 10
Mısra: 2
Göğüs.

Ol nedür kim māha beñzer
şüreti
Göksini dögdürmek olmuş
'âdeti

göksini gerdi:

1. **göksini gerdi:**-di
Mesnevi 1
Mısra: 68
Kelime Tipi: -
Bir güçlüğe karşı
koymak, dayanmak. II
övünmek, babayiğitlik
taslamak.

Nece zār ol şehāb-veş perde
Göksini gerdi germe vü
serde

gömgök:

1. **gömgök:**
Gazel 11
Mısra: 8
Gömgök; masmavi.

Yaşlusin merdüm-i dîdem
gibi ammā n' edeyin
Baħr-i eşküm gibi gömgök
delüsin ey deryā

gonca:

1. **gonca:**
Gazel 167
Mısra: 8
Gonca.

Hārdan şekvā için şāh-ı
bahāra şunmağa
Gonca tūmārı olupdur
bülbül-i nālāna 'arz

2. **gonca:**
Gazel 227
Mısra: 5
Yaprakları henüz
açılmamış veya az açılmış
çiçek. || Padişah.

Hük-m-i şāhîdür elinde gonca
tūmārı meger
Oldı eşcār u şüküfe hayline
serdār gül

3. **gonca:**
Gazel 14
Mısra: 2
Tomurcuk. || Sevgili.

Gül yüzün hecriyle çeşmüm
gam degül olsa pür-āb
Şişe içinde turur 'âdetdür ey
gonca gülāb

4. **gonca:**
Gazel 72
Mısra: 9
Tomurcuk. || Sevgili.

Görinen jāle şanmañuz
gonca

Şunar ağzıyla 'andelibe
şeker

5. **gonca:**
Gazel 379
Mısra: 2
Tomurcuk. || Sevgili.

Dedüm ol cāmeyi al üstüne
ey verd ter düşdi
Bu sözden reng alup ol
gonca baña hayli ter düşdi

6. **goncanuñ:**-nuñ
Gazel 115
Mısra: 7
Gonca II Aşığın ciğeri.

Yüzi gülün güler ü kalbi
goncanuñ açılır
Kaçan o serv çemen şahnına
çemāne çıkar

7. **gonçayı:**-y, -ı
Gazel 4
Mısra: 8
Yaprakları henüz
açılmamış veya az açılmış
çiçek. || Sevgili.

Meger şāh-ı bahāruñ
hükmidür dīvān-ı gülşende
Tutarlar gonçayı el üzre her
şāh-ı gül-i ra' nā

8. **gonca:**
Gazel 37
Mısra: 7
Yaprakları henüz
açılmamış veya az açılmış
çiçek. || Sevgili.

Neş'e-i cām-ı şabūh ile olur
ol gonca şen
Tāb-ı mihrile açılır verd-i
ra' nā her şabāh

9. **gonca:**
Gazel 81
Mısra: 1
Yaprakları henüz
açılmamış veya az açılmış
çiçek. || Sevgili.

Cāmesin ol gonca kim geh
sürh gāhī al eder
'Aklını almağ için dil
bülbülinün al eder

10. **ğoncanuñ:-nuñ****Gazel 63**

Mısra: 10

*Yaprakları henüz
açılmamış veya az açılmış
çiçek.*

Ol gülün la'line mi öyküdü
bülbüller üşüp
Ğoncanuñ başına bāğ-ı
'ālemi teng eddiler

11. **ğoncalar:-lar****Gazel 149**

Mısra: 2

*Yaprakları henüz
açılmamış veya az açılmış
çiçek.*

Bāğda güller ruḥ-ı cānāne
beñzer beñzemez
Ğoncalar la'l-i leb-i ḥandāna
beñzer beñzemez

12. **ğoncanuñ:-nuñ****Gazel 201**

Mısra: 4

*Yaprakları henüz
açılmamış veya az açılmış
çiçek.*

La'lüñe öykünmeyeydi
gülşen içre her seḥer
Jāleler yağdırmaz idi
ğoncanuñ başına seng

13. **ğonca:****Gazel 238**

Mısra: 1

*Yaprakları henüz
açılmamış veya az açılmış
çiçek. II sevgilinin ağzı.*

Dehenüñ ğonca yañağüñ gül-
i ḥod-rü mı degül
Zülf-i 'anber-şikenüñ
sünbül-i hoş-bü mı degül

14. **ğonca:****Gazel 299**

Mısra: 4

*Yaprakları henüz
açılmamış veya az açılmış
çiçek. II sevgilinin ağzı.*

Gül gibi 'arz-ı dīdār etme
'adüya zinhār

Ey ğonca gel açılma luḥf eyle
ḥāra karşı

15. **ğonca:****Matla 15**

Mısra: 2

*Yaprakları henüz
açılmamış veya az açılmış
çiçek. II sevgilinin ağzı.*

Nece feryād u fiğān
eylemesün bülbül-i zār
Ğonca tomrukda yatur mest
alup yanını ḥār

16. **ğoncalar:-lar****Terci-bend 1**

Mısra: 21

*Yaprakları henüz
açılmamış veya az açılmış
çiçek. II sevgilinin ağzı.*

N'ola açılsa ğoncalar bāğa
Geldi vaḫt-i şafā-yı seyr-i
çemen

17. **ğoncanuñ:-nuñ****Tesdis 1**

Mısra: 7

*Yaprakları henüz
açılmamış veya az açılmış
çiçek. II sevgilinin ağzı.*

Ğoncanuñ ḥande olup bāğ-ı
cihānda kārı
Bülbülün ğirye ile kārı fiğān
u zārı

ğonca açmış:1. **ğonca açmış:-muş****Gazel 165**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Goncanın çiçeklenmesi,
açması II sevgilinin ağzını
açması.*

Seherden açmış ol ğonca

'Azīzī bülbüle dönmiş
Kızarmış tāb-ı mülden 'ārızı
gül gibi āl olmuş

ğonca gülin:1. **ğonca gülin:-in****Kaside 1**

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

Henüz açılmamış gül.

Şakınur ğonca gülin yelden ü
günden bülbül
Tıfl-ı gül-rüyını bülbül gibi
niteki peder

ğonca tıflın:1. **ğonca tıflın:-ın****Gazel 338**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gonca çocuğu (burada
gonca henüz güle
dönüşmemesi yönüyle
çocuğa benzetilmiştir.).*

Ğonca tıflın mehd-i gülşende
beliñletmiş şabā
La'li üzre görinen şebnem
uçukdur var ise

ğonca-dehān:1. **ğonca-dehānuñ:-uñ****Gazel 95**

Mısra: 5

*Gonca ağızlı II küçük
ağızlı sevgili.*

Derledükçe ruḥı ol ğonca-
dehānuñ bezedi
Kendözin jāle ile bir gül-i
ḥandān derler

2. **ğonca-dehānum:-um****Gazel 348**

Mısra: 4

*Gonca ağızlı II küçük
ağızlı sevgili.*

Bülbül-āsā dil nece nālān u
ğiryān olmasun
Ol gül-i ḥandānum ol ğonca-
dehānum gelmedi

3. **ğonca-dehānuñdan:-uñ, -dan****Gazel 385**

Mısra: 2

*Gonca ağızlı II küçük
ağızlı sevgili.*

Dilâ el çekdüñ ol serv-i
revānuñdan uşanduñ mı
Ferâgat eyledüñ gonca-
dehānuñdan uşanduñ mı

4. **gonca-dehān:**
Muamma 37
Mısra: 1
*Gonca ağızlı II küçük
ağızlı sevgili.*

Bir letâfet var ki dendānında
ol gonca-dehān
Hānde etdükçe görünür
çehrem içinde 'ıyān

gonca-dehen:

1. **gonca-dehen:**
Gazel 151
Mısra: 2
*Gonca ağızlı II küçük
ağızlı sevgili.*

Gönlünde vefâ sebzi dedüm
ki neden bitmez
Ol gonca-dehen dedi
mermerde çemen bitmez

2. **gonca-dehen:**
Gazel 151
Mısra: 10
*Gonca ağızlı II küçük
ağızlı sevgili.*

Bülbül gibi şerh etse yıllarla
'Azîzî ger
Gül ruhlaruñuñ vaşfi ey
gonca-dehen bitmez

3. **gonca-dehen:**
Gazel 235
Mısra: 8
*Gonca ağızlı II küçük
ağızlı sevgili.*

Gülgār-ı cinānuñ gülidür
hüsn ile güyā
Her gonca-dehen dilber-i
ra'nā-yı Sitanbul

4. **gonca-dehen:**
Gazel 285
Mısra: 2
*Gonca ağızlı II küçük
ağızlı sevgili.*

Hergiz ne seyr-i bāg u ne
verd-i ter isterin
Bir sīb eñeklü gonca-dehen
dilber isterin

5. **gonca-dehen:**
Kaside 1
Mısra: 63
*Gonca ağızlı II küçük
ağızlı sevgili.*

Var iken ol gül-i bülbül-
sühan u gonca-dehen
Gül bitüp bülbül ötüp bāg-ı
cihānda n'eyler

gonca-fem:

1. **gonca-femüñ:-üñ**
Gazel 207
Mısra: 3
Gonca ağızlı.

Öykünürmiş hañ-ı zibāsına ol
gonca-femüñ
Dostlar görmeyeyin yüzini
ayruk çemenüñ

2. **gonca-fem:**
Matla 77
Mısra: 1
Gonca ağızlı.

Hañtuñ içre o gonca-fem
cānā
Çemen içinde mīmdür güyā

gonca-i bāgı:

1. **gonca-i bāgı:-ı**
Gazel 318
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Bahçenin goncası II
sevgilinin küçük ağzı.*

Dehān-ı yāra beñzetmek
olurđı gonca-i bāgı
Zebāna gelse bülbül gibi
kādır olsa güftāra

gonca-i gül:

1. **gonca-i gül:**
Kaside 1
Mısra: 104
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gülün
tomurcuğu, açılmamış gül.*

Ser-i haşmın yumağa gül
gibi bülbül kana
Ola her gonca-i gül bülbüle
la'lın şeşper

2. **gonca-i gül:**
Kaside 1
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
*Gülün
tomurcuğu, açılmamış gül.*

Bülbüle lāne-i la'l oldu
meger gonca-i gül
Tutdı bülbül ser-i şāh-ı gül-i
şüh üzre maķar

gonca-i handān:

1. **gonca-i handān:**
Gazel 296
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Açılmış gül | sevgili.

Dehān-ı tūñı gibi 'andelibe
karşu gülşende
Nebāt-ı jāle gitmez gonca-i
handān ağzından

gonca-i handānlaruñ:

1. **gonca-i handānlaruñ:-
lar, -uñ**
Gazel 192
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Açılmış gül | sevgili.

Giryeden hāli mükedder
bülbül-i nālānlaruñ
Gülmeden ağzı yumulmaz
gonca-i handānlaruñ

gonca-i kalbimüz:

1. **gonca-i kalbimüz:-i, -müz**
Gazel 366
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gönül goncası.

‘Arz-ı hüsn eylese şehriñ
gül-i handānları
Gonca-i kalbimüz açılrsa
görüp anları

gonca-i kalbüm:

1. **gonca-i kalbüm:-üm**
Gazel 326
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gönül goncası.

Açılıp gonca-i kalbüm şen
olurdi cânım
Karşuma güle güle ol gül-i
handān gelse

gonca-i lāle-i gül-rengi:

1. **gonca-i lāle-i gül-rengi:-i**
Gazel 277
Mısra: 13
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gül renkli lale goncası.

Gonca-i lāle-i gül-rengi
çemen bezminde
Mey-i sürh ile tolu cām-ı
muşaffā şanurın

gonca-i mevzün:

1. **gonca-i mevzün:**
Gazel 36
Mısra: 14
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Düzgün gonca.

Bülbül olur her gören anı
Azizî güyyiā
Gülşen-i bezme olupdur
gonca-i mevzün kadeh

2. **gonca-i mevzün:**
Gazel 383
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Düzgün gonca.

Kanlu yaşumdan geyersen
ben n’ola gül-gün kabā
Gonca-i mevzün gibi sen geh
yaşıl geh āl gey

3. **gonca-i mevzün:**
Gazel 292
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Düzgün ağızlı gonca II
sevgilinin ağzı.*

Cihān bāğında mişli
çopmaduğ şāh-ı gül-i tersin
Dağı açılmadığ bir gonca-i
mevzün dilbersin

gonca-i mevzün-dehān:

1. **gonca-i mevzün-dehān:**
Gazel 137
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Düzgün ağızlı gonca II
sevgilinin ağzı.*

Ne deñlü bī-nevālık etse
bülbül şāh-ı gülşende
Be-gāyet ser-girāndur gonca-
i mevzün-dehān gülmez

gonca-i nahl-i gül:

1. **gonca-i nahl-i gül:**
Kaside 1
Mısra: 22
Kelime Tipi: -
Gül fidanının goncası.

Gök çemen māh gül ü ra’d
figān-ı bülbül
Gonca-i nahl-i gül ü bülbül-i
gülşen ahter

gonca-i nev-ḥiz-i gülşen:

1. **gonca-i nev-ḥiz-i gülşen:**
Gazel 66
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gül bahçesinin yeni
açmuş goncası.*

Gonca-i nev-ḥiz-i gülşen zir-
i berginden çıkup

Bülbüle açılmadığı bu hicāb
altındadır

gonca-i pür-jāle:

1. **gonca-i pür-jāle:**
Gazel 88
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Çiğ damlalarıyla dolu
gonca.*

Gök çemen lāle şafağ katre-i
jāle dürri
Lāle-gün gonca-i pür-jāle
olupdur Ülker

gonca-i sīrāb:

1. **gonca-i sīrāb:**
Gazel 189
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Taze gonca.

Sünbül-i pür-tāb zülf-i müşk-
bāruñdur senüñ
Gonca-i sīrāb la‘l-i āb-
dāruñdur senüñ

gonca-i ter:

1. **gonca-i ter:**
Tarih 5
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yeni açan gonca.

Gül-i nāzük gibi ol gonca-i
ter
Şiddet-i bād-ı fenādan şoldı

gonca-i zanbağ:

1. **gonca-i zanbağ:**
Gazel 133
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Zambak tomurcuğı.

‘Arz-ı hāl etmek için şāh-ı
güle gülşende
Bülbüle gonca-i zanbağ gibi
tomār olmaz

ğonca-i zanbak-misāl:1. **ğonca-i zanbak-mişāl:****Lugaz 18**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Zambak goncası misālî.*

Ol nedür kim ğonca-i
zanbak-mişāl
Anı baş üzre tatar bay u gedā

ğonca-i zībā:1. **ğonca-i zībā:****Gazel 86**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Süslü gonca.*

Bülbül-i şeydā ‘aceb mi olsa
ger peşmîne-püş
Ğonca-i zībā geyer egnine
kat kat cāmeler

2. **ğonca-i zībā:****Gazel 277**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Süslü gonca.*

Ħande kıldukça femüñ
ğonca-i zībā şanurın
Söze geldükçe lebüñ bülbül-i
güyā şanurın

ğonca-leb:1. **ğonca-leblerle:-ler, -le****Gazel 282**

Mısra: 5

*Dudakları gonca gibi
olan. || Ağzı küçük.*

Gül ü mül şohbetin etmek
çemende ğonca-leblerle
Nece olur göresin şüfî hele
evvel bahār olsun

2. **ğonca-leb:****Gazel 21**

Mısra: 4

*Gonca dudaklı. II
sevgili.*

Ħār-ı ğamdur görinen mular
degül
Gülşen-i cismümdeki ey
ğonca-leb

3. **ğonca-leblerle:-ler, -le****Gazel 87**

Mısra: 9

*Gonca dudaklı. II
sevgili.*

Ğonca-leblerle ‘Azīzī
şohbet-i mül eyleyüp
Devr-i gülde içmeyenler
‘ākıl u dānā mıdur

4. **ğonca-leb:****Matla 46**

Mısra: 1

*Gonca dudaklı. II
sevgili.*

Bir mü ‘eddeb hübdur ol
ğonca-leb
Gülde yokdur andağı hüsn-i
edeb

ğonca-veş:1. **ğonca-veş:****Tesdis 2**

Mısra: 26

Gonca gibi.

Vādi-i firkatde çeşmüm nece
giryān olmasun
Ğonca-veş derd ile bağrum
ya nece qan olmasun

ğönder:1. **ğönderdügi:-dü, -gi****Gazel 24**

Mısra: 4

*Yollamak, ulaşmasını,
gitmesini sağlamak.*

Ħağ bu kim tır-i belādur
düşmene
Dostına gönderdügi mektüb
dost

2. **ğönder:****Gazel 7**

Mısra: 5

Yollamak, fırlatmak.

Sen cefā nāveklerin tek
sīneme gönder hemān
Ey kemān-ebrū edeyin
cānum üzre yer aña

3. **ğöndermez:-mez****Kıt'a 2**

Mısra: 19

Göndermek II yollamak.

Seni göndermez ol maħrūm
u mağmūm
Anuñ ihsāndur işi her gedāya

ğöñl:1. **ğöñlüm:-üm****Gazel 7**

Mısra: 1

*İnsanın duygu merkezi,
yüreğın manevi yönü.*

Kūhsār-ı ‘ışk kim göñlüm
olupdur şır aña
Ħalka halka dūd-ı āhumdan
demür zencır aña

2. **ğöñlümi:-üm, -i****Gazel 22**

Mısra: 3

*İnsanın duygu merkezi,
yüreğın manevi yönü.*

Şevk-ı la ‘lūñ göñlümi cānā
düşürdi bādeye
Cām-ı ‘ışkuñ cānumı āvāre
kıldı çün Ħabāb

3. **ğöñlüm:-üm****Gazel 30**

Mısra: 9

*İnsanın duygu merkezi,
yüreğın manevi yönü.*

Ṭa‘n-ı a‘dādan ‘Azīzī ğam
yemez göñlüm evet
Ħağğ-ı nānı gözlemez yārān
elinden el-ğiyās

4. **ğöñlümün:-üm, -ün****Gazel 31**

Mısra: 5

*İnsanın duygu merkezi,
yüreğın manevi yönü.*

Figān u dād elinden
göñlümün her gördügi şāha

Beni cān-ile kıl etmege ol
nā-kām olur bā'is

5. **gönlüm:-üm**

Gazel 33

Mısra: 1

*İnsanın duygu merkezi,
yüreğın manevi yönü.*

Gönlüm 'aceb mi olsa ol yār-
ı cāna muhtāc
Olur gedā-yı müflis şāh-ı
cihāna muhtāc

6. **gönlümi:-üm, -i**

Gazel 34

Mısra: 5

*İnsanın duygu merkezi,
yüreğın manevi yönü.*

Kim bilürdi gönlümi hāl-i
siyāhuñ aldugın
Haddüñüñ ter küşesinde
vermeyeydi zülfüñ uç

7. **gönlüm:-üm**

Gazel 43

Mısra: 5

*İnsanın duygu merkezi,
yüreğın manevi yönü.*

Kara zülfıyle şayd eder
gönlüm
Nitekim murğı ağ-ıla şayyād

8. **gönlüm:-üm**

Gazel 56

Mısra: 8

*İnsanın duygu merkezi,
yüreğın manevi yönü.*

İmtizāc etmez olursa feraḥ u
şādī ile
Hasta gönlüm ki gam u
guşşa-i cānān iledür

9. **gönlüm:-üm**

Gazel 71

Mısra: 1

*İnsanın duygu merkezi,
yüreğın manevi yönü.*

Gönlüm hayāl-i būs-ı leb-i
la'l-i nāb açar
Gangīn olanı niteki cām-ı
şarāb açar

10. **gönlüm:-üm**

Gazel 85

Mısra: 7

*İnsanın duygu merkezi,
yüreğın manevi yönü.*

Hemān bir sen degülsin
iñleyen 'ışk-ıla ey gönlüm
Elinden tışe-i Ferhād-ı 'ıškuñ
tağ u taş iñler

11. **gönlüm:-üm**

Gazel 90

Mısra: 5

*İnsanın duygu merkezi,
yüreğın manevi yönü.*

Gönlüm ki gam vilāyetinüñ
şehsüvāridür
Destinde dūd-ı āhum anuñ
täziyānedür

12. **gönlüm:-üm**

Gazel 98

Mısra: 2

*İnsanın duygu merkezi,
yüreğın manevi yönü.*

Kimi esrāra bu ḥalkuñ kimi
afyona mā'ıldür
Benüm gönlüm o ḥaṭṭ u ḥāl-i
'anber-güna mā'ıldür

13. **gönlüm:-üm**

Gazel 107

Mısra: 8

*İnsanın duygu merkezi,
yüreğın manevi yönü.*

Seyl-āb-ı eşk-i çeşmüm
tonup qalılmaz oldı
Gönlüm gözüm qapaldan
mānend-i keh-rübā yār

14. **gönlüm:-üm**

Gazel 118

Mısra: 1

*İnsanın duygu merkezi,
yüreğın manevi yönü.*

Ne gönlüm gibi saña
Hüsrevā üftāde gelmişdür
Ne cānum gibi şīrīn la'lüñe
dil-dāde gelmişdür

15. **gönlüm:-üm**

Gazel 141

Mısra: 5

*İnsanın duygu merkezi,
yüreğın manevi yönü.*

Senüñle hoş görür gönlüm
gözüm bu dār-ı dünyāyı
Gerekmez baña olursa cihān
bāğ-ı cinān sensüz

16. **gönlümüz:-ümüz**

Gazel 143

Mısra: 9

*İnsanın duygu merkezi,
yüreğın manevi yönü.*

Bulduğumuzı 'Azizī sevmek
ister gönlümüz
Ḥaḫ budur kim gördüğümüz
dil-rübāya māyilüz

17. **gönlünde:-üñ, -de**

Gazel 151

Mısra: 1

*İnsanın duygu merkezi,
yüreğın manevi yönü.*

Gönlünde vefā sebzi dedüm
ki neden bitmez
Ol gonca-dehen dedi
mermerde çemen bitmez

18. **gönlüm:-üm**

Gazel 163

Mısra: 4

*İnsanın duygu merkezi,
yüreğın manevi yönü.*

Maḥabbet āteşine yanmağı
pervāneden almış
Kanı gönlüm gibi bir şan'atı
üstāddan görmış

19. **gönlüm:-üm**

Gazel 188

Mısra: 5

*İnsanın duygu merkezi,
yüreğın manevi yönü.*

Teşne-i la'lüñ olalı gönlüm
Mey-i nāba cülāba meylüm
yok

20. **gönlümi:-üm, -i**

Gazel 212

Mısra: 9

*İnsanın duygu merkezi,
yüreğın manevi yönü.*

Bâğ-ı cihânda gönlümü gül
gibi al-ıla
Aldı 'Azîzî ruhları alı
Mehemmedüñ

21. **gönlüñe:-üñ, -e**

Gazel 231

Mısra: 5

*İnsanın duygu merkezi,
yüreğın manevi yönü.*

Ol kaşı yānuñ meger
öykündi katı gönlüñe
Kim verür peykān-ı tūr āyīne-
i pülāda dil

22. **gönlüm:-üm**

Gazel 237

Mısra: 3

*İnsanın duygu merkezi,
yüreğın manevi yönü.*

Tek sen ey gönlüm cünün
iqlimine şah olıgör
Saña hayl-i derd ü gam gibi
sipāh eksük degül

23. **gönlüm:-üm**

Gazel 242

Mısra: 1

*İnsanın duygu merkezi,
yüreğın manevi yönü.*

'İşk ellerinde olalı gönlüm
esir-i gam
Miñnet seririne geçüp oldum
emir-i gam

24. **gönlüm:-üm**

Gazel 255

Mısra: 1

*İnsanın duygu merkezi,
yüreğın manevi yönü.*

Geçüp şehri Kalaṭaya
müdām içmek diler gönlüm
Gezüp meyḫāne mey-ḫāne
müdām içmek diler gönlüm

25. **gönlüm:-üm**

Gazel 255

Mısra: 2

*İnsanın duygu merkezi,
yüreğın manevi yönü.*

Geçüp şehri Kalaṭaya
müdām içmek diler gönlüm

Gezüp meyḫāne mey-ḫāne
müdām içmek diler gönlüm

26. **gönlüm:-üm**

Gazel 255

Mısra: 4

*İnsanın duygu merkezi,
yüreğın manevi yönü.*

Alup şa'riyye vü halka cebe
şatmağ-içün halka
Edüp bir meclis-i 'ālī müdām
içmek diler gönlüm

27. **gönlüm:-üm**

Gazel 255

Mısra: 6

*İnsanın duygu merkezi,
yüreğın manevi yönü.*

Geçüp mülk-i Sitanbuldan
varup ol şehri-i a'lāda
Olup bir şah-ı ḫübāna gulām
içmek diler gönlüm

28. **gönlüm:-üm**

Gazel 255

Mısra: 8

*İnsanın duygu merkezi,
yüreğın manevi yönü.*

Şu deñlü bādeye düşdi lebüñ
şevkıyla dün ü gün
İdüp çeşmüme uyḫuyı ḫarām
içmek diler gönlüm

29. **gönlüm:-üm**

Gazel 255

Mısra: 10

*İnsanın duygu merkezi,
yüreğın manevi yönü.*

'Azîzî Cem gibi elden
komayup cām-ı gül-günü
Zamān-ı 'ömrüm olınca
tamām içmek diler gönlüm

30. **gönlüñ:-üñ**

Gazel 278

Mısra: 9

*İnsanın duygu merkezi,
yüreğın manevi yönü.*

Zen-i dünyāya 'Azîzî gönlüñ
Şöyle ki vermeyesin ersin
sen

31. **gönlüm:-üm**

Gazel 292

Mısra: 4

*İnsanın duygu merkezi,
yüreğın manevi yönü.*

Yanar oda girersin 'ışkına ol
şem'-ruḫsāruñ
Sen ey gönlüm ya pervāne
ya ḫod murğ-i semendersin

32. **gönlüm:-üm**

Gazel 328

Mısra: 5

*İnsanın duygu merkezi,
yüreğın manevi yönü.*

Göreyin gönlüm belālardan
benüm ḫurtulmasun
Kim demādem meyl eder
yürür ḫadi bālālara

33. **gönlüm:-üm**

Gazel 339

Mısra: 5

*İnsanın duygu merkezi,
yüreğın manevi yönü.*

Ey şehsüvār-ı esb-i 'ışkuñ
olalı gönlüm
Şundi ḫayāl-i zülfüñ destine
tāziyāne

34. **gönlüm:-üm**

Gazel 364

Mısra: 13

*İnsanın duygu merkezi,
yüreğın manevi yönü.*

Beñzer ol şırca sarāya ki
'Azîzî gönlüm
Kim anuñ şınmış ola seng-i
ḫazādan cāmı

35. **gönlüm:-üm**

Kıt'a 18

Mısra: 8

*İnsanın duygu merkezi,
yüreğın manevi yönü.*

Bir iki bennā 'ināyet ola ger
Yapılır gönlüm gibi şāhum
hemān

36. **gönlüm:-üm**

Matla 33

Mısra: 2

*İnsanın duygu merkezi,
yüreğın manevi yönü.*

Hevâ-yı dâne-i hâl-i ruh-ı
dil-dâra mâyilsin
Ataň âdemdür ey gönülüm
anuň-çün merd-i kâbilsin

37. **gönlüm:-üm**

Tesdis 1

Mısra: 3

*İnsanın duygu merkezi,
yüreğın manevi yönü.*

Deli gönülüm gibi ser-geşte-i
devrân ancak
Deme dünyâda benem hâtırı
vîrân ancak

38. **gönlüm:-üm**

Tesdis 4

Mısra: 15

*İnsanın duygu merkezi,
yüreğın manevi yönü.*

Aküp cûlar gibi dîvâne
gönlüm bir yaña gitdi
Bihamdillâh cihân güldi
küdûret câ-be-câ gitdi

gönleg:

1. **gönlegin:-in**

Terci-bend 1

Mısra: 18

*Gömlük (yaprak
bağlamında).*

Kıldı pertâb kend'özin cüya
Çıkarup gönlegin çemende
semen

gönlek:

1. **gönleklerini:-ler, -i, -n, -i**

Gazel 312

Mısra: 3

*Gömlük II bulut
bağlamında.*

Çekdi gönleklerini gök
yüzine ebr-i bahâr
Kırdı şahrâlara gül-günî
otağın lâle

gönlü kitabı:

1. **gönlü kitabı:-i**

Gazel 169

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gönlü kitabı II aşk
kitabı.*

Yazımaz oldu gönül kitabı
'Azîzinüñ
Levh-i ruhuñda gördi meger
bî-şumâr hâş

gönlün verür:

1. **gönlün verür:-in, -ür**

Gazel 48

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Deyim**

*Sevgiyle bağlanmak,
âşık olmak.*

Kendü eliyle başına derd ü
belâ alur
Her kim ki gönlün ey kad-i
bâlâ saña verür

gönlünü almağa:

1. **gönlünü almağa:-i, -n, -i, -
mağ**

Gazel 348

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**

*Gönlü almak, gönül
kaptırmak II aşık olmak.*

Gönlünü almağa üftâde
'Azîzinüñ ele
Hey meded eglendi ol şüh-ı
cihânım gelmedi

gönlüm alduñ:

1. **gönlüm alduñ:-üm, -du, -
ñ**

Gazel 304

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

*Gönlü almak, gönül
kaptırmak II aşık olmak.*

Bir yaña sen gönülüm alduñ
ey perî-şân bir yaña
'Akl u fikrüm guşsa-i zülfüñ
perîşân etmede

gönlüm almışdur:

1. **gönlüm almışdur:-üm, -
mış, -dur**

Gazel 54

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim**

*Gönlü almak, gönül
kaptırmak II aşık olmak.*

Mihr-i hüsnüñ ki gönülüm
almışdur
Murg-ı cân baħr-i 'ışka
talmışdur

gönlüm alup:

1. **gönlüm alup:-üm, -up-up**

Gazel 201

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

*Gönlü almak, gönül
kaptırmak II aşık olmak.*

Eşk-i hünîn etmesün mi rüy-i
zerdüm verd-reng
Kim alup al-ile gönülüm baña
ol gül verdi reng

gönlüm gözüm açılun:

1. **gönlüm gözüm açılun:-
üm, -m, -sun**

Gazel 253

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

*Mânevî temizliğin ve
olgunluğun insana verdiği
uyanıklık, gördüğü şeyin
gerçeğine varma hassası,
kalp gözü, sağ görü, basîreti
açılmak.*

Nece açılun benüm gönülüm
gözüm kim ol mehüñ
Neçe demdür mübtelâ-yı
guşsa-i hicrâniyam

2. **gönlüm gözüm açılun:-
üm, -m, -sun**

Gazel 299

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**

*Mânevî temizliğin ve
olgunluğun insana verdiği
uyanıklık, gördüğü şeyin
gerçeğine varma hassası,
kalp gözü, sağ görü, basîreti
açılmak.*

Gönlüm gözüm açılısun derse
‘Azîzî her kim
Etsün nazâr bu şî‘r-i gevher-
şî‘âra karşı

gönlüm yıkılıp dur:

1. **gönlüm yıkılıp dur:**-üm ,
-up, -dur

Gazel 326

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**

*Birini çok üzecek bir
davranışta bulunmak,
gücendirmek, gönül kırmak.*

Yıkılıp dur gam-ı hecr ile
‘Azîzî gönlüm
Yapılırdı yine ol server-i
hübân gelse

gönlümden ne geçse:

1. **gönlümden ne geçse:**-üm,
-den, -se

Muamma 15

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gönülden her ne geçse.

Gönül varduğça hâba fikr-i
ruhsârıyla ol mâhuñ
Girer rû‘yâma gönlümden ne
geçse hikmet Allâhuñ

gönlümü aldı:

1. **gönlümü aldı:**-üm, -i, -dı

Gazel 374

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

*Aşık etmek, kendine
bağlamak.*

Leblerin sevdüğüm Hasan
Bâlî

Gönlümü aldı ruhların alı

gönlümü verdüm:

1. **gönlümü verdüm:**-üm, -i,
-dü, -m

Gazel 375

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim**

*Gönül vermek, âşık
olmak.*

Yine bir serv-i semen-
sîmâya verdüm gönlümü
Yine bir tâze gül-i ra‘nâyâ
verdüm gönlümü

2. **gönlümü verdüm:**-üm, -i,
-dü, -m

Gazel 375

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

*Gönül vermek, âşık
olmak.*

Yine bir serv-i semen-
sîmâya verdüm gönlümü
Yine bir tâze gül-i ra‘nâyâ
verdüm gönlümü

3. **gönlümü verdüm:**-üm, -i,
-dü, -m

Gazel 375

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Deyim**

*Gönül vermek, âşık
olmak.*

Seyr eden mir‘ât-ı ruhsârın
şafâlar kesb eder
Bir eşigi Ka‘be-i ‘ulyâyâ
verdüm gönlümü

4. **gönlümü verdüm:**-üm, -i,
-dü, -m

Gazel 375

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim**

*Gönül vermek, âşık
olmak.*

Gökden enmiş hürîdür güyâ
ki ‘izz ü nâz ile
Bir perî-peyker melek-
sîmâya verdüm gönlümü

5. **gönlümü verdüm:**-üm, -i,
-dü, -m

Gazel 375

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**

*Gönül vermek, âşık
olmak.*

Zerre-veş olsam ‘aceb mi zâr
u ser-gerdân-ı ‘ışk
Bir yüzi mihr-i cihân-ârâyâ
verdüm gönlümü

6. **gönlümü verdüm:**-üm, -i,
-dü, -m

Gazel 375

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Deyim**

*Gönül vermek, âşık
olmak.*

Her kişi bir serv-kâmet
dilbere üftâdedür
Ben ‘Azîzî Ahmed-i tûbâyâ
verdüm gönlümü

gönlün alaydı:

1. **gönlün alaydı:**-a, -ydt-üñ,
-a, -ydt

Gazel 357

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**

*Gönül almak, gönül
kaptırmak II âşık olmak.*

‘Âşık-ı bî-dillertün hâlinden
olurduñ habîr
Gönlün alaydı sentün de mâh-
ı tâbânuñ biri

gönül:

1. **gönül:**

Gazel 2

Mısra: 7

*İnsanın duygu merkezi,
yüreğın manevi yönü.*

Gönül deryâ-yı ‘ışkında
yüzerken ol dür-i pākūñ
Dağı dünyâ yüzinde
olmamışdı heft yem peydâ

2. **gönülde:**-de

Gazel 2

Mısra: 1

*İnsanın duygu merkezi,
yüreğın manevi yönü.*

Gönülde guşsa-i zülf ü
femün olduğu dem peydâ
Olur bu çeşm-i giryânımda
kaatre dem-be-dem peydâ

3. **gönül:**

Gazel 16

Mısra: 7

*İnsanın duygu merkezi,
yüreğın manevi yönü.*

Geldi figāna sīne-i şad-çäkde
göñül
Ey gül kafesinde nāle eden
şanma 'andelīb

4. **göñül:**

Gazel 17

Mısra: 1

*İnsanın duygu merkezi,
yüreğın manevi yönü.*

Ey göñül nüş eyle āb-ı
zindegānıdır şarāb
Cān-ı bīmāra hayāt-ı
cāvđānıdır şarāb

5. **göñül:**

Gazel 23

Mısra: 6

*İnsanın duygu merkezi,
yüreğın manevi yönü.*

Qoma sevdā-yı ser-i zülfini
elden o mehūñ
Ey göñül var ise başuñda
hevā-yı devlet

6. **göñül:**

Gazel 26

Mısra: 1

*İnsanın duygu merkezi,
yüreğın manevi yönü.*

Ey göñül baña bu çarğ-ı bī-
şebāt
Cevr edüpdür döne döne kat
kat

7. **göñül:**

Gazel 69

Mısra: 13

*İnsanın duygu merkezi,
yüreğın manevi yönü.*

Göñül āh eylegil hecrinde
yārūñ diñmeyüp bir dem
Gözüm kan ağla tırma yaş
yerine bu da bir demdür

8. **göñülde:-de**

Gazel 70

Mısra: 7

*İnsanın duygu merkezi,
yüreğın manevi yönü.*

Göñülde nīze-i āhı müheyyā
etdüğüm ol kim

Şehā gökde sitāremle bu şeb
ceng ü cidālüm var

9. **göñül:**

Gazel 71

Mısra: 11

*İnsanın duygu merkezi,
yüreğın manevi yönü.*

Götür ayağı var der-i
meyhāneye göñül
Zīrā kaşāvetüñ senüñ ancak
o bāb açar

10. **göñül:**

Gazel 77

Mısra: 2

*İnsanın duygu merkezi,
yüreğın manevi yönü.*

Vücūd-ı 'aşıkı çün kim o
meh yolında hāk ister
Yanup 'ışk āteşine ey göñül
ol sen de hākister

11. **göñül:**

Gazel 83

Mısra: 1

*İnsanın duygu merkezi,
yüreğın manevi yönü.*

Şol göñül kim 'ışkuñ anda ey
şeh-i hūbān yatur
Beñzer ol vīrāneye kim
genc-i bī-pāyān yatur

12. **göñül:**

Gazel 93

Mısra: 1

*İnsanın duygu merkezi,
yüreğın manevi yönü.*

Göñül zülfüñ hevāsında uçar
güyā kebüterdür
Ham olmuş cism-i zerdüm
ayağında halka-i zerdür

13. **göñül:**

Gazel 95

Mısra: 3

*İnsanın duygu merkezi,
yüreğın manevi yönü.*

Şeb-i hecrüñde göñül būs-ı
lebüñ umsa ne tañ
Qarañulukda olur çeşme-i
hayvān derler

14. **göñül:**

Gazel 111

Mısra: 5

*İnsanın duygu merkezi,
yüreğın manevi yönü.*

Göñül bir keşti-i bahr-i
belādur
Aña zülfüñ hayāli oldı lenger

15. **göñül:**

Gazel 120

Mısra: 1

*İnsanın duygu merkezi,
yüreğın manevi yönü.*

Dem-be-dem inler yürürsin
ey göñül kavvāl-vār
Ney gibi beñzer derüñda
senüñ bir hāl var

16. **göñül:**

Gazel 124

Mısra: 5

*İnsanın duygu merkezi,
yüreğın manevi yönü.*

Esīr-i zülfi ancak sen
degülsin ey göñül yārūñ
Kim ol zencīre bend olmuş
neçe dīvāneler vardur

17. **göñül:**

Gazel 134

Mısra: 5

*İnsanın duygu merkezi,
yüreğın manevi yönü.*

Añup her gün o māhı āh
edersin ey göñül aydur
Yağup ol āh-ı pür-süzüñ seni
bir gün helāk etmez

18. **göñül:**

Gazel 159

Mısra: 3

*İnsanın duygu merkezi,
yüreğın manevi yönü.*

Bir qadi bālāya meyl etdi
göñül
Yine bir büyük belāya oldı
duş

19. **göñüllerden:-ler, -den**

Gazel 182

Mısra: 5

*İnsanın duygu merkezi,
yüreğın manevi yönü.*

Şevk-ı mihrüñ olan
göñüllerden
Şanma kim mihr-veş harâret
yok

20. **göñül:**

Gazel 189

Mısra: 6

*İnsanın duygu merkezi,
yüreğın manevi yönü.*

Gül yüzüñ yâdına bülbül gibi
eyler nâleler
Bâğ-ı küyuñda göñül bir
murg-ı zârûñdur senüñ

21. **göñül:**

Gazel 196

Mısra: 7

*İnsanın duygu merkezi,
yüreğın manevi yönü.*

Yanmamış idi lâle ruhuñ
alına göñül
Verilmedin şahîfe-i gül-berg-
i ala reng

22. **göñülden:-den**

Gazel 212

Mısra: 2

*İnsanın duygu merkezi,
yüreğın manevi yönü.*

Rüşen olalı mâh-cemâli
Meħmedüñ
Mihri göñülden olmadı hâlî
Meħmedüñ

23. **göñül:**

Gazel 219

Mısra: 2

*İnsanın duygu merkezi,
yüreğın manevi yönü.*

Nağd-i eşk-i çeşmüñi 'izz ü
huzür-ı yâre çek
Ey göñül genc-i revândur ol
anı hün-hvâre çek

24. **göñül:**

Gazel 228

Mısra: 5

*İnsanın duygu merkezi,
yüreğın manevi yönü.*

Bezm-i vişâl-i yâre erem
derseñ ey göñül
Mânend-i eşk-i dîde vü cür'a
dökül saçıl

25. **göñül:**

Gazel 233

Mısra: 2

*İnsanın duygu merkezi,
yüreğın manevi yönü.*

Düşeli halka-i zülf-i ruħ-ı
cânâna göñül
Oldı zencîr ile bağlamalu
dîvâne göñül

26. **göñül:**

Gazel 233

Mısra: 4

*İnsanın duygu merkezi,
yüreğın manevi yönü.*

Āteş-i 'ışkına ol mâh-ruhuñ
şem' gibi
Mümdur bâl ü peri yakmağa
pervâne göñül

27. **göñül:**

Gazel 233

Mısra: 10

*İnsanın duygu merkezi,
yüreğın manevi yönü.*

Gülsitân-ı ser-i küyında
'Azîzî yârüñ
Döndi efgân ile bir bülbül-i
nâlâna göñül

28. **göñül:**

Gazel 260

Mısra: 4

*İnsanın duygu merkezi,
yüreğın manevi yönü.*

Umaram nür-ı tecellâya olam
müstağrak
Cüy-veş oldı göñül tâlib-i
dîdâr-ı Ĥasen

29. **göñül:**

Gazel 267

Mısra: 8

*İnsanın duygu merkezi,
yüreğın manevi yönü.*

Her ne deñlü nâz ederse
etsün ol gül-ruħ baña

Bülbül-âsâ ey göñül elden
niyâzı kıma sen

30. **göñül:**

Gazel 271

Mısra: 3

*İnsanın duygu merkezi,
yüreğın manevi yönü.*

Düşersin 'ışkına ol bî-
vefânuñ ey göñül amma
Ĝam-ı 'ışkıyla şoñra
n'olacağın hâlüñ añmazsın

31. **göñül:**

Gazel 297

Mısra: 7

*İnsanın duygu merkezi,
yüreğın manevi yönü.*

Ol boyı servüñ zenehdânı
hayâliyle göñül
Beñzer ol bostâna kim içinde
ola çâh-ı nev

32. **göñül:**

Gazel 306

Mısra: 7

*İnsanın duygu merkezi,
yüreğın manevi yönü.*

Maħbes-i ğamdan hâlâş
olmağ diler beñzer göñül
Destine almış kemendin âh
ile vâhuñ yine

33. **göñül:**

Gazel 311

Mısra: 2

*İnsanın duygu merkezi,
yüreğın manevi yönü.*

Cânı teslim edegör mihr-i
ruħ-ı cânân-ıla
Ey göñül gitmek dilerseñ
dünyeden imân-ıla

34. **göñül:**

Gazel 324

Mısra: 1

*İnsanın duygu merkezi,
yüreğın manevi yönü.*

Ey göñül tolaşma yârüñ zülf-
i 'anber-fâmına
Hây miskîn yoħsa düşdüñ
ejdehâlar kâmına

35. **göñül:****Gazel 325**

Mısra: 7

*İnsanın duygu merkezi,
yüreğın manevi yönü.*

Mey-i 'ışk-ıla göñül olmuş
idi mest ü harāb
Neydüğın bilmez idi Cem
dahı cām u bāde

36. **göñül:****Gazel 329**

Mısra: 7

*İnsanın duygu merkezi,
yüreğın manevi yönü.*

Ey göñül hün-ı cigerle
beslemekdür çāresi
Düşdi çün eşküm yetimi
dīdemüñ dāmānına

37. **göñül:****Gazel 330**

Mısra: 3

*İnsanın duygu merkezi,
yüreğın manevi yönü.*

Yine bir lāle-ruhuñ 'arızı
şevkıyla göñül
Demidür sīneñi tezyīn edesin
güller ile

38. **göñül:****Gazel 336**

Mısra: 7

*İnsanın duygu merkezi,
yüreğın manevi yönü.*

Naqd-i cān verüp yolına
gördüğü servüñ göñül
'Ařık-ı řūrīde-hāl ü pāymāli
olmasa

39. **göñül:****Gazel 343**

Mısra: 3

*İnsanın duygu merkezi,
yüreğın manevi yönü.*

Ey göñül rūh-ı revānuñ gibi
hoş tüt yāruñ
şöyle kim derd ü gamı sīne-i
süzāna gele

40. **göñül:****Gazel 347**

Mısra: 8

*İnsanın duygu merkezi,
yüreğın manevi yönü.*

Gerçi ma'cün-ı müferrihdür
o lebler ammā
Lebüñ esrārınuñ oldı bu
göñül hayrānı

41. **göñül:****Gazel 368**

Mısra: 4

*İnsanın duygu merkezi,
yüreğın manevi yönü.*

Қad ü zülf ü dehānına göñül
verelden ol māhuñ
Felek āyīnesinde haste göñül
çok elem gördi

42. **göñül:****Gazel 368**

Mısra: 7

*İnsanın duygu merkezi,
yüreğın manevi yönü.*

Göñül havf etmez oldı guşşa-
i hecrinden ol yāruñ
Giriřtār olalı 'ışkına zīrā
neçe gam gördi

43. **göñül:****Gazel 377**

Mısra: 3

*İnsanın duygu merkezi,
yüreğın manevi yönü.*

Nesine gurre olursın be
göñül dünyānuñ
Kime қaldı ki saña қala bu
milket bākī

44. **göñül:****Gazel 384**

Mısra: 20

*İnsanın duygu merkezi,
yüreğın manevi yönü.*

Hezār āğyār olursa ger
yanuñda
Göñül terk eylemez sen gül-
'izārı

45. **göñül:****Gazel 388**

Mısra: 2

*İnsanın duygu merkezi,
yüreğın manevi yönü.*

Bāde-i 'ışkı çeküp şevk-ıla
cāmīler gibi
Na' ralar ur ey göñül mest-i
müdāmīler gibi

46. **göñül:****Kıt'a 4**

Mısra: 3

*İnsanın duygu merkezi,
yüreğın manevi yönü.*

Furşat el vermiş iken bāri
göñül
'Ālemüñ zevk u řafāsın
süregör

47. **göñül:****Kıt'a 8**

Mısra: 2

*İnsanın duygu merkezi,
yüreğın manevi yönü.*

Raқam-ı eşkümi silüp
gözden
N'ola yazsañ göñül
kařāvetini

48. **göñül:****Muamma 1**

Mısra: 2

*İnsanın duygu merkezi,
yüreğın manevi yönü.*

Erişdi mevsim-i gül şoldı
'ālem şevk u tāb ile
Göñül bī-had řarāb içmek
diler ol āřtāb ile

49. **göñül:****Muamma 15**

Mısra: 1

*İnsanın duygu merkezi,
yüreğın manevi yönü.*

Göñül varduқça hāba fikr-i
ruřsāriyla ol māhuñ
Girer rü'yāma göñlümden ne
geçse hikmet Allāhuñ

50. **göñül:****Tesdis 2**

Mısra: 19

*İnsanın duygu merkezi,
yüreğın manevi yönü.*

'Ömri olduқça ümīd-i nev-
bahār etmez göñül

Ārzū-yı seyr-i bāğ u sebzezār
etmez gönül

51. **gönül:**

Tesdis 2

Mısra: 20

*İnsanın duygu merkezi,
yüreğin manevi yönü.*

‘Ömri oldukça ümīd-i nev-
bahār etmez gönül
Ārzū-yı seyr-i bāğ u sebzezār
etmez gönül

52. **gönül:**

Tesdis 2

Mısra: 21

*İnsanın duygu merkezi,
yüreğin manevi yönü.*

Teşne-leb cān verse meyl-i
cūybār etmez gönül
Bir nefes bir yerde ārām u
karār etmez gönül

53. **gönül:**

Tesdis 2

Mısra: 22

*İnsanın duygu merkezi,
yüreğin manevi yönü.*

Teşne-leb cān verse meyl-i
cūybār etmez gönül
Bir nefes bir yerde ārām u
karār etmez gönül

gönül alsam:

1. **gönül alsam:-sam**

Gazel 133

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

*Gönlü fethetmek;
hoşnut etmek, sevindirmek.*

Cān ile vaşlı kabağın gönül
alsam der iken
Duyup ol şūh dedi kalb ile
bāzār olmaz

gönül alur:

1. **gönül alur:-ur**

Gazel 6

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

*Gönlü fethetmek;
hoşnut etmek, sevindirmek.*

Nazar etmez gönül alur göz-
ile nev-‘arūs-āsā
Gerekse şekl-i murdārına
versün zīb ü fer dünyā

gönül āyinesini:

1. **gönül āyinesini:-n, -i**

Gazel 305

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gönül aynası.

Ṭavāf-ı Ka‘be-i kūy-ı laṭīfūñ
eyleyüp himmet
Gönül āyinesini pür-şafā kıll
yā Resūlallāh

gönül düşeli:

1. **gönül düşeli:-eli**

Gazel 233

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim**

*Gönlü tuzağa düşmek;
aşık olmak, sevdalanmak.*

Düşeli halka-i zülf-i ruḥ-ı
cānāna gönül
Oldı zencīr ile bağlamalı
dīvāne gönül

gönül murğın:

1. **gönül murğın:-n**

Gazel 321

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gönül kuşu.

Gönül murğın ele alsañ n’ola
ey server-i hūbān
Geh olur kim alur şehbāzını
şāh-ı cihān deste

gönül şahum:

1. **gönül şahum:-um**

Gazel 117

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gönlümün şahı II
sevgili.*

‘Aceb mi sīneñe Ter-cān
dese gönül şahum
O şeh-r-i bī-bedelūñ yerini
Revāna çıkar

gönül tıflı:

1. **gönül tıflı:**

Gazel 384

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gönül çocuğu.

Gönül tıflı görüp ebrū-yı yāri
Dedi yā rab bu ḥarf-i nūn mı
yā rī

gönül verelden:

1. **gönül verelden:-elden**

Gazel 368

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

*Gönül vermek, aşık
olmak.*

Ḳad ü zülf ü deḥānına gönül
verelden ol māhuñ
Felek āyinesinde ḥaste gönül
çok elem gördi

gönül vermelü:

1. **gönül vermelü:-meli**

Gazel 233

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim**

*Gönül vermek, aşık
olmak.*

Elüm alup beni deyr-i ğama
şaldı āḥir
Vermelü degül imiş ol büt-i
fettāna gönül

gönül yana:

1. **gönül yana:-a**

Gazel 233

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**

Gönlü yanmak.

Vuşlatuñ ayına erişmege yok
mı çāre
Neçe bir tāb-ı teb-i hecrūñ ile
yana gönül

gönülsüz:**1. gönülsüz:****Gazel 245**

Mısra: 9

Beytte oluşan bağlam neticesinde, "gönlü şenlendiren sevgili olmadan veya sevgisiz, aşksız" anlamı oluşmuştur.

Beni ol Yūsuf-ı gül-çehre kodı gönülsüz
Meger eller şara öldükde
‘Azīzī kefenüm

gör:**1. göre:-e****Gazel 154**

Mısra: 4

Gör!.

Nazar et āyinede ‘aqs-i ham-ı ebrūna
Nice taḥrīr olur ey meh göre
yāy-ı ma ‘kūs

2. gören:-en**Gazel 172**

Mısra: 1

Görmek.

Leylī-i zülfün gören
maḥzūn-ṭab‘
Olur aṣūfte olup Mecnūn-ṭab‘

3. gördük:-dük**Gazel 199**

Mısra: 1

Görmek.

Bugün ‘arz etdi rüy-ı yār
gördük
Biḥamdillāh yine dīdār
gördük

4. gördük:-dük**Gazel 199**

Mısra: 2

Görmek.

Bugün ‘arz etdi rüy-ı yār
gördük
Biḥamdillāh yine dīdār
gördük

5. gördüm:-dü, -m**Gazel 283**

Mısra: 10

Görmek.

Bağlayaldan zülfī zencīrine
dil meh-rūlaruñ
Bağlamış gördüm ‘Azīzī
mübtelā şüretlerin

6. gördi:-di**Gazel 1**

Mısra: 3

Görmek, bakmak.

Çeşm-i pür-ḥışmuñ ile
zülfüñi kim gördi dedi
Birisi ‘ayn-ı ‘anādur birisi
cīm-i cefā

7. gören:-en**Gazel 1**

Mısra: 1

Görmek, bakmak.

Ḥam-ı ebrūñı ruḥuñ üzre
gören der cānā
Ḥarf-i rādur kim anı üstine
almış ra ‘nā

8. gören:-en**Gazel 2**

Mısra: 9

Görmek, bakmak.

Leb-i cān-baḥş ile anı gören
şanur Mesīḥādur
Yine deyr-i cihān içinde oldı
bir şanem peydā

9. gördüm:-dü, -m**Gazel 6**

Mısra: 1

Görmek, bakmak.

Hilāl ebrūlar içre gördüm ol
māhı çeker dün yā
Edinmiş ḥavf-ı tīriñden anuñ
çarḥī siper dünyā

10. göreydün:-e, -y, -dü, -ñ**Gazel 6**

Mısra: 3

Görmek, bakmak.

Göreydün zevḳın etmek nece
olurdi bezm-i devrānuñ

Baḥa sencileyin ey ḥvāce el
verseydi ger dünyā

11. görem:-em**Gazel 10**

Mısra: 9

Görmek, bakmak.

Sīne-ber-sīne görem mi yāri
bir daḥı ‘aceb
Cān-ı zārūm olmadın çeşm-i
nizārūmdan cüdā

12. gördüğümce:-diğümce**Gazel 14**

Mısra: 5

Görmek, bakmak.

La ‘l-i mey-gūnuñda ḥālūñ
gördüğümce şanuram
Kondı cām-ı bāde-i nāb üzre
bir müşkīn zübāb

13. görmege:-meg, -e**Gazel 17**

Mısra: 9

Görmek, bakmak.

Nece māyil olmasun dil
görmege anı müdām
‘Arız-ı rengin-i yarūñ ḥüsn ü
ānidur şarāb

14. görse:-se**Gazel 20**

Mısra: 9

Görmek, bakmak.

Eyler ‘Azīzī nāle yüzüñ
görse nitekim
Başlar fiğān u zāra bahār
olsa ‘andelīb

15. görse:-se**Gazel 21**

Mısra: 10

Görmek, bakmak.

Vaşf-ı rüy u ḥaṭṭ-ı müşkīnūñ
eder
Her kimi görse ‘Azīzī rüz u
şeb

16. gördi:-di**Gazel 22**

Mısra: 8

Görmek, bakmak.

Sāye-veş yoluñda ben hāk
olduğum kāfir ‘adū
Gördi reşkinden dedi yā
leytenī küntü türāb

17. **görse:-se**

Gazel 22

Mısra: 6

Görmek, bakmak.

N’ola kūyuñda görüp
düşnām ede a’ dā baña
Yād kimse görse lā-büd
ürmesin qomaz kilāb

18. **görüp:-üp**

Gazel 22

Mısra: 5

Görmek, bakmak.

N’ola kūyuñda görüp
düşnām ede a’ dā baña
Yād kimse görse lā-büd
ürmesin qomaz kilāb

19. **göricek:-i, -cek**

Gazel 26

Mısra: 7

Görmek, bakmak.

Göricek haṭṭ-ı gubār-ı la’lūñi
Kaldı ḥayrān ağzını açup
devāt

20. **gören:-en**

Gazel 29

Mısra: 13

Görmek, bakmak.

Şi’r-i selīs ü nazm-ı dil-
cūyuñi gören der
Yoğdur ‘Azīzī mā’-i cārīde
bu selāset

21. **gördüğü:-dii, -gi**

Gazel 31

Mısra: 5

Görmek, bakmak.

Fiğān u dād elinden
göñlümün her gördüğü şāha
Beni cān-ile kul etmege ol
nā-kām olur bā’ış

22. **gören:-en**

Gazel 36

Mısra: 13

Görmek, bakmak.

Bülbül olur her gören anı
Azīzī güyiyā
Gülşen-i bezme olupdur
gonca-i mevzūn қадеḥ

23. **görünen:-in, -en**

Gazel 37

Mısra: 10

Görmek, bakmak.

Oldı pür āh-ı seḥer-ḥīzüm
buḥārından çemen
Görünen şanmañ serā-yı
şaḥn-ı şaḥrā her şabāḥ

24. **gören:-en**

Gazel 38

Mısra: 2

Görmek, bakmak.

Devr eyledükçe bezmünī
cām-ı şarāb-ı sürḥ
Gören o bezme toğdı şanur
āftāb-ı sürḥ

25. **görünen:-in, -en**

Gazel 38

Mısra: 10

Görmek, bakmak.

Āhum şu’ā’ıdur ki gezer
sürḥ-i bāde-veş
Şanma ‘Azīzī gökde görünen
şeḥāb-ı sürḥ

26. **göricek:-icek**

Gazel 41

Mısra: 7

Görmek, bakmak.

Ehl-i bezmün göricek gözi
kamaşdı yoḥsa
Yed-i beyzā midur ey sākī o
sīmīn-sā’id

27. **görünen:-in, -en**

Gazel 41

Mısra: 5

Görmek, bakmak.

Görünen mihr degül eylesün
o meh deyü seyr
Bād-ı āhumla seḥer göge
uçurdu kāğid

28. **görsün:-sün**

Gazel 42

Mısra: 5

Görmek, bakmak.

Nazar etsün cemālī māhını
görsün deyü her dem
O şāha oldı bir āyīne-i
İskenderī ḥurşid

29. **görse:-se**

Gazel 44

Mısra: 5

Görmek, bakmak.

O yār-i serv-kaḍ geldi şanur
reftāra kim görse
Çemen seyrine gelse
mevsim-i ezhārda şimşād

30. **görüp:-üp**

Gazel 44

Mısra: 3

Görmek, bakmak.

Nihāl-i kāmēt-i yāri görüp
olmasa dīvāne
Şanavber-vār tutmazdı vaṭan
kühsārda şimşād

31. **görünen:-in, -en**

Gazel 50

Mısra: 3

Görmek, bakmak.

Ebr şanmañ görünen ol māhı
yakmasun deyü
Mihr-i ‘ālem-tāba dūd-ı
āhum oldı perde-dār

32. **göremez:-e, -mez**

Gazel 51

Mısra: 3

Görmek, bakmak.

Dem olur yüzini göremez o
yārūñ ağyār
Söyledür olsañ evet hem-
dem ü yāri geçinür

33. **göreyin:-e, -yin**

Gazel 51

Mısra: 5

Görmek, bakmak.

Eksük olsun göreyin kim
mehi kūyına varup
Severin deyü o ḥurşid-‘izārı
geçinür

34. **gördi:-di**

Gazel 53

Mısra: 3

Görmek, bakmak.

Gördi bitmez akçasuz iş
duh̄ter-i verdūñ hemān
Başdı naqd-i jāleyi ucına
ebr-i nev-bahār

35. **gördükçe:-dük, -çe**

Gazel 53

Mısra: 6

Görmek, bakmak.

Nece varsun bāga gül seyrine
būlbūl kim anuñ
Üstine hañçer çeker
gördükçe süsen gibi hār

36. **görüp:-üp**

Gazel 63

Mısra: 7

Görmek, bakmak.

Gün yüzüñde haḫ görüp
‘uṣṣāk dūd-ı āh ile
Mıhr ü meh āyīnesin
göklerde pūr-jeng etdiler

37. **göre:-e**

Gazel 66

Mısra: 13

Görmek, bakmak.

Rüy-ı maḫṣūdın ‘Azīzī göre
düşinde meger
Merdüm-i çeşmi anuñ kim
dest-i h̄vāb altındadır

38. **görünen:-i, -n, -en**

Gazel 67

Mısra: 9

Görmek, bakmak.

Görünen encüm-i raḫşende
şanmañ zulmet-i şebde
‘Azīzīñüñ şerār-ı āteş-i āh-ı
siyāhıdır

39. **gören:-en**

Gazel 69

Mısra: 16

Görmek, bakmak.

‘Azīzī her ne dem zūlfın
añup āh etsem ol māhuñ

Duh̄n-ı āhumı gören şanur
başumda perçemdür

40. **gördükçe:-dükçe**

Gazel 71

Mısra: 13

Görmek, bakmak.

Gördükçe tīg-i yāri ‘Azīzī
şafā sürer
Niteki kalbini kişinūñ seyr-i
āb açar

41. **görünen:-i, -n, -en**

Gazel 72

Mısra: 9

Görmek, bakmak.

Görünen jāle şanmañuz
gonca
Şunar ağzıyla ‘andelibe
şeker

42. **görmek:-mek**

Gazel 73

Mısra: 3

Görmek, bakmak.

Dilā cām içre görmek
dileyenler bāde-i rengin
Gözümde ‘aḫs-i meygūn-ı
leb-i dildārı görsünler

43. **görsünler:-sün, -ler**

Gazel 73

Mısra: 1

Görmek, bakmak.

Maḫabbet ehline ‘arz et o
gül-ruḫsārı görsünler
Cihān bāğında būlbüller
fiğān u zārı görsünler

44. **görsünler:-sün, -ler**

Gazel 73

Mısra: 4

Görmek, bakmak.

Dilā cām içre görmek
dileyenler bāde-i rengin
Gözümde ‘aḫs-i meygūn-ı
leb-i dildārı görsünler

45. **görsünler:-sün, -ler**

Gazel 73

Mısra: 8

Görmek, bakmak.

Ümīd-i luḫf u iḫsān eyleyen
‘uṣṣāk-ı gam-dīde
O şāh-ı milk-i ḫüsnūñ
eşigine varı görsünler

46. **görsünler:-sün, -ler**

Gazel 73

Mısra: 10

Görmek, bakmak.

Yine bir şi‘re māyil dil-rübā
sevdüm ‘Azīzī-veş
Nece olur söylemek şimden
gerü eş‘ārı görsünler

47. **gören:-en**

Gazel 74

Mısra: 2

Görmek, bakmak.

Dil gam-ı hecrūñle söyle
derdnāk olmuş yatur
Kim anı gören şanur cānā
hilāl olmuş yatur

48. **görünen:-i, -n, -en**

Gazel 74

Mısra: 7

Görmek, bakmak.

Görünen vādī durur şanmañ
bu deşt ü kühsār
Miḫnet-i devrān elinden
sīne-çāk olmuş yatur

49. **gören:-en**

Gazel 75

Mısra: 7

Görmek, bakmak.

Pūr-ḫūn gözümde ‘aḫs-ı
la‘lūñ gören şanur kim
Gül-gūñī şīşe içre nūş edecek
mülümdür

50. **gördiler:-di, -ler**

Gazel 76

Mısra: 5

Görmek, bakmak.

Saña beñzeyimezler gördiler
kaçup ḫacāletden
Periler bāğ u rāga ḫūriler
uçmağa düşmişdür

51. **görenler:-en, -ler**

Gazel 76

Mısra: 3
Görmek, bakmak.

Hayāl-i kıdd-i mevzūnuñ
görenler çeşm-i pür-nemde
Şanurlar sāye-i serv-i revān
ırmağa düşmişdür

52. **göreydi**:-e, -y, -di
Gazel 77
Mısra: 4
Görmek, bakmak.

Olurdu zerre-veş kapuñda
neçe yıllar üftādeñ
Göreydi mäh-rüyuñ bir nazar
mıhr-i ziyā-güster

53. **görinen**:-i, -n, -en
Gazel 77
Mısra: 7
Görmek, bakmak.

Degüldür görinen encüm
şeb-i hecrüñde ey meh-rü
Delindi nāvek-i āhumla
çarhuñ sinesi yer yer

54. **gören**:-en
Gazel 78
Mısra: 5
Görmek, bakmak.

Kıblem yüzüñde hañt-ı
siyāhuñ gören şanur
Gelmiş tavāf-ı Ka'be eder
ehl-i Şāmdur

55. **göreyin**:-e, -yin
Gazel 80
Mısra: 11
Görmek, bakmak.

Kazına 'ömri defteri göreyin
Kazımış hañt-ı rüyuñı berber

56. **görinür**:-in, -ür
Gazel 80
Mısra: 2
Görmek, bakmak.

Halka halka o zülf-i şu'bān-
ser
Görinür halka ejdehā-peyker

57. **gören**:-en
Gazel 83

Mısra: 11
Görmek, bakmak.

Mār-peyker zülfüñi
haddüñde cānā der gören
Bāliş-i gül-berg-i rengin üzre
bir şu'bān yatur

58. **görinen**:-i, -n, -en
Gazel 84
Mısra: 5
Görmek, bakmak.

Görinen kan degül türüñ
çeküp alduğda sinemden
Cigerümden kopup bir pāre
peykānuñda kalmışdur

59. **görinen**:-i, -n, -en
Gazel 85
Mısra: 5
Görmek, bakmak.

Degül merdüm görinen dīde-
i gam-dīdem üstinde
Hayāl-i hāl-i ruhsāruñ
gözüm nürü edüpdür yer

60. **görmek**:-mek
Gazel 85
Mısra: 10
Görmek, bakmak.

O halka halka zülf-i mār-ı
müşk-āsāyı seyr eyle
'Azīzī görmek istersen eger
biñ başlu bir ejder

61. **görenler**:-en, -ler
Gazel 87
Mısra: 7
Görmek, bakmak.

Bülbül-i güyā olur anı
görenler cāmda
Her habāb-ı bāde yoğsa bir
gül-i beyzā mıdur

62. **gördügince**:-dügince
Gazel 89
Mısra: 7
Görmek, bakmak.

Gördügince çemende bülbülü
gül
Kızarup lāle-veş pür-āteş
olur

63. **görinür**:-i, -n, -ür
Gazel 90
Mısra: 9
Görmek, bakmak.

Her zaħmı sinemüñ ki
görinür 'Azīziyā
Şemşir-i 'ışka düşdüğüme
bir nişānedür

64. **görünüz**:-ünüz
Gazel 97
Mısra: 10
Görmek, bakmak.

Gözümüñ kanlu yaşı 'ālemi
seyle vereyor
Meded ol yāri 'Azīzī
görünüz kanda gezer

65. **görinür**:-in, -ür
Gazel 98
Mısra: 3
Görmek, bakmak.

Görinür mi gözine gülşenüñ
serv-i hırāmānı
Şu kim bāğ-ı cihānda ol kad-
i mevzūna mā'ıldür

66. **görüüp**:-üp
Gazel 98
Mısra: 5
Görmek, bakmak.

Ruħ-ı zerdüm görüp baña
nece meyl etmesün cānān
Ki hūbān-ı zamāne şimdi hep
altuna mā'ıldür

67. **görinen**:-i, -n, -en
Gazel 99
Mısra: 3
Görmek, bakmak.

Görinen güller degüldür
gülşeni
Yağdı yer yer āteş-i āh-ı
hezār

68. **gördiler**:-di, -ler
Gazel 100
Mısra: 9
Görmek, bakmak.

Dün gece seyyāreler āfākı
tolmış gördiler

Gözlerüm yaşına garğ oldu
bu 'âlem şandılar

69. **gördiler:-di, -ler**

Gazel 100

Mısra: 13

Görmek, bakmak.

Ey 'Azîzî gördiler düşmez
elünden cām-ı mey
Hıyl-i rindâne seni
meyhânedede Cem şandılar

70. **göriccek:-i, -cek**

Gazel 100

Mısra: 5

Görmek, bakmak.

Ehl-i diller göricek bir yerde
haṭṭ u la'lüñi
Hemdem olmuş Hızır ile 'İsî-i
Meryem şandılar

71. **gördügüñe:-dü, -güñ, -e**

Gazel 101

Mısra: 7

Görmek, bakmak.

Saḡa düşer mi bu kim
gördügüñe mâyil olup
'İşmetüñ dâmenini elleye her
ân eller

72. **görmege:-meg, -e**

Gazel 101

Mısra: 3

Görmek, bakmak.

Gün yüzüñ görmege ben
hasret olam lâyıḡ mı
Der-kenâr ede seni ey meh-i
tâbân eller

73. **göreysin:-eyin**

Gazel 105

Mısra: 4

Görmek, bakmak.

Öykünürmiş rüyuña ey meh-
cebân
Göreysin hırşîdi gözsüz
derbeder

74. **görse:-se**

Gazel 105

Mısra: 7

Görmek, bakmak.

Ağladuğum görse ol gül şād
olur
Bu meşeldür bülbül ağlar gül
güler

75. **gördi:-di**

Gazel 106

Mısra: 7

Görmek, bakmak.

Gördi meger ki mäh-
cemâlüñ degül hilâl
Koyup benânın ağzına ḡaldı
taña seḡer

76. **görenler:-en, -ler**

Gazel 108

Mısra: 7

Görmek, bakmak.

Yine cām-ı mey-i nazmuñ
görenler oldılar sermest
Dilâ ṭab'-ı şafâ-baḡşuñ sentüñ
Cem meşrebin oḡşar

77. **gördükçe:-dükçe**

Gazel 109

Mısra: 3

Görmek, bakmak.

Yaş degüldür dökülen
gördükçe la'lüñ mîvesin
Çeşmümün imrendüğünden
ağzınuñ şuyı akar

78. **gören:-en**

Gazel 110

Mısra: 3

Görmek, bakmak.

Dil reh-i küyuña 'azm
eyledüğün dedi gören
Kim bedî' başın alup küy-ı
semâvâta atar?

79. **gören:-en**

Gazel 111

Mısra: 7

Görmek, bakmak.

'İzâruñda siyeh zülfüñ gören
der
Gülistân seyrine gelmiş gül-i
ter

80. **gören:-en**

Gazel 112

Mısra: 5

Görmek, bakmak.

Sever biñ cân ile bir kez
cemâlüñi gören âdem
Meger kim ol perî-peyker
melek hür-ı cinândandır

81. **görenler:-en, -ler**

Gazel 112

Mısra: 4

Görmek, bakmak.

Gamuñla şöyle şarardı
yüzüm kim bāğ-ı 'âlemde
Görenler çihre-i zerdüm
şanur berg-i ḡazândandır

82. **gördükçe:-dükçe**

Gazel 113

Mısra: 9

Görmek, bakmak.

Yâri aḡyâr-ile gördükçe
'Azîzî bāğda
Şanuram kim hem-dem
olmuşdur gül-ile ḡârlar

83. **gören:-en**

Gazel 116

Mısra: 2

Görmek, bakmak.

Kaçan serîrine ol server-i
yegâne çıkar
Gören şanur mehi evreng-i
âsmâne çıkar

84. **gören:-en**

Gazel 117

Mısra: 2

Görmek, bakmak.

Kaçan o şâhid-i cānbâz
rîsmâna çıkar
Gören şanur ki hümâ evc-i
âsmâna çıkar

85. **görse:-se**

Gazel 119

Mısra: 2

Görmek, bakmak.

Dil kaşuñla ağzuñ yād etse
çeşmüm nemlenür
Ol nemi çeşmümde her kim
görse der bu ḡamlanur

86. **gören:-en**

Gazel 120

Mısra: 12

Görmek, bakmak.

Şîr-i hürmâdan Azîzî
tahtludur şî' rûñ senüñ
Hoğka-i nazmuñ gören şanur
içinde bal var

87. **gördüm:-dü, -m**

Gazel 121

Mısra: 10

Görmek, bakmak.

Luft edüp yine anuñla
barışur mı ki 'aceb
Dün 'Azîziyle turup gördüm
o fettân çekişür

88. **görse:-se**

Gazel 121

Mısra: 2

Görmek, bakmak.

Haste dil la 'luñ içün cân ile
her ân çekişür
Dilüñ o hâlini kim görse
şanur cân çekişür

89. **gördüğün:-düg, -in**

Gazel 123

Mısra: 8

Görmek, bakmak.

Beni gördükçe ta'n eder
düşmen
Nitekim gördüğün çalar
hıznîr

90. **gördükçe:-dükçe**

Gazel 123

Mısra: 7

Görmek, bakmak.

Beni gördükçe ta'n eder
düşmen
Nitekim gördüğün çalar
hıznîr

91. **görünen:-i, -n, -en**

Gazel 123

Mısra: 3

Görmek, bakmak.

Görünen şanmañuz şafak
çarha
Ateş-i âhum eyledi te'şîr

92. **görenler:-en, -ler**

Gazel 125

Mısra: 10

Görmek, bakmak.

Şu deñlü yaqdı kim tâb-ı teb-
i firkat 'Azîziyi
Görenler pister-i gamda o
bîmâri hemân ağlar

93. **görünen:-i, -n, -en**

Gazel 128

Mısra: 5

Görmek, bakmak.

Bahr-i eşk-i çeşmüm içre
görünen kanlu müjem
Lücce-i 'ummânda bitmiş
şâh-ı mercân kendidür

94. **görmek:-mek**

Gazel 130

Mısra: 3

Görmek, bakmak.

Dilâ câm içre görmek
dileyenler bâde-i rengîn
Gözümde 'ağs-i mey-gün-ı
leb-i dildârı görsünler

95. **görsün:-sün**

Gazel 130

Mısra: 5

Görmek, bakmak.

Gel ey dil naqd-i eşk ü çeşm
ü dâğ-ı sîneñi görsün
Ekâbir ço hisâb-ı dirhem ü
dînârı görsünler

96. **görsünler:-sün, -ler**

Gazel 130

Mısra: 1

Görmek, bakmak.

Mağabbet ehline 'arz et o
gül-ruhsârı görsünler
Cihân bâğında bülbüller
figân u zârı görsünler

97. **görsünler:-sün, -ler**

Gazel 130

Mısra: 4

Görmek, bakmak.

Dilâ câm içre görmek
dileyenler bâde-i rengîn

Gözümde 'ağs-i mey-gün-ı
leb-i dildârı görsünler

98. **görsünler:-sün, -ler**

Gazel 130

Mısra: 6

Görmek, bakmak.

Gel ey dil naqd-i eşk ü çeşm
ü dâğ-ı sîneñi görsün
Ekâbir ço hisâb-ı dirhem ü
dînârı görsünler

99. **görsünler:-sün, -ler**

Gazel 130

Mısra: 8

Görmek, bakmak.

Ümîd-i luft u ihsân eylesin
'uşşâk-ı gam-dîde
O şâh-ı mülk-i hüşnün
eşiğine varı görsünler

100. **görünmez:-in, -mez**

Gazel 131

Mısra: 4

Görmek, bakmak.

Nece kan ağlamasun dîde-i
gam-dîdelerüm
Nece demdür ki görünmez o
perî-peykerimüz

101. **gördüm:-dü, -m**

Gazel 137

Mısra: 10

Görmek, bakmak.

'Azîziye bugün gül yüzini
göstermedi beñzer
Ki gördüm yüzi gözi ağlar ey
rûh-ı revân gülmez

102. **görmese:-me, -se**

Gazel 138

Mısra: 7

Görmek, bakmak.

N'ola yârân gibi görmese
ağyar bizi
Çeşm-i ahbâba gül a'dâ
gözine hâruz biz

103. **görse:-se**

Gazel 138

Mısra: 9

Görmek, bakmak.

Görse reftârını hayretde
kaldırdı tûbâ
Yine bir serv-i hevâ-bahşâ
hevâ-dâruz biz

104. **gördüğümüz:-düg, -
ümüz**

Gazel 143

Mısra: 10

Görmek, bakmak.

Bulduğumuzu 'Azîzî sevmek
ister gönlümüz
Hağ budur kim gördüğümüz
dil-rübâyâ mâyilüz

105. **görmez:-mez**

Gazel 144

Mısra: 9

Görmek, bakmak.

Rüy-ı yâri görmez olduğın
'adû bizden bilür
Biz gözine ol harûn güyâ
'Azîzî hâyilüz

106. **görmeye:-me, -y, -e**

Gazel 145

Mısra: 8

Görmek, bakmak.

Neçe bir dil fülkini ide garîk-
i bahr-i gam
Bir dem ola görmeye çeşm-i
zamâne kıramuz

107. **görse:-se**

Gazel 154

Mısra: 11

Görmek, bakmak.

Görse reftârını ol kebk-i
hümâ-pervâzuñ
Cevlândan güzer eylerdi
'Azîzî tævüs

108. **gördise:-di, -se**

Gazel 155

Mısra: 9

Görmek, bakmak.

Kimi gördise gözüñ gamze
ile öldürmiş
Yine çok kimse bugün tîr-i
cefâdan geçmiş

109. **göricek:-i, -cek**

Gazel 155

Mısra: 11

Görmek, bakmak.

Jâle şanmañ göricek gün
yüzün ol lâle-ruhuñ
Eriyüp berg-i semen şerm ü
hayâdan geçmiş

110. **görüp:-üp**

Gazel 155

Mısra: 13

Görmek, bakmak.

Dün 'Azîzî görüp ol mâhî bir
âh etmiş kim
Tîr-i âhî siper-i çarh-ı dü-
tâdan geçmiş

111. **göricek:-icek**

Gazel 156

Mısra: 5

Görmek, bakmak.

Ruhuñ mihrini gülşende
göricek şubh-dem mâhum
Hayâdan eriyüp her kaçre-i
şebnem gülâb olmuş

112. **gördi:-di**

Gazel 169

Mısra: 10

Görmek, bakmak.

Yazımaz oldu gönlü kitabı
'Azîzinüñ
Levh-i ruhuñda gördi meger
bî-şumâr hağ

113. **gördüm:-dü, -m**

Gazel 169

Mısra: 1

Görmek, bakmak.

Levh-i cihânda gördüm
egerçi hezâr hağ
Hağtuñ mişâli görmedüm ey
gül-'izâr hağ

114. **görsün:-sün**

Gazel 169

Mısra: 5

Görmek, bakmak.

Görsün yüzüñde hüsn-i hağ-ı
müşk-bâruñ
Görmek diler cihânda şu kim
yâdgâr hağ

115. **göre:-e**

Gazel 176

Mısra: 12

Görmek, bakmak.

Öykünürmiş ol bütün
dîdârına
Göre billâh kâfir-i bî-dîn
çerâğ

116. **gören:-en**

Gazel 176

Mısra: 13

Görmek, bakmak.

Dedi çeşmümde gören 'ağs-i
ruhuñ
Kim komuş bir câmi'e la'lîn
çerâğ

117. **görüp:-üp**

Gazel 185

Mısra: 1

Görmek, bakmak.

Gül yüzüñi görüp olduğuma
abdâl Budak
Dâldur sînemüñ üstindeki
her dâl Budak

118. **göricek:-icek**

Gazel 195

Mısra: 5

Görmek, bakmak.

Göricek gül yüzüñi cüş eder
eşkim nitekim
Boşanur bendi bahâr olıcağ
ırmağlaruñ

119. **gördüm:-dü, -m**

Gazel 203

Mısra: 6

Görmek, bakmak.

Ruğ-ı pür-nürına 'âşık mıdur
yoğsa o meh-rünüñ
Şararmış beñzini gördüm
gece şem '-i şeb-ârânuñ

120. **görüp:-üp**

Gazel 208

Mısra: 5

Görmek, bakmak.

Gırre olma hüsnüñe kendüñ
görüp âyinede

Gel benim mäh-ı cihānum
eyleme ḥod-bīnlik

121. **görmek:-mek**

Gazel 215

Mısra: 5

Görmek, bakmak.

O māhuñ rüyı ayına nazar kıl
görmek isterseñ
Dilā bir āyīne āyīne-i ‘ālem-
nümādan yeg

122. **gördükçe:-dükçe**

Gazel 216

Mısra: 4

Görmek, bakmak.

Kişi kendü gözinden
kışkanurken sevdüğü yāri
Belāyı gör ki ol şahı diler
gördükçe el sevmek

123. **görüþ:-üp**

Gazel 217

Mısra: 1

Görmek, bakmak.

Zahm-ı sīnem görüp ey kaşı
kemān zıh-gürüñ
Kaldı ḥayrān koyup ağızına
benān-ı tırüñ

124. **gördi:-di**

Gazel 221

Mısra: 10

Görmek, bakmak.

Ol perīşānuñ ‘Azīzī var-ise
Şāne zülfın gördi oldu sīne-
çāk

125. **görüþ:-üp**

Gazel 225

Mısra: 6

Görmek, bakmak.

Tek cefā vü cevruñ ile
döstüm öldür beni
Düşmen ol ḥālī görüp şādān
olursa ḡam degül

126. **görmek:-mek**

Gazel 226

Mısra: 10

Görmek, bakmak.

Ḳīl ü ḳālī ḳo yürü ol mü-
miyāna kıl nazar
Görmek isterseñ ‘Azīzī ince
bellü bir güzel

127. **gördükçe:-dükçe**

Gazel 234

Mısra: 3

Görmek, bakmak.

Degüldür jāle vü toḥmı
gülüñ gördükçe ruḥsārın
Sevincinden şaçar üstine
neçe sīm ü zer bülbül

128. **görüþ:-üp**

Gazel 234

Mısra: 1

Görmek, bakmak.

Görüp gül yüzüñi āşüfteñ
olmasa eger bülbül
Varup küyuñda efgān
eylemezdi her seḡer bülbül

129. **göricek:-i, -cek**

Gazel 244

Mısra: 8

Görmek, bakmak.

Gülşen içre nihāl-i serv-i güli
Göricek şekli-i āha
beñzetdüm

130. **gören:-en**

Gazel 245

Mısra: 6

Görmek, bakmak.

Şöyle zeyn oldu tenüm oḡları
peykānında
Ki gören ḳal‘a-i āhen şanur
oldı bedenüm

131. **görenler:-en, -ler**

Gazel 247

Mısra: 3

Görmek, bakmak.

Görenler Ka‘be-i küyuñda
rüyüñ
Eder kesb-i şafālar Muşli
şāhum

132. **görüþ:-üp**

Gazel 251

Mısra: 7

Görmek, bakmak.

Yāre zülfeynin görüp dedüm
nedür bu dedi kim
Murḡ-ı dil şayd edici ḳıldan
duzaḡumdur benim

133. **görmek:-mek**

Gazel 256

Mısra: 1

Görmek, bakmak.

Seni görmek dilerse ḡuş eden
vaşfuñ n‘ola ḡanum
Degüldür görmek işitmek
gibi zīrā benim cānum

134. **görmek:-mek**

Gazel 256

Mısra: 2

Görmek, bakmak.

Seni görmek dilerse ḡuş eden
vaşfuñ n‘ola ḡanum
Degüldür görmek işitmek
gibi zīrā benim cānum

135. **gördi:-di**

Gazel 261

Mısra: 1

Görmek, bakmak.

Gördi ki dīvāne ḳıldı ‘arız-ı
cānān günü
Şa‘şa‘a zencīrine bend eyledi
devrān günü

136. **görmesem:-me, -se, -m**

Gazel 263

Mısra: 7

Görmek, bakmak.

Görmesem zülf ü ḳadd ü
ebrüñi
Olurin ḡamla mürde-i bī-cān

137. **görümiş:-ür, -miş**

Gazel 266

Mısra: 7

Görmek, bakmak.

Küḡl ile izi tozını bir
görümiş ol mehüñ
Görmedüm nergis gibi
‘ālemde hiçbir şaşı ben

138. **göreyin:-e, -yin**

Gazel 272

Mısra: 9

Görmek, bakmak.

Yok nazîrûñ güzel ögmekde
‘Azîzî göreyin
Dünyede ölme sen ağzuñda
dilûñ çürümesün

139. **görmez:-mez**

Gazel 272

Mısra: 3

Görmek, bakmak.

Ğam degül görmez isek
mâh-cemâl-i yâri
Tek Celâlî gibi rüyında haḫı
dürümesün

140. **görsem:-se, -m**

Gazel 277

Mısra: 11

Görmek, bakmak.

Şahn-ı gülşende nihâl-i gül-i
ra‘nâ görsem
Geşt-i gülzâr eder ol naḫl-i
dil-ârâ şanurın

141. **görmeyeyin:-me, -y, -e,
-yin, -**

Gazel 283

Mısra: 6

Görmek, bakmak.

Saḫa öykünmiş şanemler
yazılı dîvârda
Görmeyeyin anlaruñ ey meh-
likâ şüretlerin

142. **görse:-se**

Gazel 301

Mısra: 10

Görmek, bakmak.

Hüsrev-i Rûm okurdu
nâmun eger
Görse şî‘rûm ‘Azîziyâ
ḤVâcû

143. **gör:**

Gazel 302

Mısra: 4

Görmek, bakmak.

‘Aḫs-i ebrûlaruñı dîde-i pür-
nemde gören
Dedi mâhîleri gör nece gezer
deryâda

144. **görseydi:-se, -y, -di**

Gazel 314

Mısra: 9

Görmek, bakmak.

Naḫl-i ḫadd-i yâri görseydi

‘Azîzî bâğbân

Bâğda bakmaz-ıdı hergiz

nârvenden cânibe

145. **göre:-e**

Gazel 321

Mısra: 9

Görmek, bakmak.

Göre bir gün göre geldüñ mi

cânâ neçe demlerdür

‘Azîzî bister-i ğamda yatur

hecrûñle dil-ḫaste

146. **görse:-se**

Gazel 322

Mısra: 1

Görmek, bakmak.

Reşk ederdî ḫad-i mevzûnuñı

tûbâ görse

Meyl ederdî ruḫ-ı gül-günüñı

ḫürâ görse

147. **görse:-se**

Gazel 322

Mısra: 2

Görmek, bakmak.

Reşk ederdî ḫad-i mevzûnuñı

tûbâ görse

Meyl ederdî ruḫ-ı gül-günüñı

ḫürâ görse

148. **görse:-se**

Gazel 322

Mısra: 4

Görmek, bakmak.

Çeşm ü cânum pür olur nûr-ı

sürür ile kaçan

Gözlerüm gün yüzüñi ey

meh-i ğarrâ görse

149. **görse:-se**

Gazel 322

Mısra: 6

Görmek, bakmak.

‘Aḫs-i ruḫsâruñı bağrına

başardı cânâ

Nazar etseñ seni mir‘ât-ı

mücellâ görse

150. **görse:-se**

Gazel 322

Mısra: 8

Görmek, bakmak.

Kimsenüñ etmez idi ‘aybına

bir daḫı nazar

Kendü ‘aybını eger dîde-i

bînâ görse

151. **görse:-se**

Gazel 322

Mısra: 10

Görmek, bakmak.

Budur insân olana lâyıḫ olan
dünyâda

‘Ayn-ı ‘ibretle nazar eyleye

a‘mâ görse

152. **görse:-se**

Gazel 322

Mısra: 12

Görmek, bakmak.

Ol şehüñ cām-ı lebi yādına

nüş eyler imiş

Her ne yerde ki ‘Azîzî mey-i

ḫamrâ görse

153. **görmege:-meg, -e**

Gazel 326

Mısra: 1

Görmek, bakmak.

Küşe-i ğamda beni görmege

cânân gelse

Dil-i maḫzûnumı şād eylese

bir ân gelse

154. **görmez:-mez**

Gazel 338

Mısra: 11

Görmek, bakmak.

Rind-i dürd-âşâmını görmez

gözümüz câmdan

Sâḫîyâ çeşm-i ḫabâb-ı mey

tutuḫdur var ise

155. **görüp:-üp**

Gazel 341

Mısra: 3

Görmek, bakmak.

Sîne-i pür-müyum içre dâğ-ı

meh-rüyum görüp

Bir muşaffâ âyine çekdüm
şanur peşmîneye

156. **gör:**

Gazel 347

Mısra: 6

Görmek, bakmak.

Kurş-ı dâğum göricek
sînemüñ üstinde o şâh
Dedi gör öksüzi kim koyunna
koymuş nânî

157. **göricek:-icek**

Gazel 347

Mısra: 5

Görmek, bakmak.

Kurş-ı dâğum göricek
sînemüñ üstinde o şâh
Dedi gör öksüzi kim koyunna
koymuş nânî

158. **görmeyelden:-me, -yelden**

Gazel 351

Mısra: 1

Görmek, bakmak.

Gül-i ruhsâr-ı yâri
görmeyelden çok zamân oldu
Anuñ-çün bülbül-i şürîde-veş
kârum figân oldu

159. **gör:**

Gazel 358

Mısra: 10

Görmek, bakmak.

Kalımadı bâde sürüldi der
imiş pîr-i muğân
Sözün azıtdı 'Azîzî gör e şol
fertüti

160. **göricek:-icek**

Gazel 358

Mısra: 6

Görmek, bakmak.

Da'vi-i hüsn eder idi meh-i
deyr-i eflāk
Göricek gün yüzüñi şındı
halîlüm putı

161. **görse:-se**

Gazel 359

Mısra: 9

Görmek, bakmak.

Şi'r-i şâhânemi Hüsrev der
idi görse eger
Gelmeye Rûma 'Azîzî gibi
dîvân ehli

162. **gördi:-di**

Gazel 361

Mısra: 1

Görmek, bakmak.

Gördi ki dîvâne kıldı 'arız-ı
cânân günü
Şa'şa'a zencîrine bend eyledi
devrân günü

163. **gördüm:-dü, -m**

Gazel 361

Mısra: 3

Görmek, bakmak.

Dün seni ağıyâr ile gördüm
gezerken nâgehân
Cânuma düşdi be-gâyet ey
meh-i tâbân günü

164. **gördi:-di**

Gazel 362

Mısra: 5

Görmek, bakmak.

Cemâlün nürünü gördi meger
şem'
Götürüp barmağın imâna
geldi

165. **görüüp:-üp**

Gazel 362

Mısra: 2

Görmek, bakmak.

Çemen bezmine gül seyrâna
geldi
Hezâr anı görüp efğâna geldi

166. **görsün:-sün**

Gazel 364

Mısra: 3

Görmek, bakmak.

Mısr-ı hüsninde sevâd-ı haţ-ı
yâri görsün
Harem-i Ka'bede görsem
deyen ehl-i Şâmî

167. **görüüp:-üp**

Gazel 366

Mısra: 2

Görmek, bakmak.

'Arz-ı hüsn eylese şehriñ
gül-i handânları
Gonca-i kalbimiz açılma
görüp anları

168. **görüüp:-üp**

Gazel 366

Mısra: 7

Görmek, bakmak.

Görmeze urmasa 'uşşâkı
görüp dilberler
Gamzelerden taşınup
hancer-i bürrânları

169. **gördi:-di**

Gazel 368

Mısra: 1

Görmek, bakmak.

O meh-rü baña incinmiş
'aceb bilsem ki ne'm gördi
Meger kaşı femi 'akşi ile
çeşmümde nem gördi

170. **gördi:-di**

Gazel 368

Mısra: 2

Görmek, bakmak.

O meh-rü baña incinmiş
'aceb bilsem ki ne'm gördi
Meger kaşı femi 'akşi ile
çeşmümde nem gördi

171. **gördi:-di**

Gazel 368

Mısra: 6

Görmek, bakmak.

Bu şüretlü kişiyi gördüğüm
yoğdur dedi nâ-geh
Kadîd olduğumı deyr-i
ğamında ol şanem gördi

172. **gördüğüm:-düg, -üm**

Gazel 368

Mısra: 5

Görmek, bakmak.

Bu şüretlü kişiyi gördüğüm
yoğdur dedi nâ-geh
Kadîd olduğumı deyr-i
ğamında ol şanem gördi

173. **gördüm:-dü, -m**

Gazel 376

Mısra: 9
Görmek, bakmak.

Küy-ı 'ışık içre 'Azizî serserî
gördüm gezer
Bir mehûn oldı meger ol
mübtelâ ser-geştesi

174. **görmek:-mek**
Gazel 378
Mısra: 1
Görmek, bakmak.

Şu kim görmek diler 'âlemde
rüy-ı mâh-ı Ken 'ânı
Temâşâ eylesün Mısr-ı
melâhatde Hasan Cânı

175. **görse:-se**
Gazel 378
Mısra: 11
Görmek, bakmak.

Çamerdür münhasif olmuş
şanur bezm içre kim görse
O meh destinden ayrı çahve-
y-ile tolu fincânı

176. **görmeyelden:-me, -yelden**
Gazel 384
Mısra: 21
Görmek, bakmak.

Boyu servüm 'Azizî
görmeyelden
Akar yaşum nitekim mâ '-i
cârî

177. **görüp:-üp**
Gazel 384
Mısra: 1
Görmek, bakmak.

Gönül tıflı görüp ebrü-yı yâri
Dedi yâ rab bu harf-i nün mı
yâ rî

178. **göreliden:-elden**
Gazel 386
Mısra: 9
Görmek, bakmak.

Nihâl-i kâmet-i yâri göreliden
bâğda nergis
Şalındurmaz 'Azizî gözine
serv-i hırâmânı

179. **göricek:-icek**
Gazel 386
Mısra: 4
Görmek, bakmak.

O tıfl-ı meh-ruhuñ dâm üzre
düşmiş topıdur şandum
Göricek sağf-ı gerdün üzre
nâ-geh mihr-i rahşânı

180. **gördükçe:-dükçe**
Kaside 1
Mısra: 29
Görmek, bakmak.

Şekl-i gül bülbülü gördükçe
kızardığı bu kim
Bülbüle karşı göz eyler güle
türmaz 'abher

181. **görse:-se**
Kaside 2
Mısra: 67
Görmek, bakmak.

Görse bu şems ü çamer
medhîn anuñ gökde Zühâl
Yüzine şems-i çamer-rüyüñ
ede bakmağa 'âr

182. **gören:-en**
Kaside 3
Mısra: 12
Görmek, bakmak.

Şafha-i şem '-i ruhuñ üzre
gelüp hañt-ı gubâr
Bir mücerreb nüsha yazdı
kim gören hayrân olur

183. **gören:-en**
Kaside 3
Mısra: 12
Görmek, bakmak.

Şafha-i şem '-i ruhuñ üzre
gelüp hañt-ı gubâr
Bir mücerreb nüsha yazdı
kim gören hayrân olur

184. **görmem:-me, -m**
Kaside 3
Mısra: 69
Görmek, bakmak.

Her ne gün görmem yüzüñ
ey Yüsuf-ı Mısr-ı cemâl

Dâr-ı dünyâ başuma ol gün
benüm zindân olur

185. **gördüğü:-düg, -i**
Kaside 4
Mısra: 18
Görmek, bakmak.

Bir melek yüzlü mecüsî
dilberidür güyiyâ
Kim tapar gördüğü yerde
âteş-i süzâna şem '

186. **gören:-en**
Kaside 4
Mısra: 55
Görmek, bakmak.

Eşk-i çeşmüm içre sîmîn
barmağın 'ağsin gören
Eyle şanur kim düşüpdür
lücce-i 'ummâna şem '

187. **görmüşdür:-miş, -dür**
Kaside 4
Mısra: 45
Görmek, bakmak.

Nür-ı hüsn-i meh-veşüñ
bezmünde görmüşdür meger
Barmağın götürdü geldi
şevkîla imâna şem '

188. **görse:-se**
Kaside 4
Mısra: 66
Görmek, bakmak.

N'ola hâlin yansa bendeñ
saña ey rüşen-zamîr
Kim yanar ahvâlini görse
kaçan pervâne şem '

189. **görüp:-üp**
Kaside 4
Mısra: 58
Görmek, bakmak.

Her gece yapıya urmazlardı
bend-i âhenîn
Olmasa hüsn-i dil-efrüzün
görüp dîvâne şem '

190. **gör:**
Kaside 5
Mısra: 118
Görmek, bakmak.

Yanınca gezdirüp halka cebe
şatmağ için dāyim
Etegin kıomaz elden gör
Cebeci Kıara oğlanuñ

191. **gördüğü:-düg, -i**
Kaside 5
Mısra: 121
Görmek, bakmak.

Alup her gördüğü oğlanı
yanına köçek-vārī
Babalanmak durur kārī aña
Müştağ Babanuñ

192. **gördüğüne:-düg, -i, -n, -e**
Kaside 5
Mısra: 37
Görmek, bakmak.

Oğur nāzük gazeller
gördüğüne ‘İlm-i nāzük
Nezāketden degüldür hālī
tağ’-ı nāzūki anuñ

193. **görüp:-üp**
Kıt’a 2
Mısra: 13
Görmek, bakmak.

Görüp bu fākamı bir hoş-
şemāyil
Dedi rahm eyleyüp ben
mübtelāya

194. **göricek:-i, -cek**
Kıt’a 16
Mısra: 3
Görmek, bakmak.

Göricek kıarye-i mezbūrī nā-
gāh
Şan erdük rāh-ı maqşūda
sevindük

195. **görmez:-mez**
Lugaz 4
Mısra: 8
Görmek, bakmak.

‘İlm-i aḥfāda eli vardur
meger
Kimse görmez anı ol maḥfī
gezer

196. **gören:-en**
Lugaz 14

Mısra: 3
Görmek, bakmak.

Bülbül olur her gören anı ne
dem
Eylese ‘arz-ı cemāl ol gül-
mişāl

197. **görse:-se**
Matla 6
Mısra: 1
Görmek, bakmak.

Gün yüzüñ muşhaf oğur
küyuñda kim görse şehā
Ḥağ demişler tenzilü’l-
esmā’i min şavbi’s-semā

198. **görünen:-i, -n, -en**
Matla 13
Mısra: 2
Görmek, bakmak.

Yād edüp la’l-i lebün
ağlamadan cām-ı şarāb
Düşdi ağ gözine şanmañ
görünen anda ḥabāb

199. **gördi:-di**
Matla 27
Mısra: 1
Görmek, bakmak.

Dūd-ı āhum menzilin gördi
yüce eflākde
Eşk-i çeşmüm yerini kılsa
‘aceb mi ḥākde

200. **gördi:-di**
Matla 44
Mısra: 1
Görmek, bakmak.

Ruḥ-ı yār ile baḥş-i ḥüsne
yüz yumaduğın gördi
Seher gülşende şebnemle
gülün yüzine tükürdi

201. **görünen:-in, -en**
Matla 60
Mısra: 2
Görmek, bakmak.

Yağdı nār-ı gam-ı hecrüñ
beni ay alnı günüm
Görünen ebr degül göklere
çıkdı düttünüm

202. **görünüz:-ünüz**
Matla 62
Mısra: 2
Görmek, bakmak.

‘Aşk-ı Leylā-y-ile geşt eyler
imiş hāmūnı
Ne ‘aceb vādīye düşmiş
görünüz Mecnūnı

203. **gördüğüne:-düg, -i, -n, -e**
Matla 65
Mısra: 2
Görmek, bakmak.

Dostum gördi görelde
çeşm-i giryānum seni
Kimsenüñ gördüğüne rāzī
degül cānum seni

204. **görüp:-üp**
Matla 74
Mısra: 1
Görmek, bakmak.

Görüp āh etdi deyü tırūñ ile
zihgürūñ
Bulsa dilim dilim eylerdi
dilim şemşirūñ

205. **görünüz:-ünüz**
Matla 80
Mısra: 1
Görmek, bakmak.

Serümde lāle gibi kıanlı
dāğumı görünüñ
Başum berāberi yanar
çerāğumı görünüñ

206. **görünüz:-ünüz**
Matla 80
Mısra: 2
Görmek, bakmak.

Serümde lāle gibi kıanlı
dāğumı görünüñ
Başum berāberi yanar
çerāğumı görünüñ

207. **gören:-en**
Mesnevi 1
Mısra: 87
Görmek, bakmak.

O çerāğı gören kişi nā-gāh
Cāmi'e girdi şana mihr ile
māh

208. **görse:-se**
Mesnevi 1
Mısra: **36**
Görmek, bakmak.

Cāmi'-i kâl'a kim mişāl-i
Harem
Görse kesb-i şafā eder ādem

209. **görse:-se**
Mesnevi 1
Mısra: **49**
Görmek, bakmak.

Görse bu kâliyi eger Mānī
Naşşınıñ olur idi hayrānı

210. **göricik:-icek**
Muamma 3
Mısra: **1**
Görmek, bakmak.

Kaşın gözün göricek rüyım
eyleşem efkār
Gelür bu kâlbe o demde
şemīm-i zülf-i niğār

211. **görmedüm:-me, -dü, -m**
Muamma 4
Mısra: **1**
Görmek, bakmak.

Görmedüm yüzün bir ay oldu
tamām dedüm aña
Ayuñ on dördin o meh-tāb
içre gösterdi baña

212. **gören:-en**
Muamma 7
Mısra: **2**
Görmek, bakmak.

Ne dem ki āba gire yüze ol
gül-i hāndān
Derün-ı mādā gören yüzini
olur hayrān

213. **görse:-se**
Muamma 22
Mısra: **2**
Görmek, bakmak.

Terahhüm kıl o zār u
mübtelāya
Ki kaddūñ görse hāmd eyler
Hudāya

214. **gördi:-di**
Muamma 26
Mısra: **2**
Görmek, bakmak.

Dil-i şem'-i şeb-ārā oldu
süzān
Çü gördi sīnede cānānı
'uryān

215. **gören:-en**
Muamma 29
Mısra: **1**
Görmek, bakmak.

Gören şanur ki pertev şaldı
bāga mihr-i nūr-efşān
Gül-i bī-hād arasında o meh-
veş kim ede cevlan

216. **görenlerün:-en, -ler, -üñ**
Muamma 33
Mısra: **2**
Görmek, bakmak.

Göründükçe o māh-ı mihr-
tal'at
Alur görenlerün 'aqlını
hayret

217. **görinen:-i, -n, -en**
Muamma 40
Mısra: **2**
Görmek, bakmak.

Ben nece ağlamayam
kend'özüme
Görinen dāyim elemdür
gözüme

218. **gören:-en**
Müseddes 1
Mısra: **16**
Görmek, bakmak.

Melce'-i ehl-i berāt olur
eşigün dāyimā
Dümm-i tāvūs-ı zer-efşānuñ
gören şanur hümā

219. **gördükçe:-dükçe**
Müseddes 3

Mısra: **19**
Görmek, bakmak.

Beni gördükçe şāhib-ma'rifet
mi zāneder āyā
Ki rām olup baña el vermez
ölsem de zen-i dünyā

220. **gördi:-di**
Müseddes 4
Mısra: **37**
Görmek, bakmak.

Gördi 'Azīzī gül yüzünü oldu
bülbülün
Başından aldı 'aqlını sevdā-
yı sünbülün

221. **gören:-en**
Müseddes 4
Mısra: **14**
Görmek, bakmak.

Hüsnün çerāğı kevn ü
mekāna verür ziyā
Gören hilāl kaşuñı taña kalur
taña

222. **görenler:-en, -ler**
Tahmis 1
Mısra: **22**
Görmek, bakmak.

Hübdur ş'i rüñ 'Azīzī çün
hañ-ı Mīr-i 'Alī
Nazm-ı dil-cüy-ı şafā-bağşuñ
görenler der belī

223. **görmek:-mek**
Tahmis 1
Mısra: **6**
Görmek, bakmak.

Eşigün her bāb ile
Firdevsden a'lā-yımış
Görmek istersem 'aceb mi
ārzü edüp seni

224. **göricik:-i, -cek**
Tarih 1
Mısra: **9**
Görmek, bakmak.

Göricik bu yüce eyvānuñı
māh
Didi tārīhini kāh-ı Cemşīd

225. **görmedi:-me, -di**
Tarih 1
 Mısra: 4
Görmek, bakmak.

Yapdı bir kaşr-ı semā-sā kim
 anuñ
 Mişlini görmedi çeşm-i
 hurşid

226. **gören:-en**
Tarih 2
 Mısra: 13
Görmek, bakmak.

Dedi bu hāli gören tārīhini
 Oldı Rüstem mülk-i
 dünyadan cüdā

227. **görüp:-üp**
Tarih 3
 Mısra: 5
Görmek, bakmak.

Görüp ol āteşi hātif
 hemāndem
 Dedi tārīh Sitanbul yandı bu
 şām

228. **gördüm:-dü, -m**
Tarih 9
 Mısra: 3
Görmek, bakmak.

Çü gördüm rüyın ol cān-
 pāresinüñ
 Dedüm tārīhini feyz-i Hālīmī

229. **gördükde:-dük, -de**
Tarih 12
 Mısra: 3
Görmek, bakmak.

Beyt-i ma'muruñı gördükde
 'Azizī hanum
 Didı tārīhin anuñ ola
 mübārek hāneñ

230. **görenler:-en, -ler**
Tarih 20
 Mısra: 2
Görmek, bakmak.

Tāli' u baht-ı sa'ādet yār
 olup mīr olduğıñ
 Dedi görenler işidenler
 sezāvār-ı maḥal

231. **gördiler:-di, -ler**
Tarih 27
 Mısra: 7
Görmek, bakmak.

Gördiler kim geçdi zaḥm-ı
 deşne cānına o dem
 Dediler tārīhin eyvāh eyledi
 hañçer helāk

232. **gördüğüne:-düg, -i, -n, -e**
Terci-bend 1
 Mısra: 46
Görmek, bakmak.

Gelüñüz seyr-i bāğ u rāğa
 deyü
 Gördüğüne kolin şalar 'ar'ar

233. **görüp:-üp**
Terci-bend 1
 Mısra: 55
Görmek, bakmak.

Gülşenüñ bu leḫāfetini görüp
 Geldi bezm-i çemende şevka
 hezār

234. **görsün:-sün**
Tesdis 4
 Mısra: 6
Görmek, bakmak.

Getür āyine-i 'ālem-nümāyı
 cām-ı şaḥbāyı
 Benüm de sākīyā görsün
 gözüm bir pāre dünyayı

235. **görsün:-sün**
Tesdis 4
 Mısra: 12
Görmek, bakmak.

Getür āyine-i 'ālem-nümāyı
 cām-ı şaḥbāyı
 Benüm de sākīyā görsün
 gözüm bir pāre dünyayı

236. **görsün:-sün**
Tesdis 4
 Mısra: 18
Görmek, bakmak.

Getür āyine-i 'ālem-nümāyı
 cām-ı şaḥbāyı
 Benüm de sākīyā görsün
 gözüm bir pāre dünyayı

237. **görsün:-sün**
Tesdis 4
 Mısra: 24
Görmek, bakmak.

Getür āyine-i 'ālem-nümāyı
 cām-ı şaḥbāyı
 Benüm de sākīyā görsün
 gözüm bir pāre dünyayı

238. **görsün:-sün**
Tesdis 4
 Mısra: 30
Görmek, bakmak.

Getür āyine-i 'ālem-nümāyı
 cām-ı şaḥbāyı
 Benüm de sākīyā görsün
 gözüm bir pāre dünyayı

239. **görsünler:-sün, -ler**
Gazel 130
 Mısra: 10
Görmek. || Okumak.

Yine bir şi're māyil dilberi
 sevdüm 'Azizī-veş
 Nic'olur söylemek
 şimdengerü eş'arı görsünler

240. **görsünler:-sün, -ler**
Gazel 73
 Mısra: 2
Yaşamak, tecrübe etmek.

Maḥabbet ehline 'arz et o
 gül-ruḫsārı görsünler
 Cihān bāğında bülbüller
 fiğān u zārı görsünler

241. **görsünler:-sün, -ler**
Gazel 130
 Mısra: 2
Yaşamak, tecrübe etmek.

Maḥabbet ehline 'arz et o
 gül-ruḫsārı görsünler
 Cihān bāğında bülbüller
 fiğān u zārı görsünler

242. **göreliden:-elden**
Gazel 189
 Mısra: 3
Yaşamak, tecrübe etmek.

‘İzz ü nâz ile göreliden şive-i
refîtaruñı
Servler şahın-ı cemende
hâksârâuñdur senüñ

243. **gördüğüm:-düğ, -üm**

Tesdis 3

Mısra: 1

*Yaşamak, tecrübe
etmek.*

Dünyede gördüğüm âlâmı
yine yâd edeyin
Şarşar-ı âhum ile ‘âlemi
berbâd edeyin

244. **görsem:-se, -m**

Gazel 277

Mısra: 5

Bakmak, görmek.

Görsem âyîneyi ‘aks-i ruḥ-ı
tâbânuñla
Birini mâh u birin mihr-i
mücellâ şanurın

245. **gördükçe:-dükçe**

Gazel 380

Mısra: 3

Bakmak, görmek.

Girye eyler deyü gördükçe
ruḥ-ı renginüñ
Yüzini kanlara yur görenüñ
eşk-i ali

246. **görenler:-ler, -en**

Gazel 389

Mısra: 1

Bakmak, görmek.

Dün gece Ka‘be-i küyuñda
görenler mâhı
Dedi Bû-Ṭâlib imiş görmege
‘Abdullâhı

247. **görmem:-me, -m**

Kaside 3

Mısra: 69

Bakmak, görmek.

Her ne gün görmem yüzün
ey Yûsuf-ı Mısr-ı cemâl
Dâr-ı dünyâ başuma ol gün
benüm zindân olur

248. **görüp:-üüp**

Gazel 327

Mısra: 5

... olarak görmek.

Beni düşmen görüp küyuñda
düşnâm eylemez zîrâ
Ne deñlü müzî kelb olursa
ürmez âşnâ üzre

249. **görünmez:-in, -mez**

Gazel 37

Mısra: 3

Görmek, farketmek.

Gözine ‘âlem görünmez
‘âşık-ı şeydâ-dilüñ
Etmeyince mihr-i ruḥsârâuñ
temâşâ her şabâh

250. **görünmez:-ün, -mez**

Gazel 42

Mısra: 7

Görmek, farketmek.

Görünmez çeşm-i ‘âlem-
bînüme ey lâle-ḥad sensüz
Cihân bâğınuañ olsa her gül-i
rengin-teri ḥurşîd

251. **görüp:-üüp**

Gazel 154

Mısra: 1

Görmek, farketmek.

Dil görüp hâlünü çâh-ı
zekânuñda maḥbûs
Dedi zindâna neden düşdi bu
Hindî cäsüs

252. **görseñ:-se, -ñ**

Kaside 4

Mısra: 71

Görmek, farketmek.

N’ola görseñ bendeñe elyak
çerâğ-ı luḥfûñı
‘Âdet olmuşdur verürler
sâ‘il-i devrâna şem’

253. **görseñ:-se, -ñ**

Gazel 214

Mısra: 7

Bilmek.

Ne-y-idi cem ‘-i dünyâdan
murâdı görseñ ey münkir
Elüñe girse bir gün ṭâlib-i
dünyâyı söyletseñ

254. **görmedüm:-me, -dü, -m**

Gazel 11

Mısra: 2

*Görmek, rast gelmek,
şahit olmak.*

Revzen-i kalbüm açar erse
kaçan ey kaşı yâ
Görmedüm nâvek-i müjgân
gibi bir kalb-küşâ

255. **görinen:-i, -n, -en**

Gazel 21

Mısra: 3

*Görmek, rast gelmek,
şahit olmak.*

Hâr-ı gamdur görinen mûlar
degül
Gülşen-i cismümdeki ey
gonca-leb

256. **görseñüz:-se, -ñüz**

Gazel 150

Mısra: 7

*Görmek, rast gelmek,
şahit olmak.*

Yüz sürersüz pâyına yolda o
şâhı görseñüz
Haḥ bu kim ey ṭıfl-ı eşk-i
dîde merdüm-zâdesüz

257. **gördükçe:-dükçe**

Gazel 190

Mısra: 5

*Görmek, rast gelmek,
şahit olmak.*

Dedüm cân imrenür

gördükçe la‘lün

Dedi kim bil de söylegil
cevâbuñ

258. **göreydi:-e, -y, -di**

Gazel 194

Mısra: 10

*Görmek, rast gelmek,
şahit olmak.*

Adın añmazdı ‘Azîzî şî‘r-i
gevher-bârınuañ
Şâhî göreydi eger tertîbini
dîvânumuñ

259. **gördük:-dük**

Gazel 199

Mısra: 4
Görmek, rast gelmek,
şahit olmak.

Bize neyley cemâlin 'arz
edüp mâh
Ki biz hürşid-i pür-envâr
gördük

260. **gördük:-dük**
Gazel 199
Mısra: 6
Görmek, rast gelmek,
şahit olmak.

Gözün efkârına mı düşdi
nergis
Ki gülşende katı bîmâr
gördük

261. **gördük:-dük**
Gazel 199
Mısra: 8
Görmek, rast gelmek,
şahit olmak.

Ne güftârûn gibi güftâr
işitdük
Ne refâtârûn gibi refâtâr
gördük

262. **gördük:-dük**
Gazel 199
Mısra: 10
Görmek, rast gelmek,
şahit olmak.

Yine bugün 'Azîzî mübtelâyı
Reh-i küyında yârûn zâr
gördük

263. **gördi:-di**
Gazel 214
Mısra: 6
Görmek, rast gelmek,
şahit olmak.

Olaldan cilvegâhum kulle-i
kâf-ı gam-ı 'ışkuñ
Neler gördi Süleymânüm dil-
i 'ankâyı söyletseñ

264. **görmedüm:-me, -dü, -m**
Gazel 215
Mısra: 10
Görmek, rast gelmek,
şahit olmak.

Melâhat Mısrına mâlik
güzeller çok durur ammâ
'Azîzî görmedüm ben ol şeh-
i Yûsuf-likâdan yeg

265. **gördüğü:-düğü, -i**
Gazel 217
Mısra: 6
Görmek, rast gelmek,
şahit olmak.

Leb-i şîrînüne beñzer deyü
eñfâl-i zamân
Şekerini çıkarur gördüğü
yerde şîrûñ

266. **göreymi:-e, -y, -di**
Gazel 245
Mısra: 8
Görmek, rast gelmek,
şahit olmak.

Kendü derdin unudurdu
güzelim hecründe
Çekdüğüm derdi göreymi
eger Eyyüb benim

267. **gördi:-di**
Gazel 249
Mısra: 3
Görmek, rast gelmek,
şahit olmak.

Ol büt-i sengîn-dilün gördi
meger taşvîrini
Hayrete varup tayandı kaldı
dehr içre şanem

268. **gördükçe:-dükçe**
Gazel 256
Mısra: 4
Görmek, rast gelmek,
şahit olmak.

Verürsin ihtimâm ile selâm
yollarda ağıyâre
Niçün 'ışk eylemezsün
bendeñi gördükçe sultânüm

269. **görmedüm:-me, -dü, -m**
Gazel 266
Mısra: 6
Görmek, rast gelmek,
şahit olmak.

Çeşm ü ebrüsü güzel neçe
güzel gördüm velî

Görmedüm hiçbir güzelde ol
göz ü ol kaşı ben

270. **görmedüm:-me, -dü, -m**
Gazel 266
Mısra: 8
Görmek, rast gelmek,
şahit olmak.

Kühl ile izi tozını bir
görürmiş ol mehûñ
Görmedüm nergis gibi
'âlemde hiçbir şaşu ben

271. **görürse:-ür, -se**
Gazel 266
Mısra: 9
Görmek, rast gelmek,
şahit olmak.

Kim görürse nağşını
ebyâtumuñ resmin ölür
Kişver-i nazmuñ 'Azîzî olalı
nağkâşı ben

272. **görse:-se**
Gazel 267
Mısra: 4
Görmek, rast gelmek,
şahit olmak.

Cilvegâh-ı bâğda şalınmaz
idi nâz-ıla
Şîve-i refâtârûnı görse nihâl-i
nârven

273. **görenler:-en, -ler**
Gazel 269
Mısra: 3
Görmek, rast gelmek,
şahit olmak.

Lebün ser-çeşmesi üzre
görenler hattuñı kıblem
Vuzû' eyler şanurlar ehl-i
Mekke âb-ı zemzemden

274. **gördüm:-dü, -m**
Gazel 287
Mısra: 5
Görmek, rast gelmek,
şahit olmak.

Şevk-ıla gördüm yanar
şem'a dedüm 'aşık-ımış
Şem'-i rüşen dil uzadup dedi
ol dem ya neyin

275. **görüþ:-üþ**
Gazel 288
Mısra: 13
Görmek, rast gelmek,
şahit olmak.
- Ṭālib-i dünyānuñ aḥvālin
görüþ ya ḥod felek
Ḥayrete varup ‘Azīzī ḳodı
barmaḳ ber-dehān
276. **gördi:-di**
Gazel 300
Mısra: 3
Görmek, rast gelmek,
şahit olmak.
- Eşk-i çeşmüm rāh-ı küyında
sürinür gördi yār
Luṭf-ıla ḳıldı nazar bī-çāre
sāyıldür deyü
277. **göreyin:-e, -yin**
Gazel 310
Mısra: 2
Görmek, rast gelmek,
şahit olmak.
- Āb-ı hayvān öykünürmiş
la‘l-i nābuñ ‘aynına
Göreyin seng-i fenā ersün ol
ayunñ ‘aynına
278. **gördügi:-düg, -i**
Gazel 336
Mısra: 7
Görmek, rast gelmek,
şahit olmak.
- Naḳd-i cān verüp yolına
gördügi servün göñül
‘Aşık-ı şūrīde-hāl ü pāymāli
olmasa
279. **göresen:-e, -sen**
Gazel 346
Mısra: 8
Görmek, rast gelmek,
şahit olmak.
- Māyil-i esrār-ı ḥaṭṭ-ı la‘l-i
nāb-ı dilber ol
Göresen de nece olur dilber
lebi ma‘cün dede
280. **görenler:-en, -ler**
Gazel 355

- Mısra: 5
Görmek, rast gelmek,
şahit olmak.
- Görenler düd-ı āhumdan
ḳararmış ḳaşum alnumda
Şanurlar murğ-ı cānum
küyuña uçmağa per açdı
281. **görse:-se**
Gazel 359
Mısra: 2
Görmek, rast gelmek,
şahit olmak.
- Ne belā çekdüğini dünyede
hicrān ehli
Görse ḥayrette ḳalurdı anı
zindān ehli
282. **gördi:-di**
Gazel 368
Mısra: 10
Görmek, rast gelmek,
şahit olmak.
- ‘Azīzī görmedi eşküm gibi
hiç bir delü ḳanlı
Neçe yaş yaşadı çeşmüm
egerçi neçe dem gördi
283. **görünce:-ünce**
Gazel 382
Mısra: 6
Görmek, rast gelmek,
şahit olmak.
- Nehr-i ‘izāruñ içre zülfünñ
nehengini dil
Nā-geh görünce ‘aḳlın
başdan yitürdi şaşdı
284. **görenler:-en, -ler**
Kaside 5
Mısra: 102
Görmek, rast gelmek,
şahit olmak.
- Ḳonaḳ edindiler dükkānını
Remmāl Çeşmünñ
Görenler ḡamze-i Tātārını
yanındaki oḡlanuñ
285. **görüþ:-üþ**
Kaside 5
Mısra: 139
Görmek, rast gelmek,
şahit olmak.

- Görüþ nazm-ı şeker-rīzüm
umaram meyl ede yārān
Ki zīrā sükkeredür meyli her
tüṭ-ı güyānuñ
286. **görmedi:-me, -di**
Müseddes 1
Mısra: 46
Görmek, rast gelmek,
şahit olmak.
- Ḥātem-i Tāy gibi sen kān-ı
sehāvetsin meger
Görmedi mişlüñ cihānı geşt
edenler ser-te-ser
287. **görsünler:-sün, -ler**
Gazel 73
Mısra: 6
Görmek, anlamak.
- Gel ey dil naḳd-i eşk-i çeşm
ü dāḡ-ı sīneñi göster
Ekābir ḳo ḥisāb-ı dirhem ü
dīnārı görsünler
288. **gören:-en**
Kaside 3
Mısra: 58
Görmek, anlamak.
- Maṭla‘u‘l-envārdur yā
Maḡzenü‘l-Esrārdur
Ṭab‘-ı vaḳḳāduñ ki eş‘āruñ
gören ḥayrān olur
289. **gören:-en**
Kaside 3
Mısra: 58
Görmek, anlamak.
- Maṭla‘u‘l-envārdur yā
Maḡzenü‘l-Esrārdur
Ṭab‘-ı vaḳḳāduñ ki eş‘āruñ
gören ḥayrān olur
290. **gören:-en**
Kıt'a 1
Mısra: 9
Görmek, anlamak.
- Şan‘at-ı şī‘rūmi gören
begenür
Fā‘ıḳu‘d-dehr-i şāḥib-i
hünerem
291. **göresin:-e, -sin**
Mesnevi 1

Mısra: 79
Görmek, anlamak.

Göresin nef in anda bu
hayruñ
Sāye-i 'arş ola o dem seyrüñ

292. **gören:-en**
Müseddes 1

Mısra: 27
Görmek, anlamak.

Münşe'ât u şî'r-i dür-bāruñ
gören ehl-i maķāl
Ağzımı açup şadef gibi olur
hayrān u lāl

293. **gördi:-di**
Tarih 16

Mısra: 2
Görmek, anlamak.

'Azm-i 'uķbā eyledi
Zeyne'l-'Alī-zāde 'Alī
Gördi çün bākī degül bu çār-
dīvār-ı künişt

294. **göreyin:-e, -yin**
Gazel 22

Mısra: 2
Görelim bakalım!

Hāne-i 'aķlum fenāya verdi
seylāb-ı şarāb
Göreyin kim ola anı şatanuñ
evi harāb

295. **gördüğince:-düg, -ince**
Gazel 157

Mısra: 6
Görmek; karşılaşmak,
rastlaşmak.

Ol büt-i İncil-i hüsnüñ deyr-i
küyında beni
Gördüğince küfri ezber oķur
ağyār-ı keşiş

296. **gördüğüme:-düg, -üm,**
-e

Gazel 298
Mısra: 5
Görmek; karşılaşmak,
rastlaşmak.

Nece ağlamayayın
gördüğüme gözlerümden
kim

Öñinde ol şeh-i hüsnüñ
çıkardı eşkümi ķanlı

297. **gördüğüm:-düg, -üm**
Gazel 257

Mısra: 5
Rastlamak,
karşılaşmak.

Gördüğüm dilbere meyl
etdügime
Şüfi ta'n eyleme kim
meyyālem

298. **görüldükçe:-ül, -dükçe**
Gazel 44

Mısra: 8
Görünme, ortaya çıkma.

Kuruldi bir yeşil altunlu
hayme şanuram bāga
Görüldükçe şu 'ā'-ı mihr-ile
eshārda şimşād

299. **görünen:-i, -n, -en**
Gazel 65

Mısra: 7
Görünme, ortaya çıkma.

Görünen hāle degül māder-i
çarķ altundan
Nev-'arūs-ı kamerüñ gūşına
mengüş eyler

300. **görünen:-i, -n, -en**
Gazel 358

Mısra: 7
Görünme, ortaya çıkma.

Görünen şanma şafaķ āteş-i
āhum şehir
Tābe-i çarķa koyup eyledi
biryān hūti

301. **göründükçe:-ün, -dük,**
-çe

Muamma 33
Mısra: 1
Görünme, ortaya çıkma.

Göründükçe o mäh-ı mihr-
tal'at
Alur görenlerüñ 'aķlını
hayret

302. **gördüğü:-dü, -gi**
Gazel 194

Mısra: 5
Görmek II Bulmak.

Bulsa girerdi içine gördüğü
yere hemān
Kālib-i fersüdesidür tüt ki
şā'ir cānumuñ

303. **görünen:-in, -en**
Gazel 2

Mısra: 5
Görmek | farkına
varmak, idrak etmek,
anlamak.

Görünen mäh-ı nevdür şanma
şāhum sūr-ı çarķ üzre
Şu 'ā'-ı nār-ı āhum eyledi bir
zer 'alem peydā

304. **görsem:-se, -m**
Gazel 364

Mısra: 4
Görmek, karşılaşmak.

Mısr-ı hüsninde sevād-ı haķ-ı
yāri görsün
Harem-i Ka'bede görsem
deyen ehl-i Şāmı

305. **görmüş:-miş**
Gazel 163

Mısra: 1
Bakmak, tanık olmak II
öğrenmek.

Gözün ķan dökmeği ol
gamze-i bī-dāddan görmüş
Zihī hūnī ki merdüm-küşlüği
cellāddan görmüş

306. **görmüş:-miş**
Gazel 163

Mısra: 2
Bakmak, tanık olmak II
öğrenmek.

Gözün ķan dökmeği ol
gamze-i bī-dāddan görmüş
Zihī hūnī ki merdüm-küşlüği
cellāddan görmüş

307. **görmüş:-miş**
Gazel 163

Mısra: 4
Bakmak, tanık olmak II
öğrenmek.

Maḥabbet âteşine yanmağı
pervāneden almış
Kanı gönülüm gibi bir şan'atı
üstāddan görmüş

308. **görmüş:-miş**
Gazel 163
Mısra: 6
Bakmak, tanık olmak II
öğrenmek.

O meh-ruḥşār-ile ben
âşinādan gördüğüm cevri
Degül bir kimse mir'ât-ı
felekde yârdan görmüş

309. **görmüş:-miş**
Gazel 163
Mısra: 8
Bakmak, tanık olmak II
öğrenmek.

Şurâhî derd-ile kan yutmağı
peymāne-veş sākî
Belâ bezminde beñzer bu dil-
i nâ-şāddan görmüş

310. **görmüş:-miş**
Gazel 163
Mısra: 10
Bakmak, tanık olmak II
öğrenmek.

Yine bir Hüsrev-i şîrîn-
dehen yolına cân vermiş
'Azîzî kâr-ı 'ışkı var-ise
Ferhāddan görmüş

311. **gören:-en**
Gazel 223
Mısra: 9
Göz yardımıyla bir
şeyin varlığını algılamak,
seçmek; anlamak, kavramak,
sezmek II duymak, işitmek.

Ma'ni-i eş'âr-ı rengînün
'Azîzî der gören
Nazm-ı sâdeñ 'aynıdır şî'r-i
Ḥayālî nakşınun

312. **görüüp:-üüp**
Gazel 204
Mısra: 3
Görmek II tesadüf
etmek.

Dest-gîri olduğın görüp
fütāde-dillerün
Dedi zülf-i yāre şāne el
benüm dāmān senün

313. **görür:-ür**
Gazel 215
Mısra: 3
Kabul etmek, tutmak.

Cefā vü cevri cānum görür
mihr ü vefādan yeg
Dil-i bīmāruma derdün gelür
rūhum devādan yeg

314. **görmüş:-miş**
Gazel 119
Mısra: 7
Görünmek, benzemek.

Kendüyi şeytān gibi görmüş
rakîb-i bed-liķā
Cennet-i küyında şüfiye göre
âdemlenür

315. **gören:-en**
Gazel 201
Mısra: 12
(bir şeyin oluşuna veya
var olduğuna) şahit olmak,
müşahede etmek.

Sözlerün esrār-ı hikmetdür
'Azîzî var-ise
Cür'a-dān-ı nazmuñı gören
kālur ḥayrān u deng

316. **gören:-en**
Gazel 327
Mısra: 2
(bir şeyin oluşuna veya
var olduğuna) şahit olmak,
müşahede etmek.

Süvār oldukça ol meh-rū
semend-i bād-pā üzre
Gören bir berg-i gül bindi
şanur raḥş-ı şabā üzre

317. **gören:-en**
Gazel 331
Mısra: 2
(bir şeyin oluşuna veya
var olduğuna) şahit olmak,
müşahede etmek.

Nāzla şarı atlasın geydükçe
dilber egnine

Der gören zer cāme geymiş
şāh-ı ḥāver egnine

318. **gören:-en**
Gazel 369
Mısra: 4
(bir şeyin oluşuna veya
var olduğuna) şahit olmak,
müşahede etmek.

Bāğ-ı ḥüsn içre şanur bitdi
Buḥūr-ı Meryem
Deyr-i rüyında gören zülf-i
'abîr-āsāyı

319. **göriccek:-icek**
Gazel 369
Mısra: 8
(bir şeyin oluşuna veya
var olduğuna) şahit olmak,
müşahede etmek.

Oldı Fir'avn çerisi gibi ğarķ-
āb-ı 'adem
Göriccek ḥaṭṭ-ı ruḥuñ
mu'cize-i Mūsāyı

320. **gören:-en**
Gazel 382
Mısra: 9
(bir şeyin oluşuna veya
var olduğuna) şahit olmak,
müşahede etmek.

Gören beni yanında yārün
'Azîzî yolda
Şanur ki Lāla Paşa
şehzādeye yanaşdı

321. **gördüm:-dü, -m**
Tahmis 1
Mısra: 10
Göz yardımıyla bir
şeyin varlığını algılamak,
seçmek; anlamak, kavramak,
sezmek II rüyada görmek.

Seyre vardum dün ser-i
küyuñda ḥvāb almış beni
Düşde gördüm yatduğum yer
Cennetü'l-Me'vā-yımış

322. **görinen:-i, -n, -en**
Gazel 180
Mısra: 9
Görünmek, belli olmak.

Görinen kara bulutlar degül
ejder-mänend
Çekilür göklere düd-ı dil-i
nālān şaf şaf

323. **görinen:-i, -n, -en**

Gazel 227

Mısra: 3

Görünmek, belli olmak.

Dāne dāne görinen içinde
şanmañ toħm-ı zerd
Seyr-i bāğ etdükçe yāre
gösterür dīnār gül

324. **görinen:-i, -n, -en**

Gazel 251

Mısra: 9

Görünmek, belli olmak.

Sīnem üzre görinen şanma
‘Azizī kanlu dağ
Hüsrev-i ‘ışkam ben ol gül-
gün otağumdur benim

325. **görinen:-i, -n, -en**

Gazel 267

Mısra: 13

Görünmek, belli olmak.

Görinen mular degül tīg-i
gam-ı hecr-i nigār
Pāre pāre eyledi cismüm
‘Azizī cümleten

326. **görinen:-i, -n, -en**

Gazel 288

Mısra: 1

Görünmek, belli olmak.

Māh-ı nev şanmañ görinen
dökmek için yere kan
Aldı hūnī hañçerin destine
cellād-ı cihān

327. **görinen:-i, -n, -en**

Gazel 319

Mısra: 8

Görünmek, belli olmak.

Derd-i dilümi şerha zebān ile
dehāndür
Bir bir görinen dāğ ile her
şerha-i sīne

328. **görinen:-i, -n, -en**

Gazel 338

Mısra: 6

Görünmek, belli olmak.

Gonca tıflın mehd-i gülşende
beliñletmiş şabā
La‘li üzre görinen şebnem
uçukdur var ise

329. **görinen:-i, -n, -en**

Gazel 373

Mısra: 9

Görünmek, belli olmak.

Cismümde ‘Azizī görinen
her reg-i bī-cān
Ĝam riştesidür kim ten-i bī-
cāna tolaşdı

330. **görinen:-i, -n, -en**

Gazel 379

Mısra: 7

Görünmek, belli olmak.

Degüldür görinen encüm
şeb-i hecrinde ol māhuñ
Duħān-ı nār-ı āhumdan göge
yine şerer düşdi

331. **görüp:-üp**

Gazel 223

Mısra: 3

*Bakmak, dikkat etmek,
tanık olmak.*

‘Andelīb-i dil görüp
alınmasun mı aña kim
Kırmızı gül bergidür ruhsār-ı
alı naqşınıñ

332. **gördüm:-dü, -m**

Gazel 164

Mısra: 9

*Görmek, bakmak,
rastlamak.*

Dün ‘Azizī yine ol mihr-i
müniri gördüm
Hüs-ile māha dönüp āfet-i
devrān olmış

333. **gördüm:-dü, -m**

Gazel 252

Mısra: 8

*Görmek, bakmak,
rastlamak.*

Ey elif-kad boyı ‘ar‘arlar
arasında seni

Dün ‘adū-yı hār ile gördüm
katı ‘ār eylerem

334. **göreyin:-e, -yin**

Kaside 4

Mısra: 59

Göreyim.

Ṭu‘me-i mikrāz-ı ejder-
peyker olsun göreyin
Öykünürmiş germ olup
genc-i ruħ-ı cānāna şem‘

335. **görse:-se**

Muamma 8

Mısra: 2

Anlamlandırca II görse.

O mihrüñ māh-ruhsārı
temāşāsın ederken yād
Murakka‘ burka‘ın dil bī-
güher görse eder feryād

336. **göreyin:-e, -yin**

Gazel 25

Mısra: 2

Görelim bakalım!

Öykünürmiş tudağuña şerbet
Göreyin bulmasun anı lezzet

337. **göreyin:-eyin**

Muamma 19

Mısra: 2

Görelim bakalım!

Kaşı yī şad cevr eder deyü şu
kim olur hāzīn
Bī-ser olsun göreyin çıkınca
hamsīn erba‘ın

338. **görinen:-i, -n, -en**

Gazel 34

Mısra: 7

Gözle algılanabilen.

Reg degüldür görinen bir bir
çıkar düd-ı kebūd
Cism-i zerdüm nār-ı gamla
eriyüp mänend-i tuc

339. **görmüşüz:-miş, -üz**

Gazel 147

Mısra: 1

Tecrübe etmek,

yaşamak II tanık olmak.

Neçe neçe ol mehûn mihr ü
vefâsın görmüşüz
Döne döne 'âlemûn zevk u
şafâsın sürmüşüz

340. **görse:-se**
Gazel 246
Mısra: 10
*Bir şeyin vaziyetini
görmek, tanık olmak.*

Tâci terk edüp düşerdi
ayağına şüfî ger
Görse [idi] pîr-i deyr yanında
[olan] 'izzetüm

341. **görinen:-i, -n, -en**
Gazel 173
Mısra: 10
Aşîkar, belirgin, açıktâ.

Gülşen-i gâmda açılmış lâle-
i gül-gündür
Bâg-ı sînemde 'Azîzî
görinen her kırlu dağ

342. **görmedük:-me, -dük**
Gazel 195
Mısra: 4
*Görmek, duymak,
rastlamak.*

Dili şayd eyledi zülfeyni o
yârûn gerçi
Görmedük bâz şikâr
eyledüğin zâğlarûn

343. **görse:-se**
Gazel 309
Mısra: 9
*Görmek, duymak,
rastlamak.*

Bu nazm-ı bî-nazîrûnî görse
'Azîziyâ
Fihrist ederdi Nazmî Kitâb-ı
Nezâyire

344. **görseñ:-se, -ñ**
Gazel 386
Mısra: 6
Görmek II bilmek.

Koyup ezkârı bir gün şüfî
gelseñ bezm-i rindâna
Çevirmek sen de görseñ nece
olur tesbîh-i mercâni

345. **görmege:-meg, -e**
Gazel 389
Mısra: 2
*Görmek II ziyaret
etmek.*

Dün gece Ka'be-i küyüñda
görenler mâhi
Dedi Bû-Ṭalib imiş görmege
'Abdullâhi

346. **görinen:-i, -n, -en**
Gazel 183
Mısra: 5
*Cümle içinde yüklem
olumsuz çekimini sağlayan
kelime, değil II bulunmaz,
yer almaz.*

Ḳıldı ben üftâdeyi hâk ile
yeksân ayrılık
Sâye-i kaddün degüldür
görinen yoluñda âh

'gör:

1. **'göreyn:-e, -yin**
Gazel 110
Mısra: 2
Görmek.

Ḳılıcuñdan şu ki yüz
döndüre mânend-i siper
'Göreyn tîg-i nedâmetle teni
ola si per

gör-:

1. **görmeyeyin:-me, -y, -e, -
y, -in**
Gazel 207
Mısra: 4
Görmek, bakmak.

Öykünürmiş haṭ-ı zîbâsına ol
gonca-femûñ
Dostlar görmeyeyin yüzini
ayruḳ çemenûñ

2. **gördi:-di**
Gazel 203
Mısra: 1
*Görmek, rast görmek,
şahit olmak.*

Dür-i dendânına teşbîh eder
gördi o cânânûñ

Şabâ bir sille urdı kim
gögerdi rûyı deryânûñ

3. **görse:-se**
Gazel 210
Mısra: 3
*Görmek, rast görmek,
şahit olmak.*

Nev-cevânım beni pîr oldı
şanur kim görse
Şöyle bükdi belümi dest-i
gam-ı hicrânûñ

4. **göreyn:-eyin**
Gazel 217
Mısra: 3
*Görmek, rast görmek,
şahit olmak.*

Ser-i bî-devletüm olsun
yolına tek göreyn
Ḳolımı gerdenüme şaldüğünü
şemşîrûñ

5. **görmedüm:-me, -dü, -m**
Gazel 249
Mısra: 10
*Görmek, rast görmek,
şahit olmak.*

Ser-be-ser gezdüm cihân
bâğın 'Azîzî haḳ bu kim
Görmedüm ol serve beñzer
bir nihâl-i gonca-fem

6. **gördüm:-dü, -m**
Gazel 261
Mısra: 3
*Görmek, rast görmek,
şahit olmak.*

Dün seni ağıyâr ile gördüm
gezerken nâgehân
Cânuma düşdi be-gâyet ey
meh-i tâbân günü

7. **gördüm:-dü, -m**
Gazel 266
Mısra: 5
*Görmek, rast görmek,
şahit olmak.*

Çeşm ü ebrüsü güzel neçe
güzel gördüm velî
Görmedüm hiçbir güzelde ol
göz ü ol kaşı ben

8. **göreyin:-eyin****Gazel 269**

Mısra: 2

*Görmek, rast gelmek,
şahit olmak.*

Haṭ-ı mühr-i lebūñ yeg
görmez ol kim nakş-ı
ḥātemden
Tılsım-ı nāmı ḥakk olsun
göreyin levḥ-i 'ālemden

9. **göreyin:-e, -y, -in****Gazel 280**

Mısra: 1

*Görmek, rast gelmek,
şahit olmak.*

Göreyin rüyı rakıḥbūñ gam-ıla
zerd olsun
O şanemle bir içermiş içine
derd olsun

10. **göreyin:-e, -y, -in****Gazel 280**

Mısra: 5

*Görmek, rast gelmek,
şahit olmak.*

Bülbül-āsā nece olur na'ralar
urmak göreyin
Bāğ-ı bezm içre kadeḥ-i sāḳī
hele verd olsun

11. **görse:-se****Gazel 284**

Mısra: 3

*Görmek, rast gelmek,
şahit olmak.*

Çehre-i zerdümi kim görse
şanur 'ışkıında
Bīşe-i derd ü gamuñ şır-i
neri oldum ben

12. **görse:-se****Gazel 284**

Mısra: 13

*Görmek, rast gelmek,
şahit olmak.*

Dür-i eş'arımı kim görse
'Azīzī begenür
Baḥr-i nazmuñ şadef-i pür-
güheri oldum ben

13. **göreyin:-eyin****Gazel 290**

Mısra: 4

*Görmek, rast gelmek,
şahit olmak.*

Vişāline nigāruñ aş yerermiş
Rakıḥbī göreyin Yā Rab
gebersin

14. **gören:-en****Gazel 296**

Mısra: 6

*Görmek, rast gelmek,
şahit olmak.*

Gören şanur ki āteşler şaçar
su'bān ağzından
Şerer-efşān olup āhum
çekilelden göge māhum

15. **göreyin:-eyin****Gazel 328**

Mısra: 5

*Görmek, rast gelmek,
şahit olmak.*

Göreyin gönülüm belālardan
benüm kurtulmasun
Kim demādem meyl eder
yürür qadi bālālara

16. **görmedi:-me, -di****Gazel 337**

Mısra: 6

*Görmek, rast gelmek,
şahit olmak.*

Ben o şāh-ı kişver-i 'ışkam
ki çeşm-i rüzgār
Görmedi dārātımı Dārāda vü
Dārābda

17. **görseñ:-se, -ñ****Gazel 344**

Mısra: 5

*Görmek, rast gelmek,
şahit olmak.*

Gülşen-i küymda zāhid
görseñ ol serv-ḳaddümi
Meylūñ olmazdı cinānda
naḥl-i tūbā seyrine

18. **göreyin:-eyin****Gazel 345**

Mısra: 3

*Görmek, rast gelmek,
şahit olmak.*

Göreyin ebr perīşān olsun
Öykünür sünbüle-i
sünbülüñe

19. **göreyin:-eyin****Gazel 352**

Mısra: 1

*Görmek, rast gelmek,
şahit olmak.*

Ġarḳ-ı ḥün-ı bāde olsun
göreyin peymāneyi
Kim demādem būs eder la'l-i
leb-i cānāneyi

20. **göreyin:-eyin****Gazel 354**

Mısra: 6

*Görmek, rast gelmek,
şahit olmak.*

Ġılmadı hem-ser nigāruñ
zülfine hergiz beni
Göreyin kim bozıla tız günde
çarḥuñ çenberi

21. **görmedüm:-me, -dü, -m****Gazel 358**

Mısra: 4

*Görmek, rast gelmek,
şahit olmak.*

N'ola akıtısa gözüm yaş
yerine la'l-i müzāb
Görmedüm bir neçe demdür
o lebi yāḳūti

22. **görselerdi:-se, -ler, -di****Gazel 359**

Mısra: 4

*Görmek, rast gelmek,
şahit olmak.*

Yūsufi geldi şanurlardı yine
dünyāya
Görselerdi seni bu ḥüsn ile
Ken'an ehli

23. **gördi:-di****Gazel 363**

Mısra: 7

*Görmek, rast gelmek,
şahit olmak.*

Gece küyuñda yaturken
'aceb ne gördi 'aşıklar
Ki āh u nāle-i şeb-giri bām-ı
çarḥa ergürdi

24. **görmedüm:-me, -dü, -m**
Gazel 365

Mısra: 1
Görmek, rast gelmek,
şahit olmak.

Görmedüm bir cāna cevri
edici cānānum gibi
Düşmesün 'ışkına anuñ
kimseler cānum gibi

25. **görmedi:-me, -di**
Gazel 368

Mısra: 9
Görmek, rast gelmek,
şahit olmak.

'Azīzī görmedi eşküme gibi
hiç bir delü kanlı
Neçe yaş yaşadı çeşmüm
egerçi neçe dem gördü

26. **görmedüm:-me, -dü, -m**
Gazel 390

Mısra: 6
Görmek, rast gelmek,
şahit olmak.

Ğamzeñ okı dile tokundu
neçe kez ammā
Görmedüm cāna müjeñ gibi
cefālar çılıcı

27. **gördüğü:-düg, -i**
Kaside 5

Mısra: 113
Görmek, rast gelmek,
şahit olmak.

Sever mi gördüğü yegencigi
yine Koca Melküh
Günāhı oldur ancak halk
içinde ol müselmänuñ

28. **göresin:-e, -sin**
Gazel 179

Mısra: 7
Anlamak, idrak etmek.

Meclis içre tolular içmek
nic'olur göresin
Gelsün ey sākī hele meydāna
çeng ü nāy u def

29. **göresin:-e, -sin**
Gazel 282

Mısra: 6
Anlamak, idrak etmek.

Gül ü mül şöbetin etmek
çemende gonca-leblerle
Nece olur göresin şūfī hele
evvel bahār olsun

30. **göresin:-e, -sin**
Matla 61

Mısra: 1
.....ile karşılaşmak,
(iyi durumlar için) erişmek,
nail olmak, (kötü durumlar
için) kendisine yapılmak,
maruz kalmak, duçar olmak.

Yıka bu 'alemi yağa felegün
küngüresin
Şeb-i hecrüñde yaşum āh ile
bir gün göresin

gör ki:

1. **gör ki:**

Gazel 216
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gör ki.

Kişi kendü gözünden
kışkanurken sevdiği yāri
Belāyı gör ki ol şāhı diler
gördükçe el sevmek

gördi göreliden:

1. **gördi göreliden:**

Matla 65
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gördüm göreliden.

Dostum gördi göreliden
çeşm-i giryānum seni
Kimsenüñ gördüğüne rāzī
degül cānum seni

gördüğümce:

1. **gördüğümce:**

Gazel 277
Mısra: 3
Gördüğü zaman.

Gördüğümce hañ-ı ser-sebz ü
leb-i handānuñ
Bir güzel sürh-dehen tūti-i
hadrā şanurın

gördüğünce:

1. **gördüğünce:**

Gazel 113
Mısra: 1
Gördüğü zaman.

Gördüğünce rām olur aña
perī-ruhsārlar
Var-ise mühr-i Süleymān
götürür dīnārlar

göre:

1. **göre:**

Müseddes 4
Mısra: 16
Nispette.

Mihr-i müniri ben nece
beñzer deyem saña
Hırşid-i rüyuña göre bir
zerredür şehā

2. **göre:**

Gazel 119
Mısra: 8
Sorulursa.

Kendüyi şeytān gibi görmiş
rakīb-i bed-likā
Cennet-i küyında şūfiye göre
ādemlenür

3. **göre:**

Gazel 321
Mısra: 9
Görsün!.

Göre bir gün göre geldüñ mi
cānā neçe demlerdür
'Azīzī bister-i ğamda yatur
hecrüñle dil-ħaste

göre vardum:

1. **göre vardum:-du, -m**

Gazel 74
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Görmek.

Göre vardum pister-i ğamda
‘Azīzī ħasteyi
Bağrı başlu gözi yaşlu
derdnāk olmış yatur

gören:

1. **görenler:-ler**
Gazel 216
Mısra: 10
Bakan, gören, şahit
olan.

‘Azīzī nev-resīde bir nihāl-i
bī-bedel sevmek
Görenler ol nigāruñ naqşını
deye maħal sevmek

2. **görenler:-ler**
Gazel 275
Mısra: 4
Bakan, gören, şahit
olan.

Kanlı yaşumdan bu çeşmüm
şöyle oldu sürh-reng
Kim beni şanur görenler
kıp kızıl dīvāneyin

3. **görenler:-ler**
Gazel 276
Mısra: 8
Bakan, gören, şahit
olan.

Beni cevr ile öldürmek
dilerseñ şöyle öldür kim
Görenler ‘ibret alsunlar
cihān içre şehā benden

4. **gören:**
Gazel 302
Mısra: 2
Bakan, gören, şahit
olan.

Ğam-ı zūlfeynūñ ile oldı
yaşum üftāde
Der gören ħalmış ayaklarda
bu merdümzāde

5. **gören:**
Gazel 302
Mısra: 3
Bakan, gören, şahit
olan.

‘Aqs-i ebrūlaruñ dīde-i pür-
nemde gören
Dedi mähileri gör nece gezer
deryāda

6. **görenler:-ler**
Gazel 378
Mısra: 10
Bakan, gören, şahit
olan.

Nişān-ı ħarf-ı rüyında ne
ĥālet var o servūñ kim
Görenler ābda berg-i gül-i
terdür şanur anı

7. **görenler:-ler**
Gazel 379
Mısra: 3
Bakan, gören, şahit
olan.

Ĥayāl-i ruhlaruñ ey meh
görenler çeşm-i pür-nemde
Şanur bir cūybāra ‘aqs-i
ĥurşīd ü kamer düşdi

8. **görenün:-ün**
Gazel 380
Mısra: 4
Bakan, gören, şahit
olan.

Girye eyler deyü gördükçe
ruh-ı renginūñ
Yüzini kanlara yur görenün
eşk-i ali

göreyin:

1. **göreyin:**
Kaside 1
Mısra: 72
Göreyince.

Öykünürse yüzüne gül
sözüne bülbül eger
Göreyin bāda varup gül ola
bülbül ebter

2. **göreyin:**
Gazel 192
Mısra: 8
Göreyim.

Būs edüp la‘lin ışırmışsın
nigāri ey raķīb

Ĥurusun ağızuñ dökülsün
göreyin dendānlaruñ

göricek:

1. **göricek:**
Kaside 1
Mısra: 56
Gördüğü zaman.

Gele yād eyleye bülbül o
Ĥalilūñ keremin
Göricek bülbülü gül olmaz
idi pür-āzer

görin:

1. **görinen:-en**
Gazel 208
Mısra: 7
Görünmek | ortaya
çıkma.,.

Görinen gül gül degül encüm
şerār-ı āh ile
Şahn-ı gerdüni ser-Ā-ser
eyledüm nesrinlik

2. **görinmez:-mez**
Gazel 241
Mısra: 2
Görünmek | ortaya
çıkma.,.

Göklere erişse tañ mı nāle vü
āhum benüm
Kim nece gündür görünmez
ol yüzi mähum benüm

3. **görinen:-en**
Gazel 331
Mısra: 7
Görünmek | ortaya
çıkma.,.

Cism-i zerdümdür görinen
şanma cān-ı zārumuñ
Kim geyürdi şāh-ı ğam bir
cāme-i zer egnine

4. **görinür:-ür**
Kaside 1
Mısra: 6
Görünmek | ortaya
çıkma.,.

Mehden eylerse ‘aceb mi
güli bülbül terciħ

Görünür çehre-i gül bülbüle
sems-i hâver

5. **görünür:-ür**

Muamma 37

Mısra: 2

*Görünmek || ortaya
çıkma,*

Bir leâfâfet var ki dendânında
ol gonca-dehân
Hânde etdükkçe görünür
çehrem içinde 'ıyân

görünen:

1. **görünen:**

Gazel 238

Mısra: 3

Görmek, görünmek.

Gül yüzünde görünen ol hâ-ı
müşkîn-i ruhuñ
Levh-i mâha yazılır hâ-ı
siyeh-rû mı degül

görünür:

1. **görünür:-in, -ür**

Gazel 337

Mısra: 4

Görünmek, belli olmak.

Kaatre kaatre jâlelerdür sünbül
üzre güyiyâ
Her 'arâk kim görünür ol
kâkül-i pür-tâbda

görme:

1. **görmedi:-di**

Kaside 1

Mısra: 9

*Görmemek II
karşılaşmamak, tesadüf
etmemek.*

Eşer-i bü-yı vefâ görmedi
gül den bülbül
Gül-i ra' nâyı dil-i bülbül
egerçi ki sever

2. **görmedüm:-düm**

Gazel 169

Mısra: 2

*Denk gelmek,
rastlamak, şahit olmak.*

Levh-i cihânda gördüm
egerçi hezâr hâ
Hâttuñ mişâli görmedüm ey
gül-'izâr hâ

3. **görmedüm:-düm**

Gazel 231

Mısra: 10

*Denk gelmek,
rastlamak, şahit olmak.*

'Âlemi aldum ayağum altına
ey mey-fürüş
Görmedüm câmuñ gibi bir
şâf-meşreb sâde-dil

görmek diler:

1. **görmek diler:**

Gazel 169

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Görmek istemek.

Görsün yüzünde hüsn-i hâ-ı
müşk-bâruñı
Görmek diler cihânda şu kim
yâdgâr hâ

görmeze urmasa:

1. **görmeze urmasa:-ma, -sa**

Gazel 366

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**
*Görmezden gelmek,
görmemiş gibi davranmak.*

Görmeze urmasa 'uşşâkı
görüp dilberler
Gâmezlerden taķınup
hâncer-i bürrânları

görmüş degül:

1. **görmüş degül:**

Müseddes 4

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Görmemiş, görülmemiş.

Necm-i hüdâ mı gün yüzüñ
üzre nedür o hâl
Râ kaşlarıñ hayâlini görmüş
degül hilâl

görse:

1. **görse:-se**

Gazel 260

Mısra: 6

(eziyete) uğramak.

Âh u feryâdı hüseyñye çıkar
'uşşâkuñ
Görse âgyâr-ı Yezîd
olduğunu yâr-ı Hâsen

görün:

1. **görünmedi:-me, -di**

Gazel 20

Mısra: 2

*Görünmek II İşitilmek,
fark edilmek.*

Gözi çıkınca ağladı küyında
dün raķîb
Görünmedi çıkup aña ol
mâh-ı dil-firîb

2. **görünse:-se**

Gazel 208

Mısra: 3

Gözükmek.

Bir leâfâfet var ki ey gül-ruh
görünse nâgehân
Âdemüñ 'aqlım alur
sîneñdeki sîmînlık

görüp sevmez:

1. **görüp sevmez:**

Kıt'a 23

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

*Görüp sevmeyen
bağlamında kullanılmış söz
grubu.*

Gülistân-ı cemâlini Hâlîlülh
Görüp sevmez şu kim
Nemrüd olsun

göster:

1. **göstermez:-mez**

Gazel 1

Mısra: 7

*Görülmesini sağlamak,
görmesine yol açmak.*

Setr eder rüyuñı dāmānı-yıla
göstermez
Ka'be örtüsü durur zülf-i
siyāhuñ güyā

2. **gösterür:-ür**

Gazel 18

Mısra: 10

*Görülmesini sağlamak,
görmesine yol açmak.*

Meger bir rind-i şahid-bāz-ı
'ālemdür 'Azizī-veş
Kenāre çekmek için gösterür
ol māha zer kevkeb

3. **göstermege:-meg, -e**

Gazel 48

Mısra: 5

*Görülmesini sağlamak,
görmesine yol açmak.*

Naş-ı memātı 'aşıka
göstermege o şah
Āyine-vār tıgine her dem cilā
verür

4. **göster:**

Gazel 73

Mısra: 5

*Görülmesini sağlamak,
görmesine yol açmak.*

Gel ey dil nakd-i eşk-i çeşm
ü dāğ-ı sīneñi göster
Ekābir ço hisāb-ı dirhem ü
dīnārı görsünler

5. **göstermedi:-me, -di**

Gazel 137

Mısra: 9

*Görülmesini sağlamak,
görmesine yol açmak.*

'Azizīye bugün gül yüzini
göstermedi beñzer
Ki gördüm yüzi gözi ağlar ey
rūh-ı revān gülmez

6. **gösterür:-ür**

Gazel 227

Mısra: 4

*Görülmesini sağlamak,
görmesine yol açmak.*

Dāne dāne görinen içinde
şanmañ toñm-ı zerd

Seyr-i bāğ etdükçe yāre
gösterür dīnār gül

7. **göstermek:-mek**

Gazel 283

Mısra: 2

*Görülmesini sağlamak,
görmesine yol açmak.*

Gösterürken ellere mihr ü
vefā şüretlerin
Baña göstermek neden cevır
ü cefā şüretlerin

8. **gösterürken:-ür, -ken**

Gazel 283

Mısra: 1

*Görülmesini sağlamak,
görmesine yol açmak.*

Gösterürken ellere mihr ü
vefā şüretlerin
Baña göstermek neden cevır
ü cefā şüretlerin

9. **göstereyin:-e, -yin**

Gazel 325

Mısra: 4

*Görülmesini sağlamak,
görmesine yol açmak.*

Sürh-i eşk ile edüp çihre-i
zerdüm rengin
Naş-ı şüret nece olur
göstereyin Bihzāda

10. **gösterür:-ür**

Lugaz 23

Mısra: 3

*Görülmesini sağlamak,
görmesine yol açmak.*

Erdüğine hüsñ ü behcet
gösterür
Her kese bir dürlü şüret
gösterür

11. **gösterür:-ür**

Lugaz 23

Mısra: 4

*Görülmesini sağlamak,
görmesine yol açmak.*

Erdüğine hüsñ ü behcet
gösterür
Her kese bir dürlü şüret
gösterür

12. **gösterdi:-di**

Muamma 4

Mısra: 2

*Görülmesini sağlamak,
görmesine yol açmak.*

Görmedüm yüzün bir ay oldı
tamām dedüm aña
Ayuñ on dördin o meh-tāb
içre gösterdi baña

13. **gösterüp:-üp**

Gazel 211

Mısra: 5

*Birini veya bir şeyi
işaretle belirtmek.*

Gösterüp baña elif kaddüñle
dāl-ı zülfünü
'Ālem içre n'ola şahum sen
de bir ad eyleseñ

14. **gösterür:-ür**

Gazel 283

Mısra: 4

*Göstermek II
yansıtmak.*

Āyine mazhar mı düşdi
ruñların ayına kim
Erdüğine gösterür zevk ü
şafā şüretlerin

götür:

1. **götürüp:-üp**

Gazel 18

Mısra: 2

*Uzaklaştırmak,
kaldırmak.*

Meger kim kebkebün
nakşına yüz sürmek diler
kevkeb
Götürüp kendüyi gökden
yere her gāh atar kevkeb

2. **götürür:-ür**

Gazel 66

Mısra: 5

*Uzaklaştırmak,
kaldırmak.*

Bād-ı şarşardur ki bir gül-
berg-i ra'nā götürür
Şol feres kim ol şeh-i 'ālī-
cenāb altındadır

3. **götürmez:-mez****Gazel 67**

Mısra: 3

*Uzaklaştırmak,
kaldırmak.*

Yüzini sāye-veş yerden
götürmez pertev-i hürşîd
Meger var ise ol servûñ
fütâde hâk-i râhıdur

4. **götür:****Gazel 71**

Mısra: 11

*Uzaklaştırmak,
kaldırmak.*

Götür ayağı var der-i
meyhâneye gönül
Zirâ kasâvetûñ senûñ ancak
o bâb açar

5. **götürür:-ür****Gazel 113**

Mısra: 2

*Uzaklaştırmak,
kaldırmak.*

Gördüğünce râm olur aña
perî-ruhsârlar
Var-ise mühr-i Süleymân
götürür dînârlar

6. **götürür:-ür****Gazel 323**

Mısra: 12

*Uzaklaştırmak,
kaldırmak.*

‘Adû-yı hâr-mizâcuñ sırtına
ur derd ü gam bârın
Ki ol dünyâyı ursañ götürür
câmûş şeklinde

7. **götürüp:-üp****Kit'a 4**

Mısra: 1

*Devam ettirmek II
sürdürmek II bırakmak.*

Götürüp bezm-i cihândan
ayağı
Çün olur her kişinûñ menzili
gür

8. **götürür:-ür****Gazel 16**

Mısra: 6

Taşımak.

Kâfirligine dâl bu yetmez mi
zûlfûñûñ

Kim kend'özünde götürür ol
ey şanem şalîb

9. **götürür:-ür****Kaside 4**

Mısra: 16

Taşımak.

Sünbül-i dūd-ı kebūdın her
gece tezyîn için
Götürür nergis gibi başında
zerrîn şâne şem'

göy:1. **göyünmüş:-ün, -miş****Gazel 84**

Mısra: 8

Yanmak.

Dil-i 'aşık'dur ol hâl-i siyeh
beñzer çü pervâne
Göyünmüş perr ü bâli şem'-i
gerdânuñda kalmışdur

göz:1. **gözinden:-i, -n, -den****Gazel 216**

Mısra: 3

Bakış, nazar.

Kişi kendü gözinden
kışkanurken sevdiği yâri
Belâyı gör ki ol şâhı diler
gördükçe el sevmek

2. **gözün:-ün****Gazel 3**

Mısra: 7

Göz, görme organı.

Yine hünî gözün 'aşık mı
öldürdi edüp mâtem
Siyehler geymiş ol gîsû-yı
'anber-bâr ser-tâ-pâ

3. **göz-ile:-ile****Gazel 6**

Mısra: 5

Göz, görme organı.

Nazar etmez gönül alur göz-
ile nev-'arûs-âsâ
Gerekse şekl-i murdârına
versün zîb ü fer dünyâ

4. **gözüm:-üm****Gazel 8**

Mısra: 8

Göz, görme organı.

Bürüdi gün yüzini ebr-i haţ
ol mâh-veşûñ
Tañ mı dîñmezse gözüm yaşı
çü bârân-ı şitâ

5. **gözlerüm:-ler, -üm****Gazel 15**

Mısra: 6

Göz, görme organı.

Ârzû-yı büse-i la'lûñ ile ey
pürüze-haţ
Gözlerüm döndi 'aķka
giryeden pür-hün olup

6. **gözine:-i, -n, -e****Gazel 37**

Mısra: 3

Göz, görme organı.

Gözine 'âlem görünmez
'aşık-ı şeydâ-dilûñ
Etmeyince mihr-i ruhsârûñ
temâşâ her şabâh

7. **gözlerümüñ:-ler, -üm, -ün****Gazel 45**

Mısra: 4

Göz, görme organı.

Etmek müyesser olmadı ol
servi der-kenâr
Oldı egerçi gözlerümüñ yaşı
'ayn-ı rûd

8. **gözüm:-üm****Gazel 57**

Mısra: 5

Göz, görme organı.

Şöyle kan ağlar gözüm gâhî
gam-ı la'lûñle kim
Silmeden ol kanı destüm
pençe-i mercân olur

9. **gözden:-den****Gazel 60**

Mısra: 3
Göz, görme organı.

Sürme-i hâk-i rehûn gözden
siler cüy-ı sirişk
Beñzer ol uğruya kim
komadığı yerden alur

10. **gözlerüm:-ler, -üm**
Gazel 63
Mısra: 4
Göz, görme organı.

Eşk-i sürh-âb ile rüy-ı
zerdümi al eyleyüp
Gözlerüm hecründe baña hoş
'aceb reng etdiler

11. **gözüm:-üm**
Gazel 69
Mısra: 5
Göz, görme organı.

Eşigünde gözüm yaşı olur
her dem revân kıblem
Meger ol Ka'be-i ehl-i şafâ
bu 'ayn-ı zemzemdür

12. **gözüm:-üm**
Gazel 69
Mısra: 14
Göz, görme organı.

Göñül âh eylegil hecrinde
yarûn diñmeyüp bir dem
Gözüm kan ağla tırma yaş
yerine bu da bir demdür

13. **gözüm:-üm**
Gazel 70
Mısra: 1
Göz, görme organı.

Gözüm pür nukre-i eşk-ile
cânâ hoşça hâlüm var
Şeh-i 'ışkam hazînemde neçe
mâl ü menâlüm var

14. **gözümde:-üm, -de**
Gazel 70
Mısra: 10
Göz, görme organı.

'Azîzî ermedüm hergiz vişâl-
i yâre anuñçün
Gözümde eşk-i bî-pâyân dil
ü cânda melâlüm var

15. **gözlerümün:-ler, -üm, -
ün**

Gazel 71
Mısra: 3
Göz, görme organı.

Revzenleri bu gözlerümün
açalı düşer
Nîzeñ dile kaçan der-i
devlet-me'âb açar

16. **gözümde:-üm, -de**
Gazel 73
Mısra: 4
Göz, görme organı.

Dilâ câm içre görmek
dileyenler bâde-i rengin
Gözümde 'aks-i meygün-ı
leb-i dildârî görsünler

17. **gözi:-i**
Gazel 74
Mısra: 10
Göz, görme organı.

Göre vardum pister-i gamda
'Azîzî hasteyi
Bağrı başlu gözi yaşlu
derdnâk olmuş yatur

18. **gözümde:-üm, -de**
Gazel 75
Mısra: 7
Göz, görme organı.

Pür-hün gözümde 'aks-i
la'lûñ gören şanur kim
Gül-günî şîşe içre nüş edecek
mülümdür

19. **gözden:-den**
Gazel 77
Mısra: 5
Göz, görme organı.

Hayât âbı gibi gözden nihân
olmazdı 'âlemde
Leb-i cân-bağşuña
öykünmeyeydi çeşme-i
kevşer

20. **gözüm:-üm**
Gazel 92
Mısra: 5
Göz, görme organı.

Ben deñiz etmeden gözüm
yaşın
Garaž ol yâre âşnâlıkdur

21. **gözüm:-üm**
Gazel 94
Mısra: 8
Göz, görme organı.

Yaşum bir baħr-i bî-pâyân-ı
gamdur güyiyâ anda
Zenehdânuñ hayâliyle
gözüm girdâba dönmişdür

22. **gözümün:-üm, -ün**
Gazel 97
Mısra: 9
Göz, görme organı.

Gözümün kanlu yaşı 'âlemi
seyle vereyor
Meded ol yâri 'Azîzî
görünüz kanda gezer

23. **gözine:-i, -n, -e**
Gazel 98
Mısra: 3
Göz, görme organı.

Görinür mi gözine gülşenüñ
serv-i hürâmânı
Şu kim bağ-ı cihânda ol kad-
i mevzûna mâ'ıldür

24. **gözlerüm:-ler, -üm**
Gazel 100
Mısra: 10
Göz, görme organı.

Dün gece seyyâreler âfâkı
tolmuş gördiler
Gözlerüm yaşına garķ oldu
bu 'âlem şandılar

25. **gözden:-den**
Gazel 104
Mısra: 1
Göz, görme organı.

Tiğ-i müjgânun yaşum
gözden revân eyler yürür
Beñzer ol hün-rîze kim her
demde kan eyler yürür

26. **gözsüz:-süz**
Gazel 105
Mısra: 4
Göz, görme organı.

Öykünürmiş rüyuña ey meh-
cebîn
Göreyin hürşîdi gözsüz
derbeder

27. **gözüm:-üm**

Gazel 107

Mısra: 8

Göz, görme organı.

Seyl-âb-ı eşk-i çeşmüm
tonup kalıma oldu
Gönlüm gözüm kapaldan
mânend-i keh-rübâ yâr

28. **gözlü:-lü**

Gazel 109

Mısra: 7

Göz, görme organı.

Her kaçan dil koyup ala
gözlü yârûn küyına
Toğrulup varsam rakîb-i har
baña egri baçar

29. **gözlerine:-ler, -i, -n, -e**

Gazel 115

Mısra: 5

Göz, görme organı.

İzûn tozını koyup gözlerine
sürme için
Başret ehli degül ol ki
İşfahâne çıkar

30. **gözi:-i**

Gazel 118

Mısra: 10

Göz, görme organı.

‘Azîzî dâm-ı zülf ü dâne-i
hâl ile dil murğın
Şikâr etmek cihânda ol gözi
şayyâde gelmişdür

31. **gözlerinün:-ler, -i, -nün**

Gazel 127

Mısra: 2

Göz, görme organı.

Vâdi-i işka düşen mânend-i
ebr ağlar yürür
Gözlerinün kanlu yaşı seyl
olup çağlar yürür

32. **gözümde:-üm, -de**

Gazel 130

Mısra: 4

Göz, görme organı.

Dilâ câm içre görmek
dileyenler bâde-i rengîn
Gözümde ‘aks-i mey-gün-ı
leb-i dildârî görsünler

33. **gözüm:-üm**

Gazel 141

Mısra: 5

Göz, görme organı.

Senüñle hoş görür göñlüm
gözüm bu dâr-ı dünyâyı
Gerekmez baña olursa cihân
bâğ-ı cinân sensüz

34. **gözine:-i, -n, -e**

Gazel 144

Mısra: 10

Göz, görme organı.

Rüy-ı yâri görmez olduğın
‘adü bizden bilür
Biz gözine ol haruñ güyâ
‘Azîzî hâyilüz

35. **gözi:-i**

Gazel 148

Mısra: 10

Göz, görme organı.

Ol tabîb-i cân u dil bizden
gerekse çeksün el
Biz ölince ol gözi bîmârdan
el çekmezüz

36. **gözün:-ün**

Gazel 155

Mısra: 9

Göz, görme organı.

Kimi gördise gözün gamze
ile öldürmüş
Yine çok kimse bugün tîr-i
cefâdan geçmiş

37. **gözüm:-üm**

Gazel 156

Mısra: 7

Göz, görme organı.

Gözüm ‘ayn-ı şadefdür ‘aks-
i dendânıyla ol mâhuñ
İçinde eşkümün her katresi
bir dürr-i nâb olmuş

38. **gözden:-den**

Gazel 160

Mısra: 8

Göz, görme organı.

Dür dişlerün gamıyla ‘uşşâk-
ı nâ-tüvânuñ
Gözden akan sirişki ‘ummân
olur gidermiş

39. **gözümde:-üm, -de**

Gazel 161

Mısra: 8

Göz, görme organı.

Revân olmağa rüy-ı yâre
karşu
Gözümde cüy-ı eşküm hâzır
olmuş

40. **gözün:-ün**

Gazel 163

Mısra: 1

Göz, görme organı.

Gözün kan dökmegi ol
gamze-i bî-dâddan görmüş
Zihî hünî ki merdüm-küşlügi
cellâddan görmüş

41. **gözün:-ün**

Gazel 165

Mısra: 5

Göz, görme organı.

Nihâl-i kıddüne konmuş
gözün şehbâzdur aña
Ham-ı ebrûlaruñ misk-i
siyehden perr ü bâl olmuş

42. **gözümde:-üm, -den**

Gazel 174

Mısra: 1

Göz, görme organı.

Hecr-i femûñle çıkdı
gözümde dürrer dirîğ
Güm oldu gitdi yok yere
bunca güher dirîğ

43. **gözün:-ün**

Gazel 199

Mısra: 5

Göz, görme organı.

Gözün efkârına mı düşdi
nergis

Ki gülşende katı bīmār
gördük

44. **gözün:-üñ**

Gazel 202

Mısra: 1

Göz, görme organı.

Sihr ü efsün eyleyüp cādū
gözün
Aldı ‘aql u fikrūmi āhū
gözün

45. **gözün:-üñ**

Gazel 202

Mısra: 2

Göz, görme organı.

Sihr ü efsün eyleyüp cādū
gözün
Aldı ‘aql u fikrūmi āhū
gözün

46. **gözün:-üñ**

Gazel 202

Mısra: 4

Göz, görme organı.

Ƙanumı nüş etmeyince şū
gibi
Görmedi şihhat yüzün şayru
gözün

47. **gözün:-üñ**

Gazel 202

Mısra: 6

Göz, görme organı.

Bulsa bir demde kıraradı
‘ālemi
Ħançer-i müjgān ile Ƙanlu
gözün

48. **gözün:-üñ**

Gazel 202

Mısra: 10

Göz, görme organı.

‘Arz-ı dil-dāra olam derseñ
maĦal
Āb-ı eşk ile ‘Azīzī yu gözün

49. **gözüm:-üm**

Gazel 225

Mısra: 4

Göz, görme organı.

Serv-Ƙaddün yādına her sūya
eşküm cūy olup
Sebz-i Ħaṭṭuñ-çün gözüm
giryān olursa ğam degül

50. **gözüm:-üm**

Gazel 232

Mısra: 7

Göz, görme organı.

Gözüm merdümlerintüñ dem-
be-dem yaşardıĦı bu kim
Ħayāl-i mū-miyānuñ eyler
iken düşdi cānā Ƙıl

51. **gözümnden:-üm, -den**

Gazel 243

Mısra: 6

Göz, görme organı.

Hemdem olalı derd ü ğam-ı
hecre nem degül
Çıkdı gözümnden ağlayı
ağlayı dem benim

52. **gözüm:-üm**

Gazel 251

Mısra: 5

Göz, görme organı.

Büstān-ı ‘ışƘdur çehrem ü
gül iki gözüm
Āb-ı eşk-ile tolu anda
ocaĦumdur benim

53. **göz:**

Gazel 266

Mısra: 6

Göz, görme organı.

Çeşm ü ebrūsı güzel neçe
güzel gördüm velī
Görmedüm hiçbir güzelde ol
göz ü ol Ƙaşı ben

54. **gözden:-den**

Gazel 266

Mısra: 1

Göz, görme organı.

AƘıdup gözden lebün
hecriyle Ƙanlu yaşı ben
La ‘l-gün etdüm reh-i
küyuñdaki her taşu ben

55. **gözümnden:-üm, -den**

Gazel 272

Mısra: 7

Göz, görme organı.

AƘmasun mı yaşumuñ seyli
gözümnden taşra
Ƙirpigüm kürek ile Ƙomaz
anı kürümesün

56. **gözden:-den**

Gazel 277

Mısra: 16

Göz, görme organı.

Reh-i küyında ‘Azīzī o dür-i
kem-yābuñ
Senün o gözden aƘan yaşuñı
deryā şanurın

57. **gözinden:-i, -n, -den**

Gazel 292

Mısra: 9

Göz, görme organı.

Gözinden her aƘan nem rüd
olan müştāƘ-ı dīdāruñ
Ħalīlüm yakmaĦa gül-gün
Ƙabā-y-ile bir Āzersin

58. **gözine:-i, -n, -e**

Gazel 298

Mısra: 8

Göz, görme organı.

Gül-i rüyuñ añup bezm-i
çemende girye etmekden
İnüpdür nergis-i mestün
gözine jaleden aƘ şū

59. **gözlerümden:-ler, -üm, -den**

Gazel 298

Mısra: 5

Göz, görme organı.

Nece ağlamayayın
gördüğüme gözlerümden
kim
Öñinde ol şeh-i Ħüsnuñ
çıkardı eşkümi Ƙanlu

60. **gözüm:-üm**

Gazel 298

Mısra: 3

Göz, görme organı.

Gözüm cūy-ı sirişƘ ile kenār-
ı çeşme-i ğamda

Hemân ol kûzeye beñzer kim
ola âb ile memlû

61. **gözüñ:-üñ**

Gazel 298

Mısra: 1

Göz, görme organı.

Beni fikr-i haţuñla edeli cādū
gözüñ şayru
Ṭabībüm girmez oldı dīde-i
giryānuma uyhu

62. **gözlerüñ:-ler, -üñ**

Gazel 304

Mısra: 6

Göz, görme organı.

Ġamzeñ âdemler helâk eyler
şaçuñ yollar başar
Gözlerüñ her dem harāmiler
gibi kan etmede

63. **gözi:-i**

Gazel 310

Mısra: 7

Göz, görme organı.

Çeşme-i ħurşīd-i rūyuñ seyr
eder iki gözi
Nūr u fer verür cihānda şeyh
u şābuñ 'aynıa

64. **gözlerüm:-ler, -üm**

Gazel 322

Mısra: 4

Göz, görme organı.

Çeşm ü cānum pür olur nūr-ı
sürür ile kaçan
Gözlerüm gün yüzüñi ey
meh-i ġarrā görse

65. **gözümüz:-ümüz**

Gazel 338

Mısra: 11

Göz, görme organı.

Rind-i dürd-âşāmını görmez
gözümüz cāmdan
Sākīyā çeşm-i ħabāb-ı mey
tutukdur var ise

66. **gözden:-den**

Gazel 339

Mısra: 2

Göz, görme organı.

Yād-ı nihāl-i kaddüñ gelse
cenān u cāne
Cüy-ı sirişküñ ol dem
gözden olur revāne

67. **gözümünden:-üm, -den**

Gazel 349

Mısra: 9

Göz, görme organı.

Ġamuñla şol kadar akdı
gözümünden kanlu yaşlar kim
Cihāna rāz-ı pinhānum 'ıyān
olmağa yaklaştı

68. **gözlerüñ:-ler, -üñ**

Gazel 351

Mısra: 10

Göz, görme organı.

Cihān ħalkını hep kırdı
geçürdi tiğ-i ġamzeyle
Meger kim Ķahramānı
gözlerüñ şāhib-ķırān oldı

69. **gözüm:-üm**

Gazel 351

Mısra: 11

Göz, görme organı.

Gözüm bir cām-ı mīnā-fām-ı
bezm-i ġamdur ey gül-ruh
İçinde eşk-i ħüninüm şarāb-ı
ergavān oldı

70. **gözümüñ:-üm, -üñ**

Gazel 357

Mısra: 3

Göz, görme organı.

Yaş döküp la'lüñ ħayāliyle
gözümüñ birisi
Yaş yerine kanlar ağlar
çeşm-i giryānuñ biri

71. **gözüm:-üm**

Gazel 358

Mısra: 3

Göz, görme organı.

N'ola akıtsa gözüm yaş
yerine la'l-i müzāb
Görmedüm bir neçe demdür
o lebi yāķütü

72. **gözüñ:-üñ**

Gazel 363

Mısra: 1

Göz, görme organı.

Gözüñ kim ġamzeñ olmuştur
aña bir ħancer-i gürdi
Meded ol Türk-i ser-ħoş
deşne ile bizi öldürdi

73. **gözine:-i, -n, -e**

Gazel 386

Mısra: 10

Göz, görme organı.

Nihāl-i kāmēt-i yāri görelden
bāğda nergis
Şalınduramaz 'Azīzī gözine
serv-i ħırāmānı

74. **gözüm:-üm**

Kaside 3

Mısra: 74

Göz, görme organı.

Hemdem-i aġyār olup akıtma
yaşum dem-be-dem
Yoġsa bir gün ara yerde iki
gözüm kan olur

75. **gözüm:-üm**

Kaside 3

Mısra: 1

Göz, görme organı.

Her ne dem gülnār-ı la'lüñ-
çün gözüm giryān olur
Sürġ-i eşküñden cihan pür-
dāne-i rummān olur

76. **gözüm:-üm**

Kaside 3

Mısra: 74

Göz, görme organı.

Hemdem-i aġyār olup akıtma
yaşum dem-be-dem
Yoġsa bir gün ara yerde iki
gözüm kan olur

77. **gözümünden:-ümden, -den**

Kaside 3

Mısra: 3

Göz, görme organı.

Gül yüzüñ hecriyle akduķça
gözümünden kanlu yaş
Yine şahrā-yı serāser lāle-i
nu'mān olur

78. **gözümde:-üm, -den**
Kaside 3
 Mısra: 3
Göz, görme organı.

Gül yüzün hecriyle ağduqça
 gözümde kanlı yaş
 Yine şahrâ-yı serâser lâle-i
 nu'mân olur

79. **gözüm:-üm**
Kıt'a 2
 Mısra: 8
Göz, görme organı.

Yüzüm zerd oldu ğamdan
 aqça gibi
 Gözüm ağardı döymeyüp
 bükâyâ

80. **gözümde:-üm, -de**
Kıt'a 2
 Mısra: 28
Göz, görme organı.

Duyünüm on flori durur
 ammâ
 Gözümde naqd-i eşküm bî-
 nihâye

81. **gözden:-den**
Kıt'a 8
 Mısra: 1
Göz, görme organı.

Rağam-ı eşkümi silüp
 gözden
 N'ola yazsañ gönül
 qasâvetini

82. **gözi:-i**
Kıt'a 22
 Mısra: 5
Göz, görme organı.

Gözi yaşlu kapuña geldügi
 bu
 Kim ede 'arz-ı mâcerâ
 muşluk

83. **gözinden:-i, -n, -den**
Kıt'a 23
 Mısra: 4
Göz, görme organı.

Büt-i Âzer-veş olup dil-
 şikeste

Gözinden her ağan nem rûd
 olsun

84. **gözlerinüñ:-ler, -i, -nüñ**
Lugaz 3
 Mısra: 3
Göz, görme organı.

Gözlerinüñ yaşı kim ceryân
 olur
 Başduğı yer sünbül ü reyhân
 olur

85. **gözlerinüñ:-ler, -i, -nüñ**
Lugaz 11
 Mısra: 2
Göz, görme organı.

Ol nedür kim nâle edüp ağlar
 Gözlerinüñ yaşı yollar bağlar

86. **gözümüñ:-üm, -üñ**
Tahmis 1
 Mısra: 7
Göz, görme organı.

Seyr-i rüyuñla açılmışdur
 gözümüñ revzeni
 Gül yüzün yâd eyleyüp ey
 bülbül-i cân gülşeni

87. **gözlerüm:-ler, -üm**
Tesdis 2
 Mısra: 7
Göz, görme organı.

Gözlerüm dem dem fezâ-yı
 ğamda tırılmaz ağlar
 Kanlı yaşum her yañadan
 yollarımı bağlar

88. **gözden:-den**
Tesdis 3
 Mısra: 4
Göz, görme organı.

Dil-i mağzünü belâ çekmege
 mu'tâd edeyin
 Cânuma gözden ağan hün-ı
 dili zâd edeyin

89. **gözlerüm:-ler, -üm**
Tesdis 3
 Mısra: 8
Göz, görme organı.

Şerer-i süz-ı dilüm çarç-ı
 ğamuñ Ülkeridür

Yaşum emfârı anuñ
 gözlerüm ebr-i teridür

90. **gözüm:-üm**
Tesdis 4
 Mısra: 6
Göz, görme organı.

Getür âyine-i 'âlem-nümâyı
 câm-ı şahbâyı
 Benüm de sâkiyâ görsün
 gözüm bir pâre dünyayı

91. **gözüm:-üm**
Tesdis 4
 Mısra: 12
Göz, görme organı.

Getür âyine-i 'âlem-nümâyı
 câm-ı şahbâyı
 Benüm de sâkiyâ görsün
 gözüm bir pâre dünyayı

92. **gözüm:-üm**
Tesdis 4
 Mısra: 18
Göz, görme organı.

Getür âyine-i 'âlem-nümâyı
 câm-ı şahbâyı
 Benüm de sâkiyâ görsün
 gözüm bir pâre dünyayı

93. **gözüm:-üm**
Tesdis 4
 Mısra: 24
Göz, görme organı.

Getür âyine-i 'âlem-nümâyı
 câm-ı şahbâyı
 Benüm de sâkiyâ görsün
 gözüm bir pâre dünyayı

94. **gözüm:-üm**
Tesdis 4
 Mısra: 30
Göz, görme organı.

Getür âyine-i 'âlem-nümâyı
 câm-ı şahbâyı
 Benüm de sâkiyâ görsün
 gözüm bir pâre dünyayı

95. **gözine:-i, -n, -e**
Matla 20
 Mısra: 2
Ağız, boşluk, çukur
 (Sedefin ağızı bağlamında).

Ġam-ı dendānuñ-ıla
ağlamadan ey meh-rū
Şadefūñ gözine aķ düşdi
degüldür lülū

96. **gözlerin:**-ler, -in

Lugaz 7

Mısra: 5

*Delik (ney âletinin
üzerindeki deliklerden her
biri bağlamında
kullanılmıştır).*

Basıcaķ parmaklarıñla
gözlerin
Getürür ortaya dünyā
sözlerin

97. **gözine:**-i, -n, -e

Gazel 138

Mısra: 8

*Görme uzvu, ayn, çeşm
II ... bakışına göre.*

N'ola yārān gibi görmese
ağyār bizi
Çeşm-i aħbāba gül a'dā
gözine hāruz biz

98. **gözüme:**-üm, -e

Gazel 348

Mısra: 7

*Görme uzvu, ayn, çeşm
II ... bakışına göre.*

'Arşa-i 'ālem gözüme teng ü
tār olsa ne tañ
Tırmayup 'ahde o çeşmi
Kahramānum gelmedi

99. **gözüme:**-üm, -e

Muamma 40

Mısra: 2

*Görme uzvu, ayn, çeşm
II ... bakışına göre.*

Ben nece ağlamayam
kend'özüme
Görinen dāyim elemdür
gözüme

100. **gözine:**-i, -n, -e

Gazel 195

Mısra: 8

*Delik (file, ağın
delikleri bağlamında).*

Halka halka o siyeh zülfüñ
arasında kaşuñ
Māhidür tūt ki girüpdür
gözine ağlarıñ

göz alur:

1. **göz alur:**-ur

Müseddes 4

Mısra: 31

Kelime Tipi: **Deyim**

Gözü kamaşmak.

Alur göz ile nāzır olan
hüsnüñ ayına
Etmez nigāh māh-ı felek olsa
āyine

göz edermiş:

1. **göz edermiş:**-er, -miş

Gazel 352

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**

*Gözüyle ima ve işarette
bulunma.*

Göz edermiş ol gül-i ra'nāya
bezm-i bāğda
Sürmelü olduk 'Azizī nergis-
i mestāneyi

göz eyler:

1. **göz eyler:**-r

Kaside 1

Mısra: 30

Kelime Tipi: **Deyim**

*Göz işaretleriyle
isteklerini anlatmak, gözle
işaret vermek.*

Şekl-i gül bülbüli gördükçe
kızardığı bu kim
Bülbüle karşı göz eyler güle
turmaz 'abher

göz göre:

1. **göz göre:**

Gazel 325

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Belli ve apaçık olarak,
herkesin gözü önünde.*

Tişe-i merg ile Ferhāduñ
edüp başını hürd
Kıydı cellād-ı felek göz göre
ol üstāda

2. **göz göre:**

Gazel 390

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Belli ve apaçık olarak,
herkesin gözü önünde.*

Kaşlarıñ gamzeñ oħı el bir
edüp lāyık mı
Göz göre cān-ı 'Azizīye
ezālar kılıcı

3. **göz göre:**

Gazel 310

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Belli ve apaçık olarak,
herkesin gözü önünde.*

Göz göre ol māh-rūya niçün
öykündüñ deyi
Zerreler toprak şaçarlar
āftābuñ 'aynına

göz göre elden gitti:

1. **göz göre elden gitti:**-di

Gazel 174

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Deyim**

*Göz göre göre elden
gitti II gözün görmesi için
elle çekildi bağlamında.*

Urdı getürdi hāk-i reh-i
küyuñı şabā
Göz göre gitti elden o kuħl-i
başar dirig

göz yaşudur:

1. **göz yaşudur:**-ı, -dur

Gazel 220

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gözyaşı.

'Aşıkun göz yaşudur māl ü
menāli çün kim

Dökeyin yolına ol mâli
Mehemmed Şâhuñ

göz yaşını:

1. **göz yaşını:-n**
Gazel 327
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Gözyaşı.

‘Aceb midür akıtsam göz
yaşını küyüne ol yârüñ
Akıtmışdır Sikender bahri
mülk-i Kıydefâ üzre

2. **göz yaşını:-n**
Matla 2
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Gözyaşı.

Göz yaşını şarf eyledükçe
girye eyler dem-be-dem
Her kişi hârcından ağlar bir
‘aceb demdür bu dem

göz yaşını dökme:

1. **göz yaşını dökme:-me**
Gazel 181
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Gözyaşı dökmek II
Ağlamak.

Göz yaşını dökme nigârüñ
yolına minneti yok
Gevher olursa da yanında
anuñ kıymeti yok

göz yaşını dökmez:

1. **göz yaşını dökmez:-mez**
Gazel 176
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Gözyaşı dökmek II
Ağlamak.

Olmasa ger ‘âşık-ı gâam-gîn
çerâğ
Dökmez idi böyle göz yaşını
çerâğ

göz yaşlarını:

1. **göz yaşlarını:-lar, -ı, -n, -
ı**
Gazel 258
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Gözyaşı.

Derdâ n’edeyin âteş-i hicrân
ile yandım
Göz yaşlarını akıduban kâna
boyandım

gözde:

1. **gözde:**
Gazel 309
Mısra: 4
Gözün içinde II değerli.

Dendân-ı la ‘l-i yâr olalı aña
mün ‘akis
Râğbet kâmadı gözde
sirişküm cevâhire

gözden geçürgil:

1. **gözden geçürgil:**
Gazel 303
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Deyim**
*Rast gelmek, isabet
etmek; okumak; niteliğini
anlamak için bir şeyin her
yanına bakmak, incelemek.*

Yaşum erkâmını gözden
geçürgil ey debîr-i gâam
Cefâ vü cevri yârı defter-i
dilde şumâr eyle

gözi âhü:

1. **gözi âhü:**
Gazel 90
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Ceylan gözlü II güzel
çekik gözlü sevgili; tatlı,
süzgün bakışlı sevgili.

Ben saña mâ‘ilin dil ü
cândan evet senüñ

Meylün hemîşe ey gözi âhü
yabânedür

2. **gözi âhü:**
Gazel 101
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Ceylan gözlü II güzel
çekik gözlü sevgili; tatlı,
süzgün bakışlı sevgili.

Şayd edüp ey gözi âhü seni
her ân eller
Ne revâdur ki çeke sîneye
‘uryân eller

3. **gözi âhü:**
Gazel 253
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Ceylan gözlü II güzel
çekik gözlü sevgili; tatlı,
süzgün bakışlı sevgili.

Merkadüm deşt-i belâ olsa
‘aceb mi Kıys-vâr
Bir gözi âhü nigârüñ küşte-i
müjgânyam

4. **gözi âhü:**
Gazel 201
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Ceylan gözlü II sevgili.

Kâra kâra dağlardur
gevdesinde her benek
Ey gözi âhü gâmuñdan oldı
abdâluñ peleng

gözi cellâd:

1. **gözi cellâd:**
Gazel 222
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Cellat gözlü II sevgili.
Klasik Türk şiirinde "göz" ile
"cellâd" arasında özel bir
münasebet kurulur.. Bunun
sebebi olarak cellatların
infaz esnasında cana kıyma
cesareti bulabilmeleri için
sarhoş olmaları ve gözün de

“mest” sıfatıyla anılması, her ikisinin de can alıcı özelliğe sahip olması biçiminde izah edilebilir. Ayrıca genellikle siyah tenlilerden seçilen cellatlar, infaz esnasında kırmızı giyerler. Siyah cellat, gözbebeği; giydiği kırmızı elbise ise hışımdan kızaran gözler olarak düşünüldüğünde iki unsur arasında birçok benzetme yönünün bulunduğu anlaşılabilir.

Müjeñ tıgıyla bir bir öldürüp merdümleri gamzeñ Düşer mi ey gözi cellād aña her laħza kan etmek

gözi cellāda:

1. gözi cellāda:-a

Gazel 175

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Cellat gözlü II sevgili. Klasik Türk şiirinde "göz" ile "cellād" arasında özel bir münasebet kurulur.. Bunun sebebi olarak cellatların infaz esnasında cana kıyma cesareti bulabilmeleri için sarhoş olmaları ve gözün de “mest” sıfatıyla anılması, her ikisinin de can alıcı özelliğe sahip olması biçiminde izah edilebilir. Ayrıca genellikle siyah tenlilerden seçilen cellatlar, infaz esnasında kırmızı giyerler. Siyah cellat, gözbebeği; giydiği kırmızı elbise ise hışımdan kızaran gözler olarak düşünüldüğünde iki unsur arasında birçok benzetme yönünün bulunduğu anlaşılabilir.

Nece ħavf etmeyeyin ben o gözi cellāda
Ki çeker üstüme her bir müjesi ħışm-ıla tıg

gözi çıkınca:

1. gözi çıkınca:-ınca

Gazel 20

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim**

Kör olmak, görme

yetisini kaybetmek.

Gözi çıkınca ağladı küyında dün rakıb
Görünmedi çıkup aña ol mäh-ı dil-fırıb

gözi kamaşdı:

1. gözi kamaşdı:-dı

Gazel 41

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

Gözü kamaşmak,

güzellik, görmek vb.

dolayısıyla büyülenmek, hayran olmak.

Ehl-i bezmün göricek gözi kamaşdı yoħsa
Yed-i beyzā mıdur ey sākı o sımın-sā'id

gözi mestān:

1. gözi mestān:

Kaside 5

Mısra: 87

Kelime Tipi: -

Sarhoş eden göz.

Gözi mestān bir şüh-ı cihāndur Terzi İbrāhım
Şarāb-ı la'linūñ āvāresidür ħalk o cānuñ

gözi nürü:

1. gözi nürü:

Gazel 40

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Göz nuru.

‘Azīzi-veş nigāh edenlerūñ artar gözi nürü
Nażar ehline bir āyine-i zībā mıdur ol ruħ

gözi şahinler:

1. gözi şahinler:-ler

Gazel 62

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gözü şahin II gözü şahin gibi olan sevgili.

‘İzz ü nāz ile ‘Azīzi o gözi şahinler
Yine murg-ı dil-i nālānı şikār eylediler

gözi şayyāde:

1. gözi şayyāde:-e

Gazel 320

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gözü avcı II sevgili.

Bend olur ‘ışkı duzağına
‘Azīzi ol kim
Dil ü cān naħdini şaydı o gözi şayyāde

gözi yaşı:

1. gözi yaşı:

Gazel 218

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gözyaşı.

‘Azīzinūñ gözi yaşı gibi ey serv-i gül-ruħsār
Demādem karşuña çağlar aķar mı şuyı Eyyūbuñ

gözi yaşın:

1. gözi yaşın:-n

Gazel 340

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gözyaşı.

Neçe demdür ki ‘Azīzi aķıdup gözi yaşın
Cüy-veş nāle eder vādi-i hicrānuñda

2. gözi yaşın:-n

Tesdis 1

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Gözyaşı.

Güldürür kimini gerçi bu
fenā gülzārī
Ağladup kiminüñ eyler gözi
yaşın cārī

gözi yaşına:

1. **gözi yaşına:-n, -a**
Kaside 1
Mısra: 12
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Gözyaşı.

Gülden ırmaz gözini bülbül-i
gam-dīde velī
Gül-i ter bülbülün etmez
gözi yaşına nazar

gözün açup:

1. **gözün açup:-up**
Lugaz 21
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Gözünü açıp.

Her biri 'aynek gibi açup
gözün
Rüy-ı dehre rüz u şeb eyler
nazar

gözine girüpdür:

1. **gözine girüpdür:-üp, -dür**
Gazel 384
Mısra: 16
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
*Gözün iç kısma bir
şeyin girmesi.*

N'ola bārān-ı eşki aqşa ebrün
Girüpdür gözine āhum
buḥārī

gözine görünür mi:

1. **gözine görünür mi:**
Gazel 177
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Deyim**
Gözüne görünür mü

*(görünmez) bağlamında
kullanılan bir deyim.*

Mısr-ı haddüñle sevād-ı
ḥaṭuñı seyr edenüñ
Görünür mi gözine Ka'be
yaḥod Şām-ı şerīf

gözine tutunur:

1. **gözine tutunur:-n, -ur-ur**
Kaside 2
Mısra: 14
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
*Gözüne takmak, gözünü
sarmak.*

Seyr için şems ü kamer-
ruḥları pīr-i eflāk
Tutunur gözine şems ü
kameri 'aynek-vār

gözine uyhu girmemiş:

1. **gözine uyhu girmemiş:-
miş**
Gazel 164
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Uyuyamak.

Şubḥa dek girmemiş uyhu
gözine şevkından
Māh küyında o yārūñ gece
mihmān olmuş

gözünü ırmaz:

1. **gözünü ırmaz:**
Kaside 1
Mısra: 11
Kelime Tipi: **Deyim**
*Gözünü ayırmamak,
dikkatle beklemek.*

Gülden ırmaz gözünü bülbül-i
gam-dīde velī
Gül-i ter bülbülün etmez
gözi yaşına nazar

gözleri āhū:

1. **gözleri āhū:**
Gazel 298
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gözleri ceylan gibi olan
II iri, güzel gözlü sevgili.*

'Azīzī naqd-i eşk-i çeşmün
İşār edegör yoḥsa
Şikār olmaz kemend-i āh ile
ol gözleri āhū

gözleri giryān:

1. **gözleri giryān:**
Tesdis 1
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Gözleri ağlamaklı.

Kārī 'ışk ehli gibi her kesün
efḡān ancak
Elem ü mihnet ile gözleri
giryān ancak

gözleri meste:

1. **gözleri meste:-e**
Gazel 321
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
*Gözleri sarhoş II
baygın bakışlı sevgili.*

Tutup kanlı gibi sākī
boğazın aldı meclisde
Boyun çekdi şurāḥī var ise ol
gözleri meste

gözlerine kara şu indi:

1. **gözlerine kara şu indi:-di**
Gazel 243
Mısra: 15
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
*Gözlerine kara su
inmek II kör olmak.*

Kara şu indi gözlerine ser-
fūrū edüp
Derd-i derünümü yaza yaza
kalem benüm

gözlerüm yaşı:

1. **gözlerüm yaşı:-ler, -üm**
Gazel 349
Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Gözyaşı.

O servün bāğ-ı küyün seyr
ederken gözlerüm yaşı
Şu deñlü aqđı kim cüy-ı
revān olmağa yaklağdı

gözlerüm yaşın:

1. **gözlerüm yaşın:-ler, -üm, -n**

Gazel 183

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gözyaşı.

Gözlerüm yaşın edüp
mānend-i tūfān ayrılık
Kıldı dil murğın tenür-ı
tende biryān ayrılık

2. **gözlerüm yaşın:**

Gazel 209

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Göz yaşı.

Büstān-ı küyuñı şuarmağa
leyl ü nehār
Eşigünde gözlerüm yaşın
bıñar etsem gerek

gözlerümüñ yaşı:

1. **gözlerümüñ yaşı:-ler, -üm, -üñ**

Gazel 230

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gözyaşı.

Aqđı şu gibi cān u dil ol serv
ayağına
Ey gözlerümüñ yaşı yürü sen
de revān ol

gözüm:

1. **gözüm:-üm**

Kaside 3

Mısra: 1

Görme organı.

Her ne dem gülnār-ı la'lüñ-
çün gözüm giryān olur
Sürh-i eşkümden cihan pür-
dāne-i rummān olur

gözüm görmesün:

1. **gözüm görmesün:-me, -sün**

Tesdis 2

Mısra: 15

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gözü görmek II Hiçbir
surette karşılaşmak
istememek.*

Görmesün gözüm çemende
nergis-i şehlāsını
Yā n'edem berg-i gül-i
ra'nā-yı müsteñāsını

gözüm nürü:

1. **gözüm nürü:**

Gazel 85

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sevgiliye söylenen
kalıplaşmış hitap sözü (nūr-ı
aynım).*

Degül merdüm görinen dide-
i gam-didem üstünde
Hayāl-i hāl-i ruhsāruñ
gözüm nürü edüpdür yer

2. **gözüm nürü:**

Tarih 18

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sevgiliye söylenen
kalıplaşmış hitap sözü (nūr-ı
aynım).*

Ol gözüm nürü ciger-küşem
'Alı
Kim anuñla eglenürdi cān-ı
zār

gözüm toymaz:

1. **gözüm toymaz:-m, -maz-
maz**

Gazel 271

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**
*Gözü toymak II yetmek,
kafi gelmek.*

'Aziz rüy-ı dilber seyrine
toymaz gözüm dersin
Harış-i genc-i vaşl olan dil-i
meyyālūñ añmazsın

gözüm uyhu görsün:

1. **gözüm uyhu görsün:-m, -sün**

Gazel 323

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

*Gözü uyku görmek II
uyuyamamak.*

Nece görsün gözüm uyhu
yüzün miñnet bucağında
Şeb olmaz kim beni gam
başmaya kábüs şeklinde

gözüm üzre:

1. **gözüm üzre:**

Muamma 2

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Gözümün üstüne. || Göz
bebeğimin üstüne II Başım
gözüm üstüne deyimi, emrini
kayıtsız, şartsız yerine
getirmeyi kabul etme. II
Sevgilinin boyunun uzunluğu
sebebiyle göz hizasının
üzerinde bağlamında gerçek
anlamda da kullanılmıştır.*

Hayāl-i kadd-i yāre kim
gözüm üzre mekān etdüm
Şehāba ergürüp āhı yaşum
bañr-i revān etdüm

2. **gözüm üzre:**

Muamma 2

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Gözümün üstüne. || Göz
bebeğimin üstüne II Başım
gözüm üstüne deyimi, emrini
kayıtsız, şartsız yerine
getirmeyi kabul etme. II
Sevgilinin boyunun uzunluğu
sebebiyle göz hizasının
üzerinde bağlamında gerçek
anlamda da kullanılmıştır.*

Ḥayāl-i kadd-i yāre kim
gözüm üzre mekân etdüm
Seḥāba ergürüp āhı yaşum
baḥr-i revān etdüm

gözüm yaşı:

1. **gözüm yaşı:-üm**
Gazel 186
Mısra: 14
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Gözyaşı.

Beni ırmağ dileyelden reh-i
küyından o meh
Ġam-ile oldı gözüm yaşı
‘Azīzī ırmağ

2. **gözüm yaşı:-üm**
Gazel 196
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Gözyaşı.

Mihr-i ruḥıyla oldı gözüm
yaşı la‘l-gün
Vermez egerçi mihr ‘Azīzī
läle-reng

3. **gözüm yaşı:-üm**
Gazel 240
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Gözyaşı.

Ġam-ı hecrüñle gözüm yaşı
olup cüy-ı revān
Ḳurdi ‘aks-i ten-i ḥam-
geştem anuñ üstine pül

gözüm yaşını:

1. **gözüm yaşını:-üm, -n, -ı**
Gazel 239
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Gözyaşı.

Yeter ağlatduñ efendi
demidür
Dest-i luḫfıñla gözüm yaşını
sil

gözüme gelsün:

1. **gözüme gelsün:-sün**
Gazel 141
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Gözüme gelsin
(gözümden çıksın
bağlamında kullanılmıştır.).*

Elüme läle-veş cām-ı mey
alup bezm-i miḥnetde
İçersem gözüme gelsün
şarāb-ı ergāvān sensüz

gözüme görünmez:

1. **gözüme görünmez:-mez**
Gazel 141
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Ortaya çıkmak, ortada
görünmek. II Dikkate
alınmak, önemi olmak.*

Gerekmez gülşen-i dehri
baña ey kebk-i cān sensüz
Görinmez gözüme hergiz
gül-i bāğ-ı cihān sensüz

gözüme görünür:

1. **gözüme görünür:-i, -n, -ür-ür**
Gazel 8
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Göze görünmek (... gibi
gözükmek bağlamında
kullanılmıştır.).*

Görinür gözüme her aḫkeri
bir kırmızı gül
Nār-ı süzāna desem tañ mı
gülüstān-ı şitā

gözüme karşı:

1. **gözüme karşı:**
Gazel 293
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Gözüme karşı II Göz
önünde.*

Dāyim gözüme karşı kuçar
müy-ı miyānuñ
Vardur gilemüz ḥāşılı ey
meh o kemerden

gözüme uyhu gelmez:

1. **gözüme uyhu gelmez:-mez**
Gazel 146
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Deyim**
*Gözüne uyku girmemek:
uyuyamamak, uykusuz
kalmak.*

Bezme ol dilber-i meh-rū
gelmez
Gözüme ol gece uyhu
gelmez

gözümün üstine:

1. **gözümün üstine:-n, -e**
Matla 64
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Gözün üstü II göz
bebeği II kirpik.*

Ağlamakdan gözümün üstine
yaşı geldi
Şanki bir ḥāneyi başmağa
şubaşı geldi

gözümüz yaşı:

1. **gözümüz yaşı:-ümüz**
Gazel 197
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Gözyaşı.

Keşti-i cismi şalup baḥr-i
belā-yı ‘ışka
Gözümüz yaşı ile ‘ālemi
tūfān etdük

gözün aç:

1. **gözün aç:**
Gazel 337
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Deyim**
*Uyanık, dikkatli olmak l
fırsattan yararlanmak, fırsatı*

kaçırmamak için dikkat kesilmek.

Almasun bāğ-ı cihānda seni
gâflet uyhuşu
Gözün aç nergis gibi 'ömriñ
geçürme hıvābda

2. gözün aç:

Matla 49

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

*Uyanık, dikkatli olmak |
fırsattan yararlanmak, fırsatı
kaçırmamak için dikkat
kesilmek.*

Şehr-i bāğa şāh olup çün
lāle-veş urundi tāc
Nergis-i meste dedi gül
begliğün var gözün aç

3. gözün aç:

Matla 67

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim**

*Uyanık, dikkatli olmak |
fırsattan yararlanmak, fırsatı
kaçırmamak için dikkat
kesilmek.*

Hām olma gözün aç destüñe
alsañ hāme
Nām-ı Sübhānı yaz evvel ki
ola ser-nāme

gözün uyhu görmez:

1. **gözün uyhu görmez:-üñ,
-mez-üñdi**

Gazel 202

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gözüne uyku girmemek.

Hattı sevdāsiyla ol māhuñ
dilā
Görmez oldu geceler uyhu
gözün

gözyaş:

1. **gözyaşlarını:-lar, -ı, -n, -ı**

Gazel 209

Mısra: 1

Gözyaşı.

Akıdup gözyaşlarını cüybār
etsem gerek
Ol boyı serv-i revānı der-
kenār etsem gerek

2. **gözyaşından:-ı, -n, -dan**

Gazel 287

Mısra: 8

Gözyaşı.

Nār-ı 'ışkıyla boyanan
çeşmüme etmez nazar
Ben gerekse gözyaşından
kanlara boyanayın

gözyaşı:

1. **gözyaşım:-n**

Gazel 231

Mısra: 1

Gözyaşı.

'İşkuñ ile gözyaşın baħr
etmeyen üftāde-dil
Kurtulup girdāb-ı ğamdan
olmasun āzāde-dil

ğubār:

1. **ğubār:**

Mesnevi 1

Mısra: 15

*Toz, toprak; (tanıklarda
sevgili/padişahın kapısı veya
eşiğinde bulunan ve
gönülden temizlenmesi
gerekten toz bağlamlarında).*

Getürüp qalbüne ğubār o
dem
Hışn olupdur yerüm deyü
yeme ğam

2. **ğubārdur:-dur**

Gazel 169

Mısra: 3

*Toz, toprak II Gubari
yazısı.*

Şöyle ğubārdur ki hat-ı la 'li
ol mehüñ
Yāküt dahı yazmadı böyle
ğubār hat

3. **ğubāri:-ı**

Kıt'a 15

Mısra: 11

Toz II keder, üzüntü.

Silüp āyine-i dilden ğubārı
Eder mesrūr-ı hātır cān-ı zārı

4. **ğubār:**

Kıt'a 15

Mısra: 9

Toz, ince toprak II

karartı.

Çomaz dilde ğubār ammā ki
esrār
Ye anı tuymasun esrāruñ
ağyār

ğubār hat:

1. **ğubār hat:**

Gazel 169

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gubārî hattı II gubārî

yazı.

Şöyle ğubārdur ki hat-ı la 'li
ol mehüñ
Yāküt dahı yazmadı böyle
ğubār hat

ğubārî:

1. **ğubārî:**

Gazel 228

Mısra: 14

*Osmanlı âlimlerinden
ve divân şairlerindedir.
(ö.1566).*

Esrār-ı hatt-ı la 'lüñi ögsek de
mü-be-mü
Şi'rüm Ğubārî ş'i'ri-y-ile oldu
kıl-be-kıl

ğubār-ı 'ışkdur:

1. **ğubār-ı 'ışkdur:-dur**

Gazel 262

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Aşkın tozu.

Ey 'Azizî bāde-i mihr ü
ğubār-ı 'ışkdur
Bezm-i 'ālemde beni ser-
mest ü hayrān eyleyen

ğubār-ı pāya:

1. **ğubār-ı pāya:-y, -a****Gazel 74**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ayağının tozu.*

Hör bakma her ğubār-ı pāya
ey dil kim bilir
Neçe serdardur ki şimdi zīr-i
hāk olmuş yatur

ğubār-ı rehğüzāruñdur:1. **ğubār-ı rehğüzāruñdur:-uñ, -dur****Gazel 189**

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***(Sevgilinin) geçtiği
yolun tozu.*

Sürmedān-ı dīde-i ehl-i dile
kühl-i cilā
Hāk-i pāyuñla ğubār-ı
rehğüzāruñdur senüñ

ğubār-ı sebz-i hattuñ:1. **ğubār-ı sebz-i hattuñ:-uñ****Gazel 5**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Yeşil ayva tüyünün
toprağı.*

Şarāb-ı cām-ı la'lüñ mest-i
ser-gerdānyuz cānā
Ğubār-ı sebz-i hattuñ vālih ü
hayrānyuz cānā

ğubār-ı tenlerin:1. **ğubār-ı tenlerin:-ler, -in****Gazel 381**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Toprak olan beden.*

Hevā-yı işkuñ ile zerre-veş
yoluñda 'aşıklar
Ğubār-ı tenlerin hāk ile
yeksān eylesünler mi

güç:1. **güç:****Gazel 35**

Mısra: 6

Zor.

Sırr-ı işkı halka fāş etmezdi
Manşür olmasa
Sinede esrār-ı işkı şaklamak
her bār güç

2. **güç:****Gazel 35**

Mısra: 8

Zor.

Ermedi şem'-i murādına
'Azīzī neylesün
Kişiyē yār olmayıcağ baht-ı
nā-hemvār güç

3. **güç:****Gazel 35**

Mısra: 10

Zor.

Gerçi şāhum söylemek eş'ārı
āsāndur velī
Etmek ol eş'ār-ı dūr-bārı
saña iş'ār güç

4. **güçdür:-dür****Gazel 35**

Mısra: 4

Zor.

Heçr-i dildār ile zār olsam
ta'accüb eylemeñ
Fırkat-i dildār güçdür fırkat-i
dildār güç

5. **güç:****Gazel 35**

Mısra: 2

*Zor (daha önce
kullanılan benzer ifadeyi
pekiştirmek için
kullanılmıştır).*

'Aşık-ı ğam-hvāre gelmez
zehr-i kahr-ı yār güç
Güç gelür ammā ki ta'n-ı
zāhid-i huşyār güç

6. **güç:****Gazel 35**

Mısra: 4

*Zor (daha önce
kullanılan benzer ifadeyi*

*pekiştirmek için
kullanılmıştır).*

Heçr-i dildār ile zār olsam
ta'accüb eylemeñ
Fırkat-i dildār güçdür fırkat-i
dildār güç

güç gelmez:1. **güç gelmez:-mez****Gazel 35**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Zor gelmek.*

'Aşık-ı ğam-hvāre gelmez
zehr-i kahr-ı yār güç
Güç gelür ammā ki ta'n-ı
zāhid-i huşyār güç

güç gelür:1. **güç gelür:-ür****Gazel 35**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Zor gelmek.*

'Aşık-ı ğam-hvāre gelmez
zehr-i kahr-ı yār güç
Güç gelür ammā ki ta'n-ı
zāhid-i huşyār güç

güci yetmez:1. **güci yetmez:-mez****Gazel 181**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gücü yetmek.*

Neçe şayd eylesün ol yāri
'Azīzī-i ğarīb
Eli ermez güci yetmez
direme vüs'ati yok

gücüne alur:1. **gücüne alur:-ñe-ur****Matla 19**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Gasp etmek, zorla almak.

Bulsañ gücüñe alur idüñ ey
gam u firqat
Cân naqdini sînemde koduñ
gibi emânet

güftâr:

1. **güftârından:-ı, -n, -dan**
Gazel 152
Mısra: 4
Söz, kelam, konuşma.

Yine cânım sîneme 'avdet
ederdi öliceğ
Yâr güftârından ursa güşuma
bir cüz'î ses

2. **güftâr:**
Gazel 199
Mısra: 7
Söz, kelam, konuşma.

Ne güftârüñ gibi güftâr
işitdük
Ne ref'târüñ gibi ref'târ
gördük

3. **güftârüñ:-uñ**
Gazel 199
Mısra: 7
Söz, kelam, konuşma.

Ne güftârüñ gibi güftâr
işitdük
Ne ref'târüñ gibi ref'târ
gördük

4. **güftâra:-a**
Gazel 318
Mısra: 4
Söz, kelam, konuşma.

Dehân-ı yâra beñzetmek
olurdi gönca-i bağı
Zebâna gelse bülbül gibi
kâdir olsa güftâra

5. **güftârımız:-ımız**
Gazel 142
Mısra: 7
Söz, kelam II şiir.

Güftârımız şekerden olurdi
lez'iz eger

ŦüŦi-veş ağızımızda lebüñ
olsa qandimüz

güftâra gelse:

1. **güftâra gelse:-se**
Gazel 179
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Söze başlamak II dile
gelmek. Dile düşmek;
konuşmaya başlamak (GTS);
bağırarak, nara atmak.*

Diñledür her sözünü bezm
ehline bî-ihtiyâr
Gelse güftâra ne dem pîrâne
çeng ü nây u def

güftâr-ı ħasen:

1. **güftâr-ı ħasen:**
Gazel 260
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Güzel söyleyiş.

Yoğ naz'iri ħasenüñ ħüsn ü
edâda ammâ
Olmaz eş'âr-ı Azîzî gibi
güftâr-ı ħasen

güftâr-ı manzümüñ:

1. **güftâr-ı manzümüñ:-uñ**
Kaside 3
Mısra: 61
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Şiirin, manzumun sözü.

Ey ümîd-i ehl-i dil güftâr-ı
manzümüñ senüñ
Kimisi vird-i zebân kimisi
ħırz-ı cân olur

2. **güftâr-ı manzümüñ:-uñ**
Kaside 3
Mısra: 61
Kelime Tipi: -
Şiirin, manzumun sözü.

Ey ümîd-i ehl-i dil güftâr-ı
manzümüñ senüñ
Kimisi vird-i zebân kimisi
ħırz-ı cân olur

güher:

1. **güherem:-em**
Kıt'a 1
Mısra: 12
İnci, cevher.

Sözlerüm güş eden pesend
eyler
Ma'rifet kâmi içre bir
güherem

2. **güher:**
Gazel 174
Mısra: 2
İnci, cevher II göz yaşı.

Hecr-i femüñle çıkdı
gözümünden dürer dirîğ
Güm oldu gıtdi yoğ yere
bunca güher dirîğ

3. **güherleri:-ler, -i**
Matla 28
Mısra: 2
İnci, cevher II göz yaşı.

Âhum şererleri çıkar eflâke
muttaşıl
Yaşum güherleri dökilür
ħâke muttaşıl

güher-i jâle:

1. **güher-i jâle:**
Gazel 88
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Çiy tanelerinin cevheri,
jale cevheri.*

Ķıldı pür-lâle kefin jâle
'Azîzî güyâ
Şadef-i lâleye oldu güher-i
jâle dürer

güher-i jâleler:

1. **güher-i jâleler:-ler**
Terci-bend 1
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
*Çiy tanelerinin cevheri,
jale cevheri.*

Rahmet-i Hâk gibi gülistāna
Güher-i jāleler nişār oldı

gül:

1. **gül:**

Gazel 16

Mısra: 8

*Gül II Sevgiliye benzer
başka güzeller.*

Geldi figāna sīne-i şad-çäkde
göñül
Ey gül kafesde nāle eden
şanma 'andelīb

2. **gülün:-üñ**

Gazel 51

Mısra: 1

*Gül II Sevgiliye benzer
başka güzeller.*

Gerçi biñ var o gülün 'aşık-ı
zārı geçinür
Yoğdur ammā ki benüm gibi
hezārı geçinür

3. **gül:**

Gazel 53

Mısra: 5

*Gül II Sevgiliye benzer
başka güzeller.*

Nece varsun bāga gül seyrine
bülbul kim anuñ
Üstine hañcer çeker
gördükçe süsen gibi hār

4. **gülün:-üñ**

Gazel 63

Mısra: 9

*Gül II Sevgiliye benzer
başka güzeller.*

Ol gülün la'line mi öyküñdi
bülbüller üşüp
Ğoncanuñ başına bāğ-ı
'ālemi teng etdiler

5. **gülümdür:-üm, -dür**

Gazel 75

Mısra: 1

*Gül II Sevgiliye benzer
başka güzeller.*

Dilde hayāl-i yārüm bir tāze
ter gülümdür

Gam gülşeninde cānum
āvāre bülbulümdür

6. **gül:**

Gazel 89

Mısra: 7

*Gül II Sevgiliye benzer
başka güzeller.*

Gördügince çemende bülbuli
gül
Kızarp lāle-veş pür-āteş
olur

7. **gül:**

Gazel 105

Mısra: 7

*Gül II Sevgiliye benzer
başka güzeller.*

Ağladuğum görse ol gül şād
olur
Bu meşeldür bülbul ağlar gül
güler

8. **gül-ile:-ile**

Gazel 113

Mısra: 10

*Gül II Sevgiliye benzer
başka güzeller.*

Yāri ağıyār-ile gördükçe
'Azīzī bāğda
Şanuram kim hem-dem
olmuşdur gül-ile hārılar

9. **gülün:-üñ**

Gazel 115

Mısra: 7

*Gül II Sevgiliye benzer
başka güzeller.*

Yüzi gülün güler ü kalbi
ğoncanuñ açılır
Kaçan o serv çemen şahnına
çemāne çıkar

10. **gülün:-üñ**

Gazel 123

Mısra: 9

*Gül II Sevgiliye benzer
başka güzeller.*

Ruñı vaşfın 'Azīziyā o gülün
Varağ-ı lāle-ğūna kıl tahrīr

11. **güller:-ler**

Gazel 125

Mısra: 5

*Gül II Sevgiliye benzer
başka güzeller.*

'Acebdür hāli bāğ-ı 'ālemün
güller olup hāndān
Çözüp sünbüllerin gökde
şeħāb-ı dür-feşān ağlar

12. **gülün:-üñ**

Gazel 149

Mısra: 3

*Gül II Sevgiliye benzer
başka güzeller.*

Ol gülün şevk-ı ruñıyla
yanmada yakılmada
Mihir ü meh dāğ-ı dil-i
süzāna beñzer beñzemez

13. **gül:**

Gazel 151

Mısra: 4

*Gül II Sevgiliye benzer
başka güzeller.*

İncinme dilā ol yār olmaz ise
bī-ağıyār
'Ālemde gül olmaz çün
yanında diken bitmez

14. **gül:**

Gazel 162

Mısra: 5

*Gül II Sevgiliye benzer
başka güzeller.*

Şafha-i şahn-ı çemende aldı
ey gül lāle-reng
Dāğ-ı mihrün eyleyelden
sīne-i süzāna nağş

15. **gül:**

Gazel 165

Mısra: 10

*Gül II Sevgiliye benzer
başka güzeller.*

Şeherden açmış ol ğonca
'Azīzī bülbulē dönmiş
Kızarmış tāb-ı mülden 'ārtızı
gül gibi āl olmuş

16. **gül:**

Gazel 195

Mısra: 1

*Gül II Sevgiliye benzer
başka güzeller.*

Ol gül oyardığı sîneñde kızıl
dāđlarıñ
Revnağ-ı lālelerin bozdı dilā
bāđlarıñ

17. **gölün:-iñ**
Gazel 196
Mısra: 5
*Göl II Sevgiliye benzer
başka güzeller.*

Zülfü hevāsı olmasa başında
ol gölüñ
Gezmezdi gökde serserī ebr-i
külāle-reng

18. **göl:**
Gazel 201
Mısra: 2
*Göl II Sevgiliye benzer
başka güzeller.*

Eşk-i hünin etmesün mi rüy-i
zerdüm verd-reng
Kim alup al-ile göñlüm baña
ol gül verdi reng

19. **göl:**
Gazel 219
Mısra: 5
*Göl II Sevgiliye benzer
başka güzeller.*

Bār-ı luftın ğayre ihsān
eyleyüp ol gül saña
Çekdirürse bār-ı cevri ey dil-
i ğam-hvāre çek

20. **gölün:-iñ**
Gazel 223
Mısra: 6
*Göl II Sevgiliye benzer
başka güzeller.*

şavt-ı murđ-ı hoş-nevāyı
eylemezdi istimā
Erse ğuşına gölüñ řirīn-
maķālī naķşınıñ

21. **göl:**
Gazel 227
Mısra: 1
*Göl II Sevgiliye benzer
başka güzeller.*

Jāleden kılmazdı destin pür-
dür-i řehvār gül

Etmese pāyına ol servüñ anı
İsār gül

22. **göl:**
Gazel 227
Mısra: 2
*Göl II Sevgiliye benzer
başka güzeller.*

Jāleden kılmazdı destin pür-
dür-i řehvār gül
Etmese pāyına ol servüñ anı
İsār gül

23. **göl:**
Gazel 227
Mısra: 4
*Göl II Sevgiliye benzer
başka güzeller.*

Dāne dāne görinen içinde
řanmañ tohm-ı zerd
Seyr-i bāđ etdüķçe yāre
gösterür dīnār gül

24. **göl:**
Gazel 227
Mısra: 6
*Göl II Sevgiliye benzer
başka güzeller.*

Hük-m-i řāhidür elinde ğonca
tomārı meger
Oldı eřcār u şüküfe ğayline
serdār gül

25. **göl:**
Gazel 227
Mısra: 8
*Göl II Sevgiliye benzer
başka güzeller.*

řāhsār-ı ğamda nālān
olmasun mı ‘andelīb
Kim çemende ğār ile her
dem güler oynar gül

26. **göl:**
Gazel 227
Mısra: 10
*Göl II Sevgiliye benzer
başka güzeller.*

Yanına vardüķça ötelen
demezdi bülbülün
Olmasa ğülşende zārından
eger bīzār gül

27. **güle:-e**
Gazel 227
Mısra: 11
*Göl II Sevgiliye benzer
başka güzeller.*

Bülbüle çün ağlamak oldı
güle gülmek nařīb
Ko ‘Azīzī ağlasun hecrüñle
sen ey yār gül

28. **göl:**
Gazel 234
Mısra: 9
*Göl II Sevgiliye benzer
başka güzeller.*

‘Azīzī ğuş edüp küyında
efğānum dedi ol gül
Gülīstān seyrine gelmiş yine
bir nağme der bülbül

29. **gölün:-iñ**
Gazel 234
Mısra: 3
*Göl II Sevgiliye benzer
başka güzeller.*

Degüldür jāle vü tohmı
gölün gördüķçe ruhsārın
Sevincinden şaçar üstine
neçe sīm ü zer bülbül

30. **göl:**
Gazel 236
Mısra: 2
*Göl II Sevgiliye benzer
başka güzeller.*

Dōstum ben ‘andelībi zār u
giryān etmegil
Düşmen-i bed-ĥāhumı gül
gibi ĥandān etmegil

31. **göl:**
Gazel 299
Mısra: 3
*Göl II Sevgiliye benzer
başka güzeller.*

Göl gibi ‘arz-ı dīdār etme
‘adüya zinhār
Ey ğonca gel açılma luft eyle
ĥāra karşı

32. **gölün:-iñ**
Gazel 303
Mısra: 9

*Gül II Sevgiliye benzer
başka güzeller.*

‘Azîzî ol gülün güşına ermez
âh ile zârûn
Gerekse gülşen-i küymda
feryâd-ı hezâr eyle

33. **gül:**

Gazel 306

Mısra: 4

*Gül II Sevgiliye benzer
başka güzeller.*

Ol meh-i nâ-mihribânı elden
aldurdum deyü
Gül te‘essüf etse ey dil
vermek Allâhuñ yine

34. **gülün:-iñ**

Gazel 306

Mısra: 5

*Gül II Sevgiliye benzer
başka güzeller.*

Ol gülün seyr etdüğü yollara
sür yüzün gözün
Şahn-ı bâğa ey şabâ uğrarsa
ger râhuñ yine

35. **gül:**

Gazel 307

Mısra: 1

*Gül II Sevgiliye benzer
başka güzeller.*

Açılsa gül fiğâna gelse
bülbül nev-bahâr olsa
Semen-sîmâ güzellerle yine
seyr-i kenâr olsa

36. **gül:**

Gazel 307

Mısra: 5

*Gül II Sevgiliye benzer
başka güzeller.*

Geyüp ak sâdeler egnine ol
gül bâğ-ı ‘âlemde
Şalınsa nâz ile yanumca
serv-i sâyedâr olsa

37. **gülün:-iñ**

Gazel 312

Mısra: 13

*Gül II Sevgiliye benzer
başka güzeller.*

Beñzeyelden ruḥ-ı alına
‘Azîzî o gülün
Gülşenün verdi baña seyri
ferâğın lâle

38. **güller:-ler**

Gazel 330

Mısra: 1

*Gül II Sevgiliye benzer
başka güzeller.*

Nev-bahâr oldu çemen buldı
şeref güller ile
Toldı etrâf yine na‘ra-i
bülbüller ile

39. **güller:-ler**

Gazel 330

Mısra: 4

*Gül II Sevgiliye benzer
başka güzeller.*

Yine bir lâle-ruḥuñ ‘arîzî
şevkıyla gönül
Demidür sîneñi tezyîn edesin
güller ile

40. **güller:-ler**

Gazel 331

Mısra: 6

*Gül II Sevgiliye benzer
başka güzeller.*

‘Aqlın alur âdemün bülbül
gibi rüz-ı bahâr
Ergüvânî câmesin geydükçe
güller egnine

41. **güller:-ler**

Gazel 343

Mısra: 9

*Gül II Sevgiliye benzer
başka güzeller.*

Erdi bir dem ki ‘Azîzî yine
güller açılıp
Bülbül-i na‘ra-zenân-ı çemen
efğâna gele

42. **gül:**

Gazel 345

Mısra: 6

*Gül II Sevgiliye benzer
başka güzeller.*

Yitürür ‘aqlın içenler câmuñ
Ey gül efsün mî edersin
mülüne

43. **gülüne:-iñ, -e**

Gazel 345

Mısra: 2

*Gül II Sevgiliye benzer
başka güzeller.*

‘Arz-ı ḥüsn eylemedün
bülbülüne
Degmedük gibi senün bir
gülüne

44. **gül:**

Gazel 362

Mısra: 1

*Gül II Sevgiliye benzer
başka güzeller.*

Çemen bezmine gül seyrâna
geldi
Hezâr anı görüp efğâna geldi

45. **gülün:-iñ**

Gazel 370

Mısra: 10

*Gül II Sevgiliye benzer
başka güzeller.*

Geymiş egnine ‘Azîzî gibi
yünden bir nemed
Ol gülün abdâlî olmış
bülbül-i gülşen daḥı

46. **gül:**

Gazel 383

Mısra: 2

*Gül II Sevgiliye benzer
başka güzeller.*

Gey yaraşsun egnüme derseñ
libâs-ı al gey
Ger dilerseñ varalum bâzâra
ey gül al gey

47. **gül:**

Kaside 1

Mısra: 13

*Gül II Sevgiliye benzer
başka güzeller.*

Gül neşât üzre demâdem dil-
i bülbül pür-gam
Gül-i ḥandân güler ü bülbül-i
nâlân ağlar

48. **gül:**

Kaside 1

Mısra: 21

*Gül II Sevgiliye benzer
başka güzeller.*

Gök çemen mâh gül ü ra'd
figân-ı bülbül
Gonca-i nahl-i gül ü bülbül-i
gülşen ahter

49. **gül:**

Kaside 1

Mısra: 25

*Gül II Sevgiliye benzer
başka güzeller.*

Kârzâr etmek için bülbül ü
gül süsen ü hâr
Oldı gülşende gül ü bülbüle
tîg u hançer

50. **gül:**

Kaside 1

Mısra: 26

*Gül II Sevgiliye benzer
başka güzeller.*

Kârzâr etmek için bülbül ü
gül süsen ü hâr
Oldı gülşende gül ü bülbüle
tîg u hançer

51. **gül:**

Kaside 1

Mısra: 31

*Gül II Sevgiliye benzer
başka güzeller.*

Mañtîku't-tayr oğur bülbüle
gül 'Attârı
Bülbüle tabla-i pür-ıtrın
açup gül yer yer

52. **gül:**

Kaside 1

Mısra: 32

*Gül II Sevgiliye benzer
başka güzeller.*

Mañtîku't-tayr oğur bülbüle
gül 'Attârı
Bülbüle tabla-i pür-ıtrın
açup gül yer yer

53. **gül:**

Kaside 1

Mısra: 39

*Gül II Sevgiliye benzer
başka güzeller.*

Şanuram geydi o gül egnine
çeşm-i bülbül
Seyr için dikse gül üzre
nazarın bülbül eger

54. **gül:**

Kaside 1

Mısra: 40

*Gül II Sevgiliye benzer
başka güzeller.*

Şanuram geydi o gül egnine
çeşm-i bülbül
Seyr için dikse gül üzre
nazarın bülbül eger

55. **gül:**

Kaside 1

Mısra: 49

*Gül II Sevgiliye benzer
başka güzeller.*

Salţanat bāğına gül bāğ-ı
cihāna bülbül
Nece bülbül şeh-i gül-rüy-ı
'adālet-güster

56. **gül:**

Kaside 1

Mısra: 51

*Gül II Sevgiliye benzer
başka güzeller.*

Kef-i ihsānı gül ü nuţk-ı
lisānı bülbül
Verdi ol bülbül ü gül bāğ-ı
cihāna zīver

57. **gül:**

Kaside 1

Mısra: 56

*Gül II Sevgiliye benzer
başka güzeller.*

Gele yād eyleye bülbül o
Halîlûn keremin
Göricek bülbülü gül olmaz
idi pür-āzer

58. **gül:**

Kaside 1

Mısra: 71

*Gül II Sevgiliye benzer
başka güzeller.*

Öykünürse yüzüne gül
sözüne bülbül eger

Göreyin bāda varup gül ola
bülbül ebter

59. **gül:**

Kaside 1

Mısra: 72

*Gül II Sevgiliye benzer
başka güzeller.*

Öykünürse yüzüne gül
sözüne bülbül eger
Göreyin bāda varup gül ola
bülbül ebter

60. **gül:**

Kaside 1

Mısra: 74

*Gül II Sevgiliye benzer
başka güzeller.*

Gül ü bülbül biteli kıpmadı
bir sencileyin
Gül gibi bülbülü çok serv-i
semen-bü dilber

61. **gül:**

Kaside 1

Mısra: 81

*Gül II Sevgiliye benzer
başka güzeller.*

Gül gibi sen gül ü bülbül gibi
ben ağlayayın
Bülbüle girye güle hānde
yaraşur derler

62. **gül:**

Kaside 1

Mısra: 88

*Gül II Sevgiliye benzer
başka güzeller.*

Ey ruñı berg-i gül-i bülbül-i
cān luţf eyle
Gül gibi bülbülüne gel yeter
et cevri yeter

63. **gül:**

Kaside 1

Mısra: 96

*Gül II Sevgiliye benzer
başka güzeller.*

Bülbül-i gülşene açdırmaz
ağız gelse söze
Bülbül-i tab'-ı latîfüm ki o
gül vaşfın eder

64. **gül:**
Kaside 1
 Mısra: 101
*Gül II Sevgiliye benzer
 başka güzeller.*

Netekim eyleye gül şive vü
 bülbül şiven
 Netekim çuta gül ü bülbüli
 gülbün ber-ser

65. **gül:**
Kaside 1
 Mısra: 103
*Gül II Sevgiliye benzer
 başka güzeller.*

Ser-i haşmın yumağa gül
 gibi bülbül kana
 Ola her gonca-i gül bülbüle
 la'î'n şeşper

66. **gülden:-den**
Kaside 1
 Mısra: 9
*Gül II Sevgiliye benzer
 başka güzeller.*

Eşer-i büy-ı vefâ görmedi
 gülden bülbül
 Gül-i ra'nâyı dil-i bülbül
 egerçi ki sever

67. **gülden:-den**
Kaside 1
 Mısra: 11
*Gül II Sevgiliye benzer
 başka güzeller.*

Gülden ırmaz gözini bülbül-i
 gam-dîde velî
 Gül-i ter bülbülün etmez
 gözi yaşına nazar

68. **güle:-e**
Kaside 1
 Mısra: 7
*Gül II Sevgiliye benzer
 başka güzeller.*

Güle karşı iniler bülbül-i bî-
 dil çuramaz
 Hâr-hâr-ı gam-ı gül bülbüle
 kâr etdi meger

69. **güle:-e**
Kaside 1
 Mısra: 28

*Gül II Sevgiliye benzer
 başka güzeller.*

Gül-i beyzâ-yı çemen
 bülbüle bir külçe-i sîm
 Güle âhî şereri bülbül-i
 gülzâruñ zer

70. **güle:-e**
Kaside 1
 Mısra: 30
*Gül II Sevgiliye benzer
 başka güzeller.*

Şekl-i gül bülbüli gördükçe
 kızardığı bu kim
 Bülbüle karşı göz eyler güle
 turmaz 'abher

71. **güle:-e**
Kaside 1
 Mısra: 70
*Gül II Sevgiliye benzer
 başka güzeller.*

Getürüp bülbüli şevka o
 gülün evşâfi
 Bülbül okurdu güle karşı bu
 şî'ri ezber

72. **güle:-e**
Kaside 1
 Mısra: 82
*Gül II Sevgiliye benzer
 başka güzeller.*

Gül gibi sen gül ü bülbül gibi
 ben ağlayayın
 Bülbüle girye güle hânde
 yaraşur derler

73. **güle:-e**
Kaside 1
 Mısra: 100
*Gül II Sevgiliye benzer
 başka güzeller.*

Bülbül-âsâ gül-i ter vasfını
 ey dil ço yürü
 O güle eyle du'â bülbüle zîrâ
 o düşer

74. **güli:-i**
Kaside 1
 Mısra: 5
*Gül II Sevgiliye benzer
 başka güzeller.*

Mehden eyleser 'aceb mi
 güli bülbül tercîh
 Görünür çehre-i gül bülbüle
 sems-i hâver

75. **güli:-i**
Kaside 1
 Mısra: 98
*Gül II Sevgiliye benzer
 başka güzeller.*

Gerçi vardır o gülün bülbül-i
 meddâhı hezâr
 Lîk yok ol güli ben bülbüli
 mânend öger

76. **gülinün:-i, -nüñ**
Kaside 1
 Mısra: 54
*Gül II Sevgiliye benzer
 başka güzeller.*

Gül-i ruhsârnuñ âlüftesi
 bülbül gibi halk
 Hüsn-i hulqı gülinün
 bülbülidür nev'-i beşer

77. **gülün:-üñ**
Kaside 1
 Mısra: 37
*Gül II Sevgiliye benzer
 başka güzeller.*

Bülbül olmazdı gülün
 vaşlıña tâlib râgıb
 Bülbülün olmasa mañlûbı
 gül-i meh-peyker

78. **gülün:-üñ**
Kaside 1
 Mısra: 69
*Gül II Sevgiliye benzer
 başka güzeller.*

Getürüp bülbüli şevka o
 gülün evşâfi
 Bülbül okurdu güle karşı bu
 şî'ri ezber

79. **gülün:-üñ**
Kaside 1
 Mısra: 97
*Gül II Sevgiliye benzer
 başka güzeller.*

Gerçi vardır o gülün bülbül-i
 meddâhı hezâr

Lîk yok ol güli ben bülbüli
mânend öger

80. **gül:**

Matla 17

Mısra: 2

*Gül II Sevgiliye benzer
başka güzeller.*

Uydurup yanına her hâr u
hes ü hâşâki
'Azîm-i gül-geşt-i çemen ede
o gül hâşâ ki

81. **gül:**

Muamma 12

Mısra: 1

*Gül II Sevgiliye benzer
başka güzeller.*

Rüy-ı rengînün olaldan gül
baña
Oldı la'lün ey yüzi gül mül
baña

82. **gül:**

Muamma 12

Mısra: 2

*Gül II Sevgiliye benzer
başka güzeller.*

Rüy-ı rengînün olaldan gül
baña
Oldı la'lün ey yüzi gül mül
baña

83. **güle:-e**

Terci-bend 1

Mısra: 57

*Gül II Sevgiliye benzer
başka güzeller.*

Güle karşı bu ma'tla'-ı hûbı
Dedi hoş şavt ile 'Azîzî-vâr

84. **güller:-ler**

Terci-bend 1

Mısra: 3

*Gül II Sevgiliye benzer
başka güzeller.*

Yine 'arz-ı cemâl edüp güller
Bâ'îş-i nâle-i hezâr oldı

85. **güllerle:-ler, -le**

Terci-bend 1

Mısra: 41

*Gül II Sevgiliye benzer
başka güzeller.*

Yine güllerle zeyn olup
gülşen
Düşdi lutfına Hâliküñ
maẓhar

86. **gül:**

Gazel 8

Mısra: 9

*Çok sevilen ve
beğenilen, katmerli ve kokulu
olan çiçek.*

Görinür gözüme her ahkeri
bir kırmızı gül
Nâr-ı süzâna desem tañ mı
gülîstân-ı şitâ

87. **gülün:-ün**

Gazel 8

Mısra: 11

*Çok sevilen ve
beğenilen, katmerli ve kokulu
olan çiçek.*

Vaşl u hecri gibi 'âlemde
'Azîzî o gülün
Olur eyyâm-ı bahâr u geçer
ezmân-ı şitâ

88. **gül:**

Gazel 60

Mısra: 1

*Çok sevilen ve
beğenilen, katmerli ve kokulu
olan çiçek.*

Reng-i rüyı gül ruḥ-ı zîbâ-yı
dilberden alur
Nitekim nûrı kamer ḥurşîd-i
enverden alur

89. **gülden:-den**

Gazel 71

Mısra: 8

*Çok sevilen ve
beğenilen, katmerli ve kokulu
olan çiçek.*

Şerḥ eyle deyü mes'ele-i
'ışkı bâb bâb
Faşl-ı bahâr bülbüle gülden
kitâb açar

90. **gül:**

Gazel 82

Mısra: 1

*Çok sevilen ve
beğenilen, katmerli ve kokulu
olan çiçek.*

Nev-'arûs oldı çemen gül
aña rüy-ı aldur
Zülf sünbül çeşm nergisdür
karanfûl hâldür

91. **güller:-ler**

Gazel 99

Mısra: 3

*Çok sevilen ve
beğenilen, katmerli ve kokulu
olan çiçek.*

Görinen güller degüldür
gülşeni
Yağdı yer yer âteş-i âh-ı
hezâr

92. **gül:**

Gazel 138

Mısra: 8

*Çok sevilen ve
beğenilen, katmerli ve kokulu
olan çiçek.*

N'ola yârân gibi görmese
ağyâr bizi
Çeşm-i aḥbâba gül a'dâ
gözine ḥâruz biz

93. **gül:**

Gazel 142

Mısra: 5

*Çok sevilen ve
beğenilen, katmerli ve kokulu
olan çiçek.*

Ağyâra gül gibi taḫıluḫ hîç
revâ mıdur
Hem-pâye-i pelîd ola serv-i
bülendimiz

94. **güller:-ler**

Gazel 149

Mısra: 1

*Çok sevilen ve
beğenilen, katmerli ve kokulu
olan çiçek.*

Bâğda güller ruḥ-ı cânâne
beñzer beñzemez
Goncalar la'l-i leb-i ḥandâna
beñzer beñzemez

95. **gül:**

Gazel 151

Mısra: 5

Çok sevilen ve

beğenilen, katmerli ve kokulu olan çiçek.

Lâle ruhuña beñzer gülşende
gül açılmaz
Serv-i kadüñe beñzer bir
nahl-i semen bitmez

96. **gülde:-de**

Gazel 182

Mısra: 8

Çok sevilen ve

beğenilen, katmerli ve kokulu olan çiçek.

Gül-i ter nece öykünür saña
kim
Gülde sende olan melâhat
yok

97. **gül:**

Gazel 212

Mısra: 9

Çok sevilen ve

beğenilen, katmerli ve kokulu olan çiçek.

Bâğ-ı cihânda gönümi gül
gibi al-ıla
Aldı 'Azîzî ruhları alı
Meḥmedüñ

98. **gülidür:-i, -dür**

Gazel 235

Mısra: 7

Çok sevilen ve

beğenilen, katmerli ve kokulu olan çiçek.

Gülzâr-ı cinânuñ gülidür
ḥüsn ile güyâ
Her gönca-dehen dilber-i
ra'nâ-yı Sitanbul

99. **gül:**

Gazel 263

Mısra: 2

Çok sevilen ve

beğenilen, katmerli ve kokulu olan çiçek.

Alsa ol ḥürî destine fincân
Şanuram elde gül tıtar
Rıdvân

100. **gül:**

Gazel 267

Mısra: 5

Çok sevilen ve

beğenilen, katmerli ve kokulu olan çiçek.

Küşte-i mihr-i 'izâruñ
olmasa gülşende gül
Bâd-ı Hızır egnine şarmazdı
anuñ kanlu kefen

101. **gül:**

Gazel 335

Mısra: 5

Çok sevilen ve

beğenilen, katmerli ve kokulu olan çiçek.

Meger gül cāmi'idür şahn-ı
gülşen
Nihâl-i serv aña olmuş
minâre

102. **gül:**

Gazel 335

Mısra: 7

Çok sevilen ve

beğenilen, katmerli ve kokulu olan çiçek.

Degül gül nâr-ı âhından
hezâruñ
Düşüpdür şahn-ı gülzâra
şerâre

103. **gül:**

Gazel 360

Mısra: 4

Çok sevilen ve

beğenilen, katmerli ve kokulu olan çiçek.

Boyunca kana girdüğine
yetmez mi bu şahid kim
O şahuñ gül gibi al cāme
geymek oldu kânunı

104. **gül:**

Gazel 381

Mısra: 12

Çok sevilen ve

beğenilen, katmerli ve kokulu olan çiçek.

Gelüp şürb-i şarâb-ı lâle-
gündan şevka meclisde

Güzeller gül gibi çāk-i
gırībân eylesünler mi

105. **gül:**

Kaside 1

Mısra: 1

Çok sevilen ve

beğenilen, katmerli ve kokulu olan çiçek.

'Arz edüp gül yüzini bülbül-i
gülzâre seher
Şeh-i gül luḥfına bülbül yine
düşdi mazhar

106. **gül:**

Kaside 1

Mısra: 42

Çok sevilen ve

beğenilen, katmerli ve kokulu olan çiçek.

Gül ü bülbül çok evet
gelmedi bâğ-ı dehre
Bir anuñ gibi yüzi gül dili
bülbül server

107. **gülün:-üñ**

Kaside 1

Mısra: 68

Çok sevilen ve

beğenilen, katmerli ve kokulu olan çiçek.

Bülbül evrâk-ı güle yazmağ
içün in'âmin
Bülbüle oldu gülün her varağı
bir defter

108. **güller:-ler**

Matla 25

Mısra: 2

Çok sevilen ve

beğenilen, katmerli ve kokulu olan çiçek.

Şebnem düşünce berg-i gül-i
aḥmer üstine
Dedi hezâr aña yüzün güller
üstine

109. **gülün:-üñ**

Matla 44

Mısra: 2

Çok sevilen ve

beğenilen, katmerli ve kokulu olan çiçek.

Ruḥ-ı yār ile baḥs-i ḥüsne
yüz yumadüğün gördi
Şeḥer gülşende şebnemle
gülün yüzine tükürdi

110. **gülde:-de**
Matla 46
Mısra: 2
*Çok sevilen ve
beğenilen, katmerli ve kokulu
olan çiçek.*

Bir mü'eddeb ḥübdur ol
gonca-leb
Gülde yokdur andağı ḥüsni
edeb

111. **gül:**
Matla 49
Mısra: 2
*Çok sevilen ve
beğenilen, katmerli ve kokulu
olan çiçek.*

Şehr-i bāga şāh olup çün
lāle-veş urundi tāc
Nergis-i meste dedi gül
begligün var gözün aç

112. **gülleri:-ler, -i**
Mesnevi 1
Mısra: 46
*Çok sevilen ve
beğenilen, katmerli ve kokulu
olan çiçek.*

Şahn-ı bāg-ı İrem gibi zībā
Gülleri bī-nazīr ü bī-hemtā

113. **gülmeler:-me, -ler**
Gazel 86
Mısra: 8
*Ses çıkarmadan hafifçe
gülümsemek, tebessüm
etmek.*

Gāh ḥandānsın gehī
giryānsın ey dil şem'-veş
Neyki 'ışk-ıla sana bu
gülmeler ağlamalar

114. **güler:-er**
Gazel 115
Mısra: 7
*Ses çıkarmadan hafifçe
gülümsemek, tebessüm
etmek.*

Yüzi gülün güler ü kalbi
goncanuñ açılır
Kaçan o serv çemen şahnına
çemāne çıkar

115. **gülerse:-er, -se**
Gazel 125
Mısra: 2
*Ses çıkarmadan hafifçe
gülümsemek, tebessüm
etmek.*

Cihān mātem-serādur bunda
kim gelse hemān ağlar
Bir iki gün gülerse yañılıp
neçe zamān ağlar

116. **güler:-er**
Gazel 127
Mısra: 10
*Ses çıkarmadan hafifçe
gülümsemek, tebessüm
etmek.*

'İşk-ı yār ile 'Azīzī erdi bir
vādīye kim
Geh güler mecnūn-ı şeydā
gibi gāh ağlar yürür

117. **gül:**
Gazel 137
Mısra: 5
*Ses çıkarmadan hafifçe
gülümsemek, tebessüm
etmek.*

Açıl mānend-i gonca gül şen
ol dehrün yüzi gülsün
Eger sen bil ki şen olmayasın
rüy-ı cihān gülmez

118. **gülmez:-mez**
Gazel 137
Mısra: 1
*Ses çıkarmadan hafifçe
gülümsemek, tebessüm
etmek.*

Kişi mesrūr olup bāg-ı
cihānda her zamān gülmez
Dem olur ağlamağ-ıla geçer
'ömri hemān gülmez

119. **gülmez:-mez**
Gazel 137
Mısra: 2
Ses çıkarmadan hafifçe

*gülümsemek, tebessüm
etmek.*

Kişi mesrūr olup bāg-ı
cihānda her zamān gülmez
Dem olur ağlamağ-ıla geçer
'ömri hemān gülmez

120. **gülmez:-mez**
Gazel 137
Mısra: 4
*Ses çıkarmadan hafifçe
gülümsemek, tebessüm
etmek.*

Ne deñlü bī-nevālık etse
bülbül şahn-ı gülşende
Be-gāyet ser-girāndur gonca-
i mevzūn-dehān gülmez

121. **gülmez:-mez**
Gazel 137
Mısra: 6
*Ses çıkarmadan hafifçe
gülümsemek, tebessüm
etmek.*

Açıl mānend-i gonca gül şen
ol dehrün yüzi gülsün
Eger sen bil ki şen olmayasın
rüy-ı cihān gülmez

122. **gülmez:-mez**
Gazel 137
Mısra: 8
*Ses çıkarmadan hafifçe
gülümsemek, tebessüm
etmek.*

Benüm ağladuğum etmeñ
ta'accüb 'ışk-ı yār-ıla
Bu gülzār-ı fenāda hīç kes
olup şādmān gülmez

123. **gülmez:-mez**
Gazel 137
Mısra: 10
*Ses çıkarmadan hafifçe
gülümsemek, tebessüm
etmek.*

'Azīzīye bugün gül yüzini
göstermedi beñzer
Ki gördüm yüzi gözi ağlar ey
rūh-ı revān gülmez

124. **gülmeden:-me, -den**
Gazel 192

Mısra: 2
Ses çıkarmadan hafifçe
gülümsemek, tebessüm
etmek.

Giryeden hâli mükedder
bülbül-i nālânlaruñ
Gülmeden ağzı yumulmaz
gonca-i handânlaruñ

125. **gül:**
Kaside 1
Mısra: 81
Ses çıkarmadan hafifçe
gülümsemek, tebessüm
etmek.

Gül gibi sen gül ü bülbül gibi
ben ağlayayın
Bülbüle girye güle hânde
yaraşur derler

126. **güler:-er**
Kaside 1
Mısra: 14
Ses çıkarmadan hafifçe
gülümsemek, tebessüm
etmek.

Gül neşât üzre demâdem dil-
i bülbül pür-gam
Gül-i handân güler ü bülbül-i
nālân ağlar

127. **gülüp:-üp**
Kıt'a 25
Mısra: 3
Ses çıkarmadan hafifçe
gülümsemek, tebessüm
etmek.

Gülüp nâz ile ol hür-i cennet
Dedi Haq râzı olsun hulle
etdi

128. **güldürür:-dür, -ür**
Tedis 1
Mısra: 9
Ses çıkarmadan hafifçe
gülümsemek, tebessüm
etmek.

Güldürür kimini gerçi bu
fenâ gülzârı
Ağladup kiminüñ eyler gözi
yaşın cârî

129. **gülmek:-mek**
Tedis 1
Mısra: 28
Ses çıkarmadan hafifçe
gülümsemek, tebessüm
etmek.

Bülbül-âsâ bu cihân içre
'Azîzî bir dem
Gülmek olmadı müyesser
deyü baña yeme gam

130. **güldi:-di**
Tedis 4
Mısra: 16
Ses çıkarmadan hafifçe
gülümsemek, tebessüm
etmek.

Akıp cular gibi divâne
gönlüm bir yaña gitdi
Bihamdillâh cihân güldi
küdüret câ-be-câ gitdi

131. **gül:**
Gazel 238
Mısra: 7
Gül II Sevgilinin yüzü.

İki zülfün iki sünbül iki
haddüñ iki gül
Ol iki nergis-i çeşmüñ iki
câdü mî degül

132. **gül:**
Müseddes 4
Mısra: 37
Gül II Sevgilinin yüzü.

Gördi 'Azîzî gül yüzüñi oldı
bülbülüñ
Başından aldı 'aqlını sevdâ-
yı sünbülüñ

133. **gülün:-üñ**
Gazel 324
Mısra: 8
Gül, maruf çiçek. II
Yanak.

Hadd ü kıdd-i yâre
öykünmek dilermiş bâğda
Bağ gülüñ şekline vü bağ
'ar'aruñ endâmına

134. **gülün:-üñ**
Tarih 18
Mısra: 10

Gül II Ali adlı bir
kimse.

Dedi yârân acıyup târîhini
Ol gülüñ şoldurdı hayfâ
rüzgâr

135. **gül:**
Gazel 227
Mısra: 12
Yaprakları kırmızı
kokulu çiçek II gülmek II
sevgili.

Bülbüle çün ağlamak oldı
güle gülmek naşib
Ço 'Azîzî ağlasun hecrüñle
sen ey yâr gül

136. **gül:**
Gazel 251
Mısra: 5
Çok sevilen ve
beğenilen, katmerli ve kokulu
olan çiçek II ateş.

Büstân-ı 'ışkdur çehrem ü
gül iki gözüm
Âb-ı eşk-ile tolu anda
ocağumdur benüm

gül:-

1. **gülmek:-mek**
Gazel 227
Mısra: 11
Ses çıkarmadan hafifçe
gülümsemek, tebessüm
etmek.

Bülbüle çün ağlamak oldı
güle gülmek naşib
Ço 'Azîzî ağlasun hecrüñle
sen ey yâr gül

2. **güler:-er**
Gazel 227
Mısra: 8
Alay etmek, eğlenmek.

Şâhsâr-ı gamda nālân
olmasun mî 'andelîb
Kim çemende hâr ile her
dem güler oynar gül

gül âb:

1. **gül āb:****Matla 76**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gül suyu.*

Şol şubh-dem ki yuya yüzün
ol gül āb ile
Gülzār-ı dehri pür ede büy-ı
gülāb ile

gül bergidür:1. **gül bergidür:-i, -dür****Gazel 223**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gül yaprağı.*

'Andelīb-i dil görüp
alınmasun mı aña kim
Kırmızı gül bergidür ruhsār-ı
alı naşşınıñ

gül bitüp:1. **gül bitüp:-üp****Kaside 1**

Mısra: 64

Kelime Tipi: -

Gül yetişir, büyür.

Var iken ol gül-i bülbül-
sühān u gonca-dehen
Gül bitüp bülbül ötüp bāğ-ı
cihānda n'eyler

gül gibi:1. **gül gibi:****Tedis 1**

Mısra: 25

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gül gibi.*

Kimi dünyāda olup gül gibi
şād u hurrem
Kiminüñ girye vü efgān ile
çeşmi pür-nem

2. **gül gibi:****Gazel 19**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Güle benzer biçimde II
hoşça.*

Gül gibi gülzār-ı dehri kimüñ
ile geşt eder
Ol nihāl-i serv-şad kime
kenār oldı 'aceb

3. **gül gibi:****Gazel 304**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim***Güle benzer biçimde II**hoşça.*

Hārlarla dehri sen gül gibi
seyrān etmede
Ben belā bāğında bülbül gibi
efgān etmede

4. **gül gibi:****Gazel 312**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim***Gül gibi II Hoşça,**güzelce.*

Gül gibi tazeleyüp sīnesi
dāğın lāle
Gülşenī tekyesinüñ yaqdı
çerāğın lāle

gül gül:1. **gül gül:****Gazel 208**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Pembe pembe.*

Görinen gül gül degül encüm
şerār-ı āh ile
Şahn-ı gerdūnı ser-Ā-ser
eyledüm nesrīnlik

gül gül edüp:1. **gül gül edüp:-üp****Gazel 127**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Vücutta gül şeklinde
nokta nokta yaralar açmak.*

Gül gül edüp şevk-ı rüy-ı yār
ile dil sīnesin

Lāle gibi nār-ı gamla bağrını
dağlar yürür

gül gül etsem:1. **gül gül etsem:-se, -m****Gazel 39**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Vücutta gül şeklinde
nokta nokta yaralar açmak.*

Gül gül etsem dāğ-ı 'ışkıla
'aceb mi sīnemi
Berg-i nāz-ile pür olmuş
nahl-i cāndur lāle-ruh

gül ruhlarıñuñ:1. **gül ruhlarıñuñ:-lar, -uñ, -uñ****Gazel 151**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gül yanak.*

Bülbül gibi şerh etse yıllarla
'Azīz ger
Gül ruhlarıñuñ vaşfi ey
gonca-dehen bitmez

gül ü bülbül:1. **gül ü bülbül:****Kaside 1**

Mısra: 41

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Gül ve bülbül II sevgili
ve aşık.*

Gül ü bülbül çok evet
gelmedi bāğ-ı dehre
Bir anuñ gibi yüzi gül dili
bülbül server

2. **gül ü bülbül:****Kaside 1**

Mısra: 73

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Gül ve bülbül II sevgili
ve aşık.*

Gül ü bülbül biteli kıpmadı
bir sencileyin

Gül gibi bülbülü çok serv-i
semen-bü dilber

gül ü bülbüle:

1. **gül ü bülbüle:-e**

Kaside 1

Mısra: 90

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gül ve bülbül II sevgili
ve âşık.*

Rüy-ı zerdüm gül-i nesrîn ü
fiğānum bülbül
N'ola etseñ o gül ü bülbüle
bir kerre nazar

gül ü bülbülü:

1. **gül ü bülbülü:-i**

Kaside 1

Mısra: 102

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gül ve bülbül II sevgili
ve âşık.*

Netekim eyleye gül şive vü
bülbül şiven
Netekim çuta gül ü bülbülü
gülbün ber-ser

gül ü mül:

1. **gül ü mül:**

Gazel 282

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gül (sevgili) ve şarap
(aşk, eğlence).*

Gül ü mül şöhetin etmek
çemende gönca-leblerle
Nece olur göresin şüfî hele
evvel bahâr olsun

2. **gül ü mül:**

Gazel 307

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gül (sevgili) ve şarap
(aşk, eğlence).*

Gül ü mül şöhetin etsek
varup şahn-ı gülistāna

Velî bir sākî bir ben bir
nigâr-ı gül-‘izâr olsa

3. **gül ü mül:**

Gazel 312

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gül (sevgili) ve şarap
(aşk, eğlence).*

Gül ü mül şöhetinüñ erdi
zamāni beñzer
Geldi bezm-i çemene başdı
ayağın lāle

4. **gül ü mül:**

Kaside 1

Mısra: 80

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gül (sevgili) ve şarap
(aşk, eğlence).*

Pür edüp bülbüleyi şahn-ı
gülistānda gehî
Bülbülüñle gül ü mül
şöhetin etsek n'ola ger

gül ü nergis:

1. **gül ü nergis:**

Terci-bend 1

Mısra: 31

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gül ve nergis.

Gül ü nergis gibi zuhûra
gelüp
Yüzi gözi açıldı ezhâruñ

gül ü serv-i revân:

1. **gül ü serv-i revân:**

Gazel 12

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yürüyen servi ve gül.

Yeter seyr-i had ü kıdd ü
hañuñ 'âşıklara cānā
Gül ü serv-i revân ile çemen
bostānuñ olsun hep

gül yüzini:

1. **gül yüzini:-i, -n, -i**

Gazel 137

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gül gibi yüz, gül gibi
yanak II sevgilinin gül gibi
yüzü, yanağı.*

'Azîzîye bugün gül yüzini
göstermedi beñzer
Ki gördüm yüzi gözi ağlar ey
rûh-ı revân gülmez

gül yüzlü:

1. **gül yüzlü:**

Gazel 385

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gül yüzlü, yüzü gül gibi
olan.*

Niçün bülbül gibi küyünda
yârüñ nāle etmezsin
O gül yüzlü nigâr-ı dil-
sitānuñdan uşandıñ mı

gül yüzün:

1. **gül yüzün:-üñ**

Kaside 3

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*(sevgilinin) güle
benzeyen yüzü, gül yüzlü.*

Gül yüzün hecriyle akduqça
gözümdeñ kanlu yaş
Yine şahrâ-yı serâser lāle-i
nu 'mān olur

2. **gül yüzün:-üñ**

Gazel 5

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gül gibi yüz, gül gibi
yanak II sevgilinin gül gibi
yüzü, yanağı.*

'Aceb mi gül yüzün yādına
āh u nāleler etsek
Maħabbet gülşeninüñ bülbül-
i nālānyuz cānā

3. **gül yüzün:-üñ****Gazel 14**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Gül gibi yüz, gül gibi yanak II sevgilinin gül gibi yüzü, yanağı.

Gül yüzün hecriyle çeşmüm gam degül olsa pür-âb Şîşe içinde turur 'âdetdür ey gonca gülâb

4. **gül yüzün:-üñ****Gazel 189**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Gül gibi yüz, gül gibi yanak II sevgilinin gül gibi yüzü, yanağı.

Gül yüzün yâdına bülbül gibi eyler nâleler Bâğ-ı küyünda gönül bir murğ-ı zârûndur senüñ

5. **gül yüzün:-üñ****Gazel 225**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Gül gibi yüz, gül gibi yanak II sevgilinin gül gibi yüzü, yanağı.

Gül yüzün şevkıyla dil nâlân olursa gam degül Bülbül-i cân hemdem-i efgân olursa gam degül

6. **gül yüzün:-üñ****Kaside 3**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Gül gibi yüz, gül gibi yanak II sevgilinin gül gibi yüzü, yanağı.

Gül yüzün hecriyle ağduqça gözümden kanlu yaş Yine şahrâ-yı serâser lâle-i nu' mân olur

7. **gül yüzün:-üñ****Tahmis 1**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Gül gibi yüz, gül gibi yanak II sevgilinin gül gibi yüzü, yanağı.

Seyr-i rüyuñla açılmışdur gözümün revzeni Gül yüzün yâd eyleyüp ey bülbül-i cân gülşeni

gül yüzünde:1. **gül yüzünde:-üñ, -de****Gazel 238**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Gül gibi yüz, gül gibi yanak II sevgilinin gül gibi yüzü, yanağı.

Gül yüzünde görinen ol hağ-ı müşkîn-i ruhuñ Levh-i mâha yazılır hağ-ı siyeh-rû mı degül

gül yüzüne:1. **gül yüzüne:-üñ, -e****Gazel 52**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Gül gibi yüz, gül gibi yanak II sevgilinin gül gibi yüzü, yanağı.

Sen semen-çehre gibi zerredhân olsa eger Der idüm gül yüzüne şems-i münîre beñzer

gül yüzünü:1. **gül yüzünü:-üñ, -i****Gazel 3**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Gül gibi yüz, gül gibi yanak II sevgilinin gül gibi yüzü, yanağı.

Gel ey meh gül yüzünü şubh-dem gün gibi 'arz eyle

Ki olsun bâğ-ı 'âlem garğa-i envâr ser-tâ-pâ

2. **gül yüzünü:-üñ, -i****Gazel 185**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Gül gibi yüz, gül gibi yanak II sevgilinin gül gibi yüzü, yanağı.

Gül yüzünü görüp olduğuma abdâl Budak Dâldur sînemün üstindeki her dâl Budak

3. **gül yüzünü:-üñ, -i****Gazel 195**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Gül gibi yüz, gül gibi yanak II sevgilinin gül gibi yüzü, yanağı.

Göricek gül yüzünü cüş eder eşküm nitekim Boşanur bendi bahâr olıcak ırmağlaruñ

4. **gül yüzünü:-üñ, -i****Gazel 234**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Gül gibi yüz, gül gibi yanak II sevgilinin gül gibi yüzü, yanağı.

Görüp gül yüzünü âşüfteñ olmasa eger bülbül Varup küyünda efgân eylemezdi her şehër bülbül

gül zamânı:1. **gül zamânı:-i****Kaside 3**

Mısra: 68

Kelime Tipi: -

Gül vakti II İlkbahar.

Erse hengâm-ı vişâlün murğ-ı dil eyler figân Gül zamânı gelse bülbül nitekim nâlân olur

2. **gül zamānı:****Kaside 3**

Mısra: 68

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gül vakti II İlbahar.*

Erse hengām-ı vişālūn murg-
ı dil eyler fiğān
Gül zamānı gelse bülbül
nitekim nālān olur

gülāb:1. **gülāb:****Gazel 14**

Mısra: 2

Far. Gül suyu, cülāb.

Gül yüzün hecriyle çeşmüm
gam degül olsa pür-āb
Şişe içinde turur 'ādetdür ey
gonca gülāb

gülāb olmuş:1. **gülāb olmuş:-miş****Gazel 156**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gül suyu olmak.*

Ruḥuñ mihrini gülşende
göricek şubḥ-dem māhum
Ḥayādan eriyüp her katre-i
şebnem gülāb olmuş

gülāb-āmiz:1. **gülāb-āmiz:****Matla 79**

Mısra: 2

Gülsuyu karışmış.

Leb-i la'liyle ḥāl-i müşk-i
nābı
Gülāb-āmiz bir vişne hoşābı

gülāc:1. **gülāc:****Gazel 32**

Mısra: 4

Nişasta ile yapılan bir tür tatlı yufkası.

Leblerūñ bāzār-ı ḥüsn içre ne
şīrīn-kār olur
Kim gehī helvā vü pālūde
şatar gāhī gülāc

gülām:1. **gülāmuñdur:-un, -dur****Gazel 229**

Mısra: 8

Kul, köle.

Āsmān-ı āstānuñda senūñ ey
şehr-yār
İnce bellü şarı kaşlu bir
gülāmuñdur hilāl

2. **gülāmı:-ı****Kaside 5**

Mısra: 62

Kul, köle.

Ḥasan-süret 'Alī Bālī bir
āfettür velī Ḥilmī
Geçer kanber gülāmı cān ile
o şīr-i merdānuñ

gülām olup:1. **gülām olup:-up****Gazel 255**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Köle olmak.*

Geçüp mülk-i Sitanbuldan
varup ol şehr-i a'lāda
Olup bir şāh-ı ḥübāna gülām
içmek diler göñlüm

gül-beden:1. **gül-beden:****Gazel 289**

Mısra: 4

Gül beden II sevgilinin nazik bedeni.

Zāhir olalı gülşen-i 'ālem
saña bedel
Bāğ-ı vücūda gelmedi bir
gül-beden Ḥasan

gül-berg-i ra'nā:1. **gül-berg-i ra'nā:****Gazel 66**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Güzel gül yaprağı II sevgili.*

Bād-ı şarşardur ki bir gül-
berg-i ra'nā götürür
Şol feres kim ol şeh-i 'ālī-
cenāb altındadır

gülberg-i ter:1. **gülberg-i ter:****Gazel 313**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Taze gül yaprağı.*

Boyuñ naḥl-i semen mi
'ar'ar-ı bālā midur yoḥsa
Yüzün gülberg-i ter mi lāle-i
ḥamrā midur yoḥsa

gülbün:1. **gülbün:****Kaside 1**

Mısra: 102

Far. 1. Gül fidanı.

Netekim eyleye gül şīve vü
bülbül şīven
Netekim ḫta gül ü bülbülü
gülbün ber-ser

gülbün-i bāğ-ı cinānsın:1. **gülbün-i bāğ-ı cinānsın:-sın****Gazel 295**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Cennet bağının gül fidanı II sevgili.*

Bugün bu kāmēt-i dil-cü-y-
ile naḥl-i revānsın sen
Nece naḥl-i revān bir
gülbün-i bāğ-ı cinānsın sen

gülbün-i bāğ-ı kerem:1. **gülbün-i bāğ-ı kerem:****Kaside 1**

Mısra: 43

Kelime Tipi: -
İzzet, şeref bahçesinin
gülünü; güllerin bittiği yer.

Gülbün-i bağ-ı kerem
bülbül-i gülzâr-ı şiyem
Gül-i bülbül-âdem ü
Hüsrev-i hürşîd-efser

güle güle:

1. **güle güle:**
Gazel 326
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Gülerek.

Açılıp gönca-i kalbüm şen
olurdi cânım
Karşuma güle güle ol gül-i
handân gelse

gülgeşt-i çemen:

1. **gülgeşt-i çemen:**
Kaside 1
Mısra: 75
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Çimenlik, bağ gezintisi.

Bülbül ü gül gibi gülgeşt-i
çemen mevsimidür
Eyleseñ bülbülüñ ile n'ola
güzlâra güzer

gül-geşt-i çemen:

1. **gül-geşt-i çemen:**
Gazel 173
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Çimenlik, bağ gezintisi.

Nece gül-geşt-i çemen yâ
nece seyr-i bağ u râğ
Gözüme âlem görünmez
sensüz ey gülgün-yanağ

gülgün:

1. **gülgün:-ı**
Kaside 1
Mısra: 61
Far. Gül-reng, gül-fam.

Gelse bülbül gibi güzlâra
geyüp gülgünü
Gele bülbül gibi güzlâra
edüp havf ü hâzer

gül-gün:

1. **gül-gün:**
Gazel 14
Mısra: 3
Gül renkli II kızıl renk.

Reng-i rüy-ı meh-veşüñ gül-
gün şafak kaşuñ hilâl
Sümbülüñ müşkîn-sehâb u
ruhlaruñdur âftâb

2. **gül-gün:**
Gazel 36
Mısra: 12
Gül renkli II kızıl renk.

Devr-i gül erdi yine her lâle-i
bezm-i çemen
Aldı 'ayş u nüş için destine
bir gül-gün kadeh

3. **gül-gün:**
Gazel 38
Mısra: 4
Gül renkli II kızıl renk.

Cây-ı neşâta göçmege her
lağza câm da
Gül-gün otağ-ı Ceme her
bir habâb-ı sürh

4. **gül-gün:**
Gazel 251
Mısra: 10
Gül renkli II kızıl renk.

Sinem üzre görinen şanma
'Azîzî kanlu dağ
Hüsrev-i 'ışkam ben ol gül-
gün otağumdur benüm

5. **gül-gün:**
Gazel 292
Mısra: 10
Gül renkli II kızıl renk.

Gözinden her akan nem rûd
olan müştâk-ı dîdâruñ
Halîlüm yakmağa gül-gün
kabâ-y-ile bir Âzersin

6. **gül-gün:-i**
Gazel 360
Mısra: 1
Gül renkli II kızıl renk.

Beni öldürmek için yâr
geyse n'ola gül-günü
Geyer vakt-i gâzabda al
'âdetdür şeh-i hünî

7. **gül-gün:**
Gazel 383
Mısra: 3
Gül renkli II kızıl renk.

Kanlı yaşumdan geyersen
ben n'ola gül-gün kabâ
Gönca-i mevzün gibi sen geh
yaşıl geh âl gey

8. **gül-güne:-e**
Muamma 14
Mısra: 1
Gül renkli II kızıl renk.

Ruğların gül-güne ile lâle-
veş al eylemiş
Ol nigâr-ı seng-dil mihrini
pür-hâl eylemiş

gül-günî:

1. **gül-günî:**
Gazel 75
Mısra: 8
Gül renkli.

Pür-hün gözümde 'aks-i
la'lüñ gören şanur kim
Gül-günî şîşe içre nüş edecek
mülümdür

2. **gül-günî:**
Gazel 312
Mısra: 4
Gül renkli.

Çekdi gönleklerini gök
yüzine ebr-i bahâr
Kırdı şahrâlara gül-günî
otağın lâle

gül-günî kıldı:

1. **gül-günî kıldı:-dı**
Gazel 312
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gül renkli kılmak II
pembemsi kılmak.*

Bülbüle 'arz-ı cemâl etmek
içün gülşende
Kıldı gül-günî ile al yañağın
läle

gülgün-yanag:1. **gülgün-yanag:****Gazel 173**

Mısra: 2

*Yanağı gül renkli II
sevgili.*

Nece gül-geşt-i çemen yâ
nece seyr-i bağ u râğ
Gözüme 'âlem görünmez
sensüz ey gülgün-yanag

gül-i âl:1. **gül-i âl:****Gazel 185**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Kırmızı gül. || Sevgili.

Ruğlaruñ al-ıla bir anda nece
diller alur
Vechi var rüyuña derlerse
gül-i âl Budak

gül-i bağ-ı cihân:1. **gül-i bağ-ı cihân:****Gazel 141**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Dünya bahçesinin gülü.

Gerekmez gülşen-i dehri
baña ey kebk-i cân sensüz
Görinmez gözüme hergiz
gül-i bağ-ı cihân sensüz

gül-i beyzâ:1. **gül-i beyzâ:****Gazel 87**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Beyaz gül.

Bülbül-i güyâ olur anı
görenler câmda
Her habâb-ı bâde yoğsa bir
gül-i beyzâ mıdır

2. **gül-i beyzâ:****Gazel 331**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Beyaz gül.

Bir gül-i beyzâ şanur anı
'Azîzî seyr eden
Ağ sâde geyse ol serv-i
semen-ber egnine

3. **gül-i beyzâ:****Matla 66**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Beyaz gül.

Ĥadd-i rengîniyle rüy-ı dil-
rübâ
Bir gül-i beyzâ durur
humret-nümâ

gül-i beyzâ-yı çemen:1. **gül-i beyzâ-yı çemen:****Kaside 1**

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Bahçenin beyaz gülü.

Gül-i beyzâ-yı çemen
bülbüle bir külçe-i sîm
Güle âhî şereri bülbül-i
gülzâruñ zer

gül-i bî-bülbüldür:1. **gül-i bî-bülbüldür:-dür****Kaside 1**

Mısra: 65

Kelime Tipi: -

Bülbülsüz gül.

Câm-ı kaçrı ki anuñ bir gül-i
bî-bülbüldür
Reşk eder ol gül-i bî-bülbüle
mihr-i enver

gül-i bî-bülbüle:1. **gül-i bî-bülbüle:-e****Kaside 1**

Mısra: 66

Kelime Tipi: -

Bülbülsüz gül.

Câm-ı kaçrı ki anuñ bir gül-i
bî-bülbüldür
Reşk eder ol gül-i bî-bülbüle
mihr-i enver

gül-i bî-ĥad:1. **gül-i bî-ĥad:****Muamma 29**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Sayırsız gül.

Gören şanur ki pertev şaldı
bâga mihr-i nür-efşân
Gül-i bî-ĥad arasında o meh-
veş kim ede cevân

gül-i bülbül-ĥadem:1. **gül-i bülbül-ĥadem:****Kaside 1**

Mısra: 44

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Hizmetkarı bülbül olan
gül II sevgili.*

Gülbün-i bağ-ı kerem
bülbül-i gülzâr-ı şiyem
Gül-i bülbül-ĥadem ü
Ĥüsrev-i ĥurşîd-efser

gül-i bülbül-i ĥoş-demdür:1. **gül-i bülbül-i ĥoş-****demdür:-dür****Kaside 1**

Mısra: 57

Kelime Tipi: -

Gülün samimi bülbülü.

Bir gül-i bülbül-i ĥoş-
demdür o şeh kim yaraşur
Bülbül-i gülşenine şâh-ı
'Acem olsa nöker

gül-i bülbül-perver:1. **gül-i bülbül-perver:****Kaside 1**

Mısra: 46

Kelime Tipi: -
Bülbül besleyen,
yetiştiren gül.

Hân Murâd İbn-i Selîm-i
gül-i bülbül-dem kim
Hvân-ı ihsân-ıla oldur gül-i
bülbül-perver

gül-i bülbül-sühan:

1. **gül-i bülbül-sühan:**

Kaside 1

Mısra: 63

Kelime Tipi: -

Söz söyleyen, şakıyan
bülbülün gülü.

Var iken ol gül-i bülbül-
sühan u gonca-dehen
Gül bitüp bülbül ötüp bağ-ı
cihânda n'eyler

gül-i gülzâra:

1. **gül-i gülzâra:-a**

Kaside 1

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

Gül bahçesinin gülü.

Dem-i bülbül gül-i gülzâra
nesîm-i dil-cüy
Gil-i gül-büy-ı çemen
bülbüle müşk-i ezfer

2. **gül-i gülzâra:-a**

Kaside 1

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

Gül bahçesinin gülü.

Dem-i bülbül gül-i gülzâra
nesîm-i dil-cüy
Gil-i gül-büy-ı çemen
bülbüle müşk-i ezfer

3. **gül-i gülzâra:-a**

Kaside 1

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

Gül bahçesinin gülü.

Dem-i bülbül gül-i gülzâra
nesîm-i dil-cüy
Gil-i gül-büy-ı çemen
bülbüle müşk-i ezfer

gül-i handân:

1. **gül-i handân:**

Gazel 56

Mısra: 4

Kelime Tipi: Kalıp

İfade

Açılmış gül II Sevgili.

Revnağ-ı bağ-ı cihân olsa
n'ola gün gibi yâr
Behcet-i gülşen-i 'âlem gül-i
handân iledür

2. **gül-i handân:**

Gazel 95

Mısra: 6

Kelime Tipi: Kalıp

İfade

Açılmış gül II Sevgili.

Derledükçe ruhı ol gonca-
dehânuñ bezedi
Kendözin jâle ile bir gül-i
handân derler

3. **gül-i handân:**

Gazel 204

Mısra: 8

Kelime Tipi: Kalıp

İfade

Açılmış gül II Sevgili.

Dest-i mihruñle çeküp çak
etse tañ mı yahasın
'Aşık-ı didârûñ olmışdur
gül-i handân senüñ

4. **gül-i handân:**

Gazel 326

Mısra: 6

Kelime Tipi: Kalıp

İfade

Açılmış gül II Sevgili.

Açılıp gonca-i kalbüm şen
olurdi cânım
Çarşuma güle güle ol gül-i
handân gelse

5. **gül-i handân:**

Kaside 1

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Açılmış gül II Sevgili.

Gül neşât üzre demâdem dil-
i bülbül pür-gam
Gül-i handân güler ü bülbül-i
nâlân ağlar

6. **gül-i handân:**

Muamma 7

Mısra: 1

Kelime Tipi: Kalıp

İfade

Açılmış gül II Sevgili.

Ne dem ki âba gire yüze ol
gül-i handân
Derün-ı mâda gören yüzini
olur hayrân

7. **gül-i handân:**

Müseddes 4

Mısra: 28

Kelime Tipi: Kalıp

İfade

Açılmış gül II Sevgili.

Bitmez nihâl-i serv-i
hıramân senüñ gibi
Çopmaz cihânda bir gül-i
handân senüñ gibi

gül-i handâna:

1. **gül-i handâna:-a**

Gazel 362

Mısra: 10

Kelime Tipi: Kalıp

İfade

Açılmış gül II Sevgili.

Bahâr oldı bezendi şahn-ı
gülşen
'Azîzî ol gül-i handâna geldi

**gül-i handân-ı gülzâr-ı
cenândur:**

1. **gül-i handân-ı gülzâr-ı
cenândur:-dur**

Gazel 39

Mısra: 1

Kelime Tipi: Kalıp

İfade

*Gönül gül bahçesinin
açılmış gülü.*

Bir gül-i handân-ı gülzâr-ı
cenândur lâle-ruh
Bir nihâl-i serv-i bostân-ı
cenândur lâle-ruh

gül-i handānları:1. **gül-i handānları:-lar, -ı****Gazel 366**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Açılmış gül II Sevgili.*

'Arz-ı hüsne eylese şehriñ
gül-i handānları
Gonca-i kalbimiz açılca
görüp anları

gül-i handānum:1. **gül-i handānum:-um****Gazel 187**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Açılmış gül II Sevgili.*

Nece āh eylemeyem derd ile
cānānum yok
Nece kan ağlamayam bir
gül-i handānum yok

2. **gül-i handānum:-um****Gazel 348**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Açılmış gül II Sevgili.*

Bülbül-āsā dil nece nālān u
giryān olmasın
Ol gül-i handānum ol gonca-
dehānum gelmedi

gül-i hod-rū:1. **gül-i hod-rū:****Gazel 238**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Kendi kendine biten,
yetişen gül.*

Dehenüñ gonca yañağñ gül-
i hod-rū mı degül
Zülf-i 'anber-şikenüñ
sünbül-i hoş-bü mı degül

gül-i mağrūr-ı hüsñüñ:1. **gül-i mağrūr-ı hüsñüñ:-
üñ****Gazel 113**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Güzelliğın magrur gülü
II sevgili.*

Güşına girmez gül-i mağrūr-ı
hüsñüñ ey hezār
Sen gerek gülşende biñ kez
eyle āh u zārlar

gül-i meh-peyker:1. **gül-i meh-peyker:****Kaside 1**

Mısra: 38

Kelime Tipi: -
Ay yüzlü gül (Sevgili).

Bülbül olmazdı gülüñ
vaşlıña t̄alib rāğib
Bülbülün olmasa maṭlūbı
gül-i meh-peyker

gül-i mışrī:1. **gül-i mışrī:****Gazel 186**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Mısır'ın gül II Hz. Yusuf
II sevgili.*

Ḳavm-i Reyān mı benefşe
ki geyer nīlī küleh
Şeh-i Ken 'ān mı gül-i Mışrī
şarar başına aḳ

gül-i mışr-ı ruḥūña:1. **gül-i mışr-ı ruḥūña:-u, -
ñ, -a****Kaside 1**

Mısra: 85

Kelime Tipi: -
*Mısırın gül yanaklısına
II Hz. Yusuf.*

Gül-i Mışr-ı ruḥūña cān-ı
'Azīzī bülbül
Ruḥlarıñ bülbülüne bir gül-i
Yūsuf-manzar

gül-i nāzük:1. **gül-i nāzük:****Tarih 5**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Nazik, narin bir gül.*

Gül-i nāzük gibi ol gonca-i
ter
Şiddet-i bād-ı fenādan şoldı

gül-i nāzük-bedenüñ:1. **gül-i nāzük-bedenüñ:-üñ****Gazel 207**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Nazik vücutlu gül, zarif
bedenli sevgili.*

Berk tıutup kuçduğın şol
gül-i nāzük-bedenüñ
Çāk ederdüm elüme girse-y-
idi pīrehenüñ

gül-i nesrīn:1. **gül-i nesrīn:****Gazel 4**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Yaban gülü.*

Gül-i nesrīn ile şöyle pür
oldı şahn-ı şahrā kim
Nücüm ile müzeyyen çarḫa
döndi 'arşa-i gābrā

2. **gül-i nesrīn:****Kaside 1**

Mısra: 89

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Güzel kokusu sebebiyle
sevgilinin yüzündeki ayva
tüylerine benzetilen
yabangülü çiçeği.*

Rüy-ı zerdüm gül-i nesrīn ü
fiğānum bülbül
N'ola etseñ o gül ü bülbüle
bir kerre nazır

gül-i nesrīnün:

1. **gül-i nesrînüñ:-üñ****Gazel 207**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Güzel kokusu sebebiyle sevgilinin yüzündeki ayva tüylerine benzetilen yabangülü çiçeği.

Lâle-ruhsârûña
öykündüğüçün gülşende
Hâr hançer çeker üstine gül-i
nesrînüñ

gül-i pejmürdeler:1. **gül-i pejmürdeler:-ler****Terci-bend 1**

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

Dağılmış, perişan gül.

Gül-i pejmürdeler hayât
bulup
Kudreti zâhir oldı Settârûñ

gül-i pür-hâra:1. **gül-i pür-hâra:-a****Gazel 158**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Diken dolu gül.*

Tenümde ham-be-ham olmuş
tamarlar dâğ u mûlarla
Kebûdî riştelerdür kim gül-i
pür-hâra şarmaşmış

gül-i ra'nâ:1. **gül-i ra'nâ:****Gazel 59**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Güzel görünen gül |
Sevgili.*

Eş'âr-ı dürer-bârûñ
oķunduķça 'Azîzî
Güş ede anı ol gül-i ra'nâ ne
demekdür

2. **gül-i ra'nâ:****Gazel 209**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Güzel görünen gül |
Sevgili.*

Ķanlı Ķanlı dâğlarla ey gül-i
ra'nâ yine
Sine şahrâsın serâser lâle-zâr
etsem gerek

3. **gül-i ra'nâ:****Gazel 40**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Bir tarafı sarı, diğeri
tarafı kırmızı gül II sevgili.*

Leşâfet âbına Ķonmıř gül-i
ra'nâ midur ol ruç
Yaşod tâze açılmış lâle-i
hamrâ midur ol ruç

gül-i ra'nâsı:1. **gül-i ra'nâsı:-sı****Gazel 218**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Güzel görünen gül |
Sevgili.*

Ķü sen olduñ gül-i ra'nâsı
hüsn ile varup ben de
Olayın nâlelerle bülbül-i
hoş-güyî Eyyübuñ

gül-i ra'nâsın:1. **gül-i ra'nâsın:-sın****Gazel 279**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Güzel görünen gül |
Sevgili.*

Ķemenî câme ile serv-i dil-
ârâsın sen
Berg-i sebz içre yaşod bir
gül-i ra'nâsın sen

gül-i ra'nâya:1. **gül-i ra'nâya:-y, -a****Gazel 352**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Güzel görünen gül |
Sevgili.*

Göz edermiş ol gül-i ra'nâya
bezm-i bâğda
Sürmelü olduķ 'Azîzî nergis-
i mestâneyi

2. **gül-i ra'nâya:-y, -a****Gazel 375**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Güzel görünen gül |
Sevgili.*

Yine bir serv-i semen-
sîmâya verdüm göñlümi
Yine bir tâze gül-i ra'nâya
verdüm göñlümi

gül-i ra'nâyı:1. **gül-i ra'nâyı:-yı****Kaside 1**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Bir tarafı sarı, diğeri
tarafı kırmızı gül II sevgili.*

Eşer-i büy-ı vefâ görmedi
gülden bülbül
Gül-i ra'nâyı dil-i bülbül
egerçi ki sever

gül-i rengîn-teri:1. **gül-i rengîn-teri:-i****Gazel 42**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Renkli gül.*

Görünmez çeşm-i 'âlem-
bînüme ey lâle-had sensüz
Cihân bâğnuñ olsa her gül-i
rengîn-teri Ķurşîd

gül-i ruhsâr-ı yâri:1. **gül-i ruhsâr-ı yâri:-i****Gazel 351**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sevgilinin gül yanağı.

Gül-i ruhsâr-ı yâri
görmeyelden çok zamân oldu
Anuñ-çün bülbül-i şürîde-veş
kârum figân oldu

gül-i ruhsârı yârûñ:1. **gül-i ruhsârı yârûñ:-uñ**

Gazel 17

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sevgilinin gül yanağı.

Oldı çün aña gül-i ruhsârı
yârûñ mün 'aķis
Yâ niçün câm içre böyle
ergavânîdür şarâb

gül-i ruhsârına:1. **gül-i ruhsârına:-ı, -n, -a**

Gazel 203

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gül yanak.

Gül-i ruhsârına beñzer
benüm ol Leylîmüñ dermiş
Dererken lâle-i hamrâsını
Mecnün şahrânuñ

gül-i ruhsârınuñ:1. **gül-i ruhsârınuñ:-ı, -nuñ**

Kaside 1

Mısra: 53

Kelime Tipi: -

Gül yanak.

Gül-i ruhsârınuñ âlüftesi
bülbül gibi halk
Hüsn-i hulķı gülînuñ
bülbüldür nev'-i beşer

gül-i rüyuñ:1. **gül-i rüyuñ:-uñ**

Gazel 298

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sevgilinin gül yüzü.

Gül-i rüyuñ añup bezm-i
çemende girye etmekden
İnüpdür nergis-i mestüñ
gözine jâleden aķ şu

gül-i şad-berge:1. **gül-i şad-berge:-e**

Lugaz 1

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yüz yapraklı gül II

çeng.

Bülbül-i güyâ olur bî-ihtiyâr
Ol gül-i şad-berge kim kılsa
nazar

gül-i sürh:1. **gül-i sürh:**

Gazel 168

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kırmızı gül.

Şanuram gülşen-i küyuñda
gül-i sürh açılır
Tâb-ı mülden ki bulur reng ü
leţâfet 'arız

gül-i sür-ı çemen-ârâ:1. **gül-i sür-ı çemen-ârâ:**

Gazel 4

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Çimeni süsleyen gülün
düğünü.*

Bahâr oldı yine her nev'arūs-
ı lâle-i hamrâ
Büründi al duvağın çün gül-i
sür-ı çemen-ârâ

gül-i sürînuñ:1. **gül-i sürînuñ:-ı, -nuñ**

Kaside 1

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Düğünün gülü.

Nev'-arūs-ı güle bülbül
meger oldı dāmād

Gül-i sürînuñ alup yanını
bülbül bekler

2. **gül-i sürînuñ:-ı, -nuñ**

Kaside 1

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Düğünün gülü.

Nev'-arūs-ı güle bülbül
meger oldı dāmād
Gül-i sürînuñ alup yanını
bülbül bekler

3. **gül-i sürînuñ:-ı, -nuñ**

Kaside 1

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Düğünün gülü.

Nev'-arūs-ı güle bülbül
meger oldı dāmād
Gül-i sürînuñ alup yanını
bülbül bekler

4. **gül-i sürînuñ:-ı, -nuñ**

Kaside 1

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Düğünün gülü.

Nev'-arūs-ı güle bülbül
meger oldı dāmād
Gül-i sürînuñ alup yanını
bülbül bekler

5. **gül-i sürînuñ:-ı, -nuñ**

Kaside 1

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Düğünün gülü.

Nev'-arūs-ı güle bülbül
meger oldı dāmād
Gül-i sürînuñ alup yanını
bülbül bekler

6. **gül-i sürînuñ:-ı, -nuñ**

Kaside 1

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Düğünün gülü.

Nev'-arūs-ı güle bülbül
meger oldı dāmād
Gül-i sürînuñ alup yanını
bülbül bekler

7. **gül-i sūrīnūn:-ī, -nūñ****Kaside 1**

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Düğünün güli.

Nev-'arūs-ı güle bülbül
meğer oldı dāmād
Gül-i sūrīnūñ alup yanını
bülbül bekler

gül-i ter:1. **gül-i ter:****Gazel 182**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Taze gül.*

Gül-i ter nece öykünür saña
kim
Gülde sende olan melâhat
yok

2. **gül-i ter:****Kaside 1**

Mısra: 48

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Taze gül.*

Rif'ati gülşenine t̄ayir-i
kudsī bülbül
Himmeti bülbüline bāğ-ı
İrem bir gül-i ter

3. **gül-i ter:****Mesnevi 1**

Mısra: 43

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Taze gül.*

Şahn-ı gülzāra nitekim gül-i
ter
Ferşine verdi cāmī' uñ zīver

4. **gül-i ter:****Terci-bend 1**

Mısra: 15

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Taze gül.*

Gül-i ter nāfesi açıldı yine
Büy-ı müşk ile pür olup
gülşen

5. **gül-i ter:****Gazel 52**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Taze gül II Genç güzel.*

Dilde fikr-i haṭ-ı rüyuñ şuda
bitmiş sünbül
Dīdede 'aqs-i ruhuñ küzeye
konmuş gül-i ter

6. **gül-i ter:****Gazel 65**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Taze gül II Genç güzel.*

Vāz gel āh u figān
eylemeden ey bülbül
Şanma kim āh u figānuñ gül-
i ter gūş eyler

7. **gül-i ter:****Gazel 97**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Taze gül II Genç güzel.*

Yüzüñ üstindeki ol hāl-i
siyeh ey gül-i ter
Bir güzel tıfl-ı Hābeşdür ki
gülistānda gezer

8. **gül-i ter:****Gazel 99**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Taze gül II Genç güzel.*

Haṭṭ u ḥaddūñ seyri yeter
'āşıka
Ey gül-i ter sebze-zār u
cüybār

9. **gül-i ter:****Gazel 102**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Taze gül II Genç güzel.*

Gül-i ter üzre dūr-i jāle
dizildi şanuram

Ruḥları üzre dizildikçe dilā
ḥoy-ı nigār

10. **gül-i ter:****Gazel 111**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Taze gül II Genç güzel.*

Hevā-yı kaddūñ ile ey gül-i
ter
Delürdi tağlara düşdi
şanavber

11. **gül-i ter:****Gazel 111**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Taze gül II Genç güzel.*

'İzāruñda siyeh zülfüñ gören
der
Gülistān seyrine gelmiş gül-i
ter

12. **gül-i ter:****Gazel 380**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Taze gül II Genç güzel.*

Gül-i ter ḥüsnüñe bir cāriye
nāmı Gülşāh
Şehd-i şīrīn-lebüñe bendedür
adı Bālī

13. **gül-i ter:****Kaside 1**

Mısra: 99

Kelime Tipi: -

Taze gül II Genç güzel.

Bülbül-āsā gül-i ter vafını
ey dil ḳo yūri
O güle eyle du'ā bülbüle zīrā
o düşer

14. **gül-i ter:****Kaside 1**

Mısra: 15

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Taze gül II Genç güzel.*

Gül-i ter bülbül-i bâğa nece
açılsun kim
Türmaz esrâr-ı güli
bulduğına bülbül öter

15. **gül-i ter:**

Kaside 1

Mısra: 84

Kelime Tipi: **Kalp**

İfade

Taze gül II Genç güzel.

Bülbül-i nağme-güzâr-ı gül-i
ruhsârûndur
Bülbül-i dil kim aña oldu
hayâlûñ gül-i ter

16. **gül-i ter:**

Kaside 1

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalp**

İfade

Taze gül II Genç güzel.

Gülden ırmaz gözünü bülbül-i
gam-dîde velî
Gül-i ter bülbülün etmez
gözi yaşına nazar

17. **gül-i ter:**

Terci-bend 1

Mısra: 43

Kelime Tipi: **Kalp**

İfade

Taze gül II Genç güzel.

Gül-i ter şevkına gülistânda
Kendüyi şuya atdı nîlüfer

gül-i tersin:

1. **gül-i tersin:-sin**

Gazel 278

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalp**

İfade

Taze gül II Genç güzel.

Bir lebi gonca gül-i tersin
sen
Bir beli ince semendersin sen

gül-i yûsuf-manzar:

1. **gül-i yûsuf-manzar:**

Kaside 1

Mısra: 86

Kelime Tipi: -
Yusuf yüzlü gül.

Gül-i Mısr-ı ruhuña cân-ı
'Azîzî bülbül
Ruğlarıñ bülbülüne bir gül-i
Yûsuf-manzar

gülîstân:

1. **gülîstân:**

Gazel 111

Mısra: 8

Gül bahçesi || Sevgili

yurdu.

'İzârûnda siyeh zülfün gören
der
Gülistân seyrine gelmiş gül-i
ter

2. **gülîstânda:-da**

Terci-bend 1

Mısra: 43

Gül bahçesi || Sevgili

yurdu.

Gül-i ter şevkına gülistânda
Kendüyi şuya atdı nîlüfer

3. **gülîstân:**

Gazel 234

Mısra: 10

Gül bahçesi; sevir,

gezinti yeri.

'Azîzî güş edüp küyında
efgânım dedi ol gül
Gülistân seyrine gelmiş yine
bir nağme der bülbül

4. **gülîstânda:-da**

Gazel 97

Mısra: 4

Gül bahçesi II

sevgilinin yüzü.

Yüzün üstindeki ol hâl-i
siyeh ey gül-i ter
Bir güzel tıfl-ı Hâbeşdür ki
gülîstânda gezer

5. **gülîstâna:-a**

Terci-bend 1

Mısra: 7

Gül bahçesi || Sevgili

yurdu II dünya.

Rahmet-i Hâk gibi gülistâna
Güher-i jâleler nişâr oldu

gülîstân-ı cemâlini:

1. **gülîstân-ı cemâlini:-i, -n, -i**

Kıt'a 23

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalp**

İfade

*Güzel yüzünün gül
bahçesi.*

Gülistân-ı cemâlini Hâlîlûñ
Görüp sevmez şu kim
Nemrüd olsun

gülîstân-ı şitâ:

1. **gülîstân-ı şitâ:**

Gazel 8

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalp**

İfade

Kışın gül bahçesi.

Görünür gözüme her ahkeri
bir kırmızı gül
Nâr-ı süzâna desem tañ mı
gülîstân-ı şitâ

gül-'izâr:

1. **gül-'izâr:**

Gazel 169

Mısra: 2

Gül yanaklı II sevgili.

Levh-i cihânda gördüm
egerçi hezâr haç
Haçtuñ mişâli görmedüm ey
gül-'izâr haç

2. **gül-'izârı:-ı**

Gazel 384

Mısra: 20

Gül yanaklı II sevgili.

Hezâr agyâr olursa ger
yanuñda
Göñül terk eylemez sen gül-
'izârı

gül-misâl:

1. **gül-mişâl:**

Lugaz 14

Mısra: 4
Gül gibi.

Bülbül olur her gören anı ne dem
Eylese 'arz-ı cemâl ol gül-mişâl

gülnâr:

1. **gülnâr:**

Kaside 2

Mısra: 36

Nar çiçeği II Sevgilinin yanağı.

Gülşen-i rif'ati reşk-i felek-i şems ü kamer
'İzzeti bâğına şems ü kamer iki gülnâr

gül-nârî:

1. **gül-nârî:**

Kaside 4

Mısra: 4

Far. Nar çiçeği, ağacı. gülnârî: Nar çiçeği renginde.

Rişte-i düd-ı siyâhından edüp miskîn tınâb
Kurdı bir gül-nârî hayme meclis-i şâhâne şem'

gülnâr-ı la'lûn-çün:

1. **gülnâr-ı la'lûn-çün:-üñ, -çün**

Kaside 3

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

(Sevgilinin) Nar çiçeği gibi (kırmızı) dudağı.

Her ne dem gülnâr-ı la'lûn-çün gözüm giryân olur
Sürh-i eşkümden cihan pür-dâne-i rummân olur

2. **gülnâr-ı la'lûn-çün:**

Kaside 3

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) Nar çiçeği gibi (kırmızı) dudağı için.

Her ne dem gülnâr-ı la'lûn-çün gözüm giryân olur
Sürh-i eşkümden cihan pür-dâne-i rummân olur

gül-ruh:

1. **gül-ruh:**

Gazel 208

Mısra: 3

Gül yanaklı II sevgili.

Bir letâfet var ki ey gül-ruh görünse nâgehân
Âdemüñ 'aqlın alur sîneñdeki sîmînlük

2. **gül-ruh:**

Gazel 267

Mısra: 7

Gül yanaklı II sevgili.

Her ne deñlü nâz ederse etsün ol gül-ruh baña
Bülbül-âsâ ey gönül elden niyâzi koma sen

3. **gül-ruh:**

Gazel 351

Mısra: 11

Gül yanaklı II sevgili.

Gözüm bir câm-ı mînâ-fâm-ı bezm-i gamdur ey gül-ruh
İçinde eşk-i hününüm şarâb-ı ergavân oldu

gül-ruhsâr:

1. **gül-ruhsârı:-ı**

Gazel 130

Mısra: 1

Gül yanaklı II sevgili.

Mağabbet ehline 'arz et o gül-ruhsârı görsünler
Cihân bâğında bülbüller figân u zârı görsünler

2. **gül-ruhsârsuz:-suz**

Tesdis 2

Mısra: 4

Gül yanaklı II sevgili.

Bir kafesdür bülbül-i cânâ cihân dildârsuz
'Aynuma gelmez benüm dünyâ o gül-ruhsârsuz

3. **gül-ruhsârı:-ı**

Gazel 73

Mısra: 1

Gül yanak.

Mağabbet ehline 'arz et o gül-ruhsârı görsünler
Cihân bâğında bülbüller figân u zârı görsünler

gül-rüy:

1. **gül-rüy:**

Gazel 289

Mısra: 6

Yüzü gül II sevgili.

'Ar'ar-hırâm-ı serv-i gül-endâm-ı bâğ-ı nâz
Gül-rüy u nârven-kad ü beste-dehen Hasan

gül-rüyüña:

1. **gül-rüyüña:-u, -ñ, -a**

Kaside 1

Mısra: 78

Yüzü gül II sevgili.

Nağl-i gül kaddüñe bülbül dilüñe dil-dâde
Dil ü cân bülbülü gül-rüyüña âlüfte geçer

gülşâh:

1. **gülşâh:**

Gazel 380

Mısra: 7

Özel ad.

Gül-i ter hüsñüñe bir câriye nâmı Gülşâh
Şehd-i şîrîn-lebüñe bendedür adı Bâlî

gülşen:

1. **gülşeninüñ:-i, -nüñ**

Gazel 5

Mısra: 4

Bahçe, gül bahçesi.

'Aceb mi gül yüzün yâdına âh u nâleler etsek
Mağabbet gülşeninüñ bülbül-i nâlâniyuz cânâ

2. **gülşende:-de**
Gazel 29
 Mısra: 2
Bahçe, gül bahçesi.
- Ey serv olaydı hadd-i
 zātuñda istikâmet
 Gülşende eylemezdüñ yâr ile
 bahş-i kâmet
3. **gülşeninde:-i, -n, -de**
Gazel 75
 Mısra: 2
Bahçe, gül bahçesi.
- Dilde hayâl-i yârüm bir tâze
 ter gülümdür
 Gam gülşeninde cânüm
 âvâre bülbülümdür
4. **gülşeninde:-i, -n, -de**
Gazel 94
 Mısra: 12
Bahçe, gül bahçesi.
- ‘Azîzî ol boyı servüñ
 ögerseñ zülfini ög kim
 Cemâli gülşeninde sünbül-i
 pür-tâba dönmişdür
5. **gülşenüñ:-üñ**
Gazel 98
 Mısra: 3
Bahçe, gül bahçesi.
- Görinür mi gözine gülşenüñ
 serv-i hırâmânı
 Şu kim bâğ-ı cihânda ol kad-
 i mevzûna mâ‘ildür
6. **gülşeni:-i**
Gazel 99
 Mısra: 3
Bahçe, gül bahçesi.
- Görinen güller degüldür
 gülşeni
 Yağdı yer yer âteş-i âh-ı
 hezâr
7. **gülşenine:-i, -n, -e**
Gazel 101
 Mısra: 10
Bahçe, gül bahçesi.
- Ey lebi gonca ‘Azîzî nece
 kan ağlamasın

- Vuşlatuñ gülşenine oldı
 nighbân eller
8. **gülşende:-de**
Gazel 113
 Mısra: 6
Bahçe, gül bahçesi.
- Güşına girmez gül-i mağrūr-ı
 hüsñüñ ey hezâr
 Sen gerek gülşende biñ kez
 eyle âh u zârlar
9. **gülşen:**
Gazel 119
 Mısra: 6
Bahçe, gül bahçesi.
- Kılmadıysa servi dîvâne
 hevâ-yı kıdd-i yâr
 Gülşen içre yâ niçün başın
 şalup sersemleñür
10. **gülşende:-de**
Gazel 133
 Mısra: 7
Bahçe, gül bahçesi.
- ‘Arz-ı hâl etmek için şâh-ı
 güle gülşende
 Bülbüle gonca-i zanbağ gibi
 tømâr olmaz
11. **gülşende:-de**
Gazel 151
 Mısra: 5
Bahçe, gül bahçesi.
- Lâle ruhuña beñzer gülşende
 gül açılmaz
 Serv-i kadüñe beñzer bir
 nañl-i semen bitmez
12. **gülşende:-de**
Gazel 156
 Mısra: 5
Bahçe, gül bahçesi.
- Ruñuñ mihrini gülşende
 göricek şubh-dem mâhum
 Hayâdan eriyüp her kaçtre-i
 şebnem gülâb olmuş
13. **gülşende:-de**
Gazel 199
 Mısra: 6
Bahçe, gül bahçesi.

- Gözün efkârına mı düşdi
 nergis
 Ki gülşende katı bîmâr
 gördük
14. **gülşen:**
Gazel 201
 Mısra: 3
Bahçe, gül bahçesi.
- La ‘lüñe öykünmeyeydi
 gülşen içre her seher
 Jâleler yağdırmaz idi
 goncanuñ başına seng
15. **gülşende:-de**
Gazel 207
 Mısra: 7
Bahçe, gül bahçesi.
- Lâle-ruhsârûña
 öykündüğüçün gülşende
 Hâr hañcer çeker üstine gül-i
 nesrîñüñ
16. **gülşende:-de**
Gazel 227
 Mısra: 10
Bahçe, gül bahçesi.
- Yanına varduğça ötelen
 demezdi bülbülüñ
 Olmasa gülşende zârından
 eger bizâr gül
17. **gülşenüñ:-üñ**
Gazel 229
 Mısra: 5
Bahçe, gül bahçesi.
- Yağdı odlar başına devr-i
 zamâne gülşenüñ
 Şanma ey dil açılanlar anda
 yer yer verd-i al
18. **gülşen:**
Gazel 244
 Mısra: 7
Bahçe, gül bahçesi.
- Gülşen içre nihâl-i serv-i güli
 Göricek şekl-i âha
 beñzettüm
19. **gülşende:-de**
Gazel 267
 Mısra: 5
Bahçe, gül bahçesi.

Küşte-i mihr-i 'izāruñ
olmasa gülşende gül
Bād-ı Hızr egnine şarmazdı
anuñ kanlu kefen

20. **gülşende:-de**

Gazel 296

Mısra: 3

Bahçe, gül bahçesi.

Dehān-ı tūfī gibi 'andelībe
karşu gülşende
Nebāt-ı jāle gitmez gonca-i
ḥandān ağzından

21. **gülşende:-de**

Gazel 312

Mısra: 5

Bahçe, gül bahçesi.

Bülbüle 'arz-ı cemāl etmek
içün gülşende
Kıldı gül-günī ile al yañağın
lāle

22. **gülşenüñ:-üñ**

Gazel 312

Mısra: 14

Bahçe, gül bahçesi.

Beñzeyelden ruḥ-ı alına
'Azizī o gülüñ
Gülşenüñ verdi baña seyri
ferāğın lāle

23. **gülşende:-de**

Gazel 330

Mısra: 7

Bahçe, gül bahçesi.

Devr-i güldür gelüñüz 'ayş
edelüm gülşende
Lebleri müller ile saçları
sünbüller ile

24. **gülşende:-de**

Gazel 340

Mısra: 5

Bahçe, gül bahçesi.

Şan iki pāre bulutdur meh-i
nev gülşende
Ebruvān-ı siyehüñ cebhe-i
tābānuñda

25. **gülşende:-de**

Gazel 355

Mısra: 1

Bahçe, gül bahçesi.

Yüzinden burka'ın gülşende
kim ol 'işve-ger açdı
Anı her nergis-i pür-jāle
seyre çeşm-i ter açdı

26. **gülşende:-de**

Gazel 373

Mısra: 8

Bahçe, gül bahçesi.

Öyküñdi meger sünbüle-i
zülf-i nigāra
Gülşende şabā sünbül ü
reyḥāna tolaşdı

27. **gülşenine:-i, -n, -e**

Kaside 1

Mısra: 47

Bahçe, gül bahçesi.

Rif'ati gülşenine tayıir-i
kudsī bülbül
Himmeti bülbüline bāğ-ı
İrem bir gül-i ter

28. **gülşen:**

Kaside 4

Mısra: 32

Bahçe, gül bahçesi.

Her ne bezme sāye şalsañ ey
nihāl-i bāğ-ı cüd
Bezme olup gülşen döner
berg-i gül-i ḥandāna şem'

29. **gülşen:**

Lugaz 4

Mısra: 4

Bahçe, gül bahçesi.

Maḳdeminden kesb eder
'ālem şafā
Gülşen anuñla esendür
dāyimā

30. **gülşende:-de**

Matla 44

Mısra: 2

Bahçe, gül bahçesi.

Ruḥ-ı yār ile baḥş-i ḥüsne
yüz yumaduğın gördi
Seḥer gülşende şebnemle
gülüñ yüzine tükürdi

31. **gülşende:-de**

Matla 73

Mısra: 1

Bahçe, gül bahçesi.

Bülbül hezār derd ile
gülşende inledi
Beñzi alındı şāhid-i verdüñ
beliñledi

32. **gülşende:-de**

Muamma 16

Mısra: 1

Bahçe, gül bahçesi.

Dest-i bād ile koyup
gülşende başı üzre ḥāk
Ol güne karşu yaḳasın serv
iki kez etdi çāk

33. **gülşeni:-i**

Tahmis 1

Mısra: 8

Bahçe, gül bahçesi.

Seyr-i rüyuñla açılmışdur
gözümüñ revzeni
Gül yüzüñ yād eyleyüp ey
bülbül-i cān gülşeni

34. **gülşen:**

Terci-bend 1

Mısra: 16

Bahçe, gül bahçesi.

Gül-i ter nāfesi açıldı yine
Büy-ı müşk ile pür olup
gülşen

35. **gülşen:**

Terci-bend 1

Mısra: 41

Bahçe, gül bahçesi.

Yine güllerle zeyn olup
gülşen
Düşdi luḥfına Ḥālīkuñ
mazḥar

36. **gülşenüñ:-üñ**

Terci-bend 1

Mısra: 38

Bahçe, gül bahçesi.

Nergis-i zerd alup piyāle-i
zer
Gülşenüñ verdi bezmine
zīver

37. **gülşenüñ:-üñ**
Terci-bend 1

Mısra: 55
Bahçe, gül bahçesi.

Gülşenüñ bu leñâfetini görüp
Geldi bezm-i çemende şevka
hezâr

38. **gülşen:**

Tesdis 4
Mısra: 9
Bahçe, gül bahçesi.

Ser-Â-ser zeyn olup gülşen
cihân nakş-ı nigâr oldı
Gidüp jeng-i elem mir'ât-ı
hâtır pür-gubâr oldı

39. **gülşende:-de**

Kaside 1
Mısra: 26
*Gül bahçesi || Sevgilinin
yüzü.*

Kârzâr etmek için bülbül ü
gül süsen ü hâr
Oldı gülşende gül ü bülbüle
tîg u hançer

gülşenî:

1. **gülşenî:**

Gazel 312
Mısra: 2
Gül bahçesi

*II.Halvetiyye tarikatının
İbrahim Gülşeni'ye (ö. 940 /
1534) nisbet edilen bir kolu.*

Gül gibi tâzeleyüp sinesi
dağın lâle
Gülşenî tekyesinüñ yakdı
çerâğın lâle

2. **gülşeniden:-den**

Kaside 5
Mısra: 51
Gül bahçesi

*II.Halvetiyye tarikatının
İbrahim Gülşeni'ye (ö. 940 /
1534) nisbet edilen bir kolu.*

Şıyâmî nâliš ile Gülşeniden
dem urup dâyim
Geçinürler mürîd-i pâki ol
sultân-ı 'irfânuñ

gülşen-i 'âlem:

1. **gülşen-i 'âlem:**

Gazel 289
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Dünyanın gül bahçesi,
dünya.*

Zâhir olalı gülşen-i 'âlem
saña bedel
Bâğ-ı vücûda gelmedi bir
gül-beden Hasan

gülşen-i 'âlemde:

1. **gülşen-i 'âlemde:-de**

Gazel 39
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Dünyanın gül bahçesi,
dünya.*

N'ola geysen gâh sebz ü gâh
sürh ü gâh zerd
Gülşen-i 'âlemde mîr-i
'âşikândur lâle-ruh

2. **gülşen-i 'âlemde:-de**

Gazel 128
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Alemin gül bahçesi.

Ķâmet-i 'ar'ar-hırâm ile o
nahl-i bâğ-ı nâz
Gülşen-i 'âlemde bir serv-i
hırâmân kendidür

gülşen-i bezme:

1. **gülşen-i bezme:-e**

Gazel 36
Mısra: 14
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Meclisin gülbahçesi.

Bülbül olur her gören anı
Azîzî güyyiâ
Gülşen-i bezme olupdur
gonca-i mevzûn kadeh

gülşen-i câna:

1. **gülşen-i câna:-a**

Gazel 17
Mısra: 13
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Canın gül bahçesi II
gönül.*

Gülşen-i câna açar dâyim
'Azîzî ayağı
Bâğ-ı 'ayş u 'işretüñ âb-ı
revânıdur şarâb

2. **gülşen-i câna:-a**

Gazel 17
Mısra: 13
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Canın gül bahçesi II
gönül.*

Gülşen-i câna açar dâyim
'Azîzî ayağı
Bâğ-ı 'ayş u 'işretüñ âb-ı
revânıdur şarâb

gülşen-i cismümdeki:

1. **gülşen-i cismümdeki:-**
üm, -de, -ki

Gazel 21
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Vücudun gülbahçesi II
âşığın yaralı bedeni.*

Hâr-ı gamdur görinen mûlar
degül
Gülşen-i cismümdeki ey
gonca-leb

gülşen-i dehre:

1. **gülşen-i dehre:-e**

Kaside 1
Mısra: 93
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dünya bahçesi.

Gülşen-i dehre neçe bülbül ü
gül geldi velî
Gelmedi bencileyin bülbül-i
gülzâr-ı hüner

2. **gülşen-i dehre:-e**

Kaside 4

Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dünya bahçesi.

Gülşen-i dehre çerâg-ı gül
gibi revnak verüp
Kıomadı rağbet çemende lāle-
i nu 'māna şem'

gülşen-i dehri:

1. **gülşen-i dehri:-i**

Gazel 141

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dünya bahçesi.

Gerekmez gülşen-i dehri
baña ey kebk-i cān sensüz
Görinmez gözüme hergiz
gül-i bāg-ı cihān sensüz

gülşen-i ğamda:

1. **gülşen-i ğamda:-da**

Gazel 173

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gam bahçesi II gönül.

Gülşen-i ğamda açılmış lāle-
i gül-gündür
Bāg-ı sīnemde 'Azīzī
görinen her kıanlı dağ

gülşen-i küy-ı nigārum:

1. **gülşen-i küy-ı nigārum:-um**

Gazel 109

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Resim kadar güzel
sevgilinin mahallesinin gül
bahçesi.*

Gülşen-i küy-ı nigārum baña
oldukça maķar
Ey rakīb-i ĥar senüñ olsun
yerüñ dār-ı saķar

gülşen-i küyünda:

1. **gülşen-i küyünda:-i, -n, -da**

Gazel 222

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Mahallenin gül bahçesi;
sevgilinin bulunduğu yerdeki
gül bahçesi.*

'Azīzī gülşen-i küyünda ol
serv-i gül-endāmuñ
Saña mı kaldı bülbül-veş
varup āh u fiğān etmek

2. **gülşen-i küyünda:-i, -n, -da**

Gazel 303

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Mahallenin gül bahçesi;
sevgilinin bulunduğu yerdeki
gül bahçesi.*

'Azīzī ol gülüñ güşına ermez
āh ile zāruñ
Gerekse gülşen-i küyünda
feryād-ı hezār eyle

3. **gülşen-i küyünda:-i, -n, -da**

Gazel 344

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Mahallenin gül bahçesi;
sevgilinin bulunduğu yerdeki
gül bahçesi.*

Gülşen-i küyünda zāhid
görseñ ol serv-ķaddümi
Meylūñ olmazdı cinānda
naħl-i tūbā seyrine

gülşen-i küyünda:

1. **gülşen-i küyünda:-uñ, -da**

Gazel 168

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Mahallenin gül bahçesi;
sevgilinin bulunduğu yerdeki
gül bahçesi.*

Şanuram gülşen-i küyünda
gül-i sürħ açılır
Tāb-ı mülden ki bulur reng ü
letāfet 'arız

2. **gülşen-i küyünda:-uñ, -da**

Gazel 342

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Mahallenin gül bahçesi;
sevgilinin bulunduğu yerdeki
gül bahçesi.*

'Azīzī gülşen-i küyünda öldi
gıtdi mihrüñle
O ĥāk üstine bir gün
şalmaduñ ey naħl-i cān sāye

gülşen-i rif'ati:

1. **gülşen-i rif'ati:-i**

Kaside 2

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

Makamın gül bahçesi.

Gülşen-i rif'ati reşk-i felek-i
şems ü kamer
'İzzeti bāgına şems ü kamer
iki gülnār

gülşen-i zībāsını:

1. **gülşen-i zībāsını:-sı, -n, -ı**

Tesdis 2

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Güzel gülbahçesi. II
sevgili.*

Bāg-ı dehrüñ baña añmañ
gülşen-i zībāsını
Hey ma'āzallāh gerekmez
lāle-i ĥamrāsını

gülsitān:

1. **gülsitānında:-i, -n, -da**

Gazel 79

Mısra: 4

*Gül bahçesi, çiçeklik |
bahçe.*

Yaħod dest-i lañfınde o
ķahveyle tōlu fincān

Letâfet gülsitânında açılmış
verd-i ahmerdür

2. **gülsitân:**

Gazel 185

Mısra: 6

Gül bahçesi, çiçeklik | bahçe.

Çoma küyünde kara yüzlü
rakîbi zinhâr
Gülsitân içre yaraşmaz ki ola
dâl Budak

3. **gülsitân:**

Lugaz 4

Mısra: 2

Gül bahçesi, çiçeklik | bahçe.

Ol nedür kim pürdür anuñla
cihân
Tâze vü terdür deminden
gülsitân

gülsitân-ı küy-ı dilberde:

1. **gülsitân-ı küy-ı dilberde:-de**

Gazel 192

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gönül çekicinin mahallesinin gül bahçesi II sevgilinin mahallesinin bahçesi.

Gülsitân-ı küy-ı dilberde
'Azîzî bülbülün
Şıklığı diñdi işidüp nâle vü
efğânlaruñ

gül-sitân-ı rüyuña:

1. **gül-sitân-ı rüyuña:-u, -ñ, -a**

Matla 1

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) Yüzünün gül bahçesi.

Gül-sitân-ı rüyuña verdi
şeref ey meh-cebîn
Sünbül-i Sa'dî midür yoğsa
bu zülf-i 'anberîn

gülsitân-ı ser-i küyında:

1. **gülsitân-ı ser-i küyında:-ı, -n, -da**

Gazel 233

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sevgilinin köyünün eşiğinde/girişinde bulunan gül bahçesi.

Gülsitân-ı ser-i küyında
'Azîzî yârüñ
Döndi efğân ile bir bülbül-i
nâlâna göñül

gülzâr:

1. **gülzârda:-da**

Gazel 44

Mısra: 1

Gül bahçesi | bahçe.

'Aceb mi ger olursa
mu'teber gülzârda şimşâd
Ki beñzer ol boyı serve
hemân refârda şimşâd

2. **gülzârı:-ı**

Gazel 96

Mısra: 2

Gül bahçesi | bahçe.

Egerçi sâye-i kıddüñle her
sü nârvenlikdür
Velî sensüz cihân gülzârı
baña bir dikenlikdür

3. **gülzâra:-a**

Gazel 178

Mısra: 5

Gül bahçesi | bahçe.

Dür nişâr eyler deyü gülzâra
ebr-i nevbahâr
Köl uzadup şâh-ı 'ar'ar lâle
vü gül açdı kef

4. **gülzâra:-a**

Gazel 351

Mısra: 13

Gül bahçesi | bahçe.

Kimesne girmesün gülzâra
deyü bed-nazarlardan

Çemen nergisleri etrâf-ı bâğa
dîdebân oldı

5. **gülzâra:-a**

Kaside 1

Mısra: 61

Gül bahçesi | bahçe.

Gelse bülbül gibi gülzâra
geyüp gülgünü
Gele bülbül gibi gülzâra
edüp havf ü hâzer

6. **gülzâra:-a**

Kaside 1

Mısra: 62

Gül bahçesi | bahçe.

Gelse bülbül gibi gülzâra
geyüp gülgünü
Gele bülbül gibi gülzâra
edüp havf ü hâzer

7. **gülzâra:-a**

Kaside 1

Mısra: 76

Gül bahçesi | bahçe.

Bülbül ü gül gibi gülgeşt-i
çemen mevsimidür
Eyleseñ bülbülün ile n'ola
gülzâra güzer

8. **gülzârını:-ı, -n, -ı**

Müseddes 1

Mısra: 39

Gül bahçesi | bahçe.

Keşer-i cüduñ cihân
gülzârını kıldı behişt
Pâydar oldukça işbu çâr-
dîvâr-ı künişt

9. **gülzârıñ:-uñ**

Terci-bend 1

Mısra: 26

Gül bahçesi | bahçe.

Boşanup bend ü bağı
enhârıñ
Şuladı yollarını gülzârıñ

gülzâr-ı cihân:

1. **gülzâr-ı cihân:**

Gazel 230

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dünyanın gül bahçesi.

Biñ 'işve vü nâz ile eyâ serv-
i sehî-ğad
Gülzâr-ı cihân içre yürü
cilve-künân ol

gülzâr-ı cinânuñ:

1. **gülzâr-ı cinânuñ:-uñ**
Gazel 235
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Cennetlerin gül
bahçeleri.*

Gülzâr-ı cinânuñ gülidür
hüsn ile güyâ
Her gönca-dehen dilber-i
ra'nâ-yı Sitanbul

gülzâr-ı dehri:

1. **gülzâr-ı dehri:-i**
Gazel 19
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dünyanın gül bahçesi.

Gül gibi gülzâr-ı dehri kimüñ
ile geşt eder
Ol nihâl-i serv-ğad kime
kenâr oldı 'aceb

2. **gülzâr-ı dehri:-i**

Matla 76
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dünyanın gül bahçesi.

Şol şubh-dem ki yuya yüzün
ol gül âb ile
Gülzâr-ı dehri pür ede büy-ı
gülâb ile

gülzâr-ı ebyâtuñ:

1. **gülzâr-ı ebyâtuñ:-uñ**
Kaside 5
Mısra: 128
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Beyitlerin bahçesi II
beyitle şiir yazarlar*

*topluluğu II şâirler topluluğu
bağlamında.*

N'ola neşv ü nemâ balsa
nihâl-i nazm-ı Şadığ Beg
Kim oldur nahl-i ma'nî-
perveri gülzâr-ı ebyâtuñ

gülzâr-ı fenâda:

1. **gülzâr-ı fenâda:-da**
Gazel 137
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Fanilik , yokluk gül
bahçesi. II dünya.*

Benüm ağladuğum etmeñ
ta'accüb 'ışk-ı yâr-ıla
Bu gülzâr-ı fenâda hiç kes
olup şadmân gülmez

gülzâr-ı küyına:

1. **gülzâr-ı küyına:-i, -n, -a**
Gazel 193
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sevgilinin bulunduğu
yerin gül bahçesi.*

Ĥıdmetler eylesün dil ü
cândan 'Azîziyi
Gülzâr-ı küyına ol şehüñ
bâgbân tutuñ

güm:

1. **gümletse:-le, -t, -se**
Gazel 124
Mısra: 3
Patlama sesi II
yansımali bir ses olan güm.

Fiğânum çarhı gümletse
'aceb mi küy-ı 'ışk içre
Yağar bir na'ra ile 'âlemi
mestâneler vardur

güm güm:

1. **güm güm:**
Kaside 5
Mısra: 15
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Güm güm ses çıkarmak.

Yine deryâ kenârında öter
meyhâneler güm güm
Çıkup şevk-ı mey-ile na'rası
eflâke mestânuñ

güm kalan:

1. **güm kalan:-an**
Gazel 305
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kaybolan, kaybeden.

Yolın bilmezlik ile güm
kalan mücrimlere yarın
Cemâlüñ nürünü şem'-i hüda
kıl yâ Resûlallah

güm oldı gitti:

1. **güm oldı gitti:**
Gazel 174
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Argo**
Kaybolup gitti.

Heç-i femüñle çıkdı
gözümdeñ dürer dirîğ
Güm oldı gitti yok yere
bunca güher dirîğ

gümüñ:

1. **gümüñ:**
Gazel 263
Mısra: 4
Gümüñ.

Ol şeh-i hüsn mihr olup zer
top
Meh-i nev oldı bir gümiş
çevgân

2. **gümüñ:**
Lugaz 13
Mısra: 3
Gümüñ.

Gevdesi ağıdur gümiş gibi
velî
Kim derünü bir şaru altundur

3. **gümüñ:**
Matla 34

Mısra: 2
Gümüş.

Şem'-i bezm oldı meger
cām-ı şarāb-ı la'l-i nāb
Al kanatlu bir gümüş
pervāneye döndi ḥabāb

4. **gümüş:**

Gazel 8

Mısra: 6

Gümüş. II parlak.

Yaḥ degül bām kenārında
olupdur tezyīn
Gümüş āvīze ile küngür-i
eyvān-ı şitā

5. **gümüş:**

Gazel 164

Mısra: 8

Gümüş. II parlak.

'Aks-i berg-i gül ü nesrīn-ile
her cūy-ı çemen
Bir gümüş mā'ı varakdur ki
zer-efşān olmış

6. **gümüş:**

Gazel 198

Mısra: 2

Gümüş. II parlak.

Ol niyām-ı tīre-dil k'anda
nihāndur ḥançerūñ
Ya gümüş māḥī ya bir ābī
yılındur ḥançerūñ

7. **gümüşden:-den**

Gazel 249

Mısra: 5

Gümüş II sevgilinin
bedeni.

Ḳadd-i mevzūnuñ gümüşden
bir 'alemdür n'ola ger
Kākül-i müşkīnūñe derlerse
şāhum ser-'alem

gün:

1. **günde:-de**

Gazel 346

Mısra: 4

Yirmi dört saatlik
zaman dilimi.

Berş ü afyonı şanup ammā
şifā-sāz-ı ḳulūb
Günde iki kez edinme
yemegi ḳānūn dede

2. **gün:**

Kaside 5

Mısra: 10

Yirmi dört saatlik
zaman dilimi.

Edüp zevraḳlar ile dil-rübālar
'azm-i Ṭophāne
Deñiz mālikleriyle her gün
olur seyri deryānuñ

3. **gün:**

Kaside 5

Mısra: 79

Yirmi dört saatlik
zaman dilimi.

İki gün bir dil-i bīmāruñ
olmaz hemdemi Yārī
Degüldür başı hoş kimseyle
ol yār-ı dil-ārānuñ

4. **günde:-de**

Kıt'a 1

Mısra: 5

Yirmi dört saatlik
zaman dilimi.

Günde heft aḳçadur 'ulūfem
evet
'Ömri pencāh sāle ermiş
erem

5. **güni:-i**

Matla 52

Mısra: 2

Yirmi dört saatlik
zaman dilimi.

Her kimūñ kim hemdemi
Bayram-ı sīm-endām ola
Her şebi ḳadr ü berāt u her
güni bayram ola

6. **gün:**

Gazel 3

Mısra: 9

Güneş.

Gel ey meh gül yüzüñi şubḥ-
dem gün gibi 'arz eyle
Ki olsun bāḡ-ı 'ālem ḡarḳa-i
envār ser-tā-pā

7. **gün:**

Gazel 25

Mısra: 3

Güneş.

Şararup geçmez idi gün
yüzüñe
Hasret olmasa ey ḳamer-
tal'at

8. **gün:**

Gazel 36

Mısra: 5

Güneş.

Gün toḡar şanmañ şabūḥı
itmek için her seḡer
Sāḳī-i gerdūn eline aldı bir
altun ḳadeḡ

9. **gün:**

Gazel 56

Mısra: 3

Güneş.

Revnaḳ-ı bāḡ-ı cihān olsa
n'ola gün gibi yār
Behcet-i gülşen-i 'ālem gül-i
ḡandān iledür

10. **gün:**

Gazel 63

Mısra: 7

Güneş.

Gün yüzüñde ḡaḡ görüp
'uşşāḳ dūd-ı āḡ ile
Mihir ü meh āyīnesin
göklerde pür-jeng etdiler

11. **gün:**

Gazel 101

Mısra: 3

Güneş.

Gün yüzüñ görmege ben
ḡasret olam lāyīḳ mı
Der-kenār ede seni ey meh-i
tābān eller

12. **gün:**

Gazel 106

Mısra: 2

Güneş.

Şevḳūñla çāk edüp yaḳasın
dāyimā seḡer

Beñzer ki oldı gün yüzüñe
mübtelâ şehër

13. **gün:**
Gazel 106
Mısra: 10
Güneş.

Ėam-hâne-i 'Azīziye çün
gece gelmedüñ
Gün gibi bâri gel aña ey
meh-liķâ şehër

14. **günden:-den**
Gazel 153
Mısra: 4
Güneş.

Mihr-i ruhuñdan ahz eder
âyine hüsñ ü ân
Nür u ziyâyı günden eder
mâh iķtibâs

15. **gün:**
Gazel 261
Mısra: 4
Güneş.

'Işk-ıla çârem ancak kaldı
aña ki şâhum
Gün gibi başum alup gidem
vilâyetüñden

16. **güni:-i**
Gazel 261
Mısra: 1
Güneş.

Gördi ki dīvâne kıldı 'arız-ı
cânân günü
Şa'sa'a zencirine bend eyledi
devrân günü

17. **güni:-i**
Gazel 261
Mısra: 2
Güneş.

Gördi ki dīvâne kıldı 'arız-ı
cânân günü
Şa'sa'a zencirine bend eyledi
devrân günü

18. **güni:-i**
Gazel 261
Mısra: 8
Güneş.

Rakşa girdi şanma bezm-i
çarhda ey mâh-rû
Kıldı mihrüñ bâdesi ser-mest
ü ser-gerdân günü

19. **gün:**
Gazel 268
Mısra: 9
Güneş.

Ėo yayılsun gün gibi
nazmuñ 'Azīzî 'äleme
Ėıřşa-i Yūsuf gibi dillerde
olsun dâstân

20. **gün:**
Gazel 322
Mısra: 4
Güneş.

Çeşm ü cânum pür olur nür-ı
sürür ile kaçan
Gözlerüm gün yüzüñi ey
meh-i garrâ görse

21. **gün:**
Gazel 326
Mısra: 7
Güneş.

Gün gibi hâne-i târîküm
ederdi rüşen
Luş edüp bir gece ger o
meh-i tâbân gelse

22. **güni:-i**
Gazel 361
Mısra: 1
Güneş.

Gördi ki dīvâne kıldı 'arız-ı
cânân günü
Şa'sa'a zencirine bend eyledi
devrân günü

23. **güni:-i**
Gazel 361
Mısra: 2
Güneş.

Gördi ki dīvâne kıldı 'arız-ı
cânân günü
Şa'sa'a zencirine bend eyledi
devrân günü

24. **güni:-i**
Gazel 361

Mısra: 8
Güneş.

Rakşa girdi şanma bezm-i
çarhda ey mâh-rû
Kıldı mihrüñ bâdesi ser-mest
ü ser-gerdân günü

25. **güne:-e**
Muamma 16
Mısra: 2
Güneş.

Dest-i bād ile koyup
gülşende başı üzre hâk
Ol güne karşı yaķasın serv
iki kez etdi çâk

26. **gün:**
Muamma 42
Mısra: 2
Güneş.

Baňa cevretmesün gün
yüzlü mâhum
Eger derse göge ermesün
âhum

27. **gün:**
Gazel 3
Mısra: 13
Gün, zaman.

Şerâr-ı nâr-ı âhumdan 'Azīzî
'âķıbet bir gün
'Acebdür yanmaz ise çarh-ı
kec-reftâr ser-tâ-pâ

28. **gün:**
Gazel 5
Mısra: 6
Gün, zaman.

Siyeh zülfüñ gibi tîg-i
müjeñden etmezüz tesrîh
Bu gün cân ile sen şâhuñ kılı
ķurbâniyuz cânâ

29. **gün:**
Gazel 5
Mısra: 9
Gün, zaman.

Seg-i küyum deyü bir gün
ķuluña etmedüñ 'izzet
'Azīzî gibi yıllardur ķapuñ
derbâniyuz cânâ

30. gün:

Gazel 9

Mısra: 9

Gün, zaman.

Bir gün ayak yürimez oldu
‘Azîzî olalı
Âstân-ı mîr-i deyre intisâbı
sâkiyâ

31. gün:

Gazel 10

Mısra: 4

Gün, zaman.

Senden ayru cân verürsem ey
şacı Leylî nigâr
Rûh-ı Mecnûn olmaya bir
gün mezârumdan cüdâ

32. gün:

Gazel 25

Mısra: 10

Gün, zaman.

Korkum oldur ‘Azîziyâ
ğamla
Seni bir gün helâk eder firkat

33. günlerdür:-ler, -dür

Gazel 74

Mısra: 4

Gün, zaman.

Ola kim mihmân ola deyi
hayâlûñ bir gece
Hâne-i dil neçe günlerdür ki
pâk olmuş yatur

34. gün:

Gazel 125

Mısra: 2

Gün, zaman.

Cihân mâtem-serâdur bunda
kim gelse hemân ağlar
Bir iki gün gülerse yañılup
neçe zamân ağlar

35. gün:

Gazel 125

Mısra: 3

Gün, zaman.

Ne hikmetdür bu kim bunda
kişi bir gün ferağ olsa
Neçe günler yine yaş yerine
derd ile kan ağlar

36. günler:-ler

Gazel 125

Mısra: 4

Gün, zaman.

Ne hikmetdür bu kim bunda
kişi bir gün ferağ olsa
Neçe günler yine yaş yerine
derd ile kan ağlar

37. gün:

Gazel 134

Mısra: 6

Gün, zaman.

Añup her gün o mâhî âh
edersin ey göñül aydur
Yağup ol âh-ı pür-süzüñ seni
bir gün helâk etmez

38. gün:

Gazel 139

Mısra: 4

Gün, zaman.

Dolaşursın dil-i ‘uşşâka deyü
alup ele
Gün olur mı ki o meh zülfini
yuyup taramaz

39. gün:

Gazel 145

Mısra: 5

Gün, zaman.

Devr-i hüsnüñde senüñ ey
mâh bir gün şâd olup
Ğuşşadan kurtulmadı kaldı
dil-i gam-ğvâremüz

40. gün:

Gazel 177

Mısra: 9

Gün, zaman.

Kanı ol gün ki ‘Azîzî kuluña
câmi‘de
Deyesin cum‘a namâzın
kılup eyyâm-ı şerif

41. gün:

Gazel 241

Mısra: 7

Gün, zaman.

Öldüreyin bir gün anuñ
alayın cânın demiş

Alma cânum ermedin ol
güne Allâhum benüm

42. gündür:-dür

Gazel 241

Mısra: 2

Gün, zaman.

Göklere erişse tañ mı nâle vü
âhum benüm
Kim neçe gündür görünmez
ol yüzi mâhum benüm

43. güne:-e

Gazel 241

Mısra: 8

Gün, zaman.

Öldüreyin bir gün anuñ
alayın cânın demiş
Alma cânum ermedin ol
güne Allâhum benüm

44. günü:-i

Gazel 261

Mısra: 6

Gün, zaman.

Gel çemenden yaña şu gibi
revâne olalum
Nevbahâr erişdi geldi ey
şanem seyrân günü

45. gün:

Gazel 274

Mısra: 1

Gün, zaman.

Baña şıhhat yüzün
göstermedi hecrüñde gam bir
gün
‘Acebdür ben bu gamdan
ölmez-isem ey şanem bir gün

46. gün:

Gazel 321

Mısra: 9

Gün, zaman.

Göre bir gün göre geldüñ mi
cânâ neçe demlerdür
‘Azîzî bister-i gamda yatur
hecrüñle dil-ğaste

47. günü:-i

Gazel 334

Mısra: 2

Gün, zaman.

Vefâ vü mihr ü şefkatden
eşer yok dil-rübâlarda
'Acab mi 'aşıkun geçse günü
derd ü belâlarda

48. **gün:**

Gazel 342

Mısra: 10

Gün, zaman.

'Azizî gülşen-i küyünda öldi
gitdi mihrüñle
O hâk üstine bir gün
şalmaduñ ey nañl-i cân sâye

49. **gün:**

Gazel 350

Mısra: 7

Gün, zaman.

Ne günüm gün ne gecem
gecedür ey meh senden
Ayıraldan berü bu çarh-ı
sitem-kâr beni

50. **günüm:-üm**

Gazel 350

Mısra: 7

Gün, zaman.

Ne günüm gün ne gecem
gecedür ey meh senden
Ayıraldan berü bu çarh-ı
sitem-kâr beni

51. **gündür:-dür**

Gazel 351

Mısra: 3

Gün, zaman.

Beni firkat diyârında koyup
gitdi neçe gündür
Dirîgâ gittügince ol perî nâ-
mihrübân oldi

52. **günde:-de**

Gazel 354

Mısra: 6

Gün, zaman.

Kılmadı hem-ser nigârüñ
zulfine hergiz beni
Göreyin kim bozıla tîz günde
çarhuñ çenberi

53. **güni:-i**

Gazel 361

Mısra: 6

Gün, zaman.

Gel çemenden yaña şu gibi
revâne olalum
Nevbahâr erişdi geldi ey
şanem seyrân günü

54. **gün:**

Kaside 3

Mısra: 69

Gün, zaman.

Her ne gün görmem yüzüñ
ey Yûsuf-ı Mısr-ı cemâl
Dâr-ı dünyâ başuma ol gün
benüm zindân olur

55. **gün:**

Kaside 3

Mısra: 70

Gün, zaman.

Her ne gün görmem yüzüñ
ey Yûsuf-ı Mısr-ı cemâl
Dâr-ı dünyâ başuma ol gün
benüm zindân olur

56. **gün:**

Kaside 3

Mısra: 74

Gün, zaman.

Hemdem-i ağıyar olup aqıtma
yaşum dem-be-dem
Yoğsa bir gün ara yerde iki
gözüm qan olur

57. **gün:**

Kaside 3

Mısra: 70

Gün, zaman.

Her ne gün görmem yüzüñ
ey Yûsuf-ı Mısr-ı cemâl
Dâr-ı dünyâ başuma ol gün
benüm zindân olur

58. **gün:**

Kaside 3

Mısra: 82

Gün, zaman.

Saña 'arz-ı fâka etmekden
ğaraž şâhum bu kim
Ehl-i fakruñ derdine sensin
bu gün dermân olur

59. **gün:**

Kıt'a 19

Mısra: 3

Gün, zaman.

Alur dest-i ecel bir gün
boğazuñ
Demez her-giz bu hayrândur
bu ser-hoş

60. **gün:**

Matla 30

Mısra: 2

Gün, zaman.

Dünyede ben çekdügüm bâr-
ı belâ vü miñneti
Bil ki gerdün çekse bir gün
tâk olurdu tşkati

61. **güni:-i**

Müseddes 3

Mısra: 2

Gün, zaman.

Ne hikmetdür bu kim nâdân
olup dâyim sa'âdetde
Geçer erbâb-ı 'irfânuñ günü
fakr u felâketde

62. **gün:**

Tesdis 3

Mısra: 34

Gün, zaman.

Zulmet-i gamda qomaq beni
mâhum neyiki
Her gün âh eylemeden gayrı
günâhum neyiki

63. **güni:-i**

Gazel 361

Mısra: 4

*Güneş (ateş bağlamında
kullanılmıştır.).*

Dün seni ağıyar ile gördüm
gezerken nâgehân
Cânuma düşdi be-gâyet ey
meh-i tâbân günü

gün gibi:

1. **gün gibi:**

Gazel 205

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade*Âşîkar, ortada.*

Bî-çâre ‘Azîzîyi şalup şâm-ı
firâka

Bî-mihr idügün gün gibi
izhâr eder olduñ

2. gün gibi:**Gazel 220**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Âşîkar, ortada.*

Gün gibi kadri olup ‘âlî
Meḥemmed Şâhuñ
Geçe devletle meh ü sâli
Meḥemmed Şâhuñ

3. gün gibi:**Gazel 332**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Âşîkar, ortada.*

Nâr-ı âhumdan cihânı pür-
şerâr etmek nece
Mihrüñi gün gibi mâhum
âşkâr etmek nece

4. gün gibi:**Gazel 376**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim***Âşîkar, ortada.*

Bir nigâr-ı meh-veşüñ olup
dilâ ser-geştesi
Gün gibi oldum yine ‘ışk u
hevâ ser-geştesi

5. gün gibi:**Kıt'a 13**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Âşîkar, ortada.*

Gün gibi bâ‘ış-i zuhûri olur
Kime luḥfuñ k’ola mu‘în ü
zahîr

6. gün gibi:**Tarih 4**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Âşîkar, ortada.*

Sen ol sâhib-sa‘adetsin ki
kadruñ

Olupdur gün gibi eflâke
hem-ser

7. gün gibi:**Kaside 3**

Mısra: 64

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Güneş gibi. || Âşîkar.*

Medḥ-i zâtuñ etmege her geh
ki âgâz eylesem
Gün gibi bu maṭla‘-ı meh-
veş dile lem‘ân olur

8. gün gibi:**Kaside 3**

Mısra: 36

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Güneş gibi. || Âşîkar.*

Eşigüñe intisâb eden erişür
rif‘ate
Dergehüñe yüz süren gün
gibi ‘âlî-şân olur

9. gün gibi:**Kaside 3**

Mısra: 36

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Güneş gibi || âşîkâr,
ortada.*

Eşigüñe intisâb eden erişür
rif‘ate
Dergehüñe yüz süren gün
gibi ‘âlî-şân olur

10. gün gibi:**Kaside 3**

Mısra: 64

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Güneş gibi || âşîkâr,
ortada.*

Medḥ-i zâtuñ etmege her geh
ki âgâz eylesem
Gün gibi bu maṭla‘-ı meh-
veş dile lem‘ân olur

11. gün gibi:**Mesnevi 1**

Mısra: 31

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Güneş gibi || âşîkâr,
ortada.*

Gün gibi evc-i rif‘at ola
yerüñ
Ere iklîl-i âftâba serüñ

gün mi vardur:**1. gün mi vardur:****Gazel 139**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gün mü var (...
yapılmayan zaman mı var
bağlamında kullanılmıştır).*

Ol mehi bulmak için yeri vü
gögi aramaz
Gün mi vardur ki yaşum
seyli vü âhum düdi

2. gün mi vardur:-dur**Gazel 139**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gün mü var (...
yapılmayan zaman mı var
bağlamında kullanılmıştır).*

Ol mehi bulmak için yeri vü
gögi aramaz
Gün mi vardur ki yaşum
seyli vü âhum düdi

gün olmaz kim:**1. gün olmaz kim:****Gazel 327**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gün olmaz ki, ...
olmadığı gün olmaz
bağlamında kullanılan kalıp
ifade.*

‘Azîzî miḥnet-âbâd-ı cihân
içre gün olmaz kim
Felek bir câme-i gam
biçmeye ben mübtelâ üzre

gün toğsa:1. **gün toğsa:-sa****Gazel 37**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Güneşin doğması II
yeni günün başlaması.*

Gelse ol meh karşıma kalbe
verür şevk u sürür
Nitekim rüşen olur gün toğsa
zîrâ her şabâh

gün yüzün:1. **gün yüzün:-in****Gazel 155**

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Güneş gibi parlak yüz.*

Jâle şanmañ göricek gün
yüzün ol lâle-ruhuñ
Eriyüp berg-i semen şerm ü
hayâdan geçmiş

gün yüzün görmezse:1. **gün yüzün görmezse:-
mez, -se-se****Mesnevi 1**

Mısra: 59

Kelime Tipi: **Deyim***Gün yüzü görmemek,
sürekli sıkıntıya düşmek,
sıkıntudan kurtulamamak;
güneşi görmek, gün
aydınlığını görmek. II
Aydınlık olmazsa.*

Ṭaň mı görmezse gün yüzün
rüşen
Perdelendi 'uyün-ı her
revzen

gün yüzüne:1. **gün yüzüne:-n, -e****Gazel 344**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Güneş gibi olan yüz.*

Ḥüblar seyrini añmañ baña
kim ben o mehüñ
Vermezün gün yüzüne
bakmağı dünyâ seyrine

gün yüzünü:1. **gün yüzünü:-i, -n, -i****Gazel 8**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Güneş gibi parlak yüz.*

Bürüdi gün yüzünü ebr-i ḥaṭ
ol mâh-veşüñ
Ṭaň mı diñmezse gözüm yaşı
çü bārân-ı şitâ

gün yüzünü göricek:1. **gün yüzünü göricek:-i, -
cek-i, -n, -i****Tarih 8**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gün yüzü görmek II
doğmak.*

Göricek gün yüzünü anuñ
dedüm târîhini
Eyleye Mühdî Mehemmed
Şâhımuñ 'ömürin ṭavîl

gün yüzünü:1. **gün yüzünü:-üñ****Matla 6**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Güneş gibi parlak yüz.*

Gün yüzünü muşhaf oğur
küyuñda kim görse şehâ
Ḥaḫ demişler tenzilü'l-
esmâ 'i min şavbi's-semâ

2. **gün yüzünü:-üñ****Müseddes 2**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Güneş gibi parlak yüz.*

Ḥalk-ı 'âlem gün yüzünü
şevkıyla şeydâdur bugün

Mürde ihyâ etmede la'lüñ
Mesîḥâdur bugün

3. **gün yüzünü:-üñ****Müseddes 4**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Güneş gibi parlak yüz.*

Necm-i hüdâ mı gün yüzünü
üzre nedür o ḥâl
Râ kaşlaruñ hayâlini görmüş
degül hilâl

gün yüzünü:1. **gün yüzünü:-üñ, -i****Gazel 169**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Güneş gibi parlak yüz.*

Ṭaň mı dökülse kaṭre-i
bārân-vâr yaşum
Kıldı ihâta gün yüzünü ebr-
vâr ḥaṭ

2. **gün yüzünü:-ñ, -i-üñ, -i****Gazel 358**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Güneş gibi parlak yüz.*

Da'vi-i ḥüsn eder idi meh-i
deyr-i eflâk
Göricek gün yüzünü şındı
ḥalîlüm putı

günâh:1. **günâh:****Gazel 237**

Mısra: 10

Suç, kusur.

Kanı ihsân u mürüvvet kanı
luṭf u merḥamet
Tutalum şâhum 'Azîzîde
günâh eksük degül

2. **günâh:-ı****Kaside 5**

Mısra: 114

Suç, kusur.

Sever mi gördüğü yegencigi
yine Koca Melküh
Günâhı oldur ancak halk
içinde ol müselmānuñ

3. **günāhum:-um**
Tesdis 3
Mısra: 22
Suç, kusur.

Kimseye olmadı hiç baña
olan zulm ü sitem
Nedür ey kân-ı kerem bâri
günāhum bilem

4. **günāhum:-um**
Tesdis 3
Mısra: 34
Suç, kusur.

Zulmet-i ğamda komağ beni
māhum neyiki
Her gün āh eylemeden gayrı
günāhum neyiki

günbed-i gerdün:

1. **günbed-i gerdün:**
Gazel 81
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Felek, dünya, gökyüzü.

Ergürür āhir zamān [kim]
hüsnüni pâyânına
Günbed-i gerdün kim
devrinde isti'cāl eder

günden:

1. **günden:**
Kaside 1
Mısra: 33
*Güneş II sevgilinin
güzelliği.*

Şakınur gonca gülin yelden ü
günden bülbül
Tıfl-ı gül-rüyımı bülbül gibi
niteki peder

günden güne:

1. **günden güne:**
Tarih 20
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gün geçtikçe, git gide,
her gün biraz daha.*

Āftāb-ı devletün günden
güne olup ziyād
Ola ednā menzilün burc-ı
hamel evc-i Zūhal

güneh:

1. **günehdür:-dür**
Gazel 354
Mısra: 4
Günah, suç, hata.

Kākül-i müşkīnüne öyküdü
beñzer döstüm
Rū-siyāh eden cihānda bu
günehdür 'anberi

güneş:

1. **güneş:**
Gazel 342
Mısra: 7
*Güneş, gezegenlere ve
yer yuvarlağına ışık ve ısı
veren büyük gök cismi.*

Güneş ebr-i sefid içre nihān
oldı şanur 'ālem
Ne gün kim egnüñe geyseñ
sen ey mihr-i cihān-sāye

2. **güneş:**
Gazel 379
Mısra: 5
*Güneş, gezegenlere ve
yer yuvarlağına ışık ve ısı
veren büyük gök cismi.*

Ṭulū' etdi güneş şanmañ
şehir şarrāfi destinde
Sipih-r-i nıl-gün üstine bir
sultānī zer düşdi

3. **güneş:**
Gazel 248
Mısra: 8
*Gezegenlere ve yer
yuvarlağına ışık ve ısı veren
büyük gök cismi II parlak,
güzel yüzlü sevgili.*

Eşkümñ deryāsı içre bir
şadefdür yer ü gök

Ol şadef içinde sensin ey
güneş dürr-i yetim

4. **güneşe:-e**
Gazel 294
Mısra: 8
*Güneş II sevgilinin
yanağı.*

Ebr-veş olmasa ter rüy-ı
'arağ-rizünden
Güneşe sürmez idi zülf-i
hevādār etegin

güneş yüzlünün:

1. **güneş yüzlünün:-nüñ**
Gazel 380
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Yüzü güneş II sevgili.

Sen güneş yüzlünün
olduğına çarh abdālī
Ger inanmazsañ efendi meh-
i nevdür dāli

güni:

1. **güni:**
Gazel 261
Mısra: 4
Günülemek, kıskançlık.

Dün seni ağıyar ile gördüm
gezerken nāgehān
Cānuma düşdi be-gāyet ey
meh-i tābān günü

2. **güniler:-ler**
Gazel 302
Mısra: 5
Günülemek, kıskançlık.

Şöyle beñzer ham-ı ebrüñi
güniler meh-i nev
Reşkden iki bükülmüş felek-i
mīnāda

güniler oldı:

1. **güniler oldı:-dı**
Kaside 2
Mısra: 59
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Kıskanmak.

Birbirinden güniler oldı anı
şems ü kamer
Oldı şems ile kamer aña
meğer 'aşıq-ı zār

gür:

1. **gür:**

Kit'a 4

Mısra: 2

Kabir, mezar.

Götürüp bezm-i cihāndan
ayağı
Çün olur her kişinüñ menzili
gür

gürg-i hasüduñ:

1. **gürg-i hasüduñ:**

Gazel 97

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Haset edenin, rakibin
kurdu II "Yûsuf'un kurdu"
Bir işte hiçbir suçu, günâhu
ve dahli olmadığı halde
suçlanan, iftirâya uğrayan
kimse.*

Meded ol Yûsuf-ı şānī katı
yabanda gezer
Korkarın gürg-i hasüduñ gire
nāgāh eline

2. **gürg-i hasüduñ:-uñ**

Gazel 97

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Haset edenin, rakibin
kurdu II "Yûsuf'un kurdu"
Bir işte hiçbir suçu, günâhu
ve dahli olmadığı halde
suçlanan, iftirâya uğrayan
kimse.*

Meded ol Yûsuf-ı şānī katı
yabanda gezer
Korkarın gürg-i hasüduñ gire
nāgāh eline

gurre olursın:

1. **gurre olursın:-ur, -sın**

Gazel 377

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Aydınlık olmak
(beğenmek, hayran olmak
bağlamında kullanılmıştır.).*

Nesine gurre olursın be
göñül dünyānuñ
Kime kaldı ki saña qala bu
milket bākī

gurre-i garrā:

1. **gurre-i garrā:**

Gazel 277

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Hilāl.

Meh-i ruhsār-ı ziyā-bağşuñı
mihri 'ālem
Ham-ı ebrūlaruñı gurre-i
garrā şanurın

2. **gurre-i garrā:**

Gazel 79

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gösterişli.

N'ola nām-ı şerīfi olsa ol
māh-ı nevüñ Şa' bān
Ki kaşı gurre-i garrā cemāli
'id-i ekberdür

gürüh:

1. **gürühuñ:-uñ**

Muamma 13

Mısra: 2

*Cemaat, bölük, takım,
taife.*

Bir gürüh olup muhīt-i 'ışka
başduğda qadem
Ol gürühuñ nişfin āhir yem
başup kıldı 'adem

gürüh olup:

1. **gürüh olup:-up**

Muamma 13

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Topluluk, bölük olmak.

Bir gürüh olup muhīt-i 'ışka
başduğda qadem
Ol gürühuñ nişfin āhir yem
başup kıldı 'adem

güş:

1. **güşına:-ı, -n, -a**

Gazel 65

Mısra: 8

Kulak.

Görinen hāle degül māder-i
çarhı altundan
Nev- 'arūs-ı kamerüñ güşına
mengüş eyler

2. **güşuma:-um, -a**

Gazel 152

Mısra: 4

Kulak.

Yine cānum sīneme 'avdet
ederdi öliceğ
Yār güftārından ursa güşuma
bir cüz 'ı ses

3. **güşına:-ı, -n, -a**

Lugaz 17

Mısra: 4

Kulak.

Buldığınca anı eţfāl-i şığār
Edinür güşına la 'lın güş-vār

4. **güşı:-ı**

Lugaz 22

Mısra: 2

Kulak.

Ol nedür kim hayli tiz-
reftārdur
Berg-i ney şeklinde güşı
vardur

güş ede:

1. **güş ede:-e**

Gazel 59

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dinlemek.

Eş 'ār-ı dürer-bāruñ
oğundukça 'Azizī
Güş ede anı ol gül-i ra'nā ne
demekdür

güş eden:1. **güş eden:-en****Gazel 57**

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dinlemek.*

Ol şehūñ dendānı vaşfında
‘Azīzī her sözüñ
Bir dür-i yek-dānedür kim
güş eden hayrān olur

2. **güş eden:-en****Gazel 256**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dinlemek.*

Seni görmek dilerse güş eden
vaşfuñ n’ola hanum
Degüldür görmek işitmek
gibi zīrā benüm cānum

3. **güş eden:-en****Gazel 287**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dinlemek.*

Yana yana sūz-ı dilden
iñleşem āvāzımı
Güş eden şanur belā
bezminde çeng ü ya neyin

4. **güş eden:-en****Kıt’a 1**

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dinlemek.*

Sözlerüm güş eden pesend
eyler
Ma’rifet kânı içre bir
güherem

5. **güş eden:-en****Gazel 214**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dinlemek || Bir haberi**duymak, işitmek.*

Bulur deyr-i cihānda güş
eden mürde hayāt-ı nev
‘Azīzī ol Mesīhā-dem büt-i
tersāyı söyletseñ

güş edenler:1. **güş edenler:-en, -ler****Kaside 5**

Mısra: 109

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dinlemek.*

Edenler ser-güzeşt-i Kāsımı
La’līn-Şabādan güş
Enüşirvān ile cengin añar mı
şāh-ı merdānuñ

güş eder:1. **güş eder:-er****Müseddes 3**

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dinlemek.*

Kemal ü ma’rifetden dem
uran şimdi haṭā eyler
Ki zīrā güş eder yok cānına
ancak cefā eyler

güş edindi:1. **güş edindi:-in, -di****Gazel 159**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dinlemek || Bir haberi*

‘Andelībūñ zārını güş
etmege
Berg-i gülden her nihāl
edindi güş

güş edüp:1. **güş edüp:-üp****Gazel 50**

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dinlemek.*

Şi’r-i dür-bāruñ ‘Azīzī güş
edüp dilber dedi
Degme baħr içre bulunmaz
böyle dürr-i şāh-vār

2. **güş edüp:-iip****Gazel 234**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dinlemek.*

‘Azīzī güş edüp küyında
efgānum dedi ol gül
Gülistān seyrine gelmiş yine
bir nağme der bülbül

güş etmege:1. **güş etmege:-meg, -e****Gazel 159**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dinlemek, kulak**kesilmek.*

‘Andelībūñ zārını güş
etmege
Berg-i gülden her nihāl
edindi güş

güş etmek:1. **güş etmek:-mek****Gazel 296**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dinlemek, kulak**kesilmek.*

Şu kim güş etmek ister
hikmeti Loḳmān ağzından
İşitsün ağzuma sögdüğünü
cānān ağzından

güş eylemez:1. **güş eylemez:-mez****Gazel 232**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dinlemek, kulak**vermek.*

‘Azīzī vā ‘izūñ efsānesini
dinlemez ‘ārif
Olur olmaz sözi gūş eylemez
ol kim ola ‘ākıl

gūş eyler:

1. **gūş eyler:-r**
Gazel 65
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Dinlemek, kulak
vermek.*

Vāz gel āh u figān
eylemeden ey bülbül
Şanma kim āh u figānuñ gül-
i ter gūş eyler

gūşend-i cāni:

1. **gūşend-i cāni:-ı**
Gazel 381
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Can kurbanı.

Ümīd-i ‘īd-i vaşluñ
eyleyenler ey hilāl-eburū
Yoluñda gūşend-i cāni
kurbān eylesünler mi

gūş-ı cān tutuñ:

1. **gūş-ı cān tutuñ:-uñ**
Gazel 193
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Deyim**
*Birini can kulağıyla
dinlemek.*

Girmez sözi kulağımuza
pārsālaruñ
Bin kerre derse pendimūze
gūş-ı cān tutuñ

gūş-ı cāna mengūş eyle:

1. **gūş-ı cāna mengūş eyle:**
Gazel 296
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Deyim**
*Can kulağını küpe eyle
II öğüt olarak al.*

‘Azīzī gūş-ı cāna eyle her
birini bir mengūş
Ne cevher kim çıkar söz
yerine ol ḥan ağzından

gūş-ı gül:

1. **gūş-ı gül:**
Kaside 1
Mısra: 60
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Güle benzeyen kulak.

Esb-i gülgūn-ı Süheylī ki
dem-i bülbüldür
Na‘ra urduqça eder gūş-ı gül
ü bülbülü ker

gūş-ı güli:

1. **gūş-ı güli:-i**
Terci-bend 1
Mısra: 27
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Güle benzeyen kulak.

Ƙıldı pūr gevher ile gūş-ı
güli
Ƙatarāt-ı sirişki emtāruñ

gūş-ı rebābdan:

1. **gūş-ı rebābdan:-dan**
Gazel 170
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Basık, yuvarlak, küçük
bir kāsesi bulunan, dize veya
bir yere dayanarak çalınan
sazın kulağı.*

Bezm-i ğamında yārūñ zār
olduğum bu her dem
Eyler o şāh-ı ‘ālem gūş-ı
rebābdan ḥaz

gūşına ermez:

1. **gūşına ermez:-ı, -n, -mez**
Gazel 303
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Kulağına gelmek II
işitmek, duymak.*

‘Azīzī ol gülūñ gūşına ermez
āh ile zāruñ
Gerekse gülşen-i kūyında
feryād-ı hezār eyle

gūşına erse:

1. **gūşına erse:-se**
Gazel 223
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Kulağına gelmek II
işitmek, duymak.*

Şavt-ı murğ-ı hoş-nevāyı
eylemezdi istimā‘
Erse gūşına gülūñ şīrīn-
maķāli naķşınıñ

gūşına girmedi:

1. **gūşına girmedi:-me, -di**
Gazel 252
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Deyim**
*Kulağına girmek.
(söylenilen sözlere önem
vermek, söylenenleri
anlamak, benimsemek.).*

Ol şeh-i ‘ālī-cenābuñ
girmedi gūşına hiç
Gerçi kūyında ‘Azīzī āh-ı
bisyār eylerem

gūşına girmez:

1. **gūşına girmez:-mez**
Gazel 113
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Deyim**
*Kulağına girmek.
(söylenilen sözlere önem
vermek, söylenenleri
anlamak, benimsemek.).*

Gūşına girmez gül-i mağrūr-ı
ḥüsnuñ ey hezār
Sen gerek gülşende biñ kez
eyle āh u zārılar

gūşına girse:

1. **gūşına girse:-se**
Matla 50
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Deyim**

*Kulağına girmek.
(söylenilen sözlere önem
vermek, söylenenleri
anlamak, benimsemek.).*

Âhum şadâsı güşına girse
baña söger
Beñzer hasûd ol sege kim
yanķuya ürer

güşına koyaldan:

1. **güşına koyaldan:-aldan**

Gazel 363

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Dinlemek, kulak
vermek.*

Şafâ-yı nazm-ı dür-bârum
koyaldan güşına cûlar
‘Azîzî ka ‘r-ı deryâda şadefler
defterin dürdi

güşına mengüş edinürse:

1. **güşına mengüş
edinürse:-ür, -se**

Lugaz 24

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

*Kulağına küpe edinmek
(nasihat almak).*

Ol ne gevherdür k’anı bay u
gedâ
Güşına mengüş edinürse
revâ

güşını delüp:

1. **güşını delüp:-i, -n, -l, -üp**

Gazel 312

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kulak delmek.

Süzen-i hâr ile güşını delüp
duħter-i gül
Kıldı pür gevher-i jāyleyle
kulağın lāle

ğuşsa:

1. **ğuşsa-yile:-y, -ile**

Gazel 10

Mısra: 5

Gam, keder, tasa.

Nāfe-veş hûn oldı bağrum
ğuşsa-yile āh kim
Düşeliden ben o zülfî müşk-
bârumdan cüdâ

2. **ğuşsadan:-dan**

Gazel 145

Mısra: 6

Gam, keder, tasa.

Devr-i hüsnuñde senüñ ey
māh bir gün şād olup
Ğuşsadan kırtulmadı kaldı
dil-i gam-hvâremüz

3. **ğuşsa:**

Gazel 182

Mısra: 9

Gam, keder, tasa.

Öldürürse ‘Azîzî ğuşsa beni
‘Işk-ı dildârdan ferâğat yok

ğuşsa vü gam:

1. **ğuşsa vü gam:**

Gazel 17

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gam ve keder.

Ğuşsa vü gam neydügin
bilmez içenler hâk bu kim
Bâ ‘is-i bezm-i neşât u
şâdmânîdür şarâb

2. **ğuşsa vü gam:**

Kaside 3

Mısra: 75

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gam ve keder.

Ƙanda bir derd ü belâ vü
ğuşsa vü gam var ise
Miħnet-âbâd-ı cihânda hep
baña yârân olur

ğuşsa vü gamdan:

1. **ğuşsa vü gamdan:-dan**

Gazel 315

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gam ve keder.

Ben nece bulam ‘Azîzî ğuşsa
vü gamdan hâlâş
Kim girbânum dem-Ā-dem
dest-i hicrân almada

ğuşsa vü gamdur:

1. **ğuşsa vü gamdur:-dur**

Gazel 241

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gam ve keder.

Ƙanlı yaşumdur demâdem
firķatüñde hemdemüm
Ğuşsa vü gamdur belâ
râhında hem-râhum benüm

ğuşsa-i hecrinden:

1. **ğuşsa-i hecrinden:-i, -n, -
den**

Gazel 368

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ayrılık kederi.

Gönül hâvf etmez oldı ğuşsa-
i hecrinden ol yârün
Giriftâr olalı ‘ışķına zîrâ
neçe gam gördi

ğuşsa-i zülf ü femün:

1. **ğuşsa-i zülf ü femün:-üñ**

Gazel 2

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sevgilinin ağzının ve
saçının kederi.*

Gönülde ğuşsa-i zülf ü
femün olduğı dem peydâ
Olur bu çeşm-i giryânumda
ķatre dem-be-dem peydâ

ğuşsa-i zülfün:

1. **ğuşsa-i zülfün:-üñ**

Gazel 304

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sevgilinin saçının kederi.

Bir yaña sen gönüm aldun
ey perî-şân bir yaña
‘Akl u fikrüm güşsa-i zülfün
perîşân etmede

güstâh olup:**1. güstâh olup:-up****Kıt'a 9**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Küstah, edepsiz olmak.*

Olmadansa yakın olup
güstâh
Yegdür olmak ırakdan
müştâk

güstâhlık eyleyüp:**1. güstâhlık eyleyüp:-y, -üp****Lugaz 9**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Küstahlık eylemek,
haddini bilmez bir biçimde
davranmak.*

Gâh olur kim eyleyüp
güstâhlık
Şaçlarını başınıñ tel tel yolar

güş-vâr:**1. güş-vâr:****Lugaz 17**

Mısra: 4

Küpe.

Buldığınca anı etfâl-i şığâr
Edinür güşına la'îñ güş-vâr

güy olup:**1. güy olup:-up****Gazel 72**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Top olmak.*

Yuvalanmağdadur çü kelle-i
Kays
Güy olup şavlecân-ı 'ışkuña
ser

güyâ:**1. güyâ:****Gazel 1**

Mısra: 8

Sanki, âdeta.

Setr eder rüyuñı dâmânı-yıla
göstermez
Ka'be örtüsü durur zülf-i
siyâhuñ güyâ

2. güyâ:**Gazel 20**

Mısra: 4

Sanki, âdeta.

Kesb-i şafâ vü zevk eder anı
tavâf eden
Güyâ harîm-i Ka'be durur
dergeh-i habîb

3. güyâ:**Gazel 88**

Mısra: 9

Sanki, âdeta.

Kıldı pür-lâle kefin jâle
'Azîzî güyâ
Şadef-i lâleye oldı güher-i
jâle dürer

4. güyâ:**Gazel 91**

Mısra: 4

Sanki, âdeta.

Burc-ı hüsn-i meh-veşinde ol
ham-ı ebrü-yı yâr
Bir hilâl-i 'iddür güyâ ki
olmuş aşkâr

5. güyâ:**Gazel 93**

Mısra: 1

Sanki, âdeta.

Göñül zülfün hevâsında uçar
güyâ kebütürdür
Ham olmuş cism-i zerdüm
ayağında halka-i zerdür

6. güyâ:**Gazel 144**

Mısra: 10

Sanki, âdeta.

Rüy-ı yâri görmez olduğın
'adū bizden bilür
Biz gözine ol haruñ güyâ
'Azîzî hâyilüz

7. güyâ:**Gazel 161**

Mısra: 5

Sanki, âdeta.

'İmâretdür ribât-ı sîne güyâ
Hayâl-i sîne anda nâzır olmuş

8. güyâ:**Gazel 235**

Mısra: 7

Sanki, âdeta.

Gülzâr-ı cinânun gülidür
hüsn ile güyâ
Her gonca-dehen dilber-i
ra'nâ-yı Sitanbul

9. güyâ:**Gazel 248**

Mısra: 5

Sanki, âdeta.

Muşhaf-ı hüsnünde güyâ
kaşlarıñ yâsındur
Kâmet ü zülf ü dehanun
şekl-i elf ü lâm ü mîm

10. güyâ:**Gazel 279**

Mısra: 3

Sanki, âdeta.

Câme-i sebz ile ey Hızr-ı
zamânun güyâ
Bir yeşil tonlu güzel tütü-i
hadrâsın sen

11. güyâ:**Gazel 284**

Mısra: 7

Sanki, âdeta.

Adum añılsa 'adūnuñ başı
ağrur güyâ
O har-ı gâv-serün derd-i seri
oldum ben

12. **güyā:****Gazel 351**

Mısra: 6

Sanki, âdeta.

Duḥān-ı nār-ı āhumla zemīn
ü āsmān töldi
Ḳarañuluk başup dünyāyı
güyā kim duman oldı

13. **güyā:****Gazel 375**

Mısra: 5

Sanki, âdeta.

Gökden enmiş ḥürdür güyā
ki ‘izz ü nāz ile
Bir perī-peyker melek-
sīmāya verdüm gönölümü

14. **güyā:****Gazel 387**

Mısra: 4

Sanki, âdeta.

Gece gündüz döndürür gibi
yaşum çarḥ-ı felek
Mıhr ile māh oldı güyā iki
sā‘at şīşesi

15. **güyā:****Kaside 3**

Mısra: 15

Sanki, âdeta.

Bir ten-i fersüdedür
hecründe güyā mürde-dil
Kim anuñ zülf ü ḳad ü ḳaşı
ḥayāli cān olur

16. **güyā:****Kaside 3**

Mısra: 15

Sanki, âdeta.

Bir ten-i fersüdedür
hecründe güyā mürde-dil
Kim anuñ zülf ü ḳad ü ḳaşı
ḥayāli cān olur

17. **güyā:****Lugaz 5**

Mısra: 3

Sanki, âdeta.

Eski ziftli keştidür güyā teni
Var başı ucında iki yelkeni

18. **güyā:****Matla 77**

Mısra: 2

Sanki, âdeta.

Ḥaṭṭuñ içre o ḡonca-fem
cānā
Çemen içinde mīmdür güyā

19. **güyānuñ:-nuñ****Kaside 5**

Mısra: 54

Konuşan.

Lebībīnuñ yine dilber lebi
vaşfinadur meyli
Sözi ḳand-i mükerrer gibi
şīrīndür o güyānuñ

güyende:1. **güyende:****Kaside 5**

Mısra: 108

Şarkı söyleyen.

Hevā-yı naḳş u şavtı rūḥ-
baḥş-ı mürde-i ḡamdur
‘Irāk u İşfāhānda mişli yok
güyende ‘İsānuñ

güy-ı belā:1. **güy-ı belā:****Gazel 193**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Bela topu (âşığıın
çekmiş olduğu sıkıntılar
bağlamında).*

Meydān-ı ḡamda başımı
güy-ı belā bilüñ
Ḳadd-i ḥamīdemi aña bir
şavlecān ṭutuñ

güy-ı şavlecāne:1. **güy-ı şavlecāne:-e****Gazel 339**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Cirit oynanılan eğri
sopanın oyun topu.*

Meydān-ı ḡamda başum olsa
‘aceb mi ḡaltān
Döndürdi zülfüñ anı bir güy-
ı şavlecāne

güy-ı zer-nişān:1. **güy-ı zer-nişān:****Gazel 268**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Altın işlemeli top.*

Ḳaddümi çevḡān edüp
meydān-ı ḡamda eyledüñ
Dūd-ı āh-ı pür-şerārum aña
güy-ı zer-nişān

güy-ı zerrīndür:1. **güy-ı zerrīndür:-dür****Gazel 61**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Süslü çevḡan (güy,
kelimesinin manası çevḡan
oyununda oynanan toptur).*

Her şerer kim dūd-ı āhum
‘arşa-i ḡamda şaçar
Güiyā bir güy-ı zerrīndür ki
çevḡandan çıkar

güiyā:1. **güiyā:****Gazel 36**

Mısra: 13

Güya, sanki.

Bülbül olur her gören anı
Azīzī güiyā
Gülşen-i bezme olupdur
ḡonca-i mevzūn ḳadeḥ

2. **güiyā:****Gazel 53**

Mısra: 7

Güya, sanki.

Lülü-yı jāleyle pür la‘līn
ṭabaḳdur güiyā
Verd-i ḥamrā kim olur bezm-
i çemende āşkār

3. **güiyā:****Gazel 61**

Mısra: 4
Güya, sanki.

Her şerer kim düd-ı âhum
‘arşa-i gamda şaçar
Güyyâ bir güy-ı zerrîndür ki
çevgândan çıkar

4. **güyyâ:**
Gazel 94
Mısra: 7
Güya, sanki.

Yaşum bir baır-i bî-pâyân-ı
gâmdur güyyâ anda
Zenehdânüñ hayâliyle
gözüm girdâba dönmişdür

5. **güyyâ:**
Gazel 128
Mısra: 1
Güya, sanki.

Bezm-i dilber güyyâ şahn-ı
gülistân kendidür
Sâğar-ı mey âşyân-ı bülbül-i
cân kendidür

6. **güyyâ:**
Gazel 152
Mısra: 5
Güya, sanki.

Mısr-ı hüsnünde lebün teng-i
şekerdür güyyâ
Hâlün ol teng-i şeker üstinde
bir miskîn mekes

7. **güyyâ:**
Gazel 226
Mısra: 7
Güya, sanki.

Tîğ-i hün-rîzi kemer-
bendinde anuñ güyyâ
Bir harâmîdür ki bekler insân
öldürmege bel

8. **güyyâ:**
Gazel 323
Mısra: 2
Güya, sanki.

O meh kim cilveler eyler
yürür tâvüs şeklinde
Melekdür gökden inmiş
güyyâ nâmüs şeklinde

9. **güyyâ:**
Gazel 337
Mısra: 3
Güya, sanki.

Kaatre kaatre jâlelerdür sünbül
üzre güyyâ
Her ‘arak kim görünür ol
kâkül-i pür-tâbda

10. **güyyâ:**
Gazel 337
Mısra: 10
Güya, sanki.

Zîr-i ebrüsında ol yârün
‘Azîzî gamzesi
Güyyâ bir Türk-i ser-hoşdur
yatur mihrâbda

11. **güyyâ:**
Kaside 4
Mısra: 17
Güya, sanki.

Bir melek yüzlü mecûsî
dilberidür güyyâ
Kim tapar gördüğü yerde
âteş-i süzâna şem’

12. **güyyâ:**
Lugaz 6
Mısra: 3
Güya, sanki.

Geydüğü câme yeşildür
güyyâ
Söylese çalar dili hem-çün
hezâr

13. **güyyâ:**
Lugaz 18
Mısra: 6
Güya, sanki.

Ergürür yâra peyâmın
‘âşıkun
Şâd u şîrîn haberdür güyyâ

14. **güyyâ:**
Lugaz 19
Mısra: 3
Güya, sanki.

Hâlelerdür ol dü halka
güyyâ
Var içinde iki mâh-ı pür-zîyâ

15. **güyyâ:**
Matla 37
Mısra: 2
Güya, sanki.

Muşhaf-ı hüsnün okur dil
takınup tavk-ı belâ
Sînemüz hâfiz kâleder
tekyesidür güyyâ

güy-veş:

1. **güy-veş:**
Gazel 225
Mısra: 7
*(Çevgan oyununda
kullanılan) top gibi.*

Şavlecân-ı zülfi sevdâsıyla
yârün güy-veş
Kelle-i bî-devletüm gâltân
olursa gam degül

2. **güy-veş:**
Gazel 266
Mısra: 4
*(Çevgan oyununda
kullanılan) top gibi.*

Olmasun çevgân-ı zülfün
ohşamağ baña naşib
Güy-veş yoluñda gâltân
eylemezem başı ben

güzâr etsem gerek:

1. **güzâr etsem gerek:**
Gazel 209
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Göçmeli, gitmeli II
ölmeli.

Hîrmen-i ‘ömri ‘Azîzî
eyleyüp ber-bâd-ı ‘ışk
Kışt-zâr-ı milk-i fâniden
güzâr etsem gerek

güzât-ı müslimînün:

1. **güzât-ı müslimînün:-üñ**
Tarih 21
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Müslümanların gazileri.

Guzât-ı müslimînün tîgi ile
dökülen kanlar
Eder şahrâ-yı Kâşân yolların
la'l-i Bedaḥşân deñ

güzel:

1. **güzel:**

Gazel 97

Mısra: 4

Güzel, hoş.

Yüzün üstindeki ol hâl-i
siyeh ey gül-i ter
Bir güzel tıfl-ı Habeşdür ki
gülistânda gezer

2. **güzeldür:-dür**

Gazel 146

Mısra: 7

Güzel, hoş.

Gerçi sünbül de güzeldür
ammâ
Baña zülfün gibi hoş-bü
gelmez

3. **güzel:**

Gazel 266

Mısra: 5

Güzel, hoş.

Çeşm ü ebrûsı güzel neçe
güzel gördüm velî
Görmedüm hiçbir güzelde ol
göz ü ol kaşı ben

4. **güzel:**

Gazel 279

Mısra: 4

Güzel, hoş.

Câme-i sebz ile ey Hızr-ı
zamânum güyâ
Bir yeşil tonlu güzel tûti-i
hadrâsın sen

5. **güzel:**

Gazel 285

Mısra: 10

Güzel, hoş.

Ölince kapusunda 'Azîzî kûl
olmağa
Bir hüsni hûb u hûlkı güzel
server isterin

6. **güzel:**

Gazel 306

Mısra: 10

Güzel, hoş.

Öldürürlerse beni demem
'Azîzî nâmını
Bende-i maḳbûli oldum bir
güzel mâhuñ yine

7. **güzellerle:-ler, -le**

Gazel 307

Mısra: 2

Güzel, hoş.

Açılsa gül figâna gelse
bûlbûl nev-bahâr olsa
Semen-sîmâ güzellerle yine
seyr-i kenâr olsa

8. **güzel:**

Gazel 381

Mısra: 7

Güzel, hoş.

Ḥayâl-i çeşm-i Tataruñla
müjgânuñ güzel cânım
Dil ü cân kişverin âlân u
tâlân eylesünler mi

9. **güzeldür:-dür**

Kaside 3

Mısra: 21

Güzel, hoş.

Bir yaluñ yüzlü güzeldür
tîguñ ey şeh kim anuñ
Kelle-i 'uşşâk öñince dem-
be-dem galţân olur

10. **güzel:**

Kaside 5

Mısra: 76

Güzel, hoş.

Eşigi taşını bâliş edinüp
yaşdanur 'uşşâk
Döşeklügi güzel maḥbûb
Yorgancı Süleymânuñ

11. **güzel:**

Kaside 5

Mısra: 85

Güzel, hoş.

Girîbânî güzel bir şâh-ı
hûbân-ı cihândur kim

Yeñi hünkâr kûlı paşasıdur
ol pâk-dâmânuñ

12. **güzeldür:-dür**

Kaside 5

Mısra: 81

Güzel, hoş.

Güzeldür ḥaḳ bu kim Targâl
Meḥemmed şâhı Bayramuñ
Kûlı kurbânıdur ḥalk-ı cihân
ol mâh-ı tâbânuñ

13. **güzeldür:-dür**

Kaside 5

Mısra: 103

Güzel, hoş.

Güzeldür nerdibânı
Muşlinuñ ḥaḳḳâ bu kim
Nakşî
Sürüd etse o şeh nâz ile
'aḳlın alur insânuñ

14. **güzel:**

Terci-bend 1

Mısra: 11

Güzel, hoş.

Ne kıyâmet güzel bahâr oldı
Münkir-i ḥaşr şerm-sâr oldı

15. **güzel:**

Terci-bend 1

Mısra: 23

Güzel, hoş.

Ne kıyâmet güzel bahâr oldı
Münkir-i ḥaşr şerm-sâr oldı

16. **güzel:**

Terci-bend 1

Mısra: 35

Güzel, hoş.

Ne kıyâmet güzel bahâr oldı
Münkir-i ḥaşr şerm-sâr oldı

17. **güzel:**

Terci-bend 1

Mısra: 47

Güzel, hoş.

Ne kıyâmet güzel bahâr oldı
Münkir-i ḥaşr şerm-sâr oldı

18. **güzel:**

Terci-bend 1

Mısra: 59
Güzel, hoş.

Ne kıyâmet güzel bahâr oldı
Münkir-i haşr şerm-sâr oldı

19. **güzeller:-ler**
Gazel 15

Mısra: 4

*Taşıdığı üstün nitelikler
veya isteğe uygun olması
sebebiyle insanda iyi etki
bırakan, takdir uyandıran
kişi, dilber, sevgili.*

Sînemi gel tîguñ ile çalma
şâhum kılmasun
‘Aşıkın çalmak güzeller içre
bir kânûn olup

20. **güzeller:-ler**
Gazel 31

Mısra: 10

*Taşıdığı üstün nitelikler
veya isteğe uygun olması
sebebiyle insanda iyi etki
bırakan, takdir uyandıran
kişi, dilber, sevgili.*

Çıkup ol meh görünmez
ağşam olmayınca beñzer kim
Hilâl-ebür güzeller seyrine
ağşam olur bâ’iş

21. **güzeller:-ler**
Gazel 40

Mısra: 6

*Taşıdığı üstün nitelikler
veya isteğe uygun olması
sebebiyle insanda iyi etki
bırakan, takdir uyandıran
kişi, dilber, sevgili.*

Felek nağ’ında mâhı mât
edersin ‘arz-ı hüsn etseñ
Güzeller şâhı hürşîd-i cihân-
ârâ midur ol ruğ

22. **güzeller:-ler**
Gazel 215

Mısra: 9

*Taşıdığı üstün nitelikler
veya isteğe uygun olması
sebebiyle insanda iyi etki
bırakan, takdir uyandıran
kişi, dilber, sevgili.*

Melâhat Mısrına mâlik
güzeller çok durur ammâ
‘Azîzî görmedüm ben ol şeh-
i Yüsuf-liqâdan yeg

23. **güzel:**

Gazel 216

Mısra: 2

*Taşıdığı üstün nitelikler
veya isteğe uygun olması
sebebiyle insanda iyi etki
bırakan, takdir uyandıran
kişi, dilber, sevgili.*

Olup her rûz kârûñ bir
cevân-ı bî-bedel sevmek
Behey ‘aşık saña mı kaldı
her gün bir güzel sevmek

24. **güzel:**

Gazel 226

Mısra: 10

*Taşıdığı üstün nitelikler
veya isteğe uygun olması
sebebiyle insanda iyi etki
bırakan, takdir uyandıran
kişi, dilber, sevgili.*

Ûl ü kâli ço yürü ol mû-
miyâna kıl nazar
Görmek isterseñ ‘Azîzî ince
bellü bir güzel

25. **güzelün:-üñ**

Gazel 228

Mısra: 12

*Taşıdığı üstün nitelikler
veya isteğe uygun olması
sebebiyle insanda iyi etki
bırakan, takdir uyandıran
kişi, dilber, sevgili.*

Düşmek dilerseñ el diline ger
‘Azîziyâ
Hañçer-mişâl bir güzelün
yanına tağıl

26. **güzeller:-ler**

Gazel 241

Mısra: 9

*Taşıdığı üstün nitelikler
veya isteğe uygun olması
sebebiyle insanda iyi etki
bırakan, takdir uyandıran
kişi, dilber, sevgili.*

Ol güzeller pādşâhıñ
‘Azîzî dünyede

Āstânı bendesi olmağ durur
câhum benüm

27. **güzelüm:-(ü)m**

Gazel 245

Mısra: 7

*Taşıdığı üstün nitelikler
veya isteğe uygun olması
sebebiyle insanda iyi etki
bırakan, takdir uyandıran
kişi, dilber, sevgili.*

Kendü derdin unudurdu
güzelüm hecrüñde
Çekdügüm derdi göreydi
eger Eyyüb benüm

28. **güzel:**

Gazel 266

Mısra: 5

*Taşıdığı üstün nitelikler
veya isteğe uygun olması
sebebiyle insanda iyi etki
bırakan, takdir uyandıran
kişi, dilber, sevgili.*

Çeşm ü ebrüsü güzel neçe
güzel gördüm velî
Görmedüm hiçbir güzelde ol
göz ü ol kaşı ben

29. **güzelde:-de**

Gazel 266

Mısra: 6

*Taşıdığı üstün nitelikler
veya isteğe uygun olması
sebebiyle insanda iyi etki
bırakan, takdir uyandıran
kişi, dilber, sevgili.*

Çeşm ü ebrüsü güzel neçe
güzel gördüm velî
Görmedüm hiçbir güzelde ol
göz ü ol kaşı ben

30. **güzel:**

Gazel 272

Mısra: 9

*Taşıdığı üstün nitelikler
veya isteğe uygun olması
sebebiyle insanda iyi etki
bırakan, takdir uyandıran
kişi, dilber, sevgili.*

Yok nazîrün güzel ögmekde
‘Azîzî göreyin
Dünyede ölme sen ağzuñda
dilün çürümesün

31. **güzel:**
Gazel 277
 Mısra: 4
*Taşıdığı üstün nitelikler
 veya isteğe uygun olması
 sebebiyle insanda iyi etki
 bırakan, takdir uyandıran
 kişi, dilber, sevgili.*

Gördüğümce haṭ-ı ser-sebz ü
 leb-i ḥandānuñ
 Bir güzel sürh-dehen tūṭi-i
 ḥadrā şanurın

32. **güzel:**
Gazel 293
 Mısra: 4
*Taşıdığı üstün nitelikler
 veya isteğe uygun olması
 sebebiyle insanda iyi etki
 bırakan, takdir uyandıran
 kişi, dilber, sevgili.*

Derlerse perī-zāde revādur
 saña zīrā
 Toğmadı senüñ gibi güzel
 nev'-i beşerden

33. **güzeller:-ler**
Gazel 381
 Mısra: 12
*Taşıdığı üstün nitelikler
 veya isteğe uygun olması
 sebebiyle insanda iyi etki
 bırakan, takdir uyandıran
 kişi, dilber, sevgili.*

Gelüp şürb-i şarāb-ı lāle-
 gündan şevka meclisde
 Güzeller gül gibi çāk-i
 girībān eylesünler mi

34. **güzeldür:-dür**
Kaside 3
 Mısra: 21
*Taşıdığı üstün nitelikler
 veya isteğe uygun olması
 sebebiyle insanda iyi etki
 bırakan, takdir uyandıran
 kişi, dilber, sevgili.*

Bir yaluñ yüzlü güzeldür
 tūguñ ey şeh kim anuñ
 Kelle-i 'uşşāk önince dem-
 be-dem galṭān olur

35. **güzeller:-ler**
Kaside 5
 Mısra: 23
*Taşıdığı üstün nitelikler
 veya isteğe uygun olması
 sebebiyle insanda iyi etki
 bırakan, takdir uyandıran
 kişi, dilber, sevgili.*

Döşendiler kumāş esbāba şol
 deñlü güzeller kim
 Alurlar bir ağacın şimdi üç
 altuna kemḥānuñ

güzellig:

1. **güzelligi:-i**
Kaside 5
 Mısra: 8
Güzellik.

Olup ḥalk-ı cihān āsüde vü
 hoş-ḥāl devrinde
 Yine güzelligi vardur
 Sitanbul u Ḳalatānuñ

güzelim:

1. **güzelim:**
Gazel 364
 Mısra: 8
*Beğenilen, sevilen
 kimselere hitap sözü olarak
 kullanılır.*

N'ola bir yerde gamuñla
 yoğ-ısa ārāmum
 Ehl-i 'ışkuñ güzelüm olmaz
 imiş ārāmı

güzer etmekdedür:

1. **güzer etmekdedür:-mek,
 -de, -dür**

Gazel 321
 Mısra: 7
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Geçmek, geçiş.

Ḥayāl-i kāküli dilden güzer
 etmekdedür yārūñ
 Dirīgā 'ömrümüz
 geçmekdedür āheste āheste

güzer eylerdi:

1. **güzer eylerdi:-r, -di**
Gazel 154
 Mısra: 12
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Geçmek, geçirmek.

Görse reftārını ol kebk-i
 ḥümā-pervāzuñ
 Cevelāndan güzer eylerdi
 'Azīzī ṭāvūs

güzer eyleseñ:

1. **güzer eyleseñ:-se, -ñ**
Kaside 1
 Mısra: 76
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Geçmek, geçip gitmek,
 dolaşmak.*

Bülbül ü gül gibi gülgeşt-i
 çemen mevsimidür
 Eyleseñ bülbülüñ ile n'ola
 gülzāra güzer

güzin-i āl-i ahmeddür:

1. **güzin-i āl-i ahmeddür:-
 dür**
Kaside 5
 Mısra: 43
 Kelime Tipi: -
*Ahmed'in seçilmişisi II
 Hz. Muhammed'in ailesinden
 gelen.*

Güzin-i āl-i Ahmeddür Emīrī
 ile Muḥṭārī
 Geçinürlerse eşrafı 'aceb mi
 şî'r-güyānuñ

H

hāba varduqça:

1. **hāba varduqça:-duq, -ça**
Muamma 15
 Mısra: 1
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Uyumak.

Göñül varduqça hāba fikr-i
 ruḥşarıyla ol māhuñ
 Girer rü'yāma göñlümden ne
 geçse ḥikmet Allāhuñ

ḥabāb:1. **ḥabāb:****Gazel 13**

Mısra: 4

Su üzerinde peyda olan kabarcık, kadehin üzerinde olan hava kabarcığı, şarap köpüğü.

Hâtem-i la'î üzre konmuş bir dür-i şehvârdur
Câm-ı gül-gün üzre kim peydâ olur her bir ḥabāb

2. **ḥabāb:****Gazel 22**

Mısra: 4

Su üzerinde peyda olan kabarcık, kadehin üzerinde olan hava kabarcığı, şarap köpüğü.

Şevk-ı la'î lûn gönlümi cānâ düşürdi bādeye
Câm-ı 'ışkuñ cānumi āvāre kıldı çün ḥabāb

3. **ḥabāb:****Gazel 66**

Mısra: 7

Su üzerinde peyda olan kabarcık, kadehin üzerinde olan hava kabarcığı, şarap köpüğü.

Gerçi her ābuñ ḥabāb üstindedür ammā benüm
Çeşm-i giryānum ḥabābı her dem āb altındadır

4. **ḥabābı:-ı****Gazel 66**

Mısra: 8

Su üzerinde peyda olan kabarcık, kadehin üzerinde olan hava kabarcığı, şarap köpüğü.

Gerçi her ābuñ ḥabāb üstindedür ammā benüm
Çeşm-i giryānum ḥabābı her dem āb altındadır

5. **ḥabāb:****Matla 13**

Mısra: 2

Su üzerinde peyda olan kabarcık, kadehin üzerinde olan hava kabarcığı, şarap köpüğü.

Yād edüp la'î-i lebûñ ağlamadan cām-ı şarāb
Düşdi aq gözine şanmañ görinen anda ḥabāb

6. **ḥabāb:****Matla 34**

Mısra: 2

Su üzerinde peyda olan kabarcık, kadehin üzerinde olan hava kabarcığı, şarap köpüğü.

Şem'-i bezm oldı meger cām-ı şarāb-ı la'î-i nāb
Al kanatlu bir gümüş pervāneye döndi ḥabāb

7. **ḥabābuñ:-uñ****Matla 39**

Mısra: 1

Su üzerinde peyda olan kabarcık, kadehin üzerinde olan hava kabarcığı, şarap köpüğü.

Dürd-i mey vermez ḥabābuñ 'aynına hergiz keder
Gerçi sākī şakımlan göze derler çöp düşer

ḥabāb-ı bāde:1. **ḥabāb-ı bāde:****Gazel 87**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Şarabın üzerindeki hava kabarcığı.

Bülbül-i güyâ olur anı görenler cāmda
Her ḥabāb-ı bāde yoḥsa bir gül-i beyzâ mıdır

ḥabāb-ı sūrḥ:1. **ḥabāb-ı sūrḥ:****Gazel 38**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Şarap kabarcığı.

Cāy-ı neşāta göçmege her laḥza cām da
Gül-gün otağ-ıdı Ceme her bir ḥabāb-ı sūrḥ

ḥabbe:1. **ḥabbeye:-ye****Kıt'a 2**

Mısra: 3

En ufak şey, zerre.

Degülem ḥabbeye mālîk ki deynüm
Edā edüp erem rāḥat-serāya

haber:1. **ḥaberdür:-dür****Lugaz 18**

Mısra: 6

Naklolunan söz ||

malûmat.

Ergürür yāra peyāmın 'āşkuñ
Şād u şîrîn ḥaberdür güyiyā

haber almağa:1. **haber almağa:-mağ, -a****Gazel 105**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Haber almak II bilgi edinmek.

Almağa derd-i derūnumdan ḥaber
Zaḥmumuñ ağızına nîzeñ dil soḥar

haber almak:1. **haber almak:-mağ****Gazel 323**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Haber almak II bilgi edinmek.

Meger mihr-i cemālinden ḥaber almak diler yārūñ

Ki her şeb tolanur küyün
kamer cāsūs şeklinde

haberdār eylerem:

1. **haberdār eylerem:-r, -em**

Gazel 252

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Haber vermek, haberli
olmasını sağlamak, bir
haberi birine bildirmek.*

Künc-i firkatde beni
öldürmek ister gam deyü
Na'ra-i āhumla dünyāyı
haberdār eylerem

habīb:

1. **habībüm:-üm**

Gazel 147

Mısra: 7

Sevgili, mahbup.

Hamdülillāh kim habībüm
h'vāb-ı gāfletden bugün
'İşkuñ oyardı bizi yoħsa daħı
uyurmuşuz

2. **habībī:-i**

Tarih 15

Mısra: 2

Sevgili. II. Hz.

Muhammed(s.a.v).

Yüz urdı meskenetle çün
zemīne berg-i gül-şıfat
Habībī hürmetine Haħ aña
vere neçe şevāb

3. **habībī:-i**

Gazel 16

Mısra: 12

Sevgili, mahbup.

Müşkil belā degül mi 'Azīzī
bu 'āşıka
Kim dāyimā habībī ola
hemdem-i raķīb

habīb-i neccār:

1. **habīb-i neccār:**

Gazel 107

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Habib en-Neccar
(kaynaklara göre Yasin
suresinde kıssası anlatılan
kişi).*

Mismār-veş kapuñda şancıldı
kaldı aġyār
Ol derde mīhladı şan anı
Haħīb-i Neccār

habİR olurduñ:

1. **habİR olurduñ:-ur, -du, -ñ**

Gazel 357

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Haberdar olmak.

'Āşık-ı bī-dillerüñ hālinden
olurduñ habİR
Göñlüñ alaydı senüñ de mäh-
ı tabānuñ biri

haçālet:

1. **haçālet:**

Gazel 28

Mısra: 8

*Utanna, utangaçlıkla
şaşırma.*

Da'vi-i hüsn eyler-iken yār
ile erdi hüsüf
Ol haçālet rüy-ı mähı kara
kıldı 'ākıbet

2. **haçāletden:-den**

Gazel 76

Mısra: 5

*Utanna, utangaçlıkla
şaşırma.*

Saña beñzeyimezler gördiler
kaçup haçāletden
Perīler bāğ u rāğa hūrīler
uçmağa düşmişdür

3. **haçālet:**

Gazel 168

Mısra: 4

*Utanna, utangaçlıkla
şaşırma.*

Etme 'uşşāka cefā kim
gelicek haħı-ı ruħuñ

Şaķın ey mäh olur saña
haçālet 'ārız

hāce-i çarħ:

1. **hāce-i çarħ:**

Kaside 2

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Feleġin hocası II

Kamer II Ay.

Hāce-i çarħ kamer tıflına
ve'ş-şems okudur
Şarınup hem-çü kamer
başına şemsī destār

haçerü'l-esved:

1. **haçerü'l-esveddür:-dür**

Gazel 220

Mısra: 13

*Kabe'nin duvarında
bulunan ve cennetten
geldiğine inanılan meşhur
kara taş.*

Ka'be-i hüsne 'Azīzī
Haçerü'l-esveddür
Meh yüzinde o siyeh hālī
Meħemmed Şāhuñ

hācī:

1. **hācī:**

Gazel 89

Mısra: 10

*Din buyruklarını yerine
getirmek için hacca gitmiş
Müslüman, hacı II zāhit,
kaba sofu.*

Sākin-i küy-ı yāre varmağ-
ıla
Ka'beye şanma hācī beñdeş
olur

hācī hasan efendi:

1. **hācī hasan efendi:**

Tarih 25

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Hacı Hasan Efendi
(özel isim).*

Şeyh-i güzīn-i vā'iz Hācī
Hasan Efendi

Kim oldur ehl-i fażl u rüşen-
zamîr ü zâhid

hâci mervânûñ:

1. **hâci mervânûñ:-uñ**

Kaside 5

Mısra: 94

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Özel ad (Mervan, aynı zamanda Emevilerin dördüncü halifesinin adı, Mervan'dır, burada da bu telmih vasıtasıyla kullanılmıştır.).

Sipâhîce Hasan Şâha ne
lâzım biz demek anı
Bilür nece Yezîd idüğini ol
Hâci Mervânûñ

haclet:

1. **hacletinden:-i, -n, -den**

Muamma 20

Mısra: 2

Utanma.

Şahn-ı gülşende çemân
edince ol naḥl-i semen
Hacletinden dâmenini başına
çekdi çemen

had:

1. **hadinde:-i, -n, -de**

Gazel 16

Mısra: 3

Sevgilinin yüzündeki ayva tüyleri.

Hatı gelince kaldı hadinde
dil ol mehûñ
Niteki aḥşam olduğı yerde
döner ğarîb

2. **hadûñ:-üñ**

Gazel 177

Mısra: 7

Sevgilinin yüzündeki ayva tüyleri.

Şeh-per-i zülfüñ-ile bulsa
şeref n'ola hadûñ
Düm-i tāvüs-ile merğüb olur
aḥkâm-ı şerîf

hadd:

1. **haddüñüñ:-üñ, -üñ**

Gazel 34

Mısra: 6

Sevgilinin yüzündeki ayva tüyleri.

Kim bilürdi göñlümi ḥâl-i
siyâhuñ aldüğün
Haddüñüñ ter küşesinde
vermeyeydi zülfüñ uç

2. **haddi:-i**

Gazel 56

Mısra: 5

Sevgilinin yüzündeki ayva tüyleri.

Şeb-i ḥatṭına ḥüsün haddi
verür ol mâhuñ
Şöhret-i bezm-i şafâ şem'-i
fürüzân iledür

3. **haddüñde:-üñ, -de**

Gazel 83

Mısra: 11

Sevgilinin yüzündeki ayva tüyleri.

Mâr-peyker zülfüñi
haddüñde cânâ der gören
Bâliş-i gül-berg-i rengîn üzre
bir şu' bân yatur

4. **haddüñ:-üñ**

Gazel 176

Mısra: 7

Sevgilinin yüzündeki ayva tüyleri.

Olmaya haddüñ gibi rengîn
şem'
Olmaya kaddüñ gibi sîmîn
çerâĝ

5. **haddüñ:-üñ**

Gazel 238

Mısra: 7

Sevgilinin yüzündeki ayva tüyleri.

İki zülfün iki sünbül iki
haddüñ iki gül
Ol iki nergis-i çeşmüñ iki
câdü mî degül

6. **haddüñ:-üñ**

Gazel 248

Mısra: 4

Sevgilinin yüzündeki ayva tüyleri.

Ḥaddüñ üzre 'anberîn kaşun
nihâl üstinde nün
Ḥaddüñ üzre zülf-i müşkîn
cüybâr üstinde cîm

7. **haddüñ:-üñ**

Gazel 301

Mısra: 1

Sevgilinin yüzündeki ayva tüyleri.

Mihr-i enver mi haddüñ ey
meh-rû
Ebr-i müşkîn mi ol siyeh-
ebrû

8. **haddüñe:-üñ, -e**

Gazel 314

Mısra: 1

Sevgilinin yüzündeki ayva tüyleri.

Ḥaddüñe mâyil olan bakmaz
semenden cânibe
Ḥatṭuña kâyil olan varmaz
çemenden cânibe

hadd ü kadd-i yâre:

1. **hadd ü kadd-i yâre:-e**

Gazel 324

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sevgilinin boyu ve ayva tüyleri.

Hadd ü kadd-i yâre
öykünmek dilermiş bâĝda
Bağ gülüñ şekline vü bağ
'ar'aruñ endâmına

hadd-i alüñ:

1. **hadd-i alüñ:-üñ**

Gazel 271

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kızarmış yanak.

Seni āşüfte haţţum kıldı
dersin hālūñ añmazsın
Ala gözlüm siyeh zülfüñle
hadd-i alūñ añmazsın

hadd-i rengīniyle:

1. **hadd-i rengīniyle:**-n, -iyle

Matla 66

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Hoş, güzel,renkli hadle.

Hadd-i rengīniyle rüy-ı dil-
rübā

Bir gül-i beyzā durur
humret-nümā

hadd-i zātuñda:

1. **hadd-i zātuñda:**-uñ, -da

Gazel 29

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yaratılıştā, ashñda,
oluşunda.*

Ey serv olaydı hadd-i
zātuñda istikāmet
Gülşende eylemezdüñ yār ile
baḥş-i kāmēt

hadeng-āsā:

1. **hadeng-āsā:**

Gazel 290

Mısra: 8

Ok gibi.

Kemān gibi yanın bekle o
şāhuñ
Hadeng-āsā yabanda ne
gezersin

hadeng-i 'ışka:

1. **hadeng-i 'ışka:**-a

Gazel 351

Mısra: 18

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Aşk oku.

'Azīzī yā gibi kaddüm
büküldi 'arşa-i gamda
Hadeng-i 'ışka tā kim sinede
cānum nişān oldı

hadīd:

1. **hadīd:**

Kıt'a 3

Mısra: 2

Hiddetli kimse.

Hiddeti hūy edinme kim

hiddet

Çün hadīd oda yaqar insānı

hafakān:

1. **hafakān:**

Matla 8

Mısra: 2

*Kalp sıkışması, çarpıntı,
yürek oynaması.*

Zelzele şanmañ eden gāv-ı

zemīni lerzān

Heybet-i Haqdan aña 'arız

olupdur hafakān

haffāf:

1. **haffāflaruñ:**-lar, -uñ

Gazel 366

Mısra: 5

Ayakkabıcı.

Rüz-ı 'īd olsa Karamandaki

haffāflaruñ

Yine zeyn olsa cüvānān-ıla

dükkānları

hāfiz:

1. **hāfiz:**

Matla 37

Mısra: 2

Kur'an-ı Kerim'i

*bütünüyle ezberlemiş olan ve
ezberden okuyabilen kimse.*

Muşhaf-ı hüsnuñ okur dil

taqınup tavk-ı belā

Sinemüz hāfiz kalendar

tekyesidür güyiyā

hāfiz-ı cārrı:

1. **hāfiz-ı cārrı:**-ı

Gazel 51

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Cerr hafızı (cerre çıkan
hafız).*

O boyı serv ü yüzi muşhafuñ
evşāfını dil

Şu gibi ezber okur hāfiz-ı

cārrı geçinür

hak:

1. **hak:**

Gazel 77

Mısra: 1

*Toprak. (Toprak olmak:
ölmek).*

Vücūd-ı 'āşıkı çün kim o

meh yolında hāk ister

Yanup 'ışk āteşine ey göñül

ol sen de hākister

2. **hakdan:**-dan

Gazel 21

Mısra: 2

Allah.

Etdügin baña 'adū-yı Bū-

Leheb

Dilerin Haqdan ki bir bir

bula hep

3. **hak:**

Gazel 42

Mısra: 10

Allah.

'Azīzī sen degül 'ālem

Ferahşadı geçer anuñ

Meger etdi cihāna Haq o

māh-ı enveri Hürşīd

4. **hakdan:**-dan

Gazel 136

Mısra: 10

Allah.

N'ola bu 'ışyān ile yarın

'Azīzī hālīmüz

Raḥmet olmazsa eger

Haqdan bizüm baḥşīşimüz

5. **hakdan:**-dan

Mesnevi 1

Mısra: 95

Allah.

Hağdan ister 'Azîzî kim her
bâr
Ola bahtuñ çerâğî pür-envâr

6. **hağdan:-dan**
Müseddes 1
Mısra: 52
Allah.

Luğ edüp ol bî-kese bugün
olursañ dest-gîr
Dilegüm Hağdan budur kim
ey meh-i rüşen-zamîr

7. **hağ:**
Tarih 11
Mısra: 3
Allah.

Hayrını Hağ kabûl edüp
anuñ
Ede Kevşer şuyın aña ihsân

8. **hağ:**
Tarih 15
Mısra: 2
Allah.

Yüz urdı meskenetle çün
zemîne berg-i gül-şıfat
Habîbî hürmetine Hağ aña
vere neçe şevâb

9. **hağ:**
Tarih 22
Mısra: 2
Allah.

Hağret-i Han Murâd-ı 'âdil
kim
Verdi Hağ aña devlet-i
sermed

10. **hağ:**
Tarih 6
Mısra: 1
*Gerçekten var olan,
varlığında şüphe
bulunmayan, eşyayı var
eden, gerçek anlamda mülk
sahibi olan, yok olmayan,
hakkı izhar eden ve âdil
olan, Allâh, Tanrı. Esmâ-i
hüsnadandır.*

Meğhemmed bendesin kim
Hağ vücûda

Getürdi eyleyüp ihsân-ı bî-
had

11. **hâk:**
Gazel 13
Mısra: 8
*Toprak, türab, yer,
zemin.*

Şu 'le-i âh-ı şerer-bârum bu
şeb çarha çıkup
Yine hâk üzre nüzûl etdi
düşen şanmañ şihâb

12. **hâk:**
Gazel 160
Mısra: 2
*Toprak, türab, yer,
zemin.*

Âhir bu dâr-ı pür-gam vîrân
olur gidermiş
Hâk ile cümle 'âlem yeksân
olur gidermiş

13. **hâke:-e**
Gazel 207
Mısra: 10
*Toprak, türab, yer,
zemin.*

Bir gün ola ki 'Azîzî erişüp
top-ı ecel
Sâye-veş hâke berâber ede
burc-ı bedenüñ

14. **hâke:-e**
Gazel 236
Mısra: 8
*Toprak, türab, yer,
zemin.*

Başumı tîg-i cefâ-y-ile kesüp
mânend-i top
Rezmgâh-ı 'işkuñ içre hâke
ğaltân etmegil

15. **hâke:-e**
Gazel 258
Mısra: 3
*Toprak, türab, yer,
zemin.*

Ten cür'asını hâke şalup
bezm-i cihânda
Bir mest-i harâbem ki ecel
câmina kandum

16. **hâk:**
Gazel 342
Mısra: 10
*Toprak, türab, yer,
zemin.*

'Azîzî gülşen-i küyuñda öldi
gıtdi mihrüñle
O hâk üstine bir gün
şalmaduñ ey nağl-i cân sâye

17. **hâki:-i**
Kıt'a 1
Mısra: 19
*Toprak, türab, yer,
zemin.*

Zer eder hâki kîmyâ nazaruñ
Baña da kıl nazar ki hâk-i
derem

18. **hâkde:-de**
Matla 27
Mısra: 2
*Toprak, türab, yer,
zemin.*

Düd-ı âhum menzilin gördi
yüce eflâkde
Eşk-i çeşmüm yerini kılsa
'aceb mi hâkde

19. **hâke:-e**
Matla 28
Mısra: 2
*Toprak, türab, yer,
zemin.*

Âhum şererleri çıkar eflâke
muttaşıl
Yaşum güherleri dökilür
hâke muttaşıl

20. **hâk:**
Muamma 16
Mısra: 1
*Toprak, türab, yer,
zemin.*

Dest-i bād ile koyup
gülşende başı üzre hâk
Ol güne qarşu yaqasın serv
iki kez etdi çâk

21. **hâke:-e**
Müseddes 2
Mısra: 15

*Toprak, türab, yer,
zemin.*

Yüz urup hâke reh-i küyuñda
âhîr sâye-vâr
Mevtden derler eşedd olur
belâ-yı intizâr

22. **hâke:-e**

Tarih 7

Mısra: 2

*Toprak, türab, yer,
zemin.*

Dirîğâ Kâmî-i kâmil-vücûdî
Geçürdi hâke çarh-ı ejdehâ-
kâm

23. **hâke:-e**

Tarih 7

Mısra: 4

*Toprak, türab, yer,
zemin.*

O merhûmuñ vefâtına de
târîh
Dilâ yüz kodı hâke Kâmi nâ-
kâm

hak behişt naşib ede:

1. **hak behişt naşib ede:-e**

Tarih 16

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Allah cennet nasip etsin
bağlamında dua cümlesi.*

İttıdı çün rûhı cinâna yüz bir
eksüklî o dem
Dedi târîhini anuñ Hâk naşib
ede behişt

hak bilür:

1. **hak bilür:-ür**

Gazel 91

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Allah bilir ya...
manasında kullanılan bir söz
kalıbı.*

Cânım ol şükrâneye kurbân
verürdüm Hâk bilür

‘İd-i vaşlına ‘Azîzî ger beni
ergürse yâr

2. **hak bilür:**

Gazel 237

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Allah bilir ya...
manasında kullanılan bir söz
kalıbı.*

Hâste-i ‘ışkuñ olalı Hâk bilür
Eyyübdan
Derdüm artuğdur benüm ey
yüzi mâh eksük degül

hak bu kim:

1. **hak bu kim:**

Gazel 17

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gerçek budur ki.

Guşsa vü gam neydügin
bilmez içenler hak bu kim
Bâ’ iş-i bezm-i neşât u
şâdmânîdür şarâb

2. **hak bu kim:**

Gazel 24

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gerçek budur ki.

Hâk bu kim tîr-i belâdur
düşmene
Dostına gönderdüğü mektûb
dost

3. **hak bu kim:**

Gazel 50

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gerçek budur ki.

Nağd-i cân ile metâ’-ı
vaşluñı bâzâr eden
Çârsü-yı dehr içinde hak bu
kim aldı şikâr

4. **hak bu kim:**

Gazel 126

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

Gerçek budur ki.

Hâk bu kim her zamân
‘Azîzîñüñ
Şöhreti şî’r-i nev-zemîn
iledür

5. **hak bu kim:**

Gazel 150

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gerçek budur ki.

Yüz sürersüz pâyına yolda o
şâhı görseñüz
Hâk bu kim ey tıfl-ı eşk-i
dîde merdüm-zâdesüz

6. **hak bu kim:**

Gazel 155

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gerçek budur ki.

Nehr-i eşkini geçüp küyuña
varmış ‘âşık
Hâk bu kim haylice girdâb-ı
belâdan geçmiş

7. **hak bu kim:**

Gazel 203

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gerçek budur ki.

Femüñle sâ’idüñ de hak bu
kim cânâ müşâbihdür
Dem-i cân-bağışı ‘İsânuñ
yed-i beyzâsı Mûsânuñ

8. **hak bu kim:**

Gazel 249

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gerçek budur ki.

Ser-be-ser gezdüm cihân
bâğın ‘Azîzî hak bu kim
Görmedüm ol serve beñzer
bir nihâl-i gönca-fem

9. **hāk bu kim:**
Gazel 367
 Mısra: 9
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gerçek budur ki.

‘Akl u fikrin tār u mār edüp
 ‘Azīzī hāk bu kim
 Ādemi dīvāne eyler ol
 perīnūn nāz işi

10. **hāk bu kim:**
Kaside 5
 Mısra: 81
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gerçek budur ki.

Güzeldür hāk bu kim Targal
 Mehemmed şāhı Bayramūn
 Qulı qurbānıdır halk-ı cihān
 ol mäh-ı tībānuñ

hāk budur kim:

1. **hāk budur kim:-dur**
Gazel 143
 Mısra: 10
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gerçek budur ki.

Bulduğumuzu ‘Azīzī sevmek
 ister gönlümüz
 Hāk budur kim gördüğümüz
 dil-rübāya māyılız

hāk demişler:

1. **hāk demişler:-miş, -ler**
Matla 6
 Mısra: 2
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Doğru ve hakikati
 söylemek.*

Gün yüzün muşhaf okur
 küyünde kim görse şehā
 Hāk demişler tenzilü’l-
 esmā’i min şavbi’s-semā

hāk et:

1. **hāk et:**
Gazel 174
 Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Toprak etmek, yok
 etmek.*

Hāk et yolında eşküñ ü
 rüyuñ ki yārdan
 Etmez ‘Azīzī ‘āşık olan sīm
 ü zer dirēg

hāk etmez:

1. **hāk etmez:-mez**
Gazel 134
 Mısra: 10
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Toprak etmek, yok
 etmek.*

‘Azīzī pāy-būsına erişmez ol
 boyı servüñ
 Vücüdün sāye-veş ol kim
 reh-i küyünde hāk etmez

hāk ile yeksān eylesünler:

1. **hāk ile yeksān
 eylesünler:-sün, -ler**
Gazel 381
 Mısra: 4
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yer ile bir etmek.

Hevā-yı ‘ışkuñ ile zerre-veş
 yoluñda ‘āşıklar
 Gubār-ı tenlerin hāk ile
 yeksān eylesünler mi

hāk ile yeksān kıldı:

1. **hāk ile yeksān kıldı:-dı**
Gazel 183
 Mısra: 6
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yerle bir etmek,
 tamamıyla yok etmek.*

Kıldı ben üftādeyi hāk ile
 yeksān ayrılığ
 Sāye-i kaddüñ degüldür
 görinen yoluñda āh

hāk ile yeksān olur:

1. **hāk ile yeksān olur:-ur**
Kaside 3
 Mısra: 26
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yerle bir olmak, yok
 olmak, yıkılıp harap olmak.*

Dest-gīr ol koma ayaklarda
 ey servüm anı
 Sāye-veş yoluñda ol kim hāk
 ile yeksān olur

2. **hāk ile yeksān olur:-ur**
Kaside 3
 Mısra: 26
 Kelime Tipi: **Deyim**

*Yerle bir olmak, yok
 olmak, yıkılıp harap olmak ;
 perişan olmak.*

Dest-gīr ol koma ayaklarda
 ey servüm anı
 Sāye-veş yoluñda ol kim hāk
 ile yeksān olur

hāk oldı:

1. **hāk oldı:-dı**
Gazel 190
 Mısra: 9
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Toprak olma || Ölmek.

Dedüm küyünde hāk oldı
 ‘Azīzī
 Dedi çekmiş seni anda
 türābuñ

2. **hāk oldı:-dı**
Gazel 334
 Mısra: 3
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bir şey üstündeki yazı
 vb. şeyi kazıma.*

Meger nām-ı maḥabbet
 defter-i hūbāndan oldı hāk
 Ki yok mihr ü vefānuñ adın
 añar meh-liqālarda

hāk olduğum:

1. **hāk olduğum:-du, -ğum**
Gazel 22
 Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**
Toprak olma || Ölmek.

Sāye-veş yoluñda ben hāk
olduğum kāfir 'adū
Gördi reşkinden dedi yā
leytenī küntü türāb

hāk olmayınca:

1. **hāk olmayınca:**-ma, -y, -
mca

Gazel 61

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Toprak olma || Ölmek.

Dağme-i Kārūn-veş hāk
olmayınca kāh-ı ten
Genc-i mihrūñ şanma kim bu
kalb-i vīrāndan çıkar

hāk olsañ:

1. **hāk olsañ:**-sa, -ñ

Gazel 191

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Toprak olma || Ölmek.

Gel inende kaçma luṭf et
sine-i 'uşşākdan
'Ākıbet rūh-ı revānum sen de
hāk olsañ gerek

hāk olup:

1. **hāk olup:**-up

Gazel 328

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Toprak olma || Ölmek.

Tiğ-i müjgānuñ gamıyla dil
şadef-veş hāk olup
Dür dişūñ fikri ile döndi
yaşum deryālara

hāk rāzı olsun:

1. **hāk rāzı olsun:**

Kıt'a 25

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Allah razı olsun
anlamında dua cümlesi.

Gülüp nāz ile ol hūr-i cennet
Dedi Hāk rāzı olsun hülle
etdi

hāk verecegin:

1. **hāk verecegin:**-eceg, -in

Gazel 186

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Hak vermek (ücret
vermek bağlamında).

Yanaşup hıdmet ederdüm o
şeh-i hūbāna
Nağd-i vaşlını bileydüm
verecegin baña hāk

hāke girdi:

1. **hāke girdi:**-di

Tarih 15

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Toprağın altına girmek
II gömülmek.

Çü girdi hāke cism-i pāki ol
'Alī-şıfatlunuñ
Denildi tārīhi ola enīs ü yār
Ebū Türāb

hāke şalup:

1. **hāke şalup:**-up

Gazel 185

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Toprağa salmak,
toprakta bırakmak.

Dest-i cevrūñle 'Azīzī kuluñı
hāke şalup
Etmegil sāye-i kaddūñ gibi
pāmāl Budāk

2. **hāke şalup:**-up

Gazel 220

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Toprağa salmak,
toprakta bırakmak.

Cismümi hāke şalup rāh-ı
ser-i küyında
Olayın 'ışk-ıla pāmāli
Meħemmed Şāhuñ

hākı:

1. **hākı:**

Gazel 64

Mısra: 4

Hakkı için, ...nın

hürmetine.

Ka'be yüzüñi ey şanem
etdüğçe baña 'arz
Merve hākı bu cānuma biñ
biñ şafā gelür

hāk-i derem:

1. **hāk-i derem:**-em

Kıt'a 1

Mısra: 20

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

(sevgilinin) kapısının,
eşiğinin toprağı.

Zer eder hāki kīmyā nazaruñ
Baña da kıl nazar ki hāk-i
derem

hāk-i dergehidür:

1. **hāk-i dergehidür:**-i, -dür

Kaside 5

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Dergahın toprağı.

Şeh-i devr-i zamān Sultān
Selīm han-ı felek-ğadrūñ
Ki hāk-i dergehidür cümle
başı tacı şāhānuñ

hāk-i esāsını:

1. **hāk-i esāsını:**-ı, -n, -ı

Tarih 1

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

(bina için) temel asıl
toprağı.

Haşre dek bād-ı halelden
Mevlā
Eyleye hāk-i esāsını ba'īd

hāk-i harīm-i yārüm:

1. **hāk-i harīm-i yārüm:-üm**
Gazel 135
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Sevgilinin bulunduğu yerin toprağı.

Hāk-i harīm-i yārüm ile
örtünüz beni
Küyünda ölice ki tenüm
yere karasuz

hāk-i mezārüm:

1. **hāk-i mezārüm:-um**
Gazel 303
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Mezar toprağı.

Eşiğün taşın öldükde baña
seng-i mezār eyle
Yolında öldüğüm hāk-i
mezārüm sengsār eyle

hāk-i mezelletde:

1. **hāk-i mezelletde:-de**
Gazel 98
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Ayaklar altında.

'Azīzī ğam yeme kaldum
deyü hāk-i mezelletde
Ki ehlün t̄ālī'ı yokdur
zamāne dūna mā'ildür

hāk-i pāya:

1. **hāk-i pāya:-y, -a**
Kit'a 2
Mısra: 22
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Ayak toprağı II sevgilinin eşiğı.

Bu söz oldı çü mesmū'um
hemāndem
Yüzüm sürünü geldüm hāk-i
pāya

hāk-i pāyine rüyü süreyin:

1. **hāk-i pāyine rüyü**
süreyin:-e, -yin
Gazel 218
Mısra: 12
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüzünü ayağının toprağına sürmek II hürmet göstermek.

Ola kim ber-murād ede beni
ehl-i velāyetdür
Varayın hāk-i pāyine süreyin
rüyü Eyyübuñ

hāk-i pāyuñ:

1. **hāk-i pāyuñ:-uñ**
Gazel 57
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Ayak toprağı.

Sen o mäh-ı burc-ı 'izzetsin
ki ey p̄rūze-ħať
Hāk-i pāyuñ gevheri t̄ac-ı
ser-i ħaķan olur

2. **hāk-i pāyuñ:-uñ**
Kaside 3
Mısra: 28
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Ayak toprağı.

Sen o mäh-ı burc-ı 'izzetsin
bugün dünyāda kim
Hāk-i pāyuñ t̄utyā-yı d̄ide-i
a'yān olur

3. **hāk-i pāyuñ:-uñ**
Kaside 3
Mısra: 28
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Ayak toprağı.

Sen o mäh-ı burc-ı 'izzetsin
bugün dünyāda kim
Hāk-i pāyuñ t̄utyā-yı d̄ide-i
a'yān olur

hāk-i pāyuñla:

1. **hāk-i pāyuñla:-uñ, -la**
Gazel 189
Mısra: 14
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Ayak toprağı.

Sürmedān-ı d̄ide-i ehl-i dile
kühl-i cilā
Hāk-i pāyuñla ğubār-ı
rehġüzārūñdur senüñ

hāk-i rāh:

1. **hāk-i rāh:**
Gazel 122
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Sevgilinin yolunun toprağı.

Yoluña cānlar veren
üftādelerdür serverā
Şol ten-i pejmürde bu kim
hāk-i rāh altındadır

hāk-i rāhidur:

1. **hāk-i rāhidur:-ı, -dur**
Gazel 67
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Sevgilinin yolunun toprağı.

Yüzini sāye-veş yerden
götürmez pertev-i ħurşīd
Meger var ise ol servüñ
fütāde hāk-i rāhidur

hāk-i reh-i küyuñı:

1. **hāk-i reh-i küyuñı:-uñ, -ı**
Gazel 174
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
(sevgilinin mahallesinin yolunun toprağı.

Urdı getürdü hāk-i reh-i
küyuñı şabā

Göz göre gitdi elden o kuhl-i
başar dirîğ

hāk-i siyāh:

1. **hāk-i siyāh:**
Gazel 222
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Kara toprak II mezar.

Ten-i zer-günümü gencîne mi
şanur ‘aceb gerdün
Diler hāk-i siyāh içre beni
her dem nihān etmek

hāk-i siyāha:

1. **hāk-i siyāha:-a**
Tarih 27
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Kara toprak II mezar.

Ġarķ-ı hūn olup libās-ı cismi
berg-i gül-mişāl
Urdu yüz hāk-i siyāha lāle
gibi sīne-çāk

hāk-i tenüm:

1. **hāk-i tenüm:**
Gazel 280
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Topraktan yaratılmış
vücut.*

Felek-i merd-küşüñ yüzi
gözi gerd olsun
Şöyle bāda vereyin hāk-i
tenüm āh ile kim

2. **hāk-i tenüm:-üm**
Gazel 280
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Topraktan yaratılmış
vücut.*

Felek-i merd-küşüñ yüzi
gözi gerd olsun
Şöyle bāda vereyin hāk-i
tenüm āh ile kim

hāk-i zilletde:

1. **hāk-i zilletde:-de**
Müseddes 3
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Alçaklık, düşkünlük
toprağı.*

Ahālī derd ü miñnetde erāzil
‘izz ü devletde
E‘ālī hāk-i zilletde esāfil
evc-i rif‘atde

2. **hāk-i zilletde:-de**
Müseddes 3
Mısra: 12
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Alçaklık, düşkünlük
toprağı.*

Ahālī derd ü miñnetde erāzil
‘izz ü devletde
E‘ālī hāk-i zilletde esāfil
evc-i rif‘atde

3. **hāk-i zilletde:-de**
Müseddes 3
Mısra: 18
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Alçaklık, düşkünlük
toprağı.*

Ahālī derd ü miñnetde erāzil
‘izz ü devletde
E‘ālī hāk-i zilletde esāfil
evc-i rif‘atde

4. **hāk-i zilletde:-de**
Müseddes 3
Mısra: 30
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Alçaklık, düşkünlük
toprağı.*

Ahālī derd ü miñnetde erāzil
‘izz ü devletde
E‘ālī hāk-i zilletde esāfil
evc-i rif‘atde

5. **hāk-i zilletde:-de**
Müseddes 3
Mısra: 24

Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Alçaklık, düşkünlük
toprağı.*

Ahālī derd ü miñnetde erāzil
‘izz ü devletde
E‘ālī hāk-i zilletde esāfil
evc-i rif‘atde

**hākīr ü bī-nevā vü
derbeder oldumsa:**

1. **hākīr ü bī-nevā vü
derbeder oldumsa:-du, -m,
-sa**

Tahmis 1
Mısra: 13
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Hākīr, zavallı ve
derbeder olmak.*

N’ola oldumsa hākīr ü bī-
nevā vü derbeder
‘Ār kılma ben gedādan kim
nihāyet diyeler

hākister:

1. **hākister:**
Muamma 25
Mısra: 2
Kül, ateş küli.

Zulm ile yakup cānumuzı
āzer içinde
Āhīr ķoduñ ey meh bizi
hākister içinde

hākister etdi:

1. **hākister etdi:-di**
Kaside 1
Mısra: 20
Kelime Tipi: -
Kül etmek.

Bülbülün cānına táb-ı ruħ-ı
gül āteş urup
Bülbülü şevķ-ı gül etdi bir
avuç hākister

hākister ol:

1. **hākister ol:**
Gazel 77
Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Kül olmak, kül haline gelmek.

Vücūd-ı ‘āşıkı çün kim o meh yolında hāk ister
 Yanup ‘ışk âteşine ey gönül ol sen de hākister

hākister oldı:

1. **hākister oldı:-dı**

Gazel 370

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kül olmak, kül haline gelmek.

Yandı nār-ı gamla dil hākister oldı ten dağı
 Düşmesün ‘ışk âteşine dostlar düşmen dağı

hakk:

1. **hakkā:-a**

Gazel 136

Mısra: 2

Allah.

Hüblar ‘ışkıyla pīr olup ağardı rīşimüz
 Bir siyeh-rū ‘āşiyüz yok Hakkā yarar işimüz

2. **hakkūn:-uñ**

Tarih 13

Mısra: 2

Allah.

Saña lāyık verilse hıdmet-i Eyyüb’el-Enşārī
 Kim olmışdır o sultāna ezelde kurbiyet hakkūn

3. **hakkūn:-uñ**

Tarih 13

Mısra: 4

Allah.

Bu manşıb oldı çün saña efendi cānib-i Hākdan
 Bir eksükli dedi tārīh cāh-ı tevliyet hakkūn

4. **hakkı:-ı**

Gazel 320

Mısra: 5

Hisse, pay [Bu anlamda da isim tamlamasının ikinci ögesi olarak kullanılır]:.

Dostluk hakkı yerin bulsun efendi derseñ
 Yād edüp ben kuluñı yādı getürme yāde

hakk edüp:

1. **hakk edüp:-üp**

Tarih 17

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Hak etmek (hakkından gelmek bağlamında kullanılan bir yapı).

Levh-i dünyādan vücūdın hakk edüp dest-i ecel
 Defter-i ‘ömrini dürdi ‘ākıbet devr-i zamān

hakk olsun:

1. **hakk olsun:-sun**

Gazel 269

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İşlenmek II kazanmak.

Hat-ı mühr-i lebūñ yeg görmez ol kim nakş-ı hātemden
 Tılsım-ı nāmı hakk olsun göreyin levh-i ‘ālemden

hakkā:

1. **hakkā:**

Gazel 334

Mısra: 7

Doğrusu, gerçekte.

O sidre-kāmetüñ hakkā bu kim nāz ile ref tāri
 Bulunmaz serv-i bālālarda naḥl-i müntehālarda

2. **hakkā:**

Müseddes 4

Mısra: 12

Doğrusu, gerçekte.

Sen bu kemāl-i hüsn ile bedr-i münīrsin
 Hakkā budur ki bī-bedel ü bī-naẓīrsin

3. **hakkā:**

Müseddes 4

Mısra: 18

Doğrusu, gerçekte.

Sen bu kemāl-i hüsn ile bedr-i münīrsin
 Hakkā budur ki bī-bedel ü bī-naẓīrsin

4. **hakkā:**

Müseddes 4

Mısra: 24

Doğrusu, gerçekte.

Sen bu kemāl-i hüsn ile bedr-i münīrsin
 Hakkā budur ki bī-bedel ü bī-naẓīrsin

5. **hakkā:**

Müseddes 4

Mısra: 30

Doğrusu, gerçekte.

Sen bu kemāl-i hüsn ile bedr-i münīrsin
 Hakkā budur ki bī-bedel ü bī-naẓīrsin

6. **hakkā:**

Müseddes 4

Mısra: 36

Doğrusu, gerçekte.

Sen bu kemāl-i hüsn ile bedr-i münīrsin
 Hakkā budur ki bī-bedel ü bī-naẓīrsin

7. **hakkā:**

Müseddes 4

Mısra: 42

Doğrusu, gerçekte.

Sen bu kemāl-i hüsn ile bedr-i münīrsin
 Hakkā budur ki bī-bedel ü bī-naẓīrsin

hakka bu kim:1. **hakka bu kim:****Kaside 5**

Mısra: 103

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gerçekten de, gerçek bu ki.*

Güzeldür neredibani
Muşlinün hakka bu kim
Naşşî
Sürüd etse o şeh nâz ile
'aqlın alur insânün

hakka budur ki:1. **hakka budur ki:-dur****Müseddes 4**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gerçek budur ki.*

Sen bu kemâl-i hüsn ile
bedr-i münîrsin
Hakka budur ki bî-bedel ü
bî-nazîrsin

hakki:1. **hakki:****Kaside 2**

Mısra: 57

Hakki için anlamında yemin. (Merve hakkı).

Süre-i şems ü kamer hakki
'Azîzî o mehüñ
Yegdür alnı vü ruhı şems ü
kamerden şad-bâr

hakki için:1. **hakki için:****Kit'a 6**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Hakki için anlamında bir yemin sözü.*

Merve hakki için anı nüş
etdüm
Dile hoş geldi vü şafâ geldi

hak-ı nâni gözlemez:1. **hak-ı nâni gözlemez:-ı-mez****Gazel 30**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ekmeğin hakkını gözlemek II vefa borcunu gözlemek.*

Ṭa'n-ı a'dâdan 'Azîzî gam
yemez gönüm evet
Hak-ı nâni gözlemez yârân
elinden el-ğıyâş

haksâr:1. **haksârüñdur:-uñ, -dur****Gazel 189**

Mısra: 4

Toz toprak içinde kalmış, hâli perişân.

'İzz ü nâz ile görelen şîve-i
refîârüñ
Servler şahn-ı çemende
haksârüñdur senüñ

haksâr oldı:1. **haksâr oldı:-dı****Gazel 19**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Deyim***Toprak olmak II yok olmak, telef olmak.*

Ol yolında öldigüm yârüñ
'Azîzî şimdi âh
Cân verüp küyünde kimler
haksâr oldı 'aceb

hâl:1. **hâlîme:-üm, -e****Kaside 3**

Mısra: 78

Hâl, durum.

Fakr ile bir hâlete ergürdi
kim devrân beni
Dost ağlar hâlîme düşmen
bakup handân olur

2. **hâlîñ:-üñ****Gazel 14**

Mısra: 5

Ben, vücuttaki siyah noktalar.

La'l-i mey-günüñde hâlîñ
gördigümce şanuram
Kondı câm-ı bâde-i nâb üzre
bir müşkîn zübâb

3. **hâldür:-dür****Gazel 82**

Mısra: 2

Ben, vücuttaki siyah noktalar.

Nev-'arûs oldı çemen gül
aña rûy-ı aldur
Zülf sünbül çeşm nergisdür
karanfûl hâldür

4. **hâl:****Gazel 120**

Mısra: 8

Ben, vücuttaki siyah noktalar.

Bir büt-i ra'nâdur ol meh
kim ruhında yaluñuz
Hırmen-i dünyâ deger bir
dâne miskîn hâl var

5. **hâlîñe:-üñ, -e****Gazel 126**

Mısra: 7

Ben, vücuttaki siyah noktalar.

N'ola fer verse hâlîñe zülfüñ
Rağbet-i nâfe müşk-i Çîn
iledür

6. **hâlîñ:-üñ****Gazel 152**

Mısra: 6

Ben, vücuttaki siyah noktalar.

Mısr-ı hüsnünde lebüñ teng-i
şekerdür güyiyâ
Hâlîñ ol teng-i şeker üstinde
bir miskîn mekes

7. **hâlî:-i****Gazel 220**

Mısra: 14

Ben, vücuttaki siyah noktalar.

Ka'be-i hüsne 'Azîzî
Hacerü'l-esveddür
Meh yüzinde o siyeh hâli
Meḥammed Şāhuñ

8. **hālüm:-üm**
Gazel 275

Mısra: 10

Ben, vücuttaki siyah noktalar.

Vechi var derse 'Azîzî ol
niğārum hāşılı
Hırmen-i hüsn içre hālüm
gibi ben bir dāneyin

9. **hāller:-ler**
Gazel 308

Mısra: 1

Ben, vücuttaki siyah noktalar.

Hāller la'l-i nāb-ı dilberde
Noḡtalarıdır şarāb-ı kevşerde

10. **hālin:-in**
Gazel 341

Mısra: 7

Ben, vücuttaki siyah noktalar.

Zülfî yārūñ la'lin özlerse ḥaṭı
hālin n'ola
Meyli māruñ şiredür mūruñ
hemîşe çineye

11. **hālūñ:-üñ**
Gazel 374

Mısra: 3

Ben, vücuttaki siyah noktalar.

N'ola yükrüklük eylese
hālūñ
Buldı meydān-ı hüsnuñi hālī

12. **hāl:**
Müseddes 4

Mısra: 9

Ben, vücuttaki siyah noktalar.

Necm-i hüdā mı gün yüzüñ
üzre nedür o hāl

Rā ḡaşlaruñ ḥayālini görmiş
degül hilāl

13. **hālin:-in**
Gazel 13

Mısra: 6

Vaziyet, hāl, durum.

Bağrını sūrāḡ sūrāḡ
eylemişdür sīḡ-i ḡam
N'ola ehl-i bezme hālin
yansa yakılsa kebāb

14. **hāle:-e**
Gazel 18

Mısra: 4

Vaziyet, hāl, durum.

Zamane ḡalkını ṡaşa tutar
çarḡ-ı 'adū her şeb
Bu hāle olmayan vāḡıf şanur
gökden düşer kevkeb

15. **hālüm:-üm**
Gazel 70

Mısra: 1

Vaziyet, hāl, durum.

Gözüm pür nuḡre-i eşḡ-ile
cānā ḡoşça hālüm var
Şeh-i 'ışḡam ḡazînemde neçe
māl ü menālüm var

16. **hālin:-i, -n**
Gazel 104

Mısra: 3

Vaziyet, hāl, durum.

Tıfl-ı dil hālin şorarsañ
ḡasretinden la'lüñüñ
Mehd-i ḡamda ṡırmayup āḡ
u fiḡān eyler yürür

17. **hāl:**
Gazel 120

Mısra: 2

Vaziyet, hāl, durum.

Dem-be-dem iñler yürürsin
ey göñül kavvāl-vār
Ney gibi beñzer derüñüñde
senüñ bir hāl var

18. **hāl:**
Gazel 120

Mısra: 10

Vaziyet, hāl, durum.

Ergānün āvāzıñuñ da 'ālemi
vardur evet
Ney şadāsında bir özge
'ālem ü bir hāl var

19. **hālîni:-i, -n, -i**
Gazel 121

Mısra: 2

Vaziyet, hāl, durum.

Haste dil la'lüñ için cān ile
her ān çekişür
Dilüñ o hālîni kim görse
şanur cān çekişür

20. **hālî:-i**
Gazel 125

Mısra: 5

Vaziyet, hāl, durum.

'Acebdür hālî bağ-ı 'ālemüñ
güller olup ḡandān
Çözüp sünbüllerin gökde
şeḡāb-ı dür-feşān ağlar

21. **hālîmüz:-imüz**
Gazel 136

Mısra: 9

Vaziyet, hāl, durum.

N'ola bu 'ışyān ile yarın
'Azîzî hālîmüz
Raḡmet olmazsa eger
ḡaḡdan bizüm baḡşışimüz

22. **hālūñi:-üñ, -i**
Gazel 154

Mısra: 1

Vaziyet, hāl, durum.

Dil görüp hālūñi çāḡ-ı
zeḡānuñda maḡbūs
Dedi zindāna neden düşdi bu
Hindī cāsūs

23. **hālin:-in**
Gazel 167

Mısra: 2

Vaziyet, hāl, durum.

Eylesem nāmeyle aḡvālüm
n'ola cānāna 'arż
Kim gedā meḡtüb-ıla hālin
eder sultāna 'arż

24. **hālüm:-üm**
Gazel 187

Mısra: 8
Vaziyet, hâl, durum.

Câmı yok şürete döndüm o
şanem hecriyle
Yine hâlüm demege ol
şaneme cânım yok

25. **hâli:-i**
Gazel 192
Mısra: 1
Vaziyet, hâl, durum.

Giryeden hâli mükedder
bülbül-i nālânlaruñ
Gülmeden ağzı yumulmaz
gonca-i hândânlaruñ

26. **hâlleri:-ler, -i**
Gazel 195
Mısra: 10
Vaziyet, hâl, durum.

Öldi hecrüñle ‘Azîzî gibi çün
hastelerüñ
Hâlleri n’ola tabîbüm
bakılan şağlaruñ

27. **hâlüm:-üm**
Gazel 224
Mısra: 9
Vaziyet, hâl, durum.

‘Azîzî rahm edüp hâlüm
ederdüñ herkese i’lâm
Eger ben andan ayrı zâr u
gam-hvâr olduğum bilseñ

28. **hâli:-i**
Gazel 225
Mısra: 6
Vaziyet, hâl, durum.

Tek cefâ vü cevruñ ile
döstüm öldür beni
Düşmen ol hâli görüp şādân
olursa gam degül

29. **hâlüñi:-üñ, -i**
Gazel 234
Mısra: 7
Vaziyet, hâl, durum.

Yanarsañ şem‘-veş
pervâneye yan hâlüñi ey dil
Şakın bülbüle tıyurma ki
bulduğın öter bülbül

30. **hâli:-i**
Gazel 250
Mısra: 10
Vaziyet, hâl, durum.

Zîbâligi rüy-ı gülüñ şeydâligi
hem bülbülüñ
Hâli perîşân sünbülüñ bilsem
nedendür bilmezem

31. **hâlüm:-üm**
Gazel 258
Mısra: 10
Vaziyet, hâl, durum.

Bir şemmece rahm eylemedi
gerçi ‘Azîzî
Pervâne gibi hâlüm o şem‘a
gece yandum

32. **hâlini:-i, -n, -i**
Gazel 262
Mısra: 6
Vaziyet, hâl, durum.

Mihr-i hüsnüñdür felekde
mâhi yakup yanduran
Kâkülüñdür hâlini ebruñ
perîşân eyleyen

33. **hâlüñ:-üñ**
Gazel 271
Mısra: 1
Vaziyet, hâl, durum.

Seni âşüfte hattım kıldı
dersin hâlüñ añmazsın
Ala gözlüm siyeh zülfüñle
hadd-i aluñ añmazsın

34. **hâlüñ:-üñ**
Gazel 271
Mısra: 4
Vaziyet, hâl, durum.

Düşersin ‘ışkına ol bî-
vefânuñ ey gönül ammâ
Gam-ı ‘ışkıyla şöira
n’olacağıñ hâlüñ añmazsın

35. **hâlümi:-üm, -i**
Gazel 275
Mısra: 7
Vaziyet, hâl, durum.

Yanmak olmadı müyesser
çün o şem‘a hâlümü

Tutuşup nâr-ı gam-ı ‘ışk-ıla
bârî yanayın

36. **hâlin:-in**
Gazel 287
Mısra: 9
Vaziyet, hâl, durum.

Bu dil-i pür-süzumuñ hâlin
‘Azîzî bilmezsin
Ol gâzabnâk âteşi dildâra
nece yanayın

37. **hâlüm:-üm**
Gazel 287
Mısra: 2
Vaziyet, hâl, durum.

Âteş-i ‘ışkı ile ey dil neçe bir
yanayın
Varayın pervâne-veş hâlüm
o şem‘a yanayın

38. **hâlinden:-i, -n, -den**
Gazel 357
Mısra: 7
Vaziyet, hâl, durum.

‘Âşık-ı bî-dillerüñ hâlinden
olurduñ habîr
Gönlüñ alaydı senüñ de mâh-
ı tabânuñ biri

39. **hâlüme:-üm, -e**
Kaside 3
Mısra: 78
Vaziyet, hâl, durum.

Faqr ile bir hâlete ergürdi
kim devrân beni
Dost ağlar hâlüme düşmen
bakup hândân olur

40. **hâlin:-in**
Kaside 4
Mısra: 65
Vaziyet, hâl, durum.

N’ola hâlin yansa bendeñ
saña ey rüşen-zamîr
Kim yanar ahvâlini görse
kaçan pervâne şem‘

41. **hâldür:-dür**
Kaside 5
Mısra: 6
Vaziyet, hâl, durum.

Ser-i bāmında ol meşdūd
olan zer mehçenūñ ‘aḳsi
Bir altun ḥāldür ḳonmuş
‘izārı üzre ‘ummānuñ

42. **ḥālī:-ī**

Kaside 5

Mısra: 38

Vaziyet, hâl, durum.

Oḳur nāzük ḡazeller
gördüğine ‘İlmī-i nāzük
Nezāketden degüldür ḥālī
ṭab‘-ı nāzūki anuñ

43. **ḥālī:-ī**

Kaside 5

Mısra: 55

Vaziyet, hâl, durum.

Oḳuyup yazmadan Vālī
‘aceb mi olsa ger ḥālī
Ki yok ḳadrin bilür ‘ālemde
ehl-i nazm u inşānuñ

44. **ḥālūñ:-iüñ**

Kıt'a 2

Mısra: 18

Vaziyet, hâl, durum.

K‘anuñ nām-ı şerīfidür
Meḥemmed
De ḥālūñ bir bir ol kân-ı
sehāya

45. **ḥālīne:-i, -n, -e**

Müseddes 1

Mısra: 43

Vaziyet, hâl, durum.

Her faḳīrūñ ḥālīne edüp
‘ināyetle nazār
Keff-i cüdüñdan aña İşār
edersin sīm ü zer

46. **ḥālī:-i**

Tarih 2

Mısra: 13

Vaziyet, hâl, durum.

Dedi bu ḥālī gören tāriḥini
Oldı Rüstem mülk-i
dünyādan cüdā

47. **ḥālī:-i**

Tarih 22

Mısra: 15

Vaziyet, hâl, durum.

İşidince bu ḥālī Şāh daḥı
Bīm-i cān ile ḳıldı terk-i
beled

48. **ḥālīn:-in**

Tesdis 2

Mısra: 10

Vaziyet, hâl, durum.

Lāle gibi sīnemi nār-ı
maḥabbet daḡlar
Ḥaste-i ‘ışḳ olanuñ ḥālīn ne
bilsün şaḡlar

49. **ḥālüm:-üm**

Tesdis 2

Mısra: 27

Vaziyet, hâl, durum.

Yā nece sünbül gibi ḥālüm
perişān olmasun
Yā nece kārüm ‘Azīzī āh u
efḡān olmasun

50. **ḥālūme:-üm, -e**

Tesdis 3

Mısra: 16

Vaziyet, hâl, durum.

Ḳan dōke yaş yerine dīde-i
ter lāyık mı
Ḥālūme etmeyesin ḡāhī
nazār lāyık mı

ḥalāş bulam:

1. **ḥalāş bulam:-am**

Gazel 315

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kurtulmak, azat olmak.

Ben nece bulam ‘Azīzī ḡuşşa
vü ḡamdan ḥalāş
Kim girībānum dem-Ā-dem
dest-i hicrān almada

ḥalāş eden:

1. **ḥalāş eden:-en**

Gazel 166

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kurtarmak (Allah

baḡlamında kullanılmıştır.).

Sicn-i firḳatde ‘Azīzīyi
umarın ḳomaya
Çeh-i miḥnetden eden
Yūsuf-ı Ken‘ānı ḥalāş

ḥalāş ederdüm:

1. **ḥalāş ederdüm:-er, -dü, -m**

Gazel 166

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kurtarmak.

Tīḡ-i ḡamzeñden ederdüm
dil-i nālānı ḥalāş
Olsa bir pāre evet eylemeḡe
cānı ḥalāş

ḥalāş edüp:

1. **ḥalāş edüp:-üp**

Gazel 213

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kurtarmak.

‘Azīzī ejder-i ḡamdan ḥalāş
edüp dil ü cānı
Tılsım-ı vaşlına yārūñ nigeh-
bān olmaduñ gitdūñ

ḥalāş eylemeḡe:

1. **ḥalāş eylemeḡe:-meg, -e**

Gazel 166

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kurtarmak.

Tīḡ-i ḡamzeñden ederdüm
dil-i nālānı ḥalāş
Olsa bir pāre evet eylemeḡe
cānı ḥalāş

ḥalāş ḳıldı:

1. **ḥalāş ḳıldı:-dı**

Gazel 166

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kurtarmak.

Murg-ı cānum kafes-i tende
ki olmuştur esir
Gelüp ey kaşı kemān kıldı
okuñ anı ḥalāş

ḥalāş olacağı:

1. **ḥalāş olacağı:**-acağ, -ın
Gazel 340
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Kurtulmak, sıyılmak.

‘Ömri oldukça ḥalāş
olacağıñ añlamazın
Dil ki bend oldı senüñ zülf-i
perîşānuñda

ḥalāş olası:

1. **ḥalāş olası:**-a, -sın
Mesnevi 1
Mısra: 29
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Kurtulmak, sıyılmak.

Umaruz sen daḥı ḥalāş olasıñ
Dergeh-i şehde ‘abd-i ḥāş
olasıñ

ḥalāş olmağa:

1. **ḥalāş olmağa:**-mağ, -a
Gazel 58
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Kurtulmak.

Bend-i gamuñdan olmağa
‘uşşāk-ı ter ḥalāş
Ḥatt-ı ‘izār-ı alımı ḥüccet
edindiler

ḥalāş olmağ:

1. **ḥalāş olmağ:**-mağ
Gazel 306
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Kurtulmak, sıyılmak.

Maḥbes-i gamdan ḥalāş
olmağ diler beñzer göñül

Destine almış kemendin āh
ile vāhuñ yine

ḥalāş olmaz:

1. **ḥalāş olmaz:**-maz
Kaside 5
Mısra: 132
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Kurtulmak, sıyılmak.

Fezā-yı dehrüñ ol bir şîr-i
merd-efgen delîridür
Ḥalāş olmaz giren ser-
pençesine Mîr Qaplanuñ

ḥalāş olup:

1. **ḥalāş olup:**-up
Mesnevi 1
Mısra: 27
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Kurtulmak.

Yine olup ḥalāş o miḥnetden
Erdiler rif‘ate meşakkatden

hâle:

1. **hâle:**
Gazel 65
Mısra: 7
*Ay ve güneşin etrafında
bazen görünen parlak dâire.*

Görünen hâle degül mâder-i
çarḥ altundan
Nev-‘arūs-ı kamerüñ güşına
mengüş eyler

2. **hâle:**
Gazel 120
Mısra: 5
*Ay ve güneşin etrafında
bazen görünen parlak dâire.*

Gerden-i mâhı der-âgüş etdi
hâle şanmañuz
Ol meh-i sîmîn-berüñ
boynında zer ḥalhâl var

3. **hâle:**
Gazel 309
Mısra: 5
*Ay ve güneşin etrafında
bazen görünen parlak dâire.*

Devr-i kamerde zâhir olan
hâle şanmañuz
Teshîr için o mâhı felek
çizdi dâyire

4. **hâle:**
Kaside 2
Mısra: 53
*Ay ve güneşin etrafında
bazen görünen parlak dâire.*

Şems-i rüyında ḥatı gird-i
kamerde hâle
Ruḥları şems ü kamer zülf-i
siyâhı şeb-i târ

5. **hâlelerdür:**-ler, -dür
Lugaz 19
Mısra: 3
*Ay ve güneşin etrafında
bazen görünen parlak dâire.*

Hâlelerdür ol dü ḥalka
güyyiâ
Var içinde iki mâh-ı pür-ziyâ

hâlel ermez:

1. **hâlel ermez:**-mez
Gazel 363
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Arayı açmak.

Leb-i mey-günüña ḥatt-ı
gubârũndan hâlel ermez
Bu rüşendür şarâba sâkiyâ
vermez keder dürdi

hâlet:

1. **hâlete:**-e
Kaside 3
Mısra: 77
Hal, durum.

Faqr ile bir hâlete ergürdi
kim devrân beni
Dost ağlar ḥâlûme düşmen
bakup ḥandân olur

2. **hâlet:**
Gazel 270
Mısra: 9
Durum, hâl, keyfiyet.

Ne hâlet 'arz-ı hâle bilür ol
şâh
'Azîzî bende-i dervîş-nihâdın

3. hâlet:

Gazel 378

Mısra: 9

Durum, hâl, keyfiyet.

Nişân-ı tarf-ı rüyında ne
hâlet var o servûñ kim
Görenler âbda berg-i gül-i
terdür şanur anı

4. hâlete:-e

Kaside 3

Mısra: 77

Durum, hâl, keyfiyet.

Fakr ile bir hâlete ergürdi
kim devrân beni
Dost ağlar hâlûme düşmen
bakup hândân olur

5. hâlet:

Muamma 9

Mısra: 2

Durum, hâl, keyfiyet.

Zerrece kımaz keder cân u
dil-i nâ-şâdda
Özge hâlet var 'Azîzî bâde-i
ber-bâdda

hâlet kalmayup:

1. **hâlet kalmayup:-ma, -y, -
up**

Mesnevi 1

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

*Hal kalmamak II Gücün
tükenmek.*

Reng-i rüyında kalmayup
hâlet
Köhne olmuşdu kâlilar gâyet

halhâl:

1. halhâl:

Gazel 120

Mısra: 6

Ayak bileziği.

Gerden-i mâhı der-âgüş etdi
hâle şanmañuz

Ol meh-i sîmîn-berûñ
boynında zer halhâl var

hâl-i 'âlem:

1. hâl-i 'âlem:

Tesdis 1

Mısra: 29

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dünyanın hali.

Hâl-i 'âlem ezeli böyle
perîşân ancak
Kimi hândân kimi giryân
kimi nâlân ancak

2. hâl-i 'âlem:

Tesdis 1

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dünyanın hali.

Hâl-i 'âlem ezeli böyle
perîşân ancak
Kimi hândân kimi giryân
kimi nâlân ancak

3. hâl-i 'âlem:

Tesdis 1

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dünyanın hali.

Hâl-i 'âlem ezeli böyle
perîşân ancak
Kimi hândân kimi giryân
kimi nâlân ancak

4. hâl-i 'âlem:

Tesdis 1

Mısra: 17

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dünyanın hali.

Hâl-i 'âlem ezeli böyle
perîşân ancak
Kimi hândân kimi giryân
kimi nâlân ancak

5. hâl-i 'âlem:

Tesdis 1

Mısra: 23

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dünyanın hali.

Hâl-i 'âlem ezeli böyle
perîşân ancak
Kimi hândân kimi giryân
kimi nâlân ancak

hâl-i 'anber-bârı:

1. hâl-i 'anber-bârı:-ı

Gazel 21

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sevgilinin amber kokulu
beni.*

Ağzı yârûñ hoşka-i yâkûtdur
Hâl-i 'anber-bârı anda misk-i
hab

hâl-i 'anber-bârına:

1. hâl-i 'anber-bârına:-ı, -n, -a

Gazel 314

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sevgilinin amber kokulu
beni.*

Hâl-i 'anber-bârına
öykünmesün de nâfeye
Ey şabâ yoluñ-çün uğrarsañ
Hütenden cânibe

hâl-i 'azîzî-i ğarîbe:

1. hâl-i 'azîzî-i ğarîbe:-e

Gazel 353

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Garip Azîzî'nin durumu.

Kıl nazâr hâl-i 'Azîzî-i
ğarîbe ğahî
Âşinâyı kerem et görme
begüm yâd gibi

hâlî buldı:

1. hâlî buldı:-dı

Gazel 374

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Boş bulmak II başıboş bulmak.

N'ola yükrüklük eylese
hālūñ
Buldı meydān-ı hüsnuñi hālī

hāl-i cāmi´:

1. **hāl-i cāmi´:**
Mesnevi 1
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Caminin hālī.

Hāl-i cāmi´ mükedder olmuş
idi
İçi eskiler ile tölmiş idi

hālī degül:

1. **hālī degül:**
Gazel 152
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
O şey orada hep mevcut olmak, o şeysiz olmamak.

Dil gamuñla zār olur
sınemde diñmez bir nefes
Nitekim feryāddan hālī degül
murg-ı kafes

hāl-i dili:

1. **hāl-i dili:-i**
Gazel 167
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Gönlün hali, durumu.

Bundan artuğ nece olur dağı
velāyet kim bilür
Etmedin hāl-i dili ol pır olası
cāna ´arz

hāl-i dil-süzün:

1. **hāl-i dil-süzün:-ın**
Kaside 4
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Gönlü yanmışın hālī II aşığıñ hālī.

Hāl-i dil-süzün aña yanmağ
mı ister kim ´aceb
Gece oldukça arar ol mähı
hāne hāne şem´

hāl-i ´izārı:

1. **hāl-i ´izārı:-ı**
Gazel 289
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*(Sevgilinin)
yanağındaki ben.*

Çeşm-i humārı āhū-yı
merdüm-şikār-ı Çın
Hāl-i ´izārı nāfe-i misk-i
Huten Hasan

hāl-i müşk-āsälara:

1. **hāl-i müşk-āsälara:-lar, -a**
Gazel 328
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Misk kokulu ben gibi.

Nāfını teşbīh edelden hāl-i
müsk-āsälara
Şıgmaz oldu āhū-yı deşt-i
Huten şahrälara

hāl-i müşk-i nābı:

1. **hāl-i müşk-i nābı:-ı**
Matla 79
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Misk kokulu ben.

Leb-i la´liyle hāl-i müşk-i
nābı
Gülāb-āmız bir vişne hoşābı

hāl-i müşkīn:

1. **hāl-i müşkīn:**
Gazel 240
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Misk kokulu siyah ben.

Nedür ol kişver-i rüyuñdaki
hāl-i müşkīn
Rümde derler-ise bitmez
efendi fülful

hālī olmadı:

1. **hālī olmadı:-ma, -dı**
Gazel 212
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*O şey veya kişi orada
hep mevcut olmak.*

Rüşen olalı mäh-cemālī
Meħemmedüñ
Mihri göñülden olmadı hālī
Meħemmedüñ

hāl-i rüyuñ:

1. **hāl-i rüyuñ:-uñ**
Gazel 66
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Yüzdeki ben.

Hāl-i rüyuñ kim o zülf-i pıç
ü táb altındadır
Rüm şahıdur ki çetr-i müşk-i
nāb altındadır

hāl-i semen-bü:

1. **hāl-i semen-bü:**
Gazel 114
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Yasemin kokulu ben.

Yüzünde hāl-i semen-bü o
tıfla beñzer kim
Şüküfe dermek için şahñ-ı
gül-sitāna çıkar

hāl-i siyāhuñ:

1. **hāl-i siyāhuñ:-uñ**
Gazel 34
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Sevgilinin yüzündeki
siyah nokta.*

Kim bilürdi gönlümü hâl-i
siyâhuñ aldugın
Haddüñün ter küşesinde
vermeyeydi zülfün uç

hâl-i siyeh:

1. **hâl-i siyeh:**

Gazel 97

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sevgilinin siyah tane
gibi olan beni.*

Yüzün üstündeki ol hâl-i
siyeh ey gül-i ter
Bir güzel tıfl-ı Hâbeşdür ki
gülüstânda gezer

2. **hâl-i siyeh:**

Gazel 84

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sevgilinin yüzündeki
siyah beni.*

Dil-i 'âşıkdur ol hâl-i siyeh
beñzer çü pervâne
Göyünmüş perr ü bâli şem'-i
gerdânuñda qalmışdur

hâl-i siyeh-kâr-ı hasen:

1. **hâl-i siyeh-kâr-ı hasen:**

Gazel 260

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Güzelliğinin suçlu beni
II Hasan'ın suçlu beni.*

SİNEME âteş olup lâle-i
ruhsâr-ı Hasen
Dağlar yakdı dile hâl-i siyeh-
kâr-ı Hasen

hâl-i zekânı:

1. **hâl-i zekânı:-ı**

Gazel 358

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Çenedeki ben.

Zülf-i ruhsârı çeküp bende
neçe Hârûti
Şaldı çâh-ı gama hâl-i zekânı
Mârûti

hâlik:

1. **hâlikuñ:-uñ**

Terci-bend 1

Mısra: 42

*Halk eden, yaratan,
Allah.*

Yine güllerle zeyn olup
gülşen
Düşdi luftına Hâlikuñ
mazhar

hâlil:

1. **hâlilüm:-üm**

Gazel 249

Mısra: 8

Sadık dost II Hz.

*İbrahim (a.s.) (Halil, Hz.
Muhammed'in dedelerinden
olup genç yaşta
peygamberlik verilen Hz.
İbrahim'in diğer ismidir. Çok
zengin iken bütün malını
Allah yolunda sarfederek
feda etmiştir.*

*Misafirperverliği ve
cömertliği meşhurdur.
Misafiri olmayınca yemek
yemez, bir misafir bulmak
için çok uzaklara gittiği
olurmuş.)*

Devlet-i 'ışkuñda yokdur
ihtiyâcum ni' mete
Maṭbah-ı sînem Hâlilüm
toptoludur ḥvân-ı gam

2. **hâlilüm:-üm**

Gazel 292

Mısra: 10

Sadık dost II Hz.

*İbrahim (a.s.) (Halil, Hz.
Muhammed'in dedelerinden
olup genç yaşta
peygamberlik verilen Hz.
İbrahim'in diğer ismidir. Çok
zengin iken bütün malını
Allah yolunda sarfederek
feda etmiştir.
Misafirperverliği ve
cömertliği meşhurdur.*

*Misafiri olmayınca yemek
yemez, bir misafir bulmak
için çok uzaklara gittiği
olurmuş.)*

Gözinden her akan nem rûd
olan müştâk-ı dîdârûñ
Hâlilüm yakmağa gül-gün
kabâ-y-ile bir Âzersin

3. **hâlilüm:-üm**

Gazel 358

Mısra: 6

Sadık dost II Hz.

*İbrahim (a.s.) (Halil, Hz.
Muhammed'in dedelerinden
olup genç yaşta
peygamberlik verilen Hz.
İbrahim'in diğer ismidir. Çok
zengin iken bütün malını
Allah yolunda sarfederek
feda etmiştir.
Misafirperverliği ve
cömertliği meşhurdur.
Misafiri olmayınca yemek
yemez, bir misafir bulmak
için çok uzaklara gittiği
olurmuş.)*

Da'vi-i ḥüsn eder idi meh-i
deyr-i eflâk
Göricek gün yüzüñi şındı
hâlilüm putı

4. **hâlilüñ:-üñ**

Kaside 1

Mısra: 55

Sadık dost II Hz.

*İbrahim (a.s.) (Halil, Hz.
Muhammed'in dedelerinden
olup genç yaşta
peygamberlik verilen Hz.
İbrahim'in diğer ismidir. Çok
zengin iken bütün malını
Allah yolunda sarfederek
feda etmiştir.
Misafirperverliği ve
cömertliği meşhurdur.
Misafiri olmayınca yemek
yemez, bir misafir bulmak
için çok uzaklara gittiği
olurmuş.)*

Gele yâd eyleye bülbül o
Hâlilüñ keremin
Göricek bülbülü gül olmaz
idi pür-âzer

5. **ḥalîlüm**:-üm**Kaside 3**

Mısra: 71

Sadık dost II Hz.

İbrahim (a.s). (Halîl, Hz.
Muhammed'in dedelerinden
olup genç yaşta
peygamberlik verilen Hz.
İbrahim'in diğer ismidir. Çok
zengin iken bütün malını
Allah yolunda sarfederek
feda etmiştir.
Misafirperverliği ve
cömertliği meşhurdur.
Misafiri olmayınca yemek
yemez, bir misafir bulmak
için çok uzaklara gittiği
olurmuş.).

Hvân-ı luţfuñdan Ḥalîlüm
yığma anı kim senüñ
Râh-ı 'ışkuñ içre İsmâ'îl-veş
ķurbân olur

6. **ḥalîlüm**:-üm**Kaside 3**

Mısra: 71

Sadık dost II Hz.

İbrahim (a.s). (Halîl, Hz.
Muhammed'in dedelerinden
olup genç yaşta
peygamberlik verilen Hz.
İbrahim'in diğer ismidir. Çok
zengin iken bütün malını
Allah yolunda sarfederek
feda etmiştir.
Misafirperverliği ve
cömertliği meşhurdur.
Misafiri olmayınca yemek
yemez, bir misafir bulmak
için çok uzaklara gittiği
olurmuş.).

Hvân-ı luţfuñdan Ḥalîlüm
yığma anı kim senüñ
Râh-ı 'ışkuñ içre İsmâ'îl-veş
ķurbân olur

7. **ḥalîlün**:-üñ**Kıt'a 23**

Mısra: 1

Sadık dost II Hz.

İbrahim (a.s). (Halîl, Hz.
Muhammed'in dedelerinden
olup genç yaşta
peygamberlik verilen Hz.
İbrahim'in diğer ismidir. Çok
zengin iken bütün malını

Allah yolunda sarfederek
feda etmiştir.
Misafirperverliği ve
cömertliği meşhurdur.
Misafiri olmayınca yemek
yemez, bir misafir bulmak
için çok uzaklara gittiği
olurmuş.).

Gülistân-ı cemâlini Ḥalîlün
Görüp sevmez şu kim
Nemrüd olsun

halk:1. **ḥalkı**:-ı**Kaside 3**

Mısra: 33

Ahali I insanlar.

Şöyle bendeñ oldılar
Mağrib-zemîñüñ ḥalkı kim
Bir işâretle yoluña cümlesi
ķurbân olur

2. **ḥalka**:-a**Gazel 255**

Mısra: 3

Ahali I insanlar.

Alup şa'riyye vü ḥalka cebe
şatmağ-içün ḥalka
Edüp bir meclis-i 'âlî müdâm
içmek diler gönülüm

3. **ḥalkını**:-ı, -n, -ı**Gazel 18**

Mısra: 3

Ahali, insanlar. II

herkes.

Zamane ḥalkını taşa tutar
çarḥ-ı 'adü her şeb
Bu ḥâle olmayan vâkıf şanur
gökden düşer kevkeb

4. **ḥalka**:-a**Gazel 35**

Mısra: 5

Ahali, insanlar. II

herkes.

Sırr-ı 'ışkı ḥalka fâş etmezdi
Manşür olmasa
Sinede esrâr-ı 'ışkı şaklamak
her bâr güç

5. **ḥalkını**:-ı, -n, -ı**Gazel 55**

Mısra: 6

Ahali, insanlar. II

herkes.

Eşigi itleriyle her gece tā
şubḥa dek yârüñ
Cihânuñ ḥalkını uyutmayan
feryâd u zârumdur

6. **ḥalkuñ**:-uñ**Gazel 98**

Mısra: 1

Ahali, insanlar. II

herkes.

Kimi esrâra bu ḥalkuñ kimi
afyona mâ'ildür
Benüm gönülüm o ḥatt u ḥâl-i
'anber-güna mâ'ildür

7. **ḥalka**:-a**Gazel 141**

Mısra: 7

Ahali, insanlar. II

herkes.

Seni sevdüğümü ḥalka
tuyurdı nâle vü zârum
Yetiş gel kıandasın oldı kamu
sırrum 'ıyân sensüz

8. **ḥalka**:-a**Gazel 177**

Mısra: 2

Ahali, insanlar. II

herkes.

Muştafâ olduğın ey mâh saña
nâm-ı şerîf
Ḥalka ḥulḳ-ı ḥasenüñ eyledi
i'lâm-ı şerîf

9. **ḥalka**:-a**Gazel 232**

Mısra: 2

Ahali, insanlar. II

herkes.

Dilâ demdür yine âh u fiğânı
turma peydâ kııl
Belâ-yı 'ışka düş olduğumu
ḥalka hüveydâ kııl

10. **ḥalka**:-a**Gazel 255**

Mısra: 3

Ahali, insanlar. II
herkes.

Alup şa'riyye vü halka cebe
şatmağ- için halka
Edüp bir meclis-i 'ālī müdām
içmek diler gönülüm

11. **halka:-a**
Gazel 261

Mısra: 1
Ahali, insanlar. II
herkes.

Verdüñ şudā' hayli halka
rivāyetüñden
Kıışsañ yeg idi vā' iz böyle
hikāyetüñden

12. **halkuñ:-uñ**
Gazel 288

Mısra: 3
Ahali, insanlar. II
herkes.

Hāşıl-ı 'ömrini halkuñ
biçmek için ya meger
Aldı bir dās-ı ecel destine
cellād-ı cihān

13. **halka:-a**
Gazel 317

Mısra: 8
Ahali, insanlar. II
herkes.

Pür edüp mäh-ı nevüñ her
gece zer kâsesini
Hvān-ı luţf-ıla eder halka
ziyāfet rüze

14. **halka:-ı**
Gazel 317

Mısra: 2
Ahali, insanlar. II
herkes.

Hamdülillāh ki edüp luţf u
'ināyet rüze
Eyledi halkı yine ehl-i
sa'adet rüze

15. **halkına:-ı, -n, -a**
Gazel 381

Mısra: 2
Ahali, insanlar. II
herkes.

Ġamuñla cān u dil feryād u
efġān eylesünler mi
Cihān halkına rāz-ı 'ışkı
destān eylesünler mi

16. **halk:**
Kaside 1
Mısra: 53

Ahali, insanlar. II
herkes.

Gül-i ruhsārınuñ ālüftesi
bülbul gibi halk
Hüsni hulkı gülünñ
bülbuldür nev'-i beşer

17. **halk:**
Kaside 4
Mısra: 29

Ahali, insanlar. II
herkes.

Şāhid-i hulkı gibi olmaya
halk içre 'aziz
Māh-ı Ken'ān gibi mālīk
olsa hüsni ü āna şem'

18. **halk:**
Kaside 5
Mısra: 88

Ahali, insanlar. II
herkes.

Gözi mestān bir şüh-ı
cihāndur Terzi İbrāhīm
Şarāb-ı la'linüñ āvāresidür
halk o cānuñ

19. **halk:**
Kaside 5
Mısra: 114

Ahali, insanlar. II
herkes.

Sever mi gördüğü yegencigi
yine Koca Melküh
Günāhı oldur ancak halk
içinde ol müselmānuñ

20. **halka:-a**
Kaside 5
Mısra: 117

Ahali, insanlar. II
herkes.

Yanınca gezdürüp halka cebe
şatmağ için dāyim

Etegin kıomaz elden gör
Cebeci Ķara oġlanuñ

21. **halka:-a**
Kıt'a 1

Mısra: 22
Ahali, insanlar. II
herkes.

Pādşāhum zamāne turduqça
Turuban halka eyle luţf u
kerem

22. **halk:**
Matla 5
Mısra: 1

Ahali, insanlar. II
herkes.

Mü-miyān-ı serv-ı kad kim
halk āna üftādedür
Sür-ı hüsne kāmēti naħl-i
Celāyir-zādedür

23. **halka:-a**
Mesnevi 1
Mısra: 54

Ahali, insanlar. II
herkes.

İncidüp şeyh u şābı şiddetle
Halka zaħmet verürdi ġayetle

24. **halka:-a**
Tarih 19

Mısra: 3
Ahali, insanlar. II
herkes.

Mişāl-i Ħaydar-ı Kerrār
halka
Ederdi dāyimā eltāf u i'tā

25. **halkuñ:-uñ**
Tesdis 1
Mısra: 13

Ahali, insanlar. II
herkes.

Kimi devletde bu halkuñ
kimisi rif'atde
Kimisi faqr u felāketde kimi
zilletde

halka:

1. **halka:**
Lugaz 19

Mısra: 3
Daire şeklinde olan şey.

Hâlelerdür ol dü halka
güyyâ
Var içinde iki mâh-ı pür-ziyâ

2. **halkası:-sı**
Lugaz 19
Mısra: 2
Daire şeklinde olan şey.

Ol nedür kim kavse beñzer
arçası
Var iki ucında iki halkası

3. **halka:**
Gazel 80
Mısra: 2
Ahalî, insanlar. II
herkes.

Halka halka o zülf-i su 'bân-
ser
Görünür halka ejdehâ-peyker

halka halka:

1. **halka halka:**
Gazel 85
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Kıvrım kıvrım (zülf
bağlamında).

O halka halka zülf-i mâr-ı
müşk-âsâyı seyr eyle
'Azîzî görmek isterseñ eger
biñ başlu bir ejder

2. **halka halka:**
Gazel 195
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Kıvrım kıvrım (zülf
bağlamında).

Halka halka o siyeh zülfün
arasında kaşuñ
Mâhidür tüt ki girüpdür
gözine ağlaruñ

3. **halka halka:**
Gazel 80
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Kıvrım kıvrım (zülf
bağlamında).

Halka halka o zülf-i su 'bân-
ser
Görünür halka ejdehâ-peyker

4. **halka halka:**
Gazel 7
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Kıvrım kıvrım.

Kühsâr-ı 'ışk kim göñlüm
olupdur şîr aña
Halka halka düd-ı âhumdan
demür zencîr aña

5. **halka halka:**
Kaside 4
Mısra: 79
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Halka halka (halka
şeklinde).

Nitekim düd-ı kebüdın halka
halka eyleyüp
Bend eder zencîr-i şevkın
gerden-i Keyvâna şem'

halka-i der:

1. **halka-i der:**
Müseddes 2
Mısra: 14
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Kapı halkası.

Ola kim görem cemâlün
deyü çeşm-i eşk-bâr
Halka-i der gibi yollar
gözedür leyl ü nehâr

halka-i kullâba:

1. **halka-i kullâba:-a**
Gazel 94
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Çengel halkası II
sevgilinin saçı.

'Aceb midür çekilse dil
kemân-veş zülfine yârün
Kim anuñ her hamı bir
halka-i kullâba dönmişdür

halka-i zerdür:

1. **halka-i zerdür:-dür**
Gazel 93
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Altın halka.

Göñül zülfün hevâsında uçar
güyyâ kebüterdür
Ham olmuş cism-i zerdüm
ayağında halka-i zerdür

halka-i zülf-i girih-gürün:

1. **halka-i zülf-i girih-
gürün:-ün**
Gazel 162
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Dolaşık saçının halkası.

Halka-i zülf-i girih-gürün
hevâsı 'âkıbet
Eyledi şâhum 'Azîzî kuluñı
dîvâne-naş

halka-i zülf-i ruh-ı cânâna:

1. **halka-i zülf-i ruh-ı
cânâna:-a**
Gazel 233
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Sevgilinin yanağına
saçının halkası.

Düşeli halka-i zülf-i ruh-ı
cânâna göñül
Oldı zencîr ile bağlamalı
dîvâne göñül

halk-ı 'âlem:

1. **halk-ı 'âlem:**
Müseddes 1
Mısra: 32
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Dünya halkı, herkes.

Mihr ü meh gibi cihānda bir
musavver nürsın
Ḥalk-ı 'ālem içre 'ilm ü ḥilm
ile meşhürsın

2. **ḥalk-ı 'ālem:**
Müseddes 2
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Dünya halkı, herkes.

Ḥalk-ı 'ālem gün yüzüñ
şevkıyla şeydādur bugün
Mürde ihyā etmede la'lüñ
Mesihādur bugün

ḥalk-ı cihān:

1. **ḥalk-ı cihān:**
Gazel 131
Mısra: 14
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Bütün insanlar.

Tuyulup 'ışk-ıla 'ālemlere
rüsivā olduk
Ḥalmanı ḥalk-ı cihān içre
'Azizī yerimüz

2. **ḥalk-ı cihān:**
Gazel 203
Mısra: 13
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Bütün insanlar.

'Azizī şāh-ı gül gibi tutar
ḥalk-ı cihān elde
Yine bir şî'r-i ter dedüm
bugün rağmına a'dānuñ

3. **ḥalk-ı cihān:**
Kaside 5
Mısra: 82
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Bütün insanlar.

Güzeldür ḥaḳ bu kim Targal
Meḥammed şāhı Bayramuñ
Ḳulı ḳurbānidur ḥalk-ı cihān
ol mäh-i tábānuñ

4. **ḥalk-ı cihān:**
Kaside 5
Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Bütün insanlar.

Olup ḥalk-ı cihān āsüde vü
hoş-hāl devrinde
Yine güzelliği vardur
Sitanbul u Ḳalatānuñ

5. **ḥalk-ı cihān:**
Kıt'a 11
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Bütün insanlar.

Baña ol zālīm etdüğün
edemez
Bir yere gelse cümle ḥalk-ı
cihān

6. **ḥalk-ı cihān:**
Lugaz 22
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Bütün insanlar.

İlden ile gitmege ḥalk-ı cihān
Olur anuñla revān-ı hem-
'inān

ḥalk-ı cihānı:

1. **ḥalk-ı cihānı:-ı**
Gazel 212
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Bütün insanlar.

Ḥalk-ı cihānı sāye-veş üftāde
eyledi
Sidre mişāli ḳaddi nihāli
Meḥammedüñ

ḥalk-ı cihānuñ:

1. **ḥalk-ı cihānuñ:-uñ**
Gazel 286
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Bütün insanlar.

Aḳçasın almağ için ḥalk-ı
cihānuñ şimdi

Ḳahve deyü ḳaralar ḳaynadur
a'rāb-ı zamān

ḥalk-ı dünyādan:

1. **ḥalk-ı dünyādan:-dan**
Tesdis 4
Mısra: 14
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Bütün insanlar,
insanlık.*

Açıldı rüy-ı 'ālem perde-i
ebr-i şitā gitdi
Şafā geldi zemīne ḥalk-ı
dunyādan cefā gitdi

ḥalk-ı zamāne:

1. **ḥalk-ı zamāne:**
Gazel 58
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Zamane, çağın
insanları.*

Ḥalk-ı zamāne ğıybeti 'ādet
edindiler
'İşk ehlini mezemmeti şan'at
edindiler

2. **ḥalk-ı zamāne:**
Gazel 153
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Zamane, çağın
insanları.*

Ḥalk-ı zamāne ḳadrüñi
bilmezse ğam degül
Yokdur 'Azizī şimdi cihānda
ḳadir-şinās

ḥalvet:

1. **ḥalvetde:-ede**
Gazel 319
Mısra: 6
*Hamamlarda çok sıcak
küçük yer.*

Germābe soyup koynına
koymazdı o şāhı
Ḥalvetde aña eylemese 'arz-ı
hazīne

halvet-serā-yı hāneñe:

1. **halvet-serā-yı hāneñe:-ñ, -e**

Kaside 4

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

Mükellef halvet mahalli

ev.

Her gece halvet-serā-yı
hāneñe eyler dühül
Ta'n ederse yeridür gökde
meh-i tābāna şem'

ham:

1. **hamı:-ı**

Gazel 94

Mısra: 4

Kıvrım, büklüm.

'Aceb midür çekilse dil
kemān-veş zülfine yārūñ
Kim anuñ her hamı bir
halka-i kullāba dönmişdür

2. **hamdur:-dur**

Lugaz 6

Mısra: 1

Kıvrım, büklüm.

Ol ne pır olur ki hamdur
kāmēti
Zārī zārī ağlamağdur 'ādeti

ham edüp:

1. **ham edüp:-üip**

Gazel 181

Mısra: 7

Kelime Tipi: Kalıp

İfade*Eğmek, bükmek.*

Ham edüp kāmētümi bār-ı
belā-yı gam-ı yār
Döndüm ol pır-i za'ife kim
anuñ tākati yok

ham oldısa:

1. **ham oldısa:-dı, -sa**

Gazel 243

Mısra: 12

Kelime Tipi: Kalıp

İfade*Büklüm olmak, kıvrım olmak.*

Oğ gibi doğruyam reh-i
'ışkuñda ey şanem
Yay gibi kāmētüm n'ola
oldısa ham benüm

hām olma:

1. **hām olma:-ma**

Matla 67

Mısra: 1

Kelime Tipi: Deyim

Olgunlaşmamak.

Hām olma gözüñ aç destüñe
alsañ hāme
Nām-ı Sübhānı yaz evvel ki
ola ser-nāme

ham olmuş:

1. **ham olmuş:-miş**

Gazel 93

Mısra: 2

Kelime Tipi: Kalıp

İfade*Büklüm olmak, kıvrım olmak.*

Göñül zülfüñ hevāsında uçar
güyā kebūterdür
Ham olmuş cism-i zerdüm
ayağında halka-i zerdür

2. **ham olmuş:-mış**

Gazel 313

Mısra: 11

Kelime Tipi: Kalıp

İfade*Büklüm olmak, kıvrım olmak.*

'Azizī kāmētüñ şekl-i çelipā
gibi ham olmuş
Esir-i bend-i zülfi olduğıñ
tersā midur yoğsa

hamāyil:

1. **hamāyildür:-dür**

Gazel 300

Mısra: 6

Tılsım, muska.

'Azim-i rāh-ı 'ışk edersem
tañ midur bī-bāk olup

Çaldı ol şeh boynuma tūgin
hamāyildür deyi

ham-be-ham:

1. **ham-be-ham:**

Gazel 158

Mısra: 7

Kıvrım kıvrım, büklüm büklüm.

Tenümde ham-be-ham olmuş
tamarlar dāğ u mūlarla
Kebūdī riştelerdür kim gül-i
pür-hāra şarmaşmış

hamd eyler:

1. **hamd eyler:-r**

Muamma 22

Mısra: 2

Kelime Tipi: Kalıp

İfade*Şükür etmek.*

Terahhum kıl o zār u
mübtelāya
Ki kaddüñ görse hamd eyler
Hudāya

hamdülillāh:

1. **hamdülillāh:**

Gazel 91

Mısra: 5

Allah'a hamdolsun, elhamdülillāh.

Hamdülillāh yine luṭf-ı Hāk
gibi mäh-ı şıyām
Rūze-dārān-ı cihāna eyledi
'arz-ı 'izār

2. **hamdülillāh:**

Gazel 147

Mısra: 7

Allah'a hamdolsun, elhamdülillāh.

Hamdülillāh kim habībüm
hıvāb-ı gāfletden bugün
'ışkuñ oyardı bizi yoğsa dağı
uyurmuşuz

3. **hamdülillāh:**

Gazel 317

Mısra: 1

*Allah'a hamdolsun,
elhamdülillâh.*

Hamdülillâh ki edüp luṭf u
'inâyet rûze
Eyledi ḥalkı yine ehl-i
sa'âdet rûze

4. ḥamdülillâh:

Mesnevi 1

Mısra: 55

*Allah'a hamdolsun,
elhamdülillâh.*

Hamdülillâh ki şimdi her
revzen

Geydi aḳ sâdeler
muşamma'dan

5. ḥamdülillâh:

Tarih 23

Mısra: 1

*Allah'a hamdolsun,
elhamdülillâh.*

Hamdülillâh ki aldı tîḡi ile
Şeh-i 'âlî-nijâd Şirvânî

hâme:

1. ḥâme:

Gazel 239

Mısra: 9

Yontulmuş kalem.

Ḥaṭṭ-ı dil-dâra 'Azîzî ḥâme
Ḥarf atarmış dilin anuñ iki
dil

2. ḥâmeye:-ye

Matla 26

Mısra: 1

Yontulmuş kalem.

Yazılırsın deyü her dem
ḥâmeye
Rişteler tolaşdı miskîn
nâmeye

3. ḥâme:

Matla 67

Mısra: 1

Yontulmuş kalem.

Ḥâm olma gözüñ aç destüñe
alsañ ḥâme
Nâm-ı Sübhâni yaz evvel ki
ola ser-nâme

hâme-i müşkîn-mişâl:

1. ḥâme-i müşkîn-mişâl:

Gazel 14

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Misk kokulu kalem
misali.*

Ḥâme-i müşkîn-mişâl edüp
'Azîzî ser-fürü
Vaşf-ı ḥaṭṭ-ı rûy-ı yâri
yazsam olur bir kitâb

hâme-i tişeyle:

1. ḥâme-i tişeyle:-yle

Gazel 208

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kalem baltası.

Olmadın yârına vâşıl levḥ-i
kûha gerçi kim
Ḥâme-i tişeyle kazdı kûh-
ken şîrînlük

hâme-i zer-gün:

1. ḥâme-i zer-gün:

Kaside 5

Mısra: 141

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Altın renkli kalem.

Meh-i nevdan alup bir ḥâme-
i zer-gün ele gerdün
Revâdur yazsa nâmem
levḥine mihr-i dirahşânuñ

ḥam-ı ebrü:

1. ḥam-ı ebrü:

Gazel 122

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kaş kıvrımı.

Mâh-ı nevdür kim alupdur
zîr-i pâyına şehâb
Ol ḥam-ı ebrü ki ṭarf-ı şeb-
külâh altındadır

ḥam-ı ebrüaruñ:

1. ḥam-ı ebrüaruñ:-lar, -uñ

Gazel 165

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kaş kıvrımı.

Nihâl-i ḳaddüñe ḳonmuş
gözün şehbâzdur aña
Ḥam-ı ebrüaruñ misk-i
siyehden perr ü bâl olmış

ḥam-ı ebrüaruñ:

**1. ḥam-ı ebrüaruñ:-lar, -
uñ, -ı**

Gazel 277

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kaş kıvrımı.

Meh-i ruḥsâr-ı ziyâ-bahşuñı
mihr-i 'âlem
Ḥam-ı ebrüaruñı ḡurre-i
ḡarrâ şanurın

ḥam-ı ebrüñi:

1. ḥam-ı ebrüñi:-ñ, -ı

Gazel 302

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kaşın kıvrımı.

Şöyle beñzer ḥam-ı ebrüñi
ḡüñiler meh-i nev
Reşḳden iki bükülmüş felek-i
mînâda

2. ḥam-ı ebrüñi:-ñ, -ı

Gazel 1

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kaş kıvrımı.

Ḥam-ı ebrüñi ruḥuñ üzre
gören der cânâ
Ḥarf-i râdur kim anı üstine
almış ra'nâ

ḥam-ı ebrüsına:

1. **ḥam-ı ebrūsına:-sı, -n, -a****Gazel 363**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Kaş kıvrımı.*

Ḥam-ı ebrūsına mı öykündür
ol meh-‘izāruñ kim
Hilāl-i kec-revi gerdün bu
gece şehrden sürdi

ḥam-ı ebrū-yı yār:1. **ḥam-ı ebrū-yı yār:****Gazel 91**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sevgilinin kaş kıvrımı.*

Burc-ı hüsn-i meh-veşinde ol
ḥam-ı ebrū-yı yār
Bir hilāl-i ‘iddür güyā ki
olmuş āşkār

ḥam-ı zülf-i:1. **ḥam-ı zülf-i:-i****Gazel 164**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Saç kıvrımı.*

Meges-i cāna ki la‘li o şehūñ
ḥvān olmuş
Ḥam-ı zülf-i düm-i ṭāvūs-ı
mekes-rān olmuş

ḥam-ı zülf-i hümāyūnuñ:1. **ḥam-ı zülf-i****hümāyūnuñ:-uñ****Gazel 313**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Mübarek saçının
kıvrımı II sevgilinin saç
kıvrımı.*

Berāt-ı hüsnüñe alnuñda
etmiş ser-fürü kaşuñ
Ḥam-ı zülf-i hümāyūnuñ aña
tuğrā midur yoḥsa

ḥam-ı zülf-i nigāra:1. **ḥam-ı zülf-i nigāra:-a****Gazel 188**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sevgilinin saçının
kıvrımı.*

Ḥam-ı zülf-i nigāra beste-
dilem
Sünbül-i piç ü tāba meylüm
yok

ḥam-ı zülfüñ:1. **ḥam-ı zülfüñ:-üñ****Gazel 23**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***-saç kıvrımı II
sevgilinin saç kıvrımı.*

Ḥam-ı zülfüñ mi yaḥod
şafha-i ruḥsāruñda
Yazdı ḥattāt-ı ezel dāl-i du‘ā-
yı devlet

ḥammāl:1. **ḥammālem:-em****Gazel 257**

Mısra: 4

*Ücret karşılığında
arkasında yük taşıyan adam.*

Yükledür bār-ı gamı baña
felek
Ṭut ki ben yük çekici
ḥammālem

ḥammām:1. **ḥammām:****Gazel 31**

Mısra: 1

Hamam, sıcak kaplıca.

Egerçi seyr-i pehlü etmege
ḥammām olur bā‘is
Velī ḥammām seyrine o sım-
endām olur bā‘is

2. **ḥammām:****Gazel 31**

Mısra: 2

Hamam, sıcak kaplıca.

Egerçi seyr-i pehlü etmege
ḥammām olur bā‘is
Velī ḥammām seyrine o sım-
endām olur bā‘is

3. **ḥammāmı:-ı****Kaside 5**

Mısra: 14

*Yıkanılacak yer, yunak
II gönül.*

Verür mäh-ı felek gibi kıbābı
‘āleme revnaç
Kenār-ı baḥrūñ āb-ı rüyıdur
ḥammāmı Monlānuñ

ḥammām-ı zībā:1. **ḥammām-ı zībā:****Tarih 19**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Süslü, güzel hamam.*

O merḥūmuñ muṭaḥhar rūḥı
içün
Binā olundu bu ḥammām-ı
zībā

ḥamsin:1. **ḥamsin:****Muamma 19**

Mısra: 2

Elli.

Kaşı yī şad cevı eder deyü şı
kim olur ḥazin
Bī-ser olsun göreyin çıkınca
ḥamsin erba‘in

ḥāmün:1. **ḥāmünı:-ı****Matla 62**

Mısra: 1

Geniş ova, büyük sahra.

‘Aşk-ı Leylā-y-ile geşt eyler
imiş ḥāmünı
Ne ‘aceb vādīye düşmiş
görünüz Mecnünı

ḥāmün-ı ‘işkuñda:1. **ḥāmün-ı ‘işkuñda:-uñ, -
da**

Gazel 232

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Aşk ovası, çölü.*

Geçüp vādī-i istiğnādan ey
Leylī-hırāmum gel
Beni hāmūn-ı 'ışkuñda yeter
Mecnūn-ı şeydā kıl

hāmūş eyler:1. **hāmūş eyler:-r****Gazel 65**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Suskun bir hale
getirmek, susturmak.*

Nāle vū āh u fiğānum benüm
ey serv-i revān
Ey neçe şahñ-ı çemen
murğını hāmūş eyler

han:1. **hanum:-um****Gazel 389**

Mısra: 5

Han, otel, kervansaray.

Reşk-i çarḥ-ı felek-i çārüm
ola ḥanum eger
O meh-i burc-ı hüsün edine
menzil-gāhı

2. **hanum:-um****Tarih 12**

Mısra: 3

Han, otel, kervansaray.

Beyt-i ma'muruñı gördükde
'Azīzī ḥanum
Didi tāriḥin anuñ ola
mübārek ḥāneñ

3. **hanı:-ı****Kaside 5**

Mısra: 60

Padişah, hükümdar.

Peyāmī deyü maḥlaş korsa
tañ mı kendüye Ḥulķī
Edüpdür bende-i muḥliş
Meḥemmed ḥanı Bursanuñ

4. **hanuñ:-uñ****Kaside 5**

Mısra: 30

Padişah, hükümdar.

N'ola maḥbül-i ḥalḳ-ı 'ālem
olsa şı'ri Nev'ınuñ
Ki yok nev'-i beşerde mişli
nazmı-y-ıla o ḥanuñ

5. **hanum:-um****Kıt'a 10**

Mısra: 2

Padişah, hükümdar.

Olur olmaz kişilerle yeyüp
içme demeden
Saña yokdur garazum sen de
bilürsin ḥanum

6. **han:****Tarih 21**

Mısra: 16

Padişah, hükümdar.

Olup 'avn-i Ḥudā-yile
müyesser fetḥ-i Gürcistān
Begi cān ile oldı ḥan Murāda
'abd-i fermān deñ

7. **hanum:-um****Gazel 256**

Mısra: 1

Hükümdar II sevgili.

Seni görmek dilerse güş eden
vaşfuñ n'ola ḥanum
Degüldür görmek işitmek
gibi zīrā benüm cānum

8. **hana:-a****Gazel 273**

Mısra: 4

Hükümdar II sevgili.

Ḥātır-ı nā-şādumı alsun ele
luṭf eylesün
Dostlar iḥsān edün ol ḥana
söyleñ söylesün

9. **hanum:-um****Gazel 295**

Mısra: 7

Hükümdar II sevgili.

Saña kul olmağa cānlar verür
ins ü perī ḥanum

Nigīn-i la'l ile beñzer
Süleymān-ı zamānsın sen

10. **han:****Gazel 296**

Mısra: 10

Hükümdar II sevgili.

'Azīzī güş-ı cāna eyle her
birini bir mengüş
Ne cevher kim çıkar söz
yerine ol ḥan ağzından

**ḥān murād ibn-i selīm-i
gül-i bülbül-dem:**1. **ḥān murād ibn-i selīm-i
gül-i bülbül-dem:****Kaside 1**

Mısra: 45

Kelime Tipi: -

Ḥān Murād İbn-i Selīm-i
gül-i bülbül-dem kim
Ḥvān-ı iḥsān-ıla oldur gül-i
bülbül-perver

2. **ḥān murād ibn-i selīm-i
gül-i bülbül-dem:****Kaside 1**

Mısra: 45

Kelime Tipi: -

*Bülbül zamanının gülü
olan Selim oğlu Murad Han
II III. Murad.*

Ḥān Murād İbn-i Selīm-i
gül-i bülbül-dem kim
Ḥvān-ı iḥsān-ıla oldur gül-i
bülbül-perver

ḥançer:1. **ḥançer:****Gazel 72**

Mısra: 8

*Ucu sivri, iki yanı
keskin bıçak.*

Kemerüñle miyānuñ arasına
Şokulur kında ise ol ḥançer

2. **ḥançerüñ:-üñ****Gazel 198**

Mısra: 1

*Ucu sivri, iki yanı
keskin bıçak.*

Ol niyām-ı tūre-dil k'anda
nihāndur ḥançerūñ
Ya gūmiş māhī ya bir ābī
yilandur ḥançerūñ

3. ḥançerūñ:-üñ

Gazel 198

Mısra: 2

*Ucu sivri, iki yanı
keskin bıçak.*

Ol niyām-ı tūre-dil k'anda
nihāndur ḥançerūñ
Ya gūmiş māhī ya bir ābī
yilandur ḥançerūñ

4. ḥançerūñ:-üñ

Gazel 198

Mısra: 4

*Ucu sivri, iki yanı
keskin bıçak.*

Zer-niyām ile hilāl-i
āsmāndur ya meger
Tīğ-i Mirrīḥ-i felekden bir
nişāndur ḥançerūñ

5. ḥançerūñ:-üñ

Gazel 198

Mısra: 6

*Ucu sivri, iki yanı
keskin bıçak.*

Nār-ı behcetdür yanuñda ol
gīlāf-ı zer yaḥod
Kim ol āteşden çıkar mā'ī
duḥāndur ḥançerūñ

6. ḥançerūñ:-üñ

Gazel 198

Mısra: 8

*Ucu sivri, iki yanı
keskin bıçak.*

Āb-ı zerle yazılır rādur
kemer-bendūñde ya
Sūsen-i zer-gūn-ı bāğ-ı dil-
sitāndur ḥançerūñ

7. ḥançerūñ:-üñ

Gazel 198

Mısra: 10

*Ucu sivri, iki yanı
keskin bıçak.*

Dilde olan derdini şerḥe
'Azīzīnūñ yaḥod

Cisminūñ zaḥmı dehānına
zebāndur ḥançerūñ

8. ḥançerūñ:-üñ

Gazel 200

Mısra: 1

*Ucu sivri, iki yanı
keskin bıçak.*

Ādem öldürmekde üstād-ı
zamāndur ḥançerūñ
Serverā sen yaḥşısın ammā
yamandur ḥançerūñ

9. ḥançerūñ:-üñ

Gazel 200

Mısra: 2

*Ucu sivri, iki yanı
keskin bıçak.*

Ādem öldürmekde üstād-ı
zamāndur ḥançerūñ
Serverā sen yaḥşısın ammā
yamandur ḥançerūñ

10. ḥançerūñ:-üñ

Gazel 200

Mısra: 4

*Ucu sivri, iki yanı
keskin bıçak.*

Egrinūñ yokdur yeri
yanumda dersin ya niçün
Kanda gitsek mū-miyānum
der-miyāndur ḥançerūñ

11. ḥançerūñ:-üñ

Gazel 200

Mısra: 6

*Ucu sivri, iki yanı
keskin bıçak.*

Kārbān-ı cān u dil urulmasun
mı dem-be-dem
Tīğ-veş belde ṭurur bir ḥūn-
feşāndur ḥançerūñ

12. ḥançerūñ:-üñ

Gazel 200

Mısra: 8

*Ucu sivri, iki yanı
keskin bıçak.*

Tīr-i dil-düz-ı müjeñ cevrin
mı çekdi nece dem
Çaşlarıñ gibi niçün ḳaddi
kemāndur ḥançerūñ

13. ḥançerūñ:-üñ

Gazel 200

Mısra: 10

*Ucu sivri, iki yanı
keskin bıçak.*

Öldürüp şāhum 'Azīzī
bendeñ etmediyse ḳan
Ya niçün her dem
niyāmuñda nihāndur
ḥançerūñ

14. ḥançerīn:-in

Gazel 288

Mısra: 2

*Ucu sivri, iki yanı
keskin bıçak.*

Māh-ı nev şanmañ görinen
dökmek için yere ḳan
Aldı ḥūnī ḥançerīn destine
cellād-ı cihān

15. ḥançer:

Kaside 1

Mısra: 26

*Ucu sivri, iki yanı
keskin bıçak.*

Kārzār etmek için bülbül ü
gül süsen ü ḥār
Oldı gülşende gül ü bülbüle
tīğ u ḥançer

16. ḥançer:

Tarih 27

Mısra: 4

*Ucu sivri, iki yanı
keskin bıçak.*

Ya'ni bir dīvāne dīvānında
merḥūmuñ bugün
Ḥançer ile deldi levḥ-i
şadrını bī-vehm ü bāk

17. ḥançer:

Tarih 27

Mısra: 8

*Ucu sivri, iki yanı
keskin bıçak.*

Gördiler kim geçdi zaḥm-ı
deşne cānına o dem
Dediler tāriḥin eyvāh eyledi
ḥançer helāk

hançer çeker:

1. **hançer çeker:-er****Gazel 207**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Hançeri birisine karşı doğrultmak, saldırmak.*

Lâle-ruhsârûña
öykündüğüçün gülşende
Hâr hançer çeker üstine gül-i
nesrînüñ

2. **hançer çeker:-er****Gazel 53**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Kesici aleti birden eline alarak saplamaya hazırlanmak; yan bakış atmak, göz ucuyla bakmak.*

Nece varsun bâğa gül seyrine
bülbül kim anuñ
Üstine hançer çeker
gördükçe süsen gibi hâr

3. **hançer çeker:-er****Gazel 310**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Kesici aleti birden eline alarak saplamaya hazırlanmak; yan bakış atmak, göz ucuyla bakmak.*

Ğamzesi hançer çeker baña
‘Azîzî her kaçan
Nâzır olsam ol şeh-i ‘izzet-
me‘abuñ ‘aynına

4. **hançer çeker:-er****Gazel 111**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Bir kimseye aniden saldırma II sevgilinin yan bakış atması (yüzündeki ayva tüylerinin sanki hançerle kesilmiş şeklinde olması bağlamında kullanılmıştır).*

Benefşe hattuña
beñzedüğüçün

Çeker her bir çemen üstine
hançer

hançer-i âbdârüñ:1. **hançer-i âbdârüñ:-uñ****Gazel 188**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Parlak hançer.*

Hançer-i âbdârüñ özler dil
Andan özge bir âba meylüm
yok

hançer-i bürrânları:1. **hançer-i bürrânları:-lar, -i****Gazel 366**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Keskin kılıç, hançer.*

Görmeze urmasa ‘uşşâkı
görüp dilberler
Ğamzelerden taķınup
hançer-i bürrânları

hançer-i cevr:1. **hançer-i cevr:****Gazel 62**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Eziyet, zulüm hançeri.*

Dilimüz hançer-i cevr ile
delüp dilberler
Sînemüz tîg-i cefâlarla figâr
eylediler

hançer-i ğam:1. **hançer-i ğam:****Gazel 28**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ğam, keder hançeri. II sevgilinin yan bakışı.*

Tîg-i firķat sînemi pür-yäre
kıldı ‘âķıbet

Hançer-i ğam baĝrumı şad-
päre kıldı ‘âķıbet

hançer-i gürdi:1. **hançer-i gürdi:****Gazel 363**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Yiĝitçe hançer.*

Gözüñ kim ğamzeñ olmuşdur
aña bir hançer-i gürdi
Meded ol Türk-i ser-hoş
deşne ile bizi öldürdi

hançer-i ‘ışkı:1. **hançer-i ‘ışkı:-ı****Gazel 139**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Aşk hançeri.*

Hançer-i ‘ışkı o yârüñ deme
sînem yaramaz
Yarar ammâ ki dilâ yäre
olursın yaramaz

hançer-i müjĝân:1. **hançer-i müjĝân:****Gazel 202**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Kirpik kılıcı II Yan bakış.*

Bulsa bir demde kırardı
‘âlemi
Hançer-i müjĝân ile kanlı
gözüñ

hançer-i ser-tîz-i ‘ışk-ı yâr:1. **hançer-i ser-tîz-i ‘ışk-ı yâr:****Gazel 191**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sevgilinin sivri aşk hançeri.*

Ḥançer-i ser-tîz-i 'ışk-ı yâr
ile ey sîne sen
Pâre pâre rîze rîze çâk çâk
olsaň gerek

hançer-i tîguñ:

1. **hançer-i tîguñ:-uñ**

Gazel 66

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kılıcın hançeri II
sevgilinin kesici yan bakışı.*

Ḥançer-i tîguñ hayâli dilde
yer etse n'ola
Kim mekânı her reg-i cüyüñ
türâb altındadır

hançer-misâl:

1. **hançer-misâl:**

Gazel 228

Mısra: 12

Hançere benzer.

Düşmek dilerseñ el diline ger
'Azîziyâ
Ḥançer-misâl bir güzelüñ
yanına taķıl

handân:

1. **handân:**

Kaside 3

Mısra: 24

*Gülen, neşeli, şen,
açık, mesrur.*

Luţf u cevr ü qahruña
mażhar düşen üftâde-dil
Gâh handân u gehî giryân u
geh nâlân olur

2. **handânsın:-sın**

Gazel 86

Mısra: 7

Gülen, neşeli, mutlu.

Gâh handânsın gehî
giryânsın ey dil şem'-veş
Neyki 'ışk-ıla sana bu
gülmeler ağlamalar

3. **handân:**

Gazel 213

Mısra: 2

Gülen, neşeli, mutlu.

Cihânda vuşlat-ı yâr ile
şādân olmaduñ gıtdüñ
Dilâ 'ömrüñ gam-ıla geçdi
handân olmaduñ gıtdüñ

4. **handân:**

Kaside 3

Mısra: 24

Gülen, neşeli, mutlu.

Luţf u cevr ü qahruña
mażhar düşen üftâde-dil
Gâh handân u gehî giryân u
geh nâlân olur

5. **handân:**

Tesdis 1

Mısra: 6

Gülen, neşeli, mutlu.

Hâl-i 'âlem ezeli böyle
perîşân ancak
Kimi handân kimi giryân
kimi nâlân ancak

6. **handân:**

Tesdis 1

Mısra: 12

Gülen, neşeli, mutlu.

Hâl-i 'âlem ezeli böyle
perîşân ancak
Kimi handân kimi giryân
kimi nâlân ancak

7. **handân:**

Tesdis 1

Mısra: 18

Gülen, neşeli, mutlu.

Hâl-i 'âlem ezeli böyle
perîşân ancak
Kimi handân kimi giryân
kimi nâlân ancak

8. **handân:**

Tesdis 1

Mısra: 24

Gülen, neşeli, mutlu.

Hâl-i 'âlem ezeli böyle
perîşân ancak
Kimi handân kimi giryân
kimi nâlân ancak

9. **handân:**

Tesdis 1

Mısra: 30

Gülen, neşeli, mutlu.

Hâl-i 'âlem ezeli böyle
perîşân ancak
Kimi handân kimi giryân
kimi nâlân ancak

handân etmegil:

1. **handân etmegil:-me, -gil**

Gazel 236

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Mutlu etmek,
sevindirmek.*

Döstüm ben 'andelîbi zâr u
giryân etmegil
Düşmen-i bed-hâhumı gül
gibi handân etmegil

handân eyleyen:

1. **handân eyleyen:-y, -en**

Gazel 262

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Güldürmek,
sevindirmek.*

Vuşlatuñdur bu dil-i
gamnâki handân eyleyen
Fırkatuñdur dîde-i nemnâki
giryân eyleyen

handân olup:

1. **handân olup:-up**

Gazel 125

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gülmek, gülümsemek;
açılmak, yapraklarını açmak.*

'Acebdür hâli bâğ-ı 'âlemüñ
güller olup handân
Çözüp sünbüllerin gökde
sehâb-ı dür-feşân ağlar

handân olur:

1. **ḥandān olur:-ur****Kaside 3**

Mısra: 78

Kelime Tipi: -

*Neşeli ve güler yüzlü;**şen şakrak olmak.*

Fakr ile bir hâlete ergürdi
kim devrân beni
Dost ağlar hâlûme düşmen
bakup ḥandān olur

2. **ḥandān olur:-ur****Kaside 3**

Mısra: 78

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gülmek, neşeli ve mutlu olmak.*

Fakr ile bir hâlete ergürdi
kim devrân beni
Dost ağlar hâlûme düşmen
bakup ḥandān olur

ḥandān u giryān olduğum:1. **ḥandān u giryān****olduğum:-duğ, -um****Gazel 250**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gülüp ağlamak.*

Vaşluñla şādān olduğum
hecrüñle nālān olduğum
Ḥandān u giryān olduğum
bilsem nedendür bilmezem

hande:1. **ḥande:****Kaside 1**

Mısra: 82

Gülme, gülüş.

Gül gibi sen gül ü bülbül gibi
ben ağlayayım
Bülbüle girye güle ḥande
yaraşur derler

hande etdükçe:1. **ḥande etdükçe:-dük, -çe****Muamma 37**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gülümsemek.*

Bir leṭâfet var ki dendānında
ol gonca-dehān
Ḥande etdükçe görünür
çehrem içinde 'iyān

hande kıldukça:1. **hande kıldukça:-dukça****Gazel 277**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gülmek.*

Ḥande kıldukça femüñ
gonca-i zībā şanurın
Söze geldükçe lebüñ bülbül-i
güyā şanurın

hande olup:1. **hande olup:-up****Tesdis 1**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gülümsemek; mutlu olmak, sevinmek.*

Goncanuñ ḥande olup bāğ-ı
cihānda kārı
Bülbülüñ girye ile kārı figān
u zārı

hāne:1. **hāneyi:-yi****Matla 64**

Mısra: 2

Ev.

Ağlamağdan gözümün üstine
yaşı geldi
Şanki bir hāneyi başmağa
şubaşı geldi

2. **hānene:-n, -e****Gazel 306**

Mısra: 1

Ev II gönül evi.

Hānene teşrîf eder ey dil bu
şeb māhuñ yine
Şem'lerle karşı çıksun şu'le-
i āhuñ yine

3. **hāneñi:-ñ, -i****Matla 81**

Mısra: 1

Ev II gönül evi.

Hāneñi ey dil bu şeb teşrîf
eder şāhuñ yine
Şem'lerle karşı çıksun şu'le-
i āhuñ yine

4. **hāne:****Müseddes 2**

Mısra: 6

Ev II gönül evi. II beden.

Gamdan öldüm cān u dil
tenden müberrādur bugün
Luṭf edüp rûḥum gelürseñ
hāne tenhādur bugün

5. **hāne:****Müseddes 2**

Mısra: 12

Ev II gönül evi. II beden.

Gamdan öldüm cān u dil
tenden müberrādur bugün
Luṭf edüp rûḥum gelürseñ
hāne tenhādur bugün

6. **hāne:****Müseddes 2**

Mısra: 18

Ev II gönül evi. II beden.

Gamdan öldüm cān u dil
tenden müberrādur bugün
Luṭf edüp rûḥum gelürseñ
hāne tenhādur bugün

7. **hāne:****Müseddes 2**

Mısra: 24

Ev II gönül evi. II beden.

Gamdan öldüm cān u dil
tenden müberrādur bugün
Luṭf edüp rûḥum gelürseñ
hāne tenhādur bugün

8. **hāne:****Müseddes 2**

Mısra: 30

Ev II gönül evi. II beden.

Ġamdan öldüm cân u dil
tenden müberrâdur bugün
Luġ edüp rûhum gelürseñ
hâne tenhâdur bugün

hâne hâne:

1. **hâne hâne:**
Kaside 4
Mısra: 22
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ev ev
dolaşmak/aramak.*

Hâl-i dil-süzün aña yanmak
mı ister kim ‘aceb
Gece oldukça arar ol mâhı
hâne hâne şem’

hâne-i ‘aqlum:

1. **hâne-i ‘aqlum:-um**
Gazel 22
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Akıl evi II akıl.

Hâne-i ‘aqlum fenâya verdi
seylâb-ı şarâb
Göreyin kim ola anı şatanuñ
evi ħarâb

hâne-i cânâ:

1. **hâne-i cânâ:-a**
Gazel 303
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gönül ve can evi.

Demidür hâne-i cânâ açılısun
bâb-ı rahmetler
Efendi tîğüñ ile sînemi yer
yer figâr eyle

hâne-i cismüm:

1. **hâne-i cismüm:-üm**
Gazel 246
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Varlık hanesi. || Beden.

Seyl-i eşkümden olurdu
hâne-i cismüm ħarâb
Olmasa ey dil dayağ aña
sütün-ı kâmetüm

hâne-i dil:

1. **hâne-i dil:**
Gazel 74
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gönül evi.

Ola kim mihmân ola deyü
ĥayâlün bir gece
Hâne-i dil neçe günlerdür ki
pâk olmuş yatur

2. **hâne-i dil:**
Gazel 120
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gönül evi.

Hâne-i dil kim ğam-ı
‘ışkuñla mâl-Â-mâldür
Beñzer ol vîrân sarâya
k’anda medfün mâl var

3. **hâne-i dil:**
Gazel 183
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gönül evi.

Hâne-i dil seng-i cevri-yâr
ile ma’mûr iken
Erişüp bâr-ı ğamıyla kıldı
vîrân ayrılığ

hâne-i dünyâ:

1. **hâne-i dünyâ:**
Gazel 119
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dünya denilen ev.

Hâne-i dünyâ ‘Azîzî çün
degül dârü’l-ferah

Bunda şâd olmaduğına kişi
yâ ne ğamlanur

hâne-i ħammârdan:

1. **hâne-i ħammârdan:-dan**
Gazel 148
Mısra: 12
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Meyhane.

El çekerse câm-veş çeksün
bizi biz sâkiyâ
‘Ayş-ı nûş u hâne-i
ħammârdan el çekmezüz

hâne-i ħalbüm:

1. **hâne-i ħalbüm:-üm**
Gazel 212
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kalbin evi.

Pür-nür olurdu hâne-i ħalbüm
sürür ile
Bir gün olaydı rûz-ı vişâli
Meĥemmedüñ

hâne-i târiküm:

1. **hâne-i târiküm:-üm**
Gazel 326
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Karanlık hane. II gönül.

Gün gibi hâne-i târiküm
ederdi rüşen
Luġ edüp bir gece ger o
meh-i tâbân gelse

hâneñ mübârek ola:

1. **hâneñ mübârek ola:-a**
Tarih 12
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Evin hayırlı olsun
bağlamında dua cümlesi II
ebced hesabıyla H. 972
tarihini veren söz grubu.*

Beyt-i ma'mûruñı gördükde
'Azîzî hanum
Didi târîhin anuñ ola
mübârek hâneñ

han-ı 'azîzî:

1. **han-ı 'azîzî:**
Gazel 372
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Azîzî'nin hânı.

Ey milk-i melâhatde bugün
han-ı 'Azîzî
V'ey şâh-ı cihân şâhid-i
Ken'an-ı 'Azîzî

han-ı felek-ıadrûñ:

1. **han-ı felek-ıadrûñ:-uñ**
Kaside 5
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Yüce felekin hâm II
Dünyanın hâkimi.

Şeh-i devr-i zamân Sultân
Selîm han-ı felek-ıadrûñ
Ki hâk-i dergahidür cümle
başı tâcî şâhânuñ

hân-ı zamân:

1. **hân-ı zamân:**
Tarih 1
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Zamanın hükümdarı.

Hâzret-i şâh Selîm hân-ı
zamân
Ki odur sâye-i Raḥmân-ı
mecîd

hânkâh:

1. **hânkâhında:-ı, -n, -da**
Gazel 271
Mısra: 6
Tekke, dergâh.

Derünüm dâğ-ı derd ile pür
olmuşdur neçe demdür
Maḥabbet hânkâhında bu
ben abdâluñ añmazsın

hânkâh-ı dehrde:

1. **hânkâh-ı dehrde:-de**
Gazel 82
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Dünya tekkesi.

Cân u dilden ey şanem bu
hânkâh-ı dehrde
Baş açuk abdâluñ olduğuma
zülfüñ dâldür

hançah-ı işkuñ:

1. **hançah-ı işkuñ:-uñ**
Gazel 257
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Aşk tekkesi.

Şoyunup hançah-ı işkuñ
içre
N'ola 'uryân yürüsem
abdâlem

hânman:

1. **hânmanum:-um**
Gazel 226
Mısra: 3
Ev, bark, ocak, yurt,
yuva.

Der-miyân edüp yoluñda
hânmanum serverâ
Ben saña dedüm belî baña ne
derse desün el

2. **hânman:**
Gazel 333
Mısra: 4
Ev, bark, ocak, yurt,
yuva.

Şarşar-ı kahr ile 'âlem içre
vîrân olmaduk
Şehr ü sür u hânman u kaçır u
eyvân qalmaya

hâr:

1. **hâr:**
Gazel 53

Mısra: 6
Diken II Rakip.

Nece varsun bâğa gül seyrine
bülbül kim anuñ
Üstine hançer çeker
gördükçe süsen gibi hâr

2. **hârlar:-lar**
Gazel 113
Mısra: 10
Diken II Rakip.

Yâri ağıyar-ile gördükçe
'Azîzî bâğda
Şanuram kim hem-dem
olmuşdur gül-ile hârlar

3. **haruñ:-uñ**
Gazel 144
Mısra: 10
Diken II Rakip.

Rüy-ı yâri görmez olduğın
'adū bizden bilür
Biz gözine ol haruñ güyâ
'Azîzî ḥâyilüz

4. **hârdan:-dan**
Gazel 167
Mısra: 7
Diken II Rakip.

Hârdan şekvâ için şâh-ı
bahâra şunmağa
Gonca tûmârı olupdur
bülbül-i nâlâna 'arz

5. **hâr:**
Gazel 207
Mısra: 8
Diken II Rakip.

Lâle-ruḥsârûña
öykündügiçün gülşende
Hâr hançer çeker üstine gül-i
nesrînüñ

6. **hâr:**
Gazel 227
Mısra: 8
Diken II Rakip.

Şâhsâr-ı gamda nâlân
olmasun mı 'andelîb
Kim çemende hâr ile her
dem güler oynar gül

7. **hār:****Gazel 236**

Mısra: 3

Diken II Rakip.

Hār ile hem-dem olup ey
yüzi gül ben bülbülün
Hātırın sümbül şaçun gibi
perişan etmegil

8. **hār:****Gazel 294**

Mısra: 2

Diken II Rakip.

Bülbül-i dil ne 'aceb tutsa
eger zār etegin
Gütdi elden komadı ol yüzi
gül hār etegin

9. **hāra:-a****Gazel 299**

Mısra: 4

Diken II Rakip.

Gül gibi 'arz-ı dīdār etme
'adūya zinhār
Ey gonca gel açılma luṭf eyle
hāra qarşu

10. **hārlarla:-lar, -la****Gazel 304**

Mısra: 1

Diken II Rakip.

Hārlarla dehri sen gül gibi
seyrān etmede
Ben belā bağında bülbül gibi
efgān etmede

11. **hār:****Kaside 1**

Mısra: 25

Diken II Rakip.

Kārzār etmek için bülbül ü
gül süsen ü hār
Oldı gülşende gül ü bülbüle
tiğ u hançer

12. **hār:****Matla 15**

Mısra: 2

Diken II Rakip.

Nece feryād u fiğān
eylemesün bülbül-i zār

Gonca tomrukda yatur mest
alup yanını hār

13. **hāruz:-uz****Gazel 138**

Mısra: 8

Diken.

N'ola yārān gibi görmese
āgyār bizi
Çeşm-i aḥbāba gül a 'dā
gözine hāruz biz

hār olupdur:1. **hār olupdur:-up, -dur****Tesdis 2**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Diken olmak II Rakip
olmak.*

Şahn-ı şahrālar baña zindān
olupdur yārsuz
Her çemen bir hār olupdur ol
yüzi gülzārsuz

2. **hār olupdur:-up, -dur****Tesdis 2**

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Diken olmak II Rakip
olmak.*

Şahn-ı şahrālar baña zindān
olupdur yārsuz
Her çemen bir hār olupdur ol
yüzi gülzārsuz

3. **hār olupdur:-up, -dur****Tesdis 2**

Mısra: 18

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Diken olmak II Rakip
olmak.*

Şahn-ı şahrālar baña zindān
olupdur yārsuz
Her çemen bir hār olupdur ol
yüzi gülzārsuz

4. **hār olupdur:-up, -dur****Tesdis 2**

Mısra: 24

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Diken olmak II Rakip
olmak.*

Şahn-ı şahrālar baña zindān
olupdur yārsuz
Her çemen bir hār olupdur ol
yüzi gülzārsuz

5. **hār olupdur:-up, -dur****Tesdis 2**

Mısra: 30

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Diken olmak II Rakip
olmak.*

Şahn-ı şahrālar baña zindān
olupdur yārsuz
Her çemen bir hār olupdur ol
yüzi gülzārsuz

hār u hes ü hāşaki:1. **hār u hes ü hāşaki:****Matla 17**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Dikeni ve çer çöp.

Uydurup yanına her hār u
hes ü hāşaki
'Azm-i gül-geşt-i çemen ede
o gül hāşā ki

harāb ola:1. **harāb ola:-a****Gazel 22**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Harap duruma gelmek,
perişan olmak; yıkılmak.*

Hāne-i 'aqlum fenāya verdi
seylāb-ı şarāb
Göreyin kim ola anı şatanuñ
evi harāb

harāb olurdu:1. **harāb olurdu:-ur, -dı****Gazel 246**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yıkılmak, tahrip olmak.

Seyl-i eşkümden olurdu
hâne-i cismüm harâb
Olmasa ey dil dayağ aña
sütün-ı kâmetüm

harâba verdi:1. **harâba verdi:-di**

Gazel 268

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yıkılmak, bozmak, talan etmek.

Ƙandasın ey şâh-ı hübân-ı
cihânum gel yetiş
‘Âlemi verdi harâba leşker-i
eşk-i revân

harâba veren:1. **harâba veren:-en**

Gazel 263

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yıkılmak, bozmak, talan etmek.

Dağme-i sînemi harâba
veren
Genc-i mihrüdüdür ey şeh-i
hübân

harâbât:1. **harâbâta:-a**

Kıt'a 24

Mısra: 3

Meyhaneler, içki içilen yerler.

Gelüñüz ‘azm edüp harâbâta
Alalum yine ayağı deste

harâbât ehlinüñ:1. **harâbât ehlinüñ:-nüñ**

Gazel 269

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Meyhane ehli II Rint.

Harâbât ehlinüñ yanında
kerh etme ki ey zâhid
Ki yegdür bir Ƙadeh mey
anlara biñ tâc-ı Edhemden

harâc aldum:1. **harâc aldum:-du, -m**

Gazel 32

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Haraç almak, zor kullanarak para veya kıymetli bir şeyi almak.

Çekdüm aldum yârı ağyârüñ
elinden Ƙarb-ı dest
Şanki şâh-ı ‘âlemem aldum o
kâfirdeñ harâc

harâm idüp:1. **harâm idüp:-üp**

Gazel 255

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**

O şeyden umulan yarar ve rahatı tatturmamak.

Şu deñlü bâdeye düşdi lebüñ
şevkıyla dün ü gün
İdüp çeşmüme uyhuuyı harâm
içmek diler göñlüm

harâmî:1. **harâmîler:-ler**

Gazel 304

Mısra: 6

Haydut.II Sevgilinin gözleri.

Ğamzeñ âdemler helâk eyler
şacıñ yollar başar
Gözlerüñ her dem harâmîler
gibi Ƙan etmede

2. **harâmîdür:-dür**

Gazel 226

Mısra: 8

Haydut.

Tiğ-i hün-rîzi kemer-
bendinde anuñ güyiyâ
Bir harâmîdür ki bekler insân
öldürmege bel

3. **harâmîler:-ler**

Gazel 388

Mısra: 4

Haydut.

Şöyle hünîdür ki çeşm-i
ğamze-kârı ol mehüñ
Dem-be-dem Ƙanlar döker
durmaz harâmîler gibi

harâret:1. **harâret:**

Gazel 168

Mısra: 1

Sıcak, sıcaklık;

coşkunluk, şevk II aşık ateşiyile yürekte oluşan sıcaklık ve şevk.

Süz-ı mihrüñden olup câna
harâret ‘arız
Derd-i ‘ışkuñla dile oldu
seğâmet ‘arız

2. **harâret:**

Gazel 182

Mısra: 6

Sıcak, sıcaklık;

coşkunluk, şevk II aşık ateşiyile yürekte oluşan sıcaklık ve şevk.

Şevk-ı mihrüñ olan
göñüllerden
Şanma kim mihr-veş harâret
yok

3. **harâretdeñ:-den**

Mesnevi 1

Mısra: 75

Sıcak, sıcaklık;

coşkunluk, şevk II aşık ateşiyile yürekte oluşan sıcaklık ve şevk.

Buñalup her kişi harâretdeñ
Unudup kend’özini
hayretdeñ

harç:1. **harç:**

Gazel 41

Mısra: 9

Harcamak, sarf etmek.

Dirhem-i eşki o servüñ
yolına harc edegör
Ne turur kîse-i çeşmüñde
'Azîzî zâyid

2. **harcından:-ı, -n, -dan**
Matla 2
Mısra: 2
Harcamak, sarfetmek.

Göz yaşın şarf eyledükçe
giryeye dem-be-dem
Her kişi harcından ağlar bir
'aceb demdür bu dem

harem-i ka'bede:

1. **harem-i ka'bede:-de**
Gazel 364
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Kabe ve civarı.

Mısr-ı hüsninde sevâd-ı haç-ı
yâri görsün
Harem-i Ka'bede görsem
deyen ehl-i Şâmı

harf atar:

1. **harf atar:-ar**
Lugaz 1
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Deyim**
*Söz, laf atmak. Birisine
uzaktan, dokunacak söz
söyleyip işittirmek (Tanyeri,
140).*

Alnı üstinde siyeh ebruları
Hüsn ile gökde hilâle harf
atar

harf atarmış:

1. **harf atarmış:-ar, -mı**
Gazel 239
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Deyim**
*Söz, laf atmak. Birisine
uzaktan, dokunacak söz
söyleyip işittirmek.*

Haç-ı dil-dâra 'Azîzî hâme
Harf atarmış dilin anuñ iki
dil

harf harf:

1. **harf harf:**
Muamma 34
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Her harfinde, en ince
ayrıntısına kadar.*

Mekdeb-i 'ışkında yârüñ
eyleyüp 'ömrini şarf
Âyet-i dîdârını tefsîr ider dil
harf harf

harf-i nün:

1. **harf-i nün:**
Gazel 384
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Nun harfî.

Göñül tıflı görüp ebrü-yı yâri
Dedi yâ rab bu harf-i nün mı
yâ rî

harf-i râdur:

1. **harf-i râdur:-dur**
Gazel 1
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Arap alfabesindeki ra
harfî II sevgilinin kaşları.*

Ham-ı ebrüñi ruhuñ üzre
gören der cânâ
Harf-i râdur kim anı üstine
almış ra'nâ

hargâh-ı nev:

1. **hargâh-ı nev:**
Gazel 297
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Yeni çadır.

Ben o şâh-ı kişver-i 'ışkam
ki bî-hayl ü haşem
Kim yanumda bir durur çetr-
i kühen hargâh-ı nev

hâr-hâr-ı gam-ı gül:

1. **hâr-hâr-ı gam-ı gül:**
Kaside 1
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Gül gamının üzüntüsü.

Güle karşı iniler bülbül-i bî-
dil turmaz
Hâr-hâr-ı gam-ı gül bülbüle
kâr etdi meger

hâr-ı belâ:

1. **hâr-ı belâ:**
Gazel 50
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Bela dikenini II gül gibi
sevgilinin aşığıñ felaketine
yol açan dikenini, cefası.*

Âh kim yanında biñ hâr-ı
belâ peydâ olur
Her ne yerde kim kopar bir
hoş nihâl-i gül-'izâr

har-ı deccâl:

1. **har-ı deccâl:**
Kıt'a 26
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Deccal'in dikenini. ||
Deccal'in yanında ve
yöresinde bulunan dikenler,
fitneler.*

Nedür ey gâv-şikem Şânî o
cüsse
Har-ı Deccâl misin ya
Dâbbetü'l-arz

hâr-ı gamdur:

1. **hâr-ı gamdur:-dur**
Gazel 21
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Gam dikenini; mihnet,
keder, ızdırıp.*

Hār-ı gâmdur görinen mûlar degül
Gülşen-i cismümdeki ey
gönca-leb

har-ı gāv-serüñ:

1. **har-ı gāv-serüñ:-üñ**
Gazel 284
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Öküz başlı merkep II rakip.

Adum añılsa ‘adüñüñ başı
ağrur güyâ
O har-ı gāv-serüñ derd-i seri
oldum ben

hâric:

1. **hâric:**
Matla 14
Mısra: 2
Dışında.

Defterine ol şeh-i hüsnüñ
beni çâker yazuñ
Luğf edüñ ammâ raķibi hâric
ez-defter yazuñ

haridâr:

1. **haridâruñ:-uñ**
Gazel 295
Mısra: 9
Müşteri II âşık.

‘Azizî nağd-i cân ile ne tañ
olsa haridâruñ
Meh-i Ken ‘ân gibi hüsn ile
mümtâz-ı cihânsın sen

haridâr olduğum:

1. **haridâr olduğum:-duğ, -um**
Gazel 224
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Müşteri, talep eden, isteyen olmak; gönül vermek, istemek.

Metâ‘-ı vaşluñı ağıyâre ‘arz
etmezdüñ ey meh-rü

Aña ben nağd-i cân ile
haridâr olduğum bilseñ

harim-i gülşen-i küyını:

1. **harim-i gülşen-i küyını:-i, -n, -ı**
Gazel 58
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Sevgilinin gül bahçesi semtinin haremi.

Yârüñ harim-i gülşen-i
küyını Ka‘be-vâr
Erbâb-ı ‘ışık kıble-i hâcet
edindiler

harim-i haremün:

1. **harim-i haremün:-üñ**
Gazel 23
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Haremin evi.

Ey harim-i haremün şahn-ı
sarây-ı devlet
Eşigüñ ehl-i dile cây-ı recây-ı
devlet

harim-i ka‘be:

1. **harim-i ka‘be:**
Gazel 20
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Kâbe'nin haremi.

Kesb-i şafâ vü zevk eder anı
tavâf eden
Güyâ harim-i Ka‘be durur
dergeh-i habîb

harış-i genc-i vaşl:

1. **harış-i genc-i vaşl:**
Gazel 271
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Kavuşma hazinesinin aç gözlüsü II âşık.

‘Azizî rüy-ı dilber seyrine
toymaz gözüm dersin
Harış-i genc-i vaşl olan dil-i
meyyâlüñ añmazsın

harrât-ı gerdün:

1. **harrât-ı gerdün:**
Gazel 318
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Feleğin çıkırkıçısı.

Meh-i nev şanmañuz toğduğı
dem ol tıfl-ı nürânî
Aña harrât-ı gerdün etdi bir
zerrin gehvâre

hârüt:

1. **hârüt:-ı**
Gazel 358
Mısra: 1
Arkadaşı Marut ile birlikte sihir yaptığı için Babil'de bir kuyuya hapsedilen ve kıyamete kadar orada kalacak olan melek.

Zülf-i ruhsârı çeküp bende
neçe Hârütü
Şaldı çâh-ı gama hâl-i zekânı
Mârütü

hâr-zâr:

1. **hâr-zârında:-ı, -n, -da**
Gazel 171
Mısra: 3
Çalılık, dikenlik.

Yürü ey dil hezârın zâr edüp
gam hâr-zârında
Nigâr-ı gül-‘izârum yâr-ı
ağıyâr eyleyen tâlî‘

hârzâr-ı gam-ı hicrâna:

1. **hârzâr-ı gam-ı hicrâna:-a**
Gazel 350
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Hicran gamının çalılığı.

Hār-zār-ı ğam-ı hicrāna şalup
bül-bül-vār
Ya neçe bir edesin ey yüzi
gül zār beni

hāşā:

1. **hāşā:**

Matla 17

Mısra: 2

*Saygısızlık ve özellikle
dince kusur sayılan bir şey
söylenirken, "Bu mümkün
değil, Allah göstermesin, lafi
bile edilmez, tövbe"
anlamında kullanılır.*

Uydurup yanına her hār u
hes ü hāşāki
‘Azm-i gül-geşt-i çemen ede
o gül hāşā ki

hasan:

1. **hasan:**

Kaside 3

Mısra: 55

*Hassan-ı Arap (Hassan
bin Sabit, d. 563-ö. 628); Hz.
Muhammed (s.a.v.)
zamanında yaşamış ve onun
takdir ettiği şairlerdendir.*

Hüsrev-i mülk-i sühansın yā
Kemāl ile Hasan
Pey-revün hüsn-i edāda var
ise Hassān olur

2. **hasan:**

Kaside 3

Mısra: 55

*Hassan-ı Arap (Hassan
bin Sabit, d. 563-ö. 628); Hz.
Muhammed (s.a.v.)
zamanında yaşamış ve onun
takdir ettiği şairlerdendir.*

Hüsrev-i mülk-i sühansın yā
Kemāl ile Hasan
Pey-revün hüsn-i edāda var
ise Hassān olur

3. **hasan:**

Gazel 289

Mısra: 1

*Hız. Peygamber'in
torunu Hız. Hasan.*

Şol cāy-ı pür-şafā ki ola saña
vağan Hasan
Yoğdur yanumda farqı anuñ
Ka‘beden Hasan

4. **hasan:**

Gazel 289

Mısra: 2

*Hız. Peygamber'in
torunu Hız. Hasan.*

Şol cāy-ı pür-şafā ki ola saña
vağan Hasan
Yoğdur yanumda farqı anuñ
Ka‘beden Hasan

5. **hasan:**

Gazel 289

Mısra: 4

*Hız. Peygamber'in
torunu Hız. Hasan.*

Zāhir olalı gülşen-i ‘ālem
saña bedel
Bāğ-ı vücūda gelmedi bir
gül-beden Hasan

hasan bālī:

1. **hasan bālī:**

Gazel 374

Mısra: 1

Kelime Tipi: Kalıp
İfade
Özel isim.

Leblerin sevdüğüm Hasan
Bālī
Gönlümü aldı ruğlaruñ alı

hasan cānī:

1. **hasan cānī:-ı**

Gazel 378

Mısra: 2

Kelime Tipi: Kalıp
İfade
Özel isim.

Şu kim görmek diler ‘ālemde
rūy-ı mäh-ı Ken ‘ānı
Temāşā eylesün Mışr-ı
melāhatde Hasan Cānı

hasan cānuñ:

1. **hasan cānuñ:-uñ**

Kaside 5

Mısra: 98

Kelime Tipi: Kalıp

İfade

Özel isim.

Yine her gün varur yārān
içerler kahvesin ammā
Degül evvelki gibi revnağ u
hüsni Hasan Cānuñ

hasan-süret:

1. **hasan-süret:**

Kaside 5

Mısra: 61

Hasan yüzlü.

Hasan-süret ‘Alī Bālī bir
āfetdür velī Hilmī
Geçer kanber gulāmı cān ile
o şır-i merdānuñ

hāşe:

1. **hāşe:**

Gazel 189

Mısra: 15

"Allah korusun"

anlamında iyi dilek sözü.

Hāşe lillāh düşmese mazhar
‘Azīzī luţfuña
Hayliden meddāh-ı luţf-ı bī-
şumāruñdur sentüñ

hāşe lillāh:

1. **hāşe lillāh:**

Gazel 24

Mısra: 8

Kelime Tipi: Kalıp

İfade

*Allah göstermesin, asla
kat'iyen, hiçbir vakit.*

Rām olup sīm ü zer içün
düşmene
Hāşe lillāh kim ola mağlūb
dost

2. **hāşe lillāh:**

Gazel 354

Mısra: 10

Kelime Tipi: Kalıp

İfade

*Allah göstermesin, asla
kat'iyen, hiçbir vakit.*

Ḳand-i la'lüñ var iken ey
Yūsuf-ı Mısr-ı ḥüsün
Ḥāşe lillāh kim 'Azīzī aña
nām-ı sükkeri

hasen:

1. **ḥasenüñ:-iñ**
Gazel 260
Mısra: 9
Hz. Hasan.

Yok nazīri Ḥasenüñ ḥüsn ü
edāda ammā
Olmaz eş'ār-ı Azīzī gibi
güftār-ı ḥasen

hâşıl:

1. **ḥâşılı:-ı**
Gazel 144
Mısra: 8
Doğrusu, velhasıl,
sözün kısası.

Ḥâşıl olmadı murādum
toḥmı āb-ı sa'y-ile
Ḥâşılı bu kıştār-ı dehrde bī-
ḥâşıluz

2. **ḥâşıl:**
Gazel 184
Mısra: 2
Ortaya çıkan, türeyen,
kar, kazanç.

Devlete vâşıl olmaduk
ḳalduk
Oñmaduk ḥâşıl olmaduk
ḳalduk

3. **ḥâşılı:-ı**
Gazel 275
Mısra: 9
Hasılı, velhasıl,
doğrusu.

Vechi var derse 'Azīzī ol
niğārum ḥâşılı
Ḥırmen-i ḥüsn içre ḥālüm
gibi ben bir dāneyin

4. **ḥâşılı:-ı**
Gazel 344
Mısra: 9
Hasılı, velhasıl,
doğrusu.

Ḥâşılı zevḳ edeyin derseñ
'Azīzī bād-veş
Küy-ı yāruñ her seḫer 'azm
eyle tenhā seyrine

5. **ḥâşılı:-ı**
Gazel 293
Mısra: 8
Doğrusu, velhasıl,
sözün kısası.

Dāyim gözüme karşı ḳuçar
müy-ı miyānuñ
Vardur gilemüz ḥâşılı ey
meh o kemerden

hâşıl olmadı:

1. **ḥâşıl olmadı:-ma, -dı**
Gazel 144
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Meydana gelmek,
gerçekleşmek.

Ḥâşıl olmadı murādum
toḥmı āb-ı sa'y-ile
Ḥâşılı bu kıştār-ı dehrde bī-
ḥâşıluz

hâşıl-ı 'ömri:

1. **ḥâşıl-ı 'ömri:-ı**
Gazel 178
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Ömrün semeresi,
neticesi, hayatın sonu.

Naḥl-i 'izz ü devleti olup o
şāhuñ ser-bülend
Ḥâşıl-ı 'ömri 'Azīzī
düşmenüñ olsun telef

hâşıl-ı 'ömrini:

1. **ḥâşıl-ı 'ömrini:-ı, -n, -ı**
Gazel 288
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Ömrün semeresi,
neticesi, hayatın sonu.

Ḥâşıl-ı 'ömrini ḥalkuñ
biçmek için ya meger

Aldı bir dās-ı ecel destine
cellād-ı cihān

hâşıl-ı 'ömrüm:

1. **ḥâşıl-ı 'ömrüm:-üm**
Gazel 78
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Ömrün semeresi,
neticesi, hayatın sonu.

Bāğ-ı cihānda ḥâşıl-ı
'ömrüm 'Azīziyā
Bir ḫaṭṭı sebz ü ḳāmeti serv-i
ḫırāmdur

ḥaşır:

1. **ḥaşır:**
Gazel 327
Mısra: 7
Hasır, hasır otundan
örülerek yapılan kilim,
yaygı.

Neçe bir ḫücrede şüfī
yatağūñ bir ḥaşır ola
Ölür gider misin yoksa be
miskīn büriyā üzre

ḥasīs ü dūna:

1. **ḥasīs ü dūna:-a**
Gazel 33
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Cimri ve alçak.

Etme ḥasīs ü dūna dünyāda
'arz-ı fāḳa
Çün māh-ı nev olursañ bir
pāre nāna muḫtāc

ḥaşr:

1. **ḥaşre:-e**
Gazel 258
Mısra: 6
Allāh'ın ölülere
ruhlarını geri verip onları
hesaba çekmek üzere
toplaması ve toplanma
yerine sevk etmesi, dirilme.
diriliş.

Ben anı baña haşre degin yār
ola şandum
Terk etdi beni mihr ü
maḥabbet öliceğ āh

2. **haşre:-e**

Gazel 354

Mısra: 7

*Allāh'ın ölülere
ruhlarını geri verip onları
hesaba çekmek üzere
toplama ve toplanma
yerine sevk etmesi, dirilme.
diriliş.*

İ'tikādum bu ki 'İsī gibi
ölmez haşre dek
Deyr-i 'ālemde kuçan ol
kāfir-i sīmīn-beri

haşr olunca:

1. **haşr olunca:-ınca**

Mesnevi 1

Mısra: 94

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Toplanmak, bir araya
gelmek II Kıyamet gününde,
ölülerin yeniden dirilip
toplanması; toplanmak, bir
araya gelmek.*

Bu sa'adet yeter saña gāh
gāh
Haşr olunca yanar çerāğı ola

haşre dek:

1. **haşre dek:**

Gazel 65

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kıyamete kadar, dünya
durdukça; çok uzun süre.*

Cām-ı 'ışkı şü ki şevk-ıla
çeküp nüş eyler
Haşre dek kendözün ol kimse
ferāmüş eyler

2. **haşre dek:**

Tarih 1

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kıyamete kadar, dünya
durdukça; çok uzun süre.*

Haşre dek bād-ı ḥalelden
Mevlā

Eyleye ḥāk-i esāsını ba'īd

haşret:

1. **haşret:**

Gazel 103

Mısra: 2

Hasret, iştıyak.

Vuşlat şafâların gam-ı firķat
çeken bilür
Haşret belâların yine haşret
çeken bilür

2. **haşretinden:-i, -n, -den**

Gazel 104

Mısra: 3

Hasret, iştıyak.

Tıfl-ı dil ḥâlin şorarsañ
haşretinden la'lüñ
Mehd-i gamda tırmayup āh
u fiğān eyler yürür

3. **haşretinden:-i, -n, -den**

Gazel 149

Mısra: 5

*Bir şeyi çok isteyip,
arzulayıp ona
kavuşmamaktan gelen
üzüntü, özlem.*

Ebr-i zülfüñ haşretinden
dīde-i ter dem-be-dem
Yaş döker kim rişte-i bārāna
beñzer beñzemez

haşret çeken:

1. **haşret çeken:-en**

Gazel 103

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

Özlem çekmek.

Vuşlat şafâların gam-ı firķat
çeken bilür
Haşret belâların yine haşret
çeken bilür

haşret olam:

1. **haşret olam:-a, -m**

Gazel 101

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Hasret kalmak,
özlemek.*

Gün yüzün görmege ben
haşret olam lâyiğ mı
Der-kenār ede seni ey meh-i
tābān eller

haşret olmasa:

1. **haşret olmasa:-ma, -sa**

Gazel 25

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Hasret kalmak,
özlemek.*

Şararup geçmez idi gün
yüzüne
Haşret olmasa ey kamer-
tal'at

haşret-i la'l-i lebünle:

1. **haşret-i la'l-i lebünle:-
ün, -le**

Gazel 262

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kırmızı dudağının
hasreti.*

Haşret-i la'l-i lebünle kanlu
yaşumdur benüm
Çeşmümün için taşın la'l-i
Bedaşşān eyleyen

hassān:

1. **hassān:**

Kaside 3

Mısra: 56

H. Muhammed

*döneminde yaşayıp
peygamber şairi olarak
ünlenmiş Arap şairi Hassan
bin Sabit.*

Ḥüsrev-i mülk-i sūḥānsın yā
Kemāl ile Ḥasan

Pey-revüñ hüsn-i edâda var
ise Hassân olur

2. **hassân:**

Kaside 3

Mısra: 56

*Peygamberimizin
torunu Hz. Hasan.*

Hüsrev-i mülk-i sühansın yâ
Kemâl ile Hasan
Pey-revüñ hüsn-i edâda var
ise Hassân olur

hasta:

1. **hasta:**

Gazel 56

Mısra: 8

*Sağlık olmayan, hasta II
yorgun.*

İmtizâc etmez olursa feraḥ u
şādî ile
Hasta gönlüm ki ğam u
ğuşa-i cānān iledür

2. **hasta:**

Gazel 315

Mısra: 8

*Sağlık olmayan, hasta II
yorgun.*

Sen ele her dem metâ'-ı nâz
u şîve şatmada
Hasta dil vaşluñ ğamıyla cān
verüp cān almada

hasta:

1. **hasteyi:-y, -i**

Gazel 74

Mısra: 9

*Sağlık olmayan, hasta II
yorgun.*

Göre vardum pister-i ğamda
'Azizî hasteyi
Bağrı başlu gözi yaşlu
derdnâk olmuş yatur

2. **hasta:**

Gazel 121

Mısra: 1

*Sağlık olmayan, hasta II
yorgun.*

Haste dil la'lüñ için cān ile
her ān çekişür
Dilüñ o hālını kim görse
şanur cān çekişür

3. **hastelerüñ:-ler, -üñ**

Gazel 195

Mısra: 9

*Sağlık olmayan, hasta II
yorgun.*

Öldi hecrüñle 'Azizî gibi çün
hastelerüñ
Hälleri n'ola tabībüm
bakılan sağlarıñ

4. **haste:**

Gazel 368

Mısra: 4

*Sağlık olmayan, hasta II
yorgun.*

Ḳad ü zülf ü dehānına gönül
verelden ol māhuñ
Felek āyinesinde haste gönül
çok elem gördi

5. **haste:**

Gazel 370

Mısra: 5

*Sağlık olmayan, hasta II
yorgun.*

Tek cefā-yı dilbere tākāt
getürsün haste dil
Ey felek bir yañadan cevri
etme baña sen daḫı

6. **haste:**

Kıt'a 24

Mısra: 2

*Sağlık olmayan, hasta II
yorgun.*

Oldı çün kahve-hāne der-
beste
Ḳahvesüz olmadan ise haste

7. **haste:**

Müseddes 2

Mısra: 27

*Sağlık olmayan, hasta II
yorgun.*

Dermendüñ olsa bu haste
'ināyet yok midür
Yā 'Azizî kuluña luḫf u
hımāyet yok midür

haste-hāl olsa:

1. **haste-hāl olsa:-sa**

Gazel 336

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Perişan olmak,
üzüntüden hasta düşmek.*

Derd ile āh etmegi elden
kalmaz 'ışkuñla dil
Her ne deñlü haste-hāl olsa
mecāli olmasa

haste-i ğam-hārı:

1. **haste-i ğam-hārı:-ı**

Gazel 205

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kederli yorgun.

Ben haste-i ğam-hārı koyup
küy-ı belāda
Bimār-dil-i ğayriye tımār
eder olduñ

haste-i hecrüñ:

1. **haste-i hecrüñ:-üñ**

Müseddes 2

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ayrılık yorgunu.

Haste-i hecrüñ olalı cānda
rāḫat kalmadı
Dil za'ıf oldu ten-i zārumda
kuvvet kalmadı

haste-i 'ışk:

1. **haste-i 'ışk:**

Tesdis 2

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Aşk yorgunu II aşk
hastası.*

Lāle gibi sīnemi nār-ı
maḫabbet dağlar
Haste-i 'ışk olanuñ hālın ne
bilsün şağlar

haste-i 'işkuñ olalı:

1. **haste-i 'işkuñ olalı:-uñ, -ali**

Gazel 237

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Aşk hastası, yorgunu olmak.

Haste-i 'işkuñ olalı Haq bilür Eyyübdan
Derdüm artuğdur benüm ey yüzi mäh eksük degül

hasüd:

1. **hasüd:**

Matla 50

Mısra: 2

Hasetçi, kıskanç l düşman.

Åhum şadāsı güşına girse
baña söger
Beñzer hasüd ol sege kim
yankuya ürer

hat:

1. **hat:**

Gazel 63

Mısra: 7

Sevgilinin yüzündeki ince ayva tüyleri.

Gün yüzünde hat görüp
'uşşak dūd-ı āh ile
Mıhr ü meh āyīnesin
göklerde pür-jeng etdiler

2. **hatuñ:-uñ**

Gazel 93

Mısra: 3

Sevgilinin yüzündeki ince ayva tüyleri.

Haţuñ pırūze-i ter cevher-i
nā-yāb dendānuñ
Dehān-ı la'l-gūnuñ hoşka-i
yākūt-ı aħmerdür

3. **hatuñ:-uñ**

Gazel 95

Mısra: 9

Sevgilinin yüzündeki ince ayva tüyleri.

Haţuñ esrārını yād etse

'Azīzī yārān

Mey-i la'l-i lebūni emmede

ħayrān derler

4. **hatuñ:-uñ**

Gazel 164

Mısra: 4

Sevgilinin yüzündeki ince ayva tüyleri.

Beñzer ol cūy-ı şafā-baħşa

'izāruñ kim anuñ

Çevre yanında hatuñ sünbül

ü reyħān olmış

5. **hat:**

Gazel 169

Mısra: 2

Sevgilinin yüzündeki ince ayva tüyleri.

Levh-i cihānda gördüm

egerçi hezār hat

Haţuñ mişāli görmedüm ey

gül-'izār hat

6. **hat:**

Gazel 169

Mısra: 8

Sevgilinin yüzündeki ince ayva tüyleri.

Ŧañ mı dökülse kaţre-i

bārān-vār yaşum

Ŧıldı ihāta gün yüzüñi ebr-

vār hat

7. **hat:**

Gazel 268

Mısra: 7

Sevgilinin yüzündeki ince ayva tüyleri.

Fitneler peydā olurmış olıcak

āħir zamān

Haţ belürdi erişüp pāyāna

devr-i ħüsnuñ āh

8. **hat:-ı**

Gazel 272

Mısra: 4

Sevgilinin yüzündeki ince ayva tüyleri.

Ėam degül görmez isek
māh-cemāl-i yāri
Tek Celālī gibi rüyında hatı
dürümesün

9. **hat:-ı**

Gazel 300

Mısra: 7

Sevgilinin yüzündeki ince ayva tüyleri.

Levh-i rüyından hatı ol meh
tırāş etmiş yine
Seyr-i ħüsnum etmege
'uşşāka ħāyildür deyü

10. **hat:-ı**

Gazel 341

Mısra: 7

Sevgilinin yüzündeki ince ayva tüyleri.

Zülfi yārūñ la'lin özlerse hatı
ħālin n'ola
Meyli mārūñ şiredür mūrūñ
hemīşe çineye

11. **hatuñ:-uñ**

Gazel 349

Mısra: 7

Sevgilinin yüzündeki ince ayva tüyleri.

'İzāruñda hatuñ yer yer 'iyān
olmağa yüz tıtdı
Mehūñ ebr-i siyāh içre nihān
olmağa yaklaştı

12. **hatuñ:-uñ**

Gazel 349

Mısra: 11

Sevgilinin yüzündeki ince ayva tüyleri.

Bozuldı ħüsni-gül-rüyūñ
hatuñ gelmege az kaldı
Bahāruñ mevsimi geçdi
ħazān olmağa yaklaştı

13. **hat:-ı**

Gazel 366

Mısra: 9

Sevgilinin yüzündeki ince ayva tüyleri.

Yeyüp esrārı hatı şevkı-y-ıla
ħübānuñ

Geçseler karşısına vâlih ü
hayrânları

14. **haṭı:-ı**

Kaside 2

Mısra: 53

*Sevgilinin yüzündeki
ince ayva tüyleri.*

Şems-i rüyında haṭı gird-i
kammerde hâle
Ruḥları şems ü kamer zülf-i
siyâhi şeb-i târ

15. **haṭ:**

Gazel 7

Mısra: 7

Ayva tüyü. II hat yazısı.

Haṭ belürdi şafḥa-i rüyında
şanmañ ol mehüñ
Kilk-i zülf-i eyledi ḥüsn
âyetin taḥrîr aña

16. **haṭ:**

Gazel 49

Mısra: 8

Ayva tüyü. II hat yazısı.

Rüyüñ mişâl-i şafḥa-i defter
beyâz iken
Ḥayfâ ki haṭ gelüp ana bir
gün raqam çeker

17. **haṭ:**

Gazel 71

Mısra: 9

Ayva tüyü. II hat yazısı.

Levh-i 'izâr-ı dilbere haṭ
gelse yaraşur
Al kâğıda yazılsa haṭ-ı misk-
i nâb açar

18. **haṭ:**

Gazel 169

Mısra: 1

Ayva tüyü. II hat yazısı.

Levh-i cihânda gördüm
egerçi hezâr haṭ
Ḥaṭtuñ mişâli görmedüm ey
gül-'izâr haṭ

19. **haṭ:**

Gazel 169

Mısra: 6

Ayva tüyü. II hat yazısı.

Görsün yüzüñde ḥüsn-i haṭ-ı
müşk-bâruñı
Görmek diler cihânda şu kim
yâdgâr haṭ

20. **haṭ:**

Gazel 169

Mısra: 10

Ayva tüyü. II hat yazısı.

Yazımaz oldu gönli kitâbı
'Azîzinüñ
Levh-i ruḥuñda gördi meger
bî-şumâr haṭ

haṭ u haddüñ:

1. **haṭ u haddüñ:-üñ**

Gazel 158

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yüzdeki ince tüyler,
ayva tüyleri ve yanak.*

Haṭ u haddüñ ğamıyla dün
bir âh etdüm ki ağzumdan
Dütünler oldu peydâ pâre
pâre nâra şarmaşmış

haṭâ:

1. **haṭâlar:-lar**

Gazel 390

Mısra: 8

Yanlış, yanlışlık.

Dil verüp her kese yanında o
yârüñ eydüñ
Çalmasun bulduğın yoḥsa
haṭâlar kılıcı

2. **haṭâ:**

Gazel 68

Mısra: 4

*Kusur, hata II Çin Halk
Cumhuriyeti'nin Sincan
Uygur Özerk Bölgesi'nin
güneybatısında bir il.*

Dedüm misk-i Ḥiṭâdur var
ise bu zülf-i pür-çinüñ
Dedi böyle deme bir daḥı bu
sözde haṭâ vardur

3. **haṭâlar:-lar**

Gazel 247

Mısra: 10

*Kusur, hata II Çin Halk
Cumhuriyeti'nin Sincan
Uygur Özerk Bölgesi'nin
güneybatısında bir il.*

Özin beñzetmesün haṭtuña
yoḥsa
Ḥuten miski haṭâlar Muşli
şâhum

haṭâ eyler:

1. **haṭâ eyler:-r**

Müseddes 3

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Hata etmek (veya
eylemek veya işlemek);
yanlışlık yapmak, yanlışlığı
düşmek.*

Kemal ü ma'rifetden dem
uran şimdi haṭâ eyler
Ki zîrâ güş eder yoḥ cânına
ancak cefâ eyler

hâtemî begden:

1. **hâtemî begden:-den**

Kaside 5

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

*15. yy. da yaşamış bir
şairdir.*

Ma'anî gevheri kim Ḥâtemî
Begden zühür eyler
Dür-i eş'ârını oḥşar Zâhîr ü
Ḥivâce Selmânuñ

hâtem-i la'l:

1. **hâtem-i la'l:**

Gazel 13

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kırmızı yüzük.

Ḥâtem-i la'l üzre konmuş bir
dür-i şehvârdur
Câm-ı gül-gün üzre kim
peydâ olur her bir ḥabâb

hâtem-i la'lüñ:

1. **hâtem-i la'lûn:-uñ**
Gazel 162
 Mısra: 2
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Kırmızı yüzük.

Dest-i kudret urmamışdı
 tıynet-i insâna nakş
 Hâtem-i la'lûn hayâlin
 eylemişdüm câna nakş

hâtem-i tây:

1. **hâtem-i tây:**
Müseddes 1
 Mısra: 45
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

*Cömertliğiyle meşhûr
 Hâtem-i Tâi Hz. Abdullah
 bin Sa'd (Hâtem-i Tâi),
 altıncı asrın sonunda,
 yedinci asrın başında
 yaşamış, cömertliğiyle
 meşhûr bir Arap şâiri ve
 kabîle reîsidir. Hâtem-i Tâi,
 Arap, İran ve Türk
 edebiyâtında zenginlik,
 cömertlik, hayırseverlik
 timsâli olarak kullanılır.*

Hâtem-i Tâi gibi sen kân-ı
 sehâvetsin meger
 Görmedi mislûn cihânı geşt
 edenler ser-te-ser

hâṭ-ı bî-haddûne:

1. **hâṭ-ı bî-haddûne:-ü, -ñ, -e**

Muamma 5
 Mısra: 2
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

*Sonsuz sayıdaki ayva
 tüyleri.*

Olur serden geçüp teslîm
 rûhum saña üftâde
 Hâṭ-ı bî-haddûne dil verse
 cân kaşuñ gelür yâde

hâṭ-ı la'li:

1. **hâṭ-ı la'li:-i**
Gazel 169
 Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Sevgilinin la'l gibi
 kırmızı dudağının üstündeki
 ayva tüyleri.*

Şöyle gubârdur ki hâṭ-ı la'li
 ol mehûn
 Yâkût daḥı yazmadı böyle
 gubâr hâṭ

hâṭ-ı mîr-i 'alî:

1. **hâṭ-ı mîr-i 'alî:-uñ**
Tahmis 1
 Mısra: 21
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

*Mîr-i Ali Tebrizi hattı.
 (Nestalik hattının ilk
 kaidelerini koyan İranlı
 hattat).*

Hübûdur şî'rûñ 'Azîzî çün
 hâṭ-ı Mîr-i 'Alî
 Nazm-ı dil-cüy-ı şafâ-baḥşuñ
 görenler der belî

hâṭ-ı misk-i nâb:

1. **hâṭ-ı misk-i nâb:**
Gazel 71
 Mısra: 10
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

Halis misk kokulu hat.

Levh-i 'izâr-ı dilbere hâṭ
 gelse yaraşur
 Al kâğıda yazılsa hâṭ-ı misk-
 i nâb açar

hâṭ-ı miskîn:

1. **hâṭ-ı miskîn:**
Gazel 343
 Mısra: 1
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

*Misk kokulu ayva
 tüyleri.*

Hâṭ-ı miskîn ruḥ-ı dilber-i
 fettâna gele
 Beñzer ol kâfir-i bî-dîne ki
 imâna gele

hâṭ-ı mühr-i lebûn:

1. **hâṭ-ı mühr-i lebûn:-uñ**
Gazel 269
 Mısra: 1
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Dudak mührünün
 yazısı.*

Hâṭ-ı mühr-i lebûn yeg
 görmez ol kim nakş-ı
 hâtemden
 Tılısm-ı nâmı hakk olsun
 göreyin levḥ-i 'âlemden

hâṭ-ı müşkîn tutdı:

1. **hâṭ-ı müşkîn tutdı:-dı**
Gazel 175
 Mısra: 1
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

*Misk kokulu ayva tüyü
 yer etmek, kaplamak.*

Tutdı mâh-ı ruḥ-ı yâri hâṭ-ı
 müşkîn dirîḡ
 Bürüdi mihr-i cihânuñ yüzini
 zulmet dirîḡ

hâṭ-ı müşkîn-i ruḥuñ:

1. **hâṭ-ı müşkîn-i ruḥuñ:-uñ**
Gazel 238
 Mısra: 3
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

*Yanağının kokulu
 sakalı.*

Gül yüzünde görinen ol hâṭ-ı
 müşkîn-i ruḥuñ
 Levḥ-i mâha yazılır hâṭ-ı
 siyeh-rû mı degül

hâṭ-ı rüyuñ:

1. **hâṭ-ı rüyuñ:-uñ**
Gazel 34
 Mısra: 3
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

*Yüzde yeni beliren ayva
 tüyleri.*

Zâhir olmasun hâṭ-ı rüyuñ
 tıraş et serverâ
 Mülk-i Rûm içre Celâlî
 koma kim ede ḥurûc

haṭ-ı ŧeb-gün:1. **haṭ-ı ŧeb-gün:****Gazel 384**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gece renkli sakal II
siyah renkli sakal.*

Haṭ-ı ŧeb-gün u ŧubḥ-ı

‘ārızūñdur

Dil-i mecnūnumuñ leyl ü

nehārı

haṭ-ı ser-sebz:1. **haṭ-ı ser-sebz:****Gazel 277**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Yeni çıkmış tüy.*

Gördüğümce haṭ-ı ser-sebz ü

leb-i ḥandānuñ

Bir güzel sürḥ-dehen tūṭı-i

ḥadrā şanurın

haṭ-ı siyeh:1. **haṭ-ı siyeh:****Gazel 117**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Siyah ayva tüyleri.*

Karınca mühr-i Süleymānı

būs eder şanurın

Haṭ-ı siyeh ki o la‘l-i güher-

feşāna çıkar

haṭ-ı zībāsına:1. **haṭ-ı zībāsına:-sı, -n, -a****Gazel 207**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Güzel hat, ayva tüyü.*Öykünürmüş haṭ-ı zībāsına ol
gonca-femūñ

Dostlar görmeyeyin yüzini

ayruḳ çemenüñ

hātif:1. **hātif:****Tarih 3**

Mısra: 5

*Sesi işitilip de kendisi
görülmeven.*

Görüp ol āteşi hātif

hemāndem

Dedi tāriḥ Sitanbul yandı bu

şām

2. **hātif:****Tarih 5**

Mısra: 7

*Sesi işitilip de kendisi
görülmeven.*

Dedi hātif aña ol dem tāriḥ

Bülbül-i gülşen-i cennet oldı

3. **hātif:****Tarih 22**

Mısra: 17

*Sesi işitilip de kendisi
görülmeven.*

Dedi hātif ‘Azīzī tāriḥin

Aldı Şirvānı ‘asker-i bī-ḥad

4. **hātif:****Tarih 28**

Mısra: 4

*Sesi işitilip de kendisi
görülmeven.*

Ceşş-i şühedā k’oldı a ‘dādda

bir artuḳ

Hātif dedi tāriḥin taḥḳik

şehīd oldı

hātır:1. **hātırıma:-um, -a****Gazel 243**

Mısra: 10

Fikir, zihin, akıl.

Dilde ḥayāl-i la‘l-i lebūñ var

iken senüñ

Etmez ḥuṭūr hātırıma cām-ı

Cem benüm

2. **hātırıñ:-uñ****Gazel 96**

Mısra: 9

*İradesi olmadan kulun
kalbine doğan mânevî hitap.**‘Azīzī hātırıñ yaḳduğına
incinme dildāruñ
Ki hūbān-ı zamānuñ işi hep
hātır-şikenlikdür*3. **hātırın:-ın****Gazel 236**

Mısra: 4

*Birine karşı duyulan
saygı, sevgi.*

Hār ile hem-dem olup ey

yüzi gül ben bülbülüñ

Hātırın sünbül şaçuñ gibi

perişān etmegil

hātırı olduğça:1. **hātırı olduğça:-duḳça****Gazel 309**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Aklına gelmek.*

Zülfı hümāsı ol mehūñ

olduḳça hātırı

Āhum ‘uḳābı hem-per olur

nesr-i ṭayire

hātır-ı aḡyārı:1. **hātır-ı aḡyārı:-ı****Gazel 133**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Rakibin, başkalarının
hatrı veya isteḡi üzere.*

Ġam ile öleceğüñ bilse

‘Azīzī cānāñ

Saña ol hātır-ı aḡyārı koyup

yār olmaz

hātır-ı nā-şādumı:1. **hātır-ı nā-şādumı:-um, -ı****Gazel 273**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gamlı, kederli gönül.*

Hâtır-ı nâ-şadımı alsun ele
luft eylesün
Dostlar ihsân edün ol hana
söyleñ söylesün

hâtırı vîrân:

1. **hâtırı vîrân:-ı**

Tesdis 1

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yıkılmış, gamlı, kederli
gönül.*

Deli gönülüm gibi ser-geşte-i
devrân ancak
Deme dünyâda benim hâtırı
vîrân ancak

**hâtır-ı vîrân-serâ-yı kavm-i
a'dâyı:**

1. **hâtır-ı vîrân-serâ-yı**

kavm-i a'dâyı:-yı

Gazel 7

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Düşman kavminin yıkık
sarayının hatrına.*

Hâtır-ı vîrân-serâ-yı kavm-i
a'dâyı koyup
Hiç ola mı kim 'Azîzî
bendesin ol mîr aña

hâtır-şiken:

1. **hâtır-şikenlikdür:-lik, -
dür**

Gazel 96

Mısra: 10

Gönül inciten.

'Azîzî hâtıruñ yakduğına
incinme dildârüñ
Ki hübân-ı zamânüñ işi hep
hâtır-şikenlikdür

hatm olupdur:

1. **hatm olupdur:-up, -dur**

Gazel 29

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bitmek, sona ermek.

Muşhaf okursa tañ mı şahf-ı
cemâlünü dil
Kim sende hatm olupdur ey
mâh-rû melâhat

hatt:

1. **hattuñ:-uñ**

Gazel 38

Mısra: 5

(Sevgilinin

yanagındaki) ayva tüyleri.

La' l-i lebüñde başladı hattüñ
kararmağa
Çeşmüm devâtı olsa 'aceb
mi pür âb-ı sürh

2. **hattı:-ı**

Gazel 78

Mısra: 10

(Sevgilinin

yanagındaki) ayva tüyleri.

Bâğ-ı cihânda hâşıl-ı
'ömrüm 'Azîziyâ
Bir hattı sebz ü kâmeti serv-i
hîrâmdur

3. **hattuña:-uñ, -a**

Gazel 111

Mısra: 3

(Sevgilinin

yanagındaki) ayva tüyleri.

Benefşe hattüña
beñzedüğüñ
Çeker her bir çemen üstüne
hancer

4. **hattuñ:-uñ**

Gazel 169

Mısra: 2

(Sevgilinin

yanagındaki) ayva tüyleri.

Levh-i cihânda gördüm
egerçi hezâr hat
Hattüñ mişâli görmedüm ey
gül-'izâr hat

5. **hattı:-ı**

Gazel 202

Mısra: 7

(Sevgilinin

yanagındaki) ayva tüyleri.

Hattı sevdâsıyla ol mâhuñ
dilâ
Görmez oldı geceler uyhu
gözün

6. **hattuña:-uñ, -a**

Gazel 247

Mısra: 9

(Sevgilinin

yanagındaki) ayva tüyleri.

Özin beñzetmesün hattüña
yoğsa
Huten miski hatâlar Muşli
şahum

7. **hattuñ:-uñ, -ı**

Gazel 269

Mısra: 3

(Sevgilinin

yanagındaki) ayva tüyleri.

Lebüñ ser-çeşmesi üzre
görenler hattüñü kıblem
Vuzû' eyler şanurlar ehl-i
Mekke âb-ı zemzemden

8. **hattum:-um**

Gazel 271

Mısra: 1

(Sevgilinin

yanagındaki) ayva tüyleri.

Seni âşüfte hattum kıldı
dersin hâlün añmazsın
Ala gözlüm siyeh zülfüñle
hadd-i alüñ añmazsın

9. **hattuña:-uñ, -a**

Gazel 314

Mısra: 2

(Sevgilinin

yanagındaki) ayva tüyleri.

Haddüñe mâyil olan bakmaz
semenden cânibe
Hattüña kıyıl olan varmaz
çemenden cânibe

10. **hattı:-ı**

Gazel 373

Mısra: 1

(Sevgilinin

yanagındaki) ayva tüyleri.

Hattı ki gelüp 'arız-ı cânâna
tolaşdı

Âhum dütünü mihr-i
dırağşâna tolaşdı

11. **ḥaṭṭı:-ı**

Kaside 5

Mısra: 50

(*Sevgilinin*

yanağındaki) ayva tüyleri.

Yine ol rind-i 'işret-sâz-ı
'âlem Sırrı-i Kâtib
Geçer âvâresi her bir lebi
mül ḥaṭṭı reyḥânuñ

12. **ḥaṭṭuñ:-uñ**

Matla 77

Mısra: 1

(*Sevgilinin*

yanağındaki) ayva tüyleri.

Ḥaṭṭuñ içre o gönca-fem
cânâ
Çemen içinde mîmdür gūyâ

ḥaṭṭ u ḥaddüñ:

1. **ḥaṭṭ u ḥaddüñ:-üñ**

Gazel 99

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ayva tüyleri ve yanak.

Ḥaṭṭ u ḥaddüñ seyri yeter
'âşıkâ
Ey gül-i ter sebze-zâr u
cūybâr

ḥaṭṭ u ḥâl-i 'anber-gūna:

1. **ḥaṭṭ u ḥâl-i 'anber-
gūna:-a**

Gazel 98

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Anber renkli, kokulu
ayva tüylü ve benli II sevgili.*

Kimi esrâra bu ḥalkuñ kimi
afyona mâ'ildür
Benüm göñlüm o ḥaṭṭ u ḥâl-i
'anber-gūna mâ'ildür

ḥaṭṭ u la'lüñi:

1. **ḥaṭṭ u la'lüñi:-üñ, -i**

Gazel 100

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sevgilinin dudağı ve
ayva tüyleri.*

Ehl-i diller göricek bir yerde
ḥaṭṭ u la'lüñi
Hemdem olmuş Hızr ile 'İsî-i
Meryem şandılar

ḥaṭṭât-ı ezel:

1. **ḥaṭṭât-ı ezel:**

Gazel 23

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ezel kâtibi II Allah.

Ḥam-ı zülfüñ mi yaḥod
şafha-i ruḥsârufında
Yazdı ḥaṭṭât-ı ezel dâl-i du'â-
yı devlet

ḥaṭṭ-ı 'abîr-efşânuñ:

1. **ḥaṭṭ-ı 'abîr-efşânuñ:-uñ**

Gazel 277

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Güzel koku yayan ayva
tüyleri.*

Gird-i pîrûze-veş ol ḥaṭṭ-ı
'abîr-efşânuñ
Rîze-i misk-i Ḥuten ḥurde-i
mînâ şanurın

ḥaṭṭ-ı dil-dâra:

1. **ḥaṭṭ-ı dil-dâra:-a**

Gazel 239

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sevgilinin yanağındaki
ayva tüyleri.*

Ḥaṭṭ-ı dil-dâra 'Azîzî ḥâme
Harf atarmış dilin anuñ iki
dil

ḥaṭṭı gelince:

1. **ḥaṭṭı gelince:-ince**

Gazel 16

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ayva tüyelerinin çıkması
II en güzel olgunluk çağına
gelmek.*

Ḥaṭṭı gelince kaldı ḥadinde
dil ol mehûñ
Niteki aḥşam olduğı yerde
döner garîb

ḥaṭṭ-ı gubâr:

1. **ḥaṭṭ-ı gubâr:**

Kaside 3

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gubari hat. II
Sevgilinin yanağındaki ayva
tüyleri.*

Şafha-i şem'-i ruḥuñ üzre
gelüp ḥaṭṭ-ı gubâr
Bir mücerreb nüşâ yazdı
kim gören ḥayrân olur

2. **ḥaṭṭ-ı gubâr:**

Kaside 3

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gubari yazısı II
Sevgilinin yüzündeki toz
kadar ince ayva tüyleri.*

Şafha-i şem'-i ruḥuñ üzre
gelüp ḥaṭṭ-ı gubâr
Bir mücerreb nüşâ yazdı
kim gören ḥayrân olur

ḥaṭṭ-ı gubâr-ı la'lüñi:

1. **ḥaṭṭ-ı gubâr-ı la'lüñi:-üñ,
-i**

Gazel 26

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dudağının ince hatları.

Göricek ḥaṭṭ-ı gubâr-ı la'lüñi
Kaldı ḥayrân ağzımı açup
devât

ḥaṭṭ-ı gubârûndan:

1. **ḥaṭṭ-ı ğubāruñdan:-uñ, -dan**

Gazel 363

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gubari yazısı II
Sevgilinin yüzündeki toz
kadar ince ayva tüyleri.*

Leb-i mey-günüña ḥaṭṭ-ı
ğubāruñdan ḥalel ermez
Bu rüşendür şarāba sākiyā
vermez keder dürdi

ḥaṭṭ-ı hıızr-āsā-yı la'lüñ:

1. **ḥaṭṭ-ı hıızr-āsā-yı la'lüñ:-üñ**

Gazel 129

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Hızır'ın dudağının
hattı.*

Zulmet-i ğamda Sikender-
veş kalurdı cān u dil
Ḥaṭṭ-ı hıızr-āsā-yı la'lüñ
ermese cānā Hızır

ḥaṭṭ-ı hoş-büy-yı 'anberin:

1. **ḥaṭṭ-ı hoş-büy-yı 'anberin:**

Gazel 126

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Hoş anber kokulu ayva
tüyü.*

Behcet ü hüsni dilber-i meh-
veş
Ḥaṭṭ-ı hoş-büy-yı 'anberin
iledür

ḥaṭṭ-ı 'izār-ı alını:

1. **ḥaṭṭ-ı 'izār-ı alını:-ı, -n, -ı**

Gazel 58

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kırmızı yanağının hattı.

Bend-i ğamuñdan olmağa
'uşşāk-ı ter ḥalās

Ḥaṭṭ-ı 'izār-ı alını ḥüccet
edindiler

ḥaṭṭ-ı müşk-i nāb:

1. **ḥaṭṭ-ı müşk-i nāb:**

Müseddes 4

Mısra: 20

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Saf misk kokulu hat II
sevgilinin ayva tüyleri.*

Sünbül mi ṭurra mı yaḥod ol
'anberin-seḥāb
Reyhān mı yā benefşe mi ol
ḥaṭṭ-ı müşk-i nāb

**ḥaṭṭ-ı müşk-in-i semen-
büyuñ:**

1. **ḥaṭṭ-ı müşk-in-i semen-
büyuñ:-uñ**

Gazel 337

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yasemin kokulu miskli
ayva tüyü II sevgilinin ayva
tüyleri.*

Ḥaṭṭ-ı müşk-in-i semen-büyuñ
o la'l-i nābda
Berg-i sünböldür zühür etmiş
kenār-ı ābda

ḥaṭṭ-ı nigāra:

1. **ḥaṭṭ-ı nigāra:-a**

Gazel 299

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Güzel yüzlü sevgilinin
yanağındaki ince tüyler.*

Cān verdüğüm benim bu
ḥaṭṭ-ı nigāra karşı
Olur leziz uyhu evvel bahāra
karşı

ḥaṭṭ-ı ruḥuñ:

1. **ḥaṭṭ-ı ruḥuñ:-uñ**

Gazel 168

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yüzdeki ayva tüyleri.

Etme 'uşşāka cefā kim
gelicek ḥaṭṭ-ı ruḥuñ
Şakın ey māh olur saña
ḥacālet 'arız

2. **ḥaṭṭ-ı ruḥuñ:-uñ**

Gazel 369

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yüzdeki ayva tüyleri.

Oldı Fir'avn çerisi gibi ğark-
āb-ı 'adem
Göricek ḥaṭṭ-ı ruḥuñ
mu'cize-i Mūsāyı

ḥaṭṭ-ı rüyuñ:

1. **ḥaṭṭ-ı rüyuñ:-y, -uñ**

Gazel 264

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yanaktaki ayva tüyleri.

Ḥaṭṭ-ı rüyuñ gibi olmuş
tutalum müşkī kumāş
Zülfüne kim dedi şahn-ı ruḥ-
ı zībāya döşen

ḥaṭṭ-ı rüyuñ:

1. **ḥaṭṭ-ı rüyuñ:-y, -uñ, -ı**

Gazel 80

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yüzdeki ayva tüyleri.

Qazına 'ömri defteri göreyin
Qazımış ḥaṭṭ-ı rüyuñı berber

ḥaṭṭ-ı şeb-günüñdan:

1. **ḥaṭṭ-ı şeb-günüñdan:-uñ, -dan**

Kaside 4

Mısra: 53

Kelime Tipi: -

Siyah ayva tüyleri.

Ḥaṭṭ-ı şeb-günüñdan izhār
eyle rüy-ı meh-veşüñ

Kim oyarur şām-ı deycür
erse ehl-i hāne şem‘

hatt-ı şeb-rengüñ:

1. **hatt-ı şeb-rengüñ:-üñ**

Gazel 40

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gece renkli ayva tüyü.

İhāta eylemiş mānend-i hāle
hatt-ı şeb-rengüñ
Melāhat āsmānına meh-i
ğarrā midur ol ruh

hatt-ı siyāhından:

1. **hatt-ı siyāhından:-ı, -n, -dan**

Gazel 147

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Siyah ayva tüyü.

Zulmet-i İskenderi hatt-ı
siyāhından bilüp
Āb-ı hayvān yolların la‘l-i
lebinden şormışuz

hatt-ı siyāhuñ:

1. **hatt-ı siyāhuñ:-uñ**

Gazel 78

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Siyah ayva tüyü.

Kıblem yüzünde hatt-ı
siyāhuñ gören şanur
Gelmiş tavāf-ı Ka‘be eder
ehl-i Şāmdur

hatt-ı siyeh:

1. **hatt-ı siyeh:**

Gazel 174

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Siyah çizgi. II sevgilinin
siyah ayva tüyleri.*

Kıldı ihāta hatt-ı siyeh kand-i
la‘lūñi

Oldı ‘izārı mür o teng-i şeker
dirġg

hatt-ı siyeh-rü:

1. **hatt-ı siyeh-rü:**

Gazel 238

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yanaġı siyah sakallı II
sevgili.*

Gül yüzünde görinen ol hatt-ı
müşkīn-i ruhuñ
Levh-i māha yazılır hatt-ı
siyeh-rü mı degül

hatun:

1. **hatunına:-ı, -n, -a**

Kıt'a 25

Mısra: 1

*Bayan, hanım; eş,
zevce.*

Dedüm hatunına ibn-i
fülānuñ
O bir kişi seni aldukdā n’etdi

hatuñ gelmeye:

1. **hatuñ gelmeye:-me, -y, -e**

Gazel 48

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*(Sevgilinin) yüzündeki
ayva tüylerin bitmesi II
yüzde sakal çıkması;
ergenlik, olgunlaşma
dönemi.*

Akıtma yaşımı der iseñ
gelmeye hatuñ
Bārān ki yaġa sebzeğe neşv
ü nemā verür

havf:

1. **havfdan:-dan**

Kaside 3

Mısra: 46

*Korku, korkma. havfen
korkarak, korku hasebiyle.*

Rezm için alsañ ele tġg-i
zafer-pāyeñ ne dem

Havfdan berg-i hazān gibi
‘adū lerzān olur

2. **havfdan:-dan**

Kaside 3

Mısra: 46

*Korku, korkma. havfen
korkarak, korku hasebiyle.*

Rezm için alsañ ele tġg-i
zafer-pāyeñ ne dem
Havfdan berg-i hazān gibi
‘adū lerzān olur

havf etmeyeyin:

1. **havf etmeyeyin:-me, -y, -e, -yın**

Gazel 175

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Korkmak.

Nece havf etmeyeyin ben o
gözi cellāda
Ki çeker üstüme her bir
müjesi hışm-ıla tġg

havf etmez:

1. **havf etmez:-mez**

Gazel 368

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Korkmak.

Göñül havf etmez oldı guşsa-
i hecrinden ol yārūñ
Giriftār olalı ‘ışķına zīrā
neçe ġam gördi

havf eyleyüp:

1. **havf eyleyüp:-y, -üp**

Gazel 201

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Korkmak.

Ejder-i seylāb-ı eşkümden
benüm havf eyleyüp
Siñecek yerler bulımağ ka‘r-ı
deryāda neheng

havf ü hazer edüp:

1. **havf ü hazer edüp:****Kaside 1**

Mısra: 62

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Korku ve sakınmak.*

Gelse bülbül gibi gülzāra
geyüp gülgünü
Gele bülbül gibi gülzāra
edüp havf ü hazer

havf-ı tiriinden:1. **havf-ı tiriinden:-iñ, -den****Gazel 6**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ok korkusu.*

Hilāl ebrūlar içre gördüm ol
māhı çeker dün yā
Edinmiş havf-ı tiriinden anuñ
çarhı siper dünyā

havz-ı müdevverdür:1. **havz-ı müdevverdür:-dür****Gazel 18**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Devreden havuz II**yuvarlak havuz.*

Felek eyvān-ı 'ışkuñ içre bir
havz-ı müdevverdür
Aña bir küze-i simin olupdur
ey kamer kevkeb

hāy:1. **hāy:****Gazel 324**

Mısra: 2

Vay, eyvah.

Ey gönül tolaşma yārūñ zülf-
i 'anber-fāmına
Hāy miskīn yoħsa düşdüñ
ejdehālar kāmına

hāy u hūya veren:1. **hāy u hūya veren:-en****Gazel 31**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Neşe sevinç oluşturmak
II yüksek, gürültülü ses
oluşturmak.*

Veren bezm-i cihānı hāy u
hūya şevk-ı la'lüñdür
Belī kandaşya ğavġāya mey-
i gül-fām olur bā'is

hayā:1. **hayādan:-dan****Gazel 156**

Mısra: 6

Edeb.

Ruħuñ mihrini güşende
göricek şubh-dem māhum
Hayādan eriyüp her katre-i
şebnem gülāb olmuş

hayāl:1. **hayālin:-in****Gazel 162**

Mısra: 2

*Aslı olmadığı halde
zihinde kurulan şey, düş.*

Dest-i kudret urmamışdı
tıynet-i insāna naķş
Ĥātem-i la'lüñ hayālin
eylemişdüm cāna naķş

2. **hayālidür:-i, -dür****Gazel 220**

Mısra: 7

*Aslı olmadığı halde
zihinde kurulan şey, düş.*

Rāyet-i kaddi hayālidür olan
şām u seher
Ka'be-i cān u dile vāli
Meħemmed Şāhuñ

3. **hayālūñ:-üñ****Kaside 1**

Mısra: 84

*Aslı olmadığı halde
zihinde kurulan şey, düş.*

Bülbül-i naġme-güzār-ı gül-i
ruħsāruñdur
Bülbül-i dil kim aña oldı
hayālūñ gül-i ter

4. **hayāli:-i****Gazel 66**

Mısra: 3

Hayal, fikir.

Ĥançer-i tıġuñ hayāli dilde
yer etse n'ola
Kim mekānı her reg-i cüyüñ
türāb altındadır

5. **hayālüm:-üm****Gazel 70**

Mısra: 6

Hayal, fikir.

Bugün fikr-i leb ü ebrūñ-ıla
kaddüm hilāl etdüm
Gel ey māhum temāşā kıl
yine rengin hayālüm var

6. **hayāliyle:-i, -yle****Gazel 82**

Mısra: 5

Hayal, fikir.

Dil dehān u kāmēt ü zülfüñ
hayāliyle şehā
Beñzer ol vīrāneye kim māl
māl-Ā-māldür

7. **hayāliyle:-i, -yle****Gazel 94**

Mısra: 8

Hayal, fikir.

Yaşum bir baħr-i bī-pāyān-ı
ġamdur ġüyyā anda
Zeneħdānuñ hayāliyle
gözüm ġirdāba dönmişdür

8. **hayāli:-i****Gazel 154**

Mısra: 5

Hayal, fikir.

Dīdeden zülfi hayāli o
mehūñ dūr olmaz
Derler insāna perī olmaz
egerçi me'nūs

9. **hayālin:-in****Gazel 180**

Mısra: 5

Hayal, fikir.

Şaldı kirpükleri peykānı
hayālin dile yār

Dizdi şan okları kandile o
fettân şaf şaf

10. **hayâli:-i**

Kaside 3

Mısra: 16

Zihinde tasarlanan,
canlandırılan ve
gerçekleşmesi özlenen şey,
düş, imge || Sevgili'nin
hayali.

Bir ten-i fersüdedür
hecründe güyâ mürde-dil
Kim anuñ zülf ü kad ü kaşı
hayâli cân olur

11. **hayâle:-e**

Kıt'a 20

Mısra: 3

Hayal, düş II dünya
bağlamında var-yok arası.

De kim bî-çäre döndi bir
hayâle
Olalı naqş-ı hüsnünden
senüñ dūr

12. **hayâlün:-ün**

Gazel 74

Mısra: 3

Zihinde tasarlanan,
canlandırılan ve
gerçekleşmesi özlenen şey,
düş, imge || Sevgili'yi yahut
sevgilinin güzellik
unsurlarından herhangi
birinin düşü.

Ola kim mihmân ola deyü
hayâlün bir gece
Hâne-i dil neçe günlerdür ki
pâk olmuş yatur

13. **hayâli:-i**

Gazel 111

Mısra: 6

Zihinde tasarlanan,
canlandırılan ve
gerçekleşmesi özlenen şey,
düş, imge || Sevgili'yi yahut
sevgilinin güzellik
unsurlarından herhangi
birinin düşü.

Gönül bir keşti-i baħr-i
belâdur

Aña zülfün hayâli oldı lenger

14. **hayâliyle:-i, -yle**

Gazel 297

Mısra: 7

Zihinde tasarlanan,
canlandırılan ve
gerçekleşmesi özlenen şey,
düş, imge || Sevgili'yi yahut
sevgilinin güzellik
unsurlarından herhangi
birinin düşü.

Ol boyı servün zenehdanı
hayâliyle gönül
Beñzer ol bostâna kim içinde
ola çâh-ı nev

15. **hayâliyle:-i, -yle**

Gazel 357

Mısra: 3

Zihinde tasarlanan,
canlandırılan ve
gerçekleşmesi özlenen şey,
düş, imge || Sevgili'yi yahut
sevgilinin güzellik
unsurlarından herhangi
birinin düşü.

Yaş döküp la'lün hayâliyle
gözümün birisi
Yaş yerine kanlar ağlar
çeşm-i giryânuñ biri

16. **hayâli:-i**

Kaside 3

Mısra: 16

Zihinde tasarlanan,
canlandırılan ve
gerçekleşmesi özlenen şey,
düş, imge || Sevgili'yi yahut
sevgilinin güzellik
unsurlarından herhangi
birinin düşü.

Bir ten-i fersüdedür
hecründe güyâ mürde-dil
Kim anuñ zülf ü kad ü kaşı
hayâli cân olur

17. **hayâlini:-i, -n, -i**

Müseddes 4

Mısra: 10

Zihinde tasarlanan,
canlandırılan ve
gerçekleşmesi özlenen şey,
düş, imge || Sevgili'yi yahut
sevgilinin güzellik

unsurlarından herhangi
birinin düşü.

Necm-i hüdâ mı gün yüzün
üzre nedür o hâl
Râ kaşlaruñ hayâlini görmüş
degül hilâl

hayâl etdi:

1. **hayâl etdi:-di**

Matla 68

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yok etmek.

Ruħuñ miħri felekde mâh-ı
tâbânı hilâl etdi
Kaşuñ fikri hilâl-i nâ-tüvânı
bir hayâl etdi

hayâl olmuş:

1. **hayâl olmuş:-muş**

Gazel 165

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Düşünölmek, tasavvur
edilmek II gerçekleşmemek.

Hilâlün fikr-i ebrün ile gökde
kaddi dâl olmuş
Şarmış çehre-i zîbâsı
mihrüñle hayâl olmuş

hayâl-i bâl-i zülfün:

1. **hayâl-i bâl-i zülfün:-ün**

Gazel 335

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Saçının kanadı, tüyünün
hayali.

Hayâl-i bâl-i zülfün çeşm-i
terde
Perîdür geldi seyr-i
çeşmesâra

**hayâl-i būs-ı leb-i la'l-i
nâb:**

1. **hayâl-i būs-ı leb-i la'l-i**

nâb:-ar

Gazel 71

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kırmızı lal dudağının
öpücüğünün hayali.*

Gönlüm hayâl-i būs-ı leb-i
la'l-i nâb açar
Ġamgîn olanı niteki cām-ı
şarâb açar

hayâl-i cānāni:

1. **hayâl-i cānāni:-ı**

Gazel 244

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sevgilinin hayali.

Ey 'Azîzî hayâl-i cānāni
'Ālem-i dilde mâha
beñzetdüm

hayâl-i çeşm-i tataruñla:

1. **hayâl-i çeşm-i
tataruñla:-uñ, -la**

Gazel 381

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Tatar güzelinin gözünün
hayali.*

Hayâl-i çeşm-i Tataruñla
müjgānuñ güzel cānum
Dil ü cān kişverin ālān u
tālān eylesünler mi

hayâl-i had ü la'lüñ:

1. **hayâl-i had ü la'lüñ:-üñ**

Gazel 240

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kırmızı dudak ve
yanağının hayali.*

Dem mi vardır ki hayâl-i
had ü la'lüñ sākī
Hücre-i dilde gelüp etmeye
bezm-i gül ü mül

hayâl-i hâl-i ruhsāruñ:

1. **hayâl-i hâl-i ruhsāruñ:-
uñ**

Gazel 85

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

(Sevgilinin)

yanagındaki beninin hayali.

Degül merdüm görinen dīde-
i ğam-dīdem üstinde
Hayâl-i hâl-i ruhsāruñ
gözüm nūrī edüpdür yer

hayâl-i hâlüñi:

1. **hayâl-i hâlüñi:-üñ, -i**

Gazel 113

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(sevgilinin) ben'inin

hayali.

Nola dilde şaklasam cānā
hayâl-i hâlüñi
Hoġka içre hıfz iderler
nāfeyi 'attârlar

hayâl-i kıdd-i mevzüñüñ:

1. **hayâl-i kıdd-i
mevzüñüñ:-uñ**

Gazel 76

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Uzun boyun hayali.

Hayâl-i kıdd-i mevzüñüñ
görenler çeşm-i pür-nemde
Şanurlar sāye-i serv-i revān
ırmağa düşmişdür

hayâl-i kıdd-i yāre:

1. **hayâl-i kıdd-i yāre:-e**

Muamma 2

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sevgilinin boyunun

hayali.

Hayâl-i kıdd-i yāre kim
gözüm üzre mekân etdüm
Şehāba ergürüp āhı yaşum
baħr-i revān etdüm

hayâl-i kıddüñ:

1. **hayâl-i kıddüñ:-üñ**

Gazel 33

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sevgilinin boyunun

hayali.

Gelse hayâl-i kıddüñ cüy-ı
dile 'aceb mi
Olur nihâl-i taze āb-ı revāna
muħtāc

**hayâl-i kad-i dil-cüy-ı
niġār:**

1. **hayâl-i kad-i dil-cüy-ı
niġār:**

Gazel 102

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gönül çeken sevgilinin
boyunun hayali.*

Yed-i kudretle yazılmış bir
elifdür mevzün
Levh-i cānumda hayâl-i kad-
i dil-cüy-ı niġār

hayâl-i kāküli:

1. **hayâl-i kāküli:-i**

Gazel 321

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kakülün hayali,

görüntüsü.

Hayâl-i kāküli dilden güzer
etmekdedür yārüñ
Dirġā 'ömrümüz
geçmekdedür āheste āheste

hayâl-i la'l-i lebüñ:

1. **hayâl-i la'l-i lebüñ:-üñ**

Gazel 243

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Lal taşına benzeyen

kırmızı dudağın hayali.

Dilde hayâl-i la'l-i lebüñ var
iken senüñ

Etmez huṭūr hâtıruma cām-ı
Cem benüm

hayâl-i mü-miyânuñ:

1. **hayâl-i mü-miyânuñ:-uñ**

Gazel 232

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sevgilinin ince belinin
hayali.*

Gözüm merdümlerinüñ dem-
be-dem yaşadığı bu kim
Ḥayâl-i mü-miyânuñ eyler
iken düşdi cānâ kıl

hayâl-i ruḥlaruñ:

1. **hayâl-i ruḥlaruñ:-lar, -uñ**

Gazel 379

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sevgilinin yanağının
hayali.*

Ḥayâl-i ruḥlaruñ ey meh
görenler çeşm-i pür-nemde
Şanur bir cüybâra ‘aks-i
ḥurşîd ü kamer düşdi

hayâl-i sîne:

1. **hayâl-i sîne:**

Gazel 161

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Göğüsünün hayali.

‘İmâretdür ribâṭ-ı sîne güyâ
Ḥayâl-i sîne anda nâzır olmuş

hayâl-i yârüm:

1. **hayâl-i yârüm:-üm**

Gazel 75

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sevgilinin hayali.

Dilde hayâl-i yârüm bir tâze
ter gülümdür
Ġam gülşeninde cānum
âvâre bülbulümdür

hayâl-i zıl oldı:

1. **hayâl-i zıl oldı:-dı**

Gazel 228

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gölge oyunu olmak.

Sāye-miṣāl pîrehenüm içre
cism-i zâr
Oldı ğamuñla şām-ı belâda
hayâl-i zıl

hayâl-i zülfün:

1. **hayâl-i zülfün:-üñ**

Gazel 339

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Zülfün hayali.

Ey şehsüvâr-ı esb-i ‘ışkuñ
olalı göñlüm
Şundı hayâl-i zülfün destine
tâziyâne

hayâlün şâhı:

1. **hayâlün şâhı:-ı**

Gazel 256

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Hayalin şahi II sevgili.

Ḥayâlün şâhı geldükçe
ayağına nişâr için
Pür eyler dâmenin la‘l ü
güherle çeşm-i giryānum

hayât:

1. **hayâtında:-ı, -n, -da**

Tesdis 4

Mısra: 27

*Yaşam, dirilik, canlılık,
sağlık, yaşayış, ömür.*

Ḥayâtında muḥaşşal yummuş
idi dîde-i cāni
Nümâyân oldı tâli‘ tutdı yüz
mir‘ât-ı rûḥânî

hayât âbı:

1. **hayât âbı:**

Gazel 77

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*İçenlere ebedi hayat
verdiğine inanılan efsanevi
su; abıhayat.*

Ḥayât âbı gibi gözden nihân
olmazdı ‘âlemde
Leb-i cān-baḥşuñla
öykünmeyeydi çeşme-i
kevşer

2. **hayât âbı:**

Gazel 79

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*İçenlere ebedi hayat
verdiğine inanılan efsanevi
su; abıhayat.*

N’ola dersem o yâre Ḥızr-ı
şânî kahve-i nâbı
Ḥayât âbı gibi mâ‘-ı laṭîf ü
rûḥ-perverdür

hayât bul:

1. **hayât bul:**

Gazel 228

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

*Canlanmak, ölü halden
diri hale geçmek.*

Hecr-ile cān verüp gehî vaşl-
ile bul hayât
Fâş etme ‘ışk-ı yârūñı ağıyâre
öl diril

hayât bulup:

1. **hayât bulup:-up**

Terci-bend 1

Mısra: 33

Kelime Tipi: **Deyim**

*Canlanmak, ölü halden
diri hale geçmek.*

Gül-i pejmürdeler hayât
bulup
Kudreti zâhir oldı Settârūñ

hayât-ı cāvđānîdür:

1. **ḥayāt-ı cāvḍānīdür:-dür****Gazel 17**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ebedi hayat.*

Ey gönül nüş eyle āb-ı
zindegānīdür şarāb
Cān-ı bīmāra ḥayāt-ı
cāvḍānīdür şarāb

ḥayāt-ı nev bulur:1. **ḥayāt-ı nev bulur:-ur****Gazel 214**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Taze can bulmak.*

Bulur deyr-i cihānda gūş
eden mürde ḥayāt-ı nev
'Azīzī ol Mesīhā-dem büt-i
tersāyı söyletseñ

ḥaydar:1. **ḥaydarsın:-sın****Gazel 147**

Mısra: 5

Hız. Ali'nin lakabı.

Zū'l-fiḳār-ı ğamze-y-ile sen
ki Ḥaydarsın velī
Biz de neçe şīr-i merd ile
oṭurmuş ṭurmuşuz

ḥaydar-ı kerrār-vār:1. **ḥaydar-ı kerrār-vār:****Gazel 332**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Kahramanca döne döne
düşmana saldıran Hz. Ali.
gibi.*

Kesmege başın 'adūnuñ
Ḥaydar-ı Kerrār-vār
Tṭḡ-i āh-ı tāb-dārum Zū'l-
fiḳār etmek nece

ḥaydar-mevhibet:1. **ḥaydar-mevhibet:****Kaside 3**

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

*Hız. Ali'nin ihsanına**sahip.*

Ey Mehemmed-nām u
Aḥmed-ḥulḳ u Ḥaydar-
mevhibet
Luṭf u iḥsān etmede yokdur
saña aḳrān olur

2. **ḥaydar-mevhibet:****Kaside 3**

Mısra: 29

*Hız. Ali'nin ihsanına**sahip.*

Ey Mehemmed-nām u
Aḥmed-ḥulḳ u Ḥaydar-
mevhibet
Luṭf u iḥsān etmede yokdur
saña aḳrān olur

**ḥaydar-nām u āşaf-rāy-ı
'ālem:**1. **ḥaydar-nām u āşaf-rāy-ı
'ālem:****Tarih 19**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Ālemin Asaf'fikirlive
Ḥaydar namlısı (Āşaf, Hz.
Süleyman'ın meşhur
vezirinin adı olup Belkıs'ın
"Arş-ı Sebâi" adındaki
tahtını göz açıp kapayacak
kadar kısa bir zamanda
Süleyman'ın sarayına
getirmesiyle meşhurdur. Bu
sebeple simya v.b. gizli
ilimler ona mensuptur.
Edebiyatımızda umumiyetle
sadrzamlar hakkında
kullanılmakta olup Āşaf
kelimesi aklın sembolü
olmuştur. Ayrıntılı bilgi için
bkz. Şentürk, A. Atillâ,
Osmanlı Şiiri Kılavuzu I.C.,
OSEDAM yay., 2016, ss.
359-360).*

O Ḥaydar-nām u Āşaf-rāy-ı
'ālem
Ki olmuşdı Süleymān Ḥana
paşa

ḥayder:1. **ḥaydersin:-sın****Gazel 292**

Mısra: 12

Hız. Ali'nin lakabı.

Elüñden Zū'l-fiḳār-ı ḥāme
düşmez oldı bir laḫza
'Azīzī kişver-i naẓm içre sen
beñzer ki Ḥaydersin

ḥayf:1. **ḥayfdur:-dur****Gazel 172**

Mısra: 3

Haksızlık, zulüm, cevır.

Ḥayfdur bu kuluña etme
sitem
Ey şeh-i 'ālī olup gerdün-
tab'

ḥayfā:1. **ḥayfā:****Tarih 18**

Mısra: 10

Yazık ki.

Dedi yārān acıyup tārḫini
Ol gülüñ şoldurdı ḥayfā
rüzgār

ḥayfā ki:1. **ḥayfā ki:****Gazel 49**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Yazık ki!.*

Rüyuñ mişāl-i şafḫa-i defter
beyāz iken
Ḥayfā ki ḫaṭ gelüp ana bir
gün raḳam çeker

ḥayil:1. **ḥayilüz:-üz****Gazel 144**

Mısra: 10

Engel, perde.

Rüy-ı yâri görmez olduğın
‘adū bizden bilür
Biz gözine ol ħaruñ güyâ
‘Azîzî ħâyilüz

2. **ħâyildür:-dür**

Gazel 300

Mısra: 8

Engel, perde.

Levh-i rüyından ħatı ol meh
tırâş etmiş yine
Seyr-i ħüsnum etmege
‘uşşâka ħâyildür deyü

3. **ħâyil:**

Tedis 3

Mısra: 28

Engel, perde.

Dergeh-i Ĥakka mu ‘adil
yüce menzil yoğ-iken
‘Āh-ı mazlüm aña varmağa
ħâyil yoğ-iken

ħâyil-i gerdün:

1. **ħâyil-i gerdün:**

Gazel 15

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Feleğin perdesi.

Süz-ı sinemden yanardı mihr
ü mâh ile nücüm
Ebr-i âhum tırmayaydı
ħâyil-i gerdün olup

ħayl:

1. **ħayline:-i, -n, -e**

Gazel 227

Mısra: 6

Topluluk, zümre.

Ĥükm-i şâhîdür elinde gonca
tomârı meger
Oldı eşcâr u şüküfe ħayline
serdâr gül

ħayli:

1. **ħayli:**

Gazel 83

Mısra: 4

Çokça, epeyce, oldukça.

Eşigün dârü’ş-şifâsından
cüdâ bîmâr-ı dil
Ĥayli demdür kim tabîbüm
şöyle bî-dermân yatur

2. **ħayliden:-den**

Gazel 189

Mısra: 16

Çokça, epeyce, oldukça.

Ĥâse lillâh düşmese mazhar
‘Azîzî lutfuña
Ĥayliden meddâĥ-ı lutf-ı bî-
şumâruñdur senüñ

3. **ħayli:**

Gazel 261

Mısra: 1

Çokça, epeyce, oldukça.

Verdün şudâ’ ħayli ħalka
rivâyetüñden
Ĥışşañ yeg idi vâ’iz böyle
ĥikâyetüñden

4. **ħayli:**

Gazel 357

Mısra: 14

Çokça, epeyce, oldukça.

Söyleyübildükçe kendi
lâyıkını söylemiş
Eyleyüp ħayli mezemmet
bizi nâ-dânuñ biri

5. **ħayli:**

Gazel 379

Mısra: 2

Çokça, epeyce, oldukça.

Dedüm ol câmeyi al üstüne
ey verd ter düşdi
Bu sözden reng alup ol
gonca baña ħayli ter düşdi

6. **ħayli:**

Kıt’a 1

Mısra: 8

Çokça, epeyce, oldukça.

‘İlm-i erĥâm u nazm u
inşâda
Ĥayli akrân içinde
mu‘teberem

7. **ħayli:**

Lugaz 22

Mısra: 1

*Epeyce, çokça, hayli
zaman, hayli müddet, bir
haylice.*

Ol nedür kim ħayli tîz-
reftârdur
Berg-i ney şeklinde güşü
vardur

ħayl-i derd ü ħam:

1. **ħayl-i derd ü ħam:**

Gazel 237

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalp**

İfade

Gam ve dert sürüsü.

Tek sen ey gönlüm cünün
iĥlîmine şâh oligör
Saña ħayl-i derd ü ħam gibi
sipâh eksük degül

ħayl-i rindâne:

1. **ħayl-i rindâne:**

Gazel 100

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalp**

İfade

Rindane zümresi.

Ey ‘Azîzî gördiler düşmez
elüñden câm-ı mey
Ĥayl-i rindâne seni
meyĥânedede Cem şandılar

ħaylice:

1. **ħaylice:**

Gazel 155

Mısra: 8

*Epeyce, çokça, hayli
zaman, hayli müddet, bir
haylice.*

Nehr-i eşkini geçüp küyuña
varmış ‘âşık
Ĥak bu kim ħaylice girdâb-ı
belâdan geçmiş

2. **ħaylice:**

Gazel 144

Mısra: 2

*Çokça, hayli zaman, bir
müddet.*

Biz o yārūñ dāne-i hāl-i
ruḥına mā' ilüz
Ādemūñ şulb oğlıyuz ḥaylice
merd-i kāyilüz

3. **ḥaylice:**

Gazel 145

Mısra: 4

Epeyce, oldukça fazla.

Āsitān-ı yārdan gayrı yere
itmez nüzül
Ḥaylice yüksek uçar kuşdur
dil-i āvāremüz

ḥayliden:

1. **ḥayliden:**

Gazel 204

Mısra: 10

Epeyden beri.

N'ola görseñ şerbet-i vaşluñ
'Azīziye revā
Ḥayliden bīmār-ı hecrūñdür
o bī-dermān sentūñ

ḥayme:

1. **ḥayme:**

Gazel 44

Mısra: 7

Çadır, otağ.

Ḳuruldı bir yeşil altunlu
ḥayme şanuram bāğa
Görüldükçe şu 'ā'-ı mihr-ile
eshārda şimşād

ḥayme kurdı:

1. **ḥayme kurdı:-dı**

Kaside 4

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Çadır kurmak.

Rişte-i dūd-ı siyāhından
edüp miskīn tınāb
Ḳurdı bir gül-nārī ḥayme
meclis-i şāhāne şem'

ḥayme-i gerdün:

1. **ḥayme-i gerdün:**

Gazel 13

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gökyüzü çadırı.

Ḥayme-i gerdün 'Azīzi
yıkıla nāgeh deyü
Dūd-ı āhum bağladı yer yer
aña müşkīn tınāb

2. **ḥayme-i gerdün:**

Gazel 55

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gökyüzü çadırı.

Şeh-i 'ışkam nücüm ile
müzeyyen ḥayme-i gerdün
Başum üzre kurulmuş
sāyebān-ı zer-nigārumdur

ḥayme-i ḥadrā:

1. **ḥayme-i ḥadrā:**

Gazel 4

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yeşil çadır.

Şüküfe seyrine geldi meger
nevrüz-ı sultānī
Ki kurdı şahn-ı bāğa her
şecer bir ḥayme-i ḥadrā

ḥayr:

1. **ḥayr:**

Mesnevi 1

Mısra: 81

İyilik, iyi, faydalı iş;

fayda.

Lik bir ḥayr daḥı kalmışdur
Beni fikri o ḥayruñ almışdur

2. **ḥayruñ:-uñ**

Mesnevi 1

Mısra: 79

İyilik, iyi, faydalı iş;

fayda.

Göresin nef'in anda bu
ḥayruñ
Sāye-i 'arş ola o dem seyrūñ

3. **ḥayruñ:-uñ**

Mesnevi 1

Mısra: 82

İyilik, iyi, faydalı iş;
 fayda.

Lik bir ḥayr daḥı kalmışdur
Beni fikri o ḥayruñ almışdur

4. **ḥayrını:-ı, -n, -ı**

Tarih 11

Mısra: 3

İyilik, iyi, faydalı iş;
 fayda.

Ḥayrını Ḥaḳ kabül edüp
anuñ
Ede Kevşer şuyın aña ihsān

ḥayr du'āsını ahgör:

1. **ḥayr du'āsını ahgör:**

Gazel 217

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Hayır duasını al.

Nev-cevānum olayın derseñ
eger ber-ḥordār
Ahgör ḥayr du'āsını 'Azīzi
pürūñ

ḥayr u şer:

1. **ḥayr u şer:**

Lugaz 2

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İyilik ve kötülük.

Ḳararur tırur yanında
ādemūñ
Söylemez ammā ki hergiz
ḥayr u şer

ḥayrān:

1. **ḥayrān:**

Gazel 95

Mısra: 10

Kendinden geçmiş. |

*Esrar esrikliği; esrarı
çekerek veya esrarlı macun
yutarak bir köşede her
şeyden bî-haber, mestane
hayat geçiren kimse.*

Ḥaḫuñ esrārını yād etse
'Azīzi yārān

Mey-i la'li lebüni emmede
hayrân derler

2. **hayrândur:-dur**

Kıt'a 19

Mısra: 4

*Bir durum veya bir şey
karşısında ne yapacağımı, ne
hüküm vereceğimi bilememe,
şaşıрма, şaşırıp kalma,
şaşkınlık.*

Alur dest-i ecel bir gün
boğazuñ
Demez her-giz bu hayrândur
bu ser-hoş

hayrân kaldı:

1. **hayrân kaldı:-dı**

Gazel 26

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**

Şaşmak, şaşırarak.

Göricek hatt-ı gubâr-ı la'lüni
Kaldı hayrân ağzını açup
devât

2. **hayrân kaldı:-dı**

Gazel 217

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

Şaşmak, şaşırarak.

Zahm-ı sinem görüp ey kaşı
kemân zih-gürün
Kaldı hayrân koyup ağzına
benân-ı tîrün

hayrân olur:

1. **hayrân olur:-ur**

Gazel 57

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Deyim**

*Çok beğenmek,
kendinden geçmek;
bağlanmak.*

Ol şehüñ dendâni vaşında
'Azîzî her sözüñ
Bir dür-i yek-dânedür kim
güş eden hayrân olur

2. **hayrân olur:-ur**

Kaside 3

Mısra: 58

Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

*Çok beğenmek,
kendinden geçmek;
bağlanmak.*

Maṭla'u'l-envârdur yâ
Maḥzenü'l-Esrârdur
Ṭab'-ı vaḳḳâduñ ki eş'aruñ
gören hayrân olur

3. **hayrân olur:-ur**

Kaside 3

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Deyim**

*Çok beğenmek,
kendinden geçmek;
bağlanmak.*

Şafha-i şem'-i ruḥuñ üzre
gelüp hatt-ı gubâr
Bir mücerreb nüṣṣa yazdı
kim gören hayrân olur

4. **hayrân olur:-ur**

Kaside 3

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
*Çok beğenmek,
kendinden geçmek;
bağlanmak.*

Şafha-i şem'-i ruḥuñ üzre
gelüp hatt-ı gubâr
Bir mücerreb nüṣṣa yazdı
kim gören hayrân olur

5. **hayrân olur:-ur**

Kaside 3

Mısra: 58

Kelime Tipi: **Deyim**

*Çok beğenmek,
kendinden geçmek;
bağlanmak.*

Maṭla'u'l-envârdur yâ
Maḥzenü'l-Esrârdur
Ṭab'-ı vaḳḳâduñ ki eş'aruñ
gören hayrân olur

6. **hayrân olur:-ur**

Muamma 7

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

*Çok beğenmek,
kendinden geçmek;
bağlanmak.*

Ne dem ki āba gire yüze ol
gül-i ḥandân
Derün-ı mâda gören yüzini
olur hayrân

hayrân u deng kalur:

1. **hayrân u deng kalur:-ur**

Gazel 201

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kendinden geçmiş ve
hayran kalmak.*

Sözlerüñ esrâr-ı ḥikmetdür
'Azîzî var-ise
Cür'a-dân-ı nazmuñı gören
kalur hayrân u deng

hayrân u lâl olur:

1. **hayrân u lâl olur:-ur**

Müseddes 1

Mısra: 28

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Hayran ve dilsiz olmak.

Münşe'ât u şî'r-i dür-bâruñ
gören ehl-i maḳâl
Ağzını açup şadef gibi olur
hayrân u lâl

hayrânı oldı:

1. **hayrânı oldı:-ı, -dı**

Gazel 347

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**

*Kendinden geçirmek II
esrarın etkisinde olmak.*

Gerçi ma'cün-ı müferriḥdür
o lebler ammâ
Lebüñ esrârınıñ oldı bu
göñül hayrânı

hayrânı olur:

1. **hayrânı olur:-ı, -ur**

Mesnevi 1

Mısra: 50

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Hayran kalmak, hayran
olmak.*

Görse bu kâliyi eger Mânî
Nağsınuñ olur idi hayrânı

hayret:

1. **hayret-den:-den**

Mesnevi 1

Mısra: 76

*Bir durum veya bir şey
karşısında ne yapacağını, ne
hüküm vereceğini bilememe,
şaşıрма, şaşırp kalma,
şaşkınlık.*

Buñalup her kişi harâretden
Unudup kend'özünü
hayretten

hayret almışdur:

1. **hayret almışdur:-miş, -
dur**

Gazel 54

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Deyim**

Hayrete

*düşmek,şaşkınlık içinde
kalmak.*

Nece şerh ede miñnet-i 'ışkı
Kim 'Azîziyi hayret
almışdur

hayret alur:

1. **hayret alur:-ur**

Gazel 104

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

Hayrete

*düşmek,şaşkınlık içinde
kalmak.*

Hayret alur nañl-i bâğı her
kaçan kim nâz ile
Dâmenin ol serv-kâmet der-
miyân eyler yürür

2. **hayret alur:-ur**

Gazel 353

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

Hayrete

*düşmek,şaşkınlık içinde
kalmak.*

'Aqlımı hayret alur her kime
kim hecrüñde

Söylesem kışsa-i pür-
guşşamı şeyyâd gibi

3. **hayret alur:-ur**

Muamma 33

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

Hayrete

*düşmek,şaşkınlık içinde
kalmak.*

Göründükçe o mâh-ı mihr-
tal'at
Alur görenlerüñ 'aqlını
hayret

hayretde kalurdi:

1. **hayretde kalurdi:-ur, -dı**

Gazel 138

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**

Hayrete

*düşmek,şaşkınlık içinde
kalmak.*

Görse refârını hayretde
kalurdi tûbâ
Yine bir serv-i hevâ-bahşâ
hevâ-dâruz biz

2. **hayretde kalurdi:-ur, -dı**

Gazel 359

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

Hayrete

*düşmek,şaşkınlık içinde
kalmak.*

Ne belâ çekdüğünü dünyede
hicrân ehli
Görse hayretde kalurdi anı
zindân ehli

hayrete varup:

1. **hayrete varup:-up**

Gazel 249

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Deyim**

Hayrette kalmak,

şaşırmak.

Ol büt-i sengîn-dilüñ gördü
meger taşvîrini
Hayrete varup tayandı kaldı
dehr içre şanem

2. **hayrete varup:-up**

Gazel 288

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Deyim**

Hayrette kalmak,

şaşırmak.

Tâlib-i dünyânüñ ahvâlin
görüp ya hüd felek
Hayrete varup 'Azîzi qodı
barmağ ber-dehân

hayr-ile:

1. **hayr-ile:**

Gazel 31

Mısra: 14

Iyilikle.

Azîzi yâd olam derseñ bir
eyü nâm kıl taşşıl
Kişi hayr-ile yâd olmağa
nîkü-nâm olur bâ'is

hayvân:

1. **hayvân:**

Kıt'a 7

Mısra: 4

*Akılsız, idraksiz, ahmak
kimse. II insanlıktan nasibini
almamış(lar).*

Ya'ni söz gevherinüñ

kıymetini

Olıcak bir kişi hayvân ne

bilür

hayy u 'alimî:

1. **hayy u 'alimî:**

Tarih 9

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Allah'ın sıfatlarından
diri ve her şeyi bilen.*

'Alî Bâlîyi kim şehri

'ademde

Getürdi 'äleme Hayy u

'Alimî

haz:

1. **haz:**

Gazel 170

Mısra: 2

*Hoşa gitme, zevk,
hoşlanma.*

Rûhum eder o la'l-i şîrîn-
cevâbdan hâz
Dil-teşnelere nitekim nûş-ı
cülâbdan hâz

hâz eder:

1. **hâz eder:-er**
Gazel 170
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Hoşlanmak, zevk almak.

Rûhum eder o la'l-i şîrîn-
cevâbdan hâz
Dil-teşnelere nitekim nûş-ı
cülâbdan hâz

hâz etmez:

1. **hâz etmez:-mez**
Gazel 170
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Hoşlanmak, zevk almak.

Yandı gamuñla bağrum
döndi kebâba 'ömrüm
Etmez egerçi kimse yenmiş
kebâbdan hâz

2. **hâz etmez:-mez**
Gazel 170
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Hoşlanmak, zevk almak.

'Uşşâk-ı dil-perişân tañ mı
yürürse 'uryân
Abdâl-ı 'ışk olanlar etmez
şiyâbdan hâz

hâz eyler:

1. **hâz eyler:-r**
Gazel 170
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Hoşlanmak, zevk almak.

Gam yedüğümce la'lüñ yâd
etdüğüm budur kim
Ba'de't-â'm rûhum eyler
hoşâbdan hâz

2. **hâz eyler:-r**
Gazel 170
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Hoşlanmak, zevk almak.

Bezm-i gamında yârüñ zâr
olduğum bu her dem
Eylere o şâh-ı 'âlem gûş-ı
rebâbdan hâz

3. **hâz eyler:-r**
Gazel 170
Mısra: 12
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Hoşlanmak, zevk almak.

Gel aña eyler nâz u eger 'itâb
ederseñ
Eylere 'Azîzi şâhum nâz u
'itâbdan hâz

hazân olmağa:

1. **hazân olmağa:-mağ, -a**
Gazel 349
Mısra: 12
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sonbaharın gelmesi II
soluklaşmak.*

Bozuldu hüsn-i gül-rüyuñ
hatuñ gelmege az kaldı
Bahârüñ mevsimi geçdi
hazân olmağa yaklaştı

hâzer eyle:

1. **hâzer eyle:**
Gazel 128
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sakınmak, kaçınmak.

Düd-ı âhı 'âşîkuñ bir nâr-ı
süzân kendidür
Eylere âhumdan hâzer kim
'âlemi ihrâk eder

2. **hâzer eyle:**
Gazel 128
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sakınmak, kaçınmak.

Düd-ı âhı 'âşîkuñ bir nâr-ı
süzân kendidür
Eylere âhumdan hâzer kim
'âlemi ihrâk eder

3. **hâzer eyle:**
Gazel 146
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sakınmak, kaçınmak.

Hâzer eyle yaşumuñ
seylinden
Küyuma deme benim şu
gelmez

hâzer kıl:

1. **hâzer kıl:**
Gazel 292
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sakınmak, çekinmek.

Baña ol meh gibi cevri ü cefâ
etmekden ey gerdün
Hâzer kıl yoğsa bir gün sille-
i âhum benim yersin

2. **hâzer kıl:**
Tahmis 1
Mısra: 11
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sakınmak, çekinmek.

Bu ğarîb üftâdeye şâhum
cefâdan kıl hâzer
Yoğsa eşk ü âhum eyler
'âlemi zîr ü zeber

hazîn olur:

1. **hazîn olur:-ur**
Muamma 19
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kederlenmek, üzülme.

Kaşı yî şad cevır eder deyü şu
kim olur hâzîn
Bî-ser olsun göreyin çıkınca
hamsîn erba'în

hazîne:

1. **hâzînemde:-m, -de**
Gazel 70
Mısra: 2
Mal veya değerli
eşyaların saklandığı yer.

Gözüm pür nukre-i eşk-ile
cânâ hoşça hâlüm var
Şeh-i 'ışkam hâzînemde neçe
mâl ü menâlüm var

hâzır olmuş:

1. **hâzır olmuş:-mış**
Gazel 161
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Her duruma karşı
hazırlıklı, uygun vaziyette
olmak.

Revân olmağa rüy-ı yâre
karşu
Gözümde cüy-ı eşküm hâzır
olmuş

hâzret-i düstür-ı a'zam:

1. **hâzret-i düstür-ı a'zam:**
Tarih 2
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Büyük paşa hazretleri II
Rüstem Paşa.

Hâzret-i Düstür-ı a'zam
nitekim
Tutmuş-idi 'âlemi başdan
başu

hâzret-i gâzî muştafâ paşa:

1. **hâzret-i gâzî muştafâ
paşa:**
Tarih 24
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Gazi Mustafa Paşa
hazretleri (özel isim).

Hâzret-i Gâzî Muştafâ Paşa
Kıldı çün feth mülk-i Şirvânı

hâzret-i han murâd-ı 'âdil:

1. **hâzret-i han murâd-ı
'âdil:**
Tarih 22
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Âdil Murâd han
hazretleri.

Hâzret-i Han Murâd-ı 'âdil
kim
Verdi Haq aña devlet-i
sermed

hâzret-i şâh:

1. **hâzret-i şâh:**
Tarih 1
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Şah hazretleri.

Hâzret-i şâh Selim hân-ı
zamân
Ki odur sâye-i Rahmân-ı
mecîd

hâzret-i şemsî paşa:

1. **hâzret-i şemsî paşa:**
Kaside 2
Mısra: 17
Kelime Tipi: -
1580 yılında vefat etmiş
devlet adamı.

Şamer-i burc-ı 'atâ Hâzret-i
Şemsî Paşa
Ki sürer pâyına yüz şems ü
kamer leyl ü nehâr

hâzret-i ya'küb-veş:

1. **hâzret-i ya'küb-veş:**
Gazel 267
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Hazreti Yakup gibi.

Mısr-ı hüsnuñden cüdâ ey
Yüsuf-ı gül-pîreñ

Hâzret-i Ya'küb-veş oldı
yerüm beytü'l-hazen

2. **hâzret-i ya'küb-veş:**
Gazel 267

Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Hazreti Yakup gibi.

Mısr-ı hüsnuñden cüdâ ey
Yüsuf-ı gül-pîreñ
Hâzret-i Ya'küb-veş oldı
yerüm beytü'l-hazen

hâzz:

1. **hâzzı:-ı**
Gazel 68
Mısra: 5
Hoşa gitme, zevk,
hoşlanma.

Tavâf-ı Ka'benüñ hâzzı
egerçi yok degül ammâ
Senüñ küyuñ tavâfında
benüm kıblem şafâ vardur

hebâ oldı:

1. **hebâ oldı:-dı**
Tarih 2
Mısra: 12
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Boşuna gitmek, zayı
olmak, mahv olmak, yok
olmak.

Bozulup erkân-ı dîvânı kamu
Mâl ü mülki cümleden oldı
hebâ

hecr:

1. **hecriyle:-i, -yle**
Gazel 14
Mısra: 1
Ayrılık.

Gül yüzüñ hecriyle çeşmüm
gam degül olsa pür-âb
Şîşe içinde turur 'âdetdür ey
gonca gülâb

2. **hecrinde:-i, -n, -de**
Gazel 37

Mısra: 11
Ayrılık.

Cām-ı ğam nüş eyleyüp
hecrinde yārūñ her gece
Tañ mı gezsem 'ālemi
sermest ü şeydā her şabāh

3. **hecründe:-üñ, -de**
Gazel 63
Mısra: 4
Ayrılık.

Eşk-i sürh-āb ile rūy-ı
zerdümi al eyleyüp
Gözlerüm hecründe baña hoş
'aceb reng etdiler

4. **hecrinde:-i, -n, -de**
Gazel 69
Mısra: 13
Ayrılık.

Göñül āh eylegil hecrinde
yārūñ diñmeyüp bir dem
Gözüm kan ağla tırma yaş
yerine bu da bir demdür

5. **hecrinde:-i, -n, -de**
Gazel 75
Mısra: 9
Ayrılık.

Hecrinde ol nigāruñ ölsün
'Azīziyi koñ
Mi' rāci dermendüñ çün
'ākıbet ölümdür

6. **hecrüñle:-üñ, -le**
Gazel 138
Mısra: 1
Ayrılık.

Şeşder-i ğamda ki hecrüñle
senüñ zāruz biz
Kendümüzden ki olur şöyle
ki bizāruz biz

7. **hecrinde:-i, -n, -de**
Gazel 140
Mısra: 3
Ayrılık.

Hecrinde ol mehūñ yine dün
gece ra'd-vār
Şaldı cihānda velvele āh u
fiġānımız

8. **hecrinde:-i, -n, -de**
Gazel 171
Mısra: 8
Ayrılık.

Yürü ey şerbet-i vaşlın şunup
ġayre o meh-rūnuñ
Beni hecrinde bīmār u dil-
efġār eyleyen tāli'

9. **hecrinde:-i, -n, -de**
Gazel 171
Mısra: 9
Ayrılık.

Yürü ey zülfi hecrinde o
māhuñ dār-ı dünyāyı
'Azīzi dermendüñ başına
dar eyleyen tāli'

10. **hecriyle:-i, -yle**
Gazel 187
Mısra: 7
Ayrılık.

Cāni yok şürete döndüm o
şanem hecriyle
Yine hālüm demege ol
şaneme cānum yok

11. **hecrüñde:-üñ, -de**
Gazel 190
Mısra: 3
Ayrılık.

Dedüm hecrüñde yaşum oldı
mey-gün
Dedi nüş et senüñ oldur
şarābuñ

12. **hecriyle:-i, -yle**
Gazel 191
Mısra: 11
Ayrılık.

Ol lebi mül yüzi gül hecriyle
zerd ü zār olup
Bāġ-ı derd içre 'Azīzi berg-
nāk olsañ gerek

13. **hecrüñle:-üñ, -le**
Gazel 195
Mısra: 9
Ayrılık.

Öldi hecrüñle 'Azīzi gibi çün
hastelerüñ

Hālleri n'ola tañbüm
bakılan şaġlaruñ

14. **hecrüñle:-üñ, -le**
Gazel 227
Mısra: 12
Ayrılık.

Bülbüle çün ağlamak oldı
güle gülmek naşib
Ko 'Azīzi ağlasun hecrüñle
sen ey yār gül

15. **hecr-ile:-ile**
Gazel 228
Mısra: 3
Ayrılık.

He-cr-ile cān verüp gehi vaşl-
ile bul hayāt
Fāş etme 'ışk-ı yārūñı aġyāre
öl diril

16. **hecrüñde:-üñ, -de**
Gazel 243
Mısra: 2
Ayrılık.

Şad-pāre kıldı baġrumı
şemşir-i ğam benüm
He-cr-üñde geçdi cānuma tır-i
elem benüm

17. **hecrüñ:-üñ**
Gazel 245
Mısra: 3
Ayrılık.

Şararup hecrüñ ile döndi
yüzüm altuna
Dağı meyl etme misin baña
eyā sım-tenüm

18. **hecrüñde:-üñ, -de**
Gazel 245
Mısra: 7
Ayrılık.

Kendü derdin unudurdu
güzelüm hecrüñde
Çekdügüm derdi göreydi
eger Eyyüb benüm

19. **hecrüñle:-ün, -le**
Gazel 250
Mısra: 3
Ayrılık.

Vaşluñla şādān olduğum
hecrüñle nālān olduğum
Hāndān u giryān olduğum
bilsem nedendür bilmezem

20. **hecriyle:-i, -yle**

Gazel 266

Mısra: 1

Ayrılık.

Akıdup gözden lebün
hecriyle kanlu yaşı ben
La'l-gün etdüm reh-i
küyuñdaki her taşu ben

21. **hecrüñde:-üñ, -de**

Gazel 274

Mısra: 1

Ayrılık.

Baña şihhat yüzün
göstermedi hecrüñde gam bir
gün
'Acebdür ben bu gamdan
ölmez-istem ey şanem bir gün

22. **hecrinde:-i, -n, -de**

Gazel 319

Mısra: 9

Ayrılık.

Başını alup oldı revān çarh-ı
berīne
Hechrinde 'Azīzī o mehūñ
dün gece āhum

23. **hecrüñle:-üñ, -le**

Gazel 321

Mısra: 10

Ayrılık.

Göre bir gün göre geldün mi
cānā neçe demlerdür
'Azīzī bister-i gamda yatur
hecrüñle dil-ħaste

24. **hecrüñle:-ün, -le**

Gazel 350

Mısra: 5

Ayrılık.

Eyledün çün beni hecrüñle
giriftār-ı belā
Demidür gel bu belādan yine
kırtar beni

25. **hecrüñde:-üñ, -de**

Gazel 353

Mısra: 3

Ayrılık.

'Aqlını ħayret alur her kime
kim hecrüñde
Söylesem kışsa-i pür-
ğuşşamı şeyyād gibi

26. **hecriyle:-iyle, -yle, -le**

Kaside 3

Mısra: 3

Ayrılık.

Gül yüzün hecriyle ağduqça
gözümden kanlu yaş
Yine şahrā-yı serāser lāle-i
nu'mān olur

27. **hecriyle:-iyle**

Kaside 3

Mısra: 3

Ayrılık.

Gül yüzün hecriyle ağduqça
gözümden kanlu yaş
Yine şahrā-yı serāser lāle-i
nu'mān olur

28. **hecrüñde:-üñ, -de**

Kaside 3

Mısra: 15

Ayrılık.

Bir ten-i fersüdedür
hecrüñde güyā mürde-dil
Kim anuñ zülf ü ħad ü ħaşı
ħayāli cān olur

29. **hecrüñde:-üñ, -de**

Kaside 3

Mısra: 15

Ayrılık.

Bir ten-i fersüdedür
hecrüñde güyā mürde-dil
Kim anuñ zülf ü ħad ü ħaşı
ħayāli cān olur

hecr-i dehānuñ:

1. **hecr-i dehānuñ:-uñ**

Gazel 201

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Dudağın ayrılığı
(sevgilinin ayrılığı).*

Kāh-ı sīnem içre cānā dil
nece ħaralmasıñ
Eyledi hecr-i dehānuñ başına
ol dāri teng

hecr-i dildār:

1. **hecr-i dildār:**

Gazel 35

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sevgilinin ayrılığı.

He-cr-i dildār ile zār olsam
ta'accüb eylemeñ
Fırkat-i dildār gücdür fırkat-i
dildār güç

hecr-i femüñle:

1. **hecr-i femüñle:-üñ, -le**

Gazel 174

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ağzının ayrılığı.

He-cr-i femüñle çıkdı
gözümden dürer dirğ
Güm oldı gitdi yok yere
bunca güher dirğ

hecr-i la'lüñle:

1. **hecr-i la'lüñle:-üñ, -le**

Gazel 310

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sevgilinin lal gibi
kırmızı dudağından
ayrılmak.*

He-cr-i la'lüñle şu deñlü
ağladı meclisde kim
Ķan oturdu 'āķıbet cām-ı
şarābuñ 'aynına

2. **hecr-i la'lüñle:-üñ, -le**

Gazel 310

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sevgilinin lal gibi
kırmızı dudağından
ayrılmak.*

Hecr-i la'lüñle şu deñlü
ağladı meclisde kim
Çan oturdu 'âkıbet cām-ı
şarābuñ 'aynına

3. **hecr-i la'lüñle:-iñ, -le**

Gazel 338

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sevgilinin lal gibi
kırmızı dudağından
ayrılmak.*

Hecr-i la'lüñle 'Azizî gibi
bimār olanuñ
Derdine ölmekden özge çāre
yoğdur var ise

heft:

1. **heft:**

Gazel 333

Mısra: 8

Yedi sayısı.

Bulmaya neşv ü nemā hergiz
nebātāt-ı zemīn
Çuruya nehr-i revān u heft
'ummān qalmaya

2. **heft:**

Kıt'a 1

Mısra: 5

Yedi sayısı.

Günde heft aqçadur 'ulüfem
evet
'Ömri pencāh sāle ermiş
erem

heft yem:

1. **heft yem:**

Gazel 2

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yedi deniz (1. Çin
Denizi/Hint okyanusu, 2.
Magrib Denizi/Atlantik
Okyanusu, 3. Rum
Denizi/Akdeniz, 4.
Karadeniz, 5. Taberiyye
Denizi/Kızıldeniz, 6.
Cürcan/Hazar Denizi, 7.
Fars Denizi/Basra Körfezi).*

Göñül deryā-yı 'ışkında
yüzerken ol dür-i pākūñ
Dağı dünyā yüzinde
olmamışdı heft yem peydā

helāk eder:

1. **helāk eder:-er**

Gazel 25

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Mahvetmek, öldürmek.

Çorçum oldur 'Aziziyā
ğamla
Seni bir gün helāk eder firqat

helāk etdi:

1. **helāk etdi:-di**

Muamma 45

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Mahvetmek, öldürmek.

Alurken destin ağıyaruñ
keremle
Helāk etdi beni ol meh
sitemle

helāk etmez:

1. **helāk etmez:-mez**

Gazel 134

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Mahvetmek, öldürmek.

Añup her gün o māhı āh
edersin ey göñül aydur
Yağup ol āh-ı pür-sūzuñ seni
bir gün helāk etmez

helāk eyledi:

1. **helāk eyledi:-di**

Tarih 27

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Mahvetmek, öldürmek.

Gördiler kim geçdi zağm-ı
deşne cānına o dem

Dediler tārīhin eyvāh eyledi
hañçer helāk

helāk eyler:

1. **helāk eyler:-r**

Gazel 304

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Mahvetmek, öldürmek.

Çamzeñ ādemler helāk eyler
şaçuñ yollar başar
Gözleruñ her dem harāmiler
gibi çan etmede

helāk olmak:

1. **helāk olmak:-mak**

Gazel 318

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**

*Mahvolmak, perişan
hale gelmek; ölmek.*

'Azizî derd-i hecrüñle helāk
olmak muqarrerdür
Tabībüm şerbet-i vaşluñdan
olmazsa aña çāre

helāk olsañ:

1. **helāk olsañ:-sa, -ñ**

Gazel 191

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

*Mahvolmak, perişan
hale gelmek; ölmek.*

Çünkü 'ışka düşdüñ ey dil
derd-nāk olsañ gerek
Derd-nāk olmak degül belki
helāk olsañ gerek

helāk olur:

1. **helāk olur:-ur**

Gazel 221

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

*Mahvolmak, perişan
hale gelmek; ölmek.*

Hışma geldükçe o çeşm-i
hübñāk
Her kime kılsa nazar olur
helāk

hele:**1. hele:****Gazel 179**

Mısra: 8

Bir kimse veya şey diğer kimse veya şeylerin içinde ayrıca belirtmek istendiği zaman bunu ifade eden kelimenin başına veya sonuna getirilir, özellikle.

Meclis içre tolular içmek nic' olur göresin
Gelsün ey sākī hele meydāna
çeng ü nāy u def

2. hele:**Gazel 280**

Mısra: 6

Bir kimse veya şey diğer kimse veya şeylerin içinde ayrıca belirtmek istendiği zaman bunu ifade eden kelimenin başına veya sonuna getirilir, özellikle.

Bülbül-āsā nece olur na' ralar
urmak göreyin
Bāğ-ı bezm içre kadeh-i sākī
hele verd olsun

3. hele:**Gazel 282**

Mısra: 6

Bir kimse veya şey diğer kimse veya şeylerin içinde ayrıca belirtmek istendiği zaman bunu ifade eden kelimenin başına veya sonuna getirilir, özellikle.

Gül ü mül şöhetin etmek
çemende gönca-leblerle
Nece olur göresin şūfī hele
evvel bahār olsun

4. hele:**Gazel 149**

Mısra: 8

Doğrusu.

Yāri kōmaz gelmege baña
rakīb-i kāfirün
İşleri vardur hele şeytāna
beñzer beñzemez

5. hele:**Gazel 361**

Mısra: 10

Artık.

'Arz-ı hūsn etmez baña ol
Yūsuf-ı şānī ile
Ey 'Azīzī söyleşem gelsün
hele mīzān günü

6. hele:**Gazel 261**

Mısra: 10

Hele, haydi.

'Arz-ı hūsn etmez baña ol
Yūsuf-ı şānī ile
Ey 'Azīzī söyleşem gelsün
hele mīzān günü

helvā:**1. helvā:****Gazel 47**

Mısra: 2

Helva, tatl.

Olmasa şehd-i lebūñ şekker
gibi cānā lezīz
Telh düşnāmuñ baña
gelmezdi çün helvā lezīz

helvā vü pālūde:**1. helvā vü pālūde:****Gazel 32**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Helva ve palude (palude, Nişasta, şeker ve su karışımının pişirilerek soğutulmasıyla yapılan bir tür tatl.).

Leblerūñ bāzār-ı hūsn içre ne
şīrīn-kār olur
Kim gehī helvā vü pālūde
şatar gāhī gülāc

hem:**1. hem:****Gazel 329**

Mısra: 3

Ayrıca, ilave olarak.

Öldürürsün tīr-i müjgān ile
'uşşākı vü hem
Uğramazsın ölicecek bir kez
kubūri yanına

2. hem:**Kaside 5**

Mısra: 123

Ayrıca, ilave olarak.

Ola 'ömri ziyāde Emrī-i mīr-
i kelāmuñ hem
Kim oldur Hüsrev-i şāhib-
kemāli ehl-i dīvānuñ

3. hem:**Kıt'a 1**

Mısra: 4

Ayrıca, ilave olarak.

Kulle-i Heft-i āsmān-ķadrūñ
Hem hişār erlerine ser-
neferem

4. hem:**Kıt'a 20**

Mısra: 5

Ayrıca, ilave olarak.

Dağı hem deyesin dūd-ı
siyāhı
Gögi göge boyadı ol yüzi hūr

5. hem:**Gazel 320**

Mısra: 4

Kullanıldığı cümleye

"üstelik, bir de, şu da var ki, zâten" mânâları katarak anlamı kuvvetlendirir.

Vaşl-ı yāre mey-i eşk-ile
erişsem tañ mı
Hem olur zevk u şafā
bezmine bādī bāde

6. hem:**Gazel 250**

Mısra: 9

Aynı, tıpkı, sanki.

Zībāligi rüy-ı gülūñ şeydāligi
hem bülbülūñ
Hāli perīşān sünbülūñ bilsem
nedendür bilmezem

hemān:

1. **hemān:**

Gazel 53
Mısra: 3
Hemen.

Gördi bitmez akçasuz iş
duhter-i verdüñ hemān
Başdı nağd-i jāleyi ucına
ebr-i nev-bahār

2. **hemān:**

Gazel 194
Mısra: 5
Hemen.

Bulsa girerdi içine gördüğü
yere hemān
Kālib-i fersüdesidür tüt ki
şā'ir cānumuñ

3. **hemān:**

Gazel 221
Mısra: 5
Hemen.

Tek hemān sen baña yār ol
dostum
Cümle 'ālem düşmen olursa
çe-bāk

4. **hemān:**

Gazel 222
Mısra: 2
Hemen.

Nedür yoluñda cān nağdin
senüñ rühüm revān etmek
Hemān tek minnete geçsün
yanuñda terk-i cān etmek

5. **hemān:**

Gazel 268
Mısra: 2
Hemen.

Dīde giryān sīne biryān oldu
cismüm nā-tüvān
'İşk-ı yār ile işüm Allāha
qalmışdır hemān

6. **hemān:**

Kıt'a 18
Mısra: 8
Hemen.

Bir iki bennā 'ināyet ola ger
Yapılır gönlüm gibi şāhum
hemān

7. **hemān:**

Gazel 7
Mısra: 5
Sürekli, daima.

Sen cefā nāveklerin tek
sīneme gönder hemān
Ey kemān-ebrü edeyin
cānum üzre yer aña

8. **hemān:**

Gazel 85
Mısra: 7
Sürekli, daima.

Hemān bir sen degülsin
iñleyen 'ışk-ıla ey gönlüm
Elinden tışe-i Ferhād-ı 'ışkuñ
tağ u taş iñler

9. **hemān:**

Gazel 125
Mısra: 10
Sürekli, daima.

Şu deñlü yağdı kim táb-ı teb-
i fırkat 'Azīzīyi
Görenler pister-i gamda o
bīmāri hemān ağlar

10. **hemān:**

Gazel 137
Mısra: 2
Sürekli, daima.

Kişi mesrūr olup bāğ-ı
cihānda her zamān gülmez
Dem olur ağlamağ-ıla geçer
'ömri hemān gülmez

11. **hemān:**

Gazel 192
Mısra: 4
Sürekli, daima.

Ellere karşı ayağın öpmege
şarkar тұrur
Der-miyān eyle hemān ey
serv-kağ dāmānlaruñ

12. **hemān:**

Kaside 3
Mısra: 53
Ancak, sadece,

yalnızca.

Saña ibdā'-ı nazımda ğod
nazīr ancak hemān
Yā Zāhīr-i Fāryābī yā meger
Selmān olur

13. **hemān:**

Kaside 3
Mısra: 53
Ancak, sadece,

yalnızca.

Saña ibdā'-ı nazımda ğod
nazīr ancak hemān
Yā Zāhīr-i Fāryābī yā meger
Selmān olur

14. **hemān:**

Kaside 5
Mısra: 41
Ancak, sadece,

yalnızca.

Esīr-i nāme-i 'ışkı hemān
'Ulvī degül ancak
Neçe Mecnūmi var Leylī gibi
Şālih dil-ārānuñ

15. **hemān:**

Kaside 5
Mısra: 64
Ancak, sadece,

yalnızca.

Der-i devlet-me'ābında
olupdur bendesi 'ālem
Hemān bir sen degülsin qulı
ancak İbn-i 'Osmānuñ

16. **hemān:**

Gazel 44
Mısra: 2
Sanki.

'Aceb mi ger olursa
mu'teber gülzārda şimşād
Ki beñzer ol boyı serve
hemān refārda şimşād

17. **hemān:**

Gazel 76
Mısra: 10
Sanki.

'Azīzī bend olan zülf-i siyāh-
ı rüy-ı dildāra
Hemān ol murğa beñzer
nāgehānī āğa düşmişdür

18. **hemān:****Gazel 86**

Mısra: 9

Sanki.

Küy-ı dilberde ‘Azīzī sana
mı kaldı hemān
Kavm-i a‘dā-y-ıla dāyım
eylemek hengāmeler

19. **hemān:****Gazel 156**

Mısra: 2

Sanki.

O māhuñ zūlfī kim ruhsārına
müştğīn niķāb olmış
Hemān ol ebre beñzer rüy-ı
hürşīde hicāb olmış

20. **hemān:****Gazel 298**

Mısra: 4

Sanki.

Gözüm cüy-ı sirişk ile kenār-ı
çeşme-i ğamda
Hemān ol kūzeye beñzer kim
ola āb ile memlū

21. **hemān:****Lugaz 16**

Mısra: 3

Sanki.

Bāl ü perdür gevdesi ancak
hemān
Līk olmışdur ğīdāsı üstüñvān

22. **hemān:****Gazel 125**

Mısra: 1

*Hemen, o an II süreklī,
daima.*

Cihān mātem-serādur bunda
kim gelse hemān ağlar
Bir iki gün gülerse yañılıp
neçe zamān ağlar

hemāndem:1. **hemāndem:****Kıt'a 2**

Mısra: 21

*Hemen, o anda, vakit
kaybetmeden.*

Bu söz oldı çü mesmū‘um
hemāndem
Yüzüm sürünü geldüm hāk-i
pāya

2. **hemāndem:****Tarih 3**

Mısra: 5

*Hemen, o anda, vakit
kaybetmeden.*

Görüp ol āteşi hātif
hemāndem
Dedi tārīh Sitanbul yandı bu
şām

hemçü:1. **hemçü:****Gazel 10**

Mısra: 7

Gibi.

Zāri zārī inler-isem ben n’ola
hemçü hezār
Dōstum oldum o yār-ı gül-
‘izārımdan cūdā

2. **hemçü:****Gazel 157**

Mısra: 14

Gibi.

Ğam ocağında beni çekdi
çevürdi hemçü şiş
Āh elinden çarh-ı bīdāduñ
‘Azīzī āh kim

3. **hemçü:****Gazel 247**

Mısra: 7

Gibi.

Olup abdāl-ı hüsnuñ hemçü
mir‘āt
N’ola geysen ‘abālar Muşli
şāhum

4. **hemçü:****Mesnevi 1**

Mısra: 5

Gibi.

‘İlm ü hilm ü ‘amelde hemçü
velī
Bezl-i cūd u keremde ‘ayn-ı
‘Alī

5. **hemçü:****Tarih 21**

Mısra: 5

Gibi.

Almup Naħcivānuñla
Revānuñ hemçü Şirvānuñ
Kātılur Arz-ı Rūma ser-be-
ser Hıoy u Şifāhān deñ

hem-çü:1. **hem-çü:****Kaside 2**

Mısra: 16

Gibi.

Hāce-i çarh kamer tıflına
ve’ş-şems okudur
Şarınup hem-çü kamer
başına şemsī destār

2. **hem-çü:****Tarih 22**

Mısra: 8

Gibi.

Erdi çün leşker ile Şirvāna
Girdi cünd-i ‘adūya hem-çü
esed

hem-çün:1. **hem-çün:****Tarih 18**

Mısra: 8

Gibi.

El çeküp bāğ-ı cihāndan
‘ākıbet
Uçdı cennetden yaña hem-
çün hezār

hem-çün hezār:1. **hem-çün hezār:****Lugaz 6**

Mısra: 4

Kelime Tipi: Kalıp

İfade*Bülbül gibi.*

Geydügi cāme yeşildür
gūyiyā
Söylese çalar dili hem-çün
hezār

hemdem:

1. **hemdemümdür:-üm, -dür****Gazel 24**

Mısra: 2

Dost, arkadaş.

Ben nece olmayayın
maḥbûb-dost
Hemdemümdür her dem ol
maḥbûb dost

2. **hemdemüm:-üm****Gazel 241**

Mısra: 5

Dost, arkadaş.

Ḳanlı yaşumdur demâdem
firḳatüñde hemdemüm
Ḡuşsa vü ḡamdur belâ
râhında hem-râhum benüm

3. **hemdemi:-i****Lugaz 7**

Mısra: 4

Dost, arkadaş.

Cismi sâz-ı büriyâ gibi nizâr
Hemdemi ehl-i hevâdur kârı
zâr

hem-dem:1. **hem-dem:****Kaside 2**

Mısra: 21

Dost, arkadaş.

Zıll-i Haḳ şems ü kamer
encümin eyle hem-dem
Şeh-i Cem-mevhibet ü şems
ü kamer-ḥaşmete yâr

hemdem olalı:1. **hemdem olalı:-alı****Gazel 243**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Arkadaş olmak,
arkadaşlık etmek.*

Hemdem olalı derd ü ḡam-ı
hecre nem degül
Çıkdı gözümden ağlayı
ağlayı dem benüm

hemdem olmuş:1. **hemdem olmuş:-muş****Gazel 100**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Arkadaş olmak,
arkadaşlık etmek.*

Ehl-i diller göricek bir yerde
ḥatt u la 'lûñi
Hemdem olmuş Hızr ile 'İsî-i
Meryem şandılar

hem-dem olmuşdur:1. **hem-dem olmuşdur:-muş,
-dur****Gazel 113**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Samîmî, canciğer
arkadaş, dost olmak.*

Yâri aḡyâr-ile gördükçe
'Azîzî bâḡda
Şanuram kim hem-dem
olmuşdur gül-ile ḥârlar

hem-dem olup:1. **hem-dem olup:-up****Gazel 236**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Samîmî, canciğer
arkadaş, dost olmak.*

Ḥâr ile hem-dem olup ey
yüzi gül ben bülbülün
Ḥâtırın sünbül şaçun gibi
perîşân etmegil

hemdem olup:1. **hemdem olup:-up****Gazel 184**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Samîmî, canciğer
arkadaş, dost olmak.*

Bir kemâl ehline olup
hemdem
Meh gibi kâmil olmaduk
kalduk

hem-dem ü yârı:1. **hem-dem ü yârı:-ı****Gazel 51**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Arkadaş ve sevgili.

Dem olur yüzini göremez o
yârün aḡyâr
Söyledür olsañ evet hem-
dem ü yârı geçinür

hemdemi:1. **hemdemi:****Matla 52**

Mısra: 1

Dost, arkadaş.

Her kimün kim hemdemi
Bayram-ı sîm-endâm ola
Her şebi ḳadr ü berât u her
güni bayram ola

hemdem-i aḡyâr:1. **hemdem-i aḡyâr:****Kaside 3**

Mısra: 73

Kelime Tipi: -

*Ellerin, yabancıların
dostu II rakîbin arkadaş.*

Hemdem-i aḡyâr olup aḳıtma
yaşum dem-be-dem
Yoḡsa bir gün ara yerde iki
gözüm ḳan olur

hemdem-i aḡyâr olup:1. **hemdem-i aḡyâr olup:-up****Kaside 3**

Mısra: 73

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Yabancı ile arkadaş
olmak II sevgilinin rakiple
birlikte olması.*

Hemdem-i aḡyâr olup aḳıtma
yaşum dem-be-dem
Yoḡsa bir gün ara yerde iki
gözüm ḳan olur

hemdem-i āh u nāle vü zāram:

1. **hemdem-i āh u nāle vü zāram:-am**

Muamma 43

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Zayıflığın, inleme ve ahın dostu.

Ben ki bīmār-ı 'ışk-ı dil-dāram
Hemdem-i āh u nāle vü zāram

hemdem-i efgān olursa:

1. **hemdem-i efgān olursa:-ur, -sa**

Gazel 225

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Inleyişleri sürekli olmak.

Gül yüzün şevkıyla dil nālān
olursa gam degül
Bülbül-i cān hemdem-i efgān
olursa gam degül

hemdemi olmaz:

1. **hemdemi olmaz:-i, -maz**

Kaside 5

Mısra: 79

Kelime Tipi: -

Samimî, canciğer arkadaşı, dost olmak.

İki gün bir dil-i bīmāruñ
olmaz hemdemi Yārī
Degüldür başı hoş kimseyle
ol yār-ı dil-ārānuñ

hemdem-i rakīb:

1. **hemdem-i rakīb:**

Gazel 16

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Rakibin dostu, arkadaşı.

Müşkil belā degül mi 'Azizī
bu 'āşıka
Kim dāyimā habībi ola
hemdem-i rakīb

hemīşe:

1. **hemīşe:**

Gazel 89

Mısra: 3

Daima, her vakit, her zaman.

Ehl-i 'ışkuñ hemīşe aḥvāli
Zülf-i dilber gibi müşevveş
olur

2. **hemīşe:**

Gazel 90

Mısra: 4

Daima, her vakit, her zaman.

Ben saña mā'ilin dil ü
cāndan evet sentüñ
Meylüñ hemīşe ey gözi āhū
yabānedür

3. **hemīşe:**

Gazel 341

Mısra: 8

Daima, her vakit, her zaman.

Zülfü yārūñ la'lin özlerse ḥatı
ḥālın n'ola
Meyli māruñ şiredür mūruñ
hemīşe çineye

hem-kaḍeh olalı:

1. **hem-kaḍeh olalı:-a, -lı**

Gazel 131

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kadeh arkadaşı olmak.

Hem-kaḍeh olalı aḡyār ile
sīmīn-berimüz
Oldı ḥūn-āb ile pür kāse-i
çeşm-i terimüz

hem-pāye-i pelid:

1. **hem-pāye-i pelid:**

Gazel 142

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Alçaklıkta rütbece eşit.

Aḡyāra gül gibi taḡlup hıç
revā mıdur
Hem-pāye-i pelid ola serv-i
bülendimüz

hem-per olur:

1. **hem-per olur:**

Gazel 309

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Berberer uçmak.

Zülfü hümāsı ol mehūñ
olduḡça ḥātıra
Āhum 'uḡābı hem-per olur
nesr-i ḡyire

2. **hem-per olur:-ur**

Gazel 309

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Berberer uçmak.

Zülfü hümāsı ol mehūñ
olduḡça ḥātıra
Āhum 'uḡābı hem-per olur
nesr-i ḡyire

hem-rāh:

1. **hem-rāhum:-um**

Gazel 241

Mısra: 6

Yol arkadaşı, yoldaş.

Ḳanlı yaşımdur demādem
fırḡatūñde hemdemüm
Ḡuşsa vü ḡamdur belā
rāhında hem-rāhum benüm

2. **hem-rāh:**

Gazel 259

Mısra: 2

Yol arkadaşı, yoldaş.

Cevr edüp bendeñe her ḡāh
benüm sulḡānum
Olma a' dāyıla hem-rāh
benüm sulḡānum

**hem-reh-i şâh-ı kamer-
tal'at:****1. hem-reh-i şâh-ı kamer-
tal'at:****Kaside 2**

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

*Ay yüzlü sevgilinin yol
arkadaşı.*

Hem-reh-i şâh-ı kamer-tal'at
u şems-i 'ālī
Hem-ser-i şâh-ı kamer-aḥter-
i gerdün müdām

hem-ser:**1. hem-serdür:-dür****Mesnevi 1**

Mısra: 9

Arkadaş.

Nece kulle ki çarḥa hem-
serdür
Āb-ı rüy-ı kılā'-ı kişverdür

hem-ser kılmadı:**1. hem-ser kılmadı:-ma, -dı****Gazel 354**

Mısra: 5

Kelime Tipi: Kalıp

İfade*Arkadaş, dost yapmak,
yakınlaştırmak, beraber
olmalarını sağlamak.*

Kılmadı hem-ser nigāruñ
zülfine hergiz beni
Göreyin kim bozıla tîz günde
çarḥuñ çenberi

hem-ser olupdur:**1. hem-ser olupdur:-up, -
dur****Tarih 4**

Mısra: 2

Kelime Tipi: Kalıp

İfade*Dost, arkadaş olmak.*

Sen ol şāhib-sa'âdetsin ki
kadrüñ
Olupdur gün gibi eflāke
hem-ser

**hem-ser-i şâh-ı kamer-
aḥter-i gerdün:****1. hem-ser-i şâh-ı kamer-
aḥter-i gerdün:****Kaside 2**

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

*Feleğin yıldız ayının
şahının arkadaşı.*

Hem-reh-i şâh-ı kamer-tal'at
u şems-i 'ālī
Hem-ser-i şâh-ı kamer-aḥter-
i gerdün müdām

hem-ser-i şems-i felekdür:**1. hem-ser-i şems-i
felekdür:-dür****Kaside 2**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Feleğin güneşi ile
benzer II Feleğin güneşi ile
arkadaş.*

Şems mihr-i kamerüñ yolına
dönse tañ mı
Hem-ser-i şems-i felekdür
kamer-i gül-ruḥsār

hemser-i zātü'l-bürüc:**1. hemser-i zātü'l-bürüc:****Gazel 34**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Burçlarla dolu göğe
benzer. Ves semâi zâtîl burûc
(Burçlarla dolu göğe
andolsun) ayetinden iktibas.*

Āstānuñ olmayadı hemser-i
zātü'l-bürüc
Nâlem etmezdi kemend-i âh
ile aña 'urüc

hemyân:**1. hemyânında:-ı, -n, -da****Gazel 119**

Mısra: 4

*Kese, torba, çanta,
dağarcık.*

Geçmez ol sîmîn-tenüñ
yanında fûls-i aḥmere
Dîde hemyânında eşküm
gerçi kim dirhemlenür

hengâm:**1. hengâmı:-ı****Gazel 364**

Mısra: 2

Zaman, çağ, sıra, vakit.

Erdi seyr-i şeb-i deycür-ı
ḥaṭuñ eyyâmı
Geldi âhumla gece
şoḥbetinüñ hengâmı

2. hengâmı:-ı**Tesdis 4**

Mısra: 22

Zaman, çağ, sıra, vakit.

Şalındılar kenâr-ı bāğ u rāğa
serv-kâmetler
Şafâ hengâmı geldi gitdi
encâm-ı küdüretler

hengâme:**1. hengâmeler:-ler****Gazel 86**

Mısra: 10

Kavga, şamata, velvele.

Küy-ı dilberde 'Azîzî sana
mı kaldı hemân
Kavm-i a'dâ-y-ıla dâyim
eylemek hengâmeler

hengâm-ı nev-bahâr oldı:**1. hengâm-ı nev-bahâr
oldı:-dı****Terci-bend 1**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*İlk bahar zamanının
olması, ilk bahar vaktinin
gelmesi.*

Yine hengâm-ı nev-bahâr
oldı

Yine şun'-ı Hâk âşkâr oldı

hengâm-ı vişâlün:**1. hengâm-ı vişâlün:-üñ****Kaside 3**

Mısra: 67
Kelime Tipi: -
Kavuşma zamanı.

Erse hengâm-ı vişâlûñ murğ-
ı dil eyler figân
Gül zamânı gelse bülbül
nitekim nâlân olur

hengâm-ı vişâlûñ erse:

1. **hengâm-ı vişâlûñ erse:-**
üñ, -se

Kaside 3

Mısra: 67

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sevgiliye kavuşma
zamanı, vakti gelmek.*

Erse hengâm-ı vişâlûñ murğ-
ı dil eyler figân
Gül zamânı gelse bülbül
nitekim nâlân olur

hep:

1. **hep:**

Gazel 12

Mısra: 1

*Sürekli olarak, her
zaman, daima.*

Nuķūd-ı cānum u ‘ömrüm
benüm cānānuñ olsun hep
Neye mālîk isem dünyāda ol
sultānuñ olsun hep

2. **hep:**

Gazel 12

Mısra: 2

*Sürekli olarak, her
zaman, daima.*

Nuķūd-ı cānum u ‘ömrüm
benüm cānānuñ olsun hep
Neye mālîk isem dünyāda ol
sultānuñ olsun hep

3. **hep:**

Gazel 12

Mısra: 4

*Sürekli olarak, her
zaman, daima.*

Baňa la‘l-i güher-bāriyla
dendāni yeter yārūñ

Ne deñlü var ise mercān ü
dür ‘ummānuñ olsun hep

4. **hep:**

Gazel 12

Mısra: 6

*Sürekli olarak, her
zaman, daima.*

Kaşuñla yüzüñ ü zülfüñ
temāşası yeter baňa
Hilāl ü mihr ile ebr-i siyeh
devrānuñ olsun hep

5. **hep:**

Gazel 12

Mısra: 8

*Sürekli olarak, her
zaman, daima.*

Yeter seyr-i had ü kıdd ü
haţuñ ‘aşıklara cānā
Gül ü serv-i revān ile çemen
bostānuñ olsun hep

6. **hep:**

Gazel 12

Mısra: 10

*Sürekli olarak, her
zaman, daima.*

Ĝam u derd ü belā miñnet
‘Azîzî tek benüm olsun
Neşâţ u ‘ālem ü zevķ u şafā
yārānuñ olsun hep

7. **hep:**

Gazel 21

Mısra: 2

*Sürekli olarak, her
zaman, daima.*

Etdügin baňa ‘adū-yı Bū-
Leheb
Dilerin Haķdan ki bir bir
bula hep

8. **hep:**

Gazel 96

Mısra: 10

*Sürekli olarak, her
zaman, daima.*

‘Azîzî hāţıruñ yakduğına
incinme dildāruñ
Ki hūbān-ı zamānuñ işi hep
hāţır-şikenlikdür

9. **hep:**

Gazel 98

Mısra: 6

*Sürekli olarak, her
zaman, daima.*

Ruĝ-ı zerdüm görüp baňa
nece meyl etmesün cānān
Ki hūbān-ı zamāne şimdi hep
altuna mā‘ıldür

10. **hep:**

Gazel 157

Mısra: 4

*Sürekli olarak, her
zaman, daima.*

Zaĝm-ı peykān-ı müjem
sīneñde bitmez demegil
Ey kaşı yā hep biter olmaz
cihānda bitmez iş

11. **hep:**

Gazel 263

Mısra: 9

*Sürekli olarak, her
zaman, daima.*

Zülfidür hep beni bürehne
eden
Leylidür Kaşısı eyleyen
‘uryān

12. **hep:**

Gazel 333

Mısra: 5

*Sürekli olarak, her
zaman, daima.*

Kaţre-i bārān gibi hep yer
yüzine döküle
Mihr ü māh-ı āsmān u necm-
i raĝşān kılmaya

13. **hep:**

Kaside 3

Mısra: 76

*Sürekli olarak, her
zaman, daima.*

Ĝanda bir derd ü belā vü
ĝuşşā vü ĝam var ise
Miñnet-ābād-ı cihānda hep
baňa yārān olur

14. **hep:**

Kaside 3

Mısra: 76

Sürekli olarak, her zaman, daima.

Çanda bir derd ü belâ vü
guşsa vü gam var ise
Mihnet-âbâd-ı cihânda hep
baña yârân olur

15. **hep:**

Lugaz 3

Mısra: 5

Sürekli olarak, her zaman, daima.

Çarh-ı kec-reftâra beñzer
vaşfi hep
Şu alur ka' r-ı zemînden rûz u
şeb

16. **hep:**

Gazel 351

Mısra: 9

Hepsi, tamamı.

Cihân halkını hep kırdı
geçürdi tîğ-i gamzeyle
Meger kim Çahramâni
gözlerûñ şâhib-ķırân oldu

17. **hep:**

Lugaz 5

Mısra: 5

Hepsi, tamamı.

Sâhil-i deryâ-yı Hindi hep
bilür
Cüssede kılyona yan başı
gelür

18. **hep:**

Lugaz 11

Mısra: 3

Hepsi, tamamı.

Akça akça dâğlardur cismi
hep
Derler aña ' aşık-ı dîdâr-ı Rab

19. **hep:**

Müseddes 3

Mısra: 3

Hepsi, tamamı.

Elinde eşiyânuñ nesne yok
hep ehl-i hissetde
Kemâl ehli mezelletde edânî
câh-ı ' izzetde

her:

1. **her:**

Kaside 3

Mısra: 6

Her, her bir.

Çeşm-i hün-âlüduma
olduğa la' lûñ mün' akis
Eşkümüñ her kıatresi bir
sübha-i mercân olur

2. **her:**

Kaside 3

Mısra: 8

Her, her bir.

Tir-i gamzeñ yâd edüp yaş
yerine kıan ağlasam
Dîdede her kırpigüm bir
la' lden peykân olur

3. **her:**

Kaside 3

Mısra: 10

Her, her bir.

Genc-i ruhsâruñda zülfün
bilmezsin ne sihr eder
Kim anuñ her târı mâr u mârı
bir şu' bân olur

4. **her:**

Kaside 3

Mısra: 13

Her, her bir.

Var ise her şeb-çerâğı mihr-i
rüyüñdan baķar
Meş' al-i mâh-ı felek kim
şem' -veş tábân olur

5. **her:**

Kaside 3

Mısra: 17

Her, her bir.

Sîneye çekmek diler cânım
gibi dil her kaçan
Tîğ-i hün-rîzüñ gılâfından
çıkup ' uryân olur

6. **her:**

Matla 26

Mısra: 1

Her, her bir.

Yazılırsın deyü her dem
hâmeye
Rişteler tolaşdı miskîn
nâmeye

7. **her:**

Gazel 4

Mısra: 1

Tamamıyla, tamamen.

Bahâr oldu yine her nev' arüs-
ı lâle-i hamrâ
Büründi al duvağın çün gül-i
sür-ı çemen-ârâ

8. **her:**

Gazel 4

Mısra: 4

Her bir.

Şükûfe seyrine geldi meger
nevrüz-ı sultânî
Ki kırdı şahn-ı bâğa her
şecer bir hayme-i hadrâ

9. **her:**

Gazel 4

Mısra: 8

Her bir.

Meger şâh-ı bahâruñ
hükmidür dîvân-ı gülşende
Tutarlar gönçayı el üzre her
şâh-ı gül-i ra' nâ

10. **her:**

Gazel 4

Mısra: 12

Her bir.

' Azîzî bir dem erdi kim yine
mecnû' a-i gülden
Okur şâh-ı bahâruñ medhîni
her bülbül-i güyâ

11. **her:**

Gazel 8

Mısra: 9

Her bir.

Görinür gözüme her aķkeri
bir kırmızı gül
Nâr-ı süzâna desem tañ mı
gülistân-ı şitâ

12. **her:**

Gazel 16

Mısra: 1
Her bir.

Her şubh eşigüne varur ey
māh-ı dil-fır̄b
Mıhr-i münirūñ oldu zevāli
meger garīb

13. her:
Gazel 18
Mısra: 2
Her bir.

Meger kim kebkebüñ
nakşına yüz sürmek diler
kevkeb
Götürüp kendüyi gökden
yere her gāh atar kevkeb

14. her:
Gazel 18
Mısra: 3
Her bir.

Zamane halkını taşā tutar
çarh-ı 'adū her şeb
Bu hāle olmayan vākıf şanur
gökden düşer kevkeb

15. her:
Gazel 21
Mısra: 10
Her bir.

Vaşf-ı rüy u haṭṭ-ı müşkīnūñ
eder
Her kimi görse 'Azīzī rüz u
şeb

16. her:
Gazel 24
Mısra: 2
Her bir.

Ben nece olmayayın
maḥbūb-dost
Hemdemümdür her dem ol
maḥbūb dost

17. her:
Gazel 30
Mısra: 5
Her bir.

Çeşm ü dildür her zamān
veren fenāya cān evin
Çeşm-i giryān u dil-i nālān
elinden el-ğiyāş

18. her:
Gazel 31
Mısra: 5
Her bir.

Fiğān u dād elinden
göñlümüñ her gördügi şāha
Beni cān-ile kul etmege ol
nā-kām olur bā'is

19. her:
Gazel 35
Mısra: 6
Her bir.

Sırr-ı 'ışkı ḥalkā fāş etmezdi
Manşür olmasa
Sinede esrār-ı 'ışkı şaklamak
her bār güç

20. her:
Gazel 36
Mısra: 5
Her bir.

Gün toğar şanmañ şabūhı
itmek için her seher
Sākī-i gerdün eline aldı bir
altun kadeh

21. her:
Gazel 36
Mısra: 9
Her bir.

Meclisinde her kesün bezl-i
şarāb-ı sürh eder
Sākīyā buldı meger gencīne-i
Çārūn kadeh

22. her:
Gazel 36
Mısra: 11
Her bir.

Devr-i gül erdi yine her lāle-i
bezm-i çemen
Aldı 'ayş u nüş için destine
bir gül-gün kadeh

23. her:
Gazel 36
Mısra: 13
Her bir.

Bülbül olur her gören anı
Azīzī güyiyā

Gülşen-i bezme olupdur
gonca-i mevzūn kadeh

24. her:
Gazel 37
Mısra: 1
Her bir.

'Arz-ı ḥüsñ etseñ n'ola
'uşşāka cānā her şabāh
Kim eder mihr-i cihān-ārā
tecellā her şabāh

25. her:
Gazel 37
Mısra: 2
Her bir.

'Arz-ı ḥüsñ etseñ n'ola
'uşşāka cānā her şabāh
Kim eder mihr-i cihān-ārā
tecellā her şabāh

26. her:
Gazel 37
Mısra: 4
Her bir.

Gözine 'ālem görünmez
'aşık-ı şeydā-dilūñ
Etmeyince mihr-i ruḥsāruñ
temāşā her şabāh

27. her:
Gazel 37
Mısra: 6
Her bir.

Gelse ol meh karşıma kalbe
verür şevk u sürür
Nitekim rüşen olur gün toğsa
zīrā her şabāh

28. her:
Gazel 37
Mısra: 8
Her bir.

Neş'e-i cām-ı şabūh ile olur
ol gonca şen
Tāb-ı mihriyle açılır verd-i
ra'nā her şabāh

29. her:
Gazel 37
Mısra: 10
Her bir.

Oldı pür āh-ı seher-ḥizüm
buḥārından çemen
Görinen şanmañ serā-yı
şaḥn-ı şahrā her şabāḥ

30. **her:**

Gazel 37
Mısra: 11
Her bir.

Cām-ı ḡam nūş eyleyüp
hecrinde yārūñ her gece
Ṭañ mı gezsem ‘ālemi
sermest ü şeydā her şabāḥ

31. **her:**

Gazel 37
Mısra: 12
Her bir.

Cām-ı ḡam nūş eyleyüp
hecrinde yārūñ her gece
Ṭañ mı gezsem ‘ālemi
sermest ü şeydā her şabāḥ

32. **her:**

Gazel 37
Mısra: 14
Her bir.

Nūr-ı ḥüsninden ‘Azīzī ol
mehūñ bir lem‘adur
Mīhr-i ‘ālem-tāb kim olur
hüveydā her şabāḥ

33. **her:**

Gazel 38
Mısra: 3
Her bir.

Cāy-ı neşāta göçmege her
lahza cām da
Gül-gün otaḡ-ıdı Ceme her
bir ḥabāb-ı sürḥ

34. **her:**

Gazel 42
Mısra: 4
Her bir.

Meger iklīm-i çarḥūñ
şehryār-ı ‘āli-şānıdur
Geyer her şubḥ-dem başına
bir tāt-ı zeri ḥurşīd

35. **her:**

Gazel 42

Mısra: 5
Her bir.

Nazar etsün cemāli māhını
görsün deyü her dem
O şāha oldı bir āyine-i
İskenderī ḥurşīd

36. **her:**

Gazel 42
Mısra: 8
Her bir.

Görünmez çeşm-i ‘ālem-
bīnüme ey lāle-ḥad sensüz
Cihān bāḡınuñ olsa her gül-i
rengīn-teri ḥurşīd

37. **her:**

Gazel 46
Mısra: 5
Her bir.

Dil seyr-i bāḡ-ı ḥüsnüñ eder
her dem arzū
Cān mīve-i vişālūñ eder
dāyimā ümīd

38. **her:**

Gazel 47
Mısra: 10
Her bir.

Bāḡ-ı kūyuñda ‘Azīzī nece
eyvā demesün
‘Aşık-ı dil-ḥasteye her dem
gelür eyvā lezīz

39. **her:**

Gazel 48
Mısra: 6
Her bir.

Naş-ı memātı ‘aşıkā
göstermege o şāh
Āyine-vār tıḡine her dem cilā
verür

40. **her:**

Gazel 50
Mısra: 10
Her bir.

Āh kim yanında biñ ḥār-ı
belā peydā olur
Her ne yerde kim kıpar bir
ḥoş nihāl-i gül-‘izār

41. **her:**

Gazel 55
Mısra: 5
Her bir.

Eşigi itleriyle her gece tā
şubḥa dek yārūñ
Cihānuñ ḥalkını uyutmayan
feryād u zārumdur

42. **her:**

Gazel 57
Mısra: 13
Her bir.

Ol şehūñ dendānı vaşında
‘Azīzī her sözüñ
Bir dür-i yek-dānedür kim
gūş eden ḥayrān olur

43. **her:**

Gazel 59
Mısra: 3
Her bir.

Kūyına varup cūy-ı sirişküm
gibi her dem
Etmek o boyı servi temāşā
ne demekdür

44. **her:**

Gazel 61
Mısra: 3
Her bir.

Her şerer kim dūd-ı āhum
‘arşa-i ḡamda şaçar
Gūyiyā bir gūy-ı zerrīndür ki
çevgāndan çıkar

45. **her:**

Gazel 64
Mısra: 1
Her bir.

Yārūñ cefāsı ‘aşıkā her dem
vefā gelür
Ḥışm-ıla yüze baḡduḡı ‘ayn-ı
şafā gelür

46. **her:**

Gazel 66
Mısra: 4
Her bir.

Ḥaçer-i tıḡuñ ḥayāli dilde
yer etse n’ola

Kim mekânı her reg-i cüyuñ
türâb altındadır

47. **her:**

Gazel 66

Mısra: 7

Her bir.

Gerçi her âbuñ habâb
üstindedür ammâ benüm
Çeşm-i giryânüm habâbı her
dem âb altındadır

48. **her:**

Gazel 66

Mısra: 8

Her bir.

Gerçi her âbuñ habâb
üstindedür ammâ benüm
Çeşm-i giryânüm habâbı her
dem âb altındadır

49. **her:**

Gazel 69

Mısra: 3

Her bir.

O yüzi muşhafın nâm-ı
şerîfin vird edüp her dem
‘Aceb mi düşmene karşı
okursam ism-i a‘zamdur

50. **her:**

Gazel 69

Mısra: 5

Her bir.

Eşigünde gözüm yaşı olur
her dem revân kıblem
Meger ol Ka‘be-i ehl-i şafâ
bu ‘ayn-ı zezemdür

51. **her:**

Gazel 74

Mısra: 5

Her bir.

Hör bakma her gubâr-ı pâyâ
ey dil kim bilir
Neçe serdârdur ki şimdi zîr-i
hâk olmuş yatur

52. **her:**

Gazel 81

Mısra: 4

Her bir.

Mâh-i nev na‘li yeri encüm
nişân-ı mîhîdur
Her gece Şebdîz-i âhum gök
yüzün pâmâl eder

53. **her:**

Gazel 83

Mısra: 9

Her bir.

Nece büyükenmesün pîr-i
felek kim her gece
Gögsi üzre meh gibi bir âfet-
i devrân yatur

54. **her:**

Gazel 87

Mısra: 8

Her bir.

Bülbül-i güyâ olur anı
görenler câmda
Her habâb-ı bâde yoğsa bir
gül-i beyzâ midur

55. **her:**

Gazel 88

Mısra: 7

Her bir.

Oldı her lâle-i pür-jâle
muraşşâ‘ bir câm
Lâle jâleyle çemen bezmine
verdi zîver

56. **her:**

Gazel 89

Mısra: 6

Her bir.

Encüm-âyîn şerâr-ı âhumdan
Her gece gök yüzi munağğaş
olur

57. **her:**

Gazel 90

Mısra: 9

Her bir.

Her zağmı sînemüñ ki
görinür ‘Azîziyâ
Şemşîr-i ‘ışka düşdüğüme
bir nişânedür

58. **her:**

Gazel 94

Mısra: 4

Her bir.

‘Aceb midür çekilse dil
kemân-veş zülfine yârüñ
Kim anuñ her hamı bir
halka-i kullâba dönmişdür

59. **her:**

Gazel 96

Mısra: 1

Her bir.

Egerçi säye-i kıddüñle her
sü nârvenlikdür
Velî sensüz cihân gülzârı
baña bir dikenlikdür

60. **her:**

Gazel 101

Mısra: 1

Her bir.

Sayd edüp ey gözi âhü seni
her ân eller
Ne revâdur ki çeke sîneye
‘uryân eller

61. **her:**

Gazel 101

Mısra: 8

Her bir.

Saña düşer mi bu kim
gördüğüñe mâyil olup
‘İşmetüñ dâmenini elleye her
ân eller

62. **her:**

Gazel 104

Mısra: 2

Her bir.

Tîg-i müjgânuñ yaşum
gözden revân eyler yürür
Beñzer ol hün-rîze kim her
demde kan eyler yürür

63. **her:**

Gazel 104

Mısra: 5

Her bir.

Hayret alur nağl-i bâğı her
kaçan kim nâz ile
Dâmenin ol serv-kâmet der-
miyân eyler yürür

64. **her:**

Gazel 104

Mısra: 8
Her bir.

Āftābuñ çarhına āhum nece
toğunmasun
Kim o māha her seher mihrin
'iyān eyler yürür

65. her:
Gazel 106
Mısra: 5
Her bir.

Ser-geşteñ olmasa meh-i
tābān her gece
Dolanmaz idi küyuñı olınca
tā seher

66. her:
Gazel 107
Mısra: 10
Her bir.

Çekme 'Azizī bār-ı cevrin o
dilberüñ kim
El yeye bār-ı vaşlm bāğ-ı
cihānda her bār

67. her:
Gazel 108
Mısra: 3
Her bir.

O māhuñ kebkeb-i keşine
beñzer deyü her gece
Çıkuş āhum şerārī āsmānuñ
kevkebin oşşar

68. her:
Gazel 108
Mısra: 6
Her bir.

Nece şād olmasun tıfl-ı dil
eşk-i merdüm-i dīdem
Ki her dem ol şehüñ yollarda
nağş-ı kebkebin oşşar

69. her:
Gazel 109
Mısra: 7
Her bir.

Her kaçan dil koyup ala
gözlü yārüñ küyına
Toğrulup varsam rakīb-i har
baña egri baçar

70. her:
Gazel 111
Mısra: 4
Her bir.

Benefşe haţtuña
beñzedüğüçün
Çeker her bir çemen üstine
hancer

71. her:
Gazel 112
Mısra: 8
Her bir.

Maħalleñ ehlinüñ incinmesi
ey meh baña beñzer
Varup küyuñda her şeb
etdügüm āh u figāndandur

72. her:
Gazel 114
Mısra: 1
Her bir.

Duħān-ı āh ile dilden ki her
zebāne çıkar
Döne döne meh-i tābāna
keh-keşāna çıkar

73. her:
Gazel 121
Mısra: 1
Her bir.

Haste dil la'lüñ için cān ile
her ān çekişür
Dilüñ o hālını kim görse
şanur cān çekişür

74. her:
Gazel 126
Mısra: 11
Her bir.

Hak bu kim her zamān
'Azizüñ
Şöhreti şî'r-i nev-zemīn
iledür

75. her:
Gazel 129
Mısra: 1
Her bir.

Ey yüzi ħurşiddin her vech
ile a'lā Hızır

Müntehā ħaddi nihāl-i
Sidreden bālā Hızır

76. her:
Gazel 136
Mısra: 5
Her bir.

Her cüvānuñ būs-ı la'lin
almağa diş bilertüz
Pir olup ħalmadı gerçi
ağzımızda dişimüz

77. her:
Gazel 152
Mısra: 8
Her bir.

Pāsbān-ı şehri-i 'işkuñ
olmasa māh-ı felek
Her gece küyuñ tolanmaz idi
mānend-i 'ases

78. her:
Gazel 153
Mısra: 7
Her bir.

Ol āftāb yumağa her şubħ
ayasın
Mihr āftābe-i zer ü māh oldı
sīm şās

79. her:
Gazel 156
Mısra: 6
Her bir.

Ruħuñ mihrini gülşende
göricek şubħ-dem māhum
Ĥayādan eriyüp her ħatre-i
şebnem gülāb olmış

80. her:
Gazel 156
Mısra: 8
Her bir.

Gözüm 'ayn-ı şadefdür 'ağs-
i dendāniyla ol māhuñ
İçinde eşkümuñ her ħatresi
bir dürr-i nāb olmış

81. her:
Gazel 159
Mısra: 6
Her bir.

‘Andelībün zārını gūş
etmege
Berg-i gülden her nihāl
edindi gūş

82. **her:**

Gazel 164

Mısra: 7

Her bir.

‘Aqs-i berg-i gül ü nesrīn-ile
her cūy-ı çemen
Bir gūmiş mā’i varağdur ki
zer-efşān olmış

83. **her:**

Gazel 173

Mısra: 10

Her bir.

Gülşen-i ğamda açılmış lāle-
i gül-gündür
Bağ-ı sīnemde ‘Azīzī
görinen her kıanlu dağ

84. **her:**

Gazel 178

Mısra: 2

Her bir.

Nev-bahār oldı yine bezm-i
çemen buldı şeref
Şavt-ı murğān-ı nevā-sāz ile
toldı her taraf

85. **her:**

Gazel 178

Mısra: 4

Her bir.

Mevc urup deryā-yı aħdar
gibi şahn-ı sebzār
Oldı pūr-lülū-yı jāle her kef-i
gül çün şadef

86. **her:**

Gazel 179

Mısra: 3

Her bir.

Diñledür her sözini bezm
ehline bī-ihtiyār
Gelse güftāra ne dem pīrāne
çeng ü nāy u def

87. **her:**

Gazel 185

Mısra: 2

Her bir.

Gül yüzüñi görüp olduğuma
abdāl Budak
Dāldur sīnemüñ üstindeki
her dāl Budak

88. **her:**

Gazel 189

Mısra: 17

Her bir.

Ķā’ il-i ebyāt u eş’ār eyleyen
her bī-dili
Ehl-i nazma iltifāt u
i’tibāruñdur senüñ

89. **her:**

Gazel 200

Mısra: 10

Her bir.

Öldürüp şahum ‘Azīzī
bendeñ etmediyse kıan
Ya niçün her dem
niyāmuñda nihāndur
hañçerüñ

90. **her:**

Gazel 201

Mısra: 3

Her bir.

La’lüñe öykünmeyeydi
gülşen içre her seher
Jāleler yağdırmaz idi
ğoncanuñ başına seng

91. **her:**

Gazel 201

Mısra: 7

Her bir.

Ķara kıara dağlardur
gevdesinde her benek
Ey gözi āhū ğamuñdan oldı
abdāluñ peleng

92. **her:**

Gazel 218

Mısra: 2

Her bir.

Olaldan ol şeh-i hüsnüñ
mekānı küyü Eyyübuñ
Ziyāretğāhum olmışdur
benüm her süyü Eyyübuñ

93. **her:**

Gazel 218

Mısra: 4

Her bir.

Caħīm-i firqatüñde ben
yanayın nār-ı āhumla
Yürü dārü’s-selām olsun
saña her küyü Eyyübuñ

94. **her:**

Gazel 222

Mısra: 6

Her bir.

Müjeñ tıgıyyla bir bir öldürüp
merdümleri ğamzeñ
Düşer mi ey gözi cellād aña
her laħza kıan etmek

95. **her:**

Gazel 222

Mısra: 8

Her bir.

Ten-i zer-günümü ğencīne mi
şanur ‘aceb ğerdün
Diler ħāk-i siyāh içre beni
her dem nihān etmek

96. **her:**

Gazel 225

Mısra: 3

Her bir.

Serv-ğaddün yādına her süya
eşküñ cūy olup
Sebz-i ħaħtuñ-çün gözüñ
ğiryān olursa ğam degül

97. **her:**

Gazel 227

Mısra: 8

Her bir.

Şāhsār-ı ğamda nālān
olmasun mı ‘andelīb
Kim çemende ħār ile her
dem güler oynar gül

98. **her:**

Gazel 234

Mısra: 2

Her bir.

Görüp gül yüzüñi āşufteñ
olmasa eger bülbül

Varup kuyuñda efgān
eylemezdi her seher bülbül

99. **her:**

Gazel 235

Mısra: 8

Her bir.

Gülzār-ı cinānuñ gülidir
hüsn ile güyā
Her gönca-dehen dilber-i
ra'nā-yı Sitanbul

100. **her:**

Gazel 236

Mısra: 6

Her bir.

Ƙaddümi derd ü belā çengine
evtār eyleyüp
Ney gibi her dem işüm āh ile
efgān etmegil

101. **her:**

Gazel 244

Mısra: 3

Her bir.

Eşk-i çeşmüm içinde her
müjemi
Şuya düşmiş giyāha
beñzetdüm

102. **her:**

Gazel 253

Mısra: 9

Her bir.

Şi'rümüñ her mısra'ı bir
serv-i mevzündür benüm
Bāğ-ı nazmuñ ben 'Azīzī
murg-ı hoş-elhānıyam

103. **her:**

Gazel 264

Mısra: 9

Her bir.

Müjeñ özler yem-i hecrüñde
'Azīzī her dem
Bu meşeldür yapışur kılcıca
deryāya düşen

104. **her:**

Gazel 266

Mısra: 2

Her bir.

Akıdup gözden lebüñ
hecriyle kanlu yaşı ben
La'l-gün etdüm reh-i
kuyuñdaki her taşu ben

105. **her:**

Gazel 269

Mısra: 8

Her bir.

Yine şahn-ı çemen döndi
bisāta bezm-i gülşende
Verür her cām-ı lāle bir
nişān peymāne-i Cemden

106. **her:**

Gazel 292

Mısra: 9

Her bir.

Gözinden her akan nem rüd
olan müştāk-ı dīdāruñ
Hālilüm yakmağa gül-gün
kabā-y-ile bir Āzersin

107. **her:**

Gazel 293

Mısra: 1

Her bir.

Her kaṭre-i eşküm ki çıkar
dīde-i terden
'İşkuñda baña yeg gelür ol
dürr ü güherden

108. **her:**

Gazel 297

Mısra: 3

Her bir.

Her elif kim sīneme çekdüm
nigārā 'ışkuña
Oldı mihrüñ gelmek için
kalbüme bir rāh-ı nev

109. **her:**

Gazel 302

Mısra: 9

Her bir.

Bāde-nüş ol yürü her lahza
edüp 'ayş-ı müdām
Vermedin çarḥ-ı felek 'ömr-i
'Azīzi bāda

110. **her:**

Gazel 304

Mısra: 6

Her bir.

Ƙamzeñ ādemler helāk eyler
şaçuñ yollar başar
Gözlerüñ her dem ḥarāmiler
gibi kan etmede

111. **her:**

Gazel 307

Mısra: 9

Her bir.

'Azīzī her sözüñ āb-ı
muşaffādur leṭāfetde
Yaraşur bāğ-ı nazma cūy-ı
ṭab'uñ çeşme-sār olsa

112. **her:**

Gazel 308

Mısra: 12

Her bir.

O mehüñ olduñ ise meddāhı
Medḥin eyle 'Azīzī her yerde

113. **her:**

Gazel 315

Mısra: 7

Her bir.

Sen ele her dem metā'-ı nāz
u şive şatmada
Hasta dil vaşluñ ğamıyla cān
verüp cān almada

114. **her:**

Gazel 317

Mısra: 7

Her bir.

Pür edüp māh-ı nevüñ her
gece zer kasesini
Hvān-ı luṭf-ıla eder ḥalka
ziyāfet rüze

115. **her:**

Gazel 319

Mısra: 8

Her bir.

Derd-i dilümi şerḥa zebān ile
dehāndur
Bir bir görinen dāğ ile her
şerḥa-i sīne

116. **her:**

Gazel 323

Mısra: 4
Her bir.

Meger mihr-i cemālinden
haber almak diler yārūñ
Ki her şeb tolanur küyün
kamer cāsūs şeklinde

117. **her:**
Gazel 336
Mısra: 1
Her bir.

Dilberūñ her kişiye 'arz-ı
cemāli olmasa
'Āşık-ı dīdārına rüy-ı celāli
olmasa

118. **her:**
Gazel 337
Mısra: 4
Her bir.

Çatre çatre jālelerdür sünbül
üzre güyiyā
Her 'arāk kim görünür ol
kākül-i pür-tābda

119. **her:**
Gazel 338
Mısra: 8
Her bir.

Atılur üstine varsa küyuña
dīv-i 'adū
Her şihābı kıavs-i gerdūnuñ
bir oğdur var ise

120. **her:**
Gazel 344
Mısra: 10
Her bir.

Hāşılı zevk edeyin derseñ
'Azīzī bād-veş
Küy-ı yāruñ her şehir 'azm
eyle tenhā seyrine

121. **her:**
Gazel 353
Mısra: 5
Her bir.

Yükledürsin dile bār-ı gam-ı
cevri her bār
O belā-dīde gamuñ çekmege
mu'tād gibi

122. **her:**
Gazel 355
Mısra: 2
Her bir.

Yüzinden burqa'ın gülşende
kim ol 'işve-ger açdı
Anı her nergis-i pür-jāle
seyre çeşm-i ter açdı

123. **her:**
Gazel 365
Mısra: 3
Her bir.

Ben nece seyr-i gülistān
edeyüm kim her nihāl
Dik gelür oldı baña serv-i
hıramānum gibi

124. **her:**
Gazel 373
Mısra: 9
Her bir.

Cismümde 'Azīzī görinen
her reg-i bī-cān
Gam riştesidür kim ten-i bī-
cāna tolaşdı

125. **her:**
Kaside 1
Mısra: 68
Her bir.

Bülbül evrāk-ı güle yazmağ
içün in'āmın
Bülbüle oldı gülüñ her varağı
bir defter

126. **her:**
Kaside 1
Mısra: 104
Her bir.

Ser-i haşmın yumağa gül
gibi bülbül kana
Ola her gonca-i gül bülbüle
la'līn şeşper

127. **her:**
Kaside 2
Mısra: 4
Her bir.

İktirān etse felekde n'ola
şems ile kamer

Alışur kevkebi şemsüñ
kamer ile her bār

128. **her:**
Kaside 3
Mısra: 6
Her bir.

Çeşm-i hūn-ālūduma
olduqça la'lūñ mün'akis
Eşkümüñ her çatresi bir
sübha-i mercān olur

129. **her:**
Kaside 3
Mısra: 8
Her bir.

Tır-i gamzeñ yād edüp yaş
yerine kıan ağlasam
Didede her kirpigüm bir
la'lden peykān olur

130. **her:**
Kaside 3
Mısra: 10
Her bir.

Genc-i ruhsāruñda zülfüñ
bilmezin ne sihr eder
Kim anuñ her tārı mār u mārı
bir şu'bān olur

131. **her:**
Kaside 3
Mısra: 13
Her bir.

Var ise her şeb-çerāğı mihr-i
rüyūñdan baqar
Meş'al-i māh-ı felek kim
şem'-veş tābān olur

132. **her:**
Kaside 4
Mısra: 12
Her bir.

Var ise pervānesin murğ-ı
semenderdür şanur
Kim yapar farkında her şeb
aña oddan lāne şem'

133. **her:**
Kaside 4
Mısra: 15
Her bir.

Sünbül-i dūd-ı kebūdın her
gece tezyîn için
Götürür nergis gibi başında
zerrîn şâne şem'

134. **her:**

Kaside 4

Mısra: 19

Her bir.

Her gece tâ şubh olunca
başına odlar yaqar
N'eyledi āyā ki bilsem
gerdiş-i gerdāna şem'

135. **her:**

Kaside 4

Mısra: 35

Her bir.

Her gece halvet-serā-yı
hānefe eyler dühül
Ta'n ederse yeridür gökde
meh-i tābāna şem'

136. **her:**

Kaside 4

Mısra: 47

Her bir.

Her gece medhūn okurdu
şevkıla tâ şubha dek
Nāy-ı bezmūn gibi kâdir olsa
hoş elhāna şem'

137. **her:**

Kaside 4

Mısra: 57

Her bir.

Her gece yapıya urmazlardı
bend-i āhenin
Olmasa hüsni dil-efrūzuñ
görüp dīvāne şem'

138. **her:**

Kaside 4

Mısra: 64

Her bir.

Sen çerāg-ı bezm olup
āgyāre lāyık mı benüm
Her gece āhum şerārından
felekde yana şem'

139. **her:**

Kaside 4

Mısra: 75

Her bir.

Vaşf-ı zātuñla bulur her
beyt-i ma'mūrum şeref
Rüşen olur nitekim yansa
derün-ı hāne şem'

140. **her:**

Kaside 5

Mısra: 10

Her bir.

Edüp zevraqlar ile dil-rübālar
'azm-i Topḥāne
Deñiz mālikleriyle her gün
olur seyri deryānuñ

141. **her:**

Kaside 5

Mısra: 19

Her bir.

Olur her cum'a seyri pīr
olası nev-cüvānlarla
Yeñikapudaki ol tekye-i tāk-ı
felek-sānuñ

142. **her:**

Kaside 5

Mısra: 25

Her bir.

Eder ehl-i kemāle her kişi
rağbet bi-ḥamdillāh
Ki vardur iltifātı zümre-i
erbāb-ı 'irfānuñ

143. **her:**

Kaside 5

Mısra: 50

Her bir.

Yine ol rind-i 'işret-sāz-ı
'ālem Sırrı-i Kātib
Geçer āvāresi her bir lebi
mül ḥaṭṭı reyḥānuñ

144. **her:**

Kaside 5

Mısra: 58

Her bir.

Müzellef bir cevāndur La'l-i
şīrīn-sūḥan gerçi
Zenānedür velī her cünbişi ol
la'li mercānuñ

145. **her:**

Kaside 5

Mısra: 121

Her bir.

Alup her gördüğü oğlanı
yanına köçek-vārī
Babalanmağ durur kārī aña
Müştaş Babanuñ

146. **her:**

Kaside 5

Mısra: 138

Her bir.

Cevāb-ı nāme-i mu'ciz-
nümāñi eyledüm tahrīr
Edüp her beytini sihr-i ḥelāl
ol vaşfi ra'nānuñ

147. **her:**

Kaside 5

Mısra: 140

Her bir.

Görüp nazm-ı şeker-rīzüm
umaram meyl ede yārān
Ki zīrā sükkeredür meyli her
tūt-i güyānuñ

148. **her:**

Kıt'a 2

Mısra: 20

Her bir.

Seni göndermez ol maḥrūm
u mağmūm
Anuñ iḥsāndur işi her gedāya

149. **her:**

Kıt'a 4

Mısra: 2

Her bir.

Götürüp bezm-i cihāndan
ayağı
Çün olur her kişinūñ menzili
gür

150. **her:**

Kıt'a 14

Mısra: 2

Her bir.

Recā-yı luṭf u iḥsān etme
zinhār
Eşigine varup her dūn
begden

151. **her:****Kıt'a 15**

Mısra: 3

Her bir.

N'ola ekl etse yārān her dem
anı
Kim oldur ehl-i keyfūñ yār-ı
cānı

152. **her:****Kıt'a 15**

Mısra: 5

Her bir.

Basit̄ afyon eden her laḥza
ifṭār
Dem-i keyfinde olsa tañ mı
ḥünkār

153. **her:****Kıt'a 15**

Mısra: 15

Her bir.

Ki zīrā bā' iṣ-i demdür o her
dem
Anı içmez özini bilen ādem

154. **her:****Kıt'a 23**

Mısra: 4

Her bir.

Büt-i Āzer-veş olup dil-
şikeste
Gözinden her aḳan nem rūd
olsun

155. **her:****Lugaz 4**

Mısra: 5

Her bir.

Ṭoludur şīt u şadāsı her diyār
Kūh u deşti geşt eder leyl ü
nehār

156. **her:****Lugaz 12**

Mısra: 2

Her bir.

Ol nedür kim sīm-ten
maḥbūb-vār
Her gece başına tāc-ı zer
geyer

157. **her:****Lugaz 14**

Mısra: 3

Her bir.

Bülbül olur her gören anı ne
dem
Eylese 'arz-ı cemāl ol gül-
mişāl

158. **her:****Matla 2**

Mısra: 2

Her bir.

Göz yaşın şarf eyledükçe
giryeye eyler dem-be-dem
Her kişi ḥarcından ağlar bir
'aceb demdür bu dem

159. **her:****Matla 17**

Mısra: 1

Her bir.

Uydurup yanına her ḥār u
ḥes ü ḥāşāki
'Azm-i gül-geşt-i çemen ede
o gül ḥāşā ki

160. **her:****Matla 32**

Mısra: 1

Her bir.

Her süḥan k'ez la'l-i mey-
gūn-ı bütān peygām dehed
Ḳālīb-i fersūde-i ten-rā zi-
cān peygām dehed

161. **her:****Matla 35**

Mısra: 1

Her bir.

Beline dolaşduğum zülfı gibi
bu her zamān
Rişte-i cān-ı 'azizümdür
benüm ol mü-miyān

162. **her:****Matla 51**

Mısra: 1

Her bir.

Kirpigūñ ḡamzeñden õñ urur
oḳın cāna her ān

Bu meşeldür ilk uran oḳçıdur
ey ḳaşı kemān

163. **her:****Matla 52**

Mısra: 1

Her bir.

Her kimūñ kim hemdemi
Bayram-ı sīm-endām ola
Her şebi ḳadr ü berāt u her
güni bayram ola

164. **her:****Matla 52**

Mısra: 2

Her bir.

Her kimūñ kim hemdemi
Bayram-ı sīm-endām ola
Her şebi ḳadr ü berāt u her
güni bayram ola

165. **her:****Matla 52**

Mısra: 2

Her bir.

Her kimūñ kim hemdemi
Bayram-ı sīm-endām ola
Her şebi ḳadr ü berāt u her
güni bayram ola

166. **her:****Matla 54**

Mısra: 2

Her bir.

Anuñ için böyle tekye ḳıldı
peydā lāğērī
Tā ki 'işret eyleye bunda
gelen her lāğ eri

167. **her:****Mesnevi 1**

Mısra: 55

Her bir.

Ḥamdülillāh ki şimdi her
revzen
Geydi aḳ sādeler
muşamma'dan

168. **her:****Mesnevi 1**

Mısra: 60

Her bir.

Ṭaḥ mī görmeyse gün yüzün
rūşen
Perdelendi 'uyūn-ı her
revzen

169. **her:**
Mesnevi 1
Mısra: 75
Her bir.

Buñalup her kişi ḥarāretden
Unudup kend'özini
ḥayretten

170. **her:**
Mesnevi 1
Mısra: 95
Her bir.

Ḥaḫdan ister 'Azīzī kim her
bār
Ola baḥtuñ çerāġı pür-envār

171. **her:**
Müseddes 1
Mısra: 21
Her bir.

Her faḳīr-i zāra olur dergeh-i
luṭfuñ küşād
Nerd-i ġamda ḳomayup
eylersin anı ber-murād

172. **her:**
Müseddes 1
Mısra: 43
Her bir.

Her faḳīrūñ ḥāline edüp
'ināyetle naẓar
Keff-i cüduñdan aña ṭşār
edersin sīm ü zer

173. **her:**
Müseddes 3
Mısra: 15
Her bir.

Hüner ehline her dün u denī
ḳaşd-ı eẓā eyler
Felek ḳuṭb-ı muradı üzre
dönmekden ibā eyler

174. **her:**
Tahmis 1
Mısra: 1
Her bir.

Rūy-ı mehden 'arīzuñ her
vech ile zībā-yımış
Müntehā ḳaddūñ nihāl-i
sidreden bālā-yımış

175. **her:**
Tahmis 1
Mısra: 5
Her bir.

Eşigūñ her bāb ile
Fırdevsden a'lā-yımış
Görmek istersem 'aceb mi
ārzū edüp seni

176. **her:**
Tarih 22
Mısra: 12
Her bir.

Geçürüp tūġden Kızılbaşı
Kesdi her ġāzī bī-'aded
mürted

177. **her:**
Terci-bend 1
Mısra: 5
Her bir.

Berg-i sebz ile her dıraḥt-ı
büleñd
Bir yeşil çetr-i sāye-dār oldı

178. **her:**
Tesdis 2
Mısra: 6
Her bir.

Şaḥn-ı şaḥrālar baña zindān
olupdur yārsuz
Her çemen bir ḥār olupdur ol
yüzi gülzārsuz

179. **her:**
Tesdis 2
Mısra: 8
Her bir.

Gözlerüm dem dem feẓā-yı
ġamda tırmaz aġlar
Ḳanlu yaşum her yañadan
yollarımı baġlar

180. **her:**
Tesdis 2
Mısra: 12
Her bir.

Şaḥn-ı şaḥrālar baña zindān
olupdur yārsuz
Her çemen bir ḥār olupdur ol
yüzi gülzārsuz

181. **her:**
Tesdis 2
Mısra: 18
Her bir.

Şaḥn-ı şaḥrālar baña zindān
olupdur yārsuz
Her çemen bir ḥār olupdur ol
yüzi gülzārsuz

182. **her:**
Tesdis 2
Mısra: 24
Her bir.

Şaḥn-ı şaḥrālar baña zindān
olupdur yārsuz
Her çemen bir ḥār olupdur ol
yüzi gülzārsuz

183. **her:**
Tesdis 2
Mısra: 30
Her bir.

Şaḥn-ı şaḥrālar baña zindān
olupdur yārsuz
Her çemen bir ḥār olupdur ol
yüzi gülzārsuz

184. **her:**
Tesdis 3
Mısra: 34
Her bir.

Zulmet-i ġamda ḳomaḳ beni
māhum neyiki
Her gün āh eylemeden ġayrı
günāhum neyiki

her bār:

1. **her bār:**
Kaside 2
Mısra: 74
Kelime Tipi: -
Her seferinde, sürekli.

Şems-i Pervīn ü ḳamer-veş
dönüp üstine felek
Çü ḳamer şems-i murādı ola
ṭālī her bār

her bir:1. **her bir:****Gazel 38**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Hepsi, tüm.*

Cāy-ı neşāta göçmege her
laḥza cām da
Gül-gün otağ-ıdı Ceme her
bir ḥabāb-ı sürḥ

2. **her bir:****Gazel 175**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Hepsi, tüm.*

Nece ḥavf etmeyeyin ben o
gözi cellāda
Ki çeker üstüme her bir
müjesi ḥışm-ıla tıḡ

3. **her bir:****Gazel 13**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Hepsi, tüm.*

Ḥātem-i la' üzre ḵonmuş bir
dür-i şehvārdur
Cām-ı gül-gün üzre kim
peydā olur her bir ḥabāb

her biri:1. **her biri:****Gazel 307**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Her biri.*

Efendi s̄neme yer yer elifler
na' ller kesdün
Bu ben abdāl-ı 'ıṣṣa her biri
bir yādgār olsa

2. **her biri:****Gazel 315**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Her biri.*

N'eyledüm n'etdüm eşigün
itlerine bilmezem
Vardugumca küyuña her biri
dāmān almada

3. **her biri:****Lugaz 1**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Her biri.*

Ol nedür kim iki nūrānī
ḵamer
Eylemiş her biri bir zāhrında
yer

4. **her biri:****Lugaz 21**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Her biri.*

Her biri 'aynek gibi açup
gözün
Rüy-ı dehre rüz u şeb eyler
nazar

5. **her biri:****Gazel 328**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Her biri.*

Bend olaldan zülfine yārūñ
'Azīzī cān u dil
Döndiler her biri zencīrin
sürür şeydālara

her birine:1. **her birine:-n, -e****Tarih 3**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Her biri.*

Nesi var-ise yandı ehl-i
sūkuñ
Erişdi her birine neçe ālām

her birini:1. **her birini:-n, -i****Gazel 296**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Her biri.*

'Azīzī gūş-ı cāna eyle her
birini bir mengüş
Ne cevher kim çıkar söz
yerine ol ḥan ağzından

her dem:1. **her dem:****Gazel 153**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Her zaman.*

Cān u gönül vefāñı eder her
dem arzū
Mücrim niteli luṭf-ı
şehensāhı iltimās

2. **her dem:****Gazel 170**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Her zaman.*

Bezm-i ḡamında yārūñ zār
olduğum bu her dem
Eyler o şāh-ı 'ālem gūş-ı
rebābdan ḥaz

3. **her dem:****Gazel 194**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Her zaman.*

Kārı her dem nāle etmekdür
dil-i nālānumuñ
İşi güci ağlamağdur dīde-i
giryānumuñ

her gāh:1. **her gāh:****Gazel 259**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Her zaman.*

Cevr edüp bendeñe her gâh
benüm sultânüm
Olma a' dâyla hem-râh
benüm sultânüm

her geh:

1. **her geh:**

Kaside 3

Mısra: 63

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Her zaman, her defa.

Medh-i zātuñ etmege her geh
ki ağâz eylesem
Gün gibi bu ma'la'-ı meh-
veş dile lem'an olur

2. **her geh:**

Kaside 3

Mısra: 63

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Her zaman.

Medh-i zātuñ etmege her geh
ki ağâz eylesem
Gün gibi bu ma'la'-ı meh-
veş dile lem'an olur

her gün:

1. **her gün:**

Kaside 5

Mısra: 115

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Her gün.

Metâ'-ı hüsn-i hübânüñ yine
seyrin eder her gün
Oturup Taqyacı Hıvâce şadır-
gâhında dükkânüñ

2. **her gün:**

Gazel 134

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Her gün, daima.

Añup her gün o mâhı âh
edersin ey gönül aydur
Yağup ol âh-ı pür-süzüñ seni
bir gün helâk etmez

3. **her gün:**

Gazel 216

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Her gün, daima.

Olup her rüz kârüñ bir
cevân-ı bî-bedel sevmek
Behey 'aşık saña mı kıldı
her gün bir güzel sevmek

4. **her gün:**

Gazel 302

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Her gün, daima.

Her gün aḥşama degin
küyuñı tolanmaz idi
Olmasa mihrüñ eger mihr-i
cihân-ârâda

5. **her gün:**

Kaside 5

Mısra: 119

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Her gün, daima.

Geçüp dil-süzlar ala-y-ile her
gün Qalataya
İçerler kahvesini İbn-i
Sakḳâ-y-ile Mūsānuñ

6. **her gün:**

Kaside 5

Mısra: 97

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Her gün, daima.

Yine her gün varur yārān
içerler kahvesin ammā
Degül evvelki gibi revnaḳ u
hüsni Ḥasan Cānuñ

her kaçan:

1. **her kaçan:**

Gazel 310

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Her ne zaman.

Gamzesi ḥançer çeker baña
'Azîzî her kaçan
Nâzır olsam ol şeh-i 'izzet-
me'abuñ 'aynına

2. **her kaçan:**

Kaside 3

Mısra: 17

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Her ne zaman.

Sîneye çekmek diler cānum
gibi dil her kaçan
Tîg-i hün-rîzûñ gılâfından
çıkup 'uryān olur

her kanda:

1. **her kanda:**

Gazel 342

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Her nereye.

Olup 'ıškuñ yolında baña
yār-ı mihrbān sāye
Olur her kanda gitsem bile
yanumda revān sāye

her kese:

1. **her kese:-e**

Gazel 390

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Herkes, bütün insanlar.

Dil verüp her kese yanında o
yārüñ eydüñ
Çalmasun bulduğımı yoḥsa
ḥaṭâlar kılcı

2. **her kese:-e**

Lugaz 23

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Herkes, bütün insanlar.

Erdüğine ḥüsni ü behcet
gösterür
Her kese bir dürlü şüret
gösterür

3. her kese:-e

Müseddes 1

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Herkes, bütün insanlar.*

Her kese bezl ü 'atâ etmek
durur şânuñ senüñ
Kâmrân olur cihânda
bekleyen yanüñ senüñ

her kesüñ:

1. her kesüñ:-üñ

Tesdis 1

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Herkes, bütün insanlar.*

Kârî 'ışk ehli gibi her kesüñ
efğân ancak
Elem ü mihnet ile gözleri
giryân ancak

her kim:

1. her kim:

Gazel 119

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Hangi kimse ki.*

Dil kaşuñla ağzuñı yâd etse
çeşmüm nemlenür
Ol nemi çeşmümde her kim
görse der bu ğamlanur

2. her kim:

Gazel 254

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Hangi kimse ki.*

Rüzeyi sî-rûza ergürmezse
her kim sa'y edüp
Rüz-ı 'îde erüp olmasun
'Azîzî şâd-kâm

3. her kim:

Gazel 299

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Hangi kimse ki.*

Göñlüm gözüm açilsun derse
'Azîzî her kim
Etsün nazar bu şî'r-i gevher-
şî'âra karşı

4. her kim:

Gazel 339

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Hangi kimse ki.*

Her kim yolında varın
vermezse çün Züleyhâ
Olmaz 'Azîzî mâlik ol
Yüsuf-ı zamâne

5. her kim:

Gazel 373

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Hangi kimse ki.*

Her kim ki ruñı şem'ine dil
verdi o mâhuñ
Pervâne gibi âteş-i süzâna
tolaşdı

6. her kim:

Gazel 382

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Hangi kimse ki.*

Dellâl-ı 'ışk eline verdi
metâ'-ı 'aklı
Bâzâr-ı 'ışk içinde her kim
saña şataşdı

her kim ki:

1. her kim ki:

Gazel 48

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Hangi kimse ki.

Kendü eliyle başına derd ü
belâ alur
Her kim ki göñlin ey kad-i
bâlâ saña verür

her kime:

1. her kime:-e

Gazel 353

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Kim olursa olsun.*

'Aqlını hayret alur her kime
kim hecrüñde
Söylesem kışsa-i pür-
guşşamı şeyyâd gibi

2. her kime:-e

Gazel 221

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Hangi kimse ki.*

Hışma geldükçe o çeşm-i
hübñâk
Her kime kılsa nazar olur
helâk

her kimüñ:

1. her kimüñ:-üñ

Gazel 344

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Her kim, kimse.*

Seyrini yıllarla ta'bir eden
itmâm etmeye
Her kimüñ girse o mâh-ı
'âlem-ârâ seyrine

her kişi:

1. her kişi:

Gazel 375

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Herkes.*

Her kişi bir serv-kâmet
dilbere üftâdedür
Ben 'Azîzî Añmed-i tûbâya
verdüm göñlümi

2. her kişi:

Lugaz 22

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Herkes.*

Bād-ı şarşar derdi her kişi
aña
Bād-ı şarşar olsa-y-ıdı çār-pā

her ne:

1. **her ne:**

Gazel 132

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Her ne, ne olursa olsun.

Cām-ı pend-i mey-fürüşü
tutaruz biñ cān ile
Her ne derse biz o pīr-i hoş-
likāya kâyilüz

2. **her ne:**

Gazel 281

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Her ne, ne olursa olsun.

Şeh-i milk-i sühansın yok
nazīrūñ ehl-i nazm içre
‘Azīzī her ne söz kim
söyleseñ şāhāne söylersin

3. **her ne:**

Kaside 3

Mısra: 59

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Her ne, ne olursa olsun.

Her ne şī‘r-i behcet-āşāruña
İcād edesin
Hüsni-i Yūsuf gibi ol
‘ālemlere destān olur

4. **her ne:**

Kaside 3

Mısra: 59

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Her ne, ne olursa olsun.

Her ne şī‘r-i behcet-āşāruña
İcād edesin
Hüsni-i Yūsuf gibi ol
‘ālemlere destān olur

5. **her ne:**

Gazel 322

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Her ne, neresi olursa
olsun.*

Ol şehūñ cām-ı lebi yādına
nüş eyler imiş
Her ne yerde ki ‘Azīzī mey-i
hamrā görse

6. **her ne:**

Kaside 3

Mısra: 51

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Her ne, neresi olursa
olsun.*

Her ne meclisde ki cām-ı
luţfuñ ola cūr‘a-rīz
La‘l ile yāķūt u mercāna o
meclis kān olur

7. **her ne:**

Kaside 4

Mısra: 31

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Her ne, neresi olursa
olsun.*

Her ne bezme sāye şalsañ ey
nihāl-i bāğ-ı cūd
Bezm olup gülşen döner
berg-i gül-i handāna şem‘

8. **her ne:**

Kaside 3

Mısra: 69

Kelime Tipi: -

Hangi.

Her ne gün görmem yüzūñ
ey Yūsuf-ı Mışr-ı cemāl
Dār-ı dünyā başuma ol gün
benüm zindān olur

9. **her ne:**

Kaside 3

Mısra: 51

Kelime Tipi: -

Her ne, ne olursa olsun.

Her ne meclisde ki cām-ı
luţfuñ ola cūr‘a-rīz
La‘l ile yāķūt u mercāna o
meclis kān olur

10. **her ne:**

Lugaz 2

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Hangi.

Her ne yere ‘azm ederse bir
kişi
Yanına düşüp anuñ bile gider

her ne dem:

1. **her ne dem:**

Gazel 47

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Her ne zaman.

Telhdür bāde egerçi sākī
la‘lūñ yādına
Her ne dem nüş eylesem
baña gelür ammā lezīz

2. **her ne dem:**

Gazel 57

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Her ne zaman.

Her ne dem çeşm ü fem ü
kadd ü kaşuñ yād eylesem
Eşküñ ey dürr-i girān-māye
o dem ‘ummān olur

3. **her ne dem:**

Gazel 69

Mısra: 15

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Her ne zaman.

‘Azīzī her ne dem zülfin
añup āh etsem ol māhuñ
Duĥān-ı āhumı gören şanur
başumda perçemdür

4. **her ne dem:**

Kaside 3

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Her ne zaman.

Her ne dem gülnār-ı la‘lūñ-
çün gözüm giryān olur

Sürh-i eşkümden cihan pür-
dâne-i rummân olur

5. her ne dem:

Kaside 3

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

He ne zaman.

Her ne dem gülnâr-ı la'lûn-
çün gözüm giryân olur
Sürh-i eşkümden cihan pür-
dâne-i rummân olur

her ne deñlü:

1. her ne deñlü:

Gazel 28

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Her ne kadar.

Her ne deñlü var ise cevri
'Azîzî o şehûn
Luftî çoğ olsun bu ben gam-
h'vâre kıldı 'âkıbet

2. her ne deñlü:

Gazel 267

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Her ne kadar.

Her ne deñlü nâz ederse
etsün ol gül-ruh baña
Bülbül-âsâ ey gönül elden
niyâzı kıma sen

3. her ne deñlü:

Gazel 336

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Her ne kadar.

Derd ile âh etmegi elden
komaz 'ışkuñla dil
Her ne deñlü haste-hâl olsa
mecâli olmasa

4. her ne deñlü:

Gazel 357

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Her ne kadar.

Her ne deñlü terbiyet eylerse
anı bâğbân
Kaddüñe öykünmeye serv-i
hıramânuñ biri

her ne gün:

1. her ne gün:

Kaside 3

Mısra: 69

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Hangi gün.

Her ne gün görmem yüzüñ
ey Yûsuf-ı Mısr-ı cemâl
Dâr-ı dünyâ başuma ol gün
benüm zindân olur

her ne kadar:

1. her ne kadar:

Kıt'a 21

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Her ne kadar.

Evlinüñ yoğ-ısa bir dirhem ü
dînârı eger
Ergenüñ mâl u menâlî çoğ-
ısa her ne kadar

her ne var ise:

1. her ne var ise:

Gazel 204

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Tamamı; her ne varsa.

Her ne emrûñ var ise eyle
nazardan gitmegil
İşte başum işte tıguñ kul
senüñ fermân senüñ

her ne yerde:

1. her ne yerde:-de

Gazel 89

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Her ne yer II bütün
yerler, mekanlar.*

Çarh-mânend olur 'Azîzî o
yer
Her ne yerde ki yâr-ı meh-
veş olur

her ne yere:

1. her ne yere:-e

Gazel 59

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Her ne yer II bütün
yerler, mekanlar.*

Her ne yere kim 'azm edesin
bile yanuçca
Reftâr ede ol serv-i dil-ârâ ne
demekdür

2. her ne yere:-e

Gazel 186

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Her ne yer II bütün
yerler, mekanlar.*

Server-i mülk-i gamem her
ne yere 'azm etsem
Düd-ı âhum çeker önümce
duhânî sancağ

her rüz:

1. her rüz:

Gazel 216

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Her gün.

Olup her rüz kârûñ bir
cevân-ı bî-bedel sevmek
Behey 'aşığ saña mı kaldı
her gün bir güzel sevmek

her vech ile:

1. her vech ile:

Müseddes 1

Mısra: 34

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Her yönüyle.

Kâmil-i ehl-i hünersin
münşi-i menşürsin

Beyt-i ma'mūruñ gibi her
vech ile ma'mürsın

her zamān:

1. **her zamān:**

Gazel 137

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Her daim, her zaman.

Kişi mesrūr olup bāğ-ı
cihānda her zamān gülmez
Dem olur ağlamağ-ıla geçer
'ömri hemān gülmez

2. **her zamān:**

Gazel 150

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Her daim, her zaman.

Cām-ı mey alup ele Cem
gibi şāhum her zamān
'Ayš u nüş etmek düşer mi
saña ben dil-dādesüz

3. **her zamān:**

Muamma 6

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Her daim, her zaman.

Dil aña māyil olurdu her
zamān
Olsa la'lūñ gibi sākī meyde
ān

hergiz:

1. **hergiz:**

Gazel 70

Mısra: 9

*Asla, kat'a, hiçbir vakit,
hiçbir veçhile.*

'Azīzī ermedüm hergiz vişāl-
i yāre anuñçün
Gözümde eşk-i bī-pāyān dil
ü cānda melālüm var

2. **hergiz:**

Gazel 141

Mısra: 2

*Asla, kat'a, hiçbir vakit,
hiçbir veçhile.*

Gerekmez gülşen-i dehri
baña ey kebk-i cān sensüz
Görinmez gözüme hergiz
gül-i bāğ-ı cihān sensüz

3. **hergiz:**

Gazel 285

Mısra: 1

*Asla, kat'a, hiçbir vakit,
hiçbir veçhile.*

Hergiz ne seyr-i bāğ u ne
verd-i ter isterin
Bir sīb eñekliü gönca-dehen
dilber isterin

4. **hergiz:**

Gazel 314

Mısra: 10

*Asla, kat'a, hiçbir vakit,
hiçbir veçhile.*

Naḥl-i kadd-i yāri görseydi
'Azīzī bāğbān
Bāğda bakmaz-ıdı hergiz
nārvenden cānibe

5. **hergiz:**

Gazel 333

Mısra: 7

*Asla, kat'a, hiçbir vakit,
hiçbir veçhile.*

Bulmaya neşv ü nemā hergiz
nebātāt-ı zemīn
Çuruya nehr-i revān u heft
'ummān qālmaya

6. **hergiz:**

Gazel 354

Mısra: 5

*Asla, kat'a, hiçbir vakit,
hiçbir veçhile.*

Çılmadı hem-ser nigāruñ
zülfine hergiz beni
Göreyin kim bozıla tīz günde
çarluñ çenberi

7. **hergiz:**

Lugaz 2

Mısra: 4

*Asla, kat'a, hiçbir vakit,
hiçbir veçhile.*

Çararur çurur yanında
ādemūñ
Söylemez ammā ki hergiz
ḥayr u şer

8. **hergiz:**

Matla 39

Mısra: 1

*Asla, kat'a, hiçbir vakit,
hiçbir veçhile.*

Dürd-i mey vermez ḥabābuñ
'aynına hergiz keder
Gerçi sākī şakımlan göze
derler çöp düşer

9. **hergiz:**

Müseddes 2

Mısra: 25

*Asla, kat'a, hiçbir vakit,
hiçbir veçhile.*

Bu ne cevr olur buña hergiz
nihāyet yok mıdır
Tañrıdan kırılmaz mısın bu
zulme gāyet yok mıdır

her-giz:

1. **her-giz:**

Kıt'a 19

Mısra: 4

*Asla, kat'a, hiçbir vakit,
hiçbir veçhile.*

Alur dest-i ecel bir gün
boğazuñ
Demez her-giz bu ḥayrāndur
bu ser-ḥoş

herkes:

1. **herkese:-e**

Gazel 224

Mısra: 9

*İnsanların tümü, cümle
âlem.*

'Azīzī raḥm edüp ḥālüm
ederdüñ herkese i'lām
Eger ben andan ayru zār u
ğam-ḥvār olduğum bilseñ

2. **herkes:**

Gazel 292

Mısra: 7

*İnsanların tümü, cümle
âlem.*

Seni hoş gördüğü herkes bu kim
‘âlemde ey nergis
O yârûñ bir bakımda çeşm-i
bîmârına beñzersin

3. **herkesûñ:-üñ**

Lugaz 2

Mısra: 6

*İnsanların tümü, cümle
âlem.*

Meskenet ehli gibi yolda
müdâm
Herkesûñ ayağına yüzün
sürer

4. **herkese:-e**

Tesdis 3

Mısra: 37

*İnsanların tümü, cümle
âlem.*

Herkese eyler-iken
pâdişehüm ihsânı
Cevriñüñ yok mı ‘Azîzî
kuluña oranı

hevâ:

1. **hevâsında:-sı, -n, -da**

Gazel 93

Mısra: 1

Heves, ihtiras, istek.

Gönül zülfüñ hevâsında uçar
güyâ kebûterdür
Ham olmuş cism-i zerdüm
ayağında halka-i zerdür

2. **hevâsı:-sı**

Gazel 162

Mısra: 9

Heves, ihtiras, istek.

Halka-i zülf-i girih-gîrûñ
hevâsı ‘âkıbet
Eyledi şâhum ‘Azîzî kuluñı
dîvâne-naqş

3. **hevâ:**

Gazel 280

Mısra: 10

Heves, ihtiras, istek.

Âteş-i âhî yanar dilde ‘Azîzî
o mehûñ
Dem-i hecrinde hevâ germ ü
gerek serd olsun

4. **hevâya:-y, -a**

Gazel 376

Mısra: 7

Heves, ihtiras, istek.

Bî-çarâr olup hevâya böyle
vermezdi özin
Olmayaydı zülf-i dil-dârûñ
hümâ ser-geştesi

5. **hevâlar:-lar**

Tesdis 4

Mısra: 7

Hava ll gökyüzü.

Şitâ gitdi hevâlar germ ü
‘âlem nevbahâr oldı
Şüküfeyle çemen şahını
bezendi sebzezâr oldı

hevâ-dâr:

1. **hevâ-dâruz:-uz**

Gazel 138

Mısra: 10

Istekli, meyilli, hevesli.

II can atan.

Görse refârını hayretde
kalurdi tûbâ
Yine bir serv-i hevâ-bahşâ
hevâ-dâruz biz

hevâsı olmasa:

1. **hevâsı olmasa:-ma, -sa**

Gazel 196

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Havası olmak II arzusu,
isteği olmak.*

Zülfî hevâsı olmasa başında
ol gülüñ
Gezmezdi gökde serserî ebr-i
külâle-reng

**hevâ-yı dâne-i hâl-i ruh-ı
dil-dâra:**

1. **hevâ-yı dâne-i hâl-i ruh-ı
dil-dâra:-a**

Matla 33

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gönül sahibinin

*(sevgilinin) yanağındaki
benin tanesinin isteğine.*

Hevâ-yı dâne-i hâl-i ruh-ı
dil-dâra mâyilsin
Atañ âdemdür ey gönülüm
anuñ-çün merd-i kâbilsin

hevâ-yı devlet:

1. **hevâ-yı devlet:**

Gazel 23

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Mutluluk hevesi.

Çoma sevdâ-yı ser-i zülfini
elden o mehûñ
Ey gönül var ise başuñda
hevâ-yı devlet

hevâ-yı ‘ışk-ıla:

1. **hevâ-yı ‘ışk-ıla:-ıla**

Gazel 160

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Aşk arzusu.

Terk eyleyen hevâ-yı ‘ışk-ıla
ten libâsın
Mecnûn gibi cihânda ‘uryân
olur gidermiş

hevâ-yı ‘ışkuñ:

1. **hevâ-yı ‘ışkuñ:-uñ**

Gazel 381

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Aşk arzusu.

Hevâ-yı ‘ışkuñ ile zerre-veş
yoluñda ‘âşıklar
Gubâr-ı tenlerin hâk ile
yeksân eylesünler mi

hevâ-yı kıdd-i yâr:

1. **hevâ-yı kıdd-i yâr:**

Gazel 119

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sevgilinin boyunun
arzusu.*

Kılmadıysa servi dīvāne
hevā-yı kıdd-i yār
Gülşen içre yā niçün başın
şalup sersemleñür

hevā-yı kıddüñ:

1. **hevā-yı kıddüñ:-üñ**

Gazel 111

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

(Sevgilinin) boyunun
hevesi, arzusu.

Hevā-yı kıddüñ ile ey gül-i
ter
Delürdi tağlara düşdi
şanavber

hevā-yı kākül-i dil-dārdan:

1. **hevā-yı kākül-i dil-
dārdan:-dan**

Gazel 148

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sevgilinin yanaklarına
doğru uzanan saçın arzusu.

Biz hevā-yı kākül-i dil-
dārdan el çekmezüz
Biz şafā-yı seyr-i küy-ı
yārdan el çekmezüz

hevā-yı naqş u şavtı:

1. **hevā-yı naqş u şavtı:-ı**

Kaside 5

Mısra: 107

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Süs ve ses arzusu.

Hevā-yı naqş u şavtı rüh-
bağş-ı mürde-i ğamdur
İrāk u İşfahānda mişli yok
güyende İsanuñ

hevā-yı şî' r-gülükdan:

1. **hevā-yı şî' r-gülükdan:-
dan-luğ, -dan**

Kaside 5

Mısra: 47

Kelime Tipi: -

Şîr söyleme havası.

Hevā-yı şî' r-gülükdan
Ferāğınuñ ferāğı var
Sühān-verlikde 'aynıdur
Lisānī Tab'î Yahyānuñ

hevā-yı zülf-i

müşkinünden:

1. **hevā-yı zülf-i**

müşkinünden:-üñ, -den

Gazel 219

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Misk kokusu olan saçın
arzusuyla.

Ben hevā-yı zülf-i
müşkinünden el çekmem
senüñ

Sen beni Mañşür-veş
'ömrüm gerekse dāra çek

heves-i bāğ-ı cinān

eylemezüz:

1. **heves-i bāğ-ı cinān**

eylemezüz:-mez, -üz

Gazel 138

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Cennet bahçesine heves
eylemek; cenneti arzulamak.

Heves-i bāğ-ı cinān
eylemezüz şüfi-vār
Şu gibi şāf-dilüz 'aşığ-ı
dīdāruz biz

heves-i kākül-i

müşkinünden:

1. **heves-i kākül-i**

müşkinünden:-üñ, -den

Gazel 239

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Misk kokulu kākülünün
arzusu.

Heves-i kākül-i
müşkinünden
Eylemek kaç'-ı 'alāka müşkil

hey:

1. **hey:-üñ**

Gazel 374

Mısra: 5

Seslenme ünlemi.

Hey ne çok başludur ser-i
zülfüñ
Çekdi dolana kalb-i meyyālî

hey ma 'azallāh:

1. **hey ma 'azallāh:**

Tesdis 2

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Hay Allah korusun!
Allah esirgesin! anlamı
taşıyan ünlem ifadesi.

Bāğ-ı dehrüñ baña añmañ
gülşen-i zībāsını
Hey ma 'azallāh gerekmez
lāle-i hamrāsını

hey meded:

1. **hey meded:**

Gazel 348

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Aman yardım!; ey
imdad! manalarında lutf ve
yardım istemekte kullanılan
sesleniş.

Göñlini almağa üftāde
'Azīzünüñ ele
Hey meded eglendi ol şüh-ı
cihānum gelmedi

heybet-i hağdan:

1. **heybet-i hağdan:-dan**

Matla 8

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Hakkın, Allah'ın
azameti.

Zelzele şanmañ eden gāv-ı
zemīni lertzān
Heybet-i Hağdan aña 'arız
olupdur hağakān

hezār:

1. hezār:

Gazel 169

Mısra: 1

Pek çok, binlerce.

Levh-i cihānda gördüm
egerçi hezār haṭ
Ḥaṭṭuñ mişāli görmedüm ey
gül-‘izār haṭ

2. hezār:

Gazel 384

Mısra: 19

Pek çok, binlerce.

Hezār ağıyar olursa ger
yanuñda
Göñül terk eylemez sen gül-
‘izārı

3. hezār:

Kaside 1

Mısra: 97

Pek çok, binlerce.

Gerçi vardur o gülüñ bülbül-i
meddāhı hezār
Līk yok ol güli ben bülbüli
mānend öger

4. hezār:

Matla 25

Mısra: 2

Pek çok, binlerce.

Şebnem düşünce berg-i gül-i
aḥmer üstine
Dedi hezār aña yüzüñ güller
üstine

5. hezār:

Matla 73

Mısra: 1

Pek çok, binlerce.

Bülbül hezār derd ile
gülşende inledi
Beñzi alındı şāhid-i verdüñ
beliñledi

6. hezār:

Terci-bend 1

Mısra: 56

Pek çok, binlerce.

Gülşenüñ bu leṭāfetini görüp
Geldi bezm-i çemende şevka
hezār

7. hezāruñ:-uñ

Gazel 335

Mısra: 7

*Sayı olarak bin II**Bülbül, andelib.*

Degül gül nār-ı āhından
hezāruñ
Düşüpdür şahn-ı gülzāra
şerāre

8. hezār:

Gazel 10

Mısra: 7

Bülbül, andelib II aşık.

Zārī zārī inler-isem ben n’ola
hemçü hezār
Döstüm oldum o yār-ı gül-
‘izārumdan cüdā

9. hezārı:-ı

Gazel 51

Mısra: 2

Bülbül, andelib II aşık.

Gerçi biñ var o gülüñ ‘aşık-ı
zārı geçinür
Yokdur ammā ki benüm gibi
hezārı geçinür

10. hezār:

Gazel 53

Mısra: 2

Bülbül, andelib II aşık.

Bir şeh̄er bāğı ma’an kılsa
n’ola geşt ü güzār
Şebnem ile ağaç ata bile
binmişdür hezār

11. hezār:

Gazel 113

Mısra: 5

Bülbül, andelib II aşık.

Güşına girmez gül-i mağrūr-ı
hüşnüñ ey hezār
Sen gerek gülşende biñ kez
eyle āh u zārılar

12. hezār:

Gazel 362

Mısra: 2

Bülbül, andelib II aşık.

Çemen bezmine gül seyrāna
geldi
Hezār anı görüp efgāna geldi

13. hezār:

Tarih 18

Mısra: 8

Bülbül, andelib II aşık.

El çeküp bāğ-ı cihāndan
‘ākıbet
Uçdı cennetden yaña hem-
çün hezār

hiç:

1. hiç:

Gazel 10

Mısra: 2

Katiyen, asla.

Ger ecel ere olam ben
şehryārumdan cüdā
Olmaya rühüm velī hiç şeh̄r-i
yārumdan cüdā

2. hiç:

Gazel 82

Mısra: 4

Katiyen, asla.

Sāye-veş yanında şalınmağ o
servüñ ‘aşıkā
Hiç naşīb ola mı ol bir devlet
ü ikbāldür

3. hiç:

Gazel 146

Mısra: 4

Katiyen, asla.

Leb-i dilber gibi ni‘met var
iken
Ne yesem hiç baña tatlu
gelmez

4. hiç:

Gazel 252

Mısra: 9

Katiyen, asla.

Ol şeh̄r-i ‘ālī-cenābuñ
girmedi güşına hiç
Gerçi küyında ‘Azīzī āh-ı
bisyār eylerem

5. hiç:

Gazel 356

Mısra: 8
Katiyen, asla.

Dedüm mihr ü vefâyı baña
bisyâr etseñ olmaz mı
Dedi ol pür-cefâ bilmez çoğı
hiç bilmeyen azı

6. **hiç:**

Matla 40
Mısra: 2
Katiyen, asla.

Terk edüp cevri baña raħm
ede mi cânâne
Hiç koyup küfri o kâfir gele
mi İmâna

7. **hiç:**

Tesdis 3
Mısra: 21
Katiyen, asla.

Kimseye olmadı hiç baña
olan zulm ü sitem
Nedür ey kân-ı kerem bâri
günâhum bilem

8. **hiç:**

Gazel 142
Mısra: 5
*Olumsuz yargılı
cümlelerde fülün anlamını
pekiştiren bir söz.*

Ağyâra gül gibi taķılıp hiç
revâ mıdur
Hem-pâye-i pelîd ola serv-i
bülendimiz

9. **hiç:**

Gazel 11
Mısra: 10
Hiç, bir kere bile.

Terk edip cevri ü cefâyı o
meh-i bedr-i münîr
Hiç ola mı ki 'Azîzîye ede
mihr ü vefâ

hiç bir:

1. **hiç bir:**

Gazel 368
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bir addan önce

*getirilerek o adın bildirdiği
varlıktan bir tanesinin bile
olmadığını anlatan bir söz.*

'Azîzî görmedi eşküm gibi
hiç bir delü kanlu
Neçe yaş yaşadı çeşmüm
egerçi neçe dem gördi

hiç kes:

1. **hiç kes:**

Gazel 137
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Hiç kimse.

Benüm ağladuğum etmeñ
ta'accüb 'ışk-ı yâr-ıla
Bu gülzâr-ı fenâda hiç kes
olup şadmân gülmez

hiç ola mı:

1. **hiç ola mı:**

Gazel 7
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Hiç olur mu.

Hâtır-ı vîrân-serâ-yı kavm-i
a'dâyı koyup
Hiç ola mı kim 'Azîzî
bendesin ol mîr aña

hiçab:

1. **hiçab:**

Gazel 66
Mısra: 10
Perde, örtü, engel.

Ġonca-i nev-hîz-i gülşen zîr-
i berginden çıkup
Bülbüle açılmadığı bu hiçab
altındadır

2. **hiçabı:-ı**

Gazel 9
Mısra: 6
Utanma, ar.

Büs-ı la'lin almağa dil yârüñ
eylerse hiçab
Bâde ver kim bâde ref` eyler
hiçabı sâkiyâ

3. **hiçabuñ:-uñ**
Gazel 190

Mısra: 8
Utanma, ar.

Dedi kim yok mıdur elden
hiçabuñ
Dedüm fâş etdi sırr-ı 'ışkuñ
âhum

hiçab eylerse:

1. **hiçab eylerse:-r, -se**

Gazel 9
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Utanmak, ar etmek.

Büs-ı la'lin almağa dil yârüñ
eylerse hiçab
Bâde ver kim bâde ref` eyler
hiçabı sâkiyâ

hiçab olmasa:

1. **hiçab olmasa:-ma, -sa**

Gazel 13
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Perde olmak.

Nâr-ı rüy-ı yârdan iħrâk
ederdi âftâb
Düd-ı âhum olmasa mânend-
i ebr aña hiçab

hiçab olmuş:

1. **hiçab olmuş:-muş**

Gazel 156
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Perde olmak.

O mâhuñ zülfî kim ruhsârına
müşgîn niķab olmuş
Hemân ol ebre beñizer rüy-ı
ħurşide hiçab olmuş

hiçaz:

1. **hiçaz:**

Gazel 78
Mısra: 1

Mekke ve Medine şehirlerinin bulunduğu coğrafya II Müsikimizde hicaz dörtlüsü ve rast beşlisinin birleşmesinden meydana gelen ve düğâh perdesinde karar kılan, çok yaygın basit makamlardan biri.

Şüfî hicâz gerçi ki 'âlî maķâmdu
Ehl-i şafâya meykede beytü'l-ħarâmdur

hicâz-ı kûyuñ:

1. hicâz-ı kûyuñ:-uñ

Gazel 116

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sevgilinin Hicaz mertebesinde değerli mahallesi II musikide bir makam adı.

Hicâz-ı kûyuñ olaldan maķâmı 'uşşâķuñ
'Irâķ-ı nâlesinüñ evci İsfahâne çıkar

hiçbir:

1. hiçbir:

Gazel 266

Mısra: 6

Bir isimden önce getirilerek o ismin bildirdiği varlıktan bir tanesinin bile olmadığını anlatan bir söz.

Çeşm ü ebrüsü güzel neçe güzel gördüm velî
Görmedüm hiçbir güzelde ol göz ü ol kaşı ben

2. hiçbir:

Gazel 266

Mısra: 8

Bir isimden önce getirilerek o ismin bildirdiği varlıktan bir tanesinin bile olmadığını anlatan bir söz.

Kühl ile izi tozını bir görürmiş ol mehûñ

Görmedüm nergis gibi 'âlemde hiçbir şaşı ben

hicrân:

1. hicrân:

Gazel 103

Mısra: 9

Ayrılık, ayrı kalma.

Hicrân deminde cân-ı 'Azîzî ne çekdüğün
Bîmâr-ı 'ışk olup neçe zahmet çeken bilür

2. hicrân:

Gazel 359

Mısra: 1

Ayrılık, ayrı kalma.

Ne belâ çekdüğünü dünyede hicrân ehli
Görse hayretde kalurdı anı zindân ehli

hiddet:

1. hiddet:

Kıt'a 3

Mısra: 1

Kızmak, öfkelenmek.

Hiddeti hüy edinme kim hiddet
Çün hadîd oda yaķar insâni

2. hiddeti:-i

Kıt'a 3

Mısra: 1

Kızmak, öfkelenmek.

Hiddeti hüy edinme kim hiddet
Çün hadîd oda yaķar insâni

hıdmet:

1. hıdmet:

Gazel 157

Mısra: 11

Hizmet, vazife, görev.

Dûd-ı dildür kim taķıldı yanına hıdmet için
Şanmañ ol maħbûb bir bir beline aşdı kayış

2. hıdmete:-e

Gazel 184

Mısra: 4

Hizmet, vazife, görev.

Ķul olup eşiginde bir şahuñ Hıdmete kâbil olmaduk
kalduk

3. hıdmetler:-ler

Gazel 193

Mısra: 9

Hizmet, vazife, görev.

Hıdmetler eylesün dil ü cândan 'Azîziyi
Gülzâr-ı kûyına ol şehûñ bāğbân tutuñ

4. hıdmetidür:-i, -dür

Gazel 259

Mısra: 6

Hizmet, vazife, görev.

N'eyesün manşibını şâh-ı cihânuñ aña kim
İşigüñ hıdmetidür câh benüm sulţânım

5. hıdmet:

Gazel 285

Mısra: 8

Hizmet, vazife, görev.

El manşib u riyâset umar eşigüñde ben
Siz şeh-r-yâra hıdmet için bir yer isterin

6. hıdmetin:-in

Gazel 297

Mısra: 9

Hizmet, vazife, görev.

Āstânuñ hıdmetin görüp 'Azîziye maħal
N'ola ihsân eyleseñ şâhum aña bir câh-ı nev

7. hıdmetüñde:-üñ, -de

Gazel 353

Mısra: 2

Hizmet, vazife, görev.

Tek kabûl eyle beni kulluğa şimşâd gibi
Hıdmetüñde yeleyin yûpüreyin bād gibi

8. **hıdmete:-e****Kaside 5**

Mısra: 71

Hizmet, vazife, görev.

Ƙoyup Ya'küb-zâde mü-
miyânı hıdmete gitdi
Eşigi kulluğundan el çeküp ol
mâh-ı Ken'ânûñ

hıdmet ederdüm:1. **hıdmet ederdüm:-er, -dü, -m****Gazel 186**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Hizmet etme, görevini
yerine getirme.*

Yanaşup hıdmet ederdüm o
şeh-i hübâna
Nağd-i vaşlını bileydüm
verecegin baña hağ

hıdmet-i eyyüb'el-enşârî:1. **hıdmet-i eyyüb'el-enşârî:****Tarih 13**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Eyyüb el-Ensari'nin
hizmeti.*

Saña lâyığ verilse hıdmet-i
Eyyüb'el-Enşârî
Kim olmışdur o sultâna
ezelde Ƙurbiyet hağğkuñ

hıdmet-i pîr-i muğânî:1. **hıdmet-i pîr-i muğânî:-ı****Gazel 332**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Meyhaneciler pirine
hizmet etmek.*

Nuş u pendinden 'Azîzî
şeyh-i dehrûñ el çeküp
Hıdmet-i pîr-i muğânî ihtiyâr
etmek nece

hıfz eder:1. **hıfz eder:-er****Gazel 323**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Korumak, muhafaza
etmek.*

Sen ol şehsin ki şeh-i
rif'atünde päsbanuñdur
Felek kim şem'-i mâhı hıfz
eder fânüs şeklinde

hıfz iderler:1. **hıfz iderler:-er, -ler****Gazel 113**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Korumak, muhafaza
etmek.*

Nola dilde şaklasam cânâ
hayâl-i hâlûñi
Hoğka içre hıfz iderler
nâfeyi 'attârlar

hıfz u ezber:1. **hıfz u ezber:****Kaside 2**

Mısra: 43

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Hafızaya alma,
ezberleme.*

Ƙamer ü şems mağar
kılmağa hıfz u ezber
Ƙameruñ levhine bu mağla'ı
şems etdi niğâr

hikâyet:1. **hikâyet:****Gazel 29**

Mısra: 4

Hikâye, anlatı.

Düşnâm-ı telh-i la'lûñ yâd
etdüğüm budur kim
Olmaz efendi böyle şîrîn ü
ter hikâyet

2. **hikâyetüñden:-üñ, -den****Gazel 261**

Mısra: 2

Hikâye, anlatı.

Verdüñ şudâ' hayli halka
rivâyetüñden
Ƙışsañ yeg idi vâ'iz böyle
hikâyetüñden

3. **hikâyetüñde:-üm, -de****Gazel 316**

Mısra: 2

Hikâye, anlatı.

Tağsîn oğur işiden hüsnuñ
rivâyetüñde
Yokdur bahâne zîrâ vaşfuñ
hikâyetüñde

hikâyet eylesem:1. **hikâyet eylesem:-se, -m****Gazel 81**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Hikâye etmek,
bahsetmek, ayrıntılarıyla
anlatmak.*

Yâr için ağyâr ile cengüm
hikâyet eylesem
Seyyid-i Bağğâl Ğazî Ƙışsasın
ibtâl eder

hikmet:1. **hikmetdür:-dür****Gazel 69**

Mısra: 11

Sebeğ, neden.

Elüñden cäm düşmezken
benüm sâğî ne hikmetdür
Yine bezm-i cihânda ehl-i
'işret añılan Cemdür

2. **hikmeti:-i****Gazel 296**

Mısra: 1

Hakikat sırrı, bilgelik.

Şu kim güş etmek ister
hikmeti Loğmân ağzından
İşitsün ağzuma söğdüğüni
cânân ağzından

3. **hikmet:****Muamma 15**

Mısra: 2
Hakikat sırrı, bilgelik.

Gönül varduğça hâba fikr-i
ruhsarıyla ol mâhuñ
Girer rü'yâma gönülümde ne
geçse hikmet Allâhuñ

hikmet nedür ki:

1. **hikmet nedür ki:**
Gazel 142
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ne hikmettir ki.

Hikmet nedür ki gevher
olursa 'Azîziyâ
Koymaz kulağına o şanem
nuş u pendimüz

hilâl:

1. **hilâl:**
Gazel 106
Mısra: 7
Hilal. || İki büklüm.

Gördi meger ki mâh-
cemâlün degül hilâl
Koyup benânın ağızına kaldı
taña şehir

2. **hilâl:**
Gazel 6
Mısra: 1
*Yeni ay II Sevgilinin
kaşları.*

Hilâl ebrûlar içre gördüm ol
mâhi çeker dün yâ
Edinmiş havf-ı tîriñden anuñ
çarhî siper dünyâ

3. **hilâl:**
Gazel 14
Mısra: 3
*Yeni ay II Sevgilinin
kaşları.*

Reng-i rüy-ı meh-veşün gül-
gün şafak kaşuñ hilâl
Sünbülün müşkîn-sehâb u
ruğlarıñdur âftâb

4. **hilâlün:-iüñ**
Gazel 165

Mısra: 1
*Yeni ay II Sevgilinin
kaşları.*

Hilâlün fikr-i ebrün ile gökde
kaddi dâl olmuş
Şarmış çehre-i zîbâsı
mihrüñle hayâl olmuş

5. **hilâl:**
Müseddes 4
Mısra: 10
*Yeni ay II Sevgilinin
kaşları.*

Necm-i hüdâ mı gün yüzün
üzre nedür o hâl
Râ kaşlarıñ hayâlini görmüş
degül hilâl

6. **hilâl:**
Müseddes 4
Mısra: 14
*Yeni ay II Sevgilinin
kaşları.*

Hüsünün çerâğı kevn ü
mekâna verür ziyâ
Gören hilâl kaşuñı taña kalur
taña

7. **hilâl:**
Gazel 2
Mısra: 12
Yeni ay.

'Azîzi tāk-ı 'arşa yazmağa
evşâf-ı ebrün
Hilâl etdi semâda bir zer-
endüdi kalem peydâ

8. **hilâl:**
Gazel 229
Mısra: 8
Yeni ay.

Āsmân-ı āstānuñda senün ey
şehir-yâr
İnce bellü şarı kaşlu bir
gulāmuñdur hilâl

9. **hilâle:-e**
Lugaz 1
Mısra: 6
Yeni ay.

Almı üstinde siyeh ebrûları
Hüsün ile gökde hilâle harf
atar

10. **hilâli:-i**
Muamma 44
Mısra: 2
Yeni ay.

Alnuñ üzre kaşuña eden
nazâr
Burc-ı çarh üzre hilâli zann
eder

11. **hilâli:-i**
Gazel 244
Mısra: 5
*Ayn ilk günlerinde
aldığı yay şekli, yeni ay.*

Eşigünde hilâli pādşehüm
Bende-i zer-külâha
beñzetedüm

hilâl etdi:

1. **hilâl etdi:-di**
Matla 68
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
İki büklüm yapmak.

Ruñuñ mihri felekde mâh-ı
tâbânı hilâl etdi
Kaşuñ fikri hilâl-i nâ-tüvânı
bir hayâl etdi

hilâl etdüm:

1. **hilâl etdüm:-dü, -m**
Gazel 70
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
İki büklüm yapmak.

Bugün fikr-i leb ü ebrün-ıla
kaddüm hilâl etdüm
Gel ey mâhum temâşâ kıl
yine rengin hayâlüm var

hilâl olmuş:

1. **hilâl olmuş:-mış**
Gazel 74
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Hilal gibi olmak II
bükülmek.*

Dil gam-ı hecrüfle şöyle
derdnâk olmuş yatur
Kim anı gören şanur cānā
hilāl olmuş yatur

hilāl ü mihr:

1. **hilāl ü mihr:**
Gazel 12
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yeni ay ve güneş.

Kaşuñla yüzün ü zülfün
temâşası yeter baña
Hilāl ü mihr ile ebr-i siyeh
devrānuñ olsun hep

hilāl-ebrü:

1. **hilāl-ebrü:**
Gazel 30
Mısra: 4
Hilal kaşlı.

Dest-büsün ellere ihsân eder
olduqça 'îd
Ol hilāl-ebrü şeh-i hübân
elinden el-ğiyâş

2. hilāl-ebrü:

Gazel 31
Mısra: 10
Hilal kaşlı.

Çıkup ol meh görünmez
ağşam olmayınca beñzer kim
Hilāl-ebrü güzeller seyrine
ağşam olur bâ'îş

3. hilāl-ebrü:

Gazel 69
Mısra: 7
Hilal kaşlı.

Sen ol burc-ı leţâfet mâhısın
kim ey hilāl-ebrü
Yüzün hürşiddin a'lâ
dehānuñ zerreden kemdür

4. hilāl-ebrü:

Gazel 381

Mısra: 5

Hilal kaşlı.

Ümîd-i 'îd-i vaşluñ
eyleyenler ey hilāl-ebrü
Yoluñda güsfeñd-i cānı
kurbân eylesünler mi

5. hilāl-ebrü:

Muamma 38
Mısra: 2
Hilal kaşlı.

Māhumuñ alup ayağın
başına ursañ eger
Ol hilāl-ebrü nigāruñ nāmını
ifşā eder

hilāl-i āsmāndur:

1. **hilāl-i āsmāndur:-dur**
Gazel 198
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Gökyüzünün hilali.

Zer-niyām ile hilāl-i
āsmāndur ya meger
Tîğ-i Mirrîh-i felekden bir
nişāndur hānçerüñ

hilāl-i 'îddür:

1. **hilāl-i 'îddür:-dür**
Gazel 91
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Bayram hilali II
sevğilinin kaşlı.*

Burc-ı hüsn-i meh-veşinde ol
ham-ı ebrü-yı yār
Bir hilāl-i 'îddür güyā ki
olmuş aşkār

hilāl-i 'îdüñ:

1. **hilāl-i 'îdüñ:-üñ**
Gazel 265
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Bayram hilali, ramazan
ayının bitip bayramın
geldiğini bildiren hilal.*

'Aynıdur kaşlarınıñ yāsı
hilāl-i 'îdüñ
Mihr-i rağşān-ı cihān mäh-
likādur Ramazān

hilāl-i kec-revi:

1. **hilāl-i kec-revi:-i**
Gazel 363
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bükülmüş, çatuk ay.

Ham-ı ebrüsına mı öykünür
ol meh-'îzāruñ kim
Hilāl-i kec-revi gerdün bu
gece şehrdin sürdi

hilāl-i nā-tüvānı:

1. **hilāl-i nā-tüvānı:-ı**
Matla 68
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Düşkün, zayıf hilal.

Ruñuñ mihr-i felekde mäh-i
tābānı hilāl etdi
Kaşuñ fikri hilāl-i nā-tüvānı
bir hayāl etdi

hil'at:

1. **hil'atler:-ler**
Tesdis 4
Mısra: 20
*Eskiden, padişah veya
vezir tarafından taktir edilen,
beğenilen kimseye giydirilen
süslü elbise, kaftan.*

Donandı nañl-i bālalar cihānı
tutdı zinetler
Geyüp zerrin kabālar zer
benekli sebze hil'atler

hilmî:

1. **hilmî:**
Kaside 5
Mısra: 61
Özel ad.

Hasan-süret 'Alî Bālî bir
āfetdür velî Hilmî

Geçer kanber gulâmı cân ile
o şîr-i merdânuñ

himmet:

1. **himmeti:-i**

Gazel 27

Mısra: 10

Lütuf, kerem, yardım.

Bir şehûñ bendesi oldum ki
'Azîzî bu felek
Himmeti rahşına anuñ
olmaz kemter raht

himmet eyleyüp:

1. **himmet eyleyüp:-y, -üp**

Gazel 305

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Lütüfia bulunmak,
yardım etmek.*

Tavâf-ı Ka'be-i küy-ı laṭîfüñ
eyleyüp himmet
Göñül âyînesini pür-şafâ kıl
yâ Resûlallâh

himmeti:

1. **himmeti:**

Kaside 1

Mısra: 48

Lütuf, kerem, yardım.

Rif'ati gülşenine ṭâyir-i
ḳudsî bülbül
Himmeti bülbüline bâğ-ı
İrem bir gül-i ter

hindî:

1. **hindî:**

Gazel 154

Mısra: 2

*Hintli. (Siyah renk
bağlamında).*

Dil görüp hâlûñi çâh-ı
zekanuñda maḥbûs
Dedi zindâna neden düşdi bu
Hindî cäsüs

hınnâ-yı al:

1. **hınnâ-yı al:**

Lugaz 14

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kırmızı kına.

Ol nedür kim duḥter-i
pâkîze-veş
Yaḳınur ayağına hınnâ-yı al

hınzîr:

1. **hınzîr:**

Gazel 123

Mısra: 8

Domuz II rakip.

Beni gördükçe ta'n eder
düşmen
Nitekim gördüğün çalar
hınzîr

hırâm:

1. **hırâmı:-ı**

Gazel 60

Mısra: 8

*Salınış | naz ve edalı
yürüyüş.*

Naḥl-i gülşen içre maḳbûl
olmasun mı nârven
Kim hırâmı ol nihâl-i nâz-
perverden alur

hırâm kılmağa:

1. **hırâm kılmağa:-mağ, -a**

Gazel 254

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Salınmak, salınarak
yürümek.*

Mâh-rûlar başladı câmi'de
kılmağa hırâm
Rûz-ı 'îd oldu meger şâm-ı
şıyâm-ı lâ-yünâm

hırkaya baş çekmeyince:

1. **hırkaya baş**

çekmeyince:-me, -y, -ince

Gazel 166

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Dünya ilişkisini,
nimetlerini terk etmek,
inzivâya çekilmek.*

Çekmeyince kişi baş hırkaya
bu 'âlemde
Ġam elinden edemez ṭavḳ-ı
girîbânı ḥalâş

hırmen:

1. **hırmen:**

Gazel 211

Mısra: 8

*Biçildikten sonra tahıl
demetlerinin üzerinden
düven geçirilerek tanelerin
başaklarından ayrılması
işleminin yapıldığı yer,
harman II gönül.*

Cevr-i dil-dâr ile kendümden
osandum vaḳtidür
Cismümi hırmen gibi ey âh
berbâd eyleseñ

hırmen-i dünyâ:

1. **hırmen-i dünyâ:**

Gazel 120

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dünya harmanı.

Bir büt-i ra'nâdur ol meh
kim ruḥında yalufuz
Hırmen-i dünyâ deger bir
dâne miskîn ḥâl var

hırmen-i hüsn:

1. **hırmen-i hüsn:**

Gazel 275

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Güzellik harmanı.

Vechi var derse 'Azîzî ol
niğârum ḥâşılı
Hırmen-i hüsn içre hâlüm
gibi ben bir dâneyin

hırmen-i kâhını:

1. **hırmən-i kâhını:-l, -n, -ı****Gazel 8**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Saman harmanı.*

Penbe tohumını şaçar mezra‘-ı
hâk üzere yağod
Hırmən-i kâhını verdi yele
dihkân-ı şitâ

hırmən-i ‘ömri:1. **hırmən-i ‘ömri:-i****Gazel 209**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Hayat harmanı.*

Hırmən-i ‘ömri ‘Azîzî
eyleyüp ber-bâd-ı ‘ışk
Kışt-zâr-ı milk-i fâniden
güzâr etsem gerek

hırz-ı cân:1. **hırz-ı cân:****Kaside 3**

Mısra: 62

Kelime Tipi: -

Can muskası.

Ey ümîd-i ehl-i dil güftâr-ı
manzûmuñ senüñ
Kimisi vird-i zebân kimisi
hırz-ı cân olur

hırz-ı cân olur:1. **hırz-ı cân olur:-ur****Kaside 3**

Mısra: 62

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Can muskası; can sığınağı olmak.*

Ey ümîd-i ehl-i dil güftâr-ı
manzûmuñ senüñ
Kimisi vird-i zebân kimisi
hırz-ı cân olur

hisâb:1. **hisâbuñ:-uñ****Gazel 190****Mısra: 2***Sayı, hesap.*

Dedüm oldı figân-ı dil
rebâbuñ
Dedi kim çal çağır bellü
hisâbuñ

hisâba çekdüm:1. **hisâba çekdüm:-dü, -m****Muamma 21**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim***Hesaplamak II bir*

*kişiden, bir kuruldan yaptığı
işler için açıklama ve
savunma istemek.*

Çekdüm üç kerre hisâba yâ
kaşuñ ey meh-likâ
İkisinde iki şıfr oldı hüveydâ
çün sühâ

hisâb-ı dirhem ü dînârı:1. **hisâb-ı dirhem ü dînârı:-ı****Gazel 73**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dinar ve dirhem hesabı.*

Gel ey dil naqd-i eşk-i çeşm
ü dâğ-ı sîneñi göster
Ekâbir ço hisâb-ı dirhem ü
dînârı görsünler

2. **hisâb-ı dirhem ü dînârı:-ı****Gazel 130**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dinar ve dirhem hesabı.*

Gel ey dil naqd-i eşk ü çeşm
ü dâğ-ı sîneñi görsün
Ekâbir ço hisâb-ı dirhem ü
dînârı görsünler

hisâb-ı sürh eyler:1. **hisâb-ı sürh eyler:-r****Gazel 38**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Kanın hesabını yapmak.*

Hünâb-ı eşk kaçtrelerin
durmayup döker
Dideñde merdümün meger
eyler hisâb-ı sürh

hisâbı yok:1. **hisâbı yok:****Gazel 357**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sınırsızca II bir ölçüsü bulunmamak.*

Yok hisâbı eşigün
derbânlarınuñ bilürin
Ben de olsam anda şâhum
n’ola derbânuñ biri

hişâr:1. **hişârüñdur:-uñ, -dur****Gazel 189**

Mısra: 10

Kale; sığımlacak yer.

Rif atüñ şehrinde mânend-i
Yedikülle şehâ
Âsmân-ı heft-peyker bir
hişârüñdur senüñ

2. **hişâr:****Kıt’a 1**

Mısra: 4

Kale; sığımlacak yer.

Çulle-i Heft-i âsmân-ı kadruñ
Hem hişâr erlerine ser-
neferem

3. **hişâr:****Kıt’a 17**

Mısra: 4

Kale; sığımlacak yer.

Ser-neferdür yedi aççayla
velî
O hişâr içre ‘Azîzî-i haķîr

4. **hişârı:-ı****Matla 36**

Mısra: 2

Kale; sığımlacak yer.

Bād-ı āhumdur veren kalb-i
'adūya inkisār
Darb-ı top ile olur düşmen
hişārı tārūmār

5. **hişār:**

Mesnevi 1

Mısra: 13

Kale; sığımlacak yer.

Bī-güher bir şadef idi bu
hişār
Oldı zātuñ aña dūr-i şehvār

hişārī:

1. **hişārī:**

Kaside 5

Mısra: 67

*Osmanlı sahası divan
şairlerinden. (Kaynaklarda
XV. ve XVI. yüzyılda yaşamış
iki Hisārī'den bahsedilse de
metinde hangisi kasedildiği
tespit edilememiştir.).*

Hişārī Muşli-i sīmīn-beden
ol top-ı ğabğabla
Yıkar şabr u qarārı kal'asın
'uşşāk-ı nālānuñ

hişm:

1. **hişm:**

Gazel 33

Mısra: 9

Öfke, kızgınlık, gazap.

Yā Rabbi dergehüñden hişm
ile eyleyüp red
Etme 'Azīzī kuluñ ğayr-i
āstāna muhtāc

2. **hişm-ıla:-ıla**

Gazel 64

Mısra: 2

Öfke, kızgınlık, gazap.

Yāruñ cefāsı 'āşıka her dem
vefā gelür
Hişm-ıla yüze bakduğı 'ayn-ı
şafā gelür

3. **hişm:**

Kaside 3

Mısra: 40

Öfke, kızgınlık, gazap.

Luţf ile kılsañ nazār vīrāneye
bulur şeref
Hişm ile baksañ 'adū
iķlimine vīrān olur

4. **hişm:**

Kaside 3

Mısra: 40

Öfke, kızgınlık, gazap.

Luţf ile kılsañ nazār vīrāneye
bulur şeref
Hişm ile baksañ 'adū
iķlimine vīrān olur

hişm idüp:

1. **hişm idüp:-iüp**

Gazel 23

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kızmak, öfkelenmek.

Hişm idüp şeşperini farkuma
urduķca o şāh
Şanuram kim başuma toğdı
hümā-yı devlet

hişm u kīnūñ:

1. **hişm u kīnūñ:-iñ**

Tesdis 3

Mısra: 31

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Öfke ve kin.

Hişm u kīnūñ sebebi
bendeñe şāhum neyiki
Cürmümüñ aşlı yağod zıll-ı
İlāhum neyiki

hişma geldükçe:

1. **hişma geldükçe:-dükçe**

Gazel 221

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sinirlenmek, kızmak.

Hişma geldükçe o çeşm-i
hübñāk
Her kime kılsa nazār olur
helāk

hişm-ıla:

1. **hişm-ıla:-ıla**

Gazel 175

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Öfke, kızgınlık, gazap.

Nece ğavf etmeyeyin ben o
gözi cellāda
Ki çeker üstüme her bir
müjesi hişm-ıla tīg

hişn:

1. **hişn:**

Mesnevi 1

Mısra: 16

Sağlam sarp yer II

Kale.

Getürüp kalbüñe ğubār o
dem
Hişn olupdur yerüm deyü
yeme ğam

hişn-ı ğam:

1. **hişn-ı ğam:**

Gazel 92

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gam kalesi.

Bende-i şehryār-ı 'ışk olana
Hişn-ı ğam başka bir
ađalıķdur

hişn-ı ğimāyetümde:

1. **hişn-ı ğimāyetümde:-üm,**
-de

Gazel 316

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Himayemdeki kale.

Yeterdi bu sa'ādet baña
deyeydi ol şeh
Olsun 'Azīzī kulum hişn-ı
ğimāyetümde

hişır:

1. **hişır:**

Gazel 129

Mısra: 1

*Âbıhayat içtiği için
ölümsüzlüğe erdiğine,
bereketi temsil ettiğine ve kul
sıkıştığında imdâdına
yetiştğine inanılan, bir
görüşe göre peygamber, bir
görüşe göre velî olan zat.*

Ey yüzi hürşiddin her vech
ile a'lâ Hızır
Müntehâ kıddi nihâl-i
Sidreden bâlâ Hızır

2. hıızr:

Gazel 129

Mısra: 2

*Âbıhayat içtiği için
ölümsüzlüğe erdiğine,
bereketi temsil ettiğine ve kul
sıkıştığında imdâdına
yetiştğine inanılan, bir
görüşe göre peygamber, bir
görüşe göre velî olan zat.*

Ey yüzi hürşiddin her vech
ile a'lâ Hızır
Müntehâ kıddi nihâl-i
Sidreden bâlâ Hızır

3. hıızr:

Gazel 129

Mısra: 4

*Âbıhayat içtiği için
ölümsüzlüğe erdiğine,
bereketi temsil ettiğine ve kul
sıkıştığında imdâdına
yetiştğine inanılan, bir
görüşe göre peygamber, bir
görüşe göre velî olan zat.*

Ey cemâl-i meh-veşi âyine-i
âlem-nümâ
Çeşme-i âb-ı hayât-ı la'l-i
rûh-efzâ Hızır

4. hıızr:

Gazel 129

Mısra: 6

*Âbıhayat içtiği için
ölümsüzlüğe erdiğine,
bereketi temsil ettiğine ve kul
sıkıştığında imdâdına
yetiştğine inanılan, bir
görüşe göre peygamber, bir
görüşe göre velî olan zat.*

Zulmet-i gamda Sikender-
veş kalurdi cân u dil

Hıızr-ı hıızr-âsâ-yı la'lüñ
ermese cânâ Hızır

5. hıızr:

Gazel 129

Mısra: 10

*Âbıhayat içtiği için
ölümsüzlüğe erdiğine,
bereketi temsil ettiğine ve kul
sıkıştığında imdâdına
yetiştğine inanılan, bir
görüşe göre peygamber, bir
görüşe göre velî olan zat.*

Ğadre uğrardum 'Azîzî
erişüp Hızra eger
Kılsa ğam-hânem müşerref
bir gece tenhâ Hızır

hıızr:

1. hıızr:

Gazel 100

Mısra: 6

*Âbıhayat içtiği için
ölümsüzlüğe erdiğine,
bereketi temsil ettiğine ve kul
sıkıştığında imdâdına
yetiştğine inanılan, bir
görüşe göre peygamber, bir
görüşe göre velî olan zat.*

Ehl-i diller göricek bir yerde
hıızr u la'lüñi
Hemdem olmuş Hızır ile 'İsî-i
Meryem şandılar

2. hıızr:-a

Gazel 129

Mısra: 9

*Âbıhayat içtiği için
ölümsüzlüğe erdiğine,
bereketi temsil ettiğine ve kul
sıkıştığında imdâdına
yetiştğine inanılan, bir
görüşe göre peygamber, bir
görüşe göre velî olan zat.*

Ğadre uğrardum 'Azîzî
erişüp Hızra eger
Kılsa ğam-hânem müşerref
bir gece tenhâ Hızır

3. hıızr:-ı

Gazel 187

Mısra: 3

*Âbıhayat içtiği için
ölümsüzlüğe erdiğine,*

*bereketi temsil ettiğine ve kul
sıkıştığında imdâdına
yetiştğine inanılan, bir
görüşe göre peygamber, bir
görüşe göre velî olan zat.*

Nece zinde ola dil Hızır ki
nüş eylemege
Leb-i dilber gibi bir çeşme-i
hayvânım yok

hıızr-ı dil:

1. hıızr-ı dil:

Tarih 11

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gönül Hızır'ı.

Hızır-ı dil nüş edüp şafâ-y-ile
Dedi târîh mişâl-i çeşme-i
cân

hıızr-ı hıızr:

1. hıızr-ı hıızr:-tı

Matla 58

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin Hızır'a
benzeyen ayva tüyleri.*

Var mı yok mı ağız yârüñ
kimse bilmezdi 'ıyân
Hızır-ı hıızr vermese ol
çeşme-i cândan nişân

hıızr-ı sâni:

1. hıızr-ı sâni:

Gazel 79

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İkinci Hızır.

N'ola dersem o yâre Hızır-ı
sâni kâhve-i nâbı
Hayât âbı gibi mâ'-ı laţif ü
rûh-perverdür

hıızr-ı zamânım:

1. hıızr-ı zamânım:-um

Gazel 279

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Zamanın Hızırı. ||
Sevgili.*

Cāme-i sebz ile ey Hızr-ı
zamānum gūyā
Bir yeşil tonlu güzel tūti-i
ḥadrāsın sen

2. hıızr-ı zamānum:-um**Gazel 372**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Zamanın Hızırı. ||
Sevgili.*

Ey sebz-i kabā-y-ile benüm
Hızr-ı zamānum
V'ey la'l-i lebi çeşme-i
ḥayvān-ı 'Azīzī

hıızr-veş:**1. hıızr-veş:****Gazel 175**

Mısra: 4

*İskender'le ab-ı hayatı
arayan, kul sıkıştığında onun
imdadına yetişen Hızır gibi.*

Meylūñ ey dil olalı āb-ı
ḥayāta olsun
Hızr-veş diler iseñ cāndan
eger 'ömr-i belğ

hod:**1. hod:****Kaside 3**

Mısra: 53

Kendi.

Saña ibdā'-ı nazımda ḥod
nazır ancak hemān
Yā Zāhır-i Fāryābī yā meger
Selmān olur

2. hod:**Mesnevi 1**

Mısra: 51

Kendi.

Bāb-ı revzenleri ḥod olsa
küşād
Vaqt-i deyde girerdi cāmi'e
bād

3. hod:**Kaside 3**

Mısra: 53

Ancak.

Saña ibdā'-ı nazımda ḥod
nazır ancak hemān
Yā Zāhır-i Fāryābī yā meger
Selmān olur

hod-bīn:**1. hod-bīn:****Gazel 176**

Mısra: 16

*Kendine düşünen,
bencil.*

Bir yaluñ yüzlü güzeldür
n'ola ger
Olsa āyine gibi ḥod-bīn
çerāğ

hod-bīnlik eyleme:**1. hod-bīnlik eyleme:-me****Gazel 208**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Bencil olma, kendini
beğenme.*

Gırre olma hüsnuñe kendüñ
görüp āyinede
Gel benüm mäh-ı cihānum
eyleme ḥod-bīnlik

hokka:**1. hokka:****Gazel 113**

Mısra: 8

*İlâç, mürekkep vesair
mayiat koymaya mahsus içi
oyuk kap.*

Nola dilde şaklasam cānā
ḥayāl-i ḥālūñi
Hoḳka içre hıfz iderler
nāfeyi 'attārlar

hokka-i dilde:**1. hokka-i dilde:-de****Matla 41**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gönül hokkası.

Hoḳka-i dilde olan rāzuñı
söyletme şehā
Kerem et ḳutunuñ açdurma
ḳapağını baña

hokka-i la'l-i lebin:**1. hokka-i la'l-i lebin:-in****Matla 42**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Dudağın kırmızısının
hokkası.*

Ḳanı ol şırın sözün şehd ü
şeker şanduklarum
Hoḳka-i la'l-i lebin dürc ü
güher şanduklarum

hokka-i la'lüñ:**1. hokka-i la'lüñ:-üñ****Gazel 301**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Kırmızı hokka II
sevgilinin dudağı.*

Hoḳka-i la'lüñ içre dendān
mı
Ya şadef içre dāne-i lülü

hokka-i mercān:**1. hokka-i mercān:****Gazel 95**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Kırmızı renkli hokka.

Dişüñe dür lebüñe hoḳka-i
mercān derler
Genc-i hüsnuñde ser-i
zülfüñe şu'bān derler

hokka-i nazmuñ:**1. hokka-i nazmuñ:-uñ****Gazel 120**

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Nazım hokkası.

Şîr-i hürmâdan Azîzî
tafludur şî' rûñ senûñ
Hoĸka-i nazmuñ gören şanur
içinde bal var

hoĸka-i yâķûtdur:**1. hoĸka-i yâķûtdur:-dur**

Gazel 21

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yakut kutusu. ||
Sevgilinin ağzı.*

Aĸzı yârûñ hoĸka-i yâķûtdur
Hâl-i 'anber-bârı anda misk-i
ħab

hoĸka-i yâķût-ı aĸmerdür:**1. hoĸka-i yâķût-ı
aĸmerdür:-dür**

Gazel 93

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kırmızı yakuttan hokka
İl sevgilinin ağzı.*

Ĥaţuñ pîrûze-i ter cevher-i
nâ-yâb dendânuñ
Dehân-ı la'l-günuñ hoĸka-i
yâķût-ı aĸmerdür

hôr:**1. hôr:**

Gazel 74

Mısra: 5

Hakir, zelil, müptezel.

Hôr baĸma her gubâr-ı pâyâ
ey dil kim bilür
Neçe serdârdur ki şimdi zîr-i
ħâk olmuş yatur

hor görme:**1. hor görme:-me**

Gazel 138

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Deyim**

Aşığı görmek.

Çehre-zerd olduĸ-ısa zer gibi
ħor görme bizi
Reh-i 'iřĸ içre begüm Mâlik-
i Dînâruz biz

hoş:**1. hoş:**

Gazel 50

Mısra: 10

Hoş, güzel.

Âh kim yanında biñ Ĥâr-ı
belâ peydâ olur
Her ne yerde kim ĸopar bir
hoş nihâl-i gül-'izâr

2. hoş:

Gazel 63

Mısra: 4

Hoş, güzel.

Eşk-i sürĤ-âb ile rûy-ı
zerdümi al eyleyüp
Gözlerüm hecrüñde baña hoş
'aceb reng etdiler

3. hoşça:-ça

Gazel 70

Mısra: 1

Hoş, güzel.

Gözüm pür nukre-i eşk-ile
cânâ hoşça hâlüm var
Şeh-i 'iřĸam Ĥazînemde neçe
mâl ü menâlüm var

4. hoş:

Gazel 143

Mısra: 6

Hoş, güzel.

Cân şurâĤî ĸulĸulin dil şavt-ı
nây özler müdâm
Câm-veş rengin edâ vü hoş
şadâyâ mâyilüz

5. hoş:

Gazel 248

Mısra: 1

Hoş, güzel.

Bitmedi ĸaddüñ gibi bir hoş
nihâl ey serv-i sîm
ĸopmadı zülfüñ gibi bir
sünbül-i 'anber-şemîm

6. hoş:

Kaside 4

Mısra: 48

Hoş, güzel.

Her gece medĤüñ okurdu
şevĸıla tâ şubĤa dek
Nây-ı bezmüñ gibi ĸâdir olsa
hoş elĤâna şem'

7. hoş:

Terci-bend 1

Mısra: 58

Hoş, güzel.

Güle ĸarşu bu maţla'-ı Ĥûbı
Dedi hoş şavt ile 'Azîzî-vâr

hoş geçerüz:**1. hoş geçerüz:-er, -üz**

Gazel 371

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Güzel vakit geçirmek,
eğlenmek.*

Umaruz hoş geçerüz sâye-i
'adlinde anuñ
Ma'delet bâĸına bir serv-i
Ĥurâmân geldi

hoş geldi vü şafâ geldi:**1. hoş geldi vü şafâ geldi:-di**

Kit'a 6

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Hoş ve neşe geldi.

Merve Ĥaĸĸı çün anı nüş
etdüm

Dile hoş geldi vü şafâ geldi

hoş gelür:**1. hoş gelür:-ür**

Kit'a 9

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Hoşa gitmek | hoş
görünmek, güzel gelmek.*

Şehlerüñ 'işret-i vişâlınden
Hoş gelür baña nüş-ı câm-ı
firâk

hoş gördüğü:

1. **hoş gördüğü:-düg, -i**
Gazel 292
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Deyim**
*Iyiye yormak; hoşgörü
ile karşılaşmak.*

Seni hoş gördüğü herkes bu
kim 'âlemde ey nergis
O yârüñ bir bakımda çeşm-i
bîmârına beñzersin

hoş görür:

1. **hoş görür:-ür**
Gazel 141
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Deyim**
*Iyiye yormak; hoşgörü
ile karşılaşmak.*

Senüñle hoş görür gönülüm
gözüm bu dâr-ı dünyâyı
Gerekmez baña olursa cihân
bâğ-ı cinân sensüz

hoş tut:

1. **hoş tut:**
Gazel 343
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

*Kedere , tasaya yer
vermeden keyifli yaşamak.
Değer vermek, kıymet
bilmek.*

Ey gönül rûh-ı revânuñ gibi
hoş tut yârüñ
Şöyle kim derd ü gamı sîne-i
süzâna gele

hoş tutdı:

1. **hoş tutdı:-dı**
Gazel 159
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Deyim**
*Kedere , tasaya yer
vermeden keyifli yaşamak.*

*Değer vermek, kıymet
bilmek.*

Kim ki cânân ile oldı bâde-
nüş
Meclis-i devrânda cânın tutdı
hoş

hoşâb:

1. **hoşâbdan:-dan**
Gazel 170
Mısra: 6
Hoşaf.

Gam yedüğümce la'lüñ yâd
etdügüm budur kim
Ba'de't-ı-tâ'âm rûhum eyler
hoşâbdan haz

hoş-bü:

1. **hoş-bü:**
Gazel 146
Mısra: 8
Güzel koku.

Gerçi sünbül de güzeldür
ammâ
Baña zülfüñ gibi hoş-bü
gelmez

hoş-elhân:

1. **hoş-elhânuñ:-uñ**
Kaside 5
Mısra: 106
*Güzel sesli. II Altuncu-
zâde.*

Eder hÿvânendelik Altuncu-
zâde encümenlerde
Şadâ-yı dil-nevâzı cân-
fezâdur o hoş-elhânuñ

hoş-şemâvil:

1. **hoş-şemâvil:**
Kıt'a 2
Mısra: 13
*Güzel endamlı II
sevgili.*

Görüp bu fâkâmı bir hoş-
şemâvil
Dedi rahm eyleyüp ben
mübtelâyâ

hoş u şifâhân:

1. **hoş u şifâhân:**
Tarih 21
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Hoy kenti ve İsfahan.

Alınup Naçcivânuñla
Revânuñ hemçü Şirvânuñ
Kâtilur Arz-ı Rûma ser-be-
ser Hoy u Şifâhân deñ

hoş-ı nigâr:

1. **hoş-ı nigâr:**
Gazel 102
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Sevgilinin teri.

Gül-i ter üzre dür-i jâle
dizildi şanuram
Ruhları üzre dizildikçe dilâ
hoş-ı nigâr

hüb:

1. **hüblar:-lar**
Gazel 62
Mısra: 2
Güzel, hoş II sevgili.

Yaşımız kâmetimiz çengine
târ eylediler
Hüblar kârimuzı ney gibi zâr
eylediler

2. **hüblar:-lar**
Gazel 136
Mısra: 1
Güzel, hoş II sevgili.

Hüblar 'ışkıyla pîr olup
ağardı rişimüz
Bir siyeh-rü 'âşiyüz yok
Hakka yarar işimüz

3. **hüb:**
Gazel 285
Mısra: 10
Güzel, hoş II sevgili.

Ölince kapusunda 'Azîzî kıl
olmağa

Bir hüsni hüb u hülkî güzel
server isterin

4. **hüblar:-lar**

Gazel 344

Mısra: 7

Güzel, hoş II sevgili.

Hüblar seyrini añañ baña
kim ben o mehüñ
Vermezün gün yüzüne
bakmağı dünyâ seyrine

5. **hüb:**

Gazel 356

Mısra: 10

Güzel, hoş II sevgili.

Getürmezken ‘Azîzî ibrişîmi
yâdına şimdi
Çeker bâr-ı gam-ı cevrin
sevüp bir hüb gazzâzı

6. **hüblaruñ:-lar, -uñ**

Gazel 364

Mısra: 10

Güzel, hoş II sevgili.

Mey degül sem de olursa
kişiyе meclisde
İçürür şîve ile hüblaruñ
ibrâmı

7. **hüblaruñ:-lar, -uñ**

Gazel 366

Mısra: 11

Güzel, hoş II sevgili.

Zıkr edüp la‘l-i lebin
hüblaruñ meygedede
Alsa rindân eline sübhâ-i
mercânları

8. **hüblar:-lar**

Gazel 389

Mısra: 3

Güzel, hoş II sevgili.

Hüblar içre deñiz mâlikidir
şanki o mâh
Baħr-i hüsne iki kaşı iki
garrâ mâhî

9. **hübdur:-dur**

Matla 46

Mısra: 1

Güzel, hoş II sevgili.

Bir mü‘eddeb hübdur ol
gonca-leb
Gülde yokdur andağı hüsni-
edeb

10. **hübdur:-dur**

Tahmis 1

Mısra: 21

Güzel, hoş, latif.

Hübdur şî‘rûñ ‘Azîzî çün
ھاڭ-ı Mîr-i ‘Alî
Nazm-ı dil-cüy-ı şafâ-baħşuñ
görenler der belî

hüb ola:

1. **hüb ola:-a**

Gazel 320

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Güzel olmak.

Kim ola sevmeye ol naħl-i
semen-sîmâyı
Naķşı hüb ola vü egnine
geye aķ sâde

hübân:

1. **hübân:**

Gazel 45

Mısra: 5

Güzeller, dilberler.

Таñ mı o mâha eylese hübân
ser-fürü
Kim âdeme sürüş u melek
eyledi sücüd

2. **hübân-ıla:-ıla**

Gazel 235

Mısra: 10

Güzeller, dilberler.

‘Älemde ‘Azîzî nece ‘âķıl
geçer ol kim
Nüş etmeye hübân-ıla şahbâ-
yı Sitanbul

3. **hübânuñ:-uñ**

Gazel 357

Mısra: 1

Güzeller, dilberler.

Тutdı mihr-i hüsni ile dünyâyı
hübânuñ biri

Кul edindi ‘âlemi ser-cümle
sulţânuñ biri

4. **hübânuñ:-uñ**

Gazel 366

Mısra: 9

Güzeller, dilberler.

Yeyüp esrârı ھاڭı şevkı-y-ıla
hübânuñ
Geçseler karşıısına vâlih ü
hayrânları

5. **hübân:**

Gazel 381

Mısra: 14

Güzeller, dilberler.

Yine yarın ‘Azîzîyle edelüm
deyü nüş-ı câm
Bugün meclisde hübân ‘ahd
ü peymân eylesünler mi

6. **hübân:**

Müseddes 4

Mısra: 2

Güzeller, dilberler.

Hüsni-ile mâh-ı ‘âlem ü şâh-ı
dilîrsin
Hübân içinde server-i şâhib-
serîrsin

hübân-ı ‘âlem:

1. **hübân-ı ‘âlem:**

Gazel 378

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Älemin güzelleri.

‘Azîzî bir perî-peyker melek-
manzardur ol meh kim
Bulınmaz hüsni ile hübân-ı
‘âlem içre akrânı

hübân-ı dehr:

1. **hübân-ı dehr:**

Gazel 58

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dünyanın güzelleri.

Hübân-ı dehr şimdi ‘Azîzî
zamânede

‘Uşşāka cevri zulmi zārāfet edindiler

hübān-ı zamāne:

1. **hübān-ı zamāne:**
Gazel 98
 Mısra: 6
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Devrin güzelleri.

Ruḥ-ı zerdüm görüp baña nece meyl etmesün cānān
 Ki hūbān-ı zamāne şimdi hep altuna mā‘ildür

hübān-ı zamānuñ:

1. **hübān-ı zamānuñ:-uñ**
Gazel 96
 Mısra: 10
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Zamanın, devrin güzelleri.

‘Azīzī hātīruñ yaqduğına incinme dildāruñ
 Ki hūbān-ı zamānuñ işi hep hātīr-şikenlikdür

hüb-ı dil-küşā:

1. **hüb-ı dil-küşā:**
Gazel 78
 Mısra: 4
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Gönle ferahlık veren güzel II şarap.

Cām-ı şarāb-ı nābı nece sevmesün kişi
 Bir hūb-ı dil-küşā vü ruḥ-ı lāle-fāmdur

hüb-rü:

1. **hüb-rülar:-lar**
Gazel 63
 Mısra: 15
Güzel, hoş II sevgili.

Hüb-rülar dün ‘Azīzī hüsn ile Yūsuf gibi
 Keffe-i mīzān-ı gerdünda mehi deng etdiler

huccāc-ı firāvān:

1. **huccāc-ı firāvān:**
Gazel 180
 Mısra: 2
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Hacı kafilesi.

Ṭolanur küyuñı ‘uşşāk-ı gārībān şaf şaf
 Nitekim Ka‘beyi huccāc-ı firāvān şaf şaf

hüccet:

1. **hüccet:**
Gazel 58
 Mısra: 8
Delil, kanıt, belge.

Bend-i gamuñdan olmağa ‘uşşāk-ı ter hālāş
 Haṭṭ-ı ‘izār-ı alım hüccet edindiler

hücre:

1. **hüccesine:-si, -n, -e**
Gazel 29
 Mısra: 5
Küçük ev, küçük oda.

Dayf-ı gamuñ bu gece dil hüccesine geldi
 Hūn-ı cigerle kıldum ey meh anı ziyāfet

2. **hüccere:-y, -e**
Gazel 291
 Mısra: 1
Küçük ev, küçük oda.

Bir gece ol şanemi hüccereye tenhā çekeyin
 Şubḥa dek şevkına anuñ mey-i hamrā çekeyin

3. **hüccrede:-de**
Gazel 327
 Mısra: 7
Küçük ev, küçük oda.

Neçe bir hüccrede şüfî yatağın bir haşır ola
 Ölür gider misin yoksa be miskīn büriyā üzre

hücre-i dilde:

1. **hücre-i dilde:-de**
Gazel 240
 Mısra: 4
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Gönül hüccresi.

Dem mi vardur ki hayāl-i ḥad ü la‘lūñ sākī
 Hücre-i dilde gelüp etmeye bezm-i gül ü mül

hücre-i hāşında:

1. **hücre-i hāşında:-ı, -n, -da**
Kaside 4
 Mısra: 28
 Kelime Tipi: -
Özel oda.

‘Arşa-i luṭfında gerdün üstür-i gerden-firāz
 Hücre-i hāşında mihr ü meh iki şāhāne şem‘

hudā:

1. **hudā:**
Gazel 283
 Mısra: 8
Allah, Tanrı, Rabb.

Şekl-i mehde yazmış ol hūrī-veşūñ taşvīrini
 Naqş ederken nev‘-i insānuñ Hudā şüretlerin

2. **hudāya:-ya**
Muamma 22
 Mısra: 2
Allah, Tanrı, Rabb.

Terahḥum kıl o zār u mübtelāya
 Ki kaddūñ görse ḥamd eyler Hudāya

hudā için:

1. **hudā için:**
Tarih 10
 Mısra: 2
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

Allah için II Allah'ın rızasını kazanabilmek için.

Ol Sinān Ağa-yı şāhib-ḥayr kim
Kıldı bu 'aynı Ḥudā için sebīl

ḥudā verdi:

1. **ḥudā verdi:-di**
Kaside 5
Mısra: 96
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Allah vermek.

Şarāb-ı Kevser-i la'lin bulalardı umarlardı
Seni bize Ḥudā verdi deyü yārān-ı ṭübānuñ

ḥudābende:

1. **ḥudābende:**
Tarih 6
Mısra: 8
Allah'ın kulu.

'Azīzī mevlidine dedi tāriḥ Faşīḥ ola Ḥudābende Meḥemmed

ḥudā-yı lem-yezeli:

1. **ḥudā-yı lem-yezeli:**
Tarih 20
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Baki olan, Zeval bulmayan Hüda.

Mīr-i mīrānı olup Sultān Murāduñ 'an qarīb
Vere maqşūduñ murād üzre Ḥudā-yı Lem-yezeli

ḥükm:

1. **ḥükmidür:-i, -dür**
Gazel 4
Mısra: 7
Hüküm, karar.

Meger şāh-ı bahāruñ ḥükmidür dīvān-ı gülşende

Ṭutarlar gönçayı el üzre her şāḥ-ı gül-i ra'nā

ḥükm-i şāh-ı cihān:

1. **ḥükm-i şāh-ı cihān:**
Gazel 126
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Cihan şahının hükmü.

Ṭurmasun sögsün ağzuma la'lüñ
Ḥükm-i şāh-ı cihān nigīn iledür

ḥükm-i şāhidür:

1. **ḥükm-i şāhidür:-dür**
Gazel 227
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Padişahın hükmü.

Ḥükm-i şāhidür elinde gönca ṭomarı meger
Oldı eşcār u şüküfe ḥayline serdār gül

ḥulk:

1. **ḥulkı:-ı**
Gazel 285
Mısra: 10
Ahlak, huy.

Ölince kapusunda 'Azīzī kul olmağa
Bir ḥüsni ḥüb u ḥulkı güzel server isterin

ḥulkī:

1. **ḥulkī:**
Kaside 5
Mısra: 59
XVI. yüzyıl Osmanlı sahası divan şairlerindendir.

Peyāmī deyü maḥlaş korsa tañ mı kendüye Ḥulkī
Edüpdür bende-i muḥliş Meḥemmed ḥanı Bursanuñ

ḥulk-ı ḥasenüñ:

1. **ḥulk-ı ḥasenüñ:-üñ**
Gazel 177
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Güzel yaratılışlı.

Muştafā olduğın ey māḥ saña nām-ı şerīf
Ḥalka ḥulk-ı ḥasenüñ eyledi i'lām-ı şerīf

ḥulle etdi:

1. **ḥulle etdi:-di**
Kıt'a 25
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

Hülle etmek (eskiden geçerli olan dinsel nikâh kurallarına göre, kocasının üç kez boşadığı bir kadının, eski kocasıyla bir kez daha evlenebilmesi için, yabancı bir erkeğe bir günlüğüne nikâh edilmesi ve bir gün sonra boşanması.).

Gülüp nāz ile ol ḥür-i cennet Dedi Ḥaḫ rāzı olsun ḥulle etdi

ḥulle-i sebz:

1. **ḥulle-i sebz:**
Gazel 279
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Yeşil cennet elbisesi.

Nece meyl eylemesün cān-ı 'Azīzī saña kim
Ḥulle-i sebz ile bir ḥür-i zībāsın sen

ḥümā:

1. **ḥümā:**
Gazel 117
Mısra: 2
Talih kuşu. II Sevgili.

Kaçan o şāhid-i cānbāz rīsmāna çıkar
Gören şanur ki ḥümā evc-i āsmāna çıkar

2. **hümā:****Gazel 276**

Mısra: 10

Talih kuşu. II Sevgili.

‘Azīzī bāz-ı dil olsa ‘aceb mi
zār u ser-gerdān
Raķīb-i zāga uydı yüz
çevürdi ol hümā benden

3. **hümāyı:-y, -ı****Gazel 332**

Mısra: 6

Talih kuşu. II Sevgili.

Yāri kıddüm dām edüp
küyında şayd etdüm yine
Ol hümāyı gökden indürüp
şikār etmek nece

4. **hümā:****Gazel 376**

Mısra: 8

Talih kuşu. II Sevgili.

Bī-ķarār olup hevāya böyle
vermezdi özin
Olmayaydı zülf-i dil-dāruñ
hümā ser-geştesi

5. **hümādur:-dur****Gazel 54**

Mısra: 3

Devlet kuşu, talih kuşu.

*Kaf dağında, Okyanus
adalarında veya Çin'de
yaşadığına inanılan efsanevi
bir kuş.*

Zülf-i hoş-büyü bir hümādur
kim
Farķ-ı dildāra sāye şalmışdur

6. **hümā:****Gazel 279**

Mısra: 8

Devlet kuşu, talih kuşu.

*Kaf dağında, Okyanus
adalarında veya Çin'de
yaşadığına inanılan efsanevi
bir kuş.*

Yaraşur egniñe geysesñ yeşil
atlas cānā
Bir perī-çehre hümā şıvelü
tersāsın sen

7. **hümāsi:-sı****Gazel 309**

Mısra: 1

Devlet kuşu, talih kuşu.

*Kaf dağında, Okyanus
adalarında veya Çin'de
yaşadığına inanılan efsanevi
bir kuş.*

Zülf-i hümāsi ol mehūñ
olduķça hātırā
Āhum ‘ukābı hem-per olur
nesr-i tāyire

8. **hümā:****Gazel 369**

Mısra: 5

Devlet kuşu, talih kuşu.

*Kaf dağında, Okyanus
adalarında veya Çin'de
yaşadığına inanılan efsanevi
bir kuş.*

O melek-çehre hümā şekline
girmek mi diler
Geh yeşil cāme geyüp gāh
geyer fersāyı

9. **hümā:****Müseddes 1**

Mısra: 16

Devlet kuşu, talih kuşu.

*Kaf dağında, Okyanus
adalarında veya Çin'de
yaşadığına inanılan efsanevi
bir kuş.*

Melce‘-i ehl-i berāt olur
eşigüñ dāyımā
Dümm-i tāvüs-ı zer-efşānuñ
gören şanur hümā

hümā murğın:1. **hümā murğın:-n****Gazel 367**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Hüma kuşu, Osmanlı
şiiirinde gölgesinin
uğurluluğu, kanatları, çok
yükseklerde uçması, Kaf
dağında yaşaması gibi
yönleriyle ele alınan masal
kuşu.*

Ol tezerv-i hoş-ķırāmı neydi
şayd etmek dilā
Ger hümā murğın şikār
etmek olaydı bāz işi

hümā-yı devlet toğdı:1. **hümā-yı devlet toğdı:-dı****Gazel 23**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Deyim***Devlet kuşunun**doğması, konması.*

Ĥışm idüp şeşperini farkūma
urduķca o şāh
Şanuram kim başuma toğdı
hümā-yı devlet

humret-nümā:1. **humret-nümā:****Matla 66**

Mısra: 2

*Kırmızı gösteren II**utangaçlık nedeniyle ortaya
çıkan kırmızılık.*

Ĥadd-i rengīniyle rüy-ı dil-
rübā

Bir gül-i beyzā durur
humret-nümā

hün oldı:1. **hün oldı:-dı****Gazel 10**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Kan dolmak.*

Nāfe-veş hün oldı bağrum
guşsa-yile āh kim
Düşeliden ben o zülf-i müşk-
bārumdan cüdā

hün-āb oldı:1. **hün-āb oldı:-dı****Gazel 131**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Kanlı su olmak II Kanlı**gözyaşı olmak.*

Hem-kağeğ olalı ađyār ile
sīmīn-berimüz
Oldı hūn-āb ile pūr kāse-i
çeşm-i terimüz

hūnāb-ı eşk:

1. **hūnāb-ı eşk:**
Gazel 38
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Gözün kanlı yaşı.

Hūnāb-ı eşk kađrelerin
durmayup döker
Dideñde merdümün meger
eyler hisāb-ı sürđ

hüner:

1. **hüner:**
Kit'a 7
Mısra: 2
*Maharet, marifet,
ustalık.*

Etme nā-ehle şaķın ehl-i
hüner
Ki hüner kadrini nā-dān ne
bilür

hüner ehli:

1. **hüner ehli:**
Müseddes 3
Mısra: 26
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Hüner sahibi.

'Azīzī merdüm-i şāhib-
kemālūñ rađbeti yođdur
Hüner ehli gibi 'ālemde
şimdi nekbeti yoğdur

hüner ehline:

1. **hüner ehline:-n, -e**
Müseddes 3
Mısra: 15
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Hüner sahibi.

Hüner ehline her dūn u denī
kaşd-ı ezā eyler

Felek kuţb-ı muradı üzre
dönmekden ibā eyler

hūn-feşān:

1. **hūn-feşāndur:-dur**
Gazel 200
Mısra: 6
Kan saçıcı, kan dökücü.

Kārbān-ı cān u dil urulmasun
mı dem-be-dem
Tığ-veş belde turur bir hūn-
feşāndur hançerün

hūn-hvāre:

1. **hūn-hvāre:**
Gazel 219
Mısra: 2
*Kan içen, kan dökücü,
zalim II etkili bakışlı,
merhametsiz sevgili;
kırmızılık.*

Nağd-i eşk-i çeşmüñi 'izz ü
hużūr-ı yāre çek
Ey göñül genc-i revāndur ol
anı hūn-hvāre çek

hūnī:

1. **hūnī:**
Gazel 3
Mısra: 7
Kanlı | zalim, gaddar.

Yine hūnī gözün 'āşık mı
öldürdi edüp mātem
Siyehler geymiş ol gīsū-yı
'anber-bār ser-tā-pā

2. **hūnī:**
Gazel 127
Mısra: 8
Kanlı | zalim, gaddar.

Murđ-ı cānı sīneden var ise
uçurmak diler
Tığ-i ser-fızın o hūnī dem-
be-dem zāđlar yürür

3. **hūnī:**
Gazel 163
Mısra: 2
Kanlı | zalim, gaddar.

Gözün kan dökmeği ol
đamze-i bī-dāddan görmiş
Zihī hūnī ki merdüm-küşlüđi
cellāddan görmiş

4. **hūnī:**
Gazel 288
Mısra: 2
Kanlı | zalim, gaddar.

Māh-ı nev şanmañ görinen
dökmek için yere kan
Aldı hūnī hançerin destine
cellād-ı cihān

5. **hūnī:**
Gazel 378
Mısra: 4
Kanlı | zalim, gaddar.

Elinden düşmeğe bir dem
n'ola şemşir-i müjgānı
İki hūnī mođolçındur ol iki
çeşm-i fettānı

6. **hūnīdür:-dür**
Gazel 388
Mısra: 3
Kanlı | zalim, gaddar.

Şöyle hūnīdür ki çeşm-i
đamze-kārı ol mehūñ
Dem-be-dem kanlar döker
durmaz hāramīler gibi

hūn-ı a' dāñı:

1. **hūn-ı a' dāñı:-ñı**
Kaside 4
Mısra: 40
Kelime Tipi: -
Düşmanların kanı.

Nīze-i sīmīn ile bağrın delüp
pervāne-veş
Hūn-ı a' dāñı içerdı bulsa
kana kana şem'

hūn-ı cigerle:

1. **hūn-ı cigerle:-le**
Gazel 29
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Yürek kanı.

Dayf-ı gamuñ bu gece dil
hücre sine geldi
Hün-ı cigerle kıldum ey meh
anı ziyâfet

2. **hün-ı cigerle:-le**

Gazel 329

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yürek kanı, ciğer kanı.

Ey gönül hün-ı cigerle
beslemekdür çâresi
Düşdi çün eşküm yetîmi
dîdemüñ dâmânına

hün-ı dili:

1. **hün-ı dili:-i**

Tesdis 3

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gönül kanı.

Dil-i mahzûnı belâ çekmege
mu'tâd edeyin
Cânuma gözden ağan hün-ı
dili zâd edeyin

**hün-ı eşk-i dîde-i
ferhâddur:**

1. **hün-ı eşk-i dîde-i
ferhâddur:-dur**

Gazel 113

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ferhat'ın kanlı göz yaştı.

Kaatre kaatre hün-ı eşk-i dîde-i
Ferhâddur
Lâleler kıldı hüveydâ
şanmañuz kuhsârlar

hünkâr:

1. **hünkâr:**

Kaside 5

Mısra: 86

Sultan II Sevgili.

Girîbânî güzel bir şâh-ı
hübân-ı cihândur kim
Yeñi hünkâr kulu paşasıdur
ol pâk-dâmânüñ

2. **hünkâr:**

Kıt'a 15

Mısra: 6

Sultan II Sevgili.

Basîť afyon eden her lahza
iftâr
Dem-i keyfinde olsa tañ mı
hünkâr

hün-rîze:

1. **hün-rîze:**

Gazel 104

Mısra: 2

Kan dökên.

Tîg-i müjgânüñ yaşum
gözden revân eyler yürür
Beñzer ol hün-rîze kim her
demde kan eyler yürür

hür:

1. **hür:**

Gazel 235

Mısra: 5

*Cennet kıztı, huri II
sevgili.*

Beñzer ki yine 'azm-i çemen
eyledi ol hür
Kim döndi cinân bâgına
şahrâ-yı Sitanbul

2. **hürüñ:-uñ**

Gazel 372

Mısra: 9

*Cennet kıztı, huri II
sevgili.*

'Āşık deme şol kimseye kim
sevdügi hürüñ
Yolına fedâ eylemeye cân-ı
'Azîzi

hürâ:

1. **hürâ:**

Gazel 322

Mısra: 2

*Ahu gözülür, cennet
kızları.*

Reşk ederdî kad-i mevzûnuñı
tübâ görse

Meyl ederdî ruĥ-ı gül-günüñü
hürâ görse

hurd edüp:

1. **hurd edüp:-üp**

Gazel 325

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Parçalamak, ufak veya
kıvrıntı etmek.*

Tîşe-i merg ile Ferhâduñ
edüp başını hurd
Kıydı cellâd-ı felek göz göre
ol üstâda

hurd ider:

1. **hurd ider:-er**

Lugaz 21

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ufak parçalara
ayırarak.*

Gâh olur kim şiddet-i bād
anları
Türdüğü yirde 'Azîzi hurd
ider

hurde-i mînâ:

1. **hurde-i mînâ:**

Gazel 277

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Cam parçası.

Gird-i pîrûze-veş ol ĥatt-ı
'abîr-efşânüñ
Rîze-i misk-i Ĥuten hurde-i
mînâ şanurın

hürî:

1. **hürîler:-ler**

Gazel 76

Mısra: 6

*Cennette bulunduğuna
inanılan kız.*

Saña beñzeyimezler gördiler
kaçup ĥacâletden

Perîler bâğ u rāğa hūrîler
uçmağa düşmişdür

2. **hūrî:**

Gazel 263

Mısra: 1

*Cennette bulunduğuna
inanılan kız.*

Alsa ol hūrî destine fincân
Şanuram elde gül çutar
Rıdvân

3. **hūrîdür:-dür**

Gazel 375

Mısra: 5

Cennet kıızı. II Sevgili.

Gökden enmiş hūrîdür güyâ
ki 'izz ü nâz ile
Bir perî-peyker melek-
sîmâyâ verdüm gönülümü

hūr-ı cinândandur:

1. **hūr-ı cinândandur:-dan,
-dur**

Gazel 112

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Cennet hurisi.

Sever biñ cân ile bir kez
cemâlûni gören âdem
Meger kim ol perî-peyker
melek hūr-ı cinândandur

hūrî-i cennet:

1. **hūrî-i cennet:**

Kıt'a 25

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Cennet hurisi II hatun.

Gülüp nâz ile ol hūrî-i cennet
Dedi Hâk râzî olsun hulle
etdi

2. **hūrî-i cennet:**

Gazel 60

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Cennet hurisi II sevgili.

Zülfî meyl etdükçe la'line
'Azîzî şanuram
Egilüp hūrî-i cennet âb-ı
kevşerden alur

hūrî-i zîbâsın:

1. **hūrî-i zîbâsın:-sın**

Gazel 279

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Süslü huri II sevgili.

Nece meyl eylesün cân-ı
'Azîzî saña kim
Hulle-i sebz ile bir hūrî-i
zîbâsın sen

hūrî-veş:

1. **hūrî-veşüñ:-üñ**

Gazel 283

Mısra: 7

Huri gibi güzeller.

Şekl-i mehde yazmış ol hūrî-
veşüñ taşvîrini
Nağş ederken nev'-i insânûñ
Hudâ şüretlerin

hurmâ:

1. **hurmâ:**

Gazel 47

Mısra: 8

*Hurma, Bu ağacın tatlı
meyvesi.*

Kim añardı nâminı bâğ-ı

cihân içre anuñ

Olmasa şeftâlû-yı la'lûñ gibi

hurmâ lezîz

hürmet:

1. **hürmeti:-i**

Gazel 181

Mısra: 4

Saygınlık, saygı.

Seg-i küyî gibi dâyim

bilesince ağyâr

Āstânında bir it deñlü bize

hürmeti yok

2. **hürmet:**

Müseddes 3

Mısra: 28

Saygınlık, saygı.

Elinde māl u mansıb
olmayanûñ hürmeti yokdur
Nece hürmet direm miqdârı
kadr ü kıymeti yokdur

3. **hürmeti:-i**

Müseddes 3

Mısra: 27

Saygınlık, saygı.

Elinde māl u mansıb
olmayanûñ hürmeti yokdur
Nece hürmet direm miqdârı
kadr ü kıymeti yokdur

4. **hürmetine:-i, -n, -e**

Tarih 15

Mısra: 2

Hürmeti için, hatırına.

Yüz urdı meskenetle çün
zemîne berg-i gül-şifâ
Hâbîbi hürmetine Hâk aña
vere neçe şevâb

hürşîd:

1. **hürşîd:**

Gazel 42

Mısra: 2

Güneş.

Cihân bâzârını geşt etse tañ
mı serserî hürşîd
Metâ'-ı mihrûñe ey mäh
olupdur müşterî hürşîd

2. **hürşîd:**

Gazel 42

Mısra: 4

Güneş.

Meger iklim-i çarhuñ
şehryâr-ı 'âli-şânıdur
Geyer her şubh-dem başına
bir tâc-ı zeri hürşîd

3. **hürşîd:**

Gazel 42

Mısra: 6

Güneş.

Nazar etsün cemâli mähını
görsün deyü her dem

O şāha oldı bir āyīne-i
İskenderī hūrşīd

4. **hūrşīd:**

Gazel 42

Mısra: 8

Güneş.

Görünmez çeşm-i 'ālem-
bīnūme ey lāle-ḥad sensüz
Cihān bāgīnuñ olsa her gül-i
rengīn-teri hūrşīd

5. **hūrşīdden:-den**

Gazel 69

Mısra: 8

Güneş.

Sen ol burc-ı leṭāfet māhısın
kim ey hilāl-eburū
Yüzüñ hūrşīdden a'lā
dehānuñ zerreden kemdür

6. **hūrşīdi:-i**

Gazel 105

Mısra: 4

Güneş.

Öykünürmiş rüyuña ey meh-
cebīn
Göreyin hūrşīdi gözsüz
derbeder

7. **hūrşīdden:-den**

Gazel 129

Mısra: 1

Güneş.

Ey yüzi hūrşīdden her vech
ile a'lā Hızır
Müntehā ḳaddi nihāl-i
Sidreden bālā Hızır

8. **hūrşīd:**

Gazel 42

Mısra: 1

Güneş. II Sevgili.

Cihān bāzārını geşt etse tañ
mı serserī hūrşīd
Metā'-ı mihrūñe ey māh
olupdur müşterī hūrşīd

9. **hūrşīd:**

Gazel 42

Mısra: 10

Hurşid u Feraḫşad

*mesnevisinin erkek
kahramanlarından biri.*

'Azīzī sen degül 'ālem
Feraḫşadı geçer anuñ
Meger etdi cihāna Ḥaḳ o
māh-ı enveri Hūrşīd

hūrşīd-ḥad:

1. **hūrşīd-ḥad:**

Gazel 211

Mısra: 1

Güneş yanaklı II sevgili.

N'ola ey hūrşīd-ḥad bir gün
beni yād eyleseñ
Ḡamdan āzād eyleyüp beni
ferah-şād eyleseñ

hūrşīd-i cihān-ārā:

1. **hūrşīd-i cihān-ārā:**

Gazel 40

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dünyayı süsleyen

güneş.

Felek naṭ'ında māhı māt
edersin 'arz-ı ḥüsn etseñ
Güzeller şāhı hūrşīd-i cihān-
ārā midur ol ruḡ

hūrşīd-i cihān-tāb:

1. **hūrşīd-i cihān-tāb:**

Kaside 3

Mısra: 49

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Alemi aydınlatan güneş.

Rif atūñ bezminde hūrşīd-i
cihān-tāb ile çarḡ
Bir müzehheb cāmdur kim
rüz u şeb gerdan olur

2. **hūrşīd-i cihān-tāb:**

Kaside 3

Mısra: 49

Kelime Tipi: -

Alemi aydınlatan güneş.

Rif atūñ bezminde hūrşīd-i
cihān-tāb ile çarḡ

Bir müzehheb cāmdur kim
rüz u şeb gerdan olur

hūrşīd-i enver:

1. **hūrşīd-i enver:**

Gazel 331

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Parlak güneş II sevgili.

Sanuram burc-ı şafaḡ içre
tulū' eyler ḳamer
Allar geydükçe ol hūrşīd-i
enver egnine

hūrşīd-i enverden:

1. **hūrşīd-i enverden:-den**

Gazel 60

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Parlak güneş.

Reng-i rüyı gül ruḡ-ı zībā-yı
dilberden alur
Nitekim nūrı ḳamer hūrşīd-i
enverden alur

hūrşīd-i pür-envār:

1. **hūrşīd-i pür-envār:**

Gazel 199

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Nur dolu güneş.

Bize neyler cemālin 'arz
edüp māh
Ki biz hūrşīd-i pür-envār
gördük

hūrşīd-i rüyuñ:

1. **hūrşīd-i rüyuñ:-uñ**

Gazel 3

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yüzünün güneşi.

Anı hūrşīd-i rüyuñ yakmadı
çün kim şehāb-āsā
Neden ḳarardı zülfüñ ey
ḳamer-ruḫsār ser-tā-pā

hurşid-i rüyuña:

1. **hurşid-i rüyuña:-uñ, -a**

Müseddes 4

Mısra: 16

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Yüzünün güneşi.*

Mihr-i müniri ben nece
beñzer deyem saña
Hurşid-i rüyuña göre bir
zerredür şehā

hurşid-i semādan:

1. **hurşid-i semādan:-dan**

Gazel 215

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gökyüzünün güneşi.*

Ruḥuñ bir mäh-ı enverdür ki
hurşid-i semādan yeg
Boyuñ bir şāh-ı ‘ar‘ardur ki
naḥl-i müntehādan yeg

hurşid-‘izār:

1. **hurşid-‘izārı:-ı**

Gazel 51

Mısra: 6

*Güneş yanak II**sevğilinin yanağı.*

Eksük olsun göreyin kim
mehi kūyına varup
Severin deyü o hurşid-‘izārı
geçinür

hurşid-vār:

1. **hurşid-vār:**

Kaside 4

Mısra: 81

Güneş gibi.

Nür-baḥş olsun çerāğ-ı
devletüñ hurşid-vār
Meş‘al-i mäh olduğınca bu
nühüm eyvāna şem‘

hurüc ede:

1. **hurüc ede:-e**

Gazel 34

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Dışarı çıkma;
ayaklanma, isyan II ortaya
çıkma.*

Zāhir olmasun ḥaṭ-ı rüyuñ
tırāş et serverā
Mülk-i Rüm içre Celālī
koma kim ede ḥurüc

hüseyn:

1. **hüseyndür:-dür**

Kaside 5

Mısra: 36

Özel isim.

Mişālī şı‘rinüñ ḥüsn-i
edāsinuñ mişālī yok
Hüseyndür şāhid-i nazmı
‘İzārī-i sūḥan-dānuñ

hüseyni:

1. **hüseyniye:-y, -e**

Gazel 260

Mısra: 5

Hız. Hüseyin'e tabi

*olanlar, onun yolundan
gidenler II Türk müziğinin
altı numaralı basit
makamıdır; en eski
makamlardandır.*

Āh u feryādi hüseyniye çıkar
‘uşşākuñ
Görse ağıyār-ı Yezīd
olduğunu yār-ı Ḥasen

hüsn:

1. **hüsn:**

Gazel 1

Mısra: 5

Güzellik.

Sen bu ḥüsn ile şeh-i mülk-i
melāḥat olduñ
Elif-i kāmētüne dense n’ola
sīm livā

2. **hüsn:**

Gazel 63

Mısra: 15

Güzellik.

Ḥüb-rūlar dün ‘Azīzī ḥüsn
ile Yūsuf gibi
Keffe-i mīzān-ı gerdūnda
mehi deng etdiler

3. **hüsnüñi:-üñ, -i**

Gazel 81

Mısra: 7

Güzellik.

Ergürür āḥir zamān [kim]
hüsnüñi pāyānına
Günbed-i gerdün kim
devrinde isti‘cāl eder

4. **hüsn:**

Gazel 128

Mısra: 14

Güzellik.

‘Arz-ı mihr etse ne tañ aña
Züleyhā-yı felek
Ḥüsn ile ol şeh ‘Azīzī mäh-ı
Ken‘ān kendidür

5. **hüsn-ile:-ile**

Gazel 164

Mısra: 10

Güzellik.

Dün ‘Azīzī yine ol mihr-ı
müniri gördüm
Ḥüsn-ile māha dönüp āfet-i
devrān olmış

6. **hüsn:-i**

Gazel 206

Mısra: 1

Güzellik.

Tırāş olduğça artar ḥüsn
mäh-ı rüy-ı cānānuñ
‘İzārı yoḥsa ebrī kāğıd-ı zībā
mıdır anuñ

7. **hüsnüñe:-üñ, -e**

Gazel 208

Mısra: 5

Güzellik.

Gırre olma ḥüsnüñe kendüñ
görüp āyinede
Gel benüm mäh-ı cihānum
eyleme ḥod-bīnlik

8. **hüsn:**

Gazel 218

Mısra: 9
Güzellik.

Çü sen olduñ gül-i ra'nası
hüsn ile varup ben de
Olaym nâlelerle bülbül-i
hoş-güyü Eyyübuñ

9. **hüsn:**
Gazel 235
Mısra: 7
Güzellik.

Gülzâr-ı cinânüñ gülidür
hüsn ile güyâ
Her gönca-dehen dilber-i
ra'nâ-yı Sitanbul

10. **hüsnüñe:-üñ, -e**
Gazel 258
Mısra: 8
Güzellik.

Sen cevri ü cefâ eyle baña
şabr edeyin ben
Sen hüsnüñe tayan yürü ben
'ışka tayıdum

11. **hüsnî:-i**
Gazel 285
Mısra: 10
Güzellik.

Ölince kapusunda 'Azîzî kıl
olmağa
Bir hüsnî hûb u hûlkı güzel
server isterin

12. **hüsn:**
Gazel 295
Mısra: 10
Güzellik.

'Azîzî naqd-i cân ile ne tañ
olsa harîdaruñ
Meh-i Ken'an gibi hüsn ile
mümtâz-ı cihânsın sen

13. **hüsnüñ:-üñ**
Gazel 316
Mısra: 1
Güzellik.

Taḥṣîn okur işiden hüsnüñ
rivâyetümde
Yokdur bahâne zîrâ vaşfuñ
hikâyetümde

14. **hüsn:**
Gazel 359
Mısra: 4
Güzellik.

Yüsufî geldi şanurlardı yine
dünyâya
Görselerdi seni bu hüsn ile
Ken'an ehli

15. **hüsn:**
Gazel 372
Mısra: 3
Güzellik.

Ey hüsn ile maḳbül-i
Züleyhâ-yı zamâne
V'ey Yüsuf-ı Ya'ḳûb-ı dil ü
cân-ı 'Azîzî

16. **hüsn:**
Gazel 378
Mısra: 14
Güzellik.

'Azîzî bir perî-peyker melek-
manzardur ol meh kim
Bulunmaz hüsn ile hûbân-ı
'âlem içre akrânı

17. **hüsnüñe:-üñ, -e**
Gazel 380
Mısra: 7
Güzellik.

Gül-i ter hüsnüñe bir câriye
nâmı Gülşâh
Şehd-i şîrîn-lebüñe bendedür
adı Bâlî

18. **hüsn:**
Kaside 2
Mısra: 47
Güzellik.

Ḳameri hüsn ile mât eyler
iken şems-i felek
Naṭ'-ı gerdünda ḳamer
eyledi şemsî ruḥ-ı yâr

19. **hüsn:**
Lugaz 1
Mısra: 6
Güzellik.

Almı üstinde siyeh ebruları
Hüsn ile gökde hilâle harf
atar

20. **hüsn:**
Muamma 32
Mısra: 1
Güzellik.

Olalı hüsn ile meşhûr o
melek
Kendüye anı biltür dil mîrek

21. **hüsnüñ:-üñ**
Müseddes 4
Mısra: 13
Güzellik.

Hüsnüñ çerâğı kevn ü
mekâna verür ziyâ
Gören hilâl ḳaşuñı taña ḳalır
taña

22. **hüsnüñ:-üñ**
Müseddes 4
Mısra: 31
Güzellik.

Alur göz ile nâzır olan
hüsnüñ ayına
Etmez nigâh mâh-ı felek olsa
âyîne

hüsn âyetin:

1. **hüsn âyetin:-n**
Gazel 7
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Güzellik ayeti.

Ḥaṭ belürdi şafḥa-i rüyında
şanmañ ol mehüñ
Kilk-i zülfi eyledi hüsn
âyetin taḥrîr aña

hüsn ü ân:

1. **hüsn ü ân:**
Gazel 153
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Güzellik ve cazibe.

Mihr-i ruḥuñdan aḥz eder
âyîne hüsn ü ân
Nür u ziyâyı gündün eder
mâh iktibâs

hüsn ü âna:1. **hüsn ü âna:-a****Kaside 4**Mısra: **30**Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Güzellik ve cazibe.*

Şâhid-i hulkı gibi olmaya
halk içre 'azîz
Mâh-ı Ken'ân gibi mâlik
olsa hüsn ü âna şem'

hüsn ü âni:1. **hüsn ü âni:****Müseddes 4**Mısra: **7**Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Güzellik ve cazibe.*

Bu hüsn ü âni kim saña verdi
o Zü'l-celâl
Çeşm-i zamâne görmedi
şâhum saña mişâl

hüsn ü ânidur:1. **hüsn ü ânidur:-ı, -dur****Gazel 17**Mısra: **10**Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Güzellik ve cazibe.*

Nece mâyil olmasun dil
görmege anı müdâm
'Ârız-ı rengin-i yarûn hüsn ü
ânidur şarâb

hüsn ü ayına:1. **hüsn ü ayına:-ı, -n, -a****Müseddes 4**Mısra: **34**Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Güzellik ve ay.*

Yüz sürmek için ayağıña
gökden ay ine
Baş egdi mâh-ı nev kaşuñ
hüsn ü ayına

hüsn ü behcet:1. **hüsn ü behcet:****Lugaz 23**Mısra: **3**Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Güzellik ve sevinç.*

Erdüğine hüsn ü behcet
gösterür
Her kese bir dürlü şüret
gösterür

hüsn ü behcetle:1. **hüsn ü behcetle:-le****Gazel 265**Mısra: **1**Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Güzellik ve sevinç.*

Hüsn ü behcetle bugün şems-
i duhâdur Ramazân
Pertev-i şem'-i Hüdâ nür-ı
Hüdâdur Ramazân

hüsn ü edâda:1. **hüsn ü edâda:-da****Gazel 260**Mısra: **9**Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Güzellik ve üslup.*

Yok nazîri Hasenüñ hüsn ü
edâda ammâ
Olmaz eş'âr-ı Azîzî gibi
güftâr-ı hasen

hüsn ü edâ-yı nağmeñe:1. **hüsn ü edâ-yı nağmeñe:-****ñ, -e****Gazel 289**Mısra: **9**Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Nağmenin edası ve
güzelliği II şiirinin ritmi ve
güzelliği.*

Hüsn ü edâ-yı nağmeñe söz
yok 'Azîziyâ
Olduñ bugün nezâket-i tab'-
ıla sen Hasan

hüsn ü hulk-ıla:1. **hüsn ü hulk-ıla:-ıla****Kaside 5**Mısra: **129**Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Güzellik ve iyi ahlâk.*

Fedâyî Beg ki yokdur hüsn ü
hulk-ıla aña mânend
Sürür-ı sîne nür-ı dîdesidür
nesl-i insânüñ

hüsn-i cihân-süzüñ:1. **hüsn-i cihân-süzüñ:-uñ****Gazel 94**Mısra: **9**Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Sevgilinin dünyayı
yakan güzelliği.*

Nece maqbül-i 'âlem
olmasun hüsn-i cihân-süzüñ
Cebinüñ âftâba ruhlarıñ
mehtâba dönmişdür

hüsn-i dil-efrüzüñ:1. **hüsn-i dil-efrüzüñ:-uñ****Kaside 4**Mısra: **58**

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin gönle
ferahlık veren, neşe veren
güzelliği.*

Her gece yapıya urmazlardı
bend-i âhenin
Olmasa hüsn-i dil-efrüzüñ
görüp dîvâne şem'

hüsn-i edâda:1. **hüsn-i edâda:-da****Kaside 3**Mısra: **56**Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Hoşnutluk.*

Hüsrev-i mülk-i sühansın yâ
Kemâl ile Hasan
Pey-revüñ hüsn-i edâda var
ise Hassân olur

2. **hüsn-i edâda:-da****Kaside 3**

Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Güzel söyleyiş.

Hüsrev-i mülk-i sühansın yâ
Kemâl ile Hasan
Pey-revün hüsni edâda var
ise Hassân olur

hüsni edâsınuñ:

1. **hüsni edâsınuñ:**-sı, -nuñ
Kaside 5
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Üslup güzelliği.

Mişâli şî'rinüñ hüsni
edâsınuñ mişâli yok
Hüseynür şâhid-i nazmı
İzârî-i sühan-dânuñ

hüsni edeb:

1. **hüsni edeb:**
Matla 46
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Güzel edeb.

Bir mü'eddeb hûbdur ol
gonca-leb
Gülde yokdur andağı hüsni
edeb

hüsni gül-rüyuñ:

1. **hüsni gül-rüyuñ:**-uñ
Gazel 349
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Güz yüzünün güzelliği.

Bozuldi hüsni gül-rüyuñ
hatuñ gelmege az kaldı
Bahâruñ mevsimi geçdi
hazân olmağa yaklaştı

hüsni haţ-ı müşk-bâruñ:

1. **hüsni haţ-ı müşk-
bâruñ:**-uñ, -ı
Gazel 169
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

*Misk kokulu ayva
tüylerinin güzelliği.*

Görsün yüzünde hüsni haţ-ı
müşk-bâruñ
Görmek diler cihânda şu kim
yâdgâr haţ

hüsni hulkı:

1. **hüsni hulkı:-ı**
Kaside 1
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Yaradılış, huy ve ahlak
güzelliği.

Gül-i ruhsârınuñ âlüftesi
bülbül gibi halk
Hüsni hulkı gülünün
bülbüldür nev'-i beşer

hüsni yüsuf:

1. **hüsni yüsuf:**
Kaside 3
Mısra: **60**
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Hz. Yusuf'un güzelliği.

Her ne şî'r-i behcet-âşâruña
İcâd edesin
Hüsni Yüsuf gibi ol
âlemlere destân olur

2. **hüsni yüsuf:**

Kaside 3
Mısra: **60**
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Hz. Yusuf'un güzelliği.

Her ne şî'r-i behcet-âşâruña
İcâd edesin
Hüsni Yüsuf gibi ol
âlemlere destân olur

hüsni yüsuf-veş:

1. **hüsni yüsuf-veş:**
Gazel 39
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Yusuf gibi güzel II
Manastırlı Celal'in sevgilinin
güzellik unsurları hakkında

*yazdığı gazellerden oluşan
eserinin adıdır.*

Hüsni Yüsuf-veş Azîzî şî'r-i
mevzün-ı hasen
Mısr-ı nazma hüsrev-i şîrin-
zebândur lâle-ruh

hüsni-ile:

1. **hüsni-ile:**
Müseddes 4
Mısra: **1**
Güzellik bakımından.

Hüsni-ile mâh-ı 'âlem ü şâh-ı
dilîrsin
Hübân içinde server-i şâhib-
serîrsin

hüsrev:

1. **hüsrev:**
Gazel 359
Mısra: **9**
Ebü'l-Hasen Emîr
Hüsrev b. Emîr Seyfiddîn
Mahmûd-ı Dihlevî (ö.
725/1325). Hindistan'da
yaşayan Türk asıllı şair,
tarihçi ve mutasavvıf.

Şî'r-i şâhânemi Hüsrev der
idi görse eger
Gelmege Rûma 'Azîzî gibi
dîvân ehli

hüsrev ü şâhî:

1. **hüsrev ü şâhî:**
Gazel 304
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Hüsrev ve Şâhî (Ünlü
İranlı iki şairdir.).

Bârekallâh ey 'Azîzî yokdur
emşâlün bugün
Hüsrev ü Şâhî gibi tezyîn-i
dîvân etmede

hüsrevâ:

1. **hüsrevâ:**
Gazel 43
Mısra: **9**

Ey hüsrev, ey padişah II
Ey sevgili.

Hüsrevâ bu 'Azîzî çâkerüñi
La'l-i şîrînüñ eyledi Ferhâd

2. hüsrevâ:

Gazel 96

Mısra: 6

Ey hüsrev, ey padişah II
Ey sevgili.

Kazarsam tîşe-i âh ile tañ mı
sîne kühsârın
İşi Ferhâd-ı 'ışkuñ Hüsrevâ
çün küh-kenlikdür

3. hüsrevâ:

Gazel 118

Mısra: 1

Ey sevgili II Hüsrev ü
Şirin öyküsünün erkek
kahramanı olan hükümdar,
İran şahlarından birkaçı
aynı adla anılırsa da
içlerinde en meşhuru budur.

Ne gön'lüm gibi saña
Hüsrevâ üftâde gelmişdür
Ne cânım gibi şîrîn la'lüñe
dil-dâde gelmişdür

hüsrev-i devrân:

1. hüsrev-i devrân:

Gazel 204

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Zamanın padişahı II
Zamanın Husrev'i (11.
yüzyılda yaşamış İran'ın
büyük şairlerinden biri;
yahut Şehname'de
zikredilmiş bu isimle anılan
İran şahlarından biri).

Çomaz elden ayağın ol
Hüsrev-i devrân senün
Ey mey-i gül-gün-ı bezm-ârâ
yürü meydân senün

hüsrev-i hurşîd-efser:

1. hüsrev-i hurşîd-efser:

Kaside 1

Mısra: 44

Kelime Tipi: -
Güneş taçlı Hüsrev.

Gülbün-i bağ-ı kerem
bülbül-i gülzâr-ı şiyem
Gül-i bülbül-ğadem ü
Hüsrev-i hurşîd-efser

hüsrev-i 'ışkam:

1. hüsrev-i 'ışkam:-am

Gazel 251

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Aşk hükümdarı.

Sinem üzre görinen şanma
'Azîzî kanlu dağ
Hüsrev-i 'ışkam ben ol gül-
gün otağumdur benim

hüsrev-i milk-i melâhatsın:

1. hüsrev-i milk-i

melâhatsın:-sın

Gazel 211

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Güzellik mülkünün
padişahı.

Hüsrev-i milk-i melâhatsın
kimün ne sözi var
La'l-i şîrînüñi verseñ
ağzuma dad eyleseñ

hüsrev-i mülk-i sühansın:

1. hüsrev-i mülk-i

sühansın:-sın

Kaside 3

Mısra: 55

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Güzel söz söyleme
mülkünün padişahı.

Hüsrev-i mülk-i sühansın yâ
Kemâl ile Hasan
Pey-revün hüsni-edâda var
ise Hassân olur

2. hüsrev-i mülk-i

sühansın:-sın

Kaside 3

Mısra: 55

Kelime Tipi: -
Güzel söz söyleme
mülkünün padişahı.

Hüsrev-i mülk-i sühansın yâ
Kemâl ile Hasan
Pey-revün hüsni-edâda var
ise Hassân olur

hüsrev-i rüm:

1. hüsrev-i rüm:

Gazel 301

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ünlü İranlı şair Emir
Hüsrev-i Dehlevi (Ö. 1325)
II Anadolu'nun padişahı.

Hüsrev-i Rüm okurdu
nâmun eger
Görse şî'rüm 'Azîziyâ
Hvâcû

hüsrev-i şahib-kemâli:

1. hüsrev-i şahib-kemâli:-i

Kaside 5

Mısra: 124

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Olgunluk sahibi
hükümdar.

Ola 'ömri ziyâde Emrî-i mîr-
i kelâmuñ hem
Kim oldur Hüsrev-i şahib-
kemâli ehl-i dîvânüñ

hüsrev-i şîrîn-dehen:

1. hüsrev-i şîrîn-dehen:

Gazel 163

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Tatlı ağızlı padişah II
Tatlı sözlü Hüsrev (Hüsrev ü
Şirin öyküsünün erkek
kahramanı olan hükümdar,
İran şahlarından birkaçı
aynı adla anılırsa da
içlerinde en meşhuru budur.
Ayrıca kelime padişah
anlamında da kullanılır.
Şirin sözcüğü de bu
hikâyenin kadın kahramanını

tevriyeli olarak çağrıştıracak şekilde kullanılmıştır.) II sevgili.

Yine bir Hüsrev-i şîrîn-dehen yolına cân vermiş
'Azîzî kâr-ı 'ışkı var-ise
Ferhâddan görmüş

hüsrev-i şîrîn-dehenüm:

1. hüsrev-i şîrîn-dehenüm:- üm

Gazel 353

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Tatlı ağızlı padişah II
Tatlı sözlü Hüsrev (Hüsrev ü
Şirin öyküsünün erkek
kahramanı olan hükümdar,
İran şahlarından birkaçı
aynı adla anılırsa da
içlerinde en meşhuru budur.
Ayrıca kelime padişah
anlamında da kullanılır.
Şirin sözcüğü de bu
hikâyenin kadın kahramanını
tevriyeli olarak çağrıştıracak
şekilde kullanılmıştır.) II
sevgili.*

Gel e ey Hüsrev-i şîrîn-
dehenüm lûf eyle
Bî-sütün-ı ğama şalma beni
Ferhâd gibi

hüsrev-i şîrîn-zebândur:

1. hüsrev-i şîrîn-zebândur:- dur

Gazel 39

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Tatlı dilli hükümdar.

Hüsni-i Yûsuf-veş Azîzî şî'r-i
mevzûn-ı hasen
Mısr-ı nazma hüsrev-i şîrîn-
zebândur lâle-ruh

husûf erdi:

1. husûf erdi:-di

Gazel 28

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ay tutulmasının
gerçekleşmesi.*

Da'vi-i hüsn eyler-iken yâr
ile erdi husûf
Ol hacâlet rüy-ı mâhî kara
kıldı 'âkıbet

hüsün:

1. hüsün:

Gazel 52

Mısra: 7

Güzellik.

Bir melek çehresin ey meh ki
hüsün nâf'ında
Eyledüñ mihr-i münîri meh-i
bedr ile kamer

2. hüsün:

Gazel 56

Mısra: 5

Güzellik.

Şeb-i haţţına hüsün haddi
verür ol mâhuñ
Şöhret-i bezm-i şafâ şem'-i
fûrûzân iledür

huşuşâ:

1. huşuşâ:

Muamma 28

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Özellikle.

Severler dilber-i pür-hâli
dünyâ
Şu dilberde ki zülf ola
huşuşâ

hüt:

1. hüt:-i

Gazel 358

Mısra: 8

*Balık. II Dünyayı
üzerinde taşıdığına inanılan
müekkel meleklerden biri.*

Görinen şanma şafağ âteş-i
âhum seherî
Tâbe-i çarha koyup eyledi
biryân hütî

huten:

1. huten:

Gazel 247

Mısra: 10

*Doğu Türkistan'da misk
ceylanları ile ünlü bir yer
adı.*

Özin beñzetmesün haţţuña
yoğsa
Huten miski haţâlar Muşli
şâhum

2. hutenden:-den

Gazel 314

Mısra: 4

*Doğu Türkistan'da misk
ceylanları ile ünlü bir yer
adı.*

Hâl-i 'anber-bârına
öykünmesün de nâfeye
Ey şabâ yoluñ-çün uğrarsañ
Hutenden cânibe

huţür etmez:

1. huţür etmez:-mez

Gazel 243

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Hatıra gelmek, zihne
vârid olmak.*

Dilde hayâl-i la'l-i lebûñ var
iken senüñ
Etmez huţür hâtüruma câm-ı
Cem benüm

hüveydâ:

1. hüveydâ:

Gazel 113

Mısra: 4

*Belli, apaçık, âşikâr,
zâhir.*

Kaţre kaţre hün-ı eşk-i dîde-i
Ferhâddur
Lâleler kıldı hüveydâ
şanmañuz kuhsârlar

2. hüveydâ:

Muamma 21

Mısra: 2

*Belli, apaçık, âşikâr,
zâhir.*

Çekdüm üç kerre hisâba yâ
kaşuñ ey meh-likâ
İkisinde iki şıfır oldı hüveydâ
çün sühâ

hüveydâ kıl:

1. **hüveydâ kıl:**
Gazel 232
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Açıklamak, belli kılmak.

Dilâ demdür yine âh u fiğânı
tırma peydâ kıl
Belâ-yı 'ışka düş olduğumu
halka hüveydâ kıl

hüveydâ oldı:

1. **hüveydâ oldı:-dı**
Tarih 4
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ortaya çıkmak, belli
olmak, görülmek.*

Dedüm târihini burc-ı
şerefde
Hüveydâ oldı bir şems-i
münevver

hüveydâ olur:

1. **hüveydâ olur:-ur**
Gazel 37
Mısra: 14
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ortaya çıkmak,
belirmek, belli olmak.*

Nür-ı hüsninden 'Azîzî ol
mehûñ bir lem'adur
Mihr-i 'âlem-tâb kim olur
hüveydâ her şabâh

2. **hüveydâ olur:-ur**
Muamma 30
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ortaya çıkmak,
belirmek, belli olmak.*

Olur bî-had 'alev ey dil
hüveydâ
Derünümünden ki ola âh peydâ

hüy:

1. **hüy:-ı**
Gazel 218
Mısra: 8
Huy, tabiat.

Ne deñlü var ise cevruñ
taħammül eylerem cânâ
Nitekim derde şabr etmek
olupdur hüyü Eyyübuñ

hüy edinme:

1. **hüy edinme:-me**
Kıt'a 3
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Alışkanlık durumuna
getirmek.*

Hiddeti hüy edinme kim
hiddet
Çün hadîd oda yaķar insânı

hüy u hâya:

1. **hüy u hâya:-a**
Gazel 143
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Gürültü, boş lakırdı,
dedikodu.*

Na'ralar urduğumuz küyünda
cânânuñ bu kim
Mest-i bî-pervâ-yı 'ışkuz hüy
u hâya mâyilüz

hüzün ü ğamı:

1. **hüzün ü ğamı:-ı**
Matla 31
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Hüzün ve keder.

Bezm-i dilden ref' edüp hüzün
ü ğamı
Oynadur berş ü rahîķı âdemi

hüzür-ı hâķķa varduķda:

1. **hüzür-ı hâķķa
varduķda:-duķda**
Gazel 317
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Allah'ın huzuruna
varmak.*

Cürm ü 'ișyân ile varduķda
hüzür-ı Hâķķa
Umaruz ede yarın bize
sefâ'at rüze

hVâb:

1. **hVâbda:-de**
Gazel 337
Mısra: 8
Uyku II rüya, düş.

Almasun bâĝ-ı cihânda seni
ĝaflet uyķusu
Gözün aç nergis gibi 'ömrün
geçürme hVâbda

hVâb almış:

1. **hVâb almış:-miş**
Tahmis 1
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Birden uyku
bastırmak, oracıkta uykuya
dalmak.*

Seyre vardum dün ser-i
küyuñda hVâb almış beni
Düşde gördüm yatduğum yer
Cennetü'l-Me'vâ-yımış

hVâb-ı ĝafletden:

1. **hVâb-ı ĝafletden:-den**
Gazel 147
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
ĝaflet uykusu.

Ḥamdülillāh kim ḥabībüm
ḥvāb-ı gâfletden bugün
'İşkuñ oyardı bizi yoḥsa daḥı
uyurmuşuz

ḥVāce:

1. **ḥVāce:**

Gazel 315

Mısra: 2

Hoca. II Tüccar.

Dil şafā kesb etdi būs-ı la'l-i
cānān almada
Söylesün ne aşşı etdi ḥVāce
mercān almada

2. **ḥVāce:**

Gazel 6

Mısra: 4

*Hoca, öğretmen,
muallim, müderris; tüccar II
sevgili.*

Göreydüñ zevkın etmek nece
olurdu bezm-i devrānuñ
Baña sencileyin ey ḥVāce el
verseydi ger dünyā

ḥVāce selmānuñ:

1. **ḥVāce selmānuñ:-uñ**

Kaside 5

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

Hoca Selman.

Ma'ānī gevheri kim Ḥātemī
Begden zuhūr eyler
Dür-i eş'ārını oḥşar Zāhīr ü
ḤVāce Selmānuñ

ḥVāce-i cānuñ:

1. **ḥVāce-i cānuñ:-uñ**

Gazel 206

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Can üstadı.

Dükān-ı ḥüsne konmuş āb-
gün kālā durur yaḥod
'İzār-ı nev-tırāşı var ise ol
ḥVāce-i cānuñ

ḥVāce-i dehr:

1. **ḥVāce-i dehr:**

Gazel 372

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Devrin hocası.

Ey ḥVāce-i dehr eyle temāşā
yine taşdı
Çün Nıl-i revān eşk-i
firāvān-ı 'Azizī

ḥVācū:

1. **ḥVācū:**

Gazel 301

Mısra: 10

*Hācū-yı Kirmānī, İnan
şairi Ebü'l-Atā Kemālüddīn
Mahmūd b. Alī b. Mahmūd
Mürşidi-yi Kirmānī.*

Ḥüsrev-i Rüm okurdu
nāmum eger
Görse şî'rüm 'Aziziyā
ḤVācū

ḥVān olmuş:

1. **ḥVān olmuş:-muş**

Gazel 164

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sofra olmak.

Meges-i cāna ki la'li o şehūñ
ḥVān olmuş
Ḥam-ı zülfi düm-i tāvūs-ı
mekes-rān olmuş

ḥVānendelik eder:

1. **ḥVānendelik eder:-er**

Kaside 5

Mısra: 105

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şarkıcılık yapmak.

Eder ḥVānendelik Altuncı-
zāde encümenlerde
Şadā-yı dil-nevāzı cān-
fezādur o ḥoş-elḥānuñ

ḥVān-ı ḡam:

1. **ḥVān-ı ḡam:**

Gazel 249

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gam sofrası.

Devlet-i 'işkuñda yokdur
ihtiyācum ni'mete
Maḥbaḥ-ı sinem Ḥalilüm
toḥtoludur ḥVān-ı ḡam

ḥVān-ı iḥsān-ıla:

1. **ḥVān-ı iḥsān-ıla:**

Kaside 1

Mısra: 46

Kelime Tipi: -

Cömert sofrası ile.

Ḥān Murād İbn-i Selīm-i
gül-i bülbül-dem kim
ḤVān-ı iḥsān-ıla oldur gül-i
bülbül-perver

ḥVān-ı luḥf-ıla:

1. **ḥVān-ı luḥf-ıla:-ıla**

Gazel 317

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Lütuf, yardım sofrası II
çok cömert gönül;
yardımseverlik.*

Pür edüp māh-ı nevūñ her
gece zer kāsesini
ḤVān-ı luḥf-ıla eder ḥalkā
ziyāfet rüze

ḥVān-ı luḥfuñdan:

1. **ḥVān-ı luḥfuñdan:-uñ, -
dan**

Kaside 3

Mısra: 71

Kelime Tipi: -

Lütuf, ihsan sofrası.

ḤVān-ı luḥfuñdan Ḥalilüm
yıḡma anı kim senüñ
Rāh-ı 'işkuñ içre İsmā'ıl-veş
kurbān olur

2. **ḥVān-ı luḥfuñdan:-uñ, -
dan**

Kaside 3

Mısra: 71

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Lütuf, yardım sofrası II
çok cömert gönül;
yardımseverlik.*

Ḥvān-ı lutfūndan Ḥālilüm
yığma anı kim senüñ
Rāh-ı 'ışkuñ içre İsmā'ıl-veş
kurbān olur

ḥvān-ı vaşluñla:1. **ḥvān-ı vaşluñla:**-uñ, -la**Gazel 43**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Kavuşma sofrası.

Ḥvān-ı vaşluñla etmedüñ
beni yād
Dād elünden eyā şeh-i bī-dād

ḥvān-ı vişāl-i yār:1. **ḥvān-ı vişāl-i yār:****Gazel 20**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Sevgilinin kavuşma
sofrası.*

Ġam yedigüm bu maṭbah-ı
dehr içre kim benüm
Ḥvān-ı vişāl-i yār baña
olmadı naşīb

ḥvār:1. **ḥvār:****Gazel 334**

Mısra: 5

Aşğılık.

Ahālī nā-murād u aç u
muhtāc u zelīl ü ḥvār
Edānī cāy-ı a'lālarda 'ālemde
şafālarda

ḥvāre geçirür:1. **ḥvāre geçirür:**-e ür**Gazel 6**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Zelil, hakir etme.

Neçe merdümleri ḥvāre
geçirür bir dem içinde
Ne dem açsa dehanın ejdehā-
yı heft-ser dünyā

ḥakķıçun:1. **ḥakķıçun:****Gazel 211**

Mısra: 9

*Kutsal şeyleri anlatan
kelimelerden sonra
getirilerek ant içmek için
söylenen bir söz. "hakkı
için".*

Merve ḥakķıçun bulurdun
Ka'be yapmışça şevāb
Ger 'Azīzīñ dil-i vīrānın
ābād eyleseñ

hasan:1. **hasan:****Gazel 289**

Mısra: 6

*Hız. Peygamber'in
torunu Hız. Hasan.*

'Ar'ar-ḥırām-ı serv-i gül-
endām-ı bāğ-ı nāz
Gül-rüy u nārven-ḳad ü
beste-dehen Ḥasan

2. **hasan:****Gazel 289**

Mısra: 8

*Hız. Peygamber'in
torunu Hız. Hasan.*

Çeşm-i ḥumārī āhū-yı
merdüm-şikār-ı Çīn
Ḥāl-i 'izārı nāfe-i misk-i
Ḥuten Ḥasan

3. **hasan:****Gazel 289**

Mısra: 10

*Hız. Peygamber'in
torunu Hız. Hasan.*

Ḥüsñ ü edā-yı nağmeñe söz
yoğ 'Azīziyā
Olduñ bugün nezāket-i ṭab'-
ıla sen Ḥasan

I**ılduz:**1. **ılduz:**-ı**Gazel 181**

Mısra: 6

*Yıldız (gözyaşı
bağlamında).*

Ol mehūñ menziline ermek
olurdu lākin
Yaşumuñ ılduzı düşkün
başumuñ devleti yoğ

ırak:1. **ırakdan:**-dan**Kıt'a 9**

Mısra: 4

Uzak.

Olmadansa yakın olup
güstāḥ
Yegdür olmak ırakdan
müştāk

ırmağ:1. **ırmağlaruñ:**-lar, -uñ**Gazel 195**

Mısra: 6

Irmak.

Göricek gül yüzüñi cüş eder
eşküñ nitekim
Boşanur bendi bahār olıcağ
ırmağlaruñ

2. **ırmağa:**-a**Gazel 76**

Mısra: 4

Irmak. II Gözyaşı.

Ḥayāl-i ḳadd-i mevzūñuñ
görenler çeşm-i pür-nemde
Şanurlar sāye-i serv-i revān
ırmağa düşmişdür

3. **ırmağ:****Gazel 87**

Mısra: 3

Irmak. II Gözyaşı.

Cüy-ı dil-cular çemen mi
selsebil ırmağ mı

Şahn-ı gülşen bāğ-ı cennet
servler tūbā midur

irmağ oldu:

1. **irmağ oldu:-dı**

Gazel 186

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İrmak olmak.

Beni irmağ dileyelden reh-i
kūyından o meh
Ġam-ile oldı gözüm yaşı
‘Azīzī irmağ

ısrır:

1. **ısrırışsın:-mış, -sın**

Gazel 192

Mısra: 7

İsirmak, dişlemek.

Būs edüp la‘lin ısrırışsın
nigārī ey rakīb
Kurusun ağzuñ dökülsün
göreysin dendānlaruñ

‘ışk āteşine:

1. **‘ışk āteşine:-n, -e**

Gazel 370

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Aşık olmak, aşk için
varlığından vazgeçmek,
varlığını yok etmek.*

Yandı nār-ı ğamla dil
hākister oldı ten dağı
Düşmesün ‘ışk āteşine
dostlar düşmen dağı

‘ışk ehli:

1. **‘ışk ehli:**

Tedis 1

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Aşk erbabı. II Âşıklar.

Kārı ‘ışk ehli gibi her kesün
efġān ancak
Elem ü mihnet ile gözleri
giryān ancak

‘ışk eylemezsın:

1. **‘ışk eylemezsın:-mez, -sin**

Gazel 256

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Âşık olmak, aşk eylemek
II sevişmek II tokat, şamar
vb. için hızla ve kuvvetle
vurmak.*

Verürsın ihtimām ile selām
yollarda aġyāre
Niçün ‘ışk eylemezsın
bendeñi gördükçe sultānum

‘ışk u hevā:

1. **‘ışk u hevā:**

Gazel 376

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Aşk ve arzu.

Bir nigār-ı meh-veşüñ olup
dilā ser-geştesi
Gün gibi oldum yine ‘ışk u
hevā ser-geştesi

‘ışk verince:

1. **‘ışk verince:-ince**

Gazel 148

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Aşk vermek
(kıvıldatmak, coşkuya
getirmek, titretmek, hareket
ettirmek bağlamında
kullanılmıştır).*

‘Ömrümüz berg-i çenār-āsā
verince bāda ‘ışk
Ol nihāl-i serv-i hoş-
reftārdan el çekmezüz

‘ışka düşdüñ:

1. **‘ışka düşdüñ:-dü, -ñ**

Gazel 191

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Aşka tutulmak, ansızın
âşık olmak.*

Çünkü ‘ışka düşdüñ ey dil
derd-nāk olsañ gerek
Derd-nāk olmak degül belki
helāk olsañ gerek

‘ışk-ı cānānı:

1. **‘ışk-ı cānānı:-ı**

Gazel 93

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sevgilinin aşkı.

‘Azīzī ‘ışk-ı cānānı ele fāş
eyledün deyü
Dil-i nālānuma bu çeşm-i
giryānum dağı terdür

‘ışk-ı yār-ıla:

1. **‘ışk-ı yār-ıla:-ıla**

Gazel 137

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sevgilinin aşkı.

Benüm ağladuğum etmeñ
ta‘accüb ‘ışk-ı yār-ıla
Bu gülzār-ı fenāda hiç kes
olup şādmān gülmez

‘ışk-ı yārümdür:

1. **‘ışk-ı yārümdür:-üm, -
dür**

Gazel 55

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sevgilinin aşkı.

Benüm ol zeyl-i pākine
teşebbüs etdüğüm pīrüm
Bu ‘ālem tekyegāhında
‘Azīzī ‘ışk-ı yārümdür

‘ışk-ı yāruñı:

1. **‘ışk-ı yāruñı:-uñ, -ı**

Gazel 228

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade*Sevgilinin aşkı.*

Hecr-ile cān verüp gehī vaşl-
ile bul hayāt
Fāş etme 'ışk-ı yāruñı ağıyāre
öl diril

'ışkına düşersin:

1. **'ışkına düşersin:-i, -n, -a,
-er, -sin**

Gazel 271

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim***Aşka tutulmak, ansızın**âşık olmak.*

Düşersin 'ışkına ol bî-
vefānuñ ey göñül ammā
Ġam-ı 'ışkıyla şoñra
n'olacağıñ hālūñ añmazsın

'ısyān:1. **'ısyān:****Gazel 136**

Mısra: 9

*Emre uymama, itaat**etmeme, itaatsizlik etme,
başkaldırma.*

N'ola bu 'ısyān ile yarın
'Azizî hālīmüz
Raħmet olmazsa eger
Ġaħdan bizüm baħşışimüz

'ıyān:1. **'ıyān:****Matla 58**

Mısra: 1

Açıkça, belli bir şekilde.

Var mı yok mı ağızı yāruñ
kimse bilmezdi 'ıyān
Ġızr-ı ħaṭṭı vermese ol
çeşme-i cāndan nişān

2. **'ıyān:****Muamma 37**

Mısra: 2

Açıkça, belli bir şekilde.

Bir letāfet var ki dendānında
ol gonca-dehān
Ġande etdükçe görünür
çehrem içinde 'ıyān

'ıyān ederse:1. **'ıyān ederse:-er, -se****Gazel 106**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ortaya koymak, sermek.*

Bir yüzi ağ u alnı açuğ
'aşıkuñ durur
Mihrin 'ıyān ederse 'aceb mi
saña seher

'ıyān etse:1. **'ıyān etse:-se****Muamma 39**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ortaya koymak, sermek.*

Ġam-ı zülfeyni işüm āh u
fiğān etse n'ola
Mihrini ol iki māh içre 'ıyān
etse n'ola

'ıyān eyler:1. **'ıyān eyler:-r****Gazel 104**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ortaya koymak, sermek.*

Āftābuñ çarḥına āhum nece
toğunmasun
Kim o māha her seher mihrin
'ıyān eyler yürür

'ıyān oldı:1. **'ıyān oldı:-dı****Gazel 141**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Açık, aşikar, zahir**olmak.*

Seni sevdüğümi ḥalka
tuyurdu nāle vü zārum
Yetiş gel kıdasın oldı kamu
sırrum 'ıyān sensüz

'ıyān olmağa:1. **'ıyān olmağa:-mağ, -a****Gazel 349**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Açık, aşikar, zahir
olmak.*

Ġamuñla şol kıdar ağıdı
gözümünden kanlı yaşlar kim
Cihāna rāz-ı pinhānum 'ıyān
olmağa yaklaştı

2. **'ıyān olmağa:-mağ, -a****Gazel 349**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Açık, aşikar, zahir
olmak.*

'İzāruñda ḥaṭuñ yer yer 'ıyān
olmağa yüz tıtdı
Mehūñ ebr-i siyāh içre nihān
olmağa yaklaştı

'ıyān olsa:1. **'ıyān olsa:-sa****Muamma 35**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Açık, aşikar, zahir
olmak.*

Çāk edüp zeyli ucın farkına
alduğça Sühā
Sāki üzre dāğ-ı şeb-gūni
'ıyān olsa n'ola

İ**ibā eyler:**1. **ibā eyler:-r****Müseddes 3**

Mısra: 16

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Bıkmak.*

Hüner ehline her dün u deni
kaşd-ı ezā eyler

Felek kuṭb-ı muradı üzere
dönmekten ibā eyler

‘ibād:

1. **‘ibādın:-ın**
Gazel 270
Mısra: 6
(Allah'a göre) kullar II
bir kimsenin hizmetinde
bulunan kimseler.

Eline tūgin almış yine ol şāh
Meger kırmak diler bir bir
‘ibādın

ibdā‘-ı nazımda:

1. **ibdā‘-ı nazımda:-da**
Kaside 3
Mısra: 53
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Daha önce meydana
getirilmemiş nazım II Bıkr-i
ma'na, zemîn-i taze olan şiiir.

Saña ibdā‘-ı nazımda ḥod
nazîr ancak hemân
Yâ Zâhîr-i Fâryâbî yâ meger
Selmân olur

2. **ibdā‘-ı nazımda:-da**
Kaside 3
Mısra: 53
Kelime Tipi: -
Daha önce meydana
getirilmemiş nazım II Bıkr-i
ma'na, zemîn-i taze olan şiiir.

Saña ibdā‘-ı nazımda ḥod
nazîr ancak hemân
Yâ Zâhîr-i Fâryâbî yâ meger
Selmân olur

ibn-i fülānuñ:

1. **ibn-i fülānuñ:-uñ**
Kit'a 25
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Falanca oğul(lar).

Dedüm ḥatunına ibn-i
fülānuñ
O bir kişi seni aldıkda n’etdi

ibn-i ‘osmānuñ:

1. **ibn-i ‘osmānuñ:-uñ**
Kaside 5
Mısra: 64
Kelime Tipi: -
Osman'ın oğlu (Osman
Gazi'nin oğulları/soyu
bağlamında).

Der-i devlet-me‘ābında
olupdur bendesi ‘ālem
Hemân bir sen degülsin ḫalı
ancak İbn-i ‘Osmānuñ

ibn-i sakkā-y-ile:

1. **ibn-i sakkā-y-ile:-y, -ile**
Kaside 5
Mısra: 120
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Özel ad.

Geçüp dil-süzlar ala-y-ile her
gün Ḳalataya
İçerler ḳahvesini İbn-i
Sakkā-y-ile Mūsānuñ

ibrāhîm:

1. **ibrāhîm:**
Tarih 26
Mısra: 3
İbrahim (özel isim).

Olalı saña bugün nām-ı şerîf
İbrāhîm
Berḳ urur āzer-i meh gibi
semāda baḫtuñ

ibrāhîm beg:

1. **ibrāhîm beg:**
Tarih 20
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
İbrahim Bey (özel isim)
II Seksar beylerbeyi.

Bir ziyād ile bu cāhuñ dil
dedi târîhini
Olduñ İbrāhîm Beg Seksāra
mîr-i bî-bedel

ibrām:

1. **ibrāmı:-ı**

- Gazel 364**
Mısra: 10
Bıktıracak derecede
ricada ısrar etme.

Mey degül sem de olursa
kişiye meclisde
İçürür şive ile ḫüblaruñ
ibrāmı

‘ibret almayup:

1. **‘ibret almayup:-ma, -y, -up**
Müseddes 3
Mısra: 22
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
İbret, ders almak,
çıkarmada bulunmak.

Cihānuñ mañşib u cāhın
edānî eyleyüp yağmā
Yığarlar mâlî ‘ibret almayup
Ḳārūndan aşlā

‘ibret alsunlar:

1. **‘ibret alsunlar:-sun, -lar**
Gazel 276
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
İbret, ders almak,
çıkarmada bulunmak.

Beni cevri ile öldürmek
dilerseñ şöyle öldür kim
Görenler ‘ibret alsunlar
cihān içre şehā benden

ibrişîm:

1. **ibrişîmi:-i**
Gazel 356
Mısra: 9
Kalınca bükülmüş ipek
iplik.

Getürmezken ‘Azîzî ibrişîmi
yādına şimdi
Çeker bār-ı ğam-ı cevri
sevüp bir ḫüb ğazzāzı

ibtāl eder:

1. **ibtāl eder:-er****Gazel 81**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***İptal etmek, ortadan kaldırmak.*

Yār için ağyār ile cengüm
hikāyet eylesen
Seyyid-i Battāl Gāzī kıışsım
ibtāl eder

İç:-1. **İçürür:-ür, -ür****Gazel 364**

Mısra: 10

Bir sıvıyı ağza alıp yudumlamak.

Mey degül sem de olursa
kişiyе meclisde
İçürür şive ile hūblaruñ
ibrāmı

İç:1. **İçmeyenler:-me, -y, -en, -ler****Gazel 87**

Mısra: 10

Bir sıvıyı ağza alıp yudumlamak.

Ġonca-leblerle ‘Azīzī
şohbet-i mül eyleyüp
Devr-i gülde içmeyenler
‘āqıl u dānā mıdur

2. **İçersem:-er, -se, -m****Gazel 141**

Mısra: 4

Bir sıvıyı ağza alıp yudumlamak.

Elüme lāle-veş cām-ı mey
alup bezm-i miñnetde
İçersem gözüme gelstün
şarāb-ı ergāvān sensüz

3. **İçen:-en****Gazel 146**

Mısra: 10

Bir sıvıyı ağza alıp yudumlamak.

Lebüñ añduqça ‘Azīzī şen
olur
Mey için kişiyе kayġu
gelmez

4. **İçmek:-mek****Gazel 255**

Mısra: 8

Bir sıvıyı ağza alıp yudumlamak.

Şu deñlü bādeye düşdi lebüñ
şevkıyla dün ü gün
İdüp çeşmüme uyġuyı ħarām
İçmek diler göñlüm

5. **İçmek:-mek****Gazel 255**

Mısra: 10

Bir sıvıyı ağza alıp yudumlamak.

‘Azīzī Cem gibi elden
ķomayup cām-ı gül-günü
Zamān-ı ‘ömrüm olunca
tamām içmek diler göñlüm

6. **İçmedük:-me, -dük****Gazel 333**

Mısra: 1

Bir sıvıyı ağza alıp yudumlamak.

Cām-ı mihrüñ içmedük
‘ālemde insān kıalmaya
Nece insān bu cihān
bezminde bir cān kıalmaya

7. **İçerdi:-er, -di****Kaside 4**

Mısra: 40

Bir sıvıyı ağza alıp yudumlamak.

Nīze-i sīmīn ile baġrın delüp
pervāne-veş
Ĥün-ı a‘dāñı içerdi bulsa
ķana ķana şem‘

8. **İçerler:-er, -ler****Kaside 5**

Mısra: 97

Bir sıvıyı ağza alıp yudumlamak.

Yine her gün varur yārān
İçerler kıahvesin ammā

Degül evvelki gibi revnaķ u
ĥüsni Ĥasan Cānuñ

9. **İçerler:-er, -ler****Kaside 5**

Mısra: 120

Bir sıvıyı ağza alıp yudumlamak.

Geçüp dil-süzlar ala-y-ile her
gün Kıalataya
İçerler kıahvesini İbn-i
Saķķā-y-ile Mūsānuñ

10. **İçen:-en****Kıt'a 15**

Mısra: 14

Bir sıvıyı ağza alıp yudumlamak.

Eline cām alan kıızıl delüdür
Üzüm şuyunu için aşmaludur

11. **İçmez:-mez****Kıt'a 15**

Mısra: 16

Bir sıvıyı ağza alıp yudumlamak.

Ki zīrā bā‘İş-i demdür o her
dem
Anı içmez özini bilen ādem

12. **İçelüm:-e, -lüm****Matla 23**

Mısra: 2

Bir sıvıyı ağza alıp yudumlamak.

Neķeye dek yeyelüm zehr-i
ġam-ı dünyāyı
Sāķiyā şun içelüm cām-ı
sürür-efzāyı

13. **İçinde:-i, -n, -de****Gazel 156**

Mısra: 8

İçinde, arasında.

Gözüm ‘ayn-ı şadefdür ‘aķs-
i dendāñıyla ol māhuñ
İçinde eşķümüñ her kıatresi
bir dürr-i nāb olmış

14. **İçine:-i, -n, -e****Gazel 194**

Mısra: 5

İçinde, arasında.

Bulsa girerdi içine gördüğü
yere hemân
Çâlib-i fersüdesidür tüt ki
şâ'ir cânumuñ

15. **îçinde:-i, -n, -de**

Gazel 227

Mısra: 3

İçinde, arasında.

Dâne dâne görinen içinde
şanmañ tohm-ı zerd
Seyr-i bâğ etdükçe yâre
gösterür dînâr gül

16. **îçinde:-i, -n, -de**

Matla 77

Mısra: 2

İçinde, arasında.

Hañtuñ içre o gönca-fem
cânâ
Çemen içinde mîmdür güyâ

17. **îçin:-in**

Gazel 262

Mısra: 4

Oyuk şeylerin boşluğu.

Hasret-i la'l-i lebüñle kanlu
yaşumdur benüm
Çeşmümüñ için taşın la'l-i
Bedaşşân eyleyen

18. **îçinde:-i, -n, -de**

Gazel 351

Mısra: 12

Oyuk şeylerin boşluğu.

Gözüm bir cām-ı mînâ-fām-ı
bezm-i ğamdur ey gül-ruñ
İçinde eşk-i hününüm şarâb-ı
erġavân oldı

19. **îçinde:-i, -n, -de**

Gazel 2

Mısra: 10

*Bir şeyin kendi sınırları
arasında kalan kısmı, dâhil.*

Leb-i cân-başş ile anı gören
şanur Mesîhâdur
Yine deyr-i cihân içinde oldı
bir şanem peydâ

20. **îçinde:-i, -n, -de**

Gazel 120

Mısra: 12

*Bir şeyin kendi sınırları
arasında kalan kısmı, dâhil.*

Şîr-i hürmâdan Azîzî
tañludur şî'rüñ senüñ
Hokka-i nazmuñ gören şanur
içinde bal var

21. **îçinde:-i, -n, -de**

Gazel 248

Mısra: 8

*Bir şeyin kendi sınırları
arasında kalan kısmı, dâhil.*

Eşkümüñ deryâsı içre bir
şadefdür yer ü gök
Ol şadef içinde sensin ey
güneş dürr-i yetîm

22. **îçinde:-in, -de**

Muamma 25

Mısra: 1

*Bir şeyin kendi sınırları
arasında kalan kısmı, dâhil.*

Zulm ile yakup cânumuzu
âzer içinde
Âhîr kuduñ ey meh bizi
hâkister içinde

23. **îçinde:-i, -n, -de**

Muamma 25

Mısra: 2

*Bir şeyin kendi sınırları
arasında kalan kısmı, dâhil.*

Zulm ile yakup cânumuzu
âzer içinde
Âhîr kuduñ ey meh bizi
hâkister içinde

24. **îçinde:-i, -n, -de**

Gazel 14

Mısra: 2

*Herhangi bir durumun,
cismın veya alanın sınırları
arasında bulunan bir yer,
dâhil, dış karşıtı.*

Gül yüzüñ hecriyle çeşmüm
ġam degül olsa pür-âb
Şîşe içinde turur 'adedtdür ey
gonca gülâb

25. **îçinde:-i, -n, -de**

Gazel 223

Mısra: 8

Herhangi bir durumun,

*cismın veya alanın sınırları
arasında bulunan bir yer,
dâhil, dış karşıtı.*

Dîde fincân-ı münakkaş âb
kahve eşk sürñ
Dâne-i bezrdür içinde 'aqs-i
hâli naqşınıñ

26. **îçinde:-i, -n, -de**

Lugaz 19

Mısra: 4

*Herhangi bir durumun,
cismın veya alanın sınırları
arasında bulunan bir yer,
dâhil, dış karşıtı.*

Hâlelerdür ol dü halka
güyiyâ

Var içinde iki mâh-ı pür-ziyâ

27. **îçi:-i**

Mesnevi 1

Mısra: 42

*Herhangi bir durumun,
cismın veya alanın sınırları
arasında bulunan bir yer,
dâhil, dış karşıtı.*

Hâl-i cāmî' mükedder olmuş
idi
İçi eskiler ile tolmış idi

28. **îçinde:-i, -n, -de**

Muamma 37

Mısra: 2

*Herhangi bir durumun,
cismın veya alanın sınırları
arasında bulunan bir yer,
dâhil, dış karşıtı.*

Bir letâfet var ki dendânında
ol gönca-dehân
Hande etdükçe görünür
çehrem içinde 'iyân

29. **îçmek:-mek**

Gazel 255

Mısra: 6

Yudumlamak II Öpmek.

Geçüp mülk-i Sitanbuldan
varup ol şehri a'lâda
Olup bir şâh-ı hübâna ġulâm
îçmek diler ġöñlüm

30. **îçinde:-i, -n, -de**

Müseddes 4

Mısra: 2
Bir topluluğun arası.

Hüsn-ile mäh-i 'âlem ü şâh-ı dilîrsin
Hübân içinde server-i şâhib-serîrsin

31. **îçen:-en**
Gazel 155
Mısra: 1
Bir sıvıyı ağza alıp
yutmak II tatmak, yaşamak.

'İşk cāmını içen tâc u
kâbâdan geçmiş
Raht u bahtı dağıdup taht-ı
nevâdan geçmiş

32. **îçermiş:-er, -miş**
Gazel 280
Mısra: 2
İçmek II birlikte
eğlenmek.

Göreyin rüyî rakîbüñ gam-ıla
zerd olsun
O şanemle bir içermiş içine
derd olsun

33. **îçine:-i, -n, -e**
Gazel 280
Mısra: 2
Kişinin iç kısmı II kendi
özü.

Göreyin rüyî rakîbüñ gam-ıla
zerd olsun
O şanemle bir içermiş içine
derd olsun

icâd edesin:

1. **icâd edesin:-e, -sin**
Kaside 3
Mısra: 59
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Var etme, yoktan
yaratma.

Her ne şî'r-i behcet-âşâruña
icâd edesin
Hüsn-i Yûsuf gibi ol
'âlemlere destân olur

2. **icâd edesin:-e, -sin**
Kaside 3

Mısra: 59
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yeni şey vücuda
getirmek, icat etmek.

Her ne şî'r-i behcet-âşâruña
icâd edesin
Hüsn-i Yûsuf gibi ol
'âlemlere destân olur

îçen:

1. **îçenler:-ler**
Gazel 17
Mısra: 3
İçme eylemini yapan
(kişi).

Guşsa vü gam neydügin
bilmez içenler hak bu kim
Bâ'is-i bezm-i neşât u
şadmânîdür şarâb

2. **îçenler:-ler**
Gazel 345
Mısra: 5
İçme eylemini yapan
(kişi).

Yitürür 'aklın içenler cāmüñ
Ey gül efsün mî edersin
mülûne

îçinde:

1. **îçinde:**
Gazel 234
Mısra: 6
İçinde, ortamında.

Baňa sensüz cihân gülzârı
oldı bir kafes cānâ
Şadâ-yı nâlem içinde 'aceb
mî olsa ger bülbül

2. **îçinde:**
Gazel 259
Mısra: 7
İçinde, ortamında.

Şehr içinde bu kadar bulmaz
idi kâdr ü şeref
Sürmese pâyüña yüz mäh
benüm sultânüm

3. **îçinde:**
Gazel 297

Mısra: 8
İçinde, ortamında.

Ol boyı servüñ zenehdâni
hayâliyle göñül
Beñzer ol bostâna kim içinde
ola çâh-ı nev

4. **îçinde:**
Gazel 382
Mısra: 4
İçinde, ortamında.

Dellâl-ı 'ışk eline verdi
metâ'-ı 'aklı
Bâzâr-ı 'ışk içinde her kim
saña şataşdı

5. **îçinde:**
Kıt'a 1
Mısra: 8
İçinde, ortamında.

'İlm-i erķâm u nazm u
inşâda
Hayli akrân içinde
mu'teberem

6. **îçinde:**
Gazel 49
Mısra: 4
İçinde, arasında.

Ben çekdügüm kemân-ı
gamı cām-ı guşşayı
Meydân-ı 'ışk içinde ne
Rüstem ne Cem çeker

7. **îçinde:**
Gazel 50
Mısra: 8
İçinde, arasında.

Naqd-i cân ile metâ'-ı
vaşluñı bâzâr eden
Çârsü-yı dehr içinde hak bu
kim aldı şikâr

8. **îçinde:**
Gazel 68
Mısra: 1
İçinde, arasında.

Ne milk-i hüsn içinde saña
beñzer pādşâ vardır
Ne küy-ı derd-i 'ışk içre
benüm gibi gedâ vardır

9. içinde:

Gazel 244

Mısra: 3

İçinde, arasında.

Eşk-i çeşmüm içinde her
müjemi
Şuya düşmüş giyâha
beñzetdüm

10. içinde:

Kaside 5

Mısra: 114

İçinde, arasında.

Sever mi gördüğü yegencigi
yine Koca Melküh
Günâhı oldur ancak halk
içinde ol müselmänuñ

11. içinde:

Mesnevi 1

Mısra: 4

İçinde, arasında.

Menba'-ı luṭf u ma'den-i
ihşân
Mîr-i mîrân içinde bî-akrân

12. içinde:

Gazel 6

Mısra: 7

Süresinde.

Neçe merdümleri hıvâre
geçirür bir dem içinde
Ne dem açsa dehanın ejdehâ-
yı heft-ser dünyâ

13. içinde:

Gazel 79

Mısra: 2

İçindeki.

O fincân-ı zer-endüdü ki bir
mâh-ı münevverdür
İçinde kahve-i nâb-ı
mubahhar âb-ı kevserdür

İçre:

1. içre:

Gazel 6

Mısra: 1

İçinde, arasında.

Hilâl ebrûlar içre gördüm ol
mâhi çeker dün yâ

Edinmiş havf-ı tîriñden anuñ
çarḫî siper dünyâ

2. içre:

Gazel 15

Mısra: 4

İçinde, arasında.

Sînemi gel tîguñ ile çalma
şâhum kılmasun
'Aşıkın çalmak güzeller içre
bir kânûn olup

3. içre:

Gazel 17

Mısra: 12

İçinde, arasında.

Oldı çün aña gül-i ruhsârı
yârûñ mün'akıs
Yâ niçün câm içre böyle
ergavânîdür şarâb

4. içre:

Gazel 18

Mısra: 5

İçinde, arasında.

Felek eyvân-ı 'ışkuñ içre bir
havz-ı müdevverdür
Aña bir küze-i sîmîn olupdur
ey kamer kevkeb

5. içre:

Gazel 20

Mısra: 7

İçinde, arasında.

Gam yedigüm bu maṭbah-ı
dehr içre kim benüm
Hıvân-ı vişâl-i yâr baña
olmadı naşîb

6. içre:

Gazel 32

Mısra: 3

İçinde, arasında.

Leblerüñ bâzâr-ı hüsn içre ne
şîrîn-kâr olur
Kim gehî helvâ vü pâlûde
satar gâhî gülâc

7. içre:

Gazel 34

Mısra: 4

İçinde, arasında.

Zâhir olmasun haṭ-ı rüyuñ
tırâş et serverâ
Mülk-i Rûm içre Celâlî
koma kim ede hürüc

8. içre:

Gazel 47

Mısra: 7

İçinde, arasında.

Kim añardı nâmını bâğ-ı
cihân içre anuñ
Olmasa şeftâlû-yı la'lûñ gibi
hürmâ lezîz

9. içre:

Gazel 50

Mısra: 14

İçinde, arasında.

Şi'r-i dür-bârûñ 'Azîzî güş
edüp dilber dedi
Degme bahr içre bulunmaz
böyle dürr-i şâh-vâr

10. içre:

Gazel 54

Mısra: 5

İçinde, arasında.

'Aşık oldur ki râh-ı 'ışk içre
Şîşe-i 'ârî taşa çalmışdur

11. içre:

Gazel 60

Mısra: 7

İçinde, arasında.

Naḫl-i gülşen içre maḫbûl
olmasun mı nârven
Kim hürâmı ol nihâl-i nâz-
perverden alur

12. içre:

Gazel 68

Mısra: 2

İçinde, arasında.

Ne milk-i hüsn içinde saña
beñzer pādşâ vardur
Ne küy-ı derd-i 'ışk içre
benüm gibi gedâ vardur

13. içre:

Gazel 73

Mısra: 3

İçinde, arasında.

Dilā cām içre görmek
dileyenler bâde-i rengîn
Gözümde 'aks-i meygün-ı
leb-i dildârı görsünler

14. içre:

Gazel 75

Mısra: 8

İçinde, arasında.

Pür-hûn gözümde 'aks-i
la'lûñ gören şanur kim
Gül-günî şîşe içre nûş edecek
mülümdür

15. içre:

Gazel 83

Mısra: 5

İçinde, arasında.

Küy-ı 'ışkuñ içre cānā 'āşık-ı
dīvāneler
Rüz u şeb 'uryān gezer
'uryān тұrur 'uryān yatur

16. içre:

Gazel 94

Mısra: 1

İçinde, arasında.

Yaşum bostān-ı 'ışkuñ içre
bir dolaba dönmişdür
Dü çeşmüm küze-i dolab-ı
pür-seylāba dönmişdür

17. içre:

Gazel 100

Mısra: 2

İçinde, arasında.

Mülk-i ğamda cūy-ı eşk-i
çeşmümi yem şandılar
Ol yem içre bendeñüz bir
Mālikīyem şandılar

18. içre:

Gazel 113

Mısra: 8

İçinde, arasında.

Nola dilde şaklasam cānā
hayāl-i hālūñi
Hokka içre hıfz iderler
nāfeyi 'attārlar

19. içre:

Gazel 119

Mısra: 6

İçinde, arasında.

Kılmadıysa servi dīvāne
hevā-yı kadd-i yār
Gülşen içre yā niçün başın
şalup sersemleñür

20. içre:

Gazel 124

Mısra: 2

İçinde, arasında.

Egerçi yolına cān vermelü
cānāneler vardur
Velī dil-dāde 'uşşāk içre de
cānā neler vardur

21. içre:

Gazel 124

Mısra: 3

İçinde, arasında.

Figānum çarhı gümletse
'aceb mi küy-ı 'ışk içre
Yağar bir na'ra ile 'ālemi
mestāneler vardur

22. içre:

Gazel 128

Mısra: 5

İçinde, arasında.

Baħr-i eşk-i çeşmüm içre
görinen kanlu müjem
Lüce-i 'ummānda bitmiş
şāh-ı mercān kendidür

23. içre:

Gazel 130

Mısra: 3

İçinde, arasında.

Dilā cām içre görmek
dileyenler bâde-i rengîn
Gözümde 'aks-i mey-gün-ı
leb-i dildârı görsünler

24. içre:

Gazel 131

Mısra: 14

İçinde, arasında.

Tuyulup 'ışk-ıla 'ālemlere
rüsivā olduk
Kalmadı halk-ı cihān içre
'Azizī yerimüz

25. içre:

Gazel 138

Mısra: 12

İçinde, arasında.

Çehre-zerd olduĝ-ısa zer gibi
hor görme bizi
Reh-i 'ışk içre begüm Mālik-
i Dīnāruz biz

26. içre:

Gazel 143

Mısra: 3

İçinde, arasında.

Meclis içre ayaĝuñ
öpdüğümüz ma'zür tut
Kim bilürsin sākīyā biz būs-ı
pāya māyilüz

27. içre:

Gazel 162

Mısra: 8

İçinde, arasında.

Fikr-i haţtuñla mūnaqqaş
oldı kaşr-ı dil yine
Şehr-i 'ışkuñ içre oldı bir
yeñi ğam-hāne naşş

28. içre:

Gazel 179

Mısra: 7

İçinde, arasında.

Meclis içre tolular içmek
nic'olur göresin
Gelsün ey sākī hele meydāna
çeng ü nāy u def

29. içre:

Gazel 185

Mısra: 6

İçinde, arasında.

Ķoma küyuñda kara yüzlü
rakībi zinhār
Gülsitān içre yaraşmaz ki ola
dāl Budak

30. içre:

Gazel 191

Mısra: 12

İçinde, arasında.

Ol lebi mül yüzi gül hecriyle
zerd ü zār olup

Bâğ-ı derd içre 'Azîzî berg-nâk olsañ gerek

31. içre:

Gazel 201

Mısra: 3

İçinde, arasında.

La'lüne öykünmeyeydi
gülşen içre her şeh
Jäleler yağdırmaz idi
goncanuñ başına seng

32. içre:

Gazel 201

Mısra: 9

İçinde, arasında.

Kâh-ı sînem içre cânâ dil
nece taralmasun
Eyledi hecr-i dehânuñ başına
ol dâri teng

33. içre:

Gazel 211

Mısra: 6

İçinde, arasında.

Gösterüp baña elif kıddüñle
dâl-ı zülfüñi
'Âlem içre n'ola şâhum sen
de bir ad eyleseñ

34. içre:

Gazel 221

Mısra: 4

İçinde, arasında.

Kimse toz kıunduramaz
dâmânuña
Pâksın sen âb-rûlar içre pâk

35. içre:

Gazel 222

Mısra: 8

İçinde, arasında.

Ten-i zer-günümü gencîne mi
şanur 'aceb gerdün
Diler hâk-i siyâh içre beni
her dem nihân etmek

36. içre:

Gazel 228

Mısra: 9

İçinde, arasında.

Sâye-mişâl pîrehenüm içre
cism-i zâr
Oldı gamuñla şâm-ı belâda
hayâl-i zıl

37. içre:

Gazel 230

Mısra: 4

İçinde, arasında.

Biñ 'işve vü nâz ile eyâ serv-
i sehî-kad
Gülzâr-ı cihân içre yürü
cilve-künân ol

38. içre:

Gazel 236

Mısra: 8

İçinde, arasında.

Başumı tîg-i cefâ-y-ile kesüp
mânend-i top
Rezmgâh-ı 'ışkuñ içre hâke
ğaltân etmegil

39. içre:

Gazel 238

Mısra: 6

İçinde, arasında.

Ğabgabunñ âb-ı mu'allak
dehenün dürç-i şadef
O şadef içre dişün dâne-i
lülû mı degül

40. içre:

Gazel 244

Mısra: 7

İçinde, arasında.

Gülşen içre nihâl-i serv-i güli
Göricek şekl-i âha
beñzetdüm

41. içre:

Gazel 248

Mısra: 7

İçinde, arasında.

Eşkümün deryâsı içre bir
şadefdür yer ü gök
Ol şadef içinde sensin ey
güneş dürr-i yetim

42. içre:

Gazel 249

Mısra: 4

İçinde, arasında.

Ol büt-i sengîn-dilün gördi
meger taşvîrini
Hayrete varup tayandı kaldı
dehr içre şanem

43. içre:

Gazel 254

Mısra: 6

İçinde, arasında.

Şevk-ı rüyı olmasa kâlbende
ol mey-gün-lebüñ
Câmi' içre aşılıp tûrmaz idi
kandil-i câm

44. içre:

Gazel 256

Mısra: 10

İçinde, arasında.

Sadâ-yı nağme-i şî'rüm
'aceb mi tutsa âfâkı
'Azîzî bezm-i nazm içre
bugün ben bir gazel-h'ânüm

45. içre:

Gazel 257

Mısra: 7

İçinde, arasında.

Şoyunup hânkah-ı 'ışkuñ
içre
N'ola 'uryân yürüsem
abdâlem

46. içre:

Gazel 274

Mısra: 3

İçinde, arasında.

Gece gündüz belânı
çekmeden bâğ-ı cihân içre
Murâdum bu ki la'lüñün
balını ben yeyem bir gün

47. içre:

Gazel 275

Mısra: 10

İçinde, arasında.

Vechi var derse 'Azîzî ol
niğârum hâşılı
Hırmen-i hüsn içre hâlüm
gibi ben bir dâneyin

48. içre:

Gazel 276

Mısra: 8
İçinde, arasında.

Beni cevr ile öldürmek
dilerseñ şöyle öldür kim
Görenler 'ibret alsunlar
cihân içre şehâ benden

49. içre:
Gazel 279
Mısra: 2
İçinde, arasında.

Çemenî câme ile serv-i dil-
ārāsın sen
Berg-i sebz içre yahod bir
gül-i ra'nāsın sen

50. içre:
Gazel 280
Mısra: 6
İçinde, arasında.

Bülbül-āsâ nece olur na'ralar
urmak göreyin
Bâg-ı bezm içre kadeh-i sâkî
hele verd olsun

51. içre:
Gazel 281
Mısra: 9
İçinde, arasında.

Şeh-i milk-i sühansın yok
nazîrûñ ehl-i nazm içre
'Azîzî her ne söz kim
söyleseñ şâhâne söylersin

52. içre:
Gazel 292
Mısra: 12
İçinde, arasında.

Elüñden Zü'l-fikâr-ı hâme
düşmez oldı bir lahza
'Azîzî kişver-i nazm içre sen
beñzer ki Haydersin

53. içre:
Gazel 301
Mısra: 3
İçinde, arasında.

Hokka-i la'lûñ içre dendân
mı
Ya şadef içre dâne-i lülû

54. içre:
Gazel 301
Mısra: 4
İçinde, arasında.

Hokka-i la'lûñ içre dendân
mı
Ya şadef içre dâne-i lülû

55. içre:
Gazel 313
Mısra: 7
İçinde, arasında.

Müşebbek sînem içre dil
midür efgân eden yâ Rab
Giriftâr-ı kafes bir bülbül-i
güyâ midur yoħsa

56. içre:
Gazel 324
Mısra: 3
İçinde, arasında.

Urmasun meydân-ı 'ışk içre
maħabbet lâfını
Ol şehûñ baş egmeyenler tîg-
i hûn-âşâmına

57. içre:
Gazel 327
Mısra: 9
İçinde, arasında.

'Azîzî miħnet-âbâd-ı cihân
içre gün olmaz kim
Felek bir câme-i ğam
biçmeye ben mübtelâ üzre

58. içre:
Gazel 331
Mısra: 3
İçinde, arasında.

Şanuram burc-ı şafağ içre
tulû' eyler kâmer
Allar geydükçe ol ħurşîd-i
enver egnine

59. içre:
Gazel 333
Mısra: 3
İçinde, arasında.

Şarşar-ı kahr ile 'âlem içre
vîrân olmaduk
Şehr ü sür u ħân mân u kaşr u
eyvân kalmaya

60. içre:
Gazel 341
Mısra: 3
İçinde, arasında.

Sîne-i pür-müyum içre dâg-ı
meh-rüyum görüp
Bir muşaffâ âyine çekdüm
şanur peşmîneye

61. içre:
Gazel 342
Mısra: 7
İçinde, arasında.

Güneş ebr-i sefid içre nihân
oldı şanur 'âlem
Ne gün kim egnüñe geysesñ
sen ey mihr-i cihân-sâye

62. içre:
Gazel 349
Mısra: 8
İçinde, arasında.

'İzârûnda ħatûñ yer yer 'iyân
olmağa yüz tütüdü
Mehûñ ebr-i siyâh içre nihân
olmağa yaklaştı

63. içre:
Gazel 360
Mısra: 7
İçinde, arasında.

Nihâl-i ergavân ya naħl-i
güldür bâg-ı ħüsn içre
O serv-kâmetüñ al câme ile
kadd-i mevzûni

64. içre:
Gazel 369
Mısra: 3
İçinde, arasında.

Bâg-ı ħüsn içre şanur bitdi
Buħûr-ı Meryem
Deyr-i rüyunda gören zülf-i
'abîr-âşâyı

65. içre:
Gazel 376
Mısra: 3
İçinde, arasında.

Olmadı meydân-ı 'ışk içre
bugün şâbit-kâdem

Olmayan Manşür-veş dâr-ı
fenâ ser-geştesi

66. **îçre:**

Gazel 376

Mısra: 9

İçinde, arasında.

Küy-ı 'ışk içre 'Azizî serserî
gördüm gezer
Bir mehûn oldu meger ol
mübtelâ ser-geştesi

67. **îçre:**

Gazel 378

Mısra: 11

İçinde, arasında.

Şamerdür münhasif olmuş
şanur bezm içre kim görse
O meh destinden ayru çahve-
y-ile tolu fincânı

68. **îçre:**

Gazel 378

Mısra: 14

İçinde, arasında.

'Azizî bir perî-peyker melek-
manzardur ol meh kim
Bulunmaz hüsn ile hûbân-ı
'âlem içre akrânı

69. **îçre:**

Gazel 382

Mısra: 5

İçinde, arasında.

Nehr-i 'izâruñ içre zülfüñ
nehengini dil
Nâ-geh görünce 'aqlın
başdan yitürdü şaşdı

70. **îçre:**

Gazel 389

Mısra: 3

İçinde, arasında.

Hüblar içre deñiz mâlikidir
şanki o mâh
Baħr-i hüsne iki kaşı iki
ğarrâ mâhî

71. **îçre:**

Kaside 3

Mısra: 72

İçinde, arasında.

Hvân-ı luţfuñdan Halîlüm
yığma anı kim senüñ
Râh-ı 'ışkuñ içre İsmâ'îl-veş
kurbân olur

72. **îçre:**

Kaside 3

Mısra: 72

İçinde, arasında.

Hvân-ı luţfuñdan Halîlüm
yığma anı kim senüñ
Râh-ı 'ışkuñ içre İsmâ'îl-veş
kurbân olur

73. **îçre:**

Kaside 4

Mısra: 10

İçinde, arasında.

Od mı bulundu gece destinde
kim kândîl-veş
Çârsü içre aşıldı küşe-i
dükkâna şem'

74. **îçre:**

Kaside 4

Mısra: 29

İçinde, arasında.

Şâhid-i hulķı gibi olmaya
halk içre 'azîz
Mâh-ı Ken'ân gibi mâlik
olsa hüsn ü âna şem'

75. **îçre:**

Kaside 4

Mısra: 55

İçinde, arasında.

Eşk-i çeşmüm içre sîmîn
barmağuş 'ağsin gören
Eyle şanur kim düşüpdür
lucce-i 'ummâna şem'

76. **îçre:**

Kıt'a 1

Mısra: 12

İçinde, arasında.

Sözlerüm güş eden pesend
eyler
Ma'rifet kânı içre bir
güherem

77. **îçre:**

Kıt'a 1

Mısra: 17

İçinde, arasında.

Cennet-i küyuñ içre Âdem
olup
Umaram mîve-i murâda
erem

78. **îçre:**

Kıt'a 17

Mısra: 4

İçinde, arasında.

Ser-neferdür yedi akçayla
velî
O hişâr içre 'Azizî-i haķîr

79. **îçre:**

Matla 77

Mısra: 1

İçinde, arasında.

Haţtuñ içre o gönca-fem
cânâ

Çemen içinde mîmdür güyâ

80. **îçre:**

Muamma 4

Mısra: 2

İçinde, arasında.

Görmedüm yüzüñ bir ay oldu
tamâm dedüm aña
Ayuñ on dördin o meh-tâb
içre gösterdi baña

81. **îçre:**

Muamma 39

Mısra: 2

İçinde, arasında.

Ėam-ı zülfeyni işüm âh u
fiğân etse n'ola
Mihriñi ol iki mâh içre 'ıyân
etse n'ola

82. **îçre:**

Müseddes 1

Mısra: 13

İçinde, arasında.

Eyleyüp nâmuñ cihân içre
Nişânî Beg şehâ
Şâhib-i seyf ü kalem kıldı
seni zıll-i Hudâ

83. **îçre:**

Müseddes 1

Mısra: 32
İçinde, arasında.

Mihr ü meh gibi cihānda bir
musavver nürsün
Halk-ı 'ālem içre 'ilm ü hilm
ile meşhürsün

84. içre:
Müseddes 2
Mısra: 19
İçinde, arasında.

Şehr-i 'ışkuñ içre ben bir
'āşık-ı āvāreyin
Derd-i hecre uğramış bir
oñmaduk bī-çāreyin

85. içre:
Tahmis 1
Mısra: 19
İçinde, arasında.

Ey fenā bāzārı içre cān verüp
derd almayan
'Ömrüñüñ sermāyesi bī-sūd
bir sevdā-yımış

86. içre:
Tarih 6
Mısra: 4
İçinde, arasında.

Mübārek mäh-ı zi'l-ka'de
onında
Tulū' etdi dün içre ol semen-
had

87. içre:
Tedis 1
Mısra: 21
İçinde, arasında.

Mihnet-ābād-ı cihān içre
nitekim Ferhād
Ġam u endüh u belā
çekmege oldum mu'tād

88. içre:
Tedis 1
Mısra: 27
İçinde, arasında.

Bülbül-āsā bu cihān içre
'Azīzī bir dem
Gülmek olmadı müyesser
deyü baña yeme ğam

ictināb eyleyüp:

1. **ictināb eyleyüp:-y, -üp**
Gazel 191
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Kaçınmak, uzak
durmak, sakinmak.*

Eyleyüp ālāyiş-i sevb-i
cihāndan ictināb
Āb-ı istiġfār ile ey kalb pāk
olsañ gerek

içün:

1. **içün:**
Gazel 18
Mısra: 10
İçin.

Meger bir rind-i şāhid-bāz-ı
'ālemdür 'Azīzī-veş
Kenāre çekmek için gösterür
ol māha zer kevkēb

2. **içün:**
Gazel 24
Mısra: 7
İçin.

Rām olup sīm ü zer için
düşmene
Hāşe lillāh kim ola maġlūb
dost

3. **içün:**
Gazel 71
Mısra: 6
İçin.

Ṭarf-ı sehbāndan şanuram
mihr eder tulū'
'Arz-ı 'izār için kaçan ol
meh niķāb açar

4. **içün:**
Gazel 79
Mısra: 5
İçin.

Müşerref olmağ için dest-
büsüyle yaħod anuñ
Nüzül etmiş semādan
ayasıyla mihr-i enverdür

5. **içün:**
Gazel 81
Mısra: 2
İçin.

Cāmesin ol ğonca kim geh
sürh ğāhī al eder
'Aklını almağ için dil
bülbülinüñ al eder

6. **içün:**
Gazel 87
Mısra: 5
İçin.

Devr-i ğülde 'ayş için bezm-
i müheyyā-yı çemen
Lāle-i sürh anda cām-ı bāde-i
hamrā midür

7. **içün:**
Gazel 114
Mısra: 6
İçin.

Yüzüñde hāl-i semen-bū o
tıfla beñzer kim
Şükūfe dermek için şahn-ı
gül-sitāna çıkar

8. **içün:**
Gazel 121
Mısra: 1
İçin.

Haste dil la'lüñ için cān ile
her ān çekişür
Dilüñ o hālını kim görse
şanur cān çekişür

9. **içün:**
Gazel 121
Mısra: 3
İçin.

Çekişürse n'ola cām-ı lebüñ
içün dil ü cān
Dem olur biri biriyle iki
yārān çekişür

10. **içün:**
Gazel 157
Mısra: 11
İçin.

Düd-ı dildür kim taķıldı
yanına hıdmet için

Şanmañ ol mañbüb bir bir
beline aşdı kayış

11. için:

Gazel 252

Mısra: 2

İçin.

Dün reh-i 'ışka revân olmağı
efkâr eylerem
Nağd-i cânı anda t̄sar için
ihzâr eylerem

12. için:

Gazel 285

Mısra: 8

İçin.

El mansıb u riyâset umar
eşigüñde ben
Siz şeh-r-yâra hıdmet için bir
yer isterin

13. için:

Gazel 286

Mısra: 7

İçin.

Akçasın almağ için halk-ı
cihânuñ şimdi
Kahve deyü qaralar kaynadur
a' râb-ı zamân

14. için:

Gazel 288

Mısra: 1

İçin.

Mâh-ı nev şanmañ görinen
dökmek için yere kan
Aldı hünî hañcerin destine
cellâd-ı cihân

15. için:

Gazel 288

Mısra: 3

İçin.

Hâşıl-ı 'ömrini halkuñ
biçmek için ya meger
Aldı bir dâs-ı ecel destine
cellâd-ı cihân

16. için:

Gazel 288

Mısra: 9

İçin.

Ya meger yağdırmağ için
dehre seng-i hâdişât
Yapdı murğân-ı kazâ kaşr-ı
felekde âşyân

17. için:

Gazel 297

Mısra: 4

İçin.

Her elif kim sîneme çekdüm
nigârâ 'ışkuña
Oldı mihrüñ gelmek için
kalbüme bir râh-ı nev

18. için:

Gazel 309

Mısra: 6

İçin.

Devr-i kamerde zâhir olan
hâle şanmañuz
Teshîr için o mâhı felek
çizdi dâyire

19. için:

Gazel 312

Mısra: 5

İçin.

Bülbüle 'arz-ı cemâl etmek
içün gülşende
Kıldı gül-günî ile al yañağın
lâle

20. için:

Gazel 339

Mısra: 3

İçin.

Küşteñ mezârına gel dikme
nişân için seng
Rûhum şehîd-i 'ışka lâzım
degül nişâne

21. için:

Gazel 359

Mısra: 6

İçin.

Şafha-i rüyuñı öpmek
dilesem incinme
Kim öper 'izzet için muşhafı
Kur'ân ehli

22. için:

Gazel 360

Mısra: 1

İçin.

Beni öldürmek için yâr
geyse n'ola gül-günü
Geyer vakt-i ğazabda al
'âdetdür şeh-i hünî

23. için:

Kaside 3

Mısra: 45

İçin.

Rezm için alsañ ele t̄ğ-i
zafer-pâyeñ ne dem
Havfdan berg-i hazân gibi
'adü lerzân olur

24. için:

Kaside 5

Mısra: 117

İçin.

Yanınca gezdirüp halka cebe
satmağ için dâyim
Etegin kıomaz elden gör
Cebeci Kâra oğlanuñ

25. için:

Lugaz 10

Mısra: 3

İçin.

Olmağ için sür-ı hübâna
elek
Eylemişdür kolum çenber
felek

26. için:

Tarih 19

Mısra: 5

İçin.

O merhümuñ muñahhar rûhı
içün
Binâ olundu bu hammâm-ı
zîbâ

27. için:

Kaside 1

Mısra: 25

*Amaç, neden, özgülük,
görelilik, karşılık bildiren
hakkında, nedeniyle,
yüzünden, maksadıyla
anlamalarını karşılayan edat.*

Kārzār etmek için bülbül ü
gül süsen ü hār
Oldı gülşende gül ü bülbüle
tîg u hançer

28. için:

Kaside 1

Mısra: 40

*Amaç, neden, özgünlük,
görelilik, karşılık bildiren
hakkında, nedeniyle,
yüzünden, maksadıyla
anlamalarını karşılayan edat.*

Şanuram geydi o gül egnine
çeşm-i bülbül
Seyr için dikse gül üzre
nazarın bülbül eger

29. için:

Kaside 1

Mısra: 67

*Amaç, neden, özgünlük,
görelilik, karşılık bildiren
hakkında, nedeniyle,
yüzünden, maksadıyla
anlamalarını karşılayan edat.*

Bülbül evrāk-ı güle yazmağ
içün in'âmın
Bülbüle oldı gülün her varakı
bir defter

30. için:

Kaside 2

Mısra: 13

*Amaç, neden, özgünlük,
görelilik, karşılık bildiren
hakkında, nedeniyle,
yüzünden, maksadıyla
anlamalarını karşılayan edat.*

Seyr için şems ü kamer-
ruhları pîr-i eflāk
Tutunur gözine şems ü
kameri 'aynek-vār

31. için:

Kaside 3

Mısra: 45

*Amaç, neden, özgünlük,
görelilik, karşılık bildiren
hakkında, nedeniyle,
yüzünden, maksadıyla
anlamalarını karşılayan edat.*

Rezm için alsañ ele tîg-i
zafer-päyeñ ne dem

Havfdan berg-i hāzān gibi
'adū lerzān olur

32. için:

Kaside 4

Mısra: 15

*Amaç, neden, özgünlük,
görelilik, karşılık bildiren
hakkında, nedeniyle,
yüzünden, maksadıyla
anlamalarını karşılayan edat.*

Sünbül-i dūd-ı kebūdın her
gece tezyîn için
Götürür nergis gibi başında
zerrîn şāne şem'

33. için:

Matla 22

Mısra: 1

*Amaç, neden, özgünlük,
görelilik, karşılık bildiren
hakkında, nedeniyle,
yüzünden, maksadıyla
anlamalarını karşılayan edat.*

N'ola ekl-i berş edersem def
içün dilden gamı
Pādişāh-ı 'ālem eyler bir
yeyim berş ādemi

34. için:

Müseddes 2

Mısra: 10

*Amaç, neden, özgünlük,
görelilik, karşılık bildiren
hakkında, nedeniyle,
yüzünden, maksadıyla
anlamalarını karşılayan edat.*

Ayak üzre tırmağa bir lahza
tākat kalmadı
Da'vet için kūyuña varmağa
kudret kalmadı

35. için:

Gazel 36

Mısra: 5

Amacıyla, maksadıyla.

Gün toğar şanmañ şabūhı
itmek için her seher
Sākī-i gerdūn eline aldı bir
altun kadeh

36. için:

Gazel 36

Mısra: 12

Amacıyla, maksadıyla.

Devr-i gül erdi yine her lāle-i
bezm-i çemen

Aldı 'ayş u nüş için destine
bir gül-gün kadeh

37. için:

Gazel 115

Mısra: 5

Amacıyla, maksadıyla.

İzün tozını koyup gözlerine
sürme için
Başiret ehli degül ol ki
İşfahāne çıkar

38. için:

Gazel 133

Mısra: 7

Amacıyla, maksadıyla.

'Arz-ı hāl etmek için şāh-ı
güle gülşende
Bülbüle gonca-i zanbağ gibi
tōmār olmaz

39. için:

Gazel 167

Mısra: 7

Amacıyla, maksadıyla.

Hārdan şekvā için şāh-ı
bahāra şunmağa
Gonca tūmārı olupdur
bülbül-i nālāna 'arz

40. için:

Gazel 256

Mısra: 5

Amacıyla, maksadıyla.

Hayālün şāhı geldükçe
ayağına nişār için
Pür eyler dāmenin la'l ü
güherle çeşm-i giryānum

41. için:

Kıt'a 2

Mısra: 25

Amacıyla, maksadıyla.

Sa'ādetlü mu'azzez başuñ
içün
Elüm al koma ayakda çü
sāye

42. için:

Muamma 31

Mısra: 1

Amacıyla, maksadıyla.

Beni öldürmek için derd-i
dil-gîr
Ġam-ı hem-zādum ile etdi el
bir

43. için:

Müseddes 4

Mısra: 33

Amacıyla, maksadıyla.

Yüz sürmek için ayağına
gökden ay ine
Baş egdi mäh-ı nev kaşuñuñ
hüsn ü ayına

44. için:

Tarih 5

Mısra: 6

Amacıyla, maksadıyla.

Murg-ı rühı kafes-i tenden
uçup
Cennete girmek için yol
buldı

45. için:

Gazel 81

Mısra: 5

Uğruna, yoluna.

Yâr için ağıyar ile cengüm
hikâyet eylesem
Seyyid-i Battâl Ġazî kışşasın
ibtâl eder

46. için:

Gazel 139

Mısra: 8

Sebebiyle.

Ol mehi bulmak için yeri vü
gögi aramaz
Gün mi vardur ki yaşum
seyli vü âhum düdı

id:

1. idüġini: -üġ, -i, -n, -i

Kaside 5

Mısra: 94

Etmek, eylemek.

Sipāhice Ġasan Şāha ne
lāzım biz demek anı
Bilür nece Yezîd idüġini ol
Ġacı Mervānuñ

id oldukça:

1. id oldukça: -duk, -ça

Gazel 30

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Bayram olmak, gelmek;
neşe, sevinç (zamanı)
gelmek.*

Dest-būsın ellere ihsān eder
oldukça id
Ol hilāl-ebrü şeh-i hūbān
elinden el-ġıyāş

ide:

1. ide:

Gazel 145

Mısra: 7

Etmek, eylemek.

Neçe bir dil fülkini ide ġarık-
i baħr-i ġam
Bir dem ola görmeye çeşm-i
zamāne kıaramuz

id-geħ:

1. id-geħde: -de

Gazel 366

Mısra: 16

Bayram yeri.

Rüz-ı id olsa 'Aziz yine
seyrān etsek
id-geħde şalınan serv-i
hıramānları

[idi]:

1. [idi]:

Gazel 246

Mısra: 10

*Basit fiilleri bileşik fiil
yapan çekim eki.*

Tācı terk edüp düşerdi
ayağına şüfi ger
Görse [idi] pır-i deyr yanında
[olan] izzetüm

idi:

1. idi:

Gazel 25

Mısra: 3

*Basit fiilleri bileşik fiil
yapan çekim eki.*

Şararup geçmez idi gün
yüzüñe
Ġasret olmasa ey kıamer-
tal'at

2. idi:

Gazel 47

Mısra: 3

*Basit fiilleri bileşik fiil
yapan çekim eki.*

Cān yedürmek olur idi aña
şekker yerine
Söylese la'lün gibi ger tütü-i
güyā leziz

3. idi:

Gazel 106

Mısra: 6

*Basit fiilleri bileşik fiil
yapan çekim eki.*

Ser-geşteñ olmasa meh-i
tābān her gece
Dolanmaz idi küyuñi olunca
tā şeher

4. idi:

Gazel 110

Mısra: 7

*Basit fiilleri bileşik fiil
yapan çekim eki.*

Karalar geymez idi egnine
olmasa eger
Zülf-i miskīnünün aşuftesi
miskīn anber

5. idi:

Gazel 110

Mısra: 9

*Basit fiilleri bileşik fiil
yapan çekim eki.*

Neydüġin bilmez idi Kıays ile
Ferhād ebced
Muşhaf-ı işkı 'Aziz ben
oķurken ezber

6. idi:

Gazel 152

Mısra: 8

Basit fiilleri bileşik fiil yapan çekim eki.

Pāsbān-ı şehir-i 'ışkuñ
olmasa mäh-ı felek
Her gece küyuñ tolanmaz idi
mānend-i 'ases

7. idi:

Gazel 176

Mısra: 2

Basit fiilleri bileşik fiil yapan çekim eki.

Olmasa ger 'āşık-ı gam-gīn
çerāğ
Dökmez idi böyle göz yaşın
çerāğ

8. idi:

Gazel 194

Mısra: 7

Basit fiilleri bileşik fiil yapan çekim eki.

Ṭāk-ı ebrūñı temāşā eyler idi
çeşm-i cān
Revzenı açılmadın bu dīde-i
giryānumuñ

9. idüm:-üm

Gazel 194

Mısra: 3

Basit fiilleri bileşik fiil yapan çekim eki.

Çokdan iḥrāk eyler idüm
cānumı çeşm-i terüm
Üstine şu sepmeseydi sine-i
süzānumuñ

10. idi:

Gazel 196

Mısra: 7

Basit fiilleri bileşik fiil yapan çekim eki.

Yanmamış idi lāle ruḥuñ
alına gönül
Verilmedin şahīfe-i gül-berg-
i ala reng

11. idi:

Gazel 201

Mısra: 4

Basit fiilleri bileşik fiil yapan çekim eki.

La' lüñe öykünmeyeydi
gülşen içre her seher
Jāleler yağdırmaz idi
goncanuñ başına seng

12. idi:

Gazel 207

Mısra: 6

Basit fiilleri bileşik fiil yapan çekim eki.

Olmasa ey kaşı yā dilde
nişān-ı devlet
Ṭoğrulup gelmez idi gamze-i
nāvek-fikenüñ

13. idi:

Gazel 210

Mısra: 8

Basit fiilleri bileşik fiil yapan çekim eki.

Olmasa sīb-i zeneḥdānuñuñ
āşüftesi ger
Böyle beñzi şararup geçmez
idi ayvanuñ

14. idüm:-üm

Gazel 210

Mısra: 1

Basit fiilleri bileşik fiil yapan çekim eki.

Mihr ruḥsārına beñzer der
idüm cānānuñ
Çehre-i meh gibi zerd
olmasa beñzi anun

15. idi:

Gazel 254

Mısra: 6

Basit fiilleri bileşik fiil yapan çekim eki.

Şevḳ-ı rüyı olmasa ḳalbinde
ol mey-gün-lebüñ
Cāmi' içre aşılıp ṭuramaz idi
ḳandīl-i cām

16. idi:

Gazel 259

Mısra: 7

Basit fiilleri bileşik fiil yapan çekim eki.

Şehir içinde bu kadar bulmaz
idi ḳadr ü şeref
Sürmese pāyuña yüz mäh
benüm sulṭānum

17. idi:

Gazel 263

Mısra: 12

Basit fiilleri bileşik fiil yapan çekim eki.

Düşme ayrı nev-
bahārından
Şararup geçmez idi berg-i
ḥazān

18. idi:

Gazel 267

Mısra: 3

Basit fiilleri bileşik fiil yapan çekim eki.

Cilvegāh-ı bāğda şalınmaz
idi nāz-ıla
Şīve-i reftāruñı görse nihāl-i
nārven

19. idi:

Gazel 294

Mısra: 8

Basit fiilleri bileşik fiil yapan çekim eki.

Ebr-veş olmasa ter rüy-ı
'araḳ-rīzūñden
Güneşe sürmez idi zülf-i
hevādār etegin

20. idi:

Gazel 302

Mısra: 7

Basit fiilleri bileşik fiil yapan çekim eki.

Her gün aḥşama degin
küyuñı tolanmaz idi
Olmasa mihrüñ eger mihr-i
cihān-ārāda

21. idi:

Gazel 319

Mısra: 4

Basit fiilleri bileşik fiil yapan çekim eki.

Uğurlamasa büy-ı 'abīr ü ḥaṭ
u ḥālūñ

Gizlenmez idi müşk-i Hüten
nāfe-i Çine

22. **idi:**

Gazel 322

Mısra: 7

*Basit fiilleri bileşik fiil
yapan çekim eki.*

Kimsenüñ etmez idi 'aybına
bir dağı nazar
Kendü 'aybını eger dīde-i
bīnā görse

23. **idi:**

Gazel 325

Mısra: 7

*Basit fiilleri bileşik fiil
yapan çekim eki.*

Mey-i 'ışk-ıla gönül olmuş
idi mest ü harāb
Neydügin bilmez idi Cem
dağı cām u bāde

24. **idi:**

Gazel 325

Mısra: 8

*Basit fiilleri bileşik fiil
yapan çekim eki.*

Mey-i 'ışk-ıla gönül olmuş
idi mest ü harāb
Neydügin bilmez idi Cem
dağı cām u bāde

25. **idi:**

Gazel 350

Mısra: 9

*Basit fiilleri bileşik fiil
yapan çekim eki.*

Eyleyüp kaṭ' -ı nazar geçmez
idi benden o yār
Geçmese yāra 'Azīzī eger
ağyār beni

26. **idi:**

Gazel 358

Mısra: 5

*Basit fiilleri bileşik fiil
yapan çekim eki.*

Da'vi-i hüsn eder idi meh-i
deyr-i eflāk
Göricek gün yüzünü şındı
ḫalīlüm putı

27. **idi:**

Gazel 359

Mısra: 9

*Basit fiilleri bileşik fiil
yapan çekim eki.*

Şi'r-i şāhānemi Hüsrev der
idi görse eger
Gelmeye Rūma 'Azīzī gibi
dīvān ehli

28. **idi:**

Mesnevi 1

Mısra: 41

*Basit fiilleri bileşik fiil
yapan çekim eki.*

Hāl-i cāmi' mükedder olmuş
idi
İçi eskiler ile tölmiş idi

29. **idi:**

Mesnevi 1

Mısra: 42

*Basit fiilleri bileşik fiil
yapan çekim eki.*

Hāl-i cāmi' mükedder olmuş
idi
İçi eskiler ile tölmiş idi

30. **idi:**

Mesnevi 1

Mısra: 50

*Basit fiilleri bileşik fiil
yapan çekim eki.*

Görse bu ḳālīyı eger Mānī
Naḳşınıñ olur idi ḫayrānı

31. **idi:**

Tesdis 4

Mısra: 27

*Basit fiilleri bileşik fiil
yapan çekim eki.*

Hayātında muḫaşşal yummuş
idi dīde-i cāni
Nümāyān oldı ṭālī' ṭıtdı yüz
mir'āt-ı rūḫānī

32. **idi:**

Gazel 261

Mısra: 2

*İsim soylu kelimlerin
cümlede yüklem olarak
kullanılmasını sağlayan
yardımcı fiil, ekfiil.*

Verdün şudā' ḫayli ḫalka
rivāyetünden
Ḳışşāñ yeg idi vā'iz böyle
ḫikāyetünden

33. **idi:**

Gazel 293

Mısra: 9

*İsim soylu kelimlerin
cümlede yüklem olarak
kullanılmasını sağlayan
yardımcı fiil, ekfiil.*

Bir dürr-i girān-māye idi
eşk-i 'Azīzī
Ol şāh nigāh etmeyeli düşdi
nazardan

34. **idi:**

Mesnevi 1

Mısra: 11

*İsim soylu kelimlerin
cümlede yüklem olarak
kullanılmasını sağlayan
yardımcı fiil, ekfiil.*

Rūḫı yok bir beden idi ammā
Maḳdemün ḳıldı ḳal'ayı ihyā

35. **idi:**

Mesnevi 1

Mısra: 13

*İsim soylu kelimlerin
cümlede yüklem olarak
kullanılmasını sağlayan
yardımcı fiil, ekfiil.*

Bī-güher bir şadef idi bu
ḫişār
Oldı zātuñ aña dür-i şehvār

'İd-i ekberdür:

1. **'İd-i ekberdür:-dür**

Gazel 79

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Büyük bayramdır.

N'ola nām-ı şerīfi olsa ol
māh-ı nevūñ Şa'bān
Ki ḳaşı gurre-i ḡarrā cemālī
'İd-i ekberdür

'İd-i vaşlına:

1. **‘id-i vaşlma:-i, -n, -a**

Gazel 91

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kavuşma bayramı; aşık ile maşukun bir araya geleceği zaman.

Cānum ol şükraneye kırbān verürdüm Hâk bilür
‘İd-i vaşlma ‘Azîzî ger beni ergürse yār

idü:

1. **idüñ:-ñ**

Matla 19

Mısra: 1

İsim soylu kelimelerin cümlede yüklem olarak kullanılmasını sağlayan yardımcı fiil, ekfiil.

Bulsañ gücüne alur idüñ ey gam u firğat
Cān naqdini sīnemde koduñ gibi emānet

idüm:

1. **idüm:**

Gazel 52

Mısra: 2

İsim soylu kelimelerin cümlede yüklem olarak kullanılmasını sağlayan yardımcı fiil, ekfiil.

Sen semen-çehre gibi zerre-dehān olsa eger
Der idüm gül yüzüne şems-i münire beñzer

ifşā eder:

1. **ifşā eder:-er**

Muamma 38

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Duyurmak, meydana çıkarmak.

Māhumuñ alup ayağın başına ursañ eger
Ol hilāl-ebrü nigāruñ nāmını ifşā eder

iftār eden:

1. **iftār eden:-en**

Kıt'a 15

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Oruç açmak.

Basit afyon eden her lahza iftār
Dem-i keyfinde olsa tañ mı hünkār

ihāta eylemiş:

1. **ihāta eylemiş:-miş**

Gazel 40

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kuşatmak, sarmak, içine almak.

İhāta eylemiş mēnend-i hāle haṭṭ-ı şeb-rengüñ
Melāḥat āsmānına meh-i garrā midur ol ruḥ

ihāta kıldı:

1. **ihāta kıldı:-dı**

Gazel 169

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Etrafını sarmak, çevrelemek, kuşatmak; sevgilinin çevresini sarmak.

Ṭañ mı dökülse kaṭre-i bārān-vār yaşum
Kıldı ihāta gün yüzüñi ebr-vār ḥaṭ

2. **ihāta kıldı:-dı**

Gazel 174

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Etrafını sarmak, çevrelemek, kuşatmak; sevgilinin çevresini sarmak.

Kıldı ihāta haṭṭ-ı siyeh känd-i la'lüñi

Oldı ‘izārı mūr o teng-i şeker dirēg

ihāta kılmışdur:

1. **ihāta kılmışdur:-miş, -dur**

Gazel 158

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Etrafını sarmak, çevrelemek, kuşatmak; sevgilinin çevresini sarmak.

Ten-i zārüm ki kılmışdur ihāta kalb-i vīrānı
Örümcek tārıdur şankim yıkılmış dāra şarmaşmış

ihrāc edüp:

1. **ihrāc edüp:-üp**

Tarih 21

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Çıkarmak.

Seni ihrāc edüp mülküñden alur tāt ile taḥtuñ
Olur ālān u talan şehri-i Tebriz ü Ḥorasan deñ

ihrāk eder:

1. **ihrāk eder:**

Gazel 128

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yakmak.

Dūd-ı āhı ‘āşikuñ bir nār-ı sūzān kendidür
Eyle āhumdan ḥazer kim ‘ālemi ihrāk eder

2. **ihrāk eder:-er**

Gazel 128

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yakmak.

Dūd-ı āhı ‘āşikuñ bir nār-ı sūzān kendidür

Eyle āhumdan hāzer kim
‘ālemi iḥrāk eder

iḥrāk ederdi:

1. **iḥrāk ederdi:**-er, -di

Gazel 13

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yakmak.

Nār-ı rüy-ı yārdan iḥrāk
ederdi āftāb
Dūd-ı āhum olmasa mānend-
i ebr aña hicāb

iḥrāk eyler:

1. **iḥrāk eyler:**-r

Gazel 194

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yakmak.

Çokdan iḥrāk eyler idüm
cānumı çeşm-i terüm
Üstine şu sepmeseydi sīne-i
süzānumuñ

iḥsān:

1. **iḥsānuñda:**-uñ, -da

Gazel 340

Mısra: 1

*Cömertlik, lutuflı bağış,
hediye.*

Bir görürsin beni ağıyar ile
iḥsānuñda
Eyü yatlu bir imiş pādşehüm
yanuñda

2. **iḥsāna:**-a

Kaside 4

Mısra: 34

*Cömertlik, lutuflı bağış,
hediye.*

Pür-ziyā eylerdi rüy-ı ‘ālemi
mānend-i māh
Düşse mazhar nūr-ı elṭāfuñ
gibi iḥsāna şem‘

3. **iḥsāndur:**-dur

Kıt'a 2

Mısra: 20

*Cömertlik, lutuflı bağış,
hediye.*

Seni göndermez ol maḥrüm
u mağmüm
Anuñ iḥsāndur işi her gedāya

iḥsān ede:

1. **iḥsān ede:**-e

Tarih 11

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bağıştta bulunmak,
bağışlamak.*

Ḥayrını Ḥaḫ kabül edüp
anuñ

Ede Kevşer şuyın aña iḥsān

iḥsān eder:

1. **iḥsān eder:**-er

Gazel 30

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bağıştta bulunmak,
bağışlamak.*

Dest-būsın ellere iḥsān eder
olduḫça ‘ıd
Ol hilāl-eburū şeh-i ḥübān
elinden el-ğiyāş

iḥsān edün:

1. **iḥsān edün:**-ün

Gazel 273

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bağıştta bulunmak,
bağışlamak.*

Ḥātır-ı nā-şādumı alsun ele
luṭf eylesün
Dostlar iḥsān edün ol ḥana
söyleñ söylesün

iḥsān eyle:

1. **iḥsān eyle:**

Gazel 286

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bağışlamak, armağan
etmek, vermek, bahşetmek.*

Der iseñ cān-ı ‘Azīzī ola şād
u ḥurrem
Eyle ol ḫan olacağı yine
şāhum iḥsān

2. **iḥsān eyle:**

Kıt'a 2

Mısra: 23

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bağışlamak, armağan
etmek, vermek, bahşetmek.*

Mürüvvet ma‘denisin eyle
iḥsān
‘Azīzī derd-mend ü bī-
nevāya

3. **iḥsān eyle:**

Kıt'a 8

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bağışlamak, armağan
etmek, vermek, bahşetmek.*

Demidür eyle bendeñe iḥsān
Cisr ta‘mīrinuñ kitābetini

iḥsān eyler:

1. **iḥsān eyler:**-r

Gazel 263

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bağışlamak, armağan
etmek, vermek, bahşetmek.*

Dād elinden ‘Azīzīyā o
şehüñ

Baña zulm eyler ellere iḥsān

iḥsān eyleseñ:

1. **iḥsān eyleseñ:**-se, -ñ

Gazel 297

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bağışlamak, armağan
etmek, vermek, bahşetmek.*

Āstānuñ ḫıdmetin görüp
‘Azīzīye maḫal

N'ola ihsân eyleseñ şâhum
aña bir câh-ı nev

ihsân eyleyüp:

1. **ihsân eyleyüp:-y, -üp**

Gazel 219

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bağışlamak, armağan
etmek, vermek, bahşetmek.*

Bâr-ı lutfın gayre ihsân
eyleyüp ol gül saña
Çekdirürse bâr-ı cevri ey dil-
i gam-hvâre çek

ihsân olur:

1. **ihsân olur:-ur**

Kaside 3

Mısra: 84

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bağışlamak, bahşetmek,
lutfetmek.*

Ya'ni derd-i fâkadan bulur
'Azîzî-veş rehâ
Şerbet-i dînâr-ı lutfuñ aña
kim ihsân olur

2. **ihsân olur:-ur**

Kaside 3

Mısra: 84

Kelime Tipi: -

*Bağış olarak verilmek,
ihsan edilmek.*

Ya'ni derd-i fâkadan bulur
'Azîzî-veş rehâ
Şerbet-i dînâr-ı lutfuñ aña
kim ihsân olur

ihsân u mürüvvet:

1. **ihsân u mürüvvet:**

Gazel 237

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yardım, yiğitlik.

Çanı ihsân u mürüvvet çanı
lutf u merhamet
Tutalum şâhum 'Azîzîde
günâh eksük degül

ihsân-ı bî-had eyleyüp:

1. **ihsân-ı bî-had eyleyüp:-y, -üp**

Tarih 6

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sınırsız iyilik, cömertlik
eylemek.*

Mehemmed bendesin kim
Hağ vücûda
Getürdi eyleyüp ihsân-ı bî-
had

ihsânı eyler-iken:

1. **ihsânı eyler-iken:-ı**

Tesdis 3

Mısra: 37

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ihsan eylemek, bağışta
bulunmak.*

Herkese eyler-iken
pâdişehüm ihsânı
Cevriñüñ yok mı 'Azîzî
kuluña oranı

ihsân-ı vefâ eyleyesin:

1. **ihsân-ı vefâ eyleyesin:-y, -e, -sin**

Gazel 52

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Vefa himmeti eylemek.

Gayre ihsân-ı vefâ eyleyesin
lâyık mı
Düşmeye lutfuña bî-çâre
'Azîzî mazhar

ihtimâm:

1. **ihtimâm:**

Gazel 256

Mısra: 3

Dikkat, özen.

Verürsin ihtimâm ile selâm
yollarda agyâre
Niçün 'ışk eylemezsın
bendeñi gördükçe sultânım

ihtiyâc:

1. **ihtiyâcum:-um**

Gazel 249

Mısra: 7

Ihtiyaç, gereksinim.

Devlet-i 'ışkuñda yokdur
ihtiyâcum ni'mete
Mağbah-ı sinem Hâlîlüm
toptoludur hvân-ı gam

ihtiyâr etmek:

1. **ihtiyâr etmek:-mek**

Gazel 332

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Seçmek, tercih etmek.

Nuş u pendinden 'Azîzî
şeyh-i dehrüñ el çeküp
Hîdmet-i pîr-i muğânı ihtiyâr
etmek nece

ihevân:

1. **ihevânüñ:-uñ**

Kaside 5

Mısra: 136

*Candan dostlar, samîmî
arkadaşlar.*

'Azîzî-i du'â-güyuñ ki Mısr-ı
nazma mâlikdür
Olupdur Yûsuf-ı ma'nîleri
mağbûli ihevânüñ

ihevân-ı vefâ:

1. **ihevân-ı vefâ:**

Gazel 68

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Sadık dostlar.

Ölürsem dâr-ı ğurbetde beni
ağlañ ki yanumda
Ne yârân-ı şafâ vardur ne
ihevân-ı vefâ vardur

ihyâ edüp:

1. **ihyâ edüp:-üp**

Gazel 214

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Yeniden canlandırmak,
diriltmek.*

Edüp bir cām ile meclisde
mürde-dilleri ihyā
N'ola ey sākī-i 'İsī-nefes
mevtāyı söyletseñ

ihyā etmede:

1. **ihyā etmede:**-me, -de
Gazel 313
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
*Yeniden canlandırmak,
diriltmek.*

Dil-i pejmürdeye enfās-ı
la 'lūñ tāze cān verdi
Lebūñ ölmüşler ihyā etmede
'İsā mıdur yoħsa

2. **ihyā etmede:**-me, -de
Müseddes 2
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
*Yeniden canlandırmak,
diriltmek.*

Ĥalk-ı 'ālem gün yüzūñ
şevkıyla şeydādur bugün
Mürde ihyā etmede la 'lūñ
Mesihādur bugün

ihyā eyledi:

1. **ihyā eyledi:**-di
Terci-bend 1
Mısra: 39
Kelime Tipi: **Deyim**
*Yeniden canlandırmak,
diriltmek.*

Çemen emvātın eyledi ihyā
Dem-i 'İsā gibi nesīm-i seher

ihyā kıldı:

1. **ihyā kıldı:**-dı
Mesnevi 1
Mısra: 12
Kelime Tipi: **Deyim**
*Yeniden canlandırmak,
diriltmek; tazelik vermek;*

*mutlu etmek, arzularına
kavuşturmak.*

Rūhı yoħ bir beden idi ammā
Mağdemūñ kıldı ƙal'ayı ihyā

ihzār eylerem:

1. **ihzār eylerem:**-r, -em
Gazel 252
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Hazırlamak.

Dün reh-i 'ışka revān olmağı
efkār eylerem
Nağd-i cānı anda iğār için
ihzār eylerem

i'ilām eylese:

1. **i'ilām eylese:**-se
Gazel 81
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Yazılı bir şekilde
duyurmak.*

N'ola aħvālin 'Azizī yāre
i'ilām eylese
Gāh olur kim bir gedā
sultāna 'arz-ı hāl eder

ikbāl ü devlet:

1. **ikbāl ü devlet:**
Müseddes 3
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Mutluluk ve itibar.

Ne deñlü var ise ikbāl ü
devlet 'izzet ü rif'at
Alupdur ƙabz u başına edāñı
anı bī-zahmet

ikdām eylemez:

1. **ikdām eylemez:**-mez
Gazel 385
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Gayret etmek, sebat
etmek.*

Tılısm-ı vaşlınuñ fethine
ikdām eylemez olduñ
'Azizī yoħsa ol genc-i
nihānuñdan uşanduñ mı

iken:

1. **iken:**
Gazel 19
Mısra: 7
*İsim soylu kelimlerin
cümlede yüklem olarak
kullanılmasını sağlayan
yardımcı fiil, ekfiil.*

Aşmaz iken terkiye ol şāh
degme 'aşığı
Şimdi ƙanğı bendesine seher-
yār oldu 'aceb

2. **iken:**
Gazel 49
Mısra: 7
*İsim soylu kelimlerin
cümlede yüklem olarak
kullanılmasını sağlayan
yardımcı fiil, ekfiil.*

Rūyuñ mişāl-i şafha-i defter
beyāz iken
Hayfā ki hağ gelüp ana bir
gün raƙam çeker

3. **iken:**
Gazel 131
Mısra: 12
*İsim soylu kelimlerin
cümlede yüklem olarak
kullanılmasını sağlayan
yardımcı fiil, ekfiil.*

Almazuz ağzımuza nāmını
şehd ü şekerüñ
Dilimizde var iken vaşf-ı
leb-i dilberimiz

4. **iken:**
Gazel 133
Mısra: 3
*İsim soylu kelimlerin
cümlede yüklem olarak
kullanılmasını sağlayan
yardımcı fiil, ekfiil.*

Cān ile vaşlı ƙabağın göñül
alsam der iken
Duyup ol şūh dedi ƙalb ile
bāzār olmaz

5. iken:

Gazel 183

Mısra: 7

*İsim soylu kelimlerin
cümlede yüklem olarak
kullanılmasını sağlayan
yardımcı fiil, ekfiil.*

Hâne-i dil seng-i cevri-yâr
ile ma'mûr iken
Erişüp bâr-ı gamıyla kıldı
vîrân ayrılık

6. iken:

Gazel 232

Mısra: 8

*İsim soylu kelimlerin
cümlede yüklem olarak
kullanılmasını sağlayan
yardımcı fiil, ekfiil.*

Gözüm merdümünün dem-
be-dem yaşadığı bu kim
Hayâl-i mü-miyânun eyler
iken düşdi cânâ kı

7. iken:

Gazel 243

Mısra: 9

*İsim soylu kelimlerin
cümlede yüklem olarak
kullanılmasını sağlayan
yardımcı fiil, ekfiil.*

Dilde hayâl-i la'l-i lebûn var
iken senün
Etmaz huşûr hâtıruma câm-ı
Cem benüm

8. iken:

Gazel 286

Mısra: 10

*İsim soylu kelimlerin
cümlede yüklem olarak
kullanılmasını sağlayan
yardımcı fiil, ekfiil.*

Neçe bir nüş edelüm kahve
deyü kara şuyı
Var iken bâde-i gül-reng gibi
âb-ı revân

9. iken:

Gazel 354

Mısra: 9

*İsim soylu kelimlerin
cümlede yüklem olarak*

*kullanılmasını sağlayan
yardımcı fiil, ekfiil.*

Çand-i la'lûn var iken ey
Yûsuf-ı Mısr-ı hüsün
Hâşe lillâh kim 'Azîzî aña
nâm-ı sükkeri

10. iken:

Kaside 1

Mısra: 63

*İsim soylu kelimlerin
cümlede yüklem olarak
kullanılmasını sağlayan
yardımcı fiil, ekfiil.*

Var iken ol gül-i bülbül-
sûhan u gönca-dehen
Gül bitüp bülbül ötüp bāg-ı
cihânda n'eyler

11. iken:

Kaside 2

Mısra: 47

*İsim soylu kelimlerin
cümlede yüklem olarak
kullanılmasını sağlayan
yardımcı fiil, ekfiil.*

Çameri hüsn ile mât eyler
iken şems-i felek
Naç'-ı gerdünda çamer
eyledi şemsi ruh-ı yâr

iki:

1. iki:

Gazel 79

Mısra: 10

İki, sayı sıfatı.

'Azîzî yine bir şâh-ı cihâna
bende oldı kim
Der-i devlet-me'âbında meh
ü mihr iki çâkerdür

2. iki:

Gazel 121

Mısra: 4

İki, sayı sıfatı.

Çekişürse n'ola câm-ı lebûn
içün dil ü cân
Dem olur biri biriyle iki
yârân çekişür

3. iki:

Gazel 121

Mısra: 8

İki, sayı sıfatı.

Biri birine tolaşduçça ser-i
zülfeynün
Şanuram bir yere gelmiş iki
su'bân çekişür

4. iki:

Gazel 122

Mısra: 5

İki, sayı sıfatı.

Câmi'-i mihründe süzân iki
zer çandıldür
Çubbe-i çarhuñ ki câm-ı
mihr ü mâh altındadır

5. iki:

Gazel 186

Mısra: 7

İki, sayı sıfatı.

İki dilber şanuram leb-be-leb
olup öpüşür
Meclis-i meyde o meh câma
degürdüke dudak

6. iki:

Gazel 189

Mısra: 12

İki, sayı sıfatı.

Ey şeh-i 'âlî sarâ-yı
'işretünde devr eder
Mihr ile meh iki câm-ı zer-
nigârundur senün

7. iki:

Gazel 238

Mısra: 7

İki, sayı sıfatı.

İki zülfün iki sünbül iki
haddün iki gül
Ol iki nergis-i çeşmün iki
câdü mî degül

8. iki:

Gazel 238

Mısra: 7

İki, sayı sıfatı.

İki zülfün iki sünbül iki
haddün iki gül
Ol iki nergis-i çeşmün iki
câdü mî degül

9. iki:

Gazel 238

Mısra: 7

İki, sayı sıfatı.

İki zülfün iki sünbül iki
haddün iki gül
Ol iki nergis-i çeşmün iki
cādū mı degül

10. iki:

Gazel 238

Mısra: 7

İki, sayı sıfatı.

İki zülfün iki sünbül iki
haddün iki gül
Ol iki nergis-i çeşmün iki
cādū mı degül

11. iki:

Gazel 238

Mısra: 8

İki, sayı sıfatı.

İki zülfün iki sünbül iki
haddün iki gül
Ol iki nergis-i çeşmün iki
cādū mı degül

12. iki:

Gazel 238

Mısra: 8

İki, sayı sıfatı.

İki zülfün iki sünbül iki
haddün iki gül
Ol iki nergis-i çeşmün iki
cādū mı degül

13. iki:

Gazel 239

Mısra: 10

İki, sayı sıfatı.

Haṭṭ-ı dil-dāra 'Azīzī hāme
Harf atarmış dilin anuñ iki
dil

14. iki:

Gazel 251

Mısra: 4

İki, sayı sıfatı.

Server-i 'ışkam felek
bezmünde dāyim devr eder
Ay u gün şanmañ iki zerrīn
ayağumdur benüm

15. iki:

Gazel 251

Mısra: 5

İki, sayı sıfatı.

Büstān-ı 'ışkdur çehrem ü
gül iki gözüm
Āb-ı eşk-ile tolu anda
ocağumdur benüm

16. iki:

Gazel 310

Mısra: 7

İki, sayı sıfatı.

Çeşme-i hürşid-i rüyuñ seyr
eder iki gözi
Nūr u fer verür cihānda şeyh
u şābuñ 'aynına

17. iki:

Gazel 340

Mısra: 5

İki, sayı sıfatı.

Şan iki pāre bulutdur meh-i
nev gülşende
Ebruvān-ı siyehüñ cebhe-i
tābānuñda

18. iki:

Gazel 346

Mısra: 4

İki, sayı sıfatı.

Berş ü afyonı şanup amma
şifā-sāz-ı kulüb
Günde iki kez edinme
yemeği kânün dede

19. iki:

Gazel 357

Mısra: 12

İki, sayı sıfatı.

Cām-ı mey kim geh şurāhī
geh sebū la 'lin emer
Tıfldur düşmez feminden iki
pistānuñ bir

20. iki:

Gazel 378

Mısra: 4

İki, sayı sıfatı.

Elinden düşmese bir dem
n'ola şemşir-i müjgānı

İki hūnī moğolçındır ol iki
çeşm-i fettānı

21. iki:

Gazel 378

Mısra: 4

İki, sayı sıfatı.

Elinden düşmese bir dem
n'ola şemşir-i müjgānı
İki hūnī moğolçındır ol iki
çeşm-i fettānı

22. iki:

Gazel 387

Mısra: 4

İki, sayı sıfatı.

Gece gündüz döndürür gibi
yaşum çarh-ı felek
Mihir ile mäh oldu güyā iki
sā'at şīşesi

23. iki:

Gazel 389

Mısra: 4

İki, sayı sıfatı.

Hūblar içre deñiz mālīkidir
şanki o mäh
Baħr-i hüsne iki kaşı iki
garrā mähī

24. iki:

Gazel 389

Mısra: 4

İki, sayı sıfatı.

Hūblar içre deñiz mālīkidir
şanki o mäh
Baħr-i hüsne iki kaşı iki
garrā mähī

25. iki:

Kaside 2

Mısra: 36

İki, sayı sıfatı.

Gülşen-i rif'ati reşk-i felek-i
şems ü kamer
'İzzeti bāğına şems ü kamer
iki gülnār

26. iki:

Kaside 3

Mısra: 74

İki, sayı sıfatı.

Hemdem-i ağıyar olup aqıtma
yaşum dem-be-dem
Yoħsa bir gün ara yerde iki
gözüm qan olur

27. **iki:**

Kaside 3

Mısra: 74

İki, sayı sıfatı.

Hemdem-i ağıyar olup aqıtma
yaşum dem-be-dem
Yoħsa bir gün ara yerde iki
gözüm qan olur

28. **iki:**

Kaside 4

Mısra: 28

İki, sayı sıfatı.

'Arşa-i luftında gerdün
üştür-i gerden-firāz
Hücre-i hāşında mihr ü meh
iki şāhāne şem'

29. **iki:**

Kaside 5

Mısra: 79

İki, sayı sıfatı.

İki gün bir dil-i bīmāruñ
olmaz hemdemi Yārī
Degüldür başı hoş kimseyle
ol yār-ı dil-ārānuñ

30. **iki:**

Lugaz 1

Mısra: 1

İki, sayı sıfatı.

Ol nedür kim iki nūrānī
kamer
Eylemiş her biri bir zahrında
yer

31. **iki:**

Lugaz 5

Mısra: 4

İki, sayı sıfatı.

Eski ziftli keştüdür güyā teni
Var başı ucında iki yelkeni

32. **iki:**

Lugaz 19

Mısra: 2

İki, sayı sıfatı.

Ol nedür kim qavse beñzer
arqası
Var iki ucında iki hālkası

33. **iki:**

Lugaz 19

Mısra: 2

İki, sayı sıfatı.

Ol nedür kim qavse beñzer
arqası
Var iki ucında iki hālkası

34. **iki:**

Lugaz 19

Mısra: 4

İki, sayı sıfatı.

Hālelerdür ol dü hālkā
güyyā
Var içinde iki māh-ı pür-ziyā

35. **iki:**

Mesnevi 1

Mısra: 83

İki, sayı sıfatı.

İşbu cāmi'de olup iki çerāğ
Şem'-i mehden fūrūğı varsa
ferāğ

36. **iki:**

Mesnevi 1

Mısra: 85

İki, sayı sıfatı.

Yanup iki yanında mihrābuñ
Etse şevqın ziyāde aşhābuñ

37. **iki:**

Muamma 16

Mısra: 2

İki, sayı sıfatı.

Dest-i bād ile koyup
gülşende başı üzre hāk
Ol güne qarşu yaqasın serv
iki kez etdi çāk

38. **iki:**

Muamma 21

Mısra: 2

İki, sayı sıfatı.

Çekdüm üç kerre hisāba yā
kaşuñ ey meh-liqā
İkisinde iki sıfır oldu hüveydā
çün sühā

39. **ikisinde:-si, -n, -de**

Muamma 21

Mısra: 2

İki, sayı sıfatı.

Çekdüm üç kerre hisāba yā
kaşuñ ey meh-liqā
İkisinde iki sıfır oldu hüveydā
çün sühā

40. **iki:**

Muamma 36

Mısra: 2

İki, sayı sıfatı.

Nokta-i eşkin ederken cīm-i
çeşminden 'adem
Düşdi iki yüzi üzre
cemrenüñ bir qatre nem

41. **iki:**

Muamma 39

Mısra: 2

İki, sayı sıfatı.

Gam-ı zülfeyni işüm āh u
fiğān etse n'ola
Mihriñi ol iki māh içre 'iyān
etse n'ola

iki 'ālemde:

1. **iki 'ālemde:-de**

Gazel 92

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*İki dünya; dünya ve
ahiret.*

'Aşık ol kim 'Azīzī 'aşıklık
İki 'ālemde pādşālıkdur

iki bükülmüş:

1. **iki bükülmüş:-miş**

Gazel 302

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*İki büküm olma,
eğilme.*

Şöyle beñzer ham-ı ebrüñi
güñiler meh-i nev
Reşkden iki bükülmüş felek-i
mīnāda

iki gözüm:1. **iki gözüm:****Kaside 3**

Mısra: 19

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***İki göz kadar kıymetli ve sakınılan kişi.*

Tütyâ-yı ‘ayn-ı ‘izzetdür
baña iki gözüm
Gerd-i hâk-i dergehûn kim
didede pinhân olur

2. **iki gözüm:****Kaside 3**

Mısra: 19

Kelime Tipi: **Deyim***İki gözüm, gözlerim II
iki göz kadar kıymetli ve
sakınılan kişi; sevgili.*

Tütyâ-yı ‘ayn-ı ‘izzetdür
baña iki gözüm
Gerd-i hâk-i dergehûn kim
didede pinhân olur

iklîl-i âftâba:1. **iklîl-i âftâba:-a****Mesnevi 1**

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

Güneşin tacı.

Gün gibi evc-i rif‘at ola
yerûn
Ere iklîl-i âftâba serûn

iklîm:1. **iklîmine:-i, -n, -e****Kaside 3**

Mısra: 40

*Ülke, diyar: iklîm-i
arab, iklîm-i irâk.*

Luft ile kılsañ nazâr vîrâneye
bulur şeref
Hıışm ile baksañ ‘adû
iklîmine vîrân olur

2. **iklîmine:-i, -n, -e****Gazel 237**

Mısra: 3

Ülke, memleket, diyar.

Tek sen ey gönüm cünün
iklîmine şah olğör
Saña hayl-i derd ü gam gibi
sipâh eksük degül

3. **iklîmine:-i, -n, -e****Kaside 3**

Mısra: 40

Ülke, memleket, diyar.

Luft ile kılsañ nazâr vîrâneye
bulur şeref
Hıışm ile baksañ ‘adû
iklîmine vîrân olur

iklîm-i çarhuñ:1. **iklîm-i çarhuñ:-uñ****Gazel 42**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Felek ülkesi.*

Meger iklîm-i çarhuñ
şehryâr-ı ‘âli-şânidur
Geyer her şubh-dem başına
bir tâc-ı zeri hürşid

iktibâs eder:1. **iktibâs eder:-er****Gazel 153**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Almak.*

Mihr-i ruhuñdan ahz eder
âyine hüsn ü ân
Nûr u ziyâyı günden eder
mâh iktibâs

iktirân etse:1. **iktirân etse:-se****Kaside 2**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Yaklaşma, yanına
gelme, yakın olma.*

İktirân etse felekde n’ola
şems ile kamer
Alışur kevkebi şemsün
kamer ile her bâr

il:1. **il:****Gazel 239**

Mısra: 8

*Yabancılar, başkaları,
herkes.*

Süzen-i gamze-i dil-düzuñla
Duydılar bağrumı dildügüñi
il

2. **ilüp:-üp****Gazel 352**

Mısra: 3

*Dokunmak, ilişmek,
takılmak.*

Zülfün ilüp çekmege kaçd
etmeseydi ey perî
Pâre pâre eylemezdi erre
cism-i şaneyi

ilâc:1. **‘ilâc:****Gazel 16**

Mısra: 10

Deva, şifa.

Bir derde uğradum ki gam-ı
‘ışk-ı yâr ile
Loğmân olursa aña ‘ilâc
edemez tabîb

2. **‘ilâc:****Gazel 32**

Mısra: 2

*Bir hastalığı iyi etmek
veya önlemek için türlü
yollarla kullanılan madde;
çare, derman.(önceki ilaç
kelimesini pekiştirmek için
kullanılmıştır).*

Derd-i hecrünle be-gâyet
muhtelif oldu mizâc
Gel tabîbüm vahtidür baña
‘ilâc eyle ‘ilâc

‘ilâc eyle:1. **‘ilâc eyle:****Gazel 32**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Çare bulmak, şifa vermek.

Derd-i hecrüñle be-gâyet muhtelif oldı mizâc
Gel tabîbüm vaqtidür baña
‘ilâc eyle ‘ilâc

i’lâm ederdün:

1. i’lâm ederdün:-er, -dü, -ñ

Gazel 224

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bildirmek, anlatmak.

‘Azîzî rahm edüp hâlüm ederdün herkese i’lâm
Eger ben andan ayru zâr u gam-ı hıvâr olduğum bilseñ

i’lâm-ı şerîf eyledi:

1. i’lâm-ı şerîf eyledi:-di

Gazel 177

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şerefli duyuru eylemek.

Muştafâ olduğın ey mâh saña nâm-ı şerîf
Halka hulk-ı hasenüñ eyledi i’lâm-ı şerîf

ilden ile:

1. ilden ile:

Lugaz 22

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Elden ele, o yerden o yere.

İlden ile gitmege halk-ı cihân
Olur anuñla revân-ı hem-‘inân

ile:

1. ile:

Gazel 1

Mısra: 3

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç,

sebeb veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Çeşm-i pür-ıhşmuñ ile zülfüñi kim gördi dedi
Birisi ‘ayn-ı ‘anâdur birisi cîm-i cefâ

2. ile:

Gazel 1

Mısra: 5

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Sen bu hüsn ile şeh-i mülk-i melâhat olduñ
Elif-i kâmetüñe dense n’ola sîm livâ

3. ile:

Gazel 2

Mısra: 9

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Leb-i cân-bağş ile anı gören şanur Mesîhâdur
Yine deyr-i cihân içinde oldı bir şanem peydâ

4. ile:

Gazel 4

Mısra: 5

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Gül-i nesrîn ile şöyle pür oldı şahn-ı şahrâ kim
Nücüm ile müzeyyen çarha döndi ‘arşa-i gâbrâ

5. ile:

Gazel 8

Mısra: 6

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Yağ degül bâm kenârında olupdur tezyîn
Gümüñ âvîze ile küngür-i eyvân-ı şitâ

6. ile:

Gazel 14

Mısra: 8

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Bî-hisâb etme cefâyı baña yoğsa ey melek
Söyleşürüz senüñ ile olıcak rüz-ı hisâb

7. ile:

Gazel 15

Mısra: 5

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ârzü-yı büse-i la’lün ile ey pürüze-ğat
Gözlerüm döndi ‘aķıka giryeden pür-hün olup

8. ile:

Gazel 23

Mısra: 13

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Câme-i fakr ile fahr eyle Azîzî yürü var
Eyleme ‘âķıl-iseñ meyl-i kabâ-yı devlet

9. ile:

Gazel 27

Mısra: 3

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ġam-ı Şîrîn ile cân verdüğine Ferhâduñ

Nazar etseñ yüce tağlarda
kayalar dahı saht

10. ile:

Gazel 27

Mısra: 5

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeb veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

N'ola sultān-ı ğamuñ devlet
ile etse cülüs
Sīne-i zerdüm olupdur aña
bir zerrīn taht

11. ile:

Gazel 28

Mısra: 7

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeb veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Da'vi-i hüsñ eyler-iken yār
ile erdi hüsñf
Ol hacālet rüy-ı mähı kara
kıldı 'ākıbet

12. ile:

Gazel 33

Mısra: 9

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeb veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Yā Rabbi dergehüñden hışm
ile eyleyüp red
Etme 'Azīzī kuluñ ğayr-i
āstāna muhtāc

13. ile:

Gazel 35

Mısra: 3

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeb veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Hecr-i dildār ile zār olsam
ta'accüb eylemeñ
Firkat-i dildār güçdür firkat-i
dildār güç

14. ile:

Gazel 41

Mısra: 2

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeb veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Nece kādī nece müftī nece
'ābid zāhid
Seni biñ cān ile sevdüğüme
Tañrı şahid

15. ile:

Gazel 50

Mısra: 11

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeb veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Mihr ü mehdür şanmañuz
derd ile bir āh eyleyüp
Çıkdı ol āh ile yerden göge
bir iki şerār

16. ile:

Gazel 129

Mısra: 1

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeb veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Ey yüzi hürşiddin her vech
ile a'lā Hızır
Müntehā kaddi nihāl-i
Sidreden bālā Hızır

17. ile:

Gazel 131

Mısra: 2

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeb veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Hem-kadeh olalı ağıyār ile
sīmīn-berimüz
Oldı hün-āb ile pür kāse-i
çeşm-i terimüz

18. ile:

Gazel 132

Mısra: 13

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeb veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Ölse cevri ile 'Azīzī sinine
sögsem demiş
Dostlar āmīn deñüz biz bu
du'āya kāyilüz

19. ile:

Gazel 136

Mısra: 9

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeb veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

N'ola bu 'işyān ile yarın
'Azīzī hālīmüz
Raħmet olmazsa eger
Hağdan bizüm bahşışimüz

20. ile:

Gazel 198

Mısra: 3

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeb veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Zer-niyām ile hilāl-i
āsmāndur ya meger
Tığ-i Mirrīh-i felekden bir
nişāndur hañçerüñ

21. ile:

Gazel 212

Mısra: 7

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeb veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Pür-nür olurdu hāne-i kalbüm
sürür ile
Bir gün olaydı rüz-ı vişāli
Meħemmedüñ

22. ile:

Gazel 224

Mısra: 1

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeb veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Ne ğam bir dem belâ-yı 'ışk
ile yâr olduğum bilseñ
Ne aĝlardum ya saña 'aşık-ı
zâr olduğum bilseñ

23. ile:**Gazel 235****Mısra: 7**

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeb veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Gülzâr-ı cinânuñ gülidür
hüşn ile güyâ
Her gonca-dehen dilber-i
ra'nâ-yı Sitanbul

24. ile:**Gazel 236****Mısra: 6**

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeb veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Ƙaddümi derd ü belâ çengine
evtâr eyleyüp
Ney gibi her dem işüm âh ile
efĝân etmegil

25. ile:**Gazel 245****Mısra: 3**

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeb veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Şararup hecrüñ ile döndi
yüzüm altuna
Dağı meyl etme misin baña
eyâ sîm-tenüm

26. ile:**Gazel 253****Mısra: 1***Kelimenin sonuna*

*geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeb veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Ben ki rüy-ı zerd ile küh-ı
belâ arslanıyam
Ƙara Ƙara daĝlarla deşt-i
ĝam Ƙaplanıyam

27. ile:**Gazel 256****Mısra: 3**

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeb veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Verürsin ihtimâm ile selâm
yollarda aĝyâre
Niçün 'ışk eylemezsın
bendeñi gördükçe sultânım

28. ile:**Gazel 265****Mısra: 10**

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeb veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

N'ola geh dil gehî cân olsa
'Azîzî aña câ
Ruĝ-ı tâbân ile bir bedr-i
dücâdur Ramazân

29. ile:**Gazel 266****Mısra: 7**

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeb veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Kühî ile izi tozını bir
görürmiş ol mehûñ
Görmedüm nergis gibi
'âlemde hiçbir şaşu ben

30. ile:**Gazel 267****Mısra: 11**

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,*

*sebeb veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Zeyn olup etrâf-ı gülşen
nergis-i şehlä ile
Nev-bahâr oldu açıldı dîde-i
baĝt-ı çemen

31. ile:**Gazel 268****Mısra: 2**

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeb veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Dîde giryân sine biryân oldu
cismüm nâ-tüvân
'İşk-ı yâr ile işüm Allâha
kalmışdur hemân

32. ile:**Gazel 271****Mısra: 5**

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeb veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Derünüm daĝ-ı derd ile pür
olmuşdur neçe demdür
Maĝabbet hânĝahında bu
ben abdâluñ añmazsın

33. ile:**Gazel 277****Mısra: 14**

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeb veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Ğonça-i lâle-i gül-rengi
çemen bezminde
Mey-i sürh ile tolu câm-ı
muşaffâ şanurın

34. ile:**Gazel 278****Mısra: 5**

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeb veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Sitem-i cevruñ ile ölmez
isem
Baña dağı neler eylersin sen

35. ile:

Gazel 279

Mısra: 1

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeup veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Çemenī cāme ile serv-i dil-
ārāsın sen
Berg-i sebz içre yahod bir
gül-i ra'nāsın sen

36. ile:

Gazel 279

Mısra: 3

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeup veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Cāme-i sebz ile ey Hızr-ı
zamānum gūyā
Bir yeşil tonlu güzel tūti-i
hadrāsın sen

37. ile:

Gazel 279

Mısra: 10

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeup veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Nece meyl eylemesün cān-ı
'Azīzī saña kim
Hulle-i sebz ile bir hūrī-i
zībāsın sen

38. ile:

Gazel 280

Mısra: 3

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeup veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Felek-i merd-küşüñ yūzi
gözi gerd olsun

Şöyle bāda vereyin hāk-i
tenüm āh ile kim

39. ile:

Gazel 284

Mısra: 9

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeup veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Şoĥbet-i cām-ı şafādan
çekilüp 'ışkuñ ile
'Aş u nüş eylemeden cümle
berī oldum ben

40. ile:

Gazel 287

Mısra: 1

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeup veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Āteş-i 'ışkı ile ey dil neçe bir
yanayın
Varayın pervāne-veş hālüm
o şem'a yanayın

41. ile:

Gazel 293

Mısra: 5

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeup veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Sevdā-yı ğam-ı zūlfūñ ile
tīg-i firākuñ
Çıkardı neçe 'aşık-ı üftādeyi
serden

42. ile:

Gazel 295

Mısra: 10

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeup veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

'Azīzī naqd-i cān ile ne tañ
olsa ĥarīdāruñ
Meh-i Ken'an gibi ĥüsn ile
mümtāz-ı cihānsın sen

43. ile:

Gazel 302

Mısra: 1

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeup veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Ğam-ı zūlfeynūñ ile oldı
yaşum üftāde
Der gören kalmış ayaklarda
bu merdümzāde

44. ile:

Gazel 305

Mısra: 3

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeup veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Yolın bilmezlik ile güm
kalan mücrimlere yarın
Cemālūñ nūrını şem'-i hüdā
kıl yā Resūlallāh

45. ile:

Gazel 305

Mısra: 11

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeup veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Biñ ayak bir ayağ üzre
gelicek emr-i Hākķ ile
'Azīzī düşküne luftūñ 'aşā
kıl yā Resūlallāh

46. ile:

Gazel 307

Mısra: 6

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeup veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Geyüp aķ sādeler egnine ol
gül bāğ-ı 'ālemde
Şalınsa nāz ile yanumca
serv-i sāyedār olsa

47. ile:

Gazel 317

Mısra: 3

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeup veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Cürm ü 'işyân ile varduğda
huzür-ı Hağğa
Umaruz ede yarın bize
şefâ'at rüze

48. ile:

Gazel 319

Mısra: 7

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeup veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Derd-i dilümi şerha zebân ile
dehândur
Bir bir görinen dâğ ile her
şerha-i sîne

49. ile:

Gazel 319

Mısra: 8

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeup veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Derd-i dilümi şerha zebân ile
dehândur
Bir bir görinen dâğ ile her
şerha-i sîne

50. ile:

Gazel 325

Mısra: 3

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeup veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Sürh-i eşk ile edüp çihre-i
zerdüm rengin
Nağş-ı şüret nece olur
göstereyin Bihzâda

51. ile:

Gazel 326

Mısra: 9

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeup veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Yıkılıpdur gam-ı hecr ile
'Azîzî gönüm
Yapılırdı yine ol server-i
hübân gelse

52. ile:

Gazel 328

Mısra: 4

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeup veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Tğ-i müjgânun gamıyla dil
şadef-veş hâk olup
Dür dişün fikri ile döndi
yaşum deryâlara

53. ile:

Gazel 329

Mısra: 2

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeup veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Çatre çatre eşk-i hünâbı
dizüp müjgânına
Döndi çeşmüm la'l ile bir
cevherî dükkânına

54. ile:

Gazel 330

Mısra: 1

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeup veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Nev-bahâr oldı çemen buldı
şeref güller ile
Toldı etrâf yine na'ra-i
bülbüller ile

55. ile:

Gazel 330

Mısra: 2

Kelimenin sonuna

*geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeup veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Nev-bahâr oldı çemen buldı
şeref güller ile
Toldı etrâf yine na'ra-i
bülbüller ile

56. ile:

Gazel 330

Mısra: 4

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeup veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Yine bir lâle-ruhuñ 'arızı
şevkıyla gönül
Demidür sîneñi tezyîn edesin
güller ile

57. ile:

Gazel 330

Mısra: 5

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeup veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Nev-bahâr-ı ruğ-ı dilber o
siyeh beñler ile
Beñzer ol bâğa ki zeyn ola
karanfüller ile

58. ile:

Gazel 330

Mısra: 6

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeup veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Nev-bahâr-ı ruğ-ı dilber o
siyeh beñler ile
Beñzer ol bâğa ki zeyn ola
karanfüller ile

59. ile:

Gazel 330

Mısra: 8

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,*

sebeb veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Devr-i güldür gelüñüz 'ayş edelüm gülşende
Lebleri müller ile saçları sünbüller ile

60. ile:

Gazel 330

Mısra: 8

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Devr-i güldür gelüñüz 'ayş edelüm gülşende
Lebleri müller ile saçları sünbüller ile

61. ile:

Gazel 330

Mısra: 10

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Şahñ-ı gülzāra 'Azīzī nitekim sünbül-i ter Şaldı pīrāye bu dil bāğına kāküller ile

62. ile:

Gazel 333

Mısra: 3

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Şarşar-ı kahr ile 'ālem içre vīrān olmaduğ Şehr ü sür u ħānmān u kaşr u eyvān kalmaya

63. ile:

Gazel 334

Mısra: 7

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

O sidre-kāmetüñ ħaqqā bu kim nāz ile refťarı
Bulunmaz serv-i bālālarda naħl-i müntehālarda

64. ile:

Gazel 336

Mısra: 3

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Derd ile āh etmegi elden kōmaz 'işkuñla dil Her ne deñlü ħaste-ħāl olsa mecālī olmasa

65. ile:

Gazel 340

Mısra: 1

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Bir görürsin beni agyār ile iħsānuñda Eyü yatlu bir imiş pādşehüm yanuñda

66. ile:

Gazel 344

Mısra: 1

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Gelse 'izz ü nāz ile ol büt kelīsā seyrine Çārĥ-ı çārümden ine anuñ Mesīħā seyrine

67. ile:

Gazel 345

Mısra: 9

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ġam-ı hecr ile 'Azīzī ölseñ Gelmez ol rūĥ-ı revānuñ ölüñe

68. ile:

Gazel 348

Mısra: 1

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

İntizār ile ben öldüm dil-sitānum gelmedi Ya'ni mürde cisme ol rūĥ-ı revānum gelmedi

69. ile:

Gazel 350

Mısra: 1

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Neçe bir cāndan edüp cevri ile bīzār beni Neçe bir eyleyesin zār u dil-efgār beni

70. ile:

Gazel 357

Mısra: 1

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Tutdı mihr-i ħüsn ile dünyāyı ħübānuñ biri Ķul edindi 'ālemi ser-cümle sulťānuñ biri

71. ile:

Gazel 359

Mısra: 4

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Yūsufi geldi şanurlardı yine dünyāya

Görselerdi seni bu hüsn ile
Ken 'ân ehli

72. ile:

Gazel 359

Mısra: 7

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeup veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Deşt ü vādī komadı 'ışk ile
geşt eylemedük
Kanı bir Kays gibi rāh-ı
beyābān ehli

73. ile:

Gazel 360

Mısra: 8

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeup veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Nihāl-i ergāvān ya naḥl-i
güldür bāg-ı hüsn içre
O serv-kāmetüñ al cāme ile
kadd-i mevzünü

74. ile:

Gazel 360

Mısra: 9

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeup veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Şafaq-gün atlas ile pençe-i
hürşid-veş ol şāh
Alupdur zīr-i destine 'Azīzī
rub'-ı meskünü

75. ile:

Gazel 361

Mısra: 3

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeup veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Dün seni ağıyar ile gördüm
gezerken nāgehān
Cānuma düşdi be-gāyet ey
meh-i tābān günü

76. ile:

Gazel 361

Mısra: 9

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeup veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

'Arz-ı hüsn etmez baña ol
Yūsuf-ı şānī ile
Ey 'Azīzī söyleşem gelsün
hele mīzān günü

77. ile:

Gazel 363

Mısra: 2

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeup veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Gözün kim gamzeñi olmuşdur
aña bir ḥancer-i gürdī
Meded ol Türk-i ser-ḥoş
deşne ile bizi öldürdi

78. ile:

Gazel 364

Mısra: 10

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeup veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Mey degül sem de olursa
kişiyi meclisde
İçürür şīve ile ḥūblaruñ
ibrāmı

79. ile:

Gazel 365

Mısra: 5

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeup veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Mülk-i 'ışkuñ pādşāhiyam
sipāh-ı eşk ile
'Ālem-i tutsa 'aceb mi āh u
efgānum gibi

80. ile:

Gazel 366

Mısra: 3

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeup veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Gelseler nāz ile bayram
yerine meh-rūlar
Yine seyr eylesek ol şems-i
dıraḥşānları

81. ile:

Gazel 368

Mısra: 2

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeup veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

O meh-rū baña incinmiş
'aceb bilsem ki ne'm gördi
Meger kaşı femi 'aḳsi ile
çeşmümde nem gördi

82. ile:

Gazel 372

Mısra: 3

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeup veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Ey hüsn ile maḳbūl-i
Züleyhā-yı zamāne
V'ey Yūsuf-ı Ya'kūb-ı dil ü
cān-ı 'Azīzī

83. ile:

Gazel 373

Mısra: 5

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeup veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

La'l-i lebūñūñ şevḳi ile
olmadı çün mest
Meclisde şarābuñ ayağı ya
ne tolaşdı

84. ile:

Gazel 375

Mısra: 5

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeb veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Gökden enmiş hürîdür güyâ
ki 'izz ü nâz ile
Bir perî-peyker melek-
sîmâya verdüm gönlümi

85. ile:

Gazel 378

Mısra: 14

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeb veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

'Azîzî bir perî-peyker melek-
manzardur ol meh kim
Bulınmaz hüsn ile hübân-ı
'âlem içre akrânı

86. ile:

Gazel 381

Mısra: 3

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeb veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Hevâ-yı 'ışkuñ ile zerre-veş
yoluñda 'âşıklar
Gübâr-ı tenlerin hâk ile
yeksân eylesünler mi

87. ile:

Gazel 388

Mısra: 9

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeb veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Şoĥbet-i hâş etmege sa'y et
'Azîzî yâr ile
Tut sözüm olma cihân
bezminde 'âmîler gibi

88. ile:

Kaside 1

Mısra: 76

Kelimenin sonuna

*geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeb veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Bülbül ü gül gibi gülgeşt-i
çemen mevsimidür
Eyleseñ bülbülüñ ile n'ola
gülzâra güzer

89. ile:

Kaside 2

Mısra: 3

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeb veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

İktirân etse felekde n'ola
şems ile kamer
Alışur kevkebi şemsün
kamer ile her bâr

90. ile:

Kaside 2

Mısra: 4

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeb veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

İktirân etse felekde n'ola
şems ile kamer
Alışur kevkebi şemsün
kamer ile her bâr

91. ile:

Kaside 2

Mısra: 38

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeb veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Kamer öykündi meger şems-
i ruĥ-ı baĥtına kim
Kamerüñ yüzini zer tîĝ ile
şems etdi figâr

92. ile:

Kaside 2

Mısra: 47

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,*

*sebeb veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Kameri hüsn ile mât eyler
iken şems-i felek
Naĥ'-ı gerdünda kamer
eyledi şemsî ruĥ-ı yâr

93. ile:

Kaside 2

Mısra: 62

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeb veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Şanuram şems ü kamer
ayasın edindi maĥar
Kamer-i sîm ile şems-i zerin
etdikçe şumâr

94. ile:

Kaside 2

Mısra: 63

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeb veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Vaşf-ı şems ü kamer ile bu
kaşidem beñzer
Şu burûca kim ede şems ü
kamer anı medâr

95. ile:

Kaside 3

Mısra: 38

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeb veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Ebr-i cüduñdan ki baĥre
tañlasa bir kaçre nem
Ol nem ile baĥr o dem bir
lülü-yı raĥşân olur

96. ile:

Kaside 3

Mısra: 39

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeb veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Luṭf ile kılsañ nazar vîrâneye
bulur şeref
Hıışm ile baksañ 'adū
iḳlîmine vîrân olur

97. **ile:**

Kaside 3

Mısra: 40

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeb veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Luṭf ile kılsañ nazar vîrâneye
bulur şeref
Hıışm ile baksañ 'adū
iḳlîmine vîrân olur

98. **ile:**

Kaside 3

Mısra: 49

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeb veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Rif' atüñ bezminde hürşîd-i
cihân-tâb ile çarḫ
Bir müzehheb câmdur kim
rüz u şeb gerdan olur

99. **ile:**

Kaside 3

Mısra: 55

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeb veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Hüsrev-i mülk-i sühansın yâ
Kemâl ile Ḥasan
Pey-revüñ ḥüsn-i edâda var
ise Ḥassân olur

100. **ile:**

Kaside 3

Mısra: 66

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeb veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Vaşf-ı ḥaṭṭuñ kim berât-ı
nazmuma 'unvân olur

Nazmum ol 'unvân ile ser-
defter-i dîvân olur

101. **ile:**

Kaside 3

Mısra: 77

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeb veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Faḳr ile bir hâlete ergürdi
kim devrân beni
Dost ağlar ḥâlûme düşmen
bakup ḥandân olur

102. **ile:**

Kaside 3

Mısra: 38

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeb veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Ebr-i cüduñdan ki baḫre
taḡmlasa bir kaṭre nem
Ol nem ile baḫr o dem bir
lülü-yı raḫşân olur

103. **ile:**

Kaside 3

Mısra: 39

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeb veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Luṭf ile kılsañ nazar vîrâneye
bulur şeref
Hıışm ile baksañ 'adū
iḳlîmine vîrân olur

104. **ile:**

Kaside 3

Mısra: 40

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeb veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Luṭf ile kılsañ nazar vîrâneye
bulur şeref
Hıışm ile baksañ 'adū
iḳlîmine vîrân olur

105. **ile:**

Kaside 3

Mısra: 52

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeb veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Her ne meclisde ki câm-ı
luṭfuñ ola cür' a-rîz
La' l ile yâḳût u mercâna o
meclis kân olur

106. **ile:**

Kaside 3

Mısra: 66

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeb veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Vaşf-ı ḥaṭṭuñ kim berât-ı
nazmuma 'unvân olur
Nazmum ol 'unvân ile ser-
defter-i dîvân olur

107. **ile:**

Kaside 3

Mısra: 77

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeb veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Faḳr ile bir hâlete ergürdi
kim devrân beni
Dost ağlar ḥâlûme düşmen
bakup ḥandân olur

108. **ile:**

Kaside 4

Mısra: 39

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeb veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Nîze-i sîmîn ile baḡrın delüp
pervâne-veş
Ḥün-ı a' dâñı içerdî bulsa
kana kana şem'

109. **ile:**

Kaside 5

Mısra: 9

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeup veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Edüp zevraklar ile dil-rübâlar
'azm-i Tophâne
Deñiz mâlikleriyle her gün
olur seyri deryânuñ

110. **ile:**

Kaside 5

Mısra: 51

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeup veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Şıyâmî nâliš ile Gülşeniden
dem urup dâyim
Geçinürler mürîd-i pâki ol
sultân-ı 'irfânuñ

111. **ile:**

Kaside 5

Mısra: 62

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeup veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Hasan-süret 'Alî Bâlî bir
âfetdür velî Hilmî
Geçer kanber gulâmı cân ile
o şîr-i merdânuñ

112. **ile:**

Kaside 5

Mısra: 90

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeup veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Cüvân olduğ deyü şimdi
kenâr olmazlar 'uşşâka
Mutâb-zâde ile Tâcir 'Alî
Balisi ortanuñ

113. **ile:**

Kaside 5

Mısra: 104

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeup veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Güzeldür nerdibânı
Muşlinüñ haqqâ bu kim
Naqşî
Sürüd etse o şeh nâz ile
'aqlın alur insânuñ

114. **ile:**

Kaside 5

Mısra: 110

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeup veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Edenler ser-güzeşt-i Kâsımı
La 'lîn-Kabâdan güş
Enüşirvân ile cengin añar mı
şâh-ı merdânuñ

115. **ile:**

Kıt'a 18

Mısra: 5

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeup veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Çâr dîvâr ile saqfı kaldı lîk
Kim tamâm olmağa ol
dârü'l-emân

116. **ile:**

Lugaz 1

Mısra: 6

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeup veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Alnı üstinde siyeh ebrûları
Hüsni ile gökde hilâle harf
atar

117. **ile:**

Matla 16

Mısra: 2

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,*

*işteşlik, beraberlik, araç,
sebeup veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Ruğhlaruñ fikriyle çeşmüm
kim pür-eşk-i aldır
Şîşedür kim âb-ı gül-gün ile
mâl-Â-mâldır

118. **ile:**

Matla 21

Mısra: 1

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeup veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Rüz u şeb düşmez elüñden
bâde ile meşrebe
Böyle mey-hor olmak ey
sâkî düşer mi meşrebe

119. **ile:**

Matla 24

Mısra: 2

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeup veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Dil-i mañzûnumı vaşluñla
mesrür etseñ olmaz mı
O zulm ile yıkılmış beyti
ma' mür etseñ olmaz mı

120. **ile:**

Matla 36

Mısra: 2

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeup veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Bâd-ı âhumdur veren kalb-i
'adüya inkisâr
Darb-ı top ile olur düşmen
hişârî târumâr

121. **ile:**

Matla 44

Mısra: 1

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,*

sebeup veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ruḥ-ı yâr ile baḥş-i ḥüsne
yüz yumadüğün gördi
Seḥer gülşende şebnemle
gülün yüzine tükürdi

122. **ile:**

Matla 48

Mısra: 2

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeup veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Egerçi kim leb-i la'lüñ
bizümle tatlu balludur
Dil ü cân ile müjgānuñ velî
kanlu bıçaqludur

123. **ile:**

Matla 61

Mısra: 1

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeup veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Yıka bu 'ālemi yaқа felegün
küngüresin
Şeb-i hecründe yaşum āh ile
bir gün göresin

124. **ile:**

Matla 73

Mısra: 1

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeup veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Bülbül hezār derd ile
gülşende iñledi
Beñzi alındı şāhid-i verdün
beliñledi

125. **ile:**

Matla 76

Mısra: 1

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeup veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Şol şubḥ-dem ki yuya yüzün
ol gül āb ile
Gülzār-ı dehri pür ede bÿy-ı
gülāb ile

126. **ile:**

Matla 76

Mısra: 2

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeup veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Şol şubḥ-dem ki yuya yüzün
ol gül āb ile
Gülzār-ı dehri pür ede bÿy-ı
gülāb ile

127. **ile:**

Mesnevi 1

Mısra: 42

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeup veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Hāl-i cāmi' mükedder olmuş
idi
İçi eskiler ile tölmiş idi

128. **ile:**

Mesnevi 1

Mısra: 90

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeup veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Ḳalb-i mü'min gibi olup pür-
nür
Ola cāmi' çerāğ ile ma'mür

129. **ile:**

Muamma 1

Mısra: 1

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeup veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Erişdi mevsim-i gül töldi
'ālem şevḳ u tāb ile
Göñül bî-ḥad şarāb içmek
diler ol āftāb ile

130. **ile:**

Muamma 14

Mısra: 1

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeup veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Ruḥların gül-güne ile lāle-
veş al eylemiş
Ol nigār-ı seng-dil mihrini
pür-ḥāl eylemiş

131. **ile:**

Muamma 16

Mısra: 1

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeup veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Dest-i bād ile koyup
gülşende başı üzre ḥāk
Ol güne karşı yaқasın serv
iki kez etdi çāk

132. **ile:**

Muamma 25

Mısra: 1

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeup veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Zulm ile yaқup cānumuzı
āzer içinde
Āḥir ḳoduñ ey meh bizi
ḥākister içinde

133. **ile:**

Muamma 31

Mısra: 2

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeup veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Beni öldürmek için derd-i
dil-gir
Gam-ı hem-zādum ile etdi el
bir

134. **ile:**

Muamma 32

Mısra: 1

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeup veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Olalı hüsn ile meşhür o
melek
Kendüye anı bilür dil mîrek

135. **ile:**

Müseddes 1

Mısra: 1

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeup veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Ey kemâl ü fazl ile ‘âlemde
mümtâz u ferîd
Saña bende olmayan biñ cân
ile olsun yezîd

136. **ile:**

Müseddes 1

Mısra: 32

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeup veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Mihr ü meh gibi cihânda bir
musavver nürsîn
Halk-ı ‘âlem içre ‘ilm ü hilm
ile meşhürsîn

137. **ile:**

Müseddes 4

Mısra: 5

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeup veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Sen bu kemâl-i hüsn ile
bedr-i münîrsin
Hakkâ budur ki bî-bedel ü
bî-nazîrsin

138. **ile:**

Müseddes 4

Mısra: 11

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeup veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Sen bu kemâl-i hüsn ile
bedr-i münîrsin
Hakkâ budur ki bî-bedel ü
bî-nazîrsin

139. **ile:**

Müseddes 4

Mısra: 17

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeup veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Sen bu kemâl-i hüsn ile
bedr-i münîrsin
Hakkâ budur ki bî-bedel ü
bî-nazîrsin

140. **ile:**

Müseddes 4

Mısra: 23

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeup veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Sen bu kemâl-i hüsn ile
bedr-i münîrsin
Hakkâ budur ki bî-bedel ü
bî-nazîrsin

141. **ile:**

Müseddes 4

Mısra: 29

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeup veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Sen bu kemâl-i hüsn ile
bedr-i münîrsin
Hakkâ budur ki bî-bedel ü
bî-nazîrsin

142. **ile:**

Müseddes 4

Mısra: 31

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,*

*işteşlik, beraberlik, araç,
sebeup veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Alur göz ile nâzır olan
hüsnüñ ayına
Etmez nigâh mâh-ı felek olsa
âyîne

143. **ile:**

Müseddes 4

Mısra: 35

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeup veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Sen bu kemâl-i hüsn ile
bedr-i münîrsin
Hakkâ budur ki bî-bedel ü
bî-nazîrsin

144. **ile:**

Müseddes 4

Mısra: 41

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeup veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Sen bu kemâl-i hüsn ile
bedr-i münîrsin
Hakkâ budur ki bî-bedel ü
bî-nazîrsin

145. **ile:**

Tahmis 1

Mısra: 1

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebeup veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

Rüy-ı mehden ‘arîzuñ her
vech ile zîbâ-yımış
Müntehâ kaddüñ nihâl-i
sidreden bâlâ-yımış

146. **ile:**

Tahmis 1

Mısra: 5

*Kelimenin sonuna
geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,*

sebeb veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Eşigün her bāb ile
Firdevsden a'lā-yımış
Görmek istersem 'aceb mi
ārzū edüp seni

147. **ile:**

Tarih 22

Mısra: 5

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Nām ile Muştafādur ol server
Fi'li fi'l-i şāhābe-i Aḥmed

148. **ile:**

Tarih 22

Mısra: 16

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

İşidince bu hāli Şāh dahı
Bīm-i cān ile kıldı terk-i
beled

149. **ile:**

Tarih 27

Mısra: 1

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Erişüp taqdīr-i Rabbānī ile
tīg-i kazā
Sīne-i bī-kīne-i paşayı kıldı
zaḥm-nāk

150. **ile:**

Terci-bend 1

Mısra: 5

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Berg-i sebz ile her dıraḥt-ı
büleñd
Bir yeşil çetr-i sāye-dār oldu

151. **ile:**

Terci-bend 1

Mısra: 16

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Gül-i ter nāfesi açıldı yine
Büy-ı müşk ile pür olup
gülşen

152. **ile:**

Terci-bend 1

Mısra: 27

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Kıldı pür gevher ile gūş-ı
gülü
Katarāt-ı sirişki emtāruñ

153. **ile:**

Terci-bend 1

Mısra: 49

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Berg-i sebz ile zeyn olup
eşcār
Şaldı naṭ'-ı zemine sāye
çenār

154. **ile:**

Terci-bend 1

Mısra: 58

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Güle karşı bu maṭla'-ı hūbı
Dedi hoş şavt ile 'Azīzī-vār

155. **ile:**

Tesdis 1

Mısra: 2

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Kārı 'ışk ehli gibi her kesūñ
efgān ancak
Elem ü mihnet ile gözleri
giryān ancak

156. **ile:**

Tesdis 1

Mısra: 26

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Kimi dünyāda olup gül gibi
şād u ḥurrem
Kiminūñ girye vü efgān ile
çeşmi pür-nem

157. **ile:**

Tesdis 2

Mısra: 26

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Vādi-i firkatde çeşmüm nece
giryān olmasun
Gonca-veş derd ile bağrum
ya nece kan olmasun

158. **ile:**

Tesdis 3

Mısra: 2

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Dünyede gördüğüm ālāmı
yine yād edeyin
Şarşar-ı āhum ile 'ālemi
berbād edeyin

159. **ile:**

Tesdis 4

Mısra: 26

Kelimenin sonuna

*geldiğinde birliktelik,
işteşlik, beraberlik, araç,
sebepe veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarar.*

‘Azizînüñ şikest olmuşdı bu
kalb-i perîşânı
Çekerdi ta’ne-i ağıyâr ile
teşnî’-i nâdânı

160. **ile:**
Gazel 12
Mısra: 6
Birlikte.

Kaşuñla yüzüñ ü zülfüñ
temâşası yeter baña
Hilâl ü mihr ile ebr-i siyeh
devrânüñ olsun hep

161. **ile:**
Gazel 12
Mısra: 8
Birlikte.

Yeter seyr-i had ü kadd ü
hañ ü ‘âşıklara cānā
Gül ü serv-i revān ile çemen
bostānuñ olsun hep

162. **ile:**
Gazel 15
Mısra: 3
Birlikte.

Sinemi gel tiguñ ile çalma
şāhum kalmāsın
‘Āşıkın çalmak güzeller içre
bir kânün olup

163. **ile:**
Gazel 15
Mısra: 7
Birlikte.

Süz-ı sinemden yanardı mihr
ü māh ile nücüm
Ebr-i āhum tırmayaydı
hāyil-i gerdün olup

164. **ile:**
Gazel 19
Mısra: 3
Birlikte.

Gül gibi gülzār-ı dehri kimüñ
ile geşt eder

Ol nihāl-i serv-kağ kime
kenār oldu ‘aceb

165. **ile:**
Gazel 29
Mısra: 2
Birlikte.

Ey serv olaydı hadd-i
zātuñda istikāmet
Gülşende eylemezdüñ yār ile
bahş-i kāmēt

166. **ile:**
Gazel 50
Mısra: 12
Birlikte.

Mihr ü mehdür şanmañuz
derd ile bir āh eyleyüp
Çıkdı ol āh ile yerden göge
bir iki şerār

167. **ile:**
Gazel 53
Mısra: 2
Birlikte.

Bir seher bāğı ma’an kılssa
n’ola geşt ü güzār
Şebnem ile ağaç ata bile
binmişdür hezār

168. **ile:**
Gazel 59
Mısra: 1
Birlikte.

‘Aş eylemek ol yār ile
tenhā ne demekdür
Nüş etmek anuñla mey-i
hamrā ne demekdür

169. **ile:**
Gazel 81
Mısra: 5
Birlikte.

Yār için ağıyār ile cengüm
hikāyet eylesem
Seyyid-i Battāl Ğāzī kışşasın
ibtāl eder

170. **ile:**
Gazel 100
Mısra: 6
Birlikte.

Ehl-i diller göricek bir yerde
hañ u la’lūñı
Hemdem olmuş Hızr ile ‘İst-i
Meryem şandılar

171. **ile:**
Gazel 114
Mısra: 1
Birlikte.

Duñān-ı āh ile dilden ki her
zebāne çıkar
Döne döne meh-i tībāna
keh-keşāna çıkar

172. **ile:**
Gazel 118
Mısra: 9
Birlikte.

‘Azizî dām-ı zülf ü dāne-i
hāl ile dil murğın
Şikār etmek cihānda ol gözi
şayyāde gelmişdür

173. **ile:**
Gazel 121
Mısra: 1
Birlikte.

Haste dil la’lūñ için cān ile
her ān çekişür
Dilüñ o hālını kim görse
şanur cān çekişür

174. **ile:**
Gazel 131
Mısra: 1
Birlikte.

Hem-kađeñ olalı ağıyār ile
sīmīn-berimüz
Oldı hūn-āb ile pür kāse-i
çeşm-i terimüz

175. **ile:**
Gazel 147
Mısra: 6
Birlikte.

Zü’l-fiğār-ı gamze-y-ile sen
ki Haydarsın velī
Biz de neçe şir-i merd ile
oturmuş tırmışuz

176. **ile:**
Gazel 159

Mısra: 1
Birlikte.

Kim ki cānān ile oldu bāde-
nūş
Meclis-i devrānda cānın tutdı
hoş

177. **ile:**
Gazel 205
Mısra: 8
Birlikte.

Yollarda şatup bende-i
dīrīneñi şāhum
Ağyār-ı dil-āzār ile bāzār
eder olduñ

178. **ile:**
Gazel 227
Mısra: 8
Birlikte.

Şāhsār-ı gāmda nālān
olmasun mı ‘andelīb
Kim çemende hār ile her
dem güler oynar gül

179. **ile:**
Gazel 235
Mısra: 1
Birlikte.

Ey şevket ü dārā ile dārā-yı
Sitanbul
Sultān-ı ‘atā-bahş-ı re‘āyā-yı
Sitanbul

180. **ile:**
Gazel 236
Mısra: 3
Birlikte.

Hār ile hem-dem olup ey
yüzi gül ben bülbülñ
Hātırın sünbül şaçun gibi
perīşān etmegil

181. **ile:**
Gazel 242
Mısra: 3
Birlikte.

Tutdum sipāh-ı āhum ile rüy-
ı ‘ālemi
Şimdi benem zamānede şāh-ı
serīr-i gām

182. **ile:**
Gazel 252
Mısra: 8
Birlikte.

Ey elif-kağ boyı ‘ar‘arlar
arasında seni
Dün ‘adū-yı hār ile gördüm
katı ‘ār eylerem

183. **ile:**
Gazel 261
Mısra: 3
Birlikte.

Dün seni ağyār ile gördüm
gezerken nāgehān
Cānuma düşdi be-gāyet ey
meh-i tābān günü

184. **ile:**
Gazel 261
Mısra: 9
Birlikte.

‘Arz-ı hūsn etmez baña ol
Yūsuf-ı şānī ile
Ey ‘Azīzī söyleşem gelsün
hele mīzān günü

185. **ile:**
Gazel 298
Mısra: 3
Birlikte.

Gözüm cūy-ı sirişk ile kenār-
ı çeşme-i gāmda
Hemān ol küzeye beñzer kim
ola āb ile memlū

186. **ile:**
Gazel 323
Mısra: 10
Birlikte.

Ruññ bir deyr-i Meryemdür
ki olmuş mu‘tekif anda
Siyeh jend ile zülfuñ kāfiri
sālūs şeklinde

187. **ile:**
Gazel 366
Mısra: 14
Birlikte.

Tıtsa āfākı yine na‘raları
mestānuñ

Dāmen ile bir olup çāk-i
girībānları

188. **ile:**
Kaside 3
Mısra: 49
Birlikte.

Rif‘atūn bezminde hūrşid-i
cihān-tāb ile çarḥ
Bir müzehheb cāmdur kim
rüz u şeb gerdan olur

189. **ile:**
Kaside 3
Mısra: 55
Birlikte.

Hūsrev-i mülk-i sūhānsın yā
Kemāl ile Ḥasan
Pey-revūñ hūsn-i edāda var
ise Ḥassān olur

190. **ile:**
Kaside 5
Mısra: 43
Birlikte.

Güzīn-i āl-i Aḥmeddür Emīrī
ile Muḥtārī
Geçinürlerse eşrāfı ‘aceb mi
şi‘r-güyānuñ

191. **ile:**
Kıt‘a 10
Mısra: 3
Birlikte.

Lebūñ ağyār ile ‘ayş
eyleyicek kōrkum odur
Duḥter-i rez gibi aduñ
çekilür sultānum

192. **ile:**
Matla 74
Mısra: 1
Birlikte.

Görüp āh etdi deyü tīrūñ ile
zıhgīrūñ
Bulsa dilim dilim eylerdi
dilim şemşīrūñ

193. **ile:**
Muamma 1
Mısra: 2
Birlikte.

Erişdi mevsim-i gül tıldı
‘âlem şevk u tâb ile
Gönül bî-had şarâb içmek
diler ol âftâb ile

194. **ile:**

Tarih 20
Mısra: 7
Birlikte.

Bir ziyâd ile bu cāhuñ dil
dedi târîhini
Olduñ İbrâhîm Beg Seksâra
mîr-i bî-bedel

195. **ile:**

Tarih 21
Mısra: 11
Birlikte.

Yara bir şâh-ı merd ile o
mülhid Toğmaquñ başın
Öküz boynızına girerse
kırtulmaz Kara Han deñ

196. **ile:**

Tarih 22
Mısra: 7
Birlikte.

Erdi çün leşker ile Şirvâna
Girdi cünd-i ‘adūya hem-çü
esed

197. **ile:**

Tesdis 1
Mısra: 8
Birlikte.

Goncanuñ hānde olup bâğ-ı
cihānda kārı
Bülbülüñ girye ile kārı figān
u zārı

198. **ile:**

Kıt'a 25
Mısra: 3
*Bazı soyut isimlerden
sonra getirilince durum
bildiren zarflar oluşturur.*

Gülüp nâz ile ol hūrî-i cennet
Dedi Hâk rāzı olsun hulle
etdi

199. **ile:**

Gazel 4
Mısra: 6

*Araç anlamı katan
bağlama edatı.*

Gül-i nesrîn ile şöyle pür
oldı şahñ-ı şahrâ kim
Nücüm ile müzeyyen çarha
döndi ‘arşa-i gābrâ

200. **ile:**

Gazel 16
Mısra: 9
*Araç anlamı katan
bağlama edatı.*

Bir derde uğradum ki ğam-ı
‘ışk-ı yār ile
Loqmān olursa aña ‘ilāc
edemez tabīb

201. **ile:**

Gazel 34
Mısra: 2
*Araç anlamı katan
bağlama edatı.*

Āstānuñ olmayaydı hemser-i
zātü’l-bürüc
Nālem etmezdi kemend-i āh
ile aña ‘urüc

202. **ile:**

Gazel 34
Mısra: 9
*Araç anlamı katan
bağlama edatı.*

Cevr ile kıddüñ kemer edüp
‘Azîzî çün senüñ
Furşat el verürse ol nāzük-
miyānı sen de kuç

203. **ile:**

Gazel 37
Mısra: 7
*Araç anlamı katan
bağlama edatı.*

Neş‘e-i cām-ı şabūh ile olur
ol gonca şen
Tāb-ı mihriyle açılır verd-i
ra‘nā her şabāh

204. **ile:**

Gazel 50
Mısra: 7
*Araç anlamı katan
bağlama edatı.*

Naqd-i cān ile metā‘-ı
vaşluñı bāzār eden
Çārsū-yı dehr içinde hâk bu
kim aldı şikār

205. **ile:**

Gazel 52
Mısra: 8
*Araç anlamı katan
bağlama edatı.*

Bir melek çehresin ey meh ki
hüsün fīat‘ında
Eyledüñ mihr-i münîri meh-i
bedr ile kâmer

206. **ile:**

Gazel 55
Mısra: 3
*Araç anlamı katan
bağlama edatı.*

Şeh-i ‘ışkam nücüm ile
müzeyyen hayme-i gerdün
Başum üzre kurulmuş
sāyebān-ı zer-nigārumdur

207. **ile:**

Gazel 56
Mısra: 7
*Araç anlamı katan
bağlama edatı.*

İmtizāc etmez olursa feraḥ u
şādî ile
Hasta gönlüm ki ğam u
guşşa-i cānān iledür

208. **ile:**

Gazel 62
Mısra: 3
*Araç anlamı katan
bağlama edatı.*

Dilimüz hançer-i cevri ile
delüp dilberler
Sīnemüz tīg-i cefālarla figār
eylediler

209. **ile:**

Gazel 62
Mısra: 9
*Araç anlamı katan
bağlama edatı.*

‘İzz ü nāz ile ‘Azîzî o gözi
şāhinler

Yine murğ-ı dil-i nālānı şikār
eylediler

210. **ile:**

Gazel 63

Mısra: 3

*Araç anlamı katan
bağlama edati.*

Eşk-i sürh-âb ile rüy-ı
zerdümi al eyleyüp
Gözlerüm hecrüñde baña hoş
'aceb reng etdiler

211. **ile:**

Gazel 63

Mısra: 7

*Araç anlamı katan
bağlama edati.*

Gün yüzüñde hañ görüp
'uşşāk dūd-ı âh ile
Mihr ü meh âyînesin
göklerde pür-jeng etdiler

212. **ile:**

Gazel 63

Mısra: 15

*Araç anlamı katan
bağlama edati.*

Hüb-rûlar dün 'Azîzî hüsn
ile Yüsuf gibi
Keffe-i mîzân-ı gerdünda
mehi deng etdiler

213. **ile:**

Gazel 64

Mısra: 8

*Araç anlamı katan
bağlama edati.*

Şol dem şabâ ki zülfüñe
'ömrüm uzada el
Ol demde büy-ı misk ile
'âlem tola gelür

214. **ile:**

Gazel 76

Mısra: 1

*Araç anlamı katan
bağlama edati.*

Ruñuñ şevkı ile lāle delürmiş
tağa düşmişdür
Şaçuñ sevdāsı ile sünbül-i ter
bāğa düşmişdür

215. **ile:**

Gazel 76

Mısra: 2

*Araç anlamı katan
bağlama edati.*

Ruñuñ şevkı ile lāle delürmiş
tağa düşmişdür
Şaçuñ sevdāsı ile sünbül-i ter
bāğa düşmişdür

216. **ile:**

Gazel 87

Mısra: 2

*Araç anlamı katan
bağlama edati.*

Berg-i gül la' lîn-şadef jāle
dür-i yektā mıdur
Mevc urur bād-ı bahār ile
çemen deryā mıdur

217. **ile:**

Gazel 95

Mısra: 6

*Araç anlamı katan
bağlama edati.*

Derledükçe ruñı ol gönca-
dehānuñ bezedi
Kendözin jāle ile bir gül-i
handān derler

218. **ile:**

Gazel 96

Mısra: 5

*Araç anlamı katan
bağlama edati.*

Çazarsam tîşe-i âh ile tañ mı
sîne kühsārın
İşi Ferhād-ı 'ışkuñ Hüsrevā
çün küh-kenlikdür

219. **ile:**

Gazel 98

Mısra: 7

*Araç anlamı katan
bağlama edati.*

Çalup bir tîğ ile kânün-ı
sînem ol şeh-i hübân
Dedi sultān-ı mülk-i hüsn
olan kânūna mā'ildür

220. **ile:**

Gazel 104

Mısra: 5

*Araç anlamı katan
bağlama edati.*

Hayret alur nañl-i bāğı her
kaçan kim nāz ile
Dāmenin ol serv-kāmet der-
miyān eyler yürür

221. **ile:**

Gazel 107

Mısra: 5

*Araç anlamı katan
bağlama edati.*

Şanma nücüm ile māh gece
şerār-ı āhum
Çekdi sarāy-ı çarha altun
beneklü bir zār

222. **ile:**

Gazel 111

Mısra: 1

*Araç anlamı katan
bağlama edati.*

Hevā-yı kıddüñ ile ey gül-i
ter
Delürdi tağlara düşdi
şanavber

223. **ile:**

Gazel 115

Mısra: 3

*Araç anlamı katan
bağlama edati.*

Efendi zulm ile ağlatma
'āşkuñ yoħsa
Şikāyet etmege senden
Murād Hāne çıkar

224. **ile:**

Gazel 116

Mısra: 5

*Araç anlamı katan
bağlama edati.*

Mey-i hevā ile şüfî-i mest-i
nāka-dili
Eger ki söyledesin Şālih-i
zamāne çıkar

225. **ile:**

Gazel 124

Mısra: 4

*Araç anlamı katan
bağlama edati.*

Fiğānum çarhı gümletse
‘aceb mi kūy-ı ‘ışk içre
Yağar bir na‘ra ile ‘ālemi
mestāneler vardır

226. **ile:**

Gazel 125

Mısra: 4

Araç anlamı katan

bağlama edatı.

Ne hikmetdür bu kim bunda
kişi bir gün ferağ olsa
Neçe günler yine yaş yerine
derd ile kan ağlar

227. **iledür:-dür**

Gazel 126

Mısra: 1

Araç anlamı katan

bağlama edatı.

Revnağ-ı bezm o meh-cebîn
iledür
Şeref-i her mekân mekîn
iledür

228. **iledür:-dür**

Gazel 126

Mısra: 2

Araç anlamı katan

bağlama edatı.

Revnağ-ı bezm o meh-cebîn
iledür
Şeref-i her mekân mekîn
iledür

229. **iledür:-dür**

Gazel 126

Mısra: 4

Araç anlamı katan

bağlama edatı.

Behcet ü hüsni dilber-i meh-
veş
Hatt-ı hoş-büy-ı ‘anberîn
iledür

230. **iledür:-dür**

Gazel 126

Mısra: 6

Araç anlamı katan

bağlama edatı.

Turnasun sögsün ağzuma
la‘lûñ

Hük-m-i şâh-ı cihân nigîn
iledür

231. **iledür:-dür**

Gazel 126

Mısra: 8

Araç anlamı katan

bağlama edatı.

N’ola fer verse hâlûñe zülfün
Rağbet-i nâfe müşk-i Çîn
iledür

232. **iledür:-dür**

Gazel 126

Mısra: 10

Araç anlamı katan

bağlama edatı.

Meclis-i gamda neçe demdür
dil
Ney gibi nâle vü enîn iledür

233. **iledür:-dür**

Gazel 126

Mısra: 12

Araç anlamı katan

bağlama edatı.

Hak bu kim her zamân
‘Azîzînüñ
Şöhreti şî‘r-i nev-zemîn
iledür

234. **ile:**

Gazel 127

Mısra: 3

Araç anlamı katan

bağlama edatı.

Gül gül edüp şevk-ı rüy-ı yâr
ile dil sînesin
Lâle gibi nâr-ı gamla bağrını
dağlar yürür

235. **ile:**

Gazel 127

Mısra: 9

Araç anlamı katan

bağlama edatı.

‘İşk-ı yâr ile ‘Azîzî erdi bir
vādîye kim
Geh güler mecnûn-ı şeydâ
gibi gâh ağlar yürür

236. **ile:**

Gazel 128

Mısra: 3

Araç anlamı katan

bağlama edatı.

Kâmet-i ‘ar‘ar-hürâm ile o
nahl-i bâğ-ı nâz
Gülşen-i ‘âlemde bir serv-i
hürâmân kendidür

237. **ile:**

Gazel 128

Mısra: 14

Araç anlamı katan

bağlama edatı.

‘Arz-ı mîhr etse ne tañ aña
Züleyhâ-yı felek
Hüsni ile ol şeh ‘Azîzî mâh-ı
Ken‘ân kendidür

238. **ile:**

Gazel 132

Mısra: 5

Araç anlamı katan

bağlama edatı.

Başımız ger tîğ-i cevri ile
keserse râzîyuz
Kuluyuz neylerse biz ol
pâdsâha kâyilüz

239. **ile:**

Gazel 133

Mısra: 3

Araç anlamı katan

bağlama edatı.

Cân ile vaşlı kabağın göñül
alsam der iken
Duyup ol şüh dedi kalb ile
bâzâr olmaz

240. **ile:**

Gazel 133

Mısra: 4

Araç anlamı katan

bağlama edatı.

Cân ile vaşlı kabağın göñül
alsam der iken
Duyup ol şüh dedi kalb ile
bâzâr olmaz

241. **ile:**

Gazel 135

Mısra: 5

Araç anlamı katan

bağlama edatı.

Hāk-i ḥarīm-i yārüm ile
örtünüz beni
Küyünda ölice ki tenüm
yere karasuz

242. **ile:**

Gazel 142

Mısra: 2

*Araç anlamı katan
bağlama edatı.*

Olmazsa rāzı kullugumuzdan
efendimüz
Tığ-i gam ile öldürürüz
kendü kendimüz

243. **ile:**

Gazel 147

Mısra: 9

*Araç anlamı katan
bağlama edatı.*

Ḳaddümüz yā eyleyüp āh-ı
ḥadeng-endāz ile
Sevr-i gerdūna ‘Azizī neçe
kez zaḥm urmuşuz

244. **ile:**

Gazel 148

Mısra: 5

*Araç anlamı katan
bağlama edatı.*

Ol gerek cevri ile eşk-i
çeşmümüz baḥr eylesün
Biz şadef-vār ol dür-i
şehvārdan el çekmezüz

245. **ile:**

Gazel 155

Mısra: 9

*Araç anlamı katan
bağlama edatı.*

Kimi gördise gözüñ gamze
ile öldürmiş
Yine çok kimse bugün tır-i
cefādan geçmiş

246. **ile:**

Gazel 160

Mısra: 2

*Araç anlamı katan
bağlama edatı.*

Āḥir bu dār-ı pür-gam vīrān
olur gidermiş

Hāk ile cümle ‘ālem yeksān
olur gidermiş

247. **ile:**

Gazel 161

Mısra: 11

*Araç anlamı katan
bağlama edatı.*

Tagassül eden āb-ı tevbe ile
Gidüp çirk-i günāḥı tāḥir
olmuş

248. **ile:**

Gazel 178

Mısra: 2

*Araç anlamı katan
bağlama edatı.*

Nev-bahār oldı yine bezm-i
çemen buldı şeref
Şavt-ı murğān-ı nevā-sāz ile
toldı her taraf

249. **ile:**

Gazel 183

Mısra: 7

*Araç anlamı katan
bağlama edatı.*

Hāne-i dil seng-i cevri yār
ile ma‘mūr iken
Erişüp bār-ı gamıyla kıldı
vīrān ayrılık

250. **ile:**

Gazel 187

Mısra: 1

*Araç anlamı katan
bağlama edatı.*

Nece āh eylemeyem derd ile
cānānum yok
Nece kan ağlamayam bir
gül-i ḥandānum yok

251. **ile:**

Gazel 189

Mısra: 3

*Araç anlamı katan
bağlama edatı.*

‘İzz ü nāz ile görelen şīve-i
reftāruñı
Servler şahn-ı çemende
ḥāksāruñdur senüñ

252. **ile:**

Gazel 191

Mısra: 3

*Araç anlamı katan
bağlama edatı.*

Ḥançer-i ser-tiz-i ‘ışk-ı yār
ile ey sīne sen
Pāre pāre rīze rīze çāk çāk
olsaḥn gerek

253. **ile:**

Gazel 191

Mısra: 10

*Araç anlamı katan
bağlama edatı.*

Eyleyüp ālāyiş-i şevb-i
cihāndan ictināb
Āb-ı istiğfār ile ey ḳalb pāk
olsaḥn gerek

254. **ile:**

Gazel 197

Mısra: 6

*Araç anlamı katan
bağlama edatı.*

Keşti-i cismi şalup baḥr-i
belā-yı ‘ışka
Gözümüz yaşı ile ‘ālemi
tūfān etdük

255. **ile:**

Gazel 197

Mısra: 8

*Araç anlamı katan
bağlama edatı.*

Şanma encüm şeb-i hecrüñde
felek şafḥasını
Şerer-i āteş-i āh ile zer-efşān
etdük

256. **ile:**

Gazel 202

Mısra: 6

*Araç anlamı katan
bağlama edatı.*

Bulsa bir demde kırardı
‘ālemi
Ḥançer-i müjgān ile ḳanlı
gözüñ

257. **ile:**

Gazel 202

Mısra: 10

*Araç anlamı katan
bağlama edati.*

‘Arz-ı dil-dāra olam derseñ
maḥal
Āb-ı eşk ile ‘Azīzī yu gözün

258. **ile:**

Gazel 208

Mısra: 7

*Araç anlamı katan
bağlama edati.*

Görinen gül gül degül encüm
şerār-ı āh ile
Şahñ-ı gerdünı ser-Ā-ser
eyledüm nesrīnlik

259. **ile:**

Gazel 211

Mısra: 7

*Araç anlamı katan
bağlama edati.*

Cevr-i dil-dār ile kendümden
osandum vaḫtidür
Cismümi hırmen gibi ey āh
berbād eyleseñ

260. **ile:**

Gazel 213

Mısra: 1

*Araç anlamı katan
bağlama edati.*

Cihānda vuşlat-ı yār ile
şādān olmaduñ gitdün
Dilā ‘ömrün ğam-ıla geçdi
ḫandān olmaduñ gitdün

261. **ile:**

Gazel 214

Mısra: 3

*Araç anlamı katan
bağlama edati.*

Edüp bir cām ile meclisde
mürde-dilleri iḫyā
N’ola ey sākī-i ‘İşī-neses
mevtāyī söyletseñ

262. **ile:**

Gazel 218

Mısra: 9

*Araç anlamı katan
bağlama edati.*

Çü sen olduñ gül-i ra’nāsı
ḫüsn ile varup ben de
Olayın nālelerle bülbül-i
ḫoş-güyü Eyyübuñ

263. **ile:**

Gazel 224

Mısra: 6

*Araç anlamı katan
bağlama edati.*

Metā’-ı vaşluñı aġyāre ‘arz
etmezduñ ey meh-rū
Aña ben naqd-i cān ile
ḫarīdār olduğum bilsen

264. **ile:**

Gazel 225

Mısra: 5

*Araç anlamı katan
bağlama edati.*

Tek cefā vü cevruñ ile
döstüm öldür beni
Düşmen ol ḫālī görüp şādān
olursa ğam degül

265. **ile:**

Gazel 225

Mısra: 10

*Araç anlamı katan
bağlama edati.*

Etmesün zulmin ‘Azīzī tek o
şeh benden dirġ
Milk-i dil ol zulm ile vīrān
olursa ğam degül

266. **ile:**

Gazel 230

Mısra: 3

*Araç anlamı katan
bağlama edati.*

Biñ ‘işve vü nāz ile eyā serv-
i sehī-ḫad
Gülzār-ı cihān içre yürü
cilve-künān ol

267. **ile:**

Gazel 231

Mısra: 4

*Araç anlamı katan
bağlama edati.*

Bir işāretle yoluña vermez
isem baş u cān

Bağrumı biñ pāre tġ-i ḫışm
ile ura da dil

268. **ile:**

Gazel 231

Mısra: 7

*Araç anlamı katan
bağlama edati.*

Tġ-i cevri ile ‘Azīzī öldürür
vermez amān
Vermesün ‘ālemde kimse ol
şeh-i bī-dāda dil

269. **ile:**

Gazel 233

Mısra: 2

*Araç anlamı katan
bağlama edati.*

Düşeli ḫalka-i zülf-i ruḫ-ı
cānāna gönül
Oldı zencīr ile bağlamalı
dīvāne gönül

270. **ile:**

Gazel 245

Mısra: 2

*Araç anlamı katan
bağlama edati.*

Vaşf-ı la’lün olalı ey büt-i
şīrīn sūḫanum
Oldı pür gevher-i nā-yāb ile
dürç-i dehenüm

271. **ile:**

Gazel 258

Mısra: 1

*Araç anlamı katan
bağlama edati.*

Derdā n’edeyin āteş-i hicrān
ile yandum
Göz yaşlarını aқıduban ḫana
boyandum

272. **ile:**

Gazel 272

Mısra: 8

*Araç anlamı katan
bağlama edati.*

Aқmasun mı yaşumuñ seyli
gözümde taşra
Kırpıgüm kürek ile қomaz
anı kürümesün

273. **ile:**

Gazel 276

Mısra: 7

*Araç anlamı katan
bağlama edatı.*

Beni cevr ile öldürmek
dilerseñ şöyle öldür kim
Görenler ‘ibret alsunlar
cihân içre şehâ benden

274. **ile:**

Gazel 282

Mısra: 1

*Araç anlamı katan
bağlama edatı.*

Ƙo sîneñ tîg-i hecr-i yâr ile
ey dil figâr olsun
‘Adem iklîmine cân gitmege
bir reh-güzâr olsun

275. **ile:**

Gazel 294

Mısra: 10

*Araç anlamı katan
bağlama edatı.*

O şehûñ olmadı manzûri
‘Azîzi gerçi
Ƙıldı pür gevher ile çeşm-i
güher-bâr etegin

276. **ile:**

Gazel 295

Mısra: 8

*Araç anlamı katan
bağlama edatı.*

Saña Ƙul olmağa cânlar verür
ins ü perî hanum
Niğîn-i la‘l ile beñzer
Süleymân-ı zamânsın sen

277. **ile:**

Gazel 295

Mısra: 9

*Araç anlamı katan
bağlama edatı.*

‘Azîzi nağd-i cân ile ne tañ
olsa ħarîdârûñ
Meh-i Ken‘ân gibi ħüsn ile
mümtâz-ı cihânsın sen

278. **ile:**

Gazel 298

Mısra: 4

*Araç anlamı katan
bağlama edatı.*

Gözüm cüy-yı sirişk ile kenâr-
ı çeşme-i ħamda
Hemân ol küzeye beñzer kim
ola âb ile memlû

279. **ile:**

Gazel 298

Mısra: 10

*Araç anlamı katan
bağlama edatı.*

‘Azîzi nağd-i eşk-i çeşmüñ
İşâr edegör yoħsa
Şikâr olmaz kemend-i âh ile
ol gözleri âhû

280. **ile:**

Gazel 303

Mısra: 4

*Araç anlamı katan
bağlama edatı.*

Demidür ħâne-i cânâ açılısun
bâb-ı rahmetler
Efendi tîgüñ ile sînemi yer
yer figâr eyle

281. **ile:**

Gazel 312

Mısra: 6

*Araç anlamı katan
bağlama edatı.*

Bülbüle ‘arz-ı cemâl etmek
içün gülşende
Ƙıldı gül-günî ile al yañağın
lâle

282. **ile:**

Gazel 312

Mısra: 9

*Araç anlamı katan
bağlama edatı.*

Süzen-i ħâr ile güşımı delüp
duħter-i gül
Ƙıldı pür gevher-i jâleyle
Ƙulağın lâle

283. **ile:**

Gazel 322

Mısra: 3

*Araç anlamı katan
bağlama edatı.*

Çeşm ü cânım pür olur nür-ı
sürür ile kaçan
Gözlerüm gün yüzüñi ey
meh-i ħarrâ görse

284. **ile:**

Gazel 325

Mısra: 5

*Araç anlamı katan
bağlama edatı.*

Tîşe-i merg ile Ferhâduñ
edüp başını ħurd
Ƙıydı cellâd-ı felek göz göre
ol üstâda

285. **ile:**

Gazel 329

Mısra: 3

*Araç anlamı katan
bağlama edatı.*

Öldürürsin tîr-i müjgân ile
‘uşşâkı vü hem
Uğramazsın öliceğ bir kez
Ƙubûrı yanına

286. **ile:**

Gazel 364

Mısra: 6

*Araç anlamı katan
bağlama edatı.*

Oldı pür âteş ile kâħ-ı
sipihrûñ bâmı
Şol kadar çıkdı göge kim
gece âhum şereri

287. **ile:**

Tarih 21

Mısra: 7

*Araç anlamı katan
bağlama edatı.*

Ğuzât-ı müslimînüñ tîgi ile
dökülen Ƙanlar
Eder şahrâ-yı Kâşân yolların
la‘l-i Bedaħşân deñ

288. **ile:**

Tarih 21

Mısra: 10

*Araç anlamı katan
bağlama edatı.*

Ƙarabâguñ ser-Ā-ser ħarħ-ı
ħün-ı sürħ-reng olup

Süyüf-ı miḥnet ile verdiler
cân kavm-i Tercân deñ

289. **ile:**

Tarih 21

Mısra: 17

*Araç anlamı katan
bağlama edati.*

Ser-i a 'dāya gāzīler kesüp tīg
ile şirvānī
Elüñden aldılar Şirvānī edüp
tūr-i bārān deñ

290. **ile:**

Tarih 23

Mısra: 1

*Araç anlamı katan
bağlama edati.*

Hamdülillāh ki aldı tīgi ile
Şeh-i 'ālī-nijād Şirvānī

291. **ile:**

Tarih 23

Mısra: 5

*Araç anlamı katan
bağlama edati.*

Tīg-i bürrānlar ile sürḥ-sere
Kesdi ehl-i cihād Şirvānī

292. **ile:**

Tarih 27

Mısra: 4

*Araç anlamı katan
bağlama edati.*

Ya 'ni bir dīvāne dīvānında
merhūmuñ bugün
Ḥançer ile deldi levḥ-i
şadrını bī-vehm ü bāk

293. **ile:**

Gazel 231

Mısra: 1

Etkisiyle.

'İşkuñ ile gözyaşın baḥr
etmeyen üftāde-dil
Ḳurtulup girdāb-ı ğamdan
olmasun āzāde-dil

294. **iledür:-dür**

Gazel 56

Mısra: 1

Sebebiyle.

Zīver-i dergeh-i yār eşk-i
firāvān iledür
Zīnet-i evc-i semā encüm-i
raḥşān iledür

295. **iledür:-dür**

Gazel 56

Mısra: 2

Sebebiyle.

Zīver-i dergeh-i yār eşk-i
firāvān iledür
Zīnet-i evc-i semā encüm-i
raḥşān iledür

296. **iledür:-dür**

Gazel 56

Mısra: 4

Sebebiyle.

Revnaḳ-ı bāğ-ı cihān olsa
n'ola gün gibi yār
Behcet-i gülşen-i 'ālem gül-i
ḥandān iledür

297. **iledür:-dür**

Gazel 56

Mısra: 6

Sebebiyle.

Şeb-i ḥaṭṭına ḥüsün ḥaddi
verür ol māhuñ
Şöhret-i bezm-i şafā şem'-i
fürüzān iledür

298. **iledür:-dür**

Gazel 56

Mısra: 8

Sebebiyle.

İmtizāc etmez olursa feraḥ u
şādī ile
Ḥasta göñlüm ki ğam u
ġuşşa-i cānān iledür

299. **iledür:-dür**

Gazel 56

Mısra: 10

Sebebiyle.

Fer veren dehre 'Azīzī o
meh-i 'ālemdür
Nitekim Mışra şeref Yūsuf-ı
Ken'an iledür

300. **ile:**

Gazel 133

Mısra: 9

Sebebiyle.

Ĝam ile öleceğüñ bilse
'Azīzī cānān
Saña ol ḥāṭır-ı aġyārı koyup
yār olmaz

301. **ile:**

Gazel 138

Mısra: 3

Sebebiyle.

İñleseñ derd ile tañ mı
nitekim bülbül-i zār
Ḳafes-i derd ü ğam-ı 'işka
giriñtāruz biz

302. **ile:**

Gazel 160

Mısra: 5

Sebebiyle.

Nār-ı maḥabbet ile ğam
tābesinde 'aşık
Mānend-i murğ-ı bismil
biryān olur gidermiş

303. **ile:**

Gazel 165

Mısra: 1

Sebebiyle.

Hilālūñ fikr-i ebrūñ ile gökde
kaddi dāl olmuş
Şarmış çehre-i zībāsı
mihrūñle ḥayāl olmuş

304. **ile:**

Gazel 233

Mısra: 8

Sebebiyle.

Vuşlatuñ ayına erişmege yok
mı çāre
Neçe bir tāb-ı teb-i hecrūñ ile
yana göñül

305. **ile:**

Gazel 233

Mısra: 10

Sebebiyle.

Gülsitān-ı ser-i küyında
'Azīzī yārūñ
Döndi eġġān ile bir bülbül-i
nālāna göñül

306. **ile:**

Gazel 197

Mısra: 4

İle edatı, "sonucunda, neticesinde" anlamındadır.

İncinürsün bize meclisde
niğārā tūt kim
Mey-i la'l-i lebūñi emmek
ile kan etdük

ilet:

1. **iletmek:-mek**

Gazel 118

Mısra: 4

Götürmek, ulaştırmak.

Ne bilsün kār-ı 'ışkı
neydüğün Kays-ı beyābāñi
Ol işi başa iletmek yine
Ferhāda gelmişdür

ilik:

1. **ilik:**

Kıt'a 14

Mısra: 4

*Kemiklerin iç
boşluklarını dolduran ve kan
hücrelerinin yapımını
sağlayan doku.*

Keremsizden kerem
ümmîdin etmek
İlik ummak gibidür kîr-i
segden

ilk uran okçudur:

1. **ilk uran okçudur:**

Matla 51

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Atasözü**

İlk vuran okçudur.

Kirpigün gamzeñden õñ urur
oķın cāna her ān
Bu meşeldür ilk uran okçudur
ey kaşı kemān

'ilm ü hilm:

1. **'ilm ü hilm:**

Mesnevi 1

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yumuşak huy ve bilgi.

'İlm ü hilm ü 'amelde hemçü
velī
BezI-i cūd u keremde 'ayn-ı
'Alī

2. **'ilm ü hilm:**

Müseddes 1

Mısra: 32

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yumuşak huy ve bilgi.

Mihr ü meh gibi cihānda bir
musavver nürsın
Halk-ı 'ālem içre 'ilm ü hilm
ile meşhürsın

'ilm-i ahfāda:

1. **'ilm-i ahfāda:-da**

Lugaz 4

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gizli ilimler.

'İlm-i ahfāda eli vardur
meger
Kimse görmez anı ol maħfī
gezer

**'ilm-i erķām u nazm u
inşāda:**

1. **'ilm-i erķām u nazm u
inşāda:-da**

Kıt'a 1

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Rakamlar, şiir ve düz
yazı ilmi.*

'İlm-i erķām u nazm u
inşāda
Hayli akrān içinde
mu'teberem

'ilm-i gāzī:

1. **'ilm-i gāzī:**

Kaside 5

Mısra: 45

Kelime Tipi: -

Özel ad.

Olup kūşe-nişīn-i kahve-
hāne 'İlm-i gāzī
Yine evşāfın eyler dilberān-ı
kāse-gerdānuñ

'ilm-i nāzük:

1. **'ilm-i nāzük:**

Kaside 5

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

*Edirne'de doğdu. Asıl
adı Ahmed'dir. İlm-i Nāzük
saniyla tanındı. Lütfi Çelebi
adında bir kadının oğludur.
Öğrenimini tamamladıktan
sonra Abdurrahman
Efendi'den mülahazme
Riyāzī'ye göreyye Kınaltı-
zāde Ali Efendi'den mülahazım
oldu (Riyāzī vr. 78a). Bazı
yerlerde kadılık yaptı.
1008/1600 yılında Kıbrıs'ta
Baf kadısı iken vefat etti
(Kaf-zāde Fā'izī vr. 130b,
Kazancıgil 1996: 141,
Akbayar 1998: 794). Ölüm
tarihini Riyāzī 1000/1592
civarı olarak gösterirken
(Riyāzī vr. 78a), Rıza ise
İlmî'nin 1000/1592 yılında
Edirne'de öldüğünü
belirtmektedir (Zavotçu
2009: 125). İlmî'nin
herhangi bir eserinin olup
olmadığı hakkında
kaynaklarda bilgi
bulunmamaktadır. Ancak
çeşitli mecmualarda şaire ait
şürlere rastlanmaktadır.
Kaynaklar, İlmî'nin
şairliğinden övgüyle
bahsetmişlerdir. Hasan
Çelebi, İlmî'nin nazik
şürlerinin ve ustaca
söylenmiş sözlerinin
bulduğunu, şürlerinin
sade, aşıkane ve yakıcı
olduğunu belirtir (Eyduvan
2009: 69).*

Oķur nāzük gāzeller
gördüğüne 'İlm-i nāzük
Nezāketden degüldür hālī
tab'-ı nāzūki anuñ

iltifat:

1. **iltifât:-ı****Kaside 5**

Mısra: 26

Teveccüh, ilgi, güler

yüz.

Eder ehl-i kemâle her kişi
rağbet bi-ḥamdillâh
Ki vardır iltifâtı zümre-i
erbâb-ı 'irfânûñ

iltifât u i 'tibârûñdur:1. **iltifât u i 'tibârûñdur:-uñ, -dur****Gazel 189**

Mısra: 18

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***İltifat ve itibar.*

Kâ'il-i ebyât u eş'âr eyleyen
her bî-dili
Ehl-i nazma iltifât u
i 'tibârûñdur senüñ

iltimâs:1. **iltimâs:****Gazel 153**

Mısra: 6

Talep, rica.

Cân u gönül vefâñı eder her
dem arzû
Mücrim niteki luṭf-ı
şehenşâhı iltimâs

imâm-ı 'ışkına:1. **imâm-ı 'ışkına:-ı, -n, -a****Kaside 5**

Mısra: 84

Kelime Tipi: -

Aşk imamı.

Mü'ezzin-zâde kim bir
dilber-i mevzûn-ḳametdür
İmâm-ı 'ışkına uydı cihân ol
mâh-ı ğarrânûñ

imâm-zâde:1. **imâm-zâdeyle:-yle****Kaside 5**

Mısra: 78

İmamın oğlu II özel ad.

Der-i meyhânesini küşe-i
mihrâba vermezler
İmâm-zâdeyle Câmcı-zâde ol
maḥbûb-ı tersânûñ

imân:1. **imân-ıla:-ıla****Gazel 311**

Mısra: 2

*İnanmak, kalben itikat
ve lisanen ikrar etmek.*

Cânı teslîm edegör mihr-i
ruḥ-ı cânân-ıla
Ey gönül gitmek dilerseñ
dünyeden imân-ıla

2. **imâni:-ı****Kit'a 3**

Mısra: 4

*Din. Allah'ın birliğini,
melekleri, mukaddes
kitapları, peygamberleri,
kıyâmet gününü, kaderi,
ölümünden sonra dirilmeyi
kalp ile tasdik ve dil ile ikrar
etme, kalben inanma ve dil
ile söyleme.*

Ğaḳab ehlinden olmağı terk
et
Ki ğaḳab fâsid eyler imâni

imâna geldi:1. **imâna geldi:-di****Gazel 362**

Mısra: 6

*Kelime Tipi: Deyim
Müslümanlığı kabul
etmek; en sonunda doğruyu
söylemek; sonradan bir şeyi
kabul edip uymak.II
Merhamete gelmek.*

Cemâlûñ nürünü gördi meger
şem'
Götürüp barmağın imâna
geldi

2. **imâna geldi:-di****Kaside 4**

Mısra: 46

*Kelime Tipi: Deyim
Müslümanlığı kabul
etmek; en sonunda doğruyu
söylemek; sonradan bir şeyi**kabul edip uymak.II
Merhamete gelmek.*

Nür-ı ḥüsn-i meh-veşûñ
bezmünde görmüştür meger
Barmağın götürdü geldi
şevkıla imâna şem'

imâna gele:1. **imâna gele:-e****Gazel 343**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim***Müslümanlığı kabul**etmek; en sonunda doğruyu
söylemek; sonradan bir şeyi
kabul edip uymak.II
Merhamete gelmek.*

Ḥaṭ-ı miskîn ruḥ-ı dilber-i
fettâna gele
Beñzer ol kâfir-i bî-dîne ki
imâna gele

2. **imâna gele:-e****Matla 40**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim***Müslümanlığı kabul**etmek; en sonunda doğruyu
söylemek; sonradan bir şeyi
kabul edip uymak.II
Merhamete gelmek.*

Terk edüp cevri baña raḥm
ede mi cânâne
Hiç koyup küfri o kâfir gele
mi imâna

'imâret:1. **'imâretdür:-dür****Gazel 161**

Mısra: 5

*Bulunduğu yeri**bayındır duruma getiren
câmi, medrese, hastahâne,
misâfirhâne, hankah, türbe,
kale vb. eser.*

'İmâretdür ribât-ı sîne güyâ
Ḥayâl-i sîne anda nâzır olmuş

imiş:1. **imiş:****Gazel 322**

Mısra: 11
Basit fiilleri bileşik fiil
yapan çekim eki.

Ol şehūn cām-ı lebi yādına
nūş eyler imiş
Her ne yerde ki ‘Azīzī mey-i
hamrā görse

2. imiş:

Gazel 358
Mısra: 9
Basit fiilleri bileşik fiil
yapan çekim eki.

Çalınadı bāde sürüldi der
işmiş pīr-i muḡān
Sözün azıtdı ‘Azīzī gör e şol
fertüti

3. imiş:

Gazel 364
Mısra: 8
Basit fiilleri bileşik fiil
yapan çekim eki.

N’ola bir yerde ḡamuñla
yoḡ-ısa ārāmum
Ehl-i ‘ışkuñ güzelüm olmaz
işmiş ārāmı

4. imiş:

Matla 62
Mısra: 1
Basit fiilleri bileşik fiil
yapan çekim eki.

‘Aşk-ı Leylā-y-ile geşt eyler
işmiş hāmūnı
Ne ‘aceb vādīye düşmiş
görünüz Mecnūnı

5. imiş:

Gazel 44
Mısra: 10
İsim soylu kelimlerin
cümlede yüklem olarak
kullanılmasını sağlayan
yardımcı fiil, ekfiil.

Nihāl-i kāmetine beñzesün
mi andan ol servūñ
‘Azīzī ūtulum maḡbūl imiş
eşcārda şimşād

6. imiş:

Gazel 102
Mısra: 4

İsim soylu kelimlerin
cümlede yüklem olarak
kullanılmasını sağlayan
yardımcı fiil, ekfiil.

Müje tīḡini çeküp dil komadı
dilmēdük āh
Ne ‘aceb āfet imiş ḡamze-i
bed-hūy-ı nigār

7. imiş:

Gazel 233
Mısra: 6
İsim soylu kelimlerin
cümlede yüklem olarak
kullanılmasını sağlayan
yardımcı fiil, ekfiil.

Elüm alup beni deyr-i ḡama
şaldı āhir
Vermelü degül imiş ol büt-i
fettāna göñül

8. imiş:

Gazel 340
Mısra: 2
İsim soylu kelimlerin
cümlede yüklem olarak
kullanılmasını sağlayan
yardımcı fiil, ekfiil.

Bir görürsin beni aḡyār ile
ihsānuñda
Eyü yatlu bir imiş pādşehüm
yanuñda

9. imiş:

Gazel 347
Mısra: 1
İsim soylu kelimlerin
cümlede yüklem olarak
kullanılmasını sağlayan
yardımcı fiil, ekfiil.

‘Āşık-ı ḡaste-dilūñ vuşlat
işmiş dermānı
Bari bir kez ḡuçabilsem o
tabīb-i cānı

10. imiş:

Gazel 389
Mısra: 2
İsim soylu kelimlerin
cümlede yüklem olarak
kullanılmasını sağlayan
yardımcı fiil, ekfiil.

Dün gece Ka‘be-i kūyuñda
görenler māhı
Dedi Bū-Ṭālib imiş görmeḡe
‘Abdullāhı

11. imiş:

Matla 3
Mısra: 1
İsim soylu kelimlerin
cümlede yüklem olarak
kullanılmasını sağlayan
yardımcı fiil, ekfiil.

Kelle-i Ḳays belā murḡına
ser-menzil imiş
Ceres-i üştür-i Leylāya
fiḡānı dilemiş

imren:

1. imrendüğinden:-dū, -gin,
-den

Gazel 109
Mısra: 4
Gipta etmek, hoşa giden
bir şeyi arzu etmek, aşırı
derecede arzu etmek.

Yaş degüldür dökülen
gördükçe la‘lūñ mīvesin
Çeşmümūñ imrendüğinden
aḡzınuñ şuyı aḡar

2. imrenür:-ür

Gazel 190
Mısra: 5
Gipta etmek, hoşa giden
bir şeyi arzu etmek, aşırı
derecede arzu etmek.

Dedüm cān imrenür
gördükçe la‘lūñ
Dedi kim bil de söylegil
cevābuñ

imtizāc etmez:

1. imtizāc etmez:-mez

Gazel 32
Mısra: 10
Kelime Tipi: Kalp
İfade

Karışabilme, birden
fazla cismin karışıp bir cisim
oluşturması, iyi geçinme,
uyuşma, kaynaşma, geçinme.

O melek-sīmā Azīzī nece yār
olsun saña
Kim perī insān-ile etmez
bilürsin imtizāc

2. **imtizāc etmez:-mez**

Gazel 56

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Karışabilme, birden
fazla cismin karışıp bir cisim
oluşturması, iyi geçinme,
uyuşma, kaynaşma, geçinme.*

İmtizāc etmez olursa feraḥ u
şādī ile
Ḥasta göñlüm ki ğam u
ğuşsa-i cānān iledür

in:

1. **ine:-e**

Müseddes 4

Mısra: 33

Yukarıdan aşağıya

doğru gelmek, inmek.

Yüz sürmek için ayağıña
gökden ay ine
Baş egdi mäh-ı nev kaşuñuñ
hüsñ ü ayına

2. **inüpdür:-üp, -dür**

Gazel 298

Mısra: 8

Yukarıdan aşağıya

doğru inmek II akmak.

Gül-i rüyuñ añup bezm-i
çemende girye etmekden
İnüpdür nergis-i mestüñ
gözine jāleden aq şu

in-:

1. **inmiş:-miş**

Gazel 323

Mısra: 2

Yukarıdan aşağıya

doğru gelmek, inmek.

O meh kim cilveler eyler
yürür tāvūs şeklinde
Melekdür gökden inmiş
güiyā nāmūs şeklinde

2. **ine:-e**

Gazel 344

Mısra: 2

Yukarıdan aşağıya

doğru gelmek, inmek.

Gelse ‘izz ü nāz ile ol büt
kelisā seyrine
Çarḥ-ı çärümden ine anuñ
Mesihā seyrine

‘inād:

1. **‘inādın:-ın**

Gazel 270

Mısra: 8

Bir konuda direnme,

*ayak direme; karşı çıkma,
karşı düşünce ileri sürme.*

Ṭarīk-ı ‘ışka şüfi kāyil olmaz
Mu‘ānid ölse terk etmez
‘inādın

in ‘ām:

1. **in ‘āmın:-ın**

Kaside 1

Mısra: 67

Lütuf, ihsan.

Bülbül evrāk-ı güle yazmağ
içün in ‘āmın
Bülbüle oldı gülün her varağı
bir defter

in ‘ām-ı şerif etseñ:

1. **in ‘ām-ı şerif etseñ:-se, -ñ**

Gazel 177

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şerefli lütuf etmek.

Neçe demdür çekerüz rüze-i
hecrüñ şāhum
Ni‘ām-ı vaşluñı etseñ n’ola
in ‘ām-ı şerif

inan:

1. **inanmazsañ:-maz, -sa, -ñ**

Gazel 380

Mısra: 2

İnanmak, inanma işi.

Sen güneş yüzlünüñ
olduğına çarḥ abdālī
Ger inanmazsañ efendi meh-
i nevdür dāli

2. **inanmayan:-ma, -y, -an**

Gazel 70

Mısra: 3

Doğru olarak kabul

etmek.

Benüm abdāl-ı ‘ışk
olduğuma kimdür inanmayan
Biḥamdillāh ki sīnem
tekyesinde neçe dālüm var

‘ināyet:

1. **‘ināyetle:-le**

Müseddes 1

Mısra: 43

Lütuf, ihsan, iyilik.

Her faḳrūñ ḥāline edüp
‘ināyetle nazar
Keff-i cüduñdan aña İṣār
edersin sīm ü zer

2. **‘ināyet:**

Müseddes 2

Mısra: 27

Lütuf, ihsan, iyilik.

Dermendüñ olsa bu ḥaste
‘ināyet yok midur
Yā ‘Azīzī kuluña luṭf u
ḥimāyet yok midur

‘ināyet ola:

1. **‘ināyet ola:-a**

Kıt'a 18

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İyilik, yardım etmek.

Bir iki bennā ‘ināyet ola ger
Yapılır göñlüm gibi şāhum
hemān

ince:

1. **ince:**

Gazel 226

Mısra: 10

İnce, zarif.

Ķīl ü kâli ko yürü ol mû-
miyâna kıll nazar
Görmek isterseñ 'Azîzî ince
bellü bir güzel

2. **ince:**

Gazel 229

Mısra: 8

İnce, zarîf.

Āsmân-ı āstānuñda senüñ ey
şehr-yâr
İnce bellü şarı kaşlu bir
gülāmuñdur hilâl

ince belini:

1. **ince belini:-i, -n, -i**

Gazel 285

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İnce, zayıf bel.

İnce belini kuçmağa
mānend-i zer-kemer
Deyr-i cihānda bir büt-i
sīmīn-ber isterin

ince ince:

1. **ince ince:**

Gazel 86

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*İnce ince (ince bir
şekilde yazı yazmak
bağlamında).*

Vaş edüp zülf ü miyānuñ
saña yazsam nāmeler
Başlar ince tahrîre şarîr-
i hāmeler

incid:

1. **incidüp:-üp**

Mesnevi 1

Mısra: 53

Kırmak.

İncidüp şeyh u şâbı şiddetle
Halka zahmet verürdi gâyetle

incil-i haţţın:

1. **incil-i haţţın:-ın**

Gazel 208

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yüzündeki İncil sakalı.

Deyr-i rüyında edüp İncil-i
haţţın pāymāl
Zülf-i kâfir-kîşi yārūñ eyledi
bî-dñlik

incin:

1. **incinme:-me**

Gazel 96

Mısra: 9

*Gücenmek, gönül
koymak, gücüne gitmek.*

'Azîzî hâţırūñ yakduğına
incinme dildârūñ
Ki hûbân-ı zamānuñ işi hep
hâţır-şikenlikdür

2. **incinmesi:-me, -si**

Gazel 112

Mısra: 7

*Gücenmek, gönül
koymak, gücüne gitmek.*

Maħalleñ ehlinüñ incinmesi
ey meh baña beñzer
Varup küyuñda her şeb
etdüğüm āh u fiğāndandır

3. **incinmezüz:-mez, -üz**

Gazel 144

Mısra: 5

*Gücenmek, gönül
koymak, gücüne gitmek.*

Acı acı sögdüğine kimsenüñ
incinmezüz
Biz zehirler nüş eder bir
'arîf-i deryâ-dilüz

4. **incinme:-me**

Gazel 151

Mısra: 3

*Gücenmek, gönül
koymak, gücüne gitmek.*

İncinme dilâ ol yâr olmaz ise
bî-agyâr
'Ālemde gül olmaz çün
yanında diken bitmez

5. **incinürsin:-ür, -sin**

Gazel 197

Mısra: 3

*Gücenmek, gönül
koymak, gücüne gitmek.*

İncinürsin bize meclisde
niğārâ tüt kim
Mey-i la' l-i lebüñi emmek
ile kan etdüğ

6. **incinür:-ür**

Gazel 300

Mısra: 2

*Gücenmek, gönül
koymak, gücüne gitmek.*

Cevr eder ol meh ne etsem
aña kâyildür deyü
İncinür ammâ beni kuçmağa
kâyildür deyü

7. **incinme:-me**

Gazel 359

Mısra: 5

*Gücenmek, gönül
koymak, gücüne gitmek.*

Şafha-i rüyūñı öpmek
dilesem incinme
Kim öper 'izzet için muşhafi
Kur'an ehli

8. **incinmiş:-miş**

Gazel 368

Mısra: 1

*Gücenmek, gönül
koymak, gücüne gitmek.*

O meh-rü baña incinmiş
'aceb bilsem ki ne'm gördi
Meger kaşı femi 'akşi ile
çeşmümde nem gördi

indür:

1. **indürüp:-üp**

Gazel 332

Mısra: 6

*(Yukarıdan aşağıya
doğru) Gelmesini, inmesini
sağlamak.*

Yâri kaddüm dām edüp
küyuñda şayd etdüm yine
Ol hümâyı gökden indürüp
şikâr etmek nece

iñen:1. **iñende:-de****Gazel 191**

Mısra: 5

Çok, pek, fazla.

Gel iñende kaçma lutf et
sîne-i 'uşşâkdan
'Âkıbet rûh-ı revânüm sen de
hâk olsañ gerek

iñende:1. **iñende:****Gazel 93**

Mısra: 7

Çok, pek, fazla.

Çenâri kâmet-i yâra iñende
etmeñüz teşbîh
O yabanda ulalmış bu nihâl-i
nâz-perverdür

2. **iñende:****Gazel 356**

Mısra: 6

Çok, pek, fazla.

Kişiyyi kendüden uşandırur
derler katı çok nâz
İñende etmesüñ 'uşşâkına
eydüñ o şeh nâzı

iñil:1. **iñiler:-er****Kaside 1**

Mısra: 7

Ah etmek, sızlanmak;
aşk acısıyla içli içli sesler
çıkarmak.

Güle karşı iñiler bülbül-i bî-
dil tırmaz
Hârhâr-ı ğam-ı gül bülbüle
kâr etdi meger

iñildi:1. **iñildimüz:-müz****Gazel 45**

Mısra: 7

Inleme sesi.

Bezm-i cihânı tıtsa 'aceb mi
iñildimüz

Ney gibi deldi bağırmuzu
ta'ne-i hasûd

inkâr:1. **inkâr:****Gazel 294**

Mısra: 6

Reddetmek, kabul
etmemek.

Ger bilem dest-i miñen çâk
ede şabrum yakasın
Demezin sevdiğüm elden
koyup inkâr etegin

inkisâr verdi:1. **inkisâr verdi:-di****Tarih 18**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Kırılma, incinme,
gücenme vermek.

Nâgehânî erişüp bād-ı ecel
Verdi ol nev-res nihâle
inkisâr

inkisâr veren:1. **inkisâr veren:-en****Matla 36**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Kırılma, incinme,
gücenme vermek.

Bād-ı âhumdur veren kalb-i
'adüya inkisâr
Darb-ı top ile olur düşmen
hişârı târumâr

iñle:1. **iñler-isem:-r, -i, -se, -m****Gazel 10**

Mısra: 7

Ah etmek, sızlanmak;
aşk acısıyla içli içli sesler
çıkarmak.

Zârî zârî iñler-isem ben n'ola
hemçü hezâr
Döstüm oldum o yâr-ı gül-
'izârumdan cüdâ

2. **iñler:-r****Gazel 85**

Mısra: 8

Ah etmek, sızlanmak;
aşk acısıyla içli içli sesler
çıkarmak.

Hemân bir sen degülsin
iñleyen 'ışk-ıla ey göñlüm
Elinden tişe-i Ferhâd-ı 'ışkuñ
tağ u taş iñler

3. **iñleyen:-y, -en****Gazel 85**

Mısra: 7

Ah etmek, sızlanmak;
aşk acısıyla içli içli sesler
çıkarmak.

Hemân bir sen degülsin
iñleyen 'ışk-ıla ey göñlüm
Elinden tişe-i Ferhâd-ı 'ışkuñ
tağ u taş iñler

4. **iñlersem:-r, -se, -m****Gazel 99**

Mısra: 10

Ah etmek, sızlanmak;
aşk acısıyla içli içli sesler
çıkarmak.

Şeşder-i firqatde kâldum
çâresüz
N'ola iñlersem 'Azîzî zâr zâr

5. **iñler:-r****Gazel 120**

Mısra: 1

Ah etmek, sızlanmak;
aşk acısıyla içli içli sesler
çıkarmak.

Dem-be-dem iñler yürürsin
ey göñül kavvâl-vâr
Ney gibi beñzer derûnuñda
sentüñ bir hâl var

6. **iñleseñ:-se, -ñ****Gazel 138**

Mısra: 3

Ah etmek, sızlanmak;
aşk acısıyla içli içli sesler
çıkarmak.

İñleseñ derd ile tañ mı
nitekim bülbül-i zâr

Çafes-i derd ü çam-ı 'ışka
giriftâruz biz

7. **înlemezdi:-mez, -di**

Gazel 179

Mısra: 10

*Ah etmek, sızlanmak;
aşk acısıyla içli içli sesler
çıkarmak.*

Düşmeyeydi âteş-i 'ışka
'Azîzî 'ûd-veş
Înlemezdi böyle yana yana
çeng ü nây u def

8. **înler:-r**

Gazel 275

Mısra: 2

*Ah etmek, sızlanmak;
aşk acısıyla içli içli sesler
çıkarmak.*

Ben maħabbet şem 'ine
yanmağda bir pervaneyin
Bezm-i çamda îñler isem
n'ola bî-pervâ neyin

9. **înlesem:-se, -m**

Gazel 287

Mısra: 3

*Ah etmek, sızlanmak;
aşk acısıyla içli içli sesler
çıkarmak.*

Yana yana süz-ı dilden
înlesem âvâzumı
Güş eden şanur belâ
bezminde çeng ü ya neyin

10. **înledi:-di**

Matla 73

Mısra: 1

*Ah etmek, sızlanmak;
aşk acısıyla içli içli sesler
çıkarmak.*

Bülbül hezâr derd ile
gülşende îñledi
Beñzi alındı şâhid-i verdüñ
beliñledi

ins ü perî:

1. **ins ü perî:**

Gazel 295

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*İnsanlar ve periler |
bütün varlıklar.*

Saňa kul olmağa cânlar verür
ins ü perî hanum
Nigîn-i la'1 ile beñzer
Süleymân-ı zamânsın sen

inşâf ede:

1. **inşâf ede:-e**

Gazel 260

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Hakça davranmak,
adâlet göstermek, acıyıp
merhamet etmek.*

Gele inşâf ede billâhi seni
kim sevmez
Sende kim var bu tarâvetle
bu etvâr-ı ğasen

inşâf edicek:

1. **inşâf edicek:-i, -cek-icek**

Gazel 59

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Hakça davranmak,
adâlet göstermek, acıyıp
merhamet etmek.*

Înşâf edicek şüfî şafâ-y-ile o
mâhuñ
Bağmak yüzine âyîne-âsâ ne
demekdür

insân:

1. **insân-ile:-ile**

Gazel 32

Mısra: 10

Kişi, şahıs, ademoğlu.

O melek-sîmâ Azîzî nece yâr
olsun saňa

Kim perî insân-ile etmez
bilürsin imtizâc

2. **insâna:-a**

Gazel 154

Mısra: 6

Kişi, şahıs, ademoğlu.

Dîdeden zülfi ğayâli o
mehûñ dür olmaz
Derler insâna perî olmaz
egerçi me'nûs

3. **insân:**

Gazel 226

Mısra: 8

Kişi, şahıs, ademoğlu.

Tîğ-i ğün-rîzi kemer-
bendinde anuñ ğüyyiâ
Bir ğarâmîdür ki bekler insân
öldürmege bel

4. **insân:**

Gazel 333

Mısra: 1

Kişi, şahıs, ademoğlu.

Çâm-ı mihrûñ içmedük
'âlemde insân çalmaya
Nece insân bu cihân
bezminde bir cân çalmaya

5. **insân:**

Gazel 333

Mısra: 2

Kişi, şahıs, ademoğlu.

Çâm-ı mihrûñ içmedük
'âlemde insân çalmaya
Nece insân bu cihân
bezminde bir cân çalmaya

6. **insânûñ:-uñ**

Kaside 5

Mısra: 104

Kişi, şahıs, ademoğlu.

Güzeldür nerdibânı
Muşlinûñ ğağğâ bu kim
Nağşî
Sürüd etse o şeh nâz ile
'ağlın alur insânûñ

7. **insânı:-ı**

Kıt'a 3

Mısra: 2

Kişi, şahıs, ademoğlu.

Ħiddeti ğüy edinme kim
Ħiddet
Çün Ħadîd oda yağar insânı

insân olana:

1. **insân olana:**-a, -n, -a

Gazel 322

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İnsan olmak, adam olmak, yaratılmışların en üstünü olmak.

Budur insân olana lâıyık olan dünyâda
‘Ayn-ı ‘ibretle nazar eyleye a‘mâ görse

insân-ı za‘İfe:

1. **insân-ı za‘İfe:-e**

Lugaz 2

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Zayıf insan.

Ol ne şahş olur ki endâmı anuñ
Beñzer insân-ı za‘İfe ser-be-ser

intisâb:

1. **intisâbı:-ı**

Gazel 9

Mısra: 10

Bir yere, bir kimseye mensub olmak. Mâiyyetine girmek. Bağlanmak.

Bir gün ayak yürimez oldı
‘Azîzî olalı
Âstân-ı mîr-i deyre intisâbı sâkıyâ

intisâb eden:

1. **intisâb eden:-en**

Kaside 3

Mısra: 35

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bağlanmak.

Eşigüñe intisâb eden erişür rif‘ate
Dergehüñe yüz süren gün gibi ‘âlî-şân olur

2. **intisâb eden:-en**

Kaside 3

Mısra: 35

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bağlanmak.

Eşigüñe intisâb eden erişür rif‘ate
Dergehüñe yüz süren gün gibi ‘âlî-şân olur

intizâr:

1. **intizâr:**

Gazel 348

Mısra: 1

Beklemek, beklenilmek.

İntizâr ile ben öldüm dil-sitânum gelmedi
Ya‘ni mürde cisme ol rûh-ı revânum gelmedi

ir:

1. **irdüğine:-dü, -gi, -n, -e**

Gazel 128

Mısra: 11

Ulaşmak, vâsıl olmak.

İrdüğine zaħm urup cismin serâser çana yur
Gamze-i ħun-rîzi yârüñ tîg-i bürrân kendidür

2. **ırmağ:-mağ**

Gazel 186

Mısra: 13

Uzaklaşmak.

Beni ırmağ dileyelden reh-i küyından o meh
Gam-ile oldı gözüm yaşı
‘Azîzî ırmağ

‘irāk u işfahānda:

1. **‘irāk u işfahānda:-da**

Kaside 5

Mısra: 108

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Irak ve İsfahan.

Hevâ-yı nağş u şavtı rûh-bağş-ı mürde-i gamdur
‘Irāk u İşfahānda mişli yok güyende ‘İsānuñ

‘irāk-ı nâlesinüñ:

1. **‘irāk-ı nâlesinüñ:-si, -nüñ**

Gazel 116

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Inleyişinin Irak makamı (Irak makamı, Türk müziğinin en eski mürekkep makamlarındandır.).

Ĥicâz-ı küyuñ olaldan makâmı ‘uşşâkuñ
‘Irāk-ı nâlesinüñ evci İşfahâne çıkar

irân:

1. **irânı:-ı**

Tarih 21

Mısra: 4

İran ülkesi.

Edüp şark ellerin pāmâl esb-i bād-pâlarla
Eder cünd-i zafer-rehberle ol İrânı vîrân deñ

irân u türânı:

1. **irân u türânı:-ı**

Gazel 378

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Acem ve Türk diyarı.

Şalar bir demde biñ âşüb u gâvğâ gamzesi dehre
Moğolçin gözleri tārâc edüp İrân u Türânı

irem bāğında:

1. **irem bāğında:-n, -da**

Gazel 50

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Âd‘ın oğlu Şeddad‘ın yaptırıldığı yalancı cennet olup Osmanlı şiirinde güzel ve bakımlı bahçeler için de kullanılır. II Cennet.

Murg-ı dil şūfî İrem bāğında
ārām eylemez
Bağlasañ tırmaz cinānda
‘āşık-ı dīdār-ı yār

irtihāl:

1. irtihālī:-i

Gazel 336

Mısra: 10

*Dünyadan ahirete
göçme, ölme.*

El çeküp cām-ı hayātından
‘Azīzī ‘ākıbet
Ādemūñ bezm-i cihāndan
irtihālī olmasa

iş:

1. iş:

Gazel 53

Mısra: 3

*Bir maksatla yapılan
faâliyet, çalışma, amel.*

Gördi bitmez akçasuz iş
duhter-i verdūñ hemān
Başdı naqd-i jāleyi ucına
ebr-i nev-bahār

2. işi:-i

Gazel 96

Mısra: 6

*Bir maksatla yapılan
faâliyet, çalışma, amel.*

Qazarsam tīşe-i āh ile tañ mı
sīne kühsārın
İşi Ferhād-ı ‘ışkuñ Hüsrevā
çün küh-kenlikdür

3. işi:-i

Gazel 96

Mısra: 10

*Bir maksatla yapılan
faâliyet, çalışma, amel.*

‘Azīzī hātīruñ yakduğına
incinme dildāruñ
Ki hūbān-ı zamānuñ işi hep
hātır-şikenlikdür

4. işi:-i

Gazel 118

Mısra: 4

*Bir maksatla yapılan
faâliyet, çalışma, amel.*

Ne bilsün kār-ı ‘ışkı
neydügin Qays-ı beyābānī
Ol işi başa iletmek yine
Ferhāda gelmişdür

5. işimüz:-imüz

Gazel 136

Mısra: 2

*Bir maksatla yapılan
faâliyet, çalışma, amel.*

Hūblar ‘ışkıyla pīr olup
ağardı rīşimüz
Bir siyeh-rū ‘āşiyüz yok
Hākka yarar işimüz

6. iş:

Gazel 157

Mısra: 4

*Bir maksatla yapılan
faâliyet, çalışma, amel.*

Zahm-ı peykān-ı müjem
sīneñde bitmez demegil
Ey kaşı yā hep biter olmaz
cihānda bitmez iş

7. işin:-i, -n

Gazel 161

Mısra: 4

*Bir maksatla yapılan
faâliyet, çalışma, amel.*

Cefālar kılmada ‘uşşāka
zūlfūñ
İşin başa iletmış māhir olmuş

8. işüm:-üm

Gazel 183

Mısra: 4

*Bir maksatla yapılan
faâliyet, çalışma, amel.*

Bezm-i ğamda nālemi
kānūna āheng eyleyüp
Kıldı ney gibi işüm feryād u
efgān ayrulıq

9. iş:

Gazel 216

Mısra: 7

*Bir maksatla yapılan
faâliyet, çalışma, amel.*

Niçün ‘uşşāka ta’n eylersin
iş sevmez deyü zāhid
Düşer mi ehl-i ‘irfāna behey
bātil ‘amel sevmek

10. işüm:-üm

Gazel 236

Mısra: 6

*Bir maksatla yapılan
faâliyet, çalışma, amel.*

Qaddümi derd ü belā çengine
evtār eyleyüp
Ney gibi her dem işüm āh ile
efgān etmegil

11. işi:-i

Gazel 367

Mısra: 1

*Bir maksatla yapılan
faâliyet, çalışma, amel.*

Şan‘at olaldan saña cevır ü
cefā vü nāz işi
Oldı ‘uşşākuñ tamām ey
dilber-i şannāz işi

12. işi:-i

Gazel 367

Mısra: 4

*Bir maksatla yapılan
faâliyet, çalışma, amel.*

Ol tezerv-i hoş-hıramı neydi
şayd etmek dilā
Ger hümā murğın şikār
etmek olaydı bāz işi

13. işi:-i

Gazel 367

Mısra: 6

*Bir maksatla yapılan
faâliyet, çalışma, amel.*

Bendeñe bī-hād vefālar etseñ
olmaz mı dedüm
Ol cefā-pīşe dedi çoğ etmek
olmaz az işi

14. işi:-i

Gazel 367

Mısra: 8

*Bir maksatla yapılan
faâliyet, çalışma, amel.*

Cān gibi maħfī gerekdür
derken oldı rāz işi
Ağlamağ-ıla duyurdum rāz-ı
‘ışk-ı yāri āh

15. işi:-i

Gazel 367

Mısra: 10

*Bir maksatla yapılan
faâliyet, çalışma, amel.*

‘Akl u fikrin târ u mâr edüp
‘Azîzî hâk bu kim
Âdemi divâne eyler ol
perînüñ nâz işi

16. işi:-i

Kit'a 2

Mısra: 20

*Bir maksatla yapılan
faâliyet, çalışma, amel.*

Seni göndermez ol maħrûm
u mağmûm
Anuñ ihsândur işi her gedâya

17. işüm:-üm

Muamma 39

Mısra: 1

*Bir maksatla yapılan
faâliyet, çalışma, amel.*

Ġam-ı zülfeyni işüm âh u
fiğân etse n'ola
Mihrini ol iki mâh içre 'iyân
etse n'ola

İsâ:

1. 'İsânuñ:-nuñ

Gazel 203

Mısra: 12

*Hz. İsa: Kendisine kitap
verilen dört peygamberden
biridir. Hz. İsa, Annesi Hz.
Meryem, Allah'ın emri ve
hikmeti ile Cebrail'in bir
üfürmesiyle gebe kaldığı için
babasız dünyaya gelmiştir.
Hz. İsa 'ya-vahiy yoluyla-
İncil nazil olmuştur. Hz. İsa,
ölüleri nefesiyle diriltir,
körlerin gözlerini açar ve el-
aşâ hastalıkları giderirdi.
Mesih, Rûhullah, İbn-i
Meryem de unvanlarıdır.
Cibril'in nefhi, İsa'nın
diriltme mucizesi şark
edebiyatının başlıca mazmun
mevzularındandır.*

Femüñle sâ'idüñ de hâk bu
kim cânâ müşâbihdür
Dem-i cân-bahşî 'İsânuñ
yed-i beyzâsı Mûsânuñ

2. 'İsâ:

Gazel 313

Mısra: 4

*Hz. İsa: Kendisine kitap
verilen dört peygamberden
biridir. Hz. İsa, Annesi Hz.
Meryem, Allah'ın emri ve
hikmeti ile Cebrail'in bir
üfürmesiyle gebe kaldığı için
babasız dünyaya gelmiştir.
Hz. İsa 'ya-vahiy yoluyla-
İncil nazil olmuştur. Hz. İsa,
ölüleri nefesiyle diriltir,
körlerin gözlerini açar ve el-
aşâ hastalıkları giderirdi.
Mesih, Rûhullah, İbn-i
Meryem de unvanlarıdır.
Cibril'in nefhi, İsa'nın
diriltme mucizesi şark
edebiyatının başlıca mazmun
mevzularındandır.*

Dil-i pejmürdeye enfâs-ı
la'lûñ tâze cân verdi
Lebûñ ölmüşler ihyâ etmede
'İsâ mîdur yoħsa

3. 'İsâyi:-y, -ı

Gazel 369

Mısra: 2

*Hz. İsa: Kendisine kitap
verilen dört peygamberden
biridir. Hz. İsa, Annesi Hz.
Meryem, Allah'ın emri ve
hikmeti ile Cebrail'in bir
üfürmesiyle gebe kaldığı için
babasız dünyaya gelmiştir.
Hz. İsa 'ya-vahiy yoluyla-
İncil nazil olmuştur. Hz. İsa,
ölüleri nefesiyle diriltir,
körlerin gözlerini açar ve el-
aşâ hastalıkları giderirdi.
Mesih, Rûhullah, İbn-i
Meryem de unvanlarıdır.
Cibril'in nefhi, İsa'nın
diriltme mucizesi şark
edebiyatının başlıca mazmun
mevzularındandır.*

Ben nece sevmeyeyin ol
şanem-i tersâyi
Leb-i cân-bahş-ıla añdurdı
bugün 'İsâyi

4. 'İsânuñ:-n, -uñ

Kaside 5

Mısra: 108

*Hz. İsa: Kendisine kitap
verilen dört peygamberden
biridir. Hz. İsa, Annesi Hz.
Meryem, Allah'ın emri ve
hikmeti ile Cebrail'in bir
üfürmesiyle gebe kaldığı için
babasız dünyaya gelmiştir.
Hz. İsa 'ya-vahiy yoluyla-
İncil nazil olmuştur. Hz. İsa,
ölüleri nefesiyle diriltir,
körlerin gözlerini açar ve el-
aşâ hastalıkları giderirdi.
Mesih, Rûhullah, İbn-i
Meryem de unvanlarıdır.
Cibril'in nefhi, İsa'nın
diriltme mucizesi şark
edebiyatının başlıca mazmun
mevzularındandır.*

Hevâ-yı nakş u şavtı rûh-
bahş-ı mürde-i ğamdur
'Irâk u İşfahânda misli yok
güyende 'İsânuñ

İşâl edersin:

1. İşâl edersin:-er, -sin

Gazel 281

Mısra: 3

Kelime Tipi: Kalıp

İfade

*Kavuşturmak,
ulaştırmak.*

Yaşum seylin edersin bahre
ey dil dem-be-dem İşâl
Meger kim mâcerâ-yı 'ışkuñı
'ummâna söylersin

İşâl eylesem:

1. İşâl eylesem:-se, -m

Gazel 314

Mısra: 7

Kelime Tipi: Kalıp

İfade

Vardırmak, ulaştırmak.

Dür saçardı okuyan üstine
İşâl eylesem
Vaşf-ı dendânuñla bu şî'rüm
'Adenden cânibe

İsâr:

1. İsar:

Gazel 252

Mısra: 2
Serpme, dökmek.

Dün reh-i 'ışka revân olmağı
efkâr eylerem
Naqd-i cānı anda işār için
ihzār eylerem

İsār edegör:

1. **İsār edegör:**
Gazel 298
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Serpme, dökmek.

'Azizî naqd-i eşk-i çeşmüñ
İsār edegör yoħsa
Şikâr olmaz kemend-i âh ile
ol gözleri âhü

İsār edersin:

1. **İsār edersin:-er, -sin**
Müseddes 1
Mısra: 44
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Serpme, dökmek.

Her fakîrûñ hâline edüp
'inâyetle nazâr
Keff-i cüduñdan aña işār
edersin sîm ü zer

İş'âr etmek:

1. **İş'âr etmek:-mek**
Gazel 35
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Yazı ile bildirme, haber
etme.

Gerçi şâhum söylemek eş'ârı
âsândur velî
Etmek ol eş'âr-ı dür-bârı
saña iş'âr güç

İsār etmese:

1. **İsār etmese:-me, -se**
Gazel 227
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Serpme, dökmek.

Jâleden kılmazdı destin pür-
dür-i şehvâr gül
Etmese pâyına ol servüñ anı
İsār gül

İş'âr etse:

1. **İş'âr etse:-se**
Kaside 2
Mısra: 30
Kelime Tipi: -
Yazı ile bildirme, haber
etme.

Şafha-i şemse kamer kilik-i
'Utâridle yazar
Etse eş'ârın o şems-i kamer-
âşâr iş'âr

İşâret:

1. **İşâretle:-le**
Gazel 231
Mısra: 3
Tek bir işâret, emâre.

Bir işâretle yoluña vermez
isem baş u cân
Bağrumı biñ päre tîğ-i hışm
ile ura da dil

2. **İşâretle:-le**
Kaside 3
Mısra: 34
Tek bir işâret, emâre.

Bir işâretle yoluña cümlesi
kurbân olur
Tîğ-i tîzûñ korkusından rûz u
şeb lerzân olur

3. **İşâretle:-le**
Kaside 3
Mısra: 34
Alamet, belirti,
gösterge.

Şöyle bendeñ oldılar
Mağrib-zemînüñ halkı kim
Bir işâretle yoluña cümlesi
kurbân olur

İşbu:

1. **İşbu:**
Mesnevi 1
Mısra: 83

*Bu işâret sıfatının
yazıda kullanılan eski bir
şekli, işte bu.*

İşbu cāmi 'de olup iki çerāğ
Şem '-i mehden fūrūğı varsa
ferāğ

2. **İşbu:**
Müseddes 1
Mısra: 40
*Bu işâret sıfatının
yazıda kullanılan eski bir
şekli, işte bu.*

Keşer-i cüduñ cihân
gülzârını kıldı behişt
Pâydar oldukça işbu çâr-
dîvâr-ı künişt

İse:

1. **İse:**
Gazel 3
Mısra: 14
*Eklendiği cümleye koşul
anlamı veren ek.*

Şerâr-ı nâr-ı âhumdan 'Azizî
'âkıbet bir gün
'Acebdür yanmaz ise çarh-ı
kec-refâr ser-tâ-pâ

2. **İse:**
Gazel 12
Mısra: 4
*Eklendiği cümleye koşul
anlamı veren ek.*

Baña la 'l-i güher-bâriyla
dendâni yeter yârüñ
Ne deñlü var ise mercân ü
dür 'ummânuñ olsun hep

3. **İsem:-m**
Gazel 12
Mısra: 2
*Eklendiği cümleye koşul
anlamı veren ek.*

Nukûd-ı cānum u 'ömrüm
benüm cānānuñ olsun hep
Neye mâlik isem dünyâda ol
sulţānuñ olsun hep

4. ise:

Gazel 15

Mısra: 9

Eklendiği cümleye koşul anlamı veren ek.

Ehl-i hissetden firar eyler
 ‘Azizî var ise
 Oldılar yer yer nihân
 gencîneler medfün olup

5. ise:

Gazel 23

Mısra: 6

Eklendiği cümleye koşul anlamı veren ek.

Çoma sevdâ-yı ser-i zülfini
 elden o mehûn
 Ey gönül var ise başuñda
 hevâ-yı devlet

6. ise:

Gazel 28

Mısra: 9

Eklendiği cümleye koşul anlamı veren ek.

Her ne deñlü var ise cevri
 ‘Azizî o şehûn
 Luñfi çoğ olsun bu ben ğam-
 hıvâre kıldı ‘âkıbet

7. iseñ:-ñ

Gazel 32

Mısra: 8

Eklendiği cümleye koşul anlamı veren ek.

Mihr ü meh gibi seni altuna
 ğarğ eylerse de
 Merd iseñ itme zen-i gerdüna
 ‘arz-ı ihtiyâc

8. iseñ:-ñ

Gazel 48

Mısra: 7

Eklendiği cümleye koşul anlamı veren ek.

Akıtmaya yaşımı der iseñ
 gelmeye hañuñ
 Bārān ki yağa sebzeye neşv
 ü nemâ verür

9. ise:

Gazel 67

Mısra: 4

Eklendiği cümleye koşul anlamı veren ek.

Yüzini sâye-veş yerden
 götürmez pertev-i ħurşid
 Meger var ise ol servüñ
 fütâde ħāk-i rāhıdur

10. ise:

Gazel 68

Mısra: 3

Eklendiği cümleye koşul anlamı veren ek.

Dedüm misk-i ħıñdūr var
 ise bu zülf-i pür-çinüñ
 Dedi böyle deme bir dañı bu
 sözde hañâ vardur

11. ise:

Gazel 72

Mısra: 8

Eklendiği cümleye koşul anlamı veren ek.

Kemerüñle miyānuñ arasına
 Şokulur kanda ise ol ħançer

12. ise:

Gazel 151

Mısra: 3

Eklendiği cümleye koşul anlamı veren ek.

İncinme dilâ ol yār olmaz ise
 bî-agyār
 ‘Alemdede gül olmaz çün
 yanında diken bitmez

13. iseñ:-ñ

Gazel 175

Mısra: 4

Eklendiği cümleye koşul anlamı veren ek.

Meylün ey dil olalı āb-ı
 ħayâta olsun
 ħızr-veş diler iseñ cāndan
 eger ‘omr-i belīg

14. ise:

Gazel 206

Mısra: 8

Eklendiği cümleye koşul anlamı veren ek.

Dükān-ı ħüsne ħonmıñ āb-
 gün kālâ durur yañod

‘İzār-ı nev-tırāşı var ise ol
 ħıvâce-i cānuñ

15. iseñ:-ñ

Gazel 210

Mısra: 5

Eklendiği cümleye koşul anlamı veren ek.

Merd iseñ ey dil-i pākize
 eger ‘alemdede
 Şekl-i murdārına bañma bu
 zen-i dünyānuñ

16. ise:

Gazel 218

Mısra: 7

Eklendiği cümleye koşul anlamı veren ek.

Ne deñlü var ise cevriñ
 taħammül eylerem cānā
 Nitekim derde şabr etmek
 olupdur ħıyū Eyyūbuñ

17. isem:-m

Gazel 231

Mısra: 3

Eklendiği cümleye koşul anlamı veren ek.

Bir işâretle yoluña vermez
 isem baş u cān
 Bağrumı biñ päre tīg-i ħıñm
 ile ura da dil

18. ise:

Gazel 259

Mısra: 3

Eklendiği cümleye koşul anlamı veren ek.

Umaram vaşluña ermek ne
 kadar müşkil ise
 Umarın ergüre Allāh benüm
 sulñānum

19. isek:-k

Gazel 272

Mısra: 3

Eklendiği cümleye koşul anlamı veren ek.

Ġam degül görmez isek
 māh-cemāl-i yāri
 Tek Celālî gibi rüyında ħañı
 dūrümesün

20. **isem:-m**
Gazel 275
 Mısra: 2
*Eklendiği cümleye koşul
 anlamı veren ek.*

Ben maḥabbet şem'ine
 yanmakta bir pervaneyin
 Bezm-i ğamda inler isem
 n'ola bî-pervā neyin

21. **isem:-m**
Gazel 278
 Mısra: 5
*Eklendiği cümleye koşul
 anlamı veren ek.*

Sitem-i cevruñ ile ölmez
 isem
 Baña daḥı neler eylersin sen

22. **iseñ:-ñ**
Gazel 286
 Mısra: 11
*Eklendiği cümleye koşul
 anlamı veren ek.*

Der iseñ cān-ı 'Azīzī ola şād
 u ḥurrem
 Eyle ol kan olacağı yine
 şāhum iḥsān

23. **ise:**
Gazel 308
 Mısra: 11
*Eklendiği cümleye koşul
 anlamı veren ek.*

O mehūñ olduñ ise meddāḥı
 Medḥin eyle 'Azīzī her yerde

24. **iseñ:-ñ**
Gazel 311
 Mısra: 9
*Eklendiği cümleye koşul
 anlamı veren ek.*

N'ola sen Yūsuf gibi sultān-ı
 Mısr-ı ḥüsn iseñ
 Baña da şāhum 'Azīzī derler
 ad u şan-ıla

25. **ise:**
Gazel 321
 Mısra: 6
*Eklendiği cümleye koşul
 anlamı veren ek.*

Ṭutup kanlu gibi sākī
 boğazın aldı meclisde
 Boyun çekdi şurāḥī var ise ol
 gözleri meste

26. **isem:-m**
Gazel 325
 Mısra: 2
*Eklendiği cümleye koşul
 anlamı veren ek.*

Bağladum rişte-i cānı o boyı
 şimşāda
 Bülbül-āsā n'ola dil bağlar
 isem feryāda

27. **ise:**
Kaside 3
 Mısra: 13
*Eklendiği cümleye koşul
 anlamı veren ek.*

Var ise her şeb-çerāġı mihr-i
 rüyūndan bakar
 Meş'al-i māh-ı felek kim
 şem'-veş tābān olur

28. **ise:**
Kaside 3
 Mısra: 75
*Eklendiği cümleye koşul
 anlamı veren ek.*

Ḳanda bir derd ü belā vü
 ġuşşa vü ğam var ise
 Miḥnet-ābād-ı cihānda hep
 baña yārān olur

29. **ise:**
Kaside 3
 Mısra: 75
*Eklendiği cümleye koşul
 anlamı veren ek.*

Ḳanda bir derd ü belā vü
 ġuşşa vü ğam var ise
 Miḥnet-ābād-ı cihānda hep
 baña yārān olur

30. **ise:**
Kıt'a 24
 Mısra: 2
*Eklendiği cümleye koşul
 anlamı veren ek.*

Oldı çün kahve-ḥāne der-
 beste
 Ḳahvesüz olmadan ise ḥaste

31. **ise:**
Müseddes 3
 Mısra: 9
*Eklendiği cümleye koşul
 anlamı veren ek.*

Ne deñlü var ise iḳbāl ü
 devlet 'izzet ü rif'at
 Alupdur ḳabz u başına edānı
 anı bî-zaḥmet

ışfahān:

1. **ışfahāne:-e**
Gazel 115
 Mısra: 6
*İran'da Şiraz'la Tahran
 arasında nüfusu kalabalık
 sürmesi ile meşhur bir
 şehirdir.*

İzūñ tozını ḳoyup gözlerine
 sürme için
 Başiret ehli degül ol ki
 İşfahāne çıkar

ışfahāne:

1. **ışfahāne:**
Gazel 116
 Mısra: 4
*Mūsikîmizin, XIII.
 yüzyılda meydana getirilen
 en eski birleşik
 makamlarından biri. II
 İkizler burcu. II İran'da
 Şiraz'la Tahran arasında
 nüfusu kalabalık sürmesi ile
 meşhur bir şehirdir.*

Ḥicāz-ı kūyuñ olaldan
 makāmı 'uşşākuñ
 'Irāḳ-ı nālesinūñ evci
 İşfahāne çıkar

'isī:

1. **'isī:**
Gazel 354
 Mısra: 7
*Kendisine İncil'in
 indirilen Hıristiyanlık
 dininin peygamberi. İlk
 mucizesini daha süttün
 kesilmemiş bir bebek iken
 göstermiş, annesini
 (Meryem) babasız bir çocuk*

dünyaya getirdiği için suçlayan Yahudilere dile gelerek cevap vermiştir. Nefesiyle hastaları iyileştirmesi ve ölüleri diriltmesi, diğer mucizeleridir.

İ'tikādum bu ki 'İsī gibi ölmez haşre dek Deyr-i 'ālemde kuçan ol kâfir-i sīmīn-beri

İşi güci:

1. **İşi güci:**
Gazel 194
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Yapılan edilen, meşguliyet.

Kārī her dem nāle etmekdür dil-i nālānumuñ İşi güci ağlamağdur dīde-i giryānumuñ

İşi tamām oldı:

1. **İşi tamām oldı:-dı**
Gazel 367
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
İşi bitmek, canı tükenmek.

Şan'at olaldan saña cevr ü cefā vü nāz İşi Oldı 'uşşākuñ tamām ey dilber-i ṭannāz İşi

İşid:

1. **İşiden:-en**
Gazel 316
Mısra: 1
Duyamak, haber almak.

Taḥsīn okur işiden ḥüsnüñ rivāyetümde Yoğdur bahāne zīrā vaşfuñ ḥikāyetümde

2. **İşidilmez:-il, -mez**
Gazel 340

Mısra: 4
Duyamak, haber almak.

Çārtāk-ı felege çıkdı fiğānum gerçi İşidilmez senüñ ey meh der-i divānuñda

3. **İşidüp:-üp**
Muamma 10
Mısra: 1
Duyamak, haber almak.

Yār işidüp rahm ede şāyed saña Āh u fiğān eyle peyāpey de lā

4. **İşidenler:-en, -ler**
Tarih 20
Mısra: 2
Duyamak, haber almak.

Ṭālī' u baht-ı sa'ādet yār olup mīr olduğı Dedi görenler işidenler sezāvār-ı maḥal

5. **İşidince:-ince**
Tarih 22
Mısra: 15
Duyamak, haber almak.

İşidince bu ḥālī Şāh daḥı Bīm-i cān ile kıldı terk-i beled

İşid-:

1. **İşidüp:-üp**
Gazel 192
Mısra: 10
Duyamak, haber almak.

Gülsitān-ı küy-ı dilberde 'Azīzī bülbülüñ Şıklığı diñdi işidüp nāle vü efgānlaruñ

'İsī-dem:

1. **'İsī-dem:**
Gazel 343
Mısra: 5
İsa nefesli II can veren sevgili.

Leb-i mey-günüñü ver ağzuma ey 'İsī-dem Dil-i pejmürdemi derseñ ki eger cāna gele

İşig:

1. **İşigüñ:-üñ**
Gazel 259
Mısra: 6
Eşik II Huzur, makam.

N'eylesün manşıbını şāh-ı cihānuñ aña kim İşigüñ ḥıdmetidür cāh benüm sulṭānum

'İsī-i meryem:

1. **'İsī-i meryem:**
Gazel 100
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Meryem'in İsası. Hz. İsa Peygamber. (dirilme ve hayat bulma bağlamı kastedilmektedir.).

Ehl-i diller göricek bir yerde ḥaṭṭ u la'lüñi Hemdem olmuş Hızır ile 'İsī-i Meryem şandılar

'İsī-i zamāne:

1. **'İsī-i zamāne:-a**
Gazel 115
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Zamanın İsa'sı. (Ölülere can verme bağlamında).

'Azīzī la'l-i leb-i yāri söyledür olsañ Ölüyi zinde kılar 'İsī-i zamāne çıkar

İşit:

1. **İşitdük:-dük**
Gazel 199
Mısra: 7
Duyamak, haber almak.

Ne güftāruñ gibi güftār işitdük

Ne reftāruñ gibi reftār
gördük

2. **işitmek:-mek**

Gazel 256

Mısra: 2

Duymak, haber almak.

Seni görmek dilerse güş eden
vaşfuñ n'ola hanum
Degüldür görmek işitmek
gibi zīrā benüm cānum

3. **işitmiş:-miş**

Gazel 276

Mısra: 5

Duymak, haber almak.

Düşüp pâyına yüz sürsem
dedügümü işitmiş yār
Cüdā olmadı bir lahza gam u
derd ü belā benden

4. **işitsün:-sün**

Gazel 296

Mısra: 2

Duymak, haber almak.

Şu kim güş etmek ister
hikmeti Loqmān ağzından
İşitsün ağzuma sögdüğünü
cānān ağzından

5. **işitdük:-dü, -k**

Kaside 5

Mısra: 125

Duymak, haber almak.

İşitdük kim 'Ubeydī rāh-ı
'uqbāya revān olmuş
Umaruz lāyık-ı rahmet ola ol
'abdi Raḥmānuñ

6. **işitdün:-dü, -ñ**

Tesdis 3

Mısra: 5

Duymak, haber almak.

Bunca feryādum işitdün
demedün dād edeyin
Sen ki dād etmeyesin ben
kime feryād edeyin

7. **işitdün:-dü, -ñ**

Tesdis 3

Mısra: 11

Duymak, haber almak.

Bunca feryādum işitdün
demedün dād edeyin
Sen ki dād etmeyesin ben
kime feryād edeyin

8. **işitdün:-dün**

Tesdis 3

Mısra: 17

Duymak, haber almak.

Bunca feryādum işitdün
demedün dād edeyin
Sen ki dād etmeyesin ben
kime feryād edeyin

9. **işitdün:-dü, -ñ**

Tesdis 3

Mısra: 23

Duymak, haber almak.

Bunca feryādum işitdün
demedün dād edeyin
Sen ki dād etmeyesin ben
kime feryād edeyin

10. **işitdün:-dü, -ñ**

Tesdis 3

Mısra: 29

Duymak, haber almak.

Bunca feryādum işitdün
demedün dād edeyin
Sen ki dād etmeyesin ben
kime feryād edeyin

11. **işitdün:-dü, -ñ**

Tesdis 3

Mısra: 41

Duymak, haber almak.

Bunca feryādum işitdün
demedün dād edeyin
Sen ki dād etmeyesin ben
kime feryād edeyin

ışitd:

1. **ışitdün:-ün**

Tesdis 3

Mısra: 35

Duymak, haber almak.

Bunca feryādum işitdün
demedün dād edeyin
Sen ki dād etmeyesin ben
kime feryād edeyin

ışk:

1. **ışk:**

Gazel 58

Mısra: 2

*Aşırı sevgi ve bağlılık
duygusu.*

Halk-ı zamāne ğıybeti 'ādet
edindiler
'ışk ehlini mezemmeti şan'at
edindiler

2. **ışka:-a**

Gazel 63

Mısra: 2

*Aşırı sevgi ve bağlılık
duygusu.*

Kadlerin 'uşşāk kim bezm-i
ğama çeng etdiler
Nālelerle şavt-ı nāyı 'ışka
āheng etdiler

3. **ışk:**

Gazel 77

Mısra: 2

*Aşırı sevgi ve bağlılık
duygusu.*

Vücūd-ı 'aşığı çün kim o
meh yolında hāk ister
Yanup 'ışk āteşine ey gönül
ol sen de hākister

4. **ışkuñ:-uñ**

Gazel 83

Mısra: 1

*Aşırı sevgi ve bağlılık
duygusu.*

Şol gönül kim 'ışkuñ anda ey
şeh-i hūbān yatur
Beñzer ol vīrāneye kim
genc-i bī-pāyān yatur

5. **ışk-ıla:-ıla**

Gazel 85

Mısra: 7

*Aşırı sevgi ve bağlılık
duygusu.*

Hemān bir sen degülsin
iñleyen 'ışk-ıla ey gönlüm
Elinden tīşe-i Ferhād-ı 'ışkuñ
tağ u taş iñler

6. **ışk-ıla:-ıla**

Gazel 86

Mısra: 8

Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu.

Gâh hândânsın gehî
giryânsın ey dil şem'-veş
Neyki 'ışk-ıla sana bu
gülmeler ağlamalar

7. **'ışk-ıla:-ıla**
Gazel 103
Mısra: 3
Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu.

Keyfiyyetini 'ışk-ıla bî-hüş
olanlaruñ
Bezm-i ezelde cām-ı
maḥabbet çeken bilür

8. **'ışk-ıla:-ıla**
Gazel 103
Mısra: 5
Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu.

Kühsâr-ı gamda 'ışk-ıla Şîrîn
belâların
Ferhâd gibi bâr-ı meşakkat
çeken bilür

9. **'ışk-ıla:-ıla**
Gazel 129
Mısra: 8
Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu.

Bir yeşil şancaç çeküp düd-ı
kebud-ı âhdan
Baḥr ü berde çağırıp dil
'ışk-ıla der yâ Hızır

10. **'ışk-ıla:-ıla**
Gazel 131
Mısra: 13
Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu.

Tuyulup 'ışk-ıla 'âlemlere
rüsâ olduk
Kalmadı ḥalk-ı cihân içre
'Azîzî yerimüz

11. **'ışk-ıla:-ıla**
Gazel 135
Mısra: 9
Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu.

Çokdur 'Azîzî 'ışk-ıla bî-
çâre gerçi kim
Yokdur evet senüñ gibi
başına çâresüz

12. **'ışkuñda:-uñ, -da**
Gazel 135
Mısra: 7
Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu.

'İşkuñda âh edüp dögeyin
sîne ḫablını
Olmaz çü şâh olan kişi tûğ u
naḳâresüz

13. **'ışkıyla:-ı, -yla**
Gazel 136
Mısra: 1
Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu.

Hüblar 'ışkıyla pîr olup
ağardı rîşimüz
Bir siyeh-rû 'âşiyüz yok
Ḥaḳka yarar işimüz

14. **'ışkuñ:-uñ**
Gazel 147
Mısra: 8
Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu.

Ḥamdülillâh kim ḫabîbüm
ḫVâb-ı gaflerden bugün
'İşkuñ oyardı bizi yoḫsa daḫı
uyurmuşuz

15. **'ışkına:-ı, -n, -a**
Gazel 160
Mısra: 9
Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu.

Ol şâh-ı bî-naẓîrûñ 'ışkına
kul olanlar
'Âlemlere 'Azîzî destân olur
gidermiş

16. **'ışk-ıla:-ıla**
Gazel 161
Mısra: 13
Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu.

Olup 'ışk-ıla bed-nâm u
melâmet
'Azîzî altun aduñ bakır olmuş

17. **'ışkuñda:-uñ, -da**
Gazel 173
Mısra: 7
Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu.

Tutalum 'ışkuñda öykünmiş
baña aḡyâr-ı toy
Bülbül ü tûtiyle andan bir
midür zâğ u kelâğ

18. **'ışk-ıla:-ıla**
Gazel 220
Mısra: 12
Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu.

Cismümi ḫâke şalup râh-ı
ser-i küyında
Olayın 'ışk-ıla pâmâli
Meḫmed Şâhuñ

19. **'ışkuñ:-uñ**
Gazel 231
Mısra: 1
Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu.

'İşkuñ ile gözyaşın baḫr
etmeyen üftâde-dil
Kurtulup girdâb-ı gamdan
olmasun âzâde-dil

20. **'ışkuñ:-uñ, -ı**
Gazel 244
Mısra: 2
Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu.

Dili bir taḫt-gâha beñzetdüm
'İşkuñı anda şâha beñzetdüm

21. **'ışka:-a**
Gazel 258
Mısra: 8
Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu.

Sen cevr ü cefâ eyle baña
şabr edeyin ben
Sen ḫüsnüñe ḫayan yürü ben
'ışka ḫayandum

22. **'ışk-ıla:-ıla**
Gazel 261
Mısra: 3

Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu.

‘İşk-ıla çârem ancak kaldı
aña ki şâhum
Gün gibi başum alup gidem
vilâyetüñden

23. **‘ışkında:-i, -n, -da**

Gazel 284

Mısra: 3

Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu.

Çehre-i zerdümi kim görse
şanur ‘ışkında
Bîşe-i derd ü gamuñ şîr-i
neri oldum ben

24. **‘ışkuñ:-uñ**

Gazel 284

Mısra: 9

Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu.

Şohbet-i cām-ı şafâdan
çekilüp ‘ışkuñ ile
‘Ays u nüş eylemeden cümle
berî oldum ben

25. **‘ışkına:-i, -n, -a**

Gazel 292

Mısra: 3

Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu.

Yanar oda girersin ‘ışkına ol
şem ‘-ruhsâruñ
Sen ey gönlüm ya pervâne
ya hod murğ-ı semendersin

26. **‘ışkuñda:-uñ, -da**

Gazel 293

Mısra: 2

Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu.

Her kaçre-i eşküm ki çıkar
dîde-i terden
‘İşkuñda baña yeg gelür ol
dürr ü güherden

27. **‘ışkuña:-uñ, -a**

Gazel 297

Mısra: 3

Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu.

Her elif kim sîneme çekdüm
nigârâ ‘ışkuña
Oldı mihrüñ gelmek için
kalbüme bir rāh-ı nev

28. **‘ışk:**

Gazel 316

Mısra: 3

Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu.

‘İşk ellerin şu deñlü geşt
eyledüm ki şimdi
Bir adımı bilür yok kendü
vilâyetümde

29. **‘ışkuñ:-uñ**

Gazel 318

Mısra: 8

Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu.

Olaldan şeşder-i gam sîne
pullar dâğlar cānâ
Oyunlar oynadı ‘ışkuñ ki
denmez bu dil-i zāra

30. **‘ışkı:-ı**

Gazel 320

Mısra: 9

Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu.

Bend olur ‘ışkı duzağına
‘Azîzî ol kim
Dil ü cān nakdini şaydı o
gözi şayyāde

31. **‘ışkuñla:-uñ, -la**

Gazel 336

Mısra: 3

Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu.

Derd ile āh etmegi elden
komaz ‘ışkuñla dil
Her ne deñlü haste-ñāl olsa
mecālî olmasa

32. **‘ışkuñ:-uñ**

Gazel 342

Mısra: 1

Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu.

Olup ‘ışkuñ yolında baña
yār-ı mihrbān sāye

Olur her kanda gitsem bile
yanumda revān sāye

33. **‘ışk-ıla:-ıla**

Gazel 357

Mısra: 17

Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu.

‘İşk-ıla pîr-i za ‘îf olduñ
‘Azîzî gerçi kim
Eksük olmaz yine yanuñdan
cüvānānuñ biri

34. **‘ışk:**

Gazel 359

Mısra: 7

Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu.

Deşt ü vādî komadı ‘ışk ile
geşt eylemedük
Kanı bir Kays gibi rāh-ı
beyābān ehli

35. **‘ışkına:-i, -n, -a**

Gazel 365

Mısra: 2

Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu.

Görmedüm bir cāna cevri
edici cānānum gibi
Düşmesün ‘ışkına anuñ
kimseler cānum gibi

36. **‘ışkına:-i, -n, -a**

Gazel 368

Mısra: 8

Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu.

Göñül havf etmez olduñ guşsa-
i hecrinden ol yārüñ
Giriftār olalı ‘ışkına zîrâ
neçe gam gördi

37. **‘ışkıyla:-i, -yla**

Gazel 376

Mısra: 5

Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu.

Bir meh-i Leylî-veşüñ
‘ışkıyla ser-gerdān olup
Kays-vār oldum yine deşt-i
belâ ser-geştisi

38. **‘iřkuñ:-uñ**
Gazel 382
 Mısra: 1
Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu.

Esdükçe bād-ı āhum ‘iřkuñ deñizi taşdı
 Emvāc-ı baħr-i eşküm cānā başumdan aşdı

39. **‘işk-ıla:-ıla**
Gazel 155
 Mısra: 3
Candan, kendinden geçmiş bir şekilde.

Terk edüp ‘iřk-ıla Bađdād-ı vüçüdın Manřūr
 Mülk-i bākīye erüp cısr-i fenādan geçmiş

‘işk cāmını:

1. **‘işk cāmını:-n, -ı**
Gazel 155
 Mısra: 1
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Aşk kadehi.

‘iřk cāmını ićen tāc u řabādan geçmiş
 Raħt u baħtı dağıdup taħt-ı nevādan geçmiş

‘işk ellerinde:

1. **‘işk ellerinde:-n, -de**
Gazel 242
 Mısra: 1
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Aşk yüzünden.

‘işk ellerinde olalı gōñlüm eřr-i ğam
 Miħnet serfirine geçüp oldum emir-i ğam

‘işk řāhınıñ:

1. **‘işk řāhınıñ:-nuñ**
Gazel 253
 Mısra: 4
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Aşk padişahu II sevgili.

‘Ālemüñ sultānlığın ger verseler etmem řabūl
 ‘işk řāhınıñ evet bir bende-i fermānyam

‘işk yolın:

1. **‘işk yolın:-n**
Gazel 154
 Mısra: 10
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Aşk yoluna.

Terk-i ‘ār eyler-istem ‘āřık olup ‘ayb etmeñ
 ‘iřk yolın varamaz řāhib-i ‘ār u nāmūs

‘işka düşüp:

1. **‘işka düşüp:-üp**
Gazel 250
 Mısra: 5
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Aşka tutulmak, anstızın āřık olmak.

‘işka düşüp yakılduğum kaddüm büküp yā kılduğum
 Bu yanduğum yakılduğum bilsem nedendür bilmezem

iskender-i devr-i zamāndur:

1. **iskender-i devr-i zamāndur:-dur**

Gazel 68

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

İskender devrinin zamanı.

Nece İskender-i devr-i zamāndur demeyem sākī
 Elinde cām-veş āyīne-i ‘ālem-nümā vardur

‘işk-ı dildārdan:

1. **‘işk-ı dildārdan:-dan**
Gazel 182
 Mısra: 10
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sevgilinin aşkı.

Öldürürse ‘Azizī ğuşşa beni
 ‘işk-ı dildārdan ferāđat yok

‘işk-ı yār:

1. **‘işk-ı yār:**
Gazel 127
 Mısra: 9
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sevgilinin aşkı.

‘işk-ı yār ile ‘Azizī erdi bir vādīye kim
 Geh güler mecnūn-ı řeydā gibi ğāħ ađlar yürür

2. **‘işk-ı yār:**
Gazel 268
 Mısra: 2
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sevgilinin aşkı.

Dīde giryān sīne biryān oldı cismüm nā-tüvān
 ‘işk-ı yār ile işüm Allāha şalmışdur hemān

işler:

1. **işleri:-i**
Gazel 149
 Mısra: 8
İş, uğraş.

Yāri çomaz gelmeğe baña raķīb-i kāfirün
 İşleri vardur hele řeytāna beñzer beñzemez

ismā‘il-veş:

1. **ismā‘il-veş:**
Kaside 3
 Mısra: 72
İsmail gibi.

Ĥvān-ı luťfuñdan Ĥalilüm yıđma anı kim senüñ
 Rāh-ı ‘iřkuñ içre İsmā‘il-veş kırbān olur

2. **ismā‘il-veş:**
Kaside 3
 Mısra: 72
İsmail gibi.

Ḥvān-ı luṭfuñdan Ḥalīlüm
yığma anı kim senüñ
Rāh-ı 'ışkuñ içre İsmā'il-veş
kurbān olur

'işmet:

1. **'işmetüñ:-üñ**
Gazel 101
Mısra: 8
İffetlik. temizlik.

Saña düşer mi bu kim
gördüğüne māyil olup
'İşmetüñ dāmenini elleye her
ān eller

ism-i a'zamdur:

1. **ism-i a'zamdur:-dur**
Gazel 69
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
I. *En büyük isim, ulu ad.*
II. *Allah'ın tüm isimlerini*
içine alan isim.

O yüzi muşhafın nām-ı
şerīfin vird edüp her dem
'Aceb mi düşmene karşı
okursam ism-i a'zamdur

'işret eyleye:

1. **'işret eyleye:-y, -e**
Matla 54
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Eğlenmek, hoşça vakit
geçirmek, yiyip içmek.

Anuñ için böyle tekye kıldı
peydā lāgerī
Tā ki 'işret eyleye bunda
gelen her lāğ eri

'işret-i vişälinden:

1. **'işret-i vişälinden:-i, -n, -den**
Kıt'a 9
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Kavuşma eğlencesi.

Şehlerüñ 'işret-i vişälinden
Hoş gelür baña nüş-ı cām-ı
firāk

iste:

1. **isterseñ:-r, -se, -ñ**
Gazel 26
Mısra: 4
Arzu etmek, dilemek,
talep etmek.

Ḳoma elden zevraḳ-ı cāmı
müdām
Baḥr-i ḡamdan bulmağ
isterseñ necat

2. **isterseñ:-r, -se, -ñ**
Gazel 53
Mısra: 9
Arzu etmek, dilemek,
talep etmek.

Sürmek isterseñ 'Azizī bağ-ı
'ālemde şafā
Cüy-veş bir serv-i bālāyı
edegör der-kenār

3. **ister:-r**
Gazel 77
Mısra: 1
Arzu etmek, dilemek,
talep etmek.

Vücüd-ı 'āşıkı çün kim o
meh yolında ḡāk ister
Yanup 'ışk āteşine ey gönül
ol sen de ḡākister

4. **isterseñ:-r, -se, -ñ**
Gazel 85
Mısra: 10
Arzu etmek, dilemek,
talep etmek.

O ḡalka ḡalka zülf-i mār-ı
müşk-āsāyı seyr eyle
'Azizī görmek isterseñ eger
biñ başlu bir ejder

5. **ister:-r**
Gazel 143
Mısra: 9
Arzu etmek, dilemek,
talep etmek.

Bulduğumuzu 'Azizī sevmek
ister gönlümüz

Ḥāk budur kim gördüğümüz
dil-rübāya māyilüz

6. **isterseñ:-r, -se, -ñ**
Gazel 215
Mısra: 5
Arzu etmek, dilemek,
talep etmek.

O māhuñ rüyı ayına naḡar kıł
görmek isterseñ
Dilā bir āyine āyine-i 'ālem-
nümādan yeg

7. **isterseñ:-r, -se, -ñ**
Gazel 226
Mısra: 10
Arzu etmek, dilemek,
talep etmek.

Ḳıl ü ḡālī ḡo yürü ol mū-
miyāna kıł naḡar
Görmek isterseñ 'Azizī ince
bellü bir güzel

8. **ister:-r**
Gazel 252
Mısra: 3
Arzu etmek, dilemek,
talep etmek.

Künc-i firḡatde beni
öldürmek ister ḡam deydü
Na'ra-i āhumla dünyāyı
ḡaberdār eyleyem

9. **ister:-r**
Gazel 296
Mısra: 1
Arzu etmek, dilemek,
talep etmek.

Şu kim güş etmek ister
ḡikmeti Loḡmān ağzından
İşitsün ağzuma sögdüğünü
cānān ağzından

10. **isterseñ:-r, -se, -ñ**
Gazel 346
Mısra: 5
Arzu etmek, dilemek,
talep etmek.

Dilberān-ı ḡahve-nüşān
seyrin isterseñ eger
Olma ḡahvehāneden gel bir
ḡadem bürün dede

11. **istersen:-r, -se, -n****Gazel 380**

Mısra: 10

*Arzu etmek, dilemek, talep etmek.*Mihr-i ruhsârını seyr eyle
‘Azîzî o mehûñEtmek istersen eger dünyede
seyr-i ‘âlî12. **ister:-r****Kaside 4**

Mısra: 21

*Arzu etmek, dilemek, talep etmek.*Hâl-i dil-sûzın aña yanmak
mı ister kim ‘aceb
Gece oldukça arar ol mâhî
hâne hâne şem‘13. **ister:-r****Mesnevi 1**

Mısra: 95

*Arzu etmek, dilemek, talep etmek.*Hağdan ister ‘Azîzî kim her
bâr
Ola bahtuñ çerâğî pür-envâr14. **istersem:-r, -se, -m****Tahmis 1**

Mısra: 6

*Arzu etmek, dilemek, talep etmek.*Eşigüñ her bâb ile
Firdevsden a‘lâ-yımıñ
Görmek istersem ‘aceb mi
ârzü edüp seni15. **işte:****Gazel 204**

Mısra: 6

*İşte, bir kimse, şey veya durumu işâret etmek için kullanılır.*Her ne emrûñ var ise eyle
nazardan gitmegil
İşte başum işte tîguñ kûl
senüñ fermân senüñ16. **işte:****Gazel 204**

Mısra: 6

*Bir kimse, şey veya durumu işâret etmek için kullanılır.*Her ne emrûñ var ise eyle
nazardan gitmegil
İşte başum işte tîguñ kûl
senüñ fermân senüñ**isterin:**1. **isterin:-rin****Gazel 285**

Mısra: 1

*Istek duymak, arzulamak; dilemek.*Hergiz ne seyr-i bâğ u ne
verd-i ter isterin
Bir sîb eñeklü gönca-dehen
dilber isterin2. **isterin:-rin****Gazel 285**

Mısra: 2

*Istek duymak, arzulamak; dilemek.*Hergiz ne seyr-i bâğ u ne
verd-i ter isterin
Bir sîb eñeklü gönca-dehen
dilber isterin3. **isterin:-rin****Gazel 285**

Mısra: 4

*Istek duymak, arzulamak; dilemek.*İnce belini kuçmağâ
mânend-i zer-kemer
Deyr-i cihânda bir büt-i
sîmîn-ber isterin4. **isterin:-rin****Gazel 285**

Mısra: 6

*Istek duymak, arzulamak; dilemek.*Bez-m-i gamuñda la‘lûñe
meyl etdügüm bu kim
‘Ayş-ı müdâm eylemege
sâğar isterin5. **isterin:-rin****Gazel 285**

Mısra: 8

*Istek duymak, arzulamak; dilemek.*El manşıb u riyâset umar
eşigüñde ben
Siz şehr-yâra hıdmet için bir
yer isterin6. **isterin:-rin****Gazel 285**

Mısra: 10

*Istek duymak, arzulamak; dilemek.*Ölince kapusunda ‘Azîzî kûl
olmağâ
Bir hüsni hûb u hulkı güzel
server isterin**isti‘câl eder:**1. **isti‘câl eder:-er****Gazel 81**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Acele etmek.*Ergürür âhîr zamân [kim]
hüsnuñi pâyânına
Günbed-i gerdün kim
devrinde isti‘câl eder**istikâmet olaydı:**1. **istikâmet olaydı:-a, -y, -dı****Gazel 29**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Doğruluk, doğru gidiş, istikamet üzere olma.*Ey serv olaydı hadd-i
zâtuñda istikâmet
Gülşende eylemezdüñ yâr ile
bahş-i kâmet**istikbâl edelüm:**1. **istikbâl edelüm:-e, -lüm****Gazel 371**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Karşılama.*

Gel du 'ā-y-ile 'Azīzī edelüm
istikbāl
Şehre çün devlet-ile sāye-i
Raḥmān geldi

istimā' eylemezdi:

1. **istimā' eylemezdi:**-mez, -
di

Gazel 223

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Duyamak, işitmek, kulak
vermek.*

Şavt-ı murğ-ı hoş-nevāyı
eylemezdi istimā'
Erse gūşına gülūñ şīrīn-
maḳālī naḳşımuñ

iştirā-yı mey-i 'işkuñ:

1. **iştirā-yı mey-i 'işkuñ:**-uñ

Gazel 155

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Aşk meyini satın almak.

İştirā-yı mey-i 'işkuñ eden
āvārelerūñ
Sūḳ-ı dehri unudup bey' u
şīrādan geçmiş

işüm allāha ḳalmışdur:

1. **işüm allāha ḳalmışdur:**-
üm, -miş, -dur

Gazel 268

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*İşi Allah'a kalmak
bağlamında kullanılan kalıp
söz.*

Dīde giryān sīne biryān oldı
cismüm nā-tüvān
'İşk-ı yār ile işüm Allāha
ḳalmışdur hemān

'işve vü nāz:

1. **'işve vü nāz:**

Gazel 230

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İşve ve naz.

Biñ 'işve vü nāz ile eyā serv-
i sehī-ḳad
Gülzār-ı cihān içre yürü
cilve-künān ol

'işve-ger:

1. **'işve-ger:**

Gazel 355

Mısra: 1

İşveli II sevgili.

Yüzinden burḳa'ın gülşende
kim ol 'işve-ger açdı
Anı her nergis-i pür-jāle
seyre çeşm-i ter açdı

it:

1. **itleriyle:**-ler, -i, -yle

Gazel 55

Mısra: 5

Köpek | rakip.

Eşiği itleriyle her gece tā
şubḫa dek yārūñ
Cihānuñ ḫalkını uyutmayan
feryād u zārumdur

2. **ite:**-e

Gazel 159

Mısra: 10

Köpek | rakip.

Ṭolanurmuş küyuñı kāfir
rakīb
Uş neler edem ol ite oş oş

3. **it:**

Gazel 181

Mısra: 4

Köpek | rakip.

Seg-i küyü gibi dāyim
bilesince aḡyār
Āstānında bir it deñlü bize
ḫürmeti yok

4. **it:**

Gazel 209

Mısra: 6

Köpek | rakip.

İt gibi a'dāyı bir bir seng-sār
etsem gerek

Furşat el verür ise āh küy-ı
dilberde bugün

5. **it:**

Gazel 236

Mısra: 10

Köpek | rakip.

Rāh-ı küyuñdan sürüp şāhum
'Azīzī bendeñi
İt rakībı āstānuñda nigeḫbān
etmegil

6. **itlerine:**-ler, -i, -n, -e

Gazel 315

Mısra: 5

Köpek | rakip.

N'eyledüm n'etdüm eşigüñ
itlerine bilmezem
Varduğumca küyuña her biri
dāmān almada

7. **iti:**-i

Gazel 316

Mısra: 5

Köpek | rakip.

Küyun iti yanumdan
ayrulmasa 'aceb mi
Yokdur ḳuşūr bilür aña
ri'āyetümde

8. **itmek:**-mek

Gazel 36

Mısra: 5

Etmek, eylemek.

Gün toḡar şanmañ şabūḫı
itmek için her seḫer
Sāḳī-i gerdün eline aldı bir
altun ḳadeḫ

'itāb ederseñ:

1. **'itāb ederseñ:**-er, -se, -ñ

Gazel 170

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Azarlamak, paylamak.

Gel aña eyle nāz u eger 'itāb
ederseñ
Eyler 'Azīzi şāhum nāz u
'itābdan ḫaz

iti:

1. **iti:****Gazel 166**

Mısra: 3

*Kesin, sert şiddetli, hızlı
II köpek.*

Şöyle iti derilürler ki segân-ı
küyuñ
Ellerinden kim ola kim ede
dāmānı hālāş

i'tikād:1. **i'tikādum:-um****Gazel 354**

Mısra: 7

*Inanılan düşünce,
inanç.*

İ'tikādum bu ki 'İsī gibi
ölmez haşre dek
Deyr-i 'ālemde kuçan ol
kāfir-i sīmīn-beri

itmām etmeye:1. **itmām etmeye:-me, -y, -e****Gazel 344**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Tamamlamak.

Seyrini yıllarla ta'bīr eden
itmām etmeye
Her kimūñ girse o māh-ı
'ālem-ārā seyrine

ittihād etmek:1. **ittihād etmek:-mek****Gazel 311**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Birlik olmak, birleşmek.

Ölsem ayrılmaya yanumdan
kilāb-ı küy-ı yār
Kişi böyle ittihād etmek
gerek yārān-ıla

iz:1. **izi:-i****Gazel 266**

Mısra: 7

İz, işaret.

Kühl ile izi tozını bir
görürmüş ol mehūñ
Görmedüm nergis gibi
'ālemde hiçbir şaşı ben

2. **izūñ:-üñ****Gazel 115**

Mısra: 5

Yol.

İzūñ tozını koyup gözlerine
sürme için
Başret ehli degül ol ki
İşfahāne çıkar

'izār:1. **'izāruñda:-uñ, -da****Gazel 111**

Mısra: 7

Yüz, yanak.

'İzāruñda siyeh zūlfūñ gören
der
Gülistān seyrine gelmiş gül-i
ter

2. **'izāruñ:-uñ****Gazel 164**

Mısra: 3

Yüz, yanak.

Beñzer ol cüy-ı şafā-bahşā
'izāruñ kim anuñ
Çevre yanında hātuñ sünbül
ü reyhan olmuş

3. **'izārı:-ı****Gazel 174**

Mısra: 6

Yüz, yanak.

Kıldı ihāta hātt-ı siyeh känd-i
la'lūñi
Oldı 'izārı mūr o teng-i şeker
dirig

4. **'izārı:-ı****Gazel 206**

Mısra: 2

Yüz, yanak.

Tırāş oldukça artar hüsni
māh-ı rüy-ı cānānuñ
'İzārı yoħsa ebrī kāgıd-ı zībā
mıdur anuñ

5. **'izārı:-ı****Gazel 206**

Mısra: 10

Yüz, yanak.

'Azīzī Nīl-i Mısr-ı hüsni ü
behcet eyledi tuğyān
Tırāş oldı 'izārı şanmañuz ol
māh-ı Ken'ānuñ

6. **'izāruñda:-uñ, -da****Gazel 349**

Mısra: 7

Yüz, yanak.

'İzāruñda hātuñ yer yer 'iyān
olmağa yüz tutdı
Mehūñ ebr-i siyāh içre nihān
olmağa yaklaştı

7. **'izārı:-ı****Kaside 5**

Mısra: 6

Yüz, yanak.

Ser-i bāmında ol meşdüd
olan zer mehçenūñ 'aķsi
Bir altun hāldür konmuş
'izārı üzre 'ummānuñ

'izār-ı lāle-günin:1. **'izār-ı lāle-günin:-ın****Gazel 206**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Lale renkli yanak.

'İzār-ı lāle-günin tāze vü ter
tutmağa yaħod
Şalupdur sāye üstine siyeh
zūlfı o fettānuñ

'izār-ı nev-tırāşı:1. **'izār-ı nev-tırāşı:-ı****Gazel 206**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Yeni tıraş olmuş yanak.

Dükān-ı hüsne konmuş āb-
gün kālā durur yaħod
'İzār-ı nev-tırāşı var ise ol
hıvāce-i cānuñ

‘izārī-i sühan-dānuñ:

1. **‘izārī-i sühan-dānuñ:-uñ**
Kaside 5
 Mısra: 36
 Kelime Tipi: -
Söz söyleyenin yanağı.

Miṣālī şî‘rinüñ hüsn-i
 edâsinuñ miṣālî yok
 Hüseyndür şâhid-i nazmı
 ‘İzārī-i sühan-dānuñ

izhâr eder:

1. **izhâr eder:-er**
Gazel 172
 Mısra: 7
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Meydana çıkarmak,
 göstermek.*

Neçe ma‘nâ gevherin izhâr
 eder
 Taşsa ger cüş eyleyüp
 Ceyhün-ṭab‘

2. **izhâr eder:-er**
Gazel 205
 Mısra: 10
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Meydana çıkarmak,
 göstermek.*

Bî-çâre ‘Azîzîyi şalup şâm-ı
 firâka
 Bî-mihr idügün gün gibi
 izhâr eder olduñ

izhâr etmedi:

1. **izhâr etmedi:-me, -di**
Kaside 2
 Mısra: 66
 Kelime Tipi: -
*Meydana çıkarmak,
 göstermek.*

Gerçi çok şems ü kamer
 zâhir olupdur ammâ
 Böyle bir şems ü kamer
 etmedi gerdün izhâr

izhâr eyle:

1. **izhâr eyle:**
Kaside 4
 Mısra: 53
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Ortaya çıkarmak,
 görünmesini sağlamak.*

Hatı-ı şeb-günüñdan izhâr
 eyle rüy-ı meh-veşün
 Kim oyarur şâm-ı deycür
 erse ehl-i hâne şem‘

‘izz ü devletde:

1. **‘izz ü devletde:-de**
Müseddes 3
 Mısra: 5
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Yücelik ve makam.

Ahālî derd ü miñnetde erâzil
 ‘izz ü devletde
 E‘ālî hâk-i zilletde esâfil
 evc-i rif‘atde

2. **‘izz ü devletde:-de**
Müseddes 3
 Mısra: 11
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Yücelik ve makam.

Ahālî derd ü miñnetde erâzil
 ‘izz ü devletde
 E‘ālî hâk-i zilletde esâfil
 evc-i rif‘atde

3. **‘izz ü devletde:-de**
Müseddes 3
 Mısra: 17
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Yücelik ve makam.

Ahālî derd ü miñnetde erâzil
 ‘izz ü devletde
 E‘ālî hâk-i zilletde esâfil
 evc-i rif‘atde

4. **‘izz ü devletde:-de**
Müseddes 3
 Mısra: 29
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Yücelik ve makam.

Ahālî derd ü miñnetde erâzil
 ‘izz ü devletde
 E‘ālî hâk-i zilletde esâfil
 evc-i rif‘atde

5. **‘izz ü devletde:-de**
Müseddes 3
 Mısra: 23
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Yücelik ve makam.

Ahālî derd ü miñnetde erâzil
 ‘izz ü devletde
 E‘ālî hâk-i zilletde esâfil
 evc-i rif‘atde

‘izz ü hużür-ı yâre:

1. **‘izz ü hużür-ı yâre:-e**
Gazel 219
 Mısra: 1
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Sevgilinin mertebesi,
 huzuru.*

Nağd-i eşk-i çeşmüñi ‘izz ü
 hużür-ı yâre çek
 Ey gönül genc-i revândur ol
 anı hün-hvâre çek

‘izz ü hużürüñ:

1. **‘izz ü hużürüñ:-uñ**
Gazel 103
 Mısra: 7
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Yücelik ve huzur.

Dâr-ı cihânda ‘izz ü hużürüñ
 sürürmü
 Derd ü gam-ıla fakr ü felâket
 çeken bilür

‘izz ü nâz:

1. **‘izz ü nâz:**
Gazel 62
 Mısra: 9
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Kudret ve naz.

‘İzz ü nâz ile ‘Azîzî o gözi
 şâhinler

Yine murğ-ı dil-i nālānı şikār
eylediler

2. 'izz ü nāz:

Gazel 189

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kudret ve naz.

'İzz ü nāz ile görelden şive-i
reftāruñı
Servler şahñ-ı çemende
hāksāruñdur senüñ

3. 'izz ü nāz:

Gazel 311

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kudret ve naz.

Geh cefā vü cev edersin
baña gāhī 'izz ü nāz
Sevdüğüm midür suçum
yoħsa seni biñ cān-ıla

4. 'izz ü nāz:

Gazel 344

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kudret ve naz.

Gelse 'izz ü nāz ile ol büt
kelisā seyrine
Çārñ-ı çārümden ine anuñ
Mesihā seyrine

5. 'izz ü nāz:

Gazel 375

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kudret ve naz.

Gökden enmiş hürüdür güyā
ki 'izz ü nāz ile
Bir perī-peyker melek-
sīmāya verdüm gönümü

'izzet:

1. 'izzetüm:-üm

Gazel 246

Mısra: 10

Değer, ululuk, yücelik.

Tācı terk edüp düşerdi
ayağına şūfī ger
Görse [idi] pīr-i deyr yanında
[olan] 'izzetüm

2. 'izzet:

Gazel 359

Mısra: 6

Değer, ululuk, yücelik.

Şafha-i rüyuñı öpmek
dilesem incinme
Kim öper 'izzet için muşhafı
Kur'an ehli

3. 'izzeti:-i

Kaside 2

Mısra: 36

Değer, ululuk, yücelik.

Gülşen-i rif'ati reşk-i felek-i
şems ü kamer
'İzzeti bağına şems ü kamer
iki gülnār

4. 'izzet:

Kaside 3

Mısra: 42

Değer, ululuk, yücelik.

Devlet anuñ kim kapuñda ola
'abd-i kemterin
'İzzet anuñ kim tapuñda
bende-i fermān olur

'izzet:

1. izzet:

Kaside 3

Mısra: 42

Değer, ululuk, yücelik.

Devlet anuñ kim kapuñda ola
'abd-i kemterin
'İzzet anuñ kim tapuñda
bende-i fermān olur

'izzet eder:

1. 'izzet eder:-er

Gazel 159

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kıymetlendirmek.

Ayağ üstine çurup 'izzet eder
Deyrine varsam 'Aziz mey-
fürüş

'izzet edüp:

1. 'izzet edüp:-üp

Tarih 6

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kıymetlendirmek.

'Aziz-i Mısr 'izzet edüp aña
Müyesser ede Mālik 'ömr-i
sermed

'izzet etmedüñ:

1. 'izzet etmedüñ:-me, -dün

Gazel 5

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Değerini yüceltme.

Seg-i küyum deyü bir gün
kuluña etmedüñ 'izzet
'Aziz gibi yıllardur kapuñ
derbāniyuz cānā

'izzet ü devlet:

1. 'izzet ü devlet:

Mesnevi 1

Mısra: 33

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kerem ve talih.

El verüp yine 'izzet ü devlet
Kurtulup gamdan olasın
rāhat

'izzet ü rif'at:

1. 'izzet ü rif'at:

Müseddes 3

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ululuk ve yücelik.

Ne deñlü var ise ikbāl ü
devlet 'izzet ü rif'at
Alupdur kabz u başına edānı
anı bī-zahmet

J**jäle:****1. jäle:****Gazel 72**

Mısra: 9

Çiy, şebnem; sabah
vakti yaprak ve çimenlerde
oluşan su damlacıkları.

Görünen jäle şanmañuz
gonca
Şunar ağziyla 'andelibe
şeker

2. jäle:**Gazel 87**

Mısra: 1

Çiy, şebnem; sabah
vakti yaprak ve çimenlerde
oluşan su damlacıkları.

Berg-i gül la'lin-şadef jäle
dür-i yektâ mıdır
Mevc urur bād-ı bahār ile
çemen deryâ mıdır

3. jäle:**Gazel 88**

Mısra: 3

Çiy, şebnem; sabah
vakti yaprak ve çimenlerde
oluşan su damlacıkları.

Şöyle zeyn etdi ser-i lāleyi
jäle şanasın
Lālenüñ jäle geyürdi başına
sīm efser

4. jäle:**Gazel 88**

Mısra: 4

Çiy, şebnem; sabah
vakti yaprak ve çimenlerde
oluşan su damlacıkları.

Şöyle zeyn etdi ser-i lāleyi
jäle şanasın
Lālenüñ jäle geyürdi başına
sīm efser

5. jäle:**Gazel 155**

Mısra: 11

Çiy, şebnem; sabah
vakti yaprak ve çimenlerde
oluşan su damlacıkları.

Jäle şanmañ göricek gün
yüzün ol lāle-ruñuñ
Eriyüp berg-i semen şerm ü
hayādan geçmiş

6. jäleler:-ler**Gazel 201**

Mısra: 4

Çiy, şebnem; sabah
vakti yaprak ve çimenlerde
oluşan su damlacıkları.

La' lüñe öykünmeyeydi
gülşen içre her seher
Jäleler yağdırmaz idi
goncanuñ başına seng

7. jaleden:-den**Gazel 227**

Mısra: 1

Çiy, şebnem; sabah
vakti yaprak ve çimenlerde
oluşan su damlacıkları.

Jaleden kılmazdı destin pür-
dür-i şehvār gül
Etmese pâyına ol servüñ anı
İsār gül

8. jaleden:-den**Gazel 298**

Mısra: 8

Çiy, şebnem; sabah
vakti yaprak ve çimenlerde
oluşan su damlacıkları.

Gül-i rüyuñ añup bezm-i
çemende girye etmekden
İnüpdür nergis-i mestüñ
gözine jaleden aq şu

9. jälelerdür:-ler, -dür**Gazel 337**

Mısra: 3

Çiy, şebnem; sabah
vakti yaprak ve çimenlerde
oluşan su damlacıkları.

Kaatre kaatre jälelerdür sünbül
üzre güyiyā
Her 'arāk kim görünür ol
kākül-i pür-tābda

10. jäle:**Müseddes 4**

Mısra: 21

Çiy, şebnem; sabah

vakti yaprak ve çimenlerde
oluşan su damlacıkları.

Der mi ruñuñda jäle mi yā
kaatre-i gülāb
Yağdı cihānı āteş-i hüsnüñ
ey āftāb

11. jäle:**Terci-bend 1**

Mısra: 14

Çiy, şebnem; sabah
vakti yaprak ve çimenlerde
oluşan su damlacıkları.

Kızaruñ lāle çün 'aqtıq-i
Yemen
Üstine jäle saçdı dürr-i
'Aden

12. jäleyle:-yle**Gazel 88**

Mısra: 8

Çiy tanesi. II Aşığın göz
yaşı.

Oldı her lāle-i pür-jäle
muraşşa' bir cām
Lāle jäleyle çemen bezmine
verdi zīver

13. jäle:**Gazel 95**

Mısra: 6

Çiy tanesi II sevgilinin
teri.

Derledükçe ruñı ol gonca-
dehānuñ bezedi
Kendözün jäle ile bir gül-i
handān derler

jäle kıldı:**1. jäle kıldı:-dı****Gazel 88**

Mısra: 9

Kelime Tipi: Kalıp

İfade

Jale kılmak.

Kıldı pür-lāle kefin jäle
'Azizī güyā
Şadef-i lāleye oldı güher-i
jäle dürer

jäle vü tohmı:

1. **jäle vü tohmı:-ı****Gazel 234**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Çiy tanesi ve tohum.*

Degüldür jäle vü tohmı
gülün gördükçe ruhsarın
Sevincinden şaçar üstine
neçe sım ü zer bülbül

jend:1. **jend:****Gazel 323**

Mısra: 10

*Eski, eski püskü,**yamalı, hırka.*

Ruhuñ bir deyr-i Meryemdür
ki olmış mu tekif anda
Siyeh jend ile zülfün kâfiri
sâlûs şeklinde

jeng-i elem:1. **jeng-i elem:****Gazel 150**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Elem kiri II dert izi.*

Mañv olup naşş-ı ğam u
ğuşşa gide jeng-i elem
Kalb mir'atı açılmaz seyr-i
rüy-ı sâdesüz

2. **jeng-i elem:****Tesdis 4**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Elem kiri II dert izi.*

Ser-Ā-ser zeyn olup gülşen
cihân naşş-ı nigâr oldu
Gidüp jeng-i elem mir'at-ı
hâtır pür-ğubâr oldu

jeng-i hañt-ı rüyı:1. **jeng-i hañt-ı rüyı:-ı****Gazel 206**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Yanağın tüylerindeki
kir.*

Tırâş oldukça jeng-i hañt-ı
rüyı bu ne 'âlemdür
Ruñı âyînesin kıldı mücellâ
ol dil-ârânuñ

K**kabâ:**1. **kabâya:-y, -a****Gazel 132**

Mısra: 10

*Üste giyilen elbise, önü
daima açık duran kaftan,
cübbe.*

Geymezüz fâhir libâsı
verseler aylık eger
Biz fenâyî 'aşıkuz köhne
kabâya kıyılüz

2. **kabâ-y-ile:-y, -ile****Gazel 292**

Mısra: 10

*Üste giyilen elbise, önü
daima açık duran kaftan,
cübbe.*

Gözinden her ağan nem rüd
olan müştâk-ı dîdârûñ
Halîlüm yakmağa gül-gün
kabâ-y-ile bir Āzersin

3. **kabâ:****Gazel 383**

Mısra: 3

*Üste giyilen elbise, önü
daima açık duran kaftan,
cübbe.*

Kañlu yaşumdan geyersen
ben n'ola gül-gün kabâ
Ġonca-i mevzün gibi sen geh
yaşıl geh âl gey

4. **kabâsını:-sı, -n, -ı****Terci-bend 1**

Mısra: 20

*Üste giyilen elbise, önü
daima açık duran kaftan,
cübbe.*

Urunup zer külâhını nergis
Geydi mâ'î kabâsını süsen

5. **kabâlar:-lar****Tesdis 4**

Mısra: 20

*Üste giyilen elbise, önü
daima açık duran kaftan,
cübbe.*

Donandı nañl-i bālâlar cihânı
tutdı zînetler
Geyüp zerrîn kabâlar zer
benekli sebze hil'atler

kabağ:1. **kabağın:-ın****Gazel 133**

Mısra: 3

Kadeh, içki kabı.

Cân ile vaşlı kabağın göñül
alsam der iken
Duyup ol şüh dedi kalb ile
bâzâr olmaz

kabâ-yı işkuñı:1. **kabâ-yı işkuñı:-uñ, -ı****Gazel 114**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Aşk elbisesi.*

Kabâ-yı işkuñı cânım
çıkarmaz egninden
Beden libâsın ecel
..... câna çıkar ?

ka'be:1. **ka'be:****Gazel 177**

Mısra: 4

*Bütün müslümanların
kiblesi ve ziyâret yeri olan
Mekke şehrindeki mukaddes
binâ, beytullah.*

Mısr-ı haddünle sevâd-ı
hañt-ı seyr edenün
Görünür mi gözine Ka'be
yañod Şâm-ı şerif

2. **ka'beyi:-y, -ı****Gazel 180**

Mısra: 2

*Bütün müslümanların
kiblesi ve ziyâret yeri olan*

Mekke şehrindeki mukaddes binâ, beytullah.

Ȧolanur küyuñı ‘uşşâķ-ı
ġarîbân şaf şaf
Nitekim Ka‘beyi huccâc-ı
firâvân şaf şaf

3. ka‘beden:-den

Gazel 289

Mısra: 2

*Bütün müslümanların
kıblesi ve ziyâret yeri olan
Mekke şehrindeki mukaddes
binâ, beytullah.*

Şol cây-ı pür-şafâ ki ola saña
vağan Hasan

Yokdur yanumda farkı anuñ
Ka‘beden Hasan

4. ka‘beyi:-yi

Matla 47

Mısra: 2

*Bütün müslümanların
kıblesi ve ziyâret yeri olan
Mekke şehrindeki mukaddes
binâ, beytullah.*

Leblerüñden şorsa dil küyuñ
‘aceb mi dâyimâ
Kim bulurlar şora şora
Ka‘beyi ey meh-likâ

5. ka‘be:

Gazel 64

Mısra: 3

*Müslümanlarca kutsal
kabul edilen Mekke‘de
bulunan bina II sevgilinin
yüzü.*

Ka‘be yüzüñi ey şanem
etdüķçe baña ‘arz
Merve hâķı bu cânuma biñ
biñ şafâ gelür

6. ka‘beye:-y, -e

Gazel 89

Mısra: 10

*Kabe II sevgilinin
bulunduğu yer.*

Sâkin-i küy-ı yâre varmağ-
ıla
Ka‘beye şanma hâcî beñdeş
olur

ka‘be örtüsü:

1. ka‘be örtüsü:

Gazel 1

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kabe‘nin (siyah) örtüsü.

Setr eder rüyuñı dâmânı-yıla
göstermez
Ka‘be örtüsü durur zülf-i
siyâhuñ güyâ

ka‘be yapmışça sevâb

bulurdun:

1. ka‘be yapmışça sevâb

bulurdun:-ur, -du, -n

Gazel 211

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ka‘be‘yi yapmış gibi
sevap kazanmak II çok sevap
kazanmak.*

Merve hâķķiçün bulurdun
Ka‘be yapmışça sevâb
Ger ‘Azîzîñüñ dil-i vîrânın
âbâd eyleseñ

ka‘be-i cân u dile:

1. ka‘be-i cân u dile:-e

Gazel 220

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gönül ve can Ka‘be‘si.

Râyet-i kıddi hayâlidür olan
şâm u seher
Ka‘be-i cân u dile vâli
Meħemmed Şâhuñ

ka‘be-i cânâ:

1. ka‘be-i cânâ:-a

Gazel 303

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Can Kabe‘si. II Hz.
Muħammed‘in yanağı.*

Dilâ ser-hayl-i aşhâb-ı şafâ
ol Ka‘be-i cânâ
ġam u derd ü belâ vü ‘ışķ-ı
yârî çâr-yâr eyle

ka‘be-i ehl-i şafâ:

1. ka‘be-i ehl-i şafâ:

Gazel 265

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Safa ehlinin Ka‘besi.

Zemzem-i la‘l-i lebi çeşme-i
âb-ı kevşer
Ka‘be-i ehl-i şafâ kân-ı
vefâdur Ramazân

2. ka‘be-i ehl-i şafâ:

Gazel 69

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Saha ehlinin Kabe‘si.

Eşigüñde gözüm yaşı olur
her dem revân kıblem
Meger ol Ka‘be-i ehl-i şafâ
bu ‘ayn-ı zemzemdür

ka‘be-i hüsne:

1. ka‘be-i hüsne:-e

Gazel 220

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Güzellik Ka‘be‘si;
sevgilinin güzelliği, güzel
olan bütün vücudu.*

Ka‘be-i hüsne ‘Azîzî
Hacerü‘l-esveddür
Meh yüzinde o siyeh hâli
Meħemmed Şâhuñ

ka‘be-i küy-ı şafâ:

1. ka‘be-i küy-ı şafâ:

Gazel 67

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Safa köyünün Ka‘besi.

Olaldan âstânüñ Ka‘be-i
küy-ı şafâ kıblem

Na'alceñ naqşı anda ehl-i
diller secdegâhıdır

ka'be-i küyuñda:

1. **ka'be-i küyuñda:-uñ, -da**

Gazel 247

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

(Sevgilinin) Kabe'ye
benzetilen mahallesi,
bulunduğu yer.

Görenler Ka'be-i küyuñda
rüyüñ

Eder kesb-i şafâlar Muşlı
şâhum

2. **ka'be-i küyuñda:-uñ, -da**

Gazel 389

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

(Sevgilinin) Kabe'ye
benzetilen mahallesi,
bulunduğu yer.

Dün gece Ka'be-i küyuñda
görenler mâhı

Dedi Bū-Ṭâlib imiş görmege
'Abdullâhı

ka'be-i 'ulyâ:

1. **ka'be-i 'ulyâ:**

Gazel 313

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yüce Kabe.

Ser-i küyuñ tavâf etsem

şafâlar kesb eder cânım

Eşiğüñ kıble mi anda Ka'be-i
'ulyâ mıdır yoğsa

ka'be-i 'ulyâya:

1. **ka'be-i 'ulyâya:-y, -a**

Gazel 375

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yüce Ka'be II sevgilinin
mahallesi.*

Seyr eden mir'ât-ı ruhsârın
şafâlar kesb eder
Bir eşiği Ka'be-i 'ulyâya
verdüm gönülümü

ka'be-vâr:

1. **ka'be-vâr:**

Gazel 58

Mısra: 5

Kabe gibi.

Yârüñ harîm-i gülşen-i
küyümü Ka'be-vâr
Erbâb-ı 'ışk kıble-i hâcet
edindiler

kâbil:

1. **kâbil:**

Gazel 184

Mısra: 4

Mümkün, uygun olan.

Ḳul olup eşiğinde bir şâhuñ
Ḳıdmete kâbil olmaduk
Ḳalduk

kabr:

1. **kabrüm:-üm**

Gazel 64

Mısra: 10

Kabir, mezar.

Şol bî-kesem ki dünyede
ölsüm 'Azîziyâ
Ḳabrüm ziyâret etmege
ancaḳ şabâ gelür

kabül edüp:

1. **kabül edüp:-üp**

Tarih 11

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kabul etmek.

Ḳayrımı Ḳaḳ kabül edüp

anuñ

Ede Kevşer şuyın aña iḥsân

kabül etmem:

1. **kabül etmem:-me, -m**

Gazel 253

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kabul etmek.

'Âlemüñ sultânlığın ger
verseler etmem kabül

'İşk şâhınuñ evet bir bende-i
fermânyam

kabül eyle:

1. **kabül eyle:**

Gazel 353

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kabul etmek, razı
olmak.*

Tek kabül eyle beni ḳulluğa
şimşâd gibi
Ḳıdmetüñde yeleyin
yüpüreyin bād gibi

kâbüs:

1. **kâbüs:**

Gazel 323

Mısra: 6

*Uykuda basan sıkıntılı
ağırılığa maruz kalmak.*

Nece görşün gözüm uyḡu
yüzün miḡnet bucağında
Şeb olmaz kim beni ḡam
başmaya kâbüs şeklinde

2. **kâbüs:**

Gazel 323

Mısra: 14

Arapça bir sözlük ismi.

Dür-i ma'nâları levḡ-i dile
şol deñlü yazdum kim

'Azîzî bir kitâb etdüm anı
Ḳâbüs şeklinde

kabz u başına alupdur:

1. **kabz u başına alupdur:-**

up, -dur

Müseddes 3

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Eline almak, elinde
bulundurmak, elde etmek.*

Ne deñlü var ise ikbâl ü
devlet 'izzet ü rif' at
Alupdur kabz u başına edânî
anı bî-zahmet

kabza-i dilâverde:

1. **kabza-i dilâverde:-de**

Gazel 308

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yiğidin kabzası, kını.

Müje-i hün-feşânî çeşminde
Tıgdür kabza-i dilâverde

kaç:

1. **kaçup:-up**

Gazel 76

Mısra: 5

*Çekinmek, uzak
durmak.*

Saňa beñzeyimezler gördiler
kaçup hacâletden
Perîler bâğ u rāğa hürîler
uçmağa düşmişdür

kaç-:

1. **kaçma:-ma**

Gazel 191

Mısra: 5

*Çekinmek, uzak
durmak.*

Gel inende kaçma lutf et
sîne-i 'uşşâkdan
'Âkıbet rûh-ı revânüm sen de
hâk olsañ gerek

kaçan:

1. **kaçan:**

Kaside 3

Mısra: 17

Ne zaman.

Sîneye çekmek diler cânüm
gibi dil her kaçan
Tıg-i hün-rîzûñ gılâfından
çıkup 'uryân olur

2. **kaçan:**

Gazel 11

Mısra: 1

*Ne zaman ki, her ne
zaman, ne vakit.*

Revzen-i kalbüm açar erse
kaçan ey kaşı yâ
Görmedüm nâvek-i müjgân
gibi bir kalb-küşâ

3. **kaçan:**

Gazel 71

Mısra: 4

*Ne zaman ki, her ne
zaman, ne vakit.*

Revzenleri bu gözlerümüñ
açalı düşer
Nîzeñ dile kaçan der-i
devlet-me'âb açar

4. **kaçan:**

Gazel 71

Mısra: 6

*Ne zaman ki, her ne
zaman, ne vakit.*

Tarf-ı şehâbdan şanuram
mihr eder tülû'
'Arz-ı 'izâr için kaçan ol
meh niķâb açar

5. **kaçan:**

Gazel 83

Mısra: 8

*Ne zaman ki, her ne
zaman, ne vakit.*

Maħv olup aşüb u ğavġâ
fitne-i 'âlem uyur
Mest-i hvâb olup kaçan kim
ol büt-i fettân yatur

6. **kaçan:**

Gazel 104

Mısra: 5

*Ne zaman ki, her ne
zaman, ne vakit.*

Hayret alur naħl-i bâğı her
kaçan kim nâz ile
Dâmenin ol serv-kâmet der-
miyân eyler yürür

7. **kaçan:**

Gazel 109

Mısra: 7

*Ne zaman ki, her ne
zaman, ne vakit.*

Her kaçan dil koyup ala
gözlü yârûñ kûyına
Toğrulup varsam raķib-i ħar
baña egri baķar

8. **kaçan:**

Gazel 115

Mısra: 8

*Ne zaman ki, her ne
zaman, ne vakit.*

Yüzi gülün güler ü kalbi
ġoncanuñ açılır
Kaķan o serv çemen şahnına
çemâne çıkar

9. **kaçan:**

Gazel 116

Mısra: 1

*Ne zaman ki, her ne
zaman, ne vakit.*

Kaçan serfirine ol server-i
yegâne çıkar
Gören şanur mehi evreng-i
âsmâne çıkar

10. **kaçan:**

Gazel 117

Mısra: 1

*Ne zaman ki, her ne
zaman, ne vakit.*

Kaçan o şâhid-i cânbâz
rîsmâna çıkar
Gören şanur ki hümâ evc-i
âsmâna çıkar

11. **kaçan:**

Gazel 322

Mısra: 3

*Ne zaman ki, her ne
zaman, ne vakit.*

Çeşm ü cânüm pür olur nür-ı
sürür ile kaçan
Gözlerüm gün yüzünü ey
meh-i ġarrâ görse

12. **kaçan:**

Kaside 4

Mısra: 66

*Ne zaman ki, her ne
zaman, ne vakit.*

N'ola ħâlin yansa bendeñ
saña ey rüşen-zamîr

Kim yanar aḥvālını görse
kaçan pervâne şem‘

kaçkın:

1. **kaçkın:**

Gazel 386

Mısra: 8

Kaçak, firari.

Ƨutup Şām ehli urmazdı
ayağına anuñ āhen
O şāhuñ olmasa kaçkın Ƨulı
şem‘-i şebistānī

kad:

1. **kadlerin:-ler, -in**

Gazel 63

Mısra: 1

Boy, endam.

Ƨadlerin ‘uşşāk kim bezm-i
ğama çeng etdiler
Nālelerle şavt-ı nāyı ‘ışka
āheng etdiler

2. **kad:**

Gazel 368

Mısra: 3

Boy, endam.

Ƨad ü zülf ü dehanına gönül
verelden ol māhuñ
Felek āyīnesinde ḥaste gönül
çok elem gördi

qadar:

1. **qadar:**

Gazel 280

Mısra: 7

Ölçüsünde,

*derecesinde, gibi, dek,
miktarında.*

Meyl edüp ‘ariyet-i zīnetüñe
zerre qadar
Dil veren ey zen-i gerdün
saña nā-merd olsun

qadd:

1. **qaddüñe:-ü, -ñ, -e**

Kaside 1

Mısra: 77

Boy, kâmet | endam

(Sevgili bağlamında).

Naḥl-i gül qaddüñe bülbül
dilüñe dil-dāde
Dil ü cān bülbülü gül-rūyuña
ālufte geçer

2. **qaddi:-i**

Gazel 23

Mısra: 12

Boy, endam.

Kişver-i ḥüsn ü melāḥat
şehidür yār meger
Ƨanda ‘azm etse çeker qaddi
livā-yı devlet

3. **qaddüñ:-üñ**

Gazel 34

Mısra: 9

Boy, endam.

Cevr ile qaddüñ kemer edüp
‘Azizî çün senüñ
Furşat el verirse ol nāzük-
miyānı sen de Ƨuç

4. **qaddüm:-üm**

Gazel 70

Mısra: 5

Boy, endam.

Bugün fikr-i leb ü ebrün-ıla
qaddüm hilāl etdüm
Gel ey māhum temāşā kıl
yine rengin ḥayālüm var

5. **qaddüm:-üm**

Gazel 105

Mısra: 6

Boy, endam.

Dil verelden Ƨaşr-ı ḥüsnüñ
tākına
Oldı qaddüm māh-ı nev gibi
kemer

6. **qaddüm:-üm**

Gazel 123

Mısra: 5

Boy, endam.

Gerçi qaddüm kemān gibi
kecdür
Lik yoluñda toğruyam çün tır

7. **qaddi:-i**

Gazel 129

Mısra: 2

Boy, endam.

Ey yüzi ḥurşiddin her vech
ile a‘lā Hızır
Müntehā qaddi nihāl-i
Sidreden bālā Hızır

8. **qaddümüz:-üm, -üz**

Gazel 147

Mısra: 9

Boy, endam.

Ƨaddümüz yā eyleyüp āh-ı
ḥadeng-endāz ile
Sevr-i gerdüna ‘Azizî neçe
kez zaḥm urmışuz

9. **qaddi:-i**

Gazel 165

Mısra: 1

Boy, endam.

Hilālün fikr-i ebrün ile gökde
qaddi dāl olmış
Şararmış çehre-i zībāsı
mihrüñle ḥayāl olmış

10. **qaddüñ:-üñ**

Gazel 176

Mısra: 8

Boy, endam.

Olmaya ḥaddüñ gibi rengin
şem‘
Olmaya qaddüñ gibi sīmın
çerāğ

11. **qaddi:-i**

Gazel 200

Mısra: 8

Boy, endam.

Tır-i dil-düz-ı müjeñ cevrin
mi çekdi nece dem
Ƨaşlaruñ gibi niçün qaddi
kemāndur ḥançerüñ

12. **qaddüñle:-üñ, -le**

Gazel 211

Mısra: 5

Boy, endam.

Gösterüp baña elif qaddüñle
dāl-ı zülfüñi
‘Ālem içre n’ola şāhum sen
de bir ad eyleseñ

13. **qaddi:-i**

Gazel 212

Mısra: 6
Boy, endam.

Halk-ı cihānı sāye-veş üftāde
eyledi
Sidre mişāli kıddi nihāli
Meḥammedūñ

14. **kıddi:-i**
Gazel 223
Mısra: 1
Boy, endam.

Bir ser-āmed servdür kıddi
nihāli naqşınıñ
Sāye-veş olsam ‘aceb mi
pāymāli naqşınıñ

15. **kıddümi:-üm, -i**
Gazel 236
Mısra: 5
Boy, endam.

Ƙaddümi derd ü belā çengine
evtār eyleyüp
Ney gibi her dem işüm āh ile
efğān etmegil

16. **kıddüñ:-üñ**
Gazel 248
Mısra: 1
Boy, endam.

Bitmedi kıddüñ gibi bir hoş
nihāl ey serv-i şim
Ƙopmadı zülfüñ gibi bir
sünbül-i ‘anber-şemīm

17. **kıddüñ:-üñ**
Gazel 248
Mısra: 3
Boy, endam.

Ƙaddüñ üzre ‘anberīn qaşun
nihāl üstinde nūn
Haddüñ üzre zülf-i müşkīn
cüybār üstinde cīm

18. **kıddüm:-üm**
Gazel 351
Mısra: 17
Boy, endam.

‘Azīzī yā gibi kıddüm
büküldi ‘arşa-i ğamda
Hādeng-i ‘ışka tā kim sīnede
cānum nişān oldı

19. **kıddüñe:-üñ, -e**
Gazel 357
Mısra: 6
Boy, endam.

Her ne deñlü terbiyet eylerse
anı bağbān
Ƙaddüñe öykünmeye serv-i
hūrāmānuñ biri

20. **kıddüñ:-üñ**
Tahmis 1
Mısra: 2
Boy, endam.

Rüy-ı mehden ‘ārızuñ her
vech ile zībā-yımıñ
Müntehā kıddüñ nihāl-i
sidreden bālā-yımıñ

21. **kıddüm:-üm**
Gazel 250
Mısra: 5
Boy, endam II aşğın
boyu.

‘İşka düşüp yakıldığum
kıddüm büküüp yā kıldığum
Bu yandüğüm yakıldığum
bilsem nedendür bilmezem

22. **kıddümi:-üm, -i**
Gazel 268
Mısra: 5
Boy, endam II aşğın
boyu.

Ƙaddümi çevgān edüp
meydān-ı ğamda eyledüñ
Dūd-ı āh-ı pür-şerārüm aña
güy-ı zer-nişān

23. **kıddüm:-üm**
Gazel 332
Mısra: 5
Boy, endam II aşğın
boyu.

Yāri kıddüm dām edüp
küyında şayd etdüm yine
Ol hümāyı gökden indürüp
şikār etmek nece

24. **kıddüm:-üm**
Gazel 349
Mısra: 1
Boy, endam II aşğın
boyu.

Ecel tomarına kıddüm
kemān olmağa yaklaştı
Bu menzilden göçüp dil bī-
nişān olmağa yaklaştı

25. **kıddüñ:-üñ**
Muamma 22
Mısra: 2
Boy, kamet. II sevgilinin
boyu.

Terahḥum kıl o zār u
mübtelāya
Ki kıddüñ görse ḥamd eyler
Hudāya

Ƙadd-i ḥamīdedür:

1. **Ƙadd-i ḥamīdedür:-dür**
Gazel 140
Mısra: 8
Kelime Tipi: Kalıp
İfade
Eğrilmiş, bükülmüş,
kambur boyu.

Ƙadd-i ḥamīdedür bizüm
elde kemānımız
Āh oklarını atmağa meydān-ı
‘ışkda

Ƙadd-i ḥamīdemi:

1. **Ƙadd-i ḥamīdemi:-m, -i**
Gazel 193
Mısra: 6
Kelime Tipi: Kalıp
İfade
Eğrilmiş, bükülmüş,
kambur boyu.

Meydān-ı ğamda başımı
güy-ı belā bilüñ
Ƙadd-i ḥamīdemi aña bir
şavlecān tutuñ

Ƙadd-i mevzünü:

1. **Ƙadd-i mevzünü:-i**
Gazel 360
Mısra: 8
Kelime Tipi: Kalıp
İfade
O biçimli, düzgün boy II
Endamlı sevgili.

Nihāl-i ergavān ya naḥl-i
güldür bağ-ı ḥüsün içre

O serv-kāmetūñ al cāme ile
kadd-i mevzūnı

kadd-i mevzūnuñ:

1. **kadd-i mevzūnuñ:-uñ**

Gazel 249

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*O biçimli, düzgün boy II
Endamlı sevgili.*

Ğadd-i mevzūnuñ gümüñden
bir 'alemdür n'ola ger
Kākül-i müşkīnūñe derlerse
şāhum ser-'alem

kadd-i nigār:

1. **kadd-i nigār:**

Gazel 50

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sevgilinin boyu.

Naħl-i gülzār-ı melāhatdür
meger kadd-i nigār
Dürlü dürlü şīvelerden
bitmiş anda berg ü bār

kadeh:

1. **kadeh:**

Gazel 36

Mısra: 4

*Su ve benzeri içkileri
içmeye yarayan bardak II
Şarap.*

Derd ü ğam bīmārına dāyim
şifā-sāz olmağa
Bezm-i meyde eylemişdür
başka bir kânün kadeh

2. **kadeh:**

Gazel 36

Mısra: 6

*Su ve benzeri içkileri
içmeye yarayan bardak II
Şarap.*

Gün toĝar şanmañ şabūhı
itmek için her seher
Sākī-i gerdün eline aldı bir
altun kadeh

3. **kadeh:**

Gazel 36

Mısra: 8

*Su ve benzeri içkileri
içmeye yarayan bardak II
Şarap.*

Biz o rindān-ı kadeh-
peymālaruz kim reşk eder
Bezmimizde olmağa bu
kāse-i gerdün kadeh

4. **kadeh:**

Gazel 36

Mısra: 10

*Su ve benzeri içkileri
içmeye yarayan bardak II
Şarap.*

Meclisinde her kesūñ bezl-i
şarāb-ı sürh eder
Sākīyā buldı meger gencīne-i
Ğarūn kadeh

5. **kadeh:**

Gazel 36

Mısra: 1

*Su ve benzeri içkileri
içmeye yarayan bardak II
Şarap.*

Leblerüñden öğrenür ey yüzi
gül efsün kadeh
Ehl-i bezmüñ 'aqlını alup
eyledi mecnün kadeh

6. **kadeh:**

Gazel 36

Mısra: 2

*Su ve benzeri içkileri
içmeye yarayan bardak II
Şarap.*

Leblerüñden öğrenür ey yüzi
gül efsün kadeh
Ehl-i bezmüñ 'aqlını alup
eyledi mecnün kadeh

7. **kadeh:**

Gazel 269

Mısra: 6

*Su ve benzeri içkileri
içmeye yarayan bardak II
Şarap.*

Ğarābāt ehlinüñ yanında
kerh etme ki ey zāhid

Ki yegdür bir kadeh mey
anlara biñ tāt-ı Edhemden

kadeh aldı:

1. **kadeh aldı:-dı**

Gazel 36

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kadeh almak II şarap
almak.*

Devr-i gül erdi yine her lāle-i
bezm-i çemen
Aldı 'ayş u nüş için destine
bir gül-gün kadeh

kadeh olupdur:

1. **kadeh olupdur:-up, -dur**

Gazel 36

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kadeh olmak.

Bülbül olur her gören anı
Azīzī güyiyā
Gülşen-i bezme olupdur
gonca-i mevzūn kadeh

kadeh-i sākī:

1. **kadeh-i sākī:**

Gazel 280

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sakinin kadehi.

Bülbül-āsā nece olur na'ralar
urmak göreyin
Bāĝ-ı bezm içre kadeh-i sākī
hele verd olsun

kadem:

1. **kadem:**

Gazel 346

Mısra: 6

Adım, ayak.

Dilberān-ı kähve-nüşān
seyrin isterseñ eger
Olma kähvehāneden gel bir
kadem bürün dede

kadem başdukdā:

1. **ḳadem başdukdā:**-duk, -da

Muamma 13

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Adım atmak || teşrif etmek, gelmek.

Bir gürüh olup muhīt-i 'ışka başdukdā ḳadem
Ol gürühuñ nişfin āḫir yem başup ḳıldı 'adem

ḳadem başduñ:

1. **ḳadem başduñ:**-du, -ñ

Tarih 4

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Adım atmak || teşrif etmek, gelmek.

Ḳadem başduñ bu 'ālī manşıba çün
Düşüp zıll-i Ḥudā lutfına mazhar

ḳādī:

1. **ḳādī:**

Gazel 41

Mısra: 1

Hakim.

Nece ḳādī nece müftī nece
'ābid zāhid
Seni biñ cān ile sevdüğüme
Tañrı şāhid

2. **ḳādī:**

Gazel 159

Mısra: 3

Boy,kamet.

Bir ḳādī bālāya meyl etdi
göñül
Yine bir büyük belāya oldu
duş

ḳad-i bālā:

1. **ḳad-i bālā:**

Gazel 48

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yüce boy. II Sevgilinin düzgün boyu.

Kendü eliyle başına derd ü belā alur
Her kim ki göñlin ey ḳad-i bālā saña verür

ḳadi bālalara:

1. **ḳadi bālalara:**-lar, -a

Gazel 328

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Uzun boy II sevgili.

Göreyin göñlüm belälardan
benüm ḳurtulmasun
Kim demādem meyl eder
yürür ḳadi bālalara

ḳad-i mevzūna:

1. **ḳad-i mevzūna:**-a

Gazel 98

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Düzgün, ölçülü boy II sevgilinin boyu.

Görinür mi gözine gülşenüñ
serv-i hırāmāni
Şu kim bāğ-ı cihānda ol ḳad-i mevzūna mā'ildür

ḳad-i mevzūnuñı:

1. **ḳad-i mevzūnuñı:**-uñ, -ı

Gazel 322

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Düzgün, ölçülü boy II sevgilinin boyu.

Reşk ederdı ḳad-i mevzūnuñı
tübā görse
Meyl ederdı ruḡ-ı gül-günuñı
hürā görse

ḳādī olup:

1. **ḳādī olup:**-up

Gazel 333

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kadı olmak, hakim olmak.

Rüz-ı maşşerde 'Azīzī ḳādī olup Kirdgār
Ḳullarından şormaduk bir cürm ü 'iştān ḳalmaya

ḳadid olduğımı:

1. **ḳadid olduğımı:**-duğ, -um, -ı

Gazel 368

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Pek zayıf, kuru ve çelimsiz olmak.

Bu şüretlü kişiyi gördüğüm
yoğdur dedi nā-geh
Ḳadid olduğımı deyr-i ḡamında ol şanem gördi

ḳadīmī:

1. **ḳadīmī:**

Gazel 17

Mısra: 8

Eskiden beri var olan, eski.

Rüstem ü Behmen de olsañ
bir ayağ-ıla yıḳar
'Arşa-i bezmüñ ḳadīmī
pehlevānidur şarāb

2. **ḳadīmī:**

Gazel 55

Mısra: 8

Eskiden beri var olan, eski.

'Aceb midür bile girse
benümle ölicecek sine
Ki derd-i 'ışk-ı dildārum
ḳadīmī yār-ı ḡarumdur

ḳadīr eyledi:

1. **ḳadīr eyledi:**-di

Tarih 23

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Kudret sahibi eylemek.

Olmayup cenge kâdir eyledi terk
Düşmen-i bed-nihâd Şîrvânî

kâdir olsa:

1. **kâdir olsa:-sa**
Kaside 4
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Muktedir olmak.

Her gece medhûñ oğurdu
şevkîla tâ şubha dek
Nây-ı bezmûñ gibi kâdir olsa
hoş elhâna şem‘

2. **kâdir olsa:-sa**
Gazel 318
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Gücü yetmek, muktedir olmak.

Dehân-ı yâra beñzetmek
olurdu gonca-i bâğı
Zebâna gelse bülbül gibi
kâdir olsa güftâra

kadir-şinâs:

1. **kadir-şinâs:**
Gazel 153
Mısra: **10**
*Değerli kimselere lâyük
oldukları kıymeti veren,
kıymetlerini bilen, ona göre
muâmele eden, kadir bilir
(kimse).*

Halk-ı zamâne kâdrüñi
bilmezse gam degül
Yokdur ‘Azîzî şimdî cihânda
kâdir-şinâs

kadr:

1. **kadrini:-i, -n, -i**
Kıt'a 7
Mısra: **2**
Değer, itibar, haysiyet.

Etme nâ-ehle şaķın ehl-i
hüner
Ki hüner kâdrini nâ-dân ne
bilür

2. **kâdrüñ:-üñ**
Tarih 4
Mısra: **1**
Değer, itibar, haysiyet.

Sen ol şâhib-sa‘âdetsin ki
kâdrüñ
Olupdur gün gibi eflâke
hem-ser

kadr ü berât:

1. **kadr ü berât:**
Matla 52
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Kadir (gecesi) (Kur'an-ı
Kerim'in indirilmeye
başlandığı gece) ve Berat
(gecesi) (Hz. Muhammed'e
peygamberliğin bildirildiği
gece) (Mübarek olması
bağlamında dua
mahiyetinde).*

Her kimüñ kim hemdemi
Bayram-ı sîm-endâm ola
Her şebi kâdr ü berât u her
günü bayram ola

kadr ü kıymeti:

1. **kadr ü kıymeti:-i**
Müseddes 3
Mısra: **28**
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Değer ve kıymet.

Elinde mâl u manşib
olmayanüñ hürmeti yokdur
Nece hürmet direm miqdârı
kâdr ü kıymeti yokdur

kadr ü şeref bulmaz:

1. **kadr ü şeref bulmaz:-
maz**
Gazel 259
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kıymet ve şeref bulmak.

Şehr içinde bu kâdar bulmaz
idi kâdr ü şeref
Sürmese pâyüña yüz mâh
benüm sulţânüm

kadre uğrardum:

1. **kadre uğrardum:-r, -du,
-m**
Gazel 129
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Şeref bulmak, itibar
sahibi olmak.*

Kadre uğrardum ‘Azîzî
erişüp Hızra eger
Kılsa gam-hânem müşerref
bir gece tenhâ Hızır

kadri olup:

1. **kadri olup:-up**
Gazel 220
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kıymeti olmak.

Gün gibi kadri olup ‘âlî
Meħemmed Şâhuñ
Geçe devletle meh ü sâli
Meħemmed Şâhuñ

kadriñ bilür:

1. **kadriñ bilür:-ür**
Kaside 5
Mısra: **56**
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kıymet, değer bilmek.

Oğuyup yazmadan Vâlî
‘aceb mi olsa ger hâlî
Ki yok kadriñ bilür ‘âlemde
ehl-i nazm u inşânüñ

kâdrüñi bilmezse:

1. **kâdrüñi bilmezse:-mez, -
se-üñ, -i, -mez, -se**
Gazel 153
Mısra: **9**

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kıymet, değer bilmek.

Halk-ı zamâne kadrünü
bilmezse gam degül
Yokdur 'Azîzî şimdi cihânda
kadir-şinâs

kafâ-dâr:

1. **kafâ-dâr:**

Gazel 133

Mısra: 2

Kafa dengi, arkadaşı.

Dile derd ü elem-i 'ışk gibi
yâr olmaz
Kaysa murğân-ı fezâ gibi
kafâ-dâr olmaz

kafes:

1. **kafesde:-de**

Gazel 16

Mısra: 8

*Hayvanlar için aralıklı
tel, metal veya ağaç
çubuklardan yapılmış
taşınabilir bölme.*

Geldi figâna sîne-i şad-çâkde
gönül
Ey gül kafesde nâle eden
şanma 'andelîb

2. **kafesdür:-dür**

Tesdis 2

Mısra: 3

*Kafes II sıkıntı çekilen
yer.*

Bir kafesdür bülbül-i câna
cihân dildârsuz
'Aynuma gelmez benüm
dünyâ o gül-ruhsârsuz

kafes oldı:

1. **kafes oldı:-dı**

Gazel 234

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kafes olmak.

Baňa sensüz cihân gülzârı
oldı bir kafes cânâ

Şadâ-yı nâlem içinde 'aceb
mi olsa ger bülbül

kafes-i derd:

1. **kafes-i derd:**

Gazel 138

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dert kafesi.

İnleseñ derd ile tañ mı
nitekim bülbül-i zâr
Kafes-i derd ü gam-ı 'ışka
giriftâruz biz

kafes-i tende:

1. **kafes-i tende:-de**

Gazel 166

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ten kafesi.

Murğ-ı cānum kafes-i tende
ki olmışdur esîr
Gelüp ey kaşı kemân kıldı
okuñ anı hâlâş

kafes-i tenden:

1. **kafes-i tenden:-den**

Tarih 5

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ten kafesi II beden.

Murğ-ı rûhı kafes-i tenden
uçup
Cennete girmek için yol
buldı

kâf-ı küyü:

1. **kâf-ı küyü:-ı**

Gazel 96

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Mahallesinin kaf dağı.

Edinmişler vağan küyün
rakîb-i dîv-siretler
Meger kim ol perînuñ kâf-ı
küyü Ehremenlikdür

kâfir:

1. **kâfir:**

Gazel 22

Mısra: 7

*Allah'ın varlığını inkar
eden. II Sevgili.*

Sâye-veş yoluñda ben hâk
olduğum kâfir 'adü
Gördi reşkenden dedi yâ
leytenî küntü türâb

2. **kâfir:**

Gazel 213

Mısra: 4

*Allah'ın varlığını inkar
eden. II Sevgili.*

Cefâ zünnârını belden kesüp
terk etmedüñ cevri
Behey zâlim behey kâfir
müselmân olmaduñ gitdüñ

3. **kâfir:**

Matla 40

Mısra: 2

*Allah'ın varlığını inkar
eden. II Sevgili.*

Terk edüp cevri baña rahm
ede mi cânâne
Hiç koyup küfri o kâfir gele
mi imâna

4. **kâfirligine:-lig, -i, -n, -e**

Gazel 16

Mısra: 5

*Allah'ın yasaklamasına
rağmen eziyet eden, ceфа
gösteren.*

Kâfirligine dâl bu yetmez mi
zülfüñüñ
Kim kend'özünde götürür ol
ey şanem şalîb

5. **kâfirden:-den**

Gazel 32

Mısra: 6

*Allah'ın varlığını inkar
eden. II rakip.*

Çekdüm aldum yârı ağıyârüñ
elinden darb-ı dest
Şanki şâh-ı 'âlemem aldum o
kâfirden hârac

6. kâfir:**Gazel 159**

Mısra: 9

Allah'ın varlığını inkar eden. II rakip.

Țolanurmuş küyüñi kâfir
rakîb
Uş neler edem ol ite oş oş

7. kâfiri:-i**Gazel 323**

Mısra: 10

Allah'ın varlığını inkar eden. II rakip.

Ruñuñ bir deyr-i Meryemdür
ki olmış mu'tekif anda
Siyeh jend ile zülfüñ kâfiri
sâlûs şeklinde

kâfir-i bî-dîn:**1. kâfir-i bî-dîn:****Gazel 176**

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dinsiz kafir.*

Öykünürmüş ol bütüñ
dîdârına
Göre billâh kâfir-i bî-dîn
çerâğ

kâfir-i bî-dîne:**1. kâfir-i bî-dîne:-e****Gazel 343**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dinsiz kafir.*

Ĥaţ-ı miskîn ruñ-ı dilber-i
fettâna gele
Beñzer ol kâfir-i bî-dîne ki
îmâna gele

kâfir-i sîmîn-beri:**1. kâfir-i sîmîn-beri:-i****Gazel 354**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Gümüş gerdanlı kâfir II
sevgili.*

İ'tikâdum bu ki 'İsî gibi
ölmez haşre dek
Deyr-i 'âlemde kuçan ol
kâfir-i sîmîn-beri

kâğıd:**1. kâğıda:-a****Gazel 71**

Mısra: 10

*Maruf üzerine yazı
yazılan sahife.*

Levh-i 'izâr-ı dilbere ĥaţ
gelse yaraşur
Al kâğıda yazılса ĥaţ-ı misk-
i nâb açar

kâğıd uçurdu:**1. kâğıd uçurdu:-dı****Gazel 41**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim***Haber göndermek II
mektup göndermek.*

Görinen mihr degül eylesün
o meh deyü seyr
Bâd-ı âhumla seher göge
uçurdu kâğıd

kâğıd-ı zîbâ:**1. kâğıd-ı zîbâ:****Gazel 206**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Süslü kağıt.*

Tırâş oldukça artar ĥüsni
mâh-ı rüy-ı cânânuñ
'İzârı yoħsa ebrî kâğıd-ı zîbâ
mîdur anuñ

kâh:**1. kâh:****Tarih 1**

Mısra: 5

Köşk, kasır.

Țañ degül şöhre-i şehri olsa o
kâh
Oldı mâhîçe aña mâh-ı cedîd

kâh-ı çarĥuñ:**1. kâh-ı çarĥuñ:-uñ****Gazel 349**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Felek köşkü.*

Şu deñlü çıkdı eflâke bu
gece dūd-ı âhum kim
Derüñi kâh-ı çarĥuñ pür-
duĥân olmağa yaklaştı

kâh-ı cemşîd:**1. kâh-ı cemşîd:****Tarih 1**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Cemşid'in sarayı II
Ebced hesabıyla H. 978
tarihine denk gelen Farsça
tamlama.*

Göricek bu yüce eyvânuñı
mâh
Didi târîĥini kâh-ı Cemşîd

kâh-ı sînem:**1. kâh-ı sînem:-m****Gazel 201**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Bağır köşkü.*

Kâh-ı sînem içre cânâ dil
nece țaralmasıñ
Eyledi hecr-i dehânuñ başına
ol dârı teng

kâh-ı sipihrüñ:**1. kâh-ı sipihrüñ:-üñ****Gazel 364**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gökyüzü köşkü.*

Oldı pür âteş ile kâh-ı
sipihrûn bâmı
Şol kadar çıkdı göge kim
gece âhum şereri

kâh-ı ten:

1. **kâh-ı ten:**

Gazel 61

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Ten, beden köşkü.

Dağme-i Kârûn-veş hâk
olmayınca kâh-ı ten
Genc-i mihrûn şanma kim bu
kalb-i vîrândan çıkar

kâh-ı tenüñ:

1. **kâh-ı tenüñ:-üñ**

Gazel 100

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ten, beden köşkü.

‘Âkıll olanlar fenâsın añladı
kâh-ı tenüñ
Câhil olanlar binâ-yı ‘ömri
muhkem şandılar

kahramân:

1. **kahramânı:-ı**

Gazel 351

Mısra: 10

*Küçük yaşlarda devler
tarafından kaçırılarak
yetiştirilen ve bir gün suda
aksini görerek kendisinin
devler gibi olmadığını
farkederek onların yanından
kaçıp şehre gelen ve orada
pek çok kimseyi
öldürmesinden dolayı
Kahraman-ı Kâtil diye
bilinen mitolojik karakterdir.
Rüstem tarafından öldürülür.*

Cihân halkını hep kırdı
geçürdi tîğ-i gâmzeyle
Meger kim Kahramânı
gözlerûn şâhib-ı kırân oldı

kahve:

1. **kahveyle:-yle**

Gazel 79

Mısra: 3

*Maruf tohum ki
kavrulup tahn olunduktan
sonra kaynatılıp içilir. Bu
tohumun şerbetine de kahve
denilir.*

Yağod dest-i laţfînde o
kahveyle tolu fincân
Letâfet gülsitânında açılmış
verd-i ahmerdür

2. **kahve:**

Gazel 223

Mısra: 7

*Maruf tohum ki
kavrulup tahn olunduktan
sonra kaynatılıp içilir. Bu
tohumun şerbetine de kahve
denilir.*

Dîde fincân-ı münakkaş âb
kahve eşk sürh
Dâne-i bezrdür içinde ‘aks-i
hâli nakşınıñ

3. **kahve:**

Gazel 286

Mısra: 2

*Maruf tohum ki
kavrulup tahn olunduktan
sonra kaynatılıp içilir. Bu
tohumun şerbetine de kahve
denilir.*

Devr-i ‘adlûnde revâ mîdur
eyâ şâh-ı cihân
Mey ele girmeye kahve geze
dükkân dükkân

4. **kahve:**

Gazel 286

Mısra: 8

*Maruf tohum ki
kavrulup tahn olunduktan
sonra kaynatılıp içilir. Bu
tohumun şerbetine de kahve
denilir.*

Akçasın almağ için halk-ı
cihânuñ şimdi
Kahve deyü karalar kaynadur
a‘râb-ı zamân

5. **kahve:**

Gazel 286

Mısra: 9

*Maruf tohum ki
kavrulup tahn olunduktan
sonra kaynatılıp içilir. Bu
tohumun şerbetine de kahve
denilir.*

Neçe bir nüş edelüm kahve
deyü kara suyu
Var iken bâde-i gül-reng gibi
âb-ı revân

6. **kahve-y-ile:-y, -ile**

Gazel 378

Mısra: 12

*Maruf tohum ki
kavrulup tahn olunduktan
sonra kaynatılıp içilir. Bu
tohumun şerbetine de kahve
denilir.*

Kamerdür münhasif olmuş
şanur bezm içre kim görse
O meh destinden ayru kahve-
y-ile tolu fincânı

7. **kahvesin:-si, -n**

Kaside 5

Mısra: 97

*Maruf tohum ki
kavrulup tahn olunduktan
sonra kaynatılıp içilir. Bu
tohumun şerbetine de kahve
denilir.*

Yine her gün varur yârân
içerler kahvesin ammâ
Degül evvelki gibi revnağ u
hüşni Hasan Cânûñ

8. **kahvesini:-si, -n, -i**

Kaside 5

Mısra: 120

*Maruf tohum ki
kavrulup tahn olunduktan
sonra kaynatılıp içilir. Bu
tohumun şerbetine de kahve
denilir.*

Geçüp dil-süzlar ala-y-ile her
gün Kâlataya
İçerler kahvesini İbn-i
Sakka-y-ile Mûsânuñ

9. **kahvesüz:-süz**

Kıt'a 24

Mısra: 2

Maruf tohum ki

kavrulup tahn olunduktan sonra kaynatılıp içilir. Bu tohumun şerbetine de kahve denilir.

Oldı çün kahve-hâne der-
beste
Kahvesüz olmadan ise haste

kahve-hâne:

1. **kahve-hâne:**

Kıt'a 24

Mısra: 1

Para ile oturup kahve içilen yer.

Oldı çün kahve-hâne der-
beste
Kahvesüz olmadan ise haste

kahvehâne:

1. **kahvehânedi:-den**

Gazel 346

Mısra: 6

Para ile kahve, çay vb. şeyler içilen ve oturulup konuşulan, vakit geçirilen dükkân, kahve (Esrar kahvehanesi bağlamında).

Dilberân-ı kahve-nüşân
seyrin isterseñ eger
Olma kahvehânedi gel bir
kadem birün dede

kahve-i nâbi:

1. **kahve-i nâbi:-ı**

Gazel 79

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Saf kahve.

N'ola dersem o yâre Hızr-ı
şânî kahve-i nâbı
Hayât âbı gibi mâ'-ı laţif ü
rüh-perverdür

kahve-i nâb-ı mubaḥḥar:

1. **kahve-i nâb-ı mubaḥḥar:**

Gazel 79

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Buhar haline gelmiş saf kahve II tütsülenmiş saf kahve.

O fincân-ı zer-endüdü ki bir
mâh-ı münevverdür
İçinde kahve-i nâb-ı
mubaḥḥar âb-ı kevşerdür

**kâ'il-i ebyât u eş'âr
eyleyen:**

1. **kâ'il-i ebyât u eş'âr
eyleyen:-y, -en**

Gazel 189

Mısra: 17

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Beytler ve şiirlere rıza gösteren.

Kâ'il-i ebyât u eş'âr eyleyen
her bî-dili
Ehl-i nazma iltifât u
i'tibârûndur senüñ

kâkül:

1. **kâkülün:-üñ**

Gazel 123

Mısra: 1

Yüzün iki yanına sarkan saç, perçem; saç.

Kâkülün boynuma taḥup
zencir
Kıldı âhü gözün beni naḥcır

2. **kâkülündür:-üñ, -dür**

Gazel 262

Mısra: 6

Yüzün iki yanına sarkan saç, perçem; saç.

Mihr-i hüsnüdü felekde
mâhı yaḥup yanduran
Kâkülündür hâlini ebrüñ
perişân eyleyen

3. **kâküller:-ler**

Gazel 330

Mısra: 10

Yüzün iki yanına sarkan saç, perçem; saç.

Şahn-ı gülzâra 'Azîzi
nitekim sünbül-i ter

Şaldı pîrâye bu dil bâğına
kâküller ile

kâkül-i hoş-büy-ı nigâr:

1. **kâkül-i hoş-büy-ı nigâr:**

Gazel 102

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sevgilinin hoş kokulu kakülü.

Beni âşüfte kırup kâkül-i
hoş-büy-ı nigâr
'Aḥlumı aldı başumdan gam-
ı gîsü-yı nigâr

kâkül-i müşkînüñe:

1. **kâkül-i müşkînüñe:-üñ, -e**

Gazel 249

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Misk kokulu saç.

Kâd-i mevzüñüñ gümişden
bir 'alemdür n'ola ger
Kâkül-i müşkînüñe derlerse
şâhum ser-'alem

2. **kâkül-i müşkînüñe:-üñ, -e**

Gazel 354

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Misk kokulu saç.

Kâkül-i müşkînüñe öyküñdi
beñzer döstüm
Rü-siyâh eden cihânda bu
günehdür 'anberi

kâkül-i pür-tâbda:

1. **kâkül-i pür-tâbda:-da**

Gazel 337

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bol ışıklı kakül.

Kaṭre kaṭre jâlelerdür sünbül
üzre güyiyâ

Her 'arâk kim görinür ol
kâkül-i pür-tâbda

kal:

1. **kalmasun:-ma, -sun**

Gazel 15

Mısra: 3

*Durumunu korumak, bir
halde bulunmaya devam
etmek, sürmek II Olduğu
yerde durmak.*

SİNemi gel tîguñ ile çalma
şâhum kalmasun
'Âşıkın çalmak güzeller içre
bir kânün olup

2. **kaldı:-dı**

Gazel 16

Mısra: 3

*Durumunu korumak, bir
halde bulunmaya devam
etmek, sürmek II Olduğu
yerde durmak.*

Haṭṭı gelince kaldı hadinde
dil ol mehûñ
Niteki ahşam olduğı yerde
döner garîb

3. **kalmişdur:-mış, -dur**

Gazel 84

Mısra: 1

*Durumunu korumak, bir
halde bulunmaya devam
etmek, sürmek II Olduğu
yerde durmak.*

Dil-i bî-çâre kim düşmiş
zenehdânuñda kalmişdur
Esîr-i dermendüñdür ki
zindânuñda kalmişdur

4. **kalmişdur:-mış, -dur**

Gazel 84

Mısra: 2

*Durumunu korumak, bir
halde bulunmaya devam
etmek, sürmek II Olduğu
yerde durmak.*

Dil-i bî-çâre kim düşmiş
zenehdânuñda kalmişdur
Esîr-i dermendüñdür ki
zindânuñda kalmişdur

5. **kalmişdur:-mış, -dur**

Gazel 84

Mısra: 4

*Durumunu korumak, bir
halde bulunmaya devam
etmek, sürmek II Olduğu
yerde durmak.*

Degül zer noktalar
pîrâhenüñde âh-ı pür-süzum
Şerârıdur ki naş olmuş
gîrbânuñda kalmişdur

6. **kalmişdur:-mış, -dur**

Gazel 84

Mısra: 6

*Durumunu korumak, bir
halde bulunmaya devam
etmek, sürmek II Olduğu
yerde durmak.*

Görinen kan degül firûñ
çeküp alduğda sinemden
Cigerümden kopup bir pâre
peykânuñda kalmişdur

7. **kalmişdur:-mış, -dur**

Gazel 84

Mısra: 8

*Durumunu korumak, bir
halde bulunmaya devam
etmek, sürmek II Olduğu
yerde durmak.*

Dil-i 'âşıkdur ol hâl-i siyeh
beñzer çü pervâne
Göyünmüş perr ü bâli şem '-i
gerdânuñda kalmişdur

8. **kalmişdur:-mış, -dur**

Gazel 84

Mısra: 10

*Durumunu korumak, bir
halde bulunmaya devam
etmek, sürmek II Olduğu
yerde durmak.*

Neçe yıldur ki ey meh
Yūsuf-ı cāni 'Azîzîñüñ
Şaçuñda bend olup çâh-ı
zenehdânuñda kalmişdur

9. **kalıdum:-du, -m**

Gazel 98

Mısra: 9

*Durumunu korumak, bir
halde bulunmaya devam*

*etmek, sürmek II Olduğu
yerde durmak.*

'Azîzî ğam yeme kalıdum
deyü hâk-i mezelletde
Ki ehlüñ tâli 'i yokdur
zamâne dūna mâ 'ıldür

10. **kalıdum:-du, -m**

Gazel 99

Mısra: 9

*Durumunu korumak, bir
halde bulunmaya devam
etmek, sürmek II Olduğu
yerde durmak.*

Şeşder-i firqatde kalıdum
çâresüz

N'ola inlersem 'Azîzî zâr zâr

11. **kalıdı:-dı**

Gazel 107

Mısra: 1

*Durumunu korumak, bir
halde bulunmaya devam
etmek, sürmek II Olduğu
yerde durmak.*

Mismâr-veş kapuñda şancıldı
kalıdı ağıyâr
Ol derde miñhladı şan anı
Hâbîb-i Neccâr

12. **kalımaz:-ı, -maz**

Gazel 107

Mısra: 7

*Durumunu korumak, bir
halde bulunmaya devam
etmek, sürmek II Olduğu
yerde durmak.*

Seyl-âb-ı eşk-i çeşmüm
tonup kalımaz oldu
Gönlüm gözümlü kapaldan
mânend-i keh-rübâ yâr

13. **kalurdı:-ur, -dı**

Gazel 129

Mısra: 5

*Durumunu korumak, bir
halde bulunmaya devam
etmek, sürmek II Olduğu
yerde durmak.*

Zulmet-i ğamda Sikender-
veş kalurdı cān u dil
Haṭṭ-ı hîzr-âsâ-yı la 'lûñ
ermese cānâ Hîzr

14. **kaldu:-dı**
Gazel 145
 Mısra: 2
Durumunu korumak, bir halde bulunmaya devam etmek, sürmek II Olduğu yerde durmak.

Zahm-ı hecr-i yârdan
 kırtulmağa yok çâremüz
 Âh kim kaldı oñulmadı
 yürekde yaramuz

15. **kaldu:-dı**
Gazel 145
 Mısra: 6
Durumunu korumak, bir halde bulunmaya devam etmek, sürmek II Olduğu yerde durmak.

Devr-i hüsnünde senüñ ey
 mâh bir gün şâd olup
 Ğuşşadan kırtulmadı kaldı
 dil-i gam-hvâremüz

16. **kaldu:-dı**
Gazel 243
 Mısra: 4
Durumunu korumak, bir halde bulunmaya devam etmek, sürmek II Olduğu yerde durmak.

Âhum odıyla dâmen-i
 cismüm yaşam benüm
 Kaldı alınmadı gam elinden
 yaşam benüm

17. **kaldu:-dı**
Gazel 249
 Mısra: 4
Durumunu korumak, bir halde bulunmaya devam etmek, sürmek II Olduğu yerde durmak.

Ol büt-i sengin-dilün gördi
 meger taşvîrini
 Hayrete varup tayandı kaldı
 dehr içre şanem

18. **kalur:-ur**
Gazel 389
 Mısra: 7
Durumunu korumak, bir halde bulunmaya devam

etmek, sürmek II Olduğu yerde durmak.

Reh-i küyuñda kalur Cenneti
 añmazdı Sürüş
 Küyuña uğrasa Firdevse
 giderken râhı

19. **kalmişdur:-muş, -dur**
Mesnevi 1
 Mısra: 81
Durumunu korumak, bir halde bulunmaya devam etmek, sürmek II Olduğu yerde durmak.

Lik bir hayr dağı kalmişdur
 Beni fikri o hayruñ almışdur

20. **kalmağı:-ma, -dı**
Gazel 131
 Mısra: 14
Elde bulunmak.

Tuyulup 'işk-ıla 'âlemlere
 rüsvâ olduk
 Kalmağı halk-ı cihân içre
 'Azîzî yerimüz

21. **kalmağı:-ma, -dı**
Gazel 135
 Mısra: 4
Elde bulunmak.

Şol deñlü kesdi sîneme ol
 mâh yâre kim
 Bir yâre deñlü kalmağı yer
 anda yâresüz

22. **kalmağı:-ma, -dı**
Gazel 136
 Mısra: 6
Elde bulunmak.

Her cüvânuñ bûs-ı la'lin
 almağa diş bilerüz
 Pîr olup kalmağı gerçi
 ağızımızda dişimüz

23. **kaldu:-dı**
Gazel 140
 Mısra: 10
Elde bulunmak.

Müy-ı miyân-ı yâri kemer-
 veş kuçam deyü
 Kaldı 'Azîzî çıkmağa bir
 kılcâ cânımız

24. **kaldu:-dı**
Gazel 261
 Mısra: 3
Elde bulunmak.

'işk-ıla çârem ancak kaldı
 aña ki şâhum
 Gün gibi başum alup gidem
 vilâyetüñden

25. **kalmağı:-ma, -dı**
Gazel 358
 Mısra: 9
Elde bulunmak.

Kalmağı bâde sürüldi der
 imiş pîr-i muğân
 Sözin azıtdı 'Azîzî gör e şol
 fertütü

26. **kala:-a**
Gazel 377
 Mısra: 4
Elde bulunmak.

Nesine ğurre olursın be
 gönül dünyânuñ
 Kime kaldı ki saña kala bu
 milket bâkî

27. **kaldu:-dı**
Gazel 377
 Mısra: 4
Elde bulunmak.

Nesine ğurre olursın be
 gönül dünyânuñ
 Kime kaldı ki saña kala bu
 milket bâkî

28. **kalmağı:-ma, -dı**
Müseddes 2
 Mısra: 7
Elde bulunmak.

Ėaste-i hecrüñ olalı cânda
 râhat kalmağı
 Dil za'if oldu ten-i zârumda
 kuvvet kalmağı

29. **kalmağı:-ma, -dı**
Müseddes 2
 Mısra: 8
Elde bulunmak.

Ėaste-i hecrüñ olalı cânda
 râhat kalmağı

Dil za'if oldu ten-i zārumda
kuvvet kalmadı

30. **kal'dı:-dı**

Kıt'a 18

Mısra: 5

*Bir bütünden artmak,
geriye kalmak, eksik olmak.*

Çār dīvār ile saḳfi kal'dı lık
Kim tamām olmağa ol
dārü'l-emân

31. **kal'dı:-dı**

Gazel 216

Mısra: 2

*(Bir iş bir şeye veya
kimseye) Görev olarak
düşmek.*

Olup her rüz kāruñ bir
cevān-ı bī-bedel sevmek
Behey 'aşık saña mı kal'dı
her gün bir güzel sevmek

32. **kal'dı:-dı**

Gazel 377

Mısra: 6

*Vakit geçirmek,
eğleşmek; birinden diğerine
geçmek, miras olarak
geçmek.*

Meger ey Leylî-veşüm var
ise ehl-i 'işka
Ḳaysdan kal'dı ğam u derd ü
meşakḳat bākī

33. **qalmaya:-ma, -y, -a**

Gazel 333

Mısra: 1

Kalmak, olmak.

Cām-ı mihrüñ içmedük
'ālemde insān qalmaya
Nece insān bu cihān
bezminde bir cān qalmaya

34. **qalmaya:-ma, -y, -a**

Gazel 333

Mısra: 2

Kalmak, olmak.

Cām-ı mihrüñ içmedük
'ālemde insān qalmaya
Nece insān bu cihān
bezminde bir cān qalmaya

35. **qalmaya:-ma, -y, -a**

Gazel 333

Mısra: 4

Kalmak, olmak.

Şarşar-ı ḳahr ile 'ālem içre
vīrān olmaduk
Şehr ü sür u ḥānmān u ḳaşr u
eyvān qalmaya

36. **qalmaya:-ma, -y, -a**

Gazel 333

Mısra: 6

Kalmak, olmak.

Ḳatre-i bārān gibi hep yer
yüzine döküle
Mihr ü mäh-ı āsmān u necm-
i raḫşān qalmaya

37. **qalmaya:-ma, -y, -a**

Gazel 333

Mısra: 8

Kalmak, olmak.

Bulmaya neşv ü nemā hergiz
nebātāt-ı zemīn
Ḳuruya nehr-i revān u heft
'ummān qalmaya

38. **qalmaya:-ma, -y, -a**

Gazel 333

Mısra: 10

Kalmak, olmak.

Rüz-ı maḫşerde 'Azīzī ḳādī
olup Kirdgār
Ḳullarından şormaduk bir
cürm ü 'işyān qalmaya

kālā:

1. **kālā:**

Gazel 206

Mısra: 7

Kumaş.

Dükān-ı ḫüsne ḳonmuş āb-
gün kālā durur yaḫod
'İzār-ı nev-tıraşı var ise ol
ḫVāce-i cānuñ

kal'a:

1. **kal'asını:-sı, -n, -ı**

Gazel 314

Mısra: 5

Kale.

'Aḳl u fikrūñ kal'asını
tārmār eyler şaḳın
Varma zinhār ey dil ol ṭop-ı
zeḳandan cānibe

2. **kal'asını:-sı, -n**

Kaside 5

Mısra: 68

Kale.

Hişārī Muşlī-i sīmīn-beden
ol ṭop-ı ğabğabla
Yıḳar şabr u ḳararı kal'asını
'uşşāḳ-ı nālānuñ

3. **kal'ayı:-yı**

Mesnevi 1

Mısra: 12

Kale.

Rūḫı yok bir beden idi ammā
Maḳdemūñ ḳıldı kal'ayı iḫyā

kal'a-i āhen:

1. **kal'a-i āhen:**

Gazel 245

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Demir kale.

Şöyle zeyn oldu tenüm oḳları
peykānında
Kı gören kal'a-i āhen şanur
oldı bedenüm

2. **kal'a-i āhen:**

Gazel 384

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Demir kale.

Yıḳılır kal'a-i āhen olursa
Ecel ṭopına döymez ten
hişārı

kalatā:

1. **kalatānuñ:-nuñ**

Kaside 5

Mısra: 8

*Galata, İstanbul'un
maruf semti. Divan şiirinde
güzelleri ve meyhaneleri
dolayısıyla sıkça kullanılmış
bir yer isimdir.*

Olup halk-ı cihân âsüde vü
hoş-hâl devrinde
Yine güzelliği vardır
Sitanbul u Kâlatânûñ

2. **kalataya:-y, -a**

Kaside 5

Mısra: 119

*Galata, İstanbul'un
maruf semti. Divan şiirinde
güzelleri ve meyhaneleri
dolayısıyla sıkça kullanılmış
bir yer ismidir.*

Geçüp dil-sûzlar ala-y-ile her
gün Kâlataya
İçerler kahvesini İbn-i
Sakḳâ-y-ile Mûsânûñ

kalb:

1. **kalbüñ:-üñ**

Gazel 7

Mısra: 3

Yürek, gönül.

Bilmezem taşdan mı
âhenden midür kalbüñ senüñ
Etmez âhum âteşi ey seng-dil
te'sîr aña

2. **kalbe:-e**

Gazel 37

Mısra: 5

Yürek, gönül.

Gelse ol meh karşıma kalbe
verür şevḳ u sürür
Nitekim rüşen olur gün toḡsa
zîrâ her şabâh

3. **kalbüm:-üm**

Gazel 48

Mısra: 2

Yürek, gönül.

Mihr-i ruḫuñ ki 'âleme nür u
ziyâ verür
Baḳduḳça kalbüm âyinesine
şafâ verür

4. **kalbini:-i, -n, -i**

Gazel 71

Mısra: 14

Yürek, gönül.

Gördükçe tîḡ-i yâri 'Azîzî
şafâ sürer

Niteki kalbini kişinüñ seyr-i
âb açar

5. **kalbi:-i**

Gazel 115

Mısra: 7

Yürek, gönül.

Yüzi gülüñ güler ü kalbi
göncanüñ açılır
Kaçan o serv çemen şahnına
çemâne çıkar

6. **kalb:**

Gazel 191

Mısra: 10

Yürek, gönül.

Eyleyüp âläyiş-i şevb-i
cihândan ictinâb
Âb-ı istîḡfâr ile ey kalb pâk
olsañ gerek

7. **kalbinde:-i, -n, -de**

Gazel 254

Mısra: 5

Yürek, gönül.

Şevḳ-ı rüyı olmasa kalbinde
ol mey-gün-lebüñ
Câmi' içre aşılıp тұrmaz idi
kandîl-i cām

8. **kalbüme:-üm, -e**

Gazel 297

Mısra: 4

Yürek, gönül.

Her elif kim sîneme çekdüm
nigârâ 'ışkuña
Oldı mihrüñ gelmek için
kalbüme bir rāh-ı nev

9. **kalbüm:-üm**

Gazel 305

Mısra: 2

Yürek, gönül.

Yed-i mihrüñle çeşmüm
rüşenâ kıl yâ Resûlallāh
Yem-i işkuñla kalbüm âšnâ
kıl yâ Resûlallāh

10. **kalbinde:-i, -n, -de**

Gazel 388

Mısra: 5

Yürek, gönül.

Şevḳ-ı mihrüñ olmasa
kalbinde mâh-ile nücüm
Cennet-i küyuñ tavâf
etmezdi Şamîler gibi

11. **kalbüñe:-üñ, -e**

Mesnevi 1

Mısra: 15

Yürek, gönül.

Getürüp kalbüñe ḡubâr o
dem
Hısn olupdur yerüm deyü
yeme ḡam

12. **kalbe:-e**

Muamma 3

Mısra: 2

Yürek, gönül.

Kaşın gözin göricek rüyın
eyleşem efkâr
Gelür bu kalbe o demde
şemîm-i zülf-i nigâr

13. **kalb:**

Gazel 133

Mısra: 4

Ayarı bozuk para.

Cân ile vaşlı kabaḡın göñül
alsam der iken
Duyup ol şüh dedi kalb ile
bâzâr olmaz

kalb mir'atı açılmaz:

1. **kalb mir'atı açılmaz:-ıl, -maz-maz**

Gazel 150

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalp**

İfade

*Kalp aynası açılmak II
kalp gözü açılmak, basiret
sahibi olmak.*

Maḫv olup naḳş-ı ḡam u
ḡuşsa gide jeng-i elem
Kalb mir'atı açılmaz seyr-i
rüy-ı sâdesüz

kalb-i 'adüya:

1. **kalb-i 'adüya:-ya**

Matla 36

Mısra: 1

Kelime Tipi: -
Düşmanın kalbi.

Bād-ı āhumdur veren kalb-i
'adūya inkisār
Darb-ı top ile olur düşmen
hişārı tārūmār

kalb-i meyyālî:

1. **kalb-i meyyālî:-i**

Gazel 374

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Meyleden, tutkulu kalp.

Hey ne çok başludur ser-i
zülfüñ
Çekdi dolana kalb-i meyyālî

kalb-i mü'min:

1. **kalb-i mü'min:**

Mesnevi 1

Mısra: 89

Kelime Tipi: -

İman edenin gönlü

*("Ben ne göklere ne yerler
sığdım, ancak mümin
kulumun kalbine sığdım"
hadis-i kudsisine atfen).*

Kalb-i mü'min gibi olup pür-
nür
Ola cāmî' çerāğ ile ma'mūr

kalbi pāk etmez:

1. **kalbi pāk etmez:-mez**

Gazel 134

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kalbi, gönlü
temizlemek. II gönlü kötü
düşüncelerden, dünya
malından uzaklaştırmak.*

Şu kim ālāyiş-i sevb-i
cihāndan kalbi pāk etmez
Derūn-ı sīnesin mihr ü
maḥabbet tāb-nāk etmez

kalb-i perişānî:

1. **kalb-i perişānî:-i**

Tesdis 4

Mısra: 25

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Perişān; üzgün, kırık
kalp.*

'Azīzīnūñ şikest olmuşdı bu
kalb-i perişānı
Çekerdi ta'ne-i ağıār ile
teşnī'-i nādānı

kalb-i pür-teşvīşimüz:

1. **kalb-i pür-teşvīşimüz:-**

imüz

Gazel 136

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Karmakarışık kalp.

'Ömrümüz buldı nihāyet pīr
olup ammā yine
Zülf-i ḥübāna muḳayyed
kalb-i pür-teşvīşimüz

kalb-i vīrāndan:

1. **kalb-i vīrāndan:-dan**

Gazel 61

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yıkık, dökük, harap
kalp.*

Daḫme-i Qārūn-veş ḥāk
olmayınca kāḫ-ı ten
Genc-i mihrūñ şanma kim bu
kalb-i vīrāndan çıkar

kalb-i vīrānî:

1. **kalb-i vīrānî:-i**

Gazel 158

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yıkık, dökük, harap
kalp.*

Ten-i zārūm ki kılmışdur
ihāta kalb-i vīrānı
Örümcek tārıdur şankim
yıkılmış dāra şarmaşmış

kalb-küşā:

1. **kalb-küşā:**

Gazel 11

Mısra: 2

Kalp açan.

Revzen-i kalbüm açar erse
kaçan ey kaşı yā
Görmedüm nāvek-i müjgān
gibi bir kalb-küşā

kāleb:

1. **kālebi:-i**

Lugaz 20

Mısra: 1

Kalp, beden.

Ol nedür kim kūha beñzer
kālebi
Yürüdükçe bir karış şarḳar
lebi

kalem:

1. **kalem:**

Gazel 2

Mısra: 12

*Bir çeşit siyahımsı ve
sert kamışın yazı yazmak
üzere özel bir biçimde
yontulup açılmışı; her çeşit
yazı yazan alet, kamış.*

'Azīzī tāḳ-ı 'arşa yazmağa
evşāf-ı ebrūñı
Hilāl etdi semāda bir zer-
endüdi kalem peydā

2. **kalem:**

Gazel 243

Mısra: 16

*Bir çeşit siyahımsı ve
sert kamışın yazı yazmak
üzere özel bir biçimde
yontulup açılmışı; her çeşit
yazı yazan alet, kamış.*

Kara şu indi gözlerine ser-
fūrū edüp
Derd-i derūnumı yaza yaza
kalem benüm

3. **kalem:**

Gazel 249

Mısra: 2

*Bir çeşit siyahımsı ve
sert kamışın yazı yazmak
üzere özel bir biçimde*

yontulup açılmışı; her çeşit yazı yazan alet, kamaş.

Defter-i 'uşşâka bendeñ etseñ olmaz mı raqam Dedüm ol serv dedi kim dīvāneye yokdur qalem

kalender:

1. **kalender:**
Matla 37
Mısra: 2
Derviş.

Muşhaf-ı hüsnüñ okur dil taqınup tavk-ı belâ Sīnemüz hāfiz qalender tekyesidür güyiyâ

kalender olmadı:

1. **kalender olmadı:-ma, -dı**
Gazel 109
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Dünya malına önem vermeyen, müsâmahakâr, yumuşak huylu, alçak gönüllü, olur olmaz şeyin üstünde durmayan kimse olmak II derviş olmak.

Çünkü mihrüñle 'Azizî-veş qalender olmadı Mâh tavk-ı hâleyi gerdânına niçün taqar

kāl:

1. **qālilar:-lar**
Mesnevi 1
Mısra: 38
Tasavvufta "hâl" karşıtı. II Söz,lâf.

Reng-i rüyında qalmayup hâlet Köhne olmuşdı qālilar gâyet

2. **qālîyî:-y, -ı**
Mesnevi 1
Mısra: 49
Hal.

Görse bu qālîyî eger Mânî Naqşınıñ olur idi hayrânı

kālib-i fersüde-i ten-râ:

1. **qālib-i fersüde-i ten-râ:**
Matla 32
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Yıpranmış ten kalıbı.

Her sūhan k'ez la'l-i meygün-ı bütân peygām dehed Qālib-i fersüde-i ten-râ zi-cân peygām dehed

kālib-i fersüdesidür:

1. **qālib-i fersüdesidür:-sî, -dür**
Gazel 194
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Yıpranmış beden.

Bulsa girerdi içine gördüğü yere hemân Qālib-i fersüdesidür tut ki şâ'ir cānumuñ

kālın:

1. **qālınıñ:-uñ**
Mesnevi 1
Mısra: 40
Kalınlık.

Büriyâ nakşî eyleyüp te'sîr Şeklin etmişdi qālınıñ tagyîr

kalyon:

1. **qalyona:-a**
Lugaz 5
Mısra: 6
İki veya üç ambarlı ahşap savaş gemisi.

Sāhil-i deryâ-yı Hindi hep bilür Cüssede qalyona yan başı gelür

kām:

1. **kāmına:-ı, -n, -a**
Gazel 324
Mısra: 2
Arzu, meram, maksat.

Ey gönül tolaşma yârüñ zülfi 'anber-fāmına Hây miskîn yoħsa düşdüñ ejdehâlar kāmına

kamaş:

1. **qamaşdı:-dı**
Gazel 382
Mısra: 8
Ekşi yemekten uyuşmak.

Meyhoşî mîve midür sākî lebüñ kim anı Bezm ehli yâd edince ağzı dili qamaşdı

kamer:

1. **qamer:**
Gazel 279
Mısra: 5
Ay II Sevgilinin yüzü.

Ya meleksin ya kamer taq-ı zebercetde ya ğod Yem-i aħdarda nihân bir dür-i yektâsin sen

2. **qamer:**
Gazel 355
Mısra: 10
Ay II Sevgilinin yüzü.

'Azizî matla'ından mihri şandum 'arz-ı hüsn eyler Der-i 'izzet-me'âbin şubħ-dem kim ol kamer açdı

3. **qamerdür:-dür**
Gazel 378
Mısra: 11
Ay II Sevgilinin yüzü.

Qamerdür münħasif olmuş şanur bezm içre kim görse O meh destinden ayru qahvey-ile tolu fincânı

4. **qamer:**
Kaside 2
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Ay II Sevgilinin yüzü.

Şems-i hâverden olup rüy-ı kamer pür-envâr

Şems-i gerdüna kamer eyledi
'arż-ı dîdâr

5. **kamer:**

Kaside 2

Mısra: 37

Ay II Sevgilinin yüzü.

Kamer öykündi meger şems-
i ruḥ-ı bahtına kim
Kamerüñ yüzini zer tîğ ile
şems etdi figâr

6. **kamerüñ:-üñ**

Kaside 2

Mısra: 45

*Ay, mah; sevgilinin
parlak alnı.*

Ol yüzü şems ü cebîni
kamerüñ âhir-i kâr
Mihri şems ü kameri eyledi
ser-geşte vü zâr

7. **kamer:**

Gazel 18

Mısra: 6

*Parlaklığını güneşten
alan ve parlaklığı ile
geceleri dünyaya az da olsa
ışık veren gök cismi.*

Felek eyvân-ı 'ışkuñ içre bir
ḥavz-ı müdevverdür
Aña bir küze-i sîmîn olupdur
ey kamer kevkeb

8. **kamer:**

Gazel 60

Mısra: 2

*Parlaklığını güneşten
alan ve parlaklığı ile
geceleri dünyaya az da olsa
ışık veren gök cismi.*

Reng-i rüyı gül ruḥ-ı zîbâ-yı
dilberden alur
Nitekim nûrı kamer ḥurşîd-i
enverden alur

9. **kamer:**

Gazel 323

Mısra: 4

*Parlaklığını güneşten
alan ve parlaklığı ile
geceleri dünyaya az da olsa
ışık veren gök cismi.*

Meger mihr-i cemâlinden
ḥaber almaḡ diler yârüñ
Ki her şeb ṭolanur küyın
kamer cäsüs şeklinde

10. **kamer:**

Gazel 331

Mısra: 3

*Parlaklığını güneşten
alan ve parlaklığı ile
geceleri dünyaya az da olsa
ışık veren gök cismi.*

Şanuram burc-ı şafaḡ içre
tulü' eyler kamer
Allar geydükçe ol ḥurşîd-i
enver egnine

11. **kamer:**

Kaside 2

Mısra: 3

*Parlaklığını güneşten
alan ve parlaklığı ile
geceleri dünyaya az da olsa
ışık veren gök cismi.*

İktirân etse felekde n'ola
şems ile kamer
Alışur kevkebi şemsüñ
kamer ile her bâr

12. **kamer:**

Kaside 2

Mısra: 4

*Parlaklığını güneşten
alan ve parlaklığı ile
geceleri dünyaya az da olsa
ışık veren gök cismi.*

İktirân etse felekde n'ola
şems ile kamer
Alışur kevkebi şemsüñ
kamer ile her bâr

13. **kamer:**

Kaside 2

Mısra: 7

*Parlaklığını güneşten
alan ve parlaklığı ile
geceleri dünyaya az da olsa
ışık veren gök cismi.*

Şems-i devrâna kamer ya
meger oldı pey-rev
Dolanur reh-güzer-i şemsi
kamer leyl ü nehâr

14. **kamer:**

Kaside 2

Mısra: 8

*Parlaklığını güneşten
alan ve parlaklığı ile
geceleri dünyaya az da olsa
ışık veren gök cismi.*

Şems-i devrâna kamer ya
meger oldı pey-rev
Dolanur reh-güzer-i şemsi
kamer leyl ü nehâr

15. **kamer:**

Kaside 2

Mısra: 11

*Parlaklığını güneşten
alan ve parlaklığı ile
geceleri dünyaya az da olsa
ışık veren gök cismi.*

Saḡf-ı gerdüna kamer şemse-
i zerdür ya meger
Oldı bağ-ı felege nûr-ı kamer
şems-i bahâr

16. **kamer:**

Kaside 2

Mısra: 15

*Parlaklığını güneşten
alan ve parlaklığı ile
geceleri dünyaya az da olsa
ışık veren gök cismi.*

Ḥâce-i çarḡ kamer tıflına
ve's-şems okudur
Şarınup hem-çü kamer
başına şemsi destâr

17. **kamer:**

Kaside 2

Mısra: 16

*Parlaklığını güneşten
alan ve parlaklığı ile
geceleri dünyaya az da olsa
ışık veren gök cismi.*

Ḥâce-i çarḡ kamer tıflına
ve's-şems okudur
Şarınup hem-çü kamer
başına şemsi destâr

18. **kamer:**

Kaside 2

Mısra: 29

*Parlaklığını güneşten
alan ve parlaklığı ile*

*geceleri dünyaya az da olsa
ışık veren gök cismi.*

Şafha-i şemse kamer kilik-i
'Utâridle yazar
Etse eş'ârın o şems-i kamer-
âşâr iş'âr

19. kamer:

Kaside 2

Mısra: 40

*Parlaklığını güneşten
alan ve parlaklığı ile
geceleri dünyaya az da olsa
ışık veren gök cismi.*

Kılmağa şems ü kamer
bezm-i laţifinde buhûr
Şems bir micmer-i zer-kâr u
kamer 'üd-ı Kamâr

20. kamer:

Kaside 2

Mısra: 42

*Parlaklığını güneşten
alan ve parlaklığı ile
geceleri dünyaya az da olsa
ışık veren gök cismi.*

Kamer-i bahtı ruhı şemsine
kılmağa nazar
Kamer âyine-veş oldı aña
âyine-dâr

21. kamer:

Kaside 2

Mısra: 49

*Parlaklığını güneşten
alan ve parlaklığı ile
geceleri dünyaya az da olsa
ışık veren gök cismi.*

Şems-i rahşândan alur nûrı
kamer ilk o mehûñ
Kamer-i hüsnî verür şems-i
cihâna envâr

22. kamer:

Kaside 2

Mısra: 71

*Parlaklığını güneşten
alan ve parlaklığı ile
geceleri dünyaya az da olsa
ışık veren gök cismi.*

Şubhı şems ü şeb-i deycürü
kamer rüşen edüp

Dün ü gün şems ü kamer
k'ola felekde seyyâr

23. kamer:

Kaside 2

Mısra: 74

*Parlaklığını güneşten
alan ve parlaklığı ile
geceleri dünyaya az da olsa
ışık veren gök cismi.*

Şems-i Pervîn ü kamer-veş
dönüp üstine felek
Çü kamer şems-i murâdı ola
tâli' her bâr

24. kameri:-i

Kaside 2

Mısra: 9

*Parlaklığını güneşten
alan ve parlaklığı ile
geceleri dünyaya az da olsa
ışık veren gök cismi.*

Mihri şemsün kameri eyledi
rakqâş yahod
Çarh urur şevkına şemsün
kamer-encüm-kirdâr

25. kameri:-i

Kaside 2

Mısra: 47

*Parlaklığını güneşten
alan ve parlaklığı ile
geceleri dünyaya az da olsa
ışık veren gök cismi.*

Kameri hüsn ile mât eyler
iken şems-i felek
Naţ'-ı gerdünda kamer
eyledi şemsi ruh-ı yâr

26. kameri:-i

Kaside 2

Mısra: 56

*Parlaklığını güneşten
alan ve parlaklığı ile
geceleri dünyaya az da olsa
ışık veren gök cismi.*

Reşk-i mâh-ı nevi ol şems-i
kamer-ruhsâruñ
Şems-vâr eyledi gökde
kameri zerd ü nizâr

27. kamerüñ:-iñ

Kaside 2

Mısra: 38

*Parlaklığını güneşten
alan ve parlaklığı ile
geceleri dünyaya az da olsa
ışık veren gök cismi.*

Kamer öykündi meger şems-
i ruh-ı bahtına kim
Kamerüñ yüzini zer tığ ile
şems etdi figâr

28. kamerüñ:-iñ

Kaside 2

Mısra: 44

*Parlaklığını güneşten
alan ve parlaklığı ile
geceleri dünyaya az da olsa
ışık veren gök cismi.*

Kamer ü şems maqar
kılmağa hıfz u ezber
Kamerüñ levhine bu matla'ı
şems etdi nigâr

29. kamer:

Lugaz 1

Mısra: 1

*Parlaklığını güneşten
alan ve parlaklığı ile
geceleri dünyaya az da olsa
ışık veren gök cismi.*

Ol nedür kim iki nürânî
kamer
Eylemiş her biri bir zâhrında
yer

kamer eyledi:

1. kamer eyledi:-di

Kaside 2

Mısra: 48

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yenmek, alt etmek, mars
etmek.*

Kameri hüsn ile mât eyler
iken şems-i felek
Naţ'-ı gerdünda kamer
eyledi şemsi ruh-ı yâr

kamer eyledüñ:

1. kamer eyledüñ:-dü, -ñ

Gazel 52

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yenmek, alt etmek, mars etmek.

Bir melek çehresin ey meh ki
hüsün ñat'ında
Eyledüñ mihr-i münîri meh-i
bedr ile kamer

kamer ü şems:

1. **kamer ü şems:**

Kaside 2

Mısra: 43

Kelime Tipi: **Kalp**

İfade

Ay ve güneş.

Ƙamer ü şems maƘar
kılmağa hıfz u ezber
Ƙamerüñ levhine bu matla'ı
şems etdi nigâr

kamer-encüm-kirdâr:

1. **kamer-encüm-kirdâr:**

Kaside 2

Mısra: 10

Yıldız tabiatlı ay.

Mihri şemsüñ kameri eyledi
rakķaş yahod
Çarh urur şevķına şemsüñ
kamer-encüm-kirdâr

kamer-i bahtı:

1. **kamer-i bahtı:-ı**

Kaside 2

Mısra: 41

Kelime Tipi: -

Bahtı ay.

Ƙamer-i bahtı ruħı şemsine
kılmağa nazar
Ƙamer âyine-veş oldu aña
âyine-dâr

kamer-i burc-ı 'atâ:

1. **kamer-i burc-ı 'atâ:**

Kaside 2

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

İhsan burcu olan ay.

Ƙamer-i burc-ı 'atâ Hzret-i
Şemsi Paşa

Ki sürer pâyına yüz şems ü
kamer leyl ü nehâr

kamer-i evc-i vekâr:

1. **kamer-i evc-i vekâr:**

Kaside 2

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Ağırbaşlılığın doruğu

ay.

Ƙamer-i zâtı sa'âdet göğine
şems-i duħâ
Şems-i tâbân-ı vücudı
kamer-i evc-i vekâr

kamer-i gül-ruhsâr:

1. **kamer-i gül-ruhsâr:**

Kaside 2

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Gül yüzlü ay.

Şems mihr-i kamerüñ yolına
dönse tañ mı
Hem-ser-i şems-i felekdür
kamer-i gül-ruhsâr

kamer-i hilm-ile:

1. **kamer-i hilm-ile:**

Kaside 2

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

Yumuşaklığının ayı.

Şems-i hüsn ü kamer-i luţf-
ıla maķbül-i cihân
Şems-i 'ilm ü kamer-i hilm-
ile meşhür-ı diyâr

kamer-i hüsnî:

1. **kamer-i hüsnî:-ı**

Kaside 2

Mısra: 50

Kelime Tipi: -

Güzellik ayı.

Şems-i rahşândan alur nürü
kamer lik o mehüñ
Ƙamer-i hüsnî verür şems-i
cihâna envâr

kamer-i luţfi:

1. **kamer-i luţfi:-ı**

Kaside 2

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

Luţfu ay.

Şems-i cüdü kamer-i luţfi
verür dehre şeref
Şems-i maşrıķ kamer-i
mağribüñ ancak adı var

kamer-i luţf-ıla:

1. **kamer-i luţf-ıla:**

Kaside 2

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Luţfunun ayı ile.

Şems-i hüsn ü kamer-i luţf-
ıla maķbül-i cihân
Şems-i 'ilm ü kamer-i hilm-
ile meşhür-ı diyâr

kamer-i mağribüñ:

1. **kamer-i mağribüñ:-üñ**

Kaside 2

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Ayn battığı yer.

Şems-i cüdü kamer-i luţfi
verür dehre şeref
Şems-i maşrıķ kamer-i
mağribüñ ancak adı var

kamer-i medhîn:

1. **kamer-i medhîn:-in**

Kaside 2

Mısra: 69

Kelime Tipi: -

Övülen ay II Sevgili II

Şemsi Paşa.

Ƙamer-i medhîn o şemsüñ
edüp âhir ey dil
Eyle çün şems ü kamer nür
du'âsın tekrâr

kamer-i rüy-ı nigâr:

1. **kamer-i rüy-ı nigâr:**

Kaside 2

Mısra: 52

Kelime Tipi: -

*Resim gibi güzel yüzlü
ay II Sevgili.*

Şems-veş garka-i nür etmede
cirm-i kameri
'Aynıdur şems-i münirün
kamer-i rüy-i nigâr

kamer-i sîm:

1. **kamer-i sîm:**
Kaside 2
Mısra: 62
Kelime Tipi: -
Gümüş ay.

Şanuram şems ü kamer
ayasın edindi maşar
Kamer-i sîm ile şems-i zerin
etdikçe şumar

kamer-i zâtı:

1. **kamer-i zâtı:-ı**
Kaside 2
Mısra: 19
Kelime Tipi: -
Özü ay olan II Sevgili.

Kamer-i zâtı sa'âdet gögine
şems-i duhâ
Şems-i tâbân-ı vücûdı
kamer-i evc-i veğâr

kamer-ruhsâr:

1. **kamer-ruhsâr:**
Gazel 3
Mısra: 4
Ay yanaklı II sevgili.

Anı hürşîd-i rüyüñ yakmadı
çün kim şehâb-âsâ
Neden kararlı zülfüñ ey
kamer-ruhsâr ser-tâ-pâ

kamer-çal'at:

1. **kamer-çal'at:**
Gazel 25
Mısra: 4
Ay yüzlü II. Sevgili.

Şararup geçmez idi gün
yüzüne
Hâsret olmasa ey kamer-
çal'at

kamer-ves:

1. **kamer-ves:**
Kaside 2
Mısra: 73
Ay gibi, aya benzeyen.

Şems-i Pervîn ü kamer-ves
dönüp üstine felek
Çü kamer şems-i murâdı ola
tâli' her bâr

kâmet:

1. **kâmetimüz:-imüz**
Gazel 62
Mısra: 1
Boy, endam.

Yaşımız kâmetimüz çengine
târ eylediler
Hüblar kârımızı ney gibi zâr
eylediler

2. **kâmeti:-i**
Gazel 78
Mısra: 10
Boy, endam.

Bâğ-ı cihânda hâşıl-ı
'ömrüm 'Azîziyâ
Bir haţtı sebz ü kâmeti serv-i
hîrâmdur

3. **kâmetümi:-üm, -i**
Gazel 181
Mısra: 7
Boy, endam.

Ham edüp kâmetümi bâr-ı
belâ-yı gam-ı yâr
Döndüm ol pîr-i za'tfe kim
anuñ tākati yok

4. **kâmetümi:-üm, -i**
Gazel 185
Mısra: 4
Boy, endam.

Reh-i 'ışkuñda elif gibi
senüñ toğru-y-iken
Eyledi bâr-ı gamuñ
kâmetümi dâl Budak

5. **kâmetüm:-üm**
Gazel 243

Mısra: 12
Boy, endam.

Oğ gibi doğruyam reh-i
'ışkuñda ey şanem
Yay gibi kâmetüm n'ola
oldısa ham benüm

6. **kâmetün:-ün**
Gazel 313
Mısra: 11
Boy, endam.

'Azîzî kâmetün şekl-i çelîpâ
gibi ham olmış
Esîr-i bend-i zülfî olduğün
tersâ mıdur yoğsa

7. **kâmeti:-i**
Lugaz 6
Mısra: 1
Boy, endam.

Ol ne pîr olur ki hamdur
kâmeti
Zârî zârî ağlamakdur 'âdeti

8. **kâmeti:-i**
Matla 5
Mısra: 2
Boy, endam.

Mü-miyân-ı serv-kad kim
halk aña üftâdedür
Sür-ı hüsne kâmeti nağl-i
Celâyir-zâdedür

9. **kâmeti:-i**
Matla 12
Mısra: 2
Boy, endam.

Egerçi nağl-i kadd-i lâle-ruğ
bir serv-i bâlâdur
Dili nâzük mi nâzük kâmeti
a'lâdan a'lâdur

10. **kâmetüm:-üm**
Matla 55
Mısra: 1
Boy, endam.

Yâre mihrüm kâmetüm çeng
olduğundan tıydı el
Sâz-ı 'ışkı çala çala ezgiye
döndürdi dil

kâmet ü zülf ü dehānuñ:

1. **kāmet ü zülf ü dehānuñ:-uñ**

Gazel 248

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sevgilinin boyu, saçı ve ağzı.

Muşhaf-ı hüsnünde güyā
kaşlaruñ yāsindür
Kāmet ü zülf ü dehānuñ
şekl-i elf ü lām ü mīm

kāmet-i 'ar'ar-hırām:

1. **kāmet-i 'ar'ar-hırām:**

Gazel 128

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Salman servinin boyu II
sevgilinin boyu.*

Kāmet-i 'ar'ar-hırām ile o
naḥl-i bāğ-ı nāz
Gülşen-i 'ālemd e bir serv-i
hırāmān kendidür

kāmet-i dil-cū-y-ile:

1. **kāmet-i dil-cū-y-ile:-y, -ile**

Gazel 295

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gönül çeken boy.

Bugün bu kāmet-i dil-cū-y-ile
naḥl-i revānsın sen
Nece naḥl-i revān bir
gülbün-i bāğ-ı cinānsın sen

kāmeti servüñ:

1. **kāmeti servüñ:-üñ**

Gazel 284

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Servi boylu güzel.

Yine bir kāmeti servüñ
nökeri oldum ben
Yine bir boy beginüñ derd-i
seri oldum ben

kāmet-i yāra:

1. **kāmet-i yāra:-a**

Gazel 93

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sevgilinin boyu,
endamı.*

Çenāri kāmet-i yāra iñende
etmeñüz teşbīh
O yabanda ulalmış bu nihāl-i
nāz-perverdür

kāmi:

1. **kāmi:**

Tarih 7

Mısra: 4

16. yüzyıl Anadolu

*Osmanlı şairlerinden
Edirneli Kāmî.*

O merḥūmuñ vefātına de
tārīḥ
Dilā yüz kodı ḥāke Kāmi nā-
kām

kāmī-i kāmīl-vücūdi:

1. **kāmī-i kāmīl-vücūdi:-ı**

Tarih 7

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Varlığı olgun Kāmī (ö.
987, Edirneli Kāmî).*

Diriğā Kāmī-i kāmīl-vücūdi
Geçürdi ḥāke çarḥ-ı ejdehā-
kām

kāmīl:

1. **kāmīl:**

Gazel 184

Mısra: 6

*İlim, fazilet ve hüner
sāhibi, mânevî meziyetleri
bakımından belli bir
olgunluğa erişmiş (kimse).*

Bir kemāl ehline olup
hemdem
Meh gibi kāmīl olmaduk
kalduḡ

kāmīl-i ehl-i hünersin:

1. **kāmīl-i ehl-i hünersin:-sin**

Müseddes 1

Mısra: 33

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Hüner sahibi olgun kişi.

Kāmīl-i ehl-i hünersin
münşi-i menşürsın
Beyt-i ma' mürüñ gibi her
vech ile ma' mürsın

kāmırān olur:

1. **kāmırān olur:-ur**

Müseddes 1

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Arzusuna nail olmak,
mesud bahtiyar olmak.*

Her kese bezl ü 'atā etmek
durur şānuñ senüñ
Kāmırān olur cihānda
bekleyen yanuñ senüñ

ķamu:

1. **ķamu:**

Gazel 27

Mısra: 2

Hep, bütün.

Eyledi faşl-ı şitā rüy-ı cihānı
yine saḥt
Ruḥ-ı 'āşık gibi şarardı ķamu
berg-i dirāḥt

2. **ķamu:**

Gazel 141

Mısra: 8

Hep, bütün.

Seni sevdüğümü ḥalkā
tuyurdu nāle vü zārüm
Yetiş gel ķandasın oldı ķamu
sırrum 'ıyān sensüz

3. **ķamu:**

Tarih 2

Mısra: 11

Tamamen.

Bozulup erkân-ı dīvânı kamu
Mâl ü mülki cümleden oldu
hebâ

kām-yâb:

1. **kām-yâb:**

Gazel 66

Mısra: 12

*İsteğine kavuşmuş,
muradına ermiş olan.*

Zevrak-ı sîmîn kim almış o
mâhî üstine
Rağş-ı âbîdür ki şâhâ kām-
yâb altındadır

kan:

1. **kânî:-ı**

Kit'a 1

Mısra: 12

Maden.

Sözlerüm güş eden pesend
eyler
Ma'rifet kânî içre bir
güherem

2. **ķandaysa:-da, -y, -sa**

Gazel 31

Mısra: 8

*İnsan ve hayvanların
damarlarında dolaşan,
böylece hücreleri besleyerek
hayatın devamını sağlayan,
plazma ve yuvarlardan
meydana gelen kırmızı sıvı,
dem, hûn.*

Veren bezm-i cihânî hây u
hûya şevk-ı la'lüñdür
Belî ķandaysa ğavğāya mey-
i gül-fâm olur bâ'is

3. **ķanı:-ı**

Gazel 57

Mısra: 6

*İnsan ve hayvanların
damarlarında dolaşan,
böylece hücreleri besleyerek
hayatın devamını sağlayan,
plazma ve yuvarlardan
meydana gelen kırmızı sıvı,
dem, hûn.*

Şöyle kan ağlar gözüm ğâhî
ġam-ı la'lüñle kim

Silmeden ol ķanı destüm
pençe-i mercân olur

4. **ķandan:-dan**

Gazel 61

Mısra: 6

*İnsan ve hayvanların
damarlarında dolaşan,
böylece hücreleri besleyerek
hayatın devamını sağlayan,
plazma ve yuvarlardan
meydana gelen kırmızı sıvı,
dem, hûn.*

Girye etdükçe dem-i
hecrüñde seyl olup aķar
Bilmezsin bu deñlü yaşı
çeşmüñüñ ķandan çıkar

5. **ķan:**

Gazel 69

Mısra: 14

*İnsan ve hayvanların
damarlarında dolaşan,
böylece hücreleri besleyerek
hayatın devamını sağlayan,
plazma ve yuvarlardan
meydana gelen kırmızı sıvı,
dem, hûn.*

Göñül âh eylegil hecrinde
yârüñ diñmeyüp bir dem
Gözüm kan ağla tırma yaş
yerine bu da bir demdür

6. **ķan:**

Gazel 84

Mısra: 5

*İnsan ve hayvanların
damarlarında dolaşan,
böylece hücreleri besleyerek
hayatın devamını sağlayan,
plazma ve yuvarlardan
meydana gelen kırmızı sıvı,
dem, hûn.*

Görünen kan degül tırüñ
çeküp alduķda sînemden
Cigerüñden kopup bir päre
peykânüñda ķalmışdur

7. **ķanı:-ı**

Gazel 97

Mısra: 2

*İnsan ve hayvanların
damarlarında dolaşan,
böylece hücreleri besleyerek
hayatın devamını sağlayan,*

*plazma ve yuvarlardan
meydana gelen kırmızı sıvı,
dem, hûn.*

Nece demdür ġam-ı la'lüñ
dil-i nālānda gezer
Nitekim yüregüñüñ ķanı
reg-i cānda gezer

8. **ķanlı:-lu**

Gazel 97

Mısra: 9

*İnsan ve hayvanların
damarlarında dolaşan,
böylece hücreleri besleyerek
hayatın devamını sağlayan,
plazma ve yuvarlardan
meydana gelen kırmızı sıvı,
dem, hûn.*

Gözümün ķanlı yaşı 'ālemi
seyle vereyor
Meded ol yâri 'Azîzî
görüñüz ķanda gezer

9. **ķana:-a**

Gazel 128

Mısra: 11

*İnsan ve hayvanların
damarlarında dolaşan,
böylece hücreleri besleyerek
hayatın devamını sağlayan,
plazma ve yuvarlardan
meydana gelen kırmızı sıvı,
dem, hûn.*

İrdüġine zaħm urup cismin
serāser ķana yur
ġamze-i ħun-rîzi yârüñ tîġ-i
bürrān kendidür

10. **ķanlı:-lu**

Gazel 128

Mısra: 5

*İnsan ve hayvanların
damarlarında dolaşan,
böylece hücreleri besleyerek
hayatın devamını sağlayan,
plazma ve yuvarlardan
meydana gelen kırmızı sıvı,
dem, hûn.*

Baħr-i eşk-i çeşmüm içre
görünen ķanlı müjem
Lüce-i 'ummānda bitmiş
şâġ-ı mercân kendidür

11. **kanımı:-um, -ı****Gazel 157**

Mısra: 2

İnsan ve hayvanların damarlarında dolaşan, böylece hücreleri besleyerek hayatın devamını sağlayan, plazma ve yuvarlardan meydana gelen kırmızı sıvı, dem, hûn.

Tîğ-i müjgâni nigârûñ cânım almağ dilemiş
La'l-i nâbı kanımı nüş etmege diş bilemiş

12. **kanlı:-lu****Gazel 173**

Mısra: 10

İnsan ve hayvanların damarlarında dolaşan, böylece hücreleri besleyerek hayatın devamını sağlayan, plazma ve yuvarlardan meydana gelen kırmızı sıvı, dem, hûn.

Gülşen-i gamda açılmış lâle-i gül-gündür
Bâğ-ı sinemde 'Azîzî görinen her kanlı dağ

13. **kanımı:-um, -ı****Gazel 202**

Mısra: 3

İnsan ve hayvanların damarlarında dolaşan, böylece hücreleri besleyerek hayatın devamını sağlayan, plazma ve yuvarlardan meydana gelen kırmızı sıvı, dem, hûn.

Kanımı nüş etmeyince şü gibi
Görmedi şihhat yüzün şayru gözün

14. **kanlı:-lu****Gazel 241**

Mısra: 5

İnsan ve hayvanların damarlarında dolaşan, böylece hücreleri besleyerek hayatın devamını sağlayan, plazma ve yuvarlardan meydana gelen kırmızı sıvı, dem, hûn.

Kanlı yaşumdur demâdem firkatünde hemdemüm
Guşsa vü gamdur belâ râhında hem-râhum benüm

15. **kanlı:-lu****Gazel 251**

Mısra: 9

İnsan ve hayvanların damarlarında dolaşan, böylece hücreleri besleyerek hayatın devamını sağlayan, plazma ve yuvarlardan meydana gelen kırmızı sıvı, dem, hûn.

Sinem üzre görinen şanma 'Azîzî kanlı dağ
Hüsrev-i 'ışkam ben ol gül-gün otağumdur benüm

16. **kan:****Gazel 256**

Mısra: 7

İnsan ve hayvanların damarlarında dolaşan, böylece hücreleri besleyerek hayatın devamını sağlayan, plazma ve yuvarlardan meydana gelen kırmızı sıvı, dem, hûn.

Neden bulaşdı kan ağzına ey kaşı kemânum ya
Gelüp nüş etmediyse tîr-i dil-düzuñ eger kanum

17. **kanım:-um****Gazel 256**

Mısra: 8

İnsan ve hayvanların damarlarında dolaşan, böylece hücreleri besleyerek hayatın devamını sağlayan, plazma ve yuvarlardan meydana gelen kırmızı sıvı, dem, hûn.

Neden bulaşdı kan ağzına ey kaşı kemânum ya
Gelüp nüş etmediyse tîr-i dil-düzuñ eger kanum

18. **kana:-a****Gazel 258**

Mısra: 2

İnsan ve hayvanların damarlarında dolaşan,

böylece hücreleri besleyerek hayatın devamını sağlayan, plazma ve yuvarlardan meydana gelen kırmızı sıvı, dem, hûn.

Derdâ n'edeyin âteş-i hicrân ile yandım
Göz yaşlarını ağıduban kana boyandım

19. **kanlara:-lar, -a****Gazel 380**

Mısra: 4

İnsan ve hayvanların damarlarında dolaşan, böylece hücreleri besleyerek hayatın devamını sağlayan, plazma ve yuvarlardan meydana gelen kırmızı sıvı, dem, hûn.

Girye eyler deyü gördükçe ruğ-ı rengînuñ
Yüzini kanlara yur görenüñ eşk-i ali

20. **kana:-a****Kaside 1**

Mısra: 103

İnsan ve hayvanların damarlarında dolaşan, böylece hücreleri besleyerek hayatın devamını sağlayan, plazma ve yuvarlardan meydana gelen kırmızı sıvı, dem, hûn.

Ser-i haşmın yumağa gül gibi bülbül kana
Ola her gonca-i gül bülbüle la'îñ şeşper

21. **kan:****Kaside 3**

Mısra: 7

İnsan ve hayvanların damarlarında dolaşan, böylece hücreleri besleyerek hayatın devamını sağlayan, plazma ve yuvarlardan meydana gelen kırmızı sıvı, dem, hûn.

Tîr-i gamzeñ yâd edüp yaş yerine kan ağlasam
Didede her kirpigüm bir la'lden peykân olur

22. **kanlu:-lu**
Matla 80
 Mısra: 1
İnsan ve hayvanların damarlarında dolaşan, böylece hücreleri besleyerek hayatın devamını sağlayan, plazma ve yuvarlardan meydana gelen kırmızı sıvı, dem, hûn.

Serümde lâle gibi kanlu dâğımı görüñüz
 Başum berâberi yanar çerâğımı görüñüz

23. **kanlar:-lar**
Tarih 21
 Mısra: 7
İnsan ve hayvanların damarlarında dolaşan, böylece hücreleri besleyerek hayatın devamını sağlayan, plazma ve yuvarlardan meydana gelen kırmızı sıvı, dem, hûn.

Guzât-ı müslimînüñ tîgi ile dökülen kanlar
 Eder şahrâ-yı Kâşân yolların la'î-i Bedağşân deñ

24. **qandum:-du, -m**
Gazel 258
 Mısra: 4
Inanmak II doymak.

Ten cür'asını hâke şalup bezm-i cihânda
 Bir mest-i harâbem ki ecel cāmına qandum

kan ağlamasın:

1. **kan ağlamasın:-ma, -sın**
Gazel 101
 Mısra: 9
 Kelime Tipi: **Deyim**
Kanlı gözyaşı dökmek | çok üzölmek.

Ey lebi gonca 'Azîzî nece kan ağlamasın
 Vuşlatuñ gülşenine oldı nıgehbân eller

kan ağlamasun:

1. **kan ağlamasun:-ma, -sın**
Gazel 131
 Mısra: 3
 Kelime Tipi: **Deyim**
Kanlı gözyaşı dökmek | çok üzölmek.

Nece kan ağlamasun dîde-i gam-dîdelerüm
 Nece demdür ki görünmez o perî-peykerimüz

kan ağlamayam:

1. **kan ağlamayam:-ma, -y, -am-ma, -yam**
Gazel 187
 Mısra: 2
 Kelime Tipi: **Deyim**
Kanlı gözyaşı dökmek | çok üzölmek.

Nece âh eylemeyem derd ile cānānum yok
 Nece kan ağlamayam bir gül-i hāndānum yok

kan ağlar:

1. **kan ağlar:-r**
Gazel 57
 Mısra: 5
 Kelime Tipi: **Deyim**
Kanlı gözyaşı dökmek | çok üzölmek.

Şöyle kan ağlar gözüm gāhî gam-ı la'lüñle kim
 Silmeden ol kanı destüm pençe-i mercān olur

2. **kan ağlar:-r**
Gazel 125
 Mısra: 4
 Kelime Tipi: **Deyim**
Kanlı gözyaşı dökmek | çok üzölmek.

Ne hikmetdür bu kim bunda kişi bir gün ferağ olsa
 Neçe günler yine yaş yerine derd ile kan ağlar

kan ağlasam:

1. **kan ağlasam:-sa, -m**
Kaside 3
 Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**
Kanlı gözyaşı dökmek | çok üzölmek.

Tîr-i gamzeñ yād edüp yaş yerine kan ağlasam
 Dîdede her kirpigüm bir la'lden peykān olur

kan almada:

1. **kan almada:-ma, -da**
Gazel 315
 Mısra: 4
 Kelime Tipi: **Deyim**
Öldürmek, cana kastetmek.

Gerçi sîne delmede gamzeñ oğı māhir geçür
 Andan âfetdür velî tîğ-i müjeñ kan almada

kan döke:

1. **kan döke:-e**
Tesdis 3
 Mısra: 15
 Kelime Tipi: **Kalıp ifade**
Kanlı gözyaşları dökmek | çok üzölmek.

Kan döke yaş yerine dîde-i ter lâyıq mı
 Hālîme etmeyesin gāhî nazar lâyıq mı

kan dökmegi:

1. **kan dökmegi:-meg, -i**
Gazel 163
 Mısra: 1
 Kelime Tipi: **Deyim**
Ölüme yol açmak, cana kıymak II kanlı gözyaşları dökmek.

Gözün kan dökmegi ol gamze-i bî-dāddan görmiş
 Zihî hūñî ki merdüm-küşlügi cellāddan görmiş

kan dökmek:

1. **kan dökmek:-mek**
Gazel 288
 Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim**
Ölüme yol açmak, cana kıymak II kanlı gözyaşları dökmek.

Māh-ı nev şanmañ görinen
 dökmek için yere kan
 Aldı hūnī hañçerin destine
 cellād-ı cihān

kan etdük:

1. **kan etdük:-dük**
Gazel 197
 Mısra: 4
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Kan etmek , öldürmek.

İncinürsin bize meclisde
 nigārā tūt kim
 Mey-i la'l-i lebūñi emmek
 ile kan etdük

kan etmede:

1. **kan etmede:-me, -de**
Gazel 304
 Mısra: 6
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Kanatmak, öldürmek.

Ğamzeñ ādemler helāk eyler
 şaçuñ yollar başar
 Gözlerüñ her dem harāmiler
 gibi kan etmede

kan etmediyse:

1. **kan etmediyse:-me, -di, -y, -se**
Gazel 200
 Mısra: 9
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Kanatmak, öldürmek.

Öldürüp şāhum ‘Azīzī
 bendeñ etmediyse kan
 Ya niçün her dem
 niyāmuñda nihāndur
 hañçerüñ

kan etmek:

1. **kan etmek:-mek**
Gazel 222

Mısra: 6
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Kanatmak, öldürmek.

Müjeñ tıgıyla bir bir öldürüp
 merdümleri ğamzeñ
 Düşer mi ey gözi cellād aña
 her lahza kan etmek

kan eyler:

1. **kan eyler:-r**
Gazel 104
 Mısra: 2
 Kelime Tipi: **Deyim**
Yaralamak, kanatmak II
Cinayet işlemek, adam öldürmek; keder, ızdırıp vermek.

Tıg-i müjgānuñ yaşum
 gözden revān eyler yürür
 Beñzer ol hūn-rīze kim her
 demde kan eyler yürür

kan eylesünler:

1. **kan eylesünler:-sün, -ler**
Gazel 381
 Mısra: 10
 Kelime Tipi: **Deyim**
Yaralamak, kanatmak II
Cinayet işlemek, adam öldürmek; keder, ızdırıp vermek.

Mey-i la'l-i lebūñ-çün
 öldürüp birbirini ‘uşşāk
 Cihān bezminde sākī yoğ
 yere kan eylesünler mi

kan olacağı:

1. **kan olacağı:-ı**
Gazel 286
 Mısra: 12
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Kan olası: kadeh bağlamında şarap, şaraba bulanası. II kan olası, canı çıkası. (Tanyeri, 1999:160).

Der iseñ cān-ı ‘Azīzī ola şād
 u hurrem
 Eyle ol kan olacağı yine
 şāhum ihsān

kan olmasun:

1. **kan olmasun:-ma, -sun**
Tesdis 2
 Mısra: 26
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Kan dolmak.

Vādi-i firqatde çeşmüm nece
 giryān olmasun
 Gonca-veş derd ile bağrum
 ya nece kan olmasun

kān olur:

1. **kān olur:-ur**
Kaside 3
 Mısra: 52
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Kan dolmak.

Her ne meclisde ki cām-ı
 luţfuñ ola cür‘a-rīz
 La‘l ile yākūt u mercāna o
 meclis kān olur

2. **kan olur:-ur**
Kaside 3
 Mısra: 74
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Kan dolmak.

Hemdem-i agyār olup aqıtma
 yaşum dem-be-dem
 Yoğsa bir gün ara yerde iki
 gözüm kan olur

3. **kān olur:-ur**
Kaside 3
 Mısra: 52
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Kan dolmak.

Her ne meclisde ki cām-ı
 luţfuñ ola cür‘a-rīz
 La‘l ile yākūt u mercāna o
 meclis kān olur

4. **kan olur:-ur**
Kaside 3
 Mısra: 74
 Kelime Tipi: **Deyim**

Kan olmak, kanla dolmak.

Hemdem-i ağıyar olup akitma
yaşum dem-be-dem
Yoħsa bir gün ara yerde iki
gözüm kan olur

kan oturdı:

1. **kan oturdı:-dı**
Gazel 310
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Deyim**
*Bir damarın
çatlamasıyla sızan kan,
dokular arasına akıp kalmak.*

Hecr-i la' lüñle şu deñlü
ağladı meclisde kim
Kan oturdı 'aķıbet cām-ı
şarābuñ 'aynına

kan yutmağı:

1. **kan yutmağı:-mağ, -ı**
Gazel 163
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Deyim**
*Acıya ve eziyete
dayanmak, tahammül etmek;
bir sebeple çok acı ve eziyet
çekmek.*

Şurāhī derd-ile kan yutmağı
peymāne-veş sākī
Belā bezminde beñzer bu dil-
i nā-şāddan görmiş

kana boyandı:

1. **kana boyandı:-dı**
Matla 63
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Deyim**
*Kan içinde bırakmak,
kanla doldurmak.*

Odlara yandı bu cān sīne-i
süzānumdan
Kana boyandı cihān dīde-i
giryānumdan

kana girdi:

1. **kana girdi:-dı**
Kaside 4
Mısra: 14

Kelime Tipi: **Deyim**
*Öldürmek, birinin
kanını dökmek, elini kana
bulamak.*

Rūgan-ı sürħa çeküpdür
şem'-ger anı ya ħod
Öldürüp pervānesin girdi
boyınca kana şem'

kana girdüğine:

1. **kana girdüğine:-düğ, -i, -n, -e**
Gazel 360
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Deyim**
*Öldürmek, birinin
kanını dökmek, elini kana
bulamak.*

Boyunca kana girdüğine
yetmez mi bu şahid kim
O şahuñ gül gibi al cāme
geymek oldu kånūnı

kana kana:

1. **kana kana:**
Kaside 4
Mısra: 40
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Kanıncaya kadar, doya
doya.*

Nīze-i sīmīn ile bağrın delüp
pervāne-veş
Ĥūn-ı a' dāñı içerdi bulsa
kana kana şem'

kanadın açdı:

1. **kanadın açdı:-dı**
Gazel 270
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Kanat açmak.

Değül alnumda kaçum murğ-
ı devlet
Başumdan gitmege açdı
kanadın

kanat:

1. **kanatlı:-lu**
Matla 34
Mısra: 2
Uçmaya yarayan organ.

Şem'-i bezm oldu meger
cām-ı şarāb-ı la'l-i nāb
Al kanatlı bir gümüş
pervāneye döndi ħabāb

kanber:

1. **kanber:-er**
Kaside 5
Mısra: 62
Hazret-i Ali
*Keremullāhu vech efendimiz
hazretlerinin kölesidir.*

Ĥasan-süret 'Alī Bālī bir
āfetdür velī Ĥilmī
Geçer kanber gulāmı cān ile
o şīr-i merdānuñ

kand:

1. **kandımız:-imüz**
Gazel 142
Mısra: 8
Şeker.

Güftārimuz şekerden olurdu
leżīz eger
Tūñi-veş ağızımızda lebüñ
olsa kandımız

kanda:

1. **kanda:**
Gazel 72
Mısra: 8
Nerede.

Kemerüñle miyānuñ arasına
Şokulur kanda ise ol ħançer

2. **kanda:**
Gazel 97
Mısra: 10
Nerede.

Gözümüñ kanlu yaşı 'ālemi
seyle vereyor
Meded ol yāri 'Azīzī
görünüñüz kanda gezer

3. **kandasın:-sın**
Gazel 141

Mısra: 8
Nerede.

Seni sevdüğümü halka
tuyurdu nâle vü zârum
Yetiş gel kandasın oldı kamu
sırrum 'ıyân sensüz

4. **ķanda:**
Gazel 229
Mısra: 10
Nerede.

Zevķ-ı 'işret neydüğün
derseñ 'Azîzî duymasun
Ķanda bulursañ elinden
zâhidüñ ayağın al

5. **ķanda:**
Gazel 237
Mısra: 2
Nerede.

Dilde şevķ-ı 'ârîzuñla âh u
vâh eksük degül
Ķanda kim âteş ola dūd-ı
siyâh eksük degül

6. **ķandasın:-sın**
Gazel 268
Mısra: 3
Nerede.

Ķandasın ey şâh-ı hûbân-ı
cihânüm gel yetiş
'Âlemi verdi ħarâba leşker-i
eşk-i revân

7. **ķanda:**
Kaside 3
Mısra: 75
Nerede.

Ķanda bir derd ü belâ vü
ğuşsa vü ğam var ise
Miñnet-âbâd-ı cihânda hep
baña yârân olur

8. **ķanda:**
Kaside 3
Mısra: 75
Nerede.

Ķanda bir derd ü belâ vü
ğuşsa vü ğam var ise
Miñnet-âbâd-ı cihânda hep
baña yârân olur

9. **ķanda:**
Gazel 23
Mısra: 12
Nereye.

Kişver-i hüsñ ü melâhat
şehidür yâr meger
Ķanda 'azm etse çeker ħaddi
livâ-yı devlet

10. **ķanda:**
Gazel 200
Mısra: 4
Nereye.

Egrinüñ yokdur yeri
yanumda dersin ya niçün
Ķanda gitsek mü-miyânüm
der-miyândur ħançerüñ

ķ'anda:

1. **ķ'anda:**
Gazel 120
Mısra: 4
Ki orada.

Ĥâne-i dil kim ğam-ı
'işkuñla mâl-Â-mâldür
Beñzer ol vîrân sarâya
ķ'anda medfün mâl var

2. **ķ'anda:**
Gazel 198
Mısra: 1
Ki onda.

Ol niyâm-ı tîre-dil ķ'anda
nihândur ħançerüñ
Ya ğümüñ mâhî ya bir âbî
yılandur ħançerüñ

ķand-i la 'lûñ:

1. **ķand-i la 'lûñ:-üñ**
Gazel 354
Mısra: 9
Kelime Tipi: Kalıp
İfade
Sevgilinin şeker dudağı.

Ķand-i la 'lûñ var iken ey
Yūsuf-ı Mısr-ı hüsün
Ĥâşe lillâh kim 'Azîzî aña
nâm-ı sükkeri

ķand-i la 'lûñi:

1. **ķand-i la 'lûñi:-üñ, -i**
Gazel 174
Mısra: 5
Kelime Tipi: Kalıp

İfade

Sevgilinin şeker dudağı.

Ķıldı ihâta ħatı-ı siyeh ķand-i
la 'lûñi
Oldı 'izârı mür o teng-i şeker
dirğ

ķand-i mükerrer:

1. **ķand-i mükerrer:**
Kaside 5
Mısra: 54
Kelime Tipi: Kalıp

İfade

Tekrar tekrar
kaynatılarak özenle yapılmış
şeker, tatlı.

Lebîbînüñ yine dilber lebi
vaşfinadur meyli
Sözi ķand-i mükerrer gibi
şîrîndür o ğüyânuñ

ķandil:

1. **ķandile:-e**
Gazel 180
Mısra: 6

Menzil oklarının
bozulmadan taşınabilmesi
için özel olarak yapılmış,
içinde deliklerine okların
geçirileceği bir kafes
bulunan, üstü geniş, altı dar
ağaç kutu, okluk, tirdan,
kubur.

Saldı kirpükleri peykânı
ĥayâlin dile yâr
Dizdi şan okları ķandile o
fettân şaf şaf

2. **ķandildür:-dür**
Gazel 122
Mısra: 5

Kandil, sıvı halindeki
yağa batırılmış bir fitilin
yanması suretiyle ışık veren
aydınlatma aletidir.
Camilerin aydınlatılmasında
kullanılır.

Cāmi' -i mihründe sūzān iki
zer kandıldür
Kubbe-i çarhuñ ki cām-ı
mihr ü māh altındadır

kandil-i cām:

1. **kandil-i cām:**

Gazel 254

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Cam kandil, cami içinde
tavanda asılı duran,
aydınlama aracı.*

Şevk-ı rüyı olmasa kalbinde
ol mey-gün-lebüñ
Cāmi' içre aşıluş turmaz idi
kandil-i cām

kandil-veş:

1. **kandil-veş:**

Gazel 242

Mısra: 5

Kandil gibi.

Kandil-veş delük delük oldı
bu bağrumuz
Dil çarbin urmadın aña
peykān-ı tır-i ğam

2. **kandil-veş:**

Kaside 4

Mısra: 9

Kandil gibi.

Od mı bulundı gece destinde
kim kandil-veş
Çārsü içre aşıldı küşe-i
dükkāna şem'

kañı:

1. **kañı:**

Gazel 19

Mısra: 8

Hangi.

Aşmaz iken terkiye ol şāh
degme 'āşıkı
Şimdi kañı bendesine şeh-
yār oldı 'aceb

kānı:

1. **kañı:**

Gazel 163

Mısra: 4

Hani, nerede.

Maħabbet āteşine yanmağı
pervāneden almış
Kañı gönlüm gibi bir şan'atı
üstāddan görmüş

2. **kañı:**

Gazel 177

Mısra: 9

Hani, nerede.

Kañı ol gün ki 'Azīzī kuluña
cāmi'de
Deyesin cum'a namāzın
kılup eyyām-ı şerif

3. **kañı:**

Gazel 180

Mısra: 3

Hani, nerede.

Kañı ol dem ki mey-i la'l-i
lebüñ şevkiyle
Çekilürdi der-i meyhāneye
rindān şaf şaf

4. **kañı:**

Gazel 237

Mısra: 9

Hani, nerede.

Kañı ihsān u mürüvvet kañı
luḫf u merħamet
Ṭotalum şāhum 'Azīzīde
günāh eksük degül

5. **kañı:**

Gazel 237

Mısra: 9

Hani, nerede.

Kañı ihsān u mürüvvet kañı
luḫf u merħamet
Ṭotalum şāhum 'Azīzīde
günāh eksük degül

6. **kañı:**

Gazel 359

Mısra: 8

Hani, nerede.

Deşt ü vādī komadı 'ışk ile
geşt eylemedük

Kañı bir Kaşys gibi rāh-ı
beyābān ehli

7. **kañı:**

Matla 42

Mısra: 1

Hani, nerede.

Kañı ol şīrīn sözin şehd ü
şeker şanduklarum
Hoḫka-i la'l-i lebin dürc ü
güher şanduklarum

8. **kānı:**

Müseddes 1

Mısra: 19

Hani, nerede.

Ey kerem kānı mürüvvet
ma'deni 'ālī-nijād
Şüretā bir beğsin amma
sīretā dervīş-nihād

9. **kañı:**

Tesdis 3

Mısra: 40

Hani, nerede.

Kul beşerdür ne 'aceb olsa
eger nokşānı
N'ola cürmüm çoğ-ise 'afv-ı
şehenşeh kañı

k'anı:

1. **k'anı:**

Lugaz 24

Mısra: 1

Ki onu.

Ol ne gevherdür k'anı bay u
gedā
Güşına mengüş edinürse
revā

kān-ı kerem:

1. **kān-ı kerem:**

Tesdis 3

Mısra: 22

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kerem, bağış kaynağı II
sevgili.*

Kimseye olmadı hiç baña
olan zulm ü sitem

Nedür ey kân-ı kerem bâri
günâhum bilem

kân-ı şehâvetsin:

1. **kân-ı şehâvetsin:-sin**

Müseddes 1

Mısra: 45

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Cömertlik madeni,
kaynağı.*

Hâtem-i Tâyy gibi sen kân-ı
shehâvetsin meger
Görmedi mişlûn cihânı geşt
edenler ser-te-ser

kân-ı şehâya:

1. **kân-ı şehâya:-y, -a**

Kıt'a 2

Mısra: 18

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Cömertlik menbaı,
kaynağı.*

K'anuñ nâm-ı şerîfidür
Meħemmed
De hâlûñ bir bir ol kân-ı
shehâya

kân-ı vefâdur:

1. **kân-ı vefâdur:-dur**

Gazel 265

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Vefa kaynağı.

Zemzem-i la'l-i lebi çeşme-i
âb-ı kevşer
Ka'be-i ehl-i şafâ kân-ı
vefâdur Ramazân

kanın dökem:

1. **kanın dökem:-in, -em**

Gazel 274

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**

*Kan dökmek, canına
kıymak, öldürmek.*

Dem-Â-dem tîğ-i âhı çarħa
tutmağdan ğaraž bu kim

'Adû-yı kâfirûñ başın kesüp
kanın dökem bir gün

kanına şuşamışdur:

1. **kanına şuşamışdur:-miş,
-dur**

Gazel 329

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim**

*Kanına susamak (Kan
gibi kırmızı olan şarap içmek
istemek bağlamında) II
kendisinin öldürülmesine yol
açacak aşırı davranışta
bulunmak; belasını aramak.*

La'lûñi öpmek diler
meclisde ey sâkî müdâñ
Şuşamışdur sâğar u şahbâ
meger kim kanına

kanlar ağlar:

1. **kanlar ağlar:-lar, -r**

Gazel 357

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Deyim**

*Kanlı gözyaşları
çok üzölmek.*

Yaş döküp la'lûñ hayâliyle
gözümün birisi
Yaş yerine kanlar ağlar
çeşm-i giryânuñ biri

kanlar döker:

1. **kanlar döker:-lar, -er**

Gazel 388

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Deyim**

*Kanlı gözyaşları
dökmek | çok üzölmek.*

Şöyle hünîdür ki çeşm-i
ğamze-kârı ol mehûñ
Dem-be-dem kanlar döker
durmaz ğarâmîler gibi

kanlara boyanayın:

1. **kanlara boyanayın:-lar,
-a, -yın**

Gazel 287

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**

*Kan içinde bırakmak,
kanla doldurmak.*

Nâr-ı 'ışkıyla boyanan
çeşmüme etmez nazâr
Ben gerekse gözyaşından
kanlara boyanayın

kanlu:

1. **kanlu:**

Gazel 154

Mısra: 8

*Kana bulanmış, kanla
dolu olan.*

Çıldı mıkrâz-ı ğamuñ şem'-i
şeb-efrûzı şehîd
Kanlu pîrahenîdür perde-i âl-
i fânûs

2. **kanlu:**

Gazel 262

Mısra: 3

*Kana bulanmış, kanla
dolu olan.*

Ħasret-i la'l-i lebûñle kanlu
yaşumdur benüm
Çeşmümün için taşın la'l-i
Bedaħşân eyleyen

3. **kanlu:**

Gazel 267

Mısra: 6

*Kana bulanmış, kanla
dolu olan.*

Küşte-i mihr-i 'izâruñ
olmasa gülşende gül
Bâd-ı Ħızr egnine şarmazdı
anuñ kanlu kefen

4. **kanlu:**

Gazel 275

Mısra: 3

*Kana bulanmış, kanla
dolu olan.*

Kanlı yaşumdan bu çeşmüm
şöyle oldu sürh-reng
Kim beni şanur görenler
kıp kızıl dîvâneyin

5. **kanlu:**

Gazel 298

Mısra: 6

Kana bulanmış, kanla dolu olan.

Nece ağlamayayın
gördüğüme gözlerümden
kim
Önünde ol şeh-i hüsnüñ
çıkarı eşkümi kanlu

6. kanlu:

Gazel 349

Mısra: 9

Kana bulanmış, kanla dolu olan.

Ğamuñla şol kadar aqdı
gözümde kanlu yaşlar kim
Cihāna rāz-ı pinhānum 'ıyān
olmağa yaklaştı

7. kanlu:

Gazel 383

Mısra: 3

Kana bulanmış, kanla dolu olan.

Kanlu yaşumdan geyersen
ben n'ola gül-gün kabā
Gonca-i mevzūn gibi sen geh
yaşıl geh āl gey

8. kanlu:

Kaside 3

Mısra: 3

Kana bulanmış, kanla dolu olan.

Gül yüzüñ hecriyle aqduqça
gözümde kanlu yaş
Yine şahrā-yı serāser lāle-i
nu'mān olur

9. kanlu:

Kaside 3

Mısra: 3

Kana bulanmış, kanla dolu olan.

Gül yüzüñ hecriyle aqduqça
gözümde kanlu yaş
Yine şahrā-yı serāser lāle-i
nu'mān olur

10. kanlu:

Gazel 321

Mısra: 5

Aralarında kan dāvâsı

*bulunanlardan her biri.||
Katil.*

Țutup kanlu gibi sākī
boğazın aldı meclisde
Boyun çekdi şurāhī var ise ol
gözleri meste

11. kanlu:

Gazel 202

Mısra: 6

Kan dökücü II katil.

Bulsa bir demde kırardı
'ālemi
Hānçer-i müjgān ile kanlu
gözüñ

kanlu bıçaqludur:

1. kanlu bıçaqludur:-dur

Matla 48

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**
*Aralarında büyük bir
kan davası olmak, birbirini
öldürecek kadar düşman
olmak.*

Egerçi kim leb-i la'lüñ
bizümle tatlu balludur
Dil ü cān ile müjgānuñ velī
kanlu bıçaqludur

kanlu dāğum:

1. kanlu dāğum:-um

Gazel 176

Mısra: 17

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kanlı yara.

Kanlu dāğum şanma

oyardum yine

Tekye-i sīnemde bir zerrīn
çerāğ

kanlu kanlu:

1. kanlu kanlu:

Gazel 209

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kanlı kanlı.

Kanlu kanlu dāğlarla ey gül-i
ra'nā yine
Sīne şahrāsın serāser lāle-zār
etsen gerek

kanlu yaşı:

1. kanlu yaşı:-ı

Gazel 127

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kanlı gözyaşı.

Vādi-i 'ışka düşen mānend-i
ebr ağlar yürür
Gözlerinüñ kanlu yaşı seyl
olup çağlar yürür

2. kanlu yaşı:-ı

Gazel 266

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kanlı gözyaşı.

Akıdup gözden lebüñ
hecriyle kanlu yaşı ben
La'l-gün etdüm reh-i
küyuñdaki her taş ben

kanlu yaşum:

1. kanlu yaşum:-um

Tesdis 2

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kanlı gözyaşı.

Gözlerüm dem dem fezā-yı
ğamda tırmaz ağlar
Kanlu yaşum her yañadan
yollarımı bağlar

k'anuñ:

1. k'anuñ:

Kıt'a 2

Mısra: 17

Ki onun.

K'anuñ nām-ı şerīfidür
Meħemmed
De hālūñ bir bir ol kân-ı
şeħāya

kānün:

1. **ķānūna:-a**
Gazel 98
 Mısra: 8
Emir, hūķim | kanun enstrūmanı.

Çalup bir tīĝ ile ķānūn-ı
 sīnem ol ŗeh-i hūbān
 Dedi sultān-ı mülk-i hūsn
 olan ķānūna mā'ildür

2. **ķānūn:**
Gazel 15
 Mısra: 4
Yasa, emir, hūķim.
Geçerli olan kural.

Sīnemi gel tīĝuñ ile çalma
 ŗāhum ķalmasun
 'Aŗıķın çalmak güzeller içre
 bir ķānūn olup

3. **ķānūna:-a**
Gazel 183
 Mısra: 3
Dikdörtgen biçiminde,
bir ķoŗesi kesik, yassı bir
sandık üzerine gerilmiş
tellerden oluşān, tırnak adı
verilen çalgıçlarla çalınan
ince saz çalgısı. II Aŗıĝın
bedeni.

Bez-m-i ĝamda nālemi
 ķānūna āheng eyleyüp
 Kıldı ney gibi iŗüm feryād u
 eĝān ayrılıķ

4. **ķānūn:**
Kaside 5
 Mısra: 111
Dikdörtgen biçiminde,
bir ķoŗesi kesik, yassı bir
sandık üzerine gerilmiş
tellerden oluşān, tırnak adı
verilen çalgıçlarla çalınan
ince saz çalgısı.

Kimi tanbūr u çeng ü ney
 kimi ķānūn sever ammā
 Yaŗıl Beg bir kılm dünyāya
 vermez rūḥ-eĝzānuñ

ķānūn edinme:

1. **ķānūn edinme:-me**
Gazel 346
 Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Alıŗkanlık haline
getirmek.

Berŗ ü afyonu ŗanup ammā
 ŗifā-sāz-ı ķulūb
 Günde iki kez edinme
 yemegi ķānūn dede

ķānūn eylemiŗdür:

1. **ķānūn eylemiŗdür:-miŗ, -**
dür

Gazel 36

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Süreklili hale getirmek,
deĝiŗmez kural yapmak.

Derd ü ĝam bīmārına dāyim
 ŗifā-sāz olmaĝa
 Bez-m-i meyde eylemiŗdür
 baŗka bir ķānūn ķadeḥ

ķānūni oldı:

1. **ķānūni oldı:-ı, -dı**

Gazel 360

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Geçerli olmak, ŗart
olmak II alıŗkanlık hāline
getirmek, ādetleşmek.

Boyunca ķana girdüĝine
 yetmez mi bu ŗāhid kim
 O ŗāhuñ gül gibi al cāme
 geymek oldı ķānūni

ķānūn-ı sīnem:

1. **ķānūn-ı sīnem:-m**

Gazel 98

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Dikdörtgen biçiminde,
bir ķoŗesi kesik, yassı bir
sandık üzerine gerilmiş
tellerden oluşān, tırnak adı
verilen çalgıçlarla çalınan
ince saz çalgısı. II Aŗıĝın
bedeni, ĝoĝsü.

Çalup bir tīĝ ile ķānūn-ı
 sīnem ol ŗeh-i hūbān
 Dedi sultān-ı mülk-i hūsn
 olan ķānūna mā'ildür

ķap:

1. **ķapaldan:-al, -dan**

Gazel 107

Mısra: 8

Birdenbire çekip almak,
yakalayıp tutmak.

Seyl-āb-ı eŗk-i çeŗmüm
 tonup ķalılmaz oldı
 Gōnlüm gözüm ķapaldan
 mānend-i keh-rübā yār

ķapaĝ:

1. **ķapaĝını:-ı, -n, -ı**

Matla 41

Mısra: 2

Her türlü kabın üstünü
örtmeye veya bir deliĝi
ķapamaya yarayan nesne II
Dudak.

Hokķa-i dilde olan rāzuñı
 söyletme ŗehā
 Kerem et ķutunuñ açdurma
 ķapaĝını baña

ķaplan:

1. **ķaplanıyam:-ı, -y, -am**

Gazel 253

Mısra: 2

Kedigillerden çevik ve
yurtıcı bir hayvan.

Ben ki rüy-ı zerd ile kūh-ı
 belā arslanıyam
 Kara kara daĝlarla deŗt-i
 ĝam ķaplanıyam

ķapu:

1. **ķapuñda:-ñ, -da**

Kaside 3

Mısra: 41

Kapı II Makam, huzur.

Devlet anuñ kim ķapuñda ola
 'abd-i kemterin
 'İzzet anuñ kim ŗapuñda
 bende-i fermān olur

2. **ķapuñ:-ñ**
Gazel 5
Mısra: 10
Kapı II sevgilinin huzuru.
- Seg-i kūyum deyü bir gün
ķuluña etmedüñ 'izzet
'Azizî gibi yıllardur ķapuñ
derbāniyuz cānā
3. **ķapuñda:-ñ, -da**
Gazel 77
Mısra: 3
Kapı II sevgilinin huzuru.
- Olurdu zerre-veş ķapuñda
neçe yıllar üftādeñ
Göreydi māh-rūyuñ bir nazar
mihr-i ziyā-güster
4. **ķapuñda:-ñ, -da**
Gazel 107
Mısra: 1
Kapı II sevgilinin huzuru.
- Mismār-veş ķapuñda şancıldı
ķaldı ağıār
Ol derde mihladi şan anı
Ĥabīb-i Neccār
5. **ķapusında:-sı, -n, -da**
Gazel 285
Mısra: 9
Kapı II sevgilinin huzuru.
- Ölince ķapusında 'Azizî ķul
olmağa
Bir hüsni ĥüb u ĥulķı güzel
server isterin
6. **ķapusında:-sı, -n, -da**
Gazel 356
Mısra: 2
Kapı II sevgilinin huzuru.
- Olam derseñ sa'ādet
mülkinüñ serdār u mümtāzı
Ölince ķapusında ol dilā
Maĥmūduñ Ayāzı
7. **ķapuñda:-ñ, -da**
Kaside 3
Mısra: 41

- Kapı II sevgilinin huzuru.*
- Devlet anuñ kim ķapuñda ola
'abd-i kemterin
İzzet anuñ kim ķapuñda
bende-i fermān olur
8. **ķapuña:-ñ, -a**
Kıt'a 13
Mısra: 1
Kapı II sevgilinin huzuru.
- Yüz sürüp geldügi bu ķapuña
kim
Luĥfuñ eyler recā bu 'abd-i
faķir
9. **ķapuña:-ñ, -a**
Kıt'a 22
Mısra: 5
Kapı II sevgilinin huzuru.
- Gözi yaşlu ķapuña geldügi
bu
Kim ede 'arz-ı mācerā
muşluk
10. **ķapuñda:-ñ, -da**
Kıt'a 22
Mısra: 8
Kapı II sevgilinin huzuru.
- Āb-ı luĥfuñ recāsını eyler
N'ola ĥutsa ķapuñda cā
muşluk
11. **ķapuñda:-ñ, -da**
Müseddes 4
Mısra: 40
Kapı II sevgilinin huzuru.
- Olsa lebüñ yanında ol añmaz
adın mülün
Zirā ķapuñda oldu o biñ cān
ile ķuluñ
- ķar:**
1. **ķarı:-ı**
Gazel 194
Mısra: 1
Fayda, kazanç.

- Kārı her dem nāle etmektür
dil-i nālānumuñ
İşi güci ağlamaķdur dīde-i
giryānumuñ
2. **ķarı:-ı**
Gazel 259
Mısra: 10
Fayda, kazanç.
- Devr-i ĥüsnuñde 'Azizî
ķuluñuñ lāyık mı
Rüz u şeb ķarı ola āh benüm
sulţānum
3. **ķarasuz:-a, -suz**
Gazel 135
Mısra: 6
Karmak, karıştırmak.
- Ĥāk-i ĥarīm-i yārüm ile
örtüñüz beni
Kūyında öliceķ ki tenüm
yere ķarasuz
4. **ķar:**
Mesnevi 1
Mısra: 65
Kar.
- Girmesün deyü cāmi'e ol ķar
Çekduk etrāf-ı şuffaya bir
zār
5. **ķarımız:-ımız**
Gazel 62
Mısra: 2
Uğraş, iş, meşgale.
- Yaşımız ķāmetimiz çengine
tār eylediler
Ĥüblar ķarımızı ney gibi zār
eylediler
6. **ķarı:-ı**
Gazel 92
Mısra: 2
Uğraş, iş, meşgale.
- Dilberüñ şāmı dil-rübālıķdur
Kārı 'uşşāķa bī-vefālıķdur
7. **ķaruñ:-uñ**
Gazel 216
Mısra: 1
Uğraş, iş, meşgale.

Olup her rûz kârûn bir
cevân-ı bî-bedel sevmek
Behey 'âşık saña mı kaldı
her gün bir güzel sevmek

8. **kârı:-ı**

Kaside 5

Mısra: 122

Uğraş, iş, meşgale.

Alup her gördüğü oğlanı
yanına köçek-vârî
Babalanmak durur kârî aña
Müştaş Babanuñ

9. **kârı:-ı**

Lugaz 7

Mısra: 4

Uğraş, iş, meşgale.

Cismi sâz-ı büriyâ gibi nizâr
Hemdemî ehl-i hevâdur kârî
zâr

10. **kârı:-ı**

Tesdis 1

Mısra: 1

Uğraş, iş, meşgale.

Kârî 'ışık ehlî gibi her kesûn
efgân ancak
Elem ü mihnet ile gözleri
giryân ancak

11. **kârı:-ı**

Tesdis 1

Mısra: 7

Uğraş, iş, meşgale.

Goncanuñ hânde olup bâğ-ı
cihânda kârî
Bülbülüñ girye ile kârî figân
u zârî

12. **kârı:-ı**

Tesdis 1

Mısra: 8

Uğraş, iş, meşgale.

Goncanuñ hânde olup bâğ-ı
cihânda kârî
Bülbülüñ girye ile kârî figân
u zârî

13. **kârûm:-um**

Tesdis 2

Mısra: 28

Uğraş, iş, meşgale.

Yâ nece sünbül gibi hâlûm
perîşân olmasun
Yâ nece kârûm 'Azîzî âh u
efgân olmasun

14. **kârûm:-um**

Gazel 351

Mısra: 2

İçmek, uğraşı, meşgale.

II kazanç.

Gül-i ruhsâr-ı yâri
görmeyelden çok zamân oldu
Anuñ-çün bülbül-i şürîde-veş
kârûm figân oldu

kâr edüp:

1. **kâr edüp:-üp**

Kıt'a 2

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Etkileme, tesir etme.

Edüp faqr u felâket cânuma
kâr
Figânüm 'âlemi verdi figâna

kâr etdi:

1. **kâr etdi:-di**

Kaside 1

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Kazanç elde etmek,

*yarar sağlamak; etki
yapmak.*

Güle karşı iniler bülbül-i bî-
dil tûrmaz
Hârâr-ı gam-ı gül bülbüle
kâr etdi meger

kara:

1. **çara:**

Gazel 43

Mısra: 5

Kara, siyah.

Çara zülfiyle şayd eder
gönlüm
Nitekim murğî ağ-ıla şayyâd

2. **çara:**

Lugaz 2

Mısra: 7

Kara, siyah.

Çara yüzlüdür velî
miskîndür
Kim anı çignerse ol pâyin
öper

3. **çaradur:-dur**

Lugaz 5

Mısra: 2

Kara, siyah.

Ol nedür kim gevdesi yek
pâredür
Bağr-i Çulzüm gibi rengi
çaradur

4. **çara:**

Tahmis 1

Mısra: 24

Kara, siyah.

Ebr-i nîsân-veş dür ü gevher
şaçar tab' uñ eli
Ey Uşûlî sen çara toprağdan
alçaksın velî

5. **çaralar:-lar**

Gazel 286

Mısra: 8

Kara, siyah. II toprak.

Ağçasın almağ için halk-ı
cihânuñ şimdi
Çahve deyü çaralar çaynadur
a' râb-ı zamân

6. **çaramuz:-muz**

Gazel 145

Mısra: 8

*Yeryüzünün denizlerin
dışında kalan kısmı, toprak
II bahtsızlık.*

Neçe bir dil fülkini ide garîk-
i bağr-i gam
Bir dem ola görmeye çeşm-i
zamâne çaramuz

çara bulutlar:

1. **çara bulutlar:-lar**

Gazel 180

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Siyah renkli bulut.

Görinen kara bulutlar degül
ejder-mänend
Çekilür göklere düd-ı dil-i
nālān şaf şaf

kara han:

1. **qara han:**
Tarih 21
Mısra: 12
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Kara Han, Safevî
kumandanlarındandır.*

Yara bir şāh-ı merd ile o
mülhid Toqmaquñ başın
Öküz boynızına girerse
kırtulmaz Qara Han deñ

kara qara:

1. **qara qara:**
Gazel 201
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Siyah siyah.

Qara qara daqlardur
gevdesinde her benek
Ey gözi āhū gamuñdan oldı
abdāluñ peleng

2. **qara qara:**
Gazel 253
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Siyah siyah.

Ben ki rüy-ı zerd ile küh-ı
belā arslanıyam
Qara qara daqlarla deşt-i
gam kaplanıyam

kara kıldı:

1. **qara kıldı:-dı**
Gazel 28
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Karartmak, karalık,
siyahlık kaplamak, karanlık
duruma getirmek.*

Da 'vi-i hüsn eyler-iken yār
ile erdi hüşüf
Ol hacālet rüy-ı mähı qara
kıldı 'ākıbet

kara şuyı:

1. **qara şuyı:-y, -ı**
Gazel 286
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Kara su II kahve.

Neçe bir nüş edelüm qahve
deyü qara şuyı
Var iken bāde-i gül-reng gibi
āb-ı revān

kara yere girmez:

1. **qara yere girmez:-mez**
Gazel 309
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Kara yere girmek II
toprağa girmek II yanmış
gönle girmek bağlamında.*

Gelmez o mäh sine-i 'uşşāka
ey 'aceb
Girmez mi yoħsa sım-
bedenler qara yere

kara yüzlü:

1. **qara yüzlü:**
Gazel 185
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Kötü karakterli,
günahkar kimse; aşık için
rakibin tasviri.*

Qoma küyuñda qara yüzlü
raqıbi zinhār
Gülsitān içre yaraşmaz ki ola
dāl Budak

karabāğ:

1. **karabāğın:-uñ**
Tarih 21
Mısra: 9
Karabağ bölgesi.

Qarabāğın ser-Ā-ser garq-ı
hün-ı sürh-reng olup
Süyüf-ı miñnet ile verdiler
cān qavm-i Tercān deñ

karalar geymeز:

1. **karalar geymeز:-mez**
Gazel 110
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Deyim**
*Bir felāket dolayısıyla
siyah örtü bağlanmak, siyah
elbise giymek II çok,
üzülmek, büyük acısı olmak,
yas tutmak. (Tanyeri,
1999:167).*

Qaralar geymeز idi egnine
olmasa eger
Zülf-i miskīnünün āşuftesi
miskīn 'anber

karaman:

1. **qaramandaki:-da, -ki**
Gazel 366
Mısra: 5
*Güzeller II Sevgilinin
atalarının bulunduğu yerdir.*

Rüz-ı 'ıd olsa Qaramandaki
ħaffāflaruñ
Yine zeyn olsa cüvānān-ıla
dükkānları

2. **qaramanuñ:-uñ**
Kaside 5
Mısra: 22
*Osmanlı'da bir eyalet
merkezi.*

Bulunmaz bir şehirde aña
beñzer mecma'-ı hūbān
Revādur seyri añılsa
Alamanda Qaramanuñ

karanfül:

1. **karanfülümdür:-üm, -dür**
Gazel 75
Mısra: 6
*Karanfilgillerden,
karşılıklı biçimde ensiz sivri
yapraklı, boğumlu ince saplı,
hoş kokulu ya da kokusuz,
beyaz, pembe, kırmızı renkli
güzel çiçekler açan, birçok*

türü bulunan otsu bir süs
bitkisi.

Deşt-i 'anâda sînem bir bâğ-ı
pür-belâdur
Dâğ üzre dâğum anda katmer
karanfûlümdür

2. karanfül:

Gazel 82

Mısra: 2

*Karanfîlgillerden,
karşılıklı biçimde ensiz sivri
yapraklı, boğumlu ince saplı,
hoş kokulu ya da kokusuz,
beyaz, pembe, kırmızı renkli
güzel çiçekler açan, birçok
türü bulunan otsu bir süs
bitkisi. II sevgilinin beni.*

Nev-'arûs oldı çemen gül
aña rüy-ı aldur
Zülf sünbül çeşm nergisdür
karanfül hâldür

3. karanfüller:-ler

Gazel 330

Mısra: 6

*Karanfîlgillerden,
karşılıklı biçimde ensiz sivri
yapraklı, boğumlu ince saplı,
hoş kokulu ya da kokusuz,
beyaz, pembe, kırmızı renkli
güzel çiçekler açan, birçok
türü bulunan otsu bir süs
bitkisi. II sevgilinin beni.*

Nev-bahâr-ı ruğ-ı dilber o
siyeh beñler ile
Beñzer ol bâğa ki zeyn ola
karanfüller ile

karañuluk:

1. karañulukda:-da

Gazel 95

Mısra: 4

*Karanlık. || Karanlıklar
ülkesi.*

Şeb-i hecründe gönül bûs-ı
lebûñ umsa ne tañ
Karañulukda olur çeşme-i
hayvân derler

2. karañuluk:

Gazel 351

Mısra: 6

Karanlık.

Duñân-ı nâr-ı âhumla zemîn
ü âsmân töldi
Karañuluk başup dünyâyı
güyâ kim duman oldı

karar:

1. kararđ:-dı

Gazel 3

Mısra: 4

*Kararmak,
siyahlaşmak.*

Anı hürşid-i rüyüñ yakmadı
çün kim şehâb-âsâ
Neden kararđ zülfüñ ey
kamer-ruhsâr ser-tâ-pâ

2. kararđ:-dı

Gazel 25

Mısra: 5

*Kararmak,
siyahlaşmak.*

Neye kararđ gevdesi mâhuñ
Gece küyuñda yemedi çün
let

3. kararmağa:-mağ, -a

Gazel 38

Mısra: 5

*Kararmak,
siyahlaşmak.*

La 'l-i lebûñde başladı hañtuñ
kararmağa
Çeşmüm devâtı olsa 'aceb
mi pür âb-ı sürh

4. kararur:-ur

Lugaz 2

Mısra: 3

*Kararmak,
siyahlaşmak.*

Kararur turur yanında
âdemüñ
Söylemez ammâ ki hergiz
hayr u şer

karar-:

1. kararmış:-mış

Gazel 355

Mısra: 5

*Kararmak,
siyahlaşmak.*

Görenler düd-ı âhumdan
kararmış kaçum alnumda
Şanurlar murğ-ı cânüm
küyuña uçmağa per açdı

karâr eylediler:

1. karâr eylediler:-dı, -ler

Gazel 62

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sabit durmak, kalmak,
yerleşmek.*

El çeküp cân u gönül benden
o tûbâ-kaddüñ
Vardılar cennet-i küyünda
karâr eylediler

karâr eyler:

1. karâr eyler:-r

Lugaz 9

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sabit durmak, kalmak,
yerleşmek.*

Bir tîfil yanında ol pîrûñ velî
Gâh rağş urur gehî eyler
karâr

karâr tütmişdi:

1. karâr tütmişdi:-mış, -dı

Tarih 18

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bir yerde sürekli
kalmak II yerleşmek.*

Seyr-i ruhsârı sürür-ı dil olup
Bâğ-ı cânda mihrî tütmişdi
karâr

kârbân-ı cân u dil:

1. kârbân-ı cân u dil:

Gazel 200

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Can ve gönül kervanı.

Kārbān-ı cān u dil urulmasun
mı dem-be-dem
Tîg-veş belde turur bir hūn-
feşāndur hañçerūñ

karı:1. **karı:**

Kaside 5
Mısra: 74
Yaşlı.

N'ola artursa nāz u şıveyi
gitdükke Çız Muşlı
Kim oldur nāzenin mañbūbı
şimdi karı dünyānuñ

ka 'r-ı çāh-ı ken 'āna:1. **ka 'r-ı çāh-ı ken 'āna:-a**

Mesnevi 1
Mısra: 25
Kelime Tipi: -
*Ken'an'ın kuyusunun
dibi II Hz. Yusuf'un
kardeşleri tarafından atıldığı
kuyu bağlamında.*

Geh düşüp ka 'r-ı çāh-ı
Ken 'āna
Gāh girdi Mışırda zindāna

ka 'r-ı deryāda:1. **ka 'r-ı deryāda:-da**

Gazel 201
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Denizin dibi.

Ejder-i seylāb-ı eşkümnden
benüm havf eyleyüp
Siñecek yerler bulmaz ka 'r-ı
deryāda neheng

2. **ka 'r-ı deryāda:-da**

Gazel 363
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Denizin dibi II ma'na
yuvası bağlamında.*

Şafā-yı nazm-ı dūr-bārum
çoyaldan gūşına cūlar
'Azīzī ka 'r-ı deryāda şadefler
defterin dürdi

kār-ı gāmzesi:1. **kār-ı gāmzesi:-si**

Gazel 96
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Gamzesinin işi.

Olaldan ol mehūñ āyīn-i
ebrūsı kemān-keşlik
Dil-i 'uşşāka kār-ı gāmzesi
nāvek-fikenlikdir

kār-ı 'ışkı:1. **kār-ı 'ışkı:-ı**

Gazel 118
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Aşk işi.

Ne bilsün kār-ı 'ışkı
neydügin Kays-ı beyābānī
Ol işi başa iletmek yine
Ferhāda gelmişdür

2. **kār-ı 'ışkı:-ı**

Gazel 163
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Aşk işi.

Yine bir Hüsrev-i şīrīn-
dehen yolına cān vermiş
'Azīzī kār-ı 'ışkı var-ise
Ferhāddan görmüş

kār-ı nīkūyı:1. **kār-ı nīkūyı:-y, -ı**

Kıt'a 12
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İyi kazanç.

Kār-ı nīkūyı koyup bed-fi'l
olan
Bid'atīdür bid'atīdür bid'atī

kārı olur:1. **kārı olur:-ur**

Gazel 208
Mısra: 14
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İşi olmak.

N'ola bī-gām olmasa cān-ı
'Azīzī bir nefes
'Aşık-ı dil-hastenūñ kārı olur
gam-ginlik

ka 'r-ı zeminden:1. **ka 'r-ı zeminden:-den**

Lugaz 3
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yeryüzünün dibi ,
derinliği.*

Çarḥ-ı kec-reftāra beizer
vaşfi hep
Şu alur ka 'r-ı zeminden rüz u
şeb

karīb:1. **karīb:**

Tarih 20
Mısra: 3
Yakın.

Mīr-i mīrānı olup Sultān
Murāduñ 'an karīb
Vere maşşūduñ murād üzre
Hudā-yı Lem-yezel

karınca:1. **karınca:**

Gazel 117
Mısra: 3

*Zar kanatlılardan,
yaklaşık beş bin türü
bulunan böceklerin genel
adı. Neml, mür.*

Karınca mühr-i Süleymānı
būs eder şanurın
Haṭ-ı siyeh ki o la'l-i güher-
feşāna çıkar

karış:1. **karış:**

Lugaz 20

Mısra: 2
183 cme denk gelen
uzunluk birimi (biraz
bağlamında kullanılmıştır).

Ol nedür kim kûha beñzer
kâlebi
Yürüdükçe bir qarış şarkar
lebi

karşu:

1. karşu:

Gazel 161

Mısra: 7

-e doğru.

Revân olmağa rûy-ı yâre
karşu
Gözümde cûy-ı eşküm hâzır
olmuş

2. karşu:

Gazel 192

Mısra: 3

-e doğru.

Ellere karşu ayağın öpmege
şarkar turur
Der-miyân eyle hemân ey
serv-ğad dāmānlaruñ

3. karşu:

Gazel 203

Mısra: 7

-e doğru.

Çemende bülbüle karşu
niçün gelmez ki reftāra
Ayağına diken mi batdı şāh-ı
verd-i ra'nānuñ

4. karşu:

Gazel 273

Mısra: 7

-e doğru.

Ol mehûñ mir'āt-ı ruhsārına
karşu turmasun
Tûti-i güyā-yı Hindistāna
söyleñ söylesün

5. karşu:

Gazel 296

Mısra: 3

-e doğru.

Dehān-ı tûti gibi 'andelibe
karşu gülşende
Nebāt-ı jāle gitmez gonca-i
hāndān ağzından

6. karşu:

Gazel 299

Mısra: 1

-e doğru.

Cān verdüğüm benüm bu
hañt-ı nigāra karşu
Olur leziz uyhu evvel bahāra
karşu

7. karşu:

Gazel 299

Mısra: 2

-e doğru.

Cān verdüğüm benüm bu
hañt-ı nigāra karşu
Olur leziz uyhu evvel bahāra
karşu

8. karşu:

Gazel 299

Mısra: 4

-e doğru.

Gül gibi 'arz-ı didār etme
'adūya zinhār
Ey gonca gel açılma luñf eyle
hāra karşu

9. karşu:

Gazel 299

Mısra: 6

-e doğru.

Bu beyt-i hasb-i hāli vird-i
zebān ederdi
Raşş eyleyüp giderken
Manşür dāra karşu

10. karşu:

Gazel 299

Mısra: 8

-e doğru.

Dār-ı cihānda gerçek 'aşığ
odur ki bī-bāk
Kim vere tatlu cānın sevdüğü
yāre karşu

11. karşu:

Gazel 299

Mısra: 10

-e doğru.

Göñlüm gözüm açılsun derse
'Aziz her kim
Etsün nazar bu şî'r-i gevher-
şî'āra karşu

12. karşu:

Muamma 16

Mısra: 2

-e doğru.

Dest-i bād ile koyup
gülşende başı üzre hāk
Ol güne karşu yaqasın serv
iki kez etdi çāk

13. karşu:

Terci-bend 1

Mısra: 57

-e doğru.

Güle karşu bu mañla'-ı hūbi
Dedi hoş şavt ile 'Aziz-vār

14. karşuma:-m, -a

Gazel 37

Mısra: 5

Bir şey, yer veya

kimsenin yüz tarafının ilerisi.

Gelse ol meh karşuma kalbe
verür şevk u sürür
Nitekim rüşen olur gün toğsa
zīrā her şabāh

15. karşu:

Gazel 49

Mısra: 2

Bir şey, yer veya

kimsenin yüz tarafının ilerisi.

Fıkr-i hañtuñ ki mülk-i dile
ceyş-i gam çeker
Dil dūd-ı āhdan aña karşu
'alem çeker

16. karşu:

Gazel 69

Mısra: 4

Bir şey, yer veya

kimsenin yüz tarafının ilerisi.

O yüzi muşhafın nām-ı
şerifin vird edüp her dem
'Aceb mi düşmene karşu
okursam ism-i a'zamdur

17. **karşuña:-ñ, -a****Gazel 218**

Mısra: 14

*Bir şey, yer veya**kimsenin yüz tarafının ilerisi.*

‘Azîzîniñ gözi yaşı gibi ey
serv-i gül-ruhsâr
Demâdem karşuña çağlar
açar mı şuyı Eyyübuñ

18. **karşuma:-m, -a****Gazel 326**

Mısra: 6

*Bir şey, yer veya**kimsenin yüz tarafının ilerisi.*

Açılıp gönca-i kalbüm şen
olurdu cânım
Karşuma güle ol gül-i
handân gelse

19. **karşusına:-sı, -n, -a****Gazel 366**

Mısra: 10

*Bir şey, yer veya**kimsenin yüz tarafının ilerisi.*

Yeyüp esrârî hañı şevkı-y-ıla
hübânuñ
Geçseler karşusına vâlih ü
hayrânları

20. **karşu:****Kaside 1**

Mısra: 7

*Bir şey, yer veya**kimsenin yüz tarafının ilerisi.*

Güle karşı iniler bülbül-i bî-
dil тұrmaz
Hârñâr-ı gam-ı gül bülbüle
kâr etdi meger

21. **karşu:****Kaside 1**

Mısra: 30

*Bir şey, yer veya**kimsenin yüz tarafının ilerisi.*

Şekl-i gül bülbülü gördükçe
kızardığı bu kim
Bülbüle karşı göz eyler güle
tұrmaz ‘abher

22. **karşu:****Kaside 1**

Mısra: 70

*Bir şey, yer veya**kimsenin yüz tarafının ilerisi.*

Getürüp bülbülü şevka o
gülüñ evşâfi
Bülbül okurdu güle karşı bu
şi‘ri ezber

23. **karşuña:-ñ, -a****Müseddes 2**

Mısra: 22

*Bir şey, yer veya**kimsenin yüz tarafının ilerisi.*

Ağlayu ağlayu küyuña neçe
bir varayın
Boynum egüp karşuña ya
neçe bir yalvarayın

karşu çıksun:1. **karşu çıksun:****Gazel 306**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Karşısına çıksın.*

Hânene teşrîf eder ey dil bu
şeb mâhuñ yine
Şem‘lerle karşı çıksun şu‘le-
i âhuñ yine

2. **karşu çıksun:-sun****Matla 81**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim***Karşısına çıksın.*

Hâneñi ey dil bu şeb teşrîf
eder şahuñ yine
Şem‘lerle karşı çıksun şu‘le-
i âhuñ yine

kârün:1. **kârün:****Gazel 6**

Mısra: 10

*Kur‘ân‘da adı Firavun
ve Hâmân‘la birlikte anılan,
Mûsâ Peygamber zamanında
yaşamış, zenginliği,
cimriliği, Allah‘a olan
isyanıyla ünlenip sonunda
malı ve mülküyle birlikte*

*yere geçmiş**İsrailoğullarından biridir.*

Şaķın meyl etme dünyânuñ
‘Azîzî māl u cāhına
Demēsünler saña Kârün gibi
tā kim sever dünyā

2. **kârünüñ:-uñ****Matla 29**

Mısra: 1

*Kur‘ân‘da adı Firavun
ve Hâmân‘la birlikte anılan,
Mûsâ Peygamber zamanında
yaşamış, zenginliği,
cimriliği, Allah‘a olan
isyanıyla ünlenip sonunda
malı ve mülküyle birlikte
yere geçmiş
İsrailoğullarından biridir.*

Gireydi destüme gencîne-i
medfûni Kârünüñ
Şu gibi hârcanurdum yolına
bir serv-i mevzünüñ

3. **kâründan:-dan****Müseddes 3**

Mısra: 22

*Kur‘ân‘da adı Firavun
ve Hâmân‘la birlikte anılan,
Mûsâ Peygamber zamanında
yaşamış, zenginliği,
cimriliği, Allah‘a olan
isyanıyla ünlenip sonunda
malı ve mülküyle birlikte
yere geçmiş
İsrailoğullarından biridir.*

Cihānuñ manşıb u cāhın
edāñi eyleyüp yağmā
Yığarlar mālî ‘ibret almayup
Kâründan aşlā

kârün-tab‘ olma:1. **kârün-tab‘ olma:-ma****Gazel 172**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Karun yaratılışlı olmak.*

Gencine meyl etme bu
vîrānenüñ
Tut sözüm olma dilā Kârün-
tab‘

kar̄ye-i mezbūri:1. **kar̄ye-i mezbūri:-ı****Kit'a 16**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Bahsedilen köy II
Sevindük.*Göricek kar̄ye-i mezbūri nā-
gāhŞan erdük rāh-ı maqşūda
sevindük**kārzār etmek:**1. **kārzār etmek:-mek****Kaside 1**

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

*Savaşmak, cenge
tutuşmak.*Kārzār etmek için bülbül ü
gül süsen ü hār
Oldı gülşende gül ü bülbüle
tığ u hançer**kaş:**1. **kaşları:-lar, -ı****Gazel 1**

Mısra: 9

*Göz çukuru üzerinde bir
yay gibi uzanan, üzeri
kollarla kaplı çıkıntı II
sevgilinin kaşı.*Kaşları yayı ğamın çekmedi
çün yā o mehūñ
Neye büküldi beli böyle
'Azīzī gibi yā2. **kaşı:-ı****Gazel 11**

Mısra: 1

*Göz çukuru üzerinde bir
yay gibi uzanan, üzeri
kollarla kaplı çıkıntı II
sevgilinin kaşı.*Revzen-i kalbüm açar erse
kaçan ey kaşı yā
Görmedüm nāvek-i müjgān
gibi bir kalb-küşā3. **kaşuñla:-uñ, -la****Gazel 12**

Mısra: 5

*Göz çukuru üzerinde bir
yay gibi uzanan, üzeri
kollarla kaplı çıkıntı II
sevgilinin kaşı.*Kaşuñla yüzüñ ü zülfüñ
temāşası yeter baña
Hilāl ü mihr ile ebr-i siyeh
devrānuñ olsun hep4. **kaşuñ:-uñ****Gazel 14**

Mısra: 3

*Göz çukuru üzerinde bir
yay gibi uzanan, üzeri
kollarla kaplı çıkıntı II
sevgilinin kaşı.*Reng-i rüy-ı meh-veşüñ gül-
gün şafak kaşuñ hilāl
Sünbülüñ müşkīn-sehāb u
ruhlarıñdur āftāb5. **kaşı:-ı****Gazel 79**

Mısra: 12

*Göz çukuru üzerinde bir
yay gibi uzanan, üzeri
kollarla kaplı çıkıntı II
sevgilinin kaşı.*N'ola nām-ı şerīfi olsa ol
māh-ı nevūñ Şa'bān
Ki kaşı ğurre-i ğarrā cemāli
'İd-i ekberdür6. **kaş:****Gazel 80**

Mısra: 3

*Göz çukuru üzerinde bir
yay gibi uzanan, üzeri
kollarla kaplı çıkıntı II
sevgilinin kaşı.*Kaş mı ol ya dilāver-i
çeşmüñ
Taķınur farkına siyeh teller7. **kaşuñla:-uñ, -la****Gazel 119**

Mısra: 1

*Göz çukuru üzerinde bir
yay gibi uzanan, üzeri
kollarla kaplı çıkıntı II
sevgilinin kaşı.*Dil kaşuñla ağzuñı yād etse
çeşmüm nemlenür
Ol nemi çeşmümde her kim
görse der bu ğamlanur8. **kaşı:-ı****Gazel 157**

Mısra: 4

*Göz çukuru üzerinde bir
yay gibi uzanan, üzeri
kollarla kaplı çıkıntı II
sevgilinin kaşı.*Zahm-ı peykān-ı müjem
sīneñde bitmez demegil
Ey kaşı yā hep biter olmaz
cihānda bitmez iş9. **kaşuñ:-uñ****Gazel 195**

Mısra: 7

*Göz çukuru üzerinde bir
yay gibi uzanan, üzeri
kollarla kaplı çıkıntı II
sevgilinin kaşı.*Halka halka o siyeh zülfüñ
arasında kaşuñ
Māhidür tüt ki ğirüpdür
gözine ağlarıñ10. **kaşlarıñ:-lar, -uñ****Gazel 200**

Mısra: 8

*Göz çukuru üzerinde bir
yay gibi uzanan, üzeri
kollarla kaplı çıkıntı II
sevgilinin kaşı.*Tır-i dil-düz-ı müjeñ cevrin
mi çekdi nece dem
Kaşlarıñ gibi niçün kaddi
kemāndur hançerüñ11. **kaşlu:-lu****Gazel 229**

Mısra: 8

*Göz çukuru üzerinde bir
yay gibi uzanan, üzeri
kollarla kaplı çıkıntı II
sevgilinin kaşı.*Āsmān-ı āstānuñda senüñ ey
şehr-yār
İnce bellü şarı kaşlu bir
gülāmuñdur hilāl

12. **kaşlaruñ:-lar, -uñ**
Gazel 248

Mısra: 5

*Göz çukuru üzerinde bir
yay gibi uzanan, üzeri
kollarla kaplı çıkıntı II
sevgilinin kaşı.*

Muşhaf-ı hüsnünde güyā
kaşlaruñ yāsındur
Kāmet ü zülf ü dehānuñ
şekl-i elf ü lām ü mīm

13. **kaşun:-un**
Gazel 248

Mısra: 3

*Göz çukuru üzerinde bir
yay gibi uzanan, üzeri
kollarla kaplı çıkıntı II
sevgilinin kaşı.*

Ƙaddūñ üzre ‘anberīn kaşun
nihāl üstinde nūn
Haddūñ üzre zülf-i müşkīn
cūybār üstinde cīm

14. **kaşlarınuñ:-lar, -ı, -n, -uñ**

Gazel 265

Mısra: 3

*Göz çukuru üzerinde bir
yay gibi uzanan, üzeri
kollarla kaplı çıkıntı II
sevgilinin kaşı.*

‘Aynıdur kaşlarınuñ yāsı
hilāl-i ‘ıdüñ
Mıhr-i raşşān-ı cihān mäh-
likādur Ramazān

15. **kaşı:-ı**

Gazel 266

Mısra: 6

*Göz çukuru üzerinde bir
yay gibi uzanan, üzeri
kollarla kaplı çıkıntı II
sevgilinin kaşı.*

Çeşm ü ebrūsı güzel neçe
güzel gördüm velī
Görmedüm hiçbir güzelde ol
göz ü ol kaşı ben

16. **kaşum:-um**

Gazel 270

Mısra: 3

*Göz çukuru üzerinde bir
yay gibi uzanan, üzeri*

*kollarla kaplı çıkıntı II
sevgilinin kaşı.*

Degül alnumda kaşum murğ-
ı devlet
Başumdan gitmege açdı
kanadın

17. **kaşuñ:-uñ**

Gazel 313

Mısra: 9

*Göz çukuru üzerinde bir
yay gibi uzanan, üzeri
kollarla kaplı çıkıntı II
sevgilinin kaşı.*

Berāt-ı hüsnüñe alnuñda
etmiş ser-fürü kaşuñ
Hām-ı zülf-i hümâyüñüñ aña
tuğrā midur yoğsa

18. **kaşı:-ı**

Gazel 368

Mısra: 2

*Göz çukuru üzerinde bir
yay gibi uzanan, üzeri
kollarla kaplı çıkıntı II
sevgilinin kaşı.*

O meh-rū baña incinmiş
‘aceb bilsem ki ne’ m gördi
Meger kaşı femi ‘aksı ile
çeşmümde nem gördi

19. **kaşı:-ı**

Gazel 389

Mısra: 4

*Göz çukuru üzerinde bir
yay gibi uzanan, üzeri
kollarla kaplı çıkıntı II
sevgilinin kaşı.*

Hūblar içre deñiz mālکیدir
şanki o mäh
Baħr-i hūsne iki kaşı iki
ğarrā mähī

20. **kaşlaruñ:-lar, -uñ**

Gazel 390

Mısra: 9

*Göz çukuru üzerinde bir
yay gibi uzanan, üzeri
kollarla kaplı çıkıntı II
sevgilinin kaşı.*

Kaşlaruñ gamzeñ oħı el bir
edüp lāyık mı

Göz göre cān-ı ‘Azīzīye
ezālar kılcı

21. **kaşuñ:-uñ**

Matla 68

Mısra: 2

*Göz çukuru üzerinde bir
yay gibi uzanan, üzeri
kollarla kaplı çıkıntı II
sevgilinin kaşı.*

Ruħuñ mihri felekde mäh-ı
tābāni hilāl etdi
Kaşuñ fikri hilāl-i nā-tüvāni
bir hayāl etdi

22. **kaşı:-ı**

Matla 70

Mısra: 2

*Göz çukuru üzerinde bir
yay gibi uzanan, üzeri
kollarla kaplı çıkıntı II
sevgilinin kaşı.*

Destārı ebr gibi turup başı
üstine
Etmiş tülü’ alnı mehi kaşı
üstine

23. **kaşuñ:-uñ**

Muamma 5

Mısra: 2

*Göz çukuru üzerinde bir
yay gibi uzanan, üzeri
kollarla kaplı çıkıntı II
sevgilinin kaşı.*

Olur serden geçüp teslim
rūħum saña üftāde
Hıa-ı bī-haddüñe dil verse
cān kaşuñ gelür yāde

24. **kaşı:-ı**

Muamma 19

Mısra: 1

*Göz çukuru üzerinde bir
yay gibi uzanan, üzeri
kollarla kaplı çıkıntı II
sevgilinin kaşı.*

Kaşı yī şad cevr eder deyü şu
kim olur hāzīn
Bī-ser olsun göreyin çıkınca
hamsīn erba‘īn

25. **kaşuñ:-uñ**

Muamma 21

Mısra: 1

Göz çukuru üzerinde bir yay gibi uzanan, üzeri kıllarla kaplı çıkıntı II sevgilinin kaşu.

Çekdüm üç kerre hisāba yā
kaşuñ ey meh-likā
İkisinde iki şıftı oldu hüveydā
çün sühā

26. **kaşuñu:**-uñ, -a
Muamma 44

Mısra: 1

Göz çukuru üzerinde bir yay gibi uzanan, üzeri kıllarla kaplı çıkıntı II sevgilinin kaşu.

Alnuñ üzre kaşuñā eden
nazar
Burc-ı çarh üzre hilālī zann
eder

27. **kaşlaruñ:**-lar, -uñ
Müseddes 4

Mısra: 10

Göz çukuru üzerinde bir yay gibi uzanan, üzeri kıllarla kaplı çıkıntı II sevgilinin kaşu.

Necm-i hüda mı gün yüzüñ
üzre nedür o hāl
Rā kaşlaruñ hayālını görmüş
degül hilāl

28. **kaşuñi:**-uñ, -ı
Müseddes 4

Mısra: 14

Göz çukuru üzerinde bir yay gibi uzanan, üzeri kıllarla kaplı çıkıntı II sevgilinin kaşu.

Hüsnuñ çerāğı kevn ü
mekāna verür ziyā
Gören hilāl kaşuñı taña çalır
taña

29. **kaşuñuñ:**-u, -ñuñ
Müseddes 4

Mısra: 34

Göz çukuru üzerinde bir yay gibi uzanan, üzeri kıllarla kaplı çıkıntı II sevgilinin kaşu.

Yüz sürmek için ayağıña
gökden ay ine
Baş egdi mäh-ı nev kaşuñuñ
hüsñ ü ayına

kaşāne:

1. **kaşāneñ:**-ñ

Tarih 12

Mısra: 2

Köşk, saray.

Mehçe-i mäh gibi verdi
cihāna revnaç
Sāhil-i bahruñ olup yüzi şuyı
kaşāneñ

kaşāvet:

1. **kaşāvetüñ:**-üñ

Gazel 71

Mısra: 12

*Üzüntü, gam, keder,
tasa.*

Götür ayağı var der-i
meyhāneye gönül
Zirā kaşāvetüñ senüñ ancaç
o bāb açar

2. **kaşāvetini:**-i, -n, -i

Kıt'a 8

Mısra: 2

*Üzüntü, gam, keder,
tasa.*

Rağam-ı eşkümi silüp
gözden
N'ola yazsañ gönül
kaşāvetini

kaşd etmeseydi:

1. **kaşd etmeseydi:**-me, -se,
-ydi

Gazel 352

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bir amaç güderek bir işe girişmek, niyet etmek.

Zülfüñ ilüp çekmege kaşd
etmeseydi ey perī
Pāre pāre eylemezdi erre
cism-i şāneyi

kaşd-ı ezā eyler:

1. **kaşd-ı ezā eyler:**-r

Müseddes 3

Mısra: 15

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Eziyet amaçlamak.

Hüner ehline her dün u denī
kaşd-ı ezā eyler
Felek kuṭb-ı muradı üzre
dönmekden ibā eyler

kaşd-ı şebihün eyleseñ:

1. **kaşd-ı şebihün eyleseñ:**-
se, -ñ-ün eyleseñse, -ñ

Kaside 4

Mısra: 43

Kelime Tipi: -

Gece baskını yapmak.

Düşmene kaşd-ı şebihün
eyleseñ Behrām-vār
Kıomaz elden tığ-i āteş-tābını
merdane şem'

**kaşd-ı şikār-ı murğ-ı cān
ede:**

1. **kaşd-ı şikār-ı murğ-ı cān
ede:**-e

Gazel 288

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Can kuşunu avlamayı
kasetmek, amaçlamak,
niyetlenmek.*

Ya meger pervāz edüp
'uḳkāb-ı çarh-ı bed-fi 'āl
Açdı minḳārın ki ede kaşd-ı
şikār-ı murğ-ı cān

kāse:

1. **kāsesini:**-si, -n, -i

Gazel 317

Mısra: 7

Tas. II kadeh.

Pür edüp mäh-ı nevüñ her
gece zer kāsesini
Hvān-ı luṭf-ıla eder ḫalkā
ziyāfet rüze

kāse-i çarhuñ:

1. **kāse-i çarhuñ:-uñ****Gazel 384**

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Feleğin kasesi, çanağı.*

Meh-i nev şanmañuz seng-i
 kazādan
 Gedildi kase-i çarhuñ kenarı

kāse-i çeşm-i terimüz:1. **kāse-i çeşm-i terimüz:-imüz****Gazel 131**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gözyaşı kasesi.*

Hem-kadeh olalı ağıyar ile
 simin-berimüz
 Oldı hün-āb ile pür kase-i
 çeşm-i terimüz

kāse-i fincān:1. **kāse-i fincān:****Gazel 346**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Fincan kasesi.*

Ƙoma nüş-ı kahveyi elden
 'Azizi-veş yürü
 Kāse-i fincān gibi döndükçe
 bu gerdün dede

kāse-i gerdün:1. **kāse-i gerdün:****Gazel 36**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Feleğin kasesi.*

Biz o rindān-ı kadeh-
 peymālaruz kim reşk eder
 Bezmimüzde olmağa bu
 kase-i gerdün kadeh

kaşı kemān:1. **kaşı kemān:****Gazel 166**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Kaşı yay gibi kavisli olan. || Sevgili.*

Murg-ı cānum kafes-i tende
 ki olmışdur esir
 Gelüp ey kaşı kemān kıldı
 okuñ anı hālās

2. **kaşı kemān:****Gazel 217**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Kaşı yay gibi kavisli olan. || Sevgili.*

Zahm-ı sīnem görüp ey kaşı
 kemān zih-gürüñ
 Ƙaldı hayrān koyup ağızına
 benān-ı türüñ

3. **kaşı kemān:****Matla 51**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kaşı yay gibi kavisli olan. || Sevgili.

Kirpigüñ gamzeñden ön urur
 okın cāna her ān
 Bu meşeldür ilk uran okçıdur
 ey kaşı kemān

kaşı kemānum:1. **kaşı kemānum:-um****Gazel 216**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Kaşı yay gibi kavisli olan. || Sevgili.*

Gelüp zahm urduğıçün sīne-i
 mecrūhuma türüñ
 Geçür dilden anı kaşı
 kemānum mā-ħaşal sevmek

2. **kaşı kemānum:-um****Gazel 256**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Kaşı yay gibi kavisli olan. || Sevgili.*

Neden bulaşdı kan ağızına ey
 kaşı kemānum ya
 Gelüp nüş etmediyse tür-i dil-
 düzuñ eger Ƙanum

kaşı yā:1. **kaşı yā:****Gazel 116**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Yay kaşlı II sevgili.*

Ƙo zulmi ey kaşı yā yoħsa
 āhı mazlūmuñ
 Mişāl-i tür-i du'ā 'arş-ı
 Müste'āne çıkar

2. **kaşı yā:****Gazel 191**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Yay kaşlı II sevgili.*

Ol kaşı yā türine sīneñ siper
 edüp dilā
 Rezm-gāh-ı 'ışkda bī-vehm ü
 bāk olsañ gerek

3. **kaşı yā:****Gazel 207**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Yay kaşlı II sevgili.*

Olmasa ey kaşı yā dilde
 nişān-ı devlet
 Toğrulup gelmez idi gamze-i
 nāvek-fikenüñ

4. **kaşı yā:****Gazel 388**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Yay kaşlı II sevgili.*

Öykünürmiş gamze-i dil-
 düzuña ey kaşı yā
 Bulsam atardum okuñ
 yabana rāmiler gibi

kaşı yānuñ:

1. **kaşî yānuñ:-nuñ****Gazel 231**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Yay kaşlı II sevgili.*

Ol kaşî yānuñ meger
öykündi katı göflüñe
Kim verir peykān-ı tır āyīne-
i pūlāda dil

kaşide:1. **kaşīdem:-m****Kaside 1**

Mısra: 91

*Beyit sayısı 15'den az
olmayan, belli bir maksatla
ve bilhassa birini veya bir
şeyi övmek için aruz vezniyle
yazılmış, bütün beyitlerinin
ikinci mısrası ilk beyitle
kāfiyeli manzume.*

Bu kaşīdem ki pūr evşāf-ı
gül ü bülbüldür
Beñzer ol bāğa tuta bülbül ü
gül anda maķar

2. **kaşīdem:-m****Kaside 2**

Mısra: 63

*Beyit sayısı 15'den az
olmayan, belli bir maksatla
ve bilhassa birini veya bir
şeyi övmek için aruz vezniyle
yazılmış, bütün beyitlerinin
ikinci mısrası ilk beyitle
kāfiyeli manzume.*

Vaşf-ı şems ü kamer ile bu
kaşīdem beñzer
Şu burūca kim ede şems ü
kamer anı medār

3. **kaşīdem:-m****Kaside 4**

Mısra: 73

*Beyit sayısı 15'den az
olmayan, belli bir maksatla
ve bilhassa birini veya bir
şeyi övmek için aruz vezniyle
yazılmış, bütün beyitlerinin
ikinci mısrası ilk beyitle
kāfiyeli manzume.*

Beñzer ol naħl-i bülende bu
kaşīdem kim anuñ
Bağlanupdur ucına bir bī-
bedel şāhāne şem'

kāşif ü yükrügi:1. **kāşif ü yükrügi:-i****Kaside 5**

Mısra: 100

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Keşfeden ve hızlı giden.*

Esīr-i esb-i tāzī-i mu'allem
Kebecizāde
Kim oldur kāşif ü yükrügi
şimdi yine meydānuñ

kaşın gözin:1. **kaşın gözin:****Muamma 3**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Kaş gözü kastetmekle
birlikte sevgilinin güzellik
unsurlarını içine alan bir
bağlamda kullanılmıştır. II
kaş ve göz organları.*

Kaşın gözin göricek rüyın
eyleşem efkār
Gelür bu kalbe o demde
şemīm-i zülf-i nigār

kasr:1. **kaşr:****Gazel 333**

Mısra: 4

Köşk, kâşāne, saray.

Şarşar-ı kahr ile 'ālem içre
vīrān olmaduk
Şehr ü sūr u hānmān u kaşr u
eyvān qalmaya

kaşr-ı dil:1. **kaşr-ı dil:****Gazel 162**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gönül köşkü.*

Fikr-i haţtuñla münakkaş
oldı kaşr-ı dil yine
Şehr-i 'işkuñ içre oldı bir
yeñi gam-hāne naķş

kaşr-ı felekde:1. **kaşr-ı felekde:-de****Gazel 288**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Felek köşkü II dünya.*

Ya meger yağdıрмаğ içün
dehre seng-i hādişāt
Yapdı murğān-ı każā kaşr-ı
felekde āşyān

kaşr-ı hüsnün:1. **kaşr-ı hüsnün:-üñ****Gazel 105**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Güzellik köşkü.*

Dil verelden kaşr-ı hüsnün
tākına
Oldı qaddüm māh-ı nev gibi
kemer

kaşr-ı semā-sā:1. **kaşr-ı semā-sā:****Tarih 1**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gökyüzü gibi köşk.*

Yapdı bir kaşr-ı semā-sā kim
anuñ
Mişlini görmedi çeşm-i
hurşīd

kaşr-ı vişāle erişüp:1. **kaşr-ı vişāle erişüp:-iş, -
üp****Tedis 1**

Mısra: 20

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Kavuşma köşküne
varmak.*

Künc-i miñnetde edersem
n'ola āh u feryād
Erişüp qaşr-ı vişāle dil ü cān
olmadı şād

kaşum:

1. **kaşum:--um**
Gazel 355
Mısra: 5
*Gözün üzerindeki siyah
ve kalın kemerli kıllar.*

Görenler dūd-ı āhumdan
qararmış kaşum alnumda
Şanurlar murğ-ı cānum
kūyuña uçmağa per açdı

kat:

1. **katılır:--il, -ur**
Tarih 21
Mısra: 6
Dahil olmak, katmak.

Alınup Nañcivānuñla
Revānuñ hemçü Şirvānuñ
Katılır Arz-ı Rūma ser-be-
ser Hoy u Şifāhān deñ

kat kat:

1. **kat kat:**
Gazel 86
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Üst üste.

Bülbül-i şeydā 'aceb mi olsa
ger peşmine-püş
Gonca-i zibā geyer egnine
kat kat cāmeler

2. **kat kat:**
Gazel 25
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
*Çok, pek çok II Üst
üste.*

Tokunur çarhuña şaқın āhum
Baña cevri etme ey felek kat
kat

3. **kat kat:**
Gazel 26

Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Çok, pek çok II Üst
üste.*

Ey gönül baña bu çarh-ı bī-
sebāt
Cevri edüpdür döne döne kat
kat

kaţarāt-ı sirişki:

1. **kaţarāt-ı sirişki:--i**
Terci-bend 1
Mısra: 28
Kelime Tipi: -
Göz yaşı zerreleri.

Қıldı pür gevher ile güş-ı
güli
Kaţarāt-ı sirişki emţaruñ

katı:

1. **katı:**
Gazel 97
Mısra: 6
Aşırı derecede.

Meded ol Yūsuf-ı şānī katı
yabanda gezer
Қorқarın gürg-i haşūduñ gire
nāğāh eline

2. **katı:**
Gazel 199
Mısra: 6
Aşırı derecede.

Gözün efkārına mı düşdi
nergis
Ki güleşende katı bīmār
gördük

3. **katı:**
Gazel 231
Mısra: 5
Aşırı derecede.

Ol qaşı yānuñ meger
öyküñdi katı göñlüñe
Kim verür peykān-ı tīr āyīne-
i pülāda dil

4. **katı:**
Gazel 252

Mısra: 8
Aşırı derecede.

Ey elif-kağ boyı 'ar'arlar
arasında seni
Dün 'adū-yı hār ile gördüm
katı 'ār eylerem

5. **katı:**
Gazel 356
Mısra: 5
Aşırı derecede.

Kişiyi kendüden uşandırur
derler katı çok nāz
İñende etmesün 'uşşāқına
eydüñ o şeh nāzı

kaţ'-ı 'alāқа eylemek:

1. **kaţ'-ı 'alāқа eylemek:--
mek**

Gazel 239
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Alakayı, ilgiyi kesmek.

Heves-i kākül-i
müşkününden
Eylemek kaţ'-ı 'alāқа müşkil

kaţ'-ı nazār eyledi:

1. **kaţ'-ı nazār eyledi:--di**
Gazel 174
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
*Bakmamak II
ilgilenmemek bağlamında
kullanılmıştır.*

'Ayn-ı 'ināyet-ile raқіbe
edüp nigāh
Benden o māh eyledi kaţ'-ı
nazār dirīğ

kaţ'-ı nazār eylemez:

1. **kaţ'-ı nazār eylemez:--
mez**

Gazel 52
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Bakmamak II

ilgilenmemek bağlamında kullanılmıştır.

Vechüh ayına nazardan nece geçsün 'uşşāk
Eylemez āyineden ehl-i şafā
kaṭ'-ı nazar

kaṭ'-ı nazar eyleyüp:

1. **kaṭ'-ı nazar eyleyüp:-y, -üp**

Gazel 350

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bakmamak II
ilgilenmemek bağlamında kullanılmıştır.*

Eyleyüp kaṭ'-ı nazar geçmez
idi benden o yār
Geçmese yāra 'Azīzī eger
ağyār beni

kātib olmak:

1. **kātib olmak:-maḵ**

Kıt'a 1

Mısra: 16

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yazıcı olmak.

Bağçe-i hāşşuña velī şimdi
Kātib olmak recāsını ederem

**kātib-i kılār-ı sultān
bāyezīd:**

1. **kātib-i kılār-ı sultān
bāyezīd:**

Tarih 17

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sultan Bayezid'in kiler
kātibi.*

Kātib-i kılār-ı Sultān
Bāyezīd a'nī 'Alī
Kim bekā iklīmine cāndan
geçüp oldı revān

katmer:

1. **katmer:**

Gazel 75

Mısra: 6

*Bir şeyin kendi üstünde
yaptığı kat, kat kat olan
yaprak, çiçek.*

Deşt-i 'anāda sīnem bir bāğ-ı
pür-belādūr
Dāğ üzere dāğum anda katmer
karanfūlümdür

katre:

1. **katre:**

Kaside 3

Mısra: 37

Damla.

Ebr-i cūduñdan ki baħre
taṃlasa bir kaṭre nem
Ol nem ile baħr o dem bir
lūlü-yı raħşān olur

2. **kaṭresi:-si**

Kaside 3

Mısra: 6

Damla.

Çeşm-i hūn-ālūduma
olduḵça la'lūñ mūn'akis
Eşküñmūñ her kaṭresi bir
sūbħa-i mercān olur

3. **kaṭre:**

Gazel 2

Mısra: 2

Damla.

Gönülde guşsa-i zūlf ü
femūñ olduḡı dem peydā
Olur bu çeşm-i giryānumda
kaṭre dem-be-dem peydā

4. **kaṭrelerin:-ler, -i, -n**

Gazel 38

Mısra: 7

Damla.

Hūnāb-ı eşk kaṭrelerin
durmayup döker
Dīdeñde merdūmūñ meger
eyler hisāb-ı sürh

5. **kaṭresi:-si**

Gazel 156

Mısra: 8

Damla.

Gözüm 'ayn-ı şadefdür 'aḵs-
i dendāniyla ol māhuñ
İçinde eşküñmūñ her kaṭresi
bir dürr-i nāb olmış

6. **kaṭre:**

Kaside 3

Mısra: 37

Damla.

Ebr-i cūduñdan ki baħre
taṃlasa bir kaṭre nem
Ol nem ile baħr o dem bir
lūlü-yı raħşān olur

7. **kaṭresi:-si**

Kaside 3

Mısra: 6

Damla.

Çeşm-i hūn-ālūduma
olduḵça la'lūñ mūn'akis
Eşküñmūñ her kaṭresi bir
sūbħa-i mercān olur

8. **kaṭre:**

Muamma 36

Mısra: 2

Damla.

Noḵta-i eşkin ederken cīm-i
çeşminden 'adem
Düşdi iki yūzi üzre
cemrenūñ bir kaṭre nem

kaṭre kaṭre:

1. **kaṭre kaṭre:**

Gazel 113

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Damla damla.

Kaṭre kaṭre hūn-ı eşk-i dīde-i
Ferhāddur
Lāleler kıldı hüveydā
şanmañuz kuhsārlar

2. **kaṭre kaṭre:**

Gazel 329

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Damla damla.

Kaṭre kaṭre eşk-i hūnābı
dizüp müjgānına

Döndi çeşmüm la'l ile bir
cevheri dükkânına

3. **kaṭre kaṭre:**
Gazel 337
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Damla damla.

Kaṭre kaṭre jâlelerdür sünbül
üzre gūyiyâ
Her 'arâk kim görünür ol
kâkül-i pür-tâbda

kaṭre-i bārân:

1. **kaṭre-i bārân:**
Gazel 333
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Yağmur damlası.

Kaṭre-i bārân gibi hep yer
yüzine döküle
Mihr ü mâh-ı âsmân u necm-
i rahşân kalmaya

kaṭre-i bārân-vâr:

1. **kaṭre-i bārân-vâr:**
Gazel 169
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Yağmur damlası misali.

Taň mı dökülse kaṭre-i
bārân-vâr yaşum
Kıldı ihâta gün yüzünü ebr-
vâr haṭ

kaṭre-i eşküm:

1. **kaṭre-i eşküm:-iim**
Gazel 293
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Göz yaşı damlası.

Her kaṭre-i eşküm ki çıkar
dîde-i terden
'İşkuñda baña yeg gelür ol
dürr ü güherden

kaṭre-i gülâb:

1. **kaṭre-i gülâb:**
Müseddes 4
Mısra: 21
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Gül suyu zerresi.

Der mi ruhuñda jâle mi yâ
kaṭre-i gülâb
Yağdı cihânı âteş-i hüsnüñ
ey âftâb

kaṭre-i jâle:

1. **kaṭre-i jâle:**
Gazel 88
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Çiy damlası.

Gök çemen lâle şafaḫ kaṭre-i
jâle dürrü
Lâle-gün gonca-i pür-jâle
olupdur Ülker

kaṭre-i şebnem:

1. **kaṭre-i şebnem:**
Gazel 156
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Çiğ damlası.

Ruhuñ mihrini gülşende
göricek şubh-dem mâhum
Hayâdan eriyüp her kaṭre-i
şebnem gülâb olmuş

kaṭre-i a 'dâ-y-ıla:

1. **kaṭre-i a 'dâ-y-ıla:-y, -ıla**
Gazel 86
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Düşman kavmi.

Küy-ı dilberde 'Azîzî sana
mı kaldı hemân
Kaṭre-i a 'dâ-y-ıla dâyim
eylemek hengâmeler

kaṭre-i fas:

1. **kaṭre-i fas:**
Kaside 3

Mısra: 31
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Fas kavmi.

Mîr-i mîrân-ı Cezâyir olalı
sen kavm-i Fas
Tîğ-i tîzûñ korqusından rüz u
şeb lerzân olur

2. **kaṭre-i fas:**
Kaside 3
Mısra: 31
Kelime Tipi: -
Fas kavmi.

Mîr-i mîrân-ı Cezâyir olalı
sen kavm-i Fas

kaṭre-i mesih:

1. **kaṭre-i mesih:**
Gazel 20
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Mesih'in kavmi II
Hıristiyanlar.

Etmezdi ser-fürü aña kavm-i
Mesih eger
Öykünmeyeydi ol şanemüñ
zülfine şalıb

kaṭre-i reyyân:

1. **kaṭre-i reyyân:**
Gazel 186
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
*Reyyan kavmi (Reyyan,
Mısır hükümdarı, Yusuf
peygamberi ülkesindeki
bütün hazinelerin başına
maliye nazırı olarak tayin
eden ve ona inanan zat.).*

Kavm-i Reyyân mı benefşe
ki geyer nîlî küleh
Şeh-i Ken 'ân mı gül-i Mısrî
şarar başına aḫ

kaṭre-i tercân:

1. **kaṭre-i tercân:**
Tarih 21
Mısra: 10

Kelime Tipi: -
Tercan kavmi.

Ḳarabāguñ ser-Ā-ser ğarḳ-ı
ḥūn-ı sūrḥ-reng olup
Süyüf-ı miñnet ile verdiler
cān ḳavm-i Tercān deñ

ḳavs:

1. **ḳavse:-e**

Lugaz 19

Mısra: 1

Yay.

Ol nedür kim ḳavse beñzer
arḳası
Var iki ucında iki ḥalkası

ḳavs-i gerdünuñ:

1. **ḳavs-i gerdünuñ:-uñ**

Gazel 338

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Felek yayı.

Atılır üstine varsa küyuña
dīv-i 'adū
Her şihābı ḳavs-i gerdünuñ
bir oḳdur var ise

ḳavs-i ḳuzah:

1. **ḳavs-i ḳuzah:**

Lugaz 3

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gökyüzünün yayı,
gökkuşağı.*

Bend olup ḳavs-i ḳuzah
gerdānına
Zīnet olmuş 'ālemüñ
bostānına

2. **ḳavs-i ḳuzah:**

Lugaz 22

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gökyüzünün yayı,
gökkuşağı.*

Gerdeni ḳavs-i ḳuzah gibi
meğer

Eylemiş bir mäh-ı nev
zahrında yer

ḳavvāl:

1. **ḳavvāl-vār:**

Gazel 120

Mısra: 1

*Sözü bol adam, ahvāli
dile getirecek sözcü gibi II
arz-ı hālını söylemek isteyen
kimse: âşık. gibi.*

Dem-be-dem iñler yürürsin
ey gönül ḳavvāl-vār
Ney gibi beñzer derünuña
senüñ bir hāl var

ḳaya:

1. **ḳayalar:-lar**

Gazel 27

Mısra: 4

*Kimyasal veya fiziksel
durumu değişiklikler
gösteren, rengini içindeki
maden, tuz ve oksitlerden
alan sert ve katı madde.*

Ğam-ı Şīrīn ile cān
verdüğine Ferhāduñ
Nazar etseñ yüce tağlarda
ḳayalar daḥı saḥt

ḳayḡu:

1. **ḳayḡusunuñ:-sı, -nuñ**

Gazel 31

Mısra: 12

Kayḡı, endişe.

Cem ü Cemşīd-veş elden
ḳoma cām-ı meyi bir dem
Ki dil ḳayḡusunuñ def ine
nüş-ı cām olur bā'ış

2. **ḳayḡu:**

Gazel 146

Mısra: 10

Kayḡı, endişe.

Lebüñ añduḳça 'Azīzī şen
olur
Mey içen kişiye ḳayḡu
gelmez

3. **ḳayḡu:**

Gazel 301

Mısra: 8
Kayḡı, endişe.

Yād-ı la'lüñ eder dili
mağmüm
Nüş-ı mey kişide ḳomaz
ḳayḡu

ḳāyil:

1. **ḳāyilüz:-üz**

Gazel 132

Mısra: 1

Razı olma, ikna olma.

Yār tutarsa bizi seng-i cefāya
ḳāyilüz
Dönmezüz andan gelen derd
ü belāya ḳāyilüz

2. **ḳāyilüz:-üz**

Gazel 132

Mısra: 2

Razı olma, ikna olma.

Yār tutarsa bizi seng-i cefāya
ḳāyilüz
Dönmezüz andan gelen derd
ü belāya ḳāyilüz

3. **ḳāyilüz:-üz**

Gazel 132

Mısra: 4

Razı olma, ikna olma.

Cān derse büse-i la'line ger
cānān bahā
Yok demezüz cān ile biz ol
bahāya ḳāyilüz

4. **ḳāyilüz:-üz**

Gazel 132

Mısra: 6

Razı olma, ikna olma.

Başımız ger tīg-i cevr ile
keserse rāziyuz
Ḳuluyuz neylerse biz ol
pādşāha ḳāyilüz

5. **ḳāyilüz:-üz**

Gazel 132

Mısra: 8

Razı olma, ikna olma.

Cām-ı pend-i mey-fürüşü
tutaruz biñ cān ile

Her ne derse biz o pîr-i hoş-
likâya kâyilüz

6. **kâyilüz:-üz**

Gazel 132

Mısra: 10

Razı olma, ikna olma.

Geymezüz fâhîr libâsı
verseler aylık eger
Biz fenâyî 'aşıkuz köhne
kâbâya kâyilüz

7. **kâyilüz:-üz**

Gazel 132

Mısra: 12

Razı olma, ikna olma.

Râzî olmazsa ayağın öpmege
meclisde yâr
Sâkiyâ bir el ucıyla
merhabâya kâyilüz

8. **kâyilüz:-üz**

Gazel 132

Mısra: 14

Razı olma, ikna olma.

Ölse cevri ile 'Azîzî sinine
sögsem demiş
Dostlar âmîn deñüz biz bu
du'âya kâyilüz

9. **kâyil:**

Gazel 184

Mısra: 8

Razı olma, ikna olma.

Şüfî-i münkir ü mürâyînüñ
Fi'line kâyil olmaduk çalduk

10. **kâyildür:-dür**

Gazel 300

Mısra: 1

Razı olma, ikna olma.

Cevri eder ol meh ne etsem
aña kâyildür deyü
İncinür ammâ beni kuçmağa
kâyildür deyü

11. **kâyildür:-dür**

Gazel 300

Mısra: 2

Razı olma, ikna olma.

Cevri eder ol meh ne etsem
aña kâyildür deyü

İncinür ammâ beni kuçmağa
kâyildür deyü

kâyil olan:

1. **kâyil olan:-an**

Gazel 314

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Rıza göstermek.

Haddüñe mâyil olan bakmaz
semenden cânibe
Hañtuña kâyil olan varmaz
çemenden cânibe

kâyil olmaz:

1. **kâyil olmaz:-maz**

Gazel 270

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Rıza göstermek.

Tarîk-ı 'işka şüfî kâyil olmaz
Mu'ânid ölse terk etmez
'inâdin

kâyil olur:

1. **kâyil olur:-ur**

Gazel 101

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Rıza göstermek.

A benüm rûh-ı revânum
buña kim kâyil olur
Ki lebün câmını nüş eyleye
pinhân eller

kâyinât:

1. **kâyinât:**

Gazel 26

Mısra: 10

*Yaratılmış şeylerin
hepsi, yer gök bütün
varlıklar ve bütün mahlûkat,
âlem, evren.*

Nâr-ı âhumdan 'Azîzî

'âkıbet

Oda yanmazsa 'acebdür

kâyinât

kayış:

1. **kayış:**

Gazel 157

Mısra: 12

*Bağlamak, tutmak veya
sıkmak amacıyla kullanılan,
dar ve uzun kösele dilimi.*

Düd-ı dildür kim taşıldı
yanına hıdmet için
Şanmañ ol mañbüb bir bir
beline aşdı kayış

kayna:

1. **kaynadur:-d, -ur**

Gazel 286

Mısra: 8

*Kaynamak. Bir sıvı,
sıcaklığı belli bir dereceyi
bulduğunda buhar durumuna
geçerek fokurdamak.*

Akçasın almağ için halk-ı
cihânuñ şimdi
Kahve deyü qaralar kaynadur
a'râb-ı zamân

2. **kaynaduğ:-duğ, -ı**

Mesnevi 1

Mısra: 77

*Kaynamak: Coşmak,
heyecanlanmak.*

Mağzlar kaynaduğ dem
serde
Sâye-bân ola saña bu perde

kays:

1. **kaysuñ:-uñ**

Gazel 11

Mısra: 5

*Leyla ve Mecnun
hikayesinin erkek kahramanı
Mecnun.*

Lâlelerdür kızaran şanma
çemende Kaysuñ
Şerer-i âteş-i âhiyla tutuşdı
şahrâ

2. **kaysa:-a**

Gazel 133

Mısra: 2

Leyla ve Mecnun

*hikayesinin erkek kahramanı
Mecnun.*

Dile derd ü elem-i 'ışk gibi
yâr olmaz
Kaysa murğân-ı fezâ gibi
kafâ-dâr olmaz

3. **ğays:**

Gazel 215

Mısra: 7

Leyla ve Mecnun

*hikayesinin erkek kahramanı
Mecnun.*

Ṭarîğ-ı fenn-i 'ışkı Kays
gelsün benden öğrensün
Ki yok ol şan'atun yolın
bulur ben mübtelâdan yeg

4. **ğaysı:-ı**

Gazel 263

Mısra: 10

Leyla ve Mecnun

*hikayesinin erkek kahramanı
Mecnun.*

Zülfidür hep beni bürehne
eden
Leylidür Kaysı eyleyen
'uryân

5. **ğays:**

Gazel 359

Mısra: 8

Leyla ve Mecnun

*hikayesinin erkek kahramanı
Mecnun.*

Deşt ü vâdî komadı 'ışk ile
geşt eylemedük
Kanı bir Kays gibi râh-ı
beyâbân ehli

6. **ğaysdan:-dan**

Gazel 377

Mısra: 6

Leyla ve Mecnun

*hikayesinin erkek kahramanı
Mecnun.*

Meger ey Leylî-veşüm var
ise ehl-i 'ışka
Kaysdan kaldı gam u derd ü
meşakkât bâkî

7. **ğays:**

Gazel 339

Mısra: 9

Leyla ve Mecnun

*hikayesinin erkek
kahramanı, Mecnûn II âşık.*

Sultân-ı 'ışk olup Kays
urundi başına tâc
Şanmañ ki yapıdı kuşlar
farkında âşyâne

ğays ile ferhâd:

1. **ğays ile ferhâd:**

Gazel 110

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Mecnun (Leyla ve
Mecnun anlatısının erkek
kahramanı) ve Ferhad
(Hüsrev ü Şirin anlatısının
erkek kahramanı).*

Neydüğün bilmez idi Kays ile
Ferhâd ebced
Muşhaf-ı 'ışkı 'Azîzî ben
okurken ezber

ğays-ı beyâbânî:

1. **ğays-ı beyâbânî:**

Gazel 118

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Çölün Kays'ı.

Ne bilsün kâr-ı 'ışkı
neydüğün Kays-ı beyâbânî
Ol işi başa iletmek yine
Ferhâda gelmişdür

ğaysıvârî:

1. **ğaysıvârî:**

Gazel 384

Mısra: 18

*Kaysımsı, kayısıya
benzer.*

O zülfi Leylinüñ bulsam
emerdüm
Lebi seftâlüsını kaysıvârî

ğays-vâr:

1. **ğays-vâr:**

Gazel 253

Mısra: 7

Kays, Mecnun gibi.

Merğadüm deşt-i belâ olsa
'aceb mi Kays-vâr
Bir gözi âhû nigârûñ küşte-i
müjgânyam

2. **ğays-vâr:**

Gazel 376

Mısra: 6

Kays, Mecnun gibi.

Bir meh-i Leylî-veşün
'ışkıyla ser-gerdân olup
Kays-vâr oldum yine deşt-i
belâ ser-geştesi

ğays-veş:

1. **ğays-veş:**

Gazel 281

Mısra: 5

Leyla ve Mecnun

*hikayesinin erkek kahramanı
Mecnun gibi.*

Edersin ser-güzeştin küh u
deşte Kays-veş takrîr
'Aceb dîvânesin ey küh-ken
yabana söylersin

ğaz:

1. **ğazarsam:-ar, -sa, -m**

Gazel 96

Mısra: 5

*Toprağı bir araç
vasıtasıyla eşelemek.*

Ğazarsam tîşe-i âh ile tañ mı
sîne kühsârın
İşi Ferhâd-ı 'ışkuñ Hüsrevâ
çün küh-kenlikdür

2. **ğazdı:-dı**

Gazel 208

Mısra: 10

*Toprağı bir araç
vasıtasıyla eşelemek.*

Olmadın yârına vâşıl levh-i
kûha gerçi kim
Hâme-i tîşeyle ğazdı küh-
ken şîrînlük

3. **ğazarken:-ar, -ken**

Gazel 387

Mısra: 7
Toprağı bir araç
vasıtasıyla eşelemek.

Mâh-ı nev şanmañ kazarken
Bî-sütünü Kûh-ken
Mün 'akis oldu sipih-r-i nîl-
gûna tîşesi

każā vü kader erüp:

1. **każā vü kader erüp:-üp**

Mesnevi 1

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kaza ve kaderin
tahakkuk etmesi, gelmesi.*

Çün erüp nâgehân każā vü
kader
Kulle-i heft saña oldu maķar

każı:

1. **każımış:-mış**

Gazel 80

Mısra: 12

*(Sakal, bıyık, saç, tüy
vb. için) Kökünden kesmek,
turaş etmek.*

Każına 'ömri defteri göreyin
Każımış haţt-ı rüyuñı berber

kazın:

1. **każına:-a**

Gazel 80

Mısra: 11

*Kazınmak, heba olsun
bağlamında bir ilenç,
beddua sözü.*

Każına 'ömri defteri göreyin
Każımış haţt-ı rüyuñı berber

kebāb:

1. **kebāba:-a**

Gazel 170

Mısra: 3

*Ateşe karşı kızartılmış
et, büryân.*

Yandı ğamuñla bağrum
döndi kebāba 'ömrüm

Etmez egerçi kimse yenmiş
kebābdan haż

2. **kebābdan:-dan**

Gazel 170

Mısra: 4

*Ateşe karşı kızartılmış
et, büryân.*

Yandı ğamuñla bağrum
döndi kebāba 'ömrüm
Etmez egerçi kimse yenmiş
kebābdan haż

3. **kebāb:**

Gazel 13

Mısra: 6

*Ateşe karşı kızartılmış
et. II Gönül.*

Bağrını sūrāh sūrāh
eylemişdür sîh-i ğam
N'ola ehl-i bezme hâlin
yansa yakılsa kebāb

kebecizāde:

1. **kebecizāde:**

Kaside 5

Mısra: 99

*Kebeci oğlu II özel ad
(Kebe, kilim gibi yere
serilen, hayvan örtüsü veya
çoban kepeneği yapılan çok
kalın keçe).*

Esîr-i esb-i tâzî-i mu 'allem
Kebecizāde
Kim oldur kâşif ü yükrügi
şimdi yine meydānuñ

kebkēb:

1. **kebkēbūñ:-üñ**

Gazel 18

Mısra: 1

*Ayakkabının altına
çakılan çivi.*

Meger kim kebkēbūñ
nakşına yüz sürmek diler
kevkēb
Götürüp kendüyi gökden
yere her ğāh atar kevkēb

kebkēb-i keşşine:

1. **kebkēb-i keşşine:-i, -n, -e**

Gazel 108

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Pabuçun kebkēbi
(kebkēb, kösele ayakkabının
köselesi eskimemesi için
altına çakılan çivilere
verilen ad. Ayakkabının
tabanı siyah, çivilerin beyaz
olması sebebiyle taban gece,
çiviler ise yıldızlara teşbih
edilir.).*

O mâhuñ kebkēb-i keşşine
beñzer deyü her gece
Çıkup āhum şerārı āsmānuñ
kevkēbin oħşar

kebk-i cân:

1. **kebk-i cân:**

Gazel 141

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Can keklığı.

Gerekmez gülşen-i dehri
baña ey kebk-i cân sensüz
Görinmez gözüme hergiz
gül-i bağ-ı cihān sensüz

kebk-i hoş-reftırsuz:

1. **kebk-i hoş-reftırsuz:-suz**

Tesdis 2

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Güzel yürüyüşlü keklık
II sevgili.*

N'ola bir ān olmasam feryād
ü āh u zārsuz
Deşt-i ğam oldu yerüm ol
kebk-i hoş-reftırsuz

kebk-i hümā-pervāzuñ:

1. **kebk-i hümā-pervāzuñ:-
uñ**

Gazel 154

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Hüma kuşunun keklığı.

Görse ref'tarını ol kebk-i
hümā-pervāzuñ
Cevlāndan güzer eylerdi
'Azīzī tāvūs

kebūd geydi:

1. **kebūd geydi:-di**

Gazel 45

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Mavi giyinmek (mavi,
Türkler arasında matem
rengi olarak bilinmektedir).*

Bir meh-liqādan ayru
düşüpdür meger ki çarh
Geydi 'Azīzī mātem edüp
egnine kebūd

kebūdi:

1. **kebūdi:**

Gazel 158

Mısra: 8

Lacivert, mor.

Tenümde ham-be-ham olmuş
tamarlar dāğ u mūlarla
Kebūdi riştelerdür kim gül-i
pür-hāra şarmaşmış

kebüter:

1. **kebüterdür:-dür**

Gazel 93

Mısra: 1

Güvercin. II dil

bağlamında gönül kuşu.

Gönül zülfüñ hevāsında uçar
güyā kebüterdür
Ham olmuş cism-i zerdüm
ayağında halka-i zerdür

2. **kebüter:**

Gazel 222

Mısra: 4

Güvercin. II dil

bağlamında gönül kuşu.

Der-i devlet-me'ābuñda
olurdı dil mekān etmek
Felekde mümkin olaydı
kebüter aşyān etmek

kec:

1. **kecdür:-dür**

Gazel 123

Mısra: 5

Kıvrık, eğri.

Gerçi kıddüm kemān gibi
kecdür

Lik yoluñda toğruyam çün tır

keder:

1. **keder:**

Tesdis 3

Mısra: 14

*Gam, ısırap, elem,
hüzün.*

Bād-ı āhum duta göklerde
maķar lāyık mı
Vere gam āyine-i kalbe
keder lāyık mı

keder kımaz:

1. **keder kımaz:-maz**

Muamma 9

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kederlendirmek.

Zerrece kımaz keder cān u
dil-i nā-şādda
Özge hālet var 'Azīzī bāde-i
ber-bādda

keder vermez:

1. **keder vermez:-mez**

Gazel 363

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kederlendirmek.

Leb-i mey-günüña hatt-ı
ğubāruñdan hālet ermez
Bu rüşendür şarāba sākīyā
vermez keder dürdi

2. **keder vermez:-mez**

Matla 39

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kederlendirmek.

Dürd-i mey vermez hābābuñ
'aynına hergiz keder
Gerçi sākī şakınılan göze
derler çöp düşer

kef:

1. **kef:**

Gazel 178

Mısra: 6

El (Cömertlik eli

bağlamında).

Dür nişār eyler deyü gülzāra
ebr-i nevbahār
Kıol uzadup şāh-ı 'ar'ar lāle
vü gül açdı kef

kefen:

1. **kefen:**

Gazel 267

Mısra: 6

Ölüye sarılan bez.

Küşte-i mihr-i 'izāruñ
olmasa gülşende gül
Bād-ı Hızır egnine şarmazdı
anuñ kıanlı kefen

kefenüm şara:

1. **kefenüm şara:-üm, -a**

Gazel 245

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kefene sarmak,
kefenlemek.*

Beni ol Yūsuf-ı gül-çehre
kıodı gönülsüz
Meger eller şara öldükde
'Azīzī kefenüm

keff:

1. **keffüñe:-üñ, -e**

Kaside 3

Mısra: 43

El ayası, avuç. II

Kişinin makamı, konumu.

N'ola dersem keffüñe ser-
çeşme-i bāğ-ı kerem
Cüybār-ı luţfuñ andan
'āleme ceryān olur

2. **keffüñe**: -üñ, -e

Kaside 3

Mısra: 43

El ayası, avuç. II

Kişinin makamı, konumu.

N'ola dersem keffüñe ser-
çeşme-i bāğ-ı kerem
Cüybār-ı luṭfuñ andan
‘āleme ceryān olur

keffe-i mizān-ı gerdünda:

1. **keffe-i mizān-ı gerdünda**: -da

Gazel 63

Mısra: 16

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Felek terazisinin kefesi.

Hüb-rûlar dün ‘Azîzî hüsn
ile Yûsuf gibi
Keffe-i mizān-ı gerdünda
mehi deng etdiler

keff-i cüduñdan:

1. **keff-i cüduñdan**: -uñ, -dan

Müseddes 1

Mısra: 44

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Cömert el, avuç.

Her faḳîrûñ ḫāline edüp
‘ināyetle nazār
Keff-i cüduñdan aña ṭṣār
edersin sîm ü zer

kef-i gül:

1. **kef-i gül:**

Gazel 8

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gülün eli. || Gülün içi.

Bezî-i sîm etse n'ola ‘āleme
sultān-ı şitā
Kef-i gül gibi açuḳdur yed-i
ihşān-ı şitā

2. **kef-i gül:**

Gazel 178

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gülün eli. || Gülün içi.

Mevc urup deryā-yı aḫḫar
gibi şahn-ı sebzezār
Oldı pür-lülü-yı jāle her kef-i
gül çün şadef

kef-i ihşānı:

1. **kef-i ihşānı**: --i-ı

Kaside 1

Mısra: 51

Kelime Tipi: -

Eli açıklık, cömertlik.

Kef-i ihşānı gül ü nuṭḳ-ı
lisānı bülbül
Verdi ol bülbül ü gül bāğ-ı
cihāna zîver

kefin:

1. **kefin:**

Gazel 88

Mısra: 9

El içi, el ayası, avuç.

Ḳıldı pür-lāle kefin jāle
‘Azîzî güyā
Şadef-i lāleye oldı güher-i
jāle dürer

keh-keşān:

1. **keh-keşāna**: -a

Gazel 114

Mısra: 2

*Samanyolu; berrak
gecelerde gökyüzünde bir yol
gibi boydan boya uzanan,
milyarlarca yıldızdan
meydana gelen yıldız
topluluğu.*

Duḫān-ı āh ile dilden ki her
zebāne çıkar
Döne döne meh-i tābāna
keh-keşāna çıkar

kelb:

1. **kelb:**

Gazel 327

Mısra: 6

Köpek II rakip.

Beni düşmen görüp kūyuñda
düşnām eylemez zîrā
Ne deñlü müzî kelb olursa
ürmez āşnā üzre

kelisā:

1. **kelisā:**

Gazel 344

Mısra: 1

Kilise, Hristiyan

mabedi.

Gelse ‘izz ü nāz ile ol büt
kelisā seyrine
Çārḫ-ı çārümden ine anuñ
Mesîḫā seyrine

**kelle şağ olsun cihānda bir
külāh eksük degül:**

1. **kelle şağ olsun cihānda
bir külāh eksük degül:**

Gazel 237

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Atasözü**

*Baş, can sağ olsun,
dünyada bir külāh eksiklik
değil II ekinin başağı var
olduḳça çiçek kısmının yok
olmasından bir şey olmaz;
arg. kalça sağlam olsun,
dünyada hile, düzen çok;
"Kişi yaşasın da elbet bir iş
sahibi olur." anlamında söz.*

Tācını şundi şarāba verdi
zāhid ben dedüm
Kelle şağ olsun cihānda bir
külāh eksük degül

kelle-i bî-devletüm:

1. **kelle-i bî-devletüm**: -üm

Gazel 122

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Talihsiz baş.

Kelle-i bî-devletüm kim düd-
ı āh altındadır
Pür-hevā bir ḳulledür ebr-i
siyāh altındadır

2. **kelle-i bî-devletüm**: -üm

Gazel 225

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

Talihsiz baş.

Şavlecân-ı zülfi sevdâsıyla
yârûñ güy-veş
Kelle-i bî-devletüm gâltân
olursa gam degül

kelle-i kıys:

1. **kelle-i kıys:**

Gazel 72

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kays'ın başı.

Yuvalanmağdadur çü kelle-i
Kays
Güy olup şavlecân-ı 'ışkuña
ser

2. **kelle-i kıys:**

Matla 3

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Kays'ın başı.

Kelle-i Kıys belâ murğına
ser-menzil imiş
Ceres-i üştür-i Leylâya
figânı dilemiş

kelle-i 'uşşâk:

1. **kelle-i 'uşşâk:**

Kaside 3

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Aşıkların başı.

Bir yaluñ yüzlü güzeldür
tîguñ ey şeh kim anuñ
Kelle-i 'uşşâk öñince dem-
be-dem gâltân olur

2. **kelle-i 'uşşâk:**

Kaside 3

Mısra: 22

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Aşıkların başı.

Bir yaluñ yüzlü güzeldür
tîguñ ey şeh kim anuñ
Kelle-i 'uşşâk öñince dem-
be-dem gâltân olur

kellesin verdi:

1. **kellesin verdi:-di**

Gazel 379

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**

*Kellesini vermek, bir
şey veya bir kişi uğruna
ölmek.*

Ėam-ı 'ışkıyla Mecnûn verdi
şanma kellesin ancak
O meydân-ı mağabette
'Azîzî neçe ser düşdi

kem:

1. **kemdür:-dür**

Gazel 69

Mısra: 8

*Nicelik, nitelik, güç,
süre, sayı bakımından eksik,
çok karşıtı.*

Sen ol burc-ı leţâfet mâhısın
kim ey hilâl-ebürü
Yüzüñ hürşiddin a'lä
dehânuñ zerreden kemdür

kem er:

1. **kem er:**

Gazel 80

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kötü kişi II rakip.

Alup ağuşına rakîb seni
Belüñi kuçmasun şaşkın o
kem er

kemâl:

1. **kemâl:**

Kaside 3

Mısra: 55

*Kemaleddin İsfahani.
İranlı bir şair.*

Ėüsrev-i mülk-i sühansın yâ
Kemâl ile Hasan
Pey-revüñ hüsn-i edâda var
ise Ėassân olur

2. **kemâl:**

Kaside 3

Mısra: 55

Kemal. (Dîvân

*şâirlerimizin etkilendiği
Kemâl isminde iki tane İran
Şâiri vardır. Biri Hucend'de
doğan ve 1390'da ölen
Kemâl Hucendî, İkincisi
Hallak-ül Mâânî (mânâlar
yaratıcı) lakabı ile de anılan
Kemâl İsfehânî (Ölm. 1237)
dir.*

Ėüsrev-i mülk-i sühansın yâ
Kemâl ile Hasan
Pey-revüñ hüsn-i edâda var
ise Ėassân olur

kemâl ehli:

1. **kemâl ehli:**

Müseddes 3

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*İlim irfan sahibi, olgun
insan.*

Elinde eşhiyânuñ nesne yok
hep ehl-i hissetde
Kemâl ehli mezelletde edânî
câh-ı 'izzetde

kemâl ehline:

1. **kemâl ehline:-n, -e**

Gazel 184

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*İlim irfan sahibi, olgun
insan.*

Bir kemâl ehline olup

hemdem

Meh gibi kâmil olmaduk
kalduk

kemâl ü fazl:

1. **kemâl ü fazl:**

Müseddes 1

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Olgunluk ve fazilet.

Ey kemâl ü fazl ile 'âlemde
mümtâz u ferîd

Saňa bende olmayan biñ cān
ile olsun yezīd

kemal ü ma‘rifetden:

1. **kemal ü ma‘rifetden:-**
den

Müseddes 3

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Olgunluk ve kültür.

Kemal ü ma‘rifetden dem
uran şimdi haṭā eyler
Ki zīrā gūş eder yoğ cānına
ancak cefā eyler

kemāl-i hüsn:

1. **kemāl-i hüsn:**

Müseddes 4

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Güzelliğın
mükemmelliği.*

Sen bu kemāl-i hüsn ile
bedr-i münīrsin
Ḥaqqā budur ki bī-bedel ü
bī-naẓīrsin

2. **kemāl-i hüsn:**

Müseddes 4

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Güzelliğın
mükemmelliği.*

Sen bu kemāl-i hüsn ile
bedr-i münīrsin
Ḥaqqā budur ki bī-bedel ü
bī-naẓīrsin

3. **kemāl-i hüsn:**

Müseddes 4

Mısra: 17

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Güzelliğın
mükemmelliği.*

Sen bu kemāl-i hüsn ile
bedr-i münīrsin
Ḥaqqā budur ki bī-bedel ü
bī-naẓīrsin

4. **kemāl-i hüsn:**

Müseddes 4

Mısra: 23

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Güzelliğın
mükemmelliği.*

Sen bu kemāl-i hüsn ile
bedr-i münīrsin
Ḥaqqā budur ki bī-bedel ü
bī-naẓīrsin

5. **kemāl-i hüsn:**

Müseddes 4

Mısra: 29

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Güzelliğın
mükemmelliği.*

Sen bu kemāl-i hüsn ile
bedr-i münīrsin
Ḥaqqā budur ki bī-bedel ü
bī-naẓīrsin

6. **kemāl-i hüsn:**

Müseddes 4

Mısra: 35

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Güzelliğın
mükemmelliği.*

Sen bu kemāl-i hüsn ile
bedr-i münīrsin
Ḥaqqā budur ki bī-bedel ü
bī-naẓīrsin

7. **kemāl-i hüsn:**

Müseddes 4

Mısra: 41

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Güzelliğın
mükemmelliği.*

Sen bu kemāl-i hüsn ile
bedr-i münīrsin
Ḥaqqā budur ki bī-bedel ü
bī-naẓīrsin

kemān:

1. **kemān:**

Gazel 123

Mısra: 5

Yay.

Gerçi ḳaddüm kemān gibi
kecdür
Līk yoluñda ṭoğruyam çün fīr

2. **kemānımız:-ımız**

Gazel 140

Mısra: 8

Yay.

Ḳadd-i ḥamīdedür bizüm
elde kemānımız
Āh oklarını atmağa meydān-ı
‘ışḳda

3. **kemāndur:-dur**

Gazel 200

Mısra: 8

Yay II Sevgilinin kaşı.

Tīr-i dil-düz-ı müjeñ cevrin
mi çekdi nece dem
Ḳaşlaruñ gibi niçün ḳaddi
kemāndur ḥançerüñ

4. **kemān:**

Gazel 290

Mısra: 7

*Çene altına dayanıp sol
kol üzerine yatırılarak sağ
eldeki yayla çalınan dört telli
çalgi.*

Kemān gibi yanın bekle o
şāhuñ
Ḥadeng-āsā yabanda ne
gezersin

kemān olmağa:

1. **kemān olmağa:-mağ, -a**

Gazel 349

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Boyu bükülmek II
Kambur olmak.*

Ecel ṭomarına ḳaddüm
kemān olmağa yaklaştı
Bu menzilden göçüp dil bī-
nişān olmağa yaklaştı

kemān-ebrü:

1. **kemān-ebrū:****Gazel 7**

Mısra: 6

Yay kaşlı II sevgili.

Sen cefā nāveklerin tek
sıneme gönder hemān
Ey kemān-ebrū edeyin
cānum üzre yer aña

kemān-ı ğamı:1. **kemān-ı ğamı:-ı****Gazel 49**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Gam yayı II sevgilinin
kaşlı.*

Ben çekdüğüm kemān-ı
ġamı cām-ı ğuşşayı
Meydān-ı 'ışk içinde ne
Rüstem ne Cem çeker

kemān-ı rüstem olursa:1. **kemān-ı rüstem olursa:-
ur, -sa****Gazel 291**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Rüstem'in (Şehname'de
adı geçen İranlı efsanevi
yiğit kahraman) yayı olmak.*

Derd-i 'ışkuñ eger olursa
kemān-ı Rüstem
Getürüp kuvveti bāzūya
niġārā çekeyin

kemān-keş:1. **kemān-keşlik:-lik****Gazel 96**

Mısra: 3

*Okçu, ok atmakta mahir
adam.*

Olaldan ol mehūñ āyīn-i
ebrūsı kemān-keşlik
Dil-i 'uşşāka kār-ı ġamzesi
nāvek-fikenlikdir

kemān-veş:1. **kemān-veş:****Gazel 94**

Mısra: 3

Yay gibi.

'Aceb midür çekilse dil
kemān-veş zülfine yārūñ
Kim anuñ her ħamı bir
ħalka-i kullāba dönmişdür

kemend:1. **kemendimüz:-imüz****Gazel 142**

Mısra: 4

*Bir cismi çekmek
amacıyla atılan kalın ip. II
Sevgilinin kıvrımlı saçı.*

Sūr-ı semāya çıkağ olurdu
şeħāb-veş
Zülfi olaydı ol mehūñ elde
kemendimüz

2. **kemendin:-in****Gazel 306**

Mısra: 8

*Bir cismi çekmek
amacıyla atılan kalın ip. II
Sevgilinin kıvrımlı saçı.*

Maħbes-i ġamdan ħalāş
olmağ diler beñzer gönül
Destine almış kemendin āh
ile vāhuñ yine

kemend-i āh:1. **kemend-i āh:****Gazel 34**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Aşğın ahının kemendi.
Kement (ucu ilmekli uzun
ip).*

Āstānuñ olmayaydı hemser-i
zātü'l-bürüc

Nālem etmezdi kemend-i āh
ile aña 'urüc

2. **kemend-i āh:****Gazel 298**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Aşğın ahının kemendi.

*Kement (ucu ilmekli uzun
ip).*

'Azīzī nağd-i eşk-i çeşmūñ
İşār edegör yoħsa
Şikār olmaz kemend-i āh ile
ol gözleri āhū

kemend-i nāle vü āhum:1. **kemend-i nāle vü āhum:-
um****Gazel 321**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Ah ve inleme ipi.

Olaldan rīsmān-ı kākül-i
dildāre dil beste
Kemend-i nāle vü āhum
olupdur ebre peyveste

kemer:1. **kemer:****Gazel 34**

Mısra: 9

Bele bir kere

*dolandıktan sonra bağlanan
veya tokalanan bel bağı.*

Cevr ile ħaddūñ kemer edüp
'Azīzī çün senūñ
Furşat el verürse ol nāzük-
miyāni sen de kuç

2. **kemerüñle:-üñ, -le****Gazel 72**

Mısra: 7

Bele bir kere

*dolandıktan sonra bağlanan
veya tokalanan bel bağı.*

Kemerüñle miyānuñ arasına
Şokulur ħanda ise ol ħançer

3. **kemerden:-den****Gazel 293**

Mısra: 8

Bele bir kere

*dolandıktan sonra bağlanan
veya tokalanan bel bağı.*

Dāyim gözüme ħarşu kuçar
müy-ı miyānuñ
Vardur gilemüz ħāşılı ey
meh o kemerden

kemer oldu:1. **kemer oldu:-dı****Gazel 105**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Kemer gibi olma, kemer şeklini alma.*

Dil verelden kaşr-ı hüsnüñ
tākına
Oldı kıddüm mäh-ı nev gibi
kemer

kemer-bend:1. **kemer-bendüñde:-üñ, -de****Gazel 198**

Mısra: 7

Kemer bağı.

Āb-ı zerle yazılır rādur
kemer-bendüñde ya
Süsen-i zer-gün-ı bağ-ı dil-
sitāndur hañcerüñ

2. **kemer-bendinde:-i, -n, -de****Gazel 226**

Mısra: 7

Kemer bağı.

Tīg-i hün-rīzi kemer-
bendinde anuñ güyiyā
Bir harāmīdür ki bekler insān
öldürmege bel

kemer-veş:1. **kemer-veş:****Gazel 140**

Mısra: 9

Kemer gibi.

Müy-ı miyān-ı yāri kemer-
veş kuçam deyü
Kaldı 'Azīzī çıkmāğa bir
kılca cānımız

kemhā:1. **kemhānuñ:-nuñ****Kaside 5**

Mısra: 24

*Far. Bir nevi ipek**kumaş: bister-i kemhā.*

Döşendiler kumāş esbāba şol
deñlü güzeller kim
Alurlar bir ağacın şimdi üç
altuna kemhānuñ

kemter:1. **kemter:****Gazel 27**

Mısra: 10

Küçük, değersiz.

Bir şehüñ bendesi oldum ki
'Azīzī bu felek
Himmeti rahşına anuñ
olmaz kemter raht

ken'an:1. **ken'an:****Gazel 359**

Mısra: 4

*Kenan şehri. Hz.
Yakub'un memleketi.*

Yūsufi geldi şanurlardı yine
dünyāya
Görselerdi seni bu hüsn ile
Ken'an ehli

kenār:1. **kenārı:-ı****Gazel 384**

Mısra: 12

*Bir şeyin, bir yerin bitiş
kısmı veya yakını, kıyı, yaka.*

Meh-i nev şanmañuz seng-i
kazādan
Gedildi kāse-i çarhuñ kenārı

2. **kenāre:-e****Gazel 335**

Mısra: 10

Kıyı, sahil.

'Azīzī eşk-i çeşmüñ cüya
dönmiş
O servi çekmedüñ gibi
kenāre

3. **kenārında:-ı, -n, -da****Kaside 5**

Mısra: 15

Kıyı, sahil.

Yine deryā kenārında öter
meyhāneler güm güm
Çıkup şevk-ı mey-ile na'rası
eflāke mestānuñ

4. **kenārında:-ı, -n, -da****Gazel 8**

Mısra: 5

Kenar, köşe.

Yağ degül bām kenārında
olupdur tezyīn
Gümüñ avīze ile küngür-i
eyvān-ı şitā

kenār oldu:1. **kenār oldu:-dı****Gazel 19**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Kucak olmak.*

Gül gibi gülzār-ı dehri kimüñ
ile geşt eder
Ol nihāl-i serv-kağ kime
kenār oldu 'aceb

kenār olmazlar:1. **kenār olmazlar:-maz, -lar****Kaside 5**

Mısra: 89

Kelime Tipi: **Deyim***Kucaklanmak.*

Cüvān olduğ deyü şimdi
kenār olmazlar 'uşşāka
Mutāb-zāde ile Tācir 'Alī
Balisi ortanuñ

kenāre çekmek:1. **kenāre çekmek:-mek****Gazel 18**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Köşeye çekme.*

Meger bir rind-i şahid-bāz-ı
'ālemdür 'Azīzī-veş
Kenāre çekmek için gösterür
ol māha zer kevkēb

kenār-ı ābda:

1. kenār-ı ābda:-da

Gazel 337

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Su kenarı.*

Haṭṭ-ı müşkîn-i semen-büyuñ
o la'l-i nâbda
Berg-i sünbüldür zühür etmiş
kenār-ı ābda

kenār-ı āsmānda:

1. kenār-ı āsmānda:-da

Gazel 297

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gökyüzünün civarı,
kıyısı.*

Zāhir oldukça kenār-ı
āsmānda mäh-ı nev
Şanuram kim şehri-i Şāmı
seyr eder bir mäh-ı nev

kenār-ı bāğ u rāğa:

1. kenār-ı bāğ u rāğa:-a

Tesdis 4

Mısra: 21

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Bahçe ve çimenliğin
kıyısı.*

Şalındılar kenār-ı bāğ u rāğa
serv-kāmetler
Şafā hengāmı geldi gitdi
encām-ı küdüretler

kenār-ı bahrūñ:

1. kenār-ı bahrūñ:-iñ

Kaside 5

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Deniz kenarı.

Verür mäh-ı felek gibi kıbābı
‘āleme revnağ
Kenār-ı bahrūñ āb-ı rüyıdur
hammāmı Monlānuñ

kenār-ı çeşme-i ğamda:1. kenār-ı çeşme-i ğamda:-
da**Gazel 298**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gam ırmağının kenarı.*

Gözüm cüy-ı sirişk ile kenār-ı
çeşme-i ğamda
Hemān ol küzeye beñzer kim
ola āb ile memlū

kendi:

1. kendi:

Gazel 357

Mısra: 13

*Kendi, dönüşlülük
zamiri.*

Söyleyübildükçe kendi
lāyıkını söylemiş
Eyleyüp haylī mezemmet
bizi nā-dānuñ biri

2. kendidür:-dür

Gazel 128

Mısra: 1

*Kendi (sevgili
bağlamında).*

Bezm-i dilber güyiyā şahñ-ı
gülüstān kendidür
Sāğar-ı mey āşyāñ-ı bülbül-i
cān kendidür

3. kendidür:-dür

Gazel 128

Mısra: 2

*Kendi (sevgili
bağlamında).*

Bezm-i dilber güyiyā şahñ-ı
gülüstān kendidür
Sāğar-ı mey āşyāñ-ı bülbül-i
cān kendidür

4. kendidür:-dür

Gazel 128

Mısra: 4

*Kendi (sevgili
bağlamında).*

Kāmet-i ‘ar‘ar-ı hırām ile o
naḥl-i bāğ-ı nāz
Gülşen-i ‘ālemdede bir serv-i
hırāmān kendidür

5. kendidür:-dür

Gazel 128

Mısra: 6

*Kendi (sevgili
bağlamında).*

Bahr-i eşk-i çeşmüm içre
görünen kanlu müjem
Lücce-i ‘ummānda bitmiş
şāḥ-ı mercān kendidür

6. kendidür:-dür

Gazel 128

Mısra: 8

*Kendi (sevgili
bağlamında).*

Çigzinür etrāfını seyyāreler
pervāne-vār
Meş‘al-i mäh-ı felek şem‘-i
şebistān kendidür

7. kendidür:-dür

Gazel 128

Mısra: 10

*Kendi (sevgili
bağlamında).*

Dūd-ı āhı ‘āşikuñ bir nār-ı
süzān kendidür
Eyle āhumdan hāzer kim
‘ālemi iḥrāk eder

8. kendidür:-dür

Gazel 128

Mısra: 12

*Kendi (özneleri
vasıflandırmak, pekiştirmek
amacıyla kullanılmıştır).*

İrdüğine zaḥm urup cismin
serāser kana yur
Gamze-i ḥun-rīzi yārūñ tīg-i
bürrān kendidür

9. kendidür:-dür

Gazel 128

Mısra: 14

*Kendi (özneleri
vasıflandırmak, pekiştirmek
amacıyla kullanılmıştır).*

‘Arz-ı mihr etse ne tañ aña
Züleyhā-yı felek
Hüsn ile ol şeh ‘Azizī mäh-ı
Ken‘ān kendidür

kendöz:1. **kendözin:-in****Gazel 65**

Mısra: 2

Kendisi, kendi özü.

Cām-ı 'ışığı şu ki şevk-ıla
çeküp nüş eyler
Haşre dek kendözin ol kimse
ferâmüş eyler

kendözi:1. **kendözin:-n****Gazel 95**

Mısra: 6

Kendisi, kendi özü.

Derledükçe ruhu ol gönca-
dehānuñ bezedi
Kendözin jāle ile bir gül-i
handān derler

kend'özi:1. **kend'özini:-n, -i****Mesnevi 1**

Mısra: 76

Kendisi, kendi özü.

Buñalup her kişi harāretten
Unudup kend'özini
hayretten

kend'özin:1. **kend'özin:****Terci-bend 1**

Mısra: 17

Kendisi, kendi özü.

Kıldı pertāb kend'özin cūya
Çıkarup gönleğin çemende
semen

kend'özü:1. **kend'özünde:-n, -de****Gazel 16**

Mısra: 6

Kendisi, kendi özü.

Kāfirliğine dāl bu yetmez mi
zülfüññ

Kim kend'özünde götürür ol
ey şanem şalıb

kend'özüm:1. **kend'özüm:-e****Muamma 40**

Mısra: 1

Kendisi, kendi özü.

Ben nece ağlamayam
kend'özüm
Görinen dāyim elemdür
gözüm

kendü:1. **kendüyi:-y, -i****Gazel 18**

Mısra: 2

*Kendi, dönüşlülük
zamiri.*

Meger kim kekbübün
nakşına yüz sürmek diler
kevkeb
Götürüp kendüyi gökden
yere her gāh atar kevkeb

2. **kendümi:-m, -i****Gazel 102**

Mısra: 9

*Kendi, dönüşlülük
zamiri.*

Yitirüp kendümi bî-hod
olurun nece zamān
Düşegeldükçe 'Azīzī öñüme
küy-ı nigār

3. **kendüyi:-y, -i****Gazel 119**

Mısra: 7

*Kendi, dönüşlülük
zamiri.*

Kendüyi şeytān gibi görmüş
rakīb-i bed-liķā
Cennet-i küyında şüfiye göre
ādemlenür

4. **kendümüzden:-müz, -den****Gazel 138**

Mısra: 2

*Kendi, dönüşlülük
zamiri.*

Şeşder-i ğamda ki hecrüñle
senüñ zāruz biz
Kendümüzden ki olur şöyle
ki bīzāruz biz

5. **kendüñ:-ñ****Gazel 208**

Mısra: 5

*Kendi, dönüşlülük
zamiri.*

Ġirre olma hüsñüñe kendüñ
görüp āyinede
Gel benüm māh-ı cihānum
eyleme hod-bīnlik

6. **kendümden:-m, -den****Gazel 211**

Mısra: 7

*Kendi, dönüşlülük
zamiri.*

Cevr-i dil-dār ile kendümden
osandum vaqtidür
Cismümi hırmen gibi ey āh
berbād eyleseñ

7. **kendüye:-y, -e****Gazel 212**

Mısra: 3

*Kendi, dönüşlülük
zamiri.*

Akıtdı kendüye şu gibi teşne-
dilleri
Bāğ-ı ruñında la'li zülālī
Meħemmedüñ

8. **kendü:****Gazel 216**

Mısra: 3

*Kendi, dönüşlülük
zamiri.*

Kişi kendü gözinden
kışkanurken sevdiği yāri
Belāyı gör ki ol şāhi diler
gördükçe el sevmek

9. **kendüñ:-ñ****Gazel 239**

Mısra: 2

*Kendi, dönüşlülük
zamiri.*

Çün ki verdüñ dehen-i
dilbere dil

Kendüñ ey 'aşık-ı bî-dil yok
bil

10. **kendü:**

Gazel 245

Mısra: 7

*Kendi, dönüşlülük
zamiri.*

Kendü derdin unudurdu
güzelüm hecründe
Çekdiğüm derdi göreydi
eger Eyyüb benüm

11. **kendü:**

Gazel 316

Mısra: 4

*Kendi, dönüşlülük
zamiri.*

'İşk ellerin şu deflü geşt
eyledüm ki şimdi
Bir adımı bilür yok kendü
vilâyetümde

12. **kendü:**

Gazel 322

Mısra: 8

*Kendi, dönüşlülük
zamiri.*

Kimsenüñ etmez idi 'aybına
bir dağı nazır
Kendü 'aybını eger dîde-i
bînâ görse

13. **kendüden:-den**

Gazel 356

Mısra: 5

*Kendi, dönüşlülük
zamiri.*

Kişiye kendüden uşandırur
derler katı çok nâz
İñende etmesüñ 'uşşâkına
eydüñ o şeh nâzi

14. **kendüye:-y, -e**

Kaside 5

Mısra: 59

*Kendi, dönüşlülük
zamiri.*

Peyâmî deyü maḥlaş korsa
tañ mı kendüye Ḥulkî
Edüpdür bende-i muḥliş
Meḥammed ḥanı Bursanuñ

15. **kendüsine:-si, -n, -e**

Lugaz 23

Mısra: 6

*Kendi, dönüşlülük
zamiri.*

Aña muḥtâc olduğı bu merd
ü zen
Kendüsine verür anuñla
düzen

16. **kendüye:-ye**

Muamma 32

Mısra: 2

*Kendi, dönüşlülük
zamiri.*

Olalı ḥüsn ile meşhür o
melek
Kendüye anı bilür dil mîrek

17. **kendüyi:-yi**

Terci-bend 1

Mısra: 44

*Kendi, dönüşlülük
zamiri.*

Gül-i ter şevkına gülistânda
Kendüyi şuya atdı nîlüfer

kendü eliyle:

1. **kendü eliyle:-yle**

Gazel 48

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kendi irademle, kendi
isteğimle, başkasının
etkisinde kalmadan
anlamında kullanılmıştır.*

Kendü eliyle başına derd ü
belâ alur
Her kim ki gönlin ey kad-i
bâlâ saña verür

**kendü kendimüz
 öldürürüz:**

1. **kendü kendimüz**

öldürürüz:-ür, -üz

Gazel 142

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kendi kendini öldürmek
II intihar etmek.*

Olmazsa râzî kulluğumuzdan
efendimüz
Tığ-i gam ile öldürürüz
kendü kendimüz

kendüden geçer:

1. **kendüden geçer:-er**

Gazel 180

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kendini kaybetmek,
kendinden geçmek.*

Yitirüp 'aqlını bî-çâre 'Azîzî
dem olur
Beng-i 'ışk-ıla geçer
kendüden ey cân şaf şaf

kendümüzi bileli:

1. **kendümüzi bileli:-müz, -
i-üz, -i**

Gazel 138

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kendi varlığının farkına
vardığı andan beri.*

Men 'aref sırrını öğretme
'Azîzî bize sen
Kendümüzi bileli vâkıf-ı
esrâruz biz

ker:

1. **ker:**

Kaside 1

Mısra: 60

Far. Sağır, asamm.

Esb-i gülgün-ı Süheylî ki
dem-i bülbüldür
Na'ra urduḫça eder güş-ı gül
ü bülbülü ker

kerem:

1. **kerem:**

Gazel 390

Mısra: 3

Cömertlik, lütuf, iyilik.

Çılcı baña sitem eyleyici
gayre kerem

Baňa cevr edici ağıyäre
vefâlar kılıcı

2. **keremin:-in**

Kaside 1

Mısra: 55

Cömertlik, lütuf, iyilik.

Gele yād eyleye bülbül o
Halîlün keremin
Göricek bülbülü gül olmaz
idi pür-âzer

3. **kerem:**

Kıt'a 14

Mısra: 3

Cömertlik, lütuf, iyilik.

Keremsizden kerem
ümmîdin etmek
İlik ummağ gibidür kîr-i
segden

4. **keremsizden:-siz, -den**

Kıt'a 14

Mısra: 3

Cömertlik, lütuf, iyilik.

Keremsizden kerem
ümmîdin etmek
İlik ummağ gibidür kîr-i
segden

5. **keremde:-de**

Mesnevi 1

Mısra: 6

Cömertlik, lütuf, iyilik.

‘İlm ü hîlm ü ‘amelde hemçü
velî
Bezl-i cüd u keremde ‘ayn-ı
‘Alî

6. **keremle:-le**

Muamma 45

Mısra: 1

Cömertlik, lütuf, iyilik.

Alurken destin ağıyârûñ
keremle
Helâk etdi beni ol meh
sitemle

7. **kerem:**

Müseddes 1

Mısra: 19

Cömertlik, lütuf, iyilik.

Ey kerem kâmi mürüvvet
ma ‘deni ‘âlî-nijâd
Şüretâ bir begsin amma
sîretâ dervîş-nihâd

kerem et:

1. **kerem et:**

Gazel 353

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*İhsanda, iyilikte
bulunmak.*

Kıl nazâr hâl-i ‘Azîzî-i
ğarîbe gâhî
Aşinâyı kerem et görme
begüm yād gibi

2. **kerem et:**

Matla 41

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*İhsanda, iyilikte
bulunmak.*

Hokka-i dilde olan râzuñı
söyletme şehâ
Kerem et kutunuñ açdurma
kağasını baňa

kerem kıl:

1. **kerem kıl:**

Kıt'a 20

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Lutfet, cömertlik göster.

Kerem kıl ey ridâ var yüri
benden
Elini öp verürse şâh destür

kerh etme:

1. **kerh etme:-me**

Gazel 269

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İğrenme, utanç duyma.

Harâbât ehlinüñ yanında
kerh etme ki ey zâhid

Ki yegdür bir kadeh mey
anlara biñ tâc-ı Edhemden

kerîmü’ş-şân:

1. **kerîmü’ş-şâna:-a**

Kaside 4

Mısra: 24

*Muhterem(saygıdeğer)
şanı büyük (kimse). II sevgili.*

Nâr-ı kahr-ı dehr bağrın
yağdı yandurdu yağod
Zulmin ağlar ol Kerîmü’ş-
şâna yana yana şem’

kerre:

1. **kerre:**

Gazel 193

Mısra: 8

Defa, kez.

Girmez sözi kulağımuza
pârsâlaruñ
Bin kerre derse pendimize
güş-ı cân tutuñ

2. **kerre:**

Kaside 1

Mısra: 90

Defa, kez.

Rüy-ı zerdüm gül-i nesrîn ü
figânum bülbül
N’ola etseñ o gül ü bülbüle
bir kerre nazâr

3. **kerre:**

Muamma 21

Mısra: 1

Defa, kez.

Çekdüm üç kerre hisâba yâ
kaşuñ ey meh-liqâ
İkisinde iki şıfr oldu hüveydâ
çün sühâ

kes:

1. **kesüñ:-üñ**

Gazel 36

Mısra: 9

Kimse kişi, herkes.

Meclisinde her kesüñ bezl-i
şarâb-ı sürh eder

Sākīyā buldı meger gencīne-i
Kārūn kaḏeḥ

2. **kesüp:-üip**

Gazel 213

Mısra: 3

Kesmek, koparmak.

Cefā zünnārını belden kesüp
terk etmedüñ cevri
Behey zālīm behey kāfir
müselmān olmaduñ gıtdüñ

3. **kesüp:-üip**

Gazel 236

Mısra: 7

Kesmek, koparmak.

Başumı tīg-i cefā-y-ile kesüp
mānend-i top
Rezmgāh-ı 'ışkuñ içre ḥāke
ğaltān etmegil

4. **kesüp:-üip**

Gazel 274

Mısra: 8

Kesmek, koparmak.

Dem-Ā-dem tīg-i āhı çarḥa
tutmaḡdan ġarāz bu kim
'Adū-yı kāfirūñ başın kesüp
kanın dökem bir ġün

5. **kesdüñ:-dü, -ñ**

Gazel 307

Mısra: 7

Kesmek, koparmak.

Efendi sīneme yer yer elifler
na' ller kesdüñ
Bu ben abdāl-ı 'ışka her biri
bir yādgār olsa

6. **kesüp:-üip**

Tarih 21

Mısra: 17

Kesmek, koparmak.

Ser-i a' dāya ġāzīler kesüp tīg
ile şirvānī
Elüñden aldılar Şirvānı edüp
tūr-i bārān deñ

7. **kesdi:-di**

Tarih 22

Mısra: 12

Kesmek, koparmak.

Geçürüp tīgden Kızılbaşı
Kesdi her ġāzī bī- 'aded
mürted

8. **kesdi:-di**

Tarih 23

Mısra: 6

Kesmek, koparmak.

Tīg-i bürrānlar ile sürḥ-sere
Kesdi ehl-i cihād Şirvānı

9. **kesdi:-di**

Tarih 24

Mısra: 4

Kesmek, koparmak.

Tīg-i ser-tüz-i 'asker-i İslām
Ser-i a' dāya kesdi Şirvānı

kesb eder:

1. **kesb eder:-er**

Gazel 313

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kazanç elde etmek,
kazanmak.*

Ser-i küyuñ tavāf etsem
şafālar kesb eder cānum
Eşigüñ kıble mi anda Ka'be-i
'ulyā mıdur yoḡsa

2. **kesb eder:-er**

Gazel 375

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kazanç elde etmek,
kazanmak.*

Seyr eden mir'āt-ı ruḡsārın
şafālar kesb eder
Bir eşigi Ka'be-i 'ulyāya
verdüm gönlümü

3. **kesb eder:-er**

Lugaz 4

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kazanç elde etmek,
kazanmak.*

Maḡdeminden kesb eder
'ālem şafā

Gülşen anuñla esendür
dāyimā

4. **kesb eder:-er**

Gazel 208

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kazanç elde etmek,
kazanmak.*

Berg-i gül mihr-i ruḡuñdan
aḡz eder rengīnlık
Cām-ı mül 'aḡs-i lebüñden
kesb eder la' līnlık

kesb etdi:

1. **kesb etdi:-di**

Gazel 315

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Çalışıp kazanmak.

Dil şafā kesb etdi būs-ı la' l-i
cānān almada
Söylesün ne aşşı etdi ḥvāce
mercān almada

kesb-i şafā:

1. **kesb-i şafā:**

Gazel 46

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Eğlence kazancı.

Kılsun tavāf-ı Ka'be-i küyın
o meh-veşüñ
Eyler şu kim zamānede kesb-
i şafā ümīd

kesb-i şafā edem:

1. **kesb-i şafā edem:-em**

Gazel 348

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Mutluluk kazanmak,
zevk almak.*

Ben nece kesb-i şafā edem
cihān bāğında kim
Yār-ı müsteḡnām olan naḡl-i
cinānum gelmedi

kesb-i şafâ eder:**1. kesb-i şafâ eder:-er****Mesnevi 1**

Mısra: 36

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Mutluluk kazanmak, zevk almak.*

Câmi '-i kal 'a kim mişâl-i
Harem
Görse kesb-i şafâ eder âdem

kesb-i şafâ vü zevk eder:**1. kesb-i şafâ vü zevk eder:-er****Gazel 20**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sefa ve zevk kazanmak.*

Kesb-i şafâ vü zevk eder anı
tavâf eden
Güya harîm-i Ka'be durur
dergeh-i habîb

kesb-i şafâlar eder:**1. kesb-i şafâlar eder:-lar, -er****Gazel 247**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Mutluluk kazanmak, zevk almak.*

Görenler Ka'be-i küyünda
rüyüñ
Eder kesb-i şafâlar Muşli
şâhum

kesil:**1. kesil:****Gazel 228**

Mısra: 8

Ayrılmak, uzaklaşmak, ilgiyi kesmek, vazgeçmek.

Başuñ gerekse saña eyâ zülf-i
rû-siyeh
Tolaşma zülf-i yâre gel
andan üzül kesil

keşti-i baħr-i belâdur:**1. keşti-i baħr-i belâdur:-dur****Gazel 111**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Bela denizinin gemisi.*

Gönül bir keşti-i baħr-i
belâdur
Aña zülfüñ hayâli oldu lenger

keşti-i baħr-i ğama:**1. keşti-i baħr-i ğama:-a****Gazel 338**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gam denizinin gemisi.*

Keşti-i baħr-i ğama çeşmüm
şulukdur var ise
Cüy-ı eşküm akmağa ya bir
olukdur var ise

keşti-i cismi:**1. keşti-i cismi:-i****Gazel 197**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Beden gemisi.*

Keşti-i cismi şalup baħr-i
belâ-yı 'ışka
Gözümüz yaşı ile 'âlemi
tûfân etdük

keşti-i rahmet:**1. keşti-i rahmet:****Mesnevi 1**

Mısra: 69

Kelime Tipi: -

Rahmet gemisi (cami bağlamında).

Keşti-i rahmet oldu câmi ' şan
Aña bu perde oldu bir yelken

kevkeb:**1. kevkeb:****Gazel 18**

Mısra: 6

Yıldız.

Felek eyvân-ı 'ışkuñ içre bir
havz-ı müdevverdür
Aña bir küze-i sîmîn olupdur
ey kamer kevkeb

2. kevkeb:**Gazel 18**

Mısra: 8

Yıldız.

' Aceb bu merdüm-i çeşmüm
nece burc-ı sa'âdetdür
Aña 'aks-i 'arak-rîz-i
cemâlünden toğar kevkeb

3. kevkeb:**Gazel 18**

Mısra: 10

Yıldız.

Meger bir rind-i şâhid-bâz-ı
'âlemdür 'Azîzî-veş
Kenâre çekmek için gösterür
ol mâha zer kevkeb

4. kevkeb:**Gazel 18**

Mısra: 1

Yıldız.

Meger kim kebkebüñ
nakşına yüz sürmek diler
kevkeb
Götürüp kendüyi gökden
yere her gâh atar kevkeb

5. kevkeb:**Gazel 18**

Mısra: 2

Yıldız.

Meger kim kebkebüñ
nakşına yüz sürmek diler
kevkeb
Götürüp kendüyi gökden
yere her gâh atar kevkeb

6. kevkeb:**Gazel 18**

Mısra: 4

Yıldız.

Zamane halkını taşta tutar
çarh-ı 'adū her şeb
Bu hāle olmayan vākıf şanur
gökden düşer kevkebe

7. **kevkebin:-in**

Gazel 108

Mısra: 4

Yıldız.

O māhuñ kebkebe-i keşine
beñzer deyü her gece
Çıkuş āhum şerārī āsmānuñ
kevkebin oħşar

8. **kevkebi:-i**

Kaside 2

Mısra: 4

Yıldız.

İktirān etse felekde n'ola
şems ile kamer
Alışur kevkebi şemsüñ
kamer ile her bār

kevkebi-i 'ālī-miğdār:

1. **kevkebi-i 'ālī-miğdār:**

Kaside 2

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

Yüce değerde yıldız.

Oldur ol şems ü kamer-
kevkebe kim aña bedel
Toğmadı şems ü kamer
kevkebi-i 'ālī-miğdār

kevn ü mekāna:

1. **kevn ü mekāna:-a**

Müseddes 4

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Varlık, kâinat,
mevcudiyet.*

Ĥüsnuñ çerāğı kevn ü
mekāna verür ziyā
Gören hilāl kaşuñı taña çalır
taña

kevser:

1. **kevser:**

Tarih 11

Mısra: 4

Cennette bir nehir ismi.

Ĥayrını Ĥağ kabül edüp
anuñ

Ede Kevşer şuyın aña ihsān

2. **kevseri:-i**

Tahmis 1

Mısra: 3

*Cennette bir nehir
ismi. II Sevğilinin dudağı.*

La 'l-i nābuñ kevseri bī-miğl
ü bī-hemtā-yımış

Ayağūñ toprağı nūr-ı dīde-i
ħūrā-yımış

kevser-i bū-türāba:

1. **kevser-i bū-türāba:-a**

Gazel 188

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kokusu toprak olan
Kevser suyu.*

Selsebīl-i lebuñ diler cānum

Kevşer-i bū-türāba meylüm

yok

kevser-i cūduñ:

1. **kevser-i cūduñ:-uñ**

Müseddes 1

Mısra: 39

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Cömertliğinin kevseri
(kevser suyu).*

Kevşer-i cūduñ cihān

gülrārını kıldı behişt

Pāydār oldukça işbu çār-
dīvār-ı künişt

keyfiyyet:

1. **keyfiyyetini:-i, -n, -i**

Gazel 103

Mısra: 3

*Bir şeyin nasıl olduğu,
niteliği.*

Keyfiyyetini 'ışk-ıla bī-ħüş
olanlaruñ

Bezm-i ezelde cām-ı
maħabbet çeken bilür

k'ez:

1. **k'ez:**

Matla 32

Mısra: 1

Ki ez:Ki...den/dan.

Her süħan k'ez la 'l-i mey-
gün-ı bütān peygām dehed
Ĥālīb-i fersüde-i ten-rā zi-
cān peygām dehed

kez:

1. **kez:**

Gazel 346

Mısra: 4

Defa, kere.

Berş ü afyonı şanup ammā
şifā-sāz-ı ħulüb
Günde iki kez edinme
yemegi ħānūn dede

2. **kez:**

Gazel 347

Mısra: 2

Defa, kere.

'Aşık-ı ĥaste-dilūñ vuşlat
imiş dermānı
Bari bir kez ħuçabilsem o
tabīb-i cānı

3. **kez:**

Gazel 390

Mısra: 5

Defa, kere.

Ėamzeñ oğı dile toğundi
nece kez ammā
Görmedüm cāna müjeñ gibi
cefālar ħılıcı

4. **kez:**

Muamma 16

Mısra: 2

Defa, kere.

Dest-i bād ile koyup
gülşende başı üzre ĥāk
Ol güne karşı yaķasın serv
iki kez etdi çāk

ki:

1. ki:

Gazel 1

Mısra: 1

Ki bağlacı.

Sirişkümle dilā beñzer ki
ceng itmek diler deryā
Ki mähilerden almış bir nice
tîg u siper deryā

2. ki:

Gazel 4

Mısra: 4

Ki bağlacı.

Şüküfe seyrine geldi meger
nevrüz-ı sultānī
Ki kurdı şahn-ı bāğa her
şecer bir hayme-i hadrā

3. ki:

Gazel 11

Mısra: 10

Ki bağlacı.

Terk edip cevr ü cefāyı o
meh-i bedr-i münīr
Hîç ola mı ki 'Azīzīye ede
mihr ü vefā

4. ki:

Gazel 16

Mısra: 9

Ki bağlacı.

Bir derde uğradum ki gam-ı
'ışk-ı yār ile
Loqmān olursa aña 'ilāc
edemez tabīb

5. ki:

Gazel 19

Mısra: 5

Ki bağlacı.

Kimde aḥşamlar ki āyā gece
oldukça o mäh
Kimlerüñ bezmine şem'-i
şu'le-dār oldu 'aceb

6. ki:

Gazel 21

Mısra: 2

Ki bağlacı.

Etdügin baña 'adū-yı Bū-
Leheb

Dilerin Hāğdan ki bir bir
bula hep

7. ki:

Gazel 27

Mısra: 9

Ki bağlacı.

Bir şehüñ bendesi oldum ki
'Azīzī bu felek
Himmeti raḥsına anuñ
olımaz kemter raḥt

8. ki:

Gazel 31

Mısra: 12

Ki bağlacı.

Cem ü Cemşid-veş elden
koma cām-ı meyi bir dem
Ki dil kaygusunuñ def'ine
nüş-ı cām olur bā'is

9. ki:

Gazel 38

Mısra: 9

Ki bağlacı.

Āhum şu'a'idur ki gezer
sürh-i bāde-veş
Şanma 'Azīzī gökde görinen
şehāb-ı sürh

10. ki:

Gazel 44

Mısra: 2

Ki bağlacı.

'Aceb mi ger olursa
mu'teber gülzārda şimşād
Ki beñzer ol boyı serve
hemān reftrāda şimşād

11. ki:

Gazel 45

Mısra: 9

Ki bağlacı.

Bir meh-liqādan ayru
düşüpdür meger ki çarḥ
Geydi 'Azīzī mātem edüp
egnine kebūd

12. ki:

Gazel 46

Mısra: 9

Ki bağlacı.

Demler durur ki cān-ı 'azīzi
Azīzīnüñ
Būs-ı nigīn-i la'lüñ eder
serverā ümīd

13. ki:

Gazel 48

Mısra: 1

Ki bağlacı.

Mihr-i ruḥuñ ki 'āleme nūr u
ziyā verür
Bağduqça kalbüm āyinesine
safā verür

14. ki:

Gazel 48

Mısra: 8

Ki bağlacı.

Akıtma yaşımı der iseñ
gelmeye ḥaṭuñ
Bārān ki yağa sebzeze neşv
ü nemā verür

15. ki:

Gazel 49

Mısra: 1

Ki bağlacı.

Fıkr-i ḥaṭuñ ki mülk-i dile
ceyş-i gam çeker
Dil dūd-ı āhdan aña qarşu
'alem çeker

16. ki:

Gazel 52

Mısra: 7

Ki bağlacı.

Bir melek çehresin ey meh ki
ḥüsün nāṭ'ında
Eyledüñ mihr-i münīri meh-i
bedr ile kamer

17. ki:

Gazel 54

Mısra: 1

Ki bağlacı.

Mihr-i ḥüsünüñ ki gönülüm
almışdur
Murğ-ı cān baḥr-i 'ışka
talmışdur

18. ki:

Gazel 54

Mısra: 5
Ki bağlacı.

‘Aşık oldur ki rāh-ı ‘ışk içre
Şişe-i ‘arı taşta çalmışdur

19. ki:

Gazel 55
Mısra: 8
Ki bağlacı.

‘Aceb midür bile girse
benümle ölicecek sine
Ki derd-i ‘ışk-ı dildārum
kadīmī yār-ı ğārumdur

20. ki:

Gazel 56
Mısra: 8
Ki bağlacı.

İmtizāc etmez olursa feraḥ u
şādī ile
Ḥasta gönlüm ki ğam u
ġuşşa-i cānān iledür

21. ki:

Gazel 57
Mısra: 7
Ki bağlacı.

Sen o mäh-ı burc-ı ‘izzetsin
ki ey pürüze-ḥaṭ
Ḥak-ı pāyuñ gevheri tēc-ı
ser-i ḥaḫan olur

22. ki:

Gazel 57
Mısra: 9
Ki bağlacı.

Eyle zībādūr ki farkuñda
muraşşa‘ efserüñ
Şeb-çerāġ-ı meh şu‘ā‘ından
anuñ tábān olur

23. ki:

Gazel 58
Mısra: 3
Ki bağlacı.

Dehrüñ şular ki zīnetine
māyil oldılar
Dünyāda kim cehennemi
cennet edindiler

24. ki:

Gazel 61

Mısra: 2
Ki bağlacı.

Sebz-i ḥaṭ kim la‘l-i rūḥ-
efzā-yı cānāndan çıkar
Berg-i sünbüldür ki rāh-ı
çeşme-i cāndan çıkar

25. ki:

Gazel 61
Mısra: 4
Ki bağlacı.

Her şerer kim düd-ı āhum
‘arşa-i ğamda şaçar
Güyyā bir güy-ı zerrindür ki
çevgāndan çıkar

26. ki:

Gazel 63
Mısra: 6
Ki bağlacı.

Ergürürler menzil-i maḫşūda
āḫir yolların
Nālesin anlar ki peyk-i
cānına zeng etdiler

27. ki:

Gazel 64
Mısra: 7
Ki bağlacı.

Şol dem şabā ki zülfüne
‘ömrüm uzada el
Ol demde büy-ı misk ile
‘ālem ṭola gelür

28. ki:

Gazel 64
Mısra: 9
Ki bağlacı.

Şol bī-kesem ki dünyede
ölsün ‘Azīziyā
Ḳabrüm ziyāret etmege
ancaḫ şabā gelür

29. ki:

Gazel 65
Mısra: 1
Ki bağlacı.

Cām-ı ‘ışk şı ki şevḫ-ıla
çeküp nüş eyler
Ḥaşre dek kendözin ol kimse
ferāmüş eyler

30. ki:

Gazel 66
Mısra: 2
Ki bağlacı.

Ḥāl-i rüyuñ kim o zülf-i piç
ü táb altındadır
Rüm şahıdur ki çetr-i müşk-i
nāb altındadır

31. ki:

Gazel 66
Mısra: 5
Ki bağlacı.

Bād-ı şarşardur ki bir gül-
berg-i ra‘nā götürür
Şol feres kim ol şeh-i ‘ālī-
cenāb altındadır

32. ki:

Gazel 66
Mısra: 12
Ki bağlacı.

Zevrak-ı sīmīn kim almış o
māhı üstine
Raḫş-ı ābīdür ki şāhā kām-
yāb altındadır

33. ki:

Gazel 68
Mısra: 9
Ki bağlacı.

Ölürsem dār-ı ğurbette beni
ağlañ ki yanumda
Ne yārān-ı şafā vardur ne
ihvān-ı vefā vardur

34. ki:

Gazel 69
Mısra: 10
Ki bağlacı.

Demādem ehl-i ‘ışka ṭa‘n
eder yürürsin ey vā‘iz
Saña bilsem ki el zemmi
neden çaḫ böyle elzemdür

35. ki:

Gazel 70
Mısra: 4
Ki bağlacı.

Benüm abdāl-ı ‘ışk
olduğuma kimdür inanmayan

Bihamdillāh ki sīnem
tekyesinde neçe dālüm var

36. ki:

Gazel 74

Mısra: 4

Ki bağlacı.

Ola kim mihmān ola deyü
hayālün bir gece
Hāne-i dil neçe günlerdür ki
pāk olmuş yatur

37. ki:

Gazel 74

Mısra: 6

Ki bağlacı.

Hör bakma her gubār-ı pāya
ey dil kim bilür
Neçe serdardur ki şimdi zīr-i
hāk olmuş yatur

38. ki:

Gazel 78

Mısra: 1

Ki bağlacı.

Şüfî hicāz gerçi ki 'ālī
maķāmdur
Ehl-i şafāya meykede
beytü'l-harāmdur

39. ki:

Gazel 78

Mısra: 8

Ki bağlacı.

Dedüm rakīb-i seg eşigüñden
cüdā mıdır
Ol cān tabībi dedi ki çokdan
cüdāmdur

40. ki:

Gazel 79

Mısra: 1

Ki bağlacı.

O fincān-ı zer-endüdi ki bir
māh-ı münevverdür
İçinde kahve-i nāb-ı
mubaḥḥar āb-ı kevgerdür

41. ki:

Gazel 79

Mısra: 12

Ki bağlacı.

N'ola nām-ı şerīfi olsa ol
māh-ı nevün Şa'bān
Ki kaşı ğurre-i ğarrā cemāli
'İd-i ekberdür

42. ki:

Gazel 84

Mısra: 2

Ki bağlacı.

Dil-i bī-çāre kim düşmiş
zeneḥdānuñda qalmışdur
Esīr-i dermendüñdür ki
zindānuñda qalmışdur

43. ki:

Gazel 84

Mısra: 4

Ki bağlacı.

Degül zer noktalar
pīrāhenüñde āh-ı pūr-süzum
Şerārıdır ki naqş olmuş
gırbānuñda qalmışdur

44. ki:

Gazel 84

Mısra: 9

Ki bağlacı.

Neçe yıldur ki ey meh
Yūsuf-ı cānī 'Azīzünñ
Şaçuñda bend olup çāh-ı
zeneḥdānuñda qalmışdur

45. ki:

Gazel 89

Mısra: 12

Ki bağlacı.

Çarḥ-mānend olur 'Azīzī o
yer
Her ne yerde ki yār-ı meh-
veş olur

46. ki:

Gazel 90

Mısra: 5

Ki bağlacı.

Göñlüm ki ğam vilāyetinüñ
şehsüvārıdır
Destinde düd-ı āhum anuñ
tāziyānedür

47. ki:

Gazel 90

Mısra: 8

Ki bağlacı.

Düşse 'aceb mi dillere
mānend-i kūh-ken
Meyli kimün ki bir büt-i
şīrīn-zebānedür

48. ki:

Gazel 90

Mısra: 9

Ki bağlacı.

Her zaḥmı sīnemün ki
görünür 'Azīziyā
Şemşīr-i 'ışka düşdügüme
bir nişānedür

49. ki:

Gazel 91

Mısra: 4

Ki bağlacı.

Burc-ı hüsn-i meh-veşinde ol
ḥam-ı ebrü-yı yār
Bir hilāl-i 'İddür güyā ki
olmuş āşkār

50. ki:

Gazel 96

Mısra: 10

Ki bağlacı.

'Azīzī ḥātırūñ yaķduğına
incinme dildārūñ
Ki ḥübān-ı zamānuñ işi hep
ḥātır-şikenlikdür

51. ki:

Gazel 97

Mısra: 4

Ki bağlacı.

Yüzün üstindeki ol ḥāl-i
siyeh ey gül-i ter
Bir güzel tıfl-ı Ḥabeşdür ki
gülüstānda gezer

52. ki:

Gazel 98

Mısra: 6

Ki bağlacı.

Ruḥ-ı zerdüm görüp baña
nece meyl etmesün cānān
Ki ḥübān-ı zamāne şimdi hep
altuna mā'ıldür

53. ki:

Gazel 98

Mısra: 10

Ki bağlacı.

‘Azîzî ğam yeme kaldum
deyü hâk-i mezelletde
Ki ehlün tâli‘i yokdur
zamâne dūna mâ‘ildür

54. ki:

Gazel 101

Mısra: 2

Ki bağlacı.

Şayd edüp ey gözi âhü seni
her ân eller
Ne revâdur ki çeke sîneye
‘uryân eller

55. ki:

Gazel 101

Mısra: 6

Ki bağlacı.

A benüm rûh-ı revânım
buña kim kâyil olur
Ki lebün câmını nûş eyleye
pinhân eller

56. ki:

Gazel 106

Mısra: 2

Ki bağlacı.

Şevkuñla çâk edüp yaqasın
dâyimâ seher
Beñzer ki oldı gün yüzüñe
mübtelâ seher

57. ki:

Gazel 106

Mısra: 7

Ki bağlacı.

Gördi meger ki mâh-
cemâlün degül hilâl
Koyup benânın ağızına kaldı
taña seher

58. ki:

Gazel 108

Mısra: 6

Ki bağlacı.

Nece şâd olmasun tıfl-ı dil
eşk-i merdüm-i dîdem

Ki her dem ol şehün yollarda
nağş-ı kebkebin oğşar

59. ki:

Gazel 109

Mısra: 6

Ki bağlacı.

Lezzetinden büseñün cânâ
tıdaqlar yarılır
Eyle tatludur lebün şehdi ki
yürekler yaqar

60. ki:

Gazel 112

Mısra: 1

Ki bağlacı.

Ğam-ı la‘lün ki rûhum mâye-
i genc-i revândandır
Anı dilde nihân etdügüm ol
kim mâl cândandır

61. ki:

Gazel 114

Mısra: 1

Ki bağlacı.

Duğân-ı âh ile dilden ki her
zebâne çıkar
Döne döne meh-i tâbâna
keh-keşâna çıkar

62. ki:

Gazel 115

Mısra: 1

Ki bağlacı.

Başumdan âteş-i âhum ki
yane yane çıkar
‘Alev olup şereri fark-ı
ferkadâne çıkar

63. ki:

Gazel 115

Mısra: 6

Ki bağlacı.

İzün tozını koyup gözlerine
sürme için
Başiret ehli degül ol ki
İşfâhâne çıkar

64. ki:

Gazel 116

Mısra: 6

Ki bağlacı.

Mey-i hevâ ile şüfî-i mest-i
nâka-dili
Eger ki söyledesin Şâlih-i
zamâne çıkar

65. ki:

Gazel 116

Mısra: 10

Ki bağlacı.

‘Azîzî pây-e-i mağşûda
ermege sa‘y et
Ki derler ayak ayak kişi
nerdibâne çıkar

66. ki:

Gazel 117

Mısra: 2

Ki bağlacı.

Kaçan o şâhid-i cânbâz
rîsmâna çıkar
Gören şanur ki hümâ evc-i
âsmâna çıkar

67. ki:

Gazel 117

Mısra: 4

Ki bağlacı.

Karınca mühr-i Süleymânı
büs eder şanurım
Hağ-ı siyeh ki o la‘l-i güher-
feşâna çıkar

68. ki:

Gazel 117

Mısra: 8

Ki bağlacı.

Şerer saçup çekilür göge
ejdehâ-kirdâr
Zemîn-i sîneden âhum ki
yana yana çıkar

69. ki:

Gazel 121

Mısra: 9

Ki bağlacı.

Luğf edüp yine anuñla
barışur mı ki ‘aceb
Dün ‘Azîziyle turup gördüm
o fettân çekişür

70. ki:

Gazel 122

Mısra: 4
Ki bağlacı.

Mâh-ı nevdür kim alupdur
zîr-i pâyına sehâb
Ol ham-ı ebrû ki taraf-ı şeb-
külâh altındadır

71. ki:
Gazel 122
Mısra: 6
Ki bağlacı.

Câmi' -i mihründe sūzân iki
zer kandıldür
Kubbe-i çarhuñ ki cām-ı
mıhr ü mâh altındadır

72. ki:
Gazel 125
Mısra: 8
Ki bağlacı.

Meger bir serv-i dil-cü destin
alup şaldı kühsāra
Ki yaşın cūy edüp kühsārda
âb-ı revân ağlar

73. ki:
Gazel 131
Mısra: 4
Ki bağlacı.

Nece kan ağlamasun dīde-i
gam-dīdelerüm
Nece demdür ki görünmez o
perī-peykerimüz

74. ki:
Gazel 131
Mısra: 7
Ki bağlacı.

Bizüz ol pādşeh-i mülk-i
maḥabbet ki bizüm
Mihnet ü derd ü gam u guşşa
durur askerimüz

75. ki:
Gazel 135
Mısra: 6
Ki bağlacı.

Hāk-i harīm-i yārüm ile
örtüñüz beni
Küyında ölicecek ki tenüm
yere karasuz

76. ki:
Gazel 137
Mısra: 6
Ki bağlacı.

Açıl mānend-i gönca gül şen
ol dehrüñ yüzi gülsün
Eger sen bil ki şen olmayasın
rüy-ı cihān gülmez

77. ki:
Gazel 137
Mısra: 10
Ki bağlacı.

'Azizīye bugün gül yüzini
göstermedi beñzer
Ki gördüm yüzi gözi ağlar ey
rüh-ı revân gülmez

78. ki:
Gazel 138
Mısra: 1
Ki bağlacı.

Şeşder-i gamda ki hecrüñle
senüñ zārüz biz
Kendümüzden ki olur şöyle
ki bīzārüz biz

79. ki:
Gazel 138
Mısra: 2
Ki bağlacı.

Şeşder-i gamda ki hecrüñle
senüñ zārüz biz
Kendümüzden ki olur şöyle
ki bīzārüz biz

80. ki:
Gazel 139
Mısra: 2
Ki bağlacı.

Hançer-i 'ışkı o yārüñ deme
sīnem yaramaz
Yarar ammā ki dilā yāre
olursın yaramaz

81. ki:
Gazel 139
Mısra: 4
Ki bağlacı.

Dolaşursın dil-i 'uşşāka deyü
alup ele

Gün olur mı ki o meh zülfini
yuyup şaramaz

82. ki:
Gazel 139
Mısra: 7
Ki bağlacı.

Ol mehi bulmak için yeri vü
gögi aramaz
Gün mi vardur ki yaşum
seyli vü āhum düdi

83. ki:
Gazel 139
Mısra: 10
Ki bağlacı.

Āstānına 'Azizī nece varsun
o şehüñ
Ki gedā şāh-ı cihān olduğı
yere varamaz

84. ki:
Gazel 143
Mısra: 1
Ki bağlacı.

Biz ki sākī būs-ı la'l-i cān-
fezāya māyilüz
Ehl-i zevkuz nüş-ı cām-ı dil-
küşāya māyilüz

85. ki:
Gazel 147
Mısra: 5
Ki bağlacı.

Zü'l-fiķār-ı gamze-y-ile sen
ki Ḥaydarsın velī
Biz de neçe şir-i merd ile
oçurmuş çurmuşuz

86. ki:
Gazel 151
Mısra: 1
Ki bağlacı.

Göñlüñde vefā sebzi dedüm
ki neden bitmez
Ol gönca-dehen dedi
mermerde çemen bitmez

87. ki:
Gazel 158
Mısra: 1
Ki bağlacı.

O zülf-i mār misk-āsā ki rüy-
ı yāra şarmaşmış
Siyeh ejder durur gencine-i
ruhsāra şarmaşmış

88. ki:

Gazel 158

Mısra: 3

Ki bağlacı.

Ten-i zārüm ki kılmışdur
ihāta kalb-i vīrānı
Örümcek tārıdur şankim
yıkılmış dāra şarmaşmış

89. ki:

Gazel 158

Mısra: 5

Ki bağlacı.

Haṭ u haddūñ gamıyla dün
bir āh etdüm ki aǧzumdan
Dütünler oldı peydā pāre
pāre nāra şarmaşmış

90. ki:

Gazel 159

Mısra: 1

Ki bağlacı.

Kim ki cānān ile oldı bāde-
nūş
Meclis-i devrānda cānın tutdı
hoş

91. ki:

Gazel 163

Mısra: 2

Ki bağlacı.

Gözün kan dökmeği ol
gamze-i bī-dāddan görmiş
Zihī hūnī ki merdüm-küşlüği
cellāddan görmiş

92. ki:

Gazel 164

Mısra: 1

Ki bağlacı.

Meges-i cāna ki la‘li o şehūñ
hūvān olmuş
Ḥam-ı zülf-i düm-i ṭāvūs-ı
mekes-rān olmuş

93. ki:

Gazel 164

Mısra: 8

Ki bağlacı.

‘Aks-i berg-i gül ü nesrīn-ile
her cüy-ı çemen
Bir gümüş mā‘i varaǧdur ki
zer-efşān olmuş

94. ki:

Gazel 166

Mısra: 3

Ki bağlacı.

Şöyle iti derilürler ki segān-ı
kūyuñ
Ellerinden kim ola kim ede
dāmānı ḥalāş

95. ki:

Gazel 166

Mısra: 5

Ki bağlacı.

Murǧ-ı cānum kafes-i tende
ki olmuşdur esīr
Gelüp ey kaşı kemān kıldı
okuñ anı ḥalāş

96. ki:

Gazel 168

Mısra: 6

Ki bağlacı.

Şanuram gülşen-i kūyuñda
gül-i sürh açılır
Tāb-ı mülden ki bulur reng ü
leṭāfet ‘arız

97. ki:

Gazel 168

Mısra: 10

Ki bağlacı.

‘Aks-i rüyūñla bulur āyīne-i
hūsñ şuret
Ki meh-i gökden olur nūr u
melāḥat ‘arız

98. ki:

Gazel 169

Mısra: 3

Ki bağlacı.

Şöyle gubārdur ki ḥat-ı la‘li
ol mehūñ
Yākūt daḥı yazmadı böyle
gubār ḥat

99. ki:

Gazel 174

Mısra: 9

Ki bağlacı.

Ḥāk et yolında eşküñ ü
rüyūñ ki yārdan
Etmez ‘Azīzī ‘aşık olan sīm
ü zer dirīğ

100. ki:

Gazel 175

Mısra: 6

Ki bağlacı.

Nece ḥavf etmeyeyin ben o
gözi cellāda
Ki çeker üstüme her bir
müjesi ḥışm-ıla tīğ

101. ki:

Gazel 177

Mısra: 9

Ki bağlacı.

Ḳanı ol gün ki ‘Azīzī ḳuluña
cāmi‘de
Deyesin cum‘a namāzın
ḳılup eyyām-ı şerīf

102. ki:

Gazel 185

Mısra: 6

Ki bağlacı.

Ḳoma kūyuñda ḳara yüzlü
raḳṭbi zinhār
Gülsitān içre yaraşmaz ki ola
dāl Budak

103. ki:

Gazel 186

Mısra: 2

Ki bağlacı.

‘Ades-i ḥāl-i ‘izāruñ bulur ey
meh revnak
Tāb-ı mülden ki ruḥūñ
derlese burçaḳ burçaḳ

104. ki:

Gazel 186

Mısra: 9

Ki bağlacı.

Ḳavm-i Reyyan mı benefşe
ki geyer nīlī küleh

Şeh-i Ken'ân mı gül-i Mısrî
şarar başına ak

105. ki:

Gazel 186

Mısra: 12

Ki bağlacı.

Naqd-i cāna alurın 'ālem-i
vaşl-ı yārı
Verseler almazın ammā ki
cihānı aylak

106. ki:

Gazel 187

Mısra: 3

Ki bağlacı.

Nece zinde ola dil Hızırı ki
nüş eylemege
Leb-i dilber gibi bir çeşme-i
hayvānum yok

107. ki:

Gazel 199

Mısra: 4

Ki bağlacı.

Bize neyler cemālin 'arz
edüp māh
Ki biz hürşid-i pür-envār
gördük

108. ki:

Gazel 199

Mısra: 6

Ki bağlacı.

Gözün efkārına mı düşdi
nergis
Ki gülşende katı bīmār
gördük

109. ki:

Gazel 203

Mısra: 7

Ki bağlacı.

Çemende bülbüle karşı
niçün gelmez ki reftāra
Ayağına diken mi batdı şāh-ı
verd-i ra'nānuñ

110. ki:

Gazel 207

Mısra: 9

Ki bağlacı.

Bir gün ola ki 'Azizî erişüp
top-ı ecel
Sāye-veş hāke berāber ede
burc-ı bedenüñ

111. ki:

Gazel 208

Mısra: 3

Ki bağlacı.

Bir letāfet var ki ey gül-ruḥ
görünse nāgehān
Ādemüñ 'aqlın alur
sīneñdeki sīmīnlik

112. ki:

Gazel 215

Mısra: 1

Ki bağlacı.

Ruḥüñ bir māh-ı enverdür ki
hürşid-i semādan yeg
Boyuñ bir şāh-ı 'ar'ardur ki
naḥl-i müntehādan yeg

113. ki:

Gazel 215

Mısra: 2

Ki bağlacı.

Ruḥüñ bir māh-ı enverdür ki
hürşid-i semādan yeg
Boyuñ bir şāh-ı 'ar'ardur ki
naḥl-i müntehādan yeg

114. ki:

Gazel 215

Mısra: 8

Ki bağlacı.

Ṭarīḳ-ı fenn-i 'ışkı Ḳays
gelsün benden öğrensün
Ki yok ol şan'atuñ yolın
bulur ben mübtelādan yeg

115. ki:

Gazel 220

Mısra: 9

Ki bağlacı.

Şeh-per-i Rūḥü'l-emīndür ki
verür rüyına zīb
Zülf-i müşkīn-i hümā-bāli
Meḥemmed Şāhuñ

116. ki:

Gazel 226

Mısra: 8

Ki bağlacı.

Tiğ-i ḥün-rizi kemer-
bendinde anuñ güyiyā
Bir ḥarāmīdür ki bekler insān
öldürmege bel

117. ki:

Gazel 234

Mısra: 8

Ki bağlacı.

Yanarsañ şem'-veş
pervāneye yan ḥālūñi ey dil
Şaḳın bülbüle tıyurma ki
bulduğm öter bülbül

118. ki:

Gazel 235

Mısra: 5

Ki bağlacı.

Beñzer ki yine 'azm-i çemen
eyledi ol ḥür
Kim döndi cinān bāğma
şahrā-yı Sitanbul

119. ki:

Gazel 239

Mısra: 1

Ki bağlacı.

Çün ki verdüñ dehen-i
dilbere dil
Kendüñ ey 'aşıḳ-ı bī-dil yok
bil

120. ki:

Gazel 240

Mısra: 3

Ki bağlacı.

Dem mi vardur ki ḥayāl-i
ḥad ü la'lüñ sākī
Ḥücre-i dilde gelüp etmeye
bezm-i gül ü mül

121. ki:

Gazel 245

Mısra: 6

Ki bağlacı.

Şöyle zeyn oldı tenüm oḳları
peykānında
Ki gören ḳal'a-i āhen şanur
oldı bedenüm

122. ki:

Gazel 247
Mısra: 13
Ki bağlacı.

‘Azīziye vefālar kıl ki dā’im
Saña etsün du‘ālar Muşli
şāhum

123. ki:

Gazel 253
Mısra: 1
Ki bağlacı.

Ben ki rüy-ı zerd ile küh-ı
belā arslanıyam
Kara kara dağlarla deşt-i
gam kaplanıyam

124. ki:

Gazel 257
Mısra: 9
Ki bağlacı.

Çok zamāndur ki ‘Azīzī
yārūñ
Gam-ı zülfiyle perīşān-hālem

125. ki:

Gazel 258
Mısra: 4
Ki bağlacı.

Ten cür‘asını hāke şalup
bezm-i cihānda
Bir mest-i harābem ki ecel
cāmına kandum

126. ki:

Gazel 261
Mısra: 3
Ki bağlacı.

‘Işk-ıla çārem ancak kaldı
aña ki şāhum
Gün gibi başum alup gidem
vilāyetūñden

127. ki:

Gazel 261
Mısra: 1
Ki bağlacı.

Gördi ki dīvāne kıldı ‘arız-ı
cānān günü
Şa‘şa’a zencirine bend eyledi
devrān günü

128. ki:

Gazel 269
Mısra: 5
Ki bağlacı.

Harābāt ehlinūñ yanında
kerh etme ki ey zāhid
Ki yegdür bir kadeh mey
anlara biñ tāt-ı Edhemden

129. ki:

Gazel 269
Mısra: 6
Ki bağlacı.

Harābāt ehlinūñ yanında
kerh etme ki ey zāhid
Ki yegdür bir kadeh mey
anlara biñ tāt-ı Edhemden

130. ki:

Gazel 278
Mısra: 10
Ki bağlacı.

Zen-i dünyāya ‘Azīzī gönülūñ
Şöyle ki vermeyesin ersin
sen

131. ki:

Gazel 282
Mısra: 3
Ki bağlacı.

Ruḥ-ı rengīnūñi ‘arz et ki
‘aqsinden anuñ ey büt
Der ü dīvār-ı deyr-i dīde pür-
naş-ı nigār olsun

132. ki:

Gazel 282
Mısra: 10
Ki bağlacı.

‘Azīzī lebleri şeftālūsın vaşf
eyle o servūñ
Eger derseñ ki eş‘arum lezīz
ü ābdār olsun

133. ki:

Gazel 288
Mısra: 6
Ki bağlacı.

Ya meger pervāz edüp
‘uqqāb-ı çarḥ-ı bed-fi‘āl
Açdı minķārın ki ede kaçd-ı
şikār-ı murğ-ı cān

134. ki:

Gazel 288
Mısra: 8
Ki bağlacı.

Pire Zāl-i dehr olupdur ya
meger mātem-zede
Ki eyledi vech-i ‘abūsı üzre
nāhunla nişān

135. ki:

Gazel 289
Mısra: 1
Ki bağlacı.

Şol cāy-ı pür-şafā ki ola saña
vañan Ḥasan
Yokdur yanumda farkı anuñ
Ka‘beden Ḥasan

136. ki:

Gazel 291
Mısra: 9
Ki bağlacı.

Mey-fürüşūñ ki ciger-
küşesidür duḥter-i rez
Bulduğum yerde ‘Azīzī anı
ra‘nā çekeyin

137. ki:

Gazel 292
Mısra: 12
Ki bağlacı.

Elūñden Zū‘l-fiķār-ı hāme
düşmez oldı bir laḥza
‘Azīzī kişver-i nazm içre sen
beñzer ki Ḥaydersin

138. ki:

Gazel 293
Mısra: 1
Ki bağlacı.

Her kaçtre-i eşküm ki çıkar
dīde-i terden
‘Işkuñda baña yeg gelür ol
dürr ü güherden

139. ki:

Gazel 294
Mısra: 4
Ki bağlacı.

Ne gam ol ‘aşıka ma‘şukı
vefādār olıcağ

Ġam añadur ki tuta yār-ı
cefākār etegin

140. **ki:**
Gazel 296
Mısra: 6
Ki bağlacı.

Gören şanur ki âteşler şaçar
şu ‘bân ağzından
Şerer-efşân olup âhum
çekilelden göge mâhum

141. **ki:**
Gazel 297
Mısra: 5
Ki bağlacı.

Ben o şâh-ı kişver-i ‘ışkâm
ki bî-hayl ü haşem
Kim yanumda bir durur çetr-
i kühen hargâh-ı nev

142. **ki:**
Gazel 301
Mısra: 5
Ki bağlacı.

Ne revâdur ki ey şeh-i hûbân
Ki tolar boynuña kolın gîsü

143. **ki:**
Gazel 301
Mısra: 6
Ki bağlacı.

Ne revâdur ki ey şeh-i hûbân
Ki tolar boynuña kolın gîsü

144. **ki:**
Gazel 316
Mısra: 3
Ki bağlacı.

‘İşk ellerin şu deñlü geşt
eyledüm ki şimdi
Bir adımı bilür yok kendü
vilâyetümde

145. **ki:**
Gazel 317
Mısra: 1
Ki bağlacı.

Ġamdülillâh ki edüp luţf u
‘inâyet rûze
Eyledi halkı yine ehl-i
sa‘âdet rûze

146. **ki:**
Gazel 318
Mısra: 8
Ki bağlacı.

Olaldan şeşder-i ğam sîne
pullar dâğlar cânâ
Oyunlar oynadı ‘ışkuñ ki
denmez bu dil-i zâra

147. **ki:**
Gazel 322
Mısra: 12
Ki bağlacı.

Ol şehûñ câm-ı lebi yâdına
nüş eyler imiş
Her ne yerde ki ‘Azîzî mey-i
hamrâ görse

148. **ki:**
Gazel 323
Mısra: 4
Ki bağlacı.

Meger mihr-i cemâlınden
haber almağ diler yârûñ
Ki her şeb tolanur küyün
kamer cäsüs şeklinde

149. **ki:**
Gazel 323
Mısra: 7
Ki bağlacı.

Sen ol şehsin ki şeh-r-i
rif‘atüñde päsbanuñdur
Felek kim şem‘-i mâhî hıfz
eder fânüs şeklinde

150. **ki:**
Gazel 323
Mısra: 9
Ki bağlacı.

Ruġuñ bir deyr-i Meryemdür
ki olmuş mu‘tekif anda
Siyeh jend ile zülfüñ kâfiri
sâlüs şeklinde

151. **ki:**
Gazel 323
Mısra: 12
Ki bağlacı.

‘Adü-yı ħar-mizâcuñ sırtına
ur derd ü ğam bârin

Ki ol dünyâyı ursañ götürür
câmüs şeklinde

152. **ki:**
Gazel 330
Mısra: 6
Ki bağlacı.

Nev-bahâr-ı ruġ-ı dilber o
siyeh beñler ile
Beñzer ol bâğa ki zeyn ola
karanfüller ile

153. **ki:**
Gazel 334
Mısra: 4
Ki bağlacı.

Meger nâm-ı maĥabbet
defter-i ħübândan oldu ħak
Ki yok mihr ü vefânuñ adın
añar meh-liĳâlarda

154. **ki:**
Gazel 334
Mısra: 9
Ki bağlacı.

‘Azîzî ol tabîbüñ şöyle bî-
ĥaddür ki bîmârı
Yaturlar bir biri üzre der-i
dârü’ş-şifâlarda

155. **ki:**
Gazel 337
Mısra: 5
Ki bağlacı.

Ben o şâh-ı kişver-i ‘ışkâm
ki çeşm-i rûzgâr
Görmedi dârâtumı Dârâda vü
Dârâbda

156. **ki:**
Gazel 339
Mısra: 10
Ki bağlacı.

Sultân-ı ‘ışk olup Ķays
urundı başına tâc
Şanmañ ki yapıdı kuşlar
farĳında âşyâne

157. **ki:**
Gazel 340
Mısra: 8
Ki bağlacı.

‘Ömri oldukça hālâş
olacağın añlamazın
Dil ki bend oldı senüñ zülf-i
perîşānuñda

158. ki:

Gazel 340

Mısra: 9

Ki bağlacı.

Neçe demdür ki ‘Azizî
ağıdup gözi yaşın
Cüy-veş nāle eder vādi-i
hicrānuñda

159. ki:

Gazel 343

Mısra: 2

Ki bağlacı.

Haṭ-ı miskîn ruḥ-ı dilber-i
fettāna gele
Beñzer ol kâfir-i bî-dîne ki
îmāna gele

160. ki:

Gazel 343

Mısra: 6

Ki bağlacı.

Leb-i mey-günüñü ver
ağzuma ey ‘İsî-dem
Dil-i pejmürdemi derseñ ki
eger cāna gele

161. ki:

Gazel 343

Mısra: 9

Ki bağlacı.

Erdi bir dem ki ‘Azizî yine
güller açılıp
Bülbül-i na’ra-zenān-ı çemen
efğāna gele

162. ki:

Gazel 355

Mısra: 8

Ki bağlacı.

Gidüp ‘aklı başından pāy-ı
murgāna yuvalandı
Ne dem meydān-ı ‘ışka
girmege Mecnūn ki ser açdı

163. ki:

Gazel 356

Mısra: 3

Ki bağlacı.

‘Aceb bir murğ-ı dil var mı
ki ol serv-i ser-efrāzuñ
Cihān bāğında olmaya şikār-
ı çeşm-i şehbāzı

164. ki:

Gazel 361

Mısra: 1

Ki bağlacı.

Gördi ki dīvāne kıldı ‘arız-ı
cānān günü
Şa‘şa‘a zencîrine bend eyledi
devrān günü

165. ki:

Gazel 363

Mısra: 8

Ki bağlacı.

Gece küyuñda yaturken
‘aceb ne gördi ‘aşıklar
Ki āh u nāle-i şeb-gîri bām-ı
çarḥa ergürdi

166. ki:

Gazel 364

Mısra: 13

Ki bağlacı.

Beñzer ol şırça sarāya ki
‘Azizî göñlüm
Kim anuñ şınmış ola seng-i
kazādan cāmı

167. ki:

Gazel 368

Mısra: 1

Ki bağlacı.

O meh-rū baña incinmiş
‘aceb bilsem ki ne’ m gördi
Meger kaşı femi ‘akşı ile
çeşmümde nem gördi

168. ki:

Gazel 373

Mısra: 1

Ki bağlacı.

Haṭtı ki gelüp ‘arız-ı cānāna
tolaşdı
Āhum dütünü mihr-i
diraḥşāna tolaşdı

169. ki:

Gazel 373

Mısra: 3

Ki bağlacı.

Her kim ki ruḥı şem‘ine dil
verdi o māhuñ
Pervāne gibi āteş-i sūzāna
tolaşdı

170. ki:

Gazel 375

Mısra: 5

Ki bağlacı.

Gökden enmiş ḥürîdür güyā
ki ‘izz ü nāz ile
Bir perî-peyker melek-
sîmāya verdüm göñlümi

171. ki:

Gazel 377

Mısra: 4

Ki bağlacı.

Nesine gurre olursın be
göñül dünyānuñ
Kime kaldı ki saña kıla bu
milket bākî

172. ki:

Gazel 378

Mısra: 8

Ki bağlacı.

Meger bir ebr-i miskîndür o
şāhuñ tāt-ı semmürü
Ki almış zîr-i pāyına ser-i
ḥurşîd-i raḥşānı

173. ki:

Gazel 382

Mısra: 10

Ki bağlacı.

Gören beni yanında yārūñ
‘Azizî yolda
Şanur ki Lāla Paşa
şehzādeye yanaşdı

174. ki:

Gazel 388

Mısra: 3

Ki bağlacı.

Şöyle ḥünîdür ki çeşm-i
gamze-kārı ol mehūñ

Dem-be-dem kanlar döker
durmaz harāmiler gibi

175. ki:

Kaside 1

Mısra: 10

Ki bağlaci.

Eşer-i bü-yı vefâ görmedi
gül den bülbül
Gül-i ra'nâyı dil-i bülbül
egerçi ki sever

176. ki:

Kaside 1

Mısra: 59

Ki bağlaci.

Esb-i gülgün-ı Süheylî ki
dem-i bülbüldür
Na'ra urduqça eder güş-ı gül
ü bülbüli ker

177. ki:

Kaside 1

Mısra: 65

Ki bağlaci.

Câm-ı kaşrı ki anuñ bir gül-i
bî-bülbüldür
Reşk eder ol gül-i bî-bülbüle
mihri enver

178. ki:

Kaside 1

Mısra: 91

Ki bağlaci.

Bu kaşdem ki pür evşâf-ı
gül ü bülbüldür
Beñzer ol bâga tuta bülbül ü
gül anda maķar

179. ki:

Kaside 1

Mısra: 96

Ki bağlaci.

Bülbül-i gülşene açdırmaz
ağız gelse söze
Bülbül-i tab'-ı latifüm ki o
gül vaşfin eder

180. ki:

Kaside 2

Mısra: 18

Ki bağlaci.

Ķamer-i burc-ı 'atâ Ķazret-i
Şemsî Paşa
Ki sürer pâyına yüz şems ü
kamer leyl ü nehâr

181. ki:

Kaside 3

Mısra: 37

Ki bağlaci.

Ebr-i cüduñdan ki baħre
tañlasa bir kaçre nem
Ol nem ile baħr o dem bir
lülü-yı raħşân olur

182. ki:

Kaside 3

Mısra: 48

Ki bağlaci.

Bir ecel şehbâzıdır kim
murg-ı cân eyler şikâr
Tir-i dil-düzuñ ki a'dâ üstine
perrân olur

183. ki:

Kaside 3

Mısra: 51

Ki bağlaci.

Her ne meclisde ki cām-ı
luñfuñ ola cür'a-rîz
La'l ile yâķüt u mercāna o
meclis kân olur

184. ki:

Kaside 3

Mısra: 58

Ki bağlaci.

Mañla'u'l-envârdur yâ
Mañzenü'l-Esrârdur
Tab'-ı vaķķâduñ ki eş'aruñ
gören Ķayrân olur

185. ki:

Kaside 3

Mısra: 63

Ki bağlaci.

MedĶ-i zâtuñ etmege her geh
ki ağâz eylesem
Gün gibi bu mañla'-ı meh-
veş dile lem'an olur

186. ki:

Kaside 3

Mısra: 79

Ki bağlaci.

Eyle der-faķram ki yanumda
añulsa bir direm
Sâ'il-i eşk-i revânım
dideden ceryân olur

187. ki:

Kaside 3

Mısra: 37

Ki bağlaci.

Ebr-i cüduñdan ki baħre
tañlasa bir kaçre nem
Ol nem ile baħr o dem bir
lülü-yı raħşân olur

188. ki:

Kaside 3

Mısra: 48

Ki bağlaci.

Bir ecel şehbâzıdır kim
murg-ı cân eyler şikâr
Tir-i dil-düzuñ ki a'dâ üstine
perrân olur

189. ki:

Kaside 3

Mısra: 51

Ki bağlaci.

Her ne meclisde ki cām-ı
luñfuñ ola cür'a-rîz
La'l ile yâķüt u mercāna o
meclis kân olur

190. ki:

Kaside 3

Mısra: 58

Ki bağlaci.

Mañla'u'l-envârdur yâ
Mañzenü'l-Esrârdur
Tab'-ı vaķķâduñ ki eş'aruñ
gören Ķayrân olur

191. ki:

Kaside 3

Mısra: 63

Ki bağlaci.

MedĶ-i zâtuñ etmege her geh
ki ağâz eylesem
Gün gibi bu mañla'-ı meh-
veş dile lem'an olur

192. **ki:****Kaside 3**

Mısra: 79

Ki bağlacı.

Eyle der-fakram ki yanumda
añulsa bir direm
Sā'il-i eşk-i revānum
dīdeden ceryān olur

193. **ki:****Kaside 4**

Mısra: 20

Ki bağlacı.

Her gece tā şubh olunca
başına odlar yaçar
N'eyledi āyā ki bilsem
gerdiş-i gerdāna şem'

194. **ki:****Kaside 5**

Mısra: 2

Ki bağlacı.

Şeh-i devr-i zamān Sultān
Selīm han-ı felek-ıqadrūñ
Ki hāk-i dergehīdūr cümle
başı tācı şāhānuñ

195. **ki:****Kaside 5**

Mısra: 26

Ki bağlacı.

Eder ehl-i kemāle her kişi
rağbet bi-hamdillāh
Ki vardur iltifātı zümre-i
erbāb-ı 'irfānuñ

196. **ki:****Kaside 5**

Mısra: 30

Ki bağlacı.

N'ola maqbūl-i halk-ı 'ālem
olsa ş'i'ri Nev'inūñ
Ki yok nev'-i beşerde mişli
nazmı-y-ıla o hanuñ

197. **ki:****Kaside 5**

Mısra: 40

Ki bağlacı.

Geçinse 'arşa-i nazmuñ
delīri n'ola Şānī Beg

Ki yokdur bahş-i ş'i're cür'eti
anuñla bir cānuñ

198. **ki:****Kaside 5**

Mısra: 56

Ki bağlacı.

Oқuyup yazmadan Vālī
'aceb mi olsa ger hālī
Ki yok qādrin bilūr 'ālemde
ehl-i nazm u inşānuñ

199. **ki:****Kaside 5**

Mısra: 129

Ki bağlacı.

Fedāyī Beg ki yokdur hüsñ ü
hulk-ıla aña mānend
Sürür-ı sine nür-ı dīdesidür
nesl-i insānuñ

200. **ki:****Kaside 5**

Mısra: 135

Ki bağlacı.

'Azīzī-i du'ā-güyuñ ki Mısr-ı
nazma mālīkdür
Olupdur Yūsuf-ı ma'nileri
maqbūli ihvānuñ

201. **ki:****Kaside 5**

Mısra: 140

Ki bağlacı.

Görüp nazm-ı şeker-rīzüm
umaram meyl ede yārān
Ki zīrā sükkeredür meyli her
tūfī-i güyānuñ

202. **ki:****Kıt'a 1**

Mısra: 20

Ki bağlacı.

Zer eder hāki kīmyā nazaruñ
Baña da kııl nazar ki hāk-i
derem

203. **ki:****Kıt'a 2**

Mısra: 3

Ki bağlacı.

Degülem hābbeye mālīk ki
deynüm
Edā edüp erem rāhat-serāya

204. **ki:****Kıt'a 2**

Mısra: 6

Ki bağlacı.

Ne müşkil derd olurmuş
aқçasızlık
Ki uğratdı beni renc ü 'anāya

205. **ki:****Kıt'a 3**

Mısra: 4

Ki bağlacı.

Ğağab ehlinden olmağı terk
et
Ki ğağab fāsīd eyler imāni

206. **ki:****Kıt'a 7**

Mısra: 2

Ki bağlacı.

Etme nā-ehle şaқın ehl-i
hüner
Ki hüner qādrini nā-dān ne
bilür

207. **ki:****Kıt'a 15**

Mısra: 9

Ki bağlacı.

Qomaz dilde ğubār ammā ki
esrār
Ye anı tuymasun esrāruñ
ağyār

208. **ki:****Kıt'a 15**

Mısra: 15

Ki bağlacı.

Ki zīrā bā'is-i demdür o her
dem
Anı içmez özini bilen ādem

209. **ki:****Kıt'a 22**

Mısra: 4

Ki bağlacı.

Reşk-i māh olmasun mı şām
u şeh

Ki döker dest ü pāya mā
muşluk

210. **ki:**

Lugaz 2

Mısra: 1

Ki bağlacı.

Ol ne şaḥş olur ki endāmı
anuñ
Beñzer insān-ı za'ife ser-be-
ser

211. **ki:**

Lugaz 2

Mısra: 4

Ki bağlacı.

Qararur tırur yanında
ādemüñ
Söylemez ammā ki hergiz
ḥayr u şer

212. **ki:**

Lugaz 3

Mısra: 1

Ki bağlacı.

Ol ne çarḥ olur ki dāyım
devr eder
Zārīḡi neçe fersaḥ yer gider

213. **ki:**

Lugaz 6

Mısra: 1

Ki bağlacı.

Ol ne pīr olur ki ḥamdur
ḳāmeti
Zārī zārī aḡlamaḳdur 'ādeti

214. **ki:**

Lugaz 8

Mısra: 1

Ki bağlacı.

Ol ne murḡ olur ki bāl ü per
açup
Gāḥ cevlan u gehī ṭayrān
eder

215. **ki:**

Lugaz 17

Mısra: 2

Ki bağlacı.

Ol nedür kim dāne-i yāḳūt-
vār
La'ldür ammā ki la'l-i ābdār

216. **ki:**

Matla 7

Mısra: 2

Ki bağlacı.

Nece yād etmesün bezm-i
vişālūñ 'āşık-ı dil-rīş
Ki derler ey lebi mey-gün
zikru'l-'ayş nişfu'l-'ayş

217. **ki:**

Matla 17

Mısra: 2

Ki bağlacı.

Uydurup yanına her ḥār u
ḥes ü ḥāşāki
'Azm-i gül-geşt-i çemen ede
o gül ḥāşā ki

218. **ki:**

Matla 18

Mısra: 1

Ki bağlacı.

Kim ki rüy-ı dilbere berg-i
gül-i aḥmer demiş
Yāsemen-veş yüzi aḡ olsun
ki rengin yer demiş

219. **ki:**

Matla 18

Mısra: 2

Ki bağlacı.

Kim ki rüy-ı dilbere berg-i
gül-i aḥmer demiş
Yāsemen-veş yüzi aḡ olsun
ki rengin yer demiş

220. **ki:**

Matla 30

Mısra: 2

Ki bağlacı.

Dünyede ben çekdügüm bār-
ı belā vü miḥneti
Bil ki gerdün çekse bir gün
ṭāḳ olurdu ṭāḳati

221. **ki:**

Matla 67

Mısra: 2

Ki bağlacı.

Ḥām olma gözüñ aç destüñe
alsañ ḥāme
Nām-ı Sübhānı yaz evvel ki
ola ser-nāme

222. **ki:**

Matla 76

Mısra: 1

Ki bağlacı.

Şol şubḥ-dem ki yuya yüzün
ol gül āb ile
Gülzār-ı dehri pür ede büy-ı
gülāb ile

223. **ki:**

Mesnevi 1

Mısra: 9

Ki bağlacı.

Nece kulle ki çarḥa hem-
serdür
Āb-ı rüy-ı ḳilā'-ı kişverdür

224. **ki:**

Mesnevi 1

Mısra: 55

Ki bağlacı.

Ḥamdülillāḥ ki şimdi her
revzen
Geydi aḳ sādeler
muşamma'dan

225. **ki:**

Mesnevi 1

Mısra: 74

Ki bağlacı.

Rüz-ı maḥşerde mihr-i nūr-
eşşān
Ki ola mānend-i āteş-i süzān

226. **ki:**

Muamma 22

Mısra: 2

Ki bağlacı.

Terahḥum ḳıl o zār u
mübtelāya
Ki ḳaddüñ görse ḥamd eyler
Ḥudāya

227. **ki:**

Muamma 28

Mısra: 2

Ki bağlacı.

Severler dilber-i pür-ḥālî
dünyâ
Şu dilberde ki zülf ola
ḥuşûşâ

228. **ki:**
Muamma 29
Mısra: 1
Ki bağlacı.

Gören şanur ki pertev şaldı
bāğa mihr-i nūr-eşân
Gül-i bî-ḥad arasında o meh-
veş kim ede cevlan

229. **ki:**
Muamma 30
Mısra: 1
Ki bağlacı.

Olur bî-ḥad 'alev ey dil
hüveydâ
Derünümünden ki ola âh peydâ

230. **ki:**
Muamma 37
Mısra: 1
Ki bağlacı.

Bir letâfet var ki dendânında
ol gönca-dehân
Ḥande etdükçe görünür
çehrem içinde 'iyân

231. **ki:**
Muamma 43
Mısra: 1
Ki bağlacı.

Ben ki bîmâr-ı 'ışq-ı dil-
dâram
Hemdem-i âh u nâle vü
zâram

232. **ki:**
Müseddes 3
Mısra: 20
Ki bağlacı.

Beni gördükçe şâhib-ma'rifet
mi zanneder âyâ
Ki râm olup baña el vermez
ölsem de zen-i dünyâ

233. **ki:**
Müseddes 4
Mısra: 12
Ki bağlacı.

Sen bu kemâl-i ḥüsni ile
bedr-i münîrsin
Ḥaqqâ budur ki bî-bedel ü
bî-nazîrsin

234. **ki:**
Müseddes 4
Mısra: 18
Ki bağlacı.

Sen bu kemâl-i ḥüsni ile
bedr-i münîrsin
Ḥaqqâ budur ki bî-bedel ü
bî-nazîrsin

235. **ki:**
Müseddes 4
Mısra: 24
Ki bağlacı.

Sen bu kemâl-i ḥüsni ile
bedr-i münîrsin
Ḥaqqâ budur ki bî-bedel ü
bî-nazîrsin

236. **ki:**
Müseddes 4
Mısra: 30
Ki bağlacı.

Sen bu kemâl-i ḥüsni ile
bedr-i münîrsin
Ḥaqqâ budur ki bî-bedel ü
bî-nazîrsin

237. **ki:**
Müseddes 4
Mısra: 36
Ki bağlacı.

Sen bu kemâl-i ḥüsni ile
bedr-i münîrsin
Ḥaqqâ budur ki bî-bedel ü
bî-nazîrsin

238. **ki:**
Müseddes 4
Mısra: 42
Ki bağlacı.

Sen bu kemâl-i ḥüsni ile
bedr-i münîrsin
Ḥaqqâ budur ki bî-bedel ü
bî-nazîrsin

239. **ki:**
Tarih 1

Mısra: 2
Ki bağlacı.

Ḥazret-i şâh Selîm ḥân-ı
zamân
Ki odur sâye-i Rahmân-ı
mecîd

240. **ki:**
Tarih 4
Mısra: 1
Ki bağlacı.

Sen ol şâhib-sa'âdetin ki
kadrüñ
Olupdur gün gibi eflâke
hem-ser

241. **ki:**
Tarih 14
Mısra: 2
Ki bağlacı.

Figân Aḥmed şubaşınıñ
elinden
Ki döymez zulmine anuñ
mezâlim

242. **ki:**
Tarih 19
Mısra: 2
Ki bağlacı.

O Ḥaydar-nâm u Âşaf-rây-ı
'âlem
Ki olmışdı Süleymân Ḥana
paşa

243. **ki:**
Tarih 22
Mısra: 13
Ki bağlacı.

Şol kadar kırdılar ki a'dâyı
Edemez küştesin şumar eḥad

244. **ki:**
Tarih 23
Mısra: 1
Ki bağlacı.

Ḥamdülillâh ki aldı tîgi ile
Şeh-i 'âlî-nijâd Şirvânı

245. **ki:**
Tesdis 3
Mısra: 6
Ki bağlacı.

Bunca feryādum işitdün
demedün dād edeyin
Sen ki dād etmeyesin ben
kime feryād edeyin

246. **ki:**

Tesdis 3

Mısra: 12

Ki bağlacı.

Bunca feryādum işitdün
demedün dād edeyin
Sen ki dād etmeyesin ben
kime feryād edeyin

247. **ki:**

Tesdis 3

Mısra: 18

Ki bağlacı.

Bunca feryādum işitdün
demedün dād edeyin
Sen ki dād etmeyesin ben
kime feryād edeyin

248. **ki:**

Tesdis 3

Mısra: 24

Ki bağlacı.

Bunca feryādum işitdün
demedün dād edeyin
Sen ki dād etmeyesin ben
kime feryād edeyin

249. **ki:**

Tesdis 3

Mısra: 30

Ki bağlacı.

Bunca feryādum işitdün
demedün dād edeyin
Sen ki dād etmeyesin ben
kime feryād edeyin

250. **ki:**

Tesdis 3

Mısra: 36

Ki bağlacı.

Bunca feryādum işitdün
demedün dād edeyin
Sen ki dād etmeyesin ben
kime feryād edeyin

251. **ki:**

Tesdis 3

Mısra: 42

Ki bağlacı.

Bunca feryādum işitdün
demedün dād edeyin
Sen ki dād etmeyesin ben
kime feryād edeyin

252. **ki:**

Gazel 3

Mısra: 10

Böylece, bu sayede.

Gel ey meh gül yüzünü şubh-
dem gün gibi 'arz eyle
Ki olsun bāğ-ı 'ālem ğarğa-i
envār ser-tā-pā

ki zīrā:

1. **ki zīrā:**

Müseddes 3

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Çünkü, zaten.

Kemal ü ma'rifetden dem
uran şimdi haṭā eyler
Ki zīrā gūş eder yok cānına
ancak cefā eyler

ķıbāb:

1. **ķıbābı:-ı**

Kaside 5

Mısra: 13

Kubbeler.

Verür māh-ı felek gibi ķıbābı
'āleme revnaķ
Kenār-ı baħrūñ āb-ı rūyudur
ħammāmı Monlānuñ

ķible:

1. **ķible:-m**

Gazel 67

Mısra: 7

*Müslümanların
namazda yöneldikleri taraf,
Kâbe II herkesin teveccüh
ederek başvurduğu yer;
sevgilinin bulunduğu yer.*

Olaldan āstānuñ Ka'be-i
küy-ı şafā ķiblem

Na'alceñ nakşı anda ehl-i
diller secdegāhıdur

2. **ķiblem:-m**

Gazel 68

Mısra: 6

*Müslümanların
namazda yöneldikleri taraf,
Kâbe II herkesin teveccüh
ederek başvurduğu yer;
sevgilinin bulunduğu yer.*

Ṭavāf-ı Ka'benüñ ħazzı
egerçi yok degül ammā
Senüñ küyuñ ṭavāfında
benüm ķiblem şafā vardur

3. **ķiblem:-m**

Gazel 69

Mısra: 5

*Müslümanların
namazda yöneldikleri taraf,
Kâbe II herkesin teveccüh
ederek başvurduğu yer;
sevgilinin bulunduğu yer.*

Eşigüñde gözüm yaşı olur
her dem revān ķiblem
Meger ol Ka'be-i ehl-i şafā
bu 'ayn-ı zemzemdür

4. **ķiblem:-m**

Gazel 78

Mısra: 5

*Müslümanların
namazda yöneldikleri taraf,
Kâbe II herkesin teveccüh
ederek başvurduğu yer;
sevgilinin bulunduğu yer.*

Ķiblem yüzüñde haṭṭ-ı
siyāhuñ gören şanur
Gelmiş ṭavāf-ı Ka'be eder
ehl-i Şāmdur

5. **ķible:**

Gazel 313

Mısra: 6

*Müslümanların
namazda yöneldikleri taraf,
Kâbe II herkesin teveccüh
ederek başvurduğu yer;
sevgilinin bulunduğu yer.*

Ser-i küyuñ ṭavāf etsem
şafālar kesb eder cānum
Eşigüñ ķible mi anda Ka'be-i
'ulyā midur yoħsa

6. **kıblem:-m****Gazel 269**

Mısra: 3

Namaz kılariken

yönelinen kutsal yön; kible.

Lebüñ ser-çeşmesi üzre
görenler hañtũñı kıblem
Vuñũ eyler şanurlar ehl-i
Mekke âb-ı zemzemden

kible-i hâcet:1. **kible-i hâcet:****Gazel 58**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

İsteklerin gerçekleşmesi
için başvurulmuş makam.

Yârũñ harĩm-i gülşen-i
kũyını Ka'be-vâr
Erbâb-ı 'işk kible-i hâcet
edindiler

kıl:1. **kılca:-ca****Gazel 140**

Mısra: 10

Saç teli.

Mũy-ı miyân-ı yâri kemer-
veş kuçam deyũ
Kaldı 'Azĩzi çıkmaga bir
kılca cânımız

2. **kıldan:-dan****Gazel 251**

Mısra: 8

Saç teli.

Yâre zũlfeynin görüp dedũm
nedũr bu dedi kim
Murğ-ı dil şayd edici kıldan
duzağumdur benim

3. **kılsun:-sun****Gazel 46**

Mısra: 7

Yapmak, etmek,

eylemek, işlemek. Yardımcı
fiil olarak kullanılır. .

Kılsun tavâf-ı Ka'be-i küyün
o meh-veşũñ

Eyler şũ kim zamâne de kesb-
i şafâ ümĩd

4. **kıldı:-dı****Gazel 113**

Mısra: 4

Yapmak, etmek,

eylemek, işlemek. Yardımcı
fiil olarak kullanılır. .

Kañre kañre hũn-ı eşk-i dide-i
Ferhâddur

Lâleler kıldı hüveydâ
şanmañuz kuhsârlar

5. **kılmazdı:-maz, -dı****Gazel 227**

Mısra: 1

Yapmak, etmek,

eylemek, işlemek. Yardımcı
fiil olarak kullanılır. .

Jâleden kılmazdı destin pür-
dür-i şehvâr gül
Etmese pâyına ol servũñ anı
İsâr gül

6. **kıldı:-dı****Matla 54**

Mısra: 1

Yapmak, etmek,

eylemek, işlemek. Yardımcı
fiil olarak kullanılır. .

Anuñ için böyle tek ye kıldı
peydâ lâgerĩ
Tâ ki 'iştret eyleye bunda
gelen her lâğ eri

7. **kılın:-ın****Kaside 5**

Mısra: 112

Saz teli II Bazı

hayvanların derisinde, insan
vücudunun belli yerlerinde
çıkan, üst deri ürünü olan
ipliksi uzantı, kıl.

Kimi tañbũr u çeng ü ney
kimi kânũn sever ammâ
Yaşıl Beg bir kılın dünyâya
vermez rũh-efzânuñ

kıl ü kâl olmuş:1. **kıl ü kâl olmuş:-mış****Gazel 165**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Konuşulmak,
dedikodusu yapılmak.

Dediler müya beñzer 'âkıbet
ey meh miyânuñ-çũn
Dũn ehl-i diller ortasında
neçe kıl ü kâl olmuş

kıl ü kâli:1. **kıl ü kâli:-i****Gazel 226**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Dedikodu.

Kıl ü kâli ko yürũ ol mũ-
miyâna kıl nazâr
Görmek isterseñ 'Azĩzi ince
bellũ bir güzel

kilâb:1. **kilâb:****Gazel 22**

Mısra: 6

Köpekler II Rakipler.

N'ola küyuñda görüp
düşnâm ede a'dâ baña
Yâd kimse görse lâ-bũd
ürmesin qomaz kilâb

kilâb-ı küy-ı yâr:1. **kilâb-ı küy-ı yâr:****Gazel 311**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Sevgilinin mahallesinin
köpekleri II rakipler.

Ölsem ayrılmaya yanumdan
kilâb-ı küy-ı yâr
Kişi böyle ittiñad etmek
gerek yârân-ıla

kıl-be-kıl oldu:1. **kıl-be-kıl oldu:-dı****Gazel 228**

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Ince ince, kıl kıl olmak
II şiirin ince ince işlenerek
yazılması bağlamında.*

Esrâr-ı haţ-ı la'lüni ögsek de
mû-be-mû
Şi'rüm Ğubâri şi'ri-y-ile oldu
kıl-be-kıl

kılıc:

1. **ķılıcuñdan:-uñ, -dan**
Gazel 110
Mısra: 1
*Kın içine konup bir
kayışla bele takılan, çelikten
yapılmış, eğri veya düz, uzun
kesici silâh.*

Ķılıcuñdan şu ki yüz
döndüre mânend-i siper
Ğoreyin tîĝ-i nedâmetle teni
ola si per

2. **ķılıc:-ı**
Gazel 390
Mısra: 3
*Kın içine konup bir
kayışla bele takılan, çelikten
yapılmış, eğri veya düz, uzun
kesici silâh.*

Ķılıc-ı baña sitem eyleyici
ĝayre kerem
Baña cevr edici aĝyâre
vefâlar ķılıc-ı

3. **ķılıc-ıla:-ıla**
Matla 56
Mısra: 2
*Kın içine konup bir
kayışla bele takılan, çelikten
yapılmış, eğri veya düz, uzun
kesici silâh.*

Aldum âhumla belâ milkini
ser-bâzam ben
Ķılıc-ıla dirilür merd-i ser-
efrâzam ben

ķılıc:

1. **ķılıc:**
Gazel 390
Mısra: 1
*Yapan, eden, kılan II
sevgili.*

Ey baña cevr ü cefâ cebr-i
'anâlar ķılıc-ı
Yüregüm deldi dilim dildi
belâlar ķılıc-ı

2. **ķılıc:**
Gazel 390
Mısra: 2
*Yapan, eden, kılan II
sevgili.*

Ey baña cevr ü cefâ cebr-i
'anâlar ķılıc-ı
Yüregüm deldi dilim dildi
belâlar ķılıc-ı

3. **ķılıc:**
Gazel 390
Mısra: 4
*Yapan, eden, kılan II
sevgili.*

Ķılıc-ı baña sitem eyleyici
ĝayre kerem
Baña cevr edici aĝyâre
vefâlar ķılıc-ı

4. **ķılıc:**
Gazel 390
Mısra: 6
*Yapan, eden, kılan II
sevgili.*

Ğamzeñ okı dile tokundu
nece kez ammâ
Ğörmedüm câna müjeñ gibi
cefâlar ķılıc-ı

5. **ķılıc:**
Gazel 390
Mısra: 8
*Yapan, eden, kılan II
sevgili.*

Dil verüp her kese yanında o
yârüñ eydün
Çalmasun bulduĝını yohsa
haţâlar ķılıc-ı

6. **ķılıc:**
Gazel 390
Mısra: 10
*Yapan, eden, kılan II
sevgili.*

Kaşlaruñ ĝamzeñ oĝı el bir
edüp lâyık mı

Göz göre cân-ı 'Azîziye
ezâlar ķılıc-ı

ķilk-i 'utârid:

1. **ķilk-i 'utârid:-le**
Kaside 2
Mısra: 29
Kelime Tipi: -
Utarid'in kalemi.
*Utarid: Feleĝin katibi sayılıp
güzel söz ve yazı ile
sanatkarlığın sembolüdür.*

Şafha-i şemse kamer ķilk-i
'Utâridle yazar
Etse eş'ârın o şems-i kamer-
âsar iş'âr

ķilk-i zülfi:

1. **ķilk-i zülfi:-ı**
Gazel 7
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Şaç kalemi.

Haţ belürdi şafha-i rüyında
şanmañ ol mehüñ
Ķilk-i zülfi eyledi hüsn
âyetin taħrîr aña

ķılmaĝ:

1. **ķılmaĝa:-a**
Kaside 2
Mısra: 39
*Yapmak, etmek, ...
haline getirmek.*

Ķılmaĝa şems ü kamer
bezm-i laţîfnde buhür
Şems bir micmer-i zer-kâr u
kamer 'üd-ı Ķamâr

ķim:

1. **ķim:**
Gazel 1
Mısra: 2
*"Ki" gibi kullanılan bir
baĝlaç.*

Ğam-ı ebrüñ ruĝuñ üzre
ĝören der cânâ
Ğarf-i râdur kim anı üstine
almış ra'nâ

2. kim:**Gazel 1**

Mısra: 3

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Çeşm-i pür-hışmuñ ile
zülfüñi kim gördi dedi
Birisi 'ayn-ı 'anâdur birisi
cîm-i cefâ

3. kim:**Gazel 3**

Mısra: 3

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Anı hürşid-i rüyuñ yakmadı
çün kim şehâb-âsâ
Neden kararadı zülfüñ ey
kâmer-ruhsâr ser-tâ-pâ

4. kim:**Gazel 4**

Mısra: 5

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Gül-i nesrîn ile şöyle pür
oldı şahn-ı şahrâ kim
Nücüm ile müzeyyen çarha
döndi 'arşa-i gâbrâ

5. kim:**Gazel 4**

Mısra: 11

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

'Azîzî bir dem erdi kim yine
mecnû 'a-i gülden
Oğur şâh-ı bahârûñ medhîni
her bülbül-i güyâ

6. kim:**Gazel 6**

Mısra: 10

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Şağın meyl etme dünyânuñ
'Azîzî mâl u câhına
Demesünler saña Kârûn gibi
tâ kim sever dünyâ

7. kim:**Gazel 7****Mısra: 1***"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.*

Kühsâr-ı 'ışk kim göñlüm
olupdur şîr aña
Halka halka dūd-ı âhumdan
demür zencîr aña

8. kim:**Gazel 7**

Mısra: 10

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Hâtîr-ı vîrân-serâ-yı kavm-i
a 'dâyı koyup
Hîç ola mı kim 'Azîzî
bendesin ol mîr aña

9. kim:**Gazel 9**

Mısra: 4

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Turmasun devr eylesün câm-
ı şabûhî bezmimiz
Kim sipîhr-i 'ışkuñ oldur
âftâbî sâkiyâ

10. kim:**Gazel 9**

Mısra: 6

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Bûs-ı la'lin almağa dil yârûñ
eylerse hicâb
Bâde ver kim bâde ref' eyler
hicâbî sâkiyâ

11. kim:**Gazel 13**

Mısra: 4

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Hâtem-i la'l üzre konomuş bir
dür-i şehvârdur
Câm-ı gül-gün üzre kim
peydâ olur her bir habâb

12. kim:**Gazel 16**

Mısra: 6

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Kâfirliğine dâl bu yetmez mi
zülfüñüñ
Kim kend'özünde götürür ol
ey şanem şalîb

13. kim:**Gazel 16**

Mısra: 12

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Müşkil belâ degül mi 'Azîzî
bu 'âşîka
Kim dâyimâ habîbi ola
hemdem-i rakîb

14. kim:**Gazel 18**

Mısra: 1

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Meger kim kekbübüñ
nakşına yüz sürmek diler
kevkab
Götürüp kendüyi gökden
yere her gâh atar kevkab

15. kim:**Gazel 20**

Mısra: 7

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Gam yedigüm bu maṭbah-ı
dehr içre kim benüm
Hvân-ı vişâl-i yâr baña
olmadı naşîb

16. kim:**Gazel 22**

Mısra: 2

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Hâne-i 'aqlum fenâya verdi
seylâb-ı şarâb
Göreyin kim ola anı şatanuñ
evi harâb

17. kim:**Gazel 23**

Mısra: 10

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Hışm idüp şeşperini farquma
urduğca o şâh

Şanuram kim başuma toğdı
hümā-yı devlet

18. kim:

Gazel 24

Mısra: 8

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Rām olup sīm ü zer için
düşmene
Hāşe lillāh kim ola mağlūb
dost

19. kim:

Gazel 29

Mısra: 3

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Düşnām-ı telh-i la' lūn yād
etdügüm budur kim
Olmaz efendi böyle şīrīn ü
ter hikāyet

20. kim:

Gazel 29

Mısra: 12

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Muşhaf okursa tañ mı şahf-ı
cemālūñi dil
Kim sende hatm olupdur ey
māh-rū melāhat

21. kim:

Gazel 31

Mısra: 9

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Çıkuş ol meh görünmez
ağşam olmayınca beñzer kim
Hilāl-ebrū güzeller seyrine
ağşam olur bā'is

22. kim:

Gazel 32

Mısra: 4

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Leblerūñ bāzār-ı hūsn içre ne
şīrīn-kār olur
Kim gehī helvā vü pālūde
şatar gāhī gülāc

23. kim:

Gazel 32

Mısra: 10

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

O melek-sīmā Azīzī nece yār
olsun saña
Kim perī insān-ile etmez
bilürsin imtizāc

24. kim:

Gazel 34

Mısra: 4

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Zāhir olmasun haṭ-ı rūyuñ
tırāş et serverā
Mülk-i Rūm içre Celālī
koma kim ede hürüc

25. kim:

Gazel 36

Mısra: 7

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Biz o rindān-ı kadeh-
peymālaruz kim reşk eder
Bezmimüzde olmağa bu
kāse-i gerdün kadeh

26. kim:

Gazel 37

Mısra: 2

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

'Arz-ı hūsn etseñ n'ola
'uşşāka cānā her şabāh
Kim eder mihr-i cihān-ārā
tecellā her şabāh

27. kim:

Gazel 37

Mısra: 14

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Nūr-ı hūsninden 'Azīzī ol
mehūñ bir lem'adur
Mihr-i 'ālem-tāb kim olur
hüveydā her şabāh

28. kim:

Gazel 45

Mısra: 2

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Ey ma'den-i mürüvvet ü
ihsān u luṭf u cūd
'Ahd-i kerīmūñüz demidür
kim bula vücūd

29. kim:

Gazel 45

Mısra: 6

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Tañ mı o māha eylese hūbān
ser-fürū
Kim ādeme sürüş u melek
eyledi sücūd

30. kim:

Gazel 46

Mısra: 8

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Kılsun tavāf-ı Ka'be-i kūyin
o meh-veşūñ
Eyler şu kim zamānede kesb-
i şafā ümīd

31. kim:

Gazel 48

Mısra: 9

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

'Aşık geçer saña çok evet
kim 'Azīzī var
Bār-ı belāñı çekmege cāndan
rızā verür

32. kim:

Gazel 49

Mısra: 9

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Merd-i şarāb-hvāre odur kim
'Azīziyā
Rez duḡterini şevk-ıla
bulduğı dem çeker

33. kim:

Gazel 50

Mısra: 10

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Åh kim yanında biñ hār-ı
belā peydā olur
Her ne yerde kim qopar bir
hoş nihāl-i gül-‘izār

34. kim:

Gazel 51

Mısra: 5

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Eksük olsun göreyin kim
mehi kūyına varup
Severin deyü o hūrşīd-‘izārı
geçinür

35. kim:

Gazel 53

Mısra: 5

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Nece varsun bāğa gül seyrine
būlbūl kim anuñ
Üstine hançer çeker
gördükçe süsen gibi hār

36. kim:

Gazel 53

Mısra: 8

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Lūlū-yı jāleyle pür la‘līn
taḃakdur gūyiyā
Verd-i hamrā kim olur bezm-
i çemende āşkār

37. kim:

Gazel 54

Mısra: 3

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Zūlf-i hoş-būyı bir hümādur
kim
Farq-ı dildāra sāye şalmışdur

38. kim:

Gazel 54

Mısra: 10

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Nece şerh ede miñnet-i ‘iškı
Kim ‘Azīzīyi hayret
almışdur

39. kim:

Gazel 57

Mısra: 1

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Girye etdükçe nigīn-i dīde
kim pür-kan olur
‘Aks-i la‘lūñ ol nigīne
gevher-i raḃşān olur

40. kim:

Gazel 57

Mısra: 5

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Şöyle kan aqlar gözüm gāhī
gam-ı la‘lūñle kim
Silmeden ol qanı destüm
pençe-i mercān olur

41. kim:

Gazel 57

Mısra: 12

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Rif atūñ bezminde gerdūn ey
şeh-i ‘ālī-güher
Bir zümürürd cāmdur kim
rüz u şeb gerdān olur

42. kim:

Gazel 57

Mısra: 14

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Ol şehūñ dendānı vaşında
‘Azīzī her sözüüm
Bir dūr-i yek-dānedür kim
güş eden ḃayrān olur

43. kim:

Gazel 58

Mısra: 4

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Dehrūñ şular ki zīnetine
māyil oldılar
Dünyāda kim cehennemi
cennet edindiler

44. kim:

Gazel 59

Mısra: 5

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Her ne yere kim ‘azm edesin
bile yanuñca
Reftār ede ol serv-i dil-ārā ne
demekdür

45. kim:

Gazel 60

Mısra: 4

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Sürme-i ḃāk-i rehūñ gözden
siler cūy-ı sirişk
Beñzer ol uğruya kim
komaduğı yerden alur

46. kim:

Gazel 60

Mısra: 8

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Naḃl-i gülşen içre maḃbūl
olmasun mı nārven
Kim ḃırāmı ol nihāl-i nāz-
perverden alur

47. kim:

Gazel 61

Mısra: 1

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Sebz-i ḃat kim la‘l-i rūḃ-
efzā-yı cānāndan çıkar
Berg-i sünbüldür ki rāh-ı
çeşme-i cāndan çıkar

48. kim:

Gazel 61

Mısra: 3

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Her şerer kim dūd-ı āhum
‘arşa-i gamda şaçar
Gūyiyā bir gūy-ı zerrīndür ki
çevgāndan çıkar

49. kim:

Gazel 61

Mısra: 8

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Dağme-i Kārūn-veş hāk
olmayınca kâh-ı ten
Genc-i mihrūn şanma kim bu
kalb-i vīrāndan çıkar

50. kim:

Gazel 61

Mısra: 10

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Maṭla'-ı hūrşiddür dersem
'Azīzī tañ degül
Ol der-i devlet-me'āba kim o
meh andan çıkar

51. kim:

Gazel 63

Mısra: 1

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Qadlerin 'uşşāk kim bezm-i
ğama çeng etdiler
Nālelerle şavt-ı nāyī 'ışka
āheng etdiler

52. kim:

Gazel 65

Mısra: 6

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Vāz gel āh u fiğān
eylemeden ey bülbül
Şanma kim āh u fiğānuñ gül-
i ter gūş eyler

53. kim:

Gazel 65

Mısra: 10

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Tañ degül varsa 'Azīzī bu
zen-i dehre talāk
Duḡter-i rezle şular kim
başını hoş eyler

54. kim:

Gazel 66

Mısra: 1

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Hāl-i rüyuñ kim o zülf-i pīç
ü tāb altındadır

Rūm şāhıdır ki çetr-i müşk-i
nāb altındadır

55. kim:

Gazel 66

Mısra: 4

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Hañcer-i fiğūñ hayāli dilde
yer etse n'ola
Kim mekānı her reg-i cüyuñ
türāb altındadır

56. kim:

Gazel 66

Mısra: 6

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Bād-ı şarşardur ki bir gül-
berg-i ra'nā götürür
Şol feres kim ol şeh-i 'ālī-
cenāb altındadır

57. kim:

Gazel 66

Mısra: 11

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Zevrak-ı sīmīn kim almiş o
māhı üstine
Raḡş-ı ābīdür ki şāhā kām-
yāb altındadır

58. kim:

Gazel 66

Mısra: 14

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Rūy-ı maqşūdın 'Azīzī göre
düşinde meger
Merdüm-i çeşmi anuñ kim
dest-i h'vāb altındadır

59. kim:

Gazel 67

Mısra: 5

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Maḡabbet bahri kim fülk-i
felek emvācına döymez
Anı cūş etdüren bu ben
gedānuñ bād-ı āhıdır

60. kim:

Gazel 69

Mısra: 1

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Ser-i bī-mağz-ı 'āşık kim
sifāl-i miḡnet ü ğamdur
Duḡān-ı āhı kim andan zuḡūr
eyler siper-ğamdur

61. kim:

Gazel 69

Mısra: 2

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Ser-i bī-mağz-ı 'āşık kim
sifāl-i miḡnet ü ğamdur
Duḡān-ı āhı kim andan zuḡūr
eyler siper-ğamdur

62. kim:

Gazel 69

Mısra: 7

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Sen ol burc-ı leṭāfet māhısın
kim ey hilāl-ebrū
Yüzüñ hūrşiddin a'lā
dehānuñ zerreden kemdür

63. kim:

Gazel 70

Mısra: 7

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Gönülde nīze-i āhı müheyyā
etdüğüm ol kim
Şehā gökde sitāremle bu şeb
ceng ü cidālüm var

64. kim:

Gazel 74

Mısra: 2

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Dil ğam-ı hecrūñle şöyle
derdnāk olmiş yatur
Kim anı gören şanur cānā
hilāl olmiş yatur

65. kim:

Gazel 74

Mısra: 3

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ola kim mihmān ola deyü
hayālūñ bir gece
Hāne-i dil neçe günlerdür ki
pāk olmuş yatur

66. kim:

Gazel 75

Mısra: 7

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Pür-hūn gözümde 'aqs-i
la'lūñ gören şanur kim
Gül-gūñi şīşe içre nūş edecek
mülümdür

67. kim:

Gazel 79

Mısra: 9

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

'Azīzī yine bir şāh-ı cihāna
bende oldu kim
Der-i devlet-me'ābında meh
ü mihr iki çākerdür

68. kim:

Gazel 80

Mısra: 5

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Beñzer ol la'l-i dūrce kim
dehenūñ
Münderic olmuş anda dürr ü
güher

69. kim:

Gazel 81

Mısra: 1

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Cāmesin ol gonca kim geh
sürh gāhī al eder
'Aqlını almak için dil
bülbulinūñ al eder

70. kim:

Gazel 81

Mısra: 8

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ergürür āhīr zamān [kim]
hüsnuñi pāyānına
Günbed-i gerdün kim
devrinde isti'cāl eder

71. kim:

Gazel 81

Mısra: 10

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

N'ola aḥvālin 'Azīzī yāre
i'ilām eylese
Gāh olur kim bir gedā
sultāna 'arz-ı ḥāl eder

72. kim:

Gazel 82

Mısra: 6

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Dil dehān ü kāmēt ü zūlfūñ
hayāliyle şehā
Beñzer ol vīrāneye kim māl
māl-Ā-māldür

73. kim:

Gazel 82

Mısra: 9

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Nece meyl etsün 'Azīzī pīre-
zen dünyāya kim
Pür-ḥiyeldür pür-dağaldür
pür-mekir pür-aldur

74. kim:

Gazel 83

Mısra: 1

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Şol gönül kim 'işkuñ anda ey
şeh-i ḥübān yatur
Beñzer ol vīrāneye kim
genc-i bī-pāyān yatur

75. kim:

Gazel 83

Mısra: 2

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Şol gönül kim 'işkuñ anda ey
şeh-i ḥübān yatur

Beñzer ol vīrāneye kim
genc-i bī-pāyān yatur

76. kim:

Gazel 83

Mısra: 4

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Eşigūñ dārū'ş-şifāsından
cüdā bīmār-ı dil
Ḥayli demdür kim ṭabībūm
şöyle bī-dermān yatur

77. kim:

Gazel 83

Mısra: 8

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Maḥv olup āşūb ü gavgā
fitne-i 'ālem uyur
Mest-i ḥvāb olup kaçan kim
ol büt-i fettān yatur

78. kim:

Gazel 83

Mısra: 9

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Nece büyüklenmesün pīr-i
felek kim her gece
Gögsi üzre meh gibi bir āfet-
i devrān yatur

79. kim:

Gazel 83

Mısra: 13

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Derd ü hecrūñle 'Azīzī şöyle
bīmār oldu kim
Pister-i gāmda dil ağız
vermeyüp el'ān yatur

80. kim:

Gazel 84

Mısra: 1

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Dil-i bī-çāre kim düşmiş
zeneḥdānuñda kalmışdur
Esīr-i dermendūñdür ki
zindānuñda kalmışdur

81. kim:

Gazel 92

Mısra: 9

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

‘Aşık ol kim ‘Azîzî ‘aşıklık
İki ‘âlemde pādşâlıkdur

82. kim:

Gazel 94

Mısra: 4

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

‘Aceb midür çekilse dil
kemân-veş zülfine yârûñ
Kim anuñ her hâmi bir
halka-i kullâba dönmişdür

83. kim:

Gazel 94

Mısra: 5

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Sen ol Cemşîd-i Cem-‘işret
şeh-i devr-i zamânsın kim
Felek bezmünde bir câm-ı
şarâb-ı nâba dönmişdür

84. kim:

Gazel 94

Mısra: 11

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

‘Azîzî ol boyı servüñ
öğerseñ zülfini öğ kim
Cemâli gülşeninde sünbül-i
pür-tâba dönmişdür

85. kim:

Gazel 96

Mısra: 8

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Edinmişler vağan küyün
rakîb-i dîv-sîretler
Meger kim ol perîñüñ kâf-ı
küyü Ehremenlikdür

86. kim:

Gazel 97

Mısra: 8

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Dil-i âvâre muhîti-î gam-ı
hicrânuñda
Beñzer ol bahriye kim lücce-
i ‘ummânda gezer

87. kim:

Gazel 101

Mısra: 7

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Saña düşer mi bu kim
gördüğüne mâyil olup
‘İşmetüñ dâmenini elleye her
ân eller

88. kim:

Gazel 104

Mısra: 2

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Tîğ-i müjgânuñ yaşum
gözden revân eyler yürür
Beñzer ol hün-rîze kim her
demde kan eyler yürür

89. kim:

Gazel 104

Mısra: 5

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Hayret alur nahl-i bâğı her
kaçan kim nâz ile
Dâmenin ol serv-kâmet der-
miyân eyler yürür

90. kim:

Gazel 104

Mısra: 8

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Āftâbuñ çarhına âhum nece
toğunmasun
Kim o mâha her şehir mihrin
‘iyân eyler yürür

91. kim:

Gazel 107

Mısra: 9

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Çekme ‘Azîzî bār-ı cevrin o
dilberüñ kim

El yeye bār-ı vaşlın bāğ-ı
cihânda her bār

92. kim:

Gazel 110

Mısra: 4

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Dil reh-i küyuña ‘azm
eyledügin dedi gören
Kim bedî’ başın alup küy-ı
semâvâta atar?

93. kim:

Gazel 110

Mısra: 5

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Pây-büsü ola kim el vere
deyü yârûñ
Dirhem-i eşki nişâr
etmededür dîde-i ter

94. kim:

Gazel 111

Mısra: 9

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

‘Azîzî yâre ‘arz et şî’rûñi
kim
O sultâna münâsibdür bu
gevher

95. kim:

Gazel 112

Mısra: 3

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ġamuñla şöyle şarardı
yüzüm kim bāğ-ı ‘âlemde
Görenler çihre-i zerdüm
şanur berg-i hâzândandur

96. kim:

Gazel 112

Mısra: 6

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Sever biñ cân ile bir kez
cemâlüñi gören âdem
Meger kim ol perî-pekter
melek hür-ı cinândandur

97. kim:

Gazel 113

Mısra: 10

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Yâri ağıyar-ile gördükçe
‘Azîzî bâğda
Şanuram kim hem-dem
olmuşdur gül-ile hârlar

98. kim:

Gazel 114

Mısra: 3

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Ola kim erişe sem‘ine ol
mehûñ ey dil
Fiğân u nâle vü feryâduñ
âsmâna çıkar

99. kim:

Gazel 114

Mısra: 5

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Yüzünde hâl-i semen-bü o
tıfla beñzer kim
Şükûfe dermek için şahn-ı
gül-sitâna çıkar

100. kim:

Gazel 117

Mısra: 9

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Ne tîğ-i ğamzesi kim sîneme
urur yârûñ
O tîğûñ uci ‘Azîzî miyân-ı
câna çıkar

101. kim:

Gazel 118

Mısra: 8

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

‘Aceb mi zâhidâ el çekseler
bâr-ı ta‘alluğdan
Şular kim bâğ-ı dehre serv-
veş âzâde gelmişdür

102. kim:

Gazel 119

Mısra: 4

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Geçmez ol sîmîn-tenüñ
yanında fûls-i aħmere
Dîde hemyânında eşküm
gerçi kim dirhemlenür

103. kim:

Gazel 120

Mısra: 3

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Hâne-i dil kim ğam-ı
‘işkuñla mâl-Ā-mâldür
Beñzer ol vîrân sarāya
k’anda medfûn mâl var

104. kim:

Gazel 120

Mısra: 7

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Bir büt-i ra‘nâdur ol meh
kim ruħında yaluñuz
Hırmen-i dünyâ deger bir
dâne miskîn hâl var

105. kim:

Gazel 122

Mısra: 1

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Kelle-i bî-devletüm kim dūd-
ı âh altındadır
Pür-hevâ bir küledür ebr-i
siyâh altındadır

106. kim:

Gazel 122

Mısra: 3

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Mâh-ı nevdür kim alupdur
zîr-i pâyına şehâb
Ol ğam-ı ebrü ki taraf-ı şeb-
külâh altındadır

107. kim:

Gazel 124

Mısra: 6

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Esîr-i zülfi ancak sen
degülsin ey göñül yârûñ
Kim ol zencîre bend olmuş
neçe dîvâneler vardur

108. kim:

Gazel 125

Mısra: 9

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Şu deñlü yakdı kim tâb-ı teb-
i firkat ‘Azîzîyi
Görenler pister-i ğamda o
bîmârı hemân ağlar

109. kim:

Gazel 127

Mısra: 9

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

‘İşk-ı yâr ile ‘Azîzî erdi bir
vâdiye kim
Geh güler mecnûn-ı şeydâ
gibi ğâh ağlar yürür

110. kim:

Gazel 128

Mısra: 9

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Dūd-ı âhı ‘âşkuñ bir nâr-ı
süzân kendidür
Eyle âhumdan hâzer kim
‘âlemi iħrâk eder

111. kim:

Gazel 131

Mısra: 10

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Vâ‘izüñ pendî meded
başımuza verdi şudâ‘
Sâki mey sür ola kim def‘
ola derd-i serimüz

112. kim:

Gazel 134

Mısra: 3

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Saña ‘âşık geçinüp n’eyler ol
kim dest-i ‘işkuñla

Çeküp nāmūs u ‘arı cāmesini
çāk çāk etmez

113. **kim:**

Gazel 134

Mısra: 10

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

‘Azizī pāy-būsına erişmez ol
boyı servūñ
Vücūdın sāye-veş ol kim
reh-i kūyında hāk etmez

114. **kim:**

Gazel 135

Mısra: 3

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Şol deñlü kesdi sīneme ol
māh yāre kim
Bir yāre deñlü ħalmadı yer
anda yārestüz

115. **kim:**

Gazel 135

Mısra: 9

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Çoğdur ‘Azizī ‘ışk-ıla bī-
çāre gerçi kim
Yokdur evet senūñ gibi
başına çāresüz

116. **kim:**

Gazel 143

Mısra: 4

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Meclis içre ayağūñ
öpdüğümüz ma‘zūr tut
Kim bilürsin sākiyā biz būs-ı
pāya māyilüz

117. **kim:**

Gazel 147

Mısra: 7

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Ħamdülillāh kim ħabībüm
ħvāb-ı ħafletden bugün
‘İşkuñ oyardı bizi yoħsa daħı
uyurmuşuz

118. **kim:**

Gazel 149

Mısra: 6

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Ebr-i zūlfūñ ħşaretinden
dīde-i ter dem-be-dem
Yaş döker kim rişte-i bārāna
beñzer beñzemez

119. **kim:**

Gazel 150

Mısra: 1

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Sāye-veş ey cān u dil ol
serve kim üftādesüz
Sezmezem kim bāğ-ı
ğamdan olasuz āzādesüz

120. **kim:**

Gazel 150

Mısra: 2

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Sāye-veş ey cān u dil ol
serve kim üftādesüz
Sezmezem kim bāğ-ı
ğamdan olasuz āzādesüz

121. **kim:**

Gazel 155

Mısra: 13

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Dün ‘Azizī görüp ol māhı bir
āh etmiş kim
Tir-i āhı siper-i çarħ-ı dü-
tādan geçmiş

122. **kim:**

Gazel 156

Mısra: 1

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

O māhuñ zūlfı kim ruħsārına
müştğın niķāb olmuş
Hemān ol ebre beñzer rüy-ı
ħurşide ħicāb olmuş

123. **kim:**

Gazel 157

Mısra: 11

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Dūd-ı dildür kim tākıldı
yanına ħıdmet içün
Şanmañ ol maħbūb bir bir
beline aşdı kayış

124. **kim:**

Gazel 158

Mısra: 8

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Tenümde ħam-be-ħam olmuş
tamarlar dāğ u mūlarla
Kebūdī riştelerdür kim gül-i
pür-ħāra şarmaşmış

125. **kim:**

Gazel 159

Mısra: 8

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Verd ü serv saña nece
öykünür
Sende kim var ol oturuş ol
turuş

126. **kim:**

Gazel 164

Mısra: 3

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Beñzer ol cūy-ı şafā-baħşa
‘izāruñ kim anuñ
Çevre yanında ħaţuñ sünbül
ü reyħān olmuş

127. **kim:**

Gazel 165

Mısra: 3

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Deħān u kāmēt ü zūlfūñ
temāşā eyleyen der kim
Ne bu sīmīn-beden başdan
ayağa ‘ayn-ı māl olmuş

128. **kim:**

Gazel 166

Mısra: 4

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Şöyle iti derilürler ki segân-ı
kūyuñ
Ellerinden kim ola kim ede
dāmānı hālās

129. **kim:**
Gazel 167
Mısra: 2
"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Eylesem nāmeyle aḥvālüm
n'ola cānāna 'arz
Kim gedā mektüb-ıla hālın
eder sultāna 'arz

130. **kim:**
Gazel 167
Mısra: 9
"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Şi'r-i dūr-bāruñ 'Azizī
oquma nā-ehle kim
Ol ma 'arif gencidür itme anı
nādāna 'arz

131. **kim:**
Gazel 168
Mısra: 3
"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Etme 'uşşāka cefā kim
gelicek ḥaṭṭ-ı ruḥuñ
Şaḳın ey māh olur saña
ḥacālet 'ārız

132. **kim:**
Gazel 176
Mısra: 14
"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Dedi çeşmümde gören 'aḳs-i
ruḥuñ
Kim ḳomış bir cāmi'e la'īn
çerāğ

133. **kim:**
Gazel 179
Mısra: 2
"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

N'ola gelse meclis-i rindāna
çeng ü nāy u def

Kim verür bezme şeref
peymāne çeng ü nāy u def

134. **kim:**
Gazel 181
Mısra: 8
"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Ḥam edüp ḳāmettimi bār-ı
belā-yı ḡam-ı yār
Döndüm ol pīr-i za'ife kim
anuñ ṭāḳati yok

135. **kim:**
Gazel 182
Mısra: 6
"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Şevḳ-ı mihruñ olan
gönüllerden
Şanma kim mihr-veş ḥarāret
yok

136. **kim:**
Gazel 182
Mısra: 7
"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Gül-i ter nece öykünür saña
kim
Gülde sende olan melāḥat
yok

137. **kim:**
Gazel 188
Mısra: 11
"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Ben o dervīş-i kūy-ı 'aşḳam
kim
Şeh-i 'ālī-cenāba meylüm
yok

138. **kim:**
Gazel 189
Mısra: 7
"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Sensin ol şāhin baḳışlu
şāhbāz-ı dehr kim
Murğ-ı devlet pāyuña gelmiş
şikāruñdur senüñ

139. **kim:**
Gazel 190
Mısra: 2
"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Dedüm oldı fiḡān-ı dil
rebābuñ
Dedi kim çal çağır bellü
hisābuñ

140. **kim:**
Gazel 190
Mısra: 6
"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Dedüm cān imrenür
gördükçe la'lüñ
Dedi kim bil de söylegil
cevābuñ

141. **kim:**
Gazel 190
Mısra: 8
"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Dedi kim yok mıdur elden
hicābuñ
Dedüm fāş etdi sırr-ı 'işḳuñ
āhum

142. **kim:**
Gazel 196
Mısra: 2
"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

'Aḳs-i lebüñle çeşm-i dem-
ālūd-ı lāle-reng
Döndü o cāma kim mey-i
gül-gündan ala reng

143. **kim:**
Gazel 198
Mısra: 6
"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Nār-ı behcetdür yanuñda ol
ḡılāf-ı zer yaḥod
Kim ol āteşden çıkar mā'ī
duḥāndur ḥançerüñ

144. **kim:**
Gazel 201
Mısra: 2

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Eşk-i hünin etmesün mi rüy-ı zerdüm verd-reng
Kim alup al-ile gönüm baña ol gül verdi reng

145. kim:

Gazel 203

Mısra: 2

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Dür-i dendânına teşbîh eder gördi o cânânuñ
Şabâ bir sille urdı kim gögerdi rüyü deryânuñ

146. kim:

Gazel 223

Mısra: 3

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

‘Andelîb-i dil görüp alınmasun mı aña kim
Çırmızı gül bergidür ruhsâr-ı alı nakşınıñ

147. kim:

Gazel 227

Mısra: 8

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Şâhsâr-ı gamda nâlân olmasun mı ‘andelîb
Kim çemende hâr ile her dem güler oynar gül

148. kim:

Gazel 229

Mısra: 2

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Zülf-i müşkînuñ ruhuñda ey şeh-i ferhunde-fâl
Beñzer ol cîme kim almış üstine anı cemâl

149. kim:

Gazel 230

Mısra: 8

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ser-menzil-i derd olsa yeridür yerüñ ey dil
Kim dedi saña tîr-i gam-ı ‘ışka nişân ol

150. kim:

Gazel 231

Mısra: 6

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ol kaşı yânuñ meger öykündi katı gönülüne
Kim verür peykân-ı tîr âyîne-i pülâda dil

151. kim:

Gazel 232

Mısra: 7

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Gözüm merdümleñin dembe-dem yaşadığı bu kim
Hayâl-i mü-miyânuñ eyler iken düşdi cânâ kıl

152. kim:

Gazel 232

Mısra: 10

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

‘Azîzî vâ ‘izüñ efsânesini diñlemez ‘arif
Olur olmaz sözi güş eylemez ol kim ola ‘âkıl

153. kim:

Gazel 235

Mısra: 6

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Beñzer ki yine ‘azm-i çemen eyledi ol hür
Kim döndi cinân bāğına şahrâ-yı Sitanbul

154. kim:

Gazel 235

Mısra: 9

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

‘Älemde ‘Azîzî nece ‘âkıl geçer ol kim

Nüş etmeye hûbân-ıla şahbâ-yı Sitanbul

155. kim:

Gazel 237

Mısra: 2

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Dilde şevk-ı ‘arîzuñla âh u vâh eksük degül
Çanda kim âteş ola düd-ı siyâh eksük degül

156. kim:

Gazel 241

Mısra: 2

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Göklere erişse tañ mı nâle vü âhum benüm
Kim neçe gündür görünmez ol yüzi mâhum benüm

157. kim:

Gazel 241

Mısra: 3

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ästân-ı yâre ermez ey dirîgâ gerçi kim
Çarha erdi nâle vü âh-ı seher-gâhum benüm

158. kim:

Gazel 247

Mısra: 6

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Dil ü cân nakdini ol ala gözler
Dilerler kim alalar Muşli şâhum

159. kim:

Gazel 249

Mısra: 2

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Defter-i ‘uşşâka bendeñ etseñ olmaz mı raqam
Dedüm ol serv dedi kim dîvâneye yokdur kalem

160. **kim:**
Gazel 251
 Mısra: 7
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Yäre zülfeynin görüp dedüm
 nedür bu dedi kim
 Murğ-ı dil şayd edici kıldan
 duzağumdur benüm

161. **kim:**
Gazel 253
 Mısra: 5
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Nece açılsun benüm gönlüm
 gözüm kim ol mehûñ
 Neçe demdür mübtelâ-yı
 ğuşsa-i hicrâniyam

162. **kim:**
Gazel 257
 Mısra: 6
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Gördüğüm dilbere meyl
 etdügime
 Şüfî ta'n eyleme kim
 meyyâlem

163. **kim:**
Gazel 259
 Mısra: 5
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

N'eylesün manşıbını şâh-ı
 cihânuñ aña kim
 İşigüñ hıdmetidür câh benüm
 sultânüm

164. **kim:**
Gazel 260
 Mısra: 8
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Gele inşâf ede billâhi seni
 kim sevmez
 Sende kim var bu tarâvetle
 bu etvâr-ı hasen

165. **kim:**
Gazel 269
 Mısra: 1

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Haç-ı mühr-i lebûñ yeg
 görmez ol kim nakş-ı
 hâtemden
 Tılsım-ı nâmi hakk olsun
 göreyin levh-i 'âlemden

166. **kim:**
Gazel 275
 Mısra: 4
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Çanlu yaşumdan bu çeşmüm
 şöyle oldı sürh-reng
 Kim beni şanur görenler
 kıpkızıl dîvâneysin

167. **kim:**
Gazel 276
 Mısra: 7
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Beni cevri ile öldürmek
 dilerseñ şöyle öldür kim
 Görenler 'ibret alsunlar
 cihân içre şehâ benden

168. **kim:**
Gazel 279
 Mısra: 9
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Nece meyl eylesün cân-ı
 'Azîzî saña kim
 Hülle-i sebz ile bir hürî-i
 zîbâsın sen

169. **kim:**
Gazel 280
 Mısra: 3
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Felek-i merd-küşüñ yüzi
 gözi gerd olsun
 Şöyle bâda vereyin hâk-i
 tenüm âh ile kim

170. **kim:**
Gazel 281
 Mısra: 4
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Yaşum seylin edersin bahre
 ey dil dem-be-dem işâl
 Meger kim mâcerâ-yı 'ışkuñı
 'ummâna söylersin

171. **kim:**
Gazel 281
 Mısra: 10
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Şeh-i milk-i sühansın yok
 nazîrûñ ehl-i nazm içre
 'Azîzî her ne söz kim
 söyleseñ şâhâne söylersin

172. **kim:**
Gazel 283
 Mısra: 3
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Âyîne mazhar mı düşdi
 ruhlaruñ ayına kim
 Erdüğine gösterür zevk u
 safâ şüretlerin

173. **kim:**
Gazel 288
 Mısra: 11
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ya meger kim meş'al-i
 hürşid-i 'âlem-tâbdan
 Bâm-ı çarh üzre dökülmiş bir
 'alevdür bî-duhân

174. **kim:**
Gazel 290
 Mısra: 5
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Cihân kim bir yalancı kaħbe
 zendür
 Dilâ meyl eylemezseñ gerçek
 ersin

175. **kim:**
Gazel 296
 Mısra: 1
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Şu kim güş etmek ister
 hikmeti Loğmân ağzından

İşitsün ağzuma sögdüğünü
cānān ağzından

176. **kim:**

Gazel 296

Mısra: 10

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

‘Azīzī gūş-ı cāna eyle her
birini bir mengüş
Ne cevher kim çıkar söz
yerine ol ḥan ağzından

177. **kim:**

Gazel 297

Mısra: 2

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Zāhir oldukça kenār-ı
āsmānda māh-ı nev
Şanuram kim şehir-i Şāmı
seyr eder bir māh-ı nev

178. **kim:**

Gazel 297

Mısra: 3

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Her elif kim sīneme çekdüm
niğārā ‘ışkuña
Oldı mihrūñ gelmek için
ḳalbūme bir rāh-ı nev

179. **kim:**

Gazel 297

Mısra: 6

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Ben o şāh-ı kişver-i ‘ışkam
ki bī-ḥayl ü ḥaşem
Kim yanumda bir durur çetr-
i kühen ḥargāh-ı nev

180. **kim:**

Gazel 297

Mısra: 8

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Ol boyı servūñ zeneḥdānı
ḥayāliyle göñül
Beñzer ol bostāna kim içinde
ola çāh-ı nev

181. **kim:**

Gazel 298

Mısra: 4

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Gözüm cūy-ı sirişk ile kenār-
ı çeşme-i ğamda
Hemān ol küzeye beñzer kim
ola āb ile memlü

182. **kim:**

Gazel 298

Mısra: 5

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Nece ağlamayayın
gördüğüme gözlerümden
kim
Öñinde ol şeh-i ḥüsnūñ
çıkardı eşkümi ḳanlu

183. **kim:**

Gazel 299

Mısra: 8

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Dār-ı cihānda gerçek ‘āşık
odur ki bī-bāk
Kim vere ḫatlu cānın sevdüğü
yāre ḳarşu

184. **kim:**

Gazel 305

Mısra: 13

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Ebū Bekr ü ‘Ömer ‘Osmān
‘Alī kim çār yāruñdur
Baña ol çārı yarın reh-nümā
ḳıl yā Resūlallāh

185. **kim:**

Gazel 308

Mısra: 9

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Sende kim var bu nāz u bu
‘işve
Ne şanavberde var ne
‘ar’arda

186. **kim:**

Gazel 310

Mısra: 3

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Hecr-i la’lūñle şu deñlü
ağladı meclisde kim
Ḳan oturdu ‘āḳıbet cām-ı
şarābuñ ‘aynına

187. **kim:**

Gazel 315

Mısra: 10

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Ben nece bulam ‘Azīzī gūşşā
vü ğamdan ḥalāş
Kim girībānum dem-Ā-dem
dest-i hicrān almada

188. **kim:**

Gazel 320

Mısra: 9

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Bend olur ‘ışkı duzağına
‘Azīzī ol kim
Dil ü cān naḳdini şaydı o
gözi şayyāde

189. **kim:**

Gazel 321

Mısra: 4

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Göñül murğın ele alsañ n’ola
ey server-i ḥūbān
Geh olur kim alur şehbāzını
şāh-ı cihān deste

190. **kim:**

Gazel 323

Mısra: 1

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

O meh kim cilveler eyler
yürür ḫāvūs şeklinde
Melekdür gökden inmiş
güyyiyā nāmūs şeklinde

191. **kim:**

Gazel 323

Mısra: 8

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Sen ol şehsin ki şeh-i
rif'atünde pāsbānuñdur
Felek kim şem'-i māhı hıfz
eder fānūs şeklinde

192. **kim:**
Gazel 323
Mısra: 13
*"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.*

Dür-i ma'naları levh-i dile
şol deñlü yazdum kim
'Azīzī bir kitāb etdüm anı
Kābūs şeklinde

193. **kim:**
Gazel 328
Mısra: 6
*"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.*

Göreyin göñlüm belälardan
benüm kırtulmasun
Kim demādem meyl eder
yürür qadi bālälara

194. **kim:**
Gazel 329
Mısra: 6
*"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.*

La'lüñi öpmek diler
meclisde ey sākī müdām
Şuşamışdur sāğar u şahbā
meger kim qanına

195. **kim:**
Gazel 331
Mısra: 8
*"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.*

Cism-i zerdümdür görinen
şanma cān-ı zārumuñ
Kim geyürdi şāh-ı ğam bir
cāme-i zer egnine

196. **kim:**
Gazel 337
Mısra: 4
*"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.*

Kaṭre kaṭre jālelerdür sünbül
üzre güyiyā

Her 'araḳ kim görünür ol
kākül-i pür-tābda

197. **kim:**
Gazel 342
Mısra: 5
*"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.*

Şu deñlü mihr-i vardur saña
kim ey şems-i 'ālem-tāb
Ne yere ayağuñ başsañ tutar
anda mekān sāye

198. **kim:**
Gazel 342
Mısra: 8
*"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.*

Güneş ebr-i sefid içre nihān
oldı şanur 'ālem
Ne gün kim egnüñe geysen
sen ey mihr-i cihān-sāye

199. **kim:**
Gazel 343
Mısra: 4
*"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.*

Ey göñül rüh-ı revānuñ gibi
hoş tut yāruñ
Şöyle kim derd ü ğamı sīne-i
süzāna gele

200. **kim:**
Gazel 344
Mısra: 7
*"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.*

Hūblar seyrini añañ baña
kim ben o mehüñ
Vermezün gün yüzine
bakmağı dünyā seyrine

201. **kim:**
Gazel 347
Mısra: 6
*"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.*

Ḳurş-ı dāğum göricek
sīnemüñ üstinde o şāh
Dedi gör öksüzi kim qoynına
qoymış nāni

202. **kim:**
Gazel 348
Mısra: 5
*"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.*

Ben nece kesb-i şafā edem
cihān bāğında kim
Yār-ı müsteşnām olan naḥl-i
cinānum gelmedi

203. **kim:**
Gazel 349
Mısra: 3
*"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.*

Şu deñlü çıkdı eflāke bu
gece dūd-ı āhum kim
Derüñi kāh-ı çarḥuñ pür-
duḥān olmağa yaklaştı

204. **kim:**
Gazel 349
Mısra: 6
*"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.*

O servüñ bāğ-ı küyün seyr
ederken gözlerüm yaşı
Şu deñlü aqdı kim cüy-ı
revān olmağa yaklaştı

205. **kim:**
Gazel 349
Mısra: 9
*"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.*

Ğamuñla şol kadar aqdı
gözümden qanlı yaşlar kim
Cihāna rāz-ı pinhānum 'ıyān
olmağa yaklaştı

206. **kim:**
Gazel 351
Mısra: 6
*"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.*

Duḥān-ı nār-ı āhumla zemīn
ü āsmān taldı
Ḳarañuluḳ başup dünyāyı
güyā kim duman oldı

207. **kim:**
Gazel 352
Mısra: 2

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ġarķ-ı hūn-ı bāde olsun
göreyin peymāneyi
Kim demādem būs eder la'l-i
leb-i cānāneyi

208. kim:

Gazel 353

Mısra: 3

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

‘Aķlını ħayret alur her kime
kim hecrūñde
Söylesem kışsa-i pūr-
guşşamı şeyyād gibi

209. kim:

Gazel 354

Mısra: 6

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ġılmadı hem-ser nigāruñ
zūlfine hergiz beni
Göreyin kim bozıla tīz günde
çarĥuñ çenberi

210. kim:

Gazel 354

Mısra: 10

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ġand-i la'lūñ var iken ey
Yūsuf-ı Mısr-ı ħüsün
Ġāşe lillāh kim ‘Azīzī aña
nām-ı sükkeri

211. kim:

Gazel 355

Mısra: 1

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Yüzinden burķa ‘in gülşende
kim ol ‘işve-ger açdı
Anı her nergis-i pūr-jāle
seyre çeşm-i ter açdı

212. kim:

Gazel 355

Mısra: 10

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

‘Azīzī maṭla‘ından mihri
şandum ‘arz-ı ħüsñ eyler
Der-i ‘izzet-me‘ābın şubĥ-
dem kim ol ķamer açdı

213. kim:

Gazel 357

Mısra: 11

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Cām-ı mey kim geh şurāĥī
geh sebū la‘lin emer
Ĥıfldur düşmez feminden iki
pistānuñ biri

214. kim:

Gazel 357

Mısra: 17

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

‘Işķ-ıla pīr-i za‘īf olduñ
‘Azīzī gerçi kim
Eksük olmaz yine yanuñdan
cūvānānuñ biri

215. kim:

Gazel 359

Mısra: 6

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Şafĥa-i rūyuñı öpmek
dilesem incinme
Kim öper ‘izzet için muşĥafı
Ġur‘ān ehli

216. kim:

Gazel 360

Mısra: 3

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Boyunca ķana girdüğine
yetmez mi bu şāhid kim
O şāhuñ gül gibi al cāme
geymek oldu ķānūnı

217. kim:

Gazel 363

Mısra: 1

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Gözūñ kim ġamzeñ olmuşdur
aña bir ħancer-i ġurdī

Meded ol Türk-i ser-ĥoş
deşne ile bizi öldürdi

218. kim:

Gazel 363

Mısra: 5

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ĥam-ı ebrūsına mı öyküntür
ol meh-‘īzāruñ kim
Hilāl-i kec-revi gerdün bu
gece şehirden sürdi

219. kim:

Gazel 364

Mısra: 5

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Oldı pūr āteş ile kāĥ-ı
sipihruñ bāmı
Şol ķadar çıķdı göge kim
gece āhum şereri

220. kim:

Gazel 364

Mısra: 14

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Beñzer ol sırça sarāya ki
‘Azīzī göñlüm
Kim anuñ sınımış ola seng-i
ķazādan cāmı

221. kim:

Gazel 365

Mısra: 3

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ben nece seyr-i gülistān
edeyüm kim her nihāl
Dik gelür oldu baña serv-i
ĥırāmānum gibi

222. kim:

Gazel 370

Mısra: 3

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Şöyle mest etdi beni cām-ı
şarāb-ı ‘ışķ kim
Böyle serĥoş olduğum
bilmem cihānda ben daĥı

223. **kim:**
Gazel 372
Mısra: 9
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

‘Āşık deme şol kimseye kim sevdüğü hürüñ
Yolına fedâ eylemeye cân-ı
‘Azîzi

224. **kim:**
Gazel 373
Mısra: 10
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Cismümde ‘Azîzî görinen
her reg-i bî-cân
Ġam riştesidür kim ten-i bî-
câna tolaşdı

225. **kim:**
Gazel 378
Mısra: 9
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Nişân-ı taraf-ı rüyında ne
hâlet var o servüñ kim
Görenler âbda berg-i gül-i
terdür şanur anı

226. **kim:**
Gazel 378
Mısra: 13
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

‘Azîzî bir perî-peyker melek-
manzardur ol meh kim
Bulunmaz hüsn ile hûbân-ı
‘âlem içre akrânı

227. **kim:**
Gazel 382
Mısra: 7
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Meyhoşi mîve midür sâkî
lebüñ kim anı
Bezm ehli yâd edince ağzı
dili kamaşdı

228. **kim:**
Kaside 1
Mısra: 15

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Gül-i ter bülbül-i bâğa nece
açılsun kim
Türmaz esrâr-ı güli
bulduğına bülbül öter

229. **kim:**
Kaside 1
Mısra: 45
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Hân Murâd İbn-i Selîm-i
gül-i bülbül-dem kim
Hvân-ı ihsân-ıla oldur gül-i
bülbül-perver

230. **kim:**
Kaside 1
Mısra: 57
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Bir gül-i bülbül-i hoş-
demdür o şeh kim yaraşur
Bülbül-i gülşenine şâh-ı
‘Acem olsa nöker

231. **kim:**
Kaside 1
Mısra: 84
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Bülbül-i nağme-güzâr-ı gül-i
ruhsârüñdur
Bülbül-i dil kim aña oldı
hayâlün gül-i ter

232. **kim:**
Kaside 2
Mısra: 37
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ġamer öykündi meger şems-
i ruh-ı bahtına kim
Ġamerüñ yüzini zer tîğ ile
şems etdi figâr

233. **kim:**
Kaside 2
Mısra: 64
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Vaşf-ı şems ü kamer ile bu
kaşîdem beñzer
Şu burûca kim ede şems ü
kamer anı medâr

234. **kim:**
Kaside 2
Mısra: 31
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Oldur ol şems ü kamer-
kevkebe kim aña bedel
Toğmadı şems ü kamer
kevkebe-i ‘âlî-miğdâr

235. **kim:**
Kaside 3
Mısra: 26
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Dest-gîr ol çoma ayaklarda
ey servüm anı
Sâye-veş yoluñda ol kim hâk
ile yeksân olur

236. **kim:**
Kaside 3
Mısra: 27
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Sen o mâh-ı burc-ı ‘izzetsin
bugün dünyâda kim
Hâk-i pâyuñ tütyâ-yı dîde-i
a‘yân olur

237. **kim:**
Kaside 3
Mısra: 33
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Şöyle bendeñ oldılar
Mağrib-zemîñüñ halkı kim
Bir işâretle yoluña cümlesi
kurbân olur

238. **kim:**
Kaside 3
Mısra: 41
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Devlet anuñ kim çapuñda ola
‘abd-i kemterin

‘İzzet anuñ kim tapuñda
bende-i fermān olur

239. **kim:**

Kaside 3

Mısra: 42

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Devlet anuñ kim kapuñda ola
‘abd-i kemterīn
‘İzzet anuñ kim tapuñda
bende-i fermān olur

240. **kim:**

Kaside 3

Mısra: 47

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Bir ecel şehbāzıdır kim
murğ-ı cān eyler şikār
Tır-i dil-dūzuñ ki a’ dā üstine
perrān olur

241. **kim:**

Kaside 3

Mısra: 50

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Rif’atūñ bezminde hürşīd-i
cihān-tāb ile çarh
Bir müzehheb cāmdur kim
rüz u şeb gerdan olur

242. **kim:**

Kaside 3

Mısra: 65

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Vaşf-ı haṭṭuñ kim berāt-ı
nazmuma ‘unvān olur
Nazmum ol ‘unvān ile ser-
defter-i dīvān olur

243. **kim:**

Kaside 3

Mısra: 71

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Hvān-ı luṭfuñdan Ḥalīlüm
yıgma anı kim senūñ
Rāh-ı ‘ışkuñ içre Ismā‘īl-veş
ḳurbān olur

244. **kim:**

Kaside 3

Mısra: 77

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Fakr ile bir hālete ergürdi
kim devrān beni
Dost ağlar hālūme düşmen
bakup ḥandān olur

245. **kim:**

Kaside 3

Mısra: 84

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Ya’ ni derd-i fākadan bulur
‘Azīzī-veş rehā
Şerbet-i dīnār-ı luṭfuñ aña
kim iḥsān olur

246. **kim:**

Kaside 3

Mısra: 86

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Vaşf-ı cūduñ etmege var
‘aczi ṭab’-ı pākümüñ
Gerçi kim maḥbūb ögmek
şā‘ire āsān olur

247. **kim:**

Kaside 3

Mısra: 88

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Ḳoyup evşāfuñ du’ā etsem
n’ola şimden gerü
Kim du’ā-yı devletüñle ol
senūñ şādān olur

248. **kim:**

Kaside 3

Mısra: 10

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Genc-i ruḥsāruñda zūlfüñ
bilmezsin ne siḥr eder
Kim anuñ her tārı mār u mārı
bir şu’bān olur

249. **kim:**

Kaside 3

Mısra: 12

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Şafḥa-i şem’-i ruḥuñ üzre
gelüp ḥaṭṭ-ı ḡubār
Bir mücerreb nüṣḥa yazdı
kim gören ḥayrān olur

250. **kim:**

Kaside 3

Mısra: 14

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Var ise her şeb-çerāḡı mihr-i
rūyuñdan baḳar
Meş‘al-i māh-ı felek kim
şem’-veş tābān olur

251. **kim:**

Kaside 3

Mısra: 16

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Bir ten-i fersüdedür
hecrüñde ḡüyā mürde-dil
Kim anuñ zūlf ü ḳad ü ḳaşı
ḥayālī cān olur

252. **kim:**

Kaside 3

Mısra: 20

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Tütüya-yı ‘ayn-ı ‘izzetdür
baña iki gözüñ
Gerd-i ḥāk-i dergehüñ kim
dīdede pinḥān olur

253. **kim:**

Kaside 3

Mısra: 21

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Bir yaluñ yüzlü güzeldür
tīḡuñ ey şeh kim anuñ
Kelle-i ‘uşşāk öñince dem-
be-dem ḡaltān olur

254. **kim:**

Kaside 3

Mısra: 26

"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Dest-gîr ol koma ayaklarda
ey servüm anı
Sāye-veş yoluñda ol kim hāk
ile yeksān olur

255. **kim:**
Kaside 3
Mısra: 27
"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Sen o mäh-ı burc-ı 'izzetsin
bugün dünyāda kim
Hāk-i pāyuñ tütyā-yı dīde-i
a'yān olur

256. **kim:**
Kaside 3
Mısra: 41
"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Devlet anuñ kim kapuñda ola
'abd-i kemterīn
İzzet anuñ kim tapuñda
bende-i fermān olur

257. **kim:**
Kaside 3
Mısra: 42
"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Devlet anuñ kim kapuñda ola
'abd-i kemterīn
İzzet anuñ kim tapuñda
bende-i fermān olur

258. **kim:**
Kaside 3
Mısra: 47
"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Bir ecel şehbāzıdır kim
murğ-ı cān eyler şikār
Tīr-i dil-dūzuñ ki a'dā üstine
perrān olur

259. **kim:**
Kaside 3
Mısra: 50
"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Rif'atūñ bezminde hürşīd-i
cihān-tāb ile çarḫ

Bir müzehheb cāmdur kim
rüz u şeb gerdan olur

260. **kim:**
Kaside 3
Mısra: 65
"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Vaşf-ı hatṭuñ kim berāt-ı
nazmuma 'unvān olur
Nazmum ol 'unvān ile ser-
defter-i dīvān olur

261. **kim:**
Kaside 3
Mısra: 71
"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Hvān-ı luṭfuñdan Ḥālīlüm
yığma anı kim senūñ
Rāh-ı 'iṣkuñ içre İsmā'īl-veş
kurbān olur

262. **kim:**
Kaside 3
Mısra: 77
"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Fakr ile bir hālete ergürdi
kim devrān beni
Dost ağlar hālīme düşmen
bakup ḥandān olur

263. **kim:**
Kaside 3
Mısra: 84
"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Ya'ni derd-i fākadan bulur
'Azīzī-veş rehā
Şerbet-i dīnār-ı luṭfuñ aña
kim ihsān olur

264. **kim:**
Kaside 3
Mısra: 86
"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Vaşf-ı cūduñ etmege var
'aczi ṭab'-ı pākümüñ
Gerçi kim maḥbūb ögmek
şā'ire āsān olur

265. **kim:**
Kaside 3
Mısra: 88
"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Çoyup evşāfuñ du'ā etsem
n'ola şimden gerü
Kim du'ā-yı devletüñle ol
senūñ şādān olur

266. **kim:**
Kaside 3
Mısra: 10
"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Genc-i ruḥsāruñda zūlfūñ
bilmezsin ne sihr eder
Kim anuñ her tāri mār u mārı
bir şū'bān olur

267. **kim:**
Kaside 3
Mısra: 12
"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Şafḥa-i şem'-i ruḥuñ üzre
gelüp ḥatṭ-ı ğubār
Bir mücerreb nüṣḥa yazdı
kim gören ḥayrān olur

268. **kim:**
Kaside 3
Mısra: 14
"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Var ise her şeb-çerāğı mihr-i
rüyūñdan bakār
Meş'al-i mäh-ı felek kim
şem'-veş tābān olur

269. **kim:**
Kaside 3
Mısra: 16
"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Bir ten-i fersüdedür
hecrūñde ğüyā mürde-dil
Kim anuñ zūlf ü ḳad ü ḳaşı
ḥayālī cān olur

270. **kim:**
Kaside 3
Mısra: 20

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Tütyâ-yı 'ayn-ı 'izzetdür
baña iki gözüm
Gerd-i hâk-i dergehün kim
didede pinhân olur

271. kim:

Kaside 3

Mısra: 21

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Bir yaluñ yüzlü güzeldür
tüğün ey şeh kim anuñ
Kelle-i 'uşşâk önince dem-
be-dem gâltân olur

272. kim:

Kaside 4

Mısra: 12

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Var ise pervânesin murğ-ı
semenderdür şanur
Kim yapar farkında her şeb
aña oddan lâne şem'

273. kim:

Kaside 4

Mısra: 18

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Bir melek yüzlü mecûsî
dilberidür gūyiyâ
Kim tıpar gördüğü yerde
âteş-i sūzâna şem'

274. kim:

Kaside 4

Mısra: 21

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ĥâl-i dil-sūzın aña yanmak
mı ister kim 'aceb
Gece oldukça arar ol mâhı
hâne hâne şem'

275. kim:

Kaside 4

Mısra: 25

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Mîr-i mîrân-ı mükerrerem
Veys-i şânî kim anuñ
Bâm-ı kadrinde yanar mâh-ı
felek bir dâne şem'

276. kim:

Kaside 4

Mısra: 37

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Bâğ-ı bezme kim çerâğ-ı
luţfuñ ola nûr-bağş
Tuta nergis gibi elde âteşin
peymâne şem'

277. kim:

Kaside 4

Mısra: 54

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ĥatt-ı şeb-günüñdan izhâr
eyle rüy-ı meh-veşüñ
Kim oyarur şâm-ı deycür
erse ehl-i hâne şem'

278. kim:

Kaside 4

Mısra: 56

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Eşk-i çeşmüm içre sîmîn
barmağüñ 'ağsin gören
Eyle şanur kim düşüpdür
lucce-i 'ummâna şem'

279. kim:

Kaside 4

Mısra: 66

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

N'ola hâlin yansa bendeñ
saña ey rüşen-zamîr
Kim yanar aĥvâlini görse
kaçan pervâne şem'

280. kim:

Kaside 4

Mısra: 73

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Beñzer ol naĥl-i bülende bu
kaşîdem kim anuñ

Bağlanupdur ucına bir bî-
bedel şâhâne şem'

281. kim:

Kaside 4

Mısra: 9

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Od mı bulundu gece destinde
kim kandil-veş
Çârsü içre aşıldı küşe-i
dükkâna şem'

282. kim:

Kaside 5

Mısra: 23

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Döşendiler kumâş esbâba şol
deñlü güzeller kim
Alurlar bir ağacın şimdi üç
altuna kemhânuñ

283. kim:

Kaside 5

Mısra: 33

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ma'anî gevheri kim Ĥâtemî
Begden zühür eyler
Dür-i eş'ârını oğşar Zâhîr ü
Ĥvâce Selmânuñ

284. kim:

Kaside 5

Mısra: 74

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

N'ola artursa nâz u şiveyi
gütdükçe Kız Muşli
Kim oldur nâzenîn maĥbûbı
şimdi karı dünyânuñ

285. kim:

Kaside 5

Mısra: 83

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Mü'ezzin-zâde kim bir
dilber-i mevzün-çametdür
İmâm-ı 'ışkına uydı cihân ol
mâh-ı ġarrânuñ

286. **kim:**
Kaside 5
Mısra: **85**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Girībānī güzel bir şāh-ı
hübān-ı cihāndur kim
Yeñi hünkār kulı paşasıdur
ol pāk-dāmānuñ

287. **kim:**
Kaside 5
Mısra: **100**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Esīr-i esb-i tāzī-i mu' allem
Kebecizāde
Kim öldür kâşif ü yükrügi
şimdi yine meydānuñ

288. **kim:**
Kaside 5
Mısra: **124**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ola 'ömri ziyāde Emrī-i mīr-
i kelāmuñ hem
Kim öldür Hüsrev-i şāhib-
kemālī ehl-i dīvānuñ

289. **kim:**
Kaside 5
Mısra: **125**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

İşitdük kim 'Ubeydī rāh-ı
'uqbāya revān olmuş
Umaruz lāyık-ı rahmet ola ol
'abdi Raḥmānuñ

290. **kim:**
Kaside 5
Mısra: **128**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

N'ola neşv ü nemā balsa
nihāl-i nazm-ı Şādık Beg
Kim öldür naḥl-i ma'nī-
perveri gülzār-ı ebyātuñ

291. **kim:**
Kıt'a 3
Mısra: **1**

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Hıddeti hūy edinme kim
hıddet
Çün ḥadīd oda yaqar insānı

292. **kim:**
Kıt'a 6
Mısra: **2**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Bezme çün meyle pür-şafā
geldi
Dedi bezm ehli kim şafā
geldi

293. **kim:**
Kıt'a 13
Mısra: **1**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Yüz sürüp geldügi bu қаpuña
kim
Luḥfuñ eyler recā bu 'abd-i
faḳīr

294. **kim:**
Kıt'a 15
Mısra: **1**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Raḥīḳ u berş kim rūḥa
gıdādur
Dil ü cān ol gıdāya
mübtelādur

295. **kim:**
Kıt'a 15
Mısra: **4**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

N'ola ekl etse yārān her dem
anı
Kim öldür ehl-i keyfüñ yār-ı
cānı

296. **kim:**
Kıt'a 17
Mısra: **1**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ḳulle-i Heft-i sipihr-āsā kim
Mehçe-i zerdür aña mihr-i
münīr

297. **kim:**
Kıt'a 18
Mısra: **6**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Çār dīvār ile saḳfı ḳaldı līk
Kim tamām olmağa ol
dāru'l-emān

298. **kim:**
Kıt'a 20
Mısra: **3**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

De kim bī-çāre döndi bir
ḥayāle
Olalı naḳş-ı ḥüsnüñden
senüñ dūr

299. **kim:**
Kıt'a 22
Mısra: **6**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Gözi yaşlu қаpuña geldügi
bu
Kim ede 'arz-ı mācerā
muşluḳ

300. **kim:**
Kıt'a 23
Mısra: **2**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Gülistān-ı cemālini Ḥalīlūñ
Görüp sevmez şu kim
Nemrūd olsun

301. **kim:**
Lugaz 1
Mısra: **1**
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ol nedür kim iki nūrānı
kamer
Eylemiş her biri bir zāhrında
yer

302. **kim:**
Lugaz 1
 Mısra: 10
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Bülbül-i güyâ olur bî-ihtiyâr
 Ol gül-i şad-berge kim kılsa nazâr

303. **kim:**
Lugaz 3
 Mısra: 3
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Gözlerinüñ yaşı kim ceryân olur
 Başduğı yer sünbül ü reyhân olur

304. **kim:**
Lugaz 4
 Mısra: 1
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ol nedür kim pürdür anuñla cihân
 Tâze vü terdür deminden gülsitân

305. **kim:**
Lugaz 5
 Mısra: 1
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ol nedür kim gevdesi yek pâredür
 Bañr-i Kûlzüm gibi rengi qaradur

306. **kim:**
Lugaz 7
 Mısra: 1
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ol nedür kim bir kulaç var uzunu
 Ney-şekerden tatludur ammâ unı

307. **kim:**
Lugaz 8
 Mısra: 3

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Gâh olur kim neçe yüz biñ beyzayı
 Zîr-i bâline alup pinhân eder

308. **kim:**
Lugaz 9
 Mısra: 1
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ol ne pîr-i lâğar olur kim anuñ
 Var başında müy-yı ebyaz bî-şumâr

309. **kim:**
Lugaz 9
 Mısra: 5
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Gâh olur kim eyleyüp güstâhlık
 Şaçlarını başınuñ tel tel yolar

310. **kim:**
Lugaz 10
 Mısra: 1
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ol nedür kim mâha beñzer şüreti
 Göksini dögdürmek olmuş 'âdeti

311. **kim:**
Lugaz 11
 Mısra: 1
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ol nedür kim nâle edüp ağlar
 Gözlerinüñ yaşı yollar bağlar

312. **kim:**
Lugaz 12
 Mısra: 1
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ol nedür kim sîm-ten mañbüb-vâr
 Her gece başına tâc-ı zer geyer

313. **kim:**
Lugaz 13
 Mısra: 1
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ol nedür kim mâh-peykerdür kim ol
 Muşt-ı insân-veş ter ü mevzündür

314. **kim:**
Lugaz 13
 Mısra: 1
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ol nedür kim mâh-peykerdür kim ol
 Muşt-ı insân-veş ter ü mevzündür

315. **kim:**
Lugaz 13
 Mısra: 4
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Gevdesi aқdur gümüş gibi velî
 Kim derünü bir şaru altundur

316. **kim:**
Lugaz 14
 Mısra: 1
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ol nedür kim duñter-i pâkîze-veş
 Yakınur ayağına hınnâ-yı al

317. **kim:**
Lugaz 15
 Mısra: 1
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ol nedür kim cismi pâre pâredür
 Rüyı zerd ü sînesi pür-yaradur

318. **kim:**
Lugaz 16
 Mısra: 1

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ol nedür kim bî-ķarār olup
gezer
Dāyimā evc-i hevāda geşt
eder

319. **kim:**
Lugaz 17
Mısra: 1
"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Ol nedür kim dāne-i yāķūt-
vār
La'ldür ammā ki la'l-i ābdār

320. **kim:**
Lugaz 18
Mısra: 1
"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Ol nedür kim ğonca-i
zanbaķ-miŝāl
Anı baş üzre tutar bay u gedā

321. **kim:**
Lugaz 19
Mısra: 1
"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Ol nedür kim ķavse beñzer
arķası
Var iki ucında iki ħalkası

322. **kim:**
Lugaz 20
Mısra: 1
"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Ol nedür kim kūha beñzer
ķālebi
Yürüdükçe bir ķarıŝ ŝarķar
lebi

323. **kim:**
Lugaz 21
Mısra: 1
"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Ol nedür kim bir neçe şems ü
ķamer

Cem' olup bir yere tutmuşlar
maķar

324. **kim:**
Lugaz 21
Mısra: 9
"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Gāh olur kim şiddet-i bād
anları
Tırduĝı yirde 'Azīzī ħurd
ider

325. **kim:**
Lugaz 22
Mısra: 1
"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Ol nedür kim ħayli tiz-
reftārdur
Berg-i ney şeklinde ğuşı
vardur

326. **kim:**
Lugaz 23
Mısra: 1
"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Ol nedür kim māh-tābuñ
'aynidur
Reng-i rüyü ŝāf ayuñ
'aynidur

327. **kim:**
Matla 4
Mısra: 1
"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Bir ŝevķ verdi cām-ı lebuñ
kim fütādeye
Düşdi o ŝevķ-ıla dil-i āvāre
bādeye

328. **kim:**
Matla 5
Mısra: 1
"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Mū-miyān-ı serv-ķad kim
ħalk aña üftādedür
Sūr-ı ħüsne ķāmeti naħl-i
Celāyir-zādedür

329. **kim:**
Matla 10
Mısra: 2
"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Māh-ı ruĝsārın baña 'arz
etmese cānān bir ay
şanuram kim toĝmadı ğökde
meh-i tābān bir ay

330. **kim:**
Matla 16
Mısra: 1
"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Ruĝlarıñ fikriyle çeşmüm
kim pür-eşk-i aldır
şişedür kim āb-ı ğül-ĝün ile
māl-Ā-māldır

331. **kim:**
Matla 16
Mısra: 2
"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Ruĝlarıñ fikriyle çeşmüm
kim pür-eşk-i aldır
şişedür kim āb-ı ğül-ĝün ile
māl-Ā-māldır

332. **kim:**
Matla 47
Mısra: 2
"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Leblerüñden ŝorsa dil kūyuñ
'aceb mi dāyimā
Kim bulurlar şora şora
Ka'beyi ey meh-likā

333. **kim:**
Matla 48
Mısra: 1
"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.

Egerçi kim leb-i la'lüñ
bizümle çatlu balludur
Dil ü cān ile müjĝānuñ veli
ķanlı bıçaķludur

334. **kim:**
Matla 50
Mısra: 2

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Āhum şadāsı gūşına girse
baña söger
Beñzer ḥasūd ol sege kim
yanķuya ürer

335. **kim:**
Matla 52
Mısra: 1
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Her kimūñ kim hemdemi
Bayram-ı sīm-endām ola
Her şebi ḳadr ü berāt u her
güni bayram ola

336. **kim:**
Mesnevi 1
Mısra: 35
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Cāmi 'i ḳal 'a kim mişāl-i
Ḥarem
Görse kesb-i şafā eder ādem

337. **kim:**
Mesnevi 1
Mısra: 64
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Gökden olduğça berķ-ı ter
nāzil
Rūy-ı ḥāk üzre kim eder
menzil

338. **kim:**
Mesnevi 1
Mısra: 95
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ḥaḳdan ister 'Azizī kim her
bār
Ola baḥtuñ çerāğı pür-envār

339. **kim:**
Muamma 2
Mısra: 1
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ḥayāl-i ḳadd-i yāre kim
gözüm üzre mekān etdüm

Seḥāba ergürüp āhı yaşum
baḥr-i revān etdüm

340. **kim:**
Muamma 29
Mısra: 2
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Gören şanur ki pertev şaldı
bāğa mihr-i nūr-efşān
Gül-i bī-ḥad arasında o meh-
veş kim ede cevlān

341. **kim:**
Müseddes 1
Mısra: 52
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Luḫ edüp ol bī-kese bugün
olursañ dest-gīr
Dilegüm Ḥaḳdan budur kim
ey meh-i rūşen-zamīr

342. **kim:**
Müseddes 2
Mısra: 13
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ola kim görem cemālūñ
deyü çeşm-i eşk-bār
Ḥalka-i der gibi yollar
gözedür leyl ü nehār

343. **kim:**
Müseddes 4
Mısra: 7
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Bu ḥüsñ ü ānı kim saña verdi
o Zü'l-celāl
Çeşm-i zamāne görmedi
şāhum saña mişāl

344. **kim:**
Tahmis 1
Mısra: 14
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

N'ola oldumsa ḥaḳīr ü bī-
nevā vü derbeder
'Ar ḳılma ben gedādan kim
nihāyet diyeler

345. **kim:**
Tarih 1
Mısra: 3
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Yapdı bir ḳaşr-ı semā-sā kim
anuñ
Mişlini görmedi çeşm-i
ḥurşīd

346. **kim:**
Tarih 6
Mısra: 1
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Meḥemmed bendesin kim
Ḥaḳ vücūda
Getürdi eyleyüp iḥsān-ı bī-
ḥad

347. **kim:**
Tarih 9
Mısra: 1
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

'Alī Bālīyi kim şehir-i
'ademde
Getürdi 'āleme Ḥayy u
'Alīmī

348. **kim:**
Tarih 10
Mısra: 1
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ol Sinān Ağa-yı şāhib-ḥayr
kim
Ḳıldı bu 'aynı Ḥudā için
sebīl

349. **kim:**
Tarih 13
Mısra: 2
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Saña lāyık verilse ḥıdmet-i
Eyyüb 'el-Enşārī
Kim olmışdur o sulṫāna
ezelde ḳurbiyet ḥaḳḳuñ

350. **kim:**
Tarih 17
Mısra: 2

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Kātib-i kılār-ı Sultān
Bāyezīd a'nī 'Alī
Kim bekā iklimine cāndan
geçüp oldı revān

351. **kim:**

Tarih 18

Mısra: 2

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Ol gözüm nūrı ciger-küşem
'Alī
Kim anuñla eglenürdi cān-ı
zār

352. **kim:**

Tarih 22

Mısra: 1

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Hāzret-i Han Murād-ı 'ādil
kim
Verdi Hāq aña devlet-i
sermed

353. **kim:**

Tarih 25

Mısra: 2

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Şeyh-i güzīn-i vā'iz Hācī
Hasan Efendī
Kim oldur ehl-i fazl u rüşen-
zamīr ü zāhid

354. **kim:**

Tarih 26

Mısra: 1

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Sen ol ağa-yı güzīn-i der-i
devletsin kim
Pertev-i mihri başār nūr u
ziyāda bahtuñ

355. **kim:**

Tarih 27

Mısra: 7

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Gördiler kim geçdi zaḥm-ı
deşne cānına o dem
Dediler tārīhin eyvāh eyledi
ḥançer helāk

356. **kim:**

Gazel 34

Mısra: 5

Soru zamiri.

Kim bilürdi göñlümi ḥāl-i
siyāhuñ aldugın
Ḥaddüñüñ ter küşesinde
vermeyeydi zülfüñ uç

357. **kim:**

Gazel 47

Mısra: 7

Soru zamiri.

Kim añardı nāmını bāğ-ı
cihān içre anuñ
Olmasa şeftālū-yı la'lüñ gibi
ḥurmā lezīz

358. **kimdür:-dür**

Gazel 70

Mısra: 3

Soru zamiri.

Benüm abdāl-ı 'ışk
olduğuma kimdür inanmayan
Biḥamdillāh ki sīnem
tekyesinde neçe dālüm var

359. **kim:**

Gazel 74

Mısra: 5

Soru zamiri.

Ḥör bakma her gubār-ı pāya
ey dil kim bilür
Neçe serdārdur ki şimdi zīr-i
ḥāk olmuş yatur

360. **kimüñ:-üñ**

Gazel 90

Mısra: 8

Soru zamiri.

Düşse 'aceb mi dillere
mānend-i küh-ken
Meyli kimüñ ki bir büt-i
şīrīn-zebānedür

361. **kim:**

Gazel 101

Mısra: 5

Soru zamiri.

A benüm rüh-ı revānum
buña kim kıyıl olur
Ki lebüñ cāmını nüş eyleye
pinhān eller

362. **kimüñ:-üñ**

Gazel 211

Mısra: 3

Soru zamiri.

Ḥüsrev-i milk-i melāḥatsın
kimüñ ne sözi var
La'l-i şīrīnüñi verseñ
ağzuma dad eyleseñ

363. **kim:**

Gazel 260

Mısra: 7

Soru zamiri.

Gele inşāf ede billāhi seni
kim sevmez
Sende kim var bu ṭarāvetle
bu eṭvār-ı ḥasen

364. **kim:**

Gazel 264

Mısra: 8

Soru zamiri.

Ḥaṭṭ-ı rüyüñ gibi olmuş
ṭatalum müşkī kumāş
Zülfüñe kim dedi şahn-ı ruh-
ı zībāya döşen

365. **kim:**

Gazel 341

Mısra: 5

Soru zamiri.

Kim niğāh eylerdi vechine
şafā-yile anuñ
'Aks-i rüy-ı yār şüret
vermese āyīneye

366. **kime:-e**

Gazel 377

Mısra: 4

Soru zamiri.

Nesine gurre olursın be
göñül dünyānuñ
Kime kaldı ki saña kıla bu
milket bākī

367. **kim:**

Gazel 44

Mısra: 5

Her kim.

O yâr-i serv-kağ geldi şanur
reftâra kim görse
Çemen seyrine gelse
mevsim-i ezhârda şimşâd

368. **kim:**

Gazel 121

Mısra: 2

Her kim.

Haste dil la'lûn için cân ile
her ân çekişür
Dilûn o hâlini kim görse
şanur cân çekişür

369. **kim:**

Gazel 125

Mısra: 1

Her kim.

Cihân mâtem-serâdur bunda
kim gelse hemân ağlar
Bir iki gün gülerse yañılup
neçe zamân ağlar

370. **kim:**

Gazel 159

Mısra: 1

Her kim.

Kim ki cânân ile oldı bâde-
nüş
Meclis-i devrânda cânın tutdı
hoş

371. **kim:**

Gazel 210

Mısra: 3

Her kim.

Nev-cevânum beni pîr oldı
şanur kim görse
Şöyle bükdi belümi dest-i
gam-ı hicrânûñ

372. **kim:**

Gazel 266

Mısra: 9

Her kim.

Kim görürse naqşını
ebyâtumuñ resmin ölür

Kişver-i nazmuñ 'Azîzî olalı
naqqâşî ben

373. **kim:**

Gazel 284

Mısra: 3

Her kim.

Çehre-i zerdümi kim görse
şanur 'ışkında
Bîşe-i derd ü gamuñ şîr-i
neri oldum ben

374. **kim:**

Gazel 284

Mısra: 13

Her kim.

Dür-i eş'arımı kim görse
'Azîzî begenür
Bağr-i nazmuñ şadef-i pür-
güheri oldum ben

375. **kim:**

Gazel 320

Mısra: 7

Her kim.

Kim ola sevmeye ol nağl-i
semen-sîmâyî
Naqşî hûb ola vü egnine
geye aq sâde

376. **kim:**

Gazel 378

Mısra: 11

Her kim.

Çamerdür münhasif olmuş
şanur bezm içre kim görse
O meh destinden ayrı çahve-
y-ile tolu fîncânî

377. **kime:-e**

Kit'a 13

Mısra: 4

Her kim.

Gün gibi bâ'îş-i zuhûrî olur
Kime luţfuñ k'ola mu'tn ü
zahîr

378. **kim:**

Lugaz 2

Mısra: 8

Her kim.

Çara yüzlüdür velî
miskîndür
Kim anı çignerse ol pâyın
öper

379. **kim:**

Matla 6

Mısra: 1

Her kim.

Gün yüzüñ muşhaf okur
küyüñda kim görse şehâ
Hâk demişler tenzilü'l-
esmâ'î min şavbi's-semâ

380. **kim:**

Matla 18

Mısra: 1

Her kim.

Kim ki rüy-ı dilbere berg-i
gül-i aħmer demiş
Yâsemen-veş yüzi ağ olsun
ki rengin yer demiş

381. **kim:**

Gazel 54

Mısra: 8

*"Hangi kişi?" anlamında
cümlede, özne, tümleç,
nesne, yüklem görevinde
kullanılan bir söz.*

Dil zen-i dehre nece meyl
etsün
Kim nece erden arta
kalmışdur

382. **kimüñ:-üñ**

Gazel 290

Mısra: 2

*"Hangi kişi?" anlamında
cümlede, özne, tümleç,
nesne, yüklem görevinde
kullanılan bir söz.*

Şabâ gibi 'aceb çürmaz
yellersin
Yine şüfî kimüñ oğlın
seversin

383. **kime:-e**

Tesdis 3

Mısra: 6

*"Hangi kişi?" anlamında
cümlede, özne, tümleç,
nesne, yüklem görevinde
kullanılan bir söz.*

Bunca feryādum işitdün
demedün dād edeyin
Sen ki dād etmeyesin ben
kime feryād edeyin

384. **kime:-e**
Tesdis 3
Mısra: 12
*Hangi kişi?" anlamında
cümlede, özne, tümleç,
nesne, yüklem görevinde
kullanılan bir söz.*

Bunca feryādum işitdün
demedün dād edeyin
Sen ki dād etmeyesin ben
kime feryād edeyin

385. **kime:-e**
Tesdis 3
Mısra: 18
*Hangi kişi?" anlamında
cümlede, özne, tümleç,
nesne, yüklem görevinde
kullanılan bir söz.*

Bunca feryādum işitdün
demedün dād edeyin
Sen ki dād etmeyesin ben
kime feryād edeyin

386. **kime:-e**
Tesdis 3
Mısra: 24
*Hangi kişi?" anlamında
cümlede, özne, tümleç,
nesne, yüklem görevinde
kullanılan bir söz.*

Bunca feryādum işitdün
demedün dād edeyin
Sen ki dād etmeyesin ben
kime feryād edeyin

387. **kime:-e**
Tesdis 3
Mısra: 30
*Hangi kişi?" anlamında
cümlede, özne, tümleç,
nesne, yüklem görevinde
kullanılan bir söz.*

Bunca feryādum işitdün
demedün dād edeyin
Sen ki dād etmeyesin ben
kime feryād edeyin

388. **kime:-e**
Tesdis 3
Mısra: 36
*Hangi kişi?" anlamında
cümlede, özne, tümleç,
nesne, yüklem görevinde
kullanılan bir söz.*

Bunca feryādum işitdün
demedün dād edeyin
Sen ki dād etmeyesin ben
kime feryād edeyin

389. **kime:-e**
Tesdis 3
Mısra: 42
*Hangi kişi?" anlamında
cümlede, özne, tümleç,
nesne, yüklem görevinde
kullanılan bir söz.*

Bunca feryādum işitdün
demedün dād edeyin
Sen ki dād etmeyesin ben
kime feryād edeyin

390. **kimde:-de**
Gazel 19
Mısra: 5
Kim, kimse.

Kimde aḥşamlar ki āyā gece
olduḡa o māh
Kimlerün bezmine şem'-i
şu'le-dār oldu 'aceb

391. **kime:-e**
Gazel 19
Mısra: 1
Kim, kimse.

Ol tezerv-i hoş-ḥırāmum
kime yār oldu 'aceb
Kimün aḡına düşüp kime
şikār oldu 'aceb

392. **kime:-e**
Gazel 19
Mısra: 2
Kim, kimse.

Ol tezerv-i hoş-ḥırāmum
kime yār oldu 'aceb
Kimün aḡına düşüp kime
şikār oldu 'aceb

393. **kime:-e**
Gazel 19

Mısra: 4
Kim, kimse.

Gül gibi gülzār-ı dehri kimün
ile geşt eder
Ol nihāl-i serv-ḡad kime
kenār oldu 'aceb

394. **kimler:-ler**
Gazel 19
Mısra: 10
Kim, kimse.

Ol yolında öldiḡüm yārün
'Azīzī şimdi āh
Cān verüp kūyında kimler
ḡāksār oldu 'aceb

395. **kimlerün:-ler, -ün**
Gazel 19
Mısra: 6
Kim, kimse.

Kimde aḥşamlar ki āyā gece
olduḡa o māh
Kimlerün bezmine şem'-i
şu'le-dār oldu 'aceb

396. **kimün:-ün**
Gazel 19
Mısra: 2
Kim, kimse.

Ol tezerv-i hoş-ḥırāmum
kime yār oldu 'aceb
Kimün aḡına düşüp kime
şikār oldu 'aceb

397. **kimün:-ün**
Gazel 19
Mısra: 3
Kim, kimse.

Gül gibi gülzār-ı dehri kimün
ile geşt eder
Ol nihāl-i serv-ḡad kime
kenār oldu 'aceb

398. **kimi:-i**
Gazel 21
Mısra: 10
Kim, kimse.

Vaşf-ı rüy u ḡaḡ-ı müşkīnün
eder
Her kimi görse 'Azīzī rüz u
şeb

399. **kimün:**-ün

Matla 52

Mısra: 1

Kim, kimse.

Her kimün kim hemdemi
Bayram-ı sım-endām ola
Her şebi qadr ü berāt u her
günü bayram ola

400. **kim:**

Gazel 157

Mısra: 9

Çünkü.

Şādmān ol ey dil-i ferzāne
kim ol şāh-ruḥ ruḥ
Dedi naṭ'-ı bāg-ı kūyında
raḳīb-i zāga kiş

401. **kim:**

Gazel 122

Mısra: 10

*"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç II soru zamiri.*

Dünyede yetmez mi bu
devlet 'Azizīye şehā
Kim senūñle rüz u şeb bir
bārgāh altındadır

[kim]:

1. **[kim]:**

Gazel 81

Mısra: 7

*"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.*

Ergürür āḥir zamān [kim]
ḥüsnüñi pāyānına
Günbed-i gerdün kim
devrinde isti'cāl eder

kim bilür:

1. **kim bilür:**

Gazel 167

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kim bilir.

Bundan artuḳ nece olur daḥı
velāyet kim bilür
Etmedin ḥāl-i dili ol pır olası
cāna 'arz

kim ellerinden dāmānı

ḥalāş ede:

1. **kim ellerinden dāmānı**

ḥalāş ede:-a-e

Gazel 166

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kim elinden eteğini
kurtarabilir? (kimse onun
eteğinden kurtulamaz
bağlamında kullanılmıştır).*

Şöyle iti derilürler ki segān-ı
kūyuñ
Ellerinden kim ola kim ede
dāmānı ḥalāş

kimesne:

1. **kimesne:**

Gazel 351

Mısra: 13

Kimse, belgisiz zamir.

Kimesne girmesün gülzāra
deyü bed-nazarlardan
Çemen nergisleri etraf-ı bāga
dīdebān oldı

kimi:

1. **kimi:**

Gazel 155

Mısra: 9

Bazısı.

Kimi gördise gözün gamze
ile öldürmiş
Yine çok kimse bugün tır-i
cefādan geçmiş

2. **kimisi:-si**

Gazel 156

Mısra: 4

Bazısı.

Kimisi āftāb olmuş kimisi
māh-tāb olmuş
Ruḥuñ mihriyle eflāke çıkan
āhum şerārınuñ

3. **kimisi:-si**

Gazel 156

Mısra: 4

Bazısı.

Kimisi āftāb olmuş kimisi
māh-tāb olmuş
Ruḥuñ mihriyle eflāke çıkan
āhum şerārınuñ

4. **kiminün:-nüñ**

Lugaz 21

Mısra: 5

Bazısı.

Reng-i ruḥsāri kiminün āb-
gün
Kiminün mānend-i ebyaz
verd-i ter

5. **kiminün:-nüñ**

Lugaz 21

Mısra: 6

Bazısı.

Reng-i ruḥsāri kiminün āb-
gün
Kiminün mānend-i ebyaz
verd-i ter

6. **kimi:**

Tesdis 1

Mısra: 25

Bazısı.

Kimi dünyāda olup gül gibi
şād u ḥurrem
Kiminün girye vü efgān ile
çeşmi pür-nem

7. **kimini:-n, -i**

Tesdis 1

Mısra: 9

Bazısı.

Güldürür kimini gerçi bu
fenā gülzārı
Ağladup kiminün eyler gözi
yaşın cārī

8. **kiminün:-nüñ**

Tesdis 1

Mısra: 10

Bazısı.

Güldürür kimini gerçi bu
fenā gülzārı
Ağladup kiminün eyler gözi
yaşın cārī

9. **kiminün:-nüñ**

Tesdis 1

Mısra: 26
Bazısı.

Kimi dünyâda olup gül gibi
şâd u hurrem
Kiminüñ girye vü efgân ile
çeşmi pür-nem

kimi kimi:

1. **kimi kimi:**
Gazel 98
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
*Belgisizlik anlamında
kullanılan ikileme.*

Kimi esrâra bu halkuñ kimi
afyona mâ'ıldür
Benüm gönülüm o haṭṭ u ḫâl-i
'anber-güna mâ'ıldür

2. **kimi kimi:**
Kaside 5
Mısra: 111
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
*Belgisizlik anlamında
kullanılan ikileme.*

Kimi ṭanbür u çeng ü ney
kimi kânün sever ammâ
Yaşıl Beg bir kıln dünyâya
vermez rûḥ-efzânüñ

3. **kimi kimi:**
Tesdis 1
Mısra: 16
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
*Belgisizlik anlamında
kullanılan ikileme.*

Kimi vuşlatda kimisi elem-i
firḳatde
Kimi râḫatda kimi derd ü
ḡam u miḫnetde

kimi kimi kimi:

1. **kimi kimi kimi:**
Tesdis 1
Mısra: 30
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Kimi ... kimi ... kimi ...

*bağlamında kullanılan
belgisiz ikileme.*

Ḫâl-i 'âlem ezeli böyle
perîşân ancak
Kimi ḫandân kimi giryân
kimi nâlân ancak

2. **kimi kimi kimi:**
Tesdis 1
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Kimi ... kimi ... kimi ...
*bağlamında kullanılan
belgisiz ikileme.*

Ḫâl-i 'âlem ezeli böyle
perîşân ancak
Kimi ḫandân kimi giryân
kimi nâlân ancak

3. **kimi kimi kimi:**
Tesdis 1
Mısra: 18
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Kimi ... kimi ... kimi ...
*bağlamında kullanılan
belgisiz ikileme.*

Ḫâl-i 'âlem ezeli böyle
perîşân ancak
Kimi ḫandân kimi giryân
kimi nâlân ancak

4. **kimi kimi kimi:**
Tesdis 1
Mısra: 24
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Kimi ... kimi ... kimi ...
*bağlamında kullanılan
belgisiz ikileme.*

Ḫâl-i 'âlem ezeli böyle
perîşân ancak
Kimi ḫandân kimi giryân
kimi nâlân ancak

5. **kimi kimi kimi:**
Tesdis 1
Mısra: 12
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Kimi ... kimi ... kimi ...
bağlamında belgisiz ikileme.

Ḫâl-i 'âlem ezeli böyle
perîşân ancak
Kimi ḫandân kimi giryân
kimi nâlân ancak

kimi kimisi:

1. **kimi kimisi:**
Tesdis 1
Mısra: 13
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Kimi...kimisi.

Kimi devletde bu halkuñ
kimisi rif'atde
Kimisi faḡr u felâketde kimi
zilletde

2. **kimi kimisi:**
Tesdis 1
Mısra: 15
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Kimi...kimisi.

Kimi vuşlatda kimisi elem-i
firḳatde
Kimi râḫatda kimi derd ü
ḡam u miḫnetde

kimisi kimi:

1. **kimisi kimi:**
Tesdis 1
Mısra: 14
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Bazısı ... bazısı. II
Bahsedilen kimse veya
şeylerden yalnız bir kısmını
kastetmek için tekrar
edilerek kullanılır.

Kimi devletde bu halkuñ
kimisi rif'atde
Kimisi faḡr u felâketde kimi
zilletde

kimisi kimisi:

1. **kimisi kimisi:-si, -si**
Kaside 3
Mısra: 62
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
*Belgisizlik anlamında
kullanılan ikileme.*

Ey ümîd-i ehl-i dil güftâr-ı
manzûmuñ senüñ
Kimisi vird-i zebân kimisi
hırz-ı cân olur

2. **kimisi kimisi:**

Kaside 3

Mısra: 62

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bazısı ... bazısı
anlamında kullanılan
bağlaç.*

Ey ümîd-i ehl-i dil güftâr-ı
manzûmuñ senüñ
Kimisi vird-i zebân kimisi
hırz-ı cân olur

kimse:

1. **kimse:**

Gazel 22

Mısra: 6

Kim, kimse.

N'ola küyuñda görüp
düşnâm ede a'dâ baña
Yâd kimse görse lâ-büd
ürmesin komaz kilâb

2. **kimse:**

Gazel 68

Mısra: 11

Hiç kimse.

'Azîzî-veş getirmez kimse
tâkat râh-ı 'ışkuñda
Neçe derd ü belâ vardır neçe
renc ü 'anâ vardır

3. **kimse:**

Gazel 170

Mısra: 4

Hiç kimse.

Yandı gamuñla bağrum
döndi kebâba 'ömrüm
Etmez egerçi kimse yenmiş
kebâbdan hâz

4. **kimse:**

Gazel 221

Mısra: 3

Hiç kimse.

Kimse toz konduramaz
dâmânuña
Pâksın sen âb-rûlar içre pâk

5. **kimse:**

Gazel 231

Mısra: 8

Hiç kimse.

Tîg-i cevr ile 'Azîzî öldürür
vermez amân
Vermesün 'âlemde kimse ol
şeh-i bî-dâda dil

6. **kimseler:-ler**

Gazel 365

Mısra: 2

Hiç kimse.

Görmedüm bir câna cevr
edici cânânum gibi
Düşmesün 'ışkına anuñ
kimseler cânım gibi

7. **kimse:**

Gazel 65

Mısra: 2

Kişi, birey, şahıs

anlamlarında belgesiz zamir.

Câm-ı 'ışkı şu ki şevk-ıla
çeküp nüş eyler
Hâşre dek kendözin ol kimse
ferâmüş eyler

8. **kimsenüñ:-nüñ**

Gazel 144

Mısra: 5

Kişi, birey, şahıs

anlamlarında belgesiz zamir.

Acı acı sögdüğine kimsenüñ
incinmezüz
Biz zehirler nüş eder bir
'ârif-i deryâ-dilüz

9. **kimse:**

Gazel 155

Mısra: 10

Kişi, birey, şahıs

anlamlarında belgesiz zamir.

Kimi gördise gözün gamze
ile öldürmüş
Yine çok kimse bugün tîr-i
cefâdan geçmiş

10. **kimseye:-y, -e**

Gazel 187

Mısra: 6

Kişi, birey, şahıs

anlamlarında belgesiz zamir.

Derd ü miñnet beni şol deñlü
za'îf eyler begüm
Demege derdümi bir
kimseye dermânım yok

11. **kimsenüñ:-nüñ**

Gazel 322

Mısra: 7

Kişi, birey, şahıs

anlamlarında belgesiz zamir.

Kimsenüñ etmez idi 'aybına
bir dağı nazar
Kendü 'aybını eger dîde-i
bînâ görse

12. **kimseye:-y, -e**

Gazel 372

Mısra: 9

Kişi, birey, şahıs

anlamlarında belgesiz zamir.

'Âşık deme şol kimseye kim
sevdüğü hûruñ
Yolına fedâ eylemeye cân-ı
'Azîzî

13. **kimseyle:-yle**

Kaside 5

Mısra: 80

Kişi, birey, şahıs

anlamlarında belgesiz zamir.

İki gün bir dil-i bîmâruñ
olmaz hemdemi Yârî
Degüldür başı hoş kimseyle
ol yâr-ı dil-ârânuñ

14. **kimse:**

Lugaz 4

Mısra: 8

Kişi, birey, şahıs

anlamlarında belgesiz zamir.

'İlm-i ahfâda eli vardır
meger
Kimse görmez anı ol mañfî
gezer

15. **kimse:**

Matla 58

Mısra: 1

*Kişi, birey, şahıs
anlamlarında belgesiz zamir.*

Var mı yok mı ağız yārūñ
kimse bilmezdi ‘iyān
Hızır-ı haṭṭı vermese ol
çeşme-i cāndan nişān

16. **kimsenūñ:-nüñ**

Matla 65

Mısra: 2

*Kişi, birey, şahıs
anlamlarında belgesiz zamir.*

Dostum gördi görelden
çeşm-i giryānum seni
Kimsenūñ gördüğine rāzī
degül cānum seni

17. **kimseye:-y, -e**

Tedis 3

Mısra: 21

*Kişi, birey, şahıs
anlamlarında belgesiz zamir.*

Kimseye olmadı hīç baña
olan zulm ü sitem
Nedür ey kân-ı kerem bāri
günāhum bilem

kīmyā:

1. **kīmyā:**

Kıt'a 1

Mısra: 19

*Bakır, kurşun vb. âdi
mâdenleri iksir denilen
maddeyi ilâve ederek gümüş
veya altına dönüştürme ilmi,
simyâ.*

Zer eder ḥâki kīmyā nazaruñ
Baña da kıl nazar ki ḥâk-i
derem

kīn:

1. **kīn:**

Gazel 176

Mısra: 10

Düşmanlık.

Şaķın ey pervāne varma
yanına
Saña muḥkem eylemişdür
kīn çerāğ

kıpkızıl:

1. **kıpkızıl:**

Gazel 275

Mısra: 4

*Çok kızıl, tamamen
kızıl.*

Çanlu yaşumdan bu çeşmüm
şöyle oldu sürḥ-reng
Kim beni şanur görenler
kıpkızıl dīvāneyin

kır:

1. **kırdılar:-dı, -lar**

Tarih 22

Mısra: 13

*Kırmak, parçalara
ayırarak II çalmak; yok
etmek, öldürmek.*

Şol kadar kırdılar ki a‘dāyı
Edemez küştesin şumār eḥād

2. **kırmağ:-mağ**

Gazel 270

Mısra: 6

Yok etmek, bitirmek.

Eline tīğın almış yine ol şāh
Meger kırmağ diler bir bir
‘ibādın

kirdgār:

1. **kirdgār:**

Gazel 333

Mısra: 9

Allah, Tanrı.

Rüz-ı maḥşerde ‘Azīzī kādī
olup Kirdgār
Çullarından şormaduk bir
cürm ü ‘işyān ḳalmaya

kırdı geçürdi:

1. **kırdı geçürdi:**

Gazel 351

Mısra: 9

*Kelime Tipi: Deyim
Yakıp yıkarak,
öldürerek, baskı veya etki
yaparak büyük zarar vermek.*

Cihān ḥalkını hep kırdı
geçürdi tīğ-i gamzeyle
Meger kim Ḳahramānı
gözlerüñ şāhib-ḳırān oldu

kır-i segden:

1. **kır-i segden:-den**

Kıt'a 14

Mısra: 4

**Kelime Tipi: Kalıp
İfade**

Köpeğin kırı.

Keremsizden kerem
ümmīdin etmek
İlik ummak gibidür kır-i
segden

kırmızı:

1. **kırmızı:**

Gazel 8

Mısra: 9

Al, kızıl renk.

Görinür gözüme her aḥkeri
bir kırmızı gül
Nār-ı sūzāna desem tañ mı
gülüstān-ı şitā

2. **kırmızı:**

Gazel 223

Mısra: 4

Al, kızıl renk.

‘Andelīb-i dil görüp
alınmasun mı aña kim
Kırmızı gül bergidür ruḥsār-ı
alı naḳşinuñ

kirpig:

1. **kirpigüm:-üm**

Gazel 272

Mısra: 8

Kirpik.

Aḳmasun mı yaşumuñ seyli
gözümde taşra
Kirpigüm kürek ile ḳomaz
anı kürümesün

2. **kirpigüm:-üm**

Kaside 3

Mısra: 8

Kirpik.

Tır-i ḡamzeñ yād edüp yaş
yerine ḳan ağlasam
Didede her kirpigüm bir
la‘lden peykān olur

3. **kirpigüm:-üm****Kaside 3**

Mısra: 8

Kirpik.

Tır-i ğamzeñ yād edüp yaş
yerine kan ağlasam
Didede her kirpigüm bir
la'lden peykān olur

4. **kirpigün:-ün****Matla 51**

Mısra: 1

Kirpik.

Kirpigün ğamzeñden ön urur
oķın cāna her ān
Bu meşeldür ilk uran oķçıdur
ey kaşı kemān

kirpük:1. **kirpükleri:-ler, -i****Gazel 180**

Mısra: 5

Kirpik.

Şaldı kirpükleri peykānı
hayālin dile yār
Dizdi şan okları kändile o
fettān şaf şaf

kiş dedi:1. **kiş dedi:-di****Gazel 157**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Satranç terimi olarak
rakipten uzaklaşmak için
hamle yapmak II bazı
hayvanları uzaklaştırmak,
kaçırmak için söylenen söz.*

Şādmān ol ey dil-i ferzāne
kim ol şāh-ruḥ ruḥ
Dedi naṭ'-ı bāğ-ı kūyında
rakıṭb-i zāğa kiş

kīse-i çeşmünde:1. **kīse-i çeşmünde:-ün, -de****Gazel 41**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Göz kesesi.*

Dirhem-i eşki o servün
yolına ḥarc edegör
Ne тұrur kīse-i çeşmünde
'Azīzī zāyid

kişi:1. **kişi:****Gazel 31**

Mısra: 14

Adam, insan, kimse.

Azīzī yād olam derseñ bir
eyü nām kıl taḥşıl
Kişi ḥayr-ile yād olmağa
nīkū-nām olur bā'is

2. **kişiy:-y, -e****Gazel 35**

Mısra: 8

Adam, insan, kimse.

Ermedi şem'-i murādına
'Azīzī neylesün
Kişiy yār olmayıcaḥ baḥt-ı
nā-hemvār güç

3. **kişinün:-nün****Gazel 71**

Mısra: 14

Adam, insan, kimse.

Gördükçe tīg-i yāri 'Azīzī
şafā sürer
Niteki kalbini kişinün seyr-i
āb açar

4. **kişi:****Gazel 78**

Mısra: 3

Adam, insan, kimse.

Cām-ı şarāb-ı nābı nece
sevmesün kişi
Bir ḥüb-ı dil-küşā vü ruḥ-ı
lāle-fāmdur

5. **kişi:****Gazel 116**

Mısra: 10

Adam, insan, kimse.

'Azīzī pāye-i maḥşūda
ermege sa'y et

Ki derler ayak ayak kişi
nerdibāne çıkar

6. **kişi:****Gazel 119**

Mısra: 10

Adam, insan, kimse.

Ḥāne-i dünyā 'Azīzī çün
degül dārü'l-ferāḥ
Bunda şād olmaduğına kişi
yā ne ğamlanur

7. **kişi:****Gazel 125**

Mısra: 3

Adam, insan, kimse.

Ne ḥikmetdür bu kim bunda
kişi bir gün ferāḥ olsa
Neçe günler yine yaş yerine
derd ile kan ağlar

8. **kişi:****Gazel 135**

Mısra: 8

Adam, insan, kimse.

'Işkuñda āḥ edüp dögeyin
sīne taḥlını
Olmaz çü şāḥ olan kişi tūğ u
naḳāresüz

9. **kişi:****Gazel 137**

Mısra: 1

Adam, insan, kimse.

Kişi mesrūr olup bāğ-ı
cihānda her zamān gülmez
Dem olur ağlamağ-ıla geçer
'ömri hemān gülmez

10. **kişiy:-y, -e****Gazel 146**

Mısra: 10

Adam, insan, kimse.

Lebün añduḳça 'Azīzī şen
olur
Mey iken kişiy kayğu
gelmez

11. **kişi:****Gazel 166**

Mısra: 7

Adam, insan, kimse.

Çekmeyince kişi baş hırkaya
bu 'âlemde
Çam elinden edemez tavk-ı
girîbânî hâlâş

12. **kişi:**

Gazel 216

Mısra: 3

Adam, insan, kimse.

Kişi kendü gözinden
kışkanurken sevdiği yâri
Belâyı gör ki ol şâhı diler
gördükçe el sevmek

13. **kişide:-de**

Gazel 301

Mısra: 8

Adam, insan, kimse.

Yâd-ı la 'lûn eder dili
mağmûm
Nûş-ı mey kişide çomaz
kayğu

14. **kişi:**

Gazel 311

Mısra: 4

Adam, insan, kimse.

Ölsem ayrılmaya yanumdan
kilâb-ı küy-ı yâr
Kişi böyle ittihâd etmek
gerek yârân-ıla

15. **kişiy:-y, -e**

Gazel 336

Mısra: 1

Adam, insan, kimse.

Dilberûn her kişiy 'arz-ı
cemâli olmasa
'Âşık-ı dîdârına rûy-ı celâli
olmasa

16. **kişiy:-y, -i**

Gazel 356

Mısra: 5

Adam, insan, kimse.

Kişiyi kendüden uşandırur
derler katı çok nâz
İñende etmesûn 'uşşâkına
eydûn o şeh nâzi

17. **kişiy:-y, -e**

Gazel 364

Mısra: 9

Adam, insan, kimse.

Mey degül sem de olursa
kişiy meclisde
İçürür şîve ile hûblaruñ
ibrâmı

18. **kişiy:-y, -i**

Gazel 368

Mısra: 5

Adam, insan, kimse.

Bu şüretlü kişiyi gördüğüm
yoğdur dedi nâ-geh
Kadîd olduğumı deyr-i
ğamında ol şanem gördi

19. **kişi:**

Kaside 5

Mısra: 25

Adam, insan, kimse.

Eder ehl-i kemâle her kişi
rağbet bi-ğamdillâh
Ki vardur iltifâtı zümre-i
erbâb-ı 'irfânûñ

20. **kişinûn:-nûñ**

Kıt'a 4

Mısra: 2

Adam, insan, kimse.

Götürüp bezm-i cihândan
ayağı
Çün olur her kişinûñ menzili
gür

21. **kişi:**

Kıt'a 7

Mısra: 4

Adam, insan, kimse.

Ya'ni söz gevherinûñ
kıymetini
Olcağ bir kişi hayvân ne
bilür

22. **kişilerle:-ler, -le**

Kıt'a 10

Mısra: 1

Adam, insan, kimse.

Olur olmaz kişilerle yeyüp
içme demeden
Saña yoğdur ğarazum sen de
bilürsin hanum

23. **kişiy:-y, -e**

Kıt'a 12

Mısra: 1

Adam, insan, kimse.

Ehl-i fakr ol yoğsa devlet
kişiy
Devletîdür devletîdür devletî

24. **kişi:**

Kıt'a 25

Mısra: 2

Adam, insan, kimse.

Dedüm hatunına ibn-i
fûlânûñ
O bir kişi seni alduğda n'etdi

25. **kişi:**

Lugaz 2

Mısra: 9

Adam, insan, kimse.

Her ne yere 'azm ederse bir
kişi
Yanına düşüp anuñ bile gider

26. **kişi:**

Matla 2

Mısra: 2

Adam, insan, kimse.

Göz yaşın şarf eyledükçe
giryeye dem-be-dem
Her kişi ğarcından ağlar bir
'aceb demdür bu dem

27. **kişi:**

Mesnevi 1

Mısra: 75

Adam, insan, kimse.

Buñalup her kişi ğarâretten
Unudup kend'özini
hayretten

28. **kişi:**

Mesnevi 1

Mısra: 87

Adam, insan, kimse.

O çerâğı gören kişi nâ-gâh
Câmi'e girdi şana mihr ile
mâh

kişi etgüğini bulur:

1. **kişi etgüğünü bulur:****Gazel 269**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Atasözü**

Kişi ettiğini bulur II ne yaparsa karşılığında onu görür bağlamında kullanılan atasözü.

‘Azizî bir cefâ-hüyı bulup
sevmiş yine ol yâr
Kişi etgüğünü bulur meşeldür
mâ-takaddemden

kışkan:1. **kışkanurken:-ur, -ken****Gazel 216**

Mısra: 3

Kışkanmak.

Kişi kendü gözinden
kışkanurken sevdiği yâri
Belâyı gör ki ol şahı diler
gördükçe el sevmek

kışsa:1. **kışsañ:-ñ****Gazel 261**

Mısra: 2

*Kısa hikâye, ibretli
hikâye, fikra, rivâyet.*

Verdün şudâ hayli halka
rivâyetünden
Kışsañ yeg idi vâ iz böyle
hikâyetünden

kışsa-hvân:1. **kışsa-hvân:****Gazel 104**

Mısra: 10

*Kıssa söyleyen, hikâye
anlatan kimse.*

Derd-i ‘ışkı bir kitâb etmiş
‘Azizî nazm edüp
Kışsa-hvân gibi cihâna
dâstân eyler yürür

kışsa-i pür-ğuşsamı:1. **kışsa-i pür-ğuşsamı:-m, -****i****Gazel 353**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Gam ve keder dolu
hikâye.*

‘Aqlını hayret alur her kime
kim hecründe
Söylesem kışsa-i pür-
ğuşsamı şeyyâd gibi

kışsa-i yüsuf:1. **kışsa-i yüsuf:****Gazel 268**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Hz. Yusuf’un hikayesi.

Ço yayılsun gün gibi
nazmuñ ‘Azizî ‘äleme
Kışsa-i Yüsuf gibi dillerde
olsun dâstân

kiştzâr-ı dehrde:1. **kiştzâr-ı dehrde:-de****Gazel 144**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Dünya tarlası.

Hâşıl olmadı murâdum
tohmı âb-ı sa y-ile
Hâşılı bu kiştzâr-ı dehrde bî-
hâşılız

kişt-zâr-ı milk-i fâniden:1. **kişt-zâr-ı milk-i****fâniden:-den****Gazel 209**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Fâni mülk tarlası II
dünya.*

Hırmen-i ‘ömrî ‘Azizî
eyleyüp ber-bâd-ı ‘ışk
Kişt-zâr-ı milk-i fâniden
güzâr etsem gerek

kişver:1. **kişverin:-in****Gazel 381**

Mısra: 8

Memleket, ülke.

Hayâl-i çeşm-i Tataruñla
müjgânuñ güzel cânım
Dil ü cân kişverin âlân u
tâlân eylesünler mi

kişver-i hüsn ü melâhat:1. **kişver-i hüsn ü melâhat:****Gazel 23**

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Güzellik ülkesi.

Kişver-i hüsn ü melâhat
şehidür yâr meger
Çanda ‘azm etse çeker qaddi
livâ-yı devlet

kişver-i nazm:1. **kişver-i nazm:****Gazel 292**

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Şiir iklimi, ülkesi.

Elünden Zü’l-fikâr-ı hâme
düşmez oldı bir lahza
‘Azizî kişver-i nazm içre sen
beñzer ki Haydersin

kişver-i nazmuñ:1. **kişver-i nazmuñ:-uñ****Gazel 266**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Şiir iklimi, ülkesi.

Kim görürse naqşını
ebyâtumuñ resmin ölür
Kişver-i nazmuñ ‘Azizî olalı
naqkaşı ben

kişver-i rüyuñdaki:1. **kişver-i rüyuñdaki:-uñ, -****da, -ki****Gazel 240**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yüzünün memleketi.

Nedür ol kişver-i rüyuñdaki
hâl-i müşkîn
Rûmda derler-ise bitmez
efendi fülful

kitâb:**1. kitâb:**

Gazel 71

Mısra: 8

*Yazılmış ve basılmış
eser.*

Şerh eyle deyü mes'ele-i
'ışkı bâb bâb
Faşl-ı bahâr bülbüle gülden
kitâb açar

2. kitâb:

Gazel 104

Mısra: 9

*Yazılmış ve basılmış
eser.*

Derd-i 'ışkı bir kitâb etmiş
'Azîzî nazm edüp
Kıssa-hvân gibi cihâna
dâstân eyler yürür

kitâb etdüm:**1. kitâb etdüm:-dü, -m**

Gazel 323

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kitap haline getirmek.

Dür-i ma'naları levh-i dile
şol deñlü yazdum kim
'Azîzî bir kitâb etdüm anı
Kâbüs şeklinde

kitâb olur:**1. kitâb olur:-ur**

Gazel 14

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kitap olmak, bir kitap
oluşturacak kadar fazla
anlamında.*

Hâme-i müşkîn-mişâl edüp
'Azîzî ser-fürü
Vaşf-ı hatt-ı rüy-ı yâri
yazsam olur bir kitâb

kitâbet:**1. kitâbetini:-i, -n, -i**

Kıt'a 8

Mısra: 4

Kompozisyon, tahrir.

Demidür eyle bendeñe ihsân
Cısr ta' mîrinüñ kitâbetini

kitâb-ı gülsitân:**1. kitâb-ı gülsitân:**

Gazel 40

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gülîstan kitabı; Şeyh
Sadî'nin dünyaca ünlü eseri.*

Kitâb-ı Gülsitân mı yâ
Bahâristân mıdur rüyuñ
Aña bir levha-i sîm-i semen-
sîmâ mıdur ol ruñ

kitâb-ı nezâyire:**1. kitâb-ı nezâyire:-e**

Gazel 309

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*XVI. yüzyıl şairlerinden
Edirneli Nazmî'ye ait olan
eser.*

Bu nazm-ı bî-nazîrünü görse
'Azîziyâ
Fihrist ederdî Nazmî Kitâb-ı
Nezâyire

kıy:**1. kıydı:-dı**

Gazel 325

Mısra: 6

Acımayıp öldürmek.

Tişe-i merg ile Ferhâduñ
edüp başını hürd
Kıydı cellâd-ı felek göz göre
ol üstâda

kıymet:**1. kıymeti:-i**

Gazel 181

Mısra: 2

Değer, kıymet, paha.

Göz yaşın dökme nigârünü
yolına minneti yok
Gevher olursa da yanında
anuñ kıymeti yok

2. kıymetini:-i, -n, -i

Kıt'a 7

Mısra: 3

Değer, kıymet, paha.

Ya'ni söz gevherinüñ
kıymetini
Olcağ bir kişi hayvân ne
bilür

kız muşli:**1. kız muşli:**

Kaside 5

Mısra: 73

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Özel ad.

N'ola artursa nâz u şiveyi
gütdükçe Kız Muşli
Kim oldur nâzenin mañbübi
şimdi çarı dünyânuñ

kızar:**1. kızaran:-an**

Gazel 11

Mısra: 5

Rengi kırmızıya dönmek

II utancından kızarmak.

Lâlelerdür kızaran şanma
çemende Kaysuñ
Şerer-i âteş-i âhiyla tutuşdı
şahrâ

2. kızarup:-up

Gazel 89

Mısra: 8

Rengi kırmızıya dönmek

II utancından kızarmak.

Gördügince çemende bülbüli
gül

Ƙızarup lâle-veş pür-âteş
olur

3. **Ƙızarmış:-mış**

Gazel 165

Mısra: 10

*Rengi kırmızıya dönmek
II utancından kızarmak.*

Seherden açmış ol gönca
'Azîzî bülbüle dönmiş
Ƙızarmış tâb-ı mülden 'ârızı
gül gibi âl olmuş

4. **Ƙızardığı:-duğı**

Kaside 1

Mısra: 29

*Rengi kırmızıya dönmek
II utancından kızarmak.*

Şekl-i gül bülbülü gördükçe
Ƙızardığı bu kim
Bülbüle karşı göz eyler güle
türmaz 'abher

5. **Ƙızarup:-up**

Terci-bend 1

Mısra: 13

*Rengi kırmızıya dönmek
II utancından kızarmak.*

Ƙızarup lâle çün 'aĳĳĳ-i
Yemen
Üstine jâle şaçdı dürr-i
'Aden

Ƙızıl:

1. **Ƙızıl:**

Gazel 195

Mısra: 1

Parlak kırmızı renk.

Ol gül oyardığı sineñde Ƙızıl
dâğlaruñ
Revnaĳ-ı lâlelerin bozdı dilâ
bağlaruñ

Ƙızıl delüdü:

1. **Ƙızıl delüdü:-dür**

Ƙıt'a 15

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ƙızılın delisi II şarap
tutkunu.*

Eline cām alan Ƙızıl delüdü
Üzüm şuyunu içen aşmaludur

Ƙızılbaş:

1. **Ƙızılbaş:-a**

Tarih 21

Mısra: 2

*Ƙızılbaşlar. II Safevi
Devleti.*

Yine Sultān Murāduñ bir
vezîr-i nām-dārıyla
Ƙızılbaşa geliyor üstüne
ceyş-i firāvān deñ

2. **Ƙızılbaş:-ı**

Tarih 22

Mısra: 11

*Ƙızılbaşlar. II Safevi
Devleti.*

Geçürüp tığden Ƙızılbaşı
Kesdi her gāzî bî-'aded
mürted

Ƙo:

1. **Ƙoyup:-y, -up**

Gazel 7

Mısra: 9

*Bırakmak, vazgeçmek,
terketmek.*

Hâtır-ı vîrān-serā-yı kavm-i
a'dāyı koyup
Hiç ola mı kim 'Azîzî
bendesin ol mîr aña

2. **Ƙomaz:-maz**

Gazel 22

Mısra: 6

*Bırakmak, vazgeçmek,
terketmek.*

N'ola küyüñde görüp
düşnām ede a'dā baña
Yād kimse görse lâ-büd
ürmesin Ƙomaz kilāb

3. **Ƙo:**

Gazel 116

Mısra: 7

*Bırakmak, vazgeçmek,
terketmek.*

Ƙo zulmi ey Ƙaşı yā yohsa
āhı mazlumuñ

Mişāl-i tîr-i du'ā 'arş-ı
Müste'âne Ƙıĳar

4. **Ƙoma:-ma**

Gazel 267

Mısra: 8

*Bırakmak, vazgeçmek,
terketmek.*

Her ne deñlü nāz ederse
etsün ol gül-ruĳ baña
Bülbül-āsā ey gönül elden
niyāzı Ƙoma sen

5. **Ƙomaz:-maz**

Gazel 272

Mısra: 8

*Bırakmak, vazgeçmek,
terketmek.*

Aĳmasun mı yaşumuñ seyli
gözümdeñ taşra
Ƙirpigüm kürek ile Ƙomaz
anı kürümesün

6. **Ƙoyup:-y, -up**

Gazel 281

Mısra: 7

*Bırakmak, vazgeçmek,
terketmek.*

Ƙoyup la'l-i leb-i dildārı
vaşf-ı kevşer eylersin
Be şüfî yok mıdur 'aĳluñ
niçün efsāne söylersin

7. **Ƙo:**

Kaside 1

Mısra: 99

*Bırakmak, vazgeçmek,
terketmek.*

Bülbül-āsā gül-i ter vasfını
ey dil Ƙo yüri
O güle eyle du'ā bülbüle zîrā
o düşer

8. **Ƙoyup:-y, -up**

Ƙıt'a 12

Mısra: 3

*Bırakmak, vazgeçmek,
terketmek.*

Ƙār-ı nîküyü Ƙoyup bed-fi'l
olan
Bid'at'dür bid'at'dür bid'at'

9. **ko:****Matla 72**

Mısra: 2

Bırakmak, vazgeçmek, terketmek.

Dilerseñ olasin ehl-i
 harâbâtuñ ayakdaşı
 Ko zühdi gel der-i
 meyhâneye zâhid ayak taşı

10. **komak:-mak****Tesdis 3**

Mısra: 33

Bırakmak, vazgeçmek, terketmek.

Zulmet-i gamda komak beni
 mâhum neyiki
 Her gün âh eylemeden gayrı
 günâhum neyiki

11. **komma:-ma****Gazel 34**

Mısra: 4

Komak, bırakmak.

Zâhir olmasun haṭ-ı rüyuñ
 tırâş et serverâ
 Mülk-i Rûm içre Celâlî
 komma kim ede ḥurûc

12. **konmuş:-n, -miş****Gazel 40**

Mısra: 1

Komak, bırakmak.

Letâfet âbına konmuş gül-i
 ra'nâ midur ol ruḥ
 Yaḥod tâze açılmış lâle-i
 ḥamrâ midur ol ruḥ

13. **konmuş:-n, -miş****Gazel 52**

Mısra: 6

Komak, bırakmak.

Dilde fikr-i haṭ-ı rüyuñ şuda
 bitmiş sünbül
 Dîdede 'aks-i ruḥuñ kûzeye
 konmuş gül-i ter

14. **komadıḡı:-ma, -du, -ḡı****Gazel 60**

Mısra: 4

Komak, bırakmak.

Sürme-i hâk-i rehûñ gözden
 siler cûy-ı sirişk
 Beñzer ol uğruya kim
 komadıḡı yerden alur

15. **koñ:-ñ****Gazel 75**

Mısra: 9

Komak, bırakmak.

Heccinde ol nigâruñ ölsün
 'Azîzîyi koñ
 Mi'râcî derdmendüñ çün
 'âkıbet ölümdür

16. **komadı:-ma, -dı****Gazel 102**

Mısra: 3

Komak, bırakmak.

Müje tîḡını çeküp dil komadı
 dilmedük âh
 Ne 'aceb âfet imiş gamze-i
 bed-ḥûy-ı nigâr

17. **koyp:-y, -up****Gazel 115**

Mısra: 5

Komak, bırakmak.

İzûñ tozını koyp gözlerine
 sürme içün
 Başîret ehli degül ol ki
 İşfahâne çıkar

18. **koyp:-y, -up****Gazel 133**

Mısra: 10

Komak, bırakmak.

Ġam ile öleceḡüñ bilse
 'Azîzî cânân
 Saña ol ḥâtır-ı aḡyârı koyp
 yâr olmaz

19. **ko:****Gazel 152**

Mısra: 9

Komak, bırakmak.

Erre-i gamla ko cismüñ
 pârelensün şâne-veş
 Zülf-i dil-dâra bulam derseñ
 'Azîzî dest-res

20. **komaya:-ma, -y, -a****Gazel 166**

Mısra: 9

Komak, bırakmak.

Sicn-i firḡatde 'Azîzîyi
 umarın komaya
 Çeh-i miḡnetden eden
 Yûsuf-ı Ken'ânî ḡalâş

21. **komış:-miş****Gazel 176**

Mısra: 14

Komak, bırakmak.

Dedi çeşmümde gören 'aks-i
 ruḥuñ
 Kim komış bir câmi'e la'lîn
 çerâḡ

22. **ko:****Gazel 226**

Mısra: 9

Komak, bırakmak.

Ġîl ü ḡâlî ko yürü ol mü-
 miyâna ḡıl nazâr
 Görmek isterseñ 'Azîzî ince
 bellü bir güzel

23. **kodı:-dı****Gazel 245**

Mısra: 9

Komak, bırakmak.

Beni ol Yûsuf-ı gül-çehre
 kodı gönülsüz
 Meger eller şara öldükde
 'Azîzî kefenüm

24. **ko:****Gazel 268**

Mısra: 9

Komak, bırakmak.

Ko yayılsun gün gibi
 nazmuñ 'Azîzî 'âleme
 Ġışşa-i Yûsuf gibi dillerde
 olsun dâstân

25. **ko:****Gazel 282**

Mısra: 1

Komak, bırakmak.

Ko sineñ tîḡ-i hecr-i yâr ile
 ey dil figâr olsun
 'Adem iḡlîmine cân gitmeḡe
 bir reh-güzâr olsun

26. **komaz:-maz**

Gazel 301

Mısra: 8

Komak, bırakmak.

Yād-ı la'lüñ eder dili
mağmüm
Nüş-ı mey kişide komaz
kayğu

27. **komaz:-maz**

Gazel 346

Mısra: 1

Komak, bırakmak.

Gerçi dilde gam komaz cām-ı
mey-i gül-gün dede
Yegdür ammā nüş-ı meyden
bir yeyim afyün dede

28. **koyp:-y, -up**

Gazel 358

Mısra: 8

Komak, bırakmak.

Görinen şanma şafağ âteş-i
âhum seheri
Tâbe-i çarha koyp eyledi
biryân hütü

29. **koyp:-y, -up**

Gazel 386

Mısra: 5

Komak, bırakmak.

Koyp ezkârı bir gün şüfi
gelseñ bezm-i rindāna
Çevirmek sen de görseñ nece
olur tesbîh-i mercāni

30. **koyp:-yup**

Kaside 3

Mısra: 87

Komak, bırakmak.

Koyp evşafuñ du 'ā etsem
n'ola şimden gerü
Kim du 'ā-yı devletüñle ol
senüñ şādān olur

31. **korşa:-r, -sa**

Kaside 5

Mısra: 59

Komak, bırakmak.

Peyāmī deyü mağlaş korşa
tañ mı kendüye Hülkī

Edüpdür bende-i muhliş
Mehemmed hanı Bursanuñ

32. **komaz:-maz**

Kıt'a 15

Mısra: 9

Komak, bırakmak.

Komaz dilde gubâr ammā ki
esrâr
Ye anı tuymasun esrârüñ
ağyâr

33. **kođuñ:-du, -ñ**

Matla 19

Mısra: 2

Komak, bırakmak.

Bulsañ gücüne alur idüñ ey
gam u firçat
Cân nakdini sînemde kođuñ
gibi emânet

34. **kođuñ:-du, -ñ**

Muamma 25

Mısra: 2

Komak, bırakmak.

Zulm ile yakup cânumuzı
âzer içinde
Âhir kođuñ ey meh bizi
hâkister içinde

35. **komayup:-ma, -y, -up**

Müseddes 1

Mısra: 22

Komak, bırakmak.

Her fakîr-i zâra olur dergeh-i
luţfuñ küşâd
Nerd-i gamda komayup
eylersin anı ber-murâd

36. **komaz:-maz**

Gazel 149

Mısra: 7

Bırakmak, izin vermek.

Yâri komaz gelmege baña
rakîb-i kâfirün
İşleri vardur hele şeytâna
beñzer beñzemez

37. **komadı:-ma, -dı**

Gazel 359

Mısra: 7

*Geriye bırakmamak II
kalmamak.*

Deşt ü vâdi komadı 'ışk ile
geşt eylemedük
Kanı bir Kays gibi rāh-ı
beyābān ehli

38. **ko:**

Gazel 73

Mısra: 6

*Bırak, izin ver
anlamlarında emir sözü.*

Gel ey dil nakd-i eşk-i çeşm
ü dâğ-ı sîneñi göster
Ekâbir ko hisâb-ı dirhem ü
dînârı görsünler

39. **koyp:-y, -up**

Tarih 5

Mısra: 1

*Bırakmak, vazgeçmek,
terketmek II ölmek.*

Dâr-ı dünyâyı koyp Kırd
Çelebi
'Azmi çün milket-i 'uqbâ
oldı

40. **ko:**

Gazel 227

Mısra: 12

*"Bırak! dursun!
değme!" anlamlarında
seslenme ifade eder.*

Bülbüle çün ağlamak oldı
güle gülmek naşib
Ko 'Azizî ağlasun hecrüñle
sen ey yâr gül

ko-:

1. **komaz:-ma**

Gazel 185

Mısra: 5

Komak, bırakmak.

Koma küyuñda kara yüzlü
rakîbi zinhâr
Gülsitân içre yaraşmaz ki ola
dâl Budak

koça melküh:

1. **koça melküh:**

Kaside 5

Mısra: 113

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade*Özel ad.*

Sever mi gördüğü yegencigi
yine Koca Melkūh
Günāhı oldur ancak halk
içinde ol müselmānuñ

köçek-vārī:**1. köçek-vārī:****Kaside 5**

Mısra: 121

Köçek gibi.

Alup her gördüğü oğlanı
yanına köçek-vārī
Babalanmak durur kārī aña
Müşāk Babanuñ

köhne:**1. köhne:****Gazel 132**

Mısra: 10

Yıpranmış, eskimiş.

Geymezüz fāhīr libāsı
verseler aylık eger
Biz fenāyī ‘āşıkuz köhne
kabāya kāyilüz

köhne olmışdı:**1. köhne olmışdı:-mış, -dı****Mesnevi 1**

Mısra: 38

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Eskimek.*

Reng-i rüyında kalmayup
hālet
Köhne olmışdı kālılar gāyet

kol:**1. kolın:-ı, -n****Terci-bend 1**

Mısra: 46

Kol II dal.

Gelüñüz seyr-i bāğ u rāga
deyü
Gördüğüne kolın şalar ‘ar‘ar

2. kolını:-ı, -n, -ı**Lugaz 10****Mısra: 4**

*Vücutun elden başlayıp
omza kadar devam eden
bölümü.*

Olmağ için sür-ı hūbāna
elek
Eylemişdür kolını çenber
felek

kol kol:**1. kol kol:****Gazel 180**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Bölük bölük.*

Şeh-i gül ‘askeridür bāğda
‘ar‘ar kol kol
Aña boy begleridür serv-i
hīrāmān şaf şaf

kol uzadup:**1. kol uzadup:-up****Gazel 178**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Kol uzatmak.*

Dür nişār eyler deyü gülzāra
ebr-i nevbahār
Kol uzadup şāh-ı ‘ar‘ar lāle
vü gül açdı kef

k’ola:**1. k’ola:****Gazel 261**

Mısra: 9

Ki ola, ki olsun.

Rüz-ı cezāda luţfuñ k’ola
‘uşāta mebzül
Etme ‘Azīziyi dūr Yā Rab
‘ināyetünden

2. k’ola:**Kaside 2**

Mısra: 34

Ki ola, ki olsun.

Şanuram vardı esed burcına
çün şems ü kamer

Ne gün ol şems-i kamer-ruh
k’ola raşşına süvār

3. k’ola:**Kaside 2**

Mısra: 72

Ki ola, ki olsun.

Şubhı şems ü şeb-i deycūrı
kamer rüşen edüp
Dün ü gün şems ü kamer
k’ola felekde seyyār

4. k’ola:**Kıt’a 13**

Mısra: 4

Ki olur.

Gün gibi bā‘ış-i zuhūrı olur
Kime luţfuñ k’ola mu‘in ü
zahīr

k’oldı:**1. k’oldı:****Tarih 28**

Mısra: 3

Ki oldu.

Ceyş-i şühedā k’oldı a‘dādda
bir artuk
Hātif dedi tārīhin taḥkīk
şehīd oldı

kolın tolar:**1. kolın tolar:-r****Gazel 301**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Kolunu dolamak. ||**Sarılmak, kucaklamak.*

Ne revādur ki ey şeh-i hūbān
Ki tolar boynuña kolın gīsü

koltuğuna gire:**1. koltuğuna gire:-e****Lugaz 6**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Koluna girmek,**koltuğundan tutmak.*

Ḳudreti yok gelmege bezme
meger
Ḳoltuđına gire bir zībā püser

ḳomaz elden:

1. **ḳomaz elden:-den**
Kaside 4
Mısra: 44
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Elden bırakmaz,
düşürmez.*

Düşmene ḳaşd-ı şebḫūn
eyleseñ Behrām-vār
Ḳomaz elden tīg-i āteş-tābını
merdane şem‘

kon-:

1. **ḳonmuş:-mış**
Gazel 165
Mısra: 5
*Konmak (kuş ve sinek
bağlamında).*

Nihāl-i ḳaddūne ḳonmuş
gözün şebḫāzdur aña
Ḳam-ı ebrūlaruñ misk-i
siyehden perr ü bāl olmuş

kon:

1. **ḳondı:-dı**
Gazel 14
Mısra: 6
*Konmak (kuş ve sinek
bağlamında).*

La‘l-i mey-gūnuñda ḫālūñ
gördüğümce şanuram
Ḳondı cām-ı bāde-i nāb üzre
bir müşkīn zübāb

2. **ḳonmuş:-mış**
Gazel 206
Mısra: 7
Koymak, bırakmak.

Dükān-ı ḫüsne ḳonmuş āb-
gūn kālā durur yaḫod
‘İzār-ı nev-tırāşı var ise ol
ḫvāce-i cānuñ

3. **ḳonmuş:-mış**
Gazel 13

Mısra: 3
Yerleşmek, oturmak.

Ḳātem-i la‘l üzre ḳonmuş bir
dür-i şehvārdur
Cām-ı gül-gūn üzre kim
peydā olur her bir ḫabāb

4. **ḳonmaz:-maz**
Gazel 51
Mısra: 10
Yerleşmek, oturmak.

Māyil olmaz zen-i dünyāya
‘Azīzī dil-i pāk
Çü mekes cıfeye ḳonmaz şu
ki arı geçinür

5. **ḳonmuş:-mış**
Kaside 5
Mısra: 6
Yerleşmek, oturmak.

Ser-i bāmında ol meşdüd
olan zer mehçenüñ ‘aḳsi
Bir altun ḫāldür ḳonmuş
‘izārı üzre ‘ummānuñ

ḳonaḳ edindiler:

1. **ḳonaḳ edindiler:-di, -ler**
Kaside 5
Mısra: 101
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Konaḳ edinmek (mesken
bellemek bağlamında
kullanılmıştır.).*

Ḳonaḳ edindiler dükkānını
Remmāl Çeşmīnūñ
Görenler ḡamze-i Tātārını
yanındaki ođlanuñ

ḳop:

1. **ḳopar:-ar**
Gazel 50
Mısra: 10
*Bağlı bulunduğu yerden
ayırmak.*

Āḫ kim yanında biñ ḫār-ı
belā peydā olur
Her ne yerde kim ḳopar bir
ḫoş nihāl-i gül-‘izār

2. **ḳopup:-up**
Gazel 84
Mısra: 6
*Bağlı bulunduğu yerden
ayırmak.*

Görinen ḳan degül tırūñ
çeküp alduḳda sīnemden
Cigerümden ḳopup bir pāre
peykānuñda ḳalmışdur

3. **ḳopmadı:-ma, -dı**
Gazel 248
Mısra: 2
*Ortaya çıkmak,
yetişmek, neş‘et etmek.*

Bitmedi ḳaddūñ gibi bir ḫoş
nihāl ey serv-i sīm
Ḳopmadı zülfiñ gibi bir
sünbül-i ‘anber-şemīm

4. **ḳopmaduḳ:-ma, -duḳ**
Gazel 292
Mısra: 1
*Ortaya çıkmak,
yetişmek, neş‘et etmek.*

Cihān bāğında mişli
ḳopmaduḳ şāḫ-ı gül-i tersin
Daḫı açılmaduḳ bir ḡonca-i
mevzūn dilbersin

5. **ḳopmadı:-ma, -dı**
Kaside 1
Mısra: 73
*Ortaya çıkmak,
yetişmek, neş‘et etmek.*

Gül ü bülbül biteli ḳopmadı
bir sencileyin
Gül gibi bülbüli çok serv-i
semen-bü dilber

6. **ḳopmaz:-maz**
Müseddes 4
Mısra: 28
*Ortaya çıkmak,
yetişmek, neş‘et etmek.*

Bitmez nihāl-i serv-i
ḫırāmān senüñ gibi
Ḳopmaz cihānda bir gül-i
ḫandān senüñ gibi

ḳork:

1. **korqarın:-ar, -ın****Gazel 31**

Mısra: 3

Herhangi bir kötülük gelmesi ihtimalinin yarattığı tedirginlik, kaygı, üzüntü, endişe.

Beni öldürmege o tîg-i hün-
âşâm olur bâ'ış
Dile tîg-i müjeñ efkârı düşdi
korqarın ammâ

2. **korqarın:-ar, -ın****Gazel 97**

Mısra: 5

Herhangi bir kötülük gelmesi ihtimalinin yarattığı tedirginlik, kaygı, üzüntü, endişe.

Meded ol Yûsuf-ı şânî katı
yabanda gezer
Korqarın gürg-i hasûduñ gire
nâgâh eline

korqu:1. **korqusından:-sı, -n, -dan****Kaside 3**

Mısra: 33

Herhangi bir kötülük gelmesi ihtimalinin yarattığı tedirginlik, kaygı, üzüntü, endişe.

Bir işâretle yoluña cümlesi
kurbân olur
Tîg-i tîzüñ korqusından rûz u
şeb lerzân olur

2. **korqusından:-sı, -n, -dan****Kaside 3**

Mısra: 32

Herhangi bir kötülük gelmesi ihtimalinin oluşturduğu tedirginlik, kaygı, üzüntü, endişe.

Mîr-i mîrân-ı Cezâyir olalı
sen kavm-i Fas
Tîg-i tîzüñ korqusından rûz u
şeb lerzân olur

3. **korqum:-m****Gazel 274**

Mısra: 9

Korku, kaygı.

Tenüm başdan ayağa yara
oldı korqum oldur kim
'Azîzî üstühvâna erişür tîg-i
elem bir gün

4. **korqum:-m****Kit'a 10**

Mısra: 3

Korku, kaygı.

Lebüñ agyâr ile 'ayş
eyleyicek korqum odur
Duhter-i rez gibi aduñ
çekilür sultânım

korqum oldur:1. **korqum oldur:****Gazel 25**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Korkum odur
bağlamında kalıplaşmış bir
sözdür.*

Korqum oldur 'Azîziyâ

ğamla

Seni bir gün helâk eder firqat

koy:1. **koyup:-up****Gazel 109**

Mısra: 7

Koymak, bırakmak.

Her kaçan dil koyup ala

gözlü yârüñ küyina

Togrulup varsam rakîb-i hâr
baña egri baqar2. **koyup:-up****Gazel 205**

Mısra: 5

Koymak, bırakmak.

Ben haste-i gam-hârı koyup

küy-i belâda

Bîmâr-dil-i gayriye tîmâr

eder olduñ

3. **koymuş:-mış****Gazel 347**

Mısra: 6

Koymak, bırakmak.

Kurş-ı dâğum göricek
sînemüñ üstinde o şâh
Dedi gör öksüzi kim koyunına
koymuş nânı

4. **koyup:-up****Gazel 351**

Mısra: 3

Koymak, bırakmak.

Beni firqat diyârında koyup
gıtdi neçe gündür
Dirîgâ gıtdüğince ol perî nâ-
mihribân oldu

5. **koyup:-up****Kaside 3**

Mısra: 87

Koymak, bırakmak.

Koyup evşâfuñ du'â etsem
n'ola şimden gerü
Kim du'â-yı devletüñle ol
senüñ şadân olur

6. **koyup:-up****Kaside 5**

Mısra: 71

Koymak, bırakmak.

Koyup Ya'küb-zâde mü-
miyânı hîdmete gıtdi
Eşigi kulluğundan el çeküp ol
mâh-ı Ken'ânüñ

7. **koyup:-up****Muamma 16**

Mısra: 1

Koymak, bırakmak.

Dest-i bād ile koyup
gülşende başı üzre hâk
Ol güne karşı yaqasın serv
iki kez etdi çâk

koyın:1. **koyunum:-um, -ı****Gazel 311**

Mısra: 6

Koyun, kucak, bağır.

Lâle-haddüñ yâdına sînem
pür edüp dâğ-ıla
Toldurayın koyunumı berg-i
gül-i handân-ıla

2. **koynına:-ı, -n, -a**

Gazel 347

Mısra: 6

Koyun, kucak, bağır.

Kurş-ı dāğum göricek
sīnemüñ üstinde o şāh
Dedi gör öksüzi kim koynına
koymış nāni

koynına koymazdı:

1. **koynına koymazdı:-maz, -dı**

Gazel 319

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Koynuna koymak.

Germābe şoyup koynına
koymazdı o şāhi
Hālvette aña eylemese ‘arz-ı
hāzīne

kubbe-i çarhuñ:

1. **kubbe-i çarhuñ:-uñ**

Gazel 122

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Felek kubbesi.

Cāmi‘-i mihrüñde sūzān iki
zer kandıldür
Kubbe-i çarhuñ ki cām-ı
mihr ü māh altındadır

kubür:

1. **kubüri:-ı**

Gazel 329

Mısra: 4

Mezarlar.

Öldürürsün tīr-i müjgān ile
‘uşşākı vü hem
Ugramazsın ölicecek bir kez
kubürü yanına

kuc:-

1. **kuçan:-an**

Gazel 354

Mısra: 8

Sarmak, kucaklamak.

İ‘tikādum bu ki ‘İsī gibi
ölmez haşre dek
Deyr-i ‘ālemdede kuçan ol
kāfir-i sīmīn-beri

kuç:

1. **kuç:**

Gazel 34

Mısra: 10

Sarmak, kucaklamak.

Cevr ile kaddüñ kemer edüp
‘Azīzī çün sentüñ
Furşat el verürse ol nāzük-
miyāni sen de kuç

2. **kuçmasun:-ma, -sun**

Gazel 80

Mısra: 10

Sarmak, kucaklamak.

Alup āğūşına rakīb seni
Belüñi kuçmasun şaşın o
kem er

3. **kuçduğıçün:-duğ, -ı, -çün**

Gazel 207

Mısra: 1

Sarmak, kucaklamak.

Berk tutup kuçduğıçün şol
gül-i nāzük-bedenüñ
Çāk ederdüm elüme girse-y-
idi pīrehenüñ

4. **kuçmağa:-mağ, -a**

Gazel 285

Mısra: 3

Sarmak, kucaklamak.

İnce belini kuçmağa
mānend-i zer-kemer
Deyr-i cihānda bir büt-i
sīmīn-ber isterin

5. **kuçar:-ar**

Gazel 293

Mısra: 7

Sarmak, kucaklamak.

Dāyim gözüme karşı kuçar
müy-ı miyānuñ
Vardur gilemüz hāşılı ey
meh o kemerden

6. **kuçmağa:-mağ, -a**

Gazel 300

Mısra: 2

Sarmak, kucaklamak.

Cevr eder ol meh ne etsem
aña kāyıldür deyü
İncinür ammā beni kuçmağa
kāyıldür deyü

7. **kuçabilsem:-a, -bil, -se, -m**

Gazel 347

Mısra: 2

Sarmak, kucaklamak.

‘Āşık-ı hāste-dilüñ vuşlat
imiş dermāni
Bari bir kez kuçabilsem o
tabīb-i cāni

kuçam:

1. **kuçam:**

Gazel 140

Mısra: 9

*Belini sarmak,
kucaklamak.*

Müy-ı miyān-ı yāri kemer-
veş kuçam deyü
Kaldı ‘Azīzī çıkağa bir
kılca cānimuz

kudret:

1. **kudreti:-i**

Terci-bend 1

Mısra: 34

Allahın ezeli gücü.

Gül-i pejmürdeler hayāt
bulup
Kudreti zāhir oldı Settāruñ

2. **kudreti:-i**

Lugaz 6

Mısra: 5

Güç, kuvvet, takat.

Kudreti yok gelmege bezme
meger
Koltuğına gire bir zībā püser

kudret kalmadı:

1. **kudret kalmadı:-ma, -dı**

Müseddes 2

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gücü kalmamak.

Ayak üzere tırmağa bir lahza
tâkât kalmadı
Da'vet için küyüña varmağa
kudret kalmadı

kudret ü kuvvetde:**1. kudret ü kuvvetde:-de**

Gazel 370

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Güç ve kuvvet.

'Âkıbet Zâl-i felek eyler seni
zâr u zebûn
Kudret ü kuvvetde olsañ
Rüstem ü Behmen dağı

kudüm:**1. kudüminden:-in, -den**

Gazel 4

Mısra: 10

*Uzak bir yerden, uzun
bir yoldan gelme, bir yere
ayak basma.*

Yine şahn-ı çemende nev-
bahâr-ı mu'ciz-âsârûñ
Kudüminden küşâde oldu
çeşm-i nergis-i şehlä

küdüret:**1. küdüret:**

Tesdis 4

Mısra: 16

*Gam, keder; bulanıklık,
donukluk.*

Aküp cûlar gibi dîvâne
göñlüm bir yaña gitdi
Bihamdillâh cihân güldi
küdüret câ-be-câ gitdi

küfr:**1. küfri:-i**

Gazel 157

Mısra: 6

*Allah'ın varlığını,
birliğini, peygamberlerini,
vahyettiği esasları inkâr
etme.*

Ol büt-i İncil-i hüsnüñ deyr-i
küymda beni
Gördügince küfri ezber okur
âgyâr-ı keşîş

küfri koyup:**1. küfri koyup:-y, -up**

Matla 40

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Küfri bırakıp.

Terk edüp cevri baña rahm
ede mi cânâne
Hiç koyup küfri o kâfir gele
mi imâna

küh:**1. küh:-a**

Lugaz 20

Mısra: 1

Dağ.

Ol nedür kim küh beñzer
kâlebi
Yürüdükçe bir qarış şarkar
lebi

küh u deşte:**1. küh u deşte:-e**

Gazel 281

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Dağ ve çöl II tüm
yeryüzü, dünya.*

Edersin ser-güzeştin küh u
deşte Qays-veş takrîr
'Aceb dîvânesin ey küh-ken
yabana söylersin

küh u deşti:**1. küh u deşti:-i**

Lugaz 4

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Dağ ve çöl II tüm
yeryüzü, dünya.*

Țoludur şît u şadâsı her diyâr
Küh u deşti geşt eder leyl ü
nehâr

küh-ı belâ:**1. küh-ı belâ:**

Gazel 253

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bela dağı.

Ben ki rüy-ı zerd ile küh-ı
belâ arslanıyam
Qara qara dağlarla deşt-i
gam kaplanıyam

küh-ken:**1. küh-kenlikdür:-lik, -dür**

Gazel 96

Mısra: 6

Dağı delen, dağ kazan.

Qazarsam tîşe-i âh ile tañ mı
sîne kühsârın
İşi Ferhâd-ı 'ışkuñ Hüsrevâ
çün küh-kenlikdür

2. küh-ken:

Gazel 208

Mısra: 10

*Dağ kazan, dağı delen
II Ferhat ile Şîrîn
hikayesindeki Ferhat.*

Olmadın yârına vâşıl levh-i
küh gerçi kim
Hâme-i tîşeyle qazdı küh-
ken şîrînlük

3. küh-ken:

Gazel 281

Mısra: 6

*Dağ kazan, dağı delen
II Ferhat ile Şîrîn
hikayesindeki Ferhat.*

Edersin ser-güzeştin küh u
deşte Qays-veş takrîr
'Aceb dîvânesin ey küh-ken
yabana söylersin

4. küh-ken:

Gazel 387

Mısra: 7

*Dağ kazan, dağı delen
II Ferhat ile Şîrîn
hikayesindeki Ferhat.*

Māh-ı nev şanmañ kazarken
Bî-sütünü Kûh-ken
Mün 'akıs oldı sipihr-i nîl-
gûna tîşesi

kûhl:

1. **kûhl:**

Gazel 266

Mısra: 7

Göz ilacı, sürme.

Kûhl ile izi tozını bir
görümiş ol mehûñ
Görmedüm nergis gibi
'âlemde hiçbir şaş ben

kuhl-i başar:

1. **kuhl-i başar:**

Gazel 174

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Göze çekilen sürme.

Urdu getürdi hâk-i reh-i
kūyuñı şabâ
Göz göre gitdi elden o kuhl-i
başar dirîğ

kûhl-i cilâ:

1. **kûhl-i cilâ:**

Gazel 189

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Göz sürmesi.

Sürmedân-ı dîde-i ehl-i dile
kûhl-i cilâ
Hâk-i pâyüñla gubâr-ı
rehgüzâruñdur senüñ

kuhsâr:

1. **kuhsâr:**

Gazel 3

Mısra: 6

Dağ tepesi.

Açıldı dâğ-ı pür-hûnı ser-Ā-
ser cism-i Ferhâduñ
Donandı lâlelerle şanmañuz
kuhsâr ser-tâ-pâ

2. **kuhsârda:-da**

Gazel 44

Mısra: 4

Dağ tepesi.

Nihâl-i kâmet-i yâri görüp
olmasa dîvâne
Şanavber-vâr tûtmazdı vañan
kuhsârda şimşâd

3. **kuhsârın:-ın**

Gazel 96

Mısra: 5

Dağ tepesi.

Qazarsam tîşe-i âh ile tañ mı
sîne kuhsârın
İşi Ferhâd-ı 'ışkuñ Hüsrevâ
çün kûh-kenlikdür

4. **kuhsârlar:-lar**

Gazel 113

Mısra: 4

Dağ tepesi.

Qatre qatre hûn-ı eşk-i dîde-i
Ferhâddur
Lâleler kıldı hüveydâ
şanmañuz kuhsârlar

5. **kuhsâra:-a**

Gazel 125

Mısra: 7

Dağ tepesi.

Meger bir serv-i dil-cü destin
alup şaldı kuhsâra
Ki yaşın cüy edüp kuhsârda
âb-ı revân ağlar

6. **kuhsârda:-da**

Gazel 125

Mısra: 8

Dağ tepesi.

Meger bir serv-i dil-cü destin
alup şaldı kuhsâra
Ki yaşın cüy edüp kuhsârda
âb-ı revân ağlar

7. **kuhsârüñ:-uñ**

Terci-bend 1

Mısra: 30

Dağ tepesi.

Yüz bulup ebr-i nev-bahâr
gibi
Farqına çıkdı lâle kuhsârüñ

kuhsâr-ı 'âlemüñ:

1. **kuhsâr-ı 'âlemüñ:-üñ**

Gazel 387

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Âlemin dağı.

Ben o pîr-i kulle-i 'ışkam
yanumda peşşedür
Kûhsâr-ı 'âlemüñ şîr-i jiyân-ı
bîşesi

kuhsâr-ı gamda:

1. **kuhsâr-ı gamda:-da**

Gazel 103

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gam dağı.

Kûhsâr-ı gamda 'ışk-ıla Şîrîn
belâların
Ferhâd gibi bâr-ı meşakkat
çeken bilür

kuhsâr-ı 'ışk:

1. **kuhsâr-ı 'ışk:**

Gazel 7

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Aşk dağı.

Kûhsâr-ı 'ışk kim göñlüm
olupdur şîr aña
Halka halka dūd-ı âhumdan
demür zencîr aña

kul:

1. **kuşlarından:-lar, -ı, -n, -dan**

Gazel 333

Mısra: 10

Tanrı'ya göre insan.

Rüz-ı maşşerde 'Azîzî kâdî
olup Kirdgâr
Kuşlarından şormaduk bir
cürm ü 'işyân qalmaya

2. **kuşna:-ı, -n, -a**

Tarih 8

Mısra: 2
Tanrı'ya göre insan.

Dest-i kudretle edüp ebvâb-ı
elâfın küşâd
Bir oğul kıldı 'atâ ben kulına
Rabb-i cemil

3. **ķuluña:-uñ, -a**

Gazel 5
Mısra: 9
Köle, esir. II âşık.

Seg-i kūyum deyü bir gün
ķuluña etmedüñ 'izzet
'Azizî gibi yıllardur ķapuñ
derbānyuz cānā

4. **ķuluñ:-uñ**

Gazel 33
Mısra: 10
Köle, esir. II âşık.

Yā Rabbi dergehüñden hışm
ile eyleyüp red
Etme 'Azizî ķuluñ ğayr-i
āstāna muhtāc

5. **ķuluñ:-uñ, -ı**

Gazel 77
Mısra: 10
Köle, esir. II âşık.

Eger 'âşıkıların bir yere
yazup defter eylerseñ
'Azizî ķuluñı luţf eyle şāhum
eyle ser-defter

6. **ķuluyuz:-u, -y, -uz**

Gazel 132
Mısra: 6
Köle, esir. II âşık.

Başımız ger tîğ-i cevri ile
keserse rāziyuz
Ķuluyuz neylerse biz ol
pādşāha ķāyilüz

7. **ķulluğumuzdan:-luğ, -
umuz, -dan**

Gazel 142
Mısra: 1
Köle, esir. II âşık.

Olmazsa rāzi ķulluğumuzdan
efendimüz
Tîğ-i ğam ile öldürürüz
kendü kendimüz

8. **ķul:**

Gazel 160
Mısra: 9
Köle, esir. II âşık.

Ol şāh-ı bī-nazirüñ 'ışkına
ķul olanlar
'Alemlere 'Azizî destān olur
gidermiş

9. **ķuluñ:-uñ, -ı**

Gazel 162
Mısra: 10
Köle, esir. II âşık.

Halkā-i zülf-i girih-girüñ
hevāsi 'ākıbet
Eyledi şāhum 'Azizî ķuluñı
divāne-naķş

10. **ķuluña:-uñ, -a**

Gazel 172
Mısra: 3
Köle, esir. II âşık.

Ħayfdur bu ķuluña etme
sitem
Ey şeh-i 'ālî olup gerdün-
tab'

11. **ķuluña:-uñ, -a**

Gazel 177
Mısra: 9
Köle, esir. II âşık.

Ķanı ol gün ki 'Azizî ķuluña
cāmi'de
Deyesin cum'a namāzın
ķılup eyyām-ı şerif

12. **ķuluñ:-uñ, -ı**

Gazel 185
Mısra: 9
Köle, esir. II âşık.

Dest-i cevriñle 'Azizî ķuluñı
hāke şalup
Etmegil sāye-i kaddüñ gibi
pāmāl Budāķ

13. **ķul:**

Gazel 204
Mısra: 6
Köle, esir. II âşık.

Her ne emrüñ var ise eyle
nazardan ğitmegil

İşte başum işte tîğüñ ķul
senüñ fermān senüñ

14. **ķuluñuñ:-uñuñ**

Gazel 259
Mısra: 9
Köle, esir. II âşık.

Devr-i ħisnünde 'Azizî
ķuluñuñ lāyık mı
Rüz u şeb kārî ola āh benüm
sultānum

15. **ķulina:-ı, -n, -a**

Gazel 273
Mısra: 2
Köle, esir. II âşık.

Baña niçün söylemez cānāne
söyleñ söylesün
Ķulma rahm eylesün sultāna
söyleñ söylesün

16. **ķuluñ:-uñ, -ı**

Gazel 320
Mısra: 6
Köle, esir. II âşık.

Dostluk ħaķkı yerin bulsun
efendi derseñ
Yād edüp ben ķuluñı yādı
getürme yāde

17. **ķullarına:-lar, -ı, -n, -a**

Gazel 338
Mısra: 10
Köle, esir. II âşık.

'Azm eder kūyına 'âşıklar o
şāhuñ dāyimā
Ķullarına bāb-ı iĥsānı
açukdur var ise

18. **ķulı:-ı**

Gazel 386
Mısra: 8
Köle, esir. II âşık.

Tutup Şām ehli urmazdı
ayağına anuñ āhen
O şāhuñ olmasa kaçkın ķulı
şem'-i şebistānı

19. **ķulı:-ı**

Kaside 5
Mısra: 64
Köle, esir. II âşık.

Der-i devlet-me'âbında
olupdur bendesi 'âlem
Hemân bir sen degülsin kılı
ancağ İbn-i 'Osmânuñ

20. **kulu:-ı**

Kaside 5

Mısra: **82**

Köle, esir. II âşık.

Güzeldür hağ bu kim Targal
Meħemmed şâhı Bayramuñ
Kılı kurbânıdır hağ-ı cihân
ol mâh-ı tâbânuñ

21. **kulu:-ı**

Kaside 5

Mısra: **86**

Köle, esir. II âşık.

Girbânî güzel bir şâh-ı
hübân-ı cihândur kim
Yeñi hünkâr kılı paşasıdır
ol pâk-dâmânuñ

22. **kuluña:-uñ, -a**

Müseddes 2

Mısra: **28**

Köle, esir. II âşık.

Dermendüñ olsa bu ħaste
'inâyet yok mıdur
Yâ 'Azîzî kuluña luğ u
ħimâyet yok mıdur

23. **kuluñ:-uñ**

Müseddes 4

Mısra: **40**

Köle, esir. II âşık.

Olsa lebüñ yanında ol añmaz
adın mülüñ
Zirâ kapuñda oldu o biñ cân
ile kuluñ

24. **kulu:-ı**

Tahmis 1

Mısra: **15**

Köle, esir. II âşık.

Bir şeh-i 'âlî-cenâbuñ kılı
bir ednâ-yımış
Ey vücûdı zevrağın girdâb-ı
'ışka şalmayan

25. **kul:**

Tesdis 3

Mısra: **39**

Köle, esir. II âşık.

Kul beşerdür ne 'aceb olsa
eger noğşanı
N'ola cürmüm çoğ-ise 'afv-ı
şehşeh kıanı

26. **kuluña:-u, -ñ, -a**

Tesdis 3

Mısra: **38**

Köle, esir. II âşık.

Herkese eyler-iken
pâdişehüm ihsânı
Cevriñüñ yok mı 'Azîzî
kuluña oranı

kul edindi:

1. **kul edindi:-in, -di**

Gazel 357

Mısra: **2**

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kul etmek.

Ťutdı mihr-i ħüsni ile dünyâyı
hübânuñ biri
Kul edindi 'âlemi ser-cümle
sulñanuñ biri

kul etmege:

1. **kul etmege:-meg, -e**

Gazel 31

Mısra: **6**

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kul etmek.

Figân u dâd elinden
göñlümüñ her gördüğü şâha
Beni cân-ile kul etmege ol
nâ-kâm olur bâ'ış

kül eyledi:

1. **kül eyledi:-di**

Gazel 240

Mısra: **10**

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kül etmek II yok etmek.

Bâd-ı âhumla 'Azîzî varağ-ı
köhne-mişâl

Yakup eczâ'-i vücûdum ħam
odi eyledi kül

kul olmağa:

1. **kul olmağa:-mağ, -a**

Gazel 63

Mısra: **12**

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Hükmüne girmek,
bağlanmak | kulluk yapmak |
hizmette bulunmak.*

Şâh-ı 'ışka bende-i fermân
olan abdâllar
Pâdşâh-ı 'âleme kul olmağa
neng etdiler

2. **kul olmağa:-mağ, -a**

Gazel 226

Mısra: **5**

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Hükmüne girmek,
bağlanmak | kulluk yapmak |
hizmette bulunmak.*

N'ola cân-ıla aña kul olmağa
bel bağlayam
Mü-miyân bir belli dilberdür
o şâh-ı bî-bedel

3. **kul olmağa:-mağ, -a**

Gazel 295

Mısra: **7**

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Hükmüne girmek,
bağlanmak | kulluk yapmak |
hizmette bulunmak.*

Saña kul olmağa cânlar verür
ins ü perî ħanum
Nigîn-i la'l ile beñzer
Süleymân-ı zamânsın sen

4. **kul olmağa:-mağ, -a**

Gazel 285

Mısra: **9**

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kul köle olmak.

Ölince ħapusunda 'Azîzî kul
olmağa
Bir ħüsni ħüb u ħulğı güzel
server isterin

kul olup:

1. **kul olup:-up**
Gazel 184
 Mısra: 3
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Hükmüne girmek,
 bağlanmak || kulluk yapmak ||
 hizmette bulunmak.*

Ƙul olup eşiğinde bir şâhuñ
 Hıdmete kâbil olmaduk
 kalduk

kulaç:

1. **kulaç:**
Lugaz 7
 Mısra: 1
*183 cm'e denk gelen
 uzunluk birimi.*

Ol nedür kim bir kulaç var
 uzunu
 Ney-şekerden tatlıdur ammâ
 unı

kulağ:

1. **kulağın:-ın**
Gazel 312
 Mısra: 10
*Kulak II çiçeğın taç
 yaprakları bağlamında
 kullanılmıştır.*

Süzen-i hâr ile güşını delüp
 duhter-i gül
 Ƙıldı pür gevher-i jâyleyle
 kulağın lâle

kulağına koymaz:

1. **kulağına koymaz:-maz**
Gazel 142
 Mısra: 10
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Dinlemek, önemsemek.

Hikmet nedür ki gevher
 olursa 'Azîziyâ
 Ƙoymaz kulağına o şanem
 nuş u pendimüz

külâh:

1. **külâhıdur:-ı, -dur**
Gazel 67
 Mısra: 2
Başa giyilen şapka.

Serîr-i milk-i şâhuñ şem' -i
 güyâ pâdsâhıdur
 Başında şu 'le-i pür-nür anuñ
 zerrîn külâhıdur

2. **külâhını:-ı, -n, -ı**
Terci-bend 1
 Mısra: 19
Taç.

Urunup zer külâhını nergis
 Geydi mâ'î kâbâsını süsen

kulağdan:

1. **kulağdan:**
Kaside 5
 Mısra: 134
*Sadece duyarak, işitme
 yoluyla.*

Umaruz diñlemek ola
 müyesser bize de anı
 Ƙulağdan 'âşık olduk
 nakline Arslan-ı hoş-hvânuñ

külâle:

1. **külâleñ:-ñ**
Gazel 75
 Mısra: 3
Kıvrıcık saç.

Ey meh senüñ külâleñ varsa
 n'ola benüm de
 Dûd-ı kebûd-ı âhum
 başumda sünbülumdür

külçe-i sîm:

1. **külçe-i sîm:**
Kaside 1
 Mısra: 27
 Kelime Tipi: -
*Gümüştten eritilerek
 kalıba dökülmüş yekpare
 maden.*

Gül-i beyzâ-yı çemen
 bülbüle bir külçe-i sîm
 Güle âhi şereri bülbül-i
 gülzâruñ zer

küleğ:

1. **küleğ:**
Gazel 186
 Mısra: 9
*Keçeden yapılan ve
 başa konan hafif şey, kalpak.
 Pek çok çeşidi olmakla
 birlikte külâhın temel özelliği
 dikişsiz ve tek parça keçeden
 yapılmasıdır II hükümdarlık
 alameti, padişah külâhı.*

Ƙavm-i Reyyân mı benefşe
 ki geyer nîlî külêh
 Şeh-i Ken'ân mı gül-i Mısrî
 şarar başına ağ

kuılı kurbâniyuz:

1. **kuılı kurbâniyuz:-ı, -yuz**
Gazel 5
 Mısra: 6
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Kulu kurbanı (kulu
 kölesi olmak bağlamında).*

Siyeh zülfüñ gibi tîğ-i
 müjeñden etmezüz tesrîh
 Bu gün cân ile sen şâhuñ kuılı
 kurbâniyuz cânâ

kulkul:

1. **kulkulin:-in**
Gazel 143
 Mısra: 5
*Ağzı dar sürahi veya
 kabaktan dökülürken çıkan
 ses.*

Cân şurâhî kulkulin dil şavt-ı
 nây özler müdâm
 Câm-veş rengin edâ vü hoş
 sadâya mâyilüz

kulle:

1. **kulledür:-dür**
Gazel 122
 Mısra: 2
Kule, kubbe.

Kelle-i bî-devletüm kim dūd-ı
 âh altındadır

Pür-hevā bir kulle'dür ebr-i
siyāh altındadır

2. kulle:

Mesnevi 1

Mısra: 9

Kule, kubbe.

Nece kulle ki çarha hem-
serdür
Âb-ı rüy-ı kıla'-ı kişverdür

kulle cāmi'ine:

1. kulle cāmi'ine:-n, -e

Tarih 25

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kule cami.

Çün kulle cāmi'ine devletle
oldı nāşih
Dedi 'Azizî aña târih şeyh-i
'âbid

kulle-i heft:

1. kulle-i heft:

Mesnevi 1

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yedi tepe II Yedi Kule.

Çün erüp nāgehān kazā vü
kader
Kulle-i heft saña oldı maçar

**kulle-i heft-i āsmān-
kadrüñ:**

**1. kulle-i heft-i āsmān-
kadrüñ:-üñ**

Kıt'a 1

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gökyüzü derecesindeki
Yedi Kule.*

Kulle-i Heft-i āsmān-kadrüñ
Hem hişār erlerine ser-
neferem

kulle-i heft-i sipihr-āsā:

1. kulle-i heft-i sipihr-āsā:

Kıt'a 17

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Feleğin Yedi Kule'si.

Kulle-i Heft-i sipihr-āsā kim
Mehçe-i zerdür aña mihr-i
münir

kulle-i kâf:

1. kulle-i kâf:

Gazel 328

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kâf'ın zirvesi (Kâf:
Ankâ kuşunun yaşadığı ve
yeryüzünü çepçevre kuşattığı
kabul edilen efsānevî dağ).*

Şāhbāz-ı evc-i istignā ol ey
dil egme baş
Kulle-i kâf üzre pervāz
eyleyen 'ankālara

kulle-i kâf-ı ğam-ı 'ışkuñ:

1. kulle-i kâf-ı ğam-ı

'ışkuñ:-uñ

Gazel 214

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gamlı aşkın kaf kulesi.

Olaldan cilvegāhum kulle-i
kâf-ı ğam-ı 'ışkuñ
Neler gördi Süleymānum dil-
i 'ankāyı söyletseñ

kulluğ:

1. kulluğa:-a

Gazel 353

Mısra: 1

*Kul olma durumu,
ubudiyet.*

Tek kabül eyle beni kulluğa
şimşād gibi
Hıdmetünde yeleyin
yüpüreyin bād gibi

2. kulluğından:-ı, -n, -dan

Kaside 5

Mısra: 72

*Saygıyla hizmetinde
olma.*

Çoyup Ya' kûb-zāde mü-
miyānı hıdmete gitdi
Eşigi kulluğundan el çeküp ol
māh-ı Ken'ānuñ

kulum olsun:

1. kulum olsun:-um, -sun

Gazel 316

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Hükmüne girmek,
bağlanmak | kulluk yapmak |
hizmette bulunmak.*

Yeterdi bu sa'ādet baña
deyeydi ol şeh
Olsun 'Azizî kulum hısn-ı
hımāyetümde

kumāş:

1. kumāş:

Gazel 264

Mısra: 7

*İpek, yün, keten
vesaireden yapılan ağır
dokuma.*

Haft-ı rüyüñ gibi olmuş
tatalum müşkî kumāş
Zülfüne kim dedi şahn-ı ruh-
ı zībāya döşen

2. kumāş:

Kaside 5

Mısra: 23

*İpek, yün, keten
vesaireden yapılan ağır
dokuma.*

Döşendiler kumāş esbāba şol
deñlü güzeller kim
Alurlar bir ağacın şimdi üç
altuna kemhānuñ

künc-i firkatde:

1. künc-i firkatde:-de

Gazel 252

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ayrılık köşesi.

Künc-i firkatde beni
öldürmek ister gam deyü
Na'ra-i ahumla dünyâyı
haberâr eylerem

künc-i gam-ı 'ışkuñda:

1. **künc-i gam-ı 'ışkuñda:-**
uñ, -da

Gazel 224

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Aşkın gam köşesi.

Ederdüñ şerbet-i la'l-i
lebüñle derdüme tîmâr
Yatup künc-i gam-ı 'ışkuñda
bîmâr olduğum bilseñ

künc-i miñnetde:

1. **künc-i miñnetde:-de**

Tesdis 1

Mısra: 19

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Mihnetler köşesi.

Künc-i miñnetde edersem
n'ola ah u feryād
Erişüp kaşr-ı vişāle dil ü cān
olmadı şād

küngür-i eyvān-ı**keyvānuñ:**

1. **küngür-i eyvān-ı**

keyvānuñ:-uñ

Kaside 5

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Keyvan'ın çardağının
tepesi, Satürn eyvânının
tepesi.*

Sarā-yı hāşşınuñ tāk-ı
bülendi çarha ermişdür
Yer edüp farkı üzre küngür-i
eyvān-ı Keyvānuñ

küngür-i eyvān-ı şitā:

1. **küngür-i eyvān-ı şitā:**

Gazel 8

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kış köşkün tepesi.

Yağ degül bām kenārında
olupdur tezyîn
Gümiş āvîze ile küngür-i
eyvān-ı şitā

kur:

1. **kurulmuş:-ul, -mış**

Gazel 55

Mısra: 4

*Tesis etmek, parçaları
bir araya getirmek.*

Şeh-i 'ışkam nücüm ile
müzeyyen hayme-i gerdün
Başum üzre kurulmuş
sāyebān-ı zer-nigārumdur

2. **kurdu:-dı**

Gazel 4

Mısra: 4

İnşa etmek.

Şüküfe seyrine geldi meger
nevrüz-ı sultānī
Ki kurdu şahn-ı bāğa her
şecer bir hayme-i hadrā

3. **kuruldu:-ul, -dı**

Gazel 44

Mısra: 7

İnşa etmek.

Kuruldu bir yeşil altunlu
hayme şanuram bāğa
Göröldükçe şu 'ā'-ı mihr-ile
eshārda şimşād

4. **kurdu:-dı**

Gazel 312

Mısra: 4

İnşa etmek.

Çekdi gönleklerini gök
yüzine ebr-i bahār
Kurdu şahrālara gül-günī
otağın lāle

kur'an:

1. **kur'an:**

Gazel 359

Mısra: 6

*Allah tarafından Hz.
Muhammed'e vahyedilen
kutsal kitap, İslam dininin
temel kitabı, kelim-ı kadim,
Kur'an-ı Kerim.*

Şafha-i rüyuñı öpmek
dilesem incinme
Kim öper 'izzet için muşhafı
Kur'an ehli

qurbān:

1. **qurbān:**

Kaside 3

Mısra: 72

Bir uğurda feda olma.

Ḥvān-ı luţfuñdan Ḥalilüm
yığma anı kim senüñ
Rāh-ı 'ışkuñ içre İsmā'îl-veş
qurbān olur

2. **qurbānidur:-ı, -dur**

Kaside 5

Mısra: 82

Bir uğurda feda olma.

Güzeldür hağ bu kim Tarğal
Meḥemmed şāhı Bayramuñ
Kulı qurbānidur halk-ı cihān
ol mäh-ı tābānuñ

qurbān eylesünler:

1. **qurbān eylesünler:-sün, -**
ler

Gazel 381

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim**

Canını feda etmek.

Ümîd-i 'îd-i vaşluñ
eyleyenler ey hilāl-ebürü
Yoluñda güsfeñd-i cānı
qurbān eylesünler mi

qurbān olur:

1. **qurbān olur:-ur**

Kaside 3

Mısra: 34

Kelime Tipi: **Deyim**

*Bir kimse ya da bir şey
için kendini feda etmek,
canından vazgeçmek.*

Şöyle bendeñ oldılar
Mağrib-zemīnūñ halkı kim
Bir işāretle yoluña cümlesi
kurbān olur

2. **kurbān olur:-ur**

Kaside 3

Mısra: 72

Kelime Tipi: **Deyim**

*Bir kimse ya da bir şey
için kendini feda etmek,
canından vazgeçmek.*

Ḥvān-ı luṭfuñdan Ḥalīlüm
yığma anı kim senüñ
Rāh-ı 'işkuñ içre İsmā'īl-veş
kurbān olur

3. **kurbān olur:-ur**

Kaside 3

Mısra: 34

Kelime Tipi: **Deyim**

*Bir kimse ya da bir şey
için kendini feda etmek,
canından vazgeçmek.*

Bir işāretle yoluña cümlesi
kurbān olur
Tīg-i tüzün korkusından rüz u
şeb lerzān olur

kurbān verüdüüm:

1. **kurbān verüdüüm:-ür, -
dü, -m**

Gazel 91

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Feda etmek.

Cānum ol şükrāneye kurbān
verüdüüm Ḥaḳ bilür
'İd-i vaşlına 'Azīzī ger beni
ergürse yār

kurbiyet:

1. **kurbiyet:**

Tarih 13

Mısra: 2

Yakınlık.

Saña lāyık verilse ḥıdmet-i
Eyyüb'el-Enşārī
Kim olmışdur o sultāna
ezelde kurbiyet ḥaḳkuñ

kurd çebebi:

1. **kurd çebebi:**

Tarih 5

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kurt Çelebi (Şehir
emini Ali Bey'in oğlu).*

Dār-ı dünyāyı koyup Kurd
Çelebi
'Azmi çün milket-i 'uqbā
oldı

kürek:

1. **kürek:**

Gazel 272

Mısra: 8

*Küçük deniz teknelerini
yürütmeye yarayan, bir ucu
yassı, uzun ağaç.*

Aḳmasun mı yaşumuñ seyli
gözümdeñ taşra
Kirpigüm kürek ile ḳomaz
anı kürümesün

kurş-ı dāğum:

1. **kurş-ı dāğum:-um**

Gazel 347

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yaranın görünen yüzü.

Ḳurş-ı dāğum göricek
sīnemüñ üstinde o şāh
Dedi gör öksüzi kim ḳoynına
ḳoymış nāni

kurtar:

1. **kurtar:**

Gazel 350

Mısra: 6

*Bir canlıyı bir
felaketten, tehlikeden veya
zor durumdan uzaklaştırmak.*

Eyledüñ çün beni hecrüñle
giriiftār-ı belā
Demidür gel bu belādan yine
kurtar beni

kurtul:

1. **kurtulmasun:-ma, -sun**

Gazel 328

Mısra: 5

*Sıkıntılı ve müşkül
durumdan sıyrılmak, çıkmak.*

Göreyin gönüm belālardan
benüm kurtulmasun
Kim demādem meyl eder
yürür ḳadi bālālara

2. **kurtulmadı:-ma, -dı**

Gazel 145

Mısra: 6

*Istenmeyen bir
durumdan, uzaklaşmak,
sıyrılmak.*

Devr-i ḥüsnuñde senüñ ey
māh bir gün şād olup
Ḡuşşadan kurtulmadı ḳaldı
dil-i ḡam-ḥvāremüz

3. **kurtulmağa:-mağ, -a**

Gazel 145

Mısra: 1

*Istenmeyen bir
durumdan, uzaklaşmak,
sıyrılmak.*

Zaḥm-ı hecr-i yārdan
kurtulmağa yok çāremüz
Āh kim ḳaldı oñulmadı
yürekde yaramuz

4. **kurtulup:-up**

Gazel 231

Mısra: 2

*Istenmeyen bir
durumdan, uzaklaşmak,
sıyrılmak.*

'İşkuñ ile gözyaşın bahır
etmeyen üftāde-dil
Ḳurtulup girdāb-ı ḡamdan
olmasun āzāde-dil

5. **kurtulurdu:-ur, -dı**

Gazel 326

Mısra: 3

*Istenmeyen bir
durumdan, uzaklaşmak,
sıyrılmak.*

Ḳurtulurdu dil-i dīvāne
perīşānlıktan
Ger nihāni baña ol yār-ı perī-
şān gelse

6. **kurtulup:-up**

Mesnevi 1

Mısra: 34

*Istenmeyen bir
durumdan, uzaklaşmak,
sıyrılmak.*

El verüp yine ‘izzet ü devlet
Kurtulup gamdan olasın
rāhat

7. **kurtulmaz:-maz**

Tarih 21

Mısra: 12

*Istenmeyen bir
durumdan, uzaklaşmak,
sıyrılmak.*

Yara bir şāh-ı merd ile o
mülhid Toḳmaḳuñ başın
Öküz boynuzına girerse
Ḳurtulmaz Ḳara Ḳan deñ

kürü:

1. **ḳuruya:-y, -a**

Gazel 333

Mısra: 8

*Islaklığını, nemini
yitirerek kuru duruma
gelmek.*

Bulmaya neşv ü nemā hergiz
nebātāt-ı zemīn
Ḳuruya nehr-i revān u heft
‘ummān ḳalmaya

2. **kürümesün:-me, -sün**

Gazel 272

Mısra: 8

Küremek.

Aḳmasun mı yaşumuñ seyli
gözümde taşra
Kirpigüm kürek ile ḳomaz
anı kürümesün

ḳuş:

1. **ḳuşlar:-lar**

Gazel 339

Mısra: 10

Kuş.

Sultān-ı ‘ışık olup Ḳays
urundu başına tāc
Şanmañ ki yaptı ḳuşlar
farkında āşyāne

2. **ḳuşdur:-dur**

Gazel 145

Mısra: 4

Yumurtlayan

*omurgalılarından, akciğerli,
sıcakkanlı, vücudu tüylerle
örtülü, gagalı, iki ayaklı, iki
kanatlı uçucu hayvanların
ortak adı. II âşiğin gönlü.*

Āsitān-ı yārdan ḡayrı yere
itmez nüzül

Ḳaylice yüksek uçar ḳuşdur
dil-i āvāremüz

küşād:

1. **küşād:**

Mesnevi 1

Mısra: 51

Açık, ferah.

Bāb-ı revzenleri ḡod olsa

küşād

Vaḳt-i deyde girerdi cāmī’e
bād

küşād edüp:

1. **küşād edüp:-üp**

Tarih 8

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Açma, açılış.

Dest-i ḳudretle edüp ebvāb-ı

eltāfin küşād

Bir oḡul ḳıldı ‘aḡā ben ḳulma

Rabb-i cemīl

küşād olur:

1. **küşād olur:-ur**

Müseddes 1

Mısra: 21

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Açma, açılma.

Her faḳīr-i zāra olur dergeh-i
luḡfuñ küşād

Nerd-i ḡamda ḳomayup
eylersin anı ber-murād

küşāde oldı:

1. **küşāde oldı:-dı**

Gazel 4

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şen olmak, ferahlamak.

Yine şāh-ı çemende nev-
bahār-ı mu ‘ciz-āşāruñ
Ḳudüminden küşāde oldı
çeşm-i nergis-i şeḡlā

ḳuşan:

1. **ḳuşanup:-up**

Gazel 369

Mısra: 9

Ḳuşanmak, giyinmek.

Şeyḡ-i Şan ‘ān gibi zünnār-ı
maḡabbet ḳuşanup
Sevdi cān ile ‘Azīzī yine bir
tersāyı

küşe:

1. **küşesinde:-si, -n, -de**

Gazel 34

Mısra: 6

Köşe. || Yer.

Kim bilürdi gönlümi ḡāl-i
siyāhuñ aldugın
Ḳaddüñüñ ter küşesinde
vermeyeydi zülfüñ uç

2. **küşesin:-si, -n**

Gazel 91

Mısra: 8

Köşe. || Yer.

Bir muşallī māhuñ olmasa
mināre ‘āşığı
Beklemezdi böyle cāmī’
küşesin leyl ü nehār

küşe-i dükkāna:

1. **küşe-i dükkāna:-a**

Kaside 4

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Dükkan köşesi.

Od mı bulundı gece destinde
kim qandil-veş
Çarsū içre aşıldı küşe-i
dükkāna şem‘

küşe-i ğamda:

1. **küşe-i ğamda:-da**
Gazel 326
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Dert köşesi.

Küşe-i ğamda beni görmege
cānān gelse
Dil-i mahzūnumı şād eylese
bir ān gelse

küşe-i meyhānede:

1. **küşe-i meyhānede:-de**
Kaside 5
Mısra: 17
Kelime Tipi: -
Meyhane köşesi.

Çeküp rez duhterini küşe-i
meyhānede rindān
Ederler döne döne zevkını
cām-ı muşaffānuñ

küşe-i meyhānelerdür:

1. **küşe-i meyhānelerdür:-**
ler, -dür
Gazel 246
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Meyhane köşesi.

Şāh-ı ‘ışkam küşe-i
meyhānelerdür milketüm
Cām-ı meydür sākıyā
başumda tāc-ı devletüm

küşe-i mihrāba:

1. **küşe-i mihrāba:-a**
Kaside 5
Mısra: 77
Kelime Tipi: -
Mihrap köşesi.

Der-i meyhānesini küşe-i
mihrāba vermezler

İmām-zādeyle Cāmcı-zāde ol
maḥbūb-ı tersānuñ

küşe-nişin-i qahve-hāne:

1. **küşe-nişin-i qahve-hāne:**
Kaside 5
Mısra: 45
Kelime Tipi: -
*Kahvehanenin
köşesindeki oturmak.*

Olup küşe-nişin-i qahve-
hāne ‘ilmī-i ğāzī
Yine evşāfin eyler dilberān-ı
kāse-gerdānuñ

küşte:

1. **küşteñ:-ñ**
Gazel 339
Mısra: 3
Ödürülmüş, maktul.

Küşteñ mezārına gel dikme
nişān için seng
Rūḥum şehīd-i ‘ışka lāzım
degül nişāne

2. **küştesin:-sin**
Tarih 22
Mısra: 14
Ödürülmüş, maktul.

Şol kadar kırdılar ki a‘dāyı
Edemez küştesin şumār eḫad

küşte-i mihr-i ‘izāruñ:

1. **küşte-i mihr-i ‘izāruñ:-**
uñ
Gazel 267
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Yanağının ölü güneşi.

Küşte-i mihr-i ‘izāruñ
olmasa gülşende gül
Bād-ı Hızr egnine şarmazdı
anuñ kanlu kefen

küşte-i müjgānyam:

1. **küşte-i müjgānyam:-ı, -**
y, -am
Gazel 253
Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Sevgilinin kirpiklerinin
maktulü.*

Merqādüm deşt-i belā olsa
‘aceb mi Qays-vār
Bir gözi āhū nigāruñ küşte-i
müjgānyam

kuşür:

1. **kuşür:**
Gazel 316
Mısra: 6
Kusur, eksik, noksan.

Kūyun iti yanumdan
ayrulmasa ‘aceb mi
Yokdur kuşür bilür aña
ri‘āyetümde

kuṭb-ı muradı:

1. **kuṭb-ı muradı:-ı**
Müseddes 3
Mısra: 16
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
İstek ekseni.

Hüner ehline her dūn u denī
kaşd-ı ezā eyler
Felek kuṭb-ı muradı üzre
dönmekden ibā eyler

kuṭu:

1. **kuṭunuñ:-nuñ**
Matla 41
Mısra: 2
*Çeşitli malzemededen
yapılmış, genellikle kapaklı,
taşınabilir kap.II Ağız.*

Hoḫka-i dilde olan rāzuñı
söyletme şehā
Kerem et kuṭunuñ açdurma
kaḫağını baña

kuvvet:

1. **kuvvet:**
Müseddes 2
Mısra: 8
Kuvvet, güç.

Haste-i hecrüñ olalı cānda
rāhat qalması
Dil za'if oldu ten-i zārumda
kuvvet qalması

kuvveti bāzūya getirüp:

**1. kuvveti bāzūya getirüp:-
üp**

Gazel 291

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kuvveti pazıya
getirmek: Gücünü, kuvvetini
göstermek, ortaya koymak.*

Derd-i 'ışkuñ eger olursa
kemān-ı Rüstem
Getürüp kuvveti bāzūya
nigārā çekeyin

küy:

1. küyünda:-ı, -n, -da

Gazel 19

Mısra: 10

*Sevgilinin köyü,
mahallesi.*

Ol yolında öldüğüm yārūñ
'Azizī şimdi āh
Cān verüp küyünda kimler
hāksār oldu 'aceb

2. küyünda:-ı, -n, -da

Gazel 20

Mısra: 1

*Sevgilinin köyü,
mahallesi.*

Gözi çıkınca ağladı küyünda
dün rakīb
Görünmedi çıkup aña ol
māh-ı dil-fırīb

3. küyünda:-uñ, -da

Gazel 22

Mısra: 5

*Sevgilinin köyü,
mahallesi.*

N'ola küyünda görüp
düşnām ede a'dā baña
Yād kimse görse lā-büd
ürmesin qomaz kilāb

4. küyünda:-uñ, -da

Gazel 25

Mısra: 6

*Sevgilinin köyü,
mahallesi.*

Neye kararlı gevdesi māhuñ
Gece küyünda yemedi çün
let

5. küyünda:-ı, -n, -a

Gazel 51

Mısra: 5

*Sevgilinin köyü,
mahallesi.*

Eksük olsun göreyin kim
mehi küyüna varup
Severin deyü o hürşid-'izārı
geçinür

6. küyüñ:-uñ

Gazel 68

Mısra: 6

*Sevgilinin köyü,
mahallesi.*

Ṭavāf-ı Ka'benüñ hazzı
egerçi yok degül ammā
Senüñ küyüñ ṭavāfında
benüm kıblem şafā vardur

7. küyüñ:-ın

Gazel 96

Mısra: 7

*Sevgilinin köyü,
mahallesi.*

Edinmişler vaṭan küyün
rakīb-i dīv-siretler
Meger kim ol perñüñ káf-ı
küyü Ehremenlikdür

8. küyüñ:-uñ, -ı

Gazel 106

Mısra: 6

*Sevgilinin köyü,
mahallesi.*

Ser-geşteñ olmasa meh-i
tābān her gece
Dolanmaz idi küyüñü olınca
tā şehir

9. küyünda:-ı, -n, -a

Gazel 109

Mısra: 7

*Sevgilinin köyü,
mahallesi.*

Her kaçan dil koyup ala
gözlü yārūñ küyüna
Toğrulup varsam rakīb-i hār
baña egri baqar

10. küyünda:-uñ, -da

Gazel 112

Mısra: 8

*Sevgilinin köyü,
mahallesi.*

Maḥalleñ ehlinüñ incinmesi
ey meh baña beñzer
Varup küyünda her şeb
etdüğüm āh u figāndandur

11. küyünda:-ı, -n, -da

Gazel 135

Mısra: 6

*Sevgilinin köyü,
mahallesi.*

Hāk-i hārīm-i yārüm ile
örtüñüz beni
Küyünda ölice ki tenüm
yere qarasz

12. küyünda:-ı, -n, -da

Gazel 143

Mısra: 7

*Sevgilinin köyü,
mahallesi.*

Na'ralar urduğumuz küyünda
cānānuñ bu kim
Mest-i bī-pervā-yı 'ışkuz hüy
u hāya māyilüz

13. küyünda:-um, -a

Gazel 146

Mısra: 6

*Sevgilinin köyü,
mahallesi.*

Hazer eyle yaşumuñ
seylinden
Küyünda deme benüm şu
gelmez

14. küyüñ:-uñ

Gazel 152

Mısra: 8

*Sevgilinin köyü,
mahallesi.*

Pāsbān-ı şehri-ı 'ışkuñ
olmasa mäh-ı felek
Her gece küyuñ tolanmaz idi
mānend-i 'ases

15. **küyuña:-uñ, -a**

Gazel 155

Mısra: 7

*Sevgilinin köyü,
mahallesi.*

Nehr-i eşkini geçüp küyuña
varmış 'āşık
Hak bu kim haylice girdāb-ı
belādan geçmiş

16. **küyuñ:-uñ, -ı**

Gazel 159

Mısra: 9

*Sevgilinin köyü,
mahallesi.*

Ṭolanurmuş küyuñı kāfir
rakīb
Uş neler edem ol ite oş oş

17. **küyuñda:-ı, -n, -da**

Gazel 164

Mısra: 6

*Sevgilinin köyü,
mahallesi.*

Şubha dek girmemiş uyhu
gözine şevkından
Mäh küyuñda o yārūñ gece
mihmān olmuş

18. **küyuñ:-uñ, -ı**

Gazel 180

Mısra: 1

*Sevgilinin köyü,
mahallesi.*

Ṭolanur küyuñı 'uşşāk-ı
ğarībān şaf şaf
Nitekim Ka'beyi huccāc-ı
firāvān şaf şaf

19. **küyuñda:-uñ, -da**

Gazel 185

Mısra: 5

*Sevgilinin köyü,
mahallesi.*

Ḳoma küyuñda kara yüzlü
rakībı zinhār
Gülsitān içre yaraşmaz ki ola
dāl Budak

20. **küyuñda:-uñ, -da**

Gazel 190

Mısra: 9

*Sevgilinin köyü,
mahallesi.*

Dedüm küyuñda hāk oldı
'Azīzī

Dedi çekmiş seni anda
türābuñ

21. **küyuñ:-ı**

Gazel 218

Mısra: 1

*Sevgilinin köyü,
mahallesi.*

Olaldan ol şeh-i hüsnuñ
mekānı küyü Eyyübuñ
Ziyāretgāhum olmuşdur
benüm her süyü Eyyübuñ

22. **küyuñ:-ı**

Gazel 218

Mısra: 4

*Sevgilinin köyü,
mahallesi.*

Caḥīm-i firkatüñde ben
yanayın nār-ı āhumla
Yürü dārü's-selām olsun
saña her küyü Eyyübuñ

23. **küyuñda:-ı, -n, -da**

Gazel 234

Mısra: 9

*Sevgilinin köyü,
mahallesi.*

'Azīzī güş edüp küyuñda
efgānum dedi ol gül
Gülistān seyrine gelmiş yine
bir nağme der bülbül

24. **küyuñda:-uñ, -da**

Gazel 234

Mısra: 2

*Sevgilinin köyü,
mahallesi.*

Görüp gül yüzüñi āşüfteñ
olmasa eger bülbül
Varup küyuñda efgān
eylemezdi her seher bülbül

25. **küyuñda:-ı, -n, -da**

Gazel 252

Mısra: 10

*Sevgilinin köyü,
mahallesi.*

Ol şeh-i 'ālī-cenābuñ
girmedi güşına hıç
Gerçi küyuñda 'Azīzī āh-ı
bisyār eyleyem

26. **küyuñ:-uñ, -ı**

Gazel 302

Mısra: 7

*Sevgilinin köyü,
mahallesi.*

Her gün aḥşama degin
küyuñı tolanmaz idi
Olmasa mihrüñ eger mihr-i
cihān-ārāda

27. **küyuña:-uñ, -a**

Gazel 315

Mısra: 6

*Sevgilinin köyü,
mahallesi.*

N'eyledüm n'etdüm eşigüñ
itlerine bilmezem
Vardugumca küyuña her biri
dāmān almada

28. **küyun:-un**

Gazel 316

Mısra: 5

*Sevgilinin köyü,
mahallesi.*

Küyun iti yanumdan
ayrulmasa 'aceb mi
Yokdur kuşūr bilür aña
ri'āyetümde

29. **küyun:-ın**

Gazel 323

Mısra: 4

*Sevgilinin köyü,
mahallesi.*

Meger mihr-i cemālinden
haber almak diler yārūñ
Ki her şeb tolanur küyün
kamer cāsūs şeklinde

30. **küyuña:-ı, -n, -a**

Gazel 327

Mısra: 3

*Sevgilinin köyü,
mahallesi.*

‘Aceb midür akıtsam göz
yaşın küyına ol yârûñ
Akıtmışdır Sikender bahri
mülk-i Kaydefâ üzere

31. **küyuñda:-uñ, -da**
Gazel 327
Mısra: 5
*Sevgilinin köyü,
mahallesi.*

Beni düşmen görüp küyuñda
düşnâm eylemez zîrâ
Ne deñlü müzî kelb olursa
ürmez âşnâ üzere

32. **küymda:-ı, -n, -da**
Gazel 332
Mısra: 5
*Sevgilinin köyü,
mahallesi.*

Yâri kıddüm dâm edüp
küyında şayd etdüm yine
Ol hümâyı gökden indürüp
şikâr etmek nece

33. **küyma:-ı, -n, -a**
Gazel 338
Mısra: 9
*Sevgilinin köyü,
mahallesi.*

‘Azm eder küyına ‘aşıklar o
şâhuñ dâymâ
Kullarına báb-ı ihsânı
açukdur var ise

34. **küyuña:-uñ, -a**
Gazel 338
Mısra: 7
*Sevgilinin köyü,
mahallesi.*

Atılur üstine varsa küyuña
dîv-i ‘adû
Her şihâbı kıavs-i gerdüñüñ
bir oğdur var ise

35. **küyuñda:-uñ, -da**
Gazel 342
Mısra: 4
*Sevgilinin köyü,
mahallesi.*

Eger yoğ-ısa zevkî benden
ey mâh-ı perî-şânım

Gece oldukça küyuñda niçün
olur nihân sâye

36. **küyuña:-uñ, -a**
Gazel 355
Mısra: 6
*Sevgilinin köyü,
mahallesi.*

Görenler düd-ı âhumdan
kârarmış kaşum alnumda
Şanurlar murğ-ı cânım
küyuña uçmağa per açdı

37. **küyuñda:-uñ, -da**
Gazel 363
Mısra: 7
*Sevgilinin köyü,
mahallesi.*

Gece küyuñda yaturken
‘aceb ne gördi ‘aşıklar
Ki âh u nâle-i şeb-gîri bâm-ı
çarha ergürdi

38. **küymda:-ı, -n, -da**
Gazel 385
Mısra: 3
*Sevgilinin köyü,
mahallesi.*

Niçün bülbül gibi küyında
yârûñ nâle etmezsin
O gül yüzlü nigâr-ı dil-
sitânüñdan uşandüñ mı

39. **küyuña:-uñ, -a**
Gazel 389
Mısra: 8
*Sevgilinin köyü,
mahallesi.*

Reh-i küyuñda kalur Cenneti
añmazdı Sürüş
Küyuña uğrasa Firdevse
giderken râhı

40. **küyuñda:-u, -ñ, -da**
Matla 6
Mısra: 1
*Sevgilinin köyü,
mahallesi.*

Gün yüzüñ muşaf okur
küyuñda kim görse şehâ
Haq demişler tenzilü’l-
esmâ’i min şavbi’s-semâ

41. **küyuñ:-uñ**
Matla 47
Mısra: 1
*Sevgilinin köyü,
mahallesi.*

Leblerüñden sorsa dil küyuñ
‘aceb mi dâymâ
Kim bulurlar şora şora
Ka’beyi ey meh-likâ

42. **küyuña:-uñ, -a**
Müseddes 2
Mısra: 10
*Sevgilinin köyü,
mahallesi.*

Ayak üzere turmağa bir lahza
tâkat kalmadı
Da’vet için küyuña varmağa
kudret kalmadı

43. **küyuña:-uñ, -a**
Müseddes 2
Mısra: 21
*Sevgilinin köyü,
mahallesi.*

Ağlayu ağlayu küyuña neçe
bir varayın
Boynum egüp karşıña ya
neçe bir yalvarayın

küy-ı belâda:

1. **küy-ı belâda:-da**
Gazel 205
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Belâ yeri.

Ben haste-i gam-hârı koyup
küy-ı belâda
Bîmâr-dil-i gayriye tîmâr
eder olduñ

küy-ı derd-i ‘ışk:

1. **küy-ı derd-i ‘ışk:**
Gazel 68
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Aşk derdinin köyü.

Ne milk-i hüsn içinde saña
beñzer pādşâ vardur

Ne kŭy-ı derd-i 'ışk içre
benŭm gibi gedā vardur

kŭy-ı dilberde:

1. **kŭy-ı dilberde:-de**
Gazel 86
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Sevgilinin kŭyü,
mahallesi.*

Kŭy-ı dilberde 'Azizī sana
mı ıaldı hemān
ıavm-i a'dā-y-ıla dāyım
eylemek hengāmeler

2. **kŭy-ı dilberde:**
Gazel 209
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Sevgilinin kŭyü,
mahallesi.*

İt gibi a'dāyı bir bir seng-sār
etsem gerek
Furşat el verŭr ise āh kŭy-ı
dilberde bugŭn

3. **kŭy-ı dilberde:-de**
Gazel 209
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Sevgilinin kŭyü,
mahallesi.*

İt gibi a'dāyı bir bir seng-sār
etsem gerek
Furşat el verŭr ise āh kŭy-ı
dilberde bugŭn

kŭy-ı 'ışk:

1. **kŭy-ı 'ışk:**
Gazel 124
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Aşk mahallesi, kŭyü.

Fiġānum arhı gŭmletse
'aceb mi kŭy-ı 'ışk içre
Yaıar bir na'ra ile 'ālemi
mestāneler vardur

2. **kŭy-ı 'ışk:**
Gazel 376
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Aşk mahallesi, kŭyü.

Kŭy-ı 'ışk içre 'Azizī serserī
gŭrdŭm gezer
Bir mehŭn oldu meger ol
mŭbtelā ser-geştesi

kŭy-ı 'ıřkuŭ:

1. **kŭy-ı 'ıřkuŭ:-uŭ**
Gazel 83
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Aşk mahallesi, kŭyü.

Kŭy-ı 'ıřkuŭ içre cānā 'āřık-ı
dīvāneler
Rŭz u şeb 'uryān gezer
'uryān çurur 'uryān yatur

kŭy-ı nigār:

1. **kŭy-ı nigār:**
Gazel 102
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Sevgilinin kŭyü,
mahallesi.*

Yitirŭp kendŭmi bī-ıod
olurun nece zamān
Dŭřegeldŭke 'Azizī ōnŭme
kŭy-ı nigār

kŭy-ı semāvāta:

1. **kŭy-ı semāvāta:-a**
Gazel 110
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Gŭklerin kŭyŭne II
felek.*

Dil reh-i kŭyŭna 'azm
eyledŭgin dedi gŭren
Kim bedī' başın alup kŭy-ı
semāvāta atar?

kŭy-ı yāruŭ:

1. **kŭy-ı yāruŭ:-uŭ**
Gazel 344
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Sevgilinin yanı.

Hāřılı zevk edeyin derseŭ
'Azizī bād-veş
Kŭy-ı yāruŭ her seşer 'azm
eyle tenhā seyrine

kŭyına varup:

1. **kŭyına varup:-up**
Gazel 59
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Sevgilinin bulunduġu
yere gitmek.*

Kŭyına varup cŭy-ı siriřkŭm
gibi her dem
Etmek o boyı servi temāřā
ne demekdŭr

kŭze:

1. **kŭze:-y, -e**
Gazel 298
Mısra: 4
*Su içmeye yarayan
ŭmlek, testi.*

Gŭzŭm cŭy-ı sirişk ile kenār-ı
eşme-i ġamda
Hemān ol kŭzeye beşzer kim
ola āb ile memlŭ

2. **kŭze:-y, -e**
Gazel 52
Mısra: 6
*Testi, su testisi II kalp,
gŭnŭl.*

Dilde fıkr-i haı-ı rŭyŭn şuda
bitmiş sŭnbŭl
Dīdede 'aış-i ruıuı kŭzeye
konmiş gŭl-i ter

kŭze-i dolab-ı pŭr-seylāba:

1. **kŭze-i dolab-ı pŭr-
seylāba:-a**
Gazel 94
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sel suyu dolu dolap testisi.

Yaşum bostân-ı 'ışkuñ içre bir dolaba dönmişdür
Dü çeşmüm küze-i dolab-ı pür-seylâba dönmişdür

küze-i sîmîn:**1. küze-i sîmîn:****Gazel 18**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gümüş su testisi.*

Felek eyvân-ı 'ışkuñ içre bir havz-ı müdevverdür
Aña bir küze-i sîmîn olupdur ey kamer kevkeb

L**lâ:****1. lâ:****Muamma 10**

Mısra: 2

Hayır! olmaz!.

Yâr işidüp rahm ede şâyed saña
Âh u figân eyle peyâpey de lâ

lâ-büd:**1. lâ-büd:****Gazel 22**

Mısra: 6

Elbette, mutlaka, şüphesiz.

N'ola küyuñda görüp düşünâm ede a'dâ baña
Yâd kimse görse lâ-büd ürmesin çomaz kilâb

lâfını urmasun:

1. lâfını urmasun: -i, -n, -i-i, -n, -i, -ma, -sun

Gazel 324

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Üstü kapalı bir biçimde karşısındakine bir şeyler ima etmek; yüksekte atıp tutmak, böbürlenmek.

Urmasun meydân-ı 'ışk içre mağabbet lâfını
Ol şehûñ baş egmeyenler tîğ-i hün-âşâmına

lâğ:**1. lâğ:****Matla 54**

Mısra: 2

Şaka, lâtife.

Anuñ için böyle tekye kıldı peydâ lâğeri
Tâ ki 'işret eyleye bunda gelen her lâğ eri

lâğeri:**1. lâğeri:****Matla 54**

Mısra: 1

Zayıflık, arıklık, cılızlık.

Anuñ için böyle tekye kıldı peydâ lâğeri
Tâ ki 'işret eyleye bunda gelen her lâğ eri

lahza:**1. lahza:****Gazel 38**

Mısra: 3

Bakacak kadar zaman, an.

Cây-ı neşâta göçmege her lahza câm da
Gül-gün otağ-ıdı Ceme her bir habâb-ı sürh

2. lahza:**Gazel 222**

Mısra: 6

Bakacak kadar zaman, an.

Müjeñ tîğıyla bir bir öldürüp merdümleri gamzeñ
Düşer mi ey gözi cellâd aña her lahza kan etmek

3. lahza:**Gazel 276**

Mısra: 6

Bakacak kadar zaman, an.

Düşüp pâyına yüz sürsem dedüğümi iştmiş yâr
Cüdâ olmadı bir lahza gam u derd ü belâ benden

4. lahza:**Gazel 302**

Mısra: 9

Bakacak kadar zaman, an.

Bâde-nüş ol yürü her lahza edüp 'ayş-ı müdâm
Vermedin çarh-ı felek 'ömr-i 'Azîzi bâda

5. lahza:**Kıt'a 15**

Mısra: 5

Bakacak kadar zaman, an.

Basît afyon eden her lahza iftâr
Dem-i keyfînde olsa tañ mı hünkâr

lâkin:**1. lâkin:****Gazel 181**

Mısra: 5

Ama, ancak, fakat.

Ol mehûñ menziline ermek olurdu lâkin
Yaşumuñ ılduzı düşkün başumuñ devleti yok

la'l:**1. la'lüñ:-üñ****Gazel 47**

Mısra: 4

La'l (kırmızı ve değerli) dudak || Sevgili dudağı.

Cân yedürmek olur idi aña şekker yerine
Söylese la'lüñ gibi ger tûti-i güyâ lezîz

2. **la' lüñ:-üñ****Gazel 47**

Mısra: 5

La'l (kırmızı ve değerli)
dudak | Sevgili dudağı.

Telhdür bāde egerçi sākī
la' lüñ yādına
Her ne dem nūş eylesem
baña gelür ammā lezīz

3. **la' line:-i, -n, -e****Gazel 60**

Mısra: 9

La'l (kırmızı ve değerli)
dudak | Sevgili dudağı.

Zülfī meyl etdüğe la' line
'Azīzī şanuram
Egilüp hür-i cennet āb-ı
kevşerden alır

4. **la' line:-i, -n, -e****Gazel 63**

Mısra: 9

La'l (kırmızı ve değerli)
dudak | Sevgili dudağı.

Ol gülün la' line mi öyküdi
bülbüller üşüp
Goncanuñ başına bāğ-ı
'ālemi teng etdiler

5. **la' lüñüñ:-üñ, -üñ****Gazel 104**

Mısra: 3

La'l (kırmızı ve değerli)
dudak | Sevgili dudağı.

Ṭıfl-ı dil hālın şorarsañ
hasretinden la' lüñüñ
Mehd-i ğamda ṭurmayup āh
u fiğān eyler yürür

6. **la' lüñ:-üñ****Gazel 109**

Mısra: 3

La'l (kırmızı ve değerli)
dudak | Sevgili dudağı.

Yaş degüldür dökülen
gördükçe la' lüñ mīvesin
Çeşmümüñ imrendüğinden
ağzınuñ şuyı akar

7. **la' lüñe:-üñ, -e****Gazel 118**

Mısra: 2

La'l (kırmızı ve değerli)
dudak | Sevgili dudağı.

Ne gönlüm gibi saña
Hüsrevā üftāde gelmişdür
Ne cānum gibi şīrīn la' lüñe
dil-dāde gelmişdür

8. **la' lüñ:-üñ****Gazel 121**

Mısra: 1

La'l (kırmızı ve değerli)
dudak | Sevgili dudağı.

Haste dil la' lüñ için cān ile
her ān çekişür
Dilüñ o hālını kim görse
şanur cān çekişür

9. **la' lüñ:-üñ****Gazel 126**

Mısra: 5

La'l (kırmızı ve değerli)
dudak | Sevgili dudağı.

Ṭurmasun sögsün ağzuma
la' lüñ
Hük-m-i şāh-ı cihān nigīn
iledür

10. **la' lüñe:-üñ, -e****Gazel 140**

Mısra: 2

La'l (kırmızı ve değerli)
dudak | Sevgili dudağı.

'Ālemde yoğ-iken dağı nām
ü nişānımız
Ālüfte-y-idi la' lüñe rūḥ-ı
revānımız

11. **la' li:-i****Gazel 164**

Mısra: 1

La'l (kırmızı ve değerli)
dudak | Sevgili dudağı.

Meges-i cāna ki la' li o şehüñ
hıvān olmuş
Ḥam-ı zülfi düm-i ṭāvūs-ı
mekes-rān olmuş

12. **la' lüñ:-üñ****Gazel 170**

Mısra: 5

La'l (kırmızı ve değerli)
dudak | Sevgili dudağı.

Ġam yedüğümce la' lüñ yād
etdüğüm budur kim
Ba' de' ṭ-ṭa' ām rūḥum eyler
hoşābdan ḥaz

13. **la' lüñ:-üñ****Gazel 190**

Mısra: 5

La'l (kırmızı ve değerli)
dudak | Sevgili dudağı.

Dedüm cān imrenür
gördükçe la' lüñ
Dedi kim bil de söylegil
cevābuñ

14. **la' lin:-in****Gazel 192**

Mısra: 7

La'l (kırmızı ve değerli)
dudak | Sevgili dudağı.

Büs edüp la' lin ışırmışın
nigārī ey raḳīb
Kurusun ağzuñ dökülsün
göreyin dendānlaruñ

15. **la' lüñe:-üñ, -e****Gazel 201**

Mısra: 3

La'l (kırmızı ve değerli)
dudak | Sevgili dudağı.

La' lüñe öykünmeyeydi
gülşen içre her şehir
Jāleler yağdırmaz idi
goncanuñ başına seng

16. **la' li:-i****Gazel 212**

Mısra: 4

La'l (kırmızı ve değerli)
dudak | Sevgili dudağı.

Akıtdı kendüye şu gibi teşne-
dilleri
Bāğ-ı ruḥında la' li zülālī
Meḥmedüñ

17. **la' lüñüñ:-üñ, -üñ****Gazel 274**

Mısra: 4

La'l (kırmızı ve değerli)
dudak | Sevgili dudağı.

Gece gündüz belāñı
çekmeden bāğ-ı cihān içre

Murādum bu ki la' lūñūñ
balını ben yeyem bir gün

18. **la' lūñe:-üñ, -e**

Gazel 285

Mısra: 5

La'l (kırmızı ve değerli)
dudak | Sevgili dudağı.

Bezm-i gamuñda la' lūñe
meyl etdügüm bu kim
'Aş-ı müdām eylemege
sāğar isterin

19. **la' lūñ:-üñ**

Gazel 324

Mısra: 6

La'l (kırmızı ve değerli)
dudak | Sevgili dudağı.

Bulduğı yerde ele almazdı
erbāb-ı şafā
Gezmeseydi rez kıızı
meydānda la' lūñ nāmına

20. **la' lūñi:-üñ, -i**

Gazel 329

Mısra: 5

La'l (kırmızı ve değerli)
dudak | Sevgili dudağı.

La' lūñi öpmek diler
meclisde ey sākī müdām
Şuşamışdur sāğar u şahbā
meğer kim qanıma

21. **la' li:-i**

Gazel 338

Mısra: 6

La'l (kırmızı ve değerli)
dudak | Sevgili dudağı.

Gonca tıflın mehd-i gülşende
beliñletmiş şabā
La' li üzre görinen şebnem
uçukdur var ise

22. **la' lin:-in**

Gazel 341

Mısra: 7

La'l (kırmızı ve değerli)
dudak | Sevgili dudağı.

Zülfü yārūñ la' lin özlerse haṭı
ḥālın n'ola
Meyli māruñ şiredür mūruñ
hemīşe çineye

23. **la' lin:-i, -n**

Gazel 357

Mısra: 11

La'l (kırmızı ve değerli)
dudak | Sevgili dudağı.

Cām-ı mey kim geh şurāḥī
geh sebū la' lin emer
Tıflıdır düşmez feminden iki
pistānuñ biri

24. **la' lūñ:-üñ**

Gazel 357

Mısra: 3

La'l (kırmızı ve değerli)
dudak | Sevgili dudağı.

Yaş döküp la' lūñ ḥayāliyle
gözümün birisi
Yaş yerine kanlar ağlar
çeşm-i giryānuñ biri

25. **la' lūñ:-üñ**

Kaside 3

Mısra: 5

La'l (kırmızı ve değerli)
dudak | Sevgili dudağı.

Çeşm-i ḥün-ālūduma
oldukça la' lūñ mün'akis
Eşkümün her kaṭresi bir
sübḥa-i mercān olur

26. **la' lūñ:-üñ**

Kaside 3

Mısra: 5

La'l (kırmızı ve değerli)
dudak | Sevgili dudağı.

Çeşm-i ḥün-ālūduma
oldukça la' lūñ mün'akis
Eşkümün her kaṭresi bir
sübḥa-i mercān olur

27. **la' lūñ:-üñ**

Muamma 6

Mısra: 2

La'l (kırmızı ve değerli)
dudak | Sevgili dudağı.

Dil aña māyil olurdu her
zamān
Olsa la' lūñ gibi sākī meyde
ān

28. **la' lūñ:-üñ**

Muamma 12

Mısra: 2

La'l (kırmızı ve değerli)
dudak | Sevgili dudağı.

Rūy-ı renginün olaldan gül
baña
Oldı la' lūñ ey yüzi gül mül
baña

29. **la' lūñ:-üñ**

Müseddes 2

Mısra: 4

La'l (kırmızı ve değerli)
dudak | Sevgili dudağı.

Ḥalk-ı 'ālem gün yüzün
şevkıyla şeydādur bugün
Mürde iḥyā etmede la' lūñ
Mesīḥādur bugün

30. **la' l:**

Kaside 3

Mısra: 52

Yakut taşı.

Her ne meclisde ki cām-ı
luṭfuñ ola cür'a-rız
La' l ile yākūt u mercāna o
meclis kân olur

31. **la' lden:-den**

Kaside 3

Mısra: 8

Yakut taşı.

Tir-i gamzeñ yād edüp yaş
yerine kan ağlasam
Didede her kirpigüm bir
la' lden peykān olur

32. **la' l:**

Gazel 329

Mısra: 2

Yakut taşı II Kan.

Kaṭre kaṭre eşk-i ḥünābı
dizüp müjgānına
Döndi çeşmüm la' l ile bir
cevheri dükkānına

33. **la' lden:-den**

Kaside 3

Mısra: 8

Yakut taşı II Kan.

Tir-i gamzeñ yād edüp yaş
yerine kan ağlasam
Didede her kirpigüm bir
la' lden peykān olur

34. **la'ldür:-dür****Lugaz 17**

Mısra: 2

Yakut taşı II kırmızı.

Ol nedür kim dâne-i yâkût-
vâr
La'ldür ammâ ki la'l-i âbdâr

35. **la'lin:-în****Lugaz 17**

Mısra: 4

*Yakut taşı II kırmızı
(kiraz bağlamında
kullanılmıştır).*

Buldığınca anı etfâl-i şığâr
Edinür güşına la'lin güş-vâr

la'l ile yâkût:1. **la'l ile yâkût:****Kaside 3**

Mısra: 52

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Lal ile yakut taşı.*

Her ne meclisde ki cām-ı
luţfuñ ola cür'a-rîz
La'l ile yâkût u mercāna o
meclis kân olur

la'l ü güherle:1. **la'l ü güherle:-le****Gazel 256**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Lal taşı ve cevher (Çok kıymetli bağlamında).*

Hayâlün şâhı geldükçe
ayağına nişâr için
Pür eyler dâmenin la'l ü
güherle çeşm-i giryânüm

lâla paşa:1. **lâla paşa:****Gazel 382**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Yavuz Sultan Selim zamanında (1512-1520)*

kard şî Deli Hüsrev Paşa vasıtasıyla saraya alındığı, bir sü- re Kanuni Sultan Süleyman'ın berberbaşılığında bulunduğu belirtilir. Daha sonra sipahi oğlanları zümresine giren Mustafa Ağa çarşnigirlik ve küçük m'irahurluk yaptı. Rüstem Paşa'nın vez'iriazamlığı sırasında (95 İll 544) yeniden çarşnig'irliğe getirildi ve Safed sancak beyliği verilerek İstanbul'dan uzaklaştırıldı. Ardından 5 Şaban 964'te (3 Haziran 1557) Şehzade Selim'e lala oldu (BA, A.RSK, nr. 1457). Şehzade Selim ile Bayezid'in taht kavgasında etkili rol oynadı. İki kardeş arasındaki gerilimi tu mandırdı ve Selim'e avantaj sağladı.

Gören beni yanında yârün
'Azîzî yolda
Şanur ki Lâla Paşa
şehzâdeye yanaşdı

lâle:1. **lâle:****Gazel 151**

Mısra: 5

Maruf çiçek, yanak. II Sevgilinin yanağı.

Lâle ruhuña beñzer gülşende
gül açılmaz
Serv-i kadüñe beñzer bir
nahl-i semen bitmez

2. **lâle:****Gazel 312**

Mısra: 8

Maruf çiçek, yanak. II Sevgilinin yanağı.

Genc-i vaşl-ı güle tâlib mi
geçinür ki 'aceb
Cüst ü cü etmedür bâğ
bucagin lâle

3. **lâle:****Gazel 312**

Mısra: 14

Maruf çiçek, yanak. II Sevgilinin yanağı.

Beñzeyelden ruh-ı alına
'Azîzî o gülün
Gülşenün verdi baña seyri
ferâğın lâle

4. **lâle:****Terci-bend 1**

Mısra: 13

Maruf çiçek, yanak. II Sevgilinin yanağı.

Kızarup lâle çün 'aķîk-i
Yemen
Üstine jâle şaçdı dürr-i
'Aden

5. **lâle:****Gazel 88**

Mısra: 2

Lale II Kadeh.

Kıldı pür lâle-i bezm-i
çemeni jâle-i ter
Lâle cām-ı 'araķ-ı jâle
olupdur beñzer

6. **lâle:****Gazel 88**

Mısra: 5

Lale II Kadeh.

Gök çemen lâle şafak kaķre-i
jâle dürrü
Lâle-gün gonca-i pür-jâle
olupdur Ülker

7. **lâle:****Gazel 88**

Mısra: 8

Lale II Kadeh.

Oldı her lâle-i pür-jâle
muraşsa' bir cām
Lâle jâleyle çemen bezmine
verdi zîver

8. **lâle:****Gazel 312**

Mısra: 12

Lale II Kadeh.

Gül ü mül şöhetinün erdi
zamānı beñzer
Geldi bezm-i çemene başdı
ayağın lâle

9. l lelerd r:-ler, -d r

Gazel 11

Mısra: 5

Zambak türlerinden
soğandan yetişen bir çiçek.
Lâlenin ortasında kırmızı
yaprakların çevrelediği siyah
noktalar bulunmaktadır.
Klâsik şiirde bu noktalar,
dağ yarasına benzetilir.

L lelerd r kızaran şanma
cemende Kaysuñ
Şerer-i âteş-i âhıyla tutuşdı
şahr 

10. l le:

Gazel 76

Mısra: 1

Zambak türlerinden
soğandan yetişen bir çiçek.
Lâlenin ortasında kırmızı
yaprakların çevrelediği siyah
noktalar bulunmaktadır.
Klâsik şiirde bu noktalar,
dağ yarasına benzetilir.

Ruħuñ şevkı ile l le delürmiş
tağ a düşmişdür
Şaçuñ sevdası ile sünbül-i ter
b ga düşmişdür

11. l len n:-n n

Gazel 88

Mısra: 4

Zambak türlerinden
soğandan yetişen bir çiçek.
Lâlenin ortasında kırmızı
yaprakların çevrelediği siyah
noktalar bulunmaktadır.
Klâsik şiirde bu noktalar,
dağ yarasına benzetilir.

Şoyle zeyn etdi ser-i l leyi
j le şanasın
L len n j le geyürdi başına
s m efser

12. l leler:-ler

Gazel 113

Mısra: 4

Zambak türlerinden
soğandan yetişen bir çiçek.
Lâlenin ortasında kırmızı
yaprakların çevrelediği siyah
noktalar bulunmaktadır.

Kl sik şiirde bu noktalar,
dağ yarasına benzetilir.

Kaatre kaatre h n-ı eşk-i d de-i
Ferh ddur

L leler kıldı h veyd 
şanmañuz kuhs rlar

13. l le:

Gazel 127

Mısra: 4

Zambak türlerinden
soğandan yetişen bir çiçek.
Lâlenin ortasında kırmızı
yaprakların çevrelediği siyah
noktalar bulunmaktadır.
Kl sik şiirde bu noktalar,
dağ yarasına benzetilir.

G l g l edüp şevk-ı r y-ı y r
ile dil sinesin
L le gibi n r-ı g mla bağrını
dağlar yürür

14. l le:

Gazel 312

Mısra: 1

Zambak türlerinden
soğandan yetişen bir çiçek.
Lâlenin ortasında kırmızı
yaprakların çevrelediği siyah
noktalar bulunmaktadır.
Kl sik şiirde bu noktalar,
dağ yarasına benzetilir.

G l gibi t zeley p sinesini
d ğın l le
G lşen  tekyesin n yaqdı
çer ğın l le

15. l le:

Gazel 312

Mısra: 4

Zambak türlerinden
soğandan yetişen bir çiçek.
Lâlenin ortasında kırmızı
yaprakların çevrelediği siyah
noktalar bulunmaktadır.
Kl sik şiirde bu noktalar,
dağ yarasına benzetilir.

Çekdi gönleklerini gök
yüzine ebr-i bah r
Kurdi şahr lara g l-g n 
otağın l le

16. l le:

Gazel 312

Mısra: 10

Zambak türlerinden
soğandan yetişen bir çiçek.
Lâlenin ortasında kırmızı
yaprakların çevrelediği siyah
noktalar bulunmaktadır.
Kl sik şiirde bu noktalar,
dağ yarasına benzetilir.

S zen-i h r ile güşını delüp
duħter-i gül
Kıldı p r gevher-i j leyile
kulağın l le

17. l le:

Matla 80

Mısra: 1

Zambak türlerinden
soğandan yetişen bir çiçek.
Lâlenin ortasında kırmızı
yaprakların çevrelediği siyah
noktalar bulunmaktadır.
Kl sik şiirde bu noktalar,
dağ yarasına benzetilir.

Serümde l le gibi kanlı
d ğımı görünüz
Başum ber beri yanar
çer ğımı görünüz

18. l le:

Tarih 27

Mısra: 6

Zambak türlerinden
soğandan yetişen bir çiçek.
Lâlenin ortasında kırmızı
yaprakların çevrelediği siyah
noktalar bulunmaktadır.
Kl sik şiirde bu noktalar,
dağ yarasına benzetilir.

Garğ-ı h n olup lib s-ı cismi
berg-i gül-miş l
Urdı yüz h k-i siy ha l le
gibi s ne-ç k

19. l le:

Terci-bend 1

Mısra: 30

Zambak türlerinden
soğandan yetişen bir çiçek.
Lâlenin ortasında kırmızı
yaprakların çevrelediği siyah
noktalar bulunmaktadır.
Kl sik şiirde bu noktalar,
dağ yarasına benzetilir.

Yüz bulup ebr-i nev-bahār
gibi
Farkına çıktı lāle kuhsāruñ

20. **lāle:**

Tesdis 2

Mısra: 9

*Zambak türlerinden
soğandan yetişen bir çiçek.
Lâlenin ortasında kırmızı
yaprakların çevrelediği siyah
noktalar bulunmaktadır.
Klâsik şiirde bu noktalar,
dağ yarasına benzetilir.*

Lāle gibi sînemî nār-ı
maḥabbet dağlar
Ḥaste-i 'ışk olanuñ ḥâlin ne
bilsün şağlar

21. **lālelerle:-ler, -le**

Gazel 3

Mısra: 6

*Zambak türlerinden
soğandan yetişen bir çiçek.
Lâlenin ortasında kırmızı
yaprakların çevrelediği siyah
noktalar bulunmaktadır.
Klâsik şiirde bu noktalar,
dağ yarasına benzetilir.*

Açıldı dağ-ı pür-ḥünü ser-Ā-
ser cism-i Ferhāduñ
Donandı lālelerle şanmañuz
kuhsār ser-tā-pā

lāle çerāğın:

1. **lāle çerāğın:-ın**

Gazel 312

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Lale biçimindeki kandil.

Gül gibi tâzeleyüp sinesi
dağın lāle
Gülşenî tekyesinüñ yaqdı
çerāğın lāle

lāle ruḥuñ:

1. **lāle ruḥuñ:-uñ**

Gazel 196

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Lale yanak II sevgilinin
yanağı.*

Yanmamış idi lāle ruḥuñ
alına gönül
Verilmedin şaḥîfe-i gül-berg-
i ala reng

lāle vü gül:

1. **lāle vü gül:**

Gazel 178

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Lale ve gül.

Dür nişār eyler deyü gülzāra
ebr-i nevbahār
K̄ol uzadup şāḥ-ı 'ar'ar lāle
vü gül açdı kef

lāle yañağın:

1. **lāle yañağın:-ın**

Gazel 312

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Laleye benzeyen yanak
II sevgilinin yanağı.*

Bülbüle 'arz-ı cemāl etmek
içün gülşende
Kıldı gül-günî ile al yañağın
lāle

lāle-gün:

1. **lāle-gün:**

Gazel 88

Mısra: 6

Lale rengi II beyaz.

Gök çemen lāle şafağ katre-i
jāle dürri
Lāle-gün gonca-i pür-jāle
olupdur Ülker

lāle-ḥad:

1. **lāle-ḥad:**

Gazel 42

Mısra: 7

Lale yanaklı. II Sevgili.

Görünmez çeşm-i 'ālem-
binüme ey lāle-ḥad sensüz

Cihān bāğınuñ olsa her gül-i
rengin-teri ḥurşid

lāle-ḥadd:

1. **lāle-ḥaddüñ:-üñ**

Gazel 311

Mısra: 5

Lale yanaklı. II Sevgili.

Lāle-ḥaddüñ yādına sînem
pür edüp dāğ-ıla
Toldurayın koynumu berg-i
gül-i ḥandān-ıla

lāle-i bezm-i çemen:

1. **lāle-i bezm-i çemen:**

Gazel 36

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Çimen meclisinin lalesi.

Devr-i gül erdi yine her lāle-i
bezm-i çemen
Aldı 'ayş u nüş için destine
bir gül-gün kadeḥ

lāle-i bezm-i çemeni:

1. **lāle-i bezm-i çemeni:-i**

Gazel 88

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Çimen meclisinin lalesi.

Kıldı pür lāle-i bezm-i
çemeni jāle-i ter
Lāle cām-ı 'arağ-ı jāle
olupdur beñzer

lāle-i gül-gündur:

1. **lāle-i gül-gündur:-dur**

Gazel 173

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gül renkli lale II kırmızı
lale.*

Gülşen-i gamda açılmış lāle-
i gül-gündur
Bāğ-ı sînemde 'Azîzî
görünen her kılanlı dağ

lāle-i hamrā:1. **lāle-i hamrā:****Gazel 40**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Kırmızı lale.*

Leṭāfet ābına konmuş gül-i
ra' nā mıdır ol ruḥ
Yaḥod tāze açılmış lāle-i
hamrā mıdır ol ruḥ

2. **lāle-i hamrā:****Gazel 313**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Kırmızı lale.*

Boyuñ naḥl-i semen mi
'ar'ar-ı bālā mıdır yoḥsa
Yüzüñ gülberg-i ter mi lāle-i
hamrā mıdır yoḥsa

lāle-i hamrāsını:1. **lāle-i hamrāsını:-sı, -n, -ı****Gazel 203**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Kırmızı lale.*

Gül-i ruḥsārına beñzer
benüm ol Leylīmüñ dermiş
Dererken lāle-i hamrāsını
Mecnün şahrānuñ

2. **lāle-i hamrāsını:-sı, -n, -ı****Tesdis 2**

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Kırmızı lale.*

Bāğ-ı dehrüñ baña añañ
gülşen-i zibāsını
Hey ma'āzallāh gerekmez
lāle-i hamrāsını

lāle-i nu' mān:1. **lāle-i nu' mān:****Kaside 3**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Gelincik çiçeği, yazları
kırlarda yetişen, kırmızı
bitki.*

Gül yüzüñ hecriyle aḥduḳça
gözümden ḳanlı yaş
Yine şahrā-yı serāser lāle-i
nu' mān olur

lāle-i nu' mān olur:1. **lāle-i nu' mān olur:-ur****Kaside 3**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Gelincik çiçeği ile
dolmak.*

Gül yüzüñ hecriyle aḥduḳça
gözümden ḳanlı yaş
Yine şahrā-yı serāser lāle-i
nu' mān olur

lāle-i nu' māna:1. **lāle-i nu' māna:-a****Kaside 4**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Gelincik çiçeği, yazları
kırlarda yetişen, kırmızı
bitki.*

Gülşen-i dehre çerāğ-ı gül
gibi revnaḳ verüp
Ḳomadı rağbet çemende lāle-
i nu' māna şem'

lāle-i pür-jāle:1. **lāle-i pür-jāle:****Gazel 88**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Çiy dolu lale.*

Oldı her lāle-i pür-jāle
muraşşā' bir cām
Lāle jāleyle çemen bezmine
verdi ziver

lāle-i ruḥsār-ı ḥasen:1. **lāle-i ruḥsār-ı ḥasen:-üñ****Gazel 260**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Güzel yüzünün lalesi.*

Sineme āteş olup lāle-i
ruḥsār-ı Ḥasen
Dağlar yaḳdı dile ḥāl-i siyeh-
kār-ı Ḥasen

lāle-i sürh:1. **lāle-i sürh:****Gazel 87**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Kırmızı lale II şarap
kadehi.*

Devr-i gülde 'ayş için bezm-
i müheyyā-yı çemen
Lāle-i sürḥ anda cām-ı bāde-i
hamrā mıdır

lāle-reng:1. **lāle-reng:****Gazel 162**

Mısra: 5

Lale renkli. || Kırmızı.

Şafḥa-i şahn-ı çemende aldı
ey gül lāle-reng
Dāğ-ı mihrüñ eyleyelden
sīne-i sūzāna naḳş

2. **lāle-reng:****Gazel 196**

Mısra: 10

Lale renkli. || Kırmızı.

Mihr-i ruḥıyla oldı gözüm
yaşı la'l-gün
Vermez egerçi mihr 'Azīzī
lāle-reng

lāle-ruḥ:1. **lāle-ruḥ:****Gazel 39**

Mısra: 1

Lale yanaklı II Sevgili.

Bir gül-i ḥandān-ı gülzār-ı
cenāndur lāle-ruḥ

Bir nihāl-i serv-i bostān-ı
cenāndur lāle-ruḥ

2. **lāle-ruḥ:**

Gazel 39

Mısra: 2

Lale yanaklı II Sevgili.

Bir gül-i ḥandān-ı gülzār-ı
cenāndur lāle-ruḥ
Bir nihāl-i serv-i bostān-ı
cenāndur lāle-ruḥ

3. **lāle-ruḥ:**

Gazel 39

Mısra: 4

Lale yanaklı II Sevgili.

Bāğ-ı ḥüsne tūğ-ı şāhīdür
nihāl-i kāmēti
Server-i ḥübān-ı ‘ālem bir
cevāndur lāle-ruḥ

4. **lāle-ruḥ:**

Gazel 39

Mısra: 6

Lale yanaklı II Sevgili.

Gül gül etsem dāğ-ı ‘ışıkıla
‘aceb mi sīnemi
Berg-i nāz-ile pūr olmuş
naḥl-i cāndur lāle-ruḥ

5. **lāle-ruḥ:**

Gazel 39

Mısra: 8

Lale yanaklı II Sevgili.

N’ola geysel gāh sebz ü gāh
sürḥ ü gāh zerd
Gülşen-i ‘ālemde mīr-i
‘āşıkāndur lāle-ruḥ

6. **lāle-ruḥ:**

Gazel 39

Mısra: 10

Lale yanaklı II Sevgili.

Ḥüsni-i Yūsuf-veş Azīzī şī‘r-i
mevzūn-ı ḥāsen
Mısr-ı nazma ḥüsrev-i şīrīn-
zebāndur lāle-ruḥ

7. **lāle-ruḥuñ:-uñ**

Gazel 155

Mısra: 11

Lale yanaklı II Sevgili.

Jāle şanmañ göricek gün
yüzün ol lāle-ruḥuñ
Eriyüp berg-i semen şerm ü
ḥayādan geçmiş

8. **lāle-ruḥuñ:-uñ**

Gazel 330

Mısra: 3

Lale yanaklı II Sevgili.

Yine bir lāle-ruḥuñ ‘arızı
şevkıyla göñül
Demidür sīneñi tezyīn edesin
güller ile

lāle-ruḥsār:

1. **lāle-ruḥsāruña:-uñ, -a**

Gazel 207

Mısra: 7

Lale yanaklı. II Sevgili.

Lāle-ruḥsāruña
öykündüğüçün gülşende
Ḥār ḥançer çeker üstine gül-i
nesrīnūñ

lāle-veş:

1. **lāle-veş:**

Gazel 89

Mısra: 8

Lale gibi.

Gördüğünce çemende bülbülü
gül
Çızarup lāle-veş pūr-āteş
olur

2. **lāle-veş:**

Gazel 141

Mısra: 3

Lale gibi.

Elüme lāle-veş cām-ı mey
alup bezm-i miḥnetde
İçersem gözüme gelsün
şarāb-ı ergāvān sensüz

3. **lāle-veş:**

Matla 49

Mısra: 1

Lale gibi.

Şehr-i bāga şāh olup çün
lāle-veş urundi tāc
Nergis-i meste dedi gül
begligüñ var gözüñ aç

4. **lāle-veş:**

Muamma 14

Mısra: 1

Lale gibi.

Ruḥların gül-güne ile lāle-
veş al eylemiş
Ol nigār-ı seng-dil mihrini
pūr-ḥāl eylemiş

lāle-zār etsem gerek:

1. **lāle-zār etsem gerek:**

Gazel 209

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Lale bahçesi yapmalı.

Çanlu çanlı dāğlarla ey gül-i
ra’nā yine
Sīne şahrāsın serāser lāle-zār
etsem gerek

la’l-gün etdüm:

1. **la’l-gün etdüm:-dü, -m**

Gazel 266

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Lale rengi etmek II
kırmızıya döndürmek.*

Akıdup gözden lebūñ
hecriyle çanlı yaşı ben
La’l-gün etdüm reh-i
küyuñdaki her taşı ben

la’l-gün oldı:

1. **la’l-gün oldı:-dı**

Gazel 196

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kırmızı renkli, al
olmak.*

Mihr-i ruḥıyla oldı gözüm
yaşı la’l-gün
Vermez egerçi mihr ‘Azīzī
lāle-reng

la’l-i ābdār:

1. **la' l-i âbdâr:**
Lugaz 17
 Mısra: 2
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Suya sahip yakut
(kirazın içerisinde su olması bağlamında).

Ol nedür kim dâne-i yâkût-
 vār
 La'ldür ammā ki la' l-i âbdār

la' l-i âb-dâruñdur:

1. **la' l-i âb-dâruñdur:-uñ, -
 dur**

Gazel 189
 Mısra: 2
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Parıltılı, ışıltılı inci,
dudak.

Sünbül-i pür-tâb zülf-i müşk-
 bâruñdur senüñ
 Gonca-i sırâb la' l-i âb-
 dâruñdur senüñ

la' l-i bedahşân eder:

1. **la' l-i bedahşân eder:-er**
Tarih 21
 Mısra: 8
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Bedahşan yakutu
eylemek. (Bedahşan, Yarkent
ile Kabil arasında kalan
bölgenin ismi olup değerli
taşlarıyla ünlüdür.).

Ğuzât-ı müslimînüñ tîgi ile
 dökülen kanlar
 Eder şahrâ-yı Kâşân yolların
 la' l-i Bedahşân deñ

la' l-i bedahşân eyleyen:

1. **la' l-i bedahşân eyleyen:-
 ye, -n**

Gazel 262
 Mısra: 4
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Bedahşan yakutu
eylemek. (Bedahşan, Yarkent
ile Kabil arasında kalan

bölgenin ismi olup değerli
taşlarıyla ünlüdür.).

Hasret-i la' l-i lebüñle kanlu
 yaşumdur benüm
 Çeşmümün için taşın la' l-i
 Bedahşân eyleyen

la' l-i dilberi:

1. **la' l-i dilberi:-i**
Gazel 354
 Mısra: 1
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Sevgilinin dudağı.

Al-ıla tırmaz öpersin deyü
 la' l-i dilberi
 Pâymañ etdi şurâhî bade-y-ile
 sāgeri

la' l-i dürce:

1. **la' l-i dürce:**
Gazel 80
 Mısra: 5
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Kırmızı mücevher
kutusu.

Beñzer ol la' l-i dürce kim
 dehenüñ
 Münderic olmuş anda dürr ü
 güher

la' l-i güher-barıyla:

1. **la' l-i güher-barıyla:-ı, -
 yla**

Gazel 12
 Mısra: 3
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Sevgilinin cevherler
saçan la'l renkli dudağı.

Baña la' l-i güher-barıyla
 dendanı yeter yârüñ
 Ne deñlü var ise mercân ü
 dür 'ummānuñ olsun hep

la' l-i güher-feşâna:

1. **la' l-i güher-feşâna:-a**
Gazel 117
 Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

Cevher lal dağıtan II
sevgilinin dudağı
bağlamında.

Çarınca mühr-i Süleymānı
 būs eder şanurın
 Hâf-ı siyeh ki o la' l-i güher-
 feşâna çıkar

la' l-i lebi:

1. **la' l-i lebi:-i**
Gazel 372
 Mısra: 6
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Dudağının kırmızılığı.

Ey sebz-i kabā-y-ile benüm
 Hızr-ı zamānum
 V'ey la' l-i lebi çeşme-i
 hayvān-ı 'Azîzî

la' l-i lebi-cânāneyi:

1. **la' l-i lebi-cânāneyi:-y, -i**
Gazel 352
 Mısra: 2
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Sevgilinin kırmızı
dudağı.

Çarğ-ı hün-ı bade olsun
 göreyin peymāneyi
 Kim demādem būs eder la' l-i
 lebi-cânāneyi

la' l-i lebi-dildârı:

1. **la' l-i lebi-dildârı:-ı**
Gazel 281
 Mısra: 7
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Sevgilinin dudağının
kırmızısı.

Çoyup la' l-i lebi-dildârı
 vaşf-ı kevşer eylersin
 Be şüfî yok mıdır 'akluñ
 niçün efsāne söylersin

la' l-i lebi-handāna:

1. **la' l-i leb-i ĥandāna:-a****Gazel 149**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***(Sevgilinin) gülen
dudağının kırmızılığı.*

Bāğda güller ruĥ-ı cānāne
beñzer beñzemez
Ġoncalar la' l-i leb-i ĥandāna
beñzer beñzemez

la' l-i leb-i yāri:1. **la' l-i leb-i yāri:-i****Gazel 115**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sevgilinin lal gibi
kırmızı dudağı.*

'Azizī la' l-i leb-i yāri
söyledür olsañ
Ölüyi zinde kılar 'İsi-i
zamāne çıkar

la' l-i lebin:1. **la' l-i lebin:-in****Gazel 366**

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dudağının kırmızılığı.*

Zıkr edüp la' l-i lebin
ĥüblaruñ meygedede
Alsa rindān eline sübĥa-i
mercānları

la' l-i lebinden:1. **la' l-i lebinden:-i, -n, -den****Gazel 147**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Lal dudak II sevgilinin
dudağı.*

Zulmet-i İskenderi ĥaĥt-ı
siyāhından bilüp
Āb-ı ĥayvān yolların la' l-i
lebinden şormışuz

la' l-i lebün:1. **la' l-i lebün:-üñ****Matla 13**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Dudağının kırmızılığı.

Yād edüp la' l-i lebün
ağlamadan cām-ı şarāb
Düşdi aĥ gözine şanmañ
görinen anda ĥabāb

la' l-i lebününde:1. **la' l-i lebününde:-üñ, -den****Gazel 38**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dudağının kırmızılığı.*

La' l-i lebününde başladı ĥaĥtuñ
karamağa
Çeşmüm devāti olsa 'aceb
mi pür āb-ı sürĥ

la' l-i lebüne:1. **la' l-i lebüne:-üñ, -e****Gazel 151**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dudağının kırmızılığı.*

La' l-i lebüne yāĥūt dersem
olur ammā kim
Dendānlaruña mānend bir
dürr-i 'Aden bitmez

la' l-i lebünün:1. **la' l-i lebünün:-üñ, -üñ****Gazel 373**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dudağının kırmızılığı.*

La' l-i lebünün şevĥi ile
olmadı çün mest
Meclisde şarābuñ ayağı ya
ne tolaşdı

la' li mercānuñ:1. **la' li mercānuñ:-uñ****Kaside 5**

Mısra: 58

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Mercan dudak.*

Müzellef bir cevāndur La' l-i
şīrīn-sūĥan gerçi
Zenānedür velī her cünbişi ol
la' li mercānuñ

la' l-i mey-gün-ı bütān:1. **la' l-i mey-gün-ı bütān:****Matla 32**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Put gibi güzel olan
sevgilinin şarap renkli
dudağı.*

Her sūĥan k'ez la' l-i mey-
gün-ı bütān peygām dehed
Ķālib-i fersüde-i ten-rā zi-
cān peygām dehed

la' l-i mey-günuñda:1. **la' l-i mey-günuñda:-uñ, -da****Gazel 14**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Şarap renkli kırmızı
dudak.*

La' l-i mey-günuñda ĥālūñ
gördigümce şanuram
Ķondı cām-ı bāde-i nāb üzre
bir müşĥīn zübāb

la' l-i müzāb:1. **la' l-i müzāb:****Gazel 358**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Erimiş lal II kan.*

N'ola akıtsa gözüm yaş
yerine la' l-i müzāb
Görmedüm bir neçe demdür
o lebi yāĥūti

la' l-i nābda:1. **la' l-i nābda:-da****Gazel 337**

Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Saf kırmızı dudak II
sevgilinin dudağı.

Haft-ı müşkîn-i semen-büyuñ
o la'l-i nâbda
Berg-i sünbüldür zühür etmiş
kenâr-ı âbda

la'l-i nâbı:

1. **la'l-i nâbı:-ı**
Gazel 157
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Saf kırmızı dudak II
sevgilinin dudağı.

Tîg-i müjgâni nigârûñ cānum
almağ dilemiş
La'l-i nâbı kanımı nüş
etmege diş bilemiş

la'l-i nâb-ı dilberde:

1. **la'l-i nâb-ı dilberde:-de**
Gazel 308
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Gönül alıcının saf
kırmızı dudağı II sevgilinin
dudağı.

Hâller la'l-i nâb-ı dilberde
Noğtalar dur şarâb-ı kevşerde

la'l-i nâbuñ:

1. **la'l-i nâbuñ:-uñ**
Gazel 310
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Saf kırmızı dudak II
sevgilinin dudağı.

Âb-ı hayvân öykünürmiş
la'l-i nâbuñ 'aynına
Göreyin seng-i fenâ ersün ol
ayuñ 'aynına

2. **la'l-i nâbuñ:-uñ**
Tahmis 1
Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Saf kırmızı dudak II
sevgilinin dudağı.

La'l-i nâbuñ kevşeri bî-mişl
ü bî-hemtâ-yımış
Ayağûñ toprağı nûr-ı dîde-i
hürâ-yımış

la'l-i rûh-efzâ-yı cānāndan:

1. **la'l-i rûh-efzâ-yı**
cānāndan:-dan
Gazel 61
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Sevgilinin can katan
dudağı.

Sebz-i hağ kim la'l-i rûh-
efzâ-yı cānāndan çıkar
Berg-i sünbüldür ki rāh-ı
çeşme-i cāndan çıkar

la'l-i şîrîn-cevābdan:

1. **la'l-i şîrîn-cevābdan:-dan**
Gazel 170
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Hoş cevaplı lal dudaklı
II sevgili.

Rûhum eder o la'l-i şîrîn-
cevābdan hağ
Dil-teşneler nitekim nüş-ı
cülābdan hağ

la'l-i şîrînüñ:

1. **la'l-i şîrînüñ:-üñ**
Gazel 43
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Tatlı dudak.

Hüsrevâ bu 'Azîzî çâkerüñi
La'l-i şîrînüñ eyledi Ferhâd

la'l-i şîrînüñi:

1. **la'l-i şîrînüñi:-üñ, -i**
Gazel 211
Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Tatlı dudak.

Hüsrev-i milk-i melâhatsın
kimüñ ne sözi var
La'l-i şîrînüñi verseñ
ağzuma dad eyleseñ

la'l-i şîrîn-sühan:

1. **la'l-i şîrîn-sühan:**
Kaside 5
Mısra: 57
Kelime Tipi: -
Şirin sözler söyleyen
La'li. La'li XVI. yüzyıl
Osmanlı sahası divan
şairlerindedir.

Müzellef bir cevāndur La'l-i
şîrîn-sühan gerçi
Zenānedür velî her cünbişi ol
la'li mercānuñ

la'lîn:

1. **la'lîn:**
Gazel 53
Mısra: 7
Kırmızı.

Lülû-yı jâleyle pür la'lîn
tabakdur güyiyâ
Verd-i hamrâ kim olur bezm-
i çemende aşkâr

2. **la'lîn:**
Gazel 176
Mısra: 14
Kırmızı.

Dedi çeşmümde gören 'aks-i
ruhuñ
Kim komış bir cāmî'e la'lîn
çerâğ

3. **la'lînlik:-lik**
Gazel 208
Mısra: 2
Kırmızı.

Berg-i gül mihr-i ruhuñdan
ağz eder rengînlik
Cām-ı mül 'aks-i lebüñden
kesb eder la'lînlik

4. la' lîn:

Kaside 1

Mısra: 104

Kırmızı.

Ser-i haşmın yumağa gül
gibi bülbül kana
Ola her gonca-i gül bülbüle
la' lîn şeşper

la' lîn-ķabā:

1. la' lîn-ķabādan:-dan

Kaside 5

Mısra: 109

Özel ad.

Edenler ser-güzeşt-i Ķāsımı
La' lîn-Ķabādan güş
Enüşirvān ile cengin añar mı
şāh-ı merdānuñ

la' lîn-şadef:

1. la' lîn-şadef:

Gazel 87

Mısra: 1

Kırmızı sedef.

Berg-i gül la' lîn-şadef jāle
dür-i yektā mıdur
Mevc urur bād-ı bahār ile
çemen deryā mıdur

lā-mekān:

1. lā-mekān:

Kit'a 18

Mısra: 2

Mekansızlık, yurtsuzluk.

Neçeye dek olayın 'anķā gibi
Miñnet-ābād-ı cihānda lā-
mekān

lāne yapar:

1. lāne yapar:-ar

Kaside 4

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Yuva yapmak.*

Var ise pervānesin murġ-ı
semenderdür şanur
Kim yapar farkında her şeb
aña oddan lāne şem'

lāne-i la' l:

1. lāne-i la' l:

Kaside 1

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Yakut yuvası.

Bülbüle lāne-i la' l oldu
meger gonca-i gül
Tıtdı bülbül ser-i şāh-ı gül-i
şūh üzre maķar

la' net okumaķ:

1. la' net okumaķ:-maķ

Kit'a 26

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Beddua etmek ilenmek.*

Demādem cānuña la' net
okumaķ
Olupdur yetmiş iki millete
farz

lāyık:

1. lāyık:

Gazel 259

Mısra: 9

*Yakışır, münasip,**şâyân.*

Devr-i hüsnünde 'Azizī

ķuluñuñ lāyık mı

Rüz u şeb ķarı ola āh benüm

sulţānum

2. lāyıkını:-ı, -n, -ı

Gazel 357

Mısra: 13

*Yakışır, münasip,**şâyân.*

Söyleyübildükçe kendi
lāyıkını söylemiş
Eyleyüp hayli mezemmet
bizi nā-dānuñ biri

3. lāyık:

Tarih 13

Mısra: 1

*Yakışır, münasip,**şâyân.*

Saña lāyık verilse hıdmet-i
Eyyüb'el-Enşārī
Kim olmuşdur o sulţāna
ezelde ķurbiyet haķķuñ

lāyık mı:

1. lāyık mı:

Tesdis 3

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Hak mıdır? Reva mı?.*

Bād-ı āhum duta göklerde

maķar lāyık mı

Vere ġam āyine-i ķalbe

keder lāyık mı

2. lāyık mı:

Tesdis 3

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Hak mıdır? Reva mı?.*

Bād-ı āhum duta göklerde

maķar lāyık mı

Vere ġam āyine-i ķalbe

keder lāyık mı

3. lāyık mı:

Tesdis 3

Mısra: 15

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Hak mıdır? Reva mı?.*

Ķan dōke yaş yerine dīde-i

ter lāyık mı

Ĥālūme etmeyesin ġāhī

nazar lāyık mı

4. lāyık mı:

Tesdis 3

Mısra: 16

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Hak mıdır? Reva mı?.*

Ķan dōke yaş yerine dīde-i

ter lāyık mı

Ĥālūme etmeyesin ġāhī

nazar lāyık mı

5. lāyık mı:

Kaside 4

Mısra: 63

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Yakışır mı, uygun mu, münasip mi? (Sözde soru ifadesi, layık değil anlamı taşır).

Sen çerâğ-ı bezm olup
ağyâre lâyıķ mı benüm
Her gece âhum şerârından
felekde yana şem ‘

6. **lâyıķ mı:**

Gazel 52

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Hak mıdır? Reva mı?.

Ġayre ihsân-ı vefâ eylesesin
lâyık mı

Düşmeye lutfuña bî-çâre
‘Azîzî mazhar

7. **lâyıķ mı:**

Gazel 101

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Hak mıdır? Reva mı?.

Gün yüzüñ görmege ben
hasret olam lâyıķ mı
Der-kenâr ede seni ey meh-i
tâbân eller

8. **lâyıķ mı:**

Gazel 390

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Hak mıdır? Reva mı?.

Kaşlarıñ gamzeñ oñı el bir
edüp lâyıķ mı
Göz göre cân-ı ‘Azîzîye
ezâlar kılcı

lâyık olan:

1. **lâyık olan:-an**

Gazel 322

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Layık olmak, yaratmak.

Budur insân olana lâyıķ olan
dünyâda
‘Ayn-ı ‘ibretle nazar eyleye
a ‘mâ görse

lâyık-ı rahmet ola:

1. **lâyık-ı rahmet ola:-a**

Kaside 5

Mısra: 126

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Allah'ın layığı olmak.

İşitdük kim ‘Ubeydî rāh-ı
‘uķbāya revān olmış
Umaruz lâyıķ-ı rahmet ola ol
‘abdi Rahmānuñ

lâzım:

1. **lâzım:**

Gazel 339

Mısra: 4

Gerek, gerekli.

Küşteñ mezârına gel dikme
nişân için seng
Rûhum şehîd-i ‘işka lâzım
degül nişâne

leb:

1. **lebüñ:-ün**

Gazel 26

Mısra: 5

Dudak.

Bir içim şudur lebüñ ammâ
añ
Öykünimez çeşme-i âb-ı
hayât

2. **leblerüñ:-ler, -üñ**

Gazel 32

Mısra: 3

Dudak.

Leblerüñ bāzâr-ı ħusn içre ne
şîrîn-kâr olur
Kim gehî helvâ vü pâlûde
şatar gāhî gülâc

3. **leblerüñden:-ler, -üñ, -den**

Gazel 36

Mısra: 1

Dudak.

Leblerüñden öğrenür ey yüzü
gül efsün kadeĥ
Ehl-i bezmüñ ‘aķlını alup
eyledi mecnün kadeĥ

4. **lebüñe:-üñ, -e**

Gazel 95

Mısra: 1

Dudak.

Dişüñe dür lebüñe ĥoķķa-i
mercân derler
Genc-i ĥüsünüñde ser-i
zülfüñe şü ‘bân derler

5. **lebüñ:-üñ**

Gazel 101

Mısra: 6

Dudak.

A benüm rûĥ-ı revānum
buña kim ķâyil olur
Ki lebüñ cāmını nüş eyleye
pinhân eller

6. **lebüñ:-üñ**

Gazel 109

Mısra: 6

Dudak.

Lezzetinden büseñüñ cānā
tudaķlar yarılır
Eyle tatludur lebüñ şehdi ki
yürekler yaķar

7. **lebüñ:-üñ**

Gazel 118

Mısra: 5

Dudak.

Lebüñ yādına nüş-ı cām
edüp mest-i müdām olmak
Yine bezm-i cihānda bu dil-i
nāşāda gelmişdür

8. **lebüñ:-üñ**

Gazel 142

Mısra: 8

Dudak.

Güftārımız şekerden olurdu
lezîz eger
Tüñ-veş ağzımızda lebüñ
olsa ķandimüz

9. **lebi:-i**

Gazel 144

Mısra: 4
Dudak.

Ṭāk-ı hüsne ol şehūn zūlfı
aşup zencîr-i 'adl
Vechi var derse lebi Nüş-ı
revân-ı 'ādilüz

10. **lebūn:-üñ**
Gazel 146
Mısra: 9
Dudak.

Lebūn añduqça 'Azîzî şen
olur
Mey içen kişiye kayğu
gelmez

11. **lebūn:-üñ**
Gazel 152
Mısra: 5
Dudak.

Mısr-ı hüsünüde lebūn teng-i
şekerdür güyiyā
Ḥālūn ol teng-i şeker üstinde
bir miskîn mekes

12. **lebūn:-üñ**
Gazel 196
Mısra: 3
Dudak.

Rengîn ü ter lebūn neden
oldı 'aķık-veş
Meclisde vermedise aña
meyle piyāle reng

13. **lebūn:-üñ**
Gazel 255
Mısra: 7
Dudak.

Şu deñlü bādeye düşdi lebūn
şevkıyla dün ü gün
İdüp çeşmüme uyhuyı harām
içmek diler göñlüm

14. **lebūn:-ün**
Gazel 266
Mısra: 1
Dudak.

Akıdup gözden lebūn
hecriyle kanlu yaşı ben
La'l-gün etdüm reh-i
küyüñdaki her taş ben

15. **lebūn:-üñ**
Gazel 269
Mısra: 3
Dudak.

Lebūn ser-çeşmesi üzre
görenler haţtuñı kıblem
Vuzū' eyler şanurlar ehl-i
Mekke āb-ı zemzemden

16. **lebūn:-üñ**
Gazel 277
Mısra: 2
Dudak.

Ḥande kılduqça femūn
gonca-i zībā şanurın
Söze geldükçe lebūn bülbül-i
güyā şanurın

17. **lebleri:-ler, -i**
Gazel 282
Mısra: 9
Dudak.

'Azîzî lebleri şeftālūsın vaşf
eyle o servūn
Eger derseñ ki eş'arum lezîz
ü ābdār olsun

18. **lebūn:-üñ**
Gazel 313
Mısra: 4
Dudak.

Dil-i pejmürdeye enfās-ı
la'lūn taze cān verdi
Lebūn ölmüşler ihyā etmede
'İsā mıdur yoħsa

19. **lebler:-ler**
Gazel 347
Mısra: 7
Dudak.

Gerçi ma'cūn-ı müferrihdür
o lebler ammā
Lebūn esrārıñıñ oldı bu
göñül hayrānı

20. **lebūn:-üñ**
Gazel 347
Mısra: 8
Dudak.

Gerçi ma'cūn-ı müferrihdür
o lebler ammā

Lebūn esrārıñıñ oldı bu
göñül hayrānı

21. **lebūn:-üñ**
Gazel 362
Mısra: 3
Dudak.

Lebūn şevkı-y-ıla meclisde
bāde
Ayağ üzre turup cevlanā
geldi

22. **leblerin:-ler, -in**
Gazel 374
Mısra: 1
Dudak.

Leblerin sevdüğüm Ḥasan
Bālī
Göñlümi aldı ruħlaruñ alı

23. **lebūn:-üñ**
Gazel 382
Mısra: 7
Dudak.

Meyhoşi mīve midür sākī
lebūn kim anı
Bezm ehli yād edince ağzı
dili kamaşdı

24. **lebi:-i**
Gazel 384
Mısra: 18
Dudak.

O zūlfı Leylinūñ bulsam
emerdüm
Lebi şeftālūsını kıaysıvārī

25. **lebi:-i**
Kaside 5
Mısra: 50
Dudak.

Yine ol rind-i 'işret-sāz-ı
'ālem Sırrī-i Kātib
Geçer āvāresi her bir lebi
mül haţtı reyħānuñ

26. **lebi:-i**
Kaside 5
Mısra: 53
Dudak.

Lebībīñüñ yine dilber lebi
vaşfinadur meyli

Sözi kand-i mükerrer gibi
şrindür o güyânuñ

27. **lebüh:-ün**

Kıt'a 10

Mısra: 3

Dudak.

Lebüh agyār ile 'ayş
eyleyicek qorqum odur
Duhter-i rez gibi aduñ
çekilür sulţānum

28. **lebi:-i**

Lugaz 20

Mısra: 2

Dudak.

Ol nedür kim kûha beñzer
kâlebi
Yürüdükçe bir qarış şarkar
lebi

29. **lebi:-i**

Matla 7

Mısra: 2

Dudak.

Nece yād etmesün bezm-i
vişālūñ 'āşık-ı dil-rîş
Ki derler ey lebi mey-gün
zikru'l-'ayş nişfu'l-'ayş

30. **leb:**

Matla 45

Mısra: 1

Dudak.

Birbirine koydı 'uşşâkı o leb
Bā 'iş-i gāvğā-y-ımış āb-ı
'ineb

31. **leblerüñden:-ler, -üñ, -
den**

Matla 47

Mısra: 1

Dudak.

Leblerüñden şorsa dil küyuñ
'aceb mi dāyimā
Kim bulurlar şora şora
Ka'beyi ey meh-liqā

32. **lebüh:-ün**

Müseddes 4

Mısra: 39

Dudak.

Olsa lebüh yanında ol añmaz
adın mülūñ
Zirā kapuñda oldı o biñ cān
ile kuluñ

leb-be-leb olup:

1. **leb-be-leb olup:-up**

Gazel 186

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dudak dudağa olmak.

İki dilber şanuram leb-be-leb
olup öpüşür
Meclis-i meyde o meh cāma
degürdükçe dudak

leb-i cān-bahş:

1. **leb-i cān-bahş:**

Gazel 2

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Can bağışlayan dudak.

Leb-i cān-bahş ile anı gören
şanur Mesihādur
Yine deyr-i cihān içinde oldı
bir şanem peydā

leb-i cān-bahş-ıla:

1. **leb-i cān-bahş-ıla:-ıla**

Gazel 369

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Can bağışlayan dudak.

Ben nece sevmeyeyin ol
şanem-i tersāyı
Leb-i cān-bahş-ıla añdurdı
bugün 'İşāyı

leb-i cān-bahşuña:

1. **leb-i cān-bahşuña:-uñ, -a**

Gazel 77

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Can bağışlayan dudak.

Hayāt ābı gibi gözden nihān
olmazdı 'ālemde

Leb-i cān-bahşuña
öykünmeyeydi çeşme-i
kevşer

leb-i dilber:

1. **leb-i dilber:**

Gazel 72

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sevgilinin dudağı. II
dilber dudağı adı verilen bir
çeşit tath.*

Leb-i dilber bize 'aķide yeter
Sükkerī 'aķd-i kand edüp
n'eyler

2. **leb-i dilber:**

Gazel 146

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sevgilinin dudağı. II
dilber dudağı adı verilen bir
çeşit tath.*

Leb-i dilber gibi ni'met var
iken
Ne yeşem hiç baña tatlu
gelmez

3. **leb-i dilber:**

Gazel 187

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sevgilinin dudağı. II
dilber dudağı adı verilen bir
çeşit tath.*

Nece zinde ola dil Hızır ki
nüş eylemege
Leb-i dilber gibi bir çeşme-i
hayvānum yok

lebi gonca:

1. **lebi gonca:**

Gazel 101

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gonca ağızlı. || Sevgili.

Ey lebi gonca 'Azizī nece
kan ağlamasın

Vuşlatuñ gülşenine oldı
nigehbān eller

2. lebi gonca:

Gazel 278

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gonca ağızlı. || Sevgili.

Bir lebi gonca gül-i tersin
sen
Bir beli ince semendersin sen

leb-i handānuñ:

1. lebi-i handānuñ:-uñ

Gazel 277

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gülen ağız.

Gördüğümce haṭ-ı ser-sebz ü
leb-i handānuñ
Bir güzel sürh-dehen tūṭi-i
ḥadrā şanurın

leb-i la'liyle:

1. lebi-i la'liyle:-i, -yle

Matla 79

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yakut renkli kırmızı
dudak.*

Leb-i la'liyle ḥāl-i müşk-i
nābı
Gülāb-āmız bir vişne hoşābı

leb-i la'lüñ:

1. lebi-i la'lüñ:-üñ

Matla 48

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yakut renkli kırmızı
dudak.*

Egerçi kim lebi-i la'lüñ
bizümle ṭatlu balludur
Dil ü cān ile müjgānuñ velī
kanlu bıçaqludur

leb-i mey-gūnuña:

1. lebi-i mey-gūnuña:-uñ, -a

Gazel 296

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Şarap renginde kırmızı
dudak.*

Leb-i mey-gūnuña sākī
müşābihdür deyü bir dem
Düşürmez oldı cām-ı bādeyi
rindān ağzından

2. lebi-i mey-gūnuña:-uñ, -a

Gazel 363

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Şarap renginde kırmızı
dudak.*

Leb-i mey-gūnuña ḥaṭṭ-ı
gubāruñdan ḥalel ermez
Bu rüşendür şarāba sākıyā
vermez keder dürdi

leb-i mey-gūnuñi:

1. lebi-i mey-gūnuñi:-uñ, -ı

Gazel 343

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Şarap renginde kırmızı
dudak.*

Leb-i mey-gūnuñi ver
ağzuma ey 'İsī-dem
Dil-i pejmürdemi derseñ ki
eger cāna gele

lebi mül:

1. lebi mül:

Gazel 191

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Dudağı şarap II dudağı
mest edici sevgili
bağlamında.*

Ol lebi mül yüzi gül hecriyle
zerd ü zār olup
Bāğ-ı derd içre 'Azīzī berg-
nāk olsañ gerek

leb-i şirīnūñe:

1. lebi-i şirīnūñe:-üñ, -e

Gazel 217

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Tatlı dudak.

Leb-i şirīnūñe beñzer deyü
eṭfāl-i zamān
Şekerini çıkarur gördügi
yerde şirūñ

lebi yākūti:

1. lebi yākūti:-ı

Gazel 358

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dudağı yakut II sevgili.

N'ola akıtsa gözüm yaş
yerine la'l-i müzāb
Görmedüm bir neçe demdür
o lebi yākūti

lebibī:

1. lebibīnūñ:-nūñ

Kaside 5

Mısra: 53

Kaynaklarda adı

*anılmamasına karşın bazı
şir mecmualardan hareketle
XVI. yüzyıl şuarasından
olduğu tahmin edilen, Eyüp
Şehrengizi isimli eseri olan
şair. II akıllı kişi.*

Lebibīnūñ yine dilber lebi
vaşfinadur meyli
Sözi ḳand-i mükerrer gibi
şirīndür o güyānuñ

lebleri müller:

1. lebleri müller:-ler-ler, -i

Gazel 330

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Dudakları şarap II
sevgili.*

Devr-i güldür gelüñüz 'aış
edelüm gülşende
Lebleri müller ile saçları
sünbüller ile

lem'a:1. **lem'adur:-dur****Gazel 37**

Mısra: 13

Parıltı, parlaklık.

Nür-ı hüsninden 'Azîzî ol
mehûn bir lem'adur
Mihr-i 'âlem-tâb kim olur
hüveydâ her şabâh

lem'an olur:1. **lem'an olur:-ur****Kaside 3**

Mısra: 64

Kelime Tipi: -

Parlama, parıldama.

Medh-i zâtuñ etmege her geh
ki âgâz eylesem
Gün gibi bu maṭla'-ı meh-
veş dile lem'an olur

2. **lem'an olur:-ur****Kaside 3**

Mısra: 64

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Parlama, parıldama.*

Medh-i zâtuñ etmege her geh
ki âgâz eylesem
Gün gibi bu maṭla'-ı meh-
veş dile lem'an olur

lenger:1. **lenger:****Gazel 111**

Mısra: 6

Gemî demiri, çapa.

Göñül bir keşti-i baḫr-i
belâdur
Aña zülfüñ ḫayâli oldı lenger

lerzân eden:1. **lerzân eden:****Matla 8**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Titreten, sarsıntıya**sebeb olan.*

Zelzele şanmañ eden gâv-ı
zemîni lertzân
Heybet-i Ḥaḫdan aña 'arız
olupdur ḫafaḫân

lerzân olur:1. **lerzân olur:-ur****Kaside 3**

Mısra: 32

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Titremek (Korkudan dolayı).*

Mîr-i mîrân-ı Cezâyir olalı
sen ḫavm-i Fas
Tîg-i tîzûñ ḫorḫusından rûz u
şeb lertzân olur

2. **lerzân olur:-ur****Kaside 3**

Mısra: 34

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Titremek (Korkudan dolayı).*

Bir işâretle yoluña cümlesi
ḫurbân olur
Tîg-i tîzûñ ḫorḫusından rûz u
şeb lertzân olur

3. **lerzân olur:****Kaside 3**

Mısra: 32

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Titremek (Korkudan dolayı).*

Mîr-i mîrân-ı Cezâyir olalı
sen ḫavm-i Fas

4. **lerzân olur:-ur****Kaside 3**

Mısra: 46

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Titremek (Korkudan dolayı).*

Rezm için alsañ ele tîg-i
zafer-pâyeñ ne dem
Ḥavfdan berg-i ḫazân gibi
'adü lertzân olur

5. **lerzân olur:-ur****Kaside 3**

Mısra: 46

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Korku, sinir vb.
sebeplerle heyecanlanmak,
paniklemek.*

Rezm için alsañ ele tîg-i
zafer-pâyeñ ne dem
Ḥavfdan berg-i ḫazân gibi
'adü lertzân olur

leşker:1. **leşker:****Tarih 22**

Mısra: 7

Asker || Ordu.

Erdi çün leşker ile Şîrvâna
Girdi cünd-i 'adüya hem-çü
esed

leşker-i eşk-i revân:1. **leşker-i eşk-i revân:****Gazel 268**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Akan gözyaşı askerleri.*

Ḳandasın ey şâh-ı ḫübân-ı
cihânum gel yetiş
'Âlemi verdi ḫarâba leşker-i
eşk-i revân

let yemedi:1. **let yemedi:-me, -di****Gazel 25**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dayak yemek,
dövülmek.*

Neye ḫarardı gevdesi mâhuñ
Gece küyuñda yemedi çün
let

letâfet:1. **letâfet:****Gazel 40**

Mısra: 1
Latiflik, hoşluk.

Letâfet âbına konmuş gül-i
ra'nâ midur ol ruḥ
Yaḥod tâze açılmış lâle-i
ḥamrâ midur ol ruḥ

2. **leṭâfet:**
Gazel 79
Mısra: 4
Latiflik, hoşluk.

Yaḥod dest-i laṭifinde o
ḳahveyle ṭolu fincân
Letâfet gülsitânında açılmış
verd-i aḥmerdür

3. **leṭâfet:**
Gazel 208
Mısra: 3
Latiflik, hoşluk.

Bir leṭâfet var ki ey gül-ruḥ
görünse nâgehân
Âdemüñ 'aqlın alur
sîneñdeki sîmînlük

4. **leṭâfetde:-de**
Gazel 307
Mısra: 9
Latiflik, hoşluk.

'Azîzî her sözüñ âb-ı
muşaffâdur leṭâfetde
Yaraşur bâğ-ı nazma cüy-ı
ṭab' uñ çeşme-sâr olsa

5. **leṭâfet:**
Muamma 37
Mısra: 1
Latiflik, hoşluk.

Bir leṭâfet var ki dendânında
ol gönca-dehân
Ḥande etdükçe görünür
çehrem içinde 'ıyân

6. **leṭâfetini:-i, -n, -i**
Terci-bend 1
Mısra: 55
Latiflik, hoşluk.

Gülşenüñ bu leṭâfetini görüp
Geldi bezm-i çemende şevḳa
hezâr

levḥ:

1. **levḥine:-i, -n, -e**
Kaside 5
Mısra: 142
*Allah tarafından takdir
edilen kutsal yazgı belgesi.*

Meh-i nevdan alup bir ḥâme-
i zer-gün ele gerdün
Revâdur yazsa nâmem
levḥine mihr-i dirâḥşânüñ

2. **levḥine:-i, -n, -e**
Kaside 2
Mısra: 44
*Yazı tahtası, tahta gibi
musatta şeyler: levhü'l-
garam, levh-i sine. levh-i
mahfuz II Yedinci göğün
fevkinde olmuş ve olacak
şeyler üzerinde muharrer
bulunan levh-i ilâhî. II
Göğüs tahtası: sade levh.*

Ḳamer ü şems maḳar
ḳılmağa hıfz u ezber
Ḳamerüñ levḥine bu maṭla 'ı
şems etdi nigâr

levḥa-i sîm-i semen-sîmâ:

1. **levḥa-i sîm-i semen-
sîmâ:**
Gazel 40
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Yasemin çehreli gümüş
levha.*

Kitâb-ı Gülsitân mı yâ
Bahâristân midur rüyüñ
Aña bir levḥa-i sîm-i semen-
sîmâ midur ol ruḥ

levḥ-i 'âlemden:

1. **levḥ-i 'âlemden:-den**
Gazel 269
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Dünyanın üzeri.

Ḥaṭ-ı mühr-i lebüñ yeg
görmez ol kim naḳş-ı
ḥâtemden
Ṭılısm-ı nâmi ḥakk olsun
göreyin levḥ-i 'âlemden

levḥ-i cānumda:

1. **levḥ-i cānumda:-um, -da**
Gazel 102
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Can levhası II Gönül
sayfası.*

Yed-i ḳudretle yazılmış bir
elifdür mevzün
Levḥ-i cānumda ḥayâl-i ḳad-
i dil-cüy-ı nigâr

levḥ-i cihānda:

1. **levḥ-i cihānda:-da**
Gazel 169
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Dünya üzerinde.

Levḥ-i cihānda gördüm
egerçi hezâr ḥaṭ
Ḥaṭtuñ mişâli görmedüm ey
gül-'izâr ḥaṭ

levḥ-i dilde:

1. **levḥ-i dilde:-de**
Gazel 162
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Gönül levhası, gönül
sayfası.*

Levḥ-i dilde mihrüñi
yazmışdı Naḳḳâş-ı ezel
Şemse-i mihr olmadın bu nîl-
gün eyvâna naḳş

levḥ-i dile:

1. **levḥ-i dile:-e**
Gazel 323
Mısra: 13
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Gönül levhası, gönül
sayfası.*

Dür-i ma'naları levḥ-i dile
sol deñlü yazdum kim

‘Azîzî bir kitâb etdüm anı
Kâbüs şeklinde

levh-i dünyâdan:

1. **levh-i dünyâdan:-dan**

Tarih 17

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dünya sayfası.

Levh-i dünyâdan vücüdün
hakk edüp dest-i ecel
Defter-i ‘ömrini dürdi
‘âkıbet devr-i zamân

levh-i ‘izâr-ı dilbere:

1. **levh-i ‘izâr-ı dilbere:-e**

Gazel 71

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gönül ahcının
yanağının levhası.*

Levh-i ‘izâr-ı dilbere hat
gelse yaraşur
Al kâğıda yazılsa hat-ı misk-
i nâb açar

levh-i kûha:

1. **levh-i kûha:-a**

Gazel 208

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Dağ levhası II Ferhat'ın
deldiği Bisutun dağı.*

Olmadın yârına vâsıl levh-i
kûha gerçi kim
Hâme-i tîşeyle kazdı küh-
ken şîrînlük

levh-i mâha:

1. **levh-i mâha:-a**

Gazel 238

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ayın kitabesine
(yüzeyine bağlamında).*

Gül yüzünde görinen ol hat-ı
müşkîn-i ruhuñ
Levh-i mâha yazılır hat-ı
siyeh-rû mı degül

levh-i mermerde:

1. **levh-i mermerde:-de**

Gazel 308

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Mermer sayfası II
sevgilinin taş gönü.*

Yüz süren göksine o seng-
dilüñ
Sikkeyi kazdı levh-i
mermerde

levh-i ruhuñda:

1. **levh-i ruhuñda:-uñ, -da**

Gazel 169

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yanak levhası II
sevgilinin yanağı.*

Yazımaz oldı gönüli kitâbı
‘Azîzinüñ
Levh-i ruhuñda gördi meger
bî-şumâr hat

levh-i rüyından:

1. **levh-i rüyından:-ı, -n, -
dan**

Gazel 300

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yüz sayfası.

Levh-i rüyından hatı ol meh
tırâş etmiş yine
Seyr-i hüsnüm etmege
‘uşşâka hâyildür deyü

levh-i şadrını:

1. **levh-i şadrını:-ı, -n, -ı**

Tarih 27

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Göğüs sayfasını II
sadrazamın göğüsü.*

Ya’ni bir dîvâne dîvânında
merhûmuñ bugün
Hañçer ile deldi levh-i
şadrını bî-vehm ü bāk

leyl ü nehâr:

1. **leyl ü nehâr:**

Gazel 91

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gece ve gündüz,
sürekli.*

Bir muşallî mâhuñ olmasa
minâre ‘aşıkı
Beklemezdi böyle câmi‘
küşesin leyl ü nehâr

2. **leyl ü nehâr:**

Gazel 209

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gece ve gündüz,
sürekli.*

Büstân-ı küyuñı şuvarmağa
leyl ü nehâr
Eşigüñde gözlerüm yaşın
bînar etsem gerek

3. **leyl ü nehâr:**

Gazel 284

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gece ve gündüz,
sürekli.*

Yağdırur üstüme cevri
oğklarını leyl ü nehâr
Şanasın Gîv-i sipihrüñ siperi
oldum ben

4. **leyl ü nehâr:**

Kaside 2

Mısra: 18

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gece ve gündüz,
sürekli.*

Ƙamer-i burc-ı ‘atâ Hzret-i
Şemsî Paşa
Ki sürer pâyına yüz şems ü
kamer leyl ü nehâr

5. leyl ü nehâr:
Lugaz 4
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Gece ve gündüz,
süreklı.*

Ʀoludur şît u şadâsı her diyâr
Kûh u deşti geşt eder leyl ü
nehâr

6. leyl ü nehâr:
Müseddes 2
Mısra: 14
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Gece ve gündüz,
süreklı.*

Ola kim görem cemâlûñ
deyü çeşm-i eşk-bâr
Halka-i der gibi yollar
gözedür leyl ü nehâr

7. leyl ü nehâr:
Kaside 2
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Gece gündüz, süreklı.

Şems-i devrâna kamer ya
meger oldı pey-rev
Dolanur reh-güzer-i şemsi
kamer leyl ü nehâr

leyl ü nehârî:

1. leyl ü nehârî:-ı
Gazel 384
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Gece ve gündüz.

Hat-ı şeb-gün u şubh-ı
‘arîzuñdur
Dil-i mecnûnumuñ leyl ü
nehârî

leylî:

1. leylidür:-dür
Gazel 263
Mısra: 10
Leyla ve Mecnun
hikayesinin kadın
kahramanı.

Zülfidür hep beni bürehne
eden
Leylidür Ƙaysı eyleyen
‘uryân

2. leylî:
Kaside 5
Mısra: 42
Leyla ve Mecnun
hikayesinin kadın
kahramanı.

Esîr-i nâme-i ‘ışkı hemân
‘Ulvî degül ancak
Neçe Mecnûnı var Leylî gibi
Şâlih dil-ârânuñ

3. leylî:
Gazel 10
Mısra: 3
Leylâ vü Mecnun
hikâyesindeki kadın
kahraman II siyah, kara.

Senden ayru cân verürsem ey
şaçı Leylî nigâr
Rûh-ı Mecnûn olmaya bir
gün mezârumdan cüdâ

4. leylîmüñ:-m, -üñ
Gazel 203
Mısra: 9
Leylâ vü Mecnun
hikâyesindeki kadın
kahraman II siyah, kara.

Gül-i ruhsârına beñzer
benüm ol Leylîmüñ dermiş
Dererken lâle-i hamrâsını
Mecnûn şahrânuñ

leylî-hırâm:

1. leylî-hırâmum:-um
Gazel 232
Mısra: 5
Ey Leyla gibi salına
salına yürüyen sevgili.

Geçüp vâdî-i istîgnâdan ey
Leylî-hırâmum gel

Beni hâmûn-ı ‘ışkuñda yeter
Mecnûn-ı şeydâ kıł

leylî-i zülfüñ:

1. leylî-i zülfüñ:-üñ
Gazel 172
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Saçın siyahlığı II Leyla
saçlı.

Leylî-i zülfüñ gören
mahzûn-tab‘
Olur âşüfte olup Mecnûn-
tab‘

leylî-‘izâr:

1. leylî-‘izârumdur:-um, -
dur
Gazel 55
Mısra: 2
Leyla yanaklı II sevgili.

Beni âşüfte vü şeydâ kılan
zülf-i nigârumdur
Beni Mecnûn-ı ser-gerdân
eden Leylî-‘izârumdur

leylî-ves:

1. leylî-vesüm:-üm
Gazel 377
Mısra: 5
Leylâ gibi.

Meger ey Leylî-vesüm var
ise ehl-i ‘ışka
Ƙaysdan kaldı gam u derd ü
meşakkat bâķî

leymünî:

1. leymünî:
Gazel 108
Mısra: 9
Limon rengi, sarı.

Yüzüm leymünî reng olsa
‘aceb mi gamdan ol servûñ
‘Azîzî el urup eller turunc-ı
ğabğabın oħşar

lezîz gelmezdi:

1. **leziz gelmezdi:-mez, -di****Gazel 47**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Lezzetli gelmek II lezzet almak. Hoşlanmak.*

Olmasa şehd-i lebün şeker
gibi cānā leziz
Telh düşünāmuñ baña
gelmezdi çün helvā leziz

leziz gelür:1. **leziz gelür:-ür****Gazel 47**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Lezzetli gelmek II lezzet almak. Hoşlanmak.*

Telhür bāde egerçi sākī
la lūñ yādına
Her ne dem nūş eylesem
baña gelür ammā leziz

2. **leziz gelür:-ür****Gazel 47**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Lezzetli gelmek II lezzet almak. Hoşlanmak.*

Bāğ-ı kūyuñda ‘Azizī nece
eyvā demesün
‘Aşık-ı dil-ħasteye her dem
gelür eyvā leziz

leziz olmasa:1. **leziz olmasa:-ma, -sa****Gazel 47**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Tatlı, lezzetli olmak II Zevk vermek.*

Olmasa şehd-i lebün şeker
gibi cānā leziz
Telh düşünāmuñ baña
gelmezdi çün helvā leziz

2. **leziz olmasa:-ma, -sa****Gazel 47**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Tatlı, lezzetli olmak II Zevk vermek.*

Kim añardı nāmını bāğ-ı
cihān içre anuñ
Olmasa şeftālū-yı la lūñ gibi
ħurmā leziz

leziz olur:1. **leziz olur:-ur****Gazel 299**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Tatlı, lezzetli olmak II Zevk vermek.*

Cān verdüğüm benüm bu
ħatt-ı nigāra karşı
Olur leziz uyhu evvel bahāra
karşı

leziz olurdu:1. **leziz olurdu:-ur, -di****Gazel 142**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Tatlı, lezzetli olmak II Zevk vermek.*

Güftārimuz şekerden olurdu
leziz eger
Tūñ-veş ağzımızda lebün
olsa ħandimüz

leziz söylese:1. **leziz söylese:-se****Gazel 47**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Tatlı bir ifade ile söylemek.*

Cān yedürmek olur idi aña
şeker yerine
Söylese la lūñ gibi ger tūñ-i
güyā leziz

leziz ü ābdār olsun:1. **leziz ü ābdār olsun:-sun****Gazel 282**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sulu ve lezzetli olmak.*

‘Azizī lebleri şeftālūsın vaşf
eyle o servün
Eger derseñ ki eş ‘arum leziz
ü ābdār olsun

lezzet:1. **lezzetinden:-i, -n, -den****Gazel 109**

Mısra: 5

Herhangi bir şeyden alınan zevk, haz, safa.

Lezzetinden büseñün cānā
tudağlar yarılar
Eyle tatludur lebün şehdi ki
yürekler yaçar

lezzet bulmasun:1. **lezzet bulmasun:-ma, -sun****Gazel 25**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim***Tat almak II hoşlanmak.*

Öykünürmiş tudağña şerbet
Göreyin bulmasun anı lezzet

lezzet-i vuşlat:1. **lezzet-i vuşlat:****Gazel 250**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Kavuşma zevki.*

Bu lezzet-i vuşlat dilā bilsem
nedendür bilmezem
Bu zaħmet-i firħat baña
bilsem nedendür bilmezem

libās:1. **libāsın:-ın****Gazel 114**

Mısra: 8

Elbise, giysi.

Ḳabā-yı ışkuñı cānum
çıkmaz egninden
Beden libāsın ecel
..... cāna çıkar ?

2. libās:

Gazel 153

Mısra: 2

Elbise, giysi.

Geçsem ‘aceb mi cāme-i
nevden geyüp pelās
Düşmez gedā-yı ‘ışkuña ey
māh-ı nev libās

libās-ı al:

1. libās-ı al:

Gazel 383

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kırmızı kaftan.

Gey yaraşsun egnüme derseñ
libās-ı al gey
Ger dilerseñ varalum bāzāra
ey gül al gey

libās-ı al-günüyla:

1. libās-ı al-günüyla:-ı, -yla

Gazel 360

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kırmızı renkli elbise.

Libās-ı al-günüyla bir āteş-
pāredür ya ḥod
Yaşup yandıрмаğ-ıçün dem-
be-dem bu cān-ı maḥzūnı

libās-ı cismi:

1. libās-ı cismi:-i

Tarih 27

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Beden elbisesi.

Ġarḳ-ı ḥūn olup libās-ı cismi
berg-i gül-miḡāl
Urdu yüz ḥāk-i siyāha lāle
gibi sīne-çāk

libās-ı faḳr-ile:

1. libās-ı faḳr-ile:-ile

Gazel 383

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Fakirlik elbisesi.

Çün libās-ı faḳr-ile faḳr
eyledi Āl-i ‘Abā
Sen de anlar ‘aşkına dāyim
‘Azīzī şāl gey

lık:

1.lık:

Kaside 1

Mısra: 98

Lâkin, ancak, ama.

Gerçi vardur o gülün bülbül-i
meddāhı hezār
Lık yok ol güli ben bülbülü
mānend öger

2.lık:

Kaside 2

Mısra: 49

Lâkin, ancak, ama.

Şems-i raḡşāndan alur nūri
kamerlık o mehūñ
Ḳamer-i ḥüsnı verür şems-i
cihāna envār

3.lık:

Kıt'a 1

Mısra: 13

Lâkin, ancak, ama.

Lık şāhum zāḥīrüm
olmamağın
Yok zuhūrum gedā-yı der-
be-derem

4.lık:

Mesnevi 1

Mısra: 81

Lâkin, ancak, ama.

Lık bir ḥayr daḡı ḳalmışdur
Beni fikri o ḥayruñ almışdur

5.lık:

Gazel 123

Mısra: 6

Lakin, ancak, ama.

Gerçi ḳaddüm kemān gibi
kecdür
Lık yoluñda toğruyam çün tūr

6.lık:

Kıt'a 18

Mısra: 5

Lakin, ancak, ama.

Çār dīvār ile saḳfı ḳaldılık
Kim tamām olmağā ol
dāru'l-emān

7.lık:

Lugaz 16

Mısra: 4

Lakin, ancak, ama.

Bāl ü perdür gevdesi ancak
hemān
Lık olmışdur ḡudāsı üstüḡvān

lillāh:

1. lillāh:

Gazel 189

Mısra: 15

Allah için, Allah aşkına.

Ḥāşe lillāh düşmese mazhar
‘Azīzī luḡfuña
Ḥayliden meddāh-ı luḡf-ı bī-
şumāruñdur sentūñ

lisānı:

1. lisānı:

Kaside 5

Mısra: 48

Özel ad.

Hevā-yı şı‘r-gülüḳdan
Ferāğnūñ ferāğı var
Sūḡan-verlikde ‘aynıdur
Lisānı Ṭab‘ī Yaḡyānuñ

livā:

1. livā:

Gazel 1

Mısra: 6

Sancak, bayrak.

Sen bu ḥüsn ile şeh-i mülk-i
melāḡat olduñ
Elif-i ḳāmetüñe dense n’ola
sīm livā

livā-yı devlet çeker:**1. livā-yı devlet çeker:****Gazel 23**

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Baht sancağını çekmek.*

Kişver-i hüsn ü melâhat
şehidür yâr meger
Kanda 'azm etse çeker kıddi
livā-yı devlet

livā-yı kıdd-i mevzûnı:**1. livā-yı kıdd-i mevzûnı:-ı****Kaside 5**

Mısra: 65

Kelime Tipi: -

Düzgün biçimli sancak.

Livā-yı kıdd-i mevzûnı anuñ
bir tuğ-ı şâhîdür
N'ola şorğucu olsa başı tâci
mîr-i mîrānuñ

lokmân:**1. loqmân:****Gazel 16**

Mısra: 10

*Hikmetli sözleri ve
hikayeleri ile efsaneleşip her
derdin devasını bildiği
rivayet edilen hekim.*

Bir derde uğradum ki gam-ı
'ışk-ı yâr ile
Loqmân olursa aña 'ilâc
edemez tabîb

2. loqmân:**Gazel 296**

Mısra: 1

*Hikmetli sözleri ve
hikayeleri ile efsaneleşip her
derdin devasını bildiği
rivayet edilen hekim.*

Şu kim güş etmek ister
hikmeti Loqmân ağzından
İşitsün ağzuma sögdüğünü
cânân ağzından

lu'b:**1. lu'b-ile:-ile****Gazel 60**

Mısra: 6

Hile.

Şâh-ı 'âlem de olursañ
'âkıbet 'ayyâr-ı çarh
Efser-i zerrînuñi bir lu'b-ile
serden alur

lucce-i 'ummâna:**1. lucce-i 'ummâna:-a****Kaside 4**

Mısra: 56

Kelime Tipi: -

Engin sular.

Eşk-i çeşmüm içre sîmîn
barmağun 'âksin gören
Eyle şanur kim düşüpdür
lucce-i 'ummâna şem'

lucce-i 'ummânda:**1. lucce-i 'ummânda:-da****Gazel 97**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Engin sular.*

Dil-i âvâre muhîti-gam-ı
hicrânuñda
Beñzer ol bahriye kim lucce-
i 'ummânda gezer

2. lucce-i 'ummânda:-da**Gazel 128**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Engin sular.*

Bahr-i eşk-i çeşmüm içre
görünen kanlu müjem
Lucce-i 'ummânda bitmiş
şâh-ı mercân kendidür

lülû:**1. lülû:****Matla 20**

Mısra: 2

İnci.

Gam-ı dendânuñ-ıla
ağlamadan ey meh-rû

Şadefûñ gözine aķ düşdi
degüldür lülû

lülû-yı jâleyle:**1. lülû-yı jâleyle:-yle****Gazel 53**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Jale incisi.*

Lülû-yı jâleyle pür la'lin
tabâkdur güyyiâ
Verd-i hamrâ kim olur bezm-
i çemende âşkâr

lülû-yı rahşân:**1. lülû-yı rahşân:****Kaside 3**

Mısra: 38

Kelime Tipi: -

Parlak inci.

Ebr-i cüduñdan ki bahre
tımlasa bir kaçre nem
Ol nem ile bahr o dem bir
lülû-yı rahşân olur

lülû-yı rahşân olur:**1. lülû-yı rahşân olur:-ur****Kaside 3**

Mısra: 38

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Parlak lüle taşı olmak.*

Ebr-i cüduñdan ki bahre
tımlasa bir kaçre nem
Ol nem ile bahr o dem bir
lülû-yı rahşân olur

luft:**1. lufti:-ı****Gazel 28**

Mısra: 10

Yardım, inayet, ihsan.

Her ne deflü var ise cevri
'Azîzî o şehûñ
Lufti çoğ olsun bu ben gam-
h'vâre kıldı 'âkıbet

2. luftuñ:-uñ**Gazel 46**

Mısra: 1
Yardım, inayet, ihsan.

Dil cān verince luṭfuñ eder
dilberā ümīd
Bīmār oñunca nitekim eyler
devā ümīd

3. **luṭfūna:-uñ, -a**

Gazel 52
Mısra: 10
Yardım, inayet, ihsan.

Ġayre ihsān-ı vefā eyleyesin
lāyık mı
Düşmeye luṭfūna bī-çāre
‘Azīzī mazhar

4. **luṭfina:-ı, -n, -a**

Gazel 112
Mısra: 9
Yardım, inayet, ihsan.

O şahuñ luṭfina bir kerre
mazhar düşmedi gerçi
‘Azīzī bendegān-ı şeh
Süleymān-ı zamāndandır

5. **luṭfuñ:-uñ**

Gazel 248
Mısra: 9
Yardım, inayet, ihsan.

Luṭfuñ eylerse recā n’ola
‘Azīzī-i gedā
Bende-i muḥliş du‘ā-
güyuñdur ey şāh-ı kerīm

6. **luṭfuñ:-uñ**

Gazel 261
Mısra: 9
Yardım, inayet, ihsan.

Rüz-ı cezāda luṭfuñ k’ola
‘uşāta mebzül
Etme ‘Azīziyi dūr Yā Rab
‘ināyetüñden

7. **luṭf-ıla:-ıla**

Gazel 300
Mısra: 4
Yardım, inayet, ihsan.

Eşk-i çeşmüm rāh-ı küyında
sürinür gördi yār
Luṭf-ıla kıldı nazar bī-çāre
sāyıldür deyü

8. **luṭfuñ:-uñ**

Gazel 305
Mısra: 12
Yardım, inayet, ihsan.

Biñ ayak bir ayağ üzere
gelicek emr-i Ḥaḳḳ ile
‘Azīzī düşküne luṭfuñ ‘aşā
kıl yā Resülallāh

9. **luṭfina:-ı, -n, -a**

Kaside 1
Mısra: 2
Yardım, inayet, ihsan.

‘Arz edüp gül yüzini bülbül-i
gülzāre seher
Şeh-i gül luṭfina bülbül yine
düşdi mazhar

10. **luṭf:**

Kaside 3
Mısra: 39
Yardım, inayet, ihsan.

Luṭf ile kılsañ nazar vīrāneye
bulur şeref
Ḥışm ile baksañ ‘adū
iḳlīmüne vīrān olur

11. **luṭf:**

Kaside 3
Mısra: 39
Yardım, inayet, ihsan.

Luṭf ile kılsañ nazar vīrāneye
bulur şeref
Ḥışm ile baksañ ‘adū
iḳlīmüne vīrān olur

12. **luṭfuñ:-uñ**

Kıt’a 13
Mısra: 2
Yardım, inayet, ihsan.

Yüz sürüp geldüğü bu kapuña
kim
Luṭfuñ eyler recā bu ‘abd-i
faḳīr

13. **luṭfuñ:-uñ**

Kıt’a 13
Mısra: 4
Yardım, inayet, ihsan.

Gün gibi bā’iş-i zuhūri olur
Kime luṭfuñ k’ola mu‘īn ü
zahīr

14. **luṭfina:-ı, -n, -a**

Tarih 4
Mısra: 6
Yardım, inayet, ihsan.

Ġadem başduñ bu ‘ālī
manşıba çün
Düşüp zıll-i Ḥudā luṭfina
mazhar

15. **luṭfina:-ı, -n, -a**

Terci-bend 1
Mısra: 42
Yardım, inayet, ihsan.

Yine güllerle zeyn olup
gülşen
Düşdi luṭfina Ḥāliḳuñ
mazhar

luṭf edüñ:

1. **luṭf edüñ:-üñ**

Matla 14
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Lütuf göstermek, alçak
gönüllülük göstermek.*

Defterine ol şeh-i ḥüsnüñ

beni çāker yazuñ
Luṭf edüñ ammā raḳībi ḥāric
ez-defter yazuñ

luṭf edüp:

1. **luṭf edüp:-üp**

Gazel 121
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Lütuf göstermek, alçak
gönüllülük göstermek.*

Luṭf edüp yine anuñla

barışur mı ki ‘aceb
Dün ‘Azīziyle ṭurup gördüm
o fettān çekişir

2. **luṭf edüp:-üp**

Gazel 326
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Lütuf göstermek, alçak
gönüllülük göstermek.*

Gün gibi hâne-i tārīküm
ederdi rüşen
Luṭf edüp bir gece ger o
meh-i tābān gelse

3. **luṭf edüp:-üip**

Kaside 4

Mısra: 69

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Lütuf göstermek, alçak
gönüllülük göstermek.*

Luṭf edüp oyar ‘Azīzīnün
murādi şem‘ini
Bezm-i ‘ālemde oyarduñ
eyle tūt bir dāne şem‘

4. **luṭf edüp:-üip**

Müseddes 1

Mısra: 51

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Lütuf göstermek, alçak
gönüllülük göstermek.*

Luṭf edüp ol bī-kese bugün
olursañ dest-gır
Dilegüm Hāḳdan budur kim
ey meh-i rüşen-zamīr

5. **luṭf edüp:-üip**

Müseddes 2

Mısra: 18

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Lütuf göstermek, alçak
gönüllülük göstermek.*

Ġamdan öldüm cān u dil
tenden müberrādur bugün
Luṭf edüp rūhum gelürseñ
hāne tenhādur bugün

6. **luṭf edüp:-üip**

Müseddes 2

Mısra: 24

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Lütuf göstermek, alçak
gönüllülük göstermek.*

Ġamdan öldüm cān u dil
tenden müberrādur bugün
Luṭf edüp rūhum gelürseñ
hāne tenhādur bugün

7. **luṭf edüp:-üip**

Müseddes 2

Mısra: 30

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Lütuf göstermek, alçak
gönüllülük göstermek.*

Ġamdan öldüm cān u dil
tenden müberrādur bugün
Luṭf edüp rūhum gelürseñ
hāne tenhādur bugün

8. **luṭf edüp:-üip**

Müseddes 2

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Lütuf göstermek, alçak
gönüllülük göstermek.*

Ġamdan öldüm cān u dil
tenden müberrādur bugün
Luṭf edüp rūhum gelürseñ
hāne tenhādur bugün

9. **luṭf edüp:-üip**

Müseddes 2

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Lütuf göstermek, alçak
gönüllülük göstermek.*

Ġamdan öldüm cān u dil
tenden müberrādur bugün
Luṭf edüp rūhum gelürseñ
hāne tenhādur bugün

luṭf et:

1. **luṭf et:**

Gazel 191

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Vermek, ihsan etmek,
bağışlamak.*

Gel ifinde kaçma luṭf et
sīne-i ‘uşşāḳdan
‘Āḳıbet rūḥ-ı revānum sen de
hāk olsañ gerek

2. **luṭf et:**

Gazel 305

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Vermek, ihsan etmek,
bağışlamak.*

Ġarīḳ-ı baḥr-i ‘işyān bir
bölük ‘aşilerüz luṭf et
Bizi girdāb-ı düzaḥdan rehā
kıl yā Resūlallāh

luṭf eyle:

1. **luṭf eyle:**

Gazel 77

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*İyi davranmak, hoş
muāmele etmek, iyilikte
bulunmak.*

Eger ‘aşıklarūñ bir yere
yazup defter eylerseñ
‘Azīzī kuluñı luṭf eyle şāhum
eyle ser-defter

2. **luṭf eyle:**

Gazel 353

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*İyi davranmak, hoş
muāmele etmek, iyilikte
bulunmak.*

Gel e ey Hüsrev-i şīrīn-
dehenüm luṭf eyle
Bī-sütün-ı gama şalma beni
Ferhād gibi

3. **luṭf eyle:**

Kaside 1

Mısra: 87

Kelime Tipi: -

*İyi davranmak, hoş
muāmele etmek, iyilikte
bulunmak.*

Ey ruḥı berg-i gül-i bülbül-i
cān luṭf eyle
Gül gibi bülbülüñe gel yeter
et cevri yeter

4. **luṭf eyle:**

Tesdis 4

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İyi davranmak, hoş

muâmele etmek, iyilikte bulunmak.

Şafâ ver bezme luţf eyle
yürüt câm-ı musaffâyı
Ayaklandur ele al sâğar-ı
billür-ı mînâyı

5. luţf eyle:

Gazel 299

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İyi davranmak, hoş muâmele etmek, iyilikte bulunmak.

Gül gibi 'arz-ı dîdâr etme
'adüya zinhâr
Ey gonca gel açılma luţf eyle
hâra karşı

luţf eylesün:

1. luţf eylesün:-sün

Gazel 273

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İyi davranmak, hoş muâmele etmek, iyilikte bulunmak.

Hâtır-ı nâ-şadımı alsun ele
luţf eylesün
Dostlar ihsân edün ol hana
söyleñ söylesün

luţf u cevri ü qahruña:

1. luţf u cevri ü qahruña:-uñ, -a

Kaside 3

Mısra: 23

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

(Sevgilinin) lutfu, cefası ve kahri.

Luţf u cevri ü qahruña
mazhar düşen üftâde-dil
Gâh hândân u gehî giryân u
geh nâlân olur

2. luţf u cevri ü qahruña:-u, -ñ, -a

Kaside 3

Mısra: 23

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

(Sevgilinin) lutfu, cefası ve kahri.

Luţf u cevri ü qahruña
mazhar düşen üftâde-dil
Gâh hândân u gehî giryân u
geh nâlân olur

luţf u himâyet:

1. luţf u himâyet:

Müseddes 2

Mısra: 28

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İhsan ve koruma.

Dermendüñ olsa bu hâste
'inâyet yok mıdır
Yâ 'Azizî kuluña luţf u
himâyet yok mıdır

luţf u ihsân etmede:

1. luţf u ihsân etmede:-me, -de

Kaside 3

Mısra: 30

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İyi ve cömert davranmak.

Ey Mehemmed-nâm u
Ahmed-hulq u Haydar-
mevhibet
Luţf u ihsân etmede yokdur
saña akrân olur

2. luţf u ihsân etmede:-de

Kaside 3

Mısra: 30

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İyi ve cömert davranmak.

Ey Mehemmed-nâm u
Ahmed-hulq u Haydar-
mevhibet
Luţf u ihsân etmede yokdur
saña akrân olur

luţf u ihsân eyleyüp:

1. luţf u ihsân eyleyüp:-y, -üp

Gazel 352

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İyi ve cömert davranmak.

Luţf u ihsân eyleyüp ey mâh-
ı bedr-i pür-kemâl
Bir gece kılsañ müşerref
n'ola bende-hâneyi

luţf u 'inâyet edüp:

1. luţf u 'inâyet edüp:-üp

Gazel 317

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Lutuf ve himmet göstermek.

Hamdülillâh ki edüp luţf u
'inâyet rûze
Eyledi halkı yine ehl-i
sa'âdet rûze

luţf u kerem eyle:

1. luţf u kerem eyle:

Kıt'a 1

Mısra: 22

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İyili ve cömertlik yapmak.

Pâdsâhum zamâne turduqça
Turuban halka eyle luţf u
kerem

luţf u merhamet:

1. luţf u merhamet:

Gazel 237

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Cömertlik ve yardım.

Qanı ihsân u mürüvvet qanı
luţf u merhamet
Tutalum şâhum 'Azizîde
günâh eksük degül

luţf-ı hak:

1. luṭf-ı ḥaḳ:**Gazel 91**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Allah'ın lutfu.*

Ḥamdülillāh yine luṭf-ı Ḥaḳ
gibi māh-ı şıyām
Rūze-dārān-ı cihāna eyledi
'arz-ı 'izār

luṭf-ı şehenşāhı:**1. luṭf-ı şehenşāhı:-ı****Gazel 153**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Padişahlar padişahının
ihسانی, yardımı.*

Cān u gönül vefānı eder her
dem ārzū
Mücrim niteki luṭf-ı
şehenşāhı iltimās

luṭfuña mazhar düşdiler:**1. luṭfuña mazhar****düşdiler:-di, -ler****Mesnevi 1**

Mısra: 57

Kelime Tipi: -

Lütfuna nail olmak.

Düşdiler çünkü luṭfuña
mazhar
Oldılar cāme-püş revzenler

luṭfuña mazhar düşmese:**1. luṭfuña mazhar****düşmese:-me, -se****Gazel 189**

Mısra: 15

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Lütfuna nail olmak.*

Ḥāşe lillāh düşmese mazhar
'Azīzī luṭfuña
Ḥayliden meddāh-ı luṭf-ı bī-
şumāruñdur senüñ

M**mā döker:****1. mā döker:-er****Kıt'a 22**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Su dökmek.*

Reşk-i māh olmasun mı şām
u seher
Ki döker dest ü pāya mā
muşluk

ma'an:**1. ma'an:****Gazel 53**

Mısra: 1

Berber, birlikte.

Bir seher bāğı ma'an kılsa
n'ola geşt ü güzār
Şebnem ile ağaç ata bile
binmişdür hezār

ma'anī:**1. ma'anī:****Kaside 5**

Mısra: 33

Manalar.

Ma'anī gevheri kim Ḥātemī
Begden zühür eyler
Dür-i eş'arımı oğşar Zāhīr ü
ḤVāce Selmānuñ

ma'arif:**1. ma'arif:****Gazel 167**

Mısra: 10

Bilgi, kültür.

Şi'r-i dür-bāruñ 'Azīzī
okuma nā-ehle kim
Ol ma'arif gencidür itme anı
nādāna 'arz

mācerā-yı 'ışkuñı:**1. mācerā-yı 'ışkuñı:-uñ, -ı****Gazel 281**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Aşk macerası.*

Yaşum seylin edersin bahre
ey dil dem-be-dem işāl
Meger kim mācerā-yı 'ışkuñı
'ummāna söylersin

ma'cün:**1. ma'cün:****Gazel 346**

Mısra: 8

*Şekerleme, şeker işi |
deva, ecza, bkz. TULUM, s.
1176; 'Afyon, beng, haşhaş
gibi müskir mevād veyahut
eczā-yı devāiye baharat ile
tertip olunarak kaynatılan
kıvamlı tatlı' krş. SALĀHĪ, s.
ayrıca Ahmet Talat Onay,
'leb-i dil-ber' (dilber dudağı
tatlısı) macunu olabileceğini
belirtir. bkz. ONAY; s. 315. |
'gubār' (esrar anlamı
çağrışımı) ve 'bāde-i gül-
gün' paralelliğinde.*

Māyil-i esrār-ı ḥaṭṭ-ı la'l-i
nāb-ı dilber ol
Göresen de nece olur dilber
lebi ma'cün dede

ma'cün-ı müferrihdür:**1. ma'cün-ı müferrihdür:-
dür****Gazel 347**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ferahlık veren macun
(Mesir macunu kastedilerek).*

Gerçi ma'cün-ı müferrihdür
o lebler ammā
Lebüñ esrārınıñ oldı bu
gönül ḥayrānı

ma'delet:**1. ma'delet:****Gazel 371**

Mısra: 8

Adalet.

Umaruz hoş geçerüz sāye-i
'adlinde anuñ
Ma'delet bāğına bir serv-i
ḥurāmān geldi

ma'den:1. **ma'denisin:-i, -sin****Kıt'a 2**

Mısra: 23

*Maden, kaynak.*Mürüvvet ma'deninin eyle
ihsân'Azîzî derd-mend ü bî-
nevâya2. **ma'deni:-i****Müseddes 1**

Mısra: 19

*Maden, kaynak.*Ey kerem kâni mürüvvet
ma'deni 'âlî-nijâd
Şüretâ bir beğsin amma
siretâ dervîş-nihâd**ma'den-i ihsân:**1. **ma'den-i ihsân:****Mesnevi 1**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*İhsan, bağış madeni.*Menba'-ı lutf u ma'den-i
ihsân

Mîr-i mîrân içinde bî-akrân

**ma'den-i mürüvvet ü ihsân
u lutf u cüd:**1. **ma'den-i mürüvvet ü
ihsân u lutf u cüd:****Gazel 45**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Mürüvvet, ihsan, lütuf
ve cömertlik madeni II
sevgili.*Ey ma'den-i mürüvvet ü
ihsân u lutf u cüd
'Ahd-i kerîmüñüz demidür
kim bula vücüd**mâder-i çarh:**1. **mâder-i çarh:****Gazel 65**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Feleğin annesi II güneş.*Görünen hâle degül mâder-i
çarh altundan
Nev-'arûs-ı kamerûñ gûşına
mengüş eyler**mağlûb:**1. **mağlûbıdur:-i, -dur****Kıt'a 15**

Mısra: 8

*Yenilmiş, kaybetmiş,
mağlup.*Odur sultân-ı keyfiyyât-ı
'âlem
Anuñ mağlûbıdur ebna-yı
âdem**mağlûb ola:**1. **mağlûb ola:-a****Gazel 24**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Galebe edilmiş,
kendisine üstün gelinmiş,
yenilmiş, yenilen (kimse).*Râm olup sîm ü zer için
düşmene
Hâşe lillâh kim ola mağlûb
dost**mağmûm eder:**1. **mağmûm eder:-er****Gazel 301**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gamlı, kederli etmek.*Yâd-ı la'lûñ eder dili
mağmûm
Nüş-ı mey kişide çomaz
kayğu**mağribî:**1. **mağribîler:-ler****Gazel 341**

Mısra: 2

*Magribe mensup,
Magrip Arapları.*N'ola mâyil olsa mihr ü mäh
o sîmîn-sîneye
Mağribîler tâlib ü râğib olur
gencîneye**mağrib-zemîn:**1. **mağrib-zemînüñ:-üñ****Kaside 3**

Mısra: 33

*Afrika'nın kuzeyinde
kalan bölge.*Şöyle bendeñ oldılar
Mağrib-zemînüñ halkı kim
Bir işâretle yoluña cümlesi
kurbân olur**mağrûr olma:**1. **mağrûr olma:-ma****Gazel 221**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Böbürlenmek,
gururlanmak.*Rif'at-i dünyâya mağrûr
olma gel
'Akıbet şâhum olursın zîr-i
hâk**mağz:**1. **mağzlar:-lar****Mesnevi 1**

Mısra: 77

*Beyin, dimağ.*Mağzlar kaynaduğı dem
serde
Sâye-bân ola saña bu perde**mäh:**1. **mähüñ:-üñ****Gazel 25**

Mısra: 5

*Ay, kamer.*Neye kararlı gevdesi mähüñ
Gece küyuñda yemedi çün
let

2. **māhı:-ı****Gazel 40**

Mısra: 5

Ay, kamer.

Felek naḫ'ında māhı māt
edersin 'arz-ı ḥüsn etseñ
Güzeller şāhı ḥurşid-i cihān-
ārā midur ol ruḥ

3. **māh:****Gazel 107**

Mısra: 5

Ay, kamer.

Şanma nücum ile māh gece
şerār-ı āhum
Çekdi sarāy-ı çarḫa altun
beneklü bir zār

4. **māh:****Gazel 109**

Mısra: 10

Ay, kamer.

Çünkü mihrüñle 'Azizî-veş
kalender olmadı
Māh tavḫ-ı hāleyi gerdānına
niçün taḫar

5. **māh:****Gazel 153**

Mısra: 8

Ay, kamer.

Ol āftāb yumağa her şubḫ
ayasın
Mihr āftābe-i zer ü māh oldı
sīm ḫās

6. **māh:****Gazel 164**

Mısra: 6

Ay, kamer.

Şubḫa dek girmemiş uyḫu
gözine şevḫından
Māh kūyında o yārūñ gece
mihmān olmuş

7. **māha:-a****Gazel 164**

Mısra: 10

Ay, kamer.

Dün 'Azizî yine ol mihr-i
müniri gördüm

Ḥüsn-ile māha dönüp āfet-i
devrān olmuş

8. **māh:****Gazel 176**

Mısra: 6

Ay, kamer.

Meclisünde cām-ı meydür
āftāb
Ḥāñ mı olsa māh bir zerrin
çerāğ

9. **māhı:-ı****Gazel 262**

Mısra: 5

Ay, kamer.

Mihr-i ḥüsünüdür felekde
māhı yaḫup yanduran
Kākülündür ḫālini ebrūñ
perişān eyleyen

10. **māh:****Gazel 277**

Mısra: 6

Ay, kamer.

Görsem āyineyi 'aḫs-i ruḫ-ı
tābānuñla
Birini māh u birin mihr-i
mücellā şanurın

11. **māhı:-ı****Gazel 309**

Mısra: 6

Ay, kamer.

Devr-i kamerde zāhir olan
hāle şanmañuz
Teşḫir için o māhı felek
çizdi dāyire

12. **māha:-a****Lugaz 10**

Mısra: 1

Ay, kamer.

Ol nedür kim māha beñzer
şüreti
Göksini dögdürmek olmuş
'ādeti

13. **māh:****Tarih 1**

Mısra: 9

Ay, kamer.

Göricek bu yüce eyvānuñı
māh
Didi tārḫini kāḫ-ı Cemşid

14. **māhı:-ı****Gazel 6**

Mısra: 1

Ay II ay yüzlü sevgili.

Hilāl ebrūlar içre gördüm ol
māhı çeker dün yā
Edinmiş ḫavf-ı tiriñden anuñ
çarḫı siper dünyā

15. **māhı:-ı****Gazel 11**

Mısra: 3

Ay II ay yüzlü sevgili.

Ayırup benden o māhı ğarañı
neyki 'aceb
Döne döne baña cevri
eylemeden çarḫ-ı dü-tā

16. **māha:-a****Gazel 18**

Mısra: 10

Ay II ay yüzlü sevgili.

Meger bir rind-i şāhid-bāz-ı
'ālemdür 'Azizî-veş
Kenāre çekmek için gösterür
ol māha zer kevkab

17. **māh:****Gazel 19**

Mısra: 5

Ay II ay yüzlü sevgili.

Kimde aḫşamlar ki āyā gece
olduḫça o māh
Kimlerüñ bezmine şem'-i
şu 'le-dār oldı 'aceb

18. **māh:****Gazel 42**

Mısra: 2

Ay II ay yüzlü sevgili.

Cihān bāzārını geşt etse ḫāñ
mı serseri ḫurşid
Metā'-ı mihrüñe ey māh
olupdur müşteri ḫurşid

19. **māhını:-ı, -n, -ı****Gazel 42**

Mısra: 5

Ay II ay yüzlü sevgili.

Nazar etsün cemâli mâhını
görsün deyü her dem
O şâha oldı bir âyîne-i
İskenderî hürşid

20. **mâha:-a**

Gazel 45

Mısra: 5

Ay II ay yüzlü sevgili.

Taň mı o mâha eylese hübân
ser-fürü
Kim âdeme sürüş u melek
eyledi sücüd

21. **mâhi:-ı**

Gazel 50

Mısra: 3

Ay II ay yüzlü sevgili.

Ebr şanmañ görinen ol mâhi
yakmasun deyü
Mihr-i 'âlem-tâba düd-ı
âhum oldı perde-dâr

22. **mâhuñ:-uñ**

Gazel 56

Mısra: 5

Ay II ay yüzlü sevgili.

Şeb-i haţtına hüsün haddi
verür ol mâhuñ
Şöhret-i bezm-i şafâ şem'-i
fürüzân iledür

23. **mâhuñ:-uñ**

Gazel 59

Mısra: 7

Ay II ay yüzlü sevgili.

İnşâf edicek şüfî şafâ-y-ile o
mâhuñ
Bağmağ yüzine âyîne-âsâ ne
demekdür

24. **mâhi:-ı**

Gazel 66

Mısra: 11

Ay II ay yüzlü sevgili.

Zevrağ-ı sîmîn kim almış o
mâhi üstine
Rağş-ı âbîdür ki şâhâ kâm-
yâb altındadır

25. **mâhısın:-ı, -sın**

Gazel 69

Mısra: 7

Ay II ay yüzlü sevgili.

Sen ol burc-ı letâfet mâhısın
kim ey hilâl-ebürü
Yüzüñ hürşiddin a'lâ
dehânuñ zerreden kemdür

26. **mâhuñ:-uñ**

Gazel 69

Mısra: 15

Ay II ay yüzlü sevgili.

'Azîzî her ne dem zülfîn
añup âh etsem ol mâhuñ
Duğân-ı âhumı gören şanur
başumda perçemdür

27. **mâhum:-um**

Gazel 70

Mısra: 6

Ay II ay yüzlü sevgili.

Bugün fikr-i leb ü ebrün-ıla
kaddüm hilâl etdüm
Gel ey mâhum temâşâ kıl
yine rengîn hayâlüm var

28. **mâhuñ:-uñ**

Gazel 85

Mısra: 3

Ay II ay yüzlü sevgili.

Metâ'-ı mihrine dil müşterî
olaldan ol mâhuñ
Olupdur atlas-ı çarğa şerârı
âhumuñ Ülker

29. **mâhuñ:-uñ**

Gazel 91

Mısra: 7

Ay II ay yüzlü sevgili.

Bir muşallî mâhuñ olmasa
minâre 'aşığı
Beklemezdi böyle câmi'
küşesin leyl ü nehâr

30. **mâha:-a**

Gazel 104

Mısra: 8

Ay II ay yüzlü sevgili.

Âftâbuñ çarğına âhum nece
toğunmasun
Kim o mâha her seher mihrin
'ıyân eyler yürür

31. **mâhuñ:-uñ**

Gazel 108

Mısra: 3

Ay II ay yüzlü sevgili.

O mâhuñ kebkeb-i kefşine
beñzer deyü her gece
Çıkup âhum şerârı âsmânuñ
kevkebin oğşar

32. **mâhi:-ı**

Gazel 134

Mısra: 5

Ay II ay yüzlü sevgili.

Añup her gün o mâhi âh
edersin ey gönül aydur
Yakup ol âh-ı pür-süzüñ seni
bir gün helâk etmez

33. **mâh:**

Gazel 135

Mısra: 3

Ay II ay yüzlü sevgili.

Şol deñlü kesdi sîneme ol
mâh yâre kim
Bir yâre deñlü kalmadı yer
anda yâresüz

34. **mâh:**

Gazel 145

Mısra: 5

Ay II ay yüzlü sevgili.

Devr-i hüsnuñde senüñ ey
mâh bir gün şâd olup
Guşşadan kırtulmadı kaldı
dil-i gam-ğvâremüz

35. **mâh:**

Gazel 153

Mısra: 4

Ay II ay yüzlü sevgili.

Mihr-i ruhuñdan ağız eder
âyîne hüsn ü ân
Nür u ziyâyı gündend eder
mâh iktibâs

36. **mâhi:-ı**

Gazel 155

Mısra: 13

Ay II ay yüzlü sevgili.

Dün 'Azîzî görüp ol mâhi bir
âh etmiş kim

Tır-i āhı siper-i çarh-ı dü-
tādan geçmiş

37. **māhum:-(u)m**

Gazel 156

Mısra: 5

Ay II ay yüzlü sevgili.

Ruḥuñ mihrini gülşende
göricek şubḥ-dem māhum
Ḥayādan eriyüp her kaṭre-i
şebnem gülāb olmuş

38. **māhuñ:-uñ**

Gazel 156

Mısra: 1

Ay II ay yüzlü sevgili.

O māhuñ zülfi kim ruḥsārına
müştğın niḳāb olmuş
Hemān ol ebre beñzer rüy-ı
ḥurşide ḥicāb olmuş

39. **māhuñ:-uñ**

Gazel 156

Mısra: 7

Ay II ay yüzlü sevgili.

Gözüm ‘ayn-ı şadefdür ‘aḳs-
i dendānıyla ol māhuñ
İçinde eşkümuñ her kaṭresi
bir dürr-i nāb olmuş

40. **māh:**

Gazel 168

Mısra: 4

Ay II ay yüzlü sevgili.

Etme ‘uşşāka cefā kim
gelicek ḥaṭṭ-ı ruḥuñ
Şaḳın ey māh olur saña
ḥacālet ‘arız

41. **māhuñ:-uñ**

Gazel 171

Mısra: 9

Ay II ay yüzlü sevgili.

Yürü ey zülfi hecrinde o
māhuñ dār-ı dünyāyı
‘Azīzī derdmendüñ başına
dar eyleyen ṭālī‘

42. **māh:**

Gazel 174

Mısra: 8

Ay II ay yüzlü sevgili.

‘Ayn-ı ‘ināyet-ile raḳībe
edüp niḡāh
Benden o māh eyledi kaṭ‘-ı
nazar dirēḡ

43. **māh:**

Gazel 177

Mısra: 1

Ay II ay yüzlü sevgili.

Muştafā olduğın ey māh saña
nām-ı şerīf
Ḥalka ḥulḳ-ı ḥasenüñ eyledi
i‘lām-ı şerīf

44. **māh:**

Gazel 193

Mısra: 3

Ay II ay yüzlü sevgili.

Burc-ı cefāyı menzil edindi o
māh çün
Ey āh u nāle siz de reh-i
āsmān ṭutuñ

45. **māh:**

Gazel 199

Mısra: 3

Ay II ay yüzlü sevgili.

Bize neyler cemālin ‘arz
edüp māh
Ki biz ḥurşid-i pür-envār
gördük

46. **māhuñ:-uñ**

Gazel 202

Mısra: 7

Ay II ay yüzlü sevgili.

Ḥaṭṭı sevdāsıyla ol māhuñ
dilā
Görmez oldu geceler uyḡu
gözüñ

47. **māhuñ:-uñ**

Gazel 215

Mısra: 5

Ay II ay yüzlü sevgili.

O māhuñ rüyı ayına nazar kıl
görmek isterseñ
Dilā bir āyīne āyīne-i ‘ālem-
nümādan yeg

48. **māha:-a**

Gazel 244

Mısra: 10

Ay II ay yüzlü sevgili.

Ey ‘Azīzī ḥayāl-i cānānı
‘Ālem-i dilde māha
beñzetdüm

49. **māh:**

Gazel 259

Mısra: 8

Ay II ay yüzlü sevgili.

Şehr içinde bu kadar bulmaz
idi kaḍr ü şeref
Sürmese pāyuña yüz māh
benüm sulṭānum

50. **māh:**

Gazel 262

Mısra: 8

Ay II ay yüzlü sevgili.

Āsmān üstinde mihr-i ‘ālem-
ārādur şanur
Āstānuñda seni ey māh
seyrān eyleyen

51. **māhum:-um**

Gazel 296

Mısra: 5

Ay II ay yüzlü sevgili.

Gören şanur ki āteşler şaçar
su‘bān ağzından
Şerer-efşān olup āhum
çekilelden göge māhum

52. **māhuñ:-uñ**

Gazel 306

Mısra: 1

Ay II ay yüzlü sevgili.

Ḥānene teşrīf eder ey dil bu
şeb māhuñ yine
Şem‘lerle karşı çıksun şu‘le-
i āhuñ yine

53. **māhuñ:-uñ**

Gazel 306

Mısra: 10

Ay II ay yüzlü sevgili.

Öldürürlerse beni demem
‘Azīzī nāmını
Bende-i maḳbūli oldum bir
güzel māhuñ yine

54. **māh:****Gazel 308**

Mısra: 6

Ay II ay yüzlü sevgili.

Beñzedürdüm o mihr-ruhsāra
Māh eger olmasa siyeh-çerde

55. **māh:****Gazel 309**

Mısra: 7

Ay II ay yüzlü sevgili.

Gelmez o māh sīne-i 'uşşāka
ey 'aceb
Girmez mi yoḥsa sīm-
bedenler qara yere

56. **māh:****Gazel 317**

Mısra: 9

Ay II ay yüzlü sevgili.

Gelmedi mescide ol māh bu
şeb buldı meger
Müddet-i 'ömr-i 'Azīzī gibi
gāyet rüze

57. **māhum:-um****Gazel 332**

Mısra: 2

Ay II ay yüzlü sevgili.

Nār-ı āhumdan cihānı pür-
şerār etmek nece
Mihruñi gün gibi māhum
āşkār etmek nece

58. **māhuñ:-uñ****Gazel 368**

Mısra: 3

Ay II ay yüzlü sevgili.

Qad ü zülf ü dehānına gönül
verelden ol māhuñ
Felek āyinesinde ḥaste gönül
çok elem gördi

59. **māhuñ:-uñ****Gazel 373**

Mısra: 3

Ay II ay yüzlü sevgili.

Her kim ki ruḥı şem'ine dil
verdi o māhuñ
Pervāne gibi āteş-i sūzāna
tolaşdı

60. **māhuñ:-uñ****Gazel 379**

Mısra: 7

Ay II ay yüzlü sevgili.

Degüldür görinen encüm
şeb-i hecrinde ol māhuñ
Duḥān-ı nār-ı āhumdan göge
yine şerer düşdi

61. **māhum:-um****Gazel 384**

Mısra: 9

Ay II ay yüzlü sevgili.

Degül encüm şeb-i hecründe
māhum
Çıkpudur göklere āhum
şerārı

62. **māh-ile:-ile****Gazel 388**

Mısra: 5

Ay II ay yüzlü sevgili.

Şevk-ı mihrüñ olmasa
kalbinde māh-ile nücüm
Cennet-i küyuñ tavāf
etmezdi Şāmiler gibi

63. **māh:****Gazel 389**

Mısra: 3

Ay II ay yüzlü sevgili.

Hüblar içre deñiz mālکیدir
şanki o māh
Baḥr-i ḥüsne iki qaşı iki
garrā māhī

64. **māh:-ı****Gazel 389**

Mısra: 1

Ay II ay yüzlü sevgili.

Dün gece Ka'be-i küyuñda
görenler māhı
Dedi Bū-Ṭālib imiş görmege
'Abdullāhı

65. **māh:****Kaside 1**

Mısra: 21

Ay II ay yüzlü sevgili.

Gök çemen māh gül ü ra'd
fiğān-ı bülbül

Gonca-i naḥl-i gül ü bülbül-i
gülşen aḥter

66. **māh:-ı****Kaside 4**

Mısra: 22

Ay II ay yüzlü sevgili.

Hāl-i dil-süzün aña yanmak
mı ister kim 'aceb
Gece oldukça arar ol māhı
ḥāne ḥāne şem'

67. **māhuñ:-uñ****Muamma 15**

Mısra: 1

Ay II ay yüzlü sevgili.

Gönül varduḫça ḥāba fikr-i
ruḥsāriyla ol māhuñ
Girer rü'yāma gönülünden ne
geçse ḥikmet Allāhuñ

68. **māhumuñ:-um, -uñ****Muamma 38**

Mısra: 1

Ay II ay yüzlü sevgili.

Māhumuñ alup ayağın
başına ursañ eger
Ol hilāl-ebrü nigāruñ nāmını
ifşā eder

69. **māhum:-um****Muamma 42**

Mısra: 2

Ay II ay yüzlü sevgili.

Baḥa cevretmesün gün
yüzlü māhum
Eger derse göge ermesün
āhum

70. **māhum:-um****Tesdis 3**

Mısra: 33

Ay II ay yüzlü sevgili.

Zulmet-i gamda qomaḫ beni
māhum neyiki
Her gün āh eylemeden gayrı
günāhum neyiki

71. **māh:****Muamma 39**

Mısra: 2

Ay (sevgilinin yanağı bağlamında).

Ġam-ı zülfeyni işüm āh u
fiġān etse n'ola
Mihriini ol iki māh içre 'ıyān
etse n'ola

maħabbet:

1. **maħabbet:**

Gazel 5

Mısra: 4

Aşk, sevgi, muħabbet.

'Aceb mi gül yüzüñ yādına
āh u nāleler etsek
Maħabbet gülřeninüñ bülbül-
i nālānyuz cānā

2. **maħabbet:**

Gazel 67

Mısra: 5

Aşk, sevgi, muħabbet.

Maħabbet baħrı kim fülk-i
felek emvācına döymez
Anı cūř etdüren bu ben
gedānuñ bād-ı āhıdur

3. **maħabbet:**

Gazel 73

Mısra: 1

Aşk, sevgi, muħabbet.

Maħabbet ehline 'arz et o
gül-ruħsārı görsünler
Cihān bāġında bülbüller
fiġān u zārı görsünler

4. **maħabbet:**

Gazel 130

Mısra: 1

Aşk, sevgi, muħabbet.

Maħabbet ehline 'arz et o
gül-ruħsārı görsünler
Cihān bāġında bülbüller
fiġān u zārı görsünler

5. **maħabbet:**

Gazel 163

Mısra: 3

Aşk, sevgi, muħabbet.

Maħabbet āteřine yanmaġı
pervāneden almış
Kanı göñlüm gibi bir şan'atı
üstāddan görmış

6. **maħabbet:**

Gazel 271

Mısra: 6

Aşk, sevgi, muħabbet.

Derünüm dāġ-ı derd ile pür
olmışdur neçe demdür
Maħabbet hāñkāhında bu
ben abdāluñ añmazsın

7. **maħabbet:**

Gazel 275

Mısra: 1

Aşk, sevgi, muħabbet.

Ben maħabbet şem'ine
yanmaġda bir pervāneyin
Bezm-i ġamda iñler isem
n'ola bī-pervā neyin

8. **maħabbet:**

Gazel 324

Mısra: 3

Aşk, sevgi, muħabbet.

Urmasun meydān-ı 'ışk içre
maħabbet lāfinı
Ol řehün bař egmeyenler tūġ-
i hün-āřāmına

maħal:

1. **maħal:**

Gazel 216

Mısra: 10

Yeridir, uygundur.

'Azīzī nev-resīde bir nihāl-i
bī-bedel sevmek
Görenler ol niġāruñ naşşını
deye maħal sevmek

2. **maħal:**

Gazel 226

Mısra: 2

Yer, mekan.

Etme yanuñdan fütādeñ mū-
miyānum dūr gel
Tırmaġa pervāneye çün
müm yanıdur maħal

maħal görüp:

1. **maħal görüp:-üp**

Gazel 297

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

ıfade

*Uygun görmek,
münasip bulmak.*

Āstānuñ hıdmetin görüp
'Azīzīye maħal
N'ola iħsān eyleseñ řāhum
aña bir cāh-ı nev

maħal olam:

1. **maħal olam:-am**

Gazel 202

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

ıfade

Yer, mekân olmak.

'Arz-ı dil-dāra olam derseñ
maħal
Āb-ı eşk ile 'Azīzī yu gözün

maħalle:

1. **maħalleñ:-ñ**

Gazel 112

Mısra: 7

*Bir yerleşim biriminin
bölündüğü her bir kısım.*

Maħalleñ ehlinüñ incinmesi
ey meh baña beñzer
Varup küyuñda her şeb
etdüğüm āh u fiġāndandır

mā-ħaşal:

1. **mā-ħaşal:**

Gazel 216

Mısra: 6

Sonuç olarak.

Gelüp zaħm urduġıçün sīne-i
mecrūħuma tırūñ
Geçür dilden anı kaşı
kemānum mā-ħaşal sevmek

maħbes-i ġamdan:

1. **maħbes-i ġamdan:-dan**

Gazel 306

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

ıfade

Keder hapishanesi.

Maħbes-i ġamdan ħalāř
olmaġ diler beñzer göñül

Destine almış kemendin āh
ile vāhuñ yine

maħbūb:

1. **maħbūb:**

Kaside 3

Mısra: 86

Sevilen, sevgili.

Vaşf-ı cūduñ etmege var
‘aczi ṭab’-ı pākümüñ
Gerçi kim maħbūb ögmek
şā‘ire āsān olur

2. **maħbūb:**

Gazel 24

Mısra: 2

Sevgili, güzel.

Ben nece olmayayın
maħbūb-dost
Hemdemümdür her dem ol
maħbūb dost

3. **maħbūb:**

Gazel 24

Mısra: 6

Sevgili, güzel.

Seyre bī-burqa‘ niçün gitmez
demeñ
Dostlar maħbūbdur maħbūb
dost

4. **maħbūbdur:-dur**

Gazel 24

Mısra: 6

Sevgili, güzel.

Seyre bī-burqa‘ niçün gitmez
demeñ
Dostlar maħbūbdur maħbūb
dost

5. **maħbūb:**

Gazel 157

Mısra: 12

Sevgili, güzel.

Dūd-ı dildür kim taķıldı
yanına ĥidmet için
Şanmañ ol maħbūb bir bir
beline aşdı kayış

6. **maħbūb:**

Kaside 3

Mısra: 86

Sevgili, güzel.

Vaşf-ı cūduñ etmege var
‘aczi ṭab’-ı pākümüñ
Gerçi kim maħbūb ögmek
şā‘ire āsān olur

7. **maħbūb:**

Kaside 5

Mısra: 76

Sevgili, güzel.

Eşigi taşını bāliş edinüp
yaşdanur ‘uşşāk
Döşeklügi güzel maħbūb
Yorğancı Süleymānuñ

8. **maħbūb:-ı**

Kaside 5

Mısra: 74

Sevgili, güzel.

N’ola artursa nāz u şiveyi
gitdükçe Kız Muşli
Kim oldur nāzenin maħbūbı
şimdi qarı dünyānuñ

maħbūb-dost:

1. **maħbūb-dost:**

Gazel 24

Mısra: 1

Sevgiliye dost.

Ben nece olmayayın

maħbūb-dost

Hemdemümdür her dem ol

maħbūb dost

maħbūb-ı tersānuñ:

1. **maħbūb-ı tersānuñ:-uñ**

Kaside 5

Mısra: 78

Kelime Tipi: -

Ūrkek sevgili.

Der-i meyhānesini küşe-i
mihrāba vermezler
İmām-zādeyle Cāmcı-zāde ol
maħbūb-ı tersānuñ

maħbūb-vār:

1. **maħbūb-vār:**

Lugaz 12

Mısra: 1

Sevgili gibi.

Ol nedür kim sīm-ten
maħbūb-vār
Her gece başına tāc-ı zer
geyer

maħbūs:

1. **maħbūs:**

Gazel 154

Mısra: 1

*Kapatılmış,
hapsedilmiş.*

Dil görüp ĥālūñi çāh-ı
zeķanuñda maħbūs
Dedi zindāna neden düşdi bu
Hindī cāsūs

māh-cemāl:

1. **māh-cemālūñ:-ūñ**

Gazel 106

Mısra: 7

Ay yüzlü II sevgili.

Gördi meger ki māh-
cemālūñ degül hilāl
Koyup benānin ağzına qaldı
taña seher

2. **māh-cemāli:-ı**

Gazel 212

Mısra: 1

Ay yüzlü II sevgili.

Rūşen olalı māh-cemāli

Meħmedüñ

Mihri gönülden olmadı ĥālī

Meħmedüñ

māh-cemāl-i yāri:

1. **māh-cemāl-i yāri:-ı**

Gazel 272

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sevgilinin ay yüzü.

Gam degül görmez isek

māh-cemāl-i yāri

Tek Celālī gibi rüyında ĥaṭı

dürümesün

maħfi:

1. **maḥfî:****Lugaz 4**

Mısra: 8

*Gizlenilmiş, gizli, saklı.
mahfiyyen mahfî olarak.*‘İlm-i ahfâda eli vardur
megerKimse görmez anı ol maḥfî
gezer2. **maḥfî:****Gazel 367**

Mısra: 8

*Gizli, saklı.*Cân gibi maḥfî gerekdür
derken oldı râz işi
Ağlamağ-ıla duyurdum râz-ı
‘ışk-ı yâri âh**mâhi:**1. **mâhidür:-dür****Gazel 195**

Mısra: 8

*Balık.*Halka halka o siyeh zülfün
arasında kaşuñ
Mâhidür tüt ki girüpdür
gözine ağlaruñ2. **mâhi:****Gazel 198**

Mısra: 2

*Balık.*Ol niyâm-ı türe-dil k’anda
nihândur hançerüñ
Ya gümiş mâhî ya bir âbî
yılındur hançerüñ3. **mâhileri:-ler, -i****Gazel 302**

Mısra: 4

Balık.‘Aks-i ebrûlaruñı dîde-i pür-
nemde gören
Dedi mâhileri gör nece gezer
deryâda4. **mâhi:****Gazel 389**

Mısra: 4

*Balık.*Hûblar içre deñiz mâlikidir
şanki o mâh
Baḥr-i hüsne iki kaşı iki
ğarrâ mâhî**mâh-ı ‘âlem:**1. **mâh-ı ‘âlem:****Müseddes 4**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dünyanın ayı II sevgili.*Hüsni-ile mâh-ı ‘âlem ü şâh-ı
dilîrsin
Hübân içinde server-i şâhib-
serîrsin**mâh-ı ‘âlem-ârâ:**1. **mâh-ı ‘âlem-ârâ:****Gazel 344**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Cihanı süsleyen ay II
sevgili.*Seyrini yıllarla ta‘bîr eden
itmâm etmeye
Her kimüñ girse o mâh-ı
‘âlem-ârâ seyrine**mâh-ı ‘âlem-ârânuñ:**1. **mâh-ı ‘âlem-ârânuñ:-nuñ****Gazel 171**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Cihanı süsleyen ay II
sevgili.*Yürü ey râh-ı küyında o
mâh-ı ‘âlem-ârânuñ
Şerâr-ı düd-ı âhumdan
yerüm nâr eyleyen tâlî‘**mâh-ı bedr-i pür-kemâl:**1. **mâh-ı bedr-i pür-kemâl:****Gazel 352**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Olgunluk dolu parlak
ay II sevgili.*Luṭf u ihsân eyleyüp ey mâh-
ı bedr-i pür-kemâl
Bir gece kılsañ müşerref
n’ola bende-ḥaneyi**mâh-ı burc-ı ‘izzetsin:**1. **mâh-ı burc-ı ‘izzetsin:-
sin****Gazel 57**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***İzzet burcu olan ay.*Sen o mâh-ı burc-ı ‘izzetsin
ki ey pîrûze-ḥaṭ
Ḥâk-i pâyüñ gevheri tâc-ı
ser-i ḥâkan olur2. **mâh-ı burc-ı ‘izzetsin:-
sin****Kaside 3**

Mısra: 27

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***İzzet burcu olan ay.*Sen o mâh-ı burc-ı ‘izzetsin
bugün dünyâda kim
Ḥâk-i pâyüñ tütüya-yı dîde-i
a‘yân olur3. **mâh-ı burc-ı ‘izzetsin:-
sin****Kaside 3**

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

*İzzet burcu olan ay.*Sen o mâh-ı burc-ı ‘izzetsin
bugün dünyâda kim
Ḥâk-i pâyüñ tütüya-yı dîde-i
a‘yân olur**mâh-ı cedid:**1. **mâh-ı cedid:****Tarih 1**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Yeni ay.*Tañ degül şöhre-i şehri olsa o
kâḥ
Oldı mâhîçe aña mâh-ı cedid

māh-ı cemālin:1. **māh-ı cemālin:-in****Gazel 317**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sevgilinin aya benzeyen yüzü.*

‘Arz edüp māh-ı cemālin
yine şeyh ü şābuñ
Verdi āyīne-i ḳālbine şafāvet
rūze

māh-ı cihānum:1. **māh-ı cihānum:-um****Gazel 41**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Cihanın ayı II sevgili.*

Baḩa cevır edüp ele mihr ü
vefā eylemeden
N’olur ey māh-ı cihānum
saḩa bilsem ‘āyid

2. **māh-ı cihānum:-um****Gazel 208**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Cihanın ayı II sevgili.*

Ğırre olma ḩüsnüñe kendüñ
görüp āyīnede
Gel benüm māh-ı cihānum
eyleme ḩod-bīnlik

māh-ı dil-firīb:1. **māh-ı dil-firīb:****Gazel 16**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gönül aldatan ay II sevgili.*

Her şubḩ eşiğüñe varur ey
māh-ı dil-firīb
Mihr-i münirüñ oldı zevāli
meger ğarīb

2. **māh-ı dil-firīb:****Gazel 20**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gönül aldatan ay II sevgili.*

Gözi çıkınca ağladı küyünda
dün raḩīb
Görünmedi çıkup aña ol
māh-ı dil-firīb

māh-ı enverdür:1. **māh-ı enverdür:-dür****Gazel 215**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Parlak ay.*

Ruḩuñ bir māh-ı enverdür ki
ḩurşid-i semādan yeg
Boyuñ bir şāḩ-ı ‘ar‘ardur ki
naḩl-i müntehādan yeg

māh-ı enveri:1. **māh-ı enveri:-i****Gazel 42**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Parlak ay.*

‘Azīzi sen degül ‘ālem
Feraḩşadı geçer anuñ
Meger etdi cihāna ḩaḩ o
māh-ı enveri ḩurşid

māh-ı felek:1. **māh-ı felek:****Gazel 152**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gökyüzünün ayı.*

Pāsbān-ı şehir-i ‘iḩkuñ
olmasa māh-ı felek
Her gece küyuñ tolanmaz idi
mānend-i ‘ases

2. **māh-ı felek:****Kaside 4**

Mısra: 26

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gökyüzünün ayı.*

Mīr-i mīrān-ı mükerrem
Veys-i şānī kim anuñ
Bām-ı ḩadrinde yanar māh-ı
felek bir dāne şem‘

3. **māh-ı felek:****Kaside 5**

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gökyüzünün ayı.*

Verür māh-ı felek gibi ḩıbabı
‘āleme revnaḩ
Kenār-ı baḩrūñ āb-ı rüyıdur
ḩammāmı Monlānuñ

4. **māh-ı felek:****Muamma 18**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gökyüzünün ayı.*

Tār-ı zülf-i dilbere üftādedür
māh-ı felek
Mihr-i bī-pāyānına üftādedür
gökde melek

5. **māh-ı felek:****Müseddes 4**

Mısra: 32

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gökyüzünün ayı.*

Alur göz ile nāzır olan
ḩüsnüñ ayına
Etmez nigāḩ māh-ı felek olsa
āyīne

māh-ı ğarrānuñ:1. **māh-ı ğarrānuñ:-nuñ****Kaside 5**

Mısra: 84

Kelime Tipi: -

Parlak ay II Sevgilinin parlak yüzü.

Mü‘ezzin-zāde kim bir
dilber-i mevzūn-ḩametdür
İmām-ı ‘iḩkına uydı cihān ol
māh-ı ğarrānuñ

māh-ı ken'ān:1. **māh-ı ken'ān:****Gazel 128**

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ken'an ilinin ayı II Hz. Yusuf.*

'Arz-ı mihr etse ne tañ aña
Züleyhā-yı felek
Hüsn ile ol şeh 'Azīzī māh-ı
Ken'ān kendidür

2. **māh-ı ken'ān:****Kaside 4**

Mısra: 30

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ken'an ilinin ayı II Hz. Yusuf.*

Şāhid-i hūlkı gibi olmaya
halk içre 'azīz
Māh-ı Ken'ān gibi mālīk
olsa hüsn ü āna şem'

māh-ı ken'ānuñ:1. **māh-ı ken'ānuñ:-uñ****Gazel 206**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ken'an ilinin ayı II Hz. Yusuf.*

'Azīzī Nīl-i Mısr-ı hüsn ü
behcet eyledi tuğyān
Tırāş oldu 'izārı şanmañuz ol
māh-ı Ken'ānuñ

2. **māh-ı ken'ānuñ:-uñ****Kaside 5**

Mısra: 72

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ken'an ilinin ayı II Hz. Yusuf.*

Qoyup Ya'kūb-zāde mü-
miyānı hıdmete gitdi
Eşiği kulluğundan el çeküp ol
māh-ı Ken'ānuñ

māh-ı melek-manzar:1. **māh-ı melek-manzar:****Gazel 93**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Melek manzaralı ay.*

Sen ol şāh-ı felek-rif'atsın ey
māh-ı melek-manzar
Serīr-i āsmāna āstānuñ baş
berāberdür

māh-ı mihr-tal'at:1. **māh-ı mihr-tal'at:****Muamma 33**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Güzellik güneşinin ayı II sevgili.*

Göründükçe o māh-ı mihr-
tal'at
Alur görenlerüñ 'aqlını
hayret

māh-ı münevverdür:1. **māh-ı münevverdür:-dür****Gazel 79**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Parlak ay.*

O fincān-ı zer-endüdi ki bir
māh-ı münevverdür
İçinde kahve-i nāb-ı
mubāhhar āb-ı keşserdür

māh-ı nev:1. **māh-ı nev:****Gazel 33**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Hilâl, yeni ay.*

Etme hāsīs ü dūna dünyāda
'arz-ı fāka
Çün māh-ı nev olursañ bir
pāre nāna muhtāc

2. **māh-ı nev:****Gazel 81**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Hilâl, yeni ay.*

Māh-ı nev na'li yeri encüm
nişān-ı mihıdur
Her gece Şebdīz-i āhum gök
yüzün pāmāl eder

3. **māh-ı nev:****Gazel 105**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Hilâl, yeni ay.*

Dil verelden kaşr-ı hüsnüñ
tākına
Oldı kaddüm māh-ı nev gibi
kemer

4. **māh-ı nev:****Gazel 288**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Hilâl, yeni ay.*

Māh-ı nev şanmañ görinen
dökmek için yere kan
Aldı hūnī hañçerin destine
cellād-ı cihān

5. **māh-ı nev:****Gazel 297**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Hilâl, yeni ay.*

Zāhir oldukça kenār-ı
āsmānda māh-ı nev
Şanuram kim şeh-r-i Şāmı
seyr eder bir māh-ı nev

6. **māh-ı nev:****Gazel 365**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Yeni ay, hilal.*

Māh-ı nev şanma bu çarhuñ
dest-i āhum ey melek
Çekdi çāk etdi yaqasını
gırbānum gibi

7. **māh-ı nev:****Gazel 387**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Yeni ay, hilal.*

Māh-ı nev şanmañ qazarken
Bī-sütünü Kūh-ken
Mūn 'akis oldı sipih-r-i nīl-
gūna tışesi

8. **māh-ı nev:****Lugaz 22**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Hilâl, yeni ay (atın
hilale benzeyen sırtı
bağlamında kullanılmıştır).*

Gerdeni qavs-i kızah gibi
meger
Eylemiş bir māh-ı nev
zahrında yer

9. **māh-ı nev:****Gazel 297**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Yeni ay, hilal II parlak,
güzel yüz.*

Zāhir oldukça kenār-ı
āsmānda māh-ı nev
Şanuram kim şehir-i Şāmı
seyr eder bir māh-ı nev

10. **māh-ı nev:****Müseddes 4**

Mısra: 34

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Yeni ay II sevgilinin
kaşları.*

Yüz sürmek için ayağıña
gökden ay ine
Baş egdi māh-ı nev qaşuññ
hüsñ ü ayına

11. **māh-ı nev:****Gazel 153**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Hilal, yeni ay II sevgili.*

Geçsem 'aceb mi cāme-i
nevden geyüp pelās
Düşmez gedā-yı 'ışkuña ey
māh-ı nev libās

māh-ı nevdür:1. **māh-ı nevdür:-dür****Gazel 2**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Hilâl, yeni ay.*

Görinen māh-ı nevdür şanma
şāhum sūr-ı çarh üzre
Şu 'ā '-ı nār-ı āhum eyledi bir
zer 'alem peydā

2. **māh-ı nevdür:-dür****Gazel 122**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Hilâl, yeni ay.*

Māh-ı nevdür kim alupdur
zīr-i pāyına şehāb
Ol ham-ı ebrū ki tarf-ı şeb-
külāh altındadır

māh-ı nev-i ğarrā:1. **māh-ı nev-i ğarrā:****Lugaz 21**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Parlak, gösterişli yeni
ay.*

Bir neçe māh-ı nev-i ğarrā
dağı
Tutmuş ol şems ü kamer
yanında yer

māh-ı nevüñ:1. **māh-ı nevüñ:-üñ****Gazel 317**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Hilal, yeni ay II sevgili.*

Pür edüp māh-ı nevüñ her
gece zer kâsesini

Ĥvān-ı luţf-ıla eder halka
ziyāfet rüze

2. **māh-ı nevüñ:-üñ****Gazel 79**

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Hilal, yeni ay II sevgili.*

N'ola nām-ı şerîfi olsa ol
māh-ı nevüñ Şa 'bān
Ki kaşı ğurre-i ğarrā cemāli
'İd-i ekberdür

māh-ı perî-şanum:1. **māh-ı perî-şanum:-um****Gazel 342**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Peri şöhretli || güzelliği
perî kadar gösterişli olan:
Sevgili.*

Eger yoğ-ısa zevkı benden
ey māh-ı perî-şanum
Gece oldukça küyuñda niçün
olur nihān sāye

māh-ı pür-ziyā:1. **māh-ı pür-ziyā:****Lugaz 19**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Işık dolu ay.*

Hālelerdür ol dü halka
güyyiā
Var içinde iki māh-ı pür-ziyā

māh-ı ruh-ı yāri:1. **māh-ı ruh-ı yāri:-i****Gazel 175**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sevgilinin ay yanağı.*

Tutdı māh-ı ruh-ı yāri haţ-ı
müşkīn dirġ
Bürüdi mihr-i cihānuñ yüzini
zulmet dirġ

māh-ı ruhsārın:1. **māh-ı ruhsārın:-ın****Matla 10**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sevgilinin aya benzeyen yanakları.*

Māh-ı ruhsārın baña 'arz etmese cānān bir ay Şanuram kim toğmadı gökde meh-i tābān bir ay

māh-ı rüy-ı cānānuñ:1. **māh-ı rüy-ı cānānuñ:-uñ****Gazel 206**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sevgilinin ay yüzü.*

Tırāş oldukça artar hüsni māh-ı rüy-ı cānānuñ 'İzārı yoğsa ebrī kāğıd-ı zībā mıdur anuñ

māh-ı şıyām:1. **māh-ı şıyām:****Gazel 91**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Oruç ayı II ramazan.*

Hamdülillāh yine luṭf-ı Hāk gibi māh-ı şıyām Rūze-dārān-ı cihāna eyledi 'arz-ı 'izār

māh-ı tābānı:1. **māh-ı tābānı:-ı****Matla 68**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Parlak ay, dolunay II sevgili, sevgilinin yüzü.*

Ruḥuñ mihri felekde māh-ı tābānı hilāl etdi Қаsuñ fikri hilāl-i nā-tüvānı bir ḥayāl etdi

māh-ı tābānuñ:1. **māh-ı tābānuñ:-uñ****Gazel 357**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Parlak ay II sevgili.*

'Āşık-ı bī-dilleruñ ḥālinden olurduñ ḥabīr Göñlüñ alaydı senüñ de māh-ı tābānuñ biri

2. **māh-ı tābānuñ:-nuñ****Kaside 5**

Mısra: 82

Kelime Tipi: -

Parlak ay II sevgili.

Güzeldür ḥāk bu kim Targal Meḥemmed şāhı Bayramuñ Qulı qurbānidur ḥalk-ı cihān ol māh-ı tābānuñ

māh-ı zi'l-ka'de:1. **māh-ı zi'l-ka'de:****Tarih 6**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Zilkade ayı (Hicri takvimde on birinci ay).*

Mübārek māh-ı zi'l-ka'de onında Tūlū' etdi dün içre ol semen-ḥad

māhıçe:1. **māhıçe:****Tarih 1**

Mısra: 6

Küçük hilal.

Tañ degül şöhre-i şehri olsa o kāk Oldı māhıçe aña māh-ı cedīd

māhir geçer:1. **māhir geçer:-er****Gazel 315**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Yetenekli olmak, üstün gelmek.*

Gerçi sīne delmede ğamzeñ okı māhir geçer Andan āfetdür velī tīg-i müjeñ kan almada

māhir olmuş:1. **māhir olmuş:-muş****Gazel 161**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ustalaşmak, maharetli hale gelmek.*

Cefālar kılmada 'uşşāka zūlfuñ İşin başa iletmiş māhir olmuş

maḥlaş:1. **maḥlaş:****Kaside 5**

Mısra: 59

*Şâirlerin manzum**eserlerinde kullandıkları takma ad.*

Peyāmī deyü maḥlaş korsa tañ mı kendüye Hūlkī Edüpdür bende-i muḥliş Meḥemmed ḥanı Bursanuñ

māh-liqā:1. **māh-liqādur:-dur****Gazel 265**

Mısra: 4

Ay yüzlü II sevgili.

'Aynıdur qaşlarınıñ yāsı hilāl-i 'ıdüñ Mihr-i raḥşān-ı cihān māh-liqādur Ramazān

2. **māh-liqā:****Matla 11**

Mısra: 1

Ay yüzlü II sevgili.

Bezme āyā bugün ol māh-liqā gelmez mi Öyle yaklaştı daḥı şems-i duḥā gelmez mi

maḥmūd:

1. **maḥmūduñ:-uñ**
Gazel 356
 Mısra: 2
Gazneli Mahmut. İslam dinini kabul eden ilk Türk imparatoru.

Olam derseñ sa'âdet
 mülkinüñ serdâr u mümtâzi
 Ölince kapusunda ol dilâ
 Maḥmūduñ Ayâzi

māh-pāre:

1. **māh-pāresüz:-süz**
Gazel 135
 Mısra: 1
Ay parçası II Ay gibi güzel, beyaz tenli sevgili.

Eşküm dükendi giryeden ol
 māh-pāresüz
 Yoğdur felekde bencileyin
 bir sitāresüz

māh-peyker:

1. **māh-peykerdür:-dür**
Lugaz 13
 Mısra: 1
Yüzü ay gibi parlak ve güzel olan, ay yüzlü.

Ol nedür kim māh-peykerdür
 kim ol
 Muşt-ı insān-veş ter ü
 mevzündür

māh-rū:

1. **māh-rū:**
Gazel 29
 Mısra: 12
Ay yüzlü. II Sevgili.

Muşhaf okursa tañ mı şahf-ı
 cemālünü dil
 Kim sende ḥatm olupdur ey
 māh-rū melāhat

2. **māh-rūyuñ:-y, -uñ**
Gazel 77
 Mısra: 4
Ay yüzlü. II Sevgili.

Olurdu zerre-veş kapuñda
 neçe yıllar üftādeñ
 Göreydi māh-rūyuñ bir nazar
 mihr-i ziyā-güster

3. **māh-rūlar:-lar**
Gazel 254
 Mısra: 1
Ay yüzlü. II Sevgili.

Māh-rūlar başladı cāmi'de
 kılmāğa ḥıram
 Rūz-ı 'īd oldı meger şām-ı
 şıyām-ı lā-yünām

4. **māh-rū:**
Gazel 261
 Mısra: 7
Ay yüzlü. II Sevgili.

Rakşa girdi şanma bezm-i
 çarḥda ey māh-rū
 Kıldı mihrüñ bādesi ser-mest
 ü ser-gerdān günü

5. **māh-rūya:-y, -a**
Gazel 310
 Mısra: 5
Ay yüzlü. II Sevgili.

Göz göre ol māh-rūya niçün
 öykündüñ deyi
 Zerreler toprak şaçarlar
 āftābuñ 'aynına

6. **māh-rūlarla:-lar, -la**
Gazel 347
 Mısra: 10
Ay yüzlü. II Sevgili.

Ḳoma cām-ı meyi elden bu
 cihān bezminde
 Māh-rūlarla 'Azīzī süregör
 devrānı

7. **māh-rū:**
Gazel 361
 Mısra: 7
Ay yüzlü. II Sevgili.

Rakşa girdi şanma bezm-i
 çarḥda ey māh-rū
 Kıldı mihrüñ bādesi ser-mest
 ü ser-gerdān günü

māh-ruh:

1. **māh-ruḥuñ:-uñ**
Gazel 233
 Mısra: 3
Ay yanaklı II sevgili.

Āteş-i 'ışkına ol māh-ruḥuñ
 şem' gibi
 Mümdür bāl ü peri yakmağa
 pervāne gönül

māh-ruḥsār:

1. **māh-ruḥsārı:-ı**
Muamma 8
 Mısra: 1
Sevgilinin ay yüzü.

O mihrüñ māh-ruḥsārı
 temāşāsın ederken yād
 Muraḳka' burka'ın dil bī-
 güher görse eder feryād

maḥrūm ola:

1. **maḥrūm ola:-a**
Gazel 261
 Mısra: 6
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Bir şeyden nasibini alamamak, istediğini elde edememek.

'Uşşākuñı vefādan
 añmayasın revā mı
 Maḥrūm ola ra'ıyyet şāhum
 ri'āyetüñden

maḥrūm u mağmūm:

1. **maḥrūm u mağmūm:**
Kıt'a 2
 Mısra: 19
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Mahrūm ve gamlı.

Seni göndermez ol maḥrūm
 u mağmūm
 Anuñ iḥsāndur işi her gedāya

maḥşer güninde:

1. **maḥşer güninde:-n, -de**
Gazel 316
 Mısra: 7
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

Ahret hayatında bütün insanların, dünyada yaptıklarının hesabını Allah huzurunda vermek üzere tekrar dirilip toplanacaklarına inanılan gün.

Setr eyleyüp 'uyubum maşer güninde ya Rab
'Afv edesin umaram cürm ü cinâyetümde

mâh-tâb:

1. **mâh-tâbuñ:-uñ**
Lugaz 23
Mısra: 1
Ay ışığı, ay aydınlığı, dolunay.

Ol nedür kim mâh-tâbuñ
'aynidur
Reng-i rüyî şâf ayuñ
'aynidur

mâh-tâb olmuş:

1. **mâh-tâb olmuş:-miş**
Gazel 156
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ay ışığı olmak.

Kimisi âftâb olmuş kimisi
mâh-tâb olmuş
Ruñuñ mihrîyle eflâke çıkan
âhum şerârınıñ

mahv olup:

1. **mahv olup:-up**
Gazel 83
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yok olmak.

Mañv olup âşüb u gavgâ
fitne-i 'âlem uyur
Mest-i hÿvâb olup kaçan kim
ol büt-i fettân yatur

2. **mahv olup:-up**
Gazel 150
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yok olmak.

Mañv olup nağş-ı ğam u
ğuşşâ gide jeng-i elem
Kalb mir'âtı açılmaz seyr-i
rüy-ı sâdesüz

mâh-veş:

1. **mâh-veşüñ:-üñ**
Gazel 8
Mısra: 7
Ay gibi II sevgili.

Bürüdi gün yüzini ebr-i hağ
ol mâh-veşüñ
Tañ mı diñmezse gözüm yaşı
çü bārân-ı şitâ

mañzenü'l-esrâr:

1. **mañzenü'l-esrârdur:-dur**
Kaside 3
Mısra: 57
Sırlar mahzeni I
Nizami'nin aynı addaki mesnevisi.

Mañla 'u'l-envârdur yâ
Mañzenü'l-Esrârdur
Tağ'-ı vağğâduñ ki eş'aruñ
gören hayrân olur

2. **mañzenü'l-esrârdur:-dur**
Kaside 3
Mısra: 57
Sırlar hazinesi I
Nizami'nin eseri ('mañla 'u'l-envâr' paralelliğinde).

Mañla 'u'l-envârdur yâ
Mañzenü'l-Esrârdur
Tağ'-ı vağğâduñ ki eş'aruñ
gören hayrân olur

mañzün-ğab':

1. **mañzün-ğab':**
Gazel 172
Mısra: 1
Hüzün tabiatlı.

Leylî-i zülfüñ gören
mañzün-ğab'
Olur âşüfte olup Mecnün-ğab'

mâ'i:

1. **mâ'i:**
Gazel 164
Mısra: 8
Su rengi, mavi.

'Ağs-i berg-i gül ü nesrîn-ile
her cüy-i çemen
Bir gümüş mâ'i varağdur ki
zer-eğşân olmuş

2. **mâ'i:**
Gazel 198
Mısra: 6
Su rengi, mavi.

Nâr-ı behcetdür yanuñda ol
ğılâf-ı zer yağod
Kim ol âteşden çıkar mâ'i
duğândur hañçerüñ

3. **mâ'i:**
Terci-bend 1
Mısra: 20
Su rengi, mavi.

Urunup zer külâhını nergis
Geydi mâ'i kabâsını süsen

mâ'-i cârî:

1. **mâ'-i cârî:**
Gazel 384
Mısra: 22
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Akar su.

Boyu servüm 'Azîzî
görmeyelden
Ağar yaşum nitelim mâ'-i
cârî

mâ'-i cârîde:

1. **mâ'-i cârîde:-de**
Gazel 29
Mısra: 14
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Akar su.

Şi'r-i selîs ü nazm-ı dil-
cüyüñi gören der
Yokdur 'Azîzî mâ'-i cârîde
bu selâset

mā'-ı laṭîf:1. **mā'-ı laṭîf:****Gazel 79**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Latîf, hoş, güzel su.*

N'ola dersem o yâre Hızır-ı
şânî kahve-i nâbı
Hayât âbı gibi mā'-ı laṭîf ü
rûḥ-perverdür

mā'-i şâfi:1. **mā'-i şâfi:****Tarih 10**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Saf su.*

Dedi bir 'arîf o dem târîhini
Mā'-i şâfi mişl-i âb-ı selsebil

mā'il:1. **mā'ilin:-in****Gazel 90**

Mısra: 3

Meyilli, istekli, hevesli.

Ben saña mā'ilin dil ü
cândan evet senüñ
Meylüñ hemîşe ey gözi âhü
yabânedür

2. **mā'ildür:-dür****Gazel 98**

Mısra: 1

Meyilli, istekli, hevesli.

Kimi esrâra bu halkuñ kimi
afyona mā'ildür
Benüm gönlüm o ḥaṭṭ u ḥâl-i
'anber-güna mā'ildür

3. **mā'ildür:-dür****Gazel 98**

Mısra: 2

Meyilli, istekli, hevesli.

Kimi esrâra bu halkuñ kimi
afyona mā'ildür
Benüm gönlüm o ḥaṭṭ u ḥâl-i
'anber-güna mā'ildür

4. **mā'ildür:-dür****Gazel 98**

Mısra: 4

Meyilli, istekli, hevesli.

Görinür mi gözine gülşenüñ
serv-i ḥıramâni
Şu kim bâg-ı cihânda ol kad-
i mevzûna mā'ildür

5. **mā'ildür:-dür****Gazel 98**

Mısra: 6

Meyilli, istekli, hevesli.

Ruḥ-ı zerdüm görüp baña
nece meyl etmesün cânân
Ki ḥübân-ı zamâne şimdi hep
altuna mā'ildür

6. **mā'ildür:-dür****Gazel 98**

Mısra: 8

Meyilli, istekli, hevesli.

Çalup bir tîg ile kânün-ı
sînem ol şeh-i ḥübân
Dedi sultân-ı mülk-i ḥüsn
olan kânûna mā'ildür

7. **mā'ildür:-dür****Gazel 98**

Mısra: 10

Meyilli, istekli, hevesli.

'Azîzî gam yeme kaldum
deyü ḥâk-i mezelletde
Ki ehlüñ ṭâlî'i yokdur
zamâne dūna mā'ildür

8. **mā'ilüz:-üz****Gazel 144**

Mısra: 1

Meyilli, istekli, hevesli.

Biz o yârüñ dâne-i ḥâl-i
ruḥına mā'ilüz
Âdemüñ şulb oğlıyuz ḥaylice
merd-i kâyilüz

makâm:1. **makâmı:-ı****Gazel 116**

Mısra: 3

*Mekan, yer II**Durulacak yer, durak;*

*mertebe, derece; Klasik Türk
musikisinde bir müzik
parçası veya şarkının işleniş
biçimi.*

Hicâz-ı küyuñ olaldan
makâmı 'uşşâkuñ
'Irâk-ı nâlesinüñ evci
İşfahâne çıkar

maḳar duta:1. **maḳar duta:-a****Tesdis 3**

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Yer bulmak, yer
edinmek, mesken tutmak.*

Bâd-ı âhum duta göklerde
maḳar lâyıḳ mı
Vere gam âyine-i ḳalbe
keder lâyıḳ mı

maḳar edindi:1. **maḳar edindi:-di****Kaside 2**

Mısra: 61

Kelime Tipi: -

*Yurt, mesken edinmek,
yerleşmek.*

Şanuram şems ü kamer
ayasın edindi maḳar
Kamer-i sîm ile şems-i zerin
etdikçe şumar

maḳar kıлмаğa:1. **maḳar kıлмаğa:-mağ, -a****Kaside 2**

Mısra: 43

Kelime Tipi: -

*Yer tutumak, mesken
edinmek.*

Kamer ü şems maḳar
kıлмаğa ḥıfz u ezber
Kamerüñ levḫine bu maṭla'ı
şems etdi nigâr

maḳar oldı:1. **maḳar oldı:-dı****Mesnevi 1**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

*Karar kılınan yer,
uğrak yeri.*

Çün erüp nāgehān kaẓā vü
kader
Kulle-i heft saña oldı maqar

maqar olduğça:

1. **maqar olduğça:-duqça**

Gazel 109

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Karar kılınan yer,
uğrak yeri.*

Gülşen-i küy-ı nigārum baña
olduqça maqar
Ey raqīb-i ħar senüñ olsun
yerüñ dār-ı saqar

maqar tuta:

1. **maqar tuta:-a**

Kaside 1

Mısra: 92

Kelime Tipi: -

*Yer tutumak, mesken
edinmek.*

Bu kaşidem ki pür evşāf-ı
gül ü bülbüldür
Beñzer ol bāga tuta bülbül ü
gül anda maqar

maqar tutdı:

1. **maqar tutdı:-dı**

Gazel 72

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yer tutmak, yer
edinmek.*

Biri tahte's-serāyı mesken
edüp
Biri fevka'l-'alāda tutdı
maqar

2. **maqar tutdı:-dı**

Kaside 1

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yer tutmak, yer
edinmek.*

Bülbüle lāne-i la'l oldı
meger gonca-i gül
Tutdı bülbül ser-i şāh-ı gül-i
şüh üzre maqar

maqar tutmuşlar:

1. **maqar tutmuşlar:-mış, -
lar**

Lugaz 21

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yer tutmak, yer
edinmek.*

Ol nedür kim bir neçe şems ü
kamer
Cem' olup bir yere tutmuşlar
maqar

maqbul:

1. **maqbul:**

Gazel 44

Mısra: 10

Kabul olunmuş.

Nihāl-i kāmetine beñzesün
mi andan ol servüñ
'Azizî tütalum maqbül imiş
eşcārda şimşād

2. **maqbuli:-i**

Kaside 5

Mısra: 136

Kabul olunmuş.

'Azizî-i du'ā-güyuñ ki Mısr-ı
nazma mālīkdür
Olupdur Yūsuf-ı ma'nileri
maqbuli ihvānuñ

maqbul olmasun:

1. **maqbul olmasun:-ma, -
sun**

Gazel 60

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Beğenilip takdir
edilmek.*

Naḥl-i gülşen içre maqbül
olmasun mı nārven
Kim ħıramı ol nihāl-i nāz-
perverden alur

maqbul-i 'ālem olmasun:

1. **maqbul-i 'ālem**

olmasun:-ma, -sun

Gazel 94

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dünyada kabul görmek.

Nece maqbül-i 'ālem
olmasun ħüsn-i cihān-süzüñ
Cebmüñ āftāba ruḥlaruñ
mehtāba dönmişdür

maqbul-i cihān:

1. **maqbul-i cihān:**

Kaside 2

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

*Bütün herkesin sevmesi,
itibar etmesi.*

Şems-i ħüsn ü kamer-i luḥf-
ıla maqbül-i cihān
Şems-i 'ilm ü kamer-i ħilm-
ile meşhür-ı diyār

maqbul-i halk-ı 'ālem:

1. **maqbul-i halk-ı 'ālem:**

Kaside 5

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

*Älemdeki insanlar
tarafından kabul görülmek.*

N'ola maqbül-i halk-ı 'ālem
olsa ş'i'ri Nev'inüñ
Ki yok nev'-i beşerde mişli
nazmı-y-ıla o ħanuñ

**maqbul-i züleyhā-yı
zamāne:**

1. **maqbul-i züleyhā-yı
zamāne:**

Gazel 372

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Zamanın kabul edilmiş
Züleyha'sı.*

Ey hüsn ile maqbül-i
Züleyhâ-yı zamâne
V'ey Yüsuf-ı Ya'küb-ı dil ü
cân-ı 'Azîzî

mağdem:

1. **mağdemüñ:-üñ**
Mesnevi 1
Mısra: 12
Gelme, Ayak basma.

Rûhı yok bir beden idi ammâ
Mağdemüñ kıldı kal'ayı ihyâ

2. **mağdeminden:-i, -n, -den**
Lugaz 4
Mısra: 3
Gelme, geliş.

Mağdeminden kesb eder
'âlem şafâ
Gülşen anuñla esendür
dâyimâ

mağsüd:

1. **mağsüdüñ:-uñ**
Tarih 20
Mısra: 4
Istenilen şey, istek.

Mîr-i mîrânı olup Sultân
Murâduñ 'an karîb
Vere mağsüdüñ murâd üzre
Hudâ-yı Lem-yezel

mâl:

1. **mâl:**
Gazel 82
Mısra: 6
Mal, mülk, varlık.

Dil dehân u kâmet ü zülfüñ
hayâliyle şehâ
Beñzer ol vîrâneye kim mâl
mâl-Â-mâldür

2. **mâl:**
Gazel 112
Mısra: 2
Mal, mülk, varlık.

Gam-ı la'lüñ ki rûhum mâye-
i genc-i revândandur
Anı dilde nihân etdüğüm ol
kim mâl cândandur

3. **mâl:**
Gazel 120
Mısra: 4
Mal, mülk, varlık.

Hâne-i dil kim gam-ı
'işkuñla mâl-Â-mâldür
Beñzer ol vîrân sarâya
k'anda medfün mâl var

4. **mâl:-ı**
Gazel 220
Mısra: 6
Mal, mülk, varlık.

'Aşikuñ göz yaşıdır mâl ü
menâli çün kim
Dökeyin yolına ol mâli
Mehemmed Şâhuñ

5. **mâl:-ı**
Müseddes 3
Mısra: 22
Mal, mülk, varlık.

Cihânuñ manşıb u câhın
edânî eyleyüp yağmâ
Yıgarlar mâli 'ibret almayup
Kâründan aşlâ

mâl u câhına:

1. **mâl u câhına:-ı, -n, -a**
Gazel 6
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Mal ve makam.

Şakın meyl etme dünyânuñ
'Azîzî mâl u câhına
Demesünler saña Kârün gibi
tâ kim sever dünyâ

mâl u manşıb:

1. **mâl u manşıb:**
Müseddes 3
Mısra: 27
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Mülk ve makam.

Elinde mâl u manşıb
olmayanüñ hürmeti yokdur
Nece hürmet direm miqdârı
kadr ü kıymeti yokdur

mâl u menâli:

1. **mâl ü menâli:-i**
Gazel 220
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Bir kimsenin sâhip
olduğu her şey, mal mülk,
servet.*

'Aşikuñ göz yaşıdır mâl ü
menâli çün kim
Dökeyin yolına ol mâli
Mehemmed Şâhuñ

2. **mâl u menâli:-ı**
Kıt'a 21
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Bir kimsenin sâhip
olduğu her şey, mal mülk,
servet.*

Evlînuñ yoğ-ısa bir dirhem ü
dînârı eger
Ergenüñ mâl u menâli çoğ-
ısa her ne kadar

mâl ü menâlüm:

1. **mâl ü menâlüm:-üm**
Gazel 70
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Bir kimsenin sâhip
olduğu her şey, mal mülk,
servet.*

Gözüm pür nukre-i eşk-ile
cânâ hoşça hâlüm var
Şeh-i 'işkam hazînemde neç
mâl ü menâlüm var

mâl ü mülki:

1. **mâl ü mülki:-i**
Tarih 2
Mısra: 12
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Mal mülk il dünyalıklar.

Bozulup erkân-ı dīvânı kamu
Mâl ü mülki cümleden oldu
hebâ

mâl-â-mâl:**1. mâl-â-mâldür:-dür**

Gazel 82

Mısra: 6

*Dopdolu, çok dolu,
lebâleb, ağzına kadar dolu.*

Dil dehân u kâmet ü zülfüñ
hayâliyle şehâ
Beñzer ol vîrâneye kim mâl
mâl-Â-mâldür

2. mâl-â-mâldür:-dür

Gazel 120

Mısra: 3

*Dopdolu, çok dolu,
lebâleb, ağzına kadar dolu.*

Hâne-i dil kim gam-ı
'ışkuñla mâl-Â-mâldür
Beñzer ol vîrân sarāya
k'anda medfün mâl var

3. mâl-â-mâldür:-dür

Matla 16

Mısra: 2

*Dopdolu, çok dolu,
lebâleb, ağzına kadar dolu.*

Ruḥlaruñ fikriyle çeşmüm
kim pür-eşk-i aldır
Şîşedür kim âb-ı gül-gün ile
mâl-Â-mâldür

mâlik:**1. mâlikdür:-dür**

Kaside 5

Mısra: 135

Padişah, hükümdar.

'Azîzi-i du 'â-güyuñ ki Mısr-ı
nazma mâlikdür
Olupdur Yûsuf-ı ma'nîleri
maḳbûli ihvânuñ

2. mâlik:

Gazel 12

Mısra: 2

*Bir şeye sahip olan
kimse, sahip.*

Nuḳûd-ı cânüm u 'ömrüm
benüm cânânuñ olsun hep
Neye mâlik isem dünyâda ol
sultânuñ olsun hep

3. mâlik:

Gazel 215

Mısra: 9

*Bir şeye sahip olan
kimse, sahip.*

Melâḫat Mısrına mâlik
güzeller çok durur ammâ
'Azîzi görmedüm ben ol şeh-
i Yûsuf-likâdan yeg

4. mâlik:

Kıt'a 2

Mısra: 3

*Bir şeye sahip olan
kimse, sahip.*

Degülem ḫabbeye mâlik ki
deynüm
Edâ edüp erem râḫat-serāya

5. mâlik:

Tarih 6

Mısra: 6

Mülkün sahibi II Allah.

'Azîz-i Mısr 'izzet edüp âña
Müyesser ede Mâlik 'ömr-i
sermed

mâlik olmaz:**1. mâlik olmaz:-maz**

Gazel 339

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sahip olmak II

kavuşmak, erişmek.

Her kim yolında varın
vermezse çün Züleyḫâ
Olmaz 'Azîzi mâlik ol
Yûsuf-ı zamâne

mâlik olsa:**1. mâlik olsa:-sa**

Kaside 4

Mısra: 30

Kelime Tipi: -
Sahip olmak.

Şâhid-i ḫulḳı gibi olmaya
ḫalk içre 'azîz
Mâh-ı Ken'ân gibi mâlik
olsa ḫüsn ü âna şem'

mâlikî:**1. mâlikîyem:-y, -em**

Gazel 100

Mısra: 2

Sahib II Maliki

mezhebine mensup olanlar.

Mülk-i gamda cüy-ı eşk-i
çeşmümi yem şandılar
Ol yem içre bendeñüz bir
Mâlikîyem şandılar

mâlik-i dînâruz:**1. mâlik-i dînâruz:-uz**

Gazel 138

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Basralı velilerden Ebû

Yahyâ Malik b. Dinar.

Gençliğini zenginlikle

geçirdikten sonra bütün

malını terk edip ömrünü

Allah yolunda geçirmiştir. II.

para sahibi.

Çehre-zerd olduḡ-ısa zer gibi
ḫor görme bizi
Reh-i 'ışk içre begüm Mâlik-
i Dînâruz biz

mâlik-i milk-i belâyam:**1. mâlik-i milk-i belâyam:-y, -am**

y, -am

Gazel 246

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bela mülkünün sahibi.

Mâlik-i milk-i belâyam olsa
ey şeh yaraşur
Şu'le-i süz-ı dilüm egnümde
zerrîn-ḫil'atüm

mâlik-i milk-i süleymân:

1. **mālik-i milk-i süleymān:****Gazel 217**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Süleyman mülkünün sahibi.*

Mālik-i milk-i Süleymān da
olursañ şāhum
Mūr-veş taht-ı şerādur yine
āhır yerüñ

ma'mūr:1. **ma'mūr:****Gazel 183**

Mısra: 7

Bayındır, imar edilmiş.

Hāne-i dil seng-i cevri-yār
ile ma'mūr iken
Erişüp bār-ı ğamıyla kıldı
vīrān ayrılık

2. **ma'mürsın:-sın****Müseddes 1**

Mısra: 34

Bayındır, imar edilmiş.

Kāmil-i ehl-i hünersin
münşi-i menşürsın
Beyt-i ma'mūruñ gibi her
vech ile ma'mürsın

ma'mūr etseñ:1. **ma'mūr etseñ:-se, -ñ****Matla 24**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gelişip güzelleşmiş,
bayındır duruma gelmiş II
şenlikli hāle gelmiş.*

Dil-i mahzūnumı vaşluñla
mesrūr etseñ olmaz mı
O zulm ile yıkılmış beyti
ma'mūr etseñ olmaz mı

ma'mūr ola:1. **ma'mūr ola:-a****Mesnevi 1**

Mısra: 90

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gelişip güzelleşmek.*

Kalb-i mü'min gibi olup pür-
nūr

Ola cāmī' çerāğ ile ma'mūr

ma'nā:1. **ma'nā:****Gazel 172**

Mısra: 7

*Kelimenin, kelâmın
delâlet ettiği şey, meş'ar
olduğu sûret-i zihniyye: Bu
beytin manası pek vazıhtır.
Anlam.*

Neçe ma'nā gevherin izhār
eder

Taşsa ger cüş eyleyüp
Ceyhün-tab'

mānend:1. **mānend:****Gazel 151**

Mısra: 8

Benzer.

La'l-i lebüne yākūt dersem
olur ammā kim
Dendānlaruña mānend bir
dürr-i 'Aden bitmez

2. **mānend:****Kaside 1**

Mısra: 98

Benzer.

Gerçi vardur o gülüñ bülbül-i
meddāhı hezār
LİK yok ol güli ben bülbüli
mānend öger

3. **mānend:****Kaside 5**

Mısra: 129

Benzer.

Fedāyī Beg ki yokdur hūsn ü
hulk-ıla aña mānend
Sürür-ı sīne nūr-ı dīdesidür
nesl-i insānuñ

mānend-i 'ases:1. **mānend-i 'ases:****Gazel 152**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gece bekçisinin
benzeri.*

Pāsbān-ı şehir-i 'ışkuñ
olmasa mäh-ı felek
Her gece küyüñ tolanmaz idi
mānend-i 'ases

mānend-i āteş-i sūzān:1. **mānend-i āteş-i sūzān:****Mesnevi 1**

Mısra: 74

Kelime Tipi: -

Yakıcı ateş gibi.

Rüz-ı mahşerde mihr-i nūr-
eşşān
Ki ola mānend-i āteş-i sūzān

mānend-i deryā kıł:1. **mānend-i deryā kıł:****Gazel 232**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Deniz gibi kılmak.*

O mūr-i baħr-i hūsn ey dil
gele şāyed temāşāya
Akıdıp seyl-i eşk-i çeşmüñi
mānend-i deryā kıł

mānend-i ebr:1. **mānend-i ebr:****Gazel 13**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Bulut gibi.*

Nār-ı rüy-ı yārdan ihrāk
ederdi āftāb
Dūd-ı āhum olmasa mānend-
i ebr aña hiçāb

2. **mānend-i ebr:****Gazel 127**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade*Bulut gibi.*

Vādi-i 'ışka düşen mānend-i
ebr ağlar yürür
Gözleriniñ kanlu yaşı seyl
olup çağlar yürür

mānend-i ebyaz:**1. mānend-i ebyaz:****Lugaz 21**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Bembeyaz gibi.*

Reng-i ruhsarı kiminüñ āb-
gün
Kiminüñ mānend-i ebyaz
verd-i ter

**mānend-i eşk-i dide vü
cür'a:****1. mānend-i eşk-i dide vü
cür'a:****Gazel 228**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Şarabın son yudumu ve
gözdeki gözyaşı gibi.*

Bezm-i vişāl-i yāre erem
derseñ ey göñül
Mānend-i eşk-i dide vü cür'a
dökül şaçıl

mānend-i gönca:**1. mānend-i gönca:****Gazel 137**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gonca gibi.*

Açıl mānend-i gönca gül şen
ol dehrüñ yüzi gülsün
Eger sen bil ki şen olmayasın
rüy-ı cihān gülmez

mānend-i hāle:**1. mānend-i hāle:****Gazel 40**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Ay ağılı gibi.

İhāta eylemiş mānend-i hāle
hatt-ı şeb-rengüñ
Melāhat āsmānına meh-i
ğarrā mıdır ol ruñ

mānend-i kıays:**1. mānend-i kıays:****Gazel 29**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Kays gibi, Mecnûn gibi
(Leylâ vü Mecnûn
hikâyesinin erkek kahramanı
olan Mecnûn-ı Amiri'nin asıl
adı).*

Rāz-ı nihān-ı 'ışkuñ fāş
eyleyüp cihāna
Mānend-i Kıays ey dil gel
eyleme sefāhet

mānend-i keh-rübā:**1. mānend-i keh-rübā:****Gazel 107**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Kehrûba gibi.

Seyl-āb-ı eşk-i çeşmüm
tonup qalılmaz oldı
Gönlüm gözüm kapaldan
mānend-i keh-rübā yār

mānend-i küh-ken:**1. mānend-i küh-ken:****Gazel 90**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Dağı kazan, delen gibi
II Ferhat gibi.*

Düşse 'aceb mi dillere
mānend-i küh-ken
Meyli kimüñ ki bir büt-i
şîrin-zebānedür

mānend-i mäh:**1. mānend-i mäh:****Kaside 4**

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

Ay gibi.

Pür-ziyā eylerdi rüy-ı 'ālemi
mānend-i mäh
Düşse mazhar nür-ı eltäfuñ
gibi ihsāna şem'

mānend-i murğ-ı bismil:**1. mānend-i murğ-ı bismil:****Gazel 160**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Boğazı kesilmiş kuş
gibi.*

Nār-ı mahabbet ile gam
tābesinde 'aşık
Mānend-i murğ-ı bismil
biryān olur gidermiş

mānend-i serv:**1. mānend-i serv:****Gazel 274**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Servi gibi.*

Neçe bir baña ser-keşlik ede
mānend-i serv ol yār
Umaram bād-ı āhumla anı ey
dil egem bir gün

mānend-i siper:**1. mānend-i siper:****Gazel 110**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Kalkana benzer.

Qılıcuñdan şu ki yüz
döndüre mānend-i siper
'Göreyin tığ-i nedāmetle teni
ola si per

mānend-i top:**1. mānend-i top:****Gazel 236**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Top gibi.*

Başımı tîğ-i cefâ-y-ile kesüp
mânend-i top
Rezmgâh-ı 'ışkuñ içre hâke
galtân etmegil

mânend-i tûc:

1. **mânend-i tûc:**

Gazel 34

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Tunç madeni gibi.

Reg degüldür görinen bir bir
çıkâr düd-ı kebûd
Cism-i zerdüm nâr-ı gamla
eriyüp mânend-i tûc

mânend-i tûfân edüp:

1. **mânend-i tûfân edüp:-üp**

Gazel 183

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Tufan gibi etmek.

Gözlerüm yaşın edüp
mânend-i tûfân ayrılık
Kıldı dil murğın tenür-ı
tende biryân ayrılık

mânend-i yediķulle:

1. **mânend-i yediķulle:**

Gazel 189

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yedikule gibi.

Rif'atüñ şehrinde mânend-i
Yediķulle şehâ
Âsmân-ı heft-peyker bir
hişâruñdur senüñ

mânend-i zer-kemer:

1. **mânend-i zer-kemer:**

Gazel 285

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Altın kemer gibi.

İnce belini kuçmağa
mânend-i zer-kemer

Deyr-i cihânda bir büt-i
sîmîn-ber isterin

mânî:

1. **mânî:**

Mesnevi 1

Mısra: 49

*Meşhur Çinli nakkaşın
adıdır. Behram Şâpûr
zamanında İran'a gelip
Zerdüşt ve İsâ dinleri
halitası olan batıl mezhebini
neşre başlamış olduğundan
idam olunmuştur. "Erteng",
Erjeng" adlı eserleri
meşhurdur.*

Görse bu kâlıyı eger Mânî
Naķşınıñ olur idi hayrânı

ma'ni-i eş'âr-ı renginüñ:

1. **ma'ni-i eş'âr-ı**

renginüñ:-üñ

Gazel 223

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Renkli şiirinin manası II
akıcı şiirinin manası.*

Ma'ni-i eş'âr-ı renginüñ
'Azîzî der gören
Nazm-ı sâdeñ 'aynıdır şi'r-i
Hayâlî naķşınıñ

manşib:

1. **manşibını:-ı, -n, -ı**

Gazel 259

Mısra: 5

Makam, rütbe, derece.

N'eylesün manşibını şâh-ı
cihânuñ aña kim
İşigün hıdmetidür câh benüm
sulţânım

2. **manşiba:-a**

Tarih 4

Mısra: 5

Makam, rütbe, derece.

Ķadem başduñ bu 'âlî
manşiba çün
Düşüp zıll-i Ķudâ luţfına
mażhar

manşib oldu:

1. **manşib oldu:-dı**

Tarih 13

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Derece, rütbe, makam
olmak.*

Bu manşib oldu çün saña
efendi cânib-i Ķaķdan
Bir eksükli dedi târiħ câh-ı
tevlıyet Ķaķkuñ

manşib u câhın:

1. **manşib u câhın:-ın**

Müseddes 3

Mısra: 21

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Makam mevki.

Cihânuñ manşib u câhın
edânî eyleyüp yağmâ
Yıgarlar mâlı 'ibret almayup
Ķârûndan aşlâ

manşib u rıyâset:

1. **manşib u rıyâset:**

Gazel 285

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Makam ve reislik.

El manşib u rıyâset umar
eşigünde ben
Siz şeh-r-yâra hıdmet için bir
yer isterin

manşib-ı 'âlîye:

1. **manşib-ı 'âlîye:-y, -e**

Tarih 26

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yüksek makam.

Dedi bu manşib-ı 'âlîye
'Azîzî târiħ
Ayuñ on dördü gibi oldu
ziyâde baħtuñ

mansür:**1. mansür:****Gazel 35**

Mısra: 5

Mansur İran'ın Tûr kasabasında doğdu (M. 857). Genç yaşta tasavvuf yoluna intisap etti. Civar coğrafyalarda İslam'ı yaymaya çalıştı. Hallac lakabı ona, bir dostunun hallâc dükkanındaki işleri bir parmak hareketiyle düzenlemesi neticesinde verilir. Tasavvuf yolunda katettiği mesafeler sonrası fenaî 'llaha ulaştı ve "Ene'l-Hak" (ben Hakk'im) demeye başladı. Bu sözünden dolayı hapse atıldı ve sekiz yıl zindan hayatı yaşadı. Sekiz yıl sonra katline hüküm verildi ve darağacına çekilerek idam edildi. Ölümünden günümüze kadar Hallac-ı Mansur ile ilgili pek çok menkıbe üretilir. Özellikle tasavvuf çevrelerinde Hallac-ı Mansur, Allah aşkı ve inancı uğruna ölümü göze alabilme kararlılığını sembolize etmektedir. Şiirlerde çoğunlukla darağacı ve ene'l-hak kelimeleri ile beraber kullanılır. Yer yer Hallac-ı Mansur ile ilgili oluşturulan menkıbelere göndermede bulunulur.

Sırr-ı 'ışkı hâlka fâş etmezdi
Manşür olmasa
Sinede esrâr-ı ışkı şaklamak
her bâr güç

2. mansür:**Gazel 155**

Mısra: 3

Mansur İran'ın Tûr kasabasında doğdu (M. 857). Genç yaşta tasavvuf yoluna intisap etti. Civar coğrafyalarda İslam'ı yaymaya çalıştı. Hallac lakabı ona, bir dostunun hallâc dükkanındaki işleri

bir parmak hareketiyle düzenlemesi neticesinde verilir. Tasavvuf yolunda katettiği mesafeler sonrası fenaî 'llaha ulaştı ve "Ene'l-Hak" (ben Hakk'im) demeye başladı. Bu sözünden dolayı hapse atıldı ve sekiz yıl zindan hayatı yaşadı. Sekiz yıl sonra katline hüküm verildi ve darağacına çekilerek idam edildi. Ölümünden günümüze kadar Hallac-ı Mansur ile ilgili pek çok menkıbe üretilir. Özellikle tasavvuf çevrelerinde Hallac-ı Mansur, Allah aşkı ve inancı uğruna ölümü göze alabilme kararlılığını sembolize etmektedir. Şiirlerde çoğunlukla darağacı ve ene'l-hak kelimeleri ile beraber kullanılır. Yer yer Hallac-ı Mansur ile ilgili oluşturulan menkıbelere göndermede bulunulur.

Terk edüp 'ışk-ıla Bağdâd-ı
vücüdün Manşür
Mülk-i bâkiye erüp cîsr-i
fenâdan geçmiş

3. mansür:**Gazel 299**

Mısra: 6

Mansur İran'ın Tûr kasabasında doğdu (M. 857). Genç yaşta tasavvuf yoluna intisap etti. Civar coğrafyalarda İslam'ı yaymaya çalıştı. Hallac lakabı ona, bir dostunun hallâc dükkanındaki işleri bir parmak hareketiyle düzenlemesi neticesinde verilir. Tasavvuf yolunda katettiği mesafeler sonrası fenaî 'llaha ulaştı ve "Ene'l-Hak" (ben Hakk'im) demeye başladı. Bu sözünden dolayı hapse atıldı ve sekiz yıl zindan hayatı yaşadı. Sekiz yıl sonra katline hüküm verildi ve darağacına çekilerek idam edildi. Ölümünden günümüze kadar Hallac-ı Mansur ile ilgili pek

çok menkıbe üretilir. Özellikle tasavvuf çevrelerinde Hallac-ı Mansur, Allah aşkı ve inancı uğruna ölümü göze alabilme kararlılığını sembolize etmektedir. Şiirlerde çoğunlukla darağacı ve ene'l-hak kelimeleri ile beraber kullanılır. Yer yer Hallac-ı Mansur ile ilgili oluşturulan menkıbelere göndermede bulunulur.

Bu beyt-i hasb-i hâli vird-i
zebân ederdi
Rakş eyleyüp giderken
Manşür dâra karşı

mansür-ı dil:**1. mansür-ı dil:****Gazel 318**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Gönül Mansur'u.

Şeb erüp el-vedâ' etdükcü
seyr-i küy-ı dildâra
Aşılmağa gider gibi gider
Manşür-ı dil dâra

mansür-veş:**1. mansür-veş:****Gazel 219**

Mısra: 8

Mansur gibi.

Ben hevâ-yı zülf-i
müşkînüñden el çekmem
senüñ
Sen beni Manşür-veş
'ömrüm gerekse dâra çek

2. mansür-veş:**Gazel 376**

Mısra: 4

Mansur gibi.

Olmadı meydân-ı 'ışk içre
bugün sâbit-kadem
Olmayan Manşür-veş dâr-ı
fenâ ser-geştesi

mañtıkü't-tayr:

1. **mañtıkı'ı-tayr:-ı-in****Kaside 1**

Mısra: 31

Feridüddin-i Attar'ın meşhur mesnevisi | Kuş dili.

Mañtıkı'ı-tayr oğur bülbüle
gül 'Attārı
Bülbüle tabla-i pür-ıtrın
açup gül yer yer

manzür:1. **manzürı:-ı****Gazel 294**

Mısra: 9

Gözde olan, görülen.

O şehüñ olmadı manzürı
'Azizî gerçi
Kıldı pür gevher ile çeşm-i
güher-bār etegin

mār:1. **māruñ:-uñ****Gazel 341**

Mısra: 8

Yılan.

Zülfî yāruñ la'lin özlerse haçı
hālın n'ola
Meyli māruñ şiredür mūruñ
hemşe çineye

2. **mār:****Kaside 3**

Mısra: 10

Yılan.

Genc-i ruhsāruñda zülfüñ
bilmezın ne sihr eder
Kim anuñ her tārı mār u mārı
bir şu'bān olur

3. **mārı:-ı****Kaside 3**

Mısra: 10

Yılan.

Genc-i ruhsāruñda zülfüñ
bilmezın ne sihr eder
Kim anuñ her tārı mār u mārı
bir şu'bān olur

4. **mārı:-ı****Kaside 3**

Mısra: 10

Yılan.

Genc-i ruhsāruñda zülfüñ
bilmezın ne sihr eder
Kim anuñ her tārı mār u mārı
bir şu'bān olur

ma'rifet:1. **ma'rifet:****Kıt'a 1**

Mısra: 12

Marifet, hüner.

Sözlerüm güş eden pesend
eyler
Ma'rifet kāmı içre bir
güherem

2. **ma'rifet:****Müseddes 1**

Mısra: 26

Marifet, hüner.

Gelmedi zātuñ gibi dünyāya
bir şāhib-kemāl
Ma'rifet bābında bī-
mānendsin ey nīkū-ıışāl

ma'rifet ehli:1. **ma'rifet ehli:****Müseddes 3**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Marifet sahibi.*

Cihānda ma'rifet ehli olanlar
bulmayup vüs'at
Çeker bār-ı belā-yile neçe
dürlü gam-ı kıllit

mariz-i 'ışk-ı yāram:1. **mariz-i 'ışk-ı yāram:-am****Gazel 304**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sevgilinin aşk hastası II**âşık.*

Ben mariz-i 'ışk-ı yāram çek
elüñ benden tabīb
Yoğ durur emüñ senüñ bu
derde dermān etmede

mār-peyker:1. **mār-peyker:****Gazel 83**

Mısra: 11

Yılan görünüşlü.

Mār-peyker zülfüñi
haddünde cānā der gören
Bāliş-i gül-berg-i rengin üzre
bir şu'bān yatur

ma'ruf:1. **ma'ruf:****Gazel 72**

Mısra: 5

Bilinen, belli, mālüm.

Cām-ı la'lüñ ölümlüsi
ma'ruf
Bezm-i 'ālemde yoğ gibi sağ
er

māruti:1. **māruti:****Gazel 358**

Mısra: 2

*Arkadaşı Harut ile
birlikte sihir yaptığı için
Babil'de bir kuyuya
hapsedilen ve kıyamete
kadar orada kalacak olan
melek.*

Zülf-i ruhsārı çeküp bende
neçe Hāruti
Şaldı çāh-ı gama hāl-i zeçanı
Māruti

ma'sük:1. **ma'sükı:-ı****Gazel 294**

Mısra: 3

Sevilen II sevgili.

Ne gam ol 'āşıka ma'sükı
vefādār olıcak
Gam añadur ki tuta yār-ı
cefākār etegin

māt edersin:1. **māt edersin:-er, -sin****Gazel 40**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yenmek, mağlup etmek
II satranç oyununda yenmek.*

Felek naʿında mâhı mât
edersin ‘arz-ı hüsn etseñ
Güzeller şâhı hürşîd-i cihân-
ârâ midur ol ruḥ

mât eyler:

1. **mât eyler:-r**

Kaside 2

Mısra: 47

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yenmek, mağlup etmek;
kendine aşık etmek.*

Ḳameri hüsn ile mât eyler
iken şems-i felek
Naʿ-ı gerdünda ḳamer
eyledi şemsi ruḥ-ı yâr

mâ-takaddem:

1. **mâ-takaddemden:-den**

Gazel 269

Mısra: 10

Geçmiş zaman,

önceleri.

‘Azîzî bir cefâ-hüyı bulup
sevmiş yine ol yâr
Kişi etgüğünü bulur meşeldür
mâ-takaddemden

maṭbah:

1. **maṭbahına:-ı, -n, -a**

Kıt'a 22

Mısra: 1

Mutfak.

Rif'atüñ maṭbahına mihr-i
felek
Yaraşur olsa pür-şafâ muşluk

maṭbah-ı dehr:

1. **maṭbah-ı dehr:**

Gazel 20

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dünya mutfağı.

Gam yedigüm bu maṭbah-ı
dehr içre kim benüm
Ḥvân-ı vişâl-i yâr baña
olmadı naşîb

maṭbah-ı sînem:

1. **maṭbah-ı sînem:-m**

Gazel 249

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sine mutfağı II gönül.

Devlet-i ‘ışkuñda yokdur
ihtiyâcum ni‘mete
Maṭbah-ı sînem Ḥalîlüm
toṭoludur ḥvân-ı gam

mâtem edüp:

1. **mâtem edüp:-üp**

Gazel 3

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yas tutmak.

Yine hünî gözün ‘aşık mı
öldürdi edüp mâtem
Siyehler geymiş ol gîsü-yı
‘anber-bâr ser-tâ-pâ

2. **mâtem edüp:-üp**

Gazel 45

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yas tutmak.

Bir meh-likâdan ayru
düşüpdür meger ki çarḥ
Geydi ‘Azîzî mâtem edüp
egnine kebüd

mâtem-serâ:

1. **mâtem-serâdur:-dur**

Gazel 125

Mısra: 1

*Matem terennüm eden,
matem söyleyen.*

Cihân mâtem-serâdur bunda
kim gelse hemân ağlar
Bir iki gün gülerse yañılıp
neçe zamân ağlar

mâtem-zede olupdur:

1. **mâtem-zede olupdur:-up,
-dur**

Gazel 288

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yaslı, yasa tutulmuş
olmak.*

Pîre Zâl-i dehr olupdur ya
meger mâtem-zede
Ki eyledi vech-i ‘abûsî üzre
nâḥunla nişân

maṭla’:

1. **maṭla’ından:-ı, -n, -dan**

Gazel 355

Mısra: 9

*Doğuş yeri II Şüirin
(gazel, kaside gibi) ilk beyiti.*

‘Azîzî maṭla’ından mihrî
şandum ‘arz-ı hüsn eyler
Der-i ‘izzet-me‘âbın şubḥ-
dem kim ol ḳamer açdı

maṭla’-ı hûbı:

1. **maṭla’-ı hûbı:-ı**

Terci-bend 1

Mısra: 57

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Güzel matla ve dikkat
çekici mazmun.*

Güle karşı bu maṭla’-ı hûbı
Dedi hoş şavt ile ‘Azîzî-vâr

maṭla’-ı hürşiddür:

1. **maṭla’-ı hürşiddür:-dür**

Gazel 61

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Güneşin doğuşu.

Maṭla’-ı hürşiddür dersem
‘Azîzî tañ degül
Ol der-i devlet-me‘âba kim o
meh andan çıkar

maṭla’-ı meh-veş:

1. **maṭla´-ı meh-veş:****Kaside 3**

Mısra: 64

Kelime Tipi: -

Ay gibi doğan.

Medḥ-i zātuñ etmege her geh
ki ağāz eylesem
Gün gibi bu maṭla´-ı meh-
veş dile lem´ān olur

2. **maṭla´-ı meh-veş:****Kaside 3**

Mısra: 64

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ay gibi doğan.*

Medḥ-i zātuñ etmege her geh
ki ağāz eylesem
Gün gibi bu maṭla´-ı meh-
veş dile lem´ān olur

maṭla´-ı pür-sūzi:1. **maṭla´-ı pür-sūzi:-ı****Kaside 4**

Mısra: 50

Kelime Tipi: -

*Çok yanık (etkileyici)
giriş beyiti.*

Zerle bir tūmār-ı sīmīn üzre
taḥrīr eyleyüp
Okudu bu maṭla´-ı pür-sūzi
yana yana şem´

maṭla´ı şems:1. **maṭla´ı şems:****Kaside 2**

Mısra: 44

Kelime Tipi: -

*Güneş gibi aydınlık
matla II Güneşin doğuş yeri.*

Ḳamer ü şems maḳar
kılmağa ḥıfz u ezber
Ḳamerūñ levḥine bu maṭla´ı
şems etdi nigār

maṭla´u´l-envār:1. **maṭla´u´l-envārdur:-dur****Kaside 3**

Mısra: 57

Nurların ortaya

*çıkması. Hüsrev-i
Dihlevi'nin eseri.*

Maṭla´u´l-envārdur yā
Maḥzenü´l-Esrārdur
Ṭab´-ı vaḳḳāduñ ki eş´aruñ
gören ḥayrān olur

maṭla´u´l-envārdur:1. **maṭla´u´l-envārdur:****Kaside 3**

Mısra: 57

*Nurun doğuşu. Hüsrev-i
Dihlevi'nin eseri.*

Maṭla´u´l-envārdur yā
Maḥzenü´l-Esrārdur
Ṭab´-ı vaḳḳāduñ ki eş´aruñ
gören ḥayrān olur

maṭlūbı:1. **maṭlūbı:****Kaside 1**

Mısra: 38

*Talep olunan, istenilen
şey, maksut.*

Bülbül olmazdı gülüñ
vaşlıña t̄alib rāğib
Bülbülün olmasa maṭlūbı
gül-i meh-peyker

**māye-i genc-i
revāndandur:**1. **māye-i genc-i****revāndandur:-dan, -dur****Gazel 112**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Giden hazinenin
cevheri.*

Ġam-ı la´lūñ ki rūḥum māye-
i genc-i revāndandur
Anı dilde nihān etdügüm ol
kim māl cāndandur

māyil:1. **māyil:****Gazel 73**

Mısra: 9

Meyl eden.

Yine bir şî´re māyil dil-rübā
sevdüm ´Azizî-veş
Nece olur söylemek şimden
gerü eş´arı görsünler

2. **māyil:****Gazel 130**

Mısra: 9

Meyl eden.

Yine bir şî´re māyil dilberî
sevdüm ´Azizî-veş
Nic´olur söylemek
şimdengerü eş´arı görsünler

3. **māyilüz:-üz****Gazel 143**

Mısra: 1

Meyl eden.

Biz ki sākī būs-ı la´l-i cān-
fezāya māyilüz
Ehl-i zevḳuz nūş-ı cām-ı dil-
küşāya māyilüz

4. **māyilüz:-üz****Gazel 143**

Mısra: 2

Meyl eden.

Biz ki sākī būs-ı la´l-i cān-
fezāya māyilüz
Ehl-i zevḳuz nūş-ı cām-ı dil-
küşāya māyilüz

5. **māyilüz:-üz****Gazel 143**

Mısra: 4

Meyl eden.

Meclis içre ayağūñ
öpdügümüz ma´zūr tūt
Kim bilürsin sākīyā biz būs-ı
pāya māyilüz

6. **māyilüz:-üz****Gazel 143**

Mısra: 6

Meyl eden.

Cān şurāḥī ḳulḳulın dil şavt-ı
nāy özler müdām
Cām-veş rengin edā vü ḥoş
şadāya māyilüz

7. **māyilüz:-üz****Gazel 143**

Mısra: 8
Meyl eden.

Na'ralar urduğumuz küyünda
cânānuñ bu kim
Mest-i bî-pervā-yı 'ışkuz hūy
u hāya māyilüz

8. **māyilüz:-üz**
Gazel 143
Mısra: 10
Meyl eden.

Bulduğumuzu 'Azīzī sevmek
ister göñlümüz
Haq budur kim gördüğümüz
dil-rübāya māyilüz

9. **māyilsin:-sin**
Matla 33
Mısra: 1
Meyl eden.

Hevā-yı dāne-i hāl-i ruḥ-ı
dil-dāra māyilsin
Atañ ādemdür ey göñlüm
anuñ-çün merd-i kâbilsin

māyil olan:

1. **māyil olan:-an**
Gazel 314
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Meyletmek.

Haddüñe māyil olan baqmaz
semenden cānibe
Ḥaṭṭuña kāyil olan varmaz
çemenden cānibe

māyil oldılar:

1. **māyil oldılar:-dı, -lar**
Gazel 58
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Meyletmek.

Dehrüñ şular ki zinetine
māyil oldılar
Dünyāda kim cehennemi
cennet edindiler

māyil olmasun:

1. **māyil olmasun:-ma, -sun**
Gazel 17
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Meyletmek.

Nece māyil olmasun dil
görmege anı müdām
'Arız-ı rengin-i yarüñ hüsün ü
ānidur şarāb

māyil olmaz:

1. **māyil olmaz:-maz**
Gazel 51
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Meyletmek.

Māyil olmaz zen-i dünyāya
'Azīzī dil-i pāk
Çü mekes cıfeye qonmaz şu
ki arı geçinür

māyil olsa:

1. **māyil olsa:-sa**
Gazel 341
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Meyletmek.

N'ola māyil olsa mihr ü mäh
o sīmīn-sīneye
Mağribiler ṭālib ü rāğīb olur
gencineye

māyil olup:

1. **māyil olup:-up**
Gazel 101
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Meyletmek.

Saña düşer mi bu kim
gördüğüñe māyil olup
'İşmetüñ dāmenini elleye her
ān eller

māyil olurdu:

1. **māyil olurdu:-ur, -dı**
Muamma 6

Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Meyletmek.

Dil aña māyil olurdu her
zamān
Olsa la'lün gibi sākī meyde
ān

māyil-i esrār-ı ḥaṭṭ-ı la'l-i
nāb-ı dilber ol:

1. **māyil-i esrār-ı ḥaṭṭ-ı la'l-i**
i nāb-ı dilber ol:
Gazel 346
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

Sevgilinin şarap
dudaklarının ayva tüyündeki
sırlara meyilli olmak II
sevgilinin şarap
dudaklarının ayva tüyündeki
afyona meyilli olmak.

Māyil-i esrār-ı ḥaṭṭ-ı la'l-i
nāb-ı dilber ol
Göresen de nece olur dilber
lebi ma'cün dede

māyil-i seyr-i sebzezār:

1. **māyil-i seyr-i sebzezār:**
Terci-bend 1
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Yeşilliğin seyretmenin
meyil edicisi.

Serv-quadler mişāl-i cüy-ı
revān
Māyil-i seyr-i sebzezār oldu

mazhar:

1. **mazhar:**
Kaside 1
Mısra: 2
Ulaşan, erişen, nâil
olan.

'Arz edüp gül yüzini bülbül-i
gülzāre seher
Şeh-i gül luṭfına bülbül yine
düşdi mazhar

mazhar düşdi:

1. **maẓhar düşdi:-di**
Terci-bend 1
Mısra: **42**
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Nail olmak,
şereflemek.*

Yine güllerle zeyn olup
gölşen
Düşdi luṭfına Ḥālīkuñ
maẓhar

2. **maẓhar düşdi:-di**
Gazel 283
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Nail olmak,
şereflemek.*

Āyīne maẓhar mı düşdi
ruḥlarıñ ayına kim
Erdüğine gösterür zevk u
şafâ şüretlerin

maẓhar düşen:

1. **maẓhar düşen:-en**
Kaside 3
Mısra: **23**
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Nail olmak,
şereflemek.*

Luṭf u cevr ü ḳahruña
maẓhar düşen üftāde-dil
Gāh ḥandān u gehī giryān u
geh nālān olur

2. **maẓhar düşen:-en**
Kaside 3
Mısra: **23**
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Nail olmak,
şereflemek.*

Luṭf u cevr ü ḳahruña
maẓhar düşen üftāde-dil
Gāh ḥandān u gehī giryān u
geh nālān olur

maẓhar düşmedi:

1. **maẓhar düşmedi:-me, -di**
Gazel 112

- Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Nail olmak,
şereflemek.*

O şāhuñ luṭfına bir kerre
maẓhar düşmedi gerçi
'Azīzī bendegān-ı şeh
Süleymān-ı zamāndandur

maẓhar düşmeye:

1. **maẓhar düşmeye:-me, -y,
-e**

Gazel 52

Mısra: **10**

Kelime Tipi: **Deyim**

*Nail olmak,
şereflemek.*

Gayre iḥsān-ı vefā eylesin
lāyık mı
Düşmeye luṭfına bī-çäre
'Azīzī maẓhar

maẓhar düşse:

1. **maẓhar düşse:-se**
Kaside 4
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
*Nail olmak,
şereflemek.*

Pür-ziyā eylerdi rüy-ı 'ālemi
mānend-i māh
Düşse maẓhar nūr-ı elṭāfuñ
gibi iḥsāna şem'

maẓhar düşüp:

1. **maẓhar düşüp:-üp**
Tarih 4
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
*Nail olmak,
şereflemek.*

Ḳadem başduñ bu 'ālī
manşıba çün
Düşüp zıll-i Ḥudā luṭfına
maẓhar

maẓlüm:

1. **maẓlümüñ:-uñ**
Gazel 116

- Mısra: **7**

*Zulüm görmüş, zulme
uğramış.*

Ḳo zulmi ey ḳaşı yā yoḥsa
āhı maẓlümüñ
Mişāl-i tūr-i du'ā 'arş-ı
Müste'āne çıkar

ma'zür tüt:

1. **ma'zür tüt:**
Gazel 143
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Hoş görmek, kusûruna
bakmamak, affetmek,
mâzeretini kabul etmek.*

Meclis içre ayağuß
öpdüğüñüz ma'zür tüt
Kim bilürsin sāḳiyā biz büs-ı
pāya māyilüz

mebzül:

1. **mebzül:**
Gazel 261
Mısra: **9**
Çok, katı.

Rüz-ı cezāda luṭfuñ k'ola
'uşāta mebzül
Etme 'Azīzīyi dūr Yā Rab
'ināyetüñden

mecāl:

1. **mecālī:-i**
Gazel 336
Mısra: **4**
Derman, dayanma.

Derd ile āh etmegi elden
ḳomaz 'ıḣḳuñla dil
Her ne deñlü ḥaste-ḥāl olsa
mecālī olmasa

meclis:

1. **meclisinde:-i, -n, -de**
Gazel 36
Mısra: **9**
*Konuşmak veya bir işi
müzakere etmek için bir
araya gelmiş kişilerin
tamamı, cemiyet, encümen.*

Bu kimselerin yaptığı toplantının yeri, şura. Eğlence yeri, zevk ve safa toplantısı.

Meclisinde her kesûñ bezl-i şarâb-ı sürh eder Sâkiyâ buldı meger gencîne-i Kârûn kadeh

2. **meclisde:-de**

Gazel 132

Mısra: 11

Konuşmak veya bir işi müzakere etmek için bir araya gelmiş kişilerin tamamı, cemiyet, encümen. Bu kimselerin yaptığı toplantının yeri, şura. Eğlence yeri, zevk ve safa toplantısı.

Râzi olmazsa ayağın öpmege meclisde yâr Sâkiyâ bir el ucıyla merhabâya kâyilüz

3. **meclis:**

Gazel 143

Mısra: 3

Konuşmak veya bir işi müzakere etmek için bir araya gelmiş kişilerin tamamı, cemiyet, encümen. Bu kimselerin yaptığı toplantının yeri, şura. Eğlence yeri, zevk ve safa toplantısı.

Meclis içre ayağñ öpdüğümüz ma'zür tut Kim bilürsin sâkiyâ biz bûs-ı pâyâ mâyilüz

4. **meclisde:-de**

Gazel 158

Mısra: 10

Konuşmak veya bir işi müzakere etmek için bir araya gelmiş kişilerin tamamı, cemiyet, encümen. Bu kimselerin yaptığı toplantının yeri, şura. Eğlence yeri, zevk ve safa toplantısı.

Nece çâk-i girîbân etmeyem ben dest-i gayretle

‘Azîzî mest olup meclisde yâr ağıyâra şarmaşmış

5. **meclisünde:-üñ, -de**

Gazel 176

Mısra: 5

Konuşmak veya bir işi müzakere etmek için bir araya gelmiş kişilerin tamamı, cemiyet, encümen. Bu kimselerin yaptığı toplantının yeri, şura. Eğlence yeri, zevk ve safa toplantısı.

Meclisünde cām-ı meydür âftâb Tañ mı olsa mâh bir zerrîn çerâğ

6. **meclis:**

Gazel 179

Mısra: 7

Konuşmak veya bir işi müzakere etmek için bir araya gelmiş kişilerin tamamı, cemiyet, encümen. Bu kimselerin yaptığı toplantının yeri, şura. Eğlence yeri, zevk ve safa toplantısı.

Meclis içre tolular içmek nic’ olur göresin Gelsün ey sâkî hele meydâna çeng ü nây u def

7. **meclisde:-de**

Gazel 196

Mısra: 4

Konuşmak veya bir işi müzakere etmek için bir araya gelmiş kişilerin tamamı, cemiyet, encümen. Bu kimselerin yaptığı toplantının yeri, şura. Eğlence yeri, zevk ve safa toplantısı.

Rengîn ü ter lebûñ neden oldu ‘aķık-veş Meclisde vermedise aña meyle piyâle reng

8. **meclisde:-de**

Gazel 197

Mısra: 3

Konuşmak veya bir işi

müzakere etmek için bir araya gelmiş kişilerin tamamı, cemiyet, encümen. Bu kimselerin yaptığı toplantının yeri, şura. Eğlence yeri, zevk ve safa toplantısı.

İncinürsin bize meclisde nigārâ tut kim Mey-i la’l-i lebûñi emmek ile kan etdük

9. **meclisde:-de**

Gazel 214

Mısra: 3

Konuşmak veya bir işi müzakere etmek için bir araya gelmiş kişilerin tamamı, cemiyet, encümen. Bu kimselerin yaptığı toplantının yeri, şura. Eğlence yeri, zevk ve safa toplantısı.

Edüp bir cām ile meclisde mürde-dilleri ihyâ N’ola ey sâkî-i ‘İsî-nefes mevtâyı söyletseñ

10. **meclisde:-de**

Gazel 310

Mısra: 3

Konuşmak veya bir işi müzakere etmek için bir araya gelmiş kişilerin tamamı, cemiyet, encümen. Bu kimselerin yaptığı toplantının yeri, şura. Eğlence yeri, zevk ve safa toplantısı.

Hecr-i la’lûñle şu deñlü ağladı meclisde kim Kan oturdı ‘âķîbet cām-ı şarâbuñ ‘aynına

11. **meclisde:-de**

Gazel 321

Mısra: 5

Konuşmak veya bir işi müzakere etmek için bir araya gelmiş kişilerin tamamı, cemiyet, encümen. Bu kimselerin yaptığı toplantının yeri, şura. Eğlence yeri, zevk ve safa toplantısı.

Ƨutup kanlu gibi sākī
boğazın aldı meclisde
Boyun çekdi şurāhī var ise ol
gözleri meste

12. **meclisde:-de**

Gazel 329

Mısra: 5

*Konuşmak veya bir işi
müzakere etmek için bir
araya gelmiş kişilerin
tamamı, cemiyet, encümen.
Bu kimselerin yaptığı
toplantının yeri, şura.
Eğlence yeri, zevk ve safa
toplantısı.*

La'lüni öpmek diler
meclisde ey sākī müdām
Şuşamışdur sağar u şahbā
meğer kim kanına

13. **meclisde:-de**

Gazel 362

Mısra: 3

*Konuşmak veya bir işi
müzakere etmek için bir
araya gelmiş kişilerin
tamamı, cemiyet, encümen.
Bu kimselerin yaptığı
toplantının yeri, şura.
Eğlence yeri, zevk ve safa
toplantısı.*

Lebüñ şevkı-y-ıla meclisde
bāde
Ayağ üzre Ƨurup cevłāna
geldi

14. **meclisde:-de**

Gazel 364

Mısra: 9

*Konuşmak veya bir işi
müzakere etmek için bir
araya gelmiş kişilerin
tamamı, cemiyet, encümen.
Bu kimselerin yaptığı
toplantının yeri, şura.
Eğlence yeri, zevk ve safa
toplantısı.*

Mey degül sem de olursa
kişiyeye meclisde
İçürür şīve ile hüblaruñ
ibrāmı

15. **meclisde:-de**

Gazel 373

Mısra: 6

*Konuşmak veya bir işi
müzakere etmek için bir
araya gelmiş kişilerin
tamamı, cemiyet, encümen.
Bu kimselerin yaptığı
toplantının yeri, şura.
Eğlence yeri, zevk ve safa
toplantısı.*

La'l-i lebüñüñ şevkı ile
olmadı çün mest
Meclisde şarābuñ ayağı ya
ne Ƨolaşdı

16. **meclisde:-de**

Gazel 381

Mısra: 11

*Konuşmak veya bir işi
müzakere etmek için bir
araya gelmiş kişilerin
tamamı, cemiyet, encümen.
Bu kimselerin yaptığı
toplantının yeri, şura.
Eğlence yeri, zevk ve safa
toplantısı.*

Gelüp şürb-i şarāb-ı lāle-
gündan şevka meclisde
Güzeller gül gibi çāk-i
giriñbān eylesünler mi

17. **meclisde:-de**

Gazel 381

Mısra: 14

*Konuşmak veya bir işi
müzakere etmek için bir
araya gelmiş kişilerin
tamamı, cemiyet, encümen.
Bu kimselerin yaptığı
toplantının yeri, şura.
Eğlence yeri, zevk ve safa
toplantısı.*

Yine yarın 'Azīȳyle edelüm
deyü nüş-ı cām
Bugün meclisde hüñbān 'ahd
ü peymān eylesünler mi

18. **meclis:**

Kaside 3

Mısra: 52

*Konuşmak veya bir işi
müzakere etmek için bir
araya gelmiş kişilerin
tamamı, cemiyet, encümen.
Bu kimselerin yaptığı
toplantının yeri, şura.*

*Eğlence yeri, zevk ve safa
toplantısı.*

Her ne meclisde ki cām-ı
luñfuñ ola cür'a-rīz
La'l ile yāküt u mercāna o
meclis kām olur

19. **meclis:**

Kaside 3

Mısra: 52

*Konuşmak veya bir işi
müzakere etmek için bir
araya gelmiş kişilerin
tamamı, cemiyet, encümen.
Bu kimselerin yaptığı
toplantının yeri, şura.
Eğlence yeri, zevk ve safa
toplantısı.*

Her ne meclisde ki cām-ı
luñfuñ ola cür'a-rīz
La'l ile yāküt u mercāna o
meclis kām olur

20. **meclisde:-de**

Kaside 3

Mısra: 51

*Konuşmak veya bir işi
müzakere etmek için bir
araya gelmiş kişilerin
tamamı, cemiyet, encümen.
Bu kimselerin yaptığı
toplantının yeri, şura.
Eğlence yeri, zevk ve safa
toplantısı.*

Her ne meclisde ki cām-ı
luñfuñ ola cür'a-rīz
La'l ile yāküt u mercāna o
meclis kām olur

21. **meclisde:-de**

Kaside 3

Mısra: 51

*Konuşmak veya bir işi
müzakere etmek için bir
araya gelmiş kişilerin
tamamı, cemiyet, encümen.
Bu kimselerin yaptığı
toplantının yeri, şura.
Eğlence yeri, zevk ve safa
toplantısı.*

Her ne meclisde ki cām-ı
luñfuñ ola cür'a-rīz
La'l ile yāküt u mercāna o
meclis kām olur

meclis-i ‘ālī edüp:1. **meclis-i ‘ālī edüp:-üip****Gazel 255**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Yüce, büyük meclis tertip etmek.*

Alup şa‘riyye vü halka cebe
şatmağ-içün halka
Edüp bir meclis-i ‘ālī müdām
içmek diler gönülüm

meclis-i devrānda:1. **meclis-i devrānda:-da****Gazel 159**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Felek meclisi, dünya meclisi.*

Kim ki cānān ile oldı bāde-
nüş
Meclis-i devrānda cānın tutdı
hoş

meclis-i ğamda:1. **meclis-i ğamda:-da****Gazel 126**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gam, keder meclisi.*

Meclis-i ğamda neçe demdür
dil
Ney gibi nāle vü enīn iledür

meclis-i hūbānda:1. **meclis-i hūbānda:-da****Gazel 100**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Güzeller meclisi.*

Meclis-i hūbānda şem‘i
bende-i sīmīn-beden
Şu‘lesin başında zerrīn
perçem şandılar

meclis-i ‘ışkuñda:1. **meclis-i ‘ışkuñda:-uñ, -da****Gazel 133**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Aşk meclisi.*

Ney gibi meclis-i ‘ışkuñda
fiğān etmege
Cism-i zārum gibi çeng-i
ğama evtār olmaz

meclis-i meyde:1. **meclis-i meyde:-de****Gazel 186**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Şarap, içki meclisi.*

İki dilber şanuram leb-be-leb
olup öpüşür
Meclis-i meyde o meh cāma
degürdükke dudak

meclis-i rindāna:1. **meclis-i rindāna:-a****Gazel 179**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dünya işlerini önemsemeyen rintlerin meclisi, toplantısı.*

N’ola gelse meclis-i rindāna
çeng ü nāy u def
Kim verür bezme şeref
peymāne çeng ü nāy u def

meclis-i şāhāne:1. **meclis-i şāhāne:****Kaside 4**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Padişaha yakışır surette olan sofra.

Rişte-i dūd-ı siyāhından
edüp miskīn tınāb
Çurdi bir gül-nārī hayme
meclis-i şāhāne şem‘

mecma ‘-ı hūbān:1. **mecma ‘-ı hūbān:****Kaside 5**

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Sevgililerin toplandığı yer.

Bulunmaz bir şehirde aña
beñzer mecma ‘-ı hūbān
Revādur seyri añılsa
Alamanda Çaramanūñ

mecmū ‘a-i gülden:1. **mecmū ‘a-i gülden:-den****Gazel 4**

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gül yaprakları II sevgilinin yanağı.*

‘Azīzī bir dem erdi kim yine
mecmū ‘a-i gülden
Oğur şāh-ı bahāruñ medhīni
her bülbül-i güyā

mecnūn:1. **mecnūn:****Gazel 160**

Mısra: 4

Leylā ile Mecnūn hikāyesinin erkek kahramanı, Kays:[tas.]ilahi aşk ile kendinden geçen ve akli dengesini yitiren Hak aşığı. Sözcüğün lügat manası “çıldırılmış, divane”dir. Leylā’ya duyduğu aşktan ötürü çıldırın Kays’a bu sözcük lâkap olur.

Terk eyleyen hevā-yı ‘ışk-ıla
ten libāsın
Mecnūn gibi cihānda ‘uryān
olur gidermiş

2. **mecnūn:****Gazel 203**

Mısra: 10

Leylā ile Mecnūn hikāyesinin erkek kahramanı, Kays:[tas.]ilahi aşk ile kendinden geçen ve

akli dengesini yitiren Hak âşığı. Sözcüğün lügat manası "çıldırılmış, divane"dir. Leylâ'ya duyduğu aşktan ötürü çıldırın Kays'a bu sözcük lâkap olur.

Gül-i ruhsârına beñzer
benüm ol Leylîmüñ dermiş
Dererken lâle-i hamrâsını
Mecnûn şahrânuñ

3. mecnûn:

Gazel 281

Mısra: 2

Leylâ ile Mecnûn

hikâyesinin erkek kahramanı, Kays;[tas.]ilahi aşk ile kendinden geçen ve akli dengesini yitiren Hak âşığı. Sözcüğün lügat manası "çıldırılmış, divane"dir. Leylâ'ya duyduğu aşktan ötürü çıldırın Kays'a bu sözcük lâkap olur.

Niçün esrâr-ı la'l-i yârı tıfl-ı
câna söylersin
Dilâ mecnûn mı olduñ râzuñı
oğlana söylersin

4. mecnûn:

Gazel 355

Mısra: 8

Leylâ ile Mecnûn

hikâyesinin erkek kahramanı, Kays;[tas.]ilahi aşk ile kendinden geçen ve akli dengesini yitiren Hak âşığı. Sözcüğün lügat manası "çıldırılmış, divane"dir. Leylâ'ya duyduğu aşktan ötürü çıldırın Kays'a bu sözcük lâkap olur.

Gidüp 'aklı başından pây-ı
murğâna yuvalandı
Ne dem meydân-ı 'ışka
girmege Mecnûn ki ser açdı

5. mecnûn:

Gazel 379

Mısra: 9

Leylâ ile Mecnûn

hikâyesinin erkek kahramanı, Kays;[tas.]ilahi aşk ile kendinden geçen ve akli dengesini yitiren Hak

âşığı. Sözcüğün lügat manası "çıldırılmış, divane"dir. Leylâ'ya duyduğu aşktan ötürü çıldırın Kays'a bu sözcük lâkap olur.

Ğam-ı 'ışkıyla Mecnûn verdi
şanma kellesin ancak
O meydân-ı maħabbetde
'Azîzî neçe ser düşdi

6. mecnûn:-ı

Kaside 5

Mısra: 42

Leylâ ile Mecnûn

hikâyesinin erkek kahramanı, Kays;[tas.]ilahi aşk ile kendinden geçen ve akli dengesini yitiren Hak âşığı. Sözcüğün lügat manası "çıldırılmış, divane"dir. Leylâ'ya duyduğu aşktan ötürü çıldırın Kays'a bu sözcük lâkap olur.

Esîr-i nâme-i 'ışkı hemân
'Ulvî degül ancak
Neçe Mecnûnı var Leylî gibi
Şâlih dil-ârânuñ

7. mecnûn:-ı

Matla 62

Mısra: 2

Leylâ ile Mecnûn

hikâyesinin erkek kahramanı, Kays;[tas.]ilahi aşk ile kendinden geçen ve akli dengesini yitiren Hak âşığı. Sözcüğün lügat manası "çıldırılmış, divane"dir. Leylâ'ya duyduğu aşktan ötürü çıldırın Kays'a bu sözcük lâkap olur.

'Aşk-ı Leylâ-y-ile geşt eyler
imiş hāmūnı
Ne 'aceb vādîye düşmiş
görünüñ Mecnūnı

mecnûn eyledi:

1. mecnûn eyledi:-di

Gazel 36

Mısra: 2

Kelime Tipi: Kalıp

İfade

Delirtmek. || Mecnun gibi deli divane etmek.

Lebleründen öğrenür ey yüzi
gül efsün kadeh
Ehl-i bezmün 'aqlını alup
eyledi mecnûn kadeh

mecnûn olup:

1. mecnûn olup:-up

Gazel 15

Mısra: 2

Kelime Tipi: Kalıp

İfade

Mecnun gibi olmak. || Delirmek.

Bir meh-i Leylî- 'izâruñ
zülfine meftûn olup
Düşdi zencîr-i belâya dil
yine mecnûn olup

mecnûn-ı ser-gerdân eden:

1. mecnûn-ı ser-gerdân eden:-en

Gazel 55

Mısra: 2

Kelime Tipi: Kalıp

İfade

Başı dönmüş Mecnun etmek.

Beni âşüfte vü şeydâ kılan
zülfi-nigârumdur
Beni Mecnûn-ı ser-gerdân
eden Leylî- 'izârumdur

mecnûn-ı şeydâ:

1. mecnûn-ı şeydâ:

Gazel 127

Mısra: 10

Kelime Tipi: Kalıp

İfade

Deli Mecnun.

'İşk-ı yâr ile 'Azîzî erdi bir
vādîye kim
Geh güler mecnûn-ı şeydâ
gibi gâh ağlar yürür

mecnûn-ı şeydâ kıl:

1. mecnûn-ı şeydâ kıl:

Gazel 232

Mısra: 6

Kelime Tipi: Kalıp

İfade

Deli Mecnun yapmak II

Kendini bilmez aşık haline getirmek.

Geçüp vādī-i istiğnādan ey
Leylī-hırāmum gel
Beni hāmūn-ı 'ıŝkuñda yeter
Mecnūn-ı ŝeydā kıl

mecnūn-misāl:

1. **mecnūn-miŝāl:**

Gazel 229

Mısra: 3

Mecnun gibi.

Āŝık-ı dīdāruñ olmışdur
meger Mecnūn-miŝāl
Başın alup tağlara düşmiş
gezer āb-ı zülāl

mecnūn-ŝıfat:

1. **mecnūn-ŝıfat:**

Gazel 168

Mısra: 8

Mecnun misali.

Mihr umarsın o dili Leyliden
ey dil beñzer
Oldı Mecnūn-ŝıfat saña
sefāhet 'arız

mecnūn-ṭab' olup:

1. **mecnūn-ṭab' olup:-up**

Gazel 172

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Mecnun yaratılışlı
olmak II deli yaratılışlı
olmak.*

Leylī-i zülfüñ gören
maḥzūn-ṭab'
Olur āŝufte olup Mecnūn-
ṭab'

mecūsī:

1. **mecūsī:**

Kaside 4

Mısra: 17

Ateşe tapan.

Bir melek yüzlü mecūsī
dilberidür güyiyā

Kim ṭapar gördüğü yerde
āteş-i sūzāna ŝem'

medār ede:

1. **medār ede:-e**

Kaside 2

Mısra: 64

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yörünge etmek,
dayanak noktası etmek.*

Vaşf-ı şems ü kamer ile bu
kaşidem beñzer
Şu burūca kim ede ŝems ü
kamer anı medār

meddāh:

1. **meddāhı:-ı**

Gazel 308

Mısra: 11

Çok medh edici, eden.

O meḥūñ olduñ ise meddāhı
Medḥin eyle 'Azīzī her yerde

**meddāh-ı luṭf-ı bī-
şumāruñdur:**

1. **meddāh-ı luṭf-ı bī-
şumāruñdur:-uñ, -dur**

Gazel 189

Mısra: 16

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sayırsız lutf övücü,
meddahı.*

Hāşe lillāh düşmese mazhar
'Azīzī luṭfuña
Ḥayliden meddāh-ı luṭf-ı bī-
şumāruñdur senüñ

meded:

1. **meded:**

Gazel 97

Mısra: 6

*Lutf ve yardım istemek
için kullanılan sesleniş.*

Meded ol Yūsuf-ı ŝānī ḳatı
yabanda gezer
Korḳarın gürg-i ḥasūduñ gire
nāgāh eline

2. **meded:**

Gazel 97

Mısra: 10

*Lutf ve yardım istemek
için kullanılan sesleniş.*

Gözümün kanlı yaşı 'ālemi
seyle veriyor
Meded ol yāri 'Azīzī
görünüñz ḳanda gezer

3. **meded:**

Gazel 131

Mısra: 9

*Lutf ve yardım istemek
için kullanılan sesleniş.*

Vā'izüñ pendi meded
başımıza verdi şudā'
Sāḳi mey sür ola kim def'
ola derd-i serimüz

4. **meded:**

Gazel 363

Mısra: 2

*Lutf ve yardım istemek
için kullanılan sesleniş.*

Gözün kim ḡamzeñ olmışdur
aña bir ḡancer-i gürdi
Meded ol Türk-i ser-ḡoş
deşne ile bizi öldürdi

medfün:

1. **medfün:**

Gazel 120

Mısra: 4

*Topraḡa gömülmüş,
defnedilmiş.*

Hāne-i dil kim ḡam-ı
'ıŝkuñla māl-Ā-māldür
Beñzer ol vīrān sarāya
k'anda medfün māl var

medfün olup:

1. **medfün olup:-up**

Gazel 15

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Defnedilmek,
gömülmek.*

Ehl-i ḡissetden firar eyler
'Azīzī var ise

Oldılar yer yer nihān
gencīneler medfūn olup

medh:

1. **medhīni:-i, -n, -i**

Gazel 4

Mısra: 12

Övme, övgü.

‘Azīzī bir dem erdi kim yine
mecnū‘a-i gülden
Oğur şāh-i bahāruñ medhīni
her bülbül-i güyā

2. **medhīn:-i, -n**

Kaside 2

Mısra: 67

Övme, övgü.

Görse bu şems ü kamer
medhīn anuñ gökde Zūhal
Yüzine şems-i kamer-rüyüñ
ede bakmağa ‘ār

3. **medhūñ:-iñ**

Kaside 4

Mısra: 47

Övme, övgü.

Her gece medhūñ oğurdu
şevkıla tā şubha dek
Nāy-ı bezmūñ gibi kadir olsa
hoş elhāna şem‘

medh-i zātuñ etmege:

1. **medh-i zātuñ etmege:-
meg, -e**

Kaside 3

Mısra: 63

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Zatını övmek.

Medh-i zātuñ etmege her geh
ki āgāz eylesem
Gün gibi bu maṭla‘-ı meh-
veş dile lem‘ān olur

2. **medh-i zātuñ etmege:-e-
uñ**

Kaside 3

Mısra: 63

Kelime Tipi: -

Zatını övmek.

Medh-i zātuñ etmege her geh
ki āgāz eylesem
Gün gibi bu maṭla‘-ı meh-
veş dile lem‘ān olur

medhīn eyle:

1. **medhīn eyle:-in**

Gazel 308

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Öv! övmek, övgü.

O mehūñ olduñ ise meddāhı
Medhīn eyle ‘Azīzī her yerde

medyūn edüp:

1. **medyūn edüp:-üp**

Kıt'a 2

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Borçlu kılmak.

Beni medyūn edüp bir
Yūsuf-ı hūsn
Giriftār eyledi sicn-i belāya

mefṭūn olup:

1. **mefṭūn olup:-up**

Gazel 15

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gönül vermek,
vurulmak, tutulmak.*

Bir meh-i Leylī-‘izāruñ
zūlfine meṭṭūn olup
Düşdü zencīr-i belāya dil
yine mecnūn olup

meger:

1. **meger:**

Gazel 66

Mısra: 13

Meger, ancak.

Rüy-ı maḫşūdın ‘Azīzī göre
düşinde meger
Merdüm-i çeşmi anuñ kim
dest-i hūvāb altındadır

2. **meger:**

Gazel 105

Mısra: 10

Meger, ancak.

Ey ṭabībüm bu ‘Azīzī
derdine
Şerbet-i la‘lūñ ola dermān
meger

3. **meger:**

Kaside 1

Mısra: 3

Meger, ancak.

Bülbüle lāne-i la‘l oldı
meger gonca-i gül
Tutdı bülbül ser-i şāh-ı gül-i
şūh üzre maḫar

4. **meger:**

Kaside 1

Mısra: 23

Meger, ancak.

Nev-‘arūs-ı güle bülbül
meger oldı dāmād
Gül-i sūrīnūñ alup yanını
bülbül bekler

5. **meger:**

Kaside 2

Mısra: 7

Meger, ancak.

Şems-i devrāna kamer ya
meger oldı pey-rev
Dolanur reh-güzer-i şemsi
kamer leyl ü nehār

6. **meger:**

Kaside 3

Mısra: 54

Meger, ancak.

Saṅa ibdā‘-ı nazımda ḥod
nazīr ancak hemān
Yā Zāhīr-i Fāryābī yā meger
Selmān olur

7. **meger:**

Gazel 178

Mısra: 7

Açıkça, aslında, eger.

‘Azm-i gül-geşt-i çemen
eyler meger ol serv-ḳad

Bağladı şahñ-ı çemende
‘ar‘ar u şafşaf şaf

8. meger:

Kaside 4

Mısra: 45

Açıkça, aslında, eger.

Nür-ı hüsn-i meh-veşün
bezmünde görmüştür meger
Barmağın götürdi geldi
şevkıla imāna şem‘

9. meger:

Gazel 42

Mısra: 10

Meğer, oysa, oysaki.

‘Azizî sen degül ‘alem
Ferahşadı geçer anuñ
Meger etdi cihāna Haq o
māh-ı enveri Hürşid

10. meger:

Gazel 69

Mısra: 6

Meğer, oysa, oysaki.

Eşiğünde gözüm yaşı olur
her dem revān kıblem
Meger ol Ka‘be-i ehl-i şafā
bu ‘ayn-ı zemzemdür

11. meger:

Gazel 106

Mısra: 7

Meğer, oysa, oysaki.

Gördi meger ki māh-
cemālūñ degül hilāl
Koyup benānın ağzına kaldı
taña şehir

12. meger:

Gazel 112

Mısra: 6

Meğer, oysa, oysaki.

Sever biñ cān ile bir kez
cemālūñi gören ādem
Meger kim ol perī-peyker
melek hür-ı cināndandır

13. meger:

Gazel 169

Mısra: 10

Meğer, oysa, oysaki.

Yazılmaz oldu gönli kitabı
‘Azizinūñ
Levh-i ruhuñda gördi meger
bī-şumār haq

14. meger:

Kaside 1

Mısra: 8

Meğer, oysa, oysaki.

Güle karşı iniler bülbül-i bī-
dil tırmaz
Hārḥār-ı gam-ı gül bülbüle
kār etdi meger

15. meger:

Kaside 2

Mısra: 37

Meğer, oysa, oysaki.

Kamer öykündi meger şems-
i ruḥ-ı bahtına kim
Kameruñ yüzini zer tīg ile
şems etdi figār

16. meger:

Kaside 2

Mısra: 60

Meğer, oysa, oysaki.

Birbirinden güniler oldu anı
şems ü kamer
Oldı şems ile kamer aña
meger ‘aşık-ı zār

17. meger:

Lugaz 4

Mısra: 7

Meğer, oysa, oysaki.

‘İlm-i aḥfāda eli vardur
meger
Kimse görmez anı ol maḥfī
gezer

18. meger:

Lugaz 6

Mısra: 5

Meğer, oysa, oysaki.

Ḳudreti yok gelmege bezme
meger
Ḳoltuğına gire bir zībā püser

19. meger:

Müseddes 1

Mısra: 45

Meğer, oysa, oysaki.

Hātem-i Tāy gibi sen kān-ı
sehāvetsin meger
Görmedi mişlūñ cihāni geşt
edenler ser-te-ser

20. meger:

Gazel 18

Mısra: 1

Meğer, aslında.

Meger kim kebkübüñ
nakşına yüz sürmek diler
kevkēb
Götürüp kendüyi gökden
yere her gāh atar kevkēb

21. meger:

Gazel 18

Mısra: 9

Meğer, aslında.

Meger bir rind-i şahid-bāz-ı
‘ālemdür ‘Azizî-veş
Kenāre çekmek için gösterür
ol māha zer kevkēb

22. meger:

Gazel 23

Mısra: 11

Meğer, aslında.

Kişver-i hüsn ü melāḥat
şehidür yār meger
Kanda ‘azm etse çeker ḳaddi
livā-yı devlet

23. meger:

Gazel 29

Mısra: 10

Meğer, aslında.

‘Arz etmedin muḥibbūñ
aḥvālını bilürsin
Ey pīr olası sende vardur
meger velāyet

24. meger:

Gazel 36

Mısra: 10

Meğer, aslında.

Meclisinde her keşüñ bezl-i
şarāb-ı sürḥ eder
Sākiyā buldı meger gencīne-i
Ḳārūñ ḳadeḥ

25. meger:

Gazel 38

Mısra: 8
Meğer, aslında.

Hünâb-ı eşk kahtrelerin
durmayup döker
Dideñde merdümüñ meger
eyler hisâb-ı sürh

26. meger:
Gazel 42
Mısra: 3
Meğer, aslında.

Meger iklîm-i çarhuñ
şehryâr-ı ‘âli-şânıdur
Geyer her şubh-dem başına
bir tâc-ı zeri hırşîd

27. meger:
Gazel 45
Mısra: 9
Meğer, aslında.

Bir meh-liqâdan ayru
düşüpdür meger ki çarh
Geydi ‘Azîzî mâtem edüp
egnine kebüd

28. meger:
Gazel 50
Mısra: 1
Meğer, aslında.

Nañl-i gülzâr-ı melâhatdür
meger kadd-i nigâr
Dürlü dürlü şîvelerden
bitmiş anda berg ü bâr

29. meger:
Gazel 67
Mısra: 4
Meğer, aslında.

Yüzini sâye-veş yerden
götürmez pertev-i hırşîd
Meger var ise ol servüñ
fütâde hâk-i râhıdur

30. meger:
Gazel 96
Mısra: 8
Meğer, aslında.

Edinmişler vañan küyün
rakîb-i div-sîretler
Meger kim ol perinüñ kâf-ı
küyü Ehremenlikdür

31. meger:
Gazel 125
Mısra: 7
Meğer, aslında.

Meger bir serv-i dil-cü destin
alup şaldı kühsâra
Ki yaşın cüy edüp kühsârda
âb-ı revân ağlar

32. meger:
Gazel 227
Mısra: 5
Meğer, aslında.

Hük-m-i şâhidür elinde gonca
tömârı meger
Oldı eşcâr u şüküfe hayline
serdâr gül

33. meger:
Gazel 229
Mısra: 3
Meğer, aslında.

Āşık-ı dîdâruñ olmışdur
meger Mecnûn-mişâl
Başın alup tağlara düşmiş
gezer âb-ı zülâl

34. meger:
Gazel 231
Mısra: 5
Meğer, aslında.

Ol kaşı yânuñ meger
öyküñdi katı gönüluñe
Kim verür peykân-ı tîr âyîne-
i pülâda dil

35. meger:
Gazel 245
Mısra: 10
Meğer, aslında.

Beni ol Yûsuf-ı gül-çehre
kodı gönülsüz
Meger eller şara öldükde
‘Azîzî kefenüm

36. meger:
Gazel 270
Mısra: 6
Meğer, aslında.

Eline tîgin almış yine ol şâh
Meger kıрмаğ diler bir bir
‘ibâdın

37. meger:
Gazel 281
Mısra: 4
Meğer, aslında.

Yaşum seylin edersin bahre
ey dil dem-be-dem işâl
Meger kim mâcerâ-yı ‘ışkuñı
‘ummâna söylersin

38. meger:
Gazel 317
Mısra: 9
Meğer, aslında.

Gelmedi mescide ol mâh bu
şeb buldı meger
Müddet-i ‘ömr-i ‘Azîzî gibi
gâyet rûze

39. meger:
Gazel 323
Mısra: 3
Meğer, aslında.

Meger mihr-i cemâlinden
haber almak diler yârüñ
Ki her şeb tolanur küyün
kamer cäsüs şeklinde

40. meger:
Gazel 329
Mısra: 6
Meğer, aslında.

La ‘lüñi öpmek diler
meclisde ey sâkî müdâm
Şuşamışdur sâğar u şahbâ
meger kim çanına

41. meger:
Gazel 334
Mısra: 3
Meğer, aslında.

Meger nâm-ı mañabbet
defter-i hûbândan oldı hâk
Ki yok mihr ü vefânuñ adın
añar meh-liqâlarda

42. meger:
Gazel 335
Mısra: 5
Meğer, aslında.

Meger gül câmi ‘idür şahn-ı
gülşen

Nihāl-i serv aña olmuş
mināre

43. **meger:**

Gazel 362

Mısra: 5

Meğer, aslında.

Cemālūn nūrını gördi meger
şem'
Götürüp barmağın ĩmāna
geldi

44. **meger:**

Gazel 368

Mısra: 2

Meğer, aslında.

O meh-rū baña incinmiş
‘aceb bilsem ki ne’ m gördi
Meger kaşı femi ‘aksi ile
çeşmümde nem gördi

45. **meger:**

Gazel 373

Mısra: 7

Meğer, aslında.

Öykündi meger sünbüle-i
zülf-i nigāra
Gülşende şabā sünbül ü
reyhāna tolaşdı

46. **meger:**

Gazel 376

Mısra: 10

Meğer, aslında.

Kūy-ı ‘ışk içre ‘Azīzī serserī
gördüm gezer
Bir mehūn oldı meger ol
mübtelā ser-geştesi

47. **meger:**

Gazel 377

Mısra: 5

Meğer, aslında.

Meger ey Leylī-veşüm var
ise ehl-i ‘ışka
Kaysdan kaldı gam u derd ü
meşakkat bākī

48. **meger:**

Gazel 378

Mısra: 7

Meğer, aslında.

Meger bir ebr-i miskİndür o
şāhuñ tāj-ı semmūri
Ki almış zīr-i pāyına ser-i
hürşīd-i raşşāni

49. **meger:**

Lugaz 22

Mısra: 3

Meğer, aslında.

Gerdeni kavş-i kuzah gibi
meger
Eylemiş bir mäh-ı nev
zahrında yer

50. **meger:**

Matla 34

Mısra: 1

Meğer, aslında.

Şem ‘-i bezm oldı meger
cām-ı şarāb-ı la ‘l-i nāb
Al kanatlu bir gümüñ
pervāneye döndi habāb

51. **meger:**

Kaside 3

Mısra: 54

Bir tek, yalnızca.

Saña ibdā ‘-ı nazımda hōd
nazīr ancak hemān
Yā Zahir-i Fāryābī yā meger
Selmān olur

52. **meger:**

Gazel 198

Mısra: 3

Her halde.

Zer-niyām ile hilāl-i
āsmāndur ya meger
Tiğ-i Mirrih-i felekden bir
nişāndur hānçerūñ

53. **meger:**

Gazel 249

Mısra: 3

Her halde.

Ol büt-i sengīn-dilūñ gördi
meger taşvīrini
Hayrete varup tayandı kaldı
dehr içre şanem

54. **meger:**

Gazel 254

Mısra: 2

Her halde.

Mäh-rūlar başladı cāmi ‘de
kılmağa hīrām
Rūz-ı ‘īd oldı meger şām-ı
şiyām-ı lā-yünām

55. **meger:**

Gazel 351

Mısra: 16

Her halde.

Şarardı rüyı ayvanuñ alındı
rengi almanuñ
Bozuldı beñzi bostānuñ
meger faşl-ı hāzān oldı

56. **meger:**

Gazel 16

Mısra: 2

Açıkça.

Her şubh eşigūñe varur ey
mäh-ı dil-firīb
Mihir-i münīrūñ oldı zevālī
meger garīb

57. **meger:**

Gazel 4

Mısra: 3

Sanki.

Şükūfe seyrine geldi meger
nevrüz-ı sultānı
Ki kurdı şahn-ı bāğa her
secer bir hayme-i hādrā

58. **meger:**

Gazel 4

Mısra: 7

Sanki.

Meger şāh-ı bahāruñ
hükmidür dīvān-ı gülşende
Tutarlar gönçayı el üzre her
şāh-ı gül-i ra ‘nā

59. **meger:**

Gazel 290

Mısra: 12

Dışında, ancak.

Yüzi muşhaflaruñ
dendānesine
‘Azīzī nesne öykünmez
meger sin

meger kim:

1. **meger kim:**
Gazel 351
 Mısra: 10
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Sanki.

Cihān halkını hep kırdı
 geçürdi tîg-i ğamzeyle
 Meger kim Qahramāni
 gözlerün şāhib-kırān oldı

mege-i cāna:

1. **mege-i cāna:-a**
Gazel 164
 Mısra: 1
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Can sineği.

Meges-i cāna ki la'li o şehūñ
 hūvān olmış
 Hām-ı zūlfı düm-i tāvūs-ı
 mekes-rān olmış

meh:

1. **mehūñ:-üñ**
Gazel 1
 Mısra: 9
Ay II Sevgili, dilber.

Qaşları yayı ğamın çekmedi
 çün yā o mehūñ
 Neye büküldi beli böyle
 'Azīzī gibi yā

2. **meh:**
Gazel 3
 Mısra: 9
Ay II Sevgili, dilber.

Gel ey meh gül yüzüñi şubh-
 dem gün gibi 'arz eyle
 Ki olsun bāğ-ı 'ālem ğarqa-i
 envār ser-tā-pā

3. **mehūñ:-üñ**
Gazel 7
 Mısra: 7
Ay II Sevgili, dilber.

Hat belürdi şafha-i rüyında
 şanmañ ol mehūñ

Kilk-i zūlfı eyledi hüsñ
 āyetin tahtır aña

4. **mehūñ:-üñ**
Gazel 16
 Mısra: 3
Ay II Sevgili, dilber.

Hatı gelince kaldı hadinde
 dil ol mehūñ
 Niteki aḥşam olduğı yerde
 döner ğarīb

5. **mehūñ:-üñ**
Gazel 23
 Mısra: 5
Ay II Sevgili, dilber.

Qoma sevdā-yı ser-i zūlfını
 elden o mehūñ
 Ey gönül var ise başuñda
 hevā-yı devlet

6. **meh:-e**
Gazel 27
 Mısra: 7
Ay II Sevgili, dilber.

Çarḥdan etme fiğān ol mehe
 ermezse elūñ
 Çarḥ n'etsün saña yār
 olmayıcağ tālī' u baht

7. **meh:**
Gazel 29
 Mısra: 6
Ay II Sevgili, dilber.

Ḍayf-ı ğamuñ bu gece dil
 hücresine geldi
 Hūñ-ı ciğerle kıldum ey meh
 anı ziyāfet

8. **meh:**
Gazel 31
 Mısra: 9
Ay II Sevgili, dilber.

Çıkup ol meh görünmez
 aḥşam olmayınca beñzer kim
 Hilāl-ebür güzeller seyrine
 aḥşam olur bā'is

9. **meh:**
Gazel 37
 Mısra: 5
Ay II Sevgili, dilber.

Gelse ol meh karşıma kalbe
 verür şevk u sürür
 Nitekim rüşen olur gün toğsa
 zīrā her şabāh

10. **mehūñ:-üñ**
Gazel 37
 Mısra: 13
Ay II Sevgili, dilber.

Nūr-ı hüsñinden 'Azīzī ol
 mehūñ bir lem'adur
 Mihr-i 'ālem-tāb kim olur
 hüveydā her şabāh

11. **mehi:-i**
Gazel 51
 Mısra: 5
Ay II Sevgili, dilber.

Eksük olsun göreyin kim
 mehi küyına varup
 Severin deyü o hürşid-'izārı
 geçinür

12. **meh:**
Gazel 52
 Mısra: 7
Ay II Sevgili, dilber.

Bir melek çehresin ey meh ki
 hüsün ñat'ında
 Eyledūñ mihr-i münri meh-i
 bedr ile qamer

13. **meh:**
Gazel 61
 Mısra: 10
Ay II Sevgili, dilber.

Maṭla'-ı hürşiddür dersem
 'Azīzī tañ degül
 Ol der-i devlet-me'āba kim o
 meh andan çıkar

14. **meh:**
Gazel 71
 Mısra: 6
Ay II Sevgili, dilber.

Tarf-ı şehābdan şanuram
 mihr eder tülü'
 'Arz-ı 'izār için kaçan ol
 meh niqāb açar

15. **meh:**
Gazel 75

Mısra: 3
Ay II Sevgili, dilber.

Ey meh senüñ külâleñ varsa
n'ola benüm de
Düd-ı kebüd-ı āhum
başumda sünbülümdür

16. **meh:**
Gazel 77
Mısra: 1
Ay II Sevgili, dilber.

Vücüd-ı 'āşıkı çün kim o
meh yolında hāk ister
Yanup 'ışk āteşine ey gönül
ol sen de hākister

17. **meh:**
Gazel 84
Mısra: 9
Ay II Sevgili, dilber.

Neçe yıldır ki ey meh
Yūsuf-ı cānı 'Azīzīnūñ
Şaçuñda bend olup çāh-ı
zenehdānuñda qalmışdır

18. **mehüñ:-üñ**
Gazel 96
Mısra: 3
Ay II Sevgili, dilber.

Olaldan ol mehüñ āyīn-i
ebrūsı kemān-keşlik
Dil-i 'uşşāka kār-ı gānzesi
nāvek-fikenlikdir

19. **meh:**
Gazel 112
Mısra: 7
Ay II Sevgili, dilber.

Maħalleñ ehlinüñ incinmesi
ey meh baña beñzer
Varup küyuñda her şeb
etdügüm āh u figāndandır

20. **meh:-e**
Gazel 114
Mısra: 10
Ay II Sevgili, dilber.

Dem-Ā-dem āh ederek
oķusun anı 'ālem
'Azīzī ol mehe bir şı'r-i
'āşıkāne çıkar

21. **mehüñ:-üñ**
Gazel 114
Mısra: 3
Ay II Sevgili, dilber.

Ola kim erişe sem'ine ol
mehüñ ey dil
Figān u nāle vü feryāduñ
āsmāna çıkar

22. **mehi:-i**
Gazel 116
Mısra: 2
Ay II Sevgili, dilber.

Kaçan seririne ol server-i
yegāne çıkar
Gören şanur mehi evreng-i
āsmāne çıkar

23. **meh:**
Gazel 120
Mısra: 7
Ay II Sevgili, dilber.

Bir büt-i ra'nādur ol meh
kim ruħında yaluñuz
Hırmen-i dünyā deger bir
dāne miskīn hāl var

24. **meh:**
Gazel 139
Mısra: 4
Ay II Sevgili, dilber.

Dolaşursın dil-i 'uşşāka deyü
alup ele
Gün olur mı ki o meh zülfini
yuyup şaramaz

25. **mehi:-i**
Gazel 139
Mısra: 8
Ay II Sevgili, dilber.

Ol mehi bulmak için yeri vü
gögi aramaz
Gün mi vardur ki yaşum
seyli vü āhum düdi

26. **mehüñ:-üñ**
Gazel 140
Mısra: 3
Ay II Sevgili, dilber.

Hecrinde ol mehüñ yine dün
gece ra'd-vār

Şaldı cihānda velvele āh u
figānımız

27. **mehüñ:-üñ**
Gazel 142
Mısra: 4
Ay II Sevgili, dilber.

Sür-ı semāya çıkmag olurdu
sehāb-veş
Zülfi olaydı ol mehüñ elde
kemendimüz

28. **mehüñ:-üñ**
Gazel 147
Mısra: 1
Ay II Sevgili, dilber.

Neçe neçe ol mehüñ mihr ü
vefāsın görmüşüz
Döne döne 'ālemüñ zevk u
şafāsın sürmüşüz

29. **meh:**
Gazel 154
Mısra: 4
Ay II Sevgili, dilber.

Nazar et āyīnede 'aks-i ham-ı
ebrūna
Nice tahırır olur ey meh göre
yāy-ı ma'kūs

30. **mehüñ:-üñ**
Gazel 154
Mısra: 5
Ay II Sevgili, dilber.

Dīdeden zülfi hayāli o
mehüñ dūr olmaz
Derler insāna perī olmaz
egerçi me'nūs

31. **meh:**
Gazel 165
Mısra: 7
Ay II Sevgili, dilber.

Dediler müya beñzer 'āķıbet
ey meh miyānuñ-çün
Dün ehl-i diller ortasında
neçe kıl ü kāl olmış

32. **mehüñ:-üñ**
Gazel 169
Mısra: 3
Ay II Sevgili, dilber.

Şöyle gubârdur ki hat-ı la'li
ol mehûñ
Yâkût dağı yazmadı böyle
gubâr hat

33. **meh:**

Gazel 173

Mısra: 4

Ay II Sevgili, dilber.

Murg-ı cân şayd etmede ser-
bâz-ı 'âlemdür bugün
Şebgeh-i zülf-i siyâhuñ olsun
ey meh yüzi ağ

34. **meh:**

Gazel 176

Mısra: 3

Ay II Sevgili, dilber.

Şevk-ı ruhsârûñla ey meh
şubha dek
Yandı yakıldı bu şeb miskîn
çerâğ

35. **mehûñ:-üñ**

Gazel 181

Mısra: 5

Ay II Sevgili, dilber.

Ol mehûñ menziline ermek
olurdu lâkin
Yaşumuñ ilduzı düşkün
başumuñ devleti yok

36. **meh:**

Gazel 184

Mısra: 6

Ay II Sevgili, dilber.

Bir kemâl ehline olup
hemdem
Meh gibi kâmil olmaduk
kalduk

37. **meh:**

Gazel 186

Mısra: 1

Ay II Sevgili, dilber.

'Ades-i hâl-i 'izârûñ bulur ey
meh revnağ
Tâb-ı mülden ki ruhuñ
derlese burçağ burçağ

38. **meh:**

Gazel 186

Mısra: 8

Ay II Sevgili, dilber.

İki dilber şanuram leb-be-leb
olup öpüşür
Meclis-i meyde o meh câma
degürdükçe dudak

39. **meh:**

Gazel 186

Mısra: 13

Ay II Sevgili, dilber.

Beni ırmağ dileyelden reh-i
küymandan o meh
Çam-ile oldı gözüm yaşı
'Azîzî ırmağ

40. **meh:**

Gazel 213

Mısra: 5

Ay II Sevgili, dilber.

Teraħhüm eyleyüp üftâdeñe
ey meh sa'âdetle
Gelüp bir gece gam-
hânemde mihmân olmaduñ
gıtdüñ

41. **mehûñ:-üñ**

Gazel 253

Mısra: 5

Ay II Sevgili, dilber.

Nece açılun benim göñlüm
gözüm kim ol mehûñ
Neçe demdür mübtelâ-yı
guşşa-i hicrânıyam

42. **mehûñ:-üñ**

Gazel 266

Mısra: 7

Ay II Sevgili, dilber.

Kühl ile izi tozını bir
görürmiş ol mehûñ
Görmedüm nergis gibi
'âlemde hiçbir şaşî ben

43. **mehûñ:-üñ**

Gazel 273

Mısra: 7

Ay II Sevgili, dilber.

Ol mehûñ mir'ât-ı ruhsârına
karşu turmasun
Tûti-i güyâ-yı Hindistâna
şöyleñ şöylesün

44. **mehûñ:-üñ**

Gazel 280

Mısra: 9

Ay II Sevgili, dilber.

Âteş-i âhı yanar dilde 'Azîzî
o mehûñ
Dem-i hecrinde hevâ germ ü
gerek serd olsun

45. **meh:**

Gazel 292

Mısra: 5

Ay II Sevgili, dilber.

Baňa ol meh gibi cevr ü cefâ
etmekden ey gerdün
Hazer kıl yoħsa bir gün sille-
i âhum benim yersin

46. **meh:**

Gazel 293

Mısra: 8

Ay II Sevgili, dilber.

Dâyim gözüme karşı kuçar
müy-yı miyânuñ
Vardur gilemüz hâşılı ey
meh o kemerden

47. **meh:**

Gazel 300

Mısra: 1

Ay II Sevgili, dilber.

Cevr eder ol meh ne etsem
aňa kâyıldür deyü
İncinür ammâ beni kuçmağa
kâyıldür deyü

48. **meh:**

Gazel 300

Mısra: 7

Ay II Sevgili, dilber.

Levh-i rüyundan hatı ol meh
tırâş etmiş yine
Seyr-i hüsnüm etmege
'uşşâka hâyıldür deyü

49. **mehûñ:-üñ**

Gazel 308

Mısra: 11

Ay II Sevgili, dilber.

O mehûñ olduñ ise meddâhı
Medhîn eyle 'Azîzî her yerde

50. **mehûn:-üñ**
Gazel 309
Mısra: 1
Ay II Sevgili, dilber.
- Zülfî hümâsı ol mehûñ
oldukça hâtırâ
Âhum 'ukâbı hem-per olur
nesr-i fâyire
51. **mehûn:-üñ**
Gazel 319
Mısra: 9
Ay II Sevgili, dilber.
- Başını alup oldu revân çarh-ı
berîne
Hecrinde 'Azîzî o mehûñ
dün gece âhum
52. **meh:**
Gazel 323
Mısra: 1
Ay II Sevgili, dilber.
- O meh kim cilveler eyler
yürür tâvûs şeklinde
Melekdür gökden inmiş
güyyâ nâmûs şeklinde
53. **meh:**
Gazel 340
Mısra: 4
Ay II Sevgili, dilber.
- Çartâk-ı felege çıktı
figânum gerçi
İşidilmez senûñ ey meh der-i
dîvânuñda
54. **mehûn:-üñ**
Gazel 344
Mısra: 7
Ay II Sevgili, dilber.
- Hüblar seyrini añañ baña
kim ben o mehûñ
Vermezün gün yüzine
bakmağı dünyâ seyrine
55. **mehûn:-üñ**
Gazel 349
Mısra: 8
Ay II Sevgili, dilber.
- 'Îzârûnda hañañ yer yer 'ıyân
olmağa yüz tütüdi

- Mehûñ ebr-i siyâh içre nihân
olmağa yaklaşıdı
56. **meh:**
Gazel 350
Mısra: 7
Ay II Sevgili, dilber.
- Ne günüm gün ne gecem
gecedür ey meh senden
Ayrıaldan berü bu çarh-ı
sitem-kâr beni
57. **mehûn:-üñ**
Gazel 376
Mısra: 10
Ay II Sevgili, dilber.
- Küy-ı 'ışk içre 'Azîzî serserî
gördüm gezer
Bir mehûñ oldu meger ol
mübtelâ ser-geştesi
58. **meh:**
Gazel 378
Mısra: 12
Ay II Sevgili, dilber.
- Çamerdür münhasif olmuş
şanur bezm içre kim görse
O meh destinden ayrı çahve-
y-ile tolu fîncânı
59. **meh:**
Gazel 378
Mısra: 13
Ay II Sevgili, dilber.
- 'Azîzî bir perî-peyker melek-
manzardur ol meh kim
Bulunmaz hüsni ile hûbân-ı
'âlem içre akrânı
60. **meh:**
Gazel 379
Mısra: 3
Ay II Sevgili, dilber.
- Hayâl-i ruhlaruñ ey meh
görenler çeşm-i pür-nemde
Şanur bir cüybâra 'aks-i
hürşîd ü kamer düşüdi
61. **mehûn:-üñ**
Gazel 380
Mısra: 9
Ay II Sevgili, dilber.

- Mihr-i ruhsârını seyr eyle
'Azîzî o mehûñ
Etmek istersen eger dünyede
seyr-i 'âlî
62. **mehûn:-üñ**
Gazel 388
Mısra: 3
Ay II Sevgili, dilber.
- Şöyle hünîdür ki çeşm-i
gamze-kârı ol mehûñ
Dem-be-dem kanlar döker
durmaz harâmiler gibi
63. **mehûn:-üñ**
Kaside 2
Mısra: 49
Ay II Sevgili, dilber.
- Şems-i rahşândan alur nürü
kamer lîk o mehûñ
Çamer-i hüsni verür şems-i
cihâna envâr
64. **mehûn:-üñ**
Kaside 2
Mısra: 57
Ay II Sevgili, dilber.
- Süre-i şems ü kamer haqqı
'Azîzî o mehûñ
Yegdür alnı vü ruhu şems ü
kamerden şad-bâr
65. **meh:**
Muamma 17
Mısra: 2
Ay II Sevgili, dilber.
- Mühre-i dâg-ı siyâhın ref'
edüp serden zamân
Dâmen-i 'ırzı o meh yolına
kıldı der-miyân
66. **meh:**
Muamma 25
Mısra: 2
Ay II Sevgili, dilber.
- Zulm ile yakup cânumuzı
âzer içinde
Âhîr koduñ ey meh bizi
hâkister içinde
67. **meh:**
Muamma 45

Mısra: 2
Ay II Sevgili, dilber.

Alurken destin ağıyaruñ
keremle
Helāk etdi beni ol meh
sitemle

68. **meh:**
Gazel 41
Mısra: 5
Ay, kamer.

Görinen mihr degül eylesün
o meh deyü seyr
Bād-ı āhumla seher göge
uçurdi kâgîd

69. **mehi:-i**
Gazel 63
Mısra: 16
Ay, kamer.

Ĥüb-rûlar dün ‘Azîzî ĥüsn
ile Yûsuf gibi
Keffe-i mîzân-ı gerdünda
mehi deng etdiler

70. **meh:**
Gazel 83
Mısra: 10
Ay, kamer.

Nece büyükenmesün pîr-i
felek kim her gece
Gögsi üzre meh gibi bir âfet-
i devrân yatur

71. **mehden:-den**
Kaside 1
Mısra: 5
Ay, kamer.

Mehden eylerse ‘aceb mi
gülü bülbül tercîh
Görinür çehre-i gül bülbüle
şems-i ĥâver

72. **meh:**
Muamma 23
Mısra: 2
Ay, kamer.

Nûr-ı ĥüsninden bulur ‘âlem
ziyâ
Meh yüzini mihre ‘arz etse
n’ola

73. **meh:**
Muamma 24
Mısra: 1
Ay, kamer.

Ser-i zülfin meh edinüp efser
Verse mihr efser-i mâha
n’ola ser

74. **mehi:-i**
Matla 70
Mısra: 2
Ay II sevgilinin alını.

Destârı ebr gibi tırup başı
üstine
Etmiş tülû’ alını mehi kaşı
üstine

meh ü mihr:

1. **meh ü mihr:**
Gazel 79
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Ay ve güneş.

‘Azîzî yine bir şâh-ı cihâna
bende oldu kim
Der-i devlet-me’âbında meh
ü mihr iki çâkerdür

meh ü sâli:

1. **meh ü sâli:-i**
Gazel 220
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Sürekli.

Gün gibi kadri olup ‘âlî
Meĥemmed Şâhuñ
Geçe devletle meh ü sâli
Meĥemmed Şâhuñ

meh yüzinde:

1. **meh yüzinde:-i, -n, -de**
Gazel 220
Mısra: 14
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Ay yüz.

Ka’be-i ĥüсне ‘Azîzî
Ĥacerü’l-esveddür

Meh yüzinde o siyeh ĥâlî
Meĥemmed Şâhuñ

mehçe:

1. **mehçenüñ:-nüñ**
Kaside 5
Mısra: 5
Küçük ay, hilal.

Ser-i bâmında ol meşdüd
olan zer mehçenüñ ‘aķsi
Bir altun ĥâldür konmuş
‘izârî üzre ‘ummânüñ

meh-cebîn:

1. **meh-cebîn:**
Gazel 105
Mısra: 3
*Ay alınlı, ay gibi parlak
olan || Sevgili.*

Öykünürmiş rüyuña ey meh-
cebîn
Göreyin ĥurşîdi gözsüz
derbeder

2. **meh-cebîn:**
Gazel 126
Mısra: 1
*Ay alınlı, ay gibi parlak
olan || Sevgili.*

Revnaķ-ı bezm o meh-cebîn
iledür
Şeref-i her mekân mekîn
iledür

3. **meh-cebîn:**
Matla 1
Mısra: 1
*Ay alınlı, ay gibi parlak
olan || Sevgili.*

Gül-sitân-ı rüyuña verdi
şeref ey meh-cebîn
Sünbül-i Sa’dî midür yoĥsa
bu zülf-i ‘anberîn

mehçe-i mâh:

1. **mehçe-i mâh:**
Tarih 12
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Ayın yeni ayı II hilal.

Mehçe-i mäh gibi verdi
cihāna revnağ
Sāhil-i bahruñ olup yüzi şuyı
kāşāneñ

mehçe-i zerdür:

1. **mehçe-i zerdür:-dür**
Kıt'a 17
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Sarı küçük hilal.

Kulle-i Heft-i sipih-r-āsā kim
Mehçe-i zerdür aña mihr-i
münir

mehd-i ğamda:

1. **mehd-i ğamda:-da**
Gazel 80
Mısra: 14
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Gam beşiği.

Dād elinden 'Azīzī tıfl-ı
dilüñ
Tırmayup mehd-i ğamda
näle eder

2. **mehd-i ğamda:-da**
Gazel 104
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Gam beşiği.

Tıfl-ı dil hālin şorarsañ
ħasretinden la'lüññ
Mehd-i ğamda tırmayup āh
u fiġān eyler yürür

mehd-i gülşende:

1. **mehd-i gülşende:-de**
Gazel 338
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Gülbahçenin beşiği.

Ġonca tıflın mehd-i gülşende
beliñletmiş şabā
La'li üzre görinen şebnem
uçukdur var ise

mehd-i ħākten:

1. **mehd-i ħākten:-den**
Terci-bend 1
Mısra: 52
Kelime Tipi: -
Toprak beşik.

Geldi bāġ-ı vücūda tıfl-ı
çemen
'Arz edüp mehd-i ħākten
dīdār

mehemmed:

1. **mehemmed:**
Tarih 6
Mısra: 1
Özel isim.

Mehemmed bendesin kim
Hağ vücūda
Getürdi eyleyüp iħsān-ı bī-
ħad

2. **mehemmed:**
Tarih 6
Mısra: 8
Özel isim.

'Azīzī mevlidine dedi tārīħ
Faşīħ ola Ĥudābende
Mehemmed

3. **mehemmed:**
Kaside 5
Mısra: 60
*II Mehmed. Osmanlı
devletinin yedinci
hükümdarı.*

Peyāmī deyü maħlaş korsa
tañ mı kendüye Ĥulkī
Edüpdür bende-i muħliş
Mehemmed ħanı Bursanuñ

4. **mehemmedüñ:-üñ**
Gazel 212
Mısra: 1
Hz. Muhammed.

Rüşen olalı mäh-cemāli
Mehemmedüñ
Mihri gönülden olmadı ħālī
Mehemmedüñ

5. **mehemmedüñ:-üñ**
Gazel 212
Mısra: 2
Hz. Muhammed.

Rüşen olalı mäh-cemāli
Mehemmedüñ
Mihri gönülden olmadı ħālī
Mehemmedüñ

6. **mehemmedüñ:-üñ**
Gazel 212
Mısra: 4
Hz. Muhammed.

Akıtdı kendüye şu gibi teşne-
dilleri
Bāġ-ı ruħında la'li zülāli
Mehemmedüñ

7. **mehemmedüñ:-üñ**
Gazel 212
Mısra: 6
Hz. Muhammed.

Ĥalk-ı cihānı sāye-veş üftāde
eyledi
Sidre mişāli kaddi nihāli
Mehemmedüñ

8. **mehemmedüñ:-üñ**
Gazel 212
Mısra: 8
Hz. Muhammed.

Pür-nür olurdu ħāne-i ħalbüm
sürür ile
Bir gün olaydı rüz-ı vişāli
Mehemmedüñ

9. **mehemmedüñ:-üñ**
Gazel 212
Mısra: 10
Hz. Muhammed.

Bāġ-ı cihānda gönümi gül
gibi al-ıla
Aldı 'Azīzī ruħları alı
Mehemmedüñ

10. **mehemmed:**
Kıt'a 2
Mısra: 17
Hz. Muhammed.

K'anuñ nām-ı şerīfidür
Mehemmed

De hālũñ bir bir ol kân-ı
sehāya

mehemmed şāhuñ:

1. **mehemmed şāhuñ:-e-uñ**

Gazel 220

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Mehemmed Şah (özel isim).

Gün gibi kadri olup 'ālī
Mehemmed Şāhuñ
Geçe devletle meh ü sālī
Mehemmed Şāhuñ

2. **mehemmed şāhuñ:-uñ**

Gazel 220

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Mehemmed Şah (özel isim).

Gün gibi kadri olup 'ālī
Mehemmed Şāhuñ
Geçe devletle meh ü sālī
Mehemmed Şāhuñ

3. **mehemmed şāhuñ:-uñ**

Gazel 220

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Mehemmed Şah (özel isim).

Nazar etdükçe alur 'aqlını
aşhāb-ı dilũñ
Nedür ol ruħlarınıñ alı
Mehemmed Şāhuñ

4. **mehemmed şāhuñ:-uñ**

Gazel 220

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Mehemmed Şah (özel isim).

'Āşıkuñ göz yaşıdır māl ü
menālī çün kim
Dökeyin yolına ol mālī
Mehemmed Şāhuñ

5. **mehemmed şāhuñ:-uñ**

Gazel 220

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Mehemmed Şah (özel isim).

Rāyet-i kaddi hayālidür olan
şām u seher
Ka'be-i cān u dile vālī
Mehemmed Şāhuñ

6. **mehemmed şāhuñ:-uñ**

Gazel 220

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Mehemmed Şah (özel isim).

Şeh-per-i Rūhü'l-emīndür ki
verür rüyına zīb
Zülf-i müşkīn-i hümā-bālī
Mehemmed Şāhuñ

7. **mehemmed şāhuñ:-uñ**

Gazel 220

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Mehemmed Şah (özel isim).

Cismümi hāke şalup rāh-ı
ser-i küyında
Olayın 'ışk-ıla pāmālī
Mehemmed Şāhuñ

8. **mehemmed şāhuñ:-uñ**

Gazel 220

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Mehemmed Şah (özel isim).

Ka'be-i hüsne 'Azīzī
Hacerü'l-esveddür
Meh yüzinde o siyeh hālī
Mehemmed Şāhuñ

mehemmed-nām:

1. **mehemmed-nām:**

Kaside 3

Mısra: 29

Mehmed namli.

Ey Mehemmed-nām u
Aħmed-hulķ u Ĥaydar-
mevhibet
Luťf u iħsān etmede yokdur
saña akrān olur

2. **mehemmed-nām:**

Kaside 3

Mısra: 29

Mehmed namli.

Ey Mehemmed-nām u
Aħmed-hulķ u Ĥaydar-
mevhibet
Luťf u iħsān etmede yokdur
saña akrān olur

meh-i 'ālemdür:

1. **meh-i 'ālemdür:-dür**

Gazel 56

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Alemin ayı II sevgili.

Fer veren dehre 'Azīzī o
meh-i 'ālemdür
Nitekim Mısra şeref Yūsuf-ı
Ken'an iledür

meh-i bedr:

1. **meh-i bedr:**

Gazel 52

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dolunay.

Bir melek çehresin ey meh ki
hüsün ñať'ında
Eyledüñ mihr-i münīri meh-i
bedr ile qamer

meh-i bedr-i münīr:

1. **meh-i bedr-i münīr:**

Gazel 11

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Parlayan dolunay II sevgili.

Terk edip cevri ü cefāyı o
meh-i bedr-i münīr

Hîç ola mı ki 'Azîzîye ede
mihr ü vefâ

meh-i burc-ı hüsün:

1. **meh-i burc-ı hüsün:**

Gazel 389

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Güzellik burcunun ayı.

Reşk-i çarh-ı felek-i çârüm
ola hanum eger
O meh-i burc-ı hüsün edine
menzil-gâhı

meh-i deyr-i eflâk:

1. **meh-i deyr-i eflâk:**

Gazel 358

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Felek kilisesinin ayı II
sevgili.*

Da'vi-i hüsn eder idi meh-i
deyr-i eflâk
Göricek gün yüzüni şındı
halilüm putı

meh-i garrâ:

1. **meh-i garrâ:**

Gazel 40

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Aydınlık, parlak ay.

İhâta eylemiş mænend-i hâle
haft-ı şeb-rengüñ
Melâhat âsmânına meh-i
garrâ mıdur ol ruḥ

2. **meh-i garrâ:**

Gazel 322

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Aydınlık, parlak ay. II
sevgili.*

Çeşm ü cânım pür olur nür-ı
sürür ile kaçan
Gözlerüm gün yüzüni ey
meh-i garrâ görse

meh-i garrâdur:

1. **meh-i garrâdur:-dur**

Müseddes 2

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Aydınlık, parlak ay.

Âsmân-ı hüsnüñe alnuñ
meh-i garrâdur bugün
Ruḥlaruñ âyine-i mihr-i
mücellâdur bugün

meh-i gökden:

1. **meh-i gökden:-den**

Gazel 168

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gökyüzü ayı.

'Aks-i rüyuñla bulur âyine-i
hüsn şüret
Ki meh-i gökden olur nür u
melâhat 'arız

meh-i ken'an:

1. **meh-i ken'an:**

Gazel 295

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kenan şehrinin ayı II
Hz. Yusuf.*

'Azîzî naqd-i cân ile ne tañ
olsa harîdârüñ
Meh-i Ken'an gibi hüsn ile
mümtâz-ı cihânsın sen

meh-i leylî-'izâruñ:

1. **meh-i leylî-'izâruñ:-uñ**

Gazel 15

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Leyla yanaklı ay II
sevgili.*

Bir meh-i Leylî-'izâruñ
zülfine meftün olup
Düşdü zencîr-i belâya dil
yine mecnün olup

meh-i leylî-veşüñ:

1. **meh-i leylî-veşüñ:-üñ**

Gazel 376

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Leyla gibi ay yüzlü.

Bir meh-i Leylî-veşüñ
'ışkıyla ser-gerdân olup
Kays-vâr oldum yine deşt-i
belâ ser-geştesi

meh-i nâ-mihribânı:

1. **meh-i nâ-mihribânı:-ı**

Gazel 306

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Acımasız ay II sevgili.

Ol meh-i nâ-mihribânı elden
aldurdum deyü
Gül te'essüf etse ey dil
vermek Allâhuñ yine

meh-i nev:

1. **meh-i nev:**

Gazel 203

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yeni ay, hilal.

Meh-i nev şanmañuz gäv-i
zemînuñ çıkdı bir şâhı
Getürdü bād-ı âhum altını
üstine dünyânuñ

2. **meh-i nev:**

Gazel 263

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yeni ay, hilal.

Ol şeh-i hüsn mihr olup zer
top
Meh-i nev oldı bir gümiş
çevgân

3. **meh-i nev:**

Gazel 318

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yeni ay, hilal.

Meh-i nev şanmañuz toğduğı
dem ol tıfl-ı nūrānı
Aña ĥarrāt-ı gerdün etdi bir
zerrin gehväre

4. **meh-i nev:**

Gazel 384

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yeni ay, hilal.

Meh-i nev şanmañuz seng-i
każādan
Gedildi kase-i çarĥuñ kenarı

5. **meh-i nev:**

Gazel 302

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yeni ay, hilal II

sevgilinin kaşı.

Şöyle beñzer ĥam-ı ebrūñı
güñiler meh-i nev
Reşkten iki bükülmüş felek-i
mīnāda

6. **meh-i nev:**

Gazel 340

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yeni ay, hilal II

sevgilinin kaşı.

Şan iki pāre bulutdur meh-i
nev gülşende
Ebruvān-ı siyehūñ cebhe-i
tābānuñda

meh-i nevdin:

1. **meh-i nevdin:-den**

Kaside 5

Mısra: 141

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yeni ay, hilal.

Meh-i nevdin alup bir ĥame-
i zer-gün ele gerdün

Revādur yazsa nāmem
levĥine mihr-i dıraĥşānuñ

meh-i nevdür:

1. **meh-i nevdür:-dür**

Gazel 380

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yeni ay, hilal.

Sen güneş yüzünüñ
olduğına çarĥ abdālı
Ger inanmazsañ efendi meh-
i nevdür dāli

**meh-i ruĥsār-ı ziyā-
baĥşuñı:**

1. **meh-i ruĥsār-ı ziyā-
baĥşuñı:-uñ, -ı**

Gazel 277

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Işık bahşeden yanağının
ayı.*

Meh-i ruĥsār-ı ziyā-baĥşuñı
mihr-i ‘ālem
Ĥam-ı ebrūlaruñı ĥurre-i
ğarrā şanurın

meh-i rüşen-zamir:

1. **meh-i rüşen-zamir:**

Müseddes 1

Mısra: 52

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Varlığı nurlu ay II
Nişani Beg.

Luţf edüp ol bī-kese bugün
olursañ dest-gır
Dilegüm Ĥaĥdan budur kim
ey meh-i rüşen-zamir

meh-i simin-beruñ:

1. **meh-i simin-beruñ:-üñ**

Gazel 120

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gümüş gibi beyaz
göğüslü ay II sevgili.

Gerden-i māñı der-āğüş etdi
hāle şanmañuz
Ol meh-i simin-beruñ
boynında zer ĥalĥāl var

meh-i taban:

1. **meh-i taban:**

Matla 10

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Parlak ay.

Māñ-ı ruĥsārın baña ‘arz
etmese cānān bir ay
Şanuram kim toğmadı gökde
meh-i taban bir ay

2. **meh-i taban:**

Gazel 101

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Parlak ay | sevgili.

Gün yüzüñ görmege ben
ĥasret olam lāyık mı
Der-kenār ede seni ey meh-i
taban eller

3. **meh-i taban:**

Gazel 261

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Parlak ay | sevgili.

Dün seni ađyār ile gördüm
gezerken nāgehān
Cānuma düşdi be-gāyet ey
meh-i taban günü

4. **meh-i taban:**

Gazel 326

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Parlak ay | sevgili.

Gün gibi hāne-i tārıküm
ederdi rüşen
Luţf edüp bir gece ger o
meh-i taban gelse

5. **meh-i taban:**

Gazel 361

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Parlak ay | sevgili.

Dün seni ağıyar ile gördüm
gezerken nâgehân
Cânuma düşdi be-ğâyet ey
meh-i tâbân günü

6. **meh-i tâbân:**
Müseddes 4
Mısra: **25**
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Parlak ay | sevgili.

Toğmaz felekde bir meh-i
tâbân senüñ gibi
Etmez zühür mihr-i dirahşân
senüñ gibi

7. **meh-i tâbân:**
Gazel 371
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Parlak ay II Kanunî
Sultan Süleyman bağlamında
kullanılmıştır.*

Şeh Süleymân n'ola gitdiyse
Selîm han geldi
Meh-i tâbân yerine mihr-i
dirahşân geldi

meh-i tâbân olmasa:

1. **meh-i tâbân olmasa:-ma,
-sa**

Gazel 106
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Parlak ay olmak.

Ser-geşteñ olmasa meh-i
tâbân her gece
Dolanmaz idi küyüñü olınca
tâ şehir

meh-i tâbâna:

1. **meh-i tâbâna:-a**
Gazel 114
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Parlak ay.

Duñân-ı âh ile dilden ki her
zebâne çıkar
Döne döne meh-i tâbâna
keh-keşâna çıkar

2. **meh-i tâbâna:-a**
Kaside 4
Mısra: **36**
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Parlak ay.

Her gece halvet-serâ-yı
hâneñe eyler dühül
Ta'n ederse yeridür gökde
meh-i tâbâna şem'

meh-i zerrîn-çerâğ:

1. **meh-i zerrîn-çerâğ:**
Gazel 173
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Altın, sarı çıra ay.

Nâr-ı mihrüñle fetil-i dil
yanardı şem'-veş
Yanmadın bezm-i felek üzre
meh-i zerrîn-çerâğ

meh-'îzâr:

1. **meh-'îzârüñ:-uñ**
Gazel 363
Mısra: **5**
*Ay yanak II sevgilinin
aya benzeyen yanağı.*

Ham-ı ebrûsına mı öykünür
ol meh-'îzârüñ kim
Hilâl-i kec-revi gerdün bu
gece şehrden sürdi

meh-likâ:

1. **meh-likâdan:-dan**
Gazel 45
Mısra: **9**
*Ay yüzlü güzel II
sevgili.*

Bir meh-likâdan ayru
düşüpdür meger ki çarh
Geydi 'Azîzî mâtem edüp
egnine kebüd

2. **meh-likâ:**
Gazel 64
Mısra: **5**
*Ay yüzlü güzel II
sevgili.*

'Alemden ne senüñ gibi bir
meh-likâ doğar
Dünyâya ne benüm gibi bir
mübtelâ gelür

3. **meh-likâ:**
Gazel 106
Mısra: **10**
*Ay yüzlü güzel II
sevgili.*

Çam-hâne-i 'Azîziye çün
gece gelmedüñ
Gün gibi bâri gel aña ey
meh-likâ şehir

4. **meh-likâ:**
Gazel 283
Mısra: **6**
*Ay yüzlü güzel II
sevgili.*

Saña öykünmiş şanemler
yazılı dîvârda
Görmeyeyin anlaruñ ey meh-
likâ şüretlerin

5. **meh-likâlarda:-lar, -da**
Gazel 334
Mısra: **4**
*Ay yüzlü güzel II
sevgili.*

Meger nâm-ı mağabbet
defter-i hûbândan oldu hak
Ki yok mihr ü vefânuñ adın
añar meh-likâlarda

6. **meh-likâ:**
Matla 47
Mısra: **2**
*Ay yüzlü güzel II
sevgili.*

Leblerüñden şorsa dil küyüñ
'aceb mi dâyimâ
Kim bulurlar şora şora
Ka'beyi ey meh-likâ

7. **meh-likâ:**
Muamma 21
Mısra: **1**

*Ay yüzlü güzel II
sevgili.*

Çekdüm üç kerre hisāba yā
kaşuñ ey meh-likā
İkisinde iki şıfır oldı hüveydā
çün sühā

meh-rü:

1. **meh-rünuñ:-nuñ**

Gazel 3

Mısra: 11

Ay yüzlü ll sevgili.

O meh-rünuñ siyeh zülfini
yād edüp döğünmekden
Gögerdi cism-i zerdüm
āsmān-girdār ser-tā-pā

2. **meh-rü:**

Gazel 77

Mısra: 7

Ay yüzlü ll sevgili.

Degüldür görinen encüm
şeb-i hecrüñde ey meh-rü
Delindi nāvek-i āhumla
çarhuñ sinesi yer yer

3. **meh-rünuñ:-nuñ**

Gazel 171

Mısra: 7

Ay yüzlü ll sevgili.

Yürü ey şerbet-i vaşlın şunup
gayre o meh-rünuñ
Beni hecrinde bīmār u dil-
efgār eyleyen tāli'

4. **meh-rünuñ:-nuñ**

Gazel 203

Mısra: 5

Ay yüzlü ll sevgili.

Ruḥ-ı pür-nürına 'āşık mıdur
yoḥsa o meh-rünuñ
Şararmış beñzini gördüm
gece şem'-i şeb-ārānuñ

5. **meh-rü:**

Gazel 224

Mısra: 5

Ay yüzlü ll sevgili.

Metā'-ı vaşluñı agyāre 'arz
etmezdüñ ey meh-rü

Aña ben naqd-i cān ile
ḥarīdār olduğum bilseñ

6. **meh-rülarla:-lar, -la**

Gazel 254

Mısra: 4

Ay yüzlü ll sevgili.

Şavt-ı tesbīḥ erişüp gökde
melā'ik sem'ine
Şahn-ı cāmī' oldı meh-
rularla bir dārü's-selām

7. **meh-rü:**

Gazel 272

Mısra: 5

Ay yüzlü ll sevgili.

Uydurup yanına a'dāyı o
meh-rü eydüñ
Sāye-veş aşığı yukarı bile
sürümesün

8. **meh-rülaruñ:-lar, -uñ**

Gazel 283

Mısra: 9

Ay yüzlü ll sevgili.

Bağlayaldan zülfü zencirine
dil meh-rülaruñ
Bağlamış gördüm 'Azizī
mübtelā şüretlerin

9. **meh-rü:**

Gazel 301

Mısra: 1

Ay yüzlü ll sevgili.

Mihr-i enver mi ḥaddüñ ey
meh-rü
Ebr-i müşkīn mi ol siyeh-
ebrü

10. **meh-rü:**

Gazel 327

Mısra: 1

Ay yüzlü ll sevgili.

Süvār olduqça ol meh-rü
semend-i bād-pā üzre
Gören bir berg-i gül bindi
şanur raḥş-ı şabā üzre

11. **meh-rülar:-lar**

Gazel 366

Mısra: 3

Ay yüzlü ll sevgili.

Gelseler nāz ile bayram
yerine meh-rülar
Yine seyr eylesek ol şems-i
dıraḥşānları

12. **meh-rü:**

Gazel 368

Mısra: 1

Ay yüzlü ll sevgili.

O meh-rü baña incinmiş
'aceb bilsem ki ne'm gördi
Meger kaşı femi 'aḫsi ile
çeşmümde nem gördi

13. **meh-rü:**

Matla 20

Mısra: 1

Ay yüzlü ll sevgili.

Ġam-ı dendānuñ-ıla
ağlamadan ey meh-rü
Şadefüñ gözine aḫ düşdi
degüldür lülü

meh-ruhsār:

1. **meh-ruhsār-ile:-ile**

Gazel 163

Mısra: 5

Ay yanaklı ll sevgili.

O meh-ruhsār-ile ben
āşinādan gördüğüm cevri
Degül bir kimse mir'āt-ı
felekde yārdan görmiş

mehtāb:

1. **mehtāba:-a**

Gazel 94

Mısra: 10

Ay aydınlığı, ay ışığı.

Nece maḳbül-i 'ālem
olmasun ḥüsn-i cihān-süzüñ
Cebīnünñ āftāba ruḥlaruñ
mehtāba dönmişdür

meh-tāb:

1. **meh-tāb:**

Mesnevi 1

Mısra: 61

Ay aydınlığı, ay ışığı.

Girüp ebr-i sefide çün meh-
tāb

Revzen-i cāmi' oldı ehl-i
hicāb

2. **meh-tāb:**

Muamma 4

Mısra: 2

*Ay ışığı II sevgilinin ay
gibi parlak yüzü.*

Görmedüm yüzün bir ay oldı
tamām dedüm aña
Ayuñ on dördin o meh-tāb
içre gösterdi baña

meh-veş:

1. **meh-veşüñ:-üñ**

Gazel 46

Mısra: 7

Ay yüzlü sevgili.

Çılsun şavāf-ı Ka'be-i kūyin
o meh-veşüñ
Eyler şu kim zamānede kesb-
i şafā ümīd

2. **meh-veş:**

Muamma 29

Mısra: 2

Ay yüzlü sevgili.

Gören şanur ki pertev şaldı
bāğa mihr-i nūr-efşān
Gül-i bī-ḥād arasında o meh-
veş kim ede cevlan

mekān:

1. **mekānı:-ı**

Gazel 66

Mısra: 4

Yurt, vatan.

Ḥançer-i tıḡuñ ḡayāli dilde
yer etse n'ola
Kim mekānı her reg-i cūyuñ
türāb altındadır

2. **mekānı:-ı**

Gazel 218

Mısra: 1

Yurt, vatan.

Olaldan ol şeh-i ḡüsnüñ
mekānı kūyı Eyyübuñ
Ziyāretḡāhum olmışdur
benüm her süyü Eyyübuñ

mekān etdüm:

1. **mekān etdüm:-dü, -m**

Muamma 2

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yer tutmak, barınmak.

Ḥayāl-i ḡadd-i yāre kim
gözüm üzre mekān etdüm
Şehāba ergürüp āhı yaşum
baḡr-i revān etdüm

mekān etmek:

1. **mekān etmek:-mek**

Gazel 222

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yer tutmak, barınmak.

Der-i devlet-me'ābuñda
olurdı dil mekān etmek
Felekde mümkin olaydı
kebüter āşyān etmek

mekān tutar:

1. **mekān tutar:-ar**

Gazel 342

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yerleşmek, yer
edinmek; kulu, köpeği olmak,
birinin hizmetine, emrine
girmek.*

Şu deñlü mihr-i vardur saña
kim ey şems-i 'ālem-tāb
Ne yere ayaḡuñ başsañ tutar
anda mekān sāye

mekān tutuñ:

1. **mekān tutuñ:-uñ**

Gazel 193

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yerleşmek, yer
edinmek; kulu, köpeği olmak,
birinin hizmetine, emrine
girmek.*

Rif'at dilerseñüz sözüñ ey
dōstān tutuñ
Ol şeh-r-yār-ı ḡüsn eşiginde
mekān tutuñ

mekes:

1. **mekes:**

Gazel 51

Mısra: 10

Sinek.

Māyil olmaz zen-i dünyāya
'Azīzī dil-i pāk
Çü mekes cīfeye ḡonmaz şu
ki arı ḡeçinür

2. **mekes:**

Gazel 152

Mısra: 6

Sinek.

Mısr-ı ḡüsnüñde lebüñ teng-i
şekerdür ḡüyiyā
Ḥālūñ ol teng-i şeker üstinde
bir miskīn mekes

mekīn:

1. **mekīn:**

Gazel 126

Mısra: 2

Oturana, yerleşen.

Revnaḡ-ı bezm o meh-cebīn
iledür
Şeref-i her mekān mekīn
iledür

mekteb-i 'ışkında:

1. **mekteb-i 'ışkında:-ı, -n, -da**

Muamma 34

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Aşk mektebi.

Mekteb-i 'ışkında yārūñ
eyleyüp 'ömrini şarf
Āyet-i dīdārını tefsīr ider dil
ḡarf ḡarf

mektüb:

1. **mektüb:**

Gazel 24

Mısra: 4

*Bir şey haber vermek,
sormak, istemek veya
duyguları bildirmek için
birine çoğunlukla posta
yoluyla gönderilen, zarfa
konulmuş yazılı kağıt, name.*

Hağ bu kim tîr-i belâdur
düşmene
Dostına gönderdiği mektûb
dost

2. mektûb-ıla:-ıla

Gazel 167

Mısra: 2

*Bir şey haber vermek,
sormak, istemek veya
duyguları bildirmek için
birine çoğunlukla posta
yoluyla gönderilen, zarfa
konulmuş yazılı kağıt, name.*

Eylesem nâmeyle ahvâlüm
n'ola cânâna 'arz
Kim gedâ mektûb-ıla hâlin
eder sultâna 'arz

melâhat:

1. melâhat:

Gazel 29

Mısra: 12

Yüz güzelliği, cemel.

Muşhaf okursa tañ mı şahf-ı
cemâlûni dil
Kim sende hatm olupdur ey
mâh-rû melâhat

2. melâhat:

Gazel 40

Mısra: 8

Yüz güzelliği, cemel.

İhâta eylemiş mânend-i hâle
hağ-ı şeb-rengüñ
Melâhat âsmânına meh-i
ğarrâ mıdur ol ruğ

3. melâhat:

Gazel 182

Mısra: 8

Yüz güzelliği, cemel.

Gül-i ter nece öykünür saña
kim

Gülde sende olan melâhat
yok

4. melâhat:

Gazel 215

Mısra: 9

Yüz güzelliği, cemel.

Melâhat Mısrına mâlik
güzeller çok durur ammâ
'Azîzî görmedüm ben ol şeh-
i Yûsuf-liğâdan yeg

5. melâhat:

Gazel 362

Mısra: 7

Yüz güzelliği, cemel.

Be-hağk-ı süre-i Yûsuf
melâhat
Cihânda sen şeh-i hûbâna
geldi

melâ'ik:

1. melâ'ik:

Gazel 254

Mısra: 3

*Allah katında bulunan
ve nur olarak yaratılan
varlıkların her biri.*

Şavt-ı tesbîh erişüp gökde
melâ'ik sem'ine
Şah-ı câmi' oldı meh-
rûlarla bir dârü's-selâm

melâl:

1. melâlüm:-üm

Gazel 70

Mısra: 10

Sıkıntı, keder.

'Azîzî ermedüm hergiz vişâl-
i yâre anuñçün
Gözümde eşk-i bî-pâyân dil
ü cânda melâlüm var

melce'-i ehl-i berât olur:

1. melce'-i ehl-i berât olur:-
ur

Müseddes 1

Mısra: 15

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Azat edilenin sığınağı
olmak.*

Melce'-i ehl-i berât olur
eşigüñ dâyimâ
Dümm-i tâvûs-ı zer-efşânûñ
gören şanur hümâ

melek:

1. melek:

Gazel 52

Mısra: 7

*Allah katında bulunan
ve nur olarak yaratılan
varlıkların her biri.*

Bir melek çehresin ey meh ki
hüsün ñağ'ında
Eyledüñ mihr-i münîri meh-i
bedr ile kâmer

2. melek:

Gazel 14

Mısra: 7

*Allah katında bulunan
ve nur olarak yaratılan
varlıkların her biri. II
sevgili.*

Bî-hisâb etme cefâyı baña
yoğsa ey melek
Söyleşürüz senüñ ile olıcağ
rüz-ı hisâb

3. melek:

Gazel 112

Mısra: 6

*Allah katında bulunan
ve nur olarak yaratılan
varlıkların her biri. II
sevgili.*

Sever biñ cân ile bir kez
cemâlûni gören âdem
Meger kim ol perî-peyker
melek hür-ı cinândandur

4. meleksin:-sin

Gazel 279

Mısra: 5

*Allah katında bulunan
ve nur olarak yaratılan
varlıkların her biri. II
sevgili.*

Ya meleksin ya kâmer tâğ-ı
zebercetde ya hod

Yem-i ah'darda nihān bir dūr-
i yektāsın sen

5. **melekdür:-dūr**

Gazel 323

Mısra: 2

*Allah katında bulunan
ve nur olarak yaratılan
varlıkların her biri. II
sevgili.*

O meh kim cilveler eyler
yürür tāvūs şeklinde
Melekdür gökden inmiş
gūyiyā nāmūs şeklinde

6. **melek:**

Gazel 365

Mısra: 7

*Allah katında bulunan
ve nur olarak yaratılan
varlıkların her biri. II
sevgili.*

Māh-ı nev şanma bu çarḥuñ
dest-i āhum ey melek
Çekdi çāk etdi yaqasını
girībānum gibi

7. **melek:**

Muamma 32

Mısra: 1

*Allah katında bulunan
ve nur olarak yaratılan
varlıkların her biri. II
sevgili.*

Olalı ḥüsn ile meşhūr o
melek
Kendüye anı bilür dil mīrek

melek yüzlü:

1. **melek yüzlü:**

Kaside 4

Mısra: 17

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Melek yüzlü.

Bir melek yüzlü mecūsī
dilberidür gūyiyā
Kim tıpar gördüğü yerde
āteş-i sūzāna şem'

melek-çehre:

1. **melek-çehre:**

Gazel 369

Mısra: 5

Melek yüzlü II sevgili.

O melek-çehre ḥümā şekline
girmek mi diler
Geh yeşil cāme geyüp gāh
geyer fersāyı

melek-manzar:

1. **melek-manzardur:-dur**

Gazel 378

Mısra: 13

*Melek görünüşlü II
güzel yüzlü, iyi huylu sevgili.*

'Azīzī bir perī-peyker melek-
manzardur ol meh kim
Bulınmaz ḥüsn ile ḥübān-ı
'ālem içre akrānı

melek-simā:

1. **melek-simā:**

Gazel 32

Mısra: 9

Melek yüzlü. || Sevgili.

O melek-simā Azīzī nece yār
olsun saña
Kim perī insān-ile etmez
bilürsin imtizāc

2. **melek-simāya:-y, -a**

Gazel 375

Mısra: 6

Melek yüzlü. || Sevgili.

Gökden enmiş ḥūrīdür gūyā
ki 'izz ü nāz ile
Bir perī-peyker melek-
simāya verdüm göñlümi

memlū ola:

1. **memlū ola:-a**

Gazel 298

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dolmak.

Gözüm cūy-ı sirişk ile kenār-
ı çeşme-i ğamda
Hemān ol küzeye beñzer kim
ola āb ile memlū

men 'aref:

1. **men 'aref:**

Gazel 138

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Hadis**

*"Nefsini bilen Rabbini
bilir." hadisinden iktibastır.*

Men 'aref sırrını öğretme
'Azīzī bize sen
Kendümüzi bileli vākıf-ı
esrāruz biz

menba -ı lutf:

1. **menba -ı lutf:**

Mesnevi 1

Mısra: 3

Kelime Tipi: -
Lutuf kaynağı.

Menba -ı lutf u ma 'den-i
ihsān
Mīr-i mīrān içinde bī-akrān

mengüş:

1. **mengüş:**

Gazel 65

Mısra: 8

Küpe.

Görinen hāle degül māder-i
çarḥ altundan
Nev- 'arūs-ı kameran gūşına
mengüş eyler

me 'nūs:

1. **me 'nūs:**

Gazel 154

Mısra: 6

Alışkın, alışık.

Dīdeden zülfi ḥayāli o
mehūñ dūr olmaz
Derler insāna perī olmaz
egerçi me 'nūs

menzil:

1. **menzilūñ:-üñ**

Tarih 20

Mısra: 6

Yer, mekân.

Āftāb-ı devletūn günden
güne olup ziyād
Ola ednā menzilūn burc-ı
hamel evc-i Zūhal

2. **menzil:**

Tesdis 3

Mısra: 27

Yurt, mesken | makam.

Dergeh-i Hākka mu 'ādil
yüce menzil yoğ-iken
Āh-ı mazlūm aña varmağa
hāyil yoğ-iken

3. **menziline:-in, -e**

Gazel 181

Mısra: 5

Varılacak yer, mesafe.

Ol mehūn menziline ermek
olurdu lākin
Yaşumuñ ılduzı düşkün
başumuñ devleti yok

4. **menzili:-i**

Kıt'a 4

Mısra: 2

Varılacak yer, mesafe.

Götürüp bezm-i cihāndan
ayağı
Çün olur her kişinūn menzili
gür

5. **menzilin:-in**

Matla 27

Mısra: 1

Varılacak yer, mesafe.

Dūd-ı āhum menzilin gördi
yüce eflākde
Eşk-i çeşmüm yerini kılsa
'aceb mi hākde

6. **menzilden:-den**

Gazel 349

Mısra: 2

Varılacak yer,

*yolcuların konakladıkları
yer, konak yeri, konak. II
mesafe II dünya.*

Ecel tomarına kaddüm
kemān olmağa yaklaştı
Bu menzilden göçüp dil bī-
nişān olmağa yaklaştı

menzil eder:

1. **menzil eder:-er**

Mesnevi 1

Mısra: 64

Kelime Tipi: -

Yer edinme, barınma.

Gökden oldukça berç-ı ter
nāzil
Rüy-ı hāk üzre kim eder
menzil

menzil edindi:

1. **menzil edindi:-di**

Gazel 193

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yer edinme, barınma.

Burc-ı cefāyı menzil edindi o
māh çün
Ey āh u nāle siz de reh-i
āsmān tutuñ

menzil-gāhı edine:

1. **menzil-gāhı edine:-i, -e**

Gazel 389

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Konak yeri yapmak.

Reşk-i çarç-ı felek-i çārüm
ola hanum eger
O meh-i burc-ı hüsün edine
menzil-gāhı

menzil-i maqşūda:

1. **menzil-i maqşūda:-a**

Gazel 63

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Varılmak istenen
menzil, varılmak istenen yer.*

Ergürürler menzil-i maqşūda
āhır yolların
Nālesin anlar ki peyk-i
cānına zeng etdiler

mercān:

1. **mercān:**

Gazel 315

Mısra: 2

*Denizden çıkan maruf
kırmızı cevher. II Sevgilinin
dudağı. (Renk bağlamında).*

Dil şafā kesb etdi būs-ı la'l-i
cānān almada
Söylesün ne aşşı etdi hūvāce
mercān almada

2. **mercāna:-a**

Kaside 3

Mısra: 52

*Denizden çıkan maruf
kırmızı cevher. II Sevgilinin
dudağı. (Renk bağlamında).*

Her ne meclisde ki cām-ı
luṭfuñ ola cūr'a-rız
La'l ile yāķūt u mercāna o
meclis kān olur

3. **mercāna:-a**

Kaside 3

Mısra: 52

*Denizden çıkan maruf
kırmızı cevher.*

Her ne meclisde ki cām-ı
luṭfuñ ola cūr'a-rız
La'l ile yāķūt u mercāna o
meclis kān olur

mercān ü dür:

1. **mercān ü dür:**

Gazel 12

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Mercan ve inci.

Baña la'l-i güher-bāryıla
dendānı yeter yārūñ
Ne deñlü var ise mercān ü
dür 'ummānuñ olsun hep

merd:

1. **merd:**

Gazel 32

Mısra: 8

*Cesur, yiğit, sözüne
sadık.*

Mihr ü meh gibi seni altuna
ğarķ eylerse de
Merd iseñ itme zen-i gerdüna
'arz-ı ihtiyâc

2. **merd:**

Gazel 210

Mısra: 5

*Cesur, yiğit, sözüne
sadık.*

Merd iseñ ey dil-i pākīze
eger 'ālemde
Şekl-i murdārına bakma bu
zen-i dünyānuñ

merd ü zen:

1. **merd ü zen:**

Lugaz 23

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalp**

İfade

Kadın ve erkek.

Aña muhtâc olduğı bu merd
ü zen
Kendüsine verür anuñla
düzen

merdane:

1. **merdāneyin:-yin**

Gazel 275

Mısra: 6

Mertçe, yigitçe.

Pire-zen dünyāya meyl
etmez erenler çün velī
Ben de anlar gibi bu
meydānda bir merdāneyin

2. **merdane:**

Kaside 4

Mısra: 44

Mertçe, yigitçe.

Düşmene kaşd-ı şebthün
eyleseñ Behrām-vār
Kıomaz elden tīg-i āteş-tābını
merdane şem'

merd-i kâbilsin:

1. **merd-i kâbilsin:-sin**

Matla 33

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Bu türden kişisin.

Hevā-yı dāne-i hāl-i ruħ-ı
dil-dāra māyilsin
Atañ ādemdür ey gönülüm
anuñ-çün merd-i kâbilsin

merd-i kâyilüz:

1. **merd-i kâyilüz:-üz**

Gazel 144

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalp**

İfade

Razı kişi II âşık.

Biz o yārūñ dāne-i hāl-i
ruħına mā' ilüz
Ādemūñ şulb oğlıyuz haylice
merd-i kâyilüz

merd-i şarāb-hvāre:

1. **merd-i şarāb-hvāre:-e**

Gazel 49

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalp**

İfade

Şarap içen kişi.

Merd-i şarāb-hvāre odur kim
'Azīziyā
Rez duħterini şevķ-ıla
bulduğı dem çeker

merd-i ser-efrāzam:

1. **merd-i ser-efrāzam:-am**

Matla 56

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Yüce bir kişi.

Aldum āhumla belā milkini
ser-bāzam ben
Kılıc-ıla dirilür merd-i ser-
efrāzam ben

merdüm:

1. **merdümūñ:-üñ**

Gazel 38

Mısra: 8

Göz bebeğı.

Ĥünāb-ı eşk kaçrelerin
durmayup döker

Dīdeñde merdümūñ meger
eyler ĥisāb-ı sürħ

2. **merdüm:**

Gazel 85

Mısra: 5

Göz bebeğı.

Degül merdüm görinen dīde-
i ġam-dīdem üstinde
Ĥayāl-i hāl-i ruħsārūñ
gözüm nürü edüpdür yer

3. **merdümleñinūñ:-ler, -i, -
nūñ**

Gazel 232

Mısra: 7

Göz bebeğı.

Gözüm merdümleñinūñ dem-
be-dem yaşarduğı bu kim
Ĥayāl-i mü-miyānuñ eyler
iken düşdi cānā ĥıl

4. **merdümleñi:-ler, -i**

Gazel 6

Mısra: 7

Göz bebeğı II kişi,

insan.

Neçe merdümleñi hvāre
geçirür bir dem içinde
Ne dem açsa dehanın ejdehā-
yı heft-ser dünyā

5. **merdümleñi:-ler, -i**

Gazel 222

Mısra: 5

Göz bebeğı II kişi,

insan.

Müjeñ tīgıyla bir bir öldürüp
merdümleñi ġamzeñ
Düşer mi ey gözi cellād aña
her laħza ħan etmek

merdüm-i çeşmi:

1. **merdüm-i çeşmi:-i**

Gazel 66

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalp**

İfade

Göz bebeğı.

Rüy-ı maķşūdın 'Azīzī göre
düşinde meger

Merdüm-i çeşmi anuñ kim
dest-i hıvâb altındadır

merdüm-i çeşmüm:

1. **merdüm-i çeşmüm:-üm**

Gazel 18

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Göz bebeği.

‘Aceb bu merdüm-i çeşmüm
nece burc-ı sa’âdetdür
Aña ‘aqs-i ‘araķ-rîz-i
cemâlünden toĝar kevkeb

merdüm-i dîdem:

1. **merdüm-i dîdem:-m**

Gazel 11

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gözbebeği.

Yaşlusın merdüm-i dîdem
gibi ammâ n’edeyin
Baħr-i eşküm gibi gömgök
delüsin ey deryâ

merdüm-i şâhib-kemâlün:

1. **merdüm-i şâhib-**

kemâlün:-üñ

Müseddes 3

Mısra: 25

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Fazilet, olgunluk sahibi
kişi. || Hz. Muhammed.*

‘Azîzî merdüm-i şâhib-
kemâlün raĝbeti yokdur
Hüner ehli gibi ‘âlemde
şimdi nekbeti yokdur

merdüm-küş:

1. **merdüm-küşlügi:-lüg, -i**

Gazel 163

Mısra: 2

Adam öldüren II Katil.

Gözün kan dökmegi ol
gamze-i bî-dâddan görmiş
Zihî hünî ki merdüm-küşlügi
cellâddan görmiş

merdümzâde:

1. **merdümzâde:**

Gazel 302

Mısra: 2

*Göz bebeğinin oĝlu II
gözyaşı.*

Ğam-ı zülfeynüñ ile oldı
yaşum üftâde
Der gören ħalmış ayaklarda
bu merdümzâde

merdüm-zâde:

1. **merdüm-zâdesüz:-süz**

Gazel 150

Mısra: 8

*Göz bebeğinin oĝlu II
gözyaşı.*

Yüz sürersüz pâyına yolda o
şâhı görseñüz
Ħaķ bu kim ey tıfl-ı eşk-i
dîde merdüm-zâdesüz

merĝüb olur:

1. **merĝüb olur:-ur**

Gazel 177

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Raĝbet edilmiş olmak,
beĝenilmek.*

Şeh-per-i zülfün-ile bulsa
şeref n’ola ħadüñ
Düm-i ħâvüs-ile merĝüb olur
aħkâm-ı şerif

merĥabâ:

1. **merĥabâya:-y, -a**

Gazel 132

Mısra: 12

Hoş geldin.

Râzî olmazsa ayağın öpmege
meclisde yâr
Sâķiyâ bir el ucıyla
merĥabâya ķâyilüz

merhem edüp:

1. **merhem edüp:-üp**

Gazel 224

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Merhem olmak. Bir
derde çare olmak.*

Ten-i mecrûhuma vaşluñ
edüp merhem benüm rûĥum
Acırduñ tîĝ-i hecrüñle dil-
efĝar olduĝum bilseñ

merĥüm:

1. **merĥümüñ:-uñ**

Tarih 7

Mısra: 3

*Rahmetli, rahmet-i
Ħakk'a vâsil olmuş.*

O merĥümüñ vefâtına de
târîĥ
Dilâ yüz ħodı ħâke Kâmi nâ-
kâm

2. **merĥümüñ:-uñ**

Tarih 19

Mısra: 5

*Rahmetli, rahmet-i
Ħakk'a vâsil olmuş.*

O merĥümüñ muṭahhar rûĥı
içün
Binâ olundu bu ħammâm-ı
zîbâ

3. **merĥümüñ:-uñ**

Tarih 27

Mısra: 3

*Rahmetli, rahmet-i
Ħakk'a vâsil olmuş.*

Ya’ni bir dîvâne dîvânında
merĥümüñ bugün
Ħançer ile deldi levĥ-i
şadrını bî-vehm ü bāk

merķad:

1. **merķadüm:-üm**

Gazel 253

Mısra: 7

Mezar, kabir.

Merķadüm deşt-i belâ olsa
‘aceb mi Ķays-vâr
Bir gözi âhü nigârüñ küşte-i
müĝânyam

mermer:1. **mermerde:-de****Gazel 151**

Mısra: 2

Mermer, mermer gibi katı. İl kalp bağlamında "taş kalpli" deyimine bağlı olarak sevgi ve merhametten, duygusallıktan uzak.

Gönlünde vefâ sebzi dedüm ki neden bitmez
Ol gönca-dehen dedi mermerde çemen bitmez

merve:1. **merve:****Gazel 64**

Mısra: 4

Merve: Mekke'de bir dağın adı olup, hacılar bununla Safa ovasında sa'y ederler, yani yedi defa gidip gelirler ki, hac farızasının rükünlerindedir.

Ka'be yüzünü ey şanem etdükçe baña 'arz
Merve haqqı bu cānuma biñ biñ şafâ gelür

2. **merve:****Gazel 211**

Mısra: 9

Merve: Mekke'de bir dağın adı olup, hacılar bununla Safa ovasında sa'y ederler, yani yedi defa gidip gelirler ki, hac farızasının rükünlerindedir.

Merve haqqıçün bulurdun Ka'be yapmışça şevâb
Ger 'Azîzîniñ dil-i vîrânın âbâd eyleseñ

3. **merve:****Kıt'a 6**

Mısra: 3

Merve: Mekke'de bir dağın adı olup, hacılar bununla Safa ovasında sa'y ederler, yani yedi defa gidip gelirler ki, hac farızasının rükünlerindedir.

Merve haqqı çün anı nüş etdüm
Dile hoş geldi vü şafâ geldi

meşakkat:1. **meşakkat:****Gazel 377**

Mısra: 6

Zahmet, sıkıntı.

Meger ey Leylî-veşüm var ise ehl-i 'ışka
Çaysdan qaldı gam u derd ü meşakkat bākī

2. **meşakkatden:-den****Mesnevi 1**

Mısra: 28

Zahmet, sıkıntı.

Yine olup halâş o miñnetden Erdiler rif'ate meşakkatden

meş'al-i hürşid-i 'âlem-tâbdan:1. **meş'al-i hürşid-i 'âlem-tâbdan:-dan****Gazel 288**

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Dünyayı aydınlatan güneşin meşalesi.

Ya meger kim meş'al-i hürşid-i 'âlem-tâbdan
Bâm-ı çarh'üzre dökülmüş bir 'alevdür bî-duhân

meş'al-i mâh:1. **meş'al-i mâh:****Kaside 4**

Mısra: 82

Kelime Tipi: -

Ay meşalesi.

Nür-bağş olsun çerâğ-ı devletün hürşid-vâr
Meş'al-i mâh olduğınca bu nühüm evvâna şem'

meş'al-i mâh-ı felek:1. **meş'al-i mâh-ı felek:****Gazel 128**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Felekteki ayın meşalesi, ışığı.

Çigzinür etrâfını seyyâreler pervâne-vâr
Meş'al-i mâh-ı felek şem'-i şebistân kendidür

2. **meş'al-i mâh-ı felek:****Kaside 3**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Felekteki ayın meşalesi, ışığı.

Var ise her şeb-çerâğı mihr-i rüyuñdan baçar
Meş'al-i mâh-ı felek kim şem'-veş tâbân olur

3. **meş'al-i mâh-ı felek:****Kaside 3**

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Felekteki ayın meşalesi, ışığı.

Var ise her şeb-çerâğı mihr-i rüyuñdan baçar
Meş'al-i mâh-ı felek kim şem'-veş tâbân olur

mescid:1. **mescide:-e****Gazel 317**

Mısra: 9

Mescit, Müslümanların vakit namazlarını kılmaları ve ibâdetlerini yerine getirmeleri için yapılan, içinde cuma ve bayram namazları kılınmayan minâresiz, minbersiz küçük câmi.

Gelmedi mescide ol mâh bu şeb buldı meger
Müddet-i 'ömr-i 'Azîzî gibi gâyet rûze

2. **mescid:****Gazel 320**

Mısra: 2

Mescit, Müslümanların vakit namazlarını kılmaları ve ibâdetlerini yerine getirmeleri için yapılan, içinde cuma ve bayram namazları kılınmayan minâresiz, minbersiz küçük câmi.

Sâkî meyhâneyi vaşf etme şağın zühhâda
Yoğsa mescid gibi anda
bırağur seccâde

meşdûd:

1. **meşdûd:**

Kaside 5

Mısra: 5

*Şeddolunmuş,
bağlanmış.*

Ser-i bâmında ol meşdûd
olan zer mehçenûñ 'aksî
Bir altun hâldür konmuş
'izârî üzre 'ummânuñ

mesel:

1. **meşeldür:-dür**

Gazel 105

Mısra: 8

Atasözü, darb-ı mesel.

Ağladuğum görse ol gül şâd
olur
Bu meşeldür bülbül ağlar gül
güler

2. **meşeldür:-dür**

Gazel 264

Mısra: 10

Atasözü, darb-ı mesel.

Müjeñ özler yem-i hecrüñde
'Azîzî her dem
Bu meşeldür yapışur kılıca
deryâya düşen

3. **meşeldür:-dür**

Gazel 269

Mısra: 10

Atasözü, darb-ı mesel.

'Azîzî bir cefâ-hüyî bulup
sevmiş yine ol yâr
Kişi etgüğünü bulur meşeldür
mâ-takaddemden

4. **meşeldür:-dür**

Matla 51

Mısra: 2

Atasözü, darb-ı mesel.

Kirpigün gamzeñden ön urur
oğın câna her ân
Bu meşeldür ilk uran oğçudur
ey kaşı kemân

5. **mesel:**

Matla 53

Mısra: 2

Atasözü, darb-ı mesel.

Rûgan-ı cismi eridüp dil o
şem'î râm eder
Bu mesel meşhürdür yağı
olan bayram eder

mes'ele-i 'ışkı:

1. **mes'ele-i 'ışkı:-ı**

Gazel 71

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Aşk meselesi.

Şerh eyle deyü mes'ele-i
'ışkı bâb bâb
Faşl-ı bahâr bülbüle gülden
kitâb açar

meşhür:

1. **meşhürdur:-dur**

Matla 53

Mısra: 2

*Herkeşçe bilinen, adı
sanı her tarafa yayılmış,
ünlü, şöhretli.*

Rûgan-ı cismi eridüp dil o
şem'î râm eder
Bu mesel meşhürdür yağı
olan bayram eder

2. **meşhürsın:-sın**

Müseddes 1

Mısra: 32

*Herkeşçe bilinen, adı
sanı her tarafa yayılmış,
ünlü, şöhretli.*

Mihr ü meh gibi cihânda bir
musavver nürsün

Halk-ı 'âlem içre 'ilm ü hilm
ile meşhürsün

meşhür olalı:

1. **meşhür olalı:-a, -lı**

Muamma 32

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bilinmek, tanınmak, ün
salmak.*

Olalı hüsñ ile meşhür o
melek

Kendüye anı bilür dil mîrek

meşhür-ı diyâr:

1. **meşhür-ı diyâr:**

Kaside 2

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

Bilinen memleket.

Şems-i hüsñ ü kamer-i luğf-
ıla maqbül-i cihân
Şems-i 'ilm ü kamer-i hilm-
ile meşhür-ı diyâr

mesihâ:

1. **mesihâdur:-dur**

Gazel 2

Mısra: 9

*Ölüleri canlandırma
özelliğine sahip Hz.İsa.*

Leb-i cân-bağş ile anı gören
şanur Mesihâdur
Yine deyr-i cihân içinde oldı
bir şanem peydâ

2. **mesihâ:**

Gazel 344

Mısra: 2

*Ölüleri canlandırma
özelliğine sahip Hz.İsa.*

Gelse 'izz ü nâz ile ol büt
kelisâ seyrine
Çârğ-ı çârümden ine anuñ
Mesihâ seyrine

3. **mesihâdur:-dur**

Müseddes 2

Mısra: 4

*Ölüleri canlandırma
özelliğine sahip Hz.İsa.*

Halk-ı 'âlem gün yüzün
şevkıyla şeydâdur bugün
Mürde ihyâ etmede la'lüñ
Mesîhâdur bugün

mesîhâ-dem:

1. **mesîhâ-dem:**

Gazel 214

Mısra: 10

*Mesîha nefesli. Hz İsa
gibi ölülere nefesiyle can
veren.*

Bulur deyr-i cihânda güş
eden mürde hayât-ı nev
'Azîzî ol Mesîhâ-dem büt-i
tersâyı söyletseñ

mesken edüp:

1. **mesken edüp:-üp**

Gazel 72

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yer etmek, sürekli
olarak orada bulunmak.*

Biri tahte's-şerâyı mesken
edüp
Biri fevka'l-'alâda tutdı
mağar

meskenet:

1. **meskenet:**

Lugaz 2

Mısra: 5

*Allah karşısında aczini,
yokluğunu bilme, gerçek
zengin Allah olduğunun ve
kulun O'na karşı mutlak bir
ihtiyaç içinde bulunduğunun
şuurunda olma.*

Meskenet ehli gibi yolda
müdâm
Herkesün ayağına yüzün
sürer

2. **meskenetle:-le**

Tarih 15

Mısra: 1

Allah karşısında aczini,

*yokluğunu bilme, gerçek
zengin Allah olduğunun ve
kulun O'na karşı mutlak bir
ihtiyaç içinde bulunduğunun
şuurunda olma.*

Yüz urdı meskenetle çün
zemîne berg-i gül-şifat
Habîbi hürmetine Hâk aña
vere neçe sevâb

mesmü'um:

1. **mesmü'um:**

Kıt'a 2

Mısra: 21

Zehirlenmiş.

Bu söz oldı çü mesmü'um
hemâdem
Yüzüm sürünü geldüm hâk-i
pâya

meşreb:

1. **meşrebin:-in**

Gazel 108

Mısra: 8

Yaratılış, huy, tabiat.

Yine cām-ı mey-i nazmuñ
görenler oldılar sermest
Dilâ tab'-ı şafâ-bağşuñ senüñ
Cem meşrebin oğşar

meşrebe:

1. **meşrebe:**

Matla 21

Mısra: 1

*Maşrapa; gümüş, çinko,
teneke, toprak vb.nden
yapılmış kulplu su kabı.*

Rüz u şeb düşmez elüñden
bâde ile meşrebe
Böyle mey-hor olmak ey
sâkî düşer mi meşrebe

meşrebe düşer:

1. **meşrebe düşer:-er**

Matla 21

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*İçki içilecek yer,
meyhaneye yolu düşmesi
bağlamında.*

Rüz u şeb düşmez elüñden
bâde ile meşrebe
Böyle mey-hor olmak ey
sâkî düşer mi meşrebe

mesrür etseñ:

1. **mesrür etseñ:-se, -ñ**

Matla 24

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sevindirmek.

Dil-i mağzünümü vaşluñla
mesrür etseñ olmaz mı
O zulm ile yıkılmış beyti
ma'mür etseñ olmaz mı

mesrür olup:

1. **mesrür olup:-up**

Gazel 137

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sevinmek, şad olmak.

Kişi mesrür olup bāg-ı
cihânda her zamân gülmez
Dem olur ağlamağ-ıla geçer
'ömri hemân gülmez

mesrür-ı hâtır eder:

1. **mesrür-ı hâtır eder:-er**

Kıt'a 15

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gönlü şen etmek.

Silüp âyîne-i dilden gubârı
Eder mesrür-ı hâtır cân-ı zârı

mest:

1. **mestüz:-üz**

Gazel 150

Mısra: 10

Sarhoş, kendinden

geçmek.

Ey 'Azîziye deyenler yeter
olduñ bâde-nüş
Mestüz etmeksüz olur olmaz
olursa bâdesüz

2. **mest:****Matla 15**

Mısra: 2

Sarhoş, kendinden geçmek.

Nece feryād u fiğān
eylemesün bülbül-i zār
Gonca tomrıkda yatur mest
alup yanını hār

mest etdi:1. **mest etdi:-di****Gazel 370**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Kendinden geçirmek II sarhoş etmek.*

Şöyle mest etdi beni cām-ı
şarāb-ı 'ışk kim
Böyle serhoş olduğum
bilmem cihānda ben dağı

mest eyledi:1. **mest eyledi:-di****Kaside 5**

Mısra: 28

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Kendinden geçirmek I hayran bırakmak.*

Şorarsañ şî'r-i hālet-bahşını
Bāķī Efendinüñ
Bizi mest eyledi eş'arı ol
Cāmī-i devrānūñ

mest olmadı:1. **mest olmadı:-ma, -dı****Gazel 373**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Kendinden geçmek, sarhoş olmak.*

La'l-i lebüñüñ şevķi ile
olmadı çün mest
Meclisde şarābuñ ayağı ya
ne tolaşdı

mest olup:1. **mest olup:-up****Gazel 158**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Kendinden geçmek, sarhoş olmak.*

Nece çāk-i girībān etmeyem
ben dest-i gayretle
'Azīzī mest olup meclisde
yār ağıyara şarmaşmış

mest ü harāb olmuş:1. **mest ü harāb olmuş:-muş****Gazel 325**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Kendinden geçip viran olmak.*

Mey-i 'ışk-ıla gönül olmuş
idi mest ü harāb
Neydügin bilmez idi Cem
dağı cām u bāde

mestān:1. **mestānūñ:-uñ****Gazel 366**

Mısra: 13

Sarhoş.

Ŧutsa āfāķı yine na'raları
mestānūñ
Dāmen ile bir olup çāk-i
girībānları

2. **mestānūñ:-uñ****Kaside 5**

Mısra: 16

Sarhoş.

Yine deryā kenārında öter
meyhāneler güm güm
Çıkup şevķ-ı mey-ile na'rası
eflāke mestānūñ

mestāne:1. **mestāneler:-ler****Gazel 124**

Mısra: 4

*Aşk sarhoşu II**kendinden geçmiş II âşık.*

Fiğānum çarķı gümlitse
'aceb mi kūy-ı 'ışk içre
Yaķar bir na'ra ile 'ālemi
mestāneler vardır

mest-i bī-pervā-yı 'ışkuz:1. **mest-i bī-pervā-yı****'ışkuz:-uz****Gazel 143**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Pervasız aşkın sarhoşu.*

Na'ralar urduğumuz kūyında
cānānuñ bu kim
Mest-i bī-pervā-yı 'ışkuz hüy
u hāya māyilüz

mest-i harāb olmuş:1. **mest-i harāb olmuş:-muş****Gazel 156**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Şaraptan bitkin bir hale gelmek, körkütük sarhoş olmak.*

'Azīzī dest-i mihrüñle
yaķasın çāk çāk etmiş
Şarāb-ı 'ışkuñı nüş eylemiş
mest-i harāb olmuş

mest-i harābem:1. **mest-i harābem:-em****Gazel 258**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Aşkla kendinden geçmiş, aşk sarhoşu.*

Ten cür'asını hāke şalup
bezm-i cihānda
Bir mest-i harābem ki ecel
cāmına ķandum

mest-i hıvāb olup:1. **mest-i hıvāb olup:-up****Gazel 83**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Uyku sarhoşu olmak,
uykuya dalmak.*

Maḥv olup aṣūb u ḡavḡā
fitne-i 'ālem uyur
Mest-i ḥvāb olup kaçan kim
ol büt-i fettān yatur

mest-i müdām olmak:

1. **mest-i müdām olmak:-
mağ**

Gazel 118

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Daima sarhoş olmak.

Lebüñ yādına nūş-ı cām
edüp mest-i müdām olmak
Yine bezm-i cihānda bu dil-i
nāşāda gelmiştir

mest-i müdāmiler:

1. **mest-i müdāmiler:-ler**

Gazel 388

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Durmadan şarap içen.

Bāde-i 'ışkı çeküp şevk-ıla
cāmiler gibi
Na'ralar ur ey gönül mest-i
müdāmiler gibi

mest-i ser-gerdānyuz:

1. **mest-i ser-gerdānyuz:-i,
-yuz**

Gazel 5

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Perişan aşk sarhoşu.

Şarāb-ı cām-ı la'lüñ mest-i
ser-gerdānyuz cānā
Ġubār-ı sebz-i ḡatṭuñ vālih ü
ḡayrānyuz cānā

metā':

1. **metā'ın:-ın**

Gazel 257

Mısra: 2

Mal, eşya.

Ṭutsa āfākı 'aceb mi nālem
Ġam metā'ın şatıcı dellālem

metā'-ı 'aklı:

1. **metā'-ı 'aklı:-ı**

Gazel 382

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Aklın malı.

Dellāl-ı 'ışk eline verdi
metā'-ı 'aklı
Bāzār-ı 'ışk içinde her kim
saña şataşdı

metā'-ı ḡüsn-i ḡübānuñ:

1. **metā'-ı ḡüsn-i ḡübānuñ:-
uñ**

Kaside 5

Mısra: 115

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Güzellerin güzellik
sermayesi.*

Metā'-ı ḡüsn-i ḡübānuñ yine
seyrin eder her gün
Oturup Takıyacı ḡvāce şadır-
ḡāhında dükkānuñ

metā'-ı mihrine:

1. **metā'-ı mihrine:-i, -n, -e**

Gazel 85

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sevgi malı.

Metā'-ı mihrine dil müşteri
olaldan ol māhuñ
Olupdur aḡlas-ı çarḡa şerārı
āhumuñ Ülker

metā'-ı mihrüñe:

1. **metā'-ı mihrüñe:-üñ, -e**

Gazel 42

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sevgi malı.

Cihān bāzārını geşt etse ṭañ
mı serseri ḡurşid

Metā'-ı mihrüñe ey māh
olupdur müşteri ḡurşid

metā'-ı nāz u şive:

1. **metā'-ı nāz u şive:**

Gazel 315

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Naz ve cilve metai.

Sen ele her dem metā'-ı nāz
u şive şatmada
ḡasta dil vaşluñ ḡamıyla cān
verüp cān almada

metā'-ı vaşluñı:

1. **metā'-ı vaşluñı:-uñ, -ı**

Gazel 50

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kavuşma sermayesi,
malı.*

Naḡd-i cān ile metā'-ı
vaşluñı bāzār eden
Çārsü-yı dehr içinde ḡaḡ bu
kim aldı şikār

2. **metā'-ı vaşluñı:-uñ, -ı**

Gazel 224

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kavuşma sermayesi,
malı.*

Metā'-ı vaşluñı aḡyāre 'arż
etmezdüñ ey meh-rü
Aña ben naḡd-i cān ile
ḡarīdār olduḡum bilseñ

mevc urup:

1. **mevc urup:-up**

Gazel 178

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dalgalanmak.

Mevc urup deryā-yı aḡdar
gibi şaḡn-ı sebzēzār
Oldı pür-lülü-yı jāle her kefi
gül çün şadef

mevc urur:

1. **mevc urur:-ur**
Gazel 87
 Mısra: 2
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Dalgalanmak.

Berg-i gül la'lin-şadef jāle
 dūr-i yektā midur
 Mevc urur bād-ı bahār ile
 çemen deryā midur

mevlā:

1. **mevlā:**
Tarih 1
 Mısra: 7
Allah.

Haşre dek bād-ı hālelden
 Mevlā
 Eyleye hāk-i esāsın ba'īd

mevlid:

1. **mevlidine:-i, -n, -e**
Tarih 6
 Mısra: 7
Doğum.

'Azīzī mevlidine dedi tārīh
 Faşīh ola Hūdābende
 Mehemmed

mevsim:

1. **mevsimi:-i**
Gazel 349
 Mısra: 12
*Senenin dört kısmından
 biri II Vakıt, zaman.*

Bozuldu hūsn-i gül-rūyuñ
 hatuñ gelmege az kaldı
 Bahāruñ mevsimi geçdi
 hazān olmağa yaklaştı

2. **mevsimidür:-i, -dür**
Kaside 1
 Mısra: 75
*Senenin dört kısmından
 biri II Vakıt, zaman.*

Bülbül ü gül gibi gülgeşt-i
 çemen mevsimidür

Eyleseñ bülbülün ile n'ola
 gülzāra güzer

mevsim-i ezhārda:

1. **mevsim-i ezhārda:-da**
Gazel 44
 Mısra: 6
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Çiçeklerin, ağaçların
 mevsimi II ilkbahar.*

O yār-i serv-kağ geldi şanur
 reftāra kim görse
 Çemen seyrine gelse
 mevsim-i ezhārda şimşād

mevsim-i gül erişdi:

1. **mevsim-i gül erişdi:-iş, -
 di**

Muamma 1
 Mısra: 1
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Gül mevsiminin gelmesi
 II ilkbahar vaktinin gelmesi.*

Erişdi mevsim-i gül tōldı
 'ālem şevk u tāb ile
 Gōñül bī-hād şarāb içmek
 diler ol āftāb ile

mevt:

1. **mevtiden:-den**
Müseddes 2
 Mısra: 16
Ölüm, ecel.

Yüz urup hāke reh-i kūyuñda
 āhīr sāye-vār
 Mevtiden derler eşedd olur
 belā-yı intizār

mevtā:

1. **mevtāy:-y, -ı**
Gazel 214
 Mısra: 4
Ötüler.

Edüp bir cām ile meclisde
 mürde-dilleri ihyā
 N'ola ey sākī-i 'İsī-nefes
 mevtāyı söyletseñ

mevzün:

1. **mevzün:**
Gazel 102
 Mısra: 5
Oranlı, uyumlu, düzgün.

Yed-i kudretle yazılmış bir
 elifdür mevzün
 Levh-i cānumda hayāl-i kağ-
 i dil-cüy-ı nigār

mevzün-tab' olıcağ:

1. **mevzün-tab' olıcağ:-ı, -
 cağ**

Gazel 172
 Mısra: 10
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Düzgün, vezinli
 yaratılışlı olmak.*

Yūsuf-ı nazmum gibi olmağ
 gerek
 Ey 'Azīzī olıcağ mevzün-
 tab'

mey:

1. **mey:**
Gazel 146
 Mısra: 10
İçki, şarap.

Lebüñ añduqça 'Azīzī şen
 olur
 Mey içen kişiye kayğu
 gelmez

2. **mey:**
Gazel 269
 Mısra: 6
İçki, şarap.

Hārābāt ehlinüñ yanında
 kerh etme ki ey zāhid
 Ki yegdür bir kağeh mey
 anlara biñ tēc-ı Edhemden

3. **mey:**
Gazel 286
 Mısra: 2
İçki, şarap.

Devr-i 'adlünde revā midur
 eyā şāh-ı cihān

Mey ele girmeye ahve geze
dükkan dükkan

4. **mey:**

Gazel 364

Mısra: 9

İki, arap.

Mey degül sem de olursa
kişiyeye meclisde
İürür ıve ile hûblaruñ
ibrâmı

5. **meyle:-le**

Kıt'a 6

Mısra: 1

İki, arap.

Bezme çün meyle pür-şafâ
geldi
Dedi bezm ehli kim şafâ
geldi

6. **mejde:-de**

Muamma 6

Mısra: 2

İki, arap.

Dil aña mâyil olurdu her
zamân
Olsa la'lüñ gibi sâı mejde
ân

mey sür:

1. **mey sür:**

Gazel 131

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İki sunmak, daıtmak.

Vâ' izüñ pendı meded
başımuzaya verdi şudâ'
Sâı mey sür ola kim def'
ola derd-i serimüz

meydân:

1. **meydâna:-a**

Gazel 179

Mısra: 8

Geniş yer, açıklık, saha.

Meclis içre olular içmek
nic'olur göresin
Gelsün ey sâı hele meydâna
çeng ü nây u def

2. **meydânda:-da**

Gazel 324

Mısra: 6

Geniş yer, açıklık, saha.

Bulduğı yerde ele almazdı
erbâb-ı şafâ
Gezmeseydi rez kıızı
meydânda la'lüñ nâmına

3. **meydân:**

Gazel 204

Mısra: 2

Meydan | dünya.

omaz elden ayağıñ ol
Hüsrev-i devrân senüñ
Ey mey-i gül-gün-ı bezm-ârâ
yürü meydân senüñ

4. **meydânda:-da**

Gazel 275

Mısra: 6

Meydan | dünya.

Pire-zen dünyâya meyl
etmez erenler çün velî
Ben de anlar gibi bu
meydânda bir merdâneyin

5. **meydânuñ:-uñ**

Kaside 5

Mısra: 100

Meydan | dünya.

Esîr-i esb-i tâzî-i mu'allem
Kebecizâde
Kim oldur kâşif ü yükrüğü
şimdi yine meydânuñ

6. **meydâna:-a**

Kaside 4

Mısra: 8

*Ortalık yer | herkesin
ortası (Çimen bahçesi
baqlamında).*

Süziş-i mihr ü maabbetden
edüp baqlş ü cedel
utuşur pervânesiyle gelse
ger meydâna şem'

meydân-ı amda:

1. **meydân-ı amda:-da**

Gazel 193

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dert meydanı.

Meydân-ı amda başımı
güy-ı belâ bilüñ
add-i hamîdemi aña bir
şavlecân tutuñ

2. **meydân-ı amda:-da**

Gazel 268

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dert meydanı.

addümi çevgân edüp
meydân-ı amda eyledüñ
Düd-ı âh-ı pür-şerârum aña
güy-ı zer-nişân

3. **meydân-ı amda:-da**

Gazel 339

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dert meydanı.

Meydân-ı amda başım olsa
'aceb mi altân
Döndürdü zülfüñ anı bir güy-
ı şavlecâne

meydân-ı hüsnuñi:

1. **meydân-ı hüsnuñi:-üñ, -i**

Gazel 374

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Güzelliğinin meydanı.

N'ola yükrüklük eylese

hâlüñ

Buldı meydân-ı hüsnuñi hâlî

meydân-ı ış:

1. **meydân-ı ış:**

Gazel 324

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Aş meydanı.

Urmasun meydân-ı ış içre
maabbet lâfını

Ol şehūn baş egmeyenler tīg-
i hūn-āşāmına

2. **meydān-ı 'ışk:**

Gazel 376

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Aşk meydanı.

Olmadı meydān-ı 'ışk içre
bugün şābit-kadem
Olmayan Manşūr-veş dār-ı
fenā ser-geştesi

3. **meydān-ı 'ışk:**

Gazel 49

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Aşk meydanı.

Ben çekdügüm kemān-ı
ğamı cām-ı gūşşayı
Meydān-ı 'ışk içinde ne
Rüstem ne Cem çeker

meydān-ı 'ışka:

1. **meydān-ı 'ışka:-a**

Gazel 355

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Aşk meydanı.

Gidüp 'aklı başından pāy-ı
murğāna yuvalandı
Ne dem meydān-ı 'ışka
girmege Mecnūn ki ser açdı

meydān-ı 'ışkda:

1. **meydān-ı 'ışkda:-da**

Gazel 140

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Aşk meydanı.

Ḳadd-i ḥamīdedür bizüm
elde kemānımız
Āh oklarını atmağa meydān-ı
'ışkda

2. **meydān-ı 'ışkda:**

Gazel 140

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Aşk meydanı.

Ḳadd-i ḥamīdedür bizüm
elde kemānımız
Āh oklarını atmağa meydān-ı
'ışkda

meydān-ı maḥabbetde:

1. **meydān-ı maḥabbetde:-
de**

Gazel 379

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Aşk meydanı.

Ġam-ı 'ışkıyla Mecnūn verdi
şanma kellesin ancak
O meydān-ı maḥabbetde
'Azīzī neçe ser düşdi

mey-fürüş:

1. **mey-fürüş:**

Gazel 159

Mısra: 12

*Şarap satan,
meyhaneci.*

Ayağ üstine tırup 'izzet eder
Deyrine varsam 'Azīzī mey-
fürüş

2. **mey-fürüş:**

Gazel 231

Mısra: 9

*Şarap satan,
meyhaneci.*

'Ālemi aldum ayağum altına
ey mey-fürüş
Görmedüm cāmuñ gibi bir
şāf-meşreb sāde-dil

3. **mey-fürüşüñ:-uñ**

Gazel 291

Mısra: 9

*Şarap satan,
meyhaneci.*

Mey-fürüşüñ ki ciger-
kūşesidür duḥter-i rez
Bulduğum yerde 'Azīzī anı
ra'nā çekeyin

meygede:

1. **meygedede:-de**

Gazel 366

Mısra: 11

İçki içilen yer.

Zıkr edüp la'l-i lebin
hūblaruñ meygedede
Alsa rindān eline sübḥa-i
mercānları

mey-gün:

1. **mey-gün:**

Matla 7

Mısra: 2

Şarap renkli \ kırmızı.

Nece yād etmesün bezm-i
vişālūñ 'āşık-ı dil-rış
Ki derler ey lebi mey-gün
zikru'l-'ayş nişfu'l-'ayş

mey-gün oldu:

1. **mey-gün oldu:-dı**

Gazel 190

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İçki rengi olmak.

Dedüm hecrūñde yaşum oldu
mey-gün
Dedi nüş et senūñ oldur
şarābuñ

mey-gün-leb:

1. **mey-gün-lebüñ:-üñ**

Gazel 254

Mısra: 5

Şarap dudaklı II sevgili.

Şevḳ-ı rüyı olmasa kalbinde
ol mey-gün-lebüñ
Cāmi ' içre aşılp tırılmaz idi
kandil-i cām

meyḥāne:

1. **meyḥānede:-de**

Gazel 100

Mısra: 14

İçki içilen yer.

Ey 'Azîzî gördiler düşmez
elûnden cām-ı mey
Ḥayl-i rindâne seni
meyhânedede Cem şandılar

2. **meyhâne:**

Gazel 255

Mısra: 2

İçki içilen yer.

Geçüp şehri-î Kâlataya
müdâm içmek diler gönlüm
Gezüp meyhâne mey-hâne
müdâm içmek diler gönlüm

3. **meyhâneyi:-y, -i**

Gazel 320

Mısra: 1

İçki içilen yer.

Sâkî meyhâneyi vaşf etme
şakın zühhâda
Yoğsa mescid gibi anda
bırağur seccâde

4. **meyhâneler:-ler**

Kaside 5

Mısra: 15

İçki içilen yer.

Yine deryâ kenârında öter
meyhâneler güm güm
Çıkup şevk-ı mey-ile na'rası
eflâke mestânûñ

mey-hâne:

1. **mey-hâne:**

Gazel 255

Mısra: 2

İçki içilen yer.

Geçüp şehri-î Kâlataya
müdâm içmek diler gönlüm
Gezüp meyhâne mey-hâne
müdâm içmek diler gönlüm

mey-ḥor olmağ:

1. **mey-ḥor olmağ:-mağ**

Matla 21

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kendinden geçmek.

Rûz u şeb düşmez elûnden
bâde ile meşrebe

Böyle mey-ḥor olmağ ey
sâkî düşer mi meşrebe

meyhoşi:

1. **meyhoşi:**

Gazel 382

Mısra: 7

Mayhoş, ekşimsi.

Meyhoşi mîve midür sâkî
lebûñ kim anı
Bezm ehli yâd edince ağzı
dili kamaşdı

mey-i eşk-ile:

1. **mey-i eşk-ile:-ile**

Gazel 320

Mısra: 3

Kelime Tipi: Kalıp

İfade

Göz yaşı şarabı.

Vaşl-ı yâre mey-i eşk-ile
erişsem tañ mı
Hem olur zevk u şafâ
bezmine bādî bâde

mey-i gül-fâm:

1. **mey-i gül-fâm:**

Gazel 31

Mısra: 8

Kelime Tipi: Kalıp

İfade

Gül renkli şarap.

Veren bezm-i cihâni hây u
hûya şevk-ı la'lüñdür
Belî kıandaysa ğavğâya mey-
i gül-fâm olur bâ'is

mey-i gül-gündan:

1. **mey-i gül-gündan:-dan**

Gazel 196

Mısra: 2

Kelime Tipi: Kalıp

İfade

Gül renkli şarap.

'Aks-i lebûñle çeşm-i dem-
âlûd-ı lâle-reng
Döndi o câma kim mey-i
gül-gündan ala reng

mey-i gül-gün-ı bezm-ârâ:

1. **mey-i gül-gün-ı bezm-ârâ:**

Gazel 204

Mısra: 2

Kelime Tipi: Kalıp

İfade

*Meclisi süsleyen gül
renkli şarap.*

Komaz elden ayağñ ol
Ḥüsrev-i devrân senûñ
Ey mey-i gül-gün-ı bezm-ârâ
yürü meydân senûñ

mey-i gül-reng:

1. **mey-i gül-reng:**

Gazel 80

Mısra: 8

Kelime Tipi: Kalıp

İfade

Gül renkli şarap.

Büs-ı la'l-i lebûñsüz etmem
nüş
Mey-i gül-reng olursa cân-
perver

mey-i hamrâ:

1. **mey-i hamrâ:**

Gazel 59

Mısra: 2

Kelime Tipi: Kalıp

İfade

Kırmızı şarap.

'Ayş eylemek ol yâr ile
tenhâ ne demekdür
Nüş etmek anuñla mey-i
hamrâ ne demekdür

2. **mey-i hamrâ:**

Gazel 291

Mısra: 2

Kelime Tipi: Kalıp

İfade

Kırmızı şarap.

Bir gece ol şanemi hücreye
tenhâ çekeyin
Şubḥa dek şevkına anuñ
mey-i hamrâ çekeyin

3. **mey-i hamrâ:**

Gazel 322

Mısra: 12

Kelime Tipi: Kalıp

İfade

Kırmızı şarap.

Ol şehūñ cām-ı lebi yādına
nūş eyler imiş
Her ne yerde ki ‘Azīzī mey-i
hamrā görse

mey-i hevā:**1. mey-i hevā:**

Gazel 116

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Arzu şarabı.

Mey-i hevā ile şūfī-i mest-i
nāka-dili
Eger ki söyledesin Şālih-i
zamāne çıkar

mey-i ‘ışk-ıla:**1. mey-i ‘ışk-ıla:-ıla**

Gazel 325

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Aşk şarabı.

Mey-i ‘ışk-ıla gönül olmuş
idi mest ü harāb
Neydügin bilmez idi Cem
dahı cām u bāde

mey-i la ‘l-i lebūñ:**1. mey-i la ‘l-i lebūñ:-üñ**

Gazel 180

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sevgilinin dudağının
kırmızı şarabı.*

Çanı ol dem ki mey-i la ‘l-i
lebūñ şevkıyla
Çekilürdi der-i meyhāneye
rindān şaf şaf

mey-i la ‘l-i lebūñ-çün:**1. mey-i la ‘l-i lebūñ-çün:-
üñ, -çün**

Gazel 381

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*(Sevgilinin) kırmızı
şaraba benzeyen dudakları.*

Mey-i la ‘l-i lebūñ-çün
öldürüp birbirini ‘uşşāk
Cihān bezminde sākī yok
yere kan eylesünler mi

mey-i la ‘l-i lebūñi:**1. mey-i la ‘l-i lebūñi:-üñ, -i**

Gazel 95

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*(Sevgilinin) kırmızı
şaraba benzeyen dudakları.*

Haṭuñ esrārını yād etse
‘Azīzī yārān
Mey-i la ‘l-i lebūñi emmede
ḥayrān derler

2. mey-i la ‘l-i lebūñi:-üñ, -i

Gazel 197

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*(Sevgilinin) kırmızı
şaraba benzeyen dudakları.*

İncinürsin bize meclisde
niğārā ṭut kim
Mey-i la ‘l-i lebūñi emmek
ile kan etdük

mey-i nāba:**1. mey-i nāba:-a**

Gazel 188

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Halis, arı duru, saf
şarap.*

Teşne-i la ‘lūñ olalı gönülüm
Mey-i nāba cülāba meylüm
yok

mey-i nābuñ:**1. mey-i nābuñ:-uñ**

Gazel 286

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Halis, arı duru, saf
şarap.*

Mey-i nābuñ ne-y-idi suçı
şehirden sürdüñ
Eyledüñ şenliğini pīr-i
muğānuñ vīrān

mey-i sürḥ:**1. mey-i sürḥ:**

Gazel 277

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kırmızı şarap.

Gonça-i lāle-i gül-rengi
çemen bezminde
Mey-i sürḥ ile tolu cām-ı
muşaffā şanurın

meykede:**1. meykede:**

Gazel 78

Mısra: 2

Meyhane, içki içilen

yer.

Şūfī ḥicāz gerçi ki ‘ālī
makāmdur
Ehl-i şafāya meykede
beytū’l-ḥarāmdur

meyli:**1. meyli:-i**

Gazel 90

Mısra: 8

Eğilim, temayül.

Düşse ‘aceb mi dillere
mānend-i kūh-ken
Meyli kimūñ ki bir büt-i
şīrīn-zebānedür

2. meylūñ:-üñ

Gazel 90

Mısra: 4

Eğilim, temayül.

Ben saña mā’ilin dil ü
cāndan evet senüñ
Meylūñ hemīşe ey gözi āhū
yabānedür

3. **meylün:-üñ**
Gazel 175
 Mısra: 3
Eğilim, temayül.

Meylün ey dil olalı āb-ı
 hayāta olsun
 Hızr-veş diler iseñ cāndan
 eger ‘ömr-i belġ

4. **meylüm:-üm**
Gazel 188
 Mısra: 1
Eğilim, temayül.

Büse-i la‘l-i nāba meylüm
 yok
 Nüş-ı cām-ı şarāba meylüm
 yok

5. **meylüm:-üm**
Gazel 188
 Mısra: 2
Eğilim, temayül.

Büse-i la‘l-i nāba meylüm
 yok
 Nüş-ı cām-ı şarāba meylüm
 yok

6. **meylüm:-üm**
Gazel 188
 Mısra: 4
Eğilim, temayül.

Hañcer-i ābdāruñ özler dil
 Andan özge bir āba meylüm
 yok

7. **meylüm:-üm**
Gazel 188
 Mısra: 6
Eğilim, temayül.

Teşne-i la‘lün olalı gönülüm
 Mey-i nāba cülāba meylüm
 yok

8. **meylüm:-üm**
Gazel 188
 Mısra: 8
Eğilim, temayül.

Selsebīl-i lebün diler cānum
 Kevşer-i bū-türāba meylüm
 yok

9. **meylüm:-üm**
Gazel 188
 Mısra: 10
Eğilim, temayül.

Ham-ı zülf-i nigāra beste-
 dilem
 Sünbül-i pıç ü tāba meylüm
 yok

10. **meylüm:-üm**
Gazel 188
 Mısra: 12
Eğilim, temayül.

Ben o dervīş-i kūy-ı ‘aşkam
 kim
 Şeh-i ‘ālī-cenāba meylüm
 yok

11. **meylüm:-üm**
Gazel 188
 Mısra: 14
Eğilim, temayül.

Yıkılırsa ‘Azīzī gam
 yemez
 Felek-i nüh-ķıbāba meylüm
 yok

12. **meyle:-e**
Gazel 196
 Mısra: 4
Eğilim, temayül.

Rengīn ü ter lebün neden
 oldı ‘aķık-veş
 Meclisde vermedise aña
 meyle piyāle reng

13. **meyli:-i**
Gazel 341
 Mısra: 8
Eğilim, temayül.

Zülf-i yārūñ la‘lin özlerse haťı
 hālīn n’ola
 Meyli māruñ şiredür mürūñ
 hemīşe çineye

14. **meyli:-i**
Kaside 5
 Mısra: 140
Eğilim, temayül.

Görüp nazm-ı şeker-rīzüm
 umaram meyl ede yārān

Ki zīrā sükkeredür meyli her
 tūťı-i güyānuñ

15. **meyli:-i**
Kaside 5
 Mısra: 53
Meyl kelimesi II
Meyletme, yönelme.

Lebībünün yine dilber lebi
 vaşfınadur meyli
 Sözi kand-i mükerrer gibi
 şīrīndür o güyānuñ

meyl ede:

1. **meyl ede:-e**
Kaside 5
 Mısra: 139
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Meyletmek, gönül
vermek, yönelmek.

Görüp nazm-ı şeker-rīzüm
 umaram meyl ede yārān
 Ki zīrā sükkeredür meyli her
 tūťı-i güyānuñ

meyl eder:

1. **meyl eder:-er**
Gazel 328
 Mısra: 6
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Gönül vermek,
yönelmek.

Göreyin gönülüm belālardan
 benüm kırtulmasun
 Kim demādem meyl eder
 yürür kadī bālālara

meyl ederdi:

1. **meyl ederdi:-er, -di**
Gazel 322
 Mısra: 2
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Gönül vermek,
yönelmek.

Reşk ederdi kad-i mevzūnuñı
 tūbā görse
 Meyl ederdi ruħ-ı gül-gūnuñı
 hūrā görse

meyl edüp:1. **meyl edüp:-üp****Gazel 280**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gönül vermek,
yönelmek.*

Meyl edüp 'arıyet-i zînetüñe
zerre kadar
Dil veren ey zen-i gerdün
saña nâ-merd olsun

meyl etdi:1. **meyl etdi:-di****Gazel 159**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gönül vermek,
yönelmek.*

Bir qadı bälâyâ meyl etdi
gönül
Yine bir büyük belâyâ oldu
duş

meyl etdügime:1. **meyl etdügime:-düg, -im,
-e****Gazel 257**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gönül vermek,
yönelmek.*

Gördüğüm dilbere meyl
etdügime
Şüfî ta'n eyleme kim
meyyâlem

meyl etdügüm:1. **meyl etdügüm:-düg, -üm****Gazel 285**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gönül vermek,
yönelmek.*

Bezm-i gamuñda la'lüñe
meyl etdügüm bu kim
'Aş-ı müdâm eylemege
sâgar isterin

meyl etdükçe:1. **meyl etdükçe:-dükçe****Gazel 60**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gönül vermek,
yönelmek.*

Zülfî meyl etdükçe la'line
'Azîzî şanuram
Egilüp hürî-i cennet âb-ı
kevşerden alur

meyl etme:1. **meyl etme:-me****Gazel 6**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gönül vermek,
yönelmek.*

Şakın meyl etme dünyānuñ
'Azîzî māl u cāhına
Demesünler saña Qārün gibi
tā kim sever dünyā

2. **meyl etme:-me****Gazel 172**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gönül vermek,
yönelmek.*

Gencine meyl etme bu
vîrānenüñ
Tut sözüm olma dilā Qārün-
tab'

3. **meyl etme:-me****Gazel 245**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gönül vermek,
yönelmek.*

Şararup hecrüñ ile döndi
yüzüm altuna

Dağı meyl etme misin baña
eyā sîm-tenüm

meyl etmesün:1. **meyl etmesün:-me, -sün****Gazel 98**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gönül vermek,
yönelmek.*

Ruḥ-ı zerdüm görüp baña
nece meyl etmesün cānān
Ki hūbān-ı zamāne şimdi hep
altuna mā'ıldür

meyl etmez:1. **meyl etmez:-mez****Gazel 275**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gönül vermek,
yönelmek.*

Pîre-zen dünyāya meyl
etmez erenler çün velî
Ben de anlar gibi bu
meydānda bir merdāneyin

meyl etse:1. **meyl etse:-se****Matla 57**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gönül vermek,
yönelmek.*

Meyl etse naqd-i eşküme ol
sîm-ten n'ola
Sa'yi zamāne dilberinüñ
aқçadan yaña

meyl etsün:1. **meyl etsün:-sün****Gazel 54**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gönül vermek,
yönelmek.*

Dil zen-i dehre nece meyl
etsün
Kim nece erden arta
kalmışdır

2. **meyl etsün:-sün**

Gazel 82

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gönül vermek,
yönelmek.*

Nece meyl etsün 'Azizî pîre-
zen dünyāya kim
Pür-hiyeldür pür-dağaldür
pür-mekir pür-aldur

meyl eylesün:

1. **meyl eylesün:-me, -
sün**

Gazel 279

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yönelmek, eğilimli
olmak; gönül vermek, alaka
göstermek.*

Nece meyl eylesün cān-ı
'Azizî saña kim
Hulle-i sebz ile bir hūr-i
zībāsın sen

meyl eylemezseñ:

1. **meyl eylemezseñ:-mez, -
se, -ñ**

Gazel 290

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yönelmek, eğilimli
olmak; gönül vermek, alaka
göstermek.*

Cihān kim bir yalancı qaḥbe
zendür
Dilā meyl eylemezseñ gerçek
ersin

meyl-i cūybār etmez:

1. **meyl-i cūybār etmez:-
mez**

Tesdis 2

Mısra: 21

Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

*Akarsuya, ırmağa
meyletmek.*

Teşne-leb cān verse meyl-i
cūybār etmez gönül
Bir nefes bir yerde ārām u
karār etmez gönül

**meyl-i kabā-yı devlet
eyleme:**

1. **meyl-i kabā-yı devlet
eyleme:-me**

Gazel 23

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

*Devlet kaftanına meyl
etmek II makam ve mevkiye
meyil etmek.*

Cāme-i faḫr ile faḫr eyle
Azizî yürü var
Eyleme 'ākıl-iseñ meyl-i
kabā-yı devlet

meylün olmazdı:

1. **meylün olmazdı:-üñ, -
maz, -dı**

Gazel 344

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Meyl etmek, yönelmek.

Gülşen-i küyında zāhid
görseñ ol serv-ḳaddümi
Meylün olmazdı cinānda
naḥl-i tūbā seyrine

meyyāl:

1. **meyyālem:-em**

Gazel 257

Mısra: 6

Ziyade meyl edici, eden.

Gördüğüm dilbere meyl
etdügime
Şūfi ta'n eyleme kim
meyyālem

mezālim:

1. **mezālim:**

Tarih 14

Mısra: 2
Zulme uğrayan.

Figān Aḫmed şubaşınuñ
elinden
Ki döymez zulmine anuñ
mezālim

mezār:

1. **mezārundan:-um, -dan**

Gazel 10

Mısra: 4

*Bir kimsenin öldükten
sonra gömüldüğü yer, kabir.*

Senden ayru cān verürsem ey
saçı Leylī nigār
Rūḥ-ı Mecnūn olmaya bir
gün mezārundan cüdā

2. **mezārına:-ı, -n, -a**

Gazel 339

Mısra: 3

*Bir kimsenin öldükten
sonra gömüldüğü yer, kabir.*

Küşteñ mezārına gel dikme
nişān için seng
Rūḥum şehīd-i 'ışka lāzım
degül nişāne

mezellet:

1. **mezelletde:-de**

Müseddes 3

Mısra: 4

*Alçaklıkta, düşmüş
vaziyette, zillet durumunda.*

Elinde eşhiyānuñ nesne yok
hep ehl-i hissetde
Kemāl ehli mezelletde edānī
cāh-ı 'izzetde

mezemmet:

1. **mezemmeti:-i**

Gazel 58

Mısra: 2

*Kınama, çekiştirme,
zemmetme.*

Ḥalk-ı zamāne ğıybeti 'ādet
edindiler
'İşk ehlini mezemmeti şan'at
edindiler

mezemmet eyleyüp:

1. **mezemmet eyleyüp:**-y, -
üp

Gazel 357

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Zemmetmek, kınamak.

Söyleyübildükçe kendi
lâyıkını söylemiş
Eyleyüp haylî mezemmet
bizi nâ-dānuñ biri

mezîd:

1. **mezîd:**

Müseddes 1

Mısra: 6

*Uzun olmak (yardımcı
eylemle kullandığı kelimeyi
müstakil olarak da
kullanarak pekiştirme amacı
gütmüştür.).*

Ṭāli' uñ ferḥunde vü baḥtuñ
sa'îd olsun sa'îd
Devletüñ pâyende vü 'ömrüñ
mezîd olsun mezîd

2. **mezîd:**

Müseddes 1

Mısra: 12

*Uzun olmak (yardımcı
eylemle kullandığı kelimeyi
müstakil olarak da
kullanarak pekiştirme amacı
gütmüştür.).*

Ṭāli' uñ ferḥunde vü baḥtuñ
sa'îd olsun sa'îd
Devletüñ pâyende vü 'ömrüñ
mezîd olsun mezîd

3. **mezîd:**

Müseddes 1

Mısra: 18

*Uzun olmak (yardımcı
eylemle kullandığı kelimeyi
müstakil olarak da
kullanarak pekiştirme amacı
gütmüştür.).*

Ṭāli' uñ ferḥunde vü baḥtuñ
sa'îd olsun sa'îd

Devletüñ pâyende vü 'ömrüñ
mezîd olsun mezîd

4. **mezîd:**

Müseddes 1

Mısra: 24

*Uzun olmak (yardımcı
eylemle kullandığı kelimeyi
müstakil olarak da
kullanarak pekiştirme amacı
gütmüştür.).*

Ṭāli' uñ ferḥunde vü baḥtuñ
sa'îd olsun sa'îd
Devletüñ pâyende vü 'ömrüñ
mezîd olsun mezîd

5. **mezîd:**

Müseddes 1

Mısra: 30

*Uzun olmak (yardımcı
eylemle kullandığı kelimeyi
müstakil olarak da
kullanarak pekiştirme amacı
gütmüştür.).*

Ṭāli' uñ ferḥunde vü baḥtuñ
sa'îd olsun sa'îd
Devletüñ pâyende vü 'ömrüñ
mezîd olsun mezîd

6. **mezîd:**

Müseddes 1

Mısra: 36

*Uzun olmak (yardımcı
eylemle kullandığı kelimeyi
müstakil olarak da
kullanarak pekiştirme amacı
gütmüştür.).*

Ṭāli' uñ ferḥunde vü baḥtuñ
sa'îd olsun sa'îd
Devletüñ pâyende vü 'ömrüñ
mezîd olsun mezîd

7. **mezîd:**

Müseddes 1

Mısra: 42

*Uzun olmak (yardımcı
eylemle kullandığı kelimeyi
müstakil olarak da
kullanarak pekiştirme amacı
gütmüştür.).*

Ṭāli' uñ ferḥunde vü baḥtuñ
sa'îd olsun sa'îd
Devletüñ pâyende vü 'ömrüñ
mezîd olsun mezîd

8. **mezîd:**

Müseddes 1

Mısra: 48

*Uzun olmak (yardımcı
eylemle kullandığı kelimeyi
müstakil olarak da
kullanarak pekiştirme amacı
gütmüştür.).*

Ṭāli' uñ ferḥunde vü baḥtuñ
sa'îd olsun sa'îd
Devletüñ pâyende vü 'ömrüñ
mezîd olsun mezîd

9. **mezîd:**

Müseddes 1

Mısra: 54

*Uzun olmak (yardımcı
eylemle kullandığı kelimeyi
müstakil olarak da
kullanarak pekiştirme amacı
gütmüştür.).*

Ṭāli' uñ ferḥunde vü baḥtuñ
sa'îd olsun sa'îd
Devletüñ pâyende vü 'ömrüñ
mezîd olsun mezîd

mezîd oldı:

1. **mezîd oldı:-dı**

Tarih 28

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Artmak, çoğalmak.

'Azm eyledi paşa çün
'uqbāya şehâdetle
Ser-hayl-i şehîdānuñ alayı
mezîd oldı

mezra '-ı ḥāk:

1. **mezra '-ı ḥāk:**

Gazel 8

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Toprak saha.

Penbe toḥmını şaçar mezra '-ı
ḥāk üzre yaḥod
Ḥırmen-i kâhını verdi yele
dihkân-ı şitâ

mi:

1. **mi:****Gazel 3**

Mısra: 7

Soru edati.

Yine hūnī gözün 'aşık mı
öldürdi edüp mâtem
Siyehler geymiş ol gīsū-yı
'anber-bār ser-tā-pā

2. **mi:****Gazel 7**

Mısra: 3

Soru edati.

Bilmezem taşdan mı
āhenden midür qalbūñ senūñ
Etmez āhum āteşi ey seng-dil
te'sīr aña

3. **midür:-dür****Gazel 7**

Mısra: 3

Soru edati.

Bilmezem taşdan mı
āhenden midür qalbūñ senūñ
Etmez āhum āteşi ey seng-dil
te'sīr aña

4. **mi:****Gazel 10**

Mısra: 9

Soru edati.

Sīne-ber-sīne görem mi yāri
bir dağı 'aceb
Cān-ı zārum olmadın çeşm-i
nizārumdan cüdā

5. **mi:****Gazel 10**

Mısra: 11

Soru edati.

Olmasun mı cüy-ı eşk-i
çeşm-i giryānum revān
Ey 'Azīzī olmuşam ol
nevbahārumdan cüdā

6. **mi:****Gazel 11**

Mısra: 10

Soru edati.

Terk edip cevri ü cefāyı o
meh-i bedr-i münir

Hıç ola mı ki 'Azīzīye ede
mihr ü vefā

7. **mi:****Gazel 16**

Mısra: 5

Soru edati.

Kāfirligine dāl bu yetmez mi
zūlfūññ
Kim kend'özünde götürür ol
ey şanem şalīb

8. **mi:****Gazel 16**

Mısra: 11

Soru edati.

Müşkil belā degül mi 'Azīzī
bu 'aşıka
Kim dāyimā habībi ola
hemdem-i raḫīb

9. **mi:****Gazel 23**

Mısra: 3

Soru edati.

Ḥam-ı zūlfūñ mi yaḫod
şafha-i ruḫsāruñda
Yazdı ḫattāt-ı ezel dāl-i du'ā-
yı devlet

10. **mi:****Gazel 40**

Mısra: 3

Soru edati.

Kitāb-ı Gülsitān mı yā
Bahāristān mıdur rüyūñ
Aña bir levḫa-i sīm-i semen-
sīmā mıdur ol ruḫ

11. **midür:-dur****Gazel 40**

Mısra: 1

Soru edati.

Leṭāfet ābına konmuş gül-i
ra'nā mıdur ol ruḫ
Yaḫod tāze açılmış lāle-i
ḫamrā mıdur ol ruḫ

12. **midür:-dur****Gazel 40**

Mısra: 2

Soru edati.

Leṭāfet ābına konmuş gül-i
ra'nā mıdur ol ruḫ
Yaḫod tāze açılmış lāle-i
ḫamrā mıdur ol ruḫ

13. **midür:-dur****Gazel 40**

Mısra: 3

Soru edati.

Kitāb-ı Gülsitān mı yā
Bahāristān mıdur rüyūñ
Aña bir levḫa-i sīm-i semen-
sīmā mıdur ol ruḫ

14. **midür:-dur****Gazel 40**

Mısra: 4

Soru edati.

Kitāb-ı Gülsitān mı yā
Bahāristān mıdur rüyūñ
Aña bir levḫa-i sīm-i semen-
sīmā mıdur ol ruḫ

15. **midür:-dur****Gazel 40**

Mısra: 6

Soru edati.

Felek naṭ'ında māhı māt
edersin 'arz-ı ḫüsn etseñ
Güzeller şāhı ḫurşid-i cihān-
ārā mıdur ol ruḫ

16. **midür:-dur****Gazel 40**

Mısra: 8

Soru edati.

İḫāta eylemiş mānend-i hāle
ḫaṭṭ-ı şeb-rengüñ
Melāḫat āsmānına meh-i
ḡarrā mıdur ol ruḫ

17. **midür:-dur****Gazel 40**

Mısra: 10

Soru edati.

'Azīzī-veş nigāh edenlerüñ
artar gözi nūrı
Nazar ehline bir āyīne-i zibā
mıdur ol ruḫ

18. **midür:-dur****Gazel 41**

Mısra: 8
Soru edati.

Ehl-i bezmün göricek gözi
kamaşdı yoħsa
Yed-i beyzā mıdur ey sākī o
sımīn-sā'id

19. **mi:**
Gazel 44
Mısra: 9
Soru edati.

Nihāl-i kāmetine beñzesün
mi andan ol servün
'Azīzī tūalum maqbūl imiş
eşçarda şımşād

20. **mi:**
Gazel 60
Mısra: 7
Soru edati.

Naħl-i gülşen içre maqbūl
olmasun mı nārven
Kim hırāmī ol nihāl-i nāz-
perverden alur

21. **mi:**
Gazel 63
Mısra: 9
Soru edati.

Ol gülün la'line mi öyküdi
būlbüller üşüp
Goncanuñ başına bāğ-ı
'ālemi teng etdiler

22. **mıdur:-dur**
Gazel 78
Mısra: 7
Soru edati.

Dedüm rakīb-i seg eşigüñden
cüdā mıdur
Ol cān tabībi dedi ki çokdan
cüdāmdur

23. **mi:**
Gazel 80
Mısra: 3
Soru edati.

Kaş mı ol ya dilāver-i
çeşmün
Taķınur farkına siyeh teller

24. **mi:**
Gazel 82
Mısra: 4
Soru edati.

Sāye-veş yanında şalınmağ o
servün 'aşıka
Hiç naşīb ola mı ol bir devlet
ü iķbāldür

25. **mi:**
Gazel 87
Mısra: 3
Soru edati.

Cüy-ı dil-cūlar çemen mi
selsebīl ırmağ mı
Şahn-ı gülşen bāğ-ı cennet
servler tūbā mıdur

26. **mi:**
Gazel 87
Mısra: 3
Soru edati.

Cüy-ı dil-cūlar çemen mi
selsebīl ırmağ mı
Şahn-ı gülşen bāğ-ı cennet
servler tūbā mıdur

27. **mıdur:-dur**
Gazel 87
Mısra: 1
Soru edati.

Berg-i gül la'līn-şadef jāle
dür-i yektā mıdur
Mevc urur bād-ı bahār ile
çemen deryā mıdur

28. **mıdur:-dur**
Gazel 87
Mısra: 2
Soru edati.

Berg-i gül la'līn-şadef jāle
dür-i yektā mıdur
Mevc urur bād-ı bahār ile
çemen deryā mıdur

29. **mıdur:-dur**
Gazel 87
Mısra: 4
Soru edati.

Cüy-ı dil-cūlar çemen mi
selsebīl ırmağ mı

Şahn-ı gülşen bāğ-ı cennet
servler tūbā mıdur

30. **mıdur:-dur**
Gazel 87
Mısra: 6
Soru edati.

Devr-i gülde 'ayş için bezm-
i müheyyā-yı çemen
Lāle-i sürh anda cām-ı bāde-i
ħamrā mıdur

31. **mıdur:-dur**
Gazel 87
Mısra: 8
Soru edati.

Būlbül-i güyā olur anı
görenler cāmda
Her ħabāb-ı bāde yoħsa bir
gül-i beyzā mıdur

32. **mıdur:-dur**
Gazel 87
Mısra: 10
Soru edati.

Gonca-leblerle 'Azīzī
şoħbet-i mül eyleyüp
Devr-i gülde içmeyenler
'aķıl u dānā mıdur

33. **mi:**
Gazel 98
Mısra: 3
Soru edati.

Görinür mi gözine gülşenün
serv-i hırāmānı
Şu kim bāğ-ı cihānda ol ħad-
i mevzūna mā'ıldür

34. **mi:**
Gazel 121
Mısra: 9
Soru edati.

Luţf edüp yine anuñla
barışur mı ki 'aceb
Dün 'Azīziyle ħurup gördüm
o fettān çekişür

35. **mi:**
Gazel 122
Mısra: 9
Soru edati.

Dünyede yetmez mi bu devlet
‘Azîzîye şehâ
Kim senüñle rüz u şeb bir
bârgâh altındadır

36. **mi:**

Gazel 150

Mısra: 4

Soru edati.

Câm-ı mey alup ele Cem
gibi şâhum her zamân
‘Ayş u nüş etmek düşer mi
saña ben dil-dâdesüz

37. **mi:**

Gazel 186

Mısra: 9

Soru edati.

Qavm-i Reyyân mı benefşe
ki geyer nîlî küleh
Şeh-i Ken‘ân mı gül-i Mışrî
şarar başına ak

38. **mi:**

Gazel 186

Mısra: 10

Soru edati.

Qavm-i Reyyân mı benefşe
ki geyer nîlî küleh
Şeh-i Ken‘ân mı gül-i Mışrî
şarar başına ak

39. **mıdur:-dur**

Gazel 190

Mısra: 8

Soru edati.

Dedi kim yok mıdur elden
hicâbuñ
Dedüm fâş etdi sırr-ı ‘ışkuñ
âhum

40. **mi:**

Gazel 199

Mısra: 5

Soru edati.

Gözün efkârına mı düşdi
nergis
Ki gülşende katı bîmâr
gördük

41. **mi:**

Gazel 200

Mısra: 7

Soru edati.

Tîr-i dil-düz-ı müjeñ cevrin
mi çekdi nece dem
Qaşlaruñ gibi niçün kıddi
kemândur hançerüñ

42. **mi:**

Gazel 200

Mısra: 5

Soru edati.

Kârbân-ı cân u dil urulmasun
mi dem-be-dem
Tîğ-veş belde turur bir hün-
feşândur hançerüñ

43. **mi:**

Gazel 201

Mısra: 1

Soru edati.

Eşk-i hünîn etmesün mi rüy-ı
zerdüm verd-reng
Kim alup al-ile göñlüm baña
ol gül verdi reng

44. **mi:**

Gazel 203

Mısra: 8

Soru edati.

Çemende bülbüle qarşu
niçün gelmez ki reftâra
Ayâğına diken mi batdı şâh-ı
verd-i ra‘nânüñ

45. **mıdur:-dur**

Gazel 203

Mısra: 5

Soru edati.

Ruğ-ı pür-nürına ‘aşıq mıdur
yoğsa o meh-rünüñ
Şararmış beñzini gördüm
gece şem‘-i şeb-ârânuñ

46. **mıdur:-dur**

Gazel 206

Mısra: 2

Soru edati.

Tırâş oldukça artar hüsni
mâh-ı rüy-ı cânânuñ
‘İzârı yoğsa ebrî kâğıd-ı zîbâ
mıdur anuñ

47. **mi:**

Gazel 216

Mısra: 8

Soru edati.

Niçün ‘uşşâka ta‘n eylersin
iş sevmez deyü zâhid
Düşer mi ehl-i ‘irfâna behey
bâtil ‘amel sevmek

48. **mi:**

Gazel 216

Mısra: 2

Soru edati.

Olup her rüz kârüñ bir
cevân-ı bî-bedel sevmek
Behey ‘aşıq saña mı kaldı
her gün bir güzel sevmek

49. **mi:**

Gazel 218

Mısra: 14

Soru edati.

‘Azîzînüñ gözi yaşı gibi ey
serv-i gül-ruhsâr
Demâdem qarşuña çağlar
açar mı şuyı Eyyübuñ

50. **mi:**

Gazel 222

Mısra: 7

Soru edati.

Ten-i zer-günümü gencîne mi
şanur ‘aceb gerdün
Diler hâk-i siyâh içre beni
her dem nihân etmek

51. **mi:**

Gazel 223

Mısra: 3

Soru edati.

‘Andelîb-i dil görüp
alınmasun mı aña kim
Qırmızı gül bergidür ruhsâr-ı
alı naqşınıñ

52. **mi:**

Gazel 227

Mısra: 7

Soru edati.

Şâhsâr-ı gamda nâlân
olmasun mı ‘andelîb

Kim çemende hār ile her
dem güler oynar gül

53. **mi:**

Gazel 233

Mısra: 7

Soru edati.

Vuşlatuñ ayına erişmege yok
mı çāre
Neçe bir táb-ı teb-i hecrüñ ile
yana gönül

54. **mi:**

Gazel 240

Mısra: 3

Soru edati.

Dem mi vardur ki hayāl-i
had ü la'lüñ sākī
Hücre-i dilde gelüp etmeye
bezm-i gül ü mül

55. **misin:-sin**

Gazel 245

Mısra: 4

Soru edati.

Şararup hecrüñ ile döndi
yüzüm altuna
Dağı meyl etme misin baña
eyā sīm-tenüm

56. **midur:-dur**

Gazel 246

Mısra: 6

Soru edati.

Ben niçün zencīr-i zülf-i
dilbere dil vermeyem
Yok midur 'ālemde bir
dīvāne deñlü gayretüm

57. **mi:**

Gazel 249

Mısra: 1

Soru edati.

Defter-i 'uşşāka bendeñ
etseñ olmaz mı raqam
Dedüm ol serv dedi kim
dīvāneye yokdur kalem

58. **mi:**

Gazel 259

Mısra: 9

Soru edati.

Devr-i hüsnünde 'Azīzī
kuluñuñ lāyık mı
Rüz u şeb kārī ola āh benüm
sultānum

59. **mi:**

Gazel 261

Mısra: 5

Soru edati.

'Uşşākuñı vefādan
añmayasın revā mı
Mañrüm ola ra'iyet şāhum
ri'āyetüñden

60. **mi:**

Gazel 272

Mısra: 7

Soru edati.

Akmasun mı yaşumuñ seyli
gözümdeñ taşra
Kirpigüm kürek ile kıomaz
anı kürümesün

61. **mi:**

Gazel 273

Mısra: 10

Soru edati.

Ölmedin ğamla 'Azīzī
vaşlına ermegüme
Çāre var mı ol tabīb-i cāna
söyleñ söylesün

62. **mi:**

Gazel 281

Mısra: 2

Soru edati.

Niçün esrār-ı la'l-i yārı tıfl-ı
cāna söylersin
Dilā mecnün mı olduñ rāzuñı
oğlana söylersin

63. **midur:-dur**

Gazel 281

Mısra: 8

Soru edati.

Qoyup la'l-i leb-i dildārı
vaşf-ı keşger eylersin
Be şüfī yok midur 'aqluñ
niçün efsāne söylersin

64. **mi:**

Gazel 283

Mısra: 3

Soru edati.

Āyīne mazhar mı düşdi
ruñlarıñ ayına kim
Erdüğine gösterür zevk u
şafā şüretlerin

65. **midur:-dur**

Gazel 286

Mısra: 1

Soru edati.

Devr-i 'adlünde revā midur
eyā şāh-ı cihān
Mey ele girmeye qahve geze
dükkān dükkān

66. **mi:**

Gazel 301

Mısra: 1

Soru edati.

Mihr-i enver mi haddüñ ey
meh-rü
Ebr-i müşkīn mi ol siyeh-
ebrü

67. **mi:**

Gazel 301

Mısra: 2

Soru edati.

Mihr-i enver mi haddüñ ey
meh-rü
Ebr-i müşkīn mi ol siyeh-
ebrü

68. **mi:**

Gazel 301

Mısra: 3

Soru edati.

Hoqka-i la'lüñ içre dendān
mı
Ya şadef içre dāne-i lülü

69. **mi:**

Gazel 309

Mısra: 8

Soru edati.

Gelmez o mäh sīne-i 'uşşāka
ey 'aceb
Girmez mi yoşsa sīm-
bedenler qara yere

70. **midür:-dür**
Gazel 311
 Mısra: 8
Soru edati.

Geh cefâ vü cevri edersin
 baña gâhî 'izz ü nâz
 Sevdüğüm midür şuçum
 yoğsa seni biñ cân-ıla

71. **mi:**
Gazel 312
 Mısra: 7
Soru edati.

Genc-i vaşl-ı güle t̄alib mi
 geçinür ki 'aceb
 Cüst ü cü etmedür bāğ
 bucağın lāle

72. **midür:-dür**
Gazel 313
 Mısra: 7
Soru edati.

Müşebbek s̄inem içre dil
 midür efḡân eden yâ Rab
 Giriftâr-ı kafes bir bülbül-i
 gūyâ midür yoğsa

73. **midür:-dur**
Gazel 313
 Mısra: 4
Soru edati.

Dil-i pejmürdeye enfâs-ı
 la'lûn tâze cân verdi
 Lebûñ ölmüşler ihyâ etmede
 'İsâ midür yoğsa

74. **midür:-dur**
Gazel 313
 Mısra: 8
Soru edati.

Müşebbek s̄inem içre dil
 midür efḡân eden yâ Rab
 Giriftâr-ı kafes bir bülbül-i
 gūyâ midür yoğsa

75. **midür:-dur**
Gazel 313
 Mısra: 10
Soru edati.

Berât-ı hüsnüñe alnuñda
 etmiş ser-fürü kaşuñ

Ḥam-ı zülf-i hümâyüñüñ aña
 tuğrâ midür yoğsa

76. **midür:-dur**
Gazel 313
 Mısra: 12
Soru edati.

'Azîzî kâmetüñ şekl-i çelîpâ
 gibi ḥam olmış
 Esîr-i bend-i zülfî olduğñ
 tersâ midür yoğsa

77. **mi:**
Gazel 321
 Mısra: 9
Soru edati.

Göre bir gün göre geldüñ mi
 cânâ neçe demlerdür
 'Azîzî bister-i gamda yatur
 hecrüñle dil-ḥaste

78. **misin:-sin**
Gazel 327
 Mısra: 8
Soru edati.

Neçe bir hücrede şüfî
 yatağñ bir ḥaşîr ola
 Ölür gider misin yoğsa be
 miskîn büriyâ üzre

79. **mı:**
Gazel 345
 Mısra: 6
Soru edati.

Yitürür 'aqlın içenler cāmuñ
 Ey gül efsün mı edersin
 mülüñe

80. **mı:**
Gazel 356
 Mısra: 3
Soru edati.

'Aceb bir murğ-ı dil var mı
 ki ol serv-i ser-efrāzüñ
 Cihân bāğında olmaya şikâr-
 ı çeşm-i şehbāzı

81. **mı:**
Gazel 356
 Mısra: 7
Soru edati.

Dedüm mihr ü vefâyı baña
 bisyâr etseñ olmaz mı
 Dedi ol pür-cefâ bilmez çoğı
 hîç bilmeyen azı

82. **mi:**
Gazel 360
 Mısra: 3
Soru edati.

Boyunca kına girdüğine
 yetmez mi bu şahid kim
 O şahuñ gül gibi al cāme
 geymek oldı kıñuñı

83. **mı:**
Gazel 363
 Mısra: 5
Soru edati.

Ḥam-ı ebrüsina mı öykünür
 ol meh-'İzāruñ kim
 Hilâl-i kec-revi gerdün bu
 gece şehirden sürdi

84. **mı:**
Gazel 367
 Mısra: 5
Soru edati.

Bendeñe bî-ḥad vefâlar etseñ
 olmaz mı dedüm
 Ol cefâ-pîşe dedi çoğ etmek
 olmaz az işi

85. **mi:**
Gazel 369
 Mısra: 5
Soru edati.

O melek-çehre hümâ şekline
 girmek mı diler
 Geh yeşil cāme geyüp gâh
 geyer fersâyı

86. **mi:**
Gazel 381
 Mısra: 1
Soru edati.

Ġamuñla cân u dil feryâd u
 efḡân eylesünler mi
 Cihân ḥalkına rāz-ı 'ışkı
 destân eylesünler mi

87. **mi:**
Gazel 381

Mısra: 2
Soru edati.

Ġamuñla cān u dil feryād u
efġān eylesünler mi
Cihān halkına rāz-ı 'ışkı
destān eylesünler mi

88. **mi:**
Gazel 381
Mısra: 4
Soru edati.

Hevā-yı 'ışkuñ ile zerre-veş
yoluñda 'aşıklar
Ġubār-ı tenlerin hāk ile
yeksān eylesünler mi

89. **mi:**
Gazel 381
Mısra: 6
Soru edati.

Ümīd-i 'īd-i vaşluñ
eyleyenler ey hilāl-ebur
Yoluñda gūsfend-i cāmı
kurbān eylesünler mi

90. **mi:**
Gazel 381
Mısra: 8
Soru edati.

Ġayāl-i çeşm-i Tataruñla
müjgānuñ güzel cānum
Dil ü cān kişverin ālān u
tālān eylesünler mi

91. **mi:**
Gazel 381
Mısra: 10
Soru edati.

Mey-i la'l-i lebūñ-çün
öldürüp birbirini 'uşşāk
Cihān bezminde sākī yok
yere kan eylesünler mi

92. **mi:**
Gazel 381
Mısra: 12
Soru edati.

Gelüp şüreb-i şarāb-ı lāle-
gūndan şevka meclisde
Güzeller gül gibi çāk-i
gırībān eylesünler mi

93. **mi:**
Gazel 381
Mısra: 14
Soru edati.

Yine yarın 'Azīzīyle edelüm
deyü nūş-ı cām
Bugün meclisde hūbān 'ahd
ü peymān eylesünler mi

94. **midür:-dür**
Gazel 382
Mısra: 7
Soru edati.

Meyhoşi mīve midür sākī
lebūñ kim anı
Bezmi ehli yād edince ağzı
dili kamaşdı

95. **mi:**
Gazel 384
Mısra: 3
Soru edati.

Nihāl-i kaddūñe mi beñzedür
āb
Çemende būs eder pāy-ı
çenārı

96. **mi:**
Gazel 384
Mısra: 2
Soru edati.

Gönül tıflı görüp ebrū-yı yārı
Dedi yā rab bu harf-i nūn mı
yā rī

97. **mi:**
Gazel 385
Mısra: 1
Soru edati.

Dilā el çekdüñ ol serv-i
revānuñdan uşanduñ mı
Ferāgat eyledüñ gonca-
dehānuñdan uşanduñ mı

98. **mi:**
Gazel 385
Mısra: 2
Soru edati.

Dilā el çekdüñ ol serv-i
revānuñdan uşanduñ mı
Ferāgat eyledüñ gonca-
dehānuñdan uşanduñ mı

99. **mı:**
Gazel 385
Mısra: 4
Soru edati.

Niçün bülbül gibi küyünda
yārūñ nāle etmezsin
O gül yüzlü nigār-ı dil-
sitānuñdan uşanduñ mı

100. **mı:**
Gazel 385
Mısra: 6
Soru edati.

Belā-yı yār cevriñ çekmege
yok tākātüm deyü
Dağı pīr olmadın ol nev-
cūvānuñdan uşanduñ mı

101. **mı:**
Gazel 385
Mısra: 8
Soru edati.

Olup pīçīde-hātır eşiginde
tan-ı a' dādan
O şāh-ı kām-rān u 'ālī-
şānuñdan uşanduñ mı

102. **mı:**
Gazel 385
Mısra: 10
Soru edati.

Tılısm-ı vaşlınuñ fethine
içdām eylemez olduñ
'Azīzī yoħsa ol genc-i
nihānuñdan uşanduñ mı

103. **mı:**
Kaside 4
Mısra: 9
Soru edati.

Od mı bulundu gece destinde
kim kandil-veş
Çārsü içre aşıldı küşe-i
dükkāna şem'

104. **mı:**
Kaside 4
Mısra: 21
Soru edati.

Hāl-i dil-süzün aña yanmak
mı ister kim 'aceb

Gece oldukça arar ol mâhı
hâne hâne şem'

105. **mi:**

Kaside 5

Mısra: 113

Soru edati.

Sever mi gördüğü yegencigi
yine Koca Melküh
Günâhı oldur ancak halk
içinde ol müselmânüñ

106. **mi:**

Kaside 5

Mısra: 110

Soru edati.

Edenler ser-güzeşt-i Kāsımı
La'lin-Kabādan güş
Enüşirvân ile cengin añar mı
şâh-ı merdânüñ

107. **mi:**

Kıt'a 11

Mısra: 2

Soru edati.

Tengnâ-yı sipihr-i bed-
mihrüñ
Dest-i zulminden etmeyin mi
figân

108. **mi:**

Kıt'a 22

Mısra: 3

Soru edati.

Reşk-i mâh olmasun mı şâm
u seher
Ki döker dest ü pāya mā
muşluk

109. **mısın:-sın**

Kıt'a 26

Mısra: 2

Soru edati.

Nedür ey gāv-şikem Sānī o
cüşse
Har-ı Deccāl misin ya
Dābbetü'l-arz

110. **midür:-dür**

Matla 1

Mısra: 2

Soru edati.

Gül-sitân-ı rüyuña verdi
şeref ey meh-cebîn
Sünbül-i Sa'dī midür yoħsa
bu zülf-i 'anberîn

111. **mi:**

Matla 11

Mısra: 1

Soru edati.

Bezme āyā bugün ol mäh-
likā gelmez mi
Öyle yaklaştı daħı şems-i
duħā gelmez mi

112. **mi:**

Matla 11

Mısra: 2

Soru edati.

Bezme āyā bugün ol mäh-
likā gelmez mi
Öyle yaklaştı daħı şems-i
duħā gelmez mi

113. **mi:**

Matla 21

Mısra: 2

Soru edati.

Rüz u şeb düşmez elüñden
bāde ile meşrebe
Böyle mey-ħor olmak ey
sākī düşer mi meşrebe

114. **mi:**

Matla 38

Mısra: 1

Soru edati.

Zülf ü haṭ u hālūñ mi veren
rüyuña zinet
Geldi mi yaħod bir yere
yetmiş iki millet

115. **mi:**

Matla 38

Mısra: 2

Soru edati.

Zülf ü haṭ u hālūñ mi veren
rüyuña zinet
Geldi mi yaħod bir yere
yetmiş iki millet

116. **mi:**

Matla 40

Mısra: 1

Soru edati.

Terk edüp cevri baña raħm
ede mi cānāne
Hiç koyup küfri o kâfir gele
mi imāna

117. **mi:**

Matla 40

Mısra: 2

Soru edati.

Terk edüp cevri baña raħm
ede mi cānāne
Hiç koyup küfri o kâfir gele
mi imāna

118. **mi:**

Matla 58

Mısra: 1

Soru edati.

Var mı yok mı ağızı yārūñ
kimse bilmezdi 'ıyān
Hızr-ı haṭtı vermese ol
çeşme-i cāndan nişān

119. **mi:**

Matla 58

Mısra: 1

Soru edati.

Var mı yok mı ağızı yārūñ
kimse bilmezdi 'ıyān
Hızr-ı haṭtı vermese ol
çeşme-i cāndan nişān

120. **mısın:-sın**

Müseddes 2

Mısra: 26

Soru edati.

Bu ne cevr olur buña hergiz
nihāyet yok mıdur
Tañrıdan korkmaz mısın bu
zulme gāyet yok mıdur

121. **mi:**

Müseddes 3

Mısra: 19

Soru edati.

Beni gördükçe şāhib-ma'rifet
mi zāneder āyā
Ki rām olup baña el vermez
ölsem de zen-i dünyā

122. **mi:****Müseddes 4**

Mısra: 19

Soru edati.

Sünbül mi tırta mı yaḥod ol
 ‘anberīn-seḥāb
 Reyḥān mı yā benefşe mi ol
 ḥaṭṭ-ı müşk-i nāb

123. **mi:****Müseddes 4**

Mısra: 20

Soru edati.

Sünbül mi tırta mı yaḥod ol
 ‘anberīn-seḥāb
 Reyḥān mı yā benefşe mi ol
 ḥaṭṭ-ı müşk-i nāb

124. **mi:****Müseddes 4**

Mısra: 21

Soru edati.

Der mi ruḥūnda jāle mi yā
 ḳaṭre-i gülāb
 Yaḳdı cihānı āteş-i ḥüsnüñ
 ey āftāb

125. **mi:****Müseddes 4**

Mısra: 21

Soru edati.

Der mi ruḥūnda jāle mi yā
 ḳaṭre-i gülāb
 Yaḳdı cihānı āteş-i ḥüsnüñ
 ey āftāb

126. **mı:****Müseddes 4**

Mısra: 9

Soru edati.

Necm-i hüdā mı gün yüzüñ
 üzre nedür o ḥāl
 Rā ḳaşlaruñ ḥayālını görmiş
 degül hilāl

127. **mı:****Müseddes 4**

Mısra: 19

Soru edati.

Sünbül mi tırta mı yaḥod ol
 ‘anberīn-seḥāb

Reyḥān mı yā benefşe mi ol
 ḥaṭṭ-ı müşk-i nāb

128. **mı:****Müseddes 4**

Mısra: 20

Soru edati.

Sünbül mi tırta mı yaḥod ol
 ‘anberīn-seḥāb
 Reyḥān mı yā benefşe mi ol
 ḥaṭṭ-ı müşk-i nāb

129. **mı:****Tesdis 3**

Mısra: 38

Soru edati.

Herkese eyler-iken
 pädişehüm iḥsānı
 Cevriñüñ yoḳ mı ‘Azīzī
 ḳuluña oranı

mı degül:1. **mı degül:****Gazel 238**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Degil mi.*

Dehenüñ ḡonca yañaḡuñ gül-
 i ḥod-rü mı degül
 Zülf-i ‘anber-şikenüñ
 sünbül-i ḥoş-bü mı degül

2. **mı degül:****Gazel 238**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Degil mi.*

Dehenüñ ḡonca yañaḡuñ gül-
 i ḥod-rü mı degül
 Zülf-i ‘anber-şikenüñ
 sünbül-i ḥoş-bü mı degül

3. **mı degül:****Gazel 238**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Degil mi.*

Gül yüzünde görinen ol ḥaṭ-ı
 müşkīn-i ruḥuñ

Levh-i māha yazılır ḥaṭṭ-ı
 siyeh-rü mı degül

4. **mı degül:****Gazel 238**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Degil mi.*

Ġabḡabuñ āb-ı mu ‘allaḳ
 dehenüñ dürc-i şadef
 O şadef içre dişüñ dāne-i
 lülü mı degül

5. **mı degül:****Gazel 238**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Degil mi.*

İki zülfün iki sünbül iki
 ḥaddüñ iki gül
 Ol iki nergis-i çeşmüñ iki
 cādü mı degül

6. **mı degül:****Gazel 238**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Degil mi.*

O boyı serv-i revānuñ deheni
 vaşında
 Nazm-ı dil-cüy-ı ‘Azīzī bir
 içim şu mı degül

mı mıdur:1. **mı mıdur:****Gazel 313**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***...mi...midir.*

Boyuñ naḥl-i semen mi
 ‘ar‘ar-ı bālā mıdur yoḥsa
 Yüzüñ gülberg-i ter mi lāle-i
 ḥamrā mıdur yoḥsa

2. **mı mıdur:****Gazel 313**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

...mi...midir.

Boyuñ nañl-i semen mi
'ar'ar-ı bālā midur yoñsa
Yüzüñ gülberg-i ter mi lāle-i
ñamrā midur yoñsa

3. mi midur:

Gazel 313

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

...mi...midir.

Ser-i küyuñ ÷avāf etsem
şafālar kesb eder cānum
Eşiğüñ kıble mi anda Ka'be-i
'ulyā midur yoñsa

micmer-i zer-kār:**1. micmer-i zer-kār:**

Kaside 2

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

Altın işlemeli

buhurdanlık.

Qılmağa şems ü kamer
bezm-i lañfide buñur
Şems bir micmer-i zer-kār u
kamer 'ūd-ı Kamār

miğfer:**1. miğfer:**

Kaside 4

Mısra: 1

Demir başlık, tulga,

demir külah, zirh külah.

Şu'leden başına zer miğfer
geyüp mīrāne şem'
Oldı şehr-i şāmda ser-'asker-
i pervāne şem'

miğfer geyer:**1. miğfer geyer:-er**

Lugaz 12

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Miğfer takınmak,
kuşanmak.*

Şubñ erince çıkarur tāt-ı
zerin
Yerine anuñ siyeh miğfer
geyer

miñla:**1. miñladı:-dı**

Gazel 107

Mısra: 2

Çivilemek.

Mismār-veş çapuñda şancıldı
qaldı ağıyār
Ol derde miñladı şan anı
Hābīb-i Neccār

mihmān:**1. mihmān:**

Gazel 213

Mısra: 6

Konuk, misafir.

Teraññum eyleyüp üftādeñe
ey meh sa'ādetle
Gelüp bir gece ğam-
ñānemde mihmān olmaduñ
gıtdüñ

mihmān ola:**1. mihmān ola:-a**

Gazel 74

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Misafir olmak.

Ola kim mihmān ola deyü
ñayālüñ bir gece
Hāne-i dil neçe günlördür ki
pāk olmış yatur

mihmān olmuş:**1. mihmān olmuş:-mış**

Gazel 164

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Misafir olmak.

Şubña dek girmemiş uyñu
gözine şevkından
Māh küyında o yārüñ gece
mihmān olmuş

miñnet:**1. miñnet:**

Gazel 12

Mısra: 9

Gam, keder, elem.

Ğam u derd ü belā miñnet
'Azīzī tek benüm olsun
Neşāt u 'ālem ü zevk u şafā
yārānuñ olsun hep

2. miñnet:

Gazel 242

Mısra: 2

Gam, keder, elem.

'Işk ellerinde olalı göñlüm
esīr-i ğam
Miñnet serīrine geçüp oldum
emīr-i ğam

3. miñnet:

Gazel 323

Mısra: 5

Gam, keder, elem.

Nece görsün gözüm uyñu
yüzün miñnet bucağında
Şeb olmaz kim beni ğam
başmaya kábüs şeklinde

4. miñnet:

Gazel 324

Mısra: 10

Gam, keder, elem.

Baş қоşaldan zülfine yārüñ
'Azīzī āh kim
Cān u dil murğı giriftār oldı
miñnet dāmına

5. miñnetden:-den

Mesnevi 1

Mısra: 27

Gam, keder, elem.

Yine olup halāş o miñnetden
Erdiler rif'ate meşakqatden

miñnet ü derd:**1. miñnet ü derd:**

Gazel 276

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sıkıntı ve dert.

Düşelden miḥnet ü derd ü belâ-yı 'ışkına anuñ
Demiş şimdengerü çeksün
elin ol mübtelâ benden

miḥnet ü derd ü ğam u ğuşşa:**1. miḥnet ü derd ü ğam u ğuşşa:**

Gazel 131

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Mihnet, dert, gam ve sıkıntı.

Bizüz ol pādşeh-i mülk-i
maḥabbet ki bizüm
Miḥnet ü derd ü ğam u ğuşşa
durur 'askerimüz

miḥnet-âbâd-ı cihân:**1. miḥnet-âbâd-ı cihân:**

Gazel 327

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Keder, miḥnet ve gam dolu olan yer II Dünya.

'Azizî miḥnet-âbâd-ı cihân
içre gün olmaz kim
Felek bir câme-i ğam
biçmeye ben mübtelâ üzre

2. miḥnet-âbâd-ı cihân:

Tesdis 1

Mısra: 21

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Keder, miḥnet ve gam dolu olan yer II Dünya.

Miḥnet-âbâd-ı cihân içre
nitekim Ferhâd
Ĝam u endüh u belâ
çekmege oldum mu 'tâd

miḥnet-âbâd-ı cihânda:**1. miḥnet-âbâd-ı cihânda:-
da**

Kaside 3

Mısra: 76

Kelime Tipi: -

Keder, miḥnet ve gam dolu olan yer II Dünya.

Ķanda bir derd ü belâ vü
ĝuşşa vü ğam var ise
Miḥnet-âbâd-ı cihânda hep
baña yārân olur

**2. miḥnet-âbâd-ı cihânda:-
da**

Kaside 3

Mısra: 76

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Keder, miḥnet ve gam dolu olan yer II Dünya.

Ķanda bir derd ü belâ vü
ĝuşşa vü ğam var ise
Miḥnet-âbâd-ı cihânda hep
baña yārân olur

**3. miḥnet-âbâd-ı cihânda:-
da**

Kıt'a 18

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Keder, miḥnet ve gam dolu olan yer II Dünya.

Neçeye dek olayın 'ankâ gibi
Miḥnet-âbâd-ı cihânda lâ-
mekân

miḥnet-i devrân:**1. miḥnet-i devrân:**

Gazel 74

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Zamanın sıkıntısı.

Görinen vâdî durur şanmañ
bu deşt ü kühsâr
Miḥnet-i devrân elinden
sîne-çâk olmuş yatur

miḥnet-i firkat:**1. miḥnet-i firkat:**

Gazel 377

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ayrılık acısı.

N'ola olmazsa dilâ devlet ü
vuşlat bâķī
Ĝam u endüh u belâ miḥnet-i
firkat bâķī

miḥnet-i hecrüñle:**1. miḥnet-i hecrüñle:-üñ, -
le**

Gazel 377

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ayrılık acısı.

Verdi cân miḥnet-i hecrüñle
'Azizî-i ĝarīb
Sen ol ey Yūsuf-ı Ken'an-ı
melâḥat bâķī

miḥnet-i 'ışkı:**1. miḥnet-i 'ışkı:-ı**

Gazel 54

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Aşk derdi, sıkıntısı.

Nece şerḥ ede miḥnet-i 'ışkı
Kim 'Aziziyi ḥayret
almışdur

miḥnet-i 'ışk-ı yâre:**1. miḥnet-i 'ışk-ı yâre:-e**

Gazel 182

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sevgilinin aşk ıstırabı.

Miḥnet-i 'ışk-ı yâre ĝâyet
yok
Elem ü ĝuşşaya nihâyet yok

mihr:**1. mihr:**

Gazel 41

Mısra: 5

Güneş, şems, âfitâb.

Görünen mihr degül eylesün
o meh deyü seyr

Bād-ı āhumla seher göge
uçurdu kâgîd

2. **mihri:**

Gazel 71

Mısra: 5

Güneş, şems, âfitâb.

Tarf-ı şehâbdan şanuram
mihri eder tülû'
'Arz-ı 'izâr için kaçan ol
meh niķâb açar

3. **mihrin:-in**

Gazel 104

Mısra: 8

Güneş, şems, âfitâb.

Āftâbuñ çarhına āhum nece
toķunmasun
Kim o mâha her seher mihrin
'iyân eyler yürür

4. **mihrin:-in**

Gazel 106

Mısra: 4

Güneş, şems, âfitâb.

Bir yüzi ağ u alnı açuķ
'âşıķuñ durur
Mihrin 'iyân ederse 'aceb mi
saña seher

5. **mihri:**

Gazel 153

Mısra: 8

Güneş, şems, âfitâb.

Ol âftâb yumağa her şubh
ayasın
Mihri âftâbe-i zer ü mâh oldı
sîm tās

6. **mihriñle:-üñ, -le**

Gazel 165

Mısra: 2

Güneş, şems, âfitâb.

Hilâlün fikr-i ebrün ile gökde
ķaddi dâl olmış
Şararmış çehre-i zîbāsı
mihriñle hayâl olmış

7. **mihri:**

Gazel 210

Mısra: 1

Güneş, şems, âfitâb.

Mihri ruhsârına beñzer der
idüm cānānuñ
Çehre-i meh gibi zerd
olmasa beñzi anun

8. **mihri:**

Gazel 263

Mısra: 3

Güneş, şems, âfitâb.

Ol şeh-i hüsne mihri olup zer
top
Meh-i nev oldı bir gümiş
çevgān

9. **mihri:-i**

Kaside 2

Mısra: 9

Güneş, şems, âfitâb.

Mihri şemsün kameri eyledi
raķķaş yaħod
Çarh urur şevķına şemsün
kamer-encüm-kirdār

10. **mihri:-i**

Kaside 2

Mısra: 46

Güneş, şems, âfitâb.

Ol yüzi şems ü cebîni
kamerün āhir-i kār
Mihri şems ü kameri eyledi
ser-geşte vü zār

11. **mihriñle:-üm**

Matla 55

Mısra: 1

Güneş, şems, âfitâb.

Yäre mihriñle ķāmetüm çeng
olduğundan tıydı el
Sāz-ı 'ışķı çala çala ezgiye
döndürdi dil

12. **mihri:-i**

Matla 68

Mısra: 1

Güneş, şems, âfitâb.

Ruħuñ mihri felekte mâh-ı
tābānı hilāl etdi
Çaşuñ fikri hilāl-i nā-tüvānı
bir hayâl etdi

13. **mihri:-e**

Muamma 23

Mısra: 2

Güneş, şems, âfitâb.

Nür-ı hüsünden bulur 'ālem
ziyā
Meh yüzini mihri 'arz etse
n'ola

14. **mihri:**

Muamma 24

Mısra: 2

Güneş, şems, âfitâb.

Ser-i zülfün meh edinüp efser
Verse mihri efser-i mâha
n'ola ser

15. **mihri:-i**

Tarih 18

Mısra: 4

Güneş, şems, âfitâb.

Seyr-i ruhsârı sürür-ı dil olup
Bāğ-ı cānda mihri tıtmışdı
ķarār

16. **mihriyle:-i, -yle**

Gazel 156

Mısra: 3

*Dostluk, vedād,
muhabbet, şefkat.*

Kimisi âftâb olmış kimisi
māh-tāb olmış
Ruħuñ mihriyle eflāke çıkan
āhum şerārnuñ

17. **mihriñle:-üñ, -le**

Gazel 109

Mısra: 9

Sevgi, muhabbet, aşk.

Çünkü mihriñle 'Azizî-veş
ķalender olmadı
Māh tavķ-ı hāleyi gerdānına
niçün taķar

18. **mihriñle:-i, -n, -i**

Gazel 156

Mısra: 5

Sevgi, muhabbet, aşk.

Ruħuñ mihriñle gülşende
göricek şubh-dem māhum
Hayādan eriyüp her ķatre-i
şebnem gülāb olmış

19. **mihrüni:-üñ, -i**

Gazel 162

Mısra: 3

Sevgi, muhabbet, aşk.

Levh-i dilde mihrüñi
yazmışdı Nakkâş-ı ezel
Şemse-i mihr olmadın bu nîl-
gün evvâna nakş

20. **mihri:-i**

Gazel 212

Mısra: 2

Sevgi, muhabbet, aşk.

Rüşen olalı mâh-cemâli
Meḥmedüñ
Mihri göñülden olmadı ḥâlî
Meḥmedüñ

21. **mihrüni:-üñ, -i**

Gazel 332

Mısra: 2

Sevgi, muhabbet, aşk.

Nâr-ı âhumdan cihâni pür-
şerâr etmek nece
Mihrüñi gün gibi mâhum
âşkâr etmek nece

22. **mihri:-i**

Gazel 342

Mısra: 5

Sevgi, muhabbet, aşk.

Şu deñlü mihri vardur saña
kim ey şems-i 'âlem-tâb
Ne yere ayağın başsañ tutar
anda mekân sāye

23. **mihrüñle:-üñ, -le**

Gazel 342

Mısra: 9

Sevgi, muhabbet, aşk.

'Azîzî gülşen-i küyuñda öldi
gıtdi mihrüñle
O ḥâk üstine bir gün
şalmaduñ ey naḥl-i cân sāye

24. **mihrüñ:-üñ**

Gazel 361

Mısra: 8

Sevgi, muhabbet, aşk.

Rakşa girdi şanma bezm-i
çarḥda ey mâh-rû

Ḳıldı mihrüñ bâdesi ser-mest
ü ser-gerdân günü

25. **mihrüñ:-üñ**

Gazel 261

Mısra: 8

*Güneş II sevgilinin
yüzü.*

Rakşa girdi şanma bezm-i
çarḥda ey mâh-rû
Ḳıldı mihrüñ bâdesi ser-mest
ü ser-gerdân günü

26. **mihrüñ:-üñ**

Gazel 297

Mısra: 4

*Güneş II sevgilinin
yüzü.*

Her elif kim sîneme çekdüm
nigârâ 'ışkuña
Oldı mihrüñ gelmek için
ḳalbüme bir rāh-ı nev

27. **mihrüñ:-üñ**

Gazel 302

Mısra: 8

*Güneş II sevgilinin
yüzü.*

Her gün aḥşama degin
küyuñı tolanmaz idi
Olmasa mihrüñ eger mihr-i
cihân-ârada

28. **mihri:-i**

Gazel 355

Mısra: 9

*Güneş II sevgilinin
yüzü.*

'Azîzî maṭla'ından mihri
şandum 'arz-ı ḥüsn eyler
Der-i 'izzet-me'âbın şubḥ-
dem kim ol ḳamer açdı

29. **mihrüñ:-üñ**

Muamma 8

Mısra: 1

*Güneş II sevgilinin
yüzü.*

O mihrüñ mâh-ruḥsârı
temâşâsın ederken yād
Muraḳḳa' burḳa'ın dil bî-
güher görse eder feryād

30. **mihri:-i, -n, -i**

Muamma 14

Mısra: 2

*Güneş II sevgilinin
yüzü.*

Ruḥların gül-güne ile lâle-
veş al eylemiş
Ol nigâr-ı seng-dil mihrini
pür-ḥâl eylemiş

31. **mihri:-i, -n, -i**

Muamma 39

Mısra: 2

*Güneş II sevgilinin
yüzü.*

Ġam-ı zülfeyni işüm âh u
fiğân etse n'ola
Mihri ol iki mâh içre 'ıyân
etse n'ola

mihir ile mâh:

1. **mihir ile mâh:**

Gazel 387

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalp**

İfade

Güneş ve ay.

Gece gündüz döndürür gibi
yaşum çarḥ-ı felek
Mihir ile mâh oldı güyâ iki
sâ'at şîşesi

2. **mihir ile mâh:**

Mesnevi 1

Mısra: 88

Kelime Tipi: **Kalp**

İfade

Güneş ve ay.

O çerâğı gören kişi nâ-gâh
Câmi'e girdi şana mihr ile
mâh

mihir ile meh:

1. **mihir ile meh:**

Gazel 189

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalp**

İfade

Güneş ile ay.

Ey şeh-i 'âlî sarâ-yı
'işretüñde devr eder

Mihr ile meh iki cām-ı zer-nigāruñdur senüñ

mihr ü mäh:

1. **mihr ü mäh:**

Gazel 341

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Güneş ve Ay.

N'ola mähil olsa mihr ü mäh
o sīmīn-sīneye
Mağribiler t̄alīb ü rāğīb olur
gencineye

2. **mihr ü mäh:**

Gazel 15

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Güneş ve ay.

Süz-ı sīnemden yanardı mihr
ü mäh ile nücüm
Ebr-i āhum t̄urmayaydı
hāyil-i gerdün olup

mihr ü maḥabbet:

1. **mihr ü maḥabbet:**

Gazel 134

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sevgi ve muhabbet.

Şu kim ālāyış-i sevb-i
cihāndan kalbi pāk etmez
Derün-ı sīnesin mihr ü
maḥabbet t̄ab-nāk etmez

2. **mihr ü maḥabbet:**

Gazel 258

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sevgi ve muhabbet.

Ben anı baña ḥaşre degin yār
ola şandum
Terk etdi beni mihr ü
maḥabbet öliccek āh

3. **mihr ü maḥabbet:**

Gazel 258

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sevgi ve muhabbet.

Ben anı baña ḥaşre degin yār
ola şandum

Terk etdi beni mihr ü
maḥabbet öliccek āh

mihr ü mäh-ı āsmān:

1. **mihr ü mäh-ı āsmān:**

Gazel 333

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gökyüzünün ayı ve güneşi.

Ḳatre-i bārān gibi hep yer
yüzine döküle
Mihr ü mäh-ı āsmān u necm-
i raḥşān ḳalmaya

mihr ü meh:

1. **mihr ü meh:**

Gazel 32

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Güneş ve ay.

Mihr ü meh gibi seni altuna
ğarḳ eylerse de
Merd iseñ itme zen-i gerdüna
'arz-ı iḥtiyāc

2. **mihr ü meh:**

Kaside 4

Mısra: 28

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Güneş ve ay.

'Arşa-i luḫfında gerdün
üştür-i gerdēn-firāz
Hücre-i ḥāşında mihr ü meh
iki şāhāne şem'

3. **mihr ü meh:**

Müseddes 1

Mısra: 31

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Güneş ve ay.

Mihr ü meh gibi cihānda bir
musavver nürsın
Ḥalk-ı 'ālem içre 'ilm ü ḥilm
ile meşhürsın

4. **mihr ü meh:**

Gazel 63

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Güneş ve ay. II

Sevgilinin yüzü.

Gün yüzünde ḥaḫ görüp
'uşşāḳ dūd-ı āh ile
Mihr ü meh āyinesin
göklerde pür-jeng etdiler

5. **mihr ü meh:**

Gazel 149

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Güneş ve ay. II

Sevgilinin yüzü.

Ol gülün şevḳ-ı ruḫıyla
yanmada yakılmada
Mihr ü meh dāğ-ı dil-i
suzāna beñzer beñzemez

mihr ü mehdür:

1. **mihr ü mehdür:-dür**

Gazel 50

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Güneş ve ay.

Mihr ü mehdür şanmañuz
derd ile bir āh eyleyüp
Çıkdı ol āh ile yerden göge
bir iki şerār

mihr ü vefā:

1. **mihr ü vefā:**

Gazel 283

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sevgi ve dostluk.

Gösterürken ellere mihr ü
vefā şüretlerin
Baña göstermek neden cevır
ü cefā şüretlerin

mıhr ü vefâ ede:1. **mıhr ü vefâ ede:-e****Gazel 11**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Vefa gösterip aydınlatmak.*

Terk edip cevri ü cefâyı o
meh-i bedr-i münîr
Hîç ola mı ki 'Azîzîye ede
mıhr ü vefâ

mıhr ü vefâ eylemeden:1. **mıhr ü vefâ eylemeden:-
me, -den****Gazel 41**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sevgi ve dostluk göstermek.*

Baňa cevri edüp ele mıhr ü
vefâ eylemeden
N'olur ey mâh-ı cihânum
saňa bilsem 'âyid

mıhr ü vefâdan:1. **mıhr ü vefâdan:-dan****Gazel 215**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sevgi ve dostluk.*

Cefâ vü cevri cânum görür
mıhr ü vefâdan yeg
Dil-i bîmâruma derdüñ gelür
rûhüm devâdan yeg

mıhr ü vefâñı:1. **mıhr ü vefâñı:-ñ, -ı****Gazel 46**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sevgi ve dostluk.*

Şabr u taħammül eyledigüm
cevrüñe bu kim

Mıhr ü vefâñı eylerem ey bî-
vefâ ümîd

mıhr ü vefânuñ:1. **mıhr ü vefânuñ:-nuñ****Gazel 334**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sevgi ve dostluk.*

Meger nâm-ı maħabbet
defter-i hûbândan oldu ħak
Ki yok mıhr ü vefânuñ adın
aňar meh-liķâlarda

mıhr ü vefâsın:1. **mıhr ü vefâsın:-sı, -n****Gazel 147**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sevgi ve dostluk.*

Neçe neçe ol mehüñ mıhr ü
vefâsın görmüşüz
Döne döne 'âlemüñ zevķ u
şafâsın sürmüşüz

mıhr ü vefâyı:1. **mıhr ü vefâyı:-y, -ı****Gazel 356**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sevgi ve dostluk.*

Dedüm mıhr ü vefâyı baňa
bisyâr etseñ olmaz mı
Dedi ol pür-cefâ bilmez çoğı
hîç bilmeyen azı

mıhr umarsın:1. **mıhr umarsın:-ar, -sın****Gazel 168**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sevgi beklemek.*

Mıhr umarsın o dili Leyliden
ey dil beñzer
Oldı Mecnûn-şıfat saňa
sefâhet 'ârız

mıhr vermez:1. **mıhr vermez:-mez****Gazel 196**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Yardım vermek, yardım etmek. II sevgi, dostluk göstermek.*

Mıhr-i ruħıyla oldu gözüm
yaşı la'l-gün
Vermez egerçi mıhr 'Azîzî
lâle-reng

mıhrâb:1. **mıhrâbda:-da****Gazel 337**

Mısra: 10

Cami ve mescitlerin kible tarafındaki duvarına açılan oyuk, imamın durduğı yer. II Sevgilinin kaşları.

Zîr-i ebrûsında ol yârüñ
'Azîzî ğamzesi
Güyyâ bir Türk-i ser-ħoşdur
yatur mıhrâbda

2. **mıhrâbuñ:-uñ****Mesnevi 1**

Mısra: 85

Cami ve mescitlerin kible tarafındaki duvarına açılan oyuk, imamın durduğı yer.

Yanup iki yanında mıhrâbuñ
Etse şevķın ziyâde aşħabuñ

mıhr-i 'âlem:1. **mıhr-i 'âlem:****Gazel 277**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dünyanın güneşi.*

Meh-i ruħsâr-ı ziyâ-baħşuñı
mıhr-i 'âlem
Ĥam-ı ebrûlaruñı ğurre-i
ĝarrâ şanurın

mıhr-i 'âlem-ârâdur:

1. **mihr-i 'ālem-ārādur:-dur****Gazel 262**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dünyayı süsleyen güneş.*

Āsmān üstinde mihr-i 'ālem-ārādur şanur
 Āstānuñda seni ey mäh seyrān eyleyen

mihr-i 'ālem-tāb:1. **mihr-i 'ālem-tāb:****Gazel 37**

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Alemi aydınlatan güneş.*

Nūr-ı hüsninden 'Azīzī ol mehūñ bir lem'adur
 Mihr-i 'ālem-tāb kim olur hüveydā her şabāh

mihr-i 'ālem-tāba:1. **mihr-i 'ālem-tāba:-a****Gazel 50**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Alemi aydınlatan güneş.*

Ebr şanmañ görinen ol mähı yakmasun deyu
 Mihr-i 'ālem-tāba dūd-ı āhum oldu perde-dār

mihr-i bī-pāyānma:1. **mihr-i bī-pāyānma:-i, -n, -a****Muamma 18**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Sonsuz güneş II**sevgilinin yüzü.*

Tār-ı zülf-i dilbere üftādedür mäh-ı felek
 Mihr-i bī-pāyānma üftādedür gökde melek

mihr-i cemālinden:1. **mihr-i cemālinden:-i, -n, -den****Gazel 323**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Güzelliğın güneşi.*

Meger mihr-i cemālinden haber almağ diler yārūñ
 Ki her şeb tolanur küyın kamer cāsūs şeklinde

mihr-i cihān-ārā:1. **mihr-i cihān-ārā:****Gazel 37**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Cihanı süsleyen güneş.*

'Arz-ı hüsn etseñ n'ola uşşāka cānā her şabāh
 Kim eder mihr-i cihān-ārā tecellā her şabāh

mihr-i cihān-ārāda:1. **mihr-i cihān-ārāda:-da****Gazel 302**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Cihanı süsleyen güneş.*

Her gün aḥşama degin kūyuñı tolanmaz idi
 Olmasa mihrüñ eger mihr-i cihān-ārāda

mihr-i cihān-ārāya:1. **mihr-i cihān-ārāya:-y, -a****Gazel 375**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Cihanı süsleyen güneş.**II Sevgili.*

Zerre-veş olsam 'aceb mi zār u ser-gerdān-ı 'ışık
 Bir yüzü mihr-i cihān-ārāya verdüm göñlümi

mihr-i cihān-sāye:1. **mihr-i cihān-sāye:****Gazel 342**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gölge dünyanın güneşi II sevgili.*

Güneş ebr-i sefid içre nihān oldu şanur 'ālem
 Ne gün kim egnüñe geysen sen ey mihr-i cihān-sāye

mihr-i cihānuñ:1. **mihr-i cihānuñ:-uñ****Gazel 175**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Cihanın güneşi || Sevgili.*

Tutdı mäh-ı ruḥ-ı yāri ḥaṭ-ı müşkīn dirēğ
 Bürüdi mihr-i cihānuñ yüzini zulmet dirēğ

mihr-i dıraḥşān:1. **mihr-i dıraḥşān:****Müseddes 4**

Mısra: 26

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Parlak güneş.*

Toğmaz felekde bir meh-i tābān senüñ gibi
 Etmez zühür mihr-i dıraḥşān senüñ gibi

2. **mihr-i dıraḥşān:****Gazel 371**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Parlak güneş II Yavuz Sultan Selim bağlamında kullanılmıştır.*

Şeh Süleymān n'ola gitdiyse Selīm ḥan geldi
 Meh-i tābān yerine mihr-i dıraḥşān geldi

mihr-i dıraḥşāna:

1. **mihr-i dıraḥşāna:****Gazel 373**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Parlak güneş.*

Haṭṭı ki gelüp 'arız-ı cānāna
tolaşdı
Āhum dütünü mihr-i
dıraḥşāna tolaşdı

2. **mihr-i dıraḥşāna:-a****Gazel 373**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Parlak güneş.*

Haṭṭı ki gelüp 'arız-ı cānāna
tolaşdı
Āhum dütünü mihr-i
dıraḥşāna tolaşdı

mihr-i dıraḥşānuñ:1. **mihr-i dıraḥşānuñ:-uñ****Kaside 5**

Mısra: 142

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Parlak güneş.*

Meh-i nevdan alup bir hāme-
i zer-gün ele gerdün
Revādur yazsa nāmem
levhine mihr-i dıraḥşānuñ

mihr-i enver:1. **mihr-i enver:****Kaside 1**

Mısra: 66

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Parlak güneş.*

Cām-ı kaşrı ki anuñ bir gül-i
bī-bülbüldür
Reşk eder ol gül-i bī-bülbüle
mihr-i enver

2. **mihr-i enver:****Gazel 301**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Parlak güneş. II
Sevgilinin yüzü bağlamında.

Mihr-i enver mi ḥaddūñ ey
meh-rū
Ebr-i müşkīñ mi ol siyeh-
ebrū

mihr-i enverdür:1. **mihr-i enverdür:-dür****Gazel 79**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Parlak güneş. II
Sevgilinin yüzü bağlamında.

Müşerref olmağ için dest-
büsiyla yaḥod anuñ
Nüzül etmiş semādan
ayasıyla mihr-i enverdür

mihr-i felek:1. **mihr-i felek:****Kıt'a 22**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Feleğin güneşi.*

Rif atuñ maḥbaḥına mihr-i
felek
Yaraşur olsa pür-şafā muşluk

mihr-i ḥüsn:1. **mihr-i ḥüsn:****Gazel 357**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Güzellik güneşi,
parlaklık (Sevgilinin
güzelliği bağlamında).

Ṭutdı mihr-i ḥüsn ile dünyāyı
ḥübānuñ biri
Ḳul edindi 'alemi ser-cümle
sultānuñ biri

mihr-i ḥüsnüñ:1. **mihr-i ḥüsnüñ:-üñ****Gazel 54**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Güzellik güneşi,
parlaklık (Sevgilinin
güzelliği bağlamında).

Mihr-i ḥüsnüñ ki gönüm
almışdur
Murğ-ı cān baḥr-i 'ışka
talmışdur

mihr-i ḥüsnüñdür:1. **mihr-i ḥüsnüñdür:-üñ, -dür****Gazel 262**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Güzellik güneşi,
parlaklık (Sevgilinin
güzelliği bağlamında).

Mihr-i ḥüsnüñdür felekde
māhı yaḥup yanduran
Kākülüñdür ḥālini ebrūñ
perīşān eyleyen

mihr-i kamerüñ:1. **mihr-i kamerüñ:-üñ****Kaside 2**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ay yüzlü güneş.*

Şems mihr-i kamerüñ yolına
dönse tañ mı
Hem-ser-i şems-i felekdür
kamer-i gül-ruḥşār

mihr-i mücellā:1. **mihr-i mücellā:****Gazel 277**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Parlak güneş.*

Görsem āyīneyi 'aḳs-i ruḥ-ı
tābānuñla
Birini māh u birin mihr-i
mücellā şanurın

mihr-i münir:

1. **mihr-i münir:****Kıt'a 17**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Parlak güneş.*

Çulle-i Heft-i sipihr-āsā kim
Mehçe-i zerdür aña mihr-i
münir

mihr-i müniri:1. **mihr-i müniri:-i****Gazel 52**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Parlak güneş.*

Bir melek çehresin ey meh ki
hüsün ñat'ında
Eyledüñ mihr-i müniri meh-i
bedr ile kamer

2. **mihr-i müniri:-i****Gazel 164**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Parlak güneş II sevgili.*

Dün 'Azizî yine ol mihr-i
müniri gördüm
Hüs-n-ile mâha dönüp âfet-i
devrân olmış

3. **mihr-i müniri:-i****Müseddes 4**

Mısra: 15

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Parlak güneş II sevgilinin yüzü.*

Mihr-i müniri ben nece
beñzer deyem saña
Hürşid-i rüyüña göre bir
zerredür şehā

mihr-i münir-i gam:1. **mihr-i münir-i gam:-i****Gazel 242**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Parlak güneşin gamı II sevgilinin gamı.*

Sinem benüm 'Azizî belā
āsmānidur
Üstinde dāğ-ı rüşeni mihr-i
münir-i gam

mihr-i münirüñ:1. **mihr-i münirüñ:-üñ****Gazel 16**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Parlak güneş.*

Her şubh eşigüñe varur ey
māh-ı dil-firīb
Mihr-i münirüñ oldı zevāli
meğer garīb

mihr-i nür-efşān:1. **mihr-i nür-efşān:****Mesnevi 1**

Mısra: 73

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Nurlar saçan güneş.*

Rüz-ı maşerde mihr-i nür-
efşān
Ki ola mānend-i āteş-i sūzān

2. **mihr-i nür-efşān:****Muamma 29**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Nurlar saçan güneş II sevgili.*

Gören şanur ki pertev şaldı
bāga mihr-i nür-efşān
Gül-i bī-ḥad arasında o meh-
veş kim ede cevlan

mihr-i nür-efşāna:1. **mihr-i nür-efşāna:-a****Kaside 4**

Mısra: 78

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Nurlar saçan güneş.*

Nitekim bezm-i cihānda şeb-
çerāğ-ı māh-veş
Şu'le verdükçe felekde mihr-
i nür-efşāna şem'

mihr-i rahşāni:1. **mihr-i rahşāni:-ı****Gazel 386**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Parlak güneş.*

O tıfl-ı meh-ruḥuñ dām üzre
düşmiş topıdur şandum
Göricek saḳf-ı gerdün üzre
nā-geh mihr-i rahşāni

mihr-i rahşān-ı cihān:1. **mihr-i rahşān-ı cihān:****Gazel 265**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dünyanın parlak güneşi.*

'Aynıdur kaşlarınıñ yāsı
hilāl-i 'idüñ
Mihr-i rahşān-ı cihān māh-
likādur Ramazān

mihr-i ruḥ-ı cānān-ıla:1. **mihr-i ruḥ-ı cānān-ıla:-
ıla****Gazel 311**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sevgilinin yanağının güneşi.*

Cānı teslīm edegör mihr-i
ruḥ-ı cānān-ıla
Ey gönül gitmek dilerseñ
dünyeden imān-ıla

mihr-i ruḥıyla:1. **mihr-i ruḥıyla:-ı, -yla****Gazel 196**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Yanak güneşi.*

Mihr-i ruḥıyla oldu gözüm
yaşı la 'l-gün
Vermez egerçi mihr 'Azîzî
lâle-reng

mihr-i ruḥsârını:

1. **mihr-i ruḥsârını:-ı, -n, -ı**

Gazel 380

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yanağının güneşi.

Mihr-i ruḥsârını seyr eyle
'Azîzî o mehûn
Etmek istersen eger dünyede
seyr-i 'âlî

mihr-i ruḥsârûn:

1. **mihr-i ruḥsârûn:-uñ**

Gazel 37

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yanağının güneşi.

Gözine 'âlem görünmez
'âşık-ı şeydâ-dilûn
Etmeyince mihr-i ruḥsârûn
temâşâ her şabâh

mihr-i ruḥuñ:

1. **mihr-i ruḥuñ:-uñ**

Gazel 48

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sevgilinin yanağının
güneşi, sevgilinin güneşe
benzeyen yanağı.*

Mihr-i ruḥuñ ki 'âleme nûr u
ziyâ verür
Bağdukça kalbüm âyinesine
şafâ verür

mihr-i ruḥuñdan:

1. **mihr-i ruḥuñdan:-uñ, -
dan**

Gazel 153

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sevgilinin yanağının

*güneşi, sevgilinin güneşe
benzeyen yanağı.*

Mihr-i ruḥuñdan aḥz eder
âyine hüsn ü ân
Nûr u ziyâyı gündend eder
mâh iktibâs

2. **mihr-i ruḥuñdan:-uñ, -
dan**

Gazel 208

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sevgilinin yanağının
güneşi, sevgilinin güneşe
benzeyen yanağı.*

Berg-i gül mihr-i ruḥuñdan
aḥz eder renginlik
Câm-ı mül 'aks-i lebûnden
kesb eder la 'linlik

mihr-i rüyuñdan:

1. **mihr-i rüyuñdan:-uñ, -
dan**

Kaside 3

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

*Yanağın nuru (
Sevgilinin yüzünün
güzelliği).*

Var ise her şeb-çerâğı mihr-i
rüyuñdan baqar
Meş'al-i mâh-ı felek kim
şem'-veş tâbân olur

2. **mihr-i rüyuñdan:-uñ, -
dan**

Kaside 3

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yüzün güneşi (Güneşin
doğması bağlamında) II
sevgilinin yüzünün
parlaklığı, güzelliği.*

Var ise her şeb-çerâğı mihr-i
rüyuñdan baqar
Meş'al-i mâh-ı felek kim
şem'-veş tâbân olur

mihr-i ziyâ-güster:

1. **mihr-i ziyâ-güster:**

Gazel 77

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Işık saçan güneş.

Olurdu zerre-veş kapuñda
neçe yıllar üftâdeñ
Göreydi mâh-rüyuñ bir nazâr
mihr-i ziyâ-güster

mihr-ruḥsâr:

1. **mihr-ruḥsâra:-a**

Gazel 308

Mısra: 5

*Sevgilinin güneş
yanağı.*

Beñzedürdüm o mihr-ruḥsâra
Mâh eger olmasa siyeh-çerde

mihr-veş:

1. **mihr-veş:**

Gazel 182

Mısra: 6

Güneş gibi.

Şevk-ı mihrüñ olan
gönüllerden
Şanma kim mihr-veş harâret
yok

mikdâr:

1. **mikdârı:-ı**

Müseddes 3

Mısra: 28

*Bir şeyin ölçülebilin,
sayılabilin veya azalıp
çoğalabilin durumu, nicelik,
derece.*

Elinde mâl u manşib
olmayanüñ hürmeti yokdur
Nece hürmet direm mikdârı
kadr ü kıymeti yokdur

mikrâz-ı gamuñ:

1. **mikrâz-ı gamuñ:-uñ**

Gazel 154

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

(Sevgilinin) gam makası.

Çıldı mikrâz-ı gamuñ şem'î-i
şeb-efrûzî şehîd
Çanlı pîrâhenidür perde-i âl-
î fânûs

milki:

1. **milkini:-i, -n, -i**

Gazel 278

Mısra: 7

Mülk, ülke, memleket.

Dil ü cân milkini vîrân edici
Şeh-i cevvar u sitemgersin
sen

milket:

1. **milketüm:-üm**

Gazel 246

Mısra: 1

Mülk | ülke.

Şâh-ı 'ışkam küşe-i
meyhânelerdür milketüm
Câm-ı meydür sâkiyâ
başumda tâc-ı devletüm

2. **milket:**

Gazel 377

Mısra: 4

Mülk | ülke.

Nesine ğurre olursın be
göñül dünyānuñ
Kime çaldı ki saña çala bu
milket bâķī

milket-i 'uqbā:

1. **milket-i 'uqbā:**

Tarih 5

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ahret ülkesi.

Dâr-ı dünyâyı koyup Kırd
Çelebi
'Azmi çün milket-i 'uqbā
oldı

milk-i dil:

1. **milk-i dil:**

Gazel 225

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gönül ülkesi.

Etmesün zulmin 'Azîzî tek o
şeh benden dirîğ
Milk-i dil ol zulm ile vîrân
olursa gam degül

milk-i hüsn:

1. **milk-i hüsn:**

Gazel 68

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Güzellik ülkesi.

Ne milk-i hüsn içinde saña
beñzer pādşā vardur
Ne kûy-ı derd-i 'ışk içre
benüm gibi gedā vardur

milk-i melâhatde:

1. **milk-i melâhatde:-de**

Gazel 372

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Güzellik ülkesi.

Ey milk-i melâhatde bugün
han-ı 'Azîzî
V'ey şâh-ı cihân şahid-i
Ken'ân-ı 'Azîzî

milk-i mu'ammānuñ:

1. **milk-i mu'ammānuñ:-
nuñ**

Kaside 5

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

Muamma mülkü.

Olup Mîr-i Hüseyini ehl-i
nazmuñ Süzenîzâde
Çıkardı nâm-ı fethinde
bugün milk-i mu'ammānuñ

mîm:

1. **mîmdür:-dür**

Matla 77

Mısra: 2

*Arap alfabesinin yirmi
dördüncü harfi II sevgilinin
mim harfi gibi küçücük olan
ağzı.*

Haţtuñ içre o gönca-fem
cânâ
Çemen içinde mîmdür güyâ

minäre:

1. **minäre:**

Gazel 91

Mısra: 7

*Camilerde müezzinin
ezan okuduğu, sela verdiği,
şerefesi olan, çoğunlukla
taştan, yüksek ve ince yapı.*

Bir muşallî mâhuñ olmasa
minäre 'aşığı
Beklemezdi böyle câmi'
küşesin leyl ü nehâr

2. **minäre:**

Gazel 335

Mısra: 6

*Camilerde müezzinin
ezan okuduğu, sela verdiği,
şerefesi olan, çoğunlukla
taştan, yüksek ve ince yapı.*

Meger gül câmi'idür şâh-ı
gülşen
Nihâl-i serv aña olmuş
minäre

minķārın açdı:

1. **minķārın açdı:-ın, -dı**

Gazel 288

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

(Kuş) gaga açmak.

Ya meger pervâz edüp
'uķķâb-ı çarķ-ı bed-fi'âl
Açdı minķārın ki ede kaçd-ı
şikâr-ı murğ-ı cân

minnet:

1. **minnete:-e**

Gazel 197

Mısra: 9

İyilik, lutuf.

Geçmedi minnete yanında
‘Azîzî yârûñ
Gerçi yolında anuñ terk-i dil
ü cân etdük

2. **minnet:**

Matla 71

Mısra: 2

İyilik, lutuf.

Dedüm ni‘am-ı derd ü
gamuñ çok gibi gâyet
Ol şüh-ı cefâ-pîşe dedi
yeyene minnet

3. **minneti:-i**

Gazel 181

Mısra: 1

*Yapılan bir iyiliğe karşı
kendini borçlu sayma, gönül
borcu.*

Göz yaşın dökme nigârûñ
yolına minneti yok
Gevher olursa da yanında
anuñ kıymeti yok

minnete geçsün:

1. **minnete geçsün:-sün**

Gazel 222

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Makbule geçmek. II
İyilik karşısında boçluluk
duygusu yaşamak.*

Nedür yoluñda cân nağdin
senüñ rûhum revân etmek
Hemân tek minnete geçsün
yanuñda terk-i cân etmek

mîr:

1. **mîr:**

Mesnevi 1

Mısra: 17

Emir, Komutan.

Neçe mîr ü vezîr-i Āşaf-rāy
Edinüpdür derûn-ı kal‘ayı
cāy

2. **mîr:**

Gazel 7

Mısra: 10

Emir, komutan;

*padişah, hükümdar II
Sevgili.*

Ĥâtır-ı vîrân-serâ-yı kavm-i
a‘dāyı koyup

Hîç ola mı kim ‘Azîzî

bendesin ol mîr aña

3. **mîrsin:-sin**

Müseddes 4

Mısra: 4

*Emir, komutan. II
padişah, hükümdar.*

Mümtâz u ser-firâz u şeh-i
dil-pezîrsin

Begler saña esîr ü sen anlara

mîrsin

mîr kaplanuñ:

1. **mîr kaplanuñ:-uñ**

Kaside 5

Mısra: 132

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Özel ad.

Fezâ-yı dehrûñ ol bir şîr-i
merd-efgen delîridür
Ĥalâş olmaz giren ser-
pençesine Mîr Kaplanuñ

mîr olduđuñ:

1. **mîr olduđuñ:-du, -đuñ**

Tarih 20

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Emir, yönetici olmak.

Ṭālî‘ u baĥt-ı sa‘âdet yâr
olup mîr olduđuñ

Dedi görenler işidenler

sezâvâr-ı maĥal

mî‘râc:

1. **mî‘râc:-ı**

Gazel 75

Mısra: 10

*Yükseliş, göğe çıkma |
yücelme.*

Hecrinde ol nigârûñ ölsün
‘Azîzîyi koñ

Mî‘râcî derdmendüñ çün
‘âkıbet ölümdür

mîrâne:

1. **mîrâne:**

Kaside 4

Mısra: 1

*Emir olana yakışacak
surette.*

Şu‘leden başına zer miğfer
geyüp mîrâne şem‘
Oldı şeh-r-i şâmda ser-‘asker-
i pervâne şem‘

mir‘ât:

1. **mir‘ât:**

Gazel 247

Mısra: 7

Ayna.

Olup abdâl-ı ĥüsnuñ hemçü
mir‘ât
N’ola geysen ‘abâlar Muşlı
şâhum

mir‘ât-ı felekde:

1. **mir‘ât-ı felekde:-de**

Gazel 163

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gökyüzü aynası.

O meh-ruĥsâr-ile ben
âşinâdan gördüğüm cevri
Degül bir kimse mir‘ât-ı
felekde yârdan görmiş

mir‘ât-ı ĥâtır:

1. **mir‘ât-ı ĥâtır:**

Tesdis 4

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gönül aynası.

Ser-Ā-ser zeyn olup gülşen
cihân naqş-ı nigâr oldı
Gidüp jeng-i elem mir‘ât-ı
ĥâtır pür-gubâr oldı

mir‘ât-ı mücellâ:

1. **mir'ât-ı mücellâ:****Gazel 322**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Parlak ayna. II Manevi kirden arınmış kalp.*

'Aks-i ruhsârûnı bağına
başardı cânâ
Nazar etseñ seni mir'ât-ı
mücellâ görse

mir'ât-ı rûhânî:1. **mir'ât-ı rûhânî:****Tesdis 4**

Mısra: 28

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ruhani ayna.*

Hayâtında muhaşşal yummuş
idi dîde-i cânî
Nümâyân oldu tâlî' tıtdı yüz
mir'ât-ı rûhânî

mir'ât-ı ruhsârın:1. **mir'ât-ı ruhsârın:-ın****Gazel 375**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Yanak aynası.*

Seyr eden mir'ât-ı ruhsârın
şafâlar kesb eder
Bir eşiği Ka'be-i 'ulyâya
verdüm gönülümü

mir'ât-ı ruhsârına:1. **mir'ât-ı ruhsârına:-ı, -n, -a****Gazel 273**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Yanak, yüz aynası.*

Ol mehûñ mir'ât-ı ruhsârına
karşu tırmasun
Tûti-i güyâ-yı Hindistâna
söyleñ söylesün

mîrek:1. **mîrek:****Muamma 32**

Mısra: 2

Ayna.

Olalı hüsn ile meşhûr o
melek
Kendüye anı bilür dil mîrek

mîr-i 'âşıkândur:1. **mîr-i 'âşıkândur:-dur****Gazel 39**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Aşıkların beyi, reisi.*

N'ola geysen gâh sebz ü gâh
sürh ü gâh zerd
Gülşen-i 'âlemde mîr-i
'âşıkândur lâle-ruh

mîr-i baħr-i hüsn:1. **mîr-i baħr-i hüsn:****Gazel 232**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Güzellik denizinin
komutanı II sevgili.*

O mîr-i baħr-i hüsn ey dil
gele şâyed temâşâyâ
Akıdup seyl-i eşk-i çeşmüñi
mânend-i deryâ kıl

mîr-i bî-bedel:1. **mîr-i bî-bedel:****Tarih 20**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Benzeri olmayan bey.*

Bir ziyâd ile bu câhuñ dil
dedi târihîni
Olduñ İbrâhîm Beg Seksâra
mîr-i bî-bedel

mîr-i hüseyini:1. **mîr-i hüseyini:-i****Kaside 5**

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

*Mirzâ Sultan Hüseyin.
Timur soyundan Mirza
Mansur'un oğludur. Kendisi
de âlim ve âdil bir hükümdar
olan Baykara, âlimlerin
dostu ve destekçisi olmuştur.
Zamanında ilim ve sanat
hayli ilerlemiş, Herat
âlimlerin ve sanatkârların
merkezi konumuna gelmiştir.
Sazlı sözlü meclisleri
meşhurdur. Eğlence ve
şenlikleri bol olan devri
ifade etmek için
kullanılmıştır.*

Olup Mîr-i Hüseyini ehl-i
nazmuñ Süzenîzâde
Çıkardı nâm-ı fetihinde
bugün milk-i mu'ammânüñ

mîr-i mîrân:1. **mîr-i mîrân:****Mesnevi 1**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Paşalığın ikinci

*kademesindeki ferikliğe denk
mülkî rütbe ve bu rütbede
bulunan kimse, eyâlet vâlisi,
beylerbeyi.*

Menba' -ı lıf u ma'den-i
ihsân
Mîr-i mîrân içinde bî-aħrân

mîr-i mîrânı:1. **mîr-i mîrânı:-ı****Tarih 20**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Paşalığın ikinci
kademesindeki ferikliğe denk
mülkî rütbe ve bu rütbede
bulunan kimse, eyâlet vâlisi,
beylerbeyi.*

Mîr-i mîrânı olup Sultân
Murâduñ 'an karîb
Vere maşşûduñ murâd üzre
Hudâ-yı Lem-yezel

mîr-i mîrân-ı cezâyir:

1. **mîr-i mîrân-ı cezâyir:****Kaside 3**

Mısra: 31

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Paşalığın ikinci kademesindeki ferikliğe denk mülkî rütbe ve bu rütbede bulunan kimse, eyâlet vâlisi, beylerbeyi II Cezayir'in beylerbeyi.

Mîr-i mîrân-ı Cezâyir olalı sen kavm-i Fas
Tîğ-i tîzûñ korqusından rûz u şeb lerzân olur

2. **mîr-i mîrân-ı cezâyir:****Kaside 3**

Mısra: 31

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Paşalığın ikinci kademesindeki ferikliğe denk mülkî rütbe ve bu rütbede bulunan kimse, eyâlet vâlisi, beylerbeyi II Cezayir'in beylerbeyi.

Mîr-i mîrân-ı Cezâyir olalı sen kavm-i Fas

mîr-i mîrân-ı mükerrerem:1. **mîr-i mîrân-ı mükerrerem:****Kaside 4**

Mısra: 25

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Yüce, aziz beylerbeyi (Paşalığın ikinci kademesindeki ferikliğe denk mülkî rütbe ve bu rütbede bulunan kimse, eyâlet vâlisi, beylerbeyi).

Mîr-i mîrân-ı mükerrerem
Veys-i şânî kim anuñ
Bâm-ı kadrinde yanar mâh-ı felek bir dâne şem'

mîr-i mîrân-ı:1. **mîr-i mîrân-ı:-uñ****Kaside 5**

Mısra: 66

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Paşalığın ikinci kademesindeki ferikliğe denk mülkî rütbe ve bu rütbede bulunan kimse, eyâlet vâlisi, beylerbeyi.

Livâ-yı kıdd-i mevzûnı anuñ
bir tuğ-ı şâhîdür
N'ola şorgucu olsa başı tâcı
mîr-i mîrân-ı

misâl:1. **mişâli:-i****Gazel 169**

Mısra: 2

Benzer; eş, denk.

Levh-i cihânda gördüm
egerçi hezâr haţ
Haţtuñ mişâli görmedüm ey
gül-'izâr haţ

2. **mişâli:-i****Gazel 212**

Mısra: 6

Benzer; eş, denk.

Haţk-ı cihânı sâye-veş üftâde
eyledi
Sidre mişâli kıddi nihâli
Meħemmedüñ

3. **mişâli:-î****Kaside 5**

Mısra: 35

Benzer; eş, denk.

Mişâli şî'rinüñ hüsni
edâsınuñ mişâli yok
Hüseyndür şâhid-i nazmı
'İzârî-i süħan-dânuñ

4. **mişâli:-i****Kaside 5**

Mısra: 35

Benzer; eş, denk.

Mişâli şî'rinüñ hüsni
edâsınuñ mişâli yok
Hüseyndür şâhid-i nazmı
'İzârî-i süħan-dânuñ

misâl görmedi:1. **mişâl görmedi:-me, -di****Müseddes 4**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Benzerine rast gelmemek, görmemek.

Bu hüsni ü anı kim saña verdi
o Zü'l-celâl
Çeşm-i zamâne görmedi
şahum saña mişâl

misâl-i cennetdür:1. **mişâl-i cennetdür:-dür****Mesnevi 1**

Mısra: 71

Kelime Tipi: -

Cennet benzeri.

Şahn-ı cämî' mişâl-i
cennetdür
Perdesi sâye-bân-ı rahmetdür

misâl-i çeşme-i cân:1. **mişâl-i çeşme-i cân:****Tarih 11**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Can çeşmesi misali II ebced hesabıyla H. 969 tarihi veren tamlama.

Hızr-ı dil nüş edüp şafâ-y-ile
Dedi târîh mişâl-i çeşme-i cân

misâl-i cüy-ı revân:1. **mişâl-i cüy-ı revân:****Tercî-bend 1**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Akarsu misali.

Serv-quadler mişâl-i cüy-ı
revân
Mâyil-i seyr-i sebzâr oldı

misâl-i harem:1. **mişâl-i harem:****Mesnevi 1**

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

Harem misali.

Cāmi' -i kal'a kim mişāl-i
Harem
Görse kesb-i şafā eder ādem

mişāl-i haydar-ı kerrār:

1. **mişāl-i haydar-ı kerrār:**

Tarih 19

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Hız. Ali. (Kahramanca
döne döne düşmana
saldıran.) misali.*

Mişāl-i Haydar-ı Kerrār
halka
Ederdi dāyimā elṭāf u i'tā

mişāl-i şafha-i defter:

1. **mişāl-i şafha-i defter:**

Gazel 49

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Defter sayfası misali.

Rüyuñ mişāl-i şafha-i defter
beyāz iken
Hayfā ki haṭ gelüp ana bir
gün raḡam çeker

mişāl-i tır-i du'ā:

1. **mişāl-i tır-i du'ā:**

Gazel 116

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dua oku misali.

Ço zulmi ey kaşı yā yoḡsa
āhı mazlūmuñ
Mişāl-i tır-i du'ā 'arş-ı
Müste'āne çıkar

mişbāh-ı devletüñ:

1. **mişbāh-ı devletüñ:-üñ**

Mesnevi 1

Mısra: 98

Kelime Tipi: -

Bahtının ışığı.

Şem' -i māh olduğınca şu'le-
fiken
Ola mişbāh-ı devletüñ rüşen

mısır:

1. **mışırdā:-da**

Mesnevi 1

Mısra: 26

*Mısır ülkesi; Kahire II
Hz. Yusuf'un köle olarak
gidip valiliğini yaptığı ülke,
şehir.*

Geh düşüp ka'r-ı çāh-ı
Ken'āna
Gāh girdi Mışırdā zindāna

misk:

1. **miski:-i**

Gazel 247

Mısra: 10

*Bir tür erkek ceylanın
karın derisi altındaki bir
bezden çıkarılan güzel
kokulu madde; güzel koku.*

Özin beñzetmesün haṭṭuña
yoḡsa
Ḥuten miski haṭālar Muşli
şāhum

misk-āsā:

1. **misk-āsā:**

Gazel 158

Mısra: 1

Misk gibi.

O zülf-i mār misk-āsā ki rüy-
ı yāra şarmaşmış
Siyeh ejder durur gencine-i
ruḡsāra şarmaşmış

miskī:

1. **miskīn:-n**

Gazel 324

Mısra: 2

*Ceylanın göbeğindeki
urdan elde edilen güzel
kokulu, siyah renkli bir
madde.*

Ey gönül tolaşma yārūñ zülf-
i 'anber-fāmına
Hāy miskīn yoḡsa düşdüñ
ejdehālar kāmına

misk-i ḡab:

1. **misk-i ḡab:**

Gazel 21

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Misk kokulu ilaç, hap.

Ağzı yārūñ hoḡka-i yākütdur
Ḥāl-i 'anber-bāri anda misk-i
ḡab

misk-i ḡıṭādūr:

1. **misk-i ḡıṭādūr:-dur**

Gazel 68

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Huta miski.

Dedüm misk-i ḡıṭādūr var
ise bu zülf-i pür-çinüñ
Dedi böyle deme bir daḡı bu
sözde haṭā vardur

misk-i siyehden:

1. **misk-i siyehden:-den**

Gazel 165

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Siyah misk.

Nihāl-i ḡaddüñe ḡonmuş
gözüñ şehbāzdur aña
Ḥam-ı ebrūlaruñ misk-i
siyehden perr ü bāl olmuş

miskīn:

1. **miskīndür:-dür**

Lugaz 2

Mısra: 7

Hiçbir şeye sahip

olmayan.

Çara yüzlüdür velī
miskīndür
Kim anı çignerse ol pāyın
öper

2. **miskīn:**

Gazel 120

Mısra: 8

Misk kokulu.

Bir büt-i ra'nādūr ol meh
kim ruḡında yaluñuz

Hırmen-i dünyā deger bir
dāne miskīn hāl var

3. **miskīn:**

Gazel 121

Mısra: 5

Misk kokulu.

Ohşamak diledügince anı
miskīn şāne
Zülfün anınla niçün ey şeh-i
hübān çekişür

4. **miskīn:**

Gazel 176

Mısra: 4

Misk kokulu.

Şevk-ı ruhsāruñla ey meh
şubha dek
Yandı yağıldı bu şeb miskīn
çerāğ

5. **miskīn:**

Matla 26

Mısra: 2

Misk kokulu.

Yazılırsın deyü her dem
hāmeye
Rişteler tolaşdı miskīn
nāmeye

6. **miskīn:**

Gazel 110

Mısra: 8

Misk kokulu II Saç.

Karalar geymes idi egnine
olmasa eger
Zülf-i miskīnünñ aşıftesi
miskīn 'anber

7. **miskīn:**

Gazel 152

Mısra: 6

*Misk kokulu. II hiçbir
şeye sahip olmayan.*

Mısr-ı hüsnünde lebün teng-i
şekerdür güyiyā
Hālün ol teng-i şeker üstinde
bir miskīn mekes

8. **miskīn:**

Gazel 327

Mısra: 8

*Aciz, zavallı II âşık II
misk kokulu.*

Neçe bir hücrede süfî
yatağün bir haşır ola
Ölür gider misin yoksa be
miskīn büriyā üzre

miskīn edüp:

1. **miskīn edüp:-üp**

Kaside 4

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Zavallı duruma getirme.

Rište-i düd-ı siyāhından
edüp miskīn tınāb
Kurdu bir gül-nārī hayme
meclis-i şāhāne şem'

misli:

1. **misli:-i**

Kaside 5

Mısra: 30

Benzer, eş, denk.

N'ola maqbül-i halk-ı 'ālem
olsa ş'i ri Nev'imün
Ki yok nev'-i beşerde misli
nazmı-y-ıla o hanuñ

2. **misliñ:-üñ**

Müseddes 1

Mısra: 46

Benzer, eş, denk.

Hātem-i Tāy gibi sen kân-ı
sehāvetsin meger
Görmedi misliñ cihānı geşt
edenler ser-te-ser

3. **mislini:-i, -n, -i**

Tarih 1

Mısra: 4

Benzer, eş, denk.

Yapdı bir kaşır-ı semā-sā kim
anuñ
Mislini görmedi çeşm-i
hurşid

misli:

1. **misli:**

Gazel 292

Mısra: 1

Benzer, eş, denk.

Cihān bāğında misli
kopmaduk şāh-ı gül-i tersin
Dağı açılmaduk bir gonca-i
mevzün dilbersin

2. **misli:**

Kaside 5

Mısra: 108

Benzer, eş, denk.

Hevā-yı naşş u şavtı rūh-
başş-ı mürde-i gāmdur
'Irāk u İsfahānda misli yok
güyende 'İsānuñ

misli-ı āb-ı selsebil:

1. **misli-ı āb-ı selsebil:**

Tarih 10

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Çeşme suyu misali II
içimi tatlı cennet suyu misali.*

Dedi bir 'ārif o dem tārīhini
Mā'-i şāfī misli-ı āb-ı selsebil

mismār-veş:

1. **mismār-veş:**

Gazel 107

Mısra: 1

Çivi gibi.

Mismār-veş kapuñda şancıldı
kaldı āgyār
Ol derde miñladı şan anı
Hātib-i Neccār

mısr:

1. **mısr:-a**

Gazel 56

Mısra: 10

*Afrika kıtasında yer
alan ve Hz. Yusuf'un
yaşadığı ülke.*

Fer veren dehre 'Azīzī o
meh-i 'ālemdür
Nitekim Mısrā şeref Yūsuf-ı
Ken'an iledür

2. **mısrına:-ı, -n, -a****Gazel 215**

Mısra: 9

Afrika kıtasında yer alan ve Hz. Yusuf'un yaşadığı ülke.

Melâhat Mısrına mâlik güzeller çok durur ammâ 'Azîzî görmedüm ben ol şeh-i Yûsuf-likâdan yeg

mısrâ':1. **mısrâ'ı:-ı****Gazel 253**

Mısra: 9

Mısra, dize.

Şi'rümün her mısrâ'ı bir serv-i mevzûndur benüm Bâğ-ı nazmuñ ben 'Azîzî murğ-ı hoş-elhâniyam

mısr-ı gâmindâ:1. **mısr-ı gâmindâ:-ı, -n, -da****Gazel 49**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gam, keder Mısr'ı.

Mısr-ı gâmindâ ol şeh-i Yûsuf-nazîrümün Demler durur terâzu-yı çeşmüm direm çeker

mısr-ı haddüñle:1. **mısr-ı haddüñle:-üñ, -le****Gazel 177**

Mısra: 3

Kelime Tipi: Kalıp

İfade

Yanağındaki tüylerin Mısr'ı II Hz. Yusuf yüzlü bağlamında kullanılmıştır.

Mısr-ı haddüñle sevâd-ı hafluñ seyr edenün Görünür mi gözine Ka'be yahod Şâm-ı şerîf

mısr-ı hüsninde:1. **mısr-ı hüsninde:-ı, -n, -de****Gazel 364**

Mısra: 3

Kelime Tipi: Kalıp

İfade

Güzellik ülkesi, güzellik Mısr'ı.

Mısr-ı hüsninde sevâd-ı hafluñ yâri görsün Hârem-i Ka'bede görsem deyen ehl-i Şâmı

mısr-ı hüsnünde:1. **mısr-ı hüsnünde:-üñ, -de****Gazel 152**

Mısra: 5

Kelime Tipi: Kalıp

İfade

Güzellik ülkesi, güzellik Mısr'ı.

Mısr-ı hüsnünde lebün teng-i şekerdür güyiyâ Hâlün ol teng-i şeker üstinde bir miskîn mekes

mısr-ı hüsnünden:1. **mısr-ı hüsnünden:-üñ, -den****Gazel 267**

Mısra: 1

Kelime Tipi: Kalıp

İfade

Güzellik ülkesi, güzellik Mısr'ı.

Mısr-ı hüsnünden cüdâ ey Yûsuf-ı gül-pîrehan Hâzret-i Ya'kûb-veş oldı yerüm beytül-hâzen

mısr-ı melâhatde:1. **mısr-ı melâhatde:-de****Gazel 378**

Mısra: 2

Kelime Tipi: Kalıp

İfade

Güzellik ülkesi.

Şu kim görmek diler 'âlemde rûy-ı mâh-ı Ken'ânı Temâşâ eylesün Mısr-ı melâhatde Hâsan Cânı

mısr-ı nazma:1. **mısr-ı nazma:-a****Gazel 39**

Mısra: 10

Kelime Tipi: Kalıp

İfade

Şiir Mısr'ına II şiir ülkesine.

Hüsn-i Yûsuf-veş Azîzî şî'r-i mevzûn-ı hasen Mısr-ı nazma hüsv-i şîrîn-zebândur lâle-ruh

2. **mısr-ı nazma:-a****Kaside 5**

Mısra: 135

Kelime Tipi: Kalıp

İfade

Şiir Mısr'ına II şiir ülkesine.

'Azîzî-i du'â-güyuñ ki Mısr-ı nazma mâlikdür Olupdur Yûsuf-ı ma'nileri maqbûli ihvânunñ

mîve:1. **mîve:****Gazel 382**

Mısra: 7

Meyve, yemiş.

Meyhoşi mîve midür sâkî lebün kim anı Bezm ehli yâd edince ağzı dili kamaşdı

2. **mîvesin:-sı, -n****Gazel 109**

Mısra: 3

Meyve II sevgilinin öpücüğü.

Yaş degüldür dökülen gördükçe la'lün mîvesin Çeşmümün imrendüğünden ağzınun şuyı açar

mîve-i murâda:1. **mîve-i murâda:-a****Kıt'a 1**

Mısra: 18

Kelime Tipi: Kalıp

İfade

Arzu, istek meyvesi.

Cennet-i küyuñ içre Ādem olup
Umaram mīve-i murāda erem

mīve-i vişālūñ:

1. **mīve-i vişālūñ:-uñ**
Gazel 46
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Vuslat meyvesi.

Dil seyr-i bāğ-ı hüsnuñ eder
her dem arzū
Cān mīve-i vişālūñ eder
dāyimā ümīd

miyān:

1. **miyānuñ:-uñ**
Gazel 72
Mısra: 7
Bel.

Kemerüñle miyānuñ arasına
Şokulur kanda ise ol hañçer

miyān-çün:

1. **miyānuñ-çün:-uñ**
Gazel 165
Mısra: 7
Ince bel gibi.

Dediler müya beñzer 'ākıbet
ey meh miyānuñ-çün
Dün ehl-i diller ortasında
neçe kıl ü kāl olmış

miyān-ı cāna:

1. **miyān-ı cāna:-a**
Gazel 117
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Can beli.

Ne tīg-i gamzesi kim sīneme
urur yārūñ
O tīgüñ ucı 'Azīzī miyān-ı
cāna çıkar

mizāc:

1. **mizāc:**
Gazel 32
Mısra: 1
*İnsan vücūdunu
meydana getiren bütün
unsurların tam bir uyum
içinde görev yapması
sebebiyle ortaya çıkan
sağlıklı durum, sağlık,
sihhat. II İlaç.*

Derd-i hecrüñle be-gāyet
muhtelif oldu mizāc
Gel tañbüm vañtidür baña
'ilāc eyle 'ilāc

mizān günü:

1. **mizān günü:**
Gazel 261
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Mizan günü II kıyamet
günü.*

'Arz-ı hüsñ etmez baña ol
Yūsuf-ı şānī ile
Ey 'Azīzī söyleşem gelsün
hele mizān günü

2. **mizān günü:**
Gazel 361
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Mizan günü II kıyamet
günü.*

'Arz-ı hüsñ etmez baña ol
Yūsuf-ı şānī ile
Ey 'Azīzī söyleşem gelsün
hele mizān günü

moğolçin:

1. **moğolçindür:-dür**
Gazel 378
Mısra: 4
*Çekik gözliüdür; kara
gözliüdür.*

Elinden düşmese bir dem
n'ola şemşir-i müjgānı
İki hūnī moğolçindür ol iki
çeşm-i fettānı

moğolçin gözleri:

1. **moğolçin gözleri:-ler, -i**
Gazel 378
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Çekik gözliüdür; kara
gözliüdür.*

Şalar bir demde biñ aşüb u
gavgā gamzesi dehre
Moğolçin gözleri tārāc edüp
İrān u Tūrānı

monlā:

1. **monlānuñ:-nuñ**
Kaside 5
Mısra: 14
Mevlānā.

Verür mäh-ı felek gibi kıbabı
'āleme revnağ
Kenār-ı bahrūñ āb-ı rüyıdur
hammāmı Monlānuñ

mū:

1. **mūlar:-lar**
Gazel 21
Mısra: 3
Saç.

Hār-ı gamdur görinen mūlar
degül
Gülşen-i cismümdeki ey
gonca-leb

2. **mūya:-y, -a**
Gazel 165
Mısra: 7
Saç.

Dediler müya beñzer 'ākıbet
ey meh miyānuñ-çün
Dün ehl-i diller ortasında
neçe kıl ü kāl olmış

3. **mūlar:-lar**
Gazel 267
Mısra: 13
Saç.

Görinen mūlar degül tīg-i
gam-ı hecr-i nigār
Pāre pāre eyledi cismüm
'Azīzī cümleten

mu'ādil:

1. **mu'ādil:****Gazel 371**

Mısra: 4

Denk, eşdeğer.

Devr-i 'adli ne ğam erdiyse
anuñ pâyāna
Yine bir aña mu'ādil şeh-i
devrān geldi

2. **mu'ādil:****Tesdis 3**

Mısra: 27

Denk, eşdeğer.

Dergeh-i Hakk'a mu'ādil
yüce menzil yog-iken
Āh-ı mazlūm aña varmağa
hāyil yog-iken

mu'ānid:1. **mu'ānid:****Gazel 270**

Mısra: 8

*İnatlaşan, inatçı II**zorba.*

Ṭarīk-ı 'ışka şüfî kâyil olmaz
Mu'ānid ölse terk etmez
'inādın

mu'azzez:1. **mu'azzez:****Kıt'a 2**

Mısra: 25

*Ta'ziz edilmiş,**muhterem, kıymetli.*

Sa'ādetlü mu'azzez başuñ
içün
Elüm al koma ayakda çü
sāye

mübârek:1. **mübârek:****Tarih 6**

Mısra: 3

*Hayırlı, uğurlu,**bereketli.*

Mübârek mâh-ı zi'l-ka'de
onında
Ṭulū' etdi dün içre ol semen-
had

mū-be-mū:1. **mū-be-mū:****Gazel 228**

Mısra: 13

Inceden inceye.

Esrār-ı haṭṭ-ı la'lüni ögsek de
mū-be-mū
Şi'rüm Ğubāri şiri-y-ile oldı
kıl-be-kıl

müberrā:1. **müberrādur:****Müseddes 2**

Mısra: 5

*Ayrılmış, sıyrılmış,**arınmış.*

Ğamdan öldüm cān u dil
tenden müberrādur bugün
Luṭf edüp rūḥum gelürseñ
hāne tenhādur bugün

2. **müberrādur:-dur****Müseddes 2**

Mısra: 11

*Ayrılmış, sıyrılmış,**arınmış.*

Ğamdan öldüm cān u dil
tenden müberrādur bugün
Luṭf edüp rūḥum gelürseñ
hāne tenhādur bugün

3. **müberrādur:-dur****Müseddes 2**

Mısra: 17

*Ayrılmış, sıyrılmış,**arınmış.*

Ğamdan öldüm cān u dil
tenden müberrādur bugün
Luṭf edüp rūḥum gelürseñ
hāne tenhādur bugün

4. **müberrādur:-dur****Müseddes 2**

Mısra: 23

*Ayrılmış, sıyrılmış,**arınmış.*

Ğamdan öldüm cān u dil
tenden müberrādur bugün
Luṭf edüp rūḥum gelürseñ
hāne tenhādur bugün

5. **müberrādur:-dur****Müseddes 2**

Mısra: 29

*Ayrılmış, sıyrılmış,**arınmış.*

Ğamdan öldüm cān u dil
tenden müberrādur bugün
Luṭf edüp rūḥum gelürseñ
hāne tenhādur bugün

mübtelā:1. **mübtelādur:-dur****Kıt'a 15**

Mısra: 2

*Düşkün; tutkun,**tutulmuş.*

Rahîk u berş kim rūḥa
ğidādur
Dil ü cān ol ğidāya
mübtelādur

2. **mübtelā:****Gazel 64**

Mısra: 6

*Dert ve üzüntüye**tutulmuş, tutkun II âşık.*

'Alemden ne senüñ gibi bir
meh-liķā doĝar
Dünyāya ne benüm gibi bir
mübtelā gelür

3. **mübtelāyı:-yı****Gazel 199**

Mısra: 9

*Dert ve üzüntüye**tutulmuş, tutkun II âşık.*

Yine bugün 'Aziz mübtelāyı
Reh-i küymünde yārūñ zār
gördük

4. **mübtelādan:-dan****Gazel 215**

Mısra: 8

*Dert ve üzüntüye**tutulmuş, tutkun II âşık.*

Ṭarīk-ı fenn-i 'ışkı Kaş
gelsün benden ögrensün
Ki yok ol şan'atūñ yolın
bulur ben mübtelādan yeg

5. **mübtelâ:****Gazel 276**

Mısra: 4

*Dert ve üzüntüye
tutulmuş, tutkun II âşık.*

Düşelden miñnet ü derd ü
belâ-yı 'ışkına anuñ
Demiş şimdengerü çeksün
elin ol mübtelâ benden

6. **mübtelâ:****Gazel 283**

Mısra: 10

*Dert ve üzüntüye
tutulmuş, tutkun II âşık.*

Bağlayaldan zülfi zencirine
dil meh-rûlaruñ
Bağlamış gördüm 'Azîzî
mübtelâ şiretlerin

7. **mübtelâ:****Gazel 327**

Mısra: 10

*Dert ve üzüntüye
tutulmuş, tutkun II âşık.*

'Azîzî miñnet-âbâd-ı cihân
içre gün olmaz kim
Felek bir câme-i gam
biçmeye ben mübtelâ üzre

8. **mübtelâ:****Gazel 376**

Mısra: 10

*Dert ve üzüntüye
tutulmuş, tutkun II âşık.*

Küy-ı 'ışk içre 'Azîzî serserî
gördüm gezer
Bir mehûñ oldu meger ol
mübtelâ ser-geştesi

9. **mübtelâya:-y, -a****Kıt'a 2**

Mısra: 14

*Dert ve üzüntüye
tutulmuş, tutkun II âşık.*

Görüp bu fâkamı bir hoş-
şemâyil
Dedi rahm eyleyüp ben
mübtelâya

mübtelâ oldı:1. **mübtelâ oldı:-dı****Mesnevi 1**

Mısra: 20

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Âşık olmak, tutulmak.*

Dünyede bu belâya ey server
Mübtelâ oldı neçe
Mübtelâ oldı neçe
peygamber

2. **mübtelâ oldı:-dı****Gazel 106**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Âşık olmak, bağlanmak.*

Şevkuñla çäk edüp yakasın
dâyimâ seher
Beñzer ki oldı gün yüzüne
mübtelâ seher

**mübtelâ-yı guşşa-i
hicrâniyam:**1. **mübtelâ-yı guşşa-i****hicrâniyam:-ı, -y, -am****Gazel 253**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ayrılık derdinin
müptelası.*

Nece açılson benüm göñlüm
gözüm kim ol mehûñ
Neçe demdür mübtelâ-yı
guşşa-i hicrâniyam

mücellâ kıldı:1. **mücellâ kıldı:-dı****Gazel 206**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Parlatmak, cilalamak.*

Tırâş oldukça jeng-i hañt-ı
rüyü bu ne 'âlemdür
Ruñı âyinesin kıldı mücellâ
ol dil-ârânuñ

mücerreb:1. **mücerreb:****Kaside 3**

Mısra: 12

*Denenmiş, sınanmış,
tecrübe edilmiş II etkili,
güçlü.*

Şafha-i şem'-i ruñuñ üzre
gelüp hañt-ı gubâr
Bir mücerreb nüşha yazdı
kim gören hayrân olur

mücerreb nüsha:1. **mücerreb nüsha:****Kaside 3**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*Tecrübe olunmuş,
denenmiş nüsha.*

Şafha-i şem'-i ruñuñ üzre
gelüp hañt-ı gubâr
Bir mücerreb nüşha yazdı
kim gören hayrân olur

mu 'cize-i müsâyi:1. **mu 'cize-i müsâyi:-y, -ı****Gazel 369**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Musa peygamberin
mucizesi.*

Oldı Fir'avn çerisi gibi garğ-
âb-ı 'adem
Göricek hañt-ı ruñuñ
mu 'cize-i Müsâyı

mücrim:1. **mücrim:****Gazel 153**

Mısra: 6

Suçlu, günahkar.

Cân u göñül vefâñı eder her
dem arzû
Mücrim niteki luñf-ı
şehensâhı iltimâs

2. **mücrimlere:-ler, -e****Gazel 305**

Mısra: 3

Suçlu, günahkar.

Yolın bilmezlik ile güm
kalan mücrimlere yarın

Cemālūñ nūrını şem‘-i hüdā
kıl yā Resūlallāh

müdām:

1. **müdām:**

Gazel 17

Mısra: 9

Hiçbir zaman ‖ şarap.

Nece mâyil olmasun dil
görmege anı müdām
‘Ārız-ı rengin-i yarūñ hüsñ ü
ānidur şarāb

2. **müdām:**

Gazel 143

Mısra: 5

Hiçbir zaman ‖ şarap.

Cān şurāhī kulkulün dil şavt-ı
nāy özler müdām
Cām-veş rengin edā vü hoş
şadāya mâyilüz

3. **müdām:**

Gazel 329

Mısra: 5

Hiçbir zaman ‖ şarap.

La‘lūñi öpmek diler
meclisde ey sākī müdām
Şuşamışdur sāgar u şahbā
meger kim kanına

4. **müdām:**

Kaside 2

Mısra: 24

*Her zaman, daima,
devamlı.*

Hem-reh-i şāh-ı kamer-ṭal‘at
u şems-i ‘ālī
Hem-ser-i şāh-ı kamer-aḥter-
i gerdün müdām

5. **müdām:-da**

Lugaz 2

Mısra: 5

*Her zaman, daima,
devamlı.*

Meskenet ehli gibi yolda
müdām
Herkesüñ ayağına yüzün
sürer

6. **müdām:**

Gazel 26

Mısra: 3

Hiçbir zaman.

Ḳoma elden zevraḳ-ı cāmı
müdām
Baḥr-i gamdan bulmağ
isterseñ necat

müdām içmek:

1. **müdām içmek:-mek**

Gazel 255

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sürekli içmek.

Geçüp şehri Ḳalaṭaya
müdām içmek diler gönülüm
Gezüp meyḥāne mey-ḥāne
müdām içmek diler gönülüm

2. **müdām içmek:-mek**

Gazel 255

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sürekli içmek.

Geçüp şehri Ḳalaṭaya
müdām içmek diler gönülüm
Gezüp meyḥāne mey-ḥāne
müdām içmek diler gönülüm

3. **müdām içmek:-mek**

Gazel 255

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sürekli içmek.

Alup şa‘riyye vü ḥalka cebe
şatmağ-içün ḥalka
Edüp bir meclis-i ‘ālī müdām
içmek diler gönülüm

müdāvā isterseñ:

1. **müdāvā isterseñ:-r, -se, -
ñ**

Kıt‘a 2

Mısra: 15

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Deva, tedavi istemek.

Eger bu derde isterseñ
müdāvā
Yüri ol eşigi dārü‘ş-şifāya

müddet-i ‘ömr-i ‘azizi:

1. **müddet-i ‘ömr-i ‘azizi:**

Gazel 317

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Azizi’nin ömrünün
müddeti.*

Gelmedi mescide ol māh bu
şeb buldı meger
Müddet-i ‘ömr-i ‘Azizi gibi
gāyet rüze

mü‘eddeb:

1. **mü‘eddeb:**

Matla 46

Mısra: 1

Terbiyeli, edepli, uslu.

Bir mü‘eddeb ḥübdur ol
gonca-leb
Gülde yokdur andağı ḥüsñ-i
edeb

mü‘ezzin-zāde:

1. **mü‘ezzin-zāde:**

Kaside 5

Mısra: 83

*Müezzin (Namaz
vakitlerini haber vermek için
ezan okumakla görevli
kimse) oğlu.*

Mü‘ezzin-zāde kim bir
dilber-i mevzün-ḳametdür
İmām-ı ‘ışkına uydı cihān ol
māh-ı ḡarrānuñ

müfti:

1. **müfti:**

Gazel 41

Mısra: 1

*Fıkha dair mes‘elelerin
şeriattaki hükümlerini beyan
ve açıklamaya memur olan
zat.*

Nece ḳādī nece müfti nece
‘ābid zāhid

Seni biñ cān ile sevdüğüme
Tañrı şāhid

muhaşşal:

1. **muhaşşal:**

Tesdis 4

Mısra: 27

Hasılı, sözün kısası.

Hayātında muhaşşal yummuş
idi dīde-i cāni
Nümāyān oldı tāli' tutdı yüz
mir'āt-ı rūhānī

mühdī mehemmed
şāhımuñ:

1. **mühdī mehemmed**

şāhımuñ:-ım, -uñ

Tarih 8

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Mühdī Mehemmed Şāh
(özel isim) II Şairin oğlunun
adı.

Göricek gün yüzünü anuñ
dedüm tārīhini
Eyleye Mühdī Mehemmed
Şāhımuñ 'ömrin tavīl

müheyyā etdügüm:

1. **müheyyā etdügüm:-düg,**
-üm

Gazel 70

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Hazırlamak, hazır
etmek.*

Gönülde nīze-i āhı müheyyā
etdügüm ol kim
Şehā gökde sitāremle bu şeb
ceng ü cidālüm var

muhibb:

1. **muhibbüñ:-üñ**

Gazel 29

Mısra: 9

*Muhabbet edici, eden,
dost.*

'Arz etmedin muhibbüñ
ahvālini bilürsin

Ey pīr olası sende vardur
meger velāyet

muñt-i ğam-ı hicrānuñda:

1. **muñt-i ğam-ı**

hicrānuñda:-uñ, -da

Gazel 97

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ayrılık gamının semti.

Dil-i āvāre muñt-i ğam-ı
hicrānuñda
Beñzer ol bahriye kim lücce-
i 'ummānda gezer

muñt-i 'ışka:

1. **muñt-i 'ışka:-a**

Muamma 13

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Aşkın çevresi II elest
meclisi.*

Bir gürüh olup muñt-i 'ışka
başduğda ğadem
Ol gürühuñ nişfin āñir yem
başup kıldı 'adem

muñkem:

1. **muñkem:**

Gazel 100

Mısra: 12

Sağlam, dayanıklı.

'Ākıl olanlar fenāsın añladı
kāñ-ı tenüñ
Cāhil olanlar binā-yı 'ömri
muñkem şandılar

muñkem eylemişdür:

1. **muñkem eylemişdür:-**
miş, -dür

Gazel 176

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sağlamlaştırmak.

Şakın ey pervāne varma
yanıma

Saña muñkem eylemişdür
kīn çerāğ

mühre-i dāğ-ı siyāhın:

1. **mühre-i dāğ-ı siyāhın:-ın**

Muamma 17

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Siyah yaranın
yuvarlaklığı.*

Mühre-i dāğ-ı siyāhın ref'
edüp serden zamān
Dāmen-i 'ırzı o meh yolına
kıldı der-miyān

mühr-i süleymān:

1. **mühr-i süleymān:**

Gazel 113

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Hz. Süleyman'ın
yüzüğüne verilen addır. Bu
yüzüğün üstünde İsm-i Āzām
yazılı imiş. Hz. Süleyman
bununla tüm varlıklara
hükmedermiş.*

Gördüğünce rām olur aña
perī-ruhsārlar
Var-ise mühr-i Süleymān
götürür dīnārlar

mühr-i süleymānı:

1. **mühr-i süleymānı:-ı**

Gazel 117

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Hz. Süleyman'ın
yüzüğüne verilen addır. Bu
yüzüğün üstünde İsm-i Āzām
yazılı imiş. Hz. Süleyman
bununla tüm varlıklara
hükmedermiş.*

Çarınca mühr-i Süleymānı
būs eder şanurın
Hañ-ı siyeh ki o la'l-i güher-
feşāna çıkar

muñtāc:

1. muhtâc:**Gazel 334**

Mısra: 5

Muhtaç, İhtiyacı olan.

Ahālî nâ-murâd u aç u
muhtâc u zelîl ü h̄vâr
Edânî cây-ı a'lâlarda 'âlemde
şafâlarda

muhtâc etme:**1. muhtâc etme:-me****Gazel 33**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*İhtiyacı olan bir şeyi
başka bir kimseden almaya
mecbur etmek.*

Yâ Rabbi dergehûnden hışm
ile eyleyüp red
Etme 'Azîzî kuluñ gayr-i
âstâna muhtâc

muhtâc olduğu:**1. muhtâc olduğu:-duğ, -ı****Lugaz 23**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Muhtaç olmak,
gereksinim duymak.*

Aña muhtâc olduğu bu merd
ü zen
Kendüsine verür anuñla
düzen

muhtâc olmasa:**1. muhtâc olmasa:-ma, -sa****Gazel 33**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Muhtaç olmak,
gereksinim duymak.*

Cism-i nizârî böyle olmazdı
pâre pâre
Zülf-i gıdâ-yı yâre olmasa
şâne muhtâc

muhtâc olsa:**1. muhtâc olsa:-sa****Gazel 33**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Muhtaç olmak,
gereksinim duymak.*

Gönlüm 'aceb mi olsa ol yâr-
ı câna muhtâc
Olur gedâ-yı müflis şâh-ı
cihâna muhtâc

muhtâc olur:**1. muhtâc olur:-ur****Gazel 33**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Muhtaç olmak,
gereksinim duymak.*

Gönlüm 'aceb mi olsa ol yâr-
ı câna muhtâc
Olur gedâ-yı müflis şâh-ı
cihâna muhtâc

2. muhtâc olur:-ur**Gazel 33**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Muhtaç olmak,
gereksinim duymak.*

Gelse hayâl-i kıddûñ cüy-ı
dile 'aceb mi
Olur nihâl-i tâze âb-ı revâna
muhtâc

muhtâc olursañ:**1. muhtâc olursañ:-ur, -sa, -ñ****Gazel 33**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Muhtaç olmak,
gereksinim duymak.*

Etme hasîs ü dūna dünyâda
'arz-ı fâқа
Çün mâh-ı nev olursañ bir
pâre nâna muhtâc

muhtârî:**1. muhtârî:****Kaside 5**

Mısra: 43

XVI. yüzyıl divan

*şairlerinden. Biyografik
kaynakların peygamber
neslinden geldiği konusunda
ittifak ettiği Muhtârî, Âlî'ye
göre Edirneli, Ahdî ve
Beyânî'ye göre
İstanbullu'dur. Ahur Emîri
diye tanınan Emir Hasan'ın
torunu, şair Haşimî'nin
oğludur. Ağabeyi olan Emîri
(ö.988/1580)de şairdir
(Kılıç: 2010, 794). Dönemin
şairleri ve bilginlerinden
belagat tahsil etti ve
söylediği güzel şiirler ile
genç yaşta ün kazandı.*

Güzîn-i âl-i Aħmeddür Emîri
ile Muhtârî
Geçinürlerse eşrafî 'aceb mi
şi'r-güyânuñ

muhtelif oldı:**1. muhtelif oldı:-dı****Gazel 32**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Farklı farklı olmak,
ihtilaflı olmak.*

Derd-i hecrûñle be-gâyet
muhtelif oldı mizâc
Gel tabîbüm vaķtidür baña
'ilâc eyle 'ilâc

mu'in ü zahîr:**1. mu'in ü zahîr:****Kıt'a 13**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Yardımcı olmak,
yardımını hissettirmek.*

Gün gibi bâ'is-i zuhûrî olur
Kime luţfuñ k'ola mu'in ü
zahîr

müje:

1. **müje:**

Gazel 102
Mısra: 3
Kirpik.

Müje tiginini çeküp dil komadı
dilmédük āh
Ne ‘aceb āfet imiş gamze-i
bed-hüy-ı nigār

2. **müjem:-m**

Gazel 128
Mısra: 5
Kirpik.

Bahr-i eşk-i çeşmüm içre
görinen kanlu müjem
Lüce-i ‘ummānda bitmiş
şāh-ı mercān kendidür

3. **müjesi:-si**

Gazel 175
Mısra: 6
Kirpik.

Nece havf etmeyeyin ben o
gözi cellāda
Ki çeker üstüme her bir
müjesi hışm-ıla tığ

4. **müjeñ:-ñ**

Gazel 222
Mısra: 5
Kirpik.

Müjeñ tıgıyla bir bir öldürüp
merdümleri gamzeñ
Düşer mi ey gözi cellād aña
her laħza kan etmek

5. **müjemi:-m, -i**

Gazel 244
Mısra: 3
Kirpik.

Eşk-i çeşmüm içinde her
müjemi
Şuya düşmiş giyāha
beñzetdüm

6. **müjeñ:-ñ**

Gazel 264
Mısra: 9
Kirpik.

Müjeñ özler yem-i hecrüñde
‘Azizî her dem

Bu meşeldür yapışur kılıca
deryāya düşen

7. **müjeñ:-ñ**

Gazel 390
Mısra: 6
Kirpik.

Ġamzeñ okı dile tokundu
nece kez ammā
Görmedüm cāna müjeñ gibi
cefālar kılıcı

müje-i hün-feşāni:1. **müje-i hün-feşāni:-ı**

Gazel 308
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kan saçan kirpik.

Müje-i hün-feşāni çeşminde
Tıgdür kabza-i dilāverde

müjgān:1. **müjgānına:-ı, -n, -a**

Gazel 329
Mısra: 1
Kirpikler.

Ġatre Ġatre eşk-i hünābı
dizüp müjgānına
Döndü çeşmüm la‘l ile bir
cevheri dükkānına

2. **müjgānuñ:-uñ**

Gazel 381
Mısra: 7
Kirpikler.

Ġayāl-i çeşm-i Tataruñla
müjgānuñ güzel cānum
Dil ü cān kişverin ālān u
tālān eylesünler mi

3. **müjgānuñ:-uñ**

Matla 48
Mısra: 2
Kirpikler.

Egerçi kim leb-i la‘lūñ
bizümle tatlu balludur
Dil ü cān ile müjgānuñ veli
kanlu bıçaqludur

mukarrer:1. **mukarrerdür:-dür**

Gazel 318
Mısra: 9
Kesin, süphesiz.

‘Azizî derd-i hecrüñle helāk
olmağ mukarrerdür
Tabībüm şerbet-i vaşluñdan
olmazsa aña çäre

mukayyed:1. **mukayyed:**

Gazel 136
Mısra: 4
Bağlanmak.

‘Ömrümüz buldı nihāyet pır
olup ammā yine
Zülf-i hūbāna mukayyed
kalb-i pür-teşvīşimiz

mükedder:1. **mükedder:**

Gazel 192
Mısra: 1
Kederli, üzgün.

Giryeden hāl-i mükedder
bülbül-i nālānlaruñ
Gülmeden ağzı yumulmaz
gonca-i hāndānlaruñ

mükedder olmaş:1. **mükedder olmaş:-mış**

Mesnevi 1
Mısra: 41
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kederli olmak.

Hāl-i cāmi‘ mükedder olmaş
idi
İçi eskiler ile tölmiş idi

mül:1. **mülüne:-üñ, -e**

Gazel 345
Mısra: 6
Şarap.

Yitürür ‘aklın içenler cāmuñ
Ey gül efsün mı edersin
mülüne

2. **mülûn:-üñ****Müseddes 4**

Mısra: 39

Şarap.

Olsa lebûñ yanında ol añmaz
adın mülûñ
Zîrâ çapuñda oldı o biñ cãn
ile çuluñ

3. **mülümdür:-üm, -dür****Gazel 75**

Mısra: 8

*Şarap II sevgilinin
dudaklarına atfen
kullanılmıştır.*

Pür-hün gözümde 'aks-i
la'lûñ gören şanur kim
Gül-günî şîşe içre nüş edecek
mülümdür

4. **mül:-si****Kaside 5**

Mısra: 50

*Şarap II sevgilinin
dudaklarına atfen
kullanılmıştır.*

Yine ol rind-i 'işret-sâz-ı
'âlem Sırrî-i Kâtib
Geçer âvâresi her bir lebi
mül haţtı reyhânuñ

5. **mül:****Muamma 12**

Mısra: 2

*Şarap II sevgilinin
dudaklarına atfen
kullanılmıştır.*

Rüy-ı rengîñüñ olaldan gül
baña
Oldı la'lûñ ey yüzi gül mül
baña

mülhid:1. **mülhid:****Tarih 21**

Mısra: 11

Dinsiz, Allah'ı tanamaz.

Yara bir şâh-ı merd ile o
mülhid Toçmaquñ başın
Öküz boynızına girerse
kurtulmaz Kara Han deñ

mülk:1. **mülkinüñ:-i, -nüñ****Gazel 356**

Mısra: 1

*Memleket, ülke ||**Dünya.*

Olam derseñ sa'âdet
mülkinüñ serdâr u mümtâzı
Ölince kapusunda ol dilâ
Maħmüduñ Ayâzı

2. **mülküñden:-üñ, -den****Tarih 21**

Mısra: 13

*Ülke II Saltanat II Bir
padişahın yönetimi altında
bulunan bölge.*

Seni ihrâc edüp mülküñden
alır tâc ile tahtuñ
Olur âlân u talan şehri-
Tebrîz ü Horasan deñ

mülk-i bâkıye erüp:1. **mülk-i bâkıye erüp:-üp****Gazel 155**

Mısra: 4

Kelime Tipi: Kalıp

İfade

*Ebedi mülke ermek II
ahirete geçmek II ölmek.*

Terk edüp 'ışk-ıla Bağdâd-ı
vücüdın Manşür
Mülk-i bâkıye erüp cısri-
fenâdan geçmiş

mülk-i dile:1. **mülk-i dile:-e****Gazel 49**

Mısra: 1

Kelime Tipi: Kalıp

İfade

*Gönül ülkesi II âşığın
gönlü.*

Fikr-i haţuñ ki mülk-i dile
ceyş-i gam çeker
Dil dūd-ı âhdan aña karşı
'âlem çeker

mülk-i dünyâdan:1. **mülk-i dünyâdan:-dan****Tarih 2**

Mısra: 14

Kelime Tipi: Kalıp

İfade*Dünya malı.*

Dedi bu hâli gören târîhini
Oldı Rüstem mülk-i
dünyâdan cüdâ

mülk-i fâniden:1. **mülk-i fâniden:-den****Tarih 2**

Mısra: 9

Kelime Tipi: Kalıp

İfade

*Fani mülk | gelip geçici
dünya.*

El çeküp bu mülk-i fâniden o
dem
'Âlem-i bâkıde varup tutdı
câ

mülk-i gamda:1. **mülk-i gamda:-da****Gazel 100**

Mısra: 1

Kelime Tipi: Kalıp

İfade*Gam diyarı.*

Mülk-i gamda cüy-ı eşk-i
çeşmümi yem şandılar
Ol yem içre bendeñüz bir
Mâlikiyem şandılar

mülk-i 'ışkuñ:1. **mülk-i 'ışkuñ:-uñ****Gazel 365**

Mısra: 5

Kelime Tipi: Kalıp

İfade*Aşk ülkesi.*

Mülk-i 'ışkuñ pādşāhiyam
sipāh-ı eşk ile
'Âlem-i çutsa 'aceb mi āh u
efgānum gibi

mülk-i kaydefâ:1. **mülk-i kaydefâ:****Gazel 327**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kraliçe Kaydefa'nın
ülkesi (Marmara denizi).*

‘Aceb midür akıtsam göz
yaşın küyüne ol yârün
Akıtmışdır Sikender bahri
mülk-i Kaydefâ üzere

mülk-i rüm:

1. **mülk-i rüm:**

Gazel 34

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Rum Ülkesi, Anadolu
yurdu (Yüz Rüm mülküne
benzetilmiştir. Yüzün Rüm'a
benzetilmesi beyazlık
yönündendir. Çünkü Rüm
bevez tenli olanların
ülkesidir. Rüm'un Arap
ilinden başka ilden olan
kimse ve Anadolu, Osmanlı
anlamları vardır.).*

Zâhir olmasun haṭ-ı rüyuñ
tırâş et serverâ
Mülk-i Rüm içre Celâlî
koma kim ede ḥürüc

mülk-i şirvânı:

1. **mülk-i şirvânı:-ı**

Tarih 24

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şirvan toprakları.

Ḥazret-i Gâzî Muştafâ Paşa
Kıldı çün fetḥ mülk-i Şirvânı

mülk-i sitanbuldan:

1. **mülk-i sitanbuldan:-dan**

Gazel 255

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İstanbul mülkü, şehri.

Geçüp mülk-i Sitanbuldan
varup ol şehri-i a'lâda

Olup bir şâh-ı ḥübâna gulâm
içmek diler göñlüm

müm:

1. **müm:**

Gazel 226

Mısra: 2

*Bal mumu, erimiş iç
yağı, parafin, stearik asit
gibi maddelerden daha çok
çubuk şeklinde dondurularak
yapılan ve ışığından
faydalanmak için ortasına
yerleştirilmiş bir fitili üst
kısmından yakmak sûretiyle
kullanılan basit bir
aydınlatma aracı, şem'.*

Etme yanuñdan fütâdeñ mû-
miyânüm dür gel
Ṭurmağa pervâneye çün
müm yanıdır maḥal

2. **mümdür:-dur**

Gazel 233

Mısra: 4

*Aydınlatma aracı, mum.
|| Mum gibi uysal ve
yumuşak.*

Āteş-i 'ışkına ol mâh-ruḥuñ
şem' gibi
Mümdür bâl ü peri yakmağa
pervâne göñül

mû-miyân:

1. **mû-miyân:**

Matla 35

Mısra: 2

İnce belli.

Beline dolaşduğum zülfî gibi
bu her zamân
Rište-i cân-ı 'azizümdür
benüm ol mû-miyân

2. **mû-miyânüm:-um**

Gazel 200

Mısra: 4

*Beli kıl gibi denecek
kadar ince olan, çok ince
belli. II güzel, sevgili.*

Egrinüñ yokdur yeri
yanumda dersin ya niçün

Ḳanda gitsek mû-miyânüm
der-miyândur ḥançerüñ

3. **mû-miyân:**

Gazel 226

Mısra: 6

*Beli kıl gibi denecek
kadar ince olan, çok ince
belli. II güzel, sevgili.*

N'ola cân-ıla aña ḳul olmağa
bel bağlayam
Mû-miyân bir belli dilberdür
o şâh-ı bî-bedel

4. **mû-miyâna:-a**

Gazel 226

Mısra: 9

*Beli kıl gibi denecek
kadar ince olan, çok ince
belli. II güzel, sevgili.*

Ḳîl ü ḳâlî ḳo yürü ol mû-
miyâna ḳıl nazâr
Görmek isterseñ 'Azizî ince
bellü bir güzel

5. **mû-miyânüm:-um**

Gazel 226

Mısra: 1

*Beli kıl gibi denecek
kadar ince olan, çok ince
belli. II güzel, sevgili.*

Etme yanuñdan fütâdeñ mû-
miyânüm dür gel
Ṭurmağa pervâneye çün
müm yanıdır maḥal

6. **mû-miyânı:-ı**

Kaside 5

Mısra: 71

*Beli kıl gibi denecek
kadar ince olan, çok ince
belli. II güzel, sevgili.*

Ḳoyup Ya 'ḳüb-zâde mû-
miyânı ḥıdmete gitti
Eşigi ḳulluğundan el çeküp ol
mâh-ı Ken 'ânüñ

mû-miyân-ı serv-ḳad:

1. **mû-miyân-ı serv-ḳad:**

Matla 5

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Servi boylunun ince beli
II Sevgilinin ince beli.*

Mü-miyân-ı serv-kağ kim
halk aña üftâdedür
Sür-ı hüsne kâmeti nağl-i
Celâyir-zâdedür

mümkün olaydı:

1. **mümkün olaydı:-a, -ydi**

Gazel 222

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Olabilmek,
yapılabilmek,
gerçekleşebilmek.*

Der-i devlet-me'âbuñda
olurđ dil mekân etmek
Felekde mümkün olaydı
kebüter âşyân etmek

mümtâz:

1. **mümtâzı:-ı**

Gazel 356

Mısra: 1

Seçilmiş, seçkin,

imtiyazlı.

Olam derseñ sa'âdet
mülkinüñ serdâr u mümtâzı
Ölince kâpusında ol dilâ
Mañmüduñ Ayâzı

mümtâz u ferîd:

1. **mümtâz u ferîd:**

Müseddes 1

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Seçilmiş ve eşi benzeri
olmayan.*

Ey kemâl ü fazl ile 'âlemde
mümtâz u ferîd
Saña bende olmayan biñ cân
ile olsun yezîd

mümtâz u ser-firâz:

1. **mümtâz u ser-firâz:**

Müseddes 4

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İmtiyazlı ve seçkin.

Mümtâz u ser-firâz u şeh-i
dil-pezîrsin
Begler saña esîr ü sen anlara
mîrsin

mümtâz-ı cihânsın:

1. **mümtâz-ı cihânsın:-sın**

Gazel 295

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Dünya seçkini , çok özel
II Sevgili.*

'Azîzî nağd-i cân ile ne tañ
olsa harîdâruñ
Meh-i Ken'ân gibi hüsne
mümtâz-ı cihânsın sen

mün 'akis olalı:

1. **mün 'akis olalı:-alı**

Gazel 309

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yansımak, aksetmek.

Dendân-ı la'l-i yâr olalı aña
mün 'akis
Rağbet kâmadı gözde
sirîşküm cevâhire

mün 'akis oldı:

1. **mün 'akis oldı:-dı**

Gazel 17

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yansımak, aksetmek.

Oldı çün aña gül-i ruhsârı
yârüñ mün 'akis
Yâ niçün câm içre böyle
ergavânîdür şarâb

2. **mün 'akis oldı:-dı**

Gazel 387

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yansımak, aksetmek.

Mâh-ı nev şanmañ kâzarken
Bî-sütünü Kûh-ken
Mün 'akis oldı sipîhr-i nîl-
gûna tîşesi

mün 'akis olduĸa:

1. **mün 'akis olduĸa:-duĸ, -
ça**

Kaside 3

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yansımak, aksetmek.

Çeşm-i hün-âlüduma
olduĸa la'lüñ mün 'akis
Eşkümuñ her kaťresi bir
sübha-i mercân olur

2. **mün 'akis olduĸa:-duĸça**

Kaside 3

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yansımak, aksetmek.

Çeşm-i hün-âlüduma
olduĸa la'lüñ mün 'akis
Eşkümuñ her kaťresi bir
sübha-i mercân olur

münakkaş oldı:

1. **münakkaş oldı:-dı**

Gazel 162

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Nakışlı, nakşedilmiş
olmak.*

Fikr-i haťtuñla münakkaş
oldı kaşr-ı dil yine
Şehr-i 'işkuñ içre oldı bir
yeñi ĸam-hâne naĸş

münakkaş olur:

1. **münakkaş olur:-ur**

Gazel 89

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Nakışlı, nakşedilmiş
olmak.*

Encüm-âyîn şerâr-ı âhumdan
Her gece gök yüzi münâkkaş
olur

münāsib:

1. **münāsibdür:-dür**
Gazel 111
Mısra: 10
Yaraşır, uygun.

‘Azizî yâre ‘arz et şi‘rünü
kim
O sulţāna münāsibdür bu
gevhər

münderic olmuş:

1. **münderic olmuş:-mış**
Gazel 80
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Mevcut olmak,
bulunmak, bir şeyin içinde
yer almak.*

Beñzer ol la‘l-i dürce kim
dehenüñ
Münderic olmuş anda dürr ü
güher

münhasif olmuş:

1. **münhasif olmuş:-mış**
Gazel 378
Mısra: 11
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Sönük, ışığı kaybolan. II
Ay tutulması.*

Çamerdür münhasif olmuş
şanur bezm içre kim görse
O meh destinden ayrı çahve-
y-ile tolu fincānı

münhezim:

1. **münhezim:**
Tarih 22
Mısra: 9
*Hezimate uğrayan,
bozguna uğrayan.*

Sürh-ser münhezim olup ol
dem

Furşatı cünd-i Rūma verdi
Şamed

münkir:

1. **münkir:**
Gazel 214
Mısra: 7
*Inkâr eden, kabul
etmeyen.*

Ne-y-idi cem‘-i dünyādan
murādı görseñ ey münkir
Elüñe girse bir gün t̄alib-i
dünyâyı söyletseñ

münkir-i haşr:

1. **münkir-i haşr:**
Terci-bend 1
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
*Inkar edenlerin
toplandığı yer.*

Ne kıyāmet güzel bahār oldu
Münkir-i haşr şerm-sār oldu

2. **münkir-i haşr:**
Terci-bend 1
Mısra: 24
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Inkar edenlerin
toplandığı yer.*

Ne kıyāmet güzel bahār oldu
Münkir-i haşr şerm-sār oldu

3. **münkir-i haşr:**
Terci-bend 1
Mısra: 36
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Inkar edenlerin
toplandığı yer.*

Ne kıyāmet güzel bahār oldu
Münkir-i haşr şerm-sār oldu

4. **münkir-i haşr:**
Terci-bend 1
Mısra: 48
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Inkar edenlerin
toplandığı yer.*

Ne kıyāmet güzel bahār oldu
Münkir-i haşr şerm-sār oldu

5. **münkir-i haşr:**
Terci-bend 1
Mısra: 60
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Inkar edenlerin
toplandığı yer.*

Ne kıyāmet güzel bahār oldu
Münkir-i haşr şerm-sār oldu

**münşe‘āt u şi‘r-i dür-
bāruñ:**

1. **münşe‘āt u şi‘r-i dür-
bāruñ:-uñ**
Müseddes 1
Mısra: 27
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Inci saçan nesir ve
nazım.*

Münşe‘āt u şi‘r-i dür-bāruñ
gören ehl-i maķāl
Ağzımı açup şadef gibi olur
hayrān u lāl

münşi-i menşürsın:

1. **münşi-i menşürsın:-sın**
Müseddes 1
Mısra: 33
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Ferman yazan II
padişah.*

Kāmil-i ehl-i hünersin
münşi-i menşürsın
Beyt-i ma‘muruñ gibi her
vech ile ma‘mürsın

müntehā:

1. **müntehā:**
Gazel 129
Mısra: 2
Uzun, upuzun.

Ey yüzi hürşiddin her vech
ile a‘lā Hızır
Müntehā kaddi nihāl-i
Sidreden bālā Hızır

2. **müntehā:****Tahmis 1**

Mısra: 2

Uzun, upuzun.

Rüy-ı mehden 'arızuñ her
vech ile zībā-yımış
Müntehā kıddüñ nihāl-i
sidreden bālā-yımış

mūr:1. **mūruñ:-uñ****Gazel 341**

Mısra: 8

Karınca.

Zülfü yārüñ la'lin özlerse haṭı
hālın n'ola
Meyli mārūñ şıredür mūrūñ
hemşe çıneye

mūr oldı:1. **mūr oldı:-dı****Gazel 174**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Karınca olmak.*

Kıldı ihāta haṭı-ı siyeh känd-i
la'lüñi
Oldı 'izārı mūr o teng-i şeker
dirig

murād:1. **murādum:-um****Gazel 144**

Mısra: 7

Istek, dilek, arzu.

Hāşıl olmadı murādum
tohmı āb-ı sa'y-ile
Hāşılı bu kıştzār-ı dehrde bī-
hāşıluz

2. **murādı:-ı****Gazel 214**

Mısra: 7

Istek, dilek, arzu.

Ne-y-idi cem'-i dünyādan
murādı görseñ ey münkir
Elüñe girse bir gün tālib-i
dünyāyı söyletseñ

3. **murādum:-um****Gazel 274**

Mısra: 4

Istek, dilek, arzu.

Gece gündüz belāñı
çekmeden bāğ-ı cihān içre
Murādum bu ki la'lüñüñ
balını ben yeyem bir gün

4. **murādı:-ı****Kaside 4**

Mısra: 69

Istek, dilek, arzu.

Luṭf edüp oyar 'Azizün
murādı şem'ini
Bezm-i 'ālemde oyarduñ
eyle tüt bir dāne şem'

5. **murād:****Tarih 20**

Mısra: 4

Istek, dilek, arzu.

Mīr-i mīrānı olup Sulṭān
Murāduñ 'an karīb
Vere maqşūduñ murād üzre
Hudā-yı Lem-yezel

6. **murāda:-a****Tarih 21**

Mısra: 16

*Osmanlı hanedanından
üçüncü Murad.*

Olup 'avn-i Hudā-yile
müyesser fetḥ-i Gürcistān
Begi cān ile oldı ḥan Murāda
'abd-i fermān deñ

murād hāne:1. **murād hāne:-a-e****Gazel 115**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Osmanlı hanedanından
sultan üçüncü Murad.*

Efendi zulm ile ağılatma
'aşıkuñ yoḥsa
Şikāyet etmege senden
Murād Hāne çıkar

murakka':1. **murakka':****Muamma 8**

Mısra: 2

Yamalı, yamanmış.

O mihrüñ mäh-ruḥsarı
temāşāsın ederken yād
Murakka' burka'ın dil bī-
güher görse eder feryād

murassa':1. **murassa':****Gazel 57**

Mısra: 9

*Kıymetli taşlarla
bezenmiş.*

Eyle zībādur ki farkūñda
muraşsa' efserüñ
Şeb-çerāğ-ı meh şu'a'ından
anuñ tābān olur

2. **murassa':****Gazel 88**

Mısra: 7

*Kıymetli taşlarla
bezenmiş.*

Oldı her lāle-i pür-jāle
muraşsa' bir cām
Lāle jāleyle çemen bezmine
verdi zīver

mürde:1. **mürde:****Gazel 214**

Mısra: 9

Ölü, cansız. II ruhsuz.

Bulur deyr-i cihānda güş
eden mürde ḥayāt-ı nev
'Aziz ol Mesihā-dem büt-i
tersāyı söyletseñ

2. **mürde:****Müseddes 2**

Mısra: 4

Ölü, cansız. II ruhsuz.

Halk-ı 'ālem gün yüzüñ
şevkıyla şeydādur bugün
Mürde ihyā etmede la'lüñ
Mesihādur bugün

mürde cisme:

1. **mürde cisme:-e****Gazel 348**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ölmüş vücut.*

İntizâr ile ben öldüm dil-
sitânum gelmedi
Ya'ni mürde cisme ol rûh-ı
revânum gelmedi

mürde-dil:1. **mürde-dil:****Kaside 3**

Mısra: 15

*Gönlü ölü olan, hissiz,
duygusuz (kimse).*

Bir ten-i fersüdedür
hecründe güyâ mürde-dil
Kim anuñ zülf ü kad ü kaşı
hayâli cân olur

2. **mürde-dilleri:-ler, -i****Gazel 214**

Mısra: 3

Ölü gönül II aşık.

Edüp bir câm ile meclisde
mürde-dilleri ihyâ
N'ola ey sâkî-i 'İsî- nefes
mevtâyî söyletseñ

3. **mürde-dil:****Kaside 3**

Mısra: 15

Ölü gönül II aşık.

Bir ten-i fersüdedür
hecründe güyâ mürde-dil
Kim anuñ zülf ü kad ü kaşı
hayâli cân olur

mürde-i bî-cân olurım:1. **mürde-i bî-cân olurım:-
ur, -in****Gazel 263**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Cansız beden olmak II
ölü olmak.*

Görmesem zülf ü kadd ü
ebrûñı
Olurın gamla mürde-i bî-cân

murğ:1. **murğa:-a****Gazel 76**

Mısra: 10

Kuş.

'Azîzî bend olan zülf-i siyâh-
ı rüy-ı dildâra
Hemân ol murğa beñzer
nâgehânî ağa düşmişdür

2. **murğın:-ı, -n****Gazel 352**

Mısra: 5

Kuş.

Var ise etmek diler şüfî riyâ
murğın şikâr
Dâma döndürmiş elinde
sübha-i şad-dâneyi

3. **murğı:-ı****Gazel 324**

Mısra: 10

*Kuş II aşığın sevgilinin
saçına dolanan gönlü.*

Baş koşaldan zülfine yârûñ
'Azîzî âh kim
Cân u dil murğı giriftâr oldı
miñnet dâmına

4. **murğını:-ı, -n, -ı****Gazel 28**

Mısra: 4

Kuş. II gönül kuşu.

Bâz-ı 'ışk-ı cân-şikâruñ
âşyân-ı sineden
Uçurup dil murğımı âvâre
kıldı 'âkıbet

5. **murğı:-ı****Gazel 43**

Mısra: 6

Kuş. II gönül kuşu.

Çara zülfüyle şayd eder
göñlüm
Nitekim murğı ağ-ıla şayyâd

6. **murğını:-ı, -n, -ı****Gazel 65**

Mısra: 4

Kuş. II gönül kuşu.

Nâle vü âh u fiğânum benüm
ey serv-i revân
Ey neçe şahñ-ı çemen
murğımı hâmuş eyler

7. **murğın:-ın****Gazel 118**

Mısra: 9

Kuş. II gönül kuşu.

'Azîzî dâm-ı zülf ü dâne-i
hâl ile dil murğın
Şikâr etmek cihânda ol gözi
şayyâde gelmişdür

murğ olur:1. **murğ olur:-ur****Lugaz 8**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Kuş olmak, kuş gibi
olmak.*

Ol ne murğ olur ki bâl ü per
açup
Gâh cevlan u gehî tayrân
eder

murğ u mâhî-veş:1. **murğ u mâhî-veş:****Tahmis 1**

Mısra: 17

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Kuş ve balık gibi.*

Murğ u mâhî-veş belâ
deryâlarına talmayan
'Aşık olup şîşe-i nâmûsî taşâ
çalmayan

murğân-ı fezâ:1. **murğân-ı fezâ:****Gazel 133**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gökyüzü kuşu II bülbül.*

Dile derd ü elem-i 'ışk gibi
yâr olmaz

Ḳaysa murğān-ı fezā gibi
ḳafā-dār olmaz

murğān-ı ḳazā:

1. **murğān-ı ḳazā:**

Gazel 288

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kaza kuşu.

Ya meger yağdıрмаğ için
dehre seng-i ḥādīṣāt
Yapdı murğān-ı ḳazā ḳaşr-ı
felekde aşıyan

murğ-ı cān:

1. **murğ-ı cān:**

Gazel 54

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Can kuşu II gönül.

Mihr-i ḥüsnüñ ki gönülüm
almışdur
Murğ-ı cān baħr-i 'ıṣḳa
ḫalmışdur

2. **murğ-ı cān:**

Gazel 173

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Can kuşu II gönül.

Murğ-ı cān ṣayd etmede ser-
bāz-ı 'ālemdür bugün
Şebgeh-i zülf-i sıyāhuñ olsun
ey meh yüzi ağ

3. **murğ-ı cān:**

Kaside 3

Mısra: 47

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Can kuşu II gönül.

Bir ecel şebbāzıdır kim
murğ-ı cān eyler şikār
Tır-i dil-düzuñ ki a'dā üstine
perrān olur

4. **murğ-ı cān:**

Kaside 3

Mısra: 47

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Can kuşu II ruh.

Bir ecel şebbāzıdır kim
murğ-ı cān eyler şikār
Tır-i dil-düzuñ ki a'dā üstine
perrān olur

murğ-ı cānı:

1. **murğ-ı cānı:-ı**

Gazel 127

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Can kuşu II gönül.

Murğ-ı cānı sīneden var ise
uçurmak diler
Tığ-i ser-fızın o ḥünī dem-
be-dem zāğlar yürür

murğ-ı cānum:

1. **murğ-ı cānum:-um**

Gazel 166

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Can kuşu II gönül.

Murğ-ı cānum ḳafes-i tende
ki olmışdur esīr
Gelüp ey ḳaşı kemān ḳıldı
oḳuñ anı ḫalās

2. **murğ-ı cānum:-um**

Gazel 355

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Can kuşu II gönül.

Görenler düd-ı āhumdan
ḳararmış ḳaşum alnumda
Şanurlar murğ-ı cānum
küyuña uçmağa per açdı

3. **murğ-ı cānum:-um**

Gazel 355

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Can kuşu II gönül.

Görenler düd-ı āhumdan
ḳararmış ḳaşum alnumda

Şanurlar murğ-ı cānum
küyuña uçmağa per açdı

murğ-ı devlet:

1. **murğ-ı devlet:**

Gazel 189

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Devlet kuşu.

Sensin ol şāhin baḳışlu
şāhbāz-ı dehr kim
Murğ-ı devlet pāyuña gelmiş
şikāruñdur senüñ

2. **murğ-ı devlet:**

Gazel 270

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Devlet kuşu.

Degül alnumda ḳaşum murğ-
ı devlet
Başumdan gitmege açdı
ḳanadın

murğ-ı dil:

1. **murğ-ı dil:**

Gazel 50

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gönül kuşu.

Murğ-ı dil şūfī İrem bāğında
ārām eylemez
Bağlasañ ḫuramaz cinānda
'āşık-ı dīdār-ı yār

2. **murğ-ı dil:**

Gazel 251

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gönül kuşu.

Yāre zülfeynin görüp dedüm
nedür bu dedi kim
Murğ-ı dil ṣayd edici ḳıldan
duzağumdur benüm

3. **murğ-ı dil:**

Gazel 356

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gönül kuşu.

‘Aceb bir murğ-ı dil var mı
ki ol serv-i ser-efrāzuñ
Cihān bağında olmaya şikār-
ı çeşm-i şehbāzı

4. murğ-ı dil:

Kaside 3

Mısra: **67**

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gönül kuşu.

Erse hengām-ı vişālūñ murğ-
ı dil eyler fiğān
Gül zamāni gelse bülbül
nitekim nālān olur

5. murğ-ı dil:

Kaside 3

Mısra: **67**

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gönül kuşu.

Erse hengām-ı vişālūñ murğ-
ı dil eyler fiğān
Gül zamāni gelse bülbül
nitekim nālān olur

murğ-ı dil-i nālāni:

1. murğ-ı dil-i nālāni:-ı

Gazel 62

Mısra: **10**

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*İnleyen, acı çeken gönül
kuşu.*

‘İzz ü nāz ile ‘Azīzī o gözi
şāhinler
Yine murğ-ı dil-i nālāni şikār
eylediler

murğ-ı hevā-yı ‘ışkuña:

**1. murğ-ı hevā-yı ‘ışkuña:-
uñ, -a**

Gazel 90

Mısra: **1**

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Aşk arzusunun kuşu.

Murğ-ı hevā-yı ‘ışkuña dil
āşyānedür
Eşk ü şerār-ı āhum aña āb u
dānedür

murğ-ı hoş-elhāniyam:

**1. murğ-ı hoş-elhāniyam:-ı,
-y, -am**

Gazel 253

Mısra: **10**

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*(ötüşü) hoş nağmeli kuş
|| bülbül.*

Şi ‘rümūñ her mısra‘ı bir
serv-i mevzūndur benüm
Bāğ-ı nazmuñ ben ‘Azīzī
murğ-ı hoş-elhāniyam

murğ-ı kafes:

1. murğ-ı kafes:

Gazel 152

Mısra: **2**

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kafes kuşu II gönül.

Dil ğamuñla zār olur
sīnemde diñmez bir nefes
Nitekim feryāddan hālī degül
murğ-ı kafes

murğ-ı rühı:

1. murğ-ı rühı:-ı

Tarih 5

Mısra: **5**

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ruh kuşu II can.

Murğ-ı rühı kafes-i tenden
uçup
Cennete girmek için yol
buldı

2. murğ-ı rühı:-ı

Tarih 17

Mısra: **5**

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ruh kuşu II can.

Murğ-ı rühı ‘ālem-i ‘ulvīye
pervāz edicek

Dedi tārīhin ‘Azīzī eyle ‘arşı
āşyān

murğ-ı semenderdür:

**1. murğ-ı semenderdür:-
dür**

Kaside 4

Mısra: **11**

Kelime Tipi: -

*Semender kuşu. Ateşte
yanmayan bir çeşit efsanevi
hayvandır. Denizatına
benzeyen kuyruklu bir
hayvan imiş. Kelime
"santender"den muhaffeftir.
Bu hayvanın ateşe girdiği
zaman bir çeşit yağlı madde
ifrāz ederek kendini
koruduğu rivayet edilir.
Başka bir rivayete göre
semender yalnızca ateşte
yaşar ve ateşten çıkınca
ölürmüş. Bunun bir kuş
olduğunu söyleyenler de
vardır. Hindistan'daki
mecusilerin devamlı
yaktıkları ateşte ısının
artmasıyla semender denilen
kanatlı bir böcek hasil
olurmuş. Ancak efsanevi
semenderi gördüğünü
söyleyen kimse yoktur.*

Var ise pervānesin murğ-ı
semenderdür şanur
Kim yapar farkında her şeb
aña oddan lāne şem‘

murğ-ı semendersin:

**1. murğ-ı semendersin:-sin
Gazel 292**

Mısra: **4**

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Semender kuşu. Ateşte
yanmayan bir çeşit efsanevi
hayvandır. Denizatına
benzeyen kuyruklu bir
hayvan imiş. Kelime
"santender"den muhaffeftir.
Bu hayvanın ateşe girdiği
zaman bir çeşit yağlı madde
ifrāz ederek kendini
koruduğu rivayet edilir.
Başka bir rivayete göre
semender yalnızca ateşte*

yaşar ve ateşten çıkınca
ölürmüş. Bunun bir kuş
olduğunu söyleyenler de
vardır. Hindistan'daki
mecusîlerin devamlı
yaktıkları ateşte ısının
artmasıyla semender denilen
kanatlı bir böcek hasil
olurmuş. Ancak efsanevi
semenderi gördüğünü
söyleyen kimse yoktur.

Yanar oda girersin 'ışkına ol
şem' -ruhsârûn
Sen ey gönülüm ya pervâne
ya hüd murğ-ı semendersin

murğ-ı zârûndur:

1. **murğ-ı zârûndur:-uñ, -
dur**

Gazel 189

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*İnleyen, ağlayan kuş ||
Aşık.*

Gül yüzün yâdına bülbül gibi
eyler nâleler
Bâğ-ı kuyuñda gönül bir
murğ-ı zârûndur senüñ

mürîd olup:

1. **mürîd olup:-up**

Gazel 383

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*İntisap etmek,
bağlanmak.*

Pîr-i 'ışka çün mürîd olup
urunduñ tâc-ı Key
Dönme pîrûñden ölürsen gey
şakın abdâl gey

mürîd-i pâki:

1. **mürîd-i pâki:-i**

Kaside 5

Mısra: 52

Kelime Tipi: -

Temiz mürid.

Şıyâmî nâliš ile Gülşenîden
dem urup dâyim

Geçinürler mürîd-i pâki ol
sultân-ı 'irfânüñ

mürted:

1. **mürted:**

Tarih 22

Mısra: 12

İslam dininden dönen.

Geçürüp tîğden Kızılbaşı
Kesdi her gâzî bî-'aded
mürted

mürüvvet:

1. **mürüvvet:**

Kıt'a 2

Mısra: 23

*Yiğitlik, mertlik,
cömertlik.*

Mürüvvet ma'denisin eyle
ihsân
'Azîzî derd-mend ü bî-
nevâya

2. **mürüvvet:**

Müseddes 1

Mısra: 19

*Yiğitlik, mertlik,
cömertlik.*

Ey kerem kânı mürüvvet
ma'deni 'âlî-nijâd
Şüretâ bir beğsin amma
sîretâ dervîş-nihâd

mür-veş:

1. **mür-veş:**

Gazel 217

Mısra: 8

Karınca misali.

Mâlik-i milk-i Süleymân da
olursañ şâhum
Mür-veş taht-ı şerâdur yine
âhîr yerüñ

müsâ:

1. **müsânuñ:-nuñ**

Gazel 203

Mısra: 12

*İsrailoğullarına elçi
olarak gönderilen
peygamber; Hz. Musa.*

Femüñle sâ'idüñ de hağ bu
kim cânâ müşâbihdür
Dem-i cân-bağışı 'İsânüñ
yed-i beyzâsı Mūsânüñ

2. **müsânuñ:-nuñ**

Kaside 5

Mısra: 120

Özel ad.

Geçüp dil-süzlar ala-y-ile her
gün Kalataya
İçerler çahvesini İbn-i
Sakğâ-y-ile Mūsânüñ

müşâbih:

1. **müşâbihdür:-dür**

Gazel 203

Mısra: 11

Benzer.

Femüñle sâ'idüñ de hağ bu
kim cânâ müşâbihdür
Dem-i cân-bağışı 'İsânüñ
yed-i beyzâsı Mūsânüñ

2. **müşâbihdür:-dür**

Gazel 296

Mısra: 7

Benzer.

Leb-i mey-güñüña sâkî
müşâbihdür deyü bir dem
Düşürmez oldı câm-ı bâdeyi
rindân ağzından

müşâbih olmasaydı:

1. **müşâbih olmasaydı:-ma,
-sa, -ydi**

Gazel 335

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Benzemek.

Müşâbih olmasaydı zülf-i
yâra
Çekilmezdi dil-i Manşür
dâra

muşaffâ:

1. **muşaffâ:**

Gazel 341

Mısra: 4

Tasfiye edilmiş, pak ve saf kılınmış.

Sîne-i pür-müyüm içre dâğ-ı meh-rüyüm görüp
Bir muşaffâ âyine çekdüm şanur peşmîneye

muşallî:

1. **muşallî:**

Gazel 91

Mısra: 7

Beş vakit namazını kılan (kimse, Müslüman).

Bir muşallî mâhuñ olmasa minâre 'aşıkı
Beklemezdi böyle câmi' küşesin leyl ü nehâr

muşamma' :

1. **muşamma'dan:-dan**

Mesnevi 1

Mısra: 56

Bir tarafına kauçuk veya yağlı boya sürülerek su geçirmeyecek duruma getirilen kalın bez.

Hamdülillâh ki şimdi her revzen
Geydi aq sâdeler muşamma'dan

musavver:

1. **musavver:**

Müseddes 1

Mısra: 31

Tasvir edilmiş, suret verilmiş, bir surete konulmuş.

Mihr ü meh gibi cihânda bir musavver nürsün
Halk-ı 'âlem içre 'ilm ü hilm ile meşhürsün

müşebbek:

1. **müşebbek:**

Gazel 313

Mısra: 7

Ağ ve kafes gibi örülmüş veya oyulmuş.

Müşebbek sînem içre dil midür efğân eden yâ Rab
Giriftâr-ı kafes bir bülbül-i güyâ midur yoħsa

müselmân:

1. **müselmân:**

Gazel 213

Mısra: 4

Müslüman.

Cefâ zünnârını belden kesüp terk etmedüñ cevri
Behey zâlim behey kâfir müselmân olmaduñ gıtdüñ

2. **müselmânüñ:-uñ**

Kaside 5

Mısra: 114

Müslüman; İslam dininden olan kimse. II Koca Melkuh.

Sever mi gördüğü yegencigi yine Koca Melküh
Günâhı oldur ancak halk içinde ol müselmânüñ

müşerref kılsa:

1. **müşerref kılsa:-sa**

Gazel 129

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şerefliendirmek.

Kadre uğrardum 'Azîzî

erişüp Hızra eger
Kılsa gam-hânem müşerref bir gece tenhâ Hızır

müşerref kılsañ:

1. **müşerref kılsañ:-sa, -ñ**

Gazel 352

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şerefliendirmek.

Luft u ihsân eyleyüp ey mâh-ı bedr-i pür-kemâl
Bir gece kılsañ müşerref n'ola bende-hâneyi

müşerref olmağ:

1. **müşerref olmağ:-mağ**

Gazel 79

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şereflenmek.

Müşerref olmağ için dest-büsüyle yaħod anuñ
Nüzül etmiş semâdan ayasıyla mihr-i enverdür

müşevves olur:

1. **müşevves olur:-ur**

Gazel 89

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dağınık, karışık, perişan olmak.

Ehl-i 'ışkuñ hemîşe aħvâli
Zülf-i dilber gibi müşevves olur

müşgîn:

1. **müşgîn:**

Gazel 156

Mısra: 1

Misk kokulu.

O mâhuñ zülfî kim ruhsârına müşgîn niķâb olmuş
Hemân ol ebre beñzer rüy-ı ħurşide ħicâb olmuş

muşhaf:

1. **muşhafuñ:-uñ**

Gazel 51

Mısra: 7

Kuran || Sevgilinin yüzü.

O boyı serv ü yüzi muşhafuñ evşafını dil
Şu gibi ezber oğur ħâfız-ı cârri geçinür

2. **muşhafıaruñ:-lar, -uñ**

Gazel 290

Mısra: 11

Kuran || Sevgilinin yüzü.

Yüzi muşhafıların
dendānesine
‘Azīzī nesne öykünmez
meger sin

3. muşhaf:

Gazel 336

Mısra: 5

Kuran || Sevgilinin

yüzü.

Yüzüne muşhaf boyuña serv
deyüp ey perī
Dāl okurdum zülf-i miskīnūñ
vebāli olmasa

4. muşhafı:-ı

Gazel 359

Mısra: 6

Kuran || Sevgilinin

yüzü.

Şafha-i rüyuñı öpmek
dilesem incinme
Kim öper ‘izzet için muşhafı
Kur‘ān ehli

muşhaf okur:

1. muşhaf okur:-r

Matla 6

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kur'an okumak.

Gün yüzüñ muşhaf okur
küyüñda kim görse şehā
Hāq demişler tenzilü'l-
esmā‘i min şavbi's-semā

muşhaf okursa:

1. muşhaf okursa:-r, -sa

Gazel 29

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kur'an okumak II sayfa,
kitap okumak.*

Muşhaf okursa tañ mı şahf-ı
cemālūñi dil
Kim sende hatm olupdur ey
māh-rū melāhat

muşhaf-ı hüsnüñ:

1. muşhaf-ı hüsnüñ:-üñ

Gazel 86

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Güzellik kitabı II
sevgilinin yüzü Kur'an-ı
Kerim'e benzetilmektedir.*

Muşhaf-ı hüsnüñ senüñ ben
deñlü tefsir etmeye
‘Ömrini şarf etseler ger ‘ākıl
u ‘allāmeler

2. muşhaf-ı hüsnüñ:-üñ

Matla 37

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Güzellik kitabı II
sevgilinin yüzü Kur'an-ı
Kerim'e benzetilmektedir.*

Muşhaf-ı hüsnüñ okur dil
tañnup tavq-ı belā
Sīnemüz hāfiz kalender
tekyesidür güyiyā

muşhaf-ı hüsnüñde:

**1. muşhaf-ı hüsnüñde:-üñ, -
de**

Gazel 248

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Güzellik kitabı II
sevgilinin yüzü Kur'an-ı
Kerim'e benzetilmektedir.*

Muşhaf-ı hüsnüñde güyā
kaşlarıñ yāsīndür
Kāmet ü zülf ü dehānuñ
şekl-i elf ü lām ü mīm

muşhaf-ı ‘ışkı:

1. muşhaf-ı ‘ışkı:-ı

Gazel 110

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Aşk kitabı.

Neydügin bilmez idi Kays ile
Ferhād ebced
Muşhaf-ı ‘ışkı ‘Azīzī ben
okurken ezber

müsk-bār:

**1. müsk-bārumdan:-um, -
dan**

Gazel 10

Mısra: 6

*Misk yağdıran, misk
kokulu.*

Nāfe-veş hūn oldı bağrum
guşşa-yile āh kim
Düşeliden ben o zülf-i müşk-
bārumdan cüdā

müskī:

1. müskī:

Gazel 264

Mısra: 7

Misk kokulu.

Hatt-ı rüyuñ gibi olmuş
tutalum müşkī kumāş
Zülfüne kim dedi şahn-ı ruh-
ı zībāya döşen

müsk-i çin:

1. müsk-i çin:

Gazel 126

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Çin miski.

N’ola fer verse hālüne zülfüñ
Rağbet-i nāfe müşk-i Çin
iledür

müsk-i ezfer:

1. müsk-i ezfer:

Kaside 1

Mısra: 36

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Güzel kokulu misk.

Dem-i bülbül gül-i gülzāra
nesīm-i dil-cüy
Gil-i gül-büy-ı çemen
bülbüle müsk-i ezfer

müsk-i hutun:

1. müsk-i hutun:

Gazel 319

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Huta ülkesinin miski.

Uğurlamasa büy-ı ‘abır ü h̄aṭ
u h̄ālūñ
Gizlenmez idi müşk-i Ḥuten
nāfe-i Ḥıne

müşkil:

1. **müşkil:**

Gazel 16

Mısra: 11

Güç, zor, sıkıntılı.

Müşkil belā degül mi ‘Azīzī
bu ‘āşıka
Kim dāyimā ḥabībi ola
hemdem-i rakīb

2. **müşkil:**

Gazel 239

Mısra: 6

Güç, zor, sıkıntılı.

Heves-i kākül-i
müşkīnūñden
Eylemek kaṭ‘-ı ‘alāka müşkil

3. **müşkil:**

Gazel 259

Mısra: 3

Güç, zor, sıkıntılı.

Umaram vaşluña ermek ne
kadar müşkil ise
Umarın ergüre Allāh benüm
sultānum

4. **müşkil:**

Kıt'a 2

Mısra: 5

Güç, zor, sıkıntılı.

Ne müşkil derd olurmuş
ağçasızlık
Ki uğratdı beni renc ü ‘anāya

müşkil kalursa:

1. **müşkil kalursa:**-ur, -sa

Muamma 11

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Zorda kalmak, zor
durumun içerisinde olmak.*

‘Azīzī bī-ser ü bī-pā vü bī-dil
Ḳalursa tāb-ı hicrānuñda
müşkil

müşkīn:

1. **müşkīn:**

Gazel 13

Mısra: 10

Misk kokulu.

Ḥayme-i gerdün ‘Azīzī
yıkıla nāgeh deyü
Dūd-ı āhum bağladı yer yer
aña müşkīn tınāb

2. **müşkīn:**

Gazel 14

Mısra: 6

Misk kokulu.

La ‘l-i mey-günüñda h̄ālūñ
gördügümce şanuram
Ḳondı cām-ı bāde-i nāb üzre
bir müşkīn zübāb

müşkīn-sehāb:

1. **müşkīn-sehāb:**

Gazel 14

Mısra: 4

Misk bulutlu.

Reng-i rüy-ı meh-veşūñ gül-
gün şafak kaşuñ hilāl
Sünbülūñ müşkīn-sehāb u
ruḥlaruñdur āftāb

muşli:

1. **muşli:**

Gazel 247

Mısra: 1

*Özel isim (Muslihü'd-
dīn isminin Türkçede
kısaltılmış şekli).*

Edüp terk-i cefālar Muşli
şāhum

N’ola etseñ vefālar Muşli
şāhum

2. **muşli:**

Gazel 247

Mısra: 2

*Özel isim (Muslihü'd-
dīn isminin Türkçede
kısaltılmış şekli).*

Edüp terk-i cefālar Muşli
şāhum
N’ola etseñ vefālar Muşli
şāhum

3. **muşli:**

Gazel 247

Mısra: 4

*Özel isim (Muslihü'd-
dīn isminin Türkçede
kısaltılmış şekli).*

Görenler Ka’be-i küyuñda
rüyüñ
Eder kesb-i şafālar Muşli
şāhum

4. **muşli:**

Gazel 247

Mısra: 6

*Özel isim (Muslihü'd-
dīn isminin Türkçede
kısaltılmış şekli).*

Dil ü cān naḳdini ol ala
gözler
Dilerler kim alalar Muşli
şāhum

5. **muşli:**

Gazel 247

Mısra: 8

*Özel isim (Muslihü'd-
dīn isminin Türkçede
kısaltılmış şekli).*

Oluş abdāl-ı ḥüsnuñ hemçü
mir’āt
N’ola geysem ‘abālar Muşli
şāhum

6. **muşli:**

Gazel 247

Mısra: 10

*Özel isim (Muslihü'd-
dīn isminin Türkçede
kısaltılmış şekli).*

Özin beñzetmesün ḥaṭṭuña
yoḥsa
Ḥuten miski ḥaṭālar Muşli
şāhum

7. **muşli:****Gazel 247**

Mısra: 12

Özel isim (Muslihü'd-
dîn isminin Türkçede
kısaltılmış şekli).

Baňa düşnâm-ı telh-i la'l-i
nâbuñ
Gelür şîrîn-edâlar Muşli
şâhum

8. **muşli:****Gazel 247**

Mısra: 14

Özel isim (Muslihü'd-
dîn isminin Türkçede
kısaltılmış şekli).

'Azîziye vefâlar kıl ki dâ'im
Saña etsün du'âlar Muşli
şâhum

9. **muşlinüñ:-nüñ****Kaside 5**

Mısra: 103

Özel isim (Muslihü'd-
dîn isminin Türkçede
kısaltılmış şekli).

Güzeldür nerdibâni
Muşlinüñ haqqâ bu kim
Naqşî
Sürüd etse o şeh nâz ile
'aqlın alur insânüñ

muşli şâhı:1. **muşli şâhı:-ı****Kaside 5**

Mısra: 91

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Özel ad.

Sever yine ser-âmed Muşli
Şâhı Şubaşı-zâde
Olup bağlamalı dîvânesi ol
serv-i bâlânüñ

muşli-i sîmîn-beden:1. **muşli-i sîmîn-beden:****Kaside 5**

Mısra: 67

Kelime Tipi: -

Gümüş bedenli Musli.

Hişârî Muşli-i sîmîn-beden
ol top-ı gâbgâbla
Yıkar şabr u kararî kal'asın
'uşşâk-ı nâlânüñ

muşluk:1. **muşluk:****Kıt'a 22**

Mısra: 2

Su, gaz vb. akıcı bir
maddeyi istenildiği zaman
akıtmak veya durdurmak
amacıyla bir boru veya
depoya takılan açılır kapanır
âlet.

Rif'atüñ maţbahına mihr-i
felek

Yaraşur olsa pür-şafâ muşluk

2. **muşluk:****Kıt'a 22**

Mısra: 4

Su, gaz vb. akıcı bir
maddeyi istenildiği zaman
akıtmak veya durdurmak
amacıyla bir boru veya
depoya takılan açılır kapanır
âlet.

Reşk-i mâh olmasun mı şâm
u seher
Ki döker dest ü pâyâ mâ
muşluk

3. **muşluk:****Kıt'a 22**

Mısra: 6

Su, gaz vb. akıcı bir
maddeyi istenildiği zaman
akıtmak veya durdurmak
amacıyla bir boru veya
depoya takılan açılır kapanır
âlet.

Gözi yaşlu kapuña geldügi
bu
Kim ede 'arz-ı mâcerâ
muşluk

4. **muşluk:****Kıt'a 22**

Mısra: 8

Su, gaz vb. akıcı bir
maddeyi istenildiği zaman
akıtmak veya durdurmak
amacıyla bir boru veya

depoya takılan açılır kapanır
âlet.

Âb-ı luţfuñ recâsını eyler
N'ola tutsa kapuñda câ
muşluk

muştafâ:1. **muştafâ:****Gazel 177**

Mısra: 1

Seçilmiş, güzide II Hz.

Muhammed (s.a.v.).

Muştafâ olduğın ey mâh saña
nâm-ı şerîf
Halka hulk-ı hasenüñ eyledi
i'lâm-ı şerîf

2. **muştafâdur:-dur****Tarih 22**

Mısra: 5

Muştafâ (özel isim).II
seçilmiş.

Nâm ile Muştafâdur ol server
Fi'li fi'l-i şahâbe-i Ahmed

müstağrak olam:1. **müstağrak olam:-am****Gazel 260**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Gark olmak, batmak.

Umaram nür-ı tecellâyâ olam
müstağrak
Cüy-veş oldı gönül tâlib-i
dîdâr-ı Hasan

müştâk babanuñ:1. **müştâk babanuñ:-nuñ****Kaside 5**

Mısra: 122

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Özel ad.

Alup her gördügi oğlanı
yanına köçek-vârî
Babalanmak durur kârî aña
Müştâk Babanuñ

müştâk olmak:

1. **müştaş olmak:-mağ****Kıt'a 9**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***İştıyaklı olmak.*

Olmadansa yakın olup
güstâh
Yegdür olmak ırakdan
müştaş

müştaş-ı dîdâruñ:1. **müştaş-ı dîdâruñ:-uñ****Gazel 292**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Yüzünü özleyen, arzu eden.*

Gözinden her akan nem rûd
olan müştaş-ı dîdâruñ
Halilüm yakmağa gül-gün
kabâ-y-ile bir Âzersin

müşteri:1. **müşteri:-î****Muamma 27**

Mısra: 2

*Jüpiter gezegeni Güneş
sisteminin en büyük ve en
etkili gezegenidir, gücü
temsil eder. II satın alan
müşteri (âşık bağlamında).*

Dil-i 'uşşâkımlı ol şüh-ı
devrân
Eder çün müşteri bî-ğad
perîşân

müşteri olaldan:1. **müşteri olaldan:-aldan****Gazel 85**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Alicı olmak, talip olmak
II sevmek, bağlanmak,
tutulmak.*

Metâ'-ı mihrine dil müşteri
olaldan ol mâhuñ
Olupdur atlas-ı çarha şerârı
âhumuñ Ülker

müşteri olupdur:1. **müşteri olupdur:-up, -dur****Gazel 42**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Alicı olmak, talip
olmak; sevmek, bağlanmak,
tutulmak.*

Cihân bâzârını geşt etse tañ
mı serserî hürşîd
Metâ'-ı mihrüñe ey mâh
olupdur müşteri hürşîd

muşt-ı insân-veş:1. **muşt-ı insân-veş:****Lugaz 13**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***İnsan avucu gibi.*

Ol nedür kim mâh-peykerdür
kim ol
Muşt-ı insân-veş ter ü
mevzündür

mutâb-zâde:1. **mutâb-zâde:****Kaside 5**

Mısra: 90

Özel ad.

Cüvân olduğ deyü şimdi
kenâr olmazlar 'uşşâka
Mutâb-zâde ile Tâcir 'Alî
Balisi ortanuñ

mu'tâd:1. **mu'tâd:****Gazel 353**

Mısra: 6

Alışılmış, alışmış.

Yükledürsin dile bâr-ı ğam-ı
cevri her bâr
O belâ-dîde ğamuñ çekmege
mu'tâd gibi

mu'tâd edeyin:1. **mu'tâd edeyin:-e, -yin****Tesdis 3**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Alışmak.*

Dil-i mañzûnı belâ çekmege
mu'tâd edeyin
Cânuma gözden akan hün-ı
dili zâd edeyin

mu'tâd oldum:1. **mu'tâd oldum:-du, -m****Tesdis 1**

Mısra: 22

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Alışmış olmak.*

Mihnet-âbâd-ı cihân içre
nitekim Ferhâd
Ğam u endüh u belâ
çekmege oldum mu'tâd

mutahhar:1. **mutahhar:****Tarih 19**

Mısra: 5

*Kutlu, mübarek, maddi
ve manevi olarak
temizlenmiş.*

O merhûmuñ mutahhar rûhı
içün
Binâ olundu bu ğammâm-ı
zîbâ

mu'teber:1. **mu'teberem:-em****Kıt'a 1**

Mısra: 8

İtibarlı, sayılır, hatırlı.

'İlm-i erkâm u nazm u
inşâda
Ğayli akrân içinde
mu'teberem

mu'teber olursa:1. **mu'teber olursa:-ur, -sa****Gazel 44**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İtibar görmek, değerli olmak.

‘Aceb mi ger olursa
mu‘teber gülzârda şimşâd
Ki beñzer ol boyı serve
hemân refârdâ şimşâd

mu‘tekif olmuş:1. **mu‘tekif olmuş:-miş****Gazel 323**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Bir ibadethaneye çekilip
namaz, niyaz ve ibadetle
meşgul olmak.*

Ruñuñ bir deyr-i Meryemdür
ki olmuş mu‘tekif anda
Siyeh jend ile zülfuñ kâfiri
sâlûs şeklinde

muṭrib:1. **muṭrib:****Tesdis 4**

Mısra: 1

Çalgıcı, çalgı çalan.

Serâgâz eyle muṭrib sâza
uydur çeng ile nâyı
Pür et peymâneyi şun bâde-i
şâf u mücellâyı

muṭribâ:1. **muṭribâ:****Gazel 214**

Mısra: 1

Ey çalgıcı.

Dem-i zevk u şafâdur
muṭribâ şeştâyı söyletseñ
Getürseñ ehl-i bezmi cûşa
çeng ü nâyı söyletseñ

muttaşıl:1. **muttaşıl:****Matla 28**

Mısra: 1

Süreklî, aralıksız.

Âhum şererleri çıkar eflâke
muttaşıl

Yaşum güherleri dökilür
hâke muttaşıl

2. **muttaşıl:****Matla 28**

Mısra: 2

Süreklî, aralıksız.

Âhum şererleri çıkar eflâke
muttaşıl

Yaşum güherleri dökilür
hâke muttaşıl

müyesser ede:1. **müyesser ede:-e****Tarih 6**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Kolaylaştırmak, kolay
hale getirmek.*

‘Azîz-i Mısr ‘izzet edüp aña
Müyesser ede Mâlik ‘ömr-i
sermed

müyesser ola:1. **müyesser ola:-a****Kaside 5**

Mısra: 133

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Nasip olmak.*

Umaruz diñlemek ola
müyesser bize de anı
Kulağdan ‘aşık olduk
nağline Arslan-ı hoş-hvânûñ

müyesser olmadı:1. **müyesser olmadı:-ma, -dı****Tesdis 1**

Mısra: 28

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Kolay olmak.*

Bülbül-âsâ bu cihân içre
‘Azîzî bir dem
Gülmek olmadı müyesser
deyü baña yeme ğam

2. **müyesser olmadı:-ma, -dı****Gazel 45**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Kolaylıkla elde etmek II
nasip olmak.*

Etmek müyesser olmadı ol
servi der-kenâr
Oldı egerçi gözlerümüñ yaşı
‘ayn-ı rüd

3. **müyesser olmadı:-ma, -dı****Gazel 275**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Kolaylıkla elde etmek II
nasip olmak.*

Yanmağ olmadı müyesser
çün o şem‘a hâlümü
Tutuşup nâr-ı ğam-ı ‘ışk-ıla
bârî yanayın

müyesser olup:1. **müyesser olup:-up****Tarih 21**

Mısra: 15

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Kolaylıkla elde etmek II
nasip olmak.*

Olup ‘avn-i Hudâ-yile
müyesser feth-i Gürcistân
Begi cân ile oldı han Murâda
‘abd-i fermân deñ

müy-ı ebyaz:1. **müy-ı ebyaz:****Lugaz 9**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Bembeyaz saçlar, teller,
ipler.*

Ol ne pîr-i lâgar olur kim
anuß

Var başında müy-ı ebyaz bî-
şumâr

müy-ı miyân-ı yâri:1. **müy-ı miyân-ı yâri:-i****Gazel 140**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin kıl gibi ince beli.

Müy-ı miyân-ı yâri kemer-veş kuçam deyü
 Kaldı 'Azîzî çıkmğa bir kılca cânımız

müy-ı miyânüñ:

1. **müy-ı miyânüñ:-uñ**
Gazel 293
 Mısra: 7
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
İnce bel.

Dâyim gözüme karşı kuçar müy-ı miyânüñ
 Vardur gilemüz hâşılı ey meh o kemerden

müzehheb:

1. **müzehheb:**
Kaside 3
 Mısra: 50
Tezhip olunmuş, altınla yaldızlanmış.

Rif'atüñ bezminde hürşîd-i cihân-tâb ile çarh
 Bir müzehheb câmdur kim rüz u şeb gerdan olur

2. **müzehheb:**
Kaside 3
 Mısra: 50
Tezhip olunmuş, altınla yaldızlanmış.

Rif'atüñ bezminde hürşîd-i cihân-tâb ile çarh
 Bir müzehheb câmdur kim rüz u şeb gerdan olur

müzellef:

1. **müzellef:**
Kaside 5
 Mısra: 57
Sakal başları hafifçe kararan, yüzünde yeni yeni tüyler çıkan, yüzü tüylenen (genç).

Müzellef bir cevândur La'lî-i şîrîn-sühan gerçi
 Zenânedür velî her cünbişi ol la'li mercânuñ

müzeyyen:

1. **müzeyyen:**
Gazel 4
 Mısra: 6
Süslü, donatılmış.

Gül-i nesrîn ile şöyle pür oldı şahn-ı şahrâ kim
 Nücüm ile müzeyyen çarha döndi 'arşa-i gâbrâ

2. **müzeyyen:**
Gazel 55
 Mısra: 3
Süslü, donatılmış.

Şeh-i 'ışkam nücüm ile müzeyyen hayme-i gerdün
 Başum üzre kurulmuş säyebân-ı zer-nigârumdur

müzî:

1. **müzî:**
Gazel 327
 Mısra: 6
Zalim.

Beni düşmen görüp küyuñda düşnâm eylemez zîrâ
 Ne deñlü müzî kelb olursa ürmez âşnâ üzre

N

na'alçe:

1. **na'alçeñ:-ñ**
Gazel 67
 Mısra: 8
Daha fazla dayanması için ayakkabıların ökçesine çakılan demir. Küçük nal anlamına gelen "nalçe", halk ağzında nalça denilegelmiştir, çabuk aşınmaması için, kundura, yemeni, çizme ökçelerinin altına çakılırdı. Padişah ve vezir çizmelerine gümüş nalça çakılırdı; 19. yüzyılın başında, yeniçeriliğin son

devrinde aşırı süslenmeye meraklı her tabakadan İstanbul gençleri, hatta baldırı çıplak şehbazlar yalın ayaklarına geçirdikleri yemenilere gümüş nalçalar taktırırlardı.

Olaldan âstânüñ Ka'be-i küy-ı şafâ kıblem
 Na'alçeñ nakşı anda ehl-i diller secdegâhidur

nâ-bedîd olsun:

1. **nâ-bedîd olsun:-sun**
Müseddes 1
 Mısra: 4
 Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yitik olmak.

Bağrını çäk eyleyüp tîg-i hased çün şâh-ı bîd
 Düşmenân-ı devletüñ olsun cihanda nâ-bedîd

nâ-dân:

1. **nâ-dân:**
Kıt'a 7
 Mısra: 2
Cahil, bilgisiz.

Etme nâ-ehle şakın ehl-i hüner
 Ki hüner qadrini nâ-dân ne bilür

2. **nâ-dânüñ:-uñ**
Gazel 357
 Mısra: 14
Cahil, bilgisiz II rakip.

Söyleyübildükçe kendi lâyıkmı söylemiş
 Eyleyüp haylî mezemmet bizi nâ-dânüñ biri

nâdân:

1. **nâdâna:-a**
Gazel 167
 Mısra: 10
Cahil, bilgisiz.

Şî'r-i dür-bârüñ 'Azîzî oğuma nâ-ehle kim

Ol ma'ārif gencidür itme anı
nādāna 'arz

nādān olup:

1. **nādān olup:-up**

Müseddes 3

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Chahil olmak ||
Bilmezlikten gelmek.*

Ne hikmetdür bu kim nādān
olup dāyim sa'ādetde
Geçer erbāb-ı 'irfānuñ günü
faḫr u felāketde

nā-ehl:

1. **nā-ehle:-e**

Gazel 167

Mısra: 9

*Bir işte ehil olmayan, o
iş hakkıyla yapmayan kimse.*

Şi'r-i dūr-bāruñ 'Azīzī
oḫuma nā-ehle kim
Ol ma'ārif gencidür itme anı
nādāna 'arz

nā-ehle:

1. **nā-ehle:**

Kıt'a 7

Mısra: 1

*Bir işte ehil olmayan, o
iş hakkıyla yapmayan kimse.*

Etme nā-ehle şaḫnı ehl-i
hüner
Ki hüner ḫadrini nā-dān ne
bilür

nāf:

1. **nāfını:-ı, -n, -ı**

Gazel 328

Mısra: 1

Göbek.

Nāfını teşbīh edelden ḫāl-i
müşk-āsālara
Şıḡmaz oldı āhū-yı deşt-i
Ḥuten şahrālara

nāfe:

1. **nāfeyi:-y, -ı**

Gazel 113

Mısra: 8

*Misk adı verilen
hayvanın göbeğinden
çıkarılan güzel koku.*

Nola dilde şaklasam cānā
ḫayāl-i ḫālūñı
Hoḫka içre ḫıfz iderler
nāfeyi 'atḫarlar

2. **nāfeye:-y, -e**

Gazel 314

Mısra: 3

*Misk adı verilen
hayvanın göbeğinden
çıkarılan güzel koku.*

Ḥāl-i 'anber-bārına
öykünmesün de nāfeye
Ey şabā yoluñ-çün uğrarsañ
Ḥutenden cānibe

3. **nāfesi:-si**

Terci-bend 1

Mısra: 15

*Misk adı verilen
hayvanın göbeğinden
çıkarılan güzel koku.*

Gül-i ter nāfesi açıldı yine
Büy-ı müşk ile pür olup
gülşen

nāfe-i çine:

1. **nāfe-i çine:-e**

Gazel 319

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Çin'de yaşayan,
karnının altından misk
kokusunu yayayan hayvanın
miskinin kokusu.*

Uğurlaması büyü-ı 'abır ü ḫaḫ
u ḫālūñ
Gizlenmez idi müşk-i Ḥuten
nāfe-i Çine

nāfe-i misk-i huten:

1. **nāfe-i misk-i huten:**

Gazel 289

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Hotan miski.

Çeşm-i ḫumārı āhū-yı
merdüm-şikār-ı Çin
Ḥāl-i 'izārı nāfe-i misk-i
Ḥuten Ḥasan

nāfe-veş:

1. **nāfe-veş:**

Gazel 10

Mısra: 5

*Far. Misk ahusu denilen
hayvanın göbeği altından
çıkarılan bir nevi misk.
Teşbihen "zülf-i mahbûbe"
manasında müstameldir.
Türkçemizde bir nevi
kıymetli kürke de nāfe denir
ki derisinden kürk yapılan
hayvanların karnı altındaki
posttan yapılır.*

Nāfe-veş ḫün oldı baḡrum
guşşa-yile āh kim
Düşeliden ben o zülfi müşk-
bārumdan cüdā

nāgāh:

1. **nāgāh:**

Gazel 97

Mısra: 5

Ansızın, birdenbire.

Meded ol Yūsuf-ı şānı ḫatı
yabanda gezer
Ḳorḫarın gürg-i ḫasūduñ gire
nāgāh eline

nā-gāh:

1. **nā-gāh:**

Kıt'a 16

Mısra: 3

Ansızın, birdenbire.

Göricek ḫarye-i mezbūri nā-
gāh
Şan erdüḫ rāh-ı maḫşūda
sevindük

2. **nā-gāh:**

Mesnevi 1

Mısra: 87

Ansızın, birdenbire.

O çerâğı gören kişi nâ-gâh
Câmi'e girdi şana mihr ile
mâh

nâ-geh:

1. **nâ-geh:**

Gazel 368

Mısra: 5

Ansızın, birdenbire.

Bu şüretlü kişiyi gördüğüm
yoğdur dedi nâ-geh
Kadîd olduğumı deyr-i
gamında ol şanem gördi

2. **nâ-geh:**

Gazel 382

Mısra: 6

Ansızın, birdenbire.

Nehr-i 'izâruñ içre zülfüñ
nehgini dil
Nâ-geh görünce 'aqlın
başdan yitürdi şaşdı

3. **nâ-geh:**

Gazel 386

Mısra: 4

Ansızın, birdenbire.

O tıfl-ı meh-ruhuñ dâm üzre
düşmiş topıdur şandım
Göricek sakf-ı gerdün üzre
nâ-geh mihr-i raşşanı

nâgeh:

1. **nâgeh:**

Gazel 13

Mısra: 9

Ansızın, birdenbire.

Hayme-i gerdün 'Azîzî
yıkıla nâgeh deyü
Düd-ı âhum bağladı yer yer
aña müşkîn tınâb

nâgehân:

1. **nâgehân:**

Gazel 208

Mısra: 3

Ansızın, birdendire.

Bir letâfet var ki ey gül-ruh
görünse nâgehân

Âdemüñ 'aqlın alur
sîneñdeki sîmînlük

2. **nâgehân:**

Gazel 361

Mısra: 3

Ansızın, birdendire.

Dün seni ağıyâr ile gördüm
gezerken nâgehân
Cânuma düşdi be-gâyet ey
meh-i tâbân günü

3. **nâgehân:**

Mesnevi 1

Mısra: 7

Ansızın, birdendire.

Çün erüp nâgehân kazâ vü
kâder
Kulle-i heft saña oldu mağar

4. **nâgehân:**

Gazel 261

Mısra: 3

Ansızın.

Dün seni ağıyâr ile gördüm
gezerken nâgehân
Cânuma düşdi be-gâyet ey
meh-i tâbân günü

nâgehânî:

1. **nâgehânî:**

Gazel 76

Mısra: 10

*Birdenbire ortaya
çıkan, ansızın olan.*

'Azîzî bend olan zülf-i siyâh-
ı rüy-ı dildâra
Hemân ol murğa beñzer
nâgehânî ağa düşmişdür

2. **nâgehânî:**

Tarih 2

Mısra: 7

*Birdenbire ortaya
çıkan, ansızın olan.*

Nâgehânî ericek bebr-i ecel
Peñçesinden bulmadı anun
rehâ

3. **nâgehânî:**

Tarih 18

Mısra: 5

*Birdenbire ortaya
çıkan, ansızın olan.*

Nâgehânî erişüp bād-ı ecel
Verdi ol nev-res nihâle
inkisâr

nağme:

1. **nağme:**

Gazel 234

Mısra: 10

*Kulağa hoş gelen
âhenkli ses, ezgi. II sevgilinin
sesi.*

'Azîzî güş edüp küyında
efgânım dedi ol gül
Gülistân seyrine gelmiş yine
bir nağme der bülbül

nahcîr kıldı:

1. **nahcîr kıldı:-dı**

Gazel 123

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

îfade

Av kılmak.

Käkülün boynuma tağup
zencîr

Kıldı âhü gözün beni nahcîr

nahcivân:

1. **nahcivânüñla:-uñ, -la**

Tarih 21

Mısra: 5

*Nahcivan (Nahcivan
(Bugün Azerbaycan'a bağlı
özerk bir cumhuriyettir.).*

Alınup Nahcivânüñla
Revânüñ hemçü Şirvânüñ
Kâtilur Arz-ı Rûma ser-be-
ser Hoy u Şifâhân deñ

nahl-i bâğı:

1. **nahl-i bâğı:-ı**

Gazel 104

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

îfade

*Bahçenin fidanı II
sevgili.*

Hayret alur naḥl-i bāḡı her
kaçan kim nāz ile
Dāmenin ol serv-kāmet der-
miyān eyler yürür

naḥl-i bāḡ-ı 'izzetüñ:

1. **naḥl-i bāḡ-ı 'izzetüñ:-üñ**
Kaside 3
Mısra: **89**
Kelime Tipi: -
*İkram, izzet bağının
fidanı.*

Naḥl-i bāḡ-ı 'izzetüñ olsun
cihānda ser-bülend
Nitekim nevrüz erüp 'ālem
bahāristān olur

2. **naḥl-i bāḡ-ı 'izzetüñ:-üñ**
Kaside 3
Mısra: **89**
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*İkram, izzet bağının
fidanı.*

Naḥl-i bāḡ-ı 'izzetüñ olsun
cihānda ser-bülend
Nitekim nevrüz erüp 'ālem
bahāristān olur

naḥl-i bāḡ-ı nāz:

1. **naḥl-i bāḡ-ı nāz:**
Gazel 128
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Naz bağının fidanı II
sevgili.*

Kāmet-i 'ar'ar-ḥıram ile o
naḥl-i bāḡ-ı nāz
Gülşen-i 'ālemde bir serv-i
ḥıramān kendidür

naḥl-i bālālar:

1. **naḥl-i bālālar:-lar**
Tedis 4
Mısra: **19**
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Uzun fidanı.

Donandı naḥl-i bālālar cihānı
tuḍdı zīnetler

Geyüp zerrīn kabālar zer
benekli sebze ḥil'atler

naḥl-i bülende:

1. **naḥl-i bülende:-e**
Kaside 4
Mısra: **73**
Kelime Tipi: -
Uzun boylu fidanı.

Beñzer ol naḥl-i bülende bu
kaşidem kim anuñ
Bağlanupdur ucına bir bī-
bedel şāhāne şem'

naḥl-i cān:

1. **naḥl-i cān:**
Gazel 342
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Can fidanı II sevgili.

'Azīzī gülşen-i kūyuñda öldi
gitdi mihrüñle
O ḥāk üstine bir gün
şalmaduñ ey naḥl-i cān sāye

naḥl-i cāndur:

1. **naḥl-i cāndur:-dur**
Gazel 39
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Can fidanı II sevgili.

Gül gül etsem dāḡ-ı 'ışkıla
'aceb mi sīnemi
Berg-i nāz-ile pür olmuş
naḥl-i cāndur lāle-ruḥ

naḥl-i celāyir-zādedür:

1. **naḥl-i celāyir-zādedür:-
dür**
Matla 5
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
*Celāyirzāde'nin nahli.
Nahl hurma ağacı demektir.
Eski zamanda bal
mumundan veya gümüştən
hususen yapılarak gelinin
önünde götürən meyve, çiçek
ve zī-kıymet taşlarla*

*müzeyyen ağaca derlerdi.
Celāyirzāde de muhtemelen
o dönemin büyük ağaç
süsleyicisi -nahlbend-didir.*

Mü-miyān-ı serv-kaḍ kim
ḥalk aña üftādedür
Sür-ı ḥüsne kāmeti naḥl-i
Celāyir-zādedür

naḥl-i cinānum:

1. **naḥl-i cinānum:-um**
Gazel 348
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Cennet fidanı II sevgili.

Ben nece kesb-i şafā edem
cihān bāḡında kim
Yār-ı müsteşnām olan naḥl-i
cinānum gelmedi

naḥl-i dil-ārā:

1. **naḥl-i dil-ārā:**
Gazel 277
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Gönülleri süsleyen
fidanı. || Sevgili.*

Şahn-ı gülşende nihāl-i gül-i
ra'nā görsem
Geşt-i gülzār eder ol naḥl-i
dil-ārā şanurın

naḥl-i gül:

1. **naḥl-i gül:**
Kaside 1
Mısra: **77**
Kelime Tipi: -
Gül fidanı.

Naḥl-i gül kaḍdüñe bülbül
dilüñe dil-dāde
Dil ü cān bülbülü gül-rüyuñā
ālufte geçer

naḥl-i güldür:

1. **naḥl-i güldür:-dür**
Gazel 360
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade*Gül fidanı.*

Nihâl-i ergavân ya nahl-i
güldür bāğ-ı hüsn içre
O serv-kâmetüñ al câme ile
kadd-i mevzünü

nahl-i gülşen:**1. nahl-i gülşen:****Gazel 60**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gül bahçesinin fidanı II sevgili.*

Nahl-i gülşen içre maqbül
olmasun mı nârven
Kim hırâmı ol nihâl-i nâz-
perverden alur

nahl-i gülzâr-ı çemen:**1. nahl-i gülzâr-ı çemen:****Kaside 1**

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Gül bahçesi bağının fidanı.

Nahl-i gülzâr-ı çemen
bülbüle tûğ-ı şahî
Şehriyâr-ı gül-i meh-peykere
bülbül çâker

nahl-i gülzâr-ı melâhatdür:**1. nahl-i gülzâr-ı melâhatdür:-dür****Gazel 50**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Güzellik gül bahçesinin fidanı II sevgili.*

Nahl-i gülzâr-ı melâhatdür
meğer kadd-i nigâr
Dürlü dürlü şîvelerden
bitmiş anda berg ü bâr

nahl-i 'izz ü devleti:**1. nahl-i 'izz ü devleti:-i****Gazel 178**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Mutluluk ve yücelik fidanı.*

Nahl-i 'izz ü devleti olup o
şâhuñ ser-bülend
Hâşıl-ı 'ömri 'Azîzî
düşmenüñ olsun telef

nahl-i kadd-i lâle-ruḥ:**1. nahl-i kadd-i lâle-ruḥ:****Matla 12**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Lale yanaklı boyu fidan II Sevgili.

Egerçi nahl-i kadd-i lâle-ruḥ
bir serv-i bälâdur
Dili nâzük mi nâzük kâmeti
a'lâdan a'lâdur

nahl-i kadd-i yâri:**1. nahl-i kadd-i yâri:-i****Gazel 314**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sevgilinin fidan boyu.*

Nahl-i kadd-i yâri görseydi
'Azîzî bāğbân
Bâğda bakmaz-ıdı hergiz
nârvenden cânibe

nahl-i ma'nî-perveri:**1. nahl-i ma'nî-perveri:-i****Kaside 5**

Mısra: 128

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Mânâ yetiştiren, üreten fidan.*

N'ola neşv ü nemâ balsa
nihâl-i nazm-ı Şâdık Beg
Kim oldur nahl-i ma'nî-
perveri gülzâr-ı ebyâtuñ

nahl-i müntehâdan:**1. nahl-i müntehâdan:-dan****Gazel 215**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sonsuz dal II Sidretü'l münteha'nın dalı.*

Ruḥuñ bir mâh-ı enverdür ki
hürşîd-i semâdan yeg
Boyuñ bir şâḥ-ı 'ar'ardur ki
nahl-i müntehâdan yeg

nahl-i müntehâlarda:**1. nahl-i müntehâlarda:-lar, -da****Gazel 334**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sonsuz dal II Sidretü'l münteha'nın dalı.*

O sidre-kâmetüñ ḥakkâ bu
kim nâz ile reftârı
Bulunmaz serv-i bälâlarda
nahl-i müntehâlarda

nahl-i revân:**1. nahl-i revân:****Gazel 295**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Salınarak yürüyen fidan boyu II sevgili.*

Bugün bu kâmet-i dil-cü-y-
ile nahl-i revânın sen
Nece nahl-i revân bir
gülbün-i bāğ-ı cinânın sen

nahl-i revânsın:**1. nahl-i revânsın:-sın****Gazel 295**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Salınarak yürüyen fidan boyu II sevgili.*

Bugün bu kâmet-i dil-cü-y-
ile nahl-i revânın sen
Nece nahl-i revân bir
gülbün-i bāğ-ı cinânın sen

nahl-i şanavbersin:

1. **naḥl-i şanavbersin:-sin****Gazel 278**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Çam fıstığı ağacının fidanına benzeyen boy.*

Bir büt-i sîb-zekân beste-dehen

Bir boyı naḥl-i şanavbersin sen

naḥl-i semen:1. **naḥl-i semen:****Gazel 151**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Yasemin fidanı.*

Lâle ruḥuḥa beñzer gülşende gül açılmaz

Serv-i kadûne beñzer bir naḥl-i semen bitmez

2. **naḥl-i semen:****Gazel 313**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Yasemin fidanı.*

Boyuñ naḥl-i semen mi 'ar'ar-ı bālâ mıdır yoḥsa Yüzüñ gülberg-i ter mi lâle-i ḥamrâ mıdır yoḥsa

3. **naḥl-i semen:****Muamma 20**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Yasemin fidanı.*

Şahn-ı gülşende çemân edince ol naḥl-i semen Ḥacletinden dâmenini başına çekdi çemen

naḥl-i semen-sîmâyi:1. **naḥl-i semen-sîmâyi:-y, -i****Gazel 320**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Yasemin fidanlı yüz II sevgilinin yüzü.*

Kim ola sevmeye ol naḥl-i semen-sîmâyı

Naḥşı ḥûb ola vü egnine geye aḳ sâde

naḥl-i tûbâ:1. **naḥl-i tûbâ:****Gazel 344**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Tûbâ ağacı. Cennette bulunduğu inanılan, kökü yukarıda, dalları aşağıda büyük bir ağaç.*

Gülşen-i küyında zâhid görseñ ol serv-ḳaddümi Meylûñ olmazdı cinânda naḥl-i tûbâ seyrine

nâhun:1. **nâhunla:-la****Gazel 288**

Mısra: 8

Tırnak.

Pîre Zâl-i dehr olupdur ya meger mâtem-zede Ki eyledi vech-i 'abûsi üzre nâhunla nişân

nâ-kâm:1. **nâ-kâm:****Gazel 31**

Mısra: 6

Maksadına erişememiş; nasipsiz II zavallı.

Fiğân u dâd elinden göñlümüñ her gördüğü şâha Beni cân-ile ḳul etmege ol nâ-kâm olur bâ'is

2. **nâ-kâm:****Tarih 7**

Mısra: 4

Maksadına erişememiş; nasipsiz II zavallı.

O merḥümüñ vefâtına de târiḥ

Dilâ yüz ḳodı ḥâke Kâmi nâ-kâm

naḳd:1. **naḳdini:-i, -n, -i****Gazel 247**

Mısra: 5

Nakit, sermaye.

Dil ü cân naḳdini ol ala gözler Dilerler kim alalar Muşli şâhum

2. **naḳdini:-i, -n, -i****Matla 19**

Mısra: 2

Nakit, sermaye.

Bulsañ gücüne alur idüñ ey gam u firḳat Cân naḳdini sînemde ḳoduñ gibi emânet

naḳd-i cân:1. **naḳd-i cân:****Gazel 50**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Can sermayesi.*

Naḳd-i cân ile metâ'-ı vaşluñı bâzâr eden Çârsü-yı dehr içinde ḥaḳ bu kim aldı şikâr

2. **naḳd-i cân:****Gazel 224**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Can sermayesi.*

Metâ'-ı vaşluñı aḡyâre 'arz etmezdüñ ey meh-rû Aña ben naḳd-i cân ile ḥarîdâr olduğum bilseñ

3. **naḳd-i cân:****Gazel 336**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Can sermayesi.*

Nağd-i cān verüp yolına
gördüğü servüñ gönül
‘Aşık-ı şūrīde-hāl ü pāymālī
olmasa

4. **nağd-i cān:**
Gazel 295
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Can sermayesi.

‘Azīzī nağd-i cān ile ne tañ
olsa harīdāruñ
Meh-i Ken‘ān gibi hüsn ile
mümtāz-ı cihānsın sen

nağd-i cāna:

1. **nağd-i cāna:-a**
Gazel 186
Mısra: 11
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Can sermayesi.

Nağd-i cāna alurın ‘ālem-i
vaşl-ı yarı
Verseler almazın ammā ki
cihānı aylak

nağd-i cānı:

1. **nağd-i cānı:-ı**
Gazel 252
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Can sermayesi.

Dün reh-i ‘ışka revān olmağı
efkār eylerem
Nağd-i cānı anda işār için
ihzār eylerem

nağd-i eşk ü çeşm:

1. **nağd-i eşk ü çeşm:**
Gazel 130
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Göz ve gözyaşının
sermayesi.*

Gel ey dil nağd-i eşk ü çeşm
ü dāğ-ı sīneñi görsün

Ekābir ko hisāb-ı dirhem ü
dīnārı görsünler

nağd-i eşk-i çeşm:

1. **nağd-i eşk-i çeşm:**
Gazel 73
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Göz yaşının incisi.

Gel ey dil nağd-i eşk-i çeşm
ü dāğ-ı sīneñi göster
Ekābir ko hisāb-ı dirhem ü
dīnārı görsünler

nağd-i eşk-i çeşmün:

1. **nağd-i eşk-i çeşmün:-üñ**
Gazel 298
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Göz yaşının incisi.

‘Azīzī nağd-i eşk-i çeşmün
İşār edegör yoħsa
Şikār olmaz kemend-i āh ile
ol gözleri āhū

nağd-i eşk-i çeşmüñi:

1. **nağd-i eşk-i çeşmüñi:-üñ,**
-i
Gazel 219
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Göz yaşı sermayesi.

Nağd-i eşk-i çeşmüñi ‘izz ü
huzūr-ı yāre çek
Ey gönül genc-i revāndur ol
anı hūn-hūvāre çek

nağd-i eşküm:

1. **nağd-i eşküm:-üm**
Kıt'a 2
Mısra: 28
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Gözyaşı sermayesi.

Duyūnum on flori durur
ammā

Gözümde nağd-i eşküm bī-
nihāye

nağd-i eşküme:

1. **nağd-i eşküme:-üm, -e**
Matla 57
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Gözyaşı sermayesi.

Meyl etse nağd-i eşküme ol
sīm-ten n’ola
Sa‘yi zamāne dilberinüñ
aççadan yaña

nağd-i jāleyi:

1. **nağd-i jāleyi:-y, -i**
Gazel 53
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Jāle akçeleri; gümüşe
benzeyen çiğ taneleri.*

Gördi bitmez akçasuz iş
duħter-i verdüñ hemān
Başdı nağd-i jāleyi ucına
ebr-i nev-bahār

nağd-i vaşlını:

1. **nağd-i vaşlını:-ı, -n, -ı**
Gazel 186
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Kavuşmanın karşılığı.

Yanaşup hıdmet ederdüm o
şeh-i hūbāna
Nağd-i vaşlını bileydüm
verecegin baña hağ

nağkâş:

1. **nağkâşı:-ı**
Gazel 266
Mısra: 10
*Nağşeden, süsleyen II
şair bağlamında
kullanılmıştır.*

Kim görürse nağşını
ebyātumuñ resmin ölür
Kişver-i nağmuñ ‘Azīzī olalı
nağkâşı ben

nakkâş-ı ezel:**1. nakkâş-ı ezel:****Gazel 162**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Ezeli Nakkaş. Ezeli olup
her şeyin nakşını yapan.
Allah (C.C.).*

Levh-i dilde mihrüñi
yazmışdı Nakkâş-ı ezel
Şemse-i mihr olmadın bu nîl-
gün evvâna nakş

nakkâş-ı kudret:**1. nakkâş-ı kudret:****Gazel 267**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Kudret nakkaşı II Allah.

Bînî şanmañ deyr-i hüsn-i
yâre şüret vermege
Eyledi nakkâş-ı kudret anda
bir sîmîn veşen

nakl:**1. nakline:-i, -n, -e****Kaside 5**

Mısra: 134

İştittiği haberi

*başkalarına anlatan
nakleden, rivâyet eden kimse
veya şey.*

Umaruz diñlemek ola
müyesser bize de anı
Kulağdan 'âşık olduk
nakline Arslan-ı hoş-hvânuñ

nakş:**1. nakşına:-i, -n, -a****Gazel 18**

Mısra: 1

İşleme, nakış.

Meger kim kekbübüñ
nakşına yüz sürmek diler
kevkeb
Götürüp kendüyi gökden
yere her gâh atar kevkeb

2. nakşı:-ı**Gazel 67**

Mısra: 8

İşleme, nakış.

Olaldan âstânuñ Ka'be-i
küy-ı şafâ kıblem
Na'alceñ nakşı anda ehl-i
diller secdegâhidür

3. nakşını:-ı, -n, -ı**Gazel 216**

Mısra: 10

İşleme, nakış.

'Azîzî nev-resîde bir nihâl-i
bî-bedel sevmek
Görenler ol nigâruñ nakşını
deye maħal sevmek

4. nakşınıñ:-ı, -nuñ**Gazel 223**

Mısra: 1

İşleme, nakış.

Bir ser-âmed servdür kaddi
nihâli nakşınıñ
Sâye-veş olsam 'aceb mi
pâymalı nakşınıñ

5. nakşınıñ:-ı, -nuñ**Gazel 223**

Mısra: 2

İşleme, nakış.

Bir ser-âmed servdür kaddi
nihâli nakşınıñ
Sâye-veş olsam 'aceb mi
pâymalı nakşınıñ

6. nakşınıñ:-ı, -nuñ**Gazel 223**

Mısra: 4

İşleme, nakış.

'Andelîb-i dil görüp
alınmasun mı aña kim
Kırmızı gül bergidür ruhsâr-ı
alı nakşınıñ

7. nakşınıñ:-ı, -nuñ**Gazel 223**

Mısra: 6

İşleme, nakış.

Şavt-ı murğ-ı hoş-nevâyı
eylemezdi istimâ'

Erse güşına gülüñ şîrîn-
makâli nakşınıñ

8. nakşınıñ:-ı, -nuñ**Gazel 223**

Mısra: 8

İşleme, nakış.

Dîde fincân-ı münakkaş âb
kahve eşk sürh
Dâne-i bezrdür içinde 'ağs-i
hâli nakşınıñ

9. nakşınıñ:-ı, -nuñ**Gazel 223**

Mısra: 10

İşleme, nakış.

Ma'ni-i eş'âr-ı rengînuñ
'Azîzî der gören
Nazm-ı sâdeñ 'aynidür şî'r-i
Hayâlî nakşınıñ

10. nakşınıñ:-ı, -n, -ı**Gazel 266**

Mısra: 9

İşleme, nakış.

Kim görürse nakşını
ebyâtumuñ resmin ölür
Kişver-i nazmuñ 'Azîzî olalı
nakkâşı ben

11. nakşı:-ı**Gazel 320**

Mısra: 8

İşleme, nakış.

Kim ola sevmeye ol naħl-i
semen-sîmâyı
Nakşı hûb ola vü egnine
geye aq sâde

12. nakşı:-ı**Mesnevi 1**

Mısra: 39

İşleme, nakış.

Büriyâ nakşı eyleyüp te'sîr
Şeklin etmişdi kâlınuñ tağyîr

13. nakşınıñ:-ın, -uñ**Mesnevi 1**

Mısra: 50

İşleme, nakış.

Görse bu kâlîyi eger Mânî
Nakşınıñ olur idi hayrânı

naķş ederken:1. **naķş ederken:**-er, -ken**Gazel 283**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Yazmak, süslemek.*

Şekl-i mehde yazmış ol hürî-
veşûñ taşvîrini
Naķş ederken nev'-i insānuñ
Hudā şüretlerin

naķş eylemişdüm:1. **naķş eylemişdüm:**-miş, -
düm**Gazel 162**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Süslemek, bezemek,
nakişla işlemek.*

Dest-i kudret urmamışdı
tıynet-i insāna naķş
Hâtem-i la'lûñ hayâlin
eylemişdüm cāna naķş

naķş eyleyelden:1. **naķş eyleyelden:**-y, -el, -
den**Gazel 162**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Süslemek, bezemek,
nakişla işlemek.*

Şafha-i şahñ-ı çemende aldı
ey gül lâle-reng
Dâğ-ı mihrûñ eyleyelden
sîne-i süzāna naķş

naķş oldı:1. **naķş oldı:**-dı**Gazel 162**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***İşlenmek, yazılmak.*

Fikr-i haţtuñla münakkaş
oldı kaşr-ı dil yine

Şehr-i 'ışkuñ içre oldı bir
yeñi gam-hāne naķş

naķş olmadın:1. **naķş olmadın:**-ma, -dı, -n**Gazel 162**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***İşlenmek, yazılmak.*

Levh-i dilde mihrûñi
yazmışdı Naķķāş-ı ezel
Şemse-i mihr olmadın bu nîl-
gün evvāna naķş

naķş olmuş:1. **naķş olmuş:**-miş**Gazel 84**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***İşlenmek, yazılmak.*

Degül zer noktalar
pîrāhenüñde āh-ı pür-süzum
Şerārıdur ki naķş olmuş
gîrîbānuñda kalmışdur

naķş u şuver:1. **naķş u şuver:****Lugaz 1**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***İşleme ve şekiller.*

'Ārıż-ı hûbān gibi pür-hāl ü
haţ
Şafha-i ruhsārı pür naķş u
şuver

naķş urmamışdı:1. **naķş urmamışdı:**-ma, -
miş, -dı**Gazel 162**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Rengârenk nakiş, işleme
, resim.*

Dest-i kudret urmamışdı
tıynet-i insāna naķş

Hâtem-i la'lûñ hayâlin
eylemişdüm cāna naķş

naķşı:1. **naķşı:****Kaside 5**

Mısra: 103

Özel ad.

Güzeldür nerdibānı
Muşlinuñ haķķā bu kim
Naķşı
Sürüd etse o şeh nāz ile
'aqlın alur insānuñ

naķş-ı gam u guşsa:1. **naķş-ı gam u guşsa:****Gazel 150**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gam ve keder nakişı.*

Maḥv olup naķş-ı gam u
guşsa gide jeng-i elem
Kālb mir'atı açılmaz seyr-i
rüy-ı sâdesüz

naķş-ı hâtemden:1. **naķş-ı hâtemden:**-den**Gazel 269**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Mühür resmi.*

Haţ-ı mühr-i lebûñ yeg
görmez ol kim naķş-ı
hâtemden
Tılısm-ı nāmı haķk olsun
göreyin levh-i 'ālemden

naķş-ı hüsnüñden:1. **naķş-ı hüsnüñden:**-üñ, -
den**Kıt'a 20**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Güzellik nakişı II yüz.*

De kim bî-çāre döndü bir
hayāle

Olalı naqş-ı hüsünüden
senüñ dūr

naqş-ı kebkebin:

1. **naqş-ı kebkebin:-in**
Gazel 108
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yıldız şeklindeki çivi izi,
çivi nakış.*

Nece şād olmasun tıfl-ı dil
eşk-i merdüm-i dīdem
Ki her dem ol şehüñ yollarda
naqş-ı kebkebin oşşar

naqş-ı memāti:

1. **naqş-ı memāti:-ı**
Gazel 48
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ölüm nakış.

Naqş-ı memāti ‘aşığa
göstermege o şāh
Āyīne-vār tūgine her dem cilā
verür

naqş-ı nigār oldı:

1. **naqş-ı nigār oldı:-dı**
Tesdis 4
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sevgilinin sureti gibi
olmak, güzelleşmek.*

Ser-Ā-ser zeyn olup gülşen
cihān naqş-ı nigār oldı
Gidüp jeng-i elem mir‘āt-ı
hātır pür-gubār oldı

naqş-ı şüret:

1. **naqş-ı şüret:**
Gazel 325
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Çehrenin süslemesi.

Sürh-i eşk ile edüp çihre-i
zerdüm rengin

Naqş-ı şüret nece olur
göstereyin Bihzāda

na‘l:

1. **na‘ller:-ler**
Gazel 307
Mısra: 7
*Nal Il nal şeklindeki
yara.*

Efendi sīneme yer yer elifler
na‘ller kesdūñ
Bu ben abdāl-ı ‘ışka her biri
bir yādğār olsa

2. **na‘li:-i**
Gazel 81
Mısra: 3
*At, eşek gibi binek ve
yük hayvanlarının
tırnaklarının aşınmasını
önlemek için ayaklarına
çakılan demir parçası.*

Māh-i nev na‘li yeri encüm
nişān-ı mīhıdur
Her gece Şebdīz-i āhum gök
yüzün pāmāl eder

nālān:

1. **nālān:**
Kaside 3
Mısra: 24
Inleyen | acı çeken.

Luṭf u cevr ü qāruña
maẓhar düşen üftāde-dil
Gāh ḥandān u gehī giryān u
geh nālān olur

2. **nālān:**
Kaside 3
Mısra: 24
*Inleyen | acı çeken,
üzgün.*

Luṭf u cevr ü qāruña
maẓhar düşen üftāde-dil
Gāh ḥandān u gehī giryān u
geh nālān olur

3. **nālān:**
Tesdis 1
Mısra: 6
*Inleyen | acı çeken,
üzgün.*

Ḥāl-i ‘ālem ezeli böyle
perīşān ancak
Kimi ḥandān kimi giryān
kimi nālān ancak

4. **nālān:**
Tesdis 1
Mısra: 12
*Inleyen | acı çeken,
üzgün.*

Ḥāl-i ‘ālem ezeli böyle
perīşān ancak
Kimi ḥandān kimi giryān
kimi nālān ancak

5. **nālān:**
Tesdis 1
Mısra: 18
*Inleyen | acı çeken,
üzgün.*

Ḥāl-i ‘ālem ezeli böyle
perīşān ancak
Kimi ḥandān kimi giryān
kimi nālān ancak

6. **nālān:**
Tesdis 1
Mısra: 24
*Inleyen | acı çeken,
üzgün.*

Ḥāl-i ‘ālem ezeli böyle
perīşān ancak
Kimi ḥandān kimi giryān
kimi nālān ancak

7. **nālān:**
Tesdis 1
Mısra: 30
*Inleyen | acı çeken,
üzgün.*

Ḥāl-i ‘ālem ezeli böyle
perīşān ancak
Kimi ḥandān kimi giryān
kimi nālān ancak

nālān olduğum:

1. **nālān olduğum:-duğ. -um**
Gazel 250
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
İnlemek, sızlamak.

Vaşluñla şādān olduğum
hecrüñle nālān olduğum
Ĥandān u giryān olduğum
bilsem nedendür bilmezem

nālān olmasun:

1. **nālān olmasun:-ma, -sun**

Gazel 227

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İnlemek, sızlamak.

Şāhsār-ı ğamda nālān
olmasun mı ‘andelīb
Kim çemende hār ile her
dem güler oynar gül

nālān olur:

1. **nālān olur:-ur**

Kaside 3

Mısra: 68

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İnlemek.

Erse hengām-ı vişālūñ murğ-
ı dil eyler fiğān
Gül zamānı gelse bülbül
nitekim nālān olur

2. **nālān olur:-ur**

Kaside 3

Mısra: 68

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İnlemek, sızlamak.

Erse hengām-ı vişālūñ murğ-
ı dil eyler fiğān
Gül zamānı gelse bülbül
nitekim nālān olur

nālān olursa:

1. **nālān olursa:-ur, -sa**

Gazel 225

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İnlemek, sızlamak.

Gül yüzün şevkıyla dil nālān
olursa ğam degül
Bülbül-i cān hemdem-i efğān
olursa ğam degül

nālān u giryān olmasun:

1. **nālān u giryān olmasun:-**

ma, -sun

Gazel 348

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ağlayıp inlemek.

Bülbül-āsā dil nece nālān u
giryān olmasun
Ol gül-i ĥandānum ol ğonca-
dehānum gelmedi

nāle:

1. **nālem:-m**

Gazel 34

Mısra: 2

Inilti, feryat.

Āstānuñ olmayaydı hemser-i
zātü'l-bürüc
Nālem etmezdi kemend-i āh
ile aña ‘urüc

2. **nālelerle:-ler, -le**

Gazel 63

Mısra: 2

Inilti, feryat.

Ķadlerin ‘uşşāk kim bezm-i
ğama çeng etdiler
Nālelerle şavt-ı nāyı ‘ışka
āheng etdiler

3. **nālesin:-sin**

Gazel 63

Mısra: 6

Inilti, feryat.

Ergürürler menzil-i maşşūda
āhır yolların
Nālesin anlar ki peyk-i
cānına zeng etdiler

4. **nālemi:-m, -i**

Gazel 183

Mısra: 3

Inilti, feryat.

Bezm-i ğamda nālemi
kānūna āheng eyleyüp
Ķıldı ney gibi işüm feryād u
efğān ayrılık

5. **nālelerle:-ler, -le**

Gazel 218

Mısra: 10

Inilti, feryat.

Çü sen olduñ gül-i ra‘nāsı
ĥüsn ile varup ben de
Olayın nālelerle bülbül-i
hoş-ğüyü Eyyūbuñ

6. **nālem:-m**

Gazel 257

Mısra: 1

Inilti, feryat.

Ṭutsa āfākı ‘aceb mi nālem
Ĝam metā‘ın şatıcı dellālem

nāle eden:

1. **nāle eden:-en**

Gazel 16

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İnlemek, sızlanmak.

Geldi fiğāna sīne-i şad-çäkde
göñül
Ey gül kafesde nāle eden
şanma ‘andelīb

nāle eder:

1. **nāle eder:-er**

Gazel 80

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İnlemek, sızlanmak.

Dād elinden ‘Azīzī tıfl-ı
dilūñ
Ṭurmayup mehd-i ğamda
nāle eder

2. **nāle eder:-er**

Gazel 340

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İnlemek, sızlanmak.

Neçe demdür ki ‘Azīzī
aķıdup gözi yaşın
Cüy-veş nāle eder vādi-i
hicrānuñda

nāle edüp:1. **nāle edüp:-üüp****Lugaz 11**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***İnlemek, sızlanmak.*

Ol nedür kim nāle edüp ağlar
Gözlerinüñ yaşı yollar bağlar

nāle etmekdür:1. **nāle etmekdür:-mek, -dür****Gazel 194**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***İnlemek, sızlanmak.*

Kārī her dem nāle etmekdür
dil-i nālānumuñ
İşi güci ağlamakdur dīde-i
giryānumuñ

nāle etmezsin:1. **nāle etmezsin:-mez, -sin****Gazel 385**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***İnlemek, sızlanmak.*

Niçün bülbül gibi küyında
yārūñ nāle etmezsin
O gül yüzlü nigār-ı dil-
sitānuñdan uşandıñ mı

nāle eyler:1. **nāle eyler:-r****Gazel 20**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***İnlemek, sızlanmak.*

Eyler ‘Azīzi nāle yüzüñ
görse nitekim
Başlar fiğān u zāra bahār
olsa ‘andelīb

nāle vü āh u fiğānum:1. **nāle vü āh u fiğānum:-
um****Gazel 65**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ah, feryat ve inleyiş.*

Nāle vü āh u fiğānum benüm
ey serv-i revān
Ey neçe şahn-ı cemen
murgını hāmüş eyler

nāle vü āh-ı seher-gāhum:1. **nāle vü āh-ı seher-
gāhum:-um****Gazel 241**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Seher vakti çıkarılan ah
ve inleyiş.*

Āstān-ı yāre ermez ey dirīgā
gerçi kim
Çarḫa erdi nāle vü āh-ı
seher-gāhum benüm

nāle vü āhum:1. **nāle vü āhum:-um****Gazel 241**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***İnleyip ah çekme.*

Göklere erişse tañ mı nāle vü
āhum benüm
Kim neçe gündür görünmez
ol yüzi māhum benüm

nāle vü efgāna geldi:1. **nāle vü efgāna geldi:-di****Gazel 179**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Inleme ve figana
başlamak.*

Derd-i mā-fi’l-bālını söyler
zebān-ı ḫāl-ile
Geldi şanmañ nāle vü efgāna
çeng ü nāy u def

nāle vü efgānlaruñ:1. **nāle vü efgānlaruñ:-lar, -
uñ****Gazel 192**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ağlayıp inlemek.*

Gülsitān-ı küy-ı dilberde
‘Azīzī bülbülüñ
Şıklığı diñdi işidüp nāle vü
efgānlaruñ

nāle vü enin:1. **nāle vü enin:****Gazel 126**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ağlayıp inleme.*

Meclis-i gamda neçe demdür
dil
Ney gibi nāle vü enin iledür

nāle vü zārum:1. **nāle vü zārum:-um****Gazel 141**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ağlama ve inleme.*

Seni sevdüğümü ḫalka
tuyurdu nāle vü zārum
Yetiş gel қandasın oldı қamu
sırrum ‘ıyān sensüz

nāle-i bülbül:1. **nāle-i bülbül:****Gazel 251**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Bülbülün feryadı.*

Nāle-i bülbül fiğān u sīne
bāğumdur benüm
Anda serv ü gül elifle tāze
dağumdur benüm

nāleler eyler:

1. **nâleler eyler:-ler, -r**
Gazel 189
 Mısra: 5
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Inlemek.

Gül yüzün yâdına bülbül gibi
 eyler nâleler
 Bâğ-ı kuyuñda gönül bir
 murğ-ı zârûñdur senüñ

nâliš:

1. **nâliš:**
Kaside 5
 Mısra: 51
Inleme, inilti, fıgan.

Şıyâmî nâliš ile Gülşeniden
 dem urup dâyim
 Geçinürler mürîd-i pâki ol
 sulţân-ı 'irfânuñ

nâm:

1. **nâm:**
Gazel 31
 Mısra: 13
Ad II şan, şöhet.

Azîzî yâd olam derseñ bir
 eyü nâm kıl taşşıl
 Kişi hayr-ile yâd olmağa
 nikü-nâm olur bâ'ış

2. **nâmını:-ı, -n, -ı**
Gazel 47
 Mısra: 7
Ad II şan, şöhet.

Kim añardı nâmını bâğ-ı
 cihân içre anuñ
 Olmasa şeftâlû-yı la'lüñ gibi
 ħurmâ lezîz

3. **nâmını:-ı, -n, -ı**
Gazel 131
 Mısra: 11
Ad II şan, şöhet.

Almazuz ağızımuza nâmını
 şehd ü şekerüñ
 Dilimüzde var iken vaşf-ı
 leb-i dilberimüz

4. **nâmum:-um**
Gazel 301

Mısra: 9
Ad II şan, şöhet.

Ĥüsrev-i Rüm okurdu
 nâmum eger
 Görse şî'rüm 'Azîziyâ
 Ĥvâcû

5. **nâmını:-ı, -n, -ı**
Gazel 306
 Mısra: 9
Ad II şan, şöhet.

Öldürürlerse beni demem
 'Azîzî nâmını
 Bende-i maqbûli oldum bir
 güzel mâhuñ yine

6. **nâmına:-ı, -n, -a**
Gazel 324
 Mısra: 6
Ad II şan, şöhet.

Bulduğı yerde ele almazdı
 erbâb-ı şafâ
 Gezmeseydi rez kıızı
 meydânda la'lüñ nâmına

7. **nâmem:-em**
Kaside 5
 Mısra: 142
Ad II şan, şöhet.

Meh-i nevden alup bir ħâme-
 i zer-gün ele gerdün
 Revâdur yazsa nâmem
 levĥine mihr-i dirâşşanuñ

8. **nâmını:-ı, -n, -ı**
Muamma 38
 Mısra: 2
Ad II şan, şöhet.

Mâhumuñ alup ayağın
 başına ursañ eger
 Ol hilâl-ebürü nigâruñ nâmını
 ifşâ eder

9. **nâm:**
Tarih 22
 Mısra: 5
Ad II şan, şöhet.

Nâm ile Muştâfadur ol server
 Fi'li fi'l-i şahâbe-i Aĥmed

nâm ü nişânımız:

1. **nâm ü nişânımız:-ımız**
Gazel 140
 Mısra: 1
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Şöhet ve rütbe.

'Âlemde yoğ-iken dağı nâm
 ü nişânımız
 Âlüfte-y-idi la'lüñe rûĥ-ı
 revânımız

nâme:

1. **nâmeyle:-yle**
Gazel 167
 Mısra: 1
Mektup.

Eylesem nâmeyle aĥvâlüm
 n'ola cânâna 'arz
 Kim gedâ mektûb-ıla ĥâlin
 eder sulţâna 'arz

2. **nâmeyle:-ye**
Matla 26
 Mısra: 2
Mektup II Kağıt.

Yazılırsın deyü her dem
 ĥâmeye
 Rişteler tolaşdı miskîn
 nâmeyle

nâmeler yazsam:

1. **nâmeler yazsam:-ler, -sa,**
-m

Gazel 86
 Mısra: 1
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
*Mektup yazmak II haber
 göndermek; (Güzelliğini)
 övmek, methetmek.*

Vaşf edüp zülf ü miyânuñ
 saña yazsam nâmeler
 Başlar ince ince taĥrîre şarîr-
 i ĥâmeler

nâ-merd olsun:

1. **nâ-merd olsun:-sun**
Gazel 280
 Mısra: 8
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sözünün eri olmamak.

Meyl edüp 'ariyet-i zînetüñe
zerre kadar

Dil veren ey zen-i gerdün
saña nâ-merd olsun

nâmı:**1. nâmı:**

Gazel 380

Mısra: 7

Ad II şan, şöhret.

Gül-i ter hüsnuñe bir câriye
nâmı Gülşâh
Şehd-i şîrîn-lebüñe bendedür
adı Bâlî

nâm-ı fethinde:**1. nâm-ı fethinde:-in, -de**

Kaside 5

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

Fethin namı, şanı.

Olup Mîr-i Hüseyini ehl-i
nazmuñ Süzenîzâde
Çıkardı nâm-ı fethinde
bugün milk-i mu'ammānuñ

nâm-ı maḥabbet:**1. nâm-ı maḥabbet:**

Gazel 334

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sevgi adı, namı.

Meger nâm-ı maḥabbet
defter-i hûbāndan oldı ḥak
Ki yok mihr ü vefānuñ adın
añar meh-liḳālarda

nâm-ı şerif:**1. nâm-ı şerif:**

Gazel 177

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şerefli isim, mübarek

ad.

Muştafâ olduğın ey mâh saña
nâm-ı şerif
Ḥalka ḥulḳ-ı ḥasenüñ eyledi
i'lâm-ı şerif

2. nâm-ı şerif:

Tarih 26

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şerefli isim, mübarek

ad.

Olalı saña bugün nâm-ı şerif
İbrâhîm
Berḳ urur âzer-i meh gibi
semâda baḥtuñ

nâm-ı şerifi:**1. nâm-ı şerifi:-i**

Gazel 79

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şerefli isim, mübarek

ad.

N'ola nâm-ı şerifi olsa ol
mâh-ı nevüñ Şa'bân
Ki kaşı ḡurre-i ḡarrâ cemâli
'îd-i ekberdür

nâm-ı şerifidür:**1. nâm-ı şerifidür:-dür**

Kıt'a 2

Mısra: 17

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şerefli isim, mübarek

ad.

K'anuñ nâm-ı şerifidür
Meḥammed
De ḥâlûñ bir bir ol kân-ı
sehâya

nâm-ı şerifin:**1. nâm-ı şerifin:-in**

Gazel 69

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şerefli isim, mübarek

ad.

O yüzi muşhafın nâm-ı
şerifin vird edüp her dem
'Aceb mi düşmene karşı
oḳursam ism-i a'zamdur

nâm-ı şerifüñ:**1. nâm-ı şerifüñ:-üñ**

Tarih 4

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şerefli isim, mübarek

ad.

N'ola nâm-ı şerifüñ olsa
Aḥmed
Şeref burcında zâtuñ şemse
beñzer

nâm-ı sübhāni:**1. nâm-ı sübhāni:-ı**

Matla 67

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sübhān'ın adı. "Her türlü kusurdan, noksandan, beşerî nitelik ve zaatlardan uzak olan" anlamında Allah'ın isimlerindedir.

Ḥām olma gözüñ aç destüñe
alsañ ḥāme
Nâm-ı Sübhāni yaz evvel ki
ola ser-nāme

nâm-ı sükkeri:**1. nâm-ı sükkeri:-i**

Gazel 354

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şekerin ismi.

Ḳand-i la'lüñ var iken ey
Yūsuf-ı Mısr-ı ḥüsün
Ḥāşe lillāh kim 'Azîzî aña
nâm-ı sükkeri

nâ-mihribān oldı:**1. nâ-mihribān oldı:-dı**

Gazel 351

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Merhametsiz, acımasız olmak.

Beni firkat diyârında koyup
gitdi neçe gündür
Dirîgâ gitdügince ol perî nâ-
mihribân oldı

nâmuñ eyleyüp:

1. **nâmuñ eyleyüp:**-uñ, -y, -
üp

Müseddes 1

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ün kazanmak, ad
kazanmak.*

Eyleyüp nâmuñ cihân içre
Nişânî Beg şehâ
Şâhib-i seyf ü kalem kıldı
seni zıll-i Hüdâ

nâ-murâd:

1. **nâ-murâd:**

Gazel 334

Mısra: 5

*Muradına erişmemiş,
isteği yerine gelmemiş.*

Ahâlî nâ-murâd u aç u
muhtâc u zelîl ü h̄vâr
Edânî cây-ı a'lâlarda 'âlemde
şafâlarda

nâmūs:

1. **nâmūs:**

Gazel 323

Mısra: 2

*Edep, haya II Cebrail'in
bir ismi.*

O meh kim cilveler eyler
yürür t̄āvūs şeklinde
Melekdür gökden inmiş
güyyiâ nâmūs şeklinde

nâmūs u 'arı:

1. **nâmūs u 'arı:-ı**

Gazel 134

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Namus ve utanma.

Saña 'aşık geçinüp n'eyler ol
kim dest-i 'ışkuñla
Çeküp nâmūs u 'arı câmesini
çâk çâk etmez

nân:

1. **nâna:-a**

Gazel 33

Mısra: 4

Ekmek.

Etme hasıs ü dūna dünyāda
'arz-ı fâka
Çün mäh-ı nev olursañ bir
päre nâna muhtâc

2. **nânı:-ı**

Gazel 347

Mısra: 6

Ekmek.

Qurş-ı dâgum göricek
s̄inemüñ üstinde o şâh
Dedi gör öksüzi kim koynına
koymış nânı

nâr:

1. **nârına:-ı, -n, -a**

Gazel 107

Mısra: 3

Ateş, od.

Erişme tırrasınüñ nârına
yoħsa yârüñ
Ey şâne âteş urgaç saña
yanar o tarrâr

2. **nâra:-a**

Gazel 158

Mısra: 6

Ateş, od.

Hâṭ u haddün gamıyla dün
bir âh etdüm ki ağzumdan
Dütünler oldı peydâ päre
päre nâra şarmaşmış

nâr eyleyen:

1. **nâr eyleyen:-y, -en**

Gazel 171

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ateşe çevirmek.

Yürü ey rāh-ı küyında o
mäh-ı 'âlem-ârānuñ
Şerār-ı dūd-ı āhumdan
yerüm nâr eyleyen t̄ālî'

na'ra:

1. **na'ra:**

Gazel 124

Mısra: 4

*Haykırma, bağırma II
Sarhoş veya külhanbeyi
bağırması.*

Figānum çarḫı gümetse
'aceb mi küy-ı 'ışk içre
Yağar bir na'ra ile 'âlemi
mestâneler vardur

2. **na'raları:-lar, -ı**

Gazel 366

Mısra: 13

*Haykırma, bağırma II
Sarhoş veya külhanbeyi
bağırması.*

Tutsa âfâkı yine na'raları
mestānuñ
Dâmen ile bir olup çâk-i
gırbânları

3. **na'rası:-sı**

Kaside 5

Mısra: 16

*Haykırma, bağırma II
Sarhoş veya külhanbeyi
bağırması.*

Yine deryâ kenârında öter
meyhâneler güm güm
Çıkup şevk-ı mey-ile na'rası
eflâke mestānuñ

na'ra urduqça:

1. **na'ra urduqça:-duk, -ça**

Kaside 1

Mısra: 60

Kelime Tipi: **Deyim**

*Haykırmak, bağırmaq;
ötmek; yüksek sesle şiir
söylemek.*

Esb-i gülgün-ı Süheylî ki
dem-i bülbüldür

Na'ra urduqça eder gūş-ı gül
ü bülbülü ker

na'ra-i āhumla:

1. na'ra-i āhumla:-um, -la

Gazel 252

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ah sesi.

Künc-i firkatde beni
öldürmek ister gam deyü
Na'ra-i āhumla dünyāyı
haber dār eylerem

na'ra-i bülbüller:

1. na'ra-i bülbüller:-ler

Gazel 330

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bülbülün çığlığının sesi.

Nev-bahār oldı çemen buldı
şeref güller ile
Toldı etrāf yine na'ra-i
bülbüller ile

na'ralar ur:

1. na'ralar ur:-lar

Gazel 388

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Haykırmak, bağırarak,
inlemek.*

Bāde-i 'ışkı çeküp şevk-ıla
cāmiler gibi
Na'ralar ur ey gönül mest-i
müdāmiler gibi

na'ralar urduğumuz:

1. na'ralar urduğumuz:-

lar, -duğ, -umuz

Gazel 143

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Haykırmak, bağırarak;
nara atmak.*

Na'ralar urduğumuz küyında
cānānuñ bu kim
Mest-i bī-pervā-yı 'ışkuz hüy
u hāya māyilüz

na'ralar urmağ:

1. na'ralar urmağ:-lar, -
mağ

Gazel 280

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Haykırmak, bağırarak;
nara atmak.*

Bülbül-āsā nece olur na'ralar
urmağ göreyin
Bāğ-ı bezm içre çadeh-i sākī
hele verd olsun

nār-ı āhından:

1. nār-ı āhından:-ı, -n, -dan

Gazel 335

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ah ateşi.

Degül gül nār-ı āhından
hezāruñ
Düşüpdür şahn-ı gülzāra
şerāre

nār-ı āhumdan:

1. nār-ı āhumdan:-um, -dan

Gazel 26

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ah ateşi.

Nār-ı āhumdan 'Azīzī
'ākıbet
Oda yanmazsa 'acebdür
kāyināt

2. nār-ı āhumdan:-um, -dan

Gazel 332

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ah ateşi.

Nār-ı āhumdan cihānı pür-
şerār etmek nece

Mihrüñi gün gibi māhum
āşkār etmek nece

nār-ı āhumla:

1. nār-ı āhumla:-um, -la

Gazel 218

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ah ateşi.

Caħīm-i firkatüñde ben
yanayın nār-ı āhumla
Yürü dārü's-selām olsun
saña her küyü Eyyübüñ

nār-ı behcetdür:

1. nār-ı behcetdür:-dür

Gazel 198

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Güzellik ateşi.

Nār-ı behcetdür yanuñda ol
ğılāf-ı zer yaħod
Kim ol āteşden çıkar mā'ī
duħāndur ħançerüñ

nār-ı ğam-ı hecrüñ:

1. nār-ı ğam-ı hecrüñ:-üñ

Matla 60

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Hicran gamının ateşi.

Yağdı nār-ı ğam-ı hecrüñ
beni ay alnı günüm
Görinen ebr degül göklere
çıkdı dütünüm

nār-ı ğam-ı 'ışk-ıla:

1. nār-ı ğam-ı 'ışk-ıla:-ıla

Gazel 275

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Aşk derdinin ateşi.

Yanmağ olmadı müyesser
çün o şem'a ħālümü
Tutuşup nār-ı ğam-ı 'ışk-ıla
bārī yanayın

nār-ı ğamla:1. **nār-ı ğamla:-la****Gazel 34**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gam ateşi II aşk derdi.*

Reg degüldür görinen bir bir
çıkâr düd-ı kebûd
Cism-i zerdüm nār-ı ğamla
eriyüp mânend-i tûc

2. **nār-ı ğamla:-la****Gazel 127**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gam ateşi II aşk derdi.*

Gül gül edüp şevk-ı rüy-ı yâr
ile dil sînesin
Lâle gibi nār-ı ğamla baĝrını
daĝlar yürür

3. **nār-ı ğamla:-la****Gazel 370**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gam ateşi II aşk derdi.*

Yandı nār-ı ğamla dil
hâkister oldı ten daĝı
Düşmesün 'ışk âtesine
dostlar düşmen daĝı

nār-ı 'ışka:1. **nār-ı 'ışka:-a****Gazel 124**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Aşk ateşi.*

O şem '-i bezm-i hüsnüñ tâb-ı
şevk-ı mihr-i rüyıyla
Vücüdün nār-ı 'ışka nür eder
pervânele vardur

nār-ı 'ışkıyla:1. **nār-ı 'ışkıyla:-ıyla****Gazel 287**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Aşk ateşi.*

Nār-ı 'ışkıyla boyanan
çesümüme etmez nazar
Ben gerekse gözyaşından
kanlara boyanayın

nār-ı qahr-ı dehr:1. **nār-ı qahr-ı dehr:****Kaside 4**

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Dünyanın kahır ateşi.

Nār-ı qahr-ı dehr baĝrın
yaĝdı yandurdu yaĝod
Zulmin aĝlar ol Kerîmü'ş-
şâna yana yana şem '

nār-ı qahruñ:1. **nār-ı qahruñ:-uñ****Kaside 4**

Mısra: 41

Kelime Tipi: -

Kahır ateşi, mahv ateşi.

Nār-ı qahruñ şu eder pülâd-ı
kalbin düşmenüñ
Nitekim döymez erir olsa
yakın nîrâna şem '

nār-ı maĝabbet:1. **nār-ı maĝabbet:****Gazel 160**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sevgi, muhabbet, aşk ateşi.*

Nār-ı maĝabbet ile ğam
tâbesinde 'aşık
Mânend-i murĝ-ı bismil
biryân olur gidermiş

2. **nār-ı maĝabbet:****Tesdis 2**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sevgi, muhabbet, aşk ateşi.*

Lâle gibi sînemi nār-ı
maĝabbet daĝlar
Haste-i 'ışk olanuñ hâlin ne
bilsün şaĝlar

nār-ı mihrüñle:1. **nār-ı mihrüñle:-üñ, -le****Gazel 91**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Güneşin sıcaklığı II
Sevginin sıcaklığı.*

Nār-ı mihrüñle fetil-i dil
yanaldan şem '-vâr
Döndi fânüs-ı hayâle bu ten-i
zâr u nizâr

2. **nār-ı mihrüñle:-üñ, -le****Gazel 173**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Güneşin sıcaklığı II
Sevginin sıcaklığı.*

Nār-ı mihrüñle fetil-i dil
yanardı şem '-veş
Yanmadın bezm-i felek üzre
meh-i zerrîn-çerâĝ

nār-ı rüy-ı yârdan:1. **nār-ı rüy-ı yârdan:-dan****Gazel 13**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sevgilinin yüzünün nar
çiçeĝi rengi, pembeleşmiş
yanakları.*

Nār-ı rüy-ı yârdan iĝrâk
ederdi âftâb
Düd-ı âhum olmasa mânend-
i ebr aña hiçâb

nār-ı şevkuñla:1. **nār-ı şevkuñla:-uñ, -la****Kaside 4**

Mısra: 61

Kelime Tipi: -

Şevk ateşi.

Nār-ı şevkuñla yanarsa ğam
degül pervā ne dil
Yana geldi yana gider āteş-i
süzāna şem'

nār-ı sūzān:

1. **nār-ı sūzān:**

Gazel 128

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yakıcı ateş.

Dūd-ı āhı 'āşıkuñ bir nār-ı
sūzān kendidür
Eyle āhumdan hāzer kim
'ālemi iħrāk eder

nār-ı sūzāna:

1. **nār-ı sūzāna:-a**

Gazel 8

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yakıcı ateş.

Görünür gözüme her aħkeri
bir kırmızı gül
Nār-ı sūzāna desem tañ mı
gülüstān-ı şitā

nārven:

1. **nārven:**

Gazel 60

Mısra: 7

Yüksek boyuyla bilinen

karaağaç.

Naħl-i gülşen içre maqbūl
olmasun mı nārven
Kim hıramı ol nihāl-i nāz-
perverden alur

2. **nārvenlikdür:-lik, -dür**

Gazel 96

Mısra: 1

Yüksek boyuyla bilinen

karaağaç.

Egerçi sāye-i kıddüñle her
sū nārvenlikdür
Velī sensüz cihān gülzārı
baña bir dikenlikdür

3. **nārvenen:-den**

Gazel 314

Mısra: 10

*Yüksek boyuyla bilinen
karaağaç.*

Naħl-i kıdd-i yāri görseydi
'Azizī bāġbān
Bāġda bakmaz-ıdı hergiz
nārvenen cānibe

nārven-kad:

1. **nārven-kad:**

Gazel 289

Mısra: 6

Kara ağaç boylu.

'Ar'ar-hıram-ı serv-i gül-
endām-ı bāġ-ı nāz
Gül-rüy u nārven-kad ü
beste-dehen Hasan

naşib ola:

1. **naşib ola:-a**

Gazel 82

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kısmet olmak.

Sāye-veş yanında şalınmak o
servüñ 'āşıka
Hiç naşib ola mı ol bir devlet
ü iķbāldür

naşib oldı:

1. **naşib oldı:-dı**

Gazel 227

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kısmet olmak.

Bülbüle çün ağlamak oldı
güle gülmek naşib
Kıo 'Azizī ağlasun hecrüñle
sen ey yār gül

naşib olmadı:

1. **naşib olmadı:-ma, -dı**

Gazel 20

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kısmet olmak.

Ğam yedigüm bu maḡbaħ-ı
dehr içre kim benüm
Hıvān-ı vişāl-i yār baña
olmadı naşib

naşib olmasun:

1. **naşib olmasun:-ma, -sun**

Gazel 266

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kısmet olmak.

Olmasun çevgān-ı zülfüñ
oħşamak baña naşib
Güy-veş yoluñda ğaltān
eylemezsem başı ben

nāşih oldı:

1. **nāşih oldı:-dı**

Tarih 25

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Nasihah eden, öğüt
veren olmak II vaiz olmak.*

Çün kulle cāmi'ine devletle
oldı nāşih
Dedi 'Azizī aña tāriħ şeyh-i
'ābid

ñat':

1. **ñat'ında:-ı, -n, -da**

Gazel 52

Mısra: 7

Satranç.

Bir melek çehresin ey meh ki
hüsün ñat'ında
Eyledüñ mihr-i müniri meh-i
bedr ile kamer

naḡ'ı:

1. **naḡ'ında:-n, -da**

Gazel 40

Mısra: 5

Satranç yeri.

Felek naḡ'ında māhi māt
edersin 'arz-ı hüsnetseñ

Güzeller şāhı hūrşīd-i cihān-
ārā mīdur ol ruḥ

naṭ' -ı bāğ-ı kūyında:

1. **naṭ' -ı bāğ-ı kūyında:-ı, -
n, -da**

Gazel 157

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sevgilinin bağının
örtüsü.*

Şādmān ol ey dil-i ferzāne
kim ol şāh-ruḥ ruḥ
Dedi naṭ' -ı bāğ-ı kūyında
rakīb-i zāğa kiş

naṭ' -ı gerdūnda:

1. **naṭ' -ı gerdūnda:-da**

Kaside 2

Mısra: 48

Kelime Tipi: -

Feleğin satranç tahtası.

Ḳameri hūsn ile māt eyler
iken şems-i felek
Naṭ' -ı gerdūnda ḳamer
eyledi şemsi ruḥ-ı yār

naṭ' -ı zemine:

1. **naṭ' -ı zemine:-e**

Terci-bend 1

Mısra: 50

Kelime Tipi: -

Yeryüzü.

Berg-i sebz ile zeyn olup
eşcār
Şaldı naṭ' -ı zemine sāye
çenār

nā-tüvān:

1. **nā-tüvān:**

Gazel 268

Mısra: 1

Zayıf, güçsüz çaresiz.

Dīde giryān sīne biryān oldı
cismüm nā-tüvān
'İşk-ı yār ile işüm Allāha
kalmışdur hemān

nāvek:

1. **nāveklerin:-ler, -in**

Gazel 7

Mısra: 5

Ok.

Sen cefā nāveklerin tek
sīneme gönder hemān
Ey kemān-ebürü edeyin
cānum üzre yer aña

nāvek-fiken:

1. **nāvek-fikenlikdir:-lik, -
dir**

Gazel 96

Mısra: 4

Ok saçan.

Olaldan ol mehūn āyīn-i
ebrūsı kemān-keşlik
Dil-i 'uşşāka kār-ı ğamzesi
nāvek-fikenlikdir

nāvek-i āhumla:

1. **nāvek-i āhumla:-um, -la**

Gazel 77

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ah oku.

Degüldür görinen encüm
şeb-i hecründe ey meh-rū
Delindi nāvek-i āhumla
çarḥuñ sīnesi yer yer

nāvek-i müjgān:

1. **nāvek-i müjgān:**

Gazel 11

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kirpik okları.

Revzen-i ḳalbüm açar erse
kaçan ey ḳaşı yā
Görmedüm nāvek-i müjgān
gibi bir ḳalb-küşā

nāy-ı bezmün:

1. **nāy-ı bezmün:-üñ**

Kaside 4

Mısra: 48

Kelime Tipi: -

İşret meclisinin neyi.

Her gece medhūñ okurdu
şevḳıla tā şubḥa dek
Nāy-ı bezmün gibi ḳādir olsa
hoş elhāna şem'

nāz:

1. **nāz:**

Gazel 104

Mısra: 5

*Kendini beğendirmek
amacıyla takınılan edālī
tavır, cilve.*

Ḳayret alur naḥl-i bāğı her
kaçan kim nāz ile
Dāmenin ol serv-ḳāmet der-
miyān eyler yürür

2. **nāz-ıla:--ıla**

Gazel 267

Mısra: 3

*Kendini beğendirmek
amacıyla takınılan edālī
tavır, cilve.*

Cilvegāh-ı bāğda şalınmaz
idi nāz-ıla
Şīve-i reftāruñı görse nihāl-i
nārven

3. **nāz:**

Gazel 307

Mısra: 6

*Kendini beğendirmek
amacıyla takınılan edālī
tavır, cilve.*

Geyüp aḳ sādeler egnine ol
gül bāğ-ı 'ālemde
Şalınsa nāz ile yanumca
serv-i sāyedār olsa

4. **nāzla:-la**

Gazel 331

Mısra: 1

*Kendini beğendirmek
amacıyla takınılan edālī
tavır, cilve.*

Nāzla şarı atlasın geydükçe
dilber egnine
Der gören zer cāme geymiş
şāh-ı ḥāver egnine

5. **nāz:**

Gazel 334

Mısra: 7

*Kendini beğendirmek
amacıyla takınılan edâli
tavır, cilve.*

O sidre-kâmetüñ haqqâ bu
kim nâz ile reftârı
Bulunmaz serv-i bälâlarda
nahl-i müntehâlarda

6. nâz:

Gazel 356

Mısra: 5

*Kendini beğendirmek
amacıyla takınılan edâli
tavır, cilve.*

Kişiyi kendüden uşandırur
derler katı çok nâz
İñde etmesüñ 'uşşâkına
eydüñ o şeh nâzi

7. nâzi:-ı

Gazel 356

Mısra: 6

*Kendini beğendirmek
amacıyla takınılan edâli
tavır, cilve.*

Kişiyi kendüden uşandırur
derler katı çok nâz
İñde etmesüñ 'uşşâkına
eydüñ o şeh nâzi

8. nâz:

Gazel 366

Mısra: 3

*Kendini beğendirmek
amacıyla takınılan edâli
tavır, cilve.*

Gelseler nâz ile bayram
yerine meh-rûlar
Yine seyr eylesek ol şems-i
dıraşşânları

9. nâz:

Gazel 367

Mısra: 1

*Kendini beğendirmek
amacıyla takınılan edâli
tavır, cilve.*

Şan'at olaldan saña cevr ü
cefâ vü nâz işi
Oldı 'uşşâkuñ tamâm ey
dilber-i şannâz işi

10. nâz:

Gazel 367

Mısra: 10

*Kendini beğendirmek
amacıyla takınılan edâli
tavır, cilve.*

'Aql u fikrin târ u mâr edüp
'Azîzi haq bu kim
Âdemi divâne eyler ol
perînüñ nâz işi

11. nâz:

Kıt'a 25

Mısra: 3

*Kendini beğendirmek
amacıyla takınılan edâli
tavır, cilve.*

Gülüp nâz ile ol hürî-i cennet
Dedi Haq râzi olsun hülle
etdi

nâz ederse:

1. nâz ederse:-er, -se

Gazel 267

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Naz etmek.

Her ne deñlü nâz ederse
etsün ol gül-ruh baña
Bülbül-âsâ ey gönül elden
niyâzi kıoma sen

nâz eyle:

1. nâz eyle:

Gazel 170

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Nazlanmak.

Gel aña eyle nâz u eger 'itâb
ederseñ
Eyler 'Azîzi şâhum nâz u
'itâbdan haq

nâz u 'işve:

1. nâz u 'işve:

Gazel 308

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Naz ve cilve.

Sende kim var bu nâz u bu
'işve
Ne şanavberde var ne
'ar'arda

nâz u 'itâbdan:

1. nâz u 'itâbdan:-dan

Gazel 170

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sevgilinin işve ve
azarlama eylemesi.*

Gel aña eyle nâz u eger 'itâb
ederseñ
Eyler 'Azîzi şâhum nâz u
'itâbdan haq

nâz u şiveyi:

1. nâz u şiveyi:-y, -i

Kaside 5

Mısra: 73

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Naz ve cilve.

N'ola artursa nâz u şiveyi
güdüğe Kıy Muşli
Kim oldur nâzenin mañbübi
şimdi kıarı dünyânuñ

nazar:

1. nazar:

Gazel 40

Mısra: 10

Bakiş, göz.

'Azîzi-veş nigâh edenlerüñ
artar gözi nûrı
Nazar ehline bir âyine-i zibâ
midur ol ruh

2. nazardan:-dan

Gazel 204

Mısra: 5

Bakiş, göz.

Her ne emrûñ var ise eyle
nazardan gitmegil
İşte başum işte tîguñ kul
senüñ fermân senüñ

3. **nazaruñ:-uñ**
Kıt'a 1
 Mısra: 19
Bakış, göz.

Zer eder hâki kîmyâ nazaruñ
 Baña da kıl nazar ki hâk-i
 derem

4. **nazardan:-dan**
Gazel 52
 Mısra: 3
*Bakış. II Sevgilinin
 öldürücü bakışı.*

Vechüñ ayına nazardan nece
 geçsün 'uşşâk
 Eylemez âyineden ehl-i şafâ
 kať'-ı nazar

5. **nazar:**
Gazel 77
 Mısra: 4
*Hak nuru ile bakış,
 lutfkar ve keremli bakış,
 teveccüh ile bakma.*

Olurdu zerre-veş kapuñda
 neçe yıllar üftâdeñ
 Göreydi mâh-rüyuñ bir nazar
 mihr-i ziyâ-güster

6. **nazarumda:-um, -da**
Gazel 187
 Mısra: 10
Makam, huzur.

Ťañ mıdur cüy-ı revân olsa
 'Azîzî yaşum
 Nazarumda şalınur serv-i
 hırâmānum yok

nazar eden:

1. **nazar eden:-en**
Muamma 44
 Mısra: 1
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Bakmak.

Alnuñ üzre kaşuña eden
 nazar
 Burc-ı çarh üzre hilâli zann
 eder

nazar edüp:

1. **nazar edüp:-üp**
Müseddes 1
 Mısra: 43
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Bakmak.

Her faķrũñ hâline edüp
 'inâyetle nazar
 Keff-i cüduñdan aña işâr
 edersin sîm ü zer

nazar et:

1. **nazar et:**
Gazel 154
 Mısra: 3
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Bakmak.

Nazar et âyinede 'aķs-i ĥam-
 ı ebrũna
 Nice taħrîr olur ey meh göre
 yâ-y-ı ma'kũs

nazar etdükçe:

1. **nazar etdükçe:-dükçe**
Gazel 220
 Mısra: 3
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Bakmak.

Nazar etdükçe alur 'aķlını
 aşhâb-ı dilũñ
 Nedür ol ruħlarınuñ alı
 Meħemmed Şâhuñ

nazar etmeyesin:

1. **nazar etmeyesin:-me, -y,
 -e, -sîn**
Tesdis 3
 Mısra: 16
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Bakmak.

Ķan döke yaş yerine dîde-i
 ter lâyık mı
 Ĥâlûme etmeyesin gâhî
 nazar lâyık mı

nazar etmez:

1. **nazar etmez:-mez**
Gazel 6
 Mısra: 5
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Bakmak.

Nazar etmez göñül alur göz-
 ile nev-'arũs-âsâ
 Gerekse Şekl-i murdârına
 versün zîb ü fer dünyâ

2. **nazar etmez:-mez**
Gazel 287
 Mısra: 7
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Bakmak.

Nâr-ı 'iřķıyla boyanan
 çeşmüme etmez nazar
 Ben gerekse gözyaşından
 kanlara boyanayın

3. **nazar etmez:-mez**
Gazel 322
 Mısra: 7
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Bakmak.

Kimsenũñ etmez idi 'aybına
 bir daħı nazar
 Kendü 'aybını eger dîde-i
 bînâ görse

4. **nazar etmez:-mez**
Kaside 1
 Mısra: 12
 Kelime Tipi: -
Bakmak || Hissetmek.

Gül den ırmaz gözini bülbül-i
 ĥam-dîde velî
 Gül-i ter bülbülüñ etmez
 gözi yaşına nazar

nazar etseñ:

1. **nazar etseñ:-se, -ñ**
Gazel 27
 Mısra: 4
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Bakmak.

Ķam-ı Şîrîn ile cān
 verdüğine Ferhâduñ

Nazar etseñ yüce tağlarda
kayalar dağı saht

2. **nazar etseñ:-se, -ñ**

Gazel 322

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bakmak.

‘Aks-i ruhsāruñı bağrına
başardı cānā
Nazar etseñ seni mir‘āt-ı
mücellā görse

3. **nazar etseñ:-se, -ñ**

Kaside 1

Mısra: 90

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bakmak.

Rüy-ı zerdüm gül-i nesrīn ü
figānum bülbül
N’ola etseñ o gül ü bülbüle
bir kerre nazar

nazar etsün:

1. **nazar etsün:-sün**

Gazel 42

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bakmak.

Nazar etsün cemāli mähını
görsün deyü her dem
O şāha oldı bir āyīne-i
İskenderī hırşīd

2. **nazar etsün:-sün**

Gazel 299

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bakmak || Hissetmek.

Gönlüm gözüm açılısun derse
‘Azīzī her kim
Etsün nazar bu şī‘r-i gevher-
şī‘āra karşı

nazar eyler:

1. **nazar eyler:-r**

Lugaz 21

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bakmak.

Her biri ‘aynek gibi açup
gözün
Rüy-ı dehre rüz u şeb eyler
nazar

nazar eyleye:

1. **nazar eyleye:-ye**

Gazel 322

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bakmak.

Budur insān olana lāyık olan
dünyāda
‘Ayn-ı ‘ibretle nazar eyleye
a’ mā görse

nazar kıl:

1. **nazar kıl:**

Gazel 215

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bakmak.

O māhuñ rüyü ayına nazar kıl
görmek isterseñ
Dilā bir āyīne āyīne-i ‘ālem-
nümādan yeg

2. **nazar kıl:**

Gazel 226

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bakmak.

Ƙıl ü Ƙālī Ƙo yürü ol mū-
miyāna Ƙıl nazar
Görmek isterseñ ‘Azīzī ince
bellü bir güzel

3. **nazar kıl:**

Gazel 353

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bakmak.

Ƙıl nazar hāl-i ‘Azīzī-i
ğarībe gāhī

Āşināyı kerem et görme
begüm yād gibi

4. **nazar kıl:**

Ƙıt’a 1

Mısra: 20

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bakmak.

Zer eder hāki kīmyā nazaruñ
Baña da Ƙıl nazar ki hāƘ-i
derem

nazar kıldı:

1. **nazar kıldı:-dı**

Gazel 300

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bakmak.

Eşk-i çeşmüm rāh-ı kūyında
sürinür gördi yār
Luţf-ıla kıldı nazar bī-çāre
sāyıldür deyü

nazar Ƙılmağa:

1. **nazar Ƙılmağa:-mağ, -a**

Kaside 2

Mısra: 41

Kelime Tipi: -

Bakmak.

Ƙamer-i bahtı ruħı şemsine
Ƙılmağa nazar
Ƙamer āyīne-veş oldı aña
āyīne-dār

nazar Ƙılsa:

1. **nazar Ƙılsa:-sa**

Gazel 221

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bakmak.

Ĥışma geldükçe o çeşm-i
hūbnāk
Her kime Ƙılsa nazar olur
helāk

2. **nazar Ƙılsa:-sa**

Lugaz 1

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Bakmak.

Bülbül-i güyâ olur bî-ihtiyâr
Ol gül-i şad-berge kim kılsa
nazar

nazar kılsañ:

1. **nazar kılsañ:-sa, -ñ**
Kaside 3
Mısra: **39**
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Bakmak.

Luft ile kılsañ nazar vîrâneye
bulur şeref
Hışm ile baksañ 'adû
içlimine vîrân olur

2. **nazar kılsañ:-sa, -ñ**
Gazel 149
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Bakmak.

Çeşm-i dikkatle nazar kılsañ
'Azîzî bâğda
'Ayn-ı 'abher dîde-i hûbâna
beñzer beñzemez

3. **nazar kılsañ:-sa, -ñ**
Kaside 3
Mısra: **39**
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Bakmak.

Luft ile kılsañ nazar vîrâneye
bulur şeref
Hışm ile baksañ 'adû
içlimine vîrân olur

nazardan düşdi:

1. **nazardan düşdi:-di**
Gazel 293
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
*Gözden düşmek II Daha
önce kendisine değer
verenlerin sevgi ve güvenini
yitirmek.*

Bir dürr-i girân-māye idi
eşk-i 'Azîzî
Ol şâh nigâh etmeyeli düşdi
nazardan

nazarın dikse:

1. **nazarın dikse:-se**
Kaside 1
Mısra: **40**
Kelime Tipi: **Deyim**
*Gözünü dikmek,
dikkatle bakmak, gözünü
ayırmadan bir yere veya bir
kimseye bakmak.*

Şanuram geydi o gül egnine
çeşm-i bülbül
Seyr için dikse gül üzre
nazarın bülbül eger

nâzenîn:

1. **nâzenîn:**
Kaside 5
Mısra: **74**
Narin.

N'ola artursa nâz u şîveyi
gîtdükçe Kız Muşlı
Kim oldur nâzenîn maḥbûbı
şimdi çarı dünyânuñ

nâzil olduğca:

1. **nâzil olduğca:-duk, -ça**
Mesnevi 1
Mısra: **63**
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
İnmek.

Gökden olduğca berç-ı ter
nâzil
Rûy-ı hâk üzre kim eder
menzil

nażir:

1. **nażir:**
Müseddes 4
Mısra: **31**
Bakan, nazar eden.

Alur göz ile nażır olan
ḥüsnüñ ayına
Etmez nigâh mâh-ı felek olsa
âyine

2. **nażiri:-i**
Gazel 260
Mısra: **9**
Eş, benzer.

Yok nażiri Ḥasenüñ ḥüsn ü
edâda ammâ
Olmaz eş 'âr-ı Azîzî gibi
güftâr-ı ḥasen

3. **nażirüñ:-üñ**
Gazel 272
Mısra: **9**
Eş, benzer.

Yok nażirüñ güzel ögmekde
'Azîzî göreyin
Dünyede ölme sen ağzuñda
dilüñ çürümesün

4. **nażirüñ:-üñ**
Gazel 281
Mısra: **9**
Eş, benzer.

Şeh-i milk-i süḥansın yok
nażirüñ ehl-i nazm içre
'Azîzî her ne söz kim
söyleseñ şâhâne söylersin

5. **nażir:**
Kaside 3
Mısra: **53**
Eş, benzer.

Saña ibdâ'-ı nazımda ḥod
nażir ancak hemân
Yâ Zâhîr-i Fâryâbî yâ meger
Selmân olur

6. **nażir:**
Kaside 3
Mısra: **53**
Eş, benzer.

Saña ibdâ'-ı nazımda ḥod
nażir ancak hemân
Yâ Zâhîr-i Fâryâbî yâ meger
Selmân olur

nażır olmuş:

1. **nażır olmuş:-muş**
Gazel 161
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade*Bakmak.*

‘İmâretdür ribât-ı sîne güyâ
Hayâl-i sîne anda nâzır olmuş

nâzır olsam:1. **nâzır olsam:-sa, -m****Gazel 310**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Bakmak.*

Ėamzesi ĥançer çeker baña
‘Azîzî her kaçan
Nâzır olsam ol şeh-i ‘izzet-
me‘âbuñ ‘aynına

nazm:1. **nazmum:-um****Kaside 3**

Mısra: 66

Şiir, nazım.

Vaşf-ı ĥatıñ kim berât-ı
nazmuma ‘unvân olur
Nazmum ol ‘unvân ile ser-
defter-i dîvân olur

2. **nazmuñ:-uñ****Gazel 268**

Mısra: 9

*Vezinli ve kañiyeli söz,
manzume, nesir karşıtı.*

Ėo yayılsun gün gibi
nazmuñ ‘Azîzî ‘âleme
Ėıřsa-i Yûsuf gibi dillerde
olsun dâstân

3. **nazmum:-um****Kaside 3**

Mısra: 66

*Vezinli ve kañiyeli söz,
manzume, nesir karşıtı.*

Vaşf-ı ĥatıñ kim berât-ı
nazmuma ‘unvân olur
Nazmum ol ‘unvân ile ser-
defter-i dîvân olur

4. **nazmı-y-ıla:-ı, -yıla****Kaside 5**

Mısra: 30

*Vezinli ve kañiyeli söz,
manzume, nesir karşıtı.*

N’ola maĥbûl-i ĥalk-ı ‘âlem
olsa şi’ri Nev’îñ
Ki yok nev’-i beşerde mişli
nazmı-y-ıla o ĥanuñ

nazm edüp:1. **nazm edüp:-üp****Gazel 104**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Nazım biçimine sokmak,
nazım olarak
düzenlemek.Sıralamak,
tertiplenmek.*

Derd-i ‘ışkı bir kitâb etmiş
‘Azîzî nazm edüp
Ėıřsa-ĥvân gibi cihâna
dâstân eyler yürür

nazmî:1. **nazmî:****Gazel 309**

Mısra: 10

*Edirneli Nazmî, XVI.
yüzyıl meşhur şairlerinden
Mecma’ü’n-Nezâir adlı
kitabın sahibi.*

Bu nazm-ı bî-nazîrûñi görse
‘Azîziyâ
Fihrist ederdi Nazmî Kitâb-ı
Nezâyire

nazm-ı bî-nazîrûñi:1. **nazm-ı bî-nazîrûñi:-üñ, -i****Gazel 309**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Benzersiz şiir.*

Bu nazm-ı bî-nazîrûñi görse
‘Azîziyâ
Fihrist ederdi Nazmî Kitâb-ı
Nezâyire

nazm-ı dil-cüy-ı ‘azîzî:1. **nazm-ı dil-cüy-ı ‘azîzî:****Gazel 238**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Azîzî’nin gönül arayan
şiiri II Azîzî’nin güzellik şiiri.*

O boyı serv-i revânuñ deheni
vaşfinda
Nazm-ı dil-cüy-ı ‘Azîzî bir
içim şu mı degül

**nazm-ı dil-cüy-ı şafâ-
bahşuñ:**1. **nazm-ı dil-cüy-ı şafâ-
bahşuñ:-uñ****Tahmis 1**

Mısra: 22

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Safa bahşeden güzellik
nazmı.*

Ėübdur şi’rûñ ‘Azîzî çün
ĥat-ı Mîr-i ‘Alî
Nazm-ı dil-cüy-ı şafâ-bahşuñ
görenler der belî

nazm-ı dil-cüyüñi:1. **nazm-ı dil-cüyüñi:-uñ, -ı****Gazel 29**

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Gönül arayan şiir II
güzellik nazmı.*

Şi’r-i selîs ü nazm-ı dil-
cüyüñi gören der
Yokdur ‘Azîzî mâ’-i cârîde
bu selâset

nazm-ı sâdeñ:1. **nazm-ı sâdeñ:-ñ****Gazel 223**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sade şiir.*

Ma’ni-i eş‘âr-ı rengîñüñ
‘Azîzî der gören
Nazm-ı sâdeñ ‘aynıdır şi’r-i
Ėayâlî naĥşînuñ

nazm-ı şeker-rîzüm:

1. nazm-ı şeker-rizüm:-üm

Kaside 5

Mısra: 139

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Şeker saçan şiir.*

Görüp nazm-ı şeker-rizüm
umaram meyl ede yārān
Ki zīrā sükkeredür meyli her
tüṭi-i güyānuñ

nāzük:

1. nāzük:

Kaside 5

Mısra: 37

*İnce, zarif, ölçülü bir
şekilde.*

Oğur nāzük gazeller
gördüğüne ‘İlm-i nāzük
Nezāketden degüldür ḥālī
ṭab’-ı nāzūki anuñ

nāzük mi nāzük:

1. nāzük mi nāzük:

Matla 12

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Nazik mi sorusuna evet
nazik bağlamında
kullanılmış, sözde soru
cümlesiyle kurulmuş bir
yapı.*

Egerçi naḥl-i ḳadd-i lāle-ruḥ
bir serv-i bālādur
Dili nāzük mi nāzük ḳāmeti
a’lādan a’lādur

nāzük-miyān:

1. nāzük-miyān:-ı

Gazel 34

Mısra: 10

Sevgilinin ince beli.

Cevr ile ḳaddüñ kemer edüp
‘Azīzī çün senüñ
Furşat el verürse ol nāzük-
miyānı sen de ḳuç

ne:

1. ne:

Gazel 118

Mısra: 3

Nasıl.

Ne bilsün ḳār-ı ‘ışkı
neydüğün Ḳays-ı beyābānī
Ol işi başa iletmek yine
Ferhāda gelmişdür

2. ne:

Gazel 206

Mısra: 3

Nasıl.

Tırāş oldukça jeng-i ḥaṭṭ-ı
rūyī bu ne ‘ālemdür
Ruḥı āyīnesin ḳıldı mücellā
ol dil-ārānuñ

3. ne:

Gazel 295

Mısra: 6

Nasıl.

Seni cānı gibi cānā cihānda
sevmez ādem yok
Bu zülf ü ḳāmet ü ebrū-y-ıla
bilmem ne cānsın sen

4. ne:

Gazel 378

Mısra: 9

Nasıl.

Nişān-ı ṭarf-ı rūyında ne
ḥālet var o servüñ kim
Görenler ābda berg-i gül-i
terdür şanur anı

5. ne:

Kaside 3

Mısra: 9

Nasıl.

Genc-i ruḥsāruñda zülfüñ
bilmezsin ne sihr eder
Kim anuñ her tārı mār u mārı
bir şu‘bān olur

6. ne:

Kıt’a 2

Mısra: 5

Nasıl.

Ne müşkil derd olurmuş
aḳçasızlık
Ki uğratdı beni renc ü ‘anāya

7. ne:

Müseddes 2

Mısra: 25

Nasıl.

Bu ne cevri olur buña hergiz
nihāyet yok mıdır
Tañrıdan ḳorḳmaz mısın bu
zülme ḡāyet yok mıdır

8. ne:

Gazel 32

Mısra: 3

*Ne kadar, oldukça fazla
anlamında.*

Leblerüñ bāzār-ı ḥüsn içre ne
şīrīn-ḳār olur
Kim geḥī ḥelwā vü pālūde
satar ḡāḥi gülāc

9. ne:

Gazel 359

Mısra: 1

*Ne kadar, oldukça fazla
anlamında.*

Ne belā çekdüğini dünyede
hicrān ehli
Görse ḥayrette ḳalurdı anı
zindān ehli

10. ne:

Gazel 374

Mısra: 5

*Ne kadar, oldukça fazla
anlamında.*

Hey ne çok başludur ser-i
zülfüñ
Çekdi dolana ḳalb-i meyyālī

11. ne:

Gazel 69

Mısra: 11

Ne.

Elümden cām düşmezken
benüm sākī ne ḥikmetdür
Yine bezm-i cihānda ehl-i
‘işret añılan Cemdür

12. ne:

Gazel 211

Mısra: 3

Ne.

Hüsrev-i milk-i melâhatsın
kimüñ ne sözi var
La'l-i şîrînüñi verseñ
ağzuma dad eyleseñ

13. **ne-y-idi:-y, -idi**

Gazel 214

Mısra: 7

Ne.

Ne-y-idi cem'-i dünyâdan
murâdı görseñ ey münkir
Elüñe girse bir gün tâlib-i
dünyâyı söyletseñ

14. **neler:-ler**

Gazel 214

Mısra: 6

Ne.

Olaldan cilvegâhum kulle-i
kâf-ı gam-ı 'ışkuñ
Neler gördi Süleymânum dil-
i 'ankâyı söyletseñ

15. **ne:**

Gazel 226

Mısra: 4

Ne.

Der-miyân edüp yoluñda
hânmanum serverâ
Ben saña dedüm belî baña ne
derse destün el

16. **ne-y-idi:-y, -idi**

Gazel 286

Mısra: 3

Ne.

Mey-i nâbuñ ne-y-idi şuçı
şehirden sürdüñ
Eyledüñ şenliğini pîr-i
muğânuñ vîrân

17. **neyin:-yin**

Gazel 287

Mısra: 6

Ne.

Şevk-ıla gördüm yanar
şem'a dedüm 'âşık-ımış
Şem'-i rüşen dil uzadup dedi
ol dem ya neyin

18. **ne:**

Gazel 315

Mısra: 2

Ne.

Dil şafâ kesb etdi būs-ı la'l-i
cânân almada
Söylesün ne aşşı etdi h̄vâce
mercân almada

19. **ne:**

Gazel 363

Mısra: 7

Ne.

Gece küyuñda yaturken
'aceb ne gördi 'âşıklar
Ki âh u nâle-i şeb-gîri bâm-ı
çarha ergürdi

20. **ne:**

Gazel 373

Mısra: 6

Ne.

La'l-i lebüñüñ şevkı ile
olmadı çün mest
Meclisde şarâbuñ ayağı ya
ne tolaşdı

21. **ne:**

Gazel 6

Mısra: 8

Hangi.

Neçe merdümleri h̄vâre
geçirür bir dem içinde
Ne dem açsa dehanın ejdehâ-
yı heft-ser dünyâ

22. **ne:**

Gazel 224

Mısra: 2

Ne kadar, çok.

Ne gam bir dem belâ-yı 'ışk
ile yâr olduğum bilseñ
Ne ağlardum ya saña 'âşık-ı
zâr olduğum bilseñ

23. **ne:**

Gazel 270

Mısra: 9

Bağlama unsuru.

Ne hâlet 'arz-ı hâle bilür ol
şâh
'Azîzî bende-i dervîş-nihâdım

24. **ne:**

Gazel 117

Mısra: 9

Öyle bir.

Ne tîg-i gamzesi kim sîneme
urur yârüñ
O tîguñ ucu 'Azîzî miyân-ı
câna çıkar

25. **ne:**

Gazel 165

Mısra: 4

Öyle bir.

Dehân u kâmet ü zülfüñ
temâşâ eyleyen der kim
Ne bu sîmîn-beden başdan
ayağa 'ayn-ı mâl olmış

26. **ne:**

Gazel 224

Mısra: 1

Öyle bir.

Ne gam bir dem belâ-yı 'ışk
ile yâr olduğum bilseñ
Ne ağlardum ya saña 'âşık-ı
zâr olduğum bilseñ

27. **ne:**

Gazel 296

Mısra: 10

Öyle bir.

'Azîzî güş-ı câna eyle her
birini bir mengüş
Ne cevher kim çıkar söz
yerine ol han ağzından

28. **ne:**

Lugaz 2

Mısra: 1

Öyle bir.

Ol ne şağş olur ki endâmı
anuñ
Beñizer insân-ı za'tfe ser-be-
ser

29. **ne:**

Lugaz 3

Mısra: 1

Öyle bir.

Ol ne çarç olur ki dâyim
devr eder
Zârîlîğî neçe fersağ yer gider

30. **ne:**

Lugaz 6

Mısra: 1

Öyle bir.

Ol ne pîr olur ki h̄amdur
k̄āmeti
Zārī zārī ağlamağdur 'ādeti

31. **ne:**

Lugaz 8

Mısra: 1

Öyle bir.

Ol ne murğ olur ki bāl ü per
açup
Gāh cevln̄an u gehī tayrān
eder

32. **ne:**

Lugaz 9

Mısra: 1

Öyle bir.

Ol ne pîr-i lāğar olur kim
anuñ
Var başında mūy-ı ebyaz bī-
şumār

33. **ne:**

Lugaz 24

Mısra: 1

Öyle bir.

Ol ne gevherdür k'anı bay u
gedā
Gūşına mengūş edinürse
revā

34. **nedür:-dür**

Gazel 220

Mısra: 4

Nedir?.

Nazar etdükçe alır 'aqlını
aşhāb-ı dilüñ
Nedür ol ruğlarınıñ alı
Meħemmed Şāhuñ

35. **nedür:-dür**

Gazel 240

Mısra: 5

Nedir?.

Nedür ol kişver-i rüyuñdaki
hāl-i müşkīn

Rūmda derler-ise bitmez
efendi fūlül

36. **nedür:-dür**

Gazel 251

Mısra: 7

Nedir?.

Yāre zūlfeynin görüp dedüm
nedür bu dedi kim
Murğ-ı dil şayd edici kıldan
duzağumdur benüm

37. **ne:**

Kaside 4

Mısra: 61

Nedir?.

Nār-ı şevkuñla yanarsa ğam
degül pervā ne dil
Yana geldi yana gider āteş-i
süzāna şem'

38. **nedür:-dür**

Kıt'a 26

Mısra: 1

Nedir?.

Nedür ey gāv-şikem Şānī o
cūsse
Hār-ı Deccāl misin ya
Dābbetü'l-arz

39. **nedür:-dür**

Müseddes 4

Mısra: 9

Nedir?.

Necm-i hüdā mı gün yüzüñ
üzre nedür o hāl
Rā kaşlaruñ hayālını görmüş
degül hilāl

40. **nedür:-dür**

Tesdis 3

Mısra: 22

Nedir?.

Kimseye olmadı hīç baña
olan zulm ü sitem
Nedür ey kān-ı kerem bāri
günāhum bilem

41. **neye:-y, -e**

Gazel 12

Mısra: 2

Hangi şey.

Nukūd-ı cānum u 'ömrüm
benüm cānānuñ olsun hep
Neye mālīk isem dünyāda ol
sultānuñ olsun hep

42. **ne:**

Gazel 146

Mısra: 4

Hangi şey.

Leb-i dilber gibi ni'met var
iken
Ne yesem hīç baña tatlu
gelmez

43. **ne:**

Gazel 64

Mısra: 5

*"ne ... ne" bağlama
edatı.*

'Älemde ne senüñ gibi bir
meh-liķā doğar
Dünyāya ne benüm gibi bir
mübtelā gelür

44. **ne:**

Gazel 64

Mısra: 6

*"ne ... ne" bağlama
edatı.*

'Älemde ne senüñ gibi bir
meh-liķā doğar
Dünyāya ne benüm gibi bir
mübtelā gelür

45. **ne:**

Gazel 68

Mısra: 1

*"ne ... ne" bağlama
edatı.*

Ne milk-i hūsn içinde saña
beñzer pādşā vardur
Ne küy-ı derd-i 'ışk içre
benüm gibi gedā vardur

46. **ne:**

Gazel 68

Mısra: 2

*"ne ... ne" bağlama
edatı.*

Ne milk-i hūsn içinde saña
beñzer pādşā vardur
Ne küy-ı derd-i 'ışk içre
benüm gibi gedā vardur

47. **ne:**
Gazel 118
Mısra: 1
"ne ... ne" bağlama edatı.
- Ne gönlüm gibi saña
Hüsrevâ üftâde gelmişdür
Ne cânım gibi şîrîn la'lüñe
dil-dâde gelmişdür
48. **ne:**
Gazel 118
Mısra: 2
"ne ... ne" bağlama edatı.
- Ne gönlüm gibi saña
Hüsrevâ üftâde gelmişdür
Ne cânım gibi şîrîn la'lüñe
dil-dâde gelmişdür
49. **ne:**
Gazel 199
Mısra: 7
"ne ... ne" bağlama edatı.
- Ne güftaruñ gibi güftâr
işitdük
Ne refțaruñ gibi refțâr
gördük
50. **ne:**
Gazel 199
Mısra: 8
"ne ... ne" bağlama edatı.
- Ne güftaruñ gibi güftâr
işitdük
Ne refțaruñ gibi refțâr
gördük
51. **ne:**
Gazel 50
Mısra: 10
Hangi.
- Âh kim yanında biñ hâr-ı
belâ peydâ olur
Her ne yerde kim kıpar bir
hoş nihâl-i gül-'izâr
52. **ne:**
Kaside 3

Mısra: 9
Hangi.

Genc-i ruhsâruñda zülfüñ
bilmezsin ne sihr eder
Kim anuñ her târı mâr u mârı
bir şu'bân olur

53. **ne:**
Gazel 119
Mısra: 10
Neden, niçin.

Hâne-i dünyâ 'Azîzî çün
degül dârü'l-ferah
Bunda şâd olmaduğına kişi
yâ ne ğamlanur

54. **ne:**
Gazel 290
Mısra: 8
Neden, niçin.

Kemân gibi yanın bekle o
şahuñ
Hâdeng-âsâ yabanda ne
gezersin

55. **ne:**
Gazel 103
Mısra: 9
Ne.

Hicrân deminde cân-ı 'Azîzî
ne çekdüğün
Bîmâr-ı 'ışk olup neçe
zahmet çeken bilir

56. **nesine:-si, -n, -e, -**
Gazel 377
Mısra: 3
Ne, soru zamiri.

Nesine ğurre olursın be
göñül dünyânuñ
Kime ğaldı ki saña ğala bu
milket bâķı

57. **neydi:-y, -di**
Gazel 367
Mısra: 3
Nedir, nasıldır, nasıl bir şeydir?.

Ol tezerv-i hoş-hırâmı neydi
şayd etmek dilâ
Ger hümâ murğın şikâr
etmek olaydı bâz işi

58. **nedür:-dür**
Lugaz 1
Mısra: 1
Nedir, nasıldır, nasıl bir şeydir?.

Ol nedür kim iki nürânî
kamer
Eylemiş her biri bir zâhrında
yer

59. **nedür:-dür**
Lugaz 4
Mısra: 1
Nedir, nasıldır, nasıl bir şeydir?.

Ol nedür kim pürdür anuñla
cihân
Tâze vü terdür deminden
gülsitân

60. **nedür:-dür**
Lugaz 7
Mısra: 1
Nedir, nasıldır, nasıl bir şeydir?.

Ol nedür kim bir kılaç var
uzunu
Ney-şekerden tatlıdur ammâ
unı

61. **nedür:-dür**
Lugaz 10
Mısra: 1
Nedir, nasıldır, nasıl bir şeydir?.

Ol nedür kim mâha beñzer
şüreti
Göksini döğdürmek olmuş
'âdeti

62. **nedür:-dür**
Lugaz 11
Mısra: 1
Nedir, nasıldır, nasıl bir şeydir?.

Ol nedür kim nâle edüp ağlar
Gözlerinüñ yaşı yollar bağlar

63. **nedür:-dür**
Lugaz 12
Mısra: 1

Nedir, nasıldır, nasıl bir şeydir?.

Ol nedür kim sîm-ten
maḥbûb-vâr
Her gece başına tâc-ı zer
geyer

64. **nedür:-dür**
Lugaz 13
Mısra: 1
Nedir, nasıldır, nasıl bir şeydir?.

Ol nedür kim mäh-peykerdür
kim ol
Muşt-ı insân-veş ter ü
mevzündür

65. **nedür:-dür**
Lugaz 14
Mısra: 1
Nedir, nasıldır, nasıl bir şeydir?.

Ol nedür kim duḥter-i
pākîze-veş
Yaşınur ayağına ḥinnâ-yı al

66. **nedür:-dür**
Lugaz 15
Mısra: 1
Nedir, nasıldır, nasıl bir şeydir?.

Ol nedür kim cismi pâre
pâredür
Rûyü zerd ü sînesi pür-
yaradur

67. **nedür:-dür**
Lugaz 16
Mısra: 1
Nedir, nasıldır, nasıl bir şeydir?.

Ol nedür kim bî-ḳarâr olup
gezer
Dâyimâ evc-i hevâda geşt
eder

68. **nedür:-dür**
Lugaz 17
Mısra: 1
Nedir, nasıldır, nasıl bir şeydir?.

Ol nedür kim dâne-i yâkût-
vâr
La'ldür ammâ ki la'l-i âbdâr

69. **nedür:-dür**
Lugaz 18
Mısra: 1
Nedir, nasıldır, nasıl bir şeydir?.

Ol nedür kim ḡonca-i
zanbaḳ-mişâl
Anı baş üzre tutar bay u gedâ

70. **nedür:-dür**
Lugaz 19
Mısra: 1
Nedir, nasıldır, nasıl bir şeydir?.

Ol nedür kim ḳavse beñzer
arḳası
Var iki ucında iki ḫalkası

71. **nedür:-dür**
Lugaz 20
Mısra: 1
Nedir, nasıldır, nasıl bir şeydir?.

Ol nedür kim kûha beñzer
ḳâlebi
Yürüdükçe bir ḳarış şarḳar
lebi

72. **nedür:-dür**
Lugaz 21
Mısra: 1
Nedir, nasıldır, nasıl bir şeydir?.

Ol nedür kim bir neçe şems ü
kâmer
Cem' olup bir yere tutmuşlar
maḳar

73. **nedür:-dür**
Lugaz 22
Mısra: 1
Nedir, nasıldır, nasıl bir şeydir?.

Ol nedür kim ḫayli tîz-
reftârdur
Berg-i ney şeklinde ḡuşı
vardur

74. **nedür:-dür**
Lugaz 23
Mısra: 1
Nedir, nasıldır, nasıl bir şeydir?.

Ol nedür kim mäh-tābuñ
'aynıdur
Reng-i rûyü şâf ayuñ
'aynıdur

ne 'aceb:

1. **ne 'aceb:**
Gazel 294
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ne olmuş, şaşılacak ne var.

Bülbül-i dil ne 'aceb tutsa
eger zâr etegin
Gitti elden ḳomadı ol yüzi
gül ḫâr etegin

2. **ne 'aceb:**
Tesdis 3
Mısra: 39
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ne olmuş, şaşılacak ne var.

Ḳul beşerdür ne 'aceb olsa
eger nokşanı
N'ola cürmüm çoḡ-ise 'afv-ı
şehenşeh ḳanı

3. **ne 'aceb:**
Gazel 102
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ne acayip.

Müje tîḡini çeküp dil ḳomadı
dilmedük âh
Ne 'aceb âfet imiş ḡamze-i
bed-ḫüy-ı nigâr

4. **ne 'aceb:**
Matla 62
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ne olmuş, şaşılacak ne var II nasıl, öyle bir.

'Aşk-ı Leylâ-y-ile geşt eyler
imîş hāmūnı
Ne 'aceb vādīye dūşmîş
görūñüz Mecnūnı

ne bilsün:

1. **ne bilsün:**
Tesdis 2
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Ne bilsin. || Bilmez.

Lāle gibi sīnemi nār-ı
maḥabbet dağlar
Ḥaste-i 'ışk olanuñ ḥālin ne
bilsün şağlar

ne bilür:

1. **ne bilür:**
Kit'a 7
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Ne bilir, nereden
bilsin!.*

Etme nā-ehle şaқın ehl-i
hüner
Ki hüner қadrini nā-dān ne
bilür

2. **ne bilür:**
Kit'a 7
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Ne bilir, nereden
bilsin!.*

Ya'ni söz gevherinüñ
kıymetini
Olıcaқ bir kişi ḥayvān ne
bilür

ne cānı var ki:

1. **ne cānı var ki:**
Gazel 242
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Ne canı var ki (canı yok
bağlamında).*

Ne cānı var ki uğraya āhū-yı
şādlık
Dil bīşesin çü şayd-geh
edindi şīr-i gam

ne dem:

1. **ne dem:**
Gazel 179
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Her ne zaman.

Diñledür her sözini bezm
ehline bī-iḥtiyār
Gelse güftāra ne dem pīrāne
çeng ü nāy u def

2. **ne dem:**
Gazel 355
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Her ne zaman.

Gidüp 'aklı başından pāy-ı
murğāna yuvalandı
Ne dem meydān-ı 'ışқа
girmege Mecnūn ki ser açdı

3. **ne dem:**
Kaside 3
Mısra: 45
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Her ne zaman.

Rezm için alsañ ele tīg-i
zafer-pāyeñ ne dem
Ḥavfdan berg-i ḥazān gibi
'adū lerzān olur

4. **ne dem:**
Kaside 3
Mısra: 45
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Her ne zaman.

Rezm için alsañ ele tīg-i
zafer-pāyeñ ne dem
Ḥavfdan berg-i ḥazān gibi
'adū lerzān olur

5. **ne dem:**
Lugaz 14
Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Her ne zaman.

Bülbül olur her gören anı ne
dem
Eylese 'arz-ı cemāl ol gül-
mişāl

ne dem ki:

1. **ne dem ki:**
Muamma 7
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Ne zaman ki.

Ne dem ki āba gire yüze ol
gül-i ḥandān
Derün-ı māda gören yüzini
olur ḥayrān

ne demekdür:

1. **ne demekdür:-dür**
Gazel 59
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Ne anlama gelir? II hiç
mümkün mü?.*

'Ayş eylemek ol yār ile
tenhā ne demekdür
Nüş etmek anuñla mey-i
ḥamrā ne demekdür

2. **ne demekdür:-dür**
Gazel 59
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Ne anlama gelir? II hiç
mümkün mü?.*

'Ayş eylemek ol yār ile
tenhā ne demekdür
Nüş etmek anuñla mey-i
ḥamrā ne demekdür

3. **ne demekdür:-dür**
Gazel 59
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Ne anlama gelir? II hiç
mümkün mü?.*

Kūyına varup cūy-ı sirişküm
gibi her dem
Etmek o boyı servi temāşā
ne demekdür

4. **ne demekdür:-dür**

Gazel 59

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ne anlama gelir? II hiç
mümkün mü?*

Her ne yere kim 'azm edesin
bile yanuñca
Reftār ede ol serv-i dil-ārā ne
demekdür

5. **ne demekdür:-dür**

Gazel 59

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ne anlama gelir? II hiç
mümkün mü?*

İnşāf edicek şūfī şafā-y-ile o
māhuñ
Bağmaq yüzine āyine-āsā ne
demekdür

6. **ne demekdür:-dür**

Gazel 59

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ne anlama gelir? II hiç
mümkün mü?*

Eş'ār-ı dürer-bāruñ
oķundukça 'Azīzī
Güş ede anı ol gül-i ra'nā ne
demekdür

ne deñlü:

1. **ne deñlü:**

Gazel 12

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ne kadar, ne ölçüde.

Baña la'l-i güher-bārıyla
dendānı yeter yārūñ
Ne deñlü var ise mercān ü
dür 'ummānuñ olsun hep

2. **ne deñlü:**

Gazel 218

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ne kadar, ne ölçüde.

Ne deñlü var ise cevruñ
taħammül eylerem cānā
Nitekim derde şabr etmek
olupdur hūyı Eyyūbuñ

3. **ne deñlü:**

Gazel 327

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ne kadar, ne ölçüde.

Beni düşmen görüp kūyuñda
düşnām eylemez zīrā
Ne deñlü müzī kelb olursa
ürmez āšnā üzre

4. **ne deñlü:**

Müseddes 3

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ne kadar, ne ölçüde.

Ne deñlü var ise ikbāl ü
devlet 'izzet ü rif'at
Alupdur kabz u başına edānī
anı bī-zaħmet

5. **ne deñlü:**

Gazel 137

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ne denli, ne kadar.

Ne deñlü bī-nevālīk etse
būlbūl şahn-ı gülşende
Be-gāyet ser-girāndur gönca-
i mevzūn-dehān gülmez

ne etsem:

1. **ne etsem:-se, -m**

Gazel 300

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ne yapmak.

Cevr eder ol meh ne etsem
aña kāyıldür deyü
İncinür ammā beni kuçmağa
kāyıldür deyü

ne ğam:

1. **ne ğam:**

Gazel 294

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gam deĝil, kederlenme,
üzülmeye gerek yok | boşver.*

Ne ğam ol 'aşıka ma'sūķı
vefādār olıcaķ
Ĝam añadur ki tuta yār-ı
cefākār etegin

2. **ne ğam:**

Gazel 371

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gam deĝil, kederlenme,
üzülmeye gerek yok | boşver.*

Devr-i 'adli ne ğam erdiyse
anuñ pāyāna
Yine bir aña mu'ādil şeh-i
devrān geldi

ne gün:

1. **ne gün:**

Gazel 342

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Hangi gün II ne zaman.

Güneş ebr-i sefid içre nihān
oldı şanur 'ālem
Ne gün kim egnūñe geysen
sen ey mihr-i cihān-sāye

2. **ne gün:**

Kaside 2

Mısra: 34

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Hangi gün II ne zaman.

Şanuram vardı esed burcına
çün şems ü kamer
Ne gün ol şems-i kamer-ruħ
k'ola raħşına süvār

ne kadar:**1. ne kadar:****Gazel 259**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Her ne kadar.*

Umaram vaşluña ermek ne
kadar müşkil ise
Umarın ergüre Allāh benüm
sultānum

ne kıyāmet:**1. ne kıyāmet:****Terci-bend 1**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Ne acayip II ne kadar
güzel.*

Ne kıyāmet güzel bahār oldu
Münkir-i haşr şerm-sār oldu

2. ne kıyāmet:**Terci-bend 1**

Mısra: 23

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ne acayip II ne kadar
güzel.*

Ne kıyāmet güzel bahār oldu
Münkir-i haşr şerm-sār oldu

3. ne kıyāmet:**Terci-bend 1**

Mısra: 35

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ne acayip II ne kadar
güzel.*

Ne kıyāmet güzel bahār oldu
Münkir-i haşr şerm-sār oldu

4. ne kıyāmet:**Terci-bend 1**

Mısra: 47

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ne acayip II ne kadar
güzel.*

Ne kıyāmet güzel bahār oldu
Münkir-i haşr şerm-sār oldu

5. ne kıyāmet:**Terci-bend 1**

Mısra: 59

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ne acayip II ne kadar
güzel.*

Ne kıyāmet güzel bahār oldu
Münkir-i haşr şerm-sār oldu

ne lāzım:**1. ne lāzım:****Gazel 5**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ne gerek var.*

Seni ra'nā bilür 'aşıklararuñ
şehr-i melāhatde
Ne lāzım sen demek dehrüñ
şeh-i hūbānyuz cānā

2. ne lāzım:**Kaside 5**

Mısra: 93

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ne gerek var.*

Sipāhice Ḥasan Şāha ne
lāzım biz demek anı
Bilür nece Yezīd idüğini ol
Ḥācı Mervānuñ

ne ne:**1. ne ne:****Gazel 49**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ne ... ne bağlacı.*

Ben çekdügüm kemān-ı
gamı cām-ı guşşayı
Meydān-ı ışk içinde ne
Rüstem ne Cem çeker

2. ne ne:**Gazel 68**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ne ... ne bağlacı.*

Ölürsem dār-ı ğurbetde beni
ağlañ ki yanumda
Ne yārān-ı şafā vardur ne
ihvān-ı vefā vardur

3. ne ne:**Gazel 285**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ne ... ne bağlacı.*

Hergiz ne seyr-i bāğ u ne
verd-i ter isterin
Bir sīb eñeklü ğonca-dehen
dilber isterin

4. ne ne:**Gazel 308**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ne ... ne bağlacı.*

Sende kim var bu nāz u bu
'işve
Ne şānavberde var ne
'ar'arda

5. ne ne:**Gazel 350**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ne ... ne bağlacı.*

Ne günüm gün ne gecem
gecedür ey meh senden
Ayrıldan berü bu çarḥ-ı
sitem-kār beni

ne revādur:**1. ne revādur:-dur****Gazel 101**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Reva mıdır, layık mıdır.*

Şayd edüp ey gözi āhū seni
her ān eller
Ne revādur ki çeke sīneye
'uryān eller

2. **ne revādur:-dur****Gazel 301**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Reva mıdır, layık mıdır.*

Ne revādur ki ey şeh-i hūbān
Ki tolar boynuña qolın gīsū

ne tañ:1. **ne tañ:****Gazel 95**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Şaşılır mı, tuhaf mı.*

Şeb-i hecrūnde gönül būs-ı
lebūn umsa ne tañ
Karañulukda olur çeşme-i
hayvān derler

2. **ne tañ:****Gazel 128**

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Şaşılır mı, tuhaf mı.*

‘Arz-ı mihr etse ne tañ aña
Züleyhā-yı felek
Hüsn ile ol şeh ‘Azīzī māh-ı
Ken ‘ān kendidür

3. **ne tañ:****Gazel 295**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Şaşılır mı, tuhaf mı.*

‘Azīzī naqd-i cān ile ne tañ
olsa harīdāruñ
Meh-i Ken ‘ān gibi hüsn ile
mümtāz-ı cihānsın sen

4. **ne tañ:****Gazel 348**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Şaşılır mı, tuhaf mı.*

‘Arşa-i ‘ālem gözüme teng ü
tār olsa ne tañ

‘Turmayup ‘ahde o çeşmi
‘Qahramānum gelmedi

ne turur:1. **ne turur:****Gazel 41**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ne durur, neden bekler.*

Dirhem-i eşki o servūñ
yolına harc edegör
Ne turur kīse-i çeşmūñde
‘Azīzī zāyid

ne var:1. **ne var:****Mesnevi 1**

Mısra: 92

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ne olur ki.*

Bilürin gerçi çok çerāguñ var
Bunda da bir çerāguñ olsa ne
var

ne yavuz ol aşıl ne yavaş ol başıl:1. **ne yavuz ol aşıl ne yavaş ol başıl:****Gazel 228**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim***Ne yavuz ol aşıl ne**yavaş ol başıl.*

Çün şem ‘-i ser-keş olma çü
sāye fütāde-dil
Ne yavuz ol aşıl ne yavaş ol
dilā başıl

ne yere:1. **ne yere:****Gazel 342**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Her ne yer II bütün**yerler, mekanlar.*

Şu deñlü mihrī vardur saña
kim ey şems-i ‘ālem-tāb

Ne yere ayağūñ başsañ tutar
anda mekān sāye

nebātāt-ı zemīn:1. **nebātāt-ı zemīn:****Gazel 333**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Tabiat, doğa.*

Bulmaya neşv ü nemā hergiz
nebātāt-ı zemīn
Kuruya nehr-i revān u heft
‘ummān qalmaya

nebāt-ı jāle:1. **nebāt-ı jāle:****Gazel 296**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Çiy tanesine benzeyen şeker.*

Dehān-ı tūtī gibi ‘andelībe
karşu gülşende
Nebāt-ı jāle gitmez gonca-i
handān ağzından

necat:1. **necat:****Gazel 26**

Mısra: 4

Kurtuluş.

Qoma elden zevraq-ı cāmı
mūdām
Baħr-i gamdan bulmağ
isterseñ necat

nece:1. **nece:****Gazel 9**

Mısra: 1

Nasıl.

Ben nece sevmeyeyin cām-ı
şarābı sākīyā
Egleyen oldur dil-i mest-i
harābı sākīyā

2. **nece:****Gazel 17**

Mısra: 5
Nasıl.

Ehl-i diller şöhetinden neçe
el çeksün anuñ
Cām bir rûh-ı musavver rûh-ı
şânîdür şarâb

3. nece:

Gazel 17
Mısra: 9
Nasıl.

Nece mâyil olmasun dil
görmege anı müdâm
‘Ârız-ı rengîn-i yarûñ hüsn ü
ânıdur şarâb

4. nece:

Gazel 18
Mısra: 7
Nasıl.

‘Aceb bu merdüm-i çeşmüm
nece burc-ı sa‘âdetdür
Aña ‘aks-i ‘arağ-rîz-i
cemâlünden toğar kevkeb

5. nece:

Gazel 32
Mısra: 9
Nasıl.

O melek-sîmâ Azîzî nece yâr
olsun saña
Kim perî insân-ile etmez
bilürsin imtizâc

6. nece:

Gazel 47
Mısra: 9
Nasıl.

Bâğ-ı küyuñda ‘Azîzî nece
eyvâ demesün
‘Âşık-ı dil-ğasteye her dem
gelür eyvâ lezîz

7. nece:

Gazel 52
Mısra: 3
Nasıl.

Vechüñ ayına nazardan nece
geçsün ‘uşşâk
Eylemez âyineden ehl-i şafâ
kağ‘-ı nazar

8. nece:

Gazel 53
Mısra: 5
Nasıl.

Nece varsun bâğa gül seyrine
bülbül kim anuñ
Üstine hançer çeker
gördükçe süsen gibi hâr

9. nece:

Gazel 54
Mısra: 7
Nasıl.

Dil zen-i dehre nece meyl
etsün
Kim nece erden arta
kalmışdur

10. nece:

Gazel 54
Mısra: 9
Nasıl.

Nece şerh ede miñnet-i ‘ışkı
Kim ‘Azîzîyi hayret
almışdur

11. nece:

Gazel 68
Mısra: 7
Nasıl.

Nece İskender-i devr-i
zamândur demeyem sâkî
Elinde cām-veş âyîne-i
‘âlem-nümâ vardur

12. nece:

Gazel 73
Mısra: 10
Nasıl.

Yine bir şî‘re mâyil dil-rübâ
sevdüm ‘Azîzî-veş
Nece olur söylemek şimden
gerü eş‘arı görünler

13. nece:

Gazel 78
Mısra: 3
Nasıl.

Cām-ı şarâb-ı nâbî nece
sevmesün kişi
Bir hûb-ı dil-küşâ vü ruh-ı
läle-fâmdur

14. nece:

Gazel 82
Mısra: 9
Nasıl.

Nece meyl etsün ‘Azîzî pîre-
zen dünyâya kim
Pür-hiyeldür pür-dağaldür
pür-mekir pür-aldur

15. nece:

Gazel 83
Mısra: 9
Nasıl.

Nece büyüklenmesün pîr-i
felek kim her gece
Gögsi üzre meh gibi bir âfet-
i devrân yatur

16. nece:

Gazel 94
Mısra: 9
Nasıl.

Nece maqbül-i ‘âlem
olmasun hüsn-i cihân-süzüñ
Cebînüñ âftâba ruhlaruñ
mehtâba dönmişdür

17. nece:

Gazel 98
Mısra: 5
Nasıl.

Ruh-ı zerdüm görüp baña
nece meyl etmesün cânân
Ki hûbân-ı zamâne şimdi hep
altuna mâ‘ildür

18. nece:

Gazel 101
Mısra: 9
Nasıl.

Ey lebi gonca ‘Azîzî nece
қан ağlamasın
Vuşlatuñ gülşenine oldı
nigebân eller

19. nece:

Gazel 104
Mısra: 7
Nasıl.

Âftâbuñ çarhına âhum nece
toğunmasun

Kim o māha her seher mihrin
'ıyān eyler yürür

20. **nece:**

Gazel 108

Mısra: 5

Nasıl.

Nece şād olmasun tıfl-ı dil
eşk-i merdüm-i dīdem
Ki her dem ol şehūñ yollarda
nakş-ı kebkebin oħşar

21. **nece:**

Gazel 131

Mısra: 3

Nasıl.

Nece kan ağlamasun dīde-i
gam-dīdelerüm
Nece demdür ki görünmez o
perī-peykerimüz

22. **nece:**

Gazel 139

Mısra: 9

Nasıl.

Āstānına 'Azīzī nece varsun
o şehūñ
Ki gedā şah-ı cihān olduğı
yere varamaz

23. **nece:**

Gazel 145

Mısra: 7

Nasıl.

Nece bir dil fülkini ide ğarīķ-
i baħr-i gam
Bir dem ola görmeye çeşm-i
zamāne karamuz

24. **nece:**

Gazel 158

Mısra: 9

Nasıl.

Nece çāk-i girībān etmeyem
ben dest-i ğayretle
'Azīzī mest olup meclisde
yār ağyāra şarmaşmış

25. **nece:**

Gazel 159

Mısra: 7

Nasıl.

Verd ü serv safa nece
öykünür
Sende kim var ol oturuş ol
turuş

26. **neçe:**

Gazel 172

Mısra: 7

Nasıl.

Nece ma 'nā gevherin izhār
eder
Taşsa ger cūş eyleyüp
Ceyhün-tab'

27. **nece:**

Gazel 175

Mısra: 5

Nasıl.

Nece havf etmeyeyin ben o
gözi cellāda
Ki çeker üstüme her bir
müjesi hışm-ıla tığ

28. **nece:**

Gazel 181

Mısra: 9

Nasıl.

Nece şayd eylesün ol yāri
'Azīzī-i ğarīb
Eli ermez güci yetmez
direme vüs'ati yok

29. **nece:**

Gazel 183

Mısra: 9

Nasıl.

Nece feryād etmesün şāhum
'Azīzī derdmend
Eyledi bī-çāreye zulm-i
firāvān ayrulıķ

30. **nece:**

Gazel 185

Mısra: 7

Nasıl.

Ruħlaruñ al-ıla bir anda nece
diller alur
Vechi var rüyuña derlerse
gül-i āl Budak

31. **nece:**

Gazel 187

Mısra: 2

Nasıl.

Nece āh eylemeyem derd ile
cānānum yok
Nece kan ağlamayam bir
gül-i ħandānum yok

32. **nece:**

Gazel 187

Mısra: 3

Nasıl.

Nece zinde ola dil Hızrı ki
nüş eylemege
Leb-i dilber gibi bir çeşme-i
hayvānum yok

33. **nece:**

Gazel 187

Mısra: 1

Nasıl.

Nece āh eylemeyem derd ile
cānānum yok
Nece kan ağlamayam bir
gül-i ħandānum yok

34. **nece:**

Gazel 201

Mısra: 9

Nasıl.

Kāħ-ı sinem içre cānā dil
nece şaralmasun
Eyledi hecr-i dehānuñ başına
ol dāri teng

35. **nece:**

Gazel 235

Mısra: 9

Nasıl.

'Ālemde 'Azīzī nece 'āķıl
geçer ol kim
Nüş etmeye ħubān-ıla şahbā-
yı Sitanbul

36. **nece:**

Gazel 253

Mısra: 5

Nasıl.

Nece açılsun benüm gönlüm
gözüm kim ol mehūñ
Nece demdür mübtelā-yı
ğuşsa-i hicrāniyam

37. **nece:**

Gazel 279

Mısra: 9

Nasıl.

Nece meyl eylesün cān-ı
‘Azīzī saña kim
Hulle-i sebz ile bir hūrī-i
zībāsın sen

38. **neçe:**

Gazel 286

Mısra: 9

Nasıl.

Neçe bir nūş edelüm kâhve
deyü kara şuyı
Var iken bâde-i gül-reng gibi
âb-ı revân

39. **neçe:**

Gazel 287

Mısra: 1

Nasıl.

Âteş-i ‘ışkı ile ey dil neçe bir
yanayın
Varayın pervâne-veş hâlüm
o şem’a yanayın

40. **nece:**

Gazel 287

Mısra: 10

Nasıl.

Bu dil-i pür-süzümüñ hâlin
‘Azīzī bilmezsin
Ol gâzabnâk âteşi dildâra
nece yanayın

41. **neçe:**

Gazel 293

Mısra: 6

Nasıl.

Sevdâ-yı gam-ı zülfün ile
tîg-i firâkuñ
Çıkarıdı neçe ‘âşık-ı üftâdeyi
serden

42. **nece:**

Gazel 295

Mısra: 2

Nasıl.

Bugün bu kâmet-i dil-cü-y-
ile naḥl-i revânsın sen

Nece naḥl-i revân bir
gülbün-i bâg-ı cinânsın sen

43. **nece:**

Gazel 298

Mısra: 5

Nasıl.

Nece ağlamayayın
gördüğüme gözlerümden
kim
Öñinde ol şeh-i hüsnüñ
çıkarıdı eşkümi kanlı

44. **nece:**

Gazel 302

Mısra: 4

Nasıl.

‘Aks-i ebrûlaruñı dide-i pür-
nemde gören
Dedi mâhîleri gör nece gezer
deryâda

45. **nece:**

Gazel 315

Mısra: 9

Nasıl.

Ben nece bulam ‘Azīzī guşşa
vü gamdan hâlâş
Kim girîbânım dem-Â-dem
dest-i hicrân almada

46. **nece:**

Gazel 323

Mısra: 5

Nasıl.

Nece görsün gözüm uyḥu
yüzün miḥnet bucağında
Şeb olmaz kim beni gam
başmaya kâbûs şeklinde

47. **nece:**

Gazel 332

Mısra: 1

Nasıl.

Nâr-ı âhumdan cihâni pür-
şerâr etmek nece
Mihrüñi gün gibi mâhum
âşkâr etmek nece

48. **nece:**

Gazel 332

Mısra: 2

Nasıl.

Nâr-ı âhumdan cihâni pür-
şerâr etmek nece
Mihrüñi gün gibi mâhum
âşkâr etmek nece

49. **nece:**

Gazel 332

Mısra: 4

Nasıl.

Kesmege başın ‘adunuñ
Ḥaydar-ı Kerrâr-vâr
Tîg-i âh-ı tâb-dârum Zü’l-
fikâr etmek nece

50. **nece:**

Gazel 332

Mısra: 6

Nasıl.

Yâri kaddüm dâm edüp
küyında şayd etdüm yine
Ol hümâyı gökden indürüp
şikâr etmek nece

51. **nece:**

Gazel 332

Mısra: 8

Nasıl.

Bu ten-i zâr u nizârı çeng-i
‘ışka târ edüp
Bezm-i gamda ney gibi
feryâd u zâr etmek nece

52. **nece:**

Gazel 332

Mısra: 10

Nasıl.

Nuş u pendinden ‘Azīzī
şeyḥ-i dehrüñ el çeküp
Ḥıdmet-i pîr-i muğâni ihtiyâr
etmek nece

53. **nece:**

Gazel 347

Mısra: 3

Nasıl.

Nece şabr eyleyeyin derd-i
firâk-ı yâra
Baña bir yılca gelür rûz-ı
gamuñ bir âni

54. **nece:**

Gazel 348

Mısra: 3
Nasıl.

Bülbül-āsā dil nece nālān u
giryān olmasun
Ol gül-i ḥandānum ol gonca-
dehānum gelmedi

55. **nece:**
Gazel 348
Mısra: 5
Nasıl.

Ben nece kesb-i şafā edem
cihān bāğında kim
Yār-ı müsteḥnām olan naḥl-i
cinānum gelmedi

56. **nece:**
Gazel 365
Mısra: 3
Nasıl.

Ben nece seyr-i gülistān
edeyüm kim her nihāl
Dik gelür oldı baña serv-i
ḥirāmānum gibi

57. **nece:**
Gazel 369
Mısra: 1
Nasıl.

Ben nece sevmeyeyin ol
şanem-i tersāyı
Leb-i cān-baḥş-ıla aḥdurdı
bugün 'İsāyı

58. **nece:**
Kaside 1
Mısra: 50
Kelime Tipi: -
Nasıl.

Salṭanat bāğına gül bāğ-ı
cihāna bülbül
Nece bülbül şeh-i gül-rüy-ı
'adālet-güster

59. **nece:**
Kaside 1
Mısra: 15
Nasıl.

Gül-i ter bülbül-i bāga nece
açılsun kim
Ṭurmaz esrār-ı güli
bulduğına bülbül öter

60. **nece:**
Kaside 5
Mısra: 94
Nasıl.

Sipāhice Ḥasan Şāha ne
lāzım biz demek anı
Bilür nece Yezīd idüğini ol
Ḥācı Mervānuḥ

61. **nece:**
Matla 7
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Nasıl.

Nece yād etmesün bezm-i
vişālūñ 'āşık-ı dil-rīş
Ki derler ey lebi mey-gün
zıkru'l-'ayş nişfu'l-'ayş

62. **nece:**
Matla 15
Mısra: 1
Nasıl.

Nece feryād u fiğān
eylemesün bülbül-i zār
Gonca ṭomrukda yatur mest
alup yanını ḥār

63. **nece:**
Muamma 40
Mısra: 1
Nasıl.

Ben nece ağlamayam
kend'özüme
Görinen dāyim elemdür
gözüme

64. **neçe:**
Müseddes 2
Mısra: 21
Nasıl.

Ağlayu ağlayu küyuña neçe
bir varayın
Boynum egüp karşuña ya
neçe bir yalvarayın

65. **nece:**
Müseddes 4
Mısra: 15
Nasıl.

Mihr-i münīri ben nece
beñzer deyem saña
Ḥurşīd-i rüyūña göre bir
zerredür şehā

66. **nece:**
Tesdis 2
Mısra: 25
Nasıl.

Vādi-i firḳatde çeşmüm nece
giryān olmasun
Gonca-veş derd ile bağrum
ya nece ḳan olmasun

67. **nece:**
Gazel 182
Mısra: 7
Öyle.

Gül-i ter nece öykünür saña
kim
Gülde sende olan melāḥat
yok

68. **neçe:**
Gazel 327
Mısra: 7
Öyle.

Neçe bir hücrede şüfi
yatağūñ bir ḥaşır ola
Ölür gider misin yoksa be
miskīn büriyā üzre

69. **neçe:**
Gazel 350
Mısra: 1
Öyle.

Neçe bir cāndan edüp cevri
ile bīzār beni
Neçe bir eyleyesin zār u dil-
efgār beni

70. **neçe:**
Gazel 350
Mısra: 2
Öyle.

Neçe bir cāndan edüp cevri
ile bīzār beni
Neçe bir eyleyesin zār u dil-
efgār beni

71. **neçe:**
Gazel 350

Mısra: 4
Öyle.

Hârzâr-ı gam-ı hicrâna şalup
bülbul-vâr
Ya neçe bir edesin ey yüzi
gül zâr beni

72. neçe:
Gazel 241
Mısra: 2
Ne kadar.

Göklere erişse tañ mı nâle vü
âhum benüm
Kim neçe gündür görünmez
ol yüzi mâhum benüm

73. neçe:
Gazel 65
Mısra: 4
Nice.

Nâle vü âh u figânum benüm
ey serv-i revân
Ey neçe şahn-ı çemen
murğını hâmüş eyler

74. neçe:
Gazel 68
Mısra: 12
Nice.

‘Azîzî-veş getürmez kimse
tâkat râh-ı ‘ışkuñda
Neçe derd ü belâ vardur neçe
renc ü ‘anâ vardur

75. neçe:
Gazel 68
Mısra: 12
Nice.

‘Azîzî-veş getürmez kimse
tâkat râh-ı ‘ışkuñda
Neçe derd ü belâ vardur neçe
renc ü ‘anâ vardur

76. neçe:
Gazel 70
Mısra: 2
Nice.

Gözüm pür nukre-i eşk-ile
cânâ hoşça hâlüm var
Şeh-i ‘ışkam hâzînemde neçe
mâl ü menâlüm var

77. neçe:
Gazel 70
Mısra: 4
Nice.

Benüm abdâl-ı ‘ışk
olduğuma kimdür inanmayan
Bihamdillâh ki sînem
tekyesinde neçe dâlüm var

78. neçe:
Gazel 74
Mısra: 6
Nice.

Hôr bakma her gubâr-ı pâyâ
ey dil kim bilür
Neçe serdârdur ki şimdi zîr-i
hâk olmuş yatur

79. neçe:
Gazel 76
Mısra: 7
Nice.

Neçe âvâreler şevk-ı şarâb-ı
la‘l-i nâbuñla
Der-i meyhânelerde cür‘a-
veş ayağa düşmişdür

80. neçe:
Gazel 77
Mısra: 3
Nice.

Olurdı zerre-veş kapuñda
neçe yıllar üftâdeñ
Göreydi mâh-rüyuñ bir nazâr
mihr-i zîyâ-güster

81. neçe:
Gazel 84
Mısra: 9
Nice.

Neçe yıldur ki ey meh
Yüsuf-ı cânı ‘Azîzînüñ
Şaçuñda bend olup çâh-ı
zenehdânuñda qalmışdür

82. neçe:
Gazel 97
Mısra: 1
Nice.

Nece demdür gam-ı la‘lûñ
dil-i nâlânda gezer

Nitekim yüregümüñ kanı
reg-i cânda gezer

83. neçe:
Gazel 103
Mısra: 10
Nice.

Hicrân deminde cân-ı ‘Azîzî
ne çekdügin
Bîmâr-ı ‘ışk olup neçe
zahmet çeken bilür

84. neçe:
Gazel 124
Mısra: 6
Nice.

Esîr-i zülfi ancak sen
degülsin ey gönül yârûñ
Kim ol zencîre bend olmuş
neçe dîvâneler vardur

85. neçe:
Gazel 125
Mısra: 2
Nice.

Cihân mâtem-serâdur bunda
kim gelse hemân ağlar
Bir iki gün gülerse yañılıp
neçe zamân ağlar

86. neçe:
Gazel 125
Mısra: 4
Nice.

Ne hikmetdür bu kim bunda
kişi bir gün ferağ olsa
Neçe günler yine yaş yerine
derd ile kan ağlar

87. neçe:
Gazel 126
Mısra: 9
Nice.

Meclis-i gamda neçe demdür
dil
Ney gibi nâle vü enîn iledür

88. neçe:
Gazel 147
Mısra: 6
Nice.

Zü'l-fikâr-ı gamze-y-ile sen
ki Haydarsın velî
Biz de neçe şîr-i merd ile
oğurmuş tûrmuşuz

89. neçe:
Gazel 165
Mısra: 8
Nice.

Dediler müya beñzer 'âkıbet
ey meh miyānuñ-çün
Dün ehl-i diller ortasında
neçe kıl ü kâl olmış

90. neçe:
Gazel 177
Mısra: 5
Nice.

Neçe demdür çekertüz rûze-i
hecrüñ şāhum
Ni'am-ı vaşluñı etseñ n'ola
in'am-ı şerîf

91. neçe:
Gazel 233
Mısra: 8
Nice.

Vuşlatuñ ayına erişmege yok
mı çāre
Neçe bir tâb-ı teb-i hecrüñ ile
yana gönül

92. neçe:
Gazel 234
Mısra: 4
Nice.

Degüldür jāle vü toħmı
gülüñ gördükçe ruhsārın
Sevincinden şaçar üstine
neçe sîm ü zer bülbül

93. neçe:
Gazel 266
Mısra: 5
Nice.

Çeşm ü ebrûsı güzel neçe
güzel gördüm velî
Görmedüm hiçbir güzelde ol
göz ü ol kaşı ben

94. neçe:
Gazel 321

Mısra: 9
Nice.

Göre bir gün göre geldüñ mi
cānā neçe demlerdür
'Azîzî bister-i gamda yatur
hecrüñle dil-ħaste

95. neçe:
Gazel 333
Mısra: 2
Nice.

Cām-ı mihrüñ içmedük
'ālemde insān qalmaya
Nece insān bu cihān
bezminde bir cān qalmaya

96. neçe:
Gazel 358
Mısra: 1
Nice.

Zülf-i ruhsārı çeküp bende
neçe Hārūtı
Şaldı çāh-ı gama ħāl-i zekāmı
Mārūtı

97. neçe:
Gazel 368
Mısra: 8
Nice.

Gönül ħavf etmez oldu guşşa-
i hecrinden ol yārüñ
Giriftār olalı 'ışkına zîrā
neçe gam gördi

98. neçe:
Gazel 368
Mısra: 10
Nice.

'Azîzî görmedi eşküm gibi
hîç bir delü kanlu
Neçe yaş yaşadı çeşmüm
egerçi neçe dem gördi

99. neçe:
Gazel 368
Mısra: 10
Nice.

'Azîzî görmedi eşküm gibi
hîç bir delü kanlu
Neçe yaş yaşadı çeşmüm
egerçi neçe dem gördi

100. neçe:
Gazel 379
Mısra: 10
Nice.

Ġam-ı 'ışkıyla Mecnün verdi
şanma kellesin ancak
O meydān-ı maħabbetde
'Azîzî neçe ser düşdi

101. neçe:
Gazel 390
Mısra: 5
Nice.

Ġamzeñ okı dile toħundi
nece kez ammā
Görmedüm cāna müjeñ gibi
cefālar kılıcı

102. neçe:
Kaside 1
Mısra: 93
Nice.

Gülşen-i dehre neçe bülbül ü
gül geldi velî
Gelmedi bencileyin bülbül-i
gülzār-ı hüner

103. neçe:
Kaside 5
Mısra: 42
Nice.

Esîr-i nāme-i 'ışkı hemān
'Ulvi degül ancak
Neçe Mecnūmı var Leylî gibi
Şālih dil-ārānuñ

104. neçe:
Lugaz 8
Mısra: 3
Nice.

Gāh olur kim neçe yüz biñ
beyzayı
Zîr-i bāline alup pinhān eder

105. neçe:
Lugaz 21
Mısra: 1
Nice.

Ol nedür kim bir neçe şems ü
kamer
Cem' olup bir yere tûtmışlar
maķar

106. neçe:

Lugaz 21

Mısra: 3

Nice.

Bir neçe mäh-i nev-i ğarrā
dağı
Tutmuş ol şems ü kamer
yanında yer

107. neçe:

Mesnevi 1

Mısra: 9

Nice.

Nece kulle ki çarha hem-
serdür
Âb-ı rüy-ı kılâ'-ı kişverdür

108. neçe:

Müseddes 3

Mısra: 8

Nice.

Cihânda ma'rifet ehli olanlar
bulmayup vüs'at
Çeker bār-ı belâ-yile neçe
dürlü ğam-ı kılet

109. neçe:

Müseddes 3

Mısra: 28

Nice.

Elinde māl u manşib
olmayanüñ hürmeti yokdur
Nece hürmet direm miqdārı
kadr ü kıymeti yokdur

110. neçe:

Tarih 3

Mısra: 4

Nice.

Nesi var-ise yandı ehl-i
sūkuñ
Erişdi her birine neçe ālām

111. neçe:

Tarih 15

Mısra: 2

Nice.

Yüz urdı meskenetle çün
zemîne berg-i gül-şıfat
Hâbîbi hürmetine Hâk aña
vere neçe şevâb

112. neçe:

Gazel 6

Mısra: 7

Ne kadar, nice.

Neçe merdümleri h̄vāre
geçirür bir dem içinde
Ne dem açsa dehanın ejdehā-
yı heft-ser dünyā

113. neçe:

Gazel 72

Mısra: 11

Ne kadar, nice.

Eşk ü āhum 'Azīziyā neçe
dem
Eyleyüp bāğ-ı dehri geşt ü
güzer

114. neçe:

Gazel 74

Mısra: 4

Ne kadar, nice.

Ola kim mihmān ola deyü
hayālün bir gece
Hāne-i dil neçe günlerdür ki
pāk olmuş yatur

115. neçe:

Gazel 102

Mısra: 9

Ne kadar, nice.

Yitirüp kendümi bī-hod
olurın nece zamān
Düşegeldükçe 'Azīzī öñüme
küy-ı nigār

116. neçe:

Gazel 131

Mısra: 4

Ne kadar, nice.

Nece kan ağlamasun dīde-i
ğam-dīdelerüm
Neçe demdür ki görünmez o
perī-peykerimiz

117. neçe:

Gazel 200

Mısra: 7

Ne kadar, nice.

Tir-i dil-düz-ı müjeñ cevrin
mi çekdi nece dem

Kaşlaruñ gibi niçün kıddi
kemāndur hañçerüñ

118. neçe:

Gazel 205

Mısra: 3

Ne kadar, nice.

Ey çeşm ü kad ü kaşı güzel
neçe zamāndur
Yanumca şalınmağa benüm
'ār eder olduñ

119. neçe:

Gazel 253

Mısra: 6

Ne kadar, nice.

Nece açılsun benüm gönüm
gözüm kim ol mehüñ
Neçe demdür mübtelā-yı
ğuşşa-i hicrānyam

120. neçe:

Gazel 271

Mısra: 5

Ne kadar, nice.

Derünüm dāğ-ı derd ile pür
olmuşdur neçe demdür
Maḥabbet hāñkāhında bu
ben abdāluñ añmazsın

121. neçe:

Gazel 340

Mısra: 9

Ne kadar, nice.

Neçe demdür ki 'Azīzī
ağıdup gözi yaşın
Cüy-veş nāle eder vādi-i
hicrānuñda

122. neçe:

Lugaz 3

Mısra: 2

Ne kadar, nice.

Ol ne çarḥ olur ki dāyim
devr eder
Zārīlğı neçe fersah yer gider

123. neçe:

Gazel 41

Mısra: 1

Nice II pekçok.

Nece kâdî nece müftî nece
‘âbid zâhid
Seni biñ cân ile sevdügüme
Tañrı şâhid

124. **nece:**

Gazel 41

Mısra: 1

Nice II pekçok.

Nece kâdî nece müftî nece
‘âbid zâhid
Seni biñ cân ile sevdügüme
Tañrı şâhid

125. **nece:**

Gazel 41

Mısra: 1

Nice II pekçok.

Nece kâdî nece müftî nece
‘âbid zâhid
Seni biñ cân ile sevdügüme
Tañrı şâhid

126. **nece:**

Gazel 54

Mısra: 8

Nice II pekçok.

Dil zen-i dehre nece meyl
etsün
Kim nece erden arta
kalmışdur

127. **neçe:**

Mesnevi 1

Mısra: 17

Nice II pekçok.

Neçe mîr ü vezîr-i Âşaf-rây
Edinüpdür derûn-ı kal’ayı
cây

128. **neçe:**

Mesnevi 1

Mısra: 20

Nice II pekçok.

Dünyede bu belâya ey server
Mübtelâ oldu neçe
peygamber

129. **neçe:**

Mesnevi 1

Mısra: 22

Nice II pekçok.

Yünusa batn-ı hüt olup
zindân
Turdı deryâ dibinde neçe
zaman

130. **nece:**

Mesnevi 1

Mısra: 67

Nice II pekçok.

Nece zâr ol şehâb-veş perde
Göksini gerdi germe vü
serde

131. **neçe:**

Gazel 274

Mısra: 5

Hep.

Neçe bir baña ser-keşlik ede
mânend-i serv ol yâr
Umaram bād-ı ahumla anı ey
dil egem bir gün

132. **neçe:**

Gazel 351

Mısra: 3

Bir kaç.

Beni firkat diyârında koyup
gitti neçe gündür
Dirîgâ gittüğünce ol perî nâ-
mihribân oldu

neçe bir:

1. **neçe bir:**

Gazel 343

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ne zamana kadar.

Eyle pervâneñe ey şem’-i
şeb-ârâ şefkat
Dil-i pür-süzünü saña neçe
bir yana gele

2. **neçe bir:**

Kıt’a 19

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ne zamana kadar.

Edüp yevmü’l-cezâ fikrin
ferâmüş

Neçe bir edesin esrâr u mey
nüş

neçe kez:

1. **neçe kez:**

Gazel 147

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kaç defa.

Qaddümüz yâ eyleyüp âh-ı
hadeng-endâz ile
Sevr-i gerdüna ‘Azîzî neçe
kez zağm urmuşuz

neçe neçe:

1. **neçe neçe:**

Gazel 147

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Nice nice (çok sayıda ve
türlü türlü).*

Neçe neçe ol mehûñ mihr ü
vefâsın görmişüz
Döne döne ‘âlemûñ zevk u
safâsın sürmüşüz

2. **neçe neçe:**

Gazel 173

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Nice nice (çok sayıda ve
türlü türlü).*

Neçe gül-geşt-i çemen yâ
neçe seyr-i bâğ u râğ
Gözüme ‘âlem görünmez
sensüz ey gülgün-yanağ

nece olmayayın:

1. **nece olmayayın:**-ma, -ya,
-yın

Gazel 24

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Nasıl olur?.

Ben nece olmayayın
mağbûb-dost

Hemdemümdür her dem ol
maḥbûb dost

nece olur:

1. **nece olur:-ur**
Gazel 167
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Nasıl olur?.

Bundan artuḳ nece olur daḫı
velâyet kim bilür
Etmedin ḫâl-i dili ol pîr olası
câna ‘arz

2. **nece olur:-ur**
Gazel 280
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Nasıl olur?.

Bülbül-âsâ nece olur na‘ralar
urmak göreyin
Bâġ-ı bezm içre ḳadeḫ-i sâḳî
hele verd olsun

3. **nece olur:-ur**
Gazel 282
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Nasıl olur?.

Gül ü mül şoḫbetin etmek
çemende ġonca-leblerle
Nece olur göresin şüfî hele
evvel bahâr olsun

4. **nece olur:-ur**
Gazel 325
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Nasıl olur?.

Sürḫ-i eṣk ile edüp çihre-i
zerdüm rengîn
Naḳş-ı şüret nece olur
göstereyin Bihzâda

5. **nece olur:-ur**
Gazel 346
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Nasıl olur?.

Mâyil-i esrâr-ı ḫaṭṭ-ı la‘l-i
nâb-ı dilber ol
Göresen de nece olur dilber
lebi ma‘cûn dede

6. **nece olur:-ur**
Gazel 386
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Nasıl olur?.

Ḳoyup ezḳârı bir gün şüfî
gelseñ bezm-i rindâna
Çevirmek sen de görseñ nece
olur tesbîḫ-i mercânı

nece olurdu:

1. **nece olurdu:-ur, -dı**
Gazel 6
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Nasıl olur?.

Göreydüñ zevḳın etmek nece
olurdu bezm-i devrânuñ
Baña sencileyin ey ḫüvâce el
verseydi ger dünyâ

neçeye dek:

1. **neçeye dek:**
Kit’a 18
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ne zamana kadar.

Neçeye dek olayın ‘ankâ gibi
Miḫnet-âbâd-ı cihânda lâ-
mekân

2. **neçeye dek:**
Matla 23
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Ne zamana kadar.

Neçeye dek yeyelüm zehr-i
ġam-ı dünyâyı
Sâḳiyâ şun içelüm câm-ı
sürür-efzâyı

necm-i hüdâ:

1. **necm-i hüdâ:**
Müseddes 4
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Hidayet yıldızı, kutup yıldızı.

Necm-i hüdâ mı gün yüzüñ
üzre nedür o ḫâl
Râ ḳaşlaruñ ḫayâlini görmiş
degül hilâl

necm-i raḫşân:

1. **necm-i raḫşân:**
Gazel 333
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Parlak yıldız.

Ḳatre-i bārân gibi hep yer
yüzine döküle
Mihr ü mâh-ı âsmân u necm-
i raḫşân ḳalmaya

nedâmet:

1. **nedâmet:**
Gazel 168
Mısra: 12
Pişmanlık.

‘Arz-ı ḫüsn eylemez ol yâr
‘Azîzîye evet
Bir gün ola ki ola aña
nedâmet ‘ârîz

neden:

1. **neden:**
Gazel 3
Mısra: 4
Niçin, hangi sebepten.

Anı ḫurşid-i rüyuñ yaḳmadı
çün kim seḫâb-âsâ
Neden ḳarardı zülfüñ ey
kamer-ruḫsâr ser-tâ-pâ

2. **neden:**
Gazel 69
Mısra: 10
Niçin, hangi sebepten.

Demâdem ehl-i 'ışka ta'n
eder yürürsin ey vâ'iz
Saña bilsem ki el zemmi
neden çağ böyle elzemdür

3. **neden:**

Gazel 151

Mısra: 1

Niçin, hangi sebepten.

Gönlünde vefâ sebzi dedüm
ki neden bitmez
Ol gönca-dehen dedi
mermerde çemen bitmez

4. **neden:**

Gazel 154

Mısra: 2

Niçin, hangi sebepten.

Dil görüp hâlûni çâh-ı
zekanında maḥbûs
Dedi zindâna neden düşdi bu
Hindî cäsüs

5. **neden:**

Gazel 196

Mısra: 3

Niçin, hangi sebepten.

Rengîn ü ter lebûn neden
oldı 'aḳîk-veş
Meclisde vermedise aña
meyle piyâle reng

6. **neden:**

Gazel 256

Mısra: 7

Niçin, hangi sebepten.

Neden bulaşdı kan ağzına ey
kaşı kemânum ya
Gelüp nüş etmediyse tîr-i dil-
düzuñ eger kanum

7. **neden:**

Gazel 283

Mısra: 2

Niçin.

Gösterürken ellere mihr ü
vefâ şüretlerin
Baña göstermek neden cevri
ü cefâ şüretlerin

8. **nedendür:-dür**

Gazel 250

Mısra: 1

*Hangi sebepten, nerden,
nasıl.*

Bu lezzet-i vuşlat dilâ bilsem
nedendür bilmezem

Bu zaḥmet-i firḳat baña
bilsem nedendür bilmezem

9. **nedendür:-dür**

Gazel 250

Mısra: 2

*Hangi sebepten, nerden,
nasıl.*

Bu lezzet-i vuşlat dilâ bilsem
nedendür bilmezem

Bu zaḥmet-i firḳat baña
bilsem nedendür bilmezem

10. **nedendür:-dür**

Gazel 250

Mısra: 4

*Hangi sebepten, nerden,
nasıl.*

Vaşluñla şādân olduğum
hecrüñle nālân olduğum
Ḥandân u giryân olduğum
bilsem nedendür bilmezem

11. **nedendür:-dür**

Gazel 250

Mısra: 6

*Hangi sebepten, nerden,
nasıl.*

'İşka düşüp yakıldığığum
kaddüm büküp yâ kıldığığum
Bu yandığığum yakıldığığum
bilsem nedendür bilmezem

12. **nedendür:-dür**

Gazel 250

Mısra: 8

*Hangi sebepten, nerden,
nasıl.*

Dâyim cefâlar çekdiğüm
bâr-ı belâlar çekdiğüm
Zecr ü 'anâlar çekdiğüm
bilsem nedendür bilmezem

13. **nedendür:-dür**

Gazel 250

Mısra: 10

*Hangi sebepten, nerden,
nasıl.*

Zîbâligi rüy-ı gülûñ şeydâligi
hem bülbülûñ
Ḥâli perîşân sünbülûñ bilsem
nedendür bilmezem

14. **nedendür:-dür**

Gazel 250

Mısra: 12

*Hangi sebepten, nerden,
nasıl.*

Ol dilber-i sürḥ-i liḳâ nüş
etmede cām-ı şafâ
'Âşık belâda dâyimâ bilsem
nedendür bilmezem

15. **nedendür:-dür**

Gazel 250

Mısra: 14

*Hangi sebepten, nerden,
nasıl.*

Dilde 'Azîzî dem-be-dem
eksük degül derd ü elem
Ya baña bu cevri ü elem
bilsem nedendür bilmezem

n'edeyin:

1. **n'edeyin:**

Gazel 11

Mısra: 7

Ne edeyim, ne yapayım.

Yaşlusın merdüm-i dîdem
gibi ammâ n'edeyin
Baḥr-i eşküm gibi gömgök
delüsin ey deryâ

2. **n'edeyin:**

Gazel 258

Mısra: 1

Ne edeyim, ne yapayım.

Derdâ n'edeyin âteş-i hicrân
ile yandım
Göz yaşlarını aḳıduban kana
boyandım

nedür:

1. **nedür:**

Lugaz 5

Mısra: 1

*Nedir, nasıldır, nasıl bir
şeydir?.*

Ol nedür kim gevdesi yek
pâredür
Baħr-i Kızlüm gibi rengi
karadur

2. nedür:

Gazel 222

Mısra: 1

*Nedir ki II hiç bir
zorluğu yoktur.*

Nedür yoluñda cân nağdin
senüñ rûhum revân etmek
Hemân tek minnete geçsün
yanuñda terk-i cân etmek

nef'in:

1. nef'in:

Mesnevi 1

Mısra: 79

Fayda.

Göresin nef'in anda bu
hayruñ
Sâye-i 'arş ola o dem seyrüñ

neheng:

1. neheng:

Gazel 201

Mısra: 6

Timsah.

Ejder-i seylâb-ı eşkümden
benüm havf eyleyüp
Siñecek yerler bulımaç ka'r-ı
deryâda neheng

nehengin:

1. nehegini:-i

Gazel 382

Mısra: 5

*Timsah II sevgilinin
saçı bağlamında.*

Nehr-i 'izâruñ içre zülfüñ
nehengini dil
Nâ-geh görünce 'aqlın
başdan yitürdi şaşdı

nehr-i eşkini:

1. nehr-i eşkini:-i, -n, -i

Gazel 155

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gözyaşı nehri.

Nehr-i eşkini geçüp küyuña
varmış 'aşığ
Hâk bu kim haylice girdâb-ı
belâdan geçmiş

nehr-i 'izâruñ:

1. nehr-i 'izâruñ:-uñ

Gazel 382

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yüz nehri.

Nehr-i 'izâruñ içre zülfüñ
nehengini dil
Nâ-geh görünce 'aqlın
başdan yitürdi şaşdı

nehr-i revân:

1. nehr-i revân:

Gazel 333

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Akan nehir.

Bulmaya neşv ü nemâ hergiz
nebâtât-ı zemîn
Kuruya nehr-i revân u heft
'ummân kalmaya

nekbet:

1. nekbeti:-i

Müseddes 3

Mısra: 26

*Bahtsız, tâlihi yüzüne
gülmeyen(ler) | acınacak
durumda olan kimse.*

'Azîzî merdüm-i şâhib-
kemâlüñ rağbeti yokdur
Hüner ehli gibi 'âlemde
şimdi nekbeti yokdur

neler:

1. neler:

Gazel 124

Mısra: 2

*Neler neler II daha
neler.*

Egerçi yolına cân vermeli
cânâneler vardur
Velî dil-dâde 'uşşâk içre de
cânâ neler vardur

neler edem:

1. neler edem:-em-ler, -em

Gazel 159

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ne yapayım bağlamında
soru ifadesi.*

Tolanurmuş küyuñı kâfir
rakîb

Uş neler edem ol ite oş oş

neler eylersin:

1. neler eylersin:-ler, -r, -sin

Gazel 278

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ne yapmak.

Sitem-i cevruñ ile ölmez
isem

Baña daħı neler eylersin sen

ne'm:

1. ne'm:

Gazel 368

Mısra: 1

*Neyi II hangi suçu,
hangi kusuru.*

O meh-rû baña incinmiş
'aceb bilsem ki ne'm gördi
Meger kaşı femi 'aķsi ile
çeşmümde nem gördi

nem:

1. nem:

Kaside 3

Mısra: 37

Gözyaşı.

Ebr-i cüduñdan ki baħre
tañlasa bir kaħre nem
Ol nem ile baħr o dem bir
lülü-yı raħşân olur

2. nem:

Kaside 3

Mısra: 38

Gözyaşı.

Ebr-i cüduñdan ki bahre
 tamlasa bir kaṭre nem
 Ol nem ile baḥr o dem bir
 lülü-yı raḥşān olur

3. nem:

Kaside 3

Mısra: 37

Rutubet, jāle, çığ.

Ebr-i cüduñdan ki bahre
 tamlasa bir kaṭre nem
 Ol nem ile baḥr o dem bir
 lülü-yı raḥşān olur

4. nem:

Kaside 3

Mısra: 38

Rutubet, jāle, çığ.

Ebr-i cüduñdan ki bahre
 tamlasa bir kaṭre nem
 Ol nem ile baḥr o dem bir
 lülü-yı raḥşān olur

5. nem:

Muamma 36

Mısra: 2

*Gözyaşı. (göz yaşı
 tanesine benzer nokta
 bağlamında kullanılmıştır.).*

Noḳta-i eşkin ederken cīm-i
 çeşminden ‘adem
 Düşdi iki yüzi üzre
 cemrenüñ bir kaṭre nem

6. nemi:-i

Gazel 119

Mısra: 2

Gözyaşı.

Dil kaşuñla ağzuñı yād etse
 çeşmüm nemlenür
 Ol nemi çeşmümde her kim
 görse der bu ḡamlanur

7. nemlenür:-len, -ür

Gazel 119

Mısra: 1

Gözyaşı.

Dil kaşuñla ağzuñı yād etse
 çeşmüm nemlenür
 Ol nemi çeşmümde her kim
 görse der bu ḡamlanur

8. nem:

Gazel 243

Mısra: 5

Gözyaşı.

Hemdem olalı derd ü ḡam-ı
 hecre nem degül
 Çıkdı gözümde ağlayı
 ağlayı dem benüm

9. nem:

Gazel 292

Mısra: 9

Gözyaşı.

Gözinden her akan nem rüd
 olan müştāk-ı dīdāruñ
 Ḥālilüm yakmaḡa gül-gün
 kabā-y-ile bir Āzersin

10. nem:

Gazel 368

Mısra: 2

Gözyaşı.

O meh-rü baña incinmiş
 ‘aceb bilsem ki ne’ m gördi
 Meger kaşı femi ‘akşi ile
 çeşmümde nem gördi

11. nem:

Kıt'a 23

Mısra: 4

Gözyaşı.

Büt-i Āzer-veş olup dil-
 şikeste
 Gözinden her akan nem rüd
 olsun

nemed:

1. nemed:

Gazel 370

Mısra: 9

Bazı tarikatlarda

*dervişlerin gösteriştin ve
 süsten kaçınmalarının ifadesi
 olarak giydikleri kaba keçe;
 yokluğu ve yoksunluğu temsil
 eden elbise.*

Geymiş egnine ‘Azizî gibi
 yününden bir nemed
 Ol gülün abdalı olmış
 bülbül-i gülşen daḡı

2. nemed:

Gazel 383

Mısra: 5

Bazı tarikatlarda

*dervişlerin gösteriştin ve
 süsten kaçınmalarının ifadesi
 olarak giydikleri kaba keçe;
 yokluğu ve yoksunluğu temsil
 eden elbise.*

Bir nemed geydüm şanasın
 egnüme gey yaraşuk
 Şöyle tezyin itdi cismüm
 penbelerle dāl gey

nemrüd olsun:

1. nemrüd olsun:-sun

Kıt'a 23

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Merhametsiz, acımasız
 olmak II Nemrut (gibi)
 olmak.*

Gülüstān-ı cemālini Ḥālilün
 Görüp sevmez şu kim
 Nemrüd olsun

neng etdiler:

1. neng etdiler:-di, -ler

Gazel 63

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Utanmak.*

Şāh-ı ‘ışka bende-i fermān
 olan abdallar
 Pādşāh-ı ‘āleme ḡul olmaḡa
 neng etdiler

nerd-i ḡamda:

1. nerd-i ḡamda:-da

Müseddes 1

Mısra: 22

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gam tavlası.*

Her fakîr-i zâra olur dergeh-i
luţfuñ küşâd
Nerd-i ğamda kımayup
eylersin anı ber-murâd

nerdibân:

1. **nerdibâne:-e**

Gazel 116

Mısra: 10

Merdiven.

‘Azîzî pây-e-i maşşûda
ermege sa’y et
Ki derler ayak ayak kişi
nerdibâne çıkar

2. **nerdibânı:-ı**

Kaside 5

Mısra: 103

Merdiven.

Güzeldür nerdibânı
Muşlinüñ haqqâ bu kim
Naşşî
Sürüd etse o şeh nâz ile
‘aqlın alur insânüñ

nergis:

1. **nergis:**

Gazel 199

Mısra: 5

*İri papatya biçiminde
ortası yeşil veya sarı,
yaprakları gri ve sarı bir
çiçek. Suyu, uyuşturucudur.
Mahmur bakışı andırır.*

Gözün efkârına mı düşdi
nergis
Ki gülşende katı bîmâr
gördük

2. **nergis:**

Kaside 4

Mısra: 16

*İri papatya biçiminde
ortası yeşil veya sarı,
yaprakları gri ve sarı bir
çiçek. Suyu, uyuşturucudur.
Mahmur bakışı andırır.*

Sünbül-i dūd-ı kebūdın her
gece tezyîn içün
Götürür nergis gibi başında
zerrîn şâne şem’

3. **nergis:**

Kaside 4

Mısra: 38

*İri papatya biçiminde
ortası yeşil veya sarı,
yaprakları gri ve sarı bir
çiçek. Suyu, uyuşturucudur.
Mahmur bakışı andırır.*

Bâğ-ı bezme kim çerâğ-ı
luţfuñ ola nūr-başş
Tuta nergis gibi elde âteşin
peymâne şem’

4. **nergis:**

Terci-bend 1

Mısra: 19

*İri papatya biçiminde
ortası yeşil veya sarı,
yaprakları gri ve sarı bir
çiçek. Suyu, uyuşturucudur.
Mahmur bakışı andırır.*

Urunup zer külâhını nergis
Geydi mâ ĩ kabâsını süsen

5. **nergisdür:-dür**

Gazel 82

Mısra: 2

*Nergisgillerden sarı
çiçekli bir cins güzel çiçek II
Sevgilinin mahmur bakışı.*

Nev-‘arūs oldı çemen gül
aña rüy-ı aldur
Zülf sünbül çeşm nergisdür
karanfül hâldür

6. **nergis:**

Gazel 266

Mısra: 8

*Nergisgillerden sarı
çiçekli bir cins güzel çiçek II
Sevgilinin mahmur bakışı.*

Kühl ile izi tozını bir
görürmüş ol mehûñ
Görmedüm nergis gibi
‘âlemde hiçbir şaşî ben

7. **nergis:**

Gazel 292

Mısra: 7

*Nergisgillerden sarı
çiçekli bir cins güzel çiçek II
Sevgilinin mahmur bakışı.*

Seni hoş gördüğü herkes bu
kim ‘âlemde ey nergis
O yârün bir bakımda çeşm-i
bîmârına beñzersin

8. **nergis:**

Gazel 337

Mısra: 8

*Nergisgillerden sarı
çiçekli bir cins güzel çiçek II
Sevgilinin mahmur bakışı.*

Almasun bâğ-ı cihânda seni
ġaflet uyhuşu
Gözün aç nergis gibi ‘ömrün
geçürme hıvâbda

9. **nergisleri:-ler, -i**

Gazel 351

Mısra: 14

*Nergisgillerden sarı
çiçekli bir cins güzel çiçek II
Sevgilinin mahmur bakışı.*

Kimesne girmesün gülzâra
deyü bed-nazarlardan
Çemen nergisleri etrâf-ı bâğa
dâdebân oldı

10. **nergis:**

Gazel 386

Mısra: 9

*Nergisgillerden sarı
çiçekli bir cins güzel çiçek II
Sevgilinin mahmur bakışı.*

Nihâl-i kâmet-i yâri görelden
bâğda nergis
Şalındurmaz ‘Azîzî gözine
serv-i hıramâni

nergis-i çeşmün:

1. **nergis-i çeşmün:-ün**

Gazel 238

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Nergise benzeyen göz.

İki zülfün iki sünbül iki
haddün iki gül
Ol iki nergis-i çeşmün iki
câdū mı degül

nergis-i mestânevi:

1. **nergis-i mestāneyi**:-y, -i-
yi

Gazel 352

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Şehlâ göz II güzel ve
baygın bakışlı göz.*

Göz edermiş ol gül-i ra'nāya
bezm-i bāğda
Sürmelü olduk 'Azīzī nergis-
i mestāneyi

nergis-i meste:

1. **nergis-i meste**:-e

Matla 49

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sarhoş nergis II
Sevgilinin mest eden gözleri.*

Şehr-i bāğa şah olup çün
lāle-veş urundı təc
Nergis-i meste dedi gül
begligün var gözün aç

nergis-i mestün:

1. **nergis-i mestün**:-üñ

Gazel 298

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sarhoş nergis II
Sevgilinin mest eden gözleri.*

Gül-i rüyuñ añup bezm-i
çemende girye etmekden
İnüpdür nergis-i mestün
gözine jāleden aq şu

nergis-i pür-jāle:

1. **nergis-i pür-jāle:**

Gazel 355

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Üzeri çiy dolu nergis.

Yüzinden burka'ın gülşende
kim ol işve-ger açdı
Anı her nergis-i pür-jāle
seyre çeşm-i ter açdı

nergis-i shehlâ:

1. **nergis-i shehlâ:**

Gazel 267

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Şehlâ göz I güzel ve
baygın bakışlı göz.*

Zeyn olup etraf-ı gülşen
nergis-i shehlâ ile
Nev-bahâr oldı açıldı dīde-i
baht-ı çemen

nergis-i shehlâsını:

1. **nergis-i shehlâsını**:-sı, -n, -
i

Tesdis 2

Mısra: 15

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Şehlâ göz I güzel ve
baygın bakışlı göz.*

Görmesün gözüm çemende
nergis-i shehlâsını
Yâ n'edem berg-i gül-i
ra'nâ-yı müsteşnâsını

nergis-i zerd:

1. **nergis-i zerd:**

Terci-bend 1

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

Sarı nergis.

Nergis-i zerd alup piyâle-i
zer
Gülşenüñ verdi bezmine
zīver

neşât:

1. **neşât:**

Kaside 1

Mısra: 13

*Sevinçli, şen ve şad
olma, keyif; yiyip içip
eğlenme yoluyla hoş vakit
geçirme.*

Gül neşât üzre demâdem dil-
i bülbül pür-gam

Gül-i handân güler ü bülbül-i
nālân ağlar

neşât u 'âlem ü zevk u şafâ:

1. **neşât u 'âlem ü zevk u**

şafâ:

Gazel 12

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sevinç, dünya, eğlence
ve keyif.*

Gam u derd ü belâ miñnet

'Azīzī tek benüm olsun

Neşât u 'âlem ü zevk u şafâ

yārānuñ olsun hep

neş'e-i bāde-i nāb:

1. **neş'e-i bāde-i nāb:**

Gazel 240

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kırmızı şarabın neşesi.

Yād-ı la'lūñ getirür şevka

dili ey yüzi gül

Neş'e-i bāde-i nāb ādemi

eyler bülbül

neş'e-i cām-ı şabūh:

1. **neş'e-i cām-ı şabūh:**

Gazel 37

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sabah kadehinin neşesi
(sabuh, gece içilen içkinin
ardından oluşan baş
ağrısını gidermek için sabah
içilen içkidir).*

Neş'e-i cām-ı şabūh ile olur

ol gonca şen

Tāb-ı mihiyle açılır verd-i

ra'nā her şabāh

nesi:

1. **nesi:**

Tarih 3

Mısra: 3

Sahip olunan her ne.

Nesi var-ise yandı ehl-i
sūkuñ
Erişdi her birine neçe ālām

nesīm-i dil-cūy:

1. **nesīm-i dil-cūy:**

Kaside 1

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

Rüzgar II Zaman.

Dem-i bülbül gül-i gülzāra
nesīm-i dil-cūy
Gül-i gül-būy-ı çemen
bülbüle müşk-i ezfer

nesīm-i seher:

1. **nesīm-i seher:**

Terci-bend 1

Mısra: 40

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Seher esintisi.

Çemen emvātın eyledi ihyā
Dem-i 'İsā gibi nesīm-i seher

nesīmī-vār:

1. **nesīmī-vār:**

Gazel 3

Mısra: 2

Nesimi gibi (İmadeddin Nesimî. Daha çok Seyyid Nesimî mahlası ile tanınan, 15. yüzyılda yaşamış Azeri ya da Türkmen Hurûfî divan şairi. Nesimî'nin coşkun bir propaganda şairi olarak, pervasız bir şekilde, çekinmeden inandığı gibi söylemesi fitneye yol açmış, kendisinin zındıklıkla ithamına sebep olmuş, derisi yüzülerek öldürülmüştür.).

Cefā tîgiyle cismüm
doğrayup ey yār ser-tā-pā
Çevirmem yüz derüm yüzseñ
Nesīmī-vār ser-tā-pā

nesl-i insānuñ:

1. **nesl-i insānuñ:-uñ**

Kaside 5

Mısra: 130

Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

İnsan nesli.

Fedāyī Beg ki yokdur hüsñ ü
hulq-ıla aña mānend
Sürür-ı sine nūr-ı dīdesidür
nesl-i insānuñ

nesne:

1. **nesne:**

Gazel 290

Mısra: 12

*Belli bir ağırlığı,
maddesi ve hacmi olan her
türli cansız varlık, şey.*

Yüzi muşafıların

dendānesine

'Azīzī nesne öykünmez

meğer sin

2. **nesne:**

Müseddes 3

Mısra: 3

*Belli bir ağırlığı,
maddesi ve hacmi olan her
türli cansız varlık, şey.*

Elinde eşhiyānuñ nesne yok
hep ehl-i hissetde
Kemāl ehl-i mezelletde edānī
cāh-ı 'izzetde

nesr-i t̄ayire:

1. **nesr-i t̄ayire:-e**

Gazel 309

Mısra: 2

*Kelime Tipi: **Kalıp***
İfade
*Nesir burcu, kartal
takımyıldızı.*

Zülfi hümāsı ol mehūñ

oldukça hātırā

Āhum 'uqābı hem-per olur

nesr-i t̄ayire

2. **nesr-i t̄ayire:**

Gazel 309

Mısra: 2

*Kelime Tipi: **Kalıp***

İfade

*Feleğin batı yönünde
görülen parlak yıldızı;
Kartal burcunun T şeklindeki*

*yapısında iki hattın birleşme
yerinde bulunan bu burcun
en parlak yıldızı.*

Zülfi hümāsı ol mehūñ
oldukça hātırā
Āhum 'uqābı hem-per olur
nesr-i t̄ayire

nesrīnlik eyledüm:

1. **nesrīnlik eyledüm:-dü, -m**

Gazel 208

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Güzel kokusu sebebiyle
sevgilinin yüzündeki ayva
tüylerine benzetilen
yabangülü çiçeği bahçesi
eylemek.*

Görinen gül gül degül encüm
şerār-ı āh ile
Şahn-ı gerdūm ser-Ā-ser
eyledüm nesrīnlik

neşv ü nemā bulmaya:

1. **neşv ü nemā bulmaya:-ma, -y, -a**

Gazel 333

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gelişip büyümek.

Bulmaya neşv ü nemā hergiz
nebātāt-ı zemīn
Kuruya nehr-i revān u heft
'ummān qālmaya

neşv ü nemā bulsa:

1. **neşv ü nemā bulsa:-sa**

Kaside 5

Mısra: 127

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gelişip büyümek.

N'ola neşv ü nemā bulsa
nihāl-i nazm-ı Şādık Beg
Kim oldur naḥl-i ma'nī-
perveri gülzār-ı ebyātuñ

neşv ü nemā verür:

1. neşv ü nemā verür:-ür

Gazel 48

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Canlandırarak.*

Akıtma yaşımı der iseñ
gelmeye hatuñ
Bārān ki yağa sebze ye neşv
ü nemā verür

n'et:

1. n'etdüm:-dü, -m

Gazel 315

Mısra: 5

Ne yapısın?.

N'eyledüm n'etdüm eşigüñ
itlerine bilmezem
Vardugumca küyuña her biri
dāmān almada

2. n'etdi:-di

Kıt'a 25

Mısra: 2

Ne yapısın?.

Dedüm hatunına ibn-i
fülänuñ
O bir kişi seni aldıkda n'etdi

netekim:

1. netekim:

Kaside 1

Mısra: 101

Nitekim.

Netekim eyleye gül şive vü
bülbül şiven
Netekim çuta gül ü bülbüli
gülbün ber-ser

2. netekim:

Kaside 1

Mısra: 102

Nitekim.

Netekim eyleye gül şive vü
bülbül şiven
Netekim çuta gül ü bülbüli
gülbün ber-ser

n'etsün:

1. n'etsün:

Gazel 27

Mısra: 8

Ne yapısın?.

Çarlıdan etme fiğān ol mehe
ermesse elüñ
Çarlı n'etsün saña yār
olmayıcak t̄ālī' u baht

nevāht kılsañ:

1. nevāht kılsañ:-sa, -ñ

Lugaz 1

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Çalmak, terennüm etmek.*

Destüñe alup anı kılsañ
nevāht
T̄üñ-veş uçmağa bāl ü per
açar

nev-'arūs oldı:

1. nev-'arūs oldı:-dı

Gazel 82

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Yeni gelin olmak.*

Nev-'arūs oldı çemen gül
aña rüy-ı aldur
Zülf süñbül çeşm nergisdür
karanfül hāldür

nev-'arūs-āsā:

1. nev-'arūs-āsā:

Gazel 6

Mısra: 5

Yeni gelin gibi.

Nazar etmez gönül alur göz-
ile nev-'arūs-āsā
Gerekse şekl-i murdārına
versün z̄ıb ü fer dünyā

nev-'arūs-ı güle:

1. nev-'arūs-ı güle:-e

Kaside 1

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Gelin olmuş gül.

Nev-'arūs-ı güle bülbül
meger oldı dāmād
Gül-i süñnüñ alup yanını
bülbül bekler

nev-'arūs-ı kamerüñ:

1. nev-'arūs-ı kamerüñ:-üñ

Gazel 65

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gelin ay (ayın etrafındaki haleler nedeniyle geline teşbih edilmiş).*

Görinen hāle degül māder-i
çarlı altundan
Nev-'arūs-ı kamerüñ güşına
mengüş eyler

nev-'arūs-ı lāle-i hamrā:

1. nev-'arūs-ı lāle-i hamrā:

Gazel 4

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Kırmızı gelincik lalesi.*

Bahār oldı yine her nev-'arūs-
ı lāle-i hamrā
Bürüñdi al duvağın çün gül-i
sür-ı çemen-ārā

nevbahār:

1. nevbahār:

Gazel 261

Mısra: 6

İlkbahar.

Gel çemenden yaña şu gibi
revāne olalum
Nevbahār erişdi geldi ey
şanem seyrān günü

2. nevbahār:

Gazel 361

Mısra: 6

İlkbahar.

Gel çemenden yaña şu gibi
revāne olalum
Nevbahār erişdi geldi ey
şanem seyrān günü

3. **nevbahārumdan:-um, -dan**

Gazel 10

Mısra: 12

İlkbahar II gençlik.

Olmasun mı cüy-ı eşk-i
çeşm-i giryānum revān
Ey 'Azīzī olmuşam ol
nevbahārumdan cüdā

nev-bahār:

1. **nev-bahārından:-ı, -n, -dan**

Gazel 263

Mısra: 11

İlkbahar II gençlik.

Düşmese ayru nev-
bahārından
Şararup geçmez idi berg-i
hazān

nevbahār oldu:

1. **nevbahār oldu:-dı**

Tesdis 4

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İlkbaharın gelmesi.

Şitā gitdi hevālar germ ü
'ālem nevbahār oldu
Şüküfeyle çemen şahını
bezendi sebzezār oldu

nev-bahār oldu:

1. **nev-bahār oldu:-dı**

Gazel 267

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İlkbaharın gelmesi.

Zeyn olup etrāf-ı gülşen
nergis-i şehlä ile
Nev-bahār oldu açıldı dīde-i
baht-ı çemen

2. **nev-bahār oldu:-dı**

Gazel 178

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İlkbaharın gelmesi.

Nev-bahār oldu yine bezm-i
çemen buldı şeref
Şavt-ı murğān-ı nevā-sāz ile
toldı her taraf

3. **nev-bahār oldu:-dı**

Gazel 330

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İlkbaharın gelmesi.

Nev-bahār oldu çemen buldı
şeref güller ile
Toldı etrāf yine na'ra-i
bülbüller ile

nev-bahār olsa:

1. **nev-bahār olsa:-sa**

Gazel 307

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İlkbaharın gelmesi.

Açılsa gül figāna gelse
bülbul nev-bahār olsa
Semen-simā güzellerle yine
seyr-i kenār olsa

nev-bahār-ı mu'ciz-āsāruñ:

1. **nev-bahār-ı mu'ciz-
āsāruñ:-uñ**

Gazel 4

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Mucize ortaya koyan
ilkbahar.*

Yine şahn-ı çemende nev-
bahār-ı mu'ciz-āsāruñ
Kudūminden küşāde oldu
çeşm-i nergis-i şehlä

nev-bahār-ı ruḥ-ı dilber:

1. **nev-bahār-ı ruḥ-ı dilber:**

Gazel 330

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yanağı ilkbahar sevgili.

Nev-bahār-ı ruḥ-ı dilber o
siyeh beñler ile

Beñzer ol bāga ki zeyn ola
karanfüller ile

nev-cevān:

1. **nev-cevānum:-um**

Gazel 210

Mısra: 3

Delikanlı. II Sevgili.

Nev-cevānum beni pīr oldu
şanur kim görse
Şöyle bükdi belümi dest-i
gam-ı hicrānuñ

2. **nev-cevānum:-um**

Gazel 217

Mısra: 9

Delikanlı. II Sevgili.

Nev-cevānum olayın derseñ
eger ber-ḥordār
Alıgör hayr du'āsını 'Azīzī
pīruñ

3. **nev-cevānlar:-lar**

Gazel 218

Mısra: 5

Delikanlı. II Sevgili.

Egerçi pīr olası nev-cevānlar
çok velī şāhum
Bu reng ü rüyıla sensin
yüzünüñ şuyı Eyyübuñ

nev-cüvān:

1. **nev-cüvānuñdan:-uñ, -dan**

Gazel 385

Mısra: 6

Genç II genç sevgili.

Belā-yı yār cevrin çekmege
yok tākātüm deyü
Daḥı pīr olmadın ol nev-
cüvānuñdan uşanduñ mı

2. **nev-cüvānlarla:-lar, -la**

Kaside 5

Mısra: 19

Genç II genç sevgili.

Olur her cum'a seyri pīr
olası nev-cüvānlarla
Yeñikapudaki ol tekye-i tāk-ı
felek-sānuñ

nev'î:1. **nev'inüñ:-nüñ****Kaside 5**

Mısra: 29

16. asır Divan şairi
(Malkara d. 1534- İstanbul
ö. 1599).

N'ola maqbül-i halk-ı 'âlem
olsa şî'ri Nev'inüñ
Ki yok nev'-i beşerde mişli
nazmı-y-ıla o hanuñ

nev'-i beşer:1. **nev'-i beşer:****Kaside 1**

Mısra: 54

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

İnsan soyu, insanlar,
insanlık.

Gül-i ruhsârınuñ âlüftesi
bülbül gibi halk
Hüsn-i hulkı gülinüñ
bülbülidür nev'-i beşer

nev'-i beşerde:1. **nev'-i beşerde:-de****Kaside 5**

Mısra: 30

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

İnsan soyu, insanlar,
insanlık.

N'ola maqbül-i halk-ı 'âlem
olsa şî'ri Nev'inüñ
Ki yok nev'-i beşerde mişli
nazmı-y-ıla o hanuñ

nev'-i beşerden:1. **nev'-i beşerden:-den****Gazel 293**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

İnsan soyu, insanlar,
insanlık.

Derlerse perî-zâde revâdur
saña zîrâ

Toğmadı sentüñ gibi güzel
nev'-i beşerden

nev'-i insânuñ:1. **nev'-i insânuñ:-uñ****Gazel 283**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

İnsan türü, insanlık.

Şekl-i mehde yazmış ol hürî-
veşüñ taşvîrini
Naqş ederken nev'-i insânuñ
Hudâ şüretlerin

nev-res:1. **nev-res:****Tarih 18**

Mısra: 6

Yeni yetişen, yeni biten,
genç, taze.

Nâgehânî erişüp bād-ı ecel
Verdi ol nev-res nihâle
inkisâr

nev-resîde:1. **nev-resîde:****Gazel 216**

Mısra: 9

Yeni yetişmiş.

'Azîzî nev-resîde bir nihâl-i
bî-bedel sevmek
Görenler ol nigâruñ naqşını
deye maħal sevmek

nevrüz erüp:1. **nevrüz erüp:-üp****Kaside 3**

Mısra: 90

Kelime Tipi: -

Baharın ilk gününün
gelmesi.

Naħl-i bağ-ı 'izzetüñ olsun
cihânda ser-bülend
Nitekim nevrüz erüp 'âlem
bahâristân olur

2. **nevrüz erüp:-üp****Kaside 3**

Mısra: 90

Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

Baharın ilk gününün
gelmesi.

Naħl-i bağ-ı 'izzetüñ olsun
cihânda ser-bülend
Nitekim nevrüz erüp 'âlem
bahâristân olur

nevrüz-ı sultânî:1. **nevrüz-ı sultânî:****Gazel 4**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Celalüddin

Harzemşah'ın takvimindeki
nevrüz, bahar ekinoksu (21
Mart) II Sultana özgü
nevrüz.

Şükûfe seyrine geldi meger
nevrüz-ı sultânî
Ki kurdı şahın-ı bâğa her
şecer bir hayme-i hadrâ

ney:1. **ney:****Gazel 120**

Mısra: 10

Kamıştan yapılmış bir
arşın uzunluğunda nefesli
çalgi II Aşık.

Erganün âvâzınıñ da 'âlemi
vardur evet
Ney şadâsında bir özge
'âlem ü bir hâl var

2. **ney:****Gazel 236**

Mısra: 6

Kamıştan yapılmış bir
arşın uzunluğunda nefesli
çalgi II Aşık.

Qaddümi derd ü belâ çengine
evtâr eyleyüp
Ney gibi her dem işüm âh ile
efgân etmegil

3. **neyin:-in****Gazel 275**

Mısra: 2

Kamıştan yapılmış bir

*arşın uzunluğunda nefesli
çalgı II Aşık.*

Ben mahabbet şem'ine
yanmakta bir pervaneyin
Bezm-i gamda iñler isem
n'ola bî-pervā neyin

4. ney:

Gazel 332

Mısra: 8

*Kamıştan yapılmış bir
arşın uzunluğunda nefesli
çalgı II Aşık.*

Bu ten-i zār u nizārı çeng-i
'ışka tār edüp
Bezm-i gamda ney gibi
feryād u zār etmek nece

5. ney:

Gazel 45

Mısra: 8

*Üzerinde delikleri ve alt
tarafında bir dili bulunan,
kamıştan yapılmış üflemeli
bir çalgı. Üflendiğinde
çıkardığı yanık ses divan
şürinde özlem (hasret),
ayrılık acısı, yürek ve ciğer
yangısıyla inleyen insan
sesine benzetilir.*

Bezm-i cihāni tutsa 'aceb mi
iñildimüz
Ney gibi deldi bağırmuzı
ta'ne-i haşūd

6. ney:

Gazel 62

Mısra: 2

*Üzerinde delikleri ve alt
tarafında bir dili bulunan,
kamıştan yapılmış üflemeli
bir çalgı. Üflendiğinde
çıkardığı yanık ses divan
şürinde özlem (hasret),
ayrılık acısı, yürek ve ciğer
yangısıyla inleyen insan
sesine benzetilir.*

Yaşımız kâmetimüz çengine
tār eylediler
Hüblar kārımızı ney gibi zār
eylediler

7. ney:

Gazel 120

Mısra: 2

*Üzerinde delikleri ve alt
tarafında bir dili bulunan,
kamıştan yapılmış üflemeli
bir çalgı. Üflendiğinde
çıkardığı yanık ses divan
şürinde özlem (hasret),
ayrılık acısı, yürek ve ciğer
yangısıyla inleyen insan
sesine benzetilir.*

Dem-be-dem iñler yürürsin
ey gönül kavvāl-vār
Ney gibi beñzer derünuñda
senüñ bir hāl var

8. ney:

Gazel 126

Mısra: 10

*Üzerinde delikleri ve alt
tarafında bir dili bulunan,
kamıştan yapılmış üflemeli
bir çalgı. Üflendiğinde
çıkardığı yanık ses divan
şürinde özlem (hasret),
ayrılık acısı, yürek ve ciğer
yangısıyla inleyen insan
sesine benzetilir.*

Meclis-i gamda neçe demdür
dil
Ney gibi nāle vü enīn iledür

9. ney:

Gazel 133

Mısra: 5

*Üzerinde delikleri ve alt
tarafında bir dili bulunan,
kamıştan yapılmış üflemeli
bir çalgı. Üflendiğinde
çıkardığı yanık ses divan
şürinde özlem (hasret),
ayrılık acısı, yürek ve ciğer
yangısıyla inleyen insan
sesine benzetilir.*

Ney gibi meclis-i 'ışkuñda
fiğān etmege
Cism-i zārüm gibi çeng-i
gama evtār olmaz

10. ney:

Gazel 183

Mısra: 4

*Üzerinde delikleri ve alt
tarafında bir dili bulunan,
kamıştan yapılmış üflemeli
bir çalgı. Üflendiğinde*

*çıkardığı yanık ses divan
şürinde özlem (hasret),
ayrılık acısı, yürek ve ciğer
yangısıyla inleyen insan
sesine benzetilir.*

Bezm-i gamda nālemi
kânūna āheng eyleyüp
Kıldı ney gibi işüm feryād u
efğān ayrılık

11. ney:

Kaside 5

Mısra: 111

*Üzerinde delikleri ve alt
tarafında bir dili bulunan,
kamıştan yapılmış üflemeli
bir çalgı. Üflendiğinde
çıkardığı yanık ses divan
şürinde özlem (hasret),
ayrılık acısı, yürek ve ciğer
yangısıyla inleyen insan
sesine benzetilir.*

Kimi tanbūr u çeng ü ney
kimi kânūn sever ammā
Yaşıl Beg bir kılın dünyāya
vermez rüh-efzānuñ

neydügi:

1. neydügin:-n

Gazel 110

Mısra: 9

Ne olduğu.

Neydügin bilmez idi Kays ile
Ferhād ebced
Muşhaf-ı 'ışkı 'Azizī ben
oçurken ezber

2. neydügin:-n

Gazel 325

Mısra: 8

Ne olduğu.

Mey-i 'ışk-ıla gönül olmuş
idi mest ü harāb
Neydügin bilmez idi Cem
dahı cām u bāde

ne'ydügin:

1. ne'ydügin:

Gazel 273

Mısra: 5

Ne olduğunu.

Dilde olan sūz-ı 'ışk-ı cān-
güdāzın ne'ydügin
Bezm-i hūbānda ney-i nālāna
söyleñ söylesün

neydügin:

1. **neydügin:**

Gazel 17

Mısra: 3

Ne ettiğini.

Ğuşsa vü ğam neydügin
bilmez içenler hağ bu kim
Bā'ış-i bezm-i neşāt u
şādmānīdür şarāb

2. **neydügin:**

Gazel 118

Mısra: 3

Ne ettiğini.

Ne bilsün kār-ı 'ışk-ı
neydügin Kaş-ı beyābānī
Ol işi başa iletmek yine
Ferhāda gelmişdür

3. **neydügin:**

Gazel 229

Mısra: 9

Ne ettiğini.

Zevk-ı 'işret neydügin
derseñ 'Azīzī duymasun
Kānda bulursañ elinden
zāhidūñ ayağın al

neye:

1. **neye:**

Gazel 1

Mısra: 10

Ne diye, niçin?.

Kaşları yayı ğamın çekmedi
çün yā o mehūñ
Neye büküldi belı böyle
'Azīzī gibi yā

2. **neye:**

Gazel 25

Mısra: 5

Ne diye, niçin?.

Neye kararadı gevdesi māhuñ
Gece küyuñda yemedi çün
let

ney-i nālāna:

1. **ney-i nālāna:-a**

Gazel 273

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ağlayan ney.

Dilde olan sūz-ı 'ışk-ı cān-
güdāzın ne'ydügin
Bezm-i hūbānda ney-i nālāna
söyleñ söylesün

neyiki:

1. **neyiki:**

Tesdis 3

Mısra: 31

Neden, hangi sebepten.

Hışm u kīnūñ sebebi
bendeñe şāhum neyiki
Cürmümūñ aşlı yağod zıll-i
İlāhum neyiki

2. **neyiki:**

Tesdis 3

Mısra: 32

Neden, hangi sebepten.

Hışm u kīnūñ sebebi
bendeñe şāhum neyiki
Cürmümūñ aşlı yağod zıll-i
İlāhum neyiki

3. **neyiki:**

Tesdis 3

Mısra: 33

Neden, hangi sebepten.

Zulmet-i ğamda kōmağ beni
māhum neyiki
Her gün āh eylemeden ğayrı
günāhum neyiki

4. **neyiki:**

Tesdis 3

Mısra: 34

Neden, hangi sebepten.

Zulmet-i ğamda kōmağ beni
māhum neyiki
Her gün āh eylemeden ğayrı
günāhum neyiki

neyki:

1. **neyki:**

Gazel 11

Mısra: 3

Nedir ki!.

Ayırup benden o māhı ğaraızı
neyki 'aceb
Döne döne baña cevır
eylemeden çarğ-ı dü-tā

2. **neyki:**

Gazel 86

Mısra: 8

Nedir ki!.

Gāh hāndānsın geñi
giryānsın ey dil şem'-veş
Neyki 'ışk-ıla sana bu
gülmeler ağlamalar

neyle:

1. **neylesün:-sün**

Gazel 35

Mısra: 7

Ne eylemek, ne yapmak.

Ermedi şem'-i murādına
'Azīzī neylesün
Kişiye yār olmayıcağ bağt-ı
nā-hemvār güç

2. **neyler:-r**

Gazel 199

Mısra: 3

Ne eylemek, ne yapmak.

Bize neyler cemālin 'arz
edüp māh
Ki biz hūrşīd-i pūr-envār
gördük

n'eyle:

1. **n'eyle:-r**

Gazel 72

Mısra: 2

Ne yapar, ne eder.

Leb-i dilber bize 'ağīde yeter
Sükkerī 'ağd-i känd edüp
n'eyleyler

2. **n'eylesün:-sün**

Gazel 259

Mısra: 5

Ne eylemek, ne yapmak.

N'eylesün manşıbını şāh-ı
cihānuñ aña kim
İşigüñ hıdmetidür cāh benüm
sultānum

3. n'eyledüm:-dü, -m

Gazel 315

Mısra: 5

Ne eylemek, ne yapmak.

N'eyledüm n'etdüm eşigüñ
itlerine bilmezem
Varduğumca küyuña her biri
dāmān almada

4. n'eyledi:-di

Kaside 4

Mısra: 20

Ne eylemek, ne yapmak.

Her gece tā şubh olunca
başına odlar yaqar
N'eyledi āyā ki bilsem
gerdiş-i gerdāna şem'

neylediye eyledi:

1. neylediyse eyledi:-di

Gazel 145

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ne yaptıysa yaptı (ne
yaptı ne etti sonucunda
başardı bağlamında
kullanılmıştır.).*

Neylediyse eyledi yār-ile
kesdi aramuz
Āh elinden tīg-i hicrānuñ
'Azīzī āh kim

neyledümse:

1. neyledümse:

Kıt'a 18

Mısra: 3

*Nasıl yaptıysam
bağlamında kendine
inanama durumunu ifade
eden birleşik yapı.*

Neyledümse eyledüm bir yer
alup
Yapdum ol yerde bir ev çün
āsmān

n'eyler:

1. n'eyler:

Gazel 134

Mısra: 3

Ne yapar, ne eder.

Saña 'aşık geçinüp n'eyler ol
kim dest-i 'işkuñla
Çeküp nāmūs u 'arı cāmesini
çāk çāk etmez

2. n'eyler:

Gazel 134

Mısra: 7

Ne yapar, ne eder.

Ümīd-i bāde-i vaşluñ edüp
n'eyler şu kim cānā
Şararup cism-i zārın bāğ-ı
ğamda yük-nāk etmez

3. n'eyler:

Kaside 1

Mısra: 64

Ne yapar, ne eder.

Var iken ol gül-i bülbül-
sūhan u gonca-dehen
Gül bitüp bülbül ötüp bāğ-ı
cihānda n'eyler

neylerse:

1. neylerse:

Gazel 132

Mısra: 6

Ne yaparsa yaparın.

Başımız ger tīg-i cevr ile
keserse rāziyuz
Çuluyuz neylerse biz ol
pādşāha kāyilüz

ney-şeker:

1. ney-şekerden:-den

Lugaz 7

Mısra: 2

Şeker kamışı.

Ol nedür kim bir kulaç var
uzunu
Ney-şekerden tatlıdur ammā
unı

nezāket:

1. nezāketden:-den

Kaside 5

Mısra: 38

*Naziklik, incelik,
zariflik.*

Oqur nāzük gazeller
gördüğüne 'İlmī-i nāzük
Nezāketden degüldür hālī
tab'-ı nāzükü anuñ

nezāket-i tab'-ıla:

1. nezāket-i tab'-ıla:-ıla

Gazel 289

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yaratılış nezaketi.

Hüsñ ü edā-yı nağmeñe söz
yok 'Azīziyā
Olduñ bugün nezāket-i tab'-
ıla sen Hasan

ni'am-ı derd ü ğamuñ:

1. ni'am-ı derd ü ğamuñ:-
uñ

Matla 71

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Dert ve gam nimetleri.

Dedüm ni'am-ı derd ü
ğamuñ çok gibi ğayet
Ol şüh-ı cefā-pişe dedi
yeyene minnet

ni'am-ı vaşluñı:

1. ni'am-ı vaşluñı:-uñ, -ı

Gazel 177

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kavuşma nimeti.

Neçe demdür çekerüz rüze-i
hecrüñ şāhum
Ni'am-ı vaşluñı etseñ n'ola
in'am-ı şerif

nice:

1. nice:

Gazel 154

Mısra: 4

Nasıl.

Nazar et āyīnede ‘aqs-i ham-
ı ebrūna
Nice taḥrīr olur ey meh göre
yāy-ı ma’kūs

nic’ol:

1. **nic’olur:-ur**
Gazel 130
Mısra: 10
Nasıl olmak.

Yine bir şi’re māyil dilberi
sevdüm ‘Azīzī-veş
Nic’olur söylemek
şimdengerü eş’arı görsünler

2. **nic’olur:-ur**
Gazel 179
Mısra: 7
Nasıl olmak.

Meclis içre ṭolular içmek
nic’olur göresin
Gelsün ey sākī hele meydāna
çeng ü nāy u def

niçün:

1. **niçün:**
Gazel 17
Mısra: 12
*Neden, niçin, hangi
sebeble.*

Oldı çün aña gül-i ruḥsārı
yārūn mün’akıs
Yā niçün cām içre böyle
ergavānīdür şarāb

2. **niçün:**
Gazel 24
Mısra: 5
*Neden, niçin, hangi
sebeble.*

Seyre bī-burka’ niçün gitmez
demeñ
Dostlar maḥbūbdur maḥbūb
dost

3. **niçün:**
Gazel 109
Mısra: 10
*Neden, niçin, hangi
sebeble.*

Çünkü mihrūñle ‘Azīzī-veş
kalender olmadı
Māh ṭavḫ-ı hāleyi gerdānına
niçün ṭakar

4. **niçün:**
Gazel 119
Mısra: 6
*Neden, niçin, hangi
sebeble.*

Ḳılmadıysa servi dīvāne
hevā-yı ḳadd-i yār
Gülşen içre yā niçün başın
şalup sersemleñür

5. **niçün:**
Gazel 121
Mısra: 6
*Neden, niçin, hangi
sebeble.*

Oḫşamak diledügince anı
miskīn şāne
Zülfūñ anımla niçün ey şeh-i
ḥūbān çekişür

6. **niçün:**
Gazel 200
Mısra: 8
*Neden, niçin, hangi
sebeble.*

Tīr-i dil-düz-ı müjeñ cevvin
mi çekdi nece dem
Ḳaşlaruñ gibi niçün ḳaddi
kemāndur ḥaçerüñ

7. **niçün:**
Gazel 200
Mısra: 10
*Neden, niçin, hangi
sebeble.*

Öldürüp şāhum ‘Azīzī
bendeñ etmediyse ḳan
Ya niçün her dem
niyāmuñda nihāndur
ḥaçerüñ

8. **niçün:**
Gazel 203
Mısra: 7
*Neden, niçin, hangi
sebeble.*

Çemende bülbüle ḳarşu
niçün gelmez ki reftāra

Ayağına diken mi batdı şāḫ-ı
verd-i ra’nānuñ

9. **niçün:**
Gazel 216
Mısra: 7
*Neden, niçin, hangi
sebeble.*

Niçün ‘uşşāka ṭa’n eylersin
iş sevmez deyü zāhid
Düşer mi ehl-i ‘irfāna behey
bāṭıl ‘amel sevmek

10. **niçün:**
Gazel 246
Mısra: 5
*Neden, niçin, hangi
sebeble.*

Ben niçün zencīr-i zülf-i
dilbere dil vermeyem
Yok mıdır ‘ālemde bir
dīvāne deñlü gayretüm

11. **niçün:**
Gazel 256
Mısra: 4
*Neden, niçin, hangi
sebeble.*

Verürsin ihtimām ile selām
yollarda aḡyāre
Niçün ‘ışk eylemezsın
bendeñi gördükçe sultānum

12. **niçün:**
Gazel 271
Mısra: 8
*Neden, niçin, hangi
sebeble.*

‘Adū-yı bed-nihādı yād
edersin ey şeh-i ḥūbān
Niçün ben dermdend üftāde-i
pāmālūñ añmazsın

13. **niçün:**
Gazel 273
Mısra: 1
*Neden, niçin, hangi
sebeble.*

Baña niçün söylemez cānāne
söyleñ söylesün
Ḳulına raḥm eylesün sultāna
söyleñ söylesün

14. niçün:

Gazel 281

Mısra: 1

Neden, niçin, hangi sebeble.

Niçün esrâr-ı la‘l-i yârı tıfl-ı cāna söylersin
Dilâ mecnûn mı olduñ rāzuñı oğlana söylersin

15. niçün:

Gazel 281

Mısra: 8

Neden, niçin, hangi sebeble.

Ɔoyup la‘l-i leb-i dildârı vaşf-ı kevşer eylersin
Be şüfî yok mıdır ‘akluñ niçün efsâne söylersin

16. niçün:

Gazel 310

Mısra: 5

Neden, niçin, hangi sebeble.

Göz göre ol mâh-rûya niçün öykündüñ deyü
Zerreler toprak şaçarlar âftâbuñ ‘aynına

17. niçün:

Gazel 342

Mısra: 4

Neden, niçin, hangi sebeble.

Eger yoğ-ısa zevkî benden ey mâh-ı perî-şānum
Gece oldukça küyuñda niçün olur nihān sāye

18. niçün:

Gazel 385

Mısra: 3

Neden, niçin, hangi sebeble.

Niçün bülbül gibi küyında yârüñ nāle etmezsin
O gül yüzlü nigâr-ı dil-sitānuñdan uşandıñ mı

nigāh edenlerüñ:

1. nigāh edenlerüñ:-en, -ler, -üñ

Gazel 40

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Bakmak, ilgilenmek.*

‘Azîzî-veş nigāh edenlerüñ artar gözi nûri
Nazar ehline bir āyîne-i zîbā mıdır ol ruğ

nigāh edüp:

1. nigāh edüp:-üp

Gazel 174

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Bakmak, ilgilenmek.*

‘Ayn-ı ‘ināyet-ile raq̄ıbe edüp nigāh
Benden o mâh eyledi kaç‘-ı nazar dirîğ

nigāh etmeyeli:

1. nigāh etmeyeli:-me, -y, -eli

Gazel 293

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Bakmak, ilgilenmek.*

Bir dürr-i girān-māye idi eşk-i ‘Azîzî
Ol şāh nigāh etmeyeli düşdi nazardan

nigāh etmez:

1. nigāh etmez:-mez

Müseddes 4

Mısra: 32

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Bakmak, ilgilenmek.*

Alur göz ile nāzır olan hüsñüñ ayına
Etmez nigāh mâh-ı felek olsa āyîne

nigāh eylerdi:

1. nigāh eylerdi:-r, -di

Gazel 341

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Bakmak II ilgilenmek, uğraşmak.*

Kim nigāh eylerdi vechine şafā-yile anuñ
‘Aks-i rüy-ı yār şüret vermese āyîneye

nigār:

1. nigār:

Gazel 10

Mısra: 3

Güzel yüzlü sevgili.

Senden ayru cān verürsem ey saçı Leylî nigār
Rūh-ı Mecnûn olmaya bir gün mezārumdan cüdā

2. nigāruñ:-uñ

Gazel 75

Mısra: 9

Güzel yüzlü sevgili.

Hecrinde ol nigāruñ ölsün ‘Azîzîyi koñ
Mî‘râcı derdmendüñ çün ‘akıbet ölümdür

3. nigāruñ:-uñ

Gazel 157

Mısra: 1

Güzel yüzlü sevgili.

Tîğ-i müjgānı nigāruñ cānum almağ dilemiş
La‘l-i nābı qanımı nüş etmege diş bilemiş

4. nigāruñ:-uñ

Gazel 181

Mısra: 1

Güzel yüzlü sevgili.

Göz yaşın dökme nigāruñ yolına minneti yok
Gevher olursa da yanında anuñ kıymeti yok

5. nigārı:-ı

Gazel 192

Mısra: 7
Güzel yüzlü sevgili.

Būs edüp la'lin ışırmışsın
niğarı ey rakīb
Kurusun ağzuñ dökülsün
göreyin dendānlaruñ

6. **niğāruñ:-uñ**
Gazel 216
Mısra: 10
Güzel yüzlü sevgili.

'Azīzī nev-resīde bir nihāl-i
bī-bedel sevmek
Görenler ol niğāruñ naqşını
deye maḥal sevmek

7. **niğāruñ:-uñ**
Gazel 253
Mısra: 8
Güzel yüzlü sevgili.

Merḳādüm deşt-i belā olsa
'aceb mi Kays-vār
Bir gözi āhū niğāruñ küşte-i
müjgāniyam

8. **niğārum:-um**
Gazel 275
Mısra: 9
Güzel yüzlü sevgili.

Vechi var derse 'Azīzī ol
niğārum ḥāşılı
Hürmen-i ḥüsn içre ḥālüm
gibi ben bir dāneyin

9. **niğāruñ:-uñ**
Gazel 290
Mısra: 3
Güzel yüzlü sevgili.

Vişāline niğāruñ aş yerermiş
Raḳībī göreyin Yā Rab
gebersin

10. **niğāruñ:-uñ**
Gazel 354
Mısra: 5
Güzel yüzlü sevgili.

Kılmadı hem-ser niğāruñ
zülfine hergiz beni
Göreyin kim bozıla tiz günde
çarḫuñ çenberi

11. **niğāruñ:-uñ**
Muamma 38
Mısra: 2
Güzel yüzlü sevgili.

Māhumuñ alup ayağın
başına ursañ eger
Ol hilāl-eburū niğāruñ nāmını
ifşā eder

niğār etdi:

1. **niğār etdi:-di**
Kaside 2
Mısra: 44
Kelime Tipi: -
Resmetmek.

Ḳamer ü şems maḳar
kılmağa ḥıfz u ezber
Ḳameruñ levḥine bu maṭla'ı
şems etdi niğār

niğārā:

1. **niğārā:**
Gazel 197
Mısra: 3
Ey sevgili!.

İncinürsün bize meclisde
niğārā tüt kim
Mey-i la'l-i lebuñi emmek
ile ḳan etdük

2. **niğārā:**
Gazel 291
Mısra: 6
Ey sevgili!.

Derd-i 'ıṣḳuñ eger olursa
kemān-ı Rüstem
Getürüp ḳuvveti bāzūya
niğārā çekeyin

3. **niğārā:**
Gazel 297
Mısra: 3
Ey sevgili!.

Her elif kim sīneme çekdüm
niğārā 'ıṣḳuñ
Oldı mihrüñ gelmek için
ḳalbüme bir rāh-ı nev

niğār-ı bī-vefā:

1. **niğār-ı bī-vefā:**
Gazel 276
Mısra: 2
Kelime Tipi: Kalıp
İfade
Vefasız sevgili.

Uyup agyār-ı bed-ḥvāha o
yār oldı cüdā benden
Dirṡgā yüz çevürdi ol niğār-ı
bī-vefā benden

niğār-ı dil-sitānuñdan:

1. **niğār-ı dil-sitānuñdan:-**
uñ, -dan

Gazel 385
Mısra: 4
Kelime Tipi: Kalıp

İfade
Gönlü kendine meftūn
eden sevgili.

Niçün bülbül gibi küyünda
yārūñ nāle etmezsin
O gül yüzlü niğār-ı dil-
sitānuñdan uşanduñ mı

niğār-ı gül-'izār:

1. **niğār-ı gül-'izār:**
Gazel 307
Mısra: 4

Kelime Tipi: Kalıp
İfade
Gül yanaklı (resim gibi
güzel) sevgili.

Gül ü mül şoḫbetin etsek
varup şaḥn-ı gülüstāna
Velī bir sākī bir ben bir
niğār-ı gül-'izār olsa

niğār-ı gül-'izārum:

1. **niğār-ı gül-'izārum:-um**
Gazel 171
Mısra: 4
Kelime Tipi: Kalıp

İfade
Gül yanaklı (resim gibi
güzel) sevgili.

Yürü ey dil hezārın zār edüp
gam ḥār-zārında
Niğār-ı gül-'izārum yār-ı
agyār eyleyen ṡālī'

nigār-ı meh-veşûn:1. **nigār-ı meh-veşûn:-üñ****Gazel 376**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ay gibi olan sevgili.*

Bir nigār-ı meh-veşûn olup
dilâ ser-geştesi
Gün gibi oldum yine 'ışk u
hevâ ser-geştesi

nigār-ı seng-dil:1. **nigār-ı seng-dil:****Muamma 14**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Taş kalpli, acımasız
sevgili.*

Ruğların gül-güne ile lüle-
veş al eylemiş
Ol nigār-ı seng-dil mihrini
pür-hâl eylemiş

nigeh-bân:1. **nigeh-bân:****Gazel 213**

Mısra: 10

Gözcü, bekçi.

'Azizî ejder-i gamdan hâlâş
edüp dil ü cânı
Tılsım-ı vaşlma yârûñ nige-
bân olmaduñ gıtdüñ

nigehbân etmegil:1. **nigehbân etmegil:-me, -
gil****Gazel 236**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gözcü, bekçi etmek.*

Râh-ı küyuñdan sürüp şâhum
'Azizî bendeñi
İt raķibi âstânuñda nige-
hbân etmegil

nigehbân oldı:1. **nigehbân oldı:-dı****Gazel 101**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Bekçi, gözcü olmak.*

Ey lebi ğonca 'Azizî nece
kan ağlamasın
Vuşlatuñ gülşenine oldı
nigehbân eller

nigîn:1. **nigîne:-e****Gazel 57**

Mısra: 2

Yüzük kaşı, mühür.

Girye etdükke nigîn-i dîde
kim pür-kan olur
'Aks-i la'lüñ ol nigîne
gevher-i raşşân olur

2. **nigîn:****Gazel 126**

Mısra: 6

Yüzük kaşı, mühür.

Turmasun söğsün ağzuma
la'lüñ
Hük-m-i şâh-ı cihân nigîn
iledür

nigîn-i dîde:1. **nigîn-i dîde:****Gazel 57**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gözün yüzük kaşı. II
Mühür şeklinde olan yüzük
kaşı II gözyaşı.*

Girye etdükke nigîn-i dîde
kim pür-kan olur
'Aks-i la'lüñ ol nigîne
gevher-i raşşân olur

nigîn-i la'l:1. **nigîn-i la'l:****Gazel 295**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Lal taşından yapılmış**mühür II sevgilinin
dudakları.*

Saňa kıl olmağa cânlar verir
ins ü perî hanum
Nigîn-i la'l ile beñzer
Süleymân-ı zamânsın sen

nihâl:1. **nihâl:****Gazel 248**

Mısra: 1

Fidan, güzeller.

Bitmedi kıddüñ gibi bir hoş
nihâl ey serv-i sîm
Kıopmadı zülfüñ gibi bir
sünbül-i 'anber-şemîm

2. **nihâl:****Gazel 159**

Mısra: 6

*Fidan | fidan boylu
güzel.*

'Andelîbüñ zârını güş
etmege
Berg-i gülden her nihâl
edindi güş

3. **nihâli:-i****Gazel 212**

Mısra: 6

*Fidan | fidan boylu
güzel.*

Halk-ı cihânı sâye-veş üftâde
eyledi
Sidre mişâli kıddi nihâli
Meħemmedüñ

4. **nihâli:-i****Gazel 223**

Mısra: 1

*Fidan | fidan boylu
güzel.*

Bir ser-âmed servdür kıddi
nihâli naķşınıñ
Sâye-veş olsam 'aceb mi
pây-mâli naķşınıñ

5. **nihâl:****Gazel 248**

Mısra: 3

*Fidan | fidan boylu
güzel.*

Ḳaddūñ üzre ‘anberīn qaşun
nihāl üstinde nūn
Ḥaddūñ üzre zūlf-i müşkīn
cūybār üstinde cīm

6. **niḥāl:**

Gazel 365

Mısra: 3

*Fidan \ fidan boylu
güzel.*

Ben nece seyr-i gülistān
edeyüm kim her niḥāl
Dik gelür oldı baña serv-i
ḥırāmānum gibi

7. **niḥāle:-e**

Tarih 18

Mısra: 6

*Fidan \ fidan boylu
güzel.*

Nāgehānī erişüp bād-ı ecel
Verdi ol nev-res niḥāle
inkisār

niḥāl-i bāğ-ı cūd:

1. **niḥāl-i bāğ-ı cūd:**

Kaside 4

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

*Cömertlik bağımın
fidanı II Sevgili.*

Her ne bezme sāye şalsañ ey
niḥāl-i bāğ-ı cūd
Bezm olup gülşen döner
berg-i gül-i ḥandāna şem‘

niḥāl-i bī-bedel:

1. **niḥāl-i bī-bedel:**

Gazel 216

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Eşsiz fidan II sevgili.

‘Azizī nev-resīde bir niḥāl-i
bī-bedel sevmek
Görenler ol niğāruñ naqşını
deye maḥal sevmek

niḥāl-i ergāvān:

1. **niḥāl-i ergāvān:**

Gazel 360

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Erguvan fidanı.

Nihāl-i ergāvān ya naḥl-i
güldür bāğ-ı ḥüsn içre
O serv-ḳāmetüñ al cāme ile
ḳadd-i mevzūnı

niḥāl-i gonca-fem:

1. **niḥāl-i gonca-fem:**

Gazel 249

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gonca ağızlı fidan II
sevgili.*

Ser-be-ser gezdüm cihān
bāğın ‘Azizī ḥaḳ bu kim
Görmedüm ol serve beñzer
bir niḥāl-i gonca-fem

niḥāl-i gül-i ra‘nā:

1. **niḥāl-i gül-i ra‘nā:**

Gazel 277

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Güzel gül fidanı.

Şaḥn-ı gülşende niḥāl-i gül-i
ra‘nā görsem
Geşt-i gülzār eder ol naḥl-i
dil-ārā şanurın

niḥāl-i gül-‘izār:

1. **niḥāl-i gül-‘izār:**

Gazel 50

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gül fidanı.

Āḥ kim yanında biñ ḥār-ı
belā peydā olur
Her ne yerde kim ḳopar bir
ḥoş niḥāl-i gül-‘izār

niḥāl-i ḳaddine:

1. **niḥāl-i ḳaddine:-i, -n, -e**

Gazel 290

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Fidan boylu II sevgilinin
boyu.*

Nihāl-i ḳaddine öykünme
yārūñ
Şaḳm ey serv yoḥsa balta
yersin

niḥāl-i ḳaddüne:

1. **niḥāl-i ḳaddüne:-üñ, -e**

Gazel 165

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Fidan boylu II sevgilinin
boyu.*

Nihāl-i ḳaddüne ḳonmuş
gözüñ şehbāzdur aña
Ḥam-ı ebrūlaruñ misk-i
siyehden perr ü bāl olmuş

2. **niḥāl-i ḳaddüne:-üñ, -e**

Gazel 384

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Fidan boylu II sevgilinin
boyu.*

Nihāl-i ḳaddüne mi beñzedür
āb
Çemende būs eder pāy-ı
çenārı

niḥāl-i ḳāmeti:

1. **niḥāl-i ḳāmeti:-i**

Gazel 39

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Düzgün, güzel boy.

Bāğ-ı ḥüsne tūğ-ı şāḥidür
niḥāl-i ḳāmeti
Server-i ḥübān-ı ‘ālem bir
cevāndur lāle-ruḥ

niḥāl-i ḳāmet-i yāri:

1. **niḥāl-i ḳāmet-i yāri:-i**

Gazel 44

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sevgilinin fidan boyu.

Nihāl-i kâmet-i yâri görüp
olmasa dîvâne
Şanavber-vâr tutmazdı vağan
kühsârda şimşâd

2. **nihāl-i kâmet-i yâri:-i**

Gazel 386

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sevgilinin fidan boyu.

Nihāl-i kâmet-i yâri görelden
bâğda nergis
Şalındurmaz ‘Azîzî gözine
serv-i hırâmânı

nihāl-i kâmetine:1. **nihāl-i kâmetine:-i, -n, -e**

Gazel 44

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Boyunun fidanı II
sevgilinin fidan boyu.*

Nihāl-i kâmetine beñzesün
mi andan ol servüñ
‘Azîzî tütalum maqbül imiş
eşçârda şimşâd

nihāl-i kâmetüñe:1. **nihāl-i kâmetüñe:-üñ, -e**

Gazel 43

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Boyunun fidanı II
sevgilinin fidan boyu.*

Öykünürmiş nihāl-i
kâmetüñe
Oñmasun serv bitmesün
şimşâd

nihāl-i nârven:1. **nihāl-i nârven:**

Gazel 267

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kara ağaç.

Cilvegâh-ı bâğda şalınmaz
idi nâz-ıla
Şive-i refîtaruñı görse nihāl-i
nârven

nihāl-i nazm-ı şâdık beg:1. **nihāl-i nazm-ı şâdık beg:**

Kaside 5

Mısra: 127

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sadık Bey'in nazım
fidanı II Sadık Bey'in şiirleri.*

N’ola neşv ü nemâ bulsa
nihāl-i nazm-ı Şâdık Beg
Kim oldur nañl-i ma’ nî-
perveri gülzâr-ı ebyâtuñ

nihāl-i nâz-perverden:1. **nihāl-i nâz-perverden:-
den**

Gazel 60

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Nazlı taze fidan II
sevgilinin boyu.*

Nañl-i güleşen içre maqbül
olmasun mı nârven
Kim hırâmı ol nihāl-i nâz-
perverden alur

nihāl-i nâz-perverdür:1. **nihāl-i nâz-perverdür:-
dür**

Gazel 93

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Nazlı taze fidan II
sevgilinin boyu.*

Çenârı kâmet-i yâra iñende
etmeñüz teşbîh
O yabanda ulalmış bu nihāl-i
nâz-perverdür

nihāl-i serv:1. **nihāl-i serv:**

Gazel 335

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Servi fidanı.

Meger gül câmi ‘idür şahn-ı
güleşen
Nihāl-i serv aña olmuş
minâre

**nihāl-i serv-i bostân-ı
cenândur:**1. **nihāl-i serv-i bostân-ı
cenândur:-dur**

Gazel 39

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gönül bahçesinin servi
fidanı.*

Bir gül-i ãandân-ı gülzâr-ı
cenândur lâle-ruh
Bir nihāl-i serv-i bostân-ı
cenândur lâle-ruh

nihāl-i serv-i güli:1. **nihāl-i serv-i güli:-i**

Gazel 244

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gülün servi, düz fidanı.

Güleşen içre nihāl-i serv-i güli
Göricek şekl-i âha
beñzetdüm

nihāl-i serv-i hırâmân:1. **nihāl-i serv-i hırâmân:**

Müseddes 4

Mısra: 27

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Salınan servi ağacının
fidanı.*

Bitmez nihāl-i serv-i
hırâmân senüñ gibi
Çopmaz cihânda bir gül-i
ãandân senüñ gibi

**nihāl-i serv-i hoş-
reftârdan:**1. **nihāl-i serv-i hoş-
reftârdan:-dan**

Gazel 148

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Endamla salınan servi
dah II sevgili.*

‘Ömrümüz berg-i çenâr-âsâ
verince bâda ‘ışk
Ol nihâl-i serv-i hoş-
reftârdan el çekmezüz

nihâl-i serv-şad:1. **nihâl-i serv-şad:****Gazel 19**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Boyu servi ağacı gibi
olan taze fidan. II
(sevgilinin) uzun, ince ve
düzgün boyu bağlamında.*

Gül gibi gülzâr-ı dehri kimûn
ile geşt eder
Ol nihâl-i serv-şad kime
kenâr oldu ‘aceb

nihâl-i sidreden:1. **nihâl-i sidreden:-den****Gazel 129**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sidre ağacı II
varılabilecek erişilebilecek
son nokta, son makam.*

Ey yüzi hürşidden her vech
ile a‘lâ Hızır
Müntehâ şaddi nihâl-i
Sidreden bâlâ Hızır

2. **nihâl-i sidreden:-den****Tahmis 1**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sidre ağacı II
varılabilecek erişilebilecek
son nokta, son makam.*

Rüy-ı mehden ‘arîzuñ her
vech ile zîbâ-yımış
Müntehâ şaddiñ nihâl-i
sidreden bâlâ-yımış

nihâl-i tâze:1. **nihâl-i tâze:****Gazel 33**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Taze fidan.*

Gelse hayâl-i şaddiñ cüy-ı
dile ‘aceb mi
Olur nihâl-i tâze âb-ı revâna
muhtâc

nihân:1. **nihândur:-dur****Gazel 198**

Mısra: 1

Saklı, gizli.

Ol niyâm-ı tîre-dil k’anda
nihândur hançerüñ
Ya gümüş mâhî ya bir âbî
yılandur hançerüñ

2. **nihândur:-dur****Gazel 200**

Mısra: 10

Saklı, gizli.

Öldürüp şâhum ‘Azîzî
bendeñ etmediyse şan
Ya niçün her dem
niyâmuñda nihândur
hançerüñ

3. **nihân:****Gazel 279**

Mısra: 6

Saklı, gizli.

Ya meleksin ya kamer şâk-ı
zebercetde ya şod
Yem-i aştarda nihân bir dür-
i yektâsin sen

nihân etdüğüm:1. **nihân etdüğüm:-düğ, -üm****Gazel 112**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gizlemek, saklamak.*

Şam-ı la‘lûñ ki rûhum mâye-
i genc-i revândandur
Anı dilde nihân etdüğüm ol
kim mâl cândandur

nihân etmek:1. **nihân etmek:-mek****Gazel 222**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gizlemek, saklamak.*

Ten-i zer-günümü gencîne mi
şanur ‘aceb gerdün
Diler şâk-i siyâh içre beni
her dem nihân etmek

nihân oldu:1. **nihân oldu:-dı****Gazel 342**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gizlenmek, saklanmak.*

Güneş ebr-i sefid içre nihân
oldı şanur ‘âlem
Ne gün kim egnüñe geysen
sen ey mihr-i cihân-sâye

nihân oldılar:1. **nihân oldılar:-dı, -lar****Gazel 15**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gizlenmek, saklanmak.*

Ehl-i hissetden firar eyler
‘Azîzî var ise
Oldılar yer yer nihân
gencîneler medfün olup

nihân olmağa:1. **nihân olmağa:-mağ, -a****Gazel 349**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gizlenmek, saklanmak.*

‘İzârüñda şatüñ yer yer ‘iyân
olmağa yüz tütü

Mehûn ebr-i siyâh içre nihân olmağa yaklaşdı

nihân olmazdı:

1. **nihân olmazdı:**-maz, -dı

Gazel 77

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gizlenmek, saklanmak.

Hayât âbî gibi gözden nihân olmazdı 'âlemde
Leb-i cân-bağşuña
öykünmeyeydi çeşme-i kevsger

2. **nihân olmazdı:**-maz, -dı

Gazel 319

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gizlenmek, saklanmak.

Bezm-i meye şarf olacağı
bilse defîne
Olmazdı nihân böyle girüp
zîr-i zemîne

nihân olur:

1. **nihân olur:**-ur

Gazel 342

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gizlenmek, saklanmak.

Eger yoğ-ısa zevkı benden
ey mâh-ı perî-şânım
Gece oldukça küyünda niçün
olur nihân sâye

nihânî:

1. **nihânî:**

Gazel 326

Mısra: 4

Gizlice.

Kurtulurdu dil-i dîvâne
perîşanlıktan
Ger nihânî baña ol yâr-ı perî-
şân gelse

nihâyet:

1. **nihâyet:**

Müseddes 2

Mısra: 25

Ar. Evc, son, gayet.

Bu ne cevri olur buña hergiz
nihâyet yok midur
Tañrıdan korkmaz mısın bu
zulme gâyet yok midur

2. **nihâyet:**

Gazel 182

Mısra: 2

Evc, son, gayet.

Mihnet-i 'ışk-ı yâre gâyet
yok
Elem ü guşşaya nihâyet yok

nihâyet buldı:

1. **nihâyet buldı:**-dı

Gazel 136

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Son bulmak, neticeye ulaşmak.

'Ömrümüz buldı nihâyet pîr
olup ammâ yine
Zülf-i hûbâna muqayyed
kalb-i pür-teşvîşimüz

nihâyet diyeler:

1. **nihâyet diyeler:**-y, -e, -ler

Tahmis 1

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sonu geldi demek.

N'ola oldumsa haķır ü bî-
nevâ vü derbeder
'Ar kıлма ben gedâdan kim
nihâyet diyeler

niķâb açar:

1. **niķâb açar:**-ar

Gazel 71

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yüz örtüsü, peçe açmak, kaldırmak.

Tarf-ı şehâbdan şanuram
mihr eder tulû'
'Arz-ı 'izâr için kaçan ol
meh niķâb açar

niķâb olmuş:

1. **niķâb olmuş:**-muş

Gazel 156

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Perde olmak ||

Gizlemek.

O mâhuñ zülfi kim ruhsârına
müsgîn niķâb olmuş
Hemân ol ebre beñzer rüy-ı
hürşide hicâb olmuş

nîkû-hışâl:

1. **nîkû-hışâl:**

Müseddes 1

Mısra: 26

Iyi huylu II Nişani Beg.

Gelmedi zâtuñ gibi dünyâyâ
bir şâhib-kemâl
Ma 'rifet bâbında bî-
mânendsin ey nîkû-hışâl

nîkû-nâm:

1. **nîkû-nâm:**

Gazel 31

Mısra: 14

Adı güzel, iyi anılan, saygın.

Azîzî yâd olam derseñ bir
eyü nâm kııl taşşil
Kişi hayr-ile yâd olmağa
nîkû-nâm olur bâ'ış

nîl-gün:

1. **nîl-gün:**

Gazel 162

Mısra: 4

Çivit rengi, mavi.

Levh-i dilde mihrüñi
yazmışdı Naķķâş-ı ezel
Şemse-i mihr olmadın bu nîl-
gün eyvâna naķş

nîlî:

1. nîlî:

Gazel 186

Mısra: 9

Çivit mavisi, gök.

Kavm-i Reyân mı benefşe
ki geyer nîlî küleh
Şeh-i Ken'ân mı gül-i Mısrî
şarar başına ak

nîl-i mısr-ı hüsn ü behcet:1. nîl-i mısr-ı hüsn ü
behcet:**Gazel 206**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Sevinç ve güzellik
Mısır'ın Nil'i II sevgili.*

'Azîzî Nîl-i Mısr-ı hüsn ü
behcet eyledi tuğyân
Tırâş oldu 'izârı şanmañuz ol
mâh-ı Ken'ânûñ

nîl-i revân:

1. nîl-i revân:

Gazel 141

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Akan Nil, Nil nehri.

Demidür bendeñe rahm
eylegil ey Yûsuf-ı şânî
'Azîzî-veş yeter oldu yaşum
Nîl-i revân sensüz

2. nîl-i revân:

Gazel 372

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Akan Nil, Nil nehri.

Ey hıvâce-i dehr eyle temâşâ
yine taşdı
Çün Nîl-i revân eşk-i
firâvân-ı 'Azîzî

nîlüfer:

1. nîlüfer:

Terci-bend 1

Mısra: 44

Nilüfergiller

*familyasından, durgun
sular da ve havuzlarda
yetişen, uzun saplı, yuvarlak
ve geniş yaprakları su
üzerinde yüzen, beyaz,
pembe, mâvi ve sarı büyük
çiçekli su bitkisi. II âşık.*

Gül-i ter şevkına gülistânda
Kendüyi şuya atdı nîlüfer

ni'met:

1. ni'met:

Gazel 146

Mısra: 3

Rızık. II ihsan, lütuf.

Leb-i dilber gibi ni'met var
iken
Ne yesem hiç baña tatlu
gelmez

2. ni'mete:-e

Gazel 249

Mısra: 7

Rızık. II ihsan, lütuf.

Devlet-i 'ışkuñda yokdur
ihtiyâcum ni'mete
Maḥbaḥ-ı sînem Ḥalîlüm
toḥtoludur hıvân-ı gam

nîrân:

1. nîrâna:-a

Kaside 4

Mısra: 42

Ateş.

Nâr-ı kahrûñ şu eder pülâd-ı
kalbin düşmenüñ
Nitekim döymez erir olsa
yakın nîrâna şem'

nişân:

1. nişândur:-dur

Gazel 198

Mısra: 4

Iz, belirti, eser, alâmet.

Zer-niyâm ile hilâl-i
âsmândur ya meger
Tîğ-i Mirrîḥ-i felekden bir
nişândur ḥançerüñ

2. nişân:

Gazel 339

Mısra: 3

Iz, belirti, eser, alâmet.

Küşteñ mezârına gel dikme
nişân için seng
Rûhum şehîd-i 'ışka lâzım
degül nişâne

3. nişânı:-ı

Matla 9

Mısra: 2

Hedef.

Zahm urdı gamzeñ okı dil-i
zârûñ üstine
Düşdi ölüm nişânı o bîmârûñ
üstine

nişân eyledi:

1. nişân eyledi:-dı

Gazel 288

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*İz bırakmak, işaret
bırakmak.*

Pîre Zâl-i dehr olupdur ya
meger mâtem-zede
Ki eyledi vech-i 'abûsî üzre
nâḥunla nişân

nişân ol:

1. nişân ol:

Gazel 230

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Ok nevinden öldürücü
silahların atıldığı hedef
olmak.*

Ser-menzil-i derd olsa
yeridür yerüñ ey dil
Kim dedi saña fir-i gam-ı
'ışka nişân ol

nişân oldı:

1. nişân oldı:-dı

Gazel 351

Mısra: 18

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Ok nevinden öldürücü
silahların atıldığı hedef
olmak.*

‘Azîzî yâ gibi kaddüm
büküldü ‘arşa-i gamda
Hadeng-i ‘ışka tâ kim sinede
cânım nişân oldı

nişân vermese:

1. **nişân vermese:**-me, -se

Matla 58

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*(O şeyi) haber vermek
veya hatırlatmak.*

Var mı yok mı ağzı yârûñ
kimse bilmezdi ‘iyân
Hızr-ı hañtı vermese ol
çeşme-i cândan nişân

nişân verür:

1. **nişân verür:**-ür

Gazel 269

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*(O şeyi) haber vermek
veya hatırlatmak.*

Yine şahn-ı çemen döndi
bisâta bezm-i gülşende
Verür her câm-ı lâle bir
nişân peymâne-i Cemden

nişâne:

1. **nişânedür:**-dür

Gazel 90

Mısra: 10

İz, belirti, eser, alâmet.

Her zañmı sînemün ki
görinür ‘Azîziyâ
Şemşîr-i ‘ışka düşdüğüme
bir nişânedür

2. **nişâne:**

Gazel 339

Mısra: 4

İz, işaret, belirti.

Küşteñ mezârına gel dikme
nişân için seng

Rûhum şehîd-i ‘ışka lâzım
degül nişâne

nişânî beg:

1. **nişânî beg:**

Müseddes 1

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Türk Edebiyatı İsimler
Sözlüğü'nde üç Nişânî'den
bahsedilmişse de hangisi
olduğu tam olarak tespit
edilememiştir.*

Eyleyüp nâmuñ cihân içre
Nişânî Beg şehâ
Şâhib-i seyf ü kalem kıldı
seni zıll-i Hudâ

nişân-ı devlet:

1. **nişân-ı devlet:**

Gazel 207

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Talih, baht nişanı II
talih baht izi, belirtisi.*

Olmasa ey kaşı yâ dilde
nişân-ı devlet
Toğrulup gelmez idi gamze-i
nâvek-fikenün

nişân-ı mihîdur:

1. **nişân-ı mihîdur:**-ı, -dur

Gazel 81

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Çivi izi.

Mâh-i nev na'li yeri encüm
nişân-ı mihîdur
Her gece Şebdîz-i âhum gök
yüzün pâmâl eder

nişân-ı taraf-ı rüyında:

1. **nişân-ı taraf-ı rüyında:**-ı, -
n, -da

Gazel 378

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yanağın kenarındaki iz.

Nişân-ı taraf-ı rüyında ne
hâlet var o servün kim
Görenler âbda berg-i gül-i
terdür şanur anı

nisâr:

1. **nisâr:**

Gazel 256

Mısra: 5

Saçma, dağıtma.

Hayâlün şâhı geldükçe
ayağına nişâr için
Pür eyler dâmenin la'l ü
güherle çeşm-i giryânüm

nisâr etmededür:

1. **nisâr etmededür:**-me, -
de, -dür

Gazel 110

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Saçmak, serpmek.

Pây-büsü ola kim el vere
deyü yârûñ
Dirhem-i eşki nişâr
etmededür dîde-i ter

nisâr eylersin:

1. **nisâr eylersin:**-r, -sin

Gazel 338

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Saçmak.

Pâyına ol serv-i sîmün
turmaz eylersin nişâr
Dirhemün ey dîde-i nem-
dîde çokdur var ise

nisâr oldı:

1. **nisâr oldı:**-dı

Terci-bend 1

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Saçılmak, serpilmek.

Rahmet-i Hağ gibi gülistâna
Güher-i jâleler nişâr oldı

nısf:

1. **nışfin:-ın**
Muamma 13
 Mısra: 2
Yarı, yarım.

Bir gürüh olup muhîṭ-i 'ışka
 başduğda kadem
 Ol gürühuñ nışfin aḥir yem
 başup kıldı 'adem

niteki:

1. **niteki:**
Gazel 16
 Mısra: 4
Nitekim, ne var ki.

Ḥaṭṭı gelince kıldı ḥadinde
 dil ol mehüñ
 Niteki aḥşam olduğı yerde
 döner ğarîb

2. **niteki:**
Gazel 71
 Mısra: 2
Nitekim, ne var ki.

Göñlüm ḥayâl-i būs-ı leb-i
 la'l-i nâb açar
 Ğamgîn olanı niteki câm-ı
 şarâb açar

3. **niteki:**
Gazel 71
 Mısra: 14
Nitekim, ne var ki.

Gördükçe tîğ-i yâri 'Azîzî
 şafâ sürer
 Niteki ḳalbini kişinüñ seyr-i
 âb açar

4. **niteki:**
Gazel 153
 Mısra: 6
Tıpkı.

Cân u göñül vefâñı eder her
 dem ârzü
 Mücrim niteki luṭf-ı
 şehenşâhı iltimâs

5. **niteki:**
Kaside 1

Mısra: 34
Tıpkı.

Şakınur gonca gülin yelden ü
 günden bülbül
 Tıfl-ı gül-rüyını bülbül gibi
 niteki peder

nitekim:

1. **nitekim:**
Gazel 123
 Mısra: 8
Nitekim, ne var ki.

Beni gördükçe ṭa'n eder
 düşmen
 Nitekim gördüğün çalar
 ḥinzîr

2. **nitekim:**
Gazel 152
 Mısra: 2
Nitekim, ne var ki.

Dil ğamuñla zâr olur
 sînemde diñmez bir nefes
 Nitekim feryâddan ḥâlî degül
 murğ-ı ḳafes

3. **nitekim:**
Gazel 180
 Mısra: 2
Gibi l olduğı gibi.

Tolanur küyuñı 'uşşâḳ-ı
 ğarîbân şaf şaf
 Nitekim Ka'beyi ḥuccâc-ı
 firâvân şaf şaf

4. **nitekim:**
Gazel 330
 Mısra: 9
Gibi l olduğı gibi.

Şahn-ı gülzâra 'Azîzî
 nitekim sünbül-i ter
 Şaldı pîrâye bu dil bâğına
 kâküller ile

5. **nitekim:**
Gazel 384
 Mısra: 22
Gibi l olduğı gibi.

Boyı servüm 'Azîzî
 görmeyelden

Aḳar yaşum nitekim mâ'-i
 cârî

6. **nitekim:**
Gazel 37
 Mısra: 6
Sonuç olarak.

Gelse ol meh ḳarşuma ḳalbe
 verür şevḳ u sürür
 Nitekim rüşen olur gün toğsa
 zîrâ her şabâḥ

7. **nitekim:**
Gazel 46
 Mısra: 2
Sonuç olarak.

Dil cân verince luṭfuñ eder
 dilberâ ümîd
 Bîmâr oñunca nitekim eyler
 devâ ümîd

8. **nitekim:**
Gazel 99
 Mısra: 2
Sonuç olarak.

Eşkümi eyler ziyâde rüy-ı
 yâr
 Nitekim artar şular olsa
 bahâr

9. **nitekim:**
Tarih 2
 Mısra: 5
Sonuç olarak.

Ḥazret-i Düstür-ı a'zam
 nitekim
 Tutmuş-ıdi 'âlemi başdan
 başa

10. **nitekim:**
Gazel 56
 Mısra: 10
Nasıl ki.

Fer veren dehre 'Azîzî o
 meh-i 'âlemdür
 Nitekim Mışra şeref Yūsuf-ı
 Ken'ân iledür

11. **nitekim:**
Gazel 60
 Mısra: 2
Nasıl ki.

Reng-i rüyî gül ruh-ı zîbâ-yı
dilberden alur
Nitekim nûrî kamer hürşîd-i
enverden alur

12. **nitekim:**

Gazel 97

Mısra: 2

Nasıl ki.

Nece demdür gam-ı la'lüñ
dil-i nâlânda gezer
Nitekim yüregümüñ kanı
reg-i cânda gezer

13. **nitekim:**

Gazel 170

Mısra: 2

Nasıl ki.

Rûhum eder o la'l-i şîrîn-
cevâbdan haz
Dil-teşneler nitekim nûş-ı
cülâbdan haz

14. **nitekim:**

Gazel 195

Mısra: 5

Nasıl ki.

Göricek gül yüzüñi cüş eder
eşküm nitekim
Boşanur bendi bahâr olıcağ
ırmağlaruñ

15. **nitekim:**

Gazel 218

Mısra: 8

Nasıl ki.

Ne deñlü var ise cevruñ
taħammül eylerem cânâ
Nitekim derde şabr etmek
olupdur hüyü Eyyübuñ

16. **nitekim:**

Kaside 3

Mısra: 68

Nasıl ki.

Erse hengâm-ı vişâlüñ murğ-
ı dil eyler figân
Gül zamâni gelse bülbül
nitekim nâlân olur

17. **nitekim:**

Gazel 20

Mısra: 9

*Gerçekten, nasıl ki,
hakikaten, gibi, benzeri,
nasıl ki. Doğrulama için
eklenen, kanıt olarak öne
sürülen cümleyi önceki
cümleye bağlar.*

Eyler 'Azîzi nâle yüzüñ
görse nitekim
Başlar figân u zâra bahâr
olsa 'andelîb

18. **nitekim:**

Gazel 43

Mısra: 6

*Gerçekten, nasıl ki,
hakikaten, gibi, benzeri,
nasıl ki. Doğrulama için
eklenen, kanıt olarak öne
sürülen cümleyi önceki
cümleye bağlar.*

Qara zülfüyle şayd eder
göñlüm
Nitekim murğı ağ-ıla şayyâd

19. **nitekim:**

Kaside 3

Mısra: 90

*Gerçekten, nasıl ki,
hakikaten, gibi, benzeri,
nasıl ki. Doğrulama için
eklenen, kanıt olarak öne
sürülen cümleyi önceki
cümleye bağlar.*

Nağl-i bæg-ı 'izzetüñ olsun
cihânda ser-bülend
Nitekim nevrüz erüp 'âlem
bahâristân olur

20. **nitekim:**

Kaside 4

Mısra: 42

*Gerçekten, nasıl ki,
hakikaten, gibi, benzeri,
nasıl ki. Doğrulama için
eklenen, kanıt olarak öne
sürülen cümleyi önceki
cümleye bağlar.*

Nâr-ı qahruñ şu eder pülâd-ı
kalbin düşmenüñ
Nitekim döymez erir olsa
yakın nîrâna şem'

21. **nitekim:**

Kaside 4

Mısra: 76

*Gerçekten, nasıl ki,
hakikaten, gibi, benzeri,
nasıl ki. Doğrulama için
eklenen, kanıt olarak öne
sürülen cümleyi önceki
cümleye bağlar.*

Vaşf-ı zātuñla bulur her
beyt-i ma'mûrum şeref
Rüşen olur nitekim yansa
derün-ı hâne şem'

22. **nitekim:**

Kaside 4

Mısra: 77

*Gerçekten, nasıl ki,
hakikaten, gibi, benzeri,
nasıl ki. Doğrulama için
eklenen, kanıt olarak öne
sürülen cümleyi önceki
cümleye bağlar.*

Nitekim bezm-i cihânda şeb-
çerâğ-ı mâh-veş
Şu'le verdükçe felekde mihr-
i nûr-efşâna şem'

23. **nitekim:**

Kaside 4

Mısra: 79

*Gerçekten, nasıl ki,
hakikaten, gibi, benzeri,
nasıl ki. Doğrulama için
eklenen, kanıt olarak öne
sürülen cümleyi önceki
cümleye bağlar.*

Nitekim düd-ı kebüdın halka
halka eyleyüp
Bend eder zencîr-i şevkîn
gerden-i Keyvâna şem'

24. **nitekim:**

Mesnevi 1

Mısra: 43

*Gerçekten, nasıl ki,
hakikaten, gibi, benzeri,
nasıl ki. Doğrulama için
eklenen, kanıt olarak öne
sürülen cümleyi önceki
cümleye bağlar.*

Şahn-ı gülzâra nitekim gül-i
ter
Ferşine verdi câmi'uñ zîver

25. **nitekim:****Gazel 138**

Mısra: 3

Zaten.

İñleseñ derd ile tañ mı
nitekim bülbül-i zâr
Kâfes-i derd ü gam-ı 'ışka
giriftâruz biz

26. **nitekim:****Kaside 3**

Mısra: 68

Gerçekten, hakikaten.

Erse hengâm-ı vişâlün murğ-ı
dil eyler figân
Gül zamânı gelse bülbül
nitekim nâlân olur

27. **nitekim:****Kaside 3**

Mısra: 90

Benzer şekilde, bunun gibi.

Naḥl-i bâğ-ı 'izzetün olsun
cihânda ser-bülend
Nitekim nevrüz erüp 'âlem
bahâristân olur

28. **nitekim:****Tesdis 1**

Mısra: 21

Sanki, adeta.

Mihnet-âbâd-ı cihân içre
nitekim Ferhâd
Gam u endüh u belâ
çekmege oldum mu 'tâd

niyâm:1. **niyâmuñda:-uñ, -da****Gazel 200**

Mısra: 10

Kılıç kını, kılıf.

Öldürüp şâhum 'Azîzî
bendeñ etmediyse kan
Ya niçün her dem
niyâmuñda nihândur
hançerün

niyâm-ı türe-dil:1. **niyâm-ı türe-dil:****Gazel 198**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Kara gönüllü kın.*

Ol niyâm-ı türe-dil k'anda
nihândur hançerün
Ya gümüş mâhî ya bir âbî
yıldandur hançerün

niyâz:1. **niyâzı:-ı****Gazel 267**

Mısra: 8

Yalvarma, rica, istirham.

Her ne deñlü nâz ederse
etsün ol gül-ruḥ baña
Bülbül-âsâ ey gönül elden
niyâzı kıoma sen

nizâr:1. **nizâr:****Lugaz 7**

Mısra: 3

Zayıf, aciz, düşkün.

Cismi sâz-ı büriyâ gibi nizâr
Hemdemi ehl-i hevâdur kârı
zâr

nîze:1. **nîzeñ:-ñ****Gazel 71**

Mısra: 4

Mızrak. || Sevgilinin kirpikleri.

Revzenleri bu gözlerümüñ
açalı düşer
Nîzeñ dile kaçan der-i
devlet-me'âb açar

2. **nîzeñ:-ñ****Gazel 105**

Mısra: 2

Mızrak. || Sevgilinin kirpikleri.

Almağa derd-i derünümün
haber
Zahmumuñ ağzına nîzeñ dil
şoḡar

nîze-i âhı:1. **nîze-i âhı:-ı****Gazel 70**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Ah mızrağı.

Gönülde nîze-i âhı müheyyâ
etdügüm ol kim
Şehâ gökde sitâremle bu şeb
ceng ü cidâlüm var

nîze-i sîmîn:1. **nîze-i sîmîn:-n****Kaside 4**

Mısra: 39

Kelime Tipi: -

Gümüş mızrak II Kirpik.

Nîze-i sîmîn ile bağrın delüp
pervâne-veş
Ḥün-ı a 'dâñı içerdî bulsa
kana kana şem'

nöker:1. **nökəri:-i****Gazel 284**

Mısra: 1

Köle, hizmetçi.

Yine bir kâmeti servün
nökəri oldum ben
Yine bir boy beginün derd-i
seri oldum ben

2. **nöker:****Kaside 1**

Mısra: 58

Köle, hizmetçi.

Bir gül-i bülbül-i hoş-
demdür o şeh kim yaraşur
Bülbül-i gülşenine şâh-ı
'Acem olsa nöker

noḡşanı olsa:1. **noḡşanı olsa:-sa****Tesdis 3**

Mısra: 39

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Eksiği olmak II hatalı olmak.*

Ƙul beşerdür ne ‘aceb olsa
eger noƙşānı
N’ola cürmüm çoğ-ise ‘afv-ı
şehenşeh ƙanı

nokta:

1. **noƙtalar**dur:-lar, -dur
Gazel 308

Mısra: 2
Bazı harflerin üstüne,
ortasına, altına konulan şu
(.) işaret, mevzu, husus.

Hâller la‘l-i nâb-ı dilberde
Noƙtalar dur şarâb-ı kevşerde

2. **noƙtalar**:-lar

Gazel 84

Mısra: 3
Nokta (gömleğin nokta
biçiminde altın işlemeli
olması bağlamında).

Degül zer noƙtalar
pîrâhenünde âh-ı pür-süzum
Şerârıdır ki naƙş olmuş
gîrîbânuña ƙalmış dur

nokta-i eşkin:

1. **noƙta-i eşkin**:-in
Muamma 36

Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gözün noktası II göz
yaşı.

Noƙta-i eşkin ederken cîm-i
çeşminden ‘adem
Düşdi iki yüzi üzre
cemrenüñ bir ƙatre nem

n’ola:

1. **n’ola:**

Gazel 1

Mısra: 6
Nolsa, nolsa gerek.

Sen bu hüsn ile şeh-i mülk-i
melâhat olduñ
Elif-i ƙâmetüñe dense n’ola
sîm livâ

2. **n’ola:**

Gazel 10

Mısra: 7

Nolsa, nolsa gerek.

Zâri zârî inler-isem ben n’ola
hemçü hezâr

Döstüm oldum o yâr-ı gül-
‘izârumdan cüdâ

3. **n’ola:**

Gazel 13

Mısra: 6
Nolsa, nolsa gerek.

Bağrını sūrâh sūrâh
eylemiştir sîh-i ğam
N’ola ehl-i bezme hâlin
yansa yakılsa kebâb

4. **n’ola:**

Gazel 22

Mısra: 5
Nolsa, nolsa gerek.

N’ola küyuñda görüp
düşnâm ede a‘dâ baña
Yâd kimse görse lâ-büd
ürmesin ƙomaz kilâb

5. **n’ola:**

Gazel 27

Mısra: 5
Nolsa, nolsa gerek.

N’ola sulţân-ı ğamuñ devlet
ile etse cülüs
Sîne-i zerdüm olupdur aña
bir zerrîn taht

6. **n’ola:**

Gazel 37

Mısra: 1
Nolsa, nolsa gerek.

‘Arz-ı hüsn etseñ n’ola
‘uşşâka cânâ her şabâh
Kim eder mihr-i cihân-ârâ
tecellâ her şabâh

7. **n’ola:**

Gazel 39

Mısra: 7
Nolsa, nolsa gerek.

N’ola geysel gâh sebz ü gâh
sürh ü gâh zerd
Gülşen-i ‘âlemd mîr-i
‘aşîkândur lâle-ruh

8. **n’ola:**

Gazel 53

Mısra: 1
Nolsa, nolsa gerek.

Bir şehir bāğı ma‘an ƙılsa
n’ola geşt ü güzâr
Şebnem ile ağaç ata bile
binmişdür hezâr

9. **n’ola:**

Gazel 56

Mısra: 3
Nolsa, nolsa gerek.

Revnağ-ı bāğ-ı cihân olsa
n’ola gün gibi yâr
Behcet-i gülşen-i ‘âlem gül-i
handân iledür

10. **n’ola:**

Gazel 66

Mısra: 3
Nolsa, nolsa gerek.

Hançer-i tîğün hayâli dilde
yer etse n’ola
Kim mekânı her reg-i cüyüñ
türâb altındadır

11. **n’ola:**

Gazel 75

Mısra: 3
Nolsa, nolsa gerek.

Ey meh senüñ külâleñ varsa
n’ola benüm de
Düd-ı kebüd-ı âhum
başumda sünbülümdür

12. **n’ola:**

Gazel 79

Mısra: 7
Nolsa, nolsa gerek.

N’ola dersem o yâre Hızr-ı
şânî ƙahve-i nâbı
Hayât âbı gibi mâ‘-ı laţîf ü
rüh-perverdür

13. **n’ola:**

Gazel 79

Mısra: 11
Nolsa, nolsa gerek.

N’ola nâm-ı şerîfî olsa ol
mâh-ı nevün Şa‘bân

Ki kaşı ğurre-i ğarrā cemāli
‘İd-i ekberdür

14. n’ola:

Gazel 81

Mısra: 9

Nolsa, nolsa gerek.

N’ola aḥvālin ‘Azīzī yāre
i’ilām eylese
Gāh olur kim bir gedā
sultāna ‘arz-ı ḥāl eder

15. n’ola:

Gazel 99

Mısra: 10

Nolsa, nolsa gerek.

Şeşder-i firkatde kıaldum
çāresüz
N’ola inlersem ‘Azīzī zār zār

16. n’ola:

Gazel 121

Mısra: 3

Nolsa, nolsa gerek.

Çekişürse n’ola cām-ı lebūñ
içün dil ü cān
Dem olur biri biriyle iki
yārān çekişür

17. n’ola:

Gazel 126

Mısra: 7

Nolsa, nolsa gerek.

N’ola fer verse ḥālūñe zülfūñ
Raġbet-i nāfe müşk-i Çīn
iledür

18. n’ola:

Gazel 131

Mısra: 5

Nolsa, nolsa gerek.

Şeh-i iklīm-i fenā vü ğam-ı
‘ışkuz n’ola ger
Ser-i bī-devletümüzde yoġ-
ısa efserimiz

19. n’ola:

Gazel 138

Mısra: 7

Nolsa, nolsa gerek.

N’ola yārān gibi görmese
aġyār bizi

Çeşm-i aḥbāba gül a ‘dā
gözine ḥāruz biz

20. n’ola:

Gazel 167

Mısra: 1

Nolsa, nolsa gerek.

Eylesem nāmeyle aḥvālüm
n’ola cānāna ‘arz
Kim gedā mektüb-ıla ḥālın
eder sultāna ‘arz

21. n’ola:

Gazel 176

Mısra: 15

Nolsa, nolsa gerek.

Bir yaluñ yüzlü güzeldür
n’ola ger
Olsa āyine gibi ḥod-bīn
çerāġ

22. n’ola:

Gazel 177

Mısra: 6

Nolsa, nolsa gerek.

Neçe demdür çekerüz rüze-i
hecrūñ şāhum
Ni’am-ı vaşluñı etseñ n’ola
in’am-ı şerīf

23. n’ola:

Gazel 177

Mısra: 7

Nolsa, nolsa gerek.

Şeh-per-i zülfūñ-ile bulsa
şeref n’ola ḥadūñ
Düm-i tāvūs-ile merġüb olur
aḥkām-ı şerīf

24. n’ola:

Gazel 179

Mısra: 1

Nolsa, nolsa gerek.

N’ola gelse meclis-i rindāna
çeng ü nāy u def
Kim verür bezme şeref
peymāne çeng ü nāy u def

25. n’ola:

Gazel 195

Mısra: 10

Nolsa, nolsa gerek.

Öldi hecrūñle ‘Azīzī gibi çün
ḥastelerūñ
Ḥālleri n’ola taḥbībüm
bakılan saġlaruñ

26. n’ola:

Gazel 204

Mısra: 9

Nolsa, nolsa gerek.

N’ola görseñ şerbet-i vaşluñ
‘Azīzīye revā
Ḥayliden bīmār-ı hecrūñdür
o bī-dermān senūñ

27. n’ola:

Gazel 208

Mısra: 13

Nolsa, nolsa gerek.

N’ola bī-ġam olmasa cān-ı
‘Azīzī bir nefes
‘Aşık-ı dil-ḥastenūñ kārı olur
ġam-ġinlik

28. n’ola:

Gazel 211

Mısra: 1

Nolsa, nolsa gerek.

N’ola ey ḥurşid-ḥad bir ġün
beni yād eyleseñ
Ġamdan āzād eyleyüp beni
ferāḥ-şād eyleseñ

29. n’ola:

Gazel 211

Mısra: 6

Nolsa, nolsa gerek.

Gösterüp baña elif kıaddūñle
dāl-ı zülfūñı
‘Alem içre n’ola şāhum sen
de bir ad eyleseñ

30. n’ola:

Gazel 214

Mısra: 4

Nolsa, nolsa gerek.

Edüp bir cām ile meclisde
mürde-dilleri ihyā
N’ola ey sākī-i ‘İsī-nefes
mevtāyı söyletseñ

31. n’ola:

Gazel 226

Mısra: 5
Nolsa, nolsa gerek.

N'ola cān-ıla aña kıl olmağa
bel bağlayam
Mū-miyān bir belli dilberdür
o şāh-ı bī-bedel

32. **n'ola:**
Gazel 243
Mısra: 12
Nolsa, nolsa gerek.

Oğ gibi doğruyam reh-i
'ışkuñda ey şanem
Yay gibi kāmētüm n'ola
oldısa ham benüm

33. **n'ola:**
Gazel 247
Mısra: 2
Nolsa, nolsa gerek.

Edüp terk-i cefālar Muşli
şāhum
N'ola etseñ vefālar Muşli
şāhum

34. **n'ola:**
Gazel 247
Mısra: 8
Nolsa, nolsa gerek.

Olup abdāl-ı hüsñüñ hemçü
mir'āt
N'ola geysen 'abālar Muşli
şāhum

35. **n'ola:**
Gazel 248
Mısra: 9
Nolsa, nolsa gerek.

Luţfuñ eylerse recā n'ola
'Azīzī-i gedā
Bende-i muhliş du 'ā-
gūyuñdur ey şāh-ı kerīm

36. **n'ola:**
Gazel 249
Mısra: 5
Nolsa, nolsa gerek.

Ḳadd-i mevzūnuñ gümişden
bir 'alemdür n'ola ger
Kākül-i müşkīnüñe derlerse
şāhum ser-'alem

37. **n'ola:**
Gazel 256
Mısra: 1
Nolsa, nolsa gerek.

Seni görmek dilerse güş eden
vaşfuñ n'ola hanum
Degüldür görmek işitmek
gibi zirā benüm cānum

38. **n'ola:**
Gazel 257
Mısra: 8
Nolsa, nolsa gerek.

Şoyunup hanḳah-ı 'ışkuñ
içre
N'ola 'uryān yürüsem
abdālem

39. **n'ola:**
Gazel 265
Mısra: 7
Nolsa, nolsa gerek.

N'ola bayram-ı vişālünde
şafālar sürsek
Sūy-ı Ḥaḳdan bize bir ulu
'atādur Ramazān

40. **n'ola:**
Gazel 265
Mısra: 9
Nolsa, nolsa gerek.

N'ola geh dil gehī cān olsa
'Azīzī aña cā
Ruḥ-ı tābān ile bir bedr-i
dücādur Ramazān

41. **n'ola:**
Gazel 275
Mısra: 2
Nolsa, nolsa gerek.

Ben maḥabbet şem'ine
yanmaḳda bir pervāneyin
Bezmi-gāmda iñler isem
n'ola bī-pervā neyin

42. **n'ola:**
Gazel 297
Mısra: 10
Nolsa, nolsa gerek.

Āstānuñ ḥıdmetin görüp
'Azīzīye maḥal

N'ola iḥsān eyleseñ şāhum
aña bir cāh-ı nev

43. **n'ola:**
Gazel 300
Mısra: 9
Nolsa, nolsa gerek.

'Āşık-ı dīvāneñ olmışdur
'Azīzī n'ola ger
Boynına bend eyleseñ zülfüñ
selāsıldür deyü

44. **n'ola:**
Gazel 311
Mısra: 9
Nolsa, nolsa gerek.

N'ola sen Yūsuf gibi sulṫān-ı
Mısr-ı ḥüsñ iseñ
Baña da şāhum 'Azīzī derler
ad u şan-ıla

45. **n'ola:**
Gazel 321
Mısra: 3
Nolsa, nolsa gerek.

Göñül murḡın ele alsañ n'ola
ey server-i ḥübān
Geh olur kim alur şebbāzını
şāh-ı cihān deste

46. **n'ola:**
Gazel 325
Mısra: 2
Nolsa, nolsa gerek.

Baḡladum rişte-i cānı o boyı
şimşāda
Bülbül-āsā n'ola dil bağlar
isem feryāda

47. **n'ola:**
Gazel 341
Mısra: 1
Nolsa, nolsa gerek.

N'ola māyil olsa mihr ü māh
o sīmīn-sīneye
Maḡribīler tālib ü rāḡıb olur
gencīneye

48. **n'ola:**
Gazel 341
Mısra: 7
Nolsa, nolsa gerek.

Zülfî yârûñ la‘lin özlerse haþı
hâlin n’ola
Meyli mâruñ şiredür müruñ
hemîşe çineye

49. n’ola:

Gazel 352

Mısra: 8

Nolsa, nolsa gerek.

Luþ u ihsân eyleyüp ey mâh-
ı bedr-i pür-kemâl
Bir gece kılsañ müşerref
n’ola bende-hâneyi

50. n’ola:

Gazel 357

Mısra: 10

Nolsa, nolsa gerek.

Yok hisâbı eşigün
derbânlarınuñ bilürin
Ben de olsam anda şâhum
n’ola derbânunñ biri

51. n’ola:

Gazel 358

Mısra: 3

Nolsa, nolsa gerek.

N’ola akıtsa gözüm yaş
yerine la‘l-i müzâb
Görmedüm bir neçe demdür
o lebi yâküti

52. n’ola:

Gazel 360

Mısra: 1

Nolsa, nolsa gerek.

Beni öldürmek için yâr
geyse n’ola gül-günü
Geyer vaqt-i gâzabda al
‘âdetdür şeh-i hünî

53. n’ola:

Gazel 364

Mısra: 7

Nolsa, nolsa gerek.

N’ola bir yerde gamuñla
yoğ-ısa ârâmum
Ehl-i ‘ışkuñ güzelüm olmaz
imiş ârâmı

54. n’ola:

Gazel 371

Mısra: 1

Nolsa, nolsa gerek.

Şeh Süleymân n’ola gitdiyse
Selîm han geldi
Meh-i tâbân yerine mihr-i
diraþşan geldi

55. n’ola:

Gazel 371

Mısra: 5

Nolsa, nolsa gerek.

N’ola gitdiyse ‘adem milkine
ol şâh-ı ‘azîm
Yine anuñ yerine bir ulu
sultân geldi

56. n’ola:

Gazel 374

Mısra: 3

Nolsa, nolsa gerek.

N’ola yükrüklük eylese
hâlün
Buldi meydân-ı hüsnuñi hâlî

57. n’ola:

Gazel 374

Mısra: 8

Nolsa, nolsa gerek.

Derd-i ‘ışkuñla ‘âkıbet
bilmem
N’ola ben derdmendün
ahvâli

58. n’ola:

Gazel 377

Mısra: 1

Nolsa, nolsa gerek.

N’ola olmazsa dilâ devlet ü
vuşlat bâkî
Gam u endüh u belâ miñnet-i
firkat bâkî

59. n’ola:

Gazel 378

Mısra: 3

Nolsa, nolsa gerek.

Elinden düşmese bir dem
n’ola şemşîr-i müjgânı
İki hünî moğolçındür ol iki
çeşm-i fettânı

60. n’ola:

Gazel 383

Mısra: 3

Nolsa, nolsa gerek.

Çanlu yaşumdan geyersen
ben n’ola gül-gün kabâ
Çonca-i mevzün gibi sen geh
yaşıl geh âl gey

61. n’ola:

Gazel 384

Mısra: 15

Nolsa, nolsa gerek.

N’ola bârân-ı eşki aksa ebrün
Girüpdür gözine âhum
buğârı

62. n’ola:

Gazel 387

Mısra: 1

Nolsa, nolsa gerek.

N’ola câm-ı la‘lün olsa
‘aşkuñ endîşesi
Nüş-ı şahbâdur dem-Â-dem
ehl-i zevkuñ pîşesi

63. n’ola:

Kaside 3

Mısra: 43

Nolsa, nolsa gerek.

N’ola dersem keffüñe ser-
çeşme-i bâğ-ı kerem
Cüybâr-ı luþfuñ andan
‘âleme ceryân olur

64. n’ola:

Kaside 3

Mısra: 87

Nolsa, nolsa gerek.

Çoyup evşâfuñ du‘â etsem
n’ola şimden gerü
Kim du‘â-yı devletünle ol
sentün şâdân olur

65. n’ola:

Kaside 3

Mısra: 43

Nolsa, nolsa gerek.

N’ola dersem keffüñe ser-
çeşme-i bâğ-ı kerem
Cüybâr-ı luþfuñ andan
‘âleme ceryân olur

66. **n'ola:**

Kaside 3

Mısra: **87**

Nolsa, nolsa gerek.

Ƙoyup evşāfuñ du 'ā etsem
n'ola şimden gerü
Kim du 'ā-yı devletüñle ol
senüñ şādān olur

67. **n'ola:**

Kaside 5

Mısra: **127**

Nolsa, nolsa gerek.

N'ola neşv ü nemā bulsa
nihāl-i nazm-ı Şādık Beg
Kim oldur naħl-i ma'nī-
perveri gülzār-ı ebyātuñ

68. **n'ola:**

Kit'a 8

Mısra: **2**

Nolsa, nolsa gerek.

RaƘam-ı eşkümi silüp
gözden
N'ola yazsañ gönül
kaşāvetini

69. **n'ola:**

Kit'a 22

Mısra: **8**

Nolsa, nolsa gerek.

Āb-ı luţfuñ recāsını eyler
N'ola Ƙutsa Ƙapuñda cā
muşluk

70. **n'ola:**

Muamma 39

Mısra: **1**

Nolsa, nolsa gerek.

Ġam-ı zülfeyni işüm āh u
fiġān etse n'ola
Mihrini ol iki māh içre 'ıyān
etse n'ola

71. **n'ola:**

Tedis 3

Mısra: **40**

Nolsa, nolsa gerek.

Ƙul beşerdür ne 'aceb olsa
eger noƘşānı

N'ola cürmüm çoġ-ise 'afv-ı
şeheñşeh Ƙanı

72. **n'ola:**

Kaside 4

Mısra: **65**

Şaşılır mı? (Şaşılmaz).

N'ola hālın yansa bendeñ
saña ey rüşen-zamīr
Kim yanar aħvālını görse
Ƙaçan pervāne şem'

73. **n'ola:**

Kaside 4

Mısra: **71**

Şaşılır mı? (Şaşılmaz).

N'ola görseñ bendeñe elyak
çerāġ-ı luţfuñı
'Ādet olmışdur verürler
sā'il-i devrāna şem'

74. **n'ola:**

Kaside 5

Mısra: **29**

Şaşılır mı? (Şaşılmaz).

N'ola maƘbül-i halk-ı 'ālem
olsa şı'ri Nev'inüñ
Ki yok nev'-i beşerde mişli
nazmı-y-ıla o ħanuñ

75. **n'ola:**

Kaside 5

Mısra: **39**

Şaşılır mı? (Şaşılmaz).

Geçinse 'arşa-i nazmuñ
deliri n'ola Şānī Beg
Ki yokdur baħş-i şı're cür'eti
anuñla bir cānuñ

76. **n'ola:**

Kaside 5

Mısra: **66**

Şaşılır mı? (Şaşılmaz).

Livā-yı Ƙadd-i mevzūnı anuñ
bir tuġ-ı şāhīdür
N'ola şorgucu olsa başı tācı
mīr-i mīrānuñ

77. **n'ola:**

Kaside 5

Mısra: **73**

Şaşılır mı? (Şaşılmaz).

N'ola artursa nāz u şiveyi
gītdükçe Ƙız Muşli
Kim oldur nāzenin maħbūbı
şimdi Ƙarı dünyānuñ

78. **n'ola:**

Matla 22

Mısra: **1**

Şaşılır mı? (Şaşılmaz).

N'ola ekl-i berş edersen def
içün dilden ġamı
Pādişāh-ı 'ālem eyler bir
yeyim berş ādemi

79. **n'ola:**

Matla 57

Mısra: **1**

Şaşılır mı? (Şaşılmaz).

Meyl etse naƘd-i eşküme ol
sīm-ten n'ola
Sa'yi zamāne dilberinüñ
aƘçadan yaña

80. **n'ola:**

Matla 78

Mısra: **1**

Şaşılır mı? (Şaşılmaz).

Derlese cām-ı la'l-i sākī
n'ola
'AraƘ olur şarābdan peydā

81. **n'ola:**

Muamma 23

Mısra: **2**

Şaşılır mı? (Şaşılmaz).

Nūr-ı hüsninden bulur 'ālem
ziyā
Meh yüzini mihre 'arz etse
n'ola

82. **n'ola:**

Muamma 24

Mısra: **2**

Şaşılır mı? (Şaşılmaz).

Ser-i zülfin meh edinüp efser
Verse mihr efser-i māha
n'ola ser

83. **n'ola:**

Muamma 35

Mısra: **2**

Şaşılır mı? (Şaşılmaz).

Çāk edüp zeyli ucın farkına
aldukça Sühā
Sāki üzre dāğ-ı şeb-günü
‘iyān olsa n’ola

84. **n’ola:**

Muamma 39

Mısra: 2

Şaşılır mı? (Şaşılmaz).

Ġam-ı zülfeyni işüm āh u
fiġān etse n’ola
Mihri ni ol iki māh içre ‘iyān
etse n’ola

85. **n’ola:**

Terci-bend 1

Mısra: 21

Şaşılır mı? (Şaşılmaz).

N’ola açıl sa goncalar bāğa
Geldi vaqt-i şafā-yı seyr-i
çemen

86. **n’ola:**

Tesdis 1

Mısra: 19

Şaşılır mı? (Şaşılmaz).

Künc-i mihnetde edersem
n’ola āh u feryād
Erişüp kaşr-ı vişāle dil ü cān
olmadı şād

87. **n’ola:**

Gazel 8

Mısra: 1

Nola, çok mu.

Bezli-i sīm etse n’ola ‘āleme
sultān-ı şitā
Kef-i gül gibi açıkdur yed-i
ihşān-ı şitā

88. **n’ola:**

Gazel 136

Mısra: 9

Nola, çok mu.

N’ola bu ‘işıyān ile yarın
‘Azīzī hālīmüz
Raḥmet olmazsa eger
Ḥaḫdan bizüm baḫşişimüz

89. **n’olacağıın:-cağ, -in**

Gazel 271

Mısra: 4

Nola, çok mu.

Düşersin ‘ışkına ol bī-
vefānuñ ey gönül ammā
Ġam-ı ‘ışkıyla soñra
n’olacağıın hālūñ añmazsın

90. **n’ola:**

Kaside 1

Mısra: 76

Nola, çok mu.

Bülbül ü gül gibi gülgeşt-i
çemen mevsimidür
Eyleseñ bülbülün ile n’ola
gülzāra güzzer

91. **n’ola:**

Kaside 1

Mısra: 80

Nola, çok mu.

Pür edüp bülbüleyi şahn-ı
gülüstānda gehī
Bülbülünle gül ü mül
şoḫbetin etsek n’ola ger

92. **n’ola:**

Kaside 1

Mısra: 90

Nola, çok mu.

Rüy-ı zerdüm gül-i nesrīn ü
fiġānum bülbül
N’ola etseñ o gül ü bülbüle
bir kerre nazār

93. **n’ola:**

Kaside 2

Mısra: 3

Nola, çok mu.

İktirān etse felekde n’ola
şems ile kāmēr
Alışur kevkēbi şemsün
kāmēr ile her bār

94. **n’ola:**

Kıt’a 15

Mısra: 3

Nola, çok mu.

N’ola ekl etse yārān her dem
anı
Kim oldur ehl-i keyfün yār-ı
cānı

95. **n’ola:**

Tahmis 1

Mısra: 13

Nola, çok mu.

N’ola oldumsa ḫaḫīr ü bī-
nevā vü derbeder
‘Ar kılma ben gedādan kim
nihāyet diyeler

96. **n’ola:**

Tarih 4

Mısra: 3

Nola, çok mu.

N’ola nām-ı şerīfün olsa
Aḫmed
Şeref burcında zātuñ şemse
beñzer

97. **n’ola:**

Tesdis 2

Mısra: 1

Nola, çok mu.

N’ola bir ān olmasam feryād
ü āh u zārsuz
Deşt-i ġam oldı yerüm ol
kebk-i ḫoş-refitārsuz

nola:

1. **nola:**

Gazel 113

Mısra: 7

Nolsa, nolsa gerek.

Nola dilde şaklasam cānā
ḫayāl-i hālūñi
Ḥoḫka içre ḫıfz iderler
nāfeyi ‘aḫḫārlar

n’olur:

1. **n’olur:**

Gazel 41

Mısra: 4

Nola, çok mu.

Baña cevredüp ele mihr ü
vefā eylemeden
N’olur ey māh-ı cihānum
saña bilsem ‘āyid

nücüm:

1. **nücüm:**

Gazel 4

Mısra: 6

Yıldızlar.

Gül-i nesrîn ile şöyle pür
oldı şahın-ı şahrâ kim
Nücüm ile müzeyyen çarha
döndi 'arşa-i gabrâ

2. **nücüm:**

Gazel 15
Mısra: 7
Yıldızlar.

Süz-ı sinemden yanardı mihr
ü mâh ile nücüm
Ebr-i âhum tırmaydı
hâyil-i gerdün olup

3. **nücüm:**

Gazel 55
Mısra: 3
Yıldızlar.

Şeh-i 'ışkam nücüm ile
müzeyyen hayme-i gerdün
Başum üzre kurulmuş
sâyebân-ı zer-nigârumdur

4. **nücüm:**

Gazel 107
Mısra: 5
Yıldızlar.

Şanma nücüm ile mâh gece
şerâr-ı âhum
Çekdi sarây-ı çarha altun
beneklü bir zâr

5. **nücüm:**

Gazel 388
Mısra: 5
Yıldızlar.

Şevk-ı mihrüñ olmasa
kalbinde mâh-ile nücüm
Cennet-i küyuñ tavâf
etmezdi Şâmiler gibi

nüh kıbâbı:

1. **nüh kıbâbı:-ı**

Gazel 9
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Dokuz kubbe. || Dokuz felek.

Bezm-i hecründe 'acebdür
düd-ı âhum bir şehir

Bâda vermezse eger bu nüh
kıbâbı sâkiyâ

nühüm eyvâna:

1. **nühüm eyvâna:-a**

Kaside 4
Mısra: 82
Kelime Tipi: -
Dokuzuncu köşk II
Dokuzuncu felek.

Nür-bahş olsun çerâğ-ı
devletüñ hürşid-vâr
Meş'al-i mâh olduğınca bu
nühüm eyvâna şem'

nukre-i eşk-ile:

1. **nukre-i eşk-ile:-ile**

Gazel 70
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Gümüş taneciklere
benzeyen gözyaşı.

Gözüm pür nukre-i eşk-ile
cânâ hoşça hâlüm var
Şeh-i 'ışkam hazînemde neçe
mâl ü menâlüm var

nukûd-ı cânum u 'ömrüm:

1. **nukûd-ı cânum u**

'ömrüm:-um, -üm
Gazel 12
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Can ve ömür nakdi.

Nukûd-ı cânum u 'ömrüm
benüm cânânuñ olsun hep
Neye mâlik isem dünyâda ol
sultânüñ olsun hep

nümâyân oldı:

1. **nümâyân oldı:-dı**

Tesdis 4
Mısra: 28
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Görünmek, açığa
çıkamak.

Hayâtında muhaşşal yummuş
idi dîde-i cânı
Nümâyân oldı tâli' tutdı yüz
mir'ât-ı rühânî

nün:

1. **nün:**

Gazel 248
Mısra: 3
Arap alfabesinin yirmi
sekizinci harfi II Sevgilinin
kaşları.

Çaddüñ üzre 'anberîn kaşun
nihâl üstinde nün
Haddüñ üzre zülf-i müşkîn
cüybâr üstinde cım

nür:

1. **nürı:-ı**

Gazel 60
Mısra: 2
Işık, ziya, aydınlık, nur.

Reng-i rüyı gül ruh-ı zibâ-yı
dilberden alur
Nitekim nürı kamer hürşid-i
enverden alur

2. **nürını:-ı, -n, -ı**

Gazel 305
Mısra: 4
Işık, ziya, aydınlık, nur.

Yolın bilmezlik ile güm
kalan mücrimlere yarın
Cemâlüñ nürını şem'-i hüdâ
kıl yâ Resûlallâh

3. **nürını:-ı, -n, -ı**

Gazel 362
Mısra: 5
Işık, ziya, aydınlık, nur.

Cemâlüñ nürını gördi meger
şem'
Götürüp barmağın imâna
geldi

4. **nürı:-ı**

Kaside 2
Mısra: 49
Işık, ziya, aydınlık, nur.

Şems-i raşşândan alur nürı
kamer lik o mehüñ

Ƙamer-i hüsni verür şems-i
cihâna envâr

5. **nürsın:-sın**
Müseddes 1
Mısra: **31**
Işık, ziya, aydınlık, nur.

Mihr ü meh gibi cihânda bir
musavver nürsın
Halk-ı 'âlem içre 'ilm ü hilm
ile meşhürsın

nür du'âsın:

1. **nür du'âsın:-sın**
Kaside 2
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Nur duası, Hz.
Peygamber tarafından
okunması tavsiye edilmiş
dua.

Ƙamer-i medh'in o şemsüñ
edüp âhir ey dil
Eyle çün şems ü Ƙamer nür
du'âsın tekrâr

nür eder:

1. **nür eder:-er**
Gazel 124
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Aydınlanmış,
nurlanmış, parlayan bir hale
getiren.

O şem'-i bezm-i hüsnuñ tâb-ı
şevk-ı mihr-i rüyıyla
Vücüdün nâr-ı 'ışka nür eder
pervâneler vardur

nür u fer verür:

1. **nür u fer verür:-ür**
Gazel 310
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Nur ve ışık vermek.

Çeşme-i hürşid-i rüyüñ seyr
eder iki gözi
Nür u fer verür cihânda şeyh
u şabuñ 'aynına

nür u melâhat:

1. **nür u melâhat:**
Gazel 168
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Parlaklık ve güzellik.

'Aks-i rüyüñla bulur âyine-i
hüsñ şuret
Ki meh-i gökden olur nür u
melâhat 'arız

nür u ziyâ verür:

1. **nür u ziyâ verür:-ür**
Gazel 48
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Nur ve ışık vermek.

Mihr-i ruhuñ ki 'âleme nür u
ziyâ verür
Bağduqça Ƙalbüm âyinesine
şafâ verür

nür u ziyâda:

1. **nür u ziyâda:-da**
Tarih 26
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Nur ve ışık.

Sen ol ağa-yı güzîn-i der-i
devletsin kim
Pertev-i mihr-i başar nür u
ziyâda bahtuñ

nür u ziyâyı:

1. **nür u ziyâyı:-y, -ı**
Gazel 153
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Nur ve ışık.

Mihr-i ruhuñdan ahz eder
âyine hüsñ ü ân
Nür u ziyâyı gündend eder
mâh iktibâs

nürânî:

1. **nürânî:**
Lugaz 1
Mısra: **1**
Işık, nurlu.

Ol nedür kim iki nürânî
Ƙamer
Eylemiş her biri bir zâhrında
yer

nür-bahş:

1. **nür-bahş:**
Kaside 4
Mısra: **37**
Etrafı aydınlatma, ışık
saçma.

Bâğ-ı bezme kim çerâğ-ı
luftuñ ola nür-bahş
Tuta nergis gibi elde âteşin
peymâne şem'

nür-bahş olsun:

1. **nür-bahş olsun:-sun**
Kaside 4
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
Nur saçan/aydınlık
veren olmak.

Nür-bahş olsun çerâğ-ı
devletüñ hürşid-vâr
Meş'al-i mâh olduğınca bu
nühüm evvâna şem'

nür-ı dide-i hürâ-yımış:

1. **nür-ı dide-i hürâ-yımış:-**
y, -ımış
Tahmis 1
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Beyazlığı fazla olan
gözün nuru.

La 'l-i nâbuñ kevşeri bî-mişl
ü bî-hemtâ-yımış
Ayağüñ toprağı nür-ı dide-i
hürâ-yımış

nür-ı didesidür:

1. **nür-ı didesidür:-si, -dür**
Kaside 5
Mısra: **130**

Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

Göz nuru II sevgili.

Fedāyī Beg ki yokdur hüsn ü
hulk-ıla aña mānend
Sürür-ı sīne nūr-ı dīdesidür
nesl-i insānuñ

nūr-ı elťāfuñ:

1. **nūr-ı elťāfuñ:-uñ**

Kaside 4

Mısra: **34**

Kelime Tipi: -

Lütufların nuru.

Pür-ziyā eylerdi rüy-ı 'ālemi
mānend-i māh
Düşse mazhar nūr-ı elťāfuñ
gibi ihsāna şem'

nūr-ı hüdādur:

1. **nūr-ı hüdādur:-dur**

Gazel 265

Mısra: **2**

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Allah'ın nuru.

Hüsn ü behcetle bugün şems-
i duhādur Ramazān
Pertev-i şem'-i Hüdā nūr-ı
Hüdādur Ramazān

nūr-ı hüsn-i meh-veşüñ:

1. **nūr-ı hüsn-i meh-veşüñ:-
üñ**

Kaside 4

Mısra: **45**

Kelime Tipi: -

Ay güzelliğinin nuru.

Nūr-ı hüsn-i meh-veşüñ
bezmüñde görmişdür meger
Barmağın götürdi geldi
şevkıla İmāna şem'

nūr-ı hüsninden:

1. **nūr-ı hüsninden:-i, -n, -
den**

Gazel 37

Mısra: **13**

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Güzellik nuru.

Nūr-ı hüsninden 'Azīzī ol
mehüñ bir lem'adur
Mıhr-i 'ālem-tāb kim olur
hüveydā her şabāh

2. **nūr-ı hüsninden:-i, -n, -
den**

Muamma 23

Mısra: **1**

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Güzellik nuru.

Nūr-ı hüsninden bulur 'ālem
ziyā
Meh yüzini mihre 'arz etse
n'ola

nūr-ı kamer:

1. **nūr-ı kamer:**

Kaside 2

Mısra: **12**

Kelime Tipi: -

Ayın nuru, ayın ışığı.

Sakf-ı gerdüna kamer şemse-
i zerdür ya meger
Oldı bağ-ı felege nūr-ı kamer
şems-i bahār

nūr-ı sürür:

1. **nūr-ı sürür:**

Gazel 322

Mısra: **3**

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sevinç nuru.

Çeşm ü cānum pür olur nūr-ı
sürür ile kaçan
Gözlerüm gün yüzüñi ey
meh-i garrā görse

nūr-ı tecellāya:

1. **nūr-ı tecellāya:-y, -a**

Gazel 260

Mısra: **3**

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Tecelli nuru.

Umaram nūr-ı tecellāya olam
müstağrak
Cüy-veş oldı gönül tālib-i
dīdār-ı Hasen

nüş edecek:

1. **nüş edecek:-ecek**

Gazel 75

Mısra: **8**

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İçmek.

Pür-hün gözümde 'aqs-i
la'lüñ gören şanur kim
Gül-günī şşe içre nüş edecek
mülümdür

nüş edelüm:

1. **nüş edelüm:-e, -lüm**

Gazel 286

Mısra: **9**

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İçmek.

Neçe bir nüş edelüm kahve
deyü kara suyu
Var iken bāde-i gül-reng gibi
āb-ı revān

nüş eder:

1. **nüş eder:-er**

Gazel 144

Mısra: **6**

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sıvı maddeyi
yudumlamak.*

Acı acı sögdüğine kimsenüñ
incinmezüz
Biz zehirler nüş eder bir
'ārif-i deryā-dilüz

nüş edesin:

1. **nüş edesin:-er, -sin**

Kıt'a 19

Mısra: **2**

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İçmek.

Edüp yevmü'l-cezā fikrin
ferāmūş
Neçe bir edesin esrār u mey
nūş

nūş edüp:

1. **nūş edüp:-üip**
Tarih 11
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İçmek.

Hızır-ı dil nūş edüp şafā-y-ile
Dedi tārīh mişāl-i çeşme-i
cān

nūş et:

1. **nūş et:**
Gazel 190
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İçmek.

Dedüm hecrüñde yaşum oldı
mey-gün
Dedi nūş et senüñ oldur
şarābuñ

nūş etdüm:

1. **nūş etdüm:-dü, -m**
Kıt'a 6
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İçmek.

Merve haqqı çün anı nūş
etdüm
Dile hoş geldi vü şafā geldi

nūş etmede:

1. **nūş etmede:-me, -de**
Gazel 250
Mısra: 11
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İçmek.

Ol dilber-i sürh-i likā nūş
etmede cām-ı şafā
'Aşık belāda dāyimā bilsem
nedendür bilmezem

nūş etmediyse:

1. **nūş etmediyse:-me, -di, -y, -se**

Gazel 256
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İçmek.

Neden bulaşdı qan ağzına ey
kaşu kemānum ya
Gelüp nūş etmediyse tır-i dil-
düzuñ eger qanum

nūş etmege:

1. **nūş etmege:-meg, -e**
Gazel 157
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İçmek.

Tiğ-i müjgānı nigāruñ cānum
almağ dilemiş
La'l-i nābı qanumı nūş
etmege diş bilemiş

nūş etmek:

1. **nūş etmek:-mek**
Gazel 59
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İçmek.

'Ayş eylemek ol yār ile
tenhā ne demekdür
Nūş etmek anuñla mey-i
hamrā ne demekdür

nūş etmem:

1. **nūş etmem:-me, -m**
Gazel 80
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İçmek.

Būs-ı la'l-i lebüñsüz etmem
nūş
Mey-i gül-reng olursa cān-
perver

nūş etmeye:

1. **nūş etmeye:-me, -y, -e**
Gazel 235
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İçmek.

'Älemde 'Azizī nece 'ağıl
geçer ol kim
Nūş etmeye ħubān-ıla şahbā-
yı Sitanbul

nūş etmeyince:

1. **nūş etmeyince:-me, -y, -ince**

Gazel 202
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İçmek.

Qanumı nūş etmeyince şü
gibi
Görmedi şıhhat yüzün sayru
gözüñ

nūş eyle:

1. **nūş eyle:**
Gazel 156
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İçmek.

'Azizī dest-i mihrüñle
yaqasın çāk çāk etmiş
Şarāb-ı 'ışkuñı nūş eylemiş
mest-i ħarāb olmış

2. **nūş eyle:**

Gazel 17
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yudumlamak, yudum
yudum içmek.*

Ey gönül nūş eyle āb-ı
zindegāñdür şarāb
Cān-ı bīmāra ħayāt-ı
cāvdāñdür şarāb

nūş eylemege:

1. nüş eylemege:-meg, -e

Gazel 187

Mısra: 3

Kelime Tipi: Kalıp

İfade*Yudumlamak, yudum yudum içmek.*

Nece zinde ola dil Hızır ki
nüş eylemege
Leb-i dilber gibi bir çeşme-i
hayvānum yok

nüş eyler:

1. nüş eyler:-r

Gazel 65

Mısra: 1

Kelime Tipi: Kalıp

İfade*Yudumlamak, yudum yudum içmek.*

Cām-ı 'ışkı şu ki şevk-ıla
çeküp nüş eyler
Haşre dek kendözin ol kimse
ferāmüş eyler

2. nüş eyler:-r

Gazel 322

Mısra: 11

Kelime Tipi: Kalıp

İfade*Yudumlamak, yudum yudum içmek.*

Ol şehūñ cām-ı lebi yādına
nüş eyler imiş
Her ne yerde ki 'Azīzī mey-i
hamrā görse

nüş eylesem:

1. nüş eylesem:-se, -m

Gazel 47

Mısra: 6

Kelime Tipi: Kalıp

İfade*Yudumlamak, yudum yudum içmek.*

Telhdür bāde egerçi sākī
la'lūñ yādına
Her ne dem nüş eylesem
baña gelür ammā lezīz

nüş eyleye:

1. nüş eyleye:-y, -e

Gazel 101

Mısra: 6

Kelime Tipi: Kalıp

İfade*Yudumlamak, yudum yudum içmek.*

A benüm rūh-ı revānum
buña kim kıyıl olur
Ki lebūñ cāmını nüş eyleye
pinhān eller

nüş eyleyüp:

1. nüş eyleyüp:-yüp

Gazel 37

Mısra: 11

Kelime Tipi: Kalıp

İfade*Yudumlamak, yudum yudum içmek.*

Cām-ı ğam nüş eyleyüp
hecrinde yārūñ her gece
Tañ mı gezsem 'ālemi
sermest ü şeydā her şabāh

nüş u pendimüz:

1. nüş u pendimüz:-imüz

Gazel 142

Mısra: 10

Kelime Tipi: Kalıp

İfade*Nasihat, öğüt.*

Hikmet nedür ki gevher
olursa 'Azīziyā
Çoymaz kulağına o şanem
nuş u pendimüz

nüş u pendinden:

1. nüş u pendinden:-i, -n, -den

Gazel 332

Mısra: 9

Kelime Tipi: Kalıp

İfade*Nasihat, öğüt.*

Nuş u pendinden 'Azīzī
şeyh-i dehrūñ el çeküp
Hıdmet-i pīr-i muğānı ihtiyār
etmek nece

nüşa yazdı:

1. nüşa yazdı:-dı

Kaside 3

Mısra: 12

Kelime Tipi: Kalıp

İfade*Muska yazmak.*

Şafha-i şem'-i ruhuñ üzre
gelüp hañ-ı gubār
Bir mücerreb nüşa yazdı
kim gören hayrān olur

nüş-ı cām:

1. nüş-ı cām:

Gazel 31

Mısra: 12

Kelime Tipi: Kalıp

İfade*İçki içmek.*

Cem ü Cemşīd-veş elden
koma cām-ı meyi bir dem
Ki dil kaygusunūñ def'ine
nüş-ı cām olur bā'ış

nüş-ı cām edelüm:

1. nüş-ı cām edelüm:-e, -lüm

Gazel 381

Mısra: 13

Kelime Tipi: Kalıp

İfade*Kadehi yudumlamak.*

Yine yarın 'Azīziyle edelüm
deyü nüş-ı cām
Bugün meclisde hūbān 'ahd
ü peymān eylesünler mi

nüş-ı cām edüp:

1. nüş-ı cām edüp:-üp

Gazel 118

Mısra: 5

Kelime Tipi: Kalıp

İfade*Kadehi yudumlamak.*

Lebūñ yādına nüş-ı cām
edüp mest-i müdām olmak
Yine bezm-i cihānda bu dil-i
nāşāda gelmişdür

nüş-ı cāmı:

1. **nüş-ı cāmı:-ı**
Gazel 254
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İçki içmek.

Añma nüş-ı cāmı sākī baña
şimden gerü ben
Varmazın beytü'l-ħarām olsa
eger beytü'l-ħarām

nüş-ı cām-ı bāde-i la'l-i
lebünden:

1. **nüş-ı cām-ı bāde-i la'l-i**
lebünden:-üñ, -den

Gazel 329

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sevgilinin dudağının
kırmızı şarap kadehinin
yudumu.*

Nüş-ı cām-ı bāde-i la'l-i
lebünden geçmedi
Gerçi kim zehri gamuñ geçdi
'Azīzī cānına

2. **nüş-ı cām-ı bāde-i la'l-i**
lebünden:-üñ, -den

Gazel 329

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sevgilinin dudağının
kırmızı şarap kadehinin
yudumu.*

Nüş-ı cām-ı bāde-i la'l-i
lebünden geçmedi
Gerçi kim zehri gamuñ geçdi
'Azīzī cānına

nüş-ı cām-ı dil-küşāya:

1. **nüş-ı cām-ı dil-küşāya:-**
y, -a

Gazel 143

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gönül ferahlatıcı
kadehini yudumlamak.*

Biz ki sākī būs-ı la'l-i cān-
fezāya māyilüz

Ehl-i zevküz nüş-ı cām-ı dil-
küşāya māyilüz

nüş-ı cām-ı firāk:

1. **nüş-ı cām-ı firāk:**

Kıt'a 9

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ayrılık kadehini içmek.

Şehlerüñ 'işret-i vişälinden
Hoş gelür baña nüş-ı cām-ı
firāk

nüş-ı cām-ı şarāba:

1. **nüş-ı cām-ı şarāba:-a**

Gazel 188

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Şarap kadehini
yudumlamak.*

Büse-i la'l-i nāba meylüm
yok
Nüş-ı cām-ı şarāba meylüm
yok

nüş-ı cülābdan:

1. **nüş-ı cülābdan:-dan**

Gazel 170

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gül suyu yudumlamak.

Rūhum eder o la'l-i şīrīn-
cevābdan ħaz
Dil-teşneler nitekim nüş-ı
cülābdan ħaz

nüş-ı kahveyi:

1. **nüş-ı kahveyi:-y, -i**

Gazel 346

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kahve içmek.

Çoma nüş-ı kahveyi elden
'Azīzī-veş yüri
Kāse-i fīncān gibi döndükçe
bu gerdün dede

nüş-ı mey:

1. **nüş-ı mey:**

Gazel 301

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şarap içmek.

Yād-ı la'lüñ eder dili
mağmüm
Nüş-ı mey kişide kıomaz
kayğu

nüş-ı meyden:

1. **nüş-ı meyden:-den**

Gazel 346

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şarap içmek.

Gerçi dilde gam kıomaz cām-
ı mey-i gül-gün dede
Yegdür ammā nüş-ı meyden
bir yeyim afyün dede

nüş-ı revān-ı 'ādilüz:

1. **nüş-ı revān-ı 'ādilüz:-üz**

Gazel 144

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Adil Nuşirrevan
(Nuşirevan, İran'da 531'den
579 yılına kadar
hükümdarlık etmiş ve
doğruluğuyla şöhet bulmuş
olan Sasani şahı ki "adil"
lakabıyla anılır.) II adil,
düzenli akan yudum
(sevgilinin dudağındaki
sıvının intizami bağlamında
kullanılmıştır.).*

Tāk-ı hüsne ol şehüñ zülfi
aşup zencir-i 'adl
Vechi var derse lebi Nüş-ı
revān-ı 'ādilüz

nüş-ı şahbādur:

1. **nüş-ı şahbādur:-dur**

Gazel 387

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

Şarap içmek.

N'ola cām-ı la'lüñ olsa
'aşıkun endişesi
Nüş-ı şahbâdur dem-Â-dem
ehl-i zevkûñ pişesi

nutk-ı lisânı:

1. **nutk-ı lisânı:-ı**

Kaside 1

Mısra: 51

Kelime Tipi: -

Dilin sözü.

Kef-i ihsânı gül ü nutk-ı
lisânı bülbül
Verdi ol bülbül ü gül bāğ-ı
cihâna zîver

nüvişt:

1. **nüvişt:**

Müseddes 1

Mısra: 37

Yazılmış, kayıtlı.

Zer-nişân-ı mihr olaldan
şafha-i çarha nüvişt
Gelmedi zâtuñ gibi bir pîr-i
nürânî-sirişt

nüzül etdi:

1. **nüzül etdi:-di**

Gazel 13

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İnmek.

Şu'le-i âh-ı şerer-bârum bu
şeb çarha çıkup
Yine hâk üzre nüzül etdi
düşen şanmañ şihâb

nüzül etmiş:

1. **nüzül etmiş:-miş**

Gazel 79

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İnmek.

Müşerref olmağ için dest-
bûsıyla yağod anuñ
Nüzül etmiş semâdan
ayasıyla mihr-i enverdür

nüzül itmez:

1. **nüzül itmez:-mez**

Gazel 145

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İnmek.

Âsitân-ı yârdan ğayrı yere
itmez nüzül
Haylice yüksek uçar kuşdur
dil-i âvâremüz

O

o:

1. **o:**

Gazel 41

Mısra: 5

O, işaret zamiri.

Görinen mihr degül eylesün
o meh deyü seyr
Bâd-ı âhumla seher göge
uçurdi kâğıd

2. **o:**

Gazel 42

Mısra: 6

O, işaret zamiri.

Nağar etsün cemâli mâhını
görsün deyü her dem
O şâha oldı bir âyîne-i
İskenderî hırşîd

3. **o:**

Gazel 66

Mısra: 1

O, işaret zamiri.

Hâl-i rüyuñ kim o zülf-i pîç
ü tâb altındadır
Rûm şâhıdır ki çetir-i müşk-i
nâb altındadır

4. **o:**

Gazel 93

Mısra: 8

O, işaret zamiri.

Çenârı kâmet-i yâra inende
etmeñüz teşbîh
O yabanda ulalmış bu nihâl-i
nâz-perverdür

5. **o:**

Kaside 1

Mısra: 100

O, işaret zamiri.

Bülbül-âsâ gül-i ter vasfını
ey dil ko yüri
O güle eyle du'â bülbüle zîrâ
o düşer

6. **o:**

Kaside 5

Mısra: 54

O, işaret zamiri.

Lebîbînüñ yine dilber lebi
vaşfınadır meyli
Sözi kand-i mükerrer gibi
şîrindür o güyânuñ

7. **odur:-dur**

Kıt'a 10

Mısra: 3

O, işaret zamiri.

Lebüñ ağıyar ile 'ays
eyleyicek korkum odur
Duğter-i rez gibi aduñ
çekilür sulţânım

8. **o:**

Kıt'a 15

Mısra: 15

O, işaret zamiri.

Ki zîrâ bâ'ış-i demdür o her
dem
Anı içmez özini bilen âdem

9. **odur:-dur**

Kıt'a 15

Mısra: 7

O, işaret zamiri.

Odur sulţân-ı keyfıyyât-ı
'âlem
Anuñ mağlûbıdır ebnâ-yı
âdem

10. **o:**

Muamma 4

Mısra: 2

O, işaret zamiri.

Görmedüm yüzün bir ay oldu
tamâm dedüm aña
Ayuñ on dördin o meh-tâb
içre gösterdi baña

11. o:

Gazel 1

Mısra: 9

O, işaret sıfatı.

Çaşları yayı gamın çekmedi
çün yâ o mehûñ
Neye büküldi beli böyle
‘Azîzî gibi yâ

12. o:

Gazel 3

Mısra: 11

O, işaret sıfatı.

O meh-rûnuñ siyeh zülfini
yâd edüp döğünmekden
Gögerdi cism-i zerdüm
âsmân-girdâr ser-tâ-pâ

13. o:

Gazel 8

Mısra: 11

O, işaret sıfatı.

Vaşl u hecri gibi ‘âlemde
‘Azîzî o gülûñ
Olur eyyâm-ı bahâr u geçer
ezmân-ı şitâ

14. o:

Gazel 10

Mısra: 6

O, işaret sıfatı.

Nâfe-veş hûn oldu bağrum
guşsa-yile âh kim
Düşeliden ben o zülfî müşk-
bârumdan cüdâ

15. o:

Gazel 10

Mısra: 8

O, işaret sıfatı.

Zârî zârî iñler-istem ben n’ola
hemçü hezâr
Döstüm oldum o yâr-ı gül-
‘izârumdan cüdâ

16. o:

Gazel 11

Mısra: 3

O, işaret sıfatı.

Ayırup benden o mâhı garażı
neyki ‘aceb
Döne döne baña cevri
eylemeden çarh-ı dü-tâ

17. o:

Gazel 11

Mısra: 9

O, işaret sıfatı.

Terk edip cevri ü cefâyı o
meh-i bedr-i münîr
Hiç ola mı ki ‘Azîzîye ede
mihri ü vefâ

18. o:

Gazel 19

Mısra: 5

O, işaret sıfatı.

Kimde ahşamlar ki âyâ gece
olduça o mâh
Kimlerûñ bezmine şem’-i
şu’le-dâr oldu ‘aceb

19. o:

Gazel 23

Mısra: 5

O, işaret sıfatı.

Çoma sevdâ-yı ser-i zülfini
elden o mehûñ
Ey gönül var ise başuñda
hevâ-yı devlet

20. o:

Gazel 23

Mısra: 7

O, işaret sıfatı.

Âstânında o şâhuñ olagör
derbânı
Diler-iseñ elüñe gire ‘aşâ-yı
devlet

21. o:

Gazel 23

Mısra: 9

O, işaret sıfatı.

Hışm idüp şesperini farkuma
urduça o şâh
Şanuram kim başuma toğdı
hümâ-yı devlet

22. o:

Gazel 28

Mısra: 9

O, işaret sıfatı.

Her ne deñlü var ise cevri
‘Azîzî o şehûñ
Luñfi çoğ olsun bu ben gam-
hVâre kıldı ‘âkıbet

23. o:

Gazel 31

Mısra: 2

O, işaret sıfatı.

Egerçi seyr-i pehlü etmege
hâmmâm olur bâ’iş
Velî hâmmâm seyrine o sîm-
endâm olur bâ’iş

24. o:

Gazel 31

Mısra: 4

O, işaret sıfatı.

Beni öldürmege o tîğ-i hûn-
âşâm olur bâ’iş
Dile tîğ-i müjeñ efkârı düşdi
korğarın ammâ

25. o:

Gazel 32

Mısra: 6

O, işaret sıfatı.

Çekdüm aldum yârı ağyârûñ
elinden çarh-ı dest
Şanki şâh-ı ‘âlemem aldum o
kâfirdeñ hârac

26. o:

Gazel 32

Mısra: 9

O, işaret sıfatı.

O melek-sîmâ Azîzî nece yâr
olsun saña
Kim perî insân-ile etmez
bilürsin imtizâc

27. o:

Gazel 36

Mısra: 7

O, işaret sıfatı.

Biz o rindân-ı kadeh-
peymâlaruz kim reşk eder

Bezmimizde olmağa bu
kâse-i gerdün kadeh

28. o:

Gazel 38

Mısra: 2

O, işaret sıfatı.

Devr eyledükçe bezmüñi
câm-ı şarâb-ı sürh
Gören o bezme toğdı şanur
âftâb-ı sürh

29. o:

Gazel 41

Mısra: 8

O, işaret sıfatı.

Ehl-i bezmün göricek gözi
kamaşdı yoğsa
Yed-i beyzâ midur ey sâkı o
sîmîn-sâ'id

30. o:

Gazel 41

Mısra: 9

O, işaret sıfatı.

Dirhem-i eşki o servün
yolına harc edegör
Ne тұrur kîse-i çeşmünde
‘Azîzî zâyid

31. o:

Gazel 42

Mısra: 10

O, işaret sıfatı.

‘Azîzî sen degül ‘âlem
Ferahşâdı geçer anuñ
Meger etdi cihâna Hâk o
mâh-ı enveri Hürşîd

32. o:

Gazel 44

Mısra: 5

O, işaret sıfatı.

O yâr-i serv-kad geldi şanur
reftâra kim görse
Çemen seyrine gelse
mevsim-i ezhârda şimşâd

33. o:

Gazel 45

Mısra: 5

O, işaret sıfatı.

Таñ mı o mâha eylese hûbân
ser-fürü
Kim âdeme sürüş u melek
eyledi sücüd

34. o:

Gazel 46

Mısra: 7

O, işaret sıfatı.

Қılsun tavâf-ı Ka‘be-i küyn
o meh-veşüñ
Eyler şu kim zamânede kesb-
i şafâ ümîd

35. o:

Gazel 48

Mısra: 5

O, işaret sıfatı.

Naқş-ı memâti ‘âşıka
göstermege o şah
Âyîne-vâr tîğine her dem cilâ
verür

36. o:

Gazel 51

Mısra: 1

O, işaret sıfatı.

Gerçi biñ var o gülün ‘âşıq-ı
zârı geçinür
Yoқdur ammâ ki benüm gibi
hezârı geçinür

37. o:

Gazel 51

Mısra: 3

O, işaret sıfatı.

Dem olur yüzini göremez o
yârün ağıyâr
Söyledür olsañ evet hem-
dem ü yârı geçinür

38. o:

Gazel 51

Mısra: 6

O, işaret sıfatı.

Eksük olsun göreyin kim
mehi küyına varup
Severin deyü o hürşîd-‘izârı
geçinür

39. o:

Gazel 56

Mısra: 9

O, işaret sıfatı.

Fer veren dehre ‘Azîzî o
meh-i ‘âlemdür
Nitekim Mışra şeref Yūsuf-ı
Ken‘ân iledür

40. o:

Gazel 57

Mısra: 4

O, işaret sıfatı.

Her ne dem çeşm ü fem ü
kadd ü kaşuñ yâd eylesem
Eşküñ ey dürr-i girân-mâye
o dem ‘ummân olur

41. o:

Gazel 57

Mısra: 7

O, işaret sıfatı.

Sen o mâh-ı burc-ı ‘izzetsin
ki ey pîrûze-ğat
Hâk-i pâyuñ gevheri tâc-ı
ser-i hâkan olur

42. o:

Gazel 59

Mısra: 4

O, işaret sıfatı.

Küyına varup cüy-ı sirişküñ
gibi her dem
Etmek o boyı servi temâşâ
ne demekdür

43. o:

Gazel 59

Mısra: 7

O, işaret sıfatı.

İñşâf edicek şüfî şafâ-y-ile o
mâhuñ
Baқмақ yüzine âyîne-âsâ ne
demekdür

44. o:

Gazel 61

Mısra: 10

O, işaret sıfatı.

Maţla‘-ı hürşîddür dersem
‘Azîzî tañ degül
Ol der-i devlet-me‘âba kim o
meh andan çıkar

45. o:

Gazel 62

Mısra: 5

O, işaret sıfatı.

El çeküp cân u gönül benden
o tûbâ-kaddûñ
Vardılar cennet-i kûyında
karâr eylediler

46. o:

Gazel 62

Mısra: 9

O, işaret sıfatı.

‘İzz ü nâz ile ‘Azîzî o gözi
şâhinler
Yine murg-ı dil-i nâlânı şikâr
eylediler

47. o:

Gazel 66

Mısra: 11

O, işaret sıfatı.

Zevrak-ı sîmîn kim almış o
mâhî üstine
Rağş-ı âbîdür ki şâhâ kâm-
yâb altındadır

48. o:

Gazel 69

Mısra: 3

O, işaret sıfatı.

O yüzi muşhafın nâm-ı
şerîfin vird edüp her dem
‘Aceb mi düşmene karşı
okursam ism-i a‘zamdur

49. o:

Gazel 71

Mısra: 12

O, işaret sıfatı.

Götür ayağı var der-i
meyhâneye gönül
Zîrâ kasâvetüñ senüñ ancak
o bâb açar

50. o:

Gazel 73

Mısra: 1

O, işaret sıfatı.

Mağabbet ehline ‘arz et o
gül-ruhsârı görsünler

Cihân bâğında bülbüller
figân u zârı görsünler

51. o:

Gazel 73

Mısra: 8

O, işaret sıfatı.

Ümîd-i lutf u ihsân eyleyen
‘uşşâk-ı gam-dîde
O şâh-ı milk-i hüsnüñ
eşigine varı görsünler

52. o:

Gazel 77

Mısra: 1

O, işaret sıfatı.

Vücûd-ı ‘âşıkî çün kim o
meh yolında hâk ister
Yanup ‘ışk âteşine ey gönül
ol sen de hâkister

53. o:

Gazel 79

Mısra: 1

O, işaret sıfatı.

O fîncân-ı zer-endüdü ki bir
mâh-ı münevverdür
İçinde kahve-i nâb-ı
mubahhâr âb-ı kevşerdür

54. o:

Gazel 79

Mısra: 3

O, işaret sıfatı.

Yağod dest-i laţîfînde o
kahveyle tolu fîncân
Letâfet gülsitânında açılmış
verd-i ahmerdür

55. o:

Gazel 79

Mısra: 7

O, işaret sıfatı.

N’ola dersem o yâre Hızr-ı
şânî kahve-i nâbı
Hayât âbı gibi mâ’-ı laţîf ü
rûh-pervedür

56. o:

Gazel 80

Mısra: 1

O, işaret sıfatı.

Halka halka o zülf-i su‘bân-
ser
Görünür halka ejdehâ-peyker

57. o:

Gazel 80

Mısra: 10

O, işaret sıfatı.

Alup ağuşına rağîb seni
Belüñi kuçmasun şaşın o
kem er

58. o:

Gazel 82

Mısra: 3

O, işaret sıfatı.

Sâye-veş yanında şalınmağ o
servüñ ‘âşıkâ
Hiç naşîb ola mı ol bir devlet
ü iqbâldür

59. o:

Gazel 85

Mısra: 9

O, işaret sıfatı.

O halka halka zülf-i mâr-ı
müşk-âsâyı seyr eyle
‘Azîzî görmek isterseñ eger
biñ başlu bir ejder

60. o:

Gazel 89

Mısra: 1

O, işaret sıfatı.

Büyüdükçe o serv ser-keş
olur
Zülfî de baş koşup aña eş
olur

61. o:

Gazel 89

Mısra: 11

O, işaret sıfatı.

Çarh-mânend olur ‘Azîzî o
yer
Her ne yerde ki yâr-ı meh-
veş olur

62. o:

Gazel 92

Mısra: 7

O, işaret sıfatı.

Elüm alup o tıfl-ı cāna beni
Ergürürse felek atalıklıdır

63. o:

Gazel 98

Mısra: 2

O, işaret sıfatı.

Kimi esrāra bu halkuñ kimi
afyona mā'ıldür
Benüm gönülüm o hatt u hāl-i
'anber-gūna mā'ıldür

64. o:

Gazel 104

Mısra: 8

O, işaret sıfatı.

Āftābuñ çarhına āhum nece
toğunmasun
Kim o māha her seher mihrin
'iyān eyler yürür

65. o:

Gazel 107

Mısra: 4

O, işaret sıfatı.

Erişme tırrasınuñ nārına
yoḥsa yārūñ
Ey şāne āteş urgaç saña
yanar o țarrār

66. o:

Gazel 107

Mısra: 9

O, işaret sıfatı.

Çekme 'Azīzī bār-ı cevrin o
dilberūñ kim
El yeye bār-ı vaşlın bāğ-ı
cihānda her bār

67. o:

Gazel 108

Mısra: 3

O, işaret sıfatı.

O māhuñ kebkeb-i keşşine
beñzer deyü her gece
Çıkup āhum şerārī āsmānuñ
kevkebin oḥşar

68. o:

Gazel 111

Mısra: 10

O, işaret sıfatı.

'Azīzī yāre 'arz et şi'rüñi
kim
O sultāna münāsibdür bu
gevher

69. o:

Gazel 112

Mısra: 9

O, işaret sıfatı.

O şāhuñ luţfına bir kerre
mażhar düşmedi gerçi
'Azīzī bendegān-ı şeh
Süleymān-ı zamāndandır

70. o:

Gazel 114

Mısra: 5

O, işaret sıfatı.

Yüzüñde hāl-i semen-bū o
tıfla beñzer kim
Şüküfe dermek için şāhn-ı
gül-sitāna çıkar

71. o:

Gazel 115

Mısra: 8

O, işaret sıfatı.

Yüzi gülüñ güler ü kalbi
göncanuñ açılır
Kaçan o serv çemen şāhnına
çemāne çıkar

72. o:

Gazel 117

Mısra: 1

O, işaret sıfatı.

Kaçan o şāhid-i cānbāz
rīsmāna çıkar
Gören şanur ki hümā evc-i
āsmāna çıkar

73. o:

Gazel 117

Mısra: 4

O, işaret sıfatı.

Kaşınca mühr-i Süleymānı
būs eder şanurın
Haş-ı siyeh ki o la'l-i güher-
feşāna çıkar

74. o:

Gazel 117

Mısra: 6

O, işaret sıfatı.

'Aceb mi sīneñe Ter-cān
dese gönül şāhum
O şehri-bī-bedelūñ yerini
Revāna çıkar

75. o:

Gazel 117

Mısra: 10

O, işaret sıfatı.

Ne tıg-i gamzesi kim sīneme
urur yārūñ
O tıguñ ucu 'Azīzī miyān-ı
cāna çıkar

76. o:

Gazel 121

Mısra: 2

O, işaret sıfatı.

Haste dil la'lūñ için cān ile
her ān çekişür
Dilūñ o hālını kim görse
şanur cān çekişür

77. o:

Gazel 121

Mısra: 10

O, işaret sıfatı.

Luţf edüp yine anuñla
barışur mı ki 'aceb
Dün 'Azīziyle turup gördüm
o fettān çekişür

78. o:

Gazel 123

Mısra: 9

O, işaret sıfatı.

Ruḥı vaşfın 'Azīziyā o gülüñ
Varağ-ı lāle-gūna kıl taḥrīr

79. o:

Gazel 124

Mısra: 7

O, işaret sıfatı.

O şem'-i bezm-i hüsnüñ táb-ı
şevk-ı mihr-i rüyıyla
Vücüdün nār-ı 'ışka nūr eder
pervāneler vardır

80. o:

Gazel 125

Mısra: 10
O, işaret sıfatı.

Şu deñlü yaqdı kim táb-ı teb-
i fırkat ‘Azîziyi
Görenler pister-i ğamda o
bîmârî hemân ağlar

81. o:
Gazel 126
Mısra: 1
O, işaret sıfatı.

Revnağ-ı bezm o meh-cebîn
iledür
Şeref-i her mekân mekîn
iledür

82. o:
Gazel 127
Mısra: 8
O, işaret sıfatı.

Murg-ı cânı sîneden var ise
uçurmak diler
Tîğ-i ser-tîzin o hûnî dem-
be-dem zâğlar yürür

83. o:
Gazel 128
Mısra: 3
O, işaret sıfatı.

Kâmet-i ‘ar‘ar-hırâm ile o
nağl-i bâğ-ı nâz
Gülşen-i ‘âlemda bir serv-i
hîrâmân kendidür

84. o:
Gazel 130
Mısra: 1
O, işaret sıfatı.

Mağabbet ehline ‘arz et o
gül-ruhsârî görsünler
Cihân bâğında bülbüller
fiğân u zârî görsünler

85. o:
Gazel 130
Mısra: 8
O, işaret sıfatı.

Ümîd-i luğf u ihsân eylesin
‘uşşâk-ı ğam-dîde
O şâh-ı mülk-i hüsnuñ
eşiğine varı görsünler

86. o:
Gazel 131
Mısra: 4
O, işaret sıfatı.

Nece kan ağlamasun dîde-i
ğam-dîdelerüm
Neçe demdür ki görünmez o
perî-peykerimüz

87. o:
Gazel 132
Mısra: 8
O, işaret sıfatı.

Câm-ı pend-i mey-fürüşü
tutaruz biñ cân ile
Her ne derse biz o pîr-i hoş-
likâya kıyilüz

88. o:
Gazel 134
Mısra: 5
O, işaret sıfatı.

Añup her gün o mâhî âh
edersin ey gönül aydur
Yağup ol âh-ı pür-süzüñ seni
bir gün helâk etmez

89. o:
Gazel 139
Mısra: 1
O, işaret sıfatı.

Hañçer-i ‘ışkı o yârüñ deme
sînem yaramaz
Yarar ammâ ki dilâ yâre
olursın yaramaz

90. o:
Gazel 139
Mısra: 4
O, işaret sıfatı.

Dolaşursın dil-i ‘uşşâka deyü
alup ele
Gün olur mı ki o meh zülfini
yuyup şaramaz

91. o:
Gazel 139
Mısra: 9
O, işaret sıfatı.

Âstânına ‘Azîzî nece varsun
o şehüñ

Ki gedâ şâh-ı cihân olduğı
yere varamaz

92. o:
Gazel 142
Mısra: 10
O, işaret sıfatı.

Hikmet nedür ki gevher
olursa ‘Azîziyâ
Koymaz kulağına o şanem
nuş u pendimüz

93. o:
Gazel 144
Mısra: 1
O, işaret sıfatı.

Biz o yârüñ dâne-i hâl-i
ruhına mâ‘ilüz
Âdemüñ şulb oğlıyuz haylice
merd-i kıyilüz

94. o:
Gazel 150
Mısra: 7
O, işaret sıfatı.

Yüz sürersüz pâyına yolda o
şâhı görseñüz
Hağ bu kim ey tıfl-ı eşk-i
dîde merdüm-zâdesüz

95. o:
Gazel 154
Mısra: 5
O, işaret sıfatı.

Dîdeden zülfi hayâli o
mehüñ dür olmaz
Derler insâna perî olmaz
egerçi me‘nüs

96. o:
Gazel 156
Mısra: 1
O, işaret sıfatı.

O mâhuñ zülfi kim ruhsârına
müşğîn niğâb olmış
Hemân ol ebre beñzer rüy-ı
hürşîde hicâb olmış

97. o:
Gazel 158
Mısra: 1
O, işaret sıfatı.

O zülf-i mâr misk-âsâ ki rüy-
ı yâra şarmaşmış
Siyeh ejder durur gencîne-i
ruhsâra şarmaşmış

98. o:

Gazel 163

Mısra: 5

O, işaret sıfatı.

O meh-ruhsâr-ile ben
âşinâdan gördüğüm cevri
Degül bir kimse mir'ât-ı
felekde yârdan görmüş

99. o:

Gazel 164

Mısra: 1

O, işaret sıfatı.

Meges-i câna ki la'li o şehûn
hân olmuş
Ham-ı zülfi düm-i tâvûs-ı
mekes-rân olmuş

100. o:

Gazel 164

Mısra: 6

O, işaret sıfatı.

Şubha dek girmemiş uyhu
gözine şevkından
Mâh küyında o yârûn gece
mihmân olmuş

101. o:

Gazel 168

Mısra: 7

O, işaret sıfatı.

Mihr umarsın o dili Leyliden
ey dil beñzer
Oldı Mecnûn-şifat saña
sefâhet 'ârız

102. o:

Gazel 170

Mısra: 1

O, işaret sıfatı.

Rûhum eder o la'l-i şîrîn-
cevâbdan hâz
Dil-teşneler nitekim nûş-ı
cülâbdan hâz

103. o:

Gazel 170

Mısra: 8

O, işaret sıfatı.

Bezm-i gamında yârûn zâr
olduğum bu her dem
Eyler o şâh-ı 'âlem gûş-ı
rebâbdan hâz

104. o:

Gazel 171

Mısra: 5

O, işaret sıfatı.

Yürü ey râh-ı küyında o
mâh-ı 'âlem-ârânuñ
Şerâr-ı dūd-ı âhumdan
yerüm nâr eyleyen tâli'

105. o:

Gazel 171

Mısra: 7

O, işaret sıfatı.

Yürü ey şerbet-i vaşlın şunup
gayre o meh-rünüñ
Beni hecrinde bîmâr u dil-
efgâr eyleyen tâli'

106. o:

Gazel 171

Mısra: 9

O, işaret sıfatı.

Yürü ey zülfi hecrinde o
mâhuñ dâr-ı dünyâyı
'Azîzî dermendün başına
dar eyleyen tâli'

107. o:

Gazel 174

Mısra: 4

O, işaret sıfatı.

Urdu getürdi hâk-i reh-i
küyuñı şabâ
Göz göre gitti elden o kuhl-i
başar dirîğ

108. o:

Gazel 174

Mısra: 6

O, işaret sıfatı.

Kıldı ihâta hatt-ı siyeh kând-i
la'lüñi
Oldı 'izârı mür o teng-i şeker
dirîğ

109. o:

Gazel 174

Mısra: 8

O, işaret sıfatı.

'Ayn-ı 'inâyet-ile rakîbe
edüp nigâh
Benden o mâh eyledi kaç'-ı
nazâr dirîğ

110. o:

Gazel 175

Mısra: 5

O, işaret sıfatı.

Nece havf etmeyeyin ben o
gözi cellâda
Ki çeker üstüme her bir
müjesi hışm-ıla tîğ

111. o:

Gazel 178

Mısra: 9

O, işaret sıfatı.

Nağl-i 'izz ü devleti olup o
şâhuñ ser-bülend
Hâşıl-ı 'ömri 'Azîzî
düşmenüñ olsun telef

112. o:

Gazel 180

Mısra: 6

O, işaret sıfatı.

Saldı kirpükleri peykânı
hayâlin dile yâr
Dizdi şan okları kândile o
fettân şaf şaf

113. o:

Gazel 184

Mısra: 9

O, işaret sıfatı.

Biz 'Azîzî o şâh-ı Cem-
kadrüñ
Bezmine dâhil olmaduk
kalduğ

114. o:

Gazel 186

Mısra: 3

O, işaret sıfatı.

Yanaşup hüdmet ederdüm o
seh-i hübâna

Nağd-i vaşlını bileydüm
verecegin baña hak

115. o:

Gazel 186

Mısra: 8

O, işaret sıfatı.

İki dilber şanuram leb-be-leb
olup öpüşür
Meclis-i meyde o meh cāma
degürdükçe dudak

116. o:

Gazel 186

Mısra: 13

O, işaret sıfatı.

Beni ırmağ dileyelden reh-i
küyından o meh
Ĝam-ile oldı gözüm yaşı
‘Azizî ırmağ

117. o:

Gazel 187

Mısra: 7

O, işaret sıfatı.

Cāmi yok şürete döndüm o
şanem hecriyle
Yine hālüm demege ol
şaneme cānum yok

118. o:

Gazel 188

Mısra: 11

O, işaret sıfatı.

Ben o dervîş-i küy-ı ‘aşkam
kim
Şeh-i ‘ālî-cenāba meylüm
yok

119. o:

Gazel 193

Mısra: 3

O, işaret sıfatı.

Burc-ı cefâyı menzil edindi o
māh çün
Ey āh u nāle siz de reh-i
āsmān tutuñ

120. o:

Gazel 195

Mısra: 3

O, işaret sıfatı.

Dili şayd eyledi zülfeyni o
yārūñ gerçi
Görmedük bāz şikār
eyledügin zāğlaruñ

121. o:

Gazel 195

Mısra: 7

O, işaret sıfatı.

Halka halka o siyeh zülfüñ
arasında kaşuñ
Māhidür tut ki girüpdür
gözine ağlaruñ

122. o:

Gazel 196

Mısra: 2

O, işaret sıfatı.

‘Aks-i lebüñle çeşm-i dem-
ālūd-ı lāle-reng
Döndi o cāma kim mey-i
gül-gündan ala reng

123. o:

Gazel 203

Mısra: 1

O, işaret sıfatı.

Dür-i dendānına teşbîh eder
gördi o cānānuñ
Şabā bir sille urdı kim
gögerdi rüyı deryānuñ

124. o:

Gazel 203

Mısra: 5

O, işaret sıfatı.

Ruğ-ı pür-nürına ‘aşığ mıdur
yoğsa o meh-rūnuñ
Şararmış beñzini gördüm
gece şem‘-i şeb-ārānuñ

125. o:

Gazel 204

Mısra: 10

O, işaret sıfatı.

N’ola görseñ şerbet-i vaşluñ
‘Azizîye revā
Ĝayliden bīmār-ı hecrüñdür
o bî-dermān senüñ

126. o:

Gazel 206

Mısra: 6

O, işaret sıfatı.

‘İzār-ı lāle-günün tāze vü
tutmağā yağod
Şalupdur sāye üstine siyeh
zülfi o fettānuñ

127. o:

Gazel 215

Mısra: 5

O, işaret sıfatı.

O māhuñ rüyı ayına nazār kııl
görmek isterseñ
Dilā bir āyine āyine-i ‘ālem-
nümādan yeg

128. o:

Gazel 220

Mısra: 14

O, işaret sıfatı.

Ka‘be-i hüsne ‘Azizî
Ĝacerü’l-esveddür
Meh yüzinde o siyeh hālî
Meħemmed Şāhuñ

129. o:

Gazel 221

Mısra: 1

O, işaret sıfatı.

Ĝışma geldükçe o çeşm-i
hübñak
Her kime kılsa nazār olur
helāk

130. o:

Gazel 225

Mısra: 9

O, işaret sıfatı.

Etmesün zulmin ‘Azizî tek o
şeh benden dirîğ
Milk-i dil ol zulm ile vîrān
olursa Ĝam degül

131. o:

Gazel 226

Mısra: 6

O, işaret sıfatı.

N’ola cān-ıla aña kul olmağā
bel bağlayam
Mū-miyān bir belli dilberdür
o şāh-ı bî-bedel

132. o:

Gazel 232

Mısra: 3

O, işaret sıfatı.

O mîr-i baħr-i ħüsn ey dil
gele ŧāyed temāŧāya
Akıdup seyl-i eŧk-i çeŧmüñi
mānend-i deryā kıl

133. o:

Gazel 238

Mısra: 6

O, işaret sıfatı.

ĖabĖabuñ āb-ı mu'allak
dehenüñ dürc-i ŧādef
O ŧādef içre düŧüñ dāne-i
lülü mı degül

134. o:

Gazel 258

Mısra: 10

O, işaret sıfatı.

Bir ŧemmece rahm eylemedi
gerçi 'Azîzî
Pervāne gibi ħālüm o ŧem'a
gece yandum

135. o:

Gazel 263

Mısra: 13

O, işaret sıfatı.

Dād elinden 'Azîzîyā o
ŧehüñ
Baña zulm eyler ellere iħŧān

136. o:

Gazel 272

Mısra: 1

O, işaret sıfatı.

Çeŧm-i giryānum o ŧeh derse
yaŧum bürümesün
Dem-be-dem yanına a'dāyı
alup yürümesün

137. o:

Gazel 272

Mısra: 5

O, işaret sıfatı.

Uydurup yanına a'dāyı o
meh-rü eydüñ
Sāye-veŧ aŧaĖı yuğaru bile
sürümesün

138. o:

Gazel 275

Mısra: 7

O, işaret sıfatı.

Yanmak olmadı müyesser
çün o ŧem'a ħālümü
Tutuŧup nār-ı Ėam-ı 'iŧk-ıla
bārî yanayın

139. o:

Gazel 276

Mısra: 1

O, işaret sıfatı.

Uyup aĖyār-ı bed-ħvāha o
yār oldı cüdā benden
DirĖĖā yüz çevürdi ol nigār-ı
bî-vefā benden

140. o:

Gazel 277

Mısra: 15

O, işaret sıfatı.

Reh-i küyında 'Azîzî o dür-i
kem-yābuñ
Senüñ o gözden ağan yaŧuñı
deryā ŧanurın

141. o:

Gazel 277

Mısra: 16

O, işaret sıfatı.

Reh-i küyında 'Azîzî o dür-i
kem-yābuñ
Senüñ o gözden ağan yaŧuñı
deryā ŧanurın

142. o:

Gazel 280

Mısra: 2

O, işaret sıfatı.

Göreyin rüyü raĖĖbuñ Ėam-ıla
zerd olsun
O ŧanemle bir içermiŧ içine
derd olsun

143. o:

Gazel 280

Mısra: 9

O, işaret sıfatı.

Āteŧ-i āhı yanar dilde 'Azîzî
o mehüñ

Dem-i hecrinde hevā germ ü
gerek serd olsun

144. o:

Gazel 282

Mısra: 9

O, işaret sıfatı.

'Azîzî lebleri ŧeftālüsün vaŧ
eyle o servüñ
Eger derseñ ki eŧ'arum lezîz
ü ābdār olsun

145. o:

Gazel 284

Mısra: 8

O, işaret sıfatı.

Adum añılsa 'adünuñ baŧı
ağrur güyā
O Ėar-ı Ėāv-serüñ derd-i seri
oldum ben

146. o:

Gazel 287

Mısra: 2

O, işaret sıfatı.

Āteŧ-i 'iŧkı ile ey dil neçe bir
yanayın
Varayın pervāne-veŧ ħālüm
o ŧem'a yanayın

147. o:

Gazel 290

Mısra: 7

O, işaret sıfatı.

Kemān gibi yanın bekle o
ŧāhuñ
Ėadeng-āsā yabanda ne
gezersin

148. o:

Gazel 292

Mısra: 8

O, işaret sıfatı.

Seni Ėoŧ gördüği herkes bu
kim 'ālemde ey nergis
O yārüñ bir bağımda çeŧm-i
bîmārına beñzersin

149. o:

Gazel 293

Mısra: 8

O, işaret sıfatı.

Dāyim gözüme karşı kuçar
müy-ı miyānuñ
Vardur gilemüz hāşılı ey
meh o kemerden

150. o:

Gazel 294

Mısra: 9

O, işaret sıfatı.

O şehüñ olmadı manzürü
‘Azīzī gerçi
Kıldı pür gevher ile çeşm-i
güher-bār etegin

151. o:

Gazel 297

Mısra: 5

O, işaret sıfatı.

Ben o şāh-ı kişver-i ‘ışkam
ki bī-hayl ü haşem
Kim yanumda bir durur çetr-
i kühen hargāh-ı nev

152. o:

Gazel 308

Mısra: 5

O, işaret sıfatı.

Beñzedürdüm o mihr-ruhsāra
Māh eger olmasa siyeh-çerde

153. o:

Gazel 308

Mısra: 7

O, işaret sıfatı.

Yüz süren göksine o seng-
dilüñ
Sikkeyi kazdı levh-i
mermerde

154. o:

Gazel 308

Mısra: 11

O, işaret sıfatı.

O mehüñ olduñ ise meddāhı
Medhın eyle ‘Azīzī her yerde

155. o:

Gazel 309

Mısra: 6

O, işaret sıfatı.

Devr-i kamerde zāhir olan
hāle şanmañuz

Teshīr için o māhı felek
çizdi dāyire

156. o:

Gazel 309

Mısra: 7

O, işaret sıfatı.

Gelmez o māh sīne-i ‘uşşāka
ey ‘aceb
Girmez mi yoħsa sīm-
bedenler qara yere

157. o:

Gazel 312

Mısra: 13

O, işaret sıfatı.

Beñzeyelden ruħ-ı alına
‘Azīzī o gülüñ
Gülşenüñ verdi baña seyri
ferāğın lāle

158. o:

Gazel 319

Mısra: 5

O, işaret sıfatı.

Germābe şoyup koynına
koymazdı o şāhı
Hālvetde aña eylemese ‘arz-ı
hazīne

159. o:

Gazel 319

Mısra: 9

O, işaret sıfatı.

Başını alup oldu revān çarh-ı
berīne
Hecrinde ‘Azīzī o mehüñ
dün gece āhum

160. o:

Gazel 320

Mısra: 10

O, işaret sıfatı.

Bend olur ‘ışkı duzağına
‘Azīzī ol kim
Dil ü cān nağdini şaydı o
gözi şayyāde

161. o:

Gazel 323

Mısra: 1

O, işaret sıfatı.

O meh kim cilveler eyler
yürür tāvūs şeklinde
Melekdür gökden inmiş
güyyiā nāmūs şeklinde

162. o:

Gazel 325

Mısra: 1

O, işaret sıfatı.

Bağladum rişte-i cānı o boyı
şimşāda
Bülbül-āsā n’ola dil bağlar
isem feryāda

163. o:

Gazel 326

Mısra: 8

O, işaret sıfatı.

Gün gibi hāne-i tāriküm
ederdi rüşen
Luţf edüp bir gece ger o
meh-i tābān gelse

164. o:

Gazel 330

Mısra: 5

O, işaret sıfatı.

Nev-bahār-ı ruħ-ı dilber o
siyeh beñler ile
Beñzer ol bāga ki zeyn ola
karanfüller ile

165. o:

Gazel 334

Mısra: 7

O, işaret sıfatı.

O sidre-kāmetüñ haqqā bu
kim nāz ile reftāri
Bulunmaz serv-i bālālarda
naħl-i münthālarda

166. o:

Gazel 335

Mısra: 10

O, işaret sıfatı.

‘Azīzī eşk-i çeşmüñ cūya
dönmiş
O servi çekmedüñ gibi
kenāre

167. o:

Gazel 337

Mısra: 1
O, işaret sıfatı.

Ḥaṭṭ-ı müşkîn-i semen-büyuñ
o la' l-i nâbda
Berg-i sünbüldür zühür etmiş
kenâr-ı âbda

168. o:
Gazel 337
Mısra: 5
O, işaret sıfatı.

Ben o şâh-ı kişver-i 'ışkâm
ki çeşm-i rûzgâr
Görmedi dârâtumı Dârâda vü
Dârâbda

169. o:
Gazel 338
Mısra: 9
O, işaret sıfatı.

'Azm eder küyına 'aşıklar o
şâhuñ dâyimâ
Kullarına bâb-ı ihsâmı
açukdur var ise

170. o:
Gazel 341
Mısra: 1
O, işaret sıfatı.

N'ola mâyil olsa mihr ü mâh
o sîmîn-sîneye
Mağribîler tâlib ü râgîb olur
gencîneye

171. o:
Gazel 342
Mısra: 10
O, işaret sıfatı.

'Azîzî gülşen-i küyuñda öldi
gîtdi mihrüñle
O ḥâk üstine bir gün
şalmaduñ ey naḥl-i cân sâye

172. o:
Gazel 344
Mısra: 4
O, işaret sıfatı.

Seyrini yıllarla ta' bîr eden
itmâm etmeye
Her kimüñ girse o mâh-ı
'âlem-ârâ seyrine

173. o:
Gazel 344
Mısra: 7
O, işaret sıfatı.

Ḥüblar seyrini añmañ baña
kim ben o mehüñ
Vermezün gün yüzine
bakmağı dünyâ seyrine

174. o:
Gazel 347
Mısra: 2
O, işaret sıfatı.

'Âşık-ı ḥaste-dilüñ vuşlat
imiş dermânı
Bari bir kez kuçabilsem o
tabîb-i cânı

175. o:
Gazel 347
Mısra: 5
O, işaret sıfatı.

Ḳurş-ı dâğum göricek
sînemüñ üstinde o şâh
Dedi gör öksüzi kim koynına
koymış nânı

176. o:
Gazel 347
Mısra: 7
O, işaret sıfatı.

Gerçi ma' cün-ı müferrihdür
o lebler ammâ
Lebüñ esrârımuñ oldu bu
göñül ḥayrânı

177. o:
Gazel 348
Mısra: 8
O, işaret sıfatı.

'Arşa-i 'âlem gözüme teng ü
târ olsa ne tañ
Ṭurmayup 'ahde o çeşmi
Ḳahramânüm gelmedi

178. o:
Gazel 349
Mısra: 5
O, işaret sıfatı.

O servüñ bağ-ı küyün seyr
ederken gözlerüm yaşı

Şu deñlü akdı kim cüy-ı
revân olmağa yaklaşdı

179. o:
Gazel 350
Mısra: 9
O, işaret sıfatı.

Eyleyüp kaṭ'-ı nazar geçmez
idi benden o yâr
Geçmese yâra 'Azîzî eger
ağyâr beni

180. o:
Gazel 353
Mısra: 6
O, işaret sıfatı.

Yükledürsin dile bâr-ı gam-ı
cevri her bâr
O belâ-dîde gamuñ çekmege
mu' tād gibi

181. o:
Gazel 356
Mısra: 6
O, işaret sıfatı.

Kişiye kendüden uşandırur
derler kaṭı çok nâz
İñende etmesüñ 'uşşakına
eydüñ o şeh nâzi

182. o:
Gazel 357
Mısra: 16
O, işaret sıfatı.

Sînem üstine taşaddur edicek
peykânlaruñ
Anda cânüm yerine geçdi o
peykânüñ biri

183. o:
Gazel 358
Mısra: 4
O, işaret sıfatı.

N'ola akıtısa gözüm yaş
yerine la' l-i müzâb
Görmedüm bir neçe demdür
o lebi yâkûti

184. o:
Gazel 360
Mısra: 4
O, işaret sıfatı.

Boyunca kana girdüğine
yetmez mi bu şâhid kim
O şâhuñ gül gibi al câme
geymek oldu kânûnı

185. o:

Gazel 360

Mısra: 8

O, işaret sıfatı.

Nihâl-i ergavân ya nahl-i
güldür bağ-ı hüsn içre
O serv-kâmetüñ al câme ile
kadd-i mevzûnı

186. o:

Gazel 364

Mısra: 12

O, işaret sıfatı.

Şıgmaya defter ü dīvāna
yazar olsam eger
Reh-i 'ışkında o yârûñ
çekilen âlâmı

187. o:

Gazel 368

Mısra: 1

O, işaret sıfatı.

O meh-rû baña incinmiş
'aceb bilsem ki ne'm gördi
Meger kaşı femi 'akşi ile
çeşmümde nem gördi

188. o:

Gazel 369

Mısra: 5

O, işaret sıfatı.

O melek-çehre hümâ şekline
girmek mi diler
Geh yeşil câme geyüp gâh
geyer fersâyı

189. o:

Gazel 373

Mısra: 3

O, işaret sıfatı.

Her kim ki ruḥı şem'ine dil
verdi o mâhuñ
Pervâne gibi âteş-i sūzâna
tolaşdı

190. o:

Gazel 378

Mısra: 7

O, işaret sıfatı.

Meger bir ebr-i miskîndür o
şâhuñ tâc-ı semmürı
Ki almış zîr-i pâyına ser-i
hürşîd-i raḥşânı

191. o:

Gazel 378

Mısra: 9

O, işaret sıfatı.

Nişân-ı tarf-ı rüyında ne
hâlet var o servüñ kim
Görenler âbda berg-i gül-i
terdür şanur anı

192. o:

Gazel 378

Mısra: 12

O, işaret sıfatı.

Ḳamerdür münḥasif olmuş
şanur bezm içre kim görse
O meh destinden ayru ḳahve-
y-ile tolu fîncânı

193. o:

Gazel 379

Mısra: 10

O, işaret sıfatı.

Ġam-ı 'ışkıyla Mecnûn verdi
şanma kellesin ancak
O meydân-ı maḥabbetde
'Azîzî neçe ser düşdi

194. o:

Gazel 380

Mısra: 6

O, işaret sıfatı.

Ser-i küyında şalup ḥâke teni
sâye-mişâl
O boyı serv-i revânûñ olagör
pâ-mâli

195. o:

Gazel 380

Mısra: 9

O, işaret sıfatı.

Mîhr-i ruḥsârımı seyr eyle
'Azîzî o mehüñ
Etmek istersen eger dünyede
seyr-i 'âlî

196. o:

Gazel 384

Mısra: 17

O, işaret sıfatı.

O zülfi Leylinüñ bulsam
emerdüm
Lebi şeftâlüsını ḳaysıvârî

197. o:

Gazel 385

Mısra: 4

O, işaret sıfatı.

Niçün bülbül gibi küyında
yârûñ nâle etmezsin
O gül yüzlü nigâr-ı dil-
sitânüñdan uşanduñ mı

198. o:

Gazel 385

Mısra: 8

O, işaret sıfatı.

Olup pîçide-ḥâtır eşiginde
tan-ı a' dâdan
O şâh-ı kâm-rân u 'âlî-
şânüñdan uşanduñ mı

199. o:

Gazel 386

Mısra: 3

O, işaret sıfatı.

O tıfl-ı meh-ruḥuñ dâm üzre
düşmiş topıdur şandum
Göricek saḳf-ı gerdün üzre
nâ-geh mihr-i raḥşânı

200. o:

Gazel 386

Mısra: 8

O, işaret sıfatı.

Tutup Şâm ehli urmazdı
ayağına anuñ âhen
O şâhuñ olmasa kaççın ḳulı
şem'-i şebistânî

201. o:

Gazel 387

Mısra: 5

O, işaret sıfatı.

Ben o pîr-i ḳulle-i 'ışkam
yanumda peşşedür
Kûhsâr-ı 'âlemüñ şîr-i jiyân-ı
bîşesi

202. o:

Gazel 389

Mısra: 3

O, işaret sıfatı.

Hüblar içre deñiz mälikidir
şanki o mäh
Baħr-i hüsne iki kaşı iki
ğarrā māhī

203. o:

Gazel 389

Mısra: 6

O, işaret sıfatı.

Reşk-i çarḫ-ı felek-i çārüm
ola ḫanum eger
O meh-i burc-ı hüsün edine
menzil-gāhı

204. o:

Gazel 390

Mısra: 7

O, işaret sıfatı.

Dil verüp her kese yanında o
yārūñ eydüñ
Çalmasun bulduğımı yoħsa
ḫaḫalar kılıcı

205. o:

Kaside 1

Mısra: 39

O, işaret sıfatı.

Şanuram geydi o gül egnine
çeşm-i bülbül
Seyr için dikse gül üzre
nazarın bülbül eger

206. o:

Kaside 1

Mısra: 55

O, işaret sıfatı.

Gele yād eyleye bülbül o
Ḫalīlūñ keremin
Göricek bülbülü gül olmaz
idi pür-āzer

207. o:

Kaside 1

Mısra: 57

O, işaret sıfatı.

Bir gül-i bülbül-i hoş-
demdür o şeh kim yaraşur

Bülbül-i gülşenine şāh-ı
‘Acem olsa nöker

208. o:

Kaside 1

Mısra: 69

O, işaret sıfatı.

Getürüp bülbülü şevka o
gülüñ evşāfi
Bülbül okurdu güle karşı bu
şi‘ri ezber

209. o:

Kaside 1

Mısra: 90

O, işaret sıfatı.

Rüy-ı zerdüm gül-i nesrīn ü
fiğānum bülbül
N’ola etseñ o gül ü bülbüle
bir kerre nazar

210. o:

Kaside 1

Mısra: 96

O, işaret sıfatı.

Bülbül-i gülşene açdırmaz
ağız gelse söze
Bülbül-i ḫab’-ı latīfüm ki o
gül vaşfın eder

211. o:

Kaside 1

Mısra: 97

O, işaret sıfatı.

Gerçi vardur o gülüñ bülbül-i
meddāhı hezār
LİK yoğ ol güli ben bülbülü
mānend öger

212. o:

Kaside 1

Mısra: 100

O, işaret sıfatı.

Bülbül-āsā gül-i ter vasfını
ey dil ko yürü
O güle eyle du‘ā bülbüle zīrā
o düşer

213. o:

Kaside 2

Mısra: 30

O, işaret sıfatı.

Şafḫa-i şemse kamer kilik-i
‘Utāridle yazar
Etse eş‘ārın o şems-i kamer-
āsār iş‘ār

214. o:

Kaside 2

Mısra: 49

O, işaret sıfatı.

Şems-i raḫşāndan alur nūrı
kamer lık o mehüñ
Kamer-i hüsni verür şems-i
cihāna envār

215. o:

Kaside 2

Mısra: 57

O, işaret sıfatı.

Süre-i şems ü kamer ḫaḫkı
‘Azīzī o mehüñ
Yegdür alnı vü ruḫı şems ü
kamerden şad-bār

216. o:

Kaside 2

Mısra: 69

O, işaret sıfatı.

Kamer-i medḫin o şemsüñ
edüp aḫir ey dil
Eyle çün şems ü kamer nūr
du‘asın tekrār

217. o:

Kaside 3

Mısra: 27

O, işaret sıfatı.

Sen o mäh-ı burc-ı ‘izzetsin
bugün dünyāda kim
Ḫāk-i pāyuñ tütyā-yı dīde-i
a‘yān olur

218. o:

Kaside 3

Mısra: 38

O, işaret sıfatı.

Ebr-i cūduñdan ki baħre
ḫamlasa bir ḫaḫre nem
Ol nem ile baħr o dem bir
lülü-yı raḫşān olur

219. o:

Kaside 3

Mısra: **52**
O, *işaret sıfatı.*

Her ne meclisde ki cām-ı
luṭfuñ ola cūr'a-rîz
La'l ile yâkût u mercāna o
meclis kân olur

220. o:
Kaside 3
Mısra: **27**
O, *işaret sıfatı.*

Sen o mäh-ı burc-ı 'izzetsin
bugün dünyāda kim
Ḥāk-i pâyūñ tütyā-yı dīde-i
a'yân olur

221. o:
Kaside 3
Mısra: **38**
O, *işaret sıfatı.*

Ebr-i cüduñdan ki bahre
taṃlasa bir kaṭre nem
Ol nem ile baḥr o dem bir
lülū-yı raḥşān olur

222. o:
Kaside 3
Mısra: **52**
O, *işaret sıfatı.*

Her ne meclisde ki cām-ı
luṭfuñ ola cūr'a-rîz
La'l ile yâkût u mercāna o
meclis kân olur

223. o:
Kaside 5
Mısra: **30**
O, *işaret sıfatı.*

N'ola maḳbūl-i ḥalk-ı 'ālem
olsa ş'i'ri Nev'înuñ
Ki yok nev'-i beşerde mişli
nazmı-y-ıla o ḥanuñ

224. o:
Kaside 5
Mısra: **62**
O, *işaret sıfatı.*

Ḥasan-süret 'Alī Bālī bir
āfetdür velī Ḥilmī
Geçer kanber gulāmı cān ile
o şîr-i merdānuñ

225. o:
Kaside 5
Mısra: **88**
O, *işaret sıfatı.*

Gözi mestān bir şūḥ-ı
cihāndur Terzi İbrāhīm
Şarāb-ı la'linüñ āvāresidür
ḥalk o cānuñ

226. o:
Kaside 5
Mısra: **104**
O, *işaret sıfatı.*

Güzeldür nerdibānı
Muşlinüñ ḥaḳḳā bu kim
Naḳşī
Sürüd etse o şeh nāz ile
'aqlın alur insānuñ

227. o:
Kaside 5
Mısra: **106**
O, *işaret sıfatı.*

Eder ḥvānendelik Altuncı-
zāde encümenlerde
Şadā-yı dil-nevāzı cān-
fezādur o ḥoş-elḥānuñ

228. o:
Kıt'a 17
Mısra: **4**
O, *işaret sıfatı.*

Ser-neferdür yedi aḳçayla
velī
O ḥişār içre 'Azîzî-i ḥaḳîr

229. o:
Kıt'a 26
Mısra: **1**
O, *işaret sıfatı.*

Nedür ey gāv-şikem Şānī o
cüsse
Ḥar-ı Deccāl misin ya
Dābbetü'l-arz

230. o:
Matla 4
Mısra: **2**
O, *işaret sıfatı.*

Bir şevḳ verdi cām-ı lebüñ
kim fütādeye

Düşdi o şevḳ-ıla dil-i āvāre
bādeye

231. o:
Matla 9
Mısra: **2**
O, *işaret sıfatı.*

Zaḥm urdı ḡamzeñ okı dil-i
zāruñ üstine
Düşdi ölüm nişānı o bīmāruñ
üstine

232. o:
Matla 17
Mısra: **2**
O, *işaret sıfatı.*

Uydurup yanına her ḥār u
ḥes ü ḥaşāki
'Azm-i gül-geşt-i çemen ede
o gül ḥaşā ki

233. o:
Matla 24
Mısra: **2**
O, *işaret sıfatı.*

Dil-i maḥzūnumı vaşluñla
mesrūr etseñ olmaz mı
O zulm ile yıkılmış beyti
ma'mūr etseñ olmaz mı

234. o:
Matla 40
Mısra: **2**
O, *işaret sıfatı.*

Terk edüp cevri baña raḥm
ede mi cānāne
Hiç koyup küfri o kāfir gele
mi imāna

235. o:
Matla 45
Mısra: **1**
O, *işaret sıfatı.*

Birbirine koydı 'uşşāki o leb
Bā'îş-i ḡavḡā-y-ımıñ āb-ı
'ineb

236. o:
Matla 53
Mısra: **1**
O, *işaret sıfatı.*

Rûgan-ı cismi eridüp dil o
şem'î râm eder
Bu meşel meşhürdür yağı
olan bayram eder

237. o:
Matla 77
Mısra: 1
O, işaret sıfatı.

Haṭṭuñ içre o gönca-fem
cânâ
Çemen içinde mîmdür gūyâ

238. o:
Mesnevi 1
Mısra: 15
O, işaret sıfatı.

Getürüp kalbüne gubâr o
dem
Hışn olupdur yerüm deyü
yeme ğam

239. o:
Mesnevi 1
Mısra: 27
O, işaret sıfatı.

Yine olup ḥalâş o miḥnetden
Erdiler rif'ate meşakkatden

240. o:
Mesnevi 1
Mısra: 80
O, işaret sıfatı.

Göresin nef'in anda bu
ḥayruñ
Sāye-i 'arş ola o dem seyrüñ

241. o:
Mesnevi 1
Mısra: 82
O, işaret sıfatı.

Lîk bir ḥayr daḥî kalmışdur
Beni fikri o ḥayruñ almışdur

242. o:
Mesnevi 1
Mısra: 87
O, işaret sıfatı.

O çerâğı gören kişi nâ-gâh
Câmi'e girdi şana mihr ile
mâh

243. o:
Muamma 3
Mısra: 2
O, işaret sıfatı.

Kaşın gözün göricek rüyın
eyleşem efkâr
Gelür bu ḳalbe o demde
şemim-i zülf-i nigâr

244. o:
Muamma 8
Mısra: 1
O, işaret sıfatı.

O mihrüñ mâh-ruḥsârı
temâşâsın ederken yâd
Murakka' burka'ın dil bî-
güher görse eder feryâd

245. o:
Muamma 17
Mısra: 2
O, işaret sıfatı.

Mühre-i dâğ-ı siyâhın ref'
edüp serden zamân
Dâmen-i 'ırzı o meh yolına
kıldı der-miyân

246. o:
Muamma 22
Mısra: 1
O, işaret sıfatı.

Teraḥḥum ḳıl o zâr u
mübtelâya
Ki ḳaddüñ görse ḥamd eyler
Ḥudâya

247. o:
Muamma 29
Mısra: 2
O, işaret sıfatı.

Gören şanur ki pertev şaldı
bâga mihr-i nür-efşân
Gül-i bî-ḥad arasında o meh-
veş kim ede cevlan

248. o:
Muamma 32
Mısra: 1
O, işaret sıfatı.

Olalı ḥüsn ile meşhür o
melek
Kendüye anı bilür dil mîrek

249. o:
Muamma 33
Mısra: 1
O, işaret sıfatı.

Göründükçe o mâh-ı mihr-
tal'at
Alur görenlerüñ 'aḳlını
ḥayret

250. o:
Müseddes 4
Mısra: 7
O, işaret sıfatı.

Bu ḥüsn ü ânı kim saña verdi
o Zü'l-celâl
Çeşm-i zamâne görmedi
şâhum saña mişâl

251. o:
Müseddes 4
Mısra: 9
O, işaret sıfatı.

Necm-i hüdü mı gün yüzüñ
üzre nedür o ḥâl
Râ ḳaşlaruñ ḥayâlini görmiş
degül hilâl

252. o:
Müseddes 4
Mısra: 40
O, işaret sıfatı.

Olsa lebüñ yanında ol añmaz
adın mülüñ
Zirâ ḳapuñda oldu o biñ cân
ile ḳuluñ

253. o:
Tarih 1
Mısra: 5
O, işaret sıfatı.

Ṭañ degül şöhre-i şehri olsa o
kâḥ
Oldı mâhîçe aña mâh-ı cedîd

254. o:
Tarih 2
Mısra: 9
O, işaret sıfatı.

El çeküp bu mülk-i fâniden o
dem

‘Ālem-i bākīde varup tutdı
cā

255. o:

Tarih 7

Mısra: 3

O, işaret sıfatı.

O merhūmuñ vefātına de
tārīh
Dilā yüz qodı hāke Kāmi nā-
kām

256. o:

Tarih 10

Mısra: 3

O, işaret sıfatı.

Dedi bir ‘arīf o dem tārīhini
Mā‘-i şāfi mişl-i āb-ı selsebil

257. o:

Tarih 13

Mısra: 2

O, işaret sıfatı.

Saña lāyık verilse hıdmet-i
Eyyüb‘el-Enşārī
Kim olmışdur o sultāna
ezelde kurbiyet hāqquñ

258. o:

Tarih 16

Mısra: 3

O, işaret sıfatı.

Tutdı çün rūhı cināna yüz bir
eksüklü o dem
Dedi tārīhini anuñ Hāq naşīb
ede behişt

259. o:

Tarih 19

Mısra: 5

O, işaret sıfatı.

O merhūmuñ muṭahhar rūhı
içün
Binā olundu bu hāmmām-ı
zibā

260. o:

Tarih 21

Mısra: 11

O, işaret sıfatı.

Yara bir şāh-ı merd ile o
mülhid Ŧoqmaquñ başın

Öküz boynızına girerse
kurtulmaz Kara Hān deñ

261. o:

Tarih 27

Mısra: 7

O, işaret sıfatı.

Gördiler kim geçdi zaḥm-ı
deşne cānına o dem
Dediler tārīhin eyvāh eyledi
hānçer helāk

262. o:

Tesdis 2

Mısra: 4

O, işaret sıfatı.

Bir kafesdür bülbül-i cāna
cihān dildārsuz
‘Aynuma gelmez bentüm
dünyā o gül-ruḥsārsuz

263. odur:-dur

Gazel 49

Mısra: 9

O, kişi zamiri.

Merd-i şarāb-ḥvāre odur kim
‘Azīziyā
Rez duḥterini şevk-ıla
bulduğı dem çeker

264. o:

Gazel 51

Mısra: 7

O, kişi zamiri.

O boyı serv ü yüzi muşhafuñ
evşāfını dil
Şu gibi ezber oğur hāfız-ı
cārı geçinür

265. o:

Gazel 238

Mısra: 9

O, kişi zamiri.

O boyı serv-i revānuñ deheni
vaşında
Naẓm-ı dil-cūy-ı ‘Azīzī bir
içim şu mı degül

266. o:

Kıt'a 25

Mısra: 2

O, kişi zamiri.

Dedüm ḥatunına ibn-i
fülānuñ
O bir kişi seni alduğda n’etdi

267. odur:-dur

Tarih 1

Mısra: 2

O, kişi zamiri.

Hāzret-i şāh Selīm hān-ı
zamān
Ki odur sāye-i Raḥmān-ı
mecīd

268. o:

Tarih 19

Mısra: 1

O, kişi zamiri.

O Hāydar-nām u Āşaf-rāy-ı
‘ālem
Ki olmışdı Süleymān Hāna
paşa

ocağ:

1. ocağında:-ı, -n, -da

Gazel 157

Mısra: 14

*Ocak II ateş yakılan yer
II dergah.*

Ġam ocağında beni çekdi
çevürdi hemçü şiş
Āh elinden çarḥ-ı bīdāduñ
‘Azīzī āh kim

2. ocağında:-ı, -n, -da

Gazel 22

Mısra: 10

*Ateş yakılan yer. I
manevi anlamda
olgunlaşma, pişme yeri;
mihnet bağlamında
azaphâne.*

Tiğ-i ğamla toğranup sīḥ-i
belāya sancılıp
‘Aşk ocağında ‘Azīzī oldu
bağrum şiş kebāb

3. ocağumdur:-um, -dur

Gazel 251

Mısra: 6

*Ateş yakılan yer. I
manevi anlamda
olgunlaşma, pişme yeri;*

*mihnet bağlamında
azaphâne.*

Büstân-ı 'ışkdur çehrem ü
gül iki gözüm
Âb-ı eşk-ile tolu anda
ocağumdur benüm

od:

1. **oda:-a**

Gazel 26

Mısra: 10

Âteş, nâr.

Nâr-ı âhumdan 'Azîzî
'âkıbet
Oda yanmazsa 'acebdür
kâyinât

2. **oda:-a**

Gazel 210

Mısra: 10

Âteş, nâr.

Dil verüp şem'-i ruḥ-ı
dilbere pervâne gibi
Yine yakduñ oda bî-çäre
'Azîzî cânuñ

3. **odıyla:-ı, -y, -la**

Gazel 243

Mısra: 3

Âteş, nâr.

Âhum odıyla dâmen-i
cismüm yaqam benüm
Qaldı alınmadı ğam elinden
yaqam benüm

4. **od:**

Kaside 4

Mısra: 9

Âteş, nâr.

Od mı bulundı gece destinde
kim qandîl-veş
Çârsü içre aşıldı küşe-i
dükkâna şem'

5. **oddan:-dan**

Kaside 4

Mısra: 12

Âteş, nâr.

Var ise pervânesin murğ-ı
semenderdür şanur

Kim yapar farkında her şeb
aña oddan lâne şem'

6. **odlar:-lar**

Kaside 4

Mısra: 19

Âteş, nâr.

Her gece tâ şubḥ olunca
başına odlar yaqar
N'eyledi âyâ ki bilsem
gerdiş-i gerdâna şem'

7. **odlu:-lu**

Kaside 4

Mısra: 68

Âteş, nâr.

Reşk-i cāhıyla cihan
bezminde zerd ü zâr olup
Odlu yaşlar dökmede beñzer
bu ben giryâna şem'

8. **oda:-a**

Kıt'a 3

Mısra: 2

Âteş, nâr.

Ḥiddeti ḥüy edinme kim
ḥiddet
Çün ḥadîd oda yaqar insânı

9. **odlara:-lar, -a**

Matla 63

Mısra: 1

Âteş, nâr.

Odlara yandı bu cān sîne-i
süzânımdan
Qana boyandı cihân dîde-i
giryânımdan

10. **odı:-ı**

Gazel 240

Mısra: 10

*Âteş l 'âşığı yakıp kül
eden ateş.*

Bād-ı âhumla 'Azîzî varaq-ı
köhne-mişâl
Yaqup eczâ'-i vücüdüm ğam
odı eyledi kül

odur ki:

1. **odur ki:**

Gazel 299

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp
ifade**

O kimsedir ki.

Dâr-ı cihânda gerçek 'âşık
odur ki bî-bâk
Kim vere çatlu cânın sevdügi
yâre qarşu

oğl:

1. **oğhyuz:-ı, -y, -uz**

Gazel 144

Mısra: 2

*Erkek çocuk l toy
delikanlı.*

Biz o yârüñ dâne-i ḥâl-i
ruḥına mâ'ilüz
Âdemüñ şulb oğlyuz ḥaylice
merd-i kıyilüz

oğlan:

1. **oğlana:-a**

Gazel 281

Mısra: 2

*Erkek çocuk l toy
delikanlı.*

Niçün esrâr-ı la'l-i yârı tıfl-ı
câna söylersin
Dilâ mecnûn mı olduñ rāzuñı
oğlana söylersin

2. **oğlanı:-ı**

Kaside 5

Mısra: 121

*Erkek çocuk l toy
delikanlı.*

Alup her gördügi oğlanı
yanına köçek-vârı
Babalanmaq durur kârı aña
Müştaḳ Babanuñ

3. **oğlanuñ:-uñ**

Kaside 5

Mısra: 102

*Erkek çocuk l toy
delikanlı.*

Qonaḳ edindiler dükkânımı
Remmâl Çeşmînüñ
Görenler ğamze-i Tâtârımı
yanındaki oğlanuñ

4. ođlanuñ:-uñ

Kaside 5

Mısra: 118

Erkek çocuk | toy delikanlı.

Yanınca gezdürüp halka cebe şatmağ için dāyim Etegin komaz elden gör Cebeci Kara ođlanuñ

oğul:

1. oğlın:-ı, -n

Gazel 290

Mısra: 2

Erkek evlat.

Şabā gibi ‘aceb tırmaz yelersin Yine şüfî kimüñ oğlın seversin

2. oğul:

Tarih 8

Mısra: 2

Erkek evlat.

Dest-i kudretle edüp ebvāb-ı eltāfın küşād Bir oğul kıldı ‘atā ben kılına Rabb-i cemil

oğı:

1. oğı:

Gazel 390

Mısra: 9

Ok II Sevgilinin

kirpikleri.

Kaşlaruñ ğamzeñ oğı el bir edüp lāyık mı Göz göre cān-ı ‘Azizīye ezālar kılıcı

oğşa:

1. oğşamağ:-mağ

Gazel 121

Mısra: 5

Okşamak.

Oğşamağ diledügince anı miskin şāne Zülfüñ anınla niçün ey şeh-i hūbān çekişür

2. oğşamağ:-mağ

Gazel 266

Mısra: 3

Okşamak.

Olmasun çevġān-ı zülfüñ oğşamağ baña naşib Güy-veş yoluñda ğaltān eylemezsem başı ben

3. oğşar:-r

Gazel 108

Mısra: 8

Gibi benzetme edatı.

Yine cām-ı mey-i nazmuñ görenler oldılar sermest Dilā tab‘-ı şafā-bağşuñ senüñ Cem meşrebin oğşar

4. oğşar:-r

Kaside 5

Mısra: 34

Okşar. II gibi benzetme edatı.

Ma‘ānī gevheri kim Hātemī Begden zühür eyler Dür-i eş‘arını oğşar Zahīr ü Hıvāce Selmānuñ

5. oğşar:-r

Gazel 108

Mısra: 1

Sevgi, şefkat belirtisi olarak elini bir şeyin üzerinde yavaş yavaş gezdirmek, okşamak.

Egilüp zülfü yārūñ ğāh sīb-i ğabġabın oğşar Döner geh berg-i haţtı gibi ‘unnāb-ı lebin oğşar

6. oğşar:-r

Gazel 108

Mısra: 2

Sevgi, şefkat belirtisi olarak elini bir şeyin üzerinde yavaş yavaş gezdirmek, okşamak.

Egilüp zülfü yārūñ ğāh sīb-i ğabġabın oğşar Döner geh berg-i haţtı gibi ‘unnāb-ı lebin oğşar

7. oğşar:-r

Gazel 108

Mısra: 6

Sevgi, şefkat belirtisi olarak elini bir şeyin üzerinde yavaş yavaş gezdirmek, okşamak.

Nece şād olmasun tıfl-ı dil eşk-i merdüm-i dīdem Ki her dem ol şehūñ yollarda nağş-ı kekbekbin oğşar

8. oğşar:-r

Gazel 108

Mısra: 10

Sevgi, şefkat belirtisi olarak elini bir şeyin üzerinde yavaş yavaş gezdirmek, okşamak.

Yüzüm leymünī reng olsa ‘aceb mi ğamdan ol servüñ ‘Azizī el urup eller turunc-ı ğabġabın oğşar

9. oğşar:-r

Gazel 108

Mısra: 4

Okşamak II benzetmek.

O māhuñ kekbek-i keşşine beñzer deyü her gece Çıkup āhum şerārī āsmānuñ kekbekbin oğşar

ok:

1. oklarını:-lar, -ı, -n, -ı

Gazel 140

Mısra: 7

Silah, savaş aleti.

Ķadd-i hamīdedür bizüm elde kemānımız Āh oklarını atmaġa meydān-ı ‘ışkda

2. ok:

Gazel 243

Mısra: 11

Silah, savaş aleti.

Ok gibi doğruyam reh-i ‘ışkuñda ey şānem Yay gibi kāmētüm n’ola oldısa ham benüm

3. **oğları:-lar, -ı****Gazel 245**

Mısra: 5

Silah, savaş aleti.

Şöyle zeyn oldı tenüm oğları
peykânında
Ki gören al'a-i āhen şanur
oldı bedenüm

4. **oğdur:-dur****Gazel 338**

Mısra: 8

Silah, savaş aleti.

Atılır üstine varsa küyuña
dīv-i 'adū
Her şihābı avs-i gerdūnuñ
bir oğdur var ise

5. **oğun:-uñ****Gazel 166**

Mısra: 6

Savaş aleti II Kirpik.

Murg-ı cānum afes-i tende
ki olmışdur esīr
Gelüp ey aşı kemān kıldı
oğun anı alās

6. **oğları:-lar, -ı****Gazel 180**

Mısra: 6

Savaş aleti II Kirpik.

Şaldı kirpükleri peykānı
ayālın dile yār
Dizdi şan oğları andīle o
fettān şaf şaf

7. **oğur:-ur****Matla 37**

Mısra: 1

Okumak, bir metni sesli olarak okumak.

Muşhaf-ı hüsnuñ oğur dil
akınup avk-ı belā
Sīnemüz hāfız alender
tekyesidür gūyiyā

8. **oğur:-ur****Gazel 4**

Mısra: 12

*Okunmak,**seslendirilmek.*

'Azīzī bir dem erdi kim yine
mecmū'a-i gülden
Oğur şāh-ı bahāruñ medħini
her bülbül-i gūyā

9. **oğı:-ı****Gazel 390**

Mısra: 5

*Ok II sevgilinin yan**bakışı.*

amzeñ oğı dile okundu
nece kez ammā
Görmedüm cāna müjeñ gibi
cefālar ılıcı

10. **oğın:-ın****Matla 51**

Mısra: 1

*Yay veya keman denilen
kavis şeklinde bükülmüş bir
ağaç çubuğa gerili kirişe
takılarak uzağa atılan ucu
sivri demirli ince ve kısa
değneğe verilen addır. II
Kirpik.*

Kirpigüñ amzeñden öñ urur
oğın cāna her ān
Bu meşeldür ilk uran oğçudur
ey aşı kemān

oklarını yağdırur:

1. **oklarını yağdırur:-lar, -ı,**
-n, -ı, -ur-ur

Gazel 284

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Ok yağdırmak II pek
çok oku üst üste göndermek
bağlamında.*

Yağdırur üstüme cevri
oklarını leyl ü nehār
Şanasın Gīv-i sipihruñ siperi
oldum ben

oku:

1. **okunduğça:-n, -duğça**

Gazel 59

Mısra: 9

*Okumak, sesli olarak**söylemek.*

Eş'ār-ı dūrer-bāruñ
okunduğça 'Azīzī
Güş ede anı ol gül-i ra'nā ne
demekdür

2. **okursam:-r, -sa, -m**

Gazel 69

Mısra: 4

Okumak, sesli olarak söylemek.

O yüzi muşhafın nām-ı
şerīfin vird edüp her dem
'Aceb mi düşmene karşı
okursam ism-i a'zamdur

3. **okusun:-sun**

Gazel 114

Mısra: 9

Okumak, sesli olarak söylemek.

Dem-Ā-dem āh ederek
okusun anı 'ālem
'Azīzī ol mehe bir şī'r-i
'āşīkāne ıkar

4. **okuma:-ma**

Gazel 167

Mısra: 9

Okumak, sesli olarak söylemek.

Şī'r-i dūr-bāruñ 'Azīzī
okuma nā-ehle kim
Ol ma 'arīf gencidür itme anı
nādāna 'arz

5. **okuyan:-y, -an**

Gazel 314

Mısra: 7

Okumak, sesli olarak söylemek.

Dür şaçardı okuyan üstine
İşāl eylesem
Vaşf-ı dendānuñla bu şī'rüm
'Adenden cānibe

6. **okurdum:-r, -du, -m**

Gazel 336

Mısra: 6

Okumak, sesli olarak söylemek.

Yüzüñe muşhaf boyuña serv
deyüp ey perī

Dāl okurdum zülf-i miskīnūñ
vebālī olmasa

7. **oğur:-r**

Kaside 1

Mısra: 31

*Okumak, sesli olarak
söylemek.*

Mañtıkū`ṭ-ṭayr oğur bülbüle
gül `Aṭṭarı
Bülbüle ṭabla-i pür-`ıtrın
açup gül yer yer

8. **oğudı:-dı**

Kaside 4

Mısra: 50

*Okumak, sesli olarak
söylemek.*

Zerle bir tūmār-ı sīmīn üzre
taḥrīr eyleyüp
Oğudı bu maṭla`-ı pür-sūzı
yana yana şem`

9. **oğurdı:-r, -dı**

Kaside 4

Mısra: 47

*Okumak, sesli olarak
söylemek.*

Her gece medḥūñ oğurdı
şevkıla tā şubḥa dek
Nāy-ı bezmūñ gibi kâdir olsa
hoş elḥāna şem`

10. **oğur:-r**

Kaside 5

Mısra: 37

*Okumak, sesli olarak
söylemek.*

Oğur nāzūk ğazeller
gördüğine `İlmī-i nāzūk
Nezâketden degüldür ḥālī
ṭab`-ı nāzūki anuñ

11. **oğuyup:-y, -up**

Kaside 5

Mısra: 55

*Okumak, sesli olarak
söylemek.*

Oğuyup yazmadan Vālī
`aceb mi olsa ger ḥālī
Ki yok kâdrin bilür `ālemde
ehl-i naẓm u inşānuñ

12. **oğurdı:-r, -dı**

Gazel 301

Mısra: 9

Okumak II seslenmek.

Hüsrev-i Rüm oğurdı
nāmum eger
Görse şı`rüm `Azīziyā
Ḥvācū

okud:

1. **oğudur:-ur**

Kaside 2

Mısra: 15

*Yazılmış bir şeyi gözden
geçirip anlamaya çalışmak
ve bunu sesli veya sessiz
olarak söylemek, kıraat
etmek.*

Hāce-i çarḥ kamer tıflına
ve`ş-şems oğudur
Şarınup hem-çü kamer
başına şemsī destār

oğuñ atardum:

1. **oğuñ atardum:-uñ, -ar, -
du, -m**

Gazel 388

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Oku belirlenen hedefe
doğru fırlatmak.*

Öykünürmiş ğamze-i dil-
düzuña ey kaşı yā
Bulsam atardum oğuñ
yabana rāmīler gibi

ol:

1. **olduñ:-du, -ñ**

Gazel 1

Mısra: 5

Olmak.

Sen bu ḥüsn ile şeh-i mülk-i
melāḥat olduñ
Elif-i kâmetüñe dense n`ola
sīm livā

2. **olduñ:-du, -ñ**

Gazel 2

Mısra: 3

Olmak.

Dil-i bīmārımı yād etmez
olduñ ey ṭabīb-i cān
Derün-ı sīnede olsa `aceb mi
derd ü ğam peydā

3. **olsun:-sun**

Gazel 3

Mısra: 10

Olmak.

Gel ey meh gül yüzüñi şubḥ-
dem gün gibi `arz eyle
Ki olsun bāğ-ı `ālem ğarḫa-i
envār ser-tā-pā

4. **olupdur:-up, -dur**

Gazel 7

Mısra: 1

Olmak.

Kühsār-ı `ışk kim göñlüm
olupdur şır aña
Ḥalka ḫalka düd-ı āhumdan
demür zencīr aña

5. **olur:-ur**

Gazel 8

Mısra: 12

Olmak.

Vaşl u hecri gibi `ālemde
`Azīzī o gülüñ
Olur eyyām-ı bahār u geçer
ezmān-ı şitā

6. **olalı:-alı**

Gazel 9

Mısra: 9

Olmak.

Bir gün ayak yürimez oldu
`Azīzī olalı
Āstān-ı mīr-i deyre intisābı
sākīyā

7. **oldı:-dı**

Gazel 9

Mısra: 9

Olmak.

Bir gün ayak yürimez oldu
`Azīzī olalı
Āstān-ı mīr-i deyre intisābı
sākīyā

8. **ola:-a**

Gazel 11

Mısra: 10
Olmak.

Terk edip cevri ü cefâyı o
meh-i bedr-i münîr
Hiç ola mı ki 'Azîzîye ede
mihri ü vefâ

9. **olsun:-sun**
Gazel 12
Mısra: 1
Olmak.

Nuķūd-ı cānum u 'ömrüm
benüm cānānuñ olsun hep
Neye mālîk isem dünyāda ol
sultānuñ olsun hep

10. **olsun:-sun**
Gazel 12
Mısra: 2
Olmak.

Nuķūd-ı cānum u 'ömrüm
benüm cānānuñ olsun hep
Neye mālîk isem dünyāda ol
sultānuñ olsun hep

11. **olsun:-sun**
Gazel 12
Mısra: 4
Olmak.

Baňa la 'l-i güher-bāriyla
dendānı yeter yārūñ
Ne deñlü var ise mercān ü
dür 'ummānuñ olsun hep

12. **olsun:-sun**
Gazel 12
Mısra: 6
Olmak.

Kaşuñla yüzüñ ü zülfüñ
temāşası yeter baňa
Hilāl ü mihri ile ebr-i siyeh
devrānuñ olsun hep

13. **olsun:-sun**
Gazel 12
Mısra: 8
Olmak.

Yeter seyr-i ĥad ü ĥadd ü
ĥaṭuñ 'āşıklara cānā
Gül ü serv-i revān ile çemen
bostānuñ olsun hep

14. **olsun:-sun**
Gazel 12
Mısra: 9
Olmak.

Ėam u derd ü belā miĥnet
'Azîzî tek benüm olsun
Neşāt u 'ālem ü zevķ u şafā
yārānuñ olsun hep

15. **olsun:-sun**
Gazel 12
Mısra: 10
Olmak.

Ėam u derd ü belā miĥnet
'Azîzî tek benüm olsun
Neşāt u 'ālem ü zevķ u şafā
yārānuñ olsun hep

16. **olup:-up**
Gazel 15
Mısra: 4
Olmak.

Sīnemi gel tīġuñ ile çalma
şāhum ĥalmasun
'Aşıkın çalmak güzeller içre
bir ĥānūn olup

17. **olup:-up**
Gazel 15
Mısra: 8
Olmak.

Süz-ı sīnemden yanardı mihri
ü māh ile nücüm
Ebr-i āhum ĥurmayaydı
ĥāyil-i gerdün olup

18. **ola:-a**
Gazel 16
Mısra: 12
Olmak.

Müşkil belā degül mi 'Azîzî
bu 'āşıķa
Kim dāyimā ĥabîbi ola
hemdem-i raķīb

19. **olursa:-ur, -sa**
Gazel 16
Mısra: 10
Olmak.

Bir derde uğradum ki ġam-ı
'işķ-ı yār ile

Loķmān olursa aña 'ilāc
edemez taḃîb

20. **olsañ:-sa, -ñ**
Gazel 17
Mısra: 7
Olmak.

Rüstem ü Behmen de olsañ
bir ayaġ-ıla yıķar
'Arşā-i bezmūñ ĥadīmī
pehlevānidur şarāb

21. **olupdur:-up, -dur**
Gazel 18
Mısra: 6
Olmak.

Felek eyvān-ı 'işķuñ içre bir
ĥavz-ı müdevverdür
Aña bir küze-i sīmīn olupdur
ey ĥamer kevķeb

22. **oldı:-dı**
Gazel 19
Mısra: 6
Olmak.

Kimde aĥşamlar ki āyā gece
olduķça o māh
Kimlerūñ bezmine şem '-i
şu 'le-dār oldı 'aceb

23. **olsa:-sa**
Gazel 20
Mısra: 10
Olmak.

Eyler 'Azîzi nāle yüzüñ
görse nitekim
Başlar fiġān u zāra bahār
olsa 'andelîb

24. **olmaz:-ı, -maz**
Gazel 27
Mısra: 10
Olmak.

Bir şehūñ bendesi oldum ki
'Azîzî bu felek
Himmeti raĥşına anuñ
olmaz kemter raĥt

25. **olmaz:-maz**
Gazel 29
Mısra: 4
Olmak.

Düşnām-ı telh-i la'lüñ yād
etdügüm budur kim
Olmaz efendi böyle şîrîn ü
ter hikâyet

26. **olsa:-sa**
Gazel 30
Mısra: 7
Olmak.

Elleri zemm etmegi elden
komaz olsa eger
Ehl-i ğıybet zâhid-i nādân
elinden el-ğıyâş

27. **olmayadı:-ma, -y, -a, -
y, -dı**
Gazel 34
Mısra: 1
Olmak.

Āstānuñ olmayadı hemser-i
zātü'l-bürüc
Nâlem etmezdi kemend-i âh
ile aña 'urüc

28. **olmasa:-ma, -sa**
Gazel 35
Mısra: 5
Olmak.

Sırr-ı 'ışkı halka fâş etmezdi
Manşür olmasa
Sinede esrâr-ı 'ışkı şaklamak
her bâr güç

29. **oldı:-dı**
Gazel 42
Mısra: 6
Olmak.

Nazar etsün cemâli mâhını
görsün deyü her dem
O şâha oldı bir âyîne-i
İskenderî hırşîd

30. **olsa:-sa**
Gazel 42
Mısra: 8
Olmak.

Görünmez çeşm-i 'âlem-
bînüme ey lâle-ğad sensüz
Cihân bâğınuñ olsa her gül-i
rengîn-teri hırşîd

31. **olur:-ur**
Gazel 47

Mısra: 3
Olmak.

Cân yedürmek olur idi aña
şekker yerine
Söylese la'lüñ gibi ger tütü-i
güyâ lezîz

32. **olsa:-sa**
Gazel 52
Mısra: 1
Olmak.

Sen semen-çehre gibi zerre-
dehân olsa eger
Der idüm gül yüzüne şems-i
münire beñzer

33. **olsa:-sa**
Gazel 56
Mısra: 3
Olmak.

Revnağ-ı bāğ-ı cihân olsa
n'ola gün gibi yâr
Behcet-i gülşen-i 'âlem gül-i
handân iledür

34. **olursa:-ur, -sa**
Gazel 56
Mısra: 7
Olmak.

İmtizâc etmez olursa ferağ u
şadî ile
Hasta göñlüm ki ğam u
ğuşşa-i cānân iledür

35. **olur:-ur**
Gazel 57
Mısra: 6
Olmak.

Şöyle kan ağlar gözüm gâhî
ğam-ı la'lüñle kim
Silmeden ol kanı destüm
pençe-i mercân olur

36. **olursañ:-ur, -sa, -ñ**
Gazel 60
Mısra: 5
Olmak.

Şâh-ı 'âlem de olursañ
'âkıbet 'ayyâr-ı çarğ
Efser-i zerrînuñi bir lu'b-ile
serden alur

37. **olan:-an**
Gazel 63
Mısra: 11
Olmak.

Şâh-ı 'ışka bende-i fermân
olan abdâllar
Pâdşâh-ı 'âleme kul olmağa
neng etdiler

38. **olaldan:-al, -dan**
Gazel 67
Mısra: 7
Olmak.

Olaldan âstānuñ Ka'be-i
küy-ı şafâ kıblem
Na'alçeñ nakşı anda ehl-i
diller secdegâhdur

39. **olduğuma:-duğ, -um, -a**
Gazel 70
Mısra: 3
Olmak.

Benüm abdâl-ı 'ışk
olduğuma kimdür inanmayan
Bihamdillâh ki sinem
tekyesinde neçe dâlüm var

40. **olani:-a, -n, -ı**
Gazel 71
Mısra: 2
Olmak.

Göñlüm hayâl-i būs-ı leb-i
la'l-i nâb açar
Ġamgîn olanı niteki cām-ı
şarâb açar

41. **olur:-ur**
Gazel 73
Mısra: 10
Olmak.

Yine bir şî're mâyil dil-rübâ
sevdüm 'Azizî-veş
Nece olur söylemek şimden
gerü eş'arı görsünler

42. **ola:-a**
Gazel 74
Mısra: 3
Olmak.

Ola kim mihmân ola deyü
hayâlün bir gece

Hâne-i dil neçe günlerdür ki
pāk olmuş yatur

43. **olurdi:-ur, -dı**

Gazel 77

Mısra: 3

Olmak.

Olurdi zerre-veş kapuñda
neçe yıllar üftadeñ
Göreydi mäh-rüyuñ bir nazar
mihr-i ziyâ-güster

44. **olsa:-sa**

Gazel 79

Mısra: 11

Olmak.

N'ola nâm-ı şerîfi olsa ol
mäh-ı nevuñ Şa'bân
Ki kaşı güre-i garrâ cemâli
'îd-i ekberdür

45. **olur:-ur**

Gazel 81

Mısra: 10

Olmak.

N'ola ahvâlin 'Azîzî yäre
i'îlâm eylese
Gâh olur kim bir gedâ
sultâna 'arz-ı hâl eder

46. **olduğuma:-du, -ğum, -a**

Gazel 82

Mısra: 8

Olmak.

Cân u dilden ey şanem bu
hânkâh-ı dehrde
Baş açuq abdâluñ olduğuma
zülfüñ dâldür

47. **olsa:-sa**

Gazel 86

Mısra: 3

Olmak.

Bülbül-i şeydâ 'aceb mi olsa
ger peşmîne-püş
Gonca-i zibâ geyer egnine
kât kât cämeler

48. **olur:-ur**

Gazel 87

Mısra: 7

Olmak.

Bülbül-i güyâ olur anı
görenler cämde
Her habâb-ı bâde yoğsa bir
gül-i beyzâ midür

49. **oldı:-dı**

Gazel 88

Mısra: 10

Olmak.

Qıldı pür-läle kefin jäle
'Azîzî güyâ
Şadef-i läleye oldı güher-i
jäle dürer

50. **olupdur:-up, -dur**

Gazel 88

Mısra: 2

Olmak.

Qıldı pür läle-i bezm-i
çemeni jäle-i ter
Läle cäm-ı 'araq-ı jäle
olupdur beñzer

51. **olupdur:-up, -dur**

Gazel 88

Mısra: 6

Olmak.

Gök çemen läle şafaq katre-i
jäle dürrü
Läle-gün gonca-i pür-jäle
olupdur Ülker

52. **olmasa:-ma, -sa**

Gazel 91

Mısra: 7

Olmak.

Bir muşallî mâhuñ olmasa
minäre 'aşığı
Beklemezdü böyle cämî'
küşesin leyl ü nehâr

53. **olana:-an, -a**

Gazel 92

Mısra: 3

Olmak.

Bende-i şehryâr-ı 'işq olana
Hışn-ı gam başka bir
ağalıkdur

54. **olalı:-a, -lı**

Gazel 95

Mısra: 7

Olmak.

Bende-i halka-be-güş-ı ham-ı
zülfüñ olalı
Baña ser-halka-i 'uşşâk-ı
perîşân derler

55. **olur:-ur**

Gazel 95

Mısra: 4

Olmak.

Şeb-i hecründe gönül būs-ı
lebüñ umsa ne tañ
Qarañuluqda olur çeşme-i
hayvân derler

56. **olaldan:-aldan**

Gazel 96

Mısra: 3

Olmak.

Olaldan ol mehüñ äyîn-i
ebrūsı kemân-keşlik
Dil-i 'uşşâka kâr-ı gamzesi
nâvek-fikenlikdir

57. **olan:-an**

Gazel 98

Mısra: 8

Olmak.

Çalup bir tîğ ile kânün-ı
sînem ol şeh-i hübân
Dedi sultân-ı mülk-i hüsn
olan kânüna mâ'ildür

58. **olalıdan:-alıdan**

Gazel 99

Mısra: 8

Olmak.

Eşigüñde bendeñ oldı şeh
sen
Olalıdan şeh-i hüsn şehryâr

59. **oldı:-dı**

Gazel 99

Mısra: 7

Olmak.

Eşigüñde bendeñ oldı şeh
sen
Olalıdan şeh-i hüsn şehryâr

60. **olanlar:-an, -lar**

Gazel 100

Mısra: 11

Olmak.

‘Ākı̄l olanlar fenāsın añladı
kāh-ı tenüñ
Cāhil olanlar binā-yı ‘ömri
muħkem şandılar

61. **olanlar:-an, -lar**
Gazel 100
Mısra: 12
Olmak.

‘Ākı̄l olanlar fenāsın añladı
kāh-ı tenüñ
Cāhil olanlar binā-yı ‘ömri
muħkem şandılar

62. **olınca:-ınca**
Gazel 106
Mısra: 6
Olmak.

Ser-geşteñ olmasa meh-i
tābān her gece
Dolanmaz idi küyuñı olınca
tā seħer

63. **oldı:-dı**
Gazel 107
Mısra: 7
Olmak.

Seyl-āb-ı eşk-i çeşmüm
tonup kalımaz oldı
Gönlüm gözüm ħapaldan
mānend-i keh-rübā yār

64. **olsa:-sa**
Gazel 108
Mısra: 9
Olmak.

Yüzüm leymünī reng olsa
‘aceb mi ħamdan ol servüñ
‘Azīzī el urup eller turunc-ı
ġabġabın oħşar

65. **olsun:-sun**
Gazel 109
Mısra: 2
Olmak.

Gülşen-i küy-ı niġārūm baña
olduħça maħar
Ey raķīb-i ħar senüñ olsun
yerüñ dār-ı saħar

66. **ola:-a**
Gazel 110

Mısra: 2
Olmak.

Ķılıcuñdan şu ki yüz
döndüre mānend-i siper
‘Göreyin tīg-i nedāmetle teni
ola si per

67. **ola:-a**
Gazel 110
Mısra: 5
Olmak.

Pāy-būsı ola kim el vere
deyü yārüñ
Dirhem-i eşki niġār
etmededür dīde-i ter

68. **olmasa:-ma, -sa**
Gazel 110
Mısra: 7
Olmak.

Ķaralar geymez idi egnine
olmasa eger
Zülf-i miskīnūññ āşüftesi
miskīn ‘anber

69. **oldı:-dı**
Gazel 111
Mısra: 6
Olmak.

Göñül bir keşti-i baħr-i
belādur
Aña zülfüñ ħayāli oldı lenger

70. **ola:-a**
Gazel 114
Mısra: 3
Olmak.

Ola kim erişe sem‘ine ol
mehüñ ey dil
Fiġān u nāle vü feryāduñ
āsmāna çıkar

71. **olaldan:-aldan**
Gazel 116
Mısra: 3
Olmak.

Ķicāz-ı küyuñ olaldan
maħāmı ‘uşşākuñ
‘Irāk-ı nālesinüñ evci
İşfāhāne çıkar

72. **olmaġa:-maġ, -a**
Gazel 124
Mısra: 9
Olmak.

Şikār-ı dām-ı ‘ışkı olmaġa
cānlar verür ādem
‘Azīzī Cennet-i rüyunda
yārüñ dāneler vardur

73. **ola:-a**
Gazel 131
Mısra: 10
Olmak.

Vā‘izüñ pendı meded
başımuza verdi şudā‘
Sāķi mey sür ola kim def‘
ola derd-i serimüz

74. **olmaz:-maz**
Gazel 133
Mısra: 2
Olmak.

Dile derd ü elem-i ‘ışķ gibi
yār olmaz
Ķaysa murġān-ı fezā gibi
ķafā-dār olmaz

75. **olmaz:-maz**
Gazel 133
Mısra: 6
Olmak.

Ney gibi meclis-i ‘ışķuñda
fiġān etmege
Cism-i zārūm gibi ħeng-i
ġama evtār olmaz

76. **olmaz:-maz**
Gazel 133
Mısra: 8
Olmak.

‘Arz-ı ħāl etmek iħün şāh-ı
güle gülşende
Bülbüle ġonca-i zanbaķ gibi
ţomār olmaz

77. **olan:-an**
Gazel 135
Mısra: 8
Olmak.

‘İşķuñda āh edüp dögeyin
sīne taħlımı

Olmaz çü şâh olan kişi tûğ u
naķaresüz

78. **olmaz:-maz**

Gazel 135

Mısra: 8

Olmak.

‘İşkuñda âh edüp dögeyin
sîne taḅlını
Olmaz çü şâh olan kişi tûğ u
naķaresüz

79. **olmazsa:-maz, -sa**

Gazel 136

Mısra: 10

Olmak.

N’ola bu ‘iştân ile yarın
‘Azîzî ḥâlimüz
Raḥmet olmazsa eger
Ḥaḳdan bizüm baḥşîşimiz

80. **olursa:-ur, -sa**

Gazel 141

Mısra: 6

Olmak.

Senüñle hoş görür gönüm
gözüm bu dâr-ı dünyâyı
Gerekmez baña olursa cihân
bâğ-ı cinân sensüz

81. **ola:-a**

Gazel 142

Mısra: 6

Olmak.

Ağyâra gül gibi taḳılp hiç
revâ mıdur
Hem-pâye-i pelid ola serv-i
bülendimiz

82. **olsa:-sa**

Gazel 142

Mısra: 8

Olmak.

Güftârimuz şekerden olurdu
lezîz eger
Ṭûṭî-veş ağzımızda lebüñ
olsa ḳandimiz

83. **olurdu:-ur, -dı**

Gazel 142

Mısra: 3

Olmak.

Sür-ı semâya çıķmağ olurdu
sehâb-veş
Zülfî olaydı ol mehûñ elde
kemendimiz

84. **olduğın:-duğ, -ın**

Gazel 144

Mısra: 9

Olmak.

Rüy-ı yâri görmez olduğın
‘adü bizden bilür
Biz gözine ol ḥaruñ güyâ
‘Azîzî ḥâyilüz

85. **ola:-a**

Gazel 145

Mısra: 8

Olmak.

Neçe bir dil fülkini ide garîķ-
i baḥr-i ğam
Bir dem ola görmeye çeşm-i
zamâne ḳaramuz

86. **olmaz:-maz**

Gazel 150

Mısra: 10

Olmak.

Ey ‘Azîziye deyenler yeter
olduñ bâde-nüş
Mestüz etmeksüz olur olmaz
olursa bâdesüz

87. **olur:-ur**

Gazel 150

Mısra: 10

Olmak.

Ey ‘Azîziye deyenler yeter
olduñ bâde-nüş
Mestüz etmeksüz olur olmaz
olursa bâdesüz

88. **olursa:-ur, -sa**

Gazel 150

Mısra: 10

Olmak.

Ey ‘Azîziye deyenler yeter
olduñ bâde-nüş
Mestüz etmeksüz olur olmaz
olursa bâdesüz

89. **olmaz:-maz**

Gazel 151

Mısra: 3

Olmak.

İncinme dilâ ol yâr olmaz ise
bî-ağyâr
‘Älemde gül olmaz çün
yanında diken bitmez

90. **olmaz:-maz**

Gazel 151

Mısra: 4

Olmak.

İncinme dilâ ol yâr olmaz ise
bî-ağyâr
‘Älemde gül olmaz çün
yanında diken bitmez

91. **olmasa:-ma, -sa**

Gazel 152

Mısra: 7

Olmak.

Pâsbân-ı şehri-i ‘iştân
olmasa mâh-ı felek
Her gece küyuñ tolanmaz idi
mânend-i ‘ases

92. **olduğuma:-duğ, -um, -a**

Gazel 157

Mısra: 7

Olmak.

Zülfünün abdâlî olduğuma tâ
kim ola dâl
Pâdşâhum başuma bir iki yay
ile kiriş

93. **olmaz:-maz**

Gazel 157

Mısra: 4

Olmak.

Zaḥm-ı peykân-ı müjem
sîneñde bitmez demegil
Ey ḳaşı yâ hep biter olmaz
cihânda bitmez iş

94. **olanlar:-an, -lar**

Gazel 160

Mısra: 9

Olmak.

Ol şâh-ı bî-naẓîrün ‘iştânına
ḳul olanlar
‘Älemlere ‘Azîzî destân olur
gidermiş

95. **ola:-a**

Gazel 166

Mısra: 4

Olmak.

Şöyle iti derilürler ki segân-ı
kūyuñ
Ellerinden kim ola kim ede
dāmāni ḥalāş

96. **oldı:-dı**

Gazel 169

Mısra: 9

Olmak.

Yazımaz oldı gönli kitābı
‘Azīzinüñ
Levh-i ruḥuñda gördi meger
bī-şumar ḥaṭ

97. **olmağ:-mağ**

Gazel 172

Mısra: 9

Olmak.

Yūsuf-ı nazmum gibi olmağ
gerek
Ey ‘Azīzī olıcağ mevzūn-
tab‘

98. **olsun:-sun**

Gazel 175

Mısra: 3

Olmak.

Meylūñ ey dil olalı āb-ı
ḥayāta olsun
Hızır-veş diler iseñ cāndan
eger ‘ömr-i belîğ

99. **olmaya:-ma, -y, -a**

Gazel 176

Mısra: 7

Olmak.

Olmaya ḥaddūñ gibi rengin
şem‘
Olmaya ḥaddūñ gibi sīmīn
çerāğ

100. **olmaya:-ma, -y, -a**

Gazel 176

Mısra: 8

Olmak.

Olmaya ḥaddūñ gibi rengin
şem‘

Olmaya ḥaddūñ gibi sīmīn
çerāğ

101. **olsa:-sa**

Gazel 176

Mısra: 16

Olmak.

Bir yaluñ yüzlü güzeldür
n’ola ger
Olsa āyīne gibi ḥod-bīn
çerāğ

102. **olduğm:-duğ, -ın**

Gazel 177

Mısra: 1

Olmak.

Muştafā olduğın ey māh saña
nām-ı şerīf
Ḥalka ḥulḳ-ı ḥasenūñ eyledi
i’lām-ı şerīf

103. **olup:-up**

Gazel 178

Mısra: 9

Olmak.

Naḥl-i ‘izz ü devleti olup o
şāhuñ ser-bülend
Ḥāşıl-ı ‘ömr-i ‘Azīzī
düşmenūñ olsun telef

104. **olurdı:-ur, -dı**

Gazel 181

Mısra: 5

Olmak.

Ol mehūñ menziline ermek
olurdı lākin
Yaşumuñ ılduzı düşkün
başumuñ devleti yok

105. **olan:-an**

Gazel 182

Mısra: 5

Olmak.

Şevḳ-ı mihrūñ olan
gönüllerden
Şanma kim mihr-veş ḥarāret
yok

106. **ola:-a**

Gazel 185

Mısra: 6

Olmak.

Ḳoma kūyuñda ḳara yüzlü
raḳībi zinhār
Gülsitān içre yaraşmaz ki ola
dāl Budak

107. **olduğuma:-duğ, -um, -a**

Gazel 185

Mısra: 1

Olmak.

Gül yüzüñi görüp olduğuma
abdāl Budak
Dāldur sīnemūñ üstindeki
her dāl Budak

108. **oldı:-dı**

Gazel 190

Mısra: 1

Olmak.

Dedüm oldı fiğān-ı dil
rebābuñ
Dedi kim çal çağır bellü
hisābuñ

109. **oldı:-dı**

Gazel 202

Mısra: 8

Olmak.

Ḥaṭtı sevdāsiyla ol māhuñ
dilā
Görmez oldı geceler uyḥu
gözūñ

110. **olduğm:-duğ, -ın**

Gazel 204

Mısra: 3

Olmak.

Dest-gīri olduğın görüp
fütāde-dillerūñ
Dedi zūlf-i yāre şāne el
benüm dāmān senūñ

111. **olmuşdur:-muş, -dur**

Gazel 204

Mısra: 8

Olmak.

Dest-i mihrūñle çeküp çāk
etse tañ mı yaḥasın
‘Āşık-ı didāruñ olmuşdur
gül-i ḥandān senūñ

112. **olaydı:-a, -ydı**

Gazel 212

Mısra: 8
Olmak.

Pür-nür olurdu hâne-i kalbüm
sürür ile
Bir gün olaydı rüz-ı vişâli
Meḥmedüñ

113. **olup:-up**
Gazel 216
Mısra: 1
Olmak.

Olup her rüz kâruñ bir
cevân-ı bî-bedel sevmek
Behey 'aşık saña mı kaldı
her gün bir güzel sevmek

114. **olursañ:-ur, -sa, -ñ**
Gazel 217
Mısra: 7
Olmak.

Mâlik-i milk-i Süleymân da
olursañ şâhum
Mür-veş taht-ı serâdur yine
âhîr yerüñ

115. **olayın:-a, -yın**
Gazel 218
Mısra: 10
Olmak.

Çü sen olduñ gül-i ra'nâsı
hüsn ile varup ben de
Olayın nâlelerle bülbül-i
hoş-güyı Eyyübuñ

116. **olduñ:-du, -ñ**
Gazel 218
Mısra: 9
Olmak.

Çü sen olduñ gül-i ra'nâsı
hüsn ile varup ben de
Olayın nâlelerle bülbül-i
hoş-güyı Eyyübuñ

117. **olan:-an**
Gazel 220
Mısra: 7
Olmak.

Râyet-i ḳaddi ḥayâlidür olan
şâm u şehër
Ka'be-i cân u dile vâli
Meḥmed Şâhuñ

118. **olurdı:-ur, -dı**
Gazel 222
Mısra: 3
Olmak.

Der-i devlet-me'âbuñda
olurdı dil mekân etmek
Felekde mümkün olaydı
kebüter âşyân etmek

119. **olsam:-sa, -m**
Gazel 223
Mısra: 2
Olmak.

Bir ser-âmed servdür ḳaddi
nihâli naḳşinuñ
Sâye-veş olsam 'aceb mi
pâymalı naḳşinuñ

120. **olma:-ma**
Gazel 228
Mısra: 1
Olmak.

Çün şem '-i ser-keş olma çü
sâye fütâde-dil
Ne yavuz ol aşıl ne yavaş ol
dilâ başıl

121. **olsa:-sa**
Gazel 230
Mısra: 7
Olmak.

Ser-menzil-i derd olsa
yeridür yerüñ ey dil
Kim dedi saña tîr-i gam-ı
'ışka nişân ol

122. **olmasa:-ma, -sa**
Gazel 234
Mısra: 1
Olmak.

Görüp gül yüzüñi âşüfteñ
olmasa eger bülbül
Varup küyuñda efgân
eylemezdi her şehër bülbül

123. **ola:-a**
Gazel 237
Mısra: 2
Olmak.

Dilde şevḳ-ı 'arızuñla âh u
vâh eksük degül

Ḳanda kim âteş ola düd-ı
siyâh eksük degül

124. **olalı:-alı**
Gazel 245
Mısra: 1
Olmak.

Vaşf-ı la'lüñ olalı ey büt-i
şîrîn sūḥanum
Oldı pür gevher-i nâ-yâb ile
dürce-i dehenüm

125. **olsa:-sa**
Gazel 253
Mısra: 7
Olmak.

Merḳadüm deşt-i belâ olsa
'aceb mi Ḳays-vâr
Bir gözi âhü nigâruñ küşte-i
müjgânyam

126. **olsa:-sa**
Gazel 254
Mısra: 8
Olmak.

Añma nüş-ı câmi sâḳî baña
şimden gerü ben
Varmazın beytü'l-ḥarâm olsa
eger beytü'l-ḥarâm

127. **ola:-a**
Gazel 259
Mısra: 10
Olmak.

Devr-i hüsnüñde 'Azîzî
ḳuluñuñ lâyıḳ mı
Rüz u şeb kârı ola âh benüm
sulṫânüm

128. **olma:-ma**
Gazel 259
Mısra: 2
Olmak.

Cevr edüp bendeñe her gâh
benüm sulṫânüm
Olma a'dâyıla hem-râh
benüm sulṫânüm

129. **oldı:-dı**
Gazel 260
Mısra: 4
Olmak.

Umaram nūr-ı tecellāya olam
müstağrak
Cüy-veş oldı gönül t̄alib-i
dīdār-ı Ḥasen

130. **oldı:-dı**
Gazel 263
Mısra: 4
Olmak.

Ol şeh-i ḥüsne mihr olup zer
top
Meh-i nev oldı bir gümüş
çevgān

131. **olup:-up**
Gazel 263
Mısra: 3
Olmak.

Ol şeh-i ḥüsne mihr olup zer
top
Meh-i nev oldı bir gümüş
çevgān

132. **olsa:-sa**
Gazel 265
Mısra: 9
Olmak.

N'ola geh dil gehī cān olsa
'Azīzī aña cā
Ruḥ-ı t̄abān ile bir bedr-i
dücādūr Ramazān

133. **olmasa:-ma, -sa**
Gazel 267
Mısra: 5
Olmak.

Küşte-i mihr-i 'izāruñ
olmasa gülşende gül
Bād-ı Hızır egnine şarmazdı
anuñ kanlu kefan

134. **oldı:-dı**
Gazel 268
Mısra: 1
Olmak.

Dīde giryān sīne biryān oldı
cismüm nā-tüvān
'Işk-ı yār ile işüm Allāha
kalmışdur hemān

135. **oldum:-du, -m**
Gazel 284

Mısra: 1
Olmak.

Yine bir k̄āmeti servüñ
nökeri oldum ben
Yine bir boy beginüñ derd-i
seri oldum ben

136. **oldum:-du, -m**
Gazel 284
Mısra: 4
Olmak.

Çehre-i zerdümi kim görse
şanur 'ışkında
Bīşe-i derd ü gamuñ şır-i
neri oldum ben

137. **oldı:-dı**
Gazel 286
Mısra: 6
Olmak.

Bozulup bezm-i şafā devleti
döndi cāmuñ
Sāğar-ı mey yerine devr eder
oldı fincān

138. **olmadı:-ma, -dı**
Gazel 294
Mısra: 9
Olmak.

O şehüñ olmadı manzürü
'Azīzī gerçi
Kıldı pür gevher ile çeşm-i
güher-bār etegin

139. **olsa:-sa**
Gazel 295
Mısra: 9
Olmak.

'Azīzī naqd-i cān ile ne tañ
olsa ḥarīdāruñ
Meh-i Ken'an gibi ḥüsn ile
mümtāz-ı cihānsın sen

140. **oldı:-dı**
Gazel 297
Mısra: 4
Olmak.

Her elif kim sīneme çekdüm
nigārā 'ışkuña
Oldı mihrüñ gelmek için
kalbüme bir rāh-ı nev

141. **olmasa:-ma, -sa**
Gazel 302
Mısra: 8
Olmak.

Her gün aḥşama degin
küyuñı tolanmaz idi
Olmasa mihrüñ eger mihr-i
cihān-ārāda

142. **olsa:-sa**
Gazel 307
Mısra: 6
Olmak.

Geyüp aḥ sādeler egnine ol
gül bāğ-ı 'ālemde
Şalınsa nāz ile yanumca
serv-i sāyedār olsa

143. **olduñ:-du, -ñ**
Gazel 308
Mısra: 11
Olmak.

O mehüñ olduñ ise meddāhı
Medḥin eyle 'Azīzī her yerde

144. **olmasa:-ma, -sa**
Gazel 308
Mısra: 6
Olmak.

Beñzedürdüm o mihr-ruḥsāra
Māh eger olmasa siyeh-çerde

145. **olaldan:-aldan**
Gazel 318
Mısra: 7
Olmak.

Olaldan şeşder-i gam sīne
pullar dāğlar cānā
Oyunlar oynadı 'ışkuñ ki
denmez bu dil-i zāra

146. **olurdu:-ur, -dı**
Gazel 318
Mısra: 3
Olmak.

Dehān-ı yāra beñzetmek
olurdu gonca-i bāğı
Zebāna gelse bülbül gibi
kādır olsa güftāra

147. **ola:-a**
Gazel 320

Mısra: 7
Olmak.

Kim ola sevmeye ol naḥl-i
semen-sīmāyı
Naḫşı ḥüb ola vü egnine
geye aḳ sāde

148. **ola:-a**
Gazel 327
Mısra: 7
Olmak.

Neçe bir ḥücrede şūfī
yataḡuñ bir ḥaşır ola
Ölür gider misin yoksa be
miskīn būriyā üzre

149. **ol:**
Gazel 328
Mısra: 7
Olmak.

Şāhbāz-ı evc-i istignā ol ey
dil egme baş
Kulle-i kāf üzre pervāz
eyleyen ‘anḳālara

150. **olan:-an**
Gazel 348
Mısra: 6
Olmak.

Ben nece kesb-i şafā edem
cihān bāḡında kim
Yār-ı müsteşnām olan naḥl-i
cinānum gelmedi

151. **oldı:-dı**
Gazel 351
Mısra: 1
Olmak.

Gül-i ruḥsār-ı yāri
görmeyelden çok zamān oldı
Anuñ-çün bülbul-i şūrīde-veş
kārūm figān oldı

152. **oldı:-dı**
Gazel 351
Mısra: 14
Olmak.

Kimesne girmesün gülzāra
deyü bed-nazarlardan
Çemen nergisleri etrāf-ı bāḡa
dīdebān oldı

153. **olsun:-sun**
Gazel 352
Mısra: 1
Olmak.

Ġarḳ-ı ḥün-ı bāde olsun
göreyin peymāneyi
Kim demādem būs eder la‘l-i
leb-i cānāneyi

154. **olam:-am**
Gazel 356
Mısra: 1
Olmak.

Olam derseñ sa‘ādet
mülkinüñ serdār u mümtāzı
Ölince ḳapısında ol dilā
Maḥmüduñ Ayāzı

155. **olmaya:-ma, -y, -a**
Gazel 356
Mısra: 4
Olmak.

‘Aceb bir murḡ-ı dil var mı
ki ol serv-i ser-efrāzuñ
Cihān bāḡında olmaya şikār-
ı çeşm-i şehbāzı

156. **olmaz:-maz**
Gazel 356
Mısra: 7
Olmak.

Dedüm mihr ü vefāyı baña
bisyār etseñ olmaz mı
Dedi ol pür-cefā bilmez çoḡı
hiç bilmeyen azı

157. **olsam:-sa, -m**
Gazel 357
Mısra: 10
Olmak.

Yok ḥisābı eşiḡüñ
derbānlarınuñ bilürin
Ben de olsam anda şāhum
n’ola derbānuñ biri

158. **ola:-a**
Gazel 364
Mısra: 14
Olmak.

Beñzer ol şırça sarāya ki
‘Azīzī göñlüm

Kim anuñ şınmış ola seng-i
ḳazādan cāmı

159. **olmaz:-maz**
Gazel 364
Mısra: 8
Olmak.

N’ola bir yerde ḡamuñla
yoḡ-ısa ārāmum
Ehl-i ‘ışḳuñ güzelüm olmaz
imiş ārāmı

160. **olsam:-sa, -m**
Gazel 364
Mısra: 11
Olmak.

Şıḡmaya defter ü dīvāna
yazar olsam eger
Reh-i ‘ışḳında o yārūñ
çekilen ālāmı

161. **olursa:-ur, -sa**
Gazel 364
Mısra: 9
Olmak.

Mey degül sem de olursa
kişiyē meclisde
İçürür şive ile ḥūblaruñ
ibrāmı

162. **olaydı:-a, -ydı**
Gazel 367
Mısra: 4
Olmak.

Ol tezerv-i ḥoş-ḥırāmı neydi
şayd etmek dilā
Ger ḥümā murḡın şikār
etmek olaydı bāz işi

163. **oldı:-dı**
Gazel 369
Mısra: 7
Olmak.

Oldı Fir‘avn çerisi gibi ḡarḳ-
āb-ı ‘adem
Göricek ḥaṭṭ-ı ruḡuñ
mu‘cize-i Mūsāyı

164. **olsañ:-sa, -ñ**
Gazel 370
Mısra: 8
Olmak.

‘Ăkıbet Zāl-i felek eyler seni
zār u zebūn
Ƙudret ü kuvvetde olsañ
Rüstem ü Behmen dahı

165. **olursa:-ur, -sa**
Gazel 384
Mısra: 13
Olmak.

Yıkılır Ƙal‘a-i âhen olursa
Ecel topına döymez ten
hişārı

166. **olursa:-ur, -sa**
Gazel 384
Mısra: 19
Olmak.

Hezār ağıyar olursa ger
yanuñda
Göñül terk eylemez sen gül-
‘izārı

167. **olmasa:-ma, -sa**
Gazel 386
Mısra: 8
Olmak.

Ƙutup Şām ehli urmazdı
ayağına anuñ âhen
O şāhuñ olmasa Ƙaçkın Ƙulı
şem‘-i şebistāñ

168. **ola:-a**
Kaside 1
Mısra: 72
Olmak.

Öykünürse yüzüñe gül
sözüñe bülbül eger
Göreyin bâda varup gül ola
bülbül ebter

169. **ola:-a**
Kaside 1
Mısra: 104
Olmak.

Ser-i haşmın yumağa gül
gibi bülbül Ƙana
Ola her gonca-i gül bülbüle
la‘lın şeşper

170. **oldı:-dı**
Kaside 1
Mısra: 3
Olmak.

Bülbüle lâne-i la‘l oldı
meger gonca-i gül
Ƙıtdı bülbül ser-i şāh-ı gül-i
şüh üzre ƘaƘar

171. **oldı:-dı**
Kaside 1
Mısra: 26
Olmak.

Kārzār etmek için bülbül ü
gül süsen ü hār
Oldı gülşende gül ü bülbüle
tīg u hañçer

172. **oldı:-dı**
Kaside 1
Mısra: 68
Olmak.

Bülbül evrāk-ı güle yazmağ
içün in‘āmın
Bülbüle oldı gülüñ her varağı
bir defter

173. **oldı:-dı**
Kaside 1
Mısra: 84
Olmak.

Bülbül-i nağme-güzār-ı gül-i
ruşsāruñdur
Bülbül-i dil kim aña oldı
hayālüñ gül-i ter

174. **olmasa:-ma, -sa**
Kaside 1
Mısra: 38
Olmak.

Bülbül olmazdı gülüñ
vaşlıña tālīb rāğıb
Bülbülüñ olmasa maţlūbı
gül-i meh-peyker

175. **olmazdı:-maz, -dı**
Kaside 1
Mısra: 37
Olmak.

Bülbül olmazdı gülüñ
vaşlıña tālīb rāğıb
Bülbülüñ olmasa maţlūbı
gül-i meh-peyker

176. **olsa:-sa**
Kaside 1

Mısra: 58
Olmak.

Bir gül-i bülbül-i hoş-
demdür o şeh kim yaraşur
Bülbül-i gülşenine şāh-ı
‘Acem olsa nöker

177. **ola:-a**
Kaside 2
Mısra: 74
Olmak.

Şems-i Pervīn ü Ƙamer-veş
dönüp üstine felek
Çü Ƙamer şems-i murādı ola
tālī‘ her bār

178. **oldı:-dı**
Kaside 2
Mısra: 12
Olmak.

Sağf-ı gerdüna Ƙamer şemse-
i zerdür ya meger
Oldı bāğ-ı felege nūr-ı Ƙamer
şems-i bahār

179. **oldı:-dı**
Kaside 2
Mısra: 60
Olmak.

Birbirinden güniler oldı anı
şems ü Ƙamer
Oldı şems ile Ƙamer aña
meger ‘āşık-ı zār

180. **oldur:-dur**
Kaside 2
Mısra: 31
Olmak.

Oldur ol şems ü Ƙamer-
kevkebe kim aña bedel
Ƙoğmadı şems ü Ƙamer
kevkeb-i ‘ālī-mıkdār

181. **olup:-up**
Kaside 2
Mısra: 1
Olmak.

Şems-i hāverden olup rüy-ı
Ƙamer pür-envār
Şems-i gerdüna Ƙamer eyledi
‘arz-ı dīdār

182. **olupdur:-up, -dur**
Kaside 2
 Mısra: **65**
Olmak.

Gerçi çok şems ü kamer
 zâhir olupdur ammâ
 Böyle bir şems ü kamer
 etmedi gerdün izhâr

183. **ola:-a**
Kaside 3
 Mısra: **41**
Olmak.

Devlet anuñ kim çapuñda ola
 'abd-i kemterin
 'İzzet anuñ kim çapuñda
 bende-i fermân olur

184. **ola:-a**
Kaside 3
 Mısra: **41**
Olmak.

Devlet anuñ kim çapuñda ola
 'abd-i kemterin
 'İzzet anuñ kim çapuñda
 bende-i fermân olur

185. **ola:-a**
Kaside 3
 Mısra: **51**
Olmak.

Her ne meclisde ki cām-ı
 luftuñ ola cür'a-rîz
 La'l ile yâkūt u mercâna o
 meclis kân olur

186. **olup:-up**
Kaside 3
 Mısra: **73**
Olmak.

Hemdem-i ağıyâr olup aqıtma
 yaşum dem-be-dem
 Yoğsa bir gün ara yerde iki
 gözüm kan olur

187. **olur:-ur**
Kaside 3
 Mısra: **10**
Olmak.

Genc-i ruhsâruñda zülfüñ
 bilmezsin ne sihr eder

Kim anuñ her târı mâr u mârı
 bir şu'bân olur

188. **olur:-ur**
Kaside 3
 Mısra: **24**
Olmak.

Luft u cevr ü qahruña
 mazhar düşen üftâde-dil
 Gâh handân u gehî giryân u
 geh nâlân olur

189. **olur:-ur**
Kaside 3
 Mısra: **54**
Olmak.

Saña ibdâ'-ı nazımda hod
 nazîr ancak hemân
 Yâ Zahir-i Fâryâbî yâ meger
 Selmân olur

190. **olur:-ur**
Kaside 3
 Mısra: **56**
Olmak.

Ĥüsrev-i mülk-i sühansın yâ
 Kemâl ile Ĥasan
 Pey-revüñ Ĥüsn-i edâda var
 ise Ĥassân olur

191. **olur:-ur**
Kaside 3
 Mısra: **4**
Olmak.

Gül yüzüñ hecriyle ağduqça
 gözümden kanlu yaş
 Yine şahrâ-yı serâser lâle-i
 nu'mân olur

192. **olur:-ur**
Kaside 3
 Mısra: **8**
Olmak.

Tîr-i gâmzeñ yâd edüp yaş
 yerine kan ağlasam
 Dîdede her kirpigüm bir
 la'lden peykân olur

193. **olur:-ur**
Kaside 3
 Mısra: **10**
Olmak.

Genc-i ruhsâruñda zülfüñ
 bilmezsin ne sihr eder
 Kim anuñ her târı mâr u mârı
 bir şu'bân olur

194. **olur:-ur**
Kaside 3
 Mısra: **24**
Olmak.

Luft u cevr ü qahruña
 mazhar düşen üftâde-dil
 Gâh handân u gehî giryân u
 geh nâlân olur

195. **olur:-ur**
Kaside 3
 Mısra: **30**
Olmak.

Ey Mehemmed-nâm u
 Aĥmed-hulq u Ĥaydar-
 mevhibet
 Luft u ihsân etmede yoğdur
 saña aqrân olur

196. **olur:-ur**
Kaside 3
 Mısra: **38**
Olmak.

Ebr-i cüduñdan ki bahre
 tamlasa bir çatre nem
 Ol nem ile bahr o dem bir
 lülü-yı raşşân olur

197. **olur:-ur**
Kaside 3
 Mısra: **54**
Olmak.

Saña ibdâ'-ı nazımda hod
 nazîr ancak hemân
 Yâ Zahir-i Fâryâbî yâ meger
 Selmân olur

198. **olur:-ur**
Kaside 3
 Mısra: **56**
Olmak.

Ĥüsrev-i mülk-i sühansın yâ
 Kemâl ile Ĥasan
 Pey-revüñ Ĥüsn-i edâda var
 ise Ĥassân olur

199. **olur:-ur**
Kaside 3

Mısra: **62**
Olmak.

Ey ümîd-i ehl-i dil güftâr-ı
manzûmuñ senüñ
Kimisi vird-i zebân kimisi
hırz-ı cân olur

200. **olur:-ur**
Kaside 3
Mısra: **66**
Olmak.

Vaşf-ı haţtuñ kim berât-ı
nazmuma ‘unvân olur
Nazmum ol ‘unvân ile ser-
defter-i dîvân olur

201. **olur:-ur**
Kaside 3
Mısra: **72**
Olmak.

Ĥvân-ı luţfuñdan Ĥalîlüm
yığma anı kim senüñ
Râh-ı ‘ışkuñ içre İsmâ‘îl-veş
kurbân olur

202. **olur:-ur**
Kaside 3
Mısra: **90**
Olmak.

Naĥl-i bâğ-ı ‘izzetüñ olsun
cihânda ser-bülend
Nitekim nevrüz erüp ‘âlem
bahâristân olur

203. **ola:-a**
Kaside 4
Mısra: **37**
Olmak.

Bâğ-ı bezme kim çerâğ-ı
luţfuñ ola nûr-baĥş
Tuta nergis gibi elde âteşin
peymâne şem‘

204. **oldı:-dı**
Kaside 4
Mısra: **2**
Olmak.

Şu‘leden başına zer miğfer
geyüp mîrâne şem‘
Oldı şehr-i şâmda ser-‘asker-
i pervâne şem‘

205. **olduğınca:-duğ, -ınca**
Kaside 4
Mısra: **82**
Olmak.

Nûr-baĥş olsun çerâğ-ı
devletüñ ĥurşîd-vâr
Meş‘al-i mâh olduğınca bu
nüĥüm evyâna şem‘

206. **olduğça:-duğça**
Kaside 4
Mısra: **22**
Olmak.

Ĥâl-i dil-süzüm aña yanmak
mı ister kim ‘aceb
Gece olduğça arar ol mâhı
ĥâne ĥâne şem‘

207. **olmasa:-ma, -sa**
Kaside 4
Mısra: **58**
Olmak.

Her gece yapıya urmazlardı
bend-i âhenin
Olmasa ĥüsn-i dil-efrûzuñ
görüp dîvâne şem‘

208. **olmaya:-ma, -y, -a**
Kaside 4
Mısra: **29**
Olmak.

Şâhid-i ĥulķı gibi olmaya
ĥalk içre ‘azîz
Mâh-ı Ken‘ân gibi mâlik
olsa ĥüsn ü âna şem‘

209. **olsa:-sa**
Kaside 4
Mısra: **42**
Olmak.

Nâr-ı ĥahruñ şu eder pülâd-ı
ĥalbin düşmenüñ
Nitekim döymez erir olsa
yakın nîrâne şem‘

210. **olunca:-unca**
Kaside 4
Mısra: **19**
Olmak.

Her gece tâ şubĥ olunca
başına odlar yaĥar

N’eyledi âyâ ki bilsem
gerdiş-i gerdâna şem‘

211. **olup:-up**
Kaside 4
Mısra: **63**
Olmak.

Sen çerâğ-ı bezm olup
ağyâre lâyıķ mı benüm
Her gece âhum şerârından
felekde yana şem‘

212. **olup:-up**
Kaside 4
Mısra: **67**
Olmak.

Reşk-i câhıyla cihan
bezmünde zerd ü zâr olup
Odlu yaşlar dökmede beñzer
bu ben giryâna şem‘

213. **olan:-an**
Kaside 5
Mısra: **5**
Olmak.

Ser-i bâmında ol meşdüd
olan zer mehçenüñ ‘akşî
Bir altun ĥâldür ĥonmuş
‘izârî üzre ‘ummânuñ

214. **olsa:-sa**
Kaside 5
Mısra: **29**
Olmak.

N’ola maĥbül-i ĥalk-ı ‘âlem
olsa şi‘ri Nev‘înüñ
Ki yok nev‘-i beşerde mişli
nazmı-y-ıla o ĥanuñ

215. **olsa:-sa**
Kaside 5
Mısra: **55**
Olmak.

Oĥuyup yazmadan Vâlî
‘aceb mi olsa ger ĥâlî
Ki yok ĥadrin bilür ‘âlemde
ehl-i nazm u inşânuñ

216. **olsa:-sa**
Kaside 5
Mısra: **66**
Olmak.

Livā-yı kıadd-i mevzūnı anuñ
bir tuğ-ı şāhīdür
N'ola şorgucı olsa başı tācı
mīr-i mīrānuñ

217. **olup:-up**
Kaside 5
Mısra: 7
Olmak.

Olup halk-ı cihān āsūde vü
hoş-hāl devrinde
Yine güzelliği vardur
Sitanbul u Qalatānuñ

218. **olup:-up**
Kaside 5
Mısra: 31
Olmak.

Olup Mīr-i Hüseyini ehl-i
nazmuñ Süzenizāde
Çıkardı nām-ı fethinde
bugün milk-i mu'ammānuñ

219. **olup:-up**
Kaside 5
Mısra: 45
Olmak.

Olup küşe-nişin-i kahve-
hāne 'İlmī-i gāzī
Yine evşāfın eyler dilberān-ı
kāse-gerdānuñ

220. **olupdur:-up, -dur**
Kaside 5
Mısra: 63
Olmak.

Der-i devlet-me'ābında
olupdur bendesi 'ālem
Hemān bir sen degülsin kulu
ancağ İbn-i 'Oşmānuñ

221. **olupdur:-up, -dur**
Kaside 5
Mısra: 136
Olmak.

'Azizī-i du'ā-güyuñ ki Mısr-ı
nazma mālīkdür
Olupdur Yūsuf-ı ma'nileri
mağbūli ihvānuñ

222. **olur:-ur**
Kaside 5

Mısra: 10
Olmak.

Edüp zevraklar ile dil-rübālar
'azm-i Topḥāne
Deñiz mālīkleriyle her gün
olur seyri deryānuñ

223. **olur:-ur**
Kaside 5
Mısra: 19
Olmak.

Olur her cum'a seyri pīr
olası nev-cüvānlarla
Yeñikapudaki ol tekye-i tāğ-ı
felek-sānuñ

224. **olmamağın:-ma, -mağ,**
-in

Kıt'a 1
Mısra: 13
Olmak.

Lik şāhum zahīrüm
olmamağın
Yok zuhūrum gedā-yı der-
be-derem

225. **oldı:-dı**
Kıt'a 2
Mısra: 21
Olmak.

Bu söz oldı çü mesmū'um
hemāndem
Yüzüm sürünü geldüm ḥāk-i
pāya

226. **olmağı:-ma, -ğı**
Kıt'a 3
Mısra: 3
Olmak.

Ğaḍab ehlinden olmağı terk
et
Ki ğaḍab fāsīd eyler imānı

227. **olur:-ur**
Kıt'a 4
Mısra: 2
Olmak.

Götürüp bezm-i cihāndan
ayağı
Çün olur her kişinüñ menzili
gür

228. **olcağ:-ıcağ, -**
Kıt'a 7
Mısra: 4
Olmak.

Ya'ni söz gevherinüñ
kıymetini
Olcağ bir kişi hayvān ne
bilür

229. **ol:**
Kıt'a 12
Mısra: 1
Olmak.

Ehl-i fakr ol yoḥsa devlet
kişiyē
Devletīdür devletīdür devletī

230. **olan:-an**
Kıt'a 12
Mısra: 3
Olmak.

Kār-ı nīküyı koyup bed-fi'l
olan
Bid'atīdür bid'atīdür bid'atī

231. **olur:-ur**
Kıt'a 13
Mısra: 3
Olmak.

Gün gibi bā'ış-i zuhūri olur
Kime luḥfuñ k'ola mu'tn ü
zahīr

232. **olayın:-a, -yın**
Kıt'a 18
Mısra: 1
Olmak.

Neçeye dek olayın 'ankā gibi
Miḥnet-ābād-ı cihānda lā-
mekān

233. **olmasun:-ma, -sun**
Kıt'a 22
Mısra: 3
Olmak.

Reşk-i māh olmasun mı şām
u seḥer
Ki döker dest ü pāya mā
muşluğ

234. **olmadan:-ma, -dan**
Kıt'a 24

Mısra: 2
Olmak.

Oldı çün kahve-hâne der-
beste
Kahvesüz olmadan ise haste

235. **olur:-ur**
Lugaz 8
Mısra: 3
Olmak.

Gâh olur kim neçe yüz biñ
beyzayı
Zîr-i bâline alup pinhân eder

236. **olur:-ur**
Lugaz 9
Mısra: 5
Olmak.

Gâh olur kim eyleyüp
güstâhlık
Şaçlarını başınıñ tel tel yolar

237. **olur:-ur**
Lugaz 21
Mısra: 9
Olmak.

Gâh olur kim şiddet-i bād
anları
Tırduğı yirde ‘Azîzî ħurd
ider

238. **olsa-y-ıdı:-sa, -y, -i, -dı**
Lugaz 22
Mısra: 8
Olmak.

Bād-ı şarşar derdi her kişi
añā
Bād-ı şarşar olsa-y-ıdı çār-pā

239. **olsun:-sun**
Matla 18
Mısra: 2
Olmak.

Kim ki rüy-ı dilbere berg-i
gül-i aħmer demiş
Yâsemen-veş yüzi ağ olsun
ki rengin yer demiş

240. **olan:-an**
Matla 41
Mısra: 1
Olmak.

Ĥokka-i dilde olan rāzuñı
söyletme şehā
Kerem et ħutunuñ açdurma
kağasını baña

241. **ola:-a**
Matla 52
Mısra: 1
Olmak.

Her kimün kim hemdemi
Bayram-ı sîm-endām ola
Her şebi ħadr ü berāt u her
güni bayram ola

242. **olduğmdan:-duğ, -i, -n, -dan**
Matla 55
Mısra: 1
Olmak.

Yäre mihrüm ħâmettüm çeng
olduğmdan tıydı el
Sâz-ı ‘ışkı çala çala ezgiye
döndürdi dil

243. **olmasa:-ma, -sa**
Matla 75
Mısra: 1
Olmak.

Olmasa eger pîr-i muğân ehl-i
velâyet
Aħmazdı ayağına anuñ ehl-i
vilâyet

244. **ola:-a**
Mesnevi 1
Mısra: 31
Olmak.

Gün gibi evc-i rif‘at ola
yerüñ
Ere iklîl-i âftâba serüñ

245. **ola:-a**
Mesnevi 1
Mısra: 74
Olmak.

Rüz-ı maħşerde mihr-i nür-
eşân
Ki ola mânend-i âteş-i süzân

246. **ola:-a**
Mesnevi 1
Mısra: 78
Olmak.

Mağzlar ħaynaduğı dem
serde
Sâye-bân ola saña bu perde

247. **ola:-a**
Mesnevi 1
Mısra: 80
Olmak.

Göresin nef‘in anda bu
ħayruñ
Sâye-i ‘arş ola o dem seyrüñ

248. **ola:-a**
Mesnevi 1
Mısra: 94
Olmak.

Bu sa‘âdet yeter saña gâh
gâh
Ĥaşr olunca yanar çerâğı ola

249. **olasın:-a, -sın**
Mesnevi 1
Mısra: 30
Olmak.

Umaruz sen daħı ħalâş olasın
Dergeh-i şehde ‘abd-i ħâş
olasın

250. **oldı:-dı**
Mesnevi 1
Mısra: 14
Olmak.

Bî-güher bir şadef idi bu
ħişâr
Oldı zâtuñ añā dür-i şehvâr

251. **oldı:-dı**
Mesnevi 1
Mısra: 69
Olmak.

Keşti-i rahmet oldı cāmî‘ şan
Añā bu perde oldı bir yelken

252. **oldı:-dı**
Mesnevi 1
Mısra: 70
Olmak.

Keşti-i rahmet oldı cāmî‘ şan
Añā bu perde oldı bir yelken

253. **olsa:-sa**
Mesnevi 1

Mısra: 51
Olmak.

Bâb-ı revzenleri hüd olsa
küşâd
Vaqt-i deyde girerdi cāmi'e
bād

254. **olsa:-sa**
Mesnevi 1
Mısra: 92
Olmak.

Bilürin gerçi çok çerāguñ var
Bunda da bir çerāguñ olsa ne
var

255. **olup:-up**
Mesnevi 1
Mısra: 21
Olmak.

Yünusa bañn-ı hüt olup
zindān
Turdı deryā dibinde neçe
zaman

256. **olup:-up**
Mesnevi 1
Mısra: 83
Olmak.

İşbu cāmi'de olup iki çerāğ
Şem'-i mehden fūrūğı varsa
ferāğ

257. **olupdur:-up, -dur**
Mesnevi 1
Mısra: 16
Olmak.

Getürüp kalbüñe ğubār o
dem
Hıñn olupdur yerüm deyü
yeme ğam

258. **olsa:-sa**
Muamma 6
Mısra: 2
Olmak.

Dil aña māyil olurdu her
zamān
Olsa la'lüñ gibi sākī meyde
ān

259. **olaldan:-al, -dan**
Muamma 12

Mısra: 1
Olmak.

Rüy-ı renginüñ olaldan gül
baña
Oldı la'lüñ ey yüzi gül mül
baña

260. **oldı:-dı**
Muamma 12
Mısra: 2
Olmak.

Rüy-ı renginüñ olaldan gül
baña
Oldı la'lüñ ey yüzi gül mül
baña

261. **oldı:-dı**
Muamma 21
Mısra: 2
Olmak.

Çekdüm üç kerre hisāba yā
kaşuñ ey meh-likā
İkisinde iki sıfr oldı hüveydā
çün sühā

262. **ola:-a**
Muamma 28
Mısra: 2
Olmak.

Severler dilber-i pür-ğālī
dünyā
Şu dilberde ki zülf ola
huşuşa

263. **olaldan:-aldan**
Müseddes 1
Mısra: 37
Olmak.

Zer-nişān-ı mihr olaldan
şafha-i çarha nüvişt
Gelmedi zātuñ gibi bir pīr-i
nūrānī-sirişt

264. **olalı:-alı**
Müseddes 2
Mısra: 7
Olmak.

Haste-i hecrüñ olalı cānda
rāhat kalmadı
Dil za'if oldı ten-i zārumda
kuvvet kalmadı

265. **olsa:-sa**
Müseddes 2
Mısra: 27
Olmak.

Dermendüñ olsa bu haste
ināyet yok midur
Yā 'Azizī kuluña luft u
himāyet yok midur

266. **olanlar:-an, -lar**
Müseddes 3
Mısra: 7
Olmak.

Cihānda ma'rifet ehli olanlar
bulmayup vüs'at
Çeker bār-ı belā-yile neçe
dürlü ğam-ı kılet

267. **olan:-an**
Müseddes 4
Mısra: 31
Olmak.

Alur göz ile nāzır olan
hüsñüñ ayına
Etmez nigāh mäh-ı felek olsa
āyīne

268. **oldı:-dı**
Müseddes 4
Mısra: 40
Olmak.

Olsa lebüñ yanında ol añmaz
adın mülüñ
Zirā kapuñda oldı o biñ cān
ile kuluñ

269. **olsa:-sa**
Müseddes 4
Mısra: 32
Olmak.

Alur göz ile nāzır olan
hüsñüñ ayına
Etmez nigāh mäh-ı felek olsa
āyīne

270. **olsa:-sa**
Müseddes 4
Mısra: 39
Olmak.

Olsa lebüñ yanında ol añmaz
adın mülüñ

Zīrā kapuñda oldı o biñ cān
ile kuluñ

271. **oldı:-dı**
Tarih 1
Mısra: 6
Olmak.

Ṭañ degül şöhre-i şehri olsa o
kāh
Oldı māhīçe añā māh-ı cedīd

272. **olsa:-sa**
Tarih 1
Mısra: 5
Olmak.

Ṭañ degül şöhre-i şehri olsa o
kāh
Oldı māhīçe añā māh-ı cedīd

273. **olursañ:-ur, -sañ**
Tarih 2
Mısra: 2
Olmak.

Getürür arkañ yere Zāl-i
Sipihri
Rüstem-i destān olursañ da
şehā

274. **olsa:-sa**
Tarih 4
Mısra: 3
Olmak.

N'ola nām-ı şerīfūñ olsa
Aḥmed
Şeref burcında zātuñ şemse
beñzer

275. **oldı:-dı**
Tarih 5
Mısra: 2
Olmak.

Dār-ı dünyāyı koyup Kurd
Çelebi
'Azmi çün milket-i 'uqbā
oldı

276. **olmışdur:-mış, -dur**
Tarih 13
Mısra: 2
Olmak.

Sañā lāyık verilse hıdmet-i
Eyyüb'el-Enşārī

Kim olmuşdur o sultāna
ezelde kurbıyet ḥaḳkuñ

277. **olıcak:-ı, -caḳ**
Tarih 14
Mısra: 3
Olmak.

Yine şaḥne olıcak ol zulum-
kār
Dediler tārīhini āh be zālīm

278. **ola:-a**
Tarih 15
Mısra: 4
Olmak.

Çü girdi ḥāke cism-i pāki ol
'Alī-şıfatlunuñ
Denildi tārīhi ola enīs ü yār
Ebū Türāb

279. **olup:-up**
Tarih 18
Mısra: 3
Olmak.

Seyr-i ruḥsārı sürür-ı dil olup
Bāğ-ı cānda mihrī tıtmışdı
karār

280. **olmışdı:-mış, -dı**
Tarih 19
Mısra: 2
Olmak.

O Ḥaydar-nām u Āşaf-rāy-ı
'ālem
Ki olmuşdı Süleymān Ḥana
paşa

281. **olduñ:-du, -ñ**
Tarih 20
Mısra: 8
Olmak.

Bir ziyād ile bu cāhuñ dil
dedi tārīhini
Olduñ İbrāhīm Beg Seksāra
mīr-i bī-bedel

282. **olup:-up**
Tarih 20
Mısra: 3
Olmak.

Mīr-i mīrānı olup Sultān
Murāduñ 'an qarīb

Vere maḳşūduñ murād üzre
Ḥudā-yı Lem-yezel

283. **olup:-up**
Tarih 22
Mısra: 9
Olmak.

Sürḥ-ser münhezim olup ol
dem
Furşatı cünd-i Rūma verdi
Şamed

284. **olalı:-a, -lı**
Tarih 26
Mısra: 3
Olmak.

Olalı saña bugün nām-ı şerīf
İbrāhīm
Berḳ urur āzer-i meh gibi
semāda baḥtuñ

285. **oldı:-dı**
Terci-bend 1
Mısra: 6
Olmak.

Berg-i sebz ile her dıraḥt-ı
bülend
Bir yeşil çetr-i sāye-dār oldı

286. **oldı:-dı**
Terci-bend 1
Mısra: 10
Olmak.

Serv-ḳadler mişāl-i cūy-ı
revān
Māyil-i seyr-i sebzēzār oldı

287. **olanuñ:-an, -uñ**
Tesdis 2
Mısra: 10
Olmak.

Lāle gibi sīnemi nār-ı
maḥabbet dağlar
Ḥaste-i 'ışḳ olanuñ ḥālin ne
bilsün şağlar

288. **oldı:-dı**
Tesdis 2
Mısra: 2
Olmak.

N'ola bir ān olmasam feryād
ü āh u zārsuz

Deşt-i ğam oldı yerüm ol
kebk-i hoş-reftârsuz

289. **olmasam:-ma, -sa, -m**
Tesdis 2
Mısra: 1
Olmak.

N'ola bir ân olmasam feryâd
ü âh u zârsuz
Deşt-i ğam oldı yerüm ol
kebk-i hoş-reftârsuz

290. **ölicek:-i, -cek**
Gazel 55
Mısra: 7
*Yaşamaz olmak, can
vermek.*

'Aceb midür bile girse
benümle ölicek sine
Ki derd-i 'ışk-ı dildârum
kadimî yâr-ı ğarumdur

291. **ölsem:-se, -m**
Gazel 64
Mısra: 9
*Yaşamaz olmak, can
vermek.*

Şol bî-kesem ki dünyede
ölsem 'Azîziyâ
Qabrüm ziyâret etmege
ancaq şabâ gelür

292. **ölürsem:-ür, -se, -m**
Gazel 68
Mısra: 9
*Yaşamaz olmak, can
vermek.*

Ölürsem dâr-ı ğurbetde beni
ağlañ ki yanumda
Ne yârân-ı şafâ vardır ne
ihvân-ı vefâ vardır

293. **ölümlüsi:-üm, -lü, -si**
Gazel 72
Mısra: 5
*Yaşamaz olmak, can
vermek.*

Câm-ı la'lüñ ölümlüsi
ma'rûf
Bezmi-i 'âlemde yoq gibi sağ
er

294. **ölsün:-sün**
Gazel 75
Mısra: 9
*Yaşamaz olmak, can
vermek.*

Hecrinde ol nigârüñ ölsün
'Azîziyi koñ
Mi'râci derdmendüñ çün
'âkıbet ölümdür

295. **ölümdür:-üm, -dür**
Gazel 75
Mısra: 10
*Yaşamaz olmak, can
vermek.*

Hecrinde ol nigârüñ ölsün
'Azîziyi koñ
Mi'râci derdmendüñ çün
'âkıbet ölümdür

296. **ölse:-se**
Gazel 132
Mısra: 13
*Yaşamaz olmak, can
vermek.*

Ölse cevri ile 'Azîzi sinine
sögsem demiş
Dostlar âmîn deñüz biz bu
du'âya kâyilüz

297. **öleceğüñ:-eceg, -üñ**
Gazel 133
Mısra: 9
*Yaşamaz olmak, can
vermek.*

Ğam ile öleceğüñ bilse
'Azîzi cânân
Saña ol hâtır-ı ağıyarı koyup
yâr olmaz

298. **ölicek:-icek**
Gazel 135
Mısra: 6
*Yaşamaz olmak, can
vermek.*

Hâk-i harîm-i yârüm ile
örtüñüz beni
Küyında ölicek ki tenüm
yere qarasz

299. **ölince:-ince**
Gazel 148
Mısra: 10

*Yaşamaz olmak, can
vermek.*

Ol tabîb-i cân u dil bizden
gerekse çeksün el
Biz ölince ol gözi bîmârdan
el çekmezüz

300. **ölicek:-i, -cek**
Gazel 152
Mısra: 3
*Yaşamaz olmak, can
vermek.*

Yine cânüm sîneme 'avdet
ederdi ölicek
Yâr güftârından ursa güşuma
bir cüz'î ses

301. **öldi:-di**
Gazel 195
Mısra: 9
*Yaşamaz olmak, can
vermek.*

Öldi hecrüñle 'Azîzi gibi çün
hastelerüñ
Hâlleri n'ola tabîbüm
bakılan sağlarıñ

302. **öldükde:-dükde**
Gazel 245
Mısra: 10
*Yaşamaz olmak, can
vermek.*

Beni ol Yûsuf-ı gül-çehre
kodu gönülsüz
Meger eller şara öldükde
'Azîzi kefenüm

303. **ölicek:-icek**
Gazel 258
Mısra: 5
*Yaşamaz olmak, can
vermek.*

Ben anı baña haşre degin yâr
ola şandum
Terk etdi beni mihr ü
mağabbet ölicek âh

304. **ölür:-ür**
Gazel 266
Mısra: 9
*Yaşamaz olmak, can
vermek.*

Kim görürse nakşını
ebyātumuñ resmin ölür
Kişver-i nazmuñ 'Azīzī olalı
nakķāşı ben

305. **ölse:-se**
Gazel 270
Mısra: 8
Yaşamaz olmak, can vermek.

Ṭarīk-ı 'ışka şüfi kāyil olmaz
Mu'ānid ölse terk etmez
'inādın

306. **ölme:-me**
Gazel 272
Mısra: 10
Yaşamaz olmak, can vermek.

Yoķ nazīrūñ güzel ögmekte
'Azīzī göreyin
Dünyede ölme sen ağzuñda
dilūñ çürümesün

307. **ölmedin:-me, -di, -n**
Gazel 273
Mısra: 9
Yaşamaz olmak, can vermek.

Ölmedin ğamla 'Azīzī
vaşlına ermegüme
Çäre var mı ol ṭabīb-i cāna
söyleñ söylesün

308. **ölmez-isem:-mez, -ise, -m**
Gazel 274
Mısra: 2
Yaşamaz olmak, can vermek.

Baņa şihhat yüzün
göstermedi hecrūñde ğam bir
gün
'Acebdür ben bu ğamdan
ölmez-isem ey şanem bir gün

309. **ölmez:-mez**
Gazel 278
Mısra: 5
Yaşamaz olmak, can vermek.

Sitem-i cevrūñ ile ölmez
isem
Baña daħı neler eylersin sen

310. **ölince:-ince**
Gazel 285
Mısra: 9
Yaşamaz olmak, can vermek.

Ölince kaposında 'Azīzī kıl
olmaĝa
Bir hüsni hūb u hulķı güzel
server isterin

311. **ölsem:-se, -m**
Gazel 311
Mısra: 3
Yaşamaz olmak, can vermek.

Ölsem ayrılmaya yanumdan
kilāb-ı kūy-ı yār
Kişi böyle ittihād etmek
gerek yārān-ıla

312. **öldüñ:-dü, -ñ**
Gazel 325
Mısra: 13
Yaşamaz olmak, can vermek.

Çekmeden bār-ı ğam-ı hecri
'Azīzī öldüñ
Geleni öldüre bir daħı bu
ĝam-ābāda

313. **ölür:-ür**
Gazel 327
Mısra: 8
Yaşamaz olmak, can vermek.

Neçe bir hücrede şüfi
yataĝuñ bir haşır ola
Ölür gider misin yoksa be
miskīn büriyā üzre

314. **ölicek:-i, -cek**
Gazel 329
Mısra: 4
Yaşamaz olmak, can vermek.

Öldürürsin tīr-i müjĝān ile
'uşşāķı vü hem
Uĝramazsın ölicek bir kez
kubūrı yanına

315. **ölmekden:-mek, -den**
Gazel 338
Mısra: 14
Yaşamaz olmak, can vermek.

Hecr-i la'lūñle 'Azīzī gibi
bīmār olanuñ
Derdine ölmekden özge çäre
yoķdur var ise

316. **ölmek:-mek**
Gazel 341
Mısra: 10
Yaşamaz olmak, can vermek.

Senden ayru diri olmaĝdan
efendi bir nefes
Yeg gelür ölmek 'Azīzī
bende-i dīrīneye

317. **öldi:-di**
Gazel 342
Mısra: 9
Yaşamaz olmak, can vermek.

'Azīzī ĝulşen-i kūyūñda öldi
ĝitdi mīhrūñle
O hāk üstine bir gün
şalmaduñ ey naħl-i cān sāye

318. **ölseñ:-se, -ñ**
Gazel 345
Mısra: 9
Yaşamaz olmak, can vermek.

Ĝam-ı hecr ile 'Azīzī ölseñ
Gelmez ol rūh-ı revānuñ
ölüñe

319. **öldüm:-dü, -m**
Gazel 348
Mısra: 1
Yaşamaz olmak, can vermek.

İntizār ile ben öldüm dil-
sitānum gelmedi
Ya'ni mürde cisme ol rūh-ı
revānum gelmedi

320. **ölmez:-mez**
Gazel 354
Mısra: 7

Yaşamaz olmak, can vermek.

İ'tikādum bu ki 'İsī gibi
ölmez haşre dek
Deyr-i 'ālemde kuçan ol
kāfir-i sīmīn-beri

321. **ölürseñ:-ür, -se, -ñ**

Gazel 383

Mısra: 8

Yaşamaz olmak, can vermek.

Pīr-i 'ışka çün mürīd olup
urunduñ tēc-ı Key
Dönme pīrūnden ölürseñ gey
şakm abdāl gey

322. **öldürüp:-dür, -üp**

Kaside 4

Mısra: 14

Yaşamaz olmak, can vermek.

Rūgan-ı sürha çeküpdür
şem'-ger anı ya hod
Öldürüp pervānesin girdi
boyınca kana şem'

323. **öldüm:-dü, -m**

Müseddes 2

Mısra: 5

Yaşamaz olmak, can vermek.

Ġamdan öldüm cān u dil
tenden müberrādur bugün
Luţf edüp rūhum gelürseñ
hāne tenhādur bugün

324. **öldüm:-dü, -m**

Müseddes 2

Mısra: 11

Yaşamaz olmak, can vermek.

Ġamdan öldüm cān u dil
tenden müberrādur bugün
Luţf edüp rūhum gelürseñ
hāne tenhādur bugün

325. **öldüm:-dü, -m**

Müseddes 2

Mısra: 17

Yaşamaz olmak, can vermek.

Ġamdan öldüm cān u dil
tenden müberrādur bugün
Luţf edüp rūhum gelürseñ
hāne tenhādur bugün

326. **öldüm:-dü, -m**

Müseddes 2

Mısra: 23

Yaşamaz olmak, can vermek.

Ġamdan öldüm cān u dil
tenden müberrādur bugün
Luţf edüp rūhum gelürseñ
hāne tenhādur bugün

327. **öldüm:-dü, -m**

Müseddes 2

Mısra: 29

Yaşamaz olmak, can vermek.

Ġamdan öldüm cān u dil
tenden müberrādur bugün
Luţf edüp rūhum gelürseñ
hāne tenhādur bugün

328. **ölsem:-se, -m**

Müseddes 3

Mısra: 20

Yaşamaz olmak, can vermek.

Beni gördükçe ŝāhib-ma'rifet
mi zanneder āyā
Ki rām olup baña el vermez
ölsem de zen-i dünyā

329. **ol:**

Gazel 2

Mısra: 7

O, işaret sıfatı.

Göñül deryā-yı 'ışkında
yüzerken ol dür-i pākūñ
Dağı dünyā yüzinde
olmamışdı heft yem peydā

330. **ol:**

Gazel 3

Mısra: 8

O, işaret sıfatı.

Yine hūnī gözūñ 'āŝık mı
öldürdi edüp mātem
Siyehler geymiş ol gīsū-yı
'anber-bār ser-tā-pā

331. **ol:**

Gazel 6

Mısra: 1

O, işaret sıfatı.

Hilāl ebrūlar içre gördüm ol
māhı çeker dün yā
Edinmiş havf-ı tiriñden anuñ
çarhı siper dünyā

332. **ol:**

Gazel 7

Mısra: 7

O, işaret sıfatı.

Ĥaţ belürdi şafha-i rüyında
ŝanmañ ol mehūñ
Kilk-i zülfi eyledi hūsn
āyetin taħrīr aña

333. **ol:**

Gazel 7

Mısra: 10

O, işaret sıfatı.

Ĥātır-ı vīrān-serā-yı kavm-i
a' dāyı koyup
Ĥiç ola mı kim 'Azīzī
bendesin ol mīr aña

334. **ol:**

Gazel 8

Mısra: 7

O, işaret sıfatı.

Bürüdi gün yüzini ebr-i Ĥaţ
ol māh-veŝūñ
Tañ mı diñmezse gözüm yaşı
çü bārān-ı ŝitā

335. **ol:**

Gazel 10

Mısra: 12

O, işaret sıfatı.

Olmasun mı cūy-ı eŝk-i
çeşm-i giryānum revān
Ey 'Azīzī olmuşam ol
nevbahārumdan cüdā

336. **ol:**

Gazel 12

Mısra: 2

O, işaret sıfatı.

Nuķūd-ı cānum u 'ömrüm
benüm cānānuñ olsun hep

Neye mâlik isem dünyâda ol
sultânun olsun hep

337. ol:

Gazel 16

Mısra: 3

O, işaret sıfatı.

Haftı gelince kaldı hadinde
dil ol mehûn
Niteki aḥşam olduğu yerde
döner ğarîb

338. ol:

Gazel 18

Mısra: 10

O, işaret sıfatı.

Meger bir rind-i şâhid-bâz-ı
âlemdür 'Azîzî-veş
Kenâre çekmek için gösterür
ol mâha zer kevkeb

339. ol:

Gazel 19

Mısra: 1

O, işaret sıfatı.

Ol tezerv-i hoş-hırâmum
kime yâr oldı 'aceb
Kimûn ağına düşüp kime
şikâr oldı 'aceb

340. ol:

Gazel 19

Mısra: 4

O, işaret sıfatı.

Gül gibi gülzâr-ı dehri kimûn
ile geşt eder
Ol nihâl-i serv-ğad kime
kenâr oldı 'aceb

341. ol:

Gazel 19

Mısra: 7

O, işaret sıfatı.

Aşmaz iken terkiye ol şâh
degme 'aşıkı
Şimdi kağı bendesine şeh-
yâr oldı 'aceb

342. ol:

Gazel 20

Mısra: 2

O, işaret sıfatı.

Gözi çıkınca ağladı küyında
dün rakîb
Görünmedi çıkup aña ol
mâh-ı dil-fürîb

343. ol:

Gazel 20

Mısra: 6

O, işaret sıfatı.

Etmezdi ser-fürü aña kavm-i
Mesîh eger
Öykünmeyeydi ol şanemûn
zûlfine şalîb

344. ol:

Gazel 24

Mısra: 2

O, işaret sıfatı.

Ben nece olmayayın
maḥbûb-dost
Hemdemümdür her dem ol
maḥbûb dost

345. ol:

Gazel 27

Mısra: 7

O, işaret sıfatı.

Çarḥdan etme figân ol mehe
ermesse elûn
Çarḥ n'etsün saña yâr
olmayıcak tâlî' u baḥt

346. ol:

Gazel 28

Mısra: 6

O, işaret sıfatı.

Şerbet-i vaşlumdan aña çâre
yok dermiş dirîğ
Ol tabîb-i cân beni bî-çâre
kıldı 'âkıbet

347. ol:

Gazel 28

Mısra: 8

O, işaret sıfatı.

Da'vi-i hüsn eyler-iken yâr
ile erdi ḥusûf
Ol ḥacâlet rüy-ı mâhı kara
kıldı 'âkıbet

348. ol:

Gazel 30

Mısra: 4

O, işaret sıfatı.

Dest-bûsın ellere iḥsân eder
olduğça 'îd
Ol hilâl-ebürü şeh-i ḥübân
elinden el-ğiyâş

349. ol:

Gazel 31

Mısra: 6

O, işaret sıfatı.

Figân u dâd elinden
gönlümün her gördüğü şâha
Beni cân-ile kul etmege ol
nâ-kâm olur bâ' iş

350. ol:

Gazel 31

Mısra: 9

O, işaret sıfatı.

Çıkup ol meh görünmez
aḥşam olmayınca beñzer kim
Hilâl-ebürü güzeller seyrine
aḥşam olur bâ' iş

351. ol:

Gazel 33

Mısra: 1

O, işaret sıfatı.

Gönlüm 'aceb mi olsa ol yâr-
ı cânâ muḥtâc
Olur gedâ-yı müflis şâh-ı
cihâna muḥtâc

352. ol:

Gazel 34

Mısra: 10

O, işaret sıfatı.

Cevr ile ḳaddûn kemer edüp
'Azîzî çün senûn
Furşat el verürse ol nâzük-
miyânı sen de ḳuç

353. ol:

Gazel 35

Mısra: 10

O, işaret sıfatı.

Gerçi şâhum söylemek eş'ârı
âsândur velî
Etmek ol eş'âr-ı dür-bârı
saña iş'âr güç

354. **ol:**

Gazel 37

Mısra: 5

O, işaret sıfatı.

Gelse ol meh karşıma kalbe
verür şevk u sürür
Nitekim rüşen olur gün toğsa
zirā her şabāh

355. **ol:**

Gazel 37

Mısra: 7

O, işaret sıfatı.

Neş'e-i cām-ı şabūh ile olur
ol gönca şen
Tāb-ı mihrîyle açılır verd-i
ra'nā her şabāh

356. **ol:**

Gazel 37

Mısra: 13

O, işaret sıfatı.

Nūr-ı hüsninden 'Azīzī ol
mehūñ bir lem'adur
Mıhr-i 'ālem-tāb kim olur
hüveydā her şabāh

357. **ol:**

Gazel 40

Mısra: 1

O, işaret sıfatı.

Letāfet ābına konmuş gül-i
ra'nā mıdur ol ruḥ
Yaḥod tāze açılmış lāle-i
ḥamrā mıdur ol ruḥ

358. **ol:**

Gazel 40

Mısra: 2

O, işaret sıfatı.

Letāfet ābına konmuş gül-i
ra'nā mıdur ol ruḥ
Yaḥod tāze açılmış lāle-i
ḥamrā mıdur ol ruḥ

359. **ol:**

Gazel 40

Mısra: 4

O, işaret sıfatı.

Kitāb-ı Gülsitān mı yā
Bahāristān mıdur rüyuñ

Aña bir levḥa-i sīm-i semen-
sīmā mıdur ol ruḥ

360. **ol:**

Gazel 40

Mısra: 6

O, işaret sıfatı.

Felek naḥ'ında māhı māt
edersin 'arz-ı hüsn etseñ
Güzeller şāhı ḥurşid-i cihān-
ārā mıdur ol ruḥ

361. **ol:**

Gazel 40

Mısra: 8

O, işaret sıfatı.

İḥāta eylemiş mānend-i hāle
ḥaṭṭ-ı şeb-rengüñ
Melāḥat āsmānına meh-i
ḡarrā mıdur ol ruḥ

362. **ol:**

Gazel 40

Mısra: 10

O, işaret sıfatı.

'Azīzī-veş nigāh edenlerüñ
artar gözi nūrı
Nazar ehline bir āyine-i zībā
mıdur ol ruḥ

363. **ol:**

Gazel 44

Mısra: 2

O, işaret sıfatı.

'Aceb mi ger olursa
mu'teber gülzārda şimşād
Ki beñzer ol boyı serve
hemān reftārda şimşād

364. **ol:**

Gazel 44

Mısra: 9

O, işaret sıfatı.

Nihāl-i kāmetine beñzesün
mi andan ol servüñ
'Azīzī tūalum maḡbūl imiş
eşcārda şimşād

365. **ol:**

Gazel 45

Mısra: 3

O, işaret sıfatı.

Etmek müyesser olmadı ol
servi der-kenār
Oldı egerçi gözlerümüñ yaşı
'ayn-ı rūd

366. **ol:**

Gazel 49

Mısra: 5

O, işaret sıfatı.

Mısr-ı ḡamında ol şeh-i
Yūsuf-nazirümüñ
Demler durur terāzu-yı
çeşmüm direm çeker

367. **ol:**

Gazel 50

Mısra: 3

O, işaret sıfatı.

Ebr şanmañ görinen ol māhı
yaḡmasun deyü
Mıhr-i 'ālem-tāba dūd-i
āhum oldı perde-dār

368. **ol:**

Gazel 50

Mısra: 12

O, işaret sıfatı.

Mıhr ü mehdür şanmañuz
derd ile bir āh eyleyüp
Çıkdı ol āh ile yerden göge
bir iki şerār

369. **ol:**

Gazel 55

Mısra: 9

O, işaret sıfatı.

Benüm ol zeyl-i pākine
teşebbüş etdügüm pīrüm
Bu 'ālem tekyegāhında
'Azīzī 'ışk-ı yārümdür

370. **ol:**

Gazel 56

Mısra: 5

O, işaret sıfatı.

Şeb-i ḥaṭṭına hüsun ḥaddi
verür ol māhuñ
Şöhret-i bezm-i şafā şem'-i
fūrüzān iledür

371. **ol:**

Gazel 57

Mısra: 2
O, işaret sıfatı.

Girye etdüğe nigîn-i dide
kim pür-kan olur
‘Aks-i la‘lûñ ol nigîne
gevher-i raḥşân olur

372. ol:
Gazel 57
Mısra: 6
O, işaret sıfatı.

Şöyle kan ağlar gözüm gâhî
gam-ı la‘lûñle kim
Silmeden ol kanı destüm
pençe-i mercân olur

373. ol:
Gazel 57
Mısra: 13
O, işaret sıfatı.

Ol şehûñ dendâñı vaşında
‘Azîzî her sözüñ
Bir dür-i yek-dânedür kim
güş eden ḥayrân olur

374. ol:
Gazel 59
Mısra: 1
O, işaret sıfatı.

‘Ays eylemek ol yâr ile
tenhâ ne demekdür
Nüş etmek anuñla mey-i
ḥamrâ ne demekdür

375. ol:
Gazel 59
Mısra: 6
O, işaret sıfatı.

Her ne yere kim ‘azm edesin
bile yanuñca
Reftâr ede ol serv-i dil-ârâ ne
demekdür

376. ol:
Gazel 59
Mısra: 10
O, işaret sıfatı.

Eş‘âr-ı dürer-bâruñ
okunduqça ‘Azîzî
Güş ede anı ol gül-i ra‘nâ ne
demekdür

377. ol:
Gazel 63
Mısra: 9
O, işaret sıfatı.

Ol gülûñ la‘line mi öyküñdi
bülbüller üşüp
Ġoncanuñ başına bâğ-ı
‘âlemi teng etdiler

378. ol:
Gazel 64
Mısra: 8
O, işaret sıfatı.

Şol dem şabâ ki zülfüñe
‘ömrüm uzada el
Ol demde bü-y-ı misk ile
‘âlem tola gelür

379. ol:
Gazel 65
Mısra: 2
O, işaret sıfatı.

Câm-ı ‘ışkı şu ki şevk-ıla
çeküp nüş eyler
Ḥaşre dek kendözin ol kimse
ferâmüş eyler

380. ol:
Gazel 66
Mısra: 6
O, işaret sıfatı.

Bâd-ı şarşardur ki bir gül-
berg-i ra‘nâ götürür
Şol feres kim ol şeh-i ‘âlî-
cenâb altındadır

381. ol:
Gazel 67
Mısra: 4
O, işaret sıfatı.

Yüzini säye-veş yerden
götürmez pertev-i ḥurşîd
Meger var ise ol servüñ
fütâde ḥâk-i râhıdur

382. ol:
Gazel 69
Mısra: 7
O, işaret sıfatı.

Sen ol burc-ı leṭâfet mâhısın
kim ey hilâl-ebürü

Yüzüñ ḥurşîdden a‘lâ
dehânuñ zerreden kemdür

383. ol:
Gazel 69
Mısra: 15
O, işaret sıfatı.

‘Azîzî her ne dem zülfün
añup âh etsem ol mâhuñ
Duḥân-ı âhumı gören şanur
başumda perçemdür

384. ol:
Gazel 71
Mısra: 6
O, işaret sıfatı.

Tarf-ı şehâbdan şanuram
mıhr eder tülû‘
‘Arz-ı ‘izâr için kaçan ol
meh niḳâb açar

385. ol:
Gazel 72
Mısra: 8
O, işaret sıfatı.

Kemerüñle miyânuñ arasına
Şokulur kanda ise ol ḥançer

386. ol:
Gazel 75
Mısra: 9
O, işaret sıfatı.

Hecrinde ol nigârüñ ölsün
‘Azîzîyi koñ
Mi‘râcı derdmendüñ çün
‘âkıbet ölümdür

387. ol:
Gazel 76
Mısra: 10
O, işaret sıfatı.

‘Azîzî bend olan zülf-i siyâh-
ı rüy-ı dildâra
Hemân ol murğa beñzer
nâgehânî âga düşmişdür

388. ol:
Gazel 78
Mısra: 8
O, işaret sıfatı.

Dedüm raḳîb-i seg eşigünden
cüdâ mıdur

Ol cān tabībi dedi ki çokdan
cüdāmdur

389. ol:

Gazel 79

Mısra: 11

O, işaret sıfatı.

N'ola nām-ı şerīfi olsa ol
māh-ı nevūn Şa'bān
Ki kaşı ğurre-i ğarrā cemāli
'İd-i ekberdür

390. ol:

Gazel 80

Mısra: 5

O, işaret sıfatı.

Beñzer ol la'l-i dürce kim
dehenūñ
Münderic olmuş anda dürr ü
güher

391. ol:

Gazel 81

Mısra: 1

O, işaret sıfatı.

Cāmesin ol ğonca kim geh
sürh ğāhī al eder
'Aklımı almak için dil
bülbülinūñ al eder

392. ol:

Gazel 82

Mısra: 6

O, işaret sıfatı.

Dil dehān u kāmēt ü zülfüñ
hayāliyle şehā
Beñzer ol vīrāneye kim māl
māl-Ā-māldür

393. ol:

Gazel 83

Mısra: 2

O, işaret sıfatı.

Şol gönül kim 'işkuñ anda ey
şeh-i hūbān yatur
Beñzer ol vīrāneye kim
genc-i bī-pāyān yatur

394. ol:

Gazel 83

Mısra: 8

O, işaret sıfatı.

Mañv olup āşüb u ğavġā
fitne-i 'ālem uyur
Mest-i hıvāb olup kaçan kim
ol büt-i fettān yatur

395. ol:

Gazel 84

Mısra: 7

O, işaret sıfatı.

Dil-i 'āşıkdur ol hāl-i siyeh
beñzer çü pervāne
Göyünmüş perr ü bāli şem'-i
gerdānuñda kalmışdur

396. ol:

Gazel 85

Mısra: 1

O, işaret sıfatı.

Cefā sengiyle cismüñ gök
gök etmiş ol perī-peyker
Urulmuşsin yine ey 'āşık-ı
miñnet-zede beñzer

397. ol:

Gazel 85

Mısra: 3

O, işaret sıfatı.

Metā'-ı mihrine dil müşterī
olaldan ol māhuñ
Olupdur atlas-ı çarħa şerārı
āhumuñ Ülker

398. ol:

Gazel 91

Mısra: 3

O, işaret sıfatı.

Burc-ı hüsn-i meh-veşinde ol
ħam-ı ebrū-yı yār
Bir hilāl-i 'İddür güyā ki
olmuş āşkār

399. ol:

Gazel 91

Mısra: 9

O, işaret sıfatı.

Cānum ol şükrāneye kurbān
verürdüm Ħaķ bilür
'İd-i vaşlına 'Azīzī ger beni
ergürse yār

400. ol:

Gazel 92

Mısra: 6

O, işaret sıfatı.

Ben deñiz etmeden gözüm
yaşın
Ġaraż ol yāre āşnālıkdur

401. ol:

Gazel 92

Mısra: 9

O, işaret sıfatı.

'Āşık ol kim 'Azīzī 'āşıklık
İki 'ālemdede pādşālıkdur

402. ol:

Gazel 93

Mısra: 5

O, işaret sıfatı.

Sen ol şāh-ı felek-rif'atsın ey
māh-ı melek-manzar
Serīr-i āsmāna āstānuñ baş
berāberdür

403. ol:

Gazel 94

Mısra: 5

O, işaret sıfatı.

Sen ol Cemşīd-i Cem-'işret
şeh-i devr-i zamānsın kim
Felek bezmüñde bir cām-ı
şarāb-ı nāba dönmişdür

404. ol:

Gazel 94

Mısra: 11

O, işaret sıfatı.

'Azīzī ol boyı servüñ
öğerseñ zülfini öğ kim
Cemāli gülşeninde süñbül-i
pür-tāba dönmişdür

405. ol:

Gazel 95

Mısra: 5

O, işaret sıfatı.

Derledükçe ruħı ol ğonca-
dehānuñ bezedi
Kendözin jāle ile bir gül-i
ħandān derler

406. ol:

Gazel 96

Mısra: 3
O, işaret sıfatı.

Olaldan ol mehûn âyîn-i
ebrûsı kemân-keşlik
Dil-i 'uşşâka kâr-ı gâmezisi
nâvek-fikenlikdir

407. ol:
Gazel 96
Mısra: 8
O, işaret sıfatı.

Edinmişler vâtan küyün
rakîb-i dîv-sîretler
Meger kim ol perînüñ kâf-ı
küyü Ehremenlikdür

408. ol:
Gazel 97
Mısra: 3
O, işaret sıfatı.

Yüzün üstindeki ol hâl-i
siyeh ey gül-i ter
Bir güzel tıfl-ı Hâbeşdür ki
gülistânda gezer

409. ol:
Gazel 97
Mısra: 6
O, işaret sıfatı.

Meded ol Yûsuf-ı şânî katı
yabanda gezer
Korkarın gürg-i hasûduñ gire
nâgâh eline

410. ol:
Gazel 97
Mısra: 8
O, işaret sıfatı.

Dil-i âvâre muhît-i gam-ı
hicrânuñda
Beñzer ol bahriye kim lücce-
i 'ummânda gezer

411. ol:
Gazel 97
Mısra: 10
O, işaret sıfatı.

Gözümün kanlu yaşı 'âlemi
seyle veriyor
Meded ol yâri 'Azîzî
görünüñz kanda gezer

412. ol:
Gazel 98
Mısra: 4
O, işaret sıfatı.

Görünür mi gözine gülşenüñ
serv-i hîrâmânı
Şu kim bâg-ı cihânda ol kad-
i mevzûna mâ'ildür

413. ol:
Gazel 98
Mısra: 7
O, işaret sıfatı.

Çalup bir tîg ile kânün-ı
sînem ol şeh-i hûbân
Dedi sultân-ı mülk-i hüsn
olan kânûna mâ'ildür

414. ol:
Gazel 100
Mısra: 2
O, işaret sıfatı.

Mülk-i gamda cüy-ı eşk-i
çeşmümi yem şandılar
Ol yem içre bendeñüz bir
Mâlikiyem şandılar

415. ol:
Gazel 104
Mısra: 2
O, işaret sıfatı.

Tîg-i müjgânuñ yaşum
gözden revân eyler yürür
Beñzer ol hûn-rîze kim her
demde kan eyler yürür

416. ol:
Gazel 104
Mısra: 6
O, işaret sıfatı.

Hayret alur nahl-i bâğı her
kaçan kim nâz ile
Dâmenin ol serv-kâmet der-
miyân eyler yürür

417. ol:
Gazel 105
Mısra: 7
O, işaret sıfatı.

Ağladuğum görse ol gül şâd
olur

Bu meşeldür bülbül ağlar gül
güler

418. ol:
Gazel 107
Mısra: 2
O, işaret sıfatı.

Mismâr-veş kapuñda şancıldı
kaldı ağıyar
Ol derde mîhladı şan anı
Hâbîb-i Neccâr

419. ol:
Gazel 108
Mısra: 6
O, işaret sıfatı.

Nece şâd olmasun tıfl-ı dil
eşk-i merdüm-i dîdem
Ki her dem ol şehûn yollarda
naşş-ı kekbekün oğşar

420. ol:
Gazel 108
Mısra: 9
O, işaret sıfatı.

Yüzüm leymünî reng olsa
'aceb mi gamdan ol servüñ
'Azîzî el urup eller turunc-ı
gabgabın oğşar

421. ol:
Gazel 112
Mısra: 6
O, işaret sıfatı.

Sever biñ cân ile bir kez
cemâlünüñ gören âdem
Meger kim ol perî-peyker
melek hür-ı cinândandur

422. ol:
Gazel 114
Mısra: 3
O, işaret sıfatı.

Ola kim erişe sem'ine ol
mehûn ey dil
Fiğân u nâle vü feryâduñ
âsmâna çıkar

423. ol:
Gazel 114
Mısra: 10
O, işaret sıfatı.

Dem-Ā-dem āh ederek
oğusun anı 'ālem
'Azīzī ol mehe bir ū' r-i
'āşıkāne çıkar

424. **ol:**

Gazel 116

Mısra: 1

O, işaret sıfatı.

Kaçan serîrine ol server-i
yegāne çıkar
Gören şanur mehi evreng-i
āsmāne çıkar

425. **ol:**

Gazel 118

Mısra: 4

O, işaret sıfatı.

Ne bilsün kār-ı 'ıūk
neydügin Kaşs-ı beyābānī
Ol işi başa iletmek yine
Ferhāda gelmişdür

426. **ol:**

Gazel 118

Mısra: 10

O, işaret sıfatı.

'Azīzī dām-ı zülf ü dāne-i
hāl ile dil murğın
Şikār etmek cihānda ol gözi
şayyāde gelmişdür

427. **ol:**

Gazel 119

Mısra: 2

O, işaret sıfatı.

Dil kaşuñla ağzuñı yād etse
çeşmüm nemlenür
Ol nemi çeşmümde her kim
görse der bu ğamlanur

428. **ol:**

Gazel 119

Mısra: 3

O, işaret sıfatı.

Geçmez ol sīmīn-tenüñ
yanında fūls-i aħmere
Dīde hemyānında eşküm
gerçi kim dirhemlenür

429. **ol:**

Gazel 120

Mısra: 4

O, işaret sıfatı.

Hāne-i dil kim ğam-ı
'ıūkuñla māl-Ā-māldür
Beñzer ol vīrān sarāya
k'anda medfūn māl var

430. **ol:**

Gazel 120

Mısra: 6

O, işaret sıfatı.

Gerden-i māhı der-āğüş etdi
hāle şanmañuz
Ol meh-i sīmīn-berüñ
boynında zer hāl hāl var

431. **ol:**

Gazel 120

Mısra: 7

O, işaret sıfatı.

Bir büt-i ra'nādur ol meh
kim ruñında yaluñuz
Hırmen-i dünyā deger bir
dāne miskīn hāl var

432. **ol:**

Gazel 122

Mısra: 4

O, işaret sıfatı.

Māh-ı nevdür kim alupdur
zīr-i pāyına şehāb
Ol ğam-ı ebrü ki tarf-ı ūeb-
külāh altındadır

433. **ol:**

Gazel 124

Mısra: 6

O, işaret sıfatı.

Esīr-i zülfī ancak sen
degülsin ey gönül yārüñ
Kim ol zencīre bend olmuş
neçe dīvāneler vardur

434. **ol:**

Gazel 128

Mısra: 14

O, işaret sıfatı.

'Arz-ı mihr etse ne tañ aña
Züleyhā-yı felek
Hüsñ ile ol şeh 'Azīzī māh-ı
Ken'an kendidür

435. **ol:**

Gazel 131

Mısra: 7

O, işaret sıfatı.

Bizüz ol pādşeh-i mülk-i
maħabbet ki bizüm
Miħnet ü derd ü ğam u ğuşsa
durur 'askerimüz

436. **ol:**

Gazel 132

Mısra: 4

O, işaret sıfatı.

Cān derse büse-i la'line ger
cānān bahā
Yok demezüz cān ile biz ol
bahāya kāyilüz

437. **ol:**

Gazel 132

Mısra: 6

O, işaret sıfatı.

Başımız ger tīg-i cevr ile
keserse rāzıyuz
Kuluyuz neylerse biz ol
pādşāha kāyilüz

438. **ol:**

Gazel 133

Mısra: 4

O, işaret sıfatı.

Cān ile vaşlı kabağın gönül
alsam der iken
Duyup ol şüh dedi kalb ile
bāzār olmaz

439. **ol:**

Gazel 133

Mısra: 10

O, işaret sıfatı.

Ġam ile öleceğüñ bilse
'Azīzī cānān
Saña ol hātır-ı ağyārı koyup
yār olmaz

440. **ol:**

Gazel 134

Mısra: 6

O, işaret sıfatı.

Añup her gün o māhı āh
edersin ey gönül aydur

Yağup ol āh-ı pür-süzüñ seni
bir gün helāk etmez

441. ol:

Gazel 134

Mısra: 9

O, işaret sıfatı.

‘Azizî pây-büsina erişmez ol
boyı servüñ
Vücüdün säye-veş ol kim
reh-i küyında hāk etmez

442. ol:

Gazel 135

Mısra: 1

O, işaret sıfatı.

Eşküm dükendi giryeden ol
māh-pāresüz
Yokdur felekde bencileyin
bir sitāresüz

443. ol:

Gazel 135

Mısra: 3

O, işaret sıfatı.

Şol deñlü kesdi sīneme ol
māh yāre kim
Bir yāre deñlü kalmadı yer
anda yāresüz

444. ol:

Gazel 139

Mısra: 8

O, işaret sıfatı.

Ol mehi bulmak için yeri vü
gögi aramaz
Gün mi vardur ki yaşum
seyli vü āhum düdi

445. ol:

Gazel 140

Mısra: 3

O, işaret sıfatı.

Hecrinde ol mehüñ yine dün
gece ra‘d-vār
Şaldı cihānda velvele āh u
fiğānımız

446. ol:

Gazel 142

Mısra: 4

O, işaret sıfatı.

Sür-ı semāya çıkmag olurdu
sehāb-veş
Zülfî olaydı ol mehüñ elde
kemendimüz

447. ol:

Gazel 144

Mısra: 3

O, işaret sıfatı.

Tāk-ı hüsne ol şehüñ zülfî
aşup zencir-i ‘adl
Vechi var derse lebi Nüş-ı
revān-ı ‘ādilüz

448. ol:

Gazel 144

Mısra: 10

O, işaret sıfatı.

Rüy-ı yāri görmez olduğın
‘adū bizden bilür
Biz gözine ol haruñ güyā
‘Azizî hāyilüz

449. ol:

Gazel 146

Mısra: 1

O, işaret sıfatı.

Bezme ol dilber-i meh-rū
gelmez
Gözüme ol gece uyhu
gelmez

450. ol:

Gazel 146

Mısra: 2

O, işaret sıfatı.

Bezme ol dilber-i meh-rū
gelmez
Gözüme ol gece uyhu
gelmez

451. ol:

Gazel 147

Mısra: 1

O, işaret sıfatı.

Neçe neçe ol mehüñ mihr ü
vefāsın görmüşüz
Döne döne ‘ālemüñ zevk u
şafāsın sürmüşüz

452. ol:

Gazel 148

Mısra: 4

O, işaret sıfatı.

‘Ömrümüz berg-i çenār-āsā
verince bāda ‘ışk
Ol nihāl-i serv-i hoş-
reftārdan el çekmezüz

453. ol:

Gazel 148

Mısra: 6

O, işaret sıfatı.

Ol gerek cevri ile eşk-i
çerşümüz baħr eylesün
Biz şadef-vār ol dür-i
shevārdan el çekmezüz

454. ol:

Gazel 148

Mısra: 9

O, işaret sıfatı.

Ol tabīb-i cān u dil bizden
gerekse çeksün el
Biz ölince ol gözi bīmārdan
el çekmezüz

455. ol:

Gazel 148

Mısra: 10

O, işaret sıfatı.

Ol tabīb-i cān u dil bizden
gerekse çeksün el
Biz ölince ol gözi bīmārdan
el çekmezüz

456. ol:

Gazel 148

Mısra: 14

O, işaret sıfatı.

Dest-i cevriinden anuñ feryād
u efgān eyleyüp
Biz ‘Azizî ol şeh-i cevvardan
el çekmezüz

457. ol:

Gazel 149

Mısra: 3

O, işaret sıfatı.

Ol gülüñ şevk-ı ruħıyla
yanmada yakılmada
Mihr ü meh dāğ-ı dil-i
suzāna beñzer beñzemez

458. ol:

Gazel 150

Mısra: 1

O, işaret sıfatı.

Sāye-veş ey cān u dil ol
serve kim üftādesüz
Sezmezem kim bāğ-ı
ğamdan olasuz āzādesüz

459. ol:

Gazel 151

Mısra: 2

O, işaret sıfatı.

Gönlünde vefā sebzi dedüm
ki neden bitmez
Ol gonca-dehen dedi
mermerde çemen bitmez

460. ol:

Gazel 151

Mısra: 3

O, işaret sıfatı.

İncinme dilā ol yār olmaz ise
bī-āgyār
‘Älemde gül olmaz çün
yanında diken bitmez

461. ol:

Gazel 152

Mısra: 6

O, işaret sıfatı.

Mısr-ı hüsnünde lebün teng-i
şekerdür güyiyā
Hālün ol teng-i şeker üstinde
bir miskīn mekes

462. ol:

Gazel 153

Mısra: 7

O, işaret sıfatı.

Ol āftāb yumağa her şubh
ayasın
Mihr āftābe-i zer ü mäh oldı
sīm tās

463. ol:

Gazel 154

Mısra: 11

O, işaret sıfatı.

Görse reftrımı ol kebk-i
hümā-pervāzūn

Cevlāndan güzer eylerdi
‘Azīzī tāvūs

464. ol:

Gazel 155

Mısra: 11

O, işaret sıfatı.

Jāle şanmañ göricek gün
yüzün ol lāle-ruhuñ
Eriyüp berg-i semen şerm ü
hayādan geçmiş

465. ol:

Gazel 155

Mısra: 13

O, işaret sıfatı.

Dün ‘Azīzī görüp ol mähü bir
āh etmiş kim
Tir-i āhi sipir-i çarh-ı dü-
tādan geçmiş

466. ol:

Gazel 156

Mısra: 2

O, işaret sıfatı.

O mähüñ zülfı kim ruhsārına
müşgīn niķāb olmuş
Hemān ol ebre beñzer rüy-ı
hırşide hicāb olmuş

467. ol:

Gazel 156

Mısra: 7

O, işaret sıfatı.

Gözüm ‘ayn-ı şadefdür ‘aks-
i dendānıyla ol mähüñ
İçinde eşkümün her kaçresi
bir dürr-i nāb olmuş

468. ol:

Gazel 157

Mısra: 5

O, işaret sıfatı.

Ol büt-i İncil-i hüsnün deyr-i
küyında beni
Gördügince küfri ezber oğur
āgyār-ı keşiş

469. ol:

Gazel 157

Mısra: 9

O, işaret sıfatı.

Şādmān ol ey dil-i ferzāne
kim ol şāh-ruḥ ruḥ
Dedi naṭ‘-ı bāğ-ı küyında
raķīb-i zāğa kiş

470. ol:

Gazel 157

Mısra: 12

O, işaret sıfatı.

Dūd-ı dildür kim taķıldı
yanına hıdmet içün
Şanmañ ol maḥbūb bir bir
beline aşdı kayış

471. ol:

Gazel 159

Mısra: 8

O, işaret sıfatı.

Verd ü serv saña nece
öykünür
Sende kim var ol oturuş ol
turuş

472. ol:

Gazel 159

Mısra: 8

O, işaret sıfatı.

Verd ü serv saña nece
öykünür
Sende kim var ol oturuş ol
turuş

473. ol:

Gazel 159

Mısra: 10

O, işaret sıfatı.

Tolanurmuş küyuñı kāfir
raķīb
Uş neler edem ol ite oş oş

474. ol:

Gazel 160

Mısra: 9

O, işaret sıfatı.

Ol şāh-ı bī-nażırūñ ‘ışķına
ķul olanlar
‘Älemlere ‘Azīzī destān olur
gidermiş

475. ol:

Gazel 163

Mısra: 1

O, işaret sıfatı.

Gözün kan dökmegi ol
gamze-i bî-dâddan görmüş
Zihî hûnî ki merdüm-küşlügi
cellâddan görmüş

476. ol:

Gazel 164

Mısra: 3

O, işaret sıfatı.

Beñzer ol cüy-ı şafâ-bahşâ
‘izâruñ kim anuñ
Çevre yanında hatuñ sünbül
ü reyhân olmış

477. ol:

Gazel 164

Mısra: 9

O, işaret sıfatı.

Dün ‘Azizî yine ol mihr-i
münîri gördüm
Hüsn-ile mâha dönüp âfet-i
devrân olmuş

478. ol:

Gazel 165

Mısra: 9

O, işaret sıfatı.

Seherden açmış ol gönca
‘Azizî bülbüle dönmiş
Kızarmış tâb-ı mülden ‘arızı
gül gibi âl olmuş

479. ol:

Gazel 167

Mısra: 4

O, işaret sıfatı.

Ola kim zencîr-i zülfine seni
bend eyleye
Eyle ol şâha cününüñ ey dil-i
dîvâne ‘arz

480. ol:

Gazel 167

Mısra: 6

O, işaret sıfatı.

Bundan artuğ nece olur dağı
velâyet kim bilür
Etmedin hâl-i dili ol pîr olası
câna ‘arz

481. ol:

Gazel 168

Mısra: 11

O, işaret sıfatı.

‘Arz-ı hüsn eylemez ol yâr
‘Azizîye evet
Bir gün ola ki ola aña
nedâmet ‘arız

482. ol:

Gazel 169

Mısra: 3

O, işaret sıfatı.

Şöyle gubârdur ki hat-ı la‘li
ol mehüñ
Yâkût dağı yazmadı böyle
gubâr hat

483. ol:

Gazel 176

Mısra: 11

O, işaret sıfatı.

Öykünürmüş ol bütün
dîdârına
Göre billâh kâfir-i bî-dîn
çerâğ

484. ol:

Gazel 176

Mısra: 20

O, işaret sıfatı.

Kıldı pervâne dili dîvâne âh
Ey ‘Azizî ol ruḥ-ı rengîn-
çerâğ

485. ol:

Gazel 177

Mısra: 9

O, işaret sıfatı.

Ḳanı ol gün ki ‘Azizî ḳuluña
câmi‘de
Deyesin cum‘a namâzın
kılup eyyâm-ı şerîf

486. ol:

Gazel 178

Mısra: 7

O, işaret sıfatı.

‘Azm-i gül-geşt-i çemen
eyler meger ol serv-ḳad
Bağladı şahn-ı çemende
‘ar‘ar u şafşâf şaf

487. ol:

Gazel 181

Mısra: 5

O, işaret sıfatı.

Ol mehüñ menziline ermek
olurdı lâkin
Yaşumuñ ılduzı düşkün
başumuñ devleti yok

488. ol:

Gazel 181

Mısra: 8

O, işaret sıfatı.

Ḳam edüp kâmetümi bâr-ı
belâ-yı gam-ı yâr
Döndüm ol pîr-i za‘ife kim
anuñ ḳâḳati yok

489. ol:

Gazel 181

Mısra: 9

O, işaret sıfatı.

Nece şayd eylesün ol yâri
‘Azizî-i ḡarîb
Eli ermez güci yetmez
direme vüs‘ati yok

490. ol:

Gazel 187

Mısra: 8

O, işaret sıfatı.

Cânı yok şürete döndüm o
şanem hecriyle
Yine hâlüm demege ol
şaneme cânım yok

491. ol:

Gazel 189

Mısra: 7

O, işaret sıfatı.

Sensin ol şâhin bakışlu
şâhbâz-ı dehr kim
Murg-ı devlet pâyüña gelmiş
şikâruñdur sentüñ

492. ol:

Gazel 191

Mısra: 7

O, işaret sıfatı.

Ol kaşı yâ türine sineñ siper
edüp dilâ

Rezm-gāh-ı 'ışıkda bî-vehm ü
bâk olsañ gerek

493. ol:

Gazel 191

Mısra: 11

O, işaret sıfatı.

Ol lebi mül yüzi gül hecriyle
zerd ü zâr olup
Bâg-ı derd içre 'Azîzî berg-
nâk olsañ gerek

494. ol:

Gazel 193

Mısra: 2

O, işaret sıfatı.

Rif'at dilerseñüz sözüm ey
döstân tutuñ
Ol şehir-yâr-ı hüsn eşiginde
mekân tutuñ

495. ol:

Gazel 193

Mısra: 10

O, işaret sıfatı.

Ĥıdmetler eylesün dil ü
cândan 'Azîziyi
Gülzâr-ı küyına ol şehüñ
bâgbân tutuñ

496. ol:

Gazel 195

Mısra: 1

O, işaret sıfatı.

Ol gül oyardığı sîneñde kızıl
dâğların
Revnağ-ı lâlelerin bozdı dilâ
bâğların

497. ol:

Gazel 196

Mısra: 5

O, işaret sıfatı.

Zülfî hevâsı olmasa başında
ol gülüñ
Gezmezdi gökde serserî ebr-i
külâle-reng

498. ol:

Gazel 198

Mısra: 1

O, işaret sıfatı.

Ol niyâm-ı tîre-dil k'anda
nihândur hañçerüñ
Ya gümüñ mâhî ya bir âbî
yıldandur hañçerüñ

499. ol:

Gazel 198

Mısra: 5

O, işaret sıfatı.

Nâr-ı behcetdür yanuñda ol
ğilâf-ı zer yañod
Kim ol âteşden çıkar mâ'î
duñdandur hañçerüñ

500. ol:

Gazel 198

Mısra: 6

O, işaret sıfatı.

Nâr-ı behcetdür yanuñda ol
ğilâf-ı zer yañod
Kim ol âteşden çıkar mâ'î
duñdandur hañçerüñ

501. ol:

Gazel 201

Mısra: 2

O, işaret sıfatı.

Eşk-i hünin etmesün mi rüy-ı
zerdüm verd-reng
Kim alup al-ile göñlüm baña
ol gül verdi reng

502. ol:

Gazel 201

Mısra: 10

O, işaret sıfatı.

Kâh-ı sînem içre cânâ dil
nece țaralmasıñ
Eyledi hecr-i dehânuñ başına
ol dârî teng

503. ol:

Gazel 202

Mısra: 7

O, işaret sıfatı.

Ĥaıı sevdâsıyla ol mâhuñ
dilâ
Görmez oldu geceler uyhu
gözüñ

504. ol:

Gazel 203

Mısra: 9

O, işaret sıfatı.

Gül-i ruhsârına beñzer
benüm ol Leylîmüñ dermiş
Dererken lâle-i hamrâsını
Mecnün şahrânuñ

505. ol:

Gazel 204

Mısra: 1

O, işaret sıfatı.

Çomaz elden ayağıñ ol
Ĥüsrev-i devrân senüñ
Ey mey-i gül-gün-ı bezm-ârâ
yürü meydân senüñ

506. ol:

Gazel 206

Mısra: 4

O, işaret sıfatı.

Tırâş oldukça jeng-i Ĥaıı-ı
rüyı bu ne 'âlemdür
RuĤı âyînesin kıldı mücellâ
ol dil-ârânuñ

507. ol:

Gazel 206

Mısra: 8

O, işaret sıfatı.

Dükân-ı hüsne konomuş âb-
gün kâlâ durur yañod
'İzâr-ı nev-tırâşı var ise ol
Ĥvâce-i cânüñ

508. ol:

Gazel 206

Mısra: 10

O, işaret sıfatı.

'Azîzî Nîl-i Mısr-ı hüsn ü
behcet eyledi tuğyan
Tırâş oldu 'izârî şanmañuz ol
mâh-ı Ken'ânuñ

509. ol:

Gazel 207

Mısra: 3

O, işaret sıfatı.

Öykünürmiş Ĥaıı-ı zibâsına ol
gonca-femüñ
Dostlar görmeyeyin yüzini
ayruğ çemenüñ

510. **ol:****Gazel 209**

Mısra: 2

O, işaret sıfatı.

Akıdup gözyaşlarını cüybâr
etsem gerek
Ol boyı serv-i revânı der-
kenâr etsem gerek

511. **ol:****Gazel 214**

Mısra: 10

O, işaret sıfatı.

Bulur deyr-i cihânda güş
eden mürde hayât-ı nev
‘Azîzî ol Mesîhâ-dem büt-i
tersâyı söyletseñ

512. **ol:****Gazel 215**

Mısra: 8

O, işaret sıfatı.

Ṭarîk-ı fenn-i ‘ışkı Ḳays
gelsün benden öğrensün
Ki yok ol şan’atun yolın
bulur ben mübtelâdan yeg

513. **ol:****Gazel 215**

Mısra: 10

O, işaret sıfatı.

Melâhat Mısrına mâlik
güzeller çok durur ammâ
‘Azîzî görmedüm ben ol şeh-
i Yûsuf-liqâdan yeg

514. **ol:****Gazel 216**

Mısra: 4

O, işaret sıfatı.

Kişi kendü gözinden
kışkanurken sevdüğü yâri
Belâyı gör ki ol şâhı diler
gördükçe el sevmek

515. **ol:****Gazel 216**

Mısra: 10

O, işaret sıfatı.

‘Azîzî nev-resîde bir nihâl-i
bî-bedel sevmek

Görenler ol nigârûn naqşını
deye maḥal sevmek

516. **ol:****Gazel 218**

Mısra: 1

O, işaret sıfatı.

Olaldan ol şeh-i hüsnün
mekânı küyi Eyyübuñ
Ziyâretgâhum olmışdur
benüm her süyi Eyyübuñ

517. **ol:****Gazel 219**

Mısra: 5

O, işaret sıfatı.

Bâr-ı luṭfin ğayre ihsân
eyleyüp ol gül saña
Çekdirürse bâr-ı cevri ey dil-
i ğam-ḥvâre çek

518. **ol:****Gazel 220**

Mısra: 4

O, işaret sıfatı.

Nazar etdükçe alur ‘aqlını
aşḥâb-ı dilün
Nedür ol ruḥlarınun alı
Meḥemmed Şâhuñ

519. **ol:****Gazel 220**

Mısra: 6

O, işaret sıfatı.

‘Aşıkuñ göz yaşıdır mâl ü
menâli çün kim
Dökeyin yolına ol mâli
Meḥemmed Şâhuñ

520. **ol:****Gazel 221**

Mısra: 9

O, işaret sıfatı.

Ol perîşânun ‘Azîzî var-ise
Şâne zülfin gördi oldı sine-
çāk

521. **ol:****Gazel 222**

Mısra: 9

O, işaret sıfatı.

‘Azîzî gülşen-i küyında ol
serv-i gül-endâmuñ
Saña mı kaldı bülbül-veş
varup âh u fiġân etmek

522. **ol:****Gazel 225**

Mısra: 6

O, işaret sıfatı.

Tek cefâ vü cevruñ ile
döstüm öldür beni
Düşmen ol ḥâli görüp şādân
olursa ğam degül

523. **ol:****Gazel 225**

Mısra: 10

O, işaret sıfatı.

Etmesün zulmin ‘Azîzî tek o
şeh benden dirîġ
Milk-i dil ol zulm ile vîrân
olursa ğam degül

524. **ol:****Gazel 226**

Mısra: 9

O, işaret sıfatı.

Ḳîl ü kâli ko yürü ol mû-
miyâna kıl nazar
Görmek isterseñ ‘Azîzî ince
bellü bir güzel

525. **ol:****Gazel 227**

Mısra: 2

O, işaret sıfatı.

Jâleden kılmazdı destin pür-
dür-i şehvâr gül
Etmese pâyına ol servün anı
îsar gül

526. **ol:****Gazel 229**

Mısra: 2

O, işaret sıfatı.

Zülf-i müşkînün ruḥuñda ey
şeh-i ferḥunde-fâl
Beñzer ol cîme kim almış
üstüne anı cemâl

527. **ol:****Gazel 230**

Mısra: 5
O, işaret sıfatı.

Akdı şu gibi cân u dil ol serv
ayağına
Ey gözlerümüñ yaşı yürü sen
de revân ol

528. ol:
Gazel 231
Mısra: 5
O, işaret sıfatı.

Ol kaşı yānuñ meger
öykündi çatı gönülüne
Kim verür peykân-ı tîr āyîne-
i pülâda dil

529. ol:
Gazel 231
Mısra: 8
O, işaret sıfatı.

Tîg-i cevr ile 'Azîzî öldürür
vermez amân
Vermesün 'âlemde kimse ol
şeh-i bî-dâda dil

530. ol:
Gazel 233
Mısra: 3
O, işaret sıfatı.

Âteş-i 'ışkına ol mâh-ruhuñ
şem' gibi
Mümdür bâl ü peri yakmağa
pervâne gönül

531. ol:
Gazel 233
Mısra: 6
O, işaret sıfatı.

Elüm alup beni deyr-i gama
şaldı āhîr
Vermelü degül imiş ol büt-i
fettâna gönül

532. ol:
Gazel 234
Mısra: 9
O, işaret sıfatı.

'Azîzî güş edüp kûyında
efgānum dedi ol gül
Gülistân seyrine gelmiş yine
bir nağme der bülbül

533. ol:
Gazel 235
Mısra: 5
O, işaret sıfatı.

Beñzer ki yine 'azm-i çemen
eyledi ol hür
Kim döndi cinân bāğına
şahrâ-yı Sitanbul

534. ol:
Gazel 238
Mısra: 3
O, işaret sıfatı.

Gül yüzünde görinen ol haṭ-ı
müşkîn-i ruhuñ
Levh-i mâha yazılır haṭ-ı
siyh-rü mî degül

535. ol:
Gazel 238
Mısra: 8
O, işaret sıfatı.

İki zülfün iki sünbül iki
ḥaddüñ iki gül
Ol iki nergis-i çeşmüñ iki
cādü mî degül

536. ol:
Gazel 240
Mısra: 5
O, işaret sıfatı.

Nedür ol kişver-i rüyuñdaki
ḥâl-i müşkîn
Rûmda derler-ise bitmez
efendi fülful

537. ol:
Gazel 241
Mısra: 2
O, işaret sıfatı.

Göklere erişse tañ mî nâle vü
âhum benüm
Kim neçe gündür görünmez
ol yüzi mâhum benüm

538. ol:
Gazel 241
Mısra: 8
O, işaret sıfatı.

Öldüreyin bir gün anuñ
alayın cânın demiş

Alma cânum ermedin ol
güne Allâhum benüm

539. ol:
Gazel 245
Mısra: 9
O, işaret sıfatı.

Beni ol Yûsuf-ı gül-çehre
kodı gönülsüz
Meger eller şara öldükde
'Azîzî kefenüm

540. ol:
Gazel 247
Mısra: 5
O, işaret sıfatı.

Dil ü cân naḥdini ol ala
gözler
Dilerler kim alalar Muşlı
şahum

541. ol:
Gazel 248
Mısra: 8
O, işaret sıfatı.

Eşkümüñ deryâsı içre bir
şadefdür yer ü gök
Ol şadef içinde sensin ey
güneş dürr-i yeñim

542. ol:
Gazel 249
Mısra: 2
O, işaret sıfatı.

Defter-i 'uşşâka bendeñ
etseñ olmaz mî raqam
Dedüm ol serv dedi kim
dîvâneye yokdur qa'em

543. ol:
Gazel 249
Mısra: 3
O, işaret sıfatı.

Ol büt-i sengîn-dilüñ gördi
meger taşvîrini
Ḥayrete varup tayandı kaldı
dehr içre şanem

544. ol:
Gazel 249
Mısra: 10
O, işaret sıfatı.

Ser-be-ser gezdüm cihân
bâğın 'Azîzî haq bu kim
Görmedüm ol serve beñzer
bir nihâl-i gonca-fem

545. **ol:**

Gazel 250

Mısra: 11

O, işaret sıfatı.

Ol dilber-i sürh-i likâ nüş
etmede câm-ı şafâ
'Âşık belâda dâyimâ bilsem
nedendür bilmezem

546. **ol:**

Gazel 251

Mısra: 10

O, işaret sıfatı.

Sinem üzre görinen şanma
'Azîzî kanlı dağ
Hüsrev-i 'ışkam ben ol gül-
gün otagumdur benim

547. **ol:**

Gazel 252

Mısra: 9

O, işaret sıfatı.

Ol şeh-i 'âlî-cenâbuñ
girmedi güşına hîç
Gerçi küyında 'Azîzî âh-ı
bisyâr eylerem

548. **ol:**

Gazel 253

Mısra: 5

O, işaret sıfatı.

Nece açılun benim göñlüm
gözüm kim ol mehüñ
Neçe demdür mübtelâ-yı
guşsa-i hicrâniyam

549. **ol:**

Gazel 254

Mısra: 5

O, işaret sıfatı.

Şevk-ı rüyı olmasa kalbinde
ol mey-gün-lebüñ
Câmi' içre aşıluş turmaz idi
kandîl-i câm

550. **ol:**

Gazel 255

Mısra: 5

O, işaret sıfatı.

Geçüp mülk-i Sitanbuldan
varup ol şeh-r-i a'lâda
Olup bir şâh-ı hübâna gulâm
içmek diler göñlüm

551. **ol:**

Gazel 261

Mısra: 7

O, işaret sıfatı.

Ol yâr-ı bî-vefâdan şekvâ
edersin ey dil
Yok cevri-yâra şabruñ
beñzer şikâyetüñden

552. **ol:**

Gazel 261

Mısra: 9

O, işaret sıfatı.

'Arz-ı hüsn etmez baña ol
Yüsuf-ı şânî ile
Ey 'Azîzî söyleşem gelsün
hele mîzân günü

553. **ol:**

Gazel 263

Mısra: 1

O, işaret sıfatı.

Alsa ol hürî destine fincân
Şanuram elde gül tutar
Rıdvân

554. **ol:**

Gazel 263

Mısra: 3

O, işaret sıfatı.

Ol şeh-i hüsne mihr olup zer
top
Meh-i nev oldı bir gümiş
çevgân

555. **ol:**

Gazel 264

Mısra: 1

O, işaret sıfatı.

'Arz-ı hüsn etmedür ol şüh-ı
dil-ârâya düşen
Seyrin etmekdür anuñ 'âşık-ı
şeydâya düşen

556. **ol:**

Gazel 264

Mısra: 4

O, işaret sıfatı.

Sâye-veş bendeleri ayağına
düşdükçe
Dest-gîr olmadur ol zülf-i
semen-sâya düşen

557. **ol:**

Gazel 266

Mısra: 6

O, işaret sıfatı.

Çeşm ü ebrüsü güzel neçe
güzel gördüm velî
Görmedüm hiçbir güzelde ol
göz ü ol kaşı ben

558. **ol:**

Gazel 266

Mısra: 6

O, işaret sıfatı.

Çeşm ü ebrüsü güzel neçe
güzel gördüm velî
Görmedüm hiçbir güzelde ol
göz ü ol kaşı ben

559. **ol:**

Gazel 266

Mısra: 7

O, işaret sıfatı.

Kühl ile izi tozunı bir
görürmüş ol mehüñ
Görmedüm nergis gibi
'âlemde hiçbir şaşı ben

560. **ol:**

Gazel 267

Mısra: 7

O, işaret sıfatı.

Her ne deñlü nâz ederse
etsün ol gül-ruh baña
Bülbül-âsâ ey gönül elden
niyâzı koma sen

561. **ol:**

Gazel 269

Mısra: 9

O, işaret sıfatı.

'Azîzî bir cefâ-hüyü bulup
sevmiş yine ol yâr

Kişi etgüğünü bulur meşeldür
mā-takaddemden

562. ol:

Gazel 270

Mısra: 5

O, işaret sıfatı.

Eline tūgin almış yine ol şāh
Meger kırmak diler bir bir
‘ibādın

563. ol:

Gazel 270

Mısra: 9

O, işaret sıfatı.

Ne hālet ‘arz-ı hāle bilür ol
şāh
‘Azīzī bende-i dervīş-nihādın

564. ol:

Gazel 271

Mısra: 3

O, işaret sıfatı.

Düşersin ‘ışkına ol bī-
vefānuñ ey gönül ammā
Ġam-ı ‘ışkıyla soñra
n’olacağın hālün añmazsın

565. ol:

Gazel 273

Mısra: 4

O, işaret sıfatı.

Hātır-ı nā-şādumı alsun ele
luṭf eylesün
Dostlar ihsān edün ol ḥana
söyleñ söylesün

566. ol:

Gazel 273

Mısra: 7

O, işaret sıfatı.

Ol mehūñ mir‘āt-ı ruhsārına
karşu ṭurmasun
Tūṭi-i güyā-yı Hindistāna
söyleñ söylesün

567. ol:

Gazel 273

Mısra: 10

O, işaret sıfatı.

Ölmedin ğamla ‘Azīzī
vaşlına ermegüme

Çāre var mı ol ṭabīb-i cāna
söyleñ söylesün

568. ol:

Gazel 274

Mısra: 5

O, işaret sıfatı.

Neçe bir baña ser-keşlik ede
mānend-i serv ol yār
Umaram bād-i āhumla anı ey
dil egem bir gün

569. ol:

Gazel 275

Mısra: 9

O, işaret sıfatı.

Vechi var derse ‘Azīzī ol
niġārūm ḥāşılı
Hırmen-i ḥüsn içre ḥālüm
gibi ben bir dāneyin

570. ol:

Gazel 276

Mısra: 2

O, işaret sıfatı.

Uyup aġyār-ı bed-ḥvāha o
yār oldı cüdā benden
Dirīġā yüz çevürdi ol niġār-ı
bī-vefā benden

571. ol:

Gazel 276

Mısra: 4

O, işaret sıfatı.

Düşelden miḥnet ü derd ü
belā-yı ‘ışkına anuñ
Demiş şimdengerü çeksün
elin ol mübtelā benden

572. ol:

Gazel 276

Mısra: 10

O, işaret sıfatı.

‘Azīzī bāz-ı dil olsa ‘aceb mi
zār u ser-gerdān
Raķīb-i zāġa uydu yüz
çevürdi ol hümā benden

573. ol:

Gazel 277

Mısra: 9

O, işaret sıfatı.

Gird-i pīrūze-veş ol ḥaṭṭ-ı
‘abīr-efşānuñ
Rīze-i misk-i Ḥuten ḥurde-i
mīnā şanurın

574. ol:

Gazel 277

Mısra: 12

O, işaret sıfatı.

Şahn-ı gülşende nihāl-i gül-i
ra ‘nā görsem
Geş-t-i gülzār eder ol naḥl-i
dil-ārā şanurın

575. ol:

Gazel 283

Mısra: 7

O, işaret sıfatı.

Şekl-i mehde yazmış ol ḥūr-
veşūñ taşvīrini
Naķş ederken nev‘-i insānuñ
Ḥudā şüretlerin

576. ol:

Gazel 286

Mısra: 12

O, işaret sıfatı.

Der iseñ cān-ı ‘Azīzī ola şād
u ḥurrem
Eyle ol ḳan olacağı yine
şāhum ihsān

577. ol:

Gazel 287

Mısra: 10

O, işaret sıfatı.

Bu dil-i pūr-süzumuñ ḥālin
‘Azīzī bilmezın
Ol ġazabnāk āteşi dildāra
nece yanayın

578. ol:

Gazel 291

Mısra: 1

O, işaret sıfatı.

Bir gece ol şanemi ḥücreye
tenhā çekeyin
Şubḥa dek şevķına anuñ
mey-i ḥamrā çekeyin

579. ol:

Gazel 292

Mısra: 3
O, işaret sıfatı.

Yanar oda girersin 'ışkına ol
şem'-ruhsârûñ
Sen ey gönlüm ya pervâne
ya hüd murğ-ı semendersin

580. ol:
Gazel 292
Mısra: 5
O, işaret sıfatı.

Baňa ol meh gibi cevr ü cefâ
etmekden ey gerdün
Hazer kıl yoħsa bir gün sille-
i āhum benüm yersin

581. ol:
Gazel 293
Mısra: 10
O, işaret sıfatı.

Bir dürr-i girân-māye idi
eşk-i 'Azîzî
Ol şâh nigâh etmeyeli düşdi
nazardan

582. ol:
Gazel 294
Mısra: 2
O, işaret sıfatı.

Bülbül-i dil ne 'aceb tıtsa
eger zâr etegin
Gıtdi elden qomadı ol yüzi
gül hâr etegin

583. ol:
Gazel 294
Mısra: 3
O, işaret sıfatı.

Ne gam ol 'aşıka ma'sûkı
vefâdâr olıcağ
Ĝam aňadur ki tuta yâr-ı
cefâkâr etegin

584. ol:
Gazel 296
Mısra: 10
O, işaret sıfatı.

'Azîzî güş-ı cāna eyle her
birini bir mengüş
Ne cevher kim çıkar söz
yerine ol ħan ağzından

585. ol:
Gazel 297
Mısra: 7
O, işaret sıfatı.

Ol boyı servüñ zenehdāñı
ĥayâliyle gönül
Beñzer ol bostāna kim içinde
ola çâh-ı nev

586. ol:
Gazel 297
Mısra: 8
O, işaret sıfatı.

Ol boyı servüñ zenehdāñı
ĥayâliyle gönül
Beñzer ol bostāna kim içinde
ola çâh-ı nev

587. ol:
Gazel 298
Mısra: 4
O, işaret sıfatı.

Gözüm cüy-ı sirişk ile kenâr-
ı çeşme-i ğamda
Hemân ol kûzeye beñzer kim
ola āb ile memlû

588. ol:
Gazel 298
Mısra: 6
O, işaret sıfatı.

Nece ağlamayayın
gördüğüme gözlerümden
kim
Öñinde ol şeh-i ĥüsnuñ
çıqardı eşkümi qanlı

589. ol:
Gazel 298
Mısra: 10
O, işaret sıfatı.

'Azîzî naqd-i eşk-i çeşmüñ
İşâr edegör yoħsa
Şikâr olmaz kemend-i āh ile
ol gözleri āhü

590. ol:
Gazel 300
Mısra: 1
O, işaret sıfatı.

Cevr eder ol meh ne etsem
aňa kâyildür deyü

İncinür ammâ beni kuçmağa
kâyildür deyü

591. ol:
Gazel 300
Mısra: 6
O, işaret sıfatı.

'Azm-i rāh-ı 'ışk edersen
tañ mıdur bî-bāk olup
Çaldı ol şeh boynuma tîĝin
ĥamâyildür deyü

592. ol:
Gazel 300
Mısra: 7
O, işaret sıfatı.

Levh-i rüyından ĥaıı ol meh
tırâş etmiş yine
Seyr-i ĥüsnum etmege
'uşşâka ĥâyildür deyü

593. ol:
Gazel 301
Mısra: 2
O, işaret sıfatı.

Mihr-i enver mi ĥaddüñ ey
meh-rû
Ebr-i müşkîn mi ol siyeh-
ebrû

594. ol:
Gazel 303
Mısra: 7
O, işaret sıfatı.

Dilâ ser-ĥayl-i aşhâb-ı şafâ
ol Ka'be-i cāna
Ĝam u derd ü belâ vü 'ışk-ı
yârı çâr-yâr eyle

595. ol:
Gazel 303
Mısra: 9
O, işaret sıfatı.

'Azîzî ol gülüñ güşına ermez
āh ile zârûñ
Gerekse gülşen-i küyında
feryâd-ı hezâr eyle

596. ol:
Gazel 305
Mısra: 14
O, işaret sıfatı.

Ebū Bekr ü 'Ömer 'Osmān
'Alī kim çār yāruñdur
Baña ol çarı yarın reh-nümā
kıl yā Resūlallāh

597. **ol:**

Gazel 306

Mısra: 3

O, işaret sıfatı.

Ol meh-i nā-mihribānı elden
aldurdum deyü
Gül te'essüf etse ey dil
vermek Allāhuñ yine

598. **ol:**

Gazel 306

Mısra: 5

O, işaret sıfatı.

Ol gülüñ seyr etdüğü yollara
sür yüzüñ gözüñ
Şahñ-ı bāğa ey şabā uğrarsa
ger rāhuñ yine

599. **ol:**

Gazel 307

Mısra: 5

O, işaret sıfatı.

Geyüp ak sādeler egnine ol
gül bāğ-ı 'ālemdede
Şalınsa nāz ile yanumca
serv-i sāyedār olsa

600. **ol:**

Gazel 309

Mısra: 1

O, işaret sıfatı.

Zülfi hümāsı ol mehüñ
oldukça hātırā
Āhum 'uqābı hem-per olur
nesr-i t̄ayire

601. **ol:**

Gazel 310

Mısra: 2

O, işaret sıfatı.

Āb-ı hayvān öykünürmiş
la'l-i nābuñ 'aynına
Göreyin seng-i fenā ersün ol
ayuñ 'aynına

602. **ol:**

Gazel 310

Mısra: 5

O, işaret sıfatı.

Göz göre ol mäh-rüya niçün
öykündüñ deyü
Zerreler toprak şaçarlar
āftābuñ 'aynına

603. **ol:**

Gazel 310

Mısra: 10

O, işaret sıfatı.

Ġamzesi hançer çeker baña
'Azīzī her kaçan
Nāzır olsam ol şeh-i 'izzet-
me'ābuñ 'aynına

604. **ol:**

Gazel 314

Mısra: 6

O, işaret sıfatı.

'Aql u fikrūñ kal'asını
tārmār eyler şakın
Varma zinhār ey dil ol top-ı
zeķandan cānibe

605. **ol:**

Gazel 316

Mısra: 9

O, işaret sıfatı.

Yeterdi bu sa'adet baña
deyeydi ol şeh
Olsun 'Azīzī kulum hısn-ı
hımāyetümde

606. **ol:**

Gazel 317

Mısra: 9

O, işaret sıfatı.

Gelmedi mescide ol mäh bu
şeb buldı meger
Müddet-i 'ömr-i 'Azīzī gibi
gāyet rüze

607. **ol:**

Gazel 318

Mısra: 5

O, işaret sıfatı.

Meh-i nev şanmañuz toğduğı
dem ol t̄ıfl-ı nūrānī
Aña harrāt-ı gerdün etdi bir
zerrīñ gehvāre

608. **ol:**

Gazel 320

Mısra: 7

O, işaret sıfatı.

Kim ola sevmeye ol naħl-i
semen-sīmāyı
Naķşı hūb ola vü egnine
geye ak sāde

609. **ol:**

Gazel 321

Mısra: 6

O, işaret sıfatı.

Tutup kanlı gibi sākī
boğazın aldı meclisde
Boyun çekdi şurāhī var ise ol
gözleri meste

610. **ol:**

Gazel 322

Mısra: 11

O, işaret sıfatı.

Ol şehüñ cām-ı lebi yādına
nūş eyler imiş
Her ne yerde ki 'Azīzī mey-i
hamrā görse

611. **ol:**

Gazel 323

Mısra: 7

O, işaret sıfatı.

Sen ol şehsin ki şeh-rī
rif'atūñde pāsbānuñdur
Felek kim şem'-i māhı hıfz
eder fānūs şeklinde

612. **ol:**

Gazel 323

Mısra: 12

O, işaret sıfatı.

'Adū-yı har-mizācuñ şırtına
ur derd ü ğam bārın
Ki ol dünyāyı ursañ götürür
cāmūs şeklinde

613. **ol:**

Gazel 324

Mısra: 4

O, işaret sıfatı.

Urmasun meydān-ı 'ışk içre
maħabbet lāfını

Ol şehūñ baş egmeyenler tīg-
i hūn-āşāmına

614. ol:

Gazel 325

Mısra: 6

O, işaret sıfatı.

Tīşe-i merg ile Ferhādūñ
edüp başını hürd
Kıydı cellād-ı felek göz göre
ol üstāda

615. ol:

Gazel 326

Mısra: 4

O, işaret sıfatı.

Ḳurtulurdu dil-i dīvāne
perīşānlıkdan
Ger nihānī baña ol yār-ı perī-
şān gelse

616. ol:

Gazel 326

Mısra: 6

O, işaret sıfatı.

Açılıp gonca-i ḳalbüm şen
olurdu cānum
Ḳarşuma güle güle ol gül-i
ḥandān gelse

617. ol:

Gazel 326

Mısra: 10

O, işaret sıfatı.

Yıķılıpdur ğam-ı hecr ile
‘Azīzī göñlüm
Yapılırdı yine ol server-i
ḥübān gelse

618. ol:

Gazel 327

Mısra: 1

O, işaret sıfatı.

Süvār olduḳça ol meh-rū
semend-i bād-pā üzre
Gören bir berg-i gül bindi
şanur raḥş-ı şabā üzre

619. ol:

Gazel 327

Mısra: 3

O, işaret sıfatı.

‘Aceb midür akıtsam göz
yaşın küyına ol yārūñ
Akıtmışdır Sikender bahri
mülk-i Ḳaydefā üzre

620. ol:

Gazel 330

Mısra: 6

O, işaret sıfatı.

Nev-bahār-ı ruḥ-ı dilber o
siyeh beñler ile
Beñzer ol bāġa ki zeyn ola
ḳaranfüller ile

621. ol:

Gazel 331

Mısra: 4

O, işaret sıfatı.

Şanuram burc-ı şafak içre
tulū’ eyler ḳamer
Allar geydükçe ol ḥurşīd-i
enver egnine

622. ol:

Gazel 331

Mısra: 10

O, işaret sıfatı.

Bir gül-i beyzā şanur anı
‘Azīzī seyr eden
Aḳ sāde geysel ol serv-i
semen-ber egnine

623. ol:

Gazel 332

Mısra: 6

O, işaret sıfatı.

Yāri ḳaddüm dām edüp
küyında şayd etdüm yine
Ol hümāyı gökden indürüp
şikār etmek nece

624. ol:

Gazel 334

Mısra: 9

O, işaret sıfatı.

‘Azīzī ol ḫabībūñ şöyle bī-
ḥaddür ki bīmārı
Yaturlar bir biri üzre der-i
dārū’ş-şifālarda

625. ol:

Gazel 337

Mısra: 4

O, işaret sıfatı.

Ḳaḫre ḳaḫre jālelerdür sünbül
üzre güyiyā
Her ‘araḳ kim görünür ol
kākül-i pür-tābda

626. ol:

Gazel 337

Mısra: 9

O, işaret sıfatı.

Zīr-i ebrūsında ol yārūñ
‘Azīzī ğamzesi
Güyiyā bir Türk-i ser-ḥoşdur
yatur mihrābda

627. ol:

Gazel 338

Mısra: 3

O, işaret sıfatı.

Pāyına ol serv-i sīmūñ
ḫurmaz eylersin nişār
Dirhemūñ ey dīde-i nem-
dīde çokdur var ise

628. ol:

Gazel 339

Mısra: 2

O, işaret sıfatı.

Yād-ı nihāl-i ḳaddūñ gelse
cenān u cāne
Cūy-ı sirīşküm ol dem
gözden olur revāne

629. ol:

Gazel 339

Mısra: 12

O, işaret sıfatı.

Her kim yolında varın
vermezse çün Züleyḫā
Olmaz ‘Azīzī mālīk ol
Yūsuf-ı zamāne

630. ol:

Gazel 343

Mısra: 2

O, işaret sıfatı.

Ḥaḫ-ı miskīn ruḥ-ı dilber-i
fettāna gele
Beñzer ol kāfir-i bī-dīne ki
īmāna gele

631. ol:

Gazel 344

Mısra: 5

O, işaret sıfatı.

Gülşen-i küyında zâhid
görseñ ol serv-çaddümi
Meylüñ olmazdı cinânda
nahl-i tûbâ seyrine

632. ol:

Gazel 344

Mısra: 1

O, işaret sıfatı.

Gelse 'izz ü nâz ile ol büt
kelîsâ seyrine
Çârḥ-ı çârümden ine anuñ
Mesîhâ seyrine

633. ol:

Gazel 345

Mısra: 10

O, işaret sıfatı.

Ġam-ı hecr ile 'Azîzî ölseñ
Gelmez ol rûḥ-ı revânuñ
ölüñe

634. ol:

Gazel 348

Mısra: 2

O, işaret sıfatı.

İntizâr ile ben öldüm dil-
sitânüm gelmedi
Ya 'ni mürde cisme ol rûḥ-ı
revânüm gelmedi

635. ol:

Gazel 348

Mısra: 4

O, işaret sıfatı.

Bülbül-âsâ dil nece nâlân u
giryân olmasun
Ol gül-i ḥandânüm ol gönca-
dehânüm gelmedi

636. ol:

Gazel 348

Mısra: 4

O, işaret sıfatı.

Bülbül-âsâ dil nece nâlân u
giryân olmasun
Ol gül-i ḥandânüm ol gönca-
dehânüm gelmedi

637. ol:

Gazel 348

Mısra: 10

O, işaret sıfatı.

Göñlini almağa üftâde
'Azîzîñ ele
Hey meded eglendi ol şûḥ-ı
cihânüm gelmedi

638. ol:

Gazel 351

Mısra: 4

O, işaret sıfatı.

Beni firqat diyârında koyup
girdi neçe gündür
Dirîgâ gittüğünce ol perî nâ-
mihribân oldu

639. ol:

Gazel 352

Mısra: 9

O, işaret sıfatı.

Göz edermiş ol gül-i ra'nâya
bezm-i bâğda
Sürmelü olduk 'Azîzî nergis-
i mestâneyi

640. ol:

Gazel 354

Mısra: 8

O, işaret sıfatı.

İ'tikâdum bu ki 'İsî gibi
ölmez ḥaşre dek
Deyr-i 'âlemde kuçan ol
kâfir-i sîmîn-beri

641. ol:

Gazel 355

Mısra: 1

O, işaret sıfatı.

Yüzünden burka'ın gülşende
kim ol 'işve-ger açdı
Anı her nergis-i pür-jâle
seyre çeşm-i ter açdı

642. ol:

Gazel 355

Mısra: 10

O, işaret sıfatı.

'Azîzî maṭla'ından mihri
şandum 'arz-ı ḥüsn eyler

Der-i 'izzet-me'âbın şubḥ-
dem kim ol kamer açdı

643. ol:

Gazel 356

Mısra: 2

O, işaret sıfatı.

Olam derseñ sa'âdet
mülkinüñ serdâr u mümtâzı
Ölince kapusunda ol dilâ
Maḥmüduñ Ayazı

644. ol:

Gazel 356

Mısra: 3

O, işaret sıfatı.

'Aceb bir murğ-ı dil var mı
ki ol serv-i ser-efrâzuñ
Cihân bağında olmaya şikâr-
ı çeşm-i şehbâzı

645. ol:

Gazel 356

Mısra: 8

O, işaret sıfatı.

Dedüm mihr ü vefâyı baña
bisyâr etseñ olmaz mı
Dedi ol pür-cefâ bilmez çoğı
hiç bilmeyen azı

646. ol:

Gazel 360

Mısra: 9

O, işaret sıfatı.

Şafak-gün atlas ile pençe-i
ḥurşîd-veş ol şâh
Alıpdur zîr-i destine 'Azîzî
rub'-ı meskünü

647. ol:

Gazel 361

Mısra: 9

O, işaret sıfatı.

'Arz-ı ḥüsn etmez baña ol
Yüsuf-ı şânî ile
Ey 'Azîzî söyleşem gelsün
hele mîzân günü

648. ol:

Gazel 362

Mısra: 10

O, işaret sıfatı.

Bahār oldı bezendi şahn-ı
gülşen
‘Azīzī ol gül-i handāna geldi

649. ol:

Gazel 363

Mısra: 2

O, işaret sıfatı.

Gözün kim gamzeñ olmışdur
añā bir hancer-i gürdī
Meded ol Türk-i ser-hoş
deşne ile bizi öldürdi

650. ol:

Gazel 363

Mısra: 5

O, işaret sıfatı.

Ham-ı ebrūsına mı öyküntür
ol meh-‘izāruñ kim
Hilāl-i kec-revi gerdün bu
gece şehrden sürdi

651. ol:

Gazel 364

Mısra: 13

O, işaret sıfatı.

Beñzer ol şırça sarāya ki
‘Azīzī gönüm
Kim anuñ şınmış ola seng-i
kazādan cāmı

652. ol:

Gazel 365

Mısra: 9

O, işaret sıfatı.

‘Āşık-ı dīvāneyem ol şeh
‘Azīzī yaraşur
Defter-i ‘uşşāka yazsa beni
dīvānum gibi

653. ol:

Gazel 366

Mısra: 4

O, işaret sıfatı.

Gelseler nāz ile bayram
yerine meh-rūlar
Yine seyr eylesek ol şems-i
dirağşānları

654. ol:

Gazel 367

Mısra: 3

O, işaret sıfatı.

Ol tezerv-i hoş-ħırāmı neydi
şayd etmek dilā
Ger hümā murğın şikār
etmek olaydı bāz işi

655. ol:

Gazel 367

Mısra: 6

O, işaret sıfatı.

Bendeñe bī-ħad vefālar etseñ
olmaz mı dedüm
Ol cefā-pīşe dedi çoğ etmek
olmaz az işi

656. ol:

Gazel 367

Mısra: 10

O, işaret sıfatı.

‘Akl u fikrin tār u mār edüp
‘Azīzī ħağ bu kim
Ādemi dīvāne eyler ol
perinüñ nāz işi

657. ol:

Gazel 368

Mısra: 3

O, işaret sıfatı.

Ķad ü zülf ü deħānına gönül
verelden ol māhuñ
Felek āyinesinde ħaste gönül
çok elem gördi

658. ol:

Gazel 368

Mısra: 6

O, işaret sıfatı.

Bu şüretlü kişiyi gördüğüm
yoğdur dedi nā-geħ
Ķadīd olduğımı deyr-i
ğamında ol şanem gördi

659. ol:

Gazel 368

Mısra: 7

O, işaret sıfatı.

Gönül ħavf etmez oldı guşşā-
i hecrinden ol yārūñ
Giriftār olalı ‘ışkına zīrā
neçe gam gördi

660. ol:

Gazel 369

Mısra: 1

O, işaret sıfatı.

Ben nece sevmeyeyin ol
şanem-i tersāyı
Leb-i cān-bağş-ıla añdurdı
bugün ‘İşāyı

661. ol:

Gazel 370

Mısra: 10

O, işaret sıfatı.

Geymiş egnine ‘Azīzī gibi
yūñden bir nemed
Ol gülün abdāl olmış
bülbül-i gülşen dağı

662. ol:

Gazel 371

Mısra: 5

O, işaret sıfatı.

N’ola gitdiyse ‘adem milkine
ol şāh-ı ‘azīm
Yine anuñ yerine bir ulu
sultān geldi

663. ol:

Gazel 378

Mısra: 4

O, işaret sıfatı.

Elinden düşmese bir dem
n’ola şemşir-i müjgānı
İki ħünī moğolçındür ol iki
çeşm-i fettānı

664. ol:

Gazel 378

Mısra: 13

O, işaret sıfatı.

‘Azīzī bir perī-peyker melek-
manzardur ol meh kim
Bulınmaz ħüsñ ile ħübān-ı
‘ālem içre akrānı

665. ol:

Gazel 379

Mısra: 1

O, işaret sıfatı.

Dedüm ol cāmeyi al üstüñe
ey verd ter düşdi
Bu sözden reng alup ol
gonca baña ħayli ter düşdi

666. ol:

Gazel 379

Mısra: 2

O, işaret sıfatı.

Dedüm ol cāmeyi al üstüne
ey verd ter düşdi
Bu sözden reng alup ol
gonca baña hayli ter düşdi

667. ol:

Gazel 379

Mısra: 7

O, işaret sıfatı.

Degüldür görinen encüm
şeb-i hecrinde ol māhuñ
Duḥān-ı nār-ı āhumdan göge
yine şerer düşdi

668. ol:

Gazel 385

Mısra: 1

O, işaret sıfatı.

Dilā el çekdüñ ol serv-i
revānuñdan uşanduñ mı
Ferāgat eyledüñ gonca-
dehānuñdan uşanduñ mı

669. ol:

Gazel 385

Mısra: 6

O, işaret sıfatı.

Belā-yı yār cevriñ çekmege
yoğ tākātüm deyü
Daḥı pīr olmadın ol nev-
cūvānuñdan uşanduñ mı

670. ol:

Gazel 385

Mısra: 10

O, işaret sıfatı.

Ṭılsım-ı vaşlınuñ fethine
ikdām eylemez olduñ
‘Azīzī yoḥsa ol genc-i
nihānuñdan uşanduñ mı

671. ol:

Gazel 386

Mısra: 2

O, işaret sıfatı.

Geçinür dem-be-dem ālufte-i
gūy-ı zeneḥdānı

‘Aceb mi ol şeh-i ḥübān ele
alursa çevgānı

672. ol:

Gazel 388

Mısra: 3

O, işaret sıfatı.

Şöyle ḥünüdür ki çeşm-i
gamze-kārı ol mehüñ
Dem-be-dem kanlar döker
durmaz ḥarāmiler gibi

673. ol:

Kaside 1

Mısra: 66

Kelime Tipi: -

O, işaret sıfatı.

Cām-ı kaşrı ki anuñ bir gül-i
bī-bülbüldür
Reşk eder ol gül-i bī-bülbüle
mıhr-i enver

674. ol:

Kaside 1

Mısra: 63

O, işaret sıfatı.

Var iken ol gül-i bülbül-
sūḥan u gonca-dehen
Gül bitüp bülbül ötüp bağ-ı
cihānda n’eyler

675. ol:

Kaside 1

Mısra: 92

O, işaret sıfatı.

Bu kaşīdem ki pür evşāf-ı
gül ü bülbüldür
Beñzer ol bāga tuta bülbül ü
gül anda maḥar

676. ol:

Kaside 1

Mısra: 98

O, işaret sıfatı.

Gerçi vardur o gülüñ bülbül-i
meddāhi hezār
Lık yoğ ol güli ben bülbüli
mānend öger

677. ol:-e

Kaside 2

Mısra: 31

O, işaret sıfatı.

Oldur ol şems ü kamer-
kevkebe kim aña bedel
Toğmadı şems ü kamer
kevkeb-i ‘ālī-mıkdār

678. ol:

Kaside 2

Mısra: 34

O, işaret sıfatı.

Şanuram vardı esed burcına
çün şems ü kamer
Ne gün ol şems-i kamer-ruḥ
k’ola raḥşına süvār

679. ol:

Kaside 2

Mısra: 45

O, işaret sıfatı.

Ol yüzi şems ü cebñi
kamerüñ āḥir-i kār
Mihri şems ü kameri eyledi
ser-geşte vü zār

680. ol:

Kaside 2

Mısra: 55

O, işaret sıfatı.

Reşk-i mäh-ı nevi ol şems-i
kamer-ruḥsāruñ
Şems-vār eyledi gökde
kameri zerd ü nizār

681. ol:

Kaside 3

Mısra: 38

O, işaret sıfatı.

Ebr-i cūduñdan ki baḥre
tamlasa bir kaṭre nem
Ol nem ile baḥr o dem bir
lülü-yı raḥşān olur

682. ol:

Kaside 3

Mısra: 60

O, işaret sıfatı.

Her ne şī’r-i behcet-āşāruña
icād edesin
Ḥüsni-i Yūsuf gibi ol
‘ālemlere destān olur

683. ol:

Kaside 3

Mısra: **66**
O, *işaret sıfatı.*

Vaşf-ı haṭṭuñ kim berât-ı
nazmuma ‘unvân olur
Nazmum ol ‘unvân ile ser-
defter-i dîvân olur

684. **ol:**
Kaside 3
Mısra: **70**
O, *işaret sıfatı.*

Her ne gün görmem yüzün
ey Yûsuf-ı Mısr-ı cemâl
Dâr-ı dünyâ başuma ol gün
benüm zindân olur

685. **ol:**
Kaside 3
Mısra: **38**
O, *işaret sıfatı.*

Ebr-i cüduñdan ki bahre
tımlasa bir kaṭre nem
Ol nem ile baḥr o dem bir
lülû-yı raḥşân olur

686. **ol:**
Kaside 3
Mısra: **60**
O, *işaret sıfatı.*

Her ne şî‘r-i behcet-âşâruña
İcâd edesin
Hüsni Yûsuf gibi ol
‘âlemlere destân olur

687. **ol:**
Kaside 3
Mısra: **66**
O, *işaret sıfatı.*

Vaşf-ı haṭṭuñ kim berât-ı
nazmuma ‘unvân olur
Nazmum ol ‘unvân ile ser-
defter-i dîvân olur

688. **ol:**
Kaside 3
Mısra: **70**
O, *işaret sıfatı.*

Her ne gün görmem yüzün
ey Yûsuf-ı Mısr-ı cemâl
Dâr-ı dünyâ başuma ol gün
benüm zindân olur

689. **ol:**
Kaside 4
Mısra: **22**
O, *işaret sıfatı.*

Hâl-i dil-süzün aña yanmak
mı ister kim ‘aceb
Gece oldukça arar ol mâhı
hâne hâne şem‘

690. **ol:**
Kaside 4
Mısra: **24**
O, *işaret sıfatı.*

Nâr-ı kahr-ı dehr baḡrın
yaḡdı yandurdu yaḡod
Zulmin aḡlar ol Kerîmü‘ş-
şâna yana yana şem‘

691. **ol:**
Kaside 4
Mısra: **73**
O, *işaret sıfatı.*

Beñzer ol naḥl-i bülende bu
kaşidem kim anuñ
Baḡlanupdur ucına bir bî-
bedel şâhâne şem‘

692. **ol:**
Kaside 5
Mısra: **5**
O, *işaret sıfatı.*

Ser-i bâmında ol meşdüd
olan zer mehçenüñ ‘akı
Bir altun ḥâldür ḡonmuş
‘izârî üzre ‘ummânüñ

693. **ol:**
Kaside 5
Mısra: **20**
O, *işaret sıfatı.*

Olur her cum‘a seyri pîr
olası nev-cüvânlarla
Yeñikapudaki ol tekve-i ṭâḡ-ı
felek-sânüñ

694. **ol:**
Kaside 5
Mısra: **28**
O, *işaret sıfatı.*

Şorarsañ şî‘r-i hâlet-baḡşını
Bâkî Efendinüñ

Bizi mest eyledi eş‘ârı ol
Câmî-i devrânüñ

695. **ol:**
Kaside 5
Mısra: **49**
O, *işaret sıfatı.*

Yine ol rind-i ‘işret-sâz-ı
‘âlem Sırrî-i Kâtib
Geçer âvâresi her bir lebi
mül ḡaṭṭı reyḡânüñ

696. **ol:**
Kaside 5
Mısra: **52**
O, *işaret sıfatı.*

Şıyâmî nâliş ile Gülşeniden
dem urup dâyim
Geçinürler mürîd-i pâki ol
sulṭân-ı ‘irfânüñ

697. **ol:**
Kaside 5
Mısra: **58**
O, *işaret sıfatı.*

Müzellef bir cevândur La‘lî-i
şîrîn-sülḡan gerçî
Zenânedür velî her cünbişi ol
la‘lî mercânüñ

698. **ol:**
Kaside 5
Mısra: **67**
O, *işaret sıfatı.*

Hîşârî Muşli-i sîmîn-beden
ol ṭop-ı ḡabḡabla
Yıḡar şabr u ḡarârı ḡal‘asın
‘uşşâḡ-ı nâlânüñ

699. **ol:**
Kaside 5
Mısra: **70**
O, *işaret sıfatı.*

Cihânda Cin Hüseyinüñ gerçî
aḡzı egrisi çokdur
Velî yok ‘aşîḡı bizden yeg ol
yâr-ı perîşânüñ

700. **ol:**
Kaside 5
Mısra: **72**
O, *işaret sıfatı.*

Ƙoyup Ya'küb-zāde mü-
miyānı hıdmete gitdi
Eşigi kulluğından el çeküp ol
māh-ı Ken'ānuñ

701. ol:

Kaside 5

Mısra: 78

O, işaret sıfatı.

Der-i meyhānesini küşe-i
mihrāba vermezler
İmām-zādeyle Cāmcı-zāde ol
maħbüb-ı tersānuñ

702. ol:

Kaside 5

Mısra: 80

O, işaret sıfatı.

İki gün bir dil-i bīmāruñ
olmaz hemdemi Yārī
Degüldür başı hoş kimseyle
ol yār-ı dil-ārānuñ

703. ol:

Kaside 5

Mısra: 82

O, işaret sıfatı.

Güzeldür haƘ bu kim Targal
Meħemmed şāhı Bayramuñ
Ƙulı Ƙurbānıdur haƘ-ı cihān
ol māh-ı tābānuñ

704. ol:

Kaside 5

Mısra: 84

O, işaret sıfatı.

Mü'ezzin-zāde kim bir
dilber-i mevzün-Ƙametdür
İmām-ı 'ıŝƙına uydı cihān ol
māh-ı ğarrānuñ

705. ol:

Kaside 5

Mısra: 86

O, işaret sıfatı.

Girībānī güzel bir şāh-ı
hübān-ı cihāndur kim
Yeñi hünkār Ƙulı paşasıdur
ol pāk-dāmānuñ

706. ol:

Kaside 5

Mısra: 92

O, işaret sıfatı.

Sever yine ser-āmed Muşlı
Şāhı Şubaşı-zāde
Olup bağlamalı dīvānesi ol
serv-i bālānuñ

707. ol:

Kaside 5

Mısra: 94

O, işaret sıfatı.

Sipāhıce Ğasan Şāha ne
lāzım biz demek anı
Bilür nece Yezīd idüğini ol
Ğācı Mervānuñ

708. ol:

Kaside 5

Mısra: 114

O, işaret sıfatı.

Sever mi gördüğü yegencigi
yine Ƙoca Melküh
Günāhı oldur ancak haƘ
içinde ol müselmānuñ

709. ol:

Kaside 5

Mısra: 126

O, işaret sıfatı.

İşitdük kim 'Ubeydī rāh-ı
'uƘbāya revān olmış
Umaruz lāyıƘ-ı raħmet ola ol
'abdi Raħmānuñ

710. ol:

Kaside 5

Mısra: 131

O, işaret sıfatı.

Fezā-yı dehrüñ ol bir şīr-i
merd-efgen delīridür
Ğalāş olmaz giren ser-
pençesine Mīr Ƙaplanuñ

711. ol:

Kaside 5

Mısra: 138

O, işaret sıfatı.

Cevāb-ı nāme-i mu'ciz-
nümāñı eyledüm taħrīr
Edüp her beytini siħr-i helāl
ol vaşfi ra'nānuñ

712. ol:

Kıt'a 2

Mısra: 16

O, işaret sıfatı.

Eger bu derde isterseñ
müdāvā
Yüri ol eşigi dārü'ş-şifāya

713. ol:

Kıt'a 2

Mısra: 18

O, işaret sıfatı.

K'anuñ nām-ı şerīfidür
Meħemmed
De Ğālūñ bir bir ol kān-ı
seħāya

714. ol:

Kıt'a 2

Mısra: 19

O, işaret sıfatı.

Seni göndermez ol maħrūm
u mağmūm
Anuñ iħsāndur işi her gedāya

715. ol:

Kıt'a 11

Mısra: 3

O, işaret sıfatı.

Baña ol zālīm etdügin
edemez
Bir yere gelse cümle haƘ-ı
cihān

716. ol:

Kıt'a 15

Mısra: 2

O, işaret sıfatı.

RaħıƘ u berş kim rūħa
ğidādur
Dil ü cān ol ğidāya
mübtelādur

717. ol:

Kıt'a 18

Mısra: 4

O, işaret sıfatı.

Neyledümse eyledüm bir yer
alup
Yapdum ol yerde bir ev çün
āsmān

718. **ol:****Kıt'a 18**

Mısra: 6

O, işaret sıfatı.

Çār dīvār ile sakfı kaldı lik
Kim tamām olmağa ol
dārü'l-emân

719. **ol:****Kıt'a 20**

Mısra: 6

O, işaret sıfatı.

Dağı hem deyesin düd-ı
siyâhı
Gögi göge boyadı ol yüzi hür

720. **ol:****Kıt'a 25**

Mısra: 3

O, işaret sıfatı.

Gülüp nâz ile ol hür-i cennet
Dedi Hâk râzı olsun hülle
etdi

721. **ol:****Lugaz 1**

Mısra: 10

O, işaret sıfatı.

Bülbül-i güyâ olur bî-ihtiyâr
Ol gül-i şad-berge kim kılsa
nazar

722. **ol:****Lugaz 2**

Mısra: 1

O, işaret sıfatı.

Ol ne şahş olur ki endâmi
anuñ
Beñzer insân-ı za'îfe ser-be-
ser

723. **ol:****Lugaz 9**

Mısra: 3

O, işaret sıfatı.

Bir tıfil yanında ol pîrûñ velî
Gâh rakş urur gehî eyler
karâr

724. **ol:****Lugaz 14**

Mısra: 4

O, işaret sıfatı.

Bülbül olur her gören anı ne
dem
Eylese 'arz-ı cemâl ol gül-
mişâl

725. **ol:****Lugaz 19**

Mısra: 3

O, işaret sıfatı.

Hâlelerdür ol dü halka
güyyiâ
Var içinde iki mâh-ı pür-ziyâ

726. **ol:****Lugaz 21**

Mısra: 4

O, işaret sıfatı.

Bir neçe mâh-ı nev-i garrâ
dağı
Tutmuş ol şems ü kamer
yanında yer

727. **ol:****Lugaz 24**

Mısra: 4

O, işaret sıfatı.

'Ömri oldukça eger pîr ü
cüvân
Şaklasa ol gevheri görmez
ziyân

728. **ol:****Matla 11**

Mısra: 1

O, işaret sıfatı.

Bezme âyâ bugün ol mâh-
likâ gelmez mi
Öyle yaklaştı dağı şems-i
duhâ gelmez mi

729. **ol:****Matla 14**

Mısra: 1

O, işaret sıfatı.

Defterine ol şeh-i hüsnüñ
beni çâker yazuñ
Luţf edüñ ammâ rakîbi hâric
ez-defter yazuñ

730. **ol:****Matla 35**

Mısra: 2

O, işaret sıfatı.

Beline dolaşduğum zülfi gibi
bu her zamân
Rişte-i cân-ı 'azîzümdür
benüm ol mü-miyân

731. **ol:****Matla 42**

Mısra: 1

O, işaret sıfatı.

Çanı ol şîrîn sözin şehd ü
şeker şanduklarum
Hoşka-i la'l-i lebin dürc ü
güher şanduklarum

732. **ol:****Matla 46**

Mısra: 1

O, işaret sıfatı.

Bir mü'eddeb hûbdur ol
gonca-leb
Gülde yokdur andağı hüsn-i
edeb

733. **ol:****Matla 50**

Mısra: 2

O, işaret sıfatı.

Âhum şadâsı güşına girse
baña söger
Beñzer hasûd ol sege kim
yanğuya ürer

734. **ol:****Matla 57**

Mısra: 1

O, işaret sıfatı.

Meyl etse nağd-i eşkûme ol
sîm-ten n'ola
Sa'yi zamâne dilberinüñ
ağçadan yaña

735. **ol:****Matla 58**

Mısra: 2

O, işaret sıfatı.

Var mı yok mı ağzı yârûñ
kimse bilmezdi 'iyân

Hızır-ı hattı vermese ol
çeşme-i cāndan nişān

736. **ol:**

Matla 71

Mısra: 2

O, işaret sıfatı.

Dedüm ni'am-ı derd ü
gamuñ çok gibi gāyet
Ol şüh-ı cefā-pişe dedi
yeyene minnet

737. **ol:**

Matla 76

Mısra: 1

O, işaret sıfatı.

Şol şubh-dem ki yuya yüzün
ol gül āb ile
Gülzār-ı dehri pür ede bŷy-ı
gülāb ile

738. **ol:**

Mesnevi 1

Mısra: 65

O, işaret sıfatı.

Girmesün deyü cāmi'e ol qar
Çekdik etrāf-ı şuffaya bir
zār

739. **ol:**

Mesnevi 1

Mısra: 67

O, işaret sıfatı.

Nece zār ol sehāb-veş perde
Göksini gerdi germe vŷ
serde

740. **ol:**

Muamma 1

Mısra: 2

O, işaret sıfatı.

Erişdi mevsim-i gül tldı
'ālem şevk u tāb ile
Göñül bī-had şarāb içmek
diler ol āftāb ile

741. **ol:**

Muamma 7

Mısra: 1

O, işaret sıfatı.

Ne dem ki āba gire yüze ol
gül-i hāndān

Derŷn-ı māda gören yüzini
olur hayrān

742. **ol:**

Muamma 13

Mısra: 2

O, işaret sıfatı.

Bir gŷrŷh olup muhīf-i 'işka
başdukdā kadem
Ol gŷrŷhuñ nişfin āhir yem
başup kıldı 'adem

743. **ol:**

Muamma 14

Mısra: 2

O, işaret sıfatı.

Ruħların gül-gŷne ile lāle-
veş al eylemiş
Ol nigār-ı seng-dil mihrini
pür-hāl eylemiş

744. **ol:**

Muamma 15

Mısra: 1

O, işaret sıfatı.

Göñül varduķça hāba fikr-i
ruħsārıyla ol māhuñ
Girer rŷ'yāma göñlŷmden ne
geçse hikmet Allāhuñ

745. **ol:**

Muamma 16

Mısra: 2

O, işaret sıfatı.

Dest-i bād ile koyup
gülşende başı ŷzre hāk
Ol gŷne karşu yaķasın serv
iki kez etdi çāk

746. **ol:**

Muamma 20

Mısra: 1

O, işaret sıfatı.

Şahn-ı gülşende çemān
edince ol naħl-i semen
Hācletinden dāmenini başına
çekdi çemen

747. **ol:**

Muamma 27

Mısra: 1

O, işaret sıfatı.

Dil-i 'uřřāķını ol şŷh-ı
devrān
Eder çŷn müřterī bī-had
perīřān

748. **ol:**

Muamma 37

Mısra: 1

O, işaret sıfatı.

Bir letāfet var ki dendānında
ol ğonca-dehān
Hānde etdikçe görinŷr
çehrem içinde 'iyān

749. **ol:**

Muamma 38

Mısra: 2

O, işaret sıfatı.

Māhumuñ alup ayağın
başına ursañ eger
Ol hilāl-ebŷrŷ nigārŷn nāmını
ifřā eder

750. **ol:**

Muamma 39

Mısra: 2

O, işaret sıfatı.

Ĝam-ı zŷlfeyni iřŷm āh u
fiğān etse n'ola
Mihrini ol iki māh içre 'iyān
etse n'ola

751. **ol:**

Muamma 41

Mısra: 1

O, işaret sıfatı.

Saña rām ola dilerseñ ol yār
Zŷlfinŷñ yayını çek ey dil-i
zār

752. **ol:**

Muamma 45

Mısra: 2

O, işaret sıfatı.

Alurken destin āğyārŷñ
keremle
Helāk etdi beni ol meh
sitemle

753. **ol:**

Mŷseddes 1

Mısra: 51

O, işaret sıfatı.

Luṭf edüp ol bî-kese bugün
olursañ dest-gîr
Dilegüm Hâkdan budur kim
ey meh-i rûşen-zamîr

754. **ol:**
Müseddes 4
Mısra: 19
O, işaret sıfatı.

Sünbül mi ṭurra mı yaḥod ol
'anberîn-seḥâb
Reyhân mı yâ benefşe mi ol
ḥaṭṭ-ı müşk-i nâb

755. **ol:**
Müseddes 4
Mısra: 20
O, işaret sıfatı.

Sünbül mi ṭurra mı yaḥod ol
'anberîn-seḥâb
Reyhân mı yâ benefşe mi ol
ḥaṭṭ-ı müşk-i nâb

756. **ol:**
Tarih 3
Mısra: 5
O, işaret sıfatı.

Görüp ol âteşi ḥâtif
hemândem
Dedi târiḥ Sitanbul yandı bu
şâm

757. **ol:**
Tarih 5
Mısra: 3
O, işaret sıfatı.

Gül-i nâzük gibi ol ḡonca-i
ter
Şiddet-i bād-ı fenâdan şoldı

758. **ol:**
Tarih 5
Mısra: 7
O, işaret sıfatı.

Dedi ḥâtif aña ol dem târiḥ
Bülbül-i ḡülşen-i cennet oldu

759. **ol:**
Tarih 9
Mısra: 3
O, işaret sıfatı.

Çü gördüm rûyın ol cân-
pâresinüñ
Dedüm târiḥini feyż-i Ḥalîmî

760. **ol:**
Tarih 10
Mısra: 1
O, işaret sıfatı.

Ol Sinân Ağa-yı şâhib-ḥayr
kim
Kıldı bu 'aynı Ḥudâ için
sebîl

761. **ol:**
Tarih 14
Mısra: 3
O, işaret sıfatı.

Yine şaḥne olıcaḡ ol zulüm-
kâr
Dediler târiḥini âh be zâlim

762. **ol:**
Tarih 15
Mısra: 3
O, işaret sıfatı.

Çü girdi ḥâke cism-i pâki ol
'Alî-şifatlunuñ
Denildi târiḥi ola enîs ü yâr
Ebü Türâb

763. **ol:**
Tarih 18
Mısra: 6
O, işaret sıfatı.

Nâgehânî erişüp bād-ı ecel
Verdi ol nev-res nihâle
inkisâr

764. **ol:**
Tarih 18
Mısra: 10
O, işaret sıfatı.

Dedi yârân acıyup târiḥini
Ol ḡülüñ şoldurdu ḥayfâ
rüzḡâr

765. **ol:**
Tarih 21
Mısra: 4
O, işaret sıfatı.

Edüp şark ellerin pâmâl esb-i
bād-pâlarla

Eder cünd-i zafer-rehberle ol
İrânî vîrân deñ

766. **ol:**
Tarih 22
Mısra: 5
O, işaret sıfatı.

Nâm ile Muştafâdur ol server
Fi'li fi'l-i şaḥâbe-i Aḥmed

767. **ol:**
Tarih 22
Mısra: 9
O, işaret sıfatı.

Sürḡ-ser münhezim olup ol
dem
Furşatı cünd-i Rûma verdi
Şamed

768. **ol:**
Tarih 26
Mısra: 1
O, işaret sıfatı.

Sen ol ağa-yı ḡüzîn-i der-i
devletsin kim
Pertev-i mihri başâr nûr u
ziyâda baḥṭuñ

769. **ol:**
Tesdis 2
Mısra: 2
O, işaret sıfatı.

N'ola bir ân olmasam feryâd
ü âh u zârsuz
Deşt-i ḡam oldu yerüm ol
kebk-i ḥoş-refârsuz

770. **ol:**
Tesdis 2
Mısra: 6
O, işaret sıfatı.

Şaḥn-ı şaḥrâlar baña zindân
olupdur yârsuz
Her çemen bir ḥâr olupdur ol
yüzi ḡülzârsuz

771. **ol:**
Tesdis 2
Mısra: 12
O, işaret sıfatı.

Şaḥn-ı şaḥrâlar baña zindân
olupdur yârsuz

Her çemen bir hâr olupdur ol
yüzi gülzârsuz

772. **ol:**

Tesdis 2

Mısra: 18

O, işaret sıfatı.

Şahn-ı şahrâlar baña zindân
olupdur yârsuz
Her çemen bir hâr olupdur ol
yüzi gülzârsuz

773. **ol:**

Tesdis 2

Mısra: 24

O, işaret sıfatı.

Şahn-ı şahrâlar baña zindân
olupdur yârsuz
Her çemen bir hâr olupdur ol
yüzi gülzârsuz

774. **ol:**

Tesdis 2

Mısra: 30

O, işaret sıfatı.

Şahn-ı şahrâlar baña zindân
olupdur yârsuz
Her çemen bir hâr olupdur ol
yüzi gülzârsuz

775. **olmağa:-mağ, -a**

Gazel 36

Mısra: 8

Bulunmak.

Biz o rindân-ı kadeh-
peymâlaruz kim reşk eder
Bezminüzde olmağa bu
kâse-i gerdün kadeh

776. **olduğu:-duğ, -ı**

Gazel 139

Mısra: 10

Bulunmak.

Āstânına ‘Azîzî nece varsun
o şehûn
Ki gedâ şâh-ı cihân olduğı
yere varamaz

777. **olmaz:-maz**

Gazel 154

Mısra: 6

Bulunmak.

Dîdeden zülfi hayâli o
mehûn dūr olmaz
Derler insâna perî olmaz
egerçi me‘nūs

778. **olmuş:-mış**

Gazel 264

Mısra: 7

*Dönüşmek, dönmek,
olmak.*

Hatt-ı rüyuñ gibi olmuş
tatalum müşkî kumâş
Zülfüne kim dedi şahn-ı ruğ-
ı zîbâya döşen

779. **oldı:-dı**

Gazel 153

Mısra: 8

Hale gelmek, bürünmek.

Ol âftâb yumağa her şubh
ayasın
Mihir âftâbe-i zer ü mâh oldı
sîm tās

780. **olduñ:-du, -n**

Gazel 205

Mısra: 1

Hale gelmek, bürünmek.

Ağyâra uyup ‘azm-i
çemenzâr eder olduñ
Gıtdükçe bu ben bülbülüñi
zâr eder olduñ

781. **olduñ:-du, -n**

Gazel 205

Mısra: 2

Hale gelmek, bürünmek.

Ağyâra uyup ‘azm-i
çemenzâr eder olduñ
Gıtdükçe bu ben bülbülüñi
zâr eder olduñ

782. **olduñ:-du, -n**

Gazel 205

Mısra: 4

Hale gelmek, bürünmek.

Ey çeşm ü kad ü kaşı güzel
neçe zamândur
Yanumca şalınmağa benüm
‘âr eder olduñ

783. **olduñ:-du, -n**

Gazel 205

Mısra: 6

Hale gelmek, bürünmek.

Ben haste-i gam-hârı koyup
küy-ı belâda
Bimâr-dil-i gayriye tîmâr
eder olduñ

784. **olduñ:-du, -n**

Gazel 205

Mısra: 8

Hale gelmek, bürünmek.

Yollarda şatup bende-i
dîrîneñi şâhum
Ağyâr-ı dil-âzâr ile bâzâr
eder olduñ

785. **olduñ:-du, -n**

Gazel 205

Mısra: 10

Hale gelmek, bürünmek.

Bî-çâre ‘Azîziyi şalup şâm-ı
firâka
Bî-mihr idüğüñ gün gibi
izhâr eder olduñ

786. **olalı:-alı**

Gazel 266

Mısra: 10

Hale gelmek, bürünmek.

Kim görürse naqşını
ebyâtumuñ resmin ölür
Kişver-i nazmuñ ‘Azîzî olalı
naqqâşı ben

787. **olmuş:-mış**

Gazel 335

Mısra: 6

Hale gelmek, bürünmek.

Meger gül câmi‘idür şahn-ı
gülşen
Nihâl-i serv aña olmuş
minâre

788. **olalı:-alı**

Gazel 339

Mısra: 5

Hale gelmek, bürünmek.

Ey şehsüvâr-ı esb-i ‘ışkuñ
olalı gönlüm
Şundı hayâl-i zülfüñ destine
tâziyâne

789. **olmuşdur:-muş, -dur**

Gazel 363

Mısra: 1

Hale gelmek, bürünmek.

Gözün kim gamzeñ olmuşdur
aña bir hancer-i gürdi
Meded ol Türk-i ser-hoş
deşne ile bizi öldürdi

790. **oldı:-dı**

Gazel 365

Mısra: 4

Hale gelmek, bürünmek.

Ben nece seyr-i gülistân
edeyüm kim her nihâl
Dik gelür oldı baña serv-i
hıramânum gibi

791. **olaldan:-aldan**

Gazel 367

Mısra: 1

Hale gelmek, bürünmek.

Şan'at olaldan saña cevr ü
cefâ vü nâz işi
Oldı 'uşşâkuñ tamâm ey
dilber-i tannâz işi

792. **oldı:-dı**

Gazel 367

Mısra: 8

Hale gelmek, bürünmek.

Cân gibi mahft gerekdür
derken oldı râz işi
Ağlamağ-ıla duyurdum râz-ı
'ışk-ı yâri âh

793. **oldı:-dı**

Gazel 368

Mısra: 7

Hale gelmek, bürünmek.

Göñül havf etmez oldı guşşa-
i hecrinden ol yârün
Giriftâr olalı 'ışkına zîrâ
neçe gam gördi

794. **olmuş:-muş**

Gazel 370

Mısra: 10

Hale gelmek, bürünmek.

Geymiş egnine 'Azîzî gibi
yünden bir nemed

Ol gülün abdâli olmuş
bülbül-i gülşen dağı

795. **olduğma:-duğ, -i, -n, -a**

Gazel 374

Mısra: 9

Hale gelmek, bürünmek.

Olduğına 'Azîzî abdâluñ
Dâldür sinesindeki dâli

796. **olduñ:-du, -ñ**

Gazel 385

Mısra: 9

Hale gelmek, bürünmek.

Tılısm-ı vaşlınuñ fethine
ikdâm eylemez olduñ
'Azîzî yoğsa ol genc-i
nihânuñdan uşanduñ mı

797. **olup:-up**

Gazel 385

Mısra: 7

Hale gelmek, bürünmek.

Olup pîçide-hâtır eşiginde
tan-ı a' dâdan
O şâh-ı kâm-rân u 'âlî-
şânuñdan uşanduñ mı

798. **oldı:-dı**

Gazel 387

Mısra: 4

Hale gelmek, bürünmek.

Gece gündüz döndürür gibi
yaşum çarh-ı felek
Mîhr ile mâh oldı güyâ iki
sâ'at şîşesi

799. **olma:-ma**

Gazel 388

Mısra: 10

Hale gelmek, bürünmek.

Şohbet-i hâş etmege sa'y et
'Azîzî yâr ile
Tut sözüm olma cihân
bezminde 'âmîler gibi

800. **ol:**

Gazel 16

Mısra: 6

O, kişi zamiri.

Kâfirligine dâl bu yetmez mi
zülfüñüñ

Kim kend'özünde götürür ol
ey şanem şalîb

801. **ol:**

Gazel 19

Mısra: 9

O, kişi zamiri.

Ol yolında öldiğüm yârün
'Azîzî şimdi âh
Cân verüp küyında kimler
hâksâr oldı 'aceb

802. **oldur:-dur**

Gazel 54

Mısra: 5

O, kişi zamiri.

'Aşık oldur ki râh-ı 'ışk içre
Şîşe-i 'arı taşa çalmışdur

803. **ol:**

Gazel 60

Mısra: 4

O, kişi zamiri.

Sürme-i hâk-i rehün gözden
siler cüy-ı sirişk
Beñzer ol uğruya kim
komaduğı yerden alur

804. **ol:**

Gazel 60

Mısra: 8

O, kişi zamiri.

Nağl-i gülşen içre maqbül
olmasun mı nârven
Kim hıramı ol nihâl-i nâz-
perverden alur

805. **ol:**

Gazel 61

Mısra: 10

O, kişi zamiri.

Mağla'-ı hurşiddür dersem
'Azîzî tañ degül
Ol der-i devlet-me'âba kim o
meh andan çıkar

806. **ol:**

Gazel 82

Mısra: 4

O, kişi zamiri.

Sâye-veş yanında şalınmaq o
servün 'aşığa

Hîç naşîb ola mı ol bir devlet
ü ikbâldür

807. **ol:**

Gazel 134

Mısra: 3

O, kişi zamiri.

Saňa 'aşık geçinüp n'eyler ol
kim dest-i 'ışkuñla
Çeküp nâmüs u 'arı câmesini
çäk çäk etmez

808. **ol:**

Gazel 134

Mısra: 10

O, kişi zamiri.

'Azîzî pây-büsina erişmez ol
boyı servüñ
Vücüdün säye-veş ol kim
reh-i küyında hâk etmez

809. **ol:**

Gazel 148

Mısra: 5

O, kişi zamiri.

Ol gerek cevr ile eşk-i
çesmümüz baħr eylesün
Biz şadef-vâr ol dür-i
şehvârdan el çekmezüz

810. **ol:**

Gazel 232

Mısra: 10

O, kişi zamiri.

'Azîzî vâ 'izüñ efsânesini
diñlemez 'ârif
Olur olmaz sözi güş eylemez
ol kim ola 'âkıl

811. **ol:**

Gazel 235

Mısra: 9

O, kişi zamiri.

'Älemde 'Azîzî nece 'âkıl
geçer ol kim
Nüş etmeye ħubân-ıla şahbâ-
yî Sitanbul

812. **ol:**

Gazel 241

Mısra: 9

O, kişi zamiri.

Ol güzeller pādşāhınuñ
'Azîzî dünyede
Ästānı bendesi olmağ durur
cāhum benüm

813. **ol:**

Gazel 269

Mısra: 1

O, kişi zamiri.

Ĥaṭ-ı mühr-i lebün yeg
görmez ol kim naqş-ı
ĥâtemden
Ṭılısm-ı nāmı ĥakk olsun
göreyin levĥ-i 'âlemden

814. **ol:**

Gazel 320

Mısra: 9

O, kişi zamiri.

Bend olur 'ışkı duzağına
'Azîzî ol kim
Dil ü cân naqđini şaydı o
gözi şayyâde

815. **ol:**

Gazel 376

Mısra: 10

O, kişi zamiri.

Küy-i 'ışk içre 'Azîzî serseş
gördüm gezer
Bir mehün oldı meger ol
mübtelâ ser-geştesi

816. **ol:**

Kaside 1

Mısra: 52

O, kişi zamiri.

Kef-i iĥsânı gül ü nuṭğ-ı
lisânı bülbül
Verdi ol bülbül ü gül bāğ-ı
cihâna zîver

817. **oldur:-dur**

Kaside 1

Mısra: 46

O, kişi zamiri.

Ĥân Murād İbn-i Selīm-i
gül-i bülbül-dem kim
Ĥvân-ı iĥsân-ıla oldur gül-i
bülbül-perver

818. **ol:**

Kaside 3

Mısra: 26

O, kişi zamiri.

Dest-gîr ol koma ayaklarda
ey servüm anı
Säye-veş yoluñda ol kim ĥâk
ile yeksân olur

819. **oldur:-dur**

Kaside 5

Mısra: 74

O, kişi zamiri.

N'ola artursa nâz u şîveyi
gütdükçe Kıız Muşlı
Kim oldur nâzenin maĥbûbı
şimdi ĥarı dünyānuñ

820. **oldur:-dur**

Kaside 5

Mısra: 100

O, kişi zamiri.

Esîr-i esb-i tâzî-i mu'allem
Kebecizâde
Kim oldur kâşif ü yükrügi
şimdi yine meydānuñ

821. **oldur:-dur**

Kaside 5

Mısra: 124

O, kişi zamiri.

Ola 'ömri ziyâde Emrî-i mîr-
i kelāmuñ hem
Kim oldur Ĥüsvrev-i şāhib-
kemâli ehl-i dîvānuñ

822. **oldur:-dur**

Kaside 5

Mısra: 128

O, kişi zamiri.

N'ola neşv ü nemâ bulsa
nihâl-i naẓm-ı Şādık Beg
Kim oldur naĥl-i ma'nî-
perveri gülzâr-ı ebyātuñ

823. **ol:**

Lugaz 2

Mısra: 8

O, kişi zamiri.

Ĥara yüzlüdüv velî
miskîndür
Kim anı çignerse ol pâyın
öper

824. **ol:**
Müseddes 4
 Mısra: 39
O, kişi zamiri.

Olsa lebūñ yanında ol añmaz
 adın mülūñ
 Zīrā қаpuñda oldı o biñ cān
 ile қuluñ

825. **ol:**
Tarih 4
 Mısra: 1
O, kişi zamiri.

Sen ol şāhib-sa ‘ādetsin ki
 қadrūñ
 Olupdur gün gibi eflāke
 hem-ser

826. **ol:**
Tarih 6
 Mısra: 4
O, kişi zamiri.

Mübārek māh-ı zi’l-қа ‘de
 onında
 Үlū ‘ etdi dūn içre ol semen-
 ҳad

827. **ol:**
Tarih 18
 Mısra: 1
O, kişi zamiri.

Ol gözüm nūri ciger-kūşem
 ‘Alī
 Kim anuñla eglenürdi cān-ı
 zār

828. **oldur:-dur**
Tarih 25
 Mısra: 2
O, kişi zamiri.

Şeyh-i güzīn-i vā ‘iz Hācī
 Hasan Efendi
 Kim oldur ehl-i fazl u rüşen-
 zamīr ü zāhid

829. **olur:-ur**
Gazel 151
 Mısra: 7
*Uygun olmak,
 yakışmak.*

La’l-i lebūñe yāķūt dersem
 olur ammā kim

Dendānlaruña mānend bir
 dürr-i ‘Aden bitmez

830. **olsa:-sa**
Gazel 166
 Mısra: 2
*Bulunmak, mevcut
 olmak.*

Tiğ-i gāmzeñden ederdüm
 dil-i nālāni hālāş
 Olsa bir pāre evet eylemege
 cāmī hālāş

831. **olmasa:-ma, -sa**
Gazel 207
 Mısra: 5
*Bulunmak, mevcut
 olmak.*

Olmasa ey қаşı yā dilde
 nişān-ı devlet
 Тоғrulup gelmez idi gāmze-i
 nāvek-fikenūñ

832. **olan:-an**
Gazel 273
 Mısra: 5
*Bulunmak, mevcut
 olmak.*

Dilde olan sūz-ı ‘işk-ı cān-
 güdāzın ne’ydügin
 Bezm-i hūbānda ney-i nālāna
 söyleñ söylesün

833. **ola:-a**
Gazel 297
 Mısra: 8
*Bulunmak, mevcut
 olmak.*

Ol boyı servūñ zenehdāni
 ҳayāliyle gönül
 Beñzer ol bostāna kim içinde
 ola çāh-ı nev

834. **olsa:-sa**
Gazel 307
 Mısra: 4
*Bulunmak, mevcut
 olmak.*

Gül ü mül şoҳbetin etsek
 varup şāhn-ı gülistāna
 Velī bir sākī bir ben bir
 nigār-ı gül-‘izār olsa

835. **olursa:-ur, -sa**
Gazel 327
 Mısra: 6
*Bulunmak, mevcut
 olmak.*

Beni düşmen görüp kūyuñda
 düşnām eylemez zīrā
 Ne deñlü müzī kelb olursa
 ürmez āşnā üzre

836. **olmasa:-ma, -sa**
Gazel 336
 Mısra: 1
*Bulunmak, mevcut
 olmak.*

Dilberūñ her kişiye ‘arz-ı
 cemāli olmasa
 ‘Aşık-ı didārına rüy-ı celāli
 olmasa

837. **olmasa:-ma, -sa**
Gazel 336
 Mısra: 2
*Bulunmak, mevcut
 olmak.*

Dilberūñ her kişiye ‘arz-ı
 cemāli olmasa
 ‘Aşık-ı didārına rüy-ı celāli
 olmasa

838. **olmasa:-ma, -sa**
Gazel 336
 Mısra: 4
*Bulunmak, mevcut
 olmak.*

Derd ile āh etmegi elden
 қomaz ‘işkuñla dil
 Her ne deñlü hāste-hāl olsa
 mecāli olmasa

839. **olmasa:-ma, -sa**
Gazel 336
 Mısra: 6
*Bulunmak, mevcut
 olmak.*

Yüzüñe muşhaf boyuña serv
 deyüp ey perī
 Dāl oқurdum zūlf-i miskīnūñ
 vebāli olmasa

840. **olmasa:-ma, -sa**
Gazel 336
 Mısra: 8

Bulunmak, mevcut olmak.

Nakd-i cân verüp yolına
gördüğü servüñ gönül
‘Aşık-ı şürîde-hâl ü pâymalı
olmasa

841. **olmasa:-ma, -sa**

Gazel 336

Mısra: 10

Bulunmak, mevcut olmak.

El çeküp cām-ı hayâtından
‘Azîzî ‘âkıbet
Âdemüñ bezm-i cihândan
irtihâli olmasa

842. **olmasa:-ma, -sa**

Gazel 388

Mısra: 5

Bulunmak, mevcut olmak.

Şevk-ı mihrüñ olmasa
kalbinde mäh-ile nücüm
Cennet-i küyuñ tavâf
etmezdi Şâmiler gibi

843. **olmayanuñ:-ma, -y, -a, -nuñ**

Müseddes 3

Mısra: 27

Bulunmak, mevcut olmak.

Elinde māl u manşıb
olmayanuñ hürmeti yokdur
Nece hürmet direm miqdârı
kâdr ü kıymeti yokdur

844. **olduñ:-du, -ñ**

Gazel 289

Mısra: 10

Olmak. gibi olmak, bir şeye benzemek.

Ĥüsñ ü edā-yı nağmeñe söz
yok ‘Azîziyâ
Olduñ bugün nezâket-i tab’-
ila sen Ĥasan

845. **ola:-a**

Müseddes 2

Mısra: 13

Vuku bulmak, yaşanmak.

Ola kim görem cemâlüñ
deyü çeşm-i eşk-bâr
Ĥalka-i der gibi yollar
gözedür leyl ü nehâr

846. **oldur:-dur**

Gazel 9

Mısra: 2

O, işaret zamiri.

Ben nece sevmeyeyin cām-ı
şarâbı sâkiyâ
Egleyen oldur dil-i mest-i
Ĥarâbı sâkiyâ

847. **oldur:-dur**

Gazel 9

Mısra: 4

O, işaret zamiri.

Ĥurmasun devr eylesün cām-ı
şabûhî bezmimiz
Kim sipihr-i ‘ışkuñ oldur
âftâbı sâkiyâ

848. **ol:**

Gazel 69

Mısra: 6

O, işaret zamiri.

Eşigüñde gözüm yaşı olur
her dem revân kıblem
Meger ol Ka‘be-i ehl-i şafâ
bu ‘ayn-ı zemzemdür

849. **ol:**

Gazel 70

Mısra: 7

O, işaret zamiri.

Gönülde nîze-i âhı müheyyâ
etdüğüm ol kim
Şehâ gökde sitâremle bu şeb
ceng ü cidâlüm var

850. **ol:**

Gazel 80

Mısra: 3

O, işaret zamiri.

Kaş mı ol ya dilâver-i
çeşmüñ
Ĥaķınur farkına siyeh teller

851. **ol:**

Gazel 115

Mısra: 6

O, işaret zamiri.

İzüñ tozını koyup gözlerine
sürme için
Başîret ehli degül ol ki
İşfahâne çıkar

852. **ol:**

Gazel 167

Mısra: 10

O, işaret zamiri.

Şi‘r-i dür-bârüñ ‘Azîzî
oķuma nâ-ehle kim
Ol ma ‘arif gencidür itme anı
nâdâna ‘arz

853. **oldur:-dur**

Gazel 190

Mısra: 4

O, işaret zamiri.

Dedüm hecrüñde yaşum oldu
mey-gün
Dedi nüş et sentüñ oldur
şarâbuñ

854. **ol:**

Gazel 219

Mısra: 2

O, işaret zamiri.

Nakd-i eşk-i çeşmüñi ‘izz ü
hużür-ı yâre çek
Ey gönül genc-i revândur ol
anı Ĥün-Ĥvâre çek

855. **ol:**

Gazel 293

Mısra: 2

O, işaret zamiri.

Her kaķre-i eşküm ki çıkar
dîde-i terden
‘İşkuñda baña yeg gelür ol
dürr ü güherden

856. **ol:**

Kaside 3

Mısra: 26

O, işaret zamiri.

Dest-gîr ol ķoma ayaklarda
ey servüm anı
Sâye-veş yoluñda ol kim Ĥâķ
ile yeksân olur

857. **ol:**

Kaside 3

Mısra: **88***O, işaret zamiri.*

Ɔoyup evşāfuñ du'ā etsem
n'ola şimden gerü
Kim du'ā-yı devletüñle ol
senüñ şādān olur

858. **ol:****Kaside 3**Mısra: **88***O, işaret zamiri.*

Ɔoyup evşāfuñ du'ā etsem
n'ola şimden gerü
Kim du'ā-yı devletüñle ol
senüñ şādān olur

859. **oldur:-dur****Kaside 5**Mısra: **114***O, işaret zamiri.*

Sever mi gördüğü yegencigi
yine Ɔoca Melküh
Günāhı oldur ancak halk
içinde ol müselmānuñ

860. **oldur:-dur****Kıt'a 15**Mısra: **4***O, işaret zamiri.*

N'ola ekl etse yārān her dem
anı
Kim oldur ehl-i keyfüñ yār-ı
cānı

861. **ol:****Lugaz 1**Mısra: **1***O, işaret zamiri.*

Ol nedür kim iki nūrānı
ķamer
Eylemiş her biri bir zāhrında
yer

862. **ol:****Lugaz 3**Mısra: **1***O, işaret zamiri.*

Ol ne çarh olur ki dāyim
devr eder
Zārılığı neçe fersah yer gider

863. **ol:****Lugaz 4**Mısra: **1***O, işaret zamiri.*

Ol nedür kim pürdür anuñla
cihān
Tāze vü terdür deminden
gülsitān

864. **ol:****Lugaz 4**Mısra: **8***O, işaret zamiri.*

'İlm-i aḥfāda eli vardur
meger
Kimse görmez anı ol maḥfı
gezer

865. **ol:****Lugaz 5**Mısra: **1***O, işaret zamiri.*

Ol nedür kim gevdesi yek
pāredür
Baḥr-i Ɔulzüm gibi rengi
ķaradur

866. **ol:****Lugaz 6**Mısra: **1***O, işaret zamiri.*

Ol ne pır olur ki ḥamdur
ķāmeti
Zārī zārī ağlamakdur 'ādeti

867. **ol:****Lugaz 7**Mısra: **1***O, işaret zamiri.*

Ol nedür kim bir ķulaç var
uzunı
Ney-şekerden tatlıdur ammā
unı

868. **ol:****Lugaz 8**Mısra: **1***O, işaret zamiri.*

Ol ne murğ olur ki bāl ü per
açup
Gāḥ cevlan u gehī ṭayrān
eder

869. **ol:****Lugaz 9**Mısra: **1***O, işaret zamiri.*

Ol ne pır-i lāgar olur kim
anuñ
Var başında müy-ı ebyaz bī-
şumār

870. **ol:****Lugaz 10**Mısra: **1***O, işaret zamiri.*

Ol nedür kim māha beñzer
şüreti
Göksini dögdürmek olmuş
'ādeti

871. **ol:****Lugaz 11**Mısra: **1***O, işaret zamiri.*

Ol nedür kim nāle edüp ağlar
Gözlerinin yaş yollar bağlar

872. **ol:****Lugaz 12**Mısra: **1***O, işaret zamiri.*

Ol nedür kim sım-ten
maḥbüb-vār
Her gece başına ṭac-ı zer
geyer

873. **ol:****Lugaz 13**Mısra: **1***O, işaret zamiri.*

Ol nedür kim māh-peykerdür
kim ol
Muşt-ı insān-veş ter ü
mevzündür

874. **ol:****Lugaz 13**Mısra: **1***O, işaret zamiri.*

Ol nedür kim māh-peykerdür
kim ol
Muşt-ı insān-veş ter ü
mevzündür

875. **ol:**
Lugaz 14
 Mısra: 1
O, işaret zamiri.

Ol nedür kim duhter-i
 pākīze-veş
 Yakınur ayağına hınnā-yı al

876. **ol:**
Lugaz 15
 Mısra: 1
O, işaret zamiri.

Ol nedür kim cismi pāre
 pāredür
 Rūyı zerd ü sīnesi pūr-
 yaradır

877. **ol:**
Lugaz 16
 Mısra: 1
O, işaret zamiri.

Ol nedür kim bī-ķarār olup
 gezer
 Dāyimā evc-i hevāda geşt
 eder

878. **ol:**
Lugaz 17
 Mısra: 1
O, işaret zamiri.

Ol nedür kim dāne-i yāķūt-
 vār
 La'ldür ammā ki la'l-i ābdār

879. **ol:**
Lugaz 18
 Mısra: 1
O, işaret zamiri.

Ol nedür kim ğonca-i
 zanbaķ-mişāl
 Anı baş üzre tutar bay u gedā

880. **ol:**
Lugaz 19
 Mısra: 1
O, işaret zamiri.

Ol nedür kim ķavse beñzer
 arķası
 Var iki ucında iki hālķası

881. **ol:**
Lugaz 20
 Mısra: 1
O, işaret zamiri.

Ol nedür kim kūha beñzer
 ķālebi
 Yürüdükçe bir ķarış şarkar
 lebi

882. **ol:**
Lugaz 21
 Mısra: 1
O, işaret zamiri.

Ol nedür kim bir neçe şems ü
 kamer
 Cem' olup bir yere tutmuşlar
 maķar

883. **ol:**
Lugaz 22
 Mısra: 1
O, işaret zamiri.

Ol nedür kim hayli tiz-
 refţardur
 Berg-i ney şeklinde ğuşı
 vardur

884. **ol:**
Lugaz 23
 Mısra: 1
O, işaret zamiri.

Ol nedür kim māh-tābuñ
 'aynidur
 Reng-i rūyı şāf ayuñ
 'aynidur

885. **ol:**
Lugaz 24
 Mısra: 1
O, işaret zamiri.

Ol ne gevherdür k'anı bay u
 gedā
 Ğuşına mengüş edinürse
 revā

886. **olıcaķ:-ı, -caķ**
Gazel 14
 Mısra: 8
Vakti gelmek.

Bī-hisāb etme cefāyı baña
 yoħsa ey melek

Söyleşürüz senüñ ile olıcaķ
 rüz-ı hisāb

887. **oldukça:-duķ, -ça**
Gazel 19
 Mısra: 5
Vakti gelmek.

Kimde aħşamlar ki āyā gece
 oldukça o māh
 Kimlerüñ bezmine şem'-i
 şu'le-dār oldu 'aceb

888. **olmasa:-ma, -sa**
Gazel 254
 Mısra: 5
Bulunmak, var olmak.

Şevķ-ı rūyı olmasa ķalbinde
 ol mey-ġün-lebüñ
 Cāmi' içre aşıluþ tırmaz idi
 ķandil-i cām

889. **olmadı:-ma, -dı**
Tesdis 3
 Mısra: 21
Yapılmak.

Kimseye olmadı hiç baña
 olan zulm ü sitem
 Nedür ey kån-ı kerem bāri
 ġünāhum bilem

890. **olan:-an**
Gazel 271
 Mısra: 10
(Bir Şey) Sāhip olmak.

'Aziz rūy-ı dilber seyrine
 toymaz ġözüm dersin
 Ħarīş-i genc-i vaşl olan dil-i
 meyyālüñ añmazsın

891. **olmaz:-maz**
Gazel 249
 Mısra: 1
*Bulunmak, mevcut
 olmak.*

Defter-i 'uşşāķa bendeñ
 etseñ olmaz mı raķam
 Dedüm ol serv dedi kim
 dīvāneye yoķdur ķalem

892. **olduğı:-duğ, -ı**
Gazel 2
 Mısra: 1
Olmak, bulunmak.

Göñülde guşsa-i zülf ü
femüñ olduğı dem peydā
Olur bu çeşm-i giryānumda
kaṭre dem-be-dem peydā

893. **olupdur:-up, -dur**
Gazel 218
Mısra: 8
*Bir duruma, vasıfa
sahip olma.*

Ne deñlü var ise cevruñ
taḥammül eylerem cānā
Nitekim derde şabr etmek
olupdur hüyı Eyyübuñ

ol-:

1. **öldürürlerse:-dür, -ür, -
ler, -se**
Gazel 306
Mısra: 9
*Yaşamaz olmak, can
vermek.*

Öldürürlerse beni demem
‘Azīzī nāmını
Bende-i maḳbūli oldum bir
güzel māhuñ yine

2. **olmuş:-muş**
Gazel 158
Mısra: 7
Hale gelmek, bürünmek.

Tenümde ḥam-be-ḥam olmuş
ṭamarlar dāğ u mūlarla
Kebūdī riştelerdür kim gül-i
pür-ḥāra şarmaşmış

3. **olduğ:-du, -k**
Gazel 352
Mısra: 10
Hale gelmek, bürünmek.

Göz edermiş ol gül-i ra‘nāya
bezm-i bāğda
Sürmelü olduğ ‘Azīzī nergis-
i mestāneyi

4. **öldükde:-dük, -de**
Gazel 303
Mısra: 1
*Hayati faaliyetlerin
sona ermesi.*

Eşigüñ taşın öldükde baña
seng-i mezār eyle

Yolında öldüğüm ḥāk-i
mezārum sengsār eyle

5. **olan:-an**
Gazel 182
Mısra: 8
Bulunmak.

Gül-i ter nece öykünür saña
kim
Gülde sende olan melāḥat
yok

6. **olan:-an**
Gazel 198
Mısra: 9
Bulunmak.

Dilde olan derdini şerḥe
‘Azīzīñüñ yaḥod
Cismīñüñ zaḥmı dehānına
zebāndur ḥançerüñ

7. **olmaz:-maz**
Gazel 367
Mısra: 5
*Uygun düşmek,
yaraşmak.*

Bendeñe bī-ḥad vefālar etseñ
olmaz mı dedüm
Ol cefā-pişe dedi çoğ etmek
olmaz az işi

8. **olmaz:-maz**
Gazel 367
Mısra: 6
*Uygun düşmek,
yaraşmak.*

Bendeñe bī-ḥad vefālar etseñ
olmaz mı dedüm
Ol cefā-pişe dedi çoğ etmek
olmaz az işi

9. **olmaz:-maz**
Gazel 260
Mısra: 10
Bulunmak, var olmak.

Yok nazīri Ḥasenüñ ḥüsn ü
edāda ammā
Olmaz eş‘ār-ı Azīzī gibi
güftār-ı ḥasen

10. **ölince:-ince**
Gazel 356
Mısra: 2

*Can vermek, ruhunu
teslim etmek.*

Olam derseñ sa‘ādet
mülkinüñ serdār u mümtāzı
Ölince ḳapusında ol dilā
Maḥmüduñ Ayāzı

11. **olduğça:-duğça**
Gazel 342
Mısra: 4
Vakti ermek, ulaşmak.

Eger yoğ-ısa zevḳı benden
ey māḥ-ı perī-şānum
Gece olduğça kūyuñda niçün
olur nihān sāye

12. **oldı:-dı**
Gazel 245
Mısra: 6
... haline gelmek.

Şöyle zeyn oldı tenüm oḳları
peykānında
Ki gören ḳal‘a-i āhen şanur
oldı bedenüm

13. **olıcak:-ıcağ**
Gazel 268
Mısra: 8
*(Zaman bildiren
kelimelerle) Gelip çatmak,
yaklaşmak.*

Fitneler peydā olurmuş olıcak
āḥir zamān
Ḥaṭ belürdi erişüp pāyāna
devr-i ḥüsnüñ āḥ

ol dem:

1. **ol dem:**
Gazel 287
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
O zaman.

Şevḳ-ıla gördüm yanar
şem‘a dedüm ‘āşık-ımış
Şem‘-i rüşen dil uzadup dedi
ol dem ya neyin

ol dem ki:

1. **ol dem ki:**
Gazel 180

Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

O zaman ki.

Ƙanı ol dem ki mey-i la'l-i
lebûñ ŧevkıyla
Çekilürdi der-i meyĥâneye
rindân ŧaf ŧaf

ol kim:1. **ol kim:**

Gazel 112

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

O kiŧi ki.

Ėam-ı la'lüñ ki rüĥum mâye-
i genc-i revândandır
Anı dilde nihân etdüğüm ol
kim mâl cândandır

ola:1. **ola:**

Gazel 389

Mısra: 5

... *haline gelmek.*

Reŧk-i çarĥ-ı felek-i çärüm
ola ĥanum eger
O meh-i burc-ı ĥüsün edine
menzil-gâĥı

ola ki:1. **ola ki:**

Gazel 168

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Olur ki.

'Arz-ı ĥüsün eylemez ol yâr
'Azîziye evet
Bir gün ola ki ola aña
nedâmet 'arız

ola kim:1. **ola kim:**

Gazel 167

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Olur da.

Ola kim zencir-i zülfine seni
bend eyleye
Eyle ol ŧâĥa cününuñ ey dil-i
divâne 'arız

2. **ola kim:**

Gazel 218

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Olur da.

Ola kim ber-murâd ede beni
ehl-i velâyetdür
Varayın ĥâk-i pâyine süreyin
rüyü Eyyübuñ

olagör:1. **olagör:**

Gazel 23

Mısra: 7

Olmak.

Āstânında o ŧâĥuñ olagör
derbâni
Diler-iseñ elüñe gire 'aşâ-yı
devlet

olaldan:1. **olaldan:**

Gazel 214

Mısra: 5

Olduğundan beri.

Olaldan cilvegâĥum ĥulle-i
ĥâf-ı ĥam-ı 'iŧkuñ
Neler gördi Süleymânım dil-
i 'ankâyı söyletseñ

2. **olaldan:**

Gazel 218

Mısra: 1

Olduğundan beri.

Olaldan ol ŧeh-i ĥüsnüñ
mekânı küyü Eyyübuñ
Ziyâretgâĥım olmışdur
benüm her süyü Eyyübuñ

olalı:1. **olalı:**

Gazel 175

Mısra: 3

Olduğundan beri.

Meylüñ ey dil olalı âb-ı
ĥayâta olsun
Ĥızr-veŧ diler iseñ cândan
eger 'ömr-i belîğ

2. **olalı:**

Kaside 3

Mısra: 31

Olduğundan beri.

Mir-i mirân-ı Cezâyir olalı
sen ĥavm-i Fas

3. **olalı:**

Kaside 3

Mısra: 31

Olduğundan beri.

Mir-i mirân-ı Cezâyir olalı
sen ĥavm-i Fas
Tiğ-i tizüñ ĥorĥusından rüz u
ŧeb lerzân olur

[olan]:1. **[olan]:**

Gazel 246

Mısra: 10

Var olan, bulunan.

Tâci terk edüp düşerdi
ayağına ŧüfî ger
Görse [idi] pîr-i deyr yanında
[olan] 'izzetüm

olanca:1. **olanca:**

Matla 43

Mısra: 2

*Var olanın, elde
bulunanın hepsi, bütün.*

Edince bir dür-i yek-dâneyi
dilâ peydâ
Olanca varını yolında
çalkadı deryâ

oldu:1. **olduñ:-du, -ñ**

Gazel 281

Mısra: 2

*(İsimlerden sonra
geldiğinde) ... hâline gelmek.*

Niçün esrâr-ı la'l-i yârı tıfl-ı
câna söylersin

Dilā mecnūn mı olduñ rāzuñı
oğlana söylersin

olduğı yerde döner:

1. **olduğı yerde döner:**-de-
er

Gazel 16

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kendini olduğu yerde
çevirmek, bir tarafa doğru
yönelmek:.*

Hattı gelince kaldı hadinde
dil ol mehūñ
Niteki aḥşam olduğu yerde
döner garīb

oldur kim:

1. **oldur kim:**

Gazel 274

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Odur ki.

Tenüm başdan ayağa yara
oldı kırkım oldur kim
‘Azīzī üstüñvāna erişür tiğ-i
elem bir gün

olmaduk kalduk:

1. **olmaduk kalduk:**-k, -k

Gazel 184

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Olmadı, öylece devam
etti bağlamında ikileme.*

Devlete vāşıl olmaduk
kalduk
Oñmaduk ḥāşıl olmaduk
kalduk

2. **olmaduk kalduk:**-k, -k

Gazel 184

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Olmadı, öylece devam
etti bağlamında ikileme.*

Devlete vāşıl olmaduk
kalduk
Oñmaduk ḥāşıl olmaduk
kalduk

3. **olmaduk kalduk:**-k, -k

Gazel 184

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Olmadı, öylece devam
etti bağlamında ikileme.*

Ḳul olup eşiginde bir şāhuñ
Ḥıdmete kâbil olmaduk
kalduk

4. **olmaduk kalduk:**-k, -k

Gazel 184

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Olmadı, öylece devam
etti bağlamında ikileme.*

Bir kemāl ehline olup
hemdem
Meh gibi kâmil olmaduk
kalduk

5. **olmaduk kalduk:**-k, -k

Gazel 184

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Olmadı, öylece devam
etti bağlamında ikileme.*

Şūfi-i münkir ü mürāyīnūñ
Fi ‘line kâyil olmaduk kalduk

6. **olmaduk kalduk:**-k, -k

Gazel 184

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Olmadı, öylece devam
etti bağlamında ikileme.*

Biz ‘Azīzī o şāh-ı Cem-
kadrūñ
Bezmine dāḥil olmaduk
kalduk

olmaduñ gitdüñ:

1. **olmaduñ gitdüñ:**-ñ, -ñ

Gazel 213

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*(bir türlü) nasip olmadı,
gerçekleşmedi.*

Cihānda vuşlat-ı yār ile
şādān olmaduñ gitdüñ
Dilā ‘ömrüñ ḡam-ıla geçdi
ḥandān olmaduñ gitdüñ

2. **olmaduñ gitdüñ:**-ñ, -ñ

Gazel 213

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*(bir türlü) nasip olmadı,
gerçekleşmedi.*

Cihānda vuşlat-ı yār ile
şādān olmaduñ gitdüñ
Dilā ‘ömrüñ ḡam-ıla geçdi
ḥandān olmaduñ gitdüñ

3. **olmaduñ gitdüñ:**-ñ, -ñ

Gazel 213

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*(bir türlü) nasip olmadı,
gerçekleşmedi.*

Cefā zünnārını belden kesüp
terk etmedüñ cevri
Behey zālīm behey kâfir
müselmān olmaduñ gitdüñ

4. **olmaduñ gitdüñ:**-ñ, -ñ

Gazel 213

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*(bir türlü) nasip olmadı,
gerçekleşmedi.*

Terahḥum eyleyüp üftādeñe
ey meh sa ‘ādetle
Gelüp bir gece ḡam-
ḥānemde miḥmān olmaduñ
gitdüñ

5. **olmaduñ gitdüñ:**-ñ, -ñ

Gazel 213

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*(bir türlü) nasip olmadı,
gerçekleşmedi.*

Tabībüm şerbet-i vaşluñla
yād edüp beni bir gün
Dil-i bīmārumuñ derdine
dermān olmaduñ gitdüñ

6. **olmaduñ gitdüñ:-ñ, -ñ**

Gazel 213

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

(bir türlü) nasip olmadı,
gerçekleşmedi.

‘Azīzī ejder-i gamdan hālāş
edüp dil ü cānı
Tılsım-ı vaşlına yārūñ nıgeh-
bān olmaduñ gitdüñ

olmaz idi:

1. **olmaz idi:**

Kaside 1

Mısra: 56

Kelime Tipi: -

Olmamak.

Gele yād eyleye bülbül o
Hālilūñ keremin
Göricek bülbülü gül olmaz
idi pür-āzer

olmaz mı:

1. **olmaz mı:**

Matla 24

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Olmaz mı? II olur.

Dil-i mahzūnumı vaşluñla
mesrūr etseñ olmaz mı
O zulm ile yıkılmış beyti
ma‘mūr etseñ olmaz mı

2. **olmaz mı:**

Matla 24

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Olmaz mı? II olur.

Dil-i mahzūnumı vaşluñla
mesrūr etseñ olmaz mı
O zulm ile yıkılmış beyti
ma‘mūr etseñ olmaz mı

oluk:

1. **olukdur:-dur**

Gazel 338

Mısra: 2

*Çatılardaki derelerde
toplanan yağmur sularını
yağmur borusuna götüren,
suyun akacağı yöne doğru
meyilli olarak yerleştirilmiş,
çinko, galvanizli sac veya
plastikten üstü açık kanal.*

Keşt-i baħr-i ğama çeşmüm
şulukdur var ise
Cūy-ı eşküm akmağa ya bir
olukdur var ise

olur:

1. **olur:-ur**

Kaside 3

Mısra: 2

Olmak.

Her ne dem gülnār-ı la‘lūñ-
çün gözüm giryān olur
Sürh-i eşkümden cihan pür-
dāne-i rummān olur

olur gidermiş:

1. **olur gidermiş:-er, -miş**

Gazel 160

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Haline gelmek.

Āħir bu dār-ı pür-ğam vīrān
olur gidermiş
Hāk ile cümle ‘ālem yeksān
olur gidermiş

2. **olur gidermiş:-er, -miş**

Gazel 160

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Haline gelmek.

Āħir bu dār-ı pür-ğam vīrān
olur gidermiş
Hāk ile cümle ‘ālem yeksān
olur gidermiş

3. **olur gidermiş:-er, -miş**

Gazel 160

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Haline gelmek.

Terk eyleyen hevā-yı ‘ışk-ıla
ten libāsın
Mecnūn gibi cihānda ‘uryān
olur gidermiş

4. **olur gidermiş:-er, -miş**

Gazel 160

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Haline gelmek.

Nār-ı mahabbet ile ğam
tābesinde ‘āşık
Mānend-i murğ-ı bismil
biryān olur gidermiş

5. **olur gidermiş:-er, -miş**

Gazel 160

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Haline gelmek.

Dür dişlerūñ gamıyla ‘uşşāk-
ı nā-tüvānuñ
Gözden ağan sirişki ‘ummān
olur gidermiş

6. **olur gidermiş:-er, -miş**

Gazel 160

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Haline gelmek.

Ol şāh-ı bī-nazīrūñ ‘ışkına
kul olanlar
‘Ālemlere ‘Azīzī destān olur
gidermiş

olur mı:

1. **olur mı:-ur mı**

Gazel 139

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Olur mu? II olmaz.

Dolaşursın dil-i ‘uşşāka deyü
alup ele
Gün olur mı ki o meh zülfini
yuyup taramaz

olur olmaz:1. **olur olmaz:****Gazel 232**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Yerli yersiz.*

'Azizî vâ 'izûñ efsânesini
dinlemez 'arîf
Olur olmaz sözi güş eylemez
ol kim ola 'âkıl

2. **olur olmaz:-maz****Kıt'a 10**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Yerli yersiz.*

Olur olmaz kişilerle yeyüp
içme demeden
Saña yokdur garažum sen de
bilürsin hanum

oñ:1. **on:****Kıt'a 2**

Mısra: 27

Dokuzdan sonra gelen sayının adı.

Duyunum on flori durur
ammâ
Gözümde nağd-i eşküm bî-
nihâye

2. **onında:-ı, -n, -da****Tarih 6**

Mısra: 3

Dokuzdan sonra gelen sayının adı.

Mübârek mâh-ı zi'l-ka'de
onında
Tulû' etdi dün içre ol semen-
had

3. **öñüme:-üm, -e****Gazel 102**

Mısra: 10

Yüze gelen taraf, ön.

Yitirüp kendümi bî-ğod
olurin nece zamân

Düşegeldükçe 'Azizî öñüme
küy-ı nigâr

4. **öñümce:-üm, -ce****Gazel 186**

Mısra: 6

Yüze gelen taraf, ön.

Server-i mülk-i gamem her
ne yere 'azm etsen
Düd-ı âhum çeker öñümce
duğhâni sancak

5. **öñümce:-üm, -ce****Gazel 243**

Mısra: 8

Yüze gelen taraf, ön.

Ġam ellerine 'azm edicek
şâh-ı 'ışk olup
Âhum duğhâni çekdi öñümce
'alem benüm

6. **öñinde:-i, -n, -de****Gazel 298**

Mısra: 6

Yüze gelen taraf, ön.

Nece ağlamayayın
gördüğüme gözlerümden
kim
Öñinde ol şeh-i hüsnüñ
çıkardı eşkümi kanlı

7. **öñince:-i, -n, -ce****Kaside 3**

Mısra: 22

Yüze gelen taraf, ön.

Bir yaluñ yüzlü güzeldür
tîğüñ ey şeh kim anuñ
Kelle-i 'uşşâk öñince dem-
be-dem ğaltân olur

8. **oñmasun:-ma, -sun****Gazel 43**

Mısra: 8

*İyileştirmek, şifa, salâh
bulmak, uygun olmak, uygun
gelmek, iflâh olmak, feyz ve
berket bulmak, düzelmek.*

Öykünürmiş nihâl-i
kâmetüñe
Oñmasun serv bitmesün
şimşâd

9. **oñınca:-ınca****Gazel 46**

Mısra: 2

*İyileştirmek, şifa, salâh
bulmak, uygun olmak, uygun
gelmek, iflâh olmak, feyz ve
berket bulmak, düzelmek.*

Dil cân verince luftuñ eder
dilberâ ümîd
Bîmâr oñınca nitekim eyler
devâ ümîd

10. **oñulmadı:-ul, -ma, -dı****Gazel 145**

Mısra: 2

*İyileştirmek, şifa, salâh
bulmak, uygun olmak, uygun
gelmek, iflâh olmak, feyz ve
berket bulmak, düzelmek.*

Zahm-ı hecr-i yârdan
kurtulmağa yok çâremüz
Âh kim kaldı oñulmadı
yürekde yaramuz

11. **oñmaduğ:-ma, -duğ****Müseddes 2**

Mısra: 20

*İyileştirmek, şifa, salâh
bulmak, uygun olmak, uygun
gelmek, iflâh olmak, feyz ve
berket bulmak, düzelmek.*

Şehr-i 'ışkuñ içre ben bir
'aşık-ı âvâreyin
Derd-i hecre uğramış bir
oñmaduğ bî-çâreyin

on dördi:1. **on dördi:-i****Tarih 26**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Ayin on dördü. Kamerin
en dolgun olduğu dolunay
zamanı.*

Dedi bu manşıb-ı 'âlîye
'Azizî târiğ
Ayuñ on dördi gibi oldu
ziyâde bahtuñ

oñmaduğ:1. **oñmaduğ:****Gazel 184**

Mısra: 2

İyileştirmek, şifa, salâh bulmak, uygun olmak, uygun gelmek, iflâh olmak, feyz ve berket bulmak, düzelmek.

Devlete vâşıl olmaduk
kalduk
Oñmaduk hâşıl olmaduk
kalduk

oran:

1. **orani:-ı**

Gazel 30

Mısra: 2

Ölçü, miktar.

Cevrinüñ pâyânı yok cānān
elinden el-ğiyāş
Zulminüñ oranı yok sultān
elinden el-ğiyāş

2. **orani:-ı**

Tesdis 3

Mısra: 38

Ölçü, miktar.

Herkese eyler-iken
pādişehüm ihsānı
Cevriñüñ yok mı 'Azīzī
kuluña oranı

orta:

1. **ortasında:-sı, -n, -da**

Gazel 165

Mısra: 8

Ara, bir şeyin

kenarlarından merkeze doğru yaklaşık olarak aynı uzaklıkta olan yer.

Dediler müya beñzer 'ākıbet
ey meh miyānuñ-çün
Dün ehl-i diller ortasında
neçe kıl ü kāl olmuş

2. **ortanuñ:-nuñ**

Kaside 5

Mısra: 90

Ara, bir şeyin

kenarlarından merkeze doğru yaklaşık olarak aynı uzaklıkta olan yer.

Cüvān olduğ deyü şimdi
kenār olmazlar 'uşşāka

Mutāb-zāde ile Tācir 'Alī
Balisi ortanuñ

ortaya:

1. **ortaya:**

Lugaz 7

Mısra: 6

Meydan, ara.

Başıcağ parmaklaruñla
gözlerin
Getürür ortaya dünyā
sözlerin

oş oş:

1. **oş oş:**

Gazel 159

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Oş oş, köpekleri
kaçırmak için söylenen söz
bağlamında kullanılmıştır.*

Ťolanurmuş küyuñı kāfir
rakīb
Uş neler edem ol ite oş oş

osan:

1. **osandum:-du, -m**

Gazel 211

Mısra: 7

Bıkmak, usanmak.

Cevr-i dil-dār ile kendümden
osandum vañtidür
Cismümi hırmen gibi ey āh
berbād eyleseñ

otağ:

1. **otağ-ıdı:-ıdı**

Gazel 38

Mısra: 4

*Büyük çadır, büyüklere
mahsus yüksek etekli geniş
ve süslü çadır.*

Cāy-ı neşāta göçmege her
lahza cām da
Gül-gün otağ-ıdı Ceme her
bir hābāb-ı sürh

2. **otağumdur:-um, -dur**

Gazel 251

Mısra: 10

*Büyük çadır, büyüklere
mahsus yüksek etekli geniş
ve süslü çadır.*

Sinem üzre görinen şanma
'Azīzī kanlu dağ
Hüsrev-i 'ışkam ben ol gül-
gün otağumdur benüm

3. **otağın:-ın**

Gazel 312

Mısra: 4

*Büyük çadır, büyüklere
mahsus yüksek etekli geniş
ve süslü çadır.*

Çekdi gönleklerini gök
yüzine ebr-i bahār
Ťurdi şahrālara gül-günī
otağın lāle

otur:

1. **oturuş:-uş**

Gazel 159

Mısra: 8

*Vücūdun belden yukarı
kısmı dik duracak ve vücut
ağırılığı kaba etler üzerine
binecek şekilde bir yere
yerleşmek, kuut etmek.*

Verd ü serv saña nece
öykünür

Sende kim var ol oturuş ol
turuş

2. **oturup:-up**

Kaside 5

Mısra: 116

*Yerleşmek; bir yerde
devamlı olarak kalmak II
saplanmak.*

Metā'-ı hüsni hūbānuñ yine
seyrin eder her gün
Oturup Taqyacı H'vāce şadır-
gāhında dükkānuñ

oturmuş turmuşuz:

1. **oturmuş turmuşuz:-mış, -
miş, -uz**

Gazel 147

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade*Oturup durmak.*

Zü'l-fikâr-ı gamze-y-ile sen
ki Haydarsın velî
Biz de neçe şîr-i merd ile
oçurmuş tûrmuşuz

oy:1. **oyardum:-ar, -du, -m****Gazel 176**

Mısra: 17

*Oymak, parçalamak
(yarayı parçalamak
bağlamında kullanılmıştır.).*

Çanlu dâgum şanma
oyardum yine
Tekye-i sînemde bir zerrîn
çerâğ

2. **oyarduğı:-ar, -duğ, -ı****Gazel 195**

Mısra: 1

*Oymak, parçalamak
(yarayı parçalamak
bağlamında kullanılmıştır.).*

Ol gül oyarduğı sîneñde kızıl
dâğlaruñ
Revnağ-ı lâlelerin bozdı dilâ
bağlaruñ

oyar:1. **oyardı:-dı****Gazel 147**

Mısra: 8

Uyandırmak.

Hamdülillâh kim habîbüm
hıvâb-ı gâfletden bugün
İşkuñ oyardı bizi yoğsa dahı
uyurmuşuz

2. **oyar:****Kaside 4**

Mısra: 69

Uyandırmak.

Luft edüp oyar 'Azîzî'nün
murâdı şem'ini
Bezm-i 'âlemde oyarduñ
eyle tût bir dâne şem'

3. **oyarduñ:-du, -ñ****Kaside 4**

Mısra: 70

Uyandırmak.

Luft edüp oyar 'Azîzî'nün
murâdı şem'ini
Bezm-i 'âlemde oyarduñ
eyle tût bir dâne şem'

4. **oyarur:-ur****Kaside 4**

Mısra: 54

Uyandırmak.

Haft-ı şeb-günüñdan izhâr
eyle rüy-ı meh-veşüñ
Kim oyarur şâm-ı deycür
erse ehl-i hâne şem'

oyna:1. **oynadur:-dur****Matla 31**

Mısra: 2

*Oynamak, hareket
etmek, eğlenmek.*

Bezm-i dilden ref' edüp hüzn
ü gamı
Oynadur berş ü rahîkî âdemi

2. **oynar:-r****Gazel 227**

Mısra: 8

Oynamak II Eğlenmek.

Şâhsâr-ı gamda nâlân
olmasun mı 'andelîb
Kim çemende hâr ile her
dem güler oynar gül

oyunlar oynadı:1. **oyunlar oynadı:-lar, -dı****Gazel 318**

Mısra: 8

Kelime Tipi: Deyim
*Oyun oynamak II Birini
aldatmak, tuzağa düşürmek.*

Olaldan şeşder-i gam sîne
pullar dâğlar cânâ
Oyunlar oynadı işkuñ ki
denmez bu dil-i zâra

Ö**ög:**1. **ög:****Gazel 94**

Mısra: 11

Övmek, yüceltmek.

'Azîzî ol boyı servüñ
ögerseñ zülfini ög kim
Cemâli gülşeninde sünbül-i
pür-tâba dönmişdür

2. **ögerseñ:-er, -se, -ñ****Gazel 94**

Mısra: 11

Övmek, yüceltmek.

'Azîzî ol boyı servüñ
ögerseñ zülfini ög kim
Cemâli gülşeninde sünbül-i
pür-tâba dönmişdür

3. **ögsek:-se, -k****Gazel 228**

Mısra: 13

Övmek, yüceltmek.

Esrâr-ı haft-ı la'lüñi ögsek de
mü-be-mü
Şi'rüm Gubâri şî'ri-y-ile oldı
kıl-be-kıl

4. **ögmekde:-mek, -de****Gazel 272**

Mısra: 9

Övmek, yüceltmek.

Yok nazîrüñ güzel ögmekde
'Azîzî göreyin
Dünyede ölme sen ağzuñda
dilüñ çürümesün

5. **öger:-er****Kaside 1**

Mısra: 98

Övmek, yüceltmek.

Gerçi vardur o gülüñ bülbül-i
meddâhı hezâr
Lîk yok ol güli ben bülbülü
mânend öger

6. **ögmek:-mek****Kaside 3**

Mısra: 86

Övmek, yüceltmek.

Vaşf-ı cüduñ etmege var
'aczi tab'-ı pākümüñ

Gerçi kim maḥbûb ögmek
şâ'ire âsân olur

ögmek:

1. **ögmek:**

Kaside 3

Mısra: 86

Övmek, methetmek.

Vaşf-ı cüduñ etmege var
'aczi tab'-ı pākümün
Gerçi kim maḥbûb ögmek
şâ'ire âsân olur

öğren:

1. **öğrenür:-ür**

Matla 59

Mısra: 2

*Öğrenmek, yetenek ve
beceri kazanmak.*

Fenn-i 'ışkı Vāmık u Ferhād
benden öğrenür
Bilmeyenler şan'atı zīrā
bilenden öğrenür

2. **öğrenür:-ür**

Gazel 36

Mısra: 1

*Bilgi edinmek, bilgi
sahibi olmak; anlamak, idrak
etmek.*

Leblerüñden öğrenür ey yüzi
gül efsün kadeḥ
Ehl-i bezmün 'aklını alup
eyledi mecnün kadeḥ

3. **öğrensün:-sün**

Gazel 215

Mısra: 7

*Bilgi edinmek, bilgi
sahibi olmak; anlamak, idrak
etmek.*

Ṭarīk-ı fenn-i 'ışkı Kays
gelsün benden öğrensün
Ki yok ol şan'atun yolın
bulur ben mübtelādan yeg

4. **öğrenür:-ür**

Matla 59

Mısra: 1

*Bilgi edinmek, bilgi
sahibi olmak; anlamak, idrak
etmek.*

Fenn-i 'ışkı Vāmık u Ferhād
benden öğrenür
Bilmeyenler şan'atı zīrā
bilenden öğrenür

öğret:

1. **öğretme:-me**

Gazel 138

Mısra: 13

*Bir şeyi yapmak
hususunda alışkanlık
kazandırmak, yetenek sâhibi
etmek, talim etmek.*

Men 'aref sırrını öğretme

'Azīzī bize sen

Kendümüzi bileli vākıf-ı
esrāruz biz

öksüz:

1. **öksüzi:-i**

Gazel 347

Mısra: 6

*Öksüz; annesi veya hem
annesi hem babası ölmüş
çocuk; kimsesiz, garip. II
âşık.*

Ḳurş-ı dāğum göricek
sīnemün üstinde o şāh
Dedi gör öksüzi kim ḳoynına
ḳoymış nāni

öküz boynuzına girerse:

1. **öküz boynuzına girerse:-
er, -se**

Tarih 21

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Emin olunmamakla
birlikte başka metinlerden
yola çıkarak bakıldığında
Battal Gazi'den saklanarak
kurtuluş olamayacağını
bildiren bir tabirdir. Örneğin
şu beyitte bu duruma işaret
eder; Ger öküz boynuzına
girseñ diri / Bil komaz ol
pehlevānlar serveri TBAÇ,
mes.8827 Tūrābi'nin
Battalnâme'si Abdülkadir
Çolak. II Eskiler kılıcı
kurumuş kemiğe
vurmazlarmış. Çelik çok sert*

*olmasına rağmen kuru
kemik, çeliği bozacak
derecede sertmiş. Hatta kılıç
bilemek için kurumuş kemik
kullanıldığı da
söylenilmektedir. Halen
günümüzde kemik tozu ile
çelik parlatılmaktadır.
Boynuzun kemikten çok çok
daha sert olduğu
düşünülecek olursa burada
boynuz güçlü bir ihtimalle
"muhkem korunak" anlamı
ifade etmek üzere kullanılmış
olmalıdır.*

Yara bir şāh-ı merd ile o
mülhid Ṭokmaḳuñ başın
Öküz boynuzına girerse
kurtulmaz Ḳara Ḥan deñ

öl diril:

1. **öl diril:**

Gazel 228

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Öl ve diril. II çaba
göster.*

Hecr-ile cān verüp gehī vaşl-
ile bul ḥayāt
Fāş etme 'ışk-ı yāruñı agyāre
öl diril

öldür:

1. **öldürürse:-ür, -se**

Gazel 182

Mısra: 9

Ölmek, öldürmek.

Öldürürse 'Azīzī ḡuşşā beni
'İşk-ı dildārdan ferāğat yok

2. **öldürdi:-di**

Gazel 3

Mısra: 7

*Bir canlının hayatına
son vermek.*

Yine ḥünī gözün 'āşık mı
öldürdi edüp mātem
Siyehler geymiş ol ḡīsü-yı
'anber-bār ser-tā-pā

3. öldürmege:-meg, -e

Gazel 31

Mısra: 4

*Bir canlının hayatına
son vermek.*

Beni öldürmege o tîg-i hün-
âşâm olur bâ'îş
Dile tîg-i müjeñ efkârı düşdi
korqarın ammâ

4. öldürmiş:-miş

Gazel 155

Mısra: 9

*Bir canlının hayatına
son vermek.*

Kimi gördise gözüñ gamze
ile öldürmiş
Yine çok kimse bugün tîr-i
cefâdan geçmiş

5. öldürmekde:-mek, -de

Gazel 200

Mısra: 1

*Bir canlının hayatına
son vermek.*

Âdem öldürmekde üstâd-ı
zamândur hâncerüñ
Serverâ sen yahşısın ammâ
yamandır hâncerüñ

6. öldürüp:-üp

Gazel 200

Mısra: 9

*Bir canlının hayatına
son vermek.*

Öldürüp şâhum 'Azîzî
bendeñ etmediyse kan
Ya niçün her dem
niyâmuñda nihândur
hâncerüñ

7. öldürüp:-üp

Gazel 222

Mısra: 5

*Bir canlının hayatına
son vermek.*

Müjeñ tîgıyla bir bir öldürüp
merdümleri gamzeñ
Düşer mi ey gözi cellâd aña
her lahza kan etmek

8. öldür:

Gazel 225

Mısra: 5

*Bir canlının hayatına
son vermek.*

Tek cefâ vü cevruñ ile
döstüm öldür beni
Düşmen ol hâli görüp şādān
olursa gam degül

9. öldürmege:-meg, -e

Gazel 226

Mısra: 8

*Bir canlının hayatına
son vermek.*

Tîg-i hün-rîzi kemer-
bendinde anuñ güyiyâ
Bir harâmîdür ki bekler insân
öldürmege bel

10. öldürür:-ür

Gazel 231

Mısra: 7

*Bir canlının hayatına
son vermek.*

Tîg-i cevri ile 'Azîzî öldürür
vermez amân
Vermesün 'âlemde kimse ol
şeh-i bî-dâda dil

11. öldüreyin:-e, -yin

Gazel 241

Mısra: 7

*Bir canlının hayatına
son vermek.*

Öldüreyin bir gün anuñ
alayın cânın demiş
Alma cânım ermedin ol
güne Allâhum benüm

12. öldürmek:-mek

Gazel 252

Mısra: 3

*Bir canlının hayatına
son vermek.*

Künc-i firqatde beni
öldürmek ister gam deyü
Na'ra-i âhumla dünyâyı
haberîdâr eylerem

13. öldür:

Gazel 276

Mısra: 7

*Bir canlının hayatına
son vermek.*

Beni cevri ile öldürmek
dilerseñ şöyle öldür kim
Görenler 'ibret alsunlar
cihân içre şehâ benden

14. öldürmek:-mek

Gazel 276

Mısra: 7

*Bir canlının hayatına
son vermek.*

Beni cevri ile öldürmek
dilerseñ şöyle öldür kim
Görenler 'ibret alsunlar
cihân içre şehâ benden

15. öldüre:-e

Gazel 325

Mısra: 14

*Bir canlının hayatına
son vermek.*

Çekmeden bār-ı gam-ı hecri
'Azîzî öldür
Geleni öldüre bir dağı bu
gam-âbâda

16. öldürürsün:-ür, -sün

Gazel 329

Mısra: 3

*Bir canlının hayatına
son vermek.*

Öldürürsün tîr-i müjgân ile
'uşşâkı vü hem
Uğramazsın ölicecek bir kez
kubûrı yanına

17. öldürmek:-mek

Gazel 360

Mısra: 1

*Bir canlının hayatına
son vermek.*

Beni öldürmek için yâr
geyse n'ola gül-günü
Geyer vaqt-i gâzabda al
'âdetdür şeh-i hünî

18. öldürdi:-di

Gazel 363

Mısra: 2

*Bir canlının hayatına
son vermek.*

Gözün kim gamzeñ olmuşdur
aña bir hânceri gürdi

Meded ol Türk-i ser-hoş
deşne ile bizi öldürdi

19. **öldürmek:-mek**

Muamma 31

Mısra: 1

*Bir canlının hayatına
son vermek.*

Beni öldürmek için derd-i
dil-gîr
Ğam-ı hem-zādum ile etdi el
bir

öldür-:

1. **öldürüp:-üp**

Gazel 381

Mısra: 9

*Bir canlının hayatına
son vermek.*

Mey-i la'l-i lebûn-çün
öldürüp birbirini 'uşşâk
Cihân bezminde sâkî yok
yere kan eylesünler mi

ölmüş:

1. **ölmüşler:-ler**

Gazel 313

Mısra: 4

Ölen kimse.

Dil-i pejmürdeye enfâs-ı
la'lûn taze cân verdi
Lebûn ölmüşler ihyâ etmede
'İsâ mıdur yoħsa

ölü:

1. **ölüyi:-y, -i**

Gazel 115

Mısra: 10

*Hayâtı sona ermiş
bulunan, artık yaşamayan.*

'Azîzî la'l-i leb-i yâri
söyledür olsañ
Ölüyi zinde kıılır 'İsi-i
zamâne çıkar

2. **ölüne:-ñ, -e**

Gazel 345

Mısra: 10

*Hayâtı sona ermiş
bulunan, artık yaşamayan.*

Ğam-ı hecr ile 'Azîzî ölseñ
Gelmez ol rûh-ı revānuñ
ölüne

ölüm:

1. **ölüm:**

Matla 9

Mısra: 2

*Bir canlıda hayâtı
fonksiyonların tam ve kesin
bir şekilde sona ermesi
durumu, mevt, irtihal, vefat.*

Zahm urdı ğamzeñ okı dil-i
zāruñ üstine
Düşdü ölüm nişanı o bîmāruñ
üstine

'ömr:

1. **'ömrüm:-üm**

Gazel 64

Mısra: 7

Ömür, hayat.

Şol dem şabâ ki zülfüne
'ömrüm uzada el
Ol demde büy-ı misk ile
'âlem tola gelür

2. **'ömrümüz:-ümüz**

Gazel 148

Mısra: 3

Ömür, hayat.

'Ömrümüz berg-i çenâr-āsâ
verince bâda 'ışk
Ol nihâl-i serv-i hoş-
refârdan el çekmezüz

3. **'ömrüm:-üm**

Gazel 170

Mısra: 3

Ömür, hayat.

Yandı ğamuñla bağrum
döndi kebâba 'ömrüm
Etmez egerçi kimse yenmiş
kebâbdan haz

4. **'ömrüm:-üm**

Gazel 219

Mısra: 8

Ömür, hayat.

Ben hevâ-yı zülf-i
müşkînüñden el çekmem

senün
Sen beni Manşür-veş
'ömrüm gerekse dâra çek

5. **'ömrün:-ün**

Gazel 337

Mısra: 8

Ömür, hayat.

Almasun bâğ-ı cihânda seni
ğaflet uyħusu
Gözün aç nergis gibi 'ömrün
geçürme hVâbda

6. **'ömri:-i**

Kaside 5

Mısra: 123

Ömür, hayat.

Ola 'ömri ziyâde Emrî-i mîr-
i kelâmuñ hem
Kim oldur Hüsrev-i şâhib-
kemâli ehl-i dîvānuñ

7. **'ömri:-i**

Kıt'a 1

Mısra: 6

Ömür, hayat.

Günde heft aqçadur 'ulûfem
evet
'Ömri pencâh sâle ermiş
erem

8. **'ömri:-i**

Kıt'a 21

Mısra: 3

Ömür, hayat.

Evlînuñ 'ömri yine zevk u
safâ-y-ile geçer
Ergenüñ aqçasını it ü yaqasın
bit yer

9. **'ömrini:-i, -n, -i**

Muamma 34

Mısra: 1

Ömür, hayat.

Mekteb-i 'ışkında yârün
eyleyüp 'ömrini şarf
Âyet-i dîdârını tefsîr ider dil
harf harf

10. **'ömrini:-i, -n, -i**

Gazel 86

Mısra: 6

Ömür, hayat II bütün vâri.

Muşhaf-ı hüsnüñ senüñ ben deñlü tefsîr etmeye
‘Ömrini şarf etseler ger ‘âkıll u ‘allâmeler

11. **‘ömrümüz:-imüz**
Gazel 136
Mısra: 3
Ömür, hayat II bütün vâri.

‘Ömrümüz buldı nihâyet pîr olup ammâ yine
Zülf-i hûbâna muqayyed kalb-i pür-teşvîşimüz

12. **‘ömrüñ:-üñ**
Gazel 213
Mısra: 2
Ömür, hayat II bütün vâri.

Cihânda vuşlat-ı yâr ile şādân olmaduñ gıtdüñ
Dilâ ‘ömrüñ gam-ıla geçdi handân olmaduñ gıtdüñ

13. **‘ömrüñüñ:-üñ, -üñ**
Tahmis 1
Mısra: 20
Ömür, hayat II bütün vâri.

Ey fenâ bâzârı içre cân verüp derd almayan
‘Ömrüñüñ sermâyesi bî-sûd bir sevda-yımış

‘ömr-i ‘azîzi:

1. **‘ömr-i ‘azîzi:**
Gazel 302
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Azîzi'nin ömrü.

Bâde-nüş ol yürü her lahza edüp ‘ayş-ı müdâm
Vermedin çarh-ı felek ‘ömr-i ‘Azîzi bâda

‘ömr-i belîğ:

1. **‘ömr-i belîğ:**
Gazel 175
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

Güzel ömür.

Meylün ey dil olalı âb-ı hayâta olsun
Hızr-veş diler iseñ cândan eger ‘ömr-i belîğ

‘ömr-i defteri:

1. **‘ömr-i defteri:-i**
Gazel 80
Mısra: 11
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

Ömür defteri II hayat, yaşam.

Çazına ‘ömr-i defteri göreyin Çazımış hañt-ı rüyuñı berber

‘ömr-i geçeri:

1. **‘ömr-i geçeri:-er**
Gazel 137
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

Ömür geçirmek. || Yaşamak.

Kişi mesrûr olup bâğ-ı cihânda her zamân gülmez
Dem olur ağlamağ-ıla geçeri ‘ömr-i hemân gülmez

‘ömr-i olduça:

1. **‘ömr-i olduça:-duçça**
Lugaz 24
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Yaşadıkça.

‘Ömr-i olduça eger pîr ü cüvân
Şaklasa ol gevheri görmez ziyân

2. **‘ömr-i olduça:-duç, -ça**
Tesdis 2
Mısra: 19
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yaşadıkça.

‘Ömri olduça ümîd-i nev-bahâr etmez gönül
Ârzü-yı seyr-i bâğ u sebzezâr etmez gönül

3. **‘ömr-i olduça:-duçça**
Gazel 340
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

Yaşadıkça.

‘Ömri olduça halâş olacağın añlamazın
Dil ki bend oldı senüñ zülf-i perîşanuñda

‘ömr-i sermed:

1. **‘ömr-i sermed:**
Tarih 6
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

Sonsuz, ebedi ömür, hayat.

‘Azîz-i Mısr ‘izzet edüp aña Müyesser ede Mâlik ‘ömr-i sermed

‘ömrin tavîl eyleye:

1. **‘ömrin tavîl eyleye:-in-y, -e**

Tarih 8
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

Ömrünü, hayatını uzun eylemek bağlamında bir dua sözü.

Göricek gün yüzini anuñ dedüm târîhini
Eyleye Mühdî Mehemmed Şâhımuñ ‘ömrin tavîl

‘ömrümüz geçmekdedür:

1. **‘ömrümüz geçmekdedür:-ümüz, -mek, -de, -dür**
Gazel 321
Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**
Ömrün geçmesi,
hayatın zevale ermesi.

Hayâl-i kâküli dilden güzer
 etmektedür yârûñ
 Dirîgâ 'ömrümüz
 geçmektedür âheste âheste

'ömrün mezîd olsun:

1. **'ömrün mezîd olsun:-sun**
Müseddes 1

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ömrün uzun olsun! Çok yaşa!

Ṭâli' uñ ferhunde vü bahtuñ
 sa'îd olsun sa'îd
 Devletüñ pâyende vü 'ömrün
 mezîd olsun mezîd

2. **'ömrün mezîd olsun:-sun**
Müseddes 1

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ömrün uzun olsun! Çok yaşa!

Ṭâli' uñ ferhunde vü bahtuñ
 sa'îd olsun sa'îd
 Devletüñ pâyende vü 'ömrün
 mezîd olsun mezîd

3. **'ömrün mezîd olsun:-sun**
Müseddes 1

Mısra: 18

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ömrün uzun olsun! Çok yaşa!

Ṭâli' uñ ferhunde vü bahtuñ
 sa'îd olsun sa'îd
 Devletüñ pâyende vü 'ömrün
 mezîd olsun mezîd

4. **'ömrün mezîd olsun:-sun**
Müseddes 1

Mısra: 24

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ömrün uzun olsun! Çok yaşa!

Ṭâli' uñ ferhunde vü bahtuñ
 sa'îd olsun sa'îd
 Devletüñ pâyende vü 'ömrün
 mezîd olsun mezîd

5. **'ömrün mezîd olsun:-sun**
Müseddes 1

Mısra: 30

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ömrün uzun olsun! Çok yaşa!

Ṭâli' uñ ferhunde vü bahtuñ
 sa'îd olsun sa'îd
 Devletüñ pâyende vü 'ömrün
 mezîd olsun mezîd

6. **'ömrün mezîd olsun:-sun**
Müseddes 1

Mısra: 36

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ömrün uzun olsun! Çok yaşa!

Ṭâli' uñ ferhunde vü bahtuñ
 sa'îd olsun sa'îd
 Devletüñ pâyende vü 'ömrün
 mezîd olsun mezîd

7. **'ömrün mezîd olsun:-sun**
Müseddes 1

Mısra: 42

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ömrün uzun olsun! Çok yaşa!

Ṭâli' uñ ferhunde vü bahtuñ
 sa'îd olsun sa'îd
 Devletüñ pâyende vü 'ömrün
 mezîd olsun mezîd

8. **'ömrün mezîd olsun:-sun**
Müseddes 1

Mısra: 48

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ömrün uzun olsun! Çok yaşa!

Ṭâli' uñ ferhunde vü bahtuñ
 sa'îd olsun sa'îd
 Devletüñ pâyende vü 'ömrün
 mezîd olsun mezîd

9. **'ömrün mezîd olsun:-sun**
Müseddes 1

Mısra: 54

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ömrün uzun olsun! Çok yaşa!

Ṭâli' uñ ferhunde vü bahtuñ
 sa'îd olsun sa'îd
 Devletüñ pâyende vü 'ömrün
 mezîd olsun mezîd

öñ urur:

1. **öñ urur:-ur**

Matla 51

Mısra: 1

Kelime Tipi: -
Önce vurmak.

Kirpigüñ ğamzeñden öñ urur
 oğın cāna her ān
 Bu meşeldür ilk uran oğçudur
 ey kaşı kemān

öñince:

1. **öñince:**

Kaside 3

Mısra: 22

Huzurunda, önünde.

Bir yaluñ yüzlü güzeldür
 tîguñ ey şeh kim anuñ
 Kelle-i 'uşşāk öñince dem-
 be-dem ğaltān olur

öp:

1. **öpmek:-mek**

Gazel 329

Mısra: 5

*Sevgi, saygı, bağlılık
 belirtmek amacıyla
 dudaklarını deĝdirmek.*

La'lüñi öpmek diler
 meclisde ey sākî müdām
 Şuşamışdur sāĝar u şahbā
 meger kim çanına

2. **öpersin:-er, -sin**

Gazel 354

Mısra: 1

*Sevgi, saygı, bağlılık
 belirtmek amacıyla
 dudaklarını deĝdirmek.*

Al-ıla ırmaz öpersin deyü
la'1-i dilberi
Pâymal etdi şurâhî bâde-y-ile
sâgeri

3. **öper:-er**

Gazel 359

Mısra: 6

*Sevgi, saygı, bağlılık
belirtmek amacıyla
dudaklarını değdirmek.*

Şafha-i rüyuñi öpmek
dilesem incinme
Kim öper 'izzet için muşhafi
Kur'an ehli

4. **öpmek:-mek**

Gazel 359

Mısra: 5

*Sevgi, saygı, bağlılık
belirtmek amacıyla
dudaklarını değdirmek.*

Şafha-i rüyuñi öpmek
dilesem incinme
Kim öper 'izzet için muşhafi
Kur'an ehli

5. **öper:-er**

Lugaz 2

Mısra: 8

*Sevgi, saygı, bağlılık
belirtmek amacıyla
dudaklarını değdirmek.*

Kara yüzlüdür velî
miskîndür
Kim anı çiğnerse ol pâyın
öper

öpüş:

1. **öpüşür:-ür**

Gazel 186

Mısra: 7

Birbirini öpmek.

İki dilber şanuram leb-be-leb
olup öpüşür
Meclis-i meyde o meh cāma
degürdükke dudak

ört:

1. **örtüñüz:-üñ, -üz**

Gazel 135

Mısra: 5

*Üzerini kapatmak II
gizlemek.*

Ĥāk-i ĥarīm-i yārüm ile
örtüñüz beni
Küyünda ölice ki tenüm
yere ĥarasuz

örümcek târidur:

1. **örümcek târidur:-dur**

Gazel 158

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Örümcek ağı.

Ten-i zārüm ki kılmışdur
ihāta ĥalb-i virāni
Örümcek târidur şankim
yıkılmış dāra şarmaşmış

öt:

1. **öter:-er**

Kaside 1

Mısra: 16

Ötmek.

Gül-i ter bülbül-i bâğa nece
açılsun kim
Turmaz esrār-ı güli
bulduğına bülbül öter

2. **ötüp:-üp**

Kaside 1

Mısra: 64

Ötmek.

Var iken ol gül-i bülbül-
süĥan u ĥonca-dehen
Gül bitüp bülbül ötüp bâğ-ı
cihānda n'eyler

3. **öter:-er**

Kaside 5

Mısra: 15

Ötmek, çalmak.

Yine deryā kenārında öter
meyĥāneler güm güm
Çıkup şevĥ-ı mey-ile na'rası
eflāke mestānuñ

4. **öter:-er**

Gazel 234

Mısra: 8

*Ötmek II Konuşmak,
söylemek.*

Yanarsañ şem'-veş
pervāneye yan ĥālūñi ey dil
Şaĥım bülbüle tıyurma ki
bulduğın öter bülbül

ötele:

1. **ötelen:-n**

Gazel 227

Mısra: 9

Uzak durma,

uzaklaşma.

Yanına varduğça ötelen
demezdi bülbülüñ
Olmasa gülşende zārından
eger bizār gül

öykün:

1. **öykünmeyeydi:-me, -y, -e, -y, -di**

Gazel 20

Mısra: 6

Özenmek, taklitle

çalışmak, benzemek istemek.

Etmezdi ser-fürü aña ĥavm-i
Mesîĥ eger
Öykünmeyeydi ol şanemüñ
zülfine şalīb

2. **öykünürmiş:-ür, -miş**

Gazel 25

Mısra: 1

Özenmek, taklitle

çalışmak, benzemek istemek.

Öykünürmiş tudağıña şerbet
Göreyin bulmasun anı lezzet

3. **öykünimez:-i, -mez**

Gazel 26

Mısra: 6

Özenmek, taklitle

çalışmak, benzemek istemek.

Bir içim şudur lebüñ ammā
aña
Öykünimez çeşme-i āb-ı
ĥayāt

4. **öykünürmiş:-ür, -miş**

Gazel 43

Mısra: 7

*Özenmek, taklitle
çalışmak, benzemek istemek.*

Öykünürmiş nihāl-i
kāmētüñe
Oñmasun serv bitmesün
şimşād

5. **öykündi:-di**

Gazel 63

Mısra: 9

*Özenmek, taklitle
çalışmak, benzemek istemek.*

Ol gülüñ la'line mi öykündi
bülbüller üşüp
Goncanuñ başına bāğ-ı
'ālemi teng etdiler

6. **öykünmeydi:-me, -y, -
e, -y, -di**

Gazel 77

Mısra: 6

*Özenmek, taklitle
çalışmak, benzemek istemek.*

Hayāt ābı gibi gözden nihān
olmazdı 'ālemdə
Leb-i cān-bağşuña
öykünmeyeydi çeşme-i
keşer

7. **öykünürmiş:-ür, -miş**

Gazel 105

Mısra: 3

*Özenmek, taklitle
çalışmak, benzemek istemek.*

Öykünürmiş rüyuña ey meh-
cebīn
Göreyin hürşīdi gözsüz
derbeder

8. **öykünür:-ür**

Gazel 159

Mısra: 7

*Özenmek, taklitle
çalışmak, benzemek istemek.*

Verd ü serv saña nece
öykünür
Sende kim var ol oturuş ol
turuş

9. **öykünmiş:-miş**

Gazel 173

Mısra: 7

*Özenmek, taklitle
çalışmak, benzemek istemek.*

Tutalum 'işkuñda öykünmiş
baña ağyār-ı toy
Bülbül ü tütüyle andan bir
midür zāğ u kelāğ

10. **öykünürmiş:-ür, -miş**

Gazel 176

Mısra: 11

*Özenmek, taklitle
çalışmak, benzemek istemek.*

Öykünürmiş ol bütüñ
dīdārına
Göre billāh kāfir-i bī-dīn
çerāğ

11. **öykünür:-ür**

Gazel 182

Mısra: 7

*Özenmek, taklitle
çalışmak, benzemek istemek.*

Gül-i ter nece öykünür saña
kim
Gülde sende olan melāhat
yok

12. **öykünmeydi:-me, -
yey, -di**

Gazel 201

Mısra: 3

*Özenmek, taklitle
çalışmak, benzemek istemek.*

La'lüñe öykünmeyeydi
gülşen içre her seher
Jäleler yağdırmaz idi
goncanuñ başına seng

13. **öykündüğüçün:-düğ, -i, -
çün**

Gazel 207

Mısra: 7

*Özenmek, taklitle
çalışmak, benzemek istemek.*

Lāle-ruhsārūña
öykündüğüçün gülşende
Hār hançer çeker üstine gül-i
nesrīnūñ

14. **öykünürmiş:-ür, -miş**

Gazel 207

Mısra: 3

*Özenmek, taklitle
çalışmak, benzemek istemek.*

Öykünürmiş hağ-ı zībāsına ol
gonca-femūñ
Dostlar görmeyeyin yüzini
ayruğ çemenūñ

15. **öykündi:-di**

Gazel 231

Mısra: 5

*Özenmek, taklitle
çalışmak, benzemek istemek.*

Ol kaşı yānuñ meger
öykündi katı göñlüñe
Kim verür peykān-ı tır āyīne-
i pülāda dil

16. **öykünmiş:-miş**

Gazel 283

Mısra: 5

*Özenmek, taklitle
çalışmak, benzemek istemek.*

Saña öykünmiş şanemler
yazılı dīvārda
Görmeyeyin anlaruñ ey meh-
likā şüretlerin

17. **öykünme:-me**

Gazel 290

Mısra: 9

*Özenmek, taklitle
çalışmak, benzemek istemek.*

Nihāl-i kıddine öykünme
yārūñ
Şakın ey serv yoğsa balta
yersin

18. **öykünmez:-mez**

Gazel 290

Mısra: 12

*Özenmek, taklitle
çalışmak, benzemek istemek.*

Yüzi muşafıaruñ
dendānesine
'Azīzī nesne öykünmez
meger sin

19. **öykündüñ:-dü, -ñ**

Gazel 310

Mısra: 5

*Özenmek, taklitle
çalışmak, benzemek istemek.*

Göz göre ol mäh-rüya niçün
öykündüñ deyi
Zerreler toprak şaçarlar
âftabuñ 'aynına

20. **öykünürmiş:-ür, -miş**

Gazel 310

Mısra: 1

Özenmek, taklitle

çalışmak, benzemek istemek.

Âb-ı hayvân öykünürmiş
la'l-i nâbuñ 'aynına
Göreyin seng-i fenâ ersün ol
ayunñ 'aynına

21. **öykünmesün:-me, -sün**

Gazel 314

Mısra: 3

Özenmek, taklitle

çalışmak, benzemek istemek.

Hâl-i 'anber-bârına
öykünmesün de nâfeye
Ey şabâ yoluñ-çün uğrarsañ
Hütenden cânibe

22. **öykünmek:-mek**

Gazel 324

Mısra: 7

Özenmek, taklitle

çalışmak, benzemek istemek.

Hadd ü kıdd-i yâre
öykünmek dilermiş bağda
Bağ gülünñ şekline vü bağ
'ar'aruñ endâmına

23. **öykünür:-ür**

Gazel 345

Mısra: 4

Özenmek, taklitle

çalışmak, benzemek istemek.

Göreyin ebr perîşân olsun
Öykünür sünbüle-i
sünbülüne

24. **öykündi:-di**

Gazel 354

Mısra: 3

Özenmek, taklitle

çalışmak, benzemek istemek.

Käkül-i müşkînüñ öykündi
beñzer döstüm
Rü-siyâh eden cihânda bu
günehdür 'anberi

25. **öykünmeye:-me, -y, -e**

Gazel 357

Mısra: 6

Özenmek, taklitle

çalışmak, benzemek istemek.

Her ne deñlü terbiyet eylerse
anı bağbân
Kaddüñe öykünmeye serv-i
hürâmânuñ biri

26. **öykünür:-ür**

Gazel 363

Mısra: 5

Özenmek, taklitle

çalışmak, benzemek istemek.

Ham-ı ebrüsına mı öykünür
ol meh-'îzâruñ kim
Hilâl-i kec-revi gerdün bu
gece şehrden sürdi

27. **öykündi:-di**

Gazel 373

Mısra: 7

Özenmek, taklitle

çalışmak, benzemek istemek.

Öykündi meger sünbüle-i
zülf-i nigâra
Gülşende şabâ sünbül ü
reyhâna tolaşdı

28. **öykünürmiş:-ür, -miş**

Gazel 388

Mısra: 7

Özenmek, taklitle

çalışmak, benzemek istemek.

Öykünürmiş gamze-i dil-
düzuña ey kaşı yâ
Bulsam atardum oğuñ
yabana râmîler gibi

29. **öykünürse:-ür, -se**

Kaside 1

Mısra: 71

Özenmek, taklitle

çalışmak, benzemek istemek.

Öykünürse yüzüne gül
sözüne bülbül eger
Göreyin bâda varup gül ola
bülbül ebter

30. **öykündi:-di**

Kaside 2

Mısra: 37

Özenmek, taklitle

çalışmak, benzemek istemek.

Kamer öykündi meger şems-
i ruğ-ı bahtına kim
Kamerün yüzini zer tığ ile
şems etdi figâr

31. **öykünürmiş:-ür, -miş**

Kaside 4

Mısra: 60

Özenmek, taklitle

çalışmak, benzemek istemek.

Tu'me-i miqrâz-ı ejder-
peyker olsun göreyin
Öykünürmiş germ olup
genc-i ruğ-ı cânâna şem'

öyle:

1. **öyle:**

Matla 11

Mısra: 2

Öğle.

Bezme âyâ bugün ol mäh-
likâ gelmez mi
Öyle yaklaştı dağı şems-i
duhâ gelmez mi

öz:

1. **özin:-in**

Gazel 247

Mısra: 9

Kendi, şahsı, zatı.

Özin beñzetmesün hattıña
yoğsa
Hütten miski hatâlar Muşli
şâhum

2. **özin:-in**

Gazel 376

Mısra: 7

Kendi, şahsı, zatı.

Bi-karâr olup hevâya böyle
vermezdi özin
Olmayaydı zülf-i dil-dârün
hümâ ser-geştesi

3. **özini:-i, -n, -i**

Kıt'a 15

Mısra: 16

Kendi, şahsı, zatı.

Ki zīrā bā'is-i demdür o her dem
Anı içmez özini bilen âdem

özge:

1. **özge:**

Gazel 338

Mısra: 14

Başkası, gayri.

Hecr-i la'lüñle 'Azizî gibi
bîmâr olanuñ
Derdine ölmekden özge çäre
yoğdur var ise

2. **özge:**

Muamma 9

Mısra: 2

Başkası, gayri.

Zerrece kımaz keder cân u
dil-i nâ-şâdda
Özge hâlet var 'Azizî bâde-i
ber-bâdda

3. **özge:**

Gazel 120

Mısra: 10

Değişik, kendine has.

Ergânün âvâzınıñ da 'âlemi
vardur evet
Ney şadâsında bir özge
'âlem ü bir hâl var

özle:

1. **özler:-r**

Gazel 143

Mısra: 5

Aramak, hasret duymak.

Cân şurâhî kulkulün dil şavt-ı
nây özler müdâm
Câm-veş rengin edâ vü hoş
şadâya mâyilüz

2. **özler:-r**

Gazel 188

Mısra: 3

Aramak, hasret duymak.

Hançer-i âbdârüñ özler dil
Andan özge bir âba meylüm
yoğ

3. **özler:-r**

Gazel 264

Mısra: 9

Aramak, hasret duymak.

Müjeñ özler yem-i hecrüñde
'Azizî her dem
Bu meşeldür yapışur kılıca
deryâya düşen

4. **özlerse:-r, -se**

Gazel 341

Mısra: 7

Aramak, hasret duymak.

Zülfî yârüñ la'lin özlerse hañı
hâlin n'ola
Meyli mâruñ şiredür mürüñ
hemîşe çineye

P

pâdişâh-ı 'âlem:

1. **pâdişâh-ı 'âlem:**

Matla 22

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Dünyanın padişahu.

N'ola ekl-i berş edersen def
içün dilden ğamı
Pâdişâh-ı 'âlem eyler bir
yeyim berş âdemi

pâdişeh:

1. **pâdişehüm:-üm**

Tesdis 3

Mısra: 37

Padişah, hükümdar II
Sevgili.

Herkese eyler-iken

pâdişehüm ihsânı

Cevriñüñ yoğ mı 'Azizî

külüña oranı

pâdsâ:

1. **pâdsâhıkdur:-lık, -dur**

Gazel 92

Mısra: 10

Padişah, hükümdar.

'Aşık ol kim 'Azizî 'aşıklık
İki 'âlemde pâdsâlıkdur

2. **pâdsâ:**

Gazel 68

Mısra: 1

Padişah, hükümdar II
Sevgili.

Ne milk-i hüsn içinde saña
beñzer pâdsâ vardur
Ne küy-ı derd-i 'ışık içre
benüm gibi gedâ vardur

pâdsâh:

1. **pâdsâhıdur:-ı, -dur**

Gazel 67

Mısra: 1

Padişah, hükümdar.

Serir-i milk-i şâhuñ şem'-i
güyâ pâdsâhıdur
Başında şu'le-i pür-nür anuñ
zerrin külâhıdur

2. **pâdsâha:-a**

Gazel 132

Mısra: 6

Padişah, hükümdar II
Sevgili.

Başımız ger tîğ-i cevr ile
keserse râziyuz
Kuluyuz neylerse biz ol
pâdsâha kıyilüz

3. **pâdsâhum:-um**

Gazel 157

Mısra: 8

Padişah, hükümdar II
Sevgili.

Zülfüñüñ abdâlî olduğuma tâ
kim ola dâl
Pâdsâhum başuma bir iki yay
ile kiriş

4. **pâdsâhıñ:-ı, -n, -uñ**

Gazel 241

Mısra: 9

Padişah, hükümdar II
Sevgili.

Ol güzeller pâdsâhıñ
'Azizî dünyede
Âstânı bendesi olmağ durur
câhum benüm

5. **pâdsâhum:-um**

Kıt'a 1

Mısra: 21
Padişah, hükümdar II Sevgili.

Pādşāhum zamāne turdukça
Turuban halka eyle luḫf u kerem

6. **pādşāhiyam:-ı, -yam**
Gazel 365
Mısra: 5
Padişah, hükümdar. II âşık.

Mülk-i 'ışkuñ pādşāhiyam sipāh-ı eşk ile
'Ālem-i ḫtusa 'aceb mi āh u efğānum gibi

pādşāh-ı 'āleme:

1. **pādşāh-ı 'āleme:-e**
Gazel 63
Mısra: 12
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Alemin hükümdarı, yöneticileri.

Şāh-ı 'ışka bende-i fermān olan abdāllar
Pādşāh-ı 'āleme kul olmağa neng etdiler

pādşeh:

1. **pādşehüm:-üm**
Gazel 244
Mısra: 5
Padişah, hükümdar II Sevgili.

Eşigünde hilāli pādşehüm
Bende-i zer-külāha beñzetdüm

2. **pādşehüm:-üm**
Gazel 340
Mısra: 2
Padişah, hükümdar II Sevgili.

Bir görürsin beni aḡyār ile ihsānuñda
Eyü yatlu bir imiş pādşehüm yanuñda

pādşeh-i milket-i cān ol:

1. **pādşeh-i milket-i cān ol:**
Gazel 230
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Can mülkünün padişahu olmak.

Ey sīm-beden sīneye gel rūḫ-ı revān ol
Taḫt-ı dile geç pādşeh-i milket-i cān ol

pādşeh-i mülk-i maḫabbet:

1. **pādşeh-i mülk-i maḫabbet:**

Gazel 131
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Sevgi ülkesinin padişahu.

Bizüz ol pādşeh-i mülk-i maḫabbet ki bizüm
Miḫnet ü derd ü ḡam u ḡuşşa durur 'askerimüz

pāk:

1. **pāksın:-sın**
Gazel 221
Mısra: 4
Temiz, saf.

Kimse toz ḡonduramaz dāmānuña
Pāksın sen āb-rūlar içre pāk

2. **pāk:**
Gazel 221
Mısra: 4
Temiz, pak (daha önce kullanılan pak sözcüğünü pekiştirmek için kullanılmıştır.).

Kimse toz ḡonduramaz dāmānuña
Pāksın sen āb-rūlar içre pāk

pāk olmuş:

1. **pāk olmuş:-muş**
Gazel 74
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Temizlenmek.

Ola kim miḫmān ola deyü ḡayālūñ bir gece
Ḥāne-i dil neçe günlerdür ki pāk olmuş yatur

pāk olsañ:

1. **pāk olsañ:-sa, -ñ**
Gazel 191
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Temiz olmak II günahsız olmak.

Eyleyüp ālāyiş-i şevb-i cihāndan ictināb
Āb-ı istiḡfār ile ey ḡalb pāk olsañ gerek

pāk-dāmān:

1. **pāk-dāmānuñ:-uñ**
Kaside 5
Mısra: 86
Eteği temiz: Namuslu.

Girībānī güzel bir şāh-ı ḡübān-ı cihāndur kim
Yeñi ḡünkār ḡulı paşasıdır ol pāk-dāmānuñ

pāmāl eder:

1. **pāmāl eder:-er**
Gazel 81
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ayaklar altına almak, çiğnemek.

Māh-i nev na'li yeri encüm nişān-ı mīḫıdur
Her gece Şebdiz-i āhum gök yüzün pāmāl eder

pāmāl edüp:

1. **pāmāl edüp:-üp**
Tarih 21
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ayaklar altına almak,
çiğnemek.*

Edüp şark ellerin pāmāl esb-i
bād-pālarla
Eder cünd-i zafer-rehberle ol
İrānı vīrān deñ

pāmāl etmegil:

1. **pāmāl etmegil:**-me, -gil

Gazel 185

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ayaklar altına almak,
çiğnemek.*

Dest-i cevrüñle ‘Azīzī kuluñı
hāke şalup
Etmegil säye-i kıddüñ gibi
pāmāl Budak

pā-māli olagör:

1. **pā-māli olagör:**-agör

Gazel 380

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim**

*Ayaklar altında kalmak,
çiğnenmek. || Önem
verilmesi gereken şeyleri
hiçe saymak.*

Ser-i küyında şalup hāke teni
säye-mişāl
O boyı serv-i revānuñ olagör
pā-māli

pāmāli olayın:

1. **pāmāli olayın:**-a, -yın

Gazel 220

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ayağının altında
çiğnenmek.*

Cismümi hāke şalup rāh-ı
ser-i küyında
Olayın ‘ışk-ıla pāmāli
Meħemmed Şāhuñ

pāre:

1. **pāre:**

Gazel 84

Mısra: 6

Parça, kısım.

Görinen kan degül tırūñ
çeküp aldukdā sīnemden
Cigerümden kopup bir pāre
peykānuñda kalmışdur

2. **pārelensün:**-le, -n, -sün

Gazel 152

Mısra: 9

Parça, kısım.

Erre-i ğamla ko cismüñ
pārelensün şāne-veş
Zülf-i dil-dāra bulam derseñ
‘Azīzī dest-res

3. **pāre:**

Gazel 231

Mısra: 4

Parça, kısım.

Bir işāretle yoluña vermez
isem baş u cān
Bağrumı biñ pāre tūğ-i hışm
ile ura da dil

4. **pāreleri:**-ler, -i

Gazel 284

Mısra: 5

Parça, kısım.

Şanasın āteş-i ‘ışkuñ şereri
oldum ben
Çıkar āhumla göge süz-ı
dilüm pāreleri

5. **pāre:**

Gazel 340

Mısra: 5

Parça, kısım.

Şan iki pāre bulutdur meh-i
nev gülşende
Ebruvān-ı siyehüñ cebhe-i
tābānuñda

pāre pāre:

1. **pāre pāre:**

Gazel 158

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Parça parça.

Hağ u haddüñ ğamıyla dün
bir āh etdüm ki ağzumdan
Dütünler oldı peydā pāre
pāre nāra şarmaşmış

2. **pāre pāre:**

Gazel 191

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Parça parça.

Hañcer-i ser-tiz-i ‘ışk-ı yār
ile ey sīne sen
Pāre pāre rīze rīze çāk çāk
olsañ gerek

pāre pāre eyledi:

1. **pāre pāre eyledi:**-di

Gazel 267

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Parça parça etmek.

Görinen mūlar degül tūğ-i
ğam-ı hecr-i nigār
Pāre pāre eyledi cismüm
‘Azīzī cümleten

pāre pāre eylemezdi:

1. **pāre pāre eylemezdi:**-mez, -di

Gazel 352

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Parça parça etmek.

Zülfüñ ilüp çekmege kaşd
etmeseydi ey perī
Pāre pāre eylemezdi erre
cism-i şāneyi

pāre pāre eylerse:

1. **pāre pāre eylerse:**-r, -se

Gazel 219

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bağrı parça parça
etmek, çok acı çekmek.*

Cām-ı ‘ışk-ı yāri elden
komagil ta’n-ı ‘adū

Bağruñı tüzâb-veş eylerse
pâre pâre çek

pâre pâre olmazdı:

1. **pâre pâre olmazdı:**-maz,
-dı

Gazel 33

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Parça parça olmak,
parçalanmak.*

Cism-i nizârı böyle olmazdı
pâre pâre
Zülf-i gîdâ-yı yâre olmasa
şâne muhtâc

pâre pâredür:

1. **pâre pâredür:**-dür

Lugaz 15

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Parça parça.

Ol nedür kim cismi pâre
pâredür
Rûyı zerd ü sînesi pür-
yaradur

parmak:

1. **parmaklarıñla:**-lar, -uñ,
-la

Lugaz 7

Mısra: 5

İnsanda ve bazı

*hayvanlarda ellerin ve
ayakların son bölümünü
oluşturan, boğumlu, oynak,
uzunca organların her biri.*

Başıcak parmaklarıñla
gözlerin
Getürür ortaya dünyâ
sözlerin

pârsâ:

1. **pârsâlarıñ:**-lar, -uñ

Gazel 193

Mısra: 7

Afîf, salih ve

*mütedeyyin manasındadır. II
Aynı zamanda pâirse*

*kelimesinin "dilemcilik ve
gedâyî; çengi meddah ve
hengamecilerin meclis
halkından düşürdükleri
akçeye pâirse tabiri bu
itibarladır. (Burhân-ı Katı:
s.578).*

Girmez sözi kulağımuza
pârsâlarıñ
Bin kerre derse pendimüze
güş-ı cân tutuñ

paşa:

1. **paşasıdır:**-sı, -dur

Kaside 5

Mısra: 86

*Osmanlı yönetiminde
yüksek dereceli devlet
memurlarına verilen unvan.*

Girîbânî güzel bir şâh-ı
hübân-ı cihândur kim
Yeñi hünkâr kulu paşasıdır
ol pâk-dâmânuñ

2. **paşa:**

Tarih 19

Mısra: 2

*Osmanlı yönetiminde
yüksek dereceli devlet
memurlarına verilen unvan.*

O Haydar-nâm u Âşaf-rây-ı
‘âlem
Ki olmışdı Süleymân Hana
paşa

3. **paşa:**

Tarih 28

Mısra: 1

*Osmanlı yönetiminde
yüksek dereceli devlet
memurlarına verilen unvan.*

‘Azım eyledi paşa çün
‘uqbâya şehâdetle
Ser-hayl-i şehîdânuñ alayı
mezîd oldı

pâsbân:

1. **pâsbânuñdur:**-uñ, -dur

Gazel 323

Mısra: 7

*Bekçi, gece bekçisi,
gözcü.*

Sen ol şehsin ki şehri-
rif atüñde pâsbânuñdur
Felek kim şem ‘-i mâhı hıfz
eder fânüs şeklinde

pâsbân-ı şehri-ı işkuñ:

1. **pâsbân-ı şehri-ı işkuñ:**-
uñ

Gazel 152

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Aşk şehrinin bekçisi.

Pâsbân-ı şehri-ı işkuñ
olmasa mâh-ı felek
Her gece küyuñ tolanmaz idi
mânend-i ‘ases

pây:

1. **pâyına:**-ı, -n, -a

Gazel 227

Mısra: 2

Ayak, kadem.

Jâleden kılmazdı destin pür-
dür-ı şehvâr gül
Etmese pâyına ol servüñ anı
îsar gül

2. **pâyın:**-ın

Lugaz 2

Mısra: 8

Ayak, kadem.

Çara yüzlüdür velî
miskîndür
Kim anı çignerse ol pâyın
öper

3. **pâyına:**-ı, -n, -a

Gazel 338

Mısra: 3

*Ayak, kadem II hisse,
nasip.*

Pâyına ol serv-i sîmüñ
turmaz eylersin nişâr
Dirhemüñ ey dîde-i nem-
dîde çokdur var ise

pâyân:

1. **pâyânı:**-ı

Gazel 30

Mısra: 1

*Son bulma, nihayet,
bitip tükenme.*

Cevrinüñ pâyâni yok cânân
elinden el-ğiyâş
Zulminüñ oranı yok sultân
elinden el-ğiyâş

2. **pâyânına:-ı, -n, -a**

Gazel 81

Mısra: 7

*Son bulma, nihayet,
bitip tükenme.*

Ergürür âhîr zamân [kim]
hüsnüñi pâyânına
Günbed-i gerdün kim
devrinde isti'câl eder

pâyâna erdiyse:

1. **pâyâna erdiyse:-di, -yse**

Gazel 371

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sona ermek, bitmek.

Devr-i 'adli ne gam erdiyse
anuñ pâyâna
Yine bir aña mu'âdil şeh-i
devrân geldi

pâyâna erişüp:

1. **pâyâna erişüp:**

Gazel 268

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sona ermek, bitmek.

Fitneler peydâ olurmuş olıcak
âhîr zamân
Hağ belürdi erişüp pâyâna
devr-i hüsnüñ âh

2. **pâyâna erişüp:-iş, -üp**

Gazel 268

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sona ermek, bitmek.

Fitneler peydâ olurmuş olıcak
âhîr zamân
Hağ belürdi erişüp pâyâna
devr-i hüsnüñ âh

pây-būs:

1. **pây-būsı:-ı**

Gazel 110

Mısra: 5

*Ayak öpme II Aşığın
sevgilinin ayağını öpmesi,
aşırı saygı ve sevgi
göstergesi.*

Pây-būsı ola kim el vere
deyü yârüñ
Dirhem-i eşki nişâr
etmededür dîde-i ter

2. **pây-būsına:-ı, -n, -a**

Gazel 134

Mısra: 9

*Ayak öpme II Aşığın
sevgilinin ayağını öpmesi,
aşırı saygı ve sevgi
göstergesi.*

'Azîzî pây-būsına erişmez ol
boyı servüñ
Vücüdün sâye-veş ol kim
reh-i küyünda hâk etmez

pâydâr oldukça:

1. **pâydâr oldukça:-duğ, -ça**

Müseddes 1

Mısra: 40

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kalıcı olmak,
sürekliliğe sahip olmak.*

Kevger-i cüduñ cihân
gülzârını kıldı behişt
Pâydâr oldukça işbu çâr-
dîvâr-ı künişt

pâye-i maşşûda:

1. **pâye-i maşşûda:-a**

Gazel 116

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gaye basamağı.

'Azîzî pâye-i maşşûda
emege sa'y et
Ki derler ayak ayak kişi
nerdibâne çıkar

payende:

1. **payende:**

Müseddes 1

Mısra: 6

Kalıcı, sürekli, daim.

Tâli' uñ ferhunde vü bahtuñ
sa'îd olsun sa'îd
Devletüñ payende vü 'ömrüñ
mezîd olsun mezîd

2. **payende:**

Müseddes 1

Mısra: 12

Kalıcı, sürekli, daim.

Tâli' uñ ferhunde vü bahtuñ
sa'îd olsun sa'îd
Devletüñ payende vü 'ömrüñ
mezîd olsun mezîd

3. **payende:**

Müseddes 1

Mısra: 18

Kalıcı, sürekli, daim.

Tâli' uñ ferhunde vü bahtuñ
sa'îd olsun sa'îd
Devletüñ payende vü 'ömrüñ
mezîd olsun mezîd

4. **payende:**

Müseddes 1

Mısra: 24

Kalıcı, sürekli, daim.

Tâli' uñ ferhunde vü bahtuñ
sa'îd olsun sa'îd
Devletüñ payende vü 'ömrüñ
mezîd olsun mezîd

5. **payende:**

Müseddes 1

Mısra: 30

Kalıcı, sürekli, daim.

Tâli' uñ ferhunde vü bahtuñ
sa'îd olsun sa'îd
Devletüñ payende vü 'ömrüñ
mezîd olsun mezîd

6. **payende:**

Müseddes 1

Mısra: 36

Kalıcı, sürekli, daim.

Ṭālī' uñ ferḥunde vü baḥtuñ
sa'îd olsun sa'îd
Devletüñ pâyende vü 'ömrüñ
mezîd olsun mezîd

7. **pâyende:**

Müseddes 1

Mısra: 42

Kalıcı, sürekli, daim.

Ṭālī' uñ ferḥunde vü baḥtuñ
sa'îd olsun sa'îd
Devletüñ pâyende vü 'ömrüñ
mezîd olsun mezîd

8. **pâyende:**

Müseddes 1

Mısra: 48

Kalıcı, sürekli, daim.

Ṭālī' uñ ferḥunde vü baḥtuñ
sa'îd olsun sa'îd
Devletüñ pâyende vü 'ömrüñ
mezîd olsun mezîd

9. **pâyende:**

Müseddes 1

Mısra: 54

Kalıcı, sürekli, daim.

Ṭālī' uñ ferḥunde vü baḥtuñ
sa'îd olsun sa'îd
Devletüñ pâyende vü 'ömrüñ
mezîd olsun mezîd

pây-ı çenârı:

1. **pây-ı çenârı:-ı**

Gazel 384

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Çınarın ayağı II çınarın
dibi.*

Nihâl-i kıddüñe mi beñzedür
âb

Çemende būs eder pây-ı
çenârı

pây-ı murğâna:

1. **pây-ı murğâna:-a**

Gazel 355

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kuşların ayağı.

Gidüp 'aklı başından pây-ı
murğâna yuvalandı
Ne dem meydân-ı 'ışka
girmege Mecnûn ki ser açdı

pâyına düşüp:

1. **pâyına düşüp:-üp**

Gazel 276

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Peşine takılmak II
ayağına düşmek.*

Düşüp pâyına yüz sürsem
dedüğümi iştmiş yâr
Cüdâ olmadı bir laḥza ğam u
derd ü belâ benden

pâyına yüz sürer:

1. **pâyına yüz sürer:-er**

Kaside 2

Mısra: 18

Kelime Tipi: **Deyim**

*Ayaklarına kapanmak,
sevgi ve hürmet gösterisinde
bulunmak.*

Ḳamer-i burc-ı 'atâ Ḥazret-i
Şemsî Paşa
Ki sürer pâyına yüz şems ü
kamer leyl ü nehâr

pâyına yüz sürersüz:

1. **pâyına yüz sürersüz:-er,
-süz**

Gazel 150

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ayaklarına kapanmak,
sevgi ve hürmet gösterisinde
bulunmak.*

Yüz sürersüz pâyına yolda o
şâhı görseñüz
Ḥaḳ bu kim ey tıfl-ı eşk-i
dîde merdüm-zâdesüz

pâymalı:

1. **pâymalı:-i**

Gazel 223

Mısra: 2

*Ayak altında kalmış,
ezilmiş.*

Bir ser-âmed servdür kıddi
nihâli naḳşınıñ
Sâye-veş olsam 'aceb mi
pâymalı naḳşınıñ

pâymalı edüp:

1. **pâymalı edüp:-üp**

Gazel 208

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ayaklar altına almak,
çığnemek. || Hakir düşürmek,
perişan etmek.*

Deyr-i rüyında edüp İncil-i
ḥattın pâymalı
Zülf-i kâfir-kîşi yârüñ eyledi
bî-dînlik

pâymalı etdi:

1. **pâymalı etdi:-di**

Gazel 354

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ayaklar altına almak,
çığnemek. || Hakir düşürmek,
perişan etmek.*

Al-ıla tırılmaz öpersin deyü
la'l-i dilberi
Pâymalı etdi şurâhî bâde-y-ile
sâgeri

pâyıña gelmiş:

1. **pâyıña gelmiş:-miş-uñ, -
a**

Gazel 189

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ayağına gelmek.

Sensin ol şâhin baḳışlu
şâhbâz-ı dehr kim
Murğ-ı devlet pâyıña gelmiş
şikârıñdur senüñ

pâyıña yüz sürmese:

1. **pāyuña yüz sürmese:-me, -se**

Gazel 259

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**

Büyük sevgi veya saygı gösterilen birinin huzurunda ayağına doğru-yüzünü yere sürercesine eğilmek.

Şehr içinde bu kadar bulmaz
idi kadr ü şeref
Sürmese pāyuña yüz mäh
benüm sultānum

peder:

1. **peder:**

Kaside 1

Mısra: 34

Baba.

Şakınur gonca gülün yelden ü
günden bülbül
Tıfl-ı gül-rüyını bülbül gibi
niteki peder

pehlevān:

1. **pehlevānidur:-i, -dur**

Gazel 17

Mısra: 8

Pehlivan, güreşçi, yiğit.

Rüstem ü Behmen de olsañ
bir ayağ-ıla yıkar
'Arşa-i bezmüñ kadīmī
pehlevānidur şarāb

pelās:

1. **pelās:**

Gazel 153

Mısra: 1

*Çul, aba. II eski püskü
giysi.*

Geçsem 'aceb mi cāme-i
nevden geyüp pelās
Düşmez gedā-yı 'ışkuña ey
mäh-ı nev libās

peleng oldı:

1. **peleng oldı:-dı**

Gazel 201

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kaplan, panter gibi
olmak.*

Қара қара дағлардур
gevdesinde her benek
Ey gözi āhū gamuñdan oldı
abdāluñ peleng

penbe:

1. **penbelerle:-ler, -le**

Gazel 383

Mısra: 6

Pamuk.

Bir nemed geydüm şanasın
egnüme gey yaraşuğ
Şöyle tezyin itdi cismüm
penbelerle dāl gey

2. **penbe:**

Gazel 8

Mısra: 3

Pamuk II pembe.

Penbe tohmını şaçar mezra '-ı
hāk üzre yağod
Hırmen-i kähimı verdi yele
dihkän-ı şitā

pencāh:

1. **pencāh:**

Kıt'a 1

Mısra: 6

*Elli, kırk dokuzdan
sonra gelen sayı.*

Günde heft aqçadur 'ulüfem
evet
'Ömri pencāh sāle ermiş
erem

pençe:

1. **pençesinden:-si, -n, -den**

Tarih 2

Mısra: 8

*Yırtıcı hayvanların
turnakları II güç II el.*

Nāgehānī ericek bebr-i ecel
Pençesinden bulmadı anun
rehā

pençe-i hurşid-veş:

1. **pençe-i hurşid-veş:**

Gazel 360

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Güneşin eli gibi.

Şafağ-gün atlas ile pençe-i
hurşid-veş ol şāh
Alupdur zīr-i destine 'Azīzī
rub '-ı meskūnı

pençe-i mercān:

1. **pençe-i mercān:**

Gazel 57

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bir el şeklini andıran
girintili çıkıntılı kırmızı deniz
hayvanı.*

Şöyle kan ağlar gözüm gāhī
gam-ı la 'lūñle kim
Silmeden ol kanı destüm
pençe-i mercān olur

pend:

1. **pendi:-i**

Gazel 131

Mısra: 9

Nasihat, öğüt.

Vā 'izūñ pendi meded
başımıza verdi şudā'
Sāki mey sür ola kim def'
ola derd-i serimüz

2. **pendimüze:-imüz, -e**

Gazel 193

Mısra: 8

Nasihat, öğüt.

Girmez sözi kulağımuza
pārsālaruñ
Bin kerre derse pendimüze
güş-ı cān tutuñ

per:

1. **per:**

Gazel 110

Mısra: 2

Parça.

Kılıcuñdan şu ki yüz
döndüre mænend-i siper
'Göreyin tîğ-i nedâmetle teni
ola si per

per açdı:

1. **per açdı:-dı**
Gazel 355
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kanat açmak.

Görenler dūd-ı āhumdan
karamış şaşum alnumda
Şanurlar murğ-ı cānum
kūyuña uçmağa per açdı

perçem:

1. **perçemdür:-dür**
Gazel 69
Mısra: 16
*Alna düşen kısa saç
demeti, kâkül.*

'Azîzî her ne dem zülfîn
añup āh etsem ol mâhuñ
Duĥân-ı āhumı gören şanur
başumda perçemdür

2. **perçem:**
Gazel 100
Mısra: 8
*Alna düşen kısa saç
demeti, kâkül.*

Meclis-i ĥübānda şem'î
bende-i sîmîn-beden
Şu'lesin başında zerrîn
perçem şandılar

perde:

1. **perde:**
Mesnevi 1
Mısra: 67
Hicap, örtü.

Nece zâr ol sehâb-veş perde
Göksini gerdi germe vü
serde

2. **perde:**
Mesnevi 1
Mısra: 70
Hicap, örtü.

Keşti-i rahmet oldu cāmi' şan
Aña bu perde oldu bir yelken

3. **perde:**
Mesnevi 1
Mısra: 78
Hicap, örtü.

Mağzlar kaynaduğı dem
serde
Sāye-bān ola saña bu perde

4. **perdesi:-si**
Mesnevi 1
Mısra: 72
Hicap, örtü.

Şahn-ı cāmi' mişāl-i
cennetdür
Perdesi sāye-bān-ı rahmetdür

perde-dâr oldı:

1. **perde-dâr oldı:-dı**
Gazel 50
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Perdeci olmak.

Ebr şanmañ görinen ol mâhı
yakmasun deyü
Mihr-i 'âlem-tāba dūd-ı
āhum oldu perde-dâr

perde-i âl-i fânüs:

1. **perde-i âl-i fânüs:**
Gazel 154
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Fanusun kırmızı
perdesi. (Fanus İçinde mum
yakılan fener, camlı
mahfaza, abajur.).*

Ķıldı mikrâz-ı gamuñ şem'-i
şeb-efrüzî şehîd
Ķanlı pîrahenidür perde-i âl-
i fânüs

perde-i ebr-i şitâ:

1. **perde-i ebr-i şitâ:**
Tesdis 4
Mısra: 13
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kış bulutu perdesi.

Açıldı rüy-ı 'âlem perde-i
ebr-i şitâ gitdi
Şafâ geldi zemîne ĥalk-ı
dünyâdan cefâ gitdi

perdele:

1. **perdelendi:-n, -di**
Mesnevi 1
Mısra: 60
*Gözün iyi göremeyecek
duruma gelmesi.*

Ŧañ mı görmezse gün yüzün
rüşen
Perdelendi 'uyün-ı her
revzen

perî:

1. **perîler:-ler**
Gazel 76
Mısra: 6
Peri II güzel, sevgili.

Saña beñzeyimezler gördiler
kaçup ĥacâletden
Perîler bāğ u rāğa ĥürîler
uçmağa düşmişdür

2. **perînüñ:-nüñ**
Gazel 96
Mısra: 8
Peri II güzel, sevgili.

Edinmişler vañan kūyın
rakîb-i dîv-siretler
Meger kim ol perînüñ kâf-ı
kūyı Ehremenlikdür

3. **perîdür:-dür**
Gazel 335
Mısra: 4
Peri II güzel, sevgili.

Ĥayâl-i bāl-i zülfüñ çeşm-i
terde
Perîdür geldi seyr-i
çeşmesâra

4. **perî:**
Gazel 336
Mısra: 5
Peri II güzel, sevgili.

Yüzüne muşhaf boyuña serv
deyüp ey perî
Dâl okurdum zülf-i miskînüñ
vebâli olmasa

5. perî:

Gazel 351

Mısra: 4

Peri II güzel, sevgili.

Beni firkat diyârında koyup
gitdi neçe gündür
Dirîgâ gittüğünce ol perî nâ-
mihribân oldı

6. perî:

Gazel 352

Mısra: 3

Peri II güzel, sevgili.

Zülfün ilüp çekmege kaçd
etmeseydi ey perî
Pâre pâre eylemezdi erre
cism-i şaneyi

7. perînüñ:-nüñ

Gazel 367

Mısra: 10

Peri II güzel, sevgili.

‘Akl u fikrin târ u mâr edüp
‘Azîzî haq bu kim
Âdemi divâne eyler ol
perînüñ nâz işi

8. perî:

Gazel 154

Mısra: 6

*Cin taifesinin gayet
güzel sayılan bir türü.
Genellikle mecazi anlamda
insan güzelleri için
kullanılır..*

Dîdeden zülfî hayâli o
mehûñ dür olmaz
Derler insâna perî olmaz
egerçi me’nûs

9. perî:

Gazel 32

Mısra: 10

*Cin taifesinin gayet
güzel sayılan bir türü.
Genellikle mecazi anlamda
insan güzelleri için
kullanılır.*

O melek-sîmâ Azîzî nece yâr
olsun saña
Kim perî insân-ile etmez
bilürsin imtizâc

perî-çehre:

1. perî-çehre:

Gazel 279

Mısra: 8

Peri yüzlü.

Yaraşur egniñe geysen yeşil
atlas cânâ
Bir perî-çehre hümâ şîvelü
tersâsın sen

perî-peyker:

1. perî-peyker:

Gazel 85

Mısra: 1

Peri yüzlü II Sevgili.

Cefâ sengiyle cismün gök
gök etmiş ol perî-peyker
Urulmuşsın yine ey ‘âşık-ı
miñnet-zede beñzer

2. perî-peyker:

Gazel 112

Mısra: 6

Peri yüzlü II Sevgili.

Sever biñ cân ile bir kez
cemâlünüñ gören âdem
Meger kim ol perî-peyker
melek hür-ı cinândandur

3. perî-peykerimüz:-imüz

Gazel 131

Mısra: 4

Peri yüzlü II Sevgili.

Nece kan ağlamasun dîde-i
ğam-dîdelerüm
Neçe demdür ki görünmez o
perî-peykerimüz

4. perî-peyker:

Gazel 375

Mısra: 6

Peri yüzlü II Sevgili.

Gökden enmiş hürîdür güyâ
ki ‘izz ü nâz ile
Bir perî-peyker melek-
sîmâya verdüm gönlümü

5. perî-peyker:

Gazel 378

Mısra: 13

Peri yüzlü II Sevgili.

‘Azîzî bir perî-peyker melek-
manzardur ol meh kim
Bulınmaz hüsn ile hûbân-ı
‘âlem içre akrânı

perî-ruhsâr:

1. perî-ruhsârlar:-lar

Gazel 113

Mısra: 1

Peri yüzlü. II Sevgili.

Gördüğünce râm olur aña
perî-ruhsârlar
Var-ise mühr-i Süleymân
götürür dînârlar

perî-şân:

1. perî-şân:

Gazel 304

Mısra: 3

*Peri şöhretli || güzelliği
perî kadar gösterişli olan:
Sevgili.*

Bir yaña sen gönlüm alduñ
ey perî-şân bir yaña
‘Akl u fikrüm guşsa-i zülfün
perîşân etmede

perîşân:

1. perîşân:

Gazel 250

Mısra: 10

Karmakarışık.

Zîbâligi rüy-ı gülün şeydâligi
hem bülbülün
Hâli perîşân sünbülün bilsem
nedendür bilmezem

2. perîşân:

Tesdis 1

Mısra: 5

Bozuk, kötü durumda.

Hâl-i ‘âlem ezeli böyle
perîşân ancak
Kimi hândân kimi giryân
kimi nâlân ancak

3. **perîşân:****Tesdis 1**

Mısra: 11

Bozuk, kötü durumda.

Hâl-i 'âlem ezeli böyle
perîşân ancak
Kimi hândân kimi giryân
kimi nâlân ancak

4. **perîşân:****Tesdis 1**

Mısra: 17

Bozuk, kötü durumda.

Hâl-i 'âlem ezeli böyle
perîşân ancak
Kimi hândân kimi giryân
kimi nâlân ancak

5. **perîşân:****Tesdis 1**

Mısra: 23

Bozuk, kötü durumda.

Hâl-i 'âlem ezeli böyle
perîşân ancak
Kimi hândân kimi giryân
kimi nâlân ancak

6. **perîşân:****Tesdis 1**

Mısra: 29

Bozuk, kötü durumda.

Hâl-i 'âlem ezeli böyle
perîşân ancak
Kimi hândân kimi giryân
kimi nâlân ancak

7. **perîşânunî:-uñ****Gazel 221**

Mısra: 9

Perişan II âşık.

Ol perîşânunî 'Azîzî var-ise
Şâne zülfin gördü oldu sine-
çâk

perîşân eder:1. **perîşân eder:-er****Muamma 27**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dağıtmak, düzenini*

*bozmak, karmakarışık
duruma getirmek.*

Dil-i 'uşşâkıını ol şüh-ı
devrân
Eder çün müşterî bî-had
perîşân

perîşân etmede:1. **perîşân etmede:-me, -de****Gazel 304**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Dağıtmak, dağınmak
duruma getirmek (saç
bağlamında).*

Bir yaña sen gönülüm alduñ
ey perî-şân bir yaña
'Aql u fikrüm guşşa-i zülfün
perîşân etmede

perîşân etmegil:1. **perîşân etmegil:-me, -gil****Gazel 236**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Dağıtmak, dağınmak
duruma getirmek (saç
bağlamında).*

Hâr ile hem-dem olup ey
yüzi gül ben bülbülün
Hâtırın sümbül saçun gibi
perîşân etmegil

perîşân eyleyen:1. **perîşân eyleyen:-y, -en****Gazel 262**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Sıkıntılı ve kederli
eylemek.*

Mihr-i hüsnüdüdür felekde
mâhı yaqub yanduran
Kâkülündür hâlini ebrün
perîşân eyleyen

perîşân olmasun:1. **perîşân olmasun:-ma, -sun****Tesdis 2**

Mısra: 27

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dağılmak, yayılmak.*

Yâ nece sümbül gibi hâlüm
perîşân olmasun
Yâ nece kârum 'Azîzî âh u
efgân olmasun

perîşân olsun:1. **perîşân olsun:-sun****Gazel 345**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dağılmak, yayılmak.*

Göreyin ebr perîşân olsun
Öyküntür sümbüle-i
sümbülüne

perîşân-hâl:1. **perîşân-hâlem:-em****Gazel 257**

Mısra: 10

Hali perişan, kederli.

Çok zamândur ki 'Azîzî
yârün
Ġam-ı zülfîyle perîşân-hâlem

perîşânlık:1. **perîşânlıkdan:-, -dan****Gazel 326**

Mısra: 3

*Acınacak durumda,
zavallı, kederli, muztarip.*

Ġurtulurdu dil-i dîvâne
perîşânlıkdan
Ger nihânî baña ol yâr-ı perî-
şân gelse

perî-zâde:1. **perî-zâde:****Gazel 293**

Mısra: 3

Peri soylu II sevgili.

Derlerse perī-zāde revādur
saña zīrā
Toğmadı senüñ gibi güzel
nev'-i beşerden

perr ü bāl olmış:

1. **perr ü bāl olmış:-miş**

Gazel 165

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kanat ve kol olmak II
yardım etmek, korumak,
himaye etmek.*

Nihāl-i kıddüñe konmuş
gözün şehbāzdur aña
Ham-ı ebrūlarıñ misk-i
siyehden perr ü bāl olmış

perr ü bāli:

1. **perr ü bāli:-i**

Gazel 84

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kol kanat.

Dil-i aşıkdur ol hāl-i siyeh
beñzer çü pervāne
Göyünmüş perr ü bāli şem'-i
gerdānuñda qalmışdur

perrān olur:

1. **perrān olur:-ur**

Kaside 3

Mısra: 48

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Uçmak.

Bir ecel şehbāzıdır kim
murğ-ı cān eyler şikār
Tır-i dil-düzuñ ki a'dā üstine
perrān olur

2. **perrān olur:-ur**

Kaside 3

Mısra: 48

Kelime Tipi: -

Uçmak.

Bir ecel şehbāzıdır kim
murğ-ı cān eyler şikār

Tır-i dil-düzuñ ki a'dā üstine
perrān olur

pertāb kıldı:

1. **pertāb kıldı:-dı**

Terci-bend 1

Mısra: 17

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Atmak.

Kıldı pertāb kend'özin cūya
Çıkarup gönleğin çemende
semen

pertev şaldı:

1. **pertev şaldı:-dı**

Muamma 29

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Işık salmak,
aydınlatmak. II (Sevgilinin)
Yüzünü göstermesi.*

Gören şanur ki pertev şaldı
bāga mihr-i nūr-efşān
Gül-i bī-hād arasında o meh-
veş kim ede cevlan

pertev-i hürşid:

1. **pertev-i hürşid:**

Gazel 67

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Güneşin parlaklığı.

Yüzini sāye-veş yerden
götürmez pertev-i hürşid
Meger var ise ol servüñ
fütāde hāk-i rāhıdur

pertev-i mihri:

1. **pertev-i mihri:-i**

Tarih 26

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Güneş ışıltısı.

Sen ol āga-yı güzīn-i der-i
devletsin kim

Pertev-i mihri başar nūr u
ziyāda bahtuñ

pertev-i mihr-i 'izāruñdur:

1. **pertev-i mihr-i**

'izāruñdur:-uñ, -dur

Kaside 4

Mısra: 52

Kelime Tipi: -

*Yanağın, güneşe benzer
parlaklığı.*

Ey çerāğ-ı 'arızı bezm-i
cinān u cāna şem'
Pertev-i mihr-i 'izāruñdur
dil-i nālāna şem'

pertev-i şem'-i hüdā:

1. **pertev-i şem'-i hüdā:**

Gazel 265

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Allah mumunun ışığı.

Hüsñ ü behcetle bugün şems-
i çuhādur Ramazān
Pertev-i şem'-i Hüdā nūr-ı
Hüdādur Ramazān

pervā:

1. **pervā:**

Kaside 4

Mısra: 61

Korku, çekinme.

Nār-ı şevkuñla yanarsa ğam
degül pervā ne dil
Yana geldi yana gider āteş-i
süzāna şem'

pervāne:

1. **pervāne:**

Gazel 233

Mısra: 4

*Pervāne (olmak); hazır
olmak.*

Āteş-i 'ışkına ol māl-ruhuñ
şem' gibi
Mümdur bāl ü peri yakmağa
pervāne gönül

2. pervâne:

Gazel 84

Mısra: 7

*Geceleri ışığın
etrafında dönen küçük
kelebek II âşık.*

Dil-i 'âşıkdur ol hâl-i siyeh
beñzer çü pervâne
Göyünmüş perr ü bâli şem'-i
gerdânuñda çalmışdur

3. pervâneler:-ler

Gazel 124

Mısra: 8

*Geceleri ışığın
etrafında dönen küçük
kelebek II âşık.*

O şem'-i bezm-i hüsnüñ tâb-ı
şevk-i mihr-i rüyıyla
Vücüdün nâr-ı 'ışka nür eder
pervâneler vardur

4. pervânedan:-den

Gazel 163

Mısra: 3

*Geceleri ışığın
etrafında dönen küçük
kelebek II âşık.*

Mağabbet âteşine yanmağı
pervânedan almış
Kanı gönülüm gibi bir şan'atı
üstâddan görmüş

5. pervâne:

Gazel 176

Mısra: 9

*Geceleri ışığın
etrafında dönen küçük
kelebek II âşık.*

Şakın ey pervâne varma
yanına
Saña muhkem eylemişdür
kîn çerâğ

6. pervâne:

Gazel 176

Mısra: 19

*Geceleri ışığın
etrafında dönen küçük
kelebek II âşık.*

Kıldı pervâne dili dīvâne âh
Ey 'Azîzî ol ruḥ-ı rengîn-
çerâğ

7. pervâne:

Gazel 210

Mısra: 9

*Geceleri ışığın
etrafında dönen küçük
kelebek II âşık.*

Dil verüp şem'-i ruḥ-ı
dilbere pervâne gibi
Yine yakduñ oda bî-çâre
'Azîzî cânuñ

8. pervâneye:-y, -e

Gazel 226

Mısra: 2

*Geceleri ışığın
etrafında dönen küçük
kelebek II âşık.*

Etme yanuñdan fütâdeñ mü-
miyânüm dür gel
Tırmağa pervâneye çün
müm yanıdur maḥal

9. pervâneye:-y, -e

Gazel 234

Mısra: 7

*Geceleri ışığın
etrafında dönen küçük
kelebek II âşık.*

Yanarsañ şem'-veş
pervâneye yan hâlünü ey dil
Şakın bülbüle tıyurma ki
bulduğın öter bülbül

10. pervâne:

Gazel 258

Mısra: 10

*Geceleri ışığın
etrafında dönen küçük
kelebek II âşık.*

Bir şemmece rahm eylemedi
gerçi 'Azîzî
Pervâne gibi hâlüm o şem' a
gece yandum

11. pervâneyin:-yin

Gazel 275

Mısra: 1

*Geceleri ışığın
etrafında dönen küçük
kelebek II âşık.*

Ben mağabbet şem'ine
yanmakta bir pervâneyin

Bezm-i gamda inler isem
n'ola bî-pervâ neyin

12. pervâne:

Gazel 292

Mısra: 4

*Geceleri ışığın
etrafında dönen küçük
kelebek II âşık.*

Yanar oda girersin 'ışkına ol
şem'-ruḥsârüñ
Sen ey gönülüm ya pervâne
ya ḥod murğ-ı semendersin

13. pervâneñe:-ñ, -e

Gazel 343

Mısra: 7

*Geceleri ışığın
etrafında dönen küçük
kelebek II âşık.*

Eyle pervâneñe ey şem'-i
şeb-ârâ şefkat
Dil-i pür-süzümü saña neçe
bir yana gele

14. pervâne:

Gazel 373

Mısra: 4

*Geceleri ışığın
etrafında dönen küçük
kelebek II âşık.*

Her kim ki ruḥı şem'ine dil
verdi o mâhuñ
Pervâne gibi âteş-i süzâna
tolaşdı

15. pervâne:

Kaside 4

Mısra: 66

*Geceleri ışığın
etrafında dönen küçük
kelebek II âşık.*

N'ola hâlin yansa bendeñ
saña ey rüşen-zamîr
Kim yanar aḥvâlini görse
kaçan pervâne şem'

16. pervânesin:-sin

Kaside 4

Mısra: 11

*Geceleri ışığın
etrafında dönen küçük
kelebek II âşık.*

Var ise pervānesin murğ-ı
semenderdür şanur
Kim yapar farkında her şeb
aña oddan lāne şem´

17. **pervānesin:-si, -n**

Kaside 4

Mısra: 14

*Geceleri ışığın
etrafında dönen küçük
kelebek II aşık.*

Rūgan-ı sürħa çeküpdür
şem´-ger anı ya ħod
Öldürüp pervānesin girdi
boyınca ħana şem´

18. **pervānesiyle:-si, -y, -le**

Kaside 4

Mısra: 8

*Geceleri ışığın
etrafında dönen küçük
kelebek II aşık.*

Sūziş-i mihr ü maħabbetden
edüp baħş ü cedel
Tutuşur pervānesiyle gelse
ger meydāna şem´

19. **pervāneye:-y, -e**

Matla 34

Mısra: 2

*Geceleri ışığın
etrafında dönen küçük
kelebek II aşık.*

Şem´-i bezm oldı meger
cām-ı şarāb-ı la´l-i nāb
Al ħanatlu bir gümüş
pervāneye döndi ħabāb

pervāne-vār:

1. **pervāne-vār:**

Gazel 128

Mısra: 7

*Mumun(sevgili)
etrafında dönen kelebek(
aşık) II Pervane gibi.*

Çigzinür etrāfını seyyāreler
pervāne-vār
Meş´al-i māħ-ı felek şem´-i
şebistān kendidür

pervāne-veş:

1. **pervāne-veş:**

Kaside 4

Mısra: 39

Pervane gibi.

Nīze-i sīmīn ile bağrın delüp
pervāne-veş
Ĥün-ı a´dāñı içerdı bulsa
ħana ħana şem´

2. **pervāne-veş:**

Gazel 287

Mısra: 2

*Pervane gibi. II Aşık
gibi.*

Āteş-i ´ışık ile ey dil neçe bir
yanayın
Varayın pervāne-veş ħālüm
o şem´a yanayın

pervāz edicek:

1. **pervāz edicek:-i, -cek**

Tarih 17

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Uçmak.

Murğ-ı rūħı ´ālem-i ´ulvīye
pervāz edicek
Dedi tārīħin ´Azīzī eyle ´arşı
āşyān

pervāz edüp:

1. **pervāz edüp:-üp**

Gazel 288

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Uçmak.

Ya meger pervāz edüp
´uĥĥāb-ı çarħ-ı bed-fi´āl
Açdı minĥārın ki ede ħaşd-ı
şikār-ı murğ-ı cān

pervāz eyleyen:

1. **pervāz eyleyen:-y, -en**

Gazel 328

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Uçmak.

Şāhbāz-ı evc-i istignā ol ey
dil egme baş
Ķulle-i ħāf üzre pervāz
eyleyen ´anĥalara

pesend eyler:

1. **pesend eyler:-r**

Kit'a 1

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Beğenmek.

Sözlerüm gūş eden pesend
eyler
Ma´rifet kāmı içre bir
güherem

peşmīne:

1. **peşmīneye:-y, -e**

Gazel 341

Mısra: 4

*Yünden yapılan bir
kumaş çeşidi.*

Sīne-i pūr-mūyum içre dāğ-ı
meh-rūyum görüp
Bir muşaffā āyine çekdüm
şanur peşmīneye

peşmīne-püş:

1. **peşmīne-püş:**

Gazel 86

Mısra: 3

Yünden ĥırka giyen.

Bülbül-i şeydā ´aceb mi olsa
ger peşmīne-püş
Gonca-i zībā geyer egnine
ħat ħat cāmeler

peşse-:

1. **peşsedür:-dür**

Gazel 387

Mısra: 5

*Sinek l değer
verilmeyecek kadar küçük.*

Ben o pīr-i ħulle-i ´ışĥam
yanumda peşsedür
Ķühsār-ı ´ālemüñ şīr-i jiyān-ı
bīşesi

peyām:

1. **peyāmın:-ın****Lugaz 18**

Mısra: 5

Haber.

Ergürür yāra peyāmın
‘āşıkūñ
Şād u şīrīn haberdür gūyiyā

peyāmī:1. **peyāmī:****Kaside 5**

Mısra: 59

*XV. yüzyıl Osmanlı
sahası şairlerindedir.*

Peyāmī deyü maḥlaş kırsa
tañ mı kendüye Ḥulkī
Edüpdür bende-i muḥliş
Meḥemmed ḥanı Bursanuñ

peyāpey:1. **peyāpey:****Muamma 10**

Mısra: 2

*Birbiri ardınca,
birbirinin ardi sıra.*

Yār işidüp raḥm ede şāyed
saña
Āh u fiğān eyle peyāpey de
lā

peydā:1. **peydā:****Gazel 2**

Mısra: 1

*Ortaya çıkmak,
görünmek.*

Göñülde guşşa-i zülf ü
femüñ olduğı dem peydā
Olur bu çeşm-i giryānumda
kaṭre dem-be-dem peydā

2. **peydā:****Matla 54**

Mısra: 1

*Ortaya çıkmak,
görünmek.*

Anuñ için böyle tekye kıldı
peydā lāgerī
Tā ki ‘işret eyleye bunda
gelen her lāğ eri

3. **peydā:****Matla 78**

Mısra: 2

*Ortaya çıkmak,
görünmek.*

Derlese cām-ı la‘l-i sākī
n‘ola
‘Arağ olur şarābdan peydā

peydā edince:1. **peydā edince:-ince****Matla 43**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ortaya çıkarmak.*

Edince bir dür-i yek-dāneyi
dilā peydā
Olanca varını yolında
çalğadı deryā

peydā etdi:1. **peydā etdi:-di****Gazel 2**

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ortaya çıkarmak.*

‘Azīzī ṭāk-ı ‘arşa yazmağa
evşāf-ı ebrūñı
Hilāl etdi semāda bir zer-
endüdü kalem peydā

peydā eyledi:1. **peydā eyledi:-di****Gazel 2**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Ortaya çıkarmak,
aşikar etmek.*

Görinen mäh-ı nevdür şanma
şāhum sūr-ı çarḥ üzere
Şu ‘ā‘-ı nār-ı āhum eyledi bir
zer ‘alem peydā

peydā kıł:1. **peydā kıł:****Gazel 232**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Ortaya çıkarmak,
göstermek.*

Dilā demdür yine āh u fiğānı
tırma peydā kıł
Belā-yı ‘ışka düş olduğumı
ḥalkā hüveydā kıł

peydā ola:1. **peydā ola:****Muamma 30**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Görünmek, ortaya
çıkarmak.*

Olur bī-ḥad ‘alev ey dil
hüveydā
Derūnumdan ki ola āh peydā

2. **peydā ola:-a****Muamma 30**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Görünmek, ortaya
çıkarmak.*

Olur bī-ḥad ‘alev ey dil
hüveydā
Derūnumdan ki ola āh peydā

peydā oldı:1. **peydā oldı:-dı****Gazel 2**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Görünmek, ortaya
çıkarmak.*

Leb-i cān-baḥş ile anı gören
şanur Meşḥādur
Yine deyr-i cihān içinde oldı
bir şanem peydā

2. **peydā oldı:-dı****Gazel 158**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Görünmek, ortaya çıkmak.

Haṭ u haddūñ gamıyla dün
bir āh etdüm ki ağzumdan
Dütünler oldı peydā pāre
pāre nāra şarmaşmış

3. **peydā oldı:-dı**

Tarih 3

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Görünmek, ortaya çıkmak.

Olup eflāke peyveste 'alevler
Bir āteş oldı peydā yine
aḫşām

peydā olmamışdı:

1. **peydā olmamışdı:-ma, -mış, -dı**

Gazel 2

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Görünmek, ortaya çıkmak.

Göñül deryā-yı 'ışkında
yüzerken ol dür-i pākūñ
Daḫı dünyā yüzinde
olmamışdı heft yem peydā

peydā olsa:

1. **peydā olsa:-sa**

Gazel 2

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Görünmek, ortaya çıkmak.

Dil-i bīmārumı yād etmez
olduñ ey taḫīb-i cān
Derün-ı sīnede olsa 'aceb mi
derd ü ğam peydā

peydā olur:

1. **peydā olur:-ur**

Gazel 13

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Görünmek, ortaya çıkmak.

Hātem-i la'l üzre konmuş bir
dür-i şehvārdur
Cām-ı gül-gün üzre kim
peydā olur her bir ḫabāb

2. **peydā olur:-ur**

Gazel 50

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Görünmek, ortaya çıkmak.

Āh kim yanında biñ ḫār-ı
belā peydā olur
Her ne yerde kim ḳopar bir
hoş nihāl-i gül-'izār

3. **peydā olur:-ur**

Gazel 2

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Görünmek, ortaya çıkmak.

Göñülde ğuşsa-i zülf ü
femūñ olduğı dem peydā
Olur bu çeşm-i giryānumda
kaṭre dem-be-dem peydā

peydā olurmı:

1. **peydā olurmı:-ur, -mı**

Gazel 268

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Görünmek, ortaya çıkmak.

Fitneler peydā olurmış olıcak
āḫir zamān
Haṭ belürdi erişüp pāyāna
devr-i ḫüsnūñ āh

peygām:

1. **peygām:**

Matla 32

Mısra: 1

Haber, bilgi.

Her süḫan k'ez la'l-i mey-
gün-ı bütān peygām dehed

Ḳālib-i fersüde-i ten-rā zi-
cān peygām dehed

2. **peygām:**

Matla 32

Mısra: 2

Haber, bilgi.

Her süḫan k'ez la'l-i mey-
gün-ı bütān peygām dehed
Ḳālib-i fersüde-i ten-rā zi-
cān peygām dehed

peygamber:

1. **peygamber:**

Mesnevi 1

Mısra: 20

Peygamber, Allah tarafından insanları doğruya yöneltmek için gönderilen elçi.

Dünyede bu belāya ey server
Mübtelā oldı neçer
peygamber

peykān:

1. **peykānuñda:-uñ, -da**

Gazel 84

Mısra: 6

Okun ucundaki demir II sevgilinin kirpiğı.

Görinen kan degül tırūñ
çeküp alduğda sīnemden
Cigerümden ḳopup bir pāre
peykānuñda ḳalmışdur

2. **peykānı:-ı**

Gazel 180

Mısra: 5

Okun ucundaki demir II sevgilinin kirpiğı.

Şaldı kirkükleri peykānı
ḫayālın dile yār
Dizdi şan oğları ḳandile o
fettān şaf şaf

3. **peykānında:-ı, -n, -da**

Gazel 245

Mısra: 5

Okun ucundaki demir II sevgilinin kirpiğı.

Şöyle zeyn oldı tenüm oqları
peykânında
Ki gören ƙal' a-i âhen şanur
oldı bedenüm

4. **peykânlaruñ:-lar, -uñ**

Gazel 357

Mısra: 15

*Okun ucundaki demir II
sevgilinin kirpiği.*

Sînem üstine taşaddur edicek
peykânlaruñ
Anda cānum yerine geçdi o
peykānuñ biri

5. **peykānuñ:-uñ**

Gazel 357

Mısra: 16

*Okun ucundaki demir II
sevgilinin kirpiği.*

Sînem üstine taşaddur edicek
peykânlaruñ
Anda cānum yerine geçdi o
peykānuñ biri

6. **peykân:**

Kaside 3

Mısra: 8

*Okun ucundaki demir II
sevgilinin kirpiği.*

Tîr-i ğamzeñ yād edüp yaş
yerine ƙan ağlasam
Dîdede her kirpigüm bir
la'lden peykân olur

peykân olur:

1. **peykân olur:-ur**

Kaside 3

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ok temreni olmak.

Tîr-i ğamzeñ yād edüp yaş
yerine ƙan ağlasam
Dîdede her kirpigüm bir
la'lden peykân olur

peykân-ı tîr:

1. **peykân-ı tîr:**

Gazel 231

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Okun temreni.

Ol ƙaşı yānuñ meger
öykündi ƙatı göñlüñe
Kim verür peykân-ı tîr āyîne-
i pülâda dil

peykân-ı tîr-i ğam:

1. **peykân-ı tîr-i ğam:**

Gazel 242

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gam okunun ucu.

Ƙandîl-veş delük delük oldı
bu bağrumuz
Dil ƙarbin urmadın aña
peykân-ı tîr-i ğam

peyk-i cānına:

1. **peyk-i cānına:-ı, -n, -a**

Gazel 63

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Can peykânı (peykan,
Osmanlı döneminde bir
yerden bir yere haber
götüren haberci olup, hızlı
koşarlar. Boyunlarında
yolun geçişi sırasında
geldiklerini duyurmak için
çan bulunur. Ayrıntılı bilgi
için bkz. Erdoğan
Merçil, (2007), "Peyk"
maddesi, Diyanet İslam
Ansiklopedisi, C.34 ss. 262-
263. ayrıca bkz. Zeynep
Tarım Ertuğ, (2007), "Peyk"
maddesi, Diyanet İslam
Ansiklopedisi, C.34, 263-
264.*

Ergürürler menzil-i mağşûda
âhîr yolların
Nâlesin anlar ki peyk-i
cānına zeng etdiler

peymâne:

1. **peymâne:**

Gazel 179

Mısra: 2

Kadeh.

N'ola gelse meclis-i rindāna
çeng ü nāy u def
Kim verür bezme şeref
peymâne çeng ü nāy u def

2. **peymāneyi:-y, -i**

Gazel 352

Mısra: 1

Kadeh.

Ĝarğ-ı hūn-ı bāde olsun
göreyin peymāneyi
Kim demādem būs eder la'li-
leb-i cānāneyi

3. **peymāne:**

Kaside 4

Mısra: 38

Kadeh.

Bāğ-ı bezme kim çerāğ-ı
luţfuñ ola nūr-bağş
Tuta nergis gibi elde âteşin
peymāne şem'

4. **peymāneyi:-y, -i**

Matla 69

Mısra: 2

Kadeh.

Taht-ı Cemşîd ü Ceme
vermem der-i mey-hāneyi
Tâc-ı haƙana degüşmem bir
tolu peymāneyi

5. **peymāneyi:-y, -i**

Tesdis 4

Mısra: 2

Kadeh.

Serāğâz eyle muţrib sāza
uydur çeng ile nāyı
Pür et peymāneyi şun bāde-i
şâf u mücellâyı

peymâne-i cemden:

1. **peymâne-i cemden:-den**

Gazel 269

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Cem'in kadehi.

Yine şahn-ı çemen döndi
bisāta bezm-i gülşende
Verür her cām-ı lāle bir
nişân peymâne-i Cemden

peymāne-ves:1. **peymāne-veş:****Gazel 163**

Mısra: 7

Kadeh gibi.

Şurāhī derd-ile kan yutmağı
peymāne-veş sākī
Belā bezminde beñzer bu dil-
i nā-şāddan görmüş

pey-rev:1. **pey-revüñ:-üñ****Kaside 3**

Mısra: 56

*Ardı sıra giden, tâbi
olan, izinden giden, uyan.*

Hüsrev-i mülk-i sühansın yâ
Kemâl ile Hasan
Pey-revüñ hüsn-i edâda var
ise Hassân olur

2. **pey-revüñ:-üñ****Kaside 3**

Mısra: 56

*Ardı sıra giden, tâbi
olan, izinden giden, uyan.*

Hüsrev-i mülk-i sühansın yâ
Kemâl ile Hasan
Pey-revüñ hüsn-i edâda var
ise Hassân olur

pey-rev oldı:1. **pey-rev oldı:-dı****Kaside 2**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Ardından gitmek, onu
tâkip etmek.*

Şems-i devrāna kamer ya
meğer oldı pey-rev
Dolanur reh-güzer-i şemsi
kamer leyl ü nehār

peyveste olup:1. **peyveste olup:-up****Tarih 3**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Bitişik olmak.*

Olup eflāke peyveste ‘alevler
Bir āteş oldı peydā yine
aḥşām

peyveste olupdur:1. **peyveste olupdur:-up, -
dur****Gazel 321**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ulaşmak, erişmek.*

Olaldan rīsmān-ı kākül-i
dildāre dil beste
Kemend-i nāle vü āhum
olupdur ebre peyveste

pīçide-hâtır:1. **pīçide-hâtır:****Gazel 385**

Mısra: 7

Gönlü bükülmüş.

Olup pīçide-hâtır eşiginde
tan-ı a ‘dādan
O şāh-ı kām-rān u ‘ālī-
şānuñdan uşanduñ mı

pinhān:1. **pinhān:****Gazel 101**

Mısra: 6

Saklı, gizli.

A benüm rûḥ-ı revānum
buña kim kâyıl olur
Ki lebüñ cāmını nüş eyleye
pinhān eller

pinhān eder:1. **pinhān eder:-er****Lugaz 8**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Saklamak, gizlemek.*

Gāh olur kim neçe yüz biñ
beyzayı
Zir-i bāline alup pinhān eder

pinhān olur:1. **pinhān olur:-ur****Kaside 3**

Mısra: 20

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gizli, saklı olmak.*

Tütyā-yı ‘ayn-ı ‘izzetdür
baña iki gözüm
Gerd-i ḥāk-i dergehüñ kim
didede pinhān olur

2. **pinhān olur:-ur****Kaside 3**

Mısra: 20

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Saklanmak, gizlenmek.*

Tütyā-yı ‘ayn-ı ‘izzetdür
baña iki gözüm
Gerd-i ḥāk-i dergehüñ kim
didede pinhān olur

pîr:1. **pîrüm:-üm****Gazel 55**

Mısra: 9

*Yaşlı, ihtiyar | görmüş
geçirmiş.*

Benüm ol zeyl-i pākine
teşebbüs etdüğüm pîrüm
Bu ‘ālem tekyegāhında
‘Azīzī ‘ışk-ı yārümdür

2. **pîrüñ:-üñ****Gazel 217**

Mısra: 10

*Yaşlı, ihtiyar | görmüş
geçirmiş.*

Nev-cevānum olayın derseñ
eger ber-ḥordār
Alıgör hayr du‘āsını ‘Azīzī
pîrüñ

3. **pîrüñden:-üñ, -den****Gazel 383**

Mısra: 8

*Yaşlı, ihtiyar | görmüş
geçirmiş.*

Pîr-i 'ışka çün mürîd olup
urunduñ tâc-ı Key
Dönme pîründen ölüseñ gey
şakın abdâl gey

4. **pîrûñ:-iñ**

Lugaz 9

Mısra: 3

*Yaşlı, ihtiyar l görmüş
geçirmiş.*

Bir tıfil yanında ol pîrûñ velî
Gâh rakş urur gehî eyler
karâr

pîr olası:

1. **pîr olası:-a, -sı**

Gazel 29

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Pir, yaşlı olacak kişi.

'Arz etmedin muhibbün
ahvâlini bilürsin
Ey pîr olası sende vardur
meger velâyet

2. **pîr olası:**

Gazel 218

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Pir, yaşlı olacak kişi.

Egerçi pîr olası nev-cevânlar
çok velî şâhum
Bu reng ü rüyıla sensin
yüzünüñ şuyı Eyyübuñ

3. **pîr olası:-a-a, -sı**

Gazel 167

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Mürşit olmak II uzun
ömür sürmek.*

Bundan artuk nece olur dañı
velâyet kim bilür
Etmedin hâl-i dili ol pîr olası
câna 'arz

4. **pîr olası:-a, -sı**

Kaside 5

Mısra: 19

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Pir, yaşlı olacak kişi.

Olur her cum'a seyri pîr
olası nev-cüvânlarla
Yeñikapudaki ol tekye-i tāk-ı
felek-sānuñ

pîr oldı:

1. **pîr oldı:-dı**

Gazel 210

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yaşlanmak.

Nev-cevānum beni pîr oldı
şanur kim görse
Şöyle bükdi belümi dest-i
ğam-ı hicrānuñ

pîr olmadın:

1. **pîr olmadın:-ma, -dı, -n**

Gazel 385

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yaşlanmak II tekkeye
üstad olmak.*

Belā-yı yār cevrin çekmege
yok tākātüm deyü
Dañı pîr olmadın ol nev-
cüvānuñdan uşanduñ mı

pîr olup:

1. **pîr olup:-up**

Gazel 136

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ihtiyarlamak,
yaşlanmak.*

Hūblar 'ışkıyla pîr olup
ağardı rîşimüz
Bir siyeh-rū 'āşiyüz yok
Hağka yarar işimüz

2. **pîr olup:-up**

Gazel 136

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ihtiyarlamak,
yaşlanmak.*

'Ömrümüz buldı nihâyet pîr
olup ammâ yine
Zülf-i hūbāna muğayyed
kalb-i pür-teşvîşimüz

3. **pîr olup:-up**

Gazel 136

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ihtiyarlamak,
yaşlanmak.*

Her cüvānuñ būs-ı la'lin
almağa diş bilerüz
Pîr olup kalmadı gerçi
ağzımızda dişimüz

pîr olur:

1. **pîr olur:-ur**

Lugaz 6

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Üstad olmak II
Yaşlanmak.*

Ol ne pîr olur ki hāmdur
kāmeti
Zārī zārī ağlamakdur 'ādeti

pîr ü cüvân:

1. **pîr ü cüvân:**

Lugaz 24

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yaşlı ve genç, herkes.

'Ömri oldukça eger pîr ü
cüvân
Şaklasa ol gevheri görmez
ziyân

pîrâhen:

1. **pîrâhenünde:-iñ, -de**

Gazel 84

Mısra: 3

Gömlek, mintan.

Degül zer noğtalar
pîrâhenünde âh-ı pür-süzum

Şerâridur ki naqş olmış
girîbânuña qalmışdur

2. **pîrâhenidür:-i, -dür**

Gazel 154

Mısra: 8

Gömlük, mintan.

Kıldı mikrâz-ı gamuñ şem'-i
şeb-efrûzı şehîd
Çanlu pîrâhenidür perde-i âl-
i fânüs

pîrâne:

1. **pîrâne:**

Gazel 179

Mısra: 4

*Yaşlılara yakışır
surette.*

Diñledür her sözini bezm
ehline bî-ihtiyâr
Gelse güftâra ne dem pîrâne
çeng ü nây u def

pîrâye:

1. **pîrâye:**

Gazel 330

Mısra: 10

Bezek, süs.

Şahñ-ı gülzâra 'Azîzî
nitekim sünbül-i ter
Şaldı pîrâye bu dil bâğına
kâkülle ile

pîre zâl-i dehr:

1. **pîre zâl-i dehr:**

Gazel 288

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yaşlı dünya.

Pîre Zâl-i dehr olupdur ya
meger mâtem-zede
Ki eyledi vech-i 'abûsî üzre
nâhünla nişân

pîrehen:

1. **pîrehenüñ:-üñ**

Gazel 207

Mısra: 2

Gömlük.

Berk tıtop kuçduğıçün şol
gül-i nâzük-bedenüñ
Çâk ederdüm elüme girse-y-
idi pîrehenüñ

2. **pîrehenüm:-üm**

Gazel 228

Mısra: 9

Gömlük II maddi varlık.

Sâye-mişâl pîrehenüm içre
cism-i zâr
Oldı gamuñla şâm-ı belâda
hayâl-i zıl

pîre-zen:

1. **pîre-zen:**

Gazel 275

Mısra: 5

Kocakarı.

Pîre-zen dünyâya meyl
etmez erenler çün velî
Ben de anlar gibi bu
meydânda bir merdâneyin

2. **pîre-zen:**

Gazel 82

Mısra: 9

*Acûze, kocakarı,
ihtiyar.*

Nece meyl etsün 'Azîzî pîre-
zen dünyâya kim
Pür-hiyeldür pür-dağaldür
pür-mekir pür-aldur

pîr-i deyr:

1. **pîr-i deyr:**

Gazel 246

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kilisenin yaşlı papazı II
meyhaneci.*

Tâcı terk edüp düşerdi
ayağına şüfi ger
Görse [idi] pîr-i deyr yanında
[olan] 'izzetüm

pîr-i eflâk:

1. **pîr-i eflâk:**

Kaside 2

Mısra: 13

Kelime Tipi: -
*Feleklerin pîri, üstadı II
Dünya.*

Seyr için şems ü kamer-
ruhları pîr-i eflâk
Tutunur gözine şems ü
kameri 'aynek-vâr

pîr-i felek:

1. **pîr-i felek:**

Gazel 83

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*İhtiyar dünya II Zuhal
yıldızı.*

Nece büyüklenmesün pîr-i
felek kim her gece
Gögsi üzre meh gibi bir âfet-
i devrân yatur

pîr-i hoş-likâya:

1. **pîr-i hoş-likâya:-y, -a**

Gazel 132

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Güzel yüzlü pîr. II
sevgili.*

Câm-ı pend-i mey-fürüşü
tutaruz biñ cân ile
Her ne derse biz o pîr-i hoş-
likâya kıyilüz

pîr-i 'ışka:

1. **pîr-i 'ışka:-a**

Gazel 383

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Aşk erbabı, aşk ustası.

Pîr-i 'ışka çün mürîd olup
urunduñ tâc-ı Key
Dönme pîrûñden ölürseñ gey
şakın abdâl gey

pîr-i kulle-i 'ışkam:

1. **pîr-i kulle-i 'ışkam:-am**

Gazel 387

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Aşk kalesinin üstadı II
âşık.

Ben o pîr-i kulle-i 'ışkâm
yanumda peşşedür
Kühsâr-ı 'âlemûn şîr-i jiyân-ı
bîşesi

pîr-i lâğar olur:

1. **pîr-i lâğar olur:-ur**
Lugaz 9
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Cılız, ince ihtiyar
olmak.

Ol ne pîr-i lâğar olur kim
anûn
Var başında müy-yı ebyaz bî-
şumâr

pîr-i muğân:

1. **pîr-i muğân:**
Gazel 358
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Meyhaneci II Sevgili.

Çalmadı bâde sürüldi der
imiş pîr-i muğân
Sözün azıttı 'Azîzî gör e şol
fertüti

2. **pîr-i muğân:**
Matla 75
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Meyhaneci.

Olmasa eger pîr-i muğân ehl-
i velâyet
Akmazdı ayağına anûn ehl-i
vilâyet

pîr-i muğânûn:

1. **pîr-i muğânûn:-uñ**
Gazel 286
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Meyhaneci II Sevgili.

Mey-i nâbuñ ne-y-idi şuçı
şehirden sürdüñ
Eyledüñ şenliğini pîr-i
muğânûn vîrân

pîr-i nürânî-sirişt:

1. **pîr-i nürânî-sirişt:**
Müseddes 1
Mısra: 38
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Nurani yaratılışlı pîr.

Zer-nişân-ı mihr olaldan
şafha-i çarha nüvişt
Gelmedi zâtuñ gibi bir pîr-i
nürânî-sirişt

pîr-i za 'îf olalı:

1. **pîr-i za 'îf olalı:-alı**
Gazel 389
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Âciz bir yaşlı olmak.

Derd-i hecrüñle 'Azîzî olalı
pîr-i za 'îf
Dil-i gam-ıvârı göge dikdi
'aşâ-yı âhı

pîr-i za 'îf olduñ:

1. **pîr-i za 'îf olduñ:-du, -ñ**
Gazel 357
Mısra: 17
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Âciz bir yaşlı olmak.

'İşk-ıla pîr-i za 'îf olduñ
'Azîzî gerçi kim
Eksük olmaz yine yanuñdan
cüvânânûn biri

pîr-i za 'îfe:

1. **pîr-i za 'îfe:-e**
Gazel 181
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kuvvetsiz ihtiyar. II
aşığın bedeni.

Ham edüp kâmetümi bâr-ı
belâ-yı gam-ı yâr
Döndüm ol pîr-i za 'îfe kim
anûn tākati yok

pîrûze-ğat:

1. **pîrûze-ğat:**
Gazel 15
Mısra: 5
Firuze yüz II sevgilinin
yüzündeki ayva tüylerinin
rengi.

Ârzü-yı buse-i la'lüñ ile ey
pîrûze-ğat
Gözlerüm döndi 'aķıķa
giryeden pür-hün olup

2. **pîrûze-ğat:**
Gazel 57
Mısra: 7
Firuze yüz II sevgilinin
yüzündeki ayva tüylerinin
rengi.

Sen o mâh-ı burc-ı 'izzetsin
ki ey pîrûze-ğat
Ħak-i pâyûñ gevheri tâc-ı
ser-i Ħakan olur

pîrûze-i ter:

1. **pîrûze-i ter:**
Gazel 93
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Taze firuze firuze adlı
mavi renkte bir taş II
Sevgilinin yüzündeki ayva
tüylerinin rengi.

Ħatuñ pîrûze-i ter cevher-i
nâ-yâb dendânûn
Dehân-ı la'l-günüñ Ħoķķa-i
yâķüt-ı aĦmerdür

pîşe:

1. **pîşesi:-si**
Gazel 387
Mısra: 2
Huy, tabiat, âdet,
alışkanlık.

N'ola cām-ı la'lüñ olsa
 'āşıkun endişesi
 Nüş-ı şahbâdur dem-Â-dem
 ehl-i zevkûn pişesi

pistân:

1. **pistânunî:-uñ**
Gazel 357
 Mısra: 12
Meme.

Cām-ı mey kim geh şurāhî
 geh sebū la'lin emer
 Tıfldur düşmez feminden iki
 pistânunî biri

pister-i ğamda:

1. **pister-i ğamda:-da**
Gazel 74
 Mısra: 9
 Kelime Tipi: -
Gam döşeği.

Göre vardum pister-i ğamda
 'Azîzî hasteyi
 Bağrı başlu gözi yaşlu
 derdnâk olmuş yatur

2. **pister-i ğamda:-da**
Gazel 125
 Mısra: 10
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Gam döşeği.

Şu deñlü yaqdı kim tâb-ı teb-
 i firkat 'Azîzîyi
 Görenler pister-i ğamda o
 bîmârî hemân aĝlar

3. **pister-i ğamda:-da**
Gazel 83
 Mısra: 14
 Kelime Tipi: -
Gam döşeği.

Derd ü hecrüñle 'Azîzî şöyle
 bîmâr oldu kim
 Pister-i ğamda dil aĝız
 vermeyüp el'ân yatur

piyâle:

1. **piyâle:**
Gazel 196

Mısra: 4
Kadeh.

Rengîn ü ter lebün neden
 oldu 'aķık-veş
 Meclisde vermedise aña
 meyle piyâle reng

piyâle-i zer:

1. **piyâle-i zer:**
Terci-bend 1
 Mısra: 37
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Altın içki kadehi.

Nergis-i zerd alup piyâle-i
 zer
 Gülşenün verdi bezmine
 zîver

pul:

1. **pullar:-lar**
Gazel 318
 Mısra: 7
Tavla taşı.

Olaldan şeşder-i ğam sîne
 pullar dâĝlar cânâ
 Oyunlar oynadı 'ışkûñ ki
 denmez bu dil-i zâra

pül kırdı:

1. **pül kırdı:-dı**
Gazel 240
 Mısra: 8
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Köprü kurmak.

Ğam-ı hecrüñle gözüm yaşı
 olup cüy-i revân
 Kırdı 'aks-i ten-i ğam-
 geştem anuñ üstine pül

pülâd-ı kalbin:

1. **pülâd-ı kalbin:-in**
Kaside 4
 Mısra: 41
 Kelime Tipi: -
Kalbin çeliğini.

Nâr-ı qahruñ şu eder pülâd-ı
 kalbin düşmenün

Nitekim döymez erir olsa
 yakın nîrâna şem'

pür:

1. **pür:**
Gazel 53
 Mısra: 7
Dolu.

Lülü-yı jäleyle pür la'lîn
 tabâkdur güyiyâ
 Verd-i ğamrâ kim olur bezm-
 i çemende aşkâr

2. **pür:**
Gazel 70
 Mısra: 1
Dolu.

Gözüm pür nukre-i eşk-ile
 cânâ hoşça ħâlüm var
 Şeh-i 'ışkam ħazînemde neç
 mâl ü menâlüm var

3. **pür:**
Gazel 131
 Mısra: 2
Dolu.

Hem-ķadeĝ olalı aĝyâr ile
 sîmîn-berimüz
 Oldı ħün-âb ile pür kâse-i
 çeşm-i terimüz

4. **pür:**
Kaside 1
 Mısra: 91
Dolu.

Bu ķaşîdem ki pür evşâf-ı
 gül ü bülbüdü
 Beñzer ol bâĝa tuta bülbül ü
 gül anda maķar

5. **pür:**
Lugaz 1
 Mısra: 4
Dolu.

'Arız-ı ħübân gibi pür-ĥâl ü
 ĥaķ
 Şafĥa-i ruĥsârı pür naķş u
 suver

6. **pürdür:-dür**
Lugaz 4

Mısra: 1
Dolu.

Ol nedür kim pürdür anuñla
cihân
Tāze vü terdür deminden
gülsitân

pür ede:

1. **pür ede:-e**
Matla 76
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Doldurmak.

Şol şubh-dem ki yuya yüzün
ol gül âb ile
Gülzâr-ı dehri pür ede bü-y-i
gülâb ile

pür edüp:

1. **pür edüp:-üp**
Gazel 311
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Doldurmak.

Lâle-haddüñ yâdına sînem
pür edüp dâğ-ıla
Toldurayın koyunı berg-i
gül-i handân-ıla

2. **pür edüp:-üp**
Gazel 317
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Doldurmak.

Pür edüp mâh-ı nevün her
gece zer kâsesini
Hvân-ı luţf-ıla eder halka
ziyâfet rûze

3. **pür edüp:-üp**
Kaside 1
Mısra: 79
Kelime Tipi: -
Doldurmak.

Pür edüp bülbüleyi şahn-ı
gülistânda gehî
Bülbülüñle gül ü mül
şoĥbetin etsek n'ola ger

pür et:

1. **pür et:**
Tesdis 4
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Doldurmak.

Serâgâz eyle muţrib sâza
uydur çeng ile nâyı
Pür et peymâneyi şun bâde-i
şâf u mücellâyı

pür eyler:

1. **pür eyler:-r**
Gazel 256
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Çoĥaltmak, arttırmak.

Hayâlün şâhı geldükçe
ayaĥına nişâr için
Pür eyler dâmenin la'î ü
güherle çeşm-i giryânım

pür gevher kıldı:

1. **pür gevher kıldı:-dı**
Terci-bend 1
Mısra: 27
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Cevherlerle donatmak.

Kıldı pür gevher ile güş-ı
gülî
Çatarât-ı sirişki emţaruñ

pür jâle-i ter kıldı:

1. **pür jâle-i ter kıldı:-dı**
Gazel 88
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Yeni, taze çiyilele dolu
kılmak.

Kıldı pür lâle-i bezm-i
çemeni jâle-i ter
Lâle câm-ı 'araĥ-ı jâle
olupdur beñzer

pür kıldı:

1. **pür kıldı:-dı**
Gazel 294
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Doldurmak.

O şehûñ olmadı manzûrı
'Azîzî gerçi
Kıldı pür gevher ile çeşm-i
güher-bâr etegin

2. **pür kıldı:-dı**
Gazel 312
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Doldurmak.

Süzen-i hâr ile güşını delüp
duĥter-i gül
Kıldı pür gevher-i jâleyle
kulaĥın lâle

pür oldı:

1. **pür oldı:-dı**
Gazel 245
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Dolmak, dolu olmak,
kaplanmak.

Vaşf-ı la'lûñ olalı ey büt-i
şîrîn sühanım
Oldı pür gevher-i nâ-yâb ile
dürce-i dehenüm

2. **pür oldı:-dı**
Gazel 364
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Dolmak, dolu olmak,
kaplanmak.

Oldı pür âteş ile kâĥ-ı
sipihrüñ bâmı
Şol kadar çıkdı göge kim
gece âhum şereri

3. **pür oldı:-dı**
Gazel 4
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

Dolmak, dolu olmak, kaplanmak.

Gül-i nesrîn ile şöyle pür
oldı şahn-ı şahrâ kim
Nücüm ile müzeyyen çarha
döndi 'arşa-i gabrâ

4. pür oldı:-dı

Gazel 37

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dolmak, dolu olmak, kaplanmak.

Oldı pür âh-ı seher-*h*izüm
bu*h*ârından çemen
Görinen şarman serâ-yı
şahn-ı şahrâ her şabâh

pür olmuş:

1. pür olmuş:-miş

Gazel 39

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dolmak, dolu olmak, kaplanmak.

Gül gül etsem dâg-ı 'ışıkla
'aceb mi sînemi
Berg-i nâz-ile pür olmuş
na*h*-i cândur lâle-ru*h*

pür olmuşdur:

1. pür olmuşdur:-miş, -dur

Gazel 271

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dolmak, dolu olmak, kaplanmak.

Derünüm dâg-ı derd ile pür
olmuşdur neçe demdür
Ma*h*abbet *h*an*h*âhında bu
ben abdâlu*h* a*n*ımazsın

pür olsa:

1. pür olsa:-sa

Gazel 38

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dolmak, dolu olmak, kaplanmak.

La' l-i lebünde başladı *h*at*h*tu*h*
kararmağa
Çeşmüm devâtı olsa 'aceb
mi pür âb-ı sür*h*

pür olup:

1. pür olup:-up

Terci-bend 1

Mısra: 16

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dolmak, dolu olmak, kaplanmak.

Gül-i ter nâfesi açıldı yine
Büy-ı müşk ile pür olup
gülşen

2. pür olup:-up

Terci-bend 1

Mısra: 16

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dolmak, dolu olmak, kaplanmak.

Gül-i ter nâfesi açıldı yine
Büy-ı müşk ile pür olup
gülşen

3. pür olup:-up

Terci-bend 1

Mısra: 16

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dolmak, dolu olmak, kaplanmak.

Gül-i ter nâfesi açıldı yine
Büy-ı müşk ile pür olup
gülşen

pür olur:

1. pür olur:-ur

Gazel 322

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dolmak, dolu olmak, kaplanmak.

Çeşm ü cânüm pür olur nür-ı
sürür ile kaçan

Gözlerüm gün yüzüni ey
meh-i garrâ görse

pür-âb olsa:

1. pür-âb olsa:-sa

Gazel 14

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Su ile dolmak (gözyaşı dökmek bağlamında).

Gül yüzün hecriyle çeşmüm
gam degül olsa pür-âb
Şişe içinde turur 'âdetdür ey
gonca gülâb

pür-al:

1. pür-aldur:-dur

Gazel 82

Mısra: 10

Tuzaklarla dolu.

Nece meyl etsün 'Azizî pîre-
zen dünyâya kim
Pür-*h*iyeldür pür-dağaldür
pür-mekir pür-aldur

pür-âteş olur:

1. pür-âteş olur:-ur

Gazel 89

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ateşle dolu olmak II
yanmak.*

Gördüğünce çemende bülbülü
gül
Kızarup lâle-veş pür-âteş
olur

pür-âzer:

1. pür-âzer:

Kaside 1

Mısra: 56

*Dil bağlamında (gönlü)
ateş dolu, (bağrı) yanık.*

Gele yâd eyleye bülbül o
*h*alilü*h* keremin
Göricek bülbülü gül olmaz
idi pür-âzer

pür-cefâ:1. **pür-cefâ:****Gazel 356**

Mısra: 8

Cefası çok II sevgili.

Dedüm mihr ü vefâyı baña
bisyâr etseñ olmaz mı
Dedi ol pür-cefâ bilmez çoğı
hiç bilmeyen azı

pür-dağal:1. **pür-dağaldür:-dür****Gazel 82**

Mısra: 10

Hilecilerle dolu.

Nece meyl etsün 'Azîzî pîre-
zen dünyâya kim
Pür-hiyeldür pür-dağaldür
pür-mekir pür-aldur

pür-dâne-i rummân:1. **pür-dâne-i rummân:****Kaside 3**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Narın dolu taneleri II**Kanlı göz yaşları.*

Her ne dem gülnâr-ı la'lün-
çün gözüm giryân olur
Sürh-i eşkümden cihan pür-
dâne-i rummân olur

pür-dâne-i rummân olur:1. **pür-dâne-i rummân***olur:-ur***Kaside 3**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Narın dolu taneleri II**Kanlı göz yaşları olmak.*

Her ne dem gülnâr-ı la'lün-
çün gözüm giryân olur
Sürh-i eşkümden cihan pür-
dâne-i rummân olur

pür-duhân olmağa:1. **pür-duhân olmağa:-mağ,**
*-a***Gazel 349**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dumanla dolu olmak.*

Şu deñlü çıkdı eflâke bu
gece düd-ı âhum kim
Derünü kâh-ı çarhuñ pür-
duhân olmağa yaklaştı

pür-dür-i şehvâr:1. **pür-dür-i şehvâr:****Gazel 227**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***İri ve iyi cins inci.*

Jâleden kılmazdı destin pür-
dür-i şehvâr gül
Etmese pâyına ol servüñ anı
İsâr gül

pür-envâr:1. **pür-envâr:****Kaside 2**

Mısra: 1

*Parıl parıl parlayan nur
dolu.*

Şems-i hâverden olup rüy-ı
kâmer pür-envâr
Şems-i gerdüna kâmer eyledi
'arz-ı didâr

pür-envâr ola:1. **pür-envâr ola:-a****Mesnevi 1**

Mısra: 96

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Nurla dolu olmak.*

Hağdan ister 'Azîzî kim her
bâr
Ola bahtuñ çerâğı pür-envâr

pür-eşk-i aldır:1. **pür-eşk-i aldır:-dır****Matla 16**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Kırmızı göz yaşı ile dolu
olmak.*

Ruğlaruñ fikriyle çeşmüm
kim pür-eşk-i aldır
Şîşedür kim âb-ı gül-gün ile
mâl-Â-mâldır

pür-gam:1. **pür-gam:****Kaside 1**

Mısra: 13

*Üzüntü dolu II üzüntülü
gönül; kederli aşık.*

Gül neşât üzre demâdem dil-
i bülbül pür-gam
Gül-i handân güler ü bülbül-i
nâlân ağlar

pür-gubâr oldı:1. **pür-gubâr oldı:-dı****Tesdis 4**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Toz toprak içinde
olmak.*

Ser-Â-ser zeyn olup gülşen
cihân nağş-ı nigâr oldı
Gidüp jeng-i elem mir'ât-ı
hâtır pür-gubâr oldı

pür-hâl eylemiş:1. **pür-hâl eylemiş:-miş****Muamma 14**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Yüzün ben ile dolu hale
gelmesi.*

Ruğların gül-güne ile lâle-
veş al eylemiş
Ol nigâr-ı seng-dil mihrini
pür-hâl eylemiş

pür-hâl ü hağ:1. **pür-hâl ü hağ:****Lugaz 1**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Nokta ve çizgi dolu.

‘Ārız-ı hübân gibi pür-hâl ü
haṭ
Şafha-i ruhsârı pür nakş u
şuver

pür-hevâ:1. **pür-hevâ:**

Gazel 122

Mısra: 2

*Kendinden geçmiş II
mest.*

Kelle-i bî-devletüm kim düd-
ı âh altındadır
Pür-hevâ bir kuledür ebr-i
siyâh altındadır

pür-hiyel:1. **pür-hiyeldür:-dür**

Gazel 82

Mısra: 10

Hilelerle dolu.

Nece meyl etsün ‘Azîzî pîre-
zen dünyâya kim
Pür-hiyeldür pür-dağaldür
pür-mekir pür-aldur

pür-hün:1. **pür-hün:**

Gazel 75

Mısra: 7

Kanlı, kan dolu.

Pür-hün gözümde ‘aks-i
la‘lûñ gören şanur kim
Gül-günî şîşe içre nüş edecek
mülümdür

pür-hün olup:1. **pür-hün olup:-up**

Gazel 15

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kan içinde kalmak.

Ārzü-yı büse-i la‘lûñ ile ey
pîrûze-haṭ
Gözlerüm döndi ‘aḳıḳa
giryeden pür-hün olup

pür-jeng etdiler:1. **pür-jeng etdiler:-di, -ler**

Gazel 63

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Pas etmek,
paslandırmak.*

Gün yüzünde haṭ görüp
‘uşşâk düd-ı âh ile
Mihr ü meh âyînesin
göklerde pür-jeng etdiler

pür-kan olur:1. **pür-kan olur:-ur**

Gazel 57

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kan dolu olmak.

Girye etdükçe nigîn-i dîde
kim pür-kan olur
‘Aḳs-i la‘lûñ ol nigîne
gevher-i raḥşân olur

pür-lâle:1. **pür-lâle:**

Gazel 88

Mısra: 9

*Lale dolu, Çok fazla
lale.*

Ḳıldı pür-lâle kefin jâle

‘Azîzî güyâ

Şadef-i lâleye oldı güher-i

jâle dürer

pür-lülü-yı jâle:1. **pür-lülü-yı jâle:**

Gazel 178

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Jale incisi dolu.

Mevc urup deryâ-yı aḥḍar
gibi şahn-ı sebzezâr
Oldı pür-lülü-yı jâle her kefi
gül çün şadef

pür-mekir:1. **pür-mekir:**

Gazel 82

Mısra: 10

Düzenbazla dolu.

Nece meyl etsün ‘Azîzî pîre-
zen dünyâya kim
Pür-hiyeldür pür-dağaldür
pür-mekir pür-aldur

pür-nakş-ı nigâr olsun:1. **pür-nakş-ı nigâr olsun:-
sun**

Gazel 282

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Resim nakşı ile dolsun
II sevgilinin nakşı ile dolsun.*

Ruḥ-ı rengînüñi ‘arz et ki
‘aḳsinden anuñ ey büṭ
Der ü dîvâr-ı deyr-i dîde pür-
nakş-ı nigâr olsun

pür-nem:1. **pür-nem:**

Tesdîs 1

Mısra: 26

Yaş dolu.

Kimi dünyâda olup gül gibi
şâd u ḥurrem
Kiminüñ girye vü efgân ile
çeşmi pür-nem

pür-nür olup:1. **pür-nür olup:-up**

Mesnevi 1

Mısra: 89

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Nur ile dolmak II
aydınlanmak.*

Ḳalb-i mü‘min gibi olup pür-
nür
Ola câmi‘ çerâğ ile ma‘mür

pür-nür olurdu:1. **pür-nür olurdu:-ur, -dı**

Gazel 212

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Nur ile dolmak II
aydınlanmak.*

Pür-nür olurdu hâne-i kalbüm
sürür ile
Bir gün olaydı rüz-ı vişâli
Meḥmedüñ

pür-şafâ geldi:1. **pür-şafâ geldi:-di****Kıt'a 6**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Bol neşe, bol şafa
gelmek.*

Bezme çün meyle pür-şafâ
geldi
Dedi bezm ehli kim şafâ
geldi

pür-şafâ kıl:1. **pür-şafâ kıl:****Gazel 305**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Çok saf, berrak hâle
getirmek; çokça huzur, neşe
vermek; II aydınlatmak, yol
gösterici olmak.*

Ṭavâf-ı Ka'be-i küy-ı laṭîfüñ
eyleyüp himmet
Göñül âyînesini pür-şafâ kıl
yâ Resûlallâh

pür-şafâ olsa:1. **pür-şafâ olsa:-sa****Kıt'a 22**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Safa, eğlence dolu hale
gelmek.*

Rif'atüñ maṭbahına mihr-i
felek
Yaraşur olsa pür-şafâ muşluk

pür-şerâr etmek:1. **pür-şerâr etmek:-mek****Gazel 332**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Kıvılcım dolu etmek.

Nâr-ı âhumdan cihâni pür-
şerâr etmek nece
Mihrüñi gün gibi mâhum
âşkâr etmek nece

pür-yara:1. **pür-yaradur:-dur****Lugaz 15**

Mısra: 2

Yarası çok, dolu.

Ol nedür kim cismi pâre
pâredür
Rüyü zerd ü sînesi pür-
yaradur

pür-yâre kıldı:1. **pür-yâre kıldı:-dı****Gazel 28**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Çok yaranın olması.

Tiğ-i firkat sînemi pür-yâre
kıldı 'âkıbet
Ḥançer-i gam bağrumı şad-
pâre kıldı 'âkıbet

pür-ziyâ eylerdi:1. **pür-ziyâ eylerdi:-r, -di****Kaside 4**

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

*Işıklandırmak,**aydınlatmak.*

Pür-ziyâ eylerdi rüy-ı 'âlemi
mânend-i mâh
Düşse mazhar nür-ı elṭâfuñ
gibi ihsâna şem'

püser:1. **püser:****Lugaz 6**

Mısra: 6

*Oğul, erkek çocuk. II
Sevgili.*

Ḳudreti yoğ gelmege bezme
meger
Ḳoltuğma gire bir zîbâ püser

put:1. **puti:-ı****Gazel 358**

Mısra: 6

Büt, heykel, sanem.

Da'vi-i ḥüsn eder idi meh-i
deyr-i eflâk
Göricek gün yüzüñi şındı
ḥalîlüm putı

R**râ:**1. **râ:****Müseddes 4**

Mısra: 10

*Arapçada "ra" harfi. II.
Sevgilinin kaşı.*

Necm-i hüdâ mı gün yüzüñ
üzre nedür o ḥâl
Râ kaşlaruñ ḥayâlini görmiş
degül hilâl

2. **râdur:-dur****Gazel 198**

Mısra: 7

*Arapçada "ra" harfi. II
sevgilinin hançeri.*

Âb-ı zerle yazılır râdur
kemer-bendüñde ya
Süsen-i zer-gün-ı bâğ-ı dil-
sitândur ḥançerüñ

rabb-i cemil:1. **rabb-i cemil:****Tarih 8**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Güzel Allah (Sonsuz
güzel ve bütün güzelliklerin
sahibi anlamında Cenab-ı
Hakk'ın ismi).*

Dest-i kudretle edüp ebvâb-ı
elâfin küşâd
Bir oğul kıldı 'atâ ben kulına
Rabb-i cemil

ra'd:

1. ra'd:

Kaside 1

Mısra: 21

Gök gürlemesi.

Gök çemen mâh gül ü ra'd
fiğân-ı bülbül
Gonca-i naḥl-i gül ü bülbül-i
güşen aḥter

2. ra'd:

Lugaz 22

Mısra: 6

Gök gürlemesi.

Tevsen-i gerdün seyr-i yâzda
Vaḥşet-engizdür çü ra'd
âvâzda

ra'd-vâr:

1. ra'd-vâr:

Gazel 140

Mısra: 3

Gök gürlemesi gibi.

Hecrinde ol mehûn yine dün
gece ra'd-vâr
Şaldı cihânda velvele âh u
fiğânımız

râfîzî:

1. râfîzîlerüñ:-ler, -üñ

Tarih 24

Mısra: 5

*Hız. Ebû Bekir, Ömer ve
Osman'ın hilâfetlerini kabul
etmeyen Şiî fırkası.*

Rağmına râfîzîlerüñ târiḥ
Sünnîler aldı deñ Şirvânı

rağbet:

1. rağbeti:-i

Müseddes 3

Mısra: 25

İstek, tutku, ilgi.

'Azîzî merdüm-i şâhib-
kemâlüñ rağbeti yoḡdur
Hüner ehli gibi 'âlemde
şimdi nekbeti yoḡdur

rağbet eder:

1. rağbet eder:-er

Kaside 5

Mısra: 25

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*İlgi göstermek, lütufta
bulunmak.*

Eder ehl-i kemâle her kişi
rağbet bi-ḥamdillâh
Ki vardur iltifâtı zümre-i
erbâb-ı 'irfânüñ

rağbet kıomadı:

1. rağbet kıomadı:-ma, -dı

Gazel 235

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Rağbet bırakmamak.

Rif'atde serîr-i felege
kıomadı rağbet
Evreng-i şeh-i ma'reke-ârâ-
yı Sitanbul

2. rağbet kıomadı:-ma, -dı

Gazel 309

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Rağbet bırakmamak.

Dendân-ı la'l-i yâr olalı aña
mün'aḳis
Rağbet kıomadı gözde
sirişküñ cevâhire

3. rağbet kıomadı:-ma, -dı

Kaside 4

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Rağbet bırakmamak.

Güşen-i dehre çerâğ-ı gül
gibi revnaḳ verüp
Kıomadı rağbet çemende lâle-
i nu'mâna şem'

rağbet-i nâfe:

1. rağbet-i nâfe:

Gazel 126

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Misk kokusunun
rağbeti.*

N'ola fer verse ḥâlüne zülfüñ
Rağbet-i nâfe müşk-i Çin
iledür

rağıb:

1. rağıb:

Kaside 1

Mısra: 37

*Rağbet edici, eden,
istekli.*

Bülbül olmazdı gülün
vaşlña tâlib râğıb
Bülbülün olmasa maḥlûbı
gül-i meh-peyker

rağm:

1. rağmına:-ı, -n, -a

Gazel 203

Mısra: 14

*Aksine, rağmen,
zıddına, inadına.*

'Azîzî şâh-ı gül gibi tutar
ḥalk-ı cihân elde
Yine bir şî'r-i ter dedüm
bugün rağmına a'dânuñ

2. rağmına:-ı, -n, -a

Tarih 24

Mısra: 5

*Aksine, rağmen,
zıddına, inadına.*

Rağmına râfîzîlerüñ târiḥ
Sünnîler aldı deñ Şirvânı

râh:

1. râhında:-ı, -n, -da

Gazel 241

Mısra: 6

Yol, tarik.

Ƙanlu yaşumdur demâdem
firƙatüñde hemdemüm
Ğuşsa vü ğamdur belâ
râhında hem-râhum benüm

2. **râhuñ:-uñ**
Gazel 306
Mısra: 6
Yol, tarik.

Ol gülüñ seyr etdüĝi yollara
sür yüzüñ gözüñ
Şahñ-ı bâĝa ey şabâ uĝrarsa
ger râhuñ yine

3. **râhı:-ı**
Gazel 389
Mısra: 8
Yol, tarik.

Reh-i küyuñda ƙalır Cenneti
añmazdı Sürüş
Küyuña uĝrasa Firdevse
giderken râhı

râhat:

1. **râhat:**
Müseddes 2
Mısra: 7
Huzur, mutluluk.

Ĥaste-i hecrüñ olalı cânda
râhat ƙalmadı
Dil za'îf oldı ten-i zârumda
ƙuvvet ƙalmadı

2. **râhatda:-da**
Tesdis 1
Mısra: 16
Huzur, mutluluk.

Kimi vuşlatda kimisi elem-i
firƙatde
Kimi râhatda kimi derd ü
ĝam u miñnetde

râhat olasın:

1. **râhat olasın:-a, -sın**
Mesnevi 1
Mısra: 34
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
*Rahat etmek, içi
sıkılmamak, hoşnut olmak.*

El verüp yine 'izzet ü devlet
Kurtulup ĝamdan olasın
râhat

râhat-serâya erem:

1. **râhat-serâya erem:-em**
Kit'a 2
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Rahata ermek.

Degülem ĥabbeye mâlik ki
deynüm
Edâ edüp erem râhat-serâya

râh-ı beyâbân:

1. **râh-ı beyâbân:**
Gazel 359
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
*Çölün yolunu tutmak.
yolunu tutmak: yönelmek.*

Deşt ü vâdî komadı 'ışƙ ile
geşt eylemedük
Ƙanı bir Ƙays gibi râh-ı
beyâbân ehli

râh-ı çeşme-i cândan:

1. **râh-ı çeşme-i cândan:-
dan**
Gazel 61

Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
*Can çeşmesinin yolu II
sevgilinin dudaĝının yolu.*

Sebz-i ĥaƣ kim la'l-i rûĥ-
efzâ-yı cânândan çıkar
Berg-i sünbüldür ki râh-ı
çeşme-i cândan çıkar

râh-ı 'ışƙ:

1. **râh-ı 'ışƙ:**
Gazel 54
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Aşƙ yolu.

'Âşık oldur ki râh-ı 'ışƙ içre
Şîşe-i 'ârı taşa ƙalmışdur

râh-ı 'ışƙuñ:

1. **râh-ı 'ışƙuñ:-uñ**
Kaside 3
Mısra: 72
Kelime Tipi: -
Aşƙ yolu.

Ĥvân-ı luţfuñdan Ĥalîlüm
yığma anı kim sentüñ
Râh-ı 'ışƙuñ içre İsmâ'îl-veş
ƙurbân olur

2. **râh-ı 'ışƙuñ:-uñ**
Kaside 3
Mısra: 72
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Aşƙ yolu.

Ĥvân-ı luţfuñdan Ĥalîlüm
yığma anı kim sentüñ
Râh-ı 'ışƙuñ içre İsmâ'îl-veş
ƙurbân olur

râh-ı 'ışƙuñda:

1. **râh-ı 'ışƙuñda:-uñ, -da**
Gazel 68
Mısra: 11
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Aşƙ yolu.

'Azîzî-veş getirmez kimse
tâƣat râh-ı 'ışƙuñda
Neçe derd ü belâ vardur neçe
renc ü 'anâ vardur

râh-ı küyında:

1. **râh-ı küyında:-ı, -n, -da**
Gazel 171
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
*Sevgilinin mahallesinin
yolu.*

Yürü ey râh-ı küyında o
mâh-ı 'âlem-ârânuñ
Şerâr-ı düd-ı âhumdan
yerüm nâr eyleyen tâlî'

2. **rāh-ı küyında:-ı, -n, -da****Gazel 300**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sevgilinin mahallesinin yolu.*

Eşk-i çeşmüm rāh-ı küyında
sürinür gördi yār
Luṭf-ıla kıldı nazar bī-çäre
sāyıldür deyü

rāh-ı küyuñdan:1. **rāh-ı küyuñdan:-uñ, -dan****Gazel 236**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sevgilinin mahallesinin yolu.*

Rāh-ı küyuñdan sürüp şāhum
‘Azīzī bendeñi
İt raḳṭbī āstānuñda nıgehbān
etmegil

rāh-ı maḳşüda erdük:1. **rāh-ı maḳşüda erdük:-***dük***Kıt'a 16**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Varılmak istenilen,
amaçlanan yola varmak.*

Göricek ḳarye-i mezbürü nā-
gāh

Şan erdük rāh-ı maḳşüda
sevindük

rāh-ı nev:1. **rāh-ı nev:****Gazel 297**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Yeni yol.*

Her elif kim sīneme çekdüm
niḡārā ‘ışḳuñā
Oldı mihrüñ gelmek için
ḳalbüme bir rāh-ı nev

rāh-ı ser-i küyında:1. **rāh-ı ser-i küyında:-ı, -n, -da****Gazel 220**

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sevgilinin bulunduğu
mahallenin yolu.*

Cismümi ḥāke şalup rāh-ı
ser-i küyında
Olayın ‘ışḳ-ıla pāmāli
Meḥemmed Şāhuñ

rāh-ı ‘uḳbāya:1. **rāh-ı ‘uḳbāya:-y, -a****Kaside 5**

Mısra: 125

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ahiret yolu.*

İşitdük kim ‘Ubeydī rāh-ı
‘uḳbāya revān olmış
Umaruz lāyıḳ-ı raḥmet ola ol
‘abdi Raḥmānuñ

raḥīḳ u berş:1. **raḥīḳ u berş:****Kıt'a 15**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Şarap ve afyon.*

Raḥīḳ u berş kim rūḥa
ḡıdādur
Dil ü cān ol ḡıdāya
mübtelādur

raḥm ede:1. **raḥm ede:-e****Matla 40**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Merhamet etmek,
acımak.*

Terk edüp cevri baña raḥm
ede mi cānāne

Hıç koyup küfri o kāfir gele
mi İmāna

2. **raḥm ede:-e****Muamma 10**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Merhamet etmek,
acımak.*

Yār işidüp raḥm ede şāyed
saña
Āh u fiḡān eyle peyāpey de
lā

raḥm edüp:1. **raḥm edüp:-üp****Gazel 224**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Merhamet etmek,
acımak.*

‘Azīzī raḥm edüp ḥālüm
ederdüñ herkese i‘lām
Eger ben andan ayru zār u
ḡam-ḥvār olduḡum bilseñ

raḥm eylegil:1. **raḥm eylegil:-gil****Gazel 141**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Merhamet etmek,
acımak.*

Demidür bendeñe raḥm
eylegil ey Yūsuf-ı şānī
‘Azīzī-veş yeter oldı yaşum
Nīl-i revān sensüz

raḥm eylemedi:1. **raḥm eylemedi:-me, -di****Gazel 258**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Merhamet etmek,
acımak.*

Bir şemmece raḥm eylemedi
gerçī ‘Azīzī

Pervâne gibi hâlüm o şem'a
gece yandım

rahm eylesün:

1. **rahm eylesün:-sün**
Gazel 273
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Merhamet etmek,
acımak.*

Baňa niçün söylemez cânâne
söyleñ söylesün
Kulına rahm eylesün sultāna
söyleñ söylesün

rahm eyleyüp:

1. **rahm eyleyüp:-y, -üp**
Kıt'a 2
Mısra: 14
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Merhamet etmek,
acımak.*

Görüp bu fâkamı bir hoş-
şemâyil
Dedi rahm eyleyüp ben
mübtelâya

rahmānuñ 'abdi:

1. **rahmānuñ 'abdi:**
Kaside 5
Mısra: 126
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Allah'ın kulu II Ubeydî.

İşitdük kim 'Ubeydî rāh-ı
'uqbāya revān olmuş
Umaruz lâyıķ-ı rahmet ola ol
'abdi Rahmānuñ

rahmet:

1. **rahmet:**
Gazel 136
Mısra: 10
Merhamet, bağıslama.

N'ola bu 'ıŷyān ile yarın
'Azīzī hālīmüz
Rahmet olmazsa eger
Hâkdan bizüm bahşışimüz

rahmet-i haķ:

1. **rahmet-i haķ:**
Terci-bend 1
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Allah'ın merhameti.

Rahmet-i Haķ gibi gülistāna
Güher-i jāleler nişār oldı

rahş:

1. **rahşına:-ı, -n, -a**
Gazel 27
Mısra: 10
Gösterişli, güzel at.

Bir şehüñ bendesi oldum ki
'Azīzī bu felek
Himmeti rahşına anuñ
olmaz kemter raht

rahş-ı ābīdür:

1. **rahş-ı ābīdür:-dür**
Gazel 66
Mısra: 12
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Suda hasıl olan at II
tekne, zevrak.*

Zevrak-ı sīmīn kim almış o
māhi üstine
Rahş-ı ābīdür ki şāhā kām-
yāb altındadır

rahş-ı şabā:

1. **rahş-ı şabā:**
Gazel 327
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Saba rüzgarına
benzeyen at.*

Süvār oldukça ol meh-rū
semend-i bād-pā üzre
Gören bir berg-i gül bindi
şanur rahş-ı şabā üzre

rahşına:

1. **rahşına:**
Kaside 2
Mısra: 34
Gösterişli, güzel at.

Şanuram vardı esed burcına
çün şems ü kamer
Ne gün ol şems-i kamer-ruh
k'ola rahşına süvār

raht:

1. **raht:**
Gazel 27
Mısra: 10
At takımı, eyer takımı.

Bir şehüñ bendesi oldum ki
'Azīzī bu felek
Himmeti rahşına anuñ
olmaz kemter raht

raht u bahtı:

1. **raht u bahtı:-ı**
Gazel 155
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Mal ve talih.

'İşk cāmını içen tāk u
kabādan geçmiş
Raht u bahtı dağıdup taht-ı
nevādan geçmiş

2. **raht u bahtı:-ı**
Tarih 2
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Mal ve talih.

Terk edüp bu raht u bahtı
'ākıbet
Dār-ı dünyādan göçersin
serverā

ra'ıyyet:

1. **ra'ıyyet:**
Gazel 261
Mısra: 6
*Bir hükümdar
idaresinde olanlar, birinin
idaresine bağlı olanlar.
Devletin idaresindeki umum
insanlar.*

‘Uşşākuñı vefādan
añmayasın revā mı
Maħrūm ola ra‘iyyet şāhum
ri‘āyetūnden

raķam:

1. raķam:

Gazel 249

Mısra: 1

*Sayıları göstermek için
kullanılan işaretlerden her
biri.*

Defter-i ‘uşşāka bendeñ
etseñ olmaz mı raķam
Dedüm ol serv dedi kim
dīvāneye yokdur ķalem

raķam ķeker:

1. raķam ķeker:-er

Gazel 49

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kötü ve yanlış olan şeyi
ķizmek, üstünü karalamak II
işaret etmek.*

Rüyuñ mişāl-i şafħa-i defter
beyāz iken
Ĥayfā ki ĥať gelüp ana bir
gün raķam ķeker

raķam-ı eşķümi:

1. raķam-ı eşķümi:-üm, -i

Kıt'a 8

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gözyaşı yazısı.

Raķam-ı eşķümi silüp
gözden
N'ola yazsañ gönül
ķasāvetini

raķıb:

1. raķıb:

Gazel 20

Mısra: 1

*Klasik şiirde sevgiliyi
aşıktan uzaklaştırmaya
ķalışan, sevgili ile aşğın*

*kavuşmasına engel olan
kimse.*

Gözi çıkınca ağladı kūyında
dün raķıb
Görünmedi çıkup aña ol
māh-ı dil-firıb

2. raķıb:

Gazel 80

Mısra: 9

*Klasik şiirde sevgiliyi
aşıktan uzaklaştırmaya
ķalışan, sevgili ile aşğın
kavuşmasına engel olan
kimse.*

Alup āğuşına raķıb seni
Belüñi kuçmasun şaķın o
kem er

3. raķıb:

Gazel 159

Mısra: 9

*Klasik şiirde sevgiliyi
aşıktan uzaklaştırmaya
ķalışan, sevgili ile aşğın
kavuşmasına engel olan
kimse.*

Ĥolanurmuş kūyuñı kāfir
raķıb
Uş neler edem ol ite oş oş

4. raķıbe:-e

Gazel 174

Mısra: 7

*Klasik şiirde sevgiliyi
aşıktan uzaklaştırmaya
ķalışan, sevgili ile aşğın
kavuşmasına engel olan
kimse.*

‘Ayn-ı ‘ināyet-ile raķıbe
edüp nigāh
Benden o māh eyledi ķať-ı
nazar dirġ

5. raķıbi:-i

Gazel 185

Mısra: 5

*Klasik şiirde sevgiliyi
aşıktan uzaklaştırmaya
ķalışan, sevgili ile aşğın
kavuşmasına engel olan
kimse.*

Ķoma kūyuñda ķara yüzlü
raķıbi zinhār
Gülsitān içre yaraşmaz ki ola
dāl Budak

6. raķıb:

Gazel 192

Mısra: 7

*Klasik şiirde sevgiliyi
aşıktan uzaklaştırmaya
ķalışan, sevgili ile aşğın
kavuşmasına engel olan
kimse.*

Būs edüp la‘lin ısırmışsın
nigāri ey raķıb
Ķurusun ağzuñ dökülsün
göreyin dendānlaruñ

7. raķıbi:-i

Gazel 236

Mısra: 10

*Klasik şiirde sevgiliyi
aşıktan uzaklaştırmaya
ķalışan, sevgili ile aşğın
kavuşmasına engel olan
kimse.*

Rāh-ı kūyuñdan sürüp şāhum
‘Aziz bendeñi
İt raķıbi āstānuñda nıgehbān
etmegil

8. raķıbūñ:-üñ

Gazel 280

Mısra: 1

*Klasik şiirde sevgiliyi
aşıktan uzaklaştırmaya
ķalışan, sevgili ile aşğın
kavuşmasına engel olan
kimse.*

Göreyin rüyuñ raķıbūñ ġam-ıla
zerd olsun
O şanemle bir içermiş içine
derd olsun

9. raķıbi:-i

Gazel 290

Mısra: 4

*Klasik şiirde sevgiliyi
aşıktan uzaklaştırmaya
ķalışan, sevgili ile aşğın
kavuşmasına engel olan
kimse.*

Vişāline nigāruñ aş yerermiş
Raķībi göreyin Yā Rab
gebersin

10. **raķībi:-i**

Matla 14

Mısra: 2

*Klasik şiirde sevgiliyi
aşıktan uzaklaşturmaya
çalışan, sevgili ile aşığın
kavuşmasına engel olan
kimse.*

Defterine ol şeh-i hüsnüñ
beni çāker yazuñ
Luḫ edüñ ammā raķībi ḫāric
ez-defter yazuñ

raķīb-i bed-liķā:

1. **raķīb-i bed-liķā:**

Gazel 119

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Suratsız, çirkin rakip.

Kendüyi şeytān gibi görmiş
raķīb-i bed-liķā
Cennet-i küyında şüfīye göre
ādemlenür

raķīb-i dīv-siretler:

1. **raķīb-i dīv-siretler:-ler**

Gazel 96

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Dev yüzlü rakip II
şeytan huylu rakip.*

Edinmişler vaṭan küyın
raķīb-i dīv-siretler
Meger kim ol perīnūñ kāf-ı
küyü Ehremenlikdür

raķīb-i ḫar:

1. **raķīb-i ḫar:**

Gazel 109

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Diken gibi rakip II
bülbulün güle, aşığın
sevgiliye kavuşmasını
engelleyen rakip.*

Gülşen-i küy-ı nigārum baña
olduḫça maķar
Ey raķīb-i ḫar senüñ olsun
yerüñ dār-ı saķar

2. **raķīb-i ḫar:**

Gazel 109

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Diken gibi rakip II
bülbulün güle, aşığın
sevgiliye kavuşmasını
engelleyen rakip.*

Her kaçan dil koyup ala
gözlü yārūñ küyına
Toğrulup varsam raķīb-i ḫar
baña egri baķar

raķīb-i kāfirün:

1. **raķīb-i kāfirün:-ün**

Gazel 149

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kafir rakip, suçlu,
günahkar rakip; sevgiliyi
aşıktan ayırma suçunu
işlemiş olan, merhametsiz ve
imansız rakip.*

Yāri kımaz gelmege baña
raķīb-i kāfirün
İşleri vardur hele şeytāna
beñzer beñzemez

raķīb-i rü-siyāha:

1. **raķīb-i rü-siyāha:-a**

Gazel 282

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kara yüzlü rakip.

Dil-i bīmāruma olduḫça
düşnām-ı lebüñ tiryāk
Ġam-ı zülfüñ raķīb-i rü-
siyāha zehr-i mār olsun

raķīb-i seg:

1. **raķīb-i seg:**

Gazel 78

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Köpek rakip.

Dedüm raķīb-i seg eşigüñden
cüdā mıdur
Ol cān ṭabībi dedi ki çokdan
cüdāmdur

raķīb-i zāğa:

1. **raķīb-i zāğa:-a**

Gazel 157

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Fitneci rakip.

Şādmān ol ey dil-i ferzāne
kim ol şāh-ruḫ ruḫ
Dedi naṭ‘-ı bāğ-ı küyında
raķīb-i zāğa kiş

2. **raķīb-i zāğa:-a**

Gazel 276

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Fitneci rakip.

‘Azīzī bāz-ı dil olsa ‘aceb mi
zār u ser-gerdān
Raķīb-i zāğa uydı yüz
çevürdi ol hümā benden

rakķās:

1. **rakķās:**

Kaside 2

Mısra: 9

Oynayan, dans eden

(kişi), köçek.

Mihri şemsüñ kameri eyledi
rakķāş yaḫod
Çarḫ urur şevķına şemsüñ
kamer-encüm-kirdār

rakş:

1. **rakş:-a**

Gazel 261

Mısra: 7

Dans.

Rakş girdi şanma bezm-i
çarḫda ey māh-rü
Kıldı mihrüñ bādesi ser-mest
ü ser-gerdān günü

2. **rağşa:-a****Gazel 361**

Mısra: 7

*Sıçrayıp oynama, dans
II coşma, kendinden geçme.*

Rağşa girdi şanma bezm-i
çarhda ey mäh-rü
Kıldı mihrüñ bādesi ser-mest
ü ser-gerdān günü

rağş eyleyüp:1. **rağş eyleyüp:-y, -üp****Gazel 299**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Dans etmek, oynamak II
sağa sola salınarak işveyle
yürümek.*

Bu beyt-i hasb-i hāli vird-i
zebān ederdi
Rağş eyleyüp giderken
Manşür dāra karşı

rağş urur:1. **rağş urur:-ur****Lugaz 9**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Dansetmek, oynamak.

Bir tıfil yanında ol pīrūñ velī
Gāh rağş urur gehī eyler
qarār

rām eder:1. **rām eder:-er****Matla 53**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*İtaat etmek, boyun
eğmek.*

Rūgan-ı cismi eridüp dil o
şem' i rām eder
Bu meşel meşhürdur yağı
olan bayram eder

rām ola:1. **rām ola:-a****Muamma 41**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Boyun eğmek, itaat
etmek.*

Saña rām ola dilerseñ ol yār
Zülfinüñ yayını çek ey dil-i
zār

rām olup:1. **rām olup:-up****Müseddes 3**

Mısra: 20

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Boyun eğmek, itaat
etmek.*

Beni gördükçe şāhib-ma' rifet
mi zanneder āyā
Ki rām olup baña el vermez
ölsen de zen-i dünyā

2. **rām olup:-up****Gazel 24**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Boyun eğmek, itaat
etmek.*

Rām olup sīm ü zer için
düşmene
Hāşe lillāh kim ola mağlūb
dost

rām olur:1. **rām olur:-ur****Gazel 113**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Boyun eğmek, itaat
etmek.*

Gördüğünce rām olur aña
perī-ruhsārılar
Var-ise mühr-i Süleymān
götürür dīnārılar

ramazān:1. **ramazān:****Gazel 265**

Mısra: 1

Ramazan ayı.

Hüsñ ü behcetle bugün şems-
i çuhādur Ramazān
Pertev-i şem' -i Hüdā nūr-ı
Hüdādur Ramazān

2. **ramazān:****Gazel 265**

Mısra: 2

Ramazan ayı.

Hüsñ ü behcetle bugün şems-
i çuhādur Ramazān
Pertev-i şem' -i Hüdā nūr-ı
Hüdādur Ramazān

3. **ramazān:****Gazel 265**

Mısra: 4

Ramazan ayı.

'Aynıdur kaşlarıñ yāsı
hilāl-i 'idüñ
Mihr-i rağşān-ı cihān mäh-
likādur Ramazān

4. **ramazān:****Gazel 265**

Mısra: 6

Ramazan ayı.

Zemzem-i la' l-i lebi çeşme-i
āb-ı kevşer
Ka' be-i ehl-i şafā kân-ı
vefādur Ramazān

5. **ramazān:****Gazel 265**

Mısra: 8

Ramazan ayı.

N'ola bayram-ı vişālünde
şafālar sürsek
Süy-ı Hāqdan bize bir ulu
'ağādur Ramazān

6. **ramazān:****Gazel 265**

Mısra: 10

Ramazan ayı II özel ad.

N'ola geh dil gehī cān olsa
'Azizī aña cā

Ruḥ-ı tábân ile bir bedr-i
dücâdur Ramazân

rāmî:

1. **rāmîler:-ler**

Gazel 388

Mısra: 8

*Ok, mermi vb. atan
kimse, atıcı.*

Öykünürmiş gamze-i dil-
düzuña ey kaşı yâ
Bulsam atardum oķuñ
yabana rāmîler gibi

ra'nâ:

1. **ra'nâ:**

Gazel 5

Mısra: 7

*Güzel, hoş, latif
görünen.*

Seni ra'nâ bilür 'aşıklaruñ
şehr-i melâhatde
Ne lâzım sen demek dehrüñ
şeh-i hübâniyuz cânâ

2. **ra'nâ:**

Gazel 291

Mısra: 10

*Güzel, hoş, latif
görünen.*

Mey-fürüşuñ ki ciger-
küşesidür duhter-i rez
Bulduğum yerde 'Azîzî anı
ra'nâ çekeyin

3. **ra'nâ:**

Gazel 1

Mısra: 2

*Güzel, hoş, latif II rana
kelimesi.*

Ḥam-ı ebrüñ ruḥuñ üzre
gören der cânâ
Ḥarf-i râdur kim anı üstine
almış ra'nâ

râyet-i kıddi:

1. **râyet-i kıddi:**

Gazel 220

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Boyun bayrağı.

Râyet-i kıddi ḥayâlidür olan
şâm u seher

Ka'be-i cân u dile vâli

Meḥemmed Şâhuñ

râz:

1. **râzuñ:-uñ, -i**

Gazel 281

Mısra: 2

Gizlenen şey, sır.

Niçün esrâr-ı la'l-i yâri tıfl-ı
câna söylersin
Dilâ mecnûn mı olduñ râzuñı
oğlana söylersin

2. **râz:**

Gazel 367

Mısra: 8

Gizlenen şey, sır.

Cân gibi maḥfî gerekdür
derken oldu râz işi
Ağlamağ-ıla duyurdum râz-ı
'ışk-ı yâri âh

3. **râzuñ:-uñ, -i**

Matla 41

Mısra: 1

Gizlenen şey, sır.

Hokka-i dilde olan râzuñı
söyletme şehâ
Kerem et kutunuñ açdurma
ķapağımı baña

râzî:

1. **râziyuz:-yuz**

Gazel 24

Mısra: 10

*Rıza gösteren, boyun
eğen.*

Āstânında 'Azîzî rüyumuz
Râziyuz eyleser ger cârüb
dost

2. **râziyuz:-y, -uz**

Gazel 132

Mısra: 5

*Rıza gösteren, boyun
eğen.*

Başımız ger tîğ-i cevr ile
keserse râziyuz
Ķuluyuz neyleser biz ol
pâdsâha ķayilüz

3. **râzî:**

Matla 65

Mısra: 2

*Kabul eden, uygun
bulup benimseyen.*

Dostum gördi göreliden
çeşm-i giryânım seni
Kimsenüñ gördüğüne râzî
degül cânım seni

râz-ı 'ışkı:

1. **râz-ı 'ışkı:-ı**

Gazel 381

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Aşk sırrı.

Gamuñla cân u dil feryâd u
efğân eylesünler mi
Cihân ḥalkına râz-ı 'ışkı
destân eylesünler mi

râz-ı 'ışk-ı yâri:

1. **râz-ı 'ışk-ı yâri:**

Gazel 367

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sevgilinin aşk sırrı.

Cân gibi maḥfî gerekdür
derken oldu râz işi
Ağlamağ-ıla duyurdum râz-ı
'ışk-ı yâri âh

2. **râz-ı 'ışk-ı yâri:-i**

Gazel 367

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sevgilinin aşk sırrı.

Cân gibi maḥfî gerekdür
derken oldu râz işi
Ağlamağ-ıla duyurdum râz-ı
'ışk-ı yâri âh

râz-ı nihân-ı 'ışkuñ:

1. **rāz-ı nihān-ı 'ışkuñ:-uñ****Gazel 29**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Aşkın gizli sırrı.*

Rāz-ı nihān-ı 'ışkuñ fāş
eyleyüp cihāna
Mānend-i Qays ey dil gel
eyleme sefāhet

rāzı olmazsa:1. **rāzı olmazsa:-maz, -sa****Gazel 132**

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Rıza gösteren olmak.*

Rāzı olmazsa ayağın öpmege
meclisde yār
Sākiyā bir el ucıyla
merhabāya kıyılız

2. **rāzı olmazsa:-maz, -sa****Gazel 142**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Rıza gösteren olmak.*

Olmazsa rāzı kulluğumuzdan
efendimüz
Tig-i gam ile öldürürüz
kendü kendimüz

rāz-ı pinhānum:1. **rāz-ı pinhānum:-um****Gazel 349**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gizli tutulan sır.*

Ġamuñla şol kadar aqđı
gözümden kanlı yaşlar kim
Cihāna rāz-ı pinhānum 'ıyān
olmağa yaklaştı

rebāb:1. **rebābuñ:-un****Gazel 190**

Mısra: 1

Sap kısmının ucunda

*Hindistan cevizinden
yapılmış basık, yuvarlak,
küçük bir kâsesi bulunan,
dize veya bir yere dayanarak
çalınan saz.*

Dedüm oldı figān-ı dil
rebābuñ
Dedi kim çal çağır bellü
hisābuñ

recā eyler:1. **recā eyler:-r****Kıt'a 13**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dilemek, istemek, ümit
etmek.*

Yüz sürüp geldüğü bu kapuña
kim
Luţfuñ eyler recā bu 'abd-i
faķir

recā eylerse:1. **recā eylerse:-r, -se****Gazel 248**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dilemek, istemek, ümit
etmek.*

Luţfuñ eylerse recā n'ola
'Aziz-i gedā
Bende-i muhliş du 'ā-
güyuñdur ey şāh-ı kerim

recā kıl:1. **recā kıl:****Gazel 305**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Umut etmek | istemek.*

Yüzümüñ karasına
bakmayup rüz-ı kıyāmetde
Bizi dergāh-ı Mevlādan recā
kıl yā Resülallāh

recāsını ederem:1. **recāsını ederem:-st, -n, -t,
-er, -em****Kıt'a 1**

Mısra: 16

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Rica etmek.*

Bağçe-i hāşşuña veli şimdi
Kātib olmağ recāsını ederem

recāsını eyler:1. **recāsını eyler:-st, -n, -t, -r****Kıt'a 22**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dilek dilemek, istemek.*

Āb-ı luţfuñ recāsını eyler
N'ola tutsa kapuñda cā
muşluk

recā-yı luţf u ihsān etme:1. **recā-yı luţf u ihsān
etme:-me****Kıt'a 14**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ihsan ve lütuf isteğinde
bulunmak.*

Recā-yı luţf u ihsān etme
zinhār
Eşigine varup her dün
begden

red eyleyüp:1. **red eyleyüp:-y, -üp****Gazel 33**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Reddetmek, kabul
etmemek.*

Yā Rabbi dergehüñden hışm
ile eyleyüp red
Etme 'Aziz kuluñ gayr-i
āstāna muhtāc

ref' edüp:

1. ref' edüp:-üp

Matla 31

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Ortadan kaldırma,
hükümsüz kılma, feshetme,
lağvetme.*

Bezm-i dilden ref' edüp hüzn
ü ğamı
Oynadur berş ü raḥîkı âdemi

2. ref' edüp:-üp

Muamma 17

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Ortadan kaldırma,
hükümsüz kılma, feshetme,
lağvetme.*

Mühre-i dâğ-ı siyâhın ref'
edüp serden zamân
Dâmen-i 'ırzı o meh yolına
kıldı der-miyân

ref' eyler:

1. ref' eyler:-r

Gazel 9

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Kaldırmak.

Büs-ı la'lin almağa dil yârüñ
eylerse hicâb
Bâde ver kim bâde ref' eyler
hicâbı sâkiyâ

ref'târ:

1. ref'târa:-a

Gazel 44

Mısra: 5

*Yürüyüş, salınarak
edalı yürüyüş.*

O yâr-i serv-ı kad geldi şanur
ref'târa kim görse
Çemen seyrine gelse
mevsim-i ezhârda şimşâd

2. ref'târda:-da

Gazel 44

Mısra: 2

*Yürüyüş, salınarak
edalı yürüyüş.*

'Aceb mi ger olursa
mu'teber gülzârda şimşâd
Ki beñzer ol boyı serve
hemân ref'târda şimşâd

3. ref'târını:-ı, -n, -ı

Gazel 138

Mısra: 9

*Yürüyüş, salınarak
edalı yürüyüş.*

Görse ref'târını hayretde
çalurdu tûbâ
Yine bir serv-i hevâ-baḥşa
hevâ-dâruz biz

4. ref'târını:-ı, -n, -ı

Gazel 154

Mısra: 11

*Yürüyüş, salınarak
edalı yürüyüş.*

Görse ref'târını ol kebk-i
hümâ-pervâzuñ
Cevelândan güzer eylerdi
'Azîzî ṭâvüs

5. ref'târ:

Gazel 199

Mısra: 8

*Yürüyüş, salınarak
edalı yürüyüş.*

Ne güftârüñ gibi güftâr
işitdük
Ne ref'târüñ gibi ref'târ
gördük

6. ref'târüñ:-uñ

Gazel 199

Mısra: 8

*Yürüyüş, salınarak
edalı yürüyüş.*

Ne güftârüñ gibi güftâr
işitdük
Ne ref'târüñ gibi ref'târ
gördük

7. ref'târı:-ı

Gazel 334

Mısra: 7

*Yürüyüş, salınarak
edalı yürüyüş.*

O sidre-kâmetüñ ḥaḳḳâ bu
kim nâz ile ref'târı
Bulunmaz serv-i bâlâlarda
naḥl-i müntehâlarda

ref'târ ede:

1. ref'târ ede:-e

Gazel 59

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Yürümek.

Her ne yere kim 'azm edesin
bile yanuñca
Ref'târ ede ol serv-i dil-ârâ ne
demekdür

ref'târa gelmez:

1. ref'târa gelmez:-mez

Gazel 203

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Salınmaya, yürümeye
başlamak.*

Çemende bülbüle karşı
niçün gelmez ki ref'târa
Ayağına diken mi batdı şâḥ-ı
verd-i ra'nânuñ

reg:

1. reg:

Gazel 34

Mısra: 7

Damar.

Reg degüldür görinen bir bir
çıkâr düd-ı kebüd
Cism-i zerdüm nâr-ı ğamla
eriyüp mânend-i tuc

reg-i bî-cân:

1. reg-i bî-cân:

Gazel 373

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Cansız damar.

Cismümde 'Azîzî görinen
her reg-i bî-cân

Ġam riştesidür kim ten-i bî-
câna tolaşdı

reg-i cānda:

1. **reg-i cānda:-da**
Gazel 97
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Can damarı, şah
damarı.*

Nece demdür ġam-ı la'lüñ
dil-i nālānda gezer
Nitekim yüregümüñ kanı
reg-i cānda gezer

reg-i cūyuñ:

1. **reg-i cūyuñ:-uñ**
Gazel 66
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Su damarı II yerin
altındaki su damarı.*

Ĥançer-i tıġuñ ĥayāli dilde
yer etse n'ola
Kim mekānı her reg-i cūyuñ
türāb altındadır

rehā bulmadı:

1. **rehā bulmadı:-ma, -dı**
Tarih 2
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kurtulmak.

Nāġehānī ericek bebr-i ecel
Peñçesinden bulmadı anun
rehā

rehā bulur:

1. **rehā bulur:-ur**
Kaside 3
Mısra: 83
Kelime Tipi: -
Kurtulmak.

Ya'ni derd-i fāġadan bulur
'Azīzī-veş rehā
Şerbet-i dīnār-ı luţfuñ aña
kim iĥsān olur

2. **rehā bulur:-ur**

Kaside 3

Mısra: 83

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kurtulmak II
uzaklaşmak.*

Ya'ni derd-i fāġadan bulur
'Azīzī-veş rehā
Şerbet-i dīnār-ı luţfuñ aña
kim iĥsān olur

rehā kıl:

1. **rehā kıl:**
Gazel 305
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kurtarmak.

Ġarīġ-ı baĥr-i 'işyān bir
bölük 'aşīlerüz luţf et
Bizi girdāb-ı düzaĥdan rehā
kıl yā Resūlallāĥ

reh-güzār açdı:

1. **reh-güzār açdı:-dı**
Gazel 355
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Geçit, yol açmak II Bir
şey için kolaylık sağlamak,
yardımcı olmak.*

Degül şekl-i elif sīnemde
yārūñ tıġ-i dil-dūzı
'Adem iġlīmine cān gitmege
bir reh-güzār açdı

reh-güzār olsun:

1. **reh-güzār olsun:-sun**
Gazel 282
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Geçit olmak.

Ķo sīneñ tıġ-i hecr-i yār ile
ey dil figār olsun
'Adem iġlīmine cān gitmege
bir reh-güzār olsun

reh-güzer-i şemsi:

1. **reh-güzer-i şemsi:-i**
Kaside 2
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
*Güneşin güzergâhı,
yolu.*

Şems-i devrāna ħamer ya
meger oldı pey-rev
Dolanur reh-güzer-i şemsi
ħamer leyl ü nehār

reh-i āsmān tutuñ:

1. **reh-i āsmān tutuñ:-uñ**
Gazel 193
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gökyüzü yolunu takip
etmek.*

Burc-ı cefāyı menzil edindi o
māĥ çün
Ey āĥ u nāle siz de reh-i
āsmān tutuñ

reh-i 'ışk:

1. **reh-i 'ışk:**
Gazel 138
Mısra: 12
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Aşk yolu.

Çehre-zerd olduġ-ısa zer gibi
ĥor görme bizi
Reh-i 'ışk içre begüm Mālik-
i Dīnāruz biz

reh-i 'ışka:

1. **reh-i 'ışka:-a**
Gazel 252
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Aşk yolu.

Dün reh-i 'ışka revān olmaġı
efkār eylerem
Naġd-i cānı anda iġār için
iĥzār eylerem

reh-i 'ışkıında:

1. **reh-i 'ışkıında:-i, -n, -da**

Gazel 364

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Aşk yolu.

Şıgmaya defter ü dīvāna
yazar olsam eger
Reh-i 'ışkıında o yārūñ
çekilen ālāmı

reh-i 'ışkıuında:

1. **reh-i 'ışkıuında:-uñ, -da**

Gazel 185

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Aşk yolu.

Reh-i 'ışkıuında elif gibi
senūñ tođru-y-iken
Eyledi bār-ı ğamuñ
kāmētümi dāl Budak

2. **reh-i 'ışkıuında:-uñ, -da**

Gazel 243

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Aşk yolu.

Oğ gibi doğruyam reh-i
'ışkıuında ey şanem
Yay gibi kāmētüm n'ola
oldısa ğam benüm

reh-i küyında:

1. **reh-i küyında:-i, -n, -da**

Gazel 134

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*(Sevgilinin yaşadığı)
semtin yolu.*

'Azīzī pāy-būsına erişmez ol
boyı servūñ
Vücüdün sāye-veş ol kim
reh-i küyında ğāk etmez

2. **reh-i küyında:-i, -n, -da**

Gazel 199

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*(Sevgilinin yaşadığı)
semtin yolu.*

Yine bugün 'Azīzī mübtelāyı
Reh-i küyında yārūñ zār
gördük

3. **reh-i küyında:-i, -n, -da**

Gazel 277

Mısra: 15

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*(Sevgilinin yaşadığı)
semtin yolu.*

Reh-i küyında 'Azīzī o dür-i
kem-yābuñ
Senūñ o gözden akan yaşuñı
deryā şanurın

reh-i küyından:

1. **reh-i küyından:-i, -n, -dan**

Gazel 186

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*(Sevgilinin yaşadığı)
semtin yolu.*

Beni ırmağ dileyelden reh-i
küyından o meh
Ğam-ile oldı gözüm yaşı
'Azīzī ırmağ

reh-i küyuña:

1. **reh-i küyuña:-uñ, -a**

Gazel 110

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*(Sevgilinin yaşadığı)
semtin yolu.*

Dil reh-i küyuña 'azm
eyledüğin dedi gören
Kim bedī' başın alup küy-ı
semāvāta atar?

reh-i küyuında:

1. **reh-i küyuında:-uñ, -da**

Gazel 389

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*(Sevgilinin yaşadığı)
semtin yolu.*

Reh-i küyuında ğalur Cenneti
añmazdı Sürüş
Küyuña uğrasa Firdevse
giderken rāhı

2. **reh-i küyuında:-uñ, -da**

Müseddes 2

Mısra: 15

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*(Sevgilinin yaşadığı)
semtin yolu.*

Yüz urup ğāke reh-i küyuında
āñir sāye-vār
Mevtden derler eşedd olur
belā-yı intizār

reh-i küyuındaki:

1. **reh-i küyuındaki:-uñ, -da, -ki**

Gazel 266

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*(Sevgilinin yaşadığı)
semtin yolu.*

Akıdup gözden lebuñ
hecriyle kanlu yaşı ben
La'l-gün etdüm reh-i
küyuındaki her taş ben

reh-nümā kıl:

1. **reh-nümā kıl:**

Gazel 305

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yol gösterici, rehber
etmek.*

Ebü Bekr ü 'Ömer 'Oşmān
'Alī kim çār yārūñdur
Baña ol çarı yarın reh-nümā
kıl yā Resūlallāh

remmāl çeşmīñ:

1. **remmāl çeşmīnūn:-nūñ****Kaside 5**

Mısra: 101

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Özel ad.*

Konak edindiler dükkânını
Remmāl Çeşmīnūñ
Görenler gânze-i Tâtârını
yanındaki oğlanuñ

renc ü 'anā:1. **renc ü 'anā:****Gazel 68**

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dert ve sıkıntı.*

'Azīzī-veş getürmez kimse
fâkat rāh-ı 'ışkuñda
Neçe derd ü belā vardır neçe
renc ü 'anā vardır

renc ü 'anāya uğratdı:1. **renc ü 'anāya uğratdı:-t,
-di****Kıt'a 2**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Eziyet ve güçlüğü
uğramak.*

Ne müşkil derd olurmuş
ağçasızlık
Ki uğratdı beni renc ü 'anāya

renc:1. **renc:****Gazel 108**

Mısra: 9

Renk.

Yüzüm leymünī reng olsa
'aceb mi gâmdan ol servün
'Azīzī el urup eller turunc-ı
gabgabın oğşar

2. **renc:****Gazel 196**

Mısra: 2

Renk.

'Aks-i lebūñle çeşm-i dem-
ālūd-ı lāle-reng
Döndi o cāma kim mey-i
gül-gündan ala reng

3. **renc:****Gazel 196**

Mısra: 4

Renk.

Rengīn ü ter lebūñ neden
oldı 'aķık-veş
Meclisde vermedise aña
meyle piyāle reng

4. **renc:****Gazel 196**

Mısra: 8

Renk.

Yanmamış idi lāle ruñuñ
alına göñül
Verilmedin şāñife-i gül-berg-
i ala reng

5. **renği:-i****Gazel 351**

Mısra: 15

Renk.

Şarardı rüyı ayvanuñ alındı
renği almanuñ
Bozuldı beñzi bostānuñ
meger faş-ı hāzān oldı

6. **renği:-i****Lugaz 5**

Mısra: 2

Renk.

Ol nedür kim gevdesi yek
pāredür
Baħr-i Kūlzūm gibi rengi
karadur

renc alup:1. **renc alup:-up****Gazel 379**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Kandırılmak, hile ile
oyuna gelmek bağlamında
kullanılmıştır.*

Dedüm ol cāmeyi al üstüñe
ey verd ter düşdi

Bu sözden reng alup ol
gonca baña hayli ter düşdi

renc etdiler:1. **renc etdiler:-di, -ler****Gazel 63**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Renklendirmek.*

Eşk-i sürh-āb ile rüy-ı
zerdümi al eyleyüp
Gözlerüm hecrüñde baña hoş
'aceb reng etdiler

renc ü leñāfet bulur:1. **renc ü leñāfet bulur:-ur****Gazel 168**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Renk ve letafet bulmak.*

Şanuram gülşen-i kūyuñda
gül-i sürh açılır
Tāb-ı mülden ki bulur reng ü
leñāfet 'arız

renc ü rüyıla:1. **renc ü rüyıla:-ıla****Gazel 218**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Renk ve sima.*

Egerçi pīr olası nev-cevānlar
çok velī şāhum
Bu reng ü rüyıla sensin
yüzünñ şuyı Eyyūbuñ

renc verdi:1. **renc verdi:-di****Gazel 201**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Renklendirmek.*

Eşk-i hūñin etmesün mi rüy-ı
zerdüm verd-reng
Kim alup al-ile göñlüm baña
ol gül verdi reng

reng-i ruhsârî:1. **reng-i ruhsârî:-ı****Lugaz 21**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Yüzünün rengi.*Reng-i ruhsârî kiminüñ âb-
günKiminüñ mânend-i ebyaz
verd-i ter**reng-i rüyî:**1. **reng-i rüyî:-ı****Gazel 60**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Yüzünün rengi.*Reng-i rüyî gül ruḥ-ı zîbâ-yı
dilberden alur
Nitekim nûrî kamer hurşîd-i
enverden alur2. **reng-i rüyî:-ı****Lugaz 23**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Yüzünün rengi.*Ol nedür kim mâh-tâbuñ
'aynıdır
Reng-i rüyî şâf ayuñ
'aynıdır**reng-i rüy-ı meh-veşüñ:**1. **reng-i rüy-ı meh-veşüñ:-
üñ****Gazel 14**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ay gibi yüzün rengi.*Reng-i rüy-ı meh-veşüñ gül-
gün şafak kaşuñ hilâl
Sünbülün müşkîn-sehâb u
ruḥlarıñdur âftâb**reng-i rüyında:**1. **reng-i rüyında:-ı, -n, -da****Mesnevi 1**

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

*Yüzünün rengi.*Reng-i rüyında kalmayup
hâlet

Köhne olmışdı kâlîlar gâyet

rengin:1. **rengin:****Gazel 176**

Mısra: 7

*Hoş, güzel | parlak.*Olmaya ḥaddün gibi rengin
şem'Olmaya ḥaddün gibi simin
çerâğ2. **renginlik:-lik****Gazel 208**

Mısra: 1

*Hoş, güzel | parlak.*Berg-i gül mihr-i ruḥuñdan
aḥz eder renginlik
Câm-ı mül 'aḳs-i lebünden
kesb eder la'înlük3. **rengin:****Gazel 143**

Mısra: 6

*Hoş, güzel II akıcı.*Cân şurâhî kulkulin dil şavt-ı
nây özler müdâm
Câm-veş rengin edâ vü hoş
şadâya mâyilüz4. **rengin:****Matla 18**

Mısra: 2

*Hoş, güzel II parlak.*Kim ki rüy-ı dilbere berg-i
gül-i aḥmer demiş
Yâsemen-veş yüzi ağ olsun
ki rengin yer demiş5. **rengin:****Gazel 70**

Mısra: 6

*Hoş, güzel II farklı.*Bugün fikr-i leb ü ebrün-ıla
ḳaddüm hilâl etdüm
Gel ey mâhum temâşâ ḳıl
yine rengin ḥayâlüm var**rengin edüp:**1. **rengin edüp:-üüp****Gazel 325**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Rengarenk etmek.*Sürḥ-i eşk ile edüp çihre-i
zerdüm rengin
Naḳş-ı şüret nece olur
göstereyin Bihzâda**rengin ü ter:**1. **rengin ü ter:****Gazel 196**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Renkli ve taze, diri.*Rengin ü ter lebün neden
oldı 'aḳıḳ-veş
Meclisde vermedise aña
meyle piyâle reng**reşk:**1. **reşkinden:-ı, -n, -den****Gazel 22**

Mısra: 8

*Kıskançlık.*Sâye-veş yoluñda ben ḥâk
olduğum kâfir 'adü
Gördi reşkenden dedi yâ
leytenî küntü türâb2. **reşkden:-den****Gazel 302**

Mısra: 6

*Kıskançlık.*Şöyle beñzer ḥam-ı ebrün
güniler meh-i nev
Reşkden iki bükülmüş felek-i
mînâda**reşk eder:**

1. **reşk eder:-er****Gazel 36**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Kıskanmak, haset etmek.*

Biz o rindân-ı kadeh-
peymâlaruz kim reşk eder
Bezmimizde olmağa bu
kâse-i gerdün kadeh

2. **reşk eder:-er****Kaside 1**

Mısra: 66

Kelime Tipi: -

Kıskanmak, haset etmek.

Câm-ı kaşrı ki anuñ bir gül-i
bî-bülbüldür
Reşk eder ol gül-i bî-bülbüle
mihri-i enver

reşk ederdi:1. **reşk ederdi:-er, -di****Gazel 322**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Kıskanmak, haset etmek.*

Reşk ederdi kad-i mevzûnuñı
tübâ görse
Meyl ederdi ruñ-ı gül-gûnuñı
hürâ görse

reşk-i cāhıyla:1. **reşk-i cāhıyla:-i, -yla****Kaside 4**

Mısra: 67

Kelime Tipi: -

Makam kıskançlığı.

Reşk-i cāhıyla cihan
bezminde zerd ü zār olup
Odlu yaşlar dökmede beñzer
bu ben giryāna şem'

reşk-i çarh-ı felek-i çārüm:1. **reşk-i çarh-ı felek-i****çārüm:-üm****Gazel 389**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dördüncü kattaki felek
çarkının kıskançlığı.*

Reşk-i çarh-ı felek-i çārüm
ola hanum eger
O meh-i burc-ı hüsün edine
menzil-gāhı

reşk-i felek-i şems ü**kamer:**1. **reşk-i felek-i şems ü****kamer:****Kaside 2**

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

*Güneş ve ay feleğinin
kıskançlığı.*

Gülşen-i rif'ati reşk-i felek-i
şems ü kamer
'İzzeti bāğına şems ü kamer
iki gülnār

reşk-i gülistān etdük:1. **reşk-i gülistān etdük:-****dük****Gazel 197**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gülbahçesinin
kıskançlığına dönüştürmek.*

Serv-kadlerle cihān bāğını
seyrān etdük
Yine şahn-ı çemeni reşk-i
gülistān etdük

reşk-i mäh:1. **reşk-i mäh:****Kit'a 22**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gökyüzündeki ayın
sevgilinin yüzüne duyduğu
kıskançlık.*

Reşk-i mäh olmasun mı şām
u seher
Ki döker dest ü pāya mā
muşluk

reşk-i mäh-ı nevi:1. **reşk-i mäh-ı nevi:****Kaside 2**

Mısra: 55

Kelime Tipi: -

*Yeni ayın, hilâlin
kıskançlığı II Sevgilinin
kıskançlığı.*

Reşk-i mäh-ı nevi ol şems-i
kamer-ruhsârufı
Şems-vār eyledi gökde
kameri zerd ü nizār

resm:1. **resmin:-in****Gazel 266**

Mısra: 9

Suret, tasvir, timsal.

Kim görürse naqşını
ebyātumuñ resmin ölür
Kişver-i nazmuñ 'Azizî olalı
naqqāşı ben

revā:1. **revā:****Gazel 261**

Mısra: 5

Uygun, yaraşır.

'Uşşākuñı vefādan
añmayasın revā mı
Maħrûm ola ra'iyet şāhum
ri'āyetünden

2. **revā:****Gazel 286**

Mısra: 1

Uygun, yaraşır.

Devr-i 'adlünde revā midür
eyā şāh-ı cihān
Mey ele girmeye çahve geze
dükkān dükkān

3. **revādur:-dur****Gazel 293**

Mısra: 3

Uygun, yaraşır.

Derlerse perî-zāde revādur
saña zirā

Toğmadı senüñ gibi güzel
nev'-i beşerden

4. **revâdur:-dur**

Kaside 5

Mısra: 22

Uygun, yaraşır.

Bulunmaz bir şehirde aña
beñzer mecma'-ı hübân
Revâdur seyri añılsa
Alamanda Karamanüñ

5. **revâdur:-dur**

Kaside 5

Mısra: 142

Uygun, yaraşır.

Meh-i nevden alup bir hâme-
i zer-gün ele gerdün
Revâdur yazsa nâmem
levhine mihr-i dirahşânuñ

6. **revâ:**

Lugaz 24

Mısra: 2

Uygun, yaraşır.

Ol ne gevherdür k'anı bay u
gedâ
Güşına mengüş edinürse
revâ

revâ görseñ:

1. **revâ görseñ:-se, -ñ**

Gazel 204

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Uygun görmek,
yakıştırmak, kötü bir duruma
layık bulmak.*

N'ola görseñ şerbet-i vaşluñ
'Azîziye revâ
Hayliden bîmâr-ı hecrüñdür
o bî-dermân sentüñ

revâ mıdır:

1. **revâ mıdır:-dur**

Gazel 142

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Uygun mu, yaraşır mı?.

Ağyâra gül gibi taçılıp hiç
revâ mıdır
Hem-pâye-i pelîd ola serv-i
büledimüz

revân:

1. **revâna:-a**

Gazel 117

Mısra: 6

*Azerbaycan'da bir
şehir.*

'Aceb mi sîneñe Ter-cân
dese gönül şâhum
O şehri bî-bedelüñ yerini
Revâna çıkar

2. **revânuñ:-uñ**

Tarih 21

Mısra: 5

*Azerbaycan'da bir
şehir.*

Alınup Nağcivânuñla
Revânuñ hemçü Şirvânuñ
Çatılır Arz-ı Rûma ser-be-
ser Hoy u Şifâhân deñ

revân etdi:

1. **revân etdi:-di**

Tarih 11

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Akıtmak.

Şâhibü'l-hayr Ağa-yı Kulle-i
heft
Etdi bu çeşme-sârı bunda
revân

revân etmek:

1. **revân etmek:-m, -mek-
mek**

Gazel 222

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yol almak, ilerlemek.

Nedür yoluñda cân nağdın
senüñ rûhum revân etmek
Hemân tek minnete geçsün
yanuñda terk-i cân etmek

revân eyler:

1. **revân eyler:-r**

Gazel 104

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yola koyulmak, gitmek
II akmak.*

Tig-i müjgânuñ yaşum
gözden revân eyler yürür
Beñzer ol hün-rîze kim her
demde kan eyler yürür

revân ol:

1. **revân ol:**

Gazel 230

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gitmek, akmak.

Akdı şu gibi cân u dil ol serv
ayağına
Ey gözlerümüñ yaşı yürü sen
de revân ol

revân oldı:

1. **revân oldı:-dı**

Tarih 17

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Dünyadan yola düşmek:
(Ahirete gitmek üzere) yola
çıkmaq. II Dünyadan
göçmek. -yola düşmek- : Bir
yere varmak üzere yola
çıkmaq.*

Kâtib-i kılâr-ı Sultân
Bâyezîd a'nî 'Alî
Kim beğâ iklîmine cândan
geçüp oldı revân

revân olmağa:

1. **revân olmağa:-mağ, -a**

Gazel 161

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Akmak, peşinden

gitmek; bir kimseyi izlemek için toplanmak.

Revân olmağa rûy-ı yâre karşı
Gözümde cüy-ı eşküm hâzır olmuş

revân olmağı:

1. **revân olmağı:-mağ, -ı**

Gazel 252

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bir şey uğruna yola koyulmak.

Dün reh-i 'ışka revân olmağı
efkâr eylerem
Naqd-i cânı anda işâr için
ihzâr eylerem

revân olmasun:

1. **revân olmasun:-ma, -sun**

Gazel 10

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Akıp gitmek.

Olmasun mı cüy-ı eşk-i
çeşm-i giryânum revân
Ey 'Azîzî olmuşam ol
nevbahârumdan cüdâ

2. **revân olmasun:-ma, -sun**

Gazel 10

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Akıp gitmek.

Olmasun mı cüy-ı eşk-i
çeşm-i giryânum revân
Ey 'Azîzî olmuşam ol
nevbahârumdan cüdâ

revân olmuş:

1. **revân olmuş:-muş**

Kaside 5

Mısra: 125

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Dünyadan yola düşmek:
(Ahirete gitmek üzere) yola*

*çıkmaq. II Dünyadan
göçmek. -yola düşmek- : Bir
yere varmak üzere yola
çıkmaq.*

İşitdük kim 'Ubeydî rāh-ı
'uqbāya revân olmuş
Umaruz lâyıq-ı rahmet ola ol
'abdi Rahmānuñ

revân olur:

1. **revân olur:-ur**

Gazel 69

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Akıp gitmek. Salınmak.

Eşigüñde gözüm yaşı olur
her dem revân kıblem
Meger ol Ka'be-i ehl-i şafâ
bu 'ayn-ı zemzemdür

2. **revân olur:-ur**

Gazel 342

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gelmek.

Olup 'ışkuñ yolında baña
yâr-ı mihrbân sâye
Olur her kanda gitsem bile
yanumda revân sâye

revâne olalum:

1. **revâne olalum:-a, -lum**

Gazel 261

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Akmak, yürüyüp gitmek.

Gel çemenden yaña şu gibi
revâne olalum
Nevbahâr erişdi geldi ey
şanem seyrân günü

2. **revâne olalum:-a, -lum**

Gazel 361

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Akmak, yürüyüp gitmek.

Gel çemenden yaña şu gibi
revâne olalum
Nevbahâr erişdi geldi ey
şanem seyrân günü

revâne olur:

1. **revâne olur:-ur**

Gazel 339

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Akmak, gitmek.

Yād-ı nihāl-i kıddüñ gelse
cenân u cânē
Cüy-ı sirişküm ol dem
gözden olur revâne

revân-ı hem-'inân olur:

1. **revân-ı hem-'inân olur:-ur**

Lugaz 22

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*At başı olmak, beraber
gitmek.*

İlden ile gitmege halk-ı cihân
Olur anuñla revân-ı hem-
'inân

revnağ bulur:

1. **revnağ bulur:-ur**

Gazel 186

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Güzelleşmek, çekicilik
kazanmak.*

'Ades-i hâl-i 'izâruñ bulur ey
meh revnağ
Tâb-ı mülden ki ruhuñ
derlese burçak burçak

revnağ u hüsni:

1. **revnağ u hüsni:-i**

Kaside 5

Mısra: 98

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Letafet ve güzellik.

Yine her gün varur yārān
içerler kâhvesin ammā
Degül evvelki gibi revnağ u
hüsni Ḥasan Cānuñ

revnağ verdi:

1. **revnağ verdi:-di**

Tarih 12

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Parlaklık, güzellik
vermek.*

Mehçe-i māh gibi verdi
cihāna revnağ
Sāhil-i bahruñ olup yüzi şuyı
kāşāneñ

revnağ verüp:

1. **revnağ verüp:-üp**

Kaside 4

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Parlaklık, güzellik
vermek.*

Gülşen-i dehre çerāğ-ı gül
gibi revnağ verüp
Kıomadı rağbet çemende lāle-
i nu' māna şem'

revnağ verür:

1. **revnağ verür:-ür**

Kaside 5

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

*Parlaklık, güzellik
vermek.*

Verür māh-ı felek gibi kıbābı
'āleme revnağ
Kenār-ı bahruñ āb-ı rüyıdur
ḥammāmı Monlānuñ

revnağ-ı bāğ-ı cihān:

1. **revnağ-ı bāğ-ı cihān:**

Gazel 56

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Cihan bağının letafeti,
güzelliği.*

Revnağ-ı bāğ-ı cihān olsa
n'ola gün gibi yār
Behcet-i gülşen-i 'ālem gül-i
ḥandān iledür

revnağ-ı bezm:

1. **revnağ-ı bezm:**

Gazel 126

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Meclisin güzelliği,
çekiciliği.*

Revnağ-ı bezm o meh-cebīn
iledür
Şeref-i her mekān mekīn
iledür

revnağ-ı lālelerin:

1. **revnağ-ı lālelerin:-ler, -in**

Gazel 195

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Lalelerinin çekiciliği.

Ol gül oyarduğı sineñde kızıl
dāğlaruñ
Revnağ-ı lālelerin bozdı dilā
bāğlaruñ

revzen:

1. **revzen:**

Mesnevi 1

Mısra: 55

Pencere.

Ḥamdülillāh ki şimdi her
revzen
Geydi aq sādeler
muşamma'dan

2. **revzenler:-ler**

Mesnevi 1

Mısra: 58

Pencere.

Düşdiler çünkü luţfuña
mağhar
Oldılar cāme-puş revzenler

3. **revzenleri:-ler, -i**

Gazel 71

Mısra: 3

*Pencere (göz
bağlamında).*

Revzenleri bu gözlerümüñ
açalı düşer
Nizeñ dile kaçan der-i
devlet-me'āb açar

4. **revzeni:-i**

Gazel 194

Mısra: 8

*Pencere || Gönül
penceresi.*

Tāğ-ı ebruñı temāşā eyler idi
çeşm-i cān
Revzeni açılmadın bu dīde-i
giryānumuñ

revzeni açılmışdur:

1. **revzeni açılmışdur:-mış,
-dur**

Tahmis 1

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Penceresi açılmak
(hakikati görmek veya göz
kapağının açılması
bağlamında kullanılmıştır).*

Seyr-i rüyūñla açılmışdur
gözümüñ revzeni
Gül yüzüñ yād eyleyüp ey
bülbül-i cān gülşeni

revzen-i cāmi':

1. **revzen-i cāmi':**

Mesnevi 1

Mısra: 62

Kelime Tipi: -

Caminin pencereleri.

Girüp ebr-i sefide çün meh-
tāb
Revzen-i cāmi' oldı ehl-i
hicāb

revzen-i kalbüm:

1. **revzen-i kalbüm:-üm**

Gazel 11

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kalbin penceresi II
Gönüldeki istekler.

Revzen-i kalbüm açar erse
kaçan ey kaşı yâ
Görmedüm nâvek-i müjgân
gibi bir kalb-küşâ

reyhân:

1. **reyhân:**

Müseddes 4

Mısra: 20

*Fesleğen denilen güzel
kokulu bir bitki; hat
sanatında satır doldurarak
süslenen ve fesleğene
benzeyen yazı çeşidi. Tanıkta
fesleğenin şekliyle sevgilinin
yüzündeki ayva tüylerinin
şekli arasında ilişki
kurulmuştur.*

Sünbül mi tırna mı yahod ol
'anberin-sehâb
Reyhân mı yâ benefşe mi ol
hat-ı müşk-i nâb

2. **reyhânûn:-uñ**

Kaside 5

Mısra: 50

*Fesleğen denilen,
sevgilinin ayva tüyelerine
benzetilen, hoş kokulu bir
bitki; sevgilinin ayva tüyleri
II Hat sanatında bir yazı
çeşidi.*

Yine ol rind-i 'işret-sâz-ı
'âlem Sırrı-i Kâtib
Geçer âvâresi her bir lebi
mül hat-ı reyhânûn

rez duhterini:

1. **rez duhterini:-i, -n, -i**

Gazel 49

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Üzüm kızı II şarap.

Merd-i şarâb-ı vâre odur kim
'Azîziyâ
Rez duhterini şevk-ıla
bulduğı dem çeker

rez duhterini çeküp:

1. **rez duhterini çeküp:-ini-
üp**

Kaside 5

Mısra: 17

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Üzüm kızını çekmek II
Şarap içmek.*

Çeküp rez duhterini küşe-i
meyhânede rindân
Ederler döne döne zevçını
câm-ı muşaffânûn

rez kıızı:

1. **rez kıızı:**

Gazel 324

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Üzüm kızı II şarap.

Bulduğı yerde ele almazdı
erbâb-ı şafâ
Gezmeseydi rez kıızı
meydânda la'lün nâmına

rezm:

1. **rezm:**

Kaside 3

Mısra: 45

Cenk, muharebe.

Rezm için alsañ ele tîğ-i
zafer-pâyeñ ne dem
Havfdan berg-i hazân gibi
'adü lertzân olur

2. **rezm:**

Kaside 3

Mısra: 45

Savaş.

Rezm için alsañ ele tîğ-i
zafer-pâyeñ ne dem
Havfdan berg-i hazân gibi
'adü lertzân olur

rezm-gâh-ı 'ışkda:

1. **rezm-gâh-ı 'ışkda:-da**

Gazel 191

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Aşkın cenk meydanı.

Ol kaşı yâ tîrine sîneñ siper
edüp dilâ
Rezm-gâh-ı 'ışkda bî-vehm ü
bâk olsañ gerek

rezmgâh-ı 'ışkuñ:

1. **rezmgâh-ı 'ışkuñ:-uñ**

Gazel 236

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Aşkın cenk meydanı.

Başumı tîğ-i cefâ-y-ile kesüp
mânend-i top
Rezm-gâh-ı 'ışkuñ içre hâke
ğaltân etmegil

rî:

1. **rî:**

Gazel 384

Mısra: 2

Arapça ra harfi.

Gönül tıflı görüp ebrü-yı yâri
Dedi yâ rab bu harf-i nün mı
yâ rî

ri'âyet:

1. **ri'âyetünden:-üñ, -den**

Gazel 261

Mısra: 6

*Sayma, saygı, ağırlama,
itibar etme; uyma, boyun
eğme.*

'Uşşâkuñı vefâdan

añmayasın revâ mı

Mañrûm ola ra'ıyyet şâhum

ri'âyetünden

2. **ri'âyetümde:-üm, -de**

Gazel 316

Mısra: 6

*Sayma, saygı, ağırlama,
itibar etme; uyma, boyun
eğme.*

Küyün iti yanumdan
ayrulmasa 'aceb mi
Yokdur kuşür bilür aña
ri'âyetümde

ribâf-ı sîne:

1. **ribāṭ-ı sîne:**
Gazel 161
 Mısra: 5
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Gönül bağı.

İmâretdür ribāṭ-ı sîne gūyā
 Hayāl-i sîne anda nāzır olmış

ridā:

1. **ridā:**
Kıt'a 20
 Mısra: 1
*Dervişlik alameti olarak
 omuza atılan şal, atkı, belden
 yukarıya mahsus örtü.*

Kerem kıl ey ridā var yüri
 benden
 Elini öp verürse şāh destür

rıdvān:

1. **rıdvān:-dan**
Gazel 263
 Mısra: 2
*Cennetin kapıcısı olan
 büyük melek.*

Alsa ol hūrī destine fincān
 Şanuram elde gül tatar
 Rıdvān

rif' at:

1. **rif' at:**
Gazel 193
 Mısra: 1
*Makam ve mertebe
 yüksekliği || Sevgiliye
 yakınlık.*

Rif' at dilerseñüz sözüm ey
 dōstān tutuñ
 Ol şehr-yār-ı hüsn eşiginde
 mekān tutuñ

2. **rif' atüñ:-üñ**
Gazel 57
 Mısra: 11
*Makam ve mertebe
 yüksekliği.*

Rif' atüñ bezminde gerdün ey
 şeh-i 'ālī-güher

Bir zümürdür cāmdur kim
 rüz u şeb gerdān olur

3. **rif' atüñ:-üñ**
Gazel 100
 Mısra: 3
*Makam ve mertebe
 yüksekliği.*

Rif' atüñ bağında çarhı
 sünbüle beñzetediler
 Dāne dāne encümi üstinde
 şebnem şandılar

4. **rif' atüñ:-üñ**
Gazel 189
 Mısra: 9
*Makam ve mertebe
 yüksekliği.*

Rif' atüñ şehrinde mānend-i
 Yediķulle şehā
 Āsmān-ı heft-peyker bir
 hişāruñdur senüñ

5. **rif' atde:-de**
Gazel 235
 Mısra: 3
*Makam ve mertebe
 yüksekliği.*

Rif' atde serir-i felege
 komadı ragbet
 Evreng-i şeh-i ma'reke-ārā-
 yı Sitanbul

6. **rif' ati:-i**
Kaside 1
 Mısra: 47
*Makam ve mertebe
 yüksekliği.*

Rif' ati gülşenine t̄ayir-i
 ķudsī bülbül
 Himmeti bülbüline bāğ-ı
 İrem bir gül-i ter

7. **rif' ate:-e**
Kaside 3
 Mısra: 35
*Makam ve mertebe
 yüksekliği.*

Eşigüñe intisāb eden erişür
 rif' ate
 Dergehüñe yüz süren gün
 gibi 'ālī-şān olur

8. **rif' atüñ:-üñ**
Kaside 3
 Mısra: 49
*Makam ve mertebe
 yüksekliği.*

Rif' atüñ bezminde hırşid-i
 cihān-tāb ile çarh
 Bir müzehheb cāmdur kim
 rüz u şeb gerdan olur

9. **rif' atüñ:-üñ**
Kaside 3
 Mısra: 49
*Makam ve mertebe
 yüksekliği.*

Rif' atüñ bezminde hırşid-i
 cihān-tāb ile çarh
 Bir müzehheb cāmdur kim
 rüz u şeb gerdan olur

10. **rif' atüñ:-üñ**
Kıt'a 22
 Mısra: 1
*Makam ve mertebe
 yüksekliği.*

Rif' atüñ maṭbahūna mihr-i
 felek
 Yaraşur olsa pür-şafā muşluk

11. **rif' atde:-de**
Tesdis 1
 Mısra: 13
*Makam ve mertebe
 yüksekliği.*

Kimi devletde bu halkuñ
 kimisi rif' atde
 Kimisi faķr u felāketde kimi
 zilletde

rif' ate erdiler:

1. **rif' ate erdiler:-di, -ler**
Mesnevi 1
 Mısra: 28
 Kelime Tipi: -
*Makam ve mertebe
 bakımından yükselmek II
 Allah'ın sevgisini kazanmak.*

Yine olup halāş o miñnetden
 Erdiler rif' ate meşakķatden

rif' ate erişür:

1. **rif'ate erişür:-iş, -ür**

Kaside 3

Mısra: 35

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Makam ve mertebe bakımından yükselmek .

Eşiğüñe intisāb eden erişür
rif'ate

Dergehüñe yüz süren gün
gibi 'ālī-şān olur

rif'at-i dünyāya:

1. **rif'at-i dünyāya:-y, -a**

Gazel 221

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dünya mevkisi, pāyesi.

Rif'at-i dünyāya mağrūr
olma gel
'Ākıbet şāhum olursın zīr-i
hāk

rindān:

1. **rindān:**

Gazel 180

Mısra: 4

*Rindler, kalenderler,
dünya işlerini boş görenler.*

Qanı ol dem ki mey-i la'l-i
lebūñ şevkıyla
Çekilürdi der-i meyhāneye
rindān şaf şaf

2. **rindān:**

Gazel 296

Mısra: 8

*Rindler, kalenderler,
dünya işlerini boş görenler.*

Leb-i mey-gūnuña sākī
müşābihdür deyü bir dem
Düşürmez oldı cām-ı bādeyi
rindān ağzından

3. **rindān:**

Gazel 366

Mısra: 12

*Rindler, kalenderler,
dünya işlerini boş görenler.*

Zıkr edüp la'l-i lebin
hübularıñ meygedede
Alsa rindān eline sübħa-i
mercānları

4. **rindān:**

Kaside 5

Mısra: 17

*Rindler, kalenderler,
dünya işlerini boş görenler.*

Çeküp rez duhterini küşe-i
meyhānede rindān
Ederler döne döne zevkıñı
cām-ı muşaffānuñ

rindān-ı kadeh-

peymālaruz:

1. **rindān-ı kadeh-**

peymālaruz:-lar, -uz-laruz

Gazel 36

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Şarap içen rintler II
âşıklar.*

Biz o rindān-ı kadeh-
peymālaruz kim reşk eder
Bezmimüzde olmağa bu
kāse-i gerdün kadeh

rind-i dürd-âşāmını:

1. **rind-i dürd-âşāmını:-ı, -
n, -ı**

Gazel 338

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Tortu içen rint.

Rind-i dürd-âşāmını görmez
gözümüz cāmdan
Sākīyā çeşm-i habāb-ı mey
tutukdur var ise

rind-i 'işret-sāz-ı 'ālem:

1. **rind-i 'işret-sāz-ı 'ālem:**

Kaside 5

Mısra: 49

Kelime Tipi: -

Ālemin işret eden rindi.

Yine ol rind-i 'işret-sāz-ı
'ālem Sırrı-i Kātib

Geçer āvāresi her bir lebi
mül haṭṭı reyhānuñ

rind-i mey-hor:

1. **rind-i mey-hor:**

Gazel 21

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şarap içen rind.

Rind-i mey-hor etmege cānā
beni
Şevk-ı cām-ı la'lüñ olmuşdur
sebeb

rind-i şahid-bāz-ı

'ālemdür:

1. **rind-i şahid-bāz-ı**

'ālemdür:-dür

Gazel 18

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Ālemin güzelle oynayan
aldırışsız.*

Meger bir rind-i şahid-bāz-ı
'ālemdür 'Azīzī-veş
Kenāre çekmek için gösterür
ol māha zer kevkēb

rış:

1. **rışimüz:-imüz**

Gazel 136

Mısra: 1

Sakal, tüy.

Hübular 'ışkıyla pīr olup
ağardı rışimüz
Bir siyeh-rū 'āşiyüz yok
Hakka yarar işimüz

2. **rışi:-i**

Gazel 349

Mısra: 14

Sakal, tüy.

'Azīzī şayd-ı hūbān etmeden
el çekdüğü bu kim
Ağardı rışi Zāl-i nā-tüvān
olmağa yaklaşdı

rismān:

1. **rīsmāna:-a**
Gazel 117
 Mısra: 1
İp, halat.

Kaçan o şâhid-i cânbâz
 rīsmāna çıkar
 Gören şanur ki hümâ evc-i
 âsmāna çıkar

rīsmān-ı kākül-i dildāre:

1. **rīsmān-ı kākül-i**
dildāre:-e
Gazel 321
 Mısra: 1
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Sevgilinin saçının ipi.

Olaldan rīsmān-ı kākül-i
 dildāre dil beste
 Kemend-i nāle vü āhum
 olupdur ebre peyveste

rişte:

1. **riştesin:-sin**
Gazel 127
 Mısra: 6
İp, bağ.

Eksük olur mı cihān bāğında
 başından belā
 Zülf-i hūbāna şu kim dil
 riştesin bağlar yürür

2. **riştelerdür:-ler, -dür**
Gazel 158
 Mısra: 8
İp, bağ.

Tenümde ham-be-ham olmuş
 tamarlar dāğ u mūlarla
 Kebūdī riştelerdür kim gül-i
 pür-hāra şarmaşmış

3. **riştesinden:-si, -n, -den**
Gazel 252
 Mısra: 6
İp, bağ.

Bezm-i 'ışka bu ten-i ham-
 geştemi çeng eyleyüp
 Eşk-i çeşmüm riştesinden
 aña evtār eylerem

4. **riştesidür:-si, -dür**
Gazel 373
 Mısra: 10
İp, bağ.

Cismümde 'Azīzī görinen
 her reg-i bī-cān
 Ğam riştesidür kim ten-i bī-
 cāna tolaşdı

5. **rişteler:-ler**
Matla 26
 Mısra: 2
İp, bağ.

Yazılırsın deyü her dem
 hāmeye
 Rişteler tolaşdı miskīn
 nāmeye

rişte bağlar:

1. **rişte bağlar:-r**
Lugaz 18
 Mısra: 4
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
İp bağlamak.

Gitmesün dilden deyü
 fermān olan
 Barmağına rişte bağlar
 dāyimā

rişte-i bārāna:

1. **rişte-i bārāna:-a**
Gazel 149
 Mısra: 6
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Yağmur damlalarının
 oluşturduğu ip gibi şekil.*

Ebr-i zülfün hasretinden
 dīde-i ter dem-be-dem
 Yaş döker kim rişte-i bārāna
 beñzer beñzemez

rişte-i cāni:

1. **rişte-i cāni:-i**
Gazel 325
 Mısra: 1
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Can ipi.

Bağladum rişte-i cāni o boyı
 şimşāda
 Bülbül-āsā n'ola dil bağlar
 isem feryāda

rişte-i cān-ı 'azizümdür:

1. **rişte-i cān-ı 'azizümdür:-**
üm, -dür
Matla 35
 Mısra: 2
 Kelime Tipi: -
Aziz canın ipi.

Beline dolaşduğum zülfi gibi
 bu her zamān
 Rişte-i cān-ı 'azizümdür
 benüm ol mü-miyān

rişte-i dūd-ı siyāhından:

1. **rişte-i dūd-ı siyāhından:-**
i, -n, -dan
Kaside 4
 Mısra: 3
 Kelime Tipi: -
*Duman siyahı renginde
 olan ip.*

Rişte-i dūd-ı siyāhından
 edüp miskīn tınāb
 Kırdı bir gül-nārī hayme
 meclis-i şāhāne şem'

rivāyet:

1. **rivāyetüñden:-üñ, -den**
Gazel 261
 Mısra: 1
*Söylenti, bir haber, söz
 veya hadisenin hikayesi.*

Verdüñ şudā' hayli halka
 rivāyetüñden
 Kışsañ yeg idi vā'iz böyle
 hikāyetüñden

2. **rivāyetümde:-üm, -de**
Gazel 316
 Mısra: 1
*Söylenti, bir haber, söz
 veya hadisenin hikayesi.*

Tahsīn okur işiden hüsünü
 rivāyetümde
 Yokdur bahāne zīrā vaşfuñ
 hikāyetümde

riyā:1. **riyā:****Gazel 352**

Mısra: 5

İki yüzlülük.

Var ise etmek diler şūfti riyā
murğın şikār
Dāma döndürmiş elinde
sübha-i şad-dāneyi

rīze rīze:1. **rīze rīze:****Gazel 191**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Parça parça, lime lime.*

Ĥançer-i ser-fīz-i 'ışk-ı yār
ile ey sīne sen
Pāre pāre rīze rīze çāk çāk
olsaň gerek

rīze-i misk-i ĥuten:1. **rīze-i misk-i ĥuten:****Gazel 277**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Hotan misk parçası.*

Gird-i pīrūze-veş ol ĥatt-ı
'abīr-efşānuñ
Rīze-i misk-i Ĥuten ĥurde-i
mīnā şanurın

rū:1. **rūyuñ:-y, -uñ****Gazel 174**

Mısra: 9

Yüz, çehre, satıh.

Ĥāk et yolında eşküñ ü
rūyuñ ki yārdan
Etmez 'Azīzī 'āşık olan sīm
ü zer dirīg

2. **rūym:-y, -ın****Tarih 9**

Mısra: 3

Yüz, çehre, satıh.

Çü gördüm rūym ol cān-
pāresinüñ
Dedüm tārīhini feyż-i Ĥalīmī

rub'-ı meskūni:1. **rub'-ı meskūni:-ı****Gazel 360**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Meskenin çeyreği (Rub-ı meskun, "eski coğrafyacılarā göre dünyanın, üzerinde hayat bulunan oturulmaya elverişli karalarla kaplı kısmı" anlamındadır.).

Şafağ-gün atlas ile pençe-i
ĥurşid-veş ol şāh
Alupdur zīr-i destine 'Azīzī
rub'-ı meskūni

rūd olan:1. **rūd olan:-an****Gazel 292**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Çay, ırmak olmak, çoğalmak.

Gözinden her ağan nem rūd
olan müştāk-ı dīdāruñ
Ĥalīlüm yakmağa gül-gün
ķabā-y-ile bir Āzersin

rūd olsun:1. **rūd olsun:-sun****Kıt'a 23**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Çay, ırmak olmak, çoğalmak.

Büt-i Āzer-veş olup dil-
şikeste
Gözinden her ağan nem rūd
olsun

rūğan-ı cismi:1. **rūğan-ı cismi:-i****Matla 53**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Cism, bedenın yağı.

Rūğan-ı cismi eridüp dil o
şem'i rām eder
Bu meşel meşhürdur yağı
olan bayram eder

rūğan-ı sürĥa:1. **rūğan-ı sürĥa:****Kaside 4**

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Kırmızı yağ (mumun yağı bağlamında).

Rūğan-ı sürĥa çeküpdür
şem'-ger anı ya ĥod
Öldürüp pervānesin girdi
boyınca ķana şem'

ruh:1. **ruĥuñ:-uñ****Gazel 1**

Mısra: 1

Yanak.

Ĥam-ı ebrūñı ruĥuñ üzre
gören der cānā
Ĥarf-i rādur kim anı üstine
almış ra'nā

2. **ruĥlaruñdur:-lar, -uñ, -dur****Gazel 14**

Mısra: 4

Yanak.

Reng-i rūy-ı meh-veşüñ gül-
gün şafak ķaşuñ hilāl
Sünbülüñ müşkīn-seĥāb u
ruĥlaruñdur āftāb

3. **ruĥ:****Gazel 40**

Mısra: 1

Yanak.

Leĥāfet ābına ķonmuş gül-i
ra'nā midur ol ruĥ
Yaĥod tāze açılmış lāle-i
ĥamrā midur ol ruĥ

4. ruḥ:

Gazel 40

Mısra: 2

Yanak.

Leṭāfet ābına konmuş gül-i
ra'nā mıdır ol ruḥ
Yaḥod tāze açılmış lāle-i
ḥamrā mıdır ol ruḥ

5. ruḥ:

Gazel 40

Mısra: 4

Yanak.

Kitāb-ı Gülsitān mı yā
Bahāristān mıdır rüyuñ
Aña bir levḥa-i sīm-i semen-
sīmā mıdır ol ruḥ

6. ruḥ:

Gazel 40

Mısra: 8

Yanak.

İḥāta eylemiş mānend-i hāle
ḥaṭṭ-ı şeb-rengüñ
Melāḥat āsmānına meh-i
garrā mıdır ol ruḥ

7. ruḥ:

Gazel 40

Mısra: 10

Yanak.

'Azīzī-veş nigāh edenlerüñ
artar gözi nūri
Naẓar ehline bir āyīne-i zībā
mıdır ol ruḥ

8. ruḥuñ:-uñ

Gazel 76

Mısra: 1

Yanak.

Ruḥuñ şevkı ile lāle delürmiş
tağa düşmüşdür
Şaçuñ sevdāsı ile sünbül-i ter
bāga düşmüşdür

9. ruḥlaruñ:-lar, -uñ

Gazel 94

Mısra: 10

Yanak.

Nece maḳbül-i 'ālem
olmasun ḥüsn-i cihān-süzüñ

Cebīnüñ āftāba ruḥlaruñ
mehtāba dönmişdür

10. ruḥ:-ı

Gazel 95

Mısra: 5

Yanak.

Derledükçe ruḥı ol gönca-
dehānuñ bezedi
Kendözün jāle ile bir gül-i
ḥandān derler

11. ruḥları:-lar, -ı

Gazel 102

Mısra: 8

Yanak.

Gül-i ter üzre dür-i jāle
dizildi şanuram
Ruḥları üzre dizildikçe dilā
ḥoy-ı nigār

12. ruḥında:-ı, -n, -da

Gazel 120

Mısra: 7

Yanak.

Bir büt-i ra'nādūr ol meh
kim ruḥında yaluñuz
Ḥırmen-i dünyā deger bir
dāne miskīn ḥāl var

13. ruḥ:-ı

Gazel 123

Mısra: 9

Yanak.

Ruḥı vaşfın 'Azīziyā o gülüñ
Varaḳ-ı lāle-gūna kıl taḥrīr

14. ruḥuña:-uñ, -a

Gazel 151

Mısra: 5

Yanak.

Lāle ruḥuña beñzer gülşende
gül açılmaz
Serv-i kadūne beñzer bir
naḥl-i semen bitmez

15. ruḥuñ:-uñ

Gazel 156

Mısra: 3

Yanak.

Kimisi āftāb olmuş kimisi
māh-tāb olmuş

Ruḥuñ mihrıyla eflāke çıkan
āhum şerārınuñ

16. ruḥuñ:-uñ

Gazel 156

Mısra: 5

Yanak.

Ruḥuñ mihrini gülşende
göricek şubḥ-dem māhum
Ḥayādan eriyüp her ḳatre-i
şebnem gülāb olmuş

17. ruḥlaruñ:-lar, -uñ

Gazel 185

Mısra: 7

Yanak.

Ruḥlaruñ al-ıla bir anda nece
diller alur
Vechi var rüyuña derlerse
gül-i āl Budāḳ

18. ruḥuñ:-uñ

Gazel 186

Mısra: 2

Yanak.

'Ades-i ḥāl-i 'izāruñ bulur ey
meh revnaḳ
Tāb-ı mülden ki ruḥuñ
derlese burçaḳ burçaḳ

19. ruḥ:-ı

Gazel 206

Mısra: 4

Yanak.

Tırāş olduğça jeng-i ḥaṭṭ-ı
rüyi bu ne 'ālemdür
Ruḥı āyīnesin kıldı mücellā
ol dil-ārānuñ

20. ruḥları:-lar, -ı

Gazel 212

Mısra: 10

Yanak.

Bāḡ-ı cihānda gönfümi gül
gibi al-ıla
Aldı 'Azīzī ruḥları alı
Meḥemmedüñ

21. ruḥuñ:-uñ

Gazel 215

Mısra: 1

Yanak.

Ruĥuñ bir mäh-ı enverdür ki
ĥurşîd-i semâdan yeg
Boyuñ bir şâĥ-ı 'ar'ardur ki
naĥl-i müntehâdan yeg

22. **ruĥlarinuñ:-lar, -ı, -nuñ**
Gazel 220
Mısra: 4
Yanak.

Nazar etdükçe alur 'aqlını
aşĥâb-ı dilüñ
Nedür ol ruĥlarinuñ alı
Meĥemmed Şâĥuñ

23. **ruĥuñda:-uñ, -da**
Gazel 229
Mısra: 1
Yanak.

Zülf-i müşkînuñ ruĥuñda ey
şeh-i ferĥunde-fâl
Beñzer ol cîme kim almış
üstine anı cemâl

24. **ruĥlaruñ:-lar, -uñ**
Gazel 283
Mısra: 3
Yanak.

Âyîne mazhar mı düşdi
ruĥlaruñ ayına kim
Erdüğine gösterür zevĥ u
şafâ şüretlerin

25. **ruĥuñ:-uñ**
Gazel 323
Mısra: 9
Yanak.

Ruĥuñ bir deyr-i Meryemdür
ki olmuş mu'tekif anda
Siyeh jend ile zülfüñ kâfiri
sâlûs şeklinde

26. **ruĥı:-ı**
Gazel 373
Mısra: 3
Yanak.

Her kim ki ruĥı şem'ine dil
verdi o mâhuñ
Pervâne gibi âteş-i süzâna
tolaşdı

27. **ruĥlaruñ:-lar, -uñ**
Gazel 374

Mısra: 2
Yanak.

Leblerin sevdügüm Ĥasan
Bâlî
Göñlümi aldı ruĥlaruñ alı

28. **ruĥı:-ı**
Kaside 1
Mısra: 87
Yanak.

Ey ruĥı berg-i gül-i bülbül-i
cân luĥf eyle
Gül gibi bülbülüñe gel yeter
et cevri yeter

29. **ruĥlaruñ:-lar, -uñ**
Kaside 1
Mısra: 86
Yanak.

Gül-i Mısr-ı ruĥuña cân-ı
'Azîzî bülbül
Ruĥlaruñ bülbülüñe bir gül-i
Yûsuf-manzar

30. **ruĥı:-ı**
Kaside 2
Mısra: 41
Yanak.

Ĥamer-i baĥtı ruĥı şemsine
kılmağa nazar
Ĥamer âyîne-veş oldu aña
âyîne-dâr

31. **ruĥı:-ı**
Kaside 2
Mısra: 58
Yanak.

Süre-i şems ü ĥamer ĥaĥkı
'Azîzî o mehüñ
Yegdür alını vü ruĥı şems ü
ĥamerden şad-bâr

32. **ruĥları:-lar, -ı**
Kaside 2
Mısra: 54
Yanak.

Şems-i rüyında ĥaĥı gird-i
ĥamerde hâle
Ruĥları şems ü ĥamer zülf-i
siyâhî şeb-i târ

33. **ruĥlaruñ:-lar, -uñ**
Matla 16
Mısra: 1
Yanak.

Ruĥlaruñ fikriyle çeşmüm
kim pür-eşk-i aldır
Şîşedür kim âb-ı gül-gün ile
mâl-Â-mâldır

34. **ruĥuñ:-uñ**
Matla 68
Mısra: 1
Yanak.

Ruĥuñ mihrî felekde mäh-ı
tâbânı hilâl etdi
Ĥaşuñ fikri hilâl-i nâ-tüvânı
bir ĥayâl etdi

35. **ruĥların:-lar, -ın**
Muamma 14
Mısra: 1
Yanak.

Ruĥların gül-güne ile lâle-
veş al eylemiş
Ol nigâr-ı seng-dil mihrini
pür-ĥâl eylemiş

36. **ruĥlaruñ:-lar, -uñ**
Müseddes 2
Mısra: 2
Yanak.

Âsmân-ı ĥüsnüñe alnuñ
meh-i garrâdur bugün
Ruĥlaruñ âyîne-i mihr-i
mücellâdur bugün

37. **ruĥuñda:-uñ, -da**
Müseddes 4
Mısra: 21
Yanak.

Der mi ruĥuñda jâle mi yâ
ĥatre-i gülâb
Yaĥdı cihânı âteş-i ĥüsnüñ
ey âftâb

38. **rûĥum:-um**
Gazel 112

Mısra: 1
İnsan ve hayvanda
vücûdu canlı kılan, bilen,
duyan ve idrak eden hayat
gücü, hayat cevheri, can.

Ġam-ı la' lūñ ki rūḥum māye-
i genc-i revāndandur
Anı dilde nihān etdügüm ol
kim māl cāndandur

39. **rūḥum:-um**

Gazel 170

Mısra: 1

*İnsan ve hayvanda
vücûdu canlı kılan, bilen,
duyan ve idrak eden hayat
gücü, hayat cevheri, can.*

Rūḥum eder o la' l-i şīrīn-
cevābdan ḥaz
Dil-teşneler nitekim nūş-ı
cülābdan ḥaz

40. **rūḥum:-um**

Gazel 170

Mısra: 6

*İnsan ve hayvanda
vücûdu canlı kılan, bilen,
duyan ve idrak eden hayat
gücü, hayat cevheri, can.*

Ġam yedüğümece la' lūñ yād
etdügüm budur kim
Ba'de't-ṭa'ām rūḥum eyler
ḥoşābdan ḥaz

41. **rūḥum:-um**

Gazel 215

Mısra: 4

*İnsan ve hayvanda
vücûdu canlı kılan, bilen,
duyan ve idrak eden hayat
gücü, hayat cevheri, can.*

Cefā vü cevriñi cānum görür
mihir ü vefādan yeg
Dil-i bīmāruma derdüñ gelür
rūḥum devādan yeg

42. **rūḥum:-um**

Gazel 222

Mısra: 1

*İnsan ve hayvanda
vücûdu canlı kılan, bilen,
duyan ve idrak eden hayat
gücü, hayat cevheri, can.*

Nedür yoluñda cān naḳdın
senüñ rūḥum revān etmek
Hemān tek minnete geçsün
yanuñda terk-i cān etmek

43. **rūḥa:-a**

Kıt'a 15

Mısra: 1

*İnsan ve hayvanda
vücûdu canlı kılan, bilen,
duyan ve idrak eden hayat
gücü, hayat cevheri, can.*

Rahīk u berş kim rūḥa
gıdādur
Dil ü cān ol gıdāya
mübtelādur

44. **rūḥı:-ı**

Mesnevi 1

Mısra: 11

*İnsan ve hayvanda
vücûdu canlı kılan, bilen,
duyan ve idrak eden hayat
gücü, hayat cevheri, can.*

Rūḥı yoḳ bir beden idi ammā
Maḳdemüñ kıldı ḳal'ayı iḥyā

45. **rūḥum:-um**

Muamma 5

Mısra: 1

*İnsan ve hayvanda
vücûdu canlı kılan, bilen,
duyan ve idrak eden hayat
gücü, hayat cevheri, can.*

Olur serden geçüp teslīm
rūḥum saña üftāde
Ḥaṭ-ı bī-ḥaddüñe dil verse
cān ḳaşuñ gelür yāde

46. **rūḥum:-um**

Müseddes 2

Mısra: 6

*İnsan ve hayvanda
vücûdu canlı kılan, bilen,
duyan ve idrak eden hayat
gücü, hayat cevheri, can.*

Ġamdan öldüm cān u dil
tenden müberrādur bugün
Luṭf edüp rūḥum gelürseñ
ḥāne tenhādur bugün

47. **rūḥum:-um**

Müseddes 2

Mısra: 12

*İnsan ve hayvanda
vücûdu canlı kılan, bilen,
duyan ve idrak eden hayat
gücü, hayat cevheri, can.*

Ġamdan öldüm cān u dil
tenden müberrādur bugün
Luṭf edüp rūḥum gelürseñ
ḥāne tenhādur bugün

48. **rūḥum:-um**

Müseddes 2

Mısra: 18

*İnsan ve hayvanda
vücûdu canlı kılan, bilen,
duyan ve idrak eden hayat
gücü, hayat cevheri, can.*

Ġamdan öldüm cān u dil
tenden müberrādur bugün
Luṭf edüp rūḥum gelürseñ
ḥāne tenhādur bugün

49. **rūḥum:-um**

Müseddes 2

Mısra: 24

*İnsan ve hayvanda
vücûdu canlı kılan, bilen,
duyan ve idrak eden hayat
gücü, hayat cevheri, can.*

Ġamdan öldüm cān u dil
tenden müberrādur bugün
Luṭf edüp rūḥum gelürseñ
ḥāne tenhādur bugün

50. **rūḥum:-um**

Müseddes 2

Mısra: 30

*İnsan ve hayvanda
vücûdu canlı kılan, bilen,
duyan ve idrak eden hayat
gücü, hayat cevheri, can.*

Ġamdan öldüm cān u dil
tenden müberrādur bugün
Luṭf edüp rūḥum gelürseñ
ḥāne tenhādur bugün

51. **rūḥı:-ı**

Tarih 16

Mısra: 3

*İnsan ve hayvanda
vücûdu canlı kılan, bilen,
duyan ve idrak eden hayat
gücü, hayat cevheri, can.*

Tutdı çün rūḥı cināna yüz bir
eksükli o dem
Dedi tārīḥini anuñ Ḥaḳ naşīb
ede behişt

52. **rūhı:-ı****Tarih 19****Mısra: 5**

*İnsan ve hayvanda
vücûdu canlı kılan, bilen,
duyan ve idrak eden hayat
gücü, hayat cevheri, can.*

O merhûmuñ muṭahhar rūhı
içün
Binâ olundu bu ḥammâm-ı
zibâ

53. **ruh:****Gazel 40****Mısra: 6***Yanak II Satranç*

*oyununda muteber büyük bir
taş.*

Felek naṭ'ında mâhı mât
edersin 'arz-ı ḥüsn etseñ
Güzeller şâhı ḥurşid-i cihân-
ârâ midur ol ruh

54. **rūhum:-um****Gazel 224****Mısra: 3**

*İnsan ve hayvanda
vücûdu canlı kılan, bilen,
duyan ve idrak eden hayat
gücü, hayat cevheri, can. II
sevgili.*

Ten-i mecrûhuma vaşluñ
edüp merhem benüm rūhum
Acırduñ tîğ-i hecrûñle dil-
efgâr olduğum bilseñ

55. **rūhum:-um****Gazel 339****Mısra: 4**

*İnsan ve hayvanda
vücûdu canlı kılan, bilen,
duyan ve idrak eden hayat
gücü, hayat cevheri, can. II
sevgili.*

Küşteñ mezârına gel dikme
nişân için seng
Rūhum şehid-i 'ışka lâzım
degül nişâne

**rūh-baḥş-ı mürde-i
ğamdur:**

1. **rūh-baḥş-ı mürde-i
ğamdur:-dur**

Kaside 5**Mısra: 107****Kelime Tipi: Kalıp****İfade**

*Ölü gamın ruh
bahşedeni II sevgili.*

Hevâ-yı nakş u şavtı rūh-
baḥş-ı mürde-i ğamdur
'Irâk u İşfahânda mişli yok
güyende 'İsânüñ

rūh-efzâ:1. **rūh-efzânüñ:-nuñ****Kaside 5****Mısra: 112***Can katan II Türk*

*müziğinde en az iki asırlık
bir mürekkep makam olup
zamanımıza kalmış numunesi
yoktur..*

Kimi ṭanbūr u çeng ü ney
kimi kânün sever ammâ
Yaşıl Beg bir kılin dünyâya
vermez rūh-efzânüñ

ruh-ı alma:1. **ruh-ı alma:-ı, -n, -a****Gazel 312****Mısra: 13****Kelime Tipi: Kalıp****İfade**

*Kırmızı yanak II hilekâr
yanak, yüz.*

Beñzeyelden ruh-ı alma
'Azîzî o gülün
Gülşenüñ verdi baña seyri
ferâğın lüle

ruh-ı 'aşık:1. **ruh-ı 'aşık:****Gazel 27****Mısra: 2****Kelime Tipi: Kalıp****İfade**

Aşığın yanağı.

Eyledi faşl-ı şitâ rûy-ı cihânı
yine saht
Ruh-ı 'aşık gibi şarardı kamu
berg-i dirâht

ruh-ı cânâne:1. **ruh-ı cânâne:-e****Gazel 149****Mısra: 1****Kelime Tipi: Kalıp****İfade**

Sevgilinin yanağı.

Bâgda güller ruh-ı cânâne
beñzer beñzemez
Goncalar la'l-i leb-i ḥandâna
beñzer beñzemez

ruh-ı dilber-i fettâna:1. **ruh-ı dilber-i fettâna:-a****Gazel 343****Mısra: 1****Kelime Tipi: Kalıp****İfade**

*Fettan, cilveli sevgilinin
yanağı.*

Ḥaṭ-ı miskîn ruh-ı dilber-i
fettâna gele
Beñzer ol kâfir-i bî-dîne ki
îmâna gele

ruh-ı gül-günüñi:1. **ruh-ı gül-günüñi:-uñ, -ı****Gazel 322****Mısra: 2****Kelime Tipi: Kalıp****İfade**

*Gül renkli yanak II
sevgilinin yanağı.*

Reşk ederdî ḳad-i mevzünüñi
ṭübâ görse
Meyl ederdî ruh-ı gül-günüñi
ḥurâ görse

ruh-ı lüle-fâmdur:1. **ruh-ı lüle-fâmdur:-dur****Gazel 78****Mısra: 4****Kelime Tipi: Kalıp****İfade**

*Lale renkli yanak II
kırmızı yanak II şarap.*

Câm-ı şarâb-ı nâbı nece
sevmesün kişi
Bir ḥüb-ı dil-küşâ vü ruh-ı
lüle-fâmdur

ruh-ı mecnûn:

1. **rūh-ı mecnūn:****Gazel 10**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Mecnun'un ruhu.*

Senden ayru cān verürsem ey
 şacı Leylī nigār
 Rūh-ı Mecnūn olmaya bir
 gün mezārumdan cüdā

rūh-ı musavver:1. **rūh-ı musavver:****Gazel 17**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Hayal edilen ruh.*

Ehl-i diller şoĥbetinden neçer
 el çeksün anuñ
 Cām bir rūh-ı musavver rūh-ı
 şānīdür şarāb

rūh-ı pür-nūrına:1. **rūh-ı pür-nūrına:-ı, -n, -a****Gazel 203**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Nur dolu yanak II sevgilinin yanağı.*

Rūh-ı pür-nūrına 'āşık mıdur
 yoĥsa o meh-rūnuñ
 Şararmış beñzini gördüm
 gece şem'-i şeb-ārānuñ

rūh-ı rengin-çerāğ:1. **rūh-ı rengin-çerāğ:****Gazel 176**

Mısra: 20

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Renkli mum gibi parlak yanak II sevgilinin yanağı.*

Ƙıldı pervāne dili dīvāne āh
 Ey 'Azīzī ol rūh-ı rengin-
 çerāğ

rūh-ı renginūñ:1. **rūh-ı renginūñ:-üñ****Gazel 380**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Renkli yanak.*

Girye eyler deyü gördükçe
 rūh-ı renginūñ
 Yüzini kıllara yur görenūñ
 eşk-i ali

rūh-ı renginūñi:1. **rūh-ı renginūñi:-üñ, -i****Gazel 282**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Renkli yanak.*

Rūh-ı renginūñi 'arz et ki
 'ağşinden anuñ ey büt
 Der ü dīvār-ı deyr-i dīde pür-
 naqş-ı nigār olsun

rūh-ı revān:1. **rūh-ı revān:****Gazel 137**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Yürüyen ruh II sevgili.*

'Azīziye bugün gül yüzünü
 göstermedi beñzer
 Ki gördüm yüzi gözi ağlar ey
 rūh-ı revān gülmez

rūh-ı revān ol:1. **rūh-ı revān ol:****Gazel 230**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ruha ferahlık vermek II can bağışlamak.*

Ey sīm-beden sīneye gel rūh-
 ı revān ol
 Taht-ı dile geç pādşeh-i
 milket-i cān ol

rūh-ı revānımız:1. **rūh-ı revānımız:-ımız****Gazel 140**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Canlı ruh.*

'Alemden yoğ-iken dağı nām
 ü nişānımız
 Ālüfte-y-idi la 'lüfte rūh-ı
 revānımız

rūh-ı revānum:1. **rūh-ı revānum:-um****Gazel 101**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Hayat, yaşam kaynağı; sevgili.*

A benüm rūh-ı revānum
 buña kim kıyıl olur
 Ki lebūñ cāmını nūş eyleye
 pinhān eller

2. **rūh-ı revānum:-um****Gazel 191**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Yürüyen ruh II sevgili.*

Gel iñende kaçma luţf et
 sīne-i 'uşşākdan
 'Ākıbet rūh-ı revānum sen de
 ĥāk olsañ gerek

3. **rūh-ı revānum:-um****Gazel 348**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Yürüyen ruh II sevgili.*

İntizār ile ben öldüm dil-
 sitānum gelmedi
 Ya 'ni mürde cisme ol rūh-ı
 revānum gelmedi

rūh-ı revānuñ:1. **rūh-ı revānuñ:-uñ****Gazel 343**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yürüyen ruh II sevgili.

Ey gönül rûh-ı revānuñ gibi
hoş tut yāruñ
Şöyle kim derd ü gamı sīne-i
süzāna gele

2. rûh-ı revānuñ:-uñ

Gazel 345

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Giden, yürüyen ruh II sevgili.

Ġam-ı hecr ile ‘Azīzī ölseñ
Gelmez ol rûh-ı revānuñ
ölüne

rûh-ı şānīdür:**1. rûh-ı şānīdür:-dür**

Gazel 17

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ruh ikizi II sevgili.

Ehl-i diller şöhetinden neçe
el çeksün anuñ
Cām bir rûh-ı musavver rûh-ı
şānīdür şarāb

rûh-ı tābān:**1. rûh-ı tābān:**

Gazel 265

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Parlak yanak.

N’ola geh dil gehī cān olsa
‘Azīzī aña cā
Rûh-ı tābān ile bir bedr-i
dücādur Ramazān

rûh-ı yār:**1. rûh-ı yār:**

Kaside 2

Mısra: 48

Kelime Tipi: -

Sevgilinin yanağı.

Ķameri hüsn ile māt eyler
iken şems-i felek

Naţ’-ı gerdūnda Ķamer
eyledi şems-i rûh-ı yār

2. rûh-ı yār:

Matla 44

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sevgilinin yanağı.

Rûh-ı yār ile baĶş-i hüsn
yüz yumadugın gördi
Seher gülşende şebnemle
gülüñ yüzine tükürdi

rûh-ı zerdüm:**1. rûh-ı zerdüm:-üm**

Gazel 98

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sarı yanak II solgun yüz.

Rûh-ı zerdüm görüp baña
nece meyl etmesün cānān
Ki hūbān-ı zamāne şimdi hep
altuna mā’ildür

rûh-ı zībā-yı dilberden:**1. rûh-ı zībā-yı dilberden:-den**

Gazel 60

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gönül alıcının süslü yüzü II sevgilinin yüzü.

Reng-i rüyı gül rûh-ı zībā-yı
dilberden alur
Nitekim nūrı Ķamer hürşīd-i
enverden alur

rûh-perver:**1. rûh-perverdür:-dür**

Gazel 79

Mısra: 8

Ruha kuvvet verici, ruh besleyici.

N’ola dersem o yāre Hıızr-ı
şānī Ķahve-i nābı
Ķayāt ābı gibi mā’-ı laţf ü
rûh-perverdür

ruhsār:**1. ruhsārına:-ı, -n, -a**

Gazel 156

Mısra: 1

Yanak l yüz.

O māhuñ zülf-i kim ruhsārına
müşgīn niĶāb olmış
Hemān ol ebre beñzer rüy-ı
hürşīde Ķicāb olmış

2. ruhsārına:-ı, -n, -a

Gazel 210

Mısra: 1

Yanak l yüz.

Mihr ruhsārına beñzer der
idüm cānānuñ
Çehre-i meh gibi zerd
olmasa beñzi anun

3. ruhsārın:-ın

Gazel 234

Mısra: 3

Yanak l yüz.

Degüldür jāle vü toĶmı
gülüñ gördükçe ruhsārın
Sevincinden şaĶar üstine
neçe sīm ü zer bülbül

ruhsār-ı alı:**1. ruhsār-ı alı:-ı**

Gazel 223

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ķırmızı, pembe yanak.

‘Andelīb-i dil görüp
alınmasun mı aña kim
Ķırmızı gül bergidür ruhsār-ı
alı naĶşinuñ

rüm:**1. rüm:**

Gazel 66

Mısra: 2

Anadolu.

Hāl-i rüyüñ kim o zülf-i pīç
ü tāb altındadır
Rüm şāhıdır ki çetr-i müşk-i
nāb altındadır

2. **rūmda:-da**
Gazel 240
Mısra: 6
Anadolu.

Nedür ol kişver-i rüyuñdaki
hâl-i müşkîn
Rūmda derler-ise bitmez
efendi fülful

3. **rūma:-a**
Gazel 359
Mısra: 10
Anadolu.

Şi'r-i şâhânemi Hüsrev der
idi görse eger
Gelmeye Rūma 'Azîzî gibi
dīvân ehli

rūşen:

1. **rūşendür:-dür**
Gazel 363
Mısra: 4
Aydın, parlak.

Leb-i mey-günüña hañt-ı
gubāruñdan hâlel ermez
Bu rūşendür şarāba sākîyâ
vermez keder dürdi

2. **rūşen:**
Mesnevi 1
Mısra: 59
Aydın, parlak.

Ťañ mı görmezse gün yüzün
rūşen
Perdelendi 'uyūn-ı her
revzen

rūşen ederdi:

1. **rūşen ederdi:-er, -di**
Gazel 326
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Aydınlatmak,
ışıklandırmak.

Gün gibi hâne-i tārîküm
ederdi rūşen
Luñ edüp bir gece ger o
meh-i tábân gelse

rūşen edüp:

1. **rūşen edüp:-üp**
Kaside 2
Mısra: 71
Kelime Tipi: -
Aydınlatmak, ışıklandır
mak.

Şubhı şems ü şeb-i deycürü
kâmer rūşen edüp
Dün ü gün şems ü kâmer
k'ola felekde seyyār

rūşen ola:

1. **rūşen ola:-a**
Mesnevi 1
Mısra: 98
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Parlak olmak, aydın
olmak.

Şem '-i mâh olduğınca şu 'le-
fiken
Ola mişbâh-ı devletüñ rūşen

rūşen olalı:

1. **rūşen olalı:-alı**
Gazel 212
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Parlamak, ışıldamak;
aşîkar olmak, herkesçe
bilinmek; etrafını
aydınlatmak, iyilik ve
ihşanda bulunmak.

Rūşen olalı mâh-cemâli
Meħemmedüñ
Mihri gönülden olmadı hâlî
Meħemmedüñ

rūşen olur:

1. **rūşen olur:-ur**
Kaside 4
Mısra: 76
Kelime Tipi: -
Parlak olmak, aydınlık
olmak.

Vaşf-ı zātuñla bulur her
beyt-i ma'mūrum şeref

Rūşen olur nitekim yansa
derün-ı hâne şem'

2. **rūşen olur:-ur**
Gazel 37
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

Parlamak, ışıldamak;
aşîkar olmak, herkesçe
bilinmek; etrafını
aydınlatmak, iyilik ve
ihşanda bulunmak.

Gelse ol meh karşıma kalbe
verür şevk u sürür
Nitekim rūşen olur gün toğsa
zîrâ her şabâh

rūşenâ kıl:

1. **rūşenâ kıl:**
Gazel 305
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Aydınlatmak II
bilgilendirmek.

Yed-i mihrüñle çeşmüm
rūşenâ kıl yâ Resûlallâh
Yem-i işkuñla kalbüm ašnâ
kıl yâ Resûlallâh

rūşen-zamîr:

1. **rūşen-zamîr:**
Kaside 4
Mısra: 65
Varlığı nurlu II Sevgili.

N'ola hâlin yansa bendeñ
saña ey rūşen-zamîr
Kim yanar ahvâlini görse
kaçan pervâne şem'

rū-siyâh eden:

1. **rū-siyâh eden:-en**
Gazel 354
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Yüzü kara yapmak,
utilanacak duruma getirmek.

Kākül-i müşkîñüñe öyküñdi
beñzer döstüm

Rū-siyāh eden cihānda bu
günehdür 'anberi

rüstem:

1. **rüstem:**

Gazel 17

Mısra: 7

Şehname'de adı çok geçen İran'ın ünlü pehlivan ve savaçısı. Neriman'ın torunu Zal'ın oğludur. Klasik edebiyatta kahramanlık ve yiğitlik sembolü olarak çok sık kullanılmaktadır.

Rüstem ü Behmen de olsañ
bir ayağ-ıla yıkar
'Arşa-i bezmüñ kadīmī
pehlevānidur şarāb

2. **rüstem:**

Gazel 49

Mısra: 4

Şehname'de adı çok geçen İran'ın ünlü pehlivan ve savaçısı. Neriman'ın torunu Zal'ın oğludur. Klasik edebiyatta kahramanlık ve yiğitlik sembolü olarak çok sık kullanılmaktadır.

Ben çekdügüm kemān-ı
ğamı cām-ı ğuşşayı
Meydān-ı 'ışk içinde ne
Rüstem ne Cem çeker

3. **rüstem:**

Gazel 370

Mısra: 8

Şehname'de adı çok geçen İran'ın ünlü pehlivan ve savaçısı. Neriman'ın torunu Zal'ın oğludur. Klasik edebiyatta kahramanlık ve yiğitlik sembolü olarak çok sık kullanılmaktadır.

'Ākıbet Zāl-i felek eyler seni
zār u zebūn
Kudret ü kuvvetde olsañ
Rüstem ü Behmen dañı

4. **rüstem:**

Tarih 2

Mısra: 14

Rüstem Paşa (Kanunî

*Sultan Süleyman dönemi
vezîriâzamıdır. ö.968/1561).*

Dedi bu hāli gören tārîhini
Oldı Rüstem mülk-i
dünyādan cüdā

rüstem-i destān:

1. **rüstem-i destān:**

Tarih 2

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Zaloğlu Rüstem.

(Şehnâme'nin meşhûr kahramanlarından olan Zaloğlu Rüstem'e babası Zâl'in "Destân" lakabından dolayı "Rüstem-i Destân" denilmiştir II Destan Şehname'nin Rüstem'i.

Getürür arkañ yere Zāl-i
Sipihr
Rüstem-i destān olursañ da
şehā

rüsvā olduk:

1. **rüsvā olduk:-duk**

Gazel 131

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Rezil olmak.

Ŧuyulup 'ışk-ıla 'ālemlere
rüsvā olduk
Kalmadı halk-ı cihān içre
'Azîzî yerimüz

rüy:

1. **rüyüñ:-uñ, -ı**

Gazel 1

Mısra: 7

Yüz || Sevgilinin yüzü.

Setr eder rüyüñi dāmānı-yıla
göstermez
Ka'be örtüsü durur zülf-i
siyāhuñ gūyā

2. **rüyüñ:-uñ**

Gazel 40

Mısra: 3

Yüz || Sevgilinin yüzü.

Kitāb-ı Gülsitān mı yā
Bahāristān mıdur rüyüñ
Aña bir levha-i sīm-i semen-
sīmā mıdur ol ruh

3. **rüyüñ:-uñ**

Gazel 49

Mısra: 7

Yüz || Sevgilinin yüzü.

Rüyüñ mişāl-i şafha-i defter
beyāz iken
Hayfā ki hağ gelüp ana bir
gün raqam çeker

4. **rüyüña:-uñ, -a**

Gazel 105

Mısra: 3

Yüz || Sevgilinin yüzü.

Öykünürmiş rüyüña ey meh-
cebīn
Göreyin hürşîdi gözsüz
derbeder

5. **rüyüña:-uñ, -a**

Gazel 185

Mısra: 8

Yüz || Sevgilinin yüzü.

Ruğlaruñ al-ıla bir anda nece
diller alur
Vechi var rüyüña derlerse
gül-i āl Budak

6. **rüyüñ:-ı**

Gazel 215

Mısra: 5

Yüz || Sevgilinin yüzü.

O māhuñ rüyü ayına nazar kıl
görmek isterseñ
Dilā bir āyine āyine-i 'ālem-
nümādan yeg

7. **rüyüña:-ı, -n, -a**

Gazel 220

Mısra: 9

Yüz || Sevgilinin yüzü.

Şeh-per-i Rūhü'l-emīndür ki
verür rüyüña zīb
Zülf-i müşkīn-i hümā-bāli
Meħemmed Şāhuñ

8. **rüyüñ:-uñ**

Gazel 247

Mısra: 3
Yüz || *Sevgilinin yüzü.*

Görenler Ka'be-i kuyuñda
rüyuñ
Eder kesb-i şafâlar Muşli
şâhum

9. **rüyunda:-ı, -n, -da**
Gazel 272
Mısra: 4
Yüz || *Sevgilinin yüzü.*

Ğam degül görmez isek
mâh-cemâl-i yâri
Tek Celâlî gibi rüyunda haıı
dürümesün

10. **rüyuna:-uñ, -a**
Matla 38
Mısra: 1
Yüz || *Sevgilinin yüzü.*

Zülf ü haı u hâlün mi veren
rüyuña zînet
Geldi mi yaıod bir yere
yetmiş iki millet

11. **rüyın:-ın**
Muamma 3
Mısra: 1
Yüz || *Sevgilinin yüzü.*

Kaşın gözün göricek rüyın
eyleşem efkâr
Gelür bu kalbe o demde
şemîm-i zülf-i nigâr

12. **rüyumuz:-um, -uz**
Gazel 24
Mısra: 9
Yüz II *âşığın yüzü.*

Āstânında 'Azîzî rüyumuz
Râziyuz eyleser ger cârüb
dost

13. **rüyı:-ı**
Gazel 203
Mısra: 2
Yüz, yüzey.

Dür-i dendânına teşbîh eder
gördi o cânânuñ
Şabâ bir sille urdı kim
gögerdi rüyı deryânuñ

14. **rüyı:-ı**
Gazel 351
Mısra: 15
Yüz, yüzey.

Şarardı rüyı ayvanuñ alındı
rengi almanuñ
Bozuldı beñzi bostânuñ
meger faşlı-ı hazân oldu

15. **rüyı:-ı**
Lugaz 15
Mısra: 2
Yüz, yüzey.

Ol nedür kim cismi pâre
pâredür
Rüyı zerd ü sinesi pür-
yaradur

16. **rüyı:-ı**
Gazel 280
Mısra: 1
Yüz II *rakibin yüzü.*

Göreyin rüyı raııbüñ ğam-ıla
zerd olsun
O şanemle bir içermiş içine
derd olsun

rü'yâma girer:

1. **rü'yâma girer:-er-ma, -er**
Muamma 15
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Düşüne girmesi.

Göñül varduıça hâba fikr-i
ruşsarıyla ol mâhuñ
Girer rü'yâma göñlümden ne
geçse hikmet Allâhuñ

rüyı aldur:

1. **rüyı aldur:-dur**
Gazel 82
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Kırmızı yüz olmak.

Nev-'arūs oldu çemen gül
aña rüyı aldur
Zülf sünbül çeşm nergisdür
karanfül hâldür

rüyı 'âlem:

1. **rüyı 'âlem:**
Tesdîs 4
Mısra: 13
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Yeryüzü, dünya.

Açıldı rüyı 'âlem perde-i
ebr-i şitâ gitti
Şafâ geldi zemîne halkı-ı
dünyâdan cefâ gitti

rüyı 'âlemi:

1. **rüyı 'âlemi:-ı**
Kaside 4
Mısra: 33
Kelime Tipi: -
Yer yüzü.

Pür-ziyâ eylerdi rüyı 'âlemi
mânend-i mâh
Düşse maıhar nür-ı elıâfuñ
gibi ihsâna şem'

rüyı 'âlemi tutdum:

1. **rüyı 'âlemi tutdum:-du, -m**
Gazel 242
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Yeryüzünü tutmak.

Tutdum sipâh-ı âhum ile rüyı
'âlemi
Şimdi benem zamânede şâh-ı
serîr-i ğam

rüyı 'araı-rüzünden:

1. **rüyı 'araı-rüzünden:-üñ, -den**
Gazel 294
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Sevgilinin terlemiş yüzü.

Ebr-veş olmasa ter rüyı
'araı-rüzünden
Güneşe sürmez idi zülf-i
hevâdar etegin

rüy-ı 'arūs-ı bāğa:

1. rüy-ı 'arūs-ı bāğa:-a
Terci-bend 1
 Mısra: 53
 Kelime Tipi: -
Bağın gelinin yüzü II
sünbülün yüzü.

Verdi rüy-ı 'arūs-ı bāğa şeref
 Sünbül-i müşk-bâr u zülf-i
 nigâr

rüy-ı celâli:

1. rüy-ı celâli:-i
Gazel 336
 Mısra: 2
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Celal yüzü.

Dilbertün her kişiye 'arz-ı
 cemâli olmasa
 'Aşık-ı dîdârına rüy-ı celâli
 olmasa

rüy-ı cihân:

1. rüy-ı cihân:
Gazel 137
 Mısra: 6
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Yeryüzü II dünyada
yaşayan halk.

Açıl mânend-i gönca gül şen
 ol dehrün yüzü gülsün
 Eger sen bil ki şen olmayasın
 rüy-ı cihân gülmez

rüy-ı cihâni:

1. rüy-ı cihâni:-i
Gazel 27
 Mısra: 1
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Yer yüzü.

Eyledi faşl-ı şitâ rüy-ı cihâni
 yine saht
 Ruḥ-ı 'aşık gibi şarardı kamu
 berg-i dıraht

rüy-ı dehre:

1. rüy-ı dehre:-e
Lugaz 21
 Mısra: 8
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Dünyanın yüzüne
(dünyadaki insanların
yüzlerine bağlamında
kullanılmıştır).

Her biri 'aynek gibi açup
 gözün
 Rüy-ı dehre rüz u şeb eyler
 nazâr

rüy-ı dilber:

1. rüy-ı dilber:
Gazel 271
 Mısra: 9
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Güzelin, sevgilinin
yüzü.

'Azîzî rüy-ı dilber seyrine
 toymaz gözüm dersin
 Hârîş-i genc-i vaşl olan dil-i
 meyyâlün aınmazsın

rüy-ı dilbere:

1. rüy-ı dilbere:-e
Matla 18
 Mısra: 1
 Kelime Tipi: -
Güzelin, sevgilinin
yüzü.

Kim ki rüy-ı dilbere berg-i
 gül-i aḥmer demiş
 Yâsemem-veş yüzü ağ olsun
 ki rengin yer demiş

rüy-ı dil-rübâ:

1. rüy-ı dil-rübâ:
Matla 66
 Mısra: 1
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Gönül alan sevgilinin
yüzü.

Ḥadd-i rengîniyle rüy-ı dil-
 rübâ
 Bir gül-i beyzâ durur
 ḥumret-nümâ

rüy-ı gülün:

1. rüy-ı gülün:-üñ
Gazel 250
 Mısra: 9
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Gülün yüzü II sevgilinin
yüzü.

Zîbâligi rüy-ı gülün şeydâligi
 hem bülbülün
 Ḥâli perîşân sünbülün bilsem
 nedendür bilmezem

rüy-ı hâk:

1. rüy-ı hâk:
Mesnevi 1
 Mısra: 64
 Kelime Tipi: -
Toprağın yüzeyi II
Yeryüzü.

Gökden oldukça berç-ı ter
 nâzil
 Rüy-ı hâk üzre kim eder
 menzil

rüy-ı hurşide:

1. rüy-ı hurşide:-e
Gazel 156
 Mısra: 2
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Güneş yüz II sevgilinin
yüzü.

O mâhuñ zülfî kim ruḥsârına
 müşgîn niḳâb olmuş
 Hemân ol ebre beñzer rüy-ı
 ḥurşide hicâb olmuş

rüy-ı kamer:

1. rüy-ı kamer:
Kaside 2
 Mısra: 1
 Kelime Tipi: -
Ayın yüzü.

Şems-i hâverden olup rüy-ı
 kamer pür-envâr
 Şems-i gerdüna kamer eyledi
 'arz-ı dîdâr

rüy-ı mâhî:

1. **rüy-ı mâhî:-ı**
Gazel 28
 Mısra: 8
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Ayın yüzeyi, yüzü.

Da'vi-i hüsn eyler-iken yâr
 ile erdi hüsûf
 Ol hacâlet rüy-ı mâhî kâra
 kıldı 'âkıbet

rüy-ı mâh-ı ken'ânî:

1. **rüy-ı mâh-ı ken'ânî:-ı**
Gazel 378
 Mısra: 1
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Kenan ayının yüzü II
sevgilinin yüzü.

Şu kim görmek diler 'âlemde
 rüy-ı mâh-ı Ken'ânî
 Temâşâ eylesün Mısr-ı
 melâhatde Hâsan Cânî

rüy-ı maşûdın:

1. **rüy-ı maşûdın:-ın**
Gazel 66
 Mısra: 13
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Istenilen (sevgilinin)
yüzü.

Rüy-ı maşûdın 'Azîzî göre
 düşünde meger
 Merdüm-i çeşmi anuñ kim
 dest-i hûvâb altındadır

rüy-ı mehden:

1. **rüy-ı mehden:-den**
Tahmîs 1
 Mısra: 1
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Ayın yüzü.

Rüy-ı mehden 'ârîzuñ her
 vech ile zîbâ-yımış
 Müntehâ kıddüñ nihâl-i
 sidreden bâlâ-yımış

rüy-ı meh-veşûñ:

1. **rüy-ı meh-veşûñ:-üñ**
Kaside 4
 Mısra: 53
 Kelime Tipi: -
Ay gibi güzelin yüzü.

Hatt-ı şeb-günüñdan izhâr
 eyle rüy-ı meh-veşûñ
 Kim oyarur şâm-ı deycür
 erse ehl-i hâne şem'

rüy-ı renginüñ:

1. **rüy-ı renginüñ:-nüñ**
Muamma 12
 Mısra: 1
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Güzel, latif, hoş ve
parlak yüz.

Rüy-ı renginüñ olaldan gül
 baña
 Oldı la'lün ey yüzi gül mül
 baña

rüy-ı yâr:

1. **rüy-ı yâr:**
Gazel 99
 Mısra: 1
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Sevgilinin yüzü.

Eşkümü eyler ziyâde rüy-ı
 yâr
 Nitekim artar şular olsa
 bahâr

2. **rüy-ı yâr:**
Gazel 199
 Mısra: 1
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Sevgilinin yüzü.

Bugün 'arız etdi rüy-ı yâr
 gördük
 Bihamdillâh yine didâr
 gördük

rüy-ı yâra:

1. **rüy-ı yâra:-a**
Gazel 158
 Mısra: 1
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Sevgilinin yüzü.

O zülf-i mâr misk-âsâ ki rüy-
 ı yâra şarmaşmış
 Siyeh ejder durur gencine-i
 ruhsâra şarmaşmış

rüy-ı yâre:

1. **rüy-ı yâre:-e**
Gazel 161
 Mısra: 7
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Sevgilinin yüzü.

Revân olmağa rüy-ı yâre
 karşı
 Gözümde cüy-ı eşküm hâzır
 olmuş

rüy-ı yâri:

1. **rüy-ı yâri:-i**
Gazel 144
 Mısra: 9
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Sevgilinin yüzü.

Rüy-ı yâri görmez olduğın
 'adū bizden bilür
 Biz gözine ol haruñ güyâ
 'Azîzî hâyilüz

rüy-ı zerd:

1. **rüy-ı zerd:**
Gazel 253
 Mısra: 1
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Sararmış yüz.

Ben ki rüy-ı zerd ile küh-ı
 belâ arslanıyam
 Kara kara dağlarla deşt-i
 gam kaplanıyam

rüy-ı zerdüm:

1. **rüy-ı zerdüm:-üm**
Gazel 201

Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Sararmış yüz.

Eşk-i hünin etmesün mi rüy-ı
zerdüm verd-reng
Kim alup al-ile gönlüm baña
ol gül verdi reng

2. **rüy-ı zerdüm:-üm**
Kaside 1
Mısra: 89
Kelime Tipi: -
Sararmış yüz.

Rüy-ı zerdüm gül-i nesrîn ü
figānum bülbül
N'ola etseñ o gül ü bülbüle
bir kerre nazâr

rüy-ı zerdümi:

1. **rüy-ı zerdümi:-üm, -i**
Gazel 63
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Sararmış yüz.

Eşk-i sürh-âb ile rüy-ı
zerdümi al eyleyüp
Gözlerüm hecründe baña hoş
'aceb reng etdiler

rüz u şeb:

1. **rüz u şeb:**
Gazel 21
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Gündüz ve gece ll
daima.

Vaşf-ı rüy u hañt-ı müşkînüñ
eder
Her kimi görse 'Azîzî rüz u
şeb

2. **rüz u şeb:**
Gazel 57
Mısra: 12
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Gündüz ve gece ll
daima.

Rif' atüñ bezminde gerdün ey
şeh-i 'ālî-güher
Bir zümürürd cāmdur kim
rüz u şeb gerdân olur

3. **rüz u şeb:**
Gazel 83
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Gündüz ve gece ll
daima.

Küy-ı 'ışkuñ içre cānâ 'aşık-ı
dīvāneler
Rüz u şeb 'uryān gezer
'uryān turur 'uryān yatur

4. **rüz u şeb:**
Gazel 122
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Gündüz ve gece ll
daima.

Dünyede yetmez mi bu
devlet 'Azîzîye şehâ
Kim senüñle rüz u şeb bir
bârgâh altındadır

5. **rüz u şeb:**
Gazel 259
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Gündüz ve gece ll
daima.

Devr-i hüsnünde 'Azîzî
kuluñuñ lâyıq mı
Rüz u şeb kârî ola âh benüm
sulţānum

6. **rüz u şeb:**
Gazel 259
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Gündüz ve gece ll
daima.

Devr-i hüsnünde 'Azîzî
kuluñuñ lâyıq mı
Rüz u şeb kârî ola âh benüm
sulţānum

7. **rüz u şeb:**
Kaside 3
Mısra: 32
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Gündüz ve gece ll
daima.

Mîr-i mîrân-ı Cezâyir olalı
sen şavm-i Fas
Tîg-i tîzûñ korqusından rüz u
şeb lertzân olur

8. **rüz u şeb:**
Kaside 3
Mısra: 50
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Gündüz ve gece ll
daima.

Rif' atüñ bezminde hürşîd-i
cihân-tâb ile çarh
Bir müzehheb cāmdur kim
rüz u şeb gerdan olur

9. **rüz u şeb:**
Kaside 3
Mısra: 34
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Gündüz ve gece ll
daima.

Bir işâretle yoluña cümlesi
kurbân olur
Tîg-i tîzûñ korqusından rüz u
şeb lertzân olur

10. **rüz u şeb:**
Kaside 3
Mısra: 32
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Gündüz ve gece ll
daima.

Mîr-i mîrân-ı Cezâyir olalı
sen şavm-i Fas

11. **rüz u şeb:**
Kaside 3
Mısra: 50
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Gündüz ve gece ll
daima.

Rif' atüñ bezminde ħurşîd-i
cihân-tâb ile çarĥ
Bir müzehheb câmdur kim
rûz u şeb gerdan olur

12. **rûz u şeb:**

Lugaz 21

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gündüz ve gece ll
daima.*

Her biri 'aynek gibi açup
gözün
Rûy-ı dehre rûz u şeb eyler
nazar

13. **rûz u şeb:**

Matla 21

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gündüz ve gece ll
daima.*

Rûz u şeb düşmez elüñden
bâde ile meşrebe
Böyle mey-ĥor olmak ey
sâķī düşer mi meşrebe

14. **rûz u şeb:**

Lugaz 3

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gündüz ve gece II
daima.*

Çarĥ-ı kec-reftâra beñzer
vaşfi hep
Şu alur қа' r-ı zemînden rûz u
şeb

rûze:

1. **rûzeyi:-yi**

Gazel 254

Mısra: 9

Oruç, savm.

Rûzeyi sî-rûza ergürmezse
her kim sa'y edüp
Rûz-ı 'ide erüp olmasun
'Azîzî şâd-kâm

2. **rûze:**

Gazel 317

Mısra: 1

Oruç, savm.

Ĥamdülillâh ki edüp luţf u
'inâyet rûze
Eyledi ĥalkı yine ehl-i
sa'âdet rûze

3. **rûze:**

Gazel 317

Mısra: 2

Oruç, savm.

Ĥamdülillâh ki edüp luţf u
'inâyet rûze
Eyledi ĥalkı yine ehl-i
sa'âdet rûze

4. **rûze:**

Gazel 317

Mısra: 4

Oruç, savm.

Cürm ü 'işyân ile varduķda
ĥuzûr-ı Ĥaķķa
Umaruz ede yarın bize
şefâ'at rûze

5. **rûze:**

Gazel 317

Mısra: 6

Oruç, savm.

'Arz edüp mâh-ı cemâlin
yine şeyĥ ü şâbuñ
Verdi âyine-i ĥalbine şafâvet
rûze

6. **rûze:**

Gazel 317

Mısra: 8

Oruç, savm.

Pür edüp mâh-ı nevüñ her
gece zer kâsesini
Ĥivân-ı luţf-ıla eder ĥalka
ziyâfet rûze

7. **rûze:**

Gazel 317

Mısra: 10

Oruç, savm.

Gelmedi mescide ol mâh bu
şeb buldı meger
Müddet-i 'ömr-i 'Azîzî gibi
gâyet rûze

rûze-dârân-ı cihâna:

1. **rûze-dârân-ı cihâna:-a**

Gazel 91

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Cihanın oruçluları II
aşıklar.*

Ĥamdülillâh yine luţf-ı Ĥaķ
gibi mâh-ı şıyâm
Rûze-dârân-ı cihâna eyledi
'arz-ı 'izâr

rûze-i hecrüñ:

1. **rûze-i hecrüñ:-üñ**

Gazel 177

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ayrılık orucu.

Neçe demdür çekerüz rûze-i
hecrüñ şâhum
Ni'am-ı vaşluñı etseñ n'ola
in'am-ı şerîf

rûzgâr:

1. **rûzgâr:**

Tarih 18

Mısra: 10

Devir, zaman.

Dedi yârân acıyup târîĥini
Ol gülüñ şoldurdu ĥayfâ
rûzgâr

rûz-ı bahâr:

1. **rûz-ı bahâr:**

Gazel 331

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bahar günü.

'Aķlın alur âdemüñ bülbül
gibi rûz-ı bahâr
Ergüvânî câmesin geydükçe
güller egnine

rûz-ı cezâda:

1. rüz-ı cezāda:-da

Gazel 261

Mısra: 9

Kelime Tipi: Kalıp

İfade*Kıyamet, mahşer günü.*

Rüz-ı cezāda luṭfuñ k'ola
 'uşāta mebzül
 Etme 'Azīziyi dūr Yā Rab
 'ināyetünden

rüz-ı ğamuñ:

1. rüz-ı ğamuñ:-uñ

Gazel 347

Mısra: 4

Kelime Tipi: Kalıp

İfade*Dert günü.*

Nece şabr eyleyeyin derd-i
 firāk-ı yāra
 Baña bir yılca gelür rüz-ı
 ğamuñ bir āni

rüz-ı hisāb:

1. rüz-ı hisāb:

Gazel 14

Mısra: 8

Kelime Tipi: Kalıp

İfade*Hesap günü, mahşer.*

Bī-hisāb etme cefāyı baña
 yoḥsa ey melek
 Söyleşürüz senüñ ile olıcağ
 rüz-ı hisāb

rüz-ı 'id oldı:

1. rüz-ı 'id oldı:-dı

Gazel 254

Mısra: 2

Kelime Tipi: Kalıp

İfade

*Bayram gününün
 gelmesi II işret meclisinin
 başlaması II bahar
 mevsiminin gelmesi.*

Māh-rūlar başladı cāmi'de
 kılmağa hırām
 Rüz-ı 'id oldı meger şām-ı
 şıyām-ı lā-yünām

rüz-ı 'id olsa:

1. rüz-ı 'id olsa:-sa

Gazel 366

Mısra: 5

Kelime Tipi: Kalıp

İfade

*Bayram gününün
 gelmesi II işret meclisinin
 başlaması II bahar
 mevsiminin gelmesi.*

Rüz-ı 'id olsa Karamandaki
 ḥaffāflaruñ
 Yine zeyn olsa cüvānān-ıla
 dükkānları

2. rüz-ı 'id olsa:-sa

Gazel 366

Mısra: 15

Kelime Tipi: Kalıp

İfade

*Bayram gününün
 gelmesi II işret meclisinin
 başlaması II bahar
 mevsiminin gelmesi.*

Rüz-ı 'id olsa 'Azīzi yine
 seyrān etsek
 'İd-gehde şalınan serv-i
 hırāmānları

rüz-ı 'ide:

1. rüz-ı 'ide:-e

Gazel 254

Mısra: 10

Kelime Tipi: Kalıp

İfade*Bayram günü.*

Rüzeyi sī-rūza ergürmezse
 her kim sa'y edüp
 Rüz-ı 'ide erüp olmasun
 'Azīzi şād-kām

rüz-ı kıyāmetde:

1. rüz-ı kıyāmetde:-de

Gazel 305

Mısra: 9

Kelime Tipi: Kalıp

İfade*Kıyamet günü.*

Yüzümüñ karasına
 bakmayup rüz-ı kıyāmetde
 Bizi dergāh-ı Mevlādan recā
 kıl yā Resülallāh

rüz-ı mahşerde:

1. rüz-ı mahşerde:-de

Gazel 333

Mısra: 9

Kelime Tipi: Kalıp

İfade*Mahşer günü, kıyamet günü.*

Rüz-ı mahşerde 'Azīzi kādī
 olup Kirdgār
 Kullarından şormaduk bir
 cürm ü 'işyān qalmaya

2. rüz-ı mahşerde:-de

Mesnevi 1

Mısra: 73

Kelime Tipi: Kalıp

İfade*Mahşer günü, kıyamet günü.*

Rüz-ı mahşerde mihr-i nūr-
 efşān
 Ki ola mānend-i āteş-i sūzān

rüz-ı vişāli:

1. rüz-ı vişāli:-i

Gazel 212

Mısra: 8

Kelime Tipi: Kalıp

İfade*Kavuşma günü.*

Pür-nūr olurdu ḥāne-i ḳalbüm
 sürür ile
 Bir gün olaydı rüz-ı vişāli
 Meḥemmedüñ

S

sa'ādet:

1. sa'ādetle:-le

Gazel 213

Mısra: 5

Mutluluk, bahtiyarlık.

Terahḥum eyleyüp üftādeñe
 ey meh sa'ādetle
 Gelüp bir gece ğam-
 ḥānemde miḥmān olmaduñ
 gıtdüñ

2. sa'adet:

Gazel 316

Mısra: 9

Mutluluk, bahtiyarlık.

Yeterdi bu sa'adet baña
deyeydi ol şeh
Olsun 'Azîzî kulum hısn-ı
hîmâyetümde

3. sa'adet:

Gazel 356

Mısra: 1

Mutluluk, bahtiyarlık.

Olam derseñ sa'adet
mülkinüñ serdâr u mümtâzı
Ölince kapusunda ol dilâ
Maħmûduñ Ayâzı

4. sa'adet:

Kaside 2

Mısra: 19

Mutluluk, bahtiyarlık.

Kamer-i zâtı sa'adet gögine
şems-i duhâ
Şems-i tâbân-ı vücûdı
kamer-i evc-i veķâr

5. sa'adetlü:-lû

Kıt'a 2

Mısra: 25

Mutluluk, bahtiyarlık.

Sa'adetlü mu'azzez başuñ
içün
Elüm al koma ayaķda çü
sâye

6. sa'adet:

Mesnevi 1

Mısra: 93

Mutluluk, bahtiyarlık.

Bu sa'adet yeter saña gâh
gâh
Haşr olunca yanar çerâğı ola

7. sa'adetde:-de

Müseddes 3

Mısra: 1

Mutluluk, bahtiyarlık.

Ne hikmetdür bu kim nâdân
olup dâyim sa'adetde
Geçer erbâb-ı 'irfânüñ günü
faķr u felâketde

8. sa'adetle:-le

Tarih 26

Mısra: 6

Mutluluk, bahtiyarlık.

Burc-ı 'izzetden olup şems-i
murâduñ t̄ali'
Dâyimâ ola sa'adetle küşâde
bahtuñ

sâ'at:

1. sâ'at:

Gazel 387

Mısra: 4

*Günün hangi anı
olduğunu gösteren alet;
vakit, zaman.*

Gece gündüz döndürür gibi
yaşum çarh-ı felek
Mıhr ile mâh oldu güyâ iki
sâ'at şîşesi

şabâ:

1. şabâ:

Gazel 64

Mısra: 7

*Sabaha doğru
kuzeydoğudan hafif hafif
esen serin, hoş, latif bahar
rüzgârı, tan yeli.*

Şol dem şabâ ki zülfüne
'ömrüm uzada el
Ol demde büy-ı misk ile
'âlem t̄ola gelür

2. şabâ:

Gazel 64

Mısra: 10

*Sabaha doğru
kuzeydoğudan hafif hafif
esen serin, hoş, latif bahar
rüzgârı, tan yeli.*

Şol bî-kesem ki dünyede
ölsem 'Azîziyâ
Kabrüm ziyâret etmege
ancaķ şabâ gelür

3. şabâ:

Gazel 174

Mısra: 3

*Sabaha doğru
kuzeydoğudan hafif hafif*

*esen serin, hoş, latif bahar
rüzgârı, tan yeli.*

Urdı getürdi ĥâk-i reh-i
küyüñ şabâ
Göz göre gitti elden o kuĥl-i
başar dirġ

4. şabâ:

Gazel 203

Mısra: 2

*Sabaha doğru
kuzeydoğudan hafif hafif
esen serin, hoş, latif bahar
rüzgârı, tan yeli.*

Dür-i dendânına teşbîh eder
gördi o cânânüñ
Şabâ bir sille urdı kim
gögerdi rüyü deryânüñ

5. şabâ:

Gazel 290

Mısra: 1

*Sabaha doğru
kuzeydoğudan hafif hafif
esen serin, hoş, latif bahar
rüzgârı, tan yeli.*

Şabâ gibi 'aceb t̄urmaz
yelersin
Yine şüft kimüñ oğlın
seversin

6. şabâ:

Gazel 306

Mısra: 6

*Sabaha doğru
kuzeydoğudan hafif hafif
esen serin, hoş, latif bahar
rüzgârı, tan yeli.*

Ol gülüñ seyr etdügi yollara
sür yüzüñ gözüñ
Şahn-ı bâğa ey şabâ uğrarsa
ger râhuñ yine

7. şabâ:

Gazel 314

Mısra: 4

*Sabaha doğru
kuzeydoğudan hafif hafif
esen serin, hoş, latif bahar
rüzgârı, tan yeli.*

Ĥâl-i 'anber-bârına
öykünmesün de nâfeye

Ey şabā yoluñ-çün uğrarsañ
Hütenden cānibe

8. şabā:

Gazel 338

Mısra: 5

Sabaha doğru

*kuzeydoğudan hafif hafif
esen serin, hoş, latif bahar
rüzgârı, tan yeli.*

Gonca tıflın mehd-i gülşende
beliñletmiş şabā
La'li üzre görinen şebnem
uçuktur var ise

9. şabā:

Gazel 373

Mısra: 8

Sabaha doğru

*kuzeydoğudan hafif hafif
esen serin, hoş, latif bahar
rüzgârı, tan yeli.*

Öyküdi meger sünbüle-i
zülf-i nigāra
Gülşende şabā sünbül ü
reyhāna tolaşdı

şabāh:

1. şabāh:

Gazel 37

Mısra: 1

Güneşin doğduğu

*andan öğleye kadar geçen
zaman, sabah.*

'Arz-ı hüsn etseñ n'ola
'uşşāka cānā her şabāh
Kim eder mihr-i cihān-ārā
tecellā her şabāh

2. şabāh:

Gazel 37

Mısra: 2

Güneşin doğduğu

*andan öğleye kadar geçen
zaman, sabah.*

'Arz-ı hüsn etseñ n'ola
'uşşāka cānā her şabāh
Kim eder mihr-i cihān-ārā
tecellā her şabāh

3. şabāh:

Gazel 37

Mısra: 4

*Güneşin doğduğu
andan öğleye kadar geçen
zaman, sabah.*

Gözine 'ālem görünmez
'āşık-ı şeydā-dilüñ
Etmeyince mihr-i ruhsāruñ
temāşā her şabāh

4. şabāh:

Gazel 37

Mısra: 6

Güneşin doğduğu

*andan öğleye kadar geçen
zaman, sabah.*

Gelse ol meh qarşuma kalbe
verür şevk u sürür
Nitekim rüşen olur gün toğsa
zirā her şabāh

5. şabāh:

Gazel 37

Mısra: 8

Güneşin doğduğu

*andan öğleye kadar geçen
zaman, sabah.*

Neş'e-i cām-ı şabūh ile olur
ol gonca şen
Tāb-ı mihriyle açılır verd-i
ra'nā her şabāh

6. şabāh:

Gazel 37

Mısra: 10

Güneşin doğduğu

*andan öğleye kadar geçen
zaman, sabah.*

Oldı pür āh-ı seher-ñizüm
buñarından çemen
Görinen şanmañ serā-yı
şañn-ı şahrā her şabāh

7. şabāh:

Gazel 37

Mısra: 12

Güneşin doğduğu

*andan öğleye kadar geçen
zaman, sabah.*

Cām-ı ğam nüş eyleyüp
hecrinde yārūñ her gece
Tañ mı gezsem 'ālemi
sermest ü şeydā her şabāh

8. şabāh:

Gazel 37

Mısra: 14

Güneşin doğduğu

*andan öğleye kadar geçen
zaman, sabah.*

Nūr-ı hüsninden 'Azizī ol
mehūñ bir lem'adur
Mihr-i 'ālem-tāb kim olur
hüveydā her şabāh

sābit-ka-dem olmadı:

1. **sābit-ka-dem olmadı:-ma,
-dı**

Gazel 376

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kararlı olmak, sabit
fikirli olmak | gelgeç gönüllü
olmamak.*

Olmadı meydān-ı 'ışk içre
bugün sābit-ka-dem
Olmayan Manşūr-veş dār-ı
fenā ser-geştesi

şabr:

1. **şabruñ:-uñ**

Gazel 261

Mısra: 8

Sabır, dayanma,

katlanma.

Ol yār-ı bī-vefādan şekvā
edersin ey dil
Yok cevri-yāra şabruñ
beñzer şikāyetüñden

2. **şabrum:-um**

Gazel 294

Mısra: 5

Sabır, dayanma,

katlanma.

Ger bilem dest-i miñen çāk
ede şabrum yaqasın
Demezin sevdüğüm elden
koyup inkār etegin

şabr edeyin:

1. **şabr edeyin:-e, -yin**

Gazel 258

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Sabretmek, dayanmak.

Sen cevr ü cefâ eyle baña
şabr edeyin ben
Sen hüsnüñe tayan yürü ben
'işka tayıandım

şabr etmek:

1. **şabr etmek:-mek**
Gazel 218
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Sabretmek, dayanmak.

Ne deñlü var ise cevrüñ
tahammül eylerem cânâ
Nitekim derde şabr etmek
olupdur hüyı Eyyübuñ

şabr eyleyeyin:

1. **şabr eyleyeyin:-y, -e, -yin**
Gazel 347
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Sabretmek, dayanmak.

Nece şabr eyleyeyin derd-i
firâk-ı yâra
Baña bir yılca gelür rüz-ı
gamuñ bir ânı

şabr u qarârı:

1. **şabr u qarârı:-ı**
Kaside 5
Mısra: 68
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Sabır ve tahammül.

Hişârî Muşli-i sîmîn-beden
ol top-ı ğabğabla
Yıkar şabr u qarârı qal'asın
'uşşâk-ı nâlânüñ

şabr u taħammül
eyledigüm:

1. **şabr u taħammül**
eyledigüm:-dig, -üm
Gazel 46
Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Sabretmek ve
katlanmak.

Şabr u taħammül eyledigüm
cevrüñe bu kim
Mihr ü vefâñı eylerem ey bî-
vefâ ümîd

sabüh:

1. **şabühı:-ı**
Gazel 36
Mısra: 5
Sabahları içilen şarap.

Gün toğar şanmañ şabühı
itmek için her seher
Sâkî-i gerdün eline aldı bir
altun kadeh

şaç:

1. **şaçar:-ar**
Gazel 8
Mısra: 3
Dağıtmak, saçmak.

Penbe toħmını şaçar mezra'-ı
hâk üzre yaħod
Hırmen-i kâhını verdi yele
dihkân-ı şitâ

2. **şaçar:-ar**
Gazel 61
Mısra: 3
Dağıtmak, saçmak.

Her şerer kim dūd-ı âhum
'arşa-i ğamda şaçar
Güyyâ bir güy-ı zerrîndür ki
çevğândan çıkar

3. **şaçdı:-dı**
Terci-bend 1
Mısra: 14
Dağıtmak, saçmak.

Qızarup lâle çün 'aqtık-i
Yemen
Üstine jâle şaçdı dürr-i
'Aden

4. **şaçı:-ı**
Gazel 10
Mısra: 3
Saç II sevgilinin saçı.

Senden ayrı cân verürsem ey
şaçı Leylî nigâr
Rüh-ı Mecnün olmaya bir
gün mezârımdan cüdâ

5. **şaçuñ:-uñ**
Gazel 76
Mısra: 2
Saç II sevgilinin saçı.

Ruħuñ şevkı ile lâle delürmiş
tağa düşmişdür
Şaçuñ sevdâsı ile sünbül-i ter
bâga düşmişdür

6. **şaçuñda:-uñ, -da**
Gazel 84
Mısra: 10
Saç II sevgilinin saçı.

Neçe yıldur ki ey meh
Yüsuf-ı cânı 'Azîzîñüñ
Şaçuñda bend olup çâh-ı
zenehdânuñda kalmışdur

7. **şaçuñ:-uñ**
Gazel 236
Mısra: 4
Saç II sevgilinin saçı.

Hâr ile hem-dem olup ey
yüzi gül ben bülbülün
Hâtırın sünbül şaçuñ gibi
perişân etmegil

8. **şaçuñ:-uñ**
Gazel 304
Mısra: 5
Saç II sevgilinin saçı.

Ğamzeñ âdemler helâk eyler
şaçuñ yollar başar
Gözlerün her dem haramîler
gibi kan etmede

şaçları sünbüller:

1. **şaçları sünbüller:-ler**
Gazel 330
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Saçları sünbül II
sevgili.

Devr-i güldür gelünüz 'ayş
edelüm gülşende

Lebleri müller ile saçları
sünbüller ile

saçlarını yolar:

1. **saçlarını yolar:-ar**

Lugaz 9

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Saçını yolmak, çekmek.

Gâh olur kim eyleyüp
güstâhlık
Saçlarını başınıñ tel tel yolar

sad:

1. **şad:**

Gazel 139

Mısra: 5

Yüzlerce; pek çok.

Olmayan erre-i mihrüñle
derüni şad çäk
Şâne-veş sünbüle-i
sünbülüne el kıramaz

2. **şad:**

Gazel 148

Mısra: 7

Yüzlerce; pek çok.

Tiğ-i miñnet sînemüz şad
çäk ederse şâne-veş
Zülfine baş koşduğumuz
yârdan el çekmezüz

3. **şad:**

Muamma 19

Mısra: 1

Yüz sayısı II sad harfi.

Kaşı yî şad cevri eder deyü şu
kim olur hazîn
Bî-ser olsun göreyin çıkınca
hamsîn erba'ın

şadâ:

1. **şadâsında:-sı, -n, -da**

Gazel 120

Mısra: 10

Ses, avaz, yankı.

Ergânün âvâzınıñ da 'âlemi
vardur evet

Ney şadâsında bir özge
'âlem ü bir hâl var

2. **şadâya:-y, -a**

Gazel 143

Mısra: 6

Ses, avaz, yankı.

Cân şurâhî kulkulün dil şavt-ı
nây özler müdâm
Câm-veş rengin edâ vü hoş
şadâya mâyilüz

3. **şadâsı:-sı**

Matla 50

Mısra: 1

Ses, avaz, yankı.

Âhum şadâsı güşına girse
baña söger
Beñzer hasüd ol sege kim
yançuya ürer

**şadâ-yı dil-nevâzı cân-
fezâdur:**

1. **şadâ-yı dil-nevâzı cân-
fezâdur:-dur**

Kaside 5

Mısra: 106

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Can veren gönül

okşayan ses.

Eder hÿânendelik Altuncı-
zâde encümenlerde
Şadâ-yı dil-nevâzı cân-
fezâdur o hoş-elhânuñ

şadâ-yı nağme-i şî'rüm:

1. **şadâ-yı nağme-i şî'rüm:-
üm**

Gazel 256

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şiir nağmesinin sesi.

Şadâ-yı nağme-i şî'rüm
'aceb mi tıtsa âfâkı
'Azîzî bezm-i nazm içre
bugün ben bir gâzel-hÿânım

şadâ-yı nâlem:

1. **şadâ-yı nâlem:-m**

Gazel 234

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İnleme, inilti sesi.

Baña sensüz cihân gülzârı
oldı bir kıfes cânâ
Şadâ-yı nâlem içinde 'aceb
mi olsa ger bülbül

sad-bâr:

1. **şad-bâr:**

Kaside 2

Mısra: 58

Yüz kere.

Süre-i şems ü kamer haqqı
'Azîzî o mehtûñ
Yegdür alını vü ruñı şems ü
kamerden şad-bâr

sâde:

1. **sâdeler:-ler**

Gazel 307

Mısra: 5

Nakişsız süssüz elbise.

Geyüp aq sâdeler egnine ol
gül bâğ-ı 'âlemde
Şalınsa nâz ile yanumca
serv-i sâyedâr olsa

2. **sâde:**

Gazel 320

Mısra: 8

Nakişsız süssüz elbise.

Kim ola sevmeye ol nañl-i
semen-sîmâyı
Naqşı hûb ola vü egnine
geye aq sâde

3. **sâde:**

Gazel 331

Mısra: 10

Nakişsız süssüz elbise.

Bir gül-i beyzâ şanur anı
'Azîzî seyr eden
Aq sâde geyse ol serv-i
semen-ber egnine

sâde-dil:

1. **sāde-dil:****Gazel 231**

Mısra: 10

Temiz kalpli.

‘Ālemi aldum ayağum altına
ey mey-fürüş
Görmedüm cāmuñ gibi bir
şāf-meşreb sāde-dil

sadef:1. **şadef:****Gazel 248**

Mısra: 8

Sadef (Sadef, eski bir inanişā göre daha çok Hint ve Çin denizlerinde bulunan kaplumbağaya benzeyen bir hayvandır. Nisan ayının on sekizinci günü denizin yüzüne çıkarak ağzını açar, ağzına düşen yağmur damlaları inci olurmuş).

Eşkümüñ deryāsı içre bir
şadefdür yer ü gök
Ol şadef içinde sensin ey
güneş dürr-i yetim

2. **şadefün:-üñ****Matla 20**

Mısra: 2

Sadef (Sadef, eski bir inanişā göre daha çok Hint ve Çin denizlerinde bulunan kaplumbağaya benzeyen bir hayvandır. Nisan ayının on sekizinci günü denizin yüzüne çıkarak ağzını açar, ağzına düşen yağmur damlaları inci olurmuş).

Ġam-ı dendānuñ-ıla
ağlamadan ey meh-rū
Şadefün gözine ak düşdi
degüldür lülü

3. **şadef:****Mesnevi 1**

Mısra: 13

Sadef (Sadef, eski bir inanişā göre daha çok Hint ve Çin denizlerinde bulunan kaplumbağaya benzeyen bir hayvandır. Nisan ayının on sekizinci günü denizin yüzüne çıkarak ağzını açar,

ağzına düşen yağmur damlaları inci olurmuş).

Bī-güher bir şadef idi bu
hişār
Oldı zātuñ aña dür-i şehvār

4. **şadef:****Müseddes 1**

Mısra: 28

Sadef (Sadef, eski bir inanişā göre daha çok Hint ve Çin denizlerinde bulunan kaplumbağaya benzeyen bir hayvandır. Nisan ayının on sekizinci günü denizin yüzüne çıkarak ağzını açar, ağzına düşen yağmur damlaları inci olurmuş).

Münşe‘āt u şî‘r-i dür-bāruñ
gören ehl-i maķāl
Ağzını açup şadef gibi olur
hayrān u lāl

5. **şadefdür:-dür****Gazel 248**

Mısra: 7

Sadef II inci.

Eşkümüñ deryāsı içre bir
şadefdür yer ü gök
Ol şadef içinde sensin ey
güneş dürr-i yetim

6. **şadef:****Gazel 238**

Mısra: 6

Sadef II sevgilinin ağzı.

Ġabgabuñ āb-ı mu‘allaķ
dehenüñ dürc-i şadef
O şadef içre dişüñ dāne-i
lülü mı degül

7. **şadef:****Gazel 301**

Mısra: 4

Sadef II sevgilinin ağzı.

Hokķa-i la‘lüh içre dendān
mı
Ya şadef içre dāne-i lülü

8. **şadefler:-ler****Gazel 363**

Mısra: 10

Midye, istiridye gibi

içinde inci bulunan deniz hayvanı. II şürde mana hazinesi bağlamında kullanılmıştır.

Şafā-yı nazm-ı dür-bārum
koyaldan güşına cular
‘Azīzī ka‘r-ı deryāda şadefler
defterin dürdi

sadef oldı:1. **şadef oldı:-dı****Gazel 178**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sadef olmak.*

Mevc urup deryā-yı aħđar
gibi şahn-ı sebzezār
Oldı pür-lülü-yı jāle her kefi
gül çün şadef

sadef-i lāleye:1. **şadef-i lāleye:-y, -e****Gazel 88**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Lale sadefi.*

Ķıldı pür-lāle kefin jāle
‘Azīzī güyā
Şadef-i lāleye oldı güher-i
jāle dürer

sadef-i pür-güheri oldum:1. **şadef-i pür-güheri****oldum:-du, -m****Gazel 284**

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***İnciyle dolu midye olmak.*

Dür-i eş‘arımı kim görse
‘Azīzī begenür
Bahr-i nazmuñ şadef-i pür-
güheri oldum ben

sadef-vār:1. **şadef-vār:****Gazel 148**

Mısra: 6
Sedef gibi.

Ol gerek cevri ile eşk-i
çeşmümüz bahır eylesün
Biz şadef-vâr ol dür-i
şehvârdan el çekmezüz

şadef-veş:

1. **şadef-veş:**
Gazel 328
Mısra: 3
Sadef gibi.

Tîg-i müjgânuñ gamıyla dil
şadef-veş hâk olup
Dür dişüñ fikri ile döndi
yaşum deryâlara

şadır-gâh:

1. **şadır-gâhında:-ı, -n, -da**
Kaside 5
Mısra: 116
*Bir yerin baş köşesi. Bu
genelde dükkanın ya da
otağın giriş kapısının tam
karşısındır.*

Metâ'-ı hüsn-i hübânuñ yine
seyrin eder her gün
Oturup Taqyacı Hıvâce şadır-
gâhında dükkânuñ

şad-pâre kıldı:

1. **şad-pâre kıldı:-dı**
Gazel 28
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
*Yüz parça etmek,
parçalamak II çok üzmek.*

Tîg-i firkat sînemi pür-yâre
kıldı 'âkıbet
Hançer-i gam bağrumı şad-
pâre kıldı 'âkıbet

2. **şad-pâre kıldı:-dı**
Gazel 243
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
*Yüz parça etmek,
parçalamak II çok üzmek.*

Şad-pâre kıldı bağrumı
şemşîr-i gam benüm
Hecründe geçdi cânuma tîr-i
elem benüm

şâf:

1. **şâf:**
Lugaz 23
Mısra: 2
Saf, halis || temiz.

Ol nedür kim mâh-tâbuñ
'aynidur
Reng-i rüyü şâf ayuñ
'aynidur

şaf bağladı:

1. **şaf bağladı:-dı**
Gazel 178
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Deyim**
*Bir kimsenin önünde
sıralı bir şekilde durmak,
sıralanmak.*

'Azm-i gül-geşt-i çemen
eyler meger ol serv-şad
Bağladı şahn-ı çemende
'ar'ar u şafşâf şaf

şaf şaf:

1. **şaf şaf:**
Gazel 180
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Yan yana.

Ṭolanur küyuñı 'uşşâk-ı
ğarîbân şaf şaf
Nitekim Ka'beyi huccâc-ı
firâvân şaf şaf

2. **şaf şaf:**
Gazel 180
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Yan yana.

Ṭolanur küyuñı 'uşşâk-ı
ğarîbân şaf şaf
Nitekim Ka'beyi huccâc-ı
firâvân şaf şaf

3. **şaf şaf:**
Gazel 180
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Yan yana.

Ḳanı ol dem ki mey-i la'l-i
lebüh şevkıyla
Çekilürdi der-i meyhâneye
rindân şaf şaf

4. **şaf şaf:**
Gazel 180
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Yan yana.

Şeh-i gül 'askeridür bāğda
'ar'ar kıl kıl
Aña boy begleridür serv-i
hıramân şaf şaf

5. **şaf şaf:**
Gazel 180
Mısra: 12
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Yan yana.

Yitirüp 'aqlını bî-çâre 'Azîzî
dem olur
Beng-i 'ışk-ıla geçer
kendüden ey cân şaf şaf

şaf şaf çekilür:

1. **şaf şaf çekilür:-ür**
Gazel 180
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Yan yana ilerlemek.

Görinen kara bulutlar degül
ejder-mänend
Çekilür göklere düd-ı dil-i
nâlân şaf şaf

şaf şaf dizdi:

1. **şaf şaf dizdi:-dı**
Gazel 180
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Sıra sıra dizilmek.

Şaldı kirpükleri peykānı
hayālin dile yār
Dizdi şan okları qandile o
fettān şaf şaf

şafā:

1. **şafā-y-ile:-y, -ile**

Gazel 59

Mısra: 7

Kedersizlik,

endişesizlik, gönül şenliği.

İnşāf edicek şūfī şafā-y-ile o
māhuñ

Bakmağ yüzine āyīne-āsā ne
demekdür

2. **şafā:**

Gazel 64

Mısra: 4

Kedersizlik,

endişesizlik, gönül şenliği.

Ka'be yüzünü ey şanem
etdükçe baña 'arz
Merve haqı bu cānuma biñ
biñ şafā gelür

3. **şafā:**

Gazel 68

Mısra: 6

Kedersizlik,

endişesizlik, gönül şenliği.

Ṭavāf-ı Ka'benüñ hażzı
egerçi yok degül ammā
Senüñ küyuñ ṭavāfında
benüm kıblem şafā vardur

4. **şafāların:-lar, -ın**

Gazel 103

Mısra: 1

Kedersizlik,

endişesizlik, gönül şenliği.

Vuşlat şafāların ğam-ı firqat
çeken bilür
Ḥasret belāların yine ḥasret
çeken bilür

5. **şafālar:-lar**

Gazel 313

Mısra: 5

Kedersizlik,

endişesizlik, gönül şenliği.

Ser-i küyuñ ṭavāf etsem
şafālar kesb eder cānum
Eşigüñ kıble mi anda Ka'be-i
'ulyā midur yoḥsa

6. **şafā:**

Gazel 315

Mısra: 1

Kedersizlik,

endişesizlik, gönül şenliği.

Dil şafā kesb etdi būs-ı la'l-i
cānān almada
Söylesün ne aşşı etdi ḥvāce
mercān almada

7. **şafālarda:-lar, -da**

Gazel 334

Mısra: 6

Kedersizlik,

endişesizlik, gönül şenliği.

Ahālī nā-murād u aç u
muḥtāc u zelil ü ḥvār
Edānī cāy-ı a'lālarda 'ālemde
şafālarda

8. **şafā-yile:-yile**

Gazel 341

Mısra: 5

Kedersizlik,

endişesizlik, gönül şenliği.

Kim nigāh eylerdi vechine
şafā-yile anuñ
'Aqs-i rüy-ı yār şüret
vermese āyīneye

9. **şafālar:-lar**

Gazel 375

Mısra: 3

Kedersizlik,

endişesizlik, gönül şenliği.

Seyr eden mir'āt-ı ruḥsārın
şafālar kesb eder
Bir eşigi Ka'be-i 'ulyāya
verdüm gönülümü

10. **şafā:**

Lugaz 4

Mısra: 3

Kedersizlik,

endişesizlik, gönül şenliği.

Maḫdeminden kesb eder
'ālem şafā

Gülşen anuñla esendür
dāyimā

11. **şafā-y-ile:-y, -ile**

Tarih 11

Mısra: 5

Kedersizlik,

endişesizlik, gönül şenliği.

Hızr-ı dil nüş edüp şafā-y-ile
Dedi tārīḥ mişāl-i çeşme-i
cān

12. **şafā:**

Tesdis 4

Mısra: 22

Kedersizlik,

endişesizlik, gönül şenliği.

Şalındılar kenār-ı bāğ u rāga
serv-kāmetler
Şafā hengāmı geldi gitdi
encām-ı küdüretler

şafā geldi:

1. **şafā geldi:-di**

Tesdis 4

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Huzur ve mutluluk

getirmek.

Açıldı rüy-ı 'ālem perde-i
ebr-i şitā gitdi
Şafā geldi zemīne ḥalkı-ı
dünyādan cefā gitdi

2. **şafā geldi:-di**

Kıt'a 6

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Huzur, mutluluk, neşe

gelmek.

Bezme çün meyle pür-şafā
geldi

Dedi bezm ehli kim şafā

geldi

şafā sürer:

1. **şafā sürer:-er**

Gazel 71

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Deyim**

*Vaktini zevkli, huzurlu,
eğlenceli geçirmek.*

Gördükçe tığ-i yâri 'Azîzî
şafâ sürer
Niteki kalbini kişinüñ seyr-i
âb açar

şafâ sürmek:

1. **şafâ sürmek:-mek**

Gazel 53

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**

*Vaktini zevkli, huzurlu,
eğlenceli geçirmek.*

Sürmek isterseñ 'Azîzî bāğ-ı
'âlemde şafâ
Cüy-veş bir serv-i bālâyı
edegör der-kenâr

şafâ ver:

1. **şafâ ver:**

Tedis 4

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gönül şenliği vermek.

Şafâ ver bezme lutf eyle
yürüt cām-ı musaffâyı
Ayaklandur ele al sâğar-ı
billür-ı mînâyı

şafâ verür:

1. **şafâ verür:-ür**

Gazel 48

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gönül şenliği vermek.

Mihr-i ruhuñ ki 'âleme nür u
ziyâ verür
Bağdukça kalbüm âyinesine
şafâ verür

şafâlar sürsek:

1. **şafâlar sürsek:-lar, -sek**

Gazel 265

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

*Vaktini zevkli, huzurlu,
eğlenceli geçirmek.*

N'ola bayram-ı vişâlünde
şafâlar sürsek
Süy-ı Hâkdan bize bir ulu
'atâdur Ramazân

şafâvet verdi:

1. **şafâvet verdi:-di**

Gazel 317

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Safvetler, manevi
anlamda temizlik vermek.*

'Arz edüp mäh-ı cemâlin
yine şeyh ü şâbuñ
Verdi âyine-i kalbine şafâvet
rûze

şafâ-yı nazm-ı dür-bârum:

1. **şafâ-yı nazm-ı dür-
bârum:-um**

Gazel 363

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Inci yüklü şiirin neşesi.

Şafâ-yı nazm-ı dür-bârum
koyaldan güşina cular
'Azîzî ka 'r-ı deryâda şadefler
defterin dürdi

şafâ-yı seyr-i küy-ı yârdan:

1. **şafâ-yı seyr-i küy-ı
yârdan:-dan**

Gazel 148

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sevgilinin mahallesini
gezmenin safası.*

Biz hevâ-yı kâkül-i dil-
dârdan el çekmezüz
Biz şafâ-yı seyr-i küy-ı
yârdan el çekmezüz

şâf-dil:

1. **şâf-dilüz:-üz**

Gazel 138

Mısra: 6

*Temiz kalpli II sadık,
dürüst, riyasız.*

Heves-i bāğ-ı cinân
eylemezüz şüfî-vâr
Şu gibi şâf-dilüz 'aşık-ı
dîdâruz biz

şafha:

1. **şafhasını:-sı, -n, -ı**

Gazel 197

Mısra: 7

Sayfa, levha.

Şanma encüm şeb-i hecründe
felek şafhasını
Şerer-i âteş-i âh ile zer-efşân
etdük

şafha-i çarha:

1. **şafha-i çarha:-a**

Müseddes 1

Mısra: 37

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Feleğin yüzü.

Zer-nişân-ı mihr olaldan
şafha-i çarha nüvişt
Gelmedi zâtuñ gibi bir pîr-i
nürânî-sirişt

şafha-i ruhsârı:

1. **şafha-i ruhsârı:-ı**

Lugaz 1

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sevgilinin yüzünün
sayfası (çengin sayfası, dışı
bağlamında kullanılmıştır).*

'Ârız-ı hûbân gibi pür-hâl ü
haç
Şafha-i ruhsârı pür nakş u
suver

şafha-i ruhsârunda:

1. **şafha-i ruhsârunda:-uñ, -
da**

Gazel 23

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*(Sevgilinin) yüzünün
sayfası.*

Ham-ı zülfün mi yahod
şafha-i ruhsârunda
Yazdı hattât-ı ezel dâl-i du'â-
yı devlet

şafha-i rüyunda:

1. **şafha-i rüyunda:-ı, -n, -da**
Gazel 7
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Yüz sayfası. II sevgilinin
temiz yüzü bağlamında.*

Haç belürdi şafha-i rüyunda
şanmañ ol mehûñ
Kilk-i zülfî eyledi hüsn
âyetin tahîrî aña

şafha-i rüyunu:

1. **şafha-i rüyunu:-uñ, -ı**
Gazel 359
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Yüz sayfası. II sevgilinin
temiz yüzü bağlamında.*

Şafha-i rüyunu öpmek
dilesem incinme
Kim öper 'izzet için muşafı
Kur'an ehli

şafha-i şahn-ı çemende:

1. **şafha-i şahn-ı çemende:-
de**
Gazel 162
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Çimen bahçesinin
sayfası.*

Şafha-i şahn-ı çemende aldı
ey gül lâle-reng
Dâğ-ı mihrün eyleyelden
sîne-i süzâna nakş

şafha-i şem'-i ruhuñ:

1. **şafha-i şem'-i ruhuñ:-uñ**
Kaside 3
Mısra: 11
Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) muma
benzeyen yanağının sayfası.*

Şafha-i şem'-i ruhuñ üzre
gelüp hatt-ı gubâr
Bir mücerreb nüsha yazdı
kim gören hayrân olur

2. **şafha-i şem'-i ruhuñ:-uñ**
Kaside 3
Mısra: 11
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*(Sevgilinin) muma
benzeyen yanağının sayfası.*

Şafha-i şem'-i ruhuñ üzre
gelüp hatt-ı gubâr
Bir mücerreb nüsha yazdı
kim gören hayrân olur

şafha-i şemse:

1. **şafha-i şemse:-e**
Kaside 2
Mısra: 29
Kelime Tipi: -
Güneşin yüzü, sayfası.

Şafha-i şemse kamer kilk-i
'Utâridle yazar
Etse eş'ârın o şems-i kamer-
âşâr iş'âr

şâf-meşreb:

1. **şâf-meşreb:**
Gazel 231
Mısra: 10
Saf, temiz yaradılışlı.

'Âlemi aldum ayağum altına
ey mey-fürüş
Görmedüm câmuñ gibi bir
şâf-meşreb sâde-dil

şağ:

1. **şağ:**
Gazel 72
Mısra: 6
Sağlam, esen.

Câm-ı la'lüñ ölümlüsi
ma'rûf
Bezm-i 'âlemde yok gibi şağ
er

2. **şağlaruñ:-lar, -uñ**
Gazel 195
Mısra: 10
Sağlam, esen.

Öldi hecrüñle 'Azîzî gibi çün
hastelerüñ
Hâlleri n'ola tabîbüm
bakılan şağlaruñ

3. **şağlar:-lar**
Tesdis 2
Mısra: 10
Sağlam, esen.

Lâle gibi sînemi nâr-ı
mahabbet dağlar
Haste-i 'ışk olanuñ hâlin ne
bilsün şağlar

sâğar:

1. **sâğar:**
Gazel 285
Mısra: 6
Kadeh | şarap.

Bezm-i gamuñda la'lüñe
meyl etdügüm bu kim
'Aş-ı müdâm eylemege
sâğar isterin

sâğar u şahbâ:

1. **sâğar u şahbâ:**
Gazel 329
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Şarap ve kadeh.

La'lüñi öpmek diler
meclisde ey sâkî müdâm
Şuşamışdur sâğar u şahbâ
meger kim kına

sâğar-ı billür-ı mînâyı:

1. **sâğar-ı billür-ı mînâyı:-y,
-ı**
Tesdis 4
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Billur şarap şişesi
kadehi.*

Şafâ ver bezme luţf eyle
yürüt cām-ı musaffâyı
Ayaklandur ele al sâgar-ı
billür-ı mînâyı

sâgar-ı mey:

1. **sâgar-ı mey:**
Gazel 128
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şarap kadehi.

Bezm-i dilber güyyiyâ şahn-ı
gülîstân kendidür
Sâgar-ı mey aşyân-ı bülbül-i
cân kendidür

2. **sâgar-ı mey:**
Gazel 286
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şarap kadehi.

Bozulup bezm-i şafâ devleti
döndü cāmuñ
Sâgar-ı mey yerine devr eder
oldı fincân

sâger:

1. **sâgeri:-i**
Gazel 354
Mısra: 2
İçki bardağı.

Al-ıla tırılmaz öpersin deyü
la'l-i dilberi
Pâyımâl etdi şurâhî bâde-y-ile
sâgeri

şahbâ-yı sitanbul:

1. **şahbâ-yı sitanbul:**
Gazel 235
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İstanbul şarabı.

‘Älemde ‘Azîzî nece ‘âkıllı
geçer ol kim
Nüş etmeye hubân-ıla şahbâ-
yı Sitanbul

şahf-ı cemâlünü:

1. **şahf-ı cemâlünü:-iñ, -i**
Gazel 29
Mısra: 11
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Güzellik sayfası.

Muşhaf okursa tañ mı şahf-ı
cemâlünü dil
Kim sende hatm olupdur ey
mâh-rû melâhat

şâhib-i ‘âr u nâmüs:

1. **şâhib-i ‘âr u nâmüs:**
Gazel 154
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Namus ve utanma
sahibi.*

Terk-i ‘âr eyler-istem ‘âşık
olup ‘ayb etmeñ
‘İşk yolın varamaz şâhib-i
‘âr u nâmüs

şâhib-i seyf ü kalem kıldı:

1. **şâhib-i seyf ü kalem
kıldı:-dı**
Müseddes 1
Mısra: 14
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kılıç ve kalem sahibi
etmek.*

Eyleyüp nāmuñ cihân içre
Nişānî Beg şehā
Şâhib-i seyf ü kalem kıldı
seni zıll-i Hudā

şâhib-kemâl:

1. **şâhib-kemâl:**
Müseddes 1
Mısra: 25
*Fazilet, olgunluk sahibi
kişi.*

Gelmedi zātuñ gibi dünyāya
bir şâhib-kemâl
Ma‘rifet bâbında bî-
mānendsin ey nîkû-ı şîşâl

şâhib-kırân oldu:

1. **şâhib-kırân oldu:-dı**
Gazel 351
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Her zaman üstünlük,
başarı kazanan olmak.*

Cihân halkını hep kırdı
geçürdi tîğ-i ğamzeyle
Meger kim Kâhramanı
gözlerüñ şâhib-kırân oldu

şâhib-ma‘rifet:

1. **şâhib-ma‘rifet:**
Müseddes 3
Mısra: 19
Hüner sahibi.

Beni gördükçe şâhib-ma‘rifet
mi zanneder āyā
Ki rām olup baña el vermez
ölsem de zen-i dünyā

şâhib-sa‘âdet:

1. **şâhib-sa‘âdetsin:-sin**
Tarih 4
Mısra: 1
Mutlu, talihli.

Sen ol şâhib-sa‘âdetsin ki
kadriñ
Olapdur gün gibi eflâke
hem-ser

şâhibü’l-ğayr:

1. **şâhibü’l-ğayr:**
Tarih 11
Mısra: 1
*Hayırlı işler yapmış
olan kimse.*

Şâhibü’l-ğayr Ağa-yı Kulle-i
heft
Etdi bu çeşme-sârı bunda
revân

şâhife-i gül-berg-i ala:

1. **şâhife-i gül-berg-i ala:**
Gazel 196
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Renkli gül yapraklı
sayfa II sevgilinin yüzü.*

Yanmamış idi lāle ruḥuñ
alına gōñül
Verilmedin şahīfe-i gül-berg-
i ala reng

sāhil-i bahruñ:

1. **sāhil-i bahruñ:-uñ**
Tarih 12
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Denizin sahili.

Mehçe-i māh gibi verdi
cihāna revnaḳ
Sāhil-i bahruñ olup yüzi şuyı
kāşāneñ

sāhil-i deryā-yı hindi:

1. **sāhil-i deryā-yı hindi:**
Lugaz 5
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Hint denizinin sahili
(mecaz-ı mürsel sanatı
kullanılarak o bölgede
yaşayan kişiler bağlamında
kullanılmıştır.).*

Sāhil-i deryā-yı Hindi hep
bilür
Cüssede ḳalyona yan başı
gelür

şahn:

1. **şahnına:-ı, -n, -a**
Gazel 115
Mısra: 8
*Mekânın ortası, orta
yer.*

Yüzi gülüñ güler ü ḳalbi
ḡoncanuñ açılır
Ḳaçan o serv çemen şahnına
çemāne çıkar

şahn-ı bāḡa:

1. **şahn-ı bāḡa:-a**
Gazel 4
Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

*Bahçenin meydanı,
bahçenin ortası.*

Şüküfe seyrine geldi meger
nevrüz-ı sultānī
Ki ḳurdı şahn-ı bāḡa her
şecer bir ḡayme-i ḡadrā

2. **şahn-ı bāḡa:-a**
Gazel 306
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bahçenin meydanı,
bahçenin ortası.*

Ol gülüñ seyr etdüḡi yollara
sür yüzüñ gözüñ
Şahn-ı bāḡa ey şabā uḡrarsa
ger rāhuñ yine

şahn-ı bāḡ-ı irem:

1. **şahn-ı bāḡ-ı irem:**
Mesnevi 1
Mısra: 45
Kelime Tipi: -
*İrem, cennet
bahçelerinin bulunduğu yer.*

Şahn-ı bāḡ-ı İrem gibi zībā
Gülleri bī-naẓīr ü bī-hemtā

şahn-ı cāmi':

1. **şahn-ı cāmi':**
Gazel 254
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Cāminin avlusu,
bahçesi.*

Şavt-ı tesbīḡ erişüp gökde
melā'ik sem'ine
Şahn-ı cāmi' oldı meh-
rūlarla bir dārū's-selām

2. **şahn-ı cāmi':**
Mesnevi 1
Mısra: 71
Kelime Tipi: -
*Cāminin avlusu,
bahçesi.*

Şahn-ı cāmi' mişāl-i
cennetdür
Perdesi sāye-bān-ı rahmetdür

şahn-ı çemen:

1. **şahn-ı çemen:**
Gazel 269
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Bahçenin ortası,
meydanı.*

Yine şahn-ı çemen döndi
bisāta bezm-i gülşende
Verür her cām-ı lāle bir
nişān peymāne-i Cemden

2. **şahn-ı çemen:**
Gazel 65
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bahçenin ortası,
meydanı.*

Nāle vü āh u fiḡānum benüm
ey serv-i revān
Ey neçe şahn-ı çemen
murgını ḡāmūş eyler

şahn-ı çemende:

1. **şahn-ı çemende:-de**
Gazel 4
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Bahçenin ortası,
meydanı.*

Yine şahn-ı çemende nev-
bahār-ı mu'ciz-āşāruñ
Ḳudūminden küşāde oldı
çeşm-i nergis-i şehlā

2. **şahn-ı çemende:-de**
Gazel 178
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Bahçenin ortası,
meydanı.*

'Azm-i gül-geşt-i çemen
eyler meger ol serv-ḳad

Bağladı şahn-ı çemende
'ar'ar u şafşaf şaf

3. **şahn-ı çemende:-de**
Gazel 189
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Bahçenin ortası,
meydanı.*

'İzz ü nâz ile görelden şive-i
reftârûnı
Servler şahn-ı çemende
hâksârûndur senûn

şahn-ı çemeni:

1. **şahn-ı çemeni:-i**
Gazel 197
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Bahçenin ortası,
meydanı.*

Serv-kadlerle cihân bâğını
seyrân etdük
Yine şahn-ı çemeni reşk-i
gülistân etdük

şahn-ı gerdünü:

1. **şahn-ı gerdünü:-i**
Gazel 208
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Dünya bahçesi.

Görinen gül gül degül encüm
şerâr-ı âh ile
Şahn-ı gerdünü ser-Â-ser
eyledüm nesrînlük

şahn-ı gülistân:

1. **şahn-ı gülistân:**
Gazel 128
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Gül bahçesinin ortası;
güzellerin ve aşıkların
bulunduğu yer.*

Bezm-i dilber güyiyâ şahn-ı
gülistân kendidür

Sâğar-ı mey âşyân-ı bülbül-i
cân kendidür

şahn-ı gülistâna:

1. **şahn-ı gülistâna:-a**
Gazel 307
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Gül bahçesinin ortası;
güzellerin ve aşıkların
bulunduğu yer.*

Gül ü mül şöhetin etsek
varup şahn-ı gülistâna
Velî bir sâkî bir ben bir
nigâr-ı gül-'izâr olsa

şahn-ı gülistânda:

1. **şahn-ı gülistânda:-da**
Kaside 1
Mısra: 79
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Gül bahçesinin ortası;
güzellerin ve aşıkların
bulunduğu yer.*

Pür edüp bülbüleyi şahn-ı
gülistânda gehî
Bülbülünle gül ü mül
şöhetin etsek n'ola ger

şahn-ı gülşen:

1. **şahn-ı gülşen:**
Gazel 87
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Gül bahçesinin ortası.

Cüy-ı dil-cular çemen mi
selsebîl ırmağ mı
Şahn-ı gülşen bâğ-ı cennet
servler tûbâ midür

2. **şahn-ı gülşen:**
Gazel 335
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Gül bahçesinin ortası.

Meger gül câmi'idür şahn-ı
gülşen

Nihâl-i serv aña olmuş
minâre

3. **şahn-ı gülşen:**
Gazel 362
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Gül bahçesinin ortası.

Bahâr oldı bezendi şahn-ı
gülşen
'Azîzî ol gül-i hândâna geldi

şahn-ı gülşende:

1. **şahn-ı gülşende:-de**
Gazel 137
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Gül bahçesinin ortası.

Ne deñlü bî-nevâlık etse
bülbül şahn-ı gülşende
Be-gâyet ser-girândur gonca-
i mezzün-dehân gülmez

2. **şahn-ı gülşende:-de**
Gazel 277
Mısra: 11
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Gül bahçesinin ortası.

Şahn-ı gülşende nihâl-i gül-i
ra'nâ görsem
Geşt-i gülzâr eder ol nahl-i
dil-ârâ şanurın

3. **şahn-ı gülşende:-de**
Muamma 20
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Gül bahçesinin ortası.

Şahn-ı gülşende çemân
edince ol nahl-i semen
Hâcletinden dâmenini başına
çekdi çemen

şahn-ı gül-sitâna:

1. **şahn-ı gül-sitâna:-a**
Gazel 114
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade*Gül bahçesi.*

Yüzünde hâl-i semen-bü o
tıfla beñzer kim
Şüküfe dermek için şahn-ı
gül-sitâna çıkar

şahn-ı gülzâra:

1. **şahn-ı gülzâra:-a**
Gazel 330
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gül bahçesinin meydanı
II gül bahçesi.

Şahn-ı gülzâra 'Azîzî
nitekim sünbül-i ter
Şaldı pirâye bu dil bâğına
kâkülle ile

2. **şahn-ı gülzâra:-a**
Gazel 335
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gül bahçesinin meydanı
II gül bahçesi.

Degül gül nâr-ı âhından
hezâruñ
Düşüpdür şahn-ı gülzâra
şerâre

3. **şahn-ı gülzâra:-a**
Mesnevi 1
Mısra: 43
Kelime Tipi: -
Gül bahçesinin meydanı
II gül bahçesi.

Şahn-ı gülzâra nitekim gül-i
ter
Ferşine verdi câmi' uñ zîver

şahn-ı ruḥ-ı zibâya:

1. **şahn-ı ruḥ-ı zibâya:-y, -a**
Gazel 264
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Süslü yanağının orta
yeri.

Ḥaṭṭ-ı rüyuñ gibi olmış
tutalum müşkî kumâş
Zülfüñe kim dedi şahn-ı ruḥ-
ı zibâya döşen

şahn-ı şahrâ:

1. **şahn-ı şahrâ:**
Gazel 4
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade*Çöl meydanı.*

Gül-i nesrîn ile şöyle pür
oldı şahn-ı şahrâ kim
Nücüm ile müzeyyen çarḥa
döndi 'arşa-i gâbrâ

şahn-ı şahrâlar:

1. **şahn-ı şahrâlar:-lar**
Tesdis 2
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade*Çöl meydanı.*

Şahn-ı şahrâlar baña zindân
olupdur yârsuz
Her çemen bir hâr olupdur ol
yüzi gülzârsuz

2. **şahn-ı şahrâlar:-lar**
Tesdis 2
Mısra: 11
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade*Çöl meydanı.*

Şahn-ı şahrâlar baña zindân
olupdur yârsuz
Her çemen bir hâr olupdur ol
yüzi gülzârsuz

3. **şahn-ı şahrâlar:-lar**
Tesdis 2
Mısra: 17
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade*Çöl meydanı.*

Şahn-ı şahrâlar baña zindân
olupdur yârsuz
Her çemen bir hâr olupdur ol
yüzi gülzârsuz

4. **şahn-ı şahrâlar:-lar**
Tesdis 2
Mısra: 23
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade*Çöl meydanı.*

Şahn-ı şahrâlar baña zindân
olupdur yârsuz
Her çemen bir hâr olupdur ol
yüzi gülzârsuz

5. **şahn-ı şahrâlar:-lar**
Tesdis 2
Mısra: 29
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade*Çöl meydanı.*

Şahn-ı şahrâlar baña zindân
olupdur yârsuz
Her çemen bir hâr olupdur ol
yüzi gülzârsuz

şahn-ı sarây-ı devlet:

1. **şahn-ı sarây-ı devlet:**
Gazel 23
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Devlet sarayının avlusu.

Ey ḥarîm-i ḥaremüñ şahn-ı
sarây-ı devlet
Eşigüñ ehl-i dile cây-ı recâ-
yı devlet

şahn-ı sebzezâr:

1. **şahn-ı sebzezâr:**
Gazel 178
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade*Çimenlik; bahçe.*

Mevc urup deryâ-yı aḥḍar
gibi şahn-ı sebzezâr
Oldı pür-lülü-yı jâle her kefi
gül çün şadef

şahrâ:

1. **şahrâ:**
Gazel 11
Mısra: 6
Çöl, kır, ova, meydan.

Lälelerdür kızaran şanma
çemende Kaysuñ
Şerer-i âteş-i âhıyla tutuşdı
şahrâ

2. **şahrânuñ:-nuñ**

Gazel 203

Mısra: 10

Çöl, kır, ova, meydan.

Gül-i ruhsârına beñzer
benüm ol Leylîmüñ dermiş
Dererken läle-i hamrâsını
Mecnün şahrânuñ

3. **şahrâsın:-sı, -n**

Gazel 209

Mısra: 4

Çöl, kır, ova, meydan.

Kanlı kanlı dâğlarla ey gül-i
ra'nâ yine
Sîne şahrâsın serâser läle-zâr
etsem gerek

4. **şahrâlara:-lar, -a**

Gazel 312

Mısra: 4

Çöl, kır, ova, meydan.

Çekdi gönleklerini gök
yüzine ebr-i bahâr
Kırdı şahrâlara gül-günî
otağın läle

5. **şahrâlara:-lar, -a**

Gazel 328

Mısra: 2

Çöl, kır, ova, meydan.

Nâfını teşbîh edelden hâl-i
müşk-âsâlara
Şıgmaz oldu âhû-yı deşt-i
Huten şahrâlara

şahrâ-yı kâşân:

1. **şahrâ-yı kâşân:**

Tarih 21

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kaşan ovası (İran'da
bir bölge).*

Guzât-ı müslimînüñ tîgi ile
dökülen kanlar

Eder şahrâ-yı Kâşân yolların
la'l-i Bedağşân deñ

şahrâ-yı serâser:

1. **şahrâ-yı serâser:**

Kaside 3

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Susuz geniş arazi olan
çölün tamamı.*

Gül yüzüñ hecriyle ağduqça
gözümden kanlu yaş
Yine şahrâ-yı serâser läle-i
nu'mân olur

2. **şahrâ-yı serâser:**

Kaside 3

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Susuz geniş arazi olan
çölün tamamı.*

Gül yüzüñ hecriyle ağduqça
gözümden kanlu yaş
Yine şahrâ-yı serâser läle-i
nu'mân olur

şahrâ-yı sitanbul:

1. **şahrâ-yı sitanbul:**

Gazel 235

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İstanbul sahası, alanı.

Beñzer ki yine 'azm-i çemen
eyledi ol hür
Kim döndi cinân bāğına
şahrâ-yı Sitanbul

saht:

1. **saht:**

Gazel 27

Mısra: 4

*Katı, sert. Kuvvetli,
güçlü. Güç, zor.*

Gam-ı Şîrîn ile cân
verdüğine Ferhâduñ
Nazar etseñ yüce tağlarda
kayalar dağı saht

saht eyledi:

1. **saht eyledi:-di**

Gazel 27

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Güçlü kılmak.

Eyledi faşl-ı şitâ rüy-ı cihânı
yine saht
Ruğ-ı 'âşık gibi şarardı kamu
berg-i dirahıt

sa'id:

1. **sâ'idüñ:-üñ**

Gazel 203

Mısra: 11

*Kolun dirsek ile bilek
arasındaki kısmı.*

Femüñle sâ'idüñ de haq bu
kim cânâ müşâbihdür
Dem-i cân-bağışı 'İsânüñ
yed-i beyzâsı Müsânüñ

2. **sa'id:**

Müseddes 1

Mısra: 5

*Kutlu, uğurlu (yardımcı
eylemle kullandığı kelimeyi
müstakil olarak da
kullanarak pekiştirme amacı
gütmüştür.).*

Tâli' uñ ferhunde vü bahtuñ
sa'id olsun sa'id
Devletüñ payende vü 'ömrüñ
mezid olsun mezid

3. **sa'id:**

Müseddes 1

Mısra: 11

*Kutlu, uğurlu (yardımcı
eylemle kullandığı kelimeyi
müstakil olarak da
kullanarak pekiştirme amacı
gütmüştür.).*

Tâli' uñ ferhunde vü bahtuñ
sa'id olsun sa'id
Devletüñ pâyende vü 'ömrüñ
mezid olsun mezid

4. **sa'id:**

Müseddes 1

Mısra: 17

*Kutlu, uğurlu (yardımcı
eylemle kullandığı kelimeyi*

müstakil olarak da kullanarak pekiştirme amacı gütmüştür.)

Ṭāli' uñ ferḥunde vü baḥtuñ sa' id olsun sa' id Devletüñ pâyende vü 'ömrüñ mezid olsun mezid

5. sa' id:

Müseddes 1

Mısra: 23

Kutlu, uğurlu (yardımcı eylemle kullandığı kelimeyi müstakil olarak da kullanarak pekiştirme amacı gütmüştür.)

Ṭāli' uñ ferḥunde vü baḥtuñ sa' id olsun sa' id Devletüñ pâyende vü 'ömrüñ mezid olsun mezid

6. sa' id:

Müseddes 1

Mısra: 29

Kutlu, uğurlu (yardımcı eylemle kullandığı kelimeyi müstakil olarak da kullanarak pekiştirme amacı gütmüştür.)

Ṭāli' uñ ferḥunde vü baḥtuñ sa' id olsun sa' id Devletüñ pâyende vü 'ömrüñ mezid olsun mezid

7. sa' id:

Müseddes 1

Mısra: 35

Kutlu, uğurlu (yardımcı eylemle kullandığı kelimeyi müstakil olarak da kullanarak pekiştirme amacı gütmüştür.)

Ṭāli' uñ ferḥunde vü baḥtuñ sa' id olsun sa' id Devletüñ pâyende vü 'ömrüñ mezid olsun mezid

8. sa' id:

Müseddes 1

Mısra: 41

Kutlu, uğurlu (yardımcı eylemle kullandığı kelimeyi müstakil olarak da

kullanarak pekiştirme amacı gütmüştür.)

Ṭāli' uñ ferḥunde vü baḥtuñ sa' id olsun sa' id Devletüñ pâyende vü 'ömrüñ mezid olsun mezid

9. sa' id:

Müseddes 1

Mısra: 47

Kutlu, uğurlu (yardımcı eylemle kullandığı kelimeyi müstakil olarak da kullanarak pekiştirme amacı gütmüştür.)

Ṭāli' uñ ferḥunde vü baḥtuñ sa' id olsun sa' id Devletüñ pâyende vü 'ömrüñ mezid olsun mezid

10. sa' id:

Müseddes 1

Mısra: 53

Kutlu, uğurlu (yardımcı eylemle kullandığı kelimeyi müstakil olarak da kullanarak pekiştirme amacı gütmüştür.)

Ṭāli' uñ ferḥunde vü baḥtuñ sa' id olsun sa' id Devletüñ pâyende vü 'ömrüñ mezid olsun mezid

sa' id olsun:

1. sa' id olsun:-sun

Müseddes 1

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Mutlu olmak II Uğurlu olmak.

Ṭāli' uñ ferḥunde vü baḥtuñ sa' id olsun sa' id Devletüñ pâyende vü 'ömrüñ mezid olsun mezid

2. sa' id olsun:-sun

Müseddes 1

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Mutlu olmak II Uğurlu olmak.

Ṭāli' uñ ferḥunde vü baḥtuñ sa' id olsun sa' id Devletüñ pâyende vü 'ömrüñ mezid olsun mezid

3. sa' id olsun:-sun

Müseddes 1

Mısra: 17

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Mutlu olmak II Uğurlu olmak.

Ṭāli' uñ ferḥunde vü baḥtuñ sa' id olsun sa' id Devletüñ pâyende vü 'ömrüñ mezid olsun mezid

4. sa' id olsun:-sun

Müseddes 1

Mısra: 23

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Mutlu olmak II Uğurlu olmak.

Ṭāli' uñ ferḥunde vü baḥtuñ sa' id olsun sa' id Devletüñ pâyende vü 'ömrüñ mezid olsun mezid

5. sa' id olsun:-sun

Müseddes 1

Mısra: 29

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Mutlu olmak II Uğurlu olmak.

Ṭāli' uñ ferḥunde vü baḥtuñ sa' id olsun sa' id Devletüñ pâyende vü 'ömrüñ mezid olsun mezid

6. sa' id olsun:-sun

Müseddes 1

Mısra: 35

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Mutlu olmak II Uğurlu olmak.

Ṭāli' uñ ferḥunde vü baḥtuñ sa' id olsun sa' id Devletüñ pâyende vü 'ömrüñ mezid olsun mezid

7. sa'îd olsun:-sun

Müseddes 1

Mısra: 41

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Mutlu olmak II Uğurlu olmak.*

Ṭālî' uñ ferhunde vü bahtuñ
sa'îd olsun sa'îd
Devletüñ pâyende vü 'ömrüñ
mezîd olsun mezîd

8. sa'îd olsun:-sun

Müseddes 1

Mısra: 47

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Mutlu olmak II Uğurlu olmak.*

Ṭālî' uñ ferhunde vü bahtuñ
sa'îd olsun sa'îd
Devletüñ pâyende vü 'ömrüñ
mezîd olsun mezîd

9. sa'îd olsun:-sun

Müseddes 1

Mısra: 53

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Mutlu olmak II Uğurlu olmak.*

Ṭālî' uñ ferhunde vü bahtuñ
sa'îd olsun sa'îd
Devletüñ pâyende vü 'ömrüñ
mezîd olsun mezîd

sā'il-i devrāna:

1. sā'il-i devrāna:-a

Kaside 4

Mısra: 72

Kelime Tipi: -

Devrin dilencisi.

N'ola görseñ bendeñe elyağ
çerāğ-ı luṭfuñı
'Ādet olmışdur verürler
sā'il-i devrāna şem'

sā'il-i eşk-i revānum:

1. sā'il-i eşk-i revānum:-um

Kaside 3

Mısra: 80

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Akan gözyaşının seli.*

Eyle der-faḳram ki yanumda
añulsa bir direm
Sā'il-i eşk-i revānum
dideden ceryān olur

2. sā'il-i eşk-i revānum:-um

Kaside 3

Mısra: 80

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Akan gözyaşının seli.*

Eyle der-faḳram ki yanumda
añulsa bir direm
Sā'il-i eşk-i revānum
dideden ceryān olur

sāk:

1. sāk:-i

Muamma 35

Mısra: 2

Yarık, parça.

Çāk edüp zeyli ucın farkına
aldukça Sühā
Sākî üzre dāğ-ı şeb-günü
'ıyān olsa n'ola

sakf:

1. sakf:-ı

Kıt'a 18

Mısra: 5

Çatı, dam.

Çār dīvār ile sakfı ḳaldı lîk
Kim tamām olmağa ol
dārü'l-emān

sakf-ı gerdün:

1. sakf-ı gerdün:

Gazel 386

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Feleğin çatısı.*

O tıfl-ı meh-ruhuñ dām üzre
düşmiş topıdur şandum
Göricek sakf-ı gerdün üzre
nā-geh mihr-i raḫşānı

sakf-ı gerdüna:

1. sakf-ı gerdüna:-a

Kaside 2

Mısra: 11

Kelime Tipi: -
Gökyüzü çatısı.

Sakf-ı gerdüna ḳamer şemse-
i zerdür ya meger
Oldı bağ-ı felege nür-ı ḳamer
şems-i bahār

sākî:

1. sākî:

Gazel 41

Mısra: 8

*Kadeh sunan, suvarıcı.**II Sevgili.*

Ehl-i bezmüñ göricek gözi
ḳamaşdı yoḫsa
Yed-i beyzā midur ey sākî o
sīmîn-sā'id

2. sākî:

Gazel 47

Mısra: 5

*Kadeh sunan, suvarıcı.**II Sevgili.*

Telḥdür bāde egerçi sākî
la'lüñ yādına
Her ne dem nüş eylesem
baña gelür ammā lezîz

3. sākî:

Gazel 68

Mısra: 7

*Kadeh sunan, suvarıcı.**II Sevgili.*

Nece İskender-i devr-i
zamāndur demeyem sākî
Elinde cām-veş āyine-i
'ālem-nümā vardur

4. sākî:

Gazel 69

Mısra: 11

*Kadeh sunan, suvarıcı.**II Sevgili.*

Elümnden cām düşmezken
benüm sākî ne ḥikmetdür
Yine bezm-i cihānda ehl-i
'işret añılan Cemdür

5. **sākī:****Gazel 131**

Mısra: 10

*Kadeh sunan, suvarıcı.**II Sevgili.*

Vā' izūñ pendî meded
başımıza verdi şudā'
Sākī mey sür ola kim def'
ola derd-i serimüz

6. **sākī:****Gazel 143**

Mısra: 1

*Kadeh sunan, suvarıcı.**II Sevgili.*

Biz ki sākī būs-ı la'-i cān-
fezāya māyilüz
Ehl-i zevküz nūs-ı cām-ı dil-
küşāya māyilüz

7. **sākī:****Gazel 163**

Mısra: 7

*Kadeh sunan, suvarıcı.**II Sevgili.*

Şurāhī derd-ile kan yutmağı
peymāne-veş sākī
Belā bezminde beñzer bu dil-
i nā-şāddan görmiş

8. **sākī:****Gazel 179**

Mısra: 8

*Kadeh sunan, suvarıcı.**II Sevgili.*

Meclis içre tolular içmek
nic' olur göresin
Gelsün ey sākī hele meydāna
çeng ü nāy u def

9. **sākī:****Gazel 240**

Mısra: 3

*Kadeh sunan, suvarıcı.**II Sevgili.*

Dem mi vardur ki hayāl-i
had ü la'lüñ sākī
Hücre-i dilde gelüp etmeye
bezm-i gül ü mül

10. **sākī:****Gazel 254**

Mısra: 7

*Kadeh sunan, suvarıcı.**II Sevgili.*

Añma nūs-ı cāmı sākī baña
şimden gerü ben
Varmazın beytü'l-ħarām olsa
eger beytü'l-ħarām

11. **sākī:****Gazel 296**

Mısra: 7

*Kadeh sunan, suvarıcı.**II Sevgili.*

Leb-i mey-gūnuña sākī
müşābihdür deyü bir dem
Düşürmez oldı cām-ı bādeyi
rindān ağzından

12. **sākī:****Gazel 307**

Mısra: 4

*Kadeh sunan, suvarıcı.**II Sevgili.*

Gül ü mül şohbetin etsek
varup şahñ-ı gülistāna
Velī bir sākī bir ben bir
nigār-ı gül-'izār olsa

13. **sākī:****Gazel 320**

Mısra: 1

*Kadeh sunan, suvarıcı.**II Sevgili.*

Sākī meyħāneyi vaşf etme
şakın zühħāda
Yoğsa mescid gibi anda
bırağur seccāde

14. **sākī:****Gazel 321**

Mısra: 5

*Kadeh sunan, suvarıcı.**II Sevgili.*

Ŧutup kanlu gibi sākī
boğazın aldı meclisde
Boyun çekdi şurāhī var ise ol
gözleri meste

15. **sākī:****Gazel 329**

Mısra: 5

*Kadeh sunan, suvarıcı.**II Sevgili.*

La'lüñi öpmek diler
meclisde ey sākī müdām
Şuşamışdur sāğar u şahbā
meger kim kanına

16. **sākī:****Gazel 377**

Mısra: 7

*Kadeh sunan, suvarıcı.**II Sevgili.*

Gel berü 'ayş edelüm al ele
cāmı sākī
Yüri var şüfî senüñle yine
şohbet bākī

17. **sākī:****Gazel 381**

Mısra: 10

*Kadeh sunan, suvarıcı.**II Sevgili.*

Mey-i la'-i lebüñ-çün
öldürüp birbirini 'uşşāk
Cihān bezminde sākī yok
yere kan eylesünler mi

18. **sākī:****Gazel 382**

Mısra: 7

*Kadeh sunan, suvarıcı.**II Sevgili.*

Meyħoşi mīve midür sākī
lebüñ kim anı
Bezm ehli yād edince ağzı
dili kamaşdı

19. **sākī:****Matla 21**

Mısra: 2

*Kadeh sunan, suvarıcı.**II Sevgili.*

Rüz u şeb düşmez elüñden
bāde ile meşrebe
Böyle mey-ħor olmak ey
sākī düşer mi meşrebe

20. **sākī:****Matla 39**

Mısra: 2

*Kadeh sunan, suvarıcı.**II Sevgili.*

Dürd-i mey vermez ħabābuñ
'aynına hergiz keder

Gerçi sākī şakınılan göze
derler çöp düşer

21. **sākī:**

Muamma 6

Mısra: 2

Kadeh sunan, suvarıcı.

II Sevgili.

Dil aña māyil olurdu her
zamān
Olsa la 'lūñ gibi sākī meyde
ān

sākī-i gerdün:

1. **sākī-i gerdün:**

Gazel 36

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Feleğin sakisi.

Gün toğar şanmañ şabūhı
itmek için her seher
Sākī-i gerdün eline aldı bir
altun kadeh

sākī-i 'İsī-nefes:

1. **sākī-i 'İsī-nefes:**

Gazel 214

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İsa nefesli sākī.

Edüp bir cām ile meclisde
mürde-dilleri ihyā
N'ola ey sākī-i 'İsī-nefes
mevtāyī söyletseñ

şakın:

1. **şakın:**

Gazel 25

Mısra: 7

Çekinmek, kendini

gözetmek, korumak.

Toğunur çarhuña şakın āhum
Baña cevır etme ey felek kat
kat

2. **şakın:**

Gazel 168

Mısra: 4

Çekinmek, kendini
gözetmek, korumak.

Etme 'uşşāka cefā kim
gelicek haṭṭ-ı ruḥuñ
Şakın ey māh olur saña
hacālet 'arız

3. **şakın:**

Gazel 383

Mısra: 8

Çekinmek, kendini

gözetmek, korumak.

PİR-i 'ışka çün mürīd olup
urunduñ tāc-ı Key
Dönme pīrūnden ölüreseñ gey
şakın abdāl gey

4. **şakınur:-ur**

Kaside 1

Mısra: 33

Çekinmek, kendini

gözetmek, korumak.

Şakınur gönca gülin yelden ü
günden bülbül
Tıfl-ı gül-rüyını bülbül gibi
niteki peder

5. **şakın:**

Gazel 6

Mısra: 9

Bir davranışın

yapılmaması, bir şeyin
düşünülmemesi gereken
durumlarda söylenen uyarı
sözü.

Şakın meyl etme dünyānuñ
'Azīzī māl u cāhına
Demesünler saña Qārūn gibi
tā kim sever dünyā

6. **şakın:**

Kıt'a 7

Mısra: 1

Bir davranışın

yapılmaması, bir şeyin
düşünülmemesi gereken
durumlarda söylenen uyarı
sözü.

Etme nā-ehle şakın ehl-i
hüner
Ki hüner qadrini nā-dān ne
bilür

7. **şakın:**

Gazel 80

Mısra: 10

Çekinmek, kendini

gözetmek, korumak. II sakın
ha! bağlamında kullanılan
bir kelime.

Alup āğūşına rakīb seni
Belūñi kuçmasun şakın o
kem er

8. **şakın:**

Gazel 176

Mısra: 9

Çekinmek, kendini

gözetmek, korumak. II sakın
ha! bağlamında kullanılan
bir kelime.

Şakın ey pervāne varma
yanına
Saña muhkem eylemişdür
kīn çerāğ

9. **şakın:**

Gazel 234

Mısra: 8

Çekinmek, kendini

gözetmek, korumak. II sakın
ha! bağlamında kullanılan
bir kelime.

Yanarsañ şem '-veş
pervāneye yan hālūñi ey dil
Şakın bülbüle tıyurma ki
bulduğın öter bülbül

10. **şakın:**

Gazel 290

Mısra: 10

Çekinmek, kendini

gözetmek, korumak. II sakın
ha! bağlamında kullanılan
bir kelime.

Nihāl-i qaddine öykünme
yārūñ
Şakın ey serv yohsa balta
yersin

11. **şakın:**

Gazel 314

Mısra: 5

Çekinmek, kendini

gözetmek, korumak. II sakın
ha! bağlamında kullanılan
bir kelime.

‘Aql u fikrũn ƙal‘asını
tãrmãr eyler ŧaƙın
Varma zinhãr ey dil ol ƙop-ı
zeƙandan cãnibe

12. ŧaƙın:

Gazel 320

Mısra: 1

Çekinmek, kendini
gözetmek, korumak. II sakın
ha! bağlamında kullanılan
bir kelime.

Sãkĩ meyhãneyi vaŧf etme
ŧaƙın zũhhãda
Yoğsa mescid gibi anda
bırağur seccãde

sãkin-i kũy-ı yãre:

1. sãkin-i kũy-ı yãre:-e

Gazel 89

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sevgilinin mahallesinin
sakini.

Sãkin-i kũy-ı yãre varmağ-
ıla
Ka‘beye ŧanma hãcĩ beñdeŧ
olur

ŧakınılan göze çöp düşer:

1. ŧakınılan göze çöp
düşer:-er

Matla 39

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Atasözü**

Titizlik ve ilgi gösterilen
ŧeye zarar eriŧmesi üzerine
söylenen atasözü.

Dürd-i mey vermez habãbuñ
‘aynına hergiz keder
Gerçi sãkĩ ŧakınılan göze
derler çöp düşer

sãkiyã:

1. sãkiyã:

Gazel 9

Mısra: 1

Ey kadeh sunan!

Ben nece sevmeyeyin cãm-ı
ŧarãbı sãkiyã

Egleyen oldur dil-i mest-i
ħarãbı sãkiyã

2. sãkiyã:

Gazel 9

Mısra: 2

Ey kadeh sunan!

Ben nece sevmeyeyin cãm-ı
ŧarãbı sãkiyã
Egleyen oldur dil-i mest-i
ħarãbı sãkiyã

3. sãkiyã:

Gazel 9

Mısra: 4

Ey kadeh sunan!

Ʀurmasun devr eylesün cãm-ı
ŧabũhĩ bezmimüz
Kim sipihr-i ‘iŧkuñ oldur
ãftãbı sãkiyã

4. sãkiyã:

Gazel 9

Mısra: 6

Ey kadeh sunan!

Bũs-ı la‘lin almağa dil yãrũñ
eylerse hicãb
Bãde ver kim bãde ref‘ eyler
hicãbı sãkiyã

5. sãkiyã:

Gazel 9

Mısra: 8

Ey kadeh sunan!

Bezmi-i hecrũñde ‘acebdür
dũd-ı ahum bir seher
Bãda vermezse eger bu nüñ
kıbãbı sãkiyã

6. sãkiyã:

Gazel 9

Mısra: 10

Ey kadeh sunan!

Bir gün ayak yürimez oldu
‘Azĩzi olalı
Ãstãn-ı mĩr-i deyre intisãbı
sãkiyã

7. sãkiyã:

Gazel 36

Mısra: 10

Ey kadeh sunan!

Meclisinde her kestũñ bezl-i
ŧarãb-ı sürh eder
Sãkiyã buldı meger gencĩne-i
Ƙãrũn ƙadeh

8. sãkiyã:

Gazel 132

Mısra: 12

Ey kadeh sunan!

Rãzi olmazsa ayağın öpmege
meclisde yãr
Sãkiyã bir el ucıyla
merħabãya ƙãyilüz

9. sãkiyã:

Gazel 143

Mısra: 4

Ey kadeh sunan!

Meclis içre ayağũñ
öpdüğümüz ma‘zũr ƙut
Kim bilürsin sãkiyã biz bũs-ı
pãya mãyilüz

10. sãkiyã:

Gazel 148

Mısra: 11

Ey kadeh sunan!

El çerkerse cãm-veŧ çerksün
bizi biz sãkiyã
‘Ayŧ-ı nüŧ u ħãne-i
ħammãrdan el çerkezüz

11. sãkiyã:

Gazel 246

Mısra: 2

Ey kadeh sunan!

ŧãh-ı ‘iŧƙam kũŧe-i
meyhãnelerdür milketüm
Cãm-ı meydür sãkiyã
baŧumda tãc-ı devletüm

12. sãkiyã:

Gazel 338

Mısra: 12

Ey kadeh sunan!

Rind-i dürd-ãŧãmını görmez
gözümüz cãmdan
Sãkiyã çerŧm-i ħabãb-ı mey
tutukdur var ise

13. sãkiyã:

Gazel 363

Mısra: 4
Ey kadeh sunan!

Leb-i mey-günüña hatt-ı
gubāruñdan halel ermez
Bu rüşendür şarāba sākiyā
vermez keder dürdi

14. **sākiyā:**
Matla 23
Mısra: 2
Ey kadeh sunan!

Neçeye dek yeyelüm zehr-i
gam-ı dünyāyı
Sākiyā şun içelüm cām-ı
sürür-efzāyı

15. **sākiyā:**
Tedis 4
Mısra: 6
Ey kadeh sunan!

Getür āyine-i 'ālem-nümāyı
cām-ı şahbāyı
Benüm de sākiyā görsün
gözüm bir pāre dünyayı

16. **sākiyā:**
Tedis 4
Mısra: 12
Ey kadeh sunan!

Getür āyine-i 'ālem-nümāyı
cām-ı şahbāyı
Benüm de sākiyā görsün
gözüm bir pāre dünyayı

17. **sākiyā:**
Tedis 4
Mısra: 18
Ey kadeh sunan!

Getür āyine-i 'ālem-nümāyı
cām-ı şahbāyı
Benüm de sākiyā görsün
gözüm bir pāre dünyayı

18. **sākiyā:**
Tedis 4
Mısra: 24
Ey kadeh sunan!

Getür āyine-i 'ālem-nümāyı
cām-ı şahbāyı
Benüm de sākiyā görsün
gözüm bir pāre dünyayı

19. **sākiyā:**
Tedis 4
Mısra: 30
Ey kadeh sunan!

Getür āyine-i 'ālem-nümāyı
cām-ı şahbāyı
Benüm de sākiyā görsün
gözüm bir pāre dünyayı

sakla:

1. **şaklamak:-mağ**
Gazel 35
Mısra: 6
*Gizlemek (aşk
bağlamında).*

Sırr-ı 'ışkı halka fāş etmezdi
Manşür olmasa
Sinede esrār-ı ışkı şaklamak
her bār güç

2. **şaklaşam:-sa, -m**
Gazel 113
Mısra: 7
Gizlemek.

Nola dilde şaklaşam cānā
hayāl-i hālūñi
Hoğka içre hıfz iderler
nāfeyi 'attārlar

3. **şaklaşa:-sa**
Lugaz 24
Mısra: 4
Korumak, esirgemek.

'Ömri olduğça eger pīr ü
cūvān
Şaklaşa ol gevheri görmez
ziyān

şal-:

1. **şalup:-up**
Gazel 350
Mısra: 3
*Bırakmak, bırakıp
yerleştirmek.*

Hārzār-ı gam-ı hicrāna şalup
bülbül-vār
Ya neçe bir edesin ey yüzi
gül zār beni

şal:

1. **şaldı:-dı**
Gazel 180
Mısra: 5
Bırakmak, göndermek.

Şaldı kirpükleri peykānı
hayālin dile yār
Dizdi şan oğları kandıle o
fettān şaf şaf

2. **şalup:-up**
Gazel 197
Mısra: 5
Bırakmak, göndermek.

Keşti-i cismi şalup baħr-i
belā-yı 'ışka
Gözümüz yaşı ile 'ālemi
tūfān etdük

3. **şalup:-up**
Gazel 205
Mısra: 9
Bırakmak, göndermek.

Bī-çāre 'Azīziyi şalup şām-ı
firāka
Bī-mihr idügün gün gibi
izhār eder olduñ

4. **şaldı:-dı**
Gazel 233
Mısra: 5
Bırakmak, göndermek.

Elüm alup beni deyr-i gama
şaldı āħir
Vermelü degül imiş ol büt-i
fettāna göñül

5. **şalma:-ma**
Gazel 353
Mısra: 8
Bırakmak, göndermek.

Gel e ey Hüsrev-i şirīn-
dehenüm luğf eyle
Bī-sütün-ı gama şalma beni
Ferhād gibi

6. **şaldı:-dı**
Tarih 22
Mısra: 3
Bırakmak, göndermek.

Şaldı bir āşafını şarka edüp
Anı ser-dār-ı 'asker-i bī-'ad

7. **şalınmak**:-in, -mağ**Gazel 82**

Mısra: 3

Salınmak, sallanmak.

Sāye-veş yanında şalınmak o
servüñ 'aşıka
Hiç naşîb ola mı ol bir devlet
ü ikbâldür

8. **şalup**:-up**Gazel 119**

Mısra: 6

Salınmak, sallanmak.

Kılmadıysa servi dîvâne
hevâ-yı kıdd-i yâr
Gülşen içre yâ niçün başın
şalup sersemleñür

9. **şaldı**:-dı**Gazel 125**

Mısra: 7

Salınmak, sallanmak.

Meger bir serv-i dil-cü destin
alup şaldı kühsâra
Ki yaşın cüy edüp kühsârda
âb-ı revân ağlar

10. **şalınur**:-in, -ur**Gazel 187**

Mısra: 10

Salınmak, sallanmak.

Taň midur cüy-ı revân olsa
'Azîzî yaşum
Nazarumda şalınur serv-i
hîrâmânum yok

11. **şalupdur**:-up, -dur**Gazel 206**

Mısra: 6

Salınmak, sallanmak.

'Îzâr-ı lâle-günün tâze vü ter
tutmağa yahod
Şalupdur sāye üstine siyeh
zülfi o fettânuñ

12. **şaldüğim**:-duğ, -ı, -n, -ı**Gazel 217**

Mısra: 4

Salınmak, sallanmak.

Ser-i bî-devletüm olsun
yolına tek göreyin

Çolını gerdenüme şaldüğim
şemşîrûñ

13. **şalup**:-up**Gazel 258**

Mısra: 3

Salınmak, sallanmak.

Ten cür'asını hâke şalup
bezm-i cihânda
Bir mest-i harâbem ki ecel
câmina kıandum

14. **şaldı**:-dı**Gazel 358**

Mısra: 2

Salınmak, sallanmak.

Zülf-i ruhsârı çeküp bende
neçe Hârûtı
Şaldı çâh-ı gama hâl-i zekânı
Mârûtı

15. **şaldı**:-dı**Gazel 330**

Mısra: 10

Bırakmak, salmak.

Şahn-ı gülzâra 'Azîzî
nitekim sünbül-i ter
Şaldı pîrâye bu dil bâğına
kâkülle ile

16. **sâle**:-e**Kıt'a 1**

Mısra: 6

Sene, yıl.

Günde heft aqçadur 'ulüfem
evet
'Ömri pencâh sâle ermiş
erem

17. **şalar**:-ar**Terci-bend 1**

Mısra: 46

*Yayılmak, sarıp
sarmalamak.*

Gelüñüz seyr-i bâğ u râğa
deyü
Gördüğine çolın şalar 'ar'ar

18. **şaldı**:-dı**Terci-bend 1**

Mısra: 50

Yaymak.

Berg-i sebz ile zeyn olup
eşcâr
Şaldı nağ'-ı zemine sāye
çenâr

19. **şalar**:-ar**Gazel 378**

Mısra: 5

Başlatmak.

Şalar bir demde biñ aşüb u
ğavğâ gamzesi dehre
Moğolçîn gözleri târâc edüp
İrân u Tûrânı

20. **şâl**:**Gazel 383**

Mısra: 10

*Şal, boyun veya saç
örtüsü.*

Çün libâs-ı fakr-ile fahr
eyledi Âl-i 'Abâ
Sen de anlar 'aşkına dâyim
'Azîzî şâl gey

şalib:1. **şalib**:**Gazel 16**

Mısra: 6

*Haç: Hristiyanlığın
sembolü sayılan ve birbirini
dikey olarak kesen iki
çizgiden oluşan biçim.
(Sevgilinin kıvrımlı saçı
bağlamında).*

Kâfirliğine dâl bu yetmez mi
zülfüñüñ
Kim kend'özünde götürür ol
ey şanem şalib

2. **şalib**:**Gazel 20**

Mısra: 6

*Haç: Hristiyanlığın
sembolü sayılan ve birbirini
dikey olarak kesen iki
çizgiden oluşan biçim.
(Sevgilinin kıvrımlı saçı
bağlamında).*

Etmezdi ser-fürü aña kavm-i
Mesîh eger
Öykünmeyeydi ol şanemüñ
zülfine şalib

şâlih:1. **şâlih:****Kaside 5**

Mısra: 42

Özel ad.

Esîr-i nâme-i 'ışkı hemân
'Ulvî degül ancak
Neçe Mecnûnı var Leylî gibi
Şâlih dil-ârânûñ

şâlih-i zamâne:1. **şâlih-i zamâne:****Gazel 116**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Zamanın Salih
peygamberi.*

Mey-i hevâ ile şüfî-i mest-i
nâka-dili
Eger ki söyledesin Şâlih-i
zamâne çıkar

şalın:1. **şalınan:-an****Gazel 366**

Mısra: 16

*Naz ve eda ile yürüme,
hıraman olmak | gezmek,
gezinmek.*

Rüz-ı 'îd olsa 'Azîzî yine
seyrân etsek
'İd-gehde şalınan serv-i
hıramânları

2. **şalınmağa:-mağ, -a****Gazel 205**

Mısra: 4

Naz ve eda ile yürüme.

Ey çeşm ü kad ü kaşı güzel
neçe zamândur
Yanumca şalınmağa benüm
'âr eder olduñ

3. **şalınmaz:-maz****Gazel 267**

Mısra: 3

Naz ve eda ile yürüme.

Cilvegâh-ı bâğda şalınmaz
idi nâz-ıla
Şîve-i refîtaruñ görse nihâl-i
nârven

4. **şalınsa:-sa****Gazel 307**

Mısra: 6

Naz ve eda ile yürüme.

Geyüp ak sâdeler egnine ol
gül bâğ-ı 'âlemd
Şalınsa nâz ile yanumca
serv-i sâyedâr olsa

5. **şalınmağa:-mağ, -a****Kaside 5**

Mısra: 12

Naz ve eda ile yürüme.

Yolında cân fedâ edüp gider
yanınca 'âşıklar
Beşiktaşa şalınmağa giden
serv-i hıramânûñ

6. **şalındılar:-dı, -lar****Tesdis 4**

Mısra: 21

*Naz ve eda ile yürüme**II salınmak.*

Şalındılar kenâr-ı bâğ u râğa
serv-kâmetler
Şafâ hengâmı geldi gitdi
encâm-ı küdürerler

şalındurmaz:1. **şalındurmaz:****Gazel 386**

Mısra: 10

*Sallandırmamak; değer,
önem vermemek, hiçe
saymak (TS, 178) II salına
salına yürütmek; bir şeye
imkan vermemek.*

Nihâl-i kâmet-i yâri görelden
bâğda nergis
Şalındurmaz 'Azîzî gözine
serv-i hıramânı

şaltanat:1. **şaltanat:****Kaside 1**

Mısra: 49

*Hükümdarlık, sultanlık |
hakimiyet, güç.*

Şaltanat bâğına gül bâğ-ı
cihâna bülbül
Nece bülbül şeh-i gül-rüy-ı
'adâlet-güster

şalûs:1. **şalûs:****Gazel 323**

Mısra: 10

İkiyüzlü, riyakâr.

Ruñ bir deyr-i Meryemdür
ki olmuş mu 'tekif anda
Siyeh jend ile zülfüñ kâfiri
şalûs şeklinde

şamed:1. **şamed:****Tarih 22**

Mısra: 10

*Her şey kendisine
muhtaç, kendisi hiçbir şeye
muhtaç olmayan, mutlak
malik olan Allah.*

Sürh-ser münhezim olup ol
dem
Furşatı cünd-i Rûma verdi
Şamed

şan:-1. **şanurın:-ur, -ın****Gazel 277**

Mısra: 1

Zannetmek.

Hande kıldukça femüñ
gonca-i zîbâ şanurın
Söze geldükçe lebüñ bülbül-i
güyâ şanurın

2. **şanurın:-ur, -ın****Gazel 277**

Mısra: 2

Zannetmek.

Hande kıldukça femüñ
gonca-i zîbâ şanurın
Söze geldükçe lebüñ bülbül-i
güyâ şanurın

3. **şanurım:-ur, -in**
Gazel 277
 Mısra: 4
 Zannetmek.

Gördüğümce hat-ı ser-sebz ü
 leb-i handānuñ
 Bir güzel sürh-dehen tūti-i
 hadrā şanurın

4. **şanurım:-ur, -in**
Gazel 277
 Mısra: 6
 Zannetmek.

Görsem āyīneyi 'aqs-i ruḥ-ı
 tābānuñla
 Birini māh u birin mihr-i
 mücellā şanurın

5. **şanurım:-ur, -in**
Gazel 277
 Mısra: 8
 Zannetmek.

Meh-i ruḥsār-ı ziyā-baḥşuñı
 mihr-i 'ālem
 Ḥam-ı ebrūlaruñı gurre-i
 garrā şanurın

6. **şanurım:-ur, -in**
Gazel 277
 Mısra: 10
 Zannetmek.

Gird-i pürüze-veş ol hatt-ı
 'abīr-efşānuñ
 Rīze-i misk-i Ḥuten ḥurde-i
 mīnā şanurın

7. **şanurım:-ur, -in**
Gazel 277
 Mısra: 12
 Zannetmek.

Şahn-ı gülşende nihāl-i gül-i
 ra'nā görsem
 Geşt-i gülzār eder ol naḥl-i
 dil-ārā şanurın

8. **şanurım:-ur, -in**
Gazel 277
 Mısra: 14
 Zannetmek.

Gonça-i lāle-i gül-rengi
 çemen bezminde

Mey-i sürh ile tolu cām-ı
 muşaffā şanurın

9. **şanurım:-ur, -in**
Gazel 277
 Mısra: 16
 Zannetmek.

Reh-i kūyında 'Azīzī o dūr-i
 kem-yābuñ
 Senūñ o gözden ağan yaşuñı
 deryā şanurın

şan:

1. **şanma:-ma**
Gazel 2
 Mısra: 5
 Zannetmek.

Görinen māh-ı nevdür şanma
 şāhum sūr-ı çarḥ üzere
 Şu 'ā'-ı nār-ı āhum eyledi bir
 zer 'ālem peydā

2. **şanur:-ur**
Gazel 2
 Mısra: 9
 Zannetmek.

Leb-i cān-baḥş ile anı gören
 şanur Mesīḥādur
 Yine deyr-i cihān içinde oldı
 bir şanem peydā

3. **şanmañuz:-ma, -ñuz**
Gazel 3
 Mısra: 6
 Zannetmek.

Açıldı dāğ-ı pür-ḥūnı ser-Ā-
 ser cism-i Ferhāduñ
 Donandı lālelerle şanmañuz
 kühsār ser-tā-pā

4. **şanmañ:-ma, -ñ**
Gazel 7
 Mısra: 7
 Zannetmek.

Ḥat belürdi şafḥa-i rüyunda
 şanmañ ol mehūñ
 Kilk-i zūlfı eyledi ḥüsn
 āyetin taḥrīr āña

5. **şanmañ:-ma, -ñ**
Gazel 13

Mısra: 8
 Zannetmek.

Şu 'le-i āh-ı şerer-bārum bu
 şeb çarḥa çıkup
 Yine ḥāk üzere nüzül etdi
 düşen şanmañ şihāb

6. **şanuram:-ur, -am**
Gazel 14
 Mısra: 5
 Zannetmek.

La 'l-i mey-gūnuñda ḥālūñ
 gördüğümce şanuram
 Kōndı cām-ı bāde-i nāb üzere
 bir müşkīn zübāb

7. **şanma:-ma**
Gazel 16
 Mısra: 8
 Zannetmek.

Geldi figāna sīne-i şad-çākte
 gönül
 Ey gül kafesde nāle eden
 şanma 'andelīb

8. **şanur:-ur**
Gazel 18
 Mısra: 4
 Zannetmek.

Zamane ḥalkını taşa tutar
 çarḥ-ı 'adū her şeb
 Bu ḥāle olmayan vākıf şanur
 gökden düşer kevkeb

9. **şanuram:-ur, -am**
Gazel 23
 Mısra: 10
 Zannetmek.

Ḥışm idüp şeşperini farkuma
 urduḳca o şāh
 Şanuram kim başuma toḡdı
 ḥümā-yı devlet

10. **şanmañ:-ma, -ñ**
Gazel 37
 Mısra: 10
 Zannetmek.

Oldı pür āh-ı seḥer-ḥīzüm
 buḥārından çemen
 Görinen şanmañ serā-yı
 şahn-ı şahrā her şabāḥ

11. **şanma:-ma**
Gazel 38
 Mısra: 10
Zannetmek.

Åhum Şu 'ā'ıdur ki gezer
 sűrĥ-i bāde-veŐ
 Őanma 'Azīzī gűkde gűrinen
 sehāb-ı sűrĥ

12. **şanur:-ur**
Gazel 38
 Mısra: 2
Zannetmek.

Devr eyledűkçe bezműnī
 cām-ı Őarāb-ı sűrĥ
 Gűren o bezme ŐoĖdı Őanur
 āftāb-ı sűrĥ

13. **şanmañ:-ma, -ñ**
Gazel 50
 Mısra: 3
Zannetmek.

Ebr Őanmañ gűrinen ol māhı
 yakmasun deyű
 Mıhr-i 'ālem-tāba dűd-ı
 āhum oldu perde-dār

14. **şanmañuz:-ma, -ñuz**
Gazel 50
 Mısra: 11
Zannetmek.

Mıhr ű mehdűr Őanmañuz
 derd ile bir āh eyleyűp
 Çıkdı ol āh ile yerden gűge
 bir iki Őerār

15. **şanuram:-ur, -am**
Gazel 60
 Mısra: 9
Zannetmek.

Zűlfı meyl etdűkçe la'line
 'Azīzī Şanuram
 Egilűp hűr-ı cennet āb-ı
 kevşerden alur

16. **şanma:-ma**
Gazel 61
 Mısra: 8
Zannetmek.

DaĖme-i Kārűn-veŐ hāk
 olmayınca kāk-ı ten

Genc-i mıhrűn Őanma kim bu
 kālĥ-i vırāndan çıkar

17. **şanma:-ma**
Gazel 65
 Mısra: 6
Zannetmek.

Vāz gel āh u fıĖān
 eylemeden ey bűlbűl
 Őanma kim āh u fıĖānuñ gűl-
 i ter gűŐ eyler

18. **şanmañ:-ma, -ñ**
Gazel 67
 Mısra: 9
Zannetmek.

Gűrinen encűm-i raĖŐende
 Őanmañ zűlmet-i Őebde
 'Azīzīnűn Őerār-ı āteŐ-i āh-ı
 sıyāhıdur

19. **şanur:-ur**
Gazel 69
 Mısra: 16
Zannetmek.

'Azīzī her ne dem zűlfın
 añup āh etsem ol māhuñ
 DuĖān-ı āhumı gűren Őanur
 baŐumda perçemdűr

20. **şanuram:-ur, -am**
Gazel 71
 Mısra: 5
Zannetmek.

Ŧarf-ı sehābdan Şanuram
 mıhr eder ŧulű'
 'Arz-ı 'ızār iűn kaçan ol
 meh nıkāb açar

21. **şanmañuz:-ma, -ñuz**
Gazel 72
 Mısra: 9
Zannetmek.

Gűrinen jāle Őanmañuz
 Ėonca
 Şunar ağzıyla 'andelıbe
 Şeker

22. **şanmañ:-ma, -ñ**
Gazel 74
 Mısra: 7
Zannetmek.

Gűrinen vādī durur Őanmañ
 bu deŐt ű kűhsār
 Mığnet-i devrān elinden
 sīne-çāk olmış yatur

23. **şanur:-ur**
Gazel 74
 Mısra: 2
Zannetmek.

Dil Ėam-ı hecrűnle Őűyle
 derdnāk olmış yatur
 Kim anı gűren Őanur cānā
 hilāl olmış yatur

24. **şanur:-ur**
Gazel 75
 Mısra: 7
Zannetmek.

Pűr-hűn gűzűmde 'aks-i
 la'lűn gűren Őanur kim
 Gűl-gűnī ŐıŐe içre nűŐ edecek
 műlűmdűr

25. **şanurlar:-ur, -lar**
Gazel 76
 Mısra: 4
Zannetmek.

Ėayāl-i kadd-i mevzűnuñ
 gűrenler çeŐm-i pűr-nemde
 Şanurlar sāye-i serv-i revān
 ırmaĖa dűŐmiŐdűr

26. **şanur:-ur**
Gazel 78
 Mısra: 5
Zannetmek.

Kıblem yűzűnde ĖaĖt-ı
 sıyāhuñ gűren Őanur
 Gelmiş ŧavāf-ı Ka'be eder
 ehl-i Őāmdur

27. **şanma:-ma**
Gazel 89
 Mısra: 10
Zannetmek.

Sākin-i kűy-ı yāre varmaĖ-
 ıla
 Ka'beye Şanma Ėacī beñdes
 olur

28. **şandılar:-dı, -lar**
Gazel 100

Mısra: 1
Zannetmek.

Mülk-i ğamda cūy-ı eşk-i
çeşmümi yem şandılar
Ol yem içre bendeñüz bir
Mâlikîyem şandılar

29. **şandılar:-dı, -lar**
Gazel 100
Mısra: 2
Zannetmek.

Mülk-i ğamda cūy-ı eşk-i
çeşmümi yem şandılar
Ol yem içre bendeñüz bir
Mâlikîyem şandılar

30. **şandılar:-dı, -lar**
Gazel 100
Mısra: 4
Zannetmek.

Rif' atüñ bağında çarhı
sünbüle beñzetdiler
Dâne dâne encümi üstinde
şebnem şandılar

31. **şandılar:-dı, -lar**
Gazel 100
Mısra: 6
Zannetmek.

Ehl-i diller göricek bir yerde
hañt u la'lüñi
Hemdem olmuş Hızr ile 'İsî-i
Meryem şandılar

32. **şandılar:-dı, -lar**
Gazel 100
Mısra: 8
Zannetmek.

Meclis-i hübânda şem'î
bende-i sîmîn-beden
Şu'lesin başında zerrîn
perçem şandılar

33. **şandılar:-dı, -lar**
Gazel 100
Mısra: 10
Zannetmek.

Dün gece seyyâreler âfâkı
tölmüş gördiler
Gözlerüm yaşına ğarğ oldu
bu 'âlem şandılar

34. **şandılar:-dı, -lar**
Gazel 100
Mısra: 12
Zannetmek.

'Âkıl olanlar fenâsın añladı
kâh-ı tenüñ
Câhil olanlar binâ-yı 'ömri
muhkem şandılar

35. **şandılar:-dı, -lar**
Gazel 100
Mısra: 14
Zannetmek.

Ey 'Azîzî gördiler düşmez
elüñden cām-ı mey
Hayl-i rindâne seni
meyhâñede Cem şandılar

36. **şanuram:-ur, -am**
Gazel 102
Mısra: 7
Zannetmek.

Gül-i ter üzre dür-i jâle
dizildi şanuram
Ruğları üzre dizildikçe dilâ
hoy-ı nigâr

37. **şanma:-ma**
Gazel 107
Mısra: 5
Zannetmek.

Şanma nücüm ile mâh gece
şerâr-ı âhum
Çekdi sarây-ı çarha altun
benekli bir zâr

38. **şanur:-ur**
Gazel 112
Mısra: 4
Zannetmek.

Ğamuñla şöyle şarardı
yüzüm kim bağ-ı 'âlemde
Görenler çihre-i zerdüm
şanur berg-i hâzândandur

39. **şanmañuz:-ma, -ñuz**
Gazel 113
Mısra: 4
Zannetmek.

Kañre kañre hün-ı eşk-i dîde-i
Ferhâddur

Läleler kıldı hüveydâ
şanmañuz kuhsârlar

40. **şanuram:-ur, -am**
Gazel 113
Mısra: 10
Zannetmek.

Yâri aĝyâr-ile gördükçe
'Azîzî bağda
Şanuram kim hem-dem
olmışdur gül-ile hârlar

41. **şanur:-ur**
Gazel 116
Mısra: 2
Zannetmek.

Kaçan serîrine ol server-i
yegâne çıkar
Gören şanur mehi evreng-i
âsmâne çıkar

42. **şanur:-ur**
Gazel 117
Mısra: 2
Zannetmek.

Kaçan o şâhid-i cânbâz
rîsmâna çıkar
Gören şanur ki hümâ evc-i
âsmâna çıkar

43. **şanurın:-ur, -ın**
Gazel 117
Mısra: 3
Zannetmek.

Karınca mühr-i Süleymânı
büs eder şanurın
Hañ-ı siyeh ki o la'l-i güher-
feşâna çıkar

44. **şanmañuz:-ma, -ñuz**
Gazel 120
Mısra: 5
Zannetmek.

Gerden-i mâhi der-âĝuş etdi
hâle şanmañuz
Ol meh-i sîmîn-berüñ
boynında zer halhâl var

45. **şanur:-ur**
Gazel 120
Mısra: 12
Zannetmek.

Şîr-i hürmâdan Azîzî
tahtludur şî' rûñ senûñ
Hoĸka-i nazmuñ gören şanur
içinde bal var

46. **şanur:-ur**
Gazel 121
Mısra: 2
Zannetmek.

Haste dil la' lûñ için cân ile
her ân çekişür
Dilûñ o hâlini kim görse
şanur cân çekişür

47. **şanuram:-ur, -am**
Gazel 121
Mısra: 8
Zannetmek.

Biri birine tolaşdukça ser-i
zülfeynûñ
Şanuram bir yere gelmiş iki
şu' bân çekişür

48. **şanmañuz:-ma, -ñuz**
Gazel 123
Mısra: 3
Zannetmek.

Görinen şanmañuz şafak
çarĸa
Âteş-i âhum eyledi te' şîr

49. **şanmañ:-ma, -ñ**
Gazel 155
Mısra: 11
Zannetmek.

Jâle şanmañ göricek gün
yüzün ol lâle-ruĸuñ
Eriyüp berg-i semen şerm ü
hayâdan geçmiş

50. **şanma:-ma**
Gazel 176
Mısra: 17
Zannetmek.

Kanlı dâĸum şanma
oyardum yine
Tekye-i sînemde bir zerrîn
çerâĸ

51. **şanmañ:-ma, -ñ**
Gazel 179
Mısra: 6
Zannetmek.

Derd-i mâ-fi'l-bâlini söyler
zebân-ı hâl-ile
Geldi şanmañ nâle vü efgâna
çeng ü nây u def

52. **şanma:-ma**
Gazel 182
Mısra: 6
Zannetmek.

Şevĸ-ı mihrûñ olan
gönüllerden
Şanma kim mihr-veş harâret
yok

53. **şanuram:-ur, -am**
Gazel 186
Mısra: 7
Zannetmek.

İki dilber şanuram leb-be-leb
olup öpüşür
Meclis-i meyde o meh câma
degürdükke dudak

54. **şanma:-ma**
Gazel 197
Mısra: 7
Zannetmek.

Şanma encüm şeb-i hecründe
felek şafhasını
Şerer-i âteş-i âh ile zer-efşân
etdük

55. **şanmañuz:-ma, -ñuz**
Gazel 203
Mısra: 3
Zannetmek.

Meh-i nev şanmañuz gâv-ı
zemînûñ çıkdı bir şâĸı
Getürdi bād-ı âhum altını
üstine dünyânuñ

56. **şanmañuz:-ma, -ñuz**
Gazel 206
Mısra: 10
Zannetmek.

'Azîzî Nîl-i Mısr-ı hüsn ü
behcet eyledi tuĸyân
Tırâş oldu 'izârı şanmañuz ol
mâh-ı Ken'ânuñ

57. **şanur:-ur**
Gazel 210

Mısra: 3
Zannetmek.

Nev-cevânum beni pîr oldu
şanur kim görse
Şöyle бүkdі belümi dest-i
gam-ı hicrânuñ

58. **şanur:-ur**
Gazel 222
Mısra: 7
Zannetmek.

Ten-i zer-günümü gencîne mi
şanur 'aceb gerdün
Diler ĸâk-i siyâh içre beni
her dem nihân etmek

59. **şanmañ:-ma, -ñ**
Gazel 227
Mısra: 3
Zannetmek.

Dâne dâne görinen içinde
şanmañ toĸm-ı zerd
Seyr-i bağ etdükçe yâre
gösterür dînâr gül

60. **şanma:-ma**
Gazel 229
Mısra: 6
Zannetmek.

Yakdı odlar başına devr-i
zamâne gülşenûñ
Şanma ey dil açılanlar anda
yer yer verd-i al

61. **şanur:-ur**
Gazel 245
Mısra: 6
Zannetmek.

Şöyle zeyn oldu tenüm oĸları
peykânında
Ki gören ĸal'a-i âhen şanur
oldı bedenüm

62. **şanma:-ma**
Gazel 251
Mısra: 9
Zannetmek.

Sînem üzre görinen şanma
'Azîzî kanlı daĸ
Hüsrev-i 'işĸam ben ol gül-
gün otaĸumdur benüm

63. **şanmañ:-ma, -ñ**

Gazel 251

Mısra: 4

Zannetmek.

Server-i 'ışkam felek
bezmünde dāyim devr eder
Ay u gün şanmañ iki zerrīn
ayağumdur benüm

64. **şandum:-du, -m**

Gazel 258

Mısra: 6

Zannetmek.

Ben anı baña haşre degin yār
ola şandum
Terk etdi beni mihr ü
maḥabbet öliceğ āh

65. **şanma:-ma**

Gazel 261

Mısra: 7

Zannetmek.

Raḳşa girdi şanma bezm-i
çarḫda ey mäh-rū
Kıldı mihrūñ bādesi ser-mest
ü ser-gerdān günü

66. **şanur:-ur**

Gazel 262

Mısra: 7

Zannetmek.

Āsmān üstinde mihr-i 'ālem-
ārādur şanur
Āstānuñda seni ey mäh
seyrān eyleyen

67. **şanuram:-ur, -am**

Gazel 263

Mısra: 2

Zannetmek.

Alsa ol ḫūrī destine fincān
Şanuram elde gül tıtar
Rıdvān

68. **şanmañ:-ma, -ñ**

Gazel 267

Mısra: 9

Zannetmek.

Bīnī şanmañ deyr-i ḫüsn-i
yāre şüret vermege
Eyledi naḳḳāş-ı ḳudret anda
bir sīmīn veşen

69. **şanurlar:-ur, -lar**

Gazel 269

Mısra: 4

Zannetmek.

Lebüñ ser-çeşmesi üzre
görenler ḫatṭuñı ḳiblem
Vuzū' eyler şanurlar ehl-i
Mekke āb-ı zemzemden

70. **şanur:-ur**

Gazel 275

Mısra: 4

Zannetmek.

Ḳanlu yaşumdan bu çeşmüm
şöyle oldı sürḫ-reng
Kim beni şanur görenler
ḳıpkızıl dīvāneyin

71. **şanur:-ur**

Gazel 284

Mısra: 3

Zannetmek.

Çehre-i zerdümi kim görse
şanur 'ışkında
Bīşe-i derd ü ḡamuñ şır-i
neri oldum ben

72. **şanur:-ur**

Gazel 287

Mısra: 4

Zannetmek.

Yana yana süz-ı dilden
iñleşem āvāzımı
Güş eden şanur belā
bezmünde çeng ü ya neyin

73. **şanmañ:-ma, -ñ**

Gazel 288

Mısra: 1

Zannetmek.

Mäh-ı nev şanmañ görinen
dökmek için yere ḳan
Aldı ḫūñi ḫançerin destine
cellād-ı cihān

74. **şanur:-ur**

Gazel 296

Mısra: 6

Zannetmek.

Gören şanur ki āteşler şaçar
şu 'bān ağzından

Şerer-efşān olup āhum
çekilelden göge māhum

75. **şanuram:-ur, -am**

Gazel 297

Mısra: 2

Zannetmek.

Zāhir oldukça kenār-ı
āsmānda mäh-ı nev
Şanuram kim şehri-i Şāmı
seyr eder bir mäh-ı nev

76. **şanmañuz:-ma, -ñuz**

Gazel 318

Mısra: 5

Zannetmek.

Meh-i nev şanmañuz toḡduḡı
dem ol tıfl-ı nūrāñı
Aña ḫarrāt-ı gerdün etdi bir
zerrīn gehvāre

77. **şanur:-ur**

Gazel 327

Mısra: 2

Zannetmek.

Süvār oldukça ol meh-rū
semend-i bād-pā üzre
Gören bir berg-i gül bindi
şanur raḫş-ı şabā üzre

78. **şanma:-ma**

Gazel 331

Mısra: 7

Zannetmek.

Cism-i zerdümdür görinen
şanma cān-ı zārumuñ
Kim geyürdi şāh-ı ḡam bir
cāme-i zer egnine

79. **şanur:-ur**

Gazel 331

Mısra: 9

Zannetmek.

Bir gül-i beyzā şanur anı
'Azīzī seyr eden
Aḳ sāde geyse ol serv-i
semen-ber egnine

80. **şanuram:-ur, -am**

Gazel 331

Mısra: 3

Zannetmek.

Şanuram burc-ı şafağ içre
tulū' eyler kamer
Allar geydükçe ol hürşid-i
enver egnine

81. **şanmañ:-ma, -ñ**
Gazel 339
Mısra: 10
Zannetmek.

Sultān-ı 'ışk olup Qays
urundi başına tāc
Şanmañ ki yapıd kuşlar
farkında āşyāne

82. **şanur:-ur**
Gazel 341
Mısra: 4
Zannetmek.

Sine-i pür-müyüm içre dāğ-ı
meh-rüyüm görüp
Bir muşaffā āyine çekdüm
şanur peşmīneye

83. **şanur:-ur**
Gazel 342
Mısra: 7
Zannetmek.

Güneş ebr-i sefid içre nihān
oldı şanur 'ālem
Ne gün kim egnüñe geysen
sen ey mihr-i cihān-sāye

84. **şanup:-up**
Gazel 346
Mısra: 3
Zannetmek.

Berş ü afyonu şanup ammā
şifā-sāz-ı kulüb
Günde iki kez edinme
yemegi kânün dede

85. **şandum:-du, -m**
Gazel 355
Mısra: 9
Zannetmek.

'Azizī matla'ından mihri
şandum 'arz-ı hüsn eyler
Der-i 'izzet-me'ābın şubh-
dem kim ol kamer açdı

86. **şanurlar:-ur, -lar**
Gazel 355

Mısra: 6
Zannetmek.

Görenler dūd-ı āhumdan
kararmış kaşum alnumda
Şanurlar murğ-ı cānum
kūyuña uçmağa per açdı

87. **şanma:-ma**
Gazel 358
Mısra: 7
Zannetmek.

Görinen şanma şafağ āteş-i
āhum seherī
Tābe-i çarha koyup eyledi
biryān hūti

88. **şanurlardı:-ur, -lar, -dı**
Gazel 359
Mısra: 3
Zannetmek.

Yūsufi geldi şanurlardı yine
dünyāya
Görselerdi seni bu hüsn ile
Ken'ān ehli

89. **şanma:-ma**
Gazel 361
Mısra: 7
Zannetmek.

Rakşa girdi şanma bezm-i
çarhda ey mäh-rū
Kıldı mihrün bādesi ser-mest
ü ser-gerdān günü

90. **şanma:-ma**
Gazel 365
Mısra: 7
Zannetmek.

Mäh-ı nev şanma bu çarhuñ
dest-i āhum ey melek
Çekdi çāk etdi yaqasını
giriñbanum gibi

91. **şanur:-ur**
Gazel 369
Mısra: 3
Zannetmek.

Bāğ-ı hüsn içre şanur bitdi
Buñür-ı Meryem
Deyr-i rüyunda gören zulf-i
'abir-āsāyi

92. **şanur:-ur**
Gazel 378
Mısra: 10
Zannetmek.

Nişān-ı tarf-ı rüyunda ne
hālet var o servüñ kim
Görenler ābda berg-i gül-i
terdür şanur anı

93. **şanur:-ur**
Gazel 378
Mısra: 11
Zannetmek.

Qamerdür münhasif olmuş
şanur bezm içre kim görse
O meh destinden ayrı kahve-
y-ile tolu fincāni

94. **şanma:-ma**
Gazel 379
Mısra: 9
Zannetmek.

Gam-ı 'ışkıyla Mecnūn verdi
şanma kellesin ancak
O meydān-ı maħabbetde
'Azizī neçe ser düşdi

95. **şanmañ:-ma, -ñ**
Gazel 379
Mısra: 5
Zannetmek.

Tulū' etdi güneş şanmañ
seher şarrāfi destinde
Sipihr-i nıl-gün üstine bir
sultānī zer düşdi

96. **şanur:-ur**
Gazel 379
Mısra: 4
Zannetmek.

Hayāl-i ruñlaruñ ey meh
görenler çeşm-i pür-nemde
Şanur bir cūybāra 'aqs-i
hürşid ü kamer düşdi

97. **şanur:-ur**
Gazel 382
Mısra: 10
Zannetmek.

Gören beni yanında yārūñ
'Azizī yolda

Şanur ki Lāla Paşa
şehzādeye yanaşdı

98. **şanasın:-a, -sın**
Gazel 383
Mısra: 5
Zannetmek.

Bir nemed geydüm şanasın
egnüme gey yaraşuk
Şöyle tezyîn itdi cismüm
penbelerle dāl gey

99. **şanmañ:-ma, -ñ**
Gazel 384
Mısra: 5
Zannetmek.

Figān-ı ra'd şanmañ devr
elinden
Tolāb-ı çarḥ iniler zāri zārī

100. **şanmañuz:-ma, -ñuz**
Gazel 384
Mısra: 11
Zannetmek.

Meh-i nev şanmañuz seng-i
każādan
Gedildi kāse-i çarḥuñ kenārī

101. **şandum:-du, -m**
Gazel 386
Mısra: 3
Zannetmek.

O tıfl-ı meh-ruḥuñ dām üzre
düşmiş topıdur şandum
Göricek saḳf-ı gerdün üzre
nā-geh mihr-i raḥşānı

102. **şanmañ:-ma, -ñ**
Gazel 387
Mısra: 7
Zannetmek.

Māh-ı nev şanmañ kızarken
Bī-sütünü Kūh-ken
Mün 'aḳis oldı sipihr-i nīl-
gūna tışesi

103. **şanuram:-ur, -am**
Kaside 1
Mısra: 39
Zannetmek.

Şanuram geydi o gül egnine
çeşm-i bülbül

Seyr için dikse gül üzre
nazarın bülbül eger

104. **şanur:-ur**
Kaside 4
Mısra: 11
Zannetmek.

Var ise pervānesin murğ-ı
semenderdür şanur
Kim yapar farkında her şeb
aña oddan lāne şem'

105. **şanur:-ur**
Kaside 4
Mısra: 56
Zannetmek.

Eşk-i çeşmüm içre sīmīn
barmaḡuñ 'aḳsin gören
Eyle şanur kim düşüpdür
lütce-i 'ummāna şem'

106. **şanmañ:-mañ, -**
Matla 8
Mısra: 1
Zannetmek.

Zelzele şanmañ eden gāv-ı
zemīni lerzān
Heybet-i Ḥaḳdan aña 'arız
olupdur ḥafaḳān

107. **şanuram:-ur, -am**
Matla 10
Mısra: 2
Zannetmek.

Māh-ı ruḥsārın baña 'arız
etmese cānān bir ay
Şanuram kim toḡmadı gökde
meh-i tābān bir ay

108. **şanmañ:-ma, -ñ**
Matla 13
Mısra: 2
Zannetmek.

Yād edüp la'l-i lebün
aḡlamadan cām-ı şarāb
Düşdi aḳ gözine şanmañ
görinen anda ḥabāb

109. **şanur:-ur**
Muamma 29
Mısra: 1
Zannetmek.

Gören şanur ki pertev şaldı
bāḡa mihr-i nūr-efşān
Gül-i bī-ḥad arasında o meh-
veş kim ede cevlan

110. **şanur:-ur**
Müseddes 1
Mısra: 16
Zannetmek.

Melce'-i ehl-i berāt olur
eşigüñ dāyimā
Dümm-i ṭāvūs-ı zer-efşānuñ
gören şanur hümā

111. **şanasın:-a, -sın**
Gazel 88
Mısra: 3
Sanki, güya.

Şöyle zeyn etdi ser-i lāleyi
jāle şanasın
Lālenüñ jāle geyürdi başına
sīm efser

112. **şan:**
Gazel 107
Mısra: 2
Sanki, güya.

Mismār-veş kapuñda şancıldı
kaıldı aḡyār
Ol derde mīḥladı şan anı
Ḥabīb-i Neccār

113. **şan:**
Gazel 180
Mısra: 6
Sanki, güya.

Şaldı kirpükleri peykānı
ḥayālın dile yār
Dizdi şan oḡları kandıle o
fettān şaf şaf

114. **şan:**
Gazel 340
Mısra: 5
Sanki, güya.

Şan iki pāre bulutdur meh-i
nev gülşende
Ebruvān-ı siyehüñ cebhe-i
tābānuñda

115. **şan:**
Mesnevi 1

Mısra: 69
Sanki, güya.

Keşti-i rahmet oldu cāmi‘ şan
Aña bu perde oldu bir yelken

116. **şanma:-ma**
Gazel 11
Mısra: 5
Sanmak.

Lälelerdür kızaran şanma
çemende Kaysuñ
Şerer-i âteş-i âhiyla tutuşdı
şahrā

117. **şanmañ:-ma, -ñ**
Gazel 36
Mısra: 5
Sanmak.

Gün toğar şanmañ şabūhı
itmek için her seher
Sākī-i gerdün eline aldı bir
altun kadeh

118. **şanur:-ur**
Gazel 44
Mısra: 5
Sanmak.

O yār-i serv-kağ geldi şanur
reftāra kim görse
Çemen seyrine gelse
mevsim-i ezhārda şimşād

119. **şanuram:-ur, -am**
Gazel 44
Mısra: 7
Sanmak.

Çuruldı bir yeşil altunlu
hayme şanuram bāğa
Görüldükçe şu‘ā‘-ı mihr-ile
eshārda şimşād

120. **şanuram:-ur, -am**
Kaside 2
Mısra: 33
Sanmak.

Şanuram vardı esed burcına
çün şems ü kamer
Ne gün ol şems-i kamer-ruḥ
k’ola rahşına süvār

121. **şan:**
Kıt’a 16

Mısra: 4
Sanmak.

Göricek kırye-i mezbūrı nā-
gāh
Şan erdük rāh-ı maḫşūda
sevindük

122. **şanı:-ı**
Gazel 92
Mısra: 1
İtibar, nam, şöhet, şan,
ün.

Dilberüñ şanı dil-rübālıkdur
Kārı ‘uşşāka bī-vefālıkdur

123. **şanuram:-ur, -am**
Gazel 168
Mısra: 5
Sanmak, düşünmek,
zannetmek.

Şanuram gülşen-i küyuñda
gül-i sürḥ açılır
Tāb-ı mülden ki bulur reng ü
leṭāfet ‘ārız

124. **şanuram:-ur, -am**
Kaside 2
Mısra: 61
Sanmak, düşünmek,
zannetmek.

Şanuram şems ü kamer
ayasın edindi maḫar
Kamer-i sim ile şems-i zerin
etdikçe şumār

125. **şanmañ:-ma, -ñ**
Gazel 157
Mısra: 12
... olduğunu düşünmek,
zannetmek.

Dūd-ı dildür kim taḫıldı
yanına hıdmet için
Şanmañ ol maḫbüb bir bir
beline aşdı kayış

126. **şanmañuz:-ma, -ñuz**
Gazel 309
Mısra: 5
... olduğunu düşünmek,
zannetmek.

Devr-i kamerde zāhir olan
hāle şanmañuz

Teshīr için o māhı felek
çizdi dāyire

127. **şanduḫlarum:-duḫ, -
lar, -um**

Matla 42
Mısra: 1
Sanmak, zannetmek.

Kanı ol şīrīn sözün şehd ü
şeker şanduḫlarum
Ḥokka-i la‘l-i lebin dürc ü
güher şanduḫlarum

saña:

1. **saña:**
Gazel 6
Mısra: 10
Sen zamirinin yönelme
durumu eki almış biçimi.

Şaḫın meyl etme dünyānuñ
‘Azīzī māl u cāhına
Demesünler saña Kārūn gibi
tā kim sever dünyā

2. **saña:**
Gazel 27
Mısra: 8
Sen zamirinin yönelme
durumu eki almış biçimi.

Çarḫdan etme fiğān ol mehe
ermese elüñ
Çarḫ n’etsün saña yār
olmayıcaḫ ṭālī‘ u baḫt

3. **saña:**
Gazel 32
Mısra: 9
Sen zamirinin yönelme
durumu eki almış biçimi.

O melek-simā Azīzī nece yār
olsun saña
Kim perī insān-ile etmez
bilürsin imtizāc

4. **saña:**
Gazel 35
Mısra: 10
Sen zamirinin yönelme
durumu eki almış biçimi.

Gerçi şāhum söylemek eş‘arı
āsāndur velī

Etmek ol eş'ār-ı dūr-bārı
saña iş'ār güç

5. saña:

Gazel 41

Mısra: 4

Sen zamirinin yönelme durumu eki almış biçimi.

Baňa cevr edüp ele mihr ü
vefâ eylemeden
N'olur ey mäh-ı cihānum
saña bilsem 'āyid

6. saña:

Gazel 48

Mısra: 4

Sen zamirinin yönelme durumu eki almış biçimi.

Kendü eliyle başına derd ü
belâ alur
Her kim ki gönlin ey kad-i
bālâ saña verür

7. saña:

Gazel 48

Mısra: 9

Sen zamirinin yönelme durumu eki almış biçimi.

'Āşık geçer saña çok evet
kim 'Azizî var
Bār-ı belāñı çekmege cāndan
rızâ verür

8. saña:

Gazel 68

Mısra: 1

Sen zamirinin yönelme durumu eki almış biçimi.

Ne milk-i hüsn içinde saña
beñzer pādşâ vardur
Ne küy-ı derd-i 'ışk içre
benüm gibi gedâ vardur

9. saña:

Gazel 69

Mısra: 10

Sen zamirinin yönelme durumu eki almış biçimi.

Demādem ehl-i 'ışka ta'n
eder yürürsin ey vā'iz
Saña bilsem ki el zemmi
neden çaç böyle elzemdür

10. saña:

Gazel 76

Mısra: 5

Sen zamirinin yönelme durumu eki almış biçimi.

Saña beñzeyimezler gördiler
kaçup hacâletden
Perîler bāğ u rāğa hūrîler
uçmağa düşmişdür

11. saña:

Gazel 86

Mısra: 1

Sen zamirinin yönelme durumu eki almış biçimi.

Vaşf edüp zülf ü miyānuñ
saña yazsam nāmeler
Başlar ince ince tahtıre şarîr-
i hāmeler

12. sana:

Gazel 86

Mısra: 8

Sen zamirinin yönelme durumu eki almış biçimi.

Gāh hāndānsın gehî
giryānsın ey dil şem'-veş
Neyki 'ışk-ıla sana bu
gülmeler ağlamalar

13. saña:

Gazel 90

Mısra: 3

Sen zamirinin yönelme durumu eki almış biçimi.

Ben saña mā'ilin dil ü
cāndan evet senüñ
Meylün hemîşe ey gözi āhū
yabānedür

14. saña:

Gazel 106

Mısra: 4

Sen zamirinin yönelme durumu eki almış biçimi.

Bir yüzi ağ u alnı açuğ
'āşıkñ durur
Mihrin 'iyān ederse 'aceb mi
saña seher

15. saña:

Gazel 107

Mısra: 4

Sen zamirinin yönelme durumu eki almış biçimi.

Erişme tırrasınuñ nārına
yoħsa yārūñ
Ey şāne āteş urgaç saña
yanar o tarrār

16. saña:

Gazel 118

Mısra: 1

Sen zamirinin yönelme durumu eki almış biçimi.

Ne gönüm gibi saña
Hüsrevā üftāde gelmişdür
Ne cānum gibi şîrin la'lüne
dil-dāde gelmişdür

17. saña:

Gazel 133

Mısra: 10

Sen zamirinin yönelme durumu eki almış biçimi.

Ġam ile öleceğün bilse
'Azizî cānān
Saña ol hātîr-ı ağıyārı koyup
yār olmaz

18. saña:

Gazel 134

Mısra: 3

Sen zamirinin yönelme durumu eki almış biçimi.

Saña 'āşık geçinüp n'eyler ol
kim dest-i 'ışkuñla
Çeküp nāmūs u 'ārı cāmesini
çāk çāk etmez

19. saña:

Gazel 150

Mısra: 4

Sen zamirinin yönelme durumu eki almış biçimi.

Cām-ı mey alup ele Cem
gibi şāhum her zamān
'Ays u nüş etmek düşer mi
saña ben dil-dādesüz

20. saña:

Gazel 159

Mısra: 7

Sen zamirinin yönelme durumu eki almış biçimi.

Verd ü serv saña nece
öykünür
Sende kim var ol oturuş ol
turuş

21. saña:

Gazel 168

Mısra: 4

*Sen zamirinin yönelme
durumu eki almış biçimi.*

Etme 'uşşāka cefā kim
gelicek ḥaṭṭ-ı ruḥuñ
Şaḳın ey māh olur saña
ḥacālet 'arız

22. saña:

Gazel 168

Mısra: 8

*Sen zamirinin yönelme
durumu eki almış biçimi.*

Mihr umarsın o dili Leyliden
ey dil beñzer
Oldı Mecnūn-şıfat saña
sefāhet 'arız

23. saña:

Gazel 176

Mısra: 10

*Sen zamirinin yönelme
durumu eki almış biçimi.*

Şaḳın ey pervāne varma
yanına
Saña muḥkem eylemişdür
kīn çerāğ

24. saña:

Gazel 177

Mısra: 1

*Sen zamirinin yönelme
durumu eki almış biçimi.*

Muştafā olduğın ey māh saña
nām-ı şerīf
Ḥalka ḥulḳ-ı ḥasenūñ eyledi
i'lām-ı şerīf

25. saña:

Gazel 182

Mısra: 7

*Sen zamirinin yönelme
durumu eki almış biçimi.*

Gül-i ter nece öykünür saña
kim

Gülde sende olan melāḥat
yok

26. saña:

Gazel 216

Mısra: 2

*Sen zamirinin yönelme
durumu eki almış biçimi.*

Olup her rüz kāruñ bir
cevān-ı bī-bedel sevmek
Behey 'āşık saña mı ḳaldı
her gün bir güzel sevmek

27. saña:

Gazel 218

Mısra: 4

*Sen zamirinin yönelme
durumu eki almış biçimi.*

Caḥīm-i firḳatūñde ben
yanayın nār-ı āhumla
Yürü dārū's-selām olsun
saña her kūyı Eyyūbuñ

28. saña:

Gazel 219

Mısra: 5

*Sen zamirinin yönelme
durumu eki almış biçimi.*

Bār-ı luṭfın ğayre iḥsān
eyleyüp ol gül saña
Çekdirürse bār-ı cevri ey dil-
i ğam-ḥvāre çek

29. saña:

Gazel 224

Mısra: 2

*Sen zamirinin yönelme
durumu eki almış biçimi.*

Ne ğam bir dem belā-yı 'ışk
ile yār olduğum bilseñ
Ne ağlardum ya saña 'āşık-ı
zār olduğum bilseñ

30. saña:

Gazel 226

Mısra: 4

*Sen zamirinin yönelme
durumu eki almış biçimi.*

Der-miyān edüp yoluñda
ḥānmānum serverā
Ben saña dedüm belī baña ne
derse desün el

31. saña:

Gazel 228

Mısra: 7

*Sen zamirinin yönelme
durumu eki almış biçimi.*

Başuñ gerekse saña eyā zülfi
rū-siyeh
Ṭolaşma zülfi-yāre gel
andan üzül kesil

32. saña:

Gazel 230

Mısra: 8

*Sen zamirinin yönelme
durumu eki almış biçimi.*

Ser-menzil-i derd olsa
yeridür yeruñ ey dil
Kim dedi saña tūr-i ğam-ı
'ışka nişān ol

33. saña:

Gazel 237

Mısra: 4

*Sen zamirinin yönelme
durumu eki almış biçimi.*

Tek sen ey göñlüm cünün
iḳlīmüne şāh oligör
Saña ḥayl-i derd ü ğam gibi
sipāh eksük degül

34. saña:

Gazel 247

Mısra: 14

*Sen zamirinin yönelme
durumu eki almış biçimi.*

'Azīzīye vefālar ḳıl ki dā'im
Saña etsün du'ālar Muşli
şāhum

35. saña:

Gazel 279

Mısra: 9

*Sen zamirinin yönelme
durumu eki almış biçimi.*

Nece meyl eylesün cān-ı
'Azīzī saña kim
Ḥulle-i sebz ile bir ḥūrī-i
zībāsın sen

36. saña:

Gazel 280

Mısra: 8

Sen zamirinin yönelme durumu eki almış biçimi.

Meyl edüp 'āriyet-i zīnetüñe
zerre kadar

Dil veren ey zen-i gerdün
saña nā-merd olsun

37. **saña:**

Gazel 283

Mısra: 5

Sen zamirinin yönelme durumu eki almış biçimi.

Saña öykünmiş şanemler
yazılı dīvārda
Görmeyeyin anlaruñ ey meh-
likā şüretlerin

38. **saña:**

Gazel 289

Mısra: 1

Sen zamirinin yönelme durumu eki almış biçimi.

Şol cāy-ı pür-şafā ki ola saña
vañan Ḥasan
Yoğdur yanumda farkı anuñ
Ka'beden Ḥasan

39. **saña:**

Gazel 289

Mısra: 3

Sen zamirinin yönelme durumu eki almış biçimi.

Zāhir olalı gülşen-i 'ālem
saña bedel
Bāğ-ı vücūda gelmedi bir
gül-beden Ḥasan

40. **saña:**

Gazel 293

Mısra: 3

Sen zamirinin yönelme durumu eki almış biçimi.

Derlerse perī-zāde revādur
saña zīrā
Toğmadı senüñ gibi güzel
nev'-i beşerden

41. **saña:**

Gazel 295

Mısra: 7

Sen zamirinin yönelme durumu eki almış biçimi.

Saña kıl olmağa cānlar verür
ins ü perī ḥanum
Niğīn-i la'l ile beñzer
Süleymān-ı zamānsın sen

42. **saña:**

Gazel 342

Mısra: 5

Sen zamirinin yönelme durumu eki almış biçimi.

Şu deñlü mihri vardur saña
kim ey şems-i 'ālem-tāb
Ne yere ayağuñ başsañ tutar
anda mekān sāye

43. **saña:**

Gazel 343

Mısra: 8

Sen zamirinin yönelme durumu eki almış biçimi.

Eyle pervāneñe ey şem'-i
şeb-ārā şefkat
Dil-i pür-süzümü saña neçe
bir yana gele

44. **saña:**

Gazel 367

Mısra: 1

Sen zamirinin yönelme durumu eki almış biçimi.

Şan'at olaldan saña cevri ü
cefā vü nāz işi
Oldı 'uşşākuñ tamām ey
dilber-i ṭannāz işi

45. **saña:**

Gazel 377

Mısra: 4

Sen zamirinin yönelme durumu eki almış biçimi.

Nesine güre olursın be
göñül dünyānuñ
Kime kaldı ki saña kıla bu
milket bākī

46. **saña:**

Gazel 382

Mısra: 4

Sen zamirinin yönelme durumu eki almış biçimi.

Dellāl-ı 'ışık eline verdi
metā'-ı 'aklı

Bāzār-ı 'ışık içinde her kim
saña şataşdı

47. **saña:**

Kaside 3

Mısra: 30

Sen zamirinin yönelme durumu eki almış biçimi.

Ey Meḥemmed-nām u
Aḥmed-ḥulḳ u Ḥaydar-
mevhibet
Luṭf u iḥsān etmede yoğdur
saña aqrān olur

48. **saña:**

Kaside 3

Mısra: 53

Sen zamirinin yönelme durumu eki almış biçimi.

Saña ibdā'-ı nazımda ḥod
nazīr ancak hemān
Yā Zāhīr-i Fāryābī yā meger
Selmān olur

49. **saña:**

Kaside 3

Mısra: 81

Sen zamirinin yönelme durumu eki almış biçimi.

Saña 'arz-ı fāka etmekden
ğaraz şāhum bu kim
Ehl-i fakruñ derdine sensin
bu gün dermān olur

50. **saña:**

Kaside 3

Mısra: 30

Sen zamirinin yönelme durumu eki almış biçimi.

Ey Meḥemmed-nām u
Aḥmed-ḥulḳ u Ḥaydar-
mevhibet
Luṭf u iḥsān etmede yoğdur
saña aqrān olur

51. **saña:**

Kaside 3

Mısra: 53

Sen zamirinin yönelme durumu eki almış biçimi.

Saña ibdā'-ı nazımda ḥod
nazīr ancak hemān

Yā Zāhīr-i Fāryābī yā meger
Selmān olur

52. **saña:**

Kaside 3

Mısra: **81**

*Sen zamirinin yönelme
durumu eki almış biçimi.*

Saña 'arz-ı fāka etmekden
ğaraž şāhum bu kim
Ehl-i fakruñ derdine sensin
bu gün dermān olur

53. **saña:**

Kaside 4

Mısra: **65**

*Sen zamirinin yönelme
durumu eki almış biçimi.*

N'ola hālin yansa bendeñ
saña ey rüşen-zamīr
Kim yanar aḥvālını görse
kaçan pervāne şem'

54. **saña:**

Kıt'a 10

Mısra: **2**

*Sen zamirinin yönelme
durumu eki almış biçimi.*

Olur olmaz kişilerle yeyüp
içme demeden
Saña yokdur ğaražum sen de
bilürsin hanum

55. **saña:**

Mesnevi 1

Mısra: **8**

*Sen zamirinin yönelme
durumu eki almış biçimi.*

Çün erüp nāgehān kažā vü
kağer
Kulle-i heft saña oldu maķar

56. **saña:**

Mesnevi 1

Mısra: **78**

*Sen zamirinin yönelme
durumu eki almış biçimi.*

Mağzlar kaynaduğı dem
serde
Sāye-bān ola saña bu perde

57. **šana:**

Mesnevi 1

Mısra: **88**

*Sen zamirinin yönelme
durumu eki almış biçimi.*

O çerāđı gören kişi nā-gāh
Cāmi'e girdi şana mihr ile
māh

58. **saña:**

Mesnevi 1

Mısra: **93**

*Sen zamirinin yönelme
durumu eki almış biçimi.*

Bu sa'ādet yeter saña gāh
gāh
Ḥaşr olunca yanar çerāđı ola

59. **saña:**

Muamma 5

Mısra: **1**

*Sen zamirinin yönelme
durumu eki almış biçimi.*

Olur serden geçüp teslīm
rūḥum saña üftāde
Ḥaṭ-ı bī-ḥaddüñe dil verse
cān kaşuñ gelür yāde

60. **saña:**

Muamma 10

Mısra: **1**

*Sen zamirinin yönelme
durumu eki almış biçimi.*

Yār işidüp raḥm ede şāyed
saña
Āh u fiğān eyle peyāpey de
lā

61. **saña:**

Muamma 41

Mısra: **1**

*Sen zamirinin yönelme
durumu eki almış biçimi.*

Saña rām ola dilerseñ ol yār
Zülfinüñ yayını çek ey dil-i
zār

62. **saña:**

Müseddes 1

Mısra: **2**

*Sen zamirinin yönelme
durumu eki almış biçimi.*

Ey kemāl ü fazl ile 'ālemdede
mümtāz u ferīd

Saña bende olmayan biñ cān
ile olsun yezīd

63. **saña:**

Müseddes 4

Mısra: **4**

*Sen zamirinin yönelme
durumu eki almış biçimi.*

Mümtāz u ser-firāz u şeh-i
dil-pežīrsin
Begler saña esīr ü sen anlara
mīrsin

64. **saña:**

Müseddes 4

Mısra: **7**

*Sen zamirinin yönelme
durumu eki almış biçimi.*

Bu ḥüsn ü ānı kim saña verdi
o Zü'l-celāl
Çeşm-i zamāne görmedi
şāhum saña mişāl

65. **saña:**

Müseddes 4

Mısra: **8**

*Sen zamirinin yönelme
durumu eki almış biçimi.*

Bu ḥüsn ü ānı kim saña verdi
o Zü'l-celāl
Çeşm-i zamāne görmedi
şāhum saña mişāl

66. **saña:**

Müseddes 4

Mısra: **15**

*Sen zamirinin yönelme
durumu eki almış biçimi.*

Mihr-i münīri ben nece
beñzer deyem saña
Ḥurşīd-i rüyuña göre bir
zerredür şehā

67. **saña:**

Tarih 13

Mısra: **1**

*Sen zamirinin yönelme
durumu eki almış biçimi.*

Saña lāyık verilse ḥıdmet-i
Eyyüb'el-Enşārī
Kim olmuşdur o sultāna
ezelde ḳurbıyet ḥaḳḳuñ

68. saña:

Tarih 13

Mısra: 3

Sen zamirinin yönelme durumu eki almış biçimi.

Bu manşib oldu çün saña efendi cânib-i Hâkdan Bir eksüklü dedi târîh câh-ı tevliyet haqqıñ

69. saña:

Tarih 26

Mısra: 3

Sen zamirinin yönelme durumu eki almış biçimi.

Olalı saña bugün nâm-ı şerîf İbrâhîm Berķ urur âzer-i meh gibi semâda bahtuñ

saña düşer mi:

1. saña düşer mi:

Gazel 101

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sana düşer mi (düşmez) bağlamında sözde soru cümlesi.*

Saña düşer mi bu kim gördüğüne mâyl olup İşmetüñ dâmenini elleye her ân eller

sana mı kaldı:

1. sana mı kaldı:-dı

Gazel 86

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sana mı düştü bağlamında sözde soru kalıbıdır.*

Küy-ı dilberde 'Azîzî sana mı kaldı hemân Kavm-i a' dâ-y-ıla dâyim eylemek hengâmeler

2. saña mı kaldı:

Gazel 222

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sana mı düştü bağlamında sözde soru kalıbıdır.*

'Azîzî gülşen-i küyında ol serv-i gül-endâmuñ Saña mı kaldı bülbül-veş varup âh u figân etmek

sanasın:

1. sanasın:

Gazel 284

Mısra: 6

Sanırsın ki, sanki.

Şanasın âteş-i 'ışkuñ şereri oldum ben Çıkar âhumla göge süz-ı dilüm pâreleri

2. sanasın:

Gazel 284

Mısra: 12

Sanırsın ki, sanki.

Yağdırur üstüme cevri oklarını leyl ü nehâr Şanasın Giv-i sipihruñ siperi oldum ben

şan'at:

1. şan'at:

Gazel 58

Mısra: 2

Bir şeyi gerektiği gibi tam ve güzel yapmak için sâhip olunması gereken bilgi ve ustalık.

Halk-ı zamâne gıybeti 'âdet edindiler 'İşk ehlini mezemmeti şan'at edindiler

2. şan'atı:-ı

Gazel 163

Mısra: 4

Bir şeyi gerektiği gibi tam ve güzel yapmak için sâhip olunması gereken bilgi ve ustalık.

Maḥabbet âteşine yanmağı pervânenen almış

Ḳanı göñlüm gibi bir şan'atı üstâddan görmiş

3. şan'at:

Gazel 367

Mısra: 1

Bir şeyi gerektiği gibi tam ve güzel yapmak için sâhip olunması gereken bilgi ve ustalık.

Şan'at olaldan saña cevri ü cefâ vü nâz işi

Oldı 'uşşâkuñ tamâm ey dilber-i şannâz işi

4. şan'atı:-ı

Matla 59

Mısra: 2

Bir şeyi gerektiği gibi tam ve güzel yapmak için sâhip olunması gereken bilgi ve ustalık.

Fenn-i 'ışkı Vâmık u Ferhâd benden öğrenür Bilmeyenler şan'atı zîrâ bilenden öğrenür

5. şan'atı:-uñ

Gazel 215

Mısra: 8

Marifet, hüner. II aşk sanatı.

Tarîk-ı fenn-i 'ışkı Ḳays gelsün benden öğrensün Ki yok ol şan'atıñ yolın bulur ben mübtelâdan yeg

şan'at-ı şî'rümi:

1. şan'at-ı şî'rümi:-üm, -i

Kıt'a 1

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Şiir sanatı.*

Şan'at-ı şî'rümi gören beğenür Fâ'ıku'd-dehr-i şâhib-i hünerem

şanavber:

1. şanavber:

Gazel 111

Mısra: 2

Çam fıstığı ağacı, servi ve şimşad cinsinden bir ağaç olup edebiyatımızda sevgilinin boyu yerine kullanılır. II sevgilinin boyu.

Hevā-yı kaddūn ile ey gül-i ter
Delürdi tağlara düşdi şanavber

2. **şanavberde:-de**

Gazel 308

Mısra: 10

Çam fıstığı ağacı, servi ve şimşad cinsinden bir ağaç olup edebiyatımızda sevgilinin boyu yerine kullanılır. II sevgilinin boyu.

Sende kim var bu nāz u bu işve
Ne şanavberde var ne 'ar'arda

şanavber-vār:

1. **şanavber-vār:**

Gazel 44

Mısra: 4

Çok uzun bir tür çam gibi II sevgilinin boyu.

Nihāl-i kâmet-i yâri görüp olmasa dīvâne
Şanavber-vār tutmazdı vağan kühsârda şimşād

sancağ çeker:

1. **sancağ çeker:-er**

Gazel 186

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bayrak çekmek. (başına buyrukluğun ve özgürlüğün alâmeti.).

Server-i mülk-i ğamem her ne yere 'azm etsem
Dūd-ı āhum çeker öñümce duhānī sancağ

sancıl:

1. **sancılup:-up**

Gazel 22

Mısra: 9

Batmak, saplanmak.

Tîġ-i ğamla toġranup sîh-i belāya sancılup
'Aşk ocağında 'Azîzî oldı baġrum şiş kebâb

2. **şancıldı:-dı**

Gazel 107

Mısra: 1

Batmak, saplanmak.

Mismâr-veş kapuñda şancıldı kaldı aġyâr
Ol derde mîhladı şan anı Habîb-i Neccâr

şanduk:

1. **şanduklarımız:-lar, -um**

Matla 42

Mısra: 2

İçine çeşitli şeyler koyulan, genellikle tahtadan yapılmış kutu.

Çanı ol şîrîn sözün şehd ü şeker şanduklarımız
Hoġka-i la'l-i lebin dürc ü güher şanduklarımız

şanem:

1. **şanem:**

Gazel 2

Mısra: 10

Put II Tapınır gibi sevilen, çok güzel kadın.

Leb-i cân-baġş ile anı gören şanur Mesîhâdur
Yine deyr-i cihân içinde oldı bir şanem peydâ

2. **şanem:**

Gazel 16

Mısra: 6

Put II Tapınır gibi sevilen, çok güzel kadın.

Kâfîrligine dâl bu yetmez mi zülfüññ
Kim kend'özünde götürür ol ey şanem şalîb

3. **şanemün:-üñ**

Gazel 20

Mısra: 6

Put II Tapınır gibi sevilen, çok güzel kadın.

Etmezdi ser-fürü aña kavm-i Mesîh eger
Öykünmeyeydi ol şanemün zülfine şalîb

4. **şanem:**

Gazel 64

Mısra: 3

Put II Tapınır gibi sevilen, çok güzel kadın.

Ka'be yüzüñi ey şanem etdükçe baña 'arz
Merve haġı bu cânuma biñ biñ şafâ gelür

5. **şanem:**

Gazel 82

Mısra: 7

Put II Tapınır gibi sevilen, çok güzel kadın.

Cân u dilden ey şanem bu hânkâh-ı dehrde
Baş açuġ abdâluñ olduğuma zülfüñ dâldür

6. **şanem:**

Gazel 142

Mısra: 10

Put II Tapınır gibi sevilen, çok güzel kadın.

Hikmet nedür ki gevher olursa 'Azîziyâ
Koymaz kulaġına o şanem nuş u pendimüz

7. **şanem:**

Gazel 187

Mısra: 7

Put II Tapınır gibi sevilen, çok güzel kadın.

Cânı yok şürete döndüm o şanem hecriyle
Yine hâlüm demege ol şaneme cânum yok

8. **şaneme:-e**

Gazel 187

Mısra: 8

*Put II Tapınır gibi
sevilen, çok güzel kadın.*

Câmı yok şürete döndüm o
şanem hecriyle
Yine hâlüm demege ol
şaneme cânım yok

9. **şanem:**

Gazel 243

Mısra: 11

*Put II Tapınır gibi
sevilen, çok güzel kadın.*

Oğ gibi doğruyam reh-i
'işkuñda ey şanem
Yay gibi kâmetüm n'ola
oldısa ham benüm

10. **şanem:**

Gazel 249

Mısra: 4

*Put II Tapınır gibi
sevilen, çok güzel kadın.*

Ol büt-i sengin-dilün gördi
meger taşvîrini
Hayrete varup tayandı kaldı
dehr içre şanem

11. **şanem:**

Gazel 261

Mısra: 6

*Put II Tapınır gibi
sevilen, çok güzel kadın.*

Gel çemenden yaña şu gibi
revâne olalum
Nevbahâr erişdi geldi ey
şanem seyrân günü

12. **şanem:**

Gazel 274

Mısra: 2

*Put II Tapınır gibi
sevilen, çok güzel kadın.*

Baña şîhhat yüzün
göstermedi hecründe gam bir
gün
'Acebdür ben bu gamdan
ölmez-istem ey şanem bir gün

13. **şanemle:-le**

Gazel 280

Mısra: 2

*Put II Tapınır gibi
sevilen, çok güzel kadın.*

Göreyin rüyı rakîbüñ gam-ıla
zerd olsun
O şanemle bir içermiş içine
derd olsun

14. **şanemler:-ler**

Gazel 283

Mısra: 5

*Put II Tapınır gibi
sevilen, çok güzel kadın.*

Saña öykünmiş şanemler
yazılı dîvârda
Görmeyeyin anlaruñ ey meh-
likâ şüretlerin

15. **şanemi:-i**

Gazel 291

Mısra: 1

*Put II Tapınır gibi
sevilen, çok güzel kadın.*

Bir gece ol şanemi hücreye
tenhâ çekeyin
Şubha dek şevkına anuñ
mey-i hamrâ çekeyin

16. **şanem:**

Gazel 361

Mısra: 6

*Put II Tapınır gibi
sevilen, çok güzel kadın.*

Gel çemenden yaña şu gibi
revâne olalum
Nevbahâr erişdi geldi ey
şanem seyrân günü

17. **şanem:**

Gazel 368

Mısra: 6

*Put II Tapınır gibi
sevilen, çok güzel kadın.*

Bu şüretlü kişiyi gördüğüm
yokdur dedi nâ-geh
Kadîd olduğumı deyr-i
gamında ol şanem gördi

şanem-i tersâyi:

1. **şanem-i tersâyi:-y, -i**

Gazel 369

Mısra: 1

Kelime Tipi: Kalıp
İfade
*Hristiyan putu II
sevgili.*

Ben nece sevmeyeyin ol
şanem-i tersâyi
Leb-i cân-bağş-ıla aındurdu
bugün 'İsâyi

şânî:

1. **şânî:**

Kıt'a 26

Mısra: 1

Özel ad.

Nedür ey gâv-şikem Şânî o
cüsse
Hâr-ı Deccâl misin ya
Dâbbetü'l-arz

şânî beg:

1. **şânî beg:**

Kaside 5

Mısra: 39

Kelime Tipi: Kalıp

İfade

Özel ad.

Geçinse 'arşa-i nazmuñ
deliri n'ola Şânî Beg
Ki yokdur bağş-i şî're cür'eti
anuñla bir cânuñ

şanki:

1. **şanki:**

Gazel 32

Mısra: 6

Sanki, güya.

Çekdüm aldum yarı ağyârüñ
elinden darb-ı dest
Şanki şâh-ı 'âlemem aldum o
kâfirden hârâc

2. **şankim:-m**

Gazel 158

Mısra: 4

Sanki, güya.

Ten-i zârüm ki kılmışdur
ihâta kalb-i vîrânı
Örümcek târidur şankim
yıkılmış dâra şarmaşmış

3. **şanki:**

Gazel 389

Mısra: 3

Sanki, güya.

Hüblar içre deñiz mälikidir
şanki o mäh
Baħr-i hüsne iki kaşı iki
garrā māhī

4. **şanki:**

Matla 64

Mısra: 2

Adeta, tıpkı.

Ağlamakdan gözümün üstine
yaşı geldi
Şanki bir hāneyi başmağa
şubaşı geldi

şar:

1. **şarmazdı:-maz, -dı**

Gazel 267

Mısra: 6

*Örtmek, sarıp
sarmalamak.*

Küşte-i mihr-i 'izāruñ
olmasa gülşende gül
Bād-ı Hızır egnine şarmazdı
anuñ kanlu kefen

2. **şarmaşmış:-maş, -mış**

Gazel 158

Mısra: 1

Dolaşmak, sarmak.

O zülf-i mār misk-āsā ki rüy-
ı yāra şarmaşmış
Siyeh ejder durur gencīne-i
ruhsāra şarmaşmış

3. **şarmaşmış:-maş, -mış**

Gazel 158

Mısra: 2

Dolaşmak, sarmak.

O zülf-i mār misk-āsā ki rüy-
ı yāra şarmaşmış
Siyeh ejder durur gencīne-i
ruhsāra şarmaşmış

4. **şarmaşmış:-maş, -mış**

Gazel 158

Mısra: 4

Dolaşmak, sarmak.

Ten-i zārum ki kılımışdur
ihāta kalb-i vīrānı
Örümcek tārıdur şankim
yıkılmış dāra şarmaşmış

5. **şarmaşmış:-maş, -mış**

Gazel 158

Mısra: 6

Dolaşmak, sarmak.

Haṭ u haddūñ ğamıyla dün
bir āh etdüm ki ağzumdan
Dütünler oldı peydā pāre
pāre nāra şarmaşmış

6. **şarmaşmış:-maş, -mış**

Gazel 158

Mısra: 8

Dolaşmak, sarmak.

Tenümde ham-be-ham olmuş
tamarlar dāğ u mūlarla
Kebūdī riştelerdür kim gül-i
pür-hāra şarmaşmış

7. **şarmaşmış:-maş, -mış**

Gazel 158

Mısra: 10

Dolaşmak, sarmak.

Nece çāk-i girībān etmeyem
ben dest-i ğayretle
'Azīzī mest olup meclisde
yār ağyāra şarmaşmış

şarar:-

1. **şararup:-up**

Gazel 245

Mısra: 3

*Sarı olmak, rengi sarıya
dönmek; korku, üzüntü vb.
sebeplerle yüzün rengi
solmak.*

Şararup hecrūñ ile döndi
yüzüm altuna

Daħı meyl etme misin baña
eyā sīm-tenüm

2. **şararup:-up**

Gazel 263

Mısra: 12

*Sarı olmak, rengi sarıya
dönmek; korku, üzüntü vb.
sebeplerle yüzün rengi
solmak.*

Düşme ayrı nev-
bahārından

Şararup geçmez idi berg-i
hazān

şarar:

1. **şararup:-up**

Gazel 25

Mısra: 3

*Sarı olmak, rengi sarıya
dönmek; korku, üzüntü vb.
sebeplerle yüzün rengi
solmak.*

Şararup geçmez idi gün

yüzüne

Hasret olmasa ey kamer-
tal'at

2. **şarardı:-dı**

Gazel 27

Mısra: 2

*Sarı olmak, rengi sarıya
dönmek; korku, üzüntü vb.
sebeplerle yüzün rengi
solmak.*

Eyledi faşl-ı şitā rüy-ı cihānı
yine saħt
Ruħ-ı 'āşık gibi şarardı kamu
berg-i dirahṭ

3. **şarardı:-dı**

Gazel 112

Mısra: 3

*Sarı olmak, rengi sarıya
dönmek; korku, üzüntü vb.
sebeplerle yüzün rengi
solmak.*

Ğamuñla şöyle şarardı
yüzüm kim bāğ-ı 'ālemde
Görenler çihre-i zerdüm
şanur berg-i hazāndandur

4. **şararup:-up**

Gazel 134

Mısra: 8

*Sarı olmak, rengi sarıya
dönmek; korku, üzüntü vb.
sebeplerle yüzün rengi
solmak.*

Ümīd-i bāde-i vaşluñ edüp
n'eyler şu kim cānā
Şararup cism-i zārın bāğ-ı
ğamda yük-nāk etmez

5. **şararmış:-mış**

Gazel 165

Mısra: 2

Sarı olmak, rengi sarıya dönmek; korku, üzüntü vb. sebeplerle yüzün rengi solmak.

Hilâlün fikr-i ebrûn ile gökde
kaddi dâl olmuş
Şararmış çehre-i zîbâsı
mihrûnle hayâl olmuş

6. **şararmış:-miş**

Gazel 203

Mısra: 6

Sarı olmak, rengi sarıya dönmek; korku, üzüntü vb. sebeplerle yüzün rengi solmak.

Ruḥ-ı pür-nûrına 'âşık mîdur
yoḥsa o meh-rûnuñ
Şararmış beñzini gördüm
gece şem'-i şeb-ârânuñ

7. **şarardı:-dı**

Gazel 351

Mısra: 15

Sarı olmak, rengi sarıya dönmek; korku, üzüntü vb. sebeplerle yüzün rengi solmak.

Şarardı rûyî ayvanuñ alındı
rengi almanuñ
Bozuldu beñzi bostânuñ
meger faşl-ı hazân oldu

sarây:

1. **sarâya:-a**

Gazel 364

Mısra: 13

Hükümdar ve ailesinin yaşadığı maruf mekan.

Beñzer ol şırça sarâya ki
'Azîzî gönülüm
Kim anuñ şınmış ola seng-i
kazâdan câmı

2. **sarâya:-a**

Gazel 120

Mısra: 4

Hükümdarların veya devlet başkanlarının oturduğu büyük ve gösterişli bina.

Hâne-i dil kim gam-ı
'ışkuñla māl-Ā-mâldür
Beñzer ol vîrân sarâya
k'anda medfün māl var

sarây-ı çarha:

1. **sarây-ı çarha:-a**

Gazel 107

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Felek sarayı.

Şanma nücüm ile mâh gece
şerâr-ı âhum
Çekdi sarây-ı çarḥa altun
beneklü bir zâr

sarâ-yı hâşşinuñ:

1. **sarâ-yı hâşşinuñ:-ı, -nuñ**

Kaside 5

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Özel saray.

Sarâ-yı hâşşinuñ tāk-ı
bülendi çarḥa ermişdür
Yer edüp farḫı üzre küngür-i
eyvân-ı Keyvânuñ

sarâ-yı 'işretüñde:

1. **sarâ-yı 'işretüñde:-üñ, -de**

Gazel 189

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İşret, eğlence sarayı.

Ey şeh-i 'âlî sarâ-yı
'işretüñde devr eder
Mîhr ile meh iki cām-ı zer-
nigârüñdur senüñ

şarf etseler:

1. **şarf etseler:-se, -ler-seler**

Gazel 86

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sarf etmek; harcamak, kullanmak.

Muşhaf-ı ḥüsnuñ senüñ ben
deñlü tefsîr etmeye
'Ömrini şarf etseler ger 'âkıllı
u 'allâmeler

şarf eyledükçe:

1. **şarf eyledükçe:-dik, -çe**

Matla 2

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kullanmak, tüketmek.

Göz yaşın şarf eyledükçe
girye eyler dem-be-dem
Her kişi ḥarcından ağlar bir
'aceb demdür bu dem

şarf eyleyüp:

1. **şarf eyleyüp:-y, -üp**

Muamma 34

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Harcamak, tüketmek. |

Tüm zamanını harcamak.

Mekteb-i 'ışkıñda yârüñ
eyleyüp 'ömrini şarf
Âyet-i dîdârını tefsîr ider dil
ḥarf ḥarf

şarf olacağın:

1. **şarf olacağın:-acağ, -ın**

Gazel 319

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kullanılmak,

tüketilmek.

Bezm-i meye şarf olacağın
bilse defne
Olmazdı nihân böyle girüp
zîr-i zemîne

şarı:

1. **şarı:**

Gazel 229

Mısra: 8

Sarı, altın rengi.

Āsmân-ı âstânuñda senüñ ey
şehr-yâr

İnce bellü şarı kaşlu bir
gülümüñdur hilâl

2. **şarı:**

Gazel 331

Mısra: 1

Sarı, altın rengi.

Nāzla şarı atlasın geydükçe
dilber egnine
Der gören zer cāme geymiş
şāh-ı hāver egnine

şarın:

1. **şarınup:-up**

Kaside 2

Mısra: 16

*Sarınmak; (sarık
bağlamında) başa sarmak.*

Hāce-i çarḥ kamer tıflına
ve'ş-şems okudur
Şarınup hem-çü kamer
başına şemsî destār

şarir-i hāmeler:

1. **şarir-i hāmeler:-ler**

Gazel 86

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kalem gıcirtısı.

Vaşf edüp zülf ü miyānuñ
saña yazsam nāmeler
Başlar ince ince tahrīre şarir-
i hāmeler

şark:

1. **şarkar:-ar**

Lugaz 20

Mısra: 2

*Aşağıya doğru
uzanmak.*

Ol nedür kim kūha beñzer
kālēbi
Yürüdükçe bir çarış şarkar
lebi

2. **şarka:-a**

Tarih 22

Mısra: 3

Doğu tarafına; İran'a.

Şaldı bir āşafını şarka edüp
Anı ser-dār-ı 'asker-i bī-'ad

3. **şark:**

Tarih 21

Mısra: 3

Doğu, İran.

Edüp şark ellerin pāmāl esb-i
bād-pālarla
Eder cünd-i zafer-rehberle ol
İrānı vīrān deñ

4. **şarkar:-ar**

Gazel 192

Mısra: 3

*Aşağıya doğru uzamak
veya uzanmak.*

Ellere karşı ayağın öpmege
şarkar turur
Der-miyān eyle hemān ey
serv-şad dāmānlaruñ

şarrāf:

1. **şarrāf:-ı**

Gazel 379

Mısra: 5

*Altın, mādēni ve kâğıt
paraları birbiriyle
değiştirmeyi, bozmayı, tahvil
alış verişini yapmayı meslek
edinmiş kimse.*

Tülü' etdi güneş şanmañ
şeher şarrāfı destinde
Sipihri-i nīl-gün üstine bir
sultānī zer düşdi

şarşar-ı āhum:

1. **şarşar-ı āhum:-um**

Tesdis 3

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ah fırtınası.

Dünyede gördüğüm ālāmı
yine yād edeyin
Şarşar-ı āhum ile 'ālemi
berbād edeyin

şarşar-ı kahr:

1. **şarşar-ı kahr:**

Gazel 333

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kahredici öfke fırtınası.

Şarşar-ı kahr ile 'ālem içre
vīrān olmaduk
Şehr ü sür u hānmān u kaşr u
eyvān kalmaya

şaru:

1. **şaru:**

Lugaz 13

Mısra: 4

Sarı.

Gevdesi akdur gümüş gibi
velī

Kim derünü bir şaru altundur

şat:

1. **şatanuñ:-a, -nuñ**

Gazel 22

Mısra: 2

*Bir malı veya mülkü
para karşılığı elden
çıkarmak.*

Hāne-i 'aqlum fenāya verdi
seylāb-ı şarāb
Göreyin kim ola anı şatanuñ
evi hārāb

2. **şatup:-up**

Gazel 205

Mısra: 7

*Bir malı veya mülkü
para karşılığı elden
çıkarmak.*

Yollarda şatup bende-i
dīrīneñi şāhum
Ağyār-ı dil-āzār ile bāzār
eder olduñ

3. **şatmada:-ma, -da**

Gazel 315

Mısra: 7

*Bir malı veya mülkü
para karşılığı elden
çıkarmak.*

Sen ele her dem metā'-ı nāz
u şīve şatmada
Hasta dil vaşluñ gamıyla cān
verüp cān almada

4. **şatmağ:-mağ****Kaside 5**

Mısra: 117

*Bir malı veya mülkü
para karşılığı elden
çıkarmak.*

Yanınca gezdirüp halka cebe
şatmağ için dāyim
Etegin kırmaz elden gör
Cebeci Kara oğlanuñ

5. **şatar:-ar****Gazel 32**

Mısra: 4

*Para veya eşya karşılığı
elinden çıkarmak II
Göstermek, yansıtmak.*

Lebleruñ bāzār-ı hüsn içre ne
şirîn-kār olur
Kim gehī helvā vü pālūde
şatar gāhī gülāc

şataş:-1. **şataşdı:-dı****Gazel 382**

Mısra: 4

*Bir kimseyi rahatsız
edecek davranışta bulunmak.*

Dellāl-ı 'ışk eline verdi
metā'-ı 'aklı
Bāzār-ı 'ışk içinde her kim
saña şataşdı

şatıcı:1. **şatıcı:****Gazel 257**

Mısra: 2

Tüccar.

Ṭutsa āfākī 'aceb mi nālem
Ġam metā'ın şatıcı dellālem

şavlecān:1. **şavlecān:****Gazel 193**

Mısra: 6

*Çevgân, cirit oynanılan
eğri sopa.*

Meydān-ı ğamda başımı
gūy-ı belā bilūñ

Ḳadd-i hamīdemi aña bir
şavlecān tutuñ

şavlecān-ı 'ışkuña:1. **şavlecān-ı 'ışkuña:-uñ, -a****Gazel 72**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Aşkın eğri sopası.

Yuvalanmağdadur çü kelle-i
Ḳays

Gūy olup şavlecān-ı 'ışkuña
ser

şavlecān-ı zülfi:1. **şavlecān-ı zülfi:-i****Gazel 225**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Çevgan sopasına
benzeyen saç.*

Şavlecān-ı zülfi sevdāsiyla
yārūñ gūy-veş
Kelle-i bī-devletüm ğaltān
olursa ğam degül

şavt:1. **şavt:****Terci-bend 1**

Mısra: 58

Ar. Ses, avaz.

Güle karşı bu maṭla'-ı hūbı
Dedi hoş şavt ile 'Azizī-vār

şavt-ı murğān-ı nevā-sāz:1. **şavt-ı murğān-ı nevā-****sāz:****Gazel 178**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Okuyucu kuşun sesi II
bülbul sesi II aşkın sesi.*

Nev-bahār oldı yine bezm-i
çemen buldı şeref
Şavt-ı murğān-ı nevā-sāz ile
toldı her taraf

şavt-ı murğ-ı hoş-nevāyı:1. **şavt-ı murğ-ı hoş-****nevāyı:-y, -ı****Gazel 223**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Hoş sesli kuş şakıması.*

Şavt-ı murğ-ı hoş-nevāyı
eylemezdi istimā'
Erse gūşına gülüñ şirîn-
mağālī nağşınıñ

şavt-ı nāy:1. **şavt-ı nāy:****Gazel 143**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Neyin sesi.*

Cān şurāhī kulkulın dil şavt-ı
nāy özler müdām
Cām-veş rengin edā vü hoş
şadāya māyilüz

şavt-ı nāyı:1. **şavt-ı nāyı:-ı****Gazel 63**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Neyin sesi.*

Ḳadlerin 'uşşāk kim bezm-i
ğama çeng etdiler
Nālelerle şavt-ı nāyı 'ışka
āheng etdiler

şavt-ı tesbīh:1. **şavt-ı tesbīh:****Gazel 254**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Hatırlama sesi II
"Sübhānallah" sözünü
söyleyerek Allah'ı yüceltme
ve tenzih etme, Allah'ın her
tür türlü kusurdan ve noksandan
uzak olduğunu dile getirme.*

Şavt-ı tesbīh erişüp gökde
melā'ik sem'ine

Şahn-ı cāmi‘ oldı meh-
rūlarla bir dārū’s-selām

şay:

1. şaydı:-dı

Gazel 320

Mısra: 10

Saymak, ortaya koymak.

Bend olur ‘ışkı duzağına
‘Azīzī ol kim
Dil ü cān nağdini şaydı o
gözi şayyāde

sa’y:

1. sa’yi:-i

Matla 57

Mısra: 2

*Çalış, çabalama, gayret,
emek II geçinmek için iş
işleme (sevgilinin geçimi
aşığın göz yaşlarından
olması bağlamında).*

Meyl etse nağd-i eşküme ol
sīm-ten n’ola
Sa’yi zamāne dilberinüñ
ağçadan yaña

sa’y edüp:

1. sa’y edüp:-üip

Gazel 254

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Çalışmak, gayret etmek.

Rūzeyi sī-rūza ergürmezse
her kim sa’y edüp
Rūz-ı ‘ide erüp olmasun
‘Azīzī şād-kām

sa’y et:

1. sa’y et:

Gazel 116

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Uğraşmak, çabalamak,
gayret etmek.*

‘Azīzī pāye-i maşşūda
ermege sa’y et

Ki derler ayak ayak kişi
nerdibāne çıkar

2. sa’y et:

Gazel 388

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Uğraşmak, çabalamak,
gayret etmek.*

Şohbet-i hāş etmege sa’y et
‘Azīzī yār ile
Tut sözüm olma cihān
bezminde ‘āmīler gibi

şay eder:

1. şay eder:-er

Gazel 43

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Avlamak || Sevgilinin
aşığı tesiri altına alması.*

Qara zülfiyle şay eder
gönlüm
Nitekim murğı ağ-ıla şayyād

şay edici:

1. şay edici:-ici

Gazel 251

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Avlamak, ele geçirmek.

Yāre zülfeynin görüp dedüm
nedür bu dedi kim
Murğ-ı dil şay edici kıldan
duzağumdur benüm

şay edüp:

1. şay edüp:-üip

Gazel 101

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Avlamak, ele geçirmek.

Şay edüp ey gözi āhū seni
her ān eller
Ne revādur ki çeke sīneye
‘uryān eller

şayd etdüm:

1. şayd etdüm:-dü, -m

Gazel 332

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Avlamak, ele geçirmek.

Yāri qaddüm dām edüp
kūyında şayd etdüm yine
Ol hümāyı gökden indürüp
şikār etmek nece

şayd etmede:

1. şayd etmede:-me, -de

Gazel 173

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Avlamak, ele geçirmek.

Murğ-ı cān şayd etmede ser-
bāz-ı ‘ālemdür bugün
Şebgeh-i zülf-i siyāhuñ olsun
ey meh yüzi ağ

şayd etmek:

1. şayd etmek:-mek

Gazel 367

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Avlamak, ele geçirmek.

Ol tezerv-i hoş-ıhıramı neydi
şayd etmek dilā
Ger hümā murğın şikār
etmek olaydı bāz işi

şayd eyledi:

1. şayd eyledi:-di

Gazel 195

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Avlamak II sevgilinin
aşığı tesiri altına alması.*

Dili şayd eyledi zülfeyni o
yārūñ gerçi
Görmedük bāz şikār
eyledüğün zāğlarūñ

şayd eylesün:1. **şayd eylesün:-sün****Gazel 181**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Avlamak | gönül bağlamında aşka düşürmek, âşık etmek anlamlarında kullanılmıştır.

Nece şayd eylesün ol yâri

‘Azîzî-i ğarîb

Eli ermez güci yetmez

direme vüs‘ati yok

şayd-geh:1. **şayd-geh:****Gazel 242**

Mısra: 8

Av yeri.

Ne cânî var ki uğraya âhû-yı şādlik

Dil bîşesin çü şayd-geh

edindi şîr-i ğam

şayd-ı hübân etmeden:1. **şayd-ı hübân etmeden:-**

me, -den

Gazel 349

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Güzelleri avlamak II güzelleri kendine âşık etmek bağlamında.

‘Azîzî şayd-ı hübân etmeden

el çekdüği bu kim

Ağardı rîşi Zâl-i nâ-tüvân

olmağa yaklaştı

sāye:1. **sāye:****Gazel 206**

Mısra: 6

Gölge.

‘İzār-ı lāle-günün tâze vü ter

tutmağa yaḥod

Şalupdur sāye üstine siyeh

zülfi o fettānuñ

2. **sāye:****Gazel 228**

Mısra: 1

Gölge.

Çün şem‘-i ser-keş olma çü

sāye fütāde-dil

Ne yavuz ol aşıl ne yavaş ol

dilā başıl

3. **sāye:****Gazel 342**

Mısra: 2

Gölge.

Olup ‘ışkuñ yolında baña

yār-ı mihrbān sāye

Olur her kanda ğitsem bile

yanumda revān sāye

4. **sāye:****Gazel 342**

Mısra: 4

Gölge.

Eger yoĝ-ısa zevkî benden

ey māh-ı perî-şānum

Gece oldukça küyuñda niçün

olur nihān sāye

5. **sāye:****Gazel 342**

Mısra: 6

Gölge.

Şu deñlü mihrî vardur saña

kim ey şems-i ‘ālem-tāb

Ne yere ayaĝuñ başsañ tutar

anda mekân sāye

6. **sāye:****Kıt’a 2**

Mısra: 26

Gölge.

Sa ‘ādetlü mu ‘azzez başuñ

içün

Elüm al koma ayağda çü

sāye

7. **sāye:****Terci-bend 1**

Mısra: 50

Gölge.

Berg-i sebz ile zeyn olup

eşcār

Şaldı naḥ‘-ı zemine sāye çenār

sāye olup:1. **sāye olup:-up****Gazel 342**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Gölge olma.

Olup ‘ışkuñ yolında baña yār-ı mihrbān sāye

Olur her kanda ğitsem bile

yanumda revān sāye

sāye şalmaduñ:1. **sāye şalmaduñ:-ma, -du, -ñ****Gazel 342**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Gölge yapmak, gölgelendirmek.

‘Azîzî ğülşen-i küyuñda öldi ğitdi mihrüñle

O ḥāk üstine bir gün

şalmaduñ ey naḥl-i cān sāye

sāye şalmışdur:1. **sāye şalmışdur:-mış, -dur****Gazel 54**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Gölge yapmak, gölgelendirmek.

Zülf-i hoş-büyı bir hümādur

kim

Farq-ı dildāra sāye şalmışdur

sāye şalsañ:1. **sāye şalsañ:-sa, -ñ****Kaside 4**

Mısra: 31

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Gölge salmak, gölgelemek.

Her ne bezme sâye şalsañ ey
nihâl-i bâğ-ı cüd
Bezm olup gülşen döner
berg-i gül-i handâna şem'

sâye-bân:

1. **sâye-bân:**

Mesnevi 1

Mısra: 78

Gölgelik, otağ.

Mağzlar kaynaduğı dem
serde
Sâye-bân ola saña bu perde

sâye-bân-ı rahmetdür:

1. **sâye-bân-ı rahmetdür:-
dür**

Mesnevi 1

Mısra: 72

Kelime Tipi: -

Rahmet gölgeği, otağı.

Şahn-ı câmi' mişâl-i
cennetdür
Perdesi sâye-bân-ı rahmetdür

sâye-bân-ı zer-nigârumdur:

1. **sâye-bân-ı zer-
nigârumdur:-um, -dur**

Gazel 55

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Altın işlemeli otağ,
çadır.*

Şeh-i 'ışkam nücum ile
müzeyyen hayme-i gerdün
Başum üzre kurulmuş
sâye-bân-ı zer-nigârumdur

sâye-i 'adlinde:

1. **sâye-i 'adlinde:-i, -n, -de**

Gazel 371

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Adaletin gölgesi II
padişahın saltanatı.*

Umaruz hoş geçerüz sâye-i
'adlinde anuñ

Ma' delet bâğına bir serv-i
hırâmân geldi

sâye-i 'arş:

1. **sâye-i 'arş:**

Mesnevi 1

Mısra: 80

Kelime Tipi: -

Arşın, semânın gölgesi.

Göresin nef'in anda bu
hayruñ
Sâye-i 'arş ola o dem seyrüñ

sâye-i kıddüñ:

1. **sâye-i kıddüñ:**

Gazel 183

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*(Sevgilinin) boyunun
gölgesi.*

Kıldı ben üftâdeyi hâk ile
yeksân ayrulık
Sâye-i kıddüñ degüldür
görinen yoluñda âh

2. **sâye-i kıddüñ:-üñ**

Gazel 183

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*(Sevgilinin) boyunun
gölgesi.*

Kıldı ben üftâdeyi hâk ile
yeksân ayrulık
Sâye-i kıddüñ degüldür
görinen yoluñda âh

3. **sâye-i kıddüñ:-üñ**

Gazel 185

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Boyunun gölgesi.

Dest-i cevvrüñle 'Azîzî kuluñı
hâke şalup
Etmegil sâye-i kıddüñ gibi
pâmâl Budak

sâye-i kıddüñle:

1. **sâye-i kıddüñle:-üñ, -le**

Gazel 96

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Boyunun gölgesi.

Egerçi sâye-i kıddüñle her
sü nârvenlikdür
Velî sensüz cihân gülzârı
baña bir dikenlikdür

sâye-i rahmân:

1. **sâye-i rahmân:**

Gazel 371

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Rahmeti bol olan
Allah'ın gölgesi II Yavuz
Sultan Selim.*

Gel du 'â-y-ile 'Azîzî edelüm
istikbâl
Şehre çün devlet-ile sâye-i
Rahmân geldi

sâye-i rahmân-ı mecîd:

1. **sâye-i rahmân-ı mecîd:**

Tarih 1

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Şan, şeref sahibi
merhametlinin gölgesi.*

Hâzret-i şâh Selim hân-ı
zamân
Ki odur sâye-i Rahmân-ı
mecîd

sâye-i serv-i revân:

1. **sâye-i serv-i revân:**

Gazel 76

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Salınan servinin
gölgesi.*

Hayâl-i kıdd-i mevzüñüñ
görenler çeşm-i pür-nemde
Şanurlar sâye-i serv-i revân
ırmağa düşmişdür

sâye-misâl:

1. **sāye-miṣāl:****Gazel 228**

Mısra: 9

Gölge gibi.

Sāye-miṣāl pīrehenüm içre
cism-i zār
Oldı ğamuñla şām-ı belāda
hayāl-i zıl

2. **sāye-miṣāl:****Gazel 380**

Mısra: 5

Gölge gibi.

Ser-i kūyında şalup hāke teni
sāye-miṣāl
O boyı serv-i revānuñ olagör
pā-māli

sāye-vār:1. **sāye-vār:****Müseddes 2**

Mısra: 15

Gölge gibi.

Yüz urup hāke reh-i kūyuñda
āhīr sāye-vār
Mevtden derler eşedd olur
belā-yı intizār

sāye-veş:1. **sāye-veş:****Gazel 22**

Mısra: 7

Gölge gibi.

Sāye-veş yoluñda ben hāk
olduğum kāfir ‘adū
Gördi reşkinden dedi yā
leytenī küntü türāb

2. **sāye-veş:****Gazel 67**

Mısra: 3

Gölge gibi.

Yüzini sāye-veş yerden
götürmez pertev-i hūrşīd
Meger var ise ol servüñ
fütāde hāk-i rāhıdur

3. **sāye-veş:****Gazel 82**

Mısra: 3

Gölge gibi.

Sāye-veş yanında şalınmağ o
servüñ ‘āşıka
Hiç naşīb ola mı ol bir devlet
ü iḳbāldür

4. **sāye-veş:****Gazel 134**

Mısra: 10

Gölge gibi.

‘Azīzī pāy-būsına erişmez ol
boyı servüñ
Vücūdın sāye-veş ol kim
reh-i kūyında hāk etmez

5. **sāye-veş:****Gazel 150**

Mısra: 1

Gölge gibi.

Sāye-veş ey cān u dil ol
serve kim üftādesüz
Sezmezem kim bağ-ı
ğamdan olasuz āzādesüz

6. **sāye-veş:****Gazel 207**

Mısra: 10

Gölge gibi.

Bir gün ola ki ‘Azīzī erişüp
top-ı ecel
Sāye-veş hāke berāber ede
burc-ı bedenüñ

7. **sāye-veş:****Gazel 212**

Mısra: 5

Gölge gibi.

Hālḳ-ı cihānı sāye-veş üftāde
eyledi
Sidre miṣālī ḳaddi nihāli
Meḥammedüñ

8. **sāye-veş:****Gazel 223**

Mısra: 2

Gölge gibi.

Bir ser-āmed servdür ḳaddi
nihāli naḳşınuñ
Sāye-veş olsam ‘aceb mi
pāymāli naḳşınuñ

9. **sāye-veş:****Kaside 3**

Mısra: 26

Gölge gibi.

Dest-gİR ol ḳoma ayaklarda
ey servüm anı
Sāye-veş yoluñda ol kim hāk
ile yeksān olur

10. **sāye-veş:****Gazel 264**

Mısra: 3

Gölge gibi.

Sāye-veş bendeleri ayağına
düşdükçe
Dest-gİR olmadur ol zülf-i
semen-sāya düşen

11. **sāye-veş:****Gazel 272**

Mısra: 6

Gölge gibi.

Uydurup yanına a‘dāyı o
meh-rū eydüñ
Sāye-veş aşağı yukarı bile
sürümesün

12. **sāye-veş:****Kaside 3**

Mısra: 26

Gölge gibi.

Dest-gİR ol ḳoma ayaklarda
ey servüm anı
Sāye-veş yoluñda ol kim hāk
ile yeksān olur

sāyil:1. **sāyildür:-dür****Gazel 300**

Mısra: 4

Dilenen kimse, dilenci.

Eşḳ-i çeşmüm rāh-ı kūyında
sürinür gördi yār
Luṭf-ıla ḳıldı nazar bī-çāre
sāyildür deyü

şayru:1. **şayru:****Gazel 202**

Mısra: 4

Hasta.

Ƙanumı nüş etmeyince şü
gibi
Görmedi şihhat yüzün şayru
gözün

şayru edeli:

1. **şayru edeli:-eli**

Gazel 298

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Hasta etmek,
hastalanmasına sebep
olmak.*

Beni fikr-i haţuñla edeli cādū
gözün şayru
Tabībüm girmez oldu dīde-i
giryānuma uyşu

şayyād:

1. **şayyād:**

Gazel 43

Mısra: 6

Avcı. II Sevgilinin gözü.

Ƙara zülfiyle şayd eder
göñlüm

Nitekim murğı ağ-ıla şayyād

2. **şayyāde:-e**

Gazel 118

Mısra: 10

Avcı. II Sevgilinin gözü.

‘Azizī dām-ı zülf ü dāne-i
hāl ile dil murğm
Şikār etmek cihānda ol gözi
şayyāde gelmişdür

sāz:

1. **sāza:-a**

Tesdis 4

Mısra: 1

Sazdan (kamıştan)

yapılan ney gibi çalgı

aletlerine verilen isim.

*Sonradan her türlü çalgı için
kullanılmaya başlanmıştır.*

Serāgāz eyle muţrib sāza
uydur çeng ile nāyı
Pür et peymāneyi şun bāde-i
şāf u mücellāyı

sāz-ı būriyā:

1. **sāz-ı būriyā:**

Lugaz 7

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Hasırdan yapılmış çalgı
aleti II kamış.*

Cismi sāz-ı būriyā gibi nizār
Hemdemi ehl-i hevādur kārı
zār

sāz-ı ‘ışkı:

1. **sāz-ı ‘ışkı:-ı**

Matla 55

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Aşk sazı.

Yāre mihrüm kāmētüm çeng
olduğundan tıydı el
Sāz-ı ‘ışkı çala çala ezgiye
döndürdi dil

sebeb:

1. **sebebi:-i**

Tesdis 3

Mısra: 31

*Bir olayın meydana
gelmesine neden olan şey,
neden.*

Hışm u kīnün sebebi
bendeñe şāhum neyiki
Cürmümün aşlı yaħod zıll-i
İlāhum neyiki

sebeb olmuşdur:

1. **sebeb olmuşdur:-miş, -dur**

Gazel 21

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**

*Vesile olmak, yol
açmak.*

Rind-i mey-ħor etmege cānā
beni
Şevķ-ı cām-ı la‘lūñ olmuşdur
sebeb

sebīl kıldı:

1. **sebīl kıldı:-dı**

Tarih 10

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Çeşme yapmak.

Ol Sinān Ağa-yı şāhib-ħayr
kim
Kıldı bu ‘aynı Ĥudā için
sebīl

sebū:

1. **sebū:**

Gazel 357

Mısra: 11

Şarap kabı, desti, ibrik.

Cām-ı mey kim geh şurāhī
geh sebū la‘lin emer
Tıfldur düşmez feminden iki
pistānuñ biri

sebz:

1. **sebz:**

Gazel 39

Mısra: 7

Yeşil, taze.

N’ola geysel gāh sebz ü gāh
sürh ü gāh zerd
Gülşen-i ‘ālemde mīr-i
‘aşıkāndur lāle-ruh

2. **sebz:**

Gazel 78

Mısra: 10

Yeşil, taze.

Bāğ-ı cihānda hāşıl-ı
‘ömrüm ‘Aziziyā
Bir haţtı sebz ü kāmēti serv-i
ħırāmdur

3. **sebz:-i**

Gazel 151

Mısra: 1

Yeşil, taze.

Göñlüñde vefā sebz dedüm
ki neden bitmez
Ol ğonca-dehen dedi
mermerde çemen bitmez

sebbe:

1. **sebze**:-y, -e**Gazel 48**

Mısra: 8

Yeşil, taze II ayva tüyü.

Akıtma yaşımı der iseñ
gelmeye haţuñ
Bārān ki yağa sebze neşv
ü nemā verür

2. **sebze**:**Tedis 4**

Mısra: 20

Yeşil, taze.

Donandı naħl-i bālālar cihānı
tutdı zīnetler
Geyüp zerrīn qabālar zer
beneklü sebze ħil'atler

sebzezār oldı:1. **sebzezār oldı**:-dı**Tedis 4**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Yeşillik, çayrılık,
çimenlik yer olmak.*

Şitā gıtdı hevālar germ ü
'ālem nevbahār oldı
Şüküfeyle çemen şahnı
bezendi sebzezār oldı

sebze-zār u cüybār:1. **sebze-zār u cüybār:****Gazel 99**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Yeşillik bahçesi ve
ırmak II sevgilinin yeşil ayva
tüyleri ve teri.*

Haţ u ħaddüñ seyri yeter
'āşıkā
Ey gül-i ter sebze-zār u
cüybār

sebze-i haţ:1. **sebze-i haţ:****Gazel 61**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Yeni biten yeşil ayva
tüyü.*

Sebze-i haţ kim la'l-i rūħ-
efzā-yı cānāndan çıkar
Berg-i sünbüldür ki rāh-ı
çeşme-i cāndan çıkar

sebze-i haţuñ-çün:1. **sebze-i haţuñ-çün**:-uñ, -

çün, -, -

Gazel 225

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Yeşil ayva tüyü.

Serv-ķaddün yādına her süya
eşküñ cüy olup
Sebze-i haţuñ-çün gözüm
giryān olursa ğam degül

sebze-i kabā-y-ile:1. **sebze-i kabā-y-ile**:-y, -ile**Gazel 372**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Yeşil kaftan.

Ey sebze-i kabā-y-ile benüm
Ĥızr-ı zamānum
V'ey la'l-i lebi çeşme-i
ĥayvān-ı 'Azizī

seccāde:1. **seccāde:****Gazel 320**

Mısra: 2

*Üzerinde bir kişinin
namaz kılacağı büyüklükte,
halı, kilim, kumaş, hasır vb.
inden yapılmış, daha çok
dikdörtgen biçimindeki
yaygı, namazlık.*

Sākī meyħāneyi vaşf etme
şakın zühhāda
Yoğsa mescid gibi anda
bırağur seccāde

2. **seccāde:****Gazel 325**

Mısra: 12

Üzerinde bir kişinin

*namaz kılacağı büyüklükte,
halı, kilim, kumaş, hasır vb.
inden yapılmış, daha çok
dikdörtgen biçimindeki
yaygı, namazlık.*

Başladı 'ayş-ı müdām
eylemege şüfi yine
Bezm-i rindāna bisāt ola gibi
seccāde

secdegāh:1. **secdegāhidur**:-ı, -dur**Gazel 67**

Mısra: 8

Secde edilecek yer.

Olaldan āstānuñ Ka'be-i
küy-ı şafā kıblem
Na'alçeñ nakşı anda ehl-i
diller secdegāhidur

sefāhet:1. **sefāhet:****Gazel 29**

Mısra: 8

Aptallık, düşüncesizlik.

Rāz-ı nihān-ı 'işkuñ fāş
eyleyüp cihāna
Mānend-i Kays ey dil gel
eyleme sefāhet

2. **sefāhet:****Gazel 168**

Mısra: 8

Aptallık, düşüncesizlik.

Mihr umarsın o dili Leyliden
ey dil beñzer
Oldı Mecnūn-şıfat saña
sefāhet 'arız

seg:1. **sege**:-e**Matla 50**

Mısra: 2

Köpek II rakip.

Āhum şadāsı gūşına girse
baña söger
Beñzer ĥasūd ol sege kim
yanıkuya ürer

segān-ı küyuñ:

1. **segān-ı kūyuñ:-uñ****Gazel 166**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sevgilinin mahallesinin köpekleri.*

Şöyle iti derilürler ki segān-ı
kūyuñ
Ellerinden kim ola kim ede
dāmānı ḥalāş

seg-i kūyı:1. **seg-i kūyı:-ı****Gazel 181**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sevgilinin mahallesinin köpeği.*

Seg-i kūyı gibi dāyım
bilesince aġyār
Āstānında bir it deñlü bize
hürmeti yok

seg-i kūyum:1. **seg-i kūyum:-um****Gazel 5**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sevgilinin mahallesinin köpeği.*

Seg-i kūyum deyü bir gün
kuluña etmedüñ 'izzet
'Azīzī gibi yıllardur ḳapuñ
derbānyuz cānā

sehāb:1. **sehāb:****Gazel 122**

Mısra: 3

Bulut.

Māh-ı nevdür kim alupdur
zīr-i pāyına sehāb
Ol ḥam-ı ebrü ki ṫarf-ı şeb-
külāh altındadır

sehāba ergürüp:1. **sehāba ergürüp:****Muamma 2**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Buluta, gökyüzüne çıkarmak.*

Ḥayāl-i ḳadd-i yāre kim
gözüm üzre mekān etdüm
Sehāba ergürüp āhı yaşum
baḫr-i revān etdüm

2. **sehāba ergürüp:-üp****Muamma 2**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Buluta, gökyüzüne çıkarmak.*

Ḥayāl-i ḳadd-i yāre kim
gözüm üzre mekān etdüm
Sehāba ergürüp āhı yaşum
baḫr-i revān etdüm

sehāb-āsā:1. **sehāb-āsā:****Gazel 3**

Mısra: 3

Bulut gibi.

Anı ḫurşid-i rüyuñ yakmadı
çün kim sehāb-āsā
Neden ḳarardı zülfüñ ey
ḳamer-ruḫsār ser-tā-pā

sehāb-ı dür-feşān:1. **sehāb-ı dür-feşān:****Gazel 125**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Inci saçan bulut.*

'Acebdür ḥālī bāġ-ı 'ālemüñ
güller olup ḫandān
Çözüp sünbüllerin gökde
sehāb-ı dür-feşān aġlar

sehāb-ı sürḫ:1. **sehāb-ı sürḫ:****Gazel 38**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Kızıl bulut.

Āhum şu 'ā'idur ki gezer
sürḫ-i bāde-veş
Şanma 'Azīzī gökde görinen
sehāb-ı sürḫ

sehāb-veş:1. **sehāb-veş:****Gazel 142**

Mısra: 3

Bulut gibi.

Sür-ı semāya çıġmaġ olurdu
sehāb-veş
Zülfī olaydı ol mehüñ elde
kemendimüz

2. **sehāb-veş:****Mesnevi 1**

Mısra: 67

Bulut gibi.

Nece zār ol sehāb-veş perde
Göksini gerdi germe vü
serde

seher:1. **seher:****Gazel 9**

Mısra: 7

Tan yerinin

*aġarmasından biraz önceki
zaman veya şafaġın sökmek
üzere olduġu vakit.*

Bezm-i hecrüñde 'acebdür
dūd-ı āhum bir seher
Bāda vermezse eger bu nüh
ḳıbābı sākıyā

2. **seher:****Gazel 36**

Mısra: 5

Tan yerinin

*aġarmasından biraz önceki
zaman veya şafaġın sökmek
üzere olduġu vakit.*

Gün toġar şanmañ şabühü
itmek için her seher
Sākī-i gerdün eline aldı bir
altun ḳadeḫ

3. seher:

Gazel 41

Mısra: 6

*Tan yerinin**ağarmasından biraz önceki zaman veya şafağın sökmek üzere olduğu vakit.*

Görinen mihr degül eylesün
o meh deyü seyr
Bād-ı āhumla seher göge
uçurdu kâğid

4. seher:

Gazel 53

Mısra: 1

*Tan yerinin**ağarmasından biraz önceki zaman veya şafağın sökmek üzere olduğu vakit.*

Bir seher bāğı ma'an kılsa
n'ola geşt ü güzār
Şebnem ile ağaç ata bile
binmişdür hezār

5. seher:

Gazel 104

Mısra: 8

*Tan yerinin**ağarmasından biraz önceki zaman veya şafağın sökmek üzere olduğu vakit.*

Āftābuñ çarhına āhum nece
töğunmasun
Kim o māha her seher mihrin
'ıyān eyler yürür

6. seher:

Gazel 106

Mısra: 1

*Tan yerinin**ağarmasından biraz önceki zaman veya şafağın sökmek üzere olduğu vakit.*

Şevkuñla çāk edüp yaqasın
dāyimā seher
Beñzer ki oldı gün yüzüñe
mübtelā seher

7. seher:

Gazel 106

Mısra: 2

*Tan yerinin**ağarmasından biraz önceki**zaman veya şafağın sökmek üzere olduğu vakit.*

Şevkuñla çāk edüp yaqasın
dāyimā seher
Beñzer ki oldı gün yüzüñe
mübtelā seher

8. seher:

Gazel 106

Mısra: 4

*Tan yerinin**ağarmasından biraz önceki zaman veya şafağın sökmek üzere olduğu vakit.*

Bir yüzü ağ u alnı açuğ
'āşikuñ durur
Mihrin 'ıyān ederse 'aceb mi
saña seher

9. seher:

Gazel 106

Mısra: 6

*Tan yerinin**ağarmasından biraz önceki zaman veya şafağın sökmek üzere olduğu vakit.*

Ser-geşteñ olmasa meh-i
tābān her gece
Dolanmaz idi küyuñı olınca
tā seher

10. seher:

Gazel 106

Mısra: 8

*Tan yerinin**ağarmasından biraz önceki zaman veya şafağın sökmek üzere olduğu vakit.*

Gördi meger ki mäh-
cemālūñ degül hilāl
Koyup benānın ağzına kaldı
taña seher

11. seher:

Gazel 106

Mısra: 10

*Tan yerinin**ağarmasından biraz önceki zaman veya şafağın sökmek üzere olduğu vakit.*

Ĝam-hāne-i 'Azīziye çün
gece gelmedüñ

Gün gibi bāri gel aña ey
meh-liqā seher

12. seher:

Gazel 201

Mısra: 3

*Tan yerinin**ağarmasından biraz önceki zaman veya şafağın sökmek üzere olduğu vakit.*

La'lüñe öykünmeyeydi
gülşen içre her seher
Jāleler yağdırmaz idi
ğoncanuñ başına seng

13. seher:

Gazel 234

Mısra: 2

*Tan yerinin**ağarmasından biraz önceki zaman veya şafağın sökmek üzere olduğu vakit.*

Görüp gül yüzüñi āşüfteñ
olmasa eger bülbül
Varup küyuñda efgān
eylemezdi her seher bülbül

14. seher:

Gazel 344

Mısra: 10

*Tan yerinin**ağarmasından biraz önceki zaman veya şafağın sökmek üzere olduğu vakit.*

Hāşılı zevk edeyin derseñ
'Azīzī bād-veş
Küy-ı yāruñ her seher 'azm
eyle tenhā seyrine

15. seher:

Gazel 379

Mısra: 5

*Tan yerinin**ağarmasından biraz önceki zaman veya şafağın sökmek üzere olduğu vakit.*

Tulū' etdi güneş şanmañ
seher şarrāfi destinde
Sipihr-i nıl-gün üstine bir
sulţānī zer düşdi

16. seher:

Kaside 1

Mısra: 1

*Tan yerinin
ağarmasından biraz önceki
zaman veya şafağın sökmek
üzere olduğu vakit.*

‘Arz edüp gül yüzini bülbül-i
gülzâre şehir
Şeh-i gül lutfına bülbül yine
düşdi mazhar

17. şehirden:-den

Kit'a 16

Mısra: 2

Tan yerinin

*ağarmasından biraz önceki
zaman veya şafağın sökmek
üzere olduğu vakit.*

Süvâr olup bir esb-i bād-
pāya
Şeherden eyledük ‘azm-i
Sevindük

18. şehir:

Matla 44

Mısra: 2

Tan yerinin

*ağarmasından biraz önceki
zaman veya şafağın sökmek
üzere olduğu vakit.*

Ruḥ-ı yâr ile bahş-i hüsne
yüz yumadüğün gördi
Şehir gülşende şebnemle
gülün yüzine tükürdi

19. şehirden:-den

Gazel 165

Mısra: 9

*Sabah olmağa başladığı
vakit. II erken.*

Şeherden açmış ol gönca
‘Azîzî bülbüle dönmiş
Kızarmış tâb-ı mülden ‘arızı
gül gibi âl olmuş

şehir:

1. şehir:

Gazel 358

Mısra: 7

*Sabahın güneş
doğmadan önceki zamanı,
seher vakti.*

Görinen şanma şafağ âteş-i
âhum şehir

Tâbe-i çarḥa koyup eyledi
biryân hütü

sekâmet:

1. sekâmet:

Gazel 168

Mısra: 2

*Yanlılık, bozukluk,
sakatlık.*

Süz-ı mihründen olup cāna
ḥarâret ‘arız
Derd-i ‘ışkuñla dile oldı
sekâmet ‘arız

seksâr:

1. seksâra:-a

Tarih 20

Mısra: 8

*Seksar (Osmanlı
döneminde Budin’de yer alan
bir sancaktır).*

Bir ziyâd ile bu cāhuñ dil
dedi târîhini
Olduñ İbrâhîm Beg Seksâra
mîr-i bî-bedel

selâm verürsin:

1. selâm verürsin:-ür, -sin

Gazel 256

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

îfade

*Selam vermek, muhatap
olmak.*

Verürsin ihtimâm ile selâm
yollarda ağıyâre
Niçün ‘ışk eylemezsün
bendeñi gördükçe sultânüm

selâset:

1. selâset:

Gazel 29

Mısra: 14

*Akıcılık kolay anlaşılma
hali.*

Şi’r-i selîs ü nazm-ı dil-
cüyüñi gören der
Yoğdur ‘Azîzî mâ’-i cârîde
bu selâset

selâsil:

1. selâsildür:-dür

Gazel 300

Mısra: 10

*Zincirler halinde,
zincirleme.*

‘Âşık-ı dîvâneñ olmışdur
‘Azîzî n’ola ger
Boynına bend eyleseñ zülfün
selâsildür deyü

selîm:

1. selîm:

Tarih 1

Mısra: 1

Yavuz Sultan Selim.

Ḥazret-i şâh Selîm ḥân-ı
zamân
Ki odur sâye-i Raḥmân-ı
mecîd

selîm ḥan:

1. selîm ḥan:

Gazel 371

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

îfade

Yavuz Sultan Selim.

Şeh Süleymân n’ola gitdiyse
Selîm ḥan geldi
Meh-i tâbân yerine mihr-i
dıraḥşân geldi

selmân:

1. selmân:

Kaside 3

Mısra: 54

*Selmân-ı Sâveci: İran
şairidir. Özel öğrenim
görerek yetişti. Hemen her
nazım şekliyle şiirler yazdı.
Şiirlerinde anlamdan çok söz
oyunları ve sanatlara yer
verdi. Divan şiirinde şiire
yatkınlığı ve yeteneği ile
anılan bir şairdir.*

Saña ibdâ’-ı nazımda ḥod
nazîr ancak hemân

Yā Zāhīr-i Fāryābī yā meger
Selmān olur

2. **selmān:**

Kaside 3

Mısra: 54

14. asırda yaşamış, ünlü
Fars şairi Selman-ı Saveci.

Saňa ibdā'-ı nazımda hōd
nazīr ancak hemān
Yā Zāhīr-i Fāryābī yā meger
Selmān olur

selsebīl:

1. **selsebīl:**

Gazel 87

Mısra: 3

İçimi boğaza
dokunmayacak surette tatlı
su. II Cennette bir çeşme.

Cūy-ı dil-cūlar çemen mi
selsebīl ırmağ mı
Şahn-ı gülşen bāğ-ı cennet
servler tūbā midur

selsebīl-i lebüñ:

1. **selsebīl-i lebüñ:-üñ**

Gazel 188

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dudağının bir içim
suyu.

Selsebīl-i lebüñ diler cānum
Kevşer-i bū-tūrāba meylüm
yok

semā:

1. **semāda:-da**

Gazel 2

Mısra: 12

Gökyüzü.

'Azīzī tāk-ı 'arşa yazmağa
evşāf-ı ebrūñı
Hilāl etdi semāda bir zer-
endūdī kalem peydā

2. **semādan:-dan**

Gazel 79

Mısra: 6

Gökyüzü.

Müşerref olmağ için dest-
būsiyla yaħod anuñ
Nüzül etmiş semādan
ayasıyla mihr-i enverdür

3. **semāda:-da**

Tarih 26

Mısra: 4

Gökyüzü.

Olalı saňa bugün nām-ı şerīf
İbrāhīm
Berķ urur āzer-i meh gibi
semāda baħtuñ

4. **semāya:-y, -a**

Kıt'a 2

Mısra: 10

Gök, āsmān.

Yanup faķr āteşine cism-i
zārum
Duħān-ı āhum erişdi semāya

semen:

1. **semen:**

Terci-bend 1

Mısra: 18

Yasemin.

Ķıldı pertāb kend'ōzin cūya
Çıkarup gönlegin çemende
semen

2. **semenden:-den**

Gazel 314

Mısra: 1

Yasemin II Sevgilinin
yanağt.

Haddüñe māyil olan baķmaz
semenden cānibe
Ĥaħtuña ķāyil olan varmaz
çemenden cānibe

semen-çehre:

1. **semen-çehre:**

Gazel 52

Mısra: 1

Yasemin yüzlü.

Sen semen-çehre gibi zerre-
dehān olsa eger
Der idüm gül yüzüñe şems-i
münire beżer

semender:

1. **semendersin:-sin**

Gazel 278

Mısra: 2

Bir kertenkele şeklinde
hayal edilip ateşte
yanmadığına inanılan masal
hayvanı.

Bir lebi gonca gül-i tersin
sen
Bir beli ince semendersin sen

semend-i bād-pā:

1. **semend-i bād-pā:**

Gazel 327

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Çevik at.

Süvār olduķça ol meh-rū
semend-i bād-pā üzre
Gören bir berg-i gül bindi
şanur rahş-ı şabā üzre

semen-ħad:

1. **semen-ħad:**

Tarih 6

Mısra: 4

Yasemine benzer yanak.

Mübārek māh-ı zī'l-ķa' de
onında
Tulū' etdi dün içre ol semen-
ħad

semen-sīmā:

1. **semen-sīmā:**

Gazel 307

Mısra: 2

Yasemin yüzlü, yasemin
çehrelî.

Açılsa gül figāna gelse
būlbūl nev-bahār olsa
Semen-sīmā güzellerle yine
seyr-i kenār olsa

semerķand u buħārāya:

1. **semerķand u buħārāya:-**
y, -a

Gazel 264

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Semer kand ve Buhara şehirleri.*

Dem ola kim añasın zevk-ı
diyâr-ı Rûmı
Ey seyâhatle Semer kand u
Buğârâya düşen

sem'in:1. **sem'ine:-e****Gazel 114**

Mısra: 3

Kulak.

Ola kim erişe sem'ine ol
mehûn ey dil
Figân u nâle vü feryâduñ
âsmâna çıkar

sen:1. **sen:****Gazel 1**

Mısra: 5

İkinci tekil şahıs zamiri.

Sen bu hüsn ile şeh-i mülk-i
melâhat olduñ
Elif-i kâmetüñe dense n'ola
sım livâ

2. **sen:****Gazel 5**

Mısra: 6

İkinci tekil şahıs zamiri.

Siyeh zülfüñ gibi tîg-i
müjeñden etmezüz tesrîh
Bu gün cân ile sen şâhuñ kılı
kurbânyuz cânâ

3. **sen:****Gazel 5**

Mısra: 8

İkinci tekil şahıs zamiri.

Seni ra'nâ bilür 'aşıklaruñ
şehr-i melâhatde
Ne lâzım sen demek dehrüñ
şeh-i hübânyuz cânâ

4. **seni:-i****Gazel 5**

Mısra: 7

İkinci tekil şahıs zamiri.

Seni ra'nâ bilür 'aşıklaruñ
şehr-i melâhatde
Ne lâzım sen demek dehrüñ
şeh-i hübânyuz cânâ

5. **sen:****Gazel 7**

Mısra: 5

İkinci tekil şahıs zamiri.

Sen cefâ nâveklerin tek
sîneme gönder hemân
Ey kemân-ebür edeyin
cânım üzre yer aña

6. **senüñ:-üñ****Gazel 7**

Mısra: 3

İkinci tekil şahıs zamiri.

Bilmezem taşdan mı
âhenden midür kalbün senüñ
Etmez âhum âteşi ey seng-dil
te'sîr aña

7. **senden:-den****Gazel 10**

Mısra: 3

İkinci tekil şahıs zamiri.

Senden ayru cân verürsem ey
şaçı Leylî nigâr
Rûh-ı Mecnûn olmaya bir
gün mezârumdan cüdâ

8. **senüñ:-üñ****Gazel 14**

Mısra: 8

İkinci tekil şahıs zamiri.

Bî-hisâb etme cefâyı baña
yoğsa ey melek
Söyleşürüz senüñ ile olcâk
rüz-ı hisâb

9. **seni:-i****Gazel 25**

Mısra: 10

İkinci tekil şahıs zamiri.

Çorğum oldur 'Azîziyâ
ğamla
Seni bir gün helâk eder firğat

10. **sende:-de****Gazel 29**

Mısra: 10

İkinci tekil şahıs zamiri.

'Arz etmedin muhibbün
ahvâlini bilürsin
Ey pîr olası sende vardur
meger velâyet

11. **sende:-de****Gazel 29**

Mısra: 12

İkinci tekil şahıs zamiri.

Muşhaf okursa tañ mı şâhf-ı
cemâlünü dil
Kim sende hatm olupdur ey
mâh-rü melâhat

12. **seni:-i****Gazel 32**

Mısra: 7

İkinci tekil şahıs zamiri.

Mihr ü meh gibi seni altuna
ğarğ eylerse de
Merd iseñ itme zen-i gerdüna
'arz-ı ihtiyâc

13. **sen:****Gazel 34**

Mısra: 10

İkinci tekil şahıs zamiri.

Cevr ile kıddüñ kemer edüp
'Azîzî çün senüñ
Furşat el verürse ol nâzük-
miyânı sen de kuç

14. **senüñ:-üñ****Gazel 34**

Mısra: 9

İkinci tekil şahıs zamiri.

Cevr ile kıddüñ kemer edüp
'Azîzî çün senüñ
Furşat el verürse ol nâzük-
miyânı sen de kuç

15. **seni:-i****Gazel 41**

Mısra: 2

İkinci tekil şahıs zamiri.

Nece kâdî nece müftî nece
'âbid zâhid

Seni biñ cān ile sevdüğüme
Tañrı şāhid

16. **sen:**

Gazel 42

Mısra: 9

İkinci tekil şahıs zamiri.

'Azizī sen degül 'ālem
Ferahşādı geçer anuñ
Meger etdi cihāna Hāq o
māh-ı enveri Hürşid

17. **sensüz:-süz**

Gazel 42

Mısra: 7

İkinci tekil şahıs zamiri.

Görünmez çeşm-i 'ālem-
binüme ey lāle-ḥad sensüz
Cihān bağınıñ olsa her gül-i
rengin-teri hürşid

18. **sen:**

Gazel 52

Mısra: 1

İkinci tekil şahıs zamiri.

Sen semen-çehre gibi zerre-
dehān olsa eger
Der idüm gül yüzüñe şems-i
münire beñzer

19. **sen:**

Gazel 57

Mısra: 7

İkinci tekil şahıs zamiri.

Sen o māh-ı burc-ı 'izzetsin
ki ey pürüze-ḥaṭ
Hāq-ı pāyuñ gevheri tād-ı
ser-i ḥākan olur

20. **senüñ:-üñ**

Gazel 64

Mısra: 5

İkinci tekil şahıs zamiri.

'Ālemde ne senüñ gibi bir
meh-liḳā doġar
Dünyāya ne benüm gibi bir
mübtelā gelür

21. **senüñ:-üñ**

Gazel 68

Mısra: 6

İkinci tekil şahıs zamiri.

Ṭavāf-ı Ka'benüñ ḥazzı
egerçi yok degül ammā
Senüñ küyuñ ṭavāfında
benüm kıblem şafā vardır

22. **sen:**

Gazel 69

Mısra: 7

İkinci tekil şahıs zamiri.

Sen ol burc-ı leṭāfet māhısın
kim ey hilāl-ebrü
Yüzüñ hürşiddin a'lā
dehānuñ zerreden kemdür

23. **senüñ:-üñ**

Gazel 71

Mısra: 12

İkinci tekil şahıs zamiri.

Götür ayağı var der-i
meyhāneye göñül
Zirā kaşāvetüñ senüñ ancak
o bāb açar

24. **senüñ:-üñ**

Gazel 75

Mısra: 3

İkinci tekil şahıs zamiri.

Ey meh senüñ külāleñ varsa
n'ola benüm de
Düd-ı kebüd-ı āhum
başumda sünbülumdür

25. **sen:**

Gazel 77

Mısra: 2

İkinci tekil şahıs zamiri.

Vücüd-ı 'āşığı çün kim o
meh yolında ḥāk ister
Yanup 'ışk āteşine ey göñül
ol sen de ḥākister

26. **seni:-i**

Gazel 80

Mısra: 9

İkinci tekil şahıs zamiri.

Alup āġuşına rakīb seni
Belüñi kuçmasun şaḳım o
kem er

27. **sen:**

Gazel 85

Mısra: 7

İkinci tekil şahıs zamiri.

Hemān bir sen degülsin
iñleyen 'ışk-ıla ey göñlüm
Elinden tişe-i Ferhād-ı 'ışkuñ
tağ u taş iñler

28. **senüñ:-üñ**

Gazel 86

Mısra: 5

İkinci tekil şahıs zamiri.

Muşhaf-ı ḥüsnuñ senüñ ben
deñlü tefsir etmeye
'Ömrini şarf etseler ger 'āḳıl
u 'allāmeler

29. **senüñ:-üñ**

Gazel 90

Mısra: 3

İkinci tekil şahıs zamiri.

Ben saña mā'ilin dil ü
cāndan evet senüñ
Meylün hemişe ey gözi āhü
yabānedür

30. **sen:**

Gazel 93

Mısra: 5

İkinci tekil şahıs zamiri.

Sen ol şāh-ı felek-rif'atsın ey
māh-ı melek-manzar
Serir-i āsmāna āstānuñ baş
berāberdür

31. **sen:**

Gazel 94

Mısra: 5

İkinci tekil şahıs zamiri.

Sen ol Cemşid-i Cem-'işret
şeh-i devr-i zamānsın kim
Felek bezmünde bir cām-ı
şarāb-ı nāba dönmişdür

32. **sensüz:-süz**

Gazel 96

Mısra: 2

İkinci tekil şahıs zamiri.

Egerçi sāye-i ḳaddüñle her
sü nārvenlikdür
Velī sensüz cihān gülzārı
baña bir dikenlikdür

33. **sen:**

Gazel 99

Mısra: 7
İkinci tekil şahıs zamiri.

Eşigünde bendeñ oldu şehir
sen
Olalıdan şehir-i hüsne şehryâr

34. **seni:-i**
Gazel 100
Mısra: 14
İkinci tekil şahıs zamiri.

Ey 'Azîzî gördiler düşmez
elüñden cām-ı mey
Hıyl-i rindâne seni
meyhânede Cem şandılar

35. **seni:-i**
Gazel 101
Mısra: 1
İkinci tekil şahıs zamiri.

Sayd edüp ey gözi ahü seni
her ân eller
Ne revâdur ki çeke sîneye
'uryân eller

36. **seni:-i**
Gazel 101
Mısra: 4
İkinci tekil şahıs zamiri.

Gün yüzüñ görmege ben
hasret olam lâyıq mı
Der-kenâr ede seni ey meh-i
tâbân eller

37. **senüñ:-üñ**
Gazel 108
Mısra: 8
İkinci tekil şahıs zamiri.

Yine cām-ı mey-i nazmuñ
görenler oldılar sermest
Dilâ tab'-ı şafâ-bahşuñ senüñ
Cem meşrebin oşşar

38. **senüñ:-üñ**
Gazel 109
Mısra: 2
İkinci tekil şahıs zamiri.

Gülşen-i küy-ı nigârum baña
oldukça maşar
Ey rakîb-i har senüñ olsun
yerüñ dâr-ı saşar

39. **sen:**
Gazel 113
Mısra: 6
İkinci tekil şahıs zamiri.

Güşına girmez gül-i mağrûr-ı
hüsnüñ ey hezâr
Sen gerek gülşende biñ kez
eyle ah u zârlar

40. **senden:-den**
Gazel 115
Mısra: 4
İkinci tekil şahıs zamiri.

Efendi zulm ile ağlatma
'aşıküñ yoğsa
Şikâyet etmege senden
Murâd Hâne çıkar

41. **senüñ:-üñ**
Gazel 120
Mısra: 2
İkinci tekil şahıs zamiri.

Dem-be-dem inler yürürsin
ey gönül kavvâl-vâr
Ney gibi beñzer derünuñda
senüñ bir hâl var

42. **senüñ:-üñ**
Gazel 120
Mısra: 11
İkinci tekil şahıs zamiri.

Şîr-i hürmâdan Azîzî
tatlıdur şi' rüñ senüñ
Hoçka-i nazmuñ gören şanur
içinde bal var

43. **senüñle:-üñ, -le**
Gazel 122
Mısra: 10
İkinci tekil şahıs zamiri.

Dünyede yetmez mi bu
devlet 'Azîziye şehâ
Kim senüñle rüz u şeb bir
bârgâh altındadır

44. **sen:**
Gazel 124
Mısra: 5
İkinci tekil şahıs zamiri.

Esîr-i zülfi ancak sen
degülsin ey gönül yârüñ

Kim ol zencîre bend olmuş
neçe dîvâneler vardur

45. **seni:-i**
Gazel 134
Mısra: 6
İkinci tekil şahıs zamiri.

Añup her gün o mâhı ah
edersin ey gönül aydur
Yakup ol ah-ı pür-süzüñ seni
bir gün helâk etmez

46. **senüñ:-üñ**
Gazel 135
Mısra: 10
İkinci tekil şahıs zamiri.

Çokdur 'Azîzî 'ışk-ıla bî-
çâre gerçi kim
Yokdur evet senüñ gibi
başına çâresüz

47. **sen:**
Gazel 137
Mısra: 6
İkinci tekil şahıs zamiri.

Açıl mânend-i gonca gül şen
ol dehrüñ yüzi gülsün
Eger sen bil ki şen olmayasın
rüy-ı cihân gülmez

48. **sen:**
Gazel 138
Mısra: 13
İkinci tekil şahıs zamiri.

Men 'aref sırrını öğretme
'Azîzî bize sen
Kendümüzi bileli vâkıf-ı
esrâruz biz

49. **senüñ:-üñ**
Gazel 138
Mısra: 1
İkinci tekil şahıs zamiri.

Şeşder-i gamda ki hecrüñle
senüñ zâruz biz
Kendümüzden ki olur şöyle
ki bîzâruz biz

50. **seni:-i**
Gazel 141
Mısra: 7
İkinci tekil şahıs zamiri.

Seni sevdüğümü halka
tuyurdu nâle vü zârum
Yetiş gel kandasın oldı kamu
sırrum 'ıyân sensüz

51. **sensüz:-süz**
Gazel 141
Mısra: 1
İkinci tekil şahıs zamiri.

Gerekmez gülşen-i dehri
baña ey kebk-i cân sensüz
Görinmez gözüme hergiz
gül-i bāğ-ı cihân sensüz

52. **sensüz:-süz**
Gazel 141
Mısra: 2
İkinci tekil şahıs zamiri.

Gerekmez gülşen-i dehri
baña ey kebk-i cân sensüz
Görinmez gözüme hergiz
gül-i bāğ-ı cihân sensüz

53. **sensüz:-süz**
Gazel 141
Mısra: 4
İkinci tekil şahıs zamiri.

Elüme lâle-veş câm-ı mey
alup bezm-i miñnetde
İçersem gözüme gelsün
şarâb-ı ergavân sensüz

54. **sensüz:-süz**
Gazel 141
Mısra: 6
İkinci tekil şahıs zamiri.

Senüñle hoş görür göñlüm
gözüm bu dâr-ı dünyâyı
Gerekmez baña olursa cihân
bāğ-ı cinân sensüz

55. **sensüz:-süz**
Gazel 141
Mısra: 8
İkinci tekil şahıs zamiri.

Seni sevdüğümü halka
tuyurdu nâle vü zârum
Yetiş gel kandasın oldı kamu
sırrum 'ıyân sensüz

56. **sensüz:-süz**
Gazel 141

Mısra: 10
İkinci tekil şahıs zamiri.

Demidür bendeñe rahm
eylegil ey Yüsuf-ı şânî
'Azîzî-veş yeter oldı yaşum
Nîl-i revân sensüz

57. **senüñle:-üñ, -le**
Gazel 141
Mısra: 5
İkinci tekil şahıs zamiri.

Senüñle hoş görür göñlüm
gözüm bu dâr-ı dünyâyı
Gerekmez baña olursa cihân
bāğ-ı cinân sensüz

58. **senüñ:-üñ**
Gazel 145
Mısra: 5
İkinci tekil şahıs zamiri.

Devr-i hüsnüñde senüñ ey
mâh bir gün şād olup
Ğuşşadan kırtulmadı kaldı
dil-i gam-ı hâvâremüz

59. **sen:**
Gazel 147
Mısra: 5
İkinci tekil şahıs zamiri.

Zü'l-fikâr-ı gamze-y-ile sen
ki Haydarsın velî
Biz de neçe şîr-i merd ile
oturmuş tırmuşuz

60. **sende:-de**
Gazel 159
Mısra: 8
İkinci tekil şahıs zamiri.

Verd ü serv saña nece
öykünür
Sende kim var ol oturuş ol
turuş

61. **seni:-i**
Gazel 167
Mısra: 3
İkinci tekil şahıs zamiri.

Ola kim zencîr-i zülfine seni
bend eyleye
Eyle ol şâha cününüñ ey dil-i
divâne 'arz

62. **sensüz:-süz**
Gazel 173
Mısra: 2
İkinci tekil şahıs zamiri.

Nece gül-geşt-i çemen yâ
nece seyr-i bāğ u rāğ
Gözüme 'âlem görünmez
sensüz ey gülgün-yanag

63. **sende:-de**
Gazel 182
Mısra: 8
İkinci tekil şahıs zamiri.

Gül-i ter nece öykünür saña
kim
Gülde sende olan melâhat
yok

64. **senüñ:-üñ**
Gazel 185
Mısra: 3
İkinci tekil şahıs zamiri.

Reh-i 'ışkuñda elif gibi
senüñ toğru-y-iken
Eyledi bār-ı gamuñ
kâmetümi dâl Budak

65. **sensin:-sin**
Gazel 189
Mısra: 7
İkinci tekil şahıs zamiri.

Sensin ol şâhin bağışlu
şâhbâz-ı dehr kim
Murğ-ı devlet pâyüña gelmiş
şikâruñdur senüñ

66. **senüñ:-üñ**
Gazel 189
Mısra: 1
İkinci tekil şahıs zamiri.

Sünbül-i pür-tâb zülf-i müşk-
bâruñdur senüñ
Gonca-i sırâb la 'l-i âb-
dâruñdur senüñ

67. **senüñ:-üñ**
Gazel 189
Mısra: 2
İkinci tekil şahıs zamiri.

Sünbül-i pür-tâb zülf-i müşk-
bâruñdur senüñ

Gonca-i sīrāb la 'l-i āb-
dāruñdur senüñ

68. **senüñ:-üñ**

Gazel 189

Mısra: 4

İkinci tekil şahıs zamiri.

'İzz ü nāz ile görelen şīve-i
reftāruñı
Servler şahñ-ı çemende
hāksāruñdur senüñ

69. **senüñ:-üñ**

Gazel 189

Mısra: 6

İkinci tekil şahıs zamiri.

Gül yüzüñ yādına bülbül gibi
eyler nāleler
Bāğ-ı küyuñda gönül bir
murg-ı zāruñdur senüñ

70. **senüñ:-üñ**

Gazel 189

Mısra: 8

İkinci tekil şahıs zamiri.

Sensin ol şahin bakışlu
şāhbāz-ı dehr kim
Murg-ı devlet pāyuña gelmiş
şikāruñdur senüñ

71. **senüñ:-üñ**

Gazel 189

Mısra: 10

İkinci tekil şahıs zamiri.

Rif'atüñ şehrinde mānend-i
Yedikulle şehā
Āsmān-ı heft-peyker bir
hişāruñdur senüñ

72. **senüñ:-üñ**

Gazel 189

Mısra: 12

İkinci tekil şahıs zamiri.

Ey şeh-i 'ālī sarā-yı
'işretüñde devr eder
Mıhr ile meh iki cām-ı zer-
niğāruñdur senüñ

73. **senüñ:-üñ**

Gazel 189

Mısra: 14

İkinci tekil şahıs zamiri.

Sürmedān-ı dīde-i ehl-i dile
kühl-i cilā
Hāk-i pāyuñla gubār-ı
rehgüzāruñdur senüñ

74. **senüñ:-üñ**

Gazel 189

Mısra: 16

İkinci tekil şahıs zamiri.

Hāşe lillāh düşmese mazhar
'Azīzī lutfuña
Hayliden meddāh-ı lutf-ı bī-
şumāruñdur senüñ

75. **senüñ:-üñ**

Gazel 189

Mısra: 18

İkinci tekil şahıs zamiri.

Kā'il-i ebyāt u eş'ār eyleyen
her bī-dili
Ehl-i nazma iltifāt u
i'tibāruñdur senüñ

76. **seni:-i**

Gazel 190

Mısra: 10

İkinci tekil şahıs zamiri.

Dedüm küyuñda hāk oldı
'Azīzī
Dedi çekmiş seni anda
tūrābuñ

77. **senüñ:-üñ**

Gazel 190

Mısra: 4

İkinci tekil şahıs zamiri.

Dedüm hecrüñde yaşum oldı
mey-gün
Dedi nüş et senüñ oldur
şarābuñ

78. **sen:**

Gazel 191

Mısra: 3

İkinci tekil şahıs zamiri.

Hançer-i ser-tiz-i 'ışk-ı yār
ile ey sīne sen
Pāre pāre rīze rīze çāk çāk
olsañ gerek

79. **sen:**

Gazel 191

Mısra: 6

İkinci tekil şahıs zamiri.

Gel inende kaçma lutf et
sīne-i 'uşşākdan
'Ākıbet rüh-ı revānum sen de
hāk olsañ gerek

80. **sen:**

Gazel 200

Mısra: 2

İkinci tekil şahıs zamiri.

Ādem öldürmekde üstād-ı
zamāndur hançerüñ
Serverā sen yahşısın ammā
yamandır hançerüñ

81. **senüñ:-üñ**

Gazel 204

Mısra: 1

İkinci tekil şahıs zamiri.

Komaz elden ayağüñ ol
Hüsrev-i devrān senüñ
Ey mey-i gül-gün-ı bezm-ārā
yürü meydān senüñ

82. **senüñ:-üñ**

Gazel 204

Mısra: 2

İkinci tekil şahıs zamiri.

Komaz elden ayağüñ ol
Hüsrev-i devrān senüñ
Ey mey-i gül-gün-ı bezm-ārā
yürü meydān senüñ

83. **senüñ:-üñ**

Gazel 204

Mısra: 4

İkinci tekil şahıs zamiri.

Dest-gīri olduğın görüp
fütāde-dillerüñ
Dedi zulf-i yāre şāne el
benüm dāmān senüñ

84. **senüñ:-üñ**

Gazel 204

Mısra: 6

İkinci tekil şahıs zamiri.

Her ne emrūñ var ise eyle
nazardan gitmegil
İşte başum işte tīğüñ kıl
senüñ fermān senüñ

85. **senüñ:-üñ**
Gazel 204
 Mısra: 6
İkinci tekil şahıs zamiri.

Her ne emrüh var ise eyle
 nazardan gitmegil
 İşte başum işte tıguñ kul
 senüh fermän senüh

86. **senüñ:-üñ**
Gazel 204
 Mısra: 8
İkinci tekil şahıs zamiri.

Dest-i mihrühle çeküp çäk
 etse tañ mı yaahasın
 'Aşık-ı dīdāruñ olmışdur
 gül-i hāndān senüh

87. **senüñ:-üñ**
Gazel 204
 Mısra: 10
İkinci tekil şahıs zamiri.

N'ola görseñ şerbet-i vaşluñ
 'Azīzīye revā
 Hāyliden bīmār-ı hecrūñdür
 o bī-dermān senüh

88. **sen:**
Gazel 211
 Mısra: 6
İkinci tekil şahıs zamiri.

Gösterüp baña elif kıddühle
 dāl-ı zūlfūñi
 'Älem içre n'ola şāhum sen
 de bir ad eyleseñ

89. **sen:**
Gazel 218
 Mısra: 9
İkinci tekil şahıs zamiri.

Çü sen olduñ gül-i ra'nāsı
 hūsñ ile varup ben de
 Olayın nālelerle bülbül-i
 hoş-gūyı Eyyūbuñ

90. **sensin:-sın**
Gazel 218
 Mısra: 6
İkinci tekil şahıs zamiri.

Egerçi pīr olası nev-cevānlar
 çok velī şāhum

Bu reng ü rüyıla sensin
 yüzünüñ şuyı Eyyūbuñ

91. **sen:**
Gazel 219
 Mısra: 8
İkinci tekil şahıs zamiri.

Ben hevā-yı zūlf-i
 müşkīnūñden el çekmem
 senüh
 Sen beni Mañşūr-veş
 'ömrüm gerekse dāra çek

92. **senüñ:-üñ**
Gazel 219
 Mısra: 7
İkinci tekil şahıs zamiri.

Ben hevā-yı zūlf-i
 müşkīnūñden el çekmem
 senüh
 Sen beni Mañşūr-veş
 'ömrüm gerekse dāra çek

93. **sen:**
Gazel 221
 Mısra: 4
İkinci tekil şahıs zamiri.

Kimse toz kıduramaz
 dāmānuña
 Pāksın sen āb-rūlar içre pāk

94. **sen:**
Gazel 221
 Mısra: 5
İkinci tekil şahıs zamiri.

Tek hemān sen baña yār ol
 dostum
 Cümle 'ālem düşmen olursa
 çe-bāk

95. **senüñ:-üñ**
Gazel 222
 Mısra: 1
İkinci tekil şahıs zamiri.

Nedür yoluñda cān naqdin
 senüh rūhum revān etmek
 Hemān tek minnete geçsün
 yanuñda terk-i cān etmek

96. **sen:**
Gazel 227
 Mısra: 12
İkinci tekil şahıs zamiri.

Bülbüle çün ağlamak oldı
 güle gülmek naşīb
 Ço 'Azīzī ağlasun hecrūñle
 sen ey yār gül

97. **senüñ:-üñ**
Gazel 229
 Mısra: 7
İkinci tekil şahıs zamiri.

Äsmān-ı āstānuñda senüh ey
 şeh-r-yār
 İnce bellü şarı kaşlu bir
 gulāmuñdur hilāl

98. **sen:**
Gazel 230
 Mısra: 6
İkinci tekil şahıs zamiri.

Akdı şu gibi cān u dil ol serv
 ayağına
 Ey gözlerümüñ yaşı yürü sen
 de revān ol

99. **sensüz:-süz**
Gazel 234
 Mısra: 5
İkinci tekil şahıs zamiri.

Baña sensüz cihān gülzārı
 oldı bir kafes cānā
 Şadā-yı nālem içinde 'aceb
 mi olsa ger bülbül

100. **sen:**
Gazel 237
 Mısra: 3
İkinci tekil şahıs zamiri.

Tek sen ey gönüm cünün
 iklīmüne şāh olıgör
 Saña hāyl-i derd ü ğam gibi
 sipāh eksük degül

101. **senüñ:-üñ**
Gazel 243
 Mısra: 9
İkinci tekil şahıs zamiri.

Dilde hāyāl-i la'l-i lebüh var
 iken senüh
 Etmez huñūr hātıruma cām-ı
 Cem benüm

102. **sensin:-sın**
Gazel 248

Mısra: 8
İkinci tekil şahıs zamiri.

Eşkümün deryası içre bir
şadefdür yer ü gök
Ol şadef içinde sensin ey
güneş dürr-i yetim

103. **seni:-i**
Gazel 252
Mısra: 7
İkinci tekil şahıs zamiri.

Ey elif-kağ boyı 'ar'arlar
arasında seni
Dün 'adü-yı hâr ile gördüm
katı 'âr eylerem

104. **seni:-i**
Gazel 256
Mısra: 1
İkinci tekil şahıs zamiri.

Seni görmek dilerse güş eden
vaşfuñ n'ola hanum
Degüldür görmek işitmek
gibi zîrâ benüm cânım

105. **sen:**
Gazel 258
Mısra: 7
İkinci tekil şahıs zamiri.

Sen cevri ü cefâ eyle baña
şabr edeyin ben
Sen hüsnüñe tayan yürü ben
'ışka tayıdum

106. **sen:**
Gazel 258
Mısra: 8
İkinci tekil şahıs zamiri.

Sen cevri ü cefâ eyle baña
şabr edeyin ben
Sen hüsnüñe tayan yürü ben
'ışka tayıdum

107. **sende:-de**
Gazel 260
Mısra: 8
İkinci tekil şahıs zamiri.

Gele inşâf ede billâhi seni
kim sevmez
Sende kim var bu şarâvetle
bu etvâr-ı hasen

108. **seni:-i**
Gazel 260
Mısra: 7
İkinci tekil şahıs zamiri.

Gele inşâf ede billâhi seni
kim sevmez
Sende kim var bu şarâvetle
bu etvâr-ı hasen

109. **seni:-i**
Gazel 261
Mısra: 3
İkinci tekil şahıs zamiri.

Dün seni ağıyâr ile gördüm
gezerken nâgehân
Cânuma düşdi be-gâyet ey
meh-i tâbân günü

110. **seni:-i**
Gazel 262
Mısra: 8
İkinci tekil şahıs zamiri.

Âsmân üstinde mihr-i 'âlem-
ârâdur şanur
Âstânuñda seni ey mâh
seyrân eyleyen

111. **sen:**
Gazel 267
Mısra: 8
İkinci tekil şahıs zamiri.

Her ne deñlü nâz ederse
etsün ol gül-ruh baña
Bülbül-âsâ ey gönül elden
niyâzi kıma sen

112. **seni:-i**
Gazel 271
Mısra: 1
İkinci tekil şahıs zamiri.

Seni âşüfte hattum kıldı
dersin hâlün añmazsın
Ala gözlüm siyeh zülfüñle
hadd-i alün añmazsın

113. **sen:**
Gazel 272
Mısra: 10
İkinci tekil şahıs zamiri.

Yok nazîrün güzel ögmekte
'Azîzî göreyin

Dünyede ölme sen ağzuñda
dilün çürümesün

114. **senün:-ün**
Gazel 277
Mısra: 16
İkinci tekil şahıs zamiri.

Reh-i küyında 'Azîzî o dür-i
kem-yâbuñ
Senün o gözden akan yaşuñı
deryâ şanurın

115. **sen:**
Gazel 278
Mısra: 1
İkinci tekil şahıs zamiri.

Bir lebi gonca gül-i tersin
sen
Bir beli ince semendersin sen

116. **sen:**
Gazel 278
Mısra: 2
İkinci tekil şahıs zamiri.

Bir lebi gonca gül-i tersin
sen
Bir beli ince semendersin sen

117. **sen:**
Gazel 278
Mısra: 4
İkinci tekil şahıs zamiri.

Bir büt-i sîb-zeķan beste-
dehen
Bir boyı naħl-i şanavbersin
sen

118. **sen:**
Gazel 278
Mısra: 6
İkinci tekil şahıs zamiri.

Sitem-i cevriñ ile ölmez
isem
Baña daħı neler eylersin sen

119. **sen:**
Gazel 278
Mısra: 8
İkinci tekil şahıs zamiri.

Dil ü cân milkini vîrân edici
Şeh-i cevriñ u sitemgersin
sen

120. **sen:**
Gazel 278
Mısra: 10
İkinci tekil şahıs zamiri.

Zen-i dünyāya ‘Azīzī gönülün
Şöyle ki vermeyesin ersin
sen

121. **sen:**
Gazel 279
Mısra: 1
İkinci tekil şahıs zamiri.

Çemenī cāme ile serv-i dil-
ārāsın sen
Berg-i sebz içre yahod bir
gül-i ra’nāsın sen

122. **sen:**
Gazel 279
Mısra: 2
İkinci tekil şahıs zamiri.

Çemenī cāme ile serv-i dil-
ārāsın sen
Berg-i sebz içre yahod bir
gül-i ra’nāsın sen

123. **sen:**
Gazel 279
Mısra: 4
İkinci tekil şahıs zamiri.

Cāme-i sebz ile ey Hızr-ı
zamānum gūyā
Bir yeşil tönlu güzel tūti-i
hađrāsın sen

124. **sen:**
Gazel 279
Mısra: 6
İkinci tekil şahıs zamiri.

Ya meleksin ya kamer tāk-ı
zebercetde ya hod
Yem-i ahđarda nihān bir dür-
i yektāsın sen

125. **sen:**
Gazel 279
Mısra: 8
İkinci tekil şahıs zamiri.

Yaraşur egniñe geysesñ yeşil
atlas cānā

Bir perī-çehre hümā şīvelü
tersāsın sen

126. **sen:**
Gazel 279
Mısra: 10
İkinci tekil şahıs zamiri.

Nece meyl eylesün cān-ı
‘Azīzī saña kim
Hulle-i sebz ile bir hūrī-i
zībāsın sen

127. **sen:**
Gazel 289
Mısra: 10
İkinci tekil şahıs zamiri.

Hüsñ ü edā-yı nağmeñe söz
yok ‘Azīziyā
Olduñ bugün nezāket-i tab’-
ıla sen Hasan

128. **sen:**
Gazel 292
Mısra: 4
İkinci tekil şahıs zamiri.

Yanar oda girersin ‘ışkıma ol
şem’-ruhsāruñ
Sen ey gönüm ya pervāne
ya hod murğ-ı semendersin

129. **sen:**
Gazel 292
Mısra: 12
İkinci tekil şahıs zamiri.

Elüñden Zü’l-fikār-ı hāme
düşmez oldu bir lahza
‘Azīzī kişver-i nazm içre sen
beñzer ki Haydersin

130. **seni:-i**
Gazel 292
Mısra: 7
İkinci tekil şahıs zamiri.

Seni hoş gördüğü herkes bu
kim ‘ālemde ey nergis
O yārūñ bir bakımda çeşm-i
bīmārına beñzersin

131. **senüñ:-üñ**
Gazel 293
Mısra: 4
İkinci tekil şahıs zamiri.

Derlerse perī-zāde revādur
saña zīrā
Toğmadı senüñ gibi güzel
nev’-i beşerden

132. **sen:**
Gazel 295
Mısra: 1
İkinci tekil şahıs zamiri.

Bugün bu kāmēt-i dil-cū-y-
ile naħl-i revānsın sen
Nece naħl-i revān bir
gülbün-i bāğ-ı cinānsın sen

133. **sen:**
Gazel 295
Mısra: 2
İkinci tekil şahıs zamiri.

Bugün bu kāmēt-i dil-cū-y-
ile naħl-i revānsın sen
Nece naħl-i revān bir
gülbün-i bāğ-ı cinānsın sen

134. **sen:**
Gazel 295
Mısra: 4
İkinci tekil şahıs zamiri.

‘Aceb mi der-miyān etse
yoluñda varını ‘uşşāk
Efendi ad-ıla bir Aħmed-i
nāzük-miyānsın sen

135. **sen:**
Gazel 295
Mısra: 6
İkinci tekil şahıs zamiri.

Seni cānı gibi cānā cihānda
sevmez ādem yok
Bu zülf ü kāmēt ü ebrü-y-ıla
bilmem ne cānsın sen

136. **sen:**
Gazel 295
Mısra: 8
İkinci tekil şahıs zamiri.

Saña kıl olmağa cānlar verür
ins ü perī hanum
Niğīn-i la’l ile beñzer
Süleymān-ı zamānsın sen

137. **sen:**
Gazel 295

Mısra: 10
İkinci tekil şahıs zamiri.

‘Azīzī naqd-i cān ile ne tañ
olsa ħarīdāruñ
Meh-i Ken‘ān gibi ħüsn ile
mümtāz-ı cihānsın sen

138. **seni:-i**
Gazel 295
Mısra: 5
İkinci tekil şahıs zamiri.

Seni cānı gibi cānā cihānda
sevmez ādem yok
Bu zülf ü kāmēt ü ebrū-y-ıla
bilmem ne cānsın sen

139. **sen:**
Gazel 304
Mısra: 1
İkinci tekil şahıs zamiri.

Ĥārlarla dehri sen gül gibi
seyrān etmede
Ben belā bāğında bülbül gibi
efgān etmede

140. **sen:**
Gazel 304
Mısra: 3
İkinci tekil şahıs zamiri.

Bir yaña sen göñlüm alduñ
ey perī-şān bir yaña
‘Aql u fikrüm guşşa-i zülfüñ
perīşān etmede

141. **senüñ:-üñ**
Gazel 304
Mısra: 8
İkinci tekil şahıs zamiri.

Ben marīz-i ‘ışk-ı yāram çek
elüñ benden tabīb
Yok durur emüñ senüñ bu
derde dermān etmede

142. **sende:-de**
Gazel 308
Mısra: 9
İkinci tekil şahıs zamiri.

Sende kim var bu nāz u bu
‘işve
Ne şānavberde var ne
‘ar‘arda

143. **sen:**
Gazel 311
Mısra: 9
İkinci tekil şahıs zamiri.

N’ola sen Yūsuf gibi sultān-ı
Mısr-ı ħüsn iseñ
Baña da şāhum ‘Azīzī derler
ad u şān-ıla

144. **seni:-i**
Gazel 311
Mısra: 8
İkinci tekil şahıs zamiri.

Geh cefā vü cevri edersin
baña gāhī ‘izz ü nāz
Sevdüğüm midür şuçum
yoħsa seni biñ cān-ıla

145. **sen:**
Gazel 315
Mısra: 7
İkinci tekil şahıs zamiri.

Sen ele her dem metā‘-ı nāz
u şīve şatmada
Ĥasta dil vaşluñ gāmıyla cān
verüp cān almada

146. **seni:-i**
Gazel 322
Mısra: 6
İkinci tekil şahıs zamiri.

‘Aks-i ruşsāruñı bağrına
başardı cānā
Nāzar etseñ seni mir‘āt-ı
mücellā görse

147. **sen:**
Gazel 323
Mısra: 7
İkinci tekil şahıs zamiri.

Sen ol şehsin ki şehri-
rif‘atüñde pāsbanuñdur
Felek kim şem‘-i māhı ħıfz
eder fānūs şeklinde

148. **seni:-i**
Gazel 337
Mısra: 7
İkinci tekil şahıs zamiri.

Almasın bāğ-ı cihānda seni
gaflēt uyħusu

Gözüñ aç nergis gibi ‘ömrüñ
geçürme ħVābda

149. **senüñ:-üñ**
Gazel 340
Mısra: 4
İkinci tekil şahıs zamiri.

Çārtāk-ı felege çıkdı
figānum gerçi
İşidilmez senüñ ey meh der-i
dīvānuñda

150. **senüñ:-üñ**
Gazel 340
Mısra: 8
İkinci tekil şahıs zamiri.

‘Ömri oldukça ħalās
olacağın añlamazın
Dil ki bend oldı senüñ zülf-i
perīşānuñda

151. **senden:-den**
Gazel 341
Mısra: 9
İkinci tekil şahıs zamiri.

Senden ayru diri olmağdan
efendi bir nefes
Yeg gelür ölmek ‘Azīzī
bende-i dīrneye

152. **sen:**
Gazel 342
Mısra: 8
İkinci tekil şahıs zamiri.

Güneş ebr-i sefid içre nihān
oldı şānur ‘ālem
Ne gün kim egnüñe geyselñ
sen ey mihr-i cihān-sāye

153. **senüñ:-üñ**
Gazel 345
Mısra: 2
İkinci tekil şahıs zamiri.

‘Arz-ı ħüsn eylemedüñ
bülbülüñe
Degmedük gibi senüñ bir
gülüñe

154. **senden:-den**
Gazel 350
Mısra: 7
İkinci tekil şahıs zamiri.

Ne günüm gün ne gecem
gecedür ey meh senden
Ayıraldan berü bu çarḥ-ı
sitem-kâr beni

155. **senüñ:-üñ**
Gazel 357
Mısra: 8
İkinci tekil şahıs zamiri.

‘Aşık-ı bî-dillerüñ hâlerinden
olurduñ ḥabîr
Göñlüñ alaydı senüñ de mäh-
ı tabānuñ biri

156. **seni:-i**
Gazel 359
Mısra: 4
İkinci tekil şahıs zamiri.

Yüsufi geldi şanurlardı yine
dünyāya
Görselerdi seni bu ḥüsn ile
Ken‘ân ehli

157. **seni:-i**
Gazel 361
Mısra: 3
İkinci tekil şahıs zamiri.

Dün seni ağıyar ile gördüm
gezerken nāgehān
Cānuma düşdi be-gāyet ey
meh-i tabān günü

158. **sen:**
Gazel 362
Mısra: 8
İkinci tekil şahıs zamiri.

Be-ḥaḥḳ-ı süre-i Yūsuf
melāḥat
Cihānda sen şeh-i ḥübāna
geldi

159. **sen:**
Gazel 370
Mısra: 6
İkinci tekil şahıs zamiri.

Tek cefā-yı dilbere tākat
getürsün ḥaste dil
Ey felek bir yañadan cevvr
etme baña sen daḥı

160. **seni:-i**
Gazel 370

Mısra: 7
İkinci tekil şahıs zamiri.

‘Ākıbet Zāl-i felek eyler seni
zār u zebün
Ḳudret ü kuvvetde olsañ
Rüstem ü Behmen daḥı

161. **sen:**
Gazel 377
Mısra: 10
İkinci tekil şahıs zamiri.

Verdi cān miḥnet-i hecrüñle
‘Azīz-i ğarīb
Sen ol ey Yūsuf-ı Ken‘ân-ı
melāḥat bākī

162. **senüñle:-üñ, -le**
Gazel 377
Mısra: 8
İkinci tekil şahıs zamiri.

Gel berü ‘ayş edelüm al ele
cāmı sākī
Yürü var şüfi senüñle yine
şoḥbet bākī

163. **sen:**
Gazel 380
Mısra: 1
İkinci tekil şahıs zamiri.

Sen güneş yüzlünüñ
olduğına çarḥ abdālī
Ger inanmazsañ efendi meh-
i nevdür dālī

164. **sen:**
Gazel 383
Mısra: 4
İkinci tekil şahıs zamiri.

Ḳanlu yaşumdan geyersen
ben n’ola gül-gün ḳabā
Ġonca-i mevzün gibi sen geh
yaşıl geh āl gey

165. **sen:**
Gazel 383
Mısra: 10
İkinci tekil şahıs zamiri.

Çün libās-ı faḳr-ile faḳr
eyledi Āl-i ‘Abā
Sen de anlar ‘aşḳına dāyim
‘Azīzī şāl gey

166. **sen:**
Gazel 384
Mısra: 20
İkinci tekil şahıs zamiri.

Hezār ağıyar olursa ger
yanuñda
Göñül terk eylemez sen gül-
‘izārı

167. **sen:**
Gazel 386
Mısra: 6
İkinci tekil şahıs zamiri.

Ḳoyup ezḳarı bir gün şüfi
gelseñ bezm-i rindāna
Çevirmek sen de görseñ nece
olur tesbīḥ-i mercāni

168. **sen:**
Kaside 1
Mısra: 81
İkinci tekil şahıs zamiri.

Gül gibi sen gül ü bülbül gibi
ben ağlayayın
Bülbüle girye güle ḥande
yaraşur derler

169. **sen:**
Kaside 3
Mısra: 27
İkinci tekil şahıs zamiri.

Sen o mäh-ı burc-ı ‘izzetsin
bugün dünyāda kim
Ḥāk-i pāyuñ tütyā-yı dīde-i
a‘yān olur

170. **sen:**
Kaside 3
Mısra: 31
İkinci tekil şahıs zamiri.

Mīr-i mīrān-ı Cezāyir olalı
sen ḳavm-i Fas
Tīg-i tīzūñ ḳorḳusından rüz u
şeb lerzān olur

171. **sen:**
Kaside 3
Mısra: 27
İkinci tekil şahıs zamiri.

Sen o mäh-ı burc-ı ‘izzetsin
bugün dünyāda kim

Hāk-i pāyuñ tūtyā-yı dīde-i
a'yan olur

172. **sen:**

Kaside 3

Mısra: 31

İkinci tekil şahıs zamiri.

Mīr-i mīrān-ı Cezāyir olalı
sen kavm-i Fas

173. **sensin:-sin**

Kaside 3

Mısra: 82

İkinci tekil şahıs zamiri.

Saḥā 'arz-ı fāka etmekden
ğaraž şāhum bu kim
Ehl-i fakruñ derdine sensin
bu gün dermān olur

174. **sensin:-sin**

Kaside 3

Mısra: 82

İkinci tekil şahıs zamiri.

Saḥā 'arz-ı fāka etmekden
ğaraž şāhum bu kim
Ehl-i fakruñ derdine sensin
bu gün dermān olur

175. **senüñ:-üñ**

Kaside 3

Mısra: 61

İkinci tekil şahıs zamiri.

Ey ümīd-i ehl-i dil güftār-ı
manzūmuñ senüñ
Kimisi vird-i zebān kimisi
hırz-ı cān olur

176. **senüñ:-üñ**

Kaside 3

Mısra: 71

İkinci tekil şahıs zamiri.

Hvān-ı luṭfuñdan Ḥalīlüm
yığma anı kim senüñ
Rāh-ı 'ışkuñ içre İsmā'ıl-veş
kurbān olur

177. **senüñ:-üñ**

Kaside 3

Mısra: 88

İkinci tekil şahıs zamiri.

Ƙoyup evşāfuñ du'ā etsem
n'ola şimden gerü

Kim du'ā-yı devletüñle ol
senüñ şādān olur

178. **senüñ:-üñ**

Kaside 3

Mısra: 61

İkinci tekil şahıs zamiri.

Ey ümīd-i ehl-i dil güftār-ı
manzūmuñ senüñ
Kimisi vird-i zebān kimisi
hırz-ı cān olur

179. **senüñ:-üñ**

Kaside 3

Mısra: 71

İkinci tekil şahıs zamiri.

Hvān-ı luṭfuñdan Ḥalīlüm
yığma anı kim senüñ
Rāh-ı 'ışkuñ içre İsmā'ıl-veş
kurbān olur

180. **senüñ:-üñ**

Kaside 3

Mısra: 88

İkinci tekil şahıs zamiri.

Ƙoyup evşāfuñ du'ā etsem
n'ola şimden gerü
Kim du'ā-yı devletüñle ol
senüñ şādān olur

181. **sen:**

Kaside 4

Mısra: 63

İkinci tekil şahıs zamiri.

Sen çerāğ-ı bezm olup
āgyāre lāyık mı benüm
Her gece āhum şerārından
felekde yana şem'

182. **sen:**

Kaside 5

Mısra: 64

İkinci tekil şahıs zamiri.

Der-i devlet-me'ābında
olupdur bendesi 'ālem
Hemān bir sen degülsin kılı
ancağ İbn-i 'Oşmānuñ

183. **seni:-i**

Kaside 5

Mısra: 96

İkinci tekil şahıs zamiri.

Şarāb-ı Kevger-i la'lin
bulalardı umarlardı
Seni bize Ḥudā verdi deyü
yārān-ı tūbānuñ

184. **seni:-i**

Kıt'a 2

Mısra: 19

İkinci tekil şahıs zamiri.

Seni göndermez ol maḥrūm
u mağmūm
Anuñ iḥsāndur işi her gedāya

185. **sen:**

Kıt'a 10

Mısra: 2

İkinci tekil şahıs zamiri.

Olur olmaz kişilerle yeyüp
içme demeden
Saḥā yoğdur ğaražum sen de
bilürsin ḥanum

186. **senüñ:-üñ**

Kıt'a 20

Mısra: 4

İkinci tekil şahıs zamiri.

De kim bī-çāre döndi bir
ḥayāle
Olalı nağş-ı ḥüsnünden
senüñ dūr

187. **seni:-i**

Kıt'a 25

Mısra: 2

İkinci tekil şahıs zamiri.

Dedüm ḥatunına ibn-i
fūlānuñ
O bir kişi seni alduğda n'etdi

188. **seni:-i**

Matla 65

Mısra: 1

İkinci tekil şahıs zamiri.

Dostum gördi görelden
çerşm-i ğiryānum seni
Kimsenüñ gördüğüne rāzī
degül cānum seni

189. **seni:-i**

Matla 65

Mısra: 2

İkinci tekil şahıs zamiri.

Dostum gördi görelden
çeşm-i giryānum seni
Kimsenüñ gördüğine rāzī
degül cānum seni

190. **sen:**

Mesnevi 1

Mısra: 29

İkinci tekil şahıs zamiri.

Umaruz sen daḥı ḥalāş olasın
Dergeh-i şehde ‘abd-i ḥāş
olasın

191. **sen:**

Müseddes 1

Mısra: 45

İkinci tekil şahıs zamiri.

Hâtem-i Tây gibi sen kân-ı
sehâvetsin meger
Görmedi mişlûñ cihāñi geşt
edenler ser-te-ser

192. **seni:-i**

Müseddes 1

Mısra: 14

İkinci tekil şahıs zamiri.

Eyleyüp nāmuñ cihāñ içre
Nişāñi Beg şehā
Şāḥib-i seyf ü kalem kıldı
seni zıll-i Ḥudā

193. **senüñ:-üñ**

Müseddes 1

Mısra: 7

İkinci tekil şahıs zamiri.

Serverā cūd u şehāda yokdur
aqrānuñ senüñ
‘Āleme tölmiş durur elṭāf u
iḥsānuñ senüñ

194. **senüñ:-üñ**

Müseddes 1

Mısra: 8

İkinci tekil şahıs zamiri.

Serverā cūd u şehāda yokdur
aqrānuñ senüñ
‘Āleme tölmiş durur elṭāf u
iḥsānuñ senüñ

195. **senüñ:-üñ**

Müseddes 1

Mısra: 9

İkinci tekil şahıs zamiri.

Her kese bezl ü ‘atā etmek
durur şānuñ senüñ
Kāmran olur cihānda
bekleyen yanüñ senüñ

196. **senüñ:-üñ**

Müseddes 1

Mısra: 10

İkinci tekil şahıs zamiri.

Her kese bezl ü ‘atā etmek
durur şānuñ senüñ
Kāmran olur cihānda
bekleyen yanüñ senüñ

197. **sen:**

Müseddes 4

Mısra: 4

İkinci tekil şahıs zamiri.

Mümtāz u ser-firāz u şeh-i
dil-pezīrsin
Begler saña esir ü sen anlara
mīrsin

198. **sen:**

Müseddes 4

Mısra: 5

İkinci tekil şahıs zamiri.

Sen bu kemāl-i ḥüsn ile
bedr-i münīrsin
Ḥaḳḳā budur ki bī-bedel ü
bī-naẓīrsin

199. **sen:**

Müseddes 4

Mısra: 11

İkinci tekil şahıs zamiri.

Sen bu kemāl-i ḥüsn ile
bedr-i münīrsin
Ḥaḳḳā budur ki bī-bedel ü
bī-naẓīrsin

200. **sen:**

Müseddes 4

Mısra: 17

İkinci tekil şahıs zamiri.

Sen bu kemāl-i ḥüsn ile
bedr-i münīrsin
Ḥaḳḳā budur ki bī-bedel ü
bī-naẓīrsin

201. **sen:**

Müseddes 4

Mısra: 23

İkinci tekil şahıs zamiri.

Sen bu kemāl-i ḥüsn ile
bedr-i münīrsin
Ḥaḳḳā budur ki bī-bedel ü
bī-naẓīrsin

202. **sen:**

Müseddes 4

Mısra: 29

İkinci tekil şahıs zamiri.

Sen bu kemāl-i ḥüsn ile
bedr-i münīrsin
Ḥaḳḳā budur ki bī-bedel ü
bī-naẓīrsin

203. **sen:**

Müseddes 4

Mısra: 35

İkinci tekil şahıs zamiri.

Sen bu kemāl-i ḥüsn ile
bedr-i münīrsin
Ḥaḳḳā budur ki bī-bedel ü
bī-naẓīrsin

204. **sen:**

Müseddes 4

Mısra: 41

İkinci tekil şahıs zamiri.

Sen bu kemāl-i ḥüsn ile
bedr-i münīrsin
Ḥaḳḳā budur ki bī-bedel ü
bī-naẓīrsin

205. **senüñ:-üñ**

Müseddes 4

Mısra: 25

İkinci tekil şahıs zamiri.

Toğmaz felekde bir meh-i
tābān senüñ gibi
Etmez zühür mihr-i dirahşān
senüñ gibi

206. **senüñ:-üñ**

Müseddes 4

Mısra: 26

İkinci tekil şahıs zamiri.

Toğmaz felekde bir meh-i
tābān senüñ gibi
Etmez zühür mihr-i dirahşān
senüñ gibi

207. **senüñ:-üñ**
Müseddes 4
 Mısra: 27
İkinci tekil şahıs zamiri.

Bitmez nihâl-i serv-i
 hırâmân senüñ gibi
 Koptmaz cihânda bir gül-i
 handân senüñ gibi

208. **senüñ:-üñ**
Müseddes 4
 Mısra: 28
İkinci tekil şahıs zamiri.

Bitmez nihâl-i serv-i
 hırâmân senüñ gibi
 Koptmaz cihânda bir gül-i
 handân senüñ gibi

209. **sen:**
Tahmis 1
 Mısra: 24
İkinci tekil şahıs zamiri.

Ebr-i nîsân-veş dür ü gevher
 saçar tab' uñ eli
 Ey Uşûlî sen kara toprakdan
 alçaksın velî

210. **seni:-i**
Tahmis 1
 Mısra: 6
İkinci tekil şahıs zamiri.

Eşigüñ her bâb ile
 Firdevsden a'lâ-yımış
 Görmek istersem 'aceb mi
 ârzü edüp seni

211. **sen:**
Tarih 4
 Mısra: 1
İkinci tekil şahıs zamiri.

Sen ol şâhib-sa'âdetsin ki
 kâdrüñ
 Olupdur gün gibi eflâke
 hem-ser

212. **seni:-i**
Tarih 21
 Mısra: 13
İkinci tekil şahıs zamiri.

Seni ihrâc edüp mülküñden
 alur tâc ile tahtuñ

Olur âlân u talan şehri-i
 Tebrîz ü Hırasân deñ

213. **sen:**
Tarih 26
 Mısra: 1
İkinci tekil şahıs zamiri.

Sen ol ağa-yı güzîn-i der-i
 devletsin kim
 Pertev-i mihi başâr nûr u
 ziyâda bahtuñ

214. **sen:**
Tesdis 3
 Mısra: 6
İkinci tekil şahıs zamiri.

Bunca feryâdum işitdün
 demedün dâd edeyin
 Sen ki dâd etmeyesin ben
 kime feryâd edeyin

215. **sen:**
Tesdis 3
 Mısra: 12
İkinci tekil şahıs zamiri.

Bunca feryâdum işitdün
 demedün dâd edeyin
 Sen ki dâd etmeyesin ben
 kime feryâd edeyin

216. **sen:**
Tesdis 3
 Mısra: 18
İkinci tekil şahıs zamiri.

Bunca feryâdum işitdün
 demedün dâd edeyin
 Sen ki dâd etmeyesin ben
 kime feryâd edeyin

217. **sen:**
Tesdis 3
 Mısra: 24
İkinci tekil şahıs zamiri.

Bunca feryâdum işitdün
 demedün dâd edeyin
 Sen ki dâd etmeyesin ben
 kime feryâd edeyin

218. **sen:**
Tesdis 3
 Mısra: 30
İkinci tekil şahıs zamiri.

Bunca feryâdum işitdün
 demedün dâd edeyin
 Sen ki dâd etmeyesin ben
 kime feryâd edeyin

219. **sen:**
Tesdis 3
 Mısra: 36
İkinci tekil şahıs zamiri.

Bunca feryâdum işitdün
 demedün dâd edeyin
 Sen ki dâd etmeyesin ben
 kime feryâd edeyin

220. **sen:**
Tesdis 3
 Mısra: 42
İkinci tekil şahıs zamiri.

Bunca feryâdum işitdün
 demedün dâd edeyin
 Sen ki dâd etmeyesin ben
 kime feryâd edeyin

sencileyin:

1. **sencileyin:**
Gazel 6
 Mısra: 4
Senin gibi.

Göreydün zevkîn etmek nece
 olurdu bezm-i devrânüñ
 Baña sencileyin ey h'vâce el
 verseydi ger dünyâ

2. **sencileyin:**
Kaside 1
 Mısra: 73
Senin gibi.

Gül ü bülbül biteli koptmadı
 bir sencileyin
 Gül gibi bülbülü çok serv-i
 semen-bü dilber

3. **sencileyin:**
Tesdis 3
 Mısra: 25
Senin gibi.

Dünyede sencileyin bir şeh-i
 'âdil yoğ-iken
 Devr-i 'adlünde benüm gibi
 gedâ-dil yoğ-iken

seng:

1. **sengiyle:-i, -yle****Gazel 85**

Mısra: 1

Taş.

Cefâ sengiyle cismün gök
gök etmiş ol perî-peyker
Urulmuşsin yine ey 'âşık-ı
miñnet-zede beñzer

2. **seng:****Gazel 201**

Mısra: 4

Taş.

La'lüne öykünmeyeydi
gülşen içre her seher
Jâleler yağdırmaz idi
göncanuñ başına seng

3. **seng:****Gazel 339**

Mısra: 3

Taş.

Küşteñ mezârına gel dikme
nişân için seng
Rûhum şehîd-i 'ışka lâzım
degül nişâne

seng-dil:1. **seng-dil:****Gazel 7**

Mısra: 4

Taş kalp, katı kalp,
acımasız. II sevgili.

Bilmezem taşdan mı
âhenden midür kalbün senün
Etmez âhum âteşi ey seng-dil
te'sîr aña

2. **seng-dilün:-ün****Gazel 308**

Mısra: 7

Taş kalp, katı kalp,
acımasız. II sevgili.

Yüz süren göksine o seng-
dilün
Sikkeyi kazdı levh-i
mermerde

seng-i cefâya tütarsa:

1. **seng-i cefâya tütarsa:-ar,
-sa**

Gazel 132

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Cefa taşına tutmak.

Yâr tütarsa bizi seng-i cefâya
kâyilüz
Dönmezüz andan gelen derd
ü belâya kâyilüz

seng-i cevri-yâr:1. **seng-i cevri-yâr:****Gazel 183**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Sevgilinin cefâ taşı.

Hâne-i dil seng-i cevri-yâr
ile ma'mûr iken
Erişüp bâr-ı gamıyla kıldı
vîrân ayrılık

seng-i fenâ ersün:1. **seng-i fenâ ersün:-sün****Gazel 310**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Yokluk taşı ermek.

Âb-ı hayvân öykünürmüş
la'l-i nâbuñ 'aynına
Göreyin seng-i fenâ ersün ol
ayun 'aynına

seng-i hâdisât yağdırmağ:1. **seng-i hâdisât****yağdırmağ:-mağ****Gazel 288**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Hadise taşları
yağdırmak II bela, musibet
göndermek.*

Ya meger yağdırmağ için
dehre seng-i hâdisât
Yapdı murğân-ı kazâ kaşır-ı
felekde âşyân

seng-i kazâdan:1. **seng-i kazâdan:-dan****Gazel 364**

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Kader taşları
(Musibetler, hastalıklar
bağlamında).*

Beñzer ol şırca sarâya ki
'Azîzî gönülüm
Kim anuñ şınmış ola seng-i
kazâdan câmı

2. **seng-i kazâdan:-dan****Gazel 384**

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Kader taşları
(Musibetler, hastalıklar
bağlamında).*

Meh-i nev şanmañuz seng-i
kazâdan
Gedildi kâse-i çarhuñ kenârı

seng-i mezâr eyle:1. **seng-i mezâr eyle:****Gazel 303**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Mezar taşı eylemek,
yapmak.*

Eşigün taşın öldükde baña
seng-i mezâr eyle
Yolında öldüğüm hâk-i
mezârum sengsâr eyle

seng-sâr etsem gerek:1. **seng-sâr etsem gerek:****Gazel 209**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Taşlık haline
dönüştürmeli.*

İt gibi a'dâyı bir bir seng-sâr
etsem gerek
Furşat el verür ise âh küy-i
dilberde bugün

sengsâr eyle:

1. **sengsār eyle:****Gazel 303**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Taşa tutmak II taşlık alan yapmak.*

Eşigün taşın öldükde baña
seng-i mezār eyle
Yolında öldüğüm hāk-i
mezārum sengsār eyle

ser:1. **serden:-den****Gazel 60**

Mısra: 6

Baş, kafa.

Şāh-ı 'ālem de olursañ
'ākıbet 'ayyār-ı çarh
Efser-i zerrīnūñi bir lu 'b-ile
serden alur

2. **ser:****Gazel 72**

Mısra: 4

Baş, kafa.

Yuvalanmağdadur çü kelle-i
Kays
Güy olup şavlecān-ı 'ışkuña
ser

3. **serümde:-üm, -de****Matla 80**

Mısra: 1

Baş, kafa.

Serümde lāle gibi kanlu
dāğumı görüñüz
Başum berāberi yanar
çerāğumı görüñüz

4. **serde:-de****Mesnevi 1**

Mısra: 77

Baş, kafa.

Mağzlar kaynaduğı dem
serde
Sāye-bān ola saña bu perde

5. **serüñ:-üñ****Mesnevi 1**

Mısra: 32

Baş, kafa.

Gün gibi evc-i rif'at ola
yerüñ
Ere iklil-i āftāba serüñ

6. **serden:-den****Muamma 17**

Mısra: 1

Baş, kafa.

Mühre-i dāğ-ı siyāhın ref'
edüp serden zamān
Dāmen-i 'ırzı o meh yolına
kıldı der-miyān

ser açdı:1. **ser açdı:-dı****Gazel 355**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Meyletmek, yönelmek.*

Gidüp 'aklı başından pāy-ı
murğāna yuvalandı
Ne dem meydān-ı 'ışka
girmege Mecnūn ki ser açdı

ser düşdi:1. **ser düşdi:-di****Gazel 379**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ölmek, bir şey uğruna ölmek.*

Ğam-ı 'ışkıyla Mecnūn verdi
şanma kellesin ancağ
O meydān-ı maħabbetde
'Azīzī neçe ser düşdi

ser verse:1. **ser verse:-se****Muamma 24**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Baş vermek II canından vazgeçmek.*

Ser-i zülfin meh edinüp efser
Verse mihr efser-i māha
n'ola ser

serāğāz eyle:1. **serāğāz eyle:****Tesdis 4**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Başlamak.*

Serāğāz eyle muṭrib sāza
uydur çeng ile nāyı
Pür et peymāneyi şun bāde-i
şāf u mücellāyı

ser-'alem:1. **ser-'alem:****Gazel 249**

Mısra: 6

En tepede duran iz, işaret.

Ğadd-i mevzūnuñ gümüşden
bir 'alemdür n'ola ger
Kākül-i müşkīnūñe derlerse
şāhum ser-'alem

ser-āmed:1. **ser-āmed:****Gazel 223**

Mısra: 1

İleri gelen, önde gelen.

Bir ser-āmed servdür ħaddi
nihāli nağşınıñ
Sāye-veş olsam 'aceb mi
pāymāli nağşınıñ

2. **ser-āmed:****Kaside 5**

Mısra: 91

İleri gelen, önde gelen.

Sever yine ser-āmed Muşli
Şāhı Şubaşı-zāde
Olup bağlamalu divānesi ol
serv-i bālānuñ

serāser:1. **serāser:****Gazel 128**

Mısra: 11

Baştan başa, tamamıyla.

İrdüğine zaħm urup cismin
serāser kana yur

Ġamze-i ħun-rīzi yārūñ tīg-i
bürrān kendidür

2. **serāser:**

Gazel 209

Mısra: 4

*Baştan başa,
tamamıyla.*

Ķanlı Ķanlı dāğlarla ey gül-i
ra'nā yine
Sīne şahrsın serāser lāle-zār
etsem gerek

ser-ā-ser:

1. **ser-ā-ser:**

Gazel 3

Mısra: 5

Baştan başa, tamamen.

Açıldı dāğ-ı pür-ħūnı ser-Ā-
ser cism-i Ferhāduñ
Donandı lālelerle şanmañuz
kühsār ser-tā-pā

2. **ser-ā-ser:**

Gazel 208

Mısra: 8

Baştan başa, tamamen.

Görinen gül gül degül encüm
şerār-ı āh ile
Şahñ-ı gerdūmı ser-Ā-ser
eyledüm nesrñlik

3. **ser-ā-ser:**

Tarih 21

Mısra: 9

Baştan başa, tamamen.

Ķarabāguñ ser-Ā-ser ĝarĶ-ı
ħūn-ı sürĶ-reng olup
Süyüf-ı miñnet ile verdiler
cān Ķavm-i Tercān deñ

4. **ser-ā-ser:**

Tedis 4

Mısra: 9

Baştan başa, tamamen.

Ser-Ā-ser zeyn olup ĝulşen
cihān naĶş-ı nigār oldı
Gidüp jeng-i elem mir'āt-ı
Ķatır pür-ĝubār oldı

ser-'asker-i pervāne:

1. **ser-'asker-i pervāne:**

Kaside 4

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Pervanenin komutanı II
Aşığın komutanı.*

Şu'leden başına zer miğfer
geyüp mirāne şem'
Oldı şehri-şāmda ser-'asker-
i pervāne şem'

serā-yı şahñ-ı şahrā:

1. **serā-yı şahñ-ı şahrā:**

Gazel 37

Mısra: 10

Kelime Tipi: Kalıp

İfade

Çöl meydanının sarayı.

Oldı pür āh-ı şehir-ħizüm
buĶarından çemen
Görinen şanmañ serā-yı
şahñ-ı şahrā her şabāĶ

ser-bāz:

1. **ser-bāzam:-am**

Matla 56

Mısra: 1

*Korkusuz, cesur, yiğit,
serdengeçti II aşık.*

Aldum āhumla belā milkini
ser-bāzam ben
Ķılıc-ıla dirilür merd-i ser-
efrāzam ben

ser-bāz-ı 'ālemdür:

1. **ser-bāz-ı 'ālemdür:-dür**

Gazel 173

Mısra: 3

Kelime Tipi: Kalıp

İfade

Alemin korkusuzu.

Murğ-ı cān şayd etmede ser-
bāz-ı 'ālemdür bugün
Şebgeh-i zülf-i siyāhuñ olsun
ey meh yüzi ağ

ser-be-ser:

1. **ser-be-ser:**

Gazel 249

Mısra: 9

Baştan başa, büsbütün.

Ser-be-ser gezdüm cihān
bāğın 'Azīzī ĶaĶ bu kim
Görmedüm ol serve beñzer
bir nihāl-i ĝonca-fem

2. **ser-be-ser:**

Lugaz 2

Mısra: 2

Baştan başa, büsbütün.

Ol ne şahş olur ki endāmı
anuñ

Beñzer insān-ı za'ife ser-be-
ser

3. **ser-be-ser:**

Tarih 21

Mısra: 6

Baştan başa, büsbütün.

Alnup NaĶcivānuñla
Revānuñ hemçü Şirvānuñ
Ķatılur Arz-ı Rūma ser-be-
ser Ķoy u Şifāhān deñ

ser-bülend:

1. **ser-bülend:**

Gazel 178

Mısra: 9

Uzun l yüksek, yüce.

NaĶl-i 'izz ü devleti olup o
şāhuñ ser-bülend
Ķāşıl-ı 'ömri 'Azīzī
düşmenüñ olsun telef

ser-bülend olsun:

1. **ser-bülend olsun:-sun**

Kaside 3

Mısra: 89

Kelime Tipi: Kalıp

İfade

Başı yüksekte olmak.

NaĶl-i bāğ-ı 'izzetüñ olsun
cihānda ser-bülend
Nitekim nevrüz erüp 'ālem
bahāristān olur

2. **ser-bülend olsun:-sun**

Kaside 3

Mısra: 89

Kelime Tipi: -
Başı yüksekte olmak.

Naḥl-i bāğ-ı 'izzetüñ olsun
cihānda ser-bülend
Nitekim nevrüz erüp 'ālem
bahāristān olur

ser-çeşme:

1. **ser-çeşmesi:-si**
Gazel 269
Mısra: 3
Pınar, kaynak.

Lebüñ ser-çeşmesi üzre
görenler ḥaṭṭuñı kıblem
Vużü' eyler şanurlar ehl-i
Mekke āb-ı zemzemden

ser-çeşme-i bāğ-ı kerem:

1. **ser-çeşme-i bāğ-ı kerem:**
Kaside 3
Mısra: 43
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Cömertlik bağının
pınarı.*

N'ola dersem keffüñe ser-
çeşme-i bāğ-ı kerem
Cüybār-ı luṭfuñ andan
'āleme ceryān olur

2. **ser-çeşme-i bāğ-ı kerem:**

Kaside 3

Mısra: 43

Kelime Tipi: -

*Cömertlik bağının
pınarı.*

N'ola dersem keffüñe ser-
çeşme-i bāğ-ı kerem
Cüybār-ı luṭfuñ andan
'āleme ceryān olur

ser-cümle:

1. **ser-cümle:**

Gazel 357

Mısra: 2

Hepsi, tamamı, bütün.

Ṭutdı mihr-i ḥüsn ile dünyāyı
ḥübānuñ biri
Ḳul edindi 'ālemi ser-cümle
sultānuñ biri

serd olsun:

1. **serd olsun:-sun**

Gazel 280

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Soğumak.

Āteş-i āhi yanar dilde 'Azīzī
o mehüñ
Dem-i hecrinde hevā germ ü
gerek serd olsun

serdār:

1. **serdārdu:-dur**

Gazel 74

Mısra: 6

Komutan.

Ḥör bakma her ğubār-ı pāya
ey dil kim bilür
Neçe serdārdu ki şimdi zīr-i
ḥāk olmuş yatur

2. **serdār:**

Gazel 356

Mısra: 1

Baş kumandan || Sultan.

Olam derseñ sa'ādet
mülkinüñ serdār u mümtāzı
Ölince kapusunda ol dilā
Maḥmüduñ Ayāzı

serdār oldı:

1. **serdār oldı:-dı**

Gazel 227

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Komutan, mir olmak.

Ḥük-m-i şāhīdūr elinde ğonca
ṭomāri meger
Oldı eşcār u şüküfe ḥayline
serdār ğül

ser-dār-ı 'asker-i bī-'ad:

1. **ser-dār-ı 'asker-i bī-'ad:**

Tarih 22

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sayırsız askerın başı.

Şaldı bir āşafını şarka edüp
Anı ser-dār-ı 'asker-i bī-'ad

ser-defter eyle:

1. **ser-defter eyle:**

Gazel 77

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Defterin başı yapmak II
defterin başına yazmak.*

Eger 'āşıklarūñ bir yere
yazup defter eylerseñ
'Azīzī ḳuluñı luṭf eyle şāhum
eyle ser-defter

ser-defter-i dīvān:

1. **ser-defter-i dīvān:**

Kaside 3

Mısra: 66

Kelime Tipi: -

*Divanın başı, önde
geleni.*

Vaşf-ı ḥaṭṭuñ kim berāt-ı
nazmuma 'unvān olur
Nazmum ol 'unvān ile ser-
defter-i dīvān olur

ser-defter-i dīvān olur:

1. **ser-defter-i dīvān olur:-
ur**

Kaside 3

Mısra: 66

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Divanın başı, önde
geleni olmak.*

Vaşf-ı ḥaṭṭuñ kim berāt-ı
nazmuma 'unvān olur
Nazmum ol 'unvān ile ser-
defter-i dīvān olur

serden çıkardı:

1. **serden çıkardı:-dı**

Gazel 293

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim**

Baştan çıkarmak, doğru yoldan saptırmak.

Sevdā-yı ğam-ı zülfüñ ile
tîğ-i firākuñ
Çıkardı neçe 'aşık-ı üftādeyi
serden

serden geçüp:

1. **serden geçüp:-üp**
Muamma 5
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Deyim**
*Canını feda etmek,
ölümü göze almak.*

Olur serden geçüp teslîm
rûhum saña üftāde
Haṭ-ı bî-haddüñe dil verse
cân kaşuñ gelür yāde

ser-fürü edüp:

1. **ser-fürü edüp:-üp**
Gazel 14
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Baş eğmek.

Hāme-i müşkîn-mişāl edüp
'Azîzî ser-fürü
Vaşf-ı haṭṭ-ı rüy-ı yāri
yazsam olur bir kitāb

2. **ser-fürü edüp:-üp**
Gazel 243
Mısra: 15
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Baş eğmek.

Ƙara şu indi gözlerine ser-
fürü edüp
Derd-i derūnumı yaza yaza
kalem benüm

ser-fürü etmezdi:

1. **ser-fürü etmezdi:-mez, -
di**
Gazel 20
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Baş eğmek.

Etmezdi ser-fürü aña Ƙavm-i
Mesîh eger
Öykünmeyeydi ol şanemüñ
zülfine şalıb

ser-fürü etmiş:

1. **ser-fürü etmiş:-miş**
Gazel 313
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Baş eğmek.

Berāt-ı hüsnuñe alnuñda
etmiş ser-fürü kaşuñ
Ĥam-ı zülf-i hümâyūnuñ aña
tuğrā mîdur yoḥsa

ser-fürü eylese:

1. **ser-fürü eylese:-se**
Gazel 45
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Baş eğmek, itaat etmek,
minnet etmek.*

Tañ mı o mâha eylese hûbân
ser-fürü
Kim ādeme sürüş u melek
eyledi sücüd

ser-gerdân olup:

1. **ser-gerdân olup:-up**
Gazel 376
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Sersemlemek, şaşırarak;
hayran olmak.*

Bir meh-i Leylî-veşüñ
'ışkıyla ser-gerdân olup
Ƙays-vār oldum yine deşt-i
belā ser-geştesi

ser-gerdân-ı 'ışk olsam:

1. **ser-gerdân-ı 'ışk olsam:-
sa, -m**
Gazel 375
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

*Aşktan dolayı başı
dönmüş olmak.*

Zerre-veş olsam 'aceb mi zār
u ser-gerdân-ı 'ışk
Bir yüzi mihr-i cihân-ārāya
verdüm göñlümi

ser-geşt:

1. **ser-geşteñ:-eñ**
Gazel 106
Mısra: 5
*Sersem, başı dönmüş,
avare ve mütehayyir olan.*

Ser-geşteñ olmasa meh-i
tābān her gece
Dolanmaz idi küyuñı olınca
tā seher

ser-geşte olur:

1. **ser-geşte olur:-ur**
Gazel 345
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Başı dönmek, sersem
olmak.*

Deli göñlüm gibi ser-geşte
olur
Bend olan silsile-i kākülüne

ser-geşte vü zār:

1. **ser-geşte vü zār:**
Kaside 2
Mısra: 46
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Sersem, başı dönmüş,
avare mütehayyir ve
ağlamaklı.*

Ol yüzi şems ü cebîni
kamerüñ aḥîr-i kār
Mihri şems ü kameri eyledi
ser-geşte vü zār

ser-geşte-i devrân:

1. **ser-geşte-i devrân:**
Tesdis 1
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

*Feleğin başı dönmek II
sersemlemek.*

Deli gönlüm gibi ser-geşte-i
devrân ancak
Deme dünyâda benim hâtırı
vîrân ancak

ser-geştesi oldu:

1. **ser-geştesi oldu:**-si, -di

Gazel 376

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Başu dönmek, sersem
olmak.*

Küy-ı 'ışk içre 'Azîzî serserî
gördüm gezer
Bir mehuñ oldu meger ol
mübtelâ ser-geştesi

ser-geştesi oldum:

1. **ser-geştesi oldum:**-si, -du,
-m

Gazel 376

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Başu dönmek, sersem
olmak.*

Bir nigâr-ı meh-veşuñ olup
dilâ ser-geştesi
Gün gibi oldum yine 'ışk u
hevâ ser-geştesi

2. **ser-geştesi oldum:**-si, -du,
-m

Gazel 376

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Başu dönmek, sersem
olmak.*

Bir meh-i Leylî-veşuñ
'ışkıyla ser-gerdân olup
Kays-vâr oldum yine deşt-i
belâ ser-geştesi

ser-geştesi olmayan:

1. **ser-geştesi olmayan:**-si, -
ma, -y, -an

Gazel 376

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Başu dönmek, sersem
olmak.*

Olmadı meydân-ı 'ışk içre
bugün şâbit-ka-dem
Olmayan Mañşür-veş dâr-ı
fenâ ser-geştesi

ser-geştesi olmayadı:

1. **ser-geştesi olmayadı:**-si,
-ma, -y, -a, -ydi

Gazel 376

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Başu dönmek, sersem
olmak.*

Bî-ķarâr olup hevâya böyle
vermezdi özin
Olmayadı zülf-i dil-dâruñ
hümâ ser-geştesi

ser-geştesi olup:

1. **ser-geştesi olup:**-si, -up

Gazel 376

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Başu dönmek, sersem
olmak.*

Bir nigâr-ı meh-veşuñ olup
dilâ ser-geştesi
Gün gibi oldum yine 'ışk u
hevâ ser-geştesi

ser-girân:

1. **ser-girândur:**-dur

Gazel 137

Mısra: 4

Çok sarhoş.

Ne deñlü bî-nevâlik etse
bülbül şahn-ı gülşende
Be-ğâyet ser-girândur gonca-
i mevzûn-dehân gülmez

ser-güzeşt:

1. **ser-güzeştin:**-in

Gazel 281

Mısra: 5

*Macera, baştan geçen
haller.*

Edersin ser-güzeştin küh u
deşte Kays-veş takrîr
'Aceb dîvânesin ey küh-ken
yabana söylersin

ser-güzeşt-i kâsımı:

1. **ser-güzeşt-i kâsımı:**-ı

Kaside 5

Mısra: 109

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kâsım'ın macerası.

Edenler ser-güzeşt-i Kâsımı
La'în-ķabâdan güş
Enüşîrvân ile cengin añar mı
şâh-ı merdânuñ

**ser-halka-i 'uşşâķ-ı
perîşân:**

1. **ser-halka-i 'uşşâķ-ı
perîşân:**

Gazel 95

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Dağınık aşıkların baş
halkası II dağınık aşıkların
başı.*

Bende-i halka-be-güş-ı ham-ı
zülfuñ olalı
Baña ser-halka-i 'uşşâķ-ı
perîşân derler

ser-hayl-i aşhâb-ı şafâ:

1. **ser-hayl-i aşhâb-ı şafâ:**

Gazel 303

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Eğlence, işret dost
topluluğunun başı.*

Dilâ ser-hayl-i aşhâb-ı şafâ
ol Ka'be-i câna
Ĝam u derd ü belâ vü 'ışk-ı
yârı çâr-yâr eyle

ser-hayl-i şehîdânuñ:

1. **ser-ḥayl-i şehīdānuñ:-uñ****Tarih 28**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Şehitlerin önderi.*

‘Azm eyledi paşa çün
 ‘uqbāya şehādetle
 Ser-ḥayl-i şehīdānuñ alayı
 mezīd oldu

ser-ḥoş:1. **ser-ḥoş:****Kıt'a 19**

Mısra: 4

*Sarhoş II kendinden
 geçmiş, perişan.*

Alur dest-i ecel bir gün
 bogazuñ
 Demez her-giz bu ḥayrāndur
 bu ser-ḥoş

serḥoş olduğum:1. **serḥoş olduğum:-duğ, -um****Gazel 370**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Kendinden geçmek, akli
 başından gitmek; açılmak.*

Şöyle mest etdi beni cām-ı
 şarāb-ı ‘ışk kim
 Böyle serḥoş olduğum
 bilmem cihānda ben daḥı

ser-i a‘dāya:1. **ser-i a‘dāya:-y, -a****Tarih 21**

Mısra: 17

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Düşmanın başı, kellesi.*

Ser-i a‘dāya gāzīler kesüp tīg
 ile şirvānī
 Elüñden aldılar Şirvānī edüp
 tūr-i bārān deñ

2. **ser-i a‘dāya:-y, -a****Tarih 24**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Düşmanın başı, kellesi.*

Tīg-i ser-tīz-i ‘asker-i İslām
 Ser-i a‘dāya kesdi Şirvānī

ser-i bāmında:1. **ser-i bāmında:-ın, -da****Kaside 5**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Damın başı. Çattı.

Ser-i bāmında ol meşdūd
 olan zer mehçenüñ ‘akısi
 Bir altun ḥāldür konmuş
 ‘izārı üzre ‘ummānuñ

ser-i bī-devletüm:1. **ser-i bī-devletüm:-üm****Gazel 217**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Devletsiz, bahtsız baş.*

Ser-i bī-devletüm olsun
 yolına tek göreyin
 Çolunı gerdenüme şalduğın
 şemşirüñ

ser-i bī-devletümüzde:1. **ser-i bī-devletümüzde:-ümüz, -de****Gazel 131**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Devletsiz, bahtsız baş.*

Şeh-i iklīm-i fenā vü ğam-ı
 ‘ışkuz n’ola ger
 Ser-i bī-devletümüzde yoğ-
 isa efserimüz

ser-i bī-mağz-ı ‘aşıq:1. **ser-i bī-mağz-ı ‘aşıq:****Gazel 69**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Akılsız aşık.

Ser-i bī-mağz-ı ‘aşıq kim
 sıfāl-i miḥnet ü ğamdur
 Duḥān-ı āhı kim andan zuḥūr
 eyler siper-ğamdur

ser-i ḥaşmın:1. **ser-i ḥaşmın:-ın****Kaside 1**

Mısra: 103

Kelime Tipi: -

Düşmanın başı, önderi.

Ser-i ḥaşmın yumağa gül
 gibi bülbül ḫana
 Ola her ğonca-i gül bülbüle
 la‘īn şeşper

ser-i ḥurşid-i raḥşanı:1. **ser-i ḥurşid-i raḥşanı:-ı****Gazel 378**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Parlak güneşin başı.*

Meger bir ebr-i miskīndür o
 şāhuñ tāc-ı semmürü
 Ki almış zīr-i pāyına ser-i
 ḥurşid-i raḥşanı

ser-i küy-ı belāda:1. **ser-i küy-ı belāda:-da****Gazel 161**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Bela mahallesinin başı
 II sevgilinin mahallesini.*

Sürür iklīmini dil bilmez
 ammā

Ser-i küy-ı belāda vāfir olmuş

ser-i küyında:1. **ser-i küyında:-ı, -n, -da****Gazel 380**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Sokak başı. II Sevgilinin
 bulunduğu yer.*

Ser-i küyında şalup ḫāke teni
 sāye-mişāl

O boyı serv-i revānuñ olagör
pā-māli

ser-i küyuñ:

1. **ser-i küyuñ:-uñ**

Gazel 313

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sevgilinin bulunduğu yer.

Ser-i küyuñ tavāf etsem
şafālar kesb eder cānum
Eşiğüñ kıble mi anda Ka'be-i
'ulyā midur yoħsa

ser-i küyuñda:

1. **ser-i küyuñda:-uñ, -da**

Tahmis 1

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sevgilinin bulunduğu yer.

Seyre vardum dün ser-i
küyuñda hıvāb almış beni
Düşde gördüm yatduğum yer
Cennetü'l-Me'vā-yımış

ser-i lāleyi:

1. **ser-i lāleyi:-y, -i**

Gazel 88

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Lale çiçeğinin başı.

Şöyle zeyn etdi ser-i lāleyi
jāle şanasın
Lālenüñ jāle geyürdi başına
sım efser

ser-i şāh-ı gül-i şüh:

1. **ser-i şāh-ı gül-i şüh:**

Kaside 1

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Cilveli bir şah olan
gülün başı.*

Bülbüle lāne-i la'lı oldu
meger gönca-i gül

Tutdı bülbül ser-i şāh-ı gül-i
şüh üzre mağar

ser-i zülfeynüñ:

1. **ser-i zülfeynüñ:-üñ**

Gazel 121

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sevgilinin iki zülfünün uçları.

Biri birine tolaşduğça ser-i
zülfeynüñ
Şanuram bir yere gelmiş iki
şu'bān çekişür

ser-i zülfin:

1. **ser-i zülfin:-in**

Muamma 24

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Saçın ucu II sevgilinin saçının ucu.

Ser-i zülfin meh edinüp efser
Verse mihr efser-i māha
n'ola ser

ser-i zülfün:

1. **ser-i zülfün:-üñ**

Gazel 374

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Saçın ucu II sevgilinin saçının ucu.

Hey ne çok başludur ser-i
zülfün
Çekdi dolana kalb-i meyyāli

ser-i zülfüne:

1. **ser-i zülfüne:-üñ, -e**

Gazel 95

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Saçın ucu II sevgilinin saçının ucu.

Dişüne dür lebüne hoşka-i
mercān derler

Genc-i hüsnünde ser-i
zülfüne şu'bān derler

serir:

1. **seririne:-i, -n, -e**

Gazel 116

Mısra: 1

Taht.

Kaçan seririne ol server-i
yegāne çıkar
Gören şanur mehi evreng-i
āsmāne çıkar

2. **seririne:-i, -n, -e**

Gazel 242

Mısra: 2

Taht.

'İşk ellerinde olalı gönlüm
esir-i gam
Mihnet seririne geçüp oldum
emir-i gam

serir-i āsmāna:

1. **serir-i āsmāna:-a**

Gazel 93

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Gökyüzünün tahtı.

Sen ol şāh-ı felek-rif'atsın ey
māh-ı melek-manzar
Serir-i āsmāna āstānuñ baş
berāberdür

serir-i felege:

1. **serir-i felege:-e**

Gazel 235

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Felek tahtı.

Rif'atde serir-i felege
komadı rağbet
Evreng-i şeh-i ma'reke-ārā-
yı Sitanbul

serir-i milk-i şāhuñ:

1. **serir-i milk-i şāhuñ:-uñ**

Gazel 67

Mısra: 1

Kelime Tipi: -
Şah mülkünün tahtı.

Serîr-i milk-i şâhuñ şem‘-i
güyâ pādşâhidur
Başında şu‘le-i pür-nür anuñ
zerrîn külâhidur

ser-keş olur:

1. **ser-keş olur:-ur**
Gazel 89
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Dik başlı ve itaatsiz
olmak.*

Büyüdükçe o serv ser-keş
olur
Zülfî de baş koşup aña eş
olur

ser-keşlik ede:

1. **ser-keşlik ede:-e**
Gazel 274
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Inatçılık, asilik, dik
başlılık etmek.*

Neçe bir baña ser-keşlik ede
mânend-i serv ol yâr
Umaram bād-ı âhumla anı ey
dil egem bir gün

sermâye:

1. **sermâyesi:-si**
Tahmis 1
Mısra: 20
*Varlık | ömür, can
sermayesi.*

Ey fenâ bâzârı içre cân verüp
derd almayan
‘Ömrüñüñ sermâyesi bî-sûd
bir sevdâ-yımış

ser-menzil:

1. **ser-menzil:**
Matla 3
Mısra: 1
Durak yeri olmak.

Kelle-i Kaş belâ murğına
ser-menzil imiş
Ceres-i üstür-i Leylâya
figâni dilemiş

ser-menzil-i derd:

1. **ser-menzil-i derd:**
Gazel 230
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Derdin varacağı yerin
başı.*

Ser-menzil-i derd olsa
yeridür yerüñ ey dil
Kim dedi saña fîr-i gam-ı
‘ışka nişân ol

sermest oldılar:

1. **sermest oldılar:-dı, -lar**
Gazel 108
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sarhoş olmak,
kendinden geçmek.*

Yine cām-ı mey-i nazmuñ
görenler oldılar sermest
Dilâ tab‘-ı şafâ-bağşuñ senüñ
Cem meşrebin oğşar

ser-mest ü hayrân eyleyen:

1. **ser-mest ü hayrân
eyleyen:-y, -en**
Gazel 262
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sarhoş ve hayran
etmek.*

Ey ‘Azîzî bâde-i mihr ü
gübâr-ı ‘ışkdur
Bezm-i ‘âlemde beni ser-
mest ü hayrân eyleyen

**ser-mest ü ser-gerdân
kıldı:**

1. **ser-mest ü ser-gerdân
kıldı:-dı**
Gazel 261
Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Başını döndürüp şaşkın
kılmak.*

Rakşa girdi şanma bezm-i
çarhda ey mâh-rû
Kıldı mihrüñ bâdesi ser-mest
ü ser-gerdân günü

2. **ser-mest ü ser-gerdân
kıldı:-dı**

Gazel 361
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Başını döndürüp şaşkın
kılmak.*

Rakşa girdi şanma bezm-i
çarhda ey mâh-rû
Kıldı mihrüñ bâdesi ser-mest
ü ser-gerdân günü

sermest ü şeydâ:

1. **sermest ü şeydâ:**
Gazel 37
Mısra: 12
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sarhoş ve aşk delisi.

Cām-ı gam nüş eyleyüp
hecrinde yârüñ her gece
Tañ mı gezsem ‘âlemi
sermest ü şeydâ her şabâh

ser-nâme ola:

1. **ser-nâme ola:-a**
Matla 67
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Başlık olması.

Hâm olma gözüñ aç destüñe
alsañ hâme
Nâm-ı Sübhâni yaz evvel ki
ola ser-nâme

ser-nefer:

1. **ser-neferem:-em**
Kıt'a 1
Mısra: 4

*Askerlerin başı,
komutan.*

Kulle-i Heft-i âsmân-kadrûñ
Hem hişâr erlerine ser-
neferem

2. **ser-neferdür:-dür**

Kıt'a 17

Mısra: 3

*Askerlerin başı,
komutan.*

Ser-neferdür yedi aqçayla
velî
O hişâr içre 'Azîzî-i haķîr

ser-pençe:

1. **ser-pençesine:-sî, -n, -e**

Kaside 5

Mısra: 132

Pençesinin ucu.

Fezâ-yı dehrûñ ol bir şîr-i
merd-efgen delîridür
Halâş olmaz giren ser-
pençesine Mîr Kaplanuñ

sersem:

1. **sersemleñür:-le, -n, -ür**

Gazel 119

Mısra: 6

*Bir şeyleri düşünmeden
yapan, kendinde olmayan.*

Kılmadıysa servi dîvâne
hevâ-yı kadd-i yâr
Gülşen içre yâ niçün başın
şalup sersemleñür

serserî:

1. **serserî:**

Gazel 42

Mısra: 1

Başu boş dolaşmak.

Cihân bâzârını geşt etse tañ
mî serserî hürşîd
Metâ'-ı mihrûñe ey mâh
olupdur müşterî hürşîd

2. **serserî:**

Gazel 376

Mısra: 9

Başu boş dolaşmak.

Küy-ı 'ışk içre 'Azîzî serserî
gördüm gezer
Bir mehûñ oldu meger ol
mübtelâ ser-geştesi

serserî gezmezdi:

1. **serserî gezmezdi:-mez, -
di**

Gazel 196

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Başu boş dolaşmak.

Zülfî hevâsı olmasa başında
ol gülûñ
Gezmezdi gökde serserî ebr-i
külâle-reng

ser-tâ-pâ:

1. **ser-tâ-pâ:**

Gazel 3

Mısra: 1

Baştan ayağa.

Cefâ tîgiyle cismüm
doğrayup ey yâr ser-tâ-pâ
Çevirmem yüz derüm yüzseñ
Nesîmî-vâr ser-tâ-pâ

2. **ser-tâ-pâ:**

Gazel 3

Mısra: 2

Baştan ayağa.

Cefâ tîgiyle cismüm
doğrayup ey yâr ser-tâ-pâ
Çevirmem yüz derüm yüzseñ
Nesîmî-vâr ser-tâ-pâ

3. **ser-tâ-pâ:**

Gazel 3

Mısra: 4

Baştan ayağa.

Anı hürşîd-i rüyuñ yakmadı
çün kim şehâb-âsâ
Neden karardı zülfüñ ey
kamer-ruhsâr ser-tâ-pâ

4. **ser-tâ-pâ:**

Gazel 3

Mısra: 6

Baştan ayağa.

Açıldı dâğ-ı pür-hûnı ser-Â-
ser cism-i Ferhâduñ
Donandı lâlelerle şanmañuz
kühsâr ser-tâ-pâ

5. **ser-tâ-pâ:**

Gazel 3

Mısra: 8

Baştan ayağa.

Yine hûnî gözûñ 'aşîk mî
öldürdi edüp mâtem
Siyehler geymiş ol gîsû-yı
'anber-bâr ser-tâ-pâ

6. **ser-tâ-pâ:**

Gazel 3

Mısra: 10

Baştan ayağa.

Gel ey meh gül yüzüñi şubh-
dem gün gibi 'arz eyle
Ki olsun bâğ-ı 'âlem garķa-i
envâr ser-tâ-pâ

7. **ser-tâ-pâ:**

Gazel 3

Mısra: 12

Baştan ayağa.

O meh-rûnuñ siyeh zülfini
yâd edüp doğünmekden
Göğerti cism-i zerdüm
âsmân-girdâr ser-tâ-pâ

8. **ser-tâ-pâ:**

Gazel 3

Mısra: 14

Baştan ayağa.

Şerâr-ı nâr-ı âhumdan 'Azîzî
'âķîbet bir gün
'Acebdür yanmaz ise çarķ-ı
kec-reftâr ser-tâ-pâ

ser-te-ser:

1. **ser-te-ser:**

Müseddes 1

Mısra: 46

*Baştan başa, bütünüyle,
tamamen.*

Hâtem-i Tâ-y gibi sen kân-ı
şehâvetsin meger
Görmedi mişlüñ cihânı geşt
edenler ser-te-ser

serv:**1. serv:****Gazel 29**

Mısra: 1

Servi II Sevgilinin uzun boyu.

Ey serv olaydı hadd-i
zātuñda istikâmet
Gülşende eylemezdüñ yâr ile
bahş-i kâmet

2. servüñ:-üñ**Gazel 41**

Mısra: 9

Servi II Sevgilinin uzun boyu.

Dirhem-i eşki o servüñ
yolına harc edegör
Ne turur kîse-i çeşmüñde
'Azîzî zâyid

3. serv:**Gazel 43**

Mısra: 8

Servi II Sevgilinin uzun boyu.

Öykünürmiş nihâl-i
kâmetüñe
Oñmasun serv bitmesün
şimşâd

4. servüñ:-üñ**Gazel 44**

Mısra: 9

Servi II Sevgilinin uzun boyu.

Nihâl-i kâmetine beñzesün
mi andan ol servüñ
'Azîzî tütalum maqbül imiş
eşcârda şimşâd

5. servi:-i**Gazel 45**

Mısra: 3

Servi II Sevgilinin uzun boyu.

Etmek müyesser olmadı ol
servi der-kenâr
Oldı egerçi gözlerümün yaşı
'ayn-ı rûd

6. servüñ:-üñ**Gazel 67**

Mısra: 4

Servi II Sevgilinin uzun boyu.

Yüzini sâye-veş yerden
götürmez pertev-i hürşîd
Meger var ise ol servüñ
fütâde hâk-i râhidur

7. servüñ:-üñ**Gazel 82**

Mısra: 3

Servi II Sevgilinin uzun boyu.

Sâye-veş yanında şalınmak o
servüñ 'âşîka
Hiç naşîb ola mı ol bir devlet
ü ikbâldür

8. servler:-ler**Gazel 87**

Mısra: 4

Servi II Sevgilinin uzun boyu.

Cüy-ı dil-cûlar çemen mi
selsebil ırmağ mı
Şahn-ı gülşen bâğ-ı cennet
servler tûbâ midur

9. serv:**Gazel 89**

Mısra: 1

Servi II Sevgilinin uzun boyu.

Büyüdükçe o serv ser-keş
olur
Zülfî de baş koşup aña eş
olur

10. servüñ:-üñ**Gazel 108**

Mısra: 9

Servi II Sevgilinin uzun boyu.

Yüzüm leymünî reng olsa
'aceb mi gâmdan ol servüñ
'Azîzî el urup eller turunc-ı
gâbgâbin oğşar

11. serv:**Gazel 115**

Mısra: 8

Servi II Sevgilinin uzun boyu.

Yüzi gülün güler ü kalbi
goncanuñ açılır
Kaçan o serv çemen şahına
çemâne çıkar

12. servi:-i**Gazel 119**

Mısra: 5

Servi II Sevgilinin uzun boyu.

Kılmadıysa servi dîvâne
hevâ-yı kadd-i yâr
Gülşen içre yâ niçün başın
şalup sersemleñür

13. serve:-e**Gazel 150**

Mısra: 1

Servi II Sevgilinin uzun boyu.

Sâye-veş ey cân u dil ol
serve kim üftâdesüz
Sezmezem kim bâğ-ı
gâmdan olasuz âzâdesüz

14. servler:-ler**Gazel 189**

Mısra: 4

Servi II Sevgilinin uzun boyu.

'İzz ü nâz ile göreldeñ şîve-i
reftârüñi
Servler şahn-ı çemende
hâksârüñdur senüñ

15. servdür:-dür**Gazel 223**

Mısra: 1

Servi II Sevgilinin uzun boyu.

Bir ser-âmed servdür kaddi
nihâli naqşınıñ
Sâye-veş olsam 'aceb mi
pâymalı naqşınıñ

16. servüñ:-üñ**Gazel 227**

Mısra: 2

Servi II Sevgilinin uzun boyu.

Jâleden kılmazdı destin pür-
dür-i şehvâr gül
Etmese pâyına ol servüñ anı
İsâr gül

17. **serv:**

Gazel 230

Mısra: 5

*Servi II Sevgilinin uzun
boyu.*

Akıdı şu gibi cân u dil ol serv
ayağına
Ey gözlerümüñ yaşı yürü sen
de revân ol

18. **serv:**

Gazel 249

Mısra: 2

*Servi II Sevgilinin uzun
boyu.*

Defter-i 'uşşâka bendeñ
etseñ olmaz mı raqam
Dedüm ol serv dedi kim
dīvāneye yokdur kalem

19. **serve:-e**

Gazel 249

Mısra: 10

*Servi II Sevgilinin uzun
boyu.*

Ser-be-ser gezdüm cihân
bâğın 'Azîzî haq bu kim
Görmedüm ol serve beñzer
bir nihâl-i gönca-fem

20. **servüñ:-üñ**

Gazel 282

Mısra: 9

*Servi II Sevgilinin uzun
boyu.*

'Azîzî lebleri şeftâlüsün vaşf
eyle o servüñ
Eger derseñ ki eş'arum lezîz
ü âbdâr olsun

21. **serv:**

Gazel 290

Mısra: 10

*Servi II Sevgilinin uzun
boyu.*

Nihâl-i kıddine öykünme
yârüñ

Şakın ey serv yoğsa balta
yersin

22. **servi:-i**

Gazel 335

Mısra: 10

*Servi II Sevgilinin uzun
boyu.*

'Azîzî eşk-i çeşmüñ cüya
dönmiş
O servi çekmedüñ gibi
kenâre

23. **serv:**

Gazel 336

Mısra: 5

*Servi II Sevgilinin uzun
boyu.*

Yüzüñe muşhaf boyuña serv
deyüp ey perî
Dâl okurdum zülf-i miskîñüñ
vebâli olmasa

24. **servüñ:-üñ**

Gazel 336

Mısra: 7

*Servi II Sevgilinin uzun
boyu.*

Naqd-i cân verüp yolına
gördüğü servüñ gönül
'Aşık-ı şürîde-hâl ü pâymalı
olmasa

25. **servüñ:-üñ**

Gazel 349

Mısra: 5

*Servi II Sevgilinin uzun
boyu.*

O servüñ bâğ-ı küyün seyr
ederken gözlerüm yaşı
Şu deñlü akdı kim cüy-ı
revân olmağa yaklaştı

26. **servüñ:-üñ**

Gazel 378

Mısra: 9

*Servi II Sevgilinin uzun
boyu.*

Nişân-ı taraf-ı rüyında ne
hâlet var o servüñ kim
Görenler âbda berg-i gül-i
terdür şanur anı

27. **servüm:-üm**

Kaside 3

Mısra: 25

*Servi II Sevgilinin uzun
boyu.*

Dest-gîr ol koma ayaklarda
ey servüm anı
Sâye-veş yoluñda ol kim hâk
ile yeksân olur

28. **servüm:-üm**

Kaside 3

Mısra: 25

*Servi II Sevgilinin uzun
boyu.*

Dest-gîr ol koma ayaklarda
ey servüm anı
Sâye-veş yoluñda ol kim hâk
ile yeksân olur

29. **serv:**

Muamma 16

Mısra: 2

*Servi II Sevgilinin uzun
boyu.*

Dest-i bād ile koyup
gülşende başı üzre hâk
Ol güne karşı yaqasın serv
iki kez etdi çäk

serv ü gül:

1. **serv ü gül:**

Gazel 251

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Servi ve gül (servinin
düz, gülün ise hem düz hem
renk olması sebebiyle yaraya
teşbih edilmiştir.).*

Nâle-i bülbül figân u sîne
bâğumdur benüm
Anda serv ü gül elifle tâze
dağumdur benüm

server:

1. **server:**

Gazel 285

Mısra: 10

*Bir topluluğun en ileri
geleni, başkan, reis.II Hz.
Muhammed.*

Ölince kapısında 'Azîzî kûl
olmağa
Bir hüsni hûb u hulkı güzel
server isterin

2. server:

Kaside 1

Mısra: 42

*Bir topluluğun en ileri
geleni, başkan, reis. II Hz.
Muhammed.*

Gül ü bülbül çok evet
gelmedi bāğ-ı dehre
Bir anuñ gibi yüzi gül dili
bülbül server

3. server:

Mesnevi 1

Mısra: 19

*Bir topluluğun en ileri
geleni, başkan, reis. II Hz.
Muhammed.*

Dünyede bu belāya ey server
Mübtelā oldı neçe
peygamber

4. server:

Tarih 22

Mısra: 5

*Bir topluluğun en ileri
geleni, başkan, reis. II Hz.
Muhammed.*

Nām ile Muştafādur ol server
Fi'li fi'l-i şaḥābe-i Aḥmed

serverā:

1. serverā:

Gazel 34

Mısra: 3

*Ey hükümdar II Ey
Sevgili.*

Ẓāhir olmasun ḥaṭ-ı rüyuñ
tırāş et serverā
Mülk-i Rüm içre Celālî
koma kim ede ḥurûc

2. serverā:

Gazel 46

Mısra: 10

*Ey hükümdar II Ey
Sevgili.*

Demler durur ki cān-ı 'azîzi
Azîzînüñ
Büs-ı nigîn-i la'lüñ eder
serverā ümîd

3. serverā:

Gazel 122

Mısra: 7

*Ey hükümdar II Ey
Sevgili.*

Yoluña cānlar veren
üftâdelerdür serverā
Şol ten-i pejmürde bu kim
ḥāk-i rāh altındadır

4. serverā:

Gazel 200

Mısra: 2

*Ey hükümdar II Ey
Sevgili.*

Ādem öldürmekde üstād-ı
zamāndur ḥaçerüñ
Serverā sen yaḥşısın ammā
yamandır ḥaçerüñ

5. serverā:

Gazel 226

Mısra: 3

*Ey hükümdar II Ey
Sevgili.*

Der-miyān edüp yoluñda
ḥānmānum serverā
Ben saña dedüm belî baña ne
derse desün el

6. serverā:

Müseddes 1

Mısra: 7

*Ey hükümdar II Ey
Sevgili.*

Serverā cüd u seḥāda yoḡdur
akrānuñ senüñ
'Āleme ṭolmuş durur elṭāf u
iḥsānuñ senüñ

7. serverā:

Tarih 2

Mısra: 4

*Ey önde giden II
Rüstem Paşa.*

Terk edüp bu raḥt u baḥtı
'ākıbet

Dār-ı dünyādan göçersin
serverā

server-i hûbân:

1. server-i hûbân:

Gazel 321

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Güzeller şaḥı II sevgili.

Göñül murğın ele alsañ n'ola
ey server-i hûbân
Geh olur kim alur şebbāzını
şāh-ı cihān deste

2. server-i hûbân:

Gazel 326

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Güzeller şaḥı II sevgili.

Yıkılıpdur ḡam-ı hecr ile
'Azîzî göñlüm
Yapılırdı yine ol server-i
hûbân gelse

server-i hûbân-ı 'ālem:

1. server-i hûbân-ı 'ālem:

Gazel 39

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Alemdeki güzellerin
önderi.*

Bāğ-ı hüsne tûğ-ı şāhîdür
nihāl-i ḡāmeti
Server-i hûbân-ı 'ālem bir
cevāndur lāle-ruḡ

server-i 'ışkam:

1. server-i 'ışkam:-am

Gazel 251

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Aşkın başı.

Server-i 'ışkam felek
bezminde dāyim devr eder
Ay u gün şanmañ iki zerrîn
ayağumdur benüm

server-i mülk-i gamem:**1. server-i mülk-i gamem:-em****Gazel 186**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gam mülkünün başı,
önderi II aşık.*

Server-i mülk-i gamem her ne yere 'azm etsem
Dūd-ı āhum çeker öñümce duḥānī sancaḡ

server-i şahib-serİrsin:**1. server-i şahib-serİrsin:-sin****Müseddes 4**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Taht, makam sahibinin başı.*

Ḥüsn-ile mäh-ı 'ālem ü şāh-ı dilİrsin
Ḥübān içinde server-i şahib-serİrsin

server-i yegāne:**1. server-i yegāne:****Gazel 116**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Biricik önder II sevgili.*

Kaçan serİrine ol server-i yegāne çıkar
Gören şanın mehi evreng-i āsmāne çıkar

serv-i bālādur:**1. serv-i bālādur:-dur****Matla 12**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Uzun boylu güzel.

Egerçi naḥl-i ḡadd-i lāle-ruḡ bir serv-i bālādur

Dili nāzük mi nāzük ḡāmeti a' lādan a' lādur

serv-i bālālarda:**1. serv-i bālālarda:-lar, -da****Gazel 334**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Uzun servi II Sevgilinin boyu.*

O sidre-ḡāmetüñ ḡaḡḡā bu kim nāz ile refṡārı
Bulunmaz serv-i bālālarda naḥl-i müntehālarda

serv-i bālānuñ:**1. serv-i bālānuñ:-nuñ****Kaside 5**

Mısra: 92

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Uzun servi II Sevgilinin boyu.*

Sever yine ser-āmed Muşlı Şāhı Şubaşı-zāde
Olup bağlamalı dīvānesi ol serv-i bālānuñ

serv-i bālāyı:**1. serv-i bālāyı:-y, -ı****Gazel 53**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Uzun servi II Sevgilinin boyu.*

Sürmek isterseñ 'Azīzī bāḡ-ı 'ālemde şafā
Cüy-veş bir serv-i bālāyı edegör der-kenār

serv-i bülendimüz:**1. serv-i bülendimüz:-imüz****Gazel 142**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Yüksek servi ağacı II sevgilinin uzun boyu.*

Aḡyāra gül gibi taḡılıp ḡiç revā mıdur
Hem-pāye-i pelİd ola serv-i bülendimüz

serv-i dil-ārā:**1. serv-i dil-ārā:****Gazel 59**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gönül süsleyen servi II sevgili.*

Her ne yere kim 'azm edesin bile yanuñca
Refṡār ede ol serv-i dil-ārā ne demekdür

serv-i dil-ārāsın:**1. serv-i dil-ārāsın:-sın****Gazel 279**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gönül süsleyen servi II sevgili.*

Çemenī cāme ile serv-i dil-ārāsın sen
Berg-i sebz içre yaḡod bir gül-i ra' nāsın sen

serv-i dil-cü:**1. serv-i dil-cü:****Gazel 125**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gönül çeken servi. || Sevgili.*

Meger bir serv-i dil-cü destin alup şaldı kühsāra
Ki yaşın cüy edüp kühsārda āb-ı revān ağlar

serv-i gül-endāmuñ:**1. serv-i gül-endāmuñ:-uñ****Gazel 222**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Gül endamlı servi II sevgili.

‘Azîzî gülşen-i küyında ol
serv-i gül-endāmuñ
Saña mı kaldı bülbül-veş
varup âh u fiğān etmek

serv-i gül-ruhsâr:

1. **serv-i gül-ruhsâr:**
Gazel 218
Mısra: 13
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gül yanaklı servi. II Sevgili.

‘Azîzînüñ gözi yaşı gibi ey
serv-i gül-ruhsâr
Demâdem karşıña çağlar
açar mı şuyı Eyyübuñ

serv-i hevâ-bahşa:

1. **serv-i hevâ-bahşa:-a**
Gazel 138
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Nefsi istekler bahşeden uzun boylu sevgili.

Görse refâtırını hayretde
çalurdu tûbâ
Yine bir serv-i hevâ-bahşa
hevâ-dâruz biz

serv-i hırâmân:

1. **serv-i hırâmân:**
Gazel 128
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Salınarak yürüyen servi II sevgili.

Ķâmet-i ‘ar‘ar-hırâm ile o
naĥl-i bâġ-ı nâz
Gülşen-i ‘âlemd e bir serv-i
hırâmân kendidür

2. **serv-i hırâmân:**
Gazel 180
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Salınarak yürüyen servi II sevgili.

Şeh-i gül ‘askeridür bâġda
‘ar‘ar ħol ħol
Aña boy begleridür serv-i
hırâmân şaf şaf

3. **serv-i hırâmân:**
Gazel 371
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Salınarak yürüyen servi II Yavuz Sultan Selim.

Umaruz hoş geçerüz sāye-i
‘adlind e anuñ
Ma‘delet bâġına bir serv-i
hırâmân geldi

serv-i hırâmânı:

1. **serv-i hırâmânı:-ı**
Gazel 98
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Salınarak yürüyen servi II sevgili.

Görinür mi gözine gülşenüñ
serv-i hırâmânı
Şu kim bâġ-ı cihānda ol ħad-
i mevzūna mâ‘ildür

2. **serv-i hırâmânı:-ı**
Gazel 386
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Salınarak yürüyen servi II sevgili.

Nihāl-i ħâmet-i yâri görelden
bâġda nergis
Şalındurmaz ‘Azîzî gözine
serv-i hırâmânı

serv-i hırâmânları:

1. **serv-i hırâmânları:-lar, -ı**
Gazel 366
Mısra: 16
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Salınarak yürüyen servi II sevgili.

Rüz-ı ‘îd olsa ‘Azîzî yine
seyrân etsek
‘îd-gehde şalınan serv-i
hırâmânları

serv-i hırâmânım:

1. **serv-i hırâmânım:-um**
Gazel 187
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Salınarak yürüyen servi II sevgili.

Tañ mıdur cüy-ı revân olsa
‘Azîzî yaşum
Nazarumda şalınur serv-i
hırâmânım yok

2. **serv-i hırâmânım:-um**
Gazel 365
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Salınarak yürüyen servi II sevgili.

Ben nece seyr-i gülistân
edeyüm kim her nihâl
Dik gelür oldı baña serv-i
hırâmânım gibi

serv-i hırâmânıñ:

1. **serv-i hırâmânıñ:-uñ**
Gazel 357
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Salınarak yürüyen servi II sevgili.

Her ne deñlü terbiyet eylerse
anı bâġbân
Ķaddüñe öykünmeye serv-i
hırâmânıñ biri

2. **serv-i hırâmânıñ:-uñ**
Kaside 5
Mısra: 12
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Salınarak yürüyen servi II sevgili.

Yolında cân fedâ edüp gider
yanınca ‘aşıklar

Beşiktaş'a şalınmağa giden
serv-i hırāmānuñ

serv-i hırāmduṛ:

1. **serv-i hırāmduṛ:-dur**

Gazel 78

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Salınarak yürüyen
servi. II Sevgili.*

Bāğ-ı cihānda hāşıl-ı
'ömrüm 'Azīziyā
Bir haṭṭı sebz ü kāmēti serv-i
hırāmduṛ

serv-i kadūne:

1. **serv-i kadūne:-uñ, -e**

Gazel 151

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Servi boy. || Servi ağacı
gibi uzun ve düzgün boylu
sevgili.*

Lāle ruḥuña beñzer gülşende
gül açılmaz
Serv-i kadūne beñzer bir
naḥl-i semen bitmez

serv-i mevzūduṛ:

1. **serv-i mevzūduṛ:-dur**

Gazel 253

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ölçülü servi (şürinin
ölçüsü düzgün, kusursuz
olması bağlamında).*

Şi'rümün her mışra'ı bir
serv-i mevzūduṛ benüm
Bāğ-ı naẓmuñ ben 'Azīzī
murg-ı hoş-elḥāniyam

serv-i mevzūnuñ:

1. **serv-i mevzūnuñ:-uñ**

Matla 29

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ölçülü, düzgün servi II
sevgili.*

Gireydi destüme gencine-i
medfünü Qārūnuñ
Şu gibi ḥarcanurdum yolına
bir serv-i mevzūnuñ

serv-i revān:

1. **serv-i revān:**

Gazel 65

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Salınan servi II Uzun
boylu sevgili.*

Nāle vü āh u fiğānum benüm
ey serv-i revān
Ey neçe şahñ-ı çemen
murgını hāmüş eyler

serv-i revānı:

1. **serv-i revānı:-ı**

Gazel 209

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Salınan servi II Uzun
boylu sevgili.*

Akıdup gözyaşlarını cüybār
etsem gerek
Ol boyı serv-i revānı der-
kenār etsem gerek

serv-i revānuñ:

1. **serv-i revānuñ:-uñ**

Gazel 238

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Salınan servi II Uzun
boylu sevgili.*

O boyı serv-i revānuñ deheni
vaşında
Naẓm-ı dil-cüy-ı 'Azīzī bir
içim şu mı degül

2. **serv-i revānuñ:-uñ**

Gazel 380

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Salınan servi II Uzun
boylu sevgili.*

Serv-i küyında şalup ḥāke teni
sāye-mişāl
O boyı serv-i revānuñ olagör
pā-māli

serv-i revānuñdan:

1. **serv-i revānuñdan:-uñ, -
dan**

Gazel 385

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Salınan servi II Uzun
boylu sevgili.*

Dilā el çekdün ol serv-i
revānuñdan uşanduñ mı
Ferāgat eyledün gönca-
dehānuñdan uşanduñ mı

serv-i sāyedār:

1. **serv-i sāyedār:**

Gazel 307

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gölge yapan servi.

Geyüp aq sādeler egnine ol
gül bāğ-ı 'ālemde
Şalınsa nāz ile yanumca
serv-i sāyedār olsa

serv-i sehī-kad:

1. **serv-i sehī-kad:**

Gazel 230

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*O uzun boylu servi II
Sevgili.*

Biñ 'işve vü nāz ile eyā serv-
i sehī-kad
Gülzār-ı cihān içre yürü
cılve-künān ol

serv-i semen-ber:

1. **serv-i semen-ber:**

Gazel 331

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Göğsü yasemin gibi beyaz olan servi boylu II sevgili.

Bir gül-i beyzâ şanur anı
 'Azîzî seyr eden
 Ak sâde geysen ol serv-i semen-ber egnine

serv-i semen-bü dilber:

1. **serv-i semen-bü dilber:**
Kaside 1
 Mısra: 74
 Kelime Tipi: -
Yasemin kokulu servi sevgili.

Gül ü bülbül biteli kıpırmadı
 bir senceleyin
 Gül gibi bülbülü çok serv-i semen-bü dilber

serv-i semen-sîmāya:

1. **serv-i semen-sîmāya:**-y, -a

Gazel 375
 Mısra: 1
 Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yasemin yüzlü güzel.

Yine bir serv-i semen-sîmāya verdüm gönülümü
 Yine bir taze gül-i ra'nāya verdüm gönülümü

serv-i ser-efrāzuñ:

1. **serv-i ser-efrāzuñ:**-uñ
Gazel 356
 Mısra: 3
 Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Başı yüksekte selvi. || Uzun boylu güzel, sevgili.

'Aceb bir murğ-ı dil var mı ki ol serv-i ser-efrāzuñ Cihān bāğında olmaya şikār-ı çeşm-i şehbāzı

serv-i sîm:

1. **serv-i sîm:**
Gazel 248
 Mısra: 1
 Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Gümüş renkli servi II gümüş tenli, uzun boylu sevgili.

Bitmedi kıddün gibi bir hoş nihāl ey serv-i sîm
 Kıpırmadı zülfün gibi bir sünbül-i 'anber-şemîm

serv-i sîmüñ:

1. **serv-i sîmüñ:**-üñ
Gazel 338
 Mısra: 3
 Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gümüş bedenli servi II sevgili.

Pāyına ol serv-i sîmüñ kırmaz eylesin nişār
 Dirhemüñ ey dîde-i nem-dîde çokdur var ise

serv-kad:

1. **serv-kad:**
Gazel 178
 Mısra: 7
Servi boylu II Sevgili.

'Azm-i gül-geşt-i çemen eyler meger ol serv-kad
 Bağladı şahn-ı çemende 'ar'ar u şafşaf şaf

2. **serv-kad:**
Gazel 192
 Mısra: 4
Servi boylu II Sevgili.

Ellere karşı ayağın öpmege şarkar kırmaz
 Der-miyān eyle hemān ey serv-kad dāmānlaruñ

3. **serv-kadlerle:**-ler, -le
Gazel 197
 Mısra: 1
Servi boylu II Sevgili.

Serv-kadlerle cihān bāğını seyrān etdük

Yine şahn-ı çemeni reşk-i gülistān etdük

4. **serv-kadler:**-ler
Terci-bend 1
 Mısra: 9
Servi boylu II Sevgili.

Serv-kadler mişāl-i cüy-ı revān
 Māyil-i seyr-i sebzezār oldu

serv-kadd:

1. **serv-kaddün:**-ün
Gazel 225
 Mısra: 3
Servi boylu II Sevgili.

Serv-kaddün yādına her süya eşküm cüy olup
 Sebz-i haţtuñ-çün gözüm giryān olursa gam degül

2. **serv-kaddümi:**-üm, -i
Gazel 344
 Mısra: 5
Servi boylu II Sevgili.

Gülşen-i küyında zāhid görseñ ol serv-kaddümi
 Meylün olmazdı cinānda naħl-i tūbā seyrine

serv-kāmet:

1. **serv-kāmet:**
Gazel 104
 Mısra: 6
Selvi boylu II sevgili.

Hayret alur naħl-i bāğı her kaçan kim nāz ile
 Dāmenin ol serv-kāmet der-miyān eyler yürür

2. **serv-kāmetüñ:**-üñ
Gazel 360
 Mısra: 8
Selvi boylu II sevgili.

Nihāl-i ergavān ya naħl-i güldür bāğ-ı hüsn içre
 O serv-kāmetüñ al cāme ile kıdd-i mevzünü

3. **serv-kāmet:**
Gazel 375

Mısra: 9
Selvi boylu II sevgili.

Her kişi bir serv-kāmet
dilbere üftādedür
Ben ‘Azīzī Aḥmed-i tūbāya
verdüm gönümi

4. **serv-kāmetler:-ler**

Tesdis 4

Mısra: 21

Selvi boylu II sevgili.

Şalındılar kenār-ı bāğ u rāğa
serv-kāmetler
Şafā hengāmı geldi gitdi
encām-ı küdüretler

serv-veş:

1. **serv-veş:**

Gazel 118

Mısra: 8

Servi ağacı gibi.

‘Aceb mi zāhidā el çekseler
bār-ı ta‘alluḡdan
Şular kim bāğ-ı dehre serv-
veş āzāde gelmişdür

ses ursa:

1. **ses ursa:-sa**

Gazel 152

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ses çıkarmak.

Yine cānum sīneme ‘avdet
ederdi öliceḡ
Yār güftārından ursa gūşuma
bir cüz’ī ses

setr eder:

1. **setr eder:-er**

Gazel 1

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Örtmek, gizlemek.

Setr eder rüyuñı dāmānı-yıla
göstermez
Ka‘be örtüsi durur zülf-i
siyāhuñ güyā

setr eylevüp:

1. **setr eylevüp:-y, -üp**

Gazel 316

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kapatmak, örtmek,
saklamak.*

Setr eylevüp ‘uyubum
maḡser güninde ya Rab
‘Afv edesin umaram cürm ü
cināyetümde

settār:

1. **settāruñ:-uñ**

Terci-bend 1

Mısra: 34

Gizleyen, örten Allah.

Gül-i pejmürdeler ḡayāt
bulup
Ḳudreti zāhir oldı Settāruñ

sev:

1. **sever:-er**

Gazel 6

Mısra: 10

*Sevgi beslemek, dostluk
göstermek.*

Şaḡın meyl etme dünyānuñ
‘Azīzī māl u cāhına
Demesünler saña Ḳārün gibi
tā kim sever dünyā

2. **sevmeyeyin:-me, -y, -e, -
yin**

Gazel 9

Mısra: 1

*Sevgi beslemek, dostluk
göstermek.*

Ben nece sevmeyeyin cām-ı
şarābı sāḡiyā
Egleyen oldur dil-i mest-i
ḡarābı sāḡiyā

3. **sevdüğüme:-düg, -üm, -e**

Gazel 41

Mısra: 2

*Sevgi beslemek, dostluk
göstermek.*

Nece ḡādī nece müftü nece
‘ābid zāhid
Seni biñ cān ile sevdüğüme
Tañrı şāhid

4. **severin:-er, -in**

Gazel 51

Mısra: 6

*Sevgi beslemek, dostluk
göstermek.*

Eksük olsun göreyin kim
mehi kūyına varup
Severin deyü o ḡurşīd-‘izārı
geçinür

5. **sevdüm:-dü, -m**

Gazel 73

Mısra: 9

*Sevgi beslemek, dostluk
göstermek.*

Yine bir şi‘re māyil dil-rübā
sevdüm ‘Azīzī-veş
Nece olur söylemek şimden
gerü eş‘ārı görsünler

6. **sevmesün:-me, -sün**

Gazel 78

Mısra: 3

*Sevgi beslemek, dostluk
göstermek.*

Cām-ı şarāb-ı nābı nece
sevmesün kişi
Bir ḡüb-ı dil-küşā vü ruḡ-ı
lāle-fāmdur

7. **sever:-er**

Gazel 112

Mısra: 5

*Sevgi beslemek, dostluk
göstermek.*

Sever biñ cān ile bir kez
cemālūñi gören ādem
Meger kim ol perī-peyker
melek ḡür-ı cināndandur

8. **sevdüm:-dü, -m**

Gazel 130

Mısra: 9

*Sevgi beslemek, dostluk
göstermek.*

Yine bir şi‘re māyil dilberi
sevdüm ‘Azīzī-veş

Nic' olur söylemek
şimdengerü eş'arı görünüler

9. **sevdügümi:-düg, -üm, -i**

Gazel 141

Mısra: 7

Sevgi beslemek, dostluk göstermek.

Seni sevdüğümü halka
tuyurdu nâle vü zârum
Yetiş gel kandasın oldu kamu
sırrum 'ıyân sensüz

10. **sevmek:-mek**

Gazel 143

Mısra: 9

Sevgi beslemek, dostluk göstermek.

Bulduğumuzu 'Azîzî sevmek
ister gönlümüz
Hağ budur kim gördüğümüz
dil-rübâyâ mâyilüz

11. **sevdüğü:-düg, -i**

Gazel 216

Mısra: 3

Sevgi beslemek, dostluk göstermek.

Kişi kendü gözinden
kışkanurken sevdüğü yâri
Belâyı gör ki ol şâhı diler
gördükçe el sevmek

12. **sevmek:-mek**

Gazel 216

Mısra: 1

Sevgi beslemek, dostluk göstermek.

Olup her rûz kâruñ bir
cevân-ı bî-bedel sevmek
Behey 'âşık saña mı kaldı
her gün bir güzel sevmek

13. **sevmek:-mek**

Gazel 216

Mısra: 2

Sevgi beslemek, dostluk göstermek.

Olup her rûz kâruñ bir
cevân-ı bî-bedel sevmek
Behey 'âşık saña mı kaldı
her gün bir güzel sevmek

14. **sevmek:-mek**

Gazel 216

Mısra: 4

Sevgi beslemek, dostluk göstermek.

Kişi kendü gözinden
kışkanurken sevdüğü yâri
Belâyı gör ki ol şâhı diler
gördükçe el sevmek

15. **sevmek:-mek**

Gazel 216

Mısra: 6

Sevgi beslemek, dostluk göstermek.

Gelüp zağm urduğičün sîne-i
mecrûhuma tîrûñ
Geçür dilden anı kaşı
kemânum mâ-haşal sevmek

16. **sevmek:-mek**

Gazel 216

Mısra: 8

Sevgi beslemek, dostluk göstermek.

Niçün 'uşşâka ta'n eylersin
iş sevmek deyü zâhid
Düşer mi ehl-i 'irfâna behey
bâtil 'amel sevmek

17. **sevmek:-mek**

Gazel 216

Mısra: 9

Sevgi beslemek, dostluk göstermek.

'Azîzî nev-resîde bir nihâl-i
bî-bedel sevmek
Görenler ol nigâruñ naqşını
deye mağal sevmek

18. **sevmek:-mek**

Gazel 216

Mısra: 10

Sevgi beslemek, dostluk göstermek.

'Azîzî nev-resîde bir nihâl-i
bî-bedel sevmek
Görenler ol nigâruñ naqşını
deye mağal sevmek

19. **sevmez:-mez**

Gazel 216

Mısra: 7

Sevgi beslemek, dostluk göstermek.

Niçün 'uşşâka ta'n eylersin
iş sevmek deyü zâhid
Düşer mi ehl-i 'irfâna behey
bâtil 'amel sevmek

20. **sevmez:-mez**

Gazel 260

Mısra: 7

Sevgi beslemek, dostluk göstermek.

Gele inşâf ede billâhi seni
kim sevmek
Sende kim var bu tarâvetle
bu etvâr-ı hasen

21. **sevmiş:-miş**

Gazel 269

Mısra: 9

Sevgi beslemek, dostluk göstermek.

'Azîzî bir cefâ-ğuyı bulup
sevmiş yine ol yâr
Kişi etgüğünü bulur meşeldür
mâ-takaddemden

22. **seversin:-er, -sin**

Gazel 290

Mısra: 2

Sevgi beslemek, dostluk göstermek.

Şabâ gibi 'aceb tûrmaz
yellersin
Yine şûfî kimüñ oğlın
seversin

23. **sevdüğüm:-düg, -üm**

Gazel 311

Mısra: 8

Sevgi beslemek, dostluk göstermek.

Geh cefâ vü cevri edersin
baña gâhî 'izz ü nâz
Sevdüğüm midür şuçum
yoğsa seni biñ cân-ıla

24. **sevme:-me, -y, -e**

Gazel 320

Mısra: 7

Sevgi beslemek, dostluk göstermek.

Kim ola sevmeye ol naḥl-i
semen-sīmāy
Naḫşı ḥüb ola vü egnine
geye aḳ sâde

25. **sevüp:-iip**
Gazel 356
Mısra: 10
Sevgi beslemek, dostluk göstermek.

Getürmezken ‘Azîzî ibrişîmi
yâdına şimdi
Çeker bār-ı ğam-ı cevrin
sevüp bir ḥüb ğazzâzı

26. **sevdi:-di**
Gazel 369
Mısra: 10
Sevgi beslemek, dostluk göstermek.

Şeyḥ-i Şan ‘ân gibi zünnâr-ı
maḥabbet kuşanup
Sevdi cân ile ‘Azîzî yine bir
tersâyı

27. **sevmeyeyin:-me, -y, -e, -yin**
Gazel 369
Mısra: 1
Sevgi beslemek, dostluk göstermek.

Ben nece sevmeyeyin ol
şanem-i tersâyı
Leb-i cân-baḫş-ıla aḫdurdı
bugün ‘İsâyı

28. **sevdügi:-düg, -i**
Gazel 372
Mısra: 9
Sevgi beslemek, dostluk göstermek.

‘Āşık deme şol kimseye kim
sevdügi ḥürüñ
Yolına fedâ eylemeye cân-ı
‘Azîzi

29. **sevdüğüm:-düg, -üm**
Gazel 374
Mısra: 1
Sevgi beslemek, dostluk göstermek.

Leblerin sevdüğüm Ḥasan
Bālî
Gönlümü aldı ruḫlaruñ alı

30. **sever:-er**
Kaside 1
Mısra: 10
Sevgi beslemek, dostluk göstermek.

Eğer-i büy-ı vefâ görmedi
gül den bülbül
Gül-i ra‘nâyı dil-i bülbül
eğerçi ki sever

31. **sever:-er**
Kaside 5
Mısra: 91
Sevgi beslemek, dostluk göstermek.

Sever yine ser-âmed Muşlı
Şâhı Şubaşı-zâde
Olup bağlamalı dīvânesi ol
serv-i bālânuñ

32. **sever:-er**
Kaside 5
Mısra: 111
Sevgi beslemek, dostluk göstermek.

Kimi ṭanbūr u çeng ü ney
kimi kânün sever ammâ
Yaşıl Beg bir kılin dünyâya
vermez rûḫ-efzânuñ

33. **sever:-er**
Kaside 5
Mısra: 113
Sevgi beslemek, dostluk göstermek.

Sever mi gördügi yegencigi
yine Ḳoca Melḳūḫ
Günâhı oldur ancak ḫalk
içinde ol müselmânuñ

34. **severler:-er, -ler**
Muamma 28
Mısra: 1
Sevgi beslemek, dostluk göstermek.

Severler dilber-i pür-ḫâli
dünyâ
Şu dilberde ki zülf ola
ḫuşuşâ

sevâb:

1. **sevâb:**
Tarih 15
Mısra: 2
Sevap, doğruluk ve iyiliğin karşılığı.

Yüz urdı meskenetle çün
zemîne berg-i gül-şifat
Ḥabîbi ḫürmetine Ḥaḳ aña
vere neçe şevâb

sevâd-ı ḫaṭ-ı yâri:

1. **sevâd-ı ḫaṭ-ı yâri:-i**
Gazel 364
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sevgilinin yanağındaki ayva tüyünün siyahlığı.

Mısr-ı ḫüsninde sevâd-ı ḫaṭ-ı
yâri görşün
Ḥarem-i Ka‘bede görsem
deyen ehl-i Şâmı

sevâd-ı ḫaṭuñı:

1. **sevâd-ı ḫaṭuñı:-uñ, -ı**
Gazel 177
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ayva tüyünün siyahlığı.

Mısr-ı ḫaddüñle sevâd-ı
ḫaṭuñı seyr edenüñ
Görünür mi gözine Ka‘be
yaḫod Şâm-ı şerîf

sevdâ:

1. **sevdâsi:-sı**
Gazel 76
Mısra: 2
Heves, arzu, şiddetli eğilim II aşk.

Ruḫuñ şevkı ile lâle delürmiş
tağa düşmişdür
Şaçuñ sevdâsi ile sünbül-i ter
bâga düşmişdür

2. **sevdâsiyla:-sı, -yla**
Gazel 225

Mısra: 7
Heves, arzu, şiddetli
eğilim II aşk.

Şavlecân-ı zülfi sevdâsıyla
yârûñ güy-veş
Kelle-i bî-devletüm galţân
olursa gam degül

3. **sevdâ-yımış:-y, -ımış**

Tahmis 1

Mısra: 20

Heves, arzu, şiddetli
eğilim II aşk.

Ey fenâ bâzârı içre cân verüp
derd almayan
‘Ömrüñüñ sermâyesi bî-süd
bir sevdâ-yımış

4. **sevdâsıyla:-sı, -yla**

Gazel 202

Mısra: 7

Aşk, aşırı sevgi II kara,
siyah.

Hattı sevdâsıyla ol mâhuñ
dilâ
Görmez oldu geceler uyşu
gözün

sevdâ-yı gam-ı zülfün:

1. **sevdâ-yı gam-ı zülfün:-
ün**

Gazel 293

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sevgilinin saçının
üzütüsünün karanlığı,
derinliği.

Sevdâ-yı gam-ı zülfün ile
tîğ-i firâkuñ
Çıkardı neçe ‘aşık-ı üftâdeyi
serden

sevdâ-yı ser-i zülfini:

1. **sevdâ-yı ser-i zülfini:-i, -
n, -i**

Gazel 23

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sevgilinin saçının siyah

ucu II sevgilinin saçının
ucunun sevdası.

Çoma sevdâ-yı ser-i zülfini
elden o mehûñ

Ey göñül var ise başuñda
hevâ-yı devlet

sevdâ-yı sünbülün:

1. **sevdâ-yı sünbülün:-ün**

Müseddes 4

Mısra: 38

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sevgilinin sünbüle
benzer saçlarına ulaşma
arzusu.

Gördi ‘Azîzî gül yüzünü oldu
bülbülün
Başından aldı ‘aqlını sevdâ-
yı sünbülün

sevdüğü:

1. **sevdüğü:**

Gazel 299

Mısra: 8

Sevilen kişi, maşuk.

Dâr-ı cihânda gerçek ‘aşık
odur ki bî-bâk
Kim vere tatlu cânın sevdüğü
yâre karşı

sevdüğüm:

1. **sevdüğüm:**

Gazel 294

Mısra: 6

Sevdiğim! Sevgilim!

Ger bilem dest-i miñen çâk
ede şabrum yakasın
Demezin sevdüğüm elden
koyup inkâr etegin

sevin:

1. **sevindük:-dük**

Kıt'a 16

Mısra: 4

Sevinmek II mutlu

olmak.

Göricek kıyete-i mezbûrî nâ-
gâh

Şan erdük râh-ı maşşûda
sevindük

sevinc:

1. **sevincinden:-i, -n, -den**

Gazel 234

Mısra: 4

Isteneñ hoşâ giden bir
durumun olmasıyla yaşanan
çoşku.

Degüldür jâle vü tohmı
güñüñ gördükçe ruhsârın
Sevincinden şaçar üstine
neçe sîm ü zer bülbül

sevr-i gerdüna:

1. **sevr-i gerdüna:-a**

Gazel 147

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Feleğın boğası, öküzü II
Boğa burcu.

Çaddümüz yâ eyleyüp âh-ı
hadeng-endâz ile
Sevr-i gerdüna ‘Azîzî neçe
kez zañm urmuşuz

seyâhat:

1. **seyâhatle:-le**

Gazel 264

Mısra: 6

Şhirden şehire,
ülkeden ülkeye yapılan
yolculuk, uzak yerlere
yapılan gezi.

Dem ola kim añasın zevk-ı
diyâr-ı Rûmı
Ey seyâhatle Semerkand u
Buñârâya düşen

seyl:

1. **seyli:-i**

Gazel 139

Mısra: 7

Sel.

Ol mehi bulmak için yeri vü
gögi aramaz
Gün mi vardur ki yaşum
seyli vü âhum düdü

2. **seylinden:-i, -n, -den**
Gazel 146

Mısra: 5
Sel.

Hâzer eyle yaşumuñ
seylinden
Küyuma deme benüm şu
gelmez

3. **seyli:-i**
Gazel 272
Mısra: 7
Sel.

Akmasun mı yaşumuñ seyli
gözümde taşra
Kırpigüm kürek ile kımaz
anı kürümesün

4. **seylin:-in**
Gazel 281
Mısra: 3
Sel.

Yaşum seylin edersin bahre
ey dil dem-be-dem işâl
Meger kim mâcerâ-yı 'ışkuñı
'ummâna söylersin

seyl olup:

1. **seyl olup:-up**
Gazel 61
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Sel olmak, sel haline
gelmek.*

Girye etdükke dem-i
hecrüñde seyl olup aqar
Bilmezsin bu deñlü yaşı
çeşmümüñ kandan çıkar

2. **seyl olup:-up**
Gazel 127
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Sel olmak, sel haline
gelmek.*

Vâdi-i 'ışka düşen mânend-i
ebr ağlar yürür
Gözlerinüñ kanlu yaşı seyl
olup çağlar yürür

seyl-âb-ı eşk-i çeşmüm:

1. **seyl-âb-ı eşk-i çeşmüm:-
üm**

Gazel 107
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Göz yaşının seli.

Seyl-âb-ı eşk-i çeşmüm
tonup qalılmaz oldu
Gönlüm gözüm kapaldan
mânend-i keh-rübâ yâr

seylâb-ı şarâb:

1. **seylâb-ı şarâb:**
Gazel 22
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Şarap seli.

Hâne-i 'aklum fenâya verdi
seylâb-ı şarâb
Göreyin kim ola anı şatanuñ
evi hârâb

seyle vereyor:

1. **seyle vereyor:-e, -yor**
Gazel 97
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Sele vermek.

Gözümüñ kanlu yaşı 'âlemi
seyle vereyor
Meded ol yâri 'Azîzî
görünüñz kanda gezer

seyl-i eşk-i çeşmüñi:

1. **seyl-i eşk-i çeşmüñi:-üñ, -
i**
Gazel 232
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Göz yaşının seli.

O mîr-i baħr-i hüsn ey dil
gele şâyed temâşâya
Akıdup seyl-i eşk-i çeşmüñi
mânend-i deryâ kıł

seyl-i eşkümden:

1. **seyl-i eşkümden:-üm, -
den**

Gazel 246
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Göz yaşısı seli.

Seyl-i eşkümden olurdu
hâne-i cismüm hârâb
Olmasa ey dil dayağ aña
sütün-ı kâmetüm

seyr:

1. **seyrine:-i, -n, -e**
Gazel 4
Mısra: 3
*Gezinti, gezme | temaşa,
manzara.*

Şüküfe seyrine geldi meger
nevrüz-ı sultânî
Ki kurdı şahñ-ı bâğa her
şecer bir hayme-i hâdrâ

2. **seyre:-e**
Gazel 24
Mısra: 5
*Gezinti, gezme | temaşa,
manzara.*

Seyre bî-burqa ' niçün gitmez
demeñ
Dostlar maħbûbdur maħbûb
dost

3. **seyrine:-i, -n, -e**
Gazel 31
Mısra: 2
*Gezinti, gezme | temaşa,
manzara.*

Egerçi seyr-i pehlü etmege
hammâm olur bâ'ış
Velî hammâm seyrine o sîm-
endâm olur bâ'ış

4. **seyrine:-i, -n, -e**
Gazel 31
Mısra: 10
*Gezinti, gezme | temaşa,
manzara.*

Çıkup ol meh görünmez
ağşam olmayınca beñzer kim
Hilâl-ebürü güzeller seyrine
ağşam olur bâ'ış

5. **seyrine:-i, -n, -e**
Gazel 44
Mısra: 6
Gezinti, gezme | temaşa, manzara.

O yâr-i serv-ğad geldi şanur
refîâra kim görse
Çemen seyrine gelse
mevsim-i ezhârda şimşâd

6. **seyrine:-i, -n, -e**
Gazel 53
Mısra: 5
Gezinti, gezme | temaşa, manzara.

Nece varsun bâğa gül seyrine
bülbul kim anuñ
Üstine hañcer çeker
gördükçe süsen gibi hâr

7. **seyri:-i**
Gazel 99
Mısra: 5
Gezinti, gezme | temaşa, manzara.

Hañt u haddüñ seyri yeter
'âşıka
Ey gül-i ter sebze-zâr u
cûybâr

8. **seyrine:-i, -n, -e**
Gazel 111
Mısra: 8
Gezinti, gezme | temaşa, manzara.

'İzârûnda siyeh zülfüñ gören
der
Gülistân seyrine gelmiş gül-i
ter

9. **seyrine:-i, -n, -e**
Gazel 234
Mısra: 10
Gezinti, gezme | temaşa, manzara.

'Azîzî güş edüp küyünda
efğânım dedi ol gül

Gülistân seyrine gelmiş yine
bir nağme der bülbul

10. **seyrine:-i, -n, -e**
Gazel 271
Mısra: 9
Gezinti, gezme | temaşa, manzara.

'Azîzî rüy-ı dilber seyrine
toymaz gözüm dersin
Harîş-i genc-i vaşl olan dil-i
meyyâlûñ añmazsın

11. **seyri:-i**
Gazel 312
Mısra: 14
Gezinti, gezme | temaşa, manzara.

Beñzeyelden ruğ-ı alına
'Azîzî o gülüñ
Gülşenüñ verdi baña seyri
ferâğın läle

12. **seyrine:-i, -n, -e**
Gazel 344
Mısra: 1
Gezinti, gezme | temaşa, manzara.

Gelse 'izz ü nâz ile ol büt
kelisâ seyrine
Çârğ-ı çârümden ine anuñ
Mesîhâ seyrine

13. **seyrine:-i, -n, -e**
Gazel 344
Mısra: 2
Gezinti, gezme | temaşa, manzara.

Gelse 'izz ü nâz ile ol büt
kelisâ seyrine
Çârğ-ı çârümden ine anuñ
Mesîhâ seyrine

14. **seyrine:-i, -n, -e**
Gazel 344
Mısra: 4
Gezinti, gezme | temaşa, manzara.

Seyrini yıllarla ta'bir eden
itmâm etmeye
Her kimüñ girse o mâh-ı
'âlem-ârâ seyrine

15. **seyrine:-i, -n, -e**
Gazel 344
Mısra: 6
Gezinti, gezme | temaşa, manzara.

Gülşen-i küyünda zâhid
görseñ ol serv-ğaddümi
Meylüñ olmazdı cinânda
nağl-i tûbâ seyrine

16. **seyrine:-i, -n, -e**
Gazel 344
Mısra: 10
Gezinti, gezme | temaşa, manzara.

Hâşılı zevk edeyin derseñ
'Azîzî bād-veş
Küy-ı yârûñ her seher 'azm
eyle tenhâ seyrine

17. **seyrini:-i, -n, -i**
Gazel 344
Mısra: 3
Gezinti, gezme | temaşa, manzara.

Seyrini yıllarla ta'bir eden
itmâm etmeye
Her kimüñ girse o mâh-ı
'âlem-ârâ seyrine

18. **seyrini:-i, -n, -i**
Gazel 344
Mısra: 7
Gezinti, gezme | temaşa, manzara.

Hüblar seyrini añañ baña
kim ben o mehüñ
Vermezün gün yüzine
bakmağı dünyâ seyrine

19. **seyrin:-in**
Gazel 346
Mısra: 5
Gezinti, gezme | temaşa, manzara.

Dilberân-ı kahve-nüşân
seyrin isterseñ eger
Olma kahvehânededen gel bir
kadem bürün dede

20. **seyre:-e**
Gazel 355
Mısra: 2

Gezinti, gezme | temaşa, manzara.

Yüzinden burka'ın gülşende
kim ol işve-ger açdı
Anı her nergis-i pür-jäle
seyre çeşm-i ter açdı

21. **seyr:**

Kaside 1

Mısra: 40

Gezinti, gezme | temaşa, manzara.

Şanuram geydi o gül egnine
çeşm-i bülbül
Seyr için dikse gül üzre
nazarın bülbül eger

22. **seyr:**

Kaside 2

Mısra: 13

Gezinti, gezme | temaşa, manzara.

Seyr için şems ü kamer-
ruhları pîr-i eflâk
Tutunur gözine şems ü
kameri 'aynek-vâr

23. **seyri:-i**

Kaside 5

Mısra: 10

Gezinti, gezme | temaşa, manzara.

Edüp zevraklar ile dil-rübâlar
'azm-i Tophâne
Deñiz mâlikleriyle her gün
olur seyri deryânuñ

24. **seyri:-i**

Kaside 5

Mısra: 22

Gezinti, gezme | temaşa, manzara.

Bulunmaz bir şehirde aña
beñzer mecma'-ı hübân
Revâdur seyri añılsa
Alamanda Karamanuñ

25. **seyrûñ:-üñ**

Mesnevi 1

Mısra: 80

Gezinti, gezme | temaşa, manzara.

Göresin nef'in anda bu
hayruñ
Sâye-i 'arş ola o dem seyrûñ

seyr eden:

1. **seyr eden:-en**

Gazel 331

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Izlemek, bakmak,
gözlemek; hayranlıkla
algılamak.*

Bir gül-i beyzâ şanur anı
'Azîzî seyr eden
Aķ sâde geyse ol serv-i
semen-ber egnine

2. **seyr eden:-en**

Gazel 375

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Izlemek, bakmak,
gözlemek; hayranlıkla
algılamak.*

Seyr eden mir'ât-ı ruhsârın
şafâlar kesb eder
Bir eşiği Ka'be-i 'ulyâya
verdüm gönlümü

seyr edenüñ:

1. **seyr edenüñ:-e, -nüñ**

Gazel 177

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Izlemek, bakmak,
gözlemek; hayranlıkla
algılamak.*

Mısr-ı haddüñle sevâd-ı
haţuñı seyr edenüñ
Görünür mi gözine Ka'be
yaħod Şâm-ı şerif

seyr eder:

1. **seyr eder:-er**

Gazel 297

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Izlemek, bakmak,

*gözlemek; hayranlıkla
algılamak.*

Zâhir oldukça kenâr-ı
âsmânda mâh-ı nev
Şanuram kim şehir-i Şâmı
seyr eder bir mâh-ı nev

2. **seyr eder:-er**

Gazel 310

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Izlemek, bakmak,
gözlemek; hayranlıkla
algılamak.*

Çeşme-i hürşid-i rüyuñ seyr
eder iki gözi
Nür u fer vertür cihânda şeyh
u şâbuñ 'aynına

seyr ederken:

1. **seyr ederken:-er, -ken**

Gazel 349

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Izlemek, bakmak,
gözlemek; hayranlıkla
algılamak.*

O servüñ bāğ-ı küyün seyr
ederken gözlerüm yaşı
Şu deñlü aķdı kim cüy-ı
revân olmağa yaklağı

seyr etdügi:

1. **seyr etdügi:-düg, -i**

Gazel 306

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Izlemek, bakmak,
gözlemek; hayranlıkla
algılamak.*

Ol gülüñ seyr etdügi yollara
sür yüzüñ gözüñ
Şahn-ı bāğa ey şabâ uğrarsa
ger râhuñ yine

seyr eyle:

1. **seyr eyle:**

Gazel 85

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bakmak, temaşa etmek.

O halka halka zülf-i mār-ı
müşk-āsâyı seyr eyle
‘Azizî görmek isterseñ eger
biñ başlu bir ejder

2. **seyr eyle:**

Gazel 380

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bakmak, temaşa etmek.

Mihr-i ruhsârını seyr eyle
‘Azizî o mehûñ
Etmek istersen eger dünyede
seyr-i ‘âlî

seyr eylesek:

1. **seyr eylesek:-se, -k**

Gazel 366

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bakmak, temaşa etmek.

Gelseler nâz ile bayram
yerine meh-rûlar
Yine seyr eylesek ol şems-i
dirağşanları

seyr eylesün:

1. **seyr eylesün:-sün**

Gazel 41

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bakmak, temaşa etmek.

Görinen mihr degül eylesün
o meh deyü seyr
Bād-ı āhumla şeh̄er göge
uçurdu kâğıd

seyrân:

1. **seyrân:**

Gazel 261

Mısra: 6

*Gezinti, gezme | temaşa,
manzara.*

Gel çemenden yaña şu gibi
revâne olalum
Nevbahâr erişdi geldi ey
şanem seyrân günü

2. **seyrâna:-a**

Gazel 362

Mısra: 1

*Gezinti, gezme | temaşa,
manzara.*

Çemen bezmine gül seyrâna
geldi
Hezâr anı görüp efgâna geldi

3. **seyrân:**

Gazel 361

Mısra: 6

Bakma, temâşâ etme.

Gel çemenden yaña şu gibi
revâne olalum
Nevbahâr erişdi geldi ey
şanem seyrân günü

seyrân etdük:

1. **seyrân etdük:-dü, -k**

Gazel 197

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Izlemek, temaşa etmek.

Serv-kadlerle cihân bāğını
seyrân etdük
Yine şahn-ı çemeni reşk-i
gülistân etdük

seyrân etmede:

1. **seyrân etmede:-me, -de**

Gazel 304

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Izlemek, temaşa etmek.

Hârlarla dehri sen gül gibi
seyrân etmede
Ben belâ bāğında bülbül gibi
efgân etmede

seyrân etsek:

1. **seyrân etsek:-se, -k**

Gazel 366

Mısra: 15

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Izlemek, temaşa etmek.

Rüz-ı ‘İd olsa ‘Azizî yine
seyrân etsek
‘İd-gehde şalınan serv-i
hürâmânları

seyrân eyleyen:

1. **seyrân eyleyen:-y, -en**

Gazel 262

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Izlemek, temaşa etmek.

Āsmân üstinde mihr-i ‘âlem-
ārâdur şanur
Āstânuñda seni ey mäh
seyrân eyleyen

seyre vardum:

1. **seyre vardum:-du, -m**

Tahmis 1

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Seyretmek, bakmak,
izlemek.*

Seyre vardum dün ser-i
küyuñda h̄vâb almış beni
Düşde gördüm yatduğum yer
Cennetü’l-Me‘vâ-yımıñ

seyr-i âb:

1. **seyr-i âb:**

Gazel 71

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Suyu seyretmek, nehri
seyretmek.*

Gördükçe tîğ-i yâri ‘Azizî
şafâ sürer
Niteki kalbini kişinüñ seyr-i
âb açar

seyr-i ‘âlî etmek:

1. **seyr-i ‘âlî etmek:-mek**

Gazel 380

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Güzel seyr etmek.

Mihr-i ruhsârını seyr eyle
'Azîzî o mehûñ
Etmek istersen eger dünyede
seyr-i 'âlî

seyr-i bâğ:

1. **seyr-i bâğ:**

Gazel 285

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bağ gezintisi.

Hergiz ne seyr-i bâğ u ne
verd-i ter isterin
Bir sîb eñekli gönca-dehen
dilber isterin

seyr-i bâğ etdükçe:

1. **seyr-i bâğ etdükçe:-dükçe**

Gazel 227

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bağ, bahçeyi seyretmek.

Dâne dâne görinen içinde
şanmañ tohm-ı zerd
Seyr-i bâğ etdükçe yâre
gösterür dînâr gül

seyr-i bâğ u râğ:

1. **seyr-i bâğ u râğ:**

Gazel 173

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bağ bahçenin seyri.

Nece gül-geşt-i çemen yâ
nece seyr-i bâğ u râğ
Gözüme 'âlem görünmez
sensüz ey gülgün-yanağ

seyr-i bâğ u râğa:

1. **seyr-i bâğ u râğa:-a**

Terci-bend 1

Mısra: 45

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bağ bahçenin seyri.

Gelünüz seyr-i bâğ u râğa
deyü
Gördüğine kolın şalar 'ar'ar

seyr-i bâğ-ı hüsnuñ:

1. **seyr-i bâğ-ı hüsnuñ:-üñ**

Gazel 46

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Güzellik bahçesinin
seyri II sevgilinin
güzelliğinin seyri.*

Dil seyr-i bâğ-ı hüsnuñ eder
her dem arzū
Cân mîve-i vişâlūñ eder
dâyimâ ümîd

seyr-i çeşmesâra:

1. **seyr-i çeşmesâra:-a**

Gazel 335

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Çeşmesi çok olan yerin
seyri.*

Hayâl-i bâl-i zülfüñ çeşm-i
terde
Perîdür geldi seyr-i
çeşmesâra

seyr-i gülistân edeyüm:

1. **seyr-i gülistân edeyüm:-**

e, -yüm

Gazel 365

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gül bahçesini izlemek.

Ben nece seyr-i gülistân
edeyüm kim her nihâl
Dik gelür oldu baña serv-i
hîrâmânum gibi

seyr-i had ü kıdd ü hañuñ:

1. **seyr-i had ü kıdd ü**

hañuñ:-uñ

Gazel 12

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yanak, boy ve ayva
tüylerinin seyri.*

Yeter seyr-i had ü kıdd ü
hañuñ 'aşıklara cânâ
Gül ü serv-i revân ile çemen
bostânuñ olsun hep

seyr-i hüsnuñ etmege:

1. **seyr-i hüsnuñ etmege:-**

üm, -meg, -e

Gazel 300

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Güzelliği seyretme.

Levh-i rüyundan hañı ol meh
tırâş etmiş yine
Seyr-i hüsnuñ etmege
'uşşâka hâyildür deyü

seyr-i kenâr olsa:

1. **seyr-i kenâr olsa:-sa**

Gazel 307

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kıyı, sahil gezintileri
olmak, başlamak.*

Açılsa gül figâna gelse
bûlbûl nev-bahâr olsa
Semen-sîmâ güzellerle yine
seyr-i kenâr olsa

seyr-i küy-ı dildâra:

1. **seyr-i küy-ı dildâra:-a**

Gazel 318

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sevgilinin mahallesinin
seyri.*

Şeb erüp el-vedâ' etdükçe
seyr-i küy-ı dildâra
Aşılmağa gider gibi gider
Manşür-ı dil dâra

seyr-i pehlü etmege:

1. **seyr-i pehlü etmege:-**
meg, -e

Gazel 31

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Omuz. Bedenin iki
yanından her birini
seyretme.*

Egerçi seyr-i pehlü etmege
hâmmâm olur bâ'is
Velî hâmmâm seyrine o sîm-
endâm olur bâ'is

seyr-i ruhsârî:

1. **seyr-i ruhsârî:-ı**

Tarih 18

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yüzünün seyri.
yanağının seyri.*

Seyr-i ruhsârî sürür-ı dil olup
Bâğ-ı cânda mihrî tutmuşdı
karâr

seyr-i rüy-ı sâdesüz:

1. **seyr-i rüy-ı sâdesüz:-süz**

Gazel 150

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yüzünde tüy bitmemiş,
sakalı olmayanın seyri II
sevgilinin seyri.*

Maḥv olup naḫş-ı ğam u
guşsa gide jeng-i elem
Kalb mir'âti açılmaz seyr-i
rüy-ı sâdesüz

seyr-i rüyüñla:

1. **seyr-i rüyüñla:-uñ, -la**

Tahmîs 1

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yüzü seyretme II
Sevgilinin cemâlini seyretme.*

Seyr-i rüyüñla açılmışdur
gözümüñ revzeni

Gül yüzüñ yâd eyleyüp ey
dülbül-i cân gülşeni

seyr-i şeb-i deycür-ı haṭuñ:

1. **seyr-i şeb-i deycür-ı**

haṭuñ:-uñ

Gazel 364

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sevgilinin yanağındaki
karanlık geceye benzeyen
ayva tüylerinin seyri.*

Erdi seyr-i şeb-i deycür-ı
haṭuñ eyyâmı
Geldi âhumla gece
şoḫbetinüñ hengâmı

seyr-i yâzda:

1. **seyr-i yâzda:-da**

Lugaz 22

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bahar, yaz seyri.

Tevsen-i gerdün seyr-i yâzda
Vaḫşet-engîzdür çü ra'd
âvâzda

seyrin eder:

1. **seyrin eder:-in, -er**

Kaside 5

Mısra: 115

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Izlemek, bakmak,
gözlemek; hayranlıkla
algılamak.*

Metâ'-ı ḫüsn-i ḫübânuñ yine
seyrin eder her gün
Oturup Takıyacı ḤVâce şadır-
gâhında dükkânuñ

seyrin etmekdür:

1. **seyrin etmekdür:-mek, -
dür**

Gazel 264

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Seyretmek.

'Arz-ı ḫüsn etmedür ol şüh-ı
dil-ârâya düşen
Seyrin etmekdür anuñ 'âşık-ı
seydâya düşen

seyyâr:

1. **seyyâr:**

Kaside 2

Mısra: 72

*Ar. gezici, gezen,
dolaşan.*

Şubḫı şems ü şeb-i deycürü
kamer rüşen edüp
Dün ü gün şems ü kamer
k'ola felekde sey yâr

seyyâre:

1. **seyyâreler:-ler**

Gazel 100

Mısra: 9

*Hareket eden, sabit
olmayan yıldız.*

Dün gece sey yâreler âfâkı
tölmüş gördiler
Gözlerüm yaşına ğarḫ oldu
bu 'âlem şandılar

2. **seyyâreler:-ler**

Gazel 128

Mısra: 7

*Hareket eden, sabit
olmayan yıldız.*

Çigzinür etrâfını sey yâreler
pervâne-vâr
Meş'al-i mâh-ı felek şem'-i
şebistân kendidür

seyyid-i baṭṭâl ğâzî

kışşasın:

1. **seyyid-i baṭṭâl ğâzî**

kışşasın:-n

Gazel 81

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Seyyid Battal Gazi
kışsası (Battal Gazi,
Emevîler devrinde
Anadolu'da Bizans'a karşı
yapılan savaşlarda ün
kazanmış, müslümanlar ve
bilhassa Türkler arasında*

büyük bir gazi-velî hüviyetiyle yüceltilip destan kahramanı yapılmış müslüman emîrdir. Sözü edilen kıssa da onun yaşadığı maceraları anlatmaktadır. Ayrıntılı bilgi için bkz. Ahmet Yaşar Ocak, "Battal Gazi, Diyanet İslam Ansiklopedisi, C.5, ss. 204-205).

Yār için aġyār ile cengüm
hikāyet eylesem
Seyyid-i Battāl Ġāzī kışşasın
ibtāl eder

sez:

1. **sezmezem:-mez, -em**
Gazel 150
Mısra: 2
Sanmak.

Sāye-veş ey cān u dil ol
serve kim üftādesüz
Sezmezem kim bāġ-ı
ġamdan olasuz āzādesüz

sezāvār-ı maħal:

1. **sezāvār-ı maħal:**
Tarih 20
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yeri uygundur, makamı münasıptır.

Ṭālī' u baħt-ı sa'ādet yār
olup mīr olduġuñ
Dedi görenler işidenler
sezāvār-ı maħal

si:

1. **si:**
Gazel 110
Mısra: 2
(Fa.) Üç.

Kılıcuñdan şu ki yüz
döndüre mānend-i siper
'Göreyin tīġ-i nedāmetle teni
ola si per

sīb:

1. **sīb:**
Gazel 285
Mısra: 2
Elma II çene.

Hergiz ne seyr-i bāġ u ne
verd-i ter isterin
Bir sīb eñeklü ġonca-dehen
dilber isterin

sīb-i ġabġabın:

1. **sīb-i ġabġabın:-ın**
Gazel 108
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Çene altı elması.

Egilüp zülfi yārūñ ġāh sīb-i
ġabġabın oħşar
Döner geh berg-i haṭṭı gibi
'unnāb-ı lebin oħşar

sīb-i zeneħdānuñuñ:

1. **sīb-i zeneħdānuñuñ:-uñ,**
-uñ
Gazel 210
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Çene çukuru elması II
Elmaya benzeyen çene
çukuru.*

Olmasa sīb-i zeneħdānuñuñ
āşüftesi ger
Böyle beñzi şararup geçmez
idi ayvanuñ

sicn-i belāya:

1. **sicn-i belāya:-y, -a**
Kıt'a 2
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bela zindanı.

Beni medyūn edüp bir
Yūsuf-ı hūsn
Giriftār eyledi sicn-i belāya

sicn-i firkatde:

1. **sicn-i firkatde:-de**
Gazel 166

Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Ayrılık hapishanesi,
zindanı.*

Sicn-i firkatde 'Azīzīyi
umarın kōmaya
Çeh-i miħnetden eden
Yūsuf-ı Ken'ānı ħalāş

sidre:

1. **sidre:**
Gazel 212
Mısra: 6
*Trabzon hurması
nev'inden bir aġaç. II
Sevgilinin boyu.*

Ḥalk-ı cihānı sāye-veş üftāde
eyledi
Sidre mişāli ħaddi nihāli
Meħmedüñ

sidre-kāmet:

1. **sidre-kāmetüñ:-üñ**
Gazel 334
Mısra: 7
*Salınarak yürüyen ve
uzun boylu olan sevgili.*

O sidre-kāmetüñ ħaġķā bu
kim nāz ile refṭārı
Bulunmaz serv-i bālālarda
naħl-i müntehālarda

sifāl-i miħnet ü ġamdur:

1. **sifāl-i miħnet ü ġamdur:-**
dur
Gazel 69
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Miħnet ve gam kabı.

Ser-i bī-maġz-ı 'āşık kim
sifāl-i miħnet ü ġamdur
Duħān-ı āhı kim andan zuħūr
eyler siper-ġamdur

sıfır:

1. **sıfır:**
Muamma 21
Mısra: 2
Sıfır.

Çekdüm üç kerre hisāba yā
kaşuñ ey meh-likā
İkisinde iki şıfır oldı hüveydā
çün sühā

şığ:

1. **şığmaya:-ma, -y, -a**
Gazel 364
Mısra: 11
Yeterli gelmek, kâfi
olmak.

Şığmaya defter ü dīvāna
yazar olsam eger
Reh-i 'ışkında o yārūñ
çekilen ālāmı

şığmaz oldı:

1. **şığmaz oldı:-dı**
Gazel 328
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Şığmamak.

Nāfını teşbīh edelden hāl-i
müşk-āsālara
Şığmaz oldı āhū-yı deşt-i
Huten şahrālara

şıhhat yüzün görmedi:

1. **şıhhat yüzün görmedi:-**
me, -di-n
Gazel 202
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Sağlık yüzü görmemek:
Sağlıktan mahrum olmak.

Çanımı nüş etmeyince şu
gibi
Görmedi şıhhat yüzün şayru
gözün

şıhhat yüzün göstermedi:

1. **şıhhat yüzün**
göstermedi:-me, -di
Gazel 274
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Sağlık yüzü görmemek:
Sağlıktan mahrum olmak.

Baña şıhhat yüzün
göstermedi hecrūñde gam bir
gün
'Acebdür ben bu gamdan
ölmez-isem ey şanem bir gün

sıh-i belāya:

1. **sıh-i belāya:-y, -a**
Gazel 22
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Keder, bela şişi.

Tığ-i gamla toğranup sıh-i
belāya sancılıp
'Aşķ ocağında 'Azīzī oldı
bağrum şiş kebāb

sıh-i ğam:

1. **sıh-i ğam:**
Gazel 13
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Gam demiri, şişi.

Bađrını sūrāh sūrāh
eylemişdür sıh-i ğam
N'ola ehl-i bezme hālın
yansa yakılsa kebāb

sıhr eder:

1. **sıhr eder:-er**
Kaside 3
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Büyü yapmak,
büyülemek, sihirlemek.

Genc-i ruhsāruñda zülfūñ
bilmez ne sıhr eder
Kim anuñ her tārı mār u mārı
bir şu' bān olur

2. **sıhr eder:-er**
Kaside 3
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Büyü yapmak,
büyülemek, sihirlemek.

Genc-i ruhsāruñda zülfūñ
bilmez ne sıhr eder

Kim anuñ her tārı mār u mārı
bir şu' bān olur

sıhr ü efsün eyleyüp:

1. **sıhr ü efsün eyleyüp:-y, -**
üp

Gazel 202
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Sihirleyip büyülemek.

Sıhr ü efsün eyleyüp cādū
gözün
Aldı 'aql u fikrūmi āhū
gözün

sıhr-i helāl edüp:

1. **sıhr-i helāl edüp:-üp**
Kaside 5
Mısra: 138
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Helal olan büyüculük. ||
İki tarafa da uygun söz
söylemek.

Cevāb-ı nāme-i mu'ciz-
nümāñı eyledüm tahrır
Edüp her beytini sıhr-i helāl
ol vaşfi ra'nānuñ

sikender:

1. **sikender:**
Gazel 327
Mısra: 4
Kuran'da adı geçen
Zülkarneyn ve Yunan
tarihinde adı geçen Büyük
İskender'in karıştırılmasıyla
meydana gelmiş bir karakter.
Tanıkta kastedilen İskender-i
Zülkarneyn'dir. İskender-i
Zülkarneyn, karanlıklar
ülkesinde Hızır ve İlyas ile
bu ölümsüzlük bahşeden
suyu ararlar. İlyas ve Hızır
sudan içerek ölümsüzlüğe
ererler. Hikāyenin farklı
rivayetleri bulunmaktadır.

'Aceb midür aķıtsam göz
yaşın küyına ol yārūñ
Aķıtmışdır Sikender bahri
mülk-i Kaydefā üzre

sikender-ves:1. **sikender-ves:****Gazel 129**

Mısra: 5

İskender gibi.

Zulmet-i ğamda Sikender-
veş kalırdı cân u dil
Hatt-ı hıızr-âsâ-yı la'lün
ermese cânâ Hızır

sikkeyi kazdı:1. **sikkeyi kazdı:-y, -i, -dı****Gazel 308**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Sikke kazımak II Damga
vurmak, kendinden iz, nişan
bırakmak.*

Yüz süren göksine o seng-
dilün
Sikkeyi kazdı levh-i
mermerde

şıklıg:1. **şıklıg:-ı****Gazel 192**

Mısra: 10

*İslık, ağızdan çıkarılan
düdük sesi gibi ses.*

Gülsitân-ı kûy-ı dilberde
'Azîzî bülbülün
Şıklıgı diñdi işidüp nâle vü
efġânlaruñ

sil:1. **silmeden:-me, -den****Gazel 57**

Mısra: 6

*Silmek (Gözyaşı
silmek).*

Şöyle kan ağlar gözüm gâhî
ġam-ı la'lünle kim
Silmeden ol kanı destüm
pençe-i mercân olur

2. **sil:****Gazel 239**

Mısra: 4

*Silmek (Gözyaşı
silmek).*

Yeter ağlatduñ efendi
demidür
Dest-i luţfuñla gözüm yaşını
sil

3. **silüp:-üp****Kıt'a 8**

Mısra: 1

*Silmek (Gözyaşı
silmek).*

Rakam-ı eşkümi silüp
gözden
N'ola yazsañ gönül
kaşâvetini

4. **siler:-er****Gazel 60**

Mısra: 3

*Temizlemek, gidermek,
görünmez hale getirmek.*

Sürme-i hâk-i rehün gözden
siler cüy-ı sirişk
Beñzer ol uğruya kim
komadıgı yerden alur

5. **silüp:-üp****Kıt'a 15**

Mısra: 11

*Temizlemek, gidermek,
görünmez hale getirmek.*

Silüp âyîne-i dilden ġubârı
Eder mesrûr-ı hâtır cân-ı zârı

sille urdı:1. **sille urdı:-dı****Gazel 203**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Tokat atmak.*

Dür-i dendânına teşbîh eder
gördi o cânânun
Şabâ bir sille urdı kim
gögerdi rüyı deryânun

sille-i âhum:1. **sille-i âhum:-um****Gazel 292**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Âhumun tokadı, şamarı.*

Baña ol meh gibi cevri ü cefâ
etmekden ey gerdün
Hazer kıl yoħsa bir gün sille-
i âhum benüm yersin

silsile-i kâkülüne:1. **silsile-i kâkülüne:-ün, -e****Gazel 345**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Kâkülünün zinciri.*

Deli gönülüm gibi ser-geşte
olur
Bend olan silsile-i kâkülüne

sım:1. **sım:****Gazel 88**

Mısra: 4

Gümüş.

Şöyle zeyn etdi ser-i lâleyi
jâle şanasın
Lâlenün jâle geyürdi başına
sım efser

2. **sım:****Gazel 153**

Mısra: 8

Gümüş.

Ol âftâb yumaġa her şubħ
ayasın
Mihir âftâbe-i zer ü mâh oldu
sım tās

3. **sım:****Gazel 1**

Mısra: 6

Gümüş II gözyaşı.

Sen bu hüsn ile şeh-i mülk-i
melâhat olduñ
Elif-i kâmetüne dense n'ola
sım livâ

sım ü zer:1. **sım ü zer:****Gazel 24**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gümüş ve altın.

Rām olup sīm ü zer için
düşmene
Hāşe lillāh kim ola mağlūb
dost

2. **sīm ü zer:-mez**

Gazel 174

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gümüş ve altın.

Hāk et yolında eşküñ ü
rūyuñ ki yardım
Etmez 'Azīzī 'aşık olan sīm
ü zer dirēğ

3. **sīm ü zer:**

Müseddes 1

Mısra: 44

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gümüş ve altın.

Her fakīrūñ hāline edüp
'ināyetle nazar
Keff-i cūduñdan aña īşār
edersin sīm ü zer

sīm ü zer saçar:

1. **sīm ü zer saçar:-ar**

Gazel 234

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gümüş ve altın saçmak.

Degüldür jāle vü tohmı
gülūñ gördükçe ruhsārın
Sevincinden saçar üstine
neçe sīm ü zer bülbül

sīm-beden:

1. **sīm-beden:**

Gazel 230

Mısra: 1

Gümüş beden II sevgili.

Ey sīm-beden sīneye gel rüh-
ı revān ol

Taht-ı dile geç pādşeh-i
milket-i cān ol

2. **sīm-bedenler:-ler**

Gazel 309

Mısra: 8

Gümüş beden II sevgili.

Gelmez o māh sīne-i 'uşşāka
ey 'aceb
Girmez mi yoğsa sīm-
bedenler qara yere

sīm-endām:

1. **sīm-endām:**

Gazel 31

Mısra: 2

Gümüş bedenli sevgili.

*II gümüş gibi parlak bedene
sahip sevgili.*

Egerçi seyr-i pehlü etmege
hammām olur bā'is
Velī hammām seyrine o sīm-
endām olur bā'is

sīmīn:

1. **sīmīn:**

Gazel 176

Mısra: 8

Gümüş.

Olmaya haddūñ gibi rengīn
şem'
Olmaya qaddūñ gibi sīmīn
çerāğ

2. **sīmīnlik:-lik**

Gazel 208

Mısra: 4

Gümüş.

Bir le'āfet var ki ey gül-ruh
görünse nāgehān
Ādemūñ 'aqlın alır
sīneñdeki sīmīnlik

3. **sīmīn:**

Gazel 267

Mısra: 10

Gümüş.

Bīnī şanmañ deyr-i hüsn-i
yāre şüret vermege
Eyledi naqqāş-ı kudret anda
bir sīmīn veşen

4. **sīmīn:**

Kaside 4

Mısra: 55

Gümüş.

Eşk-i çeşmüm içre sīmīn
barmağūñ 'ağsın gören
Eyle şanur kim düşüpdür
lücce-i 'ummāna şem'

sīmīn-beden:

1. **sīmīn-beden:**

Gazel 165

Mısra: 4

*Gümüş bedenli, beyaz
tenli II beyaz tenli sevgili.*

Dehān u kāmēt ü zülfūñ
temāşā eyleyen der kim
Ne bu sīmīn-beden başdan
ayağa 'ayn-ı māl olmuş

sīmīn-ber:

1. **sīmīn-berimüz:-imüz**

Gazel 131

Mısra: 1

*Gümüş gerdanlı II
sevgili.*

Hem-kağeğ olalı ağıyar ile
sīmīn-berimüz
Oldı hūn-āb ile pür kāse-i
çeşm-i terimüz

sīmīn-sā'id:

1. **sīmīn-sā'id:**

Gazel 41

Mısra: 8

Gümüş kol.

Ehl-i bezmūñ göricek gözi
kamaşdı yoğsa
Yed-i beyzā mıdur ey sākī o
sīmīn-sā'id

sīmīn-sīne:

1. **sīmīn-sīneye:-y, -e**

Gazel 341

Mısra: 1

*Gümüş göğüslü II
sevgili.*

N'ola mâyil olsa mihr ü mâh
o sîmîn-sîneye
Mağribîler tâlib ü râğib olur
gencîneye

sîmîn-ten:

1. **sîmîn-tenüñ:-üñ**

Gazel 119

Mısra: 3

Gümüş tenli II sevgili.

Geçmez ol sîmîn-tenüñ
yanında fûls-i aħmere
Dîde hemyânında eşküm
gerçi kim dirhemlenür

sîm-ten:

1. **sîm-tenüm:-üm**

Gazel 245

Mısra: 4

Gümüş tenli II Sevgili.

Şararup hecrüñ ile döndi
yüzüm altuna
Daħı meyl etme misin baña
eyâ sîm-tenüm

2. **sîm-ten:**

Lugaz 12

Mısra: 1

Gümüş tenli II Sevgili.

Ol nedür kim sîm-ten
maħbûb-vâr
Her gece başına tâc-ı zer
geyer

3. **sîm-ten:**

Matla 57

Mısra: 1

Gümüş tenli II Sevgili.

Meyl etse naqd-i eşküme ol
sîm-ten n'ola
Sa'yi zamâne dilberinüñ
ağçadan yaña

sin:

1. **sin:**

Gazel 290

Mısra: 12

(س) *sin harfî.*

Yüzi muşhaflaruñ
dendânesine

'Azîzî nesne öykünmez
meger sin

2. **sine:-e**

Gazel 55

Mısra: 7

Mezar, kabir.

'Aceb midür bile girse
benümle ölice sine
Ki derd-i 'ışk-ı dildârum
kadîmî yâr-ı ğarumdur

3. **sinine:-i, -n, -e**

Gazel 132

Mısra: 13

Mezar, kabir.

Ölse cevri ile 'Azîzî sinine
sögsem demiş
Dostlar âmîn deñüz biz bu
du'aya kıyılız

4. **şındı:-dı**

Gazel 358

Mısra: 6

Kırılmak, parçalanmak.

Da'vi-i hüsn eder idi meh-i
deyr-i eflâk
Göricek gün yüzünü şındı
halîlüm putı

5. **şınmış:-mış**

Gazel 364

Mısra: 14

Kırılmak, parçalanmak.

Beñzer ol şırça sarāya ki
'Azîzî göñlüm
Kim anuñ şınmış ola seng-i
kazâdan câmî

6. **sînecek:-ecek**

Gazel 201

Mısra: 6

Saklanmak, gizlenmek.

Ejder-i seylâb-ı eşkümden
benüm havf eyleyüp
Sînecek yerler bulmaz ka'r-ı
deryâda neheng

sinân ağa-yı şâhib-ğayr:

1. **sinân ağa-yı şâhib-ğayr:**

Tarih 10

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalp**

îfade

Hayır sahibi Sinan Ağa.

Ol Sinân Ağa-yı şâhib-ğayr
kim
Kıldı bu 'aynı Ĥudâ için
sebîl

sîne:

1. **sîneme:-m, -e**

Gazel 7

Mısra: 5

*Göğüs, bağır | gönül
yürek.*

Sen cefâ nâveklerin tek
sîneme gönder hemân
Ey kemân-ebri edeyin
cânım üzre yer aña

2. **sînemi:-m, -i**

Gazel 28

Mısra: 1

*Göğüs, bağır | gönül
yürek.*

Tîğ-i firğat sînemi pür-yäre
kıldı 'âkıbet
Ĥançer-i ğam bağrumı şad-
päre kıldı 'âkıbet

3. **sînede:-de**

Gazel 35

Mısra: 6

*Göğüs, bağır | gönül
yürek.*

Sırr-ı 'ışkı halka fâş etmezdi
Manşür olmasa
Sînede esrâr-ı 'ışkı şaklamak
her bâr güç

4. **sînemi:-m, -i**

Gazel 39

Mısra: 5

*Göğüs, bağır | gönül
yürek.*

Gül gül etsem dâğ-ı 'ışkıla
'aceb mi sînemi
Berg-i nâz-ile pür olmuş
naħl-i cändur lâle-ruh

5. **sînemüz:-müz**

Gazel 62

Mısra: 4

*Göğüs, bağır | gönül
yürek.*

Dilimüz hañçer-i cevr ile
delüp dilberler
Sînemüz tîg-i cefâlarla figâr
eylediler

6. **sînem:-m**

Gazel 70

Mısra: 4

*Göğüs, bağır | gönül
yürek.*

Benüm abdâl-ı 'ışk
olduğuma kimdür inanmayan
Bihamdillâh ki sînem
tekyesinde neçe dâlüm var

7. **sînem:-m**

Gazel 75

Mısra: 5

*Göğüs, bağır | gönül
yürek.*

Deşt-i 'anâda sînem bir bâğ-ı
pür-belâdur
Dâğ üzre dâğum anda katmer
karanfûlümdür

8. **sînesi:-si**

Gazel 77

Mısra: 8

*Göğüs, bağır | gönül
yürek.*

Degüldür görinen encüm
şeb-i hecrûñde ey meh-rû
Delindi nâvek-i âhumla
çarhuñ sînesi yer yer

9. **sînemden:-m, -den**

Gazel 84

Mısra: 5

*Göğüs, bağır | gönül
yürek.*

Görinen kan degül tîrûñ
çeküp alduğda sînemden
Cigerümden kopup bir pâre
peykânüñde kalmışdur

10. **sîne:**

Gazel 96

Mısra: 5

*Göğüs, bağır | gönül
yürek.*

Qazarsam tîşe-i âh ile tañ mî
sîne kühsârın
İşi Ferhâd-ı 'ışkuñ Hüsrevâ
çün küh-kenlikdür

11. **sîneme:-m, -e**

Gazel 117

Mısra: 9

*Göğüs, bağır | gönül
yürek.*

Ne tîg-i gânzesi kim sîneme
urur yârûñ
O tîguñ ucı 'Azîzî miyân-ı
câna çıkar

12. **sîneñe:-ñ, -e**

Gazel 117

Mısra: 5

*Göğüs, bağır | gönül
yürek.*

'Aceb mi sîneñe Ter-cân
dese gönül şâhum
O şehri-i bî-bedelüñ yerini
Revâna çıkar

13. **sîneden:-den**

Gazel 127

Mısra: 7

*Göğüs, bağır | gönül
yürek.*

Murğ-ı cânı sîneden var ise
uçurmak diler
Tîg-i ser-tîzin o hünî dem-
be-dem zâğlar yürür

14. **sînesin:-sin**

Gazel 127

Mısra: 3

*Göğüs, bağır | gönül
yürek.*

Gül gül edüp şevk-ı rûy-ı yâr
ile dil sînesin
Lâle gibi nâr-ı gamla bağrını
dağlar yürür

15. **sîne:**

Gazel 135

Mısra: 7

*Göğüs, bağır | gönül
yürek.*

'İşkuñda âh edüp dögeyin
sîne tablını

Olmaz çü şâh olan kişi tûğ u
naķaresüz

16. **sîneme:-m, -e**

Gazel 135

Mısra: 3

*Göğüs, bağır | gönül
yürek.*

Şol deñlü kesdi sîneme ol
mâh yâre kim
Bir yâre deñlü qalmadı yer
anda yâresüz

17. **sînem:-m**

Gazel 139

Mısra: 1

*Göğüs, bağır | gönül
yürek.*

Hañçer-i 'ışkı o yârûñ deme
sînem yaramaz
Yarar ammâ ki dilâ yâre
olursın yaramaz

18. **sînemüz:-müz**

Gazel 148

Mısra: 7

*Göğüs, bağır | gönül
yürek.*

Tîg-i miñnet sînemüz şad
çâk ederse şâne-veş
Zülfine baş koşduğumuz
yardan el çekmezüz

19. **sînemde:-m, -de**

Gazel 152

Mısra: 1

*Göğüs, bağır | gönül
yürek.*

Dil gamuñla zâr olur
sînemde diñmez bir nefes
Nitekim feryâddan hâlî degül
murğ-ı kafes

20. **sîneme:-m, -e**

Gazel 152

Mısra: 3

*Göğüs, bağır | gönül
yürek.*

Yine cânım sîneme 'avdet
ederdi öliceğ
Yâr güftârından ursa güşuma
bir cüz 'T ses

21. **sīneñde:-ñ, -de**

Gazel 157

Mısra: 3

*Göğüs, bağır | gönül
yürek.*

Zahm-ı peykân-ı müjem
sīneñde bitmez demegil
Ey kaşı yâ hep biter olmaz
cihânda bitmez iş

22. **sīnemüñ:-m, -üñ**

Gazel 185

Mısra: 2

*Göğüs, bağır | gönül
yürek.*

Gül yüzüñi görüp olduğuma
abdâl Budak
Dâldur sīnemüñ üstindeki
her dâl Budak

23. **sīne:**

Gazel 191

Mısra: 3

*Göğüs, bağır | gönül
yürek.*

Hañcer-i ser-tüz-i 'ışk-ı yâr
ile ey sīne sen
Pâre pâre rīze rīze çak çak
olsañ gerek

24. **sīneñ:-ñ**

Gazel 191

Mısra: 7

*Göğüs, bağır | gönül
yürek.*

Ol kaşı yâ tırine sīneñ siper
edüp dilâ
Rezm-gâh-ı 'ışkda bî-vehm ü
bâk olsañ gerek

25. **sīneñde:-ñ, -de**

Gazel 195

Mısra: 1

*Göğüs, bağır | gönül
yürek.*

Ol gül oyarduğı sīneñde kızıl
dâğlaruñ
Revnağ-ı lâlelerin bozdı dilâ
bağlaruñ

26. **sīneñdeki:-ñ, -de, -ki**

Gazel 208

Mısra: 4

*Göğüs, bağır | gönül
yürek.*

Bir letâfet var ki ey gül-ruh
görünse nâgehân
Âdemüñ 'aqlın alur
sīneñdeki sīmīnlik

27. **sīne:**

Gazel 209

Mısra: 4

*Göğüs, bağır | gönül
yürek.*

Çanlu çanlu dâğlarla ey gül-i
ra'nâ yine
Sīne şahrâsın serâser lâle-zâr
etsem gerek

28. **sīneye:-y, -e**

Gazel 230

Mısra: 1

*Göğüs, bağır | gönül
yürek.*

Ey sīm-beden sīneye gel rûh-
ı revân ol
Taht-ı dile geç pādşeh-i
milket-i cân ol

29. **sīnem:-m**

Gazel 242

Mısra: 9

*Göğüs, bağır | gönül
yürek.*

Sīnem benüm 'Azīzî belâ
âsmânıdur
Üstinde dâğ-ı rüşeni mihr-i
münîr-i gam

30. **sīne:**

Gazel 251

Mısra: 1

*Göğüs, bağır | gönül
yürek.*

Nâle-i bülbül figân u sīne
bâğumdur benüm
Anda serv ü gül elifle tâze
dağumdur benüm

31. **sīnem:-m**

Gazel 251

Mısra: 9

*Göğüs, bağır | gönül
yürek.*

Sīnem üzre görinen şanma
'Azīzî çanlu dağ
Hüsrev-i 'ışkam ben ol gül-
gün otağumdur benüm

32. **sīneme:-m, -e**

Gazel 260

Mısra: 1

*Göğüs, bağır | gönül
yürek.*

Sīneme âteş olup lâle-i
ruhsâr-ı Hâsen
Dağlar yakdı dile hâl-i siyeh-
kâr-ı Hâsen

33. **sīne:**

Gazel 268

Mısra: 1

*Göğüs, bağır | gönül
yürek.*

Dīde giryân sīne biryân oldı
cismüm nâ-tüvân
'İşk-ı yâr ile işüm Allâha
kalmışdur hemân

34. **sīneñ:-ñ**

Gazel 282

Mısra: 1

*Göğüs, bağır | gönül
yürek.*

Ço sīneñ tığ-i hecr-i yâr ile
ey dil figâr olsun
'Adem iklimine cân gitmege
bir reh-güzâr olsun

35. **sīneme:-m, -e**

Gazel 297

Mısra: 3

*Göğüs, bağır | gönül
yürek.*

Her elif kim sīneme çekdüm
nigârâ 'ışkuña
Oldı mihrüñ gelmek için
kalbüme bir râh-ı nev

36. **sīnemi:-m, -i**

Gazel 303

Mısra: 4

*Göğüs, bağır | gönül
yürek.*

Demidür hâne-i câna açılsun
bâb-ı rahmetler

Efendi tîgüñ ile sînemi yer
yer figâr eyle

37. **sîneme:-m, -e**

Gazel 307

Mısra: 7

*Göğüs, bağır | gönül
yürek.*

Efendi sîneme yer yer elifler
na'ller kesdüñ
Bu ben abdâl-ı 'ışka her biri
bir yâdgâr olsa

38. **sînem:-m**

Gazel 311

Mısra: 5

*Göğüs, bağır | gönül
yürek.*

Lâle-haddüñ yâdına sînem
pür edüp dâğ-ıla
Toldurayın koynumı berg-i
gül-i handân-ıla

39. **sînesi:-si**

Gazel 312

Mısra: 1

*Göğüs, bağır | gönül
yürek.*

Gül gibi tâzeleyüp sînesi
dâğın lâle
Gülşenî tekyesinüñ yaqdı
çerâğın lâle

40. **sînem:-m**

Gazel 313

Mısra: 7

*Göğüs, bağır | gönül
yürek.*

Müşebbek sînem içre dil
midür efgân eden yâ Rab
Giriftâr-ı kafes bir bülbul-i
güyâ midur yoğsa

41. **sîne:**

Gazel 315

Mısra: 3

*Göğüs, bağır | gönül
yürek.*

Gerçi sîne delmede gamzeñ
okı mâhir geçer
Andan âfetdür velî tîg-i
müjeñ kan almada

42. **sîne:**

Gazel 318

Mısra: 7

*Göğüs, bağır | gönül
yürek.*

Olaldan şeşder-i gam sîne
pullar dâğlar cânâ
Oyunlar oynadı 'ışkuñ ki
denmez bu dil-i zâra

43. **sîneñi:-ñ, -i**

Gazel 330

Mısra: 4

*Göğüs, bağır | gönül
yürek.*

Yine bir lâle-ruhuñ 'arızı
şevkıyla gönül
Demidür sîneñi tezyîn edesin
güller ile

44. **sînemüñ:-m, -üñ**

Gazel 347

Mısra: 5

*Göğüs, bağır | gönül
yürek.*

Çurş-ı dâğum göricek
sînemüñ üstinde o şâh
Dedi gör öksüzi kim koyunna
koymuş nânı

45. **sîne:-de**

Gazel 351

Mısra: 18

*Göğüs, bağır | gönül
yürek.*

'Azîzî yâ gibi kıddüm
büküldi 'arşa-i gamda
Hadeng-i 'ışka tâ kim sîne
cânım nişân oldı

46. **sînemde:-m, -de**

Gazel 355

Mısra: 3

*Göğüs, bağır | gönül
yürek.*

Degül şekl-i elif sînemde
yârüñ tîg-i dil-düzü
'Adem iklimine cân gitmege
bir reh-güzâr açdı

47. **sînem:-m**

Gazel 357

Mısra: 15

*Göğüs, bağır | gönül
yürek.*

Sînem üstine taşaddur edicek
peykânlaruñ
Anda cânım yerine geçdi o
peykânıñ biri

48. **sînesindeki:-si, -n, -de, -ki**

Gazel 374

Mısra: 10

*Göğüs, bağır | gönül
yürek.*

Olduğına 'Azîzî abdâluñ
Dâldür sînesindeki dâli

49. **sînesi:-si**

Lugaz 15

Mısra: 2

*Göğüs, bağır | gönül
yürek.*

Ol nedür kim cismi pâre
pâredür
Rüyı zerd ü sînesi pür-
yaradur

50. **sînemde:-m, -de**

Matla 19

Mısra: 2

*Göğüs, bağır | gönül
yürek.*

Bulsañ gücüne alur idüñ ey
gam u firkat
Cân naqdini sînemde koduñ
gibi emânet

51. **sînemüz:-müz**

Matla 37

Mısra: 2

*Göğüs, bağır | gönül
yürek.*

Muşhaf-ı hüsnüñ okur dil
tağınup tavq-ı belâ
Sînemüz hâfiz kalender
tekyesidür güyiyâ

52. **sîne:-de**

Muamma 26

Mısra: 2

*Göğüs, bağır | gönül
yürek.*

Dil-i şem‘-i şeb-ārā oldı
sūzān
Çü gördi sīnede cānānı
‘uryān

53. **sīnemi:-m, -i**
Tesdis 2
Mısra: 9
*Gөгüs, bağır | gönül
yürek.*

Lāle gibi sīnemi nār-ı
maħabbet dağlar
Haste-i ‘ışk olanuñ hālın ne
bilsün şağlar

sīne-ber-sīne:

1. **sīne-ber-sīne:**
Gazel 10
Mısra: 9
Gөгüs gögüse.

Sīne-ber-sīne görem mi yāri
bir dağı ‘aceb
Cān-ı zārum olmadın çeşm-i
nizārumdan cüdā

sīne-çāk:

1. **sīne-çāk:**
Tarih 27
Mısra: 6
*Yaralı sine
(paramparça olmuş yaka).*

Ğarğ-ı hūn olup libās-ı cismi
berg-i gül-mişāl
Urdu yüz hāk-i siyāha lāle
gibi sīne-çāk

sīne-çāk oldı:

1. **sīne-çāk oldı:-dı**
Gazel 221
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Bağrı yarılmak.

Ol perīşānuñ ‘Azīzī var-ise
Şāne zūlfın gördi oldı sīne-
çāk

sīne-çāk olmuş:

1. **sīne-çāk olmuş:-mış**
Gazel 74

Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Bağrı yarılmak.

Görinen vādī durur şanmañ
bu deşt ü kühsār
Miħnet-i devrān elinden
sīne-çāk olmuş yatur

sīne-i bī-kīne-i paşayı:

1. **sīne-i bī-kīne-i paşayı:-y, -t**
Tarih 27
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
*İçinde kötülük
bulunmayan temiz, saf
yürekli paşa.*

Erişüp tağdır-i Rabbānī ile
tīg-i każā
Sīne-i bī-kīne-i paşayı kıldı
zaħm-nāk

sīne-i mecrūhuma:

1. **sīne-i mecrūhuma:-um, -a**
Gazel 216
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Yaralı gögüs.

Gelüp zaħm urduğıçün sīne-i
mecrūhuma tīruñ
Geçür dilden anı kaşı
kemānum mā-ħaşal sevmek

sīne-i pür-müyum:

1. **sīne-i pür-müyum:-um**
Gazel 341
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Kıllarla dolu gögüs.

Sīne-i pür-müyum içre dağ-ı
meh-rüyum görüp
Bir muşaffā āyine çekdüm
şanur peşmīneye

sīne-i pür-rīşimüz:

1. **sīne-i pür-rīşimüz:-imüz**
Gazel 136
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Yara dolu gögüs.

Fülk-i dil baħr-i hevāda volta
urur dāyimā
Bādbān-ı ma‘şiyetdür sīne-i
pür-rīşimüz

sīne-i şad-çäkde:

1. **sīne-i şad-çäkde:-de**
Gazel 16
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Yüzlerce parçaya
ayrılmış yürek II aşığın
yüreği.*

Geldi figāna sīne-i şad-çäkde
gönül
Ey gül kafesde nāle eden
şanma ‘andelīb

sīne-i sūzāna:

1. **sīne-i sūzāna:-a**
Gazel 162
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Ateşli gögüs, yanık
bağır.*

Şafha-i şahn-ı çemende aldı
ey gül lāle-reng
Dāđ-ı miħrūñ eyleyelden
sīne-i sūzāna naķş

2. **sīne-i sūzāna:-a**
Gazel 343
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Ateşli gögüs, yanık
bağır.*

Ey gönül rüh-ı revānuñ gibi
hoş tut yāruñ
Şöyle kim derd ü ğamı sīne-i
sūzāna gele

sīne-i sūzānumdan:

1. **sîne-i sūzānumdan:-um, -dan**

Matla 63

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ateşli göğüs, yanık
bağır.*

Odlara yandı bu cān sîne-i
sūzānumdan
Kana boyandı cihān dīde-i
giryānumdan

sîne-i sūzānumuñ:

1. **sîne-i sūzānumuñ:-um, -uñ**

Gazel 194

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ateşli göğüs, yanık
bağır.*

Çokdan iħrāk eyler idüm
cānumı çeşm-i terüm
Üstine şu sepmeseydi sîne-i
sūzānumuñ

sîne-i ‘uşşāka:

1. **sîne-i ‘uşşāka:-a**

Gazel 309

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Âşıkların gönlü II
âşıkların bağrı.*

Gelmez o mäh sîne-i ‘uşşāka
ey ‘aceb
Girmez mi yoħsa sīm-
bedenler qara yere

sîne-i ‘uşşākdan:

1. **sîne-i ‘uşşākdan:-dan**

Gazel 191

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Âşıkların gönlü II
âşıkların bağrı.*

Gel inende kaçma luş et
sîne-i ‘uşşākdan

‘Ākıbet rūħ-ı revānum sen de
ħāk olsañ gerek

sîne-i zerdüm:

1. **sîne-i zerdüm:-üm**

Gazel 27

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sararmış göğüs.

N’ola sultān-ı ğamuñ devlet
ile etse cülüs
Sîne-i zerdüm olupdur aña
bir zerrin taşt

sinem:

1. **sinemi:-i**

Gazel 15

Mısra: 3

*Göğüs, bağır | gönül
yürek.*

Sinemi gel tığuñ ile çalma
şāhum kalmasun
‘Aşkın çalmak güzeller içre
bir kânün olup

2. **sinemuñ:-üñ**

Gazel 90

Mısra: 9

*Göğüs, bağır | gönül
yürek.*

Her zaħmı sinemuñ ki
görinür ‘Azīziyā
Şemşir-i ‘ışka düşdüğüme
bir nişānedür

sineye çeke:

1. **sineye çeke:-e**

Gazel 101

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

*Bağrına basmak,
kucaklamak II kötü bir
davranış, söz veya olaya
ister istemez katlanmak;
göğsüne kazımak.*

Şayd edüp ey gözi āhū seni
her ān eller
Ne revādur ki çeke sineye
‘uryān eller

sineye çekmek:

1. **sineye çekmek:**

Kaside 3

Mısra: 17

Kelime Tipi: **Deyim**

*Bağrına basmak,
kucaklamak. II İstenmeyen
bir durumdan şikayetçi
olmamak, onu kabullenmek
veya ona sabır göstermek.*

Sineye çekmek diler cānum
gibi dil her kaçan
Tığ-i ħün-rizüñ ğılāfından
çıkup ‘uryān olur

2. **sineye çekmek:-mek**

Kaside 3

Mısra: 17

Kelime Tipi: **Deyim**

*Şikayet veya itiraz
etmemek, sabır ve tahammül
göstermek. II İstenmeyen bir
durumu kabullenmek.*

Sineye çekmek diler cānum
gibi dil her kaçan
Tığ-i ħün-rizüñ ğılāfından
çıkup ‘uryān olur

sipāh:

1. **sipāh:**

Gazel 237

Mısra: 4

Asker, ordu.

Tek sen ey göñlüm cünün
iķlimine şāh olığör
Saña ğayl-i derd ü ğam gibi
sipāh eksük degül

sipāh-ı āhum:

1. **sipāh-ı āhum:-um**

Gazel 242

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ah askerleri.

Tutdum sipāh-ı āhum ile rüy-
ı ‘ālemi
Şimdi benim zamānede şāh-ı
serīr-i ğam

sipāh-ı eşk:

1. **sipāh-ı eşk:**
Gazel 365
 Mısra: 5
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gözyaşı askerleri.

Mülk-i 'ışkuñ pādşāhıyam
 sipāh-ı eşk ile
 'Ālem-i tutsa 'aceb mi āh u
 efğānum gibi

sipāhıce hasan şāha:

1. **sipāhıce hasan şāha:-a-ce**
Kaside 5
 Mısra: 93
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Özel ad.

Sipāhıce Hasan Şāha ne
 lāzım biz demek anı
 Bilür nece Yezīd idüğini ol
 Hācı Mervānuñ

siper edinmiş:

1. **siper edinmiş:-in, -miş**
Gazel 6
 Mısra: 2
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kalkan, korunmak,
 gizlenmek maksadıyla
 arkasına, altına veya içine
 sığınılacak, saklanılacak şey
 edinmek.*

Hilāl ebrūlar içre gördüm ol
 māhı çeker dün yā
 Edinmiş havf-ı tiriñden anuñ
 çarhı siper dünyā

siper edüp:

1. **siper edüp:-üp**
Gazel 191
 Mısra: 7
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kalkan, korunmak,
 gizlenmek maksadıyla
 arkasına, altına veya içine*

*sığınılacak, saklanılacak şey
 edinmek.*

Ol kaşı yā tırine sīneñ siper
 edüp dilā
 Rezm-gāh-ı 'ışkda bī-vehm ü
 bāk olsañ gerek

siper-ğam:

1. **siper-ğamdur:-dur**
Gazel 69
 Mısra: 2
 Gam kalkanı.

Ser-i bī-mağz-ı 'āşık kim
 sifāl-i miñnet ü ğamdur
 Duñān-ı āhı kim andan zuñūr
 eyler siper-ğamdur

siper-i çarh-ı dü-tādan:

1. **siper-i çarh-ı dü-tādan:-
 dan**

Gazel 155
 Mısra: 14
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*İki kat bükülmüş feleğin
 kalkanı.*

Dün 'Azīzī görüp ol māhı bir
 āh etmiş kim
 Tır-i āhı siper-i çarh-ı dü-
 tādan geçmiş

siperi oldum:

1. **siperi oldum:-i, -du, -m**
Gazel 284
 Mısra: 12
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Siper olmak, korumak,
 muhafaza etmek.*

Yağdırur üstüme cevri
 oklarını leyl ü nehār
 Şanasın Giv-i sipihriñ siperi
 oldum ben

sipihri-i 'ışkuñ:

1. **sipihri-i 'ışkuñ:-uñ**
Gazel 9
 Mısra: 4
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Aşk gökyüzüne.

Turmasun devri eylesün cām-
 ı şabūhı bezmimüz
 Kim sipihri-i 'ışkuñ oldur
 āftābı sākıyā

sipihri-i nıl-gün:

1. **sipihri-i nıl-gün:**
Gazel 379
 Mısra: 6
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Lacivert renkli gökyüzü.

Tulū' etdi güneş şanmañ
 seher şarrāfi destinde
 Sipihri-i nıl-gün üstine bir
 sulţānı zer düşdi

sipihri-i nıl-güna:

1. **sipihri-i nıl-güna:-a**
Gazel 387
 Mısra: 8
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Lacivert renkli gökyüzü.

Māh-ı nev şanmañ kızarken
 Bī-sütümü Kūh-ken
 Mün'akis oldı sipihri-i nıl-
 güna tışesi

sırça:

1. **sırça:**
Gazel 364
 Mısra: 13
*Sırça, cam; camdan
 yapılmış.*

Beñzer ol sırça sarāya ki
 'Azīzī göñlüm
 Kim anuñ şınmış ola seng-i
 kazādan cāmı

siretā:

1. **siretā:**
Müseddes 1
 Mısra: 20
*Tavir olarak, ahlak
 bakımından.*

Ey kerem kâni mürüvvet
ma'deni 'âlî-nijâd
Şüretâ bir beğsin amma
siretâ dervîş-nihâd

sirişk:

1. **sirişkümle:-ümle**

Gazel 1

Mısra: 1
Göz yaşı.

Sirişkümle dilâ beñzer ki
ceng itmek diler deryâ
Ki mâhîlerden almış bir nice
tîg u siper deryâ

2. **sirişki:-i**

Gazel 160

Mısra: 8
Göz yaşı.

Dür dişlerüñ gamıyla 'uşşâk-
1 nâ-tüvânuñ
Gözden akan sirişki 'ummân
olur gidermiş

3. **sirişküm:-üm**

Gazel 309

Mısra: 4
Göz yaşı.

Dendân-ı la'l-i yâr olalı aña
mün'âkis
Rağbet kımadı gözde
sirişküm cevâhire

sırr:

1. **sırrum:-um**

Gazel 141

Mısra: 8
Gizli tutulan; kimseye
söylenmeyen şey.

Seni sevdüğümü hâlka
tuyurdu nâle vü zârum
Yetiş gel kıdasın oldu kamu
sırrum 'iyân sensüz

sırr-ı 'ışkı:

1. **sırr-ı 'ışkı:-ı**

Gazel 35

Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Aşk sırrı.

Sırr-ı 'ışkı hâlka fâş etmezdi
Manşür olmasa
Sinede esrâr-ı 'ışkı şaklamak
her bâr güç

sırr-ı 'ışkuñ:

1. **sırr-ı 'ışkuñ:**

Gazel 190

Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Aşk sırrı.

Dedi kim yok mıdur elden
hicâbuñ
Dedüm fâş etdi sırr-ı 'ışkuñ
âhum

2. **sırr-ı 'ışkuñ:-uñ**

Gazel 190

Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Aşk sırrı.

Dedi kim yok mıdur elden
hicâbuñ
Dedüm fâş etdi sırr-ı 'ışkuñ
âhum

sırrı-i kâtib:

1. **sırrı-i kâtib:**

Kaside 5

Mısra: 49
Kelime Tipi: -
XVI. yüzyıl Osmanlı
sahası divan şairlerindendir.

Memleketi kaynakların
ittifakıyla Trabzon'dur. Asıl
adı Mehmed'dir. Yalnız
Hasan Çelebi ismini
Muhammed olarak
vermektedir (Sungurhan
Eyduran, 2009: 387). Bunu,
Mehmed ve Muhammed
kelimelerinin Arap
harfleriyle yazılışının aynı
olması ve tercihe göre
kullanılmasından
kaynaklanan bir durum
olarak görebiliriz. Diğer
tarafıdan Aşık Çelebi'de ismi
"Muzaffer" olarak
geçmektedir (Kılıç,
2010:961). Nitekim şair
"Muzaffer Sırrısı" olarak

*meşhurdur (Sungurhan
Eyduran, 2009: 387; İsen,
1994:309). Karadeniz
bölgesinde bu tür hitaplar
mevcuttur. Hasan Alisi
ifadesi Ali'nin Hasan'ın oğlu
olduğunu bildiren yöreye
özel bir kullanımdır.
Dolayısıyla Aşık Çelebi'de
geçen "ismi Muzaffer'dir"
ibaresi lakabına nispetle
yazılmış olmalıdır. Sırrı'nın
ailesi ile ilgili bir bilgi
bulunmamakla beraber
lakabına bakarak babasının
Muzaffer adında biri olduğu
söylenbilir. Eğitiminin
ardından bazı katipliklerde
bulundu. Şehzade Sultan II.
Selim'in hizmetkârlarından
Celal Bey ile tanışarak onun
sohbet meclislerinin
müdavimi oldu. Âlî, onun
bazen Celal Bey'in elinin
sıklığından, az yardım
etmesinden şikayet ettiğini
nakleder (İsen, 1994:309).
Sırrı, Sultan III. Murad
şehzade iken de onun
hizmetinde bulundu. Sultan
III. Murad hüsn-i hattı
Mehmed Sırrı Efendi'den
meşk etti. Rumeli
Beylerbeylerinden olan
Hasan Paşa şairin çeşitli
ilim ve kabiliyetlerle dolu
olduğunu görüp şairi katip
yaptı. Hasan Paşa vefat
ettikten sonra bir müddet
zorluk çekti, sıkıntıya düştü.
Dönemin önemli
merkezlerinden Kütahya'ya
gitti. Sultan III. Murad
padişah olunca Sırrı'yi divan
katipliğine getirdi. Fakat
Mehmed Sırrı Efendi, Sultan
III. Murad'ın tahta çıktığı
1574 yılı içinde vefat etti.
Çok genç yaşta vefat eden
şair için Bursalı Cinânî:
"Gitti Sırrı mülk-i ukbâya"
(982/1584) tarihini
düşürmüştür. Dönemin ünlü
hocalarından Yahya
Çelebi'nin hizmetinde
bulunması ve ondan ders
alması ilmi kişiliğinin
oluşmasında etkili olmuştur.*

Başarılı bir şair olan Sırrî aynı zamanda iyi bir hattattır. Yazısı herkes tarafından beğenilen yetenekli bir katip olarak tanınmıştır. Yazdığı her satırın piyasaya sürülen değerli bir ürün gibi rağbet gördüğü belirtilir. Bütün hat çeşitlerinde başarılı olmakla beraber özellikle nestalik yazısı çok beğenilmiştir. Kaynaklar Türkçe yazar Sırrî'nin şiirinin çok beğenildiğini kaydeder. Dili güzel kullanması, hoş ve ferah ifadeler bulması devrinde herkesin ilgisini çekmiştir. Çok yetenekli ve hünerli oluşu beğenilmesinde etkili olurken, hoş sohbet biri olması da onun devlet ricali tarafından kabul görmesine vesile olmuştur. Bütün tezkirecilerin birleştiği nokta genç yaşta vefat etmesinin daha güzel eserler vermesine engel olduğudur. Şiirlerinin çok güzel ve sözlerinin çok etkili olduğu kabul edilir. Ömrü vefa etseydi büyük bir şair olmakla beraber bir çok eser de verebileceği nakledilir.

Yine ol rind-i 'işret-sâz-ı
'âlem Sırrî-i Kâtib
Geçer âvâresi her bir lebi
mül hatı reyhânuñ

şirt:

1. **şirtına:-ı, -n, -a**
Gazel 323
Mısra: 11
İnsanlarda boyundan
bele kadar uzanan üst
bölüm; üst, üzeri, arka II
arg. kalça.

'Adū-yı ħar-mizācuñ şirtına
ur derd ü ğam bārın
Ki ol dünyâyı urşaf götürür
cāmūs şeklinde

sî-rüz:

1. **sî-rüza:-a**
Gazel 254
Mısra: 9
Otuz gün.

Rüzeyî sî-rüza ergürmezse
her kim sa'y edüp
Rüz-ı 'ide erüp olmasun
'Azîzî şād-kām

şit u şadâsı:

1. **şit u şadâsı:-sı**
Lugaz 4
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ses sada.

Ŧoludur şit u şadâsı her diyâr
Küh u deşti geşt eder leyl ü
nehâr

sitanbul:

1. **sitanbul:**
Kaside 5
Mısra: 8
İstanbul şehri.

Olup ħalk-ı cihân âsüde vü
hoş-ĥâl devrinde
Yine güzelliği vardur
Sitanbul u Qalatānuñ

2. **sitanbul:**
Tarih 3
Mısra: 6
İstanbul şehri.

Görüp ol âteşi ĥâtif
hemândem
Dedi târîĥ Sitanbul yandı bu
şâm

sitäre:

1. **sitäreml:-m, -le**
Gazel 70
Mısra: 8
Yıldız.

Gönülde nîze-i âhî müheyyâ
etdüğüm ol kim
Şehâ gökde sitäreml bu şeb
ceng ü cidälüm var

2. **sitâresüz:-süz**
Gazel 135
Mısra: 2
Yıldız I talih, baht.

Eşküm dükendi giryeden ol
mâh-pâresüz
Yokdur felekde bencileyin
bir sitâresüz

sitem:

1. **sitemle:-le**
Muamma 45
Mısra: 2
Zulüm, eza, ceфа.

Alurken destin aġyāruñ
keremle
Helâk etdi beni ol meh
sitemle

sitem etme:

1. **sitem etme:-me**
Gazel 172
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Eziyet etmek,
zulmetmek.

Ĥayfdur bu kuluña etme
sitem
Ey şeh-i 'ālî olup gerdün-
tab'

sitem eyleyici:

1. **sitem eyleyici:-y, -i, -ci**
Gazel 390
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Zulmetmek, eziyet
etmek.

Ŧılıcı baña sitem eyleyici
gayre kerem
Baña cevredici aġyāre
vefâlar kılıcı

sitemger:

1. **sitemgersin:-sin**
Gazel 278
Mısra: 8

Zalim, haksızlık eden II sevgili.

Dil ü cân milkini vîrân edici
Şeh-i cevvar u sitemgersin
sen

sitem-i cevruñ:

1. **sitem-i cevruñ:-üñ**
Gazel 278
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Cefa şikayeti.

Sitem-i cevruñ ile ölmez
isem
Baña dañı neler eylersin sen

siyâb:

1. **siyâbdan:-dan**
Gazel 170
Mısra: **10**
Su değirmeni. II
felek,dünya.

‘Uşşâk-ı dil-perîşân tañ mı
yürürse ‘uryân
Abdâl-i ‘ışk olanlar etmez
siyâbdan hâz

şiyâmî:

1. **şiyâmî:**
Kaside 5
Mısra: **51**
*XVI. yüzyıl Osmanlı
sahası divan şairlerindendir.
Asıl adı Mehmet Ali'dir.
Galatalıdır. Sicill-i
Osmânî'de adının Mehmed
Çelebi olduğu İran'ın
Siyâme şehrinde doğduğu
kayıtlıdır. Divan kâtipliği
yaptı. Ahdi Tezkiresi'nde
remmal olduğu bilgisi
vardır. Ahdi'ye göre oldukça
cahil birisi iken derviş
yaratılışı ve iyi huylu birisi
olarak geçinir. Mısır'a
giderek Şeyh İbrahim'
Gülşenî'ye (ö.1533)
bağlandıysa da bir süre
sonra bu yoldan ayrıldı.
Daha sonra İstanbul'a
dönerek Kasımpaşa'ya*

*yerleşti. Kaynaklar, Dîvân'ı
ve pek çok mesnevisi olduğu
hâlde fazla tanınmadığını
belirtir. Onun iyi bir şair
olmadığını düşünen Ahdi,
alaycı bir ifadeyle, bir
gecede beş yüz beyit
söyleyecek kudrette bir şair
olduğunu ama diğer şairler
gibi anlam peşinde
koşmadığından
söylediklerinin anlamsız, içi
boş sözler olduğunu ifade
eder. Eğer bir beytinde
anlam varsa onu da şüphesiz
başkasından çalmış
olduğunu belirtir. 16. yüzyıl
sonlarında tertip edilen bir
nazire mecmuasında
Siyâmî'nin 29 şiiri
bulunmaktadır (bkz. Atik
Gürbüz 2011). Mecmuadaki
biyografik bilgiler ve edebî
değerlendirmeler Ahdi
Tezkiresi'ndekilerle
örtüşmektedir.*

Şiyâmî nâliš ile Gülşenîden
dem urup dâyim
Geçinürler mürîd-i pâki ol
sultân-ı ‘irfânüñ

siyeh:

1. **siyeh:**
Gazel 3
Mısra: **11**
Siyah. "Siyah"
muhaffefi.

O meh-rünuñ siyeh zülfini
yâd edüp döğünmekden
Gögerdi cism-i zerdüm
âsmân-girdâr ser-tâ-pâ

2. **siyeh:**
Gazel 5
Mısra: **5**
Siyah. "Siyah"
muhaffefi.

Siyeh zülfüñ gibi tîg-i
müjeñden etmezüz tesrîh
Bu gün cân ile sen şâhuñ kulu
kurbânıyuz cânâ

3. **siyeh:**
Gazel 80

Mısra: **4**
Siyah. "Siyah"
muhaffefi.

Kaş mı ol ya dilâver-i
çeşmüñ
Takınur farkına siyeh teller

4. **siyeh:**
Gazel 111
Mısra: **7**
Siyah. "Siyah"
muhaffefi.

‘İzâründa siyeh zülfüñ gören
der
Gülistân seyrine gelmiş gül-i
ter

5. **siyeh:**
Gazel 158
Mısra: **2**
Siyah. "Siyah"
muhaffefi.

O zülf-i mâr misk-âsâ ki rüy-
ı yâra şarmaşmış
Siyeh ejder durur gencîne-i
ruhsâra şarmaşmış

6. **siyeh:**
Gazel 195
Mısra: **7**
Siyah. "Siyah"
muhaffefi.

Halka halka o siyeh zülfüñ
arasında kaşuñ
Mâhidür tüt ki girüpdür
gözine ağlaruñ

7. **siyeh:**
Gazel 206
Mısra: **6**
Siyah. "Siyah"
muhaffefi.

‘İzâr-ı lâle-günün tâze vü ter
tutmağa yahod
Şalupdur sâye üstine siyeh
zülfî o fettânüñ

8. **siyeh:**
Gazel 220
Mısra: **14**
Siyah. "Siyah"
muhaffefi.

Ka'be-i hüsne 'Azîzî
Hacerü'l-esveddür
Meh yüzinde o siyeh hâli
Mehemmed Şâhuñ

9. **siyeh:**

Gazel 271

Mısra: 2

Siyah. "Siyah"
muhaffefî.

Seni âşüfte haţţum kıldı
dersin hâlûñ añmazsın
Ala gözlüm siyeh zülfüñle
hadd-i alüñ añmazsın

10. **siyeh:**

Gazel 323

Mısra: 10

Siyah. "Siyah"
muhaffefî.

Ruĥuñ bir deyr-i Meryemdür
ki olmuş mu 'tekif anda
Siyeh jend ile zülfüñ kâfiri
sâlûs şeklinde

11. **siyeh:**

Gazel 330

Mısra: 5

Siyah. "Siyah"
muhaffefî.

Nev-bahâr-ı ruĥ-ı dilber o
siyeh beñler ile
Beñzer ol bâġa ki zeyn ola
karanfüller ile

12. **siyeh:**

Lugaz 1

Mısra: 5

Siyah. "Siyah"
muhaffefî.

Alnı üstinde siyeh ebrûları
Hüsñ ile gökde hilâle ĥarf
atar

13. **siyeh:**

Lugaz 12

Mısra: 4

Siyah. "Siyah"
muhaffefî.

Şubĥ erince çıkarur tâc-ı
zerin
Yerine anuñ siyeh miġfer
geyer

siyeh-çerde:

1. **siyeh-çerde:**

Gazel 308

Mısra: 6

Esmer.

Beñzedürdüm o mihr-ruĥsâra
Mâh eger olmasa siyeh-çerde

siyeh-ebrü:

1. **siyeh-ebrü:**

Gazel 301

Mısra: 2

Siyah kaş.

Mihr-i enver mi ĥaddüñ ey
meh-rû
Ebr-i müşkîn mi ol siyeh-
ebrü

siyehler geymiş:

1. **siyehler geymiş:-miş**

Gazel 3

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Siyaha bürünmek
(matemli kişilerin siyah
elbise giymesi bağlamında).

Yine ĥünî gözün 'âşık mı
öldürdi edüp mâtem
Siyehler geymiş ol ġisû-yı
'anber-bâr ser-tâ-pâ

siyeh-rü:

1. **siyeh-rü:**

Gazel 136

Mısra: 2

Yüzü kara, günahkar,
utanmaz.

Hüblar 'ışkıyla pîr olup
aġardı rîşimüz
Bir siyeh-rü 'âşiyüz yok
Ĥaġka yarar işimüz

siz:

1. **siz:**

Gazel 193

Mısra: 4

Sayġı çoġulu zamiri II
siz.

Burc-ı cefâyı menzil edindi o
mâh çün
Ey âh u nâle siz de reh-i
âsmân ġutuñ

2. **siz:**

Gazel 285

Mısra: 8

Sayġı çoġulu zamiri II
siz.

El manşıb u riyâset umar
eşigünde ben
Siz şehr-yâra ĥıdmet için bir
yer isterin

sög:

1. **söġsün:-sün**

Gazel 126

Mısra: 5

Kötü söz söylemek.

Turmasun söġsün aġzuma
la'lüñ
Ĥükm-i şâh-ı cihân nigîn
iledür

2. **söġsem:-se, -m**

Gazel 132

Mısra: 13

Kötü söz söylemek.

Ölse cevri ile 'Azîzî sinine
söġsem demiş
Dostlar âmîn deñüz biz bu
du'âya kâyilüz

3. **söġdüġine:-düġ, -i, -n, -e**

Gazel 144

Mısra: 5

Kötü söz söylemek.

Acı acı söġdüġine kimsenüñ
incinmezüz
Biz zehirler nüş eder bir
'ârif-i deryâ-dilüz

4. **söġdüġüni:-düġ, -ün, -i**

Gazel 296

Mısra: 2

Kötü söz söylemek.

Şu kim ġüş etmek ister
ĥikmeti Loġmân aġzından

İşitsün ağzuma sögdüğünü
cānān ağzından

5. **söger:-er**

Matla 50

Mısra: 1

Kötü söz söylemek.

Āhum şadāsı gūşına girse
baña söger
Beñzer hasūd ol sege kim
yanķuya ürer

şohbet:

1. **şohbetinden:-i, -n, -den**

Gazel 17

Mısra: 5

*İki veya daha çok kimse
arasında karşılıklı olarak
dostça, arkadaşça yapılan
konuşma, hasbihal,
musâhabe.*

Ehl-i diller şohbetinden neçe
el çeksün anuñ
Cām bir rūḥ-ı musavver rūḥ-ı
şānīdür şarāb

2. **şohbetinüñ:-i, -n, -üñ**

Gazel 364

Mısra: 2

*İki veya daha çok kimse
arasında karşılıklı olarak
dostça, arkadaşça yapılan
konuşma, hasbihal,
musâhabe.*

Erdi seyr-i şeb-i deycür-ı
ḥaṭuñ eyyāmı
Geldi āhumla gece
şohbetinüñ hengāmı

3. **şohbet:**

Gazel 377

Mısra: 8

*İki veya daha çok kimse
arasında karşılıklı olarak
dostça, arkadaşça yapılan
konuşma, hasbihal,
musâhabe.*

Gel berü ‘ayş edelüm al ele
cāmı sākī
Yüri var şüfi senüñle yine
şohbet bākī

4. **şohbetinüñ:-i, -nüñ**

Gazel 312

Mısra: 11

*Söyleşi, hasbihal. II
sohbet meclisi.*

Gül ü mül şohbetinüñ erdi
zamānı beñzer
Geldi bezm-i çemene başdı
ayağın lāle

şohbet-i cām-ı şafādan:

1. **şohbet-i cām-ı şafādan:-
dan**

Gazel 284

Mısra: 9

Kelime Tipi: Kalıp

İfade

*Sefa kadehinin
muhabbeti, sevgisi.*

Şohbet-i cām-ı şafādan
çekilüp ‘ışķuñ ile
‘Ayş u nüş eylemeden cümle
berī oldum ben

şohbet-i hāş etmege:

1. **şohbet-i hāş etmege:-
meg, -e**

Gazel 388

Mısra: 9

Kelime Tipi: Kalıp

İfade

*Başbaşa sohbet etmek,
özel görüşmek.*

Şohbet-i hāş etmege sa‘y et
‘Azīzī yār ile
Ṭut sözüm olma cihān
bezminde ‘āmīler gibi

şohbet-i mül eyleyüp:

1. **şohbet-i mül eyleyüp:-y, -
üüp**

Gazel 87

Mısra: 9

Kelime Tipi: Kalıp

İfade

*Şarap sohbeti yapmak
II işret meclisi.*

Gonca-leblerle ‘Azīzī
şohbet-i mül eyleyüp
Devr-i gülde içmeyenler
‘aķıl u dānā midur

şohbetin etmek:

1. **şohbetin etmek:-in, -mek**

Gazel 282

Mısra: 5

Kelime Tipi: Kalıp

İfade

*Konuşmak, muhabbet
etmek.*

Gül ü mül şohbetin etmek
çemende gonca-leblerle
Nece olur göresin şüfi hele
evvel bahār olsun

şohbetin etmek:

1. **şohbetin etmek:-sek**

Kaside 1

Mısra: 80

Kelime Tipi: -

*Söyleşi, hasbihal. II
sohbet meclisi.*

Pür edüp bülbüleyi şahn-ı
gülüstānda gehī
Bülbülünle gül ü mül
şohbetin etmek n’ola ger

2. **şohbetin etmek:-in, -se, -k**

Gazel 307

Mısra: 3

Kelime Tipi: Kalıp

İfade

*Konuşmak, muhabbet
etmek.*

Gül ü mül şohbetin etmek
varup şahn-ı gülüstāna
Velī bir sākī bir ben bir
nigār-ı gül-‘izār olsa

şok:

1. **şokulur:-ul, -ur**

Gazel 72

Mısra: 8

*İçine veya arasına
girmesini sağlamak.*

Kemerünle miyānuñ arasına
Şokulur kında ise ol ḥançer

2. **şokar:-ar**

Gazel 105

Mısra: 2

*İçine veya arasına
girmesini sağlamak.*

Almağa derd-i derünüm
haber
Zahmumuñ ağzına nīzeñ dil
şoşar

şoñra:

1. **şoñra:**

Gazel 271

Mısra: 4

*Daha ileri bir zamanda,
müteakiben.*

Düşersin 'ışkına ol bī-
vefānuñ ey göñül ammā
Gam-ı 'ışkıyla şoñra
n'olacağıñ hālūñ añmazsın

şor:

1. **şorarsañ:-ar, -sa, -ñ**

Gazel 104

Mısra: 3

*Soru yönelterek bilgi
istemek, sual etmek.*

Tıfl-ı dil hālīn şorarsañ
hasretinden la'lūñūñ
Mehd-i gamda tırmayup āh
u fiğān eyler yürür

2. **şormışuz:-miş, -uz**

Gazel 147

Mısra: 4

*Soru yönelterek bilgi
istemek, sual etmek.*

Zulmet-i İskenderi hañt-ı
siyāhından bilüp
Āb-ı hayvān yolların la'l-i
lebinden şormışuz

3. **şormaduk:-ma, -duk**

Gazel 333

Mısra: 10

*Soru yönelterek bilgi
istemek, sual etmek.*

Rüz-ı maşşerde 'Azīzī kādī
olup Kirdgār
Kullarından şormaduk bir
cürm ü 'işyān kalmaya

4. **şorarsañ:-ar, -sa, -ñ**

Kaside 5

Mısra: 27

*Soru yönelterek bilgi
istemek, sual etmek.*

Şorarsañ şī'r-i hālet-bahşını
Bākī Efendinūñ
Bizi mest eyledi eş'arı ol
Cāmī-i devrānuñ

5. **şorarsañ:-ar, -sa, -ñ**

Kıt'a 5

Mısra: 4

*Soru yönelterek bilgi
istemek, sual etmek.*

Vü ger tūr-i 'anā-yı iştīyākuñ
Şorarsañ geçdi cān-ı nā-
tūvāna

6. **şorsa:-sa**

Matla 47

Mısra: 1

*Soru yönelterek bilgi
istemek, sual etmek.*

Leblerüñden şorsa dil kūyuñ
'aceb mi dāyimā
Kim bulurlar şora şora
Ka'beyi ey meh-liqā

şora şora:

1. **şora şora:**

Matla 47

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Ardı ardına soru
sorarak.*

Leblerüñden şorsa dil kūyuñ
'aceb mi dāyimā
Kim bulurlar şora şora
Ka'beyi ey meh-liqā

şorguc:

1. **şorguc:-ı**

Kaside 5

Mısra: 66

*Eskiden imtiyaz alameti
olarak kavuklar üzerine
takılan altın, gümüş tellere,
uzun kanatlara denir.*

Livā-yı kıdd-i mevzūnı anuñ
bir tuğ-ı şahīdür

N'ola şorgucı olsa başı tācı
mīr-i mīrānuñ

şoy:

1. **şoyup:-up**

Gazel 319

Mısra: 5

*Üzerindeki elbiseleri
çıkarmak.*

Germābe şoyup koynına
koymazdı o şāhı
Hālvette aña eylemese 'arz-ı
hazīne

şöyle:

1. **şöyle:**

Gazel 4

Mısra: 5

*Şunun gibi, şuna benzer
biçimde.*

Gül-i nesrīn ile şöyle pür
oldı şahn-ı şahrā kim
Nücüm ile müzeyyen çarha
döndi 'arşa-i gābrā

2. **şöyle:**

Gazel 57

Mısra: 5

*Şunun gibi, şuna benzer
biçimde.*

Şöyle kan ağlar gözüm gāhī
gam-ı la'lūñle kim
Silmeden olkanı destüm
pençe-i mercān olur

3. **şöyle:**

Gazel 74

Mısra: 1

*Şunun gibi, şuna benzer
biçimde.*

Dil gam-ı hecrūñle şöyle
derdnāk olmuş yatur
Kim anı gören şanur cānā
hilāl olmuş yatur

4. **şöyle:**

Gazel 83

Mısra: 4

*Şunun gibi, şuna benzer
biçimde.*

Eşigün dârü'ş-şifâsından
cüdâ bîmâr-ı dil
Hayli demdür kim tabîbüm
şöyle bî-dermân yatur

5. **şöyle:**

Gazel 83

Mısra: 13

*Şunun gibi, şuna benzer
biçimde.*

Derd ü hecrüñle 'Azîzî şöyle
bîmâr oldu kim
Pister-i gamda dil ağız
vermeyüp el'ân yatur

6. **şöyle:**

Gazel 88

Mısra: 3

*Şunun gibi, şuna benzer
biçimde.*

Şöyle zeyn etdi ser-i lāleyi
jāle şanasın
Lālenüñ jāle geyürdi başına
sîm efser

7. **şöyle:**

Gazel 112

Mısra: 3

*Şunun gibi, şuna benzer
biçimde.*

Ġamuñla şöyle şarardı
yüzüm kim bāğ-ı 'ālemde
Görenler çihre-i zerdüm
şanur berg-i hāzāndandır

8. **şöyle:**

Gazel 169

Mısra: 3

*Şunun gibi, şuna benzer
biçimde.*

Şöyle ğubārdur ki hat-ı la'li
ol mehüñ
Yāķüt daħı yazmadı böyle
ğubār hat

9. **şöyle:**

Gazel 210

Mısra: 4

*Şunun gibi, şuna benzer
biçimde.*

Nev-cevānum beni pîr oldu
şanur kim görse

Şöyle bükdi belümi dest-i
gam-ı hicrānuñ

10. **şöyle:**

Gazel 245

Mısra: 5

*Şunun gibi, şuna benzer
biçimde.*

Şöyle zeyn oldu tenüm oğları
peykānında
Ki gören kal'a-i āhen şanur
oldu bedenüm

11. **şöyle:**

Gazel 275

Mısra: 3

*Şunun gibi, şuna benzer
biçimde.*

Kanlı yaşumdan bu çeşmüm
şöyle oldu sürh-reng
Kim beni şanur görenler
kıkırcızıl dîvāneyin

12. **şöyle:**

Gazel 276

Mısra: 7

*Şunun gibi, şuna benzer
biçimde.*

Beni cevri ile öldürmek
dilerseñ şöyle öldür kim
Görenler 'ibret alsunlar
cihān içre şehā benden

13. **şöyle:**

Gazel 278

Mısra: 10

*Şunun gibi, şuna benzer
biçimde.*

Zen-i dünyāya 'Azîzî gönlüñ
Şöyle ki vermeyesin ersin
sen

14. **şöyle:**

Gazel 280

Mısra: 3

*Şunun gibi, şuna benzer
biçimde.*

Felek-i merd-küşüñ yüzi
gözi gerd olsun
Şöyle bāda vereyin hāk-i
tenüm āh ile kim

15. **şöyle:**

Gazel 302

Mısra: 5

*Şunun gibi, şuna benzer
biçimde.*

Şöyle beñzer ham-ı ebrüñü
güñiler meh-i nev
Reşkden iki bükülmiş felek-i
mînāda

16. **şöyle:**

Gazel 334

Mısra: 9

*Şunun gibi, şuna benzer
biçimde.*

'Azîzî ol tabîbüñ şöyle bî-
haddür ki bîmārı
Yaturlar bir biri üzre der-i
dârü'ş-şifālarda

17. **şöyle:**

Gazel 343

Mısra: 4

*Şunun gibi, şuna benzer
biçimde.*

Ey gönül rüh-ı revānuñ gibi
hoş tut yāruñ
Şöyle kim derd ü gamı sîne-i
süzāna gele

18. **şöyle:**

Gazel 370

Mısra: 3

*Şunun gibi, şuna benzer
biçimde.*

Şöyle mest etdi beni cām-ı
şarāb-ı 'ışķ kim
Böyle serhoş olduğum
bilmem cihānda ben daħı

19. **şöyle:**

Gazel 383

Mısra: 6

*Şunun gibi, şuna benzer
biçimde.*

Bir nemed geydüm şanasın
egnüme gey yaraşuk
Şöyle tezyin itdi cismüm
penbelerle dāl gey

20. **şöyle:**

Gazel 388

Mısra: 3

Şunun gibi, şuna benzer biçimde.

Şöyle hünîdür ki çeşm-i
gamze-kârı ol mehûñ
Dem-be-dem kanlar döker
durmaz harâmîler gibi

21. **şöyle:**

Kaside 3

Mısra: 33

Şunun gibi, şuna benzer biçimde.

Şöyle bendeñ oldılar
Mağrib-zemînuñ halkı kim
Bir işâretle yoluña cümlesi
kurbân olur

22. **şöyle:**

Gazel 166

Mısra: 3

Öylesine.

Şöyle iti derilürler ki segân-ı
küyuñ
Ellerinden kim ola kim ede
dāmānı hālāş

23. **söyletme:-t, -me**

Matla 41

Mısra: 1

Dile getirmek, işşa etmek.

Hoğka-i dilde olan rāzuñı
söyletme şehā
Kerem et kutunuñ açdurma
kağasını baña

24. **söylemek:-mek**

Gazel 35

Mısra: 9

Demek, söylemek.

Gerçi şāhum söylemek eş'arı
āsāndur velī
Etmek ol eş'ar-ı dūr-bārı
saña iş'ar güç

25. **söylemek:-mek**

Gazel 73

Mısra: 10

Demek, söylemek.

Yine bir şi're māyil dil-rübā
sevdüm 'Azîzî-veş

Nece olur söylemek şimden
gerü eş'arı görşünler

26. **söyledesin:-de, -sin**

Gazel 116

Mısra: 6

Demek, söylemek.

Mey-i hevā ile şūfî-i mest-i
nāka-dili
Eger ki söyledesin Şālih-i
zamāne çıkar

27. **söylemek:-mek**

Gazel 130

Mısra: 10

Demek, söylemek.

Yine bir şi're māyil dilberi
sevdüm 'Azîzî-veş
Nic'olur söylemek
şimdengerü eş'arı görşünler

28. **söyler:-r**

Gazel 179

Mısra: 5

Demek, söylemek.

Derd-i mā-fi'l-bālini söyler
zebān-ı hāl-ile
Geldi şanmañ nāle vü efgāna
çeng ü nāy u def

29. **söylegil:-gil**

Gazel 190

Mısra: 6

Demek, söylemek.

Dedüm cān imrenür
gördükçe la'lüñ
Dedi kim bil de söylegil
cevābuñ

30. **söylemez:-mez**

Gazel 273

Mısra: 1

Demek, söylemek.

Baña niçün söylemez cānāne
söyleñ söylesün
Kulına rahm eylesün sultāna
söyleñ söylesün

31. **söyleñ:-n**

Gazel 273

Mısra: 1

Demek, söylemek.

Baña niçün söylemez cānāne
söyleñ söylesün
Kulına rahm eylesün sultāna
söyleñ söylesün

32. **söyleñ:-n**

Gazel 273

Mısra: 2

Demek, söylemek.

Baña niçün söylemez cānāne
söyleñ söylesün
Kulına rahm eylesün sultāna
söyleñ söylesün

33. **söyleñ:-n**

Gazel 273

Mısra: 4

Demek, söylemek.

Hātır-ı nā-şādumı alsun ele
luğ eylesün
Dostlar ihsān edün ol hana
söyleñ söylesün

34. **söyleñ:-n**

Gazel 273

Mısra: 6

Demek, söylemek.

Dilde olan sūz-ı 'ışk-ı cān-
güdāzın ne'ydügin
Bezm-i hūbānda ney-i nālāna
söyleñ söylesün

35. **söyleñ:-n**

Gazel 273

Mısra: 8

Demek, söylemek.

Ol mehûñ mir'āt-ı ruhsārına
karşu turmasun
Tūti-i güyā-yı Hindistāna
söyleñ söylesün

36. **söyleñ:-n**

Gazel 273

Mısra: 10

Demek, söylemek.

Ölmedin gamla 'Azîzî
vaşlına ermegüme
Çāre var mı ol tabîb-i cāna
söyleñ söylesün

37. **söylesün:-sün**

Gazel 273

Mısra: 1
Demek, söylemek.

Baňa niçün söylemez cānāne
söyleñ söylesün
Kulına rahm eylesün sultāna
söyleñ söylesün

38. **söylesün:-sün**
Gazel 273

Mısra: 2
Demek, söylemek.

Baňa niçün söylemez cānāne
söyleñ söylesün
Kulına rahm eylesün sultāna
söyleñ söylesün

39. **söylesün:-sün**
Gazel 273

Mısra: 4
Demek, söylemek.

Hâtır-ı nâ-şadımı alsun ele
luţf eylesün
Dostlar ihsân edün ol hana
söyleñ söylesün

40. **söylesün:-sün**
Gazel 273

Mısra: 6
Demek, söylemek.

Dilde olan süz-ı 'ışk-ı cān-
güdāzin ne'ydügin
Bezm-i hūbānda ney-i nālāna
söyleñ söylesün

41. **söylesün:-sün**
Gazel 273

Mısra: 8
Demek, söylemek.

Ol mehūñ mir'āt-ı ruhsārına
karşu turmasun
Tūti-i güyā-yı Hindistāna
söyleñ söylesün

42. **söylesün:-sün**
Gazel 273

Mısra: 10
Demek, söylemek.

Ölmedin gamla 'Azīzī
vaşlına ermegüme
Çäre var mı ol tabīb-i cāna
söyleñ söylesün

43. **söylersin:-r, -sin**
Gazel 281

Mısra: 1
Demek, söylemek.

Niçün esrār-ı la'l-i yārı tıfl-ı
cāna söylersin
Dilā mecnūn mı olduñ rāzuñı
oğlana söylersin

44. **söylersin:-r, -sin**
Gazel 281

Mısra: 2
Demek, söylemek.

Niçün esrār-ı la'l-i yārı tıfl-ı
cāna söylersin
Dilā mecnūn mı olduñ rāzuñı
oğlana söylersin

45. **söylersin:-r, -sin**
Gazel 281

Mısra: 4
Demek, söylemek.

Yaşum seylin edersin bahre
ey dil dem-be-dem İşāl
Meger kim mācerā-yı 'ışkuñı
'ummāna söylersin

46. **söylersin:-r, -sin**
Gazel 281

Mısra: 6
Demek, söylemek.

Edersin ser-güzeştin kūh u
deşte Kays-veş takrīr
'Aceb dīvānesin ey kūh-ken
yabana söylersin

47. **söylersin:-r, -sin**
Gazel 281

Mısra: 10
Demek, söylemek.

Şeh-i milk-i sūhansın yok
nazīrūñ ehl-i nazm içre
'Azīzī her ne söz kim
söyleseñ şāhāne söylersin

48. **söyleseñ:-se, -ñ**
Gazel 281

Mısra: 10
Demek, söylemek.

Şeh-i milk-i sūhansın yok
nazīrūñ ehl-i nazm içre

'Azīzī her ne söz kim
söyleseñ şāhāne söylersin

49. **söylesün:-sün**
Gazel 315

Mısra: 2
Demek, söylemek.

Dil şafā kesb etdi būs-ı la'l-i
cānān almada
Söylesün ne aşşı etdi hūvāce
mercān almada

50. **söylesem:-se, -m**
Gazel 353

Mısra: 4
Demek, söylemek.

'Aklını hayret alur her kime
kim hecrūñde
Söylesem kışsa-i pür-
guşşamı şeyyād gibi

51. **söylemiş:-miş**
Gazel 357

Mısra: 13
Demek, söylemek.

Söyleyübildükçe kendi
lāyıkını söylemiş
Eyleyüp haylī mezemmet
bizi nā-dānuñ biri

52. **söyleyübildükçe:-yü, -**
bil, -dükçe

Gazel 357
Mısra: 13
Demek, söylemek.

Söyleyübildükçe kendi
lāyıkını söylemiş
Eyleyüp haylī mezemmet
bizi nā-dānuñ biri

53. **söylemez:-mez**
Lugaz 2

Mısra: 4
Demek, söylemek.

Kararur turur yanında
ādemūñ
Söylemez ammā ki hergiz
hayr u şer

54. **söylese:-se**
Lugaz 6

Mısra: 4
Demek, söylemek.

Geydügi cāme yeşildür
güyyā
Söylese çalar dili hem-çün
hezār

söyledür olsañ:

1. **söyledür olsañ:-sa, -ñ**

Gazel 51

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Konuşturmak.

Dem olur yüzini göremez o
yārūñ agyār
Söyledür olsañ evet hem-
dem ü yāri geçinür

2. **söyledür olsañ:-sa, -ñ**

Gazel 115

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Konuşturmak.

‘Azīzī la‘l-i leb-i yāri
söyledür olsañ
Ölüyi zinde kıtur ‘İsi-i
zamāne çıkar

söyleş:

1. **söyleşürüz:-ü, -rüz**

Gazel 14

Mısra: 8

*Karşılıklı konuşmak,
sohbet etmek.*

Bī-ħisāb etme cefāyı baña
yoħsa ey melek
Söyleşürüz senūñ ile olıcağ
rüz-ı ħisāb

2. **söyleşem:-em**

Gazel 261

Mısra: 10

*Karşılıklı konuşmak,
sohbet etmek.*

‘Arz-ı ħüsün etmez baña ol
Yūsuf-ı şānī ile
Ey ‘Azīzī söyleşem gelstün
hele mīzān günü

3. **söyleşem:-em**

Gazel 361

Mısra: 10

*Karşılıklı konuşmak,
sohbet etmek.*

‘Arz-ı ħüsün etmez baña ol
Yūsuf-ı şānī ile
Ey ‘Azīzī söyleşem gelstün
hele mīzān günü

söylet:

1. **söyletseñ:-se, -ñ**

Gazel 214

Mısra: 1

Çalmak (müzik aletini).

Dem-i zevk u şafādur
muṭribā şeştāyı söyletseñ
Getürseñ ehl-i bezmi cūşa
çeng ü nāyı söyletseñ

2. **söyletseñ:-se, -ñ**

Gazel 214

Mısra: 2

Çalmak (müzik aletini).

Dem-i zevk u şafādur
muṭribā şeştāyı söyletseñ
Getürseñ ehl-i bezmi cūşa
çeng ü nāyı söyletseñ

3. **söyletseñ:-se, -ñ**

Gazel 214

Mısra: 4

*Konuşturmak, dile
getirmek.*

Edüp bir cām ile meclisde
mürde-dilleri ihyā
N’ola ey sākī-i ‘İsī-ı nefes
mevtāyı söyletseñ

4. **söyletseñ:-se, -ñ**

Gazel 214

Mısra: 6

*Konuşturmak, dile
getirmek.*

Olaldan cilvegāhum kulle-i
kāf-ı ğam-ı ‘ışkuñ
Neler gördi Süleymānum dil-
i ‘ankāyı söyletseñ

5. **söyletseñ:-se, -ñ**

Gazel 214

Mısra: 8

*Konuşturmak, dile
getirmek.*

Ne-y-idi cem‘-i dünyādan
murādı görseñ ey münkir
Elūne girse bir gün tālib-i
dünyāyı söyletseñ

6. **söyletseñ:-se, -ñ**

Gazel 214

Mısra: 10

*Konuşturmak, dile
getirmek.*

Bulur deyr-i cihānda gūş
eden mürde ħayāt-ı nev
‘Azīzī ol Mesīhā-dem büt-i
tersāyı söyletseñ

şoyun:

1. **şoyunup:-up**

Gazel 257

Mısra: 7

*Çırlıçılak olmak II
Manevi fazlalıklardan
arınmak, kurtulmak; ruh
temizliği II tarikata girmek.*

Şoyunup ħanħah-ı ‘ışkuñ
içre
N’ola ‘uryān yürüsem
abdālem

söz:

1. **sözüm:-üm**

Gazel 57

Mısra: 13

*Bir düşünceyi eksiksiz
olarak anlatan kelime dizisi,
kelam, laf, kavil.*

Ol şehūñ dendānı vaşında

‘Azīzī her sözüm

Bir dür-i yek-dānedür kim
gūş eden ħayrān olur

2. **sözde:-de**

Gazel 68

Mısra: 4

*Bir düşünceyi eksiksiz
olarak anlatan kelime dizisi,
kelam, laf, kavil.*

Dedüm misk-i Ħiṭādur var
ise bu zülf-i pür-çinūñ
Dedi böyle deme bir dağı bu
sözde ħaṭā vardur

3. **sözini:-i, -n, -i****Gazel 179**

Mısra: 3

Bir düşünceyi eksiksiz olarak anlatan kelime dizisi, kelam, laf, kavl.

Diñledür her sözini bezm
ehline bî-ihtiyâr
Gelse güftâra ne dem pîrâne
çeng ü nây u def

4. **sözlerün:-ler, -üñ****Gazel 201**

Mısra: 11

Bir düşünceyi eksiksiz olarak anlatan kelime dizisi, kelam, laf, kavl.

Sözlerün esrâr-ı hikmetdür
‘Azîzî var-ise
Cür‘a-dân-ı nazmuñı gören
kalur hayrân u deng

5. **sözi:-i****Gazel 211**

Mısra: 3

Bir düşünceyi eksiksiz olarak anlatan kelime dizisi, kelam, laf, kavl.

Hüsrev-i milk-i melâhatsın
kimüñ ne sözi var
La‘l-i şîrîñüñi verseñ
ağzuma dad eyleseñ

6. **sözi:-i****Gazel 232**

Mısra: 10

Bir düşünceyi eksiksiz olarak anlatan kelime dizisi, kelam, laf, kavl.

‘Azîzî vâ‘izüñ efsânesini
diñlemez ‘ârif
Olur olmaz sözi güş eylemez
ol kim ola ‘âkı

7. **söz:****Gazel 281**

Mısra: 10

Bir düşünceyi eksiksiz olarak anlatan kelime dizisi, kelam, laf, kavl.

Şeh-i milk-i sühansın yok
nazîrñ ehl-i nazm içre

‘Azîzî her ne söz kim
söyleseñ şâhâne söylersin

8. **söz:****Gazel 296**

Mısra: 10

Bir düşünceyi eksiksiz olarak anlatan kelime dizisi, kelam, laf, kavl.

‘Azîzî güş-ı câna eyle her
birini bir mengüş
Ne cevher kim çıkar söz
yerine ol han ağzından

9. **sözün:-üñ****Gazel 307**

Mısra: 9

Bir düşünceyi eksiksiz olarak anlatan kelime dizisi, kelam, laf, kavl.

‘Azîzî her sözün âb-ı
muşaffâdur leţâfetde
Yaraşur bâğ-ı nazma cüy-ı
tab‘uñ çeşme-sâr olsa

10. **sözün:-in****Gazel 358**

Mısra: 10

Bir düşünceyi eksiksiz olarak anlatan kelime dizisi, kelam, laf, kavl.

Çalınmadı bâde sürüldi der
imiş pîr-i muğân
Sözün azıtdı ‘Azîzî gör e şol
fertütü

11. **sözden:-den****Gazel 379**

Mısra: 2

Bir düşünceyi eksiksiz olarak anlatan kelime dizisi, kelam, laf, kavl.

Dedüm ol câmeyi al üstüne
ey verd ter düşdi
Bu sözden reng alup ol
gonca baña haylı ter düşdi

12. **sözüne:-ü, -ñ, -e****Kaside 1**

Mısra: 71

Bir düşünceyi eksiksiz olarak anlatan kelime dizisi, kelam, laf, kavl.

Öykünürse yüzüne gül
sözüne bülbül eger
Göreyin bâda varup gül ola
bülbül ebter

13. **sözi:-i****Kaside 5**

Mısra: 54

Bir düşünceyi eksiksiz olarak anlatan kelime dizisi, kelam, laf, kavl.

Lebîbînün yine dilber lebi
vaşfinadur meyli
Sözi şand-i mükerrer gibi
şîrîndür o güyanuñ

14. **sözlerüm:-ler, -üm****Kıt'a 1**

Mısra: 11

Bir düşünceyi eksiksiz olarak anlatan kelime dizisi, kelam, laf, kavl.

Sözlerüm güş eden pesend
eyler
Ma‘rifet kâni içre bir
güherem

15. **söz:****Kıt'a 2**

Mısra: 21

Bir düşünceyi eksiksiz olarak anlatan kelime dizisi, kelam, laf, kavl.

Bu söz oldı çü mesmü‘um
hemândem
Yüzüm sürünü geldüm hâk-i
pâya

16. **söz:****Kıt'a 7**

Mısra: 3

Bir düşünceyi eksiksiz olarak anlatan kelime dizisi, kelam, laf, kavl.

Ya‘ni söz gevherinüñ
kıymetini
Olcağ bir kişi hayvân ne
bilür

17. **söze:-e****Kaside 1**

Mısra: 95

Ağızdan çıkan bir veya daha fazla heceden meydana

gelen, mana ifade eden kelime veya kelime topluluğu, laf, lafız, kelim II şiir.

Bülbül-i gülşene açdırmaz
ağız gelse söze
Bülbül-i tab'ı lafîm ki o
gül vaşfın eder

18. **sözlerüñ:-ler, -üñ**

Tahmis 1

Mısra: 25

Ağızdan çıkan bir veya daha fazla heceden meydana gelen, mana ifade eden kelime veya kelime topluluğu, laf, lafız, kelim II şiir.

Bäre kallâh sözlerüñ cevher
dilüñ deryâ-yımış

söz yok:

1. **söz yok:**

Gazel 289

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Söz yok, diyecek bir şey yok.

Hüsn ü edâ-yı nağmeñe söz
yok 'Azîziyâ
Olduñ bugün nezâket-i tab'-
ila sen Hasan

söze geldükçe:

1. **söze geldükçe:-dükçe**

Gazel 277

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Konuşmak, söylemek.

Hande kıldukça femüñ
gonca-i zîbâ şanurım
Söze geldükçe lebüñ bülbül-i
güyâ şanurım

sözi kulağımuza girmez:

1. **sözi kulağımuza girmez:-
imuz, -a, -mez-mez**

Gazel 193

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sözünü işitmek,
dinlemek.*

Girmez sözi kulağımuza
pârsâlaruñ
Bin kerre derse pendimüze
güş-ı cân tutuñ

sözüm tut:

1. **sözüm tut:**

Gazel 172

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Söz dinlemek;
söylenilen sözü, verilen
öğüdü dikkate alarak ona
göre davranmak.*

Gencine meyl etme bu
vîrânenüñ
Tut sözüm olma dilâ Kârün-
tab'

2. **sözüm tut:**

Gazel 388

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Söz dinlemek;
söylenilen sözü, verilen
öğüdü dikkate alarak ona
göre davranmak.*

Şohbet-i hâş etmege sa'y et
'Azîzî yâr ile
Tut sözüm olma cihân
bezminde 'âmîler gibi

sözüm tutuñ:

1. **sözüm tutuñ:-uñ**

Gazel 193

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Söz dinlemek;
söylenilen sözü, verilen
öğüdü dikkate alarak ona
göre davranmak.*

Rif at dilerseñüz sözüm ey
döstân tutuñ
Ol şehr-yâr-ı hüsn eşiginde
mekân tutuñ

su alur:

1. **şu alur:-ur**

Lugaz 3

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Su almak (yer altından
su çekmek bağlamında
kullanılmıştır).*

Çarh-ı kec-reftâra beñzer
vaşfi hep
Şu alur ka'r-ı zemînden rüz u
şeb

şu gibi ezber okur:

1. **şu gibi ezber okur:-r**

Gazel 51

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**

*Eksiksiz ezberlemek,
ezberini kusursuz okumak.*

O boyı serv ü yüzi muşhafuñ
evşâfını dil
Şu gibi ezber okur hâfız-ı
cârı geçinür

şu gibi harcanurdum:

1. **şu gibi harcanurdum:-n,
-ur, -du, -m**

Matla 29

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

*Hemencecik harcamak
(paranın hızlı harcanması
bağlamında).*

Gireydi destüme gencine-i
medfûmı Kârünüñ
Şu gibi harcanurdum yolına
bir serv-i mevzünüñ

şu sepmeseydi:

1. **şu sepmeseydi:-me, -se, -
ydi-meseydi**

Gazel 194

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Deyim**

*-İçini rahatlatmak II
ferahlatmak II gözyaşı ile
islatmak.*

Çokdan iħrāk eyler idüm
cānumı çeşm-i terüm
Üstine şu sepmeseydi sine-i
süzānumuñ

su'āl eylerseñ:

1. **su'āl eylerseñ:** -r, -se, -ñ

Kit'a 5

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Soru sormak.

Eger tīg-i belā-yı iftirākuñ
Su'āl eylerseñ erdi üstühāna

su'bān:

1. **su'bān:**

Gazel 83

Mısra: 12

Büyük yılan II Ejderha.

Mār-peyker zülfüñi
ħaddünde cānā der gören
Bāliš-i gül-berg-i rengin üzre
bir su'bān yatur

2. **su'bān:**

Gazel 95

Mısra: 2

Büyük yılan II Ejderha.

Dişüne dūr lebüne hoşka-i
mercān derler
Genc-i ħüsnünde ser-i
zülfüne su'bān derler

3. **su'bān:**

Gazel 121

Mısra: 8

Büyük yılan II Ejderha.

Biri birine tolaşdukça ser-i
zülfeynüñ
Şanuram bir yere gelmiş iki
su'bān çekişür

4. **su'bān:**

Gazel 296

Mısra: 6

Büyük yılan II Ejderha.

Gören şanur ki āteşler şaçar
su'bān ağzından
Şerer-efşān olup āhum
çekilelden göge māhum

5. **su'bān:**

Kaside 3

Mısra: 10

Büyük yılan II Ejderha.

Genc-i ruhsāruñda zülfüñ
bilmezsin ne siħr eder
Kim anuñ her tārı mār u mārı
bir su'bān olur

6. **su'bān:**

Kaside 3

Mısra: 10

Büyük yılan II Ejderha.

Genc-i ruhsāruñda zülfüñ
bilmezsin ne siħr eder
Kim anuñ her tārı mār u mārı
bir su'bān olur

şubaşı:

1. **şubaşı:**

Matla 64

Mısra: 2

*Acemi ocaklarında
küçük aşamalı subay. II
Osmanlılarda kapıkulu
süvarileri arasından, savaş
zamanı güvenlik işlerine
bakmak, barış zamanı da
vergi toplamak işleri için
ayrılan kimse.*

Ağlamağdan gözümün üstine
yaşı geldi
Şanki bir ħāneyi başmağa
şubaşı geldi

2. **şubaşınıñ:** -n, -uñ

Tarih 14

Mısra: 1

*Acemi ocaklarında
küçük aşamalı subay. II
Osmanlılarda kapıkulu
süvarileri arasından, savaş
zamanı güvenlik işlerine
bakmak, barış zamanı da
vergi toplamak işleri için
ayrılan kimse.*

Figān Aħmed şubaşınıñ
elinden
Ki döymez zulmine anuñ
mezālim

şubaşı-zāde:

1. **şubaşı-zāde:**

Kaside 5

Mısra: 91

Şubaşı oğlu II özel ad.

Sever yine ser-āmed Muşli
Şāhı Şubaşı-zāde
Olup bağlamalı dīvānesi ol
serv-i bālānuñ

subh:

1. **subh:**

Gazel 16

Mısra: 1

*Günün başlangıcı,
gündüzün ilk saatleri, sabah
vakti.*

Her şubh eşigüne varur ey
māh-ı dil-firib
Mihri münürün oldı zevāli
meğer ğarib

2. **şubha:-a**

Gazel 55

Mısra: 5

*Günün başlangıcı,
gündüzün ilk saatleri, sabah
vakti.*

Eşigi itleriyle her gece tā
şubha dek yārūñ
Cihānuñ ħalkını uyutmayan
feryād u zārumdur

3. **subh:**

Gazel 153

Mısra: 7

*Günün başlangıcı,
gündüzün ilk saatleri, sabah
vakti.*

Ol āftāb yumağa her şubh
ayasın
Mihri āftābe-i zer ü māh oldı
sīm taş

4. **şubha:-a**

Gazel 164

Mısra: 5

*Günün başlangıcı,
gündüzün ilk saatleri, sabah
vakti.*

Şubha dek girmemiş uyhu
gözine şevkından

Māh kũyında o yāruñ gece
mihmān olmış

5. **şubha:-a**

Gazel 176

Mısra: 3

*Günün başlangıcı,
gündüzün ilk saatleri, sabah
vakti.*

Şevk-ı ruhsāruñla ey meh
şubha dek
Yandı yakıldı bu şeb miskīn
çerāğ

6. **şubha:-a**

Gazel 291

Mısra: 2

*Günün başlangıcı,
gündüzün ilk saatleri, sabah
vakti.*

Bir gece ol şanemi hücreye
tenhā çekeyin
Şubha dek şevkına anuñ
mey-i hamrā çekeyin

7. **şubhı:-ı**

Kaside 2

Mısra: 71

*Günün başlangıcı,
gündüzün ilk saatleri, sabah
vakti.*

Şubhı şems ü şeb-i deycürü
kamer rüşen edüp
Dün ü gün şems ü kamer
k'ola felekde seyyār

8. **şubh:**

Kaside 4

Mısra: 19

*Günün başlangıcı,
gündüzün ilk saatleri, sabah
vakti.*

Her gece tā şubh olunca
başına odlar yaqar
N'eyledi āyā ki bilsem
gerdiş-i gerdāna şem'

9. **şubha:-a**

Kaside 4

Mısra: 47

*Günün başlangıcı,
gündüzün ilk saatleri, sabah
vakti.*

Her gece medhũn oqurdu
şevkıla tā şubha dek
Nāy-ı bezmũn gibi kādīr olsa
hoş elhāna şem'

10. **şubh:**

Lugaz 12

Mısra: 3

*Günün başlangıcı,
gündüzün ilk saatleri, sabah
vakti.*

Şubh erince çıkarur tāt-ı
zerin
Yerine anuñ siyeh miğfer
geyer

şubha-i mercān olur:

1. **şubha-i mercān olur:-ur**

Kaside 3

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Mercan tespih tanesi
olmak.*

Çeşm-i hũn-ālūduma
oldukça la'lũn mũn'akis
Eşkũmũn her kaşresi bir
şubha-i mercān olur

2. **şubha-i mercān olur:-ur**

Kaside 3

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Mercan tespih tanesi
olmak.*

Çeşm-i hũn-ālūduma
oldukça la'lũn mũn'akis
Eşkũmũn her kaşresi bir
şubha-i mercān olur

şubha-i mercānları:

1. **şubha-i mercānları:-lar,
-i**

Gazel 366

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Mercan tespih II şarap.

Zıkr edüp la'l-i lebin
hũblaruñ meygedede

Alsa rindān eline şubha-i
mercānları

şubha-i şad-dāneyi:

1. **şubha-i şad-dāneyi:-y, -i**

Gazel 352

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yüzlük tespih.

Var ise etmek diler şüfī riyā
murğın şikār
Dāma döndürmüş elinde
şubha-i şad-dāneyi

şubh-dem:

1. **şubh-dem:**

Gazel 3

Mısra: 9

*Sabah vaktinde,
sabahleyin.*

Gel ey meh gül yüzüñi şubh-
dem gün gibi 'arz eyle
Ki olsun bāğ-ı 'ālem garka-i
envār ser-tā-pā

2. **şubh-dem:**

Gazel 42

Mısra: 4

*Sabah vaktinde,
sabahleyin.*

Meger iklīm-i çarhuñ
şehryār-ı 'āli-şānidur
Geyer her şubh-dem başına
bir tāt-ı zeri hürşid

3. **şubh-dem:**

Gazel 156

Mısra: 5

*Sabah vaktinde,
sabahleyin.*

Ruñ mihrini gülşende
göricek şubh-dem māhum
Hayādan eriyüp her kaçre-i
şebnem gülāb olmış

4. **şubh-dem:**

Gazel 355

Mısra: 10

*Sabah vaktinde,
sabahleyin.*

'Azīzī matla'ından mihrī
şandum 'arz-ı hüsn eyler
Der-i 'izzet-me'ābın şubh-
dem kim ol kamer açdı

5. şubh-dem:

Matla 76

Mısra: 1

*Sabah vaktinde,
sabahleyin.*

Şol şubh-dem ki yuya yüzün
ol gül āb ile
Gülzār-ı dehri pür ede bûy-ı
gülāb ile

şubh-ı 'arīzuñdur:

**1. şubh-ı 'arīzuñdur:-uñ, -
dur**

Gazel 384

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yanağının sabahı II
sevgilinin yanağının
parlaklığı bağlamında.*

Haṭ-ı şeb-gün u şubh-ı
'arīzuñdur
Dil-i mecnūnumuñ leyl ü
nehārī

şuç:

1. şuçı:-ı

Gazel 286

Mısra: 3

*Bir kimse veya
topluluğun isteyerek ve
bilerek yaptığı, töre ve
ahlaka aykırı davranış,
kabahat.*

Mey-i nābuñ ne-y-idi şuçı
şehirden sürdüñ
Eyledüñ şenliğini pīr-i
muğānuñ vīrān

2. şuçum:-um

Gazel 311

Mısra: 8

*Bir kimse veya
topluluğun isteyerek ve
bilerek yaptığı, töre ve
ahlaka aykırı davranış,
kabahat.*

Geh cefā vü cevri edersin
baña gāhī 'izz ü nāz
Sevdüğüm midür şuçum
yoḥsa seni biñ cān-ıla

sücüd eyledi:

1. sücüd eyledi:-di

Gazel 45

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Secde etmek.

Ṭañ mı o māha eylese hūbān
ser-fürü
Kim ādeme sürüş u melek
eyledi sücüd

sudā' verdüñ:

1. sudā' verdüñ:-dü, -ñ

Gazel 261

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Başta sıkıntı vermek II
rahatsız etmek.*

Verdüñ sudā' ḥayli ḥalka
rivāyetüñden
Kıssañ yeg idi vā'iz böyle
ḥikāyetüñden

süfi:

1. süfi:

Gazel 50

Mısra: 5

*Kaba sofı (çok dindar
olup irfanı olmayan kimse).*

Murg-ı dil şüfī İrem bāğında
ārām eylemez
Bağlasañ ṭurmaz cinānda
'aşık-ı dīdār-ı yār

2. süfi:

Gazel 59

Mısra: 7

*Kaba sofı (çok dindar
olup irfanı olmayan kimse).*

İñşāf edicek şüfī şafā-y-ile o
māhuñ
Bağmak yüzine āyīne-āsā ne
demekdür

3. şüfi:

Gazel 78

Mısra: 1

*Kaba sofı (çok dindar
olup irfanı olmayan kimse).*

Şüfī ḥicāz gerçi ki 'ālī
makāmdur
Ehl-i şafāya meykede
beytü'l-ḥarāmdur

4. şüfiye:-y, -e

Gazel 119

Mısra: 8

*Kaba sofı (çok dindar
olup irfanı olmayan kimse).*

Kendüyi şeytān gibi görmüş
rakīb-i bed-likā
Cennet-i küyünda şüfiye göre
ādemlentür

5. şüfi:

Gazel 230

Mısra: 10

*Kaba sofı (çok dindar
olup irfanı olmayan kimse).*

Ġam çekmeyeyin derseñ
eger bezm-i cihānda
Ey şüfī 'Azīzī gibi gel bāde-
keşān ol

6. şüfi:

Gazel 246

Mısra: 9

*Kaba sofı (çok dindar
olup irfanı olmayan kimse).*

Tācı terk edüp düşerdi
ayağına şüfī ger
Görse [idi] pīr-i deyr yanında
[olan] 'izzetüm

7. şüfi:

Gazel 257

Mısra: 6

*Kaba sofı (çok dindar
olup irfanı olmayan kimse).*

Gördüğüm dilbere meyl
etdügime
Şüfī ṭa'n eyleme kim
meyyālem

8. şüfi:

Gazel 270

Mısra: 7

Kaba sofı (çok dindarı olup irfanı olmayan kimse).

Ṭarīḳ-ı 'ışḳa şüfî ḳāyil olmaz
Mu'ānid ölse terk etmez
'inādın

9. **şüfî:**

Gazel 281

Mısra: 8

Kaba sofı (çok dindarı olup irfanı olmayan kimse).

Ḳoyup la'l-i leb-i dildārı
vaşf-ı kevşer eylersin
Be şüfî yoḳ mıdır 'aḳluñ
niçün efsāne söylersin

10. **şüfî:**

Gazel 282

Mısra: 6

Kaba sofı (çok dindarı olup irfanı olmayan kimse).

Gül ü mül şohbetin etmek
çemende ḡonca-leblerle
Nece olur göresin şüfî hele
evvel bahār olsun

11. **şüfî:**

Gazel 290

Mısra: 2

Kaba sofı (çok dindarı olup irfanı olmayan kimse).

Şabā gibi 'aceb ṭırmaz
yellersin
Yine şüfî kimüñ oḡlın
seversin

12. **şüfî:**

Gazel 325

Mısra: 11

Kaba sofı (çok dindarı olup irfanı olmayan kimse).

Başladı 'ayş-ı müdām
eylemege şüfî yine
Bezm-i rindāna bisāṭ ola gibi
seccāde

13. **şüfî:**

Gazel 327

Mısra: 7

Kaba sofı (çok dindarı olup irfanı olmayan kimse).

Neçe bir hücrede şüfî
yataḡuñ bir ḡaşır ola
Ölür gider misin yoḳsa be
miskīn büriyā üzre

14. **şüfî:**

Gazel 352

Mısra: 5

Kaba sofı (çok dindarı olup irfanı olmayan kimse).

Var ise etmek diler şüfî riyā
murḡın şikār
Dāma döndürmiş elinde
şübḡa-i şad-dāneyi

15. **şüfî:**

Gazel 377

Mısra: 8

Kaba sofı (çok dindarı olup irfanı olmayan kimse).

Gel berü 'ayş edelüm al ele
cāmı sākī
Yüri var şüfî senüñle yine
şohbet bākī

16. **şüfî:**

Gazel 386

Mısra: 5

Kaba sofı (çok dindarı olup irfanı olmayan kimse).

Ḳoyup ezḳārı bir gün şüfî
gelseñ bezm-i rindāna
Çevirmek sen de görseñ nece
olur tesbīḥ-i mercāni

şüfî-i mest-i nāka-dili:

1. **şüfî-i mest-i nāka-dili:-a**

Gazel 116

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Deve dilli sarhoş sufi.

Mey-i hevā ile şüfî-i mest-i
nāka-dili
Eger ki söyledesin Şāliḡ-i
zamāne çıkar

**şüfî-i münkir ü
mürāyīnūñ:**

1. **şüfî-i münkir ü
mürāyīnūñ:-nüñ**

Gazel 184

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*İki yüzlü ve günahkâr
sufi.*

Şüfî-i münkir ü mürāyīnūñ
Fi'line ḳāyil olmaduḡ ḳalduḡ

şüfî-vār:

1. **şüfî-vār:**

Gazel 138

Mısra: 5

Sufi gibi.

Heves-i bāḡ-ı cinān
eylemezüz şüfî-vār
Şu gibi şāf-dilüz 'āşık-ı
dīdāruz biz

sühā:

1. **sühā:**

Muamma 21

Mısra: 2

*Pek ufakça görünen
yıldız.*

Çekdüm üç kerre hisāba yā
ḳaşuñ ey meh-liḳā
İkisinde iki şıfır oldu hüveydā
çün sühā

2. **sühā:**

Muamma 35

Mısra: 1

*Pek ufakça görünen
yıldız.*

Çāk edüp zeyli ucın farkına
alduḡça Sühā
Sākī üzre dāḡ-ı şeb-günı
'iyān olsa n'ola

sühan:

1. **sühanum:-um**

Gazel 245

Mısra: 1

Söz, kelam II Şiir.

Vaşf-ı la'lüñ olalı ey büt-i
şīrīn sühanum
Oldı pür gevher-i nā-yāb ile
dürc-i dehenüm

2. **sūhan:****Matla 32**

Mısra: 1

Söz, kelim II Şiir.

Her sūhan k'ez la'l-i meygün-ı bütân peygām dehed
 Kālib-i fersūde-i ten-rā zi-cān peygām dehed

sūhan-ver:1. **sūhan-verlikde:**-lik, -de**Kaside 5**

Mısra: 48

Güzel söz söyleyen, güzel söz söyleyici.

Hevā-yı şî'r-gülükdan
 Ferāğınūñ ferāğı var
 Sūhan-verlikde 'aymıdur
 Lisānī Ṭab'ī Yahyānuñ

sūḳ-ı dehiri:1. **sūḳ-ı dehiri:-i****Gazel 155**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dünyanın çarşısı, pazarı.*

İştirā-yı mey-i 'işkuñ eden
 āvārelerūñ
 Sūḳ-ı dehiri unudup bey' u
 şirādan geçmiş

sükker:1. **sükkeredür:**-e, -dür**Kaside 5**

Mısra: 140

Şeker.

Görüp nazm-ı şeker-rizüm
 umaram meyl ede yārān
 Ki zīrā sükkeredür meyli her
 tūṭi-i güyānuñ

sükkeri:1. **sükkeri:****Gazel 72**

Mısra: 2

Şekerci.

Leb-i dilber bize 'aḳīde yeter
 Sükkerī 'aḳd-i ḳand edüp
 n'eyler

şula:1. **şuladı:-dı****Terci-bend 1**

Mısra: 26

Sulamak, akıtmak, islatmak, yıkamak.

Boşanup bend ü bağı
 enhāruñ
 Şuladı yollarını gülzāruñ

şulb:1. **şulb:****Gazel 144**

Mısra: 2

Soy, döl II öz.

Biz o yārūñ dāne-i ḫāl-i
 ruḫına mā' ilüz
 Ādemūñ şulb oğlıyuz ḫaylice
 merd-i ḳāyilüz

süleymān:1. **süleymānum:-um****Gazel 214**

Mısra: 6

Hız. Süleyman II sevgili.

Olaldan cilvegāhum ḳulle-i
 ḳāf-ı ḡam-ı 'işkuñ
 Neler gördi Süleymānum dil-i
 'ankāyı söyletseñ

süleymān ḫana:1. **süleymān ḫana:-a****Tarih 19**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Kanuni Sultan Süleyman Han.*

O ḫaydar-nām u Āşaf-rāy-ı
 'ālem
 Ki olmuşdı Süleymān ḫana
 paşa

süleymān-ı zamāndandır:1. **süleymān-ı****zamāndandır:-dan, -dur****Gazel 112**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Zamanın Süleyman'ı II Hz. Süleyman peygamberin zamanı II Kanuni Sultan Süleyman'ın zamanı.*

O şāhuñ luṭfına bir kerre
 mazhar düşmedi gerçi
 'Azīzī bendegān-ı şeh
 Süleymān-ı zamāndandır

süleymān-ı zamānsın:1. **süleymān-ı zamānsın:-sın****Gazel 295**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Devrin Hz. Süleymān'ı.*

Saña ḳul olmağa cānlar verür
 ins ü perī ḫanum
 Niḡīn-i la'l ile beñzer
 Süleymān-ı zamānsın sen

sultān:1. **sultānum:-um****Gazel 259**

Mısra: 10

Sultan, padişah, hükümdar II sevgili.

Devr-i ḫüsnuñde 'Azīzī
 ḳuluñuñ lāyık mı
 Rüz u şeb ḳarī ola āh benüm
 sultānum

2. **sultānuñ:-uñ****Gazel 12**

Mısra: 2

Padişah, hükümdar II sevgili.

Nuḳūd-ı cānum u 'ömrüm
 benüm cānānuñ olsun hep
 Neye mālik isem dünyāda ol
 sultānuñ olsun hep

3. **sultān:****Gazel 30**

Mısra: 2

Padişah, hükümdar II
sevgili.

Cevrinuñ pâyânı yok cânân
elinden el-ğiyâş
Zulminuñ oranı yok sultân
elinden el-ğiyâş

4. **sultâna:-a**
Gazel 81
Mısra: 10
Padişah, hükümdar II
sevgili.

N'ola aḥvâlin 'Azîzî yâre
i'îlâm eylese
Gâh olur kim bir gedâ
sultâna 'arz-ı ḥâl eder

5. **sultâna:-a**
Gazel 111
Mısra: 10
Padişah, hükümdar II
sevgili.

'Azîzî yâre 'arz et şî'rûñi
kim
O sultâna münâsibdür bu
gevher

6. **sultâna:-a**
Gazel 167
Mısra: 2
Padişah, hükümdar II
sevgili.

Eylesem nâmeyle aḥvâlüm
n'ola cânâna 'arz
Kim gedâ mektüb-ıla ḥâlin
eder sultâna 'arz

7. **sultânlaruñ:-lar, -uñ**
Gazel 192
Mısra: 6
Padişah, hükümdar II
sevgili.

Âteşin dâğ ursa farkına 'aceb
mi ehl-i 'ışk
Başı üzre tâc-ı zerrîn yaraşur
sultânlaruñ

8. **sultânnum:-um**
Gazel 256
Mısra: 4
Padişah, hükümdar II
sevgili.

Verürsin ihtimâm ile selâm
yollarda aḡyâre
Niçün 'ışk eylemezsün
bendeñi gördükçe sultânnum

9. **sultânnum:-um**
Gazel 259
Mısra: 1
Padişah, hükümdar II
sevgili.

Cevr edüp bendeñe her gâh
benüm sultânnum
Olma a'dâyıla hem-râh
benüm sultânnum

10. **sultânnum:-um**
Gazel 259
Mısra: 2
Padişah, hükümdar II
sevgili.

Cevr edüp bendeñe her gâh
benüm sultânnum
Olma a'dâyıla hem-râh
benüm sultânnum

11. **sultânnum:-um**
Gazel 259
Mısra: 4
Padişah, hükümdar II
sevgili.

Umaram vaşluña ermek ne
kadar müşkil ise
Umarın ergüre Allâh benüm
sultânnum

12. **sultânnum:-um**
Gazel 259
Mısra: 6
Padişah, hükümdar II
sevgili.

N'eylesün manşıbını şâh-ı
cihânuñ aña kim
İşigüñ ḥidmetidür câh benüm
sultânnum

13. **sultânnum:-um**
Gazel 259
Mısra: 8
Padişah, hükümdar II
sevgili.

Şehr içinde bu kadar bulmaz
idi kadr ü şeref

Sürmese pâyüña yüz mâh
benüm sultânnum

14. **sultânnum:-uñ**
Gazel 357
Mısra: 2
Padişah, hükümdar II
sevgili.

Tutdı mihr-i ḥüsün ile dünyâyı
ḥübânuñ biri
Kul edindi 'âlemi ser-cümle
sultânnum biri

15. **sultânnum:-um**
Kıt'a 10
Mısra: 4
Padişah, hükümdar II
sevgili.

Lebün aḡyâr ile 'ayş
eyleyicek ḳorḳum odur
Duḡter-i rez gibi aduñ
çekilür sultânnum

16. **sultâna:-a**
Tarih 13
Mısra: 2
Sevgili, yar II Halid b.
Zeyd Ebâ Eyyüb el-Ensârî.

Saña lâyıḳ verilse ḥidmet-i
Eyyüb'el-Ensârî
Kim olmuşdur o sultâna
ezelde ḳurbiyet ḥaḳḳuñ

17. **sultâna:-a**
Gazel 273
Mısra: 2
Hükümdar II Allah II
sevgili.

Baña niçün söylemez cânâne
söyleñ söylesün
Ḳulına raḥim eylesün sultâna
söyleñ söylesün

18. **sultân:**
Gazel 371
Mısra: 6
Hükümdar, sultan II
Yavuz Sultan Selim.

N'ola gitdiyse 'adem milkine
ol şâh-ı 'azîm
Yine anuñ yerine bir ulu
sultân geldi

sultān murād:

1. **sultān murād:**
Tarih 23
 Mısra: 8
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Osmanlı devletinin altıncı hükümdarı Sultan Murad Han.

Düşdi tārīh fethine ahsuz
 Aldı Sultān Murād Şirvāni

sultān murāduñ:

1. **sultān murāduñ:-uñ**
Tarih 20
 Mısra: 3
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Osmanlı devletinin altıncı hükümdarı Sultan Murad Han.

Mīr-i mīrāni olup Sultān
 Murāduñ 'an karīb
 Vere maqşūduñ murād üzre
 Hudā-yı Lem-yezel

2. **sultān murāduñ:-uñ**
Tarih 21
 Mısra: 1
 Kelime Tipi: -
Osmanlı hanedanından Sultan Üçüncü Murad.

Yine Sultān Murāduñ bir
 vezīr-i nām-dārıyla
 Kızılbaşa geliyor üstüne
 ceş-i firāvān deñ

sultān selīm:

1. **sultān selīm:**
Kaside 5
 Mısra: 1
 Kelime Tipi: -
Sultan Selim.

Şeh-i devr-i zamān Sultān
 Selīm han-ı felek-kađrūñ
 Ki hāk-i dergehīdūr cümle
 başı tācı şāhānuñ

sultāni:

1. **sultāni:**
Gazel 379
 Mısra: 6
Padişaha mensup ve onunla ilgili.

Ṭulū' etdi güneş şanmañ
 seher şarrāfi destinde
 Sipihr-i nīl-gün üstine bir
 sultāni zer düşdi

sultān-ı 'aṭā-baḥş-ı re 'āyā-yı sitanbul:

1. **sultān-ı 'aṭā-baḥş-ı re 'āyā-yı sitanbul:**
Gazel 235
 Mısra: 2
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
İstanbul halkına ihsan bağıslayan sultan II sevgili.

Ey şevket ü dārā ile dārā-yı
 Sitanbul
 Sultān-ı 'aṭā-baḥş-ı re 'āyā-yı
 Sitanbul

sultān-ı ğamuñ:

1. **sultān-ı ğamuñ:-uñ**
Gazel 27
 Mısra: 5
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Sıkıntı, keder sultanı II sevgili.

N'ola sultān-ı ğamuñ devlet
 ile etse cülüs
 Sīne-i zerdüm olupdur aña
 bir zerrīn taht

sultān-ı 'irfānuñ:

1. **sultān-ı 'irfānuñ:-uñ**
Kaside 5
 Mısra: 52
 Kelime Tipi: -
İrfan sultanı.

Şıyāmī nāliş ile Gülşeniden
 dem urup dāyim
 Geçinürler mürīd-i pāki ol
 sultān-ı 'irfānuñ

sultān-ı 'ışk olup:

1. **sultān-ı 'ışk olup:-up**
Gazel 339
 Mısra: 9
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Aşkın hükümdarı olmak.

Sultān-ı 'ışk olup Kays
 urundı başına təc
 Şanmañ ki yapıdı kuşlar
 farkında aşyāne

sultān-ı keyfiyyāt-ı 'ālem:

1. **sultān-ı keyfiyyāt-ı 'ālem:**
Kıt'a 15
 Mısra: 7
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Alemin keyif veren maddenin sultanı II afyon.

Odur sultān-ı keyfiyyāt-ı
 'ālem
 Anuñ mağlūbıdır ebnā-yı
 ādem

sultān-ı mısr-ı hüsñ:

1. **sultān-ı mısr-ı hüsñ:**
Gazel 311
 Mısra: 9
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Güzellik Mısırının (ülkesinin) sultanı.

N'ola sen Yūsuf gibi sultān-ı
 Mısr-ı hüsñ iseñ
 Baña da şāhum 'Azīzī derler
 ad u şan-ıla

sultān-ı mülk-i hüsñ:

1. **sultān-ı mülk-i hüsñ:**
Gazel 98
 Mısra: 8
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Güzellik mülkünün sultanı.

Çalup bir tiğ ile kånūn-ı
 sīnem ol şeh-i hūbān
 Dedi sultān-ı mülk-i hüsñ
 olan kånūna mā'ildür

sultān-ı şitā:**1. sultān-ı şitā:****Gazel 8**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Kış mevsimi padişahi.*

Bez-i sīm etse n'ola 'āleme
sultān-ı şitā
Kef-i gül gibi açuktur yed-i
ihşān-ı şitā

sultānlığ:**1. sultānlığın:-ın****Gazel 253**

Mısra: 3

Sultanlık, hükümdarlık.

'Ālemün sultānlığın ger
verseler etmem kabûl
'İşk şahınuñ evet bir bende-i
fermānyam

suluk:**1. şuluğdur:-dur****Gazel 338**

Mısra: 1

Su ile kaplanmış.

Keşti-i baħr-i ğama çeşmüm
şuluğdur var ise
Cüy-ı eşküm aħmağa ya bir
oluğdur var ise

şun:**1. şunar:-ar****Gazel 72**

Mısra: 10

*Vermek, uzatmak,**takdim etmek.*

Görinen jāle şanmañuz
gonca
Şunar ağzıyla 'andelibe
şeker

2. şundi:-dı**Gazel 237**

Mısra: 5

*Vermek, uzatmak,**takdim etmek.*

Tācını şundi şarāba verdi
zāhid ben dedüm
Kelle şağ olsun cihānda bir
külāh eksük degül

3. şundi:-dı**Gazel 339**

Mısra: 6

*Vermek, uzatmak,**takdim etmek.*

Ey şehsüvār-ı esb-i 'ışkuñ
olalı gönülüm
Şundi hayāl-i zülfün destine
tāziyāne

4. şun:**Matla 23**

Mısra: 2

*Vermek, uzatmak,**takdim etmek.*

Neçeye dek yeyelüm zehr-i
ġam-ı dünyāyı
Sākiyā şun içelüm cām-ı
sürür-efzāyı

5. şun:**Tesdis 4**

Mısra: 2

*Vermek, uzatmak,**takdim etmek.*

Serāġaz eyle muṭrib sāza
uydur çeng ile nāyı
Pür et peymāneyi şun bāde-i
şāf u mücellāyı

sünbül:**1. sünbüle:-e****Gazel 100**

Mısra: 3

Zambakgillerden,

*soğanla üretilen, 15-20 cm
yükseklikte, çiçekleri kuvvetli
kokulu ve türlü renkli çok
yıllık bir süs bitkisi.*

Rif atuñ bağında çarhı
sünbüle beñzetdiler
Dāne dāne encümi üstinde
şebnem şandılar

2. sünbül:**Gazel 146**

Mısra: 7

Zambakgillerden,

*soğanla üretilen, 15-20 cm
yükseklikte, çiçekleri kuvvetli
kokulu ve türlü renkli çok
yıllık bir süs bitkisi.*

Gerçi sünbül de güzeldür
ammā
Baña zülfün gibi hoş-bü
gelmez

3. sünbül:**Gazel 337**

Mısra: 3

Zambakgillerden,

*soğanla üretilen, 15-20 cm
yükseklikte, çiçekleri kuvvetli
kokulu ve türlü renkli çok
yıllık bir süs bitkisi.*

Kaṭre kaṭre jālelerdür sünbül
üzre güyyiā
Her 'arağ kim görünür ol
kākül-i pür-tābda

4. sünbülün:-üñ**Gazel 14**

Mısra: 4

*Maruf çiçek, sünbül II**Saç.*

Reng-i rüy-ı meh-veşüñ gül-
gün şafak kaşuñ hilāl
Sünbülün müşkīn-sehāb u
ruħlaruñdur āftāb

5. sünbül:**Gazel 52**

Mısra: 5

*Maruf çiçek, sünbül II**Saç.*

Dilde fikr-i haṭ-ı rüyüñ şuda
bitmiş sünbül
Didede 'ağs-i ruħuñ küzeye
konmuş gül-i ter

6. sünbülümdür:-üm, -dür**Gazel 75**

Mısra: 4

*Maruf çiçek, sünbül II**Saç.*

Ey meh senüñ külāleñ varsa
n'ola benüm de
Düd-ı kebüd-ı āhum
başumda sünbülümdür

7. **sünbül:****Gazel 82**

Mısra: 2

*Maruf çiçek, sünbül II**Saç.*

Nev-‘arūs oldı çemen gül
aña rüy-ı aldur
Zülf sünbül çeşm nergisdür
karanfül hâldür

8. **sünbüllerin:-ler, -i, -n****Gazel 125**

Mısra: 6

*Maruf çiçek, sünbül II**Saç.*

‘Acebdür hâli bâğ-ı ‘âlemün
güller olup hândân
Çözüp sünbüllerin gökde
sehâb-ı dür-feşân ağlar

9. **sünbül:****Gazel 236**

Mısra: 4

*Maruf çiçek, sünbül II**Saç.*

Hâr ile hem-dem olup ey
yüzi gül ben bülbülün
Hâtırın sünbül saçunı gibi
perîşân etmegil

10. **sünbül:****Gazel 238**

Mısra: 7

*Maruf çiçek, sünbül II**Saç.*

İki zülfün iki sünbül iki
haddün iki gül
Ol iki nergis-i çeşmün iki
cādū mı degül

11. **sünbülün:-ün****Gazel 250**

Mısra: 10

*Maruf çiçek, sünbül II**Saç.*

Zîbâligi rüy-ı gülün şeydâligi
hem bülbülün
Hâli perîşân sünbülün bilsem
nedendür bilmezem

12. **sünbül:****Müseddes 4**

Mısra: 19

*Maruf çiçek, sünbül II**Saç.*

Sünbül mi turra mı yahod ol
‘anberîn-sehâb
Reyhân mı yâ benefşe mi ol
hâtt-ı müşk-i nâb

13. **sünbül:****Tesdis 2**

Mısra: 27

*Maruf çiçek, sünbül II**Saç.*

Yâ nece sünbül gibi hâlüm
perîşân olmasun
Yâ nece kârum ‘Azîzî âh u
efğân olmasun

sünbül ü reyhân olmuş:1. **sünbül ü reyhân olmuş:-**
*mı***Gazel 164**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalp****İfade***Sünbül ve reyhan
olmak.*

Beñzer ol cüy-ı şafâ-bahşâ
‘izâruñ kim anuñ
Çevre yanında hâtuñ sünbül
ü reyhân olmuş

sünbül ü reyhân olur:1. **sünbül ü reyhân olur:-ur****Lugaz 3**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalp****İfade***Sünbül ve reyhan
çiçeğinin filizlenmesi.*

Gözlerinün yaşı kim ceryân
olur
Başduğı yer sünbül ü reyhân
olur

sünbül ü reyhâna:1. **sünbül ü reyhâna:-a****Gazel 373**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalp****İfade***Sünbül ve reyhan.*

Öykünder meger sünbüle-i
zülf-i nigâra
Gülşende şabâ sünbül ü
reyhâna tolaşdı

sünbüle-i sünbülüne:1. **sünbüle-i sünbülüne:-ün,**
*-e***Gazel 139**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalp****İfade***Sünbül saç II sevgilinin
saçı.*

Olmayan erre-i mihrüñle
derünı şad çâk
Şâne-veş sünbüle-i
sünbülüne el karamaz

2. **sünbüle-i sünbülüne:-ün,**
*-e***Gazel 345**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalp****İfade***Sünbül saç II sevgilinin
saçı.*

Göreyin ebr perîşân olsun
Öykünür sünbüle-i
sünbülüne

sünbüle-i zülf-i nigâra:1. **sünbüle-i zülf-i nigâra:-a****Gazel 373**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalp****İfade***Sevgilinin saçının
sünbülü.*

Öykünder meger sünbüle-i
zülf-i nigâra
Gülşende şabâ sünbül ü
reyhâna tolaşdı

sünbül-i ‘anber-şemîm:1. **sünbül-i ‘anber-şemîm:****Gazel 248**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalp****İfade***Anber kokulu sünbül II
sevgilinin saçı.*

Bitmedi kıddüñ gibi bir hoş
nihâl ey serv-i sîm
Çopmadı zülfüñ gibi bir
sünbül-i 'anber-şemîm

sünbül-i düd-ı kebüdın:

1. **sünbül-i düd-ı kebüdın:-
m**

Kaside 4

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Lacivert dumanlı

sünbül.

Sünbül-i düd-ı kebüdın her
gece tezyîn içün
Götürür nergis gibi başında
zerrîn şâne şem'

sünbül-i hoş-bü:

1. **sünbül-i hoş-bü:**

Gazel 238

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Hoş kokulu sümbül II

sevgilinin hoş kokulu saçları.

Dehenüñ gonca yañağüñ gül-
i hod-rü mî degül
Zülf-i 'anber-şikenüñ
sünbül-i hoş-bü mî degül

sünbül-i müşk-bār:

1. **sünbül-i müşk-bār:**

Terci-bend 1

Mısra: 54

Kelime Tipi: -

*Misk yağdırın, misk
kokulu sünbül.*

Verdi rüy-i 'arūs-ı bāğa şeref
Sünbül-i müşk-bār u zülf-i
niğār

sünbül-i pîç ü tāba:

1. **sünbül-i pîç ü tāba:-a**

Gazel 188

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kıvrım kıvrım sünbül II

kıvrım kıvrım saç.

Ham-ı zülf-i niğāra beste-
dilem
Sünbül-i pîç ü tāba meylüm
yok

sünbül-i pür-tāb:

1. **sünbül-i pür-tāb:**

Gazel 189

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kıvrım kıvrım saç.

Sünbül-i pür-tāb zülf-i müşk-
bāruñdur senüñ
Gonca-i sîrāb la' l-i āb-
dāruñdur senüñ

sünbül-i pür-tāba:

1. **sünbül-i pür-tāba:-a**

Gazel 94

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kıvrım kıvrım saç.

'Azîzî ol boyı servüñ
ögerseñ zülfini ög kim
Cemāli gülşeninde sünbül-i
pür-tāba dönmişdür

sünbül-i sa'dî:

1. **sünbül-i sa'dî:**

Matla 1

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

(Özel isim).

Gül-sitān-ı rüyuña verdi
şeref ey meh-cebîn
Sünbül-i Sa'dî midür yoħsa
bu zülf-i 'anberîn

sünbül-i ter:

1. **sünbül-i ter:**

Gazel 330

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Taze sümbül II

Sevgilinin saçı.

Şahn-ı gülzāra 'Azîzî
nitekim sünbül-i ter

Şaldı pîrāye bu dil bāğına
kāküller ile

2. **sünbül-i ter:**

Gazel 76

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Taze sümbül.

Ruħuñ şevkı ile lāle delürmiş
tağa düşmişdür
Şaçuñ sevdāsı ile sünbül-i ter
bāğa düşmişdür

şun'-ı ħaķ:

1. **şun'-ı ħaķ:**

Terci-bend 1

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Allah'ın yarattığı,
yaptığı.*

Yine hengām-ı nev-bahār
oldı

Yine şun'-ı ħaķ āşķār oldı

sünnî:

1. **sünnîler:-ler**

Tarih 24

Mısra: 6

Sünnet ehli olan, Sünnî.

Rağmına râfîzîlerüñ târîħ
Sünnîler aldı deñ Şirvāni

sür:

1. **sürüp:-üp**

Gazel 236

Mısra: 9

Kovmak, uzaklaştırmak.

Rāh-ı küyuñdan sürüp şāhum
'Azîzî bendeñi
İt rakîbi āstānuñda nigeħbān
etmegil

2. **sürdüñ:-dü, -ñ**

Gazel 286

Mısra: 3

Kovmak, uzaklaştırmak.

Mey-i nābuñ ne-y-idi suçı
şehirdeñ sürdüñ

Eyledüñ şenliğini pîr-i
muğānuñ vîrân

3. **sür:**

Gazel 333

Mısra: 4

*Kale duvarı, şehir
duvarı, şehir suru.*

Şarşar-ı kahr ile 'âlem içre
vîrân olmaduğ
Şehr ü sür u hân mân u kaşr u
eyvân kalmaya

4. **sürmez:-mez**

Gazel 294

Mısra: 8

*Sürmek, tutmak, maruz
bırakmak.*

Ebr-veş olmasa ter rüy-ı
'arâk-rîzûñden
Güneşe sürmez idi zülf-i
hevâdâr etegin

5. **sürüldi:-ül, -di**

Gazel 358

Mısra: 9

*Dağutmak, ortaya
koymak.*

Kalmadı bâde sürüldi der
imiş pîr-i muğân
Sözün azıttı 'Azîzî gör e şol
fertüti

sür-:

1. **süregör:-egör**

Gazel 347

Mısra: 10

*Geçirmek, hayat
yaşamak.*

Çoma cām-ı meyi elden bu
cihân bezminde
Mâh-rûlarla 'Azîzî süregör
devrânı

2. **sürdi:-di**

Gazel 363

Mısra: 6

Kovmak, uzaklaştırmak.

Ham-ı ebrūsına mı öykünür
ol meh-'îzāruñ kim
Hilāl-i kec-revi gerdün bu
gece şehrden sürdi

sürâh sürâh eylemişdür:

1. **sürâh sürâh eylemişdür:-
miş, -dür**

Gazel 13

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Delik delik etmek.

Bağrını sürâh sürâh
eylemişdür sîh-i gam
N'ola ehl-i bezme hâlin
yansa yakılsa kebâb

sürâhî:

1. **şurâhî:**

Gazel 143

Mısra: 5

*İçine içki koyulan uzun
boyunlu kap.*

Cân şurâhî kulkulün dil şavt-ı
nây özler müdâm
Câm-veş rengîn edâ vü hoş
şadâya mâyilüz

2. **şurâhî:**

Gazel 163

Mısra: 7

*İçine içki koyulan uzun
boyunlu kap.*

Şurâhî derd-ile kan yutmağı
peymâne-veş sâkî
Belâ bezminde beñzer bu dil-
i nâ-şâddan görmiş

3. **şurâhî:**

Gazel 321

Mısra: 6

*İçine içki koyulan uzun
boyunlu kap.*

Çutuk kanlu gibi sâkî
boğazın aldı meclisde
Boyun çekdi şurâhî var ise ol
gözleri meste

4. **şurâhî:**

Gazel 354

Mısra: 2

*İçine içki koyulan uzun
boyunlu kap.*

Al-ıla çuramaz öpersin deyü
la'l-i dilberi
Pây māl etdi şurâhî bâde-y-ile
sâgeri

5. **şurâhî:**

Gazel 357

Mısra: 11

*İçine içki koyulan uzun
boyunlu kap.*

Câm-ı mey kim geh şurâhî
geh sebû la'lin emer
Çıfıldur düşmez feminden iki
pistānuñ biri

süre-i şems ü kamer:

1. **süre-i şems ü kamer:**

Kaside 2

Mısra: 57

Kelime Tipi: -

*Şems ve kamer suresi.
Kur'an-ı Kerim'in 91. suresi
Şems, 54. suresi ise Kamer
suresidir.*

Süre-i şems ü kamer haqqı
'Azîzî o mehûñ
Yegdür alnı vü ruhı şems ü
kamerden şad-bâr

şüret:

1. **şürete:-e**

Gazel 187

Mısra: 7

*Gözün ilk bakışta
gördüğü şey, dış görüntü,
şekil, biçim. Yüz, çehre,
surat.*

Cânı yok şürete döndüm o
şanem hecriyle
Yine hâlüm demege ol
şaneme cânım yok

2. **şüretlü:-lü**

Gazel 368

Mısra: 5

*Gözün ilk bakışta
gördüğü şey, dış görüntü,
şekil, biçim. Yüz, çehre,
surat.*

Bu şüretlü kişiyi gördüğüm
yokdur dedi nâ-geh

Ƙadīd olduğımı deyr-i
gamında ol ŧanem gōrdi

3. ŧūreti:-i

Lugaz 10

Mısra: 1

*Gōziin ilk bakıŧta
gōrdüđü ŧey, dıŧ gōrünüŧ,
ŧekil, biçim. Yüz, çehre,
surat.*

Ol nedür kim māha beñzer
ŧūreti
Gōksini dōgdürmek olmiŧ
‘ādeti

4. ŧūret:

Lugaz 23

Mısra: 4

*Gōziin ilk bakıŧta
gōrdüđü ŧey, dıŧ gōrünüŧ,
ŧekil, biçim. Yüz, çehre,
surat.*

Erdüğine hüsn ü behcet
gōsterür
Her kese bir dürlü ŧūret
gōsterür

5. ŧūretlerin:-ler, -i, -n

Gazel 283

Mısra: 1

ŧekil, biçim II Hal,

vaziyet.

Gōsterürken ellere mihr ü
vefā ŧūretlerin
Baña gōstermek neden cevr
ü cefā ŧūretlerin

6. ŧūretlerin:-ler, -i, -n

Gazel 283

Mısra: 2

ŧekil, biçim II Hal,

vaziyet.

Gōsterürken ellere mihr ü
vefā ŧūretlerin
Baña gōstermek neden cevr
ü cefā ŧūretlerin

7. ŧūretlerin:-ler, -i, -n

Gazel 283

Mısra: 4

ŧekil, biçim II Hal,

vaziyet.

Āyīne mażhar mı düŧdi
ruĥların ayına kim
Erdüğine gōsterür zevk u
ŧafā ŧūretlerin

8. ŧūretlerin:-ler, -i, -n

Gazel 283

Mısra: 6

ŧekil, biçim II Hal,

vaziyet.

Saña öykünmiŧ ŧanemler
yazılı dīvārda
Gōrmeyeyin anların ey meh-
likā ŧūretlerin

9. ŧūretlerin:-ler, -i, -n

Gazel 283

Mısra: 8

ŧekil, biçim II Hal,

vaziyet.

ŧekl-i mehde yazmıŧ ol ĥürī-
veŧüñ taŧvīrini
Naķŧ ederken nev‘-i insānuñ
Ĥudā ŧūretlerin

10. ŧūretlerin:-ler, -i, -n

Gazel 283

Mısra: 10

ŧekil, biçim II Hal,

vaziyet.

Bağlayaldan zülfi zencīrine
dil meh-rūlarıñ
Bađlamıŧ gōrdüm ‘Azīzī
mübtelā ŧūretlerin

ŧūret bulur:

1. ŧūret bulur:-ur

Gazel 168

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gōrünmek.

‘Aķs-i rüyuñla bulur āyīne-i
ĥüsn ŧūret
Ki meh-i gökden olur nūr u
melāĥat ‘ārız

ŧūret vermege:

1. ŧūret vermege:-meg, -e

Gazel 267

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

ŧekil vermek.

Bīnī ŧanmañ deyr-i ĥüsn-i
yāre ŧūret vermege
Eyledi naķķāŧ-ı ĥudret anda
bir sīmīn veŧen

ŧūret vermese:

1. ŧūret vermese:-me, -se

Gazel 341

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

ŧekil vermek.

Kim niğāh eylerdi vechine
ŧafā-yile anuñ
‘Aķs-i rüy-i yār ŧūret
vermese āyīneye

ŧūretā:

1. ŧūretā:

Müseddes 1

Mısra: 20

*Dıŧ gōrünüŧe göre,
gōrünüŧte, zāĥiren.*

Ey kerem kānī mürüvvet
ma‘deni ‘ālī-nijād
ŧūretā bir begsin amma
sīretā dervıŧ-nihād

ŧūrĥ:

1. ŧūrĥ:

Gazel 39

Mısra: 7

Kırmızı, kızıl.

N’ola geysel gāñ sebz ü gāñ
ŧūrĥ ü gāñ zerd
Gülŧen-i ‘ālemde mīr-i
‘aŧıķāndur lāle-ruĥ

2. ŧūrĥ:

Gazel 81

Mısra: 1

Kırmızı, kızıl.

Cāmesin ol gonca kim geh
ŧūrĥ gāñī al eder
‘Aķlını almak için dil
bülbülinüñ al eder

3. **sürh:****Gazel 223**

Mısra: 7

Kırmızı, kızıl.

Dide fincân-ı munağkaş âb
kahve eşk sürh
Dâne-i bezrdür içinde 'aks-i
hâli nakşınıñ

sürh-dehen:1. **sürh-dehen:****Gazel 277**

Mısra: 4

Kırmızı dudak.

Gördüğümce hat-ı ser-sebz ü
leb-i handānuñ
Bir güzel sürh-dehen tūti-i
hadrâ şanurın

sürh-i bāde-veş:1. **sürh-i bāde-veş:****Gazel 38**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***İçki gibi kızıl.*

Âhum şu 'â'idur ki gezer
sürh-i bāde-veş
Şanma 'Azîzî gökde görinen
sehâb-ı sürh

sürh-i eşk:1. **sürh-i eşk:****Gazel 325**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Kırmızı gözyaşı, kanlı
gözyaşı.*

Sürh-i eşk ile edüp çihre-i
zerdüm rengin
Nağş-ı şüret nece olur
göstereyin Bihzâda

sürh-i eşkümden:1. **sürh-i eşkümden:-ümden,
-den****Kaside 3**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gözün kırmızılığı II
Gözün kan renginde olması.

Her ne dem gülnâr-ı la'lüñ-
çün gözüm giryân olur
Sürh-i eşkümden cihan pür-
dâne-i rummân olur

2. **sürh-i eşkümden:-üm, -
den****Kaside 3**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Kırmızı gözyaşı, kanlı
gözyaşı.*

Her ne dem gülnâr-ı la'lüñ-
çün gözüm giryân olur
Sürh-i eşkümden cihan pür-
dâne-i rummân olur

sürh-reng oldu:1. **sürh-reng oldu:-dı****Gazel 275**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Kırmızı renk olmak II*
kan rengi olmak.

Kanlu yaşumdan bu çeşmüm
şöyle oldu sürh-reng
Kim beni şanur görenler
kıp kızıl dīvāneyin

sürh-ser:1. **sürh-ser:****Tarih 22**

Mısra: 9

Kızılbaş II Safevi
ordusu.

Sürh-ser münhezim olup ol
dem
Furşatı cünd-i Rūma verdi
Şamed

2. **sürh-sere:-e****Tarih 23**

Mısra: 5

Kızılbaş II Safevi
ordusu.

Tig-i bürrânlar ile sürh-sere
Kesdi ehl-i cihād Şirvânı

sür-ı çarh:1. **sür-ı çarh:****Gazel 2**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Feleğin kalesi.*

Görinen mâh-ı nevdür şanma
şâhum sür-ı çarh üzere
Şu 'â'-ı nâr-ı âhum eyledi bir
zer 'alem peydâ

2. **sür-ı çarh:****Gazel 63**

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Feleğin kalesi.*

Düd-ı âh-ı pür-şerârum sür-ı
çarh üzere çıkup
Tâli' u baht-ı siyâhumla bu
şeb ceng etdiler

sür-ı hübâna:1. **sür-ı hübâna:-a****Lugaz 10**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Güzellerin sevinci.*

Olmağ için sür-ı hübâna
elek
Eylemişdür çolımı çenber
felek

sür-ı hüsne:1. **sür-ı hüsne:-e****Matla 5**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -
Güzellik şöleni.

Mü-miyân-ı serv-kağ kim
halk aña üftâdedür
Sür-ı hüsne kâmeti naħl-i
Celâyir-zâdedür

sür-ı semâya:1. **sür-ı semâya:-y, -a****Gazel 142**

Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gökyüzü suru, duvarı.

Sür-ı semāya çıkmag olurdu
sehāb-veş
Zülfî olaydı ol mehûn elde
kemendimiz

sürin:

1. **sürinür:-ür**
Gazel 300
Mısra: 3
Sürünmek.

Eşk-i çeşmüm rāh-ı küyında
sürinür gördi yār
Luṭf-ıla kıldı nazar bî-çāre
sâyıldür deytü

sürme:

1. **sürme:**
Gazel 115
Mısra: 5
*Göze çekilen maruf
siyah madde.*

İzûn tozını koyup gözlerine
sürme için
Başiret ehli degül ol ki
İşfahāne çıkar

**sürmedān-ı dīde-i ehl-i
dile:**

1. **sürmedān-ı dīde-i ehl-i
dile:-e**

Gazel 189
Mısra: 13
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gönül ehli gözlerin
sürmedanı.*

Sürmedān-ı dīde-i ehl-i dile
kühl-i cilā
Ḥāk-i pāyuñla ğubār-ı
rehgüzāruñdur senüñ

sürme-i ḥāk-i rehûñ:

1. **sürme-i ḥāk-i rehûñ:-üñ**
Gazel 60
Mısra: 3
Kelime Tipi: -

*Yolunun toprağının
sürmesi.*

Sürme-i ḥāk-i rehûñ gözden
siler cüy-ı sirişk
Beñzer ol uğruya kim
komadığı yerden alur

sürmelü:

1. **sürmelü:**
Gazel 352
Mısra: 10
Sürme çekilmiş göz.

Göz edermiş ol gül-i ra'nāya
bezm-i bāğda
Sürmelü olduk 'Azizî nergis-
i mestāneyi

sürü:

1. **sürümesün:-me, -sün**
Gazel 272
Mısra: 6
Sürüklemek.

Uydurup yanına a'dāyı o
meh-rü eydüñ
Sāye-veş aşağı yukaru bile
sürümesün

sürüd etse:

1. **sürüd etse:-se**
Kaside 5
Mısra: 104
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Şarka, türkü, nağme
söylemek.*

Güzeldür nerdibānı
Muşlinüñ ḥaqqā bu kim
Naqşī
Sürüd etse o şeh nāz ile
'aqlın alur insānuñ

sürür:

1. **sürürü:-ı, -n, -ı**
Gazel 103
Mısra: 7
Sevinç, mutluluk.

Dār-ı cihānda 'izz ü ḥuzūruñ
sürürüñ

Derd ü ğam-ıla fakr ü felāket
çeken bilür

2. **sürür:**

Gazel 212
Mısra: 7
Sevinç, mutluluk.

Pür-nür olurdu ḥāne-i kalbüm
sürür ile
Bir gün olaydı rüz-ı vişāli
Meḥemmedüñ

sürür iklimini:

1. **sürür iklimini:-n, -i**
Gazel 161
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sevinç iklimi (herkesin
sevinç yaşadığı dönem
bağlamında kullanılmıştır.).*

Sürür iklimini dil bilmez
ammā
Ser-i küy-ı belāda vāfir olmuş

sürür-ı dil:

1. **sürür-ı dil:**
Tarih 18
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gönül sevinci, neşesi.

Seyr-i ruḥsārı sürür-ı dil olup
Bāğ-ı cānda mihrî ṭutmuşdı
karār

sürür-ı sīne:

1. **sürür-ı sīne:**
Kaside 5
Mısra: 130
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gönlün neşesi.

Fedāyī Beg ki yoğdur ḥüsñ ü
ḥulq-ıla aña mānend
Sürür-ı sīne nūr-ı dīdesidür
nesl-i insānuñ

sürüş:

1. **sürüş:****Gazel 389**

Mısra: 7

*Melek; Cebrail II**sevgili.*

Reh-i küyuñda kalur Cenneti
añmazdı Sürüş
Küyuña uğrasa Firdevse
giderken râhi

sürüş u melek:1. **sürüş u melek:****Gazel 45**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Melek.*

Taň mı o mâha eylese hübân
ser-fürü
Kim âdeme sürüş u melek
eyledi sücüd

süsen:1. **süsen:****Gazel 53**

Mısra: 6

*Susam denilen çiçek II**Muhafız, sevgiliyi koruyan.*

Nece varsun bâğa gül seyrine
bülbul kim anuñ
Üstine hançer çeker
gördükçe süsen gibi hâr

2. **süsen:****Kaside 1**

Mısra: 25

*Susam denilen çiçek II**Muhafız, sevgiliyi koruyan.*

Kârzâr etmek için bülbul ü
gül süsen ü hâr
Oldı gülşende gül ü bülbul
tîğ u hançer

3. **süsen:****Terci-bend 1**

Mısra: 20

*Maviye yakın bir çeşidi**de olan susam denilen çiçek.*

Urunup zer külâhını nergis
Geydi mâ'î kabâsını süsen

**süsen-i zer-gün-ı bâğ-ı dil-
sitândur:**1. **süsen-i zer-gün-ı bâğ-ı
dil-sitândur:-dur****Gazel 198**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Gönül ülkesi bahçesinin
altın renkli süsen çiçeği
(süsen, Klasik Türk şiirinde
muhafız koruyan kişi
bağlamında kullanıldığı gibi
hançere de
benzetilmektedir.).*

Âb-ı zerle yazılır râdur
kemer-bendüñde ya
Süsen-i zer-gün-ı bâğ-ı dil-
sitândur hançerüñ

sütün-ı kâmetüm:1. **sütün-ı kâmetüm:-üm****Gazel 246**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Kâmet sütünü.*

Seyl-i eşkümden olurdu
hâne-i cismüm hârâb
Olmasa ey dil dayağ añ
sütün-ı kâmetüm

süvâr:1. **şuvarmağa:-mağ, -a****Gazel 209**

Mısra: 7

Su vermek, sulamak.

Büstân-ı küyuñı şuvarmağa
leyl ü nehâr
Eşigüñde gözlerüm yaşın
bînar etsem gerek

2. **süvâr:****Kaside 2**

Mısra: 34

*Bir binek hayvanına,**özellikle ata binmiş kimse.*

Şanuram vardı esed burcına
çün şems ü kamer

Ne gün ol şems-i kamer-ruh
k'ola rahşına süvâr

süvâr oldukça:1. **süvâr oldukça:-dukça****Gazel 327**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Binmek.*

Süvâr oldukça ol meh-rü
semend-i bād-pâ üzre
Gören bir berg-i gül bindi
şanur rahş-ı şabâ üzre

süvâr olup:1. **süvâr olup:-up****Kıt'a 16**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Binmek.*

Süvâr olup bir esb-i bād-
pāya
Şeherden eyledük 'azm-i
Sevindük

süy:1. **süy:-ı****Gazel 218**

Mısra: 2

Taraf, cihet, yön.

Olaldan ol şeh-i hüsñüñ
mekânı küyü Eyyübuñ
Ziyâretgâhum olmışdur
benüm her süyü Eyyübuñ

suya atdı:1. **şuya atdı:-dı****Terci-bend 1**

Mısra: 44

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Kendini suya atmak,
bırakmak.*

Gül-i ter şevkına gülistânda
Kendüyi suya atdı nîlüfer

süy-ı hakdan:

1. **süy-ı haşdan:-dan****Gazel 265**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gerçeğin ve doğrunun yönü. (Hak yolu).*

N'ola bayram-ı vişâlünde
şafalar sürsek
Süy-ı Haşdan bize bir ulu
'aşadur Ramazân

süyüf-ı miñnet:1. **süyüf-ı miñnet:****Tarih 21**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Mihnet kılıçları.*

Karabâğuñ ser-Ā-ser ğarķ-ı
hün-ı sürh-reng olup
Süyüf-ı miñnet ile verdiler
cân kavm-i Tercân deñ

süzân:1. **süzân:****Gazel 122**

Mısra: 5

Yanan, yakıcı.

Câmi '-i mihründe süzân iki
zer kandıldür
Kubbe-i çarhuñ ki cām-ı
mihir ü mâh altındadır

süzân oldı:1. **süzân oldı:-dı****Muamma 26**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Yanmak.*

Dil-i şem '-i şeb-ārâ oldı
süzân
Çü gördi sinede cânânı
'uryân

**süzen-i ğamze-i dil-
düzuñla:**1. **süzen-i ğamze-i dil-
düzuñla:-uñ, -la****Gazel 239**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gönül delici yan
bakışının ateşi.*

Süzen-i ğamze-i dil-düzuñla
Duydılar bağrumı dildüğüñi
il

süzen-i hār:1. **süzen-i hār:****Gazel 312**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dikenin iğnesi (Dikenin
iğne gibi sivri ucu
bağlamında) II acı veren
iğneleyici, dokunaklı söz.*

Süzen-i hār ile güşını delüp
duñter-i gül
Kıldı pür gevher-i jāyleyle
kulağın lāle

süzenizāde:1. **süzenizāde:****Kaside 5**

Mısra: 31

Özel isim.

Olup Mīr-i Hüseyñi ehl-i
naẓmuñ Süzenizāde
Çıkdardı nām-ı fethinde
bugün milk-i mu'ammānuñ

süz-ı dilden:1. **süz-ı dilden:-den****Gazel 287**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gönül ateşi.*

Yana yana süz-ı dilden
inlesem āvāzımı
Güş eden şanur belâ
bezminde çeng ü ya neyin

süz-ı dilüm:1. **süz-ı dilüm:
Gazel 284**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gönül ateşi.*

Şanasın āteş-i 'ışkuñ şereri
oldum ben
Çıkar āhumla göge süz-ı
dilüm päreleri

2. **süz-ı dilüm:-üm****Gazel 284**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gönül ateşi.*

Şanasın āteş-i 'ışkuñ şereri
oldum ben
Çıkar āhumla göge süz-ı
dilüm päreleri

süz-ı 'ışķ-ı cān-güdāzın:1. **süz-ı 'ışķ-ı cān-güdāzın:-
ın****Gazel 273**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Can eriten aşk ateşi.*

Dilde olan süz-ı 'ışķ-ı cān-
güdāzın ne'ydügin
Bezmi-i hūbānda ney-i nālāna
söyleñ söylesün

süz-ı mihrüñden:1. **süz-ı mihrüñden:-üñ, -
den****Gazel 168**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Güneşinin ateşi II
sevgilinin güneş yüzünün
ateşi.*

Süz-ı mihrüñden olup cāna
harāret 'ārız
Derd-i 'ışkuñla dile oldı
seķāmet 'ārız

süz-ı sīnemden:1. **süz-ı sīnemden:-m, -den
Gazel 15**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gönül ateşi.

Süz-ı sînemden yanardı mihr
ü mâh ile nücüm
Ebr-i âhum tırmayaydı
hâyil-i gerdün olup

sūziş-i mihr ü maḥabbetden:

1. **sūziş-i mihr ü maḥabbetden:-den**

Kaside 4

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Güneşin ve sevginin yakıcılığı.

Sūziş-i mihr ü maḥabbetden
edüp baḥş ü cedel
Tuṭuşur pervānesiyle gelse
ger meydāna şem

Ş

şa 'bān:

1. **şa 'bān:**

Gazel 79

Mısra: 11

Özel ad.

N'ola nām-ı şerîfî olsa ol
māh-ı nevūn Şa 'bān
Kı kaşı ğurre-i ğarrā cemālî
'îd-i ekberdür

şād eylese:

1. **şād eylese:-se**

Gazel 326

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sevindirmek, memnun etmek.

Kūşe-i ğamda beni görmege
cānān gelse
Dil-i maḥzūnumı şād eylese
bir ān gelse

şād olmadı:

1. **şād olmadı:-ma, -dı**

Tesdis 1

Mısra: 20

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Mutlu ve huzurlu olmak.

Künc-i miḥnetde edersem
n'ola āh u feryād
Erişüp kaşır-ı vişāle dil ü cān
olmadı şād

şād olmaduğına:

1. **şād olmaduğına:-ma, -duğ, -ı, -n, -a**

Gazel 119

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Mutlu ve huzurlu olmak.

Hāne-i dünyā 'Azīzī çün
degül dārü'l-ferāḥ
Bunda şād olmaduğına kişi
yā ne ğamlanur

şād olmasun:

1. **şād olmasun:-ma, -sun**

Gazel 108

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Mutlu ve huzurlu olmak.

Nece şād olmasun tıfl-ı dil
eşk-i merdüm-i dīdem
Ki her dem ol şehūñ yollarda
naķş-ı kebbebin oḥşar

şād olup:

1. **şād olup:-up**

Gazel 145

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Mutlu ve huzurlu olmak.

Devr-i hüsnüñde senüñ ey
māh bir gün şād olup
Ğuşşadan kırtulmadı kaldı
dil-i ğam-ḥvāremüz

şād olur:

1. **şād olur:-ur**

Gazel 105

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Mutlu ve huzurlu olmak.

Ağladuğum görse ol gül şād
olur
Bu meşeldür bülbül ağlar gül
güler

şād u ḥurrem ola:

1. **şād u ḥurrem ola:-a**

Gazel 286

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Mutlu, mesut olmak.

Der iseñ cān-ı 'Azīzī ola şād
u ḥurrem
Eyle ol kan olacağı yine
şāhum iḥsān

şād u ḥurrem olup:

1. **şād u ḥurrem olup:-up**

Tesdis 1

Mısra: 25

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Mutlu, mesut olmak.

Kimi dünyāda olup gül gibi
şād u ḥurrem
Kiminüñ ğiryē vü eğān ile
çeşmi pür-nem

şād u şīrīn:

1. **şād u şīrīn:**

Lugaz 18

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Mutlu ve latif.

Ergürür yāra peyāmın
'aşıkuñ
Şād u şīrīn ḥaberdür ğüyyiyā

şādān:

1. **şādān:**

Gazel 213

Mısra: 1

*Sevinçli, mutlu,
bahtiyâr.*

Cihânda vuşlat-ı yâr ile
şādān olmaduñ gitdūñ
Dilā 'ömrūñ gam-ıla geçdi
handān olmaduñ gitdūñ

şādān olduğum:

1. **şādān olduğum:-duğ, -um**

Gazel 250

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sevinçli olmak.

Vaşluñla şādān olduğum
hecrūñle nālān olduğum
Handān u giryān olduğum
bilsem nedendür bilmezem

şādān olur:

1. **şādān olur:-ur**

Kaside 3

Mısra: 88

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sevinçli olmak.

Ɔoyup evşāfuñ du'ā etsem
n'ola şimden gerü
Kim du'ā-yı devletūñle ol
senūñ şādān olur

2. **şādān olur:-ur**

Kaside 3

Mısra: 88

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sevinçli olmak.

Ɔoyup evşāfuñ du'ā etsem
n'ola şimden gerü
Kim du'ā-yı devletūñle ol
senūñ şādān olur

şādān olursa:

1. **şādān olursa:-ur, -sa**

Gazel 225

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sevinçli olmak.

Tek cefā vü cevruñ ile
dōstum öldür beni
Düşmen ol hāli görüp şādān
olursa gam degül

şād-kām olmasun:

1. **şād-kām olmasun:-ma, -sun**

Gazel 254

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bahtiyar olmak, mutlu
olmak.*

Rüzeyi sī-rūza ergürmezse
her kim sa'y edüp
Rüz-ı 'ıde erüp olmasun
'Azīzī şād-kām

şādmān ol:

1. **şādmān ol:**

Gazel 157

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Mutlu, bahtiyar olmak.

Şādmān ol ey dil-i ferzāne
kim ol şāh-ruḥ ruḥ
Dedi naḥ'-ı bāğ-ı küyında
rakīb-i zāğa kiş

şādmān olup:

1. **şādmān olup:-up**

Gazel 137

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Mutlu, bahtiyar olmak.

Benüm ağladuğum etmeñ
ta'accüb 'ışk-ı yār-ıla
Bu gülzār-ı fenāda hīç kes
olup şādmān gülmez

şafak:

1. **şafak:**

Gazel 14

Mısra: 3

*Güneşin batmasından
sonraki kızılık.*

Reng-i rüy-ı meh-veşūñ gül-
gün şafak kaşuñ hilāl
Sünbülūñ müşkīn-seḥāb u
ruḥlarıñdur āftāb

2. **şafak:**

Gazel 88

Mısra: 5

*Güneşin batmasından
sonraki kızılık.*

Gök çemen lāle şafak çatre-i
jāle dūrri
Lāle-gün gonca-i pür-jāle
olupdur Ülker

3. **şafak:**

Gazel 123

Mısra: 3

*Güneşin batmasından
sonraki kızılık.*

Görinen şanmañuz şafak
çarḥa
Āteş-i āhum eyledi te'sīr

4. **şafak:**

Gazel 358

Mısra: 7

*Güneşin batmasından
sonraki kızılık.*

Görinen şanma şafak āteş-i
āhum seḥerī
Tābe-i çarḥa koyup eyledi
biryān ḥutı

şafak-gün:

1. **şafak-gün:**

Gazel 360

Mısra: 9

Şafak rengi II kırmızı.

Şafak-gün atlas ile pençe-i
ḥurşid-veş ol şāh
Alupdur zīr-i destine 'Azīzī
rub'-ı meşkūnı

şāh:

1. **şāhum:-um**

Gazel 2

Mısra: 5

*Padişah, hükümdar l
sevgili.*

Görinen mäh-ı nevdür şanma
şāhum sūr-ı çarḥ üzre
Şu'ā'-ı nār-ı āhum eyledi bir
zer 'alem peydā

2. **şāhum:-um**

Gazel 15

Mısra: 3

Padişah, hükümdar |

sevgili.

SİNEMI gel tıḡuñ ile çalma
şāhum kılmasun
'Aşıkın çalmak güzeller içre
bir kânün olup

3. **şāh:**

Gazel 19

Mısra: 7

Padişah, hükümdar |

sevgili.

Aşmaz iken terkiye ol şāh
degme 'āşıkı
Şimdi kaḡı bendesine şeh-
yār oldu 'aceb

4. **şāh:**

Gazel 23

Mısra: 9

Padişah, hükümdar |

sevgili.

Hışm idüp şeşperini farkuma
urduḡca o şāh
Şanuram kim başuma toḡdı
hümā-yı devlet

5. **şāhuñ:-uñ**

Gazel 23

Mısra: 7

Padişah, hükümdar |

sevgili.

Āstānında o şāhuñ olagör
derbānı
Diler-iseñ elüñe gire 'aşā-yı
devlet

6. **şāhum:-um**

Gazel 35

Mısra: 9

Padişah, hükümdar |

sevgili.

Gerçi şāhum söylemek eş'arı
āsāndur veli

Etmek ol eş'ār-ı dūr-bārı
saña iş'ār güç

7. **şāhı:-ı**

Gazel 40

Mısra: 6

Padişah, hükümdar |

sevgili.

Felek naḡ'ında māhi māt
edersin 'arż-ı hüsn etseñ
Güzeller şāhi ḡurşid-i cihān-
ārā mıdur ol ruḡ

8. **şāha:-a**

Gazel 42

Mısra: 6

Padişah, hükümdar |

sevgili.

Nazar etsün cemāli māhını
görsün deyü her dem
O şāha oldı bir āyine-i
İskenderi ḡurşid

9. **şāh:**

Gazel 48

Mısra: 5

Padişah, hükümdar |

sevgili.

Naḡş-ı memātı 'āşıkā
göstermege o şāh
Āyine-vār tıḡine her dem cilā
verür

10. **şāhıdur:-ı, -dur**

Gazel 66

Mısra: 2

Padişah, hükümdar |

sevgili.

Hāl-i rüyuñ kim o zülf-i pıç
ü táb altındadır
Rüm şāhıdur ki çetr-i müşk-i
nāb altındadır

11. **şāhum:-um**

Gazel 77

Mısra: 10

Padişah, hükümdar |

sevgili.

Eger 'āşıklarūñ bir yere
yazup defter eylerseñ
'Azizi kuluñı luḡf eyle şāhum
eyle ser-defter

12. **şāh:**

Gazel 135

Mısra: 8

Padişah, hükümdar |

sevgili.

'İşkuñda āh edüp dögeyin
sīne ḡablını
Olmaz çü şāh olan kişi tüḡ u
naḡaresüz

13. **şāhı:-ı**

Gazel 150

Mısra: 7

Padişah, hükümdar |

sevgili.

Yüz sürersüz pāyına yolda o
şāhi görseñüz
Haḡ bu kim ey tıfl-ı eşk-i
dide merdüm-zādesüz

14. **şāhum:-um**

Gazel 150

Mısra: 3

Padişah, hükümdar |

sevgili.

Cām-ı mey alup ele Cem
gibi şāhum her zamān
'Ayş u nüş etmek düşer mi
saña ben dil-dādesüz

15. **şāha:-a**

Gazel 167

Mısra: 4

Padişah, hükümdar |

sevgili.

Ola kim zencir-i zülfine seni
bend eyleye
Eyle ol şāha cünüñüñ ey dil-i
dīvāne 'arż

16. **şāhum:-um**

Gazel 170

Mısra: 12

Padişah, hükümdar |

sevgili.

Gel aña eyle nāz u eger 'itāb
ederseñ
Eyler 'Azizi şāhum nāz u
'itābdan ḡaz

17. **şāhum:-um**

Gazel 177

Mısra: 5

*Padişah, hükümdar |
sevgili.*

Neçe demdür çekerüz rüze-i
hecrüñ şāhum
Ni'am-ı vaşluñı etseñ n'ola
in'am-ı şerif

18. **şāhuñ:-uñ**

Gazel 178

Mısra: 9

*Padişah, hükümdar |
sevgili.*

Naḥl-i 'izz ü devleti olup o
şāhuñ ser-bülend
Hāşıl-ı 'ömri 'Azizî
düşmenüñ olsun telef

19. **şāhum:-um**

Gazel 183

Mısra: 9

*Padişah, hükümdar |
sevgili.*

Nece feryād etmesün şāhum
'Azizî derdmend
Eyledi bî-çāreye zulm-i
firāvān ayrulıḳ

20. **şāhuñ:-uñ**

Gazel 184

Mısra: 3

*Padişah, hükümdar |
sevgili.*

Ḳul olup eşiğinde bir şāhuñ
Ḥıdmete ḳābil olmaduḳ
ḳalduḳ

21. **şāhum:-um**

Gazel 200

Mısra: 9

*Padişah, hükümdar |
sevgili.*

Öldürüp şāhum 'Azizî
bendeñ etmediyse ḳan
Ya niçün her dem
niyāmuñda nihāndur
ḥançerüñ

22. **şāhum:-um**

Gazel 205

Mısra: 7

*Padişah, hükümdar |
sevgili.*

Yollarda şatup bende-i
dīrineñi şāhum
Agyār-ı dil-āzār ile bāzār
eder olduñ

23. **şāhum:-um**

Gazel 211

Mısra: 6

*Padişah, hükümdar |
sevgili.*

Gösterüp baña elif ḳaddüñle
dāl-ı zülfüñi
'Ālem içre n'ola şāhum sen
de bir ad eyleseñ

24. **şāhı:-ı**

Gazel 216

Mısra: 4

*Padişah, hükümdar |
sevgili.*

Kişi kendü gözinden
ḳışkanurken sevdüğü yāri
Belāyı gör ki ol şāhı diler
gördükçe el sevmek

25. **şāhum:-um**

Gazel 217

Mısra: 7

*Padişah, hükümdar |
sevgili.*

Mālik-i milk-i Süleymān da
olursañ şāhum
Mūr-veş taht-ı şerādur yine
āḫir yerüñ

26. **şāhum:-um**

Gazel 218

Mısra: 5

*Padişah, hükümdar |
sevgili.*

Egerçi pīr olası nev-cevānlar
çok velī şāhum
Bu reng ü rüyıla sensin
yüzünüñ şuyı Eyyübuñ

27. **şāhum:-um**

Gazel 221

Mısra: 8

*Padişah, hükümdar |
sevgili.*

Rif'at-i dünyāya maḡrūr
olma gel

'Āḳıbet şāhum olursın zīr-i
ḥāk

28. **şāhum:-um**

Gazel 236

Mısra: 9

*Padişah, hükümdar |
sevgili.*

Rāh-ı küyuñdan sürüp şāhum
'Azizî bendeñi
İt raḳıbi āstānuñda nigeḥbān
etmegil

29. **şāhum:-um**

Gazel 237

Mısra: 10

*Padişah, hükümdar |
sevgili.*

Ḳanı iḥsān u mürüvvet ḳanı
luḫ u merḫamet
Tutalum şāhum 'Azizide
günāḥ eksük degil

30. **şāhum:-um**

Gazel 247

Mısra: 1

*Padişah, hükümdar |
sevgili.*

Edüp terk-i cefālar Muşli
şāhum
N'ola etseñ vefālar Muşli
şāhum

31. **şāhum:-um**

Gazel 247

Mısra: 2

*Padişah, hükümdar |
sevgili.*

Edüp terk-i cefālar Muşli
şāhum
N'ola etseñ vefālar Muşli
şāhum

32. **şāhum:-um**

Gazel 247

Mısra: 4

*Padişah, hükümdar |
sevgili.*

Görenler Ka'be-i küyuñda
rüyüñ
Eder kesb-i şafālar Muşli
şāhum

33. **şāhum:-um**
Gazel 247
Mısra: 6
Padişah, hükümdar |
sevgili.

Dil ü cān naqdini ol ala
gözler
Dilerler kim alalar Muşli
şāhum

34. **şāhum:-um**
Gazel 247
Mısra: 8
Padişah, hükümdar |
sevgili.

Olup abdāl-ı hüsnüñ hemçü
mir'āt
N'ola geysen 'abālar Muşli
şāhum

35. **şāhum:-um**
Gazel 247
Mısra: 10
Padişah, hükümdar |
sevgili.

Özin beñzetmesün haţtuña
yoħsa
Huten miski haţālar Muşli
şāhum

36. **şāhum:-um**
Gazel 247
Mısra: 12
Padişah, hükümdar |
sevgili.

Baña düşnām-ı telh-i la'l-i
nābuñ
Gelür şirīn-edālar Muşli
şāhum

37. **şāhum:-um**
Gazel 247
Mısra: 14
Padişah, hükümdar |
sevgili.

'Azizīye vefālar kıl ki dā'im
Saña etsün du'ālar Muşli
şāhum

38. **şāhum:-um**
Gazel 249
Mısra: 6

Padişah, hükümdar |
sevgili.

Qadd-i mevzūnuñ gümüşden
bir 'alemdür n'ola ger
Kākül-i müşkīnüñe derlerse
şāhum ser-'alem

39. **şāhum:-um**
Gazel 261
Mısra: 3
Padişah, hükümdar |
sevgili.

'Işk-ıla çārem ancak kaldı
aña ki şāhum
Gün gibi başum alup gidem
vilāyetüñden

40. **şāhum:-um**
Gazel 261
Mısra: 6
Padişah, hükümdar |
sevgili.

'Uşşākuñı vefādan
añmayasın revā mı
Maħrūm ola ra'iyet şāhum
ri'āyetüñden

41. **şāh:**
Gazel 270
Mısra: 5
Padişah, hükümdar |
sevgili.

Eline tigin almış yine ol şāh
Meger kırmağ diler bir bir
'ibādın

42. **şāh:**
Gazel 270
Mısra: 9
Padişah, hükümdar |
sevgili.

Ne hālet 'arz-ı hāle bilür ol
şāh
'Azizī bende-i dervīş-nihādın

43. **şāhum:-um**
Gazel 286
Mısra: 12
Padişah, hükümdar |
sevgili.

Der iseñ cān-ı 'Azizī ola şād
u ħurrem

Eyle ol kan olacağı yine
şāhum ihsān

44. **şāhuñ:-uñ**
Gazel 290
Mısra: 7
Padişah, hükümdar |
sevgili.

Kemān gibi yanın bekle o
şāhuñ
Ĥadeng-āsā yabanda ne
gezersin

45. **şāh:**
Gazel 293
Mısra: 10
Padişah, hükümdar |
sevgili.

Bir dürr-i girān-māye idi
eşk-i 'Azizī
Ol şāh nigāh etmeyeli düşdi
nazardan

46. **şāhum:-um**
Gazel 297
Mısra: 10
Padişah, hükümdar |
sevgili.

Āstānuñ ĥidmetin görüp
'Azizīye maħal
N'ola ihsān eyleseñ şāhum
aña bir cāh-ı nev

47. **şāhum:-um**
Gazel 311
Mısra: 10
Padişah, hükümdar |
sevgili.

N'ola sen Yūsuf gibi sultān-ı
Mısr-ı ĥüsniñ iseñ
Baña da şāhum 'Azizī derler
ad u şān-ıla

48. **şāh:-ı**
Gazel 319
Mısra: 5
Padişah, hükümdar |
sevgili.

Germābe şoyup koynına
koymazdı o şāhı
Ĥalvetde aña eylemese 'arz-ı
ħazīne

49. **şāhuñ:-uñ**
Gazel 338
 Mısra: 9
Padişah, hükümdar |
sevgili.

‘Azm eder küyına ‘aşıklar o
 şāhuñ dāyimā
 Kullarına bāb-ı ihsānı
 açuğdur var ise

50. **şāh:**
Gazel 347
 Mısra: 5
Padişah, hükümdar |
sevgili.

Kurş-ı dāğum göricek
 sīnemūñ üstinde o şāh
 Dedi gör öksüzi kim koyına
 koymış nānı

51. **şāhum:-um**
Gazel 357
 Mısra: 10
Padişah, hükümdar |
sevgili.

Yok hisābı eşigūñ
 derbānlarınuñ bilürin
 Ben de olsam anda şāhum
 n’ola derbānuñ biri

52. **şāh:**
Gazel 360
 Mısra: 9
Padişah, hükümdar |
sevgili.

Şafağ-gūn atlas ile pençe-i
 hürşīd-veş ol şāh
 Alupdur zīr-i destine ‘Azīzī
 rub’-i meskūnı

53. **şāhuñ:-uñ**
Gazel 360
 Mısra: 4
Padişah, hükümdar |
sevgili.

Boyunca kana girdüğine
 yetmez mi bu şāhid kim
 O şāhuñ gül gibi al cāme
 geymek oldu kânūnı

54. **şāhuñ:-uñ**
Gazel 378
 Mısra: 7

Padişah, hükümdar |
sevgili.

Meger bir ebr-i miskīndür o
 şāhuñ tāc-ı semmürü
 Ki almış zīr-i pāyına ser-i
 hürşīd-i raşşānı

55. **şāhuñ:-uñ**
Gazel 386
 Mısra: 8
Padişah, hükümdar |
sevgili.

Țutup Şām ehli urmazdı
 ayağına anuñ āhen
 O şāhuñ olmasa kaçkın kılı
 şem’-i şebistānı

56. **şāhum:-um**
Kaside 3
 Mısra: 81
Padişah, hükümdar |
sevgili.

Saña ‘arz-ı fāka etmekden
 garaž şāhum bu kim
 Ehl-i fakruñ derdine sensin
 bu gün dermān olur

57. **şāhum:-um**
Kaside 3
 Mısra: 81
Padişah, hükümdar |
sevgili.

Saña ‘arz-ı fāka etmekden
 garaž şāhum bu kim
 Ehl-i fakruñ derdine sensin
 bu gün dermān olur

58. **şāhum:-um**
Kıt’a 1
 Mısra: 13
Padişah, hükümdar |
sevgili.

Lik şāhum zahīrüm
 olmamağın
 Yok zuhūrum gedā-yı der-
 be-derem

59. **şāh:**
Kıt’a 20
 Mısra: 2
Padişah, hükümdar |
sevgili.

Kerem kıl ey ridā var yürü
 benden
 Elini öp verürse şāh destür

60. **şāhuñ:-uñ**
Matla 81
 Mısra: 1
Padişah, hükümdar |
sevgili.

Hāneñi ey dil bu şeb teşrīf
 eder şāhuñ yine
 Şem’lerle karşı çıkısun şu’le-
 i āhuñ yine

61. **şāhum:-um**
Müseddes 4
 Mısra: 8
Padişah, hükümdar |
sevgili.

Bu hüsñ ü ānı kim saña verdi
 o Zū’l-celāl
 Çeşm-i zamāne görmedi
 şāhum saña mişāl

62. **şāhum:-um**
Tahmis 1
 Mısra: 11
Padişah, hükümdar |
sevgili.

Bu garīb üftādeye şāhum
 cefādan kıl hāzer
 Yoğsa eşk ü āhum eyler
 ‘ālemi zīr ü zeber

63. **şāhum:-um**
Tesdis 3
 Mısra: 31
Padişah, hükümdar |
sevgili.

Hışm u kīnūñ sebebi
 bendeñe şāhum neyiki
 Cürmümūñ aşlı yağod zıll-i
 İlāhum neyiki

64. **şāhuñ:-uñ**
Gazel 5
 Mısra: 6
Padişah, hükümdar |
sevgili.

Siyeh zūlfūñ gibi tīg-i
 müjeñden etmezüz tesrīh
 Bu gün cān ile sen şāhuñ kılı
 kurbānyuz cānā

65. **şaha:-a**
Gazel 31
 Mısra: 5
Padişah, hükümdar | sevgili.

Fiğân u dâd elinden
 gönlümün her gördüğü şâha
 Beni cân-ile kul etmege ol
 nâ-kâm olur bâ'is

66. **şahuñ:-uñ**
Gazel 112
 Mısra: 9
Padişah, hükümdar | sevgili.

O şahuñ luftına bir kerre
 maẓhar düşmedi gerçi
 'Azîzî bendegân-ı şeh
 Süleymân-ı zamândandır

67. **şahum:-um**
Gazel 162
 Mısra: 10
Padişah, hükümdar | sevgili.

Halka-i zülf-i girih-gîrûñ
 hevâsı 'âkıbet
 Eyledi şahum 'Azîzî kuluñı
 dîvâne-naķş

68. **şaha:-a**
Gazel 244
 Mısra: 2
Padişah, hükümdar | sevgili.

Dili bir taht-gâha beñzetedüm
 'Işkuñı anda şâha beñzetedüm

69. **şahum:-um**
Kıt'a 18
 Mısra: 8
Padişah, hükümdar.

Bir iki bennâ 'inâyet ola ger
 Yapılır gönlüm gibi şahum
 hemân

70. **şâh:**
Tarih 22
 Mısra: 15
*Padişah, hükümdar II
 Sultan üçüncü Murad Han.*

İşidince bu hâli Şâh dañı
 Bîm-i cân ile kıldı terk-i
 beled

71. **şâhı:-ı**
Gazel 203
 Mısra: 3
Boynuz, karn.

Meh-i nev şanmañuz gâv-ı
 zemînuñ çıkdı bir şâhı
 Getürdi bād-ı âhum altını
 üstine dünyānuñ

şâh olgör:

1. **şâh olgör:-ı, -gör**
Gazel 237

Mısra: 3
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Padişah olmak,
 saltanatın başına geçmek.*

Tek sen ey gönlüm cünün
 iklimine şâh olgör
 Saña hayl-i derd ü gam gibi
 sipâh eksük degül

şâh olup:

1. **şâh olup:-up**
Matla 49
 Mısra: 1
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Padişah olmak,
 saltanatın başına geçmek.*

Şehr-i bâga şâh olup çün
 lâle-veş urundı tâc
 Nergis-i meste dedi gül
 begligüñ var gözün aç

şâhâ:

1. **şâhâ:**
Gazel 66
 Mısra: 12
Ey şah. || Ey sevgili.

Zevrak-ı sîmîn kim almış o
 mâhı üstine
 Rağş-ı âbîdür ki şâhâ kâm-
 yâb altındadır

şâhân:

1. **şâhānuñ:-uñ**
Kaside 5
 Mısra: 2
Şahlar, padişahlar.

Şeh-i devr-i zamân Sultân
 Selîm han-ı felek-kadrûñ
 Ki hâk-i dergehîdür cümle
 başı tâcı şâhānuñ

şâhâne:

1. **şâhâne:**
Gazel 281
 Mısra: 10
*Şahlara yaraşır | çok
 mükemmel, çok güzel.*

Şeh-i milk-i sühansın yok
 nazîrûñ ehl-i nazm içre
 'Azîzî her ne söz kim
 söyleseñ şâhâne söylersin

2. **şâhâne:**
Kaside 4
 Mısra: 28
*Şahlara yaraşır | çok
 mükemmel, çok güzel.*

'Arşa-i luftında gerdün
 üstür-i gerden-firâz
 Hücre-i hâşında mihr ü meh
 iki şâhâne şem'

3. **şâhâne:**
Kaside 4
 Mısra: 74
*Şahlara yaraşır | çok
 mükemmel, çok güzel.*

Beñzer ol nañl-i bülende bu
 kaşîdem kim anuñ
 Bağlanupdur ucına bir bî-
 bedel şâhâne şem'

şâhbâz-ı dehr:

1. **şâhbâz-ı dehr:**
Gazel 189
 Mısra: 7
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Dünyanın doğan kuşu.

Sensin ol şâhin baķışlu
 şâhbâz-ı dehr kim
 Murğ-ı devlet pâyuña gelmiş
 şikâruñdur senüñ

şāhbāz-ı evc-i istignā:1. **şāhbāz-ı evc-i istignā:****Gazel 328**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Tok gözlülük zirvesinin şahini. II Gönlü tok olan.*

Şāhbāz-ı evc-i istignā ol ey dil egme baş
Kulle-i kâf üzre pervāz eyleyen 'anķālara

şāhī:1. **şāhī:****Gazel 194**

Mısra: 10

*Şāhī, Kanuni Sultan**Süleyman'ın şehzadelerinden II. Bayazid'in mahlası.*

Adın ańmazdı 'Azīzī ŧi 'r-i gevher-bārınuñ
Şāhī göreydi eger tertibini dīvānumuñ

şāh-ı 'acem:1. **şāh-ı 'acem:****Kaside 1**

Mısra: 58

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Arap olmayan, Araptan gayri olan bölgenin sultanı II İran şahı, hükümdarı.*

Bir gül-i bülbül-i hoş-demdür o şeh kim yaraşur
Bülbül-i gülşenine şāh-ı 'Acem olsa nöker

şāh-ı 'ālem:1. **şāh-ı 'ālem:****Gazel 60**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Alemin padişahı II sevgili.*

Şāh-ı 'ālem de olursañ 'ākıbet 'ayyār-ı çarç

Efser-i zerrīnüñi bir lu'b-ile serden alur

2. **şāh-ı 'ālem:****Gazel 170**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Alemin padişahı II sevgili.*

Bezm-i ğamında yārūñ zār olduğum bu her dem
Eyler o şāh-ı 'ālem gūş-ı rebābdan ğaz

şāh-ı 'ālemem:1. **şāh-ı 'ālemem:-em****Gazel 32**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Alemin padişahı.*

Çekdüm aldum yārı aġyārūñ elinden çarb-ı dest
Şanki şāh-ı 'ālemem aldum o kāfirden ħarāc

şāh-ı 'ar'ar:1. **şāh-ı 'ar'ar:****Gazel 178**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Arar ağacının dalı.*

Dür nişār eyler deyü gülzāra ebr-i nevbahār
Ķol uzadup şāh-ı 'ar'ar lāle vü gül açdı kef

şāh-ı 'ar'ardur:1. **şāh-ı 'ar'ardur:-dur****Gazel 215**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Arar ağacının dalı.*

Ruġuñ bir māh-ı enverdür ki ħurşid-i semādan yeg
Boyuñ bir şāh-ı 'ar'ardur ki naġl-i müntehādan yeg

şāh-ı 'azīm:1. **şāh-ı 'azīm:****Gazel 371**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Yüce hükümdar II Kanuni Sultan Süleyman.*

N'ola gitdiyse 'adem milkine ol şāh-ı 'azīm
Yine anuñ yerine bir ulu sultān geldi

şāh-ı bahāra:1. **şāh-ı bahāra:-a****Gazel 167**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Bahar sultanı. || Padişah.*

Ĥārdan şekvā için şāh-ı bahāra şunmaġa
Gonca tūmārı olupdur bülbül-i nālāna 'arz

şāh-ı bahāruñ:1. **şāh-ı bahāruñ:-uñ****Gazel 4**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Bahar sultanı. || Padişah.*

Meger şāh-ı bahāruñ hükmidür dīvān-ı gülşende
Tutarlar gonçayı el üzre her şāh-ı gül-i ra'nā

2. **şāh-ı bahāruñ:-uñ****Gazel 4**

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Bahar sultanı. || Padişah.*

'Azīzī bir dem erdi kim yine mecmū'a-i gülden
Okur şāh-ı bahāruñ medġini her bülbül-i güyā

şāh-ı bī-bedel:1. **şāh-ı bī-bedel:****Gazel 226**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Eşi benzeri olmayan
şah II sevgili.*

N'ola cān-ıla aña ʔul olmağa
bel bağlayam
Mū-miyān bir belli dilberdür
o şāh-ı bī-bedel

şāh-ı bīd:1. **şāh-ı bīd:****Müseddes 1**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Yok olma dalı.*

Bağrını çāk eyleyüp tīg-i
hased çün şāh-ı bīd
Düşmenān-ı devletūn olsun
cihanda nā-bedīd

şāh-ı bī-nazīrūn:1. **şāh-ı bī-nazīrūn:-üñ****Gazel 160**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Benzersiz padişah II
sevgili.*

Ol şāh-ı bī-nazīrūn 'ışkına
ʔul olanlar
'Alemlere 'Azīzī destān olur
gidermiş

şāh-ı cem-kađrūn:1. **şāh-ı cem-kađrūn:-üñ****Gazel 184**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Cem kıymetindeki şah II
sevgili.*

Biz 'Azīzī o şāh-ı Cem-
kađrūn

Bezmine dāhıl olmaduk
ʔalduk

şāh-ı cihān:1. **şāh-ı cihān:****Gazel 139**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Cihan şahı II sevgili.*

Āstānına 'Azīzī nece varsun
o şehūñ
Ki gedā şāh-ı cihān olduğı
yere varamaz

2. **şāh-ı cihān:****Gazel 286**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Cihan şahı II sevgili.*

Devr-i 'adlūnde revā midur
eyā şāh-ı cihān
Mey ele girmeye ʔahve geze
dükkān dükkān

3. **şāh-ı cihān:****Gazel 321**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Cihan şahı II sevgili.*

Gönül murgın ele alsañ n'ola
ey server-i hūbān
Geh olur kim alur şehbāzımı
şāh-ı cihān deste

4. **şāh-ı cihān:****Gazel 372**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Cihan şahı II sevgili.*

Ey milk-i melāhatde bugün
han-ı 'Azīzī
V'ey şāh-ı cihān şahid-i
Ken 'ān-ı 'Azīzī

şāh-ı cihāna:1. **şāh-ı cihāna:-a****Gazel 79**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Cihan şahı II sevgili.*

'Azīzī yine bir şāh-ı cihāna
bende oldı kim
Der-i devlet-me'ābında meh
ü mihr iki çākerdür

2. **şāh-ı cihāna:-a****Gazel 33**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Cihan şahı II sevgili.*

Gönlüm 'aceb mi olsa ol yār-
ı cāna muhtāc
Olur gedā-yı müflis şāh-ı
cihāna muhtāc

şāh-ı cihānuñ:1. **şāh-ı cihānuñ:-uñ****Gazel 259**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Cihan şahı II sevgili.*

N'eylesün manşıbını şāh-ı
cihānuñ aña kim
İşigūñ hıdmetidür cāh benim
sulţānum

şāh-ı dilīrsin:1. **şāh-ı dilīrsin:-sin****Müseddes 4**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Yiğitlerin şahı.*

Hüsn-ile mäh-ı 'ālem ü şāh-ı
dilīrsin
Hūbān içinde server-i şāhib-
serīrsin

şāh-ı felek-rif'atsın:1. **şāh-ı felek-rif'atsın:-sın****Gazel 93**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Azameti felekler gibi
olan hükümdar.*

Sen ol şâh-ı felek-rif' atsin ey
mâh-ı melek-manzar
Serîr-i âsmâna âstânuñ baş
berâberdür

şâh-ı gam:

1. **şâh-ı gam:**
Gazel 331
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Acının ve kederin
padişahu II âşık.*

Cism-i zerdümdür görinen
şanma cân-ı zârumuñ
Kim geyürdi şâh-ı gam bir
câme-i zer egnine

şâh-ı gül:

1. **şâh-ı gül:**
Gazel 203
Mısra: 13
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Gül dalı.

'Azîzî şâh-ı gül gibi tutar
halk-ı cihân elde
Yine bir şî'r-i ter dedüm
bugün rağmına a'dânuñ

şâh-ı güle:

1. **şâh-ı güle:-e**
Gazel 133
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Gül padişahu II sevgili.

'Arz-ı hâl etmek için şâh-ı
güle gülşende
Bülbüle gonca-i zanbağ gibi
tömâr olmaz

şâh-ı gül-i ra'nâ:

1. **şâh-ı gül-i ra'nâ:**
Gazel 4
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Güzel görünen gülün
dalı.*

Meger şâh-ı bahâruñ
hükmidür dîvân-ı gülşende
Tutarlar gonçayı el üzre her
şâh-ı gül-i ra'nâ

şâh-ı gül-i tersin:

1. **şâh-ı gül-i tersin:-sin**
Gazel 292
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Taze gülün sultanı II
sevgili.*

Cihân bâğında mişli
kopmaduğ şâh-ı gül-i tersin
Dağı açılmaduğ bir gonca-i
mevzün dilbersin

şâh-ı hâver:

1. **şâh-ı hâver:**
Gazel 331
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Doğu hükümdarı II
güneş II sevgili.*

Nâzla şarı atlasın geydükçe
dilber egnine
Der gören zer câme geymiş
şâh-ı hâver egnine

şâh-ı hübâna:

1. **şâh-ı hübâna:-a**
Gazel 255
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Güzellerin sultanı, en
güzeli II en güzel sevgili.*

Geçüp mülk-i Sitanbuldan
varup ol şehir-i a'lâda
Olup bir şâh-ı hübâna gulâm
içmek diler gönlüm

şâh-ı hübân-ı cihândur:

1. **şâh-ı hübân-ı cihândur:-
dur**
Kaside 5
Mısra: 85
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

*Dünya güzellerinin şahu
II sevgili.*

Girîbânî güzel bir şâh-ı
hübân-ı cihândur kim
Yeñi hünkâr kulu paşasıdur
ol pāk-dāmānuñ

şâh-ı hübân-ı cihānum:

1. **şâh-ı hübân-ı cihānum:-
um**
Gazel 268
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

*Dünya güzellerinin şahu
II sevgili.*

Çandasın ey şâh-ı hübân-ı
cihānum gel yetiş
'Alemleri verdi harâba leşker-i
eşk-i revân

şâh-ı 'ışk olup:

1. **şâh-ı 'ışk olup:-up**
Gazel 243
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Aşk sultanı olmak.

Ġam ellerine 'azm edicek
şâh-ı 'ışk olup
Āhum duġanı çekdi öñümce
'alem benüm

şâh-ı 'ışka:

1. **şâh-ı 'ışka:-a**
Gazel 63
Mısra: 11
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Aşk sultanı II sevgili II
Allah.*

Şâh-ı 'ışka bende-i fermân
olan abdâllar
Pādşâh-ı 'âleme kul olmağa
neng etdiler

şâh-ı 'ışkam:

1. **şâh-ı 'ışkam:-am**
Gazel 246
Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Aşk padişahu II âşık.

Şâh-ı 'ışkam küşe-i
meyhânelerdür milketüm
Câm-ı meydür sâkiyâ
başumda tâc-ı devletüm

şâh-ı kâm-rân:

1. **şâh-ı kâm-rân:**
Gazel 385
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
*Muradına ermiş,
muzaffer padişah II sevgili.*

Olup piçide-hâtır eşiginde
tan-ı a' dâdan
O şâh-ı kâm-rân u 'âlî-
şânuñdan uşanduñ mı

şâh-ı kerîm:

1. **şâh-ı kerîm:**
Gazel 248
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
*Cömert padişah II
sevgili.*

Luţfuñ eylerse recâ n'ola
'Azizî-i gedâ
Bende-i muhlîş du 'â-
güyüñdur ey şâh-ı kerîm

şâh-ı kişver-i 'ışkam:

1. **şâh-ı kişver-i 'ışkam:-am**
Gazel 297
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
*Aşk ülkesinin şahı II
âşık.*

Ben o şâh-ı kişver-i 'ışkam
ki bî-hayl ü haşem
Kim yanumda bir durur çetr-
i kühen hargâh-ı nev

2. **şâh-ı kişver-i 'ışkam:-am**
Gazel 337
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
*Aşk ülkesinin şahı II
âşık.*

Ben o şâh-ı kişver-i 'ışkam
ki çeşm-i rûzgâr
Görmedi dârâtımı Dârâda vü
Dârâbda

şâh-ı mercân:

1. **şâh-ı mercân:**
Gazel 128
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
*Mercan dalı II aşğın
kirpiği. Tanıkta aşğın
gözlerinden akan kanlı
gözyaşlarının bir denize
dönüştüğü ve bu deniz içinde
kirpiklerin de birer mercan
dalı halini aldığı hayal
edilmiştir. Kanlı gözyaşların
rengi ile mercan dalının
rengi arasında da bilinçli bir
ilişki kurulmuştur.*

Bahr-i eşk-i çeşmüm içre
görünen kanlı müjem
Lücce-i 'ummânda bitmiş
şâh-ı mercân kendidür

şâh-ı merd:

1. **şâh-ı merd:**
Tarih 21
Mısra: 11
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Yiğitlerin şahı.

Yara bir şâh-ı merd ile o
mülhid Toçmaquñ başın
Öküz boynuzına girerse
kırtulmaz Kara Hân deñ

şâh-ı merdânuñ:

1. **şâh-ı merdânuñ:-uñ**
Kaside 5
Mısra: 110
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
*Erenler şahı || Hz.
Ali'nin lakabı.*

Edenler ser-güzeşt-i Kâsımı
La 'lîn-Ķabâdan güş
Enüşirvân ile cengin añar mı
şâh-ı merdânuñ

şâh-ı milk-i hüsnüñ:

1. **şâh-ı milk-i hüsnüñ:-üñ**
Gazel 73
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
*Güzellik ülkesinin şahı
II sevgili.*

Ümîd-i luţf u ihsân eyleyen
'uşşâk-ı ğam-dîde
O şâh-ı milk-i hüsnüñ
eşigine varı görşünler

şâh-ı mülk-i hüsnüñ:

1. **şâh-ı mülk-i hüsnüñ:-üñ**
Gazel 130
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
*Güzellik ülkesinin şahı
II sevgili.*

Ümîd-i luţf u ihsân eylesin
'uşşâk-ı ğam-dîde
O şâh-ı mülk-i hüsnüñ
eşigine varı görşünler

şâh-ı serîr-i ğam:

1. **şâh-ı serîr-i ğam:**
Gazel 242
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
*Gam tahtının şahı II
âşık.*

Ķutdum sipâh-ı âhum ile rüy-
ı 'âlemi
Şimdi benem zamânedede şâh-ı
serîr-i ğam

şâh-ı verd-i ra 'nânuñ:

1. **şâh-ı verd-i ra 'nânuñ:-
nuñ**
Gazel 203
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Renkli gülün dalt.

Çemende bülbüle karşı
niçün gelmez ki reftâra
Ayağına diken mi batdı şâh-ı
verd-i ra'nânûñ

şâhid:1. **şâhid:**

Gazel 360

Mısra: 3

Güzel, sevgili.

Boyunca kana girdüğine
yetmez mi bu şâhid kim
O şâhuñ gül gibi al câme
geymek oldı kânûnı

2. **şâhid:**

Gazel 41

Mısra: 2

*Bir şeyin olduğu yerde
hazır bulunup olanları gören
kimse.*

Nece kâdî nece müftî nece
'âbid zâhid
Seni biñ cân ile sevdüğüme
Tañrı şâhid

şâhid-i cānbāz:1. **şâhid-i cānbāz:**

Gazel 117

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Canbazın şahidi II
canbaz güzel.*

Kaçan o şâhid-i cānbāz
rîsmāna çıkar
Gören şanur ki hümā evc-i
āsmāna çıkar

şâhid-i hulkı:1. **şâhid-i hulkı:-ı**

Kaside 4

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

*Ahlakının, tabiatının
şahidi.*

Şâhid-i hulkı gibi olmaya
halk içre 'azîz

Māh-ı Ken'ân gibi mâlik
olsa hüsn ü āna şem'

şâhid-i ken'ân-ı 'azîzi:1. **şâhid-i ken'ân-ı 'azîzi:**

Gazel 372

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ken'an ilinin şahidi
Azîzi.*

Ey milk-i melâhatde bugün
han-ı 'Azîzi
V'ey şâh-ı cihân şâhid-i
Ken'ân-ı 'Azîzi

şâhid-i nazmı:1. **şâhid-i nazmı:-ı**

Kaside 5

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

*Şiire konu olan güzel,
dilber; sevgili.*

Mişâli şî'rinüñ hüsn-i
edâsınuñ mişâli yok
Hüseyndür şâhid-i nazmı
'İzârî-i sühân-dānuñ

şâhid-i verdüñ:1. **şâhid-i verdüñ:-üñ**

Matla 73

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gül sevgili.

Bülbül hezâr derd ile
gülşende iñledi
Beñzi alındı şâhid-i verdüñ
beliñledi

şâhin bakışlu:1. **şâhin bakışlu:**

Gazel 189

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sert ve keskin bakışlu
heybetli, azametli.*

Sensin ol şâhin bakışlu
şâhbâz-ı dehr kim

Murğ-ı devlet pâyüña gelmiş
şikâruñdur senüñ

şahne:1. **şahne:**

Tarih 14

Mısra: 3

*Zabıta memuru,
güvenlik memuru.*

Yine şahne olıcağ ol zulum-
kâr
Dediler târîhini âh be zâlim

şâh-ruḥ:1. **şâh-ruḥ:**

Gazel 157

Mısra: 9

*Yanağı şah II sevgili II
satrañçtaki kale.*

Şâdmân ol ey dil-i ferzâne
kim ol şâh-ruḥ ruḥ
Dedi naḥ'-ı bāğ-ı küyında
rakıḥ-i zâğa kiş

şahş olur:1. **şahş olur:-ur**

Lugaz 2

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şahıstır (bağlamında).

Ol ne şahş olur ki endāmı
anuñ
Beñzer insân-ı za'ife ser-be-
ser

şâhsâr-ı ğamda:1. **şâhsâr-ı ğamda:-da**

Gazel 227

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gam dalında.

Şâhsâr-ı ğamda nālân
olmasun mı 'andelîb
Kim çemende hâr ile her
dem güler oynar gül

şâ'ir:

1. **şâ'ir:****Gazel 194**

Mısra: 6

Şiir söyleyen.

Bulsa girerdi içine gördüğü
yere hemân
Kâlib-i fersüdesidür tüt ki
şâ'ir cânumuñ

2. **şâ'ire:-e****Kaside 3**

Mısra: 86

Şiir söyleyen.

Vaşf-ı cüduñ etmege var
'aczi tab'-ı pākümüñ
Gerçi kim maḥbûb ögmek
şâ'ire âsân olur

3. **şâ'ire:-e****Kaside 3**

Mısra: 86

Şiir söyleyen.

Vaşf-ı cüduñ etmege var
'aczi tab'-ı pākümüñ
Gerçi kim maḥbûb ögmek
şâ'ire âsân olur

şâm:1. **şâm:****Tarih 3**

Mısra: 6

*Akşam, gecenin**başlangıcı.*

Görüp ol âteşi ḥâtif
hemâdem

Dedi târîḥ Sitanbul yandı bu
şâm

şâm ehli:1. **şâm ehli:****Gazel 386**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Şam Halkı.*

Tutup Şâm ehli urmazdı
ayağına anuñ âhen
O şâhuñ olmasa kaçkın kılı
şem'-i şebistânî

şâm u seher:1. **şâm u seher:****Gazel 220**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gece gündüz II daima.*

Râyet-i kaddi ḥayâlidür olan
şâm u seher
Ka'be-i cân u dile vâli
Meḥemmed Şâhuñ

2. **şâm u seher:****Kıt'a 22**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gece gündüz II daima.*

Reşk-i mâh olmasun mı şâm
u seher
Ki döker dest ü pāya mā
muşluk

şâmî:1. **şâmîler:-ler****Gazel 388**

Mısra: 6

*Şam halkına mensup,**Şamlı.*

Şevk-ı mihrüñ olmasa
kalbinde mâh-ile nücüm
Cennet-i küyuñ tavâf
etmezdi Şâmîler gibi

şâm-ı belâda:1. **şâm-ı belâda:-da****Gazel 228**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Bela akşamı.*

Sāye-miṣāl pîreḥenüm içre
cism-i zâr
Oldı ğamuñla şâm-ı belâda
ḥayâl-i zıl

şâm-ı deycür:1. **şâm-ı deycür:****Kaside 4**

Mısra: 54

Kelime Tipi: -

*Karanlık gecenin
başlangıcı.*

Ḥaṭṭ-ı şeb-günüñdan izḥâr
eyle rüy-ı meh-veşüñ
Kim oyarur şâm-ı deycür
erse ehl-i ḥâne şem'

şâm-ı firâka:1. **şâm-ı firâka:-a****Gazel 205**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Ayrılık akşamı II Şam
(Metindeki tevriyeli
kullanımla birlikte):
Osmanlı'da eyalet merkezi.*

Bî-çäre 'Azîziyi şalup şâm-ı
firâka
Bî-mihr idüğüñ gün gibi
izḥâr eder olduñ

şâm-ı şerîf:1. **şâm-ı şerîf:****Gazel 177**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Şerefli gece II Şerefli
Şam şehri.*

Mısr-ı ḥaddüñle sevâd-ı
ḥaṭuñı seyr edenüñ
Görünür mi gözine Ka'be
yaḥod Şâm-ı şerîf

şâm-ı şıyâm-ı lâ-yünâm:1. **şâm-ı şıyâm-ı lâ-yünâm:-
m****Gazel 254**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Uykusuz oruçların
akşamı.*

Mâh-rûlar başladı câmi'de
kılmağa ḥırâm
Rûz-ı 'îd oldı meger şâm-ı
şıyâm-ı lâ-yünâm

şâne:

1. **şâne:-e****Gazel 33**

Mısra: 6

Tarak.

Cism-i nizârı böyle olmazdı
pâre pâre
Zülf-i ğidâ-yı yâre olmasa
şâne muhtâc

2. **şâne:****Gazel 107**

Mısra: 4

Tarak.

Erişme tırrasının nârına
yoğsa yârüñ
Ey şâne âteş urgaç saña
yanar o tarrâr

3. **şâne:****Gazel 121**

Mısra: 5

Tarak.

Ohşamak diledüğince anı
miskîn şâne
Zülfüñ anınla niçün ey şeh-i
hübân çekişür

4. **şâne:****Gazel 204**

Mısra: 4

Tarak.

Dest-gîri olduğın görüp
fütâde-dillerüñ
Dedi zülf-i yâre şâne el
benüm dâmân senüñ

5. **şâne:****Gazel 221**

Mısra: 10

Tarak.

Ol perîşânüñ 'Azîzî var-ise
Şâne zülfün gördü oldu sine-
çâk

6. **şâne:****Kaside 4**

Mısra: 16

Tarak.

Sünbül-i dūd-ı kebūdın her
gece tezyîn içün
Götürür nergis gibi başında
zerrîn şâne şem'

şâne-veş:1. **şâne-veş:****Gazel 139**

Mısra: 6

Tarak gibi.

Olmayan erre-i mihrüñle
derünü şad çâk
Şâne-veş sünbüle-i
sünbülüne el kıramaz

2. **şâne-veş:****Gazel 148**

Mısra: 7

Tarak gibi.

Tîg-i miñnet sînemüz şad
çâk ederse şâne-veş
Zülfine baş koşduğumuz
yardan el çekmezüz

3. **şâne-veş:****Gazel 152**

Mısra: 9

Tarak gibi.

Erre-i ğamla kıo cismüñ
pârelensün şâne-veş
Zülf-i dil-dâra bulam derseñ
'Azîzî dest-res

şānuñ durur:1. **şānuñ durur:-uñ-ur****Müseddes 1**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Şanındandır
bağlamında kullanılmıştır.*

Her kese bezl ü 'atâ etmek
durur şānuñ senüñ
Kāmran olur cihānda
bekleyen yanüñ senüñ

şarāb:1. **şarāb:****Gazel 17**

Mısra: 1

Sarhoşluk veren sıvı.

Ey gönül nüş eyle āb-ı
zindegānīdür şarāb

Cān-ı bīmāra hayāt-ı
cāvdānīdür şarāb

2. **şarāb:****Gazel 17**

Mısra: 2

Sarhoşluk veren sıvı.

Ey gönül nüş eyle āb-ı
zindegānīdür şarāb
Cān-ı bīmāra hayāt-ı
cāvdānīdür şarāb

3. **şarāb:****Gazel 17**

Mısra: 4

Sarhoşluk veren sıvı.

Guşsa vü ğam neydüğün
bilmez içenler hâk bu kim
Bâ'is-i bezm-i neşât u
şādmānīdür şarāb

4. **şarāb:****Gazel 17**

Mısra: 6

Sarhoşluk veren sıvı.

Ehl-i diller şöhetinden neçer
el çeksün anuñ
Cām bir rüh-ı musavver rüh-ı
şānīdür şarāb

5. **şarāb:****Gazel 17**

Mısra: 8

Sarhoşluk veren sıvı.

Rüstem ü Behmen de olsañ
bir ayağ-ıla yıkar
'Arşa-i bezmüñ kadimī
pehlevānıdur şarāb

6. **şarāb:****Gazel 17**

Mısra: 10

Sarhoşluk veren sıvı.

Nece māyil olmasun dil
görmege anı müdām
'Arız-ı rengin-i yarüñ hüsn ü
ānıdur şarāb

7. **şarāb:****Gazel 17**

Mısra: 12

Sarhoşluk veren sıvı.

Oldı çün aña gül-i ruhsârı
yârûñ mün 'akis
Yâ niçün cām içre böyle
ergavânîdür şarâb

8. **şarâb:**

Gazel 17

Mısra: 14

Sarhoşluk veren sıvı.

Gülşen-i cāna aqar dāyim
'Azîzî ayağı
Bāğ-ı 'ayş u 'işretüñ āb-ı
revānıdır şarâb

9. **şarābuñ:-uñ**

Gazel 190

Mısra: 4

Sarhoşluk veren sıvı.

Dedüm hecrüñde yaşum oldı
mey-gün
Dedi nüş et senüñ oldur
şarābuñ

10. **şarāba:-a**

Gazel 237

Mısra: 5

Sarhoşluk veren sıvı.

Tācını şundi şarāba verdi
zāhid ben dedüm
Kelle sağ olsun cihānda bir
külāh eksük degül

11. **şarāba:-a**

Gazel 363

Mısra: 4

Sarhoşluk veren sıvı.

Leb-i mey-günüña haţt-ı
gubāruñdan halel ermez
Bu rüşendür şarāba sākiyā
vermez keder dürdi

12. **şarābuñ:-uñ**

Gazel 373

Mısra: 6

Sarhoşluk veren sıvı.

La'l-i lebüñüñ şevkı ile
olmadı çün mest
Meclisde şarābuñ ayağı ya
ne tolaşdı

13. **şarābdan:-dan**

Matla 78

Mısra: 2

*Üzüm veya başka meyve
sularını türlü yöntemlerle
mayalandırarak elde edilen
alkollü içki, mey.*

Derlese cām-ı la'l-i sākī
n'ola
'Arağ olur şarābdan peydā

şarâb içmek:

1. **şarâb içmek:-mek**

Muamma 1

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şarap içmek.

Erişdi mevsim-i gül tıldı
'ālem şevk u tāb ile
Göñül bî-had şarâb içmek
diler ol āftāb ile

şarâb-ı cām-ı la'lün:

1. **şarâb-ı cām-ı la'lün:-üñ**

Gazel 5

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yakut kadehinin şarabı
II sevgilinin dudağı.*

Şarâb-ı cām-ı la'lün mest-i
ser-gerdānıyuz cānā
Ġubār-ı sebz-i haţtuñ vālih ü
hayrānıyuz cānā

şarâb-ı ergavân:

1. **şarâb-ı ergavân:**

Gazel 141

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Erguvan renkli şarap.

Elüme lāle-veş cām-ı mey
alup bezm-i miñnetde
İçersem gözüme gelsün
şarâb-ı ergavân sensüz

şarâb-ı ergavân oldı:

1. **şarâb-ı ergavân oldı:-dı**

Gazel 351

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Erguvan renkli şarap
kadehi olmak.*

Gözüm bir cām-ı mīnā-fām-ı
bezm-i ğamdur ey gül-ruĥ
İçinde eşk-i ĥününüm şarâb-ı
ergavân oldı

şarâb-ı 'işkuñ:

1. **şarâb-ı 'işkuñ:-uñ, -ı**

Gazel 156

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Aşk şarabı.

'Azîzî dest-i mihrüñle
yakasın çāk çāk etmiş
Şarâb-ı 'işkuñ nüş eylemiş
mest-i ĥarâb olmuş

şarâb-ı kevserde:

1. **şarâb-ı kevserde:-de**

Gazel 308

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kevser şarabı. II
Cennette bir havuzun adı.*

Ĥāller la'l-i nāb-ı dilberde
Noĥtaldur şarâb-ı kevserde

şarâb-ı kevser-i la'lin:

1. **şarâb-ı kevser-i la'lin:-in**

Kaside 5

Mısra: 95

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Lal dudağının kevser
şarabı.*

Şarâb-ı Kevser-i la'lin
bulalardı umarlardı
Seni bize Ĥudā verdi deyü
yārān-ı tūbānuñ

şarâb-ı la'linüñ:

1. **şarâb-ı la'linüñ:-üñ**

Kaside 5

Mısra: 88

Kelime Tipi: -

Kırmızı şarap II

Sevgilinin şarap gibi dudakları.

Gözi mestân bir şüh-1
cihândur Terzi İbrâhîm
Şarâb-ı la'linüñ âvâresidür
halk o cânüñ

şa'riyye:

1. şa'riyye:
Gazel 255
Mısra: 3
Arpalık.

Alup şa'riyye vü halka cebe
satmağ-ıçün halka
Edüp bir meclis-i 'âlî müdâm
içmek diler gönülüm

şaş:

1. şaşdı:-dı
Gazel 382
Mısra: 6
*Nasıl davranacağını
bilememek II Sersemlemek,
aklı başında olmamak.*

Nehr-i 'izâruñ içre zülfüñ
nehengini dil
Nâ-geh görünce 'aqlın
başdan yitürdi şaşdı

şa'sa'a:

1. şa'sa'a:
Gazel 261
Mısra: 2
Gösteriş.

Gördi ki dîvâne kıldı 'arız-1
cânân günü
Şa'sa'a zencîrine bend eyledi
devrân günü

2. şa'sa'a:
Gazel 361
Mısra: 2
Gösteriş.

Gördi ki dîvâne kıldı 'arız-1
cânân günü
Şa'sa'a zencîrine bend eyledi
devrân günü

şaşı:

1. şaşı:
Gazel 266
Mısra: 8
Ürkek, birbirini tutmaz.

Kühl ile izi tozını bir
görürmüş ol mehüñ
Görmedüm nergis gibi
'âlemde hiçbir şaşı ben

şâyed:

1. şâyed:
Gazel 232
Mısra: 3
Ola ki.

O mîr-i baħr-i hüsn ey dil
gele şâyed temâşâya
Akıdup seyl-i eşk-i çeşmüñi
mânend-i deryâ kıl

2. şâyed:
Muamma 10
Mısra: 1
Ola ki.

Yâr işidüp rahm ede şâyed
saña
Âh u fiğân eyle peyâpey de
lâ

şeb:

1. şeb:
Gazel 13
Mısra: 7
Gece.

Şu'le-i âh-1 şerer-bârum bu
şeb çarħa çıkup
Yine hâk üzre nüzül etdi
düşen şanmañ şihâb

2. şeb:
Gazel 18
Mısra: 3
Gece.

Zamane halkını taşâ tutar
çarħ-ı 'adü her şeb
Bu hâle olmayan vâkıf şanur
gökden düşer kevkeb

3. şeb:
Gazel 63
Mısra: 14
Gece.

Düd-1 âh-1 pür-şerârum sūr-1
çarħ üzre çıkup
Tâli' u baħt-1 siyâhumla bu
şeb ceng etdiler

4. şeb:
Gazel 70
Mısra: 8
Gece.

Gönülde nîze-i âhı müheyyâ
etdügüm ol kim
Şehâ gökde sitâremle bu şeb
ceng ü cidâlüm var

5. şeb:
Gazel 112
Mısra: 8
Gece.

Maħalleñ ehlinüñ incinmesi
ey meh baña beñzer
Varup küyuñda her şeb
etdügüm âh u fiğândandır

6. şeb:
Gazel 176
Mısra: 4
Gece.

Şevk-1 ruhsârûñla ey meh
şubħa dek
Yandı yakıldı bu şeb miskîn
çerâğ

7. şeb:
Gazel 306
Mısra: 1
Gece.

Hânene teşrîf eder ey dil bu
şeb mâhuñ yine
Şem'lerle qarşu çıksun şu'le-
i âhuñ yine

8. şeb:
Gazel 317
Mısra: 9
Gece.

Gelmedi mescide ol mâh bu
şeb buldı meger
Müddet-i 'ömr-i 'Azîzî gibi
gâyet rûze

9. şeb:
Gazel 323

Mısra: 4
Gece.

Meger mihr-i cemâlinde
haber almak diler yârûñ
Ki her şeb tolanur küyün
kamer cäsüs şeklinde

10. **şeb:**

Kaside 4
Mısra: 12
Gece.

Var ise pervânesin murğ-ı
semenderdür şanur
Kim yapar farkında her şeb
aña oddan lâne şem'

11. **şeb:**

Matla 81
Mısra: 1
Gece.

Hâneñi ey dil bu şeb teşrîf
eder şahuñ yine
Şem'lerle karşı çıksun şu'le-
i âhuñ yine

12. **şebi:-i**

Matla 52
Mısra: 2
Gece (İslam dinindeki
mübarek geceler
bağlamında).

Her kimüñ kim hemdemi
Bayram-ı sîm-endâm ola
Her şebi qadr ü berât u her
güni bayram ola

şeb erüp:

1. **şeb erüp:-üp**
Gazel 318
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Gece vakti olmak.

Şeb erüp el-vedâ' etdüğe
seyr-i küy-ı dildâra
Aşılmağa gider gibi gider
Manşür-ı dil dâra

şeb olmaz kim:

1. **şeb olmaz kim:**
Gazel 323

Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

Gece olmaz ki II her
gece.

Nece görsün gözüm uyhu
yüzün miñnet bucağında
Şeb olmaz kim beni gam
başmaya kâbüs şeklinde

şeb-çerâğ:

1. **şeb-çerâğı:-ı**

Kaside 3
Mısra: 13

Gece vakti çıra gibi
yanan bir cevher. Deniz
öküzü, karaya çıkıp
otlayacağı zaman, ağzından
bu cevheri çıkarıp koyar,
onun ışığında otlarmış; bir
cins kıymetli taş, şimşirak
taşı. Hızır aleyhisselamın
şeb-çerâğ ile zulumat
ülkesinde ilerleyerek
ölümsüzlük suyuna eriştiği
rivayet edilir. Işığını
cennette bulunan Tübâ
ağacından aldığına inanılır.
Bu cevher, güzellik, parlaklık
ve aydınlık simgesidir.

Var ise her şeb-çerâğı mihr-i
rüyüñdan baqar
Meş'al-i mäh-ı felek kim
şem'-veş tábân olur

şeb-çerâğı:

1. **şeb-çerâğı:**

Kaside 3
Mısra: 13
Geceleyin parlayan bir
çeşit taş l şimşirek taşı;
hurafeler ve tanıklarla ilgili
olarak bkz. ONAY, s. 422.
(şebçerâğ md.).

Var ise her şeb-çerâğı mihr-i
rüyüñdan baqar
Meş'al-i mäh-ı felek kim
şem'-veş tábân olur

şeb-çerâğ-ı mäh-veş:

1. **şeb-çerâğ-ı mäh-veş:**
Kaside 4

Mısra: 77
Kelime Tipi: -
Ayn gece çerağsı (Gece
vakti çıra gibi yanan bir
cevher. Deniz öküzü, karaya
çıkıp otlayacağı zaman,
ağzından bu cevheri çıkarıp
koyar, onun ışığında
otlarmış; bir cins kıymetli
taş, şimşirak taşı. Hızır
aleyhisselamın şeb-çerâğ ile
zulumat ülkesinde ilerleyerek
ölümsüzlük suyuna eriştiği
rivayet edilir. Işığını
cennette bulunan Tübâ
ağacından aldığına inanılır.
Bu cevher, güzellik, parlaklık
ve aydınlık simgesidir.).

Nitekim bezm-i cihânda şeb-
çerâğ-ı mäh-veş
Şu'le verdükçe felekde mihr-
i nür-efşâna şem'

şeb-çerâğ-ı meh:

1. **şeb-çerâğ-ı meh:**

Gazel 57
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ayn gece çırası (gece
vakti çıra gibi yanan bir
cevher. Deniz öküzü, karaya
çıkıp otlayacağı zaman,
ağzından bu cevheri çıkarıp
koyar, onun ışığında
otlarmış; bir cins kıymetli
taş, şimşirak taşı. Hızır
aleyhisselamın şeb-çerâğ ile
zulumat ülkesinde ilerleyerek
ölümsüzlük suyuna eriştiği
rivayet edilir. Işığını
cennette bulunan Tübâ
ağacından aldığına inanılır.
Bu cevher, güzellik, parlaklık
ve aydınlık simgesidir).

Eyle zîbâdur ki farkuñda
muraşşa' efserüñ
Şeb-çerâğ-ı meh şu'â'ından
anuñ tábân olur

şebdiz-i âhum:

1. **şebdiz-i âhum:-um**
Gazel 81
Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

*Ahın dumanından
oluşan yağız ata benzeyen
duman kütlesi.*

Mâh-i nev na'li yeri encüm
nişân-ı mîhîdur
Her gece Şebdiz-i âhum gök
yüzün pâmâl eder

şebgeh-i zülf-i siyâhuñ:

1. **şebgeh-i zülf-i siyâhuñ:-
uñ**

Gazel 173

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Şaçın gece zamanı gibi
siyah.*

Murg-ı cân şayd etmede ser-
bâz-ı 'âlemdür bugün
Şebgeh-i zülf-i siyâhuñ olsun
ey meh yüzi ağ

şeb-i deycürî:

1. **şeb-i deycürî:-ı**

Kaside 2

Mısra: 71

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Karanlık gece.

Şubhı şems ü şeb-i deycürî
kâmer rûşen edüp
Dün ü gün şems ü kâmer
k'ola felekde seyyâr

şeb-i hattına:

1. **şeb-i hattına:-ı, -n, -a**

Gazel 56

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Hattın siyahlığı II ayva
tüyü.*

Şeb-i hattına hüsün haddi
verür ol mâhuñ
Şöhret-i bezm-i şafâ şem 'i
fürüzân iledür

şeb-i hecrinde:

1. **şeb-i hecrinde:-i, -n, -de**

Gazel 379

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ayrılık gecesi.

Degüldür görinen encüm
şeb-i hecrinde ol mâhuñ
Duñân-ı nâr-ı âhumdan göge
yine şerer düşdi

şeb-i hecründe:

1. **şeb-i hecründe:-üñ, -de**

Gazel 77

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ayrılık gecesi.

Degüldür görinen encüm
şeb-i hecründe ey meh-rû
Delindi nâvek-i âhumla
çarhuñ sinesi yer yer

2. **şeb-i hecründe:-üñ, -de**

Gazel 95

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ayrılık gecesi.

Şeb-i hecründe gönül bûs-ı
lebüñ umsa ne tañ
Çarañluğda olur çeşme-i
hayvân derler

3. **şeb-i hecründe:-üñ, -de**

Gazel 197

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ayrılık gecesi.

Şanma encüm şeb-i hecründe
felek şafhasını
Şerer-i âteş-i âh ile zer-efşân
etdük

4. **şeb-i hecründe:-üñ, -de**

Gazel 384

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ayrılık gecesi.

Degül encüm şeb-i hecründe
mâhum
Çıkupdur göklere âhum
şerârı

5. **şeb-i hecründe:**

Matla 61

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ayrılık gecesi.

Yıka bu 'âlemi yağa felegüñ
küngüresin
Şeb-i hecründe yaşum âh ile
bir gün göresin

6. **şeb-i hecründe:-üñ, -de**

Matla 61

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ayrılık gecesi.

Yıka bu 'âlemi yağa felegüñ
küngüresin
Şeb-i hecründe yaşum âh ile
bir gün göresin

şeb-i târ:

1. **şeb-i târ:**

Kaside 2

Mısra: 54

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Karanlık gece.

Şems-i rüyında hañı gird-i
kâmerde hâle
Ruñları şems ü kâmer zülf-i
siyâhı şeb-i târ

şebnem:

1. **şebnem:**

Gazel 53

Mısra: 2

Havada buğu

*durumundayken akşamın ve
gecenin serinliğiyle yerde
veya bitkilerde toplanan
küçük su damlaları, jale, çiy.*

Bir şehir bağı ma'an kılsa
n'ola geşt ü güzâr
Şebnem ile ağaç ata bile
binmişdür hezâr

2. **şebnem:****Gazel 100**

Mısra: 4

Havada buğu

durumundayken akşamın ve gecenin serinliğiyle yerde veya bitkilerde toplanan küçük su damlaları, jale, çiy.

Rif' atüñ bağında çarhı
sünbüle beñzetdiler
Dâne dâne encümi üstinde
şebnem şandılar

3. **şebnem:****Gazel 338**

Mısra: 6

Havada buğu

durumundayken akşamın ve gecenin serinliğiyle yerde veya bitkilerde toplanan küçük su damlaları, jale, çiy.

Gonca tıflm mehd-i gülşende
beliñletmiş şabā
La'li üzre görinen şebnem
uçuktur var ise

4. **şebnem:****Matla 25**

Mısra: 1

Havada buğu

durumundayken akşamın ve gecenin serinliğiyle yerde veya bitkilerde toplanan küçük su damlaları, jale, çiy.

Şebnem düşince berg-i gül-i
aħmer üstine
Dedi hezār aña yüzüñ güller
üstüne

5. **şebnemle:-le****Matla 44**

Mısra: 2

Havada buğu

durumundayken akşamın ve gecenin serinliğiyle yerde veya bitkilerde toplanan küçük su damlaları, jale, çiy.

Ruħ-ı yār ile baħs-i hüsne
yüz yumadüğm gördi
Şeħer gülşende şebnemle
gülüñ yüzine tükürdi

şecer:1. **şecer:****Gazel 4**

Mısra: 4

Ağaç.

Şüküfe seyrine geldi meger
nevrüz-ı sultāñ
Ki kurdı şahñ-ı bāğa her
şecer bir ħayme-i ħadrā

şefā'at ede:1. **şefā'at ede:-e****Gazel 317**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Şefaatte bulunmak,
bağışlamak.*

Cürm ü 'işyān ile varduğda
hüzür-ı Ħaħka
Umaruz ede yarın bize
şefā'at rüze

şefkat eyle:1. **şefkat eyle:****Gazel 343**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Merhamet etmek,
acımak; yardımda bulunmak,
destek olmak.*

Eyle pervāneñe ey şem '-i
şeb-ārā şefkat
Dil-i pür-süzümü saña neçe
bir yana gele

şeftälü:1. **şeftälüsün:-sın****Gazel 282**

Mısra: 9

*Şeftali II sevgillinin
şeftaliye benzetilen dudağı.*

'Azīzī lebleri şeftälüsün vaşf
eyle o servüñ
Eger derseñ ki eş'arum lezīz
ü ābdār olsun

2. **şeftälüsün:-sı, -n, -ı****Gazel 384**

Mısra: 18

*Şeftali II sevgillinin
şeftaliye benzetilen dudağı.*

O zülfi Leylinüñ bulsam
emerdüm
Lebi şeftälüsünü ħaysıvārī

şeftälü-yı la'lüñ:1. **şeftälü-yı la'lüñ:-üñ****Gazel 47**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Sevgilinin şeftaliye
benzeyen dudağı.*

Kim añardı nāmını bāğ-ı
cihān içre anuñ
Olmasa şeftälü-yı la'lüñ gibi
ħurmā lezīz

şeh:1. **şehüñ:-üñ****Gazel 27**

Mısra: 9

*Sultan, padişah II**Sevgili.*

Bir şehüñ bendesi oldum ki
'Azīzī bu felek
Himmeti raħşına anuñ
olmaz kemter raħt

2. **şehüñ:-üñ****Gazel 28**

Mısra: 9

*Sultan, padişah II**Sevgili.*

Her ne deñlü var ise cevri
'Azīzī o şehüñ
Luţfi çoğ olsun bu ben ħam-
ħvāre kıldı 'āķıbet

3. **şehüñ:-üñ****Gazel 57**

Mısra: 13

*Sultan, padişah II**Sevgili.*

Ol şehüñ dendāni vaşfında
'Azīzī her sözüñ
Bir dür-i yek-dānedür kim
güş eden ħayrān olur

4. **şehûn:-üñ****Gazel 108**

Mısra: 6

*Sultan, padişah II**Sevgili.*

Nece şād olmasun tıfl-ı dil
eşk-i merdüm-i dîdem
Ki her dem ol şehûn yollarda
nakş-ı kebkebin oğşar

5. **şeh:****Gazel 128**

Mısra: 14

*Sultan, padişah II**Sevgili.*

‘Arz-ı mihr etse ne tañ aña
Züleyhâ-yı felek
Hüsn ile ol şeh ‘Azîzî mâh-ı
Ken ‘ân kendidür

6. **şehûn:-üñ****Gazel 139**

Mısra: 9

*Sultan, padişah II**Sevgili.*

Āstânına ‘Azîzî nece varsun
o şehûn
Ki gedâ şâh-ı cihân olduğı
yere varamaz

7. **şehûn:-üñ****Gazel 144**

Mısra: 3

*Sultan, padişah II**Sevgili.*

Ṭāk-ı hüsne ol şehûn zülfî
aşup zencîr-i ‘adl
Vechi var derse lebi Nüş-ı
revân-ı ‘âdilüz

8. **şehûn:-üñ****Gazel 164**

Mısra: 1

*Sultan, padişah II**Sevgili.*

Meges-i cāna ki la‘li o şehûn
hūvân olmuş
Ḥam-ı zülfî düm-i ṭāvūs-ı
mekes-rân olmuş

9. **şehûn:-üñ****Gazel 193**

Mısra: 10

*Sultan, padişah II**Sevgili.*

Ḥıdmetler eylesün dil ü
cāndan ‘Azîziyi
Gülzâr-ı küyına ol şehûn
bāgbān tutuñ

10. **şeh:****Gazel 225**

Mısra: 9

*Sultan, padişah II**Sevgili.*

Etmesün zulmin ‘Azîzî tek o
şeh benden dirîğ
Milk-i dil ol zulm ile vîrân
olursa ğam degül

11. **şeh:****Gazel 246**

Mısra: 3

*Sultan, padişah II**Sevgili.*

Mâlik-i milk-i belâyam olsa
ey şeh yaraşur
Şu‘le-i süz-ı dilüm egnümde
zerrîn-ḫil‘atüm

12. **şehûn:-üñ****Gazel 263**

Mısra: 13

*Sultan, padişah II**Sevgili.*

Dād elinden ‘Azîziyâ o
şehûn
Baña zulm eyler ellere ihsân

13. **şeh:****Gazel 272**

Mısra: 1

*Sultan, padişah II**Sevgili.*

Çeşm-i giryānum o şeh derse
yaşum bürümesün
Dem-be-dem yanına a‘dâyı
alup yürümesün

14. **şehûn:-üñ****Gazel 294**

Mısra: 9

*Sultan, padişah II**Sevgili.*

O şehûn olmadı manzûri
‘Azîzî gerçi
Kıldı pür gevher ile çeşm-i
güher-bâr etegin

15. **şeh:****Gazel 300**

Mısra: 6

*Sultan, padişah II**Sevgili.*

‘Azm-i rāh-ı ‘ışk edersem
tañ midur bî-bāk olup
Çaldı ol şeh boynuma tûğın
hamâyildür deyü

16. **şeh:****Gazel 316**

Mısra: 9

*Sultan, padişah II**Sevgili.*

Yeterdi bu sa‘âdet baña
deyeydi ol şeh
Olsun ‘Azîzî kulum hısn-ı
himâyetümde

17. **şehûn:-üñ****Gazel 322**

Mısra: 11

*Sultan, padişah II**Sevgili.*

Ol şehûn cām-ı lebi yādına
nüş eyler imiş
Her ne yerde ki ‘Azîzî mey-i
hamrâ görse

18. **şehsin:-sin****Gazel 323**

Mısra: 7

*Sultan, padişah II**Sevgili.*

Sen ol şehsin ki şehri
rif‘atünde pāsbānuñdur
Felek kim şem‘-i mâhı hıfz
eder fānūs şeklinde

19. **şehûn:-üñ****Gazel 324**

Mısra: 4

*Sultan, padişah II**Sevgili.*

Urmasun meydān-ı ‘ışk içre
maḥabbet lâfını

Ol şehûn baş egmeyenler tîg-i
hûn-âşâmına

20. **şeh:**

Gazel 356

Mısra: 6

Sultan, padişah II

Sevgili.

Kişiye kendüden uşandırur
derler katı çok nâz
İñende etmesün 'uşşâkına
eydün o şeh nâzi

21. **şeh:**

Gazel 365

Mısra: 9

Sultan, padişah II

Sevgili.

'Âşık-ı dīvāneyem ol şeh
'Azîzî yaraşur
Defter-i 'uşşâka yazsa beni
dīvānum gibi

22. **şeh:**

Kaside 1

Mısra: 57

Sultan, padişah II

Sevgili.

Bir gül-i bülbül-i hoş-
demdür o şeh kim yaraşur
Bülbül-i gülşenine şâh-ı
'Acem olsa nöker

23. **şeh:**

Kaside 3

Mısra: 21

Sultan, padişah II

Sevgili.

Bir yaluñ yüzlü güzeldür
tîguñ ey şeh kim anuñ
Kelle-i 'uşşâk önince dem-
be-dem galtân olur

24. **şeh:**

Kaside 3

Mısra: 21

Sultan, padişah II

Sevgili.

Bir yaluñ yüzlü güzeldür
tîguñ ey şeh kim anuñ
Kelle-i 'uşşâk önince dem-
be-dem galtân olur

25. **şehidür:-i, -dür**

Gazel 23

Mısra: 11

Sultan, padişah.

Kişver-i hüsn ü melâhat
şehidür yâr meger
Kanda 'azm etse çeker kıddi
livâ-yı devlet

26. **şehlerüñ:-lerüñ, -üñ**

Kıt'a 9

Mısra: 1

Sultan, padişah.

Şehlerüñ 'işret-i vişâlınden
Hoş gelür baña nüş-ı cām-ı
firāk

27. **şeh:-e**

Tarih 21

Mısra: 20

Sultan, padişah.

'Azîzî bende-i sultân-ı milk-i
Rûmuñ ağzından
Varup Tebrîze târihin şeh
alındı Şirvân deñ

şeh nâz:

1. **şeh nâz:**

Kaside 5

Mısra: 104

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Çok naz II müzikte bir
makam.*

Güzeldür nerdibânı
Muşlinüñ haqqâ bu kim
Naşşî
Sürüd etse o şeh nâz ile
'aqlın alur insânüñ

şeh süleymân:

1. **şeh süleymân:**

Gazel 371

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sultan Süleyman
(Kanuni Sultan Süleyman).*

Şeh Süleymân n'ola gitdiyse
Selîm han geldi

Meh-i tâbân yerine mihr-i
dıraşşân geldi

şehâ:

1. **şehâ:**

Gazel 70

Mısra: 8

Ey padişah | ey sevgili.

Gönülde nîze-i âhı müheyyâ
etdügüm ol kim
Şehâ gökde sitâremle bu şeb
ceng ü cidâlüm var

2. **şehâ:**

Gazel 82

Mısra: 5

Ey padişah | ey sevgili.

Dil dehân u kâmet ü zülfüñ
hayâliyle şehâ
Beñzer ol vîrâneye kim mâl
mâl-Â-mâldür

3. **şehâ:**

Gazel 122

Mısra: 9

Ey padişah | ey sevgili.

Dünyede yetmez mi bu
devlet 'Azîziye şehâ
Kim senüñle rüz u şeb bir
bârgâh altındadır

4. **şehâ:**

Gazel 189

Mısra: 9

Ey padişah | ey sevgili.

Rif atüñ şehrinde mânend-i
Yedikulle şehâ
Âsmân-ı heft-peyker bir
hişâruñdur senüñ

5. **şehâ:**

Gazel 276

Mısra: 8

Ey padişah | ey sevgili.

Beni cevri ile öldürmek
dilerseñ şöyle öldür kim
Görenler 'ibret alsunlar
cihân içre şehâ benden

6. **şehâ:**

Matla 6

Mısra: 1
Ey padişah | ey sevgili.

Gün yüzün muşhaf okur
küyünde kim görse şehā
Haq demişler tenzilü'l-
esmā'i min şavbi's-semā

7. **şehā:**
Matla 41
Mısra: 1
Ey padişah | ey sevgili.

Hoqka-i dilde olan rāzuñı
söyletme şehā
Kerem et kutunuñ açdurma
kağasını baña

8. **şehā:**
Müseddes 1
Mısra: 13
Ey padişah | ey sevgili.

Eyleyüp nāmuñ cihān içre
Nişānī Beg şehā
Şāhib-i seyf ü kalem kıldı
seni zıll-i Hūdā

9. **şehā:**
Müseddes 4
Mısra: 16
Ey padişah | ey sevgili.

Mihr-i müniri ben nece
beñzer deyem saña
Hürşid-i rüyüña göre bir
zerredür şehā

10. **şehā:**
Tarih 2
Mısra: 2
Ey padişah | ey sevgili.

Getürür arkañ yere Zāl-i
Sipih
Rüstem-i destān olursañ da
şehā

şehadet:

1. **şehadetle:-le**
Tarih 28
Mısra: 1
Şehit olma, şehitlik.

'Azm eyledi paşa çün
'uqbāya şehadetle

Ser-hayl-i şehīdānuñ alayı
mezid oldı

şehbāz:

1. **şehbāzdur:-dur**
Gazel 165
Mısra: 5
Doğan kuşu II sevgili.

Nihāl-i qaddüñe qonmuş
gözün şehbāzdur aña
Ham-ı ebrularuñ misk-i
siyehden perr ü bāl olmuş

2. **şehbāzını:-ı, -n, -ı**
Gazel 321
Mısra: 4
Doğan kuşu II sevgili.

Gönül murğın ele alsañ n'ola
ey server-i hūbān
Geh olur kim alur şehbāzını
şah-ı cihān deste

3. **şehbāzıdur:-ı, -dur**
Kaside 3
Mısra: 47
Doğan kuşu II sevgili.

Bir ecel şehbāzıdur kim
murğ-ı cān eyler şikār
Tir-i dil-düzuñ ki a' dā üstine
perrān olur

şehd:

1. **şehdi:-ı**
Gazel 109
Mısra: 6
Bal ve şeker.

Lezzetinden büseñüñ cānā
tudaqlar yarılr
Eyle tatludur lebüñ şehdi ki
yürekler yaqar

şehd ü şeker:

1. **şehd ü şeker:**
Matla 42
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Bal ve şeker.

Qanı ol şirīn sözün şehd ü
şeker şanduklarum

Hoqka-i la'l-i lebin dürc ü
güher şanduklarum

şehd ü şekerüñ:

1. **şehd ü şekerüñ:-üñ**
Gazel 131
Mısra: 11
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Bal ve şeker.

Almazuz ağzımuza nāmını
şehd ü şekerüñ
Dilimizde var iken vaşf-ı
leb-i dilberimiz

şehd-i lebüñ:

1. **şehd-i lebüñ:-üñ**
Gazel 47
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Tatlı dudak.

Olmasa şehd-i lebüñ şeker
gibi cānā leziz
Telh düşnāmuñ baña
gelmezdi çün helvā leziz

şehd-i şirīn-lebüñe:

1. **şehd-i şirīn-lebüñe:-üñ, -e**
Gazel 380
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Şirin dudağımın balı.

Gül-i ter hüsñüne bir cāriye
nāmı Gülşāh
Şehd-i şirīn-lebüñe bendedür
adı Bālī

şeh-i 'ādil:

1. **şeh-i 'ādil:**
Tedis 3
Mısra: 25
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Adaletli padişah.

Dünyede sencileyin bir şeh-i
'ādil yoğ-iken

Devr-i 'adlünde benüm gibi
gedâ-dil yoğ-iken

şeh-i 'ālī:

1. **şeh-i 'ālī:**

Gazel 172

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yüce, ulu, padişah II
sevgili.*

Hayfdur bu kuluña etme
sitem

Ey şeh-i 'ālī olup gerdün-
tab'

2. **şeh-i 'ālī:**

Gazel 189

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yüce, ulu, padişah II
sevgili.*

Ey şeh-i 'ālī sarā-yı
'işretünde devr eder
Mıhr ile meh iki cām-ı zer-
niğaruñdur senüñ

şeh-i 'ālī-cenāb:

1. **şeh-i 'ālī-cenāb:**

Gazel 66

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*İyilik sahibi, yüksek
ahlaklı padişah II Sevgili.*

Bād-ı şarşardur ki bir gül-
berg-i ra'nā götürür
Şol feres kim ol şeh-i 'ālī-
cenāb altındadır

şeh-i 'ālī-cenāba:

1. **şeh-i 'ālī-cenāba:-a**

Gazel 188

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Hürmet edilen yüce
pâdişah.*

Ben o dervîş-i kûy-ı 'aşkam
kim

Şeh-i 'ālī-cenāba meylüm
yok

şeh-i 'ālī-cenābuñ:

1. **şeh-i 'ālī-cenābuñ:-uñ**

Gazel 252

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*İyilik sahibi, yüksek
ahlaklı padişah II Sevgili.*

Ol şeh-i 'ālī-cenābuñ
girmedi gūşına hîç
Gerçi kûyında 'Azîzî āh-ı
bisyār eylerem

2. **şeh-i 'ālī-cenābuñ:-uñ**

Tahmis 1

Mısra: 15

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*İyilik sahibi, yüksek
ahlaklı padişah II Sevgili.*

Bir şeh-i 'ālī-cenābuñ kulu
bir ednā-yımış
Ey vücûdi zevrağın girdāb-ı
'işka şalmayan

şeh-i 'ālī-güher:

1. **şeh-i 'ālī-güher:**

Gazel 57

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Büyük cevher sultan II
sevgili.*

Rif'atüñ bezminde gerdün ey
şeh-i 'ālī-güher
Bir zümürürd cāmdur kim
rüz u şeb gerdān olur

şeh-i 'ālī-nijād:

1. **şeh-i 'ālī-nijād:**

Tarih 23

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yüce soylu şah.

Hamdülillāh ki aldı tîgi ile
Şeh-i 'ālī-nijād Şirvāni

şeh-i bī-dād:

1. **şeh-i bī-dād:**

Gazel 43

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Acımasız padişah II
Sevgili.*

Hvān-ı vaşluñla etmedüñ
beni yād
Dād elünden eyā şeh-i bī-dād

şeh-i bī-dāda:

1. **şeh-i bī-dāda:-a**

Gazel 231

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Acımasız padişah II
Sevgili.*

Tîg-i cevri ile 'Azîzî öldürür
vermez amān
Vermesün 'ālemde kimse ol
şeh-i bī-dāda dil

şeh-i cem-mevhibet:

1. **şeh-i cem-mevhibet:**

Kaside 2

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

*Cem gibi ihsan sahibi
şah.*

Zıll-i Hağ şems ü kamer
encümin eyle hem-dem
Şeh-i Cem-mevhibet ü şems
ü kamer-şaşmete yār

şeh-i cevvar:

1. **şeh-i cevvar:**

Gazel 278

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sürekli ziyet, cefa eden
şah II sevgili.*

Dil ü cān milkini vīrān edici
Şeh-i cevvar u sitemgersin
sen

şeh-i cevvdardan:1. **şeh-i cevvdardan:-dan****Gazel 148**

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sürekli eziyet, cefa eden şah II sevgili.*

Dest-i cevvrinden anuñ feryād u efgān eyleyüp
Biz ‘Azīzī ol şeh-i cevvdardan el çekmezüz

şeh-i devrān:1. **şeh-i devrān:****Gazel 371**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dönemin, zamanın padişahı II Sultan Selim.*

Devr-i ‘adli ne gam erdiyse
anuñ pâyāna
Yine bir aña mu‘adil şeh-i devrān geldi

şeh-i devr-i zamān:1. **şeh-i devr-i zamān:****Kaside 5**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dönemin, zamanın padişahı II Sultan Selim.*

Şeh-i devr-i zamān Sultān Selīm han-ı felek-ğadrūñ
Ki hāk-i dergehidür cümle başı tacı şāhānuñ

şeh-i devr-i zamānsın:1. **şeh-i devr-i zamānsın:-sın****Gazel 94**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Zamanın dünya padişahı II sevgili.*

Sen ol Cemşīd-i Cem-‘işret şeh-i devr-i zamānsın kim
Felek bezmūñde bir cām-ı şarāb-ı nāba dönmişdür

şeh-i dil-pezirsın:1. **şeh-i dil-pezirsın:-sın****Müseddes 4**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gönle hoş gelen, gönlin beğendiği şah.*

Mümtāz u ser-firāz u şeh-i dil-pezirsın
Begler saña esīr ü sen anlara mīrsin

şeh-i ferhunde-fāl:1. **şeh-i ferhunde-fāl:****Gazel 229**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Talihi uğurlu padişah.*

Zülf-i müşkīnūñ ruhuñda ey şeh-i ferhunde-fāl
Beñzer ol cīme kim almış üstine anı cemāl

şeh-i gül:1. **şeh-i gül:****Gazel 180**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Güllerin şahı II sevgili.*

Şeh-i gül ‘askeridür bāğda ‘ar‘ar çol çol
Aña boy begleridür serv-i hīrāmān şaf şaf

2. **şeh-i gül:****Kaside 1**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Güllerin şahı II sevgili.

‘Arz edüp gül yüzini bülbül-i gülzāre şehir
Şeh-i gül luftına bülbül yine düşdi mazhar

şeh-i gül-rüy-ı ‘adālet-güster:1. **şeh-i gül-rüy-ı ‘adālet-güster:****Kaside 1**

Mısra: 50

Kelime Tipi: -

Adalet yayan gül yüzlü şah.

Saltanat bāğına gül bāğ-ı cihāna bülbül
Nece bülbül şeh-i gül-rüy-ı ‘adālet-güster

şeh-i hūbān:1. **şeh-i hūbān:****Gazel 30**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Güzeller padişahı II sevgili.*

Dest-būsın ellere ihsān eder olduğça ‘id
Ol hilāl-ebrū şeh-i hūbān elinden el-ğiyāş

2. **şeh-i hūbān:****Gazel 83**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Güzeller padişahı II sevgili.*

Şol gönül kim ‘ışkuñ anda ey şeh-i hūbān yatur
Beñzer ol vīrāneye kim genc-i bī-pāyān yatur

3. **şeh-i hūbān:****Gazel 98**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Güzeller padişahı II sevgili.*

Çalup bir tīg ile kāmūn-ı sīnem ol şeh-i hūbān
Dedi sultān-ı mülk-i hūsn olan kāmūna mā‘ildür

4. **şeh-i hübân:**
Gazel 121
 Mısra: 6
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Güzeller padişahu II sevgili.
- Ohşamak diledügince anı
 miskîn şâne
 Zülfüñ anınla niçün ey şeh-i
 hübân çekişür
5. **şeh-i hübân:**
Gazel 263
 Mısra: 6
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Güzeller padişahu II sevgili.
- Dağme-i sînemi harâba
 veren
 Genc-i mihrüñdür ey şeh-i
 hübân
6. **şeh-i hübân:**
Gazel 271
 Mısra: 7
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Güzeller padişahu II sevgili.
- ‘Adü-yı bed-nihâdı yâd
 edersin ey şeh-i hübân
 Niçün ben derdmend üftâde-i
 pâmâlûñ añmazsın
7. **şeh-i hübân:**
Gazel 301
 Mısra: 5
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Güzeller padişahu II sevgili.
- Ne revâdur ki ey şeh-i hübân
 Ki tolar boynuña qolın gîsü
8. **şeh-i hübân:**
Gazel 386
 Mısra: 2
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Güzeller padişahu II sevgili.

Geçinür dem-be-dem âlufte-i
 güy-yı zenehdâmı
 ‘Aceb mi ol şeh-i hübân ele
 alursa çevgânı

şeh-i hübâna:

1. **şeh-i hübâna:-a**
Gazel 186
 Mısra: 3
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Güzeller padişahu II sevgili.
- Yanaşup hıdmet ederdüm o
 şeh-i hübâna
 Naqd-i vaşlını bileydüm
 verecegin baña haq
2. **şeh-i hübâna:-a**
Gazel 362
 Mısra: 8
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Güzeller padişahu II sevgili.
- Be-haqq-ı süre-i Yüsuf
 melâhat
 Cihânda sen şeh-i hübâna
 geldi
- şeh-i hübâniyuz:**
1. **şeh-i hübâniyuz:-ı, -yuz**
Gazel 5
 Mısra: 8
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Güzeller padişahu.
- Seni ra’nâ bilür ‘aşıklaruñ
 şeh-r-i melâhatde
 Ne lâzım sen demek dehrüñ
 şeh-i hübâniyuz cânâ
- şeh-i hünî:**
1. **şeh-i hünî:**
Gazel 360
 Mısra: 2
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Kanlı şah II sevgili.
- Beni öldürmek için yâr
 geyse n’ola gül-günü

Geyer vakt-i gâzabda al
 ‘âdetdür şeh-i hünî

şeh-i hüsne:

1. **şeh-i hüsne:-e**
Gazel 263
 Mısra: 3
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Güzellik sultanı II sevgili.
- Ol şeh-i hüsne mihr olup zer
 top
 Meh-i nev oldı bir gümiş
 çevgân
- şeh-i hüsñüñ:**
1. **şeh-i hüsñüñ:-üñ**
Gazel 218
 Mısra: 1
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Güzellik sultanı II sevgili.
- Olaldan ol şeh-i hüsñüñ
 mekânı kûyı Eyyübuñ
 Ziyâretgâhum olmışdur
 benüm her süyü Eyyübuñ
2. **şeh-i hüsñüñ:-üñ**
Gazel 298
 Mısra: 6
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Güzellik sultanı II sevgili.
- Nece ağlamayayın
 gördüğüm gözlerümden
 kim
 Öñinde ol şeh-i hüsñüñ
 çıkardı eşkümi qanlı
3. **şeh-i hüsñüñ:-üñ**
Matla 14
 Mısra: 1
 Kelime Tipi: -
Güzellik sultanı II sevgili.
- Defterine ol şeh-i hüsñüñ
 beni çâker yazuñ
 Luţf edüñ ammâ raqîbi hâric
 ez-defter yazuñ

seh-i iklim-i fenā:1. **seh-i iklim-i fenā:****Gazel 131**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Fanilik diyarının padişahi.*

Şeh-i iklim-i fenā vü ğam-ı
 'ışkuz n'ola ger
 Ser-i bî-devletümüzde yog-
 isa efserimiz

seh-i 'ışkam:1. **seh-i 'ışkam:-am****Gazel 55**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Aşk sultanı II aşık.*

Şeh-i 'ışkam nücüm ile
 müzeyyen hayme-i gerdün
 Başum üzre kurulmuş
 sāyebān-ı zer-nigārumdur

2. **seh-i 'ışkam:-am****Gazel 70**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Aşk sultanı II aşık.*

Gözüm pür nukre-i eşk-ile
 cānā hoşça hālüm var
 Şeh-i 'ışkam hāzīnemde neç
 māl ü menālüm var

seh-i 'izzet-me'ābuñ:1. **seh-i 'izzet-me'ābuñ:-uñ****Gazel 310**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***İzzetli sultan II sevgili.*

Ġamzesi hançer çeker baña
 'Azīzī her kaçan
 Nāzır olsam ol şeh-i 'izzet-
 me'ābuñ 'aynına

seh-i ken'ān:1. **seh-i ken'ān:****Gazel 186**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Hız. Yakub'un memleketi olan Ken'ān'ın padişahi.*

Kavm-i Reyyan mı benefşe
 ki geyer nīlī küleh
 Şeh-i Ken'ān mı gül-i Mısrī
 şarar başına aq

seh-i milk-i sühansın:1. **seh-i milk-i sühansın:-sın****Gazel 281**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Güzel söz söyleme mülkünün şahı II şairlik ülkesinin şahı.*

Şeh-i milk-i sühansın yok
 nazīrūñ ehl-i nazm içre
 'Azīzī her ne söz kim
 söyleseñ şāhāne söylersin

seh-i mülk-i melāhat:1. **seh-i mülk-i melāhat:****Gazel 1**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Güzellik ülkesinin sultanı (sevgili).*

Sen bu hüsn ile şeh-i mülk-i
 melāhat olduñ
 Elif-i kāmētūñe dense n'ola
 sīm livā

seh-i yūsuf-likādan:1. **seh-i yūsuf-likādan:****Gazel 215**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Yusuf yüzü padişah II sevgili.*

Melāhat Mısrına mālīk
 güzeller çok durur ammā
 'Azīzī görmedüm ben ol şeh-
 i Yūsuf-likādan yeg

seh-i yūsuf-nazīrümün:1. **seh-i yūsuf-nazīrümün:-
üm, -üñ****Gazel 49**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Yusuf'a benzer şah.*

Mısr-ı ğamında ol şeh-i
 Yūsuf-nazīrümün
 Demler durur terāzu-yı
 çeşmüm direm çeker

sehīd kıldı:1. **sehīd kıldı:****Gazel 154**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Şehit etmek II kesmek.*

Kıldı mıkrāz-ı ğamuñ şem'-i
 şeb-efrūzı şehīd
 Kanlı pīrāhenidür perde-i āl-
 i fānūs

sehīd oldı:1. **sehīd oldı:-dı****Tarih 28**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Din veya yüksek bir ülkü uğrunda ölen kimse, savaşta ölen kimse.*

Ceyş-i şühedā k'oldı a'dādda
 bir artuq
 Hātif dedi tārīhin taḥkīk
 şehīd oldı

sehīd-i 'ışka:1. **sehīd-i 'ışka:-a****Gazel 339**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Aşk şehidi II aşık.*

Küşteñ mezārına gel dikme
 nişān için seng

Rūḥum şehīd-i 'ışka lāzım
degül nişāne

şehir:

1. **şehirden:-den**
Gazel 286
Mısra: 3
Şehir, kent.

Mey-i nābuñ ne-y-idi suçı
şehirden sürdüñ
Eyledüñ şenliğini pīr-i
muğānuñ vīrān

2. **şehirde:-de**
Kaside 5
Mısra: 21
Şehir, kent.

Bulunmaz bir şehirde aña
beñzer mecma'-ı ḥübān
Revādūr seyri añılsa
Alamanda Karamanuñ

şeh-per-i rūḥü'l-emīndür:

1. **şeh-per-i rūḥü'l-**
emīndür:-dür
Gazel 220
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Cebrail'in kanadı.

Şeh-per-i Rūḥü'l-emīndür ki
verür rüyına zīb
Zülf-i müşkīn-i ḥümā-bāli
Meḥemmed Şāhuñ

şeh-per-i zülfüñ-ile:

1. **şeh-per-i zülfüñ-ile:-üñ, -**
ile
Gazel 177
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Kuş kanadı tüyü (gibi
olan) saç.*

Şeh-per-i zülfüñ-ile bulsa
şeref n'ola ḥadüñ
Düm-i ṭāvūs-ile merğüb olur
aḥkām-ı şerīf

şehir:

1. **şehirinde:-i, -n, -de**
Gazel 189
Mısra: 9
Şehir, kent.

Rif' atüñ şehirde mānend-i
Yedikulle şehā
Āsmān-ı heft-peyker bir
ḥişāruñdur senüñ

2. **şehir:**
Gazel 259
Mısra: 7
Şehir, kent.

Şehr içinde bu kadar bulmaz
idi ḳadr ü şeref
Sürmese pāyuña yüz māh
benüm sultānum

3. **şehirden:-den**
Gazel 363
Mısra: 6
Şehir, kent.

Ḥam-ı ebrūsına mı öykünür
ol meh-'izāruñ kim
Hilāl-i kec-revi gerdün bu
gece şehirden sürdi

4. **şehrüñ:-üñ**
Gazel 366
Mısra: 1
Şehir, kent.

'Arz-ı ḥüsın eylese şehrüñ
gül-i ḥandānları
Gonca-i ḳalbmüz açılrsa
görüp anları

5. **şehre:-e**
Gazel 371
Mısra: 10
Şehir, kent.

Gel du 'ā-y-ile 'Azīzī edelüm
istikbāl
Şehre çün devlet-ile sāye-i
Raḥmān geldi

6. **şehir:**
Gazel 99
Mısra: 7
*Şehir, kent | güzeller
diyāri.*

Eşigüñde bendeñ oldı şehir
sen
Olalıdan şehir-i ḥüsne şehryār

7. şehir:

- Gazel 333**
Mısra: 4
*"İnsanların toplu olarak
yaşadığı yerleşim yeri"
anlamında olsa da beyitte,
bu yerleşim yerinde yaşayan
halk kastedilmiştir.*

Şarşar-ı ḳahr ile 'ālem içre
vīrān olmaduk
Şehr ü sür u ḥānmān u ḳaşr u
eyvān ḳalmaya

şehir-i 'ademde:

1. **şehir-i 'ademde:-de**
Tarih 9
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Yokluk memleketi.

'Alī Bālīyi kim şehir-i
'ademde
Getürdi 'āleme Ḥayy u
'Alīmī

şehir-i a'lāda:

1. **şehir-i a'lāda:-da**
Gazel 255
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Yüce şehir II İstanbul.

Geçüp mülk-i Sitanbuldan
varup ol şehir-i a'lāda
Olup bir şāh-ı ḥübāna ḡulām
içmek diler ḡöñlüm

şehir-i bāğa:

1. **şehir-i bāğa:-a**
Matla 49
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Bağ şehri.

Şehr-i bāğa şāh olup çün
lāle-veş urundı tāc
Nergis-i meste dedi gül
begligüñ var gözüñ aç

sehr-i bî-bedelûn:1. **sehr-i bî-bedelûn:-üñ****Gazel 117**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Benzeri olmayan şehir.*

‘Aceb mi sînefe Ter-cân
dese gönül şâhum
O sehr-i bî-bedelûn yerini
Revâna çıkar

sehr-i hüsne:1. **sehr-i hüsne:-e****Gazel 99**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Güzellik şehri, güzellik diyarı.*

Eşigünde bendeñ oldu şehir
sen
Olalıdan sehr-i hüsne şehryâr

sehr-i ‘ışkuñ:1. **sehr-i ‘ışkuñ:-uñ****Gazel 162**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Aşk şehri.*

Fikr-i hattûñla münakkaş
oldı kaşr-ı dil yine
Şehr-i ‘ışkuñ içre oldu bir
yeñi gam-hâne naşş

2. **sehr-i ‘ışkuñ:-uñ****Müseddes 2**

Mısra: 19

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Aşk şehri.*

Şehr-i ‘ışkuñ içre ben bir
‘aşık-ı âvâreyin
Derd-i hecre uğramış bir
oñmaduk bî-çâreyin

sehr-i kâlataya:1. **sehr-i kâlataya:-y, -a****Gazel 255**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Galata, İstanbul'un maruf semti. Divan şiirinde güzelleri ve meyhaneleri dolayısıyla sıkça kullanılmış bir yer ismidir.*

Geçüp sehr-i Kâlataya
müdâm içmek diler gönülüm
Gezüp meyhâne mey-hâne
müdâm içmek diler gönülüm

sehr-i melâhatde:1. **sehr-i melâhatde:-de****Gazel 5**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Güzellik şehri.*

Seni ra‘nâ bilür ‘aşıklarauñ
sehr-i melâhatde
Ne lâzım sen demek dehrüñ
seh-i hübânyuz cânâ

sehr-i rif‘atünde:1. **sehr-i rif‘atünde:-üñ, -de****Gazel 323**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Yükseliş şehri, diyarı.*

Sen ol şehsin ki sehr-i
rif‘atünde pâsbânuñdur
Felek kim şem‘-i mâhı hıfz
eder fânüs şeklinde

sehr-i şâmda:1. **sehr-i şâmda:-da****Kaside 4**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Şam şehri.*

Şu‘leden başına zer miğfer
geyüp mîrâne şem‘
Oldı sehr-i şâmda ser-‘asker-
i pervâne şem‘

sehr-i şâmı:1. **sehr-i şâmı:-ı****Gazel 297**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Şam şehri.*

Zâhir oldukça kenâr-ı
âsmânda mâh-ı nev
Şanuram kim sehr-i Şâmı
seyr eder bir mâh-ı nev

sehr-i tebrîz ü horasan:1. **sehr-i tebrîz ü horasan:****Tarih 21**

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Horasan ve Tebriz şehri.*

Seni ihrâc edüp mülküñden
alur tâc ile tahtuñ
Olur âlân u talan sehr-i
Tebrîz ü Horasan deñ

sehr-i yârumdan:1. **sehr-i yârumdan:-um, -dan****Gazel 10**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sevgilinin şehri.*

Ger ecel ere olam ben
şehryârumdan cüdâ
Olmaya rûhum velî hiç sehr-i
yârumdan cüdâ

**şehriyâr-ı gül-i meh-
peykere:**1. **şehriyâr-ı gül-i meh-
peykere:-e****Kaside 1**

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Ay yüzlü gül padişahı II Sevgili.

Nağl-i gülzâr-ı çemen
bülbüle tûğ-ı şâhî

Şehriyâr-ı gül-i meh-peykere
bülbül çâker

şehr-yâr:

1. **şehr-yâr:**

Gazel 229

Mısra: 7

*Büyük padişâh,
hükümdar.*

Âsmân-ı âstânũnda senũn ey
şehr-yâr
İnce bellü şarı kaşlu bir
gülümüñdur hilâl

2. **şehr-yâra:-a**

Gazel 285

Mısra: 8

*Büyük padişâh,
hükümdar.*

El manşib u riyâset umar
eşigũnde ben
Siz şehr-yâra hıdmet için bir
yer isterin

şehryâr:

1. **şehryâr:**

Gazel 99

Mısra: 8

*Büyük padişâh,
hükümdar.*

Eşigũnde bendeñ oldı şehr
sen
Olalıdan şehr-i hüsne şehryâr

2. **şehryârumdan:-umdan**

Gazel 10

Mısra: 1

Padişâh II Sevgili.

Ger ecel ere olam ben
şehryârumdan cüdâ
Olmaya rûhum velî hiç şehr-i
yârumdan cüdâ

şehr-yâr oldı:

1. **şehr-yâr oldı:-dı**

Gazel 19

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Hükümdar olma.

Aşmaz iken terkiye ol şâh
degme 'âşıkı
Şimdi kağı bendesine şehr-
yâr oldı 'aceb

şehryâr-ı 'âli-şanıdur:

1. **şehryâr-ı 'âli-şanıdur:-ı,
-dur**

Gazel 42

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şanı yüce hükümdar.

Meger iklîm-i çarhuñ
şehryâr-ı 'âli-şanıdur
Geyer her şubh-dem başına
bir tâc-ı zeri hırşîd

şehr-yâr-ı hüsñ:

1. **şehr-yâr-ı hüsñ:**

Gazel 193

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Güzellik padişahı II
sevgili.*

Rif at dilerseñüz sözüñ ey
döstân tutuñ
Ol şehr-yâr-ı hüsñ eşiginde
mekân tutuñ

şehsüvâr:

1. **şehsüvâridur:-ı, -dur**

Gazel 90

Mısra: 5

Çok usta binici.

Göñlüm ki gam vilâyetinũn
şehsüvâridur
Destinde dũd-ı âhum anuñ
tâziyânedür

şehsüvâr-ı esb-i 'işkuñ:

1. **şehsüvâr-ı esb-i 'işkuñ:-
uñ**

Gazel 339

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Aşk atının baş binicisi.

Ey şehsüvâr-ı esb-i 'işkuñ
olalı göñlüm
Şundi hayâl-i zulfũn destine
tâziyâne

şehzâde:

1. **şehzâdeye:-y, -e**

Gazel 382

Mısra: 10

*Padişah oğlu veya
padişah ailesinden olan
erkek çocuk.*

Gören beni yanında yârũn
'Azîzî yolda
Şanur ki Lâla Paşa
şehzâdeye yanaşdı

şeker:

1. **şeker:**

Gazel 72

Mısra: 10

*Şeker kamışı, şeker
pancarı vb. bitkilerin öz
suyundan veya nişastasından
çıkarılan, ağızda tatlı bir
lezzet bırakan maddelere
verilen ortak isimdir.*

Görinen jâle şanmañuz
gonca
Şunar ağzıyla 'andelîbe
şeker

2. **şekerden:-den**

Gazel 142

Mısra: 7

*Şeker kamışı, şeker
pancarı vb. bitkilerin öz
suyundan veya nişastasından
çıkarılan, ağızda tatlı bir
lezzet bırakan maddelere
verilen ortak isimdir.*

Güftârimuz şekerden olurdu
lezzet eger
Tüfi-veş ağzımızda lebuñ
olsa kâdimüz

3. **şekerini:-i, -n, -i**

Gazel 217

Mısra: 6

*Şeker kamışı, şeker
pancarı vb. bitkilerin öz
suyundan veya nişastasından
çıkarılan, ağızda tatlı bir*

lezzet bırakan maddelere verilen ortak isimdir.

Leb-i şırınüne beñzer deyü
eñfâl-i zamân
Şekerini çıkarur gördüğü
yerde şırün

şekker:

1. **şekker:**

Gazel 47

Mısra: 1

Şeker kamışı, şeker pancarı vb. bitkilerin öz suyundan veya nişastasından çıkarılan, ağızda tatlı bir lezzet bırakan maddelere verilen ortak isimdir.

Olmasa şehd-i lebün şeker
gibi cânâ leziz
Telh düşünmuñ baña
gelmezdi çün helvâ leziz

2. **şekker:**

Gazel 47

Mısra: 3

Şeker kamışı, şeker pancarı vb. bitkilerin öz suyundan veya nişastasından çıkarılan, ağızda tatlı bir lezzet bırakan maddelere verilen ortak isimdir.

Cân yedürmek olur idi aña
şekker yerine
Söylese la'lün gibi ger tûti-i
güyâ leziz

şekl:

1. **şekline:-i, -n, -e**

Gazel 324

Mısra: 8

Şekil, biçim, görünüş.

Hadd ü kıadd-i yâre
öykünmek dilermiş bāğda
Bağ gülün şekline vü bağ
'ar'aruñ endāmına

2. **şeklin:-in**

Mesnevi 1

Mısra: 40

Şekil, biçim, görünüş.

Büriyâ nakşı eyleyüp te'sir
Şeklin etmişdi kâlınuñ tağyir

3. **şeklinde:-i, -n, -de**

Gazel 323

Mısra: 1

Şekil, biçim, görünüş.

O meh kim cilveler eyler
yürür tāvüs şeklinde
Melekdür gökden inmiş
güyyiâ nāmüs şeklinde

4. **şeklinde:-i, -n, -de**

Gazel 323

Mısra: 2

Şekil, biçim, görünüş.

O meh kim cilveler eyler
yürür tāvüs şeklinde
Melekdür gökden inmiş
güyyiâ nāmüs şeklinde

5. **şeklinde:-i, -n, -de**

Gazel 323

Mısra: 4

Şekil, biçim, görünüş.

Meger mihr-i cemâlınden
haber almak diler yârün
Ki her şeb tolanır küyün
kamer cāsüs şeklinde

6. **şeklinde:-i, -n, -de**

Gazel 323

Mısra: 6

Şekil, biçim, görünüş.

Nece görsün gözüm uyhu
yüzün miñnet bucağında
Şeb olmaz kim beni ğam
başmaya kâbüs şeklinde

7. **şeklinde:-i, -n, -de**

Gazel 323

Mısra: 8

Şekil, biçim, görünüş.

Sen ol şehsin ki şeh-i
rif'atünde pāsbānuñdur
Felek kim şem'-i māhı hıfz
eder fānüs şeklinde

8. **şeklinde:-i, -n, -de**

Gazel 323

Mısra: 10

Şekil, biçim, görünüş.

Ruñuñ bir deyr-i Meryemdür
ki olmuş mu'tekif anda
Siyeh jend ile zülfün kâfiri
sālūs şeklinde

9. **şeklinde:-i, -n, -de**

Gazel 323

Mısra: 12

Şekil, biçim, görünüş.

'Adü-yı ħar-mizācuñ şırtına
ur derd ü ğam bārın
Ki ol dünyâyı ursañ götürür
cāmüs şeklinde

10. **şeklinde:-i, -n, -de**

Gazel 323

Mısra: 14

Şekil, biçim, görünüş.

Dür-i ma'naları levh-i dile
şol deñlü yazdum kim
'Aziz bir kitâb etdüm anı
Kâbüs şeklinde

11. **şeklinde:-i, -n, -de**

Lugaz 22

Mısra: 2

Şekil, biçim, görünüş.

Ol nedür kim ħayli tiz-
reftardur
Berg-i ney şeklinde ğuşı
vardur

şekl-i āha:

1. **şekl-i āha:-a**

Gazel 244

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ah şekli (ah dumanının düzgün bir biçimde göğe yükselmesi bağlamında).

Gülşen içre nihâl-i serv-i güli
Göricek şekl-i āha
beñzetdüm

şekl-i çelipā:

1. **şekl-i çelipā:**

Gazel 313

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Haç, salip, put, çarmıh şekli.

‘Azîzî kâmetüñ şekl-i çelîpâ gibi ham olmuş
Esîr-i bend-i zülfi olduğıñ tersâ midur yoğsa

şekl-i elf ü lām ü mîm:

1. şekl-i elf ü lām ü mîm:

Gazel 248

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Arap alfabesindeki elif, lam ve mim şeklindedir. II sevgilinin boyu, saçı ve ağzı bağlamında kullanılmıştır. Elif, lam ve mim aynı zamanda Bakara suresinin ilk ayeti olup bazı âlimlere göre bir sır olarak yorumlanmıştır.

Muşhaf-ı hüsnünde gūyâ
kaşlarıñ yāsîndür
Kâmet ü zülfi dehanuñ
şekl-i elf ü lām ü mîm

şekl-i elif:

1. şekl-i elif:

Gazel 355

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Elif şekli.

Degül şekl-i elif sînemde
yârüñ tîğ-i dil-düzî
‘Adem iklimine cân gitmege
bir reh-güzâr açdı

şekl-i gül:

1. şekl-i gül:

Kaside 1

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Gül şekli.

Şekl-i gül bülbülü gördükçe
kızardığı bu kim
Bülbüle karşı göz eyler güle
türmaz ‘abher

şekl-i mehde:

1. şekl-i mehde:-de

Gazel 283

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ay şekindeki, ay görüntüsünde.

Şekl-i mehde yazmış ol hūrî-
veşüñ taşvîrini
Nağş ederken nev‘-i insānuñ
Hudâ şüretlerin

şekl-i murdârına:

1. şekl-i murdârına:-ı, -n, -a

Gazel 6

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Pis, kirlî, temiz olmayan II haram.

Nazar etmez gönül alur göz-
ile nev-‘arūs-āsâ
Gerekse şekl-i murdârına
versün zîb ü fer dünyâ

2. şekl-i murdârına:-ı, -n, -a

Gazel 210

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Pis, kirlî, temiz olmayan II haram.

Merd iseñ ey dil-i pākîze
eger ‘âlemde
Şekl-i murdârına bakma bu
zen-i dünyānuñ

şekline girmek:

1. şekline girmek:-i, -n, -mek

Gazel 369

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Biçime girmek.

O melek-çehre hümâ şekline
girmek mi diler
Geh yeşil cāme geyüp gāh
geyer fersāyı

sekvā edersin:

1. sekvā edersin:-er, -sin

Gazel 261

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şikayet etme, yakınma, sızlanma.

Ol yār-ı bî-vefādan sekvā
edersin ey dil
Yok cevri-yāra şabruñ
beñzer şikāyetüñden

sekvā şunmağa:

1. sekvā şunmağa:-mağ, -a

Gazel 167

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şikayet sunmak, şikayetini dile getirmek.

Hārdan sekvā için şāh-ı
bahāra şunmağa
Gonca tūmārı olupdur
bülbül-i nālāna ‘arz

sem:

1. sem:

Gazel 364

Mısra: 9

Mum.

Mey degül sem de olursa
kişiyi meclisde
İçürür şîve ile hūblaruñ
ibrāmı

sem‘:

1. sem‘a:-a

Gazel 258

Mısra: 10

Mum | Sevgili.

Bir şemmece rahm eylemedi
gerçi ‘Azîzî
Pervāne gibi hālüm o şem‘a
gece yandum

2. sem‘a:-a

Gazel 275

Mısra: 7
Mum || Sevgili.

Yanmak olmadı müyesser
çün o şem'a hālümü
Tutuşup nār-ı ğam-ı 'ışk-ıla
bārī yanayın

3. şem'a:-a
Gazel 287
Mısra: 2
Mum || Sevgili.

Āteş-i 'ışkı ile ey dil neçe bir
yanayın
Varayın pervâne-veş hālüm
o şem'a yanayın

4. şem'a:-a
Gazel 287
Mısra: 5
Mum || Sevgili.

Şevk-ıla gördüm yanar
şem'a dedüm 'āşık-ımış
Şem'-i rüşen dil uzadup dedi
ol dem ya neyin

5. şem':
Gazel 362
Mısra: 5
Mum || Sevgili.

Cemālūñ nūrını gördi meger
şem'
Götürüp barmağın ĩmāna
geldi

6. şem':
Kaside 4
Mısra: 1
Mum || Sevgili.

Şu'leden başına zer miğfer
geyüp mīrāne şem'
Oldı şehr-i şāmda ser-'asker-
i pervāne şem'

7. şem':
Kaside 4
Mısra: 2
Mum || Sevgili.

Şu'leden başına zer miğfer
geyüp mīrāne şem'
Oldı şehr-i şāmda ser-'asker-
i pervāne şem'

8. şem':
Kaside 4
Mısra: 4
Mum || Sevgili.

Rişte-i dūd-ı siyāhından
edüp miskīn tınāb
Kurdı bir gül-nārī hayme
meclis-i şāhāne şem'

9. şem':
Kaside 4
Mısra: 6
Mum || Sevgili.

Gülşen-i dehre çerāğ-ı gül
gibi revnāk verüp
Kımadı rağbet çemende lāle-
i nu'māna şem'

10. şem':
Kaside 4
Mısra: 8
Mum || Sevgili.

Sūziş-i mihr ü mağabbetden
edüp baḡ ü cedel
Tutuşur pervānesiyle gelse
ger meydāna şem'

11. şem':
Kaside 4
Mısra: 14
Mum || Sevgili.

Rūgan-ı sürḡa çeküpdür
şem'-ger anı ya ḡod
Öldürüp pervānesin girdi
boyınca kana şem'

12. şem':
Kaside 4
Mısra: 20
Mum || Sevgili.

Her gece tā şubḡ olunca
başına odlar yaḡar
N'eyledi āyā ki bilsem
gerdiş-i gerdāna şem'

13. şem':
Kaside 4
Mısra: 30
Mum || Sevgili.

Şāhid-i ḡulḡı gibi olmaya
ḡalk içre 'azīz

Māh-ı Ken'an gibi mālīk
olsa ḡüsn ü āna şem'

14. şem':
Kaside 4
Mısra: 32
Mum || Sevgili.

Her ne bezme sāye şalsañ ey
nihāl-i bāğ-ı cūd
Bezm olup gülşen döner
berg-i gül-i ḡandāna şem'

15. şem':
Kaside 4
Mısra: 36
Mum || Sevgili.

Her gece ḡalvet-serā-yı
ḡāneñe eyler dūḡul
Ta'n ederse yeridür gökde
meh-i tābāna şem'

16. şem':
Kaside 4
Mısra: 40
Mum || Sevgili.

Nīze-i sīmīn ile bağrın delüp
pervāne-veş
ḡün-ı a'dāñı içerdı bulsa
kana kana şem'

17. şem':
Kaside 4
Mısra: 44
Mum || Sevgili.

Düşmene ḡaşd-ı şebīḡūñ
eyleseñ Behrām-vār
Kımaz elden tūğ-i āteş-tābını
merdane şem'

18. şem':
Kaside 4
Mısra: 48
Mum || Sevgili.

Her gece medḡūñ okurdi
şevḡıla tā şubḡa dek
Nāy-ı bezmūñ gibi ḡādir olsa
ḡoş elḡāna şem'

19. şem':
Kaside 4
Mısra: 66
Mum || Sevgili.

N'ola hâlin yansa bendeñ
saña ey rüşen-žamîr
Kim yanar ahvâlini görse
kaçan pervâne şem'

20. **şem'**:

Kaside 4

Mısra: 78

Mum | *Sevgili*.

Nitekim bezm-i cihânda şeb-
çerâğ-ı mâh-veş
Şu'le verdükçe felekde mihr-
i nür-efşâna şem'

21. **şem'**:

Kaside 4

Mısra: 80

Mum | *Sevgili*.

Nitekim dūd-ı kebūdın halka
halka eyleyüp
Bend eder zencîr-i şevkın
gerden-i Keyvâna şem'

22. **şem'i:-i**

Gazel 100

Mısra: 7

Mum.

Meclis-i hûbânda şem'i
bende-i sîmîn-beden
Şu'lesin başında zerrîn
perçem şandılar

23. **şem'**:

Gazel 176

Mısra: 7

Mum.

Olmaya haddüñ gibi rengîn
şem'
Olmaya kaddüñ gibi sîmîn
çerâğ

24. **şem'ine:-i, -n, -e**

Gazel 275

Mısra: 1

Mum.

Ben maħabbet şem'ine
yanmakta bir pervaneyin
Bezm-i ğamda iñler isem
n'ola bî-pervâ neyin

25. **şem'lerle:-ler, -le**

Gazel 306

Mısra: 2

Mum.

Hânene teşrîf eder ey dil bu
şeb mâhuñ yine
Şem'lerle karşı çıksun şu'le-
i âhuñ yine

26. **şem'ine:-i, -n, -e**

Gazel 373

Mısra: 3

Mum.

Her kim ki ruħı şem'ine dil
verdi o mâhuñ
Pervâne gibi âteş-i süzâna
tolaşdı

27. **şem'**:

Kaside 4

Mısra: 10

Mum.

Od mı bulundu gece destinde
kim kandîl-veş
Çârsü içre aşıldı küşe-i
dükkâna şem'

28. **şem'**:

Kaside 4

Mısra: 12

Mum.

Var ise pervânesin murğ-ı
semenderdür şanur
Kim yapar farkında her şeb
aña oddan lâne şem'

29. **şem'**:

Kaside 4

Mısra: 16

Mum.

Sünbül-i dūd-ı kebūdın her
gece tezyîñ için
Götürür nergis gibi başında
zerrîn şâne şem'

30. **şem'**:

Kaside 4

Mısra: 26

Mum.

Mîr-i mîrân-ı mükerrerem
Veys-i şânî kim anuñ
Bâm-ı kadrinde yanar mâh-ı
felek bir dâne şem'

31. **şem'**:

Kaside 4

Mısra: 28

Mum.

'Arşa-i lutfında gerdün
üştür-i gerden-firâz
Hücre-i hâşında mihr ü meh
iki şâhâne şem'

32. **şem'**:

Kaside 4

Mısra: 38

Mum.

Bâğ-ı bezme kim çerâğ-ı
luţfuñ ola nür-baħş
Tuta nergis gibi elde âteşin
peymâne şem'

33. **şem'**:

Kaside 4

Mısra: 42

Mum.

Nâr-ı qahrüñ şu eder pülâd-ı
kalbin düşmenüñ
Nitekim döymez erir olsa
yakın nîrâna şem'

34. **şem'**:

Kaside 4

Mısra: 46

Mum.

Nür-ı hüsn-i meh-veşüñ
bezmünde görmişdür meger
Barmağın götürdi geldi
şevkîla İmâna şem'

35. **şem'**:

Kaside 4

Mısra: 50

Mum.

Zerle bir tûmâr-ı sîmîn üzre
taħrîr eyleyüp
Oğudı bu maţla'-ı pür-süzü
yana yana şem'

36. **şem'**:

Kaside 4

Mısra: 51

Mum.

Ey çerâğ-ı 'arızı bezm-i
cinân u câna şem'

Pertev-i mihr-i 'izāruñdur
dil-i nālāna şem'

37. şem':

Kaside 4

Mısra: 52

Mum.

Ey çerāğ-ı 'ārızı bezm-i
cinān u cāna şem'
Pertev-i mihr-i 'izāruñdur
dil-i nālāna şem'

38. şem':

Kaside 4

Mısra: 54

Mum.

Haṭṭ-ı şeb-gūnuñdan izhār
eyle rüy-ı meh-veşuñ
Kim oyarur şām-ı deycūr
erse ehl-i hāne şem'

39. şem':

Kaside 4

Mısra: 56

Mum.

Eşk-i çeşmüm içre sīmīn
barmağūñ 'aksin gören
Eyle şanur kim düşüpdür
lücce-i 'ummāna şem'

40. şem':

Kaside 4

Mısra: 64

Mum.

Sen çerāğ-ı bezm olup
ağyāre lāyık mı benüm
Her gece āhum şerārından
felekde yana şem'

41. şem':

Kaside 4

Mısra: 70

Mum.

Luṭf edüp oyar 'Azīzīnün
murādı şem'ini
Bezm-i 'ālemde oyarduñ
eyle tüt bir dāne şem'

42. şem':

Kaside 4

Mısra: 72

Mum.

N'ola görseñ bendeñe elyağ
çerāğ-ı luṭfuñı
'Ādet olmışdur verürler
sā'il-i devrāna şem'

43. şem':

Kaside 4

Mısra: 74

Mum.

Beñzer ol naḥl-i bülende bu
kaşīdem kim anuñ
Bağlanupdur ucına bir bī-
bedel şāhāne şem'

44. şem':

Kaside 4

Mısra: 76

Mum.

Vaşf-ı zātuñla bulur her
beyt-i ma' mürum şeref
Rüşen olur nitekim yansa
derün-ı hāne şem'

45. şem':

Kaside 4

Mısra: 82

Mum.

Nūr-baḥş olsun çerāğ-ı
devletüñ ḥurşīd-vār
Meş'al-i mäh olduğınca bu
nüñüm evyāna şem'

46. şem'ini: -i, -n, -i

Kaside 4

Mısra: 69

Mum.

Luṭf edüp oyar 'Azīzīnün
murādı şem'ini
Bezm-i 'ālemde oyarduñ
eyle tüt bir dāne şem'

47. şem'lerle: -ler, -le

Matla 81

Mısra: 2

Mum.

Hāneñi ey dil bu şeb teşrīf
eder şāhuñ yine
Şem'lerle karşı çıksun şu'le-
i āhuñ yine

48. şem':

Gazel 233

Mısra: 3

Mum II aşık.

Āteş-i 'ışkına ol mäh-ruhuñ
şem' gibi
Mümdür bāl ü peri yakmağa
pervāne gönül

49. şem':

Kaside 4

Mısra: 18

Mum II aşık.

Bir melek yüzlü mecūsī
dilberidür güyyiā
Kim tapar gördüğü yerde
āteş-i sūzāna şem'

50. şem':

Kaside 4

Mısra: 22

Mum II aşık.

Hāl-i dil-sūzın aña yanmak
mı ister kim 'aceb
Gece olduğça arar ol mähı
hāne hāne şem'

51. şem':

Kaside 4

Mısra: 24

Mum II aşık.

Nār-ı kahr-ı dehr bağrın
yaqdı yandurdu yaḥod
Zulmin ağlar ol Kerīmü'ş-
şāna yana yana şem'

52. şem':

Kaside 4

Mısra: 34

Mum II aşık.

Pür-ziyā eylerdi rüy-ı 'ālemi
mānend-i mäh
Düşse mazhar nūr-ı elṭāfuñ
gibi ihsāna şem'

53. şem':

Kaside 4

Mısra: 58

Mum II aşık.

Her gece yapıya urmazlardı
bend-i āhenīn
Olmasa ḥüsn-i dil-efrūzuñ
görüp divāne şem'

54. **şem´:****Kaside 4**

Mısra: 60

Mum II âşık.

Ṭu´me-i mikrâz-ı ejder-
peyker olsun göreyin
Öykünürmiş germ olup
genc-i ruḥ-ı cānāna şem´

55. **şem´:****Kaside 4**

Mısra: 62

Mum II âşık.

Nār-ı şevkuñla yanarsa gam
degül pervā ne dil
Yana geldi yana gider āteş-i
sūzāna şem´

56. **şem´:****Kaside 4**

Mısra: 68

Mum II âşık.

Reşk-i cāhıyla cihan
bezminde zerd ü zār olup
Odlu yaşlar dökmede beñzer
bu ben giryāna şem´

şem´-ger:1. **şem´-ger:****Kaside 4**

Mısra: 13

*Mumcu, mum yapıp
satan kişi.*

Rūḡan-ı sürḥa çeküpdür
şem´-ger anı ya ḥod
Öldürüp pervānesin girdi
boyınca ḵana şem´

şem´i:1. **şem´i:****Matla 53**

Mısra: 1

Mum.

Rūḡan-ı cismi eridüp dil o
şem´i rām eder
Bu meşel meşhürdür yağı
olan bayram eder

2. **şem´ine:-n, -e****Gazel 254**

Mısra: 3

Kulak.

Şavt-ı tesbīḥ erişüp gökde
melā´ik sem´ine
Şahn-ı cāmī´ oldı meh-
rūlarla bir dārū´s-selām

şem´-i bezm oldı:1. **şem´-i bezm oldı:-dı****Matla 34**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Meclisi aydınlatan mum
olmak.*

Şem´-i bezm oldı meger
cām-ı şarāb-ı la´l-i nāb
Al ḵanatlu bir gümüş
pervāneye döndü ḥabāb

şem´-i bezm-i ḥüsnüñ:1. **şem´-i bezm-i ḥüsnüñ:-
üñ****Gazel 124**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Güzellik meclisinin
mumu.*

O şem´-i bezm-i ḥüsnüñ tāb-ı
şevḵ-ı mihr-i rüyıyla
Vücūdın nār-ı ışka nūr eder
pervāneler vardur

şem´-i fūrüzān:1. **şem´-i fūrüzān:****Gazel 56**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Parlayan mum.

Şeb-i ḥaṭṭına ḥüsün ḥaddi
verür ol māhuñ
Şöhret-i bezm-i şafā şem´-i
fūrüzān iledür

şem´-i gerdānuñda:1. **şem´-i gerdānuñda:-uñ, -
da****Gazel 84**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Mumun boynu.

Dil-i ´aşıkdur ol ḥāl-i siyeh
beñzer çü pervāne
Göyünmüş perr ü bāli şem´-i
gerdānuñda ḵalmışdur

şem´-i güyā:1. **şem´-i güyā:****Gazel 67**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Ağlayan mum.

Serīr-i milk-i şāhuñ şem´-i
güyā pādşāhidur
Başında şu´le-i pūr-nūr anuñ
zerrīn külāhidur

şem´-i ḥüdā ḵıl:1. **şem´-i ḥüdā ḵıl:****Gazel 305**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Doğru yolu gösteren
mum; Kur'an-ı Kerim'in
mumu kılmak II yol gösterici
kāmīl insan kılmak.*

Yolın bilmezlik ile güm
ḵalan mücrimlere yarın
Cemālūñ nūrını şem´-i ḥüdā
ḵıl yā Resūlallāḥ

şem´-i māḥ:1. **şem´-i māḥ:****Mesnevi 1**

Mısra: 97

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Ay ışığı.

Şem´-i māḥ olduğınca şu´le-
fiken
Ola mişbāḥ-ı devletūñ rüşen

şem´-i māḥı:1. **şem´-i māḥı:-ı****Gazel 323**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

Ay ışığı.

Sen ol şehsin ki şehir-i
rif'atünde pāsbānuñdur
Felek kim şem'-i māhı hıfz
eder fānūs şeklinde

şem'-i mehden:

1. **şem'-i mehden:-den**
Mesnevi 1
Mısra: **84**
Kelime Tipi: -
Ayın mumu II Ay ışığı.

İşbu cāmi'de olup iki çerāğ
Şem'-i mehden fūrūğı varsa
ferāğ

şem'-i murādına:

1. **şem'-i murādına:-ı, -n, -a**
Gazel 35
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Murat edilen ışıkt.

Ermedi şem'-i murādına
'Azizī neylesün
Kişiye yār olmayıcağ baht-ı
nā-hemvār güç

şem'-i ruh-ı dilbere:

1. **şem'-i ruh-ı dilbere:-e**
Gazel 210
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Gönül alıcı sevgilinin
yanağının mumu.*

Dil verüp şem'-i ruh-ı
dilibere pervāne gibi
Yine yakduñ oda bī-çāre
'Azizī cānuñ

şem'-i rüşen:

1. **şem'-i rüşen:**
Gazel 287
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

Parlak mum. ||
Sevgilinin yüzü.

Şevk-ıla gördüm yanar
şem'a dedüm 'aşık-ımuş
Şem'-i rüşen dil uzadup dedi
ol dem ya neyin

**şem'-i rüşen-zamir-i bezm-
i 'atā:**

1. **şem'-i rüşen-zamir-i
bezm-i 'atā:**
Mesnevi 1
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
*Bağış meclisinin varlığı
nurlu mumu.*

Ey çerāğ-ı güzün-i ehl-i şehā
Şem'-i rüşen-zamir-i bezm-i
'atā

şem'-i şeb-ārā:

1. **şem'-i şeb-ārā:**
Gazel 343
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Geceyi süsleyen mum. ||
Parlak yüzlü sevgili.

Eyle pervāneñe ey şem'-i
şeb-ārā şefkat
Dil-i pür-süzünü saña neçe
bir yana gele

şem'-i şeb-ārānuñ:

1. **şem'-i şeb-ārānuñ:-nuñ**
Gazel 203
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Geceyi süsleyen mum. ||
Parlak yüzlü sevgili.

Ruh-ı pür-nūrına 'aşık midur
yoğsa o meh-rünüñ
Şararmış beñzini gördüm
gece şem'-i şeb-ārānuñ

şem'-i şeb-efrüz:

1. **şem'-i şeb-efrüz:-ı**
Gazel 154
Mısra: **7**

Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

Geceyi aydınlatan mum.

Kıldı mikrāz-ı gamuñ şem'-i
şeb-efrüzü şehid
Kañlu pīrahenidür perde-i āl-
i fānūs

şem'-i şebistān:

1. **şem'-i şebistān:**
Gazel 128
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Karanlıklar ülkesinin
mumu II yatak odası mumu
II sevgili.*

Çigzinür efrāfını seyyāreler
pervāne-vār
Meş'al-i mäh-ı felek şem'-i
şebistān kendidür

şem'-i şebistān:

1. **şem'-i şebistān:**
Gazel 386
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Yatak odasının mumu.

Tutup Şām ehli urmazdı
ayağına anuñ āhen
O şahuñ olmasa kaççın kulu
şem'-i şebistānı

şem'-i ser-keş:

1. **şem'-i ser-keş:**
Gazel 228
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Isyankār, başına buyruk
mum II sevgili.*

Çün şem'-i ser-keş olma çü
sāye fütāde-dil
Ne yavuz ol aşıl ne yavaş ol
dilā başıl

şem'-i şu'le-dār:

1. **şem'-i şu'le-dār:**
Gazel 19

Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Işık saçan mum.

Kimde aşşamlar ki āyā gece
oldukça o mäh
Kimlerüñ bezmine şem'-i
şu'le-dār oldı 'aceb

şemīm-i zülf-i nigār:

1. **şemīm-i zülf-i nigār:**

Muamma 3

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sevgilinin saçının
koku.*

Kaşın gözin göricek rüyın
eyleşem efkār
Gelür bu kalbe o demde
şemīm-i zülf-i nigār

şemmece:

1. **şemmece:**

Gazel 258

Mısra: 9

Bir defacık koklamak.

En küçük miktarca.

Bir şemmece rahm eylemedi
gerçi 'Azīzī
Pervāne gibi hālüm o şem'a
gece yandum

şem'-ruhsār:

1. **şem'-ruhsāruñ:-uñ**

Gazel 292

Mısra: 3

Mum yanak.

Yanar oda girersin 'ışkına ol
şem'-ruhsāruñ
Sen ey göñlüm ya pervāne
ya hōd murğ-ı semendersin

şems:

1. **şems:**

Kaside 2

Mısra: 3

*Güneş, Dünya'ya ısı ve
ışık veren gök cismi.*

İktirān etse felekde n'ola
şems ile kamer
Alışur kevkebi şemsüñ
kamer ile her bār

2. **şems:**

Kaside 2

Mısra: 5

*Güneş, Dünya'ya ısı ve
ışık veren gök cismi.*

Şems mihr-i kamerüñ yolına
dönse tañ mı
Hem-ser-i şems-i felekdür
kamer-i gül-ruhsār

3. **şems:**

Kaside 2

Mısra: 38

*Güneş, Dünya'ya ısı ve
ışık veren gök cismi.*

Kamer öyküñdi meger şems-
i ruḥ-ı bahtına kim
Kamerüñ yüzini zer tīg ile
şems etdi fiğār

4. **şems:**

Kaside 2

Mısra: 40

*Güneş, Dünya'ya ısı ve
ışık veren gök cismi.*

Kılmağa şems ü kamer
bezm-i laṭfında buḥūr
Şems bir micmer-i zer-kār u
kamer 'ūd-ı Kamār

5. **şems:**

Kaside 2

Mısra: 45

*Güneş, Dünya'ya ısı ve
ışık veren gök cismi.*

Ol yüzi şems ü cebñi
kamerüñ āḥir-i kār
Mihri şems ü kameri eyledi
ser-geşte vü zār

6. **şems:**

Kaside 2

Mısra: 71

*Güneş, Dünya'ya ısı ve
ışık veren gök cismi.*

Şubḥı şems ü şeb-i deycürü
kamer rüşen edüp

Dün ü gün şems ü kamer
k'ola felekde seyyār

7. **şemsī:-ī**

Kaside 2

Mısra: 16

*Güneş, Dünya'ya ısı ve
ışık veren gök cismi.*

Hāce-i çarḥ kamer tıflına
ve's-şems okudur
Şarınup hem-çü kamer
başına şemsī destār

8. **şemsi:-i**

Kaside 2

Mısra: 48

*Güneş, Dünya'ya ısı ve
ışık veren gök cismi.*

Kameri ḥüsn ile māt eyler
iken şems-i felek
Naṭ'-ı gerdünda kamer
eyledi şemsi ruḥ-ı yār

9. **şemsine:-i, -n, -e**

Kaside 2

Mısra: 41

*Güneş, Dünya'ya ısı ve
ışık veren gök cismi.*

Kamer-i baḥtı ruḥı şemsine
kılmağa nazar
Kamer āyīne-veş oldı aña
āyīne-dār

10. **şemsüñ:-üñ**

Kaside 2

Mısra: 4

*Güneş, Dünya'ya ısı ve
ışık veren gök cismi.*

İktirān etse felekde n'ola
şems ile kamer
Alışur kevkebi şemsüñ
kamer ile her bār

11. **şemsüñ:-üñ**

Kaside 2

Mısra: 9

*Güneş, Dünya'ya ısı ve
ışık veren gök cismi.*

Mihri şemsüñ kameri eyledi
rakḳāş yaḥod
Çarḥ urur şevkına şemsüñ
kamer-encüm-kirdār

12. **şemsüñ:-üñ**
Kaside 2
 Mısra: **10**
Güneş, Dünya'ya ısı ve ışık veren gök cismi.

Mihri şemsüñ kameri eyledi
 rakķaş yahod
 Çarh urur şevkına şemsüñ
 kamer-encüm-kirdār

13. **şemse:-e**
Tarih 4
 Mısra: **4**
Güneş, Dünya'ya ısı ve ışık veren gök cismi II yıldızlar arasında güneş, padişahı temsil eder.

N'ola nām-ı şerifüñ olsa
 Ahmed
 Şeref burcında zātuñ şemse
 beñzer

şems ile kamer:

1. **şems ile kamer:**
Kaside 2
 Mısra: **60**
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Güneşle ay.

Birbirinden güniler oldı anı
 şems ü kamer
 Oldı şems ile kamer aña
 meger 'aşık-ı zār

şems ü kamer:

1. **şems ü kamer:**
Kaside 2
 Mısra: **18**
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Güneş ve ay.

Kamer-i burc-ı 'atā Hazret-i
 Şemsi Paşa
 Ki sürer pāyına yüz şems ü
 kamer leyl ü nehār

2. **şems ü kamer:**
Kaside 2
 Mısra: **21**
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Güneş ve ay.

Zıll-i Hāk şems ü kamer
 encümin eyle hem-dem
 Şeh-i Cem-mevhibet ü şems
 ü kamer-ħaşmete yār

3. **şems ü kamer:**
Kaside 2
 Mısra: **32**
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Güneş ve ay.

Oldur ol şems ü kamer-
 kevkebe kim aña bedel
 Toğmadı şems ü kamer
 kevkeb-i 'ālī-mikdār

4. **şems ü kamer:**
Kaside 2
 Mısra: **33**
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Güneş ve ay.

Şanuram vardı esed burcına
 çün şems ü kamer
 Ne gün ol şems-i kamer-ruħ
 k'ola rahşına süvār

5. **şems ü kamer:**
Kaside 2
 Mısra: **36**
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Güneş ve ay.

Gülşen-i rif'ati reşk-i felek-i
 şems ü kamer
 'İzzeti bāğına şems ü kamer
 iki gülnār

6. **şems ü kamer:**
Kaside 2
 Mısra: **39**
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Güneş ve ay.

Kılmağa şems ü kamer
 bezm-i laţifinde buħūr
 Şems bir micmer-i zer-kār u
 kamer 'üd-ı Kamār

7. **şems ü kamer:**
Kaside 2
 Mısra: **54**
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Güneş ve ay.

Şems-i rüyında ħatı gird-i
 kamerde hāle
 Ruħları şems ü kamer zülf-i
 siyāhı şeb-i tār

8. **şems ü kamer:**
Kaside 2
 Mısra: **59**
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Güneş ve ay.

Birbirinden güniler oldı anı
 şems ü kamer
 Oldı şems ile kamer aña
 meger 'aşık-ı zār

9. **şems ü kamer:**
Kaside 2
 Mısra: **61**
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Güneş ve ay.

Şanuram şems ü kamer
 ayasın edindi maķar
 Kamer-i sīm ile şems-i zerin
 etdikçe şumār

10. **şems ü kamer:**
Kaside 2
 Mısra: **64**
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Güneş ve ay.

Vaşf-ı şems ü kamer ile bu
 kaşidem beñzer
 Şu burūca kim ede şems ü
 kamer anı medār

11. **şems ü kamer:**
Kaside 2
 Mısra: **70**
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Güneş ve ay.

Kamer-i medħin o şemsüñ
 edüp āħir ey dil
 Eyle çün şems ü kamer nūr
 du'āsın tekrār

12. **şems ü kamer:**
Kaside 2

Mısra: 72
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Güneş ve ay.

Şubhî şems ü şeb-i deycürî
kamer rüşen edüp
Dün ü gün şems ü kamer
k'ola felekde seyyâr

13. şems ü kamer:

Lugaz 21

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Güneş ve ay.

Ol nedür kim bir neçe şems ü
kamer
Cem' olup bir yere tutmuşlar
mağar

14. şems ü kamer:

Lugaz 21

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Güneş ve ay.

Bir neçe mäh-i nev-i garrâ
dahı
Tutmuş ol şems ü kamer
yanında yer

15. şems ü kamer:

Kaside 2

Mısra: 65

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Güneş ve ay II Şair.

Gerçi çok şems ü kamer
zâhir olupdur ammâ
Böyle bir şems ü kamer
etmedi gerdün izhâr

16. şems ü kamer:

Kaside 2

Mısra: 66

Kelime Tipi: -

Güneş ve ay II Şair.

Gerçi çok şems ü kamer
zâhir olupdur ammâ
Böyle bir şems ü kamer
etmedi gerdün izhâr

17. şems ü kamer:

Kaside 2

Mısra: 67

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Güneş ve ay II Şair.

Görse bu şems ü kamer
medh'in anuñ gökde Zühâl
Yüzine şems-i kamer-rüyuñ
ede bakmağa 'âr

şems ü kamerden:**1. şems ü kamerden:-den**

Kaside 2

Mısra: 58

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Güneş ve ay.

Süre-i şems ü kamer hakkı
'Azîzî o mehûñ
Yegdür alnı vü ruhı şems ü
kamerden şad-bâr

şems ü kamer-şâşmet:**1. şems ü kamer-şâşmet:**

Kaside 2

Mısra: 22

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şâşmetli ay ve güneş.

Zıll-i Haq şems ü kamer
encümin eyle hem-dem
Şeh-i Cem-mevhibet ü şems
ü kamer-şâşmete yâr

şems ü kameri:**1. şems ü kameri:-i**

Kaside 2

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Güneş ve ay.

Seyr için şems ü kamer-
ruhları pîr-i eflâk
Tutunur gözine şems ü
kameri 'aynek-vâr

2. şems ü kameri:-i

Kaside 2

Mısra: 46

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Güneş ve ay.

Ol yüzi şems ü cebîni
kamerüñ âhîr-i kâr
Mihri şems ü kameri eyledi
ser-geşte vü zâr

şems ü kamer-kevkebe:**1. şems ü kamer-kevkebe:-e**

Kaside 2

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

Ay yıldızı ve güneş.

Oldur ol şems ü kamer-
kevkebe kim aña bedel
Toğmadı şems ü kamer
kevkeb-i 'âlî-mikdâr

şems ü kamer-ruhları:**1. şems ü kamer-ruhları:-lar, -ı**

Kaside 2

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Güneş ve ayın yüzü.

Seyr için şems ü kamer-
ruhları pîr-i eflâk
Tutunur gözine şems ü
kameri 'aynek-vâr

şemse:**1. şemseler:-ler**

Mesnevi 1

Mısra: 47

*Güneş şeklinde yapılan
işleme resim.*

Berg-i güllerle şemseler yer
yer
Çarh-ı atlasda Ülkere beñzer

şemse-i mihr:**1. şemse-i mihr:**

Gazel 162

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Güneş şemsesi (yazma
eserlerin kapaklarında
bulunan süslemelerde*

ortadaki güneşe benzeyen motif.).

Levh-i dilde mihrüni yazmışdı Nakkâş-ı ezel Şemse-i mihr olmadın bu nîlgün eyvâna nakş

şemse-i zerdür:

1. şemse-i zerdür:-dür

Kaside 2

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Altın, sarı güneş

şeklinde yapılan işleme resim.

Sakf-ı gerdüna kamer şemse-i zerdür ya meger Oldı bağ-ı felege nür-ı kamer şems-i bahār

şems-i 'âlem-tâb:

1. şems-i 'âlem-tâb:

Gazel 342

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Âlemi aydınlatan güneş II sevgili.

Şu deñlü mihri vardur saña kim ey şems-i 'âlem-tâb Ne yere ayağın başsañ tutar anda mekân säye

şems-i 'âlî:

1. şems-i 'âlî:

Kaside 2

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Yüce, büyük güneş.

Hem-reh-i şah-ı kamer-çal'at u şems-i 'âlî Hem-ser-i şah-ı kamer-ahter-i gerdün müdām

şems-i bahār:

1. şems-i bahār:

Kaside 2

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Bahar güneşi.

Sakf-ı gerdüna kamer şemse-i zerdür ya meger Oldı bağ-ı felege nür-ı kamer şems-i bahār

2. şems-i bahār:

Kaside 2

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Bahar güneşi.

Sakf-ı gerdüna kamer şemse-i zerdür ya meger Oldı bağ-ı felege nür-ı kamer şems-i bahār

şems-i cihāna:

1. şems-i cihāna:-a

Kaside 2

Mısra: 50

Kelime Tipi: -

Cihan güneşi.

Şems-i raşşāndan alur nürü kamer lîk o mehüñ Kamer-i hüsni verür şems-i cihāna envār

şems-i cüdî:

1. şems-i cüdî:-ı

Kaside 2

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

Cömertliğı güneş II

Sevgili II Şemsi Paşa.

Şems-i cüdî kamer-i lufti verür dehre şeref Şems-i maşrıq kamer-i mağribüñ ancak adı var

şems-i devrāna:

1. şems-i devrāna:-a

Kaside 2

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Feleğin güneşi.

Şems-i devrāna kamer ya meger oldı pey-rev Dolanur reh-güzer-i şemsi kamer leyl ü nehār

şems-i dıraşşānları:

1. şems-i dıraşşānları:-lar, -ı

Gazel 366

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Parlak güneş II sevgili.

Gelseler nāz ile bayram yerine meh-rūlar Yine seyr eylesek ol şems-i dıraşşānları

şems-i duḡā:

1. şems-i duḡā:

Matla 11

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

'kuşluk (vaktinin) güneşi'; güneşin en parlak ve dünyayı en iyi aydınlattığı zaman olması yönüyle sevgilinin yüzünün niteleyicisi bağlamında kullanılmıştır.

Bezme āyā bugün ol mäh-likā gelmez mi Öyle yaklaştı daḡı şems-i duḡā gelmez mi

2. şems-i duḡā:

Kaside 2

Mısra: 19

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

'kuşluk (vaktinin) güneşi'; güneşin en parlak ve dünyayı en iyi aydınlattığı zaman.

Kamer-i zātı sa'adet gögine şems-i duḡā Şems-i tābān-ı vücüdı kamer-i evc-i veḡār

şems-i duḡādur:

1. şems-i duḡādur:-dur

Gazel 265

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

'kuşluk (vaktinin) güneşi'; güneşin en parlak

ve dünyayı en iyi aydınlattığı zaman.

Hüsn ü behcetle bugün şems-i
i duhâdur Ramazân
Pertev-i şem'-i Hüdâ nür-ı
Hudâdur Ramazân

şems-i felek:

1. **şems-i felek:**

Kaside 2

Mısra: 47

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Göğün güneşi.

Şameri hüsn ile mât eyler
iken şems-i felek
Na'î-ı gerdünda kamer
eyledi şemsi ruḥ-ı yâr

şems-i gerdüna:

1. **şems-i gerdüna:-a**

Kaside 2

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Feleğin güneşi.

Şems-i hâverden olup rüy-ı
kamer pür-envâr
Şems-i gerdüna kamer eyledi
'arz-ı dîdâr

şems-i hâver:

1. **şems-i hâver:**

Kaside 1

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Güneş.

Mehden eylerse 'aceb mi
güli bülbül tercîḥ
Görinür çehre-i gül bülbüle
şems-i hâver

şems-i hâverden:

1. **şems-i hâverden:-den**

Kaside 2

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Güneş.

Şems-i hâverden olup rüy-ı
kamer pür-envâr

Şems-i gerdüna kamer eyledi
'arz-ı dîdâr

şems-i hüsn:

1. **şems-i hüsn:**

Kaside 2

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Güzellik güneşi.

Şems-i hüsn ü kamer-i luḥf-
ıla maḳbül-i cihân
Şems-i 'ilm ü kamer-i ḥilm-
ile meşhür-ı diyâr

şems-i 'ilm:

1. **şems-i 'ilm:**

Kaside 2

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

İlmin güneşi.

Şems-i hüsn ü kamer-i luḥf-
ıla maḳbül-i cihân
Şems-i 'ilm ü kamer-i ḥilm-
ile meşhür-ı diyâr

şems-i kamer-âsar:

1. **şems-i kamer-âsar:**

Kaside 2

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

Eseri ay olan güneş.

Şafha-i şemse kamer kilik-i
'Utâridle yazar
Etse eş'ârın o şems-i kamer-
âsar iş'âr

şems-i kamer-ruḥ:

1. **şems-i kamer-ruḥ:**

Kaside 2

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

Ay yüzlü güneş.

Şanuram vardı esed burcına
çün şems ü kamer
Ne gün ol şems-i kamer-ruḥ
k'ola raḥşına süvâr

şems-i kamer-ruḥsâruñ:

1. **şems-i kamer-ruḥsâruñ:-uñ**

Kaside 2

Mısra: 55

Kelime Tipi: -

Ay yüzlü güneş.

Reşk-i mâh-ı nevi ol şems-i
kamer-ruḥsâruñ
Şems-vâr eyledi gökde
kameri zerd ü nizâr

şems-i kamer-rüyuñ:

1. **şems-i kamer-rüyuñ:-uñ**

Kaside 2

Mısra: 68

Kelime Tipi: -

Ay yüzlü güneş.

Görse bu şems ü kamer
medḥin anuñ gökde Züḥal
Yüzine şems-i kamer-rüyuñ
ede bakmağa 'âr

şems-i maşrıḳ:

1. **şems-i maşrıḳ:**

Kaside 2

Mısra: 26

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Güneşin doğduğu yer.

Şems-i cüdi kamer-i luḥfi
verür dehre şeref
Şems-i maşrıḳ kamer-i
mağribuñ ancak adı var

şems-i münevver:

1. **şems-i münevver:**

Tarih 4

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Aydınlık, parlayan güneş.

Dedüm târḥini burc-ı
şerefde
Hüveydâ oldu bir şems-i
münevver

şems-i münîre:

1. **şems-i münîre:-e**

Gazel 52

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Nurlu, parlak, aydınlık güneş.

Sen semen-çehre gibi zerredhân olsa eger
Der idüm gül yüzüne şems-i münîre beñzer

şems-i münîrûñ:1. **şems-i münîrûñ:-ıdur-üñ****Kaside 2**

Mısra: 52

Kelime Tipi: -

Nurlu, parlak, aydınlık güneş.

Şems-veş gârka-i nûr etmede cirm-i kameri
'Aynıdur şems-i münîrûñ kamer-i rüy-ı nigâr

şems-i murâdi:1. **şems-i murâdi:-ı****Kaside 2**

Mısra: 74

Kelime Tipi: -

Maksadın, muradın güneşi.

Şems-i Pervîn ü kamer-veş dönüp üstine felek
Çü kamer şems-i murâdı ola tâli' her bâr

şems-i murâduñ:1. **şems-i murâduñ:-uñ****Tarih 26**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Maksadın, muradın güneşi.

Burc-ı 'izzetden olup şems-i murâduñ tâli'
Dâyimâ ola sa'âdetle küşâde bahtuñ

şems-i pervîn:1. **şems-i pervîn:****Kaside 2**

Mısra: 73

Kelime Tipi: -

Ülker yıldızının güneşi.

Şems-i Pervîn ü kamer-veş dönüp üstine felek
Çü kamer şems-i murâdı ola tâli' her bâr

şems-i rahşāndan:1. **şems-i rahşāndan:-dan****Kaside 2**

Mısra: 49

Kelime Tipi: -

Parlak güneş.

Şems-i rahşāndan alur nûrı kamer lîk o mehûñ
Kamer-i hüsni verür şems-i cihāna envâr

şems-i ruḥ-ı bahtına:1. **şems-i ruḥ-ı bahtına:-ı, -n, -a****Kaside 2**

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

Saadet yüzünün güneşi.

Kamer öykündi meger şems-i ruḥ-ı bahtına kim
Kamerüñ yüzini zer tîğ ile şems etdi figâr

şems-i rüyında:1. **şems-i rüyında:-ı, -n, -da****Kaside 2**

Mısra: 53

Kelime Tipi: -

Sevgilinin yüzünün güneşi, aydınlığı.

Şems-i rüyında ḥatı gird-i kamerde hāle
Ruḥları şems ü kamer zülf-i siyāhı şeb-i tār

şems-i tābān-ı vücūdi:1. **şems-i tābān-ı vücūdi:-ı****Kaside 2**

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Vücudu, bedeni parlak güneş.

Kamer-i zātı sa'âdet göğine şems-i duḥā
Şems-i tābān-ı vücūdi kamer-i evc-i vekār

şems-i zerin:1. **şems-i zerin:-in****Kaside 2**

Mısra: 62

Kelime Tipi: -

Altın renkli, sarı güneş.

Şanuram şems ü kamer ayasın edindi maḡar
Kamer-i sîm ile şems-i zerin etdikçe şumâr

şemşîr:1. **şemşîrûñ:-üñ****Matla 74**

Mısra: 2

Kılıç.

Görüp āh etdi deyü tîrûñ ile zıḡîrûñ
Bulsa dilim dilim eylerdi dilim şemşîrûñ

şemşîr-i ḡam:1. **şemşîr-i ḡam:****Gazel 243**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Dert kılıcı, keder kılıcı.

Şad-pāre kıldı baḡrumı şemşîr-i ḡam benüm
Heçründe geçdi cānuma tîr-i elem benüm

şemşîr-i 'ışka:1. **şemşîr-i 'ışka:-a****Gazel 90**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Aşkın kılıcı.

Her zaḡmı sînemüñ ki görünür 'Azîziyā
Şemşîr-i 'ışka düşdüğüme bir nişānedür

şemşîr-i müjgâni:1. **şemşîr-i müjgâni:-ı****Gazel 378**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Kirpiklerin kılıcı.*

Elinden düşmese bir dem
n'ola şemşîr-i müjgâni
İki hûnî moğolçindür ol iki
çeşm-i fettâni

şemşîrûn kolum:1. **şemşîrûn kolum:-n, -ı****Gazel 217**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Kılıcın kolu.*

Ser-i bî-devletüm olsun
yolına tek göreyin
Kolumu gerdenüme şalduğımı
şemşîrûn

şemsün edüp:1. **şemsün edüp:-üp****Kaside 2**

Mısra: 69

Kelime Tipi: -

*Güneşin et- II**Hâmiliğinde bulunmasını
sağlamak.*

Kamer-i medhîn o şemsün
edüp âhîr ey dil
Eyle çün şems ü kamer nür
du'âsın tekrâr

şems-vâr:1. **şems-vâr:****Kaside 2**

Mısra: 56

Güneş gibi.

Reşk-i mâh-ı nevi ol şems-i
kamer-ruhsârûn
Şems-vâr eyledi gökde
kameri zerd ü nizâr

şems-veş:1. **şems-veş:****Kaside 2**

Mısra: 51

Güneş gibi.

Şems-veş gârka-i nür etmede
cirm-i kameri
'Aynıdır şems-i münîrûn
kamer-i rüy-ı nigâr

sem'-vâr:1. **sem'-vâr:****Gazel 91**

Mısra: 1

Mum gibi.

Nâr-ı mihîrûnle fetîl-i dil
yanaldan sem'-vâr
Döndü fânûs-ı hayâle bu ten-i
zâr u nizâr

sem'-veş:1. **sem'-veş:****Kaside 3**

Mısra: 14

Mum gibi.

Var ise her şeb-çerâğı mihr-i
rüyüñdan baqar
Meş'al-i mâh-ı felek kim
sem'-veş tâbân olur

2. **sem'-veş:****Gazel 86**

Mısra: 7

Mum misali.

Gâh hândânsın gehî
giryânsın ey dil sem'-veş
Neyki 'ışk-ıla sana bu
gülmeler ağlamalar

3. **sem'-veş:****Gazel 173**

Mısra: 5

Mum misali.

Nâr-ı mihîrûnle fetîl-i dil
yanardı sem'-veş
Yanmadın bezm-i felek üzre
meh-i zerrîn-çerâğ

4. **sem'-veş:****Gazel 234**

Mısra: 7

Mum misali.

Yanarsañ şem'-veş
pervâneye yan hâlûñi ey dil
Şağın bülbüle tıyurma ki
bulduğın öter bülbül

5. **şem'-veş:****Kaside 3**

Mısra: 14

Mum misali.

Var ise her şeb-çerâğı mihr-i
rüyüñdan baqar
Meş'al-i mâh-ı felek kim
şem'-veş tâbân olur

şen ol:1. **şen ol:****Gazel 137**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Neşelenmek, sevinmek,
mutlu olmak.*

Açıl mânend-i gönca gül şen
ol dehrûñ yüzi gülsün
Eger sen bil ki şen olmayasın
rüy-ı cihân gülmez

şen olmayasın:1. **şen olmayasın:-ma, -y, -a,
-sın****Gazel 137**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Neşelenmek, sevinmek,
mutlu olmak.*

Açıl mânend-i gönca gül şen
ol dehrûñ yüzi gülsün
Eger sen bil ki şen olmayasın
rüy-ı cihân gülmez

şen olur:1. **şen olur:-ur****Gazel 37**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Canlanmak, mamur
olmak.*

Neş'e-i cām-ı şabûh ile olur
ol gönca şen

Tâb-ı mihrîyle açılır verd-i
ra'nâ her şabâh

2. **şen olur:-ur**

Gazel 146

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Neşelenmek, sevinmek,
mutlu olmak.*

Lebüñ añduqça 'Azîzî şen
olur
Mey içen kişiye kayğu
gelmez

şen olurdu:

1. **şen olurdu:-ur, -dı**

Gazel 326

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Neşelenmek, sevinmek,
mutlu olmak.*

Açılıp gönca-i kalbüm şen
olurdu cânım
Çarşuma güle güle ol gül-i
handân gelse

şenlig:

1. **şenligini:-i, -n, -i**

Gazel 286

Mısra: 4

Şen olma durumu,

bayram, mec. sevinç, neşe.

Mey-i nâbuñ ne-y-idi şuçı
şehirden sürdüñ
Eyledüñ şenligini pîr-i
muğânuñ vîrân

şerâr:

1. **şerâridur:-i, -dur**

Gazel 84

Mısra: 4

Kıvılcım.

Degül zer noktalar
pîrâhenüñde âh-ı pür-süzum
Şerâridur ki naş olmış
girîbânuñda kalmışdur

2. **şerârî:-i**

Gazel 85

Mısra: 4

Kıvılcım.

Metâ'-ı mihrine dil müşteri
olaldan ol mâhuñ
Olupdur aflas-ı çarha şerârî
âhumuñ Ülker

3. **şerârînuñ:-i, -n, -uñ**

Gazel 156

Mısra: 3

Kıvılcım.

Kimisi âftâb olmuş kimisi
mâh-tâb olmuş
Ruhuñ mihrîyle eflâke çıkan
âhum şerârînuñ

4. **şerârından:-i, -n, -dan**

Kaside 4

Mısra: 64

Kıvılcım.

Sen çerâg-ı bezm olup
âgyâre lâyıq mı benüm
Her gece âhum şerârından
felekde yana şem'

5. **şerârî:-i**

Gazel 108

Mısra: 4

Kıvılcım.

O mâhuñ kebkeb-i keşine
beñzer deyü her gece
Çıkup âhum şerârî âsmânuñ
kevkebin oşşar

6. **şerârî:-i**

Gazel 384

Mısra: 10

Kıvılcım.

Degül encüm şeb-i hecrüñde
mâhum
Çıkupdur göklere âhum
şerârî

şerâr çıktı:

1. **şerâr çıktı:-dı**

Gazel 50

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kıvılcım çıkmak.

Mihr ü mehdür şanmañuz
derd ile bir âh eyleyüp
Çıkdı ol âh ile yerden göge
bir iki şerâr

şerâre:

1. **şerâre:**

Gazel 335

Mısra: 8

Kıvılcım.

Degül gül nâr-ı âhından
hezârüñ
Düşüpdür şahñ-ı gülzâra
şerâre

şerâr-ı âh:

1. **şerâr-ı âh:**

Gazel 208

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Âh kıvılcımı.

Görinen gül gül degül encüm
şerâr-ı âh ile
Şahñ-ı gerdüñ ser-Â-ser
eyledüm nesrînlük

şerâr-ı âhum:

1. **şerâr-ı âhum:-um**

Gazel 107

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Âh kıvılcımı.

Şanma nücüm ile mâh gece
şerâr-ı âhum
Çekdi sarây-ı çarha altun
beneklü bir zâr

şerâr-ı âhumdan:

1. **şerâr-ı âhumdan:-um, -dan**

Gazel 89

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Âh kıvılcımı.

Encüm-âyîn şerâr-ı âhumdan
Her gece gök yüzü munağkaş
olur

şerār-ı âteş-i âh-ı
siyâhıdır:

1. **şerār-ı âteş-i âh-ı**
siyâhıdır:-ı, -dur

Gazel 67

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Siyah ah dumanının
ateş kıvılcımları.*

Görinen encüm-i rahşende
şanmañ zulmet-i şebde
‘Azizînüñ şerār-ı âteş-i âh-ı
siyâhıdır

şerār-ı düd-ı âhumdan:

1. **şerār-ı düd-ı âhumdan:-**
um, -dan

Gazel 171

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ah dumanının
kıvılcımları.*

Yürü ey rāh-ı küyında o
māh-ı ‘ālem-ārānuñ
Şerār-ı düd-ı âhumdan
yerüm nār eyleyen tālî‘

şerār-ı nār-ı âhumdan:

1. **şerār-ı nār-ı âhumdan:-**
um, -dan

Gazel 3

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ah ateşinin kıvılcımları.

Şerār-ı nār-ı âhumdan ‘Azizî
‘ākıbet bir gün
‘Acebdür yanmaz ise çarh-ı
kec-reftār ser-tā-pā

şerbet:

1. **şerbet:**

Gazel 25

Mısra: 1

*Meyve özü, su ve
şekerle yapılan tatlı içecek.*

Öykünürmiş tudağuña şerbet
Göreyin bulmasun anı lezzet

şerbet-i dīnār-ı luţfuñ:

1. **şerbet-i dīnār-ı luţfuñ:-**
uñ

Kaside 3

Mısra: 84

Kelime Tipi: -

Lutuf dinarının şerbeti.

Ya‘ni derd-i fākadan bulur
‘Azizî-veş rehā
Şerbet-i dīnār-ı luţfuñ aña
kim ihsān olur

2. **şerbet-i dīnār-ı luţfuñ:-**
uñ

Kaside 3

Mısra: 84

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Lutuf dinarının şerbeti.

Ya‘ni derd-i fākadan bulur
‘Azizî-veş rehā
Şerbet-i dīnār-ı luţfuñ aña
kim ihsān olur

şerbet-i la‘l-i lebüñle:

1. **şerbet-i la‘l-i lebüñle:-üñ,**
-le

Gazel 224

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sevgilinin dudağının
kırmızısının şerbeti.*

Ederdüñ şerbet-i la‘l-i
lebüñle derdüme tīmār
Yatup künc-i gam-ı ‘ışkuñda
bīmār olduğum bilseñ

şerbet-i la‘lüñ:

1. **şerbet-i la‘lüñ:-üñ**

Gazel 105

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sevgilinin dudağının
kırmızısının şerbeti.*

Ey tábībüm bu ‘Azizî
derdine

Şerbet-i la‘lüñ ola dermān
meger

şerbet-i vaşlın şunup:

1. **şerbet-i vaşlın şunup:-up**

Gazel 171

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kavuşma şerbeti
sunmak.*

Yürü ey şerbet-i vaşlın şunup
ğayre o meh-rūnuñ
Beni hecrinde bīmār u dil-
efgār eyleyen tālî‘

şerbet-i vaşlumdan:

1. **şerbet-i vaşlumdan:-um,**
-dan

Gazel 28

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Kavuşma şerbeti.

Şerbet-i vaşlumdan aña çäre
yok dermiş dirîğ
Ol tábīb-i cān beni bī-çäre
kıldı ‘ākıbet

şerbet-i vaşluñ:

1. **şerbet-i vaşluñ:-uñ**

Gazel 204

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kavuşma şerbeti.

N’ola görseñ şerbet-i vaşluñ
‘Azizîye revā
Hayliden bīmār-ı hecrüñdür
o bī-dermān senüñ

şerbet-i vaşluñdan:

1. **şerbet-i vaşluñdan:-uñ, -**
dan

Gazel 318

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kavuşma şerbeti.

‘Azizî derd-i hecrüñle helāk
olmağ muşkarrerdür

Tabībüm şerbet-i vaşluñdan
olmazsa aña çäre

şerbet-i vaşluñla:

1. **şerbet-i vaşluñla:-uñ, -la**

Gazel 213

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kavuşma şerbeti.

Tabībüm şerbet-i vaşluñla
yād edüp beni bir gün
Dil-i bīmārumuñ derdine
dermān olmaduñ gitdün

şeref:

1. **şeref:**

Gazel 56

Mısra: 10

*Manevî yükseklik,
ululuk.*

Fer veren dehre ‘Azizî o
meh-i ‘ālemdür
Nitekim Mışra şeref Yūsuf-ı
Ken‘ān iledür

şeref buldı:

1. **şeref buldı:-dı**

Gazel 178

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Şeref bulmak,
şereflemek.*

Nev-bahār oldı yine bezm-i
çemen buldı şeref
Şavt-ı murğān-ı nevā-sāz ile
toldı her taraf

2. **şeref buldı:-dı**

Gazel 330

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Şeref bulmak,
şereflemek.*

Nev-bahār oldı çemen buldı
şeref güller ile
Toldı etraf yine na‘ra-i
bülbüller ile

şeref bulsa:

1. **şeref bulsa:-sa**

Gazel 177

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Şeref bulmak,
şereflemek.*

Şeh-per-i zülfüñ-ile bulsa
şeref n’ola hadüñ
Düm-i tāvüs-ile merğüb olur
ahkām-ı şerif

şeref bulur:

1. **şeref bulur:-ur**

Kaside 4

Mısra: 75

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Şeref bulmak,
şereflemek.*

Vaşf-ı zātuñla bulur her
beyt-i ma‘mūrum şeref
Rūşen olur nitekim yansa
derün-ı hāne şem‘

2. **şeref bulur:-ur**

Kaside 3

Mısra: 39

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Şeref bulmak,
şereflemek.*

Luṭf ile kılsañ nazar vīrāneye
bulur şeref
Hışm ile baksañ ‘adū
iklimine vīrān olur

3. **şeref bulur:-ur**

Kaside 3

Mısra: 39

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Şeref bulmak,
şereflemek.*

Luṭf ile kılsañ nazar vīrāneye
bulur şeref
Hışm ile baksañ ‘adū
iklimine vīrān olur

şeref burcında:

1. **şeref burcında:-ı, -n, -da**

Tarih 4

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Şeref burcu [Şeref-
Hubūt. Astrolojik açıdan
gezegenler en etkili
zamanlarına belli bir burç
derecesinde ulaşır; bu
noktaya “şeref” denir.
Etkinin en az olduğu nokta
ise şeref noktasının tam
karşısındaki hubüttür
(Diyanet İslam
Ansiklopedisi, cilt: 29; sayfa:
552)].*

N’ola nām-ı şerifüñ olsa

Ahmed

Şeref burcında zātuñ şemse
beñzer

şeref verdi:

1. **şeref verdi:-di**

Matla 1

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şerefletirmek.

Gül-sitān-ı rüyūña verdi
şeref ey meh-cebīn
Sünbül-i Sa‘dī midür yoḥsa
bu zülf-i ‘anberīn

2. **şeref verdi:-di**

Terci-bend 1

Mısra: 53

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şerefletirmek.

Verdi rüy-ı ‘arūs-ı bāga şeref
Sünbül-i müşk-bār u zülf-i
nigār

şeref verür:

1. **şeref verür:-ür**

Gazel 179

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şerefletirmek.

N'ola gelse meclis-i rindāna
çeng ü nāy u def
Kim verür bezme şeref
peymāne çeng ü nāy u def

2. şeref verür:-ür

Kaside 2

Mısra: 25

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şereflendirmek.

Şems-i cūdî kamer-i luţfi
verür dehre şeref
Şems-i maşrıķ kamer-i
mağribūn ancaķ adı var

şeref-i her mekân:

1. şeref-i her mekân:

Gazel 126

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Her mekânın şerefi.

Revnaķ-ı bezm o meh-cebîn
iledür
Şeref-i her mekân mekîn
iledür

şerer:

1. şerer:

Gazel 61

Mısra: 3

Kıvılcım.

Her şerer kim dūd-ı āhum
'arşa-i ğamda şaçar
Güyyā bir güy-ı zerrīndür ki
çevġāndan çıkar

2. şereri:-i

Gazel 115

Mısra: 2

Kıvılcım.

Başumdan āteş-i āhum ki
yane yane çıkar
'Alev olup şereri fark-ı
ferķādāne çıkar

3. şereri:-i

Gazel 364

Mısra: 5

Kıvılcım.

Oldı pür āteş ile kāh-ı
sipihrūn bāmı
Şol ķadar çıķdı göge kim
gece āhum şereri

4. şereri:-i

Kaside 1

Mısra: 28

Kıvılcım.

Gül-i beyzā-yı çemen
bülbüle bir külçe-i sīm
Güle āhi şereri bülbüli
gülrāuñ zer

5. şererleri:-ler, -i

Matla 28

Mısra: 1

Kıvılcım.

Āhum şererleri çıkar eflāke
muttaşıl
Yaşum güherleri dökilür
hāke muttaşıl

6. şerer:

Gazel 379

Mısra: 8

*Kıvılcım || Gönül
ateşinin kıvılcımları.*

Degüldür görinen encüm
şeb-i hecrinde ol māhuñ
Duġān-ı nār-ı āhumdan göge
yine şerer düşdi

şerer şaçup:

1. şerer şaçup:-up

Gazel 117

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kıvılcım şaçmak.

Şerer şaçup çekilür göge
ejdehā-kirdār
Zemīn-i sīneden āhum ki
yana yana çıkar

şerer-ālūd olup:

1. şerer-ālūd olup:-up

Gazel 351

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kıvılcıma bulanmış
olmak.*

Çekildi göklere bir ejder-i
āteş-feşān oldı
Ġam-ı zencīr-i zülfüñle
şerer-ālūd olup āhum

2. şerer-ālūd olup:

Gazel 351

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kıvılcıma bulanmış
olmak.*

Çekildi göklere bir ejder-i
āteş-feşān oldı
Ġam-ı zencīr-i zülfüñle
şerer-ālūd olup āhum

şerer-efşān olup:

1. şerer-efşān olup:

Gazel 296

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kıvılcım şaçmak.

Gören şanur ki āteşler şaçar
su 'bān ağzından
Şerer-efşān olup āhum
çekilelden göge māhum

2. şerer-efşān olup:-up

Gazel 296

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kıvılcım şaçmak.

Gören şanur ki āteşler şaçar
su 'bān ağzından
Şerer-efşān olup āhum
çekilelden göge māhum

şerer-i āteş-i āh:

1. şerer-i āteş-i āh:

Gazel 197

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ah ateşinin kıvılcımı.

Şanma encüm şeb-i hecrüñde
felek şafhasını

Şerer-i âteş-i âh ile zer-efşân
etdük

şerer-i âteş-i âhiyla:

1. **şerer-i âteş-i âhiyla:**-ı, -y,
-la

Gazel 11

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ah ateşinin kıvılcımı.

Lâlelerdür kızaran şanma
çemende Kaysuñ
Şerer-i âteş-i âhiyla tutuşdı
şahrâ

şereri oldum:

1. **şereri oldum:**-du, -m

Gazel 284

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kıvılcımı olmak.

Şanasın âteş-i 'ışkuñ şereri
oldum ben
Çıkar âhumla göge süz-ı
dilüm pâreleri

şerer-i süz-ı dilüm:

1. **şerer-i süz-ı dilüm:**-üm

Tedis 3

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gönül ateşinin
kıvılcımları.*

Şerer-i süz-ı dilüm çarh-ı
gamuñ Ülkeridür
Yaşam emtârı anuñ
gözlerüm ebr-i teridür

şerh:

1. **şerh:**-e

Gazel 198

Mısra: 9

Açıklama.

Dilde olan derdini şerhe
'Azizînüñ yahod
Cismînüñ zahmı dehânına
zebândur hañçerüñ

şerh ede:

1. **şerh ede:**-e

Gazel 54

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Açıklamak.

Nece şerh ede miñnet-i 'ışkı
Kim 'Azizîyi hayret
almışdur

şerh etse:

1. **şerh etse:**-se

Gazel 151

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Açıklamak.

Bülbül gibi şerh etse yıllarla
'Azizî ger
Gül ruñlarınuñ vaşfi ey
gonca-dehen bitmez

şerh eyle:

1. **şerh eyle:**

Gazel 71

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Açıklamak, etraflıca
anlatmak.*

Şerh eyle deyü mes'ele-i
'ışkı bâb bâb
Faşl-ı bahâr bülbüle gülden
kitâb açar

şerha:

1. **şerha:**

Gazel 319

Mısra: 7

Yarık ll yara.

Derd-i dilümi şerha zebân ile
dehândur
Bir bir görinen dâğ ile her
şerha-i sîne

şerha-i sîne:

1. **şerha-i sîne:**

Gazel 319

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Göğüs yarığı.

Derd-i dilümi şerha zebân ile
dehândur
Bir bir görinen dâğ ile her
şerha-i sîne

şerm ü hayâdan:

1. **şerm ü hayâdan:**-dan

Gazel 155

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Utanma ve çekinme
duyguları.*

Jâle şanmañ göricek gün
yüzün ol lâle-ruñuñ
Eriyüp berg-i semen şerm ü
hayâdan geçmiş

şerm-sâr oldı:

1. **şerm-sâr oldı:**-dı

Terci-bend 1

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Utanmak, hicap etmek.

Ne kıyâmet güzel bahâr oldı
Münkir-i haşr şerm-sâr oldı

2. **şerm-sâr oldı:**-dı

Terci-bend 1

Mısra: 24

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Utanmak, hicap etmek.

Ne kıyâmet güzel bahâr oldı
Münkir-i haşr şerm-sâr oldı

3. **şerm-sâr oldı:**-dı

Terci-bend 1

Mısra: 36

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Utanmak, hicap etmek.

Ne kıyâmet güzel bahâr oldı
Münkir-i haşr şerm-sâr oldı

4. **şerm-sār oldı:-dı****Terci-bend 1**

Mısra: 48

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Utanmak, hicap etmek.*

Ne kıyâmet güzel bahâr oldı
Münkir-i haşr şerm-sār oldı

5. **şerm-sār oldı:-dı****Terci-bend 1**

Mısra: 60

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Utanmak, hicap etmek.*

Ne kıyâmet güzel bahâr oldı
Münkir-i haşr şerm-sār oldı

şeşder-i firkatde:1. **şeşder-i firkatde:-de****Gazel 99**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Ayrılık dünyasında (ön
arka, sağ sol, yukarı aşağı
olarak altı yönü bulunması
sebebiyle dünya demektir.
Bunun yanında bu kelime
tavla anlamına
gelmektedir.).*

Şeşder-i firkatde kıaldım
çâresüz
N'ola iñlersem 'Azîzî zâr zâr

şeşder-i gam:1. **şeşder-i gam:****Gazel 318**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Gam tavlasi II âşığın
göğsü, bağı.*

Olaldan şeşder-i gam sîne
pullar dâğlar cānā
Oyunlar oynadı 'ışkuñ ki
denmez bu dil-i zāra

şeşder-i gamda:1. **şeşder-i gamda:-da****Gazel 138**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Gamin tavla kutusu. II
keder dolu dünya.*

Şeşder-i gamda ki hecrüñle
senüñ zâruz biz
Kendümüzden ki olur şöyle
ki bîzâruz biz

2. **şeşder-i gamda:-da****Gazel 171**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Gamin tavla kutusu. II
keder dolu dünya.*

Yürü ey şeşder-i gamda beni
zâr eyleyen tâli'
Fiğānumdan cihān halkını
bîzâr eyleyen tâli'

şeşper:1. **şeşperini:-i, -n, -i****Gazel 23**

Mısra: 9

*Eski savaş aletlerinden
topuz.*

Hışm idüp şeşperini farkuma
urduķca o şāh
Şanuram kim başuma toğdı
hümā-yı devlet

2. **şeşper:****Kaside 1**

Mısra: 104

*Eski savaş aletlerinden
topuz.*

Ser-i haşmın yumaga gül
gibi bülbül kana
Ola her gonca-i gül bülbüle
la'lîn şeşper

şeştā:1. **şeştāyı:-y, -ı****Gazel 214**

Mısra: 1

Altı telli tambur.

Dem-i zevķ u şafādur
mutribā şeştāyı söyletseñ
Getürseñ ehl-i bezmi cūşa
çeng ü nāyı söyletseñ

şevķ:1. **şevķ-ıla:-ıla****Gazel 49**

Mısra: 10

*Şiddetli arzu, istek, aşırı
heves.*

Merd-i şarāb-hvāre odur kim
'Azîziyā
Rez duħterini şevķ-ıla
bulduğı dem çeker

2. **şevķ-ıla:-ıla****Gazel 65**

Mısra: 1

*Şiddetli arzu, istek, aşırı
heves.*

Cām-ı 'ışkı şu ki şevķ-ıla
çeküp nüş eyler
Haşre dek kendözün ol kimse
ferāmüş eyler

3. **şevķı:-ı****Gazel 76**

Mısra: 1

*Şiddetli arzu, istek, aşırı
heves.*

Ruħuñ şevķi ile lāle delürmiş
tağa düşmişdür
Şaçuñ sevdāsı ile sünbül-i ter
bāga düşmişdür

4. **şevķuñla:-uñ, -la****Gazel 106**

Mısra: 1

*Şiddetli arzu, istek, aşırı
heves.*

Şevķuñla çāk edüp yakasın
dāyimā seher
Beñzer ki oldı gün yüzüñe
mübtelā seher

5. **şevķından:-ı, -n, -dan****Gazel 164**

Mısra: 5

*Şiddetli arzu, istek, aşırı
heves.*

Şubha dek girmemiş uyhu
gözine şevkından
Mâh küyünde o yârûñ gece
mihmân olmuş

6. **şevkıyla:-ı, -yla**

Gazel 180

Mısra: 3

*Şiddetli arzu, istek, aşırı
heves.*

Kanı ol dem ki mey-i la'l-i
lebûñ şevkıyla
Çekilürdi der-i meyhâneye
rindân şaf şaf

7. **şevkıyla:-ı, -yla**

Gazel 225

Mısra: 1

*Şiddetli arzu, istek, aşırı
heves.*

Gül yüzûñ şevkıyla dil nālân
olursa gam degül
Bülbül-i cân hemdem-i efgân
olursa gam degül

8. **şevkıyla:-ı, -yla**

Gazel 255

Mısra: 7

*Şiddetli arzu, istek, aşırı
heves.*

Şu deñlü bâdeye düşdi lebûñ
şevkıyla dün ü gün
İdüp çeşmüme uyhuuyı harâm
içmek diler gönüm

9. **şevk-ıla:-ıla**

Gazel 287

Mısra: 5

*Şiddetli arzu, istek, aşırı
heves.*

Şevk-ıla gördüm yanar
şem'a dedüm 'aşık-ımış
Şem'-i rüşen dil uzadup dedi
ol dem ya neyin

10. **şevkına:-ı, -n, -a**

Gazel 291

Mısra: 2

*Şiddetli arzu, istek, aşırı
heves.*

Bir gece ol şanemi hücreye
tenhâ çekeyin

Şubha dek şevkına anuñ
mey-i hamrâ çekeyin

11. **şevkıyla:-ı, -yla**

Gazel 330

Mısra: 3

*Şiddetli arzu, istek, aşırı
heves.*

Yine bir lâle-ruhuñ 'arızı
şevkıyla gönül
Demidür sineñi tezyîn edesin
güller ile

12. **şevkı-y-ıla:-ı, -y, -ıla**

Gazel 362

Mısra: 3

*Şiddetli arzu, istek, aşırı
heves.*

Lebûñ şevkı-y-ıla meclisde
bâde
Ayağ üzre tırup cevlanâ
geldi

13. **şevkı-y-ıla:-ı, -y, -ıla**

Gazel 366

Mısra: 9

*Şiddetli arzu, istek, aşırı
heves.*

Yeyüp esrârı hañı şevkı-y-ıla
hübânuñ
Geçeler karşısına vâlih ü
hayrânları

14. **şevkı:-ı**

Gazel 373

Mısra: 5

*Şiddetli arzu, istek, aşırı
heves.*

La'l-i lebûñuñ şevkı ile
olmadı çün mest
Meclisde şarâbuñ ayağı ya
ne tolaşdı

15. **şevk-ıla:-ıla**

Gazel 388

Mısra: 1

*Şiddetli arzu, istek, aşırı
heves.*

Bâde-i 'ışkı çeküp şevk-ıla
câmiler gibi
Na'ralar ur ey gönül mest-i
müdâmiler gibi

16. **şevkına:-ı, -n, -a**

Kaside 2

Mısra: 10

*Şiddetli arzu, istek, aşırı
heves.*

Mihri şemsün kameri eyledi
rakkâş yağod
Çarh urur şevkına şemsün
kamer-encüm-kirdâr

17. **şevkıla:-ıla**

Kaside 4

Mısra: 46

*Şiddetli arzu, istek, aşırı
heves.*

Nür-ı hüsn-i meh-veşüñ
bezmünde görmüşdür meger
Barmağın götürdi geldi
şevkıla imâna şem'

18. **şevkıla:-ıla**

Kaside 4

Mısra: 47

*Şiddetli arzu, istek, aşırı
heves.*

Her gece medhûñ okurdu
şevkıla tâ şubha dek
Nây-ı bezmün gibi kâdir olsa
hoş elhâna şem'

19. **şevk-ıla:-ıla**

Matla 4

Mısra: 2

*Şiddetli arzu, istek, aşırı
heves.*

Bir şevk verdi cām-ı lebûñ
kim fütâdeye
Düşdi o şevk-ıla dil-i âvâre
bâdeye

20. **şevkın:-ın**

Mesnevi 1

Mısra: 86

*Şiddetli arzu, istek, aşırı
heves.*

Yanup iki yanında mihrâbuñ
Etse şevkın ziyâde aşhâbuñ

21. **şevkıyla:-ı, -y, -la**

Müseddes 2

Mısra: 3

*Şiddetli arzu, istek, aşırı
heves.*

Halk-ı 'âlem gün yüzün
şevkıyla şeydâdur bugün
Mürde ihyâ etmede la'lûñ
Mesihâdur bugün

22. **şevkına:-ı, -n, -a**

Terci-bend 1

Mısra: 43

*Şiddetli arzu, istek, aşırı
heves.*

Gül-i ter şevkına gülistânda
Kendüyi şuya atdı nîlüfer

şevk u sürür verür:

1. **şevk u sürür verür:-ür**

Gazel 37

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Şevk ve mutluluk
vermek.*

Gelse ol meh karşıma kalbe
verür şevk u sürür
Nitekim rüşen olur gün toğsa
zîrâ her şabâh

şevk u tâb tıldı:

1. **şevk u tâb tıldı:-dı**

Muamma 1

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Şevk ve ıstık dolmak II
Şevk ve güç doğmak.*

Erişdi mevsim-i gül tıldı
'âlem şevk u tâb ile
Gönül bî-had şarâb içmek
diler ol âftâb ile

şevk verdi:

1. **şevk verdi:-dı**

Matla 4

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Cesaretlendirmek,
arzulamak, coşkuya
getirmek.*

Bir şevk verdi cām-ı lebûñ
kim fütâdeye

Düşdi o şevk-ıla dil-i âvâre
bâdeye

şevka geldi:

1. **şevka geldi:-dı**

Terci-bend 1

Mısra: 56

Kelime Tipi: **Deyim**

*Arzusu, isteği, hevesi
artmak, coşmak.*

Gülşenûñ bu lefâfetini görüp
Geldi bezm-i çemende şevka
hezâr

şevka gelüp:

1. **şevka gelüp:-üp**

Gazel 381

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Deyim**

*Arzusu, isteği, hevesi
artmak, coşmak.*

Gelüp şürb-i şarâb-ı lâle-
gündan şevka meclisde
Güzeller gül gibi çâk-i
gîribân eylesünler mi

şevka getürüp:

1. **şevka getürüp:-üp**

Kaside 1

Mısra: 69

Kelime Tipi: **Deyim**

*Birinin arzusunu, istek
ve hevesini arttırmak,
gayrete getirip
canlandırmak.*

Getürüp bülbülü şevka o
gülûñ evşâfi
Bülbül okurdu güle karşı bu
şi'ri ezber

şevka getürür:

1. **şevka getürür:-ür**

Gazel 240

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim**

*Birinin arzusunu, istek
ve hevesini arttırmak,
gayrete getirip
canlandırmak.*

Yâd-ı la'lûñ getirür şevka
dili ey yüzi gül
Neş'e-i bâde-i nâb âdemi
eyler bülbül

şevket ü dârâ:

1. **şevket ü dârâ:**

Gazel 235

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Uhuluk ve heybet.

Ey şevket ü dârâ ile dârâ-yı
Sitanbul
Sultân-ı 'atâ-bahş-ı re'âyâ-yı
Sitanbul

şevk-ı 'ârîzuñla:

1. **şevk-ı 'ârîzuñla:-uñ, -la**

Gazel 237

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yanağının arzusu.

Dilde şevk-ı 'ârîzuñla âh u
vâh eksük degül
Kanda kim âteş ola dūd-ı
siyâh eksük degül

şevk-ı cām-ı la'lûñ:

1. **şevk-ı cām-ı la'lûñ:-üñ**

Gazel 21

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Lal kadehinin şevki II
şarabın şevki.*

Rind-i mey-ğor etmege cānâ
beni
Şevk-ı cām-ı la'lûñ olmışdur
sebeb

şevk-ı gül:

1. **şevk-ı gül:**

Kaside 1

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Gülün şevki.

Bülbülün cānına tâb-ı ruğ-ı
gül âteş urup

Bülbülü şevk-ı gül etdi bir
avuç hâkister

şevk-ı la'lüñ:

1. **şevk-ı la'lüñ:-üñ**

Gazel 22

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Lal renkli (kırmızı)
dudağın arzusu.*

Şevk-ı la'lüñ gönlümi cānā
düşürdi bādeye
Cām-ı 'ışkuñ cānumı āvāre
kıldı çün habāb

şevk-ı la'lüñdür:

1. **şevk-ı la'lüñdür:-üñ, -dür**

Gazel 31

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Lal renkli (kırmızı)
dudağın arzusu.*

Veren bezm-i cihāni hāy u
hūya şevk-ı la'lüñdür
Belī kandaşya ğavġāya mey-
i gül-fām olur bā'is

şevk-ı mey-ile:

1. **şevk-ı mey-ile:**

Kaside 5

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

*İçkinin vermiş olduğu
arzu, şevk ile.*

Yine deryā kenārında öter
meyhāneler güm güm
Çıkup şevk-ı mey-ile na'rası
eflāke mestānuñ

şevk-ı mihrüñ:

1. **şevk-ı mihrüñ:-üñ**

Gazel 182

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Muhabbet arzusu, aşk
arzusu.*

Şevk-ı mihrüñ olan
göñüllerden
Şanma kim mihr-veş harāret
yok

2. **şevk-ı mihrüñ:-üñ**

Gazel 388

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Muhabbet arzusu.

Şevk-ı mihrüñ olmasa
kalbinde māh-ile nücüm
Cennet-i küyuñ tavāf
etmezdi Şāmiler gibi

şevk-ı ruhiyla:

1. **şevk-ı ruhiyla:-ı, -yla**

Gazel 149

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yanağın hevesi.

Ol gülüñ şevk-ı ruhiyla
yanmada yakılmada
Mihr ü meh dāğ-ı dil-i
suzāna beñzer beñzemez

şevk-ı ruhsāruñla:

1. **şevk-ı ruhsāruñla:-uñ, -
la**

Gazel 176

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yanağın arzusu II
yanağın parlaklığı.*

Şevk-ı ruhsāruñla ey meh
şubha dek
Yandı yakıldı bu şeb miskīn
çerāğ

şevk-ı rüyı:

1. **şevk-ı rüyı:-ı**

Gazel 254

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sevgilinin yüzünün
şevki, arzusu.*

Şevk-ı rüyı olmasa kalbinde
ol mey-gün-lebüñ
Cāmi' içre aşıluş turmaz idi
kandil-i cām

şevk-ı rüyı-yār:

1. **şevk-ı rüyı-yār:**

Gazel 127

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sevgilinin yüzünün
şevki, arzusu.*

Gül gül edüp şevk-ı rüyı-yār
ile dil sīnesin
Lāle gibi nār-ı ğamla baġrını
dağlar yürür

**şevk-ı şarāb-ı la'l-i
nābuñla:**

1. **şevk-ı şarāb-ı la'l-i
nābuñla:-uñ, -la**

Gazel 76

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Katıksız dudak
şarabının arzusu.*

Neçe āvāreler şevk-ı şarāb-ı
la'l-i nābuñla
Der-i meyhānelerde cür'a-
veş ayaga düşmişdür

şeydā:

1. **şeydāligi:-lig, -i**

Gazel 250

Mısra: 9

*Aşkın çokluğundan
aklı başından gitmiş, kendini
duygularının coşkunluğuna
bırakmış (kimse), çılgın,
dīvāne, meczup.*

Zibāligi rüyı-gülüñ şeydāligi
hem bülbülñ
Hāli perişān sünbülñ bilsem
nedendür bilmezem

2. **şeydālara:-lar, -a**

Gazel 328

Mısra: 10

*Aşkın çokluğundan
aklı başından gitmiş, kendini*

duygularının coşkunluğuna bırakmış (kimse), çılgın, divâne, meczup.

Bend olaldan zülfine yârûñ
‘Azîzî cân u dil
Döndiler her biri zencîrin
sürür şeydâlara

3. **şeydâdur:-dur**

Müseddes 2

Mısra: 3

*Aşkının çokluğundan
aklı başından gitmiş, kendini
duygularının coşkunluğuna
bırakmış (kimse), çılgın,
divâne, meczup.*

Halk-ı ‘âlem gün yüzüñ
şevkıyla şeydâdur bugün
Mürde ihyâ etmede la’lûñ
Mesîhâdur bugün

şeyh u şâbi:

1. **şeyh u şâbi:-ı**

Mesnevi 1

Mısra: 53

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İhtiyar ve genç.

İncidüp şeyh u şâbi şiddetle
Halka zahmet verürdi gayetle

şeyh u şâbuñ:

1. **şeyh u şâbuñ:-uñ**

Gazel 310

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*İhtiyar ve genç II
herkes.*

Çeşme-i hürşîd-i rüyuñ seyr
eder iki gözi
Nür u fer verür cihânda şeyh
u şâbuñ ‘aynına

2. **şeyh ü şâbuñ:-uñ**

Gazel 317

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*İhtiyar ve genç II
herkes.*

‘Arz edüp mâh-ı cemâlin
yine şeyh ü şâbuñ
Verdi âyine-i kâlbine şafâvet
rûze

şeyh-i ‘âbid:

1. **şeyh-i ‘âbid:**

Tarih 25

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*İbadet edenlerin şeyhi
II ebced hesabıyla H. 987
tarihini veren tamlama.*

Çün kulle câmi‘ine devletle
oldı nâşih
Dedi ‘Azîzî aña târih şeyh-i
‘âbid

şeyh-i dehrûñ:

1. **şeyh-i dehrûñ:-üñ**

Gazel 332

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Dünyanın şeyhi II
dünyanın yaşlısı.*

Nuş u pendinden ‘Azîzî
şeyh-i dehrûñ el çeküp
Hıdmet-i pîr-i muğânı ihtiyâr
etmek nece

şeyh-i güzîn-i vâ‘iz:

1. **şeyh-i güzîn-i vâ‘iz:**

Tarih 25

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Güzide vaiz şeyhi.

Şeyh-i güzîn-i vâ‘iz Hâcî
Hasan Efendi
Kim oldur ehl-i fazl u rüşen-
zamîr ü zâhid

şeyh-i şan‘ân:

1. **şeyh-i şan‘ân:**

Gazel 369

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Şeyh San‘ân. Büyük sufi
Şeyh Abdurrezzâk. Aşık*

*olduğu huristiyan güzelin
uğruna dinini feda edip
domuz çobanlığı yapan ve
çeşitli maceralardan sonra
tövbe edip gerçek aşka
ulaşan veli.*

Şeyh-i Şan‘ân gibi zünnâr-ı
mahabbet kuşanup
Sevdi cân ile ‘Azîzî yine bir
tersâyı

şeytân:

1. **şeytân:**

Gazel 119

Mısra: 7

*Rivayete göre Adem'i ve
Havva'yı cennetten çıkaran,
insanları azdıran cennetten
kovulmuş melektir II rakib.*

Kendüyi şeytân gibi görmüş
rakîb-i bed-likâ
Cennet-i küyünda şüfiye göre
âdemlenür

2. **şeytâna:-a**

Gazel 149

Mısra: 8

*Rivayete göre Adem'i ve
Havva'yı cennetten çıkaran,
insanları azdıran cennetten
kovulmuş melektir II rakib.*

Yâri kıomaz gelmege baña
rakîb-i kâfirün
İşleri vardur hele şeytâna
beñzer beñzemez

şeyyâd:

1. **şeyyâd:**

Gazel 353

Mısra: 4

*Hikâye anlatan,
hikâyeci.*

‘Aqlını hayret alur her kime
kim hecrûñde
Söylesem kışsa-i pür-
guşşamı şeyyâd gibi

şiddet:

1. **şiddet:-le**

Mesnevi 1

Mısra: 53
Şiddetli, zorlu, sert.

İncidüp şeyh u şābı şiddetle
Halka zaḥmet verürdi gāyetle

şiddet-i bād:

1. **şiddet-i bād:**
Lugaz 21
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
*Rüzgarın şiddetli anı
(kişinin şiddetli anları
bağlamında kullanılmıştır).*

Gāh olur kim şiddet-i bād
anları
Türduğı yirde ‘Azīzī ḥurd
ider

şiddet-i bād-ı fenādan:

1. **şiddet-i bād-ı fenādan:-
dan**

Tarih 5
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
*Yokluğun şiddetli
rüzgarı.*

Gül-i nāzük gibi ol gönca-i
ter
Şiddet-i bād-ı fenādan şoldı

şifā-sāz olmağa:

1. **şifā-sāz olmağa:-mag, -a**

Gazel 36
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
*İyileştiren, şifa veren
haline gelme.*

Derd ü gam bīmārına dāyim
şifā-sāz olmağa
Bezmi meyde eylemişdür
başka bir kânün kadeḥ

şifā-sāz-ı kulüb:

1. **şifā-sāz-ı kulüb:**

Gazel 346
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kalplerin şifacısı.

Berş ü afyonı şanup ammā
şifā-sāz-ı kulüb
Günde iki kez edinme
yemegi kânün dede

şihāb:

1. **şihāb:**
Gazel 13
Mısra: 8
*Gökyüzünde bazen akıp
gittiği görülen ateş parçası.*

Şu‘le-i āh-ı şerer-bārum bu
şeb çarḥa çıkup
Yine ḥāk üzre nüzül etdi
düşen şanmañ şihāb

2. **şihābı:-ı**

Gazel 338
Mısra: 8
*Gökyüzünde bazen akıp
gittiği görülen ateş parçası.*

Atılır üstine varsa küyuña
dīv-i ‘adū
Her şihābı kavsi gerdünuñ
bir oğdur var ise

şikār:

1. **şikāruñdur:-uñ, -dur**

Gazel 189
Mısra: 8
Av.

Sensin ol şāhin bakışlu
şāhbāz-ı dehr kim
Murğ-ı devlet pāyuña gelmiş
şikāruñdur senüñ

şikār aldı:

1. **şikār aldı:-dı**
Gazel 50
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Ganimet elde etmek.

Nağd-i cān ile metā‘-ı
vaşluñı bāzār eden
Çārsū-yı dehr içinde ḥāk bu
kim aldı şikār

şikār etmek:

1. **şikār etmek:-mek**
Gazel 352
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Avlamak.

Var ise etmek diler şüfī riyā
murğın şikār
Dāma döndürmüş elinde
sübḥa-i şad-dāneyi

2. **şikār etmek:-mek**
Gazel 118
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
*Avlamak II Sevgilinin
bakışı ile aşığı kendine
bağlaması.*

‘Azīzī dām-ı zülf ü dāne-i
ḥāl ile dil murğın
Şikār etmek cihānda ol gözi
şayyāde gelmişdür

3. **şikār etmek:-mek**
Gazel 367
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
*Avlamak. || Sevgilinin
bakışı ile aşığı kendine
bağlaması.*

Ol tezerv-i hoş-ḥırāmı neydi
şayd etmek dilā
Ger hümā murğın şikār
etmek olaydı bāz işi

4. **şikār etmek:-mek**
Gazel 332
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
*Avlanmak. || Aşığın
sevgiliyi kendine bağlaması,
aşık etmesi.*

Yāri kaddüm dām edüp
küyünde şayd etdüm yine
Ol hümāyı gökden indürüp
şikār etmek nece

şikār eylediler:

1. **şikâr eylediler:-di, -ler****Gazel 62**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Avlamak II Sevgilinin bakışı ile aşığı kendine bağlaması.

‘İzz ü nâz ile ‘Azîzî o gözi şahinler
Yine murğ-ı dil-i nâlânı şikâr eylediler

şikâr eyledüğün:1. **şikâr eyledüğün:-düg, -in****Gazel 195**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Avlanmak.

Dili şayd eyledi zülfeyni o
yârûñ gerçi
Görmedük bâz şikâr
eyledüğün zâğlaruñ

şikâr eyler:1. **şikâr eyler:-r****Kaside 3**

Mısra: 47

Kelime Tipi: -

Avlanmak.

Bir ecel şebbâzıdır kim
murğ-ı cân eyler şikâr
Tîr-i dil-düzuñ ki a‘dâ üstine
perrân olur

2. **şikâr eyler:-r****Kaside 3**

Mısra: 47

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Yakalamak, ele geçirmek.

Bir ecel şebbâzıdır kim
murğ-ı cân eyler şikâr
Tîr-i dil-düzuñ ki a‘dâ üstine
perrân olur

şikâr oldı:1. **şikâr oldı:-dı****Gazel 19**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Avlanmak.

Ol tezerv-i hoş-hırāmum
kime yâr oldı ‘aceb
Kimüñ ağına düşüp kime
şikâr oldı ‘aceb

şikâr olmaz:1. **şikâr olmaz:-maz****Gazel 298**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Av olmak.

‘Azîzî naqd-i eşk-i çeşmüñ
İşâr edegör yoħsa
Şikâr olmaz kemend-i âh ile
ol gözleri âhü

şikâr-ı çeşm-i şebbâzı:1. **şikâr-ı çeşm-i şebbâzı:-ı****Gazel 356**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Doğan kuşunun gözünün avı II sevgilinin avı bağlamında.

‘Aceb bir murğ-ı dil var mı
ki ol serv-i ser-efrâzuñ
Cihân bāğında olmaya şikâr-ı
çeşm-i şebbâzı

şikâr-ı dām-ı ‘ışkı:1. **şikâr-ı dām-ı ‘ışkı:-ı****Gazel 124**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Aşk tuzağının avı.

Şikâr-ı dām-ı ‘ışkı olmağa
cânlar verür âdem
‘Azîzî Cennet-i rüyında
yârüñ dâneler vardır

şikâyet:1. **şikâyetüñden:-üñ, -den****Gazel 261**

Mısra: 8

Sızlanma, yakınma.

Ol yâr-ı bî-vefâdan şekvâ
edersin ey dil
Yoğ cevri-yâra şabruñ
beñzer şikâyetüñden

şikâyet etmege:1. **şikâyet etmege:-meg, -e****Gazel 115**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Şikâyet etmek.

Efendi zulm ile ağlatma
‘âşikuñ yoħsa
Şikâyet etmege senden
Murâd Hâne çıkar

şikest olmuşdı:1. **şikest olmuşdı:-muş, -dı****Tesdis 4**

Mısra: 25

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Kırılmak, parçalanmak.

‘Azîzîñüñ şikest olmuşdı bu
kalb-i perîşânı
Çekerdi ta‘ne-i ağıyar ile
teşnî‘-i nâdânı

şimden gerü:1. **şimden gerü:****Gazel 73**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Şimdiden sonra, bundan sonra.

Yine bir şî‘re mâyil dil-rübâ
sevdüm ‘Azîzî-veş
Nece olur söylemek şimden
gerü eş‘arı görsünler

2. **şimden gerü:****Kaside 3**

Mısra: 87

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Şimdiden sonra, bundan sonra.

Ƙoyup evşāfuñ du ‘ā etsem
n’ola şimden gerü
Kim du ‘ā-yı devletüñle ol
senüñ şādān olur

3. şimden gerü:

Gazel 254

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bundan sonra, Bundan böyle.

Añma nüş-ı cāmı sākī baña
şimden gerü ben
Varmazım beytü’l-ħarām olsa
eger beytü’l-ħarām

4. şimden gerü:

Kaside 3

Mısra: 87

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bundan sonra, Bundan böyle.

Ƙoyup evşāfuñ du ‘ā etsem
n’ola şimden gerü
Kim du ‘ā-yı devletüñle ol
senüñ şādān olur

şimdengerü:

1. şimdengerü:

Gazel 130

Mısra: 10

Bundan sonra, bundan böyle.

Yine bir şi‘re māyil dilberi
sevdüm ‘Azīzī-veş
Nic’olur söylemek
şimdengerü eş‘arı görsünler

2. şimdengerü:

Gazel 276

Mısra: 4

Bundan sonra, bundan böyle.

Düşelden miñnet ü derd ü
belā-yı ‘ışķına anuñ
Demiş şimdengerü çeksün
elin ol mübtelā benden

şimdi:

1. şimdi:

Gazel 19

Mısra: 8

İçinde bulunulan zamanda, bu anda, el’an.

Aşmaz iken terkiye ol şāh
degme ‘aşıkı
Şimdi kañgi bendesine şeh-
yār oldı ‘aceb

2. şimdi:

Gazel 19

Mısra: 9

İçinde bulunulan zamanda, bu anda, el’an.

Ol yolında öldigüm yārūñ
‘Azīzī şimdi āh
Cān verüp kūyında kimler
ħāksār oldı ‘aceb

3. şimdi:

Gazel 58

Mısra: 9

İçinde bulunulan zamanda, bu anda, el’an.

Ĥübān-ı dehr şimdi ‘Azīzī
zamānede
‘Uşşāka cevri zulmi zarāfet
edindiler

4. şimdi:

Gazel 74

Mısra: 6

İçinde bulunulan zamanda, bu anda, el’an.

Ĥör bakma her ġubār-ı pāya
ey dil kim bilür
Neçe serdārdur ki şimdi zīr-i
ħāk olmış yatur

5. şimdi:

Gazel 153

Mısra: 10

İçinde bulunulan zamanda, bu anda, el’an.

Ĥalk-ı zamāne ġadrūñi
bilmezse ġam degül
Yoğdur ‘Azīzī şimdi cihānda
ġadir-şinās

6. şimdi:

Gazel 286

Mısra: 7

İçinde bulunulan zamanda, bu anda, el’an.

Ağçasın almağ için ġalk-ı
cihānuñ şimdi
Ėahve deyü ġaralar ġaynadur
a ‘rāb-ı zamān

7. şimdi:

Gazel 316

Mısra: 3

İçinde bulunulan zamanda, bu anda, el’an.

‘İşķ ellerin şu deñlü ġeşt
eyledüm ki şimdi
Bir adımı bilür yoğ kendü
vilāyetümde

8. şimdi:

Gazel 356

Mısra: 9

İçinde bulunulan zamanda, bu anda, el’an.

Getürmezken ‘Azīzī ibrişimi
yādına şimdi
Çeker bār-ı ġam-ı cevrin
sevüp bir ġüb ġazzāzi

9. şimdi:

Kaside 5

Mısra: 24

İçinde bulunulan zamanda, bu anda, el’an.

Döşendiler ġumāş esbāba şol
deñlü ġüzeller kim
Alurlar bir ağacın şimdi üç
altuna kemħānuñ

10. şimdi:

Kaside 5

Mısra: 100

İçinde bulunulan zamanda, bu anda, el’an.

Esīr-i esb-i tāzī-i mu‘allem
Kebecizāde
Kim oldur kāşif ü yükrügi
şimdi yine meydānuñ

11. şimdi:

Kıt’a 1

Mısra: 15

İçinde bulunulan zamanda, bu anda, el’an.

Bağçe-i hâşşu'ña velî şimdi
Kâtib olmak recâsını ederem

12. **şimdi:**

Mesnevi 1

Mısra: 55

*İçinde bulunulan
zamanda, bu anda, el'an.*

Hamdülillâh ki şimdi her
revzen
Geydi ak sâdeler
muşamma'dan

13. **şimdi:**

Müseddes 3

Mısra: 13

*İçinde bulunulan
zamanda, bu anda, el'an.*

Kemal ü ma'rifetden dem
uran şimdi ha'fâ eyler
Ki zirâ güş eder yok cânına
ancak cefâ eyler

14. **şimdi:**

Müseddes 3

Mısra: 26

*İçinde bulunulan
zamanda, bu anda, el'an.*

'Azîzî merdüm-i şâhib-
kemâlûñ rağbeti yokdur
Hüner ehli gibi 'âlemde
şimdi nekbeti yokdur

15. **şimdi:**

Kaside 5

Mısra: 89

*Şu anda, içinde
bulduğumuz zamanda;
artık, bundan böyle, bu
duruma göre.*

Cüvân olduk deyü şimdi
kenâr olmazlar 'uşşâka
Mutâb-zâde ile Tâcir 'Alî
Balisi ortanuñ

16. **şimdi:**

Gazel 98

Mısra: 6

*İçinde bulunulan
zaman, devir.*

Ruḥ-ı zerdüm görüp baña
nece meyl etmesün cânân

Ki hûbân-ı zamâne şimdi hep
altuna mâ'ildür

17. **şimdi:**

Gazel 242

Mısra: 4

*İçinde bulunulan
zaman, devir.*

Tutdum sipâh-ı âhum ile rüy-
ı 'âlemi
Şimdi benim zamânede şâh-ı
serîr-i gam

18. **şimdi:**

Kaside 5

Mısra: 74

*İçinde bulunulan
zaman, devir.*

N'ola artursa nâz u şiveyi
girdükçe Kız Muşli
Kim oldur nâzenîn maḥbûbı
şimdi karı dünyânuñ

şimsâd:

1. **şimsâd:**

Gazel 43

Mısra: 8

*Şimşir ağacı,
şimşirgillerden, yaprakları
her mevsimde yeşil kalan,
taşlık, çorak bölgelerde
kendiliğinden yetişen veya
bahçelerde süs bitkisi olarak
yetiştirilen, odunu sarımsı
renkli ve çok sert olan bir
ağaççık. II sevgilinin boyu.*

Öykünürmiş nihâl-i

kâmetüñe

Oñmasun serv bitmesün

şimsâd

2. **şimsâd:**

Gazel 44

Mısra: 1

*Şimşir ağacı,
şimşirgillerden, yaprakları
her mevsimde yeşil kalan,
taşlık, çorak bölgelerde
kendiliğinden yetişen veya
bahçelerde süs bitkisi olarak
yetiştirilen, odunu sarımsı
renkli ve çok sert olan bir
ağaççık. II sevgilinin boyu.*

'Aceb mi ger olursa
mu'teber gülzârda şimsâd
Ki beñzer ol boyı serve
hemân ref'târda şimsâd

3. **şimsâd:**

Gazel 44

Mısra: 6

*Şimşir ağacı,
şimşirgillerden, yaprakları
her mevsimde yeşil kalan,
taşlık, çorak bölgelerde
kendiliğinden yetişen veya
bahçelerde süs bitkisi olarak
yetiştirilen, odunu sarımsı
renkli ve çok sert olan bir
ağaççık. II sevgilinin boyu.*

O yâr-i serv-ğad geldi şanur
ref'târa kim görse
Çemen seyrine gelse
mevsim-i ezhârda şimsâd

4. **şimsâd:**

Gazel 44

Mısra: 8

*Şimşir ağacı,
şimşirgillerden, yaprakları
her mevsimde yeşil kalan,
taşlık, çorak bölgelerde
kendiliğinden yetişen veya
bahçelerde süs bitkisi olarak
yetiştirilen, odunu sarımsı
renkli ve çok sert olan bir
ağaççık. II sevgilinin boyu.*

Quruldı bir yeşil altunlu
ḥayme şanuram bâğa
Görüldükçe şu 'â'-ı mihr-ile
eshârda şimsâd

5. **şimsâd:**

Gazel 44

Mısra: 10

*Şimşir ağacı,
şimşirgillerden, yaprakları
her mevsimde yeşil kalan,
taşlık, çorak bölgelerde
kendiliğinden yetişen veya
bahçelerde süs bitkisi olarak
yetiştirilen, odunu sarımsı
renkli ve çok sert olan bir
ağaççık. II sevgilinin boyu.*

Nihâl-i kâmetine beñzesün
mi andan ol servüñ
'Azîzî tûtalum maḥbûl imiş
eşcârda şimsâd

6. **şimşād:****Gazel 353**

Mısra: 1

Şimşir ağacı,

*şimşirgillerden, yaprakları
her mevsimde yeşil kalan,
taşlık, çorak bölgelerde
kendiliğinden yetişen veya
bahçelerde süs bitkisi olarak
yetiştirilen, odunu sarımsı
renkli ve çok sert olan bir
ağaççık. II sevgilinin boyu.*

Tek kabül eyle beni kulluğa
şimşād gibi
Hıdmetünde yeleyin
yüpüreyin bād gibi

7. **şimşād:****Gazel 44**

Mısra: 2

Şimşir ağacı,

*şimşirgillerden, yaprakları
her mevsimde yeşil kalan,
taşlık, çorak bölgelerde
kendiliğinden yetişen veya
bahçelerde süs bitkisi olarak
yetiştirilen, odunu sarımsı
renkli ve çok sert olan bir
ağaççık. II sevgilinin boyu.*

‘Aceb mi ger olursa
mu ‘teber gülzārda şimşād
Ki beñzer ol boyı serve
hemān ref’tārda şimşād

8. **şimşād:****Gazel 44**

Mısra: 4

Şimşir ağacı,

*şimşirgillerden, yaprakları
her mevsimde yeşil kalan,
taşlık, çorak bölgelerde
kendiliğinden yetişen veya
bahçelerde süs bitkisi olarak
yetiştirilen, odunu sarımsı
renkli ve çok sert olan bir
ağaççık. II sevgilinin boyu.*

Nihāl-i kāmēt-i yāri görüp
olmasa dīvāne
Şanavber-vār tutmazdı vaṭan
kühsārda şimşād

şî r:1. **şî re:-e****Gazel 73**

Mısra: 9

*Edebi değeri olan
nazımlı ve kafiyeli söz.*

Yine bir şî re māyil dil-rübā
sevdüm ‘Azīzī-veş
Nece olur söylemek şimden
gerü eş ‘arı görsünler

2. **şî rüñi:-üñ, -i****Gazel 111**

Mısra: 9

*Edebi değeri olan
nazımlı ve kafiyeli söz.*

‘Azīzī yāre ‘arz et şî rüñi
kim
O sultāna münāsibdür bu
gevher

3. **şî rüñ:-üñ****Gazel 120**

Mısra: 11

*Edebi değeri olan
nazımlı ve kafiyeli söz.*

Şîr-i hürmādan Azīzī
taṭludur şî rüñ senüñ
Hoḳka-i nazmuñ gören şanur
içinde bal var

4. **şî re:-e****Gazel 130**

Mısra: 9

*Edebi değeri olan
nazımlı ve kafiyeli söz.*

Yine bir şî re māyil dilber
sevdüm ‘Azīzī-veş
Nic’ olur söylemek
şimdengerü eş ‘arı görsünler

5. **şî ri-y-ile:-i, -y, -ile****Gazel 228**

Mısra: 14

*Edebi değeri olan
nazımlı ve kafiyeli söz.*

Esrār-ı haṭṭ-ı la’lūñi ögsek de
mū-be-mū
Şî rüm Gubāri şî ri-y-ile oldı
kıl-be-kıl

6. **şî rüm:-üm****Gazel 228**

Mısra: 14

*Edebi değeri olan
nazımlı ve kafiyeli söz.*

Esrār-ı haṭṭ-ı la’lūñi ögsek de
mū-be-mū
Şî rüm Gubāri şî ri-y-ile oldı
kıl-be-kıl

7. **şî rümün:-üm, -üñ****Gazel 253**

Mısra: 9

*Edebi değeri olan
nazımlı ve kafiyeli söz.*

Şî rümün her mısra’ı bir
serv-i mevzundur benüm
Bāğ-ı nazmuñ ben ‘Azīzī
murğ-ı hoş-elhāniyam

8. **şî rüm:-üm****Gazel 301**

Mısra: 10

*Edebi değeri olan
nazımlı ve kafiyeli söz.*

Hüsrev-i Rüm okurdu
nāmum eger
Görse şî rüm ‘Azīziyā
Hvācū

9. **şî rüm:-üm****Gazel 314**

Mısra: 8

*Edebi değeri olan
nazımlı ve kafiyeli söz.*

Dür şaçardı okuyan üstine
işāl eylesem
Vaşf-ı dendānuñla bu şî rüm
‘Adenden cānibe

10. **şî ri:-i****Kaside 1**

Mısra: 70

*Edebi değeri olan
nazımlı ve kafiyeli söz.*

Getürüp bülbülü şevka o
gülün evşāfi
Bülbül okurdu güle karşı bu
şî ri ezber

11. **şî ri:-i****Kaside 5**

Mısra: 29

*Edebi değeri olan
nazımlı ve kafiyeli söz.*

N'ola maḳbūl-i ḥalk-ı 'ālem
olsa ūri Nev'inūñ
Ki yoḡ nev'-i beşerde mişli
nazmı-y-ıla o ḥanuñ

12. **ūrinūñ**:-i, -n, -ūñ

Kaside 5

Mısra: 35

*Edebi değeri olan
nazımlı ve kaftiyeli sız.*

Miřālī ūrinūñ ḥüsn-i
edāsinūñ miřālī yoḡ
Ḥüseyndür ūhid-i nazmı
'İzārī-i sūḥan-dānuñ

13. **ūrūñ**:-ūñ

Tahmis 1

Mısra: 21

*Edebi değeri olan
nazımlı ve kaftiyeli sız.*

Ḥübdür ūrūñ 'Azīzī çün
ḥat-ı Mīr-i 'Alī
Nazm-ı dil-cüy-ı ūfā-baḥşuñ
görenler der belī

ūr:

1. **ūr:**

Tesdis 3

Mısra: 19

Aslan.

Geçürüp gerdenüme ūr gibi
taḅk-ı elem
Eşk-i çeşmüm baña zencīr-i
cünün eyledi ğam

2. **sırrını**:-ı, -n, -ı

Gazel 138

Mısra: 13

*Akılın erişemediği,
açıklanamayan veya
çözölemeyen şey, giz, gizem.*

Men 'aref sırrını öğretme
'Azīzī bize sen
Kendümüzi bileli vākıf-ı
esrāruz biz

3. **ūrūñ**:-ūñ

Gazel 217

Mısra: 6

Gizli olan şey.

Leb-i ūrīnūñe beñzer deyü
etfāl-i zamān

Şekerini çıkarur gördüğü
yerde ūrūñ

4. **ūr:**

Gazel 7

Mısra: 1

Aslan II aşık.

Kūhsār-ı 'ıřk kim gönlüm
olupdur ūr aña
Ḥalka ḥalka düd-ı āhumdan
demür zencīr aña

ūre:

1. **ūredür**:-dür

Gazel 341

Mısra: 8

*Üzüm vesairenden sıkılıp
çıkartılan su.*

Zülfī yārūñ la'lin özlerse ḥatı
ḥālin n'ola
Meyli māruñ ūredür mürüñ
hemşe çineye

ūr-güy:

1. **ūr-güyānuñ**:-ānuñ

Kaside 5

Mısra: 44

Şiir söyleyen II Şâir.

Güzīn-i āl-i Aḥmeddür Emīrī
ile Muḥtārī
Geçinürlerse eřrāfı 'aceb mi
ūr-güyānuñ

ūr-i 'āşıkāne:

1. **ūr-i 'āşıkāne:**

Gazel 114

Mısra: 10

Kelime Tipi: Kalp

İfade

*Åşıkça ūr, konusu aşk
olan ūr.*

Dem-Ā-dem āh ederek

oḡusun anı 'ālem

'Azīzī ol mehe bir ūr-i

'āşıkāne çıkar

ūr-i behcet-āşāruña:

1. **ūr-i behcet-āşāruña**:-uñ,
-a

Kaside 3

Mısra: 59

Kelime Tipi: Kalp

İfade

*Güzellik eserlerinin,
alametlerinin ūri.*

Her ne ūr-i behcet-āşāruña
icād edesin
Ḥüsn-i Yūsuf gibi ol
'ālemlere destān olur

2. **ūr-i behcet-āşāruña**:-u,
-ñ, -a

Kaside 3

Mısra: 59

Kelime Tipi: -

*Güzellik eserlerinin,
alametlerinin ūri.*

Her ne ūr-i behcet-āşāruña
icād edesin
Ḥüsn-i Yūsuf gibi ol
'ālemlere destān olur

ūr-i dür-bāruñ:

1. **ūr-i dür-bāruñ**:-uñ

Gazel 50

Mısra: 13

Kelime Tipi: Kalp

İfade

Inci saçan ūr.

Şi'r-i dür-bāruñ 'Azīzī ğuş
edüp dilber dedi
Degme baḥr içre bulunmaz
böyle dür-i ūh-vār

2. **ūr-i dür-bāruñ**:-uñ

Gazel 167

Mısra: 9

Kelime Tipi: Kalp

İfade

Inci saçan ūr.

Şi'r-i dür-bāruñ 'Azīzī
oḡuma nā-ehle kim
Ol ma'ārif gencidür itme anı
nādāna 'arz

ūr-i ğam edindi:

1. **ūr-i ğam edindi**:-di

Gazel 242

Mısra: 8

Kelime Tipi: Kalp

İfade

*Gam, keder aslanı
edinmek.*

Ne cânı var ki uğraya âhû-yı
şâdlık
Dil bîşesin çü şayd-geh
edindi şîr-i gam

şî r-i gevher-bârınûñ:

1. **şî r-i gevher-bârınûñ:-ı, -
nuñ**

Gazel 194

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Cevher saçan şîir.

Adın añmazdı 'Azîzî şî r-i
gevher-bârınûñ
Şâhî göreydi eger tertîbini
dîvânımuñ

şî r-i gevher-şî'âra:

1. **şî r-i gevher-şî'âra:-a**

Gazel 299

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Cevher izli şîir.

Gönlüm gözüm açılsun derse
'Azîzî her kim
Etsün nazâr bu şî r-i gevher-
şî'âra karşı

şî r-i hâlet-bahşını:

1. **şî r-i hâlet-bahşını:-ı, -n,
-ı**

Kaside 5

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Güzellik veren şîir.

Şorarsañ şî r-i hâlet-bahşını
Bâkî Efendinüñ
Bizi mest eyledi eş'ârı ol
Câmî-i devrânıñ

şî r-i hayâlî:

1. **şî r-i hayâlî:**

Gazel 223

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Hayâlî'nin şîiri (Hayâlî,
sade şîirleriyle tanınan
16.yüzyıl şairlerindendir) II
hayalî şîir.*

Ma'ni-i eş'âr-ı rengînüñ
'Azîzî der gören
Nazm-ı sâdeñ 'aynıdır şî r-i
Hayâlî nakşınıñ

şîr-i hürmâdan:

1. **şîr-i hürmâdan:-dan**

Gazel 120

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Hurma sütü, bir çeşit
tatlı.*

Şîr-i hürmâdan Azîzî
tatlıdur şî rüñ senüñ
Hoçka-i nazmıñ gören şanur
içinde bal var

şîr-i jiyân-ı bîşesi:

1. **şîr-i jiyân-ı bîşesi:-si**

Gazel 387

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ormanın kükreyen
aslanı.*

Ben o pîr-i kulle-i 'ışkam
yanımda peşşedür
Kûhsâr-ı 'âlemüñ şîr-i jiyân-ı
bîşesi

şîr-i merd:

1. **şîr-i merd:**

Gazel 147

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yiğit aslan.

Zü'l-fikâr-ı gamze-y-ile sen
ki Haydarsın velî
Biz de neçe şîr-i merd ile
oturmuş çürmüşüz

şîr-i merdânıñ:

1. **şîr-i merdânıñ:-uñ**

Kaside 5

Mısra: 62
Kelime Tipi: -
Mertlerin aslanı.

Hasan-süret 'Alî Bâlî bir
âfetdür velî Hilmî
Geçer kanber gulâmı cân ile
o şîr-i merdânıñ

şîr-i merd-efgen:

1. **şîr-i merd-efgen:**

Kaside 5

Mısra: 131

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*İnsanı düşüren aslan II
cesur kimse bağlamında.*

Fezâ-yı dehrüñ ol bir şîr-i
merd-efgen delîridür
Halâş olmaz giren ser-
pençesine Mîr Kâplanıñ

şî r-i mevzûn-ı hasen:

1. **şî r-i mevzûn-ı hasen:**

Gazel 39

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Güzel vezinli şîir.

Hüsni Yûsuf-veş Azîzî şî r-i
mevzûn-ı hasen
Mısr-ı nazma hüsrev-i şîrîn-
zebândur lâle-ruh

şîr-i neri:

1. **şîr-i neri:-ı**

Gazel 284

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Erkek aslan II cesur ve
kendine güvenen kimse.*

Çehre-i zerdümi kim görse
şanur 'ışkında
Bîşe-i derd ü gamıñ şîr-i
neri oldum ben

şî r-i nev-zemîn:

1. **şî r-i nev-zemîn:**

Gazel 126

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Yeni zeminli şiir (nev-zemin, ter-zemin ya da zemin-i taze kavramların tamamı bkr-i mazmunlarla örülmüş mantalitesinde, arka planında yeni hayal dünyasıyla bezenmiş şiir anlamına gelir.).

Hağ bu kim her zamān
‘Azīzīnūñ
Şöhreti şî‘r-i nev-zemīn
iledür

şî‘r-i şāhānemi:

1. şî‘r-i şāhānemi:-m, -i

Gazel 359

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sultanlara layık şiir.

Şî‘r-i şāhānemi Hüsrev der
idi görse eger
Gelmeye Rūma ‘Azīzī gibi
dīvān ehli

şî‘r-i selīs:

1. şî‘r-i selīs:

Gazel 29

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Düzgün, akıcı şiir.

Şî‘r-i selīs ü nazm-ı dil-
cūyuñı gören der
Yoğdur ‘Azīzī mā‘-i cārīde
bu selāset

şî‘r-i ter:

1. şî‘r-i ter:

Gazel 203

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yeni şiir II bkr-i mana olan şiir.

‘Azīzī şāh-ı gül gibi tutar
halk-ı cihān elde
Yine bir şî‘r-i ter dedüm
bugün rağmına a‘dānuñ

şîrîn:

1. şîrînūñ:-üñ

Gazel 270

Mısra: 1

*Hüsrev ü Şirin
hikayesinin kadın kahramanı
Ferhad'ın sevgilisi.*

Unutdurmağ-ıçün Şîrînūñ
adın
Felek Ferhāda verdi ağzı
dadın

2. şîrîn:

Gazel 118

Mısra: 2

Tatlı, hoş.

Ne gönlüm gibi saña
Hüsrevü üftāde gelmişdür
Ne cānum gibi şîrîn la‘lūne
dil-dāde gelmişdür

3. şîrīndür:-dür

Kaside 5

Mısra: 54

Tatlı, hoş.

Lebībīnūñ yine dilber lebi
vaşfinadur meyli
Sözi kand-i mükerrer gibi
şîrīndür o güyānuñ

4. şîrîn:

Gazel 103

Mısra: 5

*Hüsrev ü Şirin
hikayesinin kadın kahramanı
Ferhad'ın sevgilisi II tatlı,
hoş.*

Kühsār-ı ğamda ‘ışk-ıla Şîrîn
belāların
Ferhād gibi bār-ı meşakqat
çeken bilür

şîrîn sözün:

1. şîrîn sözün:-in

Matla 42

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Güzel, hoşça giden söz.

Kañı ol şîrîn sözün şehd ü
şeker şanduklarıum
Hoğka-i la‘l-i lebin dürc ü
güher şanduklarıum

şîrîn ü ter:

1. şîrîn ü ter:

Gazel 29

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Tatlı ve güzel.

Düşnām-ı telh-i la‘lūñ yād
etdügüm budur kim
Olmaz efendi böyle şîrîn ü
ter hikāyet

şîrîn-edā:

1. şîrîn-edālar:-lar

Gazel 247

Mısra: 12

Tatlı dilli, güzel sözlü.

Baña düşnām-ı telh-i la‘l-i
nābuñ
Gelür şîrîn-edālar Muşlı
şāhum

şîrîn-kār olur:

1. şîrîn-kār olur:-ur

Gazel 32

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Tatlı, hoş muamele eden
kimse olmak.*

Leblerūñ bāzār-ı hüsn içre ne
şîrîn-kār olur
Kim gehī helvā vü pālūde
satar gāhī gülāc

şîrīnlik:

1. şîrīnlik:

Gazel 208

Mısra: 10

Güzellik, tatlılık II

*Şirinlik (muskası): Bir
kimsenin kendini
beğendirmek, sevdirmek
istediği birine şirin
görünmek için yazdırıp
üstünde taşıdığı muska.*

Olmadın yārına vāsil levḥ-i
kūha gerçı kim
Ḥāme-i tüşeyle kızdı kūh-
ken şırınlık

şırın-makāl:

1. **şırın-makālī:-i**

Gazel 223

Mısra: 6

Tatlı sözü.

Savt-ı murğ-ı hoş-nevāyı
eylemezdi istimā'
Erse gūşına gülün şırın-
makālī nakşınıñ

şirvān:

1. **şirvān:**

Tarih 21

Mısra: 20

*Şirvan şehri (Şirvan,
bugün Azerbaycan sınırları
içerisinde olan bir şehirdir).*

'Azizî bende-i sultān-ı milk-i
Rūmuñ ağzından
Varup Tebrize tārīhin şehe
aldı Şirvān deñ

2. **şirvānı:-ı**

Tarih 21

Mısra: 18

*Şirvan şehri (Şirvan,
bugün Azerbaycan sınırları
içerisinde olan bir şehirdir).*

Ser-i a' dāya gāziler kesüp tīg
ile şirvānī
Elüñden aldılar Şirvānı edüp
tır-i bārān deñ

3. **şirvānuñ:-uñ**

Tarih 21

Mısra: 5

*Şirvan şehri (Şirvan,
bugün Azerbaycan sınırları
içerisinde olan bir şehirdir).*

Alınup Naḥcivānuñla
Revānuñ hemçü Şirvānuñ
Katılur Arz-ı Rūma ser-be-
ser Höy u Şifāhān deñ

4. **şirvāna:-a**

Tarih 22

Mısra: 7

*Şirvan şehri (Şirvan,
bugün Azerbaycan sınırları
içerisinde olan bir şehirdir).*

Erdi çün leşker ile Şirvāna
Girdi cünd-i 'adüya hem-çü
esed

5. **şirvānı:-ı**

Tarih 22

Mısra: 18

*Şirvan şehri (Şirvan,
bugün Azerbaycan sınırları
içerisinde olan bir şehirdir).*

Dedi hātif 'Azizî tārīhin
Aldı Şirvānı 'asker-i bī-ḥad

6. **şirvānı:-ı**

Tarih 23

Mısra: 2

*Şirvan şehri (Şirvan,
bugün Azerbaycan sınırları
içerisinde olan bir şehirdir).*

Ḥamdülillāh ki aldı tīgi ile
Şeh-i 'ālī-nijād Şirvānı

7. **şirvānı:-ı**

Tarih 23

Mısra: 8

*Şirvan şehri (Şirvan,
bugün Azerbaycan sınırları
içerisinde olan bir şehirdir).*

Düşdi tārīh fethine añsuz
Aldı Sultān Murād Şirvānı

8. **şirvānı:-ı**

Tarih 24

Mısra: 4

*Şirvan şehri (Şirvan,
bugün Azerbaycan sınırları
içerisinde olan bir şehirdir).*

Tīg-i ser-tüz-i 'asker-i İslām
Ser-i a' dāya kesdi Şirvānı

9. **şirvānı:-ı**

Tarih 24

Mısra: 6

*Şirvan şehri (Şirvan,
bugün Azerbaycan sınırları
içerisinde olan bir şehirdir).*

Rağmına rāfızileruñ tārīh
Süññiler aldı deñ Şirvānı

10. **şirvānı:-ı**

Tarih 23

Mısra: 4

*Şirvan şehri (Şirvan,
bugün Azerbaycan sınırları
içerisinde olan bir şehirdir)
II Safevi ordusu.*

Olmayup cenge kâdir eyledi
terk
Düşmen-i bed-nihād Şirvānı

11. **şirvānı:-ı**

Tarih 23

Mısra: 6

*Şirvan şehri (Şirvan,
bugün Azerbaycan sınırları
içerisinde olan bir şehirdir)
II Safevi ordusu.*

Tīg-i bürrānlar ile sürh-sere
Kesdi ehl-i cihād Şirvānı

şirvānı:

1. **şirvānı:**

Tarih 21

Mısra: 17

*Şirvan tahtı II Şirvan
şehrinde yaşayan halk.*

Ser-i a' dāya gāziler kesüp tīg
ile şirvānī
Elüñden aldılar Şirvānı edüp
tır-i bārān deñ

şiş:

1. **şiş:**

Gazel 157

Mısra: 14

*Şiş, ucu sivri demir
çubuk.*

Ġam ocağında beni çekdi
çevürdi hemçü şiş
Åh elinden çarḥ-ı bīdāduñ
'Azizî åh kim

şiş kebāb oldu:

1. **şiş kebāb oldu:-dı**

Gazel 22

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Deyim**

Yanmak, tutuşmak.

Tîğ-i ğamla toĝranup sîh-i
belāya sancılıp
‘Aşk ocağında ‘Azîzî oldı
bağrum şiş kebâb

şîşe:

1. **şîşe:**

Gazel 14

Mısra: 2

*Camdan yapılmış, ağzı
dar uzunca kap.*

Gül yüzün hecriyle çeşmüm
gam degül olsa pür-âb
Şîşe içinde тұrur ‘adeddür ey
gonca gülâb

2. **şîşe:**

Gazel 75

Mısra: 8

*Camdan yapılmış, ağzı
dar uzunca kap.*

Pür-hûn gözümde ‘aks-i
la ‘lûn gören şanur kim
Gül-günî şîşe içre nûş edecek
mülümdür

3. **şîşedür:-dür**

Matla 16

Mısra: 2

*Camdan yapılmış, ağzı
dar uzunca kap.*

Ruhların fikriyle çeşmüm
kim pür-eşk-i aldır
Şîşedür kim âb-ı gül-gün ile
mâl-Â-mâldır

4. **şîşesi:-si**

Gazel 387

Mısra: 4

*Camdan yapılmış, ağzı
dar uzunca kap (kum
saatinin şişesi bağlamında
kullanılmıştır.).*

Gece gündüz döndürür gibi
yaşum çarh-ı felek
Mîhr ile mâh oldı güyâ iki
sâ‘at şîşesi

şîşe-i ‘ârı:

1. **şîşe-i ‘ârı:-ı**

Gazel 54

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Utanma, çekinme,
namus şişesi; utanma
duygusu.*

‘Aşık oldur ki rāh-ı ‘ışk içre
Şîşe-i ‘ârı taşa çalmışdur

şîşe-i nāmüsü:

1. **şîşe-i nāmüsü:-ı**

Tahmis 1

Mısra: 18

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Onur, haysiyet namus
şişesi.*

Murğ u mâhî-veş belâ
deryâlarına talmayan
‘Aşık olup şîşe-i nāmüsü taşa
çalmayan

şitâ:

1. **şitâ:**

Tesdis 4

Mısra: 7

Kış mevsimi.

Şitâ gitdi hevâlar germ ü
‘âlem nevbahâr oldı
Şüküfeyle çemen şahını
bezendi sebzeâr oldı

şive:

1. **şivelerden:-ler, -den**

Gazel 50

Mısra: 2

Cilve, edâ, naz.

Naḥl-i güلزâr-ı melâhatdür
meger kıdd-i nigâr
Dürlü dürlü şivelerden
bitmiş anda berg ü bār

2. **şivelü:-lü**

Gazel 279

Mısra: 8

Cilve, edâ, naz.

Yaraşur egniñe geysen yeşil
aḥlas cānâ
Bir perî-çehre hümâ şivelü
tersâsın sen

3. **şive:**

Gazel 364

Mısra: 10

Cilve, edâ, naz.

Mey degül sem de olursa
kişiyi meclisde
İçürür şive ile hūblaruñ
ibrâmı

4. **şive:**

Kaside 1

Mısra: 101

Cilve, edâ, naz.

Netekim eyleye gül şive vü
bülbül şiven
Netekim tuta gül ü bülbülü
gülbün ber-ser

şive-i reftârüñi:

1. **şive-i reftârüñi:-uñ, -ı**

Gazel 189

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yürüyüş tarzı,
yürüyüşteki eda.*

‘İzz ü nâz ile görelen şive-i
reftârüñi
Servler şahn-ı çemende
ḥâksârüñdur senüñ

2. **şive-i reftârüñi:-uñ, -ı**

Gazel 267

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yürüyüş tarzı,
yürüyüşteki eda.*

Cilvegâh-ı bāğda şalınmaz
idi nâz-ıla
Şive-i reftârüñi görse nihâl-i
nârven

şiven eyleye:

1. **şiven eyleye:-ye**

Kaside 1

Mısra: 101

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Matem eylemek.

Netekim eyleye gül şive vü
bülbul şiven
Netekim çuta gül ü bülbuli
gülün ber-ser

şöhre-i şehri:

1. **şöhre-i şehri:**

Tarih 1

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şehrin dilinde gezen.

Tañ degül şöhre-i şehri olsa o
kâh
Oldı mähîçe aña mäh-i cedîd

şöhret:

1. **şöhreti:-i**

Gazel 126

Mısra: 12

Her yerde herkesçe

*tanınma, meşhurluk, ün, san,
nam.*

Hak bu kim her zamân

'Azîzînün

Şöhreti şî'r-i nev-zemîn

iledür

şöhret-i bezm-i şafâ:

1. **şöhret-i bezm-i şafâ:**

Gazel 56

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sefa meclisinin şöhreti.

Şeb-i haţtına hüstün haddi
verür ol mâhuñ
Şöhret-i bezm-i şafâ şem'-i
fürüzân iledür

şol:

1. **şol:**

Gazel 64

Mısra: 7

Şu, işaret sıfatı.

Şol dem şabâ ki zülfüne
'ömrüm uzada el
Ol demde büy-ı misk ile
'âlem tola gelür

2. **şol:**

Gazel 64

Mısra: 9

Şu, işaret sıfatı.

Şol bî-kesem ki dünyede
ölsen 'Azîziyâ
Kabrüm ziyâret etmege
ancağ şabâ gelür

3. **şol:**

Gazel 66

Mısra: 6

Şu, işaret sıfatı.

Bâd-ı şarşardur ki bir gül-
berg-i ra'nâ götürür
Şol feres kim ol şeh-i 'âlî-
cenâb altındadır

4. **şol:**

Gazel 83

Mısra: 1

Şu, işaret sıfatı.

Şol gönül kim 'işkuñ anda ey
şeh-i hûbân yatur
Beñzer ol vîrâneye kim
genc-i bî-pâyân yatur

5. **şol:**

Gazel 122

Mısra: 8

Şu, işaret sıfatı.

Yoluña cânlar veren
üftâdelerdür serverâ
Şol ten-i pejmürde bu kim
hâk-i râh altındadır

6. **şol:**

Gazel 207

Mısra: 1

Şu, işaret sıfatı.

Berk tutup kuçduğıçün şol
gül-i nâzük-bedenüñ
Çâk ederdüm elüme girse-y-
idi pîrehenüñ

7. **şol:**

Gazel 289

Mısra: 1

Şu, işaret sıfatı.

Şol cây-ı pür-şafâ ki ola saña
vaţan Hasan

Yokdur yanumda farkı anuñ
Ka'beden Hasan

8. **şol:**

Gazel 358

Mısra: 10

Şu, işaret sıfatı.

Kalmadı bade sürüldi der
imiş pîr-i muğân
Sözün azıtdı 'Azîzî gör e şol
fertüti

9. **şol:**

Gazel 372

Mısra: 9

Şu, işaret sıfatı.

'Aşık deme şol kimseye kim
sevduğı hûruñ
Yolına fedâ eylemeye cân-ı
'Azîzi

10. **şol:**

Kaside 5

Mısra: 23

Şu, işaret sıfatı.

Döşendiler kumâş esbâba şol
deñlü güzeller kim
Alurlar bir ağacın şimdi üç
altuna kemhânuñ

11. **şol:**

Matla 76

Mısra: 1

Şu, işaret sıfatı.

Şol şubh-dem ki yuya yüzün
ol gül âb ile
Gülzâr-ı dehri pür ede büy-ı
gülâb ile

12. **şoldı:-dı**

Tarih 5

Mısra: 4

Solmak, sararmak.

Gül-i nâzük gibi ol gonca-i
ter
Şiddet-i bād-ı fenâdan şoldı

13. **şoldurdı:-dur, -dı**

Tarih 18

Mısra: 10

Solmak, sararmak.

Dedi yārān acıyup tārīhini
Ol gülün soldurdu hayfā
rūzgār

şol deñlü:

1. **şol deñlü:**
Gazel 187
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Şu kadar.

Derd ü miñnet beni şol deñlü
za 'ıf eyler begüm
Demege derdümi bir
kimseye dermānum yok

2. **şol deñlü:**
Gazel 323
Mısra: 13
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Şu kadar.

Dür-i ma 'nāları levh-i dile
şol deñlü yazdum kim
'Azīzī bir kitāb etdüm anı
Kābūs şeklinde

3. **şol deñlü:**
Gazel 135
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Şu kadar.

Şol deñlü kesdi sīneme ol
māh yāre kim
Bir yāre deñlü kalmadı yer
anda yāresüz

şol kadar:

1. **şol kadar:**
Gazel 364
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
O denli, öyle.

Oldı pür âteş ile kâh-ı
sipihrūñ bāmı
Şol kadar çıkdı göge kim
gece āhum şereri

2. **şol kadar:**
Gazel 349

Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Şu kadar.

Ġamuñla şol kadar aqdı
gözümdeñ kanlu yaşlar kim
Cihāna rāz-ı pinhānum 'ıyān
olmağa yaklaştı

3. **şol kadar:**
Gazel 364
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Şu kadar.

Oldı pür âteş ile kâh-ı
sipihrūñ bāmı
Şol kadar çıkdı göge kim
gece āhum şereri

4. **şol kadar:**
Tarih 22
Mısra: 13
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Şu kadar.

Şol kadar kırdılar ki a 'dāyı
Edemez küştesin şumār eħad

şöyle olur ki:

1. **şöyle olur ki:-ur**
Gazel 138
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Şöyle, şu şekilde olur ki.

Şeşder-i ğamda ki hecrūñle
senūñ zāruz biz
Kendümüzden ki olur şöyle
ki bīzāruz biz

şu:

1. **şu:**
Gazel 46
Mısra: 8
Şu, işaret sıfatı.

Kılsun tavāf-ı Ka 'be-i kūyın
o meh-veşūñ
Eyler şu kim zamānede kesb-
i şafā ümīd

2. **şu:**
Kaside 2
Mısra: 64
Şu, işaret sıfatı.

Vaşf-ı şems ü kamer ile bu
kaşidem beñzer
Şu burūca kim ede şems ü
kamer anı medār

3. **şu:**
Muamma 28
Mısra: 2
Şu, işaret sıfatı.

Severler dilber-i pür-hāli
dünyā
Şu dilberde ki zūlf ola
huşuşā

4. **şuda:-da**
Gazel 52
Mısra: 5
*Sıvı durumunda
bulunan, renksiz, kokusuz,
tatsız madde.*

Dilde fikr-i haç-ı rüyuñ şuda
bitmiş sünbül
Didede 'aks-i ruhuñ küzeye
konmuş gül-i ter

5. **şular:-lar**
Gazel 99
Mısra: 2
*Sıvı durumunda
bulunan, renksiz, kokusuz,
tatsız madde.*

Eşkümi eyler ziyāde rüy-ı
yār
Nitekim artar şular olsa
bahār

6. **şu:**
Gazel 138
Mısra: 6
*Sıvı durumunda
bulunan, renksiz, kokusuz,
tatsız madde.*

Heves-i bāğ-ı cinān
eylemezüz şūfī-vār
Şu gibi şāf-dilüz 'āşık-ı
dīdāruz biz

7. **şu:**
Gazel 146

Mısra: 6
Sıvı durumunda
bulunan, renksiz, kokusuz,
tatsız madde.

Hazer eyle yaşumuñ
seylinden
Küyuma deme benüm şu
gelmez

8. **süya:-y, -a**
Gazel 225
Mısra: 3
Sıvı durumunda
bulunan, renksiz, kokusuz,
tatsız madde.

Serv-ı kaddün yādına her süya
eşküm cüy olup
Sebz-i haṭṭuñ-çün gözüm
giryān olursa gam degül

9. **şu:**
Gazel 361
Mısra: 5
Sıvı durumunda
bulunan, renksiz, kokusuz,
tatsız madde.

Gel çemenden yaña şu gibi
revāne olalum
Nevbahār erişdi geldi ey
şanem seyrān günü

10. **şu:**
Kaside 4
Mısra: 41
Sıvı durumunda
bulunan, renksiz, kokusuz,
tatsız madde.

Nār-ı kahrūñ şu eder pülād-ı
kalbin düşmenüñ
Nitekim döymez erir olsa
yakın nīrāna şem

11. **şuyın:-y, -ın**
Tarih 11
Mısra: 4
Sıvı durumunda
bulunan, renksiz, kokusuz,
tatsız madde.

Hayrını Hāk kabül edüp
anuñ
Ede Kevşer şuyın aña ihsān

12. **şu:**
Kıt'a 23
Mısra: 2
Şu, işaret zamiri.

Gülüstān-ı cemālini Ḥalilūñ
Görüp sevmez şu kim
Nemrūd olsun

13. **şuya:-y, -a**
Gazel 244
Mısra: 4
Su. II akarsu, ırmak.

Eşk-i çeşmüm içinde her
müjemi
Şuya düşmiş giyāha
beñzetdüm

14. **şu:**
Gazel 65
Mısra: 1
Şu, ikinci teklik şahıs
zamiri.

Cām-ı 'ışkı şu ki şevk-ıla
çeküp nüş eyler
Haşre dek kendözün ol kimse
ferāmüş eyler

15. **şu:**
Gazel 296
Mısra: 1
Şu, ikinci teklik şahıs
zamiri.

Şu kim güş etmek ister
hikmeti Lokmān ağzından
İşitsün ağzuma sögdüğünü
cānān ağzından

16. **sü:**
Gazel 96
Mısra: 1
Yer, yön, cihet, taraf.

Egerçi sāye-i kaddüñle her
sü nārvenlikdür
Velī sensüz cihān gülzārı
baña bir dikenlikdür

17. **şu:**
Gazel 202
Mısra: 3
Hidrojen ve oksijen
karışımından oluşan, sıvı
durumunda bulunan, bütün

varlıkların yaşam kaynağı
olan akıcı madde.

Kanımı nüş etmeyince şu
gibi
Görmedi şihhat yüzün şayru
gözüñ

18. **şu:**
Gazel 212
Mısra: 3
Hidrojen ve oksijen
karışımından oluşan, sıvı
durumunda bulunan, bütün
varlıkların yaşam kaynağı
olan akıcı madde.

Akıtdı kendüye şu gibi teşne-
dilleri
Bāğ-ı ruḥında la'li zülāli
Meḥemmedüñ

19. **şuyı:-y, -ı**
Gazel 218
Mısra: 14
Hidrojen ve oksijen
karışımından oluşan, sıvı
durumunda bulunan, bütün
varlıkların yaşam kaynağı
olan akıcı madde.

'Azizüñ gözi yaşı gibi ey
serv-i gül-ruhsār
Demādem qarşuña çağlar
açar mı şuyı Eyyübuñ

20. **şu:**
Gazel 230
Mısra: 5
Hidrojen ve oksijen
karışımından oluşan, sıvı
durumunda bulunan, bütün
varlıkların yaşam kaynağı
olan akıcı madde.

Akdı şu gibi cān u dil ol serv
ayağına
Ey gözlerümüñ yaşı yürü sen
de revān ol

21. **şu:**
Gazel 261
Mısra: 5
Hidrojen ve oksijen
karışımından oluşan, sıvı
durumunda bulunan, bütün
varlıkların yaşam kaynağı
olan akıcı madde.

Gel çemenden yaña şu gibi
revâne olalum
Nevbahâr erişdi geldi ey
şanem seyrân günü

şu deñlü:

1. **şu deñlü:**

Gazel 125

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şu kadar.

Şu deñlü yaqdı kim tâb-ı teb-
i firkat 'Azîzîyi
Görenler pister-i ğamda o
bimârı hemân ağlar

2. **şu deñlü:**

Gazel 255

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şu kadar.

Şu deñlü bâdeye düşdi lebüñ
şevkıyla dün ü gün
İdüp çeşmüme uyhuuyı harâm
içmek diler göñlüm

3. **şu deñlü:**

Gazel 310

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şu kadar.

Hecr-i la'lüñle şu deñlü
ağladı meclisde kim
Çan oturdu 'âkıbet câm-ı
şarâbuñ 'aynına

4. **şu deñlü:**

Gazel 342

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şu kadar.

Şu deñlü mihri vardur saña
kim ey şems-i 'âlem-tâb
Ne yere ayağuß başsañ tutar
anda mekân sāye

5. **şu deñlü:**

Gazel 349

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şu kadar.

Şu deñlü çıkdı eflâke bu
gece dūd-ı āhum kim
Derūnı kâh-ı çarhuñ pür-
duhân olmağa yaklaşdı

6. **şu deñlü:**

Gazel 349

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şu kadar.

O servüñ bāğ-ı küyün seyr
ederken gözlerüm yaşı
Şu deñlü aqdı kim cüy-ı
revân olmağa yaklaşdı

7. **şu deñlü:**

Gazel 316

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şu kadar.

'İşk ellerin şu deñlü geşt
eyledüm ki şimdi
Bir adımı bilür yok kendü
vilâyetümde

şu ki:

1. **şu ki:**

Gazel 51

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

O kimse.

Mâyil olmaz zen-i dünyâya
'Azîzî dil-i pāk
Çü mekes cıfeye konmaz şu
ki arı geçinür

2. **şu ki:**

Gazel 110

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şöyle ki.

Kılıcuñdan şu ki yüz
döndüre mænend-i siper
'Göreyin tîğ-i nedâmetle teni
ola si per

şu kim:

1. **şu kim:**

Gazel 134

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

O kimse.

Şu kim ālâyiş-i şevb-i
cihândan qalbi pāk etmez
Derün-ı sînesin mihr ü
maħabbet tâb-nāk etmez

2. **şu kim:**

Gazel 169

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

O kimse.

Görsün yüzüñde ħusn-i ħağ-ı
müşk-bāruñı
Görmek diler cihânda şu kim
yâdgār ħağ

3. **şu kim:**

Gazel 378

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

O kimse.

Şu kim görmek diler 'âlemde
rüy-ı mäh-ı Ken'ânı
Temâşâ eylesün Mısr-ı
melâħatde Ħasan Câmı

4. **şu kim:**

Muamma 19

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

O kimse.

Kaşı yî şad cevır eder deyü şu
kim olur ħazîn
Bî-ser olsun göreyin çıkmca
ħamsîn erba'ın

5. **şu kim:**

Gazel 98

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şöyle ki.

Görünür mi gözine gülşenüñ
serv-i hırāmānı
Şu kim bāğ-ı cihānda ol kad-
ı mevzūna mā'ildür

6. **şu kim:**

Gazel 127

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şöyle ki II o kimse ki.

Eksük olur mı cihān bāğında
başından belā
Zülf-i hūbāna şu kim dil
riştesin bağlar yürür

7. **şu kim:**

Gazel 134

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şöyle ki II o kimse ki.

Ümīd-i bāde-i vaşluñ edüp
n'eyler şu kim cānā
Şararup cism-i zārın bāğ-ı
gamda yük-nāk etmez

şu 'ā':

1. **şu 'ā'idur:-ı, -dur**

Gazel 38

Mısra: 9

Işık, ışın, tel tel görünen

ışık.

Åhum şu 'ā'idur ki gezer
sürh-i bāde-veş
Şanma 'Azīzī gökde görinen
sehāb-ı sürh

2. **şu 'ā'ından:-ı, -n, -dan**

Gazel 57

Mısra: 10

Işık, ışın, tel tel görünen

ışık.

Eyle zībādur ki farķuñda
muraşsa' efserüñ
Şeb-çerāğ-ı meh şu 'ā'ından
anuñ tābān olur

şu 'ā'-ı mihr-ile:

1. **şu 'ā'-ı mihr-ile:-ile**

Gazel 44

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Güneş ışınları.

Çuruldı bir yeşil altunlu
hayme şanuram bāğa
Görüldükçe şu 'ā'-ı mihr-ile
eşhāda şimşād

şu 'ā'-ı nār-ı āhum:

1. **şu 'ā'-ı nār-ı āhum:-um**

Gazel 2

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ah ateşinin ışını.

Görinen māh-ı nevdür şanma
şāhum sür-ı çarh üzre
Şu 'ā'-ı nār-ı āhum eyledi bir
zer 'alem peydā

şüh:

1. **şüh:**

Gazel 133

Mısra: 4

İşveli, cilveli II sevgili.

Cān ile vaşlı kabağın gönül
alsam der iken
Duyup ol şüh dedi kalb ile
bāzār olmaz

şüh-ı cefā-pişe:

1. **şüh-ı cefā-pişe:**

Matla 71

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Zalim, acımasız güzel.

Dedüm ni'am-ı derd ü
gamuñ çok gibi gāyet
Ol şüh-ı cefā-pişe dedi
yeyene minnet

şüh-ı cihāndur:

1. **şüh-ı cihāndur:-dur**

Kaside 5

Mısra: 87

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Dünyalar güzeli, cihan
güzeli II sevgili.*

Gözi mestān bir şüh-ı
cihāndur Terzi İbrāhīm
Şarāb-ı la'linüñ āvāresidür
halk o cānuñ

şüh-ı cihānum:

1. **şüh-ı cihānum:-um**

Gazel 348

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Dünyalar güzeli, cihan
güzeli II sevgili.*

Gönlüni almağa üftāde

'Azīzīnüñ ele

Hey meded eglendi ol şüh-ı
cihānum gelmedi

şüh-ı devrān:

1. **şüh-ı devrān:**

Muamma 27

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Zamanın işvelisi II
sevgili.*

Dil-i 'uşşākını ol şüh-ı
devrān
Eder çün müşterī bī-hād
perīşān

şüh-ı dil-ārāya:

1. **şüh-ı dil-ārāya:-y, -a**

Gazel 264

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gönlü süsleyen sevgili.

'Arz-ı hüsn etmedür ol şüh-ı
dil-ārāya düşen
Seyrin etmekdür anuñ 'āşık-ı
şeydāya düşen

şükrāne:

1. **şükrāneye:-y, -e**

Gazel 91

Mısra: 9

Teşekkür alāmeti, iyilik

bilme nişānesi.

Cānum ol şükraneye kurbān
verürdüm Hāk bilür
İd-i vaşlına 'Azizî ger beni
ergürse yār

şüküfe:

1. **şüküfe:**

Gazel 4

Mısra: 3

Çiçek.

Şüküfe seyrine geldi meger
nevrüz-ı sultānī
Ki kurdı şahn-ı bāğa her
şecer bir hayme-i hādrā

2. **şüküfe:**

Gazel 114

Mısra: 6

Çiçek.

Yüzünde hāl-i semen-bū o
tıfla beñzer kim
Şüküfe dermek için şahn-ı
gül-sitāna çıkar

3. **şüküfeyle:-yle, -**

Tedis 4

Mısra: 8

Çiçek.

Şitā gitdi hevālār germ ü
'ālem nevbahār oldı
Şüküfeyle çemen şahnı
bezendi sebzezār oldı

şular:

1. **şular:**

Gazel 58

Mısra: 3

*İkinci çokluk şahıs
işaret zamiri, şunlar.*

Dehrün şular ki zinetine
māyil oldılar
Dünyāda kim cehennem
cennet edindiler

2. **şular:**

Gazel 65

Mısra: 10

*İkinci çokluk şahıs
işaret zamiri, şunlar.*

Tañ degül varsa 'Azizî bu
zen-i dehre tālāk

Duhter-i rezle şular kim
başını hoş eyler

3. **şular:**

Gazel 118

Mısra: 8

*İkinci çokluk şahıs
işaret zamiri, şunlar.*

'Aceb mi zāhidā el çekseler
bār-ı ta'allukdan
Şular kim bāğ-ı dehre serv-
veş āzāde gelmişdür

şu'le:

1. **şu'lesin:-si, -n**

Gazel 100

Mısra: 8

Alev, ateş ışığı, parıltı.

Meclis-i hūbānda şem'i
bende-i simin-beden
Şu'lesin başında zerrin
perçem şandılar

2. **şu'leden:-den**

Kaside 4

Mısra: 1

Alev, ateş ışığı, parıltı.

Şu'leden başına zer miğfer
geyüp mirāne şem'
Oldı şehri-şāmda ser-'asker-
i pervāne şem'

şu'le verdükçe:

1. **şu'le verdükçe:-dükçe**

Kaside 4

Mısra: 78

Kelime Tipi: -

Işık vermek.

Nitekim bezm-i cihānda şeb-
çerāğ-ı mäh-veş
Şu'le verdükçe felekte mihr-
i nür-efşāna şem'

şu'le-fiken olduğınca:

1. **şu'le-fiken olduğınca:-**

duğ, -ınca

Mesnevi 1

Mısra: 97

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Alev saçan olmak.

Şem'-i mäh olduğınca şu'le-
fiken
Ola mişbāh-ı devletün rüşen

şu'le-i āh-ı şerer-bārum:

1. **şu'le-i āh-ı şerer-
bārum:-um**

Gazel 13

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kıvılcım saçan ahın

ışığı.

Şu'le-i āh-ı şerer-bārum bu
şeb çarha çıkup
Yine hāk üzre nüzül etdi
düşen şanmañ şihāb

şu'le-i āhuñ:

1. **şu'le-i āhuñ:-uñ**

Gazel 306

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ah ateşi, ahın

kıvılcımları.

Hānene teşrīf eder ey dil bu
şeb māhuñ yine
Şem'lerle karşı çıksun şu'le-
i āhuñ yine

2. **şu'le-i āhuñ:-uñ**

Matla 81

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ah ateşi, ahın

kıvılcımları.

Hāneñi ey dil bu şeb teşrīf
eder şāhuñ yine
Şem'lerle karşı çıksun şu'le-
i āhuñ yine

şu'le-i pür-nür:

1. **şu'le-i pür-nür:**

Gazel 67

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Nur dolu ışık.

Serîr-i milk-i şâhuñ şem‘-i
güyâ pâdşâhidur
Başında şu‘le-i pür-nür anuñ
zerrîn külâhidur

şu‘le-i süz-ı dilüm:

1. **şu‘le-i süz-ı dilüm:-üm**
Gazel 246
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Gönül ateşinin ışığı.

Mâlik-i milk-i belâyam olsa
ey şeh yaraşur
Şu‘le-i süz-ı dilüm egnümde
zerrîn-ñil‘atüm

şumâr edemez:

1. **şumâr edemez:-e, -mez**
Tarih 22
Mısra: 14
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Saymak, hesaplamak.

Şol kadar kırdılar ki a‘dâyı
Edemez küştesin şumâr ehad

şumâr etdikçe:

1. **şumâr etdikçe:-dik, -çe**
Kaside 2
Mısra: 62
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Saymak, hesaplamak.

Şanuram şems ü kamer
ayasın edindi mağar
Kamer-i sim ile şems-i zerin
etdikçe şumâr

şumâr eyle:

1. **şumâr eyle:**
Gazel 303
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Saymak, hesaplamak.

Yaşum erkâmını gözden
geçürgil ey debîr-i gam
Cefâ vü cevr-i yarı defter-i
dilde şumâr eyle

şürb-i şarâb-ı lüle-gündan:

1. **şürb-i şarâb-ı lüle-
gündan:-dan**
Gazel 381
Mısra: 11
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Lale renkli şarabı
içmek.*

Gelüp şürb-i şarâb-ı lüle-
gündan şevka meclisde
Güzeller gül gibi çäk-i
giriñân eylesünler mi

T

tâ:

1. **tâ:**
Gazel 55
Mısra: 5
Değın, dek, kadar.

Eşiği itleriyle her gece tâ
şubha dek yârüñ
Cihânuñ halkını uyutmayan
feryâd u zârumdur

2. **tâ:**
Gazel 106
Mısra: 6
Değın, dek, kadar.

Ser-geşteñ olmasa meh-i
tâbân her gece
Dolanmaz idi küyuñı olunca
tâ seher

3. **tâ:**
Kaside 4
Mısra: 19
Değın, dek, kadar.

Her gece tâ şubh olunca
başına odlar yağar
N‘eyledi âyâ ki bilsem
gerdiş-i gerdâna şem‘

4. **tâ:**
Kaside 4
Mısra: 47
Değın, dek, kadar.

Her gece medhüñ okurdu
şevkıla tâ şubha dek

Nây-ı bezmüñ gibi kâdir olsa
hoş elhâna şem‘

5. **tâ:**
Gazel 6
Mısra: 10
*Şunun için, şundan
ötürü.*

Şakın meyl etme dünyânüñ
‘Azîzî mâl u câhına
Demesünler saña Kârün gibi
tâ kim sever dünyâ

tâ ki:

1. **tâ ki:**
Matla 54
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Öyle ki.

Anuñ için böyle tekye kıldı
peydâ lâgeri
Tâ ki ‘işret eyleye bunda
gelen her lâğ eri

tâ kim:

1. **tâ kim:**
Gazel 157
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Ne zaman ki.

Zülfüñüñ abdâlî olduğuma tâ
kim ola dâl
Pâdşâhum başuma bir iki yay
ile kiriş

2. **tâ kim:**
Gazel 351
Mısra: 18
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Ne zaman ki.

‘Azîzî yâ gibi kıddüm
büküldi ‘arşa-i gamda
Hadeng-i ‘ışka tâ kim sînede
cânüm nişân oldı

ta‘accüb etmeñ:

1. **ta‘accüb etmeñ:-me, -ñ**
Gazel 137
Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Şaşırmak.

Benüm ağladuğum etmeñ
ta'accüb 'ışk-ı yâr-ıla
Bu gülzâr-ı fenâda hiç kes
olup şâdmân gülmez

ta'accüb eylemeñi:

1. **ta'accüb eylemeñi:**-me, -ñ

Gazel 35

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Şaşmak, şaşırmak,
hayret etmek.*

Hecr-i dildâr ile zâr olsam
ta'accüb eylemeñ
Firkat-i dildâr güçdür firkat-i
dildâr güç

tab':

1. **tab'uñ:**-uñ

Tahmis 1

Mısra: 23

Tabiat, yaratılış.

Ebr-i nisân-veş dür ü gevher
şacı tab'uñ eli
Ey Uşulî sen kara toprakdan
alçaksın velî

tâb u tākāt:

1. **tâb u tākāt:**

Gazel 182

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Güç kuvvet.

Çekmege bâr-ı cevri-cânânı
Ten-i zârumda tâb u tākāt
yok

tabak:

1. **tabakdur:**-dur

Gazel 53

Mısra: 7

Tabak.

Lülü-yı jāyleyle pür la'lîn
tabakdur güyiyā

Verd-i hamrâ kim olur bezm-
i çemende âşkâr

tâbân olur:

1. **tâbân olur:**-ur

Gazel 57

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Parlamak.

Eyle zîbâdur ki farķuñda
muraşşâ' efserüñ
Şeb-çerâğ-ı meh şu'â'ndan
anuñ tâbân olur

2. **tâbân olur:**-ur

Kaside 3

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Parlamak.

Var ise her şeb-çerâğı mihr-i
rüyüñdan bakar
Meş'al-i mâh-ı felek kim
şem'-veş tâbân olur

3. **tâbân olur:**-ur

Kaside 3

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Parlamak.

Var ise her şeb-çerâğı mihr-i
rüyüñdan bakar
Meş'al-i mâh-ı felek kim
şem'-veş tâbân olur

tâbe:

1. **tâbesinde:**-si, -n, -de

Gazel 160

Mısra: 5

Tava.

Nâr-ı maħabbet ile ğam
tâbesinde 'âşık
Mânend-i murğ-ı bismil
biryân olur gidermiş

tâbe-i çarħa:

1. **tâbe-i çarħa:**-a

Gazel 358

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Felek tavası.

Görinen şanma şafaķ âteş-i
âhum seherî
Tâbe-i çarħa koyup eyledi
biryân hütü

tab'î:

1. **tab'î:**

Kaside 5

Mısra: 48

Özel ad.

Hevâ-yı şî'r-gülüğdan
Ferâğnüñ ferâğı var
Sûħan-verlikde 'aynıdur
Lisânî Tab'î Yahyânuñ

tâb-ı hicrânuñda:

1. **tâb-ı hicrânuñda:**-uñ, -da

Muamma 11

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ayrılık ateşi.

'Azîzî bî-ser ü bî-pâ vü bî-dil
Çalursa tâb-ı hicrânuñda
müşkil

tâb-ı miħnet:

1. **tâb-ı miħnet:**

Tedis 3

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Miħnet sıcaklığı,
harareti, ışığı.*

Tâb-ı miħnet yüregüm yağını
turmaz eridür
Yağsam âhumdan eger
başuma odlar yeridür

tâb-ı miħriyle:

1. **tâb-ı miħriyle:**-i, -yle

Gazel 37

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Güneşin sıcaklığı II
güneşin aydınlığı.*

Neş'e-i cām-ı şabūh ile olur
ol gönca şen
Tāb-ı mihriyle açılır verd-i
ra'nā her şabāh

tāb-ı mülden:

1. **tāb-ı mülden:-den**
Gazel 186
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şarabın ışığı, harareti.

'Ades-i hāl-i 'izāruñ bulur ey
meh revnağ
Tāb-ı mülden ki ruhuñ
derlese burçağ burçağ

2. **tāb-ı mülden:-den**
Gazel 165
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şarabın ışığı, harareti.

Seherden açmış ol gönca
'Azīzī bülbüle dönmiş
Kızarmış tāb-ı mülden 'arızı
gül gibi āl olmuş

3. **tāb-ı mülden:-den**
Gazel 168
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şarabın ışığı, harareti.

Şanuram gülşen-i kūyuñda
gül-i sürh açılır
Tāb-ı mülden ki bulur reng ü
leţāfet 'arız

tāb'-ı nāzūki:

1. **tāb'-ı nāzūki:-i**
Kaside 5
Mısra: 38
Kelime Tipi: -
Zarif, hoş yaratılışlı.

Oğur nāzūk gazeller
gördüğine 'İlmī-i nāzūk
Nezāketden degüldür hālī
tāb'-ı nāzūki anuñ

tāb'-ı pākümüñ:

1. **tāb'-ı pākümüñ:-üm, -üñ**
Kaside 3
Mısra: 85
Kelime Tipi: -
*Temiz kabiliyet ||
Yetenek.*

Vaşf-ı cüduñ etmege var
'aczi tāb'-ı pākümüñ
Gerçi kim maḥbūb ögmek
şā'ire āsān olur

2. **tāb'-ı pākümüñ:-üm, -üñ**
Kaside 3
Mısra: 85
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Temiz, saf yaratılış.

Vaşf-ı cüduñ etmege var
'aczi tāb'-ı pākümüñ
Gerçi kim maḥbūb ögmek
şā'ire āsān olur

tāb-ı ruḥ-ı gül:

1. **tāb-ı ruḥ-ı gül:**
Kaside 1
Mısra: 19
Kelime Tipi: -
Gül yanağının parıltısı.

Bülbülün cānına tāb-ı ruḥ-ı
gül āteş urup
Bülbülü şevk-ı gül etdi bir
avuç ḥākister

tāb'-ı şafā-baḥşuñ:

1. **tāb'-ı şafā-baḥşuñ:-uñ**
Gazel 108
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Safa veren tabiat.

Yine cām-ı mey-i nazmuñ
görenler oldılar sermest
Dilā tāb'-ı şafā-baḥşuñ sentüñ
Cem meşrebin oḥşar

tāb-ı şevk-ı mihr-i rüyıyla:

1. **tāb-ı şevk-ı mihr-i**
rüyıyla:-y, -i, -y, -la
Gazel 124
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Güneş yüzünün
arzusunun parıltısı.*

O şem'-i bezm-i hüsnüñ tāb-ı
şevk-ı mihr-i rüyıyla
Vücüdün nār-ı 'ışka nūr eder
pervāneler vardur

tāb-ı teb-i firqat:

1. **tāb-ı teb-i firqat:**
Gazel 125
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ateş ve ışığın ayrılığı.

Şu deñlü yaqdı kim tāb-ı teb-
i firqat 'Azīzīyi
Görenler pister-i ğamda o
bīmāri hemān ağılar

tāb-ı teb-i hecrüñ:

1. **tāb-ı teb-i hecrüñ:-üñ**
Gazel 233
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sevgiliden ayrılış
sırtmasının harareti.*

Vuşlatuñ ayına erişmege yok
mı çäre
Neçe bir tāb-ı teb-i hecrüñ ile
yana göñül

tāb'-ı vaḥḳāduñ:

1. **tāb'-ı vaḥḳāduñ:-uñ**
Kaside 3
Mısra: 58
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ateşli, parlak yaratılışlı.

Maḥla 'u'l-envārdur yā
Maḥzenü'l-Esrārdur
Tab'-ı vaḥḳāduñ ki eş'aruñ
gören ḥayrān olur

2. **tāb'-ı vaḥḳāduñ:-uñ**
Kaside 3
Mısra: 58
Kelime Tipi: -
Ateşli, parlak yaratılışlı.

Maṭla 'u'l-envārdur yā
Maḥzenü'l-Esrārdur
Ṭab'-ı vaḳḳāduñ ki eş'āruñ
gören ḥayrān olur

ṭabīb:

1. **ṭabīb:**

Gazel 16

Mısra: 10

*Ṭıp âlimi, ṭıp ilmini
bilen, hastalara bakan
hekim.*

Bir derde uğradum ki ğam-ı
'ışḳ-ı yār ile
Loḳmān olursa aña 'ilāc
edemez ṭabīb

2. **ṭabīb:**

Gazel 304

Mısra: 7

*Ṭıp âlimi, ṭıp ilmini
bilen, hastalara bakan
hekim.*

Ben marīz-i 'ışḳ-ı yāram çek
elüñ benden ṭabīb
Yok durur emüñ senüñ bu
derde dermān etmede

3. **ṭabībüm:-üm**

Gazel 32

Mısra: 2

Hekim doktor | sevgili.

Derd-i hecrüñle be-ġāyet
muḥtelif oldı mizāc
Gel ṭabībüm vaḳtidür baña
'ilāc eyle 'ilāc

4. **ṭabībüm:-üm**

Gazel 83

Mısra: 4

Hekim doktor | sevgili.

Eşigüñ dārü'ş-şifāsından
cüdā bīmār-ı dil
Ḥayli demdür kim ṭabībüm
şöyle bī-dermān yatur

5. **ṭabībüm:-üm**

Gazel 105

Mısra: 9

Hekim doktor | sevgili.

Ey ṭabībüm bu 'Azīzī
derdine

Şerbet-i la'lüñ ola dermān
meger

6. **ṭabībüm:-üm**

Gazel 195

Mısra: 10

Hekim doktor | sevgili.

Öldi hecrüñle 'Azīzī gibi çün
ḥastelerüñ
Ḥälleri n'ola ṭabībüm
bakılan şaġlaruñ

7. **ṭabībüm:-üm**

Gazel 213

Mısra: 7

Hekim doktor | sevgili.

Ṭabībüm şerbet-i vaşluñla
yād edüp beni bir gün
Dil-i bīmārumuñ derdine
dermān olmaduñ ğitdüñ

8. **ṭabībüm:-üm**

Gazel 298

Mısra: 2

Hekim doktor | sevgili.

Beni fikr-i ḥaṭuñla edeli cādū
ġözüñ şayru
Ṭabībüm ğirmez oldı dīde-i
ġiryānuma uyḥu

9. **ṭabībüm:-üm**

Gazel 318

Mısra: 10

Hekim doktor | sevgili.

'Azīzī derd-i hecrüñle helāk
olmaḳ muḳarrerdür
Ṭabībüm şerbet-i vaşluñdan
olmazsa aña çäre

10. **ṭabībün:-üñ**

Gazel 334

Mısra: 9

Hekim doktor | sevgili.

'Azīzī ol ṭabībün şöyle bī-
ḥaddür ki bīmārı
Yaturlar bir biri üzre der-i
dārü'ş-şifālarda

ṭabīb-i cān:

1. **ṭabīb-i cān:**

Gazel 2

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gönül doktoru.

Dil-i bīmārumı yād etmez
olduñ ey ṭabīb-i cān
Derün-ı sīnede olsa 'aceb mi
derd ü ğam peydā

2. **ṭabīb-i cān:**

Gazel 28

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gönül doktoru.

Şerbet-i vaşlumdan aña çäre
yok dermiş dirēġ
Ol ṭabīb-i cān beni bī-çäre
kıldı 'ākıbet

ṭabīb-i cān u dil:

1. **ṭabīb-i cān u dil:**

Gazel 148

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Canın ve gönülün
doktoru.*

Ol ṭabīb-i cān u dil bizden
gerekse çeksün el
Biz ölince ol ġözi bīmārdan
el çekmezüz

ṭabīb-i cāna:

1. **ṭabīb-i cāna:-a**

Gazel 273

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Can doktoru. II Sevgili.

Ölmedin ğamla 'Azīzī
vaşlına ermegüme
Çäre var mı ol ṭabīb-i cāna
şöyleñ şöylesün

ṭabīb-i cānı:

1. **ṭabīb-i cānı:-ı**

Gazel 347

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Can doktoru. II Sevgili.

‘Āşık-ı haste-dilüñ vuşlat
imiş dermānı
Bari bir kez kuçabilsem o
tabīb-i cānı

ta‘bīr eden:

1. ta‘bīr eden:-en

Gazel 344

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Açıklamak, anlatmak.

Seyrini yıllarla ta‘bīr eden
itmām etmeye
Her kimüñ girse o mäh-ı
‘ālem-ārā seyrine

ṭabl:

1. ṭablını:-ı, -n, -ı

Gazel 135

Mısra: 7

Davul.

‘İşkuñda āh edüp dögeyin
sīne ṭablını
Olmaz çü şāh olan kişi tūğ u
naķāresüz

ṭabla-i pūr-ıtrın:

1. ṭabla-i pūr-ıtrın:-ın

Kaside 1

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

Güzel koku dolu tepsi.

Mañıķu‘t-tayr okur bülbüle
gül ‘Atṭārı
Bülbüle ṭabla-i pūr-ıtrın
açup gül yer yer

tāb-nāk etmez:

1. tāb-nāk etmez:-mez

Gazel 134

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Parlatmak,
aydınlatmak.*

Şu kim ālāyiş-i sevb-i
cihāndan ḳalbı pāk etmez
Derün-ı sīnesin mihr ü
maḥabbet tāb-nāk etmez

tāc:

1. tācı:-ı

Kaside 5

Mısra: 2

*Hükümdarlık alâmeti
olarak giyilen, genellikle
kıymetli taşlarla süslü baş
kisvesi.*

Şeh-i devr-i zamān Sultān
Selīm ḥan-ı felek-ḳadrüñ
Ki ḥāk-i dergehidür cümle
başı tācı şāhānuñ

2. tācını:-ı, -n, -ı

Gazel 237

Mısra: 5

*Tarikatlarda şeyhlerin
giydikleri başlık.*

Tācını şundi şarāba verdi
zāhid ben dedüm
Kelle sağ olsun cihānda bir
külāh eksük degül

tāc ile tahtuñ:

1. tāc ile tahtuñ:-uñ

Tarih 21

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Tac ile taht. Bu iki
kelime hükümdarlık
makamının sembolüdür, bu
nedenle beyitte "hükümdarlık
makamı" anlamındadır.*

Seni iḥrāc edüp mülküñden
alır tāc ile tahtuñ
Olur ālān u talan şehri
Tebrīz ü Ḥorasan deñ

tāc u ḳabādan:

1. tāc u ḳabādan:-dan

Gazel 155

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Tac ve kaftan II makam-
mevki, maddiyat.*

‘İşḳ cāmını iḥen tāc u
ḳabādan geḫmiş

Raḫt u baḫtı dağıdup taht-ı
nevādan geḫmiş

tāc urundi:

1. tāc urundi:-un, -dı

Matla 49

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Tac takmak.

Şehr-i bāğa şāh olup çün
lāle-veş urundi tāc
Nergis-i meste dedi gül
begligüñ var gözüñ aç

tāc-ı devletüm:

1. tāc-ı devletüm:-üm

Gazel 246

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Hükümdarlık alameti
olan taç, hükümdarlık tacı.*

Şāh-ı ‘ışḳam küşe-i
meyḫānelerdür mülketüm
Cām-ı meydür sāḳiyā
başumda tāc-ı devletüm

tāc-ı edhemden:

1. tāc-ı edhemden:-den

Gazel 269

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*(İbrahim) Edhem'in
tacı. (Taç ve tahtını terk
ederek fakrı tercih eden
İbrāhim b. Edhem.).*

Ḥarābāt ehlinüñ yanında
kerh etme ki ey zāhid
Ki yegdür bir ḳadeḫ mey
anlara biñ tāc-ı Edhemden

tāc-ı ḫaḳana:

1. tāc-ı ḫaḳana:-a

Matla 69

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Sultanlık tacı.

Taht-ı Cemşîd ü Ceme
vermem der-i mey-hâneyi
Tâc-ı hâkana degüşmem bir
tolu peymâneyi

tâc-ı key:

1. **tâc-ı key:**

Gazel 383

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Hükümdarlık tacı II
Şehnâme'de adı geçen
Keykubād'ın tacı.*

Pîr-i 'ışka çün mürîd olup
urunduñ tâc-ı Key
Dönme pîründen ölürseñ gey
şakın abdâl gey

tâc-ı semmûri:

1. **tâc-ı semmûri:-ı**

Gazel 378

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Semur kürkünden
yapılmış taç.*

Meger bir ebr-i miskîndür o
şâhuñ tâc-ı semmûri
Ki almış zîr-i pâyına ser-i
hürşîd-i rahşâni

tâc-ı ser-i hâkan olur:

1. **tâc-ı ser-i hâkan olur:-ur**

Gazel 57

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Hükümdarın başına taç
olmak.*

Sen o mâh-ı burc-ı 'izzetsin
ki ey pîrîze-hağ
Hak-ı pâyıñ gevheri tâc-ı
ser-i hâkan olur

tâcî terk edüp:

1. **tâcî terk edüp:-üp**

Gazel 246

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Tacı terk etmek II
makam ve mevkiyi bırakmak.*

Tâcî terk edüp düşerdi
ayağına şüfî ger
Görse [idi] pîr-i deyr yanında
[olan] 'izzetüm

tâc-ı zer geyer:

1. **tâc-ı zer geyer:-er**

Lugaz 12

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Altın taç takınır.

Ol nedür kim sîm-ten
mañbüb-vâr
Her gece başına tâc-ı zer
geyer

tâc-ı zeri:

1. **tâc-ı zeri:-i**

Gazel 42

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Altın tac.

Meger iklim-i çarhuñ
şehryâr-ı 'âli-şânıdur
Geyer her şubh-dem başına
bir tâc-ı zeri hürşîd

tâc-ı zer in çıkarur:

1. **tâc-ı zer in çıkarur:-ur**

Lugaz 12

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Altın tacı çıkarmak.

Şubh erince çıkarur tâc-ı
zerin
Yerine anuñ siyeh miğfer
geyer

tâc-ı zerrîn:

1. **tâc-ı zerrîn:**

Gazel 192

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Altın taç.

Âteşin dâğ ursa farkına 'aceb
mi ehl-i 'ışk
Başı üzre tâc-ı zerrîn yaraşur
sultânlaruñ

tâcir 'alî:

1. **tâcir 'alî:**

Kaside 5

Mısra: 90

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Özel ad.

Cüvân olduğ deyü şimdi
kenâr olmazlar 'uşşâka
Mutâb-zâde ile Tâcir 'Alî
Balisi ortanuñ

tağ:

1. **tağlarda:-lar, -da**

Gazel 27

Mısra: 4

Dağ.

Gam-ı Şîrîn ile cân
verdüğine Ferhâduñ
Nazar etseñ yüce tağlarda
kayalar dahı saht

2. **tağa:-a**

Gazel 76

Mısra: 1

Dağ.

Ruñuñ şevkı ile lâle delürmiş
tağa düşmişdür
Şaçuñ sevdâsi ile sünbül-i ter
bâğa düşmişdür

3. **tağlara:-lar, -a**

Gazel 111

Mısra: 2

Dağ.

Hevâ-yı kadduñ ile ey gül-i
ter
Delürdi tağlara düşdi
şanavber

tağ u taş:

1. **tağ u taş:**

Gazel 85

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dağ ve taş.

Hemân bir sen degülsin
inleyen 'ışk-ıla ey gönlüm
Elinden tîşe-i Ferhâd-ı 'ışkuñ
tağ u taş inler

tağassül eden:

1. **tağassül eden:-en**
Gazel 161
 Mısra: 11
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yıkanmak.

Tagassül eden âb-ı tevbe ile
Gidüp çirk-i günâhı tâhir
olmuş

tağı taşı:

1. **tağı taşı:-ı, -ı**
Gazel 325
 Mısra: 9
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dağ taş.

Vereyin yerleri vü gökleri
cümle bâda
Biri birine urup tağı taşı
âhumla

2. **tağı taşı:**
Gazel 325
 Mısra: 9
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dağı taşı, her köşesi.

Vereyin yerleri vü gökleri
cümle bâda
Biri birine urup tağı taşı
âhumla

tağlar deñlü olursa:

1. **tağlar deñlü olursa:-ur, -sa**
Gazel 291
 Mısra: 7
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Dağlar kadar olmak II
çok olmak.*

Taglar deñlü olursa elem-i
bâr-ı gamuñ
Alayın boynuma biñ cân ile
cânâ çekeyin

tağlara düşmiş:

1. **tağlara düşmiş:-miş**
Gazel 229
 Mısra: 4
 Kelime Tipi: **Deyim**
*Sıkıntı, üzüntü sebebiyle
insanlardan kaçıp ıssız
yerlerde, dağlarda yaşar
olmak; çılgına dönmek;
lalenin içi yanmak, üzölmek;
lalenin ortasında yanık izi,
dağ oluşmak.*

Âşık-ı dîdaruñ olmışdur
meger Mecnün-mişâl
Başın alup tağlara düşmiş
gezer âb-ı zülâl

tağyir etmişdi:

1. **tağyir etmişdi:-miş, -di**
Mesnevi 1
 Mısra: 40
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Değıştirmek.

Büriyâ nakşı eyleyüp te'şir
Şeklin etmişdi kâlinuñ tağyir

tahammül eylerem:

1. **tahammül eylerem:-r, -em**
Gazel 218
 Mısra: 7
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Dayanmak, katlanmak,
sabretmek.*

Ne deñlü var ise cevrüñ
tahammül eylerem cânâ
Nitekim derde şabr etmek
olupdur hüyu Eyyübuñ

tâhir olmuş:

1. **tâhir olmuş:-miş**
Gazel 161
 Mısra: 12
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Temiz olmak.

Tagassül eden âb-ı tevbe ile
Gidüp çirk-i günâhı tâhir
olmuş

tahkik:

1. **tahkik:**
Tarih 28
 Mısra: 4
*Hakikatı ortaya koyma,
gerçeğı bulup çıkarma II
gerçekten, hakikaten.*

Ceyş-i şühedâ k'oldı a'dâdda
bir artuk
Hâtif dedi târihin tahkik
şehid oldı

tahrir:

1. **tahrir:**
Gazel 7
 Mısra: 8
*Yazma, kaleme alma;
kaydetme.*

Hağ belürdi şafha-i rüyunda
şanmañ ol mehüñ
Kilk-i zülfi eyledi hüsn
âyetin tahrir aña

tahrir eyledüm:

1. **tahrir eyledüm:-dü, -m**
Kaside 5
 Mısra: 137
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yazmak.

Cevâb-ı nâme-i mu'ciz-
nümâñı eyledüm tahrir
Edüp her beytini sihr-i helâl
ol vaşfi ra'nânuñ

tahrir eyleyüp:

1. **tahrir eyleyüp:-yüp**
Kaside 4
 Mısra: 49
 Kelime Tipi: -
Yazmak.

Zerle bir tûmâr-ı sîmîn üzre
tahrir eyleyüp

Oğudı bu maṭla‘-ı pür-sūzı
yana yana şem‘

tahrır kıl:

1. **tahrır kıl:**

Gazel 123

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yazmak.

Ruḥı vaşfin ‘Azīziyā o gülüñ
Varaḫ-ı lāle-gūna kıl tahrır

tahrır olur:

1. **tahrır olur:-ur**

Gazel 154

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yazmak, deftere
geçirmek, kaydetmek.*

Nazar et āyinede ‘aḫs-i ḥam-ı
ebrūna
Nice tahrır olur ey meh göre
yāy-ı ma‘kūs

tahrıre başlar:

1. **tahrıre başlar:-la, -r**

Gazel 86

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yazmaya başlamak.

Vaşf edüp zülf ü miyānuñ
saña yazsam nāmeler
Başlar ince ince tahrıre şarır-ı
hāmeler

taḫşil kıl:

1. **taḫşil kıl:**

Gazel 31

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Elde etmek, kazanmak.

Azīzī yād olam derseñ bir
eyü nām kıl taḫşil
Kişi ḥayr-ile yād olmağa
nikū-nām olur bā‘iṣ

taḫsın okur:

1. **taḫsın okur:-r**

Gazel 316

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Güzelliğini övmek.

Taḫsın okur işiden ḥüsnuñ
rivāyetümde
Yoḫdur bahāne zīrā vaşfuñ
ḥikāyetümde

taḫt olupdur:

1. **taḫt olupdur:-up, -dur**

Gazel 27

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Hükümdara has makam
olmak II taht olmak.*

N’ola sulṭān-ı ḡamuñ devlet
ile etse cülüs
Sīne-i zerdüm olupdur aña
bir zerrin taht

taḫte’s-serā:

1. **taḫte’s-şerāyı:-y, -ı**

Gazel 72

Mısra: 13

Toprak altı.

Biri taḫte’s-şerāyı mesken
edüp
Biri fevḫa’l-‘alāda tutdı
maḫar

taḫt-gāh:

1. **taḫt-gāha:-a**

Gazel 244

Mısra: 1

*Hükümdar tahtının
bulunduğu yer, başşehir,
pâyitaht.*

Dili bir taḫt-gāha beñzetdüm
‘İşkuñı anda şāha beñzetdüm

taḫt-ı cemşid ü ceme:

1. **taḫt-ı cemşid ü ceme:-e**

Matla 69

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Cem ve Cemşid’in tahtı.

Taḫt-ı Cemşid ü Ceme
vermem der-i mey-ḥāneyi
Tāc-ı ḥāḫana degüşmem bir
tolu peymāneyi

taḫt-ı dile:

1. **taḫt-ı dile:-e**

Gazel 230

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gönül tahtı.

Ey sım-beden sīneye gel rüḫ-ı
revān ol
Taḫt-ı dile geç pādşeh-i
milket-i cān ol

taḫt-ı nevādan:

1. **taḫt-ı nevādan:-dan**

Gazel 155

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Nasip, kısmet tahtı.

‘İşḫ cāmını iḫen tāc u
ḫabādan geçmiş
Raḫt u baḫtı dağıdup taḫt-ı
nevādan geçmiş

taḫt-ı serādur:

1. **taḫt-ı serādur:-dur**

Gazel 217

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Toprak altı.

Mālik-i milk-i Süleymān da
olursañ şāhum
Mūr-veş taḫt-ı serādur yine
āḫir yerüñ

tak:

1. **taḫnır:-ı, -n, -ur**

Gazel 80

Mısra: 4

Asmak, iliştirmek.

Kaş mı ol ya dilâver-i
çeşmüñ
Taķınur farkına siyeh teller

2. **taķar:-ar**

Gazel 109

Mısra: 10

Asmak, iliştirmek.

Çünkü mihrüfle ‘Azîzî-veş
kaleder olmadı
Mâh tavķ-ı hâleyi gerdânına
niçün taķar

3. **taķup:-up**

Gazel 123

Mısra: 1

Asmak, iliştirmek.

Kâkülün boynuma taķup
zencîr
Ķıldı âhü gözün beni naħcîr

4. **taķıluþ:-ıl, -up**

Gazel 142

Mısra: 5

Asmak, iliştirmek.

Ağyâra gül gibi taķıluþ hiç
revâ mıdur
Hem-pâye-i pelîd ola serv-i
bülendimiz

5. **taķına:-ı, -n, -a**

Gazel 105

Mısra: 5

*Çati, tavan, kemerin üst
kısmı.*

Dil verelden kaşır-ı hüşnüñ
taķına
Oldı kağdüm mâh-ı nev gibi
kemer

taķ olurdu:

1. **taķ olurdu:-ur, -dı**

Matla 30

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıþ**

İfade

Kesilmek.

Dünyede ben çekdüğüm bâr-ı
belâ vü miñneti
Bil ki gerdün çekse bir gün
taķ olurdu taķati

taķat:

1. **taķati:-i**

Gazel 181

Mısra: 8

Kuvvet, dayanma gücü.

Ķam edüp kağmetümi bâr-ı
belâ-yı gam-ı yâr
Döndüm ol pîr-i za‘İfe kim
anuñ taķati yok

2. **taķatüm:-üm**

Gazel 385

Mısra: 5

Kuvvet, dayanma gücü.

Belâ-yı yâr cevriñ çekmege
yok taķatüm deyü
Dağı pîr olmadın ol nev-
cüvânüñdan uřanduñ mı

3. **taķati:-i**

Matla 30

Mısra: 2

Kuvvet, dayanma gücü.

Dünyede ben çekdüğüm bâr-ı
belâ vü miñneti
Bil ki gerdün çekse bir gün
taķ olurdu taķati

taķat getirmez:

1. **taķat getirmez:-mez**

Gazel 68

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Deyim**

Dayanmak, katlanmak.

‘Azîzî-veş getirmez kimse
taķat râh-ı ‘iřkuñda
Neçe derd ü belâ vardur neçe
renc ü ‘anâ vardur

taķat getürsün:

1. **taķat getürsün:-sün**

Gazel 370

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıþ**

İfade

Dayanmak, katlanmak.

Tek cefâ-yı dilbere taķat
getürsün Ķaste dil

Ey felek bir yañadan cevriñ
etme baña sen dağı

taķat kalmadı:

1. **taķat kalmadı:-ma, -dı**

Müseddes 2

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**

*Gücü yetmemek, gücü
azalmak, bitmek II tahammül
kalmamak, dayanamamak.*

Ayağ üzre turmağa bir laħza
taķat kalmadı
Da‘vet için küyuña varmağa
küdrat kalmadı

taķdîr-i rabbânî:

1. **taķdîr-i rabbânî:**

Tarih 27

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıþ**

İfade

Allah'ın takdiri.

Erişüp taķdîr-i Rabbânî ile
tîğ-i każâ
Sîne-i bî-kîne-i paşayı kıldı
zaħm-nâk

taķ-ı ‘arşa:

1. **taķ-ı ‘arşa:-a**

Gazel 2

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıþ**

İfade

Gök kubbe.

‘Azîzî taķ-ı ‘arşa yazmağa
evşâf-ı ebrüñü
Hilâl etdi semâda bir zer-
endüdi kağem peydâ

taķ-ı bülendi:

1. **taķ-ı bülendi:-i**

Kaside 5

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Yüksek kubbe.

Sarâ-yı Ķařşınıñ taķ-ı
bülendi çarĶa ermişdür
Yer edüp farkı üzre küngür-i
eyvân-ı Keyvânüñ

tāk-ı ebrūnı:1. **tāk-ı ebrūnı:-ñ, -ı****Gazel 194**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***(sevgilinin) kemerli kaşları.*

Tāk-ı ebrūnı temāşā eyler idi
çeşm-i cān
Revzeni açılmadın bu dīde-i
giryānumuñ

tāk-ı hüsne:1. **tāk-ı hüsne:-e****Gazel 144**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Güzelliğin ihtişamı II
güzellik kemeri.*

Tāk-ı hüsne ol şehūñ zūlfı
aşup zencīr-i ‘adl
Vechi var derse lebi Nūş-ı
revān-ı ‘ādilüz

tāk-ı zebercetde:1. **tāk-ı zebercetde:-de****Gazel 279**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Yeşil süslü kemer II
yeşil süslü gökyüzü.*

Ya meleksin ya kamer tāk-ı
zebercetde ya hōd
Yem-i ahđarda nihān bir dūr-
ı yektāsın sen

takıl:1. **takıl:****Gazel 228**

Mısra: 12

Peşine takılmak, takip etmek.

Düşmek dilerseñ el diline ger
‘Azīziyā
Hānçer-mişāl bir güzelūñ
yanına takıl

2. **takıldı:-dı****Gazel 157**

Mısra: 11

Bağlanmak.

Dūd-ı dildür kim takıldı
yanına hıdmet için
Şanmañ ol maħbūb bir bir
beline aşdı kayış

takın:1. **takınup:-up****Gazel 366**

Mısra: 8

*Süslenmek yahut
korunmak amacıyla bir şey
takmak.*

Görmeze urmasa ‘uşşākı
görüp dilberler
Gamzelerden takınup
hānçer-i bürrānları

takrİR edersin:1. **takrİR edersin:-er, -sin****Gazel 281**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Anlatmak, ifade etmek.*

Edersin ser-güzeştin kūh u
deşte Kays-veş takrİR
‘Aceb dīvānesin ey kūh-ken
yabana söylersin

takyacı hVāce:1. **takyacı hVāce:****Kaside 5**

Mısra: 116

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Takyeci Hoca (özel ad).*

Metā’-ı hüsni-ı hūbānuñ yine
seyrin eder her gün
Oturup Takyacı HVāce şadır-
gāhında dükkānuñ

tal:1. **talmışdur:-muş, -dur****Gazel 54**

Mısra: 2

*Belli bir amaçla denizin
dibine inmek.*

Mihr-i hüsnuñ ki gönlüm
almışdur
Murğ-ı cān baħr-i ‘ışka
talmışdur

2. **talmayan:-ma, -y, -an****Tahmis 1**

Mısra: 17

*Belli bir amaçla denizin
dibine inmek.*

Murğ u māhī-veş belā
deryālarına talmayan
‘Aşık olup şīşe-i nāmūsı taşā
çalmayan

talāk:1. **talāk:****Gazel 65**

Mısra: 9

Boşamak.

Tañ degül varsa ‘Azīzī bu
zen-i dehre talāk
Duħter-i rezle şular kim
başını hoş eyler

tālī’:1. **tālī’i:-i****Gazel 98**

Mısra: 10

Kismet, baht.

‘Azīzī ğam yeme kaldum
deyü hāk-i mezelletde
Ki ehlūñ tālī’i yoħdur
zamāne dūna mā’ıldır

2. **tālī’:****Gazel 171**

Mısra: 1

Kismet, baht.

Yürü ey şeşder-i ğamda beni
zār eyleyen tālī’
Figānumdan cihān halkını
bızār eyleyen tālī’

3. **tālī’:****Gazel 171**

Mısra: 2

Kismet, baht.

Yürü ey şeşder-i ğamda beni
zâr eyleyen t̄ali'
Fiġānumdan cihān halkını
bīzār eyleyen t̄ali'

4. **t̄ali'**:

Gazel 171

Mısra: 4

Kismet, baht.

Yürü ey dil hezārın zār edüp
ġam h̄ār-zārında
Niġār-ı gül- 'izārum yār-ı
āgyār eyleyen t̄ali'

5. **t̄ali'**:

Gazel 171

Mısra: 6

Kismet, baht.

Yürü ey rāh-ı kūyında o
māh-ı 'ālem-ārānuñ
Şerār-ı dūd-ı āhumdan
yerüm nār eyleyen t̄ali'

6. **t̄ali'**:

Gazel 171

Mısra: 8

Kismet, baht.

Yürü ey şerbet-i vaşlın şunup
ġayre o meh-rünüñ
Beni hecrinde bīmār u dil-
efġār eyleyen t̄ali'

7. **t̄ali'**:

Gazel 171

Mısra: 10

Kismet, baht.

Yürü ey zülfi hecrinde o
māhuñ dār-ı dünyāyı
'Azīzī dermendüñ başına
dar eyleyen t̄ali'

8. **t̄ali'**:

Kaside 2

Mısra: 74

Kismet, baht.

Şems-i Pervīn ü kamer-veş
dönüp üstine felek
Çü kamer şems-i murādı ola
t̄ali' her bār

9. **t̄ali' uñ:-uñ**

Müseddes 1

Mısra: 5

Kismet, baht.

T̄ali' uñ ferhunde vü bahtuñ
sa'ıd olsun sa'ıd
Devletüñ payende vü 'ömrüñ
mezid olsun mezid

10. **t̄ali' uñ:-uñ**

Müseddes 1

Mısra: 11

Kismet, baht.

T̄ali' uñ ferhunde vü bahtuñ
sa'ıd olsun sa'ıd
Devletüñ pāyende vü 'ömrüñ
mezid olsun mezid

11. **t̄ali' uñ:-uñ**

Müseddes 1

Mısra: 17

Kismet, baht.

T̄ali' uñ ferhunde vü bahtuñ
sa'ıd olsun sa'ıd
Devletüñ pāyende vü 'ömrüñ
mezid olsun mezid

12. **t̄ali' uñ:-uñ**

Müseddes 1

Mısra: 23

Kismet, baht.

T̄ali' uñ ferhunde vü bahtuñ
sa'ıd olsun sa'ıd
Devletüñ pāyende vü 'ömrüñ
mezid olsun mezid

13. **t̄ali' uñ:-uñ**

Müseddes 1

Mısra: 29

Kismet, baht.

T̄ali' uñ ferhunde vü bahtuñ
sa'ıd olsun sa'ıd
Devletüñ pāyende vü 'ömrüñ
mezid olsun mezid

14. **t̄ali' uñ:-uñ**

Müseddes 1

Mısra: 35

Kismet, baht.

T̄ali' uñ ferhunde vü bahtuñ
sa'ıd olsun sa'ıd
Devletüñ pāyende vü 'ömrüñ
mezid olsun mezid

15. **t̄ali' uñ:-uñ**

Müseddes 1

Mısra: 41

Kismet, baht.

T̄ali' uñ ferhunde vü bahtuñ
sa'ıd olsun sa'ıd
Devletüñ pāyende vü 'ömrüñ
mezid olsun mezid

16. **t̄ali' uñ:-uñ**

Müseddes 1

Mısra: 47

Kismet, baht.

T̄ali' uñ ferhunde vü bahtuñ
sa'ıd olsun sa'ıd
Devletüñ pāyende vü 'ömrüñ
mezid olsun mezid

17. **t̄ali' uñ:-uñ**

Müseddes 1

Mısra: 53

Kismet, baht.

T̄ali' uñ ferhunde vü bahtuñ
sa'ıd olsun sa'ıd
Devletüñ pāyende vü 'ömrüñ
mezid olsun mezid

18. **t̄ali'**:

Tesdis 4

Mısra: 28

Kismet, baht.

Hayātında muhaşşal yummuş
idi dīde-i cānı
Nümāyān oldı t̄ali' tutdı yüz
mir'āt-ı rühānī

t̄ali' olup:

1. **t̄ali' olup:-up**

Tarih 26

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Doġmak, ortaya
çıkma.*

Burc-ı 'izzetden olup şems-i
murāduñ t̄ali'
Dāyimā ola sa'adetle küşāde
bahtuñ

t̄ali' u baht:

1. **ṭālī' u baht:****Gazel 27**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Talih ve baht.*

Çarh'dan etme fiğān ol mehe
ermenze elüñ

Çarh n'etsün saña yār
olmayıcak ṭālī' u baht

ṭālī' u baht-ı sa'adet:1. **ṭālī' u baht-ı sa'adet:****Tarih 20**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Mutluluk bahtı ve talihi.*

Ṭālī' u baht-ı sa'adet yār
olup mīr olduġuñ
Dedi görenler işidenler
sezāvār-ı maħal

ṭālī' u baht-ı siyāhumla:1. **ṭālī' u baht-ı siyāhumla:-**
*um, -lar***Gazel 63**

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Karanlık, kötü baht ve talih.*

Dūd-ı āh-ı pūr-şerārüm sūr-ı
çarh üzre çıkup
Ṭālī' u baht-ı siyāhumla bu
şeb ceng etdiler

ṭālib:1. **ṭālib:****Gazel 312**

Mısra: 7

*Talep eden, bekleyen,
isteyen.*

Genc-i vaşl-ı güle ṭālib mi
geçinür ki 'aceb
Cüst ü cü etmededür bāġ
bucaġın lāle

2. **ṭālib:****Kaside 1**

Mısra: 37

*Talep eden, bekleyen,
isteyen.*

Bülbül olmazdı gülüñ
vaşlıña ṭālib rāġib
Bülbülün olmasa maṭlūbı
gül-i meh-peyker

ṭālib ü rāġib olur:1. **ṭālib ü rāġib olur:-ur****Gazel 341**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Talep eden ve istekli
olan.*

N'ola māyil olsa mihr ü māh
o sīmīn-sīneye
Maġribiler ṭālib ü rāġib olur
gencīneye

ṭālib-i dīdār-ı ḥasen:1. **ṭālib-i dīdār-ı ḥasen:****Gazel 260**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Hasan'ın güzelliġinin
tālībi II sevgilinin
güzelliġinin tālībi.*

Umaram nūr-ı tecellāya olam
müstaġrak
Cüy-veş oldu gönül ṭālib-i
dīdār-ı Ḥasen

ṭālib-i dünyānuñ:1. **ṭālib-i dünyānuñ:-nuñ****Gazel 288**

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dünyayı talep eden.*

Ṭālib-i dünyānuñ aḥvālın
görüp ya ḥod felek
Ḥayrete varup 'Azīzī ḳodı
barmaq ber-dehān

ṭālib-i dünyāyı:1. **ṭālib-i dünyāyı:-y, -ı****Gazel 214**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dünyayı talep eden.*

Ne-y-idi cem'-i dünyādan
murādı görseñ ey münkir
Elüñe girse bir gün ṭālib-i
dünyāyı söyletseñ

tamām dedüm:1. **tamām dedüm:-dü, -m****Muamma 4**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Noksansız anlamına
gelen "tamam" kelimesini
söylemek.*

Görmedüm yüzüñ bir ay oldu
tamām dedüm aña
Ayuñ on dördin o meh-tāb
içre gösterdi baña

tamām olunca:1. **tamām olunca:-ınca****Gazel 255**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Eksiksiz, tam olmak,
tamamlanmak.*

'Azīzī Cem gibi elden
ḳomayup cām-ı gül-günı
Zamān-ı 'ömrüm olunca
tamām içmek diler gönüm

tamām olmaġa:1. **tamām olmaġa:-maġ, -a****Kıt'a 18**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Eksiksiz, tam olmak,
tamamlanmak.*

Çār dīvār ile saḳfı ḳaldı līk
Kim tamām olmaġa ol
dārü'l-emān

tamar:1. **tamarlar:-lar****Gazel 158**

Mısra: 7

Damar, taşlarda renk ayrılığını Gösteren dalgalı çizgileri olan.

Tenümdede ham-be-ham olmuş tamarlar dâğ u mûlarla Kebûdî riştelerdür kim gül-i pür-hâra şarmaşmış

ta'mîr:

1. **ta'mîrinüñ:-i, -nüñ**

Kıt'a 8

Mısra: 4

Bozuk şeyi düzeltmek, eski şeyi düzeltip yeni haline getirmek, onarım.

Demidür eyle bendeñe ihsân Cîsr ta'mîrinüñ kitâbetini

tamla-:

1. **tamlasa:-sa**

Kaside 3

Mısra: 37

Damla durumunda tane tane düşmek, damlamak.

Ebr-i cüduñdan ki bañre tamlasa bir kaçre nem Ol nem ile bañr o dem bir lülü-yı rañşân olur

tamla:

1. **tamlasa:-sa**

Kaside 3

Mısra: 37

Damlamak.

Ebr-i cüduñdan ki bañre tamlasa bir kaçre nem Ol nem ile bañr o dem bir lülü-yı rañşân olur

tañ:

1. **taña:-a**

Müseddes 4

Mısra: 14

Tuhaf, acayip (yardımcı eylemle kullandığı kelimeyi müstakil olarak da kullanarak pekiştirme amacı gütmüştür.).

Hüsnüñ çerâğı kevn ü mekâna verür ziyâ Gören hilâl kaşuñı taña qalır taña

tañ degül:

1. **tañ degül:**

Gazel 61

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şaşmamak gerek.

Mañla'-ı hürşiddür dersem

'Azîzî tañ degül

Ol der-i devlet-me'âba kim o meh andan çıkar

2. **tañ degül:**

Gazel 65

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şaşmamak gerek.

Tañ degül varsa 'Azîzî bu

zen-i deñre talâk

Duñter-i rezle şular kim

başını hoş eyler

3. **tañ degül:**

Tarih 1

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şaşmamak gerek.

Tañ degül şöñre-i şehñr olsa o

kâñ

Oldı mähîçe aña mäh-ı cedîd

ta'n eder:

1. **ta'n eder:-er**

Gazel 69

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kınama, ayıplama,

yerme.

Demâdem ehl-i 'ışka ta'n

eder yürürsin ey vâ'iz

Sañâ bilsem ki el zemmi

neden çağ böyle elzemdür

2. **ta'n eder:-er**

Gazel 123

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kınamak, ayıplamak, yermek.

Beni gördükçe ta'n eder

düşmen

Nitekim gördüğün çalar

hınzır

ta'n ederse:

1. **ta'n ederse:-er, -se**

Kaside 4

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

Kınama, ayıplama, yeme.

Her gece halvet-serâ-yı

hâneñe eyler düñül

Ta'n ederse yeridür gökde

meh-i tâbâna şem'

ta'n eyleme:

1. **ta'n eyleme:-me**

Gazel 257

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kınamak, ayıplamak, hor görmek.

Gördüğüm dilbere meyl

etdügime

Şüfî ta'n eyleme kim

meyyâlem

ta'n eylersin:

1. **ta'n eylersin:-r, -sin**

Gazel 216

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kınamak, ayıplamak, hor görmek.

Niçün 'uñşâka ta'n eylersin

iş sevmez deyü zâhid

Düşer mi ehl-i 'irfâna behey

bâñil 'amel sevmek

tañ mı:

1. **tañ mı:****Gazel 8**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Şaşılr mı.*

Bürüdi gün yüzini ebr-i haṭ
ol mäh-veşüñ
Ṭañ mı diñmeze gözüm yaşı
çü bārān-ı şitā

2. **tañ mı:****Gazel 8**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Şaşılr mı.*

Görinür gözüme her aḥkeri
bir kırmızı gül
Nār-ı süzāna desem ṭañ mı
gülüstān-ı şitā

3. **tañ mı:****Gazel 29**

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Şaşılr mı.*

Muşhaf okursa ṭañ mı şahf-ı
cemālūñi dil
Kim sende ḥatm olupdur ey
mäh-rū melāḥat

4. **tañ mı:****Gazel 37**

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Şaşılr mı.*

Cām-ı gam nüş eyleyüp
hecrinde yārūñ her gece
Ṭañ mı gezsem 'ālemi
sermest ü şeydā her şabāḥ

5. **tañ mı:****Gazel 42**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Şaşılr mı.*

Cihān bāzārını geşt etse ṭañ
mı serserī ḥurşīd

Metā '-ı mihrūñe ey mäh
olupdur müşterī ḥurşīd

6. **tañ mı:****Gazel 45**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Şaşılr mı.*

Ṭañ mı o māha eylese ḥübān
ser-fürū
Kim ādeme sürüş u melek
eyledi sücüd

7. **tañ mı:****Gazel 96**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Şaşılr mı.*

Ḳazarsam ṭiše-i āḥ ile ṭañ mı
sīne kühsārın
İşi Ferḥād-ı 'iṣḳuñ Ḥüsrevā
çün küḥ-kenlikdür

8. **tañ mı:****Gazel 138**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Şaşılr mı.*

İñleseñ derd ile ṭañ mı
nitekim bülbül-i zār
Ḳafes-i derd ü gam-ı 'iṣḳa
giriṭāruz biz

9. **tañ mı:****Gazel 169**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Şaşılr mı.*

Ṭañ mı dökülse ḳatre-i
bārān-vār yaşum
Ḳıldı iḥāta gün yüzüñi ebr-
vār ḥat

10. **tañ mı:****Gazel 170**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Şaşılr mı.*

'Uṣşāk-ı dil-periṣān ṭañ mı
yürürse 'uryān
Abdāl-ı 'iṣḳ olanlar etmez
şiyābdan ḥaz

11. **tañ mı:****Gazel 176**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Şaşılr mı.*

Meclisüñde cām-ı meydür
āḫtāb
Ṭañ mı olsa mäh bir zerrīn
çerāğ

12. **tañ mı:****Gazel 204**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Şaşılr mı.*

Dest-i mihrūñle çeküp çāk
etse ṭañ mı yaḥasın
'Āşık-ı didāruñ olmışdur
gül-i ḥandān senüñ

13. **tañ mı:****Gazel 241**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Şaşılr mı.*

Göklere erişse ṭañ mı nāle vü
āḥum benüm
Kim neçe gündür görünmez
ol yüzi māhum benüm

14. **tañ mı:****Gazel 320**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Şaşılr mı.*

Vaşl-ı yāre mey-i eşk-ile
erişsem ṭañ mı
Hem olur zevḳ u şafā
bezmīne bādī bāde

15. **tañ mı:****Kaside 2**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Şaşılr mı.

Şems mihr-i kamerün yolına
dönse tañ mı
Hem-ser-i şems-i felekdür
kamer-i gül-ruhsâr

16. **tañ mı:**

Kaside 5

Mısra: 59

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şaşılr mı.

Peyâmî deyü maḥlaş kırsa
tañ mı kendüye Ḥulķî
Edüpdür bende-i muḥliş
Meḥmed ḥanı Bursanuñ

17. **tañ mı:**

Kıt'a 15

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şaşılr mı.

Basîṭ afyon eden her laḥza
iftâr
Dem-i keyfinde olsa tañ mı
ḥünkâr

18. **tañ mı:**

Mesnevi 1

Mısra: 59

Kelime Tipi: -

Şaşılr mı.

Tañ mı görmezse gün yüzün
rüşen
Perdelendi 'uyün-ı her
revzen

tañ mıdır:

1. **tañ mıdır:-dur**

Gazel 187

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şaşılr mı.

Tañ mıdır cüy-ı revân olsa
'Azîzî yaşum
Nazarumda şalınur serv-i
ḥırâmānum yok

2. **tañ mıdır:-dur**

Gazel 300

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şaşılr mı.

'Azm-i rāh-ı 'ışk edersem
tañ mıdur bî-bāk olup
Çaldı ol şeh boynuma tigin
ḥamâyıldür deyü

taña kaldı:

1. **taña kaldı:-dı**

Gazel 106

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Alacakaranlığa kalmak
II şaşılr kalmak, hayrete
düşmek.*

Gördi meger ki mäh-
cemâlün degül hilâl
Koyup benânın ağzına kaldı
taña şehir

taña kalur:

1. **taña kalur:-ur**

Müseddes 4

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Alacakaranlığa kalmak
II şaşılr kalmak, hayrete
düşmek.*

Ḥüsnuñ çerâğı kevn ü
mekāna verür ziyâ
Gören hilâl kaşuñı taña kalur
taña

tañbür:

1. **tañbür:**

Kaside 5

Mısra: 111

*Klâsik Türk müziğinin
başlıca çalgılarından biri
olan, yay veya mızrapla
çalınan, uzun saplı, telli
tahta çalgı.*

Kimi tañbür u çeng ü ney
kimi kânün sever ammâ
Yaşıl Beg bir kılin dünyāya
vermez rûḥ-efzānuñ

ta'ne-i ağıyar:

1. **ta'ne-i ağıyar:**

Tesdis 4

Mısra: 26

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Başkalarının hor
görmeleri, azarlamaları.*

'Azîzînuñ şikest olmuşdı bu
kalb-i perîşânı
Çekerdî ta'ne-i ağıyar ile
teşnî'-i nādānı

ta'ne-i ḥasūd:

1. **ta'ne-i ḥasūd:**

Gazel 45

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Haseçilerin sövgüsü II
düşmaların ayıplaması.*

Bezm-i cihānı tutsa 'aceb mi
inildimüz
Ney gibi deldi bağırumuzı
ta'ne-i ḥasūd

tan-ı a'dādan:

1. **tan-ı a'dādan:-dan**

Gazel 385

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Düşmanların
ayıplaması.*

Olup pîçide-ḥâtır eşiginde
tan-ı a'dādan
O şāḥ-ı kām-rân u 'ālî-
şānuñdan uşanduñ mı

ta'n-ı a'dādan:

1. **ta'n-ı a'dādan:-dan**

Gazel 30

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Düşmanların
ayıplaması.*

Ta'n-ı a'dādan 'Azîzî ğam
yemez göñlüm evet
Ḥaḳḳ-ı nānı gözlemez yārān
elinden el-ğiyāş

ta'n-ı adū:

1. **ta' n-ı 'adü:****Gazel 219**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Düşmanın ayıplaması,
sövmesi.*

Cām-ı 'ışk-ı yāri elden
komagil ta' n-ı 'adü
Bağruñi tizāb-veş eylerse
pāre pāre çek

ta' n-ı zāhid-i huşyār:1. **ta' n-ı zāhid-i huşyār:****Gazel 35**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Akıllı zahidin kınaması.*

'Āşık-ı ğam-hvāre gelmez
zecr-i ķahr-ı yār güç
Güç gelür ammā ki ta' n-ı
zāhid-i huşyār güç

tañrı:1. **tañrı:****Gazel 41**

Mısra: 2

Allah.

Nece ķādī nece müftī nece
'ābid zāhid
Seni biñ cān ile sevdüğüme
Tañrı şāhid

tañrıdan korkmaz:1. **tañrıdan korkmaz:-maz****Müseddes 2**

Mısra: 26

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Allah'ın
cezalandırmasından endişe
duymak.*

Bu ne cevr olur buña hergiz
nihāyet yok mıdır
Tañrıdan korkmaz mısın bu
zulme ğāyet yok mıdır

tap:1. **tapar:-ar****Kaside 4**

Mısra: 18

Kulluk etmek, Tapmak.

Bir melek yüzlü mecūsī
dilberidür güyiyā
Kim tapar gördüğü yerde
āteş-i süzāna şem'

tapu:1. **tapuñda:-ñ, -da****Kaside 3**

Mısra: 42

Huzur.

Devlet anuñ kim ķapuñda ola
'abd-i kemterin
'İzzet anuñ kim tapuñda
bende-i fermān olur

2. **tapuñda:-ñ, -da****Kaside 3**

Mısra: 42

*Kapı, eşik; huzur,
makam, çevre.*

Devlet anuñ kim ķapuñda ola
'abd-i kemterin
İzzet anuñ kim tapuñda
bende-i fermān olur

tār:1. **tārı:-ı****Kaside 3**

Mısra: 10

Saç teli.

Genc-i ruhsāruñda zülfüñ
bilmezsin ne sihr eder
Kim anuñ her tārı mār u mārı
bir şu' bān olur

tār edüp:1. **tār edüp:-üip****Gazel 332**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Saç teli etmek.*

Bu ten-i zār u nizārı çeng-i
'ışka tār edüp
Bezm-i ğamda ney gibi
feryād u zār etmek nece

tār eylediler:1. **tār eylediler:-di, -ler****Gazel 62**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Tel haline getirme.*

Yaşımız ķāmetimiz çengine
tār eylediler
Hūblar ķārimuzı ney gibi zār
eylediler

tār u mār edüp:1. **tār u mār edüp:-üip****Gazel 367**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Perişan etmek.*

'Aql u fikrin tār u mār edüp
'Azizī haķ bu kim
Ādemi dīvāne eyler ol
perinüñ nāz işi

tara:1. **taramaz:-maz****Gazel 139**

Mısra: 4

*Taramak (saç
taramak), düzeltmek, düzgün
hale getirmek.*

Dolaşursın dil-i 'uşşāka deyü
alup ele
Gün olur mı ki o meh zülfini
yuyup taramaz

tārāc edüp:1. **tārāc edüp:-üip****Gazel 378**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Talan etmek,
yağmalamak.*

Şalar bir demde biñ āşüb u
ğavğā ğamzesi dehre
Moğolçin gözleri tārāc edüp
İrān u Tūrānı

taraf:1. **taraf:****Gazel 178**

Mısra: 2

Cihet, canip, semt, yan.

Nev-bahār oldı yine bezm-i
çemen buldı şeref
Şavt-ı murgân-ı nevâ-sâz ile
toldı her taraf

taral:1. **taralmasıun:-ma, -sun****Gazel 201**

Mısra: 9

Daralmak, sıkılmak.

Kâh-ı sînem içre cânâ dil
nece taralmasıun
Eyledi hecr-i dehânuñ başına
ol dârî teng

tarâvet:1. **tarâvetle:-le****Gazel 260**

Mısra: 8

Tazelik || Güzellik.

Gele inşâf ede billâhi seni
kim sevmez
Sende kim var bu tarâvetle
bu etvâr-ı hasen

tarf-ı şeb-külâh:1. **tarf-ı şeb-külâh:****Gazel 122**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Gece külâhının yanı
(Gece külâhı; geceleyin
bilhassa yatarken giyilen
dövme yünden yapılma,
yekpare, bir kariş
uzunluğunda, yahut biraz
daha kısa, tek katlı, başı
üşütmeyen, teri emen bir tür
başlık.).*

Mâh-ı nevdür kim alupdur
zîr-i pâyına şehâb
Ol ham-ı ebrû ki taraf-ı şeb-
külâh altındadır

tarf-ı şehâbdan:1. **tarf-ı şehâbdan:-dan****Gazel 71**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Buluntun ucundan
(tarafından bağlamında).*

Tarf-ı şehâbdan şanuram
mihr eder tulû'
'Arz-ı 'izâr için kaçan ol
meh niqâb açar

tarğal mehemmed:1. **tarğal mehemmed:****Kaside 5**

Mısra: 81

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Özel ad.*

Güzeldür haq bu kim Tarğal
Mehemmed şâhı Bayramuñ
Çulı kırbânıdır halk-ı cihân
ol mâh-ı tâbânuñ

tarğal mehemmed şâhı:1. **tarğal mehemmed şâhı:-ı****Kaside 5**

Mısra: 81

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Özel ad.*

Güzeldür haq bu kim Tarğal
Mehemmed şâhı Bayramuñ
Çulı kırbânıdır halk-ı cihân
ol mâh-ı tâbânuñ

târî mâr:1. **târî mâr:-ı****Kaside 3**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Saç teli ve yılan (kelime
bitişik olarak okunduğunda
ise bağlama göre yıkık,
perişan ve darmadağınık
anlamlarına da
gelmektedir.).*

Genc-i ruhsârûnda zülfüñ
bilmezsin ne sihr eder
Kim anuñ her târî mâr u mârî
bir şu'ban olur

târ-ı zülf-i dilbere:1. **târ-ı zülf-i dilbere:-e****Muamma 18**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sevgilinin saçının teli.*

Târ-ı zülf-i dilbere üftâdedür
mâh-ı felek
Mihr-i bî-pâyânına üftâdedür
gökde melek

târîh:1. **târîhini:-i, -n, -i****Tarih 1**

Mısra: 10

Tarih düşürmek.

Göricek bu yüce evvânuñı
mâh
Didi târîhini kâh-ı Cemşid

2. **târîhin:-in****Tarih 21**

Mısra: 20

Tarih düşürmek.

'Azîzî bende-i sultân-ı milk-i
Rûmuñ ağzından
Varup Tebrîze târîhin şehe
alındı Şîrvân deñ

3. **târîh:****Tarih 24**

Mısra: 5

Tarih düşürmek.

Rağmına râfizîleruñ târîh
Sünnîler aldı deñ Şîrvânı

târîh de:1. **târîh de:****Tarih 7**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Tarih düşmek.*

O merhūmuñ vefâtına de
tārîh
Dilâ yüz kodı hâke Kâmi nâ-
kâm

tārîh dedi:

1. **tārîh dedi:-di**
Tarih 3
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Tarih düşmek.

Görüp ol âteşi hâtif
hemâdem
Dedi tārîh Sitanbul yandı bu
şâm

2. **tārîh dedi:-di**
Tarih 5
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Tarih düşmek.

Dedi hâtif aña ol dem tārîh
Bülbül-i gülşen-i cennet oldu

3. **tārîh dedi:-di**
Tarih 6
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Tarih düşmek.

‘Azîzî mevlidine dedi tārîh
Faşîh ola Hüdâbende
Mehemmed

4. **tārîh dedi:-di**
Tarih 11
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Tarih düşmek.

Hızır-ı dil nüş edüp şafâ-y-ile
Dedi tārîh mişâl-i çeşme-i
cân

5. **tārîh dedi:-di**
Tarih 13
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Tarih düşmek.

Bu manşib oldu çün saña
efendi cânib-i Hâkdan
Bir eksüklü dedi tārîh câh-ı
tevliyet hâkkuñ

6. **tārîh dedi:-di**
Tarih 25
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Tarih düşmek.

Çün kulle câmi‘ine devletle
oldı nâşîh
Dedi ‘Azîzî aña tārîh şeyh-i
‘âbid

7. **tārîh dedi:-di**
Tarih 26
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Tarih düşmek.

Dedi bu manşib-ı ‘âlîye
‘Azîzî tārîh
Ayuñ on dördü gibi oldu
ziyâde bahtuñ

tārîh düşdi:

1. **tārîh düşdi:-di**
Tarih 23
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Tarih düşürme, önemli
tarih olaylarını, doğum,
ölüm, inşâ tarihlerini
göstermek üzere eski
alfabemizdeki harflerin ebcet
hesâbındaki değerlerinden
faydalanılarak yazılan
mısra, beyit veya manzûme.*

Düşdi tārîh fethine añsuz
Aldı Sultân Murâd Şîrvânı

tārîhi denildi:

1. **tārîhi denildi:-n, -il, -di**
Tarih 15
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Tarih düşürmek.

Çü girdi hâke cism-i pâki ol
‘Alî-şîfatlunuñ
Denildi tārîhi ola enîs ü yâr
Ebû Türâb

tārîhin dedi:

1. **tārîhin dedi:-di**
Tarih 17
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Tarih düşmek.

Murğ-ı rûhı ‘âlem-i ‘ulvîye
pervâz edicek
Dedi tārîhin ‘Azîzî eyle ‘arşı
aşyân

2. **tārîhin dedi:-di**
Tarih 22
Mısra: 17
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Tarih düşmek.

Dedi hâtif ‘Azîzî tārîhin
Aldı Şîrvânı ‘asker-i bî-had

3. **tārîhin dedi:-di**
Tarih 28
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Tarih düşmek.

Ceyş-i şühedâ k’oldı a ‘dâdda
bir artuğ
Hâtif dedi tārîhin taḥḳîk
şehîd oldu

tārîhin dediler:

1. **tārîhin dediler:-di, -ler**
Tarih 27
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Tarih düşmek.

Gördiler kim geçdi zaḥm-ı
deşne cânına o dem
Dediler tārîhin eyvâh eyledi
hançer helâk

tārîhin didi:

1. **tārīhin didi:-di****Tarih 12**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Tarih düşmek.*

Beıt-i ma'mūruñı gördükde
 'Azīzī hanum
 Didi tārīhin anuñ ola
 mübārek hāneñ

tārīhini dedi:1. **tārīhini dedi:-di****Tarih 2**

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Tarih düşmek.*

Dedi bu hāli gören tārīhini
 Oldı Rüstem mülk-i
 dünyādan cüdā

2. **tārīhini dedi:-di****Tarih 10**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Tarih düşmek.*

Dedi bir 'ārif o dem tārīhini
 Mā'-i şāft mişl-i āb-ı selsebīl

3. **tārīhini dedi:-di****Tarih 16**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Tarih düşmek.*

Ṭutdı çün rūhı cināna yüz bir
 eksüklü o dem
 Dedi tārīhini anuñ Haq naşīb
 ede behişt

4. **tārīhini dedi:-di****Tarih 18**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Tarih düşmek.*

Dedi yārān acıyup tārīhini
 Ol gülüñ şoldurdu hayfā
 rüzgār

5. **tārīhini dedi:-di****Tarih 19**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Tarih düşmek.*

'Azīzī dedi tārīhini anuñ
 Zihī germābe-i bī-mişl ü a'lā

6. **tārīhini dedi:-di****Tarih 20**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Tarih düşmek.*

Bir ziyād ile bu cāhuñ dil
 dedi tārīhini
 Olduñ İbrāhīm Beg Seksāra
 mīr-i bī-bedel

tārīhini dediler:1. **tārīhini dediler:-di, -ler****Tarih 14**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Tarih düşmek.*

Yine şāhne olıcaq ol zulum-
 kār
 Dediler tārīhini āh be zālīm

tārīhini dedüm:1. **tārīhini dedüm:-dü, -m****Tarih 4**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Tarih düşmek.*

Dedüm tārīhini burc-ı
 şerefde
 Hüveydā oldı bir şems-i
 münevver

2. **tārīhini dedüm:-dü, -m****Tarih 8**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Tarih düşmek.*

Göricek gün yüzini anuñ
 dedüm tārīhini

Eyleye Mühdī Mehemmed
 Şāhımuñ 'ömrin tavīl

3. **tārīhini dedüm:-dü, -m****Tarih 9**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Tarih düşmek.*

Çü gördüm rüyın ol cān-
 pāresinüñ
 Dedüm tārīhini feyz-i Hālīmī

tarīk-ı fenn-i 'ışkı:1. **tarīk-ı fenn-i 'ışkı:-ı****Gazel 215**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Aşk bilgisinin yolu.*

Tarīk-ı fenn-i 'ışkı Kaşş
 gelsün benden öğrensün
 Ki yok ol şan'atıñ yolın
 bulur ben mübtelādan yeg

tarīk-ı 'ışka:1. **tarīk-ı 'ışka:-a****Gazel 270**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Aşk yolu.*

Tarīk-ı 'ışka şüfī kāyıl olmaz
 Mu'ānid ölse terk etmez
 'inādın

tārmār eyler:1. **tārmār eyler:-r****Gazel 314**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Perişan duruma
 getirmek, perişan etmek.*

'Aql u fikrūñ kal'asını
 tārmār eyler şakın
 Varma zinhār ey dil ol top-ı
 zeķandan cānibe

tarrār:

1. **ṭarrār:****Gazel 107**

Mısra: 4

Hilekar. II Sevgili.

Erişme ṭurrasınun nārına
yoḥsa yārūñ
Ey şāne āteş urgaç saña
yanar o ṭarrār

tārumār olur:1. **tārumār olur:-ur****Matla 36**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Perişan ve derbeder
olmak.*

Bād-ı āhumdur veren kalb-i
'adūya inkisār
Ḍarb-ı top ile olur düşmen
hişārı tārūmār

taş:1. **taşdan:-dan****Gazel 7**

Mısra: 3

*Kimyasal veya fiziksel
durumu değişiklikler
gösteren, rengini içindeki
maden, tuz ve oksitlerden
alan sert ve katı madde.*

Bilmezem taşdan mı
āhenden midür kalbün senün
Etmaz āhum āteşi ey seng-dil
te 'şīr aña

2. **taş:-ı****Gazel 266**

Mısra: 2

*Kimyasal veya fiziksel
durumu değişiklikler
gösteren, rengini içindeki
maden, tuz ve oksitlerden
alan sert ve katı madde.*

Akıdup gözden lebün
hecriyle kanlu yaşı ben
La'l-gün etdüm reh-i
kūyundaki her taş ben

3. **taşın:-ın****Gazel 262**

Mısra: 4

Dış.

Ḥasret-i la'l-i lebünle kanlu
yaşumdur benüm
Çeşmümün için taşın la'l-i
Bedaḥşān eyleyen

4. **taşını:-ı, -n, -ı****Kaside 5**

Mısra: 75

Taş. II Aşığın başı.

Eşigi taşını bāliš edinüp
yaşdanur 'uşşāk
Döşeklüğü güzel maḥbüb
Yorğancı Süleymānūñ

5. **taşsa:-sa****Gazel 172**

Mısra: 8

*Sıvı maddelerin içinde
buldukları yere
sığmayarak kabarıp
kenarlardan aşması.*

Neçe ma'nā gevherin izhār
eder
Taşa ger cüş eyleyüp
Ceyhün-tab'

6. **taşdı:-dı****Gazel 372**

Mısra: 7

*Sıvı maddelerin içinde
buldukları yere
sığmayarak kabarıp
kenarlardan aşması.*

Ey ḥvāce-i dehr eyle temāşā
yine taşdı
Çün Nīl-i revān eşk-i
firāvān-ı 'Azīzī

7. **taşın:-ın****Gazel 303**

Mısra: 1

*Eşik taşı, eşikteki taş
çıkıntı.*

Eşigün taşın öldükde baña
seng-i mezār eyle
Yolında öldüğüm ḥāk-i
mezārūm sengsār eyle

8. **taş:****Gazel 153**

Mısra: 8

*Genellikle içine sulu
şeyler konulan metal vb.nden
yapılmış kap.*

Ol āftāb yumağa her şubḥ
ayasın
Mihr āftābe-i zer ü māh oldı
sīm ṭās

taş:-1. **taşdı:-dı****Gazel 382**

Mısra: 1

*Artık kendini
tutamamak, kabına
sığamayıp coşmak.*

Esdükçe bād-ı āhum 'ışkuñ
deñizi taşdı
Emvāc-ı baḥr-i eşküm cānā
başumdan aşdı

taşa çalmayan:1. **taşa çalmayan:-ma, -y, -an****Tahmis 1**

Mısra: 18

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Kırmak, parçalamak;
utanıp çekinmemek,
namusunu sakınmamak.*

Murg u māhī-veş belā
deryālarına talmayan
'Āşık olup şīşe-i nāmūsı taşa
çalmayan

taşa çalmışdur:1. **taşa çalmışdur:-mış, -dur****Gazel 54**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim**

*Taşa vurmak II Kırmak,
parçalamak.*

'Āşık oldur ki rāh-ı 'ışk içre
Şīşe-i 'arı taşa çalmışdur

taşa tutar:1. **taşa tutar:-ar****Gazel 18**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

*Üst üste taş atmak,
sürekli taşlamak.*

Zamane halkını taşta tutar
çarh-ı 'adū her şeb
Bu hāle olmayan vākıf şanur
gökden düşer kevkeb

taşaddur edicek:

1. **taşaddur edicek:-icek**

Gazel 357

Mısra: 15

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yer edinmek, meclisin
önüne oturmak.*

Sīnem üstine taşaddur edicek
peykānlaruñ
Anda cānum yerine geçdi o
peykānuñ biri

taşra:

1. **taşra:**

Gazel 272

Mısra: 7

Dışarı.

Akmasun mı yaşumuñ seyli
gözümde taşra
Kırpıgüm kürek ile kımaz
anı kürümesün

taşvīr:

1. **taşvīrini:-i, -n, -i**

Gazel 249

Mısra: 3

*Betimleme, yazıyla tarif
etme.*

Ol büt-i sengīn-dilūñ gördi
meger taşvīrini
Hayrete varup tayandı kaldı
dehr içre şanem

2. **taşvīrini:-i, -n, -i**

Gazel 283

Mısra: 7

*Betimleme, yazıyla tarif
etme.*

Şekl-i mehde yazmış ol hūrī-
veşūñ taşvīrini
Naş ederken nev'-i insānuñ
Hudā şüretlerin

tatlu:

1. **tatlıdur:-dur**

Gazel 120

Mısra: 11

Tatlı.

Şīr-i hūrmādan Azīzī
tatlıdur şī rūñ senūñ
Hoķka-i nazmuñ gören şanur
içinde bal var

2. **tatlıdur:-dur**

Lugaz 7

Mısra: 2

Tatlı.

Ol nedür kim bir kulaç var
uzunu
Ney-şekerden tatlıdur ammā
uni

3. **tatlı:**

Gazel 299

Mısra: 8

*"cān" bağlamında
kıymetli, değerli, hoşnut
olunan, hoşça giden.*

Dār-ı cihānda gerçek 'āşık
odur ki bī-bāk
Kim vere tatlı cānın sevdüğü
yāre karşı

4. **tatlıdur:-dur**

Gazel 109

Mısra: 6

Sevimli, hoş.

Lezzetinden büseñūñ cānā
tudaqlar yarılır
Eyle tatlıdur lebūñ şehdi ki
yürekler yaçar

5. **tatlı:**

Gazel 146

Mısra: 4

Sevimli, hoş.

Leb-i dilber gibi ni'met var
iken
Ne yesem hiç baña tatlı
gelmez

6. **tatlı:**

Matla 48

Mısra: 1

Sevimli, hoş.

Egerçi kim leb-i la'lūñ
bizümle tatlı balludur
Dil ü cān ile müjgānuñ velī
kanlı bıçaqludur

tavāf:

1. **tavāfında:-i, -n, -da**

Gazel 68

Mısra: 6

Etrafını dolaşmak.

Tavāf-ı Ka'benūñ hazzı
egerçi yok degül ammā
Senūñ küyuñ tavāfında
benüm kıblem şafā vardur

tavāf eden:

1. **tavāf eden:-en**

Gazel 20

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Tavaf etmek. Kutsal bir
yerin çevresinde saygıyla
dolaşmak.*

Kesb-i şafā vü zevk eder anı
tavāf eden
Güyā harīm-i Ka'be durur
dergeh-i habīb

tavāf etmezdi:

1. **tavāf etmezdi:-mez, -di**

Gazel 388

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Tavaf etmek. Kutsal bir
yerin çevresinde saygıyla
dolaşmak.*

Şevk-ı mihruñ olmasa
kalbinde mäh-ile nücüm
Cennet-i küyuñ tavāf
etmezdi Şāmiler gibi

tavāf etsem:

1. **tavāf etsem:-se, -m**

Gazel 313

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Tavaf etmek. Kutsal bir yerin çevresinde saygıyla dolaşmak.

Ser-i küyuñ tavâf etsem şafâlar kesb eder cânım Eşiğün kıble mi anda Ka'be-i 'ulyâ midür yoħsa

tavâf-ı ka'be eder:1. **tavâf-ı ka'be eder:-er****Gazel 78**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ka'be'yi tavaf etmek.*

Kıblem yüzünde hatt-ı siyâhuñ gören şanur Gelmiş tavâf-ı Ka'be eder ehl-i Şâmdur

tavâf-ı ka'be-i küy-ı laţifün:1. **tavâf-ı ka'be-i küy-ı laţifün:-üñ****Gazel 305**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Sevgilinin letafetli mahallesinin Kabe tavafi.

Tavâf-ı Ka'be-i küy-ı laţifün eyleyüp himmet Göñül âyinesini pür-şafâ kılmâ Resûlallâh

tavâf-ı ka'be-i küym:1. **tavâf-ı ka'be-i küym:-ın****Gazel 46**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Köyünü Kabe gibi tavaf (etmek).

Kılsun tavâf-ı Ka'be-i küym o meh-veşün Eyler şu kim zamânedeki kesb-i şafâ ümîd

tavâf-ı ka'benüñ:1. **tavâf-ı ka'benüñ:-nüñ****Gazel 68**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Kabe'nin etrafını dolaşma.

Tavâf-ı Ka'benüñ hazzı egerçi yok degül ammâ Senüñ küyuñ tavâfında benüm kıblem şafâ vardur

tavk-ı belâ takınup:1. **tavk-ı belâ takınup:-ın, -up****Matla 37**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Bela halkası takınmak, kuşanmak.

Muşhaf-ı hüsnüñ okur dil takınup tavk-ı belâ Sînemüz hâfiz kalender tekyesidür güyiyâ

tavk-ı elem geçürüp:1. **tavk-ı elem geçürüp:-üp****Tesdis 3**

Mısra: 19

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Elem halkası geçirmek.

Geçürüp gerdenüme şîr gibi tavk-ı elem Eşk-i çeşmüm baña zencîr-i cünün eyledi gam

tavk-ı giribâni halâş edemez:1. **tavk-ı giribâni halâş edemez:-e, -mez-ı****Gazel 166**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**

Yakasını kurtaramaz.

Çekmeyince kişi baş hırkaya bu 'âlemde Gam elinden edemez tavk-ı giribâni halâş

tavk-ı hâleyi:1. **tavk-ı hâleyi:-y, -i****Gazel 109**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Hale halkası.

Çünkü mihrüñle 'Azîzî-veş kalender olmadı Mâh tavk-ı hâleyi gerdânına niçün taħar

tāvüs:1. **tāvüs:****Gazel 154**

Mısra: 12

Erkeğinin tüyleri uzun, kuyruğu parlak, güzel renkli, acı ve tiz sesli, süs hayvanı olarak beslenen bir kuş. Ortaçağ'da eti uzun süre bozulmadığı için 'soylu kuş' olarak bilinir. Bir efsaneye göre de tavus, cennette bir kuş iken şeytanın cennete girmesine alet olmuş ve Adem ile Havvâ'nın yasak meyveyi yemelerinden sonra cennetten çıkarılmıştır. Bu nedenle çok güzel bir kuş olmasına rağmen ayakları çok çirkin ve çıplaktır. Tanıkta aşığa atfen kullanılmıştır.

Görse ref'târını ol kebk-i hümâ-pervâzunu Cevlândan güzer eylerdi 'Azîzî tāvüs

2. **tāvüs:****Gazel 323**

Mısra: 1

Erkeğinin tüyleri uzun, kuyruğu parlak, güzel renkli, acı ve tiz sesli, süs hayvanı olarak beslenen bir kuş. Ortaçağ'da eti uzun süre bozulmadığı için 'soylu kuş' olarak bilinir. Bir efsaneye göre de tavus, cennette bir kuş iken şeytanın cennete girmesine alet olmuş ve Adem ile Havvâ'nın yasak meyveyi yemelerinden sonra cennetten çıkarılmıştır. Bu nedenle çok güzel bir kuş

*olmasına rağmen ayakları
çok çirkin ve çıplaktır.
Tanıkta aşığa atfen
kullanılmıştır.*

O meh kim cilveler eyler
yürür tāvūs şeklinde
Melekdür gökden inmiş
güiyâ nāmūs şeklinde

ṭayan:

1. **ṭayan:**

Gazel 258

Mısra: 8

*Dayanmak, güvenmek,
güç kazanmak.*

Sen cevr ü cefâ eyle baña
şabr edeyin ben
Sen hüsnüñe ṭayan yürü ben
'ışka ṭayandum

2. **ṭayandum:-du, -m**

Gazel 258

Mısra: 8

*Dayanmak, güvenmek,
güç kazanmak.*

Sen cevr ü cefâ eyle baña
şabr edeyin ben
Sen hüsnüñe ṭayan yürü ben
'ışka ṭayandum

3. **ṭayandı:-dı**

Gazel 249

Mısra: 4

*Güç bir duruma
katlanmak, çekmek,
sabretmek, tahammül etmek
II karşı koymak.*

Ol büt-i sengîn-dilüñ gördi
meger taşvîrini
Hayrete varup ṭayandı kaldı
dehr içre şanem

ṭâyir-i ḳudsî:

1. **ṭâyir-i ḳudsî:**

Kaside 1

Mısra: 47

Kelime Tipi: -

Kutsal kuş II Melek.

Rif'ati gülşenine ṭâyir-i
ḳudsî bülbül

Himmeti bülbüline bāğ-ı
İrem bir gül-i ter

ṭayrân eder:

1. **ṭayrân eder:-er**

Lugaz 8

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Uçmak.

Ol ne murğ olur ki bāl ü per
açup
Gāh cevlân u gehî ṭayrân
eder

tāze:

1. **tāze:**

Gazel 40

Mısra: 2

Yeni, körpe.

Leṭâfet âbına ḳonmuş gül-i
ra'nâ mîdur ol ruḥ
Yaḥod tāze açılmış lâle-i
ḥamrâ mîdur ol ruḥ

2. **tāze:**

Gazel 75

Mısra: 1

Yeni, körpe.

Dilde ḥayâl-i yârüm bir tāze
ter gülümdür
Ĝam gülşeninde cânüm
âvâre bülbülümdür

3. **tāze:**

Gazel 251

Mısra: 2

Yeni, körpe.

Nâle-i bülbül fiğân u sîne
bâğumdur benüm
Anda serv ü gül elifle tāze
dağumdur benüm

4. **tāze:**

Gazel 313

Mısra: 3

Yeni, körpe.

Dil-i pejmürdeye enfâs-ı
la'lüñ tāze cân verdi
Lebüñ ölmüşler ihyâ etmede
'İsâ mîdur yoḥsa

5. **tāze:**

Gazel 375

Mısra: 2

Yeni, körpe.

Yine bir serv-i semen-
sîmâya verdüm göñlümi
Yine bir tāze gül-i ra'nâya
verdüm göñlümi

tāze vü ter:

1. **tāze vü ter:**

Gazel 206

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Taze ve canlı.

'İzâr-ı lâle-günin tāze vü ter
tutmağa yaḥod
Şalupdur sāye üstine siyeh
zülfi o fettânüñ

tāze vü terdür:

1. **tāze vü terdür:-dür**

Lugaz 4

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Körpe, taze, genç.

Ol nedür kim pürdür anuñla
cihân
Tāze vü terdür deminden
gülsitân

tāzele:

1. **tāzeleyüp:-y, -üp**

Gazel 312

Mısra: 1

Yenilemek,

canlandırarak, dinçletmek.

Gül gibi tāzeleyüp sînesi
dâğın lâle
Gülşenî tekyesintüñ yaḳdı
çerâğın lâle

tāziyâne:

1. **tāziyânedür:-dür**

Gazel 90

Mısra: 6

Kamçı, kırbaç.

Gönlüm ki gam vilâyetinüñ
şehsüvâridür
Destinde düd-ı âhum anuñ
tâziyânedür

2. **tâziyâne:**

Gazel 339

Mısra: 6

Kamçı, kırbaç.

Ey şehsüvâr-ı esb-i 'ışkuñ
olalı gönlüm
Şundi hayâl-i zülfüñ destine
tâziyâne

tebrîz:

1. **tebrîze:-e**

Tarih 21

Mısra: 20

*Tebriz (İran'ın büyük
şehirlerinden biridir).*

'Azîzî bende-i sultân-ı milk-i
Rümuñ ağzından
Varup Tebrîze târîhin şehe
alındı Şirvân deñ

tecellâ eder:

1. **tecellâ eder:-er**

Gazel 37

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Görünmek, tecelli
etmek.*

'Arz-ı hüsn etseñ n'ola
'uşşâka cânâ her şabâh
Kim eder mihr-i cihân-ârâ
tecellâ her şabâh

te'essüf etse:

1. **te'essüf etse:-se**

Gazel 306

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Eseflenmek,
kederlenmek.*

Ol meh-i nâ-mihribânı elden
aldurdum deyü
Gül te'essüf etse ey dil
vermek Allâhuñ yine

tefsîr etmeye:

1. **tefsîr etmeye:-me, -y, -e**

Gazel 86

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Açıklamak,
yorumlamak.*

Muşhaf-ı hüsnüñ sentüñ ben
deñlü tefsîr etmeye
'Ömrini şarf etseler ger 'âkıñ
u 'allâmeler

tefsîr ider:

1. **tefsîr ider:-er**

Muamma 34

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Açıklamak,
yorumlamak.*

Mekteb-i 'ışkıñda yârüñ
eyleyüp 'ömrini şarf
Âyet-i dîdârını tefsîr ider dil
harf harf

tek:

1. **tek:**

Gazel 7

Mısra: 5

Yeter ki, yalnız.

Sen cefâ nâveklerin tek
sîneme gönder hemân
Ey kemân-ebürü edeyin
cânüm üzre yer aña

2. **tek:**

Gazel 12

Mısra: 9

Yeter ki, yalnız.

Ġam u derd ü belâ miñnet
'Azîzî tek benüm olsun
Neşât u 'âlem ü zevk u şafâ
yârânuñ olsun hep

3. **tek:**

Gazel 217

Mısra: 3

Yeter ki, yalnız.

Ser-i bî-devletüm olsun
yolına tek göreyin
Çolını gerdenüme şaldüğünü
şemşîrüñ

4. **tek:**

Gazel 221

Mısra: 5

Yeter ki, yalnız.

Tek hemân sen baña yâr ol
dostum
Cümle 'âlem düşmen olursa
çe-bâk

5. **tek:**

Gazel 222

Mısra: 2

Yeter ki, yalnız.

Nedür yoluñda cân nağdin
sentüñ rûhum revân etmek
Hemân tek minnete geçsün
yanuñda terk-i cân etmek

6. **tek:**

Gazel 225

Mısra: 5

Yeter ki, yalnız.

Tek cefâ vü cevruñ ile
döstüm öldür beni
Düşmen ol hâli görüp şadân
olursa gam degül

7. **tek:**

Gazel 225

Mısra: 9

Yeter ki, yalnız.

Etmesün zulmin 'Azîzî tek o
şeh benden dirîğ
Milk-i dil ol zulm ile vîrân
olursa gam degül

8. **tek:**

Gazel 237

Mısra: 3

Yeter ki, yalnız.

Tek sen ey gönlüm cünün
içlimine şâh olıgör
Saña hayl-i derd ü gam gibi
sipâh eksük degül

9. **tek:**

Gazel 272

Mısra: 4
Yeter ki, yalnız.

Ğam degül görmez isek
mâh-cemâl-i yâri
Tek Celâlî gibi rüyında haṭı
dürümesün

10. tek:

Gazel 353
Mısra: 1
Yeter ki, yalnız.

Tek kabûl eyle beni kulluğa
şimşâd gibi
Hıdmetüñde yeleyin
yüpüreyin bād gibi

11. tek:

Gazel 370
Mısra: 5
Sadecce, bir tek.

Tek cefâ-yı dilbere tākāt
getürsün haste dil
Ey felek bir yañadan cevır
etme baña sen daḥı

tekrār:

1. tekrār:

Kaside 2
Mısra: 70
Yeniden, yine.

Ƙamer-i medḥin o şemsün
edüp âḥir ey dil
Eyle çün şems ü kamer nür
du'âsın tekrār

tekye:

1. tekyesinde:-si, -n, -de
Gazel 70
Mısra: 4
Dergah, tekke.

Benüm abdâl-ı 'ışk
olduğuma kimdür inanmayan
Biḥamdillâh ki sînem
tekyesinde neçe dâlüm var

2. tekyesinüñ:-si, -nüñ

Gazel 312
Mısra: 2
Dergah, tekke.

Gül gibi tâzeleyüp sînesi
dāğın lâle
Gülşenî tekyesinüñ yaḫdı
çerâğın lâle

3. tekyesidür:-si, -dür

Matla 37

Mısra: 2
Dergah, tekke.

Muşhaf-ı ḥüsñüñ okur dil
taḫınup taḫk-ı belâ
Sînemüz ḥâfız ḳalender
tekyesidür güyiyâ

4. tekye:

Matla 54

Mısra: 1
Dergah, tekke.

Anuñ için böyle tekye kıldı
peydâ lâğeri
Tâ ki 'işret eyleye bunda
gelen her lâğ eri

tekyegâh:

1. tekyegâhında:-ı, -n, -da

Gazel 55

Mısra: 10

Tekke yeri. II

Dayanacak, istinat edecek
yer.

Benüm ol zeyl-i pâkine
teşebbüs etdüğüm pîrüm
Bu 'âlem tekyegâhında
'Azîzî 'ışk-ı yârümdür

tekye-i sînemde:

1. tekye-i sînemde:-m, -de

Gazel 176

Mısra: 18

Kelime Tipi: Kalıp

İfade

Sine tekkesi. II Gönül.

Ƙanlu dâğum şanma
oyardum yine
Tekye-i sînemde bir zerrîn
çerâğ

tekye-i tāk-ı felek-sānuñ:

1. tekye-i tāk-ı felek-
sānuñ:-uñ

Kaside 5

Mısra: 20
Kelime Tipi: -
Feleğ benzeyen
kubbeli tekke, dergâh.

Olur her cum'a seyri pîr
olası nev-cüvānlarla
Yeñikapudaki ol tekye-i tāk-ı
felek-sānuñ

tel:

1. teller:-ler

Gazel 80

Mısra: 4

Çeşitli madenlerden
yapılan ve çeşitli işlerde
kullanılan, kopmaya karşı
dayanıklı çok ince ve uzun
nesne. II kaş.

Ƙaş mı ol ya dilâver-i
çeşmüñ
Taḫınur farḳına siyeh teller

tel tel:

1. tel tel:

Lugaz 9

Mısra: 6

Kelime Tipi: Kalıp

İfade

Teller hâlinde, her teli
ayrı ve tek tek.

Gâh olur kim eyleyüp
güstâhlık
Şaçlarını başınuñ tel tel yolar

telef olsun:

1. telef olsun:-sun

Gazel 178

Mısra: 10

Kelime Tipi: Kalıp

İfade

Telef olmak, boş yere
harcamak.

Naḥl-i 'izz ü devleti olup o
şāhuñ ser-bülend
Hâşıl-ı 'ömri 'Azîzî
düşmenüñ olsun telef

telḥ:

1. telḥ:

Gazel 47

Mısra: 2
Acı, yakıcı.

Olmasa şehd-i lebûn şeker
gibi cânâ lezîz
Telh düşnâmuñ baña
gelmezdi çün helvâ lezîz

2. telhdür:-dür

Gazel 47

Mısra: 5

Acı, yakıcı.

Telhdür bâde egerçi sâkî
la'lûñ yâdına
Her ne dem nûş eylesem
baña gelür ammâ lezîz

temâşâ:

1. temâşâsı:-sı

Gazel 12

Mısra: 5

Bakıp seyretme, zevkle,
hayranlıkla seyretme, izleme.

Kaşuñla yüzün ü zülfün
temâşâsı yeter baña
Hilâl ü mihr ile ebr-i siyeh
devrânun olsun hep

2. temâşâyâ:-y, -a

Gazel 232

Mısra: 3

Bakıp seyretme, zevkle,
hayranlıkla seyretme, izleme.

O mîr-i baħr-i ħüsn ey dil
gele şâyed temâşâyâ
Akıdup seyl-i eşk-i çeşmüñi
mânend-i deryâ kıl

3. temâşâsın:-sı, -n

Muamma 8

Mısra: 1

Bakıp seyretme, zevkle,
hayranlıkla seyretme, izleme.

O mihrün mâh-ruħsârı
temâşâsın ederken yâd
Murakka' burka' in dil bî-
güher görse eder feryâd

temâşâ etmek:

1. temâşâ etmek:-mek

Gazel 59

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Seyretmek, bakmak.

Küyuna varup cüy-ı sirişküm
gibi her dem
Etmek o boyı servi temâşâ
ne demekdür

temâşâ etmeyince:

1. temâşâ etmeyince:-me, -
y, -ince

Gazel 37

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Seyretmek, bakmak.

Gözine 'âlem görünmez
'âşık-ı şeydâ-dilün
Etmeyince mihr-i ruħsârun
temâşâ her şabâh

temâşâ eyle:

1. temâşâ eyle:

Gazel 372

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Seyretmek.

Ey ħvâce-i dehr eyle temâşâ
yine taşdı
Çün Nîl-i revân eşk-i
firâvân-ı 'Azîzî

temâşâ eyler:

1. temâşâ eyler:-r

Gazel 194

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Seyretmek.

Ṭâk-ı ebrûñi temâşâ eyler idi
çeşm-i cân
Revzeni açılmadın bu dîde-i
giryânunuñ

temâşâ eylesün:

1. temâşâ eylesün:-sün

Gazel 378

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Seyretmek.

Şu kim görmek diler 'âlemde
rüy-ı mâh-ı Ken'ânı
Temâşâ eylesün Mısr-ı
melâhatde Ĥasan Cânı

temâşâ eyleyen:

1. temâşâ eyleyen:-y, -en

Gazel 165

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Seyretmek.

Dehân u kâmet ü zülfün
temâşâ eyleyen der kim
Ne bu sîmîn-beden başdan
ayağa 'ayn-ı mâl olmış

temâşâ kıl:

1. temâşâ kıl:

Gazel 70

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Seyretmek, bakmak.

Bugün fikr-i leb ü ebrûñ-ıla
kaddüm hilâl etdüm
Gel ey mâhum temâşâ kıl
yine rengin ħayâlüm var

ten:

1. tenlerini:-ler, -i, -n, -i

Gazel 62

Mısra: 8

Beden, cisim, gövde,
vücut.

Ėam-ı zülfiyle girüp zîr-i
zemîne 'uşşâk
'Âkıbet tenlerini tu'me-i mâr
eylediler

2. teni:-i

Gazel 110

Mısra: 2

Beden, cisim, gövde,
vücut.

Ėılıcuñdan şu ki yüz
döndüre mânend-i siper

‘Göreyin tîğ-i nedâmetle teni
ola si per

3. **tenüm:-üm**

Gazel 135

Mısra: 6

*Beden, cisim, gövde,
vücut.*

Hâk-i harîm-i yârüm ile
örtüñüz beni
Küyünda ölice ki tenüm
yere qarasz

4. **tenümde:-üm, -de**

Gazel 158

Mısra: 7

*Beden, cisim, gövde,
vücut.*

Tenümde ham-be-ham olmuş
tamarlar dağ u mûlarla
Kebûdî riştelerdür kim gül-i
pür-hâra şarmaşmış

5. **tenüm:-üm**

Gazel 245

Mısra: 5

*Beden, cisim, gövde,
vücut.*

Şöyle zeyn oldı tenüm oqları
peykânında
Ki gören kal‘a-i âhen şanur
oldı bedenüm

6. **ten:**

Gazel 258

Mısra: 3

*Beden, cisim, gövde,
vücut.*

Ten cür‘asını hâke şalup
bezm-i cihânda
Bir mest-i harâbem ki ecel
câmına kıandum

7. **tenüm:-üm**

Gazel 274

Mısra: 9

*Beden, cisim, gövde,
vücut.*

Tenüm başdan ayağa yara
oldı korqum oldur kim
‘Azizî üstüñvâna erişür tîğ-i
elem bir gün

8. **ten:**

Gazel 370

Mısra: 1

*Beden, cisim, gövde,
vücut.*

Yandı nâr-ı gamla dil
hâkister oldı ten dağı
Düşmesün ‘ışk âteşine
dostlar düşmen dağı

9. **teni:-i**

Lugaz 5

Mısra: 3

*Beden, cisim, gövde,
vücut.*

Eski ziftli keşfidür güyâ teni
Var başı ucında iki yelkeni

10. **tenden:-den**

Müseddes 2

Mısra: 5

*Beden, cisim, gövde,
vücut.*

Ġamdan öldüm cân u dil
tenden müberrâdur bugün
Luţf edüp rûhum gelürseñ
hâne tenhâdur bugün

11. **tenden:-den**

Müseddes 2

Mısra: 11

*Beden, cisim, gövde,
vücut.*

Ġamdan öldüm cân u dil
tenden müberrâdur bugün
Luţf edüp rûhum gelürseñ
hâne tenhâdur bugün

12. **tenden:-den**

Müseddes 2

Mısra: 17

*Beden, cisim, gövde,
vücut.*

Ġamdan öldüm cân u dil
tenden müberrâdur bugün
Luţf edüp rûhum gelürseñ
hâne tenhâdur bugün

13. **tenden:-den**

Müseddes 2

Mısra: 23

*Beden, cisim, gövde,
vücut.*

Ġamdan öldüm cân u dil
tenden müberrâdur bugün
Luţf edüp rûhum gelürseñ
hâne tenhâdur bugün

14. **tenden:-den**

Müseddes 2

Mısra: 29

*Beden, cisim, gövde,
vücut.*

Ġamdan öldüm cân u dil
tenden müberrâdur bugün
Luţf edüp rûhum gelürseñ
hâne tenhâdur bugün

ten hişarı:

1. **ten hişarı:-ı**

Gazel 384

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Beden kalesi.

Yıkılır kal‘a-i âhen olursa
Ecel topına döymez ten
hişarı

ten libâsın:

1. **ten libâsın:-n**

Gazel 160

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ten elbisesi. || Beden.

Terk eyleyen hevâ-yı ‘ışk-ıla
ten libâsın
Mecnûn gibi cihânda ‘uryân
olur gidermiş

teng ü tār olsa:

1. **teng ü tār olsa:-sa**

Gazel 348

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Dar ve sıkıntılı olmak II
dar olmak, içine alacağı şeye
oranla ölçüleri yetersiz
olmak II sınırlı, elverişsiz
olmak.*

‘Arşa-i ‘âlem gözüme teng ü
tār olsa ne tañ

Ṭurmayup 'ahde o çeşmi
Kahramānum gelmedi

teng-i şeker:

1. **teng-i şeker:**

Gazel 152

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şeker dengi, yükü.

Mısr-ı hüsnüñde lebüñ teng-i
şekerdür güyiyā
Hālūñ ol teng-i şeker üstinde
bir miskīn mekes

2. **teng-i şeker:**

Gazel 174

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şeker dengi, yükü.

Kıldı ihāta hatt-ı siyeh kand-i
la'lüñi
Oldı 'izārı mūr o teng-i şeker
dirīg

teng-i şekerdür:

1. **teng-i şekerdür:-dür**

Gazel 152

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şeker dengi, yükü.

Mısr-ı hüsnüñde lebüñ teng-i
şekerdür güyiyā
Hālūñ ol teng-i şeker üstinde
bir miskīn mekes

**tengnā-yı sipihri bed-
mihriñ:**

1. **tengnā-yı sipihri bed-
mihriñ:-üñ**

Kıt'a 11

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Merhametsiz sıkıntılı
feleği.*

Tengnā-yı sipihri bed-
mihriñ

Dest-i zulminden etmeyin mi
fiğān

tenhā:

1. **tenhā:**

Gazel 129

Mısra: 10

Sadece, yalnızca.

Ḳadre uğrardum 'Azīzī
erişüp Hızra eger
Kılsa gam-hānem müşerref
bir gece tenhā Hızır

2. **tenhā:**

Gazel 59

Mısra: 1

Yalnız, tek başına.

'Ayş eylemek ol yār ile
tenhā ne demekdür
Nüş etmek anuñla mey-i
hamrā ne demekdür

3. **tenhā:**

Gazel 344

Mısra: 10

Yalnız, tek başına.

Hāşılı zevk edeyin derseñ
'Azīzī bād-veş
Küy-ı yāruñ her seher 'azm
eyle tenhā seyrine

4. **tenhādür:-dür**

Müseddes 2

Mısra: 6

Boş, issiz.

Ġamdan öldüm cān u dil
tenden müberrādür bugün
Luṭf edüp rüḥum gelürseñ
hāne tenhādür bugün

5. **tenhādür:-dür**

Müseddes 2

Mısra: 12

Boş, issiz.

Ġamdan öldüm cān u dil
tenden müberrādür bugün
Luṭf edüp rüḥum gelürseñ
hāne tenhādür bugün

6. **tenhādür:-dür**

Müseddes 2

Mısra: 18

Boş, issiz.

Ġamdan öldüm cān u dil
tenden müberrādür bugün
Luṭf edüp rüḥum gelürseñ
hāne tenhādür bugün

7. **tenhādür:-dür**

Müseddes 2

Mısra: 24

Boş, issiz.

Ġamdan öldüm cān u dil
tenden müberrādür bugün
Luṭf edüp rüḥum gelürseñ
hāne tenhādür bugün

8. **tenhādür:-dür**

Müseddes 2

Mısra: 30

Boş, issiz.

Ġamdan öldüm cān u dil
tenden müberrādür bugün
Luṭf edüp rüḥum gelürseñ
hāne tenhādür bugün

tenhā çekeyin:

1. **tenhā çekeyin:-e, -yin**

Gazel 291

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Tenha, sakin bir yere
götürmek.*

Bir gece ol şanemi hücreye
tenhā çekeyin
Şubḥa dek şevkıma anuñ
mey-i hamrā çekeyin

ten-i bī-cāna:

1. **ten-i bī-cāna:-a**

Gazel 373

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Cansız, ölü beden II
cansız, ölü gibi insan, acı
çeken âşık.*

Cismümde 'Azīzī görinen
her reg-i bī-cān
Ġam riştesidür kim ten-i bī-
cāna tolaşdı

ten-i fersüdedür:

1. **ten-i fersüdedür:-dür**
Kaside 3
 Mısra: 15
 Kelime Tipi: -
Yıpranmış beden.

Bir ten-i fersüdedür
 hecründe güyâ mürde-dil
 Kim anuñ zülf ü qad ü қаşı
 hayâli cân olur

2. **ten-i fersüdedür:-dür**
Kaside 3
 Mısra: 15
 Kelime Tipi: Kalıp
İfade
Yıpranmış beden.

Bir ten-i fersüdedür
 hecründe güyâ mürde-dil
 Kim anuñ zülf ü qad ü қаşı
 hayâli cân olur

teni hâke şalup:

1. **teni hâke şalup:-up**
Gazel 380
 Mısra: 5
 Kelime Tipi: Kalıp
İfade

*Teni toprağa salmak II
 teni gömmek.*

Ser-i küyında şalup hâke teni
 sâye-mişâl
 O boyı serv-i revânuñ olagör
 pâ-mâli

ten-i ham-geştemi:

1. **ten-i ham-geştemi:-m, -i**
Gazel 252
 Mısra: 5
 Kelime Tipi: Kalıp
İfade
Bükülmüş beden.

Bezm-i 'ışka bu ten-i ham-
 geştemi çeng eyleyüp
 Eşk-i çeşmüm riştesinden
 aña evtâr eylerem

ten-i mecrühuma:

1. **ten-i mecrühuma:-um, -a**
Gazel 224
 Mısra: 3
 Kelime Tipi: Kalıp
İfade
Yaralı beden.

Ten-i mecrühuma vaşluñ
 edüp merhem benüm rühüm
 Acırduñ tığ-i hecrüñle dil-
 efgâr olduğum bilseñ

ten-i pejmürde:

1. **ten-i pejmürde:**
Gazel 122
 Mısra: 8
 Kelime Tipi: Kalıp
İfade
*Perişan beden II Aciz
 beden.*

Yoluña cânlar veren
 üftâdelerdür serverâ
 Şol ten-i pejmürde bu kim
 hâk-i râh altındadır

ten-i zâr u nizâr:

1. **ten-i zâr u nizâr:**
Gazel 91
 Mısra: 2
 Kelime Tipi: Kalıp
İfade
*Zayıf ve inleyen beden
 II aşığıñ bedeni.*

Nâr-ı mihrüñle fetil-i dil
 yanaldan şem '-vâr
 Döndi fânüs-i hayâle bu ten-i
 zâr u nizâr

ten-i zâr u nizârı:

1. **ten-i zâr u nizârı:-ı**
Gazel 332
 Mısra: 7
 Kelime Tipi: Kalıp
İfade
*Zayıf ve inleyen beden
 II aşığıñ bedeni.*

Bu ten-i zâr u nizârı çeng-i
 'ışka târ edüp
 Bezm-i gamda ney gibi
 feryâd u zâr etmek nece

ten-i zârum:

1. **ten-i zârum:-um**
Gazel 158
 Mısra: 3
 Kelime Tipi: Kalıp
İfade
Dermansız beden.

Ten-i zârum ki kılmışdur
 ihâta kalb-i vîrânı
 Örumcek târidur şankim
 yıkılmış dâra şarmaşmış

ten-i zârumda:

1. **ten-i zârumda:-um, -da**
Gazel 182
 Mısra: 4
 Kelime Tipi: Kalıp
İfade
Dermansız beden.

Çekmege bâr-ı cevr-i cânânı
 Ten-i zârumda tâb u tākāt
 yok

2. **ten-i zârumda:-um, -da**
Müseddes 2
 Mısra: 8
 Kelime Tipi: Kalıp
İfade
Dermansız beden.

Haste-i hecrüñ olalı cânda
 râhat qalmadı
 Dil za'îf oldı ten-i zârumda
 kuvvet qalmadı

ten-i zer-günümü:

1. **ten-i zer-günümü:-um, -ı**
Gazel 222
 Mısra: 7
 Kelime Tipi: Kalıp
İfade
*Altın renkli ten II sarı
 beniz.*

Ten-i zer-günümü gencine mi
 şanur 'aceb gerdün
 Diler hâk-i siyâh içre beni
 her dem nihân etmek

tenür-ı tende:

1. **tenür-ı tende:-de**
Gazel 183
 Mısra: 2
 Kelime Tipi: Kalıp

İfade

Ten tandırı.

Gözlerüm yaşın edüp
mānend-i tūfān ayrılık
Kıldı dil murğın tenür-ı
tende biryān ayrılık

tenzilü'l-esmā' i min şavbi's-semā:**1. tenzilü'l-esmā' i min şavbi's-semā:**

Matla 6

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Hadis**

*İsimlerin inişi sema
yönünden (gökten)dir II
Vahiy.*

Gün yüzüñ muşhaf okur
küyuñda kim görse şehā
Hağ demişler tenzilü'l-
esmā' i min şavbi's-semā

ter:**1. ter:**

Gazel 34

Mısra: 6

*Taze l hoş, nazik,
nazenin.*

Kim bilürdi gönlümi hāl-i
siyāhuñ aldugın
Haddüñüñ ter küşesinde
vermeyeydi zülfüñ uç

2. ter:

Gazel 75

Mısra: 1

*Taze l hoş, nazik,
nazenin.*

Dilde hayāl-i yārüm bir tāze
ter gülümdür
Ġam gülşeninde cānum
āvāre bülbülümdür

3. terdür:-dür

Gazel 93

Mısra: 10

Gözyaşı.

'Azīzī 'ışk-ı cānānı ele fāş
eyledün deyü
Dil-i nālānuma bu çeşm-i
giryānum dağı terdür

ter düşdi:**1. ter düşdi:-di**

Gazel 379

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

*İslanmak II küsmek,
gücenmek, incinmek.*

Dedüm ol cāmeyi al üstüne
ey verd ter düşdi
Bu sözden reng alup ol
gonca baña hayli ter düşdi

2. ter düşdi:-di

Gazel 379

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Terlemek, islanmak.

Dedüm ol cāmeyi al üstüne
ey verd ter düşdi
Bu sözden reng alup ol
gonca baña hayli ter düşdi

ter olmasa:**1. ter olmasa:-ma, -sa**

Gazel 294

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Nemlenmek, islanmak.

Ebr-veş olmasa ter rüy-ı
'arağ-rizüñden
Güneşe sürmez idi zülf-i
hevādār etegin

ter ü mevzündür:**1. ter ü mevzündür:-dur**

Lugaz 13

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ince ve düzgün
(yumurtanın dış yapısı ve
kabuğu bağlamında
kullanılmıştır).*

Ol nedür kim mäh-peykerdür
kim ol
Muşt-ı insān-veş ter ü
mevzündür

terahhum eyleyüp:**1. terahhum eyleyüp:-y, -üp**

Gazel 213

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Merhamet etmek,
acımak.*

Terahhum eyleyüp üftādeñe
ey meh sa'ādetle
Gelüp bir gece ğam-
hānemde mihmān olmaduñ
gütdüñ

terahhum kıl:**1. terahhum kıl:**

Muamma 22

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Merhamet etmek.

Terahhum kıl o zār u
mübtelāya

Ki kıddüñ görse ħamd eyler
Ĥudāya

terāzu-yı çeşmüm:**1. terāzu-yı çeşmüm:-üm**

Gazel 49

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Göz terazisi.

Mısr-ı ğamında ol şeh-i
Yūsuf-nazirümüñ
Demler durur terāzu-yı
çeşmüm direm çeker

terbiyet eylerse:**1. terbiyet eylerse:-r, -se**

Gazel 357

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Terbiye etme; bir
kimseye gerekli bilgi ve
nitelikleri kazandırma.*

Her ne deñlü terbiyet eylerse
anı bāĝbān

Ḳaddüñe öykünmeye serv-i
hürāmānuñ biri

ter-cân:

1. **ter-cân:**

Gazel 117

Mısra: 5

*Erzincan'da bir bölge
(Tercan nehrinden dolayı bu
ismi almıştır) II taze can.*

'Acab mi sîneñe Ter-cân
dese gönül şāhum
O şehri-bi-bedelüñ yerini
Revāna çıkar

tercih eylerse:

1. **tercih eylerse:-r, -se**

Kaside 1

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Tercih etmek, seçmek.

Mehden eylerse 'acab mi
güli bülbül terciḫ
Görünür çehre-i gül bülbüle
şems-i ḫāver

terk edip:

1. **terk edip:-ip**

Gazel 11

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Terk etmek II bırakmak.

Terk edip cevri ü cefāyı o
meh-i bedr-i münîr
Hîç ola mı ki 'Azîzîye ede
mihr ü vefā

terk edüp:

1. **terk edüp:-üip**

Tarih 2

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Terk etmek,
uzaklaşmak.*

Terk edüp bu raḫt u baḫtı
'āḫıbet
Dār-ı dünyādan göçersin
serverā

2. **terk edüp:-üip**

Gazel 155

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bırakmak, yaşamaz
olmak, ölmek.*

Terk edüp 'ışk-ıla Bağdād-ı
vücüdün Mañşür
Mülk-i bākīye erüp cısri-
fenādan geçmiş

3. **terk edüp:-üip**

Matla 40

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Terk etmek II bırakmak.

Terk edüp cevri baña raḫm
ede mi cānāne
Hîç koyup küfri o kâfir gele
mi İmāna

terk et:

1. **terk et:**

Kıt'a 3

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Terk etmek II bırakmak.

Ġaḫab ehlinden olmağı terk
et
Ki ḫaḫab fāsıd eyler İmānı

terk etdi:

1. **terk etdi:**

Gazel 258

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ayrılmak; bırakmak,
vazgeçmek. .*

Ben anı baña ḫaşre degin yār
ola şandum
Terk etdi beni mihr ü
maḫabbet öliceğ āḫ

2. **terk etdi:-di**

Gazel 258

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ayrılmak; bırakmak,
vazgeçmek. .*

Ben anı baña ḫaşre degin yār
ola şandum
Terk etdi beni mihr ü
maḫabbet öliceğ āḫ

terk etmedüñ:

1. **terk etmedüñ:-me, -dü, -ñ**

Gazel 213

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Terk etmek II bırakmak.

Cefā zünnārını belden kesüp
terk etmedüñ cevri
Behey zālīm behey kâfir
müselmān olmadüñ gitdüñ

terk etmez:

1. **terk etmez:-mez**

Gazel 270

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ayrılmak; bırakmak,
vazgeçmek. .*

Ṭarīḫ-ı 'ışka şüfî ḫāyil olmaz
Mu'ānid ölse terk etmez
'inādın

terk eylemez:

1. **terk eylemez:-mez**

Gazel 384

Mısra: 20

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bırakmak, vazgeçmek,
uzaklaşmak.*

Hezār āgyār olursa ger
yanuñda
Gönül terk eylemez sen gül-
'izārı

terk eyleyen:

1. **terk eyleyen:-y, -en**

Gazel 160

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bırakmak, vazgeçmek, uzaklaşmak.

Terk eyleyen hevā-yı 'ışık-ıla ten libāsın
Mecnūn gibi cihānda 'uryān olur gidermiş

terk olmayup:

1. **terk olmayup:-ma, -y, -up**

Tarih 23

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bırakmak, terketmek.

Olmayup cenge kâdir eyledi terk
Düşmen-i bed-nihād Şirvāni

terk-i 'ār eyler-isem:

1. **terk-i 'ār eyler-isem:-ise, -m**

Gazel 154

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ar, utanma, hicap duygusunu terk eylemek.

Terk-i 'ār eyler-isem 'āşık olup 'ayb etmeñ
'İşk yolın varamaz şāhib-i 'ār u nāmūs

terk-i beled kıldı:

1. **terk-i beled kıldı:-dı**

Tarih 22

Mısra: 16

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şehri terk etmek.

İşidince bu hāli Şāh dahı Bīm-i cān ile kıldı terk-i beled

terk-i cān etmek:

1. **terk-i cān etmek:-mek**

Gazel 222

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Her şeyden, kendinden vazgeçmek.

Nedür yoluñda cān naqdın senüñ rühüm revān etmek
Hemān tek minnete geçsün yanuñda terk-i cān etmek

terk-i cefālar edüp:

1. **terk-i cefālar edüp:-lar, -üüp**

Gazel 247

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Cefayı terk etmek, bırakmak.

Edüp terk-i cefālar Muşli şāhum
N'ola etseñ vefālar Muşli şāhum

terk-i dil ü cān etdük:

1. **terk-i dil ü cān etdük:-dük**

Gazel 197

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gönül ve canı terk etmek.

Geçmedi minnete yanında 'Azīzī yārūñ
Gerçi yolında anuñ terk-i dil ü cān etdük

terkiye aşmaz:

1. **terkiye aşmaz:-maz**

Gazel 19

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

At eğerinin arkasında bulunan eşya bağlamaya yarayan kayışa bağlamak (Avcılar, avladıkları hayvanları ayaklarından terki bağlarıyla sararlar ve avları herkesin görmesi için atın sağ ve sol tarafında sallandırırlandı. Ayrıca eskiden sarayın emriyle kesilen kelleler de terkiye asılır ve halka teşhir edilirdi)

İl umursamak, aldırış etmek (Eyüboğlu, 396).

Aşmaz iken terkiye ol şāh degme 'āşık
Şimdi kañğı bendesine şehri-yār oldu 'aceb

tersā:

1. **tersāsın:-sın**

Gazel 279

Mısra: 8

Hristiyan II sevgili.

Yaraşur egniñe geysēñ yeşil atlas cānā
Bir perī-çehre hümā şīvelü tersāsın sen

2. **tersāyı:-y, -i**

Gazel 369

Mısra: 10

Hristiyan II sevgili.

Şeyh-i Şan 'ān gibi zünnār-ı maħabbet kuşanup
Sevdi cān ile 'Azīzī yine bir tersāyı

tersā olduñuñ:

1. **tersā olduñuñ:-duğ, -uñ**

Gazel 313

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Hristiyan olmak.

'Azīzī kāmētüñ şekl-i çelipā gibi ħam olmuş
Esīr-i bend-i zülfı olduñuñ tersā mıdur yoħsa

terzi ibrahīm:

1. **terzi ibrahīm:**

Kaside 5

Mısra: 87

Kelime Tipi: -

Özel ad.

Gözi mestān bir şūh-ı cihāndur Terzi İbrāhīm
Şarāb-ı la'linüñ āvāresidür ħalq o cānuñ

teşbih edelden:

1. **teşbih edelden:-elden****Gazel 328**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Benzetme.*

Nâfını teşbih edelden hâl-i
müşk-âsâlara
Şıgmaz oldu âhû-yı deşt-i
Huten şahrâlara

teşbih eder:1. **teşbih eder:-er****Gazel 203**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Benzetme.*

Dür-i dendânına teşbih eder
gördi o cânânun
Şabâ bir sille urdı kim
gögerdi rûyî deryânun

teşbih etmeñüz:1. **teşbih etmeñüz:-me, -ñüz****Gazel 93**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Benzetmek.*

Çenârî kâmet-i yâra iñende
etmeñüz teşbih
O yabanda ulalmış bu nihâl-i
nâz-perverdür

tesbih-i mercânî:1. **tesbih-i mercânî:-ı****Gazel 386**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Mercan tesbih | şarap kadehi.*

Koyup ezkârî bir gün şüfî
gelseñ bezm-i rindâna
Çevirmek sen de görseñ nece
olur tesbih-i mercânî

teşebbüs etdügüm:1. **teşebbüs etdügüm:-düg, -üm****Gazel 55**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Bir iş yapmaya
yeltenmek, başlamak.*

Benüm ol zeyl-i pâkine
teşebbüs etdügüm pürüm
Bu 'âlem tekyegâhında
'Azîzî 'ışk-ı yârümdür

teşhîr:1. **teşhîr:****Gazel 309**

Mısra: 6

Büyüleme.

Devr-i kâmerde zâhir olan
hâle şanmañuz
Teşhîr için o mâhî felek
çizdi dâyire

te'sîr etmez:1. **te'sîr etmez:-mez****Gazel 7**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Tesir etmek, etkilemek.*

Bilmezem taşdan mı
âhenden midür kalbün senün
Etmez âhum âteşi ey seng-dil
te'sîr aña

te'sîr eyledi:1. **te'sîr eyledi:-di****Gazel 123**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Tesir etmek, etkilemek.*

Görinen şanmañuz şafağ
çarha
Âteş-i âhum eyledi te'sîr

te'sîr eylevüp:1. **te'sîr eylevüp:-y, -üp****Mesnevi 1**

Mısra: 39

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Tesir etmek, etkilemek.*

Büriyâ nakşı eyleyüp te'sîr
Şeklin etmişdi kâlinun tağyîr

teslîm olur:1. **teslîm olur:-ur****Muamma 5**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Kabul etmek, boyun eğmek.*

Olur serden geçüp teslîm
rûhum saña üftâde
Hağ-ı bî-haddüne dil verse
cân kaşun gelür yâde

teşne-dil:1. **teşne-dilleri:-ler, -i****Gazel 212**

Mısra: 3

*Susamış II çok istekli,
hevesli; yardıma ihtiyaç
duyan kimse.*

Akıtdı kendüye şu gibi teşne-
dilleri
Bâğ-ı ruhında la'li zülâli
Meħmedün

teşne-i la'lün olalı:1. **teşne-i la'lün olalı:-üñ, -a, -lı****Gazel 188**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dudağının susuzluğu
olmak (sevgilinin
dudağından mahrum olmak
bağlamında.).*

Teşne-i la'lün olalı gönlüm
Mey-i nâba cülâba meylüm
yok

teşne-leb:1. **teşne-leb:****Tesdis 2**

Mısra: 21
Dudağı kurumuş.

Teşne-leb cân verse meyl-i
cüybâr etmez gönül
Bir nefes bir yerde ârâm u
karâr etmez gönül

teşnî-i nādānı:

1. teşnî-i nādānı:-ı
Tedis 4
Mısra: 26
Kelime Tipi: Kalıp

İfade

*Bilgisizliğin hor
görülmesi.*

‘Azizînüñ şikest olmuşdı bu
kalb-i perîşanı
Çekerdî ta’ne-i ağıyar ile
teşnî-i nādānı

teşrif eder:

1. teşrif eder:-er
Gazel 306
Mısra: 1
Kelime Tipi: Kalıp

İfade

Şereflendirmek.

Hānene teşrif eder ey dil bu
şeb māhuñ yine
Şem’lerle karşı çıksun şu’le-
i āhuñ yine

2. teşrif eder:-er
Matla 81
Mısra: 1
Kelime Tipi: Kalıp

İfade

*Şereflendirmek, bir yere
buyurmak.*

Hāneñi ey dil bu şeb teşrif
eder şāhuñ yine
Şem’lerle karşı çıksun şu’le-
i āhuñ yine

tesrih etmezüz:

1. tesrih etmezüz:-mez, -üz
Gazel 5
Mısra: 5
Kelime Tipi: Kalıp

İfade

Bırakmak, salıvermek.

Siyeh zülfüñ gibi tîg-i
müjeñden etmezüz tesrih
Bu gün cân ile sen şāhuñ kılı
kurbāniyuz cânā

tevsen-i gerdün:

1. tevsen-i gerdün:
Lugaz 22
Mısra: 5
Kelime Tipi: Kalıp

İfade

Feleğin dik başlı atı.

Tevsen-i gerdün seyr-i yāzda
Vaḥşet-engizdür çü ra’d
āvāzda

tezerv-i hoş-hırāmı:

1. tezerv-i hoş-hırāmı:-ı
Gazel 367
Mısra: 3
Kelime Tipi: Kalıp

İfade

Yürüyüşü güzel dilber.

Ol tezerv-i hoş-hırāmı neydi
şayd etmek dilā
Ger hümā murğın şikār
etmek olaydı bāz işi

tezerv-i hoş-hırāmum:

1. tezerv-i hoş-hırāmum:-
um
Gazel 19
Mısra: 1
Kelime Tipi: Kalıp

İfade

*Yürüyüşü güzel dilber
(boylu boshu, göz alıcı
olması yönüyle).*

Ol tezerv-i hoş-hırāmum
kime yār oldı ‘aceb
Kimüñ ağına düşüp kime
şikār oldı ‘aceb

tezyin:

1. tezyin:
Kaside 4
Mısra: 15
Süslemek.

Sünbül-i dūd-ı kebūdın her
gece tezyin için

Götürür nergis gibi başında
zerrin şāne şem’

tezyin edesin:

1. tezyin edesin:-e, -sin
Gazel 330
Mısra: 4
Kelime Tipi: Kalıp

İfade

Süslemek.

Yine bir lāle-ruḥuñ ‘ārızı
şevkıyla gönül
Demidür sineñi tezyin edesin
güller ile

tezyin itdi:

1. tezyin itdi:-di
Gazel 383
Mısra: 6
Kelime Tipi: Kalıp

İfade

Süslemek.

Bir nemed geydüm şanasın
egnüme gey yaraşuk
Şöyle tezyin itdi cismüm
penbelerle dāl gey

tezyin olupdur:

1. tezyin olupdur:-up, -dur
Gazel 8
Mısra: 5
Kelime Tipi: Kalıp

İfade

Süslenmek.

Yağ degül bām kenārında
olupdur tezyin
Gümiş āvize ile küngür-i
eyvān-ı şitā

tezyin-i dīvān etmede:

1. tezyin-i dīvān etmede:-
me, -de
Gazel 304
Mısra: 10
Kelime Tipi: Kalıp

İfade

*Süslü divan tertip
etmek, süslü divan
oluşturmak.*

Bārekallāh ey ‘Azīzī yoǧdur
emsālūñ bugūn
Hūsrev ü Şāhī gibi tezyīn-i
dīvān etmede

tıfl:

1. **tıfl:**

Lugaz 9

Mısra: 3

*Küçük çocuk l toy,
deneyimsiz.*

Bir tıfl yanında ol pīrūñ velī
Gāh raqş urur gehī eyler
karār

tıfl:

1. **tıfldur:-dur**

Gazel 357

Mısra: 12

Çocuk.

Cām-ı mey kim geh şurāhī
geh sebū la ‘lin emer
Tıfldur düşmez feminden iki
pistānuñ biri

2. **tıflına:-ı, -n, -a**

Kaside 2

Mısra: 15

Çocuk.

Hāce-i çarḫ kamer tıflına
ve’ş-şems okudur
Şarınup hem-çü kamer
başına şemsī destār

3. **tıfla:-a**

Gazel 114

Mısra: 5

*Çocuk II sevgilinin
beni.*

Yüzüñde hāl-i semen-bū o
tıfla beñzer kim
Şüküfe dermek içün şahn-ı
gül-sitāna çıkar

tıfl-ı cāna:

1. **tıfl-ı cāna:-a**

Gazel 92

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Can çocuǧu II gönül.

Elüm alup o tıfl-ı cāna beni
Ergürürse felek atalıǧdur

2. **tıfl-ı cāna:-a**

Gazel 281

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Can çocuǧu II gönül.

Niçün esrār-ı la ‘l-i yarı tıfl-ı
cāna söylersin
Dilā mecnūn mı olduñ rāzuñı
oǧlana söylersin

tıfl-ı cemen:

1. **tıfl-ı cemen:**

Terci-bend 1

Mısra: 51

Kelime Tipi: -

Çemen bebeǧi.

Geldi bāǧ-ı vücūda tıfl-ı
cemen
‘Arz edüp mehd-i hākden
dīdār

tıfl-ı dil:

1. **tıfl-ı dil:**

Gazel 104

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gönül çocuǧu.

Tıfl-ı dil hālın şorarsañ
hasretinden la ‘lüñüñ
Mehd-i ğamda tırmayup āh
u fiğān eyler yürür

2. **tıfl-ı dil:**

Gazel 108

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gönül çocuǧu.

Nece şād olmasun tıfl-ı dil
eşk-i merdüm-i dīdem
Ki her dem ol şehūñ yollarda
naqş-ı kebbebin oḫşar

tıfl-ı dilüñ:

1. **tıfl-ı dilüñ:-üñ**

Gazel 80

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gönül çocuǧu.

Dād elinden ‘Azīzī tıfl-ı
dilüñ
Tırmayup mehd-i ğamda
nāle eder

tıfl-ı eşk-i dīde:

1. **tıfl-ı eşk-i dīde:**

Gazel 150

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gözyaşının çocuǧu.

Yüz sürersüz pāyına yolda o
şāhı görseñüz
Haq bu kim ey tıfl-ı eşk-i
dīde merdüm-zādesüz

tıfl-ı gül-rüyını:

1. **tıfl-ı gül-rüyını:-ını**

Kaside 1

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

Gül yüzlü çocuk.

Şakımur ğonca gülin yelden ü
günden bülbül
Tıfl-ı gül-rüyını bülbül gibi
niteki peder

tıfl-ı habesdür:

1. **tıfl-ı habesdür:-dür**

Gazel 97

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Habeşli çocuk II esmer
çocuk (sevgilinin küçük beni
bağlamında).*

Yüzüñ üstindeki ol hāl-i
siyeh ey gül-i ter
Bir güzel tıfl-ı Habeşdür ki
gülüstānda gezer

tıfl-ı meh-ruhuñ:

1. **tıfl-ı meh-ruhuñ:-uñ**

Gazel 386

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Ay yanaklı çocuk II
sevgili.

O tıfl-ı meh-ruhuñ dām üzre
düşmiş topıdur şandum
Göricek sakf-ı gerdün üzre
nā-geh mihr-i raşşanı

tıfl-ı nūrānī:

1. **tıfl-ı nūrānī:**
Gazel 318
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Nurlu çocuk.

Meh-i nev şanmañuz toğduğı
dem ol tıfl-ı nūrānī
Aña harrāt-ı gerdün etdi bir
zerrīn gehvāre

tığ:

1. **tıgıyle:-i, -y, -le**
Gazel 3
Mısra: 1
Kılıç.

Cefā tıgıyle cismüm
doğrayup ey yār ser-tā-pā
Çevirmem yüz derüm yüzseñ
Nesīmī-vār ser-tā-pā

2. **tıguñ:-uñ**
Gazel 15
Mısra: 3
Kılıç.

SİNemi gel tıguñ ile çalma
şāhum kılmasun
‘Āşıkın çalmak güzeller içre
bir kânün olup

3. **tıguñ:-uñ**
Gazel 204
Mısra: 6
Kılıç.

Her ne emrūñ var ise eyle
nazardan gitmegil
İşte başum işte tıguñ kul
senūñ fermān senūñ

4. **tıgıyla:-ı, -y, -la**
Gazel 222

Mısra: 5
Kılıç.

Müjeñ tıgıyla bir bir öldürüp
merdümleri gamzeñ
Düşer mi ey gözi cellād aña
her laħza kan etmek

5. **tıgın:-in**
Gazel 270
Mısra: 5
Kılıç.

Eline tıgın almış yine ol şāh
Meger kırmağ diler bir bir
‘ibādın

6. **tıg:**
Kaside 1
Mısra: 26
Kılıç.

Kārzār etmek için bülbül ü
gül süsen ü hār
Oldı gülşende gül ü bülbüle
tığ u hançer

7. **tıguñ:-uñ**
Kaside 3
Mısra: 21
Kılıç.

Bir yaluñ yüzlü güzeldür
tıguñ ey şeh kim anuñ
Kelle-i ‘uşşāk öñince dem-
be-dem galtān olur

8. **tıg:**
Tarih 21
Mısra: 17
Kılıç.

Ser-i a‘dāya gāziler kesüp tığ
ile şırvānī
Elüñden aldılar Şırvānı edüp
tīr-i bārān deñ

9. **tıgı:-i**
Tarih 21
Mısra: 7
Kılıç.

Guzāt-ı müslimīnūñ tıgı ile
dökülen kanlar
Eder sahrā-yı Kāşān yolların
la‘l-i Bedaħşān deñ

10. **tıgı:-i**
Tarih 23
Mısra: 1
Kılıç.

Hamdülillāh ki aldı tıgı ile
Şeh-i ‘ālī-nijād Şırvānı

11. **tıg:**
Kaside 2
Mısra: 38
Kılıç. || Güneş ışınları.

Çamer öykündi meger şems-
i ruħ-ı baħtına kim
Çamerūñ yüzini zer tıg ile
şems etdi figār

12. **tıgıne:-i, -n, -e**
Gazel 48
Mısra: 6
Kılıç II Sevgilinin yan
bakışı.

Nağş-ı memātı ‘āşıkā
göstermege o şāh
Āyīne-vār tıgıne her dem cilā
verür

13. **tıguñ:-uñ**
Gazel 117
Mısra: 10
Kılıç II Sevgilinin yan
bakışı.

Ne tıg-ı gamzesi kim sīneme
urur yārūñ
O tıguñ ucu ‘Azīzī miyān-ı
cāna çıkar

14. **tıguñ:-uñ**
Gazel 303
Mısra: 4
Kılıç II Sevgilinin yan
bakışı.

Demidür hāne-i cāna açılısun
bāb-ı rahmetler
Efendi tıguñ ile sīnemi yer
yer figār eyle

15. **tıgdür:-dür**
Gazel 308
Mısra: 4
Kılıç II Sevgilinin yan
bakışı.

Müje-i hün-feşânı çeşminde
Tîgdür kabza-i dilâverde

16. **tîguñ:-un**

Kaside 3

Mısra: 21

*Kılıç II sevgilinin yan
bakışı.*

Bir yaluñ yüzlü güzeldür
tîguñ ey şeh kim anuñ
Kelle-i 'uşşâk öñince dem-
be-dem gâltân olur

17. **tîgini:-i, -n, -i**

Gazel 102

Mısra: 3

*Kılıç II sevgilinin
kirpiği.*

Müje tîgini çeküp dil komadı
dilmedük âh
Ne 'aceb âfet imiş gamze-i
bed-hüy-yı nigâr

tîg çalup:

1. **tîg çalup:-up**

Gazel 98

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kılıç çalmak II kılıçla
vurmak.*

Çalup bir tîg ile kânün-ı
sînem ol şeh-i hübân
Dedi sulţân-ı mülk-i hüsn
olan kânûna mâ'ildür

tîg çeker:

1. **tîg çeker:-er**

Gazel 175

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kılıç çekmek.

Nece havf etmeyeyin ben o
gözi cellâda
Ki çeker üstüme her bir
müjesi hışm-ıla tîg

tîgden geçürüp:

1. **tîgden geçürüp:-üp**

Tarih 22

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kılıçtan geçirmek II
öldürmek.*

Geçürüp tîgden Kızılbaşı
Kesdi her gâzî bî-'aded
mürted

tîg-i âhi:

1. **tîg-i âhi:-ı**

Gazel 274

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ah kılıcı.

Dem-Â-dem tîg-i âhi çarha
tutmağdan garaž bu kim
'Adü-yi kâfirüñ başın kesüp
kanın dökem bir gün

tîg-i âh-ı tab-dârum:

1. **tîg-i âh-ı tab-dârum:-um**

Gazel 332

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Parlak ah kılıcı.

Kesmege başın 'adünüñ
Haydar-ı Kerrâr-vâr
Tîg-i âh-ı tab-dârum Zü'l-
fikâr etmek nece

tîg-i âteş-tâbını:

1. **tîg-i âteş-tâbını:-ı, -nı**

Kaside 4

Mısra: 44

Kelime Tipi: -

Ateşli ve keskin kılıç.

Düşmene kaşd-ı şebîhün
eyleseñ Behrâm-vâr
Kıomaz elden tîg-i âteş-tâbını
merdane şem'

tîg-i belâ-yı iftirâkuñ:

1. **tîg-i belâ-yı iftirâkuñ:-uñ**

Kıt'a 5

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ayrılık belasının kılıcı.

Eger tîg-i belâ-yı iftirâkuñ
Su'âl eylerseñ erdi üstühâna

tîg-i bürrân:

1. **tîg-i bürrân:**

Gazel 128

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Keskin kılıç.

İrdüğine zaħm urup cismin
serâser kana yur
Gamze-i hün-rîzi yârüñ tîg-i
bürrân kendidür

tîg-i bürrânlar:

1. **tîg-i bürrânlar:-lar**

Tarih 23

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Keskin kılıç.

Tîg-i bürrânlar ile sürh-sere
Kesdi ehl-i cihâd Şirvânı

tîg-i cefâlarla:

1. **tîg-i cefâlarla:-lar, -la**

Gazel 62

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Cefa kılıcı II sevgilinin
yaptığı cefalar.*

Dilimüz hançer-i cevri ile
delüp dilberler

Sînemüz tîg-i cefâlarla figâr
eylediler

tîg-i cefâ-y-ile:

1. **tîg-i cefâ-y-ile:-y, -ile**

Gazel 236

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Eziyet, cefa kılıcı;
sevgilinin yaptığı eziyetler,
zulümler.*

Başımı tîğ-i cefâ-y-ile kesüp
mânend-i top
Rezmgâh-ı 'ışkuñ içre hâke
galtân etmegil

tîğ-i cevr:

1. **tîğ-i cevr:**

Gazel 231

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Cevr kılıcı.

Tîğ-i cevr ile 'Azîzî öldürür
vermez amân
Vermesün 'âlemde kimse ol
şeh-i bî-dâda dil

2. **tîğ-i cevr:**

Gazel 132

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Cefa kılıcı.

Başımız ger tîğ-i cevr ile
keserse râzıyuz
Kuluyuz neylerse biz ol
pâdşâha kâyilüz

tîğ-i dil-düzi:

1. **tîğ-i dil-düzi:-ı**

Gazel 355

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gönülü delen kılıç.

Degül şekl-i elif sînemde
yârûñ tîğ-i dil-düzi
'Adem iklimine cân gitmege
bir reh-güzâr açdı

tîğ-i elem:

1. **tîğ-i elem:**

Gazel 274

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Üzüntü kılıcı.

Tenüm başdan ayağa yara
oldı qorqum oldur kim
'Azîzî üstüñvâna erişür tîğ-i
elem bir gün

tîğ-i firāk:

1. **tîğ-i firāk:**

Gazel 387

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ayrılık kılıcı.

Bağrumı dilim dilim eylerse
ger tîğ-i firāk
Gitmeye dilden 'Azîzî vaşl-ı
yâr endîşesi

tîğ-i firākuñ:

1. **tîğ-i firākuñ:-uñ**

Gazel 293

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ayrılık kılıcı.

Sevdâ-yı gam-ı zülfûñ ile
tîğ-i firākuñ
Çıkardı neçe 'aşık-ı üftādeyi
serden

tîğ-i firqat:

1. **tîğ-i firqat:**

Gazel 28

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ayrılık kılıcı.

Tîğ-i firqat sînemi pür-yäre
kıldı 'ākıbet
Hañçer-i gam bağrumı şad-
päre kıldı 'ākıbet

tîğ-i gam:

1. **tîğ-i gam:**

Gazel 142

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gam kılıcı.

Olmasza râzı kulluğumuzdan
efendimüz
Tîğ-i gam ile öldürürüz
kendü kendimüz

tîğ-i gam-ı hecr-i nigâr:

1. **tîğ-i gam-ı hecr-i nigâr:**

Gazel 267

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sevgilinin ayrılık gam
kılıcı.*

Görinen mûlar degül tîğ-i
gam-ı hecr-i nigâr
Päre päre eyledi cismüm
'Azîzî cümleten

tîğ-i gamla:

1. **tîğ-i gamla:-la**

Gazel 22

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gam kılıcı.

Tîğ-i gamla toğranup sîh-i
belāya sancılıp
'Aşk ocağında 'Azîzî oldı
bağrum şiş kebāb

tîğ-i gamzeñden:

1. **tîğ-i gamzeñden:-ñ, -den**

Gazel 166

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sevgilinin öldürücü yan
bakışının kılıcı.*

Tîğ-i gamzeñden ederdüm
dil-i nālāñı hālāş
Olsa bir päre evet eylemege
cāñı hālāş

tîğ-i gamzesi:

1. **tîğ-i gamzesi:-si**

Gazel 117

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sevgilinin öldürücü yan
bakış kılıcı.*

Ne tîğ-i gamzesi kim sîneme
urur yârûñ
O tîğüñ ucı 'Azîzî miyāñ-ı
cāña çıkar

tîğ-i gamzeyle:

1. **tġ-i ġamzeyle:-yle**
Gazel 351
 Mısra: 9
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Sevgilinin öldürücü yan bakışının kılıcı.

Cihān halkını hep kırdı
 geçürdi tġ-i ġamzeyle
 Meger kim ahramāni
 gözlerüñ şāhib-ırān oldu

tġ-i ġased:

1. **tġ-i ġased:**
Müseddes 1
 Mısra: 3
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Kıskançlık kılıcı.

Bağrını çāk eyleyüp tġ-i
 ġased çün şāh-ı bīd
 Düşmenān-ı devletüñ olsun
 cihanda nā-bedīd

tġ-i hecr-i yār:

1. **tġ-i hecr-i yār:**
Gazel 282
 Mısra: 1
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Sevgilinin ayrılık kılıcı.

o sīneñ tġ-i hecr-i yār ile
 ey dil figār olsun
 ‘Adem iqlīmine cān gitmege
 bir reh-güzār olsun

tġ-i hecrüñle:

1. **tġ-i hecrüñle:-üñ, -le**
Gazel 224
 Mısra: 4
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Ayrılık kılıcı.

Ten-i mecrūhuma vaşluñ
 edüp merhem benüm rūhum
 Acırduñ tġ-i hecrüñle dil-
 efgār olduğum bilseñ

tġ-i hicrānuñ:

1. **tġ-i hicrānuñ:**
Gazel 145
 Mısra: 9
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Ayrılık kılıcı.

Neylediyse eyledi yār-ile
 kesdi aramuz
 Āh elinden tġ-i hicrānuñ
 ‘Azīzī āh kim

2. **tġ-i hicrānuñ:-uñ**
Gazel 145
 Mısra: 9
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Ayrılık kılıcı.

Neylediyse eyledi yār-ile
 kesdi aramuz
 Āh elinden tġ-i hicrānuñ
 ‘Azīzī āh kim

tġ-i ġısm:

1. **tġ-i ġısm:**
Gazel 231
 Mısra: 4
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Öfke kılıcı.

Bir işāretle yoluña vermez
 isem baş u cān
 Bağrumı biñ pāre tġ-i ġısm
 ile ura da dil

tġ-i ġün-āşām:

1. **tġ-i ġün-āşām:**
Gazel 31
 Mısra: 4
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Kanlar içen kılıç, tek darbeyle başı yere düşüren kılıç II sevgilinin kirpikleri.

Beni öldürmege o tġ-i ġün-
 āşām olur bā‘iş
 Dile tġ-i müjeñ efkārı düşdi
 orqarın ammā

tġ-i ġün-āşāmına:

1. **tġ-i ġün-āşāmına:-ı, -n, -a**

Gazel 324
 Mısra: 4
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Kanlar içen kılıç, tek darbeyle başı yere düşüren kılıç.

Urmasun meydān-ı ‘ışk içre
 maġabbet lāfını
 Ol şehüñ baş egmeyenler tġ-
 i ġün-āşāmına

tġ-i ġün-rīzi:

1. **tġ-i ġün-rīzi:-i**
Gazel 226
 Mısra: 7
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Kan dökücü kılıç.

Tġ-i ġün-rīzi kemer-
 bendinde anuñ ġüyyiā
 Bir ġarāmīdür ki bekler insān
 öldürmege bel

tġ-i ġün-rīzūñ:

1. **tġ-i ġün-rīzūñ:-üñ**
Kaside 3
 Mısra: 18
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Kan dökücü kılıç.

Sīneye çekmek diler cānum
 ġibi dil her açan
 Tġ-i ġün-rīzūñ ġılāfından
 ıkup ‘uryān olur

2. **tġ-i ġün-rīzūñ:-üñ**
Kaside 3
 Mısra: 18
 Kelime Tipi: -
Kan dökücü kılıç.

Sīneye çekmek diler cānum
 ġibi dil her açan
 Tġ-i ġün-rīzūñ ġılāfından
 ıkup ‘uryān olur

tġ-i azā:

1. **tġ-i azā:**
Tarih 27
 Mısra: 1
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kazâ (Allah'ın takdirinin gerçekleşmesi) kılıcı.

Erişüp taqdîr-i Rabbânî ile
tîg-i kazâ
Sîne-i bî-kîne-i paşayı kıldı
zahm-nâk

tîg-i mihnet:

1. **tîg-i mihnet:**
Gazel 148
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Eziyet kılıcı. II
Sevgilinin kirpikleri.

Tîg-i mihnet sinemüz şad
çâk ederse şâne-veş
Zülfine baş koşduğumuz
yardan el çekmezüz

tîg-i mirrîh-i felekden:

1. **tîg-i mirrîh-i felekden:-den**
Gazel 198
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Feleğin Merih'inin kılıcı
(Merih, Güneşin etrafında dönen gezegenlerin beşincisi. Kırmızı görünmesi, eskilerce ilahî savaşa işaret olarak nitelenmiştir. Merih, Mars gezegeni; neşe, yiğitlik, kızgınlık sefahat, kuvvet, savaş, hıyanet, gazap gibi özellikler onunla ilgili görülürdü; feleğin başkomutanı olarak kabul edilir. Mirrîh, eski kimyada her biri sert madenler olan demir ve bakıra işaretler.)

Zer-niyâm ile hilâl-i
âsmândur ya meger
Tîg-i Mirrîh-i felekden bir
nişândur hançerüñ

tîg-i mücellâ:

1. **tîg-i mücellâ:**
Gazel 291

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Cilalı, parlak kılıç.

Alayın cām-ı meyi destüme
Cem gibi yine
Ceş-i gam üstüne bir tîg-i
mücellâ çekeyin

tîg-i müjeñ:

1. **tîg-i müjeñ:**
Gazel 31
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kirpik kılıcı.

Beni öldürmege o tîg-i hün-
aşâm olur bâ'ış
Dile tîg-i müjeñ efkârı düşdi
korçarın ammâ

2. **tîg-i müjeñ:-ñ**
Gazel 31
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kirpik kılıcı.

Beni öldürmege o tîg-i hün-
aşâm olur bâ'ış
Dile tîg-i müjeñ efkârı düşdi
korçarın ammâ

3. **tîg-i müjeñ:-ñ**
Gazel 315
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kirpik kılıcı, kılıca benzer kirpik II sevgilinin yan bakışları.

Gerçi sîne delmede gamzeñ
okı mâhir geçer
Andan âfetdür velî tîg-i
müjeñ kan almada

tîg-i müjeñden:

1. **tîg-i müjeñden:-ñ, -den**
Gazel 5
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kirpik kılıcı.

Siyeh zülfüñ gibi tîg-i
müjeñden etmezüz tesrîh
Bu gün cân ile sen şâhuñ kılı
kurbânyuz cânâ

tîg-i müjgâni:

1. **tîg-i müjgâni:-ı**
Gazel 157
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

(Sevgilinin) kirpik kılıcı.

Tîg-i müjgâni nigâruñ cânım
almağ dilemiş
La'l-i nâbî kanımı nüş
etmege diş bilemiş

tîg-i müjgânuñ:

1. **tîg-i müjgânuñ:-uñ**
Gazel 104
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

(Sevgilinin) kirpik kılıcı.

Tîg-i müjgânuñ yaşum
gözden revân eyler yürür
Beñzer ol hün-rîze kim her
demde kan eyler yürür

2. **tîg-i müjgânuñ:-uñ**
Gazel 328
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

(Sevgilinin) kirpik kılıcı.

Tîg-i müjgânuñ gamıyla dil
şadef-veş hâk olup
Dür dişüñ fikri ile döndi
yaşum deryâlara

tîg-i nedâmetle:

1. **tîg-i nedâmetle:-le**
Gazel 110
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Pişmanlık kılıcı.

Kılıcuñdan şu ki yüz
döndüre mânend-i siper
'Göreyin tîg-i nedâmetle teni
ola si per

tîg-i ser-tîz-i 'asker-i islâm:1. **tîg-i ser-tîz-i 'asker-i islâm:****Tarih 24**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*İslam askerinin ucu sivri kılıcı.*Tîg-i ser-tîz-i 'asker-i İslâm
Ser-i a' dāya kesdi Şirvânı**tîg-i ser-tîzin:**1. **tîg-i ser-tîzin:-in****Gazel 127**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sivri uçlu kılıç.*Murğ-ı cānı sîneden var ise
uçurmak diler
Tîg-i ser-tîzin o hūnî dem-
be-dem zāğlar yürür**tîg-i tîzūn:**1. **tîg-i tîzūn:-iūn****Kaside 3**

Mısra: 32

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Keskin kılıç.*Mîr-i mîrân-ı Cezâyir olalı
sen kavm-i Fas
Tîg-i tîzūn kōrkusından rûz u
şeb lerzân olur2. **tîg-i tîzūn:-iūn****Kaside 3**

Mısra: 34

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Keskin kılıç.*Bir işaretle yoluña cümlesi
kurbân olur
Tîg-i tîzūn kōrkusından rûz u
şeb lerzân olur3. **tîg-i tîzūn:****Kaside 3**

Mısra: 32

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Keskin kılıç.*Mîr-i mîrân-ı Cezâyir olalı
sen kavm-i Fas**tîg-i yâri:**1. **tîg-i yâri:-i****Gazel 71**

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sevgilinin yaralayıcı
kırpikleri.*Gördükçe tîg-i yâri 'Azîzî
şafâ sürer
Niteki qalbini kişinūn seyr-i
âb açar**tîg-i zafer-pāyeñ:**1. **tîg-i zafer-pāyeñ:****Kaside 3**

Mısra: 45

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sürekli zafer kazanan
kılıç.*Rezm için alsañ ele tîg-i
zafer-pāyeñ ne dem
Havfdan berg-i hazân gibi
'adū lerzân olur2. **tîg-i zafer-pāyeñ:****Kaside 3**

Mısra: 45

Kelime Tipi: -

*Sürekli zafer kazanan
kılıç.*Rezm için alsañ ele tîg-i
zafer-pāyeñ ne dem
Havfdan berg-i hazân gibi
'adū lerzân olur**tîgin çaldı:**1. **tîgin çaldı:-in, -dı****Gazel 300**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Kılıç çalmak II kılıçla
vurmak.*'Azm-i rāh-ı 'ışk edersen
tañ mıdur bî-bāk olup
Çaldı ol şeh boynuma tîgin
hamâyildür deyü**tîg-ves:**1. **tîg-ves:****Gazel 200**

Mısra: 6

*Kılıç gibi.*Kārbān-ı cān u dil urulmasun
mı dem-be-dem
Tîg-ves belde turur bir hūn-
feşāndur hançerūn**tılsım-ı nāmı:**1. **tılsım-ı nāmı:-ı****Gazel 269**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***İsim tılsımı.*Hağ-ı mühr-i lebūn yeg
görmez ol kim naqş-ı
hātemden
Tılsım-ı nāmı hakk olsun
göreyin levh-i 'ālemden**tılsım-ı vaşlınuñ:**1. **tılsım-ı vaşlınuñ:-ı, -n, -uñ****Gazel 385**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Kavuşma tılsımı.*Tılsım-ı vaşlınuñ fethine
ikdām eylemez olduñ
'Azîzî yoğsa ol genc-i
nihānuñdan uşanduñ mı**tılsım-ı vaşlına:**1. **tılsım-ı vaşlına:-ı, -n, -a****Gazel 213**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Kavuşma tılsımı.*'Azîzî ejder-i gamdan halās
edüp dil ü cānı

Tılsım-ı vaşlına yārūñ nıgeh-
bān olmaduñ gıtdūñ

tīmār eder:

1. **tīmār eder:-er**

Gazel 205

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Tedavi etmek,
iyileştirmek.*

Ben haste-i ğam-hārı koyup
kūy-ı belāda
Bīmār-dil-i ğayriye tīmār
eder olduñ

tīmār ederdūñ:

1. **tīmār ederdūñ:-er, -dū, -
ñ**

Gazel 224

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Tedavi etmek,
iyileştirmek.*

Ederdūñ şerbet-i la'l-i
lebūñle derdūme tīmār
Yatup künc-i ğam-ı 'ıŝkuñda
bīmār olduğum bilseñ

tıñāb:

1. **tıñāb:**

Gazel 13

Mısra: 10

*Ar. çadır ipi -sevgilinin
saçları-*

Hayme-i gerdūñ 'Azīzī
yıkıla nāgeh deyü
Dūd-ı āhum bağladı yer yer
aña müşkīn tıñāb

2. **tıñāb:**

Kaside 4

Mısra: 3

*Ar. çadır ipi -sevgilinin
saçları-*

Rište-i dūd-ı siyāhından
edüp miskīn tıñāb
Kurdı bir gül-nārī hayme
meclis-i ŝāhāne şem'

tır:

1. **tır:**

Gazel 123

Mısra: 6

Ok.

Gerçi kaddüm kemān gibi
kecdür
LİK yoluñda toğruyam çün tır

2. **tırūñ:-üñ**

Gazel 84

Mısra: 5

Ok II ok gibi bakış.

Görinen kan degül tırūñ
çeküp alduğda sinemden
Cigerümden kopup bir pāre
peykānuñda kalmışdur

3. **tırine:-i, -n, -e**

Gazel 191

Mısra: 7

Ok II ok gibi bakış.

Ol kaşı yā tırine sineñ siper
edüp dilā
Rezm-ğāh-ı 'ışkda bī-vehm ü
bāk olsañ gerek

4. **tırūñ:-üñ**

Gazel 216

Mısra: 5

Ok II ok gibi bakış.

Gelüp zaħm urduğün sine-i
mecerūhuma tırūñ
Geçür dilden anı kaşı
kemānum mā-ħaşal sevmek

5. **tırūñ:-üñ**

Matla 74

Mısra: 1

Ok II ok gibi bakış.

Görüp āh etdi deyü tırūñ ile
zihgürūñ
Bulsa dilim dilim eylerdi
dilim ŝemŝürūñ

tırāş et:

1. **tırāş et:**

Gazel 34

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Tıraş etmek.

Zāhir olmasun haṭ-ı rüyuñ
tırāş et serverā
Mülk-i Rūm içre Celālī
koma kim ede ħurūc

tırāş etmiş:

1. **tırāş etmiş:-miş**

Gazel 300

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Tıraş etmek.

Levh-i rüyından haṭı ol meh
tırāş etmiş yine
Seyr-i ħüsnüm etmege
'uŝŝāka ħāyildür deyü

tırāş oldı:

1. **tırāş oldı:-dı**

Gazel 206

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Tıraş olmak, saç, sakal
ve bıyığı kesmek.*

'Azīzī Nīl-i Mısr-ı ħüsn ü
behcet eyledi tuğyān
Tırāş oldı 'izārī ŝanmañuz ol
māh-ı Ken'ānuñ

tırāş oldukça:

1. **tırāş oldukça:-duğça**

Gazel 206

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Tıraş olmak, saç, sakal
ve bıyığı kesmek.*

Tırāş oldukça artar ħüsnü
māh-ı rüy-ı cānānuñ
'İzārī yoħsa ebrī kāğıd-ı zībā
midur anuñ

2. **tırāş oldukça:-duğça**

Gazel 206

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Tıraş olmak, saç, sakal
ve bıyığı kesmek.*

Tıraş oldukça jeng-i haṭṭ-ı
rūyı bu ne 'ālemdür
Ruḥı āyīnesin kıldı mücellā
ol dil-ārānuñ

tır-i āhı:

1. **tır-i āhı:-ı**
Gazel 155
Mısra: 14
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Āh oku.

Dün 'Azīzī görüp ol māhı bir
āh etmiş kim
Tır-i āhı siper-i çarḥ-ı dü-
tādan geçmiş

tır-i 'anā-yı iştıyākuñ:

1. **tır-i 'anā-yı iştıyākuñ:-uñ**
Kıt'a 5
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Arzudan (yapılan) ok.

Vü ger tır-i 'anā-yı iştıyākuñ
Şorarsañ geçdi cān-ı nā-
tūvāna

tır-i bārān edüp:

1. **tır-i bārān edüp:-üp**
Tarih 21
Mısra: 18
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Ok yağmuruna tutmak.

Ser-i a'dāya gāzīler kesüp tīg
ile şirvānī
Elüñden aldılar Şirvānı edüp
tır-i bārān deñ

tır-i belādur:

1. **tır-i belādur:-dur**
Gazel 24
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Bela oku.

Ḥaḳ bu kim tır-i belādur
düşmene
Dostına gönderdüğü mektüb
dost

tır-i cefādan:

1. **tır-i cefādan:-dan**
Gazel 155
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Eziyet oku.

Kimi gördise gözün ğamze
ile öldürmüş
Yine çok kimse bugün tır-i
cefādan geçmiş

tır-i dil-düz-ı müjeñ:

1. **tır-i dil-düz-ı müjeñ:-ñ**
Gazel 200
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
*Gönül delen
kırpıklarının oku.*

Tır-i dil-düz-ı müjeñ cevrim
mi çekdi nece dem
Kaşlarıñ gibi niçün kaddi
kemāndur ḥançerün

tır-i dil-düzuñ:

1. **tır-i dil-düzuñ:-uñ**
Kaside 3
Mısra: 48
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
*Gönül delen, gönüle acı
ve elem veren ok.*

Bir ecel şehbāzıdır kim
murğ-ı cān eyler şikār
Tır-i dil-düzuñ ki a'dā üstine
perrān olur

2. **tır-i dil-düzuñ:-uñ**
Kaside 3
Mısra: 48
Kelime Tipi: -
*Gönül delen, gönüle acı
ve elem veren ok.*

Bir ecel şehbāzıdır kim
murğ-ı cān eyler şikār

Tır-i dil-düzuñ ki a'dā üstine
perrān olur

3. **tır-i dil-düzuñ:-uñ**

- Gazel 256**
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
*Gönül delen, gönüle acı
ve elem veren ok.*

Neden bulaşdı kan ağzına ey
kaş kemānum ya
Gelüp nüş etmediyse tır-i dil-
düzuñ eger ḳanum

tır-i elem:

1. **tır-i elem:**
Gazel 243
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Elem oku.

Şad-pāre kıldı bağrumı
şemşīr-i ğam benüm
Hecründe geçdi cānuma tır-i
elem benüm

tır-i ğam-ı 'ıška:

1. **tır-i ğam-ı 'ıška:-a**
Gazel 230
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Aşkın gam oku.

Ser-menzil-i derd olsa
yeridür yerün ey dil
Kim dedi saña tır-i ğam-ı
'ıška nişān ol

tır-i ğamzeñ:

1. **tır-i ğamzeñ:-ñ**
Kaside 3
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
*Sevgilinin yan bakış
oku.*

Tır-i ğamzeñ yād edüp yaş
yerine ḳan ağlasam
Didede her kırpigüm bir
la'lden peykān olur

2. **tîr-i ğamzeñ:-ñ****Kaside 3**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Sevgilinin yan bakışının oku.

Tîr-i ğamzeñ yâd edüp yaş yerine kan ağlasam
Dîdede her kirpigüm bir la'lden peykân olur

tîr-i müjgân:1. **tîr-i müjgân:****Gazel 329**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

(Sevgilinin) kirpik okları.

Öldürürsin tîr-i müjgân ile
'uşşâkı vü hem Ugramazsın ölicecek bir kez
kubûri yanına

tiryâk oldukça:1. **tiryâk oldukça:-dukça****Gazel 282**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Panzehir olmak II Canlandırmak.

Dil-i bîmâruma oldukça düşünâm-ı lebüñ tiryâk
Ġam-ı zülfüñ raķîb-i rû-siyâha zehr-i mâr olsun

tîşe:1. **tîşesi:-si****Gazel 387**

Mısra: 8

Kazma.

Mâh-ı nev şanmañ kazarken
Bî-sütünü Kûh-ken Mûn
'aķis oldu sipihr-i nîl-gûna tîşesi

tîşe-i âh:1. **tîşe-i âh:****Gazel 96**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Ah külüngü, baltası.

Ķazarsam tîşe-i âh ile tañ mı sine kühsârın
İşi Ferhâd-ı 'ışkuñ Hüsrevâ cün kûh-kenlikdür

tîşe-i ferhâd-ı 'ışkuñ:1. **tîşe-i ferhâd-ı 'ışkuñ:-uñ****Gazel 85**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Aşk Ferhad'ının külünkü.

Hemân bir sen degülsin inleyen 'ışķ-ıla ey gönüm
Elinden tîşe-i Ferhâd-ı 'ışkuñ tağ u taş inler

tîşe-i merg:1. **tîşe-i merg:****Gazel 325**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Ölüm kazması.

Tîşe-i merg ile Ferhâduñ edüp başını hürd
Ķıydı cellâd-ı felek göz göre ol üstâda

tıynet-i insâna:1. **tıynet-i insâna:-a****Gazel 162**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

İnsan yaratılışı.

Dest-i kudret urmamışdı tıynet-i insâna naķş
Ĥâtem-i la'lüñ hayâlin eylemişdüm câna naķş

tîz:1. **tîz:****Gazel 354**

Mısra: 6

Ķabucak, derhal, hemen.

Ķılmadı hem-ser nigâruñ zülfine hergiz beni
Göreyin kim bozıla tîz günde çarhuñ çenberi

tîzâb-veş:1. **tîzâb-veş:****Gazel 219**

Mısra: 4

Kezzap gibi.

Câm-ı 'ışķ-ı yâri elden komagil ta'n-ı 'adû
Baĝruñ tîzâb-veş eyleser pâre pâre çek

tîz-refâtâr:1. **tîz-refâtârdur:-dur****Lugaz 22**

Mısra: 1

Hızlı giden.

Ol nedür kim hayli tîz-refâtârdur
Berg-i ney şeklinde ĝuşı vardır

toĝ:1. **toĝar:-ar****Gazel 18**

Mısra: 8

Doĝmak, ortaya çıkmak.

'Aceb bu merdüm-i çeşmüm nece burc-ı sa'âdetdür
Aña 'aķs-i 'araķ-rîz-i cemâlünden toĝar kevkeb

2. **toĝar:-ar****Gazel 36**

Mısra: 5

Doĝmak, ortaya çıkmak.

Gün toĝar şanmañ şabûhı itmek için her seher
Sâķî-i gerdün eline aldı bir altun kadeh

3. **toğdı:-dı****Gazel 38**

Mısra: 2

Doğmak, ortaya çıkmak.

Devr eyledükçe bezmüñi
cām-ı şarāb-ı sürh
Gören o bezme toğdı şanur
āftāb-ı sürh

4. **toğmadı:-ma, -dı****Gazel 293**

Mısra: 4

Doğmak, ortaya çıkmak.

Derlerse perī-zāde revādur
saña zīrā
Toğmadı senüñ gibi güzel
nev'-i beşerden

5. **toğduğı:-duğ, -ı****Gazel 318**

Mısra: 5

Doğmak, ortaya çıkmak.

Meh-i nev şanmañuz toğduğı
dem ol tıfl-ı nūrānī
Aña harrāt-ı gerdün etdi bir
zerrīn gehvāre

6. **toğmadı:-ma, -dı****Kaside 2**

Mısra: 32

Doğmak, ortaya çıkmak.

Oldur ol şems ü kamer-
kevkebe kim aña bedel
Toğmadı şems ü kamer
kevkeb-i 'ālī-miğdār

7. **toğmadı:-ma, -dı****Matla 10**

Mısra: 2

Doğmak, ortaya çıkmak.

Māh-ı ruhsārın baña 'arz
etmese cānān bir ay
Şanuram kim toğmadı gökde
meh-i tābān bir ay

8. **toğmaz:-maz****Müseddes 4**

Mısra: 25

Doğmak, ortaya çıkmak.

Toğmaz felekde bir meh-i
tābān senüñ gibi
Etmez zuhūr mihr-i dıraşşān
senüñ gibi

toğra:1. **toğranup:-n, -up****Gazel 22**

Mısra: 9

Doğramak, parçalamak.

Tīg-i ğamla toğranup sīh-i
belāya sancılıp
'Aşk ocağında 'Azīzī oldı
bağrum şiş kebāb

toğru:1. **toğru-y-iken:-y, -iken****Gazel 185**

Mısra: 3

Doğru sözlü, dürüst.

Reh-i 'işkuñda elif gibi
senüñ toğru-y-iken
Eyledi bār-ı ğamuñ
kāmētümi dāl Budak

2. **toğruyam:-y, -am****Gazel 123**

Mısra: 6

Doğru, düzgün.

Gerçi kaddüm kemān gibi
kecdür
LİK yoluñda toğruyam çün tır

3. **toğrulup:-l, -up****Gazel 109**

Mısra: 8

Yukarıya doğru, dik.

Her kaçan dil koyup ala
gözlü yārūñ kūyına
Toğrulup varsam raqīb-i ħar
baña egri baqar

toğrul:1. **toğrulup:-up****Gazel 207**

Mısra: 6

Doğrulmak, yönelmek.

Olmasa ey kaşı yā dilde
nişān-ı devlet
Toğrulup gelmez idi ğamze-i
nāvek-fikenüñ

tohm:1. **tohmını:-ı, -n, -ı****Gazel 8**

Mısra: 3

Tohum.

Penbe tohmını saçar mezra'-ı
ħāk üzre yaħod
Ħirmen-i kāhını verdi yele
dihkān-ı şitā

2. **tohmı:-ı****Gazel 144**

Mısra: 7

Ortaya bir sonuç çıkararak, bir sonucun oluşmasına sebep olan şey.

Ħāşıl olmadı murādum
tohmı āb-ı sa'y-ile
Ħāşılı bu kiştzār-ı dehrde bī-
ħāşılız

tohm-ı zerd:1. **tohm-ı zerd:****Gazel 227**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Altın, sarı tohum.*

Dāne dāne görinen içinde
şanmañ tohm-ı zerd
Seyr-i bāğ etdüğçe yāre
gösterür dīnār gül

tohmağ:1. **tohmağın:-uñ****Tarih 21**

Mısra: 11

*Tokmak (özel isim)**Safevi devletinin ikinci hükümdarı Şah Tahmasb'ın elçisi.*

Yara bir şāh-ı merd ile o
mülhid Tohmağın başın

Öküz boynuzına girerse
kurtulmaz Kara Hın deñ

tokun:

1. **tokunmasun:-ma, -sun**
Gazel 104
Mısra: 7
Dokunmak, değmek.

Âftabuñ çarhına âhum nece
tokunmasun
Kim o mâha her seher mihrin
'ıyan eyler yürür

2. **tokundı:-dı**
Gazel 390
Mısra: 5
Dokunmak, değmek.

Ğamzeñ okı dile tokundı
nece kez ammâ
Görmedüm câna müjeñ gibi
cefâlar kılıcı

tol-:

1. **toladı:-dı**
Gazel 178
Mısra: 2
*Bir yere iyice yayılmak,
kaplamak.*

Nev-bahâr oldı yine bezm-i
çemen buldı şeref
Şavt-ı murğân-ı nevâ-sâz ile
toldı her taraf

tol:

1. **tolmış:-mış**
Gazel 100
Mısra: 9
*Çoğalmak, artmak, bir
yere iyice yayılmak,
kaplamak.*

Dün gece seyyâreler âfâkı
tolmış gördiler
Gözlerüm yaşına garğ oldı
bu 'âlem şandılar

2. **toladı:-dı**
Gazel 351
Mısra: 5
*Dolmak, sarmak,
kuşatmak.*

Duñân-ı nâr-ı âhumla zemîn
ü âsmân töldi
Karañuluk başup dünyâyı
güyâ kim duman oldı

3. **tolmış:-mış**
Müseddes 1
Mısra: 8
*Dolmak, sarmak,
kuşatmak.*

Serverâ cüd u sehâda yoğdur
akrânunñ senünñ
'Âleme tolmuş durur eltâf u
ihsânunñ senünñ

4. **tolu:-u**
Gazel 79
Mısra: 3
*Dolu hale gelmek, boş
olmaktan çıkmak.*

Yağod dest-i lañfında o
kahveyle tolu fincân
Letâfet gülsitânında açılmış
verd-i aħmerdür

5. **toladı:-dı**
Gazel 330
Mısra: 2
*Dolu hale gelmek, boş
olmaktan çıkmak.*

Nev-bahâr oldı çemen buldı
şeref güller ile
Toldı etrâf yine na'ra-i
bülbüller ile

6. **toludur:-u, -dur**
Lugaz 4
Mısra: 5
*Dolu hale gelmek, boş
olmaktan çıkmak.*

Ŧoludur şit u şadâsı her diyâr
Küh u deşti geşt eder leyl ü
nehâr

7. **tolmış:-mış**
Mesnevi 1
Mısra: 42
*Dolu hale gelmek, boş
olmaktan çıkmak.*

Hâl-i câmi' mükedder olmuş
idi
İçi eskiler ile tolmuş idi

tola:

1. **tolaşduqça:-ş, -duqça**
Gazel 121
Mısra: 7
Dolamak, sarmak.

Biri birine tolaşduqça ser-i
zülfeynünñ
Şanuram bir yere gelmiş iki
su' bân çekişür

2. **tolaşdı:-ş, -dı**
Matla 26
Mısra: 2
Dolamak, sarmak.

Yazılırsın deyü her dem
hâmeye
Riştelere tolaşdı miskîn
nâmeye

tola gelür:

1. **tola gelür:-ür**
Gazel 64
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Dolmak II dolmaya
başlamak.*

Şol dem şabâ ki zülfüne
'ömrüm uzada el
Ol demde büy-ı misk ile
'âlem tola gelür

tolâb-ı çarh:

1. **tolâb-ı çarh:**
Gazel 384
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Felek çarkı.

Figân-ı ra'd şanmañ devr
elinden
Ŧolâb-ı çarh iniler zârî zârî

tolan:

1. **tolanmaz:-maz**
Gazel 152
Mısra: 8
Dolanmak, dolaşmak.

Pāsbān-ı şehri-ı 'ıŝkuñ
olmasa mäh-ı felek
Her gece küyuñ tolanmaz idi
mānend-i 'ases

2. **tolanurmuş:-ur, -miş**
Gazel 159
Mısra: 9
Dolanmak, dolaşmak.

Ṭolanurmuş küyuñı kāfir
rakīb
Uş neler edem ol ite oş oş

3. **tolanmaz:-maz**
Gazel 302
Mısra: 7
Dolanmak, dolaşmak.

Her gün aŝşama degin
küyuñı tolanmaz idi
Olmasa mihrüñ eger mihr-i
cihān-ārāda

4. **tolanur:-ur**
Gazel 323
Mısra: 4
Dolanmak, dolaşmak.

Meger mihr-i cemālinden
haber almak diler yārūñ
Ki her şeb tolanur küyün
kamer cāsūs ŝeklinde

tolan-:

1. **tolanur:-ur**
Gazel 180
Mısra: 1
Dolanmak, dolaşmak.

Ṭolanur küyuñı 'uŝŝāk-ı
ğarībān şaf şaf
Nitekim Ka'beyi huccāc-ı
firāvān şaf şaf

tolaş:

1. **tolaşma:-ma**
Gazel 228
Mısra: 8
*Birbirine geçip
karışmak, güç çözülecek
duruma gelmek.*

Başuñ gerekse saña eyā zülf-
i rü-siyeh

Ṭolaşma zülf-i yāre gel
andan üzül kesil

2. **tolaşdı:-dı**
Gazel 373
Mısra: 1
*Birbirine geçip
karışmak, güç çözülecek
duruma gelmek.*

Ḥaṭṭı ki gelüp 'arız-ı cānāna
tolaşdı
Āhum dütüni mihr-i
dıraḥŝāna tolaşdı

3. **tolaşdı:-dı**
Gazel 373
Mısra: 2
*Birbirine geçip
karışmak, güç çözülecek
duruma gelmek.*

Ḥaṭṭı ki gelüp 'arız-ı cānāna
tolaşdı
Āhum dütüni mihr-i
dıraḥŝāna tolaşdı

4. **tolaşdı:-dı**
Gazel 373
Mısra: 4
*Birbirine geçip
karışmak, güç çözülecek
duruma gelmek.*

Her kim ki ruḥı şem 'ine dil
verdi o māhuñ
Pervāne gibi āteŝ-i sūzāna
tolaşdı

5. **tolaşdı:-dı**
Gazel 373
Mısra: 8
*Birbirine geçip
karışmak, güç çözülecek
duruma gelmek.*

Öyküñdi meger sünbüle-i
zülf-i nigāra
Gülşende ŝabā sünbül ü
reyhāna tolaşdı

6. **tolaşdı:-dı**
Gazel 373
Mısra: 10
*Birbirine geçip
karışmak, güç çözülecek
duruma gelmek.*

Cismümde 'Azīzī görinen
her reg-i bī-cān
Ġam riştesidür kim ten-i bī-
cāna tolaşdı

7. **tolaşdı:-dı**
Gazel 373
Mısra: 6
*Dolaşmak, elden ele yer
değiştirmek II tökelemek.*

La 'l-i lebüñüñ şevkı ile
olmadı çün mest
Meclisde ŝarābuñ ayağı ya
ne tolaşdı

8. **tolaşma:-ma**
Gazel 324
Mısra: 1
*Birbirine geçip
karışmak, güç çözülecek
duruma gelmek.*

Ey gönül tolaşma yārūñ zülf-
i 'anber-fāmına
Hāy miskīn yoḥsa düŝdüñ
ejdehālar kāmına

toldur:

1. **toledurayın:-a, -yın**
Gazel 311
Mısra: 6
Doldurmak.

Lāle-ḥaddüñ yādına sīnem
pür edüp dāğ-ıla
Toledurayın koynumı berg-i
gül-i ḥandān-ıla

tolu:

1. **tolu:**
Gazel 251
Mısra: 6
Bir şey ile dolmuş olma.

Büstān-ı 'ışkdur çehrem ü
gül iki gözüm
Āb-ı eşk-ile tolu anda
ocağumdur benüm

2. **tolu:**
Gazel 277
Mısra: 14
Bir şey ile dolmuş olma.

Gonça-i lāle-i gül-rengi
çemen bezminde
Mey-i sürh ile tolu cām-ı
muşaffā şanurın

3. **tolu:**

Gazel 378

Mısra: 12

Bir şey ile dolmuş olma.

Ƙamerdür münhasif olmuş
şanur bezm içre kim görse
O meh destinden ayrı Ƙahve-
y-ile tolu fincānı

4. **tolu:**

Matla 69

Mısra: 2

Bir şey ile dolmuş olma.

Taht-ı Cemşid ü Ceme
vermem der-i mey-hāneyi
Tāc-ı haƘana degüşmem bir
tolu peymāneyi

tolular içmek:

1. **tolular içmek:-mek**

Gazel 179

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Dolu (içi içki ile
doldurulmuş kadeh) içilmek.*

Meclis içre tolular içmek
nic'olur göresin
Gelsün ey sākī hele meydāna
çeng ü nāy u def

tomār:

1. **tomār:**

Gazel 133

Mısra: 8

Dürülüp yuvarlak

yapılmış defter veya Ƙağıtlar.

'Arz-ı hāl etmek için şāh-ı
güle gülşende
Bülbüle gonça-i zanbaƘ gibi
tomār olmaz

2. **tomārı:-ı**

Gazel 227

Mısra: 5

Dürülüp yuvarlak

yapılmış defter veya Ƙağıtlar.

Hük-m-i şāhīdür elinde gonca
tomārı meger
Oldı eşcār u şüküfe hayline
serdār gül

3. **tomarına:-ı, -n, -a**

Gazel 349

Mısra: 1

Dürülüp yuvarlak

yapılmış defter veya Ƙağıtlar.

Ecel tomarına Ƙaddüm
kemān olmağa yaklaştı
Bu menzilden göçüp dil bī-
nişān olmağa yaklaştı

tomruk:

1. **tomrukda:-da**

Matla 15

Mısra: 2

Ayak ve ellere geçirilip

*bağlanan iki parça kütükten
meydana gelen işkence aleti.*

Nece feryād u fiğān
eylemesün bülbül-i zār
Gonca tomrukda yatur mest
alup yanını hār

ton:

1. **tonup:-up**

Gazel 107

Mısra: 7

Donmak, kaskatı

kesilmek.

Seyl-āb-ı eşk-i çeşmüm

tonup Ƙalılmaz oldı

Gönlüm gözüm Ƙapaldan

mānend-i keh-rübā yār

2. **tonlu:-lu**

Gazel 279

Mısra: 4

Elbise II renk tonu.

Cāme-i sebz ile ey Hızr-ı

zamānum güyā

Bir yeşil tonlu güzel tūti-i

hađrāsın sen

top:

1. **top:**

Gazel 263

Mısra: 3

Top, guy.

Ol şeh-i hüsne mihr olup zer
top

Meh-i nev oldı bir gümüş

çevgān

2. **topıdur:-ı, -dur**

Gazel 386

Mısra: 3

Top, guy.

O tıfl-ı meh-ruhuñ dām üzre

düşmiş topıdur şandum

Göricek saƘf-ı gerdün üzre

nā-geh mihr-i rahşānı

top-ı ecel erişüp:

1. **top-ı ecel erişüp:-ış, -üp**

Gazel 207

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ecel topu gelmek II
ölüm zamanının ermesi.*

Bir gün ola ki 'Azīzī erişüp
top-ı ecel

Sāye-veş hāke berāber ede

burc-ı bedenüñ

top-ı ğabğabla:

1. **top-ı ğabğabla:-la**

Kaside 5

Mısra: 67

Kelime Tipi: -

Çene topu (çene

çukuru).

Hışārī Muşli-i sīmīn-beden

ol top-ı ğabğabla

YıƘar şabr u Ƙarārı Ƙal'asın

'uşşāk-ı nālānuñ

top-ı zekandan:

1. **top-ı zekandan:-dan**

Gazel 314

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Çene topu (Çene
çukuru).*

'Akl u fikrũn kal'asını
tãrmãr eyler şaĥın
Varma zinhãr ey dil ol top-ı
zekãndan cãnibe

topraĥ:

1. **topraĥını:**-ı, -n, -ı

Gazel 43

Mısra: 3

Hak, tũrab.

Ayaĥũn topraĥını baş ũzre
Edinũr efser-i sa'ãdet bãd

2. **topraĥı:**-ı

Tahmis 1

Mısra: 4

Hak, tũrab.

La'-i nãbuñ kevşeri bĩ-mişl
ũ bĩ-hemtã-yımış
Ayaĥũn topraĥı nũr-ı dũde-i
ħũrã-yımış

toprak:

1. **toprakdan:**-dan

Tahmis 1

Mısra: 24

Hak, tũrab.

Ebr-i nĩsãn-veş dũr ũ gevher
řaĥar taĥ'ũñ eli
Ey Uřũlĩ sen ĥara toprakdan
alĥaksın velĩ

toprak řaĥarlar:

1. **toprak řaĥarlar:**-ar, -lar

Gazel 310

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Toprak řaĥmak.

Göz göre ol mãh-rũya niĥũn
ũykũndũñ deyi
Zerreler toprak řaĥarlar
ãftãbuñ 'aynina

toptolu:

1. **toptoludur:**-dur

Gazel 249

Mısra: 8

Dopdolu, tamamen

dolu.

Devlet-i 'iřkuñda yokdur
iħtiyãcum ni'mete
Maĥbaĥ-ı sĩnem Ĥalĩlũm
toptoludur ĥvãn-ı ĥam

toz:

1. **tozını:**-ı, -n, -ı

Gazel 115

Mısra: 5

Toz, topak.

İzũñ tozını koyup gözlerine
sũrme iĥũn
Başret ehli degũl ol ki
İřfãhãne ĥıĥar

2. **tozını:**-ı, -n, -ı

Gazel 266

Mısra: 7

Toz, topak.

Kũhl ile izi tozını bir
gũrũmiř ol mehũñ
Gũrmedũm nergis gibi
'ãlemde hiĥbir şaşı ben

toz ĥonduramaz:

1. **toz ĥonduramaz:**-a, -maz

Gazel 221

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Toz ĥondurmak,
kĩrletmek. II namusuna halel
getirmek.*

Kimse toz ĥonduramaz

dãmãnuña

Pãksın sen ãb-rũlar iĥre pãk

tũbã:

1. **tũbã:**

Gazel 87

Mısra: 4

*Bũtũn cennete gũlge
saldıĥına inanılan, kũkũ
yukarıda dalları ařaĥıda
bulunan aĥaĥ | gũzelin boyu.*

Cũy-ı dil-cũlar ĥemen mi

selsebĩl ırmaĥ mı

řãĥn-ı gũlřen bãĥ-ı cennet

servler tũbã mıdur

2. **tũbã:**

Gazel 138

Mısra: 9

*Bũtũn cennete gũlge
saldıĥına inanılan, kũkũ
yukarıda dalları ařaĥıda
bulunan aĥaĥ | gũzelin boyu.*

Gũrse reftãrını ĥayretde

ĥalurdı tũbã

Yine bir serv-i hevã-baĥřa

hevã-dãruz biz

3. **tũbã:**

Gazel 322

Mısra: 1

*Bũtũn cennete gũlge
saldıĥına inanılan, kũkũ
yukarıda dalları ařaĥıda
bulunan aĥaĥ | gũzelin boyu.*

Reşk ederdı ĥad-i mevzũnuñ

tũbã gũrse

Meyl ederdı ruĥ-ı gũl-gũnuñ

ħũrã gũrse

tũbã-kadd:

1. **tũbã-kaddũn:**-ũñ

Gazel 62

Mısra: 5

*(Sevgilinin) Tuba
(Cennette bir aĥaĥ) aĥacına
benzeyen boyu.*

El ĥekũp cãn u gũñũl benden

o tũbã-kaddũn

Vardılar cennet-i kũyında

ĥarãr eylediler

tudaĥ:

1. **tudaĥũna:**-uñ, -a

Gazel 25

Mısra: 1

*Dudak II sevgilinin
dudaĥı.*

ũykũnũrmiř tudaĥũna şerbet

Gũreyin bulmasun anı lezzet

tudaĥlar:

1. **tudaĥlar:**-lar

Gazel 109

Mısra: 5

Dudak.

Lezzetinden büseñüñ cānā
tudaqlar yarılır
Eyle tatludur lebūñ şehdi ki
yürekler yaqar

tūfān etdük:

1. **tūfān etdük:-dük**

Gazel 197

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Tufan etmek.

Keşti-i cismi şalup baħr-i
belā-yı 'ışqa
Gözümüz yaşı ile 'ālemi
tūfān etdük

tūğ u naķāresüz:

1. **tūğ u naķāresüz:-süz**

Gazel 135

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Tuğ ve davul.

'İşkuñda āh edüp dögeyin
sine taħlını
Olmaz çü şāh olan kişi tūğ u
naķāresüz

tūğ-ı şāhī:

1. **tūğ-ı şāhī:--ı**

Kaside 1

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Sultana ait sancak.

*(Sevgilinin saçı
bağlamında).*

Naħl-i gülzār-ı çemen
bülbüle tūğ-ı şāhī
Şehriyār-ı gül-i meh-peykere
bülbül çāker

tūğ-ı şāhīdür:

1. **tūğ-ı şāhīdür:-dür**

Gazel 39

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Hükümdarlık tuğu.

(Tūğ-ı şāhī: Hükümdarlık

*tuğu ile bir lale çeşidinin
ismidir.).*

Bāğ-ı hüsne tūğ-ı şāhīdür
nihāl-i kāmēti
Server-i hūbān-ı 'ālem bir
cevāndur lāle-ruħ

2. **tūğ-ı şāhīdür:-dür**

Kaside 5

Mısra: 65

Kelime Tipi: -

Hükümdarlık tuğu.

*(Tūğ-ı şāhī: Hükümdarlık
tuğu ile bir lale çeşidinin
ismidir.).*

Livā-yı kadd-i mevzūnı anuñ
bir tuğ-ı şāhīdür
N'ola şorgucu olsa başı tācı
mīr-i mīrānuñ

tuğrā:

1. **tuğrā:**

Gazel 313

Mısra: 10

Fermanlarda imza

*yerine kullanılan işaret ||
Sevgilinin kaşları.*

Berāt-ı hüsnuñe alnuñda
etmiş ser-fürü kaşuñ
Ĥam-ı zülf-i hümāyūnuñ aña
tuğrā midur yoħsa

tuğyān eyledi:

1. **tuğyān eyledi:-di**

Gazel 206

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Baş kaldırmak, isyan
etmek. | Coşup taşmak.*

'Azīzī Nīl-i Mısr-ı hüsñ ü
behcet eyledi tuğyān
Tırāş oldu 'izārı şanmañuz ol
māh-ı Ken'ānuñ

tulū' eder:

1. **tulū' eder:-er**

Gazel 71

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Doğmak, ortaya
çıkma.*

Tarf-ı şehābdan şanuram
mihr eder tulū'
'Arz-ı 'izār için kaçan ol
meh niķāb açar

tulū' etdi:

1. **tulū' etdi:-di**

Tarih 6

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Doğmak, ortaya
çıkma.*

Mübārek māh-ı zī'l-ka' de
onında
Tulū' etdi dün içre ol semen-
had

2. **tulū' etdi:-di**

Gazel 379

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Doğmak, ortaya
çıkma.*

Tulū' etdi güneş şanmañ
seħer şarrāfi destinde
Sipih-i nīl-gün üstine bir
sulţānī zer düşdi

tulū' etmiş:

1. **tulū' etmiş:-miş**

Matla 70

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Doğmak, ortaya
çıkma.*

Destārı ebr gibi tırup başı
üstine
Etmiş tulū' alnı mehi kaşı
üstine

tulū' eyler:

1. **tulū' eyler:-r**

Gazel 331

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Doğmak, ortaya
çıkma.*

Şanuram burc-ı şafağ içre
tulū' eyler kamer
Allar geydükçe ol hürşid-i
enver egnine

tümâr:

1. **tümârı:-ı**

Gazel 167

Mısra: 8

Tomar, tamamı.

Hârdan şekvâ için şâh-ı
bahâra şunmağa
Gonca tümârı olupdur
bülbül-i nâlâna 'arz

tümâr-ı sîmîn:

1. **tümâr-ı sîmîn:-în**

Kaside 4

Mısra: 49

Kelime Tipi: -

Gümüş tomar.

Zerle bir tümâr-ı sîmîn üzre
tahrîr eyleyüp
Okudu bu matla'-ı pür-sûzı
yana yana şem'

tu'me-i mâr eylediler:

1. **tu'me-i mâr eylediler:-di,
-ler**

Gazel 62

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Yılanın lokması

yapmak.

Ğam-ı zülfiyle girüp zîr-i
zemîne 'uşşâk
'Âkıbet tenlerini tu'me-i mâr
eylediler

**tu'me-i mikrâz-ı ejder-
peyker olsun:**

1. **tu'me-i mikrâz-ı ejder-
peyker olsun:-sun**

Kaside 4

Mısra: 59

Kelime Tipi: -

Ejder yüzlü mikrazın

yemi olmak. (Ejderin ağzının

*makasa benzemesinden
dolayı böyle bir benzetme
yapılmıştır.).*

Tu'me-i mikrâz-ı ejder-
peyker olsun göreyin
Öykünürmiş germ olup
genc-i ruğ-ı cânâna şem'

tur:

1. **turduqça:-duqça**

Kıt'a 1

Mısra: 21

Durmak, kalmak,

devamlı olmak.

Pâdşâhum zamâne turduqça
Turuban halka eyle luğ u
kerem

2. **turmayaydı:-ma, -ya, -y, -
dı**

Gazel 15

Mısra: 8

Bir durumda bulunmak.

Süz-ı sînemden yanardı mihr
ü mâh ile nücüm
Ebr-i âhum turmayaydı
hâyil-i gerdün olup

3. **turmasun:-ma, -sun**

Gazel 9

Mısra: 3

Durmak, durulmak.

Turmasun devr eylesün câm-
ı şabûhî bezmimüz
Kim sipihr-i 'ışkuñ oldur
âftâbı sâkiyâ

4. **turur:-ur**

Gazel 14

Mısra: 2

Durmak, beklemek.

Gül yüzün hecriyle çeşmüm
gam degül olsa pür-âb
Şîşe içinde turur 'âdetdür ey
gonca gülâb

5. **turur:-ur**

Gazel 83

Mısra: 6

Durmak, beklemek.

Küy-ı 'ışkuñ içre cânâ 'âşık-ı
dîvâneler
Rüz u şeb 'uryân gezer
'uryân turur 'uryân yatur

6. **turup:-up**

Gazel 121

Mısra: 10

Durmak, beklemek.

Luğ edüp yine anuñla
barışur mı ki 'aceb
Dün 'Azîziyle turup gördüm
o fettân çekişür

7. **turmağa:-mağ, -a**

Gazel 226

Mısra: 2

Durmak, beklemek.

Etme yanundan fütâdeñ mü-
miyânüm dür gel
Turmağa pervâneye çün
müm yanıdur mağal

8. **turma:-ma**

Gazel 232

Mısra: 1

Durmak, beklemek.

Dilâ demdür yine âh u figânı
turma peydâ kıl
Belâ-yı 'ışka düş olduğumı
halka hüveydâ kıl

9. **turmaz:-maz**

Gazel 254

Mısra: 6

Durmak, beklemek.

Şevk-ı rüyı olmasa kalbinde
ol mey-gün-lebüñ
Câmi' içre aşıluğ turmaz idi
kandîl-i câm

10. **turmasun:-ma, -sun**

Gazel 273

Mısra: 7

Durmak, beklemek.

Ol mehûñ mir'ât-ı ruhsârına
karşu turmasun
Tûti-i güyâ-yı Hindistâna
söyleñ söylesün

11. **turmaz:-maz**

Gazel 354

Mısra: 1
Durmak, beklemek.

Al-ıla tırılmaz öpersin deyü
la'l-i dilberi
Pâyıl etdi şurâhî bâde-y-ile
sâgeri

12. **tırup:-up**
Gazel 362
Mısra: 4
Durmak, beklemek.

Lebüñ şevkı-y-ıla meclisde
bâde
Ayağ üzre tırup cevânâ
geldi

13. **tırduğı:-duğ, -ı**
Lugaz 21
Mısra: 10
Durmak, beklemek.

Gâh olur kim şiddet-i bād
anları
Tırduğı yirde 'Azîzî hürd
ider

14. **tırup:-up**
Matla 70
Mısra: 1
Durmak, beklemek.

Destârı ebr gibi tırup başı
üstine
Etmış tülü' alnı mehi kaşı
üstine

15. **tırı:-dı**
Mesnevi 1
Mısra: 22
Durmak, beklemek.

Yünusa batn-ı hüt olup
zindân
Tırdı deryâ dibinde neçe
zaman

16. **tırmağa:-mağ, -a**
Müseddes 2
Mısra: 9
*Durmak, ayakta
durmak, dikilmek.*

Ayağ üzre tırmağa bir lahza
tâkat kalmadı
Da' vet için küyuña varmağa
kudret kalmadı

17. **tırımayup:-ma, -y, -up**
Gazel 104
Mısra: 4
*Beklemek, bir yerde
kalmak.*

Tıfl-ı dil hâlin şorarsañ
hasretinden la'lüñüñ
Mehd-i gamda tırımayup âh
u figân eyler yürür

18. **tırur:-ur**
Gazel 200
Mısra: 6
*Beklemek, bir yerde
kalmak.*

Kârbân-ı cân u dil urulmasun
mı dem-be-dem
Tığ-veş belde tırur bir hün-
feşândur hañçerüñ

19. **tırımasun:-ma, -sun**
Gazel 126
Mısra: 5
Sürekli, durmadan.

Tırımasun sögsün ağzuma
la'lüñ
Hük-m-i şâh-ı cihân nigîn
iledür

20. **tırımaz:-maz**
Gazel 290
Mısra: 1
Sürekli, durmadan.

Şabâ gibi 'aceb tırımaz
yellersin
Yine şüfî kimüñ oğlın
seversin

21. **tırımaz:-maz**
Gazel 338
Mısra: 3
Sürekli, durmadan.

Pâyına ol serv-i sîmüñ
tırımaz eylersin nişâr
Dirhemüñ ey dîde-i nem-
dîde çokdur var ise

22. **tırur:-ur**
Lugaz 2
Mısra: 3
Sürekli, durmadan.

Çararur tırur yanında
âdemüñ
Söylemez ammâ ki hergiz
hayr u şer

23. **tırıma:-ma**
Gazel 69
Mısra: 14
*Ara vermek, dinlenmek,
soluklanmak.*

Göñül âh eylegil hecrinde
yârüñ diñmeyüp bir dem
Gözüm kan ağla tırıma yaş
yerine bu da bir demdür

24. **tırımayup:-ma, -y, -up**
Gazel 80
Mısra: 14
*Ara vermek, dinlenmek,
soluklanmak.*

Dâd elinden 'Azîzî tıfl-ı
dilüñ
Tırımayup mehd-i gamda
nâle eder

türâb:

1. **türâb:**
Gazel 66
Mısra: 4
Toprak. II mezar.

Hañçer-i tıguñ hayâli dilde
yer etse n'ola
Kim mekânı her reg-i cüyüñ
türâb altındadır

türâbuñ çekmiş:

1. **türâbuñ çekmiş:-uñ, -miş**
Gazel 190
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Toprak çekmek II
ölmek.*

Dedüm küyuñda hâk oldı
'Azîzî
Dedi çekmiş seni anda
türâbuñ

türk-i ser-hoş:

1. **türk-i ser-hoş:**
Gazel 363

Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Mest güzel II sevgili.

Gözün kim gamzeñ olmışdur
aña bir hancer-i gürdi
Meded ol Türk-i ser-hoş
deşne ile bizi öldürdi

türk-i ser-hoşdur:

1. **türk-i ser-hoşdur:-dur**

Gazel 337

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Mest güzel II sevgili.

Zir-i ebrüsında ol yârün
‘Azîzî gamzesi
Güyyâ bir Türk-i ser-hoşdur
yatur mihrâbda

turmaz:

1. **turmaz:**

Kaside 1

Mısra: 7

Devamlı, durmaksızın.

Güle karşı iniler bülbül-i bî-
dil turmaz
Hârhâr-ı gam-ı gül bülbüle
kâr etdi meger

2. **turmaz:**

Kaside 1

Mısra: 16

Devamlı, durmaksızın.

Gül-i ter bülbül-i bâğa nece
açılsun kim
Turmaz esrâr-ı güli
bulduğına bülbül öter

3. **turmaz:**

Kaside 1

Mısra: 30

Devamlı, durmaksızın.

Şekl-i gül bülbülü gördükçe
kızarduğu bu kim
Bülbüle karşı göz eyler güle
turmaz ‘abher

turmaz ağlar:

1. **turmaz ağlar:-r**

Tesdis 2

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Durmadan, ara
vermeden ağlarım.*

Gözlerüm dem dem fezâ-yı
gamda turmaz ağlar
Kanlu yaşum her yañadan
yollarımı bağlar

turmaz eridür:

1. **turmaz eridür:-dür**

Tesdis 3

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Durmadan erimek.

Tâb-ı miñnet yüregüm yağını
turmaz eridür
Yağsam âhumdan eger
başuma odlar yeridür

turra:

1. **turrasınıñ:-sı, -nuñ**

Gazel 107

Mısra: 3

*Alna dökülen kıvrıcık
saç lülesi.*

Erişme turrasınıñ nârına
yohsa yârün
Ey şâne âteş urgaç saña
yanar o tarrâr

2. **turra:**

Müseddes 4

Mısra: 19

*Alna dökülen kıvrıcık
saç lülesi.*

Sünbül mi turra mı yahod ol
‘anberîn-sehâb
Reyhân mı yâ benefşe mi ol
hañt-ı müşk-i nâb

turuban:

1. **turuban:**

Kıt’a 1

Mısra: 22

Durmadan.

Pâdşâhum zamâne turduqça
Turuban halka eyle luğ u
kerem

turunc-ı ğabğabın:

1. **turunc-ı ğabğabın:-ın**

Gazel 108

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Turunca benzeyen çene.

Yüzüm leymünî reng olsa
‘aceb mi gamdan ol servün
‘Azîzî el urup eller turunc-ı
ğabğabın oğşar

turur:

1. **turur:**

Gazel 192

Mısra: 3

Bildirme eki.

Ellere karşı ayağın öpmege
şarkar turur
Der-miyân eyle hemân ey
serv-kañ dâmânlaruñ

turus:

1. **turuş:**

Gazel 159

Mısra: 8

*Durma tarzı ve şekli,
vaziyet.*

Verd ü serv saña nece
öykünür

Sende kim var ol oturuş ol
turuş

tut-:

1. **tutup:-up**

Gazel 386

Mısra: 7

Ele geçirmek.

Tutup Şâm ehli urmazdı
ayağına anuñ âhen
O şâhuñ olmasa kaçkın kulı
şem‘-i şebistânî

2. **tutsa:-sa**

Gazel 366

Mısra: 13

Çevrelemek, sarmak, doldurmak.

Ṭutsa āfākı yine na‘raları mestānuñ
Dāmen ile bir olup çāk-i girībānları

ṭut:

1. **ṭut:**

Kaside 4
Mısra: 70
Tutmak.

Luṭf edüp oyar ‘Azīzīnün murādı şem‘ini
Bezm-i ‘ālemde oyarduñ eyle ṭut bir dāne şem‘

2. **ṭutalum:-a, -lum**

Gazel 237
Mısra: 10
Tut ki!, farzet ki!.

Kanı ihsān u mürüvvet kanı luṭf u merḥamet
Ṭutalum şāhum ‘Azīzīde günāh eksük degül

3. **ṭutup:-up**

Gazel 321
Mısra: 5
Yakalamak.

Ṭutup kanlı gibi sākī boğazın aldı meclisde
Boyun çekdi şurāhī var ise ol gözleri meste

4. **ṭutsa:-sa**

Gazel 45
Mısra: 7
Kaplamak, sarmak.

Bezm-i cihānı ṭutsa ‘aceb mi iñildimüz
Ney gibi deldi bağrımız ta‘ne-i ḥasūd

5. **ṭutdı:-dı**

Tedis 4
Mısra: 19
Kaplamak, sarmak.

Donandı naḥl-i bālalar cihānı ṭutdı zīnetler

Geyüp zerrīn kabālar zer benekli sebze ḥil‘atler

6. **ṭutalum:-a, -lum**

Gazel 264
Mısra: 7
Varsaymak, farzetmek.

Ḥaṭṭ-ı rüyuñ gibi olmuş ṭutalum müşkī kumāş
Zülfüne kim dedi şahn-ı ruḥ-ı zībāya döşen

7. **ṭutalum:-a, -lum**

Gazel 44
Mısra: 10
Elde bulundurmak, ele almak, kavrayarak eline almak.

Nihāl-i kāmetine beñzesün mi andan ol servüñ
‘Azīzī ṭutalum maḥbül imiş eşcārda şimşād

8. **ṭutuñ:-uñ**

Gazel 193
Mısra: 6
Elde bulundurmak, ele almak, kavrayarak eline almak.

Meydān-ı ğamda başımı güy-ı belā bilüñ
Ḳadd-i ḥamīdemi aña bir şavlecān ṭutuñ

9. **ṭutar:-ar**

Gazel 263
Mısra: 2
Elde bulundurmak, ele almak, kavrayarak eline almak.

Alsa ol ḥūrī destine fincān Şanuram elde gül ṭutar
Rıdvān

10. **ṭutdı:-dı**

Tarih 16
Mısra: 3
Yer etmek, yerleşmek.

Ṭutdı çün rüḥi cināna yüz bir eksükli o dem
Dedi tārīḥini anuñ Ḥaḳ naşīb ede behişt

11. **ṭutaruz:-ar, -uz**

Gazel 132
Mısra: 7
Riayet etmek.

Cām-ı pend-i mey-fürüşü ṭutaruz biñ cān ile
Her ne derse biz o pīr-i ḥoş-likāya ḳāyilüz

12. **ṭutuñ:-uñ**

Gazel 193
Mısra: 10
Bir iş için görevlendirmek II tutmak (barındırmak, bulundurmak bağlamında).

Ḥıdmetler eylesün dil ü cāndan ‘Azīziyi
Gülzār-ı küyına ol şehüñ bāğbān ṭutuñ

13. **ṭutmaḳdan:-maḳ, -dan**

Gazel 274
Mısra: 7
Yöneltmek, doğrultmak, göndermek.

Dem-Ā-dem tığ-i āhı çarḫa ṭutmaḳdan ğaraż bu kim
‘Adū-yı kāfirüñ başın kesüp kanın dökem bir gün

ṭut ki:

1. **ṭut ki:**

Gazel 194
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalp**

İfade

Varsayalım, farzedelim.

Bulsa girerdi içine gördüğü yere hemān
Ḳālib-i fersüdesidür ṭut ki şā‘ir cānumuñ

2. **ṭut ki:**

Gazel 195
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalp**

İfade

Varsayalım, farzedelim.

Halka halka o siyeh zülfüñ arasında ḳaşuñ

Māhidür tüt ki girüpdür
gözine ağlaruñ

3. **tüt ki:**

Gazel 257

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Varsayalım, farzedelim.

Yükledür bār-ı ğamı baña
felek
Tüt ki ben yük çekici
hāmmālem

tut kim:

1. **tut kim:**

Gazel 197

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Varsay ki II farz et ki.

İncinürsin bize meclisde
niġārā tüt kim
Mey-i la'l-i lebūñi emmek
ile kan etdük

tutalum:

1. **tutalum:**

Gazel 173

Mısra: 7

Tut ki!, farzet ki!.

Tutalum 'ışkuñda öykünmiş
baña aġyār-ı toy
Bülbül ü tūtiyle andan bir
midür zāġ u kelāġ

tūti-i güyā:

1. **tūti-i güyā:**

Gazel 47

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Konuşan papağan.

Cān yedürmek olur idi aña
şekker yerine
Söylese la'lüñ gibi ger tūti-i
güyā leziz

tūti-i güyānuñ:

1. **tūti-i güyānuñ:-nuñ**

Kaside 5

Mısra: 140

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Konuşan papağan.

Görüp nazm-ı şeker-rizüm
umaram meyl ede yārān
Ki zīrā sükkeredür meyli her
tūti-i güyānuñ

tūti-i güyā-yı hindistāna:

1. **tūti-i güyā-yı**

hindistāna:-a

Gazel 273

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Konuşan Hindistan
papaġanı.*

Ol mehūñ mir'āt-ı ruhsārına
karşu tırmasun
Tūti-i güyā-yı Hindistāna
söyleñ söylesün

tūti-i hādrā:

1. **tūti-i hādrā:**

Gazel 277

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yeşil papağan.

Gördüğümce haṭ-ı ser-sebz ü
leb-i hāndānuñ
Bir güzel sürh-dehen tūti-i
hādrā şanurın

tūti-i hādrāsın:

1. **tūti-i hādrāsın:-sın**

Gazel 279

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yeşil papağan.

Cāme-i sebz ile ey Hızr-ı
zamānum güyā
Bir yeşil tonlu güzel tūti-i
hādrāsın sen

tūti-veş:

1. **tūti-veş:**

Gazel 142

Mısra: 8

Papağan gibi.

Güftārımız şekerden olurdu
leziz eger
Tūti-veş aġzımızda lebūñ
olsa kāndimüz

2. **tūti-veş:**

Lugaz 1

Mısra: 8

Papağan gibi.

Destüñe alup anı kılsañ
nevāḥt
Tūti-veş uçmaġa bāl ü per
açar

tutmaġ:

1. **tutmaġa:-a**

Gazel 206

Mısra: 5

*Kaplamak, etrafa
yayılmak.*

'İzār-ı lāle-günün tāze vü ter
tutmaġa yaḥod
Şalupdur sāye üstine siyeh
zülfi o fettānuñ

tutmış-idi:

1. **tutmış-idi:**

Tarih 2

Mısra: 6

Yayılmak, ele geçirmek.

Hāzret-i Düstür-ı a'zam
nitekim
Tutmış-idi 'ālemi başdan
başa

tutuk:

1. **tutukdur:-dur**

Gazel 338

Mısra: 12

Peçe.

Rind-i dürd-āşāmını görmez
gözümüz cāmdan
Sākīyā çeşm-i ḥabāb-ı mey
tutukdur var ise

tutus:

1. **tutuşdı:-dı**
Gazel 11
 Mısra: 6
Yanmak, ateş almak |
'aşk ateşiyle yanıp tutuşmak.

Lälelerdür kızaran şanma
 çemende Kaysuñ
 Şerer-i ateş-i ahıyla tutuşdı
 şahra

2. **tutuşup:-up**
Gazel 275
 Mısra: 8
Yanmak, ateş almak |
'aşk ateşiyle yanıp tutuşmak.

Yanmağ olmadı müyesser
 çün o şem'a hâlümü
 Tutuşup nâr-i gam-ı ışk-ıla
 bārī yanayın

3. **tutuşur:-ur**
Kaside 4
 Mısra: 8
Yanmak, ateş almak |
'aşk ateşiyle yanıp tutuşmak.

Süziş-i mihr ü maḥabbetden
 edüp baḥş ü cedel
 Tutuşur pervānesiyle gelse
 ger meydāna şem'

tütyā-yı 'ayn-ı 'izzetdür:

1. **tütyā-yı 'ayn-ı**
'izzetdür:-dür
Kaside 3
 Mısra: 19
 Kelime Tipi: -
Gözleri sürmeli olan
(sevgilinin) ikramı.

Tütyā-yı 'ayn-ı 'izzetdür
 baña iki gözüm
 Gerd-i ḥāk-i dergehūñ kim
 dīdede pinhān olur

2. **tütyā-yı 'ayn-ı**
'izzetdür:-dür
Kaside 3
 Mısra: 19
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Gözleri sürmeli olan
(sevgilinin) ikramı.

Tütyā-yı 'ayn-ı 'izzetdür
 baña iki gözüm
 Gerd-i ḥāk-i dergehūñ kim
 dīdede pinhān olur

tütyā-yı dīde-i a'yān olur:

1. **tütyā-yı dīde-i a'yān**
olur:-ur

Kaside 3
 Mısra: 28
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Devletin ileri
gelenlerinin gözünün
sürmesi olmak.

Sen o mäh-ı burc-ı 'izzetsin
 bugün dünyāda kim
 Ḥāk-i pāyuñ tütyā-yı dīde-i
 a'yān olur

2. **tütyā-yı dīde-i a'yān**
olur:-ur

Kaside 3
 Mısra: 28
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Devletin ileri
gelenlerinin gözünün
sürmesi olmak.

Sen o mäh-ı burc-ı 'izzetsin
 bugün dünyāda kim
 Ḥāk-i pāyuñ tütyā-yı dīde-i
 a'yān olur

tuy:

1. **tuyulup:-ul, -up**
Gazel 131
 Mısra: 13
İşitmek II haberdar
olmak.

Tuyulup 'ışk-ıla 'ālemlere
 rüsvā olduk
 Qalmadı ḥalk-ı cihān içre
 'Azīzī yerimüz

2. **tuyurdı:-ur, -dı**
Gazel 141
 Mısra: 7
İşitmek II haberdar
olmak.

Seni sevdügümi ḥalka
 tuyurdı nāle vü zārum

Yetiş gel kandasın oldı kamu
 sırrum 'iyān sensüz

3. **tuymasun:-ma, -sun**
Kıt'a 15
 Mısra: 10
İşitmek II haberdar
olmak.

Qomaz dilde gubār ammā ki
 esrār
 Ye anı tuymasun esrāruñ
 ağıyār

4. **tuydı:-dı**
Matla 55
 Mısra: 1
İşitmek II haberdar
olmak.

Yāre mihrüm kāmētüm çeng
 olduğından tuydı el
 Sāz-ı 'ışkı çala çala ezgiye
 döndürdi dil

tuyur:

1. **tuyurma:-ma**
Gazel 234
 Mısra: 8
Duyurmak, haberdar
etmek.

Yanarsañ şem'-veş
 pervāneye yan ḥālūñi ey dil
 Şakm bülbüle tuyurma ki
 bulduğın öter bülbül

U

'ubeydī:

1. **'ubeydī:**
Kaside 5
 Mısra: 125
Özel ad.

İşitdük kim 'Ubeydī rāh-ı
 'uqbāya revān olmış
 Umaruz lāyık-ı raḥmet ola ol
 'abdi Raḥmānuñ

uc:

1. **uçar:-ar**
Gazel 93
 Mısra: 1

*Havaya kalkıp gitmek,
tayeran etmek.*

Gönlül zülfün hevâsında uçar
güyâ kebûterdür
Ham olmuş cism-i zerdüm
ayağında halka-i zerdür

2. **uçurmak:**-ur, -mak

Gazel 127

Mısra: 7

*Havaya kalkıp gitmek,
tayeran etmek.*

Murg-ı cânı sîneden var ise
uçurmak diler
Tîg-i ser-tîzin o hûnî dem-
be-dem zâğlar yürür

3. **uçar:**-ar

Gazel 145

Mısra: 4

*Havaya kalkıp gitmek,
tayeran etmek.*

Āsitân-ı yârdan gayrı yere
itmez nüzûl
Haylice yüksek uçar kuşdur
dil-i âvâremüz

4. **uçmağa:**-mağ, -a

Gazel 355

Mısra: 6

*Havaya kalkıp gitmek,
tayeran etmek.*

Görenler düd-ı âhumdan
çararmış kaçum alnumda
Şanurlar murg-ı cânum
küyüña uçmağa per açdı

5. **üç:**

Kaside 5

Mısra: 24

Sayı sıfâtı, üç.

Döşendiler kumâş esbâba şol
deñlü güzeller kim
Alurlar bir ağacın şimdi üç
altuna kemhânuñ

6. **üç:**

Muamma 21

Mısra: 1

Sayı sıfâtı, üç.

Çekdüm üç kerre hisâba yâ
kaşuñ ey meh-likâ

İkisinde iki sıfır oldu hüveydâ
çün sühâ

7. **uçup:**-up

Tarih 5

Mısra: 5

*Uçmak, havalanmak II
Bir yerden, bir şeyden
ayrılmak, uzaklaşmak.*

Murg-ı rûhî kafes-i tenden
uçup
Cennete girmek için yol
buldı

8. **ucı:**-ı

Gazel 117

Mısra: 10

*Bir şeyin kenarı, kıyısı,
son noktası.*

Ne tîg-i gâmzesi kim sîneme
urur yârûñ
O tîguñ ucu 'Azîzî miyân-ı
câna çıkar

9. **ucma:**-ı, -n, -a

Kaside 4

Mısra: 74

*Bir şeyin kenarı, kıyısı,
son noktası.*

Beñzer ol nañl-i bülende bu
kaşîdem kim anuñ
Bağlanupdur ucına bir bî-
bedel şâhâne şem'

10. **ucında:**-ı, -n, -da

Lugaz 5

Mısra: 4

*Bir şeyin kenarı, kıyısı,
son noktası.*

Eski ziftli keştidür güyâ teni
Var başı ucında iki yelkeni

11. **ucında:**-ı, -n, -da

Lugaz 19

Mısra: 2

*Bir şeyin kenarı, kıyısı,
son noktası.*

Ol nedür kim kavse beñzer
arkası
Var iki ucında iki halkası

12. **ucın:**-ın

Muamma 35

Mısra: 1

*Bir şeyin kenarı, kıyısı,
son noktası.*

Çäk edüp zeyli ucın farkına
alduqça Sühâ
Sâki üzre dâğ-ı şeb-günü
'iyân olsa n'ola

13. **uçdı:**-dı

Tarih 18

Mısra: 8

*Havaya kalkıp gitmek,
tayeran etmek II ahirete
göçmek.*

El çeküp bâğ-ı cihândan
'âkıbet

Uçdı cennetden yaña hem-
çün hezâr

14. **ucına:**-ı, -n, -a

Gazel 53

Mısra: 4

Baş.

Gördi bitmez akçasuz iş
duñter-i verdüñ hemân
Başdı naqd-i jâleyi ucına
ebr-i nev-bahâr

uç vermeyeydi:

1. **uç vermeyeydi:**-me, -y, -
e, -y, -di

Gazel 34

Mısra: 6

Kelime Tipi: Kalıp

İfade

*Ucunu göstermek,
ucunun görünmesi (saçın
ucunun görünmesi
bağlamında).*

Kim bilürdi gönlümü hâl-i
siyâhuñ aldığın
Haddüññ ter küşesinde
vermeyeydi zülfün uç

uçmağ:

1. **uçmağa:**-a

Gazel 76

Mısra: 6

Cennet.

Saña beñzeyimezler gördiler
kaçup hacâletden

Perîler bâğ u rāğa hūrîler
uçmağa düşmişdür

2. **uçmağa:-a**

Lugaz 1

Mısra: 8

*Uçmak.Kanatlar
yardımıyla havada düşmeden
durmak, havada yol almak.*

Destüñe alup anı kılsañ
nevâht
Tûfî-veş uçmağa bâl ü per
açar

uçuk:

1. **uçukdur:-dur**

Gazel 338

Mısra: 6

Uçuk, dudak kabartısı.

Ğonca tıflın mehd-i gülşende
beliñletmiş şabâ
La'li üzre görinen şebnem
uçukdur var ise

uçur:

1. **uçurup:-up**

Gazel 28

Mısra: 4

*Havalandırmak, yerden
yükseletmek, uçurtmak.*

Bâz-ı 'ışk-ı cân-şikâruñ
âşyân-ı sineden
Uçurup dil murğını âvâre
kıldı 'âkıbet

'üd-ı kamâr:

1. **'üd-ı kamâr:**

Kaside 2

Mısra: 40

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Dulaptal otugillerden,
tropik bölgelerde yetişen,
dinî törenlerde yakılan ve
yanarken güzel koku veren,
odunu ve kabuğu hoş kokulu
bir ağaç. II Ar. Hindistan'da
bir mevzi adıdır ki üd-ı
kamârî ona mensuptur.*

Kılmağa şems ü kamer
bezm-i lañfında buhūr

Şems bir micmer-i zer-kâr u
kamer 'üd-ı Kamâr

'üd-veş:

1. **'üd-veş:**

Gazel 179

Mısra: 9

Öd ağacı gibi.

Düşmeyeydi âteş-i 'ışka
'Azîzî 'üd-veş
İñlemezdi böyle yana yana
çeng ü nây u def

uğra:

1. **uğrarsa:-r, -sa**

Gazel 306

Mısra: 6

*Uğramak II ziyaret
etmek.*

Ol gülüñ seyr etdüğü yollara
sür yüzüñ gözünü
Şahn-ı bâğa ey şabâ uğrarsa
ger râhuñ yine

2. **uğrarsañ:-r, -san**

Gazel 314

Mısra: 4

*Uğramak II ziyaret
etmek.*

Hâl-i 'anber-bârına
öykünmesün de nâfeye
Ey şabâ yoluñ-çün uğrarsañ
Hütenden cânibe

3. **uğramazsın:-maz, -sın**

Gazel 329

Mısra: 4

*Uğramak II ziyaret
etmek.*

Öldürürsün tîr-i müjgân ile
'uşşâkı vü hem
Uğramazsın ölicecek bir kez
kubûri yanına

4. **uğrasa:-sa**

Gazel 389

Mısra: 8

*Uğramak II ziyaret
etmek.*

Reh-i küyuñda qalır Cenneti
añmazdı Sürüş

Küyuña uğrasa Firdevse
giderken râhı

5. **uğradum:-du, -m**

Gazel 16

Mısra: 9

Maruz kalmak.

Bir derde uğradum ki gam-ı
'ışk-ı yâr ile
Lokmân olursa aña 'ilâc
edemez tabîb

6. **uğramış:-mış**

Müseddes 2

Mısra: 20

Maruz kalmak.

Şehr-i 'ışkuñ içre ben bir
'aşk-ı âvâreyin
Derd-i hecre uğramış bir
oñmaduk bî-çâreyin

7. **uğraya:-y, -a**

Gazel 242

Mısra: 7

*Uğramak, ziyaret etmek
II bir yere kısa bir süre
kalmak üzere gitmek, gidip
kısa süre kalmak II bir yerin
yanından veya içinden
geçmek.*

Ne cânı var ki uğraya âhü-yı
şâdlık
Dil bîşesin çü şayd-geh
edindi şîr-i gam

uğru:

1. **uğruya:-y, -a**

Gazel 60

Mısra: 4

Hırsız.

Sürme-i hâk-i rehûñ gözden
siler cüy-ı sirişk
Beñzer ol uğruya kim
komadığı yerden alur

uğurla:

1. **uğurlamasa:-ma, -sa**

Gazel 319

Mısra: 3

Çalmak, aşırmak.

Uğurlaması büy-ı 'abîr ü hat
u hâlûñ
Gizlenmez idi müşk-i Huten
nâfe-i Çtne

'ukâb:

1. **'ukâbî:-ı**
Gazel 309
Mısra: 2
Kartal.

Zülfî hümâsı ol mehûñ
olduğça hâtırâ
Âhum 'ukâbı hem-per olur
nesr-i tâyire

'ukbâ:

1. **'ukbâya:-y, -a**
Tarih 28
Mısra: 1
Ahîret, öbür dünya.

'Azm eyledi paşa çün
'ukbâya şehâdetle
Ser-hayl-i şehîdânuñ alayı
mezîd oldu

'ukqâb-ı çarh-ı bed-fi'âl:

1. **'ukqâb-ı çarh-ı bed-fi'âl:**
Gazel 288
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kötü işler işleyen
feleğın kartalı.*

Ya meger pervâz edüp
'ukqâb-ı çarh-ı bed-fi'âl
Açdı minqârın ki ede kaçd-ı
şikâr-ı murğ-ı cân

ulal:

1. **ulalmış:-mış**
Gazel 93
Mısra: 8
Büyümek, yetişmek.

Çenârı kâmet-i yâra inende
etmeñüz teşbîh
O yabanda ulalmış bu nihâl-i
nâz-perverdür

ulu:

1. **ulu:**
Gazel 265
Mısra: 8
Büyük, yüce.

N'ola bayram-ı vişâlûñde
şafâlar sürsek
Süy-ı Hâğdan bize bir ulu
'aâdur Ramazân

2. **ulu:**
Gazel 371
Mısra: 6
Büyük, yüce.

N'ola gitdiyse 'adem milkine
ol şâh-ı 'azîm
Yine anuñ yerine bir ulu
sultân geldi

'ulufe:

1. **'ulüfem:-m**
Kıt'a 1
Mısra: 5
*,Eskiden askere ve
benzerlerine belirli
vakitlerde verilen maaş.*

Günde heft aqçadur 'ulüfem
evet
'Ömri pencâh sâle ermiş
erem

'ulvî:

1. **'ulvî:**
Kaside 5
Mısra: 41
*Ulvî Şah Ali, Bursalı
olup Sultan II. Murat
döneminde şöhret kazanmış
ve ihtiyarlığı zamanında
Fatih Sultan Mehmet
devrinde de yetişmiştir.*

Esîr-i nâme-i 'ışkı hemân
'Ulvî degül ancak
Neçe Mecnûnı var Leylî gibi
Şâlih dil-ârânûñ

um:

1. **umsa:-sa**
Gazel 95
Mısra: 3
Ummak, ümit etmek,.

Şeb-i hecrûñde gönül bûs-ı
lebûñ umsa ne tañ
Çarañuluğda olur çeşme-i
hayvân derler

2. **umarın:-ar, -ın**
Gazel 166
Mısra: 9
Ummak, ümit etmek,.

Sicn-i firqatde 'Azîzîyi
umarın qomaya
Çeh-i miñnetden eden
Yüsuf-ı Ken'âmî hâlâş

3. **umaram:-ar, -am**
Gazel 259
Mısra: 3
Ummak, ümit etmek,.

Umaram vaşluña ermek ne
kadar müşkil ise
Umarın ergüre Allâh benüm
sultânüm

4. **umarın:-arın**
Gazel 259
Mısra: 4
Ummak, ümit etmek,.

Umaram vaşluña ermek ne
kadar müşkil ise
Umarın ergüre Allâh benüm
sultânüm

5. **umaram:-ar, -am**
Gazel 260
Mısra: 3
Ummak, ümit etmek,.

Umaram nür-ı tecellâya olam
müstağraq
Cüy-veş oldu gönül tâlib-i
dîdâr-ı Hâsen

6. **umaram:-ar, -am**
Gazel 274
Mısra: 6
Ummak, ümit etmek,.

Neçe bir baña ser-keşlik ede
mânend-i serv ol yâr
Umaram bād-ı âhumla anı ey
dil egem bir gün

7. **umar:-ar**
Gazel 285

Mısra: 7
Ummak, ümit etmek,.

El manşib u riyâset umar
eşigüñde ben
Siz şeh-r-yâra hıdmet için bir
yer isterin

8. **umarar:-ar, -am**
Gazel 316
Mısra: 8
Ummak, ümit etmek,.

Setr eyleyüp 'uyübum
maşşer güninde ya Rab
'Afv edesin umaram cürm ü
cinâyetümde

9. **umaruz:-ar, -uz**
Gazel 317
Mısra: 4
Ummak, ümit etmek,.

Cürm ü 'iştân ile varduğda
huzür-ı Hakkâ
Umaruz ede yarın bize
şefâ'at rûze

10. **umaruz:-ar, -uz**
Gazel 371
Mısra: 7
Ummak, ümit etmek,.

Umaruz hoş geçertüz säye-i
'adlinde anuñ
Ma'delet bâğına bir serv-i
hürâmân geldi

11. **umarar:-ar, -am**
Kaside 5
Mısra: 139
Ummak, ümit etmek,.

Görüp nazm-ı şeker-rizüm
umarar meyl ede yârân
Ki zîrâ sükkeredür meyli her
tüñ-i güyânuñ

12. **umarlardı:-ar, -lar, -dı**
Kaside 5
Mısra: 95
Ummak, ümit etmek,.

Şarâb-ı Kevşer-i la'lin
bulalardı umarlardı
Seni bize Hudâ verdi deyü
yârân-ı tûbânuñ

13. **umaruz:-ar, -uz**
Kaside 5
Mısra: 126
Ummak, ümit etmek,.

İşitdük kim 'Ubeydî rāh-ı
'uqbāya revān olmuş
Umaruz lâyıq-ı rahmet ola ol
'abdi Rahmānuñ

14. **umaruz:-ar, -uz**
Kaside 5
Mısra: 133
Ummak, ümit etmek,.

Umaruz diñlemek ola
müyesser bize de anı
Kulağdan 'aşık olduğ
nağline Arslan-ı hoş-ıvānuñ

15. **umarar:-ar, -am**
Kıt'a 1
Mısra: 18
Ummak, ümit etmek,.

Cennet-i küyuñ içre Ādem
olup
Umarar mīve-i murāda
erem

16. **umaruz:-a, -ruz**
Mesnevi 1
Mısra: 29
Ummak, ümit etmek,.

Umaruz sen dağı hālāş olasın
Dergeh-i şehde 'abd-i hāş
olasın

ummak:

1. **ummağ:**
Kıt'a 14
Mısra: 4
Ummak, ümit etmek,.

Keremsizden kerem
ümmîdin etmek
İlik ummağ gibidür kîr-i
segden

'ummān:

1. **'ummānuñ:-uñ**
Kaside 5
Mısra: 6
Büyük deniz, okyanus II
aşığın gözyaşları.

Ser-i bāmında ol meşdüd
olan zer mehçenüñ 'ağsi
Bir altun hāldür konmuş
'izârı üzre 'ummānuñ

2. **'ummānuñ:-uñ**
Gazel 12
Mısra: 4
Çok büyük engin deniz,
okyanus.

Baňa la'l-i güher-bāryıla
dendāni yeter yārūñ
Ne deñlü var ise mercān ü
dür 'ummānuñ olsun hep

3. **'ummān:**
Gazel 160
Mısra: 8
Çok büyük engin deniz,
okyanus.

Dür dişlerüñ gamıyla 'uşşāk-
ı nā-tüvānuñ
Gözden akan sirişki 'ummān
olur gidermiş

4. **'ummāna:-a**
Gazel 281
Mısra: 4
Çok büyük engin deniz,
okyanus.

Yaşum seylin edersin bahre
ey dil dem-be-dem işāl
Meger kim mâcerā-yı 'iştüñü
'ummāna söylersin

5. **'ummān:**
Gazel 333
Mısra: 8
Çok büyük engin deniz,
okyanus.

Bulmaya neşv ü nemā hergiz
nebātāt-ı zemîn
Kuruya nehr-i revān u heft
'ummān kalmaya

'ummān olur:

1. **'ummān olur:-ur**
Gazel 57
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Deniz olmak.

Her ne dem çeşm ü fem ü
kadd ü kaşuñ yād eylesem
Eşküm ey dürr-i girān-māye
o dem ‘ummān olur

un:

1. **unı:-ı**

Lugaz 7
Mısra: 2
Ses.

Ol nedür kim bir kulaç var
uzunu
Ney-şekerden tatludur ammā
unı

‘unnāb-ı lebin:

1. **‘unnāb-ı lebin:-in**

Gazel 108
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dudak çiğdesi.

Egilüp zülfi yārūñ gāh sīb-i
gabğabın oğşar
Döner geh berg-i haṭṭı gibi
‘unnāb-ı lebin oğşar

unud:

1. **unudup:-up**

Gazel 155
Mısra: 6
*Unutmak, akıldan
çıkarmak.*

İştirā-yı mey-i ‘ışkuñ eden
āvārelerūñ
Sūḳ-ı dehri unudup bey’ u
şirādan geçmiş

2. **unudurđı:-ur, -dı**

Gazel 245
Mısra: 7
*Hatırlamamak, akla
gelmemek.*

Kendü derdin unudurđı
güzelüm hecrūñde
Çekdüğüm derdi göreydi
eger Eyyüb benüm

3. **unudup:-up**

Mesnevi 1
Mısra: 76

*Hatırlamamak, akla
gelmemek.*

Buñalup her kişi harāretten
Unudup kend’özini
hayretten

unut:

1. **unutdurmağ-ıçün:-dur, -**
mağ, -ıçün

Gazel 270
Mısra: 1
*Hatırlamamak, akla
gelmemek.*

Unutdurmağ-ıçün Şīrīnūñ
adın
Felek Ferhāda verdi ağzı
dadın

‘unvān olur:

1. **‘unvān olur:-ur**

Kaside 3
Mısra: 65
Kelime Tipi: -
İsim, nam olmak.

Vaşf-ı haṭṭuñ kim berāt-ı
nazmuma ‘unvān olur
Nazmum ol ‘unvān ile ser-
defter-i dīvān olur

2. **‘unvān olur:-ur**

Kaside 3
Mısra: 65
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İsim, nam olmak.

Vaşf-ı haṭṭuñ kim berāt-ı
nazmuma ‘unvān olur
Nazmum ol ‘unvān ile ser-
defter-i dīvān olur

ur:

1. **urup:-up**

Gazel 325
Mısra: 9
Vurmak, yaralamak.

Vereyin yerleri vü gökleri
cümle bāda
Biri birine urup tağı taşı
āhumla

2. **ürmesin:-me, -sin**

Gazel 22
Mısra: 6
Havlamak.

N’ola küyuñda görüp
düşnām ede a’dā baña
Yād kimse görse lā-büd
ürmesin qomaz kilāb

3. **urur:-ur**

Gazel 117
Mısra: 9
Saplamak, vurmak.

Ne tīg-i ğamzesi kim sīneme
urur yārūñ
O tīguñ ucu ‘Azīzī miyān-ı
cāna çıkar

4. **urulmasun:-ul, -ma, -sun**

Gazel 200
Mısra: 5
Saplamak, vurmak.

Kārbān-ı cān u dil urulmasun
mı dem-be-dem
Tīg-veş belde turur bir hūn-
feşāndur hañcerūñ

5. **ura:-a**

Gazel 231
Mısra: 4
Saplamak, vurmak.

Bir işaretle yoluña vermez
isem baş u cān
Bağrumı biñ pāre tīg-i hışm
ile ura da dil

6. **ur:**

Gazel 323
Mısra: 11
Saplamak, vurmak.

‘Adū-yı har-mizācuñ sırtına
ur derd ü ğam bārın
Ki ol dünyāyı ursañ götürür
cāmūs şeklinde

7. **ürmez:-mez**

Gazel 327
Mısra: 6
Saplamak, vurmak.

Beni düşmen görüp küyuñda
düşnām eylemez zīrā

Ne deñlü müzî kelb olursa
ürmez âşnâ üzre

8. **urmazlardı:-maz, -lar, -di**

Kaside 4

Mısra: 57

Saplamak, vurmak.

Her gece yapıya urmazlardı
bend-i âhenin
Olmasa hüsn-i dil-efrüzün
görüp dîvâne şem'

urdi getürdi:

1. **urdi getürdi:-di**

Gazel 174

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Vurup getirmek (alıp
getirmek bağlamında
kullanılmıştır.).*

Urdu getürdi hâk-i reh-i
küyüñi şabâ
Göz göre gitdi elden o kuhl-i
başar dirîğ

'urüc etmezdi:

1. **'urüc etmezdi:-mez, -di**

Gazel 34

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Uçmak, yükselmek.

Âstânuñ olmayaydı hemser-i
zâtü'l-bürüc
Nâlem etmezdi kemend-i âh
ile aña 'urüc

urul:

1. **urulmuşsın:-muş, -sın**

Gazel 85

Mısra: 2

*Vurulmak, darp edilmek
II aşık olmak, tutulmak.*

Cefâ sengiyle cismün gök
gök etmiş ol perî-peyker
Urulmuşsın yine ey 'âşık-ı
miñnet-zede beñzer

urun:

1. **urunduñ:-du, -ñ**

Gazel 383

Mısra: 7

*Takmak, başına
yerleştirmek.*

Pîr-i 'ışka çün mürîd olup
urunduñ tâc-ı Key
Dönme pîründen ölürseñ gey
şakın abdâl gey

2. **urunup:-up**

Terci-bend 1

Mısra: 19

*Takmak, başına
yerleştirmek.*

Urunup zer külâhını nergis
Geydi mâ'î kabâsını süsen

'uryân:

1. **'uryân:**

Gazel 101

Mısra: 2

Çıplak.

Şayd edüp ey gözi âhû seni
her ân eller
Ne revâdur ki çeke sîneye
'uryân eller

2. **'uryân:**

Gazel 83

Mısra: 6

*Çıplak II Üzerinde
herhangi bir maddi varlığın
bulunmaması.*

Küy-ı 'ışkuñ içre cânâ 'âşık-ı
dîvâneler
Rüz u şeb 'uryân gezer
'uryân turur 'uryân yatur

3. **'uryân:**

Gazel 83

Mısra: 6

*Çıplak II Üzerinde
herhangi bir maddi varlığın
bulunmaması.*

Küy-ı 'ışkuñ içre cânâ 'âşık-ı
dîvâneler
Rüz u şeb 'uryân gezer
'uryân turur 'uryân yatur

4. **'uryân:**

Gazel 83

Mısra: 6

*Çıplak II Üzerinde
herhangi bir maddi varlığın
bulunmaması.*

Küy-ı 'ışkuñ içre cânâ 'âşık-ı
dîvâneler
Rüz u şeb 'uryân gezer
'uryân turur 'uryân yatur

5. **'uryân:**

Gazel 160

Mısra: 4

*Çıplak II Üzerinde
herhangi bir maddi varlığın
bulunmaması.*

Terk eyleyen hevâ-yı 'ışk-ıla
ten libâsın
Mecnûn gibi cihânda 'uryân
olur gidermiş

6. **'uryân:**

Gazel 170

Mısra: 9

*Çıplak II Üzerinde
herhangi bir maddi varlığın
bulunmaması.*

'Uşşâk-ı dil-perîşân tañ mı
yürürse 'uryân
Abdâl-ı 'ışk olanlar etmez
siyâbdan hâz

7. **'uryân:**

Gazel 257

Mısra: 8

*Çıplak II Üzerinde
herhangi bir maddi varlığın
bulunmaması.*

Şoyunup hânkah-ı 'ışkuñ
içre
N'ola 'uryân yürüsem
abdâlem

8. **'uryân:**

Muamma 26

Mısra: 2

*Çıplak II Üzerinde
herhangi bir maddi varlığın
bulunmaması.*

Dil-i şem'-i şeb-ârâ oldı
süzân
Çü gördi sinede cânânı
'uryân

‘uryān eyleyen:

1. ‘uryān eyleyen:-y, -en

Gazel 263

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Çıplaklık II arınmışlık;
tasavvufi bağlamda "maddi
unsurlardan
soyutlanmışlık."

Zülfidür hep beni bürehne
eden

Leylidür Kayısı eyleyen
‘uryān

‘uryān olur:

1. ‘uryān olur:-ur

Kaside 3

Mısra: 18

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Çıplak olmak.

Sīneye çekmek diler cānum
gibi dil her kaçan
Tîğ-i hūn-rîzūñ ğılāfından
çıkup ‘uryān olur

2. ‘uryān olur:-ur

Kaside 3

Mısra: 18

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Çıplak olmak.

Sīneye çekmek diler cānum
gibi dil her kaçan
Tîğ-i hūn-rîzūñ ğılāfından
çıkup ‘uryān olur

uş:

1. uş:

Gazel 159

Mısra: 10

Şimdi.

Tolanurmuş kūyuñı kâfir
rakīb
Uş neler edem ol ite oş oş

uşan:

1. uşanduñ:-du, -ñ

Gazel 385

Mısra: 1

Bıkmak, bezmek.

Dilā el çekdüñ ol serv-i
revānuñdan uşanduñ mı
Ferāgat eyledüñ gonca-
dehānuñdan uşanduñ mı

2. uşanduñ:-du, -ñ

Gazel 385

Mısra: 2

Bıkmak, bezmek.

Dilā el çekdüñ ol serv-i
revānuñdan uşanduñ mı
Ferāgat eyledüñ gonca-
dehānuñdan uşanduñ mı

3. uşanduñ:-du, -ñ

Gazel 385

Mısra: 4

Bıkmak, bezmek.

Niçün bülbül gibi kūyında
yārūñ nāle etmezsin
O gül yüzlü nigār-ı dil-
sitānuñdan uşanduñ mı

4. uşanduñ:-du, -ñ

Gazel 385

Mısra: 6

Bıkmak, bezmek.

Belā-yı yār cevrin çekmege
yok tākātüm deyü
Dağı pīr olmadın ol nev-
cūvānuñdan uşanduñ mı

5. uşanduñ:-du, -ñ

Gazel 385

Mısra: 8

Bıkmak, bezmek.

Olup pīçide-ḥātır eşiğinde
tan-ı a’ dādan
O şāh-ı kām-rān u ‘ālī-
şānuñdan uşanduñ mı

6. uşanduñ:-du, -ñ

Gazel 385

Mısra: 10

Bıkmak, bezmek.

Tılısm-ı vaşlınuñ fethine
ikdām eylemez olduñ

‘Azīzī yoḥsa ol genc-i
nihānuñdan uşanduñ mı

uşandır:

1. uşandırur:-ur

Gazel 356

Mısra: 5

Bıktırmak, bezdirmek.

Kişiye kendüden uşandırur
derler çatı çok nāz
İñende etmesüñ ‘uşşāķına
eydüñ o şeh nāzı

uşāt:

1. ‘uşāta:-a

Gazel 261

Mısra: 9

Asiler, isyancılar.

Rūz-ı cezāda luṭfuñ k’ola
‘uşāta mebzül
Etme ‘Azīzīyi dūr Yā Rab
‘ināyetüñden

uşşāk:

1. ‘uşşāķa:-a

Gazel 37

Mısra: 1

Aşıklar.

‘Arz-ı ḥüsn etseñ n’ola
‘uşşāķa cānā her şabāḥ
Kim eder mihr-i cihān-ārā
tecellā her şabāḥ

2. ‘uşşāķ:

Gazel 52

Mısra: 3

Aşıklar.

Vechüñ ayına nazardan nece
geçsün ‘uşşāķ
Eylemez āyineden ehl-i şafā
kaṭ’-ı nazar

3. ‘uşşāķa:-a

Gazel 58

Mısra: 10

Aşıklar.

Ḥübān-ı dehr şimdi ‘Azīzī
zamānede
‘Uşşāķa cevri zulmi zarāfet
edindiler

4. **'uŝŝāk:**
Gazel 62
Mısra: 7
Âşıklar.

Ġam-ı zülfiyle girüp zîr-i zemîne 'uŝŝāk
'Âkıbet tenlerini tu'me-i mâr eylediler

5. **'uŝŝāk:**
Gazel 63
Mısra: 1
Âşıklar.

Ġadlerin 'uŝŝāk kim bezm-i gama çeng etdiler
Nälelerle şavt-ı nâyı 'işka âheng etdiler

6. **'uŝŝāk:**
Gazel 63
Mısra: 7
Âşıklar.

Gün yüzünde haç görüp
'uŝŝāk dūd-ı âh ile
Mîhr ü meh âyînesin
göklerde pür-jeng etdiler

7. **'uŝŝāka:-a**
Gazel 92
Mısra: 2
Âşıklar.

Dilberüñ şanı dil-rübâlıkdur
Kârı 'uŝŝāka bî-vefâlıkdur

8. **'uŝŝāk:**
Gazel 124
Mısra: 2
Âşıklar.

Egerçi yolına cān vermelü cānâneler vardır
Velî dil-dāde 'uŝŝāk içre de cānâ neler vardır

9. **'uŝŝāka:-a**
Gazel 161
Mısra: 3
Âşıklar.

Cefâlar kılmada 'uŝŝāka zülfüñ
İşin başa iletmiş mâhir olmuş

10. **'uŝŝāka:-a**
Gazel 168
Mısra: 3
Âşıklar.

Etme 'uŝŝāka cefâ kim gelicek haç-ı ruhuñ
şakın ey mâh olur saña hacâlet 'ârız

11. **'uŝŝāka:-a**
Gazel 216
Mısra: 7
Âşıklar.

Niçün 'uŝŝāka ta'n eylersin iş sevmez deyü zâhid
Düşer mi ehl-i 'irfâna behey bâtil 'amel sevmek

12. **'uŝŝākuñ:-uñ, -ı**
Gazel 261
Mısra: 5
Âşıklar.

'Uŝŝākuñ vefâdan añmayasın revâ mı
Mañrûm ola ra'iyet ŝāhum ri'âyetünden

13. **'uŝŝāk:**
Gazel 295
Mısra: 3
Âşıklar.

'Aceb mi der-miyân etse yoluñda varını 'uŝŝāk
Efendi ad-ıla bir Añmed-i nâzük-miyânsın sen

14. **'uŝŝāka:-a**
Gazel 300
Mısra: 8
Âşıklar.

Levh-i rüyından haç ol meh tıraş etmiş yine
Seyr-i hüsnüm etmege 'uŝŝāka hâyildür deyü

15. **'uŝŝāki:-ı**
Gazel 329
Mısra: 3
Âşıklar.

Öldürürsün tîr-i müjgân ile
'uŝŝāki vü hem

Uğramazsın ölicecek bir kez
kübürü yanına

16. **'uŝŝākına:-ı, -n, -a**
Gazel 356
Mısra: 6
Âşıklar.

Kişiyi kendüden uşandırur derler çatı çok nâz
İñende etmesün 'uŝŝākına eydüñ o şeh nâzı

17. **'uŝŝāki:-ı**
Gazel 366
Mısra: 7
Âşıklar.

Görmeze urmasa 'uŝŝāki görüp dilberler
Ġamzelerden taçınup hancer-i bürrânları

18. **'uŝŝākuñ:-uñ**
Gazel 367
Mısra: 2
Âşıklar.

şan'at olaldan saña cevri ü cefâ vü nâz işi
Oldı 'uŝŝākuñ tamâm ey dilber-i tañnâz işi

19. **'uŝŝāk:**
Gazel 381
Mısra: 9
Âşıklar.

Mey-i la'l-i lebüñ-çün öldürüp birbirini 'uŝŝāk
Cihân bezminde sâkî yok yere kan eylesünler mi

20. **'uŝŝāk:**
Kaside 5
Mısra: 75
Âşıklar.

Eşigi taşını bâliş edinüp yaşdanur 'uŝŝāk
Döşeklügi güzel mañbüb Yorgancı Süleymānuñ

21. **'uŝŝāka:-a**
Kaside 5
Mısra: 89
Âşıklar.

Cüvân olduk deyü şimdi
kenâr olmazlar 'uşşâka
Mutâb-zâde ile Tâcir 'Alî
Balisi ortanuñ

22. 'uşşâkı:-ı
Matla 45
Mısra: 1
Âşıklar.

Birbirine koydı 'uşşâkı o leb
Bâ 'is-i gavgâ-y-ımıñ âb-ı
'ineb

23. 'uşşâkuñ:-uñ
Gazel 116
Mısra: 3
*Âşıklar II Uşşâk
makamı.*

Hicâz-ı küyuñ olaldan
mağâmı 'uşşâkuñ
'Irâk-ı nâlesinüñ evci
İşfahâne çıkar

24. 'uşşâkuñ:-uñ
Gazel 260
Mısra: 5
*Âşıklar II Uşşâk
makamı.*

Âh u feryâdı hüseyniye çıkar
'uşşâkuñ
Görse âgyâr-ı Yezîd
olduğunu yâr-ı Hasen

'uşşâk-ı dil-perîşân:

1. 'uşşâk-ı dil-perîşân:
Gazel 170
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Gönlü perişan aşıklar.

'Uşşâk-ı dil-perîşân tañ mı
yürürse 'uryân
Abdâl-ı 'ışk olanlar etmez
şiyâbdan hâz

'uşşâk-ı gam-dîde:

1. 'uşşâk-ı gam-dîde:
Gazel 73
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Keder görmüş aşıklar.

Ümîd-i luţf u ihşân eyleyen
'uşşâk-ı gam-dîde
O şâh-ı milk-i hüsnüñ
eşiğine varı görsünler

2. 'uşşâk-ı gam-dîde:
Gazel 130
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Keder görmüş aşıklar.

Ümîd-i luţf u ihşân eylesin
'uşşâk-ı gam-dîde
O şâh-ı mülk-i hüsnüñ
eşiğine varı görsünler

'uşşâk-ı garîbân:

1. 'uşşâk-ı garîbân:
Gazel 180
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
*Garip, vatanından uzak
kalan aşıklar.*

Ṭolanur küyuñı 'uşşâk-ı
garîbân şaf şaf
Nitekim Ka'beyi hüccâc-ı
firâvân şaf şaf

'uşşâk-ı nâlânuñ:

1. 'uşşâk-ı nâlânuñ:-uñ
Kaside 5
Mısra: 68
Kelime Tipi: -

*İnleyen, feryat eden
âşıklar.*

Hîşârî Muşli-i sîmîn-beden
ol top-ı gâbgâbla
Yıkar şabr u qarârı kal'asın
'uşşâk-ı nâlânuñ

'uşşâk-ı nâ-tüvânuñ:

1. 'uşşâk-ı nâ-tüvânuñ:-uñ
Gazel 160
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Zavallı, çaresiz aşıklar.

Dür dişlerüñ gamıyla 'uşşâk-ı
nâ-tüvânuñ

Gözden akan sirişki 'ummân
olur gidermiş

'uşşâk-ı ter:

1. 'uşşâk-ı ter:
Gazel 58
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Yeni, teze, genç aşıklar.

Bend-i gamuñdan olmağa
'uşşâk-ı ter hâlâş
Ḥaţf-ı 'izâr-ı alımı hüccet
edindiler

uşûli:

1. **uşûli:**
Tahmis 1
Mısra: 24
*Usûli, Şeyh Usûli,
Dîvân edebiyatına çok
sayıda şair yetiştiren Vardar
Yenicesi'nde d.?!/-
ö.945/1538'de doğdu.
Vardar Yenicesi'nde öldü
(945/1538). Usûli'nin
Divanı, Kırk Hadis Derleme
ve Tercümesi, Miraciyyesi ve
Şehr-rengiz'i vardır. Divan,
Kırk Hadis Derleme ve
Tercümesi, Miraciyyesi ve
Şehr-rengiz'i Dr. Mustafa
İsen tarafından yayınlandı.*

Ebr-i nîsân-veş dür ü gevher
şacı tab'uñ eli
Ey Uşûli sen kara toprakdan
alçaksın velî

uy:

1. **uyup:-up**
Gazel 205
Mısra: 1
*Davranışlarını, hareket,
fikir vb.ni karşısında mevcut
kimse veya şeye göre
ayarlamak, ona tâbi olmak,
ittibâ etmek, ayak uydurmak.*

Âgyâra uyup 'azm-i
çemenzâr eder olduñ
Gıtdükçe bu ben bülbülüñi
zâr eder olduñ

2. **uydı:-dı****Gazel 276**

Mısra: 10

Davranışlarını, hareket, fikir vb.ni karşısında mevcut kimse veya şeye göre ayarlamak, ona tâbi olmak, itibâ etmek, ayak uydurmak.

‘Azîzî bâz-ı dil olsa ‘aceb mi zâr u ser-gerdân
Raķīb-i zâga uydı yüz çevürdi ol hümâ benden

3. **uydur:-dur****Tesdis 4**

Mısra: 1

Davranışlarını, hareket, fikir vb.ni karşısında mevcut kimse veya şeye göre ayarlamak, ona tâbi olmak, itibâ etmek, ayak uydurmak.

Serâgâz eyle muṭrib sāza uydur çeng ile nāyı
Pür et peymāneyi şun bâde-i şâf u mücellāyı

4. **uyup:-up****Gazel 276**

Mısra: 1

Birine veya bir şeye tabi olmak, bağlanmak.

Uyup aġyâr-ı bed-ḥvâha o yâr oldı cüdâ benden
Dirîġâ yüz çevürdi ol nigâr-ı bî-vefâ benden

5. **uydı:-dı****Kaside 5**

Mısra: 84

Birine veya bir şeye tabi olmak, bağlanmak.

Mü ‘ezzin-zâde kim bir dilber-i mevzûn-ķametdür
İmâm-ı ‘ışķına uydı cihân ol mâh-ı ġarrānuñ

uydur:1. **uydurup:-up****Gazel 272**

Mısra: 5

Benzetmek, uydurmak, yakıştırmak.

Uydurup yanına a ‘dāyı o meh-rû eydüñ
Sāye-veş aşıġı yuķaru bile sürümesün

uyhu:1. **uyhuı:-y, -ı****Gazel 255**

Mısra: 8

Organizmanın, dinlenip toparlanabilmesini sağlamak üzere vücuttan ve dış dünyadan gelen uyarıları fizyolojik ve geçici olarak idrak edememesi durumu.

Şu deñlü bâdeye düşdi lebüñ şevķıyla dün ü gün
İdüp çeşmüme uyhuıyı ḥarâm içmek diler göñlüm

2. **uyhu:****Gazel 299**

Mısra: 2

Organizmanın, dinlenip toparlanabilmesini sağlamak üzere vücuttan ve dış dünyadan gelen uyarıları fizyolojik ve geçici olarak idrak edememesi durumu.

Cân verdüğüm benüm bu ḥaṭṭ-ı nigâra karşı
Olur lezîz uyhu evvel bahâra karşı

uyhu girmez oldı:1. **uyhu girmez oldı:-dı****Gazel 298**

Mısra: 2

Kelime Tipi: Kalıp İfade

Uyku girmemek, uyuyamamak.

Beni fikir-i ḥaṭuñla edeli cādü gözün şayru
Ṭabîbüm girmez oldı dîde-i giryānuma uyhu

uyu:1. **uyutmayan:-t, -ma, -y, -an****Gazel 55**

Mısra: 6

Uyumak, uyku halini almak.

Eşġi itleriyle her gece tā şubḥa dek yârüñ
Cihānuñ ḥalkını uyutmayan feryād u zârumdur

2. **uyur:-r****Gazel 83**

Mısra: 7

Uyumak, uyku halini almak.

Maḥv olup āşüb u ġavġâ fitne-i ‘âlem uyur
Mest-i ḥvâb olup kaçan kim ol büt-i fettân yatur

3. **uyurmışuz:-r, -miş, -uz****Gazel 147**

Mısra: 8

Uyumak, uyku halini almak.

Ḥamdülillâh kim ḥabîbüm ḥvâb-ı ġafletden bugün
‘İşķuñ oyardı bizi yoḥsa daḥı uyurmışuz

‘uyüb:1. **‘uyübüm:-um****Gazel 316**

Mısra: 7

Ayıplar.

Setr eyleyüp ‘uyübüm maḥşer güninde ya Rab
‘Afv edesin umaram cürm ü cinâyetümde

‘uyün-ı revzen:1. **‘uyün-ı revzen:****Mesnevi 1**

Mısra: 60

Kelime Tipi: -
Pencerenin gözleri, pencerenin göz desenleri.

Tañ mı görmezse gün yüzün rüşen
Perdelendi ‘uyün-ı her revzen

uzun:

1. **uzunu:-ı****Lugaz 7**

Mısra: 1

Boy.

Ol nedür kim bir kulaç var
uzunu
Ney-şekerden tatlıdur ammā
uni

Ü

ü:

1. **u:****Gazel 8**

Mısra: 12

Vü: ve.

Vaşl u hecri gibi 'alemde
'Azizî o gülün
Olur eyyām-ı bahār u geçer
ezmān-ı şitā

2. **u:****Gazel 14**

Mısra: 4

Vü: ve.

Reng-i rüy-ı meh-veşün gül-
gün şafak kaşuñ hilāl
Sünbülün müşkīn-sehāb u
ruhlarındur āftāb

3. **ü:****Gazel 17**

Mısra: 7

Vü: ve.

Rüstem ü Behmen de olsañ
bir ayağ-ıla yıkar
'Arşa-i bezmün kadīmī
pehlevānidur şarāb

4. **ü:****Gazel 29**

Mısra: 13

Vü: ve.

Şi'r-i selīs ü nazm-ı dil-
cūyuñı gören der
Yoğdur 'Azizî mā'-i cārīde
bu selāset

5. **u:****Gazel 30**

Mısra: 6

Vü: ve.

Çeşm ü dildür her zamān
veren fenāya cān evin
Çeşm-i giryān u dil-i nālān
elinden el-ğiyās

6. **ü:****Gazel 39**

Mısra: 7

Vü: ve.

N'ola geysē gāh sebz ü gāh
sürh ü gāh zerd
Gülşen-i 'alemde mīr-i
'aşıkāndur lāle-ruh

7. **ü:****Gazel 39**

Mısra: 7

Vü: ve.

N'ola geysē gāh sebz ü gāh
sürh ü gāh zerd
Gülşen-i 'alemde mīr-i
'aşıkāndur lāle-ruh

8. **ü:****Gazel 51**

Mısra: 7

Vü: ve.

O boyı serv ü yūzi muşhafuñ
evşāfımı dil
Şu gibi ezber oğur hāfız-ı
cārri geçinür

9. **ü:****Gazel 70**

Mısra: 5

Vü: ve.

Bugün fikr-i leb ü ebrūñ-ıla
kaddüm hilāl etdüm
Gel ey māhum temāşā kıl
yine rengin hayālüm var

10. **ü:****Gazel 73**

Mısra: 5

Vü: ve.

Gel ey dil nağd-i eşk-i çeşm
ü dāğ-ı sīneñi göster
Ekābir ço hisāb-ı dirhem ü
dīnārı görsünler

11. **ü:****Gazel 78**

Mısra: 10

Vü: ve.

Bāğ-ı cihānda hāşıl-ı
'ömrüm 'Aziziyā
Bir haṭṭı sebz ü kāmēti serv-i
hūrāmdur

12. **ü:****Gazel 79**

Mısra: 8

Vü: ve.

N'ola dersem o yāre Hızr-ı
şānī kahve-i nābı
Hayāt ābı gibi mā'-ı laṭīf ü
rūh-perverdür

13. **u:****Gazel 106**

Mısra: 3

Vü: ve.

Bir yūzi ağ u alnı açuğ
'aşıkuñ durur
Mihrin 'iyān ederse 'aceb mi
saña seher

14. **ü:****Gazel 115**

Mısra: 7

Vü: ve.

Yūzi gülün güler ü kalbi
goncanuñ açılır
Kaçan o serv çemen şahnına
çemāne çıkar

15. **ü:****Gazel 118**

Mısra: 9

Vü: ve.

'Azizî dām-ı zūlf ü dāne-i
hāl ile dil murğın
Şikār etmek cihānda ol gözi
şayyāde gelmişdür

16. **ü:****Gazel 120**

Mısra: 10

Vü: ve.

Ergānün āvāzınuñ da 'ālemi
vardur evet
Ney şadāsında bir özge
'ālem ü bir hāl var

17. ü:

Gazel 130

Mısra: 5

Vü: ve.

Gel ey dil nakd-i eşk ü çeşm
ü dâğ-ı sîneñi görsün
Ekâbir ço hisâb-ı dirhem ü
dînarî görsünler

18. ü:

Gazel 138

Mısra: 4

Vü: ve.

İñleseñ derd ile tañ mı
nitekim bülbül-i zâr
Kâfes-i derd ü gam-ı 'ışka
giriftâruz biz

19. u:

Gazel 148

Mısra: 12

Vü: ve.

El çekerse cām-veş çeksün
bizi biz sâkiyâ
'Ays-ı nüş u hâne-i
hâmmârdan el çekmezüz

20. ü:

Gazel 153

Mısra: 8

Vü: ve.

Ol âftâb yumağa her şubh
ayasın
Mihr âftâbe-i zer ü mâh oldı
sîm tās

21. u:

Gazel 170

Mısra: 11

Vü: ve.

Gel aña eyle nâz u eger 'itâb
ederseñ
Eyler 'Azîzi şâhum nâz u
'itâbdan hâz

22. ü:

Gazel 174

Mısra: 9

Vü: ve.

Hâk et yolında eşküñ ü
rüyüñ ki yârdan

Etmez 'Azîzî 'âşık olan sîm
ü zer dirîğ

23. u:

Gazel 251

Mısra: 1

Vü: ve.

Nâle-i bülbül figân u sîne
bâğumdur benüm
Anda serv ü gül elifle tâze
dağumdur benüm

24. ü:

Gazel 251

Mısra: 5

Vü: ve.

Büstân-ı 'ışkdur çehrem ü
gül iki gözüm
Âb-ı eşk-ile tolu anda
ocağumdur benüm

25. ü:

Gazel 262

Mısra: 9

Vü: ve.

Ey 'Azîzî bâde-i mihr ü
gübâr-ı 'ışkdur
Bezm-i 'âlemde beni ser-
mest ü hayrân eyleyen

26. ü:

Gazel 266

Mısra: 6

Vü: ve.

Çeşm ü ebrûsı güzel neçe
güzel gördüm velî
Görmedüm hiçbir güzelde ol
göz ü ol kaşı ben

27. ü:

Gazel 276

Mısra: 3

Vü: ve.

Düşelden miñnet ü derd ü
belâ-yı 'ışkına anuñ
Demiş şimdengerü çeksün
elin ol mübtelâ benden

28. ü:

Gazel 277

Mısra: 3

Vü: ve.

Gördüğümce hañ-ı ser-sebz ü
leb-i hândānuñ
Bir güzel sürh-dehen tūti-i
hadrâ şanurın

29. u:

Gazel 277

Mısra: 6

Vü: ve.

Görsem âyineyi 'aqs-i ruñ-ı
tâbānuñla
Birini mâh u birin mihr-i
mücellâ şanurın

30. u:

Gazel 278

Mısra: 8

Vü: ve.

Dil ü cān milkini vîrān edici
Şeh-i cevvar u sitemgersin
sen

31. ü:

Gazel 280

Mısra: 10

Vü: ve.

Āteş-i āhı yanar dilde 'Azîzî
o mehûñ
Dem-i hecrinde hevâ germ ü
gerek serd olsun

32. u:

Gazel 285

Mısra: 1

Vü: ve.

Hergiz ne seyr-i bâğ u ne
verd-i ter isterin
Bir sîb eñekliñ gönca-dehen
dilber isterin

33. u:

Gazel 285

Mısra: 10

Vü: ve.

Ölince kapusunda 'Azîzî kıl
olmağa
Bir hüsni hûb u hulķı güzel
server isterin

34. u:

Gazel 289

Mısra: 6

Vü: ve.

‘Ar‘ar-hırām-ı serv-i gül-
endām-ı bāğ-ı nāz
Gül-rüy u nārven-kağ ü
beste-dehen Ḥasan

35. ü:

Gazel 289

Mısra: 6

Vü: ve.

‘Ar‘ar-hırām-ı serv-i gül-
endām-ı bāğ-ı nāz
Gül-rüy u nārven-kağ ü
beste-dehen Ḥasan

36. ü:

Gazel 333

Mısra: 4

Vü: ve.

Şarşar-ı kahr ile ‘ālem içre
vīrān olmaduk
Şehr ü sür u ḥānmān u kaşr u
eyvān kalmaya

37. u:

Gazel 333

Mısra: 4

Vü: ve.

Şarşar-ı kahr ile ‘ālem içre
vīrān olmaduk
Şehr ü sür u ḥānmān u kaşr u
eyvān kalmaya

38. u:

Gazel 333

Mısra: 4

Vü: ve.

Şarşar-ı kahr ile ‘ālem içre
vīrān olmaduk
Şehr ü sür u ḥānmān u kaşr u
eyvān kalmaya

39. u:

Gazel 333

Mısra: 4

Vü: ve.

Şarşar-ı kahr ile ‘ālem içre
vīrān olmaduk
Şehr ü sür u ḥānmān u kaşr u
eyvān kalmaya

40. u:

Gazel 333

Mısra: 6

Vü: ve.

Kaṭre-i bārān gibi hep yer
yüzine döküle
Mihir ü mäh-ı āsmān u necm-
i raḥşān kalmaya

41. u:

Gazel 333

Mısra: 8

Vü: ve.

Bulmaya neşv ü nemā hergiz
nebātāt-ı zemīn
Kuruya nehr-i revān u heft
‘ummān kalmaya

42. u:

Gazel 334

Mısra: 5

Vü: ve.

Ahālī nā-murād u aç u
muḥtāc u zelīl ü ḥvār
Edānī cāy-ı a‘lālarda ‘ālemde
şafālarda

43. u:

Gazel 334

Mısra: 5

Vü: ve.

Ahālī nā-murād u aç u
muḥtāc u zelīl ü ḥvār
Edānī cāy-ı a‘lālarda ‘ālemde
şafālarda

44. u:

Gazel 334

Mısra: 5

Vü: ve.

Ahālī nā-murād u aç u
muḥtāc u zelīl ü ḥvār
Edānī cāy-ı a‘lālarda ‘ālemde
şafālarda

45. ü:

Gazel 334

Mısra: 5

Vü: ve.

Ahālī nā-murād u aç u
muḥtāc u zelīl ü ḥvār
Edānī cāy-ı a‘lālarda ‘ālemde
şafālarda

46. u:

Gazel 356

Mısra: 1

Vü: ve.

Olam derseñ sa‘ādet
mülkinüñ serdār u mümtāzı
Ölince kaşısında ol dilā
Maḥmüduñ Ayāzı

47. ü:

Gazel 368

Mısra: 3

Vü: ve.

Kağ ü zülf ü dehānına gönül
verelden ol māhuñ
Felek āyīnesinde ḥaste gönül
çok elem gördi

48. ü:

Gazel 368

Mısra: 3

Vü: ve.

Kağ ü zülf ü dehānına gönül
verelden ol māhuñ
Felek āyīnesinde ḥaste gönül
çok elem gördi

49. ü:

Gazel 370

Mısra: 8

Vü: ve.

‘Aqıbet Zāl-i felek eyler seni
zār u zebün
Kudret ü kuvvetde olsañ
Rüstem ü Behmen daḥı

50. ü:

Gazel 372

Mısra: 4

Vü: ve.

Ey ḥüsn ile maḥbül-i
Züleyhā-yı zamāne
V’ey Yūsuf-ı Ya‘küb-ı dil ü
cān-ı ‘Azīzī

51. u:

Gazel 375

Mısra: 7

Vü: ve.

Zerre-veş olsam ‘aceb mi zār
u ser-gerdān-ı ‘ışk

Bir yüzi mihr-i cihân-ârâya
verdüm gönülümü

52. ü:

Gazel 377

Mısra: 1

Vü: ve.

N'ola olmazsa dilâ devlet ü
vuşlat bâkî
Ġam u endüh u belâ miñnet-i
firkat bâkî

53. u:

Gazel 377

Mısra: 2

Vü: ve.

N'ola olmazsa dilâ devlet ü
vuşlat bâkî
Ġam u endüh u belâ miñnet-i
firkat bâkî

54. u:

Gazel 377

Mısra: 2

Vü: ve.

N'ola olmazsa dilâ devlet ü
vuşlat bâkî
Ġam u endüh u belâ miñnet-i
firkat bâkî

55. ü:

Gazel 377

Mısra: 6

Vü: ve.

Meger ey Leylî-veşüm var
ise ehl-i 'ışka
Ķaysdan Ķaldı ħam u derd ü
meşakĶat bâkî

56. u:

Gazel 384

Mısra: 7

Vü: ve.

ĤaĶ-ı Şeb-gün u Őubĥ-ı
'ârîzuñdur
Dil-i mecnūnumuñ leyl ü
nehârî

57. u:

Gazel 385

Mısra: 8

Vü: ve.

Olup pîçide-ĥâtır eşiginde
Ķan-ı a' dâdan
O Őâĥ-ı kâam-rân u 'âlî-
Őânuñdan uşanduñ mı

58. ü:

Kaside 1

Mısra: 14

Vü: ve.

Gül neşât üzre demâdem dil-
i bülbül pür-ħam
Gül-i ĥandân güler ü bülbül-i
nâlân aĝlar

59. ü:

Kaside 1

Mısra: 21

Vü: ve.

Gök çemen mâĥ gül ü ra'd
fiĝân-ı bülbül
Ķonca-i naĥl-i gül ü bülbül-i
güşen aĥter

60. ü:

Kaside 1

Mısra: 22

Vü: ve.

Gök çemen mâĥ gül ü ra'd
fiĝân-ı bülbül
Ķonca-i naĥl-i gül ü bülbül-i
güşen aĥter

61. ü:

Kaside 1

Mısra: 25

Vü: ve.

Kârzâr etmek için bülbül ü
gül süsen ü ĥâr
Oldı güşende gül ü bülbüle
tîĝ u ĥançer

62. ü:

Kaside 1

Mısra: 25

Vü: ve.

Kârzâr etmek için bülbül ü
gül süsen ü ĥâr
Oldı güşende gül ü bülbüle
tîĝ u ĥançer

63. ü:

Kaside 1

Mısra: 26

Vü: ve.

Kârzâr etmek için bülbül ü
gül süsen ü ĥâr
Oldı güşende gül ü bülbüle
tîĝ u ĥançer

64. u:

Kaside 1

Mısra: 26

Vü: ve.

Kârzâr etmek için bülbül ü
gül süsen ü ĥâr
Oldı güşende gül ü bülbüle
tîĝ u ĥançer

65. ü:

Kaside 1

Mısra: 33

Vü: ve.

Őakmur ĝonca gülin yelden ü
günden bülbül
Tıfl-ı gül-rüyını bülbül gibi
niteki peder

66. ü:

Kaside 1

Mısra: 44

Vü: ve.

Gülbün-i bâĝ-ı kerem
bülbül-i gülzâr-ı Şiyem
Gül-i bülbül-ĥadem ü
Ĥüsrev-i ĥurŐid-efser

67. ü:

Kaside 1

Mısra: 51

Vü: ve.

Kef-i iĥsânı gül ü nuĶ-ı
lisânı bülbül
Verdi ol bülbül ü gül bâĝ-ı
ciĥâna zîver

68. ü:

Kaside 1

Mısra: 60

Vü: ve.

Esb-i gülgün-ı Süheylî ki
dem-i bülbüldür
Na'ra urduĶça eder güş-ı gül
ü bülbülü ker

69. u:

Kaside 1

Mısra: 63

Vü: ve.

Var iken ol gül-i bülbül-
sühan u gonca-dehen
Gül bitüp bülbül ötüp bağ-ı
cihânda n'eyler

70. ü:

Kaside 1

Mısra: 81

Vü: ve.

Gül gibi sen gül ü bülbül gibi
ben ağlayayın
Bülbüle girye güle hânde
yaraşur derler

71. ü:

Kaside 1

Mısra: 89

Vü: ve.

Rüy-ı zerdüm gül-i nesrîn ü
figânüm bülbül
N'ola etseñ o gül ü bülbüle
bir kerre nazâr

72. ü:

Kaside 2

Mısra: 22

Vü: ve.

Zıll-i Hağ şems ü kamer
encümin eyle hem-dem
Şeh-i Cem-mevhibet ü şems
ü kamer-şaşmete yâr

73. u:

Kaside 2

Mısra: 23

Vü: ve.

Hem-reh-i şâh-ı kamer-çal'at
u şems-i 'âlî
Hem-ser-i şâh-ı kamer-ahter-
i gerdün müdâm

74. ü:

Kaside 2

Mısra: 27

Vü: ve.

Şems-i hüsn ü kamer-i luğf-
ıla mağbül-i cihân

Şems-i 'ilm ü kamer-i hilm-
ile meşhür-ı diyâr

75. ü:

Kaside 2

Mısra: 28

Vü: ve.

Şems-i hüsn ü kamer-i luğf-
ıla mağbül-i cihân
Şems-i 'ilm ü kamer-i hilm-
ile meşhür-ı diyâr

76. u:

Kaside 2

Mısra: 40

Vü: ve.

Çılmağa şems ü kamer
bezm-i lañifinde buğür
Şems bir micmer-i zer-kâr u
kamer 'üd-ı Kamâr

77. ü:

Kaside 2

Mısra: 45

Vü: ve.

Ol yüzi şems ü cebîni
kamerüñ añir-i kâr
Mihri şems ü kameri eyledi
ser-geşte vü zâr

78. ü:

Kaside 2

Mısra: 71

Vü: ve.

Şubhı şems ü şeb-i deycürü
kamer rüşen edüp
Dün ü gün şems ü kamer
k'ola felekde seyyâr

79. ü:

Kaside 2

Mısra: 73

Vü: ve.

Şems-i Pervîn ü kamer-veş
dönüp üstine felek
Çü kamer şems-i murâdı ola
tâli' her bâr

80. u:

Kaside 3

Mısra: 10

Vü: ve.

Genc-i ruhsârũnda zülfũñ
bilmezsin ne sihr eder
Kim anuñ her târi mâr u mârı
bir şu'bân olur

81. u:

Kaside 3

Mısra: 24

Vü: ve.

Luğf u cevr ü kahruña
mazhar düşen üftâde-dil
Gâh hândân u gehî giryân u
geh nâlân olur

82. u:

Kaside 3

Mısra: 24

Vü: ve.

Luğf u cevr ü kahruña
mazhar düşen üftâde-dil
Gâh hândân u gehî giryân u
geh nâlân olur

83. u:

Kaside 3

Mısra: 29

Vü: ve.

Ey Mehemmed-nâm u
Ahmed-hulğ u Haydar-
mevhibet
Luğf u ihsân etmede yoğdur
saña akrân olur

84. u:

Kaside 3

Mısra: 29

Vü: ve.

Ey Mehemmed-nâm u
Ahmed-hulğ u Haydar-
mevhibet
Luğf u ihsân etmede yoğdur
saña akrân olur

85. u:

Kaside 3

Mısra: 52

Vü: ve.

Her ne meclisde ki cãm-ı
luğfuñ ola cür'a-rîz
La'l ile yâküt u mercâna o
meclis kân olur

86. u:

Kaside 3

Mısra: 10

Vü: ve.

Genc-i ruhsāruñda zülfüñ
bilmezsin ne sihr eder
Kim anuñ her tārı mār u mārı
bir şu'ban olur

87. u:

Kaside 3

Mısra: 24

Vü: ve.

Luṭf u cevr ü qahruña
mazhar düşen üftāde-dil
Gāh ḥandān u gehī giryān u
geh nālān olur

88. u:

Kaside 3

Mısra: 24

Vü: ve.

Luṭf u cevr ü qahruña
mazhar düşen üftāde-dil
Gāh ḥandān u gehī giryān u
geh nālān olur

89. u:

Kaside 3

Mısra: 29

Vü: ve.

Ey Mehemmed-nām u
Aḥmed-ḥulḳ u Ḥaydar-
mevhibet
Luṭf u iḥsān etmede yokdur
saña akrān olur

90. u:

Kaside 3

Mısra: 29

Vü: ve.

Ey Mehemmed-nām u
Aḥmed-ḥulḳ u Ḥaydar-
mevhibet
Luṭf u iḥsān etmede yokdur
saña akrān olur

91. u:

Kaside 3

Mısra: 52

Vü: ve.

Her ne meclisde ki cām-ı
luṭfuñ ola cür'a-rîz
La'l ile yāḳūt u mercāna o
meclis kân olur

92. u:

Kaside 5

Mısra: 8

Vü: ve.

Olup ḥalk-ı cihān āsüde vü
ḥoş-ḥāl devrinde
Yine güzelliği vardur
Sitanbul u Ḳalatānuñ

93. ü:

Kaside 5

Mısra: 34

Vü: ve.

Ma'ānī gevheri kim Ḥātemī
Begden zühür eyler
Dür-i eṣ'ārını oḥşar Zāhīr ü
ḤVāce Selmānuñ

94. u:

Kaside 5

Mısra: 111

Vü: ve.

Kimi ṭanbūr u çeng ü ney
kimi ḳānūn sever ammā
Yaşıl Beg bir ḳılın dünyāya
vermez rüḥ-efzānuñ

95. ü:

Kaside 5

Mısra: 111

Vü: ve.

Kimi ṭanbūr u çeng ü ney
kimi ḳānūn sever ammā
Yaşıl Beg bir ḳılın dünyāya
vermez rüḥ-efzānuñ

96. ü:

Kıt'a 21

Mısra: 4

Vü: ve.

Evlīnūñ 'ömri yine zevḳ u
şafā-y-ile geçer
Ergenūñ aḳçasını it ü yaḳasın
bit yer

97. u:

Lugaz 8

Mısra: 2

Vü: ve.

Ol ne murḡ olur ki bāl ü per
açup
Gāh cevlan u gehī ṭayrān
eder

98. ü:

Lugaz 15

Mısra: 2

Vü: ve.

Ol nedür kim cismi pāre
pāredür
Rüyı zerd ü sīnesi pür-
yaradur

99. u:

Matla 52

Mısra: 2

Vü: ve.

Her kimūñ kim hemdemi
Bayram-ı sīm-endām ola
Her şebi ḳadr ü berāt u her
günü bayram ola

100. u:

Matla 59

Mısra: 1

Vü: ve.

Fenn-i 'ıṣḳı Vāmıḳ u Ferḥād
benden ögrenür
Bilmeyenler şan'atı zīrā
bilenden ögrenür

101. u:

Mesnevi 1

Mısra: 3

Vü: ve.

Menba'-ı luṭf u ma'den-i
iḥsān
Mīr-i mīrān içinde bī-akrān

102. ü:

Mesnevi 1

Mısra: 5

Vü: ve.

'İlm ü ḥilm ü 'amelde hemçü
velī
Bezli-i cüd u keremde 'ayn-ı
'Alī

103. **u:**
Mesnevi 1
Mısra: 6
Vü: ve.

‘İlm ü hilm ü ‘amelde hemçü
velî
Bezl-i cüd u keremde ‘ayn-ı
‘Alî

104. **ü:**
Mesnevi 1
Mısra: 17
Vü: ve.

Neçe mîr ü vezîr-i Āşaf-rây
Edinüpdür derün-ı ƙal ‘ayı
cây

105. **ü:**
Mesnevi 1
Mısra: 46
Vü: ve.

Şahn-ı bağ-ı İrem gibi zîbâ
Gülleri bî-nazîr ü bî-hemtâ

106. **ü:**
Müseddes 4
Mısra: 1
Vü: ve.

Hüsn-ile mâh-ı ‘âlem ü şâh-ı
dilîrsin
Hübân içinde server-i şâhib-
serîrsin

107. **u:**
Müseddes 4
Mısra: 3
Vü: ve.

Mümtâz u ser-fîrâz u şeh-i
dil-pezîrsin
Begler saña esîr ü sen anlara
mîrsin

108. **ü:**
Müseddes 4
Mısra: 4
Vü: ve.

Mümtâz u ser-fîrâz u şeh-i
dil-pezîrsin
Begler saña esîr ü sen anlara
mîrsin

109. **u:**
Terci-bend 1
Mısra: 54
Vü: ve.

Verdi rüy-ı ‘arūs-ı bâğa şeref
Sünbül-i müşk-bâr u zülf-i
nigâr

110. **ü:**
Tesdis 4
Mısra: 7
Vü: ve.

Şitâ gitdi hevâlar germ ü
‘âlem nevbahâr oldı
Şüküfeyle çemen şahnı
bezendi sebzezâr oldı

üftâde:

1. **üftâdeñ:-ñ**
Gazel 77
Mısra: 3
Düşkün, zavallı | âşık.

Olurdu zerre-veş ƙapuñda
neçe yıllar üftâdeñ
Göreydi mâh-rüyuñ bir nazar
mihr-i ziyâ-güster

2. **üftâde:**
Gazel 118
Mısra: 1
Düşkün, zavallı | âşık.

Ne gönlüm gibi saña
Hüsrevâ üftâde gelmişdür
Ne cânüm gibi şîrîn la ‘lüñe
dil-dâde gelmişdür

3. **üftâdelerdür:-ler, -dür**
Gazel 122
Mısra: 7
Düşkün, zavallı | âşık.

Yoluña cânlar veren
üftâdelerdür serverâ
Şol ten-i pejmürde bu kim
hâk-i râh altındadır

4. **üftâdesüz:-süz**
Gazel 150
Mısra: 1
Düşkün, zavallı | âşık.

Sâye-veş ey cân u dil ol
serve kim üftâdesüz

Sezmezem kim bağ-ı
ğamdan olasuz âzâdesüz

5. **üftâdeñ:-ñ, -e**
Gazel 213
Mısra: 5
Düşkün, zavallı | âşık.

Terahhum eyleyüp üftâdeñe
ey meh sa ‘âdetle
Gelüp bir gece ğam-
hânemde mihmân olmaduñ
gıtduñ

6. **üftâde:**
Gazel 348
Mısra: 9
Düşkün, zavallı | âşık.

Göñlini almağa üftâde
‘Azîzîñüñ ele
Hey meded eglendi ol şüh-ı
cihânüm gelmedi

7. **üftâdedür:-dür**
Gazel 375
Mısra: 9
Düşkün, zavallı | âşık.

Her kişi bir serv-ƙâmet
dilbere üftâdedür
Ben ‘Azîzî Ahmed-i tûbâyâ
verdüm göñlümi

8. **üftâdedür:-dür**
Matla 5
Mısra: 1
Düşkün, zavallı | âşık.

Mü-miyân-ı serv-ƙad kim
halk aña üftâdedür
Sür-ı hüsne ƙâmeti nañl-i
Celâyir-zâdedür

9. **üftâde:**
Muamma 5
Mısra: 1
Düşkün, zavallı | âşık.

Olur serden geçüp teslîm
rûhum saña üftâde
Hâñ-ı bî-haddüñe dil verse
cân ƙaşuñ gelür yâde

10. **üftâdedür:-dür**
Muamma 18
Mısra: 1
Düşkün, zavallı | âşık.

Tār-ı zülf-i dilbere üftâdedür
mâh-ı felek
Mîhr-i bî-pâyânına üftâdedür
gökde melek

11. **üftâdedür:-d, -ü, -r**

Muamma 18

Mısra: 2

Düşkün, zavallı | âşık.

Tār-ı zülf-i dilbere üftâdedür
mâh-ı felek
Mîhr-i bî-pâyânına üftâdedür
gökde melek

12. **üftâdeye:-y, -e**

Tahmis 1

Mısra: 11

Düşkün, zavallı | âşık.

Bu ğarîb üftâdeye şâhum
cefâdan kıl hâzer
Yoħsa eşk ü âhum eyler
‘âlemi zîr ü zeber

üftâde eyledi:

1. **üftâde eyledi:-di**

Gazel 212

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Düşkün etmek.

Halk-ı cihânı sâye-veş üftâde
eyledi
Sidre mişâli kâddi nihâli
Meħammedüñ

üftâde oldı:

1. **üftâde oldı:-dı**

Gazel 302

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Düşmek.

Ğam-ı zülfeynüñ ile oldı
yaşum üftâde
Der gören kalmış ayaklarda
bu merdümzâde

üftâde-dil:

1. **üftâde-dil:**

Gazel 231

Mısra: 1

Gönlüne tutkun, aşık.

‘İşkuñ ile gözyaşım bahır
etmeyen üftâde-dil
Kurtulup girdâb-ı ğamdan
olmasun âzâde-dil

2. **üftâde-dil:**

Kaside 3

Mısra: 23

Gönlüne tutkun, aşık.

Luţf u cevr ü kahrüña
mażhar düşen üftâde-dil
Ĝâh ħandân u gehî giryân u
geh nâlân olur

3. **üftâde-dil:**

Kaside 3

Mısra: 23

*Zavallı, bi-çare gönüllü
aşıklar.*

Luţf u cevr ü kahrüña
mażhar düşen üftâde-dil
Ĝâh ħandân u gehî giryân u
geh nâlân olur

üftâde-i pâmâlün:

1. **üftâde-i pâmâlün:-üñ**

Gazel 271

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ayaĝa düşmüş.

‘Adü-yı bed-nihâdı yâd
edersin ey şeh-i ħübân
Niçün ben derdmend üftâde-i
pâmâlün añmazsın

ülker:

1. **ülker:**

Gazel 88

Mısra: 6

*Süreyya, Pervin (yedi
yıldızdan oluşan
takımyıldızı).*

Gök çemen lâle şafağ kaçtre-i
jâle dürri
Lâle-gün ğonca-i pür-jâle
olupdur Ülker

2. **ülkere:-e**

Mesnevi 1

Mısra: 48

*Süreyya, Pervin (yedi
yıldızdan oluşan
takımyıldızı).*

Berg-i güllerle şemseler yer
yer
Çarĝ-ı atlasda Ülker beñzer

3. **ülkeridür:-i, -dür**

Tesdis 3

Mısra: 7

*Süreyya, Pervin (yedi
yıldızdan oluşan
takımyıldızı) II âşığın
gözyaşları.*

Şerer-i süz-ı dilüm çarĝ-ı
ĝamuñ Ülkeridür
Yaşum emtârı anuñ
gözlerüm ebr-i teridür

ülker olupdur:

1. **ülker olupdur:-up, -dur**

Gazel 85

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ülker yıldızı olmak II
atlas kumaşının üstünde
ülker yıldızı şekli olmak
baĝlamında kullanılmıştır.*

Metâ‘-ı mihrine dil müşterî
olaldan ol mâhuñ
Olupdur atlas-ı çarĝa şerârı
âhumuñ Ülker

ümîd eder:

1. **ümîd eder:-er**

Gazel 46

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ummak, umut etmek.

Dil cân verince luţfuñ eder
dilberâ ümîd
Bîmâr oñınca nitekim eyler
devâ ümîd

2. **ümîd eder:-er**

Gazel 46

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

Ummak, umut etmek.

Dil seyr-i bāğ-ı hüsnuñ eder
her dem arzū
Cān mīve-i vişālūñ eder
dāyimā ümīd

3. **ümīd eder:-er**

Gazel 46

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ummak, umut etmek.

Demler durur ki cān-ı 'azīzi
Azīzīnūñ
Būs-ı niğm-i la'lūñ eder
serverā ümīd

ümīd eyler:

1. **ümīd eyler:-r**

Gazel 46

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ummak, umut etmek.

Kılsun tavāf-ı Ka'be-i kūyin
o meh-veşūñ
Eyler şu kim zamānede kesb-
i şafā ümīd

2. **ümīd eyler:-r**

Gazel 46

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ummak, umut etmek.

Dil cān verince luţfuñ eder
dilberā ümīd
Bīmār oñınca nitekim eyler
devā ümīd

ümīd eylerem:

1. **ümīd eylerem:-r, -em**

Gazel 46

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ummak, umut etmek.

Şabr u taḥammül eyledigüm
cevrüñe bu kim

Mihr ü vefāñı eylerem ey bī-
vefā ümīd

ümīd-i bāde-i vaşluñ:

1. **ümīd-i bāde-i vaşluñ:-uñ**

Gazel 134

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kavuşma kadehinin
ümid.*

Ümīd-i bāde-i vaşluñ edüp
n'eyler şu kim cānā
Şararup cism-i zārın bāğ-ı
gamda yük-nāk etmez

ümīd-i ehl-i dil:

1. **ümīd-i ehl-i dil:**

Kaside 3

Mısra: 61

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gönül ehlinin ümid.

Ey ümīd-i ehl-i dil güftār-ı
manzūmuñ senüñ
Kimisi vird-i zebān kimisi
hırz-ı cān olur

2. **ümīd-i ehl-i dil:**

Kaside 3

Mısra: 61

Kelime Tipi: -

Gönül ehlinin ümid.

Ey ümīd-i ehl-i dil güftār-ı
manzūmuñ senüñ
Kimisi vird-i zebān kimisi
hırz-ı cān olur

ümīd-i 'īd-i vaşluñ

eyleyenler:

1. **ümīd-i 'īd-i vaşluñ**

eyleyenler:-uñ, -yen, -ler

Gazel 381

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kavuşma bayramını
ümit etmek.*

Ümīd-i 'īd-i vaşluñ
eyleyenler ey hilāl-ebür

Yoluñda gūsfend-i cānı
kurbān eylesünler mi

ümīd-i luţf u iḥsān eylesin:

1. **ümīd-i luţf u iḥsān**

eylesin:-sin

Gazel 130

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ihsan ve luţfu ümit
etmek.*

Ümīd-i luţf u iḥsān eylesin
'uşşāk-ı gam-dīde
O şāh-ı mülk-i hüsnuñ
eşiğine varı görsünler

ümīd-i luţf u iḥsān eyleyen:

1. **ümīd-i luţf u iḥsān**

eyleyen:-y, -en

Gazel 73

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ihsan ve luţfu ümit
etmek.*

Ümīd-i luţf u iḥsān eyleyen
'uşşāk-ı gam-dīde
O şāh-ı milk-i hüsnuñ
eşiğine varı görsünler

ümīd-i nev-bahār etmez:

1. **ümīd-i nev-bahār**

etmez:-mez

Tesdis 2

Mısra: 19

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İlkbaharı ümit etmek.

'Ömri oldukça ümīd-i nev-
bahār etmez gönül
Ārzü-yı seyr-i bāğ u sebzezār
etmez gönül

ümmīdin etmek:

1. **ümmīdin etmek:-in, -mek**

Kıt'a 14

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Beklenti içinde olmak.

Keremsizden kerem
ümmîdin etmek
İlik ummak gibidür kîr-i
segden

‘unvân:

1. ‘unvân:

Kaside 3

Mısra: 66

Derece, mertebe, rütbe.

Vaşf-ı hatıtuñ kim berât-ı
nazmuma ‘unvân olur
Nazmum ol ‘unvân ile ser-
defter-i dîvân olur

2. ‘unvân:

Kaside 3

Mısra: 66

*İsim, vasıf, lakap; bir
kitabın veya bir bölümünün,
makâle, mektup vb.nin
başına yazılan yazı veya
kelime, aidiyeti belirten
lakap.*

Vaşf-ı hatıtuñ kim berât-ı
nazmuma ‘unvân olur
Nazmum ol ‘unvân ile ser-
defter-i dîvân olur

üre:

1. ürer:-r

Matla 50

Mısra: 2

Havlamak.

Âhum şadâsı güşına girse
baña söger
Beñzer hasûd ol sege kim
yanıkuya ürer

üst:

1. üstüne:-ü, -ñ, -e

Tarih 21

Mısra: 2

Üstüne, üzerine.

Yine Sultân Murâduñ bir
vezîr-i nâm-dârıyla
Kızılbaşa geliyor üstüne
ceyş-i firāvân deñ

2. üstine:-i, -n, -e

Kaside 3

Mısra: 48

Üst, üzeri.

Bir ecel şebhâzıdır kim
murğ-ı cân eyler şikâr
Tîr-i dil-düzuñ ki a’dâ üstine
perrân olur

3. üstine:-i, -n, -e

Gazel 1

Mısra: 2

*Üst, üzeri (harfî bir
başka kelimenin içinde
kullanma bağlamında).*

Ûam-ı ebrûñı ruhuñ üzre
gören der cânâ
Harf-i râdır kim anı üstine
almış ra’nâ

4. üstine:-i, -n, -e

Gazel 338

Mısra: 7

Üzeri II karşı.

Atılır üstine varsa küyuña
dîv-i ‘adû
Her şihâbî kavı-i gerdünuñ
bir okdur var ise

5. üstüne:-iim, -e

Gazel 284

Mısra: 11

*Bir şeyin yukarı doğru
olan yanı II vücudun belden
yukarı kısmı.*

Yağdırur üstüme cevır
oklarını leyl ü nehâr
Şanasın Gîv-i sipîhrûñ siperi
oldum ben

6. üstüne:-iim, -e

Gazel 175

Mısra: 6

*Beden, vücut, bir
kimsenin kendi şahsı.*

Nece havf etmeyeyin ben o
gözi cellâda
Ki çeker üstüme her bir
müjesi hışm-ıla tîğ

7. üstüne:-iün, -e

Gazel 379

Mısra: 1

*Beden, vücut, bir
kimsenin kendi şahsı.*

Dedüm ol câmeyi al üstüne
ey verd ter düşdi
Bu sözden reng alup ol
gonca baña hayli ter düşdi

8. üstine:-i, -n, -e

Gazel 53

Mısra: 6

*Bir şeyin yukarıya, göğ
doğru bakan yüzü, yüzeyi.*

Nece varsun bâğa gül seyrine
bûlbûl kim anuñ
Üstine hançer çeker
gördükçe süsen gibi hâr

9. üstindedür:-i, -n, -de, -dür

Gazel 66

Mısra: 7

*Bir şeyin yukarıya, göğ
doğru bakan yüzü, yüzeyi.*

Gerçi her âbuñ habâb
üstindedür ammâ benüm
Çeşm-i giryânım habâbı her
dem âb altındadır

10. üstinde:-i, -n, -de

Gazel 85

Mısra: 5

*Bir şeyin yukarıya, göğ
doğru bakan yüzü, yüzeyi.*

Degül merdüm görinen dîde-
i gam-dîdem üstinde
Hayâl-i hâl-i ruhsârûñ
gözüm nûrı edüpdür yer

11. üstindeki:-i, -n, -de, -ki

Gazel 97

Mısra: 3

*Bir şeyin yukarıya, göğ
doğru bakan yüzü, yüzeyi.*

Yüzün üstindeki ol hâl-i
siyeh ey gül-i ter
Bir güzel tıfl-ı Habeşdür ki
gülîstânda gezer

12. üstinde:-i, -n, -de

Gazel 100

Mısra: 4

*Bir şeyin yukarıya, göğ
doğru bakan yüzü, yüzeyi.*

Rif atûñ bağında çarhı
sünbüle beñzetdiler

Dâne dâne encümi üstinde
şebnem şandılar

13. **üstine:-i, -n, -e**

Gazel 111

Mısra: 4

*Bir şeyin yukarıya, göğe
doğru bakan yüzü, yüzeyi.*

Benefşe hattüña
beñzedügiçün
Çeker her bir çemen üstine
hancer

14. **üstinde:-i, -n, -de**

Gazel 152

Mısra: 6

*Bir şeyin yukarıya, göğe
doğru bakan yüzü, yüzeyi.*

Mısr-ı hüsnünde lebün teng-i
şekerdür güyiyā
Hālün ol teng-i şeker üstinde
bir miskīn mekes

15. **üstindeki:-i, -n, -de, -ki**

Gazel 185

Mısra: 2

*Bir şeyin yukarıya, göğe
doğru bakan yüzü, yüzeyi.*

Gül yüzünü görüp olduğuma
abdāl Budak
Dāldur sinemün üstindeki
her dāl Budak

16. **üstine:-i, -n, -e**

Gazel 194

Mısra: 4

*Bir şeyin yukarıya, göğe
doğru bakan yüzü, yüzeyi.*

Çokdan iħrāk eyler idüm
cānumı çeşm-i terüm
Üstine şu sepmeseydi sine-i
süzānumūñ

17. **üstine:-i, -n, -e**

Gazel 206

Mısra: 6

*Bir şeyin yukarıya, göğe
doğru bakan yüzü, yüzeyi.*

‘İzār-ı lāle-günün tāze vü ter
tutmağa yaħod
Şalupdur sāye üstine siyeh
zülfi o fettānuñ

18. **üstine:-i, -n, -e**

Gazel 234

Mısra: 4

*Bir şeyin yukarıya, göğe
doğru bakan yüzü, yüzeyi.*

Degüldür jāle vü toħmı
gülün gördükçe ruhsārın
Sevincinden şaçar üstine
neçe sīm ü zer bülbül

19. **üstine:-i, -n, -e**

Gazel 240

Mısra: 8

*Bir şeyin yukarıya, göğe
doğru bakan yüzü, yüzeyi.*

Ġam-ı hecrünle gözüm yaşı
olup cüy-i revān
Kırdı ‘aks-i ten-i ham-
geştem anuñ üstine pül

20. **üstinde:-i, -n, -de**

Gazel 242

Mısra: 10

*Bir şeyin yukarıya, göğe
doğru bakan yüzü, yüzeyi.*

Sinem benüm ‘Azīzī belā
āsmānidur
Üstinde dāğ-ı rüşeni mihr-i
münir-i ğam

21. **üstinde:-i, -n, -de**

Gazel 248

Mısra: 3

*Bir şeyin yukarıya, göğe
doğru bakan yüzü, yüzeyi.*

Ġaddün üzre ‘anberīn kaşun
nihāl üstinde nün
Ġaddün üzre zülf-i müşkīn
cüybār üstinde cīm

22. **üstinde:-i, -n, -de**

Gazel 248

Mısra: 4

*Bir şeyin yukarıya, göğe
doğru bakan yüzü, yüzeyi.*

Ġaddün üzre ‘anberīn kaşun
nihāl üstinde nün
Ġaddün üzre zülf-i müşkīn
cüybār üstinde cīm

23. **üstinde:-i, -n, -de**

Gazel 262

Mısra: 7

*Bir şeyin yukarıya, göğe
doğru bakan yüzü, yüzeyi.*

Āsmān üstinde mihr-i ‘ālem-
ārādur şanur
Āstānuñda seni ey māh
seyrān eyleyen

24. **üstine:-i, -n, -e**

Gazel 342

Mısra: 10

*Bir şeyin yukarıya, göğe
doğru bakan yüzü, yüzeyi.*

‘Azīzī gülşen-i kūyuñda öldi
gıtdi mihrünle
O ħāk üstine bir gün
şalmaduñ ey naħl-i cān sāye

25. **üstinde:-i, -n, -de**

Gazel 347

Mısra: 5

*Bir şeyin yukarıya, göğe
doğru bakan yüzü, yüzeyi.*

Kırs-ı dāğum göricek
sīnemün üstinde o şāh
Dedi gör öksüzi kim koynına
koymış nāni

26. **üstine:-i, -n, -e**

Gazel 379

Mısra: 6

*Bir şeyin yukarıya, göğe
doğru bakan yüzü, yüzeyi.*

Tulū ‘etdi güneş şanmañ
şeher şarrāfi destinde
Sipihri-nīl-gün üstine bir
sultānī zer düşdi

27. **üstine:-i, -n, -e**

Kaside 2

Mısra: 73

*Bir şeyin yukarıya, göğe
doğru bakan yüzü, yüzeyi.*

Şems-i Pervīn ü kamer-veş
dönüp üstine felek
Çü kamer şems-i murādı ola
tālī ‘her bār

28. **üstinde:-i, -n, -de**

Lugaz 1

Mısra: 5

*Bir şeyin yukarıya, göğe
doğru bakan yüzü, yüzeyi.*

Alnı üstinde siyeh ebruları
Hüsün ile gökde hilâle harf
atar

29. **üstinde:-i, -n, -de**

Lugaz 20

Mısra: 3

*Bir şeyin yukarıya, göğ'e
doğru bakan yüzü, yüzeyi.*

Arkası üstinde vardır bir
üyük
Gece gündüz götürür anı çü
yük

30. **üstine:-i, -n, -e**

Matla 9

Mısra: 1

*Bir şeyin yukarıya, göğ'e
doğru bakan yüzü, yüzeyi.*

Zahm urdı gamzeñ oķı dil-i
zāruñ üstine
Düşdi ölüm nişanı o bīmāruñ
üstine

31. **üstine:-i, -n, -e**

Matla 9

Mısra: 2

*Bir şeyin yukarıya, göğ'e
doğru bakan yüzü, yüzeyi.*

Zahm urdı gamzeñ oķı dil-i
zāruñ üstine
Düşdi ölüm nişanı o bīmāruñ
üstine

32. **üstine:-i, -n, -e**

Matla 25

Mısra: 1

*Bir şeyin yukarıya, göğ'e
doğru bakan yüzü, yüzeyi.*

Şebnem düşince berg-i gül-i
aħmer üstine
Dedi hezār aña yüzüñ güller
üstine

33. **üstine:-i, -n, -e**

Matla 25

Mısra: 2

*Bir şeyin yukarıya, göğ'e
doğru bakan yüzü, yüzeyi.*

Şebnem düşince berg-i gül-i
aħmer üstine
Dedi hezār aña yüzüñ güller
üstine

34. **üstine:-i, -n, -e**

Matla 70

Mısra: 1

*Bir şeyin yukarıya, göğ'e
doğru bakan yüzü, yüzeyi.*

Destārı ebr gibi turup başı
üstine
Etmiş şulū' alnı mehi kaşı
üstine

35. **üstine:-i, -n, -e**

Matla 70

Mısra: 2

*Bir şeyin yukarıya, göğ'e
doğru bakan yüzü, yüzeyi.*

Destārı ebr gibi turup başı
üstine
Etmiş şulū' alnı mehi kaşı
üstine

36. **üstine:-i, -n, -e**

Terci-bend 1

Mısra: 14

*Bir şeyin yukarıya, göğ'e
doğru bakan yüzü, yüzeyi.*

Çızarup lāle çün 'aķīķ-i
Yemen
Üstine jāle şaçdı dürr-i
'Aden

üstād:

1. **üstāddan:-dan**

Gazel 163

Mısra: 4

Öğretici, üstat, hoca.

Maħabbet āteşine yanmağı
pervāneden almış
Kañı gönüm gibi bir şan'atı
üstāddan görmüş

2. **üstāda:-a**

Gazel 325

Mısra: 6

*Öğretici, öğretmen II
Ferhad.*

Tişe-i merg ile Ferhāduñ
edüp başını ħurd
Çıydı cellād-ı felek göz göre
ol üstāda

üstād-ı zamāndur:

1. **üstād-ı zamāndur:-dur**

Gazel 200

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Zamanın üstadı.

Ādem öldürmekte üstād-ı
zamāndur ħançerüñ
Serverā sen yahşısın ammā
yamandır ħançerüñ

üstine:

1. **üstine:**

Gazel 207

Mısra: 8

Üzerine.

Lāle-ruhsāruña
öykündüğüçün gülşende
Ĥār ħançer çeker üstine gül-i
nesrīnüñ

2. **üstine:**

Gazel 291

Mısra: 4

Üzerine.

Alayın cām-ı meyi destüme
Cem gibi yine
Ceyş-i gam üstine bir tīg-i
mücellā çekeyin

3. **üstine:**

Gazel 314

Mısra: 7

Üzerine.

Dür şaçardı okuyan üstine
işāl eylesem
Vaşf-ı dendānuñla bu şı'rüm
'Adenden cānibe

4. **üstine:**

Gazel 357

Mısra: 15

Üzerine.

Sīnem üstine taşaddur edicek
peykānlaruñ
Anda cānum yerine geçdi o
peykānuñ biri

5. **üstine:**

Kaside 3

Mısra: 48

Üzerine.

Bir ecel şehbâzıdır kim
murg-ı cân eyler şikâr
Tîr-i dil-düzuñ ki a'dâ üstine
perrân olur

üstine almış:

1. **üstine almış:-miş**

Gazel 66

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Üzerine almak.

Zevrak-ı sîmîn kim almış o
mâhî üstine
Rağş-ı âbîdür ki şâhâ kâm-
yâb altındadır

2. **üstine almış:-miş**

Gazel 229

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Üzerine almak II içinde
bulundurmak.*

Zülf-i müşkînün ruhuñda ey
şeh-i ferhunde-fâl
Beñzer ol cîme kim almış
üstine anı cemâl

üstühân:

1. **üstühâna:-a**

Kıt'a 5

Mısra: 2

Kemik.

Eger tîğ-i belâ-yı iftirâkuñ
Su'al eylersen erdi üstühâna

üstühVân:

1. **üstühVâna:-a**

Gazel 274

Mısra: 10

Kemik.

Tenüm başdan ayağa yara
oldı qorqum oldur kim
'Azîzî üstühVâna erişür tîğ-i
elem bir gün

üstühVân olmuşdur:

1. **üstühVân olmuşdur:-miş,
-dur**

Lugaz 16

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kemik olmak (inanışa
göre Hüma kuşu kemik ile
beslenmektedir).*

Bâl ü perdür gevdesi ancak
hemân
Lîk olmuşdur gıdâsı üstühVân

üstür-i gerden-firâz:

1. **üstür-i gerden-firâz:**

Kaside 4

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Boyun kaldıran deve.

'Arşa-i luftında gerdün
üstür-i gerden-firâz
Hücre-i hâşında mihr ü meh
iki şâhâne şem'

üşüp:

1. **üşüp:**

Gazel 63

Mısra: 9

*Üşüşmek: Her yandan
çokça bir araya gelmek,
toplanmak, birikmek, üşmek.*

Ol gülün la'line mi öykündi
bülbüller üşüp
Goncanuñ başına bâğ-ı
'âlemi teng etdiler

üyük:

1. **üyük:**

Lugaz 20

Mısra: 3

Oyük, derinlik.

Arkası üstinde vardır bir
üyük
Gece gündüz götürür anı çü
yük

üzre:

1. **üzre:**

Kaside 3

Mısra: 11

Üzerine.

Şafha-i şem'-i ruhuñ üzre
gelüp hañt-ı gubâr
Bir mücerreb nüşha yazdı
kim gören hayrân olur

2. **üzre:**

Gazel 1

Mısra: 1

Üst, üstünde, üzerinde.

Ham-ı ebrûñ ruhuñ üzre
gören der cânâ
Harf-i râdur kim anı üstine
almış ra'nâ

3. **üzre:**

Gazel 2

Mısra: 5

Üst, üstünde, üzerinde.

Görinen mâh-ı nevdür şanma
şâhum sūr-ı çarh üzre
Şu'â'-ı nâr-ı âhum eyledi bir
zer 'alem peydâ

4. **üzre:**

Gazel 7

Mısra: 6

Üst, üstünde, üzerinde.

Sen cefâ nâveklerin tek
sîneme gönder hemân
Ey kemân-eburü edeyin
cânım üzre yer aña

5. **üzre:**

Gazel 8

Mısra: 3

Üst, üstünde, üzerinde.

Penbe toğmını saçar mezra'-ı
hâk üzre yahod
Hırmen-i kâhını verdi yele
dihkân-ı şitâ

6. **üzre:**

Gazel 13

Mısra: 3

Üst, üstünde, üzerinde.

Hâtem-i la'l üzre konmuş bir
dür-i şehvârdur
Câm-ı gül-gün üzre kim
peydâ olur her bir habâb

7. **üzre:**

Gazel 13

Mısra: 4

Üst, üstünde, üzerinde.

Ḥâtem-i la'î üzere konmuş bir
dür-i şehvârdur
Câm-ı gül-gün üzere kim
peydâ olur her bir ḥabâb

8. **üzre:**

Gazel 13

Mısra: 8

Üst, üstünde, üzerinde.

Şu'le-i âh-ı şerer-bârum bu
şeb çarḥa çıkup
Yine ḥâk üzere nüzûl etdi
düşen şanmañ şihâb

9. **üzre:**

Gazel 14

Mısra: 6

Üst, üstünde, üzerinde.

La'î-i mey-gününda ḥâlûñ
gördigümce şanuram
Kondı câm-ı bâde-i nâb üzere
bir müşkîn zübâb

10. **üzre:**

Gazel 55

Mısra: 4

Üst, üstünde, üzerinde.

Şeh-i 'ışkam nücüm ile
müzeyyen ḥayme-i gerdün
Başum üzere kurulmuş
sâyebân-ı zer-nigârumdur

11. **üzre:**

Gazel 63

Mısra: 13

Üst, üstünde, üzerinde.

Düd-ı âh-ı pür-şerârum sür-ı
çarḥ üzere çıkup
Ṭâli' u baht-ı siyâhumla bu
şeb ceng etdiler

12. **üzre:**

Gazel 83

Mısra: 10

Üst, üstünde, üzerinde.

Nece büyüklenmesün pîr-i
felek kim her gece
Gögsi üzere meh gibi bir âfet-
i devrân yatur

13. **üzre:**

Gazel 83

Mısra: 12

Üst, üstünde, üzerinde.

Mâr-peyker zülfüñi
ḥaddüñde cânâ der gören
Bâliş-i gül-berg-i rengin üzere
bir şu'ân yatur

14. **üzre:**

Gazel 102

Mısra: 7

Üst, üstünde, üzerinde.

Gül-i ter üzere dür-i jâle
dizildi şanuram
Ruḥları üzere dizildikçe dilâ
ḥoy-ı nigâr

15. **üzre:**

Gazel 102

Mısra: 8

Üst, üstünde, üzerinde.

Gül-i ter üzere dür-i jâle
dizildi şanuram
Ruḥları üzere dizildikçe dilâ
ḥoy-ı nigâr

16. **üzre:**

Gazel 173

Mısra: 6

Üst, üstünde, üzerinde.

Nâr-ı mihrûñle fetil-i dil
yanardı şem'-veş
Yanmadın bezm-i felek üzere
meh-i zerrîn-çerâğ

17. **üzre:**

Gazel 192

Mısra: 6

Üst, üstünde, üzerinde.

Âteşin dâğ ursa farkına 'aceb
mi ehl-i 'ışk
Başı üzere tâc-ı zerrîn yaraşur
sultânlaruñ

18. **üzre:**

Gazel 248

Mısra: 3

Üst, üstünde, üzerinde.

Ḳaddûñ üzere 'anberîn kaşun
nihâl üstünde nün

Ḥaddûñ üzere zülf-i müşkîn
cüybâr üstünde cîm

19. **üzre:**

Gazel 248

Mısra: 4

Üst, üstünde, üzerinde.

Ḳaddûñ üzere 'anberîn kaşun
nihâl üstünde nün
Ḥaddûñ üzere zülf-i müşkîn
cüybâr üstünde cîm

20. **üzre:**

Gazel 251

Mısra: 9

Üst, üstünde, üzerinde.

Sinem üzere görinen şanma
'Azîzî kanlu dağ
Ḥüsrev-i 'ışkam ben ol gül-
gün otağumdur benüm

21. **üzre:**

Gazel 269

Mısra: 3

Üst, üstünde, üzerinde.

Lebûñ ser-çeşmesi üzere
görenler ḥaṭṭuñi kıblem
Vuzû' eyler şanurlar ehl-i
Mekke âb-ı zemzemden

22. **üzre:**

Gazel 288

Mısra: 8

Üst, üstünde, üzerinde.

Pîre Zâl-i dehr olupdur ya
meger mâtem-zede
Ki eyledi vech-i 'abûsı üzere
nâḥunla nişân

23. **üzre:**

Gazel 288

Mısra: 12

Üst, üstünde, üzerinde.

Ya meger kim meş'al-i
ḥurşîd-i 'âlem-tâbdan
Bâm-ı çarḥ üzere dökülmüş bir
'alevdür bî-duḥân

24. **üzre:**

Gazel 327

Mısra: 1

Üst, üstünde, üzerinde.

Süvâr oldukça ol meh-rû
semend-i bād-pâ üzre
Gören bir berg-i gül bindi
şanur raḥş-ı şabâ üzre

25. **üzre:**

Gazel 327

Mısra: 2

Üst, üstünde, üzerinde.

Süvâr oldukça ol meh-rû
semend-i bād-pâ üzre
Gören bir berg-i gül bindi
şanur raḥş-ı şabâ üzre

26. **üzre:**

Gazel 327

Mısra: 4

Üst, üstünde, üzerinde.

‘Aceb midür akıtsam göz
yaşın küyuna ol yârûñ
Akıtmışdır Sikender bahri
mülk-i Kaydefâ üzre

27. **üzre:**

Gazel 327

Mısra: 6

Üst, üstünde, üzerinde.

Beni düşmen görüp küyuñda
düşnâm eylemez zîrâ
Ne deñlü müzî kelb olursa
ürmez âşnâ üzre

28. **üzre:**

Gazel 327

Mısra: 8

Üst, üstünde, üzerinde.

Neçe bir hücrede şüfî
yatağûñ bir ḥaşîr ola
Ölür gider misin yoksa be
miskîn büriyâ üzre

29. **üzre:**

Gazel 327

Mısra: 10

Üst, üstünde, üzerinde.

‘Azîzî miḥnet-âbâd-ı cihân
içre gün olmaz kim
Felek bir câme-i gam
biçmeye ben mübtelâ üzre

30. **üzre:**

Gazel 328

Mısra: 8

Üst, üstünde, üzerinde.

Şâhbâz-ı evc-i istignâ ol ey
dil egme baş
Kulle-i kâf üzre pervâz
eyleyen ‘anḳâlara

31. **üzre:**

Gazel 334

Mısra: 10

Üst, üstünde, üzerinde.

‘Azîzî ol ṭabîbüñ şöyle bî-
ḥaddür ki bîmârı
Yaturlar bir biri üzre der-i
dârü’ş-şifâlarda

32. **üzre:**

Gazel 337

Mısra: 3

Üst, üstünde, üzerinde.

Kaṭre kaṭre jâlelerdür sünbül
üzre gūyiyâ
Her ‘araḳ kim görünür ol
kâkül-i pür-tâbda

33. **üzre:**

Gazel 338

Mısra: 6

Üst, üstünde, üzerinde.

Gonca ṭıflın mehd-i gülşende
beliñletmiş şabâ
La‘li üzre görinen şebnem
uçquður var ise

34. **üzre:**

Gazel 362

Mısra: 4

Üst, üstünde, üzerinde.

Lebüñ şevḳı-y-ıla meclisde
bâde
Ayağ üzre ṭurup cevlâna
geldi

35. **üzre:**

Gazel 386

Mısra: 3

Üst, üstünde, üzerinde.

O ṭıfl-ı meh-ruḥuñ dâm üzre
düşmiş ṭopıdur şandum
Göricek saḳf-ı gerdün üzre
nâ-geh mihr-i raḥşanı

36. **üzre:**

Gazel 386

Mısra: 4

Üst, üstünde, üzerinde.

O ṭıfl-ı meh-ruḥuñ dâm üzre
düşmiş ṭopıdur şandum
Göricek saḳf-ı gerdün üzre
nâ-geh mihr-i raḥşanı

37. **üzre:**

Kaside 1

Mısra: 4

Üst, üstünde, üzerinde.

Bülbüle lâne-i la‘l oldı
meger gonca-i gül
Tutdı bülbül ser-i şâḥ-ı gül-i
şüh üzre maḳar

38. **üzre:**

Kaside 1

Mısra: 13

Üst, üstünde, üzerinde.

Gül neşâṭ üzre demâdem dil-
i bülbül pür-gam
Gül-i ḥandân güler ü bülbül-i
nâlân aḡlar

39. **üzre:**

Kaside 1

Mısra: 40

Üst, üstünde, üzerinde.

Şanuram geydi o gül egnine
çeşm-i bülbül
Seyr için dikse gül üzre
nazarın bülbül eger

40. **üzre:**

Kaside 3

Mısra: 11

Üst, üstünde, üzerinde.

Şafḥa-i şem‘-i ruḥuñ üzre
gelüp ḥaṭṭ-ı gubâr
Bir mücerreb nüşḥa yazdı
kim gören ḥayrân olur

41. **üzre:**

Kaside 4

Mısra: 49

Üst, üstünde, üzerinde.

Zerle bir tûmâr-ı sîmîn üzre
taḥrîr eyleyüp

Oğudı bu matla‘-ı pür-süzü
yana yana şem‘

42. **üzre:**

Kaside 5

Mısra: 4

Üst, üstünde, üzerinde.

Sarā-yı hāşşınıñ tāk-ı
bülendi çarha ermişdür
Yer edüp farkı üzre küngür-i
eyvān-ı Keyvānuñ

43. **üzre:**

Kaside 5

Mısra: 6

Üst, üstünde, üzerinde.

Ser-i bāmında ol meşdüd
olan zer mehçenüñ ‘aksı
Bir altun hāldür konmuş
‘izārı üzre ‘ummānuñ

44. **üzre:**

Mesnevi 1

Mısra: 64

Üst, üstünde, üzerinde.

Gökden oldukça berç-ı ter
nāzil
Rüy-ı hāk üzre kim eder
menzil

45. **üzre:**

Muamma 35

Mısra: 2

Üst, üstünde, üzerinde.

Çāk edüp zeyli ucın farkına
aldukça Sühā
Sāki üzre dāğ-ı şeb-günü
‘iyān olsa n’ola

46. **üzre:**

Muamma 36

Mısra: 2

Üst, üstünde, üzerinde.

Noқта-i eşkin ederken cīm-i
çeşminden ‘adem
Düşdi iki yüzi üzre
cemrenüñ bir kaçre nem

47. **üzre:**

Muamma 44

Mısra: 1

Üst, üstünde, üzerinde.

Alnuñ üzre kaşuña eden
nazar
Burc-ı çarh üzre hilālî zann
eder

48. **üzre:**

Muamma 44

Mısra: 2

Üst, üstünde, üzerinde.

Alnuñ üzre kaşuña eden
nazar
Burc-ı çarh üzre hilālî zann
eder

49. **üzre:**

Müseddes 2

Mısra: 9

Üst, üstünde, üzerinde.

Ayak üzre turmağa bir lahza
tākat kalmadı
Da‘vet için küyuña varmağa
kudret kalmadı

50. **üzre:**

Müseddes 4

Mısra: 9

Üst, üstünde, üzerinde.

Necm-i hüdā mı gün yüzün
üzre nedür o hāl
Rā kaşaruñ hayālını görmüş
degül hilāl

51. **üzre:**

Tarih 20

Mısra: 4

Üst, üstünde, üzerinde.

Mīr-i mīrānı olup Sultān
Murāduñ ‘an qarīb
Vere maqşūduñ murād üzre
Hüdā-yı Lem-yezel

52. **üzre:**

Müseddes 3

Mısra: 16

Yönünde.

Hüner ehline her dün u denī
kaşd-ı ezā eyler
Felek kuṭb-ı muradı üzre
dönmekden ibā eyler

üzül:

1. **üzül:**

Gazel 228

Mısra: 8

Kesilmek, kırılmak.

Başuñ gerekse saña eyā zülf-
i rü-siyeh
Tolaşma zülf-i yāre gel
andan üzül kesil

üzüm şuyunu:

1. **üzüm şuyunu:-n, -ı**

Kıt'a 15

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Içki, şarap.

Eline cām alan kızıl delüdür
Üzüm şuyunu içen aşmaludur

V

vādî:

1. **vādî:**

Gazel 74

Mısra: 7

*İki dağ arası veya ova,
yer, taraf.*

Görinen vādî durur şanmañ
bu deşt ü kühsār
Miñnet-i devrān elinden
sīne-çāk olmuş yatur

2. **vādîye:-y, -e**

Gazel 127

Mısra: 9

*İki dağ arası veya ova,
yer, taraf.*

‘Işk-ı yār ile ‘Azīzī erdi bir
vādîye kim
Geh güler mecnün-ı şeydā
gibi gāh ağlar yürür

3. **vādîye:-y, -e**

Matla 62

Mısra: 2

*İki dağ arası veya ova,
yer, taraf.*

‘Aşk-ı Leylā-y-ile geşt eyler
imiş hāmūnı
Ne ‘aceb vādîye düşmiş
görüñüz Mecnūnı

vādi-i firqatde:

1. **vādi-i firqatde:-de**
Tesdis 2
 Mısra: 25
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Ayrılık vadisi.

Vādi-i firqatde çeşmüm nece
 giryān olmasun
 Gonca-veş derd ile bağrum
 ya nece kan olmasun

vādi-i hicrānunda:

1. **vādi-i hicrānunda:-uñ, -**
da
Gazel 340
 Mısra: 10
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Ayrılık vadisi.

Nece demdür ki ‘Azīzī
 aqıdup gözi yaşın
 Cüy-veş nāle eder vādi-i
 hicrānunda

vādi-i ‘ışka:

1. **vādi-i ‘ışka:-a**
Gazel 127
 Mısra: 1
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Aşk vadisi.

Vādi-i ‘ışka düşen mānend-i
 ebr ağlar yürür
 Gözlerinüñ kanlu yaşı seyl
 olup çağlar yürür

vādi-i istiğnādan:

1. **vādi-i istiğnādan:-dan**
Gazel 232
 Mısra: 5
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Tok gözlülük vadisi.

Geçüp vādī-i istiğnādan ey
 Leylī-ħırāmum gel
 Beni hāmūn-ı ‘ışkuñda yeter
 Mecnūn-ı şeydā kıl

vāfir olmuş:

1. **vāfir olmuş:-muş**
Gazel 161
 Mısra: 10
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Çok, bol olmak.

Sürür iqlimini dil bilmez
 ammā
 Ser-i kūy-ı belāda vāfir olmuş

vahşet-engiz:

1. **vahşet-engizdür:-dür**
Lugaz 22
 Mısra: 6
Korkunç.

Tevsen-i gerdün seyr-i yāzda
 Vahşet-engizdür çü ra’ d
 āvāzda

vā‘iz:

1. **vā‘iz:**
Gazel 69
 Mısra: 9
*İbadet yerlerinde öğüt
 niteliğinde dini konuşmalar
 yapan kimse, öğütçü II zahit.*

Demādem ehl-i ‘ışka ta’n
 eder yürürsin ey vā‘iz
 Saña bilsem ki el zemmi
 neden çağ böyle elzemdür

2. **vā‘izüñ:-üñ**
Gazel 131
 Mısra: 9
*İbadet yerlerinde öğüt
 niteliğinde dini konuşmalar
 yapan kimse, öğütçü II zahit.*

Vā‘izüñ pendı meded
 başımuza verdi şudā
 Sāki mey sür ola kim def
 ola derd-i serimüz

3. **vā‘izüñ:-üñ**
Gazel 232
 Mısra: 9
*İbadet yerlerinde öğüt
 niteliğinde dini konuşmalar
 yapan kimse, öğütçü II zahit.*

‘Azīzī vā‘izüñ efsānesini
 diñlemez ‘ārif
 Olur olmaz sözi güş eylemez
 ol kim ola ‘ākıl

4. **vā‘iz:**
Gazel 261
 Mısra: 2
*İbadet yerlerinde öğüt
 niteliğinde dini konuşmalar
 yapan kimse, öğütçü II zahit.*

Verdüñ şudā‘ hayli halka
 rivāyetüñden
 Kışşāñ yeg idi vā‘iz böyle
 hikāyetüñden

vākıf olmayan:

1. **vākıf olmayan:-ma, -y, -**
an
Gazel 18
 Mısra: 4
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Bilmek. bilgi sahibi
 olmak.*

Zamane halkını taşa tutar
 çarḫ-ı ‘adū her şeb
 Bu hāle olmayan vākıf şanur
 gökden düşer kevkeb

vākıf-ı esrāruz:

1. **vākıf-ı esrāruz:-uz**
Gazel 138
 Mısra: 14
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Sırlara vakıf olan II
 Tas. Yaratılış sırrına vakıf
 olan.*

Men ‘aref sırrını öğretme
 ‘Azīzī bize sen
 Kendümüzi bileli vākıf-ı
 esrāruz biz

vakt:

1. **vaktidür:-i, -dür**
Gazel 32
 Mısra: 2
*İçinde bulunulan an,
 zaman.*

Derd-i hecrüfle be-gâyet
muhtelif oldı mizâc
Gel tabîbüm vaqtidür baña
'ilâc eyle 'ilâc

2. **vaqtidür:-i, -dür**

Gazel 211

Mısra: 7

İçinde bulunulan an,
zaman.

Cevr-i dil-dâr ile kendümden
osandum vaqtidür
Cismümi hırmen gibi ey âh
berbâd eyleseñ

vaqt-i deyde:

1. **vaqt-i deyde:-de**

Mesnevi 1

Mısra: 52

Kelime Tipi: -

Kış vakti.

Bâb-ı revzenleri hüd olsa
küşâd
Vaqt-i deyde girerdi câmi'e
bâd

vaqt-i gâzabda:

1. **vaqt-i gâzabda:-da**

Gazel 360

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Hiddet, öfke vakti,
zamanı.*

Beni öldürmek için yâr
geyse n'ola gül-günü
Geyer vaqt-i gâzabda al
'âdetdür şeh-i hünî

vaqt-i şafâ-yı seyr-i çemen:

1. **vaqt-i şafâ-yı seyr-i
çemen:**

Terci-bend 1

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Çimen seyrinin

sefasının vakti.

N'ola açılsa goncalar bâğa
Geldi vaqt-i şafâ-yı seyr-i
çemen

vâli:

1. **vâli:**

Kaside 5

Mısra: 55

*XVI. yüzyıl Osmanlı
sahası şairlerindedir.
İstanbuldur. Aksaraypazarı
Mahallesi'nde dünyaya
geldi. "Dergâh-ı mu'allâ
yeñiçerilerinden"
Kuloğlu'dur. Gerek Âşık
Çelebi, gerekse Ahdî,
Vâlî'nin güzel yüzlü biri
olduğunu özellikle
vurgularlar. Ahdî, onun
daima devrinin şairleriyle
birlikte olduğu ve onları
şirleriyle kuskandırdığını
söylemektedir. Hakkında
bilgilerimizin son derece
sınırlı olduğu İstanbullu
Vâlî'den hakkında bilgi
veren iki tezkiredeki iki
gazeli ve birkaç beyit
kalmıştır. Âşık Çelebi'nin
aktardığına göre Vâlî,
yeñiçeriyken yazdığı bir
gazeli Celal Bey vasıtasıyla
padişaha ulaşınca mahlas
beytini (Süvâr oldı semend-i
ref'ete herkes benim şâhum /
Revâ mı devr-i medhünde
senüñ Vâlî yayan kalsun)
okuyan padişah şaire bölük
ihşan etti.*

Oқыyup yazmadan Vâlî
'aceb mi olsa ger hâlî
Ki yok kâdrin bilür 'âlemde
ehl-i nazm u inşânuñ

2. **vâli:**

Gazel 220

Mısra: 8

*Bir ilde devleti temsil
eden en büyük mülkî âmir.*

Râyet-i kaddi hayâlidür olan
şâm u şehir
Ka'be-i cân u dile vâlî
Meħemmed Şâhuñ

vâlih ü hayrânyuz:

1. **vâlih ü hayrânyuz:-ı, -
yuz**

Gazel 5

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Aklı gidip hayran
olmak.*

Şarâb-ı câm-ı la'lüñ mest-i
ser-gerdânyuz cânâ
Ġubâr-ı sebz-i haţtuñ vâlih ü
hayrânyuz cânâ

vâlih ü hayrânları:

1. **vâlih ü hayrânları:-lar, -ı**

Gazel 366

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Aklı başından gitmiş ve
şaşkın.*

Yeyüp esrârı haţı şevkı-y-ıla
hübânuñ
Geçseler karşısına vâlih ü
hayrânları

vâmık:

1. **vâmık:**

Matla 59

Mısra: 1

*Vamık ve Azra
hikayesinin erkek
kahramanı.*

Fenn-i 'ışkı Vâmık u Ferhâd
benden öğrenür
Bilmeyenler şan'atı zîrâ
bilenden öğrenür

var:

1. **var:**

Gazel 12

Mısra: 4

Var: Var, yokun karşıtı.

Baña la'l-i güher-bâryıla
dendâni yeter yârüñ
Ne deñlü var ise mercân ü
dür 'ummânuñ olsun hep

2. **var:**

Gazel 15

Mısra: 9

Var: Var, yokun karşıtı.

Ehl-i hissetden firar eyler
‘Azīzī var ise
Oldılar yer yer nihān
gencīneler medfūn olup

3. var:

Gazel 23

Mısra: 6

Var: Var, yokun karşıtı.

Çoma sevdā-yı ser-i zülfini
elden o mehūñ
Ey gönül var ise başuñda
hevā-yı devlet

4. var:

Gazel 28

Mısra: 9

Var: Var, yokun karşıtı.

Her ne deñlü var ise cevri
‘Azīzī o şehūñ
Luñfi çoğ olsun bu ben ğam-
hVāre kıldı ‘ākıbet

5. vurdur:-dur

Gazel 29

Mısra: 10

Var: Var, yokun karşıtı.

‘Arz etmedin muhibbūñ
ahvālini bilürsin
Ey pīr olası sende vurdur
meger velāyet

6. var:

Gazel 48

Mısra: 9

Var: Var, yokun karşıtı.

‘Aşık geçer saña çok evet
kim ‘Azīzī var
Bār-ı belāñı çekmege cāndan
rıżā verür

7. var:

Gazel 51

Mısra: 1

Var: Var, yokun karşıtı.

Gerçi biñ var o gülüñ ‘aşık-ı
zārı geçinür
Yokdur ammā ki benüm gibi
hezārı geçinür

8. varup:-up

Gazel 51

Mısra: 5

Var: Var, yokun karşıtı.

Eksük olsun göreyin kim
mehi küyına varup
Severin deyü o ħurşīd-‘izārı
geçinür

9. varsa:-sa

Gazel 65

Mısra: 9

Var: Var, yokun karşıtı.

Ŧañ degül varsa ‘Azīzī bu
zen-i dehre talāk
Duñter-i rezle şular kim
başını hoş eyler

10. var:

Gazel 67

Mısra: 4

Var: Var, yokun karşıtı.

Yüzini sāye-veş yerden
götürmez pertev-i ħurşīd
Meger var ise ol servüñ
fütāde ħāk-i rāhıdur

11. var:

Gazel 68

Mısra: 3

Var: Var, yokun karşıtı.

Dedüm misk-i Ħıñdūr var
ise bu zülf-i pūr-çinüñ
Dedi böyle deme bir dañı bu
sözde ħaṭā vurdur

12. vurdur:-dur

Gazel 68

Mısra: 1

Var: Var, yokun karşıtı.

Ne milk-i ħüsn içinde saña
beñzer pādşā vurdur
Ne küy-i derd-i ‘ışık içre
benüm gibi gedā vurdur

13. vurdur:-dur

Gazel 68

Mısra: 2

Var: Var, yokun karşıtı.

Ne milk-i ħüsn içinde saña
beñzer pādşā vurdur
Ne küy-i derd-i ‘ışık içre
benüm gibi gedā vurdur

14. vurdur:-dur

Gazel 68

Mısra: 4

Var: Var, yokun karşıtı.

Dedüm misk-i Ħıñdūr var
ise bu zülf-i pūr-çinüñ
Dedi böyle deme bir dañı bu
sözde ħaṭā vurdur

15. vurdur:-dur

Gazel 68

Mısra: 6

Var: Var, yokun karşıtı.

Ŧavāf-ı Ka‘benüñ ħazzı
egerçi yok degül ammā
Senüñ küyuñ Ŧavāfında
benüm kıblem şafā vurdur

16. vurdur:-dur

Gazel 68

Mısra: 8

Var: Var, yokun karşıtı.

Nece İskender-i devr-i
zamāndur demeyem sākī
Elinde cām-veş āyine-i
‘ālem-nümā vurdur

17. vurdur:-dur

Gazel 68

Mısra: 10

Var: Var, yokun karşıtı.

Ölürsem dār-ı ğurbetde beni
ağlañ ki yanumda
Ne yārān-ı şafā vurdur ne
ihvān-ı vefā vurdur

18. vurdur:-dur

Gazel 68

Mısra: 10

Var: Var, yokun karşıtı.

Ölürsem dār-ı ğurbetde beni
ağlañ ki yanumda
Ne yārān-ı şafā vurdur ne
ihvān-ı vefā vurdur

19. vurdur:-dur

Gazel 68

Mısra: 12

Var: Var, yokun karşıtı.

‘Azīzī-veş götürmez kimse
Ŧākat rāh-ı ‘ışkuñda

Neçe derd ü belâ vardur neçe
renc ü 'anâ vardur

20. **vardur:-dur**

Gazel 68

Mısra: 12

Var: Var, yokun karşıtı.

'Azîzî-veş getürmez kimse
tâkat râh-ı 'ışkuñda
Neçe derd ü belâ vardur neçe
renc ü 'anâ vardur

21. **var:**

Gazel 70

Mısra: 1

Var: Var, yokun karşıtı.

Gözüm pür nukre-i eşk-ile
cânâ hoşça hâlüm var
Şeh-i 'ışkam hâzînemde neçe
mâl ü menâlüm var

22. **var:**

Gazel 70

Mısra: 2

Var: Var, yokun karşıtı.

Gözüm pür nukre-i eşk-ile
cânâ hoşça hâlüm var
Şeh-i 'ışkam hâzînemde neçe
mâl ü menâlüm var

23. **var:**

Gazel 70

Mısra: 4

Var: Var, yokun karşıtı.

Benüm abdâl-ı 'ışk
olduğuma kimdür inanmayan
Bihamdillâh ki sînem
tekyesinde neçe dâlüm var

24. **var:**

Gazel 70

Mısra: 6

Var: Var, yokun karşıtı.

Bugün fikr-i leb ü ebrûñ-ıla
kaddüm hilâl etdüm
Gel ey mâhum temâşâ kııl
yine rengîn hayâlüm var

25. **var:**

Gazel 70

Mısra: 8

Var: Var, yokun karşıtı.

Gönülde nîze-i âhî müheyyâ
etdügüm ol kim
Şehâ gökde sitâremle bu şeb
ceng ü cidâlüm var

26. **var:**

Gazel 70

Mısra: 10

Var: Var, yokun karşıtı.

'Azîzî ermedüm hergiz vişâl-
i yâre anuñçün
Gözümde eşk-i bî-pâyân dil
ü cânda melâlüm var

27. **varsa:-sa**

Gazel 75

Mısra: 3

Var: Var, yokun karşıtı.

Ey meh senüñ külâleñ varsa
n'ola benüm de
Düd-ı kebüd-ı âhum
başumda sünbülumdür

28. **var:**

Gazel 120

Mısra: 2

Var: Var, yokun karşıtı.

Dem-be-dem inler yürürsin
ey gönül kavvâl-vâr
Ney gibi beñzer derünüñda
senüñ bir hâl var

29. **var:**

Gazel 120

Mısra: 4

Var: Var, yokun karşıtı.

Hâne-i dil kim gam-ı
'ışkuñla mâl-Â-mâldür
Beñzer ol vîrân sarâya
k'anda medfün mâl var

30. **var:**

Gazel 120

Mısra: 6

Var: Var, yokun karşıtı.

Gerden-i mâhı der-âğüş etdi
hâle şanmañuz
Ol meh-i sîmîn-berüñ
boynında zer halhâl var

31. **var:**

Gazel 120

Mısra: 8

Var: Var, yokun karşıtı.

Bir büt-i ra'nâdur ol meh
kim ruñında yaluñuz
Hırmen-i dünyâ deger bir
dâne miskîn hâl var

32. **var:**

Gazel 120

Mısra: 10

Var: Var, yokun karşıtı.

Ergânün âvâzınıñ da 'âlemi
vardur evet
Ney şadâsında bir özge
'âlem ü bir hâl var

33. **var:**

Gazel 120

Mısra: 12

Var: Var, yokun karşıtı.

Şîr-i hürmâdan Azîzî
tatlıdur şî' rûñ senüñ
Hoğka-i nazmuñ gören şanur
içinde bal var

34. **vardur:-dur**

Gazel 120

Mısra: 9

Var: Var, yokun karşıtı.

Ergânün âvâzınıñ da 'âlemi
vardur evet
Ney şadâsında bir özge
'âlem ü bir hâl var

35. **vardur:-dur**

Gazel 124

Mısra: 1

Var: Var, yokun karşıtı.

Egerçi yolına cân vermeli
cânâneler vardur
Velî dil-dâde 'uşşâk içre de
cânâ neler vardur

36. **vardur:-dur**

Gazel 124

Mısra: 2

Var: Var, yokun karşıtı.

Egerçi yolına cân vermeli
cânâneler vardur
Velî dil-dâde 'uşşâk içre de
cânâ neler vardur

37. **vardur:-dur**

Gazel 124

Mısra: 4

Var: Var, yokun karşıtı.

Fiğānum çarhı gümlitse
‘aceb mi küy-ı ‘ışk içre
Yağar bir na‘ra ile ‘ālemi
mestāneler vardur

38. **vardur:-dur**

Gazel 124

Mısra: 6

Var: Var, yokun karşıtı.

Esīr-i zülfī ancak sen
degülsin ey göñül yārūñ
Kim ol zencīre bend olmuş
neçe dīvāneler vardur

39. **vardur:-dur**

Gazel 124

Mısra: 8

Var: Var, yokun karşıtı.

O şem‘-i bezm-i hüsnuñ táb-ı
şevk-ı mihr-i rüyıyla
Vücūdın nār-ı ‘ışka nūr eder
pervāneler vardur

40. **vardur:-dur**

Gazel 124

Mısra: 10

Var: Var, yokun karşıtı.

Şikār-ı dām-ı ‘ışkı olmağa
cānlar verür ādem
‘Azīzī Cennet-i rüyında
yārūñ dāneler vardur

41. **var:**

Gazel 131

Mısra: 12

Var: Var, yokun karşıtı.

Almazuz ağzımuza nāmını
şehd ü şekerūñ
Dilimüzde var iken vaşf-ı
leb-i dilberimüz

42. **var:**

Gazel 144

Mısra: 4

Var: Var, yokun karşıtı.

Ṭāk-ı hüsne ol şehūñ zülfī
aşup zencīr-i ‘adl

Vechi var derse lebi Nūş-ı
revān-ı ‘ādilüz

43. **vardur:-dur**

Gazel 149

Mısra: 8

Var: Var, yokun karşıtı.

Yāri kımaz gelmege baña
rakīb-i kāfirün
İşleri vardur hele şeytāna
beñzer beñzemez

44. **var:**

Gazel 159

Mısra: 8

Var: Var, yokun karşıtı.

Verd ü serv saña nece
öykünür
Sende kim var ol oturuş ol
turuş

45. **var:**

Gazel 185

Mısra: 8

Var: Var, yokun karşıtı.

Ruğlarıñ al-ıla bir anda nece
diller alur
Vechi var rüyūña derlerse
gül-i āl Budak

46. **var-ise:-ise**

Gazel 201

Mısra: 11

Var: Var, yokun karşıtı.

Sözlerūñ esrār-ı hikmetdür
‘Azīzī var-ise
Cür‘a-dān-ı nazmuñı gören
kalur hayrān u deng

47. **var:**

Gazel 206

Mısra: 8

Var: Var, yokun karşıtı.

Dükān-ı hüsne kıonmuş āb-
gün kālā durur yağod
‘İzār-ı nev-tıraşı var ise ol
hıvāce-i cānuñ

48. **var:**

Gazel 208

Mısra: 3

Var: Var, yokun karşıtı.

Bir leṭāfet var ki ey gül-ruh
görünse nāgehān
Ādemūñ ‘aqlın alur
sīneñdeki sīmīnlik

49. **var:**

Gazel 211

Mısra: 3

Var: Var, yokun karşıtı.

Hüsrev-i milk-i melāhatsın
kimūñ ne sözi var
La‘l-i şīrīnūñı verseñ
ağzuma dad eyleseñ

50. **var:**

Gazel 218

Mısra: 7

Var: Var, yokun karşıtı.

Ne deñlü var ise cevruñ
taħammül eylerem cānā
Nitekim derde şabr etmek
olupdur hūyı Eyyūbuñ

51. **var-ise:-ise**

Gazel 221

Mısra: 9

Var: Var, yokun karşıtı.

Ol perīşānuñ ‘Azīzī var-ise
Şāne zülfın görđi oldı sīne-
çāk

52. **vardur:-dur**

Gazel 240

Mısra: 3

Var: Var, yokun karşıtı.

Dem mi vardur ki hayāl-i
had ü la‘lūñ sākī
Hücre-i dilde gelüp etmeye
bezm-i gül ü mül

53. **var:**

Gazel 260

Mısra: 8

Var: Var, yokun karşıtı.

Gele inşāf ede billāhi seni
kim sevmez
Sende kim var bu şarāvetle
bu eṭvār-ı ḥasen

54. **var:**

Gazel 273

Mısra: 10

Var: Var, yokun karşıtı.

Ölmedin ğamla ‘Azīzī
vaşlına ermegüme
Çäre var mı ol tabīb-i cāna
söyleñ söylesün

55. var:

Gazel 275

Mısra: 9

Var: Var, yokun karşıtı.

Vechi var derse ‘Azīzī ol
niġarum hāşılı
Hırmen-i hüsün içre hālüm
gibi ben bir dāneyin

56. var:

Gazel 286

Mısra: 10

Var: Var, yokun karşıtı.

Neçe bir nüş edelüm qahve
deyü kara şuyı
Var iken bāde-i gül-reng gibi
āb-ı revān

57. vardur:-dur

Gazel 293

Mısra: 8

Var: Var, yokun karşıtı.

Dāyim gözüme karşı kuçar
müy-ı miyānuñ
Vardur gilemüz hāşılı ey
meh o kemerden

58. var:

Gazel 308

Mısra: 9

Var: Var, yokun karşıtı.

Sende kim var bu nāz u bu
‘işve
Ne şanavberde var ne
‘ar’arda

59. var:

Gazel 321

Mısra: 6

Var: Var, yokun karşıtı.

Ƨutup kanlu gibi sākī
boğazın aldı meclisde
Boyun çekdi şurāhī var ise ol
gözleri meste

60. vardur:-dur

Gazel 342

Mısra: 5

Var: Var, yokun karşıtı.

Şu deñlü mihri vardur saña
kim ey şems-i ‘ālem-tāb
Ne yere ayaġuñ başsañ tutar
anda mekān sāye

61. var:

Gazel 354

Mısra: 9

Var: Var, yokun karşıtı.

Qand-i la‘lūñ var iken ey
Yūsuf-ı Mışr-ı hüsün
Hāşe lillāh kim ‘Azīzī aña
nām-ı sükkeri

62. var:

Gazel 356

Mısra: 3

Var: Var, yokun karşıtı.

‘Aceb bir murġ-ı dil var mı
ki ol serv-i ser-efrāzuñ
Cihān bāġında olmaya şikār-
ı çeşm-i şehbāzı

63. var:

Gazel 378

Mısra: 9

Var: Var, yokun karşıtı.

Nişān-ı ıarf-ı rüyında ne
hālet var o servüñ kim
Görenler ābda berg-i gül-i
terdür şanur anı

64. var:

Kaside 1

Mısra: 63

Var: Var, yokun karşıtı.

Var iken ol gül-i bülbül-
süñhan u ġonca-dehen
Gül bitüp bülbül ötüp bāġ-ı
cihānda n’eyler

65. vardur:-dur

Kaside 1

Mısra: 97

Var: Var, yokun karşıtı.

Gerçi vardur o gülüñ bülbül-i
meddāhi hezār
LİK yoġ ol güli ben bülbüli
mānend öger

66. var:

Kaside 3

Mısra: 75

Var: Var, yokun karşıtı.

Qanda bir derd ü belā vü
ġuşşa vü ġam var ise
Miñnet-ābād-ı cihānda hep
baña yārān olur

67. var:

Kaside 3

Mısra: 85

Var: Var, yokun karşıtı.

Vaşf-ı cüduñ etmege var
‘aczi tab‘-ı pākümüñ
Gerçi kim mañbüb ögmek
şā‘ire āsān olur

68. var:

Kaside 3

Mısra: 13

Var: Var, yokun karşıtı.

Var ise her şeb-çerāġı mihr-i
rüyüñdan baqar
Meş‘al-i māh-ı felek kim
şem‘-veş tabān olur

69. var:

Kaside 3

Mısra: 75

Var: Var, yokun karşıtı.

Qanda bir derd ü belā vü
ġuşşa vü ġam var ise
Miñnet-ābād-ı cihānda hep
baña yārān olur

70. var:

Kaside 3

Mısra: 85

Var: Var, yokun karşıtı.

Vaşf-ı cüduñ etmege var
‘aczi tab‘-ı pākümüñ
Gerçi kim mañbüb ögmek
şā‘ire āsān olur

71. var:

Kaside 5

Mısra: 42

Var: Var, yokun karşıtı.

Esīr-i nāme-i ‘ışkı hemān
‘Ulvi degül ancak

Neçe Mecnûnı var Leylî gibi
Şâlih dil-ârânuñ

72. var:

Kaside 5

Mısra: 47

Var: Var, yokun karşıtı.

Hevâ-yı şî'r-gülükdan
Ferâğınûñ ferâğı var
Sûhan-verlikde 'aynıdur
Lisâni Tab'î Yahyânuñ

73. vardur:-dur

Kaside 5

Mısra: 8

Var: Var, yokun karşıtı.

Olup halk-ı cihân âsüde vü
hoş-hâl devrinde
Yine güzelliği vardur
Sitanbul u Kâlatânuñ

74. vardur:-dur

Kaside 5

Mısra: 26

Var: Var, yokun karşıtı.

Eder ehl-i kemâle her kişi
rağbet bi-hamdillâh
Ki vardur iltifâtı zümre-i
erbâb-ı 'irfânuñ

75. var:

Lugaz 5

Mısra: 4

Var: Var, yokun karşıtı.

Eski ziftli keştîdür gūyâ teni
Var başı ucında iki yelkeni

76. var:

Lugaz 7

Mısra: 1

Var: Var, yokun karşıtı.

Ol nedür kim bir kulaç var
uzunı
Ney-şekerden tatlıdur ammâ
unı

77. var:

Lugaz 9

Mısra: 2

Var: Var, yokun karşıtı.

Ol ne pîr-i lâgar olur kim
anuñ

Var başında müy-yı ebyaz bî-
şumâr

78. var:

Lugaz 19

Mısra: 2

Var: Var, yokun karşıtı.

Ol nedür kim kavse beñzer
arçası
Var iki ucında iki halkası

79. var:

Lugaz 19

Mısra: 4

Var: Var, yokun karşıtı.

Hâlelerdür ol dü halka
gūyiyâ
Var içinde iki mâh-ı pür-ziyâ

80. vardur:-dur

Lugaz 20

Mısra: 3

Var: Var, yokun karşıtı.

Arçası üstinde vardur bir
üyük
Gece gündüz götürür anı çü
yük

81. vardur:-dur

Lugaz 22

Mısra: 2

Var: Var, yokun karşıtı.

Ol nedür kim hayli tîz-
refîardur
Berg-i ney şeklinde gūşı
vardur

82. var:

Matla 49

Mısra: 2

Var: Var, yokun karşıtı.

Şehr-i bâga şâh olup çün
lâle-veş urundı tâc
Nergis-i meste dedi gül
begligüñ var gözün aç

83. var:

Matla 58

Mısra: 1

Var: Var, yokun karşıtı.

Var mı yok mı ağzı yârün
kimse bilmezdi 'iyân

Hızr-ı hañtı vermese ol
çeşme-i cândan nişân

84. var:

Mesnevi 1

Mısra: 91

Var: Var, yokun karşıtı.

Bilürin gerçi çok çerâğün var
Bunda da bir çerâğün olsa ne
var

85. varsa:-sa

Mesnevi 1

Mısra: 84

Var: Var, yokun karşıtı.

İşbu câmi'de olup iki çerâğ
Şem'-i mehden fûrûğı varsa
ferâğ

86. var:

Muamma 9

Mısra: 2

Var: Var, yokun karşıtı.

Zerrece kımaz keder cân u
dil-i nâ-şâdda
Özge hâlet var 'Azîzî bâde-i
ber-bâdda

87. var:

Muamma 37

Mısra: 1

Var: Var, yokun karşıtı.

Bir leñfet var ki dendânında
ol gönca-dehân
Hânde etdükçe görünür
çehrem içinde 'iyân

88. var:

Müseddes 3

Mısra: 9

Var: Var, yokun karşıtı.

Ne deñlü var ise ikbâl ü
devlet 'izzet ü rif'at
Alupdur kabz u başına edânı
anı bî-zahmet

89. varını:-ı, -n, -ı

Gazel 295

Mısra: 3

Elde bulunan her şey,
zenginlik, servet.

'Aceb mi der-miyān etse
yoluñda varını 'uşşāk
Efendi ad-ıla bir Aḥmed-i
nāzük-miyānsın sen

90. **varın:-ı, -n**

Gazel 339

Mısra: 11

*Elde bulunan her şey,
zenginlik, servet.*

Her kim yolında varın
vermezse çün Züleyhā
Olmaz 'Azīzī mālīk ol
Yūsuf-ı zamāne

91. **varını:-ı, -n, -ı**

Matla 43

Mısra: 2

*Elde bulunan her şey,
zenginlik, servet.*

Edince bir dūr-i yek-dāneyi
dilā peydā
Olanca varını yolında
çalkadı deryā

92. **varur:-ur**

Gazel 16

Mısra: 1

Gitmek, ulaşmak.

Her şubḥ eşigüñe varur ey
māh-ı dil-fırīb
Mihr-i münirūñ oldı zevāli
meger ğarīb

93. **varsun:-sun**

Gazel 53

Mısra: 5

Gitmek, ulaşmak.

Nece varsun bāga gül seyrine
bülbül kim anuñ
Üstine ḥançer çeker
gördükçe süsen gibi ḥār

94. **vardılar:-dı, -lar**

Gazel 62

Mısra: 6

Gitmek, ulaşmak.

El çeküp cān u gönül benden
o tūbā-ḳaddūñ
Vardılar cennet-i kūyında
ḳarār eylediler

95. **var:**

Gazel 71

Mısra: 11

Gitmek, ulaşmak.

Götür ayağı var der-i
meyḥāneye gönül
Zirā ḳasāvetüñ senüñ ancak
o bāb açar

96. **varı:-ı**

Gazel 73

Mısra: 8

Gitmek, ulaşmak.

Ümīd-i luṭf u iḥsān eyleyen
'uşşāk-ı ğam-dīde
O şāh-ı mīlk-i ḥüsnüñ
eşigine varı görsünler

97. **varmağ-ıla:-mağ, -ıla**

Gazel 89

Mısra: 9

Gitmek, ulaşmak.

Sākin-i kūy-ı yāre varmağ-
ıla
Ka'beye şanma ḥācī beñdeş
olur

98. **varsam:-sa, -m**

Gazel 109

Mısra: 8

Gitmek, ulaşmak.

Her kaçan dil koyup ala
gözlü yārūñ kūyına
Toğrulup varsam raḳīb-i ḥār
baña egri baçar

99. **varup:-up**

Gazel 112

Mısra: 8

Gitmek, ulaşmak.

Maḥalleñ ehlinüñ incinmesi
ey meh baña beñzer
Varup kūyunda her şeb
etdügüm āh u fiğāndandır

100. **varı:-ı**

Gazel 130

Mısra: 8

Gitmek, ulaşmak.

Ümīd-i luṭf u iḥsān eylesin
'uşşāk-ı ğam-dīde

O şāh-ı mülk-i ḥüsnüñ
eşigine varı görsünler

101. **varamaz:-a, -maz**

Gazel 139

Mısra: 10

Gitmek, ulaşmak.

Āstānına 'Azīzī nece varsun
o şehūñ
Ki gedā şāh-ı cihān olduğı
yere varamaz

102. **varsun:-sun**

Gazel 139

Mısra: 9

Gitmek, ulaşmak.

Āstānına 'Azīzī nece varsun
o şehūñ
Ki gedā şāh-ı cihān olduğı
yere varamaz

103. **varamaz:-a, -maz**

Gazel 154

Mısra: 10

Gitmek, ulaşmak.

Terk-i 'ār eyler-isem 'āşık
olup 'ayb etmeñ
'Işık yolın varamaz şāḥīb-i
'ār u nāmūs

104. **varmış:-mış**

Gazel 155

Mısra: 7

Gitmek, ulaşmak.

Nehr-i eşkini geçüp kūyuña
varmış 'āşık
Ḥāḳ bu kim ḥaylice girdāb-ı
belādan geçmiş

105. **varsam:-sa, -m**

Gazel 159

Mısra: 12

Gitmek, ulaşmak.

Ayağ üstine tūrur 'izzet eder
Deyrine varsam 'Azīzī mey-
fürüş

106. **varma:-ma**

Gazel 176

Mısra: 9

Gitmek, ulaşmak.

Şakın ey pervâne varma
yanına
Saña muhkem eylemişdür
kîn çerâğ

107. **varayın:-a, -yın**

Gazel 218

Mısra: 12

Gitmek, ulaşmak.

Ola kim ber-murād ede beni
ehl-i velāyetdür
Varayın hāk-i pāyine süreyin
rüyü Eyyübuñ

108. **varup:-up**

Gazel 218

Mısra: 9

Gitmek, ulaşmak.

Çü sen olduñ gül-i ra 'nāsı
hüsni ile varup ben de
Olayın nālelerle bülbül-i
hoş-güyı Eyyübuñ

109. **varup:-up**

Gazel 222

Mısra: 10

Gitmek, ulaşmak.

'Azizî gülşen-i küyında ol
serv-i gül-endāmuñ
Saña mı kıaldı bülbül-veş
varup āh u figān etmek

110. **vardukça:-dukça**

Gazel 227

Mısra: 9

Gitmek, ulaşmak.

Yanına vardukça ötelen
demezdi bülbülüñ
Olmasa gülşende zārından
eger bızār gül

111. **varup:-up**

Gazel 234

Mısra: 2

Gitmek, ulaşmak.

Görüp gül yüzüñi āşüfteñ
olmasa eger bülbül
Varup küyuñda efgān
eylemezdi her seher bülbül

112. **varmazin:-maz, -in**

Gazel 254

Mısra: 8

Gitmek, ulaşmak.

Añma nüş-ı cāmı sākī baña
şimden gerü ben
Varmazın beytü'l-harām olsa
eger beytü'l-harām

113. **varup:-up**

Gazel 255

Mısra: 5

Gitmek, ulaşmak.

Geçüp mülk-i Sitanbuldan
varup ol şehr-i a'lāda
Olup bir şāh-i hūbāna gulām
içmek diler gönlüm

114. **varayın:-a, -yın**

Gazel 287

Mısra: 2

Gitmek, ulaşmak.

Āteş-i 'ışkı ile ey dil neçe bir
yanayın
Varayın pervâne-veş hālüm
o şem'a yanayın

115. **varup:-up**

Gazel 307

Mısra: 3

Gitmek, ulaşmak.

Gül ü mül şoşbetin etsek
varup şāh-ı gülistāna
Velî bir sākī bir ben bir
nigār-ı gül-'izār olsa

116. **varmaz:-maz**

Gazel 314

Mısra: 2

Gitmek, ulaşmak.

Haddüñe māyil olan bakmaz
semenden cānibe
Haţtuña kāyil olan varmaz
çemenden cānibe

117. **vardugumca:-duğ, -
um, -ca**

Gazel 315

Mısra: 6

Gitmek, ulaşmak.

N'eyledüm n'etdüm eşigüñ
itlerine bilmezem
Vardugumca küyuña her biri
dāmān almada

118. **var:**

Gazel 377

Mısra: 8

Gitmek, ulaşmak.

Gel berü 'ayş edelüm al ele
cāmı sākī
Yürü var şüfi senüñle yine
şoşbet bākī

119. **varalum:-a, -lum**

Gazel 383

Mısra: 2

Gitmek, ulaşmak.

Gey yaraşsun egnüme derseñ
libās-ı al gey
Ger dilerseñ varalum bāzāra
ey gül al gey

120. **varup:-up**

Kaside 1

Mısra: 72

Gitmek, ulaşmak.

Öykünürse yüzüñe gül
sözüñe bülbül eger
Göreyin bāda varup gül ola
bülbül ebter

121. **vardı:-dı**

Kaside 2

Mısra: 33

Gitmek, ulaşmak.

Şanuram vardı esed burcına
çün şems ü kamer
Ne gün ol şems-i kamer-ruğ
k'ola raşşına süvār

122. **varur:-ur**

Kaside 5

Mısra: 97

Gitmek, ulaşmak.

Yine her gün varur yārān
içerler kahvesin ammā
Degül evvelki gibi revnağ u
hüsni Hasan Cānuñ

123. **varup:-up**

Kıt'a 14

Mısra: 2

Gitmek, ulaşmak.

Recā-yı luţf u ihsān etme
zinhār

Eşigine varup her dün
begden

124. **varayın:-a, -yın**

Müseddes 2

Mısra: **21**

Gitmek, ulaşmak.

Ağlayu ağlayu kūyuña neçe
bir varayın

Boynum egüp karşıña ya
neçe bir yalvarayın

125. **varmağa:-mağ, -a**

Müseddes 2

Mısra: **10**

Gitmek, ulaşmak.

Ayak üzre turmağa bir lahza
taşat kalmadı
Da vet için kūyuña varmağa
küdrat kalmadı

126. **varup:-up**

Tarih 2

Mısra: **10**

Gitmek, ulaşmak.

El çeküp bu mülk-i fāniden o
dem

‘Ālem-i bākide varup tutdı
cā

127. **varup:-up**

Tarih 21

Mısra: **20**

Gitmek, ulaşmak.

‘Azizī bende-i sultān-ı milk-i
Rūmuñ ağzından
Varup Tebrize tārīhin şehe
alındı Şirvān deñ

128. **varmağa:-mağ, -a**

Tesdis 3

Mısra: **28**

Gitmek, ulaşmak.

Dergeh-i Haqqa mu ‘ādil
yüce menzil yoğ-iken
Āh-ı mazlūm aña varmağa
hāyil yoğ-iken

129. **var:**

Gazel 308

Mısra: **10**

*Var (şirde yok
anlamında).*

Sende kim var bu nāz u bu
‘işve
Ne şanavberde var ne
‘ar’arda

130. **var:**

Gazel 243

Mısra: **9**

Bulunmak II var olmak.

Dilde hayāl-i la ‘l-i lebūñ var
iken senūñ
Etmez hutūr hātıruma cām-ı
Cem benüm

var-:

1. **varma:-ma**

Gazel 314

Mısra: **6**

Gitmek, ulaşmak.

‘Aql u fikrūñ qal ‘asını
tārmār eyler şaşın
Varma zinhār ey dil ol top-ı
zeķandan cānibe

var iken:

1. **var iken:**

Gazel 146

Mısra: **3**

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Varken.

Leb-i dilber gibi ni ‘met var
iken

Ne yesem hiç baña tatlu
gelmez

var ise:

1. **var ise:**

Gazel 127

Mısra: **7**

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Galiba, her halde.

Murğ-ı cānı sineden var ise
uçurmak diler
Tığ-ı ser-tizin o hūnī dem-
be-dem zāğlar yürür

2. **var ise:**

Gazel 338

Mısra: **1**

Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

Galiba, her halde.

Keşt-i baħr-i gama çeşmüm
şuluğdur var ise
Cüy-ı eşküm aqmağa ya bir
oluğdur var ise

3. **var ise:**

Gazel 338

Mısra: **2**

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Galiba, her halde.

Keşt-i baħr-i gama çeşmüm
şuluğdur var ise
Cüy-ı eşküm aqmağa ya bir
oluğdur var ise

4. **var ise:**

Gazel 338

Mısra: **4**

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Galiba, her halde.

Pāyına ol serv-i sīmūñ
turmaz eylersin nişār
Dirhemūñ ey dide-i nem-
dide çoğdur var ise

5. **var ise:**

Gazel 338

Mısra: **6**

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Galiba, her halde.

Gonca tıflın mehd-i gülşende
beliñletmiş şabā
La ‘li üzre görinen şebnem
uçuğdur var ise

6. **var ise:**

Gazel 338

Mısra: **8**

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Galiba, her halde.

Atılır üstine varsa kūyuña
dīv-i ‘adū
Her şihābı kavş-i gerdūnuñ
bir oğdur var ise

7. var ise:

Gazel 338

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Galiba, her halde.*

‘Azm eder küyına ‘aşıklar o
şāhuñ dāyimā
Kullarına bāb-ı ihsānı
açukdur var ise

8. var ise:

Gazel 338

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Galiba, her halde.*

Rind-i dürd-āşamını görmez
gözümüz cāmdan
Sākīyā çeşm-i habāb-ı mey
tutuğdur var ise

9. var ise:

Gazel 338

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Galiba, her halde.*

Hecr-i la’lūñle ‘Azīzī gibi
bīmār olanuñ
Derdine ölmekden özge çāre
yoğdur var ise

10. var ise:

Gazel 352

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Galiba, her halde.*

Var ise etmek diler şūft riyā
murğın şikār
Dāma döndürmüş elinde
sūbhā-i şad-dāneyi

11. var ise:

Gazel 377

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Galiba, her halde.*

Meger ey Leylī-veşüm var
ise ehl-i ‘ışka

Kaıysdan kaldı gam u derd ü
meşakkat bākī

12. var ise:

Kaside 3

Mısra: 56

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Galiba, her halde.*

Hüsrev-i mülk-i sūhansın yā
Kemāl ile Hasan
Pey-revūñ hüsni-edāda var
ise Hassān olur

13. var ise:

Kaside 3

Mısra: 56

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Galiba, her halde.*

Hüsrev-i mülk-i sūhansın yā
Kemāl ile Hasan
Pey-revūñ hüsni-edāda var
ise Hassān olur

14. var ise:

Kaside 3

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Galiba, her halde.*

Var ise her şeb-çerāğı mihr-i
rūyuñdan bağar
Meş‘al-i mäh-ı felek kim
şem‘-veş tábān olur

15. var ise:

Kaside 4

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Galiba, her halde.

Var ise pervānesin murğ-ı
semenderdür şanur
Kim yapar farkında her şeb
aña oddan lāne şem‘

var yūri:

1. var yūri:

Kıt’a 20

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Var git! Ulaş!.*

Kerem kıl ey ridā var yūri
benden
Elini öp verürse şāh destür

varağ:

1. varağdur:-dur

Gazel 164

Mısra: 8

Yaprak, kağıt.

‘Ağs-i berg-i gül ü nesrīn-ile
her cūy-ı çemen
Bir gümüş mā‘i varağdur ki
zer-eşān olmuş

2. varağı:-ı

Kaside 1

Mısra: 68

Yaprak, kağıt.

Bülbül evrāk-ı güle yazmağ
içün in ‘āmın
Bülbüle oldu gülün her varağı
bir defter

varağ-ı köhne-misāl:

1. varağ-ı köhne-mişāl:

Gazel 240

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Yıpranmış yaprak gibi.*

Bād-ı āhumla ‘Azīzī varağ-ı
köhne-mişāl
Yakup eczā‘-i vücūdum gam
odı eyledi kül

varağ-ı lāle-gūna:

1. varağ-ı lāle-gūna:-a

Gazel 123

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Lale renkli yaprak.*

Ruħı vaşfın ‘Azīziyā o gülün
Varağ-ı lāle-gūna kıl taħrīr

var-ise:

1. var-ise:

Tarih 3

Mısra: 3

Varsa, mevcutsa.

Nesi var-ise yandı ehl-i
sūkuñ
Erişdi her birine neçe ālām

2. **var-ise:**

Gazel 113

Mısra: 2

Galiba, her halde.

Gördüğünce rām olur aña
perī-ruhsārılar
Var-ise mühr-i Süleymān
götürür dīnārılar

3. **var-ise:**

Gazel 163

Mısra: 10

Galiba, her halde.

Yine bir Hüsrev-i şīrīn-
dehen yolına cān vermiş
‘Azīzī kār-ı ‘ışkı var-ise
Ferhāddan görmüş

varsa:

1. **varsa:**

Gazel 338

Mısra: 7

Galiba, her halde.

Atılır üstüne varsa kūyuña
dīv-i ‘adū
Her şihābı kavş-i gerdūnuñ
bir oğdur var ise

vasf:

1. **vaşfinda:-ı, -n, -da**

Gazel 57

Mısra: 13

Nitelik, özellik,

ayrıcalık.

Ol şehūñ dendānı vaşfinda
‘Azīzī her sözüñ
Bir dūr-i yek-dānedür kim
güş eden hayrān olur

2. **vaşfın:-ın**

Gazel 123

Mısra: 9

Nitelik, özellik,

ayrıcalık.

Ruñı vaşfın ‘Azīziyā o gülüñ
Varağ-ı lāle-gūna kıl taħrīr

3. **vaşfı:-ı**

Gazel 151

Mısra: 10

Nitelik, özellik,

ayrıcalık.

Bülbül gibi şerh etse yıllarla
‘Azīzī ger
Gül ruħlarıñuñ vaşfı ey
gonca-dehen bitmez

4. **vaşfinda:-ı, -n, -da**

Gazel 238

Mısra: 9

Nitelik, özellik,

ayrıcalık.

O boyı serv-i revānuñ deheni
vaşfinda
Naẓm-ı dil-cüy-ı ‘Azīzī bir
içim şu mı degül

5. **vaşfuñ:-uñ**

Gazel 256

Mısra: 1

Nitelik, özellik,

ayrıcalık.

Seni görmek dilerse güş eden
vaşfuñ n’ola hanum
Degüldür görmek işitmek
gibi zīrā benüm cānum

6. **vaşfuñ:-uñ**

Gazel 316

Mısra: 2

Nitelik, özellik,

ayrıcalık.

Taħsīn okur işiden hüsñüñ
rivāyetümde
Yoğdur bahāne zīrā vaşfuñ
hikāyetümde

7. **vaşfını:-ı, -n, -ı**

Kaside 1

Mısra: 99

Nitelik, özellik,

ayrıcalık.

Bülbül-āsā gül-i ter vaşfını
ey dil қо yürü
O güle eyle du‘ā bülbüle zīrā
o düşer

8. **vaşfinadur:-ı, -n, -a, -dur**

Kaside 5

Mısra: 53

Nitelik, özellik,
ayrıcalık.

Lebībünün yine dilber lebi
vaşfinadur meyli
Sözi kaçand-i mükerrer gibi
şīrīndür o güyānuñ

9. **vaşfı:-ı**

Lugaz 3

Mısra: 5

Nitelik, özellik,

ayrıcalık.

Çarh-ı kec-reftāra beñzer
vaşfı hep
Şu alur kaç r-ı zemīnden rüz u
şeb

vaşf edüp:

1. **vaşf edüp:-üp**

Gazel 86

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

ifade

*Niteliklerini sayarak
tarif etmek II Övmek.*

Vaşf edüp zülf ü miyānuñ
saña yazsam nāmeler
Başlar ince ince taħrīre şarīr-
i hāmeler

vaşf etme:

1. **vaşf etme:-me**

Gazel 320

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

ifade

*Niteliklerini sayarak
tarif etmek II Övmek.*

Sākī meyhāneyi vaşf etme
şakın zühhāda
Yoğsa meccid gibi anda
bırağur seccāde

vaşf eyle:

1. **vaşf eyle:**

Gazel 282

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

ifade

*Övmek || güzelliğini dile
getirmek.*

‘Azîzî lebleri şeftâlûsın vaşf
eyle o servûñ
Eger derseñ ki eş‘arum lezîz
ü âbdâr olsun

vaşf-ı cüduñ:

1. vaşf-ı cüduñ:-uñ

Kaside 3

Mısra: 85

Kelime Tipi: -

Cömertliğin vaşfi.

Vaşf-ı cüduñ etmege var
‘aczi tab‘-ı pākümüñ
Gerçi kim maħbüb ögmek
şā‘ire âsân olur

vaşf-ı cüduñ etmege:

1. vaşf-ı cüduñ etmege:-uñ,
-meg, -e

Kaside 3

Mısra: 85

Kelime Tipi: Kalıp

İfade

Cömertliğini vaşfetmek.

Vaşf-ı cüduñ etmege var
‘aczi tab‘-ı pākümüñ
Gerçi kim maħbüb ögmek
şā‘ire âsân olur

vaşf-ı dendānuñla:

1. vaşf-ı dendānuñla:-uñ, -
la

Gazel 314

Mısra: 8

Kelime Tipi: Kalıp

İfade

Sevgilinin dişinin vaşfi.

Dür şaçardı oquyan üstine
İşâl eylesem
Vaşf-ı dendānuñla bu şi‘rüm
‘Adenden cânibe

vaşf-ı hañt-ı rüy-ı yâri:

1. vaşf-ı hañt-ı rüy-ı yâri:-i

Gazel 14

Mısra: 10

Kelime Tipi: Kalıp

İfade

*Sevgilinin yanağındaki
ayva tüylerinin vaşfi.*

Hāme-i müşkîn-mişāl edüp
‘Azîzî ser-fürü
Vaşf-ı hañt-ı rüy-ı yâri
yazsam olur bir kitāb

vaşf-ı hañtuñ:

1. vaşf-ı hañtuñ:-uñ

Kaside 3

Mısra: 65

Kelime Tipi: Kalıp

İfade

Ayva tüyün güzelliği.

Vaşf-ı hañtuñ kim berāt-ı
nazmuma ‘unvān olur
Nazmum ol ‘unvān ile ser-
defter-i dīvān olur

2. vaşf-ı hañtuñ:-uñ

Kaside 3

Mısra: 65

Kelime Tipi: -

Ayva tüyelerinin vaşfi II

*Sevgilinin ayva tüyelerinin
güzellikleri.*

Vaşf-ı hañtuñ kim berāt-ı
nazmuma ‘unvān olur
Nazmum ol ‘unvān ile ser-
defter-i dīvān olur

vaşf-ı kevser eylersin:

1. vaşf-ı kevser eylersin:-r,
-sin

Gazel 281

Mısra: 7

Kelime Tipi: Kalıp

İfade

*Kevser suyunun
vaşflarını söylemek,
anlatmak.*

Ɔoyup la‘l-i leb-i dildarı
vaşf-ı kevser eylersin
Be şüfî yok midur ‘ağluñ
niçün efsāne söylersin

vaşf-ı la‘lün:

1. vaşf-ı la‘lün:-üñ

Gazel 245

Mısra: 1

Kelime Tipi: Kalıp

İfade

*Sevgilinin dudağının
nitelikleri.*

Vaşf-ı la‘lün olalı ey büt-i
şîrîn sühanum
Oldı pür gevher-i nā-yāb ile
dürc-i dehenüm

vaşf-ı leb-i dilberimüz:

1. vaşf-ı leb-i dilberimüz:-
imüz

Gazel 131

Mısra: 12

Kelime Tipi: Kalıp

İfade

*Sevgilinin dudağının
özelliği.*

Almazuz ağzımuza nāmını
şehd ü şekerüñ
Dilimüzde var iken vaşf-ı
leb-i dilberimüz

vaşfi ra‘nānuñ:

1. vaşfi ra‘nānuñ:-ı-nuñ

Kaside 5

Mısra: 138

Kelime Tipi: Kalıp

İfade

*Niteliği güzel olan II
sevgili.*

Cevāb-ı nāme-i mu‘ciz-
nümāñı eyledüm taħrîr
Edüp her beytini şiħ-i helāl
ol vaşfi ra‘nānuñ

**vaşf-ı rüy u hañt-ı
müşkînüñ eder:**

1. vaşf-ı rüy u hañt-ı
müşkînüñ eder:-er

Gazel 21

Mısra: 9

Kelime Tipi: Kalıp

İfade

*Misk kokulu hat ve
yanağının niteliklerini sayar.*

Vaşf-ı rüy u hañt-ı müşkînüñ
eder
Her kimi görse ‘Azîzî rüz u
şeb

vaşf-ı şems ü kamer:

1. vaşf-ı şems ü kamer:

Kaside 2

Mısra: 63

Kelime Tipi: -
Ayın ve güneşin vaşfi.

Vaşf-ı şems ü kamer ile bu
kaşîdem beñzer
Şu burûca kim ede şems ü
kamer anı medâr

vaşf-ı zâtuñla:

1. **vaşf-ı zâtuñla:-uñ, -la**
Kaside 4
Mısra: 75
Kelime Tipi: -
Kişinin özellikleri,
vasıfları.

Vaşf-ı zâtuñla bulur her
beyt-i ma'mûrum şeref
Rüşen olur nitekim yansa
derûn-ı hâne şem'

vaşfn eder:

1. **vaşfn eder:-er**
Kaside 1
Mısra: 96
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Niteliklerini sayarak
tarif etmek II Övmek.

Bülbül-i gülşene açdırmaz
ağız gelse söze
Bülbül-i tab'-ı latîfüm ki o
gül vaşfn eder

vâşıl:

1. **vâşıl:**
Gazel 184
Mısra: 1
Erişen, ulaşan.

Devlete vâşıl olmaduk
kalduk
Oñmaduk hâşıl olmaduk
kalduk

vâşıl olmadın:

1. **vâşıl olmadın:-ma, -di, -n**
Gazel 208
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Ulaşmak, birleşmek;
kavuşmak.

Olmadın yârına vâşıl levh-i
kûha gerçi kim
Hâme-i tüşeyle kazdı küh-
ken şîrînlük

vaşl:

1. **vaşl:-ı**
Gazel 133
Mısra: 3
Sevdiğine kavuşma,
visal, vuslat.

Cân ile vaşl kabağın gönül
alsam der iken
Duyup ol şüh dedi kalb ile
bâzâr olmaz

2. **vaşluñ:-uñ**
Gazel 224
Mısra: 3
Sevdiğine kavuşma,
visal, vuslat.

Ten-i mecrûhuma vaşluñ
edüp merhem benüm rûhum
Acırduñ tîğ-i hecrüñle dil-
efgâr olduğum bilseñ

3. **vaşl-ile:-ile**
Gazel 228
Mısra: 3
Sevdiğine kavuşma,
visal, vuslat.

Heçr-ile cân verüp gehî vaşl-
ile bul hayât
Fâş etme 'ışk-ı yârûñı ağıyâre
öl diril

4. **vaşluñla:-uñ, -la**
Gazel 250
Mısra: 3
Sevdiğine kavuşma,
visal, vuslat.

Vaşluñla şadân olduğum
hecrüñle nâlân olduğum
Hândân u giryân olduğum
bilsem nedendür bilmezem

5. **vaşluña:-uñ, -a**
Gazel 259
Mısra: 3
Sevdiğine kavuşma,
visal, vuslat.

Umaram vaşluña ermek ne
kadar müşkil ise
Umarın ergüre Allâh benüm
sulţânüm

6. **vaşluña:-ı, -n, -a**
Gazel 273
Mısra: 9
Sevdiğine kavuşma,
visal, vuslat.

Ölmedin gamla 'Azîzî
vaşluña ermegüme
Çâre var mı ol tabîb-i cânâ
söyleñ söylesün

7. **vaşluñ:-uñ**
Gazel 315
Mısra: 8
Sevdiğine kavuşma,
visal, vuslat.

Sen ele her dem metâ'-ı nâz
u şîve şatmada
Hasta dil vaşluñ gamıyla cân
verüp cân almada

8. **vaşluña:-ı, -ñ, -a**
Kaside 1
Mısra: 37
Sevdiğine kavuşma,
visal, vuslat.

Bülbül olmazdı gülün
vaşluña tâlib râğıb
Bülbülün olmasa maţlûbı
gül-i meh-peyker

9. **vaşluñla:-uñ, -la**
Matla 24
Mısra: 1
Sevdiğine kavuşma,
visal, vuslat.

Dil-i mañzûnumı vaşluñla
mesrür etseñ olmaz mı
O zulm ile yıkılmış beyti
ma'mûr etseñ olmaz mı

vaşl u hecri:

1. **vaşl u hecri:-i**
Gazel 8
Mısra: 11
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Kavuşma ve ayrılık.

Vaşl u hecri gibi 'âlemde
'Azîzî o gülün
Olur eyyâm-ı bahâr u geçer
ezmân-ı şitâ

vaşl-ı yâr:

1. **vaşl-ı yâr:**
Gazel 387
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Sevgiliye kavuşma.

Bağrumı dilim dilim eylerse
ger tîğ-i firâk
Gitmeye dilden 'Azîzî vaşl-ı
yâr endîşesi

vaşl-ı yâre:

1. **vaşl-ı yâre:-e**
Gazel 320
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Sevgiliye kavuşma.

Vaşl-ı yâre mey-i eşk-ile
erişsem tañ mı
Hem olur zevk u şafâ
bezmine bâdî bâde

vağan edinmişler:

1. **vağan edinmişler:-miş, -
ler**
Gazel 96
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Yer yurt edinmek.

Edinmişler vağan küyün
rakîb-i dîv-sîretler
Meger kim ol perînuñ kâf-ı
küyü Ehremenlikdür

vağan ola:

1. **vağan ola:-a**
Gazel 289
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Yurt, mesken olmak.

Şol cây-ı pür-şafâ ki ola saña
vağan Hasan
Yokdur yanumda farkı anuñ
Ka'beden Hasan

vağan tutmazdı:

1. **vağan tutmazdı:-maz, -dı**
Gazel 44
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Deyim**
*Vatan edinmek l
yerleşmek.*

Nihâl-i kâmet-i yâri görüp
olmasa dîvâne
Şanavber-vâr tutmazdı vağan
kühsârda şimşâd

vâz gel:

1. **vâz gel:**
Gazel 65
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Vaz geçmek, bırakmak,
feragat etmek.*

Vâz gel âh u figân
eylemeden ey bülbül
Şanma kim âh u figânuñ gül-
i ter güş eyler

vebâl:

1. **vebâli:-i**
Gazel 336
Mısra: 6
*Günah, zarar,
mesuliyet, kötülük.*

Yüzüne muşhaf boyuña serv
deyüp ey perî
Dâl oğurdum zülf-i miskînuñ
vebâli olmasa

vech:

1. **vechüñ:-üñ**
Gazel 52
Mısra: 3
Çehre, yüz.

Vechüñ ayına nazardan nece
geçsün 'uşşâk
Eylemez âyineden ehl-i şafâ
kağ'-ı nazar

2. **vechi:-i**
Gazel 275
Mısra: 9
Çehre, yüz.

Vechi var derse 'Azîzî ol
niğarum hâşılı
Hürmen-i hüsn içre hâlüm
gibi ben bir dâneysin

3. **vechine:-i, -n, -e**
Gazel 341
Mısra: 5
Çehre, yüz.

Kim niğâh eylerdi vechine
şafâ-yile anuñ
'Aks-i rüy-ı yâr şüret
vermese âyineye

4. **vech:**
Gazel 129
Mısra: 1
Münasebet, yön.

Ey yüzi hürşiddeden her vech
ile a'lâ Hızır
Müntehâ kaddi nihâl-i
Sidreden bâlâ Hızır

5. **vechi:-i**
Gazel 144
Mısra: 4
Münasebet, yön.

Tâk-ı hüsn ol şehüñ zülfî
aşup zencîr-i 'adl
Vechi var derse lebi Nüş-ı
revân-ı 'âdilüz

6. **vech:**
Tahmis 1
Mısra: 1
Tarz, biçim, yol.

Rüy-ı mehden 'arîzuñ her
vech ile zîbâ-yımış
Müntehâ kaddüñ nihâl-i
sidreden bâlâ-yımış

vechi:

1. **vechi:**
Gazel 185
Mısra: 8
*Sebeb, neden II yüz,
çehre.*

Ruĥlarıñ al-ıla bir anda nece
diller alur
Vechi var rüyuña derlerse
gül-i âl Budak

vech-i 'abüsü:

1. **vech-i 'abüsü:-sı**
Gazel 288
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Asık yüzlü.

Pîre Zâl-i dehr olupdur ya
meger mâtem-zede
Ki eyledi vech-i 'abüsü üzre
nâhunla nişân

vefâ:

1. **vefâ:**
Gazel 64
Mısra: 1
*Sözünde durma, sözü
yerine getirme, dostlukta
sebat gösterme.*

Yârüñ cefâsı 'âşıkâ her dem
vefâ gelür
Hışm-ıla yüze bakduğı 'ayn-ı
şafâ gelür

2. **vefâ:**
Gazel 151
Mısra: 1
*Sözünde durma, sözü
yerine getirme, dostlukta
sebat gösterme.*

Göñlüñde vefâ sebzi dedüm
ki neden bitmez
Ol gönca-dehen dedi
mermerde çemen bitmez

3. **vefâñi:-ñ, -ı**
Gazel 153
Mısra: 5
*Sözünde durma, sözü
yerine getirme, dostlukta
sebat gösterme.*

Cân u gönül vefâñı eder her
dem ârzü
Mücrim niteki luţf-ı
şehensâhı iltimâs

4. **vefâdan:-dan**
Gazel 261
Mısra: 5
*Sözünde durma, sözü
yerine getirme, dostlukta
sebat gösterme.*

'Uşşâkuñı vefâdan
añmayasın revâ mı
Maĥrûm ola ra'iyet şâhum
ri'ayetüñden

5. **vefâlar:-lar**
Gazel 390
Mısra: 4
*Sözünde durma, sözü
yerine getirme, dostlukta
sebat gösterme.*

Ķılıcı baña sitem eyleyici
ğayre kerem
Baña cevri edici ağyâre
vefâlar kılıcı

vefâ vü mihr ü şefkatden:

1. **vefâ vü mihr ü
şefkatden:-den**
Gazel 334
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Sözünü yerine getirme,
yardım, iyilik ve acıma,
esirgeme.*

Vefâ vü mihr ü şefkatden
eğer yok dil-rübâlarda
'Aceb mi 'âşıküñ geçse günü
derd ü belâlarda

vefâdâr olıcak:

1. **vefâdâr olıcak:-ıcaĥ**
Gazel 294
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Vefalı, sadık olmak.

Ne ģam ol 'âşıkâ ma 'şûkı
vefâdâr olıcak
Ķam añadur ki tuta yâr-ı
cefâkâr etegin

vefâlar etseñ:

1. **vefâlar etseñ:-lar, -se, -ñ**
Gazel 247
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Vefalı olmak, bağlılığını
göstermek.*

Edüp terk-i cefâlar Muşlı
şâhum
N'ola etseñ vefâlar Muşlı
şâhum

2. **vefâlar etseñ:-lar, -se, -ñ**
Gazel 367
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Vefalı olmak, bağlılığını
göstermek.*

Bendeñe bî-ĥad vefâlar etseñ
olmaz mı dedüm
Ol cefâ-pîşe dedi çoĝ etmek
olmaz az işi

vefâlar kıl:

1. **vefâlar kıl:-lar**
Gazel 247
Mısra: 13
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Sevgiyi, dostluĝu
sürdürmek.*

'Azîzîye vefâlar kıl ki dâ'im
Saña etsün du'âlar Muşlı
şâhum

vefât:

1. **vefâtına:-ı, -n, -a**
Tarih 7
Mısra: 3
Ölüm.

O merĥümüñ vefâtına de
târîĥ
Dilâ yüz ĥodı ĥâke Kâmi nâ-
kâm

velâyet:

1. **velâyet:**
Gazel 29
Mısra: 10
Kulun Hakk'a yakınlığı

ve Hakk'ın kulu, kulun
Hakk'ı dost edinmesi
durumu, velî olma, velîlik,
ermişlik.

‘Arz etmedin muhibbün
ahvâlini bilürsin
Ey pîr olası sende vardur
meger velâyet

2. velâyet:

Gazel 167

Mısra: 5

Ülke II velilik.

Bundan artuğ nece olur dağı
velâyet kim bilür
Etmedin hâl-i dili ol pîr olası
câna ‘arz

velî:

1. velî:

Gazel 10

Mısra: 2

Ama, fakat; şöyle ki.

Ger ecel ere olam ben
şehryârumdan cüdâ
Olmaya rûhum velî hîç şehri-
yârumdan cüdâ

2. velî:

Gazel 31

Mısra: 2

Ama, fakat; şöyle ki.

Egerçi seyr-i pehlü etmege
hammâm olur bâ‘iş
Velî hammâm seyrine o sîm-
endâm olur bâ‘iş

3. velî:

Gazel 35

Mısra: 9

Ama, fakat; şöyle ki.

Gerçi şâhum söylemek eş‘ârı
âsândur velî
Etmek ol eş‘âr-ı dür-bârı
saña iş‘âr güç

4. velî:

Gazel 96

Mısra: 2

Ama, fakat; şöyle ki.

Egerçi sâye-i kıddünle her
sü nârvenlikdür
Velî sensüz cihân gülzârı
baña bir dikenlikdür

5. velî:

Gazel 124

Mısra: 2

Ama, fakat; şöyle ki.

Egerçi yolına cân vermelü
cânâneler vardur
Velî dil-dâde ‘uşşâk içre de
cânâ neler vardur

6. velî:

Gazel 147

Mısra: 5

Ama, fakat; şöyle ki.

Zü‘l-fikâr-ı gamze-y-ile sen
ki Haydarsın velî
Biz de neçe şîr-i merd ile
oturmuş tırmuşuz

7. velî:

Gazel 218

Mısra: 5

Ama, fakat; şöyle ki.

Egerçi pîr olası nev-cevânlar
çok velî şâhum
Bu reng ü rüyıla sensin
yüzünün suyu Eyyübün

8. velî:

Gazel 266

Mısra: 5

Ama, fakat; şöyle ki.

Çeşm ü ebrüsü güzel neçe
güzel gördüm velî
Görmedüm hiçbir güzelde ol
göz ü ol kaşı ben

9. velî:

Gazel 307

Mısra: 4

Ama, fakat; şöyle ki.

Gül ü mül şohbetin etsek
varup şahn-ı gülîstâna
Velî bir sâkî bir ben bir
nigâr-ı gül-‘izâr olsa

10. velî:

Gazel 315

Mısra: 4

Ama, fakat; şöyle ki.

Gerçi sîne delmede gamzeñ
oķı mâhir geçer
Andan âfetdür velî tîğ-i
müjeñ kan almada

11. velî:

Kaside 1

Mısra: 11

Ama, fakat; şöyle ki.

Gül den ırılmaz gözünü bülbül-i
gam-dîde velî
Gül-i ter bülbülüñ etmez
gözi yaşına nazâr

12. velî:

Kaside 1

Mısra: 93

Ama, fakat; şöyle ki.

Gülşen-i dehre neçe bülbül ü
gül geldi velî
Gelmedi bencileyin bülbül-i
gülgâr-ı hüner

13. velî:

Kaside 5

Mısra: 58

Ama, fakat; şöyle ki.

Müzellef bir cevândur La‘lî-i
şîrîn-sühân gerçi
Zenânedür velî her cünbişi ol
la‘li mercânuñ

14. velî:

Kaside 5

Mısra: 61

Ama, fakat; şöyle ki.

Hasan-süret ‘Alî Bâlî bir
âfetdür velî Hilmî
Geçer çanber gülâmı cân ile
o şîr-i merdânuñ

15. velî:

Kaside 5

Mısra: 70

Ama, fakat; şöyle ki.

Cihânda Cin Hüseynüñ gerçi
ağzı egrisi çokdur
Velî yok ‘âşıkı bizden yeg ol
yâr-ı perîşânuñ

16. veli:

Kıt'a 1

Mısra: 15

Ama, fakat; şöyle ki.

Bağçe-i hâşşuña velî şimdi
Kâtib olmak recâsını ederem

17. veli:

Kıt'a 17

Mısra: 3

Ama, fakat; şöyle ki.

Ser-neferdür yedi aqçayla
velî
O hişâr içre 'Azîzî-i hâkîr

18. veli:

Lugaz 2

Mısra: 7

Ama, fakat; şöyle ki.

Ƙara yüzlüdür velî
miskîndür
Kim anı çignerse ol pâyın
öper

19. veli:

Lugaz 9

Mısra: 3

Ama, fakat; şöyle ki.

Bir tıfil yanında ol pîrûñ velî
Gâh rakş urur gehî eyler
karâr

20. veli:

Lugaz 13

Mısra: 3

Ama, fakat; şöyle ki.

Gevdesi aqdur gümüş gibi
velî
Kim derûnı bir şaru altundur

21. veli:

Matla 48

Mısra: 2

Ama, fakat; şöyle ki.

Egerçi kim leb-i la'lüñ
bizümle tatlu balludur
Dil ü cân ile müjgânuñ velî
kanlu bıçaqludur

22. veli:

Tahmis 1

Mısra: 24

Ama, fakat; şöyle ki.

Ebr-i nîsân-veş dür ü gevher
şacı tab'uñ eli
Ey Uşûlî sen kara toprakdan
alçaksın velî

23. veli:

Mesnevi 1

Mısra: 5

Cenâb-ı Hakk'a

*yakınlık mertebesini
kazanmış olan seçkin kul,
Allah'ın dostu ve sevgili
kulu.*

'İlm ü hilm ü 'amelde hemçü
velî

Bezl-i cüd u keremde 'ayn-ı
'Alî

24. veli:

Gazel 275

Mısra: 5

*Veli, ermiş kişi II ama,
şöyle.*

Pîre-zen dünyâya meyl
etmez erenler çün velî
Ben de anlar gibi bu
meydânda bir merdâneysin

velvele şaldı:

1. velvele şaldı:-dı

Gazel 140

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Gürültüye boğmak,
telâş ve heyecan
uyandırmak.*

Hecrinde ol mehûñ yine dün
gece ra'd-vâr
Şaldı cihânda velvele âh u
fiğânımız

ver:

1. versün:-sün

Gazel 6

Mısra: 6

Vermek, ihsan etmek.

Nazar etmez gönül alur göz-
ile nev-'arûs-âsâ

Gerekse şekl-i murdârına
versün zîb ü fer dünyâ

2. ver:

Gazel 9

Mısra: 6

Vermek, ihsan etmek.

Büs-ı la'lin almağa dil yârûñ
eylerse hiçâb
Bâde ver kim bâde ref' eyler
hiçâbı sâkiyâ

3. verür:-ür

Gazel 56

Mısra: 5

Vermek, ihsan etmek.

Şeb-i haţtına hüsün haddi
verür ol mâhuñ
Şöhret-i bezm-i şafâ şem'-i
fürüzân iledür

4. verseñ:-se, -ñ

Gazel 211

Mısra: 4

Vermek, ihsan etmek.

Hüsrev-i milk-i melâhatsın
kimûñ ne sözi var
La'l-i şîrîñüñi verseñ
ağzuma dad eyleseñ

5. verseler:-se, -ler

Gazel 253

Mısra: 3

Vermek, ihsan etmek.

'Âlemüñ sultânlığın ger
verseler etmem kabûl
'İşk şâhînuñ evet bir bende-i
fermânyam

6. verdi:-di

Gazel 270

Mısra: 2

Vermek, ihsan etmek.

Unutdurmağ-içün Şîrîñüñ
adın
Felek Ferhâda verdi ağzı
dadın

7. vermek:-mek

Gazel 306

Mısra: 4

Vermek, ihsan etmek.

Ol meh-i nā-mihribānı elden
aldurdum deyü
Gül te'essüf etse ey dil
vermek Allāhuñ yine

8. **vermezse:-mez, -se**

Gazel 339

Mısra: 11

Vermek, ihsan etmek.

Her kim yolında varın
vermezse çün Züleyhā
Olmaz 'Azīzī mālīk ol
Yūsuf-ı zamāne

9. **ver:**

Gazel 343

Mısra: 5

Vermek, ihsan etmek.

Leb-i mey-günüñü ver
ağzuma ey 'İsī-dem
Dil-i pejmürdemi derseñ ki
eger cāna gele

10. **verdi:-di**

Gazel 382

Mısra: 3

Vermek, ihsan etmek.

Dellāl-ı 'ışık eline verdi
metā'-ı 'aklı
Bāzār-ı 'ışık içinde her kim
saña şataşdı

11. **verdi:-di**

Kaside 1

Mısra: 52

Vermek, ihsan etmek.

Kef-i ihsānı gül ü nuṭk-ı
lisānı bülbül
Verdi ol bülbül ü gül bāğ-ı
cihāna zīver

12. **verür:-ür**

Kaside 2

Mısra: 50

Vermek, ihsan etmek.

Şems-i raḥşāndan alur nūrı
kamer līk o mehūñ
Kamer-i hüsnı verür şems-i
cihāna envār

13. **verürler:-ür, -ler**

Kaside 4

Mısra: 72

Vermek, ihsan etmek.

N'ola görseñ bendeñe elyağ
çerāğ-ı luṭfūñı

'Ādet olmuşdur verürler

sā'il-i devrāna şem'

14. **vermezler:-mez, -ler**

Kaside 5

Mısra: 77

Vermek, ihsan etmek.

Der-i meyhānesini küşe-i
mihrāba vermezler
İmām-zādeyle Cāmcı-zāde ol
maḥbüb-ı tersānuñ

15. **verdi:-di**

Mesnevi 1

Mısra: 44

Vermek, ihsan etmek.

Şahn-ı gülzāra nitekim gül-i
ter

Ferşine verdi cāmi'uñ zīver

16. **verdi:-di**

Müseddes 4

Mısra: 7

Vermek, ihsan etmek.

Bu hüsn ü ānı kim saña verdi
o Zū'l-celāl
Çeşm-i zamāne görmedi
şāhum saña mişāl

17. **verilse:-il, -se**

Tarih 13

Mısra: 1

Vermek, ihsan etmek.

Saña lāyık verilse ḥıdmet-i
Eyyüb'el-Enşārī
Kim olmuşdur o sultāna
ezelde ḳurbıyet ḥaḳkuñ

18. **vere:-e**

Tarih 15

Mısra: 2

Vermek, ihsan etmek.

Yüz urdı meskenetle çün
zemīne berg-i gül-şıfat
Ḥabibi ḥürmetine Ḥaḳ aña
vere neçe şevāb

19. **vere:-e**

Tarih 20

Mısra: 4

Vermek, ihsan etmek.

Mīr-i mīrānı olup Sultān
Murāduñ 'an ḳarīb
Vere maḳşūduñ murād üzre
Ḥudā-yı Lem-yezel

20. **verdi:-di**

Tarih 22

Mısra: 2

Vermek, ihsan etmek.

Ḥazret-i Ḥan Murād-ı 'ādil
kim
Verdi Ḥaḳ aña devlet-i
sermed

21. **vermezdi:-mez, -di**

Gazel 376

Mısra: 7

Feda etmek.

Bī-ḳarār olup hevāya böyle
vermezdi özin
Olmayaydı zülf-i dil-dāruñ
hümā ser-geştesi

22. **vermedise:-me, -di, -se**

Gazel 196

Mısra: 4

Vermek II değışmek.

Rengīn ü ter lebūñ neden
oldı 'aḳıḳ-veş
Meclisde vermedise aña
meyle piyāle reng

23. **vermem:-mem**

Matla 69

Mısra: 1

Vermek II değışmek.

Taht-ı Cemşīd ü Ceme
vermem der-i mey-ḥāneyi
Tāc-ı ḥaḳana degüşmem bir
tolu peymāneyi

24. **verilmedin:-il, -me, -din**

Gazel 196

Mısra: 8

*(kendisine ait bir şeyi
başka birine veya bir yere)
bırakmak, onun istifadesine
sunmak.*

Yanmamış idi lāle ruḥuñ
alına göñül
Verilmedin şahīfe-i gül-berg-
i ala reng

25. **verdi:-di**

Gazel 237

Mısra: 5

*Kaptırmak (müptela
olmak bağlamında).*

Tācını şundi şarāba verdi
zāhid ben dedüm
Kelle sağ olsun cihānda bir
külāh eksük degül

26. **vermeysin:-me, -y, -e, -
sin**

Gazel 278

Mısra: 10

*Kaptırmak (müptela
olmak bağlamında).*

Zen-i dünyāya ‘Azīzī gönlüñ
Şöyle ki vermeyesin ersin
sen

27. **vermez:-mez, -in**

Gazel 344

Mısra: 8

Değişmek.

Hüblar seyrini añmañ baña
kim ben o mehüñ
Vermezün gün yüzine
bakmağı dünyā seyrine

28. **vermez:-mez**

Kaside 5

Mısra: 112

Değişmek.

Kimi ŧanbūr u çeng ü ney
kimi kânün sever ammā
Yaşıl Beg bir kıln dünyāya
vermez rüḥ-efzānuñ

ver:-

1. **verüp:-üip**

Gazel 336

Mısra: 7

Feda etmek.

Naḳd-i cān verüp yolına
gördüğü servüñ göñül
‘Aşık-ı şūrīde-hāl ü pāymālī
olmasa

verd:

1. **verd:**

Gazel 379

Mısra: 1

Gül. II sevgili.

Dedüm ol cāmeyi al üstüñe
ey verd ter düşdi
Bu sözden reng alup ol
gonca baña ḥayli ter düşdi

verd olsun:

1. **verd olsun:-sun**

Gazel 280

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kırmızı olmak (kadehi
doldurmak bağlamında
kullanılmıştır.).*

Bülbül-āsā nece olur na‘ralar
urmak göreyin
Bāğ-ı bezm içre kadeḥ-i sākī
hele verd olsun

verd ü serv:

1. **verd ü serv:**

Gazel 159

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gül ve servi ağacı.

Verd ü serv saña nece
öykünür
Sende kim var ol oturuş ol
turuş

verd-i aḥmerdür:

1. **verd-i aḥmerdür:-dür**

Gazel 79

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kırmızı gül.

Yaḥod dest-i laḫīfnde o
ḳahveyle ḫolu fīncān
Leḫāfet gülsitānında açılmış
verd-i aḥmerdür

verd-i al:

1. **verd-i al:**

Gazel 229

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kırmızı gül.

Yakdı odlar başına devr-i
zamāne gülşenüñ
Şanma ey dil açılanlar anda
yer yer verd-i al

verd-i ḥamrā:

1. **verd-i ḥamrā:**

Gazel 53

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kırmızı gül.

Lülü-yı jāyleyle pür la‘līn
ḫabaḫdur güyyiā
Verd-i ḥamrā kim olur bezm-
i çemende āşḳār

verd-i ra‘nā:

1. **verd-i ra‘nā:**

Gazel 37

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yarısı kırmızı, yarısı
sarı olan gül. II hoş, parlak
gül.*

Neş‘e-i cām-ı şabūḫ ile olur
ol gonca şen
Tāb-ı mihriyle açılır verd-i
ra‘nā her şabāḫ

verd-i ter:

1. **verd-i ter:**

Gazel 285

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Taze gül.

Hergiz ne seyr-i bāğ u ne
verd-i ter isterin
Bir sīb eñekliḫ gonca-dehen
dılber isterin

2. **verd-i ter:**

Lugaz 21

Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Taze gül.

Reng-i ruhsarı kiminüñ ab-
gün
Kiminüñ mænend-i ebyaz
verd-i ter

verd-reng etmesün:

1. **verd-reng etmesün:-me, -
sün**

Gazel 201
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
*Gül rengi etmek, gül
rengine bürümek.*

Eşk-i hünin etmesün mi rüy-i
zerdüm verd-reng
Kim alup al-ile gönüm baña
ol gül verdi reng

vesen:

1. **vesen:**
Gazel 267
Mısra: 10
Put II sevgili.

Bînî şanmañ deyr-i hüsn-i
yäre şüret vermege
Eyledi naqqâş-ı kudret anda
bir sîmîn vesen

ve's-şems:

1. **ve's-şems:**
Kaside 2
Mısra: 15
*Şems sûresi, Kurân'ın
91. sûresi.*

Hâce-i çarh kamer tıflına
ve's-şems okudur
Şarınup hem-çü kamer
başına şemsî destâr

v'ey:

1. **v'ey:**
Gazel 372
Mısra: 2
*Ve bağlacı ile ey nida
ünleminin kısaltılmış şekli.*

Ey milk-i melâhatde bugün
han-ı 'Azîzî
V'ey şâh-ı cihân şahid-i
Ken'an-ı 'Azîzî

2. **v'ey:**
Gazel 372
Mısra: 4
*Ve bağlacı ile ey nida
ünleminin kısaltılmış şekli.*

Ey hüsn ile maqbül-i
Züleyhâ-yı zamâne
V'ey Yûsuf-ı Ya'küb-ı dil ü
cân-ı 'Azîzî

3. **v'ey:**
Gazel 372
Mısra: 6
*Ve bağlacı ile ey nida
ünleminin kısaltılmış şekli.*

Ey sebz-i kabâ-y-ile benüm
Hızr-ı zamânüm
V'ey la'l-i lebi çeşme-i
hayvân-ı 'Azîzî

veys-i sanî:

1. **veys-i sanî:**
Kaside 4
Mısra: 25
Kelime Tipi: -
İkinci Veys (Özel isim).

Mîr-i mîrân-ı mükerrerem
Veys-i sanî kim anuñ
Bâm-ı kadrinde yanar mäh-ı
felek bir dâne şem'

vezîr-i âşaf-rây:

1. **vezîr-i âşaf-rây:**
Mesnevi 1
Mısra: 17
Kelime Tipi: -
*Âşaf fikirli vezir (Hz.
Süleyman'ın meşhur
vezirinin adı olup Belkıs'ın
"Arş-ı Sebâî" adındaki
tahtını göz açıp kapayacak
kadar kısa bir zamanda
Süleyman'ın sarayına
getirmesiyle meşhurdur. Bu
sebeple simya v.b. gizli
ilimler ona mensuptur.
Edebiyatımızda umumiyetle
sadrâzamlar hakkında*

*kullanılmakta olup Âşaf
kelimesi aklın sembolü
olmuştur. Ayrıntılı bilgi için
bkz. Şentürk, A. Atillâ,
Osmanlı Şiiri Kılavuzu I.C.,
OSEDAM yay., 2016, ss.
359-360).*

Neçe mîr ü vezîr-i Âşaf-rây
Edinüpdür derün-ı çal' ayı
cây

vezîr-i nâm-darıyla:

1. **vezîr-i nâm-darıyla:-ı, -
yla**

Tarih 21
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
*Nam sahibi vezir II Lala
Mustafa Paşa.*

Yine Sultân Murâduñ bir
vezîr-i nâm-darıyla
Kızılbaşa geliyor üstüne
ceyş-i firāvân deñ

vilâyet:

1. **vilâyetinüñ:-i, -nüñ**
Gazel 90
Mısra: 5
*İl, diyar, ülke,
memleket.*

Gönlüm ki gam vilâyetinüñ
şehsüvâridür
Destinde düd-ı âhum anuñ
tâziyânedür

2. **vilâyetünden:-üñ, -den**
Gazel 261
Mısra: 4
*İl, diyar, ülke,
memleket.*

'İşk-ıla çârem ancak kaldı
aña ki şâhum
Gün gibi başum alup gidem
vilâyetünden

3. **vilâyetümde:-üm, -de**
Gazel 316
Mısra: 4
*İl, diyar, ülke,
memleket.*

‘İşk ellerin şu deñlü geşt
eyledüm ki şimdi
Bir adımı bilür yok kendü
vilâyetümde

vîrân:

1. **vîrân:**

Gazel 120

Mısra: 4

Yıkık, dökük harap.

Hâne-i dil kim ğam-ı
‘ışkuñla māl-Ā-mâldür
Beñzer ol vîrân sarāya
k’anda medfün māl var

2. **vîrân:**

Gazel 160

Mısra: 1

Yıkık, dökük harap.

Āhîr bu dār-ı pür-ġam vîrân
olur gidermiş
Hāk ile cümle ‘âlem yeksân
olur gidermiş

vîrân eder:

1. **vîrân eder:-er**

Tarih 21

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yıkıp dökmek, hârab etmek.

Edüp şark ellerin pāmāl esb-i
bād-pālarla
Eder cünd-i zafer-rehberle ol
İrānı vîrân deñ

vîrân edici:

1. **vîrân edici:-i, -ci**

Gazel 278

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yıkıp dökmek, hârab etmek.

Dil ü cān milkini vîrân edici
Şeh-i cevvar u sitemgersin
sen

vîrân eyledüñ:

1. **vîrân eyledüñ:-dü, -ñ**

Gazel 286

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yılmak, harap etmek.

Mey-i nābuñ ne-y-idi şuçı
şehirden sürdüñ
Eyledüñ şenliğini pîr-i
muġānuñ vîrân

vîrân kıldı:

1. **vîrân kıldı:-dı**

Gazel 183

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Harap etmek, yıkmak.

Hâne-i dil seng-i cevri-yâr
ile ma’mûr iken
Erişüp bār-ı ġamıyla kıldı
vîrân ayrılığ

vîrân olmaduk:

1. **vîrân olmaduk:-ma, -duk**

Gazel 333

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yıklamak, harap olmak.

Şarşar-ı kahr ile ‘âlem içre
vîrân olmaduk
Şehr ü sür u hânman u kaşr u
eyvân qalmaya

vîrân olur:

1. **vîrân olur:-ur**

Kaside 3

Mısra: 40

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yıklamak, harâb olmak,
perişan olmak.*

Luţf ile kılsañ nazar vîrâneye
bulur şeref
Hışm ile baksañ ‘adü
iqlimine vîrân olur

2. **vîrân olur:-ur**

Kaside 3

Mısra: 40

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yıklamak, harap olmak.

Luţf ile kılsañ nazar vîrâneye
bulur şeref
Hışm ile baksañ ‘adü
iqlimine vîrân olur

vîrân olursa:

1. **vîrân olursa:-ur, -sa**

Gazel 225

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yıklamak, harâb olmak

|| "gönül evi" bağlamında
gönlü harâb olmak, gönlü
kırılmak.

Etmesün zulmin ‘Azizî tek o
şeh benden dirîğ
Milk-i dil ol zulm ile vîrân
olursa ġam degül

vîrâne:

1. **vîrânenüñ:-nüñ**

Gazel 172

Mısra: 5

*Yıkıntı alan, harap yer,
harap bina ll aşığıñ bedeni.*

Gencine meyl etme bu

vîrânenüñ

Tut sözüm olma dilâ Qārün-
tab’

2. **vîrâneye:-ye**

Kaside 3

Mısra: 39

*Yıkıntı alan, harap yer,
harap bina ll aşığıñ bedeni.*

Luţf ile kılsañ nazar vîrâneye
bulur şeref
Hışm ile baksañ ‘adü
iqlimine vîrân olur

3. **vîrâneye:-ye**

Kaside 3

Mısra: 39

*Yıkıntı alan, harap yer,
harap bina ll aşığıñ bedeni.*

Luţf ile kılsañ nazar vîrâneye
bulur şeref

Hıŝm ile baĥsañ 'adū
iĥlîmine vîrân olur

4. **vîrâneye:-y, -e**

Gazel 82

Mısra: 6

Yıkık dökük, harâb

olmuş.

Dil dehân u kâmet ü zülfüñ
ĥayâliyle şehâ
Beñzer ol vîrâneye kim mâl
mâl-Â-mâldür

5. **vîrâneye:-y, -e**

Gazel 83

Mısra: 2

Yıkık dökük, harâb

olmuş.

Ŗol gönül kim 'iŝkuñ anda ey
şeh-i ĥübân yatur
Beñzer ol vîrâneye kim
genc-i bî-pâyân yatur

vird edüp:

1. **vird edüp:-üüp**

Gazel 69

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Belli aralıklarla yapılan
zikir.*

O yüzi muşhafın nâm-ı
şerîfin vird edüp her dem
'Acab mi düşmene karşı
oĥursam ism-i a'zamdur

vird-i zebân:

1. **vird-i zebân:**

Kaside 3

Mısra: 62

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Tekrar tekrar söylemek,
dilinden düşürmemek.*

Ey ümîd-i ehl-i dil güftâr-ı
manzûmuñ senüñ
Kimisi vird-i zebân kimisi
ĥırz-ı cân olur

2. **vird-i zebân:**

Kaside 3

Mısra: 62

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Dilin sürekli tekrar
ettiği.*

Ey ümîd-i ehl-i dil güftâr-ı
manzûmuñ senüñ
Kimisi vird-i zebân kimisi
ĥırz-ı cân olur

vird-i zebân ederdi:

1. **vird-i zebân ederdi:-er, -
di**

Gazel 299

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dilinden düşürmemek.

Bu beyt-i ĥasb-i ĥâlî vird-i
zebân ederdi
Raĥş eyleyüp giderken
Manşür dâra karşı

vişâl:

1. **vişâline:-i, -n, -e**

Gazel 290

Mısra: 3

Sevgiliye kavuşma.

Vişâline nigâruñ aş yerermiş
Raĥtbi göreyin Yâ Rab
gebersin

vişâl-i yâre ermedüm:

1. **vişâl-i yâre ermedüm:-
me, -dü, -m**

Gazel 70

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sevgiliye kavuşmak.

'Azîzî ermedüm hergiz vişâl-
i yâre anuñçün
Gözümde eşk-i bî-pâyân dil
ü cânda melâlüm var

vişne ĥoŝâbı:

1. **vişne ĥoŝâbı:-ı**

Matla 79

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Vişne ĥoŝâfı.

Leb-i la'liyle ĥâl-i müşk-i
nâbı
Gülâb-âmîz bir vişne ĥoŝâbı

volta urur:

1. **volta urur:-ur**

Gazel 136

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*(Gemi) Rüzgâra karşı
gidebilmek için zikzak
yapmak.*

Fülk-i dil baĥr-i hevâda volta
urur dâyimâ
Bâdbân-ı ma'şiyetdür sîne-i
pür-rîşimüz

vü:

1. **vü:**

Gazel 78

Mısra: 4

Vü: ve.

Câm-ı şarâb-ı nâbı nece
sevmesün kişi
Bir ĥüb-ı dil-küşâ vü ruĥ-ı
lâle-fâmdur

2. **vü:**

Gazel 131

Mısra: 5

Vü: ve.

Ŗeh-i iĥlîm-i fenâ vü ĝam-ı
'işkuz n'ola ger
Ser-i bî-devletümüzde yoĝ-
ısa efserimüz

3. **vü:**

Gazel 139

Mısra: 7

Vü: ve.

Ol mehi bulmak için yeri vü
ĝöĝi aramaz
Gün mi vardur ki yaşum
seyli vü âhum düdü

4. **vü:**

Gazel 143

Mısra: 6

Vü: ve.

Cân şurâhî kulkûlin dil şavt-ı
nây özler müdâm
Câm-veş rengin edâ vü hoş
şadâya mâyilüz

5. vü:

Gazel 255

Mısra: 3

Vü: ve.

Alup şa'riyye vü halka cebe
satmağ-ıçün halka
Edüp bir meclis-i 'âlî müdâm
içmek diler gönlüm

6. vü:

Gazel 320

Mısra: 8

Vü: ve.

Kim ola sevmeye ol nahl-i
semen-simâyı
Naqşî hûb ola vü egnine
geye aq sâde

7. vü:

Gazel 324

Mısra: 8

Vü: ve.

Ĥadd ü kıadd-i yâre
öykünmek dilermiş bāğda
Bağ gülün şekline vü bağ
'ar'aruñ endâmına

8. vü:

Gazel 329

Mısra: 3

Vü: ve.

Öldürürsin tîr-i müjgân ile
'uşşâkı vü hem
Uğramazsın ölicecek bir kez
kıubürî yanına

9. vü:

Gazel 367

Mısra: 1

Vü: ve.

Şan'at olaldan saña cevr ü
cefâ vü nâz işi
Oldı 'uşşâkuñ tamâm ey
dilber-i şannâz işi

10. vü:

Kaside 1

Mısra: 101

Vü: ve.

Netekim eyleye gül şive vü
bülbül şiven
Netekim şuta gül ü bülbüli
gülbün ber-ser

11. vü:

Kaside 2

Mısra: 58

Vü: ve.

Süre-i şems ü kamer haqqı
'Azîzî o mehün
Yegdür alnı vü ruħı şems ü
kamerden şad-bâr

12. vü:

Kaside 3

Mısra: 75

Vü: ve.

Ĥanda bir derd ü belâ vü
guşşâ vü ġam var ise
Miħnet-âbâd-ı cihânda hep
baña yârân olur

13. vü:

Kit'a 5

Mısra: 3

Vü: ve.

Vü ger tîr-i 'anâ-yı iştîyâkuñ
Şorarsañ geçdi cân-ı nâ-
tîvâna

14. vü:

Müseddes 1

Mısra: 5

Vü: ve.

Ĥâli'uñ ferħunde vü baħtuñ
sa'îd olsun sa'îd
Devletüñ payende vü 'ömrüñ
mezîd olsun mezîd

15. vü:

Müseddes 1

Mısra: 6

Vü: ve.

Ĥâli'uñ ferħunde vü baħtuñ
sa'îd olsun sa'îd
Devletüñ payende vü 'ömrüñ
mezîd olsun mezîd

16. vü:

Müseddes 1

Mısra: 11

Vü: ve.

Ĥâli'uñ ferħunde vü baħtuñ
sa'îd olsun sa'îd
Devletüñ pâyende vü 'ömrüñ
mezîd olsun mezîd

17. vü:

Müseddes 1

Mısra: 12

Vü: ve.

Ĥâli'uñ ferħunde vü baħtuñ
sa'îd olsun sa'îd
Devletüñ pâyende vü 'ömrüñ
mezîd olsun mezîd

18. vü:

Müseddes 1

Mısra: 17

Vü: ve.

Ĥâli'uñ ferħunde vü baħtuñ
sa'îd olsun sa'îd
Devletüñ pâyende vü 'ömrüñ
mezîd olsun mezîd

19. vü:

Müseddes 1

Mısra: 18

Vü: ve.

Ĥâli'uñ ferħunde vü baħtuñ
sa'îd olsun sa'îd
Devletüñ pâyende vü 'ömrüñ
mezîd olsun mezîd

20. vü:

Müseddes 1

Mısra: 23

Vü: ve.

Ĥâli'uñ ferħunde vü baħtuñ
sa'îd olsun sa'îd
Devletüñ pâyende vü 'ömrüñ
mezîd olsun mezîd

21. vü:

Müseddes 1

Mısra: 24

Vü: ve.

Ĥâli'uñ ferħunde vü baħtuñ
sa'îd olsun sa'îd

Devletüñ pâyende vü 'ömrüñ
mezîd olsun mezîd

22. **vü:**

Müseddes 1

Mısra: 29

Vü: ve.

Ṭāli' uñ ferḥunde vü baḥtuñ
sa'îd olsun sa'îd
Devletüñ pâyende vü 'ömrüñ
mezîd olsun mezîd

23. **vü:**

Müseddes 1

Mısra: 30

Vü: ve.

Ṭāli' uñ ferḥunde vü baḥtuñ
sa'îd olsun sa'îd
Devletüñ pâyende vü 'ömrüñ
mezîd olsun mezîd

24. **vü:**

Müseddes 1

Mısra: 35

Vü: ve.

Ṭāli' uñ ferḥunde vü baḥtuñ
sa'îd olsun sa'îd
Devletüñ pâyende vü 'ömrüñ
mezîd olsun mezîd

25. **vü:**

Müseddes 1

Mısra: 36

Vü: ve.

Ṭāli' uñ ferḥunde vü baḥtuñ
sa'îd olsun sa'îd
Devletüñ pâyende vü 'ömrüñ
mezîd olsun mezîd

26. **vü:**

Müseddes 1

Mısra: 41

Vü: ve.

Ṭāli' uñ ferḥunde vü baḥtuñ
sa'îd olsun sa'îd
Devletüñ pâyende vü 'ömrüñ
mezîd olsun mezîd

27. **vü:**

Müseddes 1

Mısra: 42

Vü: ve.

Ṭāli' uñ ferḥunde vü baḥtuñ
sa'îd olsun sa'îd
Devletüñ pâyende vü 'ömrüñ
mezîd olsun mezîd

28. **vü:**

Müseddes 1

Mısra: 47

Vü: ve.

Ṭāli' uñ ferḥunde vü baḥtuñ
sa'îd olsun sa'îd
Devletüñ pâyende vü 'ömrüñ
mezîd olsun mezîd

29. **vü:**

Müseddes 1

Mısra: 48

Vü: ve.

Ṭāli' uñ ferḥunde vü baḥtuñ
sa'îd olsun sa'îd
Devletüñ pâyende vü 'ömrüñ
mezîd olsun mezîd

30. **vü:**

Müseddes 1

Mısra: 53

Vü: ve.

Ṭāli' uñ ferḥunde vü baḥtuñ
sa'îd olsun sa'îd
Devletüñ pâyende vü 'ömrüñ
mezîd olsun mezîd

31. **vü:**

Müseddes 1

Mısra: 54

Vü: ve.

Ṭāli' uñ ferḥunde vü baḥtuñ
sa'îd olsun sa'îd
Devletüñ pâyende vü 'ömrüñ
mezîd olsun mezîd

vücüd:

1. **vücüdün:-in**

Gazel 124

Mısra: 8

Beden, cisim, varlık.

O şem'-i bezm-i ḥüsnüñ tâb-ı
şevk-ı mihr-i rüyıyla
Vücüdün nâr-ı 'ışka nûr eder
pervâneler vardır

2. **vücüdün:-in**

Gazel 134

Mısra: 10

Beden, cisim, varlık.

'Azîzî pây-büsına erişmez ol
boyı servüñ
Vücüdün sâye-veş ol kim
reh-i küyinda ḥâk etmez

3. **vücüdüm:-um**

Gazel 243

Mısra: 14

Beden, cisim, varlık.

Fikr-i dehâni gitmeye dilden
'Azîziyâ
Devr-i zamâne etse vücüdüm
'adem benüm

4. **vücüdü:-ı**

Tahmis 1

Mısra: 16

Beden, cisim, varlık.

Bir şeh-i 'ālî-cenâbuñ kulu
bir ednâ-yımış
Ey vücüdü zevraḳın girdâb-ı
'ışka şalmayan

5. **vücüda:-a**

Tarih 6

Mısra: 1

Beden, cisim, varlık.

Meḥemmed bendesin kim
Ḥâk vücüda
Getürdi eyleyüp iḥsân-ı bî-
ḥad

6. **vücüdün:-in**

Tarih 17

Mısra: 3

Beden, cisim, varlık.

Levḥ-i dünyâdan vücüdün
hakk edüp dest-i ecel
Defter-i 'ömrini dürdi
'âkıbet devr-i zamân

vücüd bula:

1. **vücüd bula:-a**

Gazel 45

Mısra: 2

Kelime Tipi: Deyim

Var olmak, ortaya

çıkmaq; varlıklı hale gelmek,

*fakirlikten, sıkıntudan
kurtulmak.*

Ey ma‘den-i mürüvvet ü
ihşân u lu‘f u cûd
‘Ahd-i kerîmüñüz demidür
kim bula vücûd

vücûd-ı ‘aşığı:

1. **vücûd-ı ‘aşığı:-ı**
Gazel 77
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Aşığın bedeni.

Vücûd-ı ‘aşığı çün kim o
meh yolında hâk ister
Yanup ‘ışk âteşine ey gönül
ol sen de hâkister

vüs‘at:

1. **vüs‘ati:-i**
Gazel 181
Mısra: **10**
*Genişlik, rahatlık,
ferahlık. II güç, kudret.*

Nece şayd eylesün ol yâri
‘Azîzî-i ğarîb
Eli ermez güci yetmez
direme vüs‘ati yok

vüs‘at bulmayup:

1. **vüs‘at bulmayup:-ma, -y,
-up**
Müseddes 3
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Genişliğe (Manevi
sırları idrak kapasitesi)
erişmek, ulaşmak.*

Cihânda ma‘rifet ehli olanlar
bulmayup vüs‘at
Çeker bâr-ı belâ-yile neçe
dürlü gam-ı kılet

vuşlat:

1. **vuşlatuñ:-uñ**
Gazel 101
Mısra: **10**
Kavuşmak, ulaşmak.

Ey lebi gonca ‘Azîzî nece
kan ağlamasın
Vuşlatuñ gülşenine oldı
nigehbân eller

2. **vuşlat:**
Gazel 103
Mısra: **1**
Kavuşmak, ulaşmak.

Vuşlat şafâların gam-ı firķat
çeken bilür
Ħasret belâların yine Ħasret
çeken bilür

3. **vuşlatuñ:-uñ**
Gazel 233
Mısra: **7**
Kavuşmak, ulaşmak.

Vuşlatuñ ayına erişmege yok
mı çäre
Neçe bir tâb-ı teb-i hecrüñ ile
yana gönül

4. **vuşlatuñdur:-uñ, -dur**
Gazel 262
Mısra: **1**
Kavuşmak, ulaşmak.

Vuşlatuñdur bu dil-i
ğamnâki Ħandân eyleyen
Firķatüñdür dîde-i nemnâki
giryân eyleyen

5. **vuşlat:**
Gazel 347
Mısra: **1**
Kavuşmak, ulaşmak.

‘Aşık-ı Ħaste-dilüñ vuşlat
imiş dermânı
Bari bir kez kuçabilsem o
tabîb-i cânı

6. **vuşlat:**
Gazel 377
Mısra: **1**
Kavuşmak, ulaşmak.

N’ola olmazsa dilâ devlet ü
vuşlat bâķī
Ħam u endüh u belâ miĦnet-i
firķat bâķī

7. **vuşlatda:-da**
Tesdis 1

Mısra: **15**
Kavuşmak, ulaşmak.

Kimi vuşlatda kimisi elem-i
firķatde
Kimi rāĦatda kimi derd ü
gam u miĦnetde

vuşlat-ı yâr:

1. **vuşlat-ı yâr:**
Gazel 213
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Sevgiliye kavuşma.

Cihânda vuşlat-ı yâr ile
şādân olmaduñ gitdüñ
Dilâ ‘ömrüñ gam-ıla geçdi
Ħandân olmaduñ gitdüñ

vuzü‘ eyler:

1. **vuzü‘ eyler:-r**
Gazel 269
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Abdest almak.

Lebüñ ser-çeşmesi üzre
görenler ĦaĦtuñı kıblem
Vuzü‘ eyler şanurlar ehl-i
Mekke âb-ı zemzemden

Y

yâ:

1. **yâ:**
Kaside 3
Mısra: **55**
Ve yahut.

Ħüsrev-i mülk-i süĦansın yâ
Kemâl ile Ħasan
Pey-revüñ Ħüsn-i edâda var
ise Ħassân olur

2. **yâ:**
Kaside 3
Mısra: **57**
Ve yahut.

MaĦla‘u’l-envârdur yâ
MaĦzenü’l-Esrârdur

Tab'-ı vaḳḳāduñ ki eş'aruñ
gören ḥayrān olur

3. yā:

Gazel 17

Mısra: 12

*Duygu ve düşünceyi
güçlendirme veya seslenme
amacıyla cümlelerin başında
kullanılan ünlem.*

Oldı çün aña gül-i ruḥsarı
yārūñ mün'aḳis
Yā niçün cām içre böyle
ergavānīdür şarāb

4. ya:

Gazel 250

Mısra: 14

*Duygu ve düşünceyi
güçlendirme veya seslenme
amacıyla cümlelerin başında
kullanılan ünlem.*

Dilde 'Azīzī dem-be-dem
eksük degül derd ü elem
Ya baña bu cevri ü elem
bilsem nedendür bilmezem

5. ya:

Gazel 350

Mısra: 4

*Duygu ve düşünceyi
güçlendirme veya seslenme
amacıyla cümlelerin başında
kullanılan ünlem.*

Ḥārzār-ı ḡam-ı hicrāna şalup
bülbül-vār
Ya neçe bir edesin ey yüzi
gül zār beni

6. ya:

Kaside 2

Mısra: 7

*Duygu ve düşünceyi
güçlendirme veya seslenme
amacıyla cümlelerin başında
kullanılan ünlem.*

Şems-i devrāna kamer ya
meger oldı pey-rev
Dolanur reh-güzer-i şemsi
kamer leyl ü nehār

7. yā:

Müseddes 2

Mısra: 28

*Duygu ve düşünceyi
güçlendirme veya seslenme
amacıyla cümlelerin başında
kullanılan ünlem.*

Dermendüñ olsa bu ḥaste
'ināyet yok mıdur
Yā 'Azīzī kuluña luḡ u
ḥimāyet yok mıdur

8. yā:

Gazel 40

Mısra: 3

Yahut, veya.

Kitāb-ı Gülsitān mı yā
Bahāristān mıdur rüyuñ
Aña bir levḥa-i sīm-i semen-
sīmā mıdur ol ruḡ

9. yā:

Gazel 173

Mısra: 1

Yahut, veya.

Nece gül-geşt-i çemen yā
nece seyr-i bāḡ u rāḡ
Gözüme 'ālem görünmez
sensüz ey gülgün-yanaḡ

10. ya:

Gazel 198

Mısra: 3

Yahut, veya.

Zer-niyām ile hilāl-i
āsmāndur ya meger
Tīḡ-i Mirriḥ-i felekden bir
nişāndur ḥançerüñ

11. ya:

Gazel 198

Mısra: 7

Yahut, veya.

Āb-ı zerle yazılır rādur
kemer-bendüñde ya
Süsen-i zer-gün-ı bāḡ-ı dil-
sitāndur ḥançerüñ

12. ya:

Gazel 287

Mısra: 4

Yahut, veya.

Yana yana süz-ı dilden
iñlesem āvāzımı

Güş eden şanur belā
bezminde çeng ü ya neyin

13. ya:

Gazel 301

Mısra: 4

Yahut, veya.

Ḥoḳka-i la'lüñ içre dendān
mı
Ya şadef içre dāne-i lülü

14. ya:

Gazel 338

Mısra: 2

Yahut, veya.

Keşt-i baḥr-i ḡama çeşmüm
şuluḡdur var ise
Cüy-ı eşküm aḳmaḡa ya bir
oluḡdur var ise

15. ya:

Gazel 360

Mısra: 7

Yahut, veya.

Nihāl-i ergavān ya naḥl-i
güldür bāḡ-ı ḥüsn içre
O serv-kāmetüñ al cāme ile
ḳadd-i mevzünü

16. yā:

Gazel 384

Mısra: 2

Yahut, veya.

Göñül tıflı görüp ebrü-yı yāri
Dedi yā rab bu ḥarf-i nün mı
yā rī

17. yā:

Kaside 3

Mısra: 55

Yahut, veya.

Ḥüsrev-i mülk-i süḥansın yā
Kemāl ile Ḥasan
Pey-revüñ ḥüsn-i edāda var
ise Ḥassān olur

18. yā:

Kaside 3

Mısra: 57

Yahut, veya.

Maḡla'u'l-envārdur yā
Maḡzenü'l-Esrārdur

Ṭab'-ı vaḳḳāduñ ki eş'āruñ
gören ḥayrān olur

19. ya:

Kıt'a 26

Mısra: 2

Yahut, veya.

Nedür ey gāv-şikem Sānī o
cūsse
Ḥar-ı Deccāl misin ya
Dābbetü'l-arz

20. yā:

Müseddes 4

Mısra: 20

Yahut, veya.

Sünbül mi ṭurra mı yaḥod ol
'anberīn-seḥāb
Reyhān mı yā benefşe mi ol
ḥaṭṭ-ı müşk-i nāb

21. yā:

Müseddes 4

Mısra: 21

Yahut, veya.

Der mi ruḥuñda jāle mi yā
ḳaṭre-i gülāb
Yaḳdı cihānı āteş-i ḥüsnüñ
ey āftāb

22. yā:

Gazel 119

Mısra: 6

Peki ya?.

Ḳılmadıysa servi dīvāne
hevā-yı ḳadd-i yār
Gülşen içre yā niçün başın
şalup sersemleñür

23. yā:

Gazel 119

Mısra: 10

Peki ya?.

Ḥāne-i dünyā 'Azīzī çün
degül dārü'l-ferāḥ
Bunda şād olmaduğına kişi
yā ne ğamlanur

24. ya:

Gazel 200

Mısra: 10

Peki ya?.

Öldürüp şāhum 'Azīzī
bendeñ etmediyse ḳan
Ya niçün her dem
niyāmuñda nihāndur
ḥançerüñ

25. ya:

Gazel 287

Mısra: 6

Peki ya?.

Şevḳ-ıla gördüm yanar
şem'a dedüm 'āşık-ı mış
Şem'-i rüşen dil uzadup dedi
ol dem ya neyin

26. ya:

Gazel 373

Mısra: 6

Peki ya?.

La'l-i lebünüñ şevḳi ile
olmadı çün mest
Meclisde şarābuñ ayağı ya
ne tolaşdı

27. yā:

Gazel 1

Mısra: 10

*Arap alfabesindeki "Ya"
harfi.*

Ḳaşları yayı ğamın çekmedi
çün yā o mehüñ
Neye büküldi beli böyle
'Azīzī gibi yā

28. yā:

Gazel 157

Mısra: 4

*Arap alfabesindeki "Ya"
harfi.*

Zaḥm-ı peykān-ı müjem
sīneñde bitmez demegil
Ey ḳaşı yā hep biter olmaz
cihānda bitmez iş

29. yāsi:-sı

Gazel 265

Mısra: 3

*Arap alfabesindeki "Ya"
harfi.*

'Aynıdur ḳaşlarıñuñ yāsi
hilāl-i 'ıdūñ
Mihr-i raḥşān-ı cihān mäh-
likādur Ramazān

30. yā:

Muamma 21

Mısra: 1

*Arap alfabesindeki "Ya"
harfi.*

Çekdüm üç kerre hisāba yā
ḳaşıñ ey meh-liḳā
İkisinde iki şıfır oldı hüveydā
çün sühā

31. ya:

Gazel 80

Mısra: 3

*Cümlede eş görevli
öğeler arasında kullanılır.*

Ḳaş mı ol ya dilāver-i
çeşmüñ
Ṭaḳınur farkına siyeh teller

32. ya:

Gazel 224

Mısra: 2

*Anlamı pekiştiren,
kuvvetlendiren bir söz.*

Ne ğam bir dem belā-yı 'ışḳ
ile yār olduğum bilseñ
Ne ağlardum ya saña 'āşık-ı
zār olduğum bilseñ

33. yā:

Gazel 1

Mısra: 9

*"Peki, iyi, ama, fakat"
anlamında bağlaç II acaba.*

Ḳaşları yayı ğamın çekmedi
çün yā o mehüñ
Neye büküldi beli böyle
'Azīzī gibi yā

34. yā:

Gazel 6

Mısra: 1

Artık, bundan böyle.

Hilāl ebrūlar içre gördüm ol
māhı çeker dün yā
Edinmiş ḥavf-ı tūriñden anuñ
çarḥı siper dünyā

35. yā:

Gazel 11

Mısra: 1

*Yay II Arapça ya harfi
II sevgilinin kaşları.*

Revzen-i kalbüm açar erse
kaçan ey kaşı yâ
Görmedüm nâvek-i müjgân
gibi bir kalb-küşâ

36. ya:

Gazel 256

Mısra: 7

*Peki ya? II Arapçadaki
ye harfi (sevgilinin kaşı
bağlamında kullanılmıştır.).*

Neden bulaşdı kan ağzına ey
kaşı kemânım ya
Gelüp nüş etmediyse tîr-i dil-
düzuñ eger kanım

37. yâ:

Gazel 351

Mısra: 17

*Ok yayı II Arap
alfabesindeki "ye" harfi.*

‘Azîzî yâ gibi kaddüm
büküldi ‘arşa-i gamda
Hadeng-i ‘ışka tâ kim sînede
cânım nişân oldı

yâ eyleyüp:

1. yâ eyleyüp:-y, -üp

Gazel 147

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Arap alfabesindeki "ye"
harfi eylemek II bükmek.*

Çaddümüz yâ eyleyüp âh-ı
hadeng-endâz ile
Sevr-i gerdüna ‘Azîzî neçe
kez zañm urmuşuz

yâ hızır:

1. yâ hızır:

Gazel 129

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Dua**

İfadesi

*Ya Hızır (zikir, yardım,
dua ifadesidir).*

Bir yeşil şancağ çeküp düd-ı
kebud-ı âhdan

Bahr ü berde çağırup dil
‘ışk-ıla der yâ Hızır

ya hod:

1. ya hod:

Gazel 279

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yahut, veya.

Ya meleksin ya kamer tāk-ı
zebercetde ya hod
Yem-i ahdarda nihân bir dür-
i yektâsin sen

2. ya hod:

Gazel 288

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yahut, veya.

Tâlib-i dünyânuñ ahvâlin
görüp ya hod felek
Hayrete varup ‘Azîzî kodı
barmaq ber-dehân

3. ya hod:

Gazel 360

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yahut, veya.

Libâs-ı al-günıyyla bir âteş-
pâredür ya hod
Yağup yandıрмаğ-içün dem-
be-dem bu cân-ı mañzûnı

4. ya hod:

Kaside 4

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yahut, veya.

Rûgan-ı sürha çeküpdür
şem‘-ger anı ya hod
Öldürüp pervânesin girdi
boyınca kana şem‘

yâ kılduğum:

1. yâ kılduğum:-duğ, -um

Gazel 250

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

Yay haline getirmek.

‘İşka düşüp yakılduğum
kaddüm büküp yâ kılduğum
Bu yandüğüm yakılduğum
bilsem nedendür bilmezem

yâ leytenî küntü türâb:

1. yâ leytenî küntü türâb:

Gazel 22

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Keşke toprak olsaydım,

*Kur'an'da yer alan Nebe
suresinin 40. ayetidir.*

Sâye-veş yoluñda ben hâk
olduğum kâfir ‘adü
Gördi reşkenden dedi yâ
leytenî küntü türâb

ya meger:

1. ya meger:

Gazel 288

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sanki, sanılırsa.

Pîre Zâl-i dehr olupdur ya
meger mâtem-zede
Ki eyledi vech-i ‘abûsı üzre
nâhunla nişân

2. ya meger:

Gazel 288

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sanki, sanılırsa.

Ya meger yağdıрмаğ için
dehre seng-i hâdişât
Yapdı murgân-ı kazâ kaçır-ı
felekde âşyân

3. ya meger:

Gazel 288

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sanki, sanılırsa.

Ya meger kim meş'al-i
hürşid-i 'âlem-tâbdan
Bâm-ı çarh üzre dökülmüş bir
'alevdür bî-duhân

4. **ya meger:**
Gazel 288
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Sanki, sanılırsa.

Hâşıl-ı 'ömrini halkuñ
biçmek için ya meger
Aldı bir dâs-ı ecel destine
cellâd-ı cihân

5. **ya meger:**
Gazel 288
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Sanki, sanılırsa.

Ya meger pervâz edüp
'uqqâb-ı çarh-ı bed-fi'âl
Açdı minkârın ki ede kaşd-ı
şikâr-ı murğ-ı cân

6. **ya meger:**
Kaside 2
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
Sanki, sanılırsa.

Sakf-ı gerdüna kamer şemse-
i zerdür ya meger
Oldı bâğ-ı felege nür-ı kamer
şems-i bahâr

ya neçe:

1. **ya neçe:**
Müseddes 2
Mısra: 22
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Ya nasıl.

Ağlayu ağlayu küyuña neçe
bir varayın
Boynum egüp karşıuña ya
neçe bir yalvarayın

2. **yâ nece:**
Tedis 2
Mısra: 27
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Ya nasıl.

Yâ nece sünbül gibi hâlüm
perîşân olmasun
Yâ nece kârum 'Azîzî âh u
efgân olmasun

3. **ya nece:**
Tedis 2
Mısra: 26
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Ya nasıl.

Vâdi-i firkatde çeşmüm nece
giryân olmasun
Gonca-veş derd ile bağrum
ya nece kan olmasun

4. **yâ nece:**
Tedis 2
Mısra: 28
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Ya nasıl.

Yâ nece sünbül gibi hâlüm
perîşân olmasun
Yâ nece kârum 'Azîzî âh u
efgân olmasun

yâ n'edem:

1. **yâ n'edem:**
Tedis 2
Mısra: 16
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
*Ya ne edeyim, ne
yapayım.*

Görmesün gözüm çemende
nergis-i şehläsını
Yâ n'edem berg-i gül-i
ra'nâ-yı müsteşnâsını

ya niçün:

1. **ya niçün:**
Gazel 200
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Peki ya neden ?.

Egrinüñ yokdur yeri
yanumda dersin ya niçün

Çanda gitsek mü-miyânüm
der-miyândur hançerüñ

yâ rab:

1. **yâ rab:**
Gazel 290
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Ey rabbim.

Vişâline nigâruñ aş yerermiş
Raķibi göreyin Yâ Rab
gebersin

2. **yâ rab:**
Gazel 313
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Ey rabbim.

Müşebbek sinem içre dil
midür efgân eden yâ Rab
Giriftâr-ı kafes bir bülbül-i
güyâ mıdur yoħsa

3. **ya rab:**
Gazel 316
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Ey rabbim.

Setr eyleyüp 'uyübum
maħşer güninde ya Rab
'Afv edesin umaram cürm ü
cinâyetümde

4. **yâ rab:**
Gazel 384
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Ey rabbim.

Gönül tıflı görüp ebrü-yı yâri
Dedi yâ rab bu ħarf-i nün mı
yâ rî

**yâ rab 'inâyetünden dür
etme:**

1. **yâ rab 'inâyetünden dür
etme:**
Gazel 261
Mısra: 10

Kelime Tipi: **Dua**
İfadesi
Ya Rab, yardımını uzak etme, esirgeme.

Rüz-ı cezâda lutfuñ k'ola
 'uşâta mebzûl
 Etme 'Azîziyi dūr Yâ Rab
 'inâyetüñden

yâ rabbi:

1. **yâ rabbi:**
Gazel 33
 Mısra: 9
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ey Rabbim! Duaya başlama ifadesi.

Yâ Rabbi dergehüñden hışm
 ile eyleyüp red
 Etme 'Azîzi kuluñ gayr-i
 âstâna muhtâc

yâ resûlallâh:

1. **yâ resûlallâh:**
Gazel 305
 Mısra: 1
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ey Allah'ın Rasulü!

Yed-i mihrüñle çeşmüm
 rüşenâ kıl yâ Resûlallâh
 Yem-i işkuñla kalbüm âşnâ
 kıl yâ Resûlallâh

2. **yâ resûlallâh:**
Gazel 305
 Mısra: 2
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ey Allah'ın Rasulü!

Yed-i mihrüñle çeşmüm
 rüşenâ kıl yâ Resûlallâh
 Yem-i işkuñla kalbüm âşnâ
 kıl yâ Resûlallâh

3. **yâ resûlallâh:**
Gazel 305
 Mısra: 4
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ey Allah'ın Rasulü!

Yolın bilmezlik ile güm
 kalan mücrimlere yarım
 Cemâlüñ nürünü şem'-i hüdâ
 kıl yâ Resûlallâh

4. **yâ resûlallâh:**
Gazel 305
 Mısra: 6
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ey Allah'ın Rasulü!

Ṭavâf-ı Ka'be-i küy-ı laṭîfüñ
 eyleyüp himmet
 Göñül âyînesini pür-şafâ kıl
 yâ Resûlallâh

5. **yâ resûlallâh:**
Gazel 305
 Mısra: 8
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ey Allah'ın Rasulü!

Ġarîk-ı baħr-i 'işyân bir
 bölük 'âşîlerüz lutf et
 Bizi girdâb-ı dūzaħdan rehâ
 kıl yâ Resûlallâh

6. **yâ resûlallâh:**
Gazel 305
 Mısra: 10
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ey Allah'ın Rasulü!

Yüzümüñ karasına
 bakmayup rüz-ı kıyâmetde
 Bizi dergâh-ı Mevlâdan recâ
 kıl yâ Resûlallâh

7. **yâ resûlallâh:**
Gazel 305
 Mısra: 12
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ey Allah'ın Rasulü!

Biñ ayak bir ayağ üzre
 gelicek emr-i Hâkķ ile
 'Azîzi düşküne lutfuñ 'aşâ
 kıl yâ Resûlallâh

8. **yâ resûlallâh:**
Gazel 305
 Mısra: 14
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ey Allah'ın Rasulü!

Ebū Bekr ü 'Ömer 'Osmân
 'Alî kim çâr yârūñdur
 Baña ol çârı yarım reh-nümâ
 kıl yâ Resûlallâh

yâ yâ:

1. **yâ yâ:**
Kaside 3
 Mısra: 54
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İkili karşılaştırmaları ifade etmek için kullanılan bir bağlaç.

Saña ibdâ'-ı nazımda ħod
 nazîr ancak hemân
 Yâ Zahr-i Fâryâbi yâ meger
 Selmân olur

2. **ya ya:**
Gazel 198
 Mısra: 2
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ya...ya bağlacı.

Ol niyâm-ı tîre-dil k'anda
 nihândur ħaçerüñ
 Ya gümüñ mâhî ya bir âbî
 yilandur ħaçerüñ

3. **ya ya:**
Gazel 279
 Mısra: 5
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ya...ya bağlacı.

Ya meleksin ya kamer tāk-ı
 zebercetde ya ħod
 Yem-i aħḍarda nihân bir dūr-
 i yektâsin sen

4. **yâ yâ:**
Kaside 3
 Mısra: 54
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ya...ya bağlacı.

Saña ibdâ'-ı nazımda ħod
 nazîr ancak hemân

Yā Zahir-i Fāryābī yā meger
Selmān olur

ya ya hod:

1. **ya ya hod:**

Gazel 292

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ya ... yahut bağlamında
bağlama edati.*

Yanar oda girersin 'ışkına ol
şem '-ruhsāruñ
Sen ey gönülüm ya pervāne
ya hod murğ-ı semendersin

yaban:

1. **yabana:-a**

Gazel 281

Mısra: 6

Başka, yabancı.

Edersin ser-güzeştin kūh u
deşte Kays-veş takrīr
'Aceb dīvānesin ey kūh-ken
yabana söylersin

2. **yabanda:-da**

Gazel 93

Mısra: 8

Kır, taşra. || Uzak.

Çenārī kāmēt-i yāra iñende
etmeñüz teşbīh
O yabanda ulalmış bu nihāl-i
nāz-perverdūr

3. **yabanda:-da**

Gazel 97

Mısra: 6

Kır, taşra. || Uzak.

Meded ol Yūsuf-ı şānī katı
yabanda gezer
Korkarın gürg-i ḥasūduñ gire
nāgāh eline

4. **yabanda:-da**

Gazel 290

Mısra: 8

Kır, taşra. || Uzak.

Kemān gibi yanın bekle o
şāhuñ

Ḥadeng-āsā yabanda ne
gezersin

5. **yabana:-a**

Gazel 388

Mısra: 8

Başka, dışarı.

Öykünürmiş gāmze-i dil-
düzuña ey kaşı yā
Bulsam atardum oḡuñ
yabana rāmīler gibi

yabāne:

1. **yabānedür:-dür**

Gazel 90

Mısra: 4

Yabani.

Ben saña mā'ilin dil ü
cāndan evet senüñ
Meylüñ hemīşe ey gözi āhū
yabānedür

yād:

1. **yādına:-ı, -n, -a**

Gazel 5

Mısra: 3

Hatırlama, anma.

'Aceb mi gül yüzüñ yādına
āh u nāleler etsek
Maḥabbet gülşeninüñ bülbül-
i nālānyuz cānā

2. **yādına:-ı, -n, -a**

Gazel 47

Mısra: 5

Hatırlama, anma.

Telḥdür bāde egerçi sākī
la'lüñ yādına
Her ne dem nüş eylesem
baña gelür ammā lezīz

3. **yādına:-ı, -n, -a**

Gazel 118

Mısra: 5

Hatırlama, anma.

Lebüñ yādına nüş-ı cām
edüp mest-i müdām olmak
Yine bezm-i cihānda bu dil-i
nāşāda gelmişdür

4. **yādına:-ı, -n, -a**

Gazel 189

Mısra: 5

Hatırlama, anma.

Gül yüzüñ yādına bülbül gibi
eyler nāleler
Bāğ-ı küyuñda gönül bir
murğ-ı zāruñdur senüñ

5. **yādı:-ı**

Gazel 320

Mısra: 6

Hatırlama, anma.

Dostluk ḥaḡḡı yerin bulsun
efendi derseñ
Yād edüp ben kuluñı yādı
getürme yāde

6. **yādına:-ı, -n, -a**

Gazel 225

Mısra: 3

Anma, hatır.

Serv-ḡaddün yādına her sūya
eşküñ cūy olup
Sebz-i ḥatṭuñ-çün gözüm
giryān olursa gām degül

7. **yādına:-ı, -n, -a**

Gazel 311

Mısra: 5

Anma, hatır.

Lāle-ḡaddün yādına sīnem
pür edüp dāğ-ıla
Toldurayın ḡoynumu berg-i
gül-i ḡandān-ıla

8. **yādına:-ı, -n, -a**

Gazel 322

Mısra: 11

Anma, hatır.

Ol şehüñ cām-ı lebi yādına
nüş eyler imiş
Her ne yerde ki 'Azīzī mey-i
ḡamrā görse

9. **yād:**

Gazel 22

Mısra: 6

Yabancı II rakip.

N'ola küyuñda görüp
düşnām ede a'dā baña

Yād kimse görse lā-būd
ürmesin qomaz kilāb

10. **yāde:-e**

Gazel 320

Mısra: 6

Yabancı II rakip.

Dostluk hāqqı yerin bulsun
efendi derseñ
Yād edüp ben quluñı yādı
getürme yāde

yād ederken:

1. **yād ederken:-er, -ken**

Muamma 8

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Anma, hatırlama.

O mihrüñ māh-ruhsarı
temāşāsın ederken yād
Murakka' burka' in dil bī-
güher görse eder feryād

yād edersin:

1. **yād edersin:-er, -sin**

Gazel 271

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Anma, hatırlama.

'Adū-yı bed-nihādı yād
edersin ey şeh-i hūbān
Niçün ben derdmend üftāde-i
pāmālūñ añmazsın

yād edeyin:

1. **yād edeyin:-e, -yin**

Tesdis 3

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Anma, hatırlama.

Dünyede gördüğüm ālāmı
yine yād edeyin
Şarşar-ı āhum ile 'ālemi
berbād edeyin

yād edince:

1. **yād edince:-ince**

Gazel 382

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Anma, hatırlama.

Meyhoşi mīve midür sākī
lebūñ kim anı
Bezmi ehli yād edince ağzı
dili qamaşdı

yād edüp:

1. **yād edüp:-üp**

Gazel 3

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Anma, hatırlama.

O meh-rünüñ siyeh zülfini
yād edüp döğünmekden
Gögerdi cism-i zerdüm
āsmān-girdār ser-tā-pā

2. **yād edüp:-üp**

Gazel 213

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Anma, hatırlama.

Ṭabībüm şerbet-i vaşluñla
yād edüp beni bir gün
Dil-i bīmārumuñ derdine
dermān olmaduñ gıtdüñ

3. **yād edüp:-üp**

Gazel 320

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Anma, hatırlama.

Dostluk hāqqı yerin bulsun
efendi derseñ
Yād edüp ben quluñı yādı
getürme yāde

4. **yād edüp:-üp**

Kaside 3

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Anma, hatırlama.

Tır-i gāmzeñ yād edüp yaş
yerine qan ağlasam
Didede her kirpigüm bir
la'lden peykān olur

5. **yād edüp:-üp**

Matla 13

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Anma, hatırlama.

Yād edüp la'l-i lebūñ
ağlamadan cām-ı şarāb
Düşdi aq gözine şanmañ
görünen anda hābāb

6. **yād edüp:-üp**

Kaside 3

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yad etmek, hatırlamak.

Tır-i gāmzeñ yād edüp yaş
yerine qan ağlasam
Didede her kirpigüm bir
la'lden peykān olur

yād etdügüm:

1. **yād etdügüm:-düg, -üm**

Gazel 29

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Anma, Hatırlama.

Düşnām-ı telh-i la'lüñ yād
etdügüm budur kim
Olmaz efendi böyle şirīn ü
ter hikāyet

2. **yād etdügüm:-düg, -üm**

Gazel 170

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Anma, Hatırlama.

Gām yedügümce la'lüñ yād
etdügüm budur kim
Ba'de't-ṭa'ām rūḥum eyler
hoşābdan hāz

yād etmedüñ:

1. **yād etmedün:-me, -dii, -ñ**

Gazel 43

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Anma, Hatırlama.

Hvān-ı vaşluñla etmedün
beni yād
Dād elüñden eyā şeh-i bī-dād

yād etmesün:

1. **yād etmesün:-me, -sün**

Matla 7

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Anma, Hatırlama.

Nece yād etmesün bezm-i
vişālūñ ‘āşık-ı dil-rīş
Ki derler ey lebi mey-gün
zikru’l-‘ayş nişfu’l-‘ayş

yād etmez:

1. **yād etmez:-mez**

Gazel 2

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Anma, Hatırlama.

Dil-i bīmārumı yād etmez
olduñ ey tañb-i cān
Derün-ı sīnede olsa ‘aceb mi
derd ü gam peydā

yād etse:

1. **yād etse:-se**

Gazel 95

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Anma, Hatırlama.

Haññ esrārımı yād etse
‘Azīzī yārān
Mey-i la’l-i lebüñi emmede
hayrān derler

2. **yād etse:-se**

Gazel 119

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Anma, Hatırlama.

Dil kaşuñla ağzuñı yād etse
çeşmüm nemlenür
Ol nemi çeşmümde her kim
görse der bu gamlanur

yād eylesem:

1. **yād eylesem:-se, -m**

Gazel 57

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Hatırlamak, anmak.

Her ne dem çeşm ü fem ü
kadd ü kaşuñ yād eylesem
Eşküm ey dürr-i girān-māye
o dem ‘ummān olur

yād eyleseñ:

1. **yād eyleseñ:-se, -ñ**

Gazel 211

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Hatırlamak, anmak.

N’ola ey hürşid-ñad bir gün
beni yād eyleseñ
Gamdan āzād eyleyüp beni
ferah-şād eyleseñ

yād eyleye:

1. **yād eyleye:-ye**

Kaside 1

Mısra: 55

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Hatırlamak, anmak II

*Yabancı saymak, uzak
tutmak.*

Gele yād eyleye bülbül o
Halilūñ keremin
Göricek bülbülü gül olmaz
idi pür-āzer

yād eyleyüp:

1. **yād eyleyüp:-y, -üp**

Tahmis 1

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Hatırlamak, anmak.

Seyr-i rüyuñla açılmışdur
gözümüñ revzeni
Gül yüzüñ yād eyleyüp ey
bülbül-i cān gülşeni

yād görme:

1. **yād görme:-me**

Gazel 353

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yabancı görmek.

Kıl nazar hāl-i ‘Azīzī-i
ğaribe gāhī
Aşınāyı kerem et görme
begüm yād gibi

yād olam:

1. **yād olam:-am**

Gazel 31

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Hatırlanmak.

Azīzī yād olam derseñ bir
eyü nām kıl tañşıl
Kişi hayr-ile yād olmağa
nīkū-nām olur bā’is

yād olmağa:

1. **yād olmağa:-mağ, -a**

Gazel 31

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Hatırlanmak.

Azīzī yād olam derseñ bir
eyü nām kıl tañşıl
Kişi hayr-ile yād olmağa
nīkū-nām olur bā’is

yāde gelür:

1. **yāde gelür:-ür**

Muamma 5

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Hatıra gelmek,
hatırlamak.*

Olur serden geçüp teslim
rūhım saña üftāde
Ḥaṭ-ı bī-ḥaddūne dil verse
cān kaşuñ gelür yāde

yādgār:

1. **yādgār:**

Gazel 169

Mısra: 6

*Bir kimse veya olayı
hatırlatan nesne, hatıra;
hediye.*

Görsün yüzünde ḥüsn-i ḥaṭ-ı
müşk-bāruñı
Görmek diler cihānda şu kim
yādgār ḥaṭ

yādgār olsa:

1. **yādgār olsa:-sa**

Gazel 307

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yadigar olmak.

Efendi sīneme yer yer elifler
na'ller kesdūñ
Bu ben abdāl-ı 'ışka her biri
bir yādgār olsa

yād-ı la'lūñ:

1. **yād-ı la'lūñ:-üñ**

Gazel 240

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Dudağın hayal
edilmesi, hatırlanması,
düşünülmesi II sevgilinin
dudağını hayal etme,
hatırlama, düşünme.*

Yād-ı la'lūñ getürür şevka
dili ey yüzi gül
Neş'e-i bāde-i nāb ādemi
eyler bülbül

2. **yād-ı la'lūñ:-üñ**

Gazel 301

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Dudağın hayal
edilmesi, hatırlanması,
düşünülmesi II sevgilinin
dudağını hayal etme,
hatırlama, düşünme.*

Yād-ı la'lūñ eder dili
mağmūm
Nüş-ı mey kişide kıomaz
kayğu

yād-ı nihāl-i ḳaddūñ:

1. **yād-ı nihāl-i ḳaddūñ:-üñ**

Gazel 339

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sevgilinin fidan
boyunun hatırası.*

Yād-ı nihāl-i ḳaddūñ gelse
cenān u cāne
Cūy-ı sirişküml ol dem
gözden olur revāne

yādına getürmezken:

1. **yādına getürmezken:-ı, -
n, -a-mez, -ken**

Gazel 356

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Hatırlamak, anmak, yad
etmek.*

Getürmezken 'Azīzī ibrişimi
yādına şimdi
Çeker bār-ı ḡam-ı cevrin
sevüp bir ḥüb ḡazzāzı

yağ:

1. **yağdırmaz:-dır, -maz**

Gazel 201

Mısra: 4

Yağmak, düşmek.

La'lūñe öykünmeyeydi
gülşen içre her seher
Jāleler yağdırmaz idi
ḡoncanuñ başına seng

2. **yağa:-a**

Gazel 48

Mısra: 8

*(Yağmur, kar, dolu ve
taş) Gökten yere düşmek.*

Akıtma yaşımı der iseñ
gelmeye ḥaṭuñ
Bārān ki yağa sebzeğe neşv
ü nemā verür

yağı olan bayram eder:

1. **yağı olan bayram eder:**

Matla 53

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Atasözü**

*Mum yağı olan sevinir
bağlamında kullanılan
atasözü.*

Rūḡan-ı cismi eridüp dil o
şem'i rām eder
Bu meşel meşhürdur yağı
olan bayram eder

yağmā eyleyüp:

1. **yağmā eyleyüp:-y, -üp**

Müseddes 3

Mısra: 21

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yağma etmek: (Bir
yerdeki malları) Zor
kullanarak ele geçirmek, alıp
götmek.*

Cihānuñ mañşıb u cāhın
edānī eyleyüp yağmā
Yıḡarlar mālī 'ibret almayup
Ḳārūndan aşlā

yaḡ:

1. **yaḡ:**

Gazel 8

Mısra: 5

Buz.

Yaḡ degül bām kenārında
olupdur tezyīn
Gümüñ āvīze ile küngür-i
eyvān-ı şitā

yaḡasın çeküp çāk etse:

1. **yaḡasın çeküp çāk etse:-
se**

Gazel 204

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**
Yakasını çekip
parçalamak, üzölmek.

Dest-i mihrüñle çeküp çäk
 etse tañ mı yaħasın
 ‘Aşık-ı dîdaruñ olmışdır
 gül-i ħandān senüñ

yaħod:

1. **yaħod:**

Gazel 8

Mısra: 3

Yahut, veya.

Penbe toħmını saçar mezra‘-ı
 ħāk üzre yaħod
 Ħürmen-i kähimı verdi yele
 dihkân-ı şitā

2. **yaħod:**

Gazel 23

Mısra: 3

Yahut, veya.

Ħam-ı zülfüñ mi yaħod
 şafha-i ruħsāruñda
 Yazdı ħattāt-ı ezel dāl-i du‘ā-
 yı devlet

3. **yaħod:**

Gazel 40

Mısra: 2

Yahut, veya.

Letāfet ābına ħonmış gül-i
 ra‘nā mıdur ol ruħ
 Yaħod tāze açılmış lāle-i
 ħamrā mıdur ol ruħ

4. **yaħod:**

Gazel 79

Mısra: 3

Yahut, veya.

Yaħod dest-i lañfinde o
 ħahveyle tolu fincān
 Letāfet gülsitānında açılmış
 verd-i aħmerdür

5. **yaħod:**

Gazel 79

Mısra: 5

Yahut, veya.

Müşerref olmağ için dest-
 büsiyle yaħod anuñ

Nüzöl etmiş semādan
 ayasıyla mihr-i enverdür

6. **yaħod:**

Gazel 177

Mısra: 4

Yahut, veya.

Mısr-ı ħaddüñle sevād-ı
 ħaťuñ seyr edenüñ
 Görünür mi gözine Ka‘be
 yaħod Şām-ı şerif

7. **yaħod:**

Gazel 198

Mısra: 5

Yahut, veya.

Nār-ı behcetdür yanuñda ol
 ğılāf-ı zer yaħod
 Kim ol āteşden çıkar mā‘ī
 duħāndur ħançerüñ

8. **yaħod:**

Gazel 198

Mısra: 9

Yahut, veya.

Dilde olan derdini şerħe
 ‘Azizüñ yaħod
 Cismüñ zaħmı deħānına
 zebāndur ħançerüñ

9. **yaħod:**

Gazel 206

Mısra: 5

Yahut, veya.

‘İzār-ı lāle-günün tāze vü ter
 tutmağā yaħod
 Şalupdur sāye üstine siyeh
 zülfı o fettānuñ

10. **yaħod:**

Gazel 206

Mısra: 7

Yahut, veya.

Dükān-ı ħüsne ħonmış āb-
 gün kālā durur yaħod
 ‘İzār-ı nev-tıraşı var ise ol
 ħVāce-i cānuñ

11. **yaħod:**

Gazel 279

Mısra: 2

Yahut, veya.

Çemenī cāme ile serv-i dil-
 ārāsın sen
 Berg-i sebz içre yaħod bir
 gül-i ra‘nāsın sen

12. **yaħod:**

Kaside 2

Mısra: 9

Yahut, veya.

Mihri şemsüñ ħameri eyledi
 rakķāş yaħod
 Çarĥ urur şevķına şemsüñ
 ħamer-encüm-kirdār

13. **yaħod:**

Kaside 4

Mısra: 23

Yahut, veya.

Nār-ı ħahr-ı dehr bağrın
 yağdı yandurdy yaħod
 Zulmin ağlar ol Kerimü‘ş-
 şāna yana yana şem‘

14. **yaħod:**

Matla 38

Mısra: 2

Yahut, veya.

Zülf ü ħať u ħālüñ mi veren
 rüyuña zinet
 Geldi mi yaħod bir yere
 yetmiş iki millet

15. **yaħod:**

Müseddes 4

Mısra: 19

Yahut, veya.

Sünböl mi turra mı yaħod ol
 ‘anberin-seħāb
 Reyħān mı yā benefşe mi ol
 ħatt-ı müşk-i nāb

16. **yaħod:**

Tedis 3

Mısra: 32

Yahut, veya.

Ħışm u kīñüñ sebebi
 bendeñe şāhum neyiki
 Cürmümün aşlı yaħod zıll-ı
 İlāhum neyiki

yaħşı:

1. **yaşısın:-sın**
Gazel 200
 Mısra: 2
Güzel, iyi.

Âdem öldürmekde üstâd-ı
 zamândur hañçerüñ
 Serverâ sen yaşısın ammâ
 yamandır hañçerüñ

yahyâ:

1. **yaḫyânuñ:-nuñ**
Kaside 5
 Mısra: 48
Özel ad.

Hevâ-yı şî'r-gülükdan
 Ferâğınüñ ferâğı var
 Süḫan-verlikde 'aynıdur
 Lisânî Tab'î Yahyânuñ

yak:

1. **yaḫmadı:-ma, -dı**
Gazel 3
 Mısra: 3
*Ateşe vermek,
 tutuşturmak.*

Anı ḫurşîd-i rüyuñ yaḫmadı
 çün kim şehâb-âsâ
 Neden kararadı zülfüñ ey
 kamer-ruḫsâr ser-tâ-pâ

2. **yaḫmasun:-ma, -sun**
Gazel 50
 Mısra: 3
*Ateşe vermek,
 tutuşturmak.*

Ebr şanmañ görinen ol mâhı
 yaḫmasun deyü
 Mihr-i 'âlem-tâba dūd-ı
 âhum oldı perde-dâr

3. **yaḫdı:-dı**
Gazel 99
 Mısra: 4
*Ateşe vermek,
 tutuşturmak.*

Görinen güller degüldür
 gülşeni
 Yaḫdı yer yer âteş-i âh-ı
 hezâr

4. **yaḫar:-ar**
Gazel 124
 Mısra: 4
*Ateşe vermek,
 tutuşturmak.*

Fiğānum çarḫı gümletse
 'aceb mi küy-ı 'ışk içre
 Yaḫar bir na'ra ile 'âlemi
 mestâneleler vardur

5. **yaḫup:-up**
Gazel 134
 Mısra: 6
*Ateşe vermek,
 tutuşturmak.*

Añup her gün o mâhı âh
 edersin ey gönül aydur
 Yaḫup ol âh-ı pür-süzüñ seni
 bir gün helâk etmez

6. **yaḫduñ:-du, -ñ**
Gazel 210
 Mısra: 10
*Ateşe vermek,
 tutuşturmak.*

Dil verüp şem'-i ruḫ-ı
 dilbere pervâne gibi
 Yine yaḫduñ oda bî-çäre
 'Azîzî cânüñ

7. **yaḫmağa:-mağ, -a**
Gazel 233
 Mısra: 4
*Ateşe vermek,
 tutuşturmak.*

Âteş-i 'ışkına ol mâh-ruḫüñ
 şem' gibi
 Mümdur bâl ü peri yaḫmağa
 pervâne gönül

8. **yaḫup:-up**
Gazel 240
 Mısra: 10
*Ateşe vermek,
 tutuşturmak.*

Bâd-ı âhumla 'Azîzî varaḫ-ı
 köhne-mişâl
 Yaḫup eczâ'-i vücüdum gam
 odı eyledi kül

9. **yaḫup:-up**
Gazel 262
 Mısra: 5

*Ateşe vermek,
 tutuşturmak.*

Mihr-i ḫüsnüñdür felekde
 mâhı yaḫup yanduran
 Kâkülüñdür ḫâlini ebrüñ
 perişân eyleyen

10. **yaḫmağa:-mağ, -a**
Gazel 292
 Mısra: 10
*Ateşe vermek,
 tutuşturmak.*

Gözinden her aḫan nem rüd
 olan müştâḫ-ı didâruñ
 ḫalîlüm yaḫmağa gül-gün
 ḫabâ-y-ile bir Âzersin

11. **yaḫdı:-dı**
Gazel 312
 Mısra: 2
*Ateşe vermek,
 tutuşturmak.*

Gül gibi tâzeleyüp sinesi
 dâğın lâle
 Gülşenî tekyesinüñ yaḫdı
 çerâğın lâle

12. **yaḫup:-up**
Gazel 360
 Mısra: 6
*Ateşe vermek,
 tutuşturmak.*

Libâs-ı al-günüyla bir âteş-
 pâredür ya ḫod
 Yaḫup yandıрмаğ-içün dem-
 be-dem bu cân-ı maḫzünü

13. **yaḫar:-ar**
Kaside 4
 Mısra: 19
*Ateşe vermek,
 tutuşturmak.*

Her gece tâ şubḫ olunca
 başına odlar yaḫar
 N'eyledi âyâ ki bilsem
 gerdiş-i gerdâna şem'

14. **yaḫa:-a**
Matla 61
 Mısra: 2
*Ateşe vermek,
 tutuşturmak.*

Yıka bu 'alemi yağa felegün
küngüresin
Şeb-i hecründe yaşum âh ile
bir gün göresin

15. **yağdı:-dı**

Müseddes 4

Mısra: 22

*Ateşe vermek,
tutuşturmak.*

Der mi ruhuñda jâle mi yâ
kaatre-i gülâb
Yağdı cihâmî âteş-i hüsnüñ
ey âftâb

16. **yağdı:-dı**

Gazel 125

Mısra: 9

*Yakmak | gönü
tutuşturmak, gönülde
meydana gelen yangından
dolayı ıstırap çektiirmek (od
bağlamında).*

Şu deñlü yağdı kim tâb-ı teb-
i firkat 'Azîzîyi
Görenler pister-i gamda o
bîmârî hemân ağlar

17. **yağdı:-dı**

Matla 60

Mısra: 1

*Yakmak | gönü
tutuşturmak, gönülde
meydana gelen yangından
dolayı ıstırap çektiirmek (od
bağlamında).*

Yağdı nâr-ı gam-ı hecrün
beni ay alnı günüm
Görinen ebr degül göklere
çıkıdı düttünüm

18. **yağasın:-a, -sın**

Gazel 106

Mısra: 1

*Aydınlatmasına vesile
olmak, ışık vermesini
sağlamak.*

Şevkuñla çäk edüp yağasın
dâyimâ seher
Beñzer ki oldı gün yüzüñe
mübtelâ seher

19. **yağılduğum:-ıl, -duğ, -
um**

Gazel 250

Mısra: 6

*Yakmak | gönü
tutuşturmak, ıstırap
çektiirmek.*

'İşka düşüp yağılduğum
kaddüm büküp yâ kılduğum
Bu yandüğüm yağılduğum
bilsem nedendür bilmezem

20. **yağıduğuna:-duğ, -ı, -n, -
a**

Gazel 96

Mısra: 9

*Yakmak | üzme, ıztırap
çektiirmek.*

'Azîzî hâtiruñ yağıduğuna
incinme dildârüñ
Ki hübân-ı zamânüñ işi hep
hâtır-şikenlikdür

21. **yağar:-ar**

Kıt'a 3

Mısra: 2

*Yakmak II ateşe
tutuşturmak.*

Hiddeti hüy edinme kim
hiddet
Çün hadîd oda yağar insânı

22. **yağam:-am**

Gazel 243

Mısra: 3

*Yakmak, tutuşturmak. |
sıkıntılı bir duruma
"salıvermek."*

Âhum odıyla dâmen-i
cismüm yağam benüm
Kaldı alınmadı gam elinden
yağam benüm

23. **yağdı:-dı**

Gazel 260

Mısra: 2

*Dağlamak | vücutta 'aşk
âteşiyle yaralar açmak.*

Sîneme âteş olup lâle-i
ruhsâr-ı Hasan
Dağlar yağdı dile hâl-i siyeh-
kâr-ı Hasan

yağa:

1. **yağasın:-sı, -n**

Gazel 156

Mısra: 9

*Elbisenin boynu örtecek
yeri.*

'Azîzî dest-i mihrüñle
yağasın çäk çäk etmiş
Şarâb-ı 'ışkuñı nüş eylemiş
mest-i harâb olmuş

2. **yağam:-m**

Gazel 243

Mısra: 4

*Elbisenin boynu örtecek
yeri.*

Âhum odıyla dâmen-i
cismüm yağam benüm
Kaldı alınmadı gam elinden
yağam benüm

3. **yağasın:-sı, -n**

Gazel 294

Mısra: 5

*Elbisenin boynu örtecek
yeri.*

Ger bilem dest-i mihen çäk
ede şabrum yağasın
Demezin sevdüğüm elden
koyup inkâr etegin

4. **yağasını:-sı, -n, -ı**

Gazel 365

Mısra: 8

*Elbisenin boynu örtecek
yeri.*

Mâh-ı nev şanma bu çarhuñ
dest-i âhum ey melek
Çekdi çäk etdi yağasını
gîrîbânım gibi

5. **yağasın:-sı, -n**

Muamma 16

Mısra: 2

*Elbisenin boynu örtecek
yeri.*

Dest-i bād ile koyup
gülşende başı üzre hāk
Ol güne qarşu yağasın serv
iki kez etdi çäk

yağıl:

1. **yaılmada:-ma, -da**
Gazel 149
 Mısra: 3
İçin için yanmak,
üzülmek.

Ol gülün şevk-ı ruhıyla
 yanmada yaılmada
 Mihr ü meh dâğ-ı dil-i
 suzâna beizer beizemez

2. **yaılduğum:-duğ, -um**
Gazel 250
 Mısra: 5
İçin için yanmak,
üzülmek.

‘İşka düşüp yaılduğum
 kıddüm büküp yâ kılduğum
 Bu yandüğüm yaılduğum
 bilsem nedendür bilmezem

yakın:

1. **yakın:**
Kaside 4
 Mısra: 42
Yakın.

Nâr-ı kahruñ şu eder pülâd-ı
 kalbin düşmenüñ
 Nitekim döymez erir olsa
 yakın nîrâna şem‘

yakın olmadansa:

1. **yakın olmadansa:-ma, -**
dan, -sa

Kıt'a 9
 Mısra: 3
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Yanında olmak,
yaklaşmak.

Olmadansa yakın olup
 güstâh
 Yegdür olmak ırakdan
 müştâk

yaklaş:

1. **yaklaşdı:-dı**
Gazel 349
 Mısra: 1
Gerçekleşmek üzere
olmak.

Ecel tomarına kıddüm
 kemân olmağa yaklaşıdı
 Bu menzilden göçüp dil bî-
 nişân olmağa yaklaşıdı

2. **yaklaşdı:-dı**
Gazel 349
 Mısra: 2
Gerçekleşmek üzere
olmak.

Ecel tomarına kıddüm
 kemân olmağa yaklaşıdı
 Bu menzilden göçüp dil bî-
 nişân olmağa yaklaşıdı

3. **yaklaşdı:-dı**
Gazel 349
 Mısra: 4
Gerçekleşmek üzere
olmak.

Şu deñlü çıkdı eflâke bu
 gece dūd-ı âhum kim
 Derünî kâh-ı çarhuñ pür-
 duhân olmağa yaklaşıdı

4. **yaklaşdı:-dı**
Gazel 349
 Mısra: 6
Gerçekleşmek üzere
olmak.

O servüñ bağ-ı küyün seyr
 ederken gözlerüm yaşı
 Şu deñlü akdı kim cüy-ı
 revân olmağa yaklaşıdı

5. **yaklaşdı:-dı**
Gazel 349
 Mısra: 8
Gerçekleşmek üzere
olmak.

‘İzârũnda hañuñ yer yer ‘iyân
 olmağa yüz tũtdı
 Mehũñ ebr-i siyâh içre nihân
 olmağa yaklaşıdı

6. **yaklaşdı:-dı**
Gazel 349
 Mısra: 10
Gerçekleşmek üzere
olmak.

Ğamuñla şol kadar akdı
 gözũmden kanlu yaşlar kim

Cihâna râz-ı pinhânım ‘iyân
 olmağa yaklaşıdı

7. **yaklaşdı:-dı**
Gazel 349
 Mısra: 12
Gerçekleşmek üzere
olmak.

Bozuldı hũsn-i gül-rũyuñ
 hañuñ gelmege az kaldı
 Bahârũñ mevsimi geçdi
 hañân olmağa yaklaşıdı

8. **yaklaşdı:-dı**
Gazel 349
 Mısra: 14
Gerçekleşmek üzere
olmak.

‘Azîzî şayd-ı hũbân etmeden
 el çekdüğü bu kim
 Ağardı rîşî Zâl-i nâ-tũvân
 olmağa yaklaşıdı

9. **yaklaşdı:-dı**
Matla 11
 Mısra: 2
Yakın duruma gelmek,
aradaki zaman veya mesâfe
azalacak şekilde ilerlemek.

Bezme âyâ bugün ol mâh-
 likâ gelmez mi
 Öyle yaklaşıdı dañı şems-i
 duhâ gelmez mi

ya‘kũb-zâde:

1. **ya‘kũb-zâde:**
Kaside 5
 Mısra: 71
Yakup'tan doğma II Hz.
Yusuf.

Koyup Ya‘kũb-zâde mũ-
 miyânî hũdmete gitdi
 Eşigi kulluğundan el çeküp ol
 mâh-ı Ken ‘ânũñ

yākũt:

1. **yākũt:**
Kaside 3
 Mısra: 52
Yakut, değerli taş.

Her ne meclisde ki cām-ı
luṭfuñ ola cür'a-rîz
La'l ile yâkût u mercâna o
meclis kân olur

2. **yâkût:**

Gazel 151

Mısra: 7

Kırmızı renkli değerli

taş.

La'l-i lebûñe yâkût dersem
olur ammâ kim
Dendânlaruña mânend bir
dürr-i 'Aden bitmez

3. **yâkût:**

Gazel 169

Mısra: 4

Asıl adı Yâkût-ı

*Musta'simdir. Abbâsî
halifesi Musta'sım
zamanında saray hattatı
olan Türk asıllı bir kişidir.
(öl. 1299). Hat sanatının en
köklü hamlesini
gerçekleştirerek hat sanatına
matematik ve geometrik
boyutlar kazandırdı. Aklâm-ı
sitte, Yâkût'un kalemiyle
gerçek şekillerini buldu ve
asırlarca bu ölçülerle
kullanıldı. Divan şiirinde hat
sanatıyla ve büyük hattatlar
arasında anılır. Beyitte
Huzistan şahının katibi
övülürken Yakut-ı
Musta'sım ile ilgi
kurulmuştur.*

Şöyle gubârdur ki ḥat-ı la'li
ol mehûñ
Yâkût daḥı yazmadı böyle
gubâr ḥat

yal:

1. **yaluñ:**

Kaside 3

Mısra: 21

*Yalın, sade, çıplak,
gösterişsiz.*

Bir yaluñ yüzlü güzeldür
tîguñ ey şeh kim anuñ
Kelle-i 'uşşâk öñince dem-
be-dem gâltân olur

yalancı kaḥbe zendür:

1. **yalancı kaḥbe zendür:-
dür**

Gazel 290

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yalancı iffetsiz kadın II
geçici dünya.*

Cihân kim bir yalancı kaḥbe
zendür
Dilâ meyl eylemezseñ gerçek
ersin

yaluñ yüzlü:

1. **yaluñ yüzlü:**

Kaside 3

Mısra: 21

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Tüysüz, parlak yüzlü.

Bir yaluñ yüzlü güzeldür
tîguñ ey şeh kim anuñ
Kelle-i 'uşşâk öñince dem-
be-dem gâltân olur

yaluñ yüzlü güzeldür:

1. **yaluñ yüzlü güzeldür:-
dür**

Gazel 176

Mısra: 15

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yalın yüzlü güzel II
sevgili.*

Bir yaluñ yüzlü güzeldür
n'ola ger
Olsa âyîne gibi ḥod-bîn
çerâğ

yaluñuz:

1. **yaluñuz:**

Gazel 120

Mısra: 7

Yalınz, sadece.

Bir büt-i ra'nâdur ol meh
kim ruḥında yaluñuz
Ḥırmen-i dünyâ deger bir
dâne miskîn ḥâl var

yalvar:

1. **yalvarayın:-a, -yın**

Müseddes 2

Mısra: 22

*Birinden ısrarlı bir
biçimde, kendine
acındıracak sözlerle, saygılı
bir biçimde bir şey istemek.*

Ağlayu ağlayu küyuña neçe
bir varayın
Boynum egüp karşıña ya
neçe bir yalvarayın

yaman:

1. **yamandır:-dur**

Gazel 200

Mısra: 2

Güçlü, zor.

Âdem öldürmekte üstâd-ı
zamândur ḥançerüñ
Serverâ sen yaḥşısın ammâ
yamandır ḥançerüñ

yan:

1. **yanında:-ı, -n, -da**

Gazel 50

Mısra: 9

*Yan. Bir şeyin ön, arka,
alt ve üst dışında kalan
bölümü.*

Âh kim yanında biñ ḥâr-ı
belâ peydâ olur
Her ne yerde kim kıpar bir
hoş nihâl-i gül-'izâr

2. **yanuñca:-uñ, -ca**

Gazel 59

Mısra: 5

*Yan. Bir şeyin ön, arka,
alt ve üst dışında kalan
bölümü.*

Her ne yere kim 'azm edesin
bile yanuñca
Reftâr ede ol serv-i dil-ârâ ne
demekdür

3. **yanumda:-um, -da**

Gazel 68

Mısra: 9

Yan. Bir şeyin ön, arka,

alt ve üst dışında kalan bölümü.

Ölürsem dār-ı gurbetde beni
ağlañ ki yanumda
Ne yārān-ı şafā vardur ne
ihvān-ı vefā vardur

4. **yanında:-ı, -n, -da**

Gazel 82

Mısra: 3

*Yan. Bir şeyin ön, arka,
alt ve üst dışında kalan
bölümü.*

Sāye-veş yanında şalınmağ o
servüñ 'aşıqa
Hiç naşib ola mı ol bir devlet
ü ikbaldür

5. **yanında:-ı, -n, -da**

Gazel 119

Mısra: 3

*Yan. Bir şeyin ön, arka,
alt ve üst dışında kalan
bölümü.*

Geçmez ol sīmīn-tenüñ
yanında fūls-i ahmere
Dīde hemyānında eşküm
gerçi kim dirhemlenür

6. **yanında:-ı, -n, -da**

Gazel 151

Mısra: 4

*Yan. Bir şeyin ön, arka,
alt ve üst dışında kalan
bölümü.*

İncinme dilā ol yār olmaz ise
bī-āgyār
'Älemde gül olmaz çün
yanında diken bitmez

7. **yanına:-ı, -n, -a**

Gazel 157

Mısra: 11

*Yan. Bir şeyin ön, arka,
alt ve üst dışında kalan
bölümü.*

Dūd-ı dildür kim tağıldı
yanına hıdmet için
Şanmañ ol maħbüb bir bir
beline aşdı kayış

8. **yanına:-ı, -n, -a**

Gazel 176

Mısra: 9

*Yan. Bir şeyin ön, arka,
alt ve üst dışında kalan
bölümü.*

Şaķın ey pervāne varma
yanına
Saña muħkem eylemişdür
kīn çerāğ

9. **yanuñda:-un, -da**

Gazel 198

Mısra: 5

*Yan. Bir şeyin ön, arka,
alt ve üst dışında kalan
bölümü.*

Nār-ı behcetdür yanuñda ol
ğılāf-ı zer yaħod
Kim ol āteşden çıkar mā'ī
duħāndur hañçerüñ

10. **yanumca:-um, -ca**

Gazel 205

Mısra: 4

*Yan. Bir şeyin ön, arka,
alt ve üst dışında kalan
bölümü.*

Ey çeşm ü kad ü kaşı güzel
neçe zamāndür
Yanumca şalınmağa benüm
'ār eder olduñ

11. **yanumda:-um, -da**

Kaside 3

Mısra: 79

*Yan. Bir şeyin ön, arka,
alt ve üst dışında kalan
bölümü.*

Eyle der-faķram ki yanumda
añulsa bir direm
Sā'il-i eşk-i revānum
dideden ceryān olur

12. **yanına:-ı, -n, -a**

Lugaz 2

Mısra: 10

*Yan. Bir şeyin ön, arka,
alt ve üst dışında kalan
bölümü.*

Her ne yere 'azm ederse bir
kişi
Yanına düşüp anuñ bile gider

13. **yanında:-ı, -n, -da**

Lugaz 2

Mısra: 3

*Yan. Bir şeyin ön, arka,
alt ve üst dışında kalan
bölümü.*

Çararur turur yanında
ādemüñ
Söylemez ammā ki hergiz
hayr u şer

14. **yanında:-ı, -n, -da**

Lugaz 9

Mısra: 3

*Yan. Bir şeyin ön, arka,
alt ve üst dışında kalan
bölümü.*

Bir tıfil yanında ol pīrūñ velī
Gāh rakş urur gehī eyler
ķarār

15. **yanını:-ı, -n, -ı**

Matla 15

Mısra: 2

*Yan. Bir şeyin ön, arka,
alt ve üst dışında kalan
bölümü.*

Nece feryād u figān
eylemesün bülbül-i zār
Gonca ōmrukda yatur mest
alup yanını hār

16. **yanında:-ı, -n, -da**

Mesnevi 1

Mısra: 85

*Yan. Bir şeyin ön, arka,
alt ve üst dışında kalan
bölümü.*

Yanup iki yanında miħrābuñ
Etse şevķın ziyāde aşhābuñ

17. **yanında:-ı, -n, -da**

Müseddes 4

Mısra: 39

*Yan. Bir şeyin ön, arka,
alt ve üst dışında kalan
bölümü.*

Olsa lebüñ yanında ol añmaz
adın mülüñ
Zirā kapuñda oldu o biñ cān
ile kuluñ

18. **yandurdu:-dur, -dı**

Kaside 4

Mısra: 23

Çok elem, keder, aşk ve hicran çekmek.

Nār-ı kahr-ı dehr bağrın
yakdı yandurdu yaḥod
Zulmin ağlar ol Kerîmü's-
şâna yana yana şem'

19. **yanına:-ı, -n, -a**

Gazel 272

Mısra: 2

*Birlikte, beraberinde
olma.*

Çeşm-i giryānum o şeh derse
yaşam bürümesün
Dem-be-dem yanına a'dâyı
alup yürümesün

20. **yanına:-ı, -n, -a**

Gazel 272

Mısra: 5

*Birlikte, beraberinde
olma.*

Uydurup yanına a'dâyı o
meh-rû eydüñ
Sāye-veş aşağı yukarı bile
sürümesün

21. **yanuñda:-uñ, -da**

Gazel 384

Mısra: 19

*Birlikte, beraberinde
olma.*

Hezār agyār olursa ger
yanuñda
Göñül terk eylemez sen gül-
'izârı

22. **yanuñdan:-uñ, -dan**

Gazel 226

Mısra: 1

Taraf, yakın.

Etme yanuñdan fütâdeñ mü-
miyānum dūr gel
Tırmağa pervāneye çün
müm yanıdur maḥal

23. **yanumda:-um, -da**

Kaside 3

Mısra: 79

Taraf, yakın.

Eyle der-fakram ki yanumda
añulsa bir direm
Sā'il-i eşk-i revānum
dideden ceryān olur

24. **yanında:-ı, -n, -da**

Lugaz 21

Mısra: 4

Taraf, yakın.

Bir neçe mäh-ı nev-i garrā
daḥı
Tutmuş ol şems ü kamer
yanında yer

25. **yanuñ:-uñ**

Müseddes 1

Mısra: 10

Taraf, yakın.

Her kese bezl ü 'aḫ etmek
durur şānuñ senüñ
Kāmran olur cihānda
bekleyen yanuñ senüñ

26. **yandugum:-duğ, -um**

Gazel 250

Mısra: 6

*Gönülden acı çekmek,
gönlü yanmak | ızdırıp
duymak, kahrolmak,
eleminden dolayı sızlanmak.*

'Işka düşüp yakıldığum
kaddüm büküp yā kıldığum
Bu yandugum yakıldığum
bilsem nedendür bilmezem

27. **yandı:-dı**

Tarih 3

Mısra: 3

*Yanıp kül olmak | varı
yoğu yok olmak.*

Nesi var-ise yandı ehl-i

sükuñ

Erişdi her birine neçe ālām

28. **yanında:-ı, -n, -da**

Gazel 181

Mısra: 2

Yakınında | gözünde.

Göz yaşın dökme nigāruñ
yolına minneti yok
Gevher olursa da yanında
anuñ kıymeti yok

29. **yanmaz:-maz**

Gazel 3

Mısra: 14

Yanmak, tutuşmak.

Şerār-ı nār-ı āhumdan 'Azizî
'ākıbet bir gün
'Acebdür yanmaz ise çarḥ-ı
kec-refṭār ser-tā-pā

30. **yanmazsa:-maz, -sa**

Gazel 26

Mısra: 10

Yanmak, tutuşmak.

Nār-ı āhumdan 'Azizî
'ākıbet
Oda yanmazsa 'acebdür
kāyināt

31. **yanup:-up**

Gazel 77

Mısra: 2

Yanmak, tutuşmak.

Vücüd-ı 'aşıkı çün kim o
meh yolında ḥāk ister
Yanup 'ışk āteşine ey göñül
ol sen de ḥākister

32. **yanaldan:-aldan**

Gazel 91

Mısra: 1

Yanmak, tutuşmak.

Nār-ı mihrüñle fetil-i dil
yanaldan şem'-vār
Döndi fānūs-ı ḥayāle bu ten-i
zār u nizār

33. **yanar:-ar**

Gazel 107

Mısra: 4

Yanmak, tutuşmak.

Erişme tırrasınuñ nārına
yoḥsa yārüñ
Ey şāne āteş urgaç saña
yanar o tırrār

34. **yanmada:-ma, -da**

Gazel 149

Mısra: 3

Yanmak, tutuşmak.

Ol gülüñ şevḳ-ı ruḥıyla
yanmada yakılmada

Mihr ü meh dāğ-ı dil-i
suzāna beñzer beñzemez

35. **yanmağı:-mağ, -ı**

Gazel 163

Mısra: 3

Yanmak, tutuşmak.

Maḥabbet âteşine yanmağı
pervāneden almış
Kanı gönlüm gibi bir şan 'atı
üstāddan görmüş

36. **yanmadın:-ma, -dı, -n**

Gazel 173

Mısra: 6

Yanmak, tutuşmak.

Nār-ı mihrūñle fetil-i dil
yanardı şem 'veş
Yanmadın bezm-i felek üzre
meh-i zerrin-çerāğ

37. **yanmamış:-ma, -mı**

Gazel 196

Mısra: 7

Yanmak, tutuşmak.

Yanmamış idi lāle ruḥūñ
alına göñül
Verilmedin şahīfe-i gül-berg-
i ala reng

38. **yanduran:-dur, -an**

Gazel 262

Mısra: 5

Yanmak, tutuşmak.

Mihr-i ḥüsñüñdür felekde
māhı yaqup yanduran
Kākülüñdür ḥālini ebrüñ
perīşān eyleyen

39. **yanayın:-a, -yın**

Gazel 275

Mısra: 8

Yanmak, tutuşmak.

Yanmak olmadı müyesser
çün o şem 'a ḥālümü
Tutuşup nār-ı ğam-ı 'ışk-ıla
bārī yanayın

40. **yanmağda:-mağ, -da**

Gazel 275

Mısra: 1

Yanmak, tutuşmak.

Ben maḥabbet şem 'ine
yanmağda bir pervāneyin
Bezm-i ğamda inler isem
n'ola bī-pervā neyin

41. **yanar:-ar**

Gazel 280

Mısra: 9

Yanmak, tutuşmak.

Āteş-i āhı yanar dilde 'Azīzī
o mehūñ
Dem-i hecride hevā germ ü
gerek serd olsun

42. **yanayın:-a, -yın**

Gazel 287

Mısra: 1

Yanmak, tutuşmak.

Āteş-i 'ışk-ı ile ey dil neçe bir
yanayın
Varayın pervāne-veş ḥālüm
o şem 'a yanayın

43. **yana:-a**

Kaside 4

Mısra: 64

Yanmak, tutuşmak.

Sen çerāğ-ı bezm olup
ağyāre lāyık mı benüm
Her gece āhum şerārından
felekde yana şem '

44. **yanar:-ar**

Kaside 4

Mısra: 26

Yanmak, tutuşmak.

Mīr-i mīrān-ı mükerrerem
Veys-i şāñi kim anuñ
Bām-ı qadrinde yanar māh-ı
felek bir dāne şem '

45. **yanar:-ar**

Kaside 4

Mısra: 66

Yanmak, tutuşmak.

N'ola ḥālin yansa bendeñ
saña ey rüßen-zāmīr
Kim yanar aḥvālini görse
kaçan pervāne şem '

46. **yanarsa:-ar, -sa**

Kaside 4

Mısra: 61

Yanmak, tutuşmak.

Nār-ı şevkuñla yanarsa ğam
degül pervā ne dil
Yana geldi yana gider âteş-i
suzāna şem '

47. **yanmağ:-mağ**

Kaside 4

Mısra: 21

Yanmak, tutuşmak.

Ḥāl-i dil-süzün aña yanmağ
mı ister kim 'aceb
Gece olduça arar ol māhı
ḥāne ḥāne şem '

48. **yansa:-sa**

Kaside 4

Mısra: 65

Yanmak, tutuşmak.

N'ola ḥālin yansa bendeñ
saña ey rüßen-zāmīr
Kim yanar aḥvālini görse
kaçan pervāne şem '

49. **yansa:-sa**

Kaside 4

Mısra: 76

Yanmak, tutuşmak.

Vaşf-ı zātuñla bulur her
beyt-i ma 'mürüm şeref
Rüßen olur nitekim yansa
derün-ı ḥāne şem '

50. **yanup:-up**

Kıt'a 2

Mısra: 9

Yanmak, tutuşmak.

Yanup faqr âteşine cism-i
zārum
Duḥān-ı āhum erişdi semāya

51. **yanar:-ar**

Matla 80

Mısra: 2

Yanmak, tutuşmak.

Serümde lāle gibi kanlu
dāğumı görüñüz
Başum berāberi yanar
çerāğumı görüñüz

52. **yanar:-ar**
Mesnevi 1
Mısra: 94
Yanmak, tutuşmak.
- Bu sa'adet yeter saña gâh
gâh
Haşr olunca yanar çerâğı ola
53. **yandır:-dı**
Tarih 3
Mısra: 6
Yanmak, tutuşmak.
- Görüp ol âteşi hâtif
hemândem
Dedi târîh Sitanbul yandı bu
şâm
54. **yanardı:-ar, -dı**
Gazel 15
Mısra: 7
Işık yaymak.
- Süz-ı sinemden yanardı mihr
ü mâh ile nücüm
Ebr-i âhum тұrmayaydı
hâyil-i gerdün olup
55. **yanup:-up**
Mesnevi 1
Mısra: 85
Işık yaymak.
- Yanup iki yanında mihrâbuñ
Etse şevkın ziyâde aşhâbuñ
56. **yana:-a**
Gazel 343
Mısra: 8
Dert dökmek, şikâyette bulunmak.
- Eyle pervâneñe ey şem'-i
şeb-ârâ şefkat
Dil-i pür-süzümü saña neçe
bir yana gele
57. **yanına:-ı, -n, -a**
Gazel 228
Mısra: 12
Bir şeyin yakını, civarı, çevresi.
- Düşmek dilerseñ el diline ger
'Azîziyâ
Hañcer-mişâl bir güzelüñ
yanına taqıl

58. **yanında:-ı, -n, -da**
Gazel 269
Mısra: 5
Bir şeyin yakını, civarı, çevresi.
- Harâbât ehlinüñ yanında
kerh etme ki ey zâhid
Ki yegdür bir kadeh mey
anlara biñ tãc-ı Edhemden
59. **yanına:-ı, -n, -a**
Gazel 329
Mısra: 4
Bir şeyin yakını, civarı, çevresi.
- Öldürürsin tîr-i müjgân ile
'uşşâkı vü hem
Uğramazsın ölicecek bir kez
kübürü yanına
60. **yanuñda:-u, -ñ, -da**
Gazel 340
Mısra: 2
Bir şeyin yakını, civarı, çevresi.
- Bir görürsin beni agyâr ile
ihşânuñda
Eyü yatlu bir imiş pādşehüm
yanuñda
61. **yanayın:-a, -yın**
Gazel 218
Mısra: 3
Yanmak, gönülden acı çekmek | hicran bağlamında ayrılıktan dolayı ızdırap duymak, kahrolmak, eleminden dolayı sızlanmak.
- Cañim-i firkatüñde ben
yanayın nâr-ı âhumla
Yürü dârü's-selâm olsun
saña her küyü Eyyübuñ
62. **yan:**
Gazel 234
Mısra: 7
Yanmak, tutuşmak II
Dert dökmek, şikâyette bulunmak.
- Yanarsañ şem'-veş
pervâneye yan hâlünü ey dil

- Şağın bülbüle tıyurma ki
bulduğın öter bülbül
63. **yanarsañ:-ar, -sa, -ñ**
Gazel 234
Mısra: 7
Yanmak, tutuşmak II
Dert dökmek, şikâyette bulunmak.
- Yanarsañ şem'-veş
pervâneye yan hâlünü ey dil
Şağın bülbüle tıyurma ki
bulduğın öter bülbül
64. **yanmağ:-mağ**
Gazel 275
Mısra: 7
Yanmak, tutuşmak II
Dert dökmek, şikâyette bulunmak.
- Yanmağ olmadı müyesser
çün o şem'a hâlümü
Tutuşup nâr-ı gam-ı 'ışk-ıla
bârî yanayın
65. **yanar:-ar**
Gazel 287
Mısra: 5
Yanmak, tutuşmak II
Dert dökmek, şikâyette bulunmak.
- Şevk-ıla gördüm yanar
şem'a dedüm 'aşık-ı mış
Şem'-i rüşen dil uzadup dedi
ol dem ya neyin
66. **yanayın:-a, -yın**
Gazel 287
Mısra: 2
Yanmak, tutuşmak II
Dert dökmek, şikâyette bulunmak.
- Âteş-i 'ışkı ile ey dil neçe bir
yanayın
Varayın pervâne-veş hâlüm
o şem'a yanayın
67. **yanayın:-a, -yın**
Gazel 287
Mısra: 10
Yanmak, tutuşmak II
Dert dökmek, şikâyette bulunmak.

Bu dil-i pür-süzümüñ hâlin
‘Azîzî bilmezsin
Ol gâzabnâk âteşi dildâra
nece yanayın

68. **yanın:-ın**

Gazel 290

Mısra: 7

Yanmak, tutuşmak II

*Dert dökmek, şikâyetle
bulunmak.*

Kemân gibi yanın bekle o
şâhuñ
Hâdeng-âsâ yabanda ne
gezersin

69. **yandı:-dı**

Matla 63

Mısra: 1

Yanmak, tutuşmak II

*Dert dökmek, şikâyetle
bulunmak.*

Odlara yandı bu cân sîne-i
süzânımdan
Kana boyandı cihân dîde-i
giryânımdan

70. **yanumda:-um, -da**

Gazel 297

Mısra: 6

Bakış, nazar. II

gözünde; ... a göre.

Ben o şâh-ı kişver-i ‘ışkâm
ki bî-hayl ü haşem
Kim yanumda bir durur çetr-
i kühen hârgâh-ı nev

71. **yanumdan:-um, -dan**

Gazel 311

Mısra: 3

Taraf, yakın, civar.

Ölsem ayrılmaya yanumdan
kilâb-ı küy-ı yâr
Kişi böyle ittihâd etmek
gerek yârân-ıla

72. **yanumdan:-um, -dan**

Gazel 316

Mısra: 5

Taraf, yakın, civar.

Küyun iti yanumdan
ayrulmasa ‘aceb mi

Yokdur kuşur bilür aña
ri‘âyetümd

73. **yanında:-ı, -n, -da**

Gazel 197

Mısra: 9

*Yan. Bir şeyin ön, arka,
alt ve üst dışında kalan
bölümü. II taraf, civar.*

Geçmedi minnete yanında

‘Azîzî yârüñ

Gerçi yolında anuñ terk-i dil
ü cân etdük

74. **yanumda:-um, -da**

Gazel 200

Mısra: 3

*Yan. Bir şeyin ön, arka,
alt ve üst dışında kalan
bölümü. II taraf, civar.*

Egrinüñ yokdur yeri
yanumda dersin ya niçün
Kanda gitsek mü-miyânım
der-miyândur hançerüñ

75. **yanıdır:-ı, -dur**

Gazel 226

Mısra: 2

*Yan. Bir şeyin ön, arka,
alt ve üst dışında kalan
bölümü. II taraf, civar.*

Etme yanıñdan fütâdeñ mü-
miyânım dür gel
Tırmağa pervâneye çün
müm yanıdır maḥal

76. **yanına:-ı, -n, -a**

Gazel 227

Mısra: 9

*Yan. Bir şeyin ön, arka,
alt ve üst dışında kalan
bölümü. II taraf, civar.*

Yanına varduqça ötelen
demezdi bülbülüñ
Olmasa gülşende zârından
eger bîzâr gül

77. **yanında:-ı, -n, -da**

Gazel 246

Mısra: 10

*Yan. Bir şeyin ön, arka,
alt ve üst dışında kalan
bölümü. II taraf, civar.*

Tâci terk edüp düşerdi
ayağına şüf ger
Görse [idi] pîr-i deyr yanında
[olan] ‘izzetüm

78. **yanumca:-um, -ca**

Gazel 307

Mısra: 6

*Yan. Bir şeyin ön, arka,
alt ve üst dışında kalan
bölümü. II taraf, civar.*

Geyüp aq sâdeler egnine ol
gül bâğ-ı ‘âlemde
Şalınsa nâz ile yanumca
serv-i sâyedâr olsa

79. **yanumda:-um, -da**

Gazel 342

Mısra: 2

*Yan. Bir şeyin ön, arka,
alt ve üst dışında kalan
bölümü. II taraf, civar.*

Olup ‘ışkuñ yolında baña
yâr-ı mihrbân sâye
Olur her kanda gitsem bile
yanumda revân sâye

80. **yanıñdan:-uñ, -dan**

Gazel 357

Mısra: 18

*Yan. Bir şeyin ön, arka,
alt ve üst dışında kalan
bölümü. II taraf, civar.*

‘İşk-ıla pîr-i za‘îf olduñ
‘Azîzî gerçi kim
Eksük olmaz yine yanıñdan
cüvânânuñ biri

81. **yanını:-ı, -n, -ı**

Kaside 1

Mısra: 24

*Yan. Bir şeyin ön, arka,
alt ve üst dışında kalan
bölümü. II taraf, civar.*

Nev-‘arûs-ı güle bülbül
meğer oldu dâmâd
Gül-i sūrîñüñ alup yanını
bülbül bekler

82. **yanına:-ı, -n, -a**

Kaside 5

Mısra: 121

Yan. Bir şeyin ön, arka,

alt ve üst dışında kalan bölümü. II taraf, civar.

Alup her gördüğü oğlanı
yanına köçek-vārī
Babalanmak durur kārī aña
Müşṭāk Babanuñ

83. **yanınca:-i, -n, -ca**

Kaside 5

Mısra: 117

*Yan. Bir şeyin ön, arka,
alt ve üst dışında kalan
bölümü. II taraf, civar.*

Yanınca gezdirüp halka cebe
şatmağ için dāyim
Etegin komaz elden gör
Cebeci Qara oğlanuñ

84. **yanındaki:-i, -n, -da, -ki**

Kaside 5

Mısra: 102

*Yan. Bir şeyin ön, arka,
alt ve üst dışında kalan
bölümü. II taraf, civar.*

Qonaq edindiler dükkānını
Remmāl Çeşmīnūñ
Görenler gamze-i Tātārını
yanındaki oğlanuñ

85. **yanında:-i, -n, -da**

Gazel 382

Mısra: 9

Berber II beraberinde.

Gören beni yanında yārūñ
‘Azīzī yolda
Şanur ki Lāla Paşa
şehzādeye yanaşdı

86. **yanumda:-um, -da**

Gazel 387

Mısra: 5

*Bakış, nazar. II
gözünde; ... a göre.*

Ben o pīr-i kulle-i ‘ışkam
yanumda peşşedür
Kūhsār-ı ‘ālemūñ şīr-i jiyān-ı
bīşesi

87. **yanında:-i, -n, -da**

Gazel 390

Mısra: 7

(onun) yanında.

Dil verüp her kese yanında o
yārūñ eydūñ
Çalmasun bulduğunu yoḥsa
ḥatālar kılıcı

yan-:

1. **yanumda:-(u)m, -da**

Gazel 289

Mısra: 2

*Bakış, nazar. II
gözünde; ... a göre.*

Şol cāy-ı pūr-şafā ki ola saña
vaṭan Ḥasan
Yoḥdur yanumda farqı anuñ
Ka‘beden Ḥasan

2. **yanardı:-ar, -dı**

Gazel 173

Mısra: 5

Yanmak, tutuşmak.

Nār-ı mihrūñle fetil-i dil
yanardı şem‘-veş
Yanmadın bezm-i felek üzre
meh-i zerrīn-çerāğ

3. **yandum:-du, -m**

Gazel 258

Mısra: 1

Yanmak, tutuşmak.

Derdā n‘edeyin āteş-i hicrān
ile yandum
Göz yaşlarını aqıduban qana
boyardum

4. **yandum:-du, -m**

Gazel 258

Mısra: 10

Yanmak, tutuşmak.

Bir şemmece rahm eylemedi
gerçi ‘Azīzī
Pervāne gibi ḥālüm o şem‘a
gece yandum

yan başı gelür:

1. **yan başı gelür:-ür**

Lugaz 5

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim**

Tokuşmak, çarpışmak.

Sāhil-i deryā-yı Hindi hep
bilür

Cüssede kalyona yan başı
gelür

yaña:

1. **yaña:**

Matla 57

Mısra: 2

Taraf, meyil, lehine.

Meyl etse naqd-i eşküme ol
sīm-ten n‘ola
Sa‘yi zamāne dilberinūñ
aқçadan yaña

2. **yaña:**

Gazel 261

Mısra: 5

-e doğru.

Gel çemenden yaña şu gibi
revāne olalum
Nevbahār erişdi geldi ey
şanem seyrān günü

3. **yaña:**

Gazel 361

Mısra: 5

-e doğru.

Gel çemenden yaña şu gibi
revāne olalum
Nevbahār erişdi geldi ey
şanem seyrān günü

4. **yañadan:-dan**

Gazel 370

Mısra: 6

Taraf, yön, cihet.

Tek cefā-yı dilbere tākāt
getürsün ḥaste dil
Ey felek bir yañadan cevr
etme baña sen daḥı

5. **yaña:**

Tarih 18

Mısra: 8

*Yan. Bir şeyin ön, arka,
alt ve üst dışında kalan
bölümü. II taraf, civar.*

El çeküp bāğ-ı cihāndan
‘āqıbet
Uçdı cennetden yaña hem-
çün hezār

6. **yañadan:-dan, -**
Tesdis 2
 Mısra: 8
Yan. Bir şeyin ön, arka, alt ve üst dışında kalan bölümü. II taraf, civar.

Gözlerüm dem dem fezâ-yı
 gâmda tûrmaz ağlar
 Kânlu yaşum her yañadan
 yollarımı bağlar

7. **yaña:**
Tesdis 4
 Mısra: 15
Yan. Bir şeyin ön, arka, alt ve üst dışında kalan bölümü. II taraf, civar.

Aküp cûlar gibi dîvâne
 gönlüm bir yaña gîtdi
 Bihamdillâh cihân güldi
 küdüret cā-be-cā gîtdi

yana geldi yana gider:

1. **yana geldi yana gider:**
Kaside 4
 Mısra: 62
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

Yanarak geldi yanarak gider (Böyle geldi böyle gider bağlamında).

Nâr-ı şevkuñla yanarsa gam
 degül pervâ ne dil
 Yana geldi yana gider âteş-i
 süzâna şem´

yana yana:

1. **yana yana:**
Gazel 287
 Mısra: 3
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

Tekrar tekrar yanmak, yanarak.

Yana yana süz-ı dilden
 ifleşem âvâzumı
 Güş eden şanur belâ
 bezminde çeng ü ya neyin

2. **yana yana:**
Kaside 4
 Mısra: 24

Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Tekrar tekrar yanmak, yanarak.

Nâr-ı kâhr-ı dehr bağrın
 yakdı yandurdu yaḥod
 Zülmin ağlar ol Kerîmü´ş-
 şâna yana yana şem´

3. **yana yana:**
Gazel 117
 Mısra: 8
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

Yanarak || tekrar tekrar, ısrarla ve büyük bir arzuyla.

Şerer saçup çekilür göge
 ejdehâ-kirdâr
 Zemîn-i sîneden âhum ki
 yana yana çıkar

4. **yana yana:**
Gazel 179
 Mısra: 10
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

Yanarak || tekrar tekrar, ısrarla ve büyük bir arzuyla.

Düşmeyeydi âteş-i ´ışka
 ´Azîzî ´üd-veş
 İñlemezdi böyle yana yana
 çeng ü nây u def

5. **yana yana:**
Kaside 4
 Mısra: 50
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

Yanarak || tekrar tekrar, ısrarla ve büyük bir arzuyla.

Zerle bir tûmâr-ı sîmîn üzre
 taḥrîr eyleyüp
 Oḡudı bu matla´-ı pür-süzü
 yana yana şem´

6. **yana yana:**
Gazel 117
 Mısra: 8
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

Yanarak || tekrar tekrar, ısrarla ve büyük bir arzuyla.

Şerer saçup çekilür göge
 ejdehâ-kirdâr
 Zemîn-i sîneden âhum ki
 yana yana çıkar

yañağ:

1. **yañağ: -uñ**
Gazel 238
 Mısra: 1
Yanak II sevgilinin yanağı.

Dehenüñ gonca yañağ: gül-
 i ḥod-rû mı degül
 Zülfi-i ´anber-şikenüñ
 sünbül-i ḥoş-bû mı degül

yanar oda:

1. **yanar oda:-a**
Gazel 292
 Mısra: 3
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

Kızgın ateş.

Yanar oda girersin ´ışkına ol
 şem´-ruḥsâruñ
 Sen ey gönlüm ya pervâne
 ya ḥod murğ-ı semendersin

yanaş:

1. **yanaşup:-up**
Gazel 186
 Mısra: 3
Yakınlaşma, aynı hizaya gelme.

Yanaşup ḥıdmet ederdüm o
 şeh-i ḥübâna
 Naḡd-i vaşlını bileydüm
 verecegin baña ḥaḡ

2. **yanaşdı:-dı**
Gazel 382
 Mısra: 10
Yakınlaşmak.

Gören beni yanında yârüñ
 ´Azîzî yolda
 Şanur ki Lâla Paşa
 şehzâdeye yanaşdı

yandı:

1. **yandı:--dı****Gazel 370**

Mısra: 1

*Yanmak, tutuşmak. II**Elem, acı çekmek.*

Yandı nâr-ı gamla dil
hâkister oldu ten dağı
Düşmesün 'ışk âteşine
dostlar düşmen dağı

yandı yakıldı:1. **yandı yakıldı:****Gazel 176**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***İçin için yanmak | sevdalanmak.*

Şevk-ı ruhsârûfıla ey meh
şubha dek
Yandı yakıldı bu şeb miskîn
çerâğ

yandır:1. **yandıрмаğ- için:--mağ, - için****Gazel 360**

Mısra: 6

*Yakmak, tutuşturmak. II**Gönülden acı çekmesine sebep olmak.*

Libâs-ı al-günüyla bir âteş-
pâredür ya hüd
Yakup yandıрмаğ- için dem-
be-dem bu cân-ı maḥzûnı

yane yane:1. **yane yane:****Gazel 115**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Yanarak | tekrar tekrar, ısrarla ve büyük bir arzuyla.*

Başumdan âteş-i âhum ki
yane yane çıkar
'Alev olup şereri fark-ı
ferkadâne çıkar

ya'ni:1. **ya'ni:****Gazel 348**

Mısra: 2

Sözün kısası, doğrusu.

İntizâr ile ben öldüm dil-
sitânüm gelmedi
Ya'ni mürde cisme ol rûh-ı
revânüm gelmedi

2. **ya'ni:****Kaside 3**

Mısra: 83

Sözün kısası, doğrusu.

Ya'ni derd-i fâkadan bulur
'Azîzî-veş rehâ
Şerbet-i dînâr-ı lutfuñ aña
kim ihsân olur

3. **ya'ni:****Kaside 3**

Mısra: 83

Sözün kısası, doğrusu.

Ya'ni derd-i fâkadan bulur
'Azîzî-veş rehâ
Şerbet-i dînâr-ı lutfuñ aña
kim ihsân olur

4. **ya'ni:****Kıt'a 7**

Mısra: 3

Sözün kısası, doğrusu.

Ya'ni söz gevherinüñ
kıymetini
Olıcağ bir kişi hayvân ne
bilür

5. **ya'ni:****Tarih 27**

Mısra: 3

Sözün kısası, doğrusu.

Ya'ni bir dîvâne dîvânında
merhûmuñ bugün
Hañçer ile deldi levh-i
şadrını bî-vehm ü bāk

yañıl:1. **yañılup:--up****Gazel 125**

Mısra: 2

Yanılmak, hata yapmak.

Cihân mâtem-serâdur bunda
kim gelse hemân ağlar
Bir iki gün gülerse yañılup
neçe zamân ağlar

yanına uydurup:1. **yanına uydurup:--up****Matla 17**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Yanına yakıştırmak.

Uydurup yanına her hâr u
hes ü hâşâki
'Azm-i gül-geşt-i çemen ede
o gül hâşâ ki

yanınca:1. **yanınca:****Kaside 5**

Mısra: 11

Yanında.

Yolında cân fedâ edüp gider
yanınca 'âşıklar
Beşiktaş şalınmağa giden
serv-i hırâmânuñ

yanku:1. **yanıkuya:--ya****Matla 50**

Mısra: 2

Yankı.

Âhum şadâsı güşına girse
baña söger
Beñzer hâsüd ol sege kim
yanıkuya ürer

yansa yakılsa:1. **yansa yakılsa:****Gazel 13**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim***Şikayette bulunma.*

Bağrını sürâh sürâh
eylemiştir sîh-i gam
N'ola ehl-i bezme hâlin
yansa yakılsa kebâb

yanuñda:

1. yanuñda:

Gazel 222

Mısra: 2

*Bir ŧeye, bir kimseye
göre, nispetle.*

Nedür yoluñda cân nağdın
senüñ rüñum revân etmek
Hemân tek minnete geçsün
yanuñda terk-i cân etmek

yap:1. **yapılır:-ıl, -ur****Kıt'a 18**

Mısra: 8

Bina etme.

Bir iki bennâ 'inâyet ola ger
Yapılır göñlüm gibi ŧâhum
hemân

2. **yapdı:-dı****Tarih 1**

Mısra: 3

İnŧa etmek.

Yapdı bir kaŧır-ı semâ-sâ kim
anuñ
Miŧlini görmedi çeŧm-i
hürŧid

yapı:1. **yapıya:-y, -a****Kaside 4**

Mısra: 57

Bina.

Her gece yapıya urmazlardı
bend-i âhenîn
Olmasa hüsn-i dil-efrüzüñ
görüp dîvâne ŧem'

yapıl:1. **yapılırdı:-ur, -dı****Gazel 326**

Mısra: 10

İnŧa edilmek.

Yıkılıpdur ğam-ı hecr ile
'Azîzî göñlüm
Yapılırdı yine ol server-i
hübân gelse

yâr:1. **yâr:****Gazel 3**

Mısra: 1

Sevgili | dost.

Cefâ tîğiyle cismüm
doğrayup ey yâr ser-tâ-pâ
Çevirmem yüz derüm yüzseñ
Nesîmî-vâr ser-tâ-pâ

2. **yârüñ:-üñ****Gazel 9**

Mısra: 5

Sevgili | dost.

Büs-ı la'lin almağa dil yârüñ
eylerse hiçâb
Bâde ver kim bâde ref' eyler
hiçâbî sâkiyâ

3. **yâri:-i****Gazel 10**

Mısra: 9

Sevgili | dost.

Sîne-ber-sîne görem mi yâri
bir daĥı 'aceb
Cân-ı zârüm olmadın çeŧm-i
nizârümdan cüdâ

4. **yârüñ:-üñ****Gazel 12**

Mısra: 3

Sevgili | dost.

Baña la'l-i güher-bâriyla
dendâni yeter yârüñ
Ne deñlü var ise mercân ü
dür 'ummânuñ olsun hep

5. **yârüñ:-üñ****Gazel 19**

Mısra: 9

Sevgili | dost.

Ol yolında öldiğüm yârüñ
'Azîzî ŧimdi âh
Cân verüp küyunda kimler
hâksâr oldu 'aceb

6. **yârüñ:-üñ****Gazel 21**

Mısra: 5

Sevgili | dost.

Ağzı yârüñ hoğka-i yâkütdur
Hâl-i 'anber-bâri anda misk-i
hâb

7. **yâr:****Gazel 23**

Mısra: 11

Sevgili | dost.

Kiŧver-i hüsn ü melâhat
ŧehidür yâr meger
Kañda 'azm etse çeker kañdı
livâ-yı devlet

8. **yâr:****Gazel 28**

Mısra: 7

Sevgili | dost.

Da'vi-i hüsn eyler-iken yâr
ile erdi hüsüf
Ol hacâlet rüy-ı mâhı kara
kıldı 'âkıbet

9. **yâr:****Gazel 29**

Mısra: 2

Sevgili | dost.

Ey serv olaydı hadd-i
zâtuñda istiķâmet
Gülŧende eylemezdüñ yâr ile
baĥŧ-i kâmet

10. **yârı:-ı****Gazel 32**

Mısra: 5

Sevgili | dost.

Çekdüñ aldum yârı ağyârüñ
elinden darb-ı dest
ŧanki ŧâh-ı 'âlemem aldum o
kâfirdeñ hârac

11. **yârüñ:-üñ****Gazel 37**

Mısra: 11

Sevgili | dost.

Câm-ı ğam nüş eyleyüp
hecrinde yârüñ her gece
Tañ mı gezsem 'âlemi
sermest ü ŧeydâ her ŧabâh

12. **yârüñ:-üñ****Gazel 51**

Mısra: 3

Sevgili | dost.

Dem olur yüzini göremez o
yârüñ ağyâr

Söyledür olsañ evet hem-
dem ü yârî geçinür

13. **yârûñ:-üñ**

Gazel 55

Mısra: 5

Sevgili | dost.

Eşigi itleriyle her gece tâ
şubha dek yârûñ
Cihānuñ halkımı uyutmayan
feryād u zārumdur

14. **yâr:**

Gazel 56

Mısra: 3

Sevgili | dost.

Revnağ-ı bağ-ı cihān olsa
n'ola gün gibi yâr
Behcet-i gülşen-i 'ālem gül-i
handān iledür

15. **yârûñ:-üñ**

Gazel 58

Mısra: 5

Sevgili | dost.

Yârûñ harīm-i gülşen-i
küyını Ka'be-vâr
Erbāb-ı 'ışk kıble-i hācet
edindiler

16. **yâr:**

Gazel 59

Mısra: 1

Sevgili | dost.

'Ayš eylemek ol yâr ile
tenhā ne demekdür
Nüş etmek anuñla mey-i
hamrā ne demekdür

17. **yârûñ:-uñ**

Gazel 64

Mısra: 1

Sevgili | dost.

Yârûñ cefāsı 'āşıkā her dem
vefā gelür
Hışm-ıla yüze bakduğı 'ayn-ı
şafā gelür

18. **yârûñ:-üñ**

Gazel 69

Mısra: 13

Sevgili | dost.

Göñül āh eylegil hecrinde
yârûñ diñmeyüp bir dem
Gözüm kan ağla tırma yaş
yerine bu da bir demdür

19. **yāre:-e**

Gazel 79

Mısra: 7

Sevgili | dost.

N'ola dersem o yāre Hızr-ı
şānī kahve-i nābī
Hayāt ābı gibi mā'-ı laṭīf ü
rūh-pervedür

20. **yār:**

Gazel 81

Mısra: 5

Sevgili | dost.

Yār için ağıyār ile cengüm
hikāyet eylesem
Seyyid-i Battāl Ğāzī kışşasın
ibtāl eder

21. **yāre:-e**

Gazel 81

Mısra: 9

Sevgili | dost.

N'ola aḥvālin 'Azīzī yāre
i'ilām eylese
Gāh olur kim bir gedā
sultāna 'arz-ı hāl eder

22. **yār:**

Gazel 91

Mısra: 10

Sevgili | dost.

Cānum ol şükraneye kurbān
verürdüm Hağ bilür
'İd-i vaşlına 'Azīzī ger beni
ergürse yār

23. **yāre:-e**

Gazel 92

Mısra: 6

Sevgili | dost.

Ben deñiz etmeden gözüm
yaşın
Ğarağ ol yāre āşnālıkdur

24. **yârûñ:-üñ**

Gazel 94

Mısra: 3

Sevgili | dost.

'Aceb midür çekilse dil
kemān-veş zülfine yârûñ
Kim anuñ her ḥamı bir
halka-i kullāba dönmişdür

25. **yāri:-i**

Gazel 97

Mısra: 10

Sevgili | dost.

Gözümün kanlu yaşı 'ālemi
seyle vereyor
Meded ol yāri 'Azīzī
görünüz kında gezer

26. **yār:**

Gazel 107

Mısra: 8

Sevgili | dost.

Seyl-āb-ı eşk-i çeşmüm
tonup kıalmaz oldu
Gönlüm gözüm kıpaldan
mānend-i keh-rübā yār

27. **yârûñ:-üñ**

Gazel 107

Mısra: 3

Sevgili | dost.

Erişme tırrasınuñ nārına
yoḥsa yârûñ
Ey şāne āteş urğaç saña
yanar o tırrār

28. **yârûñ:-üñ**

Gazel 108

Mısra: 1

Sevgili | dost.

Egilüp zülfı yârûñ gāh sīb-i
ğabğabın oḥşar
Döner geh berg-i ḥaṭṭı gibi
'unnāb-ı lebin oḥşar

29. **yârûñ:-üñ**

Gazel 109

Mısra: 7

Sevgili | dost.

Her kaçan dil koyup ala
gözlü yârûñ küyına
Toğrulup varsam rakīb-i ḥar
baña egri bakar

30. **yârûñ:-üñ**

Gazel 110

Mısra: 5
Sevgili | *dost.*

Pây-bûsı ola kim el vere
deyü yârûñ
Dirhem-i eşki nişâr
etmeddür dîde-i ter

31. **yâre:-e**
Gazel 111
Mısra: 9
Sevgili | *dost.*

‘Azîzî yâre ‘arz et şi‘rûñi
kim
O sulţâna münâsibdür bu
gevhher

32. **yâri:-i**
Gazel 113
Mısra: 9
Sevgili | *dost.*

Yâri ağyâr-ile gördükçe
‘Azîzî bâğda
Şanuram kim hem-dem
olmuşdur gül-ile hârlar

33. **yârûñ:-üñ**
Gazel 117
Mısra: 9
Sevgili | *dost.*

Ne tîğ-i ğamzesi kim sîneme
urur yârûñ
O tîğüñ ucu ‘Azîzî miyân-ı
câna çıkar

34. **yârûñ:-üñ**
Gazel 124
Mısra: 5
Sevgili | *dost.*

Esîr-i zülfî ancak sen
degülsin ey gönül yârûñ
Kim ol zencîre bend olmuş
neçe dîvâneler vardur

35. **yârûñ:-üñ**
Gazel 124
Mısra: 10
Sevgili | *dost.*

Şikâr-ı dâm-ı ‘ışkı olmağa
cânlar verür âdem
‘Azîzî Cennet-i rüyında
yârûñ dâneler vardur

36. **yârûñ:-üñ**
Gazel 128
Mısra: 12
Sevgili | *dost.*

İrdüğine zahm urup cismin
serâser çana yur
Ğamze-i Ğun-rîzi yârûñ tîğ-i
bürrân kendidür

37. **yâr:**
Gazel 132
Mısra: 1
Sevgili | *dost.*

Yâr tutarsa bizi seng-i cefâya
kâyilüz
Dönmezüz andan gelen derd
ü belâya kâyilüz

38. **yâr:**
Gazel 132
Mısra: 11
Sevgili | *dost.*

Râzî olmazsa ayağın öpmege
meclisde yâr
Sâkiyâ bir el ucıyla
merhabâya kâyilüz

39. **yârûñ:-üñ**
Gazel 139
Mısra: 1
Sevgili | *dost.*

Ğançer-i ‘ışkı o yârûñ deme
sînem yaramaz
Yarar ammâ ki dilâ yâre
olursın yaramaz

40. **yârûñ:-üñ**
Gazel 144
Mısra: 1
Sevgili | *dost.*

Biz o yârûñ dâne-i Ğâl-i
ruĞına mâ‘ilüz
Âdemüñ şulb oğlıyuz Ğaylîce
merd-i kâyilüz

41. **yâr-ile:-ile**
Gazel 145
Mısra: 10
Sevgili | *dost.*

Neylediyse eyledi yâr-ile
kesdi aramız

Âh elinden tîğ-i hicrânüñ
‘Azîzî âh kim

42. **yârdan:-dan**
Gazel 148
Mısra: 8
Sevgili | *dost.*

Tîğ-i miĞnet sînemüz şad
çâk ederse şâne-veş
Zülfine baş koşduğumuz
yârdan el çekmezüz

43. **yâri:-i**
Gazel 149
Mısra: 7
Sevgili | *dost.*

Yâri kıomaz gelmege baña
rakîb-i kâfirün
İşleri vardur hele şeytâna
beñzer beñzemez

44. **yâr:**
Gazel 151
Mısra: 3
Sevgili | *dost.*

İncinme dilâ ol yâr olmaz ise
bî-âğyâr
‘Âlemde gül olmaz çün
yanında diken bitmez

45. **yâr:**
Gazel 152
Mısra: 4
Sevgili | *dost.*

Yine cânum sîneme ‘avdet
ederdi öliceğ
Yâr Ğüftârından ursa Ğuşuma
bir cüz‘î ses

46. **yâr:**
Gazel 158
Mısra: 10
Sevgili | *dost.*

Nece çâk-i Ğirbân etmeyem
ben dest-i Ğayretle
‘Azîzî mest olup meclisde
yâr ağyâra şarmaşmış

47. **yârûñ:-üñ**
Gazel 161
Mısra: 2
Sevgili | *dost.*

Erüp Ye' cüc-ı haṭṭı zāhir
olmuş
Zamān-ı hüsni yārūñ āḫir
olmuş

48. **yārdan:-dan**

Gazel 163

Mısra: 6

Sevgili | dost.

O meh-ruḫsār-ile ben
āşinādan gördüğüm cevri
Degül bir kimse mir'āt-ı
felekde yārdan görmüş

49. **yārūñ:-üñ**

Gazel 164

Mısra: 6

Sevgili | dost.

Şubḫa dek girmemiş uyḫu
gözine şevḫından
Māh küyünde o yārūñ gece
mihmān olmuş

50. **yār:**

Gazel 168

Mısra: 11

Sevgili | dost.

'Arz-ı hüsni eylemez ol yār
'Azīziye evet
Bir gün ola ki ola aña
nedāmet 'arız

51. **yārūñ:-üñ**

Gazel 170

Mısra: 7

Sevgili | dost.

Bezm-i ḡamında yārūñ zār
olduğum bu her dem
Eyler o şāh-ı 'ālem ḡuş-ı
rebābdan ḫaz

52. **yārdan:-dan**

Gazel 174

Mısra: 9

Sevgili | dost.

Ḥāk et yolında eşküñ ü
rūyuñ ki yārdan
Etmez 'Azīzī 'aşıḫ olan sīm
ü zer dirġ

53. **yār:**

Gazel 180

Mısra: 5

Sevgili | dost.

Şaldı kirpükleri peykāni
ḫayālin dile yār
Dizdi şan okları ḫandile o
fettān şaf şaf

54. **yāri:-i**

Gazel 181

Mısra: 9

Sevgili | dost.

Nece şayd eylesün ol yāri
'Azīzī-i ḡarīb
Eli ermez güci yetmez
direme vüs'ati yoḫ

55. **yārūñ:-üñ**

Gazel 195

Mısra: 3

Sevgili | dost.

Dili şayd eyledi zülfeyni o
yārūñ gerçi
Görmedük bāz şikār
eyledüğün zāḡlaruñ

56. **yārūñ:-üñ**

Gazel 197

Mısra: 9

Sevgili | dost.

Geçmedi minnete yanında
'Azīzī yārūñ
Gerçi yolında anuñ terk-i dil
ü cān etdük

57. **yārūñ:-üñ**

Gazel 199

Mısra: 10

Sevgili | dost.

Yine bugün 'Azīzī mübtelāyı
Reh-i küyünde yārūñ zār
gördük

58. **yārına:-ı, -n, -a**

Gazel 208

Mısra: 9

Sevgili | dost.

Olmadın yārına vāşıl levḫ-i
kūha gerçi kim
Ḥāme-i tīşeyle ḫazdı kūh-
ken şīrnlık

59. **yārūñ:-üñ**

Gazel 208

Mısra: 12

Sevgili | dost.

Deyr-i rüyunda edüp İncil-i
ḫaṭṭın pāymāl
Zülf-i kāfir-kīşi yārūñ eyledi
bī-dīnlık

60. **yārūñ:-üñ**

Gazel 213

Mısra: 10

Sevgili | dost.

'Azīzī ejder-i ḡamdan ḫalāş
edüp dil ü cāni
Tılsım-ı vaşlına yārūñ nigeh-
bān olmaduñ gitdūñ

61. **yāri:-i**

Gazel 216

Mısra: 3

Sevgili | dost.

Kişi kendü gözünden
kışkanurken sevdiği yāri
Belāyı gör ki ol şāhi diler
gördükçe el sevmek

62. **yārūñ:-üñ**

Gazel 225

Mısra: 7

Sevgili | dost.

Şavlecān-ı zülf-i sevdeşiyle
yārūñ ḡüy-veş
Kelle-i bī-devletüm ḡaltān
olursa ḡam degül

63. **yār:**

Gazel 227

Mısra: 12

Sevgili | dost.

Bülbüle çün ağlamak oldu
güle gülmek naşib
Ḳo 'Azīzī ağlasun hecrüñle
sen ey yār gül

64. **yāre:-e**

Gazel 227

Mısra: 4

Sevgili | dost.

Dāne dāne görinen içinde
şanmañ toḫm-ı zerd

Seyr-i bāğ etdükçe yāre
gösterür dīnār gül

65. **yārūn:-iñ**

Gazel 233

Mısra: 9

Sevgili | dost.

Gülsitān-ı ser-i küyında
‘Azīzī yārūñ
Döndi efgān ile bir bülbül-i
nālāna göñül

66. **yāre:-e**

Gazel 251

Mısra: 7

Sevgili | dost.

Yāre zülfeynin görüp dedüm
nedür bu dedi kim
Murg-ı dil şayd edici kıldan
duzağumdur benüm

67. **yārūn:-iñ**

Gazel 257

Mısra: 9

Sevgili | dost.

Çok zamāndur ki ‘Azīzī
yārūñ
Gam-ı zülfiyle perīşān-ḥālem

68. **yār:**

Gazel 269

Mısra: 9

Sevgili | dost.

‘Azīzī bir cefā-ḥūyı bulup
sevmiş yine ol yār
Kişi etgüğünü bulur meşeldür
mā-takaddemden

69. **yār:**

Gazel 274

Mısra: 5

Sevgili | dost.

Neçe bir baña ser-keşlik ede
mānend-i serv ol yār
Umaram bād-ı āhumla anı ey
dil egem bir gün

70. **yār:**

Gazel 276

Mısra: 1

Sevgili | dost.

Uyup ağıyār-ı bed-ḥvāha o
yār oldı cüdā benden
Dirīgā yüz çevürdi ol nigār-ı
bī-vefā benden

71. **yār:**

Gazel 276

Mısra: 5

Sevgili | dost.

Düşüp pāyına yüz sürsem
dedüğümü iştmiş yār
Cüdā olmadı bir laḥza gam u
derd ü belā benden

72. **yārūn:-iñ**

Gazel 290

Mısra: 9

Sevgili | dost.

Nihāl-i ḳaddine öykünme
yārūñ
Şaḳın ey serv yoḥsa balta
yersin

73. **yārūn:-iñ**

Gazel 292

Mısra: 8

Sevgili | dost.

Seni hoş gördüğü herkes bu
kim ‘ālemde ey nergis
O yārūñ bir bakımda çeşm-i
bīmārına beñzersin

74. **yāre:-e**

Gazel 299

Mısra: 8

Sevgili | dost.

Dār-ı cihānda gerçek ‘āşık
odur ki bī-bāk
Kim vere tatlı cānım sevdiği
yāre karşı

75. **yār:**

Gazel 300

Mısra: 3

Sevgili | dost.

Eşk-i çeşmüm rāh-ı küyında
sürinür gördi yār
Luḫf-ıla kıldı nazar bī-çāre
sāyıldür deyü

76. **yārūn:-iñ**

Gazel 321

Mısra: 7

Sevgili | dost.

Ḥayāl-i kāküli dilden güzer
etmekdedür yārūñ
Dirīgā ‘ömrümüz
geçmekdedür āheste āheste

77. **yārūn:-iñ**

Gazel 323

Mısra: 3

Sevgili | dost.

Meger mihr-i cemālinden
haber almak diler yārūñ
Ki her şeb tolanur küyün
kamer cāsūs şeklinde

78. **yārūn:-iñ**

Gazel 324

Mısra: 1

Sevgili | dost.

Ey göñül tolaşma yārūñ zülf-
i ‘anber-fāmına
Hāy miskīn yoḥsa düşdüñ
ejdehālar kāmına

79. **yārūn:-iñ**

Gazel 324

Mısra: 9

Sevgili | dost.

Baş hoşaldan zülfine yārūñ
‘Azīzī āh kim
Cān u dil murgı giriftār oldı
miñnet dāmına

80. **yārūn:-iñ**

Gazel 327

Mısra: 3

Sevgili | dost.

‘Aceb midür aḳıtsam göz
yaşın küyına ol yārūñ
Aḳıtmışdır Sikender bahri
mülk-i Ḳaydefā üzre

81. **yārūn:-iñ**

Gazel 328

Mısra: 9

Sevgili | dost.

Bend olaldan zülfine yārūñ
‘Azīzī cān u dil
Döndiler her biri zencīrin
sürür şeydālara

82. **yāri:-i****Gazel 332**

Mısra: 5

Sevgili | dost.

Yāri kıddüm dām edüp
kūyında şayd etdüm yine
Ol hümāyı gökden indürüp
şikār etmek nece

83. **yārūn:-üñ****Gazel 337**

Mısra: 9

Sevgili | dost.

Zīr-i ebrūsında ol yārūñ
‘Azīzī ğamzesi
Güiyā bir Türk-i ser-hoşdur
yatur mihrābda

84. **yārūn:-üñ****Gazel 341**

Mısra: 7

Sevgili | dost.

Zülfī yārūñ la‘lin özlerse haṭı
hālīn n’ola
Meyli māruñ şiredür mūruñ
hemīşe çineye

85. **yārūn:-uñ****Gazel 343**

Mısra: 3

Sevgili | dost.

Ey gönül rūh-ı revānuñ gibi
hoş tut yārūñ
Şöyle kim derd ü ğamı sīne-i
sūzāna gele

86. **yār:****Gazel 350**

Mısra: 9

Sevgili | dost.

Eyleyüp kaṭ‘-ı nazar geçmez
idi benden o yār
Geçmese yāra ‘Azīzī eger
ağyār beni

87. **yāra:-a****Gazel 350**

Mısra: 10

Sevgili | dost.

Eyleyüp kaṭ‘-ı nazar geçmez
idi benden o yār

Geçmese yāra ‘Azīzī eger
ağyār beni

88. **yārūn:-üñ****Gazel 355**

Mısra: 3

Sevgili | dost.

Degül şekl-i elif sīnemde
yārūñ tīğ-i dil-düzi
‘Adem iklimine cān gitmege
bir reh-güzār açdı

89. **yār:****Gazel 360**

Mısra: 1

Sevgili | dost.

Beni öldürmek için yār
geyse n’ola gül-günü
Geyer vaḫt-i ğazabda al
‘ādetdür şeh-i hūnī

90. **yārūn:-üñ****Gazel 364**

Mısra: 12

Sevgili | dost.

Şıgmaya defter ü dīvāna
yazar olsam eger
Reh-i ‘ışkında o yārūñ
çekilen ālāmı

91. **yārūn:-üñ****Gazel 368**

Mısra: 7

Sevgili | dost.

Gönül havf etmez oldı ğuşşa-
i hecrinden ol yārūñ
Giriṭār olalı ‘ışkına zīrā
neçe ğam gördi

92. **yārūn:-üñ****Gazel 382**

Mısra: 9

Sevgili | dost.

Gören beni yanında yārūñ
‘Azīzī yolda
Şanur ki Lāla Paşa
şehzādeye yanaşdı

93. **yārūn:-üñ****Gazel 385**

Mısra: 3

Sevgili | dost.

Niçün bülbül gibi kūyında
yārūñ nāle etmezsin
O gül yüzlü nigār-ı dil-
sitānuñdan uşanduñ mı

94. **yār:****Gazel 388**

Mısra: 9

Sevgili | dost.

Şoḫbet-i hāş etmege sa’y et
‘Azīzī yār ile
Tut sözüml olma cihān
bezminde ‘āmīler gibi

95. **yārūn:-üñ****Gazel 390**

Mısra: 7

Sevgili | dost.

Dil verüp her kese yanında o
yārūñ eydüñ
Çalmasun bulduğımı yoḫsa
haṭālar kılıcı

96. **yār:****Kaside 2**

Mısra: 22

Sevgili | dost.

Zıll-i Haḫ şems ü kamer
encümin eyle hem-dem
Şeh-i Cem-mevhibet ü şems
ü kamer-ḫaşmete yār

97. **yāra:-a****Lugaz 18**

Mısra: 5

Sevgili | dost.

Ergürür yāra peyāmın
‘āşıkuñ
Şād u şīrīn ḫaberdür güiyā

98. **yāre:-e****Matla 55**

Mısra: 1

Sevgili | dost.

Yāre mihrüm kāmētüm çeng
olduğundan tıydı el
Sāz-ı ‘ışkı çala çala ezgiye
döndürdi dil

99. **yārūn:-üñ****Matla 58**

Mısra: 1

Sevgili | dost.

Var mı yok mı ağız yārūñ
kimse bilmezdi 'iyān
Hıızr-ı haııı vermese ol
çeşme-i cāndan nişān

100. **yār:**
Muamma 10
Mısra: 1
Sevgili | dost.

Yār işidüp raħm ede şāyed
saña
Āh u fiğān eyle peyāpey de
lā

101. **yārūñ:-üñ**
Muamma 34
Mısra: 1
Sevgili | dost.

Mekteb-i 'ışkında yārūñ
eyleyüp 'ömrini şarf
Āyet-i dīdārını tefsīr ider dil
harf harf

102. **yār:**
Muamma 41
Mısra: 1
Sevgili | dost.

Saña rām ola dilerseñ ol yār
Zülfinūñ yayını çek ey dil-i
zār

103. **yārsuz:-suz**
Tedis 2
Mısra: 5
Sevgili | dost.

Şāhn-ı şāhrālar baña zindān
olupdur yārsuz
Her çemen bir hār olupdur ol
yüzi gülzārsuz

104. **yārsuz:-suz**
Tedis 2
Mısra: 11
Sevgili | dost.

Şāhn-ı şāhrālar baña zindān
olupdur yārsuz
Her çemen bir hār olupdur ol
yüzi gülzārsuz

105. **yārsuz:-suz**
Tedis 2
Mısra: 17
Sevgili | dost.

Şāhn-ı şāhrālar baña zindān
olupdur yārsuz
Her çemen bir hār olupdur ol
yüzi gülzārsuz

106. **yārsuz:-suz**
Tedis 2
Mısra: 23
Sevgili | dost.

Şāhn-ı şāhrālar baña zindān
olupdur yārsuz
Her çemen bir hār olupdur ol
yüzi gülzārsuz

107. **yārsuz:-suz**
Tedis 2
Mısra: 29
Sevgili | dost.

Şāhn-ı şāhrālar baña zindān
olupdur yārsuz
Her çemen bir hār olupdur ol
yüzi gülzārsuz

108. **yaramaz:-a, -maz**
Gazel 139
Mısra: 1
*İkiye ayırmak,
parçalamak.*

Hānçer-i 'ışkı o yārūñ deme
sīnem yaramaz
Yarar ammā ki dilā yāre
olursın yaramaz

109. **yarar:-ar**
Gazel 139
Mısra: 2
*İkiye ayırmak,
parçalamak.*

Hānçer-i 'ışkı o yārūñ deme
sīnem yaramaz
Yarar ammā ki dilā yāre
olursın yaramaz

110. **yarılır:-ıl, -ur**
Gazel 109
Mısra: 5
Parçalamak.

Lezzetinden buseñüñ cānā
tıdağlar yarılır
Eyle ıtıtludur lebüñ şehdi ki
yürekler yağar

111. **yāre:-e**
Gazel 139
Mısra: 2
Sevgili, dost II yara.

Hānçer-i 'ışkı o yārūñ deme
sīnem yaramaz
Yarar ammā ki dilā yāre
olursın yaramaz

yār ol:

1. **yār ol:**
Gazel 221
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Sevgili, dost olmak.

Tek hemān sen baña yār ol
dostum
Cümle 'ālem düşmen olursa
çe-bāk

yār ola:

1. **yār ola:-a**
Gazel 258
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Sevgili, dost olmak.

Ben anı baña haşre degin yār
ola şandım
Terk etdi beni mihr ü
maħabbet öliceğ āh

yār oldı:

1. **yār oldı:-dı**
Gazel 19
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Sevgili, dost olmak.

Ol tezerv-i hoş-ıhırāmum
kime yār oldı 'aceb
Kimüñ ağına düşüp kime
şikār oldı 'aceb

yār olduğum:

1. **yār olduğum:-duğ, -um**
Gazel 224
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sevgili, dost olmak.

Ne ğam bir dem belā-yı 'ışk ile yār olduğum bilseñ
Ne ağlardum ya saña 'āşık-ı zār olduğum bilseñ

yār olmayacak:

1. **yār olmayacak:-ma, -y, -l, -cağ-ma, -yi, -cağ**

Gazel 27

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**

Sevgili, dost olmak.

Çarh'dan etme fiğān ol mehe ermezse elūñ

Çarh n'etsün saña yār olmayacak t̄ālī' u baht

2. **yār olmayacak:-ma, -y, -l, -cağ-ma, -yi, -cağ**

Gazel 35

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**

Sevgili, dost olmak.

Ermedi şem'-i murādına

'Azīzī neylesün

Kişiye yār olmayacak baht-ı nā-hemvār güç

yār olmaz:

1. **yār olmaz:-maz**

Gazel 133

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim**

Sevgili, dost olmak.

Dile derd ü elem-i 'ışk gibi yār olmaz

Kaısa murğān-ı fezā gibi kafā-dār olmaz

2. **yār olmaz:-maz**

Gazel 133

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Deyim**

Sevgili, dost olmak.

Ğam ile öleceğün bilse

'Azīzī cānān

Saña ol hātır-ı ağıarı koyup yār olmaz

yār olsun:

1. **yār olsun:-sun**

Gazel 32

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**

Sevgili, dost olmak.

O melek-sīmā Azīzī nece yār olsun saña

Kim perī insān-ile etmez bilürsin imtizāc

yār olup:

1. **yār olup:-up**

Tarih 20

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Nasip olmak.

T̄ālī' u baht-ı sa 'ādet yār olup mīr olduğun

Dedi görenler işidenler sezāvār-ı maħal

yara:

1. **yara:-r**

Gazel 136

Mısra: 2

Uygun olmak.

Hūblar 'ışkıyla pīr olup

ağardı rīşimüz

Bir siyeh-rū 'āşiyüz yok

Hağka yarar işimüz

2. **yaramuz:-muz**

Gazel 145

Mısra: 2

Yara.Dert, üzüntü, acı.

Zaħm-ı hecr-i yārdan

kurtulmağa yok çāremüz

Āh kim ğaldı oñulmadı

yürekde yaramuz

yara oldı:

1. **yara oldı:-dı**

Gazel 274

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yara olmak.

Tenüm başdan ayağa yara oldı
korğum oldur kim 'Azīzī üstühvāna erişür t̄ğ-i elem bir gün

yaramaz olursın:

1. **yaramaz olursın:-ur, -sın**

Gazel 139

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yarar sağlamamak, faydalı olmamak.

Hañcer-i 'ışkı o yārūñ deme sīnem yaramaz

Yarar ammā ki dilā yāre olursın yaramaz

yārān:

1. **yārānuñ:-uñ**

Gazel 12

Mısra: 10

Arkadaşlar, dostlar.

Ğam u derd ü belā miħnet

'Azīzī tek benüm olsun

Neşāt u 'ālem ü zevk u şafā yārānuñ olsun hep

2. **yārān:**

Gazel 30

Mısra: 10

Arkadaşlar, dostlar.

Ta'n-ı a'dādan 'Azīzī ğam yemez göñlüm evet

Hağk-ı nānı gözlemez yārān elinden el-ğıyās

3. **yārān:**

Gazel 95

Mısra: 9

Arkadaşlar, dostlar.

Haṭuñ esrārını yād etse

'Azīzī yārān

Mey-i la'l-i lebūñi emmede hayrān derler

4. **yārān:**

Gazel 121

Mısra: 4

Arkadaşlar, dostlar.

Çekişürse n'ola cām-ı lebūñ
içün dil ü cān
Dem olur biri biriyle iki
yārān çekişür

5. **yārān:**

Gazel 138

Mısra: 7

Arkadaşlar, dostlar.

N'ola yārān gibi görmese
ağyar bizi
Çeşm-i aḥbāba gül a'dā
gözine ḥāruz biz

6. **yārān-ıla:-ıla**

Gazel 311

Mısra: 4

Arkadaşlar, dostlar.

Ölsem ayrılmaya yanumdan
kilāb-ı küy-ı yār
Kişi böyle ittiḥād etmek
gerek yārān-ıla

7. **yārān:**

Kaside 5

Mısra: 97

Arkadaşlar, dostlar.

Yine her gün varur yārān
içerler kahvesin ammā
Degül evvelki gibi revnaḳ u
ḥüsni Ḥasan Cānuñ

8. **yārān:**

Kaside 5

Mısra: 139

Arkadaşlar, dostlar.

Görüp nazm-ı şeker-rizüm
umaram meyl ede yārān
Ki zīrā sükkeredür meyl her
tüḫ-i güyānuñ

9. **yārān:**

Kıt'a 15

Mısra: 3

Arkadaşlar, dostlar.

N'ola ekl etse yārān her dem
anı
Kim oldur ehl-i keyfüñ yār-ı
cānı

10. **yārān:**

Tarih 18

Mısra: 9

Arkadaşlar, dostlar.

Dedi yārān acıyup tārḫini
Ol gülüñ şoldurdu ḥayfā
rüzgār

yārān olur:

1. **yārān olur:-ur**

Kaside 3

Mısra: 76

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dost olmak.

Çanda bir derd ü belā vü
ğuşa vü ḡam var ise
Miḥnet-ābād-ı cihānda hep
baña yārān olur

2. **yārān olur:-ur**

Kaside 3

Mısra: 76

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dost olmak.

Çanda bir derd ü belā vü
ğuşa vü ḡam var ise
Miḥnet-ābād-ı cihānda hep
baña yārān olur

yārān-ı şafā:

1. **yārān-ı şafā:**

Gazel 68

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Safā dostları || gönül
dostları.*

Ölürsem dār-ı ḡurbetde beni
ağlañ ki yanumda
Ne yārān-ı şafā vardır ne
ihvān-ı vefā vardır

yārān-ı tūbānuñ:

1. **yārān-ı tūbānuñ:-n, -uñ**

Kaside 5

Mısra: 96

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Tuba boylu sevgili.

Şarāb-ı Kevşer-i la'lin
bulalardı umarlardı

Seni bize Ḥudā verdi deyü
yārān-ı tūbānuñ

yaraş:

1. **yaraşur:-ur**

Gazel 71

Mısra: 9

*Yakışmak, uygun
düşmek, layık ve münasip
olmak.*

Levh-i 'izār-ı dilbere ḥaḫ
gelse yaraşur
Al kāḡıda yazılsa ḥaḫ-ı misk-
i nāb açar

2. **yaraşmaz:-maz**

Gazel 185

Mısra: 6

*Yakışmak, uygun
düşmek, layık ve münasip
olmak.*

Çoma küyuñda çara yüzlü
rakḫbi zinhār
Gülsitān içre yaraşmaz ki ola
dāl Budak

3. **yaraşur:-ur**

Gazel 192

Mısra: 6

*Yakışmak, uygun
düşmek, layık ve münasip
olmak.*

Āteşin dāḡ ursa farkına 'aceb
mi ehl-i 'ışḳ
Başı üzre tāc-ı zerrin yaraşur
sulṫānlaruñ

4. **yaraşur:-ur**

Gazel 279

Mısra: 7

*Yakışmak, uygun
düşmek, layık ve münasip
olmak.*

Yaraşur egniñe geysel yeşil
aḫlas cānā
Bir perī-çehre ḥümā şivelü
tersāsın sen

5. **yaraşur:-ur**

Gazel 307

Mısra: 10

Yakışmak, uygun

düşmek, layık ve münasip olmak.

‘Azîzî her sözüñ âb-ı muşaffâdur leîâfetde
Yaraşur bâğ-ı nazma cüy-ı tab’uñ çeşme-sâr olsa

6. yaraşur:-ur

Gazel 365

Mısra: 9

Yakışmak, uygun düşmek, layık ve münasip olmak.

‘Āşîk-ı dîvāneyem ol şeh
‘Azîzî yaraşur
Defter-i ‘uşşâka yazsa beni
dîvānum gibi

7. yaraşsun:-sun

Gazel 383

Mısra: 1

Yakışmak, uygun düşmek, layık ve münasip olmak.

Gey yaraşsun egnüme derseñ
libās-ı al gey
Ger dilerseñ varalum bāzāra
ey gül al gey

8. yaraşur:-ur

Kaside 1

Mısra: 57

Yakışmak, uygun düşmek, layık ve münasip olmak.

Bir gül-i bülbül-i hoş-
demdür o şeh kim yaraşur
Bülbül-i gülşenine şâh-ı
‘Acem olsa nöker

9. yaraşur:-ur

Kaside 1

Mısra: 82

Yakışmak, uygun düşmek, layık ve münasip olmak.

Gül gibi sen gül ü bülbül gibi
ben ağlayayın
Bülbüle girye güle hānde
yaraşur derler

10. yaraşur:-ur

Kıt'a 22

Mısra: 2

Yakışmak, uygun düşmek, layık ve münasip olmak.

Rif' atüñ maṭbahına mihr-i
felek
Yaraşur olsa pür-şafâ muşluk

yaraşuk:

1. yaraşuk:

Gazel 383

Mısra: 5

Yakışmak, uygun düşmek, layık ve münasip olmak.

Bir nemed geydüm şanasın
egnüme gey yaraşuk
Şöyle tezyîn itdi cismüm
penbelerle dâl gey

yaraşur olsa:

1. yaraşur olsa:-sa

Gazel 246

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yakışmak, uygun olmak.

Mâlik-i milk-i belāyam olsa
ey şeh yaraşur
Şu'le-i süz-ı dilüm egnümde
zerrîn-hîl' atüm

yäre:

1. yäre:

Gazel 135

Mısra: 4

Yara.

Şol deñlü kesdi sîneme ol
mâh yäre kim
Bir yäre deñlü kalmadı yer
anda yäresüz

2. yäresüz:-süz

Gazel 135

Mısra: 4

Yara.

Şol deñlü kesdi sîneme ol
mâh yäre kim
Bir yäre deñlü kalmadı yer
anda yäresüz

yäre kesdi:

1. yäre kesdi:-di

Gazel 135

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yara kesmek, yara açmak.

Şol deñlü kesdi sîneme ol
mâh yäre kim
Bir yäre deñlü kalmadı yer
anda yäresüz

yārī:

1. yārī:

Kaside 5

Mısra: 79

Özel ad.

İki gün bir dil-i bîmāruñ
olmaz hemdemi Yārī
Degüldür başı hoş kimseyle
ol yār-ı dil-ārānuñ

yār-ı ağıyar eyleyen:

1. yār-ı ağıyar eyleyen:-y, -en

Gazel 171

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Düşmanın sevgilisi eylemek.

Yürü ey dil hezārın zār edüp
ğam hār-zārında
Nîgār-ı gül-' izārum yār-ı
ağıyar eyleyen tāli'

yār-ı bî-vefādan:

1. yār-ı bî-vefādan:-dan

Gazel 261

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Vefasız sevgili.

Ol yār-ı bî-vefādan şekvā
edersin ey dil
Yok cevri-yāra şabrūñ
beñzer şikāyetünden

yār-ı cāna:1. **yār-ı cāna:-a****Gazel 33**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Can dostu, arkadaş,
sevgili.*

Gönlüm 'aceb mi olsa ol yār-ı cāna muhtāc
Olur gedā-yı müflis şāh-ı cihāna muhtāc

yār-ı cānı:1. **yār-ı cānı:-ı****Kıt'a 15**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Can dostu, arkadaş,
sevgili.*

N'ola ekl etse yārān her dem anı
Kim oldur ehl-i keyfūn yār-ı cānı

yār-ı cefākār:1. **yār-ı cefākār:****Gazel 294**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Cevr ve cefa eden yar,
sevgili.*

Ne gam ol 'āşıkā ma 'şūkı vefādār olıcağ
Gam añadur ki tuta yār-ı cefākār etegin

yār-ı dil-ārānuñ:1. **yār-ı dil-ārānuñ:-nuñ****Kaside 5**

Mısra: 80

Kelime Tipi: -

Gönül alan sevgili.

İki gün bir dil-i bīmāruñ olmaz hemdemi Yārī
Degüldür başı hoş kimseyle ol yār-ı dil-ārānuñ

yār-ı ğārumdur:1. **yār-ı ğārumdur:-um, -dur****Gazel 55**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Mağara dostu II yakın dost.*

'Aceb midür bile girse benümle ölice sine
Ki derd-i 'ışk-ı dildārum qadīmī yār-ı ğārumdur

yār-ı gül-'izārumdan:1. **yār-ı gül-'izārumdan:-um, -dan****Gazel 10**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gül yanaklı sevgili.*

Zārī zārī inler-isem ben n'ola hemçü hezār
Dōstum oldum o yār-ı gül-'izārumdan cüdā

yār-ı ḥāsen:1. **yār-ı ḥāsen:****Gazel 260**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Hasan'ın sevgilisi II güzelliğinin sevgilisi.*

Āh u feryādı hüseyñiye çıkar 'uşşākuñ
Görse ağıyār-ı Yezīd olduğunı yār-ı Ḥāsen

yār-ı meh-veş olur:1. **yār-ı meh-veş olur:-ur****Gazel 89**

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ay gibi sevgili olmak.*

Çarḥ-mānend olur 'Azīzī o yer

Her ne yerde ki yār-ı meh-veş olur

yār-ı mihrbān:1. **yār-ı mihrbān:****Gazel 342**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Merhametli dost II koruyan, himaye eden kimse.*

Olup 'ışkuñ yolında baña yār-ı mihrbān sāye
Olur her kıanda gitsem bile yanumda revān sāye

yār-ı müstesnām:1. **yār-ı müstesnām:-m****Gazel 348**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Özel, ayrıcalıklı, mümtaz sevgili.*

Ben nece kesb-i şafā edem cihān bāğında kim
Yār-ı müstesnām olan naḥl-i cinānum gelmedi

yār-ı perī-şān:1. **yār-ı perī-şān:****Gazel 326**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dağınık saçları olan sevgili. II Şanı peri olan sevgili.*

Ḳurtulurdu dil-i dīvāne perīşānlıktan
Ger nihānī baña ol yār-ı perī-şān gelse

yār-ı perīşānuñ:1. **yār-ı perīşānuñ:-uñ****Kaside 5**

Mısra: 70

Kelime Tipi: -

Dağınık sevgili.

Cihānda Cin Hüseynūn gerçi
ağzı egrisi çokdur
Velî yok 'aşıkı bizden yeg ol
yār-ı perîşānuñ

yār-i serv-kad:

1. yār-i serv-kad:

Gazel 44

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Servi boylu sevgili.

O yār-i serv-kad geldi şanur
ref'tara kim görse
Çemen seyrine gelse
mevsim-i ezhārda şimşād

yarın:

1. yarın:

Gazel 305

Mısra: 3

Ahret günü, ahirette.

Yolın bilmezlik ile güm
kalan mücrimlere yarın
Cemālūn nūrını şem'-i hüdā
kıl yā Resūlallāh

2. yarın:

Gazel 305

Mısra: 14

Ahret günü, ahirette.

Ebū Bekr ü 'Ömer 'Osmān
'Alī kim çār yāruñdur
Baña ol çarı yarın reh-nümā
kıl yā Resūlallāh

3. yarın:

Gazel 317

Mısra: 4

Ahret günü, ahirette.

Cürm ü 'işyān ile varduğda
hüzür-ı Hākka
Umaruz ede yarın bize
şefā'at rüze

4. yarın:

Gazel 381

Mısra: 13

*Bugünden sonra
gelecek ilk gün; gelecek,
ileriki zaman.*

Yine yarın 'Azīzīyle edelüm
deyü nüş-ı cām
Bugün meclisde hūbān 'ahd
ü peymān eylesünler mi

5. yarın:

Gazel 136

Mısra: 9

*Gelecek, ilerideki
zaman. II mahşer.*

N'ola bu 'işyān ile yarın
'Azīzī hālimüz
Raḥmet olmazsa eger
Hākdan bizüm bahşışimüz

yaş:

1. yaşı:-ı

Gazel 8

Mısra: 8

Gözyaşı.

Bürüdi gün yüzini ebr-i ḥat
ol mäh-veşün
Tañ mı diñmezse gözüm yaşı
çü bārān-ı şitā

2. yaşı:-ı

Gazel 45

Mısra: 4

Gözyaşı.

Etmek müyesser olmadı ol
servi der-kenār
Oldı egerçi gözlerümüñ yaşı
'ayn-ı rüd

3. yaşımı:-um, -ı

Gazel 48

Mısra: 7

Gözyaşı.

Akıtma yaşımı der iseñ
gelmeye ḥaṭuñ
Bārān ki yağa sebze neşv
ü nemā verür

4. yaşımız:-ımız

Gazel 62

Mısra: 1

Gözyaşı.

Yaşımız kāmetimüz çengine
tār eylediler
Hūblar kārımızı ney gibi zār
eylediler

5. yaş:

Gazel 69

Mısra: 14

Gözyaşı.

Gönül āh eylegil hecrinde
yārūñ diñmeyüp bir dem
Gözüm kan ağla ṭurma yaş
yerine bu da bir demdür

6. yaşı:-ı

Gazel 69

Mısra: 5

Gözyaşı.

Eşigüñde gözüm yaşı olur
her dem revān kıblem
Meger ol Ka'be-i ehl-i şafā
bu 'ayn-ı zemzemdür

7. yaşlı:-lu

Gazel 74

Mısra: 10

Gözyaşı.

Göre vardum pister-i gamda
'Azīzī ḥasteyi
Bağrı başlu gözi yaşlu
derdnāk olmuş yatur

8. yaşın:-ın

Gazel 92

Mısra: 5

Gözyaşı.

Ben deñiz etmeden gözüm
yaşın
Garaž ol yāre āşnālıkdur

9. yaşım:-um

Gazel 94

Mısra: 1

Gözyaşı.

Yaşım bostān-ı 'işkuñ içre
bir dolaba dönmişdür
Dü çeşmüm küze-i dolab-ı
pür-seylāba dönmişdür

10. yaşım:-um

Gazel 94

Mısra: 7

Gözyaşı.

Yaşım bir baḥr-i bī-pāyān-ı
gamdur güyiyā anda
Zeneḥdānuñ ḥayāliyle
gözüm girdāba dönmişdür

11. yaş:-ı

Gazel 97

Mısra: 9

Gözyaşı.

Gözümüñ kanlu yaşı 'ālemi
seyle vereyor
Meded ol yāri 'Azīzī
görünüñz anda gezer

12. yaşına:-ı, -n, -a

Gazel 100

Mısra: 10

Gözyaşı.

Dün gece seyyāreler āfākı
tölmüş gördiler
Gözlerüm yaşına ğark oldu
bu 'ālem şandılar

13. yaşum:-um

Gazel 104

Mısra: 1

Gözyaşı.

Tiğ-i müjgānuñ yaşum
gözden revān eyler yürür
Beñzer ol hūn-rīze kim her
demde kan eyler yürür

14. yaş:

Gazel 109

Mısra: 3

Gözyaşı.

Yaş degüldür dökülen
gördükçe la'lüñ mīvesin
Çeşmümüñ imrendüğinden
ağzımuñ şuyı akar

15. yaş:

Gazel 125

Mısra: 4

Gözyaşı.

Ne hikmetdür bu kim bunda
kişi bir gün feraḥ olsa
Neçe günler yine yaş yerine
derd ile kan ağlar

16. yaşm:-ı, -n

Gazel 125

Mısra: 8

Gözyaşı.

Meger bir serv-i dil-cü destin
alup şaldı kühsāra

Ki yaşın cūy edüp kühsārda
āb-ı revān ağlar

17. yaşum:-um

Gazel 139

Mısra: 7

Gözyaşı.

Ol mehi bulmak için yeri vü
gögi aramaz
Gün mi vardur ki yaşum
seyli vü āhum düdi

18. yaşum:-um

Gazel 141

Mısra: 10

Gözyaşı.

Demidür bendeñe rahm
eylegil ey Yūsuf-ı şānī
'Azīzī-veş yeter oldu yaşum
Nīl-i revān sensüz

19. yaşumuñ:-um, -uñ

Gazel 146

Mısra: 5

Gözyaşı.

Hāzer eyle yaşumuñ
seylinden
Küyuma deme benüm şu
gelmez

20. yaşumuñ:-um, -uñ

Gazel 181

Mısra: 6

Gözyaşı.

Ol mehüñ menziline ermek
olurdi lākin
Yaşumuñ ılduzı düşkün
başumuñ devleti yok

21. yaşum:-um

Gazel 187

Mısra: 9

Gözyaşı.

Ṭañ mıdur cūy-ı revān olsa
'Azīzī yaşum
Nazarumda şalınur serv-i
hīrāmānum yok

22. yaşum:-um

Gazel 190

Mısra: 3

Gözyaşı.

Dedüm hecrüñde yaşum oldu
mey-gün
Dedi nüş et senüñ oldur
şarābuñ

23. yaşumdur:-um, -dur

Gazel 241

Mısra: 5

Gözyaşı.

Kanlu yaşumdur demādem
firkatüñde hemdemüm
Ğuşşa vü ğamdur belā
rāhında hem-rāhum benüm

24. yaşumdur:-um, -dur

Gazel 262

Mısra: 3

Gözyaşı.

Hasret-i la'l-i lebüñle kanlu
yaşumdur benüm
Çeşmümüñ için taşın la'l-i
Bedaşşān eyleyen

25. yaşum:-um

Gazel 272

Mısra: 1

Gözyaşı.

Çeşm-i giryānum o şeh derse
yaşum bürümesün
Dem-be-dem yanına a'dāyı
alup yürümesün

26. yaşumuñ:-um, -uñ

Gazel 272

Mısra: 7

Gözyaşı.

Akmasun mı yaşumuñ seyli
gözümünden taşra
Kirpigüm kürek ile komaz
anı kürümesün

27. yaşumdan:-um, -dan

Gazel 275

Mısra: 3

Gözyaşı.

Kanlu yaşumdan bu çeşmüm
şöyle oldu sürh-reng
Kim beni şanur görenler
kıp kızıl dīvāneyin

28. yaşuñ:-uñ, -ı

Gazel 277

Mısra: 16
Gözyaşı.

Reh-i küyında 'Azîzî o dür-i
kem-yâbuñ
Senüñ o gözden akan yaşuñı
deryâ şanurın

29. yaşum:-um
Gazel 281
Mısra: 3
Gözyaşı.

Yaşum seylin edersin bahre
ey dil dem-be-dem işâl
Meger kim mâcerâ-yı 'ışkuñı
'ummâna söylersin

30. yaşum:-um
Gazel 302
Mısra: 1
Gözyaşı.

Ğam-ı zülfeynüñ ile oldı
yaşum üftâde
Der gören qalmış ayaklarda
bu merdümzâde

31. yaşum:-um
Gazel 303
Mısra: 5
Gözyaşı.

Yaşum erkâmını gözden
geçürgil ey debîr-i ğam
Cefâ vü cevri-yârı defter-i
dilde şumâr eyle

32. yaşum:-um
Gazel 328
Mısra: 4
Gözyaşı.

Tîg-i müjgânuñ ğamıyla dil
şâdef-veş hâk olup
Dür dişüñ fikri ile döndi
yaşum deryâlara

33. yaşlar:-lar
Gazel 349
Mısra: 9
Gözyaşı.

Ğamuñla şol kadar aqđı
gözümdeñ kanlu yaşlar kim
Cihâna râz-ı pinhânum 'iyân
olmağa yaklağdı

34. yaş:
Gazel 357
Mısra: 4
Gözyaşı.

Yaş döküp la'lüñ hayâliyle
gözümüñ birisi
Yaş yerine kanlar ağlar
çeşm-i giryânuñ biri

35. yaş:
Gazel 358
Mısra: 3
Gözyaşı.

N'ola aqıtısa gözüm yaş
yerine la'l-i müzâb
Görmedüm bir neçe demdür
o lebi yâkütü

36. yaşumdan:-um, -dan
Gazel 383
Mısra: 3
Gözyaşı.

Kanlı yaşumdan geyersen
ben n'ola gül-gün kabâ
Gonca-i mevzün gibi sen geh
yaşıl geh âl ge

37. yaşum:-um
Gazel 384
Mısra: 22
Gözyaşı.

Boyu servüm 'Azîzî
görmeyelden
Aqar yaşum nitekim mâ'-i
cârî

38. yaşum:-um
Gazel 387
Mısra: 3
Gözyaşı.

Gece gündüz döndürür gibi
yaşum çarh-ı felek
Mıhr ile mâh oldı güyâ iki
sâ'at şîşesi

39. yaş:
Kaside 3
Mısra: 7
Gözyaşı.

Tîr-i ğamzeñ yâd edüp yaş
yerine kan ağlasam

Dîdede her kirpigüm bir
la'lden peykân olur

40. yaş:
Kaside 3
Mısra: 7
Gözyaşı.

Tîr-i ğamzeñ yâd edüp yaş
yerine kan ağlasam
Dîdede her kirpigüm bir
la'lden peykân olur

41. yaşlu:-lu
Kıt'a 22
Mısra: 5
Gözyaşı.

Gözi yaşlu kapuña geldügi
bu
Kim ede 'arz-ı mâcerâ
muşluğ

42. yaşı:-ı
Lugaz 3
Mısra: 3
Gözyaşı.

Gözlerinüñ yaşı kim ceryân
olur
Başduğı yer sünbül ü reyhan
olur

43. yaşı:-ı
Lugaz 11
Mısra: 2
Gözyaşı.

Ol nedür kim nâle edüp ağlar
Gözlerinüñ yaşı yollar bağlar

44. yaşum:-um
Matla 28
Mısra: 2
Gözyaşı.

Âhum şererleri çıkar eflâke
muttaşıl
Yaşum güherleri dökülür
hâke muttaşıl

45. yaşum:-um
Matla 61
Mısra: 1
Gözyaşı.

Yıka bu 'âlemi yağa felegüñ
küngüresin

Şeb-i hecründe yaşum âh ile
bir gün göresin

46. yaş:-ı

Matla 64

Mısra: 1

Gözyaşı.

Ağlamakdan gözümün üstüne
yaşı geldi
Şanki bir hâneyi başmağa
şubaşı geldi

47. yaşum:-um

Muamma 2

Mısra: 2

Gözyaşı.

Hayâl-i kadd-i yâre kim
gözüm üzre mekân etdüm
Sehâba ergürüp âhi yaşum
bahr-i revân etdüm

48. yaş:

Tesdis 3

Mısra: 15

Gözyaşı.

Kan döke yaş yerine dide-i
ter lâyiğ mı
Hâlüme etmeyesin gâhî
nazar lâyiğ mı

49. yaşum:-um

Tesdis 3

Mısra: 8

Gözyaşı.

Şerer-i süz-ı dilüm çarh-ı
gamuñ Ülkeridür
Yaşum emtârı anuñ
gözlerüm ebr-i teridür

50. yaşlusin:-lu, -sın

Gazel 11

Mısra: 7

Islak.

Yaşlusin merdüm-i dîdem
gibi ammâ n'edeyin
Bahr-i eşküm gibi gömgök
delüsin ey deryâ

51. yaş:-ı

Gazel 61

Mısra: 6

*Gözyaşı II aşğın
gözyaşları.*

Girye etdükçe dem-i
hecründe seyl olup akar
Bilmezsin bu deñlü yaşı
çeşmümün kandan çıkar

52. yaş:

Gazel 368

Mısra: 10

Gözyaşı II hayat, ömür.

'Azîzî görmedi eşküm gibi
hiç bir delü kanlu
Neçe yaş yaşadı çeşmüm
egerçi neçe dem gördi

yaş akdukça:

1. yaş akdukça:-dukça

Kaside 3

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ağlamak.

Gül yüzün hecriyle akdukça
gözümden kanlu yaş
Yine şahrâ-yı serâser lâle-i
nu' mân olur

2. yaş akdukça:-dukça, -ça

Kaside 3

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gözyaşı dökmek,
ağlamak.*

Gül yüzün hecriyle akdukça
gözümden kanlu yaş
Yine şahrâ-yı serâser lâle-i
nu' mân olur

yaş döker:

1. yaş döker:-er

Gazel 149

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim**

*Gözyaşı dökmek,
ağlamak.*

Ebr-i zülfün hasretinden
dide-i ter dem-be-dem
Yaş döker kim rişte-i bārâna
beñzer beñzemez

yaş döküp:

1. yaş döküp:-üp

Gazel 357

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gözyaşı dökmek,
ağlamak.*

Yaş döküp la'lün hayâliyle
gözümün birisi
Yaş yerine kanlar ağlar
çeşm-i giryânuñ biri

yaşa:

1. yaşadı:-dı

Gazel 368

Mısra: 10

*Yaşarmak II ömür
sürmek.*

'Azîzî görmedi eşküm gibi
hiç bir delü kanlu
Neçe yaş yaşadı çeşmüm
egerçi neçe dem gördi

yaşar:

1. yaşardığı:-duğ, -ı

Gazel 232

Mısra: 7

Yaşarmak.

Gözüm merdümünün dem-
be-dem yaşardığı bu kim
Hayâl-i mü-miyânuñ eyler
iken düşdi cânâ kıll

yaşdan:

1. yaşdanur:-ur

Kaside 5

Mısra: 75

*Yaşlanmak, dayanmak.
(TS).*

Eşigi taşını baliş edinüp
yaşdanur 'uşşâk
Döşeklüğü güzel mañbüb
Yorgancı Süleymânün

yaşemen-veş:

1. yaşemen-veş:

Matla 18

Mısra: 2

Yaşemin gibi.

Kim ki rüy-ı dilbere berg-i
gül-i aħmer demiş
Yâsem-en-veş yüzi ağ olsun
ki rengin yer demiş

yaşıl:

1. yaşıl:

Gazel 383

Mısra: 4

Sarıyla mavinin

*karışımından ortaya çıkan,
bitki yapraklarının çoğunda
görülen renk.*

Ƙanlu yaşumdan geyersen
ben n'ola gül-gün kabā
Gonca-i mezzün gibi sen geh
yaşıl geh āl gey

yaşıl beg:

1. yaşıl beg:

Kaside 5

Mısra: 112

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Özel ad.

Kimi tañbūr u çeng ü ney
kimi kânün sever ammā
Yaşıl Beg bir kılm dünyāya
vermez rûh-efzānuñ

yāsîn:

1. yāsîndür:-dür

Gazel 248

Mısra: 5

*Kur'an'daki surelerden
birinin adı II Arap
alfabesinde ya ve sinin
sevgilinin kaşına teşbih
edilmesi bağlamında
kullanılmıştır.*

Muşhaf-ı hüsnuñde güyā
kaşlaruñ yāsîndür
Ƙāmet ü zulf ü dehānuñ
şekl-i elf ü lām ü mîm

yaşlar dökmede:

1. yaşlar dökmede:-me, -de

Kaside 4

Mısra: 68

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gözyaşı dökmek,
ağlamak II üzölmek,
üzüntüden ağlamak.*

Reşk-i cāhiyla cihan
bezminde zerd ü zār olup
Odlu yaşlar dökmede beñzer
bu ben giryāna şem'

yaşum aķıtma:

1. yaşum aķıtma:-ma

Kaside 3

Mısra: 73

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gözyaşı dökmek.

Hemdem-i ağıyār olup aķıtma
yaşum dem-be-dem
Yoħsa bir gün ara yerde iki
gözüm Ƙan olur

2. yaşum aķıtma:-um, -ma

Kaside 3

Mısra: 73

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gözyaşı dökmek.

Hemdem-i ağıyār olup aķıtma
yaşum dem-be-dem
Yoħsa bir gün ara yerde iki
gözüm Ƙan olur

yaşum dökölse:

1. yaşum dökölse:-um, -ül, -se

Gazel 169

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gözyaşı dökmek,
ağlamak.*

Ƙañ mı dökölse Ƙatre-i
bārān-vār yaşum
Ƙıldı ihāta gün yüzüñi ebr-
vār hať

yat-:

1. yatup:-up

Gazel 224

Mısra: 8

*Bir yere veya bir şeyin
üzerine uzanmak.*

Ederdüñ şerbet-i la'li
lebüñle derdüme tîmār
Yatup künc-i ğam-ı 'işkuñda
bîmār olduĝum bilseñ

2. yaturlar:-ur, -lar

Gazel 334

Mısra: 10

*Bir yere veya bir şeyin
üzerine uzanmak.*

'Azîzî ol tañbüñi şöyle bî-
haddür ki bîmārı
Yaturlar bir biri üzre der-i
dārü'ş-şifālarda

yat:

1. yatur:-ur

Gazel 74

Mısra: 1

*Bir yere veya bir şeyin
üzerine uzanmak.*

Dil ğam-ı hecrüñle şöyle
derdnāk olmuş yatur
Kim anı gören şanur cāñā
hilāl olmuş yatur

2. yatur:-ur

Gazel 74

Mısra: 2

*Bir yere veya bir şeyin
üzerine uzanmak.*

Dil ğam-ı hecrüñle şöyle
derdnāk olmuş yatur
Kim anı gören şanur cāñā
hilāl olmuş yatur

3. yatur:-ur

Gazel 74

Mısra: 6

*Bir yere veya bir şeyin
üzerine uzanmak.*

Hör bakma her ğubār-ı pāya
ey dil kim bilür
Neçe serdārdur ki şimdi zîr-i
hāk olmuş yatur

4. yatur:-ur

Gazel 74

Mısra: 10

*Bir yere veya bir şeyin
üzerine uzanmak.*

Göre vardum pister-i ğamda
'Azîzî ħasteyi
Baġrı başlu gözi yaşlu
derdnâk olmiş yatur

5. **yatur:-ur**

Gazel 83

Mısra: 4

*Bir yere veya bir şeyin
üzerine uzanmak.*

Eřigüñ dârü'ş-şifâsından
cüdâ bîmâr-ı dil
Ĥayli demdür kim şabîbüm
şöyle bî-dermân yatur

6. **yatur:-ur**

Gazel 83

Mısra: 6

*Bir yere veya bir şeyin
üzerine uzanmak.*

Küy-ı 'iřkuñ içre cânâ 'âşık-ı
dîvâneler
Rüz u şeb 'uryân gezer
'uryân çurur 'uryân yatur

7. **yatur:-ur**

Gazel 83

Mısra: 8

*Bir yere veya bir şeyin
üzerine uzanmak.*

Maĥv olup âşüb u ğavġâ
fitne-i 'âlem uyur
Mest-i ĥvâb olup çaçan kim
ol büt-i fettân yatur

8. **yatur:-ur**

Gazel 83

Mısra: 10

*Bir yere veya bir şeyin
üzerine uzanmak.*

Nece büyükenmesün pîr-i
felek kim her gece
Gögsi üzre meh gibi bir âfet-
i devrân yatur

9. **yatur:-ur**

Gazel 83

Mısra: 12

*Bir yere veya bir şeyin
üzerine uzanmak.*

Mâr-peyker zülfüñi
ĥaddüñde cânâ der gören

Bâliş-i gül-berg-i rengîn üzre
bir şu' bân yatur

10. **yatur:-ur**

Gazel 83

Mısra: 14

*Bir yere veya bir şeyin
üzerine uzanmak.*

Derd ü hecrüñle 'Azîzî şöyle
bîmâr oldu kim
Pister-i ğamda dil aġız
vermeyüp el'ân yatur

11. **yatur:-ur**

Gazel 321

Mısra: 10

*Bir yere veya bir şeyin
üzerine uzanmak.*

Göre bir ġün göre geldüñ mi
cânâ neçe demlerdür
'Azîzî bister-i ğamda yatur
hecrüñle dil-ĥaste

12. **yatur:-ur**

Gazel 337

Mısra: 10

*Bir yere veya bir şeyin
üzerine uzanmak.*

Zîr-i ebrüsında ol yârüñ
'Azîzî ġamzesi
ġüyyâ bir Türk-i ser-ĥořdur
yatur miĥrâbda

13. **yaturken:-ur, -ken**

Gazel 363

Mısra: 7

*Bir yere veya bir şeyin
üzerine uzanmak.*

Gece küyuñda yaturken
'aceb ne gördi 'âşıklar
Ki âĥ u nâle-i şeb-ġîri bâm-ı
çarĥa ergürdi

14. **yatur:-ur**

Gazel 74

Mısra: 8

*Bulunmak, sabit
durmak.*

Görinen vâdî durur řanmañ
bu deşt ü küĥsâr
Miĥnet-i devrân elinden
çîne-çâk olmiş yatur

15. **yatur:-ur**

Gazel 83

Mısra: 1

*Bulunmak, sabit
durmak.*

şol ġoñül kim 'iřkuñ anda ey
şeh-i ĥübân yatur
Beñzer ol vîrâneye kim
genc-i bî-pâyân yatur

16. **yatur:-ur**

Gazel 83

Mısra: 2

*Bulunmak, sabit
durmak.*

şol ġoñül kim 'iřkuñ anda ey
şeh-i ĥübân yatur
Beñzer ol vîrâneye kim
genc-i bî-pâyân yatur

17. **yatur:-ur**

Matla 15

Mısra: 2

*Bulunmak, sabit
durmak.*

Nece feryâd u fiġân
eylemesün bülbül-i zâr
ġonca řomruĥda yatur mest
alup yanımı ĥâr

18. **yatduġum:-duġ, -um**

Tahmis 1

Mısra: 10

*Bir yere veya bir şeyin
üzerine boylu boyunca
uzanmak; bulunmak, var
olmak.*

Seyre vardum dün ser-i
küyuñda ĥvâb almış beni
Düşde gördüm yatduġum yer
Cennetü'l-Me'vâ-yımış

19. **yatur:-ur**

Gazel 74

Mısra: 4

*(Bir şey bir yerde)
Kalmaması gerekirken
kalmak, beklemek, âtil
durumda olmak.*

Ola kim miĥmân ola deyü
ĥayâlün bir gece
Ĥâne-i dil neçe ġünlerdür ki
pâk olmiş yatur

yatağ:

1. **yatağın:-uñ**
Gazel 327
 Mısra: 7
Yatak II barınak.

Neçe bir hücrede şüfî
 yatağın bir haşır ola
 Ölü gider misin yoksa be
 miskîn büriyâ üzre

yatlu:

1. **yatlu:**
Gazel 340
 Mısra: 2
*Kötü, uğursuz, adi,
 fena.*

Bir görürsin beni ağıyar ile
 ihsânında
 Eyü yatlu bir imiş pādşehüm
 yanında

yay:

1. **yayı:-ı**
Gazel 1
 Mısra: 9
*Ok atma aracı. II
 Sevgilinin kaşı.*

Kaşları yayı gamin çekmedi
 çün yâ o mehüñ
 Neye büküldi beli böyle
 ‘Azîzî gibi yâ

2. **yay:**
Gazel 243
 Mısra: 12
*İki ucu arasında bir
 giriş gerili olan, eğri ve
 esnek ok atma âleti, kavis.*

Oğ gibi doğruyam reh-i
 ‘işkuñda ey şanem
 Yay gibi kâmetüm n’ola
 oldısa ham benüm

yay ile giriş:

1. **yay ile giriş:**
Gazel 157
 Mısra: 8
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yay ile giriş.

Zülfünün abdālı olduğuma tâ
 kim ola dâl
 Pādşāhum başuma bir iki yay
 ile giriş

yây-ı ma’küs:

1. **yây-ı ma’küs:**
Gazel 154
 Mısra: 4
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Tersine dönmüş yay II
 sevgilinin kaşları.*

Nazar et âyinede ‘aks-i ham-
 ı ebrüna
 Nice tahrîr olur ey meh göre
 yây-ı ma’küs

yayı:

1. **yayılsun:-sun**
Gazel 268
 Mısra: 9
*Etrafa dağılmak; herkes
 tarafından duyulmak II
 hâkim olmak.*

Ço yayılsun gün gibi
 nazmuñ ‘Azîzî ‘âleme
 Kışsa-i Yüsuf gibi dillerde
 olsun dâstân

yayını çek:

1. **yayını çek:**
Muamma 41
 Mısra: 2
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yay çekmek, talim
 yapmak.*

Saña râm ola dilerseñ ol yâr
 Zülfinün yayını çek ey dil-i
 zâr

yaz:

1. **yazmağa:-mağ, -a**
Gazel 2
 Mısra: 11
 Kaleme almak.

‘Azîzî tâk-ı ‘arşa yazmağa
 evşâf-ı ebrüñi
 Hilâl etdi semâda bir zer-
 endüdi kalem peydâ

2. **yazsam:-sa, -m**
Gazel 14
 Mısra: 10
 Kaleme almak.

Ĥâme-i müşkîn-mişâl edüp
 ‘Azîzî ser-fürü
 Vaşf-ı ĥaṭṭ-ı rûy-ı yâri
 yazsam olur bir kitâb

3. **yazılsa:-ıl, -sa**
Gazel 71
 Mısra: 10
 Kaleme almak.

Levh-i ‘izâr-ı dilbere ĥaṭ
 gelse yaraşur
 Al kâğıda yazılsa ĥaṭ-ı misk-
 i nâb açar

4. **yazup:-up**
Gazel 77
 Mısra: 9
 Kaleme almak.

Eger ‘âşıkıların bir yere
 yazup defter eylerseñ
 ‘Azîzî kuluñı luṭf eyle şāhum
 eyle ser-defter

5. **yazımaz:-ımaz**
Gazel 169
 Mısra: 9
 Kaleme almak.

Yazımaz oldu gönli kitâbı
 ‘Azîzinün
 Levh-i ruḥuñda gördi meger
 bî-şumâr ĥaṭ

6. **yazmış:-miş**
Gazel 283
 Mısra: 7
 Kaleme almak.

Şekl-i mehde yazmış ol hür-
 veşün taşvîrini
 Nakş ederken nev’-i insānuñ
 Ĥudâ şüretlerin

7. **yazdum:-du, -m**
Gazel 323

Mısra: 13
Kaleme almak.

Dür-i ma'naları levh-i dile
şol deñlü yazdum kim
'Azîzî bir kitâb etdüm anı
Kâbüs şeklinde

8. **yazar:-ar**

Gazel 364

Mısra: 11

Kaleme almak.

Şıgmaya defter ü dîvâna
yazar olsam eger
Reh-i 'ışkında o yârüñ
çekilen âlâmı

9. **yazsa:-sa**

Gazel 365

Mısra: 10

Kaleme almak.

'Āşık-ı dîvāneyem ol şeh
'Azîzî yaraşur
Defter-i 'uşşâka yazsa beni
dîvānum gibi

10. **yazsañ:-sa, -ñ**

Kit'a 8

Mısra: 2

Kaleme almak.

Raķam-ı eşkümi silüp
gözden
N'ola yazsañ gönül
ķasāvetini

11. **yazuñ:-uñ**

Matla 14

Mısra: 1

Kaleme almak.

Defterine ol şeh-i hüsñüñ
beni çāker yazuñ
Luţf edüñ ammā raķîbi hāric
ez-defter yazuñ

12. **yazuñ:-uñ**

Matla 14

Mısra: 2

Kaleme almak.

Defterine ol şeh-i hüsñüñ
beni çāker yazuñ
Luţf edüñ ammā raķîbi hāric
ez-defter yazuñ

13. **yazılırsın:-ıl, -ur, -sın**

Matla 26

Mısra: 1

Kaleme almak.

Yazılırsın deyü her dem
hāmeye
Rişteler tolaşdı miskîn
nāmeye

14. **yaz:**

Matla 67

Mısra: 2

Kaleme almak.

Hām olma gözüñ aç destüñe
alsañ hāme
Nām-ı Sübhāni yaz evvel ki
ola ser-nāme

15. **yazdı:-dı**

Gazel 23

Mısra: 4

Yazmak, nakş etmek.

Hām-ı zülfüñ mi yaħod
şafha-i ruhsāruñda
Yazdı hāttā-ı ezel dāl-i du'ā-
yı devlet

16. **yazmışdı:-mış, -dı**

Gazel 162

Mısra: 3

Yazmak, nakş etmek.

Levh-i dilde mihrüñi
yazmışdı Nakķāş-ı ezel
Şemse-i mihr olmadın bu nîl-
gün eyvāna nakş

17. **yazmadı:-ma, -dı**

Gazel 169

Mısra: 4

Yazmak, nakş etmek.

Şöyle ğubārdur ki hāt-ı la'li
ol mehüñ
Yāķüt dahı yazmadı böyle
ğubār hāt

18. **yazar:-ar**

Kaside 2

Mısra: 29

Yazmak, nakş etmek.

Şafha-i şemse kamer kilk-i
'Utāridle yazar

Etse eş'ārın o şems-i kamer-
āşār iş'ār

19. **yazdı:-dı**

Kaside 3

Mısra: 12

Yazmak, nakş etmek.

Şafha-i şem'-i ruħuñ üzre
gelüp hātt-ı ğubār
Bir mücerreb nüşha yazdı
kim gören hayrān olur

20. **yazmadan:-ma, -dan**

Kaside 5

Mısra: 55

Yazmak, nakş etmek.

Oқыyup yazmadan Vālî
'aceb mi olsa ger hālî
Ki yok ķadriñ bilür 'ālemde
ehl-i nazm u inşānuñ

21. **yazılmış:-ıl, -mış**

Gazel 102

Mısra: 5

Yazmak, nakş edilmek II
yaratılmak.

Yed-i ķudretle yazılmış bir
elifdür mevzün
Levh-i cānumda hayāl-i ķad-
i dil-cüy-ı nigār

22. **yazsa:-sa**

Kaside 5

Mısra: 142

(Allah) Kader olarak
belirlemek.

Meh-i nevdan alup bir hāme-
i zer-gün ele gerdün
Revādur yazsa nāmem
levhine mihr-i dirāķşānuñ

23. **yazılır:-ıl, -ur**

Gazel 198

Mısra: 7

Işlemek II yazmak.

Āb-ı zerle yazılır rādur
kemer-bendüñde ya
Süsen-i zer-gün-ı bāĝ-ı dil-
sitāndur hānçerüñ

24. **yazılır:-ıl, -ur**

Gazel 238

Mısra: 4
İşlemek II yazmak.

Gül yüzünde görinen ol haṭ-ı
müşkîn-i ruḥuñ
Levh-i mâha yazılır haṭṭ-ı
siyeh-rû mı degül

yaza yaza:

1. yaza yaza:
Gazel 243
Mısra: 16
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Yaza yaza (sürekli
yazmak bağlamında).

Ḳara şu indi gözlerine ser-
fûrû edüp
Derd-i derûnumı yaza yaza
ḳalem benüm

yazılı:

1. yazılı:
Gazel 283
Mısra: 5
Yazılı, yazılmış.

Saḡa öykünmiş şanemler
yazılı dîvârda
Görmeyeyin anlaruñ ey meh-
likâ şüretlerin

yazmağ:

1. yazmağ:
Kaside 1
Mısra: 67
Yazmak II anlatmak.

Bülbül evrâḳ-ı güle yazmağ
içün in'âmın
Bülbüle oldı gülüñ her varakı
bir defter

ye:

1. yeme:-me
Mesnevi 1
Mısra: 16
Çekmek.

Getürüp ḳalbüne gubâr o
dem
Hıñ olupdur yerüm deyü
yeme gam

2. yedigüm:-di, -güm
Gazel 20
Mısra: 7
Ağızda çiğneyerek
yutmak.

Ġam yedigüm bu maṭbaḡ-ı
dehr içre kim benüm
Hvân-ı vişâl-i yâr baña
olmadı naşîb

3. yemez:-mez
Gazel 30
Mısra: 9
Ağızda çiğneyerek
yutmak.

Ṭa'n-ı a'dâdan 'Azîzî gam
yemez göñlüm evet
Haḳḳ-ı nânı gözlemez yârân
elinden el-ğiyâş

4. yesem:-se, -m
Gazel 146
Mısra: 4
Ağızda çiğneyerek
yutmak.

Leb-i dilber gibi ni'met var
iken
Ne yesem hiç baña tatlu
gelmez

5. yenmiş:-n, -miş
Gazel 170
Mısra: 4
Ağızda çiğneyerek
yutmak.

Yandı gamuñla bağrum
döndi kebâba 'ömrüm
Etmez egerçi kimse yenmiş
kebâbdan ḡaz

6. yeyem:-y, -em
Gazel 274
Mısra: 4
Ağızda çiğneyerek
yutmak.

Gece gündüz belâñı
çekmeden bâğ-ı cihân içre
Murâdum bu ki la'lüñüñ
balını ben yeyem bir gün

7. yemeği:-meg, -i
Gazel 346

Mısra: 4
Ağızda çiğneyerek
yutmak.

Berş ü afyonı şanup ammâ
şifâ-sâz-ı ḳulüb
Günde iki kez edinme
yemeği ḳânün dede

8. yeyüp:-y, -üp
Gazel 366
Mısra: 9
Ağızda çiğneyerek
yutmak.

Yeyüp esrârî haṭı şevḳî-y-ıla
ḡübânuñ
Geçseler ḳarşısına vâlih ü
ḡayrânları

9. ye:
Kıt'a 15
Mısra: 10
Ağızda çiğneyerek
yutmak.

Ḳomaz dilde gubâr ammâ ki
esrâr
Ye anı tuymasun esrârüñ
ağyâr

10. yeyelüm:-y, -e, -lüm
Matla 23
Mısra: 1
Ağızda çiğneyerek
yutmak.

Neçeye dek yeyelüm zehr-i
gam-ı dünyâyı
Sâḳiyâ şun içelüm câm-ı
sürür-efzâyı

11. yeyene:-ye, -n, -e
Matla 71
Mısra: 2
Ağızda çiğneyerek
yutmak.

Dedüm ni'am-ı derd ü
gamuñ çok gibi ḡâyet
Ol şüh-ı cefâ-pîşe dedi
yeyene minnet

12. yeye:-y, -e
Gazel 107
Mısra: 10
İstediği şekilde
harcamak, faydalanmak.

Çekme 'Azîzî bâr-ı cevriñ o
dilberüñ kim
El yeye bâr-ı vaşlın bâğ-ı
cihânda her bâr

13. **yersin:-r, -sin**

Gazel 292

Mısra: 6

*Maruz kalmak (tokat
yemek bağlamında).*

Baňa ol meh gibi cevri ü cefâ
etmekden ey gerdün
Hazer kıl yoħsa bir gün sille-
i âhum benüm yersin

ye' cüc-ı hâttı:

1. **ye' cüc-ı hâttı:-ı**

Gazel 161

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ayva tüyleri Ye'cuc'u
(Kur-an'da adı geçen
lanetlenmiş kavim).*

Erüp Ye' cüc-ı hâttı zâhir
olmuş
Zamân-ı hüsnî yârüñ âhîr
olmuş

yedi:

1. **yedi:**

Kit'a 17

Mısra: 3

Yedi, sayı sıfatı.

Ser-neferdür yedi aqçayla
velî
O hişâr içre 'Azîzî-i hâkîr

yed-i beyzâ:

1. **yed-i beyzâ:**

Gazel 41

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*(Sevgilinin) mucize
gösteren eli. || Musa
Aleyhisselâm'ın mucize
olarak gösterdiği beyaz ve
parlak eli. (Bu tabir mecaz
olarak keramet ve
hârikulâde haller ve*

*meziyetler hakkında
kullanılır).*

Ehl-i bezmüñ göricek gözi
kamaşdı yoħsa
Yed-i beyzâ midur ey sâkî o
sîmîn-sâ'id

yed-i beyzâsı:

1. **yed-i beyzâsı:-ı**

Gazel 203

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*(Sevgilinin) mucize
gösteren eli. || Musa
Aleyhisselâm'ın mucize
olarak gösterdiği beyaz ve
parlak eli. (Bu tabir mecaz
olarak keramet ve
hârikulâde haller ve
meziyetler hakkında
kullanılır).*

Femüñle sâ'idüñ de haq bu
kim cânâ müşâbihdür
Dem-i cân-bahşî 'İşânuñ
yed-i beyzâsı Mūsânuñ

yed-i ihsân-ı şitâ:

1. **yed-i ihsân-ı şitâ:**

Gazel 8

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kışın yardım eli.

Bezli-i sîm etse n'ola 'âleme
sultân-ı şitâ
Kef-i gül gibi açıkdur yed-i
ihsân-ı şitâ

yed-i kudretle:

1. **yed-i kudretle:-le**

Gazel 102

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kudret eli; Allah'ın her
şeyi yapabilme gücü.*

Yed-i kudretle yazılmış bir
elifdür mevzün
Levh-i cânumda hayâl-i kad-
i dil-cüy-ı nigâr

yed-i mihrüñle:

1. **yed-i mihrüñle:-üñ, -le**

Gazel 305

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yardım eli.

Yed-i mihrüñle çeşmüm
rüşenâ kıl yâ Resûlallâh
Yem-i işkuñla kalbüm âşnâ
kıl yâ Resûlallâh

yeg:

1. **yeg:**

Gazel 215

Mısra: 1

Daha iyi olmak.

Ruħuñ bir mâh-ı enverdür ki
hurşîd-i semâdan yeg
Boyuñ bir şâh-ı 'ar'ardur ki
naħl-i müntehâdan yeg

2. **yeg:**

Gazel 215

Mısra: 2

Daha iyi olmak.

Ruħuñ bir mâh-ı enverdür ki
hurşîd-i semâdan yeg
Boyuñ bir şâh-ı 'ar'ardur ki
naħl-i müntehâdan yeg

3. **yeg:**

Gazel 215

Mısra: 3

Daha iyi olmak.

Cefâ vü cevriñi cânum görür
mihr ü vefâdan yeg
Dil-i bîmâruma derdüñ gelür
rûhum devâdan yeg

4. **yeg:**

Gazel 215

Mısra: 6

Daha iyi olmak.

O mâhuñ rûyî ayına nazâr kıl
görmek isterseñ
Dilâ bir âyîne âyîne-i 'âlem-
nümâdan yeg

5. yeg:

Gazel 215

Mısra: 8

Daha iyi olmak.

Ṭarīk-ı fenn-i 'ışkı Ḳays
gelsün benden öğrensün
Ki yok ol şan'atun yolun
bulur ben mübtelâdan yeg

6. yeg:

Gazel 215

Mısra: 10

Daha iyi olmak.

Melâhat Mısrına mâlik
güzeller çok durur ammâ
'Azîzî görmedüm ben ol şeh-
i Yûsuf-likâdan yeg

7. yeg:

Gazel 261

Mısra: 2

Daha iyi olmak.

Verdün şudâ' hayli halka
rivâyetünden
Ḳışşâñ yeg idi vâ'iz böyle
hikâyetünden

8. yegdür:-dür

Gazel 269

Mısra: 6

Daha iyi olmak.

Ḥarâbât ehlinün yanında
kerh etme ki ey zâhid
Ki yegdür bir kadeh mey
anlara biñ tâc-ı Edhemden

9. yegdür:-dür

Gazel 346

Mısra: 2

Daha iyi olmak.

Gerçi dilde ğam kıomaz cām-
ı mey-i gül-gün dede
Yegdür ammâ nüş-ı meyden
bir yeyim afyün dede

10. yegdür:-dür

Kaside 2

Mısra: 58

Daha iyi olmak.

Süre-i şems ü kamer hakkı
'Azîzî o mehûñ

Yegdür alnı vü ruḥı şems ü
kamerden şad-bâr

11. yeg:

Kaside 5

Mısra: 70

Daha iyi olmak.

Cihânda Cin Hüseyñün gerçi
aĝzı egrisi çokdur
Velî yok 'aşıkı bizden yeg ol
yâr-ı perîşânun

12. yegdür:-dür

Kıt'a 9

Mısra: 4

Daha iyi olmak.

Olmadansa yakın olup
güstâḥ
Yegdür olmak ırakdan
müştâḳ

yeg gelür:

1. yeg gelür:-ür

Gazel 215

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Daha üstün olmak.*

Cefâ vü cevriñi cânım görür
mihir ü vefâdan yeg
Dil-i bîmâruma derdün gelür
rûḥum devâdan yeg

2. yeg gelür:-ür

Gazel 293

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Daha üstün olmak.*

Her kaṭre-i eşküm ki çıkar
dîde-i terden
'İşkuñda baña yeg gelür ol
dürr ü güherden

3. yeg gelür:-ür

Gazel 341

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Daha üstün olmak.*

Senden ayru diri olmağdan
efendi bir nefes

Yeg gelür ölmek 'Azîzî
bende-i dîrîneye

yeg görmez:

1. yeg görmez:-mez

Gazel 269

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Yeğ tutmak; yeğlemek,
daha iyi ve üstün kabul
etmek.*

Ḥaṭ-ı mühr-i lebün yeg
görmez ol kim naḳş-ı
ḥâtemden

Ṭılısm-ı nâmı ḥakk olsun
göreyin levḥ-i 'âlemden

yegen:

1. yegenci:-cig, -i

Kaside 5

Mısra: 113

Yeğen.

Sever mi gördüğü yegenci
yine Ḳoca Melḳüh
Günâhı oldur ancak halk
içinde ol müselmânun

yek pâredür:

1. yek pâredür:-dür

Lugaz 5

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Tek parça, bütün.*

Ol nedür kim gevdesi yek
pâredür
Baḥr-i Ḳulzüm gibi rengi
karadur

yeksân:

1. yeksân:

Gazel 160

Mısra: 2

Bir, beraber; eşit.

Âḥir bu dâr-ı pür-ġam vîrân
olur gidermiş
Ḥâk ile cümle 'âlem yeksân
olur gidermiş

yel:

1. **yelden:-den**
Kaside 1
 Mısra: 33
*Havanın yer
 değiştirmesi sonucunda
 meydana gelen esinti,
 rüzgâr.*

Şakınur gonca gülin yelden ü
 günden bülbül
 Tıfl-ı gül-rüyını bülbül gibi
 niteki peder

2. **yeleyn:-e, -yin**
Gazel 353
 Mısra: 2
Esmek, koşmak.

Tek kabül eyle beni kulluğa
 řimşād gibi
 Hıdmetünde yeleyin
 yüpreyin bād gibi

3. **yellersin:-er, -sin**
Gazel 290
 Mısra: 1
Esmek.

Şabā gibi ‘aceb tırmaz
 yellersin
 Yine şüfi kimün oğlın
 seversin

yele verdi:

1. **yele verdi:-di**
Gazel 8
 Mısra: 4
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
*Savurmak,
 darmadağınık etmek II
 rüzgara vermek.*

Penbe toğmını şaçar mezra‘-ı
 hāk üzre yağod
 Hırmen-i kähını verdi yele
 dihkân-ı řitā

yelken:

1. **yelken:**
Mesnevi 1
 Mısra: 70
Rüzgâr gücünden

yararlanarak geniş bir yüzey
 oluşturacak biçimde yan
 yana dikilen ve teknenin
 direğine uygun bir biçimde
 takılarak onu hareket ettiren
 kumaş veya şeritlerin tümü.

Keşti-i rahmet oldu cāmi‘ şan
 Aña bu perde oldu bir yelken

2. **yelkeni:-i**
Lugaz 5
 Mısra: 4
*Yelken (filin kulaklarına
 teşbih bağlamında
 kullanılmıştır).*

Eski ziftli keştüdür güyā teni
 Var başı ucında iki yelkeni

yem:

1. **yem:**
Gazel 100
 Mısra: 1
Deniz.

Mülk-i ğamda cüy-ı eşk-i
 çeşmümi yem şandılar
 Ol yem içre bendeñüz bir
 Mālikiyem şandılar

2. **yem:**
Gazel 100
 Mısra: 2
Deniz.

Mülk-i ğamda cüy-ı eşk-i
 çeşmümi yem şandılar
 Ol yem içre bendeñüz bir
 Mālikiyem şandılar

yem başup:

1. **yem başup:-up**
Muamma 13
 Mısra: 2
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
*Deniz basmak, sel
 almak.*

Bir gürüh olup muhış-i ‘ışka
 başduğda kadem
 Ol gürühuñ nişfin āhır yem
 başup kıldı ‘adem

yem-i ağdarda:

1. **yem-i ağdarda:-da**
Gazel 279
 Mısra: 6
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Yeşil deniz.

Ya meleksin ya kamer tāk-ı
 zebercetde ya hōd
 Yem-i aędarda nihān bir dūr-
 i yektāsın sen

yem-i hecründe:

1. **yem-i hecründe:-üñ, -de**
Gazel 264
 Mısra: 9
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Hicran, ayrılık yemi.

Müjeñ özler yem-i hecründe
 ‘Azīz her dem
 Bu meşeldür yapışur kılıca
 deryāya dūřen

2. **yem-i hecründe:-üñ, -de**
Gazel 264
 Mısra: 9
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Hicran, ayrılık denizi.

Müjeñ özler yem-i hecründe
 ‘Azīz her dem
 Bu meşeldür yapışur kılıca
 deryāya dūřen

yem-i iřkuñla:

1. **yem-i iřkuñla:-uñ, -la**
Gazel 305
 Mısra: 2
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Aşk denizi.

Yed-i mihrüñle çeşmüm
 rüřenā kıl yā Resülallāh
 Yem-i iřkuñla kılbum āşnā
 kıl yā Resülallāh

yeni:

1. **yeni:**
Gazel 162
 Mısra: 8

*Önceden olmayan,
sonradan yapılan.*

Fıkr-i hattūnla münakkaş
oldı kaşr-ı dil yine
Şehr-i 'ışkuñ içre oldı bir
yeñi gam-hâne naqş

2. yeñi:

Kaside 5

Mısra: **86**

*Önceden olmayan,
sonradan yapılan.*

Girībānī güzel bir şāh-ı
hübān-ı cihāndur kim
Yeñi hünkār kulı paşasıdur
ol pāk-dāmānuñ

yeñikapu:

1. yeñikapudaki:-da, -ki

Kaside 5

Mısra: **20**

*Yenikapı İstanbul'un
Fatih ilçesi sınırları içinde
Marmara Denizi sahilinde
yer alan bir semttir. Ayrıca
İstanbul Surları'nın
kapılarından biridir.*

Olur her cum'a seyri pīr
olası nev-cüvānlarla
Yeñikapudaki ol tekye-i tāk-ı
felek-sānuñ

yer:

1. yere:-e

Gazel 18

Mısra: **2**

Yer, Mekan.

Meger kim kekbübüñ
nakşına yüz sürmek diler
kevkeb
Götürüp kendüyi gökden
yere her gāh atar kevkeb

2. yerde:-de

Gazel 50

Mısra: **10**

Yer, Mekan.

Āh kim yanında biñ hār-ı
belā peydā olur
Her ne yerde kim qopar bir
hoş nihāl-i gül-'izār

3. yerden:-den

Gazel 50

Mısra: **12**

Yer, Mekan.

Mihr ü mehdür şanmañuz
derd ile bir āh eyleyüp
Çıkdı ol āh ile yerden göge
bir iki şerār

4. yerden:-den

Gazel 60

Mısra: **4**

Yer, Mekan.

Sürme-i hāk-i rehüñ gözden
siler cüy-ı sirişk
Beñzer ol uğruya kim
komaduğı yerden alur

5. yerden:-den

Gazel 67

Mısra: **3**

Yer, Mekan.

Yüzini sāye-veş yerden
götürmez pertev-i hūrşid
Meger var ise ol servüñ
fütāde hāk-i rāhidur

6. yeri:-i

Gazel 81

Mısra: **3**

Yer, Mekan.

Māh-i nev na'li yeri encüm
nişān-ı mīhıdur
Her gece Şebdiz-i āhum gök
yüzün pāmāl eder

7. yer:

Gazel 89

Mısra: **11**

Yer, Mekan.

Çarḥ-mānend olur 'Azizī o
yer
Her ne yerde ki yār-ı meh-
veş olur

8. yerde:-de

Gazel 100

Mısra: **5**

Yer, Mekan.

Ehl-i diller göricek bir yerde
ḥaṭṭ u la'lüñi

Hemdem olmuş Hızır ile 'İst-i
Meryem şandılar

9. yerüñ:-üñ

Gazel 109

Mısra: **2**

Yer, Mekan.

Gülşen-i küy-ı nigārum baña
olduqça maqar
Ey rakīb-i ḥar senüñ olsun
yerüñ dār-ı saqar

10. yerini:-i, -n, -i

Gazel 117

Mısra: **6**

Yer, Mekan.

'Aceb mi sīneñe Ter-cān
dese gönül şāhum
O şehr-i bī-bedelüñ yerini
Revāna çıkar

11. yere:-e

Gazel 121

Mısra: **8**

Yer, Mekan.

Biri birine tolaşduqça ser-i
zülfeynüñ
Şanuram bir yere gelmiş iki
su' bān çekişür

12. yerimüz:-imiz

Gazel 131

Mısra: **14**

Yer, Mekan.

Tuyulup 'ışk-ıla 'ālemlere
rüsivā olduq
Qalmadı ḥalk-ı cihān içre
'Azizī yerimüz

13. yer:

Gazel 135

Mısra: **4**

Yer, Mekan.

Şol deñlü kesdi sīneme ol
māh yāre kim
Bir yāre deñlü qalmadı yer
anda yāresüz

14. yere:-e

Gazel 135

Mısra: **6**

Yer, Mekan.

Hāk-i harīm-i yārüm ile
örtünüz beni
Küyünda ölice ki tenüm
yere karasuz

15. **yerde:-e**

Gazel 139

Mısra: 10

Yer, Mekan.

Āstānına ‘Azīzī nece varsun
o şehūñ
Ki gedā şāh-ı cihān olduğı
yere varamaz

16. **yerde:-e**

Gazel 145

Mısra: 3

Yer, Mekan.

Āsitān-ı yārdan gayrı yere
itmez nüzül
Haylice yüksek uçar kuşdur
dil-i āvāremüz

17. **yerüm:-üm**

Gazel 171

Mısra: 6

Yer, Mekan.

Yürü ey rāh-ı küyünda o
māh-ı ‘ālem-ārānuñ
Şerār-ı düd-ı āhumdan
yerüm nār eyleyen tāli‘

18. **yerde:-e**

Gazel 194

Mısra: 5

Yer, Mekan.

Bulsa girerdi içine gördüğü
yere hemān
Kālib-i fersüdesidür tüt ki
şā‘ir cānumuñ

19. **yerler:-ler**

Gazel 201

Mısra: 6

Yer, Mekan.

Ejder-i seylāb-ı eşkümnden
benüm havf eyleyüp
Siñecek yerler bulımaç ka‘r-ı
deryāda neheng

20. **yerüñ:-üñ**

Gazel 217

Mısra: 8

Yer, Mekan.

Mālik-i milk-i Süleymān da
olursañ şāhum
Mūr-veş taht-ı şerādur yine
āhir yerüñ

21. **yerüñ:-üñ**

Gazel 230

Mısra: 7

Yer, Mekan.

Ser-menzil-i derd olsa
yeridür yerüñ ey dil
Kim dedi saña tūr-i gam-ı
‘ışka nişān ol

22. **yerüm:-üm**

Gazel 267

Mısra: 2

Yer, Mekan.

Mısr-ı hüsünüden cüdā ey
Yūsuf-ı gül-pیرهههه
Hāzret-i Ya ‘küb-veş oldı
yerüm beytü’l-hāzen

23. **yer:**

Gazel 285

Mısra: 8

Yer, Mekan.

El manşib u riyāset umar
eşigüñde ben
Siz şeh-r-yāra hıdmet için bir
yer isterin

24. **yerde:-e**

Gazel 288

Mısra: 1

Yer, Mekan.

Māh-ı nev şanmañ görinen
dökmek için yere kan
Aldı hūñi hañçerin destine
cellād-ı cihān

25. **yerde:-de**

Gazel 291

Mısra: 10

Yer, Mekan.

Mey-fürüşuñ ki ciger-
küşesidür duhter-i rez
Bulduğum yerde ‘Azīzī anı
ra‘nā çekeyin

26. **yerde:-de**

Gazel 308

Mısra: 12

Yer, Mekan.

O mehūñ olduñ ise meddāhı
Medhın eyle ‘Azīzī her yerde

27. **yerde:-de**

Gazel 322

Mısra: 12

Yer, Mekan.

Ol şehūñ cām-ı lebi yādına
nüş eyler imiş
Her ne yerde ki ‘Azīzī mey-i
hamrā görse

28. **yerde:-de**

Gazel 324

Mısra: 5

Yer, Mekan.

Bulduğı yerde ele almazdı
erbāb-ı şafā
Gezmeseydi rez kıızı
meydānda la‘lūñ nāmına

29. **yerde:-de**

Gazel 364

Mısra: 7

Yer, Mekan.

N’ola bir yerde gamuñla
yoğ-ısa ārāmum
Ehl-i ‘ışkuñ güzelüm olmaz
imiş ārāmı

30. **yerine:-i, -n, -e**

Gazel 366

Mısra: 3

Yer, Mekan.

Gelseler nāz ile bayram
yerine meh-rūlar
Yine seyr eylesek ol şems-i
dıraşānları

31. **yerde:-de**

Kaside 4

Mısra: 18

Yer, Mekan.

Bir melek yüzlü mecūsī
dilberidür güyiyā
Kim tapar gördüğü yerde
āteş-i sūzāna şem‘

32. **vere:-e**

Kıt'a 11

Mısra: 4

Yer, Mekan.

Baňa ol zālīm etdügin
edemez
Bir yere gelse cümle halk-ı
cihān

33. **yer:**

Kıt'a 18

Mısra: 3

Yer, Mekan.

Neyledümse eyledüm bir yer
alup
Yapdum ol yerde bir ev çün
āsmān

34. **verde:-de**

Kıt'a 18

Mısra: 4

Yer, Mekan.

Neyledümse eyledüm bir yer
alup
Yapdum ol yerde bir ev çün
āsmān

35. **vere:-e**

Lugaz 2

Mısra: 9

Yer, Mekan.

Her ne yere 'azm ederse bir
kişi
Yanıma düşüp anuñ bile gider

36. **yer:**

Lugaz 3

Mısra: 4

Yer, Mekan.

Gözlerinüñ yaşı kim ceryān
olur
Başduğı yer sünbül ü reyhān
olur

37. **vere:-e**

Lugaz 21

Mısra: 2

Yer, Mekan.

Ol nedür kim bir neçe şems ü
kamer
Cem' olup bir yere tutmuşlar
mağar

38. **yer:**

Matla 18

Mısra: 2

Yer, Mekan.

Kim ki rüy-ı dilbere berg-i
gül-i aħmer demiş
Yāsemen-veş yüzi ağ olsun
ki rengin yer demiş

39. **yerüm:-üm**

Mesnevi 1

Mısra: 16

Yer, Mekan.

Getürüp kalbüne gubār o
dem
Hısn olupdur yerüm deyü
yeme ğam

40. **yerüñ:-üñ**

Mesnevi 1

Mısra: 31

Yer, Mekan.

Gün gibi evc-i rif'at ola
yerüñ
Ere iklil-i āftāba serüñ

41. **yer:**

Tahmis 1

Mısra: 10

Yer, Mekan.

Seyre vardum dün ser-i
küyuñda hıvāb almış beni
Düşde gördüm yatduğum yer
Cennetü'l-Me'vā-yımış

42. **verde:-de**

Tesdis 2

Mısra: 22

Yer, Mekan.

Teşne-leb cān verse meyl-i
cüybār etmez gönül
Bir nefes bir yerde ārām u
karār etmez gönül

43. **yerüm:-üm**

Tesdis 2

Mısra: 2

Yer, Mekan.

N'ola bir ān olmasam feryād
ü āh u zārsuz

Deşt-i ğam oldı yerüm ol
kebk-i hoş-reftırsuz

44. **vere:-e**

Matla 38

Mısra: 2

Yer II taraf.

Zülf ü hať u hālün mi veren
rüyüña zinet
Geldi mi yahod bir yere
yetmiş iki millet

45. **vere:-e**

Gazel 77

Mısra: 9

*Taraf (yazı yazılabilen
yer bağlamında
kullanılmıştır).*

Eger 'āşıklañ bir yere
yazup defter eylerseñ
'Aziz kuluñı luť eyle şahum
eyle ser-defter

46. **yerine:-i, -n, -e**

Gazel 125

Mısra: 4

*Bir şeyin veya bir
kimsenin yerini almak üzere.*

Ne hikmetdür bu kim bunda
kişi bir gün feraħ olsa
Neçe günler yine yaş yerine
derd ile kan ağlar

47. **verde:-de**

Gazel 217

Mısra: 6

Zaman, durum, yer.

Leb-i şiriniñe beñzer deyü
etfāl-i zamān
Şekerini çıkarur gördügi
verde şirün

yer edeyin:

1. **yer edeyin:-e, -yin**

Gazel 7

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Mevki tutmak,
yerleşmek.*

Sen cefā nāveklerin tek
sıneme gönder hemān

Ey kemān-eburü edeyin
cānum üzre yer aña

yer edüp:

1. **yer edüp:-üp**
Kaside 5
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Mevki tutmak,
yerleşmek.

Sarā-yı hāşşınıñ tāk-ı
bülendi çarha ermişdür
Yer edüp farkı üzre küngür-i
eyvān-ı Keyvānuñ

yer edüpdür:

1. **yer edüpdür:-üp, -dür**
Gazel 85
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Mevki tutmak,
yerleşmek.

Degül merdüm görinen dīde-
i gam-dīdem üstinde
Hayāl-i hāl-i ruhsāruñ
gözüm nūrī edüpdür yer

yer etse:

1. **yer etse:-se**
Gazel 66
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Mevki tutmak,
yerleşmek.

Hañçer-i tıguñ hayāli dilde
yer etse n'ola
Kim mekānı her reg-i cūyuñ
türāb altındadır

yer eylemiş:

1. **yer eylemiş:-miş**
Lugaz 1
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Yer edinmek.

Ol nedür kim iki nūrānı
kamer

Eylemiş her biri bir zahrında
yer

2. **yer eylemiş:-miş**
Lugaz 22
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Yer edinmek.

Gerdeni kavı-i kuzah gibi
meger
Eylemiş bir mäh-ı nev
zahrında yer

yer gider:

1. **yer gider:-er**
Lugaz 3
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Yer almak (yol almak
bağlamında kullanılmıştır).

Ol ne çarh olur ki dāyim
devr eder
Zārılığı neçe fersah yer gider

yer tutmuş:

1. **yer tutmuş:-mış**
Lugaz 21
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Bir yeri mesken tutup
yerleşmek.

Bir neçe mäh-ı nev-i garrā
dahı
Tutmuş ol şems ü kamer
yanında yer

yer ü gök:

1. **yer ü gök:**
Gazel 248
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Yer ve gök.

Eşkümüñ deryāsı içre bir
şadefdür yer ü gök
Ol şadef içinde sensin ey
güneş dürr-i yetim

yer yer:

1. **yer yer:**
Gazel 13
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Yer yer, bölge bölge.

Hayme-i gerdün 'Azīzī
yıkıla nāgeh deyü
Dūd-ı āhum bağladı yer yer
aña müşkīn tınāb

2. **yer yer:**
Gazel 15
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Yer yer, bölge bölge.

Ehl-i hissetden firar eyler
'Azīzī var ise
Oldılar yer yer nihān
gencīneler medfün olup

3. **yer yer:**
Gazel 77
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Yer yer, bölge bölge.

Degüldür görinen encüm
şeb-i hecründe ey meh-rū
Delindi nāvek-i āhumla
çarhuñ sīnesi yer yer

4. **yer yer:**
Gazel 99
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Yer yer, bölge bölge.

Görinen güller degüldür
gülşeni
Yakdı yer yer āteş-i āh-ı
hezār

5. **yer yer:**
Gazel 229
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Yer yer, bölge bölge.

Yağdı odlar başına devr-i
zamâne gülşenüñ
Şanma ey dil açılanlar anda
yer yer verd-i al

6. yer yer:

Gazel 303

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yer yer, bölge bölge.

Demidür hâne-i cāna açılusun
bāb-ı rahmetler
Efendi tîgüñ ile sînemi yer
yer figār eyle

7. yer yer:

Gazel 307

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yer yer, bölge bölge.

Efendi sîneme yer yer elifler
na'ller kesdüñ
Bu ben abdāl-ı 'ışka her biri
bir yādgar olsa

8. yer yer:

Gazel 349

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yer yer, bölge bölge.

'İzāruñda haṭaṭñ yer yer 'ıyān
olmağa yüz ṭutdı
Mehüñ ebr-i siyāh içre nihān
olmağa yaklaştı

9. yer yer:

Kaside 1

Mısra: 32

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yer yer, bölge bölge.

Mañtıkı't-ṭayr oğur bülbüle
gül 'Atṭārı
Bülbüle ṭabla-i pür-'ıtrın
açup gül yer yer

10. yer yer:

Mesnevi 1

Mısra: 47

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yer yer, bölge bölge.

Berg-i güllerle şemseler yer
yer
Çarḥ-ı atlasda Ülkere beñzer

yer yüzine:

1. yer yüzine:-n, -e

Gazel 333

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yeryüzü, tabiat.

Kaṭre-i bārān gibi hep yer
yüzine döküle
Mihir ü mäh-ı āsmān u necm-
i raḥşān kalmaya

yeri:

1. yeridür:-dür

Gazel 230

Mısra: 7

Layık, uygun, münasip.

Ser-menzil-i derd olsa

yeridür yerüñ ey dil

Kim dedi saña tır-i ğam-ı

'ışka nişān ol

2. yeridür:-dür

Kaside 4

Mısra: 36

Layık, uygun, münasip.

Her gece ḥalvet-serā-yı
hāneñe eyler düḥül
Ṭa'n ederse yeridür gökde
meh-i tābāna şem'

3. yeridür:-dür

Tesdis 3

Mısra: 10

Layık, uygun, münasip.

Tāb-ı miḥnet yüregüm yağını
turmaz eridür
Yaksam āhumdan eger
başuma odlar yeridür

yeri vü gögi:

1. yeri vü gögi:-i, -i

Gazel 139

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yeryüzü ve gökyüzü II
her yer.*

Ol mehi bulmak için yeri vü
gögi aramaz
Gün mi vardur ki yaşum
seyli vü āhum düdi

yeri yokdur:

1. yeri yokdur:-dur

Gazel 200

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bir yerde, huzurda
bulunma hakkı olmamak.*

Egrinüñ yokdur yeri
yanumda dersin ya niçün
Kanda gitsek mü-miyānum
der-miyāndur ḥançerüñ

yerin bulsun:

1. yerin bulsun:-in, -sun

Gazel 320

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yerleşmek, kalmak, yer
elde etmek.*

Dostluk ḥaḳkı yerin bulsun
efendi derseñ
Yād edüp ben ḳuluñı yadı
getürme yāde

yerine:

1. yerine:

Kaside 3

Mısra: 7

*Bir şeyin veya bir
kimsenin yerini almak üzere.*

Tır-i ğamzeñ yād edüp yaş
yerine ḳan ağlasam
Didede her kirpigüm bir
la'lden peykān olur

2. yerine:

Gazel 47

Mısra: 3

*Bir şey veya kimsenin
yerini tutmak üzere.*

Cân yedürmek olur idi aña
şekker yerine
Söylese la'lüñ gibi ger tütü-i
güyâ lezîz

3. **yerine:**

Gazel 69

Mısra: 14

Bir şey veya kimsenin yerini tutmak üzere.

Göñül âh eylegil hecrinde
yârûñ diñmeyüp bir dem
Gözüm kıan ağla tırma yaş
yerine bu da bir demdür

4. **yerine:**

Gazel 286

Mısra: 6

Bir şey veya kimsenin yerini tutmak üzere.

Bozulup bezm-i şafâ devleti
döndi câmuñ
Sâğar-ı mey yerine devr eder
oldı fincân

5. **yerine:**

Gazel 296

Mısra: 10

Bir şey veya kimsenin yerini tutmak üzere.

'Azîzî güş-ı câna eyle her
birini bir mengüş
Ne cevher kim çıkar söz
yerine ol han ağzından

6. **yerine:**

Gazel 357

Mısra: 4

Bir şey veya kimsenin yerini tutmak üzere.

Yaş döküp la'lüñ hayâliyle
gözümüñ birisi
Yaş yerine kıanlar ağlar
çeşm-i giryânuñ biri

7. **yerine:**

Gazel 357

Mısra: 16

Bir şey veya kimsenin yerini tutmak üzere.

Sînem üstine taşaddur edicek
peykânlaruñ

Anda cânım yerine geçdi o
peykânüñ biri

8. **yerine:**

Gazel 358

Mısra: 3

Bir şey veya kimsenin yerini tutmak üzere.

N'ola akıtsa gözüm yaş
yerine la'l-i müzâb
Görmedüm bir neçe demdür
o lebi yâküti

9. **yerine:**

Gazel 371

Mısra: 2

Bir şey veya kimsenin yerini tutmak üzere.

Şeh Süleymân n'ola gitdiyse
Selîm han geldi
Meh-i tâbân yerine mihr-i
dıraşşân geldi

10. **yerine:**

Gazel 371

Mısra: 6

Bir şey veya kimsenin yerini tutmak üzere.

N'ola gitdiyse 'adem milkine
ol şâh-ı 'azîm
Yine anuñ yerine bir ulu
sultân geldi

11. **yerine:**

Kaside 3

Mısra: 7

Bir şey veya kimsenin yerini tutmak üzere.

Tîr-i gamzeñ yâd edüp yaş
yerine kıan ağlasam
Dîdede her kirpigüm bir
la'lden peykân olur

12. **yerine:**

Lugaz 12

Mısra: 4

Bir şey veya kimsenin yerini tutmak üzere.

Şubh erince çıkarur tâc-ı
zerin
Yerine anuñ siyeh miğfer
geyer

13. **yerine:**

Tesdis 3

Mısra: 15

Bir şey veya kimsenin yerini tutmak üzere.

Kıan döke yaş yerine dîde-i
ter lâyıq mı
Hâlûme etmeyesin gâhî
nazar lâyıq mı

yerini kılsa:

1. **yerini kılsa:-i, -n, -i, -sa**

Matla 27

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Mesken edinmek, yer edinmek.

Dûd-ı âhum menzilin gördi
yüce eflâkde
Eşk-i çeşmüm yerini kılsa
'aceb mi hâkde

yerleri vü gökleri:

1. **yerleri vü gökleri:-ler, -i, -ler, -i**

Gazel 325

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yer ve gök II her yer.

Vereyin yerleri vü gökleri
cümle bâda
Biri birine urup tağı tağı
âhumla

yeşil:

1. **yeşil:**

Gazel 44

Mısra: 7

Sarıyla mavinin

*karişimından ortaya çıkan,
bitki yapraklarının çoğunda
görülen renk.*

Kuruldu bir yeşil altunlu
hayme şanuram bâğa
Görüldükçe şu 'â'-ı mihr-ile
eshârda şimşâd

2. **yeşil:**

Gazel 279

Mısra: 4
Sarıyla mavinin
karışımından ortaya çıkan,
bitki yapraklarının çoğunda
görülen renk.

Câme-i sebz ile ey Hızr-ı
zamānum güyâ
Bir yeşil tonlu güzel tûti-i
hadrâsın sen

3. yeşil:

Gazel 369

Mısra: 6

Sarıyla mavinin
karışımından ortaya çıkan,
bitki yapraklarının çoğunda
görülen renk.

O melek-çehre hümâ şekline
girmek mi diler
Geh yeşil câme geyüp gâh
geyer fersâyı

4. yeşildür:-dür

Lugaz 6

Mısra: 3

Sarıyla mavinin
karışımından ortaya çıkan,
bitki yapraklarının çoğunda
görülen renk.

Geydüği câme yeşildür
güyyâ
Söylese çalar dili hem-çün
hezâr

5. yeşil:

Terci-bend 1

Mısra: 6

Sarıyla mavinin
karışımından ortaya çıkan,
bitki yapraklarının çoğunda
görülen renk.

Berg-i sebz ile her dıraht-ı
bülend
Bir yeşil çetr-i sâye-dâr oldı

yeşil atlas:

1. yeşil atlas:

Gazel 279

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yeşil renkli atlas kumaş.

Yaraşur egniñe geysen yeşil
atlas cānā
Bir perī-çehre hümā şıvelü
tersāsın sen

yeşil şancağ çeküp:

1. yeşil şancağ çeküp:-üp

Gazel 129

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yeşil şancağ çekmek
(Yeşil şancağ, İslamiyeti
temsil eder.).*

Bir yeşil şancağ çeküp dūd-ı
kebūd-ı āhdan
Baħr ü berde çağırıp dil
‘ışk-ıla der yâ Hızır

yet:

1. yeter:-er

Gazel 12

Mısra: 3

Yeterli, Kafi.

Baħa la’l-i güher-barıyla
dendāni yeter yārūñ
Ne deñlü var ise mercān ü
dür ‘ummānuñ olsun hep

2. yeter:-er

Gazel 12

Mısra: 5

Yeterli, Kafi.

Çaşuñla yüzüñ ü zülfüñ
temāşası yeter baħa
Hilāl ü mihr ile ebr-i siyeh
devrānuñ olsun hep

3. yeter:-er

Gazel 12

Mısra: 7

Yeterli, Kafi.

Yeter seyr-i ħad ü ħadd ü
ħaṭuñ ‘aşıklara cānā
Gül ü serv-i revān ile çemen
bostānuñ olsun hep

4. yetmez:-mez

Gazel 16

Mısra: 5

Yeterli, Kafi.

Kāfirliğine dāl bu yetmez mi
zülfüñüñ
Kim kend’özünde götürür ol
ey şanem şalıb

5. yeter:-er

Gazel 72

Mısra: 1

Yeterli, Kafi.

Leb-i dilber bize ‘aķide yeter
Sükkerī ‘aķd-i ħand edüp
n’eyler

6. yeter:-er

Gazel 99

Mısra: 5

Yeterli, Kafi.

Ĥaṭṭ u ħaddüñ seyri yeter
‘aşıka
Ey gül-i ter sebze-zār u
cüybār

7. yetmez:-mez

Gazel 122

Mısra: 9

Yeterli, Kafi.

Dünyede yetmez mi bu
devlet ‘Azīziye şehā
Kim senüñle rüz u şeb bir
bārgāh altındadır

8. yeter:-er

Gazel 150

Mısra: 9

Yeterli, Kafi.

Ey ‘Azīziye deyenler yeter
olduñ bāde-nüş
Mestüz etmeksüz olur olmaz
olursa bādesüz

9. yetmez:-mez

Gazel 360

Mısra: 3

Yeterli, Kafi.

Boyunca ħana girdüğine
yetmez mi bu şahid kim
O şāhuñ gül gibi al câme
geymek oldı ħānūñı

10. yeter:-er

Mesnevi 1

Mısra: 93

Yeterli, Kafi.

Bu sa'adet yeter saña gâh
gâh
Haşr olunca yanar çerâğı ola

yeter:

1. **yeter:**

Gazel 239
Mısra: 3
Yeterli, Kafi.

Yeter ağlatduñ efendi
demidür
Dest-i luţfuñla gözüm yaşını
sil

2. **yeter:**

Kaside 1
Mısra: 88
Yeterli, Kafi.

Ey ruñı berg-i gül-i bülbül-i
cân luţf eyle
Gül gibi bülbülüñe gel yeter
et cevri yeter

3. **yeter:**

Gazel 232
Mısra: 6
*Yeter! Kâfi! \ Başka bir
şey istemez.*

Geçüp vâdî-i istiğnâdan ey
Leylî-hırâmum gel
Beni hâmûn-ı 'ışkuñda yeter
Mecnûn-ı şeydâ kıl

4. **yeterdi:-di**

Gazel 316
Mısra: 9
*Yeter! Kâfi! \ Başka bir
şey istemez.*

Yeterdi bu sa'adet baña
deyeydi ol şeh
Olsun 'Azîzî kulum hısn-ı
hîmâyetümde

yeter et:

1. **yeter et:**

Kaside 1
Mısra: 88
Kelime Tipi: -
*Sonlandır, bitir,
tamamla.*

Ey ruñı berg-i gül-i bülbül-i
cân luţf eyle
Gül gibi bülbülüñe gel yeter
et cevri yeter

yeter oldı:

1. **yeter oldı:-di**

Gazel 141
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
*Yeter olmak, üst
seviyelere ulaşmak.*

Demidür bendeñe rahm
eylegil ey Yûsuf-ı şânî
'Azîzî-veş yeter oldı yaşum
Nîl-i revân sensüz

yetim:

1. **yetimi:-i**

Gazel 329
Mısra: 8
*Gözyaşı bağlamında
"gözyaşı tanesi".*

Ey gönül hûn-ı cigerle
beslemekdür çâresi
Düşdi çün eşküm yetimi
didedüñ dâmânına

yetiş:

1. **yetiş:**

Gazel 268
Mısra: 3
Yetiş, ulaş, gel.

Çandasın ey şâh-ı hûbân-ı
cihânüm gel yetiş
'Alemler verdi harâba leşker-i
eşk-i revân

yetiş gel:

1. **yetiş gel:**

Gazel 141
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Gel, hadi, imdat,
yardım et.*

Seni sevdüğümü halka
tuyurdı nâle vü zârum
Yetiş gel çandasın oldı kamu
sırrum 'iyân sensüz

yetmiş iki millet:

1. **yetmiş iki millet:**

Matla 38
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Bütün herkes.

Zülf ü hat u hâlûñ mi veren
rüyûña zînet
Geldi mi yahod bir yere
yetmiş iki millet

yetmiş iki millete:

1. **yetmiş iki millete:-e**

Kıt'a 26
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Yetmiş iki millet II
bütün, herkes.*

Demâdem cânûña la'net
okumak
Olupdur yetmiş iki millete
farz

yevmü'l-cezâ:

1. **yevmü'l-cezâ:**

Kıt'a 19
Mısra: 1
*Ceza günü II öldükten
sonra hesaba çekilecek an.*

Edüp yevmü'l-cezâ fikrin
ferâmüş
Neçe bir edesin esrâr u mey
nüş

yeyim:

1. **yeyim:**

Matla 22
Mısra: 2
Yemek, yutmak.

N'ola ekl-i berş edersen def
içün dilden gamı
Pâdişâh-ı 'âlem eyler bir
yeyim berş âdemi

yeyüp içme:

1. **yeyüp içme:-me****Kıt'a 10**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Yeyip içmek.*

Olur olmaz kişilerle yeyüp
içme demeden
Saña yokdur gârażum sen de
bilürsin hanum

yezîd:1. **yezîd:****Kaside 5**

Mısra: 94

*Muaviye'nin oğlu ve
Emevî Devleti'nin ikinci
halifesidir. Devrinde
Kerbela Olayı cereyan
etmiştir. Peygamberimizin
torunlarından Hz. Hüseyin'in
680 yılında Kerbela'da susuz
bırakılması, türlü zulumlere
uğraması ve başının
gövdesinden ayrılarak şehit
edilmesine sebep olmuştur.
Hz. Muhammed'in
ailesinden geride kalanlara
da eziyetler etmiştir.*

Sipâhîce Hasan Şâha ne
lâzım biz demek anı
Bilür nece Yezîd idüğini ol
Hâci Mervânûn

yezîd olsun:1. **yezîd olsun:-sun****Müseddes 1**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Kahrolsun, yazıklar
olsun bağlamında
kullanılmış kalıp yapı.*

Ey kemâl ü fazl ile 'âlemde
mümtâz u ferîd
Saña bende olmayan biñ cân
ile olsun yezîd

yî:1. **yî:****Muamma 19**

Mısra: 1

Ye harfi.

Kaşı yî şad cevri eder deyü şu
kim olur hâzîn
Bî-ser olsun göreyin çıkınca
hamsîn erba'în

yığ:1. **yığarlar:-ar, -lar****Müseddes 3**

Mısra: 22

*Tepeleme bir yığın
hâline gelecek şekilde üst
üste koymak.*

Cihânûn manşib u câhın
edânî eyleyüp yağmâ
Yığarlar mâlî 'ibret almayup
Kârûndan aşlâ

2. **yığma:-ma****Kaside 3**

Mısra: 71

*Men etmek; engel
olmak, esirgemek.*

Hvân-ı lutfûndan Halîlüm
yığma anı kim senûn
Râh-ı 'ışkuñ içre İsmâ'îl-veş
kurbân olur

3. **yığma:-ma****Kaside 3**

Mısra: 71

*Esirgemek, mahrum
etmek.*

Hvân-ı lutfûndan Halîlüm
yığma anı kim senûn
Râh-ı 'ışkuñ içre İsmâ'îl-veş
kurbân olur

yık:1. **yıkıla:-ıl, -a****Gazel 13**

Mısra: 9

Bozmak, tahrip etmek.

Hâyme-i gerdün 'Azîzî
yıkıla nâgeh deyü
Dûd-ı âhum bağladı yer yer
aña müşkîn tınâb

2. **yıklar:-ar****Kaside 5**

Mısra: 68

Bozmak, tahrip etmek.

Hîşârî Muşli-i sîmîn-beden
ol top-ı gâbgâbla
Yıkar şabr u kararî kal'asın
'uşşâk-ı nâlânûn

3. **yıkılmış:-ıl, -mış****Matla 24**

Mısra: 2

Bozmak, tahrip etmek.

Dil-i maẖzûnumı vaşluñla
mesrûr etseñ olmaz mı
O zulm ile yıkılmış beyti
ma'mûr etseñ olmaz mı

4. **yıka:-a****Matla 61**

Mısra: 2

Bozmak, tahrip etmek.

Yıka bu 'âlemi yıka felegûn
küngüresin
Şeb-i hecrûnde yaşum âh ile
bir gün göresin

5. **yıkar:-ar****Gazel 17**

Mısra: 7

*Sarhoşluğun etkisiyle
yere düşmek.*

Rüstem ü Behmen de olsañ
bir ayağ-ıla yıkar
'Arşa-i bezmûn kadîmî
pehlevânıdur şarâb

yık-:1. **yıkılmış:-ıl, -mış****Gazel 158**

Mısra: 4

Bozmak, tahrip etmek.

Ten-i zârum ki kılmışdur
ihâta kalb-i vîrânı
Örümcek târidur şankim
yıkılmış dâra şarmışmış

yıkıl:1. **yıkılır:-ur****Gazel 384**

Mısra: 13

Yıkılmak, devrilmek.

Yıkılır kal'a-i āhen olursa
Ecel topına döymez ten
hişārı

2. **yıkılursa:-ur, -sa**

Gazel 188

Mısra: 13

Parçalanıp dağılmak.

Yıkılırsa 'Azīzī ğam
yemez
Felek-i nüh-ķıbāba meylüm
yok

yıl:

1. **yıllar:-lar**

Gazel 77

Mısra: 3

Sene, yıl.

Olurdu zerre-veş kapuñda
neçe yıllar üftādeñ
Göreydi mäh-rüyuñ bir nazar
mıhr-i ziyā-güster

2. **yıldur:-dur**

Gazel 84

Mısra: 9

Sene, yıl.

Neçe yıldur ki ey meh
Yūsuf-ı cānı 'Azīzīnūñ
Şaçuñda bend olup çāh-ı
zenehdānuñda ķalmışdur

3. **yıllarla:-lar, -la**

Gazel 344

Mısra: 3

Sene, yıl.

Seyrini yıllarla ta'bir eden
itmām etmeye
Her kimūñ girse o mäh-ı
'ālem-ārā seyrine

4. **yılca:-ca**

Gazel 347

Mısra: 4

Sene, yıl.

Nece şabr eyleyeyin derd-i
firāk-ı yāra
Baña bir yılca gelür rüz-ı
ġamuñ bir ānı

5. **yıllarla:-lar, -la**

Gazel 151

Mısra: 9

Yel.

Bülbül gibi şerh etse yıllarla

'Azīzī ger

Gül ruħlaruñuñ vaşfi ey

ġonca-dehen bitmez

6. **yıllardur:-lar, -dur**

Gazel 5

Mısra: 10

Sene, yıl. II uzun

süreden beri.

Seg-i küyum deyü bir gün

ķuluña etmedüñ 'izzet

'Azīzī gibi yıllardur kapuñ

derbāniyuz cānā

yılan:

1. **yılandur:-dur**

Gazel 198

Mısra: 2

Omurgalı

hayvanlardan, bacakları

olmayan, üzeri pullarla

kaplı, çatal dilli, büyük bir

kısmı zehirli olan, uzun

sürüngen hayvan.

Ol niyām-ı türe-dil k'anda

nihāndur ħançerüñ

Ya ġümüñ mähī ya bir ābī

yılandur ħançerüñ

yine:

1. **yine:**

Gazel 2

Mısra: 10

Bir daha, tekrar, gene.

Leb-i cān-baħş ile anı gören

şanur Mesīhādur

Yine deyr-i cihān içinde oldu

bir şanem peydā

2. **yine:**

Gazel 3

Mısra: 7

Bir daha, tekrar, gene.

Yine ħünī gözüñ 'āşık mı

öldürdi edüp mātem

Siyehler geymiş ol ġisü-yı

'anber-bār ser-tā-pā

3. **yine:**

Gazel 4

Mısra: 1

Bir daha, tekrar, gene.

Bahār oldu yine her nev'arūs-

ı lāle-i ħamrā

Büründi al duvaġın çün gül-i

sür-ı çemen-ārā

4. **yine:**

Gazel 4

Mısra: 9

Bir daha, tekrar, gene.

Yine şahn-ı çemende nev-

bahār-ı mu'ciz-āşāruñ

Ķudüminden küşāde oldu

çerşm-i nergis-i şehlā

5. **yine:**

Gazel 4

Mısra: 11

Bir daha, tekrar, gene.

'Azīzī bir dem erdi kim yine

mecmü'a-i ġülden

Oķur şāh-ı bahāruñ medħini

her bülbül-i ġüyā

6. **yine:**

Gazel 13

Mısra: 8

Bir daha, tekrar, gene.

Şu'le-i āh-ı şerer-bārum bu

şeb çarħa çıkup

Yine ħāk üzre nüzül etdi

düşen şanmañ şihāb

7. **yine:**

Gazel 15

Mısra: 2

Bir daha, tekrar, gene.

Bir meh-i Leylī-'izāruñ

zülfine meftün olup

Düşdi zencir-i belāya dil

yine mecnün olup

8. **yine:**

Gazel 27

Mısra: 1

Bir daha, tekrar, gene.

Eyledi faşl-ı şitā rüy-ı cihānı

yine şaħt

Ruḥ-ı 'āşık gibi şarardı kamu
berg-i dirahıt

9. yine:

Gazel 36

Mısra: 11

Bir daha, tekrar, gene.

Devr-i gül erdi yine her lāle-i
bezm-i çemen
Aldı 'ayş u nüş için destine
bir gül-gün kadeh

10. yine:

Gazel 62

Mısra: 10

Bir daha, tekrar, gene.

'İzz ü nāz ile 'Azīzī o gözi
şāhinler
Yine murğ-ı dil-i nālānı şikār
eylediler

11. yine:

Gazel 69

Mısra: 12

Bir daha, tekrar, gene.

Elümden cām düşmezken
benüm sākī ne hikmetdür
Yine bezm-i cihānda ehl-i
'işret ańılan Cemdür

12. yine:

Gazel 70

Mısra: 6

Bir daha, tekrar, gene.

Bugün fikr-i leb ü ebrūñ-ıla
kaddüm hilāl etdüm
Gel ey māhum temāşā kıl
yine rengin hayālüm var

13. yine:

Gazel 73

Mısra: 9

Bir daha, tekrar, gene.

Yine bir şī're māyil dil-rübā
sevdüm 'Azīzī-veş
Nece olur söylemek şimden
gerü eş'arı görsünler

14. yine:

Gazel 79

Mısra: 9

Bir daha, tekrar, gene.

'Azīzī yine bir şāh-ı cihāna
bende oldu kim
Der-i devlet-me'ābında meh
ü mihr iki çākerdür

15. yine:

Gazel 85

Mısra: 2

Bir daha, tekrar, gene.

Cefā sengiyle cismün gök
gök etmiş ol perī-peyker
Urulmuşsın yine ey 'āşık-ı
miḥnet-zede beñzer

16. yine:

Gazel 91

Mısra: 5

Bir daha, tekrar, gene.

Ḥamdülillāh yine luḫ-ı Ḥāk
gibi māk-ı şiyām
Rūze-dārān-ı cihāna eyledi
'arz-ı 'izār

17. yine:

Gazel 103

Mısra: 2

Bir daha, tekrar, gene.

Vuşlat şafāların ğam-ı firķat
çeken bilür
Ḥasret belāların yine ḥasret
çeken bilür

18. yine:

Gazel 108

Mısra: 7

Bir daha, tekrar, gene.

Yine cām-ı mey-i nazmuñ
görenler oldılar sermest
Dilā ṭab'-ı şafā-baḫşuñ senüñ
Cem meşrebin oḫşar

19. yine:

Gazel 118

Mısra: 4

Bir daha, tekrar, gene.

Ne bilsün kār-ı 'ışkı
neydügin Kays-ı beyābānī
Ol işi başa iletmek yine
Ferhāda gelmişdür

20. yine:

Gazel 118

Mısra: 6

Bir daha, tekrar, gene.

Lebün yādına nüş-ı cām
edüp mest-i müdām olmak
Yine bezm-i cihānda bu dil-i
nāşāda gelmişdür

21. yine:

Gazel 121

Mısra: 9

Bir daha, tekrar, gene.

Luḫ edüp yine anuñla
barışur mı ki 'aceb
Dün 'Azīziyle ṭurup gördüm
o fettān çekişür

22. yine:

Gazel 125

Mısra: 4

Bir daha, tekrar, gene.

Ne hikmetdür bu kim bunda
kişi bir gün feraḫ olsa
Neçe günler yine yaş yerine
derd ile kan ağlar

23. yine:

Gazel 130

Mısra: 9

Bir daha, tekrar, gene.

Yine bir şī're māyil dilberī
sevdüm 'Azīzī-veş
Nic'olur söylemek
şimdengerü eş'arı görsünler

24. yine:

Gazel 136

Mısra: 3

Bir daha, tekrar, gene.

'Ömrümüz buldı nihāyet pır
olup ammā yine
Zülf-i ḫübāna muḫayyed
kalb-i pür-teşvīşimüz

25. yine:

Gazel 138

Mısra: 10

Bir daha, tekrar, gene.

Görse refṭarını ḫayretde
kalurdı ṭübā
Yine bir serv-i hevā-baḫşā
hevā-dāruz biz

26. **yine:**

Gazel 140

Mısra: 3

Bir daha, tekrar, gene.

Hecrinde ol mehûn yine dün
gece ra'd-vâr
Şaldı cihânda velvele âh u
fiğânımız

27. **yine:**

Gazel 152

Mısra: 3

Bir daha, tekrar, gene.

Yine cânım sîneme 'avdet
ederdi öliceğ
Yâr güftârından ursa gūşuma
bir cüz'î ses

28. **yine:**

Gazel 155

Mısra: 10

Bir daha, tekrar, gene.

Kimi gördise gözüñ gamze
ile öldürmiş
Yine çok kimse bugün tîr-i
cefâdan geçmiş

29. **yine:**

Gazel 159

Mısra: 4

Bir daha, tekrar, gene.

Bir kâdi bālâya meyl etdi
göñül
Yine bir büyük belâya oldı
duş

30. **yine:**

Gazel 162

Mısra: 7

Bir daha, tekrar, gene.

Fikr-i haţtuñla münakkaş
oldı kaşr-ı dil yine
Şehr-i 'ışkuñ içre oldı bir
yeñi gam-hâne nakş

31. **yine:**

Gazel 163

Mısra: 9

Bir daha, tekrar, gene.

Yine bir Hüsrev-i şîrîn-
dehen yolına cân vermiş

'Azîzî kâr-ı 'ışkı var-ise
Ferhâddan görmiş

32. **yine:**

Gazel 164

Mısra: 9

Bir daha, tekrar, gene.

Dün 'Azîzî yine ol mihr-i
münîri gördüm
Hüsn-ile mâha dönüp âfet-i
devrân olmış

33. **yine:**

Gazel 176

Mısra: 17

Bir daha, tekrar, gene.

Kanlu dağum şanma
oyardum yine
Tekye-i sînemde bir zerrîn
çerâğ

34. **yine:**

Gazel 178

Mısra: 1

Bir daha, tekrar, gene.

Nev-bahâr oldı yine bezm-i
çemen buldı şeref
Şavt-ı murğân-ı nevâ-sâz ile
toldı her taraf

35. **yine:**

Gazel 187

Mısra: 8

Bir daha, tekrar, gene.

Cânı yok şürete döndüm o
şanem hecriyle
Yine hâlüm demege ol
şaneme cânım yok

36. **yine:**

Gazel 197

Mısra: 2

Bir daha, tekrar, gene.

Serv-kadlerle cihân bâğını
seyrân etdük
Yine şahñ-ı çemeni reşk-i
gülîstân etdük

37. **yine:**

Gazel 199

Mısra: 2

Bir daha, tekrar, gene.

Bugün 'arz etdi rüy-ı yâr
gördük
Bihamdillâh yine dîdâr
gördük

38. **yine:**

Gazel 199

Mısra: 9

Bir daha, tekrar, gene.

Yine bugün 'Azîzî mübtelâyı
Reh-i küyında yârûñ zâr
gördük

39. **yine:**

Gazel 203

Mısra: 14

Bir daha, tekrar, gene.

'Azîzî şâh-ı gül gibi tatar
halk-ı cihân elde
Yine bir şi'r-i ter dedüm
bugün rağmına a'dânuñ

40. **yine:**

Gazel 209

Mısra: 3

Bir daha, tekrar, gene.

Kanlu kanlu dağlarla ey gül-i
ra'nâ yine
Sîne şahrâsın serâser lâle-zâr
etssem gerek

41. **yine:**

Gazel 210

Mısra: 10

Bir daha, tekrar, gene.

Dil verüp şem'-i ruğ-ı
dîbere pervâne gibi
Yine yakduñ oda bî-çâre
'Azîzî cânuñ

42. **yine:**

Gazel 217

Mısra: 8

Bir daha, tekrar, gene.

Mâlik-i milk-i Süleymân da
olursañ şâhum
Mür-veş taht-ı gerâdur yine
âhîr yeruñ

43. **yine:**

Gazel 232

Mısra: 1

Bir daha, tekrar, gene.

Dilā demdür yine āh u fiġānı
turma peydā kıl
Belā-yı 'ıŝka dūŝ olduğumu
halka hüveydā kıl

44. yine:

Gazel 234

Mısra: 10

Bir daha, tekrar, gene.

'Azīzī gūŝ edüp kūyında
efġānum dedi ol gül
Gülistān seyrine gelmiş yine
bir naġme der bülbül

45. yine:

Gazel 235

Mısra: 5

Bir daha, tekrar, gene.

Beñzer ki yine 'azm-i çemen
eyledi ol hür
Kim döndi cinān bāġma
ŝahrā-yı Sitanbul

46. yine:

Gazel 269

Mısra: 7

Bir daha, tekrar, gene.

Yine şahn-ı çemen döndi
bisāta bezm-i gülşende
Verür her cām-ı lāle bir
nişan peymāne-i Cemden

47. yine:

Gazel 269

Mısra: 9

Bir daha, tekrar, gene.

'Azīzī bir cefā-ḥūyı bulup
sevmiş yine ol yār
Kişi etgüğünü bulur meşeldür
mā-taġaddemden

48. yine:

Gazel 270

Mısra: 5

Bir daha, tekrar, gene.

Eline tūġin almış yine ol ŝāh
Meger kırmak diler bir bir
'ibādın

49. yine:

Gazel 284

Mısra: 1

Bir daha, tekrar, gene.

Yine bir kāmēti servüñ
nökeri oldum ben
Yine bir boy beginüñ derd-i
seri oldum ben

50. yine:

Gazel 284

Mısra: 2

Bir daha, tekrar, gene.

Yine bir kāmēti servüñ
nökeri oldum ben
Yine bir boy beginüñ derd-i
seri oldum ben

51. yine:

Gazel 286

Mısra: 12

Bir daha, tekrar, gene.

Der iseñ cān-ı 'Azīzī ola ŝād
u ḥurrem
Eyle ol şan olacağı yine
ŝāhum iḥsān

52. yine:

Gazel 290

Mısra: 2

Bir daha, tekrar, gene.

ŝabā gibi 'aceb turmaz
yellersin
Yine şüft kimüñ oġlın
seversin

53. yine:

Gazel 291

Mısra: 3

Bir daha, tekrar, gene.

Alayın cām-ı meyi destüme
Cem gibi yine
Ceyş-i ġam üstine bir tīġ-i
mücellā çekeyin

54. yine:

Gazel 300

Mısra: 7

Bir daha, tekrar, gene.

Levh-i rüyından ḥaṭı ol meh
tırāŝ etmiş yine
Seyr-i ḥüsnum etmege
'uŝŝāka ḥāyildür deyü

55. yine:

Gazel 306

Mısra: 1

Bir daha, tekrar, gene.

Ḥānēne teŝrīf eder ey dil bu
şeb māhuñ yine
şem'lerle karşı çıksun şu'le-
i āhuñ yine

56. yine:

Gazel 306

Mısra: 2

Bir daha, tekrar, gene.

Ḥānēne teŝrīf eder ey dil bu
şeb māhuñ yine
şem'lerle karşı çıksun şu'le-
i āhuñ yine

57. yine:

Gazel 306

Mısra: 4

Bir daha, tekrar, gene.

Ol meh-i nā-mihribānı elden
aldurdum deyü
Gül te'essüf etse ey dil
vermek Allāhuñ yine

58. yine:

Gazel 306

Mısra: 6

Bir daha, tekrar, gene.

Ol gülüñ seyr etdüğü yollara
sür yüzüñ gözüñ
şahn-ı bāġa ey ŝabā uğrarsa
ger rāhuñ yine

59. yine:

Gazel 306

Mısra: 8

Bir daha, tekrar, gene.

Maḥbes-i ġamdan ḥalāŝ
olmak diler beñzer göñül
Destine almış kemendin āh
ile vāhuñ yine

60. yine:

Gazel 306

Mısra: 10

Bir daha, tekrar, gene.

Öldürürlerse beni demem
'Azīzī nāmını
Bende-i maḥbūli oldum bir
güzel māhuñ yine

61. **yine:**

Gazel 307

Mısra: 2

Bir daha, tekrar, gene.

Açılrsa gül fiğāna gelse
bülbul nev-bahār olsa
Semen-simā güzellerle yine
seyr-i kenār olsa

62. **yine:**

Gazel 317

Mısra: 2

Bir daha, tekrar, gene.

Hamdülillāh ki edüp luṭf u
‘ināyet rüze
Eyledi ḥalkı yine ehl-i
sa‘ādet rüze

63. **yine:**

Gazel 317

Mısra: 5

Bir daha, tekrar, gene.

‘Arz edüp mäh-ı cemālin
yine şeyḥ ü şābuñ
Verdi āyine-i ḳalbine şafāvet
rüze

64. **yine:**

Gazel 325

Mısra: 11

Bir daha, tekrar, gene.

Başladı ‘ayş-ı müdām
eylemege şüfı yine
Bezmi-rindāna bisāṭ ola gibi
seccāde

65. **yine:**

Gazel 326

Mısra: 10

Bir daha, tekrar, gene.

Yıkılıpdur ğam-ı hecr ile
‘Azizī gönülüm
Yapılırdı yine ol server-i
ḥübān gelse

66. **yine:**

Gazel 330

Mısra: 2

Bir daha, tekrar, gene.

Nev-bahār oldı çemen buldı
şeref güller ile

Toldı etrāf yine na‘ra-i
bülbüller ile

67. **yine:**

Gazel 330

Mısra: 3

Bir daha, tekrar, gene.

Yine bir lāle-ruḥuñ ‘arızı
şevkıyla göñül
Demidür sineñi tezyin edesin
güller ile

68. **yine:**

Gazel 332

Mısra: 5

Bir daha, tekrar, gene.

Yāri ḳaddüm dām edüp
küyında şayd etdüm yine
Ol hümayı gökden indürüp
şikār etmek nece

69. **yine:**

Gazel 343

Mısra: 9

Bir daha, tekrar, gene.

Erdi bir dem ki ‘Azizī yine
güller açılıp
Bülbul-i na‘ra-zenān-ı çemen
efğāna gele

70. **yine:**

Gazel 350

Mısra: 6

Bir daha, tekrar, gene.

Eyledüñ çün beni hecrüñle
giriṭār-ı belā
Demidür gel bu belādan yine
kırtar beni

71. **yine:**

Gazel 357

Mısra: 18

Bir daha, tekrar, gene.

‘Işk-ıla pır-i za‘ıf olduñ
‘Azizī gerçi kim
Eksük olmaz yine yanuñdan
cüvānānuñ biri

72. **yine:**

Gazel 359

Mısra: 3

Bir daha, tekrar, gene.

Yūsufi geldi şanurlardı yine
dünyāya
Görselerdi seni bu ḥüsn ile
Ken‘ān ehli

73. **yine:**

Gazel 366

Mısra: 4

Bir daha, tekrar, gene.

Gelseler nāz ile bayram
yerine meh-rūlar
Yine seyr eylesek ol şems-i
dıraḥşānları

74. **yine:**

Gazel 366

Mısra: 6

Bir daha, tekrar, gene.

Rüz-ı ‘ıd olsa Ḳaramandaki
ḥaffāflaruñ
Yine zeyn olsa cüvānān-ıla
dükkānları

75. **yine:**

Gazel 366

Mısra: 13

Bir daha, tekrar, gene.

Tutsa āfākı yine na‘raları
mestānuñ
Dāmen ile bir olup çāk-i
giriḃānları

76. **yine:**

Gazel 366

Mısra: 15

Bir daha, tekrar, gene.

Rüz-ı ‘ıd olsa ‘Azizī yine
seyrān etsek
‘ıd-gehde şalınan serv-i
ḥirāmānları

77. **yine:**

Gazel 369

Mısra: 10

Bir daha, tekrar, gene.

Şeyḥ-i Şan‘ān gibi zünnār-ı
maḥabbet ḳuşanup
Sevdi cān ile ‘Azizī yine bir
tersāyı

78. **yine:**

Gazel 371

Mısra: 4
Bir daha, tekrar, gene.

Devr-i 'adli ne ğam erdiyse
anuñ pâyāna
Yine bir aña mu'ādil şeh-i
devrān geldi

79. **yine:**
Gazel 371
Mısra: 6
Bir daha, tekrar, gene.

N'ola gitdiyse 'adem milkine
ol şāh-ı 'azīm
Yine anuñ yerine bir ulu
sultān geldi

80. **yine:**
Gazel 372
Mısra: 7
Bir daha, tekrar, gene.

Ey hVāce-i dehr eyle temāşā
yine taşdı
Çün Nıl-i revān eşk-i
firāvān-ı 'Azīzī

81. **yine:**
Gazel 375
Mısra: 1
Bir daha, tekrar, gene.

Yine bir serv-i semen-
sīmāya verdüm gönlümi
Yine bir taze gül-i ra'nāya
verdüm gönlümi

82. **yine:**
Gazel 375
Mısra: 2
Bir daha, tekrar, gene.

Yine bir serv-i semen-
sīmāya verdüm gönlümi
Yine bir taze gül-i ra'nāya
verdüm gönlümi

83. **yine:**
Gazel 376
Mısra: 2
Bir daha, tekrar, gene.

Bir nigār-ı meh-veşūñ olup
dilā ser-geştesi
Gün gibi oldum yine 'ışk u
hevā ser-geştesi

84. **yine:**
Gazel 376
Mısra: 6
Bir daha, tekrar, gene.

Bir meh-i Leylī-veşūñ
'ışkıyla ser-gerdān olup
Kays-vār oldum yine deşt-i
belā ser-geştesi

85. **yine:**
Gazel 377
Mısra: 8
Bir daha, tekrar, gene.

Gel berü 'ayş edelüm al ele
cāmı sākī
Yüri var şüfī senüñle yine
şoĥbet bākī

86. **yine:**
Gazel 379
Mısra: 8
Bir daha, tekrar, gene.

Degüldür görinen encüm
şeb-i hecrinde ol māhuñ
Duĥān-ı nār-ı āhumdan göge
yine şerer düşdi

87. **yine:**
Gazel 381
Mısra: 13
Bir daha, tekrar, gene.

Yine yarın 'Azīzīyle edelüm
deyü nüş-ı cām
Bugün meclisde hūbān 'ahd
ü peymān eylesünler mi

88. **yine:**
Kaside 1
Mısra: 2
Bir daha, tekrar, gene.

'Arz edüp gül yüzini bülbül-i
gülzāre şehir
Şeh-i gül luţfına bülbül yine
düşdi mazhar

89. **yine:**
Kaside 3
Mısra: 4
Bir daha, tekrar, gene.

Gül yüzüñ hecriyle aĥduĥça
gözümdeñ kanlu yaş

Yine şahrā-yı serāser lāle-i
nu'mān olur

90. **yine:**
Kaside 3
Mısra: 4
Bir daha, tekrar, gene.

Gül yüzüñ hecriyle aĥduĥça
gözümdeñ kanlu yaş
Yine şahrā-yı serāser lāle-i
nu'mān olur

91. **yine:**
Kaside 5
Mısra: 8
Bir daha, tekrar, gene.

Olup ĥalk-ı cihān āsüde vü
ĥoş-ĥāl devrinde
Yine güzelliği vardur
Sitanbul u Qalatānuñ

92. **yine:**
Kaside 5
Mısra: 15
Bir daha, tekrar, gene.

Yine deryā kenārında öter
meyĥāneler güm güm
Çıkup şevĥ-ı mey-ile na'rası
eflāke mestānuñ

93. **yine:**
Kaside 5
Mısra: 46
Bir daha, tekrar, gene.

Olup kūşe-nişīn-i ĥahve-
ĥāne 'İlmī-i ğāzī
Yine evşāfın eyler dilberān-ı
kāse-gerdānuñ

94. **yine:**
Kaside 5
Mısra: 49
Bir daha, tekrar, gene.

Yine ol rind-i 'işret-sāz-ı
'ālem Sırrī-i Kātib
Geçer āvāresi her bir lebi
mül ĥaţtı reyĥānuñ

95. **yine:**
Kaside 5
Mısra: 53
Bir daha, tekrar, gene.

Lebībīnūñ yine dilber lebi
vaşfinadur meyli
Sözi kand-i mükerrer gibi
şîrīndür o güyānuñ

96. yine:

Kaside 5

Mısra: 91

Bir daha, tekrar, gene.

Sever yine ser-āmed Muşli
Şāhi Şubaşı-zāde
Olup bağlamalı dīvānesi ol
serv-i bālānuñ

97. yine:

Kaside 5

Mısra: 97

Bir daha, tekrar, gene.

Yine her gün varur yārān
içerler çahvesin ammā
Degül evvelki gibi revnaç u
hüsni Hasan Cānuñ

98. yine:

Kaside 5

Mısra: 100

Bir daha, tekrar, gene.

Esir-i esb-i tāzī-i mu'allem
Kebecizāde
Kim oldur kâşif ü yükrügi
şimdi yine meydānuñ

99. yine:

Kaside 5

Mısra: 113

Bir daha, tekrar, gene.

Sever mi gördügi yegencigi
yine Koca Melkūh
Günāhi oldur ancaç halk
içinde ol müselmänuñ

100. yine:

Kaside 5

Mısra: 115

Bir daha, tekrar, gene.

Metā'-ı hüsni-i hūbānuñ yine
seyrin eder her gün
Oturup Takıyacı Hıvāce şadır-
gāhında dükkānuñ

101. yine:

Kıt'a 21

Mısra: 3

Bir daha, tekrar, gene.

Evlinūñ 'ömri yine zevk u
şafā-y-ile geçür
Ergenūñ akçasını it ü yaqasın
bit yer

102. yine:

Kıt'a 24

Mısra: 4

Bir daha, tekrar, gene.

Gelūñüz 'azm edüp harābāta
Alalum yine ayağı deste

103. yine:

Matla 81

Mısra: 1

Bir daha, tekrar, gene.

Hāneñi ey dil bu şeb teşrīf
eder şāhuñ yine
Şem'lerle karşı çıksun şu'le-
i āhuñ yine

104. yine:

Matla 81

Mısra: 2

Bir daha, tekrar, gene.

Hāneñi ey dil bu şeb teşrīf
eder şāhuñ yine
Şem'lerle karşı çıksun şu'le-
i āhuñ yine

105. yine:

Mesnevi 1

Mısra: 27

Bir daha, tekrar, gene.

Yine olup halāş o miñnetden
Erdiler rif'ate meşakkatden

106. yine:

Mesnevi 1

Mısra: 33

Bir daha, tekrar, gene.

El verüp yine 'izzet ü devlet
Kurtulup ğamdan olasın
rāhat

107. yine:

Tarih 3

Mısra: 2

Bir daha, tekrar, gene.

Olup eflāke peyveste 'alevler
Bir āteş oldı peydā yine
aḥşām

108. yine:

Tarih 14

Mısra: 3

Bir daha, tekrar, gene.

Yine şaḥne olıcaç ol zulum-
kār
Dediler tārīhini āh be zālīm

109. yine:

Tarih 21

Mısra: 1

Bir daha, tekrar, gene.

Yine Sultān Murāduñ bir
vezir-i nām-darıyla
Kızılbaşa geliyor üstüne
ceyş-i firāvān deñ

110. yine:

Terci-bend 1

Mısra: 1

Bir daha, tekrar, gene.

Yine hengām-ı nev-bahār
oldı
Yine şun'-ı Haç āşkār oldı

111. yine:

Terci-bend 1

Mısra: 2

Bir daha, tekrar, gene.

Yine hengām-ı nev-bahār
oldı
Yine şun'-ı Haç āşkār oldı

112. yine:

Terci-bend 1

Mısra: 3

Bir daha, tekrar, gene.

Yine 'arz-ı cemāl edüp güller
Bā'ış-i nāle-i hezār oldı

113. yine:

Terci-bend 1

Mısra: 15

Bir daha, tekrar, gene.

Gül-i ter nāfesi açıldı yine
Büy-ı müşk ile pür olup
gülşen

114. **yine:**
Terci-bend 1
 Mısra: 41
Bir daha, tekrar, gene.

Yine güllerle zeyn olup
 gülşen
 Düşdü lutfına Hâlikuñ
 mazhar

115. **yine:**
Tesdis 3
 Mısra: 1
Bir daha, tekrar, gene.

Dünyede gördüğüm âlâmı
 yine yâd edeyin
 Şarşar-ı âhum ile 'âlemi
 berbâd edeyin

yir:

1. **yirde:-de**
Lugaz 21
 Mısra: 10
Yer, mekan.

Gâh olur kim şiddet-i bād
 anları
 Tırduğı yirde 'Azîzî hürd
 ider

yit:

1. **yitirüp:-ir, -üp**
Gazel 102
 Mısra: 9
*Yok olmak || Perişan
 hale gelmek.*

Yitirüp kendümi bî-ḥod
 olurun nece zamân
 Düşegeldükçe 'Azîzî öñüme
 küy-ı nigâr

yoğ:

1. **yoğ-isa:-isa**
Gazel 131
 Mısra: 6
Yok, varın karşıtı.

Şeh-i iklim-i fenâ vü gam-ı
 'ışkuz n'ola ger
 Ser-i bî-devletümüzde yoğ-
 isa efserimiz

2. **yoğ-iken:-iken**
Gazel 140
 Mısra: 1
Yok, varın karşıtı.

'Âlemde yoğ-iken daḥı nâm
 ü nişānımız
 Ālüfte-y-idi la'lüñe rûḥ-ı
 revānımız

3. **yoğ-isa:-isa**
Gazel 342
 Mısra: 3
Yok, varın karşıtı.

Eger yoğ-isa zevkı benden
 ey mâh-ı perî-şānum
 Gece olduğça küyuñda niçün
 olur nihān sāye

4. **yoğ-isa:-isa**
Gazel 364
 Mısra: 7
Yok, varın karşıtı.

N'ola bir yerde gamuñla
 yoğ-isa ārāmum
 Ehl-i 'ışkuñ güzelüm olmaz
 imiş ārāmı

5. **yoğ-isa:-isa**
Kıt'a 21
 Mısra: 1
Yok, varın karşıtı.

Evlinüñ yoğ-isa bir dirhem ü
 dīnārı eger
 Ergenüñ māl u menālı çoğ-
 isa her ne kadar

yoğ-iken:

1. **yoğ-iken:**
Tesdis 3
 Mısra: 25
*Mevcut değilken, yok
 iken.*

Dünyede sencileyin bir şeh-i
 'âdil yoğ-iken
 Devr-i 'adlünde benüm gibi
 gedā-dil yoğ-iken

2. **yoğ-iken:**
Tesdis 3
 Mısra: 26
*Mevcut değilken, yok
 iken.*

Dünyede sencileyin bir şeh-i
 'âdil yoğ-iken
 Devr-i 'adlünde benüm gibi
 gedā-dil yoğ-iken

3. **yoğ-iken:**
Tesdis 3
 Mısra: 27
*Mevcut değilken, yok
 iken.*

Dergeh-i Hakkā mu'âdil
 yüce menzil yoğ-iken
 Āh-ı mazlüm aña varmağa
 ḥāyil yoğ-iken

4. **yoğ-iken:**
Tesdis 3
 Mısra: 28
*Mevcut değilken, yok
 iken.*

Dergeh-i Hakkā mu'âdil
 yüce menzil yoğ-iken
 Āh-ı mazlüm aña varmağa
 ḥāyil yoğ-iken

yoğsa:

1. **yoğsa:**
Gazel 320
 Mısra: 2
*Merak, tereddüt, ümit
 vb. duyguları ve düşünülen
 ihtimallerin dışındaki başka
 bir ihtimālî belirtmek için
 kullanılır; acaba.*

Sākî meyḥāneyi vaşf etme
 şaḫın zühhāda
 Yoğsa meşicid gibi anda
 birağur seccāde

yoh:

1. **yoğsa:-sa**
Gazel 324
 Mısra: 2
*Yok, bulunmayan,
 mevcut olmayan, var karşıtı.*

Ey gönül tolaşma yārūñ zülf-
 i 'anber-fāmına
 Hāy miskīn yoğsa düşdüñ
 ejdehālar kāmına

yoğsa:

1. **yoħsa:****Kaside 3**

Mısra: 74

Yoksa; bir düşüncenin, bir davranışın, bir tutumun ters olma ihtimalini anlatmak için kullanılır.

Hemdem-i ağıyar olup akitma
yaşum dem-be-dem
Yoħsa bir gün ara yerde iki
gözüm kan olur

2. **yoħsa:****Gazel 14**

Mısra: 7

Merak, tereddüt, ümit vb. duyguları ve düşünülen ihtimallerin dışındaki başka bir ihtimâli belirtmek için kullanılır; acaba.

Bî-hisâb etme cefâyı baña
yoħsa ey melek
Söyleşürüz senüñ ile olıcak
rüz-ı hisâb

3. **yoħsa:****Gazel 41**

Mısra: 7

Merak, tereddüt, ümit vb. duyguları ve düşünülen ihtimallerin dışındaki başka bir ihtimâli belirtmek için kullanılır; acaba.

Ehl-i bezmüñ göricek gözi
kamaşdı yoħsa
Yed-i beyzâ mıdur ey sâķī o
sîmîn-sâ'id

4. **yoħsa:****Gazel 87**

Mısra: 8

Merak, tereddüt, ümit vb. duyguları ve düşünülen ihtimallerin dışındaki başka bir ihtimâli belirtmek için kullanılır; acaba.

Bülbül-i güyâ olur anı
görenler câmda
Her habâb-ı bâde yoħsa bir
gül-i beyzâ mıdur

5. **yoħsa:****Gazel 107**

Mısra: 3

Merak, tereddüt, ümit vb. duyguları ve düşünülen ihtimallerin dışındaki başka bir ihtimâli belirtmek için kullanılır; acaba.

Erişme tırrasınüñ nârına
yoħsa yârüñ
Ey şâne âteş urgaç saña
yanar o țarrâr

6. **yoħsa:****Gazel 115**

Mısra: 3

Merak, tereddüt, ümit vb. duyguları ve düşünülen ihtimallerin dışındaki başka bir ihtimâli belirtmek için kullanılır; acaba.

Efendi zulm ile ağlatma
'âşıküñ yoħsa
Şikâyet etmege senden
Murâd Hâne çıkar

7. **yoħsa:****Gazel 116**

Mısra: 7

Merak, tereddüt, ümit vb. duyguları ve düşünülen ihtimallerin dışındaki başka bir ihtimâli belirtmek için kullanılır; acaba.

Ķo zulmi ey kaşı yâ yoħsa
âhı mazlûmuñ
Mişâl-i tîr-i du 'â 'arş-ı
Müste'âne çıkar

8. **yoħsa:****Gazel 147**

Mısra: 8

Merak, tereddüt, ümit vb. duyguları ve düşünülen ihtimallerin dışındaki başka bir ihtimâli belirtmek için kullanılır; acaba.

Ķamdülillâh kim habîbüm
ĥvâb-ı gâfletden bugün
'İşkuñ oyardı bizi yoħsa daĥı
uyurmuşuz

9. **yoħsa:****Gazel 203**

Mısra: 5

Merak, tereddüt, ümit vb. duyguları ve düşünülen

ihimallerin dışındaki başka bir ihtimâli belirtmek için kullanılır; acaba.

Ruĥ-ı pür-nürına 'âşık mıdur
yoħsa o meh-rünüñ
Şarmış beñzini gördüm
gece şem'-i şeb-ârânuñ

10. **yoħsa:****Gazel 206**

Mısra: 2

Merak, tereddüt, ümit vb. duyguları ve düşünülen ihtimallerin dışındaki başka bir ihtimâli belirtmek için kullanılır; acaba.

Tırâş oldukça artar ĥüsni
mâh-ı rüy-ı cânânuñ
'İzârı yoħsa ebrî kâğıd-ı zîbâ
mıdur anuñ

11. **yoħsa:****Gazel 247**

Mısra: 9

Merak, tereddüt, ümit vb. duyguları ve düşünülen ihtimallerin dışındaki başka bir ihtimâli belirtmek için kullanılır; acaba.

Özin beñzetmesün ĥațtuña
yoħsa
Ķuten miski ĥațalar Muşli
şâhum

12. **yoħsa:****Gazel 290**

Mısra: 10

Merak, tereddüt, ümit vb. duyguları ve düşünülen ihtimallerin dışındaki başka bir ihtimâli belirtmek için kullanılır; acaba.

Nihâl-i ĥaddine öykünme
yârüñ
Şakın ey serv yoħsa balta
yersin

13. **yoħsa:****Gazel 292**

Mısra: 6

Merak, tereddüt, ümit vb. duyguları ve düşünülen ihtimallerin dışındaki başka

bir ihtimâli belirtmek için kullanılır; acaba.

Baňa ol meh gibi cevr ü cefâ etmekden ey gerdün
Hazer kııl yoħsa bir gün sille-
i âhum benüm yersin

14. yoħsa:

Gazel 298

Mısra: 9

Merak, tereddüt, ümit vb. duyguları ve düşünölen ihtimallerin dışındaki başka bir ihtimâli belirtmek için kullanılır; acaba.

‘Azîzî naqd-i eşk-i çeşmün
İşâr edegör yoħsa
Şikâr olmaz kemend-i âh ile
ol gözleri âhü

15. yoħsa:

Gazel 309

Mısra: 8

Merak, tereddüt, ümit vb. duyguları ve düşünölen ihtimallerin dışındaki başka bir ihtimâli belirtmek için kullanılır; acaba.

Gelmez o mâh sîne-i ‘uşşâka
ey ‘aceb
Girmez mi yoħsa sîm-
bedenler çara yere

16. yoħsa:

Gazel 311

Mısra: 8

Merak, tereddüt, ümit vb. duyguları ve düşünölen ihtimallerin dışındaki başka bir ihtimâli belirtmek için kullanılır; acaba.

Geh cefâ vü cevr edersin
baňa gâhî ‘izz ü nâz
Sevdüğüm midür suçum
yoħsa seni biñ cân-ıla

17. yoħsa:

Gazel 313

Mısra: 1

Merak, tereddüt, ümit vb. duyguları ve düşünölen ihtimallerin dışındaki başka bir ihtimâli belirtmek için kullanılır; acaba.

Boyuñ naħl-i semen mi
‘ar‘ar-ı bālâ midur yoħsa
Yüzüñ gülberg-i ter mi lâle-i
hamrâ midur yoħsa

18. yoħsa:

Gazel 313

Mısra: 2

Merak, tereddüt, ümit vb. duyguları ve düşünölen ihtimallerin dışındaki başka bir ihtimâli belirtmek için kullanılır; acaba.

Boyuñ naħl-i semen mi
‘ar‘ar-ı bālâ midur yoħsa
Yüzüñ gülberg-i ter mi lâle-i
hamrâ midur yoħsa

19. yoħsa:

Gazel 313

Mısra: 4

Merak, tereddüt, ümit vb. duyguları ve düşünölen ihtimallerin dışındaki başka bir ihtimâli belirtmek için kullanılır; acaba.

Dil-i pejmürdeye enfâs-ı
la‘lûñ tâze cân verdi
Lebüñ ölmüşler ihyâ etmede
‘İsâ midur yoħsa

20. yoħsa:

Gazel 313

Mısra: 6

Merak, tereddüt, ümit vb. duyguları ve düşünölen ihtimallerin dışındaki başka bir ihtimâli belirtmek için kullanılır; acaba.

Ser-i küyuñ tavâf etsem
şafâlar kesb eder cânım
Eşigüñ kıble mi anda Ka‘be-i
‘ulyâ midur yoħsa

21. yoħsa:

Gazel 313

Mısra: 8

Merak, tereddüt, ümit vb. duyguları ve düşünölen ihtimallerin dışındaki başka bir ihtimâli belirtmek için kullanılır; acaba.

Müşebbek sînem içre dil
midür efgân eden yâ Rab

Giriftâr-ı kafes bir bülbül-i
güyâ midur yoħsa

22. yoħsa:

Gazel 313

Mısra: 10

Merak, tereddüt, ümit vb. duyguları ve düşünölen ihtimallerin dışındaki başka bir ihtimâli belirtmek için kullanılır; acaba.

Berât-ı hüsnuñe alnuñda
etmiş ser-fürü kaçuñ
Ĥam-ı zülf-i hümâyunuñ aña
tuğrâ midur yoħsa

23. yoħsa:

Gazel 313

Mısra: 12

Merak, tereddüt, ümit vb. duyguları ve düşünölen ihtimallerin dışındaki başka bir ihtimâli belirtmek için kullanılır; acaba.

‘Azîzî kâmetüñ şekl-i çelîpâ
gibi Ĥam olmuş
Esîr-i bend-i zülf-i olduđuñ
tersâ midur yoħsa

24. yoħsa:

Gazel 385

Mısra: 10

Merak, tereddüt, ümit vb. duyguları ve düşünölen ihtimallerin dışındaki başka bir ihtimâli belirtmek için kullanılır; acaba.

Tılısm-ı vaşlınuñ fethine
ikdâm eylemez olduñ
‘Azîzî yoħsa ol genc-i
nihânuñdan uşanduñ mı

25. yoħsa:

Gazel 390

Mısra: 8

Merak, tereddüt, ümit vb. duyguları ve düşünölen ihtimallerin dışındaki başka bir ihtimâli belirtmek için kullanılır; acaba.

Dil verüp her kese yanında o
yârüñ eydüñ
Çalmasun bulduğımı yoħsa
Ĥağâlar kılcı

26. **yoħsa:****Kaside 3**

Mısra: 74

*Merak, tereddüt, ümit**vb. duyguları ve düşünölen ihtimallerin dışındaki başka bir ihtimâli belirtmek için kullanılır; acaba.*

Hemdem-i ağıyar olup ağıtma yaşum dem-be-dem
Yoħsa bir gün ara yerde iki gözüm kıan olur

27. **yoħsa:****Kıt'a 12**

Mısra: 1

*Merak, tereddüt, ümit**vb. duyguları ve düşünölen ihtimallerin dışındaki başka bir ihtimâli belirtmek için kullanılır; acaba.*

Ehl-i fakr ol yoħsa devlet kişiyeye
Devletidür devletidür devleti

28. **yoħsa:****Matla 1**

Mısra: 2

*Merak, tereddüt, ümit**vb. duyguları ve düşünölen ihtimallerin dışındaki başka bir ihtimâli belirtmek için kullanılır; acaba.*

Göl-sitân-ı rüyuña verdi şeref ey meh-cebîn
Sünböl-i Sa'dî midür yoħsa bu zülf-i 'anberîn

29. **yoħsa:****Tahmis 1**

Mısra: 12

*Merak, tereddüt, ümit**vb. duyguları ve düşünölen ihtimallerin dışındaki başka bir ihtimâli belirtmek için kullanılır; acaba.*

Bu garîb üftâdeye şâhum cefâdan kıl hâzer
Yoħsa eşk ü âhum eyler 'âlemi zîr ü zeber

yoħ:1. **yoħ:****Kaside 1**

Mısra: 98

Bulunmayan, mevcut olmayan (şey).

Gerçi vardur o gülün bülbül-i meddâhi hezâr
Lîk yoħ ol gülî ben bülbüli mânend öger

2. **yoħ:****Gazel 28**

Mısra: 5

Yok: varın karşıtı.

Şerbet-i vaşlumdan aña çäre yoħ dermiş dirîğ
Ol tabîb-i cân beni bî-çäre kıldı 'âkıbet

3. **yoħdur:-dur****Gazel 29**

Mısra: 14

Yok: varın karşıtı.

Şi'r-i selîs ü nazm-ı dil-cüyuñi gören der
Yoħdur 'Azîzî mâ'-i cârîde bu selâset

4. **yoħ:****Gazel 30**

Mısra: 1

Yok: varın karşıtı.

Cevrinün pâyânı yoħ cânân elinden el-ğiyâş
Zulminün oranı yoħ sulţân elinden el-ğiyâş

5. **yoħ:****Gazel 30**

Mısra: 2

Yok: varın karşıtı.

Cevrinün pâyânı yoħ cânân elinden el-ğiyâş
Zulminün oranı yoħ sulţân elinden el-ğiyâş

6. **yoħdur:-dur****Gazel 51**

Mısra: 2

Yok: varın karşıtı.

Gerçi bîñ var o gülün 'âşık-ı zârı geçinür

Yoħdur ammâ ki benüm gibi hezârı geçinür

7. **yoħ:****Gazel 72**

Mısra: 6

Yok: varın karşıtı.

Câm-ı la'lün ölümlüsü ma'rûf
Bezm-i 'âlemde yoħ gibi şağ er

8. **yoħdur:-dur****Gazel 98**

Mısra: 10

Yok: varın karşıtı.

'Azîzî ğam yeme kıaldum deyü ħâk-i mezelletde
Ki ehlün tâli'i yoħdur zamâne dünâ mâ'ıldür

9. **yoħdur:-dur****Gazel 135**

Mısra: 2

Yok: varın karşıtı.

Eşküñ dükendi giryeden ol mâh-pâresüz
Yoħdur felekde bencileyin bir sitâresüz

10. **yoħdur:-dur****Gazel 135**

Mısra: 10

Yok: varın karşıtı.

Çoħdur 'Azîzî 'ışk-ıla bî-çäre gerçi kim
Yoħdur evet senün gibi başına çâresüz

11. **yoħ:****Gazel 136**

Mısra: 2

Yok: varın karşıtı.

Ĥüblar 'ışkıyla pîr olup ağardı rîşimüz
Bir siyeh-rü 'âşiyüz yoħ Ĥâkka yarar işimüz

12. **yoħ:****Gazel 145**

Mısra: 1

Yok: varın karşıtı.

Zahm-ı hecr-i yârdan
kurtulmağa yok çâremüz
Âh kim kaldı oñulmadı
yürekde yaramuz

13. **yokdur:-dur**

Gazel 153

Mısra: 10

Yok: varın karşıtı.

Halk-ı zamâne kadrüni
bilmezse gam degül
Yokdur 'Azîzî şimdi cihânda
kadir-şinâs

14. **yok:**

Gazel 181

Mısra: 1

Yok: varın karşıtı.

Göz yaşın dökme nigârüñ
yolına minneti yok
Gevher olursa da yanında
anuñ kıymeti yok

15. **yok:**

Gazel 181

Mısra: 2

Yok: varın karşıtı.

Göz yaşın dökme nigârüñ
yolına minneti yok
Gevher olursa da yanında
anuñ kıymeti yok

16. **yok:**

Gazel 181

Mısra: 4

Yok: varın karşıtı.

Seg-i küyü gibi dâyim
bilesince agyâr
Âstânında bir it deñlü bize
hürmeti yok

17. **yok:**

Gazel 181

Mısra: 6

Yok: varın karşıtı.

Ol mehüñ menziline ermek
olurdı lâkin
Yaşumuñ ılduzu düşkün
başumuñ devleti yok

18. **yok:**

Gazel 181

Mısra: 8

Yok: varın karşıtı.

Ham edüp kâmetümi bâr-ı
belâ-yı gam-ı yâr
Döndüm ol pîr-i za'ife kim
anuñ tākati yok

19. **yok:**

Gazel 181

Mısra: 10

Yok: varın karşıtı.

Nece şayd eylesün ol yâri
'Azîzî-i ğarîb
Eli ermez güci yetmez
direme vüs'ati yok

20. **yok:**

Gazel 182

Mısra: 1

Yok: varın karşıtı.

Mihnet-i 'ışk-ı yâre ğâyet
yok
Elem ü ğuşşaya nihâyet yok

21. **yok:**

Gazel 182

Mısra: 2

Yok: varın karşıtı.

Mihnet-i 'ışk-ı yâre ğâyet
yok
Elem ü ğuşşaya nihâyet yok

22. **yok:**

Gazel 182

Mısra: 4

Yok: varın karşıtı.

Çekmege bâr-ı cevr-i cānāni
Ten-i zârumda tâb u tākāt
yok

23. **yok:**

Gazel 182

Mısra: 6

Yok: varın karşıtı.

Şevk-ı mihrüñ olan
göñüllerden
Şanma kim mihr-veş harâret
yok

24. **yok:**

Gazel 182

Mısra: 8

Yok: varın karşıtı.

Gül-i ter nece öykünür saña
kim
Gülde sende olan melâhat
yok

25. **yok:**

Gazel 182

Mısra: 10

Yok: varın karşıtı.

Öldürürse 'Azîzî ğuşşa beni
'İşk-ı dildârdan ferâgat yok

26. **yok:**

Gazel 187

Mısra: 1

Yok: varın karşıtı.

Nece âh eylemeyem derd ile
cānānum yok
Nece kıan ağlamayam bir
gül-i ħandānum yok

27. **yok:**

Gazel 187

Mısra: 2

Yok: varın karşıtı.

Nece âh eylemeyem derd ile
cānānum yok
Nece kıan ağlamayam bir
gül-i ħandānum yok

28. **yok:**

Gazel 187

Mısra: 4

Yok: varın karşıtı.

Nece zinde ola dil Hızrı ki
nüş eylemege
Leb-i dilber gibi bir çeşme-i
hayvānum yok

29. **yok:**

Gazel 187

Mısra: 6

Yok: varın karşıtı.

Derd ü miñnet beni şol deñlü
za'if eyler begüm
Demege derdümi bir
kimseye dermānum yok

30. **yok:**

Gazel 187

Mısra: 7

Yok: varın karşıtı.

Cānı yoğ şürete döndüm o
şanem hecriyle
Yine hālüm demege ol
şaneme cānum yoğ

31. yoğ:

Gazel 187

Mısra: 8

Yok: varın karşıtı.

Cānı yoğ şürete döndüm o
şanem hecriyle
Yine hālüm demege ol
şaneme cānum yoğ

32. yoğ:

Gazel 187

Mısra: 10

Yok: varın karşıtı.

Ṭañ mıdur cūy-ı revān olsa
‘Azīzī yaşum
Nażarumda şalınur serv-i
hıramānum yoğ

33. yoğ:

Gazel 188

Mısra: 1

Yok: varın karşıtı.

Büse-i la‘l-i nāba meylüm
yoğ
Nüş-ı cām-ı şarāba meylüm
yoğ

34. yoğ:

Gazel 188

Mısra: 2

Yok: varın karşıtı.

Büse-i la‘l-i nāba meylüm
yoğ
Nüş-ı cām-ı şarāba meylüm
yoğ

35. yoğ:

Gazel 188

Mısra: 4

Yok: varın karşıtı.

Ḥançer-i ābdāruñ özler dil
Andan özge bir āba meylüm
yoğ

36. yoğ:

Gazel 188

Mısra: 6

Yok: varın karşıtı.

Teşne-i la‘lün olalı gönlüm
Mey-i nāba cülāba meylüm
yoğ

37. yoğ:

Gazel 188

Mısra: 8

Yok: varın karşıtı.

Selsebīl-i lebūñ diler cānum
Kevşer-i bñ-türāba meylüm
yoğ

38. yoğ:

Gazel 188

Mısra: 10

Yok: varın karşıtı.

Ḥam-ı zülf-i nigāra beste-
dilem
Sünbül-i piç ü tāba meylüm
yoğ

39. yoğ:

Gazel 188

Mısra: 12

Yok: varın karşıtı.

Ben o dervīş-i küy-ı ‘aşkam
kim
Şeh-i ‘ālī-cenāba meylüm
yoğ

40. yoğ:

Gazel 188

Mısra: 14

Yok: varın karşıtı.

Yıkılursa ‘Azīzī ğam
yemezın
Felek-i nüh-ķibāba meylüm
yoğ

41. yoğ:

Gazel 215

Mısra: 8

Yok: varın karşıtı.

Ṭarīķ-ı fenn-i ‘ışkı Kays
gelsün benden öğrensün
Ki yoğ ol şan‘atunñ yolın
bulur ben mübtelādan yeg

42. yoğ:

Gazel 233

Mısra: 7

Yok: varın karşıtı.

Vuşlatuñ ayına erişmege yoğ
mı çäre
Neçe bir tāb-ı teb-i hecrünñ ile
yana göñül

43. yoğ:

Gazel 246

Mısra: 6

Yok: varın karşıtı.

Ben niçün zencīr-i zülf-i
dılbera dil vermeyem
Yoğ mıdur ‘ālemde bir
dīvāne deñlü ğayretüm

44. yoğdur:-dur

Gazel 249

Mısra: 2

Yok: varın karşıtı.

Defter-i ‘uşşāķa bendeñ
etseñ olmaz mı raķam
Dedüm ol serv dedi kim
dīvāneye yoğdur ķalem

45. yoğdur:-dur

Gazel 249

Mısra: 7

Yok: varın karşıtı.

Devlet-i ‘ışķuñda yoğdur
ihtiyācum ni‘mete
Maṭbah-ı sīnem Ḥalīlüm
ṭoṭludur ḥvān-ı ğam

46. yoğ:

Gazel 260

Mısra: 9

Yok: varın karşıtı.

Yoğ nazīri Ḥasenünñ ḥısn ü
edāda ammā
Olmaz eş‘ār-ı Azīzī gibi
ğüftār-ı ḥasen

47. yoğ:

Gazel 261

Mısra: 8

Yok: varın karşıtı.

Ol yār-ı bñ-vefādan şekvā
edersin ey dil

Yok cevri-yāra şabruñ
beñzer şikāyetüñden

48. **yoğ:**

Gazel 272

Mısra: 9

Yok: varın karşıtı.

Yok nazırüñ güzel ögmekte
‘Azizî göreyin
Dünyede ölme sen ağzuñda
dilüñ çürümesün

49. **yoğ:**

Gazel 281

Mısra: 8

Yok: varın karşıtı.

Koyup la‘l-i leb-i dildarı
vaşf-i kevşer eylersin
Be şüfî yok midür ‘akluñ
niçün efsâne söylersin

50. **yoğdur:-dur**

Gazel 304

Mısra: 9

Yok: varın karşıtı.

Bārekallāh ey ‘Azizî yoğdur
emşālüñ bugün
Hüsrev ü Şāhî gibi tezyin-i
divān etmede

51. **yoğ:**

Gazel 316

Mısra: 4

Yok: varın karşıtı.

‘Işk ellerin şu deñlü geşt
eyledüm ki şimdi
Bir adımı bilür yok kendü
vilāyetümde

52. **yoğdur:-dur**

Gazel 316

Mısra: 2

Yok: varın karşıtı.

Taḥsîn okur işiden ḥüsnüñ
rivāyetümde
Yoğdur bahāne zīrā vaşfuñ
ḥikāyetümde

53. **yoğdur:-dur**

Gazel 316

Mısra: 6

Yok: varın karşıtı.

Kūyun iti yanumdan
ayrulmasa ‘aceb mi
Yoğdur kuşür bilür aña
ri‘āyetümde

54. **yoğ:**

Gazel 334

Mısra: 4

Yok: varın karşıtı.

Meger nām-ı maḥabbet
defter-i ḥübāndan oldı ḥak
Ki yok mihr ü vefānuñ adın
añar meh-liḳālarda

55. **yoğdur:-dur**

Gazel 338

Mısra: 14

Yok: varın karşıtı.

Hecri-la‘l-üñle ‘Azizî gibi
bīmār olanuñ
Derdine ölmekten özge çāre
yoğdur var ise

56. **yoğdur:-dur**

Gazel 368

Mısra: 5

Yok: varın karşıtı.

Bu şüretlü kişiyi gördüğüm
yoğdur dedi nā-geh
Ḳadid olduğumu deyr-i
gamında ol şanem gördi

57. **yoğ:**

Gazel 385

Mısra: 5

Yok: varın karşıtı.

Belā-yı yār cevri çekmege
yok tāḳatüm deyü
Daḥı pīr olmadın ol nev-
cüvānuñdan uşanduñ mı

58. **yoğdur:-dur**

Kaside 3

Mısra: 30

Yok: varın karşıtı.

Ey Meḥemmed-nām u
Aḥmed-ḥulḳ u Ḥaydar-
mevhibet
Luṭf u iḥsān etmede yoğdur
saña akrān olur

59. **yoğ:**

Kaside 5

Mısra: 30

Yok: varın karşıtı.

N’ola maḳbül-i ḥalk-ı ‘ālem
olsa şî‘ri Nev’ünüñ
Ki yok nev’-i beşerde mişli
nazmı-y-ıla o ḥanuñ

60. **yoğ:**

Kaside 5

Mısra: 35

Yok: varın karşıtı.

Mişālî şî‘rinüñ ḥüsn-i
edāsnuñ mişālî yoğ
Ḥüseyndür şāhid-i nazmı
‘İzārî-i süḥan-dānuñ

61. **yoğ:**

Kaside 5

Mısra: 56

Yok: varın karşıtı.

Oğuyup yazmadan Vālî
‘aceb mi olsa ger ḥālî
Ki yok ḳadriñ bilür ‘ālemde
ehl-i nazm u inşānuñ

62. **yoğ:**

Kaside 5

Mısra: 70

Yok: varın karşıtı.

Cihānda Cin Ḥüseynüñ gerçi
ağzı egrisi çokdur
Velî yok ‘aşıḳı bizden yeg ol
yār-ı perişānuñ

63. **yoğ:**

Kaside 5

Mısra: 108

Yok: varın karşıtı.

Hevā-yı naḳş u şavtı rūḥ-
baḥş-ı mürde-i ḡamdur
‘Irāḳ u İşfahānda mişli yok
güyende ‘İsānuñ

64. **yoğdur:-dur**

Kaside 5

Mısra: 40

Yok: varın karşıtı.

Geçinse ‘arşa-i nazmuñ
deliri n’ola Şānî Beg
Ki yoğdur baḥş-i şî‘re cür‘eti
anuñla bir cānuñ

65. **yoğdur:-dur**

Kaside 5

Mısra: 129

Yok: varın karşıtı.

Fedāyī Beg ki yoğdur hüsñ ü
hulq-ıla aña mānend
Sürür-ı sine nür-ı dīdesidür
nesl-i insānuñ

66. **yoğ:**

Kit'a 1

Mısra: 14

Yok: varın karşıtı.

Līk şāhum zahīrüm
olmamağın
Yoğ zuhūrum gedā-yı der-
be-derem

67. **yoğdur:-dur**

Kit'a 10

Mısra: 2

Yok: varın karşıtı.

Olur olmaz kişilerle yeyüp
içme demeden
Saña yoğdur garažum sen de
bilürsin hanum

68. **yoğ:**

Lugaz 6

Mısra: 5

Yok: varın karşıtı.

Ƙudreti yoğ gelmege bezme
meger
Ƙoltuğına gire bir zībā püser

69. **yoğdur:-dur**

Matla 46

Mısra: 2

Yok: varın karşıtı.

Bir mü'eddeb hūbdur ol
ğonca-leb
Gülde yoğdur andağı hüsñ-i
edeb

70. **yoğ:**

Matla 58

Mısra: 1

Yok: varın karşıtı.

Var mı yoğ mı ağzı yārūñ
kimse bilmezdi 'iyāñ
Hızr-ı hañtı vermese ol
çeşme-i cāndan nişāñ

71. **yoğ:**

Mesnevi 1

Mısra: 11

Yok: varın karşıtı.

Rūhı yoğ bir beden idi ammā
Mağdemūñ Ƙıldı Ƙal'ayı ihyā

72. **yoğdur:-dur**

Müseddes 1

Mısra: 7

Yok: varın karşıtı.

Serverā cūd u sehāda yoğdur
aƘrānuñ senūñ
'Āleme Ƙolmuş durur eltāf u
ihşānuñ senūñ

73. **yoğ:**

Müseddes 3

Mısra: 3

Yok: varın karşıtı.

Elinde eşhiyānuñ nesne yoğ
hep ehl-i hissetde
Kemāl ehli mezelletde edāñi
cāh-i 'izzetde

74. **yoğ:**

Müseddes 3

Mısra: 14

Yok: varın karşıtı.

Kemal ü ma'rifetden dem
uran şimdi hañā eyler
Ki zīrā gūş eder yoğ cānına
ancak cefā eyler

75. **yoğdur:-dur**

Müseddes 3

Mısra: 25

Yok: varın karşıtı.

'Azīzī merdüm-i şāhib-
kemālūñ rağbeti yoğdur
Hüner ehli gibi 'ālemdede
şimdi nekbeti yoğdur

76. **yoğdur:-dur**

Müseddes 3

Mısra: 26

Yok: varın karşıtı.

'Azīzī merdüm-i şāhib-
kemālūñ rağbeti yoğdur
Hüner ehli gibi 'ālemdede
şimdi nekbeti yoğdur

77. **yoğdur:-dur**

Müseddes 3

Mısra: 27

Yok: varın karşıtı.

Elinde māl u mansıb
olmayanūñ hürmeti yoğdur
Nece hürmet direm miğdāri
Ƙadr ü Ƙiymeti yoğdur

78. **yoğdur:-dur**

Müseddes 3

Mısra: 28

Yok: varın karşıtı.

Elinde māl u mansıb
olmayanūñ hürmeti yoğdur
Nece hürmet direm miğdāri
Ƙadr ü Ƙiymeti yoğdur

79. **yoğ:**

Tesdis 3

Mısra: 38

Yok: varın karşıtı.

Herkese eyler-iken
pādişehüm ihşāni
Cevriñūñ yoğ mı 'Azīzī
Ƙuluña orani

80. **yoğ:**

Gazel 132

Mısra: 4

Yok!, Hayır!

Cān derse büse-i la'line ger
cānāñ bahā
Yoğ demezüz cān ile biz ol
bahāya Ƙāyilüz

81. **yoğ:**

Gazel 190

Mısra: 8

Bulunmama, olmama.

Dedi kim yoğ mıdur elden
hicābuñ
Dedüm fāş etdi sırr-ı 'işkuñ
āhum

82. **yoğ:**

Gazel 281

Mısra: 9

Bulunmama, olmama.

Şeh-i milk-i sühānsın yoğ
nažirūñ ehl-i nazm içre

'Azîzî her ne söz kim
söyleseñ şâhâne söylersin

83. **yoğdur:-dur**

Gazel 289

Mısra: 2

Bulunmama, olmama.

Şol cāy-ı pür-şafā ki ola saña
vañan Ḥasan
Yoğdur yanumda farkı anuñ
Ka'beden Ḥasan

84. **yoğ:**

Gazel 295

Mısra: 5

Bulunmama, olmama.

Seni cānı gibi cānā cihānda
sevmez ādem yoğ
Bu zülf ü kāmēt ü ebrū-y-ıla
bilmem ne cānsın sen

85. **yoğ:**

Gazel 304

Mısra: 8

Bulunmama, olmama.

Ben marîz-i 'ışk-ı yāram çek
elūñ benden tabîb
Yoğ durur emūñ senūñ bu
derde dermān etmede

86. **yoğdur:-dur**

Kaside 3

Mısra: 30

Bulunmama, olmama.

Ey Mehemmed-nām u
Aḥmed-ḥulq u Ḥaydar-
mevhibet
Luḫf u iḥsān etmede yoğdur
saña akrān olur

yoğ bil:

1. **yoğ bil:**

Gazel 239

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yoğ saymak, olmadığımı
bilmek.*

Çün ki verdūñ dehen-i
dilbere dil
Kendūñ ey 'āşık-ı bî-dil yoğ
bil

yoğ degül:

1. **yoğ degül:**

Gazel 68

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yoğ degül, var.

Ṭavāf-ı Ka'benūñ ḥazzı
egerçi yoğ degül ammā
Senūñ küyuñ ṭavāfında
benüm kıblem şafā vardur

yoğ mıdur:

1. **yoğ mıdur:-dur**

Müseddes 2

Mısra: 26

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yoğ mu?.

Bu ne cevır olur buña hergiz
nihāyet yoğ mıdur
Tañrıdan qorkmaz mısın bu
zulme gāyet yoğ mıdur

2. **yoğ mıdur:-dur**

Müseddes 2

Mısra: 25

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yoğ mu?.

Bu ne cevır olur buña hergiz
nihāyet yoğ mıdur
Tañrıdan qorkmaz mısın bu
zulme gāyet yoğ mıdur

3. **yoğ mıdur:-dur**

Müseddes 2

Mısra: 27

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yoğ mu?.

Dermendūñ olsa bu ḥaste
'ināyet yoğ mıdur
Yā 'Azîzî kuluña luḫf u
ḥimāyet yoğ mıdur

4. **yoğ mıdur:-dur**

Müseddes 2

Mısra: 28

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yoğ mu?.

Dermendūñ olsa bu ḥaste
'ināyet yoğ mıdur
Yā 'Azîzî kuluña luḫf u
ḥimāyet yoğ mıdur

yoğ yere:

1. **yoğ yere:**

Gazel 174

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Boş yere, boşuna.

Hecr-i femūñle çıkdı
gözümdeñ dürer dirîğ
Güm oldı gitdi yoğ yere
bunca güher dirîğ

2. **yoğ yere:**

Gazel 381

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Deyim**

Hiçbir gereği yokken.

Mey-i la'l-i lebūñ-çün
öldürüp birbirini 'uşşāk
Cihān bezminde sākî yoğ
yere kan eylesünler mi

yoğsa:

1. **yoğsa:**

Gazel 327

Mısra: 8

Bir düşünceñin,

*davranışın veya tutumun ters
durumunu ya da görüşünü
ifade eden söz, ve illa, yahut,
ya da.*

Neçe bir hücrede şüfi

yatağūñ bir ḥaşır ola
Ölür gider misin yoğsa be
miskîn büriyā üzre

yoğ:

1. **yoğunda:-uñ, -da**

Gazel 22

Mısra: 7

*Uğruna, uğruna |
amaç, maksat.*

Sāye-veş yoluñda ben hāk
olduğum kāfir ‘adū
Gördi reşkinden dedi yā
leytenī küntü türāb

2. **yolına:-i, -n, -a**

Gazel 41

Mısra: 9

Uğruna,uğruna |
amaç, maksat.

Dirhem-i eşki o servüñ
yolına harc edegör
Ne тұrur kīse-i çeşmüñde
‘Azīzī zāyid

3. **yolında:-i, -n, -da**

Gazel 77

Mısra: 1

Uğruna,uğruna |
amaç, maksat.

Vücūd-ı ‘āşıkı çün kim o
meh yolında hāk ister
Yanup ‘ışk āteşine ey gönül
ol sen de hākister

4. **yoluñda:-uñ, -da**

Gazel 123

Mısra: 6

Uğruna,uğruna |
amaç, maksat.

Gerçi kıddüm kemān gibi
kecdür
Līk yoluñda toğruyam çün tīr

5. **yolına:-i, -n, -a**

Gazel 124

Mısra: 1

Uğruna,uğruna |
amaç, maksat.

Egerçi yolına cān vermelü
cānāneler vardur
Velī dil-dāde ‘uşşāk içre de
cānā neler vardur

6. **yolında:-i, -n, -da**

Gazel 174

Mısra: 9

Uğruna,uğruna |
amaç, maksat.

Hāk et yolında eşküñ ü
rūyuñ ki yārdan
Etmez ‘Azīzī ‘āşık olan sīm
ü zer dirīğ

7. **yoluñda:-uñ, -da**

Gazel 183

Mısra: 5

Uğruna,uğruna |
amaç, maksat.

Ƙıldı ben üftādeyi hāk ile
yeksān ayrılık
Sāye-i kıddün degüldür
görinen yoluñda āh

8. **yoluñda:-uñ, -da**

Gazel 226

Mısra: 3

Uğruna,uğruna |
amaç, maksat.

Der-miyān edüp yoluñda
hānmānum serverā
Ben saña dedüm belī baña ne
derse desün el

9. **yoluñda:-uñ, -da**

Gazel 266

Mısra: 4

Uğruna,uğruna |
amaç, maksat.

Olmasun çevgān-ı zülfüñ
oğşamağ baña naşīb
Güy-veş yoluñda ğaltān
eylemezsem başı ben

10. **yoluñda:-uñ, -da**

Gazel 295

Mısra: 3

Uğruna,uğruna |
amaç, maksat.

‘Aceb mi der-miyān etse
yoluñda varını ‘uşşāk
Efendi ad-ıla bir Aħmed-i
nāzük-miyānsın sen

11. **yolına:-i, -n, -a**

Gazel 336

Mısra: 7

Uğruna,uğruna |
amaç, maksat.

Nağd-i cān verüp yolına
gördüğü servüñ gönül
‘Aşık-ı şūrīde-hāl ü pāymāli
olmasa

12. **yolında:-i, -n, -da**

Gazel 339

Mısra: 11

Uğruna,uğruna |
amaç, maksat.

Her kim yolında varın
vermezse çün Züleyhā
Olmaz ‘Azīzī mālīk ol
Yūsuf-ı zamāne

13. **yolında:-i, -n, -da**

Gazel 342

Mısra: 1

Uğruna,uğruna |
amaç, maksat.

Olup ‘ışkuñ yolında baña
yār-ı mihrbān sāye
Olur her kıanda ğitsem bile
yanumda revān sāye

14. **yoluñda:-uñ, -da**

Gazel 381

Mısra: 3

Uğruna,uğruna |
amaç, maksat.

Hevā-yı ‘ışkuñ ile zerre-veş
yoluñda ‘āşıklar
Ğubār-ı tenlerin hāk ile
yeksān eylesünler mi

15. **yoluñda:-uñ, -da**

Gazel 381

Mısra: 6

Uğruna,uğruna |
amaç, maksat.

Ümīd-i ‘īd-i vaşluñ
eyleyenler ey hilāl-eburū
Yoluñda ğüsfeñd-i cānı
kırbān eylesünler mi

16. **yoluña:-u, -ñ, -a**

Kaside 3

Mısra: 34

Uğruna,uğruna |
amaç, maksat.

Bir işāretle yoluña cümlesi
kırbān olur
Tīğ-i tīzūñ kıorqusından rüz u
şeb lerzān olur

17. **yolına:-i, -n, -a**

Matla 29

Mısra: 2

Uğruna,uğruna |
amaç, maksat.

Gireydi destüme gencîne-i
medfûmî Kârûnuñ
Şu gibi hırcanurdum yolına
bir serv-i mevzûnuñ

18. **yolında:-ı, -n, -da**
Matla 43
Mısra: 2
Uğruna,uğrunda |
amaç, maksat.

Edince bir dür-i yek-dâneyi
dilâ peydâ
Olanca varını yolında
çalkadı deryâ

19. **yolna:-ı, -n, -a**
Muamma 17
Mısra: 2
Uğruna,uğrunda |
amaç, maksat.

Mühre-i dâğ-ı siyâhın ref'
edüp serden zamân
Dâmen-i 'ırzı o meh yolına
kıldı der-miyân

20. **yollarda:-lar, -da**
Gazel 256
Mısra: 3
Karada, havada, suda
bir yerden bir yere gitmek
için aşılın uzaklık, tarik.

Verürsin ihtimâm ile selâm
yollarda ağyâre
Niçün 'ışk eylemezsün
bendeñi gördükçe sultânüm

21. **yolların:-lar, -ı, -n**
Gazel 147
Mısra: 4
Yol.

Zulmet-i İskenderi haţţ-ı
siyâhından bilüp
Âb-ı hayvân yolların la'l-i
lebinden şormuşuz

22. **yolların:-lar, -ın**
Gazel 63
Mısra: 5
Yol, güzergah, yer.

Ergürürler menzil-i maşşûda
âhîr yolların
Nâlesin anlar ki peyk-i
cânına zeng etdiler

23. **yollarda:-lar, -da**
Gazel 108
Mısra: 6
Yol, güzergah, yer.

Nece şâd olmasun tıfl-ı dil
eşk-i merdüm-i dîdem
Ki her dem ol şehüñ yollarda
nağş-ı kebbebin oğşar

24. **yolda:-da**
Gazel 150
Mısra: 7
Yol, güzergah, yer.

Yüz sürersüz pâyına yolda o
şâhı görseñüz
Hağ bu kim ey tıfl-ı eşk-i
dîde merdüm-zâdesüz

25. **yollarda:-lar, -da**
Gazel 205
Mısra: 7
Yol, güzergah, yer.

Yollarda şatup bende-i
dîrîneñi şâhum
Ağyâr-ı dil-âzâr ile bâzâr
eder olduñ

26. **yolın:-ın**
Gazel 305
Mısra: 3
Yol, güzergah, yer.

Yolın bilmezlik ile güm
kalan mücrimlere yarın
Cemâlûñ nûrını şem'-i hüda
kıl yâ Resûlallâh

27. **yollara:-lar, -a**
Gazel 306
Mısra: 5
Yol, güzergah, yer.

Ol gülûñ seyr etdüğü yollara
sür yüzüñ gözüñ
Şahn-ı bâğa ey şabâ uğrarsa
ger râhuñ yine

28. **yoluñ-çün:-uñ, -çün**
Gazel 314
Mısra: 4
Yol, güzergah, yer.

Hâl-i 'anber-bârına
öykünmesün de nâfeye

Ey şabâ yoluñ-çün uğrarsañ
Hütenden cânibe

29. **yolda:-da**
Gazel 382
Mısra: 9
Yol, güzergah, yer.

Gören beni yanında yârüñ
'Azîzî yolda
Şanur ki Lâla Paşa
şehzâdeye yanaşdı

30. **yolna:-ı, -n, -a**
Kaside 2
Mısra: 5
Yol, güzergah, yer.

Şems mihr-i kamerüñ yolına
dönse tañ mı
Hem-ser-i şems-i felekdür
kamer-i gül-ruhsâr

31. **yolda:-da**
Lugaz 2
Mısra: 5
Yol, güzergah, yer.

Meskenet ehli gibi yolda
müdâm
Herkesüñ ayağına yüzün
sürer

32. **yolların:-lar, -ın**
Tarih 21
Mısra: 8
Yol, güzergah, yer.

Guzât-ı müslimînüñ tîği ile
dökülen kanlar
Eder şahrâ-yı Kâşân yolların
la'l-i Bedağşân deñ

33. **yollarını:-lar, -ı, -n, -ı**
Terci-bend 1
Mısra: 26
Yol, güzergah, yer.

Boşanup bend ü bağı
enhârüñ
Şuladı yollarını gülzârüñ

34. **yoluñda:-uñ, -da**
Kaside 3
Mısra: 26
Yol, güzergah |
Sevgili'nin geçeceği yol.

Dest-gîr ol koma ayaklarda
ey servüm anı
Sāye-veş yoluñda ol kim hāk
ile yeksān olur

35. **yoluñda:**-uñ, -da

Kaside 3

Mısra: 26

Yol, güzergah I

Sevgili'nin geçeceği yol.

Dest-gîr ol koma ayaklarda
ey servüm anı
Sāye-veş yoluñda ol kim hāk
ile yeksān olur

36. **yoluñda:**-uñ, -da

Gazel 222

Mısra: 1

Uğruna, uğruna -

Sevgilinin uğruna-

Nedür yoluñda cān naqdın
senüñ rühüm revān etmek
Hemān tek minnete geçsün
yanuñda terk-i cān etmek

37. **yolna:**-ı, -n, -a

Gazel 181

Mısra: 1

Amaç, maksat, uğur.

Göz yaşın dökme nigāruñ
yolına minneti yok
Gevher olursa da yanında
anuñ kıymeti yok

38. **yolna:**-ı, -n, -a

Gazel 372

Mısra: 10

Amaç, maksat, uğur.

'Āşık deme şol kimseye kim
sevdüğü hürüñ
Yolına fedā eylemeye cān-ı
'Azīzi

39. **yoluña:**-uñ, -a

Kaside 3

Mısra: 34

Amaç, maksat, uğur.

Şöyle bendeñ oldılar
Mağrib-zemīnüñ halkı kim
Bir işaretle yoluña cümlesi
kurbān olur

yol buldı:

1. **yol buldı:**-dı

Tarih 5

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ulaşmak, erişmek.

Murğ-ı rühı kafes-i tenden
uçup
Cennete girmek için yol
buldı

yolın bulur:

1. **yolın bulur:**-ın, -ur

Gazel 215

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**

Bir menzile ulaşmak

*için uygun yolu, yöntemi
bulmak; vesile, araç bulmak.*

Ṭarīk-ı fenn-i 'ışkı Kaş
gelsün benden öğrensün
Ki yok ol şan'atuñ yolın
bulur ben mübtelādan yeg

yolına cān vermiş:

1. **yolına cān vermiş:**-miş

Gazel 163

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**

Bir şeyin ya da bir

*kimsenin yolunda ölmek, can
vermek.*

Yine bir Hüsrev-i şīrīn-
dehen yolına cān vermiş
'Azīzī kār-ı 'ışkı var-ise
Ferhāddan görmiş

yolına dökeyin:

1. **yolına dökeyin:**-e, -yin

Gazel 220

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim**

Yoluna dökmek II

uğruna haramacak.

'Āşıkuñ göz yaşdır māl ü
menāli çün kim
Dökeyin yolına ol māl
Meḥammed Şāhuñ

yolına olsun:

1. **yolına olsun:**-sun

Gazel 217

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yoluna olmak II senin
uğrunda yok olsun
bağlamında.*

Ser-i bī-devlettüm olsun
yolına tek göreyin
Kolum gerdentüme şalduğunu
şemşīrūñ

yolında:

1. **yolında:**

Gazel 197

Mısra: 10

*(Sevgilinin) uğruna,
yolunda.*

Geçmedi minnete yanında
'Azīzī yārūñ
Gerçi yolında anuñ terk-i dil
ü cān etdük

yolında cān fedā edüp:

1. **yolında cān fedā edüp:**-
üp

Kaside 5

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Deyim**

*Bir amacın uğruna
canını feda etmek, canından
vazgeçmek.*

Yolında cān fedā edüp gider
yanınca 'āşıklar
Beşiktaş şalınmağa giden
serv-i hīrāmānuñ

yolında öldigüm:

1. **yolında öldigüm:**-di, -
güm

Gazel 19

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**

*Bir kimse veya değer
uğruna can vermek, kendini
feda etmek.*

Ol yolında öldigüm yārūñ
'Azīzī şimdi āh
Cān verüp küyında kimler
hāksār oldı 'aceb

yolında öldüğüm:

1. **yolında öldüğüm:**-*düg, -üm*

Gazel 303

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

-Bir kimse veya değer uğruna can vermek, kendini feda etmek II sevgili bağlamında.

Eşigün taşın öldükde baña seng-i mezâr eyle
Yolında öldüğüm hâk-i mezârum sengsâr eyle

yollar bağlar:

1. **yollar bağlar:**-*r-r, -lar*

Lugaz 11

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Yolları kapatıp geçilmez eyler.

Ol nedür kim nâle edüp ağlar
Gözlerinüñ yaşı yollar bağlar

yollar başar:

1. **yollar başar:**-*lar, -ar*

Gazel 304

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

Yol kesmek.

Ğamzeñ âdemler helâk eyler
şaçuñ yollar başar
Gözlerüñ her dem harâmiler
gibi kıan etmede

yollar gözedür:

1. **yollar gözedür:**-*lar, -ür*

Müseddes 2

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Deyim**

Yol gözetmek, yol beklemek.

Ola kim görem cemâlün
deyü çeşm-i eşk-bâr
Halka-i der gibi yollar
gözedür leyl ü nehâr

yollarımı bağlar:

1. **yollarımı bağlar:**-*lar, -um, -ı, -lar*

Tesdis 2

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Yolları kapatıp, geçilmez eyler.

Gözlerüm dem dem fezâ-yı
ğamda tırmaz ağlar
Kıanlu yaşum her yañadan
yollarımı bağlar

yoluña baş u cân vermez:

1. **yoluña baş u cân**

vermez:-*mez***Gazel 231**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

Uğruna başını ve canını vermek II sevgilinin uğruna ölmek.

Bir işâretle yoluña vermez
isem baş u cân
Bağrumı biñ pâre tığ-i hışm
ile ura da dil

yoluña cânlar veren:

1. **yoluña cânlar veren:**-*lar, -en*

Gazel 122

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

Bir uğurda canını feda etmek.

Yoluña cânlar veren
üftâdelerdür serverâ
Şol ten-i pejmürde bu kim
hâk-i râh altındadır

yorgancı süleymânuñ:

1. **yorgancı süleymânuñ:**-*uñ*

Kaside 5

Mısra: 76

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Özel ad.

Eşigi taşını bâliş edinüp
yaşdanur 'uşşâk
Döşeklügi güzel mañbüb
Yorgancı Süleymânuñ

yu:

1. **yu:**-*r*

Gazel 128

Mısra: 11

Temizlemek, yıkamak.

İrdüğine zañm urup cismin
serâser kıana yur
Ğamze-i hun-rîzi yârüñ tığ-i
bürrân kendidür

2. **yuyup:**-*y, -up*

Gazel 139

Mısra: 4

Temizlemek, yıkamak.

Dolaşursın dil-i 'uşşâka deyü
alup ele
Gün olur mı ki o meh zülfini
yuyup şaramaz

3. **yumağa:**-*mağ, -a*

Gazel 153

Mısra: 7

Temizlemek, yıkamak.

Ol âftâb yumağa her şubñ
ayasın
Mıhr âftâbe-i zer ü mâh oldı
sım şas

4. **yu:**

Gazel 202

Mısra: 10

Temizlemek, yıkamak.

'Arz-ı dil-dâra olam derseñ
mañal
Âb-i eşk ile 'Azîzi yu gözün

5. **yu:**-*r*

Gazel 380

Mısra: 4

Temizlemek, yıkamak.

Girye eyler deyü gördükçe
ruh-ı renginüñ
Yüzini kıanlara yur görenün
eşk-i ali

yüce:

1. **yüce:****Gazel 27**

Mısra: 4

Yüce, büyük, ulu.

Ġam-ı Şirîn ile cân
verdüğine Ferhâduñ
Nazar etseñ yüce taġlarda
kayalar daġı saġt

2. **yüce:****Matla 27**

Mısra: 1

Yüce, büyük, ulu.

Düd-ı āhum menzilin görđi
yüce eflākde
Eşk-i çeşmüm yerini kılsa
'aceb mi ġākde

3. **yüce:****Tarih 1**

Mısra: 9

Yüce, büyük, ulu.

Göricek bu yüce eyvānuñı
māh
Didi tārīhini kāġ-ı Cemŝīd

4. **yüce:****Tesdis 3**

Mısra: 27

Yüce, büyük, ulu.

Dergeh-i Ĥaġka mu 'ādil
yüce menzil yoġ-iken
Āh-ı mazlüm aña varmaġa
ġāyil yoġ-iken

yük:1. **yük:****Gazel 257**

Mısra: 4

Yük, ağır şey, aġırlık.

Yükledür bār-ı ġamı baña
felek
Tut ki ben yük çekici
ġammālem

yük götürür:1. **yük götürür:-ür****Lugaz 20**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Yük götürmek, yük
taşımak.*

Arkası üstinde vardır bir
üyük
Gece gündüz götürür anı çü
yük

yukaru:1. **yukaru:****Gazel 272**

Mısra: 6

Yukarı.

Uydurup yanına a 'dāyı o
meh-rü eydüñ
Sāye-veş aŝaġı yukaru bile
sürümesün

yükle:1. **yükledür:-dür****Gazel 257**

Mısra: 3

*Bir yükü taŝımayı
üstüne almak.*

Yükledür bār-ı ġamı baña
felek
Tut ki ben yük çekici
ġammālem

yükled:1. **yükledürsin:-ür, -sin****Gazel 353**

Mısra: 5

*Bir yükü taŝımayı
üstüne almak.*

Yükledürsin dile bār-ı ġam-ı
cevri her bār
O belā-dide ġamuñ çekmege
mu 'tād gibi

yük-nāk etmez:1. **yük-nāk etmez:-mez****Gazel 134**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Yüklü etmek, yük olmak.

Ümīd-i bāde-i vaŝluñ edüp
n'eyler şu kim cānā

Şararup cism-i zārın bāġ-ı
ġamda yük-nāk etmez

yükrüklük eylese:1. **yükrüklük eylese:-se****Gazel 374**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Hızlı koŝmak II taŝkınlık
eylemek.*

N'ola yükrüklük eylese
ġālūñ
Buldı meydān-ı ġüsnuñi ġālī

yüksek:1. **yüksek:****Gazel 145**

Mısra: 4

*Altı ile üstü arasındaki
uzaklık çok olan, alçak
karşıtı.*

Āsitān-ı yārdan ġayrı yere
itmez nüzül
Ĥaylice yüksek uçar kuşdur
dil-i āvāremüz

yum:1. **yummuş:-muş****Tesdis 4**

Mısra: 27

*Kıсарak kapamak,
sıkarak kapalı duruma
getirmek.*

Ĥayātında muġaŝŝal yummuş
idi dīde-i cānı
Nümāyān oldu tālī ' tutdı yüz
mir 'āt-ı rüġhānī

yumaġ:1. **yumaġa:-a****Kaside 1**

Mısra: 103

Yıkamak.

Ser-i ġaŝmın yumaġa gül
gibi bülbül ġana
Ola her ġonca-i gül bülbüle
la 'līn şeşper

yumul:

1. **yumulmaz:-maz****Gazel 192**

Mısra: 2

Kapanmak, bir araya gelmek.

Giryeden hâli mükedder
bülbul-i nālânlaruñ
Gülmeden ağzı yumulmaz
gonca-i handānlaruñ

yün:1. **yüñden:-den****Gazel 370**

Mısra: 9

*Koyun, keçi, deve gibi
ot yiyen evcil hayvanların
vücutlarını örten yumuşak
kıvrık kıl görünümünde
organik elyaf.*

Geymiş egnine 'Azîzî gibi
yüñden bir nemed
Ol gülüñ abdālî olmış
bülbul-i gülşen dahı

yünus:1. **yünusa:-a****Mesnevi 1**

Mısra: 21

*Hız Yunus Aleyhisselam,
Musul yakınlarındaki Nineve
(Ninova) ahalisine
gönderilen peygamber.
Babası Metâ adında bir zât
olup sâlih kimselerdendi.
Yunus aleyhisselam kendisini
balık yuttuğu için Zinnûn ve
Sâhib-i Hût adlarıyla da
anılmıştır.*

Yünusa batn-ı hût olup
zindân
Turdı deryâ dibinde neçe
zaman

yüpür:1. **yüpüreyin:-e, -yin****Gazel 353**

Mısra: 2

*Esmek; ün salmak,
hüküm sürmek.*

Tek kabûl eyle beni kulluğa
şimşâd gibi

Hıdmetünde yeleyin
yüpüreyin bād gibi

yür:1. **yürür:-ür****Gazel 127**

Mısra: 2

*Yürümek, ilerlemek, yol
almak.*

Vâdi-i 'ışka düşen mânend-i
ebr ağlar yürür
Gözlerinüñ kanlu yaşı seyl
olup çağlar yürür

yüreg:1. **yüregümüñ:-üm, -üñ****Gazel 97**

Mısra: 2

*Kalp, gönül II âşığın
gönlü.*

Nece demdür gam-ı la'lüñ
dil-i nālânda gezer
Nitekim yüregümüñ kanı
reg-i cānda gezer

2. **yüregüm:-üm****Gazel 390**

Mısra: 2

*Kalp, gönül II âşığın
gönlü.*

Ey baña cevri ü cefâ cebr-i
'analar kılıcı
Yüregüm deldi dilim dildi
belâlar kılıcı

yüregüm yağını:1. **yüregüm yağını:-ı, -n, -ı****Tesdis 3**

Mısra: 9

*Kelime Tipi: Kalıp***İfade***Sevgilinin güzelliğini
devam ettirebilmek için
ihtiyaç duyduğu âşığın yürek
yağı. II Çok eziyet, ıstırap
çektirmek.*

Tâb-ı miñnet yüregüm yağını
turmaz eridür
Yaqsam âhumdan eger
başuma odlar yeridür

yürek:1. **yürekde:-de****Gazel 145**

Mısra: 2

Gönül, kalp.

Zahm-ı hecr-i yârdan
kurtulmağa yok çâremüz
Âh kim kaldı oñulmadı
yürekde yaramuz

yürekler yaçar:1. **yürekler yaçar:-ler, -ar****Gazel 109**

Mısra: 6

*Kelime Tipi: Deyim**Çok tatlı olmak, içini
yakmak.*

Lezzetinden büseñüñ cānâ
tudaqlar yarıılır
Eyle tatludur lebüñ şehdi ki
yürekler yaçar

yüri:1. **yüri:****Gazel 346**

Mısra: 9

*Yürü!, Haydi durma!
Var git!.*

Koma nüş-ı kahveyi elden
'Azîzî-veş yüri
Kâse-i fincân gibi döndükçe
bu gerdün dede

2. **yüri:****Gazel 377**

Mısra: 8

*Yürü!, Haydi durma!
Var git!.*

Gel berü 'ayş edelüm al ele
cāmı sâkı
Yüri var şüfi senüñle yine
şoñbet bâkı

3. **yüri:****Kaside 1**

Mısra: 99

*Yürü!, Haydi durma!
Var git!.*

Bülbül-āsā gül-i ter vasfını
ey dil қо yürü
O güle eyle du'ā bülbüle zīrā
o düşer

4. **yürü:**

Kıt'a 2

Mısra: 16

Yürü!, Haydi durma!

Var git!

Eger bu derde isterseñ
müdüvā
Yürü ol eşigi dārü'ş-şifāya

5. **yürümez:-mez**

Gazel 9

Mısra: 9

*Yürümek II bir hedefe
doğru yol almak.*

Bir gün ayak yürümez oldu
'Azīzī olalı
Āstān-ı mīr-i deyre intisābı
sākiyā

yürü var:

1. **yürü var:**

Gazel 23

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yürü git!, haydi git!, var
git!*

Cāme-i fakr ile fahr eyle
Azīzī yürü var
Eyleme 'ākıl-iseñ meyl-i
kábā-yı devlet

yürü:

1. **yürü:**

Gazel 230

Mısra: 4

*Yürümek I gezmek,
dolaşmak.*

Biñ 'işve vü nāz ile eyā serv-
i sehī-quad
Gülzār-ı cihān içre yürü
cilve-künān ol

2. **yürümesün:-me, -sün**

Gazel 272

Mısra: 2

*Yürümek I gezmek,
dolaşmak.*

Çeşm-i giryānum o şeh derse
yaşum yürümesün
Dem-be-dem yanına a'dāyı
alup yürümesün

3. **yürü:**

Gazel 302

Mısra: 9

*Yürümek I gezmek,
dolaşmak.*

Bāde-nüş ol yürü her lahza
edüp 'ayş-ı müdām
Vermedin çarh-ı felek 'ömr-i
'Azīzi bāda

4. **yürü:-r**

Gazel 323

Mısra: 1

*Yürümek I gezmek,
dolaşmak.*

O meh kim cilveler eyler
yürür tāvūs şeklinde
Melekdür gökden inmiş
güyyiā nāmūs şeklinde

5. **yürü:**

Gazel 171

Mısra: 1

*Yürü!, Haydi durma!
Var git!*

Yürü ey şeşder-i gamda beni
zār eyleyen tāli'
Fiğānumdan cihān halkını
bīzār eyleyen tāli'

6. **yürü:**

Gazel 171

Mısra: 3

*Yürü!, Haydi durma!
Var git!*

Yürü ey dil hezārın zār edüp
gam hār-zārında
Niğār-ı gül-'izārum yār-ı
āgyār eyleyen tāli'

7. **yürü:**

Gazel 171

Mısra: 5

*Yürü!, Haydi durma!
Var git!*

Yürü ey rāh-ı kuyında o
māh-ı 'ālem-ārānuñ
Şerār-ı düd-i āhumdan
yerüm nār eyleyen tāli'

8. **yürü:**

Gazel 171

Mısra: 7

*Yürü!, Haydi durma!
Var git!*

Yürü ey şerbet-i vaşlın şunup
ğayre o meh-rūnuñ
Beni hecrinde bīmār u dil-
efgār eyleyen tāli'

9. **yürü:**

Gazel 171

Mısra: 9

*Yürü!, Haydi durma!
Var git!*

Yürü ey zülfi hecrinde o
māhuñ dār-ı dünyāyı
'Azīzī derdmendüñ başına
dar eyleyen tāli'

10. **yürü:**

Gazel 204

Mısra: 2

*Yürü!, Haydi durma!
Var git!*

Komaz elden ayağūñ ol
Hüsrev-i devrān senüñ
Ey mey-i gül-gün-ı bezm-ārā
yürü meydān senüñ

11. **yürü:**

Gazel 218

Mısra: 4

*Yürü!, Haydi durma!
Var git!*

Caḥīm-i firqatūñde ben
yanayın nār-ı āhumla
Yürü dārü's-selām olsun
saña her küyü Eyyūbuñ

12. **yürü:**

Gazel 226

Mısra: 9

*Yürü!, Haydi durma!
Var git!*

Qıl ü kālī қо yürü ol mū-
miyāna qıl nazar

Görmek isterseñ 'Azîzî ince
bellü bir güzel

13. **yürür:-r**

Gazel 230

Mısra: 6

Yürü!, Haydi durma!

Var git!.

Akdı şu gibi cân u dil ol serv
ayağına
Ey gözlerümün yaşı yürü sen
de revân ol

14. **yürürsin:-r, -sin**

Gazel 69

Mısra: 9

Sürmek, devam etmek.

Demâdem ehl-i 'ışka ta'n
eder yürürsin ey vâ'iz
Saña bilsem ki el zemmi
neden çaķ böyle elzemdür

15. **yürür:-r**

Gazel 104

Mısra: 1

Yürümek II bir hedefe

doğru yol almak.

Tîg-i müjgânun yaşum
gözden revân eyler yürür
Beñzer ol hün-rîze kim her
demde kan eyler yürür

16. **yürür:-r**

Gazel 104

Mısra: 2

Yürümek II bir hedefe

doğru yol almak.

Tîg-i müjgânun yaşum
gözden revân eyler yürür
Beñzer ol hün-rîze kim her
demde kan eyler yürür

17. **yürür:-r**

Gazel 104

Mısra: 4

Yürümek II bir hedefe

doğru yol almak.

Tıfl-ı dil hâlin şorarsañ
hasretinden la'lüñün
Mehd-i gamda tırmayup âh
u fiğân eyler yürür

18. **yürür:-r**

Gazel 104

Mısra: 6

Yürümek II bir hedefe

doğru yol almak.

Hayret alur nahl-i bâğı her
kaçan kim nâz ile
Dâmenin ol serv-kâmet der-
miyân eyler yürür

19. **yürür:-r**

Gazel 104

Mısra: 8

Yürümek II bir hedefe

doğru yol almak.

Āftabuñ çarhına āhum nece
toķunmasun
Kim o mâha her seher mihrin
'iyân eyler yürür

20. **yürür:-r**

Gazel 104

Mısra: 10

Yürümek II bir hedefe

doğru yol almak.

Derd-i 'ışkı bir kitâb etmiş
'Azîzî nazm edüp
Kışsa-hvân gibi cihâna
dâstân eyler yürür

21. **yürürsin:-r, -sin**

Gazel 120

Mısra: 1

Yürümek II bir hedefe

doğru yol almak.

Dem-be-dem inler yürürsin
ey gönül kavvâl-vâr
Ney gibi beñzer derünuñda
senün bir hâl var

22. **yürür:-r**

Gazel 127

Mısra: 1

Yürümek II bir hedefe

doğru yol almak.

Vâdi-i 'ışka düşen mânend-i
ebr ağlar yürür
Gözlerinün kanlu yaşı seyl
olup çağlar yürür

23. **yürür:-r**

Gazel 127

Mısra: 4

Yürümek II bir hedefe
doğru yol almak.

Gül gül edüp şevk-ı rüy-ı yâr
ile dil sînesin
Lâle gibi nâr-ı gamla bağırını
dağlar yürür

24. **yürür:-r**

Gazel 127

Mısra: 6

Yürümek II bir hedefe

doğru yol almak.

Eksük olur mı cihân bāğında
başından belâ
Zülf-i hûbâna şu kim dil
riştesin bağlar yürür

25. **yürür:-r**

Gazel 127

Mısra: 8

Yürümek II bir hedefe

doğru yol almak.

Murğ-ı cânı sîneden var ise
uçurmak diler
Tîg-i ser-tûzin o hünî dem-
be-dem zâğlar yürür

26. **yürür:-r**

Gazel 127

Mısra: 10

Yürümek II bir hedefe

doğru yol almak.

'İşk-ı yâr ile 'Azîzî erdi bir
vâdiye kim
Geh güler mecnûn-ı şeydâ
gibi gâh ağlar yürür

27. **yürürse:-r, -se**

Gazel 170

Mısra: 9

Yürümek II bir hedefe

doğru yol almak.

'Uşşâķ-ı dil-perişân tañ mı
yürürse 'uryân
Abdâl-ı 'ışk olanlar etmez
şiyâbdan hâz

28. **yürüsem:-se, -m**

Gazel 257

Mısra: 8

Yürümek II bir hedefe

doğru yol almak.

Şoyunup hankah-ı 'ışkuñ
içre
N'ola 'uryān yürüsem
abdālem

29. yürü:

Gazel 258

Mısra: 8

*Yürümek II bir hedefe
doğru yol almak.*

Sen cevri ü cefā eyle baña
şabr edeyin ben
Sen hüsnüñe tayan yürü ben
'ışka tayıdum

30. yürür:-r

Gazel 328

Mısra: 6

*Yürümek II bir hedefe
doğru yol almak.*

Göreyin gönlüm belälardan
benüm kırtulmasun
Kim demādem meyl eder
yürür qadi bālälara

31. yürüdükçe:-dükçe

Lugaz 20

Mısra: 2

*Yürümek II bir hedefe
doğru yol almak.*

Ol nedür kim küha beñzer
kälebi
Yürüdükçe bir qarış şarqar
lebi

yürüt:

1. yürüt:

Tedis 4

Mısra: 3

*Gezindirmek,
döndürmek (meclis içinde).*

Şafā ver bezme luṭf eyle
yürüt cām-ı musaffāyı
Ayaklandur ele al sāgar-ı
billür-ı mīnāyı

yūsuf:

1. yūsuf:

Gazel 63

Mısra: 15

*Hiz. Yusuf II Hz.
Yakub'un oğlu Hz. Yusuf.*

*Mısır'a sultan olması,
kardeşleri tarafından kuyuya
atılıp ölüme terk edilmesi ve
güzelliği yönüyle Klasik Türk
şirinde söz konusu
edilmektedir.*

Hüb-rular dün 'Azizî hüsn
ile Yūsuf gibi
Keffe-i mizān-ı gerdünda
mehi deng etdiler

2. yūsuf:

Gazel 311

Mısra: 9

Hiz. Yusuf II Hz.

*Yakub'un oğlu Hz. Yusuf.
Mısır'a sultan olması,
kardeşleri tarafından kuyuya
atılıp ölüme terk edilmesi ve
güzelliği yönüyle Klasik Türk
şirinde söz konusu
edilmektedir.*

N'ola sen Yūsuf gibi sultān-ı
Mısr-ı hüsn iseñ
Baña da şāhum 'Azizî derler
ad u şan-ıla

3. yūsufi:-ı

Gazel 359

Mısra: 3

Hiz. Yusuf II Hz.

*Yakub'un oğlu Hz. Yusuf.
Mısır'a sultan olması,
kardeşleri tarafından kuyuya
atılıp ölüme terk edilmesi ve
güzelliği yönüyle Klasik Türk
şirinde söz konusu
edilmektedir.*

Yūsufi geldi şanurlardı yine
dünyāya
Görselerdi seni bu hüsn ile
Ken'ān ehli

4. yūsuf:

Mesnevi 1

Mısra: 23

Hiz. Yusuf II Hz.

*Yakub'un oğlu Hz. Yusuf.
Mısır'a sultan olması,
kardeşleri tarafından kuyuya
atılıp ölüme terk edilmesi ve
güzelliği yönüyle Klasik Türk
şirinde söz konusu
edilmektedir.*

Yūsuf ayru düşüp atasından
Dür olup çeşm-i
akrabāsından

yūsuf-ı cānı:

1. yūsuf-ı cānı:-ı

Gazel 84

Mısra: 9

Kelime Tipi: Kalıp

İfade

*Can Yusuf'u (Hz. Yusuf
peygamber).*

Neçe yıldur ki ey meh
Yūsuf-ı cānı 'Azizîñüñ
Şaçuñda bend olup çāh-ı
zenehdānuñda qalmışdur

yūsuf-ı gül-çehre:

1. yūsuf-ı gül-çehre:

Gazel 245

Mısra: 9

Kelime Tipi: Kalıp

İfade

Gül yüzlü Yusuf.

Beni ol Yūsuf-ı gül-çehre
kodı gönülsüz
Meger eller şara öldükde
'Azizî kefenüm

yūsuf-ı gül-pirehen:

1. yūsuf-ı gül-pirehen:

Gazel 267

Mısra: 1

Kelime Tipi: Kalıp

İfade

*Gül kokulu gömlek
giyen Yusuf II Hz. Yusuf,
sevgili.*

Mısr-ı hüsnüñden cüdā ey
Yūsuf-ı gül-pirehen
Hāzret-i Ya'küb-veş oldu
yerüm beytü'l-hāzen

yūsuf-ı hüsn:

1. yūsuf-ı hüsn:

Kıt'a 2

Mısra: 1

Kelime Tipi: Kalıp

İfade

*Güzellik Yusuf'u II
sevgili.*

Beni medyün edüp bir
Yūsuf-ı hüsün
Giriftār eyledi sicn-i belāya

yūsuf-ı ken'ân:

1. **yūsuf-ı ken'ân:**

Gazel 56

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kenan'lı Yusuf. II Hz.

Yusuf.

Fer veren dehre 'Azīzī o
meh-i 'ālemdür
Nitekim Mısrā şeref Yūsuf-ı
Ken'ân iledür

yūsuf-ı ken'ânı:

1. **yūsuf-ı ken'ânı:-ı**

Gazel 166

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kenan'lı Yusuf. II Hz.

Yusuf.

Sicn-i firkatde 'Azīzīyi
umarın qomaya
Çeh-i miñnetden eden
Yūsuf-ı Ken'ânı hālāş

yūsuf-ı ken'ân-ı melāhat:

1. **yūsuf-ı ken'ân-ı melāhat:**

Gazel 377

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kenan ilinin güze

Yusuf'u II sevgili.

Verdi cān miñnet-i hecrüñle
'Azīzī-i ğarīb
Sen ol ey Yūsuf-ı Ken'ân-ı
melāhat bākī

yūsuf-ı ma'nileri:

1. **yūsuf-ı ma'nileri:-ler, -i**

Kaside 5

Mısra: 136

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Mânâ Yusuf.

'Azīzī-i du 'ā-güyuñ ki Mısr-ı
nazma mālīkdür
Olupdur Yūsuf-ı ma'nileri
mağbūli ihvānuñ

yūsuf-ı mısr-ı cemāl:

1. **yūsuf-ı mısr-ı cemāl:**

Kaside 3

Mısra: 69

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Mısır'ın güzel yüzlü

Yusuf'u II sevgili.

Her ne gün görmem yüzüñ
ey Yūsuf-ı Mısr-ı cemāl
Dār-ı dünyā başuma ol gün
benüm zindān olur

2. **yūsuf-ı mısr-ı cemāl:**

Kaside 3

Mısra: 69

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Mısır'ın güzel yüzlü

Yusuf'u II sevgili.

Her ne gün görmem yüzüñ
ey Yūsuf-ı Mısr-ı cemāl
Dār-ı dünyā başuma ol gün
benüm zindān olur

yūsuf-ı mısr-ı hüsün:

1. **yūsuf-ı mısr-ı hüsün:**

Gazel 354

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Mısır'ın güzel yüzlü

Yusuf'u II sevgili.

Çand-i la'lüñ var iken ey
Yūsuf-ı Mısr-ı hüsün
Hāşe lillāh kim 'Azīzī aña
nām-ı sükkeri

yūsuf-ı nazmum:

1. **yūsuf-ı nazmum:-um**

Gazel 172

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şiirin Yusuf'u.

Yūsuf-ı nazmum gibi olmak
gerek
Ey 'Azīzī olıcağ mevzün-
tab'

yūsuf-ı sänī:

1. **yūsuf-ı sänī:**

Gazel 97

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İkinci Yusuf || Yusuf

*peygamberin güzelliği
bağlamında en üst seviyede
olan sevgili.*

Meded ol Yūsuf-ı sänī katı
yabanda gezer
Çorğarın gürg-i hasüduñ gire
nāğah eline

2. **yūsuf-ı sänī:**

Gazel 141

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İkinci Yusuf || Yusuf

*peygamberin güzelliği
bağlamında en üst seviyede
olan sevgili.*

Demidür bendeñe rahm
eylegil ey Yūsuf-ı sänī
'Azīzī-veş yeter oldı yaşum
Nıl-i revān sensüz

3. **yūsuf-ı sänī:**

Gazel 261

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İkinci Yusuf || Yusuf

*peygamberin güzelliği
bağlamında en üst seviyede
olan sevgili.*

'Arz-ı hüsün etmez baña ol
Yūsuf-ı sänī ile
Ey 'Azīzī söyleşem gelsün
hele mīzān günü

4. **yūsuf-ı sänī:**

Gazel 361

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İkinci Yusuf || Yusuf

*peygamberin güzelliği
başlamında en üst seviyede
olan sevgili.*

'Arz-ı hüsn etmez baña ol
Yüsf-ı şānī ile
Ey 'Azīzī söyleşem gelsün
hele mīzān günü

yūsuf-ı ya 'küb-ı dil:

1. yūsuf-ı ya 'küb-ı dil:

Gazel 372

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gönül Yakup'unun
Yusuf'u.*

Ey hüsn ile maqbül-i
Züleyhā-yı zamāne
V'ey Yūsuf-ı Ya 'küb-ı dil ü
cān-ı 'Azīzī

yūsuf-ı zamāne:

1. yūsuf-ı zamāne:

Gazel 339

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Devrin Yūsuf'u.

Her kim yolında varın
vermezse çün Züleyhā
Olmaz 'Azīzī mālīk ol
Yūsuf-ı zamāne

yuvala:

**1. yuvalanmağdadur:-n, -
mağ, -da, -dur**

Gazel 72

Mısra: 3

*Yuva kurmak, yuva
edinmek, ev bark sahibi
olmak, yerleşmek.*

Yuvalanmağdadur çü kelle-i
Kays
Güy olup şavlecān-ı 'ışkuña
ser

yuvalan:

1. yuvalandı:-dı

Gazel 355

Mısra: 7

*Yuva kurmak, yuva
edinmek, ev bark sahibi
olmak, yerleşmek.*

Gidüp 'aklı başından pāy-ı
murgāna yuvalandı
Ne dem meydān-ı 'ışka
girmege Mecnūn ki ser açdı

yüz:

1. yüzün:-üñ, -e

Gazel 20

Mısra: 9

Yüz, suret, çehre.

Eyler 'Azīzi nāle yüzün
görse nitekim
Başlar fiğān u zāra bahār
olsa 'andelīb

2. yüzüne:-üñ, -e

Gazel 25

Mısra: 3

Yüz, suret, çehre.

Şararup geçmez idi gün
yüzüne
Hāsret olmasa ey kamer-
tal'at

3. yüzü:-i

Gazel 51

Mısra: 7

Yüz, suret, çehre.

O boyı serv ü yüzü müşhafuñ
evşafını dil
Şu gibi ezber oğur hāfız-ı
cārri geçinür

4. yüzünü:-i, -n, -i

Gazel 51

Mısra: 3

Yüz, suret, çehre.

Dem olur yüzünü göremez o
yārūñ agyār
Söyledür olsañ evet hem-
dem ü yārı geçinür

5. yüzüne:-i, -n, -e

Gazel 59

Mısra: 8

Yüz, suret, çehre.

İnşāf edicek şūfī şafā-y-ile o
māhuñ

Bakmağ yüzüne āyīne-āsā ne
demekdür

6. yüzünde:-üñ, -de

Gazel 63

Mısra: 7

Yüz, suret, çehre.

Gün yüzünde hağ görüp
'uşşāk dūd-ı āh ile
Mihr ü meh āyīnesin
göklerde pür-jeng etdiler

7. yüzü:-e

Gazel 64

Mısra: 2

Yüz, suret, çehre.

Yāruñ cefāsi 'aşıka her dem
vefā gelür
Hısm-ıla yüzü bakduğı 'ayn-ı
şafā gelür

8. yüzünü:-üñ, -i

Gazel 64

Mısra: 3

Yüz, suret, çehre.

Ka'be yüzünü ey şanem
etdükke baña 'arz
Merve hağı bu cānuma biñ
biñ şafā gelür

9. yüzünü:-i, -n, -i

Gazel 67

Mısra: 3

Yüz, suret, çehre.

Yüzünü sāye-veş yerden
götürmez pertev-i hūrşīd
Meger var ise ol servūñ
fütāde hāk-i rāhıdur

10. yüzün:-üñ

Gazel 69

Mısra: 8

Yüz, suret, çehre.

Sen ol burc-ı leţāfet māhısın
kim ey hilāl-ebur
Yüzün hūrşīdden a'lā
dehānuñ zerreden kemdür

11. yüzünde:-üñ, -de

Gazel 78

Mısra: 5

Yüz, suret, çehre.

Kıblem yüzünde haṭṭ-ı
siyāhuñ gören şanur
Gelmiş tavāf-ı Ka'be eder
ehl-i Şāmdur

12. **yüzüñ:-üñ**

Gazel 97

Mısra: 3

Yüz, suret, çehre.

Yüzüñ üstindeki ol hāl-i
siyeh ey gül-i ter
Bir güzel tıfl-ı Hābeşdür ki
gülistānda gezer

13. **yüzüñ:-üñ**

Gazel 101

Mısra: 3

Yüz, suret, çehre.

Gün yüzüñ görmege ben
hasret olam lāyık mı
Der-kenār ede seni ey meh-i
tābān eller

14. **yüzi:-i**

Gazel 106

Mısra: 3

Yüz, suret, çehre.

Bir yüzi ağ u alnı açık
'aşıkūñ durur
Mihrin 'ıyān ederse 'aceb mi
saña seher

15. **yüzüñe:-üñ, -e**

Gazel 106

Mısra: 2

Yüz, suret, çehre.

Şevkuñla çāk edüp yaqasın
dāyimā seher
Beñzer ki oldı gün yüzüñe
mübtelā seher

16. **yüzüm:-üm**

Gazel 108

Mısra: 9

Yüz, suret, çehre.

Yüzüm leymünī reng olsa
'aceb mi gamdan ol servüñ
'Azīzī el urup eller turunc-ı
gabgabin oşsar

17. **yüzüm:-üm**

Gazel 112

Mısra: 3

Yüz, suret, çehre.

Ğamuñla şöyle şarardı
yüzüm kim bāg-ı 'ālemde
Görenler çihre-i zerdüm
şanur berg-i hāzāndandır

18. **yüzüñde:-üñ, -de**

Gazel 114

Mısra: 5

Yüz, suret, çehre.

Yüzüñde hāl-i semen-bü o
tıfla beñzer kim
Şüküfe dermek için şahn-ı
gül-sitāna çıkar

19. **yüzi:-i**

Gazel 115

Mısra: 7

Yüz, suret, çehre.

Yüzi gülüñ güler ü kalbi
goncanuñ açılır
Kaçan o serv çemen şahnına
çemāne çıkar

20. **yüzi:-i**

Gazel 129

Mısra: 1

Yüz, suret, çehre.

Ey yüzi hürşiddin her vech
ile a'lā Hızır
Müntehā kaddi nihāl-i
Sidreden bālā Hızır

21. **yüzüñde:-üñ, -de**

Gazel 169

Mısra: 5

Yüz, suret, çehre.

Görsün yüzüñde hüsni haṭṭ-ı
müşk-bāruñı
Görmek diler cihānda şu kim
yādgār haṭṭ

22. **yüzini:-i, -n, -i**

Gazel 175

Mısra: 2

Yüz, suret, çehre.

Ṭutdı mäh-ı ruḥ-ı yāri haṭṭ-ı
müşkīn dirīg
Bürüdi mihr-i cihānuñ yüzini
zulmet dirīg

23. **yüzini:-i, -n, -i**

Gazel 207

Mısra: 4

Yüz, suret, çehre.

Öykünürmiş haṭṭ-ı zibāsına ol
gonca-femüñ
Dostlar görmeyeyin yüzini
ayruḥ çemenüñ

24. **yüzüm:-üm**

Gazel 245

Mısra: 3

Yüz, suret, çehre.

Şararup hecrüñ ile döndi
yüzüm altuna
Daḥı meyl etme misin baña
eyā sīm-tenüm

25. **yüzi:-i**

Gazel 290

Mısra: 11

Yüz, suret, çehre.

Yüzi muşfaflaruñ
dendānesine
'Azīzī nesne öykünmez
meger sin

26. **yüzüñ:-üñ**

Gazel 313

Mısra: 2

Yüz, suret, çehre.

Boyuñ naḥl-i semen mi
'ar'ar-ı bālā midur yoḥsa
Yüzüñ gülberg-i ter mi lāle-i
hamrā midur yoḥsa

27. **yüzüñi:-üñ, -i**

Gazel 322

Mısra: 4

Yüz, suret, çehre.

Çeşm ü cānum pür olur nūr-ı
sürür ile kaçan
Gözlerüm gün yüzüñi ey
meh-i garrā görse

28. **yüzin:-in**

Gazel 323

Mısra: 5

Yüz, suret, çehre.

Nece görsün gözüm uyḥu
yüzün miḥnet bucağında

Şeb olmaz kim beni gam
başmaya kâbûs şeklinde

29. **yüzüñe:-iñ, -e**

Gazel 336

Mısra: 5

Yüz, suret, çehre.

Yüzüñe muşhaf boyuña serv
deyüp ey perî
Dâl okurdum zülfi miskîñüñ
vebâli olmasa

30. **yüzinden:-i, -n, -den**

Gazel 355

Mısra: 1

Yüz, suret, çehre.

Yüzinden burka'ın gülşende
kim ol işve-ger açdı
Anı her nergis-i pür-jâle
seyre çeşm-i ter açdı

31. **yüzi:-i**

Gazel 375

Mısra: 8

Yüz, suret, çehre.

Zerre-veş olsam 'aceb mi zâr
u ser-gerdân-ı 'ışk
Bir yüzi mihr-i cihân-ârâya
verdüm göñlümi

32. **yüzini:-i, -n, -i**

Gazel 380

Mısra: 4

Yüz, suret, çehre.

Girye eyler deyü gördükçe
ruḥ-ı rengîñüñ
Yüzini kanlara yur görenüñ
eşk-i ali

33. **yüzi:-i**

Kaside 1

Mısra: 42

Yüz, suret, çehre.

Gül ü bülbül çok evet
gelmedi bâğ-ı dehre
Bir anuñ gibi yüzi gül dili
bülbül server

34. **yüzini:-i, -n, -i**

Kaside 1

Mısra: 1

Yüz, suret, çehre.

'Arz edüp gül yüzini bülbül-i
gülzâre seher
Şeh-i gül lutfına bülbül yine
düşdi mazhar

35. **yüzüñe:-ü, -ñ, -e**

Kaside 1

Mısra: 71

Yüz, suret, çehre.

Öykünürse yüzüñe gül
sözüñe bülbül eger
Göreyin bâda varup gül ola
bülbül ebter

36. **yüzi:-i**

Kaside 2

Mısra: 45

Yüz, suret, çehre.

Ol yüzi şems ü cebîni
kâmerüñ âhir-i kâr
Mihri şems ü kâmeri eyledi
ser-geşte vü zâr

37. **yüzine:-i, -n, -e**

Kaside 2

Mısra: 68

Yüz, suret, çehre.

Görse bu şems ü kamer
medḥin anuñ gökde Zühâl
Yüzine şems-i kâmer-rüyuñ
ede bakmağa 'âr

38. **yüzini:-i, -n, -i**

Kaside 2

Mısra: 38

Yüz, suret, çehre.

Kâmer öykündi meger şems-i
ruḥ-ı baḥtına kim
Kâmerüñ yüzini zer tîğ ile
şems etdi figâr

39. **yüzüñ:-iñ**

Kaside 3

Mısra: 69

Yüz, suret, çehre.

Her ne gün görmem yüzüñ
ey Yūsuf-ı Mısr-ı cemâl
Dâr-ı dünyâ başuma ol gün
benüm zindân olur

40. **yüzüñ:-iñ**

Kaside 3

Mısra: 69

Yüz, suret, çehre.

Her ne gün görmem yüzüñ
ey Yūsuf-ı Mısr-ı cemâl
Dâr-ı dünyâ başuma ol gün
benüm zindân olur

41. **yüzüm:-üm**

Kıt'a 2

Mısra: 7

Yüz, suret, çehre.

Yüzüm zerd oldu gamdan
ağça gibi
Gözüm ağardı döymeyüp
bükâya

42. **yüzlüdür:-lü, -dür**

Lugaz 2

Mısra: 7

Yüz, suret, çehre.

Kara yüzlüdür velî
miskîndür
Kim anı çignerse ol pâyın
öper

43. **yüzi:-i**

Matla 18

Mısra: 2

Yüz, suret, çehre.

Kim ki rüy-ı dilbere berg-i
gül-i aḥmer demiş
Yâsemen-veş yüzi ağ olsun
ki rengîn yer demiş

44. **yüzüñ:-iñ**

Matla 25

Mısra: 2

Yüz, suret, çehre.

Şebnem düşünce berg-i gül-i
aḥmer üstine
Dedi hezâr aña yüzüñ güller
üstine

45. **yüzüñ:-iñ**

Muamma 4

Mısra: 1

Yüz, suret, çehre.

Görmedüm yüzüñ bir ay oldu
tamâm dedüm aña
Ayuñ on dördin o meh-tâb
içre gösterdi baña

46. **yüzini:-i, -n, -i**

Muamma 7

Mısra: 2

Yüz, suret, çehre.

Ne dem ki āba gire yüze ol
gül-i ḥandān
Derūn-ı māda gören yüzini
olur ḥayrān

47. **yüzi:-i**

Muamma 12

Mısra: 2

Yüz, suret, çehre.

Rūy-ı rengīnūñ olaldan gül
baña
Oldı la'lūñ ey yüzi gül mül
baña

48. **yüzini:-i, -n, -i**

Muamma 23

Mısra: 2

Yüz, suret, çehre.

Nūr-ı ḥüsinden bulur 'ālem
ziyā
Meh yüzini mihre 'arz etse
n'ola

49. **yüzi:-i**

Muamma 36

Mısra: 2

Yüz, suret, çehre.

Noḡta-i eşkin ederken cīm-i
çeşminden 'adem
Düşdi iki yüzi üzre
cemrenūñ bir ḡatre nem

50. **yüzlü:-lü**

Muamma 42

Mısra: 2

Yüz, suret, çehre.

Baña cevr etmesün gün
yüzlü māhum
Eger derse göge ermesün
āhum

51. **yüzüñi:-üñ, -i**

Müseddes 4

Mısra: 37

Yüz, suret, çehre.

Gördi 'Azīzī gül yüzüñi oldı
būlbūlūñ

Başından aldı 'aqlını sevdā-
yı sūnbūlūñ

52. **yüzerken:-er, -ken**

Gazel 2

Mısra: 7

*Yüzmek, girmek,
dalmak.*

Göñül deryā-yı 'ışkında
yüzerken ol dür-i pākūñ
Daḡı dünyā yüzinde
olmamışdı heft yem peydā

53. **yüze:-e**

Muamma 7

Mısra: 1

*Yüzmek, girmek,
dalmak.*

Ne dem ki āba gire yüze ol
gül-i ḥandān
Derūn-ı māda gören yüzini
olur ḥayrān

54. **yüzseñ:-se, -ñ**

Gazel 3

Mısra: 2

*Derisini çıkarmak,
derisini soymak.*

Cefā tıgiyle cismüm
doḡrayup ey yār ser-tā-pā
Çevirmem yüz derüm yüzseñ
Nesīmī-vār ser-tā-pā

yüz biñ:

1. **yüz biñ:**

Lugaz 8

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yüz bin sayısı, çokluğu
ifade etmek için
kullanılmıştır.*

Gāh olur kim neçe yüz biñ
beyzayı
Zīr-i bāline alup pinhān eder

yüz bir:

1. **yüz bir:**

Tarih 16

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yüz bir sayısı.

Tutdı çün rūḡı cināna yüz bir
eksükli o dem
Dedi tārīḡını anuñ Ḥaḡ naşib
ede behişt

yüz bulup:

1. **yüz bulup:-up**

Terci-bend 1

Mısra: 29

Kelime Tipi: **Deyim**

*Yüz bulmak ll ilgi ve
yakınlık görmek. (Kendisine
gösterilen hoşgörüden
yararlanma yoluna gidip
şımarmak, hoş gitmeyen
davranışlarda bulunmak.).*

Yüz bulup ebr-i nev-bahār
gibi
Farḡına çıḡdı lāle kuhsāruñ

yüz çevirmem:

1. **yüz çevirmem:-me, -m**

Gazel 3

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

Gösterdiği ilgiyi

kesmek.

Cefā tıgiyle cismüm
doḡrayup ey yār ser-tā-pā
Çevirmem yüz derüm yüzseñ
Nesīmī-vār ser-tā-pā

yüz çevürdi:

1. **yüz çevürdi:-di**

Gazel 276

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

Gösterdiği ilgiyi

kesmek.

Uyup aḡyār-ı bed-ḡvāha o
yār oldı cūdā benden
Dirīḡā yüz çevürdi ol nigār-ı
bī-vefā benden

2. **yüz çevürdi:-di**

Gazel 276

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Deyim**

Gösterdiği ilgiyi kesmek.

‘Azîzî bâz-ı dil olsa ‘aceb mi zâr u ser-gerdân
Raķîb-i zâga uydı yüz çevürdi ol hümâ benden

yüz döndüre:

1. **yüz döndüre:-e**

Gazel 110

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim**

Yüz çevirmek, gösterilen ilgiyi kesmek, uzaklaşmak.

Kılıcuñdan şu ki yüz döndüre mânend-i siper
‘Göreyin tîg-i nedâmetle teni ola si per

yüz kodı:

1. **yüz kodı:-dı**

Tarih 7

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yüz sürmek. II yüz sayısını eklemek.

O merhûmuñ vefâtına de târîh
Dilâ yüz kodı hâke Kâmi nâ-kâm

yüz süren:

1. **yüz süren:-en**

Gazel 308

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

Aşırı sevgiyi ve bağlılığı göstermek için yere eğilmek, yere kapanmak; sevgilinin ayağına kapanmak.

Yüz süren göksine o seng-dilüñ
Sikkeyi kazdı levh-i mermerde

2. **yüz süren:-en**

Kaside 3

Mısra: 36

Kelime Tipi: **Deyim**

Aşırı sevgiyi ve bağlılığı göstermek için yere eğilmek, yere kapanmak; sevgilinin ayağına kapanmak.

Eşigüñe intisâb eden erişür rif’ate
Dergehüñe yüz süren gün gibi ‘âlî-şân olur

3. **yüz süren:-en**

Kaside 3

Mısra: 36

Kelime Tipi: **Deyim**

Aşırı sevgiyi ve bağlılığı göstermek için yere eğilmek, yere kapanmak; sevgilinin ayağına kapanmak.

Eşigüñe intisâb eden erişür rif’ate
Dergehüñe yüz süren gün gibi ‘âlî-şân olur

yüz sürigeldi:

1. **yüz sürigeldi:-di**

Müseddes 1

Mısra: 50

Kelime Tipi: **Deyim**

Aşırı sevgiyi ve bağlılığı göstermek için yere eğilmek, yere kapanmak; sevgilinin ayağına kapanmak.

Ey der-i devlet-me‘âbı melce‘-i bay u fakîr
Eşigüñe yüz sürigeldi ‘Azîzî-i hâķîr

yüz sürmek:

1. **yüz sürmek:-mek**

Gazel 18

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim**

Aşırı sevgiyi ve bağlılığı göstermek için yere eğilmek, yere kapanmak; sevgilinin ayağına kapanmak.

Meger kim kekbübüñ nakşına yüz sürmek diler kevkab

Götürüp kendüyi gökden yere her gâh atar kevkab

2. **yüz sürmek:-mek**

Müseddes 4

Mısra: 33

Kelime Tipi: **Deyim**

Aşırı sevgiyi ve bağlılığı göstermek için yere eğilmek, yere kapanmak; sevgilinin ayağına kapanmak.

Yüz sürmek için ayağıña gökden ay ine
Baş egdi mâh-ı nev kaçuñuñ hüsñ ü ayına

yüz sürsem:

1. **yüz sürsem:-se, -m**

Gazel 276

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

Aşırı sevgiyi ve bağlılığı göstermek için yere eğilmek, yere kapanmak; sevgilinin ayağına kapanmak.

Düşüp pâyına yüz sürsem dedügümi iştmiş yâr
Cüdâ olmadı bir lahza gam u derd ü belâ benden

yüz sürüp:

1. **yüz sürüp:-üp**

Kıt’a 13

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim**

Aşırı sevgiyi ve bağlılığı göstermek için yere eğilmek, yere kapanmak; sevgilinin ayağına kapanmak.

Yüz sürüp geldüğü bu kapuña kim
Luţfuñ eyler recâ bu ‘abd-i fakîr

yüz tutdı:

1. **yüz tutdı:-dı**

Gazel 349

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

Yönelmek, meyletmek.

‘İzârüñda haţuñ yer yer ‘iyân olmağa yüz tutdı
Mehüñ ebr-i siyâh içre nihân olmağa yaklaştı

2. **yüz tıtdı:-dı****Tesdis 4**

Mısra: 28

Kelime Tipi: **Deyim***Yönelmek, meyletmek.*

Hayâtında muhaşşal yummuş
idi dîde-i cânı
Nümâyân oldı ʔalı ʔıtdı yüz
mir ʔat-ı rûhânı

yüz urdı:1. **yüz urdı:-dı****Tarih 15**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim***Yere kapanmak.*

Yüz urdı meskenetle çün
zemîne berg-i gül-şıfat
Hâbîbi hürmetine Hâk aña
vere neçe şevâb

2. **yüz urdı:-dı****Tarih 27**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim***Yere kapanmak.*

ĖarĖ-ı hûn olup libâs-ı cismi
berg-i gül-mişâl
Urdı yüz hâk-i siyâha lâle
gibi sine-çâk

yüz urup:1. **yüz urup:-up****Müseddes 2**

Mısra: 15

Kelime Tipi: **Deyim***Yere kapanmak.*

Yüz urup hâke reh-i küyuñda
âhîr sâye-vâr
Mevtden derler eşedd olur
belâ-yı intizâr

yüz yumadüğün:1. **yüz yumadüğün:-duğ, -ın****Matla 44**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim**

*Yüz yıkamak. II el etek
çekmek, bırakmak,
meyletmemek.*

Ruğ-ı yâr ile bağs-i hüsne
yüz yumadüğün gördü
Seğer gülşende şebnemle
gülüñ yüzine tükürdü

yüzi ağ olsun:1. **yüzi ağ olsun:-sun****Gazel 173**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Deyim***Yüzü ak olmak II alını*

*açık yüzü ak (olmak).
Çekinecek hiçbir durumu
veya ayıbı olmamak.*

Murğ-ı cân şayd etmede ser-
bâz-ı ʔalemdür bugün
Şebgeh-i zülf-i siyâhuñ olsun
ey meh yüzü ağ

yüzi gözi:1. **yüzi gözi:****Gazel 280**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Yüzü, gözü II her tarafı.*

Felek-i merd-küşüñ yüzü
gözi gerd olsun
Şöyle bâda vereyin hâk-i
tenüm âh ile kim

yüzi gözi açıldı:1. **yüzi gözi açıldı:-dı****Terci-bend 1**

Mısra: 32

Kelime Tipi: **Deyim**

*Aydınlanmak, parlak
hale gelmek.*

Gül ü nergis gibi zuhûra
gelüp
Yüzi gözi açıldı ezharuñ

yüzi gözi ağlar:1. **yüzi gözi ağlar:-r****Gazel 137**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Deyim**

*Yüzü gözü ağlamak (çok
ağlamak bağlamında).*

ʔAzîzîye bugün gül yüzünü
göstermedi beñzer
Ki gördüm yüzü gözi ağlar ey
rûğ-ı revân gülmez

yüzi gül:1. **yüzi gül:-i****Gazel 36**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gül yüzlü. || Sevgili.*

Leblerüñden öğrenür ey yüzü
gül efsün kadeğ
Ehl-i bezmüñ ʔaĖlını alup
eyledi mecnûn kadeğ

2. **yüzi gül:****Gazel 191**

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gül yüzlü. || Sevgili.*

Ol lebi mül yüzü gül hecriyle
zerd ü zâr olup
Bâğ-ı derd içre ʔAzîzî berg-
nâk olsañ gerek

3. **yüzi gül:****Gazel 240**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gül yüzlü. || Sevgili.*

Yâd-ı la ʔlüñ getirür şevĖa
dili ey yüzü gül
Neş ʔe-i bâde-i nâb âdemi
eyler bülbül

4. **yüzi gül:****Gazel 294**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gül yüzlü. || Sevgili.*

Bülbül-i dil ne ʔaceb tıtsa
eger zâr etegin
Gitdi elden Ėomadı ol yüzü
gül hâr etegin

5. **yüzi gül:****Gazel 236**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalp**
İfade

Yüzü gül II sevgili.

Hâr ile hem-dem olup ey
yüzi gül ben bülbülün
Hâtırın sünbül saçun gibi
perîşân etmegil

6. **yüzi gül:**

Gazel 350

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalp**

İfade

Yüzü gül II sevgili.

Hârzâr-ı gam-ı hicrâna şalup
bülbül-vâr
Ya neçe bir edesin ey yüzi
gül zâr beni

yüzi gülsün:

1. **yüzi gülsün:-sün**

Gazel 137

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

*Neşelenmek, sevinmek,
sevindirici bir duruma
kavuşmak.*

Açıl mânend-i gonca gül şen
ol dehrün yüzi gülsün
Eger sen bil ki şen olmayasın
rüy-ı cihân gülmez

yüzi gülzârsuz:

1. **yüzi gülzârsuz:-suz**

Tesdis 2

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalp**

İfade

*Yüzü gül bahçesi II
sevgili.*

Şahn-ı şahrâlar baña zindân
olupdur yârsuz
Her çemen bir hâr olupdur ol
yüzi gülzârsuz

2. **yüzi gülzârsuz:-suz**

Tesdis 2

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalp**

İfade

*Yüzü gül bahçesi II
sevgili.*

Şahn-ı şahrâlar baña zindân
olupdur yârsuz
Her çemen bir hâr olupdur ol
yüzi gülzârsuz

3. **yüzi gülzârsuz:-suz**

Tesdis 2

Mısra: 18

Kelime Tipi: **Kalp**

İfade

*Yüzü gül bahçesi II
sevgili.*

Şahn-ı şahrâlar baña zindân
olupdur yârsuz
Her çemen bir hâr olupdur ol
yüzi gülzârsuz

4. **yüzi gülzârsuz:-suz**

Tesdis 2

Mısra: 24

Kelime Tipi: **Kalp**

İfade

*Yüzü gül bahçesi II
sevgili.*

Şahn-ı şahrâlar baña zindân
olupdur yârsuz
Her çemen bir hâr olupdur ol
yüzi gülzârsuz

5. **yüzi gülzârsuz:-suz**

Tesdis 2

Mısra: 30

Kelime Tipi: **Kalp**

İfade

*Yüzü gül bahçesi II
sevgili.*

Şahn-ı şahrâlar baña zindân
olupdur yârsuz
Her çemen bir hâr olupdur ol
yüzi gülzârsuz

yüzi hür:

1. **yüzi hür:**

Kıt'a 20

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalp**

İfade

Yüzü hurî II sevgili.

Dağı hem deyesin dūd-ı
siyâhı
Gögi göge boyadı ol yüzi hür

yüzi mâh:

1. **yüzi mâh:**

Gazel 237

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalp**

İfade

*Yüzü ay II ay yüzlü
sevgili.*

Haste-i 'ışkuñ olalı Hâk bilür
Eyyübdan
Derdüm artuğdur benüm ey
yüzi mâh eksük degül

yüzi mâhum:

1. **yüzi mâhum:-um**

Gazel 241

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalp**

İfade

*Yüzü ay II ay yüzlü
sevgili.*

Göklere erişse tañ mı nâle vü
âhum benüm
Kim neçe gündür görünmez
ol yüzi mâhum benüm

yüzi muşafın:

1. **yüzi muşafın:-ın**

Gazel 69

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalp**

İfade

*Muşaf yüzlü, II Yüzü
Müşaf'a benzeyen (sevgili).*

O yüzi muşafın nâm-ı
şerîfin vird edüp her dem
'Aceb mi düşmene karşı
oğursam ism-i a'zamdur

yüzi şuyı olup:

1. **yüzi şuyı olup:-up**

Tarih 12

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalp**

İfade

Onurlu ve haysiyetli ol-

Mehçe-i mâh gibi verdi
cihâna revnağ
Sâhil-i bahruñ olup yüzi şuyı
kâşâneñ

yüzün yuya:

1. **yüzün yuya:-in, -ya****Matla 76**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Yüz yıkamak.*

Şol şubh-dem ki yuya yüzün
ol gül âb ile
Gülzâr-ı dehri pür ede büy-ı
gülâb ile

yüzine tükürdi:1. **yüzine tükürdi:-di****Matla 44**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Yüzüne tükürmek.*

Ruĥ-ı yâr ile bahş-i ĥüsne
yüz yumadüğm gördi
Seĥer gülşende şebnemle
gülün yüzine tükürdi

yüzünün şuyı:1. **yüzünün şuyı:-nüñ****Gazel 218**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Kıymet, haysiyet.*

Egerçi pîr olası nev-cevânlar
çok velî şâhum
Bu reng ü rüyıla sensin
yüzünün şuyı Eyyübuñ

yüzlü:1. **yüzlü:****Kaside 3**

Mısra: 21

Görünümlü.

Bir yaluñ yüzlü güzeldür
tîguñ ey şeh kim anuñ
Kelle-i 'uşşâk öñince dem-
be-dem gâltân olur

yüzüm sürünü:1. **yüzüm sürünü:-üm, -ün, -i****Kıt'a 2**

Mısra: 22

Kelime Tipi: **Deyim**

*Aşırı sevgiyi ve bağlılığı
göstermek için yere eğilmek,
yere kapanmak; sevgilinin
ayağına kapanmak.*

Bu söz oldı çü mesmü'um
hemândem
Yüzüm sürünü geldüm ĥâk-i
pâya

yüzümün karasına:1. **yüzümün karasına:-üm, -
ün, -st, -n, -a****Gazel 305**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Günah, utanılacak bir
durum veya şey.*

Yüzümün karasına
bakmayup rüz-ı kıyâmetde
Bizi dergâh-ı Mevlâdan recâ
kıl yâ Resûlallâh

yüzün gözüñ sür:1. **yüzün gözüñ sür:****Gazel 306**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Aşırı sevgiyi göstermek
için yere eğilmek; bir dilekte
bulunmak için bir kişiye
yalvarmaya gitmek.*

Ol gülün seyr etdüğü yollara
sür yüzün gözüñ
Şahn-ı bâğa ey şabâ uğrarsa
ger râhuñ yine

yüzün ü zülfün:1. **yüzün ü zülfün:-ün, -ün****Gazel 12**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Yüz ve saçlar.*

Çaşuñla yüzün ü zülfün
temâşası yeter baña
Hilâl ü mihr ile ebr-i siyeh
devrânuñ olsun hep

Z**zâd edeyin:**1. **zâd edeyin:-e, -yin****Tesdis 3**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Azık etmek.*

Dil-i maĥzünü belâ çekmege
mu'tâd edeyin
Cânuma gözden aĥan ĥün-ı
dili zâd edeyin

zâğ:1. **zâğlaruñ:-lar, -uñ****Gazel 195**

Mısra: 4

Karga.

Dili şayd eyledi zülfeyni o
yârüñ gerçi
Görmedük bâz şikâr
eyledüğün zâğlaruñ

zâğ u kelâğ:1. **zâğ u kelâğ:****Gazel 173**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Karga ve kuzgun.*

Ṭatalum 'işkuñda öykünmiş
baña aĥyâr-ı toy
Bülbül ü tûtiyle andan bir
midür zâğ u kelâğ

zâğla:1. **zâğlar:-r****Gazel 127**

Mısra: 8

*Keskinleştirmek,
bilemek.*

Murg-ı cânı sîneden var ise
uçurmak diler
Tîg-i ser-tîzin o ĥünî dem-
be-dem zâğlar yürür

zâhid:1. **zâhid:****Gazel 41**

Mısra: 1

Kaba sofı (çok dindar olup irfanı olmayan kimse).

Nece kâdî nece müftî nece
‘âbid zâhid
Seni biñ cân ile sevdüğüme
Tañrı şâhid

2. zâhid:

Gazel 216

Mısra: 7

Kaba sofı (çok dindar olup irfanı olmayan kimse).

Niçün ‘uşşâka ta’n eylersin
iş sevmez deyü zâhid
Düşer mi ehl-i ‘irfâna behey
bâtil ‘amel sevmek

3. zâhid:

Gazel 219

Mısra: 10

Kaba sofı (çok dindar olup irfanı olmayan kimse).

Duğter-i rezle başı hoşdur
‘Azîzînüñ deyü
Gel anı zemm etmeden zâhid
elüñ bir pâre çek

4. zâhidüñ:-üñ

Gazel 229

Mısra: 10

Kaba sofı (çok dindar olup irfanı olmayan kimse).

Zevk-ı ‘işret neydügin
derseñ ‘Azîzî duymasun
Kanda bulursañ elinden
zâhidüñ ayağın al

5. zâhid:

Gazel 237

Mısra: 5

Kaba sofı (çok dindar olup irfanı olmayan kimse).

Tâcını şundi şarâba verdi
zâhid ben dedüm
Kelle sağ olsun cihânda bir
külâh eksük degül

6. zâhid:

Gazel 269

Mısra: 5

Kaba sofı (çok dindar olup irfanı olmayan kimse).

Harâbât ehlinüñ yanında
kerh etme ki ey zâhid
Ki yegdür bir kadeh mey
anlara biñ tâc-ı Edhemden

7. zâhid:

Gazel 344

Mısra: 5

Kaba sofı (çok dindar olup irfanı olmayan kimse).

Gülşen-i küyında zâhid
görseñ ol serv-ğaddümi
Meylüñ olmazdı cinânda
nañl-i tûbâ seyrine

8. zâhid:

Matla 72

Mısra: 2

Kaba sofı (çok dindar olup irfanı olmayan kimse).

Dilerseñ olasın ehl-i
harâbâtuñ ayakdaşı
Kö zühdi gel der-i
meyhâneye zâhid ayak taşı

zâhidâ:

1. zâhidâ:

Gazel 118

Mısra: 7

Ey zahid.

‘Aceb mi zâhidâ el çekseler
bâr-ı ta‘alluğdan
Şular kim bâğ-ı dehre serv-
veş âzâde gelmişdür

zâhid-i nâdân:

1. zâhid-i nâdân:

Gazel 30

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Cahil kaba sofı.

Elleri zemm etmegi elden
komaz olsa eger
Ehl-i ğıybet zâhid-i nâdân
elinden el-ğıyâş

zâhir:

1. zâhir:

Kaside 2

Mısra: 65

Görünür.

Gerçi çok şems ü kamer
zâhir olupdur ammâ
Böyle bir şems ü kamer
etmedi gerdün izhâr

2. zâhir:

Kaside 5

Mısra: 34

*12. yüzyılda yaşamış
İran’da ünlü bir kaside şairi
olan Zahir-i FÂRYÂBÎ.*

Ma‘ânî gevheri kim Hâtemî
Begden zühür eyler
Dür-i eş‘arını oğşar Zahir ü
Hvâce Selmânuñ

zâhir olalı:

1. zâhir olalı:-alı

Gazel 289

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Açığa çıkmak, meydana
çıkma, görünür olmak.*

Zâhir olalı gülşen-i ‘âlem
saña bedel
Bâğ-ı vücûda gelmedi bir
gül-beden Hasan

zâhir olan:

1. zâhir olan:-an

Gazel 309

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Açığa çıkmak, meydana
çıkma, görünür olmak.*

Devr-i kamerde zâhir olan
hâle şanmañuz
Teshîr için o mâhı felek
çizdi dâyire

zâhir oldı:

1. zâhir oldı:-dı

Terci-bend 1

Mısra: 34

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Açığa çıkmak, meydana çıkmak, görünür olmak.

Gül-i pejmürdeler hayât bulup
Kudreti zâhir oldu Settâruñ

zâhir oldukça:

1. **zâhir oldukça:-dukça**
Gazel 297
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Açığa çıkmak, meydana çıkmak, görünür olmak.

Zâhir oldukça kenâr-ı
âsmânda mâh-ı nev
Şanuram kim şehr-i Şâmî
seyr eder bir mâh-ı nev

zâhir olmasun:

1. **zâhir olmasun:-ma, -sun**
Gazel 34
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Açığa çıkmak, meydana çıkmak, görünür olmak.

Zâhir olmasun haţ-ı rüyuñ
tırâş et serverâ
Mülk-i Rûm içre Celâlî
koma kim ede hürüc

zâhir olmuş:

1. **zâhir olmuş:-mış**
Gazel 161
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Açığa çıkmak, meydana çıkmak, görünür olmak.

Erüp Ye'cüc-ı haţtı zâhir
olmuş
Zamân-ı hüsni yârûñ âhir
olmuş

zâhîr-i fâryâbî:

1. **zâhîr-i fâryâbî:**
Kaside 3
Mısra: 54
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

12. yy.'da İran'da yaşamış bir kaside şairi.

Saňa ibdâ'-ı nazımda hod
nazîr ancak hemân
Yâ Zâhîr-i Fâryâbî yâ meger
Selmân olur

2. **zâhîr-i fâryâbî:**

Kaside 3

Mısra: 54

Kelime Tipi: -

12. yy.'da İran'da yaşamış bir kaside şairi.

Saňa ibdâ'-ı nazımda hod
nazîr ancak hemân
Yâ Zâhîr-i Fâryâbî yâ meger
Selmân olur

zâhîrüm:

1. **zâhîrüm:**

Kıt'a 1

Mısra: 13

Arka çıkan, yardımcı.

Lîk şâhum zâhîrüm
olmamağın
Yok zühûrum gedâ-yı der-
be-derem

zâhm:

1. **zâhmî:-ı**

Gazel 90

Mısra: 9

Yara.

Her zâhmî sînemüñ ki
görünür 'Azîziyâ
Şemşîr-i 'ışka düşdügüme
bir nişânedür

2. **zâhmî:-ı**

Gazel 198

Mısra: 10

Yara.

Dilde olan derdini şerhe
'Azîzinüñ yağod
Cismînüñ zâhmî dehânına
zebândur hançerüñ

zâhm urdı:

1. **zâhm urdı:-dı**

Matla 9

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yaralamak.

Zâhm urdı gamzeñ okı dil-i
zârûñ üstine
Düşdi ölüm nişanı o bîmâruñ
üstine

zâhm urduğîçün:

1. **zâhm urduğîçün:-duğ, -ı, -çün**

Gazel 216

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yaralamak.

Gelüp zâhm urduğîçün sîne-i
mecrûhuma tîrûñ
Geçür dilden anı kaşı
kemânım mâ-şaşal sevmek

zâhm urmuşuz:

1. **zâhm urmuşuz:-muş, -uz**

Gazel 147

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yaralamak.

Qaddümüz yâ eyleyüp âh-ı
hadeng-endâz ile
Şevr-i gerdüna 'Azîzî neçe
kez zâhm urmuşuz

zâhm urup:

1. **zâhm urup:-up**

Gazel 128

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yaralamak.

İrdüğine zâhm urup cismin
serâser kana yur
Gamze-i hun-rîzi yârûñ tîğ-i
bürrân kendidür

zâhmet çeken:

1. **zahmet çeken:-en****Gazel 103**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Deyim***Sıkıntı yaşamak,
zorluklara katlanmak.*

Hicrân deminde cân-ı 'Azîzî
ne çekdügin
Bîmâr-ı 'ışk olup neçe
zahmet çeken bilir

zahmet verürdi:1. **zahmet verürdi:-ür, -di****Mesnevi 1**

Mısra: 54

Kelime Tipi: -
Sıkıntı vermek.

İncidüp şeyh u şâbî şiddetle
Halka zahmet verürdi gâyetle

zahmet-i firkat:1. **zahmet-i firkat:****Gazel 250**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ayrılık zahmeti.*

Bu lezzet-i vuşlat dilâ bilsem
nedendür bilmezem
Bu zahmet-i firkat baña
bilsem nedendür bilmezem

zahm-ı deşne:1. **zahm-ı deşne:****Tarih 27**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Hançer yarası.*

Gördiler kim geçdi zahm-ı
deşne cânına o dem
Dediler târîhin evvâh eyledi
hançer helâk

zahm-ı hecr-i yârdan:1. **zahm-ı hecr-i yârdan:-
dan****Gazel 145**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sevgilinin ayrılık
yarası.*

Zahm-ı hecr-i yârdan
kurtulmağa yok çâremüz
Âh kim kaldı oñulmadı
yürekde yaramuz

zahm-ı peykân-ı müjem:1. **zahm-ı peykân-ı****müjem:-m****Gazel 157**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Kirpik oklarının yarası.*

Zahm-ı peykân-ı müjem
sînefde bitmez demegil
Ey kaşı yâ hep biter olmaz
cihânda bitmez iş

zahm-ı sinem:1. **zahm-ı sinem:-m****Gazel 217**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Göğüs yarası; gönül
yarası II aşk acısı.*

Zahm-ı sinem görüp ey kaşı
kemân zih-gürûñ
Kaldı hayrân koyup ağızına
benân-ı tîrûñ

zahm-nâk kıldı:1. **zahm-nâk kıldı:-dı****Tarih 27**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Yaralı, zahmzede,
mecruh kalmak.*

Erişüp tağdır-i Rabbânî ile
tîğ-i kaçâ
Sîne-i bî-kîne-i paşayı kıldı
zahm-nâk

zahr:1. **zahrında:-ı, -n, -da****Lugaz 1**

Mısra: 2

Arka, sırt.

Ol nedür kim iki nûrânî
kamer
Eylemiş her biri bir zâhrında
yer

2. **zâhrında:-ı, -n, -da****Lugaz 22**

Mısra: 4

Arka, sırt.

Gerdeni kavş-i kızağ gibi
meger
Eylemiş bir mâh-ı nev
zâhrında yer

za'if eyler:1. **za'if eyler:-r****Gazel 187**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Zayıflatmak, güçsüz
hâle getirmek.*

Derd ü miñnet beni şol deñlü
za'if eyler begüm
Demege derdümi bir
kimseye dermânım yok

za'if oldı:1. **za'if oldı:-dı****Müseddes 2**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Güçsüz, dermansız
kalmak, hastalanmak; aşk
hastalığı sebebiyle düşkün,
zavallı hale gelmek.*

Haste-i hecrûñ olalı cânda
râhat kalmadı
Dil za'if oldı ten-i zârumda
kuvvet kalmadı

zâl-i felek:1. **zâl-i felek:****Gazel 370**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Köhne dünya. II
Rüstem'in babası.

‘Âkıbet Zâl-i felek eyler seni
zâr u zebûn
Kudret ü kuvvetde olsañ
Rüstem ü Behmen dañı

zâl-i kühen:

1. zâl-i kühen:

Gazel 140

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yaşlı Zal (Zal, Şeh-nâme'de adı geçen İranlı tarihî-efsanevî Fars kahramanlarından. Rüstem'in babası, Sâm'ın oğlu ve Neriman'ın torunudur. Zâl "koca, ihtiyar ve ak sakallı" anlamına gelen sözcük olup anadan doğma kirpiği, kaşığı ve saçığı beyaz olduğu için koca ve yaşlı anlamında çocuğa ad olarak verilir. Doğduğunda babası Sâm, ak saçlı çocuğu görünce korkuya kapılır ve Zâl'i Elbürz dağına bırakır. Efsaneye göre Sîmurg tarafından bulunup büyütülür ve sonra kahraman olur. Klasik şiirde yiğitliği, okçuluğu ile ünlenmiş olmakla birlikte daha çok destanı ve beyaz tüyleri (saçığı, kaşığı, kirpiği) ile anılır.

Zâl-i kühen gibi gam-ıla bî-mecâl olup
Düşdü ‘aşâ-yı âha dil-i nâ-tüvânımız

zâl-i nâ-tüvân olmağa:

1. zâl-i nâ-tüvân olmağa:-
mağ, -a

Gazel 349

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Güçsüz Zâl olmak (Şeh-nâme'de adı geçen İranlı tarihî-efsanevî Fars kahramanlarından.

Rüstem'in babası, Sâm'ın oğlu ve Neriman'ın torunudur. Zâl "koca, ihtiyar ve ak sakallı" anlamına gelen sözcük olup anadan doğma kirpiği, kaşığı ve saçığı beyaz olduğu için koca ve yaşlı anlamında çocuğa ad olarak verilir. Doğduğunda babası Sâm, ak saçlı çocuğu görünce korkuya kapılır ve Zâl'i Elbürz dağına bırakır. Efsaneye göre Sîmurg tarafından bulunup büyütülür ve sonra kahraman olur. Klasik şiirde yiğitliği, okçuluğu ile ünlenmiş olmakla birlikte daha çok destanı ve beyaz tüyleri (saçığı, kaşığı, kirpiği) ile anılır.)

‘Azîzî şayd-ı hübân etmeden
el çekdüğü bu kim
Ağardı rîşî Zâl-i nâ-tüvân
olmağa yaklaştı

zâl-i sipih:

1. zâl-i sipih:

Tarih 2

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Feleğin Zâl'i (Zal: Rüstem'in babasının adı).

Getürür arkañ yere Zâl-i
Sipih
Rüstem-i destân olursañ da
şehâ

zâlim:

1. zâlim:

Gazel 213

Mısra: 4

Zulüm edici. || Sevgili.

Cefâ zünnârını belden kesüp
terk etmedüñ cevri
Behey zâlim behey kâfir
müselmân olmaduñ gîtdüñ

2. zâlim:

Kıt'a 11

Mısra: 3

Zulüm edici. || Sevgili.

Baña ol zâlim etdüğün
edemez
Bir yere gelse cümle halk-ı
cihân

zaman:

1. zamân:

Gazel 30

Mısra: 5

Zaman.

Çeşm ü dildür her zamân
veren fenâya cân evin
Çeşm-i giryân u dil-i nâlân
elinden el-ğiyâş

2. zamân:

Gazel 102

Mısra: 9

Zaman.

Yitirüp kendümi bî-hod
olurın nece zamân
Düşegeldükçe ‘Azîzî öñüme
küy-i nigâr

3. zamân:

Gazel 125

Mısra: 2

Zaman.

Cihân mâtem-serâdur bunda
kim gelse hemân ağlar
Bir iki gün gülerse yañılıp
neçe zamân ağlar

4. zamân:

Gazel 126

Mısra: 11

Zaman.

Hâk bu kim her zamân
‘Azîzîñ
Şöhreti şî'r-i nev-zemîn
iledür

5. zamândur:-dur

Gazel 205

Mısra: 3

Zaman.

Ey çeşm ü kad ü kaşığı güzel
neçe zamândur
Yanumca şalınmağa benüm
‘âr eder olduñ

6. **zamāndur:-dur****Gazel 257**

Mısra: 9

Zaman.

Çok zamāndur ki 'Azīzī
yārūñ
Ĝam-ı zülfiyle perīşān-ĥālem

7. **zamān:****Gazel 351**

Mısra: 1

Zaman.

Gül-i ruĥsār-ı yāri
görmeyelden çok zamān oldı
Anuñ-çün bülbül-i şūrīde-veş
kārūm fiġān oldı

8. **zamān:****Matla 35**

Mısra: 1

Zaman.

Beline dolaşduġum zülfi gibi
bu her zamān
Rişte-i cān-ı 'azīzūmdür
benüm ol mū-miyān

9. **zaman:****Mesnevi 1**

Mısra: 22

Zaman.

Yūnusa baṭn-ı ĥüt olup
zindān
Ṭurdi deryā dibinde neçe
zaman

10. **zamān:****Muamma 17**

Mısra: 1

Devir, zaman; talih.

Mühre-i dāġ-ı siyāhın ref
edüp serden zamān
Dāmen-i 'ırzı o meh yolına
kıldı der-miyān

zamāne:1. **zamāne:****Gazel 98**

Mısra: 10

Felek.

'Azīzī ġam yeme ħaldum
deyü ĥāk-i mezelletde

Ki ehlūñ ṭāli'i yoġdur
zamāne dūna mā'ildür

2. **zamane:****Gazel 18**

Mısra: 3

*İçinde bulunulan zaman
dilimi.*

Zamane ĥalkını ṭaşa ṭutar
çarĥ-ı 'adū her şeb
Bu ĥāle olmayan vāķıf şanur
gökden düşer kevkeb

3. **zamānede:-de****Gazel 46**

Mısra: 8

*İçinde bulunulan zaman
dilimi.*

Kılsun ṭavāf-ı Ka'be-i kūyin
o meh-veşūñ
Eyler şu kim zamānede kesb-
i şafā ümīd

4. **zamānede:-de****Gazel 58**

Mısra: 9

*İçinde bulunulan zaman
dilimi.*

Ĥübān-ı dehr şimdi 'Azīzī
zamānede
'Uşşāka cevri zūlmi zarāfet
edindiler

5. **zamānede:-de****Gazel 242**

Mısra: 4

*İçinde bulunulan zaman
dilimi.*

Ṭutdum sipāh-ı āhum ile rüy-
ı 'ālemi
Şimdi benem zamānede şāh-ı
serīr-i ġam

6. **zamāne:****Kıt'a 1**

Mısra: 21

*İçinde bulunulan zaman
dilimi.*

Pādşāhum zamāne ṭurduġça
Ṭurban ĥalka eyle luṭf u
kerem

7. **zamāne:****Matla 57**

Mısra: 2

*İçinde bulunulan zaman
dilimi.*

Meyl etse naġd-i eşkūme ol
sīm-ten n'ola
Sa'yi zamāne dilberinūñ
aġçadan yaña

8. **ahālī:****Gazel 334**

Mısra: 5

*İnsanlar, devrin
sakinleri.*

Ahālī nā-murād u aġ u
muḥṭāc u zelīl ü ĥvār
Edānī cāy-ı a'lālarda 'ālemde
şafālarda

zamānı erdi:1. **zamānı erdi:-di****Gazel 312**

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Zamanın gelmesi.*

Gül ü mül şoĥbetinūñ erdi
zamānı beñzer
Geldi bezm-i çemene başdı
ayaġın lāle

zamān-ı ĥüsni:1. **zamān-ı ĥüsni:-i****Gazel 161**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Güzellik zamanı.*

Erüp Ye'cüc-ı ĥaṭṭı zāhir
olmuş
Zamān-ı ĥüsni yārūñ āĥir
olmuş

zamān-ı 'ömrüm:1. **zamān-ı 'ömrüm:-üm****Gazel 255**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ömrün vakti.*

'Azîzî Cem gibi elden
kõmayup cãm-ı gül-gũnũ
Zamãn-ı 'õmrũm olunca
tamãm içmek diler gõnlũm

zann eder:

1. **zann eder:-er**
Muamma 44
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Sanmak.

Alnuñ üzre kaşuña eden
nazar
Burc-ı çarç üzre hilãli zann
eder

zannet:

1. **zanneder:-er**
Müseddes 3
Mısra: 19
Sanmak.

Beni gõrdükçe şãhib-ma'rifet
mi zannederãyã
Ki rãm olup baña el vermez
õlsem de zen-i dũnyã

zãr:

1. **zãr:**
Gazel 199
Mısra: 10
Zayıf, dermansız.

Yine bugün 'Azîzî mübtelãyı
Reh-i kũyunda yãrũñ zãr
gõrdük

2. **zãrını:-ı, -n, -ı**
Gazel 159
Mısra: 5
Ağlamak, inlemek.

'Andelîbũñ zãrını gũş
etmege
Berg-i gülden her nihãl
edindi gũş

3. **zãrından:-ı, -n, -dan**
Gazel 227
Mısra: 10
Ağlamak, inlemek.

Yanına vardukça ötelen
demezdi bülbülũñ
Olmasa gülşende zãrından
eger bîzãr gül

4. **zãr:**
Gazel 294
Mısra: 1
Ağlamak, inlemek.

Bülbül-i dil ne 'aceb tũtsa
eger zãr etegin
Gitdi elden kõmadı ol yũzi
gül hãr etegin

5. **zãr:**
Gazel 375
Mısra: 7
Ağlamak, inlemek.

Zerre-veş olsam 'aceb mi zãr
u ser-gerdãn-ı 'ışık
Bir yũzi mihr-i cihãn-ãrãyã
verdũm gõnlũmi

6. **zãr:**
Lugaz 7
Mısra: 4
Ağlamak, inlemek.

Cismi sãz-ı bũriyã gibi nizãr
Hemdemi ehl-i hevãdur kãrı
zãr

7. **zãr:**
Mesnevi 1
Mısra: 67
Õrtũ, perde.

Nece zãr ol şehãb-veş perde
Gõksini gerdi germe vũ
serde

8. **zãruz:-uz**
Gazel 138
Mısra: 1
Zayıf, dermansız II
Tavla ve benzeri oyunlarda
kullanılan, kemikten yapılan,
yüzeylerinde birden altıya
kadar siyah noktalar olan
altıgen nesne.

Şeşder-i ğamda ki hecrũñle
senũñ zãruz biz
Kendũmũzden ki olur řõyle
ki bîzãruz biz

zãr çekdi:

1. **zãr çekdi:-di**
Gazel 107
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
İnce perde veya örtũ,
divara zãr çekmek.

Şanma nũcũm ile mãh gece
şerãr-ı ahum
Çekdi sarãy-ı çarçã altun
beneklũ bir zãr

zãr çekdük:

1. **zãr çekdük:-dük**
Mesnevi 1
Mısra: 66
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
İnce perde veya örtũ,
divara zãr çekmek.

Girmesũn deyũ cãmî'e ol çãr
Çekdük etrãf-ı şuffaya bir
zãr

zãr eder:

1. **zãr eder:-er**
Gazel 205
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Ağlayan, inleyen.

Ağyãra uyup 'azm-i
çemenzãr eder olduñ
Gıtdükçe bu ben bülbülũñi
zãr eder olduñ

zãr edesin:

1. **zãr edesin:-e, -sin**
Gazel 350
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Ağlayan, inleyen.

Ĥãrzãr-ı ğam-ı hicrãna şalup
bülbül-vãr
Ya neçe bir edesin ey yũzi
gül zãr beni

zār edüp:

1. **zār edüp:-üip**
Gazel 171
 Mısra: 3
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Ağlayan, inleyen.

Yürü ey dil hezārın zār edüp
 gam hār-zārında
 Niğār-ı gül-‘izārum yār-ı
 ağyār eyleyen t̄ali‘

zār eylediler:

1. **zār eylediler:-di, -ler**
Gazel 62
 Mısra: 2
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Ağlamak, inlemek.

Yaşımız k̄ametimiz çengine
 tār eylediler
 Hüb̄lar kārımızı ney gibi zār
 eylediler

zār eyleyen:

1. **zār eyleyen:-y, -en**
Gazel 171
 Mısra: 1
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Ağlamak, inlemek.

Yürü ey şeyder-i gamda beni
 zār eyleyen t̄ali‘
 Fiğānumdan cihān halkını
 bīzār eyleyen t̄ali‘

zār olduğum:

1. **zār olduğum:-duğ, -um**
Gazel 170
 Mısra: 7
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Ağlayıp inlemek.

Bezm-i gamında yārūñ zār
 olduğum bu her dem
 Eyley o şāh-ı ‘ālem gūş-ı
 rebābdan hāz

zār olsam:

1. **zār olsam:-sa, -m**
Gazel 35
 Mısra: 3
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Ağlayıp inlemek.

Hecr-i dildār ile zār olsam
 ta‘accüb eylemeñ
 Firkat-i dildār güçdür firkat-i
 dildār güç

zār olur:

1. **zār olur:-ur**
Gazel 152
 Mısra: 1
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Ağlayıp inlemek.

Dil gamuñla zār olur
 sīnemde diñmez bir nefes
 Nitekim feryāddan hālī degül
 murğ-ı k̄afes

zār u dil-efgār eyleyesin:

1. **zār u dil-efgār**
eyleyesin:-y, -e, -sin
Gazel 350
 Mısra: 2
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
İnleyip ağlayan etmek.

Neçe bir cāndan edüp cev̄r
 ile bīzār beni
 Neçe bir eyleyesin zār u dil-
 efgār beni

zār u gam-hvār olduğum:

1. **zār u gam-hvār**
olduğum:-duğ, -um
Gazel 224
 Mısra: 10
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
İnleyip kederli olmak.

‘Azīzī rahm edüp hālüm
 ederdūñ herkese i‘lām
 Eger ben andan ayru zār u
 gam-hvār olduğum bilseñ

zār u giryān etmegil:

1. **zār u giryān etmegil:-me,**
-gil
Gazel 236
 Mısra: 1
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Inletip ağlatmak.

Dōstum ben ‘andelībi zār u
 giryān etmegil
 Düşmen-i bed-hāhumı gül
 gibi hāndān etmegil

zār u mübtelāya:

1. **zār u mübtelāya:-ya**
Muamma 22
 Mısra: 1
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Perişan ve düşkün II
âşık.

Terahhūm kıl o zār u
 mübtelāya
 Ki kaddūñ görse hāmd eyler
 Hūdāya

zār u ser-gerdān olsa:

1. **zār u ser-gerdān olsa:-sa**
Gazel 276
 Mısra: 9
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Avare ve perişan olmak.

‘Azīzī bāz-ı dil olsa ‘aceb mi
 zār u ser-gerdān
 Raķīb-i zāğa uydı yüz
 çevürdi ol hūmā benden

zār u zebūn eyler:

1. **zār u zebūn eyler:-r**
Gazel 370
 Mısra: 7
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Ağlatıp inletmek.

‘Āķıbet Zāl-i felek eyler seni
 zār u zebūn
 Kudret ü kuvvetde olsañ
 Rüstem ü Behmen daħı

zār zār:

1. zār zār:

Gazel 99

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***İnilti sesleri çıkararak.*

Şeşder-i firkatde kaldum
çâresüz
N'ola inlersem 'Azîzî zār zār

zarâfet:

1. zarâfet:

Gazel 58

Mısra: 10

İncelik, nezaket.

Hübân-ı dehr şimdi 'Azîzî
zamânede
'Uşşâka cevri zulmi zarâfet
edindiler

zârî:

1. zârîhî: -lîg, -i

Lugaz 3

Mısra: 2

*Ağlama, inleyerek
gözyaşı dökme.*

Ol ne çarh olur ki dâyim
devr eder
Zârîlîği neçe fersah yer gider

zârî zârî:

1. zârî zârî:

Gazel 10

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sesli bir şekilde uzun
süre ağlamak.*

Zârî zârî inler-isem ben n'ola
hemçü hezâr
Döstüm oldum o yâr-ı gül-
'izârumdan cüdâ

2. zârî zârî:

Lugaz 6

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sesli bir şekilde uzun
süre ağlamak.*

Ol ne pîr olur ki hâmdur
kâmeti
Zârî zârî ağlamakdur 'âdeti

zârî zârî iniler:

1. zârî zârî iniler:-r

Gazel 384

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Acı acı, ağlayarak
inlemek, feryat etmek.*

Figân-ı ra'd şanmañ devr
elinden
Tolâb-ı çarh iniler zârî zârî

zât:

1. zâtuñ:-uñ

Mesnevi 1

Mısra: 14

Kişilik, şahsiyet.

Bî-güher bir şadef idi bu
hişâr
Oldı zâtuñ aña dür-i şehvâr

2. zâtuñ:-uñ

Müseddes 1

Mısra: 25

Kişilik, şahsiyet.

Gelmedi zâtuñ gibi dünyâya
bir şâhib-kemâl
Ma'rifet bâbında bî-
mânendsin ey nîkû-hişâl

3. zâtuñ:-uñ

Müseddes 1

Mısra: 38

Kişilik, şahsiyet.

Zer-nişân-ı mihr olaldan
şafha-i çarha nüvişt
Gelmedi zâtuñ gibi bir pîr-i
nürânî-sirişt

4. zâtuñ:-uñ

Tarih 4

Mısra: 4

Kişilik, şahsiyet.

N'ola nâm-ı şerîfün olsa
Ahmed
Şeref burcında zâtuñ şemse
beñzer

zâyid:

1. zâyid:

Gazel 41

Mısra: 10

*Fazlalık (boşuna
bağlamında).*

Dirhem-i eşki o servün
yolına harc edegör
Ne тұrur kîse-i çeşmünde
'Azîzî zâyid

zebân:

1. zebân:

Gazel 319

Mısra: 7

Dil.

Derd-i dilümi şerha zebân ile
dehândur
Bir bir görinen dâğ ile her
şerha-i sîne

2. zebândur:-dur

Gazel 198

Mısra: 10

Dil.|| Söz.

Dilde olan derdini şerhe
'Azîzînüñ yaħod
Cismînüñ zaħmı dehânına
zebândur hañçerüñ

zebâna gelse:

1. zebâna gelse:-se

Gazel 318

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dile dökülmek II dile
yansımak.*

Dehân-ı yâra beñzetmek
olurdı ğonca-i bâğı
Zebâna gelse bülbül gibi
kâdir olsa güftâra

zebâne:

1. zebâne:

Gazel 114

Mısra: 1

Alev.

Duĥān-ı āh ile dilden ki her
zebāne çıkar
Döne döne meh-i tābāna
keh-keşāna çıkar

zebān-ı hāl-ile:

1. zebān-ı hāl-ile:-ile

Gazel 179

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Hal dili II Herhangi bir
şeyi davranışlarıyla
gösterme, fiilleriyle anlatma.*

Derd-i mā-fi'l-bālini söyler
zebān-ı hāl-ile
Geldi şanmañ nāle vü efgāna
çeng ü nāy u def

zerc ü 'anālar çekdiğüm:

1. zerc ü 'anālar

çekdiğüm:-lar, -düg, -üm

Gazel 250

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Eziyet ve meşakkat
çekmek.*

Dāyim cefālar çekdiğüm
bār-ı belālar çekdiğüm
Zerc ü 'anālar çekdiğüm
bilsem nedendür bilmezem

zerc-i kahr-ı yār:

1. zerc-i kahr-ı yār:

Gazel 35

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sevgilinin kahredici
cefası.*

'Āşık-ı ğam-ı h̄vāre gelmez
zerc-i kahr-ı yār güç
Güç gelür ammā ki ta'n-ı
zāhid-i huşyār güç

zehir:

1. zehirler:-ler

Gazel 144

Mısra: 6

*İçine işlediği organı
öldüren veya bozan madde.*

Acı acı söğdüğine kimsenüñ
incinmezüz

Biz zehirler nüş eder bir

'ārif-i deryā-dilüz

zehr:

1. zehri:-i

Gazel 329

Mısra: 10

*İçine işlediği organı
öldüren veya bozan madde.*

Nüş-ı cām-ı bāde-i la'l-i
lebūñden geçmedi
Gerçi kim zehri ğamuñ geçdi
'Azīzī cānına

zehr-i ğam-ı dünyāyı:

1. zehr-i ğam-ı dünyāyı:-yı

Matla 23

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Dünya gamının zehri.

Neçeye dek yeyelüm zehr-i
ğam-ı dünyāyı
Sākiyā şun içelüm cām-ı
sürür-efzāyı

zehr-i mār olsun:

1. zehr-i mār olsun:-sun

Gazel 282

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yılan zehri olmak.

Dil-i bīmāruma oldukça
düşnām-ı lebūñ tiryāk
Ĝam-ı zūlfūñ raķīb-i rū-
siyāha zehr-i mār olsun

zelil:

1. zelil:

Gazel 334

Mısra: 5

Hor, hakim, muhakkar.

Ahālī nā-murād u aç u
muhtāc u zelil ü h̄vār

Edānī cāy-ı a'lālarda 'ālemde
şafālarda

zelzele:

1. zelzele:

Matla 8

Mısra: 1

*Deprem, sarsılma,
sarsıntı.*

Zelzele şanmañ eden ğāv-ı
zemīni lertzān
Heybet-i Ğaķdan aña 'ārız
olupdur ħafaķān

zemīn:

1. zemīn:-e

Tesdis 4

Mısra: 14

Yer l yeryüzü.

Açıldı rüy-ı 'ālem perde-i
ebr-i şitā gitdi
Şafā geldi zemīne ħalk-ı
dünyādan cefā gitdi

2. zemīn:-e

Tarih 15

Mısra: 1

Yer yüzü II yer, taban.

Yüz urdi meskenetle çün
zemīne berg-i gül-şifāt
Ğabībi ħürmetine Ğaķ aña
vere neçe şevāb

zemīn ü āsmān:

1. zemīn ü āsmān:

Gazel 351

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yer ve gök, her yer,
bütün dünya.*

Duĥān-ı nār-ı āhumla zemīn
ü āsmān töldi
Ğarañuluk başup dünyāyı
güyā kim duman oldı

zemīn-i sīneden:

1. zemīn-i sīneden:

Gazel 117

Mısra: 8

Kelime Tipi: -
Göğsün üstü.

Şerer saçup çekilür göge
ejdehâ-kirdâr
Zemîn-i sîneden âhum ki
yana yana çıkar

2. **zemîn-i sîneden:-den**
Gazel 117
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Göğsün üstü.

Şerer saçup çekilür göge
ejdehâ-kirdâr
Zemîn-i sîneden âhum ki
yana yana çıkar

zemm:

1. **zemmi:-i**
Gazel 69
Mısra: 10
Yermek.

Demâdem ehl-i 'ışka ta'n
eder yürürsün ey vâ'iz
Saña bilsem ki el zemmi
neden çak böyle elzemdür

zemm etmeden:

1. **zemm etmeden:-me, -den**
Gazel 219
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Başkalarını yerme,
sövme.

Duhter-i rezle başı hoşdur
'Azîzînüñ deyü
Gel anı zemm etmeden zâhid
elüñ bir pâre çek

zemm etmegi:

1. **zemm etmegi:-meg, -i**
Gazel 30
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Başkalarını yerme,
sövme.

Elleri zemm etmegi elden
kõmaz olsa eger
Ehl-i gıybet zâhid-i nâdân
elinden el-gıyâş

zemzem-i la'l-i lebi:

1. **zemzem-i la'l-i lebi:-i**
Gazel 265
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Zemzem suyu akıtan lal
dudak II sevgilinin dudağı.

Zemzem-i la'l-i lebi çeşme-i
âb-ı kevşer
Ka'be-i ehl-i şafâ kân-ı
vefâdur Ramazân

zenâne:

1. **zenânedür:-dür**
Kaside 5
Mısra: 58
Kadına yaraşır yolda,
kadınca.

Müzellef bir cevândur La'lî-i
şîrîn-sühan gerçi
Zenânedür velî her cünbişi ol
la'lî mercânuñ

zencir:

1. **zencir:**
Gazel 7
Mısra: 2
Zincir, pranga.

Kûhsâr-ı 'ışk kim göñlüm
olupdur şîr aña
Halka halka dūd-ı âhumdan
demür zencir aña

2. **zencir:**
Gazel 233
Mısra: 2
Zincir, pranga.

Düşeli halka-i zülf-i ruḥ-ı
cânâna göñül
Oldı zencir ile bağlamalı
dîvâne göñül

3. **zencirine:-i, -n, -e**
Gazel 261

Mısra: 2
Zincir, pranga.

Gördi ki dîvâne kıldı 'arız-ı
cânân günü
Şa'sa'a zencirine bend eyledi
devrân günü

4. **zencir:**
Gazel 123
Mısra: 1
Zincir, birbirine geçmiş
demir halkalardan oluşan ip
ve bağ, silsile II sevgilinin
kakülü.

Käkülün boynuma takup
zencir
Kıldı âhü gözün beni naḥcır

5. **zencire:-e**
Gazel 124
Mısra: 6
Zincir, birbirine geçmiş
demir halkalardan oluşan ip
ve bağ, silsile II sevgilinin
kakülü.

Esîr-i zülfî ancak sen
degülsün ey göñül yârün
Kim ol zencire bend olmuş
neçe dîvâneler vardur

6. **zencirine:-i, -n, -e**
Gazel 361
Mısra: 2
Zincir, birbirine geçmiş
demir halkalardan oluşan ip
ve bağ, silsile.

Gördi ki dîvâne kıldı 'arız-ı
cânân günü
Şa'sa'a zencirine bend eyledi
devrân günü

zencir-i 'adl:

1. **zencir-i 'adl:**
Gazel 144
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Adalet zinciri.

Tāk-ı hüsne ol şehün zülfî
aşup zencir-i 'adl
Vechi var derse lebi Nüş-ı
revân-ı 'âdilüz

zencir-i belāya:1. **zencir-i belāya:**-y, -a**Gazel 15**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Bela zinciri.*

Bir meh-i Leylî- 'izāruñ
zulfine meftūn olup
Düşdi zencir-i belāya dil
yine mecnūn olup

zencir-i cünün eyledi:1. **zencir-i cünün eyledi:**-di**Tesdis 3**

Mısra: 20

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Delilik zinciri eylemek.*

Geçürüp gerdenüme şîr gibi
tavk-ı elem
Eşk-i çeşmüm baña zencir-i
cünün eyledi ğam

zencir-i şevkîn:1. **zencir-i şevkîn:**-m**Kaside 4**

Mısra: 80

Kelime Tipi: -

*(Aşığın boynundaki)**Şiddetli arzusunun zinciri.*

Nitekim dūd-ı kebūdın halka
halka eyleyüp
Bend eder zencir-i şevkîn
gerden-i Keyvāna şem'

zencir-i zulf-i dilbere:1. **zencir-i zulf-i dilbere:**-e**Gazel 246**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sevgilinin saçının
zinciri.*

Ben niçün zencir-i zulf-i
dilibere dil vermeyem
Yok mıdır 'ālemde bir
dīvāne deñlü ğayretüm

zencir-i zulfine:1. **zencir-i zulfine:**-i, -n, -e**Gazel 167**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sevgilinin zincir gibi
olan saçı.*

Ola kim zencir-i zulfine seni
bend eyleye
Eyle ol şāha cününüñ ey dil-i
dīvāne 'arz

zencirin sürür:1. **zencirin sürür:**-ür**Gazel 328**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Zincirini sürümek.*

Bend olaldan zulfine yārūñ
'Azīzī cān u dil
Döndiler her biri zencirin
sürür şeydālara

zenehdān:1. **zenehdānuñda:**-uñ, -da**Gazel 84**

Mısra: 1

Çene çukuru.

Dil-i bî-çāre kim düşmiş
zenehdānuñda kalmışdur
Esir-i dermendüñdür ki
zindānuñda kalmışdur

2. **zenehdānuñ:**-uñ**Gazel 94**

Mısra: 8

Çene çukuru.

Yaşum bir baħr-i bî-pāyān-ı
ğamdur güyiyā anda
Zenehdānuñ hayāliyle
gözüm girdāba dönmişdür

3. **zenehdānı:**-ı**Gazel 297**

Mısra: 7

Çene çukuru.

Ol boyı servüñ zenehdānı
hayāliyle gönül
Beñzer ol bostāna kim içinde
ola çāh-ı nev

zeng etdiler:1. **zeng etdiler:**-di, -ler**Gazel 63**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Zil etmek.*

Ergürürler menzil-i maqşūda
āħir yolların
Nālesin anlar ki peyk-i
cānına zeng etdiler

zen-i dehre:1. **zen-i dehre:**-e**Gazel 54**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dünya kadını.*

Dil zen-i dehre nece meyl
etsün
Kim nece erden arta
kalmışdur

2. **zen-i dehre:**-e**Gazel 65**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dünya kadını.*

Tañ degül varsa 'Azīzī bu
zen-i dehre talāk
Duħter-i rezle şular kim
başını hoş eyler

zen-i dünyā:1. **zen-i dünyā:****Müseddes 3**

Mısra: 20

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***(fitne ve fesat çıkararak
bir) kadın olan dünyā.*

Beni gördükçe şāħib-ma'rifet
mi zanneder āyā

Ki rām olup baña el vermez
ölsem de zen-i dünyā

zen-i dünyānuñ:

1. **zen-i dünyānuñ:-nuñ**

Gazel 210

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dünya kadını (Fitne ve fesada neden olan dünya bağlamında).

Merd iseñ ey dil-i pākīze
eger ‘ālemde
Şekl-i murdārına bakma bu
zen-i dünyānuñ

zen-i dünyāya:

1. **zen-i dünyāya:-y, -a**

Gazel 51

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dünya kadını; bir kadına benzeyen dünya.

Māyil olmaz zen-i dünyāya
‘Azīzī dil-i pāk
Çü mekes cıfeye konmaz şu
ki arı geçinür

2. **zen-i dünyāya:-y, -a**

Gazel 278

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dünya kadını; bir kadına benzeyen dünya.

Zen-i dünyāya ‘Azīzī gönülün
Şöyle ki vermeyesin ersin
sen

zen-i gerdün:

1. **zen-i gerdün:**

Gazel 280

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Felek kocakarısı.

Meyl edüp ‘arıyet-i zīnetüne
zerre kadar

Dil veren ey zen-i gerdün
saña nā-merd olsun

zen-i gerdüna:

1. **zen-i gerdüna:-a**

Gazel 32

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Felek kocakarısı.

Mihr ü meh gibi seni altuna
ğarğ eylerse de
Merd iseñ itme zen-i gerdüna
‘arz-ı ihtiyâc

zer:

1. **zer:**

Gazel 122

Mısra: 5

Altın.

Cāmi‘-i mihründe sūzān iki
zer kandıldür
Kubbe-i çarhuñ ki cām-ı
mihr ü mäh altındadır

2. **zer:**

Gazel 138

Mısra: 11

Altın.

Çehre-zerd olduğ-ısa zer gibi
hor görme bizi
Reh-i ‘ışk içre begüm Mālik-
i Dīnāruz biz

3. **zer:**

Gazel 379

Mısra: 6

Altın.

Ṭulū‘ etdi güneş şanmañ
seher şarrāfi destinde
Sipih-i nīl-gün üstine bir
sultānī zer düşdi

4. **zerle:-le**

Kaside 4

Mısra: 49

Altın.

Zerle bir tūmār-ı sīmīn üzre
tahrīr eyleyüp
Okudı bu maṭla‘-ı pūr-sūzı
yana yana şem‘

5. **zer:**

Kaside 5

Mısra: 5

Altın.

Ser-i bāmında ol meşdüd
olan zer mehçenüñ ‘aķsi
Bir altın hāldür konmuş
‘izārı üzre ‘ummānuñ

6. **zer:**

Kaside 1

Mısra: 28

Altın. II Aşğın yüzü.

Gül-i beyzā-yı çemen
būlbüle bir külçe-i sīm
Güle āhı şereri būlbül-i
gülzāruñ zer

7. **zer:**

Gazel 2

Mısra: 6

Altın; sarı renk.

Görinen mäh-ı nevdür şanma
şāhum sūr-ı çarḥ üzre
Şu ‘ā‘-ı nār-ı āhum eyledi bir
zer ‘alem peydā

8. **zer:**

Gazel 18

Mısra: 10

Altın; sarı renk.

Meğer bir rind-i şāhid-bāz-ı
‘ālemdür ‘Azīzī-veş
Kenāre çekmek için gösterür
ol māha zer kevkeb

9. **zer:**

Gazel 84

Mısra: 3

Altın; sarı renk.

Degül zer noķtalar
pīrāhenüñde āh-ı pūr-sūzum
Şerārıdır ki naķş olmuş
girībānuñda ķalmışdur

10. **zer:**

Gazel 120

Mısra: 6

Altın; sarı renk.

Gerden-i māhı der-āğuş etdi
hāle şanmañuz

Ol meh-i sîmîn-berûñ
boynında zer halhâl var

11. **zer:**

Gazel 331

Mısra: 2

Altın; sarı renk.

Nâzla şarı aţlasın geydükçe
dilber egnine
Der gören zer câme geymiş
şâh-ı hâver egnine

12. **zer:**

Kaside 2

Mısra: 38

Altın; sarı renk.

Ƙamer öykündi meger şems-
i ruĥ-ı baĥtına kim
Ƙameruñ yüzini zer tîĝ ile
şems etdi figâr

13. **zer:**

Kaside 4

Mısra: 1

Altın; sarı renk.

Şu'leden başına zer miĝfer
geyüp mîrâne şem'
Oldı şehr-i şâmda ser-asker-
i pervâne şem'

14. **zer:**

Terci-bend 1

Mısra: 19

Altın; sarı renk.

Urunup zer külâhını nergis
Geydi mâ'î ħabâsını süsen

15. **zer:**

Tesdis 4

Mısra: 20

Altın; sarı renk.

Donandı naĥl-i bâlâlar cihânı
tutdı zînetler
Geyüp zerrîn ħabâlar zer
benekli sebze ĥil'atler

16. **zer:**

Gazel 317

Mısra: 7

Altın II Para.

Pür edüp mâh-ı nevûñ her
gece zer kâsesini

Ĥvân-ı luţf-ıla eder ĥalka
ziyâfet rûze

zer eder:

1. **zer eder:-er**

Ƙıt'a 1

Mısra: 19

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Altına çevirmek.

Zer eder ĥâki kîmyâ nazaruñ
Baña da ħıl nazar ki ĥâk-i
derem

zerd:

1. **zerd:**

Gazel 39

Mısra: 7

Altın; sarı renk.

N'ola geysel gâĥ sebz ü gâĥ
sürĥ ü gâĥ zerd
Gülşen-i 'âlemde mîr-i
'aşîkândur lâle-ruĥ

2. **zerd:**

Lugaz 15

Mısra: 2

Altın; sarı renk.

Ol nedür kim cismi pâre
pâredür
Rûyı zerd ü sînesi pür-
yaradur

zerd oldı:

1. **zerd oldı:-dı**

Ƙıt'a 2

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sararmak, solmak.

Yüzüm zerd oldı ĝamdan
akça gibi
Gözüm ağardı döymeyüp
bükâya

zerd olmasa:

1. **zerd olmasa:-ma, -sa**

Gazel 210

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sarı olmak, sararmak.

Mihr ruĥsârına beñzer der
idüm cânânuñ
Çehre-i meh gibi zerd
olmasa beñzi anun

zerd olsun:

1. **zerd olsun:-sun**

Gazel 280

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sarı olmak, sararmak.

Göreyin rûyı raĥîbüñ ĝam-ıla
zerd olsun
O şanemle bir içermiş içine
derd olsun

zerd ü nizâr:

1. **zerd ü nizâr:**

Kaside 2

Mısra: 56

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Solgun ve zayıf.

Reşk-i mâh-ı nevi ol şems-i
Ƙamer-ruĥsârıñ
Şems-vâr eyledi gökde
Ƙameri zerd ü nizâr

zerd ü zâr:

1. **zerd ü zâr:**

Kaside 4

Mısra: 67

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sararmış bitkin, yorgun.

Reşk-i câhıyla cihan
bezmünde zerd ü zâr olup
Odlu yaşlar dökmede beñzer
bu ben ĝiryâna şem'

zerd ü zâr olup:

1. **zerd ü zâr olup:-up**

Gazel 191

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Solgun ve zayıf hale gelmek.

Ol lebi mül yüzi gül hecriyle
zerd ü zâr olup
Bâğ-ı derd içre ‘Azîzî berg-
nâk olsañ gerek

zer-efşân etdük:

1. **zer-efşân etdük:-dük**

Gazel 197

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Altın saçmak.

Şanma encüm şeb-i hecründe
felek şafhasını
Şerer-i âteş-i âh ile zer-efşân
etdük

zer-efşân olmuş:

1. **zer-efşân olmuş:-muş**

Gazel 164

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Altın saçan olmak.

‘Aks-i berg-i gül ü nesrîn-ile
her cüy-ı çemen
Bir gümüş mâ‘i varakdur ki
zer-efşân olmuş

zer-endüdi:

1. **zer-endüdi:**

Gazel 2

Mısra: 12

Güzel altın yaldızlı.

‘Azîzî tāk-ı ‘arşa yazmağa
evşâf-ı ebrûñı
Hilâl etdi semâda bir zer-
endüdi kalem peydâ

zer-nişân-ı mihr:

1. **zer-nişân-ı mihr:**

Müseddes 1

Mısra: 37

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Güneşin altın işlemesi.

Zer-nişân-ı mihr olaldan
şafha-i çarha nüvişt
Gelmedi zâtuñ gibi bir pîr-i
nürânî-sirişt

zer-niyâm:

1. **zer-niyâm:**

Gazel 198

Mısra: 3

Altın kı.

Zer-niyâm ile hilâl-i
âsmândur ya meger
Tîğ-i Mirrîh-i felekden bir
nişândur hançerüñ

zerr:

1. **zer:**

Gazel 263

Mısra: 3

Altın.

Ol şeh-i hüsne mihr olup zer
top
Meh-i nev oldı bir gümüş
çevgân

zerre:

1. **zerreden:-den**

Gazel 69

Mısra: 8

Maddenin

parçalanabilir en küçük hali
etrafında dönen şey.

Sen ol burc-ı leţâfet mâhısın
kim ey hilâl-ebürü
Yüzüñ hürşidden a‘lâ
dehânuñ zerreden kemdür

2. **zerre:**

Gazel 280

Mısra: 7

Zerre, çok küçük.

Meyl edüp ‘ariyet-i zînetüñe
zerre kadar
Dil veren ey zen-i gerdün
saña nâ-merd olsun

3. **zerrece:-ce**

Muamma 9

Mısra: 1

Zerre, çok küçük.

Zerrece kımaz keder cân u
dil-i nâ-şâdda
Özge hâlet var ‘Azîzî bâde-i
ber-bâdda

4. **zerredür:-dür**

Müseddes 4

Mısra: 16

Zerre, çok küçük.

Mihr-i münîri ben nece
beñzer deyem saña
Hürşîd-i rüyuña göre bir
zerredür şehâ

5. **zerreler:-ler**

Gazel 310

Mısra: 6

Zerre, çok küçük, güneş
ışığında görünen ufacık
madde. | âciz (kimse).

Göz göre ol mâh-rüya niçün
öykündüñ deytü
Zerreler toprak şaçarlar
âftâbuñ ‘aynına

zerre-dehân:

1. **zerre-dehân:**

Gazel 52

Mısra: 1

Zerre(küçük) ağızlı.

Sen semen-çehre gibi zerre-
dehân olsa eger
Der idüm gül yüzüñe şems-i
münîre beñzer

zerre-veş:

1. **zerre-veş:**

Gazel 77

Mısra: 3

Zerre gibi.

Olurdu zerre-veş kapuñda
neçe yıllar üftadeñ
Göreydi mâh-rüyuñ bir nazar
mihr-i ziyâ-güster

2. **zerre-veş:**

Gazel 375

Mısra: 7

Zerre gibi.

Zerre-veş olsam ‘aceb mi zâr
u ser-gerdân-ı ‘ışk

Bir yüzi mihr-i cihân-ârāya
verdüm gönlümi

3. **zerre-veş:**
Gazel 381
Mısra: 3
Zerre gibi.

Hevā-yı 'ışkuñ ile zerre-veş
yoluñda 'aşıklar
Ğubār-ı tenlerin hāk ile
yeksān eylesünler mi

zerrin:

1. **zerrin:**
Gazel 67
Mısra: 2
Altundan yapılmış.

Serir-i milk-i şāhuñ şem'-i
güyā pādşāhidur
Başında şu 'le-i pür-nūr anuñ
zerrin külāhidur

2. **zerrin:**
Kaside 4
Mısra: 16
Altundan yapılmış.

Sünbül-i dūd-ı kebūdın her
gece tezyin için
Götürür nergis gibi başında
zerrin şāne şem'

3. **zerrin:**
Tesdis 4
Mısra: 20
Altundan yapılmış.

Donandı naħl-i bālālar cihānı
tutdı zinetler
Geyüp zerrin kabālar zer
beneklü sebze ħil'atler

4. **zerrin:**
Gazel 27
Mısra: 6
Altın II Sarı.

N'ola sultān-ı gamuñ devlet
ile etse cülüs
Sine-i zerdüm olupdur aña
bir zerrin taħt

5. **zerrin:**
Gazel 100

Mısra: 8
Altın II Sarı.

Meclis-i ħübānda şem'i
bende-i sīmīn-beden
Şu 'lesin başında zerrin
perçem şandılar

6. **zerrin:**
Gazel 176
Mısra: 6
Altın II Sarı.

Meclisüñde cām-ı meydür
āftāb
Tañ mı olsa mäh bir zerrin
çerāğ

7. **zerrin:**
Gazel 176
Mısra: 18
Altın II Sarı.

Ƙanlu dāğum şanma
oyardum yine
Tekye-i sīnemde bir zerrin
çerāğ

8. **zerrin:**
Gazel 251
Mısra: 4
Altın II Sarı.

Server-i 'ışkam felek
bezmінде dāyim devr eder
Ay u gün şanmañ iki zerrin
ayağumdur benim

9. **zerrin:**
Gazel 318
Mısra: 6
Altın II Sarı.

Meh-i nev şanmañuz toğduğı
dem ol tıfl-ı nūrānī
Aña ħarrāt-ı gerdün etdi bir
zerrin gehvāre

zerrin-ħil'at:

1. **zerrin-ħil'atüm:-üm**
Gazel 246
Mısra: 4
*Altın kaftan (kaftan,
hükümdarlık
alametlerindedir).*

Mālik-i milk-i belāyam olsa
ey şeh yaraşur
Şu 'le-i süz-ı dilüm egnümde
zerrin-ħil'atüm

zeval:

1. **zevali:-i**
Gazel 16
Mısra: 2
*Güneşin batması,
parlaklığının azalması.*

Her şubħ eşigüñe varur ey
mäh-ı dil-firīb
Mihr-i münürüñ oldı zevāli
meger ħarīb

zevk:

1. **zevkı:-i**
Gazel 342
Mısra: 3
Eğlence, eğlenti.

Eger yog-ısa zevkı benden
ey mäh-ı perī-şānum
Gece olduqça küyuñda niçün
olur nihān sāye

zevk edeyin:

1. **zevk edeyin:-e, -yin**
Gazel 344
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Haz duymak.

Ĥāşılı zevk edeyin derseñ
'Azizī bād-veş
Küy-ı yāruñ her seħer 'azm
eyle tenhā seyrine

zevk u şafā:

1. **zevk u şafā:**
Gazel 320
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Zevk ve mutluluk.

Vaşl-ı yāre mey-i eşk-ile
erişsem tañ mı
Hem olur zevk u şafā
bezmінде bādī bāde

2. **zevk u şafâ:**
Gazel 283
 Mısra: 4
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Zevk ve sefa.

Âyine mazhar mı düşdi
 ruhlaruñ ayına kim
 Erdüğine gösterür zevk u
 şafâ şüretlerin

zevk u şafâsın süregör:

1. **zevk u şafâsın süregör:-**
si, -n

Kıt'a 4

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Zevk ve sefa sürmek.

Furşat el vermiş iken bari
 gönül
 'Âlemüñ zevk u şafâsın
 süregör

zevk u şafâsın sürmüşüz:

1. **zevk u şafâsın sürmüşüz:-**
si, -n, -miş, -üz

Gazel 147

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Zevk ve sefa içerisinde
 gününü gün etmek.*

Neçe neçe ol mehüñ mihr ü
 vefâsın görmüşüz
 Döne döne 'âlemüñ zevk u
 şafâsın sürmüşüz

zevk u şafâ-y-ile:

1. **zevk u şafâ-y-ile:-y, -ile**

Kıt'a 21

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Zevk ve mutluluk.

Evlinüñ 'ömri yine zevk u
 şafâ-y-ile geçer
 Ergenüñ aqçasını it ü yaqasın
 bit yer

zevk-ı diyâr-ı rûmı:

1. **zevk-ı diyâr-ı rûmı:-ı**
Gazel 264
 Mısra: 5
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Rum diyarının,
 Anadolu'nun zevki.*

Dem ola kim añasın zevk-ı
 diyâr-ı Rûmı
 Ey seyâhatle Semerkand u
 Buğârâya düşen

zevk-ı 'işret:

1. **zevk-ı 'işret:**

Gazel 229

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İçkili eğlence.

Zevk-ı 'işret neydügin
 derseñ 'Azîzî duymasun
 Kanda bulursañ elinden
 zâhidüñ ayağın al

zevkın etmek:

1. **zevkın etmek:-ın, -mek**

Gazel 6

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Eğlenmek.

Göreydüñ zevkın etmek nece
 olurdu bezm-i devrânuñ
 Baña sencileyin ey h'vâce el
 verseydi ger dünyâ

zevkını ederler:

1. **zevkını ederler:-ımer, -**
ler

Kaside 5

Mısra: 18

Kelime Tipi: -
Haz duymak.

Çeküp rez duhterini küşe-i
 meyhânede rindân
 Ederler döne döne zevkını
 câm-ı muşaffânuñ

zevrağ:

1. **zevrağlar:-lar**
Kaside 5
 Mısra: 9
Sandal, kayık.

Edüp zevrağlar ile dil-rübâlar
 'azm-i Topphâne
 Deñiz mâlikleriyle her gün
 olur seyri deryânuñ

2. **zevrağın:-ın**

Tahmis 1

Mısra: 16

Sandal, kayık.

Bir şeh-i 'âlî-cenâbuñ kulu
 bir ednâ-yımış
 Ey vücûdı zevrağın girdâb-ı
 'ışka şalmayan

zevrağ-ı câmı:

1. **zevrağ-ı câmı:-ı**

Gazel 26

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Şarap şişesi II Kadeh
 sandalı.*

Koma elden zevrağ-ı câmı
 müdâm
 Bañr-i gamdan bulmağ
 isterseñ necat

zevrağ-ı simin:

1. **zevrağ-ı simin:**

Gazel 66

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gümüş kayık.

Zevrağ-ı simin kim almış o
 mâhî üstine
 Rağş-ı âbîdür ki şâhâ kâmyâb
 altındadır

zeyl:

1. **zeyli:-i**

Muamma 35

Mısra: 1

Etek.

Çäk edüp zeyli ucın farkına
 alduqça Sühâ

Sāki üzre dāğ-ı şeb-günü
'ıyān olsa n'ola

zeyl-i pākine:

1. **zeyl-i pākine:-i, -n, -e**

Gazel 55

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Temiz etek.

Benüm ol zeyl-i pākine
teşebbüs etdiğüm pīrüm
Bu 'ālem tekyegāhında
'Azīzī 'ışk-ı yārümdür

zeyn etdi:

1. **zeyn etdi:-di**

Gazel 88

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Süslemek.

Şöyle zeyn etdi ser-i lāleyi
jāle şanasın
Lālenüñ jāle geyürdi başına
sīm efser

zeyn ola:

1. **zeyn ola:-a**

Gazel 330

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Süslenmek, bezenmek.

Nev-bahār-ı ruḥ-ı dilber o
siyeh beñler ile
Beñzer ol bāğa ki zeyn ola
karanfüller ile

zeyn oldı:

1. **zeyn oldı:-dı**

Gazel 245

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Süslenmek, bezenmek.

Şöyle zeyn oldı tenüm oḳları
peykānında
Kı gören ḳal'a-i āhen şanur
oldı bedenüm

zeyn olsa:

1. **zeyn olsa:-sa**

Gazel 366

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Süslenmek, bezenmek.

Rüz-ı 'ıd olsa Ḳaramandaki
ḥaffāflaruñ
Yine zeyn olsa cüvānān-ıla
dükkānları

zeyn olup:

1. **zeyn olup:-up**

Gazel 267

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Süslenmek, bezenmek.

Zeyn olup eṭrāf-ı gülşen
nergis-i şehlä ile
Nev-bahār oldı açıldı dīde-i
baḥt-ı çemen

2. **zeyn olup:-up**

Terci-bend 1

Mısra: 41

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Süslenmek, bezenmek.

Yine güllerle zeyn olup
gülşen
Düşdi luṭfına Ḥāliḳuñ
maḫzar

3. **zeyn olup:-up**

Terci-bend 1

Mısra: 49

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Süslenmek, bezenmek.

Berg-i sebz ile zeyn olup
eşçār
Şaldı naṭ'-ı zemine sāye
çenār

4. **zeyn olup:-up**

Tesdis 4

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Süslenmek, bezenmek.

Ser-Ā-ser zeyn olup gülşen
cihān naḳş-ı nigār oldı
Gidüp jeng-i elem mir'āt-ı
ḥāṭır pür-gubār oldı

zeyne'l-'alī-zāde 'alī:

1. **zeyne'l-'alī-zāde 'alī:**

Tarih 16

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Zeyne'l-'Alī-zāde 'Alī
(özel isim).*

'Azm-i 'uḳbā eyledi
Zeyne'l-'Alī-zāde 'Alī
Gördi çün bākī degül bu çār-
dīvār-ı künişt

zīb ü fer:

1. **zīb ü fer:**

Gazel 6

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Süs ve gösteriş.

Nazar etmez gönül alur göz-
ile nev-'arūs-āsā
Gerekse şekl-i murdārına
versün zīb ü fer dünyā

zīb verür:

1. **zīb verür:-ür**

Gazel 220

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Süs, güzellik vermek.

Şeh-per-i Rūḥü'l-emindür ki
verür rüyına zīb
Zülf-i müşkīn-i hümā-bāli
Meḥemmed Şāhuñ

zībā:

1. **zībādur:-dur**

Gazel 57

Mısra: 9

Süslü, güzel, işelemeli.

Eyle zībādūr ki farkuñda
muraşşā' efseruñ
Şeb-çerāğ-ı meh şu'a'ından
anuñ tībān olur

2. **zībāligi**:-*lig, -i*
Gazel 250
Mısra: 9
Süslü, güzel, işelemeli.

Zībāligi rüy-ı gülüñ şeydāligi
hem bülbülüñ
Hāli perīşān sünbülüñ bilsem
nedendür bilmezem

3. **zībā**:
Lugaz 6
Mısra: 6
Süslü, güzel, işelemeli.

Ƙudreti yok gelmege bezme
meger
Ƙoltuğına gire bir zībā püser

4. **zībā**:
Mesnevi 1
Mısra: 45
Süslü, güzel, işelemeli.

Şahn-ı bāğ-ı İrem gibi zībā
Gülleri bī-naẓīr ü bī-hemtā

5. **zībā-yımış**:-*y, -ımış*
Tahmis 1
Mısra: 1
Süslü, güzel, işelemeli.

Rüy-ı mehden 'arızuñ her
vech ile zībā-yımış
Müntehā Ƙadduñ nihāl-i
sidreden bālā-yımış

zi-cān:

1. **zi-cān**:
Matla 32
Mısra: 2
Candan.

Her sühan k'ez la'l-i mey-
gün-ı bütān peygām dehed
Ƙālib-i fersüde-i ten-rā zi-
cān peygām dehed

zihgır:

1. **zihgırüñ**:-*üñ*
Matla 74

Mısra: 1
*Ok atanların
parmaklarına geçirdikleri
halka, yüzük.*

Görüp āh etdi deyü tırüñ ile
zihgırüñ
Bulsa dilim dilim eylerdi
dilim şemşirüñ

zih-gır:

1. **zih-gırüñ**:-*üñ*
Gazel 217
Mısra: 1
*Ok atanların
parmaklarına geçirdikleri
halka, yüzük.*

Zahm-ı sīnem görüp ey Ƙaşı
kemān zih-gırüñ
Ƙaldı hayrān Ƙoyup ağzına
benān-ı tırüñ

zihī:

1. **zihī**:
Gazel 163
Mısra: 2
Ne iyi, ne güzel!

Gözüñ Ƙan dökmeği ol
ğamze-i bī-dāddan görmiş
Zihī hūnī ki merdüm-küşlüği
cellāddan görmiş

2. **zihī**:
Tarih 19
Mısra: 8
Ne iyi, ne güzel!

'Azīzī dedi tārīhini anuñ
Zihī germābe-i bī-mişl ü a'lā

zıkr edüp:

1. **zıkr edüp**:-*üp*
Gazel 366
Mısra: 11
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Söylemek, dile getirmek,
adını anmak.*

Zıkr edüp la'l-i lebin
hūblaruñ meygedede
Alsa rindān eline sübħa-i
mercānları

zıkrü'l-'ayş nışfu'l-'ayş:

1. **zıkrü'l-'ayş nışfu'l-'ayş**:
Matla 7
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Atasözü**
*Eğlenceyi zikretmek
eğlencenin yarısıdır.*

Nece yād etmesün bezm-i
vişālüñ 'aşığ-ı dil-rīş
Ki derler ey lebi mey-gün
zıkrü'l-'ayş nışfu'l-'ayş

zillet:

1. **zilletde**:-*de*
Tesdis 1
Mısra: 14
*Hor görölme, alçalma,
alçaklık.*

Kimi devletde bu hālƘuñ
kimisi rif'atde
Kimisi faƘr u felāketde kimi
zilletde

zıll-i ģaƘ:

1. **zıll-i ģaƘ**:
Kaside 2
Mısra: 21
Kelime Tipi: -
*Allah'ın gölgesi II Şemsi
Paşa.*

Zıll-i ģaƘ şems ü kamer
encümin eyle hem-dem
Şeh-i Cem-mevhibet ü şems
ü kamer-ħaşmete yār

zıll-i ģudā:

1. **zıll-i ģudā**:
Müseddes 1
Mısra: 14
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

*Allah'ın gölgesi
(Allah'ın yardımı ve inayeti
bağlamında kullanılmıştır).*

Eyleyüp nāmuñ cihān içre
Nişānī Beg şehā
Şāhib-i seyf ü Ƙalem Ƙıldı
seni zıll-i ģudā

2. **zıll-i hüdā:****Tarih 4**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Allah'ın gölgesi
(Allah'ın yardımı ve inayeti
bağlamında kullanılmıştır).*

Çadem başduñ bu 'ālī
manşıba çün
Düşüp zıll-i Hüdā lutfına
mazhar

zıll-i ilāhum:1. **zıll-i ilāhum:-um****Tesdis 3**

Mısra: 32

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Allah'ın gölgesi.

Hışm u kīnūñ sebebi
bendeñe şāhum neyiki
Cürmümüñ aşlı yañod zıll-i
İlāhum neyiki

zindān:1. **zindānuñda:-uñ, -da****Gazel 84**

Mısra: 2

*İçine tutukluların,
hükümlülerin konulduğu
kapalı yer. II Çok karanlık,
sıkıntılı yer; kara yer
(Sevgilinin zülfü ve
zenahdanı) bağlamında.*

Dil-i bī-çāre kim düşmiş
zenehdānuñda qalmışdır
Esir-i dermendüñdür ki
zindānuñda qalmışdır

2. **zindāna:-a****Gazel 154**

Mısra: 2

*İçine tutukluların,
hükümlülerin konulduğu
kapalı yer. II Çok karanlık,
sıkıntılı yer; kara yer
(Sevgilinin zülfü ve
zenahdanı) bağlamında.*

Dil görüp hālūñi çāh-ı
zeķanuñda maħbūs

Dedi zindāna neden düşdi bu
Hindī cāsūs

3. **zindān:****Gazel 359**

Mısra: 2

*İçine tutukluların,
hükümlülerin konulduğu
kapalı yer. II sıkıntılı yer;
kara yer.*

Ne belā çekdüğini dünyede
hicrān ehli
Görse hayretde qalurdı anı
zindān ehli

4. **zindān:****Mesnevi 1**

Mısra: 21

*İçine tutukluların,
hükümlülerin konulduğu
kapalı yer. II sıkıntılı yer;
kara yer.*

Yūnusa bañn-ı hüt olup
zindān
Turdı deryā dibinde neçe
zaman

zindān olupdur:1. **zindān olupdur:-up, -dur****Tesdis 2**

Mısra: 5

Kelime Tipi: Deyim
*Sıkıntılı yer; kara yer
olmak.*

Şāñn-ı şāñrālar baña zindān
olupdur yārsuz
Her çemen bir hār olupdur ol
yüzi gülzārsuz

2. **zindān olupdur:-up, -dur****Tesdis 2**

Mısra: 11

Kelime Tipi: Deyim
*Sıkıntılı yer; kara yer
olmak.*

Şāñn-ı şāñrālar baña zindān
olupdur yārsuz
Her çemen bir hār olupdur ol
yüzi gülzārsuz

3. **zindān olupdur:-up, -dur****Tesdis 2**

Mısra: 17

Kelime Tipi: Deyim
*Sıkıntılı yer; kara yer
olmak.*

Şāñn-ı şāñrālar baña zindān
olupdur yārsuz
Her çemen bir hār olupdur ol
yüzi gülzārsuz

4. **zindān olupdur:-up, -dur****Tesdis 2**

Mısra: 29

Kelime Tipi: Deyim
*Sıkıntılı yer; kara yer
olmak.*

Şāñn-ı şāñrālar baña zindān
olupdur yārsuz
Her çemen bir hār olupdur ol
yüzi gülzārsuz

5. **zindān olupdur:-up, -dur****Tesdis 2**

Mısra: 23

Kelime Tipi: Deyim
*Sıkıntılı yer; kara yer
olmak.*

Şāñn-ı şāñrālar baña zindān
olupdur yārsuz
Her çemen bir hār olupdur ol
yüzi gülzārsuz

zindāna girdi:1. **zindāna girdi:-di****Mesnevi 1**

Mısra: 26

Kelime Tipi: -
Hapse, zindana atılmak.

Geh düşüp qa' r-ı çāh-ı
Ken' āna
Gāh girdi Mısırdā zindāna

zinde kılar:1. **zinde kılar:-ur****Gazel 115**

Mısra: 10

Kelime Tipi: Kalıp
İfade
*Can vermek, neşe
katmak.*

'Azizī la' l-i leb-i yāri
söyledür olsañ

Ölüyi zinde kılar 'İsi-i
zamāne çıkar

zinde ola:

1. **zinde ola:-a**
Gazel 187
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Diri olmak, sağlam
olmak.*

Nece zinde ola dil Hızır ki
nüş eylemege
Leb-i dilber gibi bir çeşme-i
hayvānum yok

zinet:

1. **zinetine:-i, -n, -e**
Gazel 58
Mısra: 3
Süs.

Dehrün şular ki zinetine
māyil oldılar
Dünyāda kim cehennem
cennet edindiler

2. **zinetler:-ler**
Tesdis 4
Mısra: 19
Süs.

Donandı naḥl-i bālalar cihānı
tutdı zinetler
Geyüp zerrin kabālar zer
benekli sebze ḥil'atler

zinet olmuş:

1. **zinet olmuş:-miş**
Lugaz 3
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Bezenmiş, süslenmiş.

Bend olup kıvıms-i kızaḥ
gerdānına
Zinet olmuş 'ālemün
bostānına

zinet veren:

1. **zinet veren:-en**
Matla 38

Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Süslemek.

Zülf ü ḥaṭ u ḥālūn mi veren
rūyuña zinet
Geldi mi yaḥod bir yere
yetmiş iki millet

zinet-i evc-i semā:

1. **zinet-i evc-i semā:**
Gazel 56
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Gökyüzünün zirvesinin
süsü.*

Ziver-i dergeh-i yār eşk-i
firāvān iledür
Zinet-i evc-i semā encüm-i
raḥşān iledür

zinhār:

1. **zinhār:**
Gazel 185
Mısra: 5
Sakin! Sakın ha! Aman!

Ḳoma küyuñda kara yüzlü
rakıbi zinhār
Gülsitān içre yaraşmaz ki ola
dāl Budak

2. **zinhār:**
Gazel 299
Mısra: 3
Sakin! Sakın ha! Aman!

Gül gibi 'arz-ı dīdār etme
'adūya zinhār
Ey gonca gel açılma luṭf eyle
ḥāra karşı

3. **zinhār:**
Gazel 314
Mısra: 6
Sakin! Sakın ha! Aman!

'Aql u fikrūn kal'asını
tārmār eyler şakın
Varma zinhār ey dil ol ṭop-ı
zeḳandan cānibe

4. **zinhār:**
Kıt'a 14
Mısra: 1
Sakin! Sakın ha! Aman!

Recā-yı luṭf u iḥsān etme
zinhār
Eşigine varup her dūn
begden

zır ü zeber eyler:

1. **zır ü zeber eyler:-r**
Tahmis 1
Mısra: 12
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Altüst etmek, yerle bir
etmek.*

Bu ğarīb üftādeye şāhum
cefādan kıl ḥazer
Yohsa eşk ü āhum eyler
'ālemi zır ü zeber

zırā:

1. **zırā:**
Gazel 37
Mısra: 6
*Çünkü, şundan dolayı
ki.*

Gelse ol meh karşıma kalbe
verür şevk u sürür
Nitekim rüşen olur gün ṭoĝsa
zırā her şabāḥ

2. **zırā:**
Gazel 71
Mısra: 12
*Çünkü, şundan dolayı
ki.*

Götür ayağı var der-i
meyḥāneye göñül
Zırā ḳasāvetün senün ancak
o bāb açar

3. **zırā:**
Gazel 256
Mısra: 2
*Çünkü, şundan dolayı
ki.*

Seni görmek dilerse güş eden
vaşfuñ n'ola ḥanum

Degüldür görmek işitmek
gibi zîrâ benüm cânüm

4. zîrâ:

Gazel 293

Mısra: 3

Çünkü, şundan dolayı

ki.

Derlerse perî-zâde revâdur
saña zîrâ
Toğmadı senüñ gibi güzel
nev'-i beşerden

5. zîrâ:

Gazel 316

Mısra: 2

Çünkü, şundan dolayı

ki.

Taḥsîn okur işiden ḥüsnüñ
rivâyetümde
Yokdur bahâne zîrâ vaşfuñ
ḥikâyetümde

6. zîrâ:

Gazel 327

Mısra: 5

Çünkü, şundan dolayı

ki.

Beni düşmen görüp küyuñda
düşnâm eylemez zîrâ
Ne deñlü müzî kelb olursa
ürmez âşnâ üzre

7. zîrâ:

Gazel 368

Mısra: 8

Çünkü, şundan dolayı

ki.

Göñül ḥavf etmez oldu guşşa-
i hecrinden ol yârüñ
Giriftâr olalı 'ışkına zîrâ
neçe gam gördi

8. zîrâ:

Kaside 1

Mısra: 100

Çünkü, şundan dolayı

ki.

Bülbül-âsâ gül-i ter vasfını
ey dil қо yüri
O güle eyle du'â bülbüle zîrâ
o düşer

9. zîrâ:

Kaside 5

Mısra: 140

Çünkü, şundan dolayı

ki.

Görüp nazm-ı şeker-rîzüm
umaram meyl ede yârân
Ki zîrâ sükkeredür meyl her
tüfî-i güyânuñ

10. zîrâ:

Kıt'a 15

Mısra: 15

Çünkü, şundan dolayı

ki.

Ki zîrâ bâ'ış-i demdür o her
dem
Anı içmez özini bilen âdem

11. zîrâ:

Matla 59

Mısra: 2

Çünkü, şundan dolayı

ki.

Fenn-i 'ışkı Vâmıķ u Ferhâd
benden öğrenür
Bilmeyenler şan'atı zîrâ
bilenden öğrenür

12. zîrâ:

Müseddes 4

Mısra: 40

Çünkü, şundan dolayı

ki.

Olsa lebüñ yanında ol añmaz
adın mülüñ
Zîrâ kapuñda oldu o biñ cân
ile kuluñ

zîr-i bâline alup:

1. zîr-i bâline alup:-up

Lugaz 8

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Deyim**

Kanadı altına almak;
korumak, himayesine almak.

Gâh olur kim neçe yüz biñ
beyzayı
Zîr-i bâline alup pinhân eder

zîr-i berginden:

1. zîr-i berginden:-i, -n, -
den

Gazel 66

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yaprağın aşığı.

Ġonca-i nev-ḥîz-i gülşen zîr-
i berginden çıkup
Bülbüle açılmadığı bu ḥicâb
altındadır

zîr-i destine alupdur:

1. zîr-i destine alupdur:-
ine-up, -dur

Gazel 360

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Elinin altına almak.

Şafak-gün atlas ile pençe-i
ḥurşid-veş ol şâh
Alupdur zîr-i destine 'Azîzî
rub'-ı meşkünü

zîr-i ebrüsında:

1. zîr-i ebrüsında:-sı, -n, -
da

Gazel 337

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kaşının altı.

Zîr-i ebrüsında ol yârüñ
'Azîzî gamzesi
Güyyâ bir Türk-i ser-ḥoşdur
yatur mihrâbda

zîr-i ḥâk olmuş:

1. zîr-i ḥâk olmuş:-mış

Gazel 74

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Toprak altında olmak,
ölmek.

Ḥôr bakma her gubâr-ı pâyâ
ey dil kim bilür
Neçe serdârdur ki şimdi zîr-i
ḥâk olmuş yatur

zîr-i hâk olursın:

1. **zîr-i hâk olursın:-ur, -sın**

Gazel 221

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Toprak altında olmak,
ölmek.*

Rif' at-i dünyâyâ mağrûr
olma gel
'Âkıbet şâhum olursın zîr-i
hâk

zîr-i pâyına almış:

1. **zîr-i pâyına almış:-miş**

Gazel 378

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ayak altına almak.

Meger bir ebr-i miskîndür o
şâhuñ tâc-ı semmûrî
Ki almış zîr-i pâyına ser-i
hürşîd-i rahşânî

zîr-i pâyına alupdur:

1. **zîr-i pâyına alupdur:-up,
-dur**

Gazel 122

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ayak altına almak.

Mâh-ı nevdür kim alupdur
zîr-i pâyına şehâb
Ol ham-ı ebrû ki taraf-ı şeb-
külâh altındadır

zîr-i zemîne:

1. **zîr-i zemîne:-e**

Gazel 62

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yerin altı II mezar.

Ğam-ı zülfiyle girüp zîr-i
zemîne 'uşşâk
'Âkıbet tenlerini tu'me-i mâr
eylediler

zîr-i zemîne girüp:

1. **zîr-i zemîne girüp:-e-üp**

Gazel 319

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

*Yerin altına girmek;
saklanmak.*

Bezîm-i meye şarf olacağın
bilse defne
Olmazdı nihân böyle girüp
zîr-i zemîne

zîver:

1. **zîver:**

Kaside 1

Mısra: 52

Süs.

Kef-i ihsânî gül ü nuḡk-ı
lisânî bülbül
Verdi ol bülbül ü gül bâğ-ı
cihâna zîver

2. **zîver:**

Mesnevi 1

Mısra: 44

Süs.

Şahn-ı gülzâra nitekim gül-i
ter
Ferşine verdi câmi' uñ zîver

zîver verdi:

1. **zîver verdi:-di**

Gazel 88

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Süslemek, daha güzel
hale getirmek.*

Oldı her lâle-i pür-jâle
muraşşâ' bir câm
Lâle jâleyle çemen bezmine
verdi zîver

2. **zîver verdi:-di**

Terci-bend 1

Mısra: 38

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Süslemek, daha güzel
hale getirmek.*

Nergis-i zerd alup piyâle-i
zer
Gülşenüñ verdi bezmine
zîver

zîver-i dergeh-i yâr:

1. **zîver-i dergeh-i yâr:**

Gazel 56

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sevgilinin dergahının
süsü.*

Zîver-i dergeh-i yâr eşk-i
firâvân iledür
Zînet-i evc-i semâ encüm-i
rahşân iledür

ziyâ bulur:

1. **ziyâ bulur:-ur**

Muamma 23

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Aydınlanmak, ışıkla,
nurla dolmak.*

Nür-ı hüsninden bulur 'âlem
ziyâ
Meh yüzini mihre 'arz etse
n'ola

ziyâ verür:

1. **ziyâ verür:-ür**

Müseddes 4

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Işık, aydınlık vermek.

Hüsnüñ çerâğı kevn ü
mekâna verür ziyâ
Gören hilâl kaşuñı taña kalur
taña

ziyâd:

1. **ziyâd:**

Tarih 20

Mısra: 7

Fazlalık, çokluk.

Bir ziyâd ile bu câhuñ dil
dedi târihîni

Olduñ İbrāhīm Beg Seksāra
mīr-i bī-bedel

ziyād olup:

1. ziyād olup:-up
Tarih 20
Mısra: 5
Kelime Tipi: Kalıp

İfade

Artmak (Makamın yükselmesi anlamında kullanılmıştır.).

Āftāb-ı devletūñ günden
güne olup ziyād
Ola ednā menzilūñ burc-ı
hamel evc-i Zūhal

ziyāde:

1. ziyāde:
Mesnevi 1
Mısra: 86
Ar. Çok, artık, fazla.

Yanup iki yanında mihrābuñ
Etse şevkīm ziyāde aşhābuñ

ziyāde eyler:

1. ziyāde eyler:-r
Gazel 99
Mısra: 1
Kelime Tipi: Kalıp

İfade

*Fazlalaştırmak,
müddetini uzatmak.*

Eşkūmi eyler ziyāde rüy-ı
yār
Nitekim artar şular olsa
bahār

ziyāde ola:

1. ziyāde ola:-a
Kaside 5
Mısra: 123
Kelime Tipi: Kalıp

İfade

Artmak, çoğalmak.

Ola ‘ömri ziyāde Emrī-i mīr-
i kelāmuñ hem
Kim oldur Hüsrev-i şāhib-
kemāli ehl-i dīvānuñ

ziyāde oldu:

1. ziyāde oldu:-dı
Tarih 26
Mısra: 8
Kelime Tipi: Kalıp
İfade
Artmak, çoğalmak.

Dedi bu manşıb-ı ‘ālīye
‘Azīzī tāriḥ
Ayuñ on dördü gibi oldu
ziyāde baḥtuñ

ziyāfet eder:

1. ziyāfet eder:-er
Gazel 317
Mısra: 8
Kelime Tipi: Kalıp
İfade
Ziyafet vermek, şölen.

Pür edüp mäh-ı nevūñ her
gece zer kāselerini
Ḥvān-ı luṭf-ıla eder ḥalkā
ziyāfet rüze

ziyāfet kıldum:

1. ziyāfet kıldum:-du, -m
Gazel 29
Mısra: 6
Kelime Tipi: Kalıp
İfade
Ziyafet vermek, sunmak.

Dayf-ı gamuñ bu gece dil
hücesine geldi
Ḥün-ı cigerle kıldum ey meh
anı ziyāfet

ziyān görmez:

1. ziyān görmez:-mez
Lugaz 24
Mısra: 4
Kelime Tipi: Kalıp
İfade
Zarar görmek, zarara uğramak.

‘Ömri oldukça eger pīr ü
cūvān
Şaklasa ol gevheri görmez
ziyān

ziyāret etmege:

1. ziyāret etmege:-meg, -e
Gazel 64
Mısra: 10
Kelime Tipi: Kalıp
İfade
*Hürmetten kutsal birini
ya da bir mekanı görmeye
gitmek.*

Şol bī-kesem ki dünyede
ölsem ‘Azīziyā
Ḳabrüm ziyāret etmege
ancaḳ şabā gelür

ziyāretgāhum olmışdur:

1. ziyāretgāhum olmışdur:-
um, -mış, -dur
Gazel 218
Mısra: 2
Kelime Tipi: Kalıp
İfade
Ziyaret yeri olmak.

Olaldan ol şeh-i hüsnüñ
mekānı kūyı Eyyūbuñ
Ziyāretgāhum olmışdur
benüm her süyü Eyyūbuñ

zübāb:

1. zübāb:
Gazel 14
Mısra: 6
Sinek.

La ‘l-i mey-gūnuñda ḥālūñ
gördügümce şanuram
Ḳondı cām-ı bāde-i nāb üzre
bir müşkīn zübāb

zūhal:

1. zūhal:
Kaside 2
Mısra: 67
*Satürn gezegeni.
Ahmaklık, cahillik, pintilik
vs. özellikler ile anılır.*

Görse bu şems ü kamer
medḥin anuñ gökde Zūhal
Yüzine şems-i kamer-rüyuñ
ede baḳmaḡa ‘ār

zühdi:1. **zühdi:-i****Matla 72**

Mısra: 2

*Ar. Dünyaya rağbet
etmeme, kendini ibadete
verme.*

Dilerseñ olasin ehl-i
harābātuñ ayakdaşı
Ko zühdi gel der-i
meyhāneye zāhid ayak taşı

zühhād:1. **zühhāda:-a****Gazel 320**

Mısra: 1

Zahid'in çoğulu.

Sākī meyhāneyi vaşf etme
şakın zühhāda
Yoğsa mescid gibi anda
bırağur seccāde

zuhūr:1. **zuhūrum:-um****Kıt'a 1**

Mısra: 14

*Zāhir olmak, meydana
çıkma, belli olmak.*

Līk şāhum zahīrüm
olmamağın
Yoğ zuhūrum gedā-yı der-
be-derem

zuhūr etmez:1. **zuhūr etmez:-mez****Müseddes 4**

Mısra: 26

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Görünmek, ortaya
çıkma.*

Yoğmaz felekde bir meh-i
tābān senüñ gibi
Etmaz zuhūr mihr-i dırağşān
senüñ gibi

zuhūr etmiş:1. **zuhūr etmiş:-miş****Gazel 337**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Görünmek, ortaya
çıkma.*

Haṭṭ-ı müşkīn-i semen-büyüñ
o la' l-i nābda
Berg-i sünbüldür zuhūr etmiş
kenār-ı ābda

zuhūr eyler:1. **zuhūr eyler:-r****Gazel 69**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Doğmak, açığa çıkmak,
görünmek.*

Ser-i bī-mağz-ı 'āşık kim
sifāl-i miñnet ü gamdur
Duğhān-ı āhı kim andan zuhūr
eyler siper-gamdur

2. **zuhūr eyler:-r****Kaside 5**

Mısra: 33

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Doğmak, açığa çıkmak,
görünmek.*

Ma'ānī gevheri kim Ḥātemī
Begden zuhūr eyler
Dür-i eş'ārını oğşar Zahīr ü
Ḥvāce Selmānuñ

zuhūra gelüp:1. **zuhūra gelüp:-üp****Terci-bend 1**

Mısra: 31

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gün yüzüne çıkmak.*

Gül ü nergis gibi zuhūra
gelüp
Yüzi gözi açıldı ezhāruñ

zülāl:1. **zülāl:-i****Gazel 212**

Mısra: 4

*Safı, hafif, soğuk, güzel
su. II Sevgilinin dudağı.*

Akıtdı kendüye şu gibi teşne-
dilleri
Bağ-ı ruğında la'li zülālī
Meḥemmedüñ

zū'l-celāl:1. **zū'l-celāl:****Müseddes 4**

Mısra: 7

*Celal sahibi, azamet,
izzet ve heybet sahibi Allah.*

Bu ḥüsn ü ānı kim saña verdi
o Zū'l-celāl
Çeşm-i zamāne görmedi
şāhum saña mişāl

züleyhā:1. **züleyhā:****Gazel 339**

Mısra: 11

*Yusuf peygamber ile
aralarında çeşitli olaylar
geçen ve sonunda onun eşi
olan kadın.*

Her kim yolında varın
vermezse çün Züleyhā
Olmaz 'Azīzī mālīk ol
Yūsuf-ı zamāne

züleyhā-yı felek:1. **züleyhā-yı felek:****Gazel 128**

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Feleğin Züleyha'sı
(Züleyha, Yusuf u Züleyha
mesnevilerindeki kadın
kahraman).*

'Arz-ı mihr etse ne tañ aña
Züleyhā-yı felek
Ḥüsn ile ol şeh 'Azīzī mālīk-ı
Ken'ān kendidür

zülfi:1. **zülfüñi:-üñ, -i****Gazel 1**

Mısra: 3
Yüzün iki cihetinden
sarkan saç, saç büklümü.

Çeşm-i pür-hışmuñ ile
zülfüñi kim gördi dedi
Birisi 'ayn-ı 'anādur birisi
cīm-i cefā

2. **zülfini**:-i, -n, -i

Gazel 3

Mısra: 11

Yüzün iki cihetinden
sarkan saç, saç büklümü.

O meh-rünuñ siyeh zülfini
yād edüp döğünmekden
Gögerdi cism-i zerdüm
āsmān-girdār ser-tā-pā

3. **zülfüñ**:-üñ

Gazel 3

Mısra: 4

Yüzün iki cihetinden
sarkan saç, saç büklümü.

Anı hürşid-i rüyuñ yakmadı
çün kim şehāb-āsā
Neden kararadı zülfüñ ey
kamer-ruhsār ser-tā-pā

4. **zülfüñ**:-üñ

Gazel 5

Mısra: 5

Yüzün iki cihetinden
sarkan saç, saç büklümü.

Siyeh zülfüñ gibi tīg-i
müjeñden etmezüz tesrīh
Bu gün cān ile sen şāhuñ kılı
kurbānyuz cānā

5. **zülfi**:-i

Gazel 10

Mısra: 6

Yüzün iki cihetinden
sarkan saç, saç büklümü.

Nāfe-veş hūn oldu bağrum
guşsa-yile āh kim
Düşeliden ben o zülfi müşk-
bārumdan cüdā

6. **zülfine**:-i, -n, -e

Gazel 15

Mısra: 1

Yüzün iki cihetinden
sarkan saç, saç büklümü.

Bir meh-i Leylī-'izāruñ
zülfine meftūn olup
Düşdi zencir-i belāya dil
yine mecnūn olup

7. **zülfüñüñ**:-ü, -ñüñ

Gazel 16

Mısra: 5

Yüzün iki cihetinden
sarkan saç, saç büklümü.

Kāfirligine dāl bu yetmez mi
zülfüñüñ
Kim kend'özünde götürür ol
ey şanem şalīb

8. **zülfine**:-i, -n, -e

Gazel 20

Mısra: 6

Yüzün iki cihetinden
sarkan saç, saç büklümü.

Etmezdi ser-fürü aña kavm-i
Mesīh eger
Öykünmeyeydi ol şanemüñ
zülfine şalīb

9. **zülfüñ**:-üñ

Gazel 34

Mısra: 6

Yüzün iki cihetinden
sarkan saç, saç büklümü.

Kim bilürdi göñlümi hāl-i
siyāhuñ aldugın
Haddüñüñ ter küşesinde
vermeyeydi zülfüñ uç

10. **zülfiyle**:-i, -yle

Gazel 43

Mısra: 5

Yüzün iki cihetinden
sarkan saç, saç büklümü.

Ƙara zülfiyle şayd eder
göñlüm
Nitekim murğı ağ-ıla şayyād

11. **zülfi**:-i

Gazel 60

Mısra: 9

Yüzün iki cihetinden
sarkan saç, saç büklümü.

Zülfi meyl etdükçe la'line
'Azizī şanuram
Egilüp hür-i cennet āb-ı
kevserden alur

12. **zülfüñe**:-üñ, -e

Gazel 64

Mısra: 7

Yüzün iki cihetinden
sarkan saç, saç büklümü.

Şol dem şabā ki zülfüñe
'ömrüm uzada el
Ol demde büy-ı misk ile
'ālem tola gelür

13. **zülfin**:-in

Gazel 69

Mısra: 15

Yüzün iki cihetinden
sarkan saç, saç büklümü.

'Azizī her ne dem zülfin
añup āh etsem ol māhuñ
Duñān-ı āhumı gören şanur
başumda perçemdür

14. **zülfi**:

Gazel 82

Mısra: 2

Yüzün iki cihetinden
sarkan saç, saç büklümü.

Nev-'arūs oldu çemen gül
aña rüy-ı aldur
Zülfi sünbül çeşm nergisdür
karanfıl hāldür

15. **zülfüñ**:-üñ

Gazel 82

Mısra: 8

Yüzün iki cihetinden
sarkan saç, saç büklümü.

Cān u dilden ey şanem bu
hāñkāh-ı dehrde
Baş açuğ abdāluñ olduğuma
zülfüñ dāldür

16. **zülfüñi**:-ü, -ñ, -i

Gazel 83

Mısra: 11

Yüzün iki cihetinden
sarkan saç, saç büklümü.

Mār-peyker zülfüñi
haddüñde cānā der gören
Bāliš-i gül-berg-i rengin üzre
bir şu'bān yatur

17. **zülfi**:-i

Gazel 89

Mısra: 2
Yüzün iki cihetinden
sarkan saç, saç büklümü.

Büyüdükçe o serv ser-keş
olur
Zülfü de baş koşup aña eş
olur

18. **zülfüñ:-üñ**

Gazel 93

Mısra: 1

Yüzün iki cihetinden
sarkan saç, saç büklümü.

Gönül zülfüñ hevâsında uçar
güyâ kebûterdür
Ham olmuş cism-i zerdüm
ayağında halka-i zerdür

19. **zülfine:-i, -n, -e**

Gazel 94

Mısra: 3

Yüzün iki cihetinden
sarkan saç, saç büklümü.

‘Aceb midür çekilse dil
kemân-veş zülfine yârüñ
Kim anuñ her hamı bir
halka-i kullâba dönmişdür

20. **zülfini:-i, -n, -i**

Gazel 94

Mısra: 11

Yüzün iki cihetinden
sarkan saç, saç büklümü.

‘Azîzî ol boyı servüñ
ögerseñ zülfini ög kim
Cemâli gülşeninde sünbül-i
pür-tâba dönmişdür

21. **zülfi:-i**

Gazel 108

Mısra: 1

Yüzün iki cihetinden
sarkan saç, saç büklümü.

Egilüp zülfi yârüñ gâh sîb-i
ğabğabın oğşar
Döner geh berg-i haṭṭı gibi
‘unnâb-ı lebin oğşar

22. **zülfüñ:-üñ**

Gazel 111

Mısra: 6

Yüzün iki cihetinden
sarkan saç, saç büklümü.

Gönül bir keşti-i baḥr-i
belâdur
Aña zülfüñ hayâli oldı lenger

23. **zülfüñ:-üñ**

Gazel 111

Mısra: 7

Yüzün iki cihetinden
sarkan saç, saç büklümü.

‘İzâründa siyeh zülfüñ gören
der
Gülistân seyrine gelmiş gül-i
ter

24. **zülfüñ:-üñ**

Gazel 121

Mısra: 6

Yüzün iki cihetinden
sarkan saç, saç büklümü.

Oğşamağ diledügince anı
miskîn şâne
Zülfüñ anınla niçün ey şeh-i
hübân çekişür

25. **zülfüñ:-üñ**

Gazel 126

Mısra: 7

Yüzün iki cihetinden
sarkan saç, saç büklümü.

N’ola fer verse hâlüne zülfüñ
Rağbet-i nâfe müşk-i Çın
iledür

26. **zülfini:-i, -n, -i**

Gazel 139

Mısra: 4

Yüzün iki cihetinden
sarkan saç, saç büklümü.

Dolaşursın dil-i ‘uşşâka deyü
alup ele
Gün olur mı ki o meh zülfini
yuyup taramaz

27. **zülfi:-i**

Gazel 142

Mısra: 4

Yüzün iki cihetinden
sarkan saç, saç büklümü.

Sür-ı semâya çıkmag olurdu
şehâb-veş
Zülfi olaydı ol mehüñ elde
kemendimüz

28. **zülfi:-i**

Gazel 144

Mısra: 3

Yüzün iki cihetinden
sarkan saç, saç büklümü.

Tâḳ-ı hüsne ol şehüñ zülfi
aşup zencîr-i ‘adl
Vechi var derse lebi Nüş-ı
revân-ı ‘âdilüz

29. **zülfüñ:-üñ**

Gazel 146

Mısra: 8

Yüzün iki cihetinden
sarkan saç, saç büklümü.

Gerçi sünbül de güzeldür
ammâ
Baña zülfüñ gibi hoş-bü
gelmez

30. **zülfine:-i, -n, -e**

Gazel 148

Mısra: 8

Yüzün iki cihetinden
sarkan saç, saç büklümü.

Tîḡ-i miḥnet sînemüz şad
çâk ederse şâne-veş
Zülfine baş koşduğumuz
yârdan el çekmezüz

31. **zülfi:-i**

Gazel 154

Mısra: 5

Yüzün iki cihetinden
sarkan saç, saç büklümü.

Dîdeden zülfi hayâli o
mehüñ dür olmaz
Derler insâna perî olmaz
egerçi me‘nüs

32. **zülfi:-i**

Gazel 156

Mısra: 1

Yüzün iki cihetinden
sarkan saç, saç büklümü.

O mâhuñ zülfi kim ruḥsârına
müştîñ niḳâb olmuş
Hemân ol ebre beñzer rüy-ı
hürşide hicâb olmuş

33. **zülfüñüñ:-üñ, -üñ**

Gazel 157

Mısra: 7

*Yüzün iki cihetinden
sarkan saç, saç büklümü.*

Zülfünüñ abdālı olduğuma tā
kim ola dāl
Pādşāhum başuma bir iki yay
ile giriş

34. **zülfiñ:-üñ**

Gazel 161

Mısra: 3

*Yüzün iki cihetinden
sarkan saç, saç büklümü.*

Cefālar kılmada ‘uşşāka
zülfüñ
İşin başa iletmiş māhir olmuş

35. **zülfi:-i**

Gazel 171

Mısra: 9

*Yüzün iki cihetinden
sarkan saç, saç büklümü.*

Yürü ey zülfi hecrinde o
māhuñ dār-ı dünyāyı
‘Azīzī derdmendüñ başına
dar eyleyen tāli‘

36. **zülfiñ:-üñ**

Gazel 195

Mısra: 7

*Yüzün iki cihetinden
sarkan saç, saç büklümü.*

Hālka hālka o siyeh zülfüñ
arasında қаşuñ
Māhidür tüt ki girüpdür
gözine ağlaruñ

37. **zülfi:-i**

Gazel 196

Mısra: 5

*Yüzün iki cihetinden
sarkan saç, saç büklümü.*

Zülfü hevāsı olmasa başında
ol gülüñ
Gezmezdi gökde serserī ebr-i
külāle-reng

38. **zülfi:-i**

Gazel 206

Mısra: 6

*Yüzün iki cihetinden
sarkan saç, saç büklümü.*

‘İzār-ı lāle-günün tāze vü ter
tutmağa yaḥod
Şalupdur sāye üstine siyeh
zülfü o fettānuñ

39. **zülfin:-in**

Gazel 221

Mısra: 10

*Yüzün iki cihetinden
sarkan saç, saç büklümü.*

Ol perīşānuñ ‘Azīzī var-ise
Şāne zülfin gördi oldı sīne-
çāk

40. **zülfiñ:-ün**

Gazel 238

Mısra: 7

*Yüzün iki cihetinden
sarkan saç, saç büklümü.*

İki zülfiñ iki sünbül iki
ḥaddüñ iki gül
Ol iki nergis-i çeşmüñ iki
cādü mı degül

41. **zülfiñ:-üñ**

Gazel 248

Mısra: 2

*Yüzün iki cihetinden
sarkan saç, saç büklümü.*

Bitmedi kaddüñ gibi bir hoş
nihāl ey serv-i sīm
Çopmadı zülfiñ gibi bir
sünbül-i ‘anber-şemīm

42. **zülfidür:-i, -dür**

Gazel 263

Mısra: 9

*Yüzün iki cihetinden
sarkan saç, saç büklümü.*

Zülfidür hep beni bürehne
eden
Leylidür Қaysı eyleyen
‘uryān

43. **zülfiñe:-üñ, -e**

Gazel 264

Mısra: 8

*Yüzün iki cihetinden
sarkan saç, saç büklümü.*

Ḥatt-ı rüyuñ gibi olmuş
tūtalum müşkī kumāş
Zülfiñe kim dedi şāhn-ı ruḥ-
ı zībāya döşen

44. **zülfiñle:-üñ, -le**

Gazel 271

Mısra: 2

*Yüzün iki cihetinden
sarkan saç, saç büklümü.*

Seni āşüfte ḥattum kıldı
dersin ḥālüñ añmazsın
Ala gözlüm siyeh zülfiñle
ḥadd-i alüñ añmazsın

45. **zülfiñ:-üñ**

Gazel 300

Mısra: 10

*Yüzün iki cihetinden
sarkan saç, saç büklümü.*

‘Aşık-ı dīvāneñ olmuşdur
‘Azīzī n’ola ger
Boynına bend eyleseñ zülfiñ
selāsildür deyü

46. **zülfi:-i**

Gazel 309

Mısra: 1

*Yüzün iki cihetinden
sarkan saç, saç büklümü.*

Zülfi hümāsı ol mehüñ
olduḫça ḥattıra
Ahum ‘uḫābı hem-per olur
nesr-i tāyire

47. **zülfiñ:-üñ**

Gazel 323

Mısra: 10

*Yüzün iki cihetinden
sarkan saç, saç büklümü.*

Ruḥuñ bir deyr-i Meryemdür
ki olmuş mu‘tekif anda
Siyeh jend ile zülfiñ kāfiri
sālūs şeklinde

48. **zülfiñe:-i, -n, -e**

Gazel 324

Mısra: 9

*Yüzün iki cihetinden
sarkan saç, saç büklümü.*

Baş hoşaldan zülfiñe yārüñ
‘Azīzī āh kim
Cān u dil murḡı giriftār oldı
miḥnet dāmına

49. **zülfiñe:-i, -n, -e**

Gazel 328

Mısra: 9
Yüzün iki cihetinden
sarkan saç, saç büklümü.

Bend olaldan zülfine yārūñ
'Azīzī cān u dil
Döndiler her biri zencīrin
sürür şeydālara

50. **zūlfün:-üñ**
Gazel 339
Mısra: 8
Yüzün iki cihetinden
sarkan saç, saç büklümü.

Meydān-ı gāmda başum olsa
'aceb mi gālān
Döndürdi zūlfün anı bir gūy-
ı şavlecāne

51. **zūlf:-i**
Gazel 341
Mısra: 7
Yüzün iki cihetinden
sarkan saç, saç büklümü.

Zūlfī yārūñ la 'lin özlerse haṭı
hālīn n'ola
Meyli māruñ şiredür mūruñ
hemīşe çineye

52. **zūlfün:-üñ**
Gazel 352
Mısra: 3
Yüzün iki cihetinden
sarkan saç, saç büklümü.

Zūlfün ilüp çekmege kaşd
etmeseydi ey perī
Pāre pāre eylemezdi erre
cism-i şāneyi

53. **zūlfine:-i, -n, -e**
Gazel 354
Mısra: 5
Yüzün iki cihetinden
sarkan saç, saç büklümü.

Çılmadı hem-ser nigāruñ
zūlfine hergiz beni
Göreyin kim bozıla tīz günde
çarḥuñ çenberi

54. **zūlf:**
Gazel 368
Mısra: 3
Yüzün iki cihetinden
sarkan saç, saç büklümü.

Çad ü zūlf ü dehānına gönül
verelden ol māhuñ
Felek āyinesinde ḥaste gönül
çok elem gördi

55. **zūlfün:-üñ**
Gazel 382
Mısra: 5
Yüzün iki cihetinden
sarkan saç, saç büklümü.

Nehr-i 'izāruñ içre zūlfün
nehengini dil
Nā-geh görünce 'aqlın
başdan yitürdi şaşdı

56. **zūlfün:-üñ**
Kaside 3
Mısra: 9
Yüzün iki cihetinden
sarkan saç, saç büklümü.

Genc-i ruḥsāruñda zūlfün
bilmez ne siḥr eder
Kim anuñ her tārı mār u mārı
bir su 'bān olur

57. **zūlfün:-üñ**
Kaside 3
Mısra: 9
Yüzün iki cihetinden
sarkan saç, saç büklümü.

Genc-i ruḥsāruñda zūlfün
bilmez ne siḥr eder
Kim anuñ her tārı mār u mārı
bir su 'bān olur

58. **zūlf:-i**
Matla 35
Mısra: 1
Yüzün iki cihetinden
sarkan saç, saç büklümü.

Beline dolaşduğum zūlfī gibi
bu her zamān
Rište-i cān-ı 'azizümdür
benüm ol mū-miyān

59. **zūlf:**
Muamma 28
Mısra: 2
Yüzün iki cihetinden
sarkan saç, saç büklümü.

Severler dilber-i pūr-ḥālī
dünyā

Şu dilberde ki zūlf ola
ḥuşuşā

60. **zūlfün:-i, -nüñ**
Muamma 41
Mısra: 2
Yüzün iki cihetinden
sarkan saç, saç büklümü.

Saḥā rām ola dilerseñ ol yār
Zūlfünün yayını çek ey dil-i
zār

zūlf ü haṭ u hālün:

1. **zūlf ü haṭ u hālün:-üñ**
Matla 38
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Saç, ayva tüyü ve ben.

Zūlf ü haṭ u hālün mi veren
rūyuña zīnet
Geldi mi yaḥod bir yere
yetmiş iki millet

zūlf ü kad ü kaşı:

1. **zūlf ü kad ü kaşı:-ı**
Kaside 3
Mısra: 16
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
(Sevgilinin) saçı, boyu
ve kaşı.

Bir ten-i fersüdedür
hecründe gūyā mürde-dil
Kim anuñ zūlf ü kad ü kaşı
ḥayālī cān olur

2. **zūlf ü kad ü kaşı:**
Kaside 3
Mısra: 16
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
(Sevgilinin) saçı, boyu
ve kaşı.

Bir ten-i fersüdedür
hecründe gūyā mürde-dil
Kim anuñ zūlf ü kad ü kaşı
ḥayālī cān olur

zūlf ü kadd ü ebrūñ:

1. **zülfi ü kıadd ü ebrūnı:-ñ, -ı**

Gazel 263

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Saç, boy ve kaş
(sevgilinin güzellik unsurları bağlamında kullanılmıştır.).*

Görmesem zülfi ü kıadd ü ebrūnı
Olurın gamla mürde-i bī-cān

zülfi ü kıamet ü ebrū-y-ıla:

1. **zülfi ü kıamet ü ebrū-y-ıla:-y, -ıla**

Gazel 295

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Saç, boy ve kaş
(sevgilinin güzellik unsurları bağlamında).*

Seni cānı gibi cānā cihānda
sevmez ādem yok
Bu zülfi ü kıamet ü ebrū-y-ıla
bilmem ne cānsın sen

zülfi ü miyānuñ:

1. **zülfi ü miyānuñ:-uñ**

Gazel 86

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sevgilinin saçı ve ince
beli.*

Vaş edüp zülfi ü miyānuñ
saña yazsam nāmeler
Başlar ince ince taħrīre şarīr-
i hāmeler

zülfeyn:

1. **zülfeyni:-i**

Gazel 195

Mısra: 3

*Yüzün iki yanından
sarkan saç lülesi.*

Dili şayd eyledi zülfeyni o
yārūñ gerçi
Görmedük bāz şikār
eyledügin zāğlarūñ

2. **zülfeynin:-in**

Gazel 251

Mısra: 7

*İki zülfi II yüzün iki
yanından sarkan saç lülesi.*

Yāre zülfeynin görüp dedüm
nedür bu dedi kim
Murğ-ı dil şayd edici kıldan
duzağumdur benüm

zülfi-i 'abir-āsāyı:

1. **zülfi-i 'abir-āsāyı:-y, -ı**

Gazel 369

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Güzel kokulu gibi saç.

Bāğ-ı hüsün içre şanur bitdi
Buħūr-ı Meryem
Deyr-i rüyunda gören zülfi-i
'abir-āsāyı

zülfi-i 'anber-fāmına:

1. **zülfi-i 'anber-fāmına:-ı, -n, -a**

Gazel 324

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Amber renkli zülfi, saç.

Ey gönül tolaşma yārūñ zülfi-
i 'anber-fāmına
Hāy miskīn yoħsa düşdüñ
ejdehālar kāmına

zülfi-i 'anberin:

1. **zülfi-i 'anberin:-ı, -n**

Matla 1

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Amber kokulu saç.

Gül-sitān-ı rüyūña verdi
şeref ey meh-cebīn
Sünbül-i Sa'dī midür yoħsa
bu zülfi-i 'anberin

zülfi-i 'anber-şikenün:

1. **zülfi-i 'anber-şikenün:-üñ**

Gazel 238

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Anber kokulu saç II
sevgilinin saçı.*

Dehenün ğonca yañağūñ gül-
i ğod-rū mı degül
Zülfi-i 'anber-şikenün
sünbül-i ğoş-bū mı degül

zülfi-i dilber:

1. **zülfi-i dilber:**

Gazel 89

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sevgilinin saçı.

Ehl-i 'ışkuñ hemişe aħvāli
Zülfi-i dilber gibi müşevveş
olur

zülfi-i dil-dāra:

1. **zülfi-i dil-dāra:-a**

Gazel 152

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sevgilinin saçı.

Erre-i ğamla ğo cismün
pārelenün şāne-veş
Zülfi-i dil-dāra bulam derseñ
'Azīzī dest-res

zülfi-i dil-dāruñ:

1. **zülfi-i dil-dāruñ:-uñ**

Gazel 376

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sevgilinin saçı.

Bī-ķarār olup hevāya böyle
vermezdi özin
Olmayadı zülfi-i dil-dāruñ
hümā ser-geştesi

zülfi-i ğidā-yı yāre:

1. **zülfi-i ğidā-yı yāre:-e**

Gazel 33

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sevgilinin saçının
gıdası.*Cism-i nizârı böyle olmazdı
pâre pâre
Zülf-i gıdâ-yı yâre olmasa
şâne muhtâc**zülfi-i hevâdâr:**1. **zülfi-i hevâdâr:****Gazel 294**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Âşık saç, zülüf.*Ebr-veş olmasa ter rüy-ı
'araç-rizûnden
Güneşe sürmez idi zülfi-i
hevâdâr etegin**zülfi-i hoş-büyü:**1. **zülfi-i hoş-büyü:-y, -ı****Gazel 54**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sevgilinin güzel kokulu
saçı.*Zülfi-i hoş-büyü bir hümâdur
kim
Fark-ı dildâra sâye şalmışdur**zülfi-i hûbâna:**1. **zülfi-i hûbâna:-a****Gazel 127**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Güzellerin saçı.*Eksük olur mı cihân bâğında
başından belâ
Zülfi-i hûbâna şu kim dil
riştesin bağlar yürür2. **zülfi-i hûbâna:-a****Gazel 136**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Güzellerin saçı.*'Ömrümüz buldı nihâyet pîr
olup ammâ yine
Zülfi-i hûbâna muğayyed
kalb-i pür-teşvîşimiz**zülfi-i kâfir-kîşi:**1. **zülfi-i kâfir-kîşi:****Gazel 208**

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Kâfir dinli, mezhebi
küfür olanın (sevgilinin)
saçı.*Deyr-i rüyında edüp İncî-i
hatın pâymâl
Zülfi-i kâfir-kîşi yârûn eyledi
bî-dînlik**zülfi leylinûn:**1. **zülfi leylinûn:-nüñ****Gazel 384**

Mısra: 17

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Kara saçlı sevgili II
Leyla saçlı sevgili.*O zülfi Leylinûn bulsam
emerdüm
Lebi şeftâlüsünü kaçsıvârı**zülfi-i mâr:**1. **zülfi-i mâr:****Gazel 158**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Misk kokusu gibi yılan
saç II sevgilinin misk kokulu
saçı.*O zülfi-i mâr misk-âsâ ki rüy-
ı yâra şarmaşmış
Siyeh ejder durur gencîne-i
ruhsâra şarmaşmış**zülfi-i mâr-ı müşk-âsâyı:**1. **zülfi-i mâr-ı müşk-âsâyı:-***y, -ı***Gazel 85**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Misk kokusu gibi yılan
saç II sevgilinin misk kokulu
saçı.*O halka halka zülfi-i mâr-ı
müşk-âsâyı seyr eyle
'Azîzî görmek isterseñ eger
biñ başlu bir ejder**zülfi-i miskîñüñ:**1. **zülfi-i miskîñüñ:-üñ****Gazel 336**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Siyah ve misk kokulu
saç.*Yüzüne muşaf boyuña serv
deyüp ey peñ
Dâl okurdum zülfi-i miskîñüñ
vebâli olmasa**zülfi-i miskîñüñüñ:**1. **zülfi-i miskîñüñüñ:-üñ, -
üñ****Gazel 110**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Misk kokulu saç.*Karalar geymez idi egnine
olmasa eger
Zülfi-i miskîñüñüñ âşüftesi
miskîñ 'anber**zülfi-i müşk-bâruñdur:**1. **zülfi-i müşk-bâruñdur:-
uñ, -dur****Gazel 189**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Misk yağdıran zülfi.*Sünbül-i pür-tâb zülfi-i müşk-
bâruñdur senüñ
Gonca-i sîrâb la'î-i âb-
dâruñdur senüñ

zülfi müşkîn:1. **zülfi müşkîn:****Gazel 248**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Misk kokulu saç.*

Ḳaddūn üzre ‘anberîn qaşun
nihâl üstinde nūn
Ḥaddūn üzre zülfi müşkîn
cüybâr üstinde cīm

zülfi müşkîn-i hüma-bâli:1. **zülfi müşkîn-i hüma-
bâli:-i****Gazel 220**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Hüma kuşu kanatlı
miskli saç II sevgilinin saçı.*

Şeh-per-i Rühü’l-emîndür ki
verür rüyına zîb
Zülfi müşkîn-i hüma-bâli
Meḥammed Şâhuñ

zülfi müşkînün:1. **zülfi müşkînün:-üñ****Gazel 229**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Misk kokulu saç.*

Zülfi müşkînün ruḥuñda ey
şeh-i ferḥunde-fâl
Beñzer ol cîme kim almış
üstine anı cemâl

zülfi nigâr:1. **zülfi nigâr:****Terci-bend 1**

Mısra: 54

Kelime Tipi: -

Sevgilinin saçı.

Verdi rüy-ı ‘arūs-ı bâğa şeref
Sünbül-i müşk-bâr u zülfi
nigâr

zülfi nigârumdur:1. **zülfi nigârumdur:-um, -
dur****Gazel 55**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sevgilinin saçı.*

Beni âşüfte vü şeydâ kılan
zülfi nigârumdur
Beni Mecnün-ı ser-gerdân
eden Leyli-‘izârumdur

zülfi perîşânuñda:1. **zülfi perîşânuñda:-uñ, -
da****Gazel 340**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sevgilinin
darmadağınk saçı.*

‘Ömri oldukça ḥalâş
olacağın añlamazın
Dil ki bend oldı senüñ zülfi
perîşânuñda

zülfi piç ü tâb:1. **zülfi piç ü tâb:****Gazel 66**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Parlak ve kıvrım kıvrım
saç.*

Ḥâl-i rüyüñ kim o zülfi piç
ü tâb altındadır
Rüm şâhıdır ki çetr-i müşk-i
nâb altındadır

zülfi pür-çinün:1. **zülfi pür-çinün:-üñ****Gazel 68**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Kıvrımlı saç.*

Dedüm misk-i Ḥıṭâdur var
ise bu zülfi pür-çinün
Dedi böyle deme bir daḥı bu
sözde ḥaṭâ vardır

zülfi ruḥsârı:1. **zülfi ruḥsârı:-ı****Gazel 358**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sevgilinin yüzündeki
saçı.*

Zülfi ruḥsârı çeküp bende
neçe Hârütü
Şaldı çâh-ı gama ḥâl-i zeḳanı
Mârütü

zülfi rü-siyeh:1. **zülfi rü-siyeh:****Gazel 228**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Yüzü kara saç.*

Başuñ gerekse saña eyâ zülfi
rü-siyeh
Tolaşma zülfi yâre gel
andan üzül kesil

zülfi semen-sâya:1. **zülfi semen-sâya:-a****Gazel 264**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Yasemin saçlı II sevgili.*

Sâye-veş bendeleri ayağına
düşdüğe
Dest-gîr olmadur ol zülfi
semen-sâya düşen

zülfi siyâhı:1. **zülfi siyâhı:-ı****Kaside 2**

Mısra: 54

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sevgilinin siyah saçı.*

Şems-i rüyında ḥaṭı gird-i
kamerde hâle
Ruḥları şems ü kamer zülfi
siyâhı şeb-i târ

zülf-i siyâh-ı rüy-ı dildâra:**1. zülf-i siyâh-ı rüy-ı dildâra:-a****Gazel 76**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sevgilinin yanağındaki siyah saç.*

‘Azîzî bend olan zülf-i siyâh-ı rüy-ı dildâra
Hemân ol murğa beñzer nâgehânî ağa düşmişdür

zülf-i siyâhuñ:**1. zülf-i siyâhuñ:-uñ****Gazel 1**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sevgilinin siyah saçı.*

Setr eder rüyüñî dāmānı-yıla göstermez
Ka‘be örtüsü durur zülf-i siyâhuñ güyâ

zülf-i su‘bân-ser:**1. zülf-i şu‘bân-ser:****Gazel 80**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Yılan saçının ucu II sevgilinin yılana benzeyen saçının ucu.*

Halka halka o zülf-i şu‘bân-ser
Görünür halka ejdehâ-peyker

zülf-i yâra:**1. zülf-i yâra:-a****Gazel 335**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sevgilinin saçı.*

Müşâbih olmasaydı zülf-i yâra

Çekilmezdi dil-i Manşür dâra

zülf-i yâre:**1. zülf-i yâre:-e****Gazel 204**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sevgilinin saçı.*

Dest-gîri olduğın görüp fütâde-dillerüñ
Dedi zülf-i yâre şâne el benüm dāmān senüñ

2. zülf-i yâre:-e**Gazel 228**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sevgilinin saçı.*

Başuñ gerekse saña eyâ zülf-i rü-siyeh
Tolaşma zülf-i yâre gel andan üzül kesil

zülf-i zencîrine:**1. zülf-i zencîrine:-n, -e****Gazel 283**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sevgilinin zincire benzeyen saç örgüleri.*

Bağlayaldan zülf-i zencîrine dil meh-rûlaruñ
Bağlamış gördüm ‘Azîzî mübtelâ şüretlerin

zü’l-fikâr etmek:**1. zü’l-fikâr etmek:-mek****Gazel 332**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Zülfikâr etmek II iki parçaya ayırmak.*

Kesmege başın ‘adüñüñ Haydar-ı Kerrâr-vâr
Tig-i âh-ı tâb-dârum Zü’l-fikâr etmek nece

zü’l-fikâr-ı gamze-y-ile:**1. zü’l-fikâr-ı gamze-y-ile:-y, -ile****Gazel 147**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Yara sahibi bakış II sevgilinin süzgün bakış kılıcı.*

Zü’l-fikâr-ı gamze-y-ile sen ki Haydarsın velî
Biz de neçe şîr-i merd ile oturmuş tûrmuşuz

zü’l-fikâr-ı hâme:**1. zü’l-fikâr-ı hâme:****Gazel 292**

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Kalem Zülfikâr'ı (Hz. Ali'nin ikiye ayrılmış Zülfikâr kılıcı bağlamında) II yaraya sahip kalem (kamuşın yarık olması bağlamında).*

Elüñden Zü’l-fikâr-ı hâme düşmez oldı bir lahza
‘Azîzî kişver-i nazm içre sen beñzer ki Haydersin

zulm:**1. zulminüñ:-i, -nüñ****Gazel 30**

Mısra: 2

Haksızlık, eziyet, kötülük, fenalık.

Cevrinüñ pâyânı yok cânân elinden el-ğiyâş
Zulminüñ oranı yok sultân elinden el-ğiyâş

2. zulmi:-i**Gazel 58**

Mısra: 10

Haksızlık, eziyet, kötülük, fenalık.

Hübân-ı dehr şimdi ‘Azîzî zamânede
‘Uşşâka cevri zulmi zarâfet edindiler

3. **zulm:****Gazel 115**

Mısra: 3

*Haksızlık, eziyet,
kötülük, fenalık.*

Efendi zulm ile ağlatma
‘aşıkun yoħsa
Şikāyet etmege senden
Murād Hāne çıkar

4. **zulmi:-i****Gazel 116**

Mısra: 7

*Haksızlık, eziyet,
kötülük, fenalık.*

Ƙo zulmi ey kaşı yā yoħsa
āhi mazlūmuñ
Mişāl-i tır-i du ‘ā ‘arş-ı
Müste‘āne çıkar

5. **zulm:****Gazel 225**

Mısra: 10

*Haksızlık, eziyet,
kötülük, fenalık.*

Etmesün zulmin ‘Azīzī tek o
şeh benden dirġ
Milk-i dil ol zulm ile vīrān
olursa gam degül

6. **zulmin:-in****Gazel 225**

Mısra: 9

*Haksızlık, eziyet,
kötülük, fenalık.*

Etmesün zulmin ‘Azīzī tek o
şeh benden dirġ
Milk-i dil ol zulm ile vīrān
olursa gam degül

7. **zulm:****Gazel 263**

Mısra: 14

*Haksızlık, eziyet,
kötülük, fenalık.*

Dād elinden ‘Azīzīyā o
şehūñ
Baña zulm eyler ellere iħsān

8. **zulmin:-in****Kaside 4**

Mısra: 24

*Haksızlık, eziyet,
kötülük, fenalık.*

Nār-ı Ƙahr-ı dehr bağrın
yağdı yandurdu yaħod
Zulmin ağlar ol Kerīmü’ş-
şāna yana yana şem‘

9. **zulm:****Matla 24**

Mısra: 2

*Haksızlık, eziyet,
kötülük, fenalık.*

Dil-i maħzūnumı vaşluñla
mesrūr etseñ olmaz mı
O zulm ile yıkılmış beyti
ma‘mūr etseñ olmaz mı

10. **zulm:****Muamma 25**

Mısra: 1

*Haksızlık, eziyet,
kötülük, fenalık.*

Zulm ile yakup cānumuzu
āzer içinde
Āħir Ƙoduñ ey meh bizi
ħākister içinde

11. **zulme:-e****Müseddes 2**

Mısra: 26

*Haksızlık, eziyet,
kötülük, fenalık.*

Bu ne cevır olur buña hergiz
nihāyet yoğ mıdır
Tañrıdan Ƙorkmaz mısın bu
zulme ġāyet yoğ mıdır

12. **zulmine:-i, -n, -e****Tarih 14**

Mısra: 2

*Haksızlık, eziyet,
kötülük, fenalık.*

Fiğān Aħmed şubaşınun
elinden
Ki döymez zulmine anuñ
mezālīm

zulm ü sitem:1. **zulm ü sitem:****Tesdis 3**

Mısra: 21

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Zulüm ve sitem.*

Kimseye olmadı hiç baña
olan zulm ü sitem
Nedür ey kân-ı kerem bāri
günāhum bilem

zulmet:1. **zulmet:****Gazel 175**

Mısra: 2

Karanlık.

Tıtdı māh-ı ruħ-ı yāri ħağ-ı
müşkīn dirġ
Bürüdi mihr-i cihānuñ yüzini
zulmet dirġ

zulmet-i ġamda:1. **zulmet-i ġamda:-da****Gazel 129**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gam karanlığı II sıkıntı,
üzüntü hāli.*

Zulmet-i ġamda Sikender-
veş Ƙalurdu cān u dil
Ĥağğ-ı ħızr-āsā-yı la‘lūñ
ermese cānā Ĥızır

2. **zulmet-i ġamda:-da****Tesdis 3**

Mısra: 33

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gam karanlığı II sıkıntı,
üzüntü hāli.*

Zulmet-i ġamda Ƙomağ beni
māhum neyiki
Her gün āh eylemeden ġayrı
günāhum neyiki

zulmet-i iskenderi:1. **zulmet-i iskenderi:-i****Gazel 147**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***İskender'in Zulmet,
Karanlıklar Ülkesi
(Teşirlerdeki rivayete göre,*

*İskender-i Zülkarneyn,
"Karanlıklar Ülkesi"nde
bununan hayat suyunu içitip
aramaya karar verir. Hızır
diye anılan halazadesi
Elyesa'nın refakatinde
ordusu ile yola çıkar. Yolda
fırtına yüzünden ordudan
ayrı düşerler. Karanlıklar
ülkesine gelince Zülkarneyn
sağa, Hızır sola giderek
yollarını tayine çalışırlar.
Günlerce yol aldıktan sonra,
Hızır ilâhî bir ses duyar ve
bir nur görür. Orada âb-ı
hayâtı bulur. Bu sudan içer
ve yıkanır. Böylece hem
sonsuz bir hayata kavuşur ve
hem de fevkalâde güçler
kazanır. Sonra Zülkarneyn'le
karşılaşır. O da, âb-ı hayâtı
ararsa da bulamaz ve bir
müddet sonra vefat eder.
Halk edebiyatındaki
İskendernâmeler bu mevzuya
dair tafsilatla doludur.).*

Zulmet-i İskenderi haţt-ı
siyâhından bilüp
Âb-ı hayvân yolların la'l-i
lebinden şormuşuz

zulmet-i şebde:

1. **zulmet-i şebde:-de**
Gazel 67
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Gece karanlığı.

Görinen encüm-i raşşende
şanmañ zulmet-i şebde

‘Azîzînüñ şerâr-ı âteş-i âh-ı
siyâhıdır

zulm-i firāvân:

1. **zulm-i firāvân:**
Gazel 183
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Çok zulmetmek, eziyet
etmek.*

Nece feryâd etmesün şâhum
‘Azîzî derdmend
Eyledi bî-çâreye zulm-i
firāvân ayrulık

zulüm-kâr:

1. **zulüm-kâr:**
Tarih 14
Mısra: 3
Eziyet eden kimse.

Yine şâhne olıcağ ol zulüm-
kâr
Dediler târîhîni âh be zâlim

zümre-i erbâb-ı ‘irfânuñ:

1. **zümre-i erbâb-ı**
‘irfânuñ:-uñ
Kaside 5
Mısra: 26
Kelime Tipi: -
*İlim, irfan sahiplerinin
zümresi.*

Eder ehl-i kemâle her kişi
rağbet bi-ğamdillâh

Ki vardur iltifâtı zümre-i
erbâb-ı ‘irfânuñ

zümürüd:

1. **zümürüd:**
Gazel 57
Mısra: 12
Zümürüt, değerli bir taş.

Rif atüñ bezminde gerdün ey
şeh-i ‘âlî-güher
Bir zümürüd câmdur kim
rüz u şeb gerdân olur

zünnâr:

1. **zünnârı:-ı, -n, -ı**
Gazel 213
Mısra: 3
*Papazların kuşandıkları
ip, kuşak.*

Cefâ zünnârını belden kesüp
terk etmedüñ cevri
Behey zâlim behey kâfir
müselmân olmaduñ gitdüñ

zünnâr-ı mağabbet:

1. **zünnâr-ı mağabbet:**
Gazel 369
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Sevgi, aşk kuşağı.

Şeyh-i Şan ‘ân gibi zünnâr-ı
mağabbet kuşanup
Sevdi cân ile ‘Azîzî yine bir
tersâyı

EK 2: AZİZİ DÎVÂNI'NDA YER ALMAYAN ŞİİRLERİN BAĞLAMLI DİZİN VE İŞLEVSEL SÖZLÜĞÜ

A/Â

a:

1. **anuñ:-n, -uñ**

Matla 8

Mısra: 2

O, işaret zamiri.

Mâh şu koymağa degmez o
şehûñ ayasına
Mihr-i gerdünuñ eli irmez
anuñ pâyesine

açıl:

1. **açıldı:-dı**

Matla 14

Mısra: 1

*(çiçek için) büyüyüp
gonca halinden çıkmak,
açmak.*

Nev-bahâr oldı açıldı lâleler
güller yine
Gülşen içre başladı feryâda
bülbüller yine

ağyâr:

1. **ağyâr:**

Matla 4

Mısra: 1

Başkaları II Rakip.

Ağyâr ile ol yârı bugün didi
görenler
Nev-rüz irişüp leyl ü nehâr
oldı ber-â-ber

âh u zâr itsem:

1. **âh u zâr itsem:-se, -m**

Matla 12

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ağlamak, inlemek,
feryat etmek, sızlanmak.*

Gitme iy cânım giderseñ âh
u zâr itsem gerek

Şanma kim dünyâda ben
sensüz karar itsem gerek

âh-ı şerâridur:

1. **âh-ı şerâridur:-ı, -dur**

Matla 15

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ahın kıvılcımı.

Her gül ü nesrîn ü nergis
küşe-i gülzârda
Bülbülün âh-ı şerâridur dem-
i ezhârda

âkıbet:

1. **âkıbet:**

Matla 9

Mısra: 1

İşin sonu, sonuç, netice.

Tîğ-i fûrkat sînemi şad-pâre
kıldı âkıbet
Hancer-i gam bağrumı pür
yara kıldı âkıbet

2. **âkıbet:**

Matla 9

Mısra: 2

İşin sonu, sonuç, netice.

Tîğ-i fûrkat sînemi şad-pâre
kıldı âkıbet
Hancer-i gam bağrumı pür
yara kıldı âkıbet

allâh:

1. **allâhuñ:-uñ**

Matla 6

Mısra: 2

*Her şeyin yaratıcısı
olan tek ve mullak varlık,
Tanrı, Hudâ.*

Ne dem kim h'âba varsam
fıkr-i ruhsâr ile ol mâhuñ
Girer rü'yâma gönlümden ne
geçse hikmet Allâhuñ

ancak:

1. **ancak:**

Matla 3

Mısra: 1

Ama, fakat, lakin.

Kühkendür şanmañuz ancak
hemân serbâzımız
Biz de serdengeçdiyüz 'ışk
olalı dem-sâzımız

anuñçün:

1. **anuñçün:**

Matla 5

Mısra: 2

Bu nedenle.

Gice mihr-i rüyuña öykündi
beñzer mâh-tâb
Gündüz anuñçün ider halka
görünmege hiçâb

**ayasına şu koymağa
degmez:**

1. **ayasına şu koymağa**

degmez:-st, -n, -a

Matla 8

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim**

Eline su dökemez.

Mâh şu koymağa degmez o
şehûñ ayasına
Mihr-i gerdünuñ eli irmez
anuñ pâyesine

B

bâğ:

1. **bâğın:-ı, -n, -ı**

Matla 13

Mısra: 2

Bağ, bahçe.

İrem dirken behişt-i küyına
yâruñ dil-i nâ-şad
İrem bâğın bünyâda el
urmamış idi Şeddâd

bağr:

1. **bağrumı:**-um, -ı

Matla 9

Mısra: 2

Bağır II Aşığın gönü.

Tiğ-i fûrkat sînemi şad-pâre
kıldı 'âkıbet
Hancer-i gam bağrumı pür
yara kıldı 'âkıbet

başla:

1. **başladı:**-dı

Matla 14

Mısra: 2

Başlamak.

Nev-bahâr oldı açıldı lâleler
güller yine
Gülşen içre başladı feryâda
bülbüller yine

behişt-i küyına yâruñ:

1. **behişt-i küyına yâruñ:**-
uñ

Matla 13

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sevginin cennet
mahallesi.*

İrem dirken behişt-i küyına
yâruñ dil-i nâ-şâd
İrem bağını bünyâda el
urmamış idi Şeddâd

ben:

1. **ben:**

Matla 12

Mısra: 2

Birinci teklik şahıs

zamiri.

Gitme iy cānum gidersen âh
u zâr itsem gerek
Şanma kim dünyâda ben
sensüz karar itsem gerek

beñze:

1. **beñzer:**-r

Matla 5

Mısra: 1

İki nesne veya kişi

*arasında ortak yönler
bulunmak.*

Gice mihr-i rüyuña öykindi
beñzer mâh-tâb
Gündüz anuñçün ider halka
görinmege hicâb

ber-â-ber oldı:

1. **ber-â-ber oldı:**-dı

Matla 4

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Berber, birlikte olmak.

Ağyâr ile ol yârı bugün didi
görenler
Nev-rüz irişüp leyl ü nehâr
oldı ber-â-ber

bir:

1. **bir:**

Matla 7

Mısra: 2

Bir, belgisiz sıfat.

Nice ider qaralar şafha-i
gerdünü hilâl
Dağı bir râ yazamaz ol ham-ı
ebrüya mişâl

2. **bir:**

Matla 10

Mısra: 2

Bir, belgisiz sıfat.

Sînem üzre darb-ı tiğ-i
yaralar kim vardur
Her biri bir yâdigâr-ı zağm-ı
'ışk-ı yârdur

biz:

1. **biz:**

Matla 3

Mısra: 2

*Birinci çokluk şahıs
zamiri, biz.*

Kühkendür şanmañuz ancak
hemân serbâzımız
Biz de serdengeçdiyüz 'ışk
olalı dem-sâzımız

bu:

1. **bu:**

Matla 11

Mısra: 1

Bu, işaret sıfatı.

Bu hammâm-ı şehen-şâhuñ
ki yokdur miş ü hem-tâsı
Kıbâb-ı nüh-felekden
yücedür tağ-ı mu'allâsı

bugün:

1. **bugün:**

Matla 4

Mısra: 1

*İçinde bulunulan
zaman, gün.*

Ağyâr ile ol yârı bugün didi
görenler
Nev-rüz irişüp leyl ü nehâr
oldı ber-â-ber

bülbül:

1. **bülbüller:**-ler

Matla 14

Mısra: 2

Bülbül II aşık.

Nev-bahâr oldı açıldı lâleler
güller yine
Gülşen içre başladı feryâda
bülbüller yine

2. **bülbülün:**-uñ

Matla 15

Mısra: 2

Bülbül II aşık.

Her gül ü nesrîn ü nergis
küşe-i gülzârda
Bülbülün âh-ı şerâridur dem-
i ezhârda

bünyâd:

1. **bünyâda:**-a

Matla 13

Mısra: 2

Yapı.

İrem dirken behişt-i küyına
yâruñ dil-i nâ-şâd
İrem bağını bünyâda el
urmamış idi Şeddâd

C

cān:1. **cānum:-um****Matla 12**

Mısra: 1

Hayat, yaşam.

Gitme iy cānum giderseñ āh
u zār itsem gerek
Şanma kim dünyāda ben
sensüz qarār itsem gerek

2. **cānuma:-um, -a****Matla 2**

Mısra: 2

Beden, vücut.

Dil virelden nāvek-i
müjgānuña iy kaşı ya
Cānuma kār itdi peykān-ı
gam-ı derd ü belā

C/Ç**cān:**1. **cānum:-um****Matla 12**

Mısra: 1

Hayat, yaşam.

Gitme iy cānum giderseñ āh
u zār itsem gerek
Şanma kim dünyāda ben
sensüz qarār itsem gerek

2. **cānuma:-um, -a****Matla 2**

Mısra: 2

Beden, vücut.

Dil virelden nāvek-i
müjgānuña iy kaşı ya
Cānuma kār itdi peykān-ı
gam-ı derd ü belā

D**dahı:**1. **dahı:****Matla 7**

Mısra: 2

Bile, dahi.

Nice ider qaralar şafha-i
gerdünü hilāl

Dağı bir rā yazamaz ol ham-ı
ebrüya mişāl

darb-ı tığ-i yaralar:1. **darb-ı tığ-i yaralar:-lar****Matla 10**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Kılıç darbeleriyle
oluşan yara.*

SİNEM ÜZRE darb-ı tığ-i
yaralar kim vardur
Her biri bir yādigār-ı zaḥm-ı
‘ışk-ı yārdur

de:1. **de:****Matla 3**

Mısra: 2

Dahi anlamındaki ek.

Kühkendür şanmañuz ancak
hemān serbāzımız
Biz de serdengeçdiyüz ‘ışk
olalı dem-sāzımız

dem-i ezhārda:1. **dem-i ezhārda:-da****Matla 15**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Çiçeklerin zamanı II
ilkbahar.*

Her gül ü nesrīn ü nergis
kūşe-i gülzārda
Bülbülün āh-ı şerārıdır dem-
i ezhārda

dem-sāz:1. **dem-sāzımız:-ı, -muz****Matla 3**

Mısra: 2

Arkadaş, dost, sırdaş.

Kühkendür şanmañuz ancak
hemān serbāzımız
Biz de serdengeçdiyüz ‘ışk
olalı dem-sāzımız

di:1. **didi:-di****Matla 4**

Mısra: 1

Demek, söylemek.

Ağyār ile ol yārı bugün didi
görenler
Nev-rüz irişüp leyl ü nehār
oldı ber-ā-ber

2. **dirken:-r, -ken****Matla 13**

Mısra: 1

Demek, söylemek.

İrem dirken behişt-i kūyına
yāruñ dil-i nā-şād
İrem bāgını bünyāda el
urmamış idi Şeddād

dil:1. **dilünle:-ün, -le****Matla 1**

Mısra: 1

*Ağız boşluğunda yer
alan, tat duymaya, besinleri
ağız içinde evirip çevirmeye,
yutmaya ve sesleri
çıkarmaya yarayan etli, uzun
ve hareketli organ.*

Şehd-i lebün ki tatlu dilünle
şekerlenür
Ḥakkā bu kim femünde o
dişler güherlenür

dil virelden:1. **dil virelden:****Matla 2**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim**

*Gönül verdiğiinden beri,
aşık olduğundan beri.*

Dil virelden nāvek-i
müjgānuña iy kaşı ya
Cānuma kār itdi peykān-ı
gam-ı derd ü belā

dil-i nā-şād:1. **dil-i nā-şād:****Matla 13**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Mutsuz gönül.

İrem dirken behişt-i küyına
yâruñ dil-i nâ-şâd
İrem bâğını bünyâda el
urmamış idi Şeddâd

diş:**1. dişler:-ler**

Matla 1

Mısra: 2

Üst ve alt çene

*kemikleri üzerinde karşılıklı
sıralanmış olan ve ağza
alınan şeyleri koparıp
çiğnemeye yarayan sert,
beyazımtırak parçalardan
her biri.*

Şehd-i lebûñ ki tatlu dilüñle
şekerlenür
Haqqâ bu kim femüñde o
dişler güherlenür

dünyâ:**1. dünyâda:-da**

Matla 12

Mısra: 2

Cihan, alem, evren.

Gitme iy cânım giderseñ âh
u zâr itsem gerek
Şanma kim dünyâda ben
sensüz karar itsem gerek

E

el urmamış:**1. el urmamış:-ma, -muş**

Matla 13

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*El vurmak, değmek II
bir işi yapmaya yanaşmak,
girişmek.*

İrem dirken behişt-i küyına
yâruñ dil-i nâ-şâd
İrem bâğını bünyâda el
urmamış idi Şeddâd

eli irmez:**1. eli irmez:-mez**

Matla 8

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

*Elin ermesi, gücün
yetmesi, bir şeyler
yapabilmeye muktedir
olmak.*

Mâh şu kıoymağa degmez o
şehûñ ayasına
Mihr-i gerdünüñ eli irmez
anuñ pâyesine

F

fem:**1. femüñde:-üñ, -de**

Matla 1

Mısra: 2

Ağız.

Şehd-i lebûñ ki tatlu dilüñle
şekerlenür
Haqqâ bu kim femüñde o
dişler güherlenür

feryâd:**1. feryâda:-a**

Matla 14

Mısra: 2

*Bağırıp çağırma,
inleme II ötme.*

Nev-bahâr oldı açıldı lâleler
güller yine
Gülşen içre başladı feryâda
bülbüller yine

fikr-i ruhsâr:**1. fikr-i ruhsâr:**

Matla 6

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yanağın düşüncesi ||
Sevgilinin yanağının hayali.*

Ne dem kim h̄'âba varsam
fikr-i ruhsâr ile ol mâhuñ
Girer rü'yâma gönülümde ne
geçse hikmet Allâhuñ

G

gerek:**1. gerek:**

Matla 12

Mısra: 2

Elzem, lazım, olmalı.

Gitme iy cânım giderseñ âh
u zâr itsem gerek
Şanma kim dünyâda ben
sensüz karar itsem gerek

2. gerek:

Matla 12

Mısra: 1

Lazım.

Gitme iy cânım giderseñ âh
u zâr itsem gerek
Şanma kim dünyâda ben
sensüz karar itsem gerek

gice:**1. gice:**

Matla 5

Mısra: 1

*Güneş battıktan gün
ağarınca kadar geçen
süre, gece; gündüzün karşıtı.*

Gice mihr-i rüyuña öykündi
beñzer mâh-tâb
Gündüz anuñçün ider halka
görinmege hiçâb

git:**1. giderseñ:-er, -se, -ñ**

Matla 12

Mısra: 1

Ayrılmak, uzaklaşmak.

Gitme iy cânım giderseñ âh
u zâr itsem gerek
Şanma kim dünyâda ben
sensüz karar itsem gerek

git:-**1. gitme:-me**

Matla 12

Mısra: 1

Ayrılmak, uzaklaşmak.

Gitme iy cânım giderseñ âh
u zâr itsem gerek

Şanma kim dünyāda ben
sensüz karar itsem gerek

gönlümden ne geçse:

1. **gönlümden ne geçse:**

Matla 6

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gönülden her ne geçse.

Ne dem kim h̄āba varsam
fıkr-i ruhsār ile ol māhuñ
Girer rü'yāma gönlümden ne
geçse hikmet Allāhuñ

gören:

1. **görenler:-ler**

Matla 4

Mısra: 1

*Bakan, gören, şahit
olan.*

Ağyar ile ol yarı bugün didi
görenler
Nev-rüz irişüp leyl ü nehār
oldı ber-ā-ber

görin:

1. **görinmege:-me, -ge**

Matla 5

Mısra: 2

*Görünmek, ortaya
çıkmaq.*

Gice mihr-i rüyuña öykindi
beñzer mäh-tāb
Gündüz anuñçün ider halkā
görinmege hicāb

güherlen:

1. **güherlenür:-ür**

Matla 1

Mısra: 2

Cevherlenme.

Şehd-i lebūñ ki tatlu dilūñle
şekerlenür
Haqqā bu kim femūñde o
dişler güherlenür

gül:

1. **güller:-ler**

Matla 14

Mısra: 1

*Çok sevilen ve
beğenilen, katmerli ve kokulu
olan çiçek.*

Nev-bahār oldı açıldı lāleler
güller yine
Gülşen içre başladı feryāda
bülbüller yine

2. **gül:**

Matla 15

Mısra: 1

*Çok sevilen ve
beğenilen, katmerli ve kokulu
olan çiçek.*

Her gül ü nesrīn ü nergis
küşe-i gülzārda
Bülbülün āh-ı şerārıdır dem-
i ezhārda

gülşen:

1. **gülşen:**

Matla 14

Mısra: 2

Gülbahçesi.

Nev-bahār oldı açıldı lāleler
güller yine
Gülşen içre başladı feryāda
bülbüller yine

gündüz:

1. **gündüz:**

Matla 5

Mısra: 2

*Günün aydınlık olan
yani güneşle aydınlanan
kısmı.*

Gice mihr-i rüyuña öykindi
beñzer mäh-tāb
Gündüz anuñçün ider halkā
görinmege hicāb

H

h̄āba varsam:

1. **h̄āba varsam:-sa, -m**

Matla 6

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Uyumak, uykuya
dalmak.*

Ne dem kim h̄āba varsam
fıkr-i ruhsār ile ol māhuñ
Girer rü'yāma gönlümden ne
geçse hikmet Allāhuñ

haqqā bu kim:

1. **haqqā bu kim:**

Matla 1

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gerçekten de, gerçek bu
ki.*

Şehd-i lebūñ ki tatlu dilūñle
şekerlenür
Haqqā bu kim femūñde o
dişler güherlenür

halk:

1. **halka:-a**

Matla 5

Mısra: 2

Ahali | insanlar.

Gice mihr-i rüyuña öykindi
beñzer mäh-tāb
Gündüz anuñçün ider halkā
görinmege hicāb

ham-ı ebrüya:

1. **ham-ı ebrüya:-ya**

Matla 7

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kaş kıvrımı.

Nice ider qaralar şafha-i
gerdūñi hilāl
Dağı bir rā yazamaz ol ham-ı
ebrüya mişāl

hammām-ı şehen-şāhuñ:

1. **hammām-ı şehen-**

şāhuñ:-uñ

Matla 11

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sultanların sultanının
hamamı.*

Bu hammâm-ı şehen-şâhuñ
ki yokdur mişl ü hem-tâsı
Kıbâb-ı nüh-felekden
yücedür tâk-ı mu'allâsı

hancer-i ğam:**1. hancer-i ğam:****Matla 9**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Sevgilinin yan bakış
hançeri.*

Tîğ-i fûrkat sînemi şad-pâre
kıldı 'âkıbet
Hancer-i ğam bağrumı pür
yara kıldı 'âkıbet

hemân:**1. hemân:****Matla 3**

Mısra: 1

Hemen.

Kühkendür şanmañuz ancak
hemân serbâzımız
Biz de serdengeçdiyüz 'ışk
olalı dem-sâzımız

her:**1. her:****Matla 15**

Mısra: 1

Her, her bir.

Her gül ü nesrîn ü nergis
küşe-i gülzârda
Bülbülün âh-ı şerâridur dem-
i ezhârda

her biri:**1. her biri:****Matla 10**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Her biri.*

Sînem üzre darb-ı tîğ-i
yaralar kim vardur
Her biri bir yâdigâr-ı zağm-ı
'ışk-ı yârdur

hicâb ider:**1. hicâb ider:-er****Matla 5**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*-Örtünmek, kapanmak.
H utanmak.*

Gice mihr-i rüyuña öykindi
beñzer mâh-tâb
Gündüz anuñçün ider halka
görinmege hicâb

hikmet:**1. hikmet:****Matla 6**

Mısra: 2

Hakikat sırrı, bilgelik.

Ne dem kim h'âba varsam
fıkr-i ruhsâr ile ol mâhuñ
Girer rü'yâma gön'lümden ne
geçse hikmet Allâhuñ

hilâl:**1. hilâl:****Matla 7**

Mısra: 1

Hilal, yeni ay.

Nice ider qaralar şafha-i
gerdünü hilâl
Dağı bir râ yazamaz ol ham-ı
ebrüya mişâl

I/İ**'ışk olalı:****1. 'ışk olalı:****Matla 3**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Aşık olalı.*

Kühkendür şanmañuz ancak
hemân serbâzımız
Biz de serdengeçdiyüz 'ışk
olalı dem-sâzımız

icre:**1. icre:****Matla 14**

Mısra: 2

İçinde, arasında.

Nev-bahâr oldı açıldı lâleler
güller yine
Gülşen icre başladı feryâda
bülbüller yine

idi:**1. idi:****Matla 13**

Mısra: 2

*Basit fülleri bileşik fiil
yapan çekim eki.*

İrem dirken behişt-i küyına
yâruñ dil-i nâ-şâd
İrem bâğını bünyâda el
urmamış idi Şeddâd

ile:**1. ile:****Matla 4**

Mısra: 1

Birlikte.

Ağyâr ile ol yarı bugün didi
görenler
Nev-rüz irişüp leyl ü nehâr
oldı ber-â-ber

2. ile:**Matla 6**

Mısra: 1

Birlikte.

Ne dem kim h'âba varsam
fıkr-i ruhsâr ile ol mâhuñ
Girer rü'yâma gön'lümden ne
geçse hikmet Allâhuñ

irem:**1. irem:****Matla 13**

Mısra: 1

*Âd kavmi zamanında
Şeddad tarafından cennete
benzetilmek üzere Şam veya
Yemen'de yaptırılan bahçe.*

İrem dirken behişt-i kûyına
yâruñ dil-i nâ-şâd
İrem bâğın bünyâda el
urmamış idi Şeddâd

2. **irem:**

Matla 13

Mısra: 2

*Âd kavmi zamanında
Şeddad tarafından cennete
benzetilmek üzere Şam veya
Yemen'de yaptırılan bahçe.*

İrem dirken behişt-i kûyına
yâruñ dil-i nâ-şâd
İrem bâğın bünyâda el
urmamış idi Şeddâd

iy:

1. **iy:**

Matla 2

Mısra: 1

Seslenme edatı.

Dil virelden nâvek-i
müjgânuña iy kaşı ya
Cânuma kâr itdi peykân-ı
gam-ı derd ü belâ

2. **iy:**

Matla 12

Mısra: 1

Seslenme edatı.

Gitme iy cânım giderseñ âh
u zâr itsem gerek
Şanma kim dünyâda ben
sensüz karar itsem gerek

L

lâle:

1. **lâleler:-ler**

Matla 14

Mısra: 1

*Zambakgillerden
yaprakları uzun ve mızrağı
andırır, çiçeği ise kadehe
benzer çok renkli bir çiçek.*

Nev-bahâr oldı açıldı lâleler
güller yine
Gülşen içre başladı feryâda
bülbüller yine

lejl ü nehâr:

1. **lejl ü nehâr:**

Matla 4

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gece gündüz II sürekli.

Ağyâr ile ol yârı bugün didi
görenler
Nev-rüz irişüp lejl ü nehâr
oldı ber-â-ber

M

mâh:

1. **mâhuñ:-uñ**

Matla 6

Mısra: 1

Ay I Sevgili.

Ne dem kim h'âba varsam
fikir-i ruhsâr ile ol mâhuñ
Girer rü'yâma gönlümden ne
geçse hikmet Allâhuñ

2. **mâh:**

Matla 8

Mısra: 1

Ay I Sevgili.

Mâh şu çoymağa degmez o
şehüñ ayasına
Mihir-i gerdünuñ eli irmez
anuñ pâyesine

mâh-tâb:

1. **mâh-tâb:**

Matla 5

Mısra: 1

Ay ışığı || Parlaklık.

Gice mihr-i rüyuña öykindi
beñzer mâh-tâb
Gündüz anuñçün ider halka
görinmege hiçâb

mihir-i gerdünuñ:

1. **mihir-i gerdünuñ:-uñ**

Matla 8

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dünyanın güneşi.

Mâh şu çoymağa degmez o
şehüñ ayasına
Mihir-i gerdünuñ eli irmez
anuñ pâyesine

mihir-i rüyuña:

1. **mihir-i rüyuña:-uñ, -a**

Matla 5

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yüzün güneşi (Güneşin
doğması bağlamında) II
sevgilinin yüzünün
parlaklığı, güzelliği.*

Gice mihr-i rüyuña öykindi
beñzer mâh-tâb
Gündüz anuñçün ider halka
görinmege hiçâb

misâl:

1. **mişâl:**

Matla 7

Mısra: 2

*Hocanın yeni hat
talebesine örnek almasını
istediği harf II örnek.*

Nice ider kararlar şafha-i
gerdünü hilâl
Dağı bir râ yazamaz ol ham-ı
ebrüya mişâl

misl ü hem-tâsi:

1. **mişl ü hem-tâsi:-sı**

Matla 11

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Eşi benzeri.

Bu hammâm-ı şehen-şâhuñ
ki yoğdur mişl ü hem-tâsi
Kıbâb-ı nüh-felekden
yücedür taş-ı mu'allâsi

N

nâvek-i müjgânuña:

1. **nâvek-i müjgânuña:-uñ, -a**

Matla 2

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade*Kirpik oku.*

Dil virelden nâvek-i
müjgânuña iy kaşı ya
Cânuma kâr itdi peykân-ı
ğam-ı derd ü belâ

ne dem:**1. ne dem:****Matla 6**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Her ne zaman.*

Ne dem kim h̄'āba varsam
fıkr-i ruḥsār ile ol māhuñ
Girer rü'yāma gönlümden ne
geçse ḥikmet Allāhuñ

nergis:**1. nergis:****Matla 15**

Mısra: 1

*İri papatyā biçiminde
ortası yeşil veya sarı,
yaprakları gri ve sarı bir
çiçek.*

Her gül ü nesrîn ü nergis
küşe-i gülzârda
Bülbülün āh-ı şerâridur dem-
i ezhârda

nesrîn:**1. nesrîn:****Matla 15**

Mısra: 1

*Güzel kokusu sebebiyle
sevgilinin yüzündeki ayva
tüylerine benzetilen
yabangülü çiçeği.*

Her gül ü nesrîn ü nergis
küşe-i gülzârda
Bülbülün āh-ı şerâridur dem-
i ezhârda

nev-bahār oldı:**1. nev-bahār oldı:-dı****Matla 14**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***İlkbaharın gelmesi.*

Nev-bahār oldı açıldı lāleler
güller yine
Gülşen içre başladı feryāda
bülbüller yine

nev-rüz irişüp:**1. nev-rüz irişüp:-üp****Matla 4**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Bahar mevsiminin
gelmesi.*

Ağyār ile ol yāri bugün didi
görenler
Nev-rüz irişüp leyl ü nehār
oldı ber-ā-ber

nice ider:**1. nice ider:-er****Matla 7**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Nasıl, ne hale getirmek.*

Nice ider qaralar şafḥa-i
gerdünı hilāl
Daḥı bir rā yazamaz ol ḥam-ı
ebrüya mişāl

O/Ö**o:****1. o:****Matla 1**

Mısra: 2

O, işaret sıfatı.

Şehd-i lebün ki tatlu dilüñle
şekerlenür
Ḥakkā bu kim femünde o
dişler güherlenür

2. o:**Matla 8**

Mısra: 1

O, işaret sıfatı.

Māh şu қоymаға degmez o
şehün ayasına

Mihr-i gerdünüñ eli irmez
anuñ pāyesine

ol:**1. ol:****Matla 4**

Mısra: 1

O, işaret sıfatı.

Ağyār ile ol yāri bugün didi
görenler
Nev-rüz irişüp leyl ü nehār
oldı ber-ā-ber

2. ol:**Matla 6**

Mısra: 1

O, işaret sıfatı.

Ne dem kim h̄'āba varsam
fıkr-i ruḥsār ile ol māhuñ
Girer rü'yāma gönlümden ne
geçse ḥikmet Allāhuñ

3. ol:**Matla 7**

Mısra: 2

O, işaret sıfatı.

Nice ider qaralar şafḥa-i
gerdünı hilāl
Daḥı bir rā yazamaz ol ḥam-ı
ebrüya mişāl

öykin:**1. öykindi:-di****Matla 5**

Mısra: 1

İmrenmek.

Gice mihr-i rüyuña öykindi
beñzer māh-tāb
Gündüz anuñçün ider ḥalkā
görinmege ḥicāb

P**pāye:****1. pāyesine:-si, -n, -e****Matla 8**

Mısra: 2

Derece, mertebe.

Māh şu қоymаға degmez o
şehün ayasına

Mihr-i gerdünuñ eli irmez
anuñ pâyesine

peykân-ı ğam-ı derd ü belâ:

1. **peykân-ı ğam-ı derd ü belâ:**

Matla 2

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dert ve belanın gamlı okları.

Dil virelden nâvek-i
müjgânuña iy kaşı ya
Cânuma kâr itdi peykân-ı
ġam-ı derd ü belâ

pür kıldı:

1. **pür kıldı:-dı**

Matla 9

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Doldurmak.

Tiğ-i fûrkat sînemî şad-pâre
kıldı 'âkıbet
Hancer-i ğam bağrumı pür
yara kıldı 'âkıbet

R

râ:

1. **râ:**

Matla 7

Mısra: 2

Arapçadaki "re" harfi.

II Hattatların talebelerine yazdırdığı ilk harf.

Nice ider qaralar şafha-i
gerdünü hilâl
Dağı bir râ yazamaz ol ham-ı
ebrüya mişâl

rü'yâma girer:

1. **rü'yâma girer:-er**

Matla 6

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Düşüne girmesi.

Ne dem kim h̄'âba varsam
fıkr-i ruhsâr ile ol mâhuñ
Girer rü'yâma gönülünden ne
geçse hikmet Allâhuñ

S

şad-pâre kıldı:

1. **şad-pâre kıldı:-dı**

Matla 9

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yüz parça etmek,
parçalamak II çok üzmek.*

Tiğ-i fûrkat sînemî şad-pâre
kıldı 'âkıbet
Hancer-i ğam bağrumı pür
yara kıldı 'âkıbet

şafha-i gerdünü:

1. **şafha-i gerdünü:-ı**

Matla 7

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Feleğin sayfası, feleğin
yüzü.*

Nice ider qaralar şafha-i
gerdünü hilâl
Dağı bir râ yazamaz ol ham-ı
ebrüya mişâl

şan:

1. **şanmañuz:-ma, -ñuz**

Matla 3

Mısra: 1

*... olduğunu düşünmek,
zannetmek.*

Kühkendür şanmañuz ancak
hemân serbâzımız
Biz de serdengeçdiyüz 'ışk
olalı dem-sâzımız

2. **şanma:-ma**

Matla 12

Mısra: 2

*... olduğunu düşünmek,
zannetmek.*

Gitme iy cânım giderseñ âh
u zâr itsem gerek

Şanma kim dünyâda ben
sensüz karar itsem gerek

sen:

1. **sensüz:-süz**

Matla 12

Mısra: 2

İkinci tekil şahıs zamiri.

Gitme iy cânım giderseñ âh
u zâr itsem gerek
Şanma kim dünyâda ben
sensüz karar itsem gerek

serbâz:

1. **serbâzımız:-ı, -muz**

Matla 3

Mısra: 1

*Korkusuz, cesur, yiğit,
serdengeçti.*

Kühkendür şanmañuz ancak
hemân serbâzımız
Biz de serdengeçdiyüz 'ışk
olalı dem-sâzımız

serdengeçdi:

1. **serdengeçdiyüz:-yüz**

Matla 3

Mısra: 2

*Canını esirgemeyen,
kendini fedâ etmekten
çekinmeyen kimse, ölüm eri,
fedâi.*

Kühkendür şanmañuz ancak
hemân serbâzımız
Biz de serdengeçdiyüz 'ışk
olalı dem-sâzımız

sîne:

1. **sînemî:-m, -i**

Matla 9

Mısra: 1

*Göğüs, bağır I gönül
yürek.*

Tiğ-i fûrkat sînemî şad-pâre
kıldı 'âkıbet
Hancer-i ğam bağrumı pür
yara kıldı 'âkıbet

2. **sînem:-m**

Matla 10

Mısra: 1
Göğüs, bağır | gönül
yürek.

Sinem üzre darb-ı tîğ-i
yaralar kim vardur
Her biri bir yâdigâr-ı zaḥm-ı
'ışk-ı yârdur

Ş

şeddād:1. **şeddād:****Matla 13**

Mısra: 2

Zalimliği ile ün yapmış,
yeryüzü cenneti denilen
İrem'i kendine kurmuş olan
efsanevi hükümdar.

İrem dirken behişt-i küyına
yaruñ dil-i nâ-şād
İrem bāgını bünyāda el
urmamış idi Şeddād

şeh:1. **şehūñ:-iñ****Matla 8**

Mısra: 1

Sultan, padişah II

Sevgili.

Māh şu koymağa degmez o
şehūñ ayasına
Mihr-i gerdünuñ eli irmez
anuñ pāyesine

şehd-i lebūñ:1. **şehd-i lebūñ:-iñ****Matla 1**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Bal dudak II Tatlı.

Şehd-i lebūñ ki tatlu dilüñle
şekerlenür
Ḥaḳḳā bu kim femūñde o
dişler güherlenür

şekerlen:1. **şekerlenür:-ür****Matla 1**

Mısra: 1

Şekere bulaşmak-
tatlılaşmak -.

Şehd-i lebūñ ki tatlu dilüñle
şekerlenür
Ḥaḳḳā bu kim femūñde o
dişler güherlenür

T

tâḳ-ı mu'allāsı:1. **tâḳ-ı mu'allāsı:-sı****Matla 11**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Yüksek kemer.

Bu hāmmām-ı şehen-şāhuñ
ki yokdur mişl ü hem-tāsı
Ḳıbāb-ı nüh-felekden
yücedür tâḳ-ı mu'allāsı

tatlu:1. **tatlu:****Matla 1**

Mısra: 1

Hoş, latîf, ruhu

okşayan, hoş giden, güzel.

Şehd-i lebūñ ki tatlu dilüñle
şekerlenür
Ḥaḳḳā bu kim femūñde o
dişler güherlenür

tîğ-i fūrkat:1. **tîğ-i fūrkat:****Matla 9**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Ayrılık kılıcı.

Tîğ-i fūrkat sinemi şad-pāre
kıldı 'ākıbet
Ḥancer-i ğam bağrumı pür
yara kıldı 'ākıbet
U/Ü

ü:1. **ü:****Matla 15**

Mısra: 1

Vü: ve.

Her gül ü nesrîn ü nergis
küşe-i gülzārda
Bülbülün āh-ı şerārıdur dem-
i ezhārda

2. **ü:****Matla 15**

Mısra: 1

Vü: ve.

Her gül ü nesrîn ü nergis
küşe-i gülzārda
Bülbülün āh-ı şerārıdur dem-
i ezhārda

üzre:1. **üzre:****Matla 10**

Mısra: 1

Üzerinde.

Sinem üzre darb-ı tîğ-i
yaralar kim vardur
Her biri bir yâdigâr-ı zaḥm-ı
'ışk-ı yârdur

V

var:1. **vardur:-dur****Matla 10**

Mısra: 1

Var: Var, yokun karşıtı.

Sinem üzre darb-ı tîğ-i
yaralar kim vardur
Her biri bir yâdigâr-ı zaḥm-ı
'ışk-ı yârdur

Y

yâdigâr-ı zaḥm-ı 'ışk-ı yârdur:1. **yâdigâr-ı zaḥm-ı 'ışk-ı yârdur:-dur****Matla 10**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Sevgilinin aşk
yaralarının hatıraları.

Sinem üzre darb-ı tîğ-i
yaralar kim vardur

Her biri bir yâdigâr-ı zaḥm-ı
'ışk-ı yârdur

yâr:

1. **yâr:-ı**

Matla 4

Mısra: 1

Sevgili | dost.

Ağyâr ile ol yârı bugün didi
görenler
Nev-rûz irişüp leyl ü nehâr
oldı ber-â-ber

yara:

1. **yara:**

Matla 9

Mısra: 2

*Bir dış etkiyle, bir
hastalık veya ârıza sebebiyle
vücutta meydana gelen kesik,
yarık veya çıban.*

Tîg-i fûrkât sînemi şad-pâre
kıldı 'âkıbet
Hancer-i gam bağrumı pür
yara kıldı 'âkıbet

yaz:

1. **yazamaz:-a, -maz**

Matla 7

Mısra: 2

*Bir söz veya düşünceyi
belli işâret ve harflerle bir
yere geçirmek II yazıya
geçirmek, yazı ile anlatmak,
nakşetmek.*

Nice ider qaralar şafha-i
gerdünü hilâl
Daḥı bir rā yazamaz ol ḥam-ı
ebrûya mişâl

yine:

1. **yine:**

Matla 14

Mısra: 1

Bir kez daha, tekrar.

Nev-bahâr oldı açıldı lâleler
güller yine
Gülşen içre başladı feryâda
bûlbûller yine

2. **yine:**

Matla 14

Mısra: 2

Bir kez daha, tekrar.

Nev-bahâr oldı açıldı lâleler
güller yine
Gülşen içre başladı feryâda
bûlbûller yine

yok:

1. **yoğdur:-dur**

Matla 11

Mısra: 1

Bulunmama, olmama.

Bu ḥammâm-ı şehen-şâhuñ
ki yoğdur mişl ü hem-tâsı
Kıbâb-ı nüh-felekden
yücedür tāk-ı mu'allâsı

yüce:

1. **yücedür:-dür**

Matla 11

Mısra: 2

*Ulu, büyük, yüce,
yüksek.*

Bu ḥammâm-ı şehen-şâhuñ
ki yoğdur mişl ü hem-tâsı
Kıbâb-ı nüh-felekden
yücedür tāk-ı mu'allâsı

EK 3: AZİZİ'NİN İSTANBUL ŞEHRENGİZİ'NİN BAĞLAMLI DİZİN VE İŞLEVSEL SÖZLÜĞÜ

A/Â

a:

1. **aña:-ñ, -a**
Mesnevi 4
 Mısra: **40**
O, kişi zamiri.

Çü güş itdiler andan bu
 hitâbı
 Biri daği aña virüp cevâbı

2. **aña:-ñ, -a**
Mesnevi 4
 Mısra: **51**
O, kişi zamiri.

Gelün kim eyleyelüm aña
 ibrâm
 Nice ibrâm idelüm muhkem
 ikdâm

3. **andan:-n, -dan**
Mesnevi 4
 Mısra: **11**
O, kişi zamiri.

Çün andan bu cevâbı itdiler
 güş
 Hum-ı mey gibi dilden
 eyleyüp cüş

4. **andan:-n, -dan**
Mesnevi 4
 Mısra: **39**
O, kişi zamiri.

Çü güş itdiler andan bu
 hitâbı
 Biri daği aña virüp cevâbı

5. **anlara:-n, -lar, -a**
Mesnevi 4
 Mısra: **66**
O, kişi zamiri.

Bu sözi çün didiler baña
 anlar
 Didüm ben anlara ey yâr-i
 cânlar

6. **aña:-ñ, -a**
Mesnevi 7
 Mısra: **2**
O, kişi zamiri.

Birisi Kız 'Alem bir hûb-
 mâye
 Yaraşur aña hurşid olsa dâye

7. **aña:-ñ, -a**
Mesnevi 9
 Mısra: **3**
O, kişi zamiri.

N'ola dirsem aña rûh-ı
 muşavver
 Sözi ölmişlere cânlar
 bağışlar

8. **anuñ:-n, -uñ**
Mesnevi 9
 Mısra: **2**
O, kişi zamiri.

Biri Dîvâne Meryem'dür
 zenânuñ
 Şacı zencîrine bend oldum
 anuñ

9. **anı:-n, -ı**
Mesnevi 11
 Mısra: **2**
O, kişi zamiri.

Birinüñ nâmı Cennet la'li
 kevşer
 Hudâ itsün anı baña
 müyesser

10. **anı:-n, -ı**
Mesnevi 11
 Mısra: **3**
O, kişi zamiri.

N'ola beñzetsem anı hür-ı
 'ine
 Cemâli ta'n ider huld-ı
 berîne

11. **aña:-ñ, -a**
Mesnevi 14
 Mısra: **4**
O, kişi zamiri.

Melekdür ol perî şüretlü bî-
 şekl
 Meh aña bir kamer adlu
 kenîzek

12. **anı:-n, -ı**
Mesnevi 14
 Mısra: **2**
O, kişi zamiri.

Birisi bir güzeldür nâmı Paşa
 Olur hayrân iden anı temâşâ

13. **anı:-n, -ı**
Mesnevi 14
 Mısra: **6**
O, kişi zamiri.

Odur hayl-i zenâna şimdi
 ser-dâr
 Kul olurdu göreydi anı
 hünkâr

14. **aña:-ñ, -a**
Mesnevi 16
 Mısra: **6**
O, kişi zamiri.

Gireydi bir gice koynuma
 'uryân
 Vireydüm cân kuzusun aña
 kurbân

15. **aña:-ñ, -a**
Mesnevi 17
 Mısra: **2**
O, kişi zamiri.

Biri Küçük Kamer bir şüh-ı
 dil-bend
 Kamer devrinde yokdur aña
 mânend

16. **aña:-ñ, -a**
Mesnevi 18

Mısra: 4
O, kişi zamiri.

Odur bāğ-ı cināna kumrī-i
cān
Ki hāl hāl olmuş aña tavk-ı
gerdān

17. **anuñ:-n, -uñ**
Mesnevi 18
Mısra: 2
O, kişi zamiri.

Biri Tavukçı kızını 'Āyişe-
nām
Anuñ āluftesidür hāş ile 'ām

18. **anuñ:-n, -uñ**
Mesnevi 19
Mısra: 2
O, kişi zamiri.

Nigāruñ biri derzī kızını 'Ālem
Anuñ āvāresidür halk-ı 'ālem

19. **anuñ:-n, -uñ**
Mesnevi 22
Mısra: 3
O, kişi zamiri.

Hevā-yı zülf-i müşğ-āmīzi
anuñ
Uçurmuşdur kararını
hümānuñ

20. **aña:-ñ, -a**
Mesnevi 23
Mısra: 2
O, kişi zamiri.

Biri Süglün Emīne bir perī-
rū
Bulınmaz aña beñzer bir
melek-hū

21. **anı:-n, -ı**
Mesnevi 23
Mısra: 4
O, kişi zamiri.

Yürise nāzile kebk-i derī vār
Gören anı şanur uçar perī vār

22. **anuñ:-n, -uñ**
Mesnevi 26
Mısra: 2
O, kişi zamiri.

Biri cercer kızındur Muhsine-
nām
Cihān olmuşdur anuñ emrine
rām

23. **anuñ:-n, -uñ**
Mesnevi 26
Mısra: 6
O, kişi zamiri.

Söze geldükde ol yār-i gül-i
ter
Anuñ yanında bülbül cır cır
öter

24. **anuñ:-n, -uñ**
Mesnevi 27
Mısra: 5
O, kişi zamiri.

Şu dem kim nāmı anuñ
'Aynī olmuş
Lebi āb-ı hayātuñ 'aynı
olmuş

25. **anuñ:-n, -uñ**
Mesnevi 28
Mısra: 3
O, kişi zamiri.

Nice irsün meh anuñ
pāyesine
Ki şu koymağa degmez
ayasına

26. **anı:-n, -ı**
Mesnevi 29
Mısra: 3
O, kişi zamiri.

Anı şayyādlar şayd
idebilmez
Ki yüksek uçar ol oқыya
gelmez

27. **anuñ:-n, -uñ**
Mesnevi 32
Mısra: 2
O, kişi zamiri.

Biri H'āce kızını nāmı
Şemī'dür
Bilüm iki büken anuñ
ğamıdur

28. **aña:-ñ, -a**
Mesnevi 36

Mısra: 2
O, kişi zamiri.

Rebī'a'dur birisi bir büt-i
Çīn
Laķab olmuşdur aña Aķ
Gügercin

29. **anuñ:-n, -uñ**
Mesnevi 37
Mısra: 5
O, kişi zamiri.

Kimi şorsañ anuñ
efgendesidür
Büyük küçük ölümlü
bendesidür

30. **aña:-ñ, -a**
Mesnevi 38
Mısra: 3
O, kişi zamiri.

N'ola dirsem aña kebk-i dil-
ārā
Hevāyī bir hümādur zülfī
gūyā

31. **aña:-ñ, -a**
Mesnevi 39
Mısra: 3
O, kişi zamiri.

Bulınmazsa 'aceb mi aña
hem-tā
Kim oldur hūsnile mānend-i
esmā

32. **anuñ:-n, -uñ**
Mesnevi 41
Mısra: 5
O, kişi zamiri.

Benümle tek anuñ başı hoş
olsun
Cihān bayın tālāk benden
boş olsun

33. **aña:-ñ, -a**
Mesnevi 43
Mısra: 4
O, kişi zamiri.

Egerçi kim degül şehri o
mehveş
Velī yok bu şehirde aña
beñdes

34. **aña:-ñ, -a**
Mesnevi 43
 Mısra: 6
O, kişi zamiri.

‘Aceb ol bî-vefāya
 n’eyledüm ben
 Mey-i vaşlum dimiş aña
 içürmen

35. **anuñ:-n, -uñ**
Mesnevi 44
 Mısra: 4
O, kişi zamiri.

Cihāna māder-i çerḥ-i pür-
 aḥter
 Getürmedi bir anuñ gibi
 duḥter

36. **anuñ:-n, -uñ**
Mesnevi 44
 Mısra: 5
O, kişi zamiri.

Utanmayup kulu olsam n’ola
 anuñ
 Ki olmaz oğlu kıızı utananuñ

37. **aña:-ñ, -a**
Mesnevi 45
 Mısra: 6
O, kişi zamiri.

Hümā veş yüksek uçar ol dil-
 ārā
 Laḳab anuñ’çün oldı aña
 Fersā

38. **aña:-ñ, -a**
Mesnevi 46
 Mısra: 5
O, kişi zamiri.

N’ola dirsem aña fāḥru’n-
 nisā’dur
 Güzellik baḥri içre
 Ḳaydefā’dur

39. **anuñla:-n, -uñ, -la**
Mesnevi 46
 Mısra: 4
O, kişi zamiri.

Olaldan gün gibi ol meh
 hüveydā
 Anuñla fāḥr idinür ḳarı
 dünyā

40. **aña:-ñ, -a**
Mesnevi 47
 Mısra: 3
O, kişi zamiri.

Ḳanı bir aña beñzer mäh-
 peyker
 Hilāl-ebrūsı ṭāḳ-ı ḳaşr-ı
 ḳayşer

41. **anuñ:-n, -uñ**
Mesnevi 48
 Mısra: 5
O, kişi zamiri.

Anuñ vaşlı baña gerçi
 maḥaldür
 Ḳonuḳ umduḡını yimez
 meşeldür

42. **aña:-ñ, -a**
Mesnevi 51
 Mısra: 3
O, kişi zamiri.

N’ola dirsem aña kebk-i
 derīdür
 İki zülfi iki müşḡin perīdür

43. **anuñla:-n, -uñ, -la**
Mesnevi 53
 Mısra: 5
O, kişi zamiri.

Gören olduḡımı anuñla
 maḥrem
 Şanur Ḥavvā’yile cem’ oldı
 Ādem

44. **anuñ:-n, -uñ**
Mesnevi 54
 Mısra: 6
O, kişi zamiri.

Egerçi baḥr-i ḥüsne āšnā çok
 Velī anuñ topuḡına çıkar yok

45. **aña:-ñ, -a**
Mesnevi 55
 Mısra: 14
O, kişi zamiri.

Cemāli gülleri nāzük-ter
 olsun
 Aña sünbüllerinden zīver
 olsun

46. **aña:-ñ, -a**
Mesnevi 1
 Mısra: 8
O, işaret zamiri.

İdüp bir nāme-i rengin peydā
 Zenān evşāfını aña ḳıl inşā

47. **anda:-n, -da**
Mesnevi 1
 Mısra: 5
O, işaret zamiri.

Cihān meh-rūların ḳayd eyle
 anda
 Ma’ānī gencini şayd eyle
 anda

48. **anda:-n, -da**
Mesnevi 1
 Mısra: 6
O, işaret zamiri.

Cihān meh-rūların ḳayd eyle
 anda
 Ma’ānī gencini şayd eyle
 anda

49. **aña:-ñ, -a**
Mesnevi 4
 Mısra: 60
O, işaret zamiri.

Sözünüdür nev-‘arūs-ı ḥüb-
 sīret
 Çü meşşāta virürsin aña zīnet

50. **anuñ:-n, -uñ**
Mesnevi 4
 Mısra: 58
O, işaret zamiri.

Derünüdür devāt-ı pür-
 ma’ānī
 Lisānuñdur anuñ kil-k-i
 beyānı

āb-ı ḥayātuñ:

1. **āb-ı ḥayātuñ:-uñ**
Mesnevi 27
 Mısra: 6
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*İçeni ölümsüzlüğe
 ulaştırın ve nerede olduğu
 bilinmeyen bir kaynağın
 suyu.*

Şu dem kim nāmı anuñ
‘Aynī olmış
Lebi āb-ı hayātuñ ‘aynı
olmış

‘acāyib:

1. **‘acāyib:**

Mesnevi 51

Mısra: 5

Farklı, bambaşka.

‘Acāyib māyedür ol vuşla-i
ter
Görenler türşesine aş yererler

‘aceb:

1. **‘aceb:**

Mesnevi 43

Mısra: 5

Acaba.

‘Aceb ol bī-vefāya
n’eyledüm ben
Mey-i vaşlum dimiş aña
içürmen

‘aceb mi:

1. **‘aceb mi:**

Mesnevi 39

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şaşılr mı.

Bulunmazsa ‘aceb mi aña
hem-tā
Kim oldur hüsñile mānend-i
esmā

2. **‘aceb mi:**

Mesnevi 40

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şaşılr mı.

‘Aceb mi hüsñile olursa
meşhür
Bir aq güldür cihān bāğında
ol hür

3. **‘aceb mi:**

Mesnevi 50

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şaşılr mı.

Çulak dinse ‘aceb mi ol
nigāra
Gümüş gibi kolu aq zülfi kara

ad:

1. **adına:-ı, -n, -a**

Mesnevi 10

Mısra: 2

İsim, şöhet.

Biri debbāğ kıızı hūb-ı
zamāne
K’anuñ adına dirler
Hātımāne

2. **adı:-ı**

Mesnevi 13

Mısra: 2

İsim, şöhet.

Birisi Burğucu-zāde nigāruñ
Adı ‘Āyişe’dür ol şīve-kāruñ

3. **adlu:-lu**

Mesnevi 14

Mısra: 4

İsim, şöhet.

Melekdür ol perī şüretlü bī-
şekl
Meh aña bir kamer adlu
kenīzek

4. **adı:-ı**

Mesnevi 25

Mısra: 1

İsim, şöhet.

Birisi bir sehī-kad adı
Mevzūn
Şalınsa nāzile çün serv-i
mevzūn

5. **adı:-ı**

Mesnevi 47

Mısra: 1

İsim, şöhet.

Birisi bir şeh-i Rūm adı
Meryem
Olupdur deyr-i dilde ‘aşkı
muhkem

ādem:

1. **ādem:**

Mesnevi 55

Mısra: 12

İnsan.

Bularuñ bendesidür halk-ı
‘ālem
Cihānda olmasun bunlarsuz
ādem

2. **ādem:**

Mesnevi 53

Mısra: 6

Hız. Ādem.

Gören olduğumı anuñla
mahrem
Şanur Havvā’yile cem’ oldı
Ādem

āfet:

1. **āfet:**

Mesnevi 43

Mısra: 1

Bela. || Güzel.

Biri Çirmenlü ‘Āyişe bir āfet
Cihān ‘ayyāşidur ol māh-
tal’at

āftāb-ı ‘ālem-ārā:

1. **āftāb-ı ‘ālem-ārā:**

Mesnevi 19

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dünyayı süsleyen

güneş.

Cemāli āftāb-ı ‘ālem-ārā
Hilāl-ebür cebīni māh-ı garrā

āh:

1. **āh:**

Mesnevi 34

Mısra: 2

*[Müşterek] Hüzün,
sürur, yas, ümit gibi derunı
ahvale delâlet eder bir edat.*

Biri Zülfi kıızı nāmı Selīm
Şāh
Yitirdüm ‘aqlumı zülfin
görüp āh

āheng ider:

1. **āheng ider:-er**
Mesnevi 35
 Mısra: 4
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Nağme yapmak, ses çıkarmak.

Eline aldığınca nāzile çeng
 İder çengine gökde Zühre
 āheng

aḥsen:

1. **aḥsen:**
Mesnevi 4
 Mısra: 62
Daha, en, pek güzel.

Bugün mülk-i şuhan
 sulḫānısın sen
 Görenler genc-i nazmuñ
 dirler aḥsen

aḳ:

1. **aḳlıkda:-da, -lık**
Mesnevi 31
 Mısra: 2
Ak, beyaz.

Birisi Kūpeli kıızı Kerīme
 Teni aḳlıkda beñzer ḥām
 sime

2. **aḳ:**
Mesnevi 40
 Mısra: 4
Ak, beyaz.

‘Aceb mi ḥüsñile olursa
 meşhūr
 Bir aḳ güldür cihān bāğında
 ol ḥūr

3. **aḳ:**
Mesnevi 50
 Mısra: 4
Ak, beyaz.

Ḳulaḳ dinse ‘aceb mi ol
 niḡāra
 Gümüş gibi kolı aḳ zülfi ḳara

aḳ ‘ālem:

1. **aḳ ‘ālem:**
Mesnevi 40
 Mısra: 1
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Özel isim.

Birisinüñ de nāmı Aḳ ‘Ālem
 Ḳaraḳulluḳçısıdur māh-ı
 ‘ālem

aḳ gügercin:

1. **aḳ gügercin:**
Mesnevi 36
 Mısra: 2
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Özel isim.

Rebṯ ‘a’dur birisi bir büt-i
 Çin
 Laḳab olmuşdur aña Aḳ
 Gügercin

aḳ pakçadur:

1. **aḳ pakçadur:-dur**
Mesnevi 18
 Mısra: 6
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Ak pak II beyaz.

Nice sevmeyeyin ol şive-kārı
 Teni aḳ pakçadur yumurda
 vārı

‘aḳlum gider:

1. **‘aḳlum gider:-m, -er**
Mesnevi 50
 Mısra: 5
 Kelime Tipi: **Deyim**
*Aklını kaybetmek,
 delirmek.*

Gider ‘aḳlum görünse zülfi
 bağı
 Beni öldürdi mengüşlı ḳulağı

‘aḳlumı yitirdüm:

1. **‘aḳlumı yitirdüm:-um, -
 dü, -m**
Mesnevi 34
 Mısra: 2
 Kelime Tipi: **Deyim**

*Düşünemez olmak,
 aklını yitirmek.*

Biri Zülfi kıızı nāmı Selīm
 Şāh
 Yitirdüm ‘aḳlumı zülfin
 görüp āh

aḳrān:

1. **aḳrān:**
Mesnevi 55
 Mısra: 6
Denk, eş, benzer.

Zenān-ı Mısr u Şām u mülk-i
 Ḥavrān
 Olmaz bunlara ḥüsñile
 aḳrān

al:

1. **al:**
Mesnevi 52
 Mısra: 4
Kırmızı.

Göñüller almağa āl ile maḥzā
 Yakınmış ellerine al ḥinnā

2. **āl:**
Mesnevi 52
 Mısra: 3
*Aldatma, düzen, tuzak,
 hile.*

Göñüller almağa āl ile maḥzā
 Yakınmış ellerine al ḥinnā

‘alā-raḡm-ı ‘adū:

1. **‘alā-raḡm-ı ‘adū:**
Mesnevi 4
 Mısra: 10
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
*Düşmanın inadı üzerine
 II rakibin inadı üzerine.*

Geliñüz zāyi‘ olmadan bu
 eyyām
 ‘Alā-raḡm-ı ‘adū nūş idelüm
 cām

‘ālem:

1. **‘ālem:**
Mesnevi 19

Mısra: 6
Evren, kainat.

Nazîri yok nigâr-ı dil-
sitândur
Velî 'âlem gibi nâ-mihr-
bândur

2. 'âlem:
Mesnevi 19

Mısra: 1
*Özel isim II dünya,
cihan, evren.*

Nigârûñ biri derzî kıızı 'Âlem
Anuñ âvâresidür halk-ı 'âlem

3. 'âlemi:-i
Mesnevi 40
Mısra: 6
*Âlem, dünya, cihan. II
kendine âit yaşantısı olmak
bağlamında.*

Şu kim ol mâha oldu hem-
dem ü yâr
Cihân bezminde özge 'âlemi
var

'âlî:

1. 'âlî:
Mesnevi 4
Mısra: 13
Yüce, ulu.

Hemân-dem kıldılar bir 'âlî
şoḥbet
Nice şoḥbet ki oldu reşk-i
cennet

âluftē:

1. âluftesidür:-sî, -dür
Mesnevi 18
Mısra: 2
Alışık, müptela, düşkün.

Biri Tavukçı kıızı 'Âyişe-
nâm
Anuñ âluftesidür hâş ile 'âm

ammâ:

1. ammâ:
Mesnevi 4
Mısra: 67
Ancak, ama.

Sözünüz başumuñ üstine
ammâ
Bu medḥi eylemeñ benden
temennâ

2. ammâ:
Mesnevi 31
Mısra: 6
Ancak, ama.

Bize bir gece şayd olmaz o
garrâ
Çoçılur güpegündüz gayra
ammâ

3. ammâ:
Mesnevi 7
Mısra: 6
Ama ne yazık ki.

Zen-i meşhûredür gerçi o
fettân
Dem-i vuşlatda ammâ kim
kızoğlan

ân:

1. ânardı:-ar, -dı
Mesnevi 21
Mısra: 6
*Hatırlamak, akla
getirmek.*

Eli degse eger cevri ü cefâdan
Ânardı ben kûlin mihr ü
vefâdan

2. ân:
Mesnevi 4
Mısra: 2
*Zamanın
bölünemeyecek kadar küçük
parçası, kısa zaman, lahza,
dem.*

Nesîm-i şubḥ-veş veş bir
niçe yârân
İrişdi külbe-i aḥzâna ol ân

3. ân:
Mesnevi 34
Mısra: 3
*Zamanın
bölünemeyecek kadar küçük
parçası, kısa zaman, lahza,
dem.*

Yüzine zîver için n'ola her
ân
Zülûflükler taḥınsa ol perî-
şân

4. añılsa:-ıl, -sa
Mesnevi 4
Mısra: 32
*Adını söylemek,
zikretmek.*

Nitekim añılur ḥüblar
cihânda
N'ola zenler añılsa her
zamânda

5. añılır:-ıl, -ur
Mesnevi 4
Mısra: 31
*Adını söylemek,
zikretmek.*

Nitekim añılur ḥüblar
cihânda
N'ola zenler añılsa her
zamânda

ana rahmine düşecek:

1. ana rahmine düşecek:-
icek
Mesnevi 24
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Deyim**
*Döl yatağında cenin
oluşmak.*

Düşecek ana rahmine o meh-
rû
Didiler toğıcaḥ bî-raḥm olur
bu

anla:

1. anlar:-r
Mesnevi 4
Mısra: 65
*Sezip kavramak, akıl
erdirmek, hissetmek, tahkik
etmek, bilmek.*

Bu sözi çün didiler baña
anlar
Didüm ben anlara ey yâr-i
cânlar

anuñ'çün:

1. anuñ'çün:**Mesnevi 10**

Mısra: 5

Onun için.

N'ola geysen anuñ'çün
egnüme post
Yeter çün 'aşıka bir dost bir
post

2. anuñ'çün:**Mesnevi 45**

Mısra: 6

Onun için.

Hümā veş yüksek uçar ol dil-
ārā
Laqab anuñ'çün oldı aña
Fersā

ara:**1. aramızda:-mız, -da****Mesnevi 4**

Mısra: 45

*Kişilerin veya
toplulukların birbirlerine
karşı olan durum veya
ilgileri.*

Huşūšā aramızda ola şā'ir
Fen-i eş'arda üstād-ı māhir

ard:**1. ardınca:-ınca****Mesnevi 38**

Mısra: 6

Arka, peş.

Olaldan hüsniye meşhūr-ı
āfāk
Bölük bölük gezer ardınca
'uşşāk

'arūs olmağa:**1. 'arūs olmağa:-mağ, -a****Mesnevi 2**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gelin olmak.*

Meger bir şeb bu çerh-i bive-
bānū
'Arūs olmağa dutmışdı yine
rū

'arz itdi:**1. 'arz itdi:-di****Mesnevi 3**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Arz etmek, sunmak.*

Çü 'arz itdi cemālin mihr-i
hāver
Zen-i dünyāya virdi zīb ü
zīver

aş yererler:**1. aş yererler:-er, -ler****Mesnevi 51**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Aşermek. (Hamilelikte
bazı yiyeceklere karşı aşırı
düşkünlük göstermek, çok
arzulamak veya nefret etmek,
tiksinmek).*

'Acāyib māyedür ol vuşla-i
ter
Görenler türşesine aş yererler

'aşık:**1. 'aşıkları:-lar, -ı****Mesnevi 5**

Mısra: 4

Aşık, seven kişi.

Zamāne gibi cevvar u sitem-
kār
Şaçınuñ şağışı 'aşıkları var

2. 'aşık:**Mesnevi 35**

Mısra: 5

Aşık, seven kişi.

Biri 'aşık geçinürdi o yāre
Çalup tığile kıldum çār-pāre

**'aşıka bir dost bir post
yeter:****1. 'aşıka bir dost bir post****Mesnevi 10**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Atasözü***'Aşık olana bir dost ve
bir post yeter.*

N'ola geysen anuñ'çün
egnüme post
Yeter çün 'aşıka bir dost bir
post

āşikār it:**1. āşikār it:****Mesnevi 1**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Ortaya koymak,
meydana çıkarmak, belli
etmek.*

Sözün duhterlerini āşikār it
Bu deyr-i nazmı pür-naqş u
nigār it

'aşk:**1. 'aşkı:-ı****Mesnevi 15**

Mısra: 2

Aşk, sevgi, muhabbet.

Birisi Mumcı kızı Fātimāne
Kül oldum 'aşkı ile yane
yane

2. 'aşkı:-ı**Mesnevi 47**

Mısra: 2

Aşk, sevgi, muhabbet.

Birisi bir şeh-i Rüm adı
Meryem
Olupdur deyr-i dilde 'aşkı
muhkem

āšnā:**1. āšnā:****Mesnevi 54**

Mısra: 5

Aşına, bildik, tanıdık.

Egerçi baħr-i hüsne āšnā çok
Velī anuñ topuğına çıkar yok

āşüfte:

1. **âşüfte:****Mesnevi 42**

Mısra: 4

Sevgiden kendinden geçen, deli gibi olan.

Ruḥ-ı gül-günesine bendedür gül
Şaçı şeb-dîzine âşüfte bülbül

āväre:1. **āvāresidür:-si, -dür****Mesnevi 19**

Mısra: 2

Perişan, derbeder, zavallı | 'aşk ile kendinden geçmiş.

Nigāruñ biri derzî kıızı 'Älem
Anuñ āvāresidür ḥalk-ı 'ālem

ay ile gün:1. **ay ile gün:****Mesnevi 10**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ay ile güneş.*

Melekdür ol şanem yâḥod perîdür
K'anuñ ay ile gün ḥāk-i deridür

ayağı tozu:1. **ayağı tozu:****Mesnevi 47**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ayağının küçük parçalara bölünmüş çok ince toprağı, tozu.*

Ayağı tozu ḥalkuñ başı tācı
Deger bir kerre çoçmak Rüm ḥarācı

ayağını çeker:1. **ayağını çeker:-er****Mesnevi 54**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Kadeh almak, içki içmek. II bağlama göre ayağından çekmek, ayağından rahatsız olmak anlamlarındadır.

Güzellik bādesin nüş eylemekde
Ayağını çeker yokdur felekde

ayasına şu kıymağa degmez:1. **ayasına şu kıymağa degmez:****Mesnevi 28**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Deyim***Eline su dökemez.*

Nice irsün meh anuñ pāyesine
Ki şu kıymağa degmez ayasına

âyine:1. **âyine:****Mesnevi 20**

Mısra: 3

Ayna.

N'ola ruḥsārına âyine dirsem
Dehānı tūṭi-i güyā vü ḥoş-dem

'āyişe:1. **'āyişe'dür:-dür****Mesnevi 13**

Mısra: 2

Özel isim.

Birisi Burğucı-zāde nigāruñ
Adı 'Āyişe'dür ol şive-kāruñ

2. **'āyişe'sidür:-sidür****Mesnevi 51**

Mısra: 1

Özel isim.

Biri sofracılar 'Āyişe'sidür
Dem-ā-dem 'İş ü 'işret pîşesidür

'āyişe-nām:1. **'āyişe-nām:****Mesnevi 18**

Mısra: 1

Ayişe isimli.

Biri Tavuḳcı kıızı 'Āyişe-nām
Anuñ āluftesidür ḥaş ile 'ām

'aynī:1. **'aynī:****Mesnevi 27**

Mısra: 1

Özel isim.

Biri Moskov nigārı nāmı
'Aynī
Kim oldur ḥür-ı 'İnūñ nūr-ı
'aynı

2. **'aynī:****Mesnevi 27**

Mısra: 5

Özel isim.

Şu dem kim nāmı anuñ
'Aynī olmuş
Lebi āb-ı ḥayātuñ 'aynı olmuş

'aynı olmuş:1. **'aynı olmuş:-miş****Mesnevi 27**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Göz olmak II çeşmenin, kaynağın gözü bağlamında.*

Şu dem kim nāmı anuñ
'Aynī olmuş
Lebi āb-ı ḥayātuñ 'aynı olmuş

'aynına almaz:1. **'aynına almaz:-maz****Mesnevi 27**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim***Gözüne almak, bakmak II itibar etmek, önem vermek.*

Güzellikde mehi 'aynına almaz
Hilālî kaşı kirpüğine şaymaz

‘ayyās:

1. ‘ayyāşı:-ı

Mesnevi 54

Mısra: 2

Çok içki içen.

Biri Topuklu ‘Ayişe zenānuñ
Kim oldur şimdi ‘ayyāşı
zamānuñ

‘āzād oldı:

1. āzād oldı:-dı

Mesnevi 3

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Serbest kalmak,
hürriyetine kavuşmak;
uzaklaşmak, ayrılmak.*

Zalām-ı şebden oldı dehr
āzād
Şanasın buldı Hürşid’in
Feraşşād

‘azīzī:

1. ‘azīzī:

Mesnevi 55

Mısra: 17

*16. yüzyıl Osmanlı
sahası şairi.*

‘Azīzī gel sözüñi ihtitām it
Bu rengin nāmeyi bunda
tamām it

‘azrā:

1. ‘azrā:

Mesnevi 55

Mısra: 7

Vâmık ile Azrā

*hikâyesinin kadın
kahramanı.*

Güzellikde eger Leylâ vü
‘Azrā
Olımaz bunlara mēnend ü
hem-tā

‘azrā-‘izār:

1. ‘azrā-‘izāruñ:-uñ

Mesnevi 38

Mısra: 2

*Azra (Vâmık u Azra
hikayesindeki) yanaklı.*

Bölükbaşı kızını biri nigāruñ
Hümā’dur nāmı ol ‘Azrā-
‘izāruñ

B**bāc:**

1. bācı:-ı

Mesnevi 5

Mısra: 5

Vergi.

Alur dil kişverinden zülfi
bācı
Beni başdan çıkardı eñse saçını

bāc alur:

1. bāc alur:-ur

Mesnevi 30

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Vergi almak || haraç
almak.*

‘İzārında olan reng-i sefidāc
Mehin Bānū-yı devrāndan
alur bāc

bāde:

1. bādesin:-si, -n

Mesnevi 54

Mısra: 3

Şarap.

Güzellik bādesin nūş
eylemekde
Ayağın çeker yokdur
felekde

bāğ-ı cāna:

1. bāğ-ı cāna:-a

Mesnevi 49

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Can bahçesi II gönül.

N’ola meyl itsem ol serv-i
revāna

Lebi ‘unnāb-ı terdür bāğ-ı
cāna

bāğ-ı cināna:

1. bāğ-ı cināna:-a

Mesnevi 18

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Cennet bahçesi.

Odur bāğ-ı cināna çumrī-i
cān
Ki halhāl olmuş aña tavk-ı
gerdān

bāğ-ı hüsne:

1. bāğ-ı hüsne:-e

Mesnevi 22

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Güzellik bahçesi.

Biri Bihzād Hümāşı’dur kim
ol yār
Olupdur bāğ-ı hüsne kebk-
reftār

bağr:

1. bağrum:-um

Mesnevi 13

Mısra: 5

Göğüs, sine. II gönül.

Deler burğu gibi bağrum o
dil-ber
Cihān içre bañadur cevri
ekşer

bahr:

1. bahri:-i

Mesnevi 46

Mısra: 6

Deniz, derya.

N’ola dirsem aña fahrü’n-
nisā’dur
Güzellik bahri içre
Çaydefā’dur

bahr-i hüsne:

1. **baħr-i ħüsne:-e****Mesnevi 54**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Güzellik denizi.*Egerçi baħr-i ħüsne āšnā çok
Velî anuñ topuđına çıkar yok**bahūr-ı meryem'idür:**1. **baħūr-ı meryem'idür:-i, -dür****Mesnevi 9**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Meryem'in tütsüsü II
Meryemana eli denilen bir
bitki.*Güzellik deyrinüñ 'İsī-
demidür
Siyeh zülfı baħūr-ı
Meryem'idür**baqqāl:**1. **baqqāl:****Mesnevi 49**

Mısra: 1

*Erzak ve saire satan
dükkân ve dükkamı işleten
kişi.*Biri baqqāl kıızı nāmı Selīm
Şāh
Sözi tatlu güzeldür ol yüzi
māh**baña:**1. **baña:****Mesnevi 4**

Mısra: 56

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki almış
hali, bana.*İdüp bu ittifaķı cümle yārān
Didiler baña ey yār-i suħan-
dān2. **baña:****Mesnevi 4**

Mısra: 65

*Birinci teklik şahıs**zamirinin yönelme eki almış
hali, bana.*Bu sözi çün didiler baña
anlar
Didüm ben anlara ey yār-i
cānlar3. **baña:****Mesnevi 11**

Mısra: 2

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki almış
hali, bana.*Birinüñ nāmı Cennet la'li
kevsēr
Ĥudā itsün anı baña
müyesser4. **bañadur:-dur****Mesnevi 13**

Mısra: 6

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki almış
hali, bana.*Deler burđu gibi bağrum o
dil-ber
Cihān içre bañadur cevri
ekşer5. **baña:****Mesnevi 21**

Mısra: 3

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki almış
hali, bana.*Didüm itseñ baña olmaz mı
şefkat
Didi bilmem nedür mihr ü
maħabbet6. **baña:****Mesnevi 39**

Mısra: 6

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki almış
hali, bana.*Meger kim şīve-i perīdür ol
māh
Görinmez şīve eyler baña her
gāh7. **baña:****Mesnevi 48**

Mısra: 5

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki almış
hali, bana.*Anuñ vaşlı baña gerçi
maħaldür
Konuğ umduğını yimez
meşeldür8. **baña:****Mesnevi 49**

Mısra: 5

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki almış
hali, bana.*Ne ğam cevri itse baña ol
vefāsuz
Ki bal olmaz cihān içre
belāsuz**bānū-yı ra'nā:**1. **bānū-yı ra'nā:****Mesnevi 53**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Hoş, güzel kadın.*Nigār-ı meh-cebīnūñ biri
Ĥavvā
Melek-sīmādūr ol bānū-yı
ra'nā**baş ile cān yolına fedā
olsun:**1. **baş ile cān yolına fedā****olsun:-sun****Mesnevi 48**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim***Can ve baş birinin
uğruna feda olmak.*Biri dağı Müzeyyen kıızı
Mihmān
Fedā olsun yolına baş ile cān**başdan çıkardı:**1. **başdan çıkardı:-dı****Mesnevi 5**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim***Ayartmak, doğru yoldan*

*çıkarmak, kötüyola
sürüklemek.*

Alur dil kişverinden zülfi
bâcı
Beni başdan çıkardı eñse saçı

başı hoş olsun:

1. **başı hoş olsun:-sun**
Mesnevi 41
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Deyim**
Huzur içinde olmak.

Benümle tek anuñ başı hoş
olsun
Cihân bayın talâk benden
boş olsun

başı tâcı:

1. **başı tâcı:**
Mesnevi 47
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Deyim**
Kıymet verilen, baş tacı.

Ayağı tozu halkuñ başı tâcı
Deger bir kerre çoçmak Rüm
harâcı

başına devlet konar:

1. **başına devlet konar:-ar**
Mesnevi 22
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Deyim**
Başına talih konmak II
"Başına devlet kuşu konmak"
deyiminin karşılığı olarak
"beklenmeyen büyük bir
nimete kavuşmak".

Kime hem-ser olursa ol mâh-
tal'at
Konar ol kişinüñ başına
devlet

başla:

1. **başladum:-du, -m**
Mesnevi 4
Mısra: 88
Bir işi yapmak üzere
harekete geçmek, bir işe
girişmek, şürü etmek.

El urup hâme-i 'anber-feşâna
Hemân-dem başladum vaşf-ı
zenâna

bedr:

1. **bedre:-e**
Mesnevi 12
Mısra: 4
Ayin on dördü, dolunay
II aydınlık, parlaklık.

Şebîh olalı zülfi leyl-i kadre
Cemâl-i bâ-kemâli döndi
bedre

bedr-i tamâma:

1. **bedr-i tamâma:-a**
Mesnevi 36
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Dolunay.

Yüzinden nakş irer bedr-i
tamâma
Hevâsında uçar gök bir
hamâme

beg:

1. **beglik:-lik**
Mesnevi 4
Mısra: 73
Bey, efendi.

Suhan mülkinde beglik
eylemekden
Bu yigdür kim hemân hâmüş
olam ben

be-ğâyet:

1. **be-ğâyet:**
Mesnevi 8
Mısra: 2
Ziyadesiyle, haylice,
gayet.

Birisi de Müdâm-ı bî-
vefâdur
Be-ğâyet ehl-i cevr ü pür-
cefâdur

belkîs-i sâni olup:

1. **belkîs-i sâni olup:-up**
Mesnevi 1
Mısra: 11
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
İkinci Belkıs olmak.

Güzellikde olup Belkîs-i sâni
Züleyhâ-veş veş ola şîrîn
zebâni

ben:

1. **ben:**
Mesnevi 4
Mısra: 66
Birinci teklik şahıs
zamiri.

Bu sözi çün didiler baña
anlar
Didüm ben anlara ey yâr-i
cânlar

2. **ben:**
Mesnevi 4
Mısra: 71
Birinci teklik şahıs
zamiri.

Ne miqdârı ola bu ben
gedânuñ
Ki vaşşâfî olam hür-ı
cinânuñ

3. **ben:**
Mesnevi 4
Mısra: 74
Birinci teklik şahıs
zamiri.

Suhan mülkinde beglik
eylemekden
Bu yigdür kim hemân hâmüş
olam ben

4. **bende:-de**
Mesnevi 4
Mısra: 69
Birinci teklik şahıs
zamiri.

Ki bende yok o deñlü
kuvvet-i tab'
Ne diyem olmayıcağ vüs'at-i
tab'

5. **benden:-den**
Mesnevi 4
 Mısra: 68
Birinci teklik şahıs
 zamiri.
- Sözünüz başumuñ üstine
 ammā
 Bu medhî eylemeñ benden
 temennā
6. **benden:-den**
Mesnevi 4
 Mısra: 75
Birinci teklik şahıs
 zamiri.
- İşitdiler çü benden bu kelāmı
 Didiler böyle demek hiç revā
 mı
7. **beni:-i**
Mesnevi 5
 Mısra: 6
Birinci teklik şahıs
 zamiri.
- Alur dil kişverinden zülfi
 bācı
 Beni başdan çıkardı eñse saçı
8. **ben:**
Mesnevi 21
 Mısra: 6
Birinci teklik şahıs
 zamiri.
- Eli degse eger cevri ü cefādan
 Añardı ben çulın mihr ü
 vefādan
9. **ben:**
Mesnevi 24
 Mısra: 6
Birinci teklik şahıs
 zamiri.
- İle luğ u vefāsı gerçi çokdur
 Velî ben çulına hiç rahmı
 yokdur
10. **beni:-i**
Mesnevi 28
 Mısra: 5
Birinci teklik şahıs
 zamiri.

- Beni yad idüp eyler illeri yād
 Elinden ol nigāruñ dād u
 feryād
11. **benümle:-üm, -le**
Mesnevi 29
 Mısra: 5
Birinci teklik şahıs
 zamiri.
- Benümle olmaduğı sîne-be-
 sîne
 Bu kim inmez hemān rüy-ı
 zemîne
12. **ben:**
Mesnevi 32
 Mısra: 5
Birinci teklik şahıs
 zamiri.
- Eger ben da'vet itsem
 gelmez ol mäh
 Varur oğınmaduğı yire her
 gāh
13. **benümle:-üm, -le**
Mesnevi 41
 Mısra: 5
Birinci teklik şahıs
 zamiri.
- Benümle tek anuñ başı hoş
 olsun
 Cihān bayın talāk benden
 boş olsun
14. **beni:-i**
Mesnevi 42
 Mısra: 6
Birinci teklik şahıs
 zamiri.
- İdersem küh-ı gamda n'ola
 feryād
 Beni ol la'li şirin itdi Ferhād
15. **ben:**
Mesnevi 43
 Mısra: 5
Birinci teklik şahıs
 zamiri.
- ‘Acele ol bî-vefāya
 n'eyledüm ben
 Mey-i vaşlum dimiş aña
 içürmen

16. **beni:-i**
Mesnevi 50
 Mısra: 6
Birinci teklik şahıs
 zamiri.
- Gider ‘aqlum görinse zülfi
 bağı
 Beni öldürdi mengüşli kulağı
17. **beñi:-i**
Mesnevi 37
 Mısra: 2
Yüzde ve vücutta
bulunan tabii ufak ve siyah
noktalar, ben, hâl.
- Biri Küçük Nisā bir şüh u
 sengül
 Saçı sünbül beñi fülül yüzi
 gül
- bend oldum:**
1. **bend oldum:-du, -m**
Mesnevi 9
 Mısra: 2
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Bağlanmak, bağı
bulunmak II teslim olmak,
boyun eğmek.
- Biri Dīvāne Meryem'dür
 zenānuñ
 Saçı zencirine bend oldum
 anuñ
- bende:**
1. **bendesidür:-si, -dür**
Mesnevi 37
 Mısra: 6
Kül, köle || Aşık.
- Kimi şorsañ anuñ
 efgendesidür
 Büyük küçük ölümlü
 bendesidür
2. **bendedür:-dür**
Mesnevi 42
 Mısra: 3
Kül, köle || Aşık.
- Ruğ-ı gül-günesine bendedür
 gül
 Saçı şeb-dizine aşüfte bülbül

3. **bendesidür:-si, -dür**
Mesnevi 55

Mısra: 11

Kül, köle || Aşık.

Bularuñ bendesidür halk-ı
âlem
Cihânda olmasun bunlarsuz
âdem

benden boş olsun:

1. **benden boş olsun:**
Mesnevi 41

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İslam fıkhına göre kadın ve erkeğin boşanması için taraflardan birinin söylediği söz. Bu sözün üç defa dile getirilmesi sonucunda evli olan kadın ve erkek birbirlerinden dinen boşanır.

Benümlle tek anuñ başı hoş olsun
Cihân bayın talâk benden boş olsun

beñdeş:

1. **beñdeş:**

Mesnevi 43

Mısra: 4

Benzer, eş.

Egerçi kim degül şehri o mehveş
Velî yok bu şehirde aña beñdeş

beni benden alup:

1. **beni benden alup:-up**
Mesnevi 15

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

Kendini kaybetmek, benliğinden vazgeçmek; müptela olmak.

Alup benden beni dîvâne kıldı
Cemâli şem'ine pervâne kıldı

beñze:

1. **beñzer:-r**

Mesnevi 23

Mısra: 2

İki nesne veya kişi arasında ortak yönler bulunmak.

Biri Süglün Emîne bir perî-rü
Bulunmaz aña beñzer bir melek-ğü

2. **beñzer:-r**

Mesnevi 28

Mısra: 2

İki nesne veya kişi arasında ortak yönler bulunmak.

Birisi elleri güzel Cemîle
Ki beñzer hüsniye hür-ı cemîle

3. **beñzer:-r**

Mesnevi 31

Mısra: 2

İki nesne veya kişi arasında ortak yönler bulunmak.

Birisi Küpeli kız Kerîme
Teni aklıqda beñzer hâm sîme

4. **beñzer:-r**

Mesnevi 47

Mısra: 3

İki nesne veya kişi arasında ortak yönler bulunmak.

Çanı bir aña beñzer mâh-peyker
Hilâl-ebürsî tāk-ı kaşr-ı kayşer

5. **beñzer:-r**

Mesnevi 55

Mısra: 4

İki nesne veya kişi arasında ortak yönler bulunmak.

Egerçi şehri içinde bî-bedel çok

Velî bunlara beñzer bir güzel yok

beñzet:

1. **beñzetsem:-se, -m**

Mesnevi 11

Mısra: 3

Benzetmek; iki şey arasında ortak yön bulma.

N'ola beñzetsem anı hür-ı 'îne
Cemâli ta'n ider huld-ı berîne

berây-ı hâtır-ı yârân-ı zen-bâz:

1. **berây-ı hâtır-ı yârân-ı zen-bâz:**

Mesnevi 4

Mısra: 89

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Zampara sevgililerin hatırı için.

Berây-ı hâtır-ı yârân-ı zen-bâz
Zenân evşâfına kıldum ser-âgâz

beyt:

1. **beyt:**

Mesnevi 4

Mısra: 49

İki dizeden oluşan nazım birimi.

Ne müşkil beyt olurs'itmez
te'essüf
Ma'ânî'nüñ ider bikrin taşarruf

bezm-i şafâda:

1. **bezm-i şafâda:-da**

Mesnevi 8

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Zevk ü safâ meclisi.

Tolular içmege bezm-i şafâda

Olupdur ke's-i nāfi cām-ı
bāde

bī-bedel:

1. **bī-bedel:**

Mesnevi 55

Mısra: 3

*Eşsiz, dengi olmayan ||
Sevgili.*

Egerçi şehir içinde bī-bedel
çok
Velī bunlara beñzer bir güzel
yok

bihzād hümāsi'dur:

1. **bihzād hümāsi'dur:-dur**

Mesnevi 22

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Özel isim.

Biri Bihzād Hümāsi'dur kim
ol yār
Olupdur bāğ-ı hüsne kebk-
refitār

bikr:

1. **bikrin:-in**

Mesnevi 4

Mısra: 50

*(Şiir için) başka bir şair
tarafından söylenmemiş
orijinal mana, hayallerle
örülmüş.*

Ne müşkil beyt olurs'itmez
te'essüf
Ma'aninüñ ider bikrin
taşarruf

bil:

1. **bilmem:-me, -m**

Mesnevi 21

Mısra: 4

*Bir şey hakkında bilgisi,
mâlûmâtı olmak, o şeyi
öğrenmiş bulunmak.*

Didüm itseñ baña olmaz mı
şefkat
Didi bilmem nedür mihr ü
maḥabbet

2. **bilüm:-üm**

Mesnevi 32

Mısra: 2

Bel.

Biri H̄āce kıızı nāmı
Şemī'dür
Bilüm iki büken anuñ
gamıdur

3. **bili:-i**

Mesnevi 37

Mısra: 3

Bel.

Lebi gonçe bili mü gibi ince
Hemān öpe çoçayidüñ
doynca

bir:

1. **bir:**

Mesnevi 1

Mısra: 7

Bir, belgisiz sıfat.

İdüp bir nāme-i rengin peydā
Zenān evşāfını aña kıl inşā

2. **bir:**

Mesnevi 2

Mısra: 1

Bir, belgisiz sıfat.

Meger bir şeb bu çerḥ-i bive-
bānū
'Arūs olmağa dutmuşdı yine
rū

3. **bir:**

Mesnevi 4

Mısra: 13

Bir, belgisiz sıfat.

Hemān-dem kıldılar bir 'ālī
şoḥbet
Nice şoḥbet ki oldı reşk-i
cennet

4. **bir:**

Mesnevi 4

Mısra: 22

Bir, belgisiz sıfat.

Hemān-dem kim oğındı
şehr-engiz

Didi bir ehl-i bezm-i zevk-
āmiz

5. **bir:**

Mesnevi 6

Mısra: 1

Bir, belgisiz sıfat.

Birisi Penbe 'Aynı bir
semen-ber
Teni mānend-i penbe nāzük
ü ter

6. **bir:**

Mesnevi 7

Mısra: 1

Bir, belgisiz sıfat.

Birisi Kıız 'Alem bir hūb-
māye
Yaraşur aña ḥurşid olsa dāye

7. **bir:**

Mesnevi 12

Mısra: 2

Bir, belgisiz sıfat.

Biri daḥi Kemāl kıızı
Hümā'dur
Kemāl ile güzel bir meh-
likādur

8. **bir:**

Mesnevi 14

Mısra: 1

Bir, belgisiz sıfat.

Birisi bir güzeldür nāmı Paşa
Olur ḥayrān iden anı temāşā

9. **bir:**

Mesnevi 14

Mısra: 4

Bir, belgisiz sıfat.

Melekdür ol perī şüretlü bī-
şekl
Meh aña bir ḫamer adlu
kenizek

10. **bir:**

Mesnevi 16

Mısra: 5

Bir, belgisiz sıfat.

Gireydi bir gece koynuma
'uryān

Vireydüm cān kızusın aña
kıurbān

11. **bir:**

Mesnevi 17

Mısra: 1

Bir, belgisiz sıfat.

Biri Kūçük Kamer bir ŧūh-ı
dil-bend
Kamer devrinde yoıdır aña
mānend

12. **bir:**

Mesnevi 20

Mısra: 1

Bir, belgisiz sıfat.

Birisi ŧurremāne bir lebi
kıand
Kim oldur ŧūfı veŧ ŧūh u
ŧeker-ıand

13. **bir:**

Mesnevi 23

Mısra: 1

Bir, belgisiz sıfat.

Biri Süıgün Emīne bir perī-
rū
Bulunmaz aña beñzer bir
melek-ıū

14. **bir:**

Mesnevi 23

Mısra: 2

Bir, belgisiz sıfat.

Biri Süıgün Emīne bir perī-
rū
Bulunmaz aña beñzer bir
melek-ıū

15. **bir:**

Mesnevi 24

Mısra: 1

Bir, belgisiz sıfat.

Biri bir sīm-tendür Rāhime-
nām
Uzun boylu güzeldür ol dil-
ārām

16. **bir:**

Mesnevi 25

Mısra: 1

Bir, belgisiz sıfat.

Birisi bir sehī-kad adı
Mevzūn
ŧalınsa nāzile çün serv-i
mevzūn

17. **bir:**

Mesnevi 29

Mısra: 1

Bir, belgisiz sıfat.

Biri[si] Kıırkı Hümā bir yār-i
ıannāz
Kebüter sīnelü kebk-i derī-
nāz

18. **bir:**

Mesnevi 31

Mısra: 5

Bir, belgisiz sıfat.

Bize bir gice ŧayd olmaz o
ıarrā
Kıoçılır güpegündüz gayra
ammā

19. **bir:**

Mesnevi 34

Mısra: 6

Bir, belgisiz sıfat.

Zenān ıre nazīri yoı
güzeldür
Müzellef bir nigār-ı bī-
bedeldür

20. **bir:**

Mesnevi 36

Mısra: 1

Bir, belgisiz sıfat.

Rebī'a'dur birisi bir büt-i
Çın
Laıab olmuŧdur aña Ak
Gügercin

21. **bir:**

Mesnevi 36

Mısra: 4

Bir, belgisiz sıfat.

Yüzinden naıŧ irer bedr-i
tamāma
Hevāsında uıar gök bir
ıamāme

22. **bir:**

Mesnevi 37

Mısra: 1

Bir, belgisiz sıfat.

Biri Kūçük Nisā bir ŧūh u
ŧengül
ŧaıı sūnbül beñi fūlül yüzi
gül

23. **bir:**

Mesnevi 38

Mısra: 4

Bir, belgisiz sıfat.

N'ola dirsem aña kebk-i dil-
ārā
Hevāyī bir hümādur zūlfı
güyā

24. **bir:**

Mesnevi 39

Mısra: 1

Bir, belgisiz sıfat.

Biri ŧıve Emīne bir zarıfe
Melek öykinmez ol cism-i
laııfe

25. **bir:**

Mesnevi 40

Mısra: 4

Bir, belgisiz sıfat.

'Aceb mi hüsnile olursa
meŧhür
Bir aı güldür cihān bāıında
ol hür

26. **bir:**

Mesnevi 41

Mısra: 1

Bir, belgisiz sıfat.

Cihān dirler biri bir meh-
lııādur
Cihān gibi vefāsuz dil-
rübādur

27. **bir:**

Mesnevi 43

Mısra: 1

Bir, belgisiz sıfat.

Biri Çirmenlü 'Āyiŧe bir āfet
Cihān 'ayyāŧıdur ol māh-
ıal'at

28. **bir:**

Mesnevi 44

Mısra: 1

Bir, belgisiz sıfat.

Biri Kız 'Äyişe bir hûb u
ra'nâ
'İzârı hüsniye mænend-i
'Azrâ

29. **bir:**

Mesnevi 44

Mısra: 4

Bir, belgisiz sıfat.

Cihâna mâder-i çerh-i pür-
ahter
Getürmedi bir anuñ gibi
duhter

30. **bir:**

Mesnevi 45

Mısra: 1

Bir, belgisiz sıfat.

Birisi bir güzel nâmı
Hümâ'dur
Dem-â-dem menzili evc-i
hevâdur

31. **bir:**

Mesnevi 46

Mısra: 1

Bir, belgisiz sıfat.

Birisi bir re'îsün kızı Faḥrî
Şunar 'uşşâka her dem zehr-i
qahrî

32. **bir:**

Mesnevi 47

Mısra: 3

Bir, belgisiz sıfat.

Qanı bir aña beñzer mâh-
peyker
Hilâl-ebrûsı tāk-ı qaşr-ı
qayşer

33. **bir:**

Mesnevi 48

Mısra: 4

Bir, belgisiz sıfat.

İder gam ḥânesin rüşen çü
kevkeb
O meh her kime mihmân
olsa bir şeb

34. **bir:**

Mesnevi 50

Mısra: 1

Bir, belgisiz sıfat.

Biri Qulaq Emîne bir dil-ārâ
Emîn-i şehri-ḥüsn ü mâh-ı
ğarrâ

35. **bir:**

Mesnevi 52

Mısra: 2

Bir, belgisiz sıfat.

Biri ḥınnâcı kıızı Ümmî
Ḥân'dur
Zenân içre o bir genc-i
nihândur

36. **bir:**

Mesnevi 55

Mısra: 4

Bir, belgisiz sıfat.

Egerçi şehir içinde bî-bedel
çok
Velî bunlara beñzer bir güzel
yok

37. **bir:**

Mesnevi 47

Mısra: 1

Bir, sayı sıfatı.

Birisi bir şeh-i Rüm adı
Meryem
Olupdur deyr-i dilde 'aşkı
muḥkem

38. **bir:**

Mesnevi 47

Mısra: 6

Bir, sayı sıfatı.

Ayağı tozı ḥalkuñ başı tâcı
Deger bir kerre çoçmaq Rüm
ḥarâcı

bir gün:

1. **bir gün:**

Mesnevi 12

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sonra, ilerde, eninde
sonunda, mutlaka.*

Ola bir gün diyü rüzî vişâli
Sever ehl-i kemâl o meh-
cemâli

bir niçe:

1. **bir niçe:**

Mesnevi 4

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bir hayli, birçok.

Nesîm-i şubḥ-veş veş bir
niçe yârân
İrişdi külbe-i aḥzâna ol ân

bî-raḥm olur:

1. **bî-raḥm olur:-ur**

Mesnevi 24

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Merhametsiz olmak.

Düşecek ana rahmine o meh-
rû
Didiler toğıcaq bî-raḥm olur
bu

bir:

1. **bir:**

Mesnevi 35

Mısra: 5

Bir, belgisiz zamir II

âşık.

Biri 'âşık geçinürdi o yâre
Çalup tığile kıldum çâr-pâre

2. **bir:**

Mesnevi 4

Mısra: 7

*Bir, belgisiz zamir II
sevgililerden biri.*

Biri fetḥ-i kelâm idüp

hemân-dem

Didi böyle n' olur durmağdan
epsem

3. **bir:**

Mesnevi 5

Mısra: 1

*Bir, belgisiz zamir II
sevgililerden biri.*

Biri maḥbūbenūñ Şaçlı
Zamān'dur
Çatı çok başlu fettān-ı
cihāndur

4. **birisi:-si**

Mesnevi 6

Mısra: 1

*Biri, belgisiz zamir II
sevgililerden biri.*

Birisi Penbe 'Aynı bir
semen-ber
Teni mānend-i penbe nāzük
ü ter

5. **birisi:-si**

Mesnevi 7

Mısra: 1

*Biri, belgisiz zamir II
sevgililerden biri.*

Birisi Kız 'Alem bir hūb-
māye
Yaraşur aña hūrşid olsa dāye

6. **biri:**

Mesnevi 9

Mısra: 1

*Biri, belgisiz zamir II
sevgililerden biri.*

Biri Dīvāne Meryem'dür
zenānuñ
Şaçı zencirine bend oldum
anuñ

7. **biri:**

Mesnevi 10

Mısra: 1

*Biri, belgisiz zamir II
sevgililerden biri.*

Biri debbāğ kıızı hūb-ı
zamāne
K'anuñ adına dirler
Hātımāne

8. **birinüñ:-nüñ**

Mesnevi 11

Mısra: 1

*Biri, belgisiz zamir II
sevgililerden biri.*

Birinüñ nāmı Cennet la'li
kevşer
Hudā itsün anı baña
müyesser

9. **biri:**

Mesnevi 12

Mısra: 1

*Biri, belgisiz zamir II
sevgililerden biri.*

Biri daḥi Kemāl kıızı
Hümā'dur
Kemāl ile güzel bir meh-
likādur

10. **birisi:-si**

Mesnevi 13

Mısra: 1

*Biri, belgisiz zamir II
sevgililerden biri.*

Birisi Burguci-zāde nigāruñ
Adı 'Ayşe'dür ol şive-kāruñ

11. **birisi:-si**

Mesnevi 14

Mısra: 1

*Biri, belgisiz zamir II
sevgililerden biri.*

Birisi bir güzeldür nāmı Paşa
Olur hayrān iden anı temāşā

12. **birisi:-si**

Mesnevi 15

Mısra: 1

*Biri, belgisiz zamir II
sevgililerden biri.*

Birisi Mumcı kıızı Fātımāne
Kül oldum 'aşkı ile yane
yane

13. **biri:**

Mesnevi 16

Mısra: 1

*Biri, belgisiz zamir II
sevgililerden biri.*

Biri Kaşşāb 'Aynısı nigāruñ
Çulı kırbānyam ol ğamze-
kāruñ

14. **biri:**

Mesnevi 17

Mısra: 1

*Biri, belgisiz zamir II
sevgililerden biri.*

Biri Küçük Kamer bir şūḥ-ı
dil-bend

Çamer devrinde yokdur aña
mānend

15. **biri:**

Mesnevi 18

Mısra: 1

*Biri, belgisiz zamir II
sevgililerden biri.*

Biri Tavuçkı kıızı 'Ayşe-
nām
Anuñ āluftesidür hāş ile 'ām

16. **biri:**

Mesnevi 19

Mısra: 1

*Biri, belgisiz zamir II
sevgililerden biri.*

Nigāruñ biri derzī kıızı 'Alem
Anuñ āvāresidür halk-ı 'alem

17. **birisi:-si**

Mesnevi 20

Mısra: 1

*Biri, belgisiz zamir II
sevgililerden biri.*

Birisi Turremāne bir lebi
kand
Kim oldur tūḫī veş şūḥ u
şeker-ḥand

18. **birisi:-si**

Mesnevi 21

Mısra: 1

*Biri, belgisiz zamir II
sevgililerden biri.*

Perī-peykerlerüñ birisi Mihrī
Ḥacil eyler yüzi mäh-ı sipihri

19. **biri:**

Mesnevi 22

Mısra: 1

*Biri, belgisiz zamir II
sevgililerden biri.*

Biri Bihzād Hümāsi'dur kim
ol yār
Olupdur bāğ-ı hüsne kebk-
reftār

20. **biri:**

Mesnevi 23

Mısra: 1

*Biri, belgisiz zamir II
sevgililerden biri.*

Biri Süglün Emîne bir perî-rû
Bulunmaz aña beñzer bir
melek-hû

21. **birî:**

Mesnevi 24

Mısra: 1

*Biri, belgisiz zamir II
sevgililerden biri.*

Biri bir sîm-tendür Râhime-nâm
Uzun boylu güzeldür ol dil-
ârâm

22. **birisi:-si**

Mesnevi 25

Mısra: 1

*Biri, belgisiz zamir II
sevgililerden biri.*

Birisi bir sehî-ğad adı
Mevzûn
Şalınsa nâzile çün serv-i
mevzûn

23. **birî:**

Mesnevi 26

Mısra: 1

*Biri, belgisiz zamir II
sevgililerden biri.*

Biri cercer kızıdır Muhsine-nâm
Cihân olmışdur anuñ emrine
râm

24. **birî:**

Mesnevi 27

Mısra: 1

*Biri, belgisiz zamir II
sevgililerden biri.*

Biri Moskov nigârı nâmı
'Aynî
Kim oldur hûr-ı 'Inûñ nûr-ı
'aynî

25. **birisi:-si**

Mesnevi 28

Mısra: 1

*Biri, belgisiz zamir II
sevgililerden biri.*

Birisi elleri güzel Cemîle
Ki beñzer hûsnile hûr-ı
cemîle

26. **birî[si]:-[si]**

Mesnevi 29

Mısra: 1

*Biri, belgisiz zamir II
sevgililerden biri.*

Biri[si] Kırk Hümâ bir yâr-i
tannâz
Kebüter sînelü kebk-i derî-
nâz

27. **birî:**

Mesnevi 30

Mısra: 1

*Biri, belgisiz zamir II
sevgililerden biri.*

Perî-peykerlerûñ biri Kamer
Şâh
İñen ra'nâ güzeldür ol yüzi
mâh

28. **birisi:-si**

Mesnevi 31

Mısra: 1

*Biri, belgisiz zamir II
sevgililerden biri.*

Birisi Kûpeli kızı Kerîme
Teni aklığda beñzer hâm
sîme

29. **birî:**

Mesnevi 32

Mısra: 1

*Biri, belgisiz zamir II
sevgililerden biri.*

Biri H'âce kızı nâmı
Şemî'dür
Bilüm iki büken anuñ
ğamıdur

30. **birisinûñ:-si, -nûñ**

Mesnevi 33

Mısra: 1

*Biri, belgisiz zamir II
sevgililerden biri.*

Birisinûñ de nâmı La'l-pâre
Çatı gönüllüdür çün seng-i
hâre

31. **birî:**

Mesnevi 34

Mısra: 1

*Biri, belgisiz zamir II
sevgililerden biri.*

Biri Zülfî kızı nâmı Selîm
Şâh
Yitirdüm 'aqlumı zülfin
görüp âh

32. **birî:**

Mesnevi 35

Mısra: 1

*Biri, belgisiz zamir II
sevgililerden biri.*

Biri sâzendedür Eglence
nâmı
Gezer gûşe-be-gûşe her
mağâmı

33. **birisi:-si**

Mesnevi 36

Mısra: 1

*Biri, belgisiz zamir II
sevgililerden biri.*

Rebî'a'dur birisi bir büt-i
Çîn
Lağab olmışdur aña Ağ
Gügercin

34. **birî:**

Mesnevi 37

Mısra: 1

*Biri, belgisiz zamir II
sevgililerden biri.*

Biri Küçük Nisâ bir şüh u
şengül
Şaçı sünbül beñi fülful yüzi
gül

35. **birî:**

Mesnevi 38

Mısra: 1

*Biri, belgisiz zamir II
sevgililerden biri.*

Bölükbaşı kızı biri nigârûñ
Hümâ'dur nâmı ol 'Azrâ-
'izârûñ

36. **birî:**

Mesnevi 39

Mısra: 1

*Biri, belgisiz zamir II
sevgililerden biri.*

Biri Şive Emîne bir zarîfe
Melek öykinmez ol cism-i
latîfe

37. **birisinûn:**-si, -nüñ

Mesnevi 40

Mısra: 1

*Biri, belgisiz zamir II
sevgililerden biri.*

Birininûn de nâmı Ak 'Ālem
Karakulluğuçısıdur mâh-ı
'ālem

38. **biri:**

Mesnevi 41

Mısra: 1

*Biri, belgisiz zamir II
sevgililerden biri.*

Cihān dırler biri bir meh-
likādur
Cihān gibi vefāsuz dil-
rübādur

39. **birinûn:**-nüñ

Mesnevi 42

Mısra: 1

*Biri, belgisiz zamir II
sevgililerden biri.*

Birinûn Ermeni Sultān nāmı
Olupdur hüsrev-i hāver
gūlāmı

40. **biri:**

Mesnevi 43

Mısra: 1

*Biri, belgisiz zamir II
sevgililerden biri.*

Biri Çirmenlü 'Āyişe bir āfet
Cihān 'ayyāşıdır ol mâh-
tal'at

41. **biri:**

Mesnevi 44

Mısra: 1

*Biri, belgisiz zamir II
sevgililerden biri.*

Biri Kız 'Āyişe bir hūb u
ra'nā
'İzārı hüsniile mānend-i
'Azrā

42. **birisi:-si**

Mesnevi 45

Mısra: 1

*Biri, belgisiz zamir II
sevgililerden biri.*

Birisi bir güzel nāmı
Hümā'dur
Dem-ā-dem menzili evc-i
hevādur

43. **birisi:-si**

Mesnevi 46

Mısra: 1

*Biri, belgisiz zamir II
sevgililerden biri.*

Birisi bir re'İsün kıızı Faḥrī
Şunar 'uşşāka her dem zehr-i
kāhrı

44. **birisi:-si**

Mesnevi 47

Mısra: 1

*Biri, belgisiz zamir II
sevgililerden biri.*

Birisi bir şeh-i Rūm adı
Meryem
Olupdur deyr-i dilde 'aşkı
muḥkem

45. **biri:**

Mesnevi 48

Mısra: 1

*Biri, belgisiz zamir II
sevgililerden biri.*

Biri daḥi Müzeyyen kıızı
Mihmān
Fedā olsun yolına baş ile cān

46. **biri:**

Mesnevi 49

Mısra: 1

*Biri, belgisiz zamir II
sevgililerden biri.*

Biri baḳkāl kıızı nāmı Selīm
Şāh
Sözi tatlu güzeldür ol yüzi
māh

47. **biri:**

Mesnevi 50

Mısra: 1

*Biri, belgisiz zamir II
sevgililerden biri.*

Biri Kulaḳ Emîne bir dil-ārā
Emîn-i şeh-r-i ḥüsn ü mâh-ı
garrā

48. **biri:**

Mesnevi 51

Mısra: 1

*Biri, belgisiz zamir II
sevgililerden biri.*

Biri şofracılar 'Āyişe'sidür
Dem-ā-dem 'İş ü 'işret
pāşesidür

49. **biri:**

Mesnevi 52

Mısra: 1

*Biri, belgisiz zamir II
sevgililerden biri.*

Biri ḥunnācı kıızı Ümmī
Ḥān'dur
Zenān içre o bir genc-i
nihādur

50. **biri:**

Mesnevi 53

Mısra: 1

*Biri, belgisiz zamir II
sevgililerden biri.*

Nigār-ı meh-cebinûn biri
Ḥavvā
Melek-sīmādur ol bānū-yı
ra'nā

51. **biri:**

Mesnevi 54

Mısra: 1

*Biri, belgisiz zamir II
sevgililerden biri.*

Biri Topuḳlı 'Āyişe zenānuñ
Kim oldur şimdi 'ayyāşı
zamānuñ

52. **biri:**

Mesnevi 4

Mısra: 40

*Biri, belgisiz zamir II
meclis içerisinde
bulunanlardan bir kimse.*

Çü gūş itdiler andan bu
ḥiṭābı

Biri daḥi aña virüp cevābı

53. **birisi:-si**
Mesnevi 8
 Mısra: 1
Biri, belgisiz zamir II
Müdam.

Birisi de Müdām-ı bî-
 vefâdur
 Be-gâyet ehl-i cevri ü pür-
 cefâdur

bî-şekl:

1. **bî-şekl:**
Mesnevi 14
 Mısra: 3
Şekilsiz, biçimsiz.

Melekdür ol perî şüretlü bî-
 şekl
 Meh aña bir kamer adlu
 kenîzek

bî-vefâ:

1. **bî-vefâya:-ya**
Mesnevi 43
 Mısra: 5
Vefasız, dönek,
sadakatsiz II sevgili.

‘Aceb ol bî-vefâya
 n’eyledüm ben
 Mey-i vaşlum dimiş aña
 içürmen

biz:

1. **bizi:-i**
Mesnevi 4
 Mısra: 82
Birinci çokluk şahıs
zamiri, biz. II âşıklar.

Budur senden murâd olan
 hemânâ
 Ki luţfuñdan bizi eyle tesellâ

2. **bize:-e**
Mesnevi 31
 Mısra: 5
Birinci çokluk şahıs
zamiri, biz. II âşıklar.

Bize bir gice şayd olmaz o
 garrâ
 Çoçılır güpegündüz gayra
 ammâ

bölük bölük:

1. **bölük bölük:**
Mesnevi 38
 Mısra: 6
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Grup grup.

Olaldan hüsnile meşhür-ı
 âfâk
 Bölük bölük gezer ardınca
 ‘uşşâk

bölükbaşı:

1. **bölükbaşı:**
Mesnevi 38
 Mısra: 1
Yeniçeri teşkilâtında
ağa bölüklerinin kumandanı
II sevgili cemiyetinin önderi
bağlamında.

Bölükbaşı kıızı biri nigârûñ
 Hümâ’dur nâmı ol ‘Azrâ-
 ‘izârûñ

boy:

1. **boyı:-ı**
Mesnevi 6
 Mısra: 3
İnsanın yerden
yüksekliğini gösteren fiziki
unsur.

Boyı cân bağınıñ tâze nihâli
 Dehâni çeşme-i âb-ı zülâli

2. **boyu:-lu**
Mesnevi 24
 Mısra: 2
İnsanın yerden
yüksekliğini gösteren fiziki
unsur.

Biri bir sîm-tendür Râhîme-
 nâm
 Uzun boylu güzeldür ol dil-
 ârâm

boyı servi:

1. **boyı servi:**
Mesnevi 23
 Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Boyu servi olan II
sevgili.

Nice sevmeyeyin ol boyı
 servi
 Fezâ-yı şîvenüñ oldur tezervi

böyle:

1. **böyle:**
Mesnevi 4
 Mısra: 76
Böyle, bu şekilde.

İşitdiler çü benden bu kelâmı
 Didiler böyle demek hiç revâ
 mı

2. **böyle:**
Mesnevi 4
 Mısra: 8
"böyle, bu şekilde"
anlamlarına gelen durum
zarfı.

Biri fetḥ-i kelâm idüp
 hemân-dem
 Didi böyle n’olur durmağdan
 epsem

bu:

1. **bu:**
Mesnevi 4
 Mısra: 74
Bu, işaret zamiri.

Suḥan mülkinde beglik
 eylemekden
 Bu yigdür kim hemân ḥâmüş
 olam ben

2. **budur:-dur**
Mesnevi 4
 Mısra: 81
Bu, işaret zamiri.

Budur senden murâd olan
 hemânâ
 Ki luţfuñdan bizi eyle tesellâ

3. **bu:**
Mesnevi 24
 Mısra: 4
Bu, işaret zamiri.

Düşicek ana rahmine o meh-
rū
Didiler toğıcağ bī-rahm olur
bu

4. **bularuñ:-lar, -uñ**

Mesnevi 55

Mısra: 11

Bu, işaret zamiri.

Bularuñ bendesidür halk-ı
‘ālem
Cihānda olmasun bunlarsuz
ādem

5. **bunlar:-n, -lar**

Mesnevi 55

Mısra: 2

Bu, işaret zamiri.

Egerçi yok zenāna hadd ü
pāyān
Velī bunlar durur mağbūl-i
devrān

6. **bunlar:-n, -lar**

Mesnevi 55

Mısra: 9

Bu, işaret zamiri.

Ki bunlar şem‘-i cem‘-i pür-
şafādür
Dür-i yek-dāne-i tādū‘n-
nisādür

7. **bunlara:-n, -lar, -a**

Mesnevi 55

Mısra: 4

Bu, işaret zamiri.

Egerçi şehr içinde bī-bedel
çok
Velī bunlara beñzer bir güzel
yok

8. **bunlara:-n, -lar, -a**

Mesnevi 55

Mısra: 6

Bu, işaret zamiri.

Zenān-ı Mısr u Şām u mülk-i
Havrān
Olımaz bunlara hüsñile
aqrān

9. **bunlara:-n, -lar, -a**

Mesnevi 55

Mısra: 8

Bu, işaret zamiri.

Güzellikde eger Leylā vü
‘Azrā
Olımaz bunlara mānend ü
hem-tā

10. **bunlarsuz:-n, -lar, -suz**

Mesnevi 55

Mısra: 12

Bu, işaret zamiri.

Bularuñ bendesidür halk-ı
‘ālem
Cihānda olmasun bunlarsuz
ādem

11. **bu:**

Mesnevi 1

Mısra: 4

Bu, işaret sıfatı.

Sözün duhterlerini aşikār it
Bu deyr-i nazmı pür-nağş u
nigār it

12. **bu:**

Mesnevi 1

Mısra: 19

Bu, işaret sıfatı.

Oğıduğınca bu nazm-ı
güher-pāş
İşidenler diye taḥsīn ü şābāş

13. **bu:**

Mesnevi 2

Mısra: 1

Bu, işaret sıfatı.

Meger bir şeb bu çerḫ-i bīve-
bānū
‘Arūs olmağa dutmışdı yine
rū

14. **bu:**

Mesnevi 2

Mısra: 9

Bu, işaret sıfatı.

İdüp bu şüretile kendüzin fāş
Gice olmağ dilerdi dehre
oynaş

15. **bu:**

Mesnevi 4

Mısra: 9

Bu, işaret sıfatı.

Geliñüz zāyi‘ olmadan bu
eyyām
‘Alā-rağm-ı ‘adū nūş idelüm
cām

16. **bu:**

Mesnevi 4

Mısra: 11

Bu, işaret sıfatı.

Çün andan bu cevābı itdiler
gūş
Ḥum-ı mey gibi dilden
eyleyüp cūş

17. **bu:**

Mesnevi 4

Mısra: 25

Bu, işaret sıfatı.

Ne tarz-ı hūb olur bu vaşf-ı
hūbān
Oğıduğınca şafālar kesb ider
cān

18. **bu:**

Mesnevi 4

Mısra: 39

Bu, işaret sıfatı.

Çü gūş itdiler andan bu
ḫiṭābı
Biri daḫi aña virüp cevābı

19. **bu:**

Mesnevi 4

Mısra: 41

Bu, işaret sıfatı.

Didi bu söz ki buyurduñ sen
ey yār
Müveccehdür nitelim rüy-ı
dildār

20. **bu:**

Mesnevi 4

Mısra: 55

Bu, işaret sıfatı.

İdüp bu ittifākı cümle yārān
Didiler baña ey yār-i suḫan-
dān

21. **bu:**

Mesnevi 4

Mısra: **65**
Bu, işaret sıfatı.

Bu sözi çün didiler baña
anlar
Didüm ben anlara ey yâr-i
cânlar

22. bu:
Mesnevi 4
Mısra: **68**
Bu, işaret sıfatı.

Sözünüz başumuñ üstine
ammā
Bu medhi eylemeñ benden
temennā

23. bu:
Mesnevi 4
Mısra: **71**
Bu, işaret sıfatı.

Ne miqdârı ola bu ben
gedānuñ
Ki vaşşâfi olam hür-ı
cinānuñ

24. bu:
Mesnevi 4
Mısra: **75**
Bu, işaret sıfatı.

İşitdiler çü benden bu kelāmı
Didiler böyle dimek hiç revā
mı

25. bu:
Mesnevi 4
Mısra: **78**
Bu, işaret sıfatı.

Senüñle hem-dem ü hem-rāz
olavuz
Niçün geçmeye saña bu
kadar söz

26. bu:
Mesnevi 4
Mısra: **83**
Bu, işaret sıfatı.

Bu güne nice sözler
söylediler
Muhaşşal yine ikdām
eylediler

27. bu:
Mesnevi 4
Mısra: **85**
Bu, işaret sıfatı.

Çü gördüm bu işi maqbül
degüldür
Ki sözlerin şımağ ma'kül
degüldür

28. bu:
Mesnevi 43
Mısra: **4**
Bu, işaret sıfatı.

Egerçi kim degül şehri o
mehveş
Velî yok bu şehirde aña
beñdeş

29. bu:
Mesnevi 55
Mısra: **16**
Bu, işaret sıfatı.

Murādınca dönüp çerh-i
felekler
Cihān durdukça dursun bu
melekler

30. bu:
Mesnevi 55
Mısra: **18**
Bu, işaret sıfatı.

'Azîzi gel sözünü ihtitām it
Bu rengin nāmeyi bunda
tamām it

bu kim:

1. bu kim:
Mesnevi 29
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Bu ki, budur.

Benümle olmadığı sîne-be-
sîne
Bu kim inmez hemān rüy-ı
zemîne

bugün:

1. bugün:
Mesnevi 4
Mısra: **61**

*Bu devirde, bu
zamanda.*

Bugün mülk-i suhan
sulţānısın sen
Görenler genc-i nazmuñ
dirler ahsen

bul:

1. buldı:-dı
Mesnevi 3
Mısra: **6**
Elde etmek, ulaşmak.

Zalām-ı şebden oldı dehr
āzād
Şanasın buldı Hürşid'in
Ferahşād

bülbül:

1. bülbül:
Mesnevi 26
Mısra: **6**
Bülbül II aşık.

Söze geldükde ol yâr-i gül-i
ter
Anuñ yanında bülbül cır cır
öter

2. bülbül:
Mesnevi 42
Mısra: **4**
Bülbül II aşık.

Ruḥ-ı gül-günesine bendedür
gül
Şaçı şeb-dîzine āşüfte bülbül

bulın:

1. bulınmaz:--maz
Mesnevi 23
Mısra: **2**
*Yer almak, mevcut
olmak, var olmak.*

Biri Süglün Emîne bir perî-
rû
Bulınmaz aña beñzer bir
melek-ḥü

2. bulınmazsa:-maz, -sa
Mesnevi 39
Mısra: **3**

Yer almak, mevcut olmak, var olmak.

Bulunmazsa 'aceb mi aña hem-tā
Kim oldur hüsniile mānend-i esmā

bunda:

1. **bunda:**
Mesnevi 55
Mısra: 18
Burada.

'Azīzī gel sözüñi ihtitām it
Bu rengin nāmeyi bunda tamām it

burğu:

1. **burğu:**
Mesnevi 13
Mısra: 5
Arâzide toprağı delmeye yarayan sonda.

Deler burğu gibi bağrum o dil-ber
Cihān içre bañadur cevri ekşer

burğucu-zāde:

1. **burğucu-zāde:**
Mesnevi 13
Mısra: 1
Burgucu çocuğu.
Burgucu, toprağı delip sonda açan kimseye verilen ad.

Birisi Burğucu-zāde nigāruñ
Adı 'Āyişe'dür ol şīve-kāruñ

büt-i çin:

1. **büt-i çin:**
Mesnevi 30
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Çin putu (güzellik bağlamında) II Çin güzeli.

Şacı şeh-bāl-i perī zülfi pür-çin
Kamer-ruhdur meger kim ol büt-i Çin

2. **büt-i çin:**
Mesnevi 36
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Çin putu II Çin güzeli.

Reb't a'dur birisi bir büt-i Çin
Lağab olmışdur aña Ağ Gügercin

büyük küçük:

1. **büyük küçük:**
Mesnevi 37
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Herkes.

Kimi şorsañ anuñ efgendesidür
Büyük küçük ölümlü bendesidür

buyur:

1. **buyurduñ:-du, -ñ**
Mesnevi 4
Mısra: 41
Söylemek, demek.

Didi bu söz ki buyurduñ sen ey yār
Müvecehdür nitekim rüy-ı dildār

C

cām:

1. **cām:**
Mesnevi 4
Mısra: 10
Kadeh. II Şarap.

Geliñüz zāyi' olmadan bu eyyām
'Alā-rağm-ı 'adū nüş idelüm cām

cām-ı bāde olupdur:

1. **cām-ı bāde olupdur:-up, -dur**
Mesnevi 8

Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Şarap kadehi olmak.

Tolular içmege bezm-i şafāda
Olupdur ke's-i nāfi cām-ı bāde

cām-ı bezm-i dil-güşāyı:

1. **cām-ı bezm-i dil-güşāyı:-yı**
Mesnevi 4
Mısra: 15
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Eğlence meclisinin gönül açıcı kadehi.

Pür idüp cām-ı bezm-i dil-güşāyı
Çeküp rez duhterin sürdük şafāyı

cān:

1. **cān:**
Mesnevi 4
Mısra: 26
Can, ruh, gönül.

Ne tarz-ı hūb olur bu vaşf-ı hūbān
Oğıñduçca şafālar kesb ider cān

2. **cān:**
Mesnevi 20
Mısra: 6
Can, ruh, gönül.

Zuhūr idelden ol yār-i perīşān
Esīr-i turre-i țarrāridur cān

3. **cānum:-um**
Mesnevi 36
Mısra: 5
Can, ruh, gönül.

Eger cānum dilerse kūt idinmek
İdinsün gayrıya cüft olmasun tek

cān bağmuñ:

1. **cān bāğınūñ:-nuñ**
Mesnevi 6
 Mısra: 3
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Can bağı II gönül.

Boyu cān bāğınūñ tāze nihāli
 Dehāni çeşme-i āb-ı zülāli

cān kuzusın:

1. **cān kuzusın:-n**
Mesnevi 16
 Mısra: 6
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Can kuzusu II can,
 ömür.*

Gireydi bir gice koynuma
 'uryān
 Vireydüm cān kuzusın aña
 kurbān

cāndan mübtelāsı olursam:

1. **cāndan mübtelāsı
 olursam:-ur, -sa, -m**
Mesnevi 33
 Mısra: 5
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gönülden sevmek.

N'ola cāndan olursam
 mübtelāsı
 Ki la'li gösterür mercān
 du'āsı

cānlar bağışlar:

1. **cānlar bağışlar:-lar, -r**
Mesnevi 9
 Mısra: 4
 Kelime Tipi: **Deyim**
*Can vermek. Hayat
 vermek, canlandırmak,
 diriltmek.*

N'ola dirsem aña rüh-ı
 muşavver
 Sözi ölmüşlere cānlar
 bağışlar

cebīn:

1. **cebīni:-i**
Mesnevi 19
 Mısra: 4
 Alın.

Cemāli āftāb-ı 'ālem-ārā
 Hilāl-ebürü cebīni mäh-ı garrā

cem' oldı:

1. **cem' oldı:-dı**
Mesnevi 53
 Mısra: 6
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Toplamak, bir araya
 getirmek.*

Gören olduğumu anuñla
 maḥrem
 Şanur Ḥavvā'yile cem' oldı
 Ādem

cemāl:

1. **cemālın:-in**
Mesnevi 3
 Mısra: 3
 Yüz güzelliği.

Çü 'arz itdi cemālın mihr-i
 ḥāver
 Zen-i dünyāya virdi zīb ü
 zīver

2. **cemāli:-i**
Mesnevi 11
 Mısra: 4
 Yüz güzelliği.

N'ola beñzetsem anı ḥür-ı
 'ine
 Cemāli ta'n ider ḥuld-ı
 berīne

3. **cemāli:-i**
Mesnevi 15
 Mısra: 6
 Yüz güzelliği.

Alup benden beni dīvāne
 kıldı
 Cemāli şem'ine pervāne
 kıldı

4. **cemāli:-i**
Mesnevi 19

Mısra: 3
 Yüz güzelliği.

Cemāli āftāb-ı 'ālem-ārā
 Hilāl-ebürü cebīni mäh-ı garrā

5. **cemāli:-i**
Mesnevi 55
 Mısra: 13
 Yüz güzelliği.

Cemāli gülleri nāzük-ter
 olsun
 Aña sünbüllerinden zīver
 olsun

cemāl-i bā-kemāli:

1. **cemāl-i bā-kemāli:-i**
Mesnevi 12
 Mısra: 4
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Mükemmel, kusursuz
 güzellik.*

Şebīh olalı zülfü leyl-i kadre
 Cemāl-i bā-kemāli döndi
 bedre

cemīle:

1. **cemīle:**
Mesnevi 28
 Mısra: 1
 Özel isim II güzel.

Birisi elleri güzel Cemīle
 Ki beñzer ḥüsnile ḥür-ı
 cemīle

cennet:

1. **cennet:**
Mesnevi 11
 Mısra: 1
 Özel isim.

Birinūñ nāmı Cennet la'li
 kevşer
 Ḥudā itsün anı baña
 müyesser

cercer:

1. **cercer:**
Mesnevi 26

Mısra: 1
Geveze, lafzenlik.

Biri cercer kızıdır Muhsine-
nām
Cihān olmışdur anuñ emrine
rām

cevāb:

1. **cevābı:-ı**
Mesnevi 4
Mısra: 11
Cevap, yanıt.

Çün andan bu cevābı itdiler
güş
Hüm-ı mey gibi dilden
eyleyüp cüş

cevābı virüp:

1. **cevābı virüp:-ı, -üp**
Mesnevi 4
Mısra: 40
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Cevaplamak,
cevaplandırmak, karşılık
vermek.

Çü güş itdiler andan bu
hiṭābı
Biri daḡı aña virüp cevābı

cevlān ider:

1. **cevlān ider:-er**
Mesnevi 53
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Gezmek, dolaşmak.

Kaçan kim nāzile cevlān ider
ol
Cinān ṭāvūsını ḡayrān ider ol

cevr:

1. **cevr:-i**
Mesnevi 13
Mısra: 6
Eza, sitem.

Deler burḡu gibi baḡrum o
dil-ber

Cihān içre bañadur cevri
ekşer

cevr itse:

1. **cevr itse:-se**
Mesnevi 49
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Eziyet etmek.

Ne ḡam cevr itse baña ol
vefāsuz
Ki bal olmaz cihān içre
belāsuz

cevr ü cefādan:

1. **cevr ü cefādan:-dan**
Mesnevi 21
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
İciticici söz veya
davranışlar, eziyet ve zulüm.

Eli degse eger cevr ü cefādan
Añardı ben ḡulın mihr ü
vefādan

cevvār u sitem-kār:

1. **cevvār u sitem-kār:**
Mesnevi 5
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Sürekli cevr ve sitem
etmek.

Zamāne gibi cevvār u sitem-
kār
Şaçımuñ şaḡışı ‘aşıkları var

cihān:

1. **cihān:**
Mesnevi 1
Mısra: 5
Dünya, âlem, cihān.

Cihān meh-rūların ḡayd eyle
anda
Ma‘ānī gencini şayd eyle
anda

2. **cihānda:-da**
Mesnevi 4
Mısra: 28
Dünya, âlem, cihān.

N’olaydı ey muşāhibler
n’olaydı
Ki zenler de cihānda vaşf
olaydı

3. **cihānda:-da**
Mesnevi 4
Mısra: 31
Dünya, âlem, cihān.

Nitekim añılur ḡüblar
cihānda
N’ola zenler añılsa her
zamānda

4. **cihānuñ:-uñ**
Mesnevi 4
Mısra: 44
Dünya, âlem, cihān.

Zen ü maḡbūbı olmasa
zamānuñ
Ḥaḡḡat nesi var idi cihānuñ

5. **cihān:**
Mesnevi 11
Mısra: 6
Dünya, âlem, cihān.

Kimüñle ḡaşr olursa ol
ḡıyāmet
Cihān içinde olur ehl-i
cennet

6. **cihān:**
Mesnevi 13
Mısra: 6
Dünya, âlem, cihān.

Deler burḡu gibi baḡrum o
dil-ber
Cihān içre bañadur cevri
ekşer

7. **cihān:**
Mesnevi 41
Mısra: 2
Dünya, âlem, cihān.

Cihān dirler biri bir meh-
liḡādur
Cihān gibi vefāsuz dil-
rübādur

8. **cihāna:-a****Mesnevi 44**

Mısra: 3

Dünya, âlem, cihân.

Cihāna māder-i çerh-i pür-
ahter
Getürmedi bir anuñ gibi
duhter

9. **cihān:****Mesnevi 55**

Mısra: 16

Dünya, âlem, cihân.

Murādınca dönüp çerh-i
felekler
Cihān durdukça dursun bu
melekler

10. **cihānda:-da****Mesnevi 55**

Mısra: 12

Dünya, âlem, cihân.

Bularuñ bendesidür halk-ı
‘âlem
Cihānda olmasun bunlarsuz
âdem

11. **cihānuñ:-uñ****Mesnevi 3**

Mısra: 10

*Dünya, âlem, kâinat II
herkes.*

Ƙarañuluk gidüp çün rüşen
oldı
Cihānuñ yüzi güldi gülşen
oldı

12. **cihān:****Mesnevi 26**

Mısra: 2

*Dünya, âlem, kâinat II
herkes.*

Biri cercer kızıdır Muhsine-
nām
Cihān olmışdur anuñ emrine
rām

13. **cihān:****Mesnevi 41**

Mısra: 1

*Özel isim II dünya,
evren, kâinat.*

Cihān dirler biri bir meh-
likādur
Cihān gibi vefāsuz dil-
rübādur

14. **cihāndan:-dan****Mesnevi 41**

Mısra: 3

*Alem, dünya, cihan. II
felek bağlamında.*

Egerçi kim vefā gelmez
cihāndan
Velī geçmez gönül ol yār-i
cāndan

cihān ‘ayyāşıdır:1. **cihān ‘ayyāşıdır:-dur-
ıdır****Mesnevi 43**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dünya sarhoşu II
dünyaya düşkün bağlamında.*

Biri Çirmenlü ‘Ayışe bir āfet
Cihān ‘ayyāşıdır ol mäh-
tal’at

cihān bāğında:1. **cihān bāğında:-n, -da****Mesnevi 40**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dünya bahçesi. II
Yeryüzü, dünya, kâinat.*

‘Aceb mi hüsñile olursa
meşhür
Bir aq güldür cihān bāğında
ol hür

cihān bayın:1. **cihān bayın:-n****Mesnevi 41**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dünyanın zenginleri.*

Benümle tek anuñ başı hoş
olsun

Cihān bayın tälāk benden
boş olsun

cihān bezminde:1. **cihān bezminde:-n, -de****Mesnevi 40**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dünya meclisi.*

Şu kim ol māha oldı hem-
dem ü yār
Cihān bezminde özge ‘ālemi
var

**cihān içre belāsuz bal
olmaz:**1. **cihān içre belāsuz bal
olmaz:****Mesnevi 49**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Atasözü***Dünya içinde belasız
bal olmaz.*

Ne gam cevritse baña ol
vefāsuz
Ki bal olmaz cihān içre
belāsuz

cinān tāvüsını:1. **cinān tāvüsını:-n, -ı****Mesnevi 53**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Cennetin tavus kuşu.*

Ƙaçan kim nāzile cevlan ider
ol
Cinān tāvüsını hayrān ider ol

cır cır öter:1. **cır cır öter:-er****Mesnevi 26**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Cır cır ötmek II
gevezelik etmek.*

Söze geldükde ol yār-i gül-i
ter

Anuñ yanında bülbül cır cır öter

cism-i laṭife:

1. **cism-i laṭife:-e**

Mesnevi 39

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Güzel kadın veya kız.

Biri Şīve Emīne bir zarīfe
Melek öykinmez ol cism-i
laṭife

cönk u cerīde:

1. **cönk u cerīde:**

Mesnevi 4

Mısra: 17

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Cönk ve şiir mecmuası.

Gehī alup ele cönk u cerīde
Okındı nice inşā vü kaşīde

cüft olmasun:

1. **cüft olmasun:-ma, -sun**

Mesnevi 36

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Çift olmak, eş olmak.

Eger cānum dilerse küt
idinmek
İdinsün gayrıya cüft olmasun
tek

cümle:

1. **cümle:**

Mesnevi 4

Mısra: 55

Bütün.

İdüp bu ittifaķı cümle yārān
Didiler baña ey yār-i suḥan-
dān

cüş eyleyüp:

1. **cüş eyleyüp:-yüp**

Mesnevi 4

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Coşup taşmak.

Çün andan bu cevābı itdiler
güş
Ḥum-ı mey gibi dilden
eyleyüp cüş

Ç

çāh kızmış:

1. **çāh kızmış:-mış**

Mesnevi 16

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kuyu kazmak. II birinin
yıkımına çalışmak, kötü
duruma düşmesini istemek.*

Dem-i ‘uşşākını dökmege
her gāh
Zenaḥdānında kızmış
gamzesi çāh

çār-pāre kıldum:

1. **çār-pāre kıldum:-du, -m**

Mesnevi 35

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dört parçaya ayırmak.

Biri ‘aşık geçintürdi o yāre
Çalup tığile kıldum çār-pāre

çek:

1. **çeküp:-üp**

Mesnevi 4

Mısra: 16

*(Bir şeyi bulunduğu
yerden) Kendine doğru
getirmek, kendine
yaklaştırmak II içmek.*

Pür idüp cām-ı bezm-i dil-
güşāyı
Çeküp rez duḥterin sürdük
şafāyı

çeng:

1. **çeng:**

Mesnevi 35

Mısra: 3

*Yay şeklinde eğri, Türk
musikisinde kullanılmış bir
âlet.*

Eline aldığınca nāzile çeng
İder çengine gökde Zühre
âheng

2. **çengine:-i, -n, -e**

Mesnevi 35

Mısra: 4

*Yay şeklinde eğri, Türk
musikisinde kullanılmış bir
âlet.*

Eline aldığınca nāzile çeng
İder çengine gökde Zühre
âheng

çerḥ-i bīve-bānū:

1. **çerḥ-i bīve-bānū:**

Mesnevi 2

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Dul kadına benzeyen
felek.*

Meger bir şeb bu çerḥ-i bīve-
bānū
‘Arūs olmağa dutmışdı yine
rū

çerḥ-i felekler:

1. **çerḥ-i felekler:-ler**

Mesnevi 55

Mısra: 15

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Feleğin çarkı, baht,
talih.*

Murādınca dönüp çerḥ-i
felekler
Cihān durduķca dursun bu
melekler

çeşm:

1. **çeşmi:-i**

Mesnevi 26

Mısra: 4

Göz II göz çukuru.

İder 'uşşākına her gāh hışmı
Kıya bakıcıdır gāyetde
çeşmi

çeşme-i āb-ı zülālī:

1. **çeşme-i āb-ı zülālī:-i**

Mesnevi 6

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Saf, berrak su çeşmesi,
kaynağı.*

Boyı cān bāgımuñ tāze nihālī
Dehānı çeşme-i āb-ı zülālī

çıkār yok:

1. **çıkār yok:**

Mesnevi 54

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Hiç yol yok, yapacak
bir şey yok.*

Egerçi bahr-i hüsne āšnā çok
Velī anuñ topuğına çıkār yok

çirmenlü 'āyişe:

1. **çirmenlü 'āyişe:**

Mesnevi 43

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Özel isim II Çirmen,
bugünkü Meriç kıyılarında
bulunan bölgedir.*

Biri Çirmenlü 'Āyişe bir āfet
Cihān 'ayyāşıdır ol māh-
tal'at

çok:

1. **çokdur:-dur**

Mesnevi 24

Mısra: 5

Miktari ziyade olan.

İle lūtf u vefāsı gerçi çokdur
Velī ben kulına hiç rahmı
yokdur

2. **çok:**

Mesnevi 54

Mısra: 5

Miktari ziyade olan.

Egerçi bahr-i hüsne āšnā çok
Velī anuñ topuğına çıkār yok

3. **çok:**

Mesnevi 55

Mısra: 3

Miktari ziyade olan.

Egerçi şehri içinde bī-bedel
çok
Velī bunlara beñzer bir güzel
yok

çok başlu:

1. **çok başlu:**

Mesnevi 5

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Maharetli, çok yönlü.

Biri mahbūbenüñ Şaçlı
Zamān'dur
Çatı çok başlu fettān-ı
cihāndur

çü:

1. **çü:**

Mesnevi 4

Mısra: 75

*-diğında, -diğinde zarf
fîl ekinin görevini yapan bir
kelime.*

İşitdiler çü benden bu kelāmı
Didiler böyle demek hiç revā
mı

2. **çü:**

Mesnevi 17

Mısra: 4

Gibi.

Ruḥ-ı zībāsını müşgîn külāle
İḥāta eylemiş māhı çü hāle

3. **çü:**

Mesnevi 48

Mısra: 3

Gibi.

İder gam ḥānesin rüşen çü
kevkeb

O meh her kime mihmān
olsa bir şeb

4. **çü:**

Mesnevi 3

Mısra: 3

*"Ki bağlacı" gibi
kullanılmıştır.*

Çü 'arz itdi cemālin mihr-i
ḥāver
Zen-i dünyāya virdi zīb ü
zīver

5. **çü:**

Mesnevi 4

Mısra: 60

*"İçin, sebebiyle" anlamı
katmıştır.*

Sözündür nev-'arūs-ı ḥüb-
siret
Çü meşşāta virürsin aña zīnet

6. **çü:**

Mesnevi 4

Mısra: 39

*"Bu vesileyle"
anlamındadır.*

Çü gūş itdiler andan bu
ḥiṭābı
Biri daḥi aña virüp cevābı

7. **çü:**

Mesnevi 4

Mısra: 85

*"Bu vesileyle"
anlamındadır.*

Çü gördüm bu işi maḳbūl
degüldür
Ki sözlerin şımaḳ ma'kūl
degüldür

çün:

1. **çün:**

Mesnevi 4

Mısra: 65

Çünkü, nedeniyle.

Bu sözi çün didiler baña
anlar
Didüm ben anlara ey yār-i
cānlar

2. **çün:****Mesnevi 25**

Mısra: 2

Çünkü, nedeniyle.

Birisi bir sehî-kağ adı
Mevzûn
Şalınsa nâzile çün serv-i
mevzûn

3. **çün:****Mesnevi 10**

Mısra: 6

Mâdem.

N'ola geysen anuñ'çün
egnüme post
Yeter çün 'aşıkā bir dost bir
post

4. **çün:****Mesnevi 33**

Mısra: 2

Gibi.

Birisinüñ de nāmı La'l-pāre
Kātı gōñüllüdüñ çün seng-i
hāre

5. **çün:****Mesnevi 3**

Mısra: 1

*"Bu nedenle, bu
yüzden" anlamı vardır.*

Seher yüzden götürdi çün
niķābı
Görindi nūr-ı hüsni-āftābı

6. **çün:****Mesnevi 3**

Mısra: 9

*"Bu nedenle, bu
yüzden" anlamı vardır.*

Ķarañuluk gidüp çün rüşen
oldı
Cihānuñ yüzi güldi gülşen
oldı

7. **çün:****Mesnevi 4**

Mısra: 5

*"Bu nedenle, bu
yüzden" anlamı vardır.*

Sa'ādetle gelüp oturdılar çün
Müşerref itdiler ġam-hānem
ol ġün

8. **çün:****Mesnevi 4**

Mısra: 11

*"Bu nedenle, bu
yüzden" anlamı vardır.*

Çün andan bu cevābı itdiler
ġüş
Ĥum-ı mey gibi dilden
eyleyüp cüş

D**da:**1. **da:****Mesnevi 4**

Mısra: 30

*Dahi anlamındaki
baġlaç.*

Nitekim vaşf-ı maħbübān-ı
'ālem
Zenān evşāfi da oķınsa her
dem

dād u feryād:1. **dād u feryād:****Mesnevi 28**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Feryat, eyvah.*

Beni yad idüp eyler illeri yād
Elinden ol niġaruñ dād u
feryād

dahi:1. **dahi:****Mesnevi 12**

Mısra: 1

Hem, kezālik, de.

Biri daġı Kemāl kıızı
Hümā'dur
Kemāl ile güzel bir meh-
likādur

2. **dahi:****Mesnevi 4**

Mısra: 40

Yine.

Çü ġüş itdiler andan bu
hiķābı
Biri daġı aña virüp cevābı

3. **daġı:****Mesnevi 48**

Mısra: 1

*Dahi anlamındaki da,
de.*

Biri daġı Müzeyyen kıızı
Mihmān
Fedā olsun yolına baş ile cān

da'vet itsem:1. **da'vet itsem:-se, -m****Mesnevi 32**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Çaġırmak; birinin bir
şeye uymasını istemek.*

Eger ben da'vet itsem
gelmez ol māh
Varur oķınmaduġı yire her
ġāh

dāye olsa:1. **dāye olsa:-sa****Mesnevi 7**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dadı olmak.*

Birisi Ķız 'Alem bir hūb-
māye
Yaraşur aña hūrşid olsa dāye

de:1. **de:****Mesnevi 4**

Mısra: 28

Dahi anlamındaki ek.

N'olaydı ey muşāhibler
n'olaydı
Ki zenler de cihānda vaşf
olaydı

2. **de:****Mesnevi 8**

Mısra: 1

Dahi anlamındaki ek.

Birisi de Müdām-ı bî-
vefādür
Be-gāyet ehl-i cevri ü pür-
cefādür

3. **de:****Mesnevi 33**

Mısra: 1

Dahi anlamındaki ek.

Birininün de nāmı La'l-pāre
Kātı gönüllüdür çün seng-i
hāre

4. **de:****Mesnevi 40**

Mısra: 1

Dahi anlamındaki ek.

Birininün de nāmı Ak'Ālem
Karakullukçısıdır mäh-ı
'ālem

debbāg:1. **debbāg:****Mesnevi 10**

Mısra: 1

*Derileri sepileyip
meşin, sahtiyan ve benzeri
malzeme yapan sanatkar.*

Biri debbāg kıızı hūb-ı
zamāne
K'anun adına dirler
Hātımāne

deg:1. **deger:-er****Mesnevi 47**

Mısra: 6

Degmek, bedel olmak.

Ayağı tozu halkuñ başı tācı
Deger bir kerre çoçmak Rüm
harācı

degül:1. **degüldür:-dür****Mesnevi 4**

Mısra: 85

*Cümle içinde yüklem
olumsuz çekimini sağlayan
kelime, değil.*

Çü gördüm bu işi maqbül
degüldür
Ki sözlerin şımağ ma'kül
degüldür

2. **degüldür:-dür****Mesnevi 4**

Mısra: 86

*Cümle içinde yüklem
olumsuz çekimini sağlayan
kelime, değil.*

Çü gördüm bu işi maqbül
degüldür
Ki sözlerin şımağ ma'kül
degüldür

3. **degül:****Mesnevi 43**

Mısra: 3

*Cümle içinde yüklem
olumsuz çekimini sağlayan
kelime, değil.*

Egerçi kim degül şehri o
mehveş
Velî yok bu şehirde aña
beñdeş

dehān:1. **dehānı:-ı****Mesnevi 6**

Mısra: 4

Ağız.

Boyu cân bağınıñ taze nihāli
Dehānı çeşme-i āb-ı zülāli

2. **dehānı:-ı****Mesnevi 20**

Mısra: 4

Ağız.

N'ola ruhsārına āyine dirsem
Dehānı tūti-i güyā vü hoş-
dem

3. **dehānı:-ı****Mesnevi 25**

Mısra: 6

Ağız.

Yañağı lāle-i gül-gün
olupdur
Dehānı gonçe-i mevzün
olupdur

4. **dehānı:-ı****Mesnevi 33**

Mısra: 3

Ağız.

Dehānı hoşka-i yāqūt-ı
aħmer
Leṭāfetde dişi dür sözi
gevher

dehr:1. **dehre:-e****Mesnevi 2**

Mısra: 10

Dünya, âlem; hayat.

İdüp bu şüretile kendüzün fāş
Gice olmak dilerdi dehre
oynaş

2. **dehr:****Mesnevi 3**

Mısra: 5

Dünya, âlem; hayat.

Zalām-ı şebden oldı dehr
āzād
Şanasın buldı Hürşid'in
Ferahşād

3. **dehre:-e****Mesnevi 4**

Mısra: 33

Dünya, âlem; hayat.

Güzellerdür viren hod dehre
zīnet
Şanemler yā niçün virmeye
şüret

del:1. **deler:-er****Mesnevi 13**

Mısra: 5

*Delik açmak, yırtmak,
açmak.*

Deler burğu gibi bağrum o
dil-ber
Cihān içre bañadur cevri
ekşer

dem:

1. **deminde:-i, -n, -de**

Mesnevi 1

Mısra: 18

Zaman, an.

Olup her birinün yâr u enîsi
Neşât u gam deminde hem
hem-celîsi

2. **dem:**

Mesnevi 46

Mısra: 2

Zaman, an.

Birisi bir re'îsün kıızı Fahrî
Şunar 'uşşâka her dem zehr-i
kahrı

dem-â-dem:

1. **dem-â-dem:**

Mesnevi 45

Mısra: 2

Her zaman, daima, her

an.

Birisi bir güzel nâmı
Hümâ'dur
Dem-â-dem menzili evc-i
hevâdur

2. **dem-â-dem:**

Mesnevi 51

Mısra: 2

Her zaman, daima, her

an.

Biri şofracılar 'Âyişe'sidür
Dem-â-dem 'İş ü 'işret
pîşesidür

dem-i 'uşşâkıni:

1. **dem-i 'uşşâkıni:-i, -n, -i**

Mesnevi 16

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Aşıkların kanı.

Dem-i 'uşşâkıni dökmege
her gâh
Zenahtânında kazmış
gamzesi çâh

dem-i vuşlatda:

1. **dem-i vuşlatda:-da**

Mesnevi 7

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kavuşma anı.

Zen-i meşhûredür gerçi o
fettân
Dem-i vuşlatda ammâ kim
kızoglan

derün:

1. **derünüñdur:-uñ, -dur**

Mesnevi 4

Mısra: 57

Kalp, yürek, iç.

Derünüñdur devât-ı pür-
ma'ânî
Lisânuñdur anuñ kilk-i
beyânî

derzi:

1. **derzi:**

Mesnevi 19

Mısra: 1

Terzilik mesleği.

Nigârüñ biri derzî kıızı 'Âlem
Anuñ âvâresidür halk-ı 'âlem

devât-ı pür-ma'ânî:

1. **devât-ı pür-ma'ânî:**

Mesnevi 4

Mısra: 57

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Mana ile dolu yazı
takımı.*

Derünüñdur devât-ı pür-
ma'ânî
Lisânuñdur anuñ kilk-i
beyânî

deyr:

1. **deyrinün:-i, -nüñ**

Mesnevi 9

Mısra: 5

Kilise, manastır.

Güzellik deyrinün 'İsî-
demidür
Siyeh zülfi bahûr-ı
Meryem'idür

deyr-i dilde:

1. **deyr-i dilde:-de**

Mesnevi 47

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gönül kilisesi.

Birisi bir şeh-i Rûm adı
Meryem
Olupdur deyr-i dilde 'aşkı
muhkem

deyr-i nazmı:

1. **deyr-i nazmı:-ı**

Mesnevi 1

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Nazım kilisesi.

Sözün duhterlerini âşikâr it
Bu deyr-i nazmı pür-naşş u
nigâr it

di:

1. **didi:-di**

Mesnevi 4

Mısra: 41

Demek, söylemek.

Didi bu söz ki buyurduñ sen
ey yâr
Müvecceddür nitelim rüy-ı
dildâr

2. **didi:-di**

Mesnevi 4

Mısra: 8

Demek, söylemek.

Biri fetḥ-i kelâm idüp
hemân-dem
Didi böyle n'olur durmağdan
epsem

3. **didi:-di**

Mesnevi 4

Mısra: 22

Demek, söylemek.

Hemân-dem kim okındı
şehr-engîz
Didi bir ehl-i bezm-i zevk-
âmîz

4. **didiler:-di, -ler**

Mesnevi 4

Mısra: 56

Demek, söylemek.

İdüp bu ittifaķı cümle yārān
Didiler baña ey yār-i suħan-
dān

5. **didiler:-di, -ler**

Mesnevi 4

Mısra: 65

Demek, söylemek.

Bu sözi çün didiler baña
anlar
Didüm ben anlara ey yār-i
cānlar

6. **didiler:-di, -ler**

Mesnevi 4

Mısra: 76

Demek, söylemek.

İşitdiler çü benden bu kelāmı
Didiler böyle demek hîç revā
mı

7. **dimek:-mek**

Mesnevi 4

Mısra: 76

Demek, söylemek.

İşitdiler çü benden bu kelāmı
Didiler böyle demek hîç revā
mı

8. **diyem:-y, -e, -m**

Mesnevi 4

Mısra: 70

Demek, söylemek.

Ki bende yok o deñlü
ķuvvet-i tab‘
Ne diyem olmayıcaķ vüs‘at-i
tab‘

9. **dirsem:-r, -se, -m**

Mesnevi 9

Mısra: 3

Demek, söylemek.

N’ola dirsem aña rūh-ı
muşavver
Sözi ölmışlere cānlar
bağışlar

10. **didüm:-dü, -m**

Mesnevi 21

Mısra: 3

Demek, söylemek.

Didüm itseñ baña olmaz mı
şefķat
Didi bilmem nedür mihr ü
maħabbet

11. **didiler:-di, -ler**

Mesnevi 24

Mısra: 4

Demek, söylemek.

Düşicek ana raħmine o meh-
rū
Didiler toğıcaķ bī-raħm olur
bu

12. **dimiş:-miş**

Mesnevi 43

Mısra: 6

Demek, söylemek.

‘Aceb ol bī-vefāya
n’eyledüm ben
Mey-i vaşlum dimiş aña
içürmen

13. **dimişler:-miş, -ler**

Mesnevi 4

Mısra: 36

Ad vermek.

Şular kim zevķ kaydını
yimişler
Hemīn maħbūb u maħbūbe
dimişler

14. **didüm:-dü, -m**

Mesnevi 4

Mısra: 66

*(cevaben) demek,
söylemek.*

Bu sözi çün didiler baña
anlar
Didüm ben anlara ey yār-i
cānlar

15. **didi:-di**

Mesnevi 6

Mısra: 5
*(cevaben) demek,
söylemek.*

Didüm gel sīneme didi o
dildār
Od ile penbenūñ ne oyunu var

16. **didi:-di**

Mesnevi 21

Mısra: 4

*(cevaben) demek,
söylemek.*

Didüm itseñ baña olmaz mı
şefķat
Didi bilmem nedür mihr ü
maħabbet

17. **didüm:-dü, -m**

Mesnevi 6

Mısra: 5

*Demek, söylemek II
istemek.*

Didüm gel sīneme didi o
dildār
Od ile penbenūñ ne oyunu var

18. **dirler:-r, -ler**

Mesnevi 4

Mısra: 62

*... diye adlandırmak, ...
diye vasıflandırmak.*

Bugün mülk-i suħan
sulţānısın sen
Görenler genc-i nazmuñ
dirler aħsen

19. **dirler:-r, -ler**

Mesnevi 10

Mısra: 2

*... diye adlandırmak, ...
diye vasıflandırmak.*

Biri debbāğ kıızı hūb-ı
zamāne
K’anuñ adına dirler
Ĥāţımāne

20. **dirsem:-r, -se, -m**

Mesnevi 20

Mısra: 3

*... diye adlandırmak, ...
diye vasıflandırmak.*

N'ola ruhsârına âyîne dirsem
Dehâni tûti-i gûyâ vü hoş-
dem

21. **dirsem:-r, -se, -m**

Mesnevi 25

Mısra: 3

... diye adlandırmak, ...
diye vasıflandırmak.

N'ola gögsine dirsem
gülşen-i cân
Dü pistâni iki nârenc-i
bustân

22. **dirsem:-r, -se, -m**

Mesnevi 38

Mısra: 3

... diye adlandırmak, ...
diye vasıflandırmak.

N'ola dirsem aña kebk-i dil-
ârâ
Hevâyî bir hümâdur zülfi
gûyâ

23. **dirler:-r, -ler**

Mesnevi 41

Mısra: 1

... diye adlandırmak, ...
diye vasıflandırmak.

Cihân dirler biri bir meh-
likâdur
Cihân gibi vefâsuz dil-
rübâdur

24. **dirsem:-r, -se, -m**

Mesnevi 46

Mısra: 5

... diye adlandırmak, ...
diye vasıflandırmak.

N'ola dirsem aña fâhru'n-
nisâ'dur
Güzellik bahri içre
Kaydefâ'dur

25. **dirsem:-r, -se, -m**

Mesnevi 51

Mısra: 3

... diye adlandırmak, ...
diye vasıflandırmak.

N'ola dirsem aña kebk-i
derîdür
İki zülfi iki müşğîn perîdür

dil:

1. **dilden:-den**

Mesnevi 4

Mısra: 12

Gönül.

Çün andan bu cevâbi itdiler
güş
Hum-ı mey gibi dilden
eyleyüp cüş

dil alur:

1. **dil alur:-ur**

Mesnevi 5

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**
Gönlünü almak, aşık
etmek, gönlünü çelmek.

Alur dil kişverinden zülfi
bâcı
Beni başdan çıkardı eñse saçı

dil bağnuñ:

1. **dil bağnuñ:-nuñ**

Mesnevi 7

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gönül bağı II gönül.

Şacı dil bağnuñ zülfi nigârî
Gelincik çiçegidür şan 'izârî

dil-ârâ:

1. **dil-ârâ:**

Mesnevi 45

Mısra: 5

Gönül süsleyen II
sevgili.

Hümâ veş yüksek uçar ol dil-
ârâ
Lağab anuñ'çün oldı aña
Fersâ

2. **dil-ârâ:**

Mesnevi 50

Mısra: 1

Gönül süsleyen II
sevgili.

Biri Kulağ Emîne bir dil-ârâ
Emîn-i şehri-i hüsn ü mâh-ı
ğarrâ

dil-ârâm:

1. **dil-ârâm:**

Mesnevi 24

Mısra: 2

Gönülleri süsleyen,
sevgili.

Biri bir sîm-tendür Râhime-
nâm
Uzun boylu güzeldür ol dil-
ârâm

dil-ber:

1. **dil-ber:**

Mesnevi 13

Mısra: 5

Gönül alan, güzel.

Deler burğu gibi bağrum o
dil-ber
Cihân içre bañadur cevri
ekşer

dildâr:

1. **dildâr:**

Mesnevi 6

Mısra: 5

Güzel I sevgili.

Didüm gel sîneme didi o
dildâr
Od ile penbenüñ ne oyını var

dile:

1. **dilerdi:-r, -di**

Mesnevi 2

Mısra: 10

Dilemek, istemek,
arzulamak.

İdüp bu şüretile kendüzin fâş
Gice olmak dilerdi dehre
oynaş

2. **dilerse:-r, -se**

Mesnevi 36

Mısra: 5

Dilemek, istemek,
arzulamak.

Eger cānum dilerse kūt
idinmek
İdinsün gayrıya cüft olmasun
tek

dil-rübā:

1. **dil-rübādur:-dur**
Mesnevi 41
Mısra: 2
*Gönül çalan, gönül
hırsızı | güzel, sevgili.*

Cihān dirler biri bir meh-
likādur
Cihān gibi vefāsuz dil-
rübādur

din:

1. **dinse:-se**
Mesnevi 50
Mısra: 3
*Söylenmek, adı
verilmek, ... diye
isimlendirilmek.*

Κulaκ dinse ‘aceb mi ol
niğāra
Gümüş gibi kolu aκ zülfi kara

diş:

1. **dişi:-i**
Mesnevi 33
Mısra: 4
*Üst ve alt çene
kemikleri üzerinde karşılıklı
sıralanmış olan ve ağza
alınan şeyleri koparıp
çiğnemeye yarayan sert,
beyazımtırak parçalardan
her biri. II Sevgilinin
güzellik unsurlarından biri.*

Dehānı hoşka-i yāκūt-ı
aħmer
Leṭāfetde dişi dūr sözi
gevher

dīvāne kıldı:

1. **dīvāne kıldı:-dı**
Mesnevi 15
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Kendinden geçirmek,

*düşkün hale getirmek;
mübtela, aşık etmek.*

Alup benden beni dīvāne
kıldı
Cemāli şem‘ine pervāne
kıldı

dīvāne meryem’dür:

1. **dīvāne meryem’dür:-dür**
Mesnevi 9
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Özel ad.

Biri Dīvāne Meryem’dür
zenānuñ
Şaçı zencirine bend oldum
anuñ

diyü:

1. **diyü:**
Mesnevi 12
Mısra: 5
*Diyerek, deyip,
sanarak, zannederek, olarak,
adına.*

Ola bir gün diyü rüzī vişāli
Sever ehl-i kemāl o meh-
cemāli

dök:

1. **dökmege:-meg, -e**
Mesnevi 16
Mısra: 3
*Akıtmak, dökmek II kan
dökmek bağlamında.*

Dem-i ‘uşşākını dökmege
her gāh
Zenaħdānında kazmış
ğamzesi çāh

dön:

1. **döndi:-di**
Mesnevi 12
Mısra: 4
*Benzemek, andırmak,
...gibi olmak.*

Şebīh olalı zülfi leyl-i kādre
Cemāl-i bā-kemāli döndi
bedre

doynca:

1. **doynca:-inca**
Mesnevi 37
Mısra: 4
Doymak. kanmak.

Lebi gonçe bili mü gibi ince
Hemān öpe çoçayidüñ
doynca

dü:

1. **dü:**
Mesnevi 25
Mısra: 4
İki, sayı sıfatı.

N’ola gögsine dirsem
gülşen-i cān
Dü pistānı iki nārenc-i
bustān

duhter:

1. **duhter:**
Mesnevi 44
Mısra: 4
Kız.

Cihāna māder-i çerḥ-i pür-
aḥter
Getürmedi bir anuñ gibi
duhter

dünyā:

1. **dünyā:**
Mesnevi 46
Mısra: 4
Cihan, alem, evren.

Olaldan gün gibi ol meh
hüveydā
Anuñla faħr idinür qarı
dünyā

dur:

1. **durmaκdan:-maκ, -dan**
Mesnevi 4
Mısra: 8
Kalmak, beklemek.

Biri fetḥ-i kelām idüp
hemān-dem
Didi böyle n'olur durmağdan
epsem

2. **dür:**

Mesnevi 33

Mısra: 4

İnci.

Dehānī ḥoḳka-i yāḳūt-ı
aḥmer
Letāfetde dişi dür sözi
gevher

3. **dursun:-şun**

Mesnevi 55

Mısra: 16

*Durmak, bulunmak,
kalmak.*

Murādınca dönüp çerḥ-i
felekler
Cihān durduḳca dursun bu
melekler

4. **dür:**

Mesnevi 4

Mısra: 48

İnci.

Ma'ānī kānınuñ gevher-şi'arı
Zen-i nazmuñ sözi dür
güşvāri

5. **durduḳca:-duḳca**

Mesnevi 55

Mısra: 16

Var ol.

Murādınca dönüp çerḥ-i
felekler
Cihān durduḳca dursun bu
melekler

**dür-i yek-dāne-i tācü'n-
nisādur:**

1. **dür-i yek-dāne-i tācü'n-
nisādur:-dur**

Mesnevi 55

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Tek parça inciden
oluşan kadın tacı.*

Ki bunlar şem'-i cem'-i pür-
şafādur
Dür-i yek-dāne-i tācü'n-
nisādur

dürür:

1. **durur:**

Mesnevi 55

Mısra: 2

"dur" bildirme eki.

Egerçi yok zenāna ḥadd ü
pāyān
Velī bunlar durur maḳbül-i
devrān

dut:

1. **dutmuşdı:-mış, -dı**

Mesnevi 2

Mısra: 2

*Kendini vermek,
yönelmek.*

Meger bir şeb bu çerḥ-i bive-
bānū
'Arūs olmağa dutmuşdı yine
rū

E

ebyāt-ı şehringiz:

1. **ebyāt-ı şehringiz:**

Mesnevi 4

Mısra: 20

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şehringiz beyitleri.

Gehī eş'ār-ı zevḳ-āmīz
oḳındı
Gehī ebyāt-ı şehringiz
oḳındı

efgende:

1. **efgendesidür:-si, -dür**

Mesnevi 37

Mısra: 5

Bîçare, zavallı, düşkün.

II âşık.

Kimi şorsañ anuñ
efgendesidür
Büyük küçük ölümli
bendesidür

eger:

1. **eger:**

Mesnevi 21

Mısra: 5

Şart edatı, şayet.

Eli degse eger cevri ü cefādan
Añardı ben ḳulın mihr ü
vefādan

2. **eger:**

Mesnevi 32

Mısra: 3

Şart edatı, şayet.

Eger fetḥ olmaz ise vaşlı
bābı
Yazılmaz gönlümüñ hergiz
kitābı

3. **eger:**

Mesnevi 32

Mısra: 5

Şart edatı, şayet.

Eger ben da'vet itsem
gelmez ol māh
Varur oḳınmaduğı yire her
gāh

4. **eger:**

Mesnevi 36

Mısra: 5

Şart edatı, şayet.

Eger cānum dilerse ḳüt
idinmek
İdinsün ḡayrıya cüft olmasun
tek

5. **eger:**

Mesnevi 55

Mısra: 7

Şart edatı, şayet.

Güzellikde eger Leylā ü
'Azrā
Olımaz bunlara mānend ü
hem-tā

egerçi:

1. **egerçi:**

Mesnevi 54

Mısra: 5

*Her ne kadar, ise de,
gerçi.*

Egerçi bahr-i hüsne âşnâ çok
Velî anuñ topuğuna çıkar yok

2. egerçi:

Mesnevi 55

Mısra: 1

*Her ne kadar, ise de,
gerçi.*

Egerçi yok zenâna hadd ü
pâyân
Velî bunlar durur maqbül-i
devrân

3. egerçi:

Mesnevi 55

Mısra: 3

*Her ne kadar, ise de,
gerçi.*

Egerçi şehri içinde bî-bedel
çok
Velî bunlara beñzer bir güzel
yok

egerçi kim:

1. egerçi kim:

Mesnevi 41

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Her ne kadar, ise de.

Egerçi kim vefâ gelmez
cihândan
Velî geçmez gönül ol yâr-i
cândan

2. egerçi kim:

Mesnevi 43

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Her ne kadar, ise de.

Egerçi kim degül şehri o
mehveş
Velî yok bu şehirde aña
beñdeş

eglence:

1. eglence:

Mesnevi 35

Mısra: 1

*Özel isim II Gönül
eğlendirecek, hoş vakit
geçirtecek şey.*

Biri sâzendedür Eglence
nâmı
Gezer güşe-be-güşe her
mağâmı

egn:

1. egnüme: -üm, -e

Mesnevi 10

Mısra: 5

Sırt.

N'ola geysen anuñ'çün
egnüme post
Yeter çün 'aşıka bir dost bir
post

ehl-i beyt:

1. ehl-i beyt:

Mesnevi 4

Mısra: 64

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Hane halkı, familya,
aile || Hz. Peygamber'in
yakın akrabası.*

Kabâ-yı medhüñi geydür
zenâne
K'olalar ehl-i beyt içre
nişâne

ehl-i bezm-i zevk-âmiz:

1. ehl-i bezm-i zevk-âmiz:

Mesnevi 4

Mısra: 22

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Zevkli eğlence meclisi
ehli II meclis içerisinde
bulunan kimse.*

Hemân-dem kim oğındı
şehr-engiz
Didi bir ehl-i bezm-i zevk-
âmiz

ehl-i cennet olur:

1. ehl-i cennet olur: -ur

Mesnevi 11

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Cennete girenlerden
olmak.*

Kimünle haşr olursa ol
kıyâmet
Cihân içinde olur ehl-i
cennet

ehl-i cevri:

1. ehl-i cevri:

Mesnevi 8

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Zulmeden kişi.

Birisi de Müdâm-ı bî-
vefâdur
Be-gâyet ehl-i cevri ü pür-
cefâdur

ehl-i kemâl:

1. ehl-i kemâl:

Mesnevi 12

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Olgun bir kimse.

Ola bir gün diyü rüzî vişâli
Sever ehl-i kemâl o meh-
cemâli

ekser:

1. ekser:

Mesnevi 13

Mısra: 6

*Genellikle, çoğunlukla,
çok zaman.*

Deler burğu gibi bağrum o
dil-ber
Cihân içre bañadur cevri
ekser

el:

1. elleri: -ler, -i

Mesnevi 28

Mısra: 1

*İnsanın avuç ve
parmaklardan ibaret olan*

tutma, kavrama ve iş görme
uzvu.

Birisi elleri güzel Cemîle
Ki beñzer hüsñile hür-ı
cemîle

2. **elinden:-i, -n, -den**

Mesnevi 28

Mısra: 6

*Bâzı söyleyişlerde
teşmil yoluyla işi yapanın
veya o işin yapılmasına tesir
eden kimsenin yerini tutar
[Bu anlamda da iyelik
ekleriyle kullanılır]; burada
da hem el, hem de sebebiyet
anlamı var.*

Beni yad idüp eyler illeri yâd
Elinden ol nigârûñ dâd u
feryâd

el urup:

1. **el urup:-up**

Mesnevi 4

Mısra: 87

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bir işi yapmak,
girişmek.*

El urup hâme-i 'anber-feşâna
Hemân-dem başladum vaşf-ı
zenâna

ele alup:

1. **ele alup:-up**

Mesnevi 1

Mısra: 15

Kelime Tipi: **Deyim**

*Herhangi bir şeyi iş
edinmek. II Elinde tutmak.*

Ele alup nazar itdükce her ân
Şafâlar kesb ide zen-bâre
yârân

2. **ele alup:-up**

Mesnevi 4

Mısra: 17

Kelime Tipi: **Deyim**

*Herhangi bir şeyi iş
edinmek. II Elinde tutmak.*

Gehî alup ele cönk u cerîde
Okındı nice inşâ vü kaçîde

el-hak:

1. **el-hak:**

Mesnevi 52

Mısra: 5

*Doğrusu, hakka, hak
budur ki.*

Güzellikde nazîri yokdur el-
hak
Şafağ pâyine hınnâ olsa
elyak

eli degse:

1. **eli degse:-se**

Mesnevi 21

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

*Eli değmek, (bir şeye)
dokunmak II bir şey
yapmaya vakit ve fırsat
bulmak.*

Eli degse eger cevr ü cefâdan
Añardı ben kılın mihr ü
vefâdan

eline alduğınca:

1. **eline alduğınca:-duğ, -
ınca**

Mesnevi 35

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

*Eline almak, tutmak,
sahip olmak.*

Eline alduğınca nâzile çeng
İder çengine gökde Zühre
âheng

ellerine hınnâ yakınmış:

1. **ellerine hınnâ yakınmış:-
ler, -in, -ın, -mış**

Mesnevi 52

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Eline kına yakmak.

Göñüller almağa âl ile mahzâ
Yakınmış ellerine al hınnâ

elyak:

1. **elyak:**

Mesnevi 52

Mısra: 6

*Daha münasip, daha
layık.*

Güzellikde nazîri yokdur el-
hak
Şafağ pâyine hınnâ olsa
elyak

emîn-i şehri hüsñ:

1. **emîn-i şehri hüsñ:**

Mesnevi 50

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Güzellik şehrinin emini,
yöneticisi.*

Biri Kulağ Emîne bir dil-ārâ
Emîn-i şehri hüsñ ü mäh-ı
ğarrâ

emr:

1. **emrine:-i, -n, -e**

Mesnevi 26

Mısra: 2

Buyruk.

Biri cercer kızıdur Muhsine-
nâm
Cihân olmışdur anuñ emrine
râm

eñse:

1. **eñse:**

Mesnevi 5

Mısra: 6

*Boynun arka kısmı,
kafa.*

Alur dil kişverinden zülfi
bâcı

Beni başdan çıkardı eñse saçı

epsem:

1. **epsem:**

Mesnevi 4

Mısra: 8

*Hareketsiz,
kılmıdamadan duran.*

Biri fetḥ-i kelām idüp
hemān-dem
Didi böyle n'olur durmaḡdan
epsem

ermenî sultān:

1. **ermenî sultān:**
Mesnevi 42
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Özel isim.

Birinüñ Ermenî Sultān nāmı
Olupdur ḡusrev-i ḡāver
ḡulāmı

eş'ār-ı zevḡ-āmîz:

1. **eş'ār-ı zevḡ-āmîz:**
Mesnevi 4
Mısra: 19
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Zevkli, eğlenceli şiir.

Gehî eş'ār-ı zevḡ-āmîz
oḡındı
Gehî ebyāt-ı şeh̄r-engîz
oḡındı

**esîrân-ı şeh̄n-şāhân-ı
ḡubān:**

1. **esîrân-ı şeh̄n-şāhân-ı
ḡubān:**
Mesnevi 4
Mısra: 24
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
*Güzellerin şahlarının
şahının tutsakları II âşıklar.*

Ki ey yārân-ı zen-bāzân-ı
devrân
Esîrân-ı şeh̄n-şāhân-ı ḡubān

esîr-i turre-i tarrâridur:

1. **esîr-i turre-i tarrâridur:-
ı, -dur**
Mesnevi 20
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Hilekar saçının esiri.

Zuhûr idelden ol yār-i
perîşân
Esîr-i turre-i tarrâridur cān

evc-i hevâdur:

1. **evc-i hevâdur:-dur**
Mesnevi 45
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
*Havanın en yüksek
tabakası, gökyüzü.*

Birisi bir güzel nāmı
Hümâ'dur
Dem-â-dem menzili evc-i
hevâdur

evşâf:

1. **evşâfını:-ı, -n, -ı**
Mesnevi 1
Mısra: 8
*Güzellikler II Vasıflar,
özellikler.*

İdüp bir nâme-i rengîn peydâ
Zenân evşâfını aña kıl inşâ

2. **evşâfı:-ı**
Mesnevi 4
Mısra: 30
*Güzellikler II Vasıflar,
özellikler.*

Nitekim vaşf-ı maḡbûbân-ı
'âlem
Zenân evşâfı da oḡınsa her
dem

3. **evşâfına:-ı, -n, -a**
Mesnevi 4
Mısra: 90
*Güzellikler II Vasıflar,
özellikler.*

Berây-ı ḡâtır-ı yārân-ı zen-
bāz
Zenân evşâfına kıldum ser-
âḡâz

ey:

1. **ey:**

Mesnevi 1
Mısra: 1

Far. Edat-ı nida.
*(Arabî, Farsî, Türkî kelimât
ve terkebâta dahil olur: Ey
aziz!, Ey dost!, Ey sevgilim!.*

Gel ey ḡab'-ı naḡar-bāz u
suḡan-sāz
Şikâr-ı bîkr-i fikre eyle
pervāz

2. **ey:**

Mesnevi 4
Mısra: 23

Far. Edat-ı nida.
*(Arabî, Farsî, Türkî kelimât
ve terkebâta dahil olur: Ey
aziz!, Ey dost!, Ey sevgilim!.*

Ki ey yārân-ı zen-bāzân-ı
devrân
Esîrân-ı şeh̄n-şāhân-ı ḡubān

3. **ey:**

Mesnevi 4
Mısra: 27

Far. Edat-ı nida.
*(Arabî, Farsî, Türkî kelimât
ve terkebâta dahil olur: Ey
aziz!, Ey dost!, Ey sevgilim!.*

N'olaydı ey muşâḡibler
n'olaydı
Ki zenler de cihānda vaşf
olaydı

4. **ey:**

Mesnevi 4
Mısra: 37

Far. Edat-ı nida.
*(Arabî, Farsî, Türkî kelimât
ve terkebâta dahil olur: Ey
aziz!, Ey dost!, Ey sevgilim!.*

Pes eyle olsa ey yār-ı
ḡüzînler
Niçün yār olmayalar
nāzenînler

5. **ey:**

Mesnevi 4
Mısra: 41

Far. Edat-ı nida.
*(Arabî, Farsî, Türkî kelimât
ve terkebâta dahil olur: Ey
aziz!, Ey dost!, Ey sevgilim!.*

Didi bu söz ki buyurduñ sen
ey yâr
Müveccehdür nitekim rûy-ı
dildâr

6. ey:

Mesnevi 4

Mısra: 56

Far. Edat-ı nida.

*(Arabî, Farisî, Türkî kelimât
ve terkebâta dahil olur: Ey
aziz!, Ey dost!, Ey sevgilim!).*

İdüp bu ittifâkı cümle yârân
Didiler baña ey yâr-i suhan-
dân

7. ey:

Mesnevi 4

Mısra: 66

Far. Edat-ı nida.

*(Arabî, Farisî, Türkî kelimât
ve terkebâta dahil olur: Ey
aziz!, Ey dost!, Ey sevgilim!).*

Bu sözi çün didiler baña
anlar
Didüm ben anlara ey yâr-i
cânlar

eyle:

1. eyle:

Mesnevi 4

Mısra: 37

Öyle.

Pes eyle olsa ey yâr-ı
güzînlr
Niçün yâr olmayalar
nâzenînlr

2. eylemekden:-mek, -den

Mesnevi 4

Mısra: 73

Etmek, yapmak.

Suhan mülkinde beglik
eylemekden
Bu yigdür kim hemân hâmus
olam ben

eyyâm:

1. eyyâm:

Mesnevi 4

Mısra: 9

Günler, devir, zaman.

Geliñüz zâyî´ olmadan bu
eyyâm
‘Alâ-rağm-ı ‘adū nüş idelüm
câm

F

fahır idinür:

1. fahır idinür:-ür

Mesnevi 46

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Övünme, iftihar vesilesi
kılmak.*

Olaldan gün gibi ol meh
hüveydâ
Anuñla fahır idinür karı
dünyâ

fahrî:

1. fahrî:

Mesnevi 46

Mısra: 1

Özel isim.

Birisi bir re‘îsün kıızı Fahrî
Şunar ‘uşşâka her dem zehr-i
kahrı

fahru’n-nisâ:

1. fahru’n-nisâ’dur:-dur

Mesnevi 46

Mısra: 5

Kadınların övüncü.

N’ola dirsem aña fahru’n-
nisâ’dur
Güzellik bahri içre
Kaydefâ’dur

fâş idüp:

1. fâş idüp:-üp

Mesnevi 2

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gizli olanı ortaya
çıkarmak, ifşa etmek.*

İdüp bu şüretile kendüzin fâş
Gice olmağ dilerdi dehr
oynaş

fâtımâne:

1. fâtımâne:

Mesnevi 15

Mısra: 1

Özel isim.

Birisi Mumcı kıızı Fâtımâne
Kül oldum ‘aşkı ile yane
yane

felek:

1. felekde:-de

Mesnevi 54

Mısra: 4

Alem, dünya.

Güzellik bâdesin nüş
eylemekde
Ayağını çeker yokdur
felekde

fen-i eş’ârda:

1. fen-i eş’ârda:-da

Mesnevi 4

Mısra: 46

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şiir ilmi.

Huşuşâ aramızda ola şâ’ir
Fen-i eş’ârda üstâd-ı mâhir

ferahşâd:

1. feraşşâd:

Mesnevi 3

Mısra: 6

*Hurşid ü Feraşşad
mesnevisinin erkek
kahramanı II ferahlık.*

Zalâm-ı şebden oldı dehr
âzâd

Şanasın buldı Hurşid’in
Feraşşâd

ferhâd:

1. ferhâd:

Mesnevi 42

Mısra: 6

*Hüsrev ile Şîrîn
hikâyesinin baş
kahramanlarından birisi.*

Hüsrev adlı İran padişahının sevgilisi olan Şîrin'e âşıktır.

İdersem küh-ı gâmda n'ola feryâd
Beni ol la'li şîrin itdi Ferhâd

fersâ:

1. **fersâ:**

Mesnevi 45

Mısra: 6

Gökyüzü II bağlama göre fersah kelimesinden bozma bir kelime olduğu düşünülebilir. Fersah ise 12000 adıma veya 4 saatlik yola denk geldiği kabul edilen eski ölçü birimidir.

Hümâ veş yüksek uçar ol dil-ârâ
Lağab anuñ'çün oldı aña
Fersâ

feryâd idersem:

1. **feryâd idersem:** -er, -se, -m

Mesnevi 42

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

Bağırıp çağırarak, yüksek sesle haykırarak.

İdersem küh-ı gâmda n'ola feryâd
Beni ol la'li şîrin itdi Ferhâd

feth olmaz:

1. **feth olmaz:** -maz

Mesnevi 32

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Açılmak, açığa çıkma.

Eger feth olmaz ise vaşlı bābı
Yazılmaz gönlümüñ hergiz kitābı

feth-i kelām idüp:

1. **feth-i kelām idüp:** -üp

Mesnevi 4

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Konuşmak.

Biri feth-i kelām idüp
hemān-dem
Didi böyle n'olur durmağdan
epsem

fettān:

1. **fettān:**

Mesnevi 7

Mısra: 5

Fitne ve fesat salan, ortalığı karıştıran II Kız Alem.

Zen-i meşhuredür gerçi o fettān
Dem-i vuşlatda ammā kim kızoğlan

fettān-ı cihāndur:

1. **fettān-ı cihāndur:** -dur

Mesnevi 5

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dünyanın fesadı, kötülük yapma.

Biri maḥbūbenüñ Şaçlı Zamān'dur
Katı çok başlu fettān-ı cihāndur

fezā-yı şivenüñ:

1. **fezā-yı şivenüñ:** -nüñ

Mesnevi 23

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Naz yeri.

Nice sevmeyeyin ol boyı servi
Fezā-yı şivenüñ oldur tezervi

fülfül:

1. **fülfül:**

Mesnevi 37

Mısra: 2

Hint coğrafyasından mahsul edilen bir tür

baharat, karabiber II sevgilinin yüzündeki ben.

Biri Küçük Nisā bir şūḥ u şengül
Şaçı sünbül beñi fülful yüzi gül

G

gāh:

1. **gāh:**

Mesnevi 16

Mısra: 3

Zaman.

Dem-i 'uşşākını dökmege her gāh
Zenaḥdānında kızmış gamzesi çāh

2. **gāh:**

Mesnevi 26

Mısra: 3

Zaman.

İder 'uşşākına her gāh hışmı
Kıya bakıcıdur gāyetde çeşmi

3. **gāh:**

Mesnevi 32

Mısra: 6

Zaman.

Eger ben da'vet itsem gelmez ol māh
Varur oqınmaduğı yire her gāh

4. **gāh:**

Mesnevi 39

Mısra: 6

Zaman.

Meger kim şive-i peridür ol māh
Görinmez şive eyler baña her gāh

ğam:

1. **ğamıdur:** -ı, -dur

Mesnevi 32

Mısra: 2

Kaygı, tasa, keder.

Biri H̄āce kıızı nāmı
Şemī'dür
Bilüm iki büken anuñ
ġamıdur

ġam hānesin:

1. **ġam hānesin:-n**
Mesnevi 48
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Keder evi II gönül.

İder ġam hānesin rüşen çü
kevkeb
O meh her kime mihmān
olsa bir şeb

ġam-hāne:

1. **ġam-hānem:-m**
Mesnevi 4
Mısra: 6
Keder evi II Gönül.

Sa 'ādetle gelüp oturdılar çün
Müşerref itdiler ġam-hānem
ol gün

ġamze:

1. **ġamzesi:-si**
Mesnevi 16
Mısra: 4
*Süzerek göz ucu ile yan
bakış.*

Dem-i 'uşşākını dökmege
her gāh
Zenaḥdānında ġazmıñ
ġamzesi çāh

ġamze-kār:

1. **ġamze-kāruñ:-uñ**
Mesnevi 16
Mısra: 2
*Gamzeli, süzgün bakışlı.
II Sevgili.*

Biri Kaşşāb 'Aynısı nigāruñ
Kulı ġurbānyam ol ġamze-
kāruñ

ġarrā:

1. **ġarrā:**
Mesnevi 31
Mısra: 5
Güzel, gösterişli.

Bize bir gice şayd olmaz o
ġarrā
Çoçılır güpegündüz ġayra
ammā

ġāyet:

1. **ġāyetde:-de**
Mesnevi 26
Mısra: 4
Çok fazla, son derece.

İder 'uşşākına her gāh hışmı
Kıya bakıcıdur ġāyetde
çüşmi

ġayr:

1. **ġayra:-a**
Mesnevi 31
Mısra: 6
*Başka bir kimse,
başkası II rakip.*

Bize bir gice şayd olmaz o
ġarrā
Çoçılır güpegündüz ġayra
ammā

2. **ġayrıya:-ı, -ya**
Mesnevi 36
Mısra: 6
*Başka bir kimse,
başkası II rakip.*

Eger cānum dilerse küt
idinmek
İdinsün ġayrıya cüft olmasun
tek

geç:

1. **geçmez:-mez**
Mesnevi 41
Mısra: 4
İşlemek, nüfuz etmek.

Egerçi kim vefā gelmez
cihāndan
Velī geçmez gönül ol yār-i
cāndan

geçin:

1. **geçinürdi:-ür, -di**
Mesnevi 35
Mısra: 5
....iddiasında bulunmak.

Biri 'āşık geçinürdi o yāre
Çalup tığile kıldum çār-pāre

gedā:

1. **gedānuñ:-nuñ**
Mesnevi 4
Mısra: 71
Dilenci II Azîzî.

Ne miqdārı ola bu ben
gedānuñ
Ki vaşşāfı olam hūr-ı
cinānuñ

gehī:

1. **gehī:**
Mesnevi 4
Mısra: 17
Bazen, ara sıra.

Gehī alup ele cönk u cerīde
Oķındı nice inşā vü kaşīde

2. **gehī:**
Mesnevi 4
Mısra: 19
Bazen, ara sıra.

Gehī eş'ār-ı zevķ-āmīz
oķındı
Gehī ebyāt-ı şehri-engīz
oķındı

3. **gehī:**
Mesnevi 4
Mısra: 20
Bazen, ara sıra.

Gehī eş'ār-ı zevķ-āmīz
oķındı
Gehī ebyāt-ı şehri-engīz
oķındı

gel:

1. **gelüp:-üp**
Mesnevi 4
Mısra: 5
*Gelmek, buyurmak,
şereflendirmek.*

Sa'âdetle gelüp oturdılar çün
Müşerref itdiler gam-hânem
ol gün

2. **gel:**

Mesnevi 6

Mısra: 5

*Gelmek, buyurmak,
şereflendirmek.*

Didüm gel sîneme didi o
dildâr
Od ile penbenüñ ne oyunı var

3. **gelmez:-mez**

Mesnevi 32

Mısra: 5

*Gelmek, buyurmak,
şereflendirmek.*

Eger ben da'vet itsem
gelmez ol mâh
Varur oqınmaduğı yire her
gâh

4. **gel:**

Mesnevi 1

Mısra: 1

Haydi.

Gel ey tab'-ı nazar-bâz u
suhan-sâz
Şikâr-ı bîkr-i fikre eyle
pervâz

5. **geliñüz:-iñ, -üz**

Mesnevi 4

Mısra: 9

Haydi.

Geliñüz zâyî' olmadan bu
eyyâm
'Alâ-rağm-ı 'adū nūş idelüm
câm

6. **gelüñ:-üñ**

Mesnevi 4

Mısra: 51

Haydi.

Gelüñ kim eyleyelüm aña
ibrâm
Nice ibrâm idelüm muhkem
ikdâm

7. **gel:**

Mesnevi 55

Mısra: 17

Haydi.

'Azîzî gel sözüñi ihtitâm it
Bu rengin nâmeyi bunda
tamâm it

8. **gelmez:-mez**

Mesnevi 41

Mısra: 3

*Belirmek, ortaya
çıkmaq.*

Egerçi kim vefâ gelmez
cihândan
Velî geçmez gönül ol yâr-i
cândan

9. **gelmez:-mez**

Mesnevi 29

Mısra: 4

Gelmek, etkilemek.

Anı şayyâdlar şayd
idebilmez
Ki yüksek uçar ol oқыya
gelmez

gelincik çiçegidür:

1. **gelincik çiçegidür:-dür**

Mesnevi 7

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gelincik çiçeği.

Şacı dil bāğınuñ zülf-i nigârı
Gelincik çiçegidür şan 'izârı

genc:

1. **gencini:-i, -n, -i**

Mesnevi 1

Mısra: 6

*Hazine II mana hazinesi
bağlamında.*

Cihân meh-rûların kayd eyle
anda
Ma'ânî gencini şayd eyle
anda

genc-i nazmuñ:

1. **genc-i nazmuñ:-uñ**

Mesnevi 4

Mısra: 62

Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

*Şiir hazinesi, kıymetli
sözler barındıran şiir.*

Bugün mülk-i suhan
sulţânısın sen
Görenler genc-i nazmuñ
dirler ahsen

genc-i nihândur:

1. **genc-i nihândur:-dur**

Mesnevi 52

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gizli hazine II sevgili.

Biri hınnâcı kıızı Ümmî
Hân'dur
Zenân içre o bir genc-i
nihândur

gerçi:

1. **gerçi:**

Mesnevi 48

Mısra: 5

*Zaten, işin aslı,
doğrusu.*

Anuñ vaşlı baña gerçi
mağaldür
Konuk umduğunu yimez
meseldür

2. **gerçi:**

Mesnevi 7

Mısra: 5

Her ne kadar.

Zen-i meşhüredür gerçi o
fettân
Dem-i vuşlatda ammâ kim
kızoğlan

3. **gerçi:**

Mesnevi 24

Mısra: 5

Her ne kadar.

İle luţf u vefâsı gerçi çokdur
Velî ben kûlına hiç rahmı
yokdur

getür:

1. **getürmedi:-me, -di**
Mesnevi 44
 Mısra: 4
*Ortaya çıkmasına sebep
 olmak, doğurmak.*

Cihāna māder-i çerh-i pür-
 ahter
 Getürmedi bir anuñ gibi
 duhter

gevher:

1. **gevher:**
Mesnevi 33
 Mısra: 4
Mücevher. || Hakikat.

Dehāni hoşka-i yāqūt-ı
 ahter
 Letāfetde dişi dür sözi
 gevher

gevher-şi'arı:

1. **gevher-şi'arı:-ı**
Mesnevi 4
 Mısra: 47
Cevher izi.

Ma'anī kānınuñ gevher-şi'arı
 Zen-i nazmuñ sözi dür
 güşvāri

gey:-

1. **geysem:-se, -m**
Mesnevi 10
 Mısra: 5
Giymek, kuşanmak.

N'ola geysem anuñ'çün
 egnüme post
 Yeter çün 'aşıka bir dost bir
 post

gey:

1. **geydür:-dür**
Mesnevi 4
 Mısra: 63
Giymek, kuşanmak.

Kabā-yı medhüni geydür
 zenāne
 K'olalar ehl-i beyt içre
 nişāne

gez:

1. **gezer:-er**
Mesnevi 35
 Mısra: 2
Dolaşmak.

Biri sāzendedür Eglence
 nāmi
 Gezer güşe-be-güşe her
 maķāmi

2. **gezer:-er**
Mesnevi 38
 Mısra: 6
Dolaşmak.

Olaldan hüsniye meşhür-ı
 āfāk
 Bölük bölük gezer ardınca
 'uşşāk

gibi:

1. **gibi:**
Mesnevi 4
 Mısra: 12
*Benzetme ve örnek ifade
 eder.*

Çün andan bu cevābi itdiler
 güş
 Hüm-ı mey gibi dilden
 eyleyüp cüş

2. **gibi:**
Mesnevi 5
 Mısra: 3
*Benzetme ve örnek ifade
 eder.*

Zamāne gibi cevvar u sitem-
 kār
 Şaçımuñ şağışı 'aşıqları var

3. **gibi:**
Mesnevi 13
 Mısra: 5
*Benzetme ve örnek ifade
 eder.*

Deler burğu gibi bağrum o
 dil-ber
 Cihān içre bañadur cevri
 ekşer

4. **gibi:**
Mesnevi 19
 Mısra: 6
*Benzetme ve örnek ifade
 eder.*

Nazīri yok nigār-ı dil-
 sitāndur
 Velī 'ālem gibi nā-mihr-
 bāndur

5. **gibi:**
Mesnevi 37
 Mısra: 3
*Benzetme ve örnek ifade
 eder.*

Lebi gönçe bili mü gibi ince
 Hemān öpe kaçayidüñ
 doynca

6. **gibi:**
Mesnevi 41
 Mısra: 2
*Benzetme ve örnek ifade
 eder.*

Cihān dirler biri bir meh-
 likādur
 Cihān gibi vefāsuz dil-
 rübādur

7. **gibi:**
Mesnevi 44
 Mısra: 4
*Benzetme ve örnek ifade
 eder.*

Cihāna māder-i çerh-i pür-
 ahter
 Getürmedi bir anuñ gibi
 duhter

8. **gibi:**
Mesnevi 50
 Mısra: 4
*Benzetme ve örnek ifade
 eder.*

Kulağ dinse 'aceb mi ol
 nigāra
 Gümüş gibi kolu aķ zülfi kara

gice:

1. **gice:**
Mesnevi 2

Mısra: 10
Gece.

İdüp bu şüretile kendüzin fâş
Gice olmak dilerdi dehre
oynaş

2. **gice:**
Mesnevi 16
Mısra: 5
Gece.

Gireydi bir gice koynuma
'uryân
Vireydüm cân kızusın aña
kırbân

3. **gice:**
Mesnevi 31
Mısra: 5
Gece.

Bize bir gice şayd olmaz o
ğarrâ
Kıoçılır güpegündüz gayra
ammâ

git:

1. **gidüp:-üp**
Mesnevi 3
Mısra: 9
Sona ermek.

Karañuluk gidüp çün rüşen
oldı
Cihānuñ yüzi güldi gülşen
oldı

gögs:

1. **gögsine:-i, -n, -e**
Mesnevi 25
Mısra: 3
Göğüs.

N'ola gögsine dirsem
gülşen-i cân
Dü pistāni iki nārenc-i
bustān

gök:

1. **gökde:-de**
Mesnevi 35
Mısra: 4
Gök, gökyüzü.

Eline aldugınca nāzile çeng
İder çengine gökde Zühre
āheng

2. **gök:**
Mesnevi 36
Mısra: 4
Mavi renk.

Yüzinden naķş irer bedr-i
tamāma
Hevāsında uçar gök bir
hamāme

ğonçe:

1. **ğonçe:**
Mesnevi 37
Mısra: 3
Yaprakları açılmamış
çiçek tomsuğu II Sevgilinin
dudağı.

Lebi ğonçe bili mü gibi ince
Hemān öpe kıoçayidüñ
doynca

ğonçe-dehen:

1. **ğonçe-dehendür:-dür**
Mesnevi 13
Mısra: 3
Gonca ağızlı.

Semen-simā güzel ğonçe-
dehendür
Gül-i ra' nāleyin nāzük-
bedendür

ğonçe-i mevzün olupdur:

1. **ğonçe-i mevzün
olupdur:-up, -dur**
Mesnevi 25
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Düzgün gonca olmak.

Yañağı lāle-i gül-gün
olupdur
Dehāni ğonçe-i mevzün
olupdur

göñl:

1. **göñlümüñ:-üm, -üñ**
Mesnevi 32

Mısra: 4
İnsanın duydu merkezi,
yüreğın manevi yönü.

Eger feth olmaz ise vaşlı
bābı
Yazılmaz göñlümüñ hergiz
kitābı

göñül:

1. **göñüllüdür:-lü, -dür**
Mesnevi 33
Mısra: 2
İnsanın duydu merkezi,
yüreğın manevi yönü.

Birisinüñ de nāmı La'l-pāre
Kıatı göñüllüdür çün seng-i
hāre

2. **göñül:**
Mesnevi 41
Mısra: 4
İnsanın duydu merkezi,
yüreğın manevi yönü.

Egerçi kim vefā gelmez
cihāndan
Velī geçmez göñül ol yār-i
cāndan

göñül yap:

1. **göñül yap:**
Mesnevi 4
Mısra: 80
Kelime Tipi: **Deyim**
Kırık gönlü tamir
etmek; dağınık zihni
toparlamak.

Sözümüz şıma lutf it söz
güherdür
Göñül yap kim göñül
yapmak hünerdür

göñül yapmak hünerdür:

1. **göñül yapmak
hünerdür:-dür**
Mesnevi 4
Mısra: 80
Kelime Tipi: **Atasözü**
Göñül yapmak
hünerdir.

Sözümüz şıma lûtf it söz
güherdür
Gönül yap kim gönül
yapmak hünerdür

gönüller almağa:

1. **gönüller almağa:-ler, -**
mağ, -a

Mesnevi 52

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

Birini kendine aşık

etmek, gönülünü çelmek.

Gönüller almağa âl ile mahzâ
Yakınmış ellerine al hınnâ

gör:

1. **gördüm:-dü, -m**

Mesnevi 4

Mısra: 85

Görmek, idrak etmek,
düşünmek.

Çü gördüm bu işi maqbül
degüldür
Ki sözlerin şımağ ma'kül
degüldür

2. **görse:-se**

Mesnevi 1

Mısra: 14

Görmek, bakmak.

Mükehhâl gözleri olup pür-
efsün
Yüzini Leyli görse ola
mecnün

3. **gördükce:-dükce**

Mesnevi 17

Mısra: 5

Görmek, bakmak.

Yüzinde pîçe gördükce
hemânâ

Ŧutuldu şanuram mâh-ı şeb-
ârâ

4. **görüp:-üp**

Mesnevi 34

Mısra: 2

Görmek, bakmak.

Biri Zülfî kızî nâmı Selîm
Şâh

Yitirdüm 'aqlumı zülfin
görüp âh

5. **görinmez:-in, -mez**

Mesnevi 39

Mısra: 6

Görmek, bakmak.

Meger kim şive-i perîdür ol
mâh
Görinmez şive eyler baña her
gâh

6. **gören:-en**

Mesnevi 23

Mısra: 4

(bir şeyin oluşuna veya
var olduğuna) şahit olmak,
müşahede etmek.

Yürise nâzile kebk-i derî vâ
Gören anı şanur uçar perî vâ

7. **görenler:-en, -ler**

Mesnevi 4

Mısra: 62

Bakmak, dikkat etmek,
tanık olmak.

Bugün mülk-i suhan
sultânısın sen
Görenler genc-i nazmuñ
dirler ahsen

8. **göreydi:-e, -ydi**

Mesnevi 14

Mısra: 6

Bakmak, dikkat etmek,
tanık olmak.

Odur hayl-i zenâna şimdi
ser-dâr
Kul olurdu göreydi anı
hünkâr

gören:

1. **görenler:-ler**

Mesnevi 51

Mısra: 6

Bakan, gören, şahit
olan.

'Acâyib mâyedür ol vuşla-i
ter

Görenler türşesine aş yererler

2. **gören:**

Mesnevi 53

Mısra: 5

Bakan, gören, şahit
olan.

Gören olduğumı anuñla
maħrem
Şanur Havvâ'yile cem' oldı
Âdem

görin:

1. **görindi:-di**

Mesnevi 3

Mısra: 2

Görünmek, ortaya
çıkarmak, yansıtmak.

Seher yüzden götürdi çün
niķâbı
Görindi nür-ı hüsn-i âftâbı

2. **görinse:-se**

Mesnevi 50

Mısra: 5

Görünmek, ortaya
çıkarmak, yansıtmak.

Gider 'aqlum görinse zülfî
bağı
Beni öldürdi mengüşli kulağı

göster:-

1. **gösterür:-ür**

Mesnevi 33

Mısra: 6

Açığa çıkartmak,
birinin görmesini sağlamak;
çalmak, seslendirmek.

N'ola cāndan olursam
mübtelâsı
Ki la'li gösterür mercān
du'ası

götür:

1. **götürdi:-di**

Mesnevi 3

Mısra: 1

Açmak, kaldırmak.

Seher yüzden götürdi çün
niķâbı
Görindi nür-ı hüsn-i âftâbı

göz:

1. **gözleri:-ler, -i**
Mesnevi 1
 Mısra: 13
Görme uzvu, ayn,çeşm.

Mükehhâl gözleri olup pür-
 efsün
 Yüzini Leylî görse ola
 mecnûn

güher:

1. **güherdür:-dür**
Mesnevi 4
 Mısra: 79
Cevher, inci II Güzel
 söz.

Sözümüz şıma luğf it söz
 güherdür
 Göñül yap kim göñül
 yapmak hünerdür

gül:

1. **güldür:-dür**
Mesnevi 40
 Mısra: 4
Gül II Güzel, mahub.

‘Aceb mi hüsnile olursa
 meşhür
 Bir ağ güldür cihân bāğında
 ol hür

2. **gül:**
Mesnevi 42
 Mısra: 3
Çok sevilen ve
beğenilen, katmerli ve kokulu
olan çiçek.

Ruğ-ı gül-günesine bendedür
 gül
 Şaçı şeb-dîzine âşüfte bülbül

3. **gül:**
Mesnevi 37
 Mısra: 2
Gül II Sevgilinin yüzü.

Biri Küçük Nisâ bir şüh u
 şengül
 Şaçı sünbül beñi fülful yüzi
 gül

4. **gülleri:-ler, -i**
Mesnevi 55
 Mısra: 13
Çok sevilen ve
beğenilen, katmerli ve kokulu
olan çiçek II yanak.

Cemâli gülleri nâzük-ter
 olsun
 Aña sünbüllerinden zîver
 olsun

gülâmı olupdur:

1. **gülâmı olupdur:-up, -dur**
Mesnevi 42
 Mısra: 2
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Kölesi, hizmetçisi olma.

Birinüñ Ermeni Sultân nâmı
 Olupdur hüsrev-i hâver
 gülâmı

gül-i ra ‘nâleyin:

1. **gül-i ra ‘nâleyin:-leyin**
Mesnevi 13
 Mısra: 4
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Güzel görünen gül I
Sevgili.

Semen-simâ güzel gönçe-
 dehendür
 Gül-i ra ‘nâleyin nâzük-
 bedendür

gülşen oldı:

1. **gülşen oldı:-dı**
Mesnevi 3
 Mısra: 10
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Bir yerin gül bahçesi
haline gelmesi, güzelleşmesi.

Karañuluk gidüp çün rüşen
 oldı
 Cihānuñ yüzi güldi gülşen
 oldı

gülşen-i cân:

1. **gülşen-i cân:**
Mesnevi 25
 Mısra: 3
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Göñül bahçesi.

N’ola gögsine dirsem
 gülşen-i cân
 Dü pistāni iki nārenc-i
 bustān

gümüş:

1. **gümüş:**
Mesnevi 50
 Mısra: 4
Tabiatıta altın, bakır,
bāzan platinle birlikte
bulunan, altından sonra en
kolay dövülüp
haddelenebilen, ısı ve
elektriği en iyi ileten, ziynet
ve kıymetli süs eşyası imâline
yarayan, kendine has beyaz
renkte, atom ağırlığı 107,88,
atom numarası 47, sembolü
Ag olan metal element, sim.

Kulağ dinse ‘aceb mi ol
 nigāra
 Gümüş gibi kolu ağ zülfi kara

gün:

1. **gün:**
Mesnevi 4
 Mısra: 6
Gün, zaman.

Sa ‘âdetle gelüp oturdılar çün
 Müşerref itdiler ğam-hānem
 ol gün

gün gibi:

1. **gün gibi:**
Mesnevi 46
 Mısra: 3
 Kelime Tipi: **Deyim**
Güneş gibi || âşikâr,
ortada.

Olaldan gün gibi ol meh
 hüveydā
 Anuñla fahr idinür qarı
 dünyā

güne:1. **güne:****Mesnevi 4**Mısra: **83***Türlü.*

Bu güne nice sözler
söylediler
Muhaşşal yine içdâm
eylediler

güpegündüz:1. **güpegündüz:****Mesnevi 31**Mısra: **6***Ortalık iyice*

*aydınlıkken, iyice gündüz
iken.*

Bize bir gice şayd olmaz o
ğarrâ
Çoçılur güpegündüz gayra
ammâ

güş itdiler:1. **güş itdiler:-di, -ler****Mesnevi 4**Mısra: **39**Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Dinlemek, kulak
vermek, işitmek.*

Çü güş itdiler andan bu
hiṭâbı
Biri daḫi aña virüp cevâbı

2. **güş itdiler:-di, -ler****Mesnevi 4**Mısra: **11**Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Dinlemek, kulak
vermek, işitmek.*

Çün andan bu cevâbı itdiler
güş
Ḥum-ı mey gibi dilden
eyleyüp cüş

güşâde-dil:1. **güşâde-diller:-ler****Mesnevi 4**Mısra: **4***Gönlü şen.*

Nice yârân zarîf ü nükte-
dânlar
Güşâde-diller ü şürîde-cânlar

güşe-be-güşe:1. **güşe-be-güşe:****Mesnevi 35**Mısra: **2***Köşeden köşeye.*

Biri sâzendedür Eglence
nâmı
Gezer güşe-be-güşe her
maḫâmı

güşvâr:1. **güşvârı:-ı****Mesnevi 4**Mısra: **48***Küpe.*

Ma'ânî kânınuñ gevher-şi'ârı
Zen-i nazmuñ sözi dür
güşvârı

güyâ:1. **güyâ:****Mesnevi 15**Mısra: **4***Sanki, âdeta.*

Yüzi mişkât ü zülfi leyl-i
deycür
Ten-i zibâsı güyâ şem'-i
kâfûr

2. **güyâ:****Mesnevi 38**Mısra: **4***Sanki, âdeta.*

N'ola dirsem aña kebk-i dil-
ârâ
Hevâyî bir hümâdur zülfi
güyâ

güzel:1. **güzel:****Mesnevi 12**Mısra: **2***Güzel, hoş.*

Biri daḫi Kemâl kıızı
Hümâ'dur
Kemâl ile güzel bir meh-
likâdur

2. **güzel:****Mesnevi 13**Mısra: **3***Güzel, hoş.*

Semen-simâ güzel gönçe-
dehendür
Gül-i ra'nâleyin nâzük-
bedendür

3. **güzel:****Mesnevi 28**Mısra: **1***Güzel, hoş.*

Birisi elleri güzel Cemîle
Ki beñzer hüsniler ḫür-ı
cemîle

4. **güzellerdür:-ler, -dür****Mesnevi 4**Mısra: **33***Güzel. || Dilber.*

Güzellerdür viren ḫod dehre
zînet
Şanemler yâ niçün virmeye
şüret

5. **güzeldür:-dür****Mesnevi 14**Mısra: **1***Güzel. || Dilber.*

Birisi bir güzeldür nâmı Paşa
Olur ḫayrân iden anı temâşâ

6. **güzeldür:-dür****Mesnevi 24**Mısra: **2***Güzel. || Dilber.*

Biri bir sîm-tendür Râḫime-
nâm
Uzun boylu güzeldür ol dil-
ârâm

7. **güzeldür:-dür****Mesnevi 30**Mısra: **2***Güzel. || Dilber.*

Perī-peykerlerüñ biri Kamer
Şâh
İñen ra'nâ güzeldür ol yüzi
mâh

8. **güzeldür:-dür**

Mesnevi 34

Mısra: 5

Güzel. || Dilber.

Zenân içre nazîri yok
güzeldür
Müzellef bir nigâr-ı bî-
bedeldür

9. **güzel:**

Mesnevi 45

Mısra: 1

Güzel. || Dilber.

Birisi bir güzel nâmı
Hümâ'dur
Dem-â-dem menzili evc-i
hevâdur

10. **güzeller:-ler**

Mesnevi 45

Mısra: 4

Güzel. || Dilber.

Kamer-peyker melek-simâ
perî-nâz
Güzeller içre mümtâz u ser-
efrâz

11. **güzeldür:-dür**

Mesnevi 49

Mısra: 2

Güzel. || Dilber.

Biri bakḳâl kıızı nâmı Selîm
Şâh
Sözi tatlu güzeldür ol yüzi
mâh

12. **güzel:**

Mesnevi 55

Mısra: 4

Güzel. || Dilber.

Egerçi şehri içinde bî-bedel
çok
Velî bunlara beñzer bir güzel
yok

güzellik:

1. **güzellikde:-de**

Mesnevi 1

Mısra: 11

*Estetik bir zevk, coşku,
hoşlanma duygusu
uyandıran nitelik, hüsn.*

Güzellikde olup Belḳîs-i şânî
Züleyhâ-veş veş ola şîrîn
zebânî

2. **güzellik:**

Mesnevi 9

Mısra: 5

*Estetik bir zevk, coşku,
hoşlanma duygusu
uyandıran nitelik, hüsn.*

Güzellik deyrinüñ 'İsî-
demidür
Siyeh zülfi bahûr-ı
Meryem'idür

3. **güzellikde:-de**

Mesnevi 27

Mısra: 3

*Estetik bir zevk, coşku,
hoşlanma duygusu
uyandıran nitelik, hüsn.*

Güzellikde mehi 'aynına
almaz
Hilâli kaşı kirpüğine şaymaz

4. **güzellik:**

Mesnevi 46

Mısra: 6

*Estetik bir zevk, coşku,
hoşlanma duygusu
uyandıran nitelik, hüsn.*

N'ola dirsem aña faḥru'n-
nisâ'dur
Güzellik bahri içre
Ḳaydefâ'dur

5. **güzellikde:-de**

Mesnevi 52

Mısra: 5

*Estetik bir zevk, coşku,
hoşlanma duygusu
uyandıran nitelik, hüsn.*

Güzellikde nazîri yokdur el-
ḥâḳ
Şafaḳ pâyine ḥinnâ olsa
elyaḳ

6. **güzellik:**

Mesnevi 54

Mısra: 3

*Estetik bir zevk, coşku,
hoşlanma duygusu
uyandıran nitelik, hüsn.*

Güzellik bâdesin nüş
eylemekde
Ayaḡını çeker yoḳdur
felekde

7. **güzellikde:-de**

Mesnevi 55

Mısra: 7

*Estetik bir zevk, coşku,
hoşlanma duygusu
uyandıran nitelik, hüsn.*

Güzellikde eger Leylâ vü
'Azrâ
Olımaz bunlara mânen ü
hem-tâ

H

ḥâce:

1. **ḥâce:**

Mesnevi 32

Mısra: 1

Efendi, hoca.

Biri Ḥâce kıızı nâmı
Şemî'dür
Bilüm iki büken anuñ
gamıdur

ḥacil eyler:

1. **ḥacil eyler:-r**

Mesnevi 21

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Utandırmak.

Perī-peykerlerüñ birisi Mihrî
Ḥacil eyler yüzi mâh-ı sipihri

ḥadd ü pâyân:

1. **ḥadd ü pâyân:**

Mesnevi 55

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sınır ve son.

Egerçi yok zenāna hadd ü
pāyān
Velî bunlar durur maḳbül-i
devrān

hāk-i deridür:

1. **hāk-i deridür:-dür**
Mesnevi 10
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Kapı, eşik, eşiğin
toprağı.*

Melekdür ol şanem yāhōd
perîdür
K'anuñ ay ile gün hāk-i
deridür

hakikat:

1. **hakikat:**
Mesnevi 4
Mısra: 44
Gerçekten, hakikaten.

Zen ü maḳbūbı olmasa
zamānuñ
Ḥaḳīḳat nesi var idi cihānuñ

hāl:

1. **hāl:**
Mesnevi 2
Mısra: 7
*Bedende olan siyah
nokta, ben.*

Süreyyādan koyup ruḥsārına
ḥāl
Ṭaḳındı hāleden zerrîn ḥalḥāl

hāle:

1. **hāleden:-den**
Mesnevi 2
Mısra: 8
*Ay ağılı, ay etrafında
bazen peyda olan daire.*

Süreyyādan koyup ruḥsārına
ḥāl
Ṭaḳındı hāleden zerrîn ḥalḥāl

2. **hāle:**
Mesnevi 17
Mısra: 4

*Ay ağılı, ay etrafında
bazen peyda olan daire.*

Ruḥ-ı zībāsını müşgîn külāle
İḥāta eylemiş māhı çü hāle

halhāl:

1. **halhāl:**
Mesnevi 2
Mısra: 8
Ayak bileziği.

Süreyyādan koyup ruḥsārına
ḥāl
Ṭaḳındı hāleden zerrîn ḥalḥāl

2. **halhāl:**
Mesnevi 18
Mısra: 4
Ayak bileziği.

Odur bāğ-ı cināna ḳumrî-i
cān
Ki ḥalḥāl olmuş aña ṭavḳ-ı
gerdān

halk:

1. **halkuñ:-uñ**
Mesnevi 47
Mısra: 5
Ahali | insanlar.

Ayağı tozı halkuñ başı tacı
Deger bir kerre ḳoçmaḳ Rüm
ḥarācı

halk-ı 'ālem:

1. **halk-ı 'ālem:**
Mesnevi 19
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Dünya halkı II herkes.

Nigāruñ biri derzî kıızı 'Ālem
Anuñ āvāresidür ḥalk-ı 'ālem

2. **halk-ı 'ālem:**
Mesnevi 55
Mısra: 11
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Dünya halkı II herkes.

Bularuñ bendesidür ḥalk-ı
'ālem
Cihānda olmasun bunlarsuz
ādem

hām:

1. **hām:**
Mesnevi 31
Mısra: 2
İşlenmemiş.

Birisi Kūpeli kıızı Kerīme
Teni aḳlıḳda beñzer ḥām
sīme

hamāme:

1. **hamāme:**
Mesnevi 36
Mısra: 4
Güvercin.

Yüzinden naḳş irer bedr-i
tamāma
Hevāsında uçar gök bir
ḥamāme

hāme-i 'anber-feşāna:

1. **hāme-i 'anber-feşāna:-a**
Mesnevi 4
Mısra: 87
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
*Amber kokusu saçan
kalem.*

El urup ḥāme-i 'anber-feşāna
Hemān-dem başladum vaşf-ı
zenāna

hāmüş olam:

1. **hāmüş olam:-am**
Mesnevi 4
Mısra: 74
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
*Susmak; ağız kapalı
olmak.*

Suḥan mülkinde beglik
eylemekden
Bu yigdüdür kim hemān ḥāmüş
olam ben

hās ile 'ām:

1. **hâş ile 'âm:**
Mesnevi 18
 Mısra: 2
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Seçkin ve avam II
herkes.

Biri Tavukçu kızını 'Âyişe-nâm
 Anuñ âluftesidür hâş ile 'âm

haşr olursa:

1. **haşr olursa:-ur, -sa**
Mesnevi 11
 Mısra: 5
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Biraraya gelmek.

Kimüñle haşr olursa ol
 kıyâmet
 Cihân içinde olur ehl-i
 cennet

hâtimâne:

1. **hâtimâne:**
Mesnevi 10
 Mısra: 2
Özel isim.

Biri debbâğ kızını hûb-ı
 zamâne
 K'anuñ adına dirler
 Hâtimâne

havvâ:

1. **havvâ'yile:-yile**
Mesnevi 53
 Mısra: 6
Hız. Adem'in eşi, Hz.
Havva.

Gören olduğumu anuñla
 mahrem
 Şanur Havvâ'yile cem' oldı
 Âdem

2. **havvâ:**
Mesnevi 53
 Mısra: 1
Özel isim.

Nigâr-ı meh-cebînüñ biri
 Havvâ

Melek-sîmâdur ol bânü-yı
 ra'nâ

hayl-i zenâna:

1. **hayl-i zenâna:-a**
Mesnevi 14
 Mısra: 5
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Kadınların pek çoğu.

Odur hayl-i zenâna şimdi
 ser-dâr
 Kûl olurdu göreydi anı
 hünkâr

hayrân ider:

1. **hayrân ider:-er**
Mesnevi 53
 Mısra: 4
 Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Şaşırtmak, hayrette
birakmak, şaşkın hale
getirmek.

Kaçan kim nâzile cevân ider
 ol
 Cinân tævüsünü hayrân ider ol

hayrân olur:

1. **hayrân olur:-ur**
Mesnevi 14
 Mısra: 2
 Kelime Tipi: **Deyim**
Çok beğenmek,
kendinden geçmek, gözü
kamaşmak.

Birisi bir güzeldür nâmı Paşa
 Olur hayrân iden anı temâşâ

hemân:

1. **hemân:**
Mesnevi 4
 Mısra: 74
Sürekli, daima.

Suñan mülkinde beglik
 eylemekden
 Bu yigdür kim hemân hâmuş
 olam ben

2. **hemân:**
Mesnevi 29
 Mısra: 6
Sürekli, daima.

Benümler olmadı sine-be-
 sine
 Bu kim inmez hemân rüy-ı
 zemîne

3. **hemân:**
Mesnevi 37
 Mısra: 4
Sürekli, daima.

Lebi gönçe bili mü gibi ince
 Hemân öpe kaçayidüñ
 doynca

hemânâ:

1. **hemânâ:**
Mesnevi 4
 Mısra: 81
Hemen, derhal.

Budur senden murâd olan
 hemânâ
 Ki lutfuñdan bizi eyle tesellâ

2. **hemânâ:**
Mesnevi 17
 Mısra: 5
Güya, sanki.

Yüzünde pîçe gördükce
 hemânâ
 Tutuldu şanuram mâh-ı şeb-
 ârâ

hemân-dem:

1. **hemân-dem:**
Mesnevi 4
 Mısra: 7
Hemen, o anda, vakit
kaybetmeden.

Biri fetih-i kelâm idüñ
 hemân-dem
 Didi böyle n' olur durmağdan
 epsem

2. **hemân-dem:**
Mesnevi 4
 Mısra: 13
Hemen, o anda, vakit
kaybetmeden.

Hemān-dem kıldılar bir ‘ālī
şoĥbet
Nice şoĥbet ki oldı reşk-i
cennet

3. hemān-dem:

Mesnevi 4

Mısra: **21**

*Hemen, o anda, vakit
kaybetmeden.*

Hemān-dem kim oĥındı
şehr-engīz
Didi bir ehl-i bezm-i zevk-
āmīz

4. hemān-dem:

Mesnevi 4

Mısra: **88**

*Hemen, o anda, vakit
kaybetmeden.*

El urup hāme-i ‘anber-feşāna
Hemān-dem başladum vaşf-ı
zenāna

hem-celis:

1. hem-celisi:-i

Mesnevi 1

Mısra: **18**

Dost, yakın arkadaş.

Oluş her birinün yār u enīsi
Neşāt u ğam deminde hem
hem-celisi

hem-dem ü hem-rāz

olavuz:

1. hem-dem ü hem-rāz

olavuz:-a, -vuz

Mesnevi 4

Mısra: **77**

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Arkadaş ve sırdaş
olmak.*

Senünle hem-dem ü hem-rāz
olavuz
Niçün geçmeye saña bu
kadar söz

hem-dem ü yār oldı:

1. hem-dem ü yār oldı:-dı

Mesnevi 40

Mısra: **5**

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Arkadaş ve sevgili
olmak.*

Şu kim ol māha oldı hem-
dem ü yār
Cihān bezminde özge ‘ālemi
var

hemin:

1. hemin:

Mesnevi 4

Mısra: **36**

Bütünüyle, tamamen.

Şular kim zevk kaydını
yimişler
Hemīn maĥbūb u maĥbūbe
dimişler

hem-ser olursa:

1. hem-ser olursa:-ur, -sa

Mesnevi 22

Mısra: **5**

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dost, arkadaş olmak.

Kime hem-ser olursa ol māh-
tal‘at
Konar ol kişinün başına
devlet

hem-tā:

1. hem-tā:

Mesnevi 39

Mısra: **3**

Benzer.

Bulunmazsa ‘aceb mi aña
hem-tā
Kim oldur ĥüsnile mānend-i
esmā

her:

1. her:

Mesnevi 3

Mısra: **8**

Her, her bir.

Ķudūmından şeref buldı
zamāne
İrişdi nūr-ı şevĥı her mekāne

2. her:

Mesnevi 4

Mısra: **32**

Her, her bir.

Nitekim añılur ĥūblar
cihānda
N’ola zenler añılrsa her
zamānda

3. her:

Mesnevi 16

Mısra: **3**

Her, her bir.

Dem-i ‘uşşākını dökmege
her ğāh
Zenaĥdānında ĥazmış
ġamzesi çāh

4. her:

Mesnevi 26

Mısra: **3**

Her, her bir.

İder ‘uşşākına her ğāh ĥışmı
Ķıya baĥıcıdur ğāyetde
çeşmi

5. her:

Mesnevi 32

Mısra: **6**

Her, her bir.

Eger ben da‘vet itsem
gelmez ol māh
Varur oĥınmaduĥı yire her
ğāh

6. her:

Mesnevi 34

Mısra: **3**

Her, her bir.

Yüzine zīver için n’ola her
ān
Zülülükler taĥınsa ol perī-
şān

7. her:

Mesnevi 35

Mısra: **2**

Her, her bir.

Biri sâzendedür Eglence
nâmı
Gezer gûşe-be-gûşe her
mağâmı

8. **her:**
Mesnevi 39
Mısra: 6
Her, her bir.

Meger kim şive-i perîdür ol
mâh
Görinmez şive eyler baña her
gâh

9. **her:**
Mesnevi 46
Mısra: 2
Her, her bir.

Birisi bir re 'sün kıızı Fahrî
Şunar 'uşşâka her dem zehr-i
kahrı

her ân:

1. **her ân:**
Mesnevi 1
Mısra: 15
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Her zaman, daima.

Ele alup nazar itdükce her ân
Şafâlar kesb ide zen-bâre
yârân

her birinûn:

1. **her birinûn:-nüñ**
Mesnevi 1
Mısra: 17
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Her bir tanesi.

Olup her birinûn yâr u enîsi
Neşât u gam deminde hem
hem-celîsi

her dem:

1. **her dem:**
Mesnevi 4
Mısra: 30
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

*Her zaman, her an,
daima.*

Nitekim vaşf-ı maḥbûbân-ı
'âlem
Zenân evşâfî da oqınsa her
dem

her kime:

1. **her kime:-e**
Mesnevi 48
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Kim olursa olsun.

İder gam ḥânesin rûşen çü
kevkeb
O meh her kime miḥmân
olsa bir şeb

hergiz:

1. **hergiz:**
Mesnevi 32
Mısra: 4
Asla.

Eger feth olmaz ise vaşlı
bâbı
Yazılmaz gönlümüñ hergiz
kitâbı

hevâ:

1. **hevâsında:-sı, -n, -da**
Mesnevi 36
Mısra: 4
Heves, ihtiras, istek.

Yüzinden naqş irer bedr-i
tamâma
Hevâsında uçar gök bir
ḥamâme

hevâyî:

1. **hevâyî:**
Mesnevi 38
Mısra: 4
*Aşk arzusu ile dolu
olan.*

N'ola dirsem aña kebk-i dil-
ārâ
Hevâyî bir ḥümâdur zülfî
güyâ

hevâ-yı zülf-i müşg-âmîzi:

1. **hevâ-yı zülf-i müşg-
âmîzi:-i**
Mesnevi 22
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Misk kokulu saçının
aşkı.*

Hevâ-yı zülf-i müşg-âmîzi
anuñ
Uçurmuşdur qarârını
ḥümânuñ

hiç:

1. **hiç:**
Mesnevi 24
Mısra: 6
Katiyen, asla.

İle luḥf u vefâsı gerçi çokdur
Velî ben ḫulına hiç raḥmı
yoğdur

2. **hiç:**
Mesnevi 4
Mısra: 76
*Olumsuz yargılı
cümlelerde fiilin anlamını
pekiştiren bir söz.*

İşitdiler çü benden bu kelâmı
Didiler böyle dimek hiç revâ
mı

hilâl:

1. **hilâli:-i**
Mesnevi 27
Mısra: 4
*Ayın ilk günlerinde
aldığı yay şekli, yeni ay.*

Güzellikde mehi 'aynına
almaz
Hilâli kaşî kirpüğine şaymaz

hilâl-ebürü:

1. **hilâl-ebürü:**
Mesnevi 19
Mısra: 4
Hilal kaşlı.

Cemāli āftāb-ı 'ālem-ārā
Hilāl-ebürü cebīni mäh-ı garrā

2. **hilāl-ebürü:-sı**

Mesnevi 47

Mısra: 4

Hilal kaşlı.

Qanı bir aña beñzer mäh-
peyker
Hilāl-ebürü tāk-ı qaşr-ı
qaşer

hınnā:

1. **hınnā:**

Mesnevi 52

Mısra: 6

Kına.

Güzellikde nazīri yoqdur el-
haq
Şafaq pāyine hınnā olsa
elyaq

hınnācı:

1. **hınnācı:**

Mesnevi 52

Mısra: 1

Kınacı.

Biri hınnācı kıızı Ümmī
Hān'dur
Zenān içre o bir genc-i
nihāndur

hışmı ider:

1. **hışmı ider:-ı, -er**

Mesnevi 26

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Öfkelenmek, kızmak.

İder 'uşşākına her gāh hışmı
Qıya bakııcıdur gāyetde
çeşmi

hiṭāb:

1. **hiṭābı:-ı**

Mesnevi 4

Mısra: 39

Söylenen söz, konuşma.

Çü gūş itdiler andan bu
hiṭābı
Biri daḥi aña virüp cevābı

hod:

1. **hod:**

Mesnevi 4

Mısra: 33

"Zira" anlamındadır.

Güzellerdür viren hod dehre
zīnet
Şanemler yā niçün virmeye
şüret

hokka-i yākūt-ı aḥmer:

1. **hokka-i yākūt-ı aḥmer:**

Mesnevi 33

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kırmızı yakuttan hokka
II sevgilinin ağzı.*

Dehāmı hokka-i yākūt-ı
aḥmer
Letāfetde dişi dür sözi
gevher

hoş-dem:

1. **hoş-dem:**

Mesnevi 20

Mısra: 4

Samimi arkadaşı.

N'ola ruḥsārına āyīne dirsem
Dehāmı tūṭī-i gūyā vü hoş-
dem

hüb:

1. **hüblar:-lar**

Mesnevi 4

Mısra: 31

Güzel, sevgili.

Nitekim añılur hüblar
cihānda
N'ola zenler añılsa her
zamānda

hüb u ra'nā:

1. **hüb u ra'nā:**

Mesnevi 44

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Güzel ve hoş II uygun
ve yerinde.*

Biri Qız 'Ayīşe bir hüb u
ra'nā
'İzārı hüsniye mānend-i
'Azrā

hüb-ı zamāne:

1. **hüb-ı zamāne:**

Mesnevi 10

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Zamanın güzeli II
Debbag Kıızı Hātımāne.*

Biri debbāg kıızı hüb-ı
zamāne
K'anuñ adına dirler
Hātımāne

hüb-māye:

1. **hüb-māye:**

Mesnevi 7

Mısra: 1

Hoş güzel cevher.

Birisi Qız 'Alem bir hüb-
māye
Yaraşur aña hürşid olsa dāye

hudā:

1. **hudā:**

Mesnevi 11

Mısra: 2

Allah, Tanrı, Rabb.

Birinüñ nāmı Cennet la'li
kevşer
Hudā itsün anı baña
müyesser

huld-ı berīne:

1. **huld-ı berīne:-e**

Mesnevi 11

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kutsal cennet.

N'ola beñzetsem anı hür-ı
'İne
Cemâli ta'n ider huld-ı
berİne

hümâ:

1. **hümānuñ:-nuñ**
Mesnevi 22
Mısra: 4
Devlet kuşu, talih kuşu.
Kaf dağında, Okyanus
adalarında veya Çin'de
yaşadığına inanılan efsanevi
bir kuş.

Hevā-yı zülf-i müşg-āmīzi
anuñ
Uçurmuşdur kararını
hümānuñ

2. **hümādur:-dur**
Mesnevi 38
Mısra: 4
Devlet kuşu, talih kuşu.
Kaf dağında, Okyanus
adalarında veya Çin'de
yaşadığına inanılan efsanevi
bir kuş.

N'ola dirsem aña kebk-i dil-
ārā
Hevāyī bir hümādur zülfī
güyā

3. **hümā:**
Mesnevi 45
Mısra: 5
Devlet kuşu, talih kuşu.
Kaf dağında, Okyanus
adalarında veya Çin'de
yaşadığına inanılan efsanevi
bir kuş.

Hümā veş yüksek uçar ol dil-
ārā
Laķab anuñ'çün oldu aña
Fersā

4. **hümā'dur:-dur**
Mesnevi 12
Mısra: 1
Özel ad II Kemal'in kızı
bağlamında.

Biri daħi Kemāl kıızı
Hümā'dur

Kemāl ile güzel bir meh-
likādur

5. **hümā'dur:-dur**
Mesnevi 38
Mısra: 2
Özel isim II Talih kuşu.

Bölükbaşı kıızı biri nigāruñ
Hümā'dur nāmı ol 'Azrā-
'izāruñ

6. **hümā'dur:-dur**
Mesnevi 45
Mısra: 1
Özel isim II Talih kuşu.

Birisi bir güzel nāmı
Hümā'dur
Dem-ā-dem menzili evc-i
hevādur

hum-ı mey:

1. **hum-ı mey:**
Mesnevi 4
Mısra: 12
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Şarap küpü.

Çün andan bu cevābı itdiler
güş
Hum-ı mey gibi dilden
eyleyüp cüş

hünkār:

1. **hünkār:**
Mesnevi 14
Mısra: 6
Sultan, padişah.

Odur hayl-i zenāna şimdi
ser-dār
Kul olurdu göreydi anı
hünkār

hür:

1. **hür:**
Mesnevi 40
Mısra: 4
Cennet kıızı, huri II
sevgili.

'Aceb mi hüsniye olursa
meşhür

Bir aķ güldür cihān bāğında
ol hür

hür-ı cemīle:

1. **hür-ı cemīle:-e**
Mesnevi 28
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Huri gibi güzel olan,
sevgili.

Birisi elleri güzel Cemīle
Ki beñzer hüsniye hür-ı
cemīle

hür-ı cinānuñ:

1. **hür-ı cinānuñ:-uñ**
Mesnevi 4
Mısra: 72
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Cennetler hurisi.

Ne miķdārı ola bu ben
gedānuñ
Ki vaşşāfı olam hür-ı
cinānuñ

hür-ı 'İne:

1. **hür-ı 'İne:-e**
Mesnevi 11
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Gözünün siyahı çok
siyah, beyazı çok beyaz olan
hüriler.

N'ola beñzetsem anı hür-ı
'İne
Cemāli ta'n ider huld-ı
berİne

hür-ı 'İnüñ:

1. **hür-ı 'İnüñ:-üñ**
Mesnevi 27
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Iri ve güzel gözlü huri.

Biri Moskov nigārı nāmı
'Aynī

Kim oldur hūr-ı 'ınüñ nūr-ı
'aynı

hurşid:

1. **hurşid:**
Mesnevi 7
Mısra: 2
Güneş.

Birisi Kız 'Alem bir hüb-
māye
Yaraşur aña hurşid olsa dāye

2. **hurşid'in:-in**
Mesnevi 3
Mısra: 6
*Hurşid u Feraşad
mesnevisinin erkek
kahramanlarından biri. II
Güneş.*

Zalām-ı şebden oldı dehr
āzād
Şanasın buldı Hurşid'in
Feraşād

hüsn:

1. **hüsni:-i**
Mesnevi 2
Mısra: 6
Güzellik.

Perişān eyleyüp zülfi şehābın
Müzeyyen kıldı hüsni mäh-
tābın

2. **hüsni:-ile**
Mesnevi 28
Mısra: 2
Güzellik.

Birisi elleri güzel Cemīle
Ki beñzer hüsni hūr-ı
cemīle

3. **hüsni:-ile**
Mesnevi 38
Mısra: 5
Güzellik.

Olaldan hüsni meşhūr-ı
āfāk
Bölük bölük gezer ardınca
'uşşāk

4. **hüsni:-ile**
Mesnevi 39
Mısra: 4
Güzellik.

Bulunmazsa 'aceb mi aña
hem-tā
Kim oldur hüsni mēnend-i
esmā

5. **hüsni:-ile**
Mesnevi 40
Mısra: 3
Güzellik.

'Aceb mi hüsni olursa
meşhūr
Bir aq güldür cihān bāğında
ol hūr

6. **hüsni:-ile**
Mesnevi 44
Mısra: 2
Güzellik.

Biri Kız 'Āyişe bir hüb u
ra'nā
'İzārı hüsni mēnend-i
'Azrā

7. **hüsni:-ile**
Mesnevi 55
Mısra: 6
Güzellik.

Zenān-ı Mısr u Şām u mülk-i
Havrān
Olımaz bunlara hüsni
akrān

husrev-i hāver:

1. **husrev-i hāver:**
Mesnevi 42
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Doğunun sultanı.

Birinüñ Ermeni Sultān nāmı
Olupdur husrev-i hāver
gūlāmı

huşuşā:

1. **huşuşā:**
Mesnevi 4
Mısra: 45

*Özellikle, ayrıca,
bilhassa, hele.*

Huşuşā aramızda ola şā'ir
Fen-i eş'ārda üstād-ı māhir

hüveydā olaldan:

1. **hüveydā olaldan:-aldan**
Mesnevi 46
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Ortaya çıkmak, belli
olmak, görülmek.*

Olaldan gün gibi ol meh
hüveydā
Anuñla fāhr idinür qarı
dünyā

I/İ

ibrām eyleyelüm:

1. **ibrām eyleyelüm:-ye, -
lüm**
Mesnevi 4
Mısra: 51
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Can sıkacak şekilde
ısrar etme, zorlama.*

Gelüñ kim eyleyelüm aña
ibrām
Nice ibrām idelüm muhkem
ıqdām

ibrām idelüm:

1. **ibrām idelüm:-e, -lüm**
Mesnevi 4
Mısra: 52
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Can sıkacak şekilde
ısrar etme, zorlama.*

Gelüñ kim eyleyelüm aña
ibrām
Nice ibrām idelüm muhkem
ıqdām

iç:

1. **içmege:-meg, -e**
Mesnevi 8

Mısra: 3
İçmek; bir sıvıyı ağza
alıp yudumlamak.

Tolular içmege bezm-i
şafâda
Olupdur ke's-i nâfi cām-ı
bâde

İçinde:

1. **İçinde:**

Mesnevi 11

Mısra: 6

İçinde, ortamında.

Kimüñle haşır olursa ol
kıyâmet
Cihân içinde olur ehl-i
cennet

2. **İçinde:**

Mesnevi 55

Mısra: 3

İçinde, ortamında.

Egerçi şehir içinde bî-bedel
çok
Velî bunlara beñzer bir güzel
yok

İçre:

1. **İçre:**

Mesnevi 4

Mısra: 64

İçinde, arasında.

Ķabā-yı medhüñi geydür
zenâne
K'olalar ehl-i beyt içre
nişâne

2. **İçre:**

Mesnevi 13

Mısra: 6

İçinde, arasında.

Deler burğu gibi bağrum o
dil-ber
Cihân içre bañadur cevri
ekşer

3. **İçre:**

Mesnevi 34

Mısra: 5

İçinde, arasında.

Zenân içre nazîri yok
güzeldür
Müzellef bir nigâr-ı bî-
bedeldür

4. **İçre:**

Mesnevi 45

Mısra: 4

İçinde, arasında.

Ķamer-peyker melek-sîmâ
perî-nâz
Güzeller içre mümtâz u ser-
efrâz

5. **İçre:**

Mesnevi 46

Mısra: 6

İçinde, arasında.

N'ola dirsem aña fahrü'n-
nisâ'dur
Güzellik bahri içre
Ķaydefâ'dur

6. **İçre:**

Mesnevi 52

Mısra: 2

İçinde, arasında.

Biri ħinnâcî kıızı Ümmî
Ķân'dur
Zenân içre o bir genc-i
nihândur

İçün:

1. **İçün:**

Mesnevi 31

Mısra: 3

İçin.

Yüzine virmek için zîb ü
zîver
TaĶınur kulağına küpe-i zer

2. **İçün:**

Mesnevi 34

Mısra: 3

İçin.

Yüzine zîver için n'ola her
ân
Zülüflükler taĶınsa ol perî-
şân

İçür:

1. **İçürmen:-me, -n**

Mesnevi 43

Mısra: 6

İçmesini sağlamak.

'Aceb ol bî-vefâya
n'eyledüm ben
Mey-i vaşlum dimiş aña
içürmen

İdi:

1. **İdi:**

Mesnevi 4

Mısra: 44

İsim soylu kelimlerin
cümlede yüklem olarak
kullanılmasını sağlayan
yardımcı fiil, ekfiil.

Zen ü maĶbûbî olmasa
zamānuñ
ĶaĶîĶat nesi var idi cihānuñ

İhâta eylemiş:

1. **İhâta eylemiş:-miş**

Mesnevi 17

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İhata etmek, çevirmek,
kuşatmak, sarmak.

RuĶ-ı zîbâsını müşğîn külâle
İhâta eylemiş mâhî çü hâle

İhtitâm it:

1. **İhtitâm it:**

Mesnevi 55

Mısra: 17

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bir şeyin iyi olması için
özenerek gayret gösterme,
üzerinde dikkatle çalışma,
özen, özenme.

'Azîzî gel sözüñi ihtitâm it
Bu rengîn nâmeyi bunda
tamâm it

İkdâm:

1. **İkdâm:**

Mesnevi 4

Mısra: 52

Gayret etme, çabalama, devamlı çalışma.

Gelûn kim eyleyelüm aña
ibrām
Nice ibrām idelüm muhkem
ikdām

ikdām eylediler:

1. **ikdām eylediler:-di, -ler**

Mesnevi 4

Mısra: 84

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gayret etmek, sebat etmek.

Bu güne nice sözler
söylediler
Muhaşşal yine ikdām
eylediler

iki:

1. **iki:**

Mesnevi 25

Mısra: 4

İki, sayı sıfatı.

N'ola gögsine dirsem
gülşen-i cān
Dü pistāni iki nārenc-i
bustān

2. **iki:**

Mesnevi 51

Mısra: 4

İki, sayı sıfatı.

N'ola dirsem aña kebk-i
derīdür
İki zülfī iki müşğīn perīdür

3. **iki:**

Mesnevi 51

Mısra: 4

İki, sayı sıfatı.

N'ola dirsem aña kebk-i
derīdür
İki zülfī iki müşğīn perīdür

iki büken:

1. **iki büken:-en**

Mesnevi 32

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İki büklüm hale getirme.

Biri H̄āce kıızı nāmı
Şemī'dür
Bilüm iki büken anuñ
gamıdur

il:

1. **ile:-e**

Mesnevi 24

Mısra: 5

Yabancılar, başkaları, herkes.

İle luṭf u vefāsı gerçi çokdur
Velī ben kulına hīç rahmı
yoğdur

2. **illeri:-ler, -i**

Mesnevi 28

Mısra: 5

Yabancılar, başkaları, herkes.

Beni yad idüp eyler illeri yād
Elinden ol nigāruñ dād u
feryād

ile:

1. **ile:**

Mesnevi 15

Mısra: 2

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Birisi Mumcı kıızı Fāṭımāne
Kül oldum 'aşkı ile yane
yane

2. **ile:**

Mesnevi 52

Mısra: 3

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Göñüller almağa āl ile maḥzā
Yağınmış ellerine al hınnā

3. **ile:**

Mesnevi 12

Mısra: 2

Birlikte.

Biri daḥi Kemāl kıızı
Hümā'dur
Kemāl ile güzel bir meh-
likādur

in-:

1. **inmez:-mez**

Mesnevi 29

Mısra: 6

Yukarıdan aşağıya doğru gelmek.

Benümle olmaduḡı sīne-be-
sīne
Bu kim inmez hemān rüy-i
zemīne

ince:

1. **ince:**

Mesnevi 37

Mısra: 3

İnce, zarif.

Lebi gönçe bili mü gibi ince
Hemān öpe çoçayidüñ
doynca

iñen:

1. **iñen:**

Mesnevi 30

Mısra: 2

Çok, pek, fazla.

Perī-peykerlerüñ biri Kamer
Şāh
İñen ra'nā güzeldür ol yüzi
māh

inşā kıl:

1. **inşā kıl:**

Mesnevi 1

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yazmak, kaleme almak.

İdüp bir nāme-i rengīn peydā
Zenān evşāfını aña kıl inşā

inşā vü kaşīde:1. **inşā vü kaşīde:****Mesnevi 4**

Mısra: 18

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Nesir ve kasīde.*

Gehī alup ele cönk u cerīde
Oķındı nice inşā vü kaşīde

ir:1. **irişdi:-iş, -di****Mesnevi 4**

Mısra: 2

Varmak, yetişmek.

Nesīm-i şubh-veş veş bir
niçe yārān
İrişdi külbe-i aħzāna ol ān

2. **irişdi:-iş, -di****Mesnevi 3**

Mısra: 8

Ulaşmak, erişmek.

Ķudūmından şeref buldı
zamāne
İrişdi nūr-ı şevķi her mekāne

3. **irsün:-sün****Mesnevi 28**

Mısra: 3

Ulaşmak, erişmek.

Nice irsün meh anuñ
pāyesine
Ki şu koymağa degmez
ayasına

iş:1. **işi:-i****Mesnevi 4**

Mısra: 85

*Yapılan şey, davranış,
eylem.*

Ķü gördüm bu işi maķbül
degüldür
Ki sözlerin şımaķ maķül
degüldür

‘İş ü ‘işret:1. **‘İş ü ‘işret:****Mesnevi 51**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Zevk ve eğlence.*

Biri şofracılar ‘Āyişe’sidür
Dem-ā-dem ‘İş ü ‘işret
pİşesidür

ise:1. **ise:****Mesnevi 32**

Mısra: 3

*Eklendiği cümleye koşul
anlamı veren ek.*

Eger feth olmaz ise vaşlı
bābi
Yazılmaz gönlümüñ hergiz
kitābı

‘İsī-dem:1. **‘İsī-demidür:-i, -dür****Mesnevi 9**

Mısra: 5

*İsa nefesli II can veren
sevgili.*

Güzellik deyrinüñ ‘İsī-
demidür
Siyeh zülfi baķūr-ı
Meryem’idür

işit:1. **işidenler:-en, -ler****Mesnevi 1**

Mısra: 20

İşitmek, duymak.

Oķınuđınca bu nazm-ı
güher-pāş
İşidenler diye taħsīn ü şābāş

2. **işitdiler:-di, -ler****Mesnevi 4**

Mısra: 75

İşitmek, duymak.

İşitdiler çü benden bu kelāmı
Didiler böyle demek hiç revā
mı

it:1. **idinsün:-in, -sün****Mesnevi 36**

Mısra: 6

Etmek, eylemek.

Eger cānum dilerse ķüt
idinmek
İdinsün gayrıya cüft olmasun
tek

2. **itdi:-di****Mesnevi 42**

Mısra: 6

... haline getirmek.

İdersem kūh-ı ğamda n’ola
feryād
Beni ol la’li şīrin itdi Ferhād

ittifāķı idüp:1. **ittifāķı idüp:-i, -iüp****Mesnevi 4**

Mısra: 55

Kelime Tipi: **Deyim***Fikir birliğine varma,
birlikte hareket etme.*

İdüp bu ittifāķı cümle yārān
Didiler baña ey yār-i suħān-
dān

‘izār:1. **‘izārı:-ı****Mesnevi 7**

Mısra: 4

Yüz, yanak.

Şaķı dil bāğınuñ zülfi-nigārı
Gelincik çiçeğidür şan ‘izārı

2. **‘izārında:-ı, -n, -da****Mesnevi 30**

Mısra: 3

Yüz, yanak.

‘İzārında olan reng-i sefidāc
Mehīn Bānū-yı devrāndan
alur bāc

3. **‘izārı:-ı****Mesnevi 44**

Mısra: 2

Yüz, yanak.

Biri Kız ‘Āyişe bir hūb u
ra’nā

‘İzārı hüsniye mænend-i
‘Azrâ

K

kabā-yı medhūñi:

1. **kabā-yı medhūñi:**-üñ, -i
Mesnevi 4

Mısra: 63

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Övgü elbisesi.

Kabā-yı medhūñi geydür
zenâne
K’olalar ehl-i beyt içre
nişâne

kaçan:

1. **kaçan:**

Mesnevi 53

Mısra: 3

Ne zaman.

Kaçan kim nâzile cevân ider
ol
Cinân tãvüsünü hayrân ider ol

kadar:

1. **kadar:**

Mesnevi 4

Mısra: 78

Ölçüsünde,

derecesinde.

Senüñle hem-dem ü hem-râz
olavuz
Niçün geçmeye saña bu
kadar söz

kamer:

1. **kamer:**

Mesnevi 14

Mısra: 4

Ay, parlaklığı ile

*geceleri Dünya’ya az da olsa
ışık veren gök cismi.*

Melekdür ol perî şüretlü bî-
şekl

Meh aña bir kamer adlu
kenîzek

kamer devrinde:

1. **kamer devrinde:**-n, -de

Mesnevi 17

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İçinde bulunulan

*kiyamete en yakın olan ay
dönemi.*

Biri Küçük Kamer bir şüh-ı
dil-bend

Kamer devrinde yoğdur aña
mænend

2. **kamer devrinde:**-n, -de

Mesnevi 17

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İçinde bulunulan

*kiyamete en yakın olan ay
dönemi.*

Biri Küçük Kamer bir şüh-ı
dil-bend

Kamer devrinde yoğdur aña
mænend

kamer şâh:

1. **kamer şâh:**

Mesnevi 30

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Özel isim II Ay sultan.

Perî-peykerlerüñ biri Kamer
Şâh
İñen ra’nâ güzeldür ol yüzi
mâh

kamer-peyker:

1. **kamer-peyker:**

Mesnevi 45

Mısra: 3

Ay yüzlü.

Kamer-peyker melek-sîmâ
perî-nâz
Güzeller içre mümtâz u ser-
efrâz

kamer-ruğ:

1. **kamer-ruğdur:**-dur

Mesnevi 30

Mısra: 6

Ay yanaklı.

Şacı şeh-bâl-i perî zülfî pür-
çîn
Kamer-ruğdur meger kim ol
büt-i Çîn

k’an:

1. **k’anuñ:**-uñ

Mesnevi 10

Mısra: 2

Ki o.

Biri debbâğ kıızı hüb-ı
zamâne

K’anuñ adına dirler
Hâtimâne

2. **k’anuñ:**-uñ

Mesnevi 10

Mısra: 4

Ki o.

Melekdür ol şanem yâhod
perîdür
K’anuñ ay ile gün hâk-i
deridür

kân:

1. **kânınuñ:**-ı, -nuñ

Mesnevi 4

Mısra: 47

Maden, kaynak, menba.

Ma’anî kânınuñ gevher-şi’arı
Zen-i nazmuñ sözi dür
güşvârı

kani:

1. **kani:**

Mesnevi 47

Mısra: 3

Hani, nerede.

Kanı bir aña beñzer mâh-
peyker
Hilâl-ebürü tãğ-ı kaşr-ı
kaşer

kara:

1. **kara:**

Mesnevi 50

Mısra: 4
Siyah.

Ꞑulaꞑ dinse ‘aceb mi ol
niġāra
Gümüş gibi ꞑolı aꞑ zülfi ꞑara

ꞑarakulluꞑı:

1. **ꞑarakulluꞑısıdur:**-sı, -
dur

Mesnevi 40
Mısra: 2

*Karakulluꞑı. (Tarihi
bir terim olan
"karakulluꞑı" yeniꝼeri
ocaġında subayların
hizmetlerine bakan emir
ꝼavuşlarının adıdır.).*

Birisinüñ de nāmı Aꝼ ‘Ālem
ꝼarakulluꝼısıdur mäh-ı
‘ālem

ꝼarañuluk:

1. **ꝼarañuluꝼı:**
Mesnevi 3
Mısra: 9
Karanlık.

ꝼarañuluk ġidüp çün rüşen
oldı
Cihānuñ yüzi ġüldi ġüşen
oldı

ꝼarār:

1. **ꝼarārımı:**-ı, -n, -ı
Mesnevi 22
Mısra: 4
Rahat, huzur.

Hevā-yı zülf-i müşġ-āmizi
anuñ
Uçurmuşdur ꝼarārını
hümānuñ

ꝼarı:

1. **ꝼarı:**
Mesnevi 46
Mısra: 4
Yaşlı kadın.

Olaldan ġün gibi ol meh
hüveydā

Anuñla faħr idinür ꝼarı
dünyā

ꝼaş:

1. **ꝼaşı:-ı**
Mesnevi 27
Mısra: 4
*Gözün üzerindeki siyah
ve kalın kemerli kıllar.*

Güzellikde mehi ‘aynına
almaz
Hilāli ꝼaşı kirpüġine şaymaz

ꝼaşşāb ‘aynısı:

1. **ꝼaşşāb ‘aynısı:-sı**
Mesnevi 16
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Özel isim.

Biri ꝼaşşāb ‘Aynısı niġāruñ
ꝼalı ꝼurbānyam ol ġamze-
kāruñ

ꝼatı:

1. **ꝼatı:**
Mesnevi 33
Mısra: 2
Sert, merhametsiz.

Birisinüñ de nāmı La’l-pāre
ꝼatı ġöñüllüdür çün seng-i
ħāre

2. **ꝼatı:**
Mesnevi 5
Mısra: 2
Aşırı derecede.

Biri maħbübenüñ Şaꝼlı
Zamān’dur
ꝼatı çok başlu fettān-ı
cihāndur

ꝼayd:

1. **ꝼaydını:**-ı, -n, -ı
Mesnevi 4
Mısra: 35
Baġ, zincir.

Şular kim zevꝼ ꝼaydını
yimişler

Hemīn maħbüb u maħbübe
dimişler

ꝼayd eyle:

1. **ꝼayd eyle:**
Mesnevi 1
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Kayıt altında tutmak,
yazıya geçirmek.*

Cihān meh-rūların ꝼayd eyle
anda
Ma’ānī ġencini şayd eyle
anda

ꝼaydefā:

1. **ꝼaydefā’dur:**-dur
Mesnevi 46
Mısra: 6
*İskendernāme’de adı
geçen hükümdar kadın.*

N’ola dirsem aña faħru’n-
nisā’dur
Güzellik bahri içre
ꝼaydefā’dur

ꝼebk-i derī:

1. **ꝼebk-i derī:**
Mesnevi 23
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Daġ kekliġi.

Yürise nāzile kebk-i derī vār
ġören anı şanur uçar perī vār

ꝼebk-i derīdür:

1. **ꝼebk-i derīdür:-dür**
Mesnevi 51
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Daġ kekliġi.

N’ola dirsem aña kebk-i
derīdür
İki zülfi iki müşġin perīdür

ꝼebk-i derī-nāz:

1. **kebk-i derī-nāz:****Mesnevi 29**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Nazılı vücuda sahip
keklik II sevgili.*Biri[si] Qurk Hümā bir yār-i
ṭannāzKebüter sīnelü kebk-i derī-
nāz**kebk-i dil-ārā:**1. **kebk-i dil-ārā:****Mesnevi 38**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gönle mutluluk veren
keklik.*N'ola dirsem aña kebk-i dil-
ārāHevāyī bir hümādur zülfi
güyā**kebk-refṭār olupdur:**1. **kebk-refṭār olupdur:-up,
-dur****Mesnevi 22**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Keklik yürüyüşlü olmak.*Biri Bihzād Hümāsi'dur kim
ol yārOlupdur bāğ-ı hüsne kebk-
refṭār**kebüter:**1. **kebüter:****Mesnevi 29**

Mısra: 2

*Güvercin.*Biri[si] Qurk Hümā bir yār-i
ṭannāzKebüter sīnelü kebk-i derī-
nāz**kelām:**1. **kelāmı:-ı****Mesnevi 4**

Mısra: 75

*Söz II şiir.*İşitdiler çü benden bu kelāmı
Didiler böyle demek hiç revā
mı**kemāl:**1. **kemāl:****Mesnevi 12**

Mısra: 1

*Özel ad II Kemal**Hümā'nın babası
bağlamında.*

Biri daği Kemāl kıızı

Hümā'dur

Kemāl ile güzel bir meh-
likādur2. **kemāl:****Mesnevi 12**

Mısra: 2

*Olgunluk II Hüma'nın**babası bağlamında.*

Biri daği Kemāl kıızı

Hümā'dur

Kemāl ile güzel bir meh-
likādur**kendüzi:**1. **kendüzin:-n****Mesnevi 2**

Mısra: 9

*Kendisini.*İdüp bu şüretile kendüzin fāş
Gice olmak dilerdi dehre
oynaş**kenizek:**1. **kenizek:****Mesnevi 14**

Mısra: 4

*Küçük cariye.*Melekdür ol perī şüretlü bī-
şekl

Meh aña bir qamer adlu

kenizek

kerīme:1. **kerīme:****Mesnevi 31**

Mısra: 1

*Özel isim.*Birisi Küpeli kıızı Kerīme
Teni aklıqda beñzer hām
sīme**kerre:**1. **kerre:****Mesnevi 47**

Mısra: 6

*Defa, kez.*Ayağı tozı halkuñ başı tācı
Deger bir kerre qoçmaq Rüm
haracı**kesb ider:**1. **kesb ider:-er****Mesnevi 4**

Mısra: 26

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Edinmek, elde etmek,
kazanmak.*Ne tarz-ı hūb olur bu vaşf-ı
hūbān
Oқınduqca şafālar kesb ider
cān**ke's-i nāfi:**1. **ke's-i nāfi:-ı****Mesnevi 8**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Şarap kadehi.*Tolular içmege bezm-i
şafādaOlupdur ke's-i nāfi cām-ı
bāde**kevkeb:**1. **kevkeb:****Mesnevi 48**

Mısra: 3

*Yıldız.*İder gam hānesin rüşen çü
kevkeb

O meh her kime mihmân
olsa bir şeb

kevser:

1. kevşer:

Mesnevi 11

Mısra: 1

*Cennette bir nehir
ismi.II Sevgilinin dudağı.*

Birinûn nâmı Cennet la'li
kevşer
Hudâ itsün anı baña
müyesser

ki:

1. ki:

Mesnevi 4

Mısra: 14

Ki bağlacı.

Hemân-dem kıldılar bir 'âlî
şoĥbet
Nice şoĥbet ki oldı reşk-i
cennet

2. ki:

Mesnevi 4

Mısra: 23

Ki bağlacı.

Ki ey yârân-ı zen-bâzân-ı
devrân
Esirân-ı şehen-şâhân-ı hûbân

3. ki:

Mesnevi 4

Mısra: 28

Ki bağlacı.

N'olaydı ey muşâhibler
n'olaydı
Ki zenler de cihânda vaşf
olaydı

4. ki:

Mesnevi 4

Mısra: 41

Ki bağlacı.

Didi bu söz ki buyurduñ sen
ey yâr
Müveccehdür nitekim rûy-ı
dildâr

5. ki:

Mesnevi 4

Mısra: 69

Ki bağlacı.

Ki bende yok o deñlü
kuvvet-i tab'
Ne diyem olmayıcağ vüs'at-i
tab'

6. ki:

Mesnevi 4

Mısra: 72

Ki bağlacı.

Ne miqdârı ola bu ben
gedânuñ
Ki vaşşâfı olam hür-ı
cinânuñ

7. ki:

Mesnevi 4

Mısra: 82

Ki bağlacı.

Budur senden murâd olan
hemânâ
Ki luţfuñdan bizi eyle tesellâ

8. ki:

Mesnevi 4

Mısra: 86

Ki bağlacı.

Çü gördüm bu işi maĥbûl
degüldür
Ki sözlerin şımağ ma'kül
degüldür

9. ki:

Mesnevi 18

Mısra: 4

Ki bağlacı.

Odur bâğ-ı cinâna kumrî-i
cân
Ki ĥalĥâl olmuş aña tavk-ı
gerdân

10. ki:

Mesnevi 28

Mısra: 2

Ki bağlacı.

Birisi elleri güzel Cemîle
Ki beñzer ĥüsñile hür-ı
cemîle

11. ki:

Mesnevi 28

Mısra: 4

Ki bağlacı.

Nice irsün meh anuñ
pâyesine
Ki şu koymağa degmez
ayasına

12. ki:

Mesnevi 29

Mısra: 4

Ki bağlacı.

Anı şayyâdlar şayd
idebilmez
Ki yüksek uçar ol okıya
gelmez

13. ki:

Mesnevi 33

Mısra: 6

Ki bağlacı.

N'ola cândan olursam
mübtelâsı
Ki la'li gösterür mercân
du'ası

14. ki:

Mesnevi 44

Mısra: 6

Ki bağlacı.

Utanmayup ĥulı olsam n'ola
anuñ
Ki olmaz oğlı kıızı utananuñ

15. ki:

Mesnevi 49

Mısra: 6

Ki bağlacı.

Ne ĥam cevri itse baña ol
vefâsuz
Ki bal olmaz cihân içre
belâsuz

16. ki:

Mesnevi 55

Mısra: 9

Ki bağlacı.

Ki bunlar şem'-i cem'-i pür-
şafâdur
Dür-i yek-dâne-i tâcü'n-
nisâdur

kilk-i beyānı:**1. kilk-i beyānı:-ı****Mesnevi 4**

Mısra: 58

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Beyan (anlatma)
kalemi.*

Derūnuñdur devāt-ı pür-
ma‘ānī
Lisānuñdur anuñ kilk-i
beyānı

kim:**1. kim:****Mesnevi 1**

Mısra: 9

*"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.*

Velī şol zenleri yād eyle kim
ol
Ola meşhüre-i mülk-i
Sitānbül

2. kim:**Mesnevi 4**

Mısra: 21

*"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.*

Hemān-dem kim oқındı
şehr-engiz
Didi bir ehl-i bezm-i zevk-
āmiz

3. kim:**Mesnevi 4**

Mısra: 35

*"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.*

Şular kim zevk kaydını
yimişler
Hemīn maḥbūb u maḥbūbe
dimişler

4. kim:**Mesnevi 4**

Mısra: 51

*"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.*

Gelūñ kim eyleyelüm aña
ibrām
Nice ibrām idelüm muḥkem
ikdām

5. kim:**Mesnevi 4**

Mısra: 74

*"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.*

Suḥan mülkinde beglik
eylemekden
Bu yigdür kim hemān ḥāmūş
olam ben

6. kim:**Mesnevi 4**

Mısra: 80

*"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.*

Sözümüz şıma luḥ it söz
güherdür
Göñül yap kim göñül
yapmak hünerdür

7. kim:**Mesnevi 7**

Mısra: 6

*"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.*

Zen-i meşhüredür gerçi o
fettān
Dem-i vuşlatda ammā kim
kızoğlan

8. kim:**Mesnevi 20**

Mısra: 2

*"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.*

Birisi Turremāne bir lebi
kand
Kim oldur tūḫı veş şūḫ u
şeker-ḥand

9. kim:**Mesnevi 22**

Mısra: 1

*"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.*

Biri Bihzād Hümāsı'dur kim
ol yār

Olupdur bāğ-ı ḥüsne kebk-
reftār

10. kim:**Mesnevi 27**

Mısra: 2

*"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.*

Biri Moskov nigārı nāmı
'Aynī
Kim oldur ḥūr-ı 'İnūñ nūr-ı
'aynı

11. kim:**Mesnevi 39**

Mısra: 4

*"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.*

Bulunmazsa 'aceb mi aña
hem-tā
Kim oldur ḥüsnele mānend-i
esmā

12. kim:**Mesnevi 53**

Mısra: 3

*"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.*

Çaçan kim nāzile cevlan ider
ol
Cinān tāvūsını ḥayrān ider ol

13. kim:**Mesnevi 54**

Mısra: 2

*"Ki" gibi kullanılan bir
bağlaç.*

Biri Topuqlı 'Āyişe zenānuñ
Kim oldur şimdi 'ayyāşı
zamānuñ

14. kimünle:-üñ, -le**Mesnevi 11**

Mısra: 5

Her kim.

Kimünle ḥaşr olursa ol
kıyāmet
Cihān içinde olur ehl-i
cennet

15. kime:-e**Mesnevi 22**

Mısra: 5
Her kim.

Kime hem-ser olursa ol mäh-
tal'at
Konar ol kişinüñ başına
devlet

16. **kimi:-i**
Mesnevi 37
Mısra: 5
Her kim.

Kimi şorsañ anuñ
efgendesidür
Büyük küçük ölümli
bendesidür

kirpüg:

1. **kirpügine:-i, -n, -e**
Mesnevi 27
Mısra: 4
Kirpik, göz kapağındaki
killardan her biri.

Güzellikde mehi 'aynına
almaz
Hilâli kaşı kirpügine şaymaz

kişi:

1. **kişinüñ:-nüñ**
Mesnevi 22
Mısra: 6
Adam, insan, kimse.

Kime hem-ser olursa ol mäh-
tal'at
Konar ol kişinüñ başına
devlet

kişver:

1. **kişverinden:-i, -n, -den**
Mesnevi 5
Mısra: 5
Memleket, ülke.

Alur dil kişverinden zülfi
bâcı
Beni başdan çıkardı eñse şacı

kitâb:

1. **kitâbı:-ı**
Mesnevi 32
Mısra: 4

Yazılmış ve basılmış
eser. II gönül bağlamında.

Eger feth olmaz ise vaşlı
bâbı
Yazılmaz gönülümüñ hergiz
kitâbı

kıya bakıcıdur:

1. **kıya bakıcıdur:-ıcı, -dur**
Mesnevi 26
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Süzgün bakmak II
hiddetli, sert, öldürücü bakış.

İder 'uşşâkına her gâh hışmı
Kıya bakıcıdur gâyetde
çeşmi

kiyâmet:

1. **kiyâmet:**
Mesnevi 11
Mısra: 5
Âfet II sevgili.

Kimüñle haşr olursa ol
kiyâmet
Cihân içinde olur ehl-i
cennet

kız:

1. **kızı:-ı**
Mesnevi 10
Mısra: 1
Kız evlat.

Biri debbâğ kıızı hüb-ı
zamâne
K'anuñ adına dirler
Hâtımâne

2. **kızı:-ı**
Mesnevi 12
Mısra: 1
Kız evlat.

Biri daği Kemâl kıızı
Hümâ'dur
Kemâl ile güzel bir meh-
likâdur

3. **kızı:-ı**
Mesnevi 18

Mısra: 1
Kız evlat.

Biri Tavuqçı kıızı 'Âyişe-
nâm
Anuñ âluftesidür hâş ile 'âm

4. **kızı:-ı**
Mesnevi 19
Mısra: 1
Kız evlat.

Nigâruñ biri derzî kıızı 'Âlem
Anuñ âvâresidür halk-ı 'âlem

5. **kızıldur:-ı, -dur**
Mesnevi 26
Mısra: 1
Kız evlat.

Biri cercer kıızıldur Muhsine-
nâm
Cihân olmışdur anuñ emrine
râm

6. **kızı:-ı**
Mesnevi 31
Mısra: 1
Kız evlat.

Birisi Küpeli kıızı Kerîme
Teni aklıqda beñzer hâm
sîme

7. **kızı:-ı**
Mesnevi 32
Mısra: 1
Kız evlat.

Biri H'âce kıızı nâmı
Şemî'dür
Bilüm iki büken anuñ
gamıdur

8. **kızı:-ı**
Mesnevi 34
Mısra: 1
Kız evlat.

Biri Zülfi kıızı nâmı Selim
Şâh
Yitirdüm 'aqlumı zülfin
görüp âh

9. **kızı:-ı**
Mesnevi 38
Mısra: 1
Kız evlat.

Böyükbaşı kızını biri nigāruñ
Hümā'dur nāmı ol 'Azrā-
'izāruñ

10. **qızı:-ı**

Mesnevi 46

Mısra: 1

Kız evlat.

Birisi bir re'İsūñ kızını Faḥrī
Şunar 'uşşāka her dem zehr-i
qahrı

11. **qızı:-ı**

Mesnevi 48

Mısra: 1

Kız evlat.

Biri daḥi Müzeyyen kızını
Mihmān
Fedā olsun yolına baş ile cān

12. **qızı:-ı**

Mesnevi 49

Mısra: 1

Kız evlat.

Biri baqqāl kızını nāmı Selīm
Şāh
Sözi tatlı güzeldür ol yüzi
māh

13. **qızı:-ı**

Mesnevi 52

Mısra: 1

Kız evlat.

Biri ḥinnācı kızını Ümmī
Ḥān'dur
Zenān içre o bir genc-i
nihāndur

qız 'alem:

1. **qız 'alem:**

Mesnevi 7

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Özel isim.

Birisi Qız 'Alem bir ḥüb-
māye
Yaraşur aña ḥurşid olsa dāye

qız 'āyişe:

1. **qız 'āyişe:**

Mesnevi 44

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Özel isim.

Biri Qız 'Āyişe bir ḥüb u
ra'nā
'İzārī ḥüsnile mānend-i
'Azrā

qızı:

1. **qızı:**

Mesnevi 15

Mısra: 1

Kız evlat.

Birisi Mumcı kızını Fātimāne
Kül oldum 'aşkı ile yane
yane

qızıoğlan:

1. **qızıoğlan:**

Mesnevi 7

Mısra: 6

Bakire.

Zen-i meşhüredür gerçi o
fettān
Dem-i vuşlatda ammā kim
qızıoğlan

koç:

1. **koçayidüñ:-ay, -idü, -ñ**

Mesnevi 37

Mısra: 4

Kucaklamak, sarmak.

Lebi gönçe bili mü gibi ince
Hemān öpe koçayidüñ
doynca

2. **koçmaq:-maq**

Mesnevi 47

Mısra: 6

Kucaklamak, sarmak.

Ayağı tozı ḥalkuñ başı tācı
Deger bir kerre koçmaq Rüm
ḥarācı

kocıl:-

1. **koçlur:-ur**

Mesnevi 31

Mısra: 6

Sarılmak, kucaklamak.

Bize bir gice şayd olmaz o
ğarrā
Koçlur güpegündüz ğayra
ammā

kol:

1. **kolı:-ı**

Mesnevi 50

Mısra: 4

*İnsan vücudunda omuz
başından parmak uçlarına
kadar uzanan bölüm.*

Qulaq dinse 'aceb mi ol
nigāra
Gümüş gibi kolı aq zülfi qara

k'ol:

1. **k'olalar:-a, -lar**

Mesnevi 4

Mısra: 64

Ki olmak.

Qabā-yı medḥüñi geydür
zenāne
K'olalar ehl-i beyt içre
nişāne

konuq umduğını yimez:

1. **konuq umduğını yimez:**

Mesnevi 48

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Atasözü**

*Misafir umduğunu değıl
bulduğunu yer.*

Anuñ vaşlı baña gerçi
maḥaldür

Konuq umduğını yimez
meşeldür

koy:

1. **koyp:-up**

Mesnevi 2

Mısra: 7

Koymak, bırakmak.

Süreyyâdan koyup ruhsârına
hâl
Taķındı hâleden zerrîn halhâl

koynuma gireydi:

1. **koynuma gireydi:-e, -ydi**
Mesnevi 16
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Biriyle yatmak.

Gireydi bir gice koynuma
‘uryân
Vireydüm cân kızusın aña
kurbân

küçük kamer:

1. **küçük kamer:**
Mesnevi 17
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Özel isim. II küçük ay.

Biri Küçük Kamer bir şüh-ı
dil-bend
Kamer devrinde yokdur aña
mânend

küçük nisâ:

1. **küçük nisâ:**
Mesnevi 37
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Özel isim.

Biri Küçük Nisâ bir şüh u
şengül
Şaçı sünbül beñi fülful yüzi
gül

kudüm:

1. **kudümından:-ı, -n, -dan**
Mesnevi 3
Mısra: 7
Ayak basma, doğma.

Kudümından şeref buldı
zamâne

İrişdi nür-ı şevkı her mekâne

küh-ı gamda:

1. **küh-ı gamda:-da**
Mesnevi 42
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gam dağı (Ferhad'ın
deldiği dağ bağlamında).*

İdersem küh-ı gamda n’ola
feryād
Beni ol la’li şirin itdi Ferhād

kul:

1. **kulın:-ın**
Mesnevi 21
Mısra: 6
Köle, esir. II âşık.

Eli degse eger cevr ü cefādan
Añardı ben kulın mihr ü
vefādan

2. **kulına:-ı, -n, -a**
Mesnevi 24
Mısra: 6
Köle, esir. II âşık.

İle lütf u vefāsı gerçi çokdur
Velî ben kulına hiç rahmı
yokdur

kül oldum:

1. **kül oldum:-du, -m**
Mesnevi 15
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Deyim**
*Bütünüyle yanmak;
varını yoğunu yitirmek.*

Birisi Mumcı kız Fātimāne
Kül oldum ‘aşkı ile yane
yane

kul olurdu:

1. **kul olurdu:-ur, -dı**
Mesnevi 14
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Deyim**
*Hükümüne girmek,
bağlanmak | hizmette
bulunmak.*

Odur hayl-i zenāna şimdî
ser-dār

Kul olurdu göreydi anı
hünkār

kulağ:

1. **kulağı:-ı**
Mesnevi 50
Mısra: 6
*Başın iki yanında
bulunan işitme organı.*

Gider ‘aqlum görinse zülfi
bağı
Beni öldürdi mengüşli kulağı

kulak:

1. **kulağına:-ı, -n, -a**
Mesnevi 31
Mısra: 4
*İnsan ve hayvanda
işitmeye yarayan ve başın iki
tarafında bulunan organ.*

Yüzine virmek için zîb ü
zîver
Taķınur kulağına küpe-i zer

2. **kulak:**
Mesnevi 50
Mısra: 3
*İnsan ve hayvanda
işitmeye yarayan ve başın iki
tarafında bulunan organ.*

Kulak dinse ‘aceb mi ol
niğāra
Gümüş gibi kolu aķ zülfi kara

kulak emîne:

1. **kulak emîne:**
Mesnevi 50
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Özel isim.

Biri Kulak Emîne bir dil-ārā
Emîn-i şehri-ı hüsn ü mäh-ı
ğarrā

külâle:

1. **külâle:**
Mesnevi 17
Mısra: 3
Kıvrıcık saç.

Ruḥ-ı zībāsını müşğın küläle
İḥāta eylemiş mâhi çü hâle

külbe-i aḥzâna:

1. **külbe-i aḥzâna:-a**
Mesnevi 4
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Hüzünler kulübesi;
aşığın hüznü, kederli
gönlü.*

Nesîm-i şubḥ-veş veş bir
niçe yârân
İrişdi külbe-i aḥzâna ol ân

kuḥ kurbānyam:

1. **kuḥ kurbānyam:-yam**
Mesnevi 16
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kulu kurbanı (kulu
kölesi olmak bağlamında).*

Biri Kaşşâb ‘Aynısı nigârûñ
Ḳulı kurbānyam ol ğamze-
kârûñ

kuḥ olsam:

1. **kuḥ olsam:-sa, -m**
Mesnevi 44
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Deyim**
*Kulu, kölesi olmak, tüm
varlığımı bir kimse, bir şey
uğruna adamak.*

Utanmayup kuḥı olsam n’ola
anuñ
Ki olmaz oğlı kıızı utananuñ

kuḥmî-i cân:

1. **kuḥmî-i cân:**
Mesnevi 18
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Can kumrusu.

Odur bâğ-ı cinâna kuḥmî-i
cân

Ki ḥalḥâl olmuş aña tavḳ-ı
gerdân

küpe-i zer:

1. **küpe-i zer:**
Mesnevi 31
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Altın küpe.

Yüzine virmek için zîb ü
zîver
Ṭaḳınur ḳulağına küpe-i zer

küpeli:

1. **küpeli:**
Mesnevi 31
Mısra: 1
*Özel isim. Emin
olunmamakla birlikte lakap
olduğu düşünülmektedir.*

Birisi Küpeli kıızı Kerîme
Teni aḳlıḳda beñzer ḥâm
sîme

kuḥbân vireydüm:

1. **kuḥbân vireydüm:-e, -y, -
dü, -m**
Mesnevi 16
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Deyim**
*Canını kurban etmek:
Canını feda etmek, ölmek.*

Gireydi bir gice ḳoynuma
‘uryân
Vireydüm cân ḳuzusun aña
kuḥbân

kuḥḳ hüma:

1. **kuḥḳ hüma:**
Mesnevi 29
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Özel isim.

Biri[si] Ḳurḳ Hüma bir yâr-i
ṭannâz
Kebüter sînelü kebk-i derî-
nâz

kuṭ idinmek:

1. **kuṭ idinmek:-in, -mek**
Mesnevi 36
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yiyecek etmek.

Eger cânım dilerse kuṭ
idinmek
İdinsün ğayrıya çift olmasun
tek

kuḳvet-i ṭab‘:

1. **kuḳvet-i ṭab‘:**
Mesnevi 4
Mısra: 69
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Tabiatın, mizacın gücü
II şairlik kudreti; manevî
güç, olgunluk.*

Ki bende yok o deñlü
kuḳvet-i ṭab‘
Ne diyem olmayıcaḳ vüs‘at-i
ṭab‘

L

laḳab:

1. **laḳab:**
Mesnevi 45
Mısra: 6
*Birisine gerçek adının
dışında sonradan isim
verme.*

Hümâ veş yüksek uçar ol dil-
ārâ
Laḳab anuñ‘çün oldı aña
Fersâ

laḳab olmuşdur:

1. **laḳab olmuşdur:-miş, -dur**
Mesnevi 36
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Takılan ad olmak.

Rebî‘a‘dur birisi bir büt-i
Çîn

Laḳab olmuşdur aña Aḳ
Gügercin

la 'l:

1. **la 'li:-i**

Mesnevi 11

Mısra: 1

*La'l (kırmızı ve değerli)
dudak | Sevgili dudağı.*

Birinüñ nâmı Cennet la 'li
kevşer
Hudâ itsün anı baña
müyesser

2. **la 'li:-i**

Mesnevi 33

Mısra: 6

*La'l (kırmızı ve değerli)
dudak | Sevgili dudağı.*

N'ola cāndan olursam
mübtelâsı
Ki la 'li gösterür mercân
du 'âsı

3. **la 'li:-i**

Mesnevi 42

Mısra: 6

*La'l (kırmızı ve değerli)
dudak | Sevgili dudağı.*

İdersem küh-ı ğamda n'ola
feryād
Beni ol la 'li şirin itdi Ferhād

lāle-i gül-gün olupdur:

1. **lāle-i gül-gün olupdur:-
up, -dur**

Mesnevi 25

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kırmızı lale olmak.

Yañağı lāle-i gül-gün
olupdur
Dehānı ğonçe-i mevwün
olupdur

la 'l-pāre:

1. **la 'l-pāre:**

Mesnevi 33

Mısra: 1

*Özel isim II yakut
parçası.*

Birisinüñ de nāmı La 'l-pāre
Ḳatı ğoñüllüdüdür çün seng-i
hāre

leb:

1. **lebi:-i**

Mesnevi 27

Mısra: 6

Dudak.

Şu dem kim nāmı anuñ
'Aynī olmuş
Lebi āb-ı hayātuñ 'aynı
olmuş

2. **lebi:-i**

Mesnevi 37

Mısra: 3

Dudak.

Lebi ğonçe bili mü gibi ince
Hemān öpe қоçayidüñ
doyınca

3. **lebi:-i**

Mesnevi 49

Mısra: 4

Dudak.

N'ola meyl itsem ol serv-i
revāna
Lebi 'unnāb-ı terdür bāğ-ı
cāna

lebi ḳand:

1. **lebi ḳand:**

Mesnevi 20

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dudağı şeker II sevgili.

Birisi Ṭurremāne bir lebi
ḳand
Kim oldur ṫüfī veş řüḫ u
şeker-ḳand

leṫāfet:

1. **leṫāfetde:-de**

Mesnevi 33

Mısra: 4

Latiflik, hoşluk.

Dehānı ḫoḳḳa-i yāḳūt-ı
aḫmer
Leṫāfetde dişi dür sözi
gevher

leylā:

1. **leylā:**

Mesnevi 55

Mısra: 7

*Leyla ile Mecnun
hikayesinin kadın
kahramanı.*

Güzellikde eger Leylā vü
'Azrā
Olmaz bunlara mānend ü
hem-tā

leylī:

1. **leylī:**

Mesnevi 1

Mısra: 14

*Leyla ve Mecnun
hikayesinin kadın
kahramanı.*

Mükeḫḫal gözleri olup pür-
efsün
Yüzini Leylī görse ola
mevnün

leyl-i deycür:

1. **leyl-i deycür:**

Mesnevi 15

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Karanlık gece. II
sevgilinin saçı.*

Yüzi miřḳāt ü zülfi leyl-i
deycür
Ten-i zībāsı güyā şem '-i
kāfür

leyl-i ḳadre:

1. **leyl-i ḳadre:-e**

Mesnevi 12

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Ayet**

*Kadir gecesi, bin aydan
daha hayırlı olduğuna
inanılan mübarek gece II*

*Kur'an'ın 97. sûresi olan
Kadir sûresine telmih vardır.*

Şebîh olalı zülfi leyl-i kıadre
Cemâl-i bâ-kemâli döndi
bedre

lisân:

1. **lisânuñdur:-uñ, -dur**
Mesnevi 4
Mısra: **58**
*Düşünce ve duyguları
bildirmeye yarayan herhangi
bir anlatım aracı, dil.*

Derünuñdur devât-ı pür-
ma'ânî
Lisânuñdur anuñ kilki-
beyânı

luţf:

1. **luţfuñdan:-uñ, -dan**
Mesnevi 4
Mısra: **82**
Yardım, inayet, ihsan.

Budur senden murâd olan
hemânâ
Ki luţfuñdan bizi eyle tesellâ

luţf it:

1. **luţf it:**
Mesnevi 4
Mısra: **79**
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*İhsanda, iyilikte
bulunmak.*

Sözümüz şıma luţf it söz
güherdür
Gönül yap kim gönül
yapmak hünerdür

luţf u vefâsı:

1. **luţf u vefâsı:-sı**
Mesnevi 24
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
İyilik, dostluk ve sevgi.

İle luţf u vefâsı gerçi çokdur
Velî ben kılma hîç rahmı
yokdur

M

ma'ânî:

1. **ma'ânî:**
Mesnevi 1
Mısra: **6**
*Düzgün ve yerinde söz
söyleme kurallarını öğreten
belâgat ilminin sözün hâle
uygunluğundan bahseden
bölümü.*

Cihân meh-rûların kayd eyle
anda
Ma'ânî gencini şayd eyle
anda

2. **ma'ânî:**
Mesnevi 4
Mısra: **47**
Manalar.

Ma'ânî kânınuñ gevher-şi'ârî
Zen-i nazmuñ sözi dür
güşvârî

3. **ma'ânînuñ:-nüñ**
Mesnevi 4
Mısra: **50**
Manalar.

Ne müşkil beyt olurs'itmez
te'essüf
Ma'ânînuñ ider bikrin
taşarruf

mâder-i çerh-i pür-ahter:

1. **mâder-i çerh-i pür-
ahter:**
Mesnevi 44
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Yıldız dolu feleğin
annesî.*

Cihâna mâder-i çerh-i pür-
ahter
Getürmedi bir anuñ gibi
duhter

mâh:

1. **mâhı:-ı**
Mesnevi 17
Mısra: **4**
Ay II ay yüzlü sevgili.

Ruḥ-ı zîbâsını müşğîn külâle
İḥâta eylemiş mâhı çü hâle

2. **mâh:**
Mesnevi 32
Mısra: **5**
Ay II ay yüzlü sevgili.

Eger ben da'vet itsem
gelmez ol mâh
Varur oḫınmaduğı yire her
gâh

3. **mâh:**
Mesnevi 39
Mısra: **5**
Ay II ay yüzlü sevgili.

Meger kim şîve-i perîdür ol
mâh
Görinmez şîve eyler baña her
gâh

4. **mâha:-a**
Mesnevi 40
Mısra: **5**
Ay II ay yüzlü sevgili.

Şu kim ol mâha oldı hem-
dem ü yâr
Cihân bezminde özge 'âlemi
var

maḥal:

1. **maḥaldür:-dür**
Mesnevi 48
Mısra: **5**
*Uygun, yerinde, tam,
kusursuz.*

Anuñ vaşlı baña gerçi
maḥaldür
Könük umduğımı yimez
meşeldür

maḥbûb u maḥbûbe:

1. **maḥbûb u maḥbûbe:**
Mesnevi 4
Mısra: **36**
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

*Erkek ve kadın sevilen
II sevgili.*

Şular kim zevk kaydını
yemişler
Hemîn maḥbûb u maḥbûbe
dimişler

maḥbûbe:

1. **maḥbûbenüñ:-nüñ**
Mesnevi 5
Mısra: 1
*Muhabbet olunmuş,
sevilmiş, sevilen.*

Biri maḥbûbenüñ Şaçlı
Zamân'dur
Kati çok başlu fettân-ı
cihândur

mâh-ı 'âlem:

1. **mâh-ı 'âlem:**
Mesnevi 40
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Cihânı süsleyen ay II
sevgili.*

Birisinüñ de nâmı Ak 'Âlem
Karaçullukçısıdur mâh-ı
'âlem

mâh-ı ğarrâ:

1. **mâh-ı ğarrâ:**
Mesnevi 19
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Parlak ay II Sevgilinin
parlak yüzü.*

Cemâli âftâb-ı 'âlem-ârâ
Hilâl-ebürü cebîni mâh-ı ğarrâ

2. **mâh-ı ğarrâ:**
Mesnevi 50
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Parlak ay II Sevgilinin
parlak yüzü.*

Biri Kulaç Emîne bir dil-ârâ
Emîn-i şehri-ü hüsn ü mâh-ı
ğarrâ

mâh-ı şeb-ârâ:

1. **mâh-ı şeb-ârâ:**
Mesnevi 17
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Geceyi süsleyen ay.

Yüzinde pîçe gördükce
hemânâ
Tutuldu şanuram mâh-ı şeb-
ârâ

mâh-ı sipihri:

1. **mâh-ı sipihri:-i**
Mesnevi 21
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gökyüzünün ayı. II
Sevgilinin Yüzü.*

Perî-peykerlerüñ birisi Mihrî
Hâcîl eyler yüzi mâh-ı sipihri

mâh-peyker:

1. **mâh-peyker:**
Mesnevi 47
Mısra: 3
*Yüzü ay gibi parlak
olan. || Sevgili.*

Çanı bir aña beñzer mâh-
peyker
Hilâl-ebürü tāk-ı kaşr-ı
kaşer

maḥrem olduğumı:

1. **maḥrem olduğumı:-duğ,
-um, -ı**

Mesnevi 53
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*İçli dışlı olmak, samimi
olmak.*

Gören olduğumı anuñla
maḥrem

Şanur Hāvva'yile cem' oldı
Âdem

mâh-tâb:

1. **mâh-tâbın:-ın**

Mesnevi 2

Mısra: 6

*Ay ışığı, ay aydınlığı,
dolunay.*

Perîşân eyleyüp zülfi şehâbın
Müzeyyen kıldı hüsnî mâh-
tâbın

mâh-ṭal'at:

1. **mâh-ṭal'at:**

Mesnevi 22

Mısra: 5

Ay yüzlü.

Kime hem-ser olursa ol mâh-
ṭal'at
Konar ol kişinüñ başına
devlet

2. **mâh-ṭal'at:**

Mesnevi 43

Mısra: 2

Ay yüzlü II sevgili.

Biri Çirmenlü 'Âyişe bir âfet
Cihân 'ayyâşidur ol mâh-
ṭal'at

maḥzâ:

1. **maḥzâ:**

Mesnevi 52

Mısra: 3

Hâlis, katkısız, tam.

Gönüller almağa âl ile maḥzâ
Yakınmış ellerine al hınnâ

maḳâm:

1. **maḳâmı:-ı**

Mesnevi 35

Mısra: 2

*Durulacak yer, durak,
mesken. II Klasik Türk
musikisinde bir müzik
parçası veya şarkının işleniş
biçimi.*

Biri sâzendedür Eglence
nâmi
Gezer güşe-be-güşe her
mağâmı

mağbül:

1. **mağbül:**

Mesnevi 4

Mısra: **85**

*Beğenilen, kabul gören,
hoşa giden, hoş.*

Çü gördüm bu işi mağbül
degüldür
Ki sözlerin şımağ ma'kül
degüldür

mağbül ola:

1. **mağbül ola:-a**

Mesnevi 4

Mısra: **54**

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kabul edilmek;
beğenilmek, hoşla gitmek.*

Umaruz sözümden
çıkmaya ol
Ola mağşüdumuz yanında
mağbül

mağbül-i devrân:

1. **mağbül-i devrân:**

Mesnevi 55

Mısra: **2**

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Zamanın kabul
edilenleri, makbulleri.*

Egerçi yok zenâna hadd ü
pâyân
Velî bunlar durur mağbül-i
devrân

mağşüd:

1. **mağşüdumuz:-umuz**

Mesnevi 4

Mısra: **54**

Amaç, gaye, maksat.

Umaruz sözümden
çıkmaya ol

Ola mağşüdumuz yanında
mağbül

ma'kül:

1. **ma'kül:**

Mesnevi 4

Mısra: **86**

*Akla uygun, mantıklı,
akıllıca.*

Çü gördüm bu işi mağbül
degüldür
Ki sözlerin şımağ ma'kül
degüldür

mânend:

1. **mânend:**

Mesnevi 17

Mısra: **2**

Benzer, eş, misil, nazir.

Biri Küçük Kamer bir şüh-ı
dil-bend
Kamer devrinde yokdur aña
mânend

mânend ü hem-tâ:

1. **mânend ü hem-tâ:**

Mesnevi 55

Mısra: **8**

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Eş ve benzer.

Güzellikde eger Leylâ vü
'Azrâ
Olımağ bunlara mânend ü
hem-tâ

mânend-i 'azrâ:

1. **mânend-i 'azrâ:**

Mesnevi 44

Mısra: **2**

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Azra gibi.

Biri Kız 'Âyişe bir hûb u
ra'nâ
'Îzârı hüsnile mânend-i
'Azrâ

mânend-i esmâ:

1. **mânend-i esmâ:**

Mesnevi 39

Mısra: **4**

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*İsimler gibi II Allah'a
bir benzeri olmaması gibi
bağlamında.*

Bulunmazsa 'aceb mi aña
hem-tâ
Kim oldur hüsnile mânend-i
esmâ

mânend-i penbe:

1. **mânend-i penbe:**

Mesnevi 6

Mısra: **2**

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Pamuk gibi.

Birisi Penbe 'Aynı bir
semen-ber
Teni mânend-i penbe nâzük
ü ter

maye:

1. **mâyedür:-dür**

Mesnevi 51

Mısra: **5**

Maya, öz, asıl, cevher.

'Acâyib mâyedür ol vuşla-i
ter
Görenler türşesine aş yererler

mecnûn ola:

1. **mecnûn ola:-a**

Mesnevi 1

Mısra: **14**

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Deli, çılgın olmak.

Mükehhâl gözleri olup pür-
efsün
Yüzini Leylî görse ola
mecnûn

medh:

1. **medhî:-i**

Mesnevi 4

Mısra: **68**

Bir kimse veya bir şeyin iyiliklerini, üstün niteliklerini söyleyerek değerini yüceltme, övme.

Sözünüz başumuñ üstine
ammā
Bu medhi eylemeñ benden
temennā

meger:

1. **meger:**

Mesnevi 2

Mısra: 1

Açıkça, aslında.

Meger bir şeb bu çerh-i bive-
bānū
'Arūs olmağa dutmışdı yine
rū

meger kim:

1. **meger kim:**

Mesnevi 30

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Galiba.

Şacı şeh-bāl-i perī zülfi pür-
çin
Kamer-ruhdur meger kim ol
büt-i Çin

2. **meger kim:**

Mesnevi 39

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Meğer ki, oysa ki.

Meger kim şive-i perīdür ol
māh
Görinmez şive eyler baña her
gāh

meh:

1. **meh:**

Mesnevi 46

Mısra: 3

Ay II Sevgili, dilber.

Olaldan gün gibi ol meh
hüveydā

Anuñla fahr idinür qarı
dünyā

2. **meh:**

Mesnevi 48

Mısra: 4

Ay II Sevgili, dilber.

İder gam hānesin rüşen çü
kevkeb
O meh her kime mihmān
olsa bir şeb

3. **meh:**

Mesnevi 14

Mısra: 4

Ay, kamer.

Melekdür ol perī şüretlü bī-
şekl
Meh aña bir kamer adlu
kenīzek

4. **mehi:-i**

Mesnevi 27

Mısra: 3

Ay, kamer.

Güzellikde mehi 'aynına
almaz
Hilālī kaşı kirpüğine şaymaz

5. **meh:**

Mesnevi 28

Mısra: 3

Ay, kamer.

Nice irsün meh anuñ
pāyesine
Ki şu koymağa degmez
ayasına

meh-cemāl:

1. **meh-cemāl:-i**

Mesnevi 12

Mısra: 6

Ay yüzü II sevgili.

Ola bir gün diyü rüzī vişāli
Sever ehl-i kemāl o meh-
cemālī

meh-i nevdin:

1. **meh-i nevdin:-den**

Mesnevi 2

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

Yeni ay, hilāl.

Şafağdan yakınup pāyına
hinnā
Meh-i nevdin urındı tās-ı
taqya

mehin bānū-yı devrāndan:

1. **mehin bānū-yı**

devrāndan:-dan

Mesnevi 30

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Zamanın Mehin
Banu'su II Mehin Banu,
Hüsrev ü Şirin
mesnevilerinde Ermen
melikesi olarak adı geçer.
Şirin bu kudretli hatunun
yeğenidir. Onun ölümünden
sonra tahta yeğeni Şirin
geçer.*

'İzārında olan reng-i sefidāc
Mehin Bānū-yı devrāndan
alur bāc

meh-liqā:

1. **meh-liqādur:-dur**

Mesnevi 12

Mısra: 2

*Ay yüzü güzel II
sevgili.*

Biri daği Kemāl kıızı
Hümā'dur
Kemāl ile güzel bir meh-
liqādur

2. **meh-liqādur:-dur**

Mesnevi 41

Mısra: 1

*Ay yüzü güzel II
sevgili.*

Cihān dirlir biri bir meh-
liqādur
Cihān gibi vefāsuz dil-
rübādur

meh-rū:

1. **meh-rûların:-lar, -ın**
Mesnevi 1
 Mısra: 5
Ay yüzlü ll sevgili.

Cihân meh-rûların kayd eyle
 anda
 Ma'ânî gencini şayd eyle
 anda

2. **meh-rû:**
Mesnevi 24
 Mısra: 3
Ay yüzlü ll sevgili.

Düşücek ana rahmine o meh-
 rû
 Didiler toğıcağ bî-rahm olur
 bu

mehveş:

1. **mehveş:**
Mesnevi 43
 Mısra: 3
*Ay yüzlü || Ay gibi güzel
 yüzlü sevgili.*

Egerçi kim degül şehri o
 mehveş
 Velî yok bu şehirde aña
 beñdeş

mekân:

1. **mekâne:-e**
Mesnevi 3
 Mısra: 8
Yurt, vatan.

Ƙudümından şeref buldı
 zamâne
 İrişdi nür-ı şevkı her mekâne

melek:

1. **melekdür:-dür**
Mesnevi 10
 Mısra: 3
*Allah katında bulunan
 ve nur olarak yaratılan
 varlıkların her biri.*

Melekdür ol şanem yâhod
 perîdür
 K'anuñ ay ile gün hâk-i
 deridür

2. **melek:**
Mesnevi 39
 Mısra: 2
*Allah katında bulunan
 ve nur olarak yaratılan
 varlıkların her biri.*

Biri Şive Emîne bir zarîfe
 Melek öykinmez ol cism-i
 lañife

3. **melekdür:-dür**
Mesnevi 14
 Mısra: 3
*Allah katında bulunan
 ve nur olarak yaratılan
 varlıkların her biri. II
 sevgili.*

Melekdür ol perî şüretlü bî-
 şekl
 Meh aña bir çamer adlu
 kenîzek

4. **melekler:-ler**
Mesnevi 55
 Mısra: 16
*Allah katında bulunan
 ve nur olarak yaratılan
 varlıkların her biri. II
 sevgili.*

Murâdınca dönüp çerh-i
 felekler
 Cihân durduçca dursun bu
 melekler

melek-hû:

1. **melek-hû:**
Mesnevi 23
 Mısra: 2
Melek huylu.

Biri Süglün Emîne bir perî-
 rû
 Bulınmaz aña beñzer bir
 melek-hû

melek-simâ:

1. **melek-simâ:**
Mesnevi 45
 Mısra: 3
Melek yüzlü.

Ƙamer-peyker melek-simâ
 perî-nâz

Güzeller içre mümtâz u ser-
 efrâz

2. **melek-simâdur:-dur**
Mesnevi 53
 Mısra: 2
Melek yüzlü.

Nigâr-ı meh-cebînüñ biri
 Havvâ
 Melek-simâdur ol bânü-yı
 ra'nâ

mengüş:

1. **mengüşl:-lı**
Mesnevi 80
 Mısra: 6
Küpe.

Gider 'aqlum görünse zülfi
 bağı
 Beni öldürdi mengüşlî kulağı

menzil:

1. **menzili:-i**
Mesnevi 45
 Mısra: 2
Yer, mekân.

Birisi bir güzel nâmı
 Hümâ'dur
 Dem-â-dem menzili evc-i
 hevâdur

mercân du'ası:

1. **mercân du'ası:**
Mesnevi 33
 Mısra: 6
 Kelime Tipi: **Kalıp**

îfade

*Bilhassa sevgi ve
 muhabbet için okunan veya
 muska yapılan bir nevi
 şirinlik duâsı. II Rivayete
 göre: Padişahlardan birinin
 Mercan adındaki gözdesi
 ölür. Ölüyü yıkayan, kadının
 üstünde bulduğu muskayı
 alıp kendi boynuna takar.
 Padişah cenazenin
 bulunduğu yere gelip de ölü
 yıkayanı görünce, hemen ona
 âşık olur. "Mercan duası"
 tabirinin aslı bu imiş.
 Levend, Ağâh Sırrı, Divan*

Edebiyatı, Kelimeler ve Remizler Mazmunlar ve Mefhumlar, Dergâh yay., 2015, s.426. II İstanbul'da "Mercan Yokuşu" denen bir tepe vardır ve nesiller boyunca ve hâlâ hırsızların uğrak yeri olmuştur. Bunlar kendilerine zekat verenlere her çeşit dua ve şükranında bulunma âdetini sürdürmektedirler ve böylece mercan duası (bir mercan yokuşu duası için) aşırı minnettarlık göstermenin bir ifadesi olarak meşhur oldu. Azizi'nin bu ifadeyi kullanışı ya övmek ya da alay etmek içindir.

N'ola cāndan olursam
mübtelâsı
Ki la'li gösterür mercân
du'âsı

meryem:

1. **meryem:**
Mesnevi 47
Mısra: 1
Özel isim.

Birisi bir şeh-i Rüm adı
Meryem
Olupdur deyr-i dilde 'aşkı
muhkem

mesel:

1. **meşeldür:-dür**
Mesnevi 48
Mısra: 6
Atasözü.

Anuñ vaşlı baña gerçi
mağaldür
Konuk umduğunu yimez
meşeldür

meşhür olursa:

1. **meşhür olursa:-ur, -sa**
Mesnevi 40
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Bilinmek, tanınmak, ün salmak.

'Aceb mi hüsniyle olursa
meşhür
Bir aq güldür cihân bāğında
ol hür

meşhüre-i mülk-i sitānbül ola:

1. **meşhüre-i mülk-i sitānbül ola:-a**
Mesnevi 1
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
İstanbul mülkünün meşhurları olmak.

Velî şol zenleri yād eyle kim
ol
Ola meşhüre-i mülk-i
Sitānbül

meşhür-ı âfāk olaldan:

1. **meşhür-ı âfāk olaldan:-aldan**
Mesnevi 38
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Herkesçe bilinir olmak.

Olaldan hüsniyle meşhür-ı
âfāk
Bölük bölük gezer ardınca
'uşşāk

meşşāta:

1. **meşşāta:**
Mesnevi 4
Mısra: 60
Gelini süsleyen kadın II şair bağlamında kullanılmıştır.

Sözündür nev-'arūs-ı hüb-
siret
Çü meşşāta virtürsin aña zīnet

mest-i müdāmı:

1. **mest-i müdāmı:-ı**
Mesnevi 8
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Devamlı sarhoş, hiç

ayık gezmeyen. II Müdam aynı zamanda şiirde anlatılan güzelin adıdır.

Serir-i 'işvenüñ şāh-ı be-
nāmı
Şarāb-ı şivenüñ mest-i
müdāmı

mevzün:

1. **mevzün:**
Mesnevi 25
Mısra: 1
Özel isim II Ahenkli, düzgün, biçimli.

Birisi bir seh-ı kadı
Mevzün
Şalınsa nāzile çün serv-i
mevzün

mey-i vaşlum:

1. **mey-i vaşlum:-um**
Mesnevi 43
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Kavuşma şarabı.

'Aceb ol bī-vefāya
n'eyledüm ben
Mey-i vaşlum dimiş aña
içürmen

meyl itsem:

1. **meyl itsem:-se, -m**
Mesnevi 49
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Gönül bağlamak | sevmek, aşık olmak, can vermek.

N'ola meyl itsem ol serv-i
revāna
Lebi 'unnāb-ı terdür bāğ-ı
cāna

mı:

1. **mı:**
Mesnevi 4
Mısra: 76
Soru edatı.

İşitdiler çü benden bu kelâmı
Didiler böyle dimek hîç revâ
mı

2. **mı:**

Mesnevi 21

Mısra: 3

Soru edatı.

Didüm itseñ baña olmaz mı
şefkat
Didi bilmem nedür mihr ü
maḥabbet

mihmān:

1. **mihmān:**

Mesnevi 48

Mısra: 1

Özel isim.

Biri daḥi Müzeyyen kıızı
Mihmān
Fedā olsun yolına baş ile cān

mihmān olsa:

1. **mihmān olsa:-sa**

Mesnevi 48

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Misafır, konuk olmak,
bir yerde kısa bir süreliğine
oturmak, bulunmak.*

İder gam ḥānesin rüşen çü
kevkeb

O meh her kime mihmān
olsa bir şeb

mihr ü maḥabbet:

1. **mihr ü maḥabbet:**

Mesnevi 21

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sevgi ve muhabbet.

Didüm itseñ baña olmaz mı
şefkat
Didi bilmem nedür mihr ü
maḥabbet

mihr ü vefādan:

1. **mihr ü vefādan:-dan**

Mesnevi 21

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sevgi ve dostluk.

Eli degse eger cevr ü cefādan
Añardı ben ḫulın mihr ü
vefādan

mihri:

1. **mihri:**

Mesnevi 21

Mısra: 1

Özel isim. II güneş, aşk.

Peri-peykerlerüñ birisi Mihrī
Ḥacil eyler yüzi mäh-ı sipihri

mihri-hāver:

1. **mihri-hāver:**

Mesnevi 3

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Doğunun güneşi.

Çü 'arz itdi cemālin mihr-i
ḥāver
Zen-i dünyāya virdi zīb ü
zīver

mikdār:

1. **mikdārı:-ı**

Mesnevi 4

Mısra: 71

Değer, kıymet; derece.

Ne mikdārı ola bu ben
gedānuñ
Ki vaşşāfi olam ḥür-ı
cinānuñ

mişkāt:

1. **mişkāt:**

Mesnevi 15

Mısra: 3

*Evlerde kandil koymak
için duvara açılan oyuk.*

Yüzi mişkāt ü zülfi leyl-i
deycür

Ten-i zībāsı güyā şem'-i
kāfür

moskov:

1. **moskov:**

Mesnevi 27

Mısra: 1

Rusya, Ruslar.

Biri Moskov niğarı nāmı
'Aynī
Kim oldur ḥür-ı 'İnüñ nür-ı
'aynı

mü:

1. **mü:**

Mesnevi 37

Mısra: 3

Kıl, bıyık teli.

Lebi gönçe bili mü gibi ince
Hemān öpe ḳoçayidüñ
doynca

müdām-ı bī-vefādur:

1. **müdām-ı bī-vefādur:-dur**

Mesnevi 8

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Vefasız Müdam.

Birisi de Müdām-ı bī-
vefādur
Be-gāyet ehl-i cevr ü pür-
cefādur

muḥaşşal:

1. **muḥaşşal:**

Mesnevi 4

Mısra: 84

Sözün kısası.

Bu güne nice sözler
söylediler
Muḥaşşal yine ikdām
eylediler

muḥkem:

1. **muḥkem:**

Mesnevi 4

Mısra: 52

Sağlam, dayanıklı.

Gelün kim eyleyelüm aña
ibrām
Nice ibrām idelüm muhkem
ikdām

muhkem olupdur:

1. **muhkem olupdur:**-up, -
dur

Mesnevi 47

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sağlam, dayanıklı
olmak.*

Birisi bir şeh-i Rüm adı
Meryem
Olupdur deyr-i dilde 'aşkı
muhkem

muhsine-nām:

1. **muhsine-nām:**

Mesnevi 26

Mısra: 1

Muhsine isimli II

Muhsine özel isim.

Biri cercer kızıdır Muhsine-
nām
Cihān olmuşdur anuñ emrine
rām

mükeḥḥal:

1. **mükeḥḥal:**

Mesnevi 1

Mısra: 13

Sürmeli, sürmelenmiş.

Mükeḥḥal gözleri olup pür-
efsün
Yüzini Leylî görse ola
mecnün

mülk:

1. **mülkinde:**-i, -n, -de

Mesnevi 4

Mısra: 73

Memleket, ülke.

Suḥan mülkinde beglik
eylemekden
Bu yigdür kim hemān ḥāmūş
olam ben

mülk-i havrān:

1. **mülk-i havrān:**

Mesnevi 55

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Havran, Şam yurdu.

Zenān-ı Mışr u Şām u mülk-i
Ḥavrān
Olmaz bunlara ḥüsniile
akrān

mülk-i suḥan:

1. **mülk-i suḥan:**

Mesnevi 4

Mısra: 61

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Söz mülkü, memleketi.

Bugün mülk-i suḥan
sulṭānısın sen
Görenler genc-i nazmuñ
dirler aḥsen

mumcı:

1. **mumcı:**

Mesnevi 15

Mısra: 1

Mumcu, mum satan kişi.

Birisi Mumcı kızı Fāṭımāne
Kül oldum 'aşkı ile yane
yane

mümtāz u ser-efrāz:

1. **mümtāz u ser-efrāz:**

Mesnevi 45

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Seçkin ve üstün.

Ḳamer-peyker melek-sīmā
perī-nāz
Güzeller içre mümtāz u ser-
efrāz

murād olan:

1. **murād olan:**-an

Mesnevi 4

Mısra: 81

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Erişilmek istenen,
arzulanan. || Amaç.*

Budur senden murād olan
hemānā
Ki luṭfuñdan bizi eyle tesellā

murādınca dönüp:

1. **murādınca dönüp:**-üp

Mesnevi 55

Mısra: 15

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İsteği üzere dönmek.

Murādınca dönüp çerḥ-i
felekler
Cihān durduḡca dursun bu
melekler

muşāhib:

1. **muşāhibler:**-ler

Mesnevi 4

Mısra: 27

Biriyle karşılıklı

*konuşan, sohbet arkadaşı
olan kimse.*

N'olaydı ey muşāhibler
n'olaydı
Ki zenler de cihānda vaşḡ
olaydı

müşerref itdiler:

1. **müşerref itdiler:**-di, -ler

Mesnevi 4

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Şerefliendirmek,
onurlandırmak.*

Sa 'ādetle gelüp oturdılar çün
Müşerref itdiler ḡam-ḥānem
ol gün

müşgīn:

1. **müşgīn:**

Mesnevi 17

Mısra: 3

Misk kokulu.

Ruḥ-ı zībāsını müşğın küläle
İḥāta eylemiş māhı çü hāle

2. **müşğın:**

Mesnevi 51

Mısra: 4

*Misk kokulu II siyah,
kara.*

N'ola dirsem aña kebk-i
derīdür
İki zülfü iki müşğın perīdür

müşkil:

1. **müşkil:**

Mesnevi 4

Mısra: 49

Güç, zor, sıkıntılı.

Ne müşkil beyt olurs'itmez
te'essüf
Ma'ānīnün ider bikrin
taşarruf

müvecceh:

1. **müveccehdür:-dür**

Mesnevi 4

Mısra: 42

*Teveccüh olunmuş,
makbul, muteber, münasip.*

Didi bu söz ki buyurduñ sen
ey yār
Müveccehdür nitekim rüy-ı
dildār

müyesser itsün:

1. **müyesser itsün:-sün**

Mesnevi 11

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Nasip etmek.

Birinüñ nāmı Cennet la'li
kevşer
Ḥudā itsün anı baña
müyesser

müzellef:

1. **müzellef:**

Mesnevi 34

Mısra: 6

Sakal başları hafifçe

*kararan, yüzünde yeni yeni
tüyler çıkan, yüzü tüylenen
kul.*

Zenān içre nazīri yok
güzeldür
Müzellef bir nigār-ı bī-
bedeldür

müzeyyen:

1. **müzeyyen:**

Mesnevi 48

Mısra: 1

*Özel isim. Mihman
adında kıızı olan bir kişi II
Tezyin edilmiş, süslenmiş.*

Biri daḥi Müzeyyen kıızı
Mihmān
Fedā olsun yolına baş ile cān

müzeyyen kıldı:

1. **müzeyyen kıldı:-dı**

Mesnevi 2

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Tezyin etmek, süslemek,
donatmak.*

Perīşān eyleyüp zülfi şehābın
Müzeyyen kıldı ḥüsni mäh-
tābın

N

naqş irer:

1. **naqş irer:-er**

Mesnevi 36

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Eksiklik, noksanlık
erişmek.*

Yüzünden naqş irer bedr-i
tamāma
Hevāsında uçar gök bir
ḥamāme

nām:

1. **nāmı:-ı**

Mesnevi 11

Mısra: 1

Ad II Şan,şöhret.

Birinüñ nāmı Cennet la'li
kevşer
Ḥudā itsün anı baña
müyesser

2. **nāmı:-ı**

Mesnevi 14

Mısra: 1

Ad II Şan,şöhret.

Birisi bir güzeldür nāmı Paşa
Olur ḥayrān iden anı temāşā

3. **nāmı:-ı**

Mesnevi 27

Mısra: 1

Ad II Şan,şöhret.

Biri Moskov nigārı nāmı
'Aynī
Kim oldur ḥür-ı 'īnün nūr-ı
'aynı

4. **nāmı:-ı**

Mesnevi 27

Mısra: 5

Ad II Şan,şöhret.

Şu dem kim nāmı anuñ
'Aynī olmış
Lebi āb-ı ḥayātuñ 'aynı
olmuş

5. **nāmı:-ı**

Mesnevi 32

Mısra: 1

Ad II Şan,şöhret.

Biri Ḥ'āce kıızı nāmı
Şemī'dür
Bilüm iki büken anuñ
gamıdur

6. **nāmı:-ı**

Mesnevi 33

Mısra: 1

Ad II Şan,şöhret.

Birininüñ de nāmı La'l-pāre
Ḳatı gönüllüdür çün seng-i
ḥāre

7. **nāmı:-ı**

Mesnevi 34

Mısra: 1
Ad II Şan,şöhret.

Biri Zülfi kıızı nāmı Selīm
Şāh
Yitirdüm 'aqlumı zülfin
görüp āh

8. nāmı:-ı

Mesnevi 35

Mısra: 1

Ad II Şan,şöhret.

Biri sâzendedür Eglence
nāmı
Gezer güşe-be-güşe her
mağāmı

9. nāmı:-ı

Mesnevi 38

Mısra: 2

Ad II Şan,şöhret.

Bölükbaşı kıızı biri nigāruñ
Hümā'dur nāmı ol 'Azrā-
'izāruñ

10. nāmı:-ı

Mesnevi 40

Mısra: 1

Ad II Şan,şöhret.

Birisinüñ de nāmı Aq 'Ālem
Karakullukçısıdur mäh-ı
'ālem

11. nāmı:-ı

Mesnevi 42

Mısra: 1

Ad II Şan,şöhret.

Birinüñ Ermeni Sultān nāmı
Olupdur ħusrev-i ħāver
gūlāmı

12. nāmı:-ı

Mesnevi 45

Mısra: 1

Ad II Şan,şöhret.

Birisi bir güzel nāmı
Hümā'dur
Dem-ā-dem menzili evc-i
hevādur

13. nāmı:-ı

Mesnevi 49

Mısra: 1
Ad II Şan,şöhret.

Biri baqqāl kıızı nāmı Selīm
Şāh
Sözi tatlu güzeldür ol yüzi
māh

nāme:

1. nāme-yi:-yi

Mesnevi 55

Mısra: 18

Kitap, risale.

'Azīzī gel sözünü ihtitām it
Bu rengin nāme-yi bunda
tamām it

nāme-i rengin:

1. nāme-i rengin:

Mesnevi 1

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Renkli, akıcı mektup.

İdüp bir nāme-i rengin peydā
Zenān evşāfını aña kıl inşā

nā-mihr-bān:

1. nā-mihr-bāndur:-dur

Mesnevi 19

Mısra: 6

Vefasız, sevgisiz,
muhabbetsiz.

Nażiri yoq nigār-ı dil-
sitāndur

Velī 'ālem gibi nā-mihr-
bāndur

nārenc-i bustān:

1. nārenc-i bustān:

Mesnevi 25

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bahçe protakalı II
sevgilinin memesi
bağlamında.

N'ola gögsine dirsem
gūlşen-i cān

Dü pistānı iki nārenc-i
bustān

nāz:

1. nāzile:-ile

Mesnevi 23

Mısra: 3

Kendini beğendirmek
amacıyla takınılan edālī
tavır, cilve.

Yürise nāzile kebk-i derī vār
Gören anı şanur uçar perī vār

2. nāzile:-ile

Mesnevi 25

Mısra: 2

Kendini beğendirmek
amacıyla takınılan edālī
tavır, cilve.

Birisi bir sehī-ğad adı

Mevzūn

Şalınsa nāzile çün serv-i

mevzūn

3. nāzile:-ile

Mesnevi 35

Mısra: 3

Kendini beğendirmek
amacıyla takınılan edālī
tavır, cilve.

Eline aldığınca nāzile çeng

İder çengine gökde Zühre

āheng

nazar itdükce:

1. nazar itdükce:-dükce

Mesnevi 1

Mısra: 15

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bakmak, görmek.

Ele alup nazar itdükce her ān
Şafālar kesb ide zen-bāre
yārān

nāzenin:

1. nāzeninler:-ler

Mesnevi 4

Mısra: 38

Narin, nazlı, ince II
sevgili.

Pes eyle olsa ey yār-ı
güzīnler
Niçün yār olmayalar
nāzenīnler

nāzi:

1. **nāzile:-le**

Mesnevi 53

Mısra: 3

*Kendini beğendirmek
amacıyla yapılan gösterişli
hareket, şive, işve, cilve.*

Kaçan kim nāzile cevlan ider
ol
Cinān tāvūsını hayrān ider ol

nazir:

1. **nazir:-i**

Mesnevi 52

Mısra: 5

Eş, benzer.

Güzellikde naziri yoktur el-
hak
Şafak pâyine hınnā olsa
elyak

nazir:

1. **nazir:**

Mesnevi 19

Mısra: 5

Benzer, eş.

Naziri yok nigār-ı dil-
sitāndur
Velī 'ālem gibi nā-mihr-
bāndur

2. **nazir:**

Mesnevi 34

Mısra: 5

Benzer, eş.

Zenān içre naziri yok
güzeldür
Müzellef bir nigār-ı bī-
bedeldür

nazm-ı güher-pāş:

1. **nazm-ı güher-pāş:**

Mesnevi 1

Mısra: 19

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Cevher saçan şiir.

Oқınduđınca bu nazm-ı
güher-pāş
İşidenler diye taḥsīn ü şābāş

nāzük ü ter:

1. **nāzük ü ter:**

Mesnevi 6

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Nazik, ince ve taze.

Birisi Penbe ' Aynı bir
semen-ber
Teni mānend-i penbe nāzük
ü ter

nāzük-beden:

1. **nāzük-bedendür:-dür**

Mesnevi 13

Mısra: 4

*Nazik vücut, zarif
beden.*

Semen-sīmā güzel gönçe-
dehendür
Gül-i ra ' nāleyin nāzük-
bedendür

nāzük-ter olsun:

1. **nāzük-ter olsun:-sun**

Mesnevi 55

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Nazik olmak.

Cemāli gülleri nāzük-ter
olsun
Aña sünbüllerinden zīver
olsun

ne:

1. **ne:**

Mesnevi 4

Mısra: 25

Nasıl.

Ne tarz-ı ḥüb olur bu vaşf-ı
ḥübān

Oқınduđca şafālar kesb ider
cān

2. **ne:**

Mesnevi 4

Mısra: 49

Nasıl.

Ne müşkil beyt olurs' itmez
te' essüf
Ma 'ānīnūñ ider bikrin
taşarruf

3. **ne:**

Mesnevi 4

Mısra: 70

Nasıl.

Ki bende yok o deñlü
kuvvet-i tab'
Ne diyem olmayıcağ vüs' at-i
tab'

4. **nedür:-dür**

Mesnevi 21

Mısra: 4

Ne.

Didüm itseñ baña olmaz mı
şefkat
Didi bilmem nedür mihr ü
maḥabbet

5. **nesi:-si**

Mesnevi 4

Mısra: 44

Hangi şey.

Zen ü maḥbūbı olmasa
zamānuñ
Ḥaқıḫat nesi var idi cihānuñ

6. **ne:**

Mesnevi 4

Mısra: 71

Ne kadar soru zamiri.

Ne miқdārı ola bu ben
gedānuñ
Ki vaşşāfı olam ḥür-ı
cinānuñ

ne ğam:

1. **ne ğam:**

Mesnevi 49

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gam değil!

Ne ğam cevr itse baña ol
vefâsuz
Ki bal olmaz cihân içre
belâsuz

neşât u ğam:

1. **neşât u ğam:**
Mesnevi 1
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **Kalp**

İfade

Sevinç ve gam.

Olup her birinüñ yâr u enîsi
Neşât u ğam deminde hem
hem-celîsi

nesîm-i şubh-veş:

1. **nesîm-i şubh-veş:**
Mesnevi 4
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalp**

İfade

Saba rüzgârı gibi.

Nesîm-i şubh-veş veş bir
niçe yârân
İrîşdi külbe-i aĥzâna ol ân

nev-‘arûs-ı ĥüb-sîret:

1. **nev-‘arûs-ı ĥüb-sîret:**
Mesnevi 4
Mısra: **59**
Kelime Tipi: **Kalp**

İfade

*Güzel ahlaklı yeni gelin
II manası iyi olan, bîkr-i
manaya sahip şüir
bağlamında.*

Sözünüdür nev-‘arûs-ı ĥüb-
sîret
Çü meşşâta virürsin aña zînet

n’eyle:

1. **n’eyledüm:-dî, -m**
Mesnevi 43
Mısra: **5**
Ne eylemek, ne yapmak.

‘Aceb ol bî-vefâya
n’eyledüm ben
Mey-i vaşlum dimiş aña
içürmen

nice:

1. **nice:**
Mesnevi 4
Mısra: **3**
Pek çok.

Nice yârân zarîf ü nükte-
dânlar
Güşâde-diller ü şürîde-cânlar

2. **nice:**
Mesnevi 4
Mısra: **18**
Pek çok.

Gehî alup ele cönk u cerîde
Oķındı nice inşâ vü kaşîde

3. **nice:**
Mesnevi 23
Mısra: **5**
Nasıl.

Nice sevmeyeyin ol boyı
servi
Fezâ-yı şîvenüñ oldur tezervi

4. **nice:**
Mesnevi 28
Mısra: **3**
Nasıl.

Nice irsün meh anuñ
pâyesine
Ki şu koymağa degmez
ayasına

5. **nice:**
Mesnevi 4
Mısra: **14**
Öyle bir, nasıl.

Hemân-dem kıldılar bir ‘âlî
şoĥbet
Nice şoĥbet ki oldı reşk-i
cennet

6. **nice:**
Mesnevi 4
Mısra: **52**
Öyle bir, nasıl.

Gelün kim eyleyelüm aña
ibrâm
Nice ibrâm idelüm muĥkem
iķdâm

7. **nice:**
Mesnevi 4
Mısra: **83**
Birçok, hayli.

Bu güne nice sözler
söylediler
Muĥşşal yine iķdâm
eylediler

8. **nice:**
Mesnevi 18
Mısra: **5**
Niçin, neden, nasıl.

Nice sevmeyeyin ol şîve-kârî
Teni aķ pakçadur yumurda
vârî

niçün:

1. **niçün:**
Mesnevi 4
Mısra: **34**
Neden.

Güzellerdür viren ĥod dehre
zînet
Şanemler yâ niçün virmeye
şüret

2. **niçün:**
Mesnevi 4
Mısra: **38**
Neden.

Pes eyle olsa ey yâr-ı
güzînler
Niçün yâr olmayalar
nâzenînler

3. **niçün:**
Mesnevi 4
Mısra: **78**
Neden.

Senünle hem-dem ü hem-râz
olavuz
Niçün geçmeye saña bu
kadar söz

nigâr:

1. **nigāruñ:-uñ**
Mesnevi 13
Mısra: 1
Güzel yüzlü sevgili.
- Birisi Burğucu-zāde nigāruñ
Adı 'Āyişe'dür ol şīve-kāruñ
2. **nigāruñ:-uñ**
Mesnevi 16
Mısra: 1
Güzel yüzlü sevgili.
- Biri Kaşşāb 'Aynısı nigāruñ
Kulı kırbānıyam ol ğamze-
kāruñ
3. **nigāruñ:-uñ**
Mesnevi 19
Mısra: 1
Güzel yüzlü sevgili.
- Nigāruñ biri derzī kıızı 'Ālem
Anuñ āvāresidür halk-ı 'ālem
4. **nigāri:-i**
Mesnevi 27
Mısra: 1
Güzel yüzlü sevgili.
- Biri Moskov nigāri nāmı
'Aynī
Kim oldur hūr-ı 'İnūñ nūr-ı
'aynı
5. **nigāruñ:-uñ**
Mesnevi 28
Mısra: 6
Güzel yüzlü sevgili.
- Beni yad idüp eyler illeri yād
Elinden ol nigāruñ dād u
feryād
6. **nigāruñ:-uñ**
Mesnevi 38
Mısra: 1
Güzel yüzlü sevgili.
- Bölükbaşı kıızı biri nigāruñ
Hümā'dur nāmı ol 'Azrā-
'izāruñ
7. **nigāra:-a**
Mesnevi 50
Mısra: 3
Güzel yüzlü sevgili.

Kulağ dinse 'aceb mi ol
nigāra
Gümüş gibi kolu aç zülfi kara

nigār-ı bī-bedeldür:

1. **nigār-ı bī-bedeldür:-dür**
Mesnevi 34
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Eşi benzeri olmayan
sevgili.*

Zenān içre nazīri yok
güzeldür
Müzellef bir nigār-ı bī-
bedeldür

nigār-ı dil-sitāndur:

1. **nigār-ı dil-sitāndur:-dur**
Mesnevi 19
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Gönlü kendine meftūn
eden sevgili.*

Nazīri yok nigār-ı dil-
sitāndur
Velī 'ālem gibi nā-mihr-
bāndur

nigār-ı meh-cebīnūñ:

1. **nigār-ı meh-cebīnūñ:-uñ**
Mesnevi 53
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Ay alınlı resim kadar
güzel sevgili.*

Nigār-ı meh-cebīnūñ biri
Havvā
Melek-sīmādur ol bānū-yı
ra'nā

nihāl:

1. **nihāli:-i**
Mesnevi 6
Mısra: 3
Fidan.

Boyu cān bāğınūñ tāze nihāli
Dehānı çeşme-i āb-ı zülāli

nikāb:

1. **nikābı:-ı**
Mesnevi 3
Mısra: 1
*Yüz örtüsü, peçe,
yaşmak.*

Seher yüzden götürdü çün
nikābı
Görindi nūr-ı hūsn-i āftābı

nişāne:

1. **nişāne:**
Mesnevi 4
Mısra: 64
İz, belirti, eser, alâmet.

Kabā-yı medhūñi geydür
zenāne
K'olalar ehl-i beyt içre
nişāne

nitekim:

1. **nitekim:**
Mesnevi 4
Mısra: 42
Nasıl ki, gibi.

Didi bu söz ki buyurduñ sen
ey yār
Müveccehdür nitekim rüy-ı
dildār

2. **nitekim:**
Mesnevi 4
Mısra: 29
Ancak, oysaki.

Nitekim vaşf-ı maḥbūbān-ı
'ālem
Zenān evşāfı da oқınsa her
dem

3. **nitekim:**
Mesnevi 4
Mısra: 31
Ancak, oysaki.

Nitekim añılur hūblar
cihānda
N'ola zenler añılrsa her
zamānda

n'ol:

1. **n'olur:-ur**
Mesnevi 4
 Mısra: 8
*Ne olmak, ne hale
 gelmek.*

Biri feth-i kelâm idüp
 hemân-dem
 Didi böyle n'olur durmağdan
 epsem

n'ola:

1. **n'ola:**
Mesnevi 9
 Mısra: 3
Nolsa, nolsa gerek.

N'ola dirsem aña rûh-ı
 muşavver
 Sözi ölmüşlere cânlar
 bağışlar

2. **n'ola:**
Mesnevi 10
 Mısra: 5
Nolsa, nolsa gerek.

N'ola geysem anuñ'çün
 egnüme post
 Yeter çün 'aşık bir dost bir
 post

3. **n'ola:**
Mesnevi 11
 Mısra: 3
Nolsa, nolsa gerek.

N'ola beñzetsem anı hür-ı
 'îne
 Cemâli ta'n ider huld-ı
 berîne

4. **n'ola:**
Mesnevi 20
 Mısra: 3
Nolsa, nolsa gerek.

N'ola ruşsârına âyîne dirsem
 Dehâni tütü-i güyâ vü hoş-
 dem

5. **n'ola:**
Mesnevi 25
 Mısra: 3
Nolsa, nolsa gerek.

N'ola gögsine dirsem
 gülşen-i cân
 Dü pistâmı iki nârenc-i
 bustân

6. **n'ola:**
Mesnevi 33
 Mısra: 5
Nolsa, nolsa gerek.

N'ola cândan olursam
 mübtelâsı
 Ki la'li gösterür mercân
 du'âsı

7. **n'ola:**
Mesnevi 34
 Mısra: 3
Nolsa, nolsa gerek.

Yüzine zîver için n'ola her
 ân
 Zülüflükler tağınsa ol perî-
 şân

8. **n'ola:**
Mesnevi 38
 Mısra: 3
Nolsa, nolsa gerek.

N'ola dirsem aña kebk-i dil-
 ârâ
 Hevâyi bir hümâdur zülfi
 güyâ

9. **n'ola:**
Mesnevi 42
 Mısra: 5
Nolsa, nolsa gerek.

İdersem küh-ı gamda n'ola
 feryâd
 Beni ol la'li şîrin itdi Ferhâd

10. **n'ola:**
Mesnevi 44
 Mısra: 5
Nolsa, nolsa gerek.

Utanmayup kulu olsam n'ola
 anuñ
 Ki olmaz oğlu kıızı utananuñ

11. **n'ola:**
Mesnevi 46
 Mısra: 5
Nolsa, nolsa gerek.

N'ola dirsem aña fâhru'n-
 nisâ'dur
 Güzellik bahri içre
 Kaydefâ'dur

12. **n'ola:**
Mesnevi 49
 Mısra: 3
Nolsa, nolsa gerek.

N'ola meyl itsem ol serv-i
 revâna
 Lebi 'unnâb-ı terdür bâğ-ı
 câna

13. **n'ola:**
Mesnevi 51
 Mısra: 3
Nolsa, nolsa gerek.

N'ola dirsem aña kebk-i
 derîdür
 İki zülfi iki müşğîn perîdür

14. **n'ola:**
Mesnevi 4
 Mısra: 32
Ne çıkar, çok mu.

Nitekim añılır hûblar
 cihânda
 N'ola zenler añılrsa her
 zamânda

n'olaydı:

1. **n'olaydı:**
Mesnevi 4
 Mısra: 27
Ne olurdu, keşke.

N'olaydı ey muşâhibler
 n'olaydı
 Ki zenler de cihânda vaşf
 olaydı

2. **n'olaydı:**
Mesnevi 4
 Mısra: 27
Ne olurdu, keşke.

N'olaydı ey muşâhibler
 n'olaydı
 Ki zenler de cihânda vaşf
 olaydı

nūr-ı 'aynı:

1. **nūr-ı ‘aynı:-ı**
Mesnevi 27
 Mısra: 2
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Göz nuru, göz parıltısı.

Biri Moskov nigârı nâmı
 ‘Aynî
 Kim oldur hür-ı ‘inûñ nūr-ı
 ‘aynı

nūr-ı hüsni-âftâbı:

1. **nūr-ı hüsni-âftâbı:-ı**
Mesnevi 3
 Mısra: 2
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Güneşin güzellik nuru.

Seher yüzden götürdi çün
 niğâbı
 Görindi nūr-ı hüsni-âftâbı

nūr-ı şevkı:

1. **nūr-ı şevkı:-ı**
Mesnevi 3
 Mısra: 8
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Istekli ışıık.

Ƙudūmından şeref buldı
 zamâne
 İrişdi nūr-ı şevkı her mekâne

nüş eylemekde:

1. **nüş eylemekde:-mek, -de**
Mesnevi 54
 Mısra: 3
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
*Yudumlamak, yudum
 yudum içmek.*

Güzellik bādesin nüş
 eylemekde
 Ayağını çeker yoğdur
 felekde

nüş idelüm:

1. **nüş idelüm:-e, -lüm**
Mesnevi 4
 Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
İçmek.

Geliñüz zāyi‘ olmadan bu
 eyyām
 ‘Alā-rağm-ı ‘adū nüş idelüm
 cām

O

o:

1. **o:**
Mesnevi 6
 Mısra: 5
O, işaret sıfatı.

Didüm gel sīneme didi o
 dildār
 Od ile penbenūñ ne oyını var

2. **o:**
Mesnevi 7
 Mısra: 5
O, işaret sıfatı.

Zen-i meşhūredür gerçi o
 fettān
 Dem-i vuşlatda ammā kim
 kızoğlan

3. **o:**
Mesnevi 12
 Mısra: 6
O, işaret sıfatı.

Ola bir gün diyü rüzī vişāli
 Sever ehl-i kemāl o meh-
 cemālî

4. **o:**
Mesnevi 13
 Mısra: 5
O, işaret sıfatı.

Deler burğu gibi bağrum o
 dil-ber
 Cihān içre bañadur cevri
 ekşer

5. **o:**
Mesnevi 24
 Mısra: 3
O, işaret sıfatı.

Düşicek ana rahmine o meh-
 rü

Didiler toğıcağ bī-rahm olur
 bu

6. **o:**
Mesnevi 31
 Mısra: 5
O, işaret sıfatı.

Bize bir gice şayd olmaz o
 ğarrā
 Ƙoçılur güpegündüz ğayra
 ammā

7. **o:**
Mesnevi 35
 Mısra: 5
O, işaret sıfatı.

Biri ‘aşık geçinürdi o yāre
 Çalup tığile kıldum çār-pāre

8. **o:**
Mesnevi 43
 Mısra: 3
O, işaret sıfatı.

Egerçi kim degül şehri o
 mehveş
 Velî yok bu şehirde aña
 beñdeş

9. **o:**
Mesnevi 48
 Mısra: 4
O, işaret sıfatı.

İder ğam hānesin rüşen çü
 kevkeb
 O meh her kime mihmān
 olsa bir şeb

10. **odur:-dur**
Mesnevi 14
 Mısra: 5
*O, kişi zamiri II Paşa
 adlı kadın.*

Odur hayl-i zenāna şimdi
 ser-dār
 Ƙul olurdu göreydi anı
 hünkār

11. **odur:-dur**
Mesnevi 18
 Mısra: 3
*O, kişi zamiri II
 Tavukçu kızı Ayişe.*

Odur bāğ-ı cināna kumrī-i
cān
Ki ḥalḥāl olmuş aña tavk-ı
gerdān

12. o:

Mesnevi 52

Mısra: 2

*O, kişi zamiri II Kınacı
kızı Ümmi Han.*

Biri ḥinnācı kızı Ümmī
Ḥān'dur
Zenān içre o bir genc-i
nihāndur

o deñlü:

1. o deñlü:

Mesnevi 4

Mısra: 69

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*O kadar, derece,
ölçüde.*

Ki bende yok o deñlü
kuvvet-i tab'
Ne diyem olmayıcağ vüs'at-i
tab'

od ile penbenüñ ne oyunu

var:

1. od ile penbenüñ ne oyunu

var:

Mesnevi 6

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim**

*Ateş ile pamuğun oyunu
olmaz.*

Didüm gel sīneme didi o
dildār

Od ile penbenüñ ne oyunu var

ok:

1. okıya:-ıya

Mesnevi 29

Mısra: 4

*Ok savaş âleti II çağrı,
davet.*

Anı şayyādlar şayd
idebilmez

Ki yüksek uçar ol okıya
gelmez

okı:

1. okındüğınca:-n, -duğ, -
ınca

Mesnevi 1

Mısra: 19

*Okumak, bir metni sesli
olarak okumak.*

Okındüğınca bu nazm-ı
güher-paş
İşidenler diye taḥsīn ü şābāş

2. okındı:-n, -dı

Mesnevi 4

Mısra: 18

*Okumak, bir metni sesli
olarak okumak.*

Gehī alup ele cōnk u cerīde
Okındı nice inşā vü kaşīde

3. okındı:-n, -dı

Mesnevi 4

Mısra: 19

*Okumak, bir metni sesli
olarak okumak.*

Gehī eş'ār-ı zevk-āmīz
okındı
Gehī ebyāt-ı şehr-engīz
okındı

4. okındı:-n, -dı

Mesnevi 4

Mısra: 20

*Okumak, bir metni sesli
olarak okumak.*

Gehī eş'ār-ı zevk-āmīz
okındı
Gehī ebyāt-ı şehr-engīz
okındı

5. okındı:-n, -dı

Mesnevi 4

Mısra: 21

*Okumak, bir metni sesli
olarak okumak.*

Hemān-dem kim okındı
şehr-engīz
Didi bir ehl-i bezm-i zevk-
āmīz

6. okındukça:-n, -dukça

Mesnevi 4

Mısra: 26

*Okumak, bir metni sesli
olarak okumak.*

Ne tarz-ı ḥüb olur bu vaşf-ı
ḥübān
Okındukça şafālar kesb ider
cān

7. okınsa:-n, -sa

Mesnevi 4

Mısra: 30

*Okumak, bir metni sesli
olarak okumak.*

Nitekim vaşf-ı maḥbūbān-ı
'ālem
Zenān evşāfi da okınsa her
dem

okın:

1. okınmaduğı:-ma, -duğ, -ı

Mesnevi 32

Mısra: 6

*Çağırılmak, davet
edilmek.*

Eger ben da'vet itsem
gelmez ol māh
Varur okınmaduğı yire her
gāh

ol-:

1. olmasa:-ma, -sa

Mesnevi 4

Mısra: 43

Bulunmak, var olmak.

Zen ü maḥbūbı olmasa
zamānuñ
Ḥaḳīkat nesi var idi cihānuñ

ol:

1. ola:-a

Mesnevi 1

Mısra: 12

Olmak.

Güzellikde olup Belķis-i şānī
Züleyhā-veş veş ola şīrīn
zebānı

2. ola:-a

Mesnevi 4

Mısra: 71
Olmak.

Ne miqdārı ola bu ben
gedānuñ
Ki vaşşāfi olam hūr-ı
cinānuñ

3. **olsa:-sa**
Mesnevi 4
Mısra: 37
Olmak.

Pes eyle olsa ey yār-ı
güzīnler
Niçün yār olmayalar
nāzenīnler

4. **olur:-ur**
Mesnevi 4
Mısra: 25
Olmak.

Ne tarz-ı hūb olur bu vaşf-ı
hūbān
Oķınduķca şafālar kesb ider
cān

5. **olmaz:-maz**
Mesnevi 21
Mısra: 3
Olmak.

Didüm itseñ baña olmaz mı
şefkat
Didi bilmem nedür mihr ü
maħabbet

6. **oldı:-dı**
Mesnevi 45
Mısra: 6
Olmak.

Hümā veş yüksek uçar ol dil-
ārā
Laķab anuñ'çün oldı aña
Fersā

7. **olsa:-sa**
Mesnevi 52
Mısra: 6
Olmak.

Güzellikde nazīri yoķdur el-
ħak
Şafaķ pāyine hınnā olsa
elyaķ

8. **olmaz:-ı, -maz**
Mesnevi 55
Mısra: 6
Olmak.

Zenān-ı Mısr u Şām u mülk-i
Havrān
Olmaz bunlara hūsni-
akrān

9. **olmaz:-ı, -maz**
Mesnevi 55
Mısra: 8
Olmak.

Güzellikde eger Leylā vü
'Azrā
Olmaz bunlara mānend ü
hem-tā

10. **ölmişlere:-miş, -ler, -e**
Mesnevi 9
Mısra: 4
*Yaşamaz olmak, can
vermek.*

N'ola dirsem aña rüh-ı
muşavver
Sözi ölmüşlere cānlar
bağışlar

11. **ol:**
Mesnevi 4
Mısra: 2
O, işaret sıfatı.

Nesīm-i şubh-veş veş bir
niçe yārān
İrişdi külbe-i aħzāna ol ān

12. **ol:**
Mesnevi 4
Mısra: 6
O, işaret sıfatı.

Sa 'ādetle gelüp oturdılar çün
Müşerref itdiler ğam-hānem
ol gün

13. **ol:**
Mesnevi 10
Mısra: 3
O, işaret sıfatı.

Melekdür ol şanem yāhod
perīdür
K'anuñ ay ile gün ħāk-i
deridür

14. **ol:**
Mesnevi 11
Mısra: 5
O, işaret sıfatı.

Kimünle haşr olursa ol
kıyāmet
Cihān içinde olur ehl-i
cennet

15. **ol:**
Mesnevi 13
Mısra: 2
O, işaret sıfatı.

Birisi Burgucu-zāde nigāruñ
Adı 'Ayışe'dür ol şive-kāruñ

16. **ol:**
Mesnevi 14
Mısra: 3
O, işaret sıfatı.

Melekdür ol perī şüretlü bī-
şekl
Meh aña bir kamer adlu
kenīzek

17. **ol:**
Mesnevi 16
Mısra: 2
O, işaret sıfatı.

Biri Kaşşāb 'Aynısı nigāruñ
Kulı ķurbānıyam ol ğamze-
kāruñ

18. **ol:**
Mesnevi 18
Mısra: 5
O, işaret sıfatı.

Nice sevmeyeyin ol şive-kārı
Teni aķ pakçadur yumurda
vārı

19. **ol:**
Mesnevi 20
Mısra: 5
O, işaret sıfatı.

Zuhūr idelden ol yār-i
perīşān
Esīr-i turre-i tarrāridur cān

20. **ol:**
Mesnevi 22

Mısra: 1
O, işaret sıfatı.

Biri Bihzād Hümāsi'dur kim
ol yār
Olupdur bāğ-ı hüsne kebk-
reftār

21. ol:
Mesnevi 22
Mısra: 5
O, işaret sıfatı.

Kime hem-ser olursa ol mäh-
tal'at
Konar ol kişinüñ başına
devlet

22. ol:
Mesnevi 22
Mısra: 6
O, işaret sıfatı.

Kime hem-ser olursa ol mäh-
tal'at
Konar ol kişinüñ başına
devlet

23. ol:
Mesnevi 23
Mısra: 5
O, işaret sıfatı.

Nice sevmeyeyin ol boyı
servi
Fezā-yı şivenüñ oldur tezervi

24. ol:
Mesnevi 24
Mısra: 2
O, işaret sıfatı.

Biri bir sīm-tendür Rāhime-
nām
Uzun boylu güzeldür ol dil-
ārām

25. ol:
Mesnevi 26
Mısra: 5
O, işaret sıfatı.

Söze geldükde ol yār-i gül-i
ter
Anuñ yanında bülbül cır cır
öter

26. ol:
Mesnevi 28
Mısra: 6
O, işaret sıfatı.

Beni yad idüp eyler illeri yād
Elinden ol nigāruñ dād u
feryād

27. ol:
Mesnevi 30
Mısra: 2
O, işaret sıfatı.

Perī-peykerlerüñ biri Kamer
Şāh
İñen ra'nā güzeldür ol yüzi
māh

28. ol:
Mesnevi 30
Mısra: 6
O, işaret sıfatı.

Şaçı şeh-bāl-i perī zülfi pür-
çīn
Kamer-ruhdur meger kim ol
büt-i Çīn

29. ol:
Mesnevi 32
Mısra: 5
O, işaret sıfatı.

Eger ben da'vet itsem
gelmez ol mäh
Varur oqınmaduğı yire her
gāh

30. ol:
Mesnevi 34
Mısra: 4
O, işaret sıfatı.

Yüzine zīver içün n'ola her
ān
Zülüflükler taqınsa ol perī-
şān

31. ol:
Mesnevi 38
Mısra: 2
O, işaret sıfatı.

Bölükbaşı kızını biri nigāruñ
Hümā'dur nāmı ol 'Azrā-
'izāruñ

32. ol:
Mesnevi 39
Mısra: 2
O, işaret sıfatı.

Biri Şive Emīne bir zarīfe
Melek öykinmez ol cism-i
lañife

33. ol:
Mesnevi 39
Mısra: 5
O, işaret sıfatı.

Meger kim şive-i perīdür ol
māh
Görinmez şive eyler baña her
gāh

34. ol:
Mesnevi 40
Mısra: 4
O, işaret sıfatı.

'Aceb mi hüsniyle olursa
meşhūr
Bir aq güldür cihān bāğında
ol hūr

35. ol:
Mesnevi 40
Mısra: 5
O, işaret sıfatı.

Şu kim ol māha oldı hem-
dem ü yār
Cihān bezminde özge 'ālemi
var

36. ol:
Mesnevi 41
Mısra: 4
O, işaret sıfatı.

Egerçi kim vefā gelmez
cihāndan
Velī geçmez gönül ol yār-i
cāndan

37. ol:
Mesnevi 42
Mısra: 6
O, işaret sıfatı.

İdersem küh-i gamda n'ola
feryād
Beni ol la'li şirin itdi Ferhād

38. ol:

Mesnevi 43

Mısra: 2

O, işaret sıfatı.

Biri Çirmenlü 'Āyişe bir āfet
Cihān 'ayyāşıdır ol mäh-
tal' at

39. ol:

Mesnevi 43

Mısra: 5

O, işaret sıfatı.

'Aceb ol bī-vefāya
n'eyledüm ben
Mey-i vaşlum dimiş aña
içürmen

40. ol:

Mesnevi 45

Mısra: 5

O, işaret sıfatı.

Hümā veş yüksek uçar ol dil-
ārā
Laķab anuñ'çün oldı aña
Fersā

41. ol:

Mesnevi 46

Mısra: 3

O, işaret sıfatı.

Olaldan gün gibi ol meh
hüveydā
Anuñla faħr idinür qarı
dünyā

42. ol:

Mesnevi 49

Mısra: 2

O, işaret sıfatı.

Biri baķķāl kıızı nāmı Selīm
Şāh
Sözi tatlu güzeldür ol yüzi
māh

43. ol:

Mesnevi 49

Mısra: 3

O, işaret sıfatı.

N'ola meyl itsem ol serv-i
revāna
Lebi 'unnāb-ı terdür bāğ-ı
cāna

44. ol:

Mesnevi 49

Mısra: 5

O, işaret sıfatı.

Ne ğam cevri itse baña ol
vefāsuz
Ki bal olmaz cihān içre
belāsuz

45. ol:

Mesnevi 50

Mısra: 3

O, işaret sıfatı.

Ķulaķ dinse 'aceb mi ol
niğāra
Gümüş gibi kıolı aķ zülfi kara

46. ol:

Mesnevi 51

Mısra: 5

O, işaret sıfatı.

'Acāyib māyedür ol vuşla-i
ter
Görenler türşesine aş yererler

47. ol:

Mesnevi 53

Mısra: 2

O, işaret sıfatı.

Niğār-ı meh-cebīnūñ biri
Ĥavvā
Melek-sīmādur ol bānū-yı
ra'nā

48. ola:-a

Mesnevi 4

Mısra: 45

Bulunmak, var olmak.

Ĥuşūşā aramızda ola şā'ir
Fen-i eş'arda üstād-ı māhir

49. olmayıcaķ:-ma, -yıcaķ

Mesnevi 4

Mısra: 70

Bulunmak, var olmak.

Ki bende yoķ o deñlü
ķuvvet-i ŧab'
Ne diyem olmayıcaķ vūs'at-i
ŧab'

50. olan:-an

Mesnevi 30

Mısra: 3

Bulunmak, var olmak.

'İzārında olan reng-i sefidāc
Mehīn Bānū-yı devrāndan
alur bāc

51. olam:-a, -m

Mesnevi 4

Mısra: 72

*... halinde bulunmak, ...
haline gelmek.*

Ne miķdārı ola bu ben
gedānuñ
Ki vaşşāfi olam ĥür-ı
cinānuñ

52. olmuş:-mış

Mesnevi 27

Mısra: 5

*... halinde bulunmak, ...
haline gelmek.*

Şu dem kim nāmı anuñ
'Aynī olmuş
Lebi āb-ı ĥayātuñ 'aynı
olmuş

53. ol:

Mesnevi 1

Mısra: 9

O, kişi zamiri.

Velī şol zenleri yād eyle kim
ol
Ola meşĥüre-i mülk-i
Sitānbül

54. ol:

Mesnevi 4

Mısra: 53

O, kişi zamiri.

Umaruz sözü müzden
çıkmaya ol
Ola maķşūdumuz yanında
maķbül

55. oldur:-dur

Mesnevi 20

Mısra: 2

O, kişi zamiri.

Birisi ŧurremāne bir lebi
ķand

Kim oldur tūṭi veş şūḥ u
şeker-ḥand

56. **oldur:-dur**
Mesnevi 27
Mısra: 2
O, kişi zamiri.

Biri Moskov nigāri nāmı
‘Aynī
Kim oldur ḥūr-ı ‘tūnū nūr-ı
‘aynı

57. **ol:**
Mesnevi 29
Mısra: 4
O, kişi zamiri.

Anı şayyādlar şayd
idebilmez
Ki yüksek uçar ol okıya
gelmez

58. **oldur:-dur**
Mesnevi 39
Mısra: 4
O, kişi zamiri.

Bulunmazsa ‘aceb mi aña
hem-tā
Kim oldur ḥüsnile mānend-i
esmā

59. **ol:**
Mesnevi 53
Mısra: 3
O, kişi zamiri.

Çağan kim nāzile cevlān ider
ol
Cinān ṭāvūsını ḥayrān ider ol

60. **ol:**
Mesnevi 53
Mısra: 4
O, kişi zamiri.

Çağan kim nāzile cevlān ider
ol
Cinān ṭāvūsını ḥayrān ider ol

61. **oldur:-dur**
Mesnevi 54
Mısra: 2
O, kişi zamiri.

Biri Topuklı ‘Āyişe zenānuñ
Kim oldur şimdi ‘ayyāşı
zamānuñ

62. **oldur:-dur**
Mesnevi 23
Mısra: 6
O, işaret zamiri.

Nice sevmeyeyin ol boyı
servi
Fezā-yı şivenūñ oldur tezervi

olmasun:

1. **olmasun:**
Mesnevi 55
Mısra: 12
Bulunmak, olmak.

Bularuñ bendesidür ḥalk-ı
‘ālem
Cihānda olmasun bunlarsuz
ādem

olurs’itmez:

1. **olurs’itmez:**
Mesnevi 4
Mısra: 49
Olursa etmez.

Ne müşkil beyt olurs’itmez
te‘essüf
Ma‘ānīnūñ ider bikrin
taşarruf

otur-:

1. **oturdılar:-dı, -lar**
Mesnevi 4
Mısra: 5
*Bir yerde vakit
geçirmek.*

Sa‘ādetle gelüp oturdılar çün
Müşerref itdiler ğam-ḥānem
ol gün

oynaş olmak:

1. **oynaş olmak:-mağ**
Mesnevi 2
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Cilveleşmek.

İdüp bu şüretile kendüzün fāş
Gice olmak dilerdi dehre
oynaş

Ö

öldür:

1. **öldürdi:-di**
Mesnevi 50
Mısra: 6
*Bir canlının hayatına
son vermek. II kendinden
geçirecek kadar beğenmek
bağlamında.*

Gider ‘aqlum görünse zülfi
bağı
Beni öldürdi mengüşlı kulağı

ölümlü:

1. **ölümlü:**
Mesnevi 37
Mısra: 6
*Ölümlü, eninde
sonunda ölecek kişi.*

Kimi şorsañ anuñ
efgencesidür
Büyük küçük ölümlü
bendesidür

öpe:

1. **öpe:-e**
Mesnevi 37
Mısra: 4
*Sevgi, saygı, bağlılık
belirtmek amacına
dudaklarını değdirmek.*

Lebi gönçe bili mü gibi ince
Hemān öpe çoçayidüñ
doynca

öykin:

1. **öykinmez:-mez**
Mesnevi 39
Mısra: 2
*Birine veya bir şeye
benzemeye çalışmak, taklit
etmek, özenmek.*

Biri Şive Emīne bir zarīfe
Melek öykinmez ol cism-i
laṭīfe

özge:1. **özge:****Mesnevi 40**

Mısra: 6

*Bambaşka, farklı,
kendine has.*

Şu kim ol māha oldı hem-
dem ü yār
Cihān bezminde özge ‘ālemi
var

P**paşa:**1. **paşa:****Mesnevi 14**

Mısra: 1

*İmparatorluk
döneminde yüksek dereceli
devlet memurlarına verilen
unvan II Özel isim.*

Birisi bir güzeldür nāmı Paşa
Olur hayrān iden anı temāşā

pāy:1. **pāyine:-i, -n, -e****Mesnevi 52**

Mısra: 6

Ayak, kadem.

Güzellikde nazīri yokdur el-
haq
Şafaq pāyine hınnā olsa
elyaq

pāye:1. **pāyesine:-si, -n, -e****Mesnevi 28**

Mısra: 3

Derece, mertebe.

Nice irsün meh anuñ
pāyesine
Ki şu koymağa degmez
ayasına

pāyına hınnā yakınup:1. **pāyına hınnā yakınup:-
in, -up****Mesnevi 2**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Eline kına yakmak.*

Şafaqdan yakınup pāyına
hınnā
Meh-i nevdan urındı tās-ı
taqya

penbe ‘aynı:1. **penbe ‘aynı:****Mesnevi 6**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Özel isim.*

Birisi Penbe ‘Aynı bir
semen-ber
Teni mānend-i penbe nāzük
ü ter

perī:1. **perī:****Mesnevi 14**

Mısra: 3

Peri II Güzel, Sevgili.

Melekdür ol perī şüretlü bī-
şekl
Meh aña bir kamer adlu
kenīzek

2. **perī:****Mesnevi 23**

Mısra: 4

Peri II Güzel, Sevgili.

Yürise nāzile kebk-i derī vār
Gören anı şanur uçar perī vār

3. **perīdür:-dür****Mesnevi 51**

Mısra: 4

Peri II Güzel, Sevgili.

N’ola dirsem aña kebk-i
derīdür
İki zülfi iki müşgīn perīdür

4. **perīdür:-dür****Mesnevi 10**

Mısra: 3

*Cisimleri çok lâtif ve
görünmez olan hoş mahluk.*

Melekdür ol şanem yāhod
perīdür
K’anuñ ay ile gün hāk-i
derīdür

perī-nāz:1. **perī-nāz:****Mesnevi 45**

Mısra: 3

Nazlı peri.

Ƙamer-peyker melek-sīmā
perī-nāz
Güzeller içre mümtāz u ser-
efrāz

perī-peyker:1. **perī-peykerlerüñ:-ler, -
üñ****Mesnevi 21**

Mısra: 1

Peri yüzlü II Sevgili.

Perī-peykerlerüñ birisi Mihrī
Hācil eyler yüzi māh-ı sipihri

2. **perī-peykerlerüñ:-ler, -
üñ****Mesnevi 30**

Mısra: 1

Peri yüzlü II Sevgili.

Perī-peykerlerüñ biri Ƙamer
Şāh
İñen ra ‘nā güzeldür ol yüzi
māh

perī-rü:1. **perī-rü:****Mesnevi 23**

Mısra: 1

Peri yüzlü II güzel.

Biri Süglün Emīne bir perī-
rū
Bulınmaz aña beñzer bir
melek-hū

perī-şān:1. **perī-şān:****Mesnevi 34**

Mısra: 4

*Şanı peri II dağınık,
karışık II sevgili.*

Yüzine zîver için n'ola her
ân
Zülüflükler taķınsa ol perî-
şân

perîşân eyleyüp:

1. **perîşân eyleyüp:-yüp**

Mesnevi 2

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Dağıtmaq, karmakarışık
duruma getirmek, düzenini
bozmak.*

Perîşân eyleyüp zülfi şehâbın
Müzeyyen kıldı hüsni mâh-
tâbın

pervâne kıldı:

1. **pervâne kıldı:-dı**

Mesnevi 15

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Pervane misali
etrafında döndürmek. II Aşık
olmak.*

Alup benden beni dîvâne
kıldı
Cemâli şem'ine pervâne
kıldı

pervâz eyle:

1. **pervâz eyle:**

Mesnevi 1

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Uçmak, kanat açmak II
Yönelmek, bir fikri harekete
geçirmek bağlamında.*

Gel ey tab'-ı nazar-bâz u
suhan-sâz
Şikâr-ı bîkr-i fikre eyle
pervâz

pes:

1. **pes:**

Mesnevi 4

Mısra: 37

Öyleyse.

Pes eyle olsa ey yâr-ı
güzînler
Niçün yâr olmayalar
nâzenînler

peydâ idüp:

1. **peydâ idüp:-üp**

Mesnevi 1

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Elde etmek; meydana
getirmek.*

İdüp bir nâme-i rengîn peydâ
Zenân evşâfını aña kıl inşâ

pîçe:

1. **pîçe:**

Mesnevi 17

Mısra: 5

*Yüzü örtmeye yarayan
örtü.*

Yüzünde pîçe gördükce
hemânâ

Ŧutuldu şanuram mâh-ı şeb-
ârâ

pîşe:

1. **pîşesidür:-si, -dür**

Mesnevi 51

Mısra: 2

*Tabiat, huy II sanat,
meslek.*

Biri sofracılar 'Âyişe'sidür
Dem-â-dem 'İş ü 'işret
pîşesidür

pistân:

1. **pistânı:-ı**

Mesnevi 25

Mısra: 4

Meme.

N'ola gögsine dirsem
gülşen-i cân
Dü pistânı iki nârenc-i
bustân

post:

1. **post:**

Mesnevi 10

Mısra: 5

Tüylü hayvan derisi.

*post. üzerine oturulan tüylü
deri.*

N'ola geysen anuñ'çün
egnüme post
Yeter çün 'aşıkça bir dost bir
post

pür idüp:

1. **pür idüp:-üp**

Mesnevi 4

Mısra: 15

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Doldurmak.

Pür idüp câm-ı bezm-i dil-
güşâyı
Çeküp rez duhterin sürdük
safâyı

pür-cefâ:

1. **pür-cefâdur:-dur**

Mesnevi 8

Mısra: 2

Cefası çok.

Birisi de Müdâm-ı bî-
vefâdur
Be-gâyet ehl-i cevr ü pür-
cefâdur

pür-çîn:

1. **pür-çîn:**

Mesnevi 30

Mısra: 5

Kıvrım kıvrım.

Şaçı şeh-bâl-i perî zülfi pür-
çîn
Kamer-ruḥdur meger kim ol
büt-i Çîn

pür-efsün olup:

1. **pür-efsün olup:-up**

Mesnevi 1

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sihir dolu olmak. II
büyüleyici olmak.*

Mükehhâl gözleri olup pür-
efsün
Yüzünü Leylî görse ola
mecnûn

pür-naqş u nigâr it:

1. **pür-naqş u nigâr it:**
Mesnevi 1
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Nakış ve sevgililerle
dolu etmek.*

Sözün duhterlerini aşikâr it
Bu deyr-i nazmı pür-naqş u
nigâr it

R

râhime-nâm:

1. **râhime-nâm:**
Mesnevi 24
Mısra: 1
*Rahime isimli II Rahime
özel isim.*

Biri bir sîm-tendür Râhime-
nâm
Uzun boylu güzeldür ol dil-
ârâm

rahm:

1. **rahm:-i**
Mesnevi 24
Mısra: 6
Merhamet, acıma.

İle luţf u vefâsı gerçi çokdur
Velî ben kûlma hiç rahmı
yoğdur

râm olmuşdur:

1. **râm olmuşdur:-miş, -dur**
Mesnevi 26
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Uymak, boyun eğmek.

Biri cercer kıızıdur Muhsine-
nâm
Cihân olmuşdur anuñ emrine
râm

ra'nâ:

1. **ra'nâ:**
Mesnevi 30
Mısra: 2
Hoş, güzel, parlak.

Perî-peykerlerüñ biri Kamer
Şâh
İñen ra'nâ güzeldür ol yüzi
mâh

rebî'a':

1. **rebî'a'dur:-dur**
Mesnevi 36
Mısra: 1
Özel isim II Bahar.

Rebî'a'dur birisi bir büt-i
Çîn
Laqab olmuşdur aña Ak
Gügercin

re'is:

1. **re'isüñ:-üñ**
Mesnevi 46
Mısra: 1
*Bir kavmin büyüğü II
gemicilik teriminde kaptana
verilen isim.*

Birisi bir re'isüñ kıızı Faḥrî
Şunar 'uşşâka her dem zehr-i
kâhri

reng-i sefidâc:

1. **reng-i sefidâc:**
Mesnevi 30
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Üstübeç. Boyacılıkta
kullanılan beyaz, madenî bir
madde; pudra, beyaz
pudra.rengi.*

'İzârında olan reng-i sefidâc
Mehîñ Bânü-yı devrândan
alur bâc

rengin:

1. **rengin:**
Mesnevi 55
Mısra: 18
*Hoş, güzel, renkli II
akıcı.*

'Azîzî gel sözünü ihtitâm it
Bu rengin nâmeyi bunda
tamâm it

reşk-i cennet oldı:

1. **reşk-i cennet oldı:-dı**
Mesnevi 4
Mısra: 14
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Cenneti kıskandırmak.

Hemân-dem kıldılar bir 'âlî
şoḥbet
Nice şoḥbet ki oldı reşk-i
cennet

revâ:

1. **revâ:**
Mesnevi 4
Mısra: 76
Layık, uygun, yararlır.

İşitdiler çü benden bu kelâmı
Didiler böyle demek hiç revâ
mı

rez duhterin:

1. **rez duhterin:-n**
Mesnevi 4
Mısra: 16
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Üzümlün kıızı. || Şarap.

Pür idüp câm-ı bezm-i dil-
güşâyı
Çeküp rez duhterin sürdük
şafâyı

rû:

1. **rû:**
Mesnevi 2
Mısra: 2
Yüz, çehre, satih.

Meger bir ŧeb bu çerh-i bİve-
bānū
'Arūs olmağa dutmışdı yine
rū

ruh-ı gül-günesine:

1. **ruh-ı gül-günesine:**-e, -si,
-n, -e

Mesnevi 42

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gül renkli yanak II
Şirin'in atı Gülgün'un
rengindeki yanak, kırmızı
yanak.

Ruĥ-ı gül-günesine bendedür
gül
Şaçı ŧeb-dîzine aŧıfte bülbül

rūh-ı muşavver:

1. **rūh-ı muşavver:**

Mesnevi 9

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Tasavvur olunan ruh. II
sevgili.

N'ola dirsem aña rūh-ı
muşavver
Sözi ölmışlere cānlar
baĝışlar

ruh-ı zībāsını:

1. **ruh-ı zībāsını:**-si, -n, -i

Mesnevi 17

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Güzel yüz.

Ruĥ-ı zībāsını müşĝin külāle
İĥāta eylemiş māhı çü hāle

ruĥsār:

1. **ruĥsārına:**-i, -n, -a

Mesnevi 2

Mısra: 7

Yanak.

Süreyyādan koyup ruĥsārına
ĥāl
Taĥındı hāleden zerrīn ĥalĥāl

2. **ruĥsārına:**-i, -n, -a

Mesnevi 20

Mısra: 3

Yanak.

N'ola ruĥsārına āyīne dirsem
Dehānı ŧüĥ-i güyā vü ĥoş-
dem

rūm ĥarācı:

1. **rūm ĥarācı:**

Mesnevi 47

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Rum haracı.

Ayaĝı tozı ĥalkuñ başı tācı
Deger bir kerre ĥoçmaĝ Rūm
ĥarācı

rūŧen ider:

1. **rūŧen ider:**-er

Mesnevi 48

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Aydınlatmak.

İder ĝam ĥānesin rūŧen çü
kevkeb
O meh her kime miĥmān
olsa bir ŧeb

rūŧen oldı:

1. **rūŧen oldı:**-dı

Mesnevi 3

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Aydınlanmak.

Ĥarañuluĝ gidüp çün rūŧen
oldı
Cihānuñ yüzi güldi gülŧen
oldı

rūy-ı dildār:

1. **rūy-ı dildār:**

Mesnevi 4

Mısra: 42

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sevgilinin yüzü.

Didi bu söz ki buyurduñ sen
ey yār
Müveccehdür nitekim rūy-ı
dildār

rūy-ı zemīne:

1. **rūy-ı zemīne:**-e

Mesnevi 29

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yeryüzü.

Benümle olmaduĝı sīne-be-
sīne
Bu kim inmez hemān rūy-ı
zemīne

rūzī ola:

1. **rūzī ola:**-a

Mesnevi 12

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Nasip olmak, mutluluk
veren güzel ŧeylere eriŧmek,
ulaŧmak, kavuŧmak.

Ola bir ĝün diyü rūzī viŧāli
Sever ehl-i kemāl o meh-
cemāli

S

sa'ādet:

1. **sa'ādetle:**-le

Mesnevi 4

Mısra: 5

Mutluluk, bahtiyarlık.

Sa'ādetle ĝelüp oturdılar çün
Müşerref itdiler ĝam-ĥānem
ol ĝün

saç:

1. **saç:**-i

Mesnevi 5

Mısra: 6

*Baş derisini kaplayan
kollar.*

Alur dil kişverinden zülfi
bācı
Beni başdan çıkardı eñse saç

2. **şaçınıñ:-ı, -nuñ**

Mesnevi 5

Mısra: 4

*Baş derisini kaplayan
kollar.*

Zamāne gibi cevvar u sitem-
kār
Şaçınıñ şağışı 'aşıkları var

3. **şaçı:-ı**

Mesnevi 7

Mısra: 3

*Baş derisini kaplayan
kollar.*

Şaçı dil bağınıñ zülf-i nigāri
Gelincik çiçegidür şan 'izarı

4. **şaçı:-ı**

Mesnevi 9

Mısra: 2

*Baş derisini kaplayan
kollar.*

Biri Dīvāne Meryem'dür
zenānuñ
Şaçı zencirine bend oldum
anuñ

5. **şaçı:-ı**

Mesnevi 30

Mısra: 5

*Baş derisini kaplayan
kollar.*

Şaçı şeh-bāl-i perī zülf-i pür-
çin
Kamer-ruhdur meger kim ol
büt-i Çin

6. **şaçı:-ı**

Mesnevi 37

Mısra: 2

*Baş derisini kaplayan
kollar.*

Biri Küçük Nisā bir şūh u
şengül
Şaçı sünbül beñi fülful yüzi
gül

7. **şaçı:-ı**

Mesnevi 42

Mısra: 4

*Baş derisini kaplayan
kollar.*

Ruḥ-ı gül-günesine bendedür
gül
Şaçı şeb-dizine aşıfte bülbül

şaçlı zamān'dur:

1. **şaçlı zamān'dur:-dur**

Mesnevi 5

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Özel isim.

Biri maḥbūbenüñ Şaçlı
Zamān'dur
Kaṭı çok başlu fettān-ı
cihāndur

şafā:

1. **şafālar:-lar**

Mesnevi 4

Mısra: 26

Kedersizlik,

endişesizlik, gönül şenliği.

Ne tarz-ı ḥüb olur bu vaşf-ı
ḥübān
Okınduçka şafālar kesb ider
cān

şafālar kesb ide:

1. **şafālar kesb ide:-lar, -e**

Mesnevi 1

Mısra: 16

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Mutluluk kazanmak II

Huzura ermek, rahatlamak.

Ele alup naẓar itdükce her ān
Şafālar kesb ide zen-bāre
yārān

şafāyı sürdük:

1. **şafāyı sürdük:-yı, -dü, -k**

Mesnevi 4

Mısra: 16

Kelime Tipi: **Deyim**

*Zevk ü safa sürmek,
eğlenmek, hoşça vakit
geçirmek.*

Pür idüp cām-ı bezm-i dil-
güşāyı
Çeküp rez duḥterin sürdük
şafāyı

şağış:

1. **şağışı:-ı**

Mesnevi 5

Mısra: 4

Hesap, sayı.

Zamāne gibi cevvar u sitem-
kār
Şaçınıñ şağışı 'aşıkları var

şalın:

1. **şalınsa:-sa**

Mesnevi 25

Mısra: 2

Naz ve eda ile yürüme.

Birisi bir sehī-kaḍ adı
Mevzūn
Şalınsa nāzile çün serv-i
mevzūn

şan:

1. **şan:**

Mesnevi 7

Mısra: 4

Sanki, güya.

Şaçı dil bağınıñ zülf-i nigāri
Gelincik çiçegidür şan 'izarı

2. **şanasın:-a, -sın**

Mesnevi 3

Mısra: 6

*... olduğunu düşünmek,
zannetmek.*

Zalām-ı şebden oldı dehr
āzād
Şanasın buldı Ḥurşid'in
Ferahşād

3. **şanuram:-ür, -am**

Mesnevi 17

Mısra: 6

*... olduğunu düşünmek,
zannetmek.*

Yüzinde pîçe gördükce
hemânâ
Tutuldu şanuram mâh-ı şeb-
ârâ

4. **şanur:-ür**

Mesnevi 23

Mısra: 4

... *olduğunu düşünmek,*
zannetmek.

Yürise nâzile kebk-i derî vār
Gören anı şanur uçar perî vār

5. **şanur:-ür**

Mesnevi 53

Mısra: 6

... *olduğunu düşünmek,*
zannetmek.

Gören olduğumu anuñla
maħrem
Şanur Havvâ'yile cem' oldı
Âdem

saña:

1. **saña:**

Mesnevi 4

Mısra: 78

Sen zamirinin yönelme
durumu eki almış biçimi.

Senüñle hem-dem ü hem-râz
olavuz
Niçün geçmeye saña bu
kadar söz

şanem:

1. **şanemler:-ler**

Mesnevi 4

Mısra: 34

Put II Tapınır gibi
sevilen, çok güzel kadın.

Güzellerdür viren ĥod dehre
zînet
Şanemler yâ niçün virmeye
şüret

2. **şanem:**

Mesnevi 10

Mısra: 3

Put II Tapınır gibi
sevilen, çok güzel kadın.

Melekdür ol şanem yâĥod
perîdür
K'anuñ ay ile gün ĥâk-i
deridür

şay:

1. **şaymaz:-maz**

Mesnevi 27

Mısra: 4

Önem vermek,
mühimsemek, kâle almak.

Güzellikde mehi 'aynına
almaz
Hilâli kaşı kirpüğine şaymaz

şayd eyle:

1. **şayd eyle:**

Mesnevi 1

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Avlamak | gönül
bağlamında aşka düşürmek,
âşık etmek anlamlarında
kullanılmıştır.

Cihân meh-rûların şayd eyle
anda
Ma'ânî gencini şayd eyle
anda

şayd idebilmez:

1. **şayd idebilmez:-ebil, -**
mez

Mesnevi 29

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Avlamak.

Anı şayyâdlar şayd
idebilmez
Ki yüksek uçar ol oқыya
gelmez

şayd olmaz:

1. **şayd olmaz:-maz**

Mesnevi 31

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Av olmak.

Bize bir gice şayd olmaz o
ğarrâ
Çoçılur güpegündüz ĥayra
ammâ

şayyâd:

1. **şayyâdlar:-lar**

Mesnevi 29

Mısra: 3

Avcı II âşık.

Anı şayyâdlar şayd
idebilmez
Ki yüksek uçar ol oқыya
gelmez

şâzende:

1. **şâzendedür:-dür**

Mesnevi 35

Mısra: 1

Saz çalan, çalgıcı.

Biri şâzendedür Eglence
nâmi
Gezer güşe-be-güşe her
makâmı

şehâb:

1. **şehâbın:-ın**

Mesnevi 2

Mısra: 5

Bulut II sevgilinin saçı
bağlamında.

Perîşân eyleyüp zülfi şehâbın
Müzeyyen kıldı ĥüsni mâh-
tâbın

seher:

1. **seher:**

Mesnevi 3

Mısra: 1

Tan yerinin

ağarmasından biraz önceki
zaman veya şafağın sökmek
üzere olduğu vakit.

Seher yüzden götürdi çün
nikâbı
Görindi nür-ı ĥüsni-ı âftâbı

sehî-kad:

1. sehî-kağ:**Mesnevi 25**

Mısra: 1

*Doğru, düzgün, fidan
gibi boylu.*

Birisi bir sehî-kağ adı
Mevzün
Şalınsa nâzile çün serv-i
mevzün

selîm şâh:**1. selîm şâh:****Mesnevi 34**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Özel isim.*

Biri Zülfî kıızı nâmı Selîm
Şâh
Yitirdüm 'aqlumı zülfîn
görüp âh

2. selîm şâh:**Mesnevi 49**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Özel isim.*

Biri bakķâl kıızı nâmı Selîm
Şâh
Sözi tatlu güzeldür ol yüzi
mâh

semen-ber:**1. semen-ber:****Mesnevi 6**

Mısra: 1

Yasemin göğüslü.

Birisi Penbe 'Aynı bir
semen-ber
Teni mânend-i penbe nâzük
ü ter

semen-sîmâ:**1. semen-sîmâ:****Mesnevi 13**

Mısra: 3

*Yasemin yüzlü. II**Sevgili.*

Semen-sîmâ güzel gönçe-
dehendür
Gül-i ra'nâleyin nâzük-
bedendür

sen:**1. sen:****Mesnevi 4**

Mısra: 41

İkinci tekil şahıs zamiri.

Didi bu söz ki buyurduñ sen
ey yâr
Müveccehdür nitekim rüy-ı
dildâr

2. sen:**Mesnevi 4**

Mısra: 61

İkinci tekil şahıs zamiri.

Bugün mülk-i suhan
sultânısın sen
Görenler genc-i nazmuñ
dirler ahsen

3. senden:-den**Mesnevi 4**

Mısra: 81

İkinci tekil şahıs zamiri.

Budur senden murâd olan
hemânâ
Ki luţfuñdan bizi eyle tesellâ

4. senüñle:-üñ, -le**Mesnevi 4**

Mısra: 77

İkinci tekil şahıs zamiri.

Senüñle hem-dem ü hem-râz
olavuz
Niçün geçmeye saña bu
kadar söz

seng-i hâre:**1. seng-i hâre:****Mesnevi 33**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Pek sert kaya veya taş.*

Birisinüñ de nâmı La'l-pâre
Çatı göñüllüdür çün seng-i
hâre

ser-âğâz kıldum:**1. ser-âğâz kıldum:-du, -m****Mesnevi 4**

Mısra: 90

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Yeniden ve baştan
başlamak.*

Berây-ı hâţır-ı yârân-ı zen-
bâz
Zenân evşâfına kıldum ser-
âğâz

ser-dâr:**1. ser-dâr:****Mesnevi 14**

Mısra: 5

*Baş komutan, en yetkili
kimse.*

Odur hayl-i zenâna şimdi
ser-dâr
Çul olurdu göreydi anı
hünkâr

serîr-i 'işvenüñ:**1. serîr-i 'işvenüñ:-nüñ****Mesnevi 8**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***İşve tahtı.*

Serîr-i 'işvenüñ şâh-ı be-
nâmı
Şarâb-ı şîvenüñ mest-i
müdâmı

serv-i mevzün:**1. serv-i mevzün:****Mesnevi 25**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ölçülü, düzgün servi.*

Birisi bir sehî-kağ adı
Mevzün
Şalınsa nâzile çün serv-i
mevzün

serv-i revâna:

1. **serv-i revāna:-a****Mesnevi 49**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Salınan servi II Uzun
boy lu sevgili.*N'ola meyl itsem ol serv-i
revānaLebi 'unnāb-ı terdür bāğ-ı
cāna**sev:**1. **sever:-er****Mesnevi 12**

Mısra: 6

*Sevgi beslemek, dostluk
göstermek.*Ola bir gün diyü ruzi vişāli
Sever ehl-i kemāl o meh-
cemāli2. **sevmeyeyin:-me, -ye, -yin****Mesnevi 18**

Mısra: 5

*Sevgi beslemek, dostluk
göstermek.*Nice sevmeyeyin ol şive-kārı
Teni aq pakçadur yumurda
vārı3. **sevmeyeyin:-me, -ye, -yin****Mesnevi 23**

Mısra: 5

*Sevmek.*Nice sevmeyeyin ol boyı
servi

Fezā-yı şivenüñ oldur tezervi

sīm:1. **sīme:-e****Mesnevi 31**

Mısra: 2

*Gümüş.*Birisi Kūpeli kıızı Kerīme
Teni aklıqda beñzer hām
sīme**sīm-ten:**1. **sīm-tendür:-dür****Mesnevi 24**

Mısra: 1

*Gümüş tenli II Sevgili.*Biri bir sīm-tendür Rāhime-
nām
Uzun boy lu güzeldür ol dil-
ārām**sīne:**1. **sīneme:-m, -e****Mesnevi 6**

Mısra: 5

*Göğüs, bağır.*Didüm gel sīneme didi o
dildār
Od ile penbenüñ ne oyını var2. **sīnelü:-lü****Mesnevi 29**

Mısra: 2

*Göğüs, bağır.*Biri[si] Qurk Hümā bir yār-i
tānnāz
Kebüter sīnelü kebk-i derī-
nāz**sīne-be-sīne olmadığı:**1. **sīne-be-sīne olmadığı:-***ma, -duğ, -ı***Mesnevi 29**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Göğüs göğüse olmak. II
yanyana olmak.*Benümle olmadığı sīne-be-
sīne
Bu kim inmez hemān rüy-ı
zemīne**siyeh:**1. **siyeh:****Mesnevi 9**

Mısra: 6

*Siyah, kara.*Güzellik deyrinüñ 'İsī-
demidür
Siyeh zülfi bağūr-ı
Meryem'idür**sofracı:**1. **sofracılar:-lar****Mesnevi 51**

Mısra: 1

*Saray ve konaklarda
sofra ve yemek hizmetiyle
görevli kimse.*Biri sofracılar 'Āyişe'sidür
Dem-ā-dem 'İş ü 'işret
pīşesidür**sohbet:**1. **sohbet:****Mesnevi 4**

Mısra: 14

*İki veya daha çok kimse
arasında karşılıklı olarak
dostça, arkadaşça yapılan
konuşma, hasbihal,
musâhabe.*Hemān-dem kıldılar bir 'ālī
sohbet
Nice sohbet ki oldı reşk-i
cennet**sohbet kıldılar:**1. **sohbet kıldılar:-dı, -lar****Mesnevi 4**

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Karşılıklı olarak dostça,
arkadaşça konuşmak,
söyleşmek, hasbihal etmek,
hoş vakit geçirmek.*Hemān-dem kıldılar bir 'ālī
sohbet
Nice sohbet ki oldı reşk-i
cennet**sor:**1. **şorsañ:-sa, -ñ****Mesnevi 37**

Mısra: 5

*Soru yöneltmek bilgi
istemek, sual etmek.*Kimi şorsañ anuñ
efgencesidür

Büyük küçük ölümli
bendesidir

söyle:

1. **söylediler:-di, -ler**

Mesnevi 4

Mısra: 83

*Demek, söylemek, dile
getirmek.*

Bu güne nice sözler
söylediler
Muhaşşal yine ikdām
eylediler

söz:

1. **söz:**

Mesnevi 4

Mısra: 41

*Bir düşünceyi eksiksiz
olarak anlatan kelime dizisi,
kelam, laf, kavi.*

Didi bu söz ki buyurduñ sen
ey yār
Müveccehdür nitekim rüy-ı
dildār

2. **söz:**

Mesnevi 4

Mısra: 79

*Bir düşünceyi eksiksiz
olarak anlatan kelime dizisi,
kelam, laf, kavi.*

Sözümüz şıma luṭf it söz
güherdür
Göñül yap kim göñül
yapmak hünerdür

3. **sözi:-i**

Mesnevi 4

Mısra: 48

*Bir düşünceyi eksiksiz
olarak anlatan kelime dizisi,
kelam, laf, kavi.*

Ma'ānī kānınuñ gevher-şi'ārı
Zen-i nazmuñ sözi dūr
güşvārı

4. **sözi:-i**

Mesnevi 4

Mısra: 65

Bir düşünceyi eksiksiz

*olarak anlatan kelime dizisi,
kelam, laf, kavi.*

Bu sözi çün didiler baña
anlar
Didüm ben anlara ey yār-i
cānlar

5. **sözler:-ler**

Mesnevi 4

Mısra: 83

*Bir düşünceyi eksiksiz
olarak anlatan kelime dizisi,
kelam, laf, kavi.*

Bu güne nice sözler
söylediler
Muhaşşal yine ikdām
eylediler

6. **sözündür:-üñ, -dür**

Mesnevi 4

Mısra: 59

*Bir düşünceyi eksiksiz
olarak anlatan kelime dizisi,
kelam, laf, kavi.*

Sözündür nev-'arūs-ı hūb-
siret
Çü meşşāta virürsin aña zīnet

7. **sözi:-i**

Mesnevi 9

Mısra: 4

*Bir düşünceyi eksiksiz
olarak anlatan kelime dizisi,
kelam, laf, kavi.*

N'ola dirsem aña rūḥ-ı
muşavver
Sözi ölmışlere cānlar
bağışlar

8. **sözi:-i**

Mesnevi 33

Mısra: 4

*Bir düşünceyi eksiksiz
olarak anlatan kelime dizisi,
kelam, laf, kavi.*

Dehānı hoşka-i yāḳūt-ı
aḥmer
Letāfetde dişi dūr sözi
gevher

9. **sözi:-i**

Mesnevi 49

Mısra: 2

*Bir düşünceyi eksiksiz
olarak anlatan kelime dizisi,
kelam, laf, kavi.*

Biri baḳḳāl kıızı nāmı Selīm
Şāh
Sözi ṭatlu güzeldür ol yüzi
māh

10. **sözünü:-üñ, -i**

Mesnevi 55

Mısra: 17

*Bir düşünceyi eksiksiz
olarak anlatan kelime dizisi,
kelam, laf, kavi.*

'Azīzī gel sözünü ihtitām it
Bu rengin nāmeyi bunda
tamām it

söz geçmeye:

1. **söz geçmeye:-me, -ye**

Mesnevi 4

Mısra: 78

Kelime Tipi: **Deyim**

Söz geçirmek. ||

*İstedigini, söylediğini
yaptırmak, hükmetmek.*

Senüñle hem-dem ü hem-rāz
olavuz
Niçün geçmeye saña bu
kadar söz

söze geldükde:

1. **söze geldükde:-dük, -de**

Mesnevi 26

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

*Söylemek, konuşmaya
başlamak.*

Söze geldükde ol yār-i gül-i
ter

Anuñ yanında bülbül cır cır
öter

sözlerin şımaḳ:

1. **sözlerin şımaḳ:-ler, -in, -
maḳ**

Mesnevi 4

Mısra: 86

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Söz dinlememek,
konuşulanları hiçe saymak.*

Çü gördüm bu işi maqbül
degüldür
Ki sözlerin şımağ ma'kül
degüldür

sözümüz şıma:

1. **sözümüz şıma:**-ü, -müz

Mesnevi 4

Mısra: 79

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Söz kırma II sözü dinle,
istenevi yap bağlamında
kalıp bir söz.*

Sözümüz şıma luğ it söz
güherdür
Göñül yap kim göñül
yapmağ hünerdür

sözümüzden çıkmaya:

1. **sözümüzden çıkmaya:**-ü,
-müz, -ma, -ya

Mesnevi 4

Mısra: 53

Kelime Tipi: **Deyim**

Söz, nasihat

*dinlememek, dik başlılık
yapmak.*

Umaruz sözümüzden
çıkmaya ol
Ola maqşudumuz yanında
maqbül

sözün duhterlerini:

1. **sözün duhterlerini:**-ler, -
n, -i

Mesnevi 1

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sözün kızları II kadın
güzeller bağlamında.*

Sözün duhterlerini aşikâr it
Bu deyr-i nazmı pür-nağş u
niğâr it

sözünüz başumuñ üstine:

1. **sözünüz başumuñ üstine:**

Mesnevi 4

Mısra: 67

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sözünüz başımın
üstünde. Karşı tarafın
dediklerine onay, kabul etme
bağlamında kalıplaşmış
ifade.*

Sözünüz başumuñ üstine
ammâ
Bu medhi eylemeñ benden
temennâ

süglün emîne:

1. **süglün emîne:**

Mesnevi 23

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Özel isim. II Süglün, eti
yenen uzun kuyruklu bir
kuştur.*

Biri Süglün Emîne bir perî-
rû
Bulunmaz aña beñzer bir
melek-ğû

suhan:

1. **suhan:**

Mesnevi 4

Mısra: 73

Söz, kelim II Şiir.

Suhan mülkinde beglik
eylemekden

Bu yigdür kim hemân hāmüş
olan ben

sultân:

1. **sultânısın:**-i, -sın

Mesnevi 4

Mısra: 61

Padişah.

Bugün mülk-i suhan
sultânısın sen
Görenler genc-i nazmuñ
dirler ahsen

şun:

1. **şunar:-ar**

Mesnevi 46

Mısra: 2

Sunmak, takdim etmek.

Birisi bir re'İsün kıızı Fağrî
Şunar 'uşşâka her dem zehr-i
kahrı

sünbül:

1. **sünbül:**

Mesnevi 37

Mısra: 2

Maruf çiçek, sünbül II

Saç.

Biri Küçük Nisâ bir şüh u
şengül
Şacı sünbül beñi fülful yüzi
gül

2. **sünbüllerinden:**-ler, -i, -
n, -den

Mesnevi 55

Mısra: 14

*Zambakgillerden,
soğanla üretilen, 15-20
santimetre yüksekliğinde,
çiçekleri keskin kokulu ve
türlü renkli, çok yıllık bir süs
bitkisi.*

Cemâli gülleri nâzük-ter
olsun
Aña sünbüllerinden ziver
olsun

şüret:

1. **şüretile:-ile**

Mesnevi 2

Mısra: 9

*Gözün ilk bakışta
gördüğü şey, dış görünüş,
şekil, biçim. Yüz, çehre,
surat.*

İdüp bu şüretile kendüzün fâş
Gice olmağ dilerdi dehre
oynaş

2. **şüretlü:-lü**

Mesnevi 14

Mısra: 3

*Gözün ilk bakışta
gördüğü şey, dış görünüş,*

şekil, biçim. Yüz, çehre, surat.

Melekdür ol perî şüretlü bî-şekl
Meh aña bir kamer adlu kenîzek

şüret virmeye:

1. **şüret virmeye:-me, -ye**
Mesnevi 4
Mısra: 34
Kelime Tipi: **Deyim**
Şekil vermek. Belirli bir biçime girmesini sağlamak, biçimlendirmek.

Güzellerdür viren hod dehre zînet
Şanemler yâ niçün virmeye şüret

süreyyâ:

1. **süreyyâdan:-dan**
Mesnevi 2
Mısra: 7
Ülker denilen top yıldızlar; gökyüzü, sema.

Süreyyâdan koyup ruhsârına hâl
Tağındı hâleden zerrîn halhâl

Ş

şafak:

1. **şafağdan:-dan**
Mesnevi 2
Mısra: 3
Güneşin batmasından sonraki kızılık.

Şafağdan yakınıp pâyına hınnâ
Meh-i nevden urındı tās-ı taqya

2. **şafağ:**
Mesnevi 52
Mısra: 6
Güneşin batmasından sonraki kızılık.

Güzellikde nazîri yokdur el-hağ

Şafağ pâyine hınnâ olsa elyağ

şâh-ı be-nâmı:

1. **şâh-ı be-nâmı:-ı**
Mesnevi 8
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Şanlı padişah.

Serîr-i 'işvenüñ şâh-ı be-nâmı
Şarâb-ı şîvenüñ mest-i müdâmı

şâ'ir:

1. **şâ'ir:**
Mesnevi 4
Mısra: 45
Şiir söyleyen.

Huşüşâ aramızda ola şâ'ir
Fen-i eş'ârda üstâd-ı mâhir

şarâb-ı şîvenüñ:

1. **şarâb-ı şîvenüñ:-nüñ**
Mesnevi 8
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Naz şarabı.

Serîr-i 'işvenüñ şâh-ı be-nâmı
Şarâb-ı şîvenüñ mest-i müdâmı

şeb:

1. **şeb:**
Mesnevi 2
Mısra: 1
Gece.

Meger bir şeb bu çerh-i bîve-bânü
'Arūs olmağa dutmışdı yine rû

2. **şeb:**
Mesnevi 48
Mısra: 4
Gece.

İder gam hânesin rüşen çü kevkeb
O meh her kime mihmân olsa bir şeb

şeb-dîz:

1. **şeb-dîzine:-i, -n, -e**
Mesnevi 42
Mısra: 4
Saç bağlamında gece renkli, saçı siyah olan II Şebdîz, Hüsrev Perviz'in meşhur atının adı.

Ruğ-ı gül-günesine bendedür gül
Saçı şeb-dîzine âşüfte bülbül

şebîh olalı:

1. **şebîh olalı:-a, -lı**
Mesnevi 12
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Benzemek.

Şebîh olalı zülfî leyl-i kadre
Cemâl-i bâ-kemâli döndi bedre

şefkat itseñ:

1. **şefkat itseñ:-se, -ñ**
Mesnevi 21
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Acımak, şefkat göstermek.

Didüm itseñ baña olmaz mı şefkat
Didi bilmem nedür mihr ü mağabbet

şeh-bâl-i perî:

1. **şeh-bâl-i perî:**
Mesnevi 30
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Perinin en uzun tüyü, kanadı.

Şacı şeh-bāl-i perī zülfi pür-
çin
Kamer-ruhdur meger kim ol
büt-i Çin

şeh-i rüm:

1. **şeh-i rüm:**

Mesnevi 47

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Anadolu'nun padişahı.

Birisi bir şeh-i Rüm adı
Meryem
Olupdur deyr-i dilde 'aşkı
muhkem

şehir:

1. **şehirde:-de**

Mesnevi 43

Mısra: 4

Şehir, kent.

Egerçi kim degül şehri o
mehveş
Velî yok bu şehirde aña
beñdeş

şehr:

1. **şehr:**

Mesnevi 55

Mısra: 3

Şehir, kent.

Egerçi şehir içinde bî-bedel
çok
Velî bunlara beñzer bir güzel
yok

şehr-engiz:

1. **şehr-engiz:**

Mesnevi 4

Mısra: 21

*Divan edebiyatında bir
şehrin güzelliklerini ve
güzellerini anlatan, daha çok
mesnevî tarzında yazılmış
eserler.*

Hemân-dem kim okındı
şehr-engiz
Didi bir ehl-i bezm-i zevk-
âmiz

şehri:

1. **şehri:**

Mesnevi 43

Mısra: 3

Şehirli.

Egerçi kim degül şehri o
mehveş
Velî yok bu şehirde aña
beñdeş

şem':

1. **şem'ine:-i, -n, -e**

Mesnevi 15

Mısra: 6

Mum | Sevgili.

Alup benden beni dîvâne
kıldı
Cemâli şem'ine pervâne
kıldı

şemî':

1. **şemî'dür:-dür**

Mesnevi 32

Mısra: 1

Özel isim. II mum.

Biri H'âce kıızı nâmı
Şemî'dür
Bilüm iki büken anuñ
gamıdur

şem'-i cem'-i pür-şafâdur:

1. **şem'-i cem'-i pür-**

şafâdur:-dur

Mesnevi 55

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Neşe dolu mumlar
bütünüdür II neşe dolu
sevgililerin bütünüdür.*

Ki bunlar şem'-i cem'-i pür-
şafâdur
Dür-i yek-dâne-i təcü'n-
nisâdur

şem'-i kâfûr:

1. **şem'-i kâfûr:**

Mesnevi 15

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Güzel kokulu mum.

Yüzi mişkât ü zülfi leyl-i
deycür
Ten-i zîbâsı güyâ şem'-i
kâfûr

şeref buldı:

1. **şeref buldı:-dı**

Mesnevi 3

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Şeref kazanmak, kıymet
ve itibarı artmak.*

Çudümından şeref buldı
zamâne

İrişdi nür-ı şevkı her mekâne

şikâr-ı bîkr-i fikre:

1. **şikâr-ı bîkr-i fikre:-e**

Mesnevi 1

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Taze fikir avı II daha
önce denenmemiş fikir
bağlamında.*

Gel ey şab'-ı nazar-bâz u
suhan-sâz
Şikâr-ı bîkr-i fikre eyle
pervâz

şimdi:

1. **şimdi:**

Mesnevi 14

Mısra: 5

*İçinde bulunulan
zaman, devir.*

Odur hayl-i zenâna şimdi
ser-dâr
Çul olurdu göreydi anı
hünkâr

2. **şimdi:**

Mesnevi 54

Mısra: 2

*İçinde bulunulan
zaman, devir.*

Biri Topuklu 'Äyişe zenānuñ
Kim oldur şimdi 'ayyāşı
zamānuñ

şîrîn:

1. **şîrîn:**
Mesnevi 1
Mısra: 12
Tatl, hoş.

Güzellikde olup Belkîs-i şānî
Züleyhâ-veş veş ola şîrîn
zebānî

2. **şîrîn:**
Mesnevi 42
Mısra: 6
Tatl, hoş II Hüsrev
(*Ferhad*) ile *Şîrîn*
hikayesinin kadın
kahramanı.

İdersem küh-ı gâmda n'ola
feryād
Beni ol la'li şîrîn itdi Ferhād

şîve emîne:

1. **şîve emîne:**
Mesnevi 39
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Özel isim.

Biri Şîve Emîne bir zarîfe
Melek öykinmez ol cism-i
laţîfe

şîve eyler:

1. **şîve eyler:-r**
Mesnevi 39
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Naz eylemek.

Meger kim şîve-i perîdür ol
māh
Görinmez şîve eyler baña her
gāh

şîve-i perîdür:

1. **şîve-i perîdür:-dür**
Mesnevi 39

Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Nazlı, işveli peri II
sevgili.

Meger kim şîve-i perîdür ol
māh
Görinmez şîve eyler baña her
gāh

şîve-kâr:

1. **şîve-kârı:-ı**
Mesnevi 18
Mısra: 5
Naz ve eda sahibi,
cilveli II sevgili.

Nice sevmeyeyin ol şîve-kârı
Teni aķ pakçadur yumurda
vārî

2. **şîve-kāruñ:-uñ**
Mesnevi 13
Mısra: 2
Nazlı, cilveli II sevgili.

Birisi Burgucu-zāde nigāruñ
Adı 'Äyişe'dür ol şîve-kāruñ

şol:

1. **şol:**
Mesnevi 1
Mısra: 9
Şu, işaret sıfatı.

Velî şol zenleri yād eyle kim
ol
Ola meşhûre-i mülk-i
Sitānbül

şu:

1. **şular:-lar**
Mesnevi 4
Mısra: 35
Şu, işaret zamiri II
sevgili.

Şular kim zevķ kaydını
yimişler
Hemîn maħbûb u maħbûbe
dimişler

şu dem kim:

1. **şu dem kim:**
Mesnevi 27
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

O zaman ki II öyleyse.

Şu dem kim nāmı anuñ
'Aynî olmuş
Lebi āb-ı hayātuñ 'aynı
olmuş

şu kim:

1. **şu kim:**
Mesnevi 40
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şöyle ki.

Şu kim ol māha oldı hem-
dem ü yār
Cihān bezminde özge 'ālemi
var

şüh u şeker-ħand:

1. **şüh u şeker-ħand:**
Mesnevi 20
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şeker gülüşlü ve işveli
II sevgili.

Birisi Turremāne bir lebi
ķand
Kim oldur tūtî veş şüh u
şeker-ħand

şüh u şengül:

1. **şüh u şengül:**
Mesnevi 37
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İşveli ve güler yüzlü.

Biri Küçük Nisā bir şüh u
şengül
Şacı sünbül beñi fülful yüzi
gül

şüh-ı dil-bend:

1. **şüh-ı dil-bend:****Mesnevi 17**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gönül bağlayan işveli
güzel II sevgili.*

Biri Küçük Kamer bir şüh-ı
dil-bend
Kamer devrinde yokdur aña
mânend

şürîde-cân:1. **şürîde-cânlar:-lar****Mesnevi 4**

Mısra: 4

Zavallı can II âşık.

Nice yârân zarîf ü nükte-
dânlar
Güşâde-diller ü şürîde-cânlar

T**tab'-ı nazar-bâz u suhan-
sâz:**1. **tab'-ı nazar-bâz u
suhân-sâz:****Mesnevi 1**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Neşe ile bakan ve söz
söyleyen ışıltı II Azîzî.*

Gel ey tab'-ı nazar-bâz u
suhân-sâz
Şikâr-ı bîkr-i fikre eyle
pervâz

tahsîn ü şâbâş diye:1. **tahsîn ü şâbâş diye:-ye****Mesnevi 1**

Mısra: 20

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Aferin ve bravo demek.
(Beğenmek).*

Oķınduđınca bu nazm-ı
güher-pâş
İşidenler diye tahsîn ü şâbâş

taķ:1. **taķınur:-ı, -n, -ur****Mesnevi 31**

Mısra: 4

Asmak, iliştirmek.

Yüzine virmek için zîb ü
zîver
Taķınur kulağına küpe-i zer

2. **taķınsa:-ı, -n, -sa****Mesnevi 34**

Mısra: 4

Asmak, iliştirmek.

Yüzine zîver için n'ola her
ân
Zülüflükler taķınsa ol perî-
şân

taķ-ı kaşr-ı kayşer:1. **taķ-ı kaşr-ı kayşer:****Mesnevi 47**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Hükümdar sarayının
çatısı.*

Ķanı bir aña beñzer mâh-
peyker
Hilâl-ebürsü taķ-ı kaşr-ı
kayşer

takın:1. **taķındı:-dı****Mesnevi 2**

Mısra: 8

*Süslenmek amacıyla bir
şey takmak.*

Süreyyâdan koyup ruhsârına
hâl
Taķındı hâleden zerrîn halhâl

talâķ:1. **taķâlâķ:****Mesnevi 41**

Mısra: 6

Boşamak, boşanmak.

Benümle tek anuñ başı hoş
olsun
Cihân bayın taķâlâķ benden
boş olsun

tamâm it:1. **tamâm it:****Mesnevi 55**

Mısra: 18

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Tamamlamak, bitirmek.*

'Azîzî gel sözünü ihtitâm it
Bu rengin nâmeyi bunda
tamâm it

ta'n ider:1. **ta'n ider:-er****Mesnevi 11**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Kınamak, yermek,
ayıplamak.*

N'ola beñzetsem anı hür-ı
'îne
Cemâli ta'n ider huld-ı
berîne

tarz-ı hüb:1. **tarz-ı hüb:****Mesnevi 4**

Mısra: 25

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Güzel tarz, edâ.*

Ne tarz-ı hüb olur bu vaşf-ı
hübân
Oķınduķca şafâlar kesb ider
cân

taşarruf ider:1. **taşarruf ider:-er****Mesnevi 4**

Mısra: 50

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Düzenli, yettiği kadar
kullanma.*

Ne müşkil beyt olurs'itmez
te'essüf
Ma'anînuñ ider bikrin
taşarruf

tās-ı takya urındı:1. **tās-ı takya urındı:**-m, -dı**Mesnevi 2**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Tekke tası vurmak.*

Şafağdan yaqınup pâyına
 ħınnâ
 Meh-i nevdan urındı tās-ı
 takya

tatlu:1. **tatlu:****Mesnevi 49**

Mısra: 2

Sevimli, hoş.

Biri baqqāl kıızı nāmı Selīm
 Şāh
 Sōzi tatlu güzeldür ol yüzi
 māh

tavq-ı gerdān olmış:1. **tavq-ı gerdān olmış:**-miş**Mesnevi 18**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Boyun zinciri olmak.*

Odur bāğ-ı cināna kıumr-ı
 cān
 Ki ħalĥāl olmış aña tavq-ı
 gerdān

tavukçı:1. **tavukçı:****Mesnevi 18**

Mısra: 1

Tavuk satan.

Biri Tavukçı kıızı 'Āyişe-
 nām
 Anuñ āluftesidür ħāş ile 'ām

tāze:1. **tāze:****Mesnevi 6**

Mısra: 3

Yeni, körpe.

Boyı cān bāğımuñ tāze nihāli
 Dehāni çeşme-i āb-ı zülāli

te'essüf:1. **te'essüf:****Mesnevi 4**

Mısra: 49

Eseflenme, kederlenme.

Ne müşkil beyt olurs'itmez
 te'essüf
 Ma'ānīnūñ ider bikrin
 taşarruf

tek:1. **tek:****Mesnevi 36**

Mısra: 6

Yeter ki, yalnız.

Eger cānum dilerse küt
 idinmek
 İdinsün ħayrıya cüft olmasun
 tek

2. **tek:****Mesnevi 41**

Mısra: 5

Yeter ki, yalnız.

Benümle tek anuñ başı hoş
 olsun
 Cihān bayın talāk benden
 boş olsun

temāşā iden:1. **temāşā iden:**-en**Mesnevi 14**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Seyretmek, bakmak.*

Birisi bir güzeldür nāmı Paşa
 Olur ħayrān iden anı temāşā

temennā eylemeñ:1. **temennā eylemeñ:**-me, -ñ**Mesnevi 4**

Mısra: 68

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dilemek, istemek.*

Sözünüz başumuñ üstine
 ammā
 Bu medĥi eylemeñ benden
 temennā

ten:1. **teni:-i****Mesnevi 6**

Mısra: 2

Beden, cisim, gövde, vücut.

Birisi Penbe 'Aynı bir
 semen-ber
 Teni mānend-i penbe nāzük
 ü ter

2. **teni:-i****Mesnevi 18**

Mısra: 6

Beden, cisim, gövde, vücut.

Nice sevmeyeyin ol şive-kārı
 Teni aq pakçadur yumurda
 vārı

3. **teni:-i****Mesnevi 31**

Mısra: 2

Beden, cisim, gövde, vücut.

Birisi Kūpeli kıızı Kerīme
 Teni aqlıqda beñzer ħām
 sīme

ten-i zībāsı:1. **ten-i zībāsı:-sı****Mesnevi 15**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Süslü ten II beden.*

Yüzi mişkāt ü zülfi leyl-i
 deycür
 Ten-i zībāsı güyā şem'-i
 kāfūr

tesellā eyle:1. **tesellā eyle:****Mesnevi 4**

Mısra: 82

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Avutmak, teselli etmek.

Budur senden murād olan
hemānā
Ki luṭfuñdan bizi eyle tesellā

tezerv:

1. **tezervi:-i**
Mesnevi 23
Mısra: 6
*Sülün, kılkuyruk. Klasik
şirde av hayvanı olarak
anılır.*

Nice sevmeyeyin ol boyı
servi
Fezā-yı şivenüñ oldur tezervi

tigile çalup:

1. **tigile çalup:-ile, -up**
Mesnevi 35
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Deyim**
*Kılıç çalmak II kılıçla
vurmak.*

Biri 'aşık geçinürdi o yāre
Çalup tigile kıldum çār-pāre

toğ:

1. **toğicağ:-ıcağ**
Mesnevi 24
Mısra: 4
*Doğmak, ortaya
çıkma.*

Düşicek ana rahmine o meh-
rū
Didiler toğicağ bī-rahm olur
bu

tolu:

1. **tolular:-lar**
Mesnevi 8
Mısra: 3
*İçi şarapla dolu kadeh;
dolu.*

Tolular içmege bezm-i
şafāda
Olupdur ke's-i nāfi cām-ı
bāde

topuğ:

1. **topuğına:-ı, -n, -a**
Mesnevi 54
Mısra: 6
*Ayağın toparlakça olan
alt bölümü.*

Egerçi bahr-i hüsne āšnā çok
Velī anuñ topuğına çıkar yok

topuklı 'āyişe:

1. **topuklı 'āyişe:**
Mesnevi 54
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Özel isim.

Biri Topuklı 'Āyişe zenānuñ
Kim oldur şimdi 'ayyāşı
zamānuñ

turremāne:

1. **turremāne:**
Mesnevi 20
Mısra: 1
Özel isim.

Birisi Turremāne bir lebi
kand
Kim oldur tūṭī veş şūḥ u
şeker-ḥand

türş:

1. **türşesine:-e, -si, -n, -e**
Mesnevi 51
Mısra: 6
Ekşi, ekşilik II turşu.

'Acāyib māyedür ol vuşla-i
ter
Görenler türşesine aş yererler

tūṭī:

1. **tūṭī:**
Mesnevi 20
Mısra: 2
*Etlı ve kalın dilli,
parlak tüylü, sıcak yerlerde
yaşayan ve işittiği sesleri
taklit eden, bâzı kelimeleri
söyleyebilen kuş türü.*

Birisi Turremāne bir lebi
kand
Kim oldur tūṭī veş şūḥ u
şeker-ḥand

tūṭī-i güyā:

1. **tūṭī-i güyā:**
Mesnevi 20
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Konuşan papağan.

N'ola ruḥsārına āyīne dirsem
Dehānı tūṭī-i güyā vü hoş-
dem

tutul:

1. **tutuldu:-dı**
Mesnevi 17
Mısra: 6
Ay tutulması.

Yüzinde pīçe gördükce
hemānā
Tutuldu şanuram māh-ı şeb-
ārā

U/Ü

uç:

1. **uçar:-ar**
Mesnevi 23
Mısra: 4
*Havaya kalkıp gitmek,
tayeran etmek.*

Yürise nāzile kebk-i derī vār
Gören anı şanur uçar perī vār

2. **uçar:-ar**
Mesnevi 29
Mısra: 4
*Havaya kalkıp gitmek,
tayeran etmek.*

Anı şayyādlar şayd
idebilmez
Ki yüksek uçar ol oқыa
gelmez

3. **uçar:-ar**
Mesnevi 36
Mısra: 4

*Havaya kalkıp gitmek,
tayeran etmek.*

Yüzinden nakş irer bedr-i
tamāma
Hevāsında uçar gök bir
hamāme

uçur-:

1. **uçurmuşdur:-miş, -dur**
Mesnevi 22
Mısra: 4
*Yok etmek, ortadan
kaldırmak.*

Hevā-yı zülf-i müşg-āmīzi
anuñ
Uçurmuşdur kararını
hümānuñ

um:

1. **umaruz:-ar, -uz**
Mesnevi 4
Mısra: 53
Ummak, ümit etmek,.

Umaruz sözü müzden
çıkma ol
Ola maşşūdumuz yanında
maşbül

unnāb-ı terdür:

1. **unnāb-ı terdür:-dür**
Mesnevi 49
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Islak, taze hünnap.
Hünnap da denen kırmızının
bir tonu.*

N'ola meyl itsem ol serv-i
revāna
Lebi 'unnāb-ı terdür bāğ-ı
cāna

uryān:

1. **uryān:**
Mesnevi 16
Mısra: 5
*Çıplak. II maddi varlığı
olmayan.*

Gireydi bir gice koynuma
'uryān
Vireydüm cān kızusun aña
kurbān

uşşāk:

1. **'uşşākına:-ı, -n, -a**
Mesnevi 26
Mısra: 3
Âşıklar.

İder 'uşşākına her gāh hışmı
Kıya baqıcıdur gāyetde
çeşmi

2. **'uşşāk:**
Mesnevi 38
Mısra: 6
Âşıklar.

Olaldan hüsnile meşhūr-ı
āfāk
Bölük bölük gezer ardınca
'uşşāk

3. **'uşşākı:-a**
Mesnevi 46
Mısra: 2
Âşıklar.

Birisi bir re'İsün kıızı Faḥrī
Şunar 'uşşākı her dem zehr-i
kahrı

utan:

1. **utanmayup:-ma, -yup**
Mesnevi 44
Mısra: 5
*Çekinmek, mahçup
olmak.*

Utanmayup kulu olsam n'ola
anuñ
Ki olmaz oğlu kıızı utananuñ

utananuñ kıızı oğlu olmaz:

1. **utananuñ kıızı oğlu
olmaz:**
Mesnevi 44
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Atasözü**
*Utananın kıızı, oğlu
olmaz. II Utananın çocuğu
olmaz.*

Utanmayup kulu olsam n'ola
anuñ
Ki olmaz oğlu kıızı utananuñ

uzun:

1. **uzun:**
Mesnevi 24
Mısra: 2
*(İnsan için) Boylu, boyu
fazla olan.*

Biri bir sīm-tendür Rāhime-
nām
Uzun boylu güzeldür ol dil-
ārām

ü:

1. **ü:**
Mesnevi 4
Mısra: 4
Vü: ve.

Nice yārān zarīf ü nükte-
dānlar
Güşāde-diller ü şūrīde-cānlar

2. **ü:**
Mesnevi 8
Mısra: 2
Vü: ve.

Birisi de Müdām-ı bī-
vefādur
Be-gāyet ehl-i cevri ü pür-
cefādur

3. **ü:**
Mesnevi 15
Mısra: 3
Vü: ve.

Yüzi mişkāt ü zülf-i leyl-i
deycür
Ten-i zībāsı güyā şem'-i
kāfūr

4. **ü:**
Mesnevi 50
Mısra: 2
Vü: ve.

Biri Kulaḫ Emīne bir dil-ārā
Emīn-i şehri-i hüsn ü mäh-ı
garrā

5. u:

Mesnevi 55
Mısra: 5
Vü: ve.

Zenân-ı Mısr u Şâm u mülk-i
Havrân
Olimaz bunlara hüs-nile
akrân

ümmî hân'dur:

1. **ümmî hân'dur:-dur**
Mesnevi 52
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Özel isim.

Biri hınnâcı kıızı Ümmî
Hân'dur
Zenân içre o bir genc-i
nihândur

üstâd-ı mâhir:

1. **üstâd-ı mâhir:**
Mesnevi 4
Mısra: 46
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Yetenekli hoca, usta.

Huşûşâ aramızda ola şâ'ir
Fen-i eş'ârda üstâd-ı mâhir
V

var:

1. **var:**
Mesnevi 4
Mısra: 44
Var: Var, yokun karşıtı.

Zen ü maḥbûbı olmasa
zamānuñ
Ḥaḳîḳat nesî var idi cihānuñ

2. **var:**
Mesnevi 5
Mısra: 4
Var: Var, yokun karşıtı.

Zamâne gibi cevvar u sitem-
kâr
Şaçınuñ şağışı 'aşık-ları var

3. **varur:-ur**

Mesnevi 32
Mısra: 6
Gitmek, ulaşmak.

Eger ben da'vet itsem
gelmez ol mâh
Varur oḳınmaduđı yire her
gâh

4. **var:**
Mesnevi 40
Mısra: 6
Bulunmak, sahip olmak.

Şu kim ol mâha oldı hem-
dem ü yâr
Cihân bezminde özge 'âlemi
var

5. **vâr:**
Mesnevi 23
Mısra: 3
Gibi.

Yürise nâzile kebk-i derî vâr
Gören anı şanur uçar perî vâr

6. **vâr:**
Mesnevi 23
Mısra: 4
Gibi.

Yürise nâzile kebk-i derî vâr
Gören anı şanur uçar perî vâr

vârî:

1. **vârî:**
Mesnevi 18
Mısra: 6
Gibi.

Nice sevmeyeyin ol şîve-kârı
Teni aḳ pakçadur yumurda
vârî

vaşf olaydı:

1. **vaşf olaydı:-a, -ydi**
Mesnevi 4
Mısra: 28
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Nitelikleri belirtilmek,
vasfedilmek.*

N'olaydı ey muşâhibler
n'olaydı
Ki zenler de cihânda vaşf
olaydı

vaşf-ı hübân:

1. **vaşf-ı hübân:**
Mesnevi 4
Mısra: 25
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Güzellerin niteliği.

Ne tarz-ı hûb olur bu vaşf-ı
hübân
Oḳınduḳça şafâlar kesb ider
cân

vaşf-ı maḥbûbân-ı 'âlem:

1. **vaşf-ı maḥbûbân-ı 'âlem:**
Mesnevi 4
Mısra: 29
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Dünyanın sevilenlerinin
niteliği II güzellerin
vasıfları.*

Nitekim vaşf-ı maḥbûbân-ı
'âlem
Zenân evşâfı da oḳınsa her
dem

vaşf-ı zenâna:

1. **vaşf-ı zenâna:-a**
Mesnevi 4
Mısra: 88
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Kadınların vasıfları.

El urup hâme-i 'anber-feşâna
Hemân-dem başladum vaşf-ı
zenâna

vaşl:

1. **vaşl:-ı**
Mesnevi 48
Mısra: 5
*Vuslat, sevgiliye
kavuşma.*

Anuñ vaşlı baña gerçi
maḥaldür

Konuk umduğunu yimez
meşeldür

vaşlı bâbı:

1. **vaşlı bâbı:-ı**

Mesnevi 32

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kavuşma bölümü.

Eger feth olmaz ise vaşlı
bâbı
Yazılmaz gönülümüñ hergiz
kitâbı

vaşşâf:

1. **vaşşâfı:-ı**

Mesnevi 4

Mısra: 72

*Vasıfları anlatan, tarif
eden.*

Ne miqdârı ola bu ben
gedânuñ
Ki vaşşâfı olam hür-ı
cinânuñ

vefâ:

1. **vefâ:**

Mesnevi 41

Mısra: 3

*Sözünde durma, sözü
yerine getirme, dostlukta
sebat gösterme.*

Egerçi kim vefâ gelmez
cihândan
Velî geçmez gönül ol yâr-i
cândan

2. **vefâsuz:-suz**

Mesnevi 41

Mısra: 2

*Sözünde durma, sözü
yerine getirme, dostlukta
sebat gösterme.*

Cihân dirler biri bir meh-
likâdur
Cihân gibi vefâsuz dil-
rübâdur

vefâsuz:

1. **vefâsuz:**

Mesnevi 49

Mısra: 5

*Vefâsı olmayan. II
Sevgili.*

Ne ğam cevri itse baña ol
vefâsuz
Ki bal olmaz cihân içre
belâsuz

veli:

1. **veli:**

Mesnevi 1

Mısra: 9

Ama, fakat; şöyle ki.

Velî şol zenleri yâd eyle kim
ol
Ola meşhûre-i mülk-i
Sitânbül

2. **veli:**

Mesnevi 19

Mısra: 6

Ama, fakat; şöyle ki.

Nazîri yok nigâr-ı dil-
sitândur
Velî 'âlem gibi nâ-mihr-
bândur

3. **veli:**

Mesnevi 24

Mısra: 6

Ama, fakat; şöyle ki.

İle luţf u vefâsı gerçi çokdur
Velî ben kûluna hiç rahmı
yokdur

4. **veli:**

Mesnevi 41

Mısra: 4

Ama, fakat; şöyle ki.

Egerçi kim vefâ gelmez
cihândan
Velî geçmez gönül ol yâr-i
cândan

5. **veli:**

Mesnevi 43

Mısra: 4

Ama, fakat; şöyle ki.

Egerçi kim degül şehri o
mehveş
Velî yok bu şehirde aña
beñdeş

6. **veli:**

Mesnevi 54

Mısra: 6

Ama, fakat; şöyle ki.

Egerçi bahri hüsne âşnâ çok
Velî anuñ topuğına çıkar yok

7. **veli:**

Mesnevi 55

Mısra: 2

Ama, fakat; şöyle ki.

Egerçi yok zenâna hadd ü
pâyân
Velî bunlar durur maqbül-i
devrân

8. **veli:**

Mesnevi 55

Mısra: 4

Ama, fakat; şöyle ki.

Egerçi şehir içinde bî-bedel
çok
Velî bunlara beñzer bir güzel
yok

veş:

1. **veş:**

Mesnevi 20

Mısra: 2

Gibi.

Birisi Turremâne bir lebi
kand
Kim oldur tütî veş şûh u
şeker-ğand

2. **veş:**

Mesnevi 45

Mısra: 5

Gibi.

Hümâ veş yüksek uçar ol dil-
ârâ
Lağab anuñ 'cün oldı aña
Fersâ

vişâl:

1. **vişāli:-i****Mesnevi 12**

Mısra: 5

Buluşma, yâre kavuşma, vuslat.

Ola bir gün diyü rûzî vişāli
Sever ehl-i kemāl o meh-
cemāli

vü:1. **vü:****Mesnevi 20**

Mısra: 4

Vü: ve.

N'ola ruhsārına āyîne dirsem
Dehānı tūfî-i gūyā vü hoş-
dem

2. **vü:****Mesnevi 55**

Mısra: 7

Vü: ve.

Güzellikde eger Leylā vü
'Azrā
Olımaz bunlara mānend ü
hem-tā

vüs'at-i ṭab':1. **vüs'at-i ṭab':****Mesnevi 4**

Mısra: 70

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Huyun, mizacın
zenginliği.*

Ki bende yok o deñlü
kuvvet-i ṭab'
Ne diyem olmayıcağ vüs'at-i
ṭab'

vuşla-i ter:1. **vuşla-i ter:****Mesnevi 51**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Yeni eklenen, ilave olan
II sevgilinin eklenen teri.*

'Acāyib māyedür ol vuşla-i
ter
Görenler türşesine aş yererler

Y**yā:**1. **yā:****Mesnevi 4**

Mısra: 34

Peki ya?.

Güzellerdür viren ḥod dehre
zīnet
Şanemler yā niçün virmeye
şüret

yād eyle:1. **yād eyle:****Mesnevi 1**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Hatırlamak, anmak.*

Velî şol zenleri yād eyle kim
ol
Ola meşhûre-i mülk-i
Sitānbül

yād eyler:1. **yād eyler:-r****Mesnevi 28**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Hatırlamak, anmak.*

Beni yad idüp eyler illeri yād
Elinden ol nigāruñ dād u
feryād

yad idüp:1. **yad idüp:-üp****Mesnevi 28**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Uzak tutmak,
uzaklaştırmak.*

Beni yad idüp eyler illeri yād
Elinden ol nigāruñ dād u
feryād

yāhod:1. **yāhod:****Mesnevi 10**

Mısra: 3

Yahut, veya.

Melekdür ol şanem yāhod
peridür
K'anuñ ay ile gün ḥāk-i
deridür

yan:1. **yanında:-ı, -n, -da****Mesnevi 26**

Mısra: 6

Taraf, yakın.

Söze geldükde ol yār-i gül-i
ter
Anuñ yanında bülbül cır cır
öter

2. **yanında:-ı, -n, -da****Mesnevi 4**

Mısra: 54

Bakış açısı, nazar.

Umaruz sözü müzden
çıkma ol
Ola maşşudumuz yanında
mağbül

yañağ:1. **yañağı:-ı****Mesnevi 25**

Mısra: 5

*Yanak II sevgilinin**yañağı.*

Yañağı lāle-i gül-gün
olupdur
Dehānı gönçe-i mevzün
olupdur

yane yane:1. **yane yane:****Mesnevi 15**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Yana yana, yanarak.*

Birisi Mumcî kıızı Fâtımâne
Kül oldum 'aşkı ile yane
yane

yâr:

1. **yâr:**

Mesnevi 4
Mısra: 41
Sevgili | dost.

Didi bu söz ki buyurduñ sen
ey yâr
Müveccehdür nitekim rûy-ı
dildâr

2. **yâr:**

Mesnevi 22
Mısra: 1
Sevgili | dost.

Biri Bihzâd Hümâsı'dur kim
ol yâr
Olupdur bâğ-ı ħüsne kebk-
reftâr

3. **yâre:-e**

Mesnevi 35
Mısra: 5
Sevgili | dost.

Biri 'aşık geçinürdi o yâre
Çalup tığile kıldum çâr-pâre

yâr olmayalar:

1. **yâr olmayalar:-ma, -ya, -lar**

Mesnevi 4
Mısra: 38
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sevgili, dost olmak.

Pes eyle olsa ey yâr-ı
güzînlere
Niçün yâr olmayalar
nâzenînlere

yâr u enîsi olup:

1. **yâr u enîsi olup:-up**

Mesnevi 1
Mısra: 17
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sevgili ve dostu olmak.

Olup her birinüñ yâr u enîsi
Neşât u ğam deminde hem
hem-celîsi

yârân:

1. **yârân:**

Mesnevi 1
Mısra: 16
*Arkadaşlar, dostlar ||
sohbet ve eğlence meclisinin
sakinleri.*

Ele alup nazar itdüke her ân
Şafâlar kesb ide zen-bâre
yârân

2. **yârân:**

Mesnevi 4
Mısra: 1
*Arkadaşlar, dostlar ||
sohbet ve eğlence meclisinin
sakinleri.*

Nesîm-i şubĥ-veş veş bir
niçe yârân
İrişdi külbe-i aĥzâna ol ân

3. **yârân:**

Mesnevi 4
Mısra: 3
*Arkadaşlar, dostlar ||
sohbet ve eğlence meclisinin
sakinleri.*

Nice yârân zarîf ü nükte-
dânlar
Güşâde-diller ü şürîde-cânlar

4. **yârân:**

Mesnevi 4
Mısra: 55
*Arkadaşlar, dostlar ||
sohbet ve eğlence meclisinin
sakinleri.*

İdüp bu ittîfâkı cümle yârân
Didiler baña ey yâr-i suĥan-
dân

**yârân-ı zen-bâzân-ı
devrân:**

1. **yârân-ı zen-bâzân-ı
devrân:**

Mesnevi 4
Mısra: 23
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Devrin zampara
sevgilisi.*

Ki ey yârân-ı zen-bâzân-ı
devrân
Esîrân-ı şehen-şâhân-ı ħübân

yaraş:

1. **yaraşur:-ur**

Mesnevi 7
Mısra: 2
*Yakışmak, uygun
düşmek, layık ve münasip
olmak.*

Birisi Kız 'Alem bir ħüb-
mâye
Yaraşur aña ħurşîd olsa dâye

yâr-i cândan:

1. **yâr-i cândan:-dan**

Mesnevi 41
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Can dostu, arkadaş.

Egerçi kim vefâ gelmez
cihândan
Velî geçmez gönül ol yâr-i
cândan

yâr-i cânlar:

1. **yâr-i cânlar:-lar**

Mesnevi 4
Mısra: 66
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Can dostu, arkadaş.

Bu sözi çün didiler baña
anlar
Didüm ben anlara ey yâr-i
cânlar

yâr-i gül-i ter:

1. **yâr-i gül-i ter:**

Mesnevi 26
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Taze gül olan sevgili.

Söze geldükde ol yār-i gül-i ter
Anuñ yanında bülbül cır cır öter

yār-ı güzīnler:

1. **yār-ı güzīnler:-ler**
Mesnevi 4
Mısra: 37
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Seçkin dost, arkadaş.

Pes eyle olsa ey yār-ı güzīnler
Niçün yār olmayalar nāzenīnler

yār-i perīşān:

1. **yār-i perīşān:**
Mesnevi 20
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Dağınık saçları olan sevgili. II Şamı peri olan sevgili.

Zuhūr idelden ol yār-i perīşān
Esīr-i turre-i tarrāridur cān

yār-i suhan-dān:

1. **yār-i suhan-dān:**
Mesnevi 4
Mısra: 56
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Güzel söz söyleyen sevgili.

İdüp bu ittifākı cümle yārān
Didiler baña ey yār-i suhan-dān

yār-i şānnāz:

1. **yār-i şānnāz:**
Mesnevi 29
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Alaycı sevgili.

Biri[si] Kırk Hümā bir yār-i şānnāz
Kebüter sīnelü kebk-i derī-nāz

yaz:

1. **yazılmaz:-ıl, -maz**
Mesnevi 32
Mısra: 4
Kaleme almak, yazmak II açmak.

Eger feth olmaz ise vaşlı bābı
Yazılmaz gönlümüñ hergiz kitābı

yi-:

1. **yimişler:-miş, -ler**
Mesnevi 4
Mısra: 35
Yemek, ağızda çiğneyerek yutmak.

Şular kim zevk kaydını yimişler
Hemīn maḥbūb u maḥbūbe dimişler

yig:

1. **yigdür:-dür**
Mesnevi 4
Mısra: 74
Bir başkasından daha çok beğenilip tercih edilen, üstün görülen.

Suhan mülkinde beglik eylemekden
Bu yigdür kim hemān ḥāmūş olam ben

yine:

1. **yine:**
Mesnevi 2
Mısra: 2
Bir daha, tekrar, gene.

Meger bir şeb bu çerḥ-i bīve-bānū
'Arūs olmağa dutmışdı yine rū

2. **yine:**
Mesnevi 4
Mısra: 84
Bir daha, tekrar, gene.

Bu gūne nice sözler söylediler
Muḥaşşal yine ikdām eylediler

yir:

1. **yire:-e**
Mesnevi 32
Mısra: 6
Yer, mekan.

Eger ben da'vet itsem gelmez ol māh
Varur oқınmaduğı yire her gāh

yoқ:

1. **yoқ:**
Mesnevi 4
Mısra: 69
Bulunmama, olmama.

Ki bende yoқ o deñlü kuvvet-i ṭab'
Ne diyem olmayıcağ vūs'at-i ṭab'

2. **yoқdur:-dur**
Mesnevi 17
Mısra: 2
Bulunmama, olmama.

Biri Küçük Kamer bir şūḥ-ı dil-bend
Kamer devrinde yoқdur aña mānend

3. **yoқ:**
Mesnevi 19
Mısra: 5
Bulunmama, olmama.

Nazīri yoқ nigār-ı dil-sitāndur
Velī 'ālem gibi nā-mihr-bāndur

4. **yoқdur:-dur**
Mesnevi 24
Mısra: 6
Bulunmama, olmama.

İle luṭf u vefâsı gerçi çokdur
Velî ben kûlına hiç rahmı
yoğdur

5. **yoğ:**

Mesnevi 34

Mısra: 5

Bulunmama, olmama.

Zenân içre nazîri yoğ
güzeldür
Müzellef bir nigâr-ı bî-
bedeldür

6. **yoğ:**

Mesnevi 43

Mısra: 4

Bulunmama, olmama.

Egerçi kim degül şehri o
mehveş
Velî yoğ bu şehirde aña
beñdeş

7. **yoğdur:-dur**

Mesnevi 52

Mısra: 5

Bulunmama, olmama.

Güzellikde nazîri yoğdur el-
hağ
Şafağ pâyine hınnâ olsa
elyağ

8. **yoğdur:-dur**

Mesnevi 54

Mısra: 4

Bulunmama, olmama.

Güzellik bâdesin nüş
eylemekde
Ayağını çeker yoğdur
felekde

9. **yoğ:**

Mesnevi 55

Mısra: 1

Bulunmama, olmama.

Egerçi yoğ zenâna hadd ü
pâyân
Velî bunlar durur mağbül-i
devrân

10. **yoğ:**

Mesnevi 55

Mısra: 4

Bulunmama, olmama.

Egerçi şehri içinde bî-bedel
çok
Velî bunlara beñzer bir güzel
yoğ

yüksek:

1. **yüksek:**

Mesnevi 29

Mısra: 4

*Altı ile üstü arasındakiiki
uzaklık çok olan, alçak
karşıtı.*

Anı şayyâdlar şayd

idebilmez

Ki yüksek uçar ol oğıya

gelmez

yüksek uçar:

1. **yüksek uçar:-ar**

Mesnevi 45

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

*Yüksek uçmak. II Burnu
havada olmak.*

Hümâ veş yüksek uçar ol dil-

ārā

Lağab anuñ çün oldı aña

Fersā

yumurda:

1. **yumurda:**

Mesnevi 18

Mısra: 6

Yumurta.

Nice sevmeyeyin ol şîve-kârı

Teni ağ pakçadur yumurda

vārī

yüri:-

1. **yürise:-se**

Mesnevi 23

Mısra: 3

Adım atarak ilerlemek.

Yürise nâzile kebk-i derî vār

Gören anı şanur uçar perî vār

yüz:

1. **yüzini:-i, -n, -i**

Mesnevi 1

Mısra: 14

Yüz, suret, çehre.

Mükeḥḥal gözleri olup pür-
efsün

Yüzünü Leylî görse ola

mecnün

2. **yüzden:-den**

Mesnevi 3

Mısra: 1

Yüz, suret, çehre.

Şehir yüzden götürdi çün

niğâbı

Göründi nūr-ı ḥüsn-i âftâbı

3. **yüzi:-i**

Mesnevi 15

Mısra: 3

Yüz, suret, çehre.

Yüzi mişkât ü zülfi leyl-i

deycür

Ten-i zîbâsı güyâ şem'-i

kâfūr

4. **yüzinde:-i, -n, -de**

Mesnevi 17

Mısra: 5

Yüz, suret, çehre.

Yüzünde pîçe gördükce

hemânâ

Ṭutuldu şanuram mäh-ı şeb-

ārâ

5. **yüzi:-i**

Mesnevi 21

Mısra: 2

Yüz, suret, çehre.

Perî-peykerlerüñ birisi Mihrî

Ḥacil eyler yüzi mäh-ı sipihri

6. **yüzine:-i, -n, -e**

Mesnevi 31

Mısra: 3

Yüz, suret, çehre.

Yüzüne virmek için zîb ü

zîver

Ṭaқınur kulağına küpe-i zer

7. **yüzine:-i, -n, -e**

Mesnevi 34

Mısra: 3

Yüz, suret, çehre.

Yüzine zīver için n'ola her
ân
Zülflükler taķınsa ol perî-
şân

8. **yüzinden:-i, -n, -den**

Mesnevi 36

Mısra: 3

Yüz, suret, çehre.

Yüzinden nakş irer bedr-i
tamāma
Hevāsında uçar gök bir
hamāme

9. **yüzi:-i**

Mesnevi 37

Mısra: 2

Yüz, suret, çehre.

Biri Küçük Nisā bir şūh u
şengül
Şaçı sünbül beñi fülful yüzi
gül

yüzi güldi:

1. **yüzi güldi:-di**

Mesnevi 3

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Deyim**

*Sevinci yüzünden belli
olmak, feraha kavuşmak,
temiz, tertipli duruma
gelmek.*

Karañuluk gidüp çün rüşen
oldı
Cihānuñ yüzi güldi gülşen
oldı

yüzi mäh:

1. **yüzi mäh:**

Mesnevi 30

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yüzü ay II ay yüzlü
sevgili.*

Perî-peykerlerüñ biri Kamer
Şāh
İñen ra'nā güzeldür ol yüzi
mäh

2. **yüzi mäh:**

Mesnevi 49

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yüzü ay II ay yüzlü
sevgili.*

Biri bakķāl kıızı nāmı Selīm
Şāh
Sözi tatlu güzeldür ol yüzi
mäh

Z

zalām-ı şebden:

1. **zalām-ı şebden:-den**

Mesnevi 3

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gecenin karanlığı.

Zalām-ı şebden oldı dehr
āzād
Şanasın buldı Hürşid'in
Feraşşād

zamān:

1. **zamānda:-da**

Mesnevi 4

Mısra: 32

Devir, dönem, çağ.

Nitekim añılır hūblar
cihānda
N'ola zenler añılsa her
zamānda

2. **zamānuñ:-uñ**

Mesnevi 4

Mısra: 43

Devir, dönem, çağ.

Zen ü maħbūbı olmasa
zamānuñ
Haķıķat nesi var idi cihānuñ

3. **zamānuñ:-uñ**

Mesnevi 54

Mısra: 2

Devir, dönem, çağ.

Biri Topuķlı 'Āyişe zenānuñ
Kim oldur şimdi 'ayyāşı
zamānuñ

zamāne:

1. **zamāne:**

Mesnevi 3

Mısra: 7

Baht, talih, felek.

Ķudūmindan şeref buldı
zamāne
İrişdi nūr-ı şevķi her mekāne

2. **zamāne:**

Mesnevi 5

Mısra: 3

Baht, talih, felek.

Zamāne gibi cevvar u sitem-
kār
Şaçınuñ şaģışı 'aşıķları var

zarif ü nükte-dānlar:

1. **zarif ü nükte-dānlar:-lar**

Mesnevi 4

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Zarif ve eğlenceli.

Nice yārān zarif ü nükte-
dānlar

Güşāde-diller ü şūrīde-cānlar

zarife:

1. **zarife:**

Mesnevi 39

Mısra: 1

*Çekicilik, biçim,
görünüş, durum, konuşma ve
davranışlarıyla hoş giden,
beğenilen, zarafetli.*

Biri Şive Emīne bir zarife
Melek öykinmez ol cism-i
laṭife

zāyi' olmadan:

1. **zāyi' olmadan:-ma, -dan**

Mesnevi 4

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ziyan olmak, yok
olmak, heder olmak.*

Geliñüz zāyi' olmadan bu
eyyām

‘Alā-rağm-ı ‘adū nūş idelüm cām

zebān:

1. **zebānı:-ı**

Mesnevi 1

Mısra: 12

Dil II lisan, konuşma.

Güzellikde olup Belkīs-i şānī
Züleyhā-veş veş ola şīrīn
zebānı

zehr-i kahrı:

1. **zehr-i kahrı:-ı**

Mesnevi 46

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kahrının zehri.

Birisi bir re ‘İsūn kıızı Fahrī
Şunar ‘uşşāka her dem zehr-i
kahrı

zen:

1. **zenleri:-ler, -i**

Mesnevi 1

Mısra: 9

Kadın.

Velī şol zenleri yād eyle kim
ol
Ola meşhūre-i mülk-i
Sitānbül

2. **zenler:-ler**

Mesnevi 4

Mısra: 28

Kadın.

N’olaydı ey muşāhibler
n’olaydı
Ki zenler de cihānda vaşf
olaydı

3. **zenler:-ler**

Mesnevi 4

Mısra: 32

Kadın.

Nitekim añılır hūblar
cihānda
N’ola zenler añılsa her
zamānda

zen ü maḥbūbı:

1. **zen ü maḥbūbı:-ı**

Mesnevi 4

Mısra: 43

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kadın ve sevilen II
sevgililer.*

Zen ü maḥbūbı olmasa

zamānuñ

Ḥaḳīḳat nesi var idi cihānuñ

zenahdān:

1. **zenahdānında:-ı, -n, -da**

Mesnevi 16

Mısra: 4

*Çene, çene çukuru,
zekan.*

Dem-i ‘uşşākıñı dökmege

her gāh

Zenahdānında ḳazmış

ḡamzesi çāh

zenān:

1. **zenān:**

Mesnevi 1

Mısra: 8

Kadınlar.

İdüp bir nāme-i rengīn peydā

Zenān evşāfını aña ḳıl inşā

2. **zenān:**

Mesnevi 4

Mısra: 30

Kadınlar.

Nitekim vaşf-ı maḥbūbān-ı

‘ālem

Zenān evşāfı da oḳınsa her

dem

3. **zenān:**

Mesnevi 4

Mısra: 90

Kadınlar.

Berāy-ı ḥātır-ı yārān-ı zen-

bāz

Zenān evşāfına ḳıldum ser-

āḡāz

4. **zenāne:-e**

Mesnevi 4

Mısra: 63

Kadınlar.

Ḳabā-yı medḥūñı geydür

zenāne

Ḳ’olalar ehl-i beyt içre

nişāne

5. **zenānuñ:-uñ**

Mesnevi 9

Mısra: 1

Kadınlar.

Biri Dīvāne Meryem’dür

zenānuñ

Şaçı zencīrine bend oldum

anuñ

6. **zenān:**

Mesnevi 34

Mısra: 5

Kadınlar.

Zenān içre nazīri yoḳ

güzeldür

Müzellef bir nigār-ı bī-

bedeldür

7. **zenān:**

Mesnevi 52

Mısra: 2

Kadınlar.

Biri ḥınnācı kıızı Ümmī

Ḥān’dur

Zenān içre o bir genc-i

nihāndur

8. **zenānuñ:-uñ**

Mesnevi 54

Mısra: 1

Kadınlar.

Biri Topuḳlı ‘Āyişe zenānuñ

Kim oldur şimdi ‘ayyāşı

zamānuñ

9. **zenāna:-a**

Mesnevi 55

Mısra: 1

Kadınlar.

Egerçi yoḳ zenāna ḥadd ü

pāyān

Velī bunlar durur maḳbūl-i

devrān

zenân-ı mısr u şâm:

1. **zenân-ı mısr u şâm:**
Mesnevi 55
 Mısra: 5
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Mısır ve Şam kadınları.

Zenân-ı Mısr u Şâm u mülk-i
 Havrân
 Olıma bunlara hüsni
 akrân

zen-bäre:

1. **zen-bäre:**
Mesnevi 1
 Mısra: 16
*Kadın peşinde koşan
 çapkın erkek, zampara.*

Ele alup nazar itdikce her ân
 Şafâlar kesb ide zen-bäre
 yârân

zencîr:

1. **zencîrine:-i, -n, -e**
Mesnevi 9
 Mısra: 2
*Zincir, pranga. II saç
 bağlamında.*

Biri Dîvâne Meryem'dür
 zenânuñ
 Şaçı zencîrine bend oldum
 anuñ

zen-i dünyâya:

1. **zen-i dünyâya:-ya**
Mesnevi 3
 Mısra: 4
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Dünya kadını II Kahpe
 dünya.*

Çü 'arz itdi cemâlin mihr-i
 hâver
 Zen-i dünyâya virdi zîb ü
 zîver

zen-i meşhûredür:

1. **zen-i meşhûredür:-dür**
Mesnevi 7
 Mısra: 5
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Meşhur kadın.

Zen-i meşhûredür gerçi o
 fettân
 Dem-i vuşlatda ammâ kim
 kızoğlan

zen-i nazmuñ:

1. **zen-i nazmuñ:-uñ**
Mesnevi 4
 Mısra: 48
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Nazım kadını II kadına
 benzeyen şiir bağlamında.*

Ma 'ânî kânınuñ gevher-şi 'ârî
 Zen-i nazmuñ sözi dür
 güşvârî

zerrîn:

1. **zerrîn:**
Mesnevi 2
 Mısra: 8
*Altından yapılmış; altın
 renkli, sarı.*

Şüreyyâdan koyup ruhsârına
 hâl
 Taķındı hâleden zerrîn halhâl

zevk:

1. **zevk:**
Mesnevi 4
 Mısra: 35
*Eğlence, eğlenti,
 cümbüş.*

Şular kim zevk kaydını
 yimişler
 Hemîn maħbûb u maħbûbe
 dimişler

zîb ü zîver virdi:

1. **zîb ü zîver virdi:-di**
Mesnevi 3
 Mısra: 4
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Süs ve ziyet bahşetme.

Çü 'arz itdi cemâlin mihr-i
 hâver
 Zen-i dünyâya virdi zîb ü
 zîver

zîb ü zîver virmek:

1. **zîb ü zîver virmek:-mek**
Mesnevi 31
 Mısra: 3
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Süs ve ziyet bahşetme,
 süsleme.*

Yüzine virmek için zîb ü
 zîver
 Taķınur kulağına küpe-i zer

zînet viren:

1. **zînet viren:-en**
Mesnevi 4
 Mısra: 33
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Süsleyen, güzelleştiren.

Güzellerdür viren hûd dehre
 zînet
 Şanemler yâ niçün virmeye
 şüret

zînet virürsin:

1. **zînet virürsin:-ür, -sin**
Mesnevi 4
 Mısra: 60
 Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Süslemek,
 güzelleştirmek.*

Sözündür nev-'arûs-ı hûb-
 sîret
 Çü meşşâta virürsin aña zînet

zîver:

1. **zîver:**
Mesnevi 34
 Mısra: 3
Süs.

Yüzine zīver için n'ola her
ān
Zülüflükler taķınsa ol perī-
şān

zīver olsun:

1. **zīver olsun:-sun**
Mesnevi 55
Mısra: 14
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Süs olmak.

Cemāli gülleri nāzük-ter
olsun
Aña sünbüllerinden zīver
olsun

zühre:

1. **zühre:**
Mesnevi 35
Mısra: 4
*Çoban yıldızı II bu
yıldızın etkisindeki burçlar
güzel, zarif, zevk sahibi, zeki,
maharetli ve sanatkar
ohurlar.*

Eline aldugınca nāzile çeng
İder çengine gökde Zühre
āheng

zuhūr idelden:

1. **zuhūr idelden:-elden**
Mesnevi 20
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Meydana çıkmak,
görünmek; oluşmak,
meydana gelmek.*

Zuhūr idelden ol yār-i
perīşān
Esīr-i turre-i tarrāridur cān

züleyhā-veş:

1. **züleyhā-veş:**
Mesnevi 1
Mısra: 12
Züleyha gibi.

Güzellikde olup Belķīs-i şānī
Züleyhā-veş veş ola şīrīn
zebānı

zūlf:

1. **zūlf:-i**
Mesnevi 2
Mısra: 5
*Yüzün iki cihetinden
sarkan saç, saç büklümü.*

Perīşān eyleyüp zūlfı şehābın
Müzeyyen kıldı hüsni māh-
tābın

2. **zūlf:-i**
Mesnevi 5
Mısra: 5
*Yüzün iki cihetinden
sarkan saç, saç büklümü.*

Alur dil kişverinden zūlfı
bācı
Beni başdan çıkardı eñse saçı

3. **zūlf:-i**
Mesnevi 9
Mısra: 6
*Yüzün iki cihetinden
sarkan saç, saç büklümü.*

Güzellik deyrinūñ 'İsī-
demidür
Siyeh zūlfı baħūr-ı
Meryem'idür

4. **zūlf:-i**
Mesnevi 12
Mısra: 3
*Yüzün iki cihetinden
sarkan saç, saç büklümü.*

Şebīh olalı zūlfı leyl-i ķadre
Cemāl-i bā-kemāli döndi
bedre

5. **zūlf:-i**
Mesnevi 15
Mısra: 3
*Yüzün iki cihetinden
sarkan saç, saç büklümü.*

Yüzi mişķāt ü zūlfı leyl-i
deycūr
Ten-i zībāsı güyā şem'-i
kāfūr

6. **zūlf:-i**
Mesnevi 30
Mısra: 5
*Yüzün iki cihetinden
sarkan saç, saç büklümü.*

Şacı şeh-bāl-i perī zūlfı pür-
çīn
Kamer-ruħdur meger kim ol
büt-i Çīn

7. **zūlfın:-in**
Mesnevi 34
Mısra: 2
*Yüzün iki cihetinden
sarkan saç, saç büklümü.*

Biri Zūlfı kıızı nāmı Selīm
Şāh
Yitirdüm 'aqlumı zūlfın
görüp āh

8. **zūlf:-i**
Mesnevi 38
Mısra: 4
*Yüzün iki cihetinden
sarkan saç, saç büklümü.*

N'ola dirsem aña kebk-i dil-
ārā
Hevāyī bir hümādur zūlfı
güyā

9. **zūlf:-i**
Mesnevi 50
Mısra: 4
*Yüzün iki cihetinden
sarkan saç, saç büklümü.*

Ķulaķ dinse 'aceb mi ol
nigāra
Gümüş gibi kolı aķ zūlfı ķara

10. **zūlf:-i**
Mesnevi 51
Mısra: 4
*Yüzün iki cihetinden
sarkan saç, saç büklümü.*

N'ola dirsem aña kebk-i
derīdür
İki zūlfı iki müşģīn perīdür

zūlf:

1. **zūlf:**
Mesnevi 34

Mısra: 1
Özel isim.

Biri Zülfi kıızı nâmı Selîm
Şâh
Yitirdüm 'aqlumı zülfin
görüp âh

zülfi bağı:

1. **zülfi bağı:**
Mesnevi 50
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Saçının bağı, saç
örgüsü.*

Gider 'aqlum görünse zülfi
bağı
Beni öldürdi mengüşlü kulağı

zülfi nigârı:

1. **zülfi nigârı:-ı**
Mesnevi 7
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Sevgilinin saçı.

Şaçı dil bāğınuñ zülfi nigârı
Gelincik çiçegidür şan 'izârı

zülflük:

1. **zülflükler:-ler**
Mesnevi 34
Mısra: 4

*Saçın daha güzel
görünmesi ve toplu durması
için kadınların kullandığı süs
eşyalarından biridir.
Bugünkü tokayı andıran bu
süs eşyası eğer taşlarla
süslenmiş altın yahut gümüş
zincirlerin saçın iki yanından
sarkıtılarak oluşturulmuşsa
buna zülflük denmektedir.*

Yüzine ziver içün n'ola her
ân
Zülflükler taķınsa ol perî-
şân

KAYNAKÇA

- Açıköz, N. (2017). *Riyâzü'ş-Şuara (Tezkiretü'ş-Şuara)* <http://ekitap.kultur-turizm.gov.tr/Eklenti/54137,540229-riyazu39s-suarapdfpdf.pdf?0> [Erişim Tarihi: 14.12.2018].
- Afyoncu, E. (2010). Rüstem Paşa. *DİA*. C. 15: 288-290.
- Afyoncu, E. (2010). Şemsi Ahmed Paşa. *DİA*. C. 38: 527-529.
- Ahterî Mustafa Muslihuddin el-Karahisarî. (2017). *Ahterî-yi Kebir*. (H. A. Kırkkılıç, Y. Sancak, haz.). Ankara: TDK Yayınları.
- Aksoy, Ö. A. (1993). *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü* (I-II). İstanbul: İnkılâp Yayınları.
- Aksoyak, İ. H. (2013). Celâl/Celâlî Manastırlı. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=212> [13.11.2018]
- Aksoyak, İ. H. (2016). Manastırlı Celâl'in Hüsn-i Yûsuf Adlı Eseri. *14. yy'dan 19.yy'a Anadolu ve Rumeli'de Yazılmış Türkçe Edebî Metinler Üzerine Söylenmemiş Sözler*. Ankara: Grafiker Yayınları, 205-221; 81-90.
- Altınova, M. (2018). Şehrengize Farklı Bir Bakış: Azîzî ve Lebîbî'ye Ait Şehrengizlerin Mukayeseli İncelemesi. *Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi, TEBDİZ Özel Sayısı*. (3) 4: 222-228.
- Beyânî Mustafa Bin Carullah. (1997). *Tezkiretü'ş-Şuarâ*. (İ. Kutluk, haz.). Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Cebecioğlu, E. (2014). *Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü*. Ankara: Otto Yayınları.
- Çetinkaya, Ü. (2014). Bir Kadın Şehrengizi: Azîzî'nin İstanbul Şehrengizi. *Ankara Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi* (54) 1: 229-268.
- Çıkar, J. (2011). *Türkischer Biographischer Index* (C.1). Almanya: De Gruyter.
- Derdiyok, İ. Ç. (1997). XVI. Yüzyıl Şairlerinden Azîzî'nin Nigârname'sinin Yeni Bir Nüshası. *Türkoloji Araştırmaları, Fuat Özdemir Anısına*. Adana: 141-154.
- Devellioğlu, F. (2012). *Osmanlıca- Türkçe Ansiklopedik Lûgat*. Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları.
- Dilçin, C. (1983). *Yeni Tarama Sözlüğü*. Ankara: TDK Yayınları.
- Durmaz, G. (2003). *Divan Şiirinde Rind ve Zahid Çekişmesi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.

- Ergun, S. N. (1946). *Türk Şairleri*, C. 2, İstanbul.
- Ersoy, E. (2012). XVI. Asır Şairi Azîzî'nin (ö. 1585) Bazı Gazelleri. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 10 (1): 140-161.
- Ersoy, E. (2013). *Azîzî Dîvân*. İstanbul: Akademi Titiz Yayınları.
- Gibb, E. J. W. (1999). *Osmanlı Şiiri Tarihi*. (C. 3). Ankara: Akçağ Yayınları.
- Gündüz, Ş. (2010). *Yaşayan Dünya Dinleri*, Ankara: DİB Yayınları: 507-527.
- Gürbüz, M. (2018). *Sultân-ı Hubâna Münâsib Eş'âr*. <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/58582,sultan-i-hubana--munasib-esarpdf.pdf?0> [Erişim Tarihi: 02.01.2019]
- Harman, Ö. F. (1996). Firavun. (C. 13). *DİA*: 118-121.
- İpekten, H. vd. (1988). *Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- İsen, M. (1994). *Kühü'l-Ahbâr'ın Tezkire Kısmı*. Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.
- Kanar, M. (2007). Nizâmî-i Gencevî. (C. 33) *DİA*.: 183-185.
- Kanar, M. (2011). *Eski Anadolu Türkçesi Sözlüğü*. İstanbul: Say Yayınları.
- Kanar, M. (2013). *Farsça Türkçe Sözlük*. İstanbul: Say Yayınları.
- Karagöz, İ. vd. (2015). *Dinî Kavramlar Sözlüğü*. Ankara: DİB Yayınları.
- Karaman, H. vd. (2016). *Kur'ân-ı Kerîm ve Açıklamalı Meâli*. Ankara: TDV Yayınları.
- Kaşgarlı Mahmud (2014). *Dîvânu Lugâti't-Türk* (A. B. Ercilasun, Z. Akkoyunlu haz.). Ankara: TDK Yayınları.
- Kâtip Çelebi. (2007)., *Keşfü'z-zunûn*. C. 2. (R. Balcı, haz.). İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Kayabaşı, B. (1997). *Kâf-zâde Fâ'izî'nin Zübdetü'l-Eşrâr'ı*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Kılıç, Filiz. (2010). *Âşık Çelebi Meşâ'irü's-su'arâ İnceleme- Metin* (C. 2) İstanbul: İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Yayınları.
- Kınalı-zâde Hasan Çelebi. (1981). *Tezkiretü's-Şuarâ*. (C. 2). (İ. Kutluk, haz.) Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Koçu, R. E. (2015). *Türk Giyim Kuşam ve Süslenme Sözlüğü*. İstanbul: Doğan Kitap.
- Komisyon. (1977). *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*. İstanbul: Dergâh Yayınları.

- Köksal, M. A. (2015). *Peygamberler Tarihi (C. 1-2)*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Köksal, M. F. (2017). *Edirneli Nazmî Mecmua'ü'n-nezâir (İnceleme, Metin)*. <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/56057,mecmaun-nezair-edirneli-nazmi-pdf.pdf?0> [Erişim Tarihi: 14.12.2018].
- Kubbealtı Lugati <http://lugatim.com> [Erişim Tarihi: 17.04.2018]
- Kural Çalış, B. D. (2014). *Şehrengiz, Urban Rituals and Deviant Sufi Mysticism in Ottoman Istanbul*. Surry: Ashgate.
- Kurtuluş, R. (2005). Emîr Hüsrev-i Dihlevî. (C. 11) *D.İ.A.*: 135-137.
- Kütükoğlu, B. (2008). Lala Mustafa Paşa. (C. 27). *DİA*: 73-74.
- Levend, A. S. (1958). *Türk Edebiyatında Şehr-engizler ve Şehr-engizlerde İstanbul*. İstanbul: İstanbul Enstitüsü Yayınları.
- Levend, A. S. (2015). *Divan Edebiyatı, Kelimeler ve Remizler Mazmunlar ve Mefhumlar*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Lutfullah b. Ebû Yusuf el- Halîmî. (2013). *Lügat-i Halîmî*. (Adem Uzun, haz.). Ankara: TDK Yayınları.
- Mehmed Süreyya Bey. (1996). *Siciil-i Osmanî (C. 2)*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Müstakîmzâde Süleyman Sadeddin. (2000). *Mecelletü'n-Nisâb (Tıpkıbasım)*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Mütercim Ahmed Âsım Efendi (2009), *Burhân-ı Katı*. (M. Öztürk, D. Örs, haz.). Ankara: TDK Yayınları.
- Nî'metu'llâh Ahmed. (2015). *Lügat-i Ni'metu'llâh*. (Adnan İnce, haz.). Ankara: TDK Yayınları.
- Onay, A. T. (2013). *Açıklamalı Divan Şiiri Sözlüğü*, (C. Kurnaz, haz.), Ankara: Kurgan Edebiyat Yayınları.
- Owen, G. M. M. (1971). *Meşâirü's-Şuarâ or Tezkire of Âşık Çelebi*. London.
- Öztürk, F. (2007). *Bâkî Divanı Sözlüğü (Bağlamalı Dizin ve İşlevsel Sözlük)*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Pakalın, M. Z. (1983). *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü (C. 1-2-3)*. İstanbul: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.

- Pala, İ. (2012a). *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*. İstanbul: Kapı Yayınları.
- Pala, İ. (2012b). *Sözün Özünden Düünden Bugüne Atasözleri*. İstanbul: Kapı Yayınları.
- Redhouse, J. W. (2015). *Turkish and English Lexicon*. İstanbul: Çağrı Yayınları.
- Redhouse, J. W. (2016). *Müntehabât-ı Lügât-i Osmaniyye*. (Y. Yılmaz, B. Eyövge, R. Toparlı, haz.). Ankara: TDK Yayınları.
- Ritter, H. (2011). *Doğu Mitolojisinin Edebiyata Etkisi Karşılaştırmalı Edebiyat Metinleri*. (ed. M. Kanar). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Steingass, F. (2005). *A Comprehensive Persian- English Dictionary*. İstanbul: Çağrı Yayınları.
- Sümer, F. (1999). *Türk Devletleri Tarihinde Şahıs Adları* (C. 1). İstanbul: Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yayınları.
- Şemseddin Sâmî. (2013). *Kâmûs-ı Türkî*. (Ö. F. Akün, haz.). İstanbul: Kapı Yayınları.
- Şenödeyici, Ö. (2011). *Naili Divanı Sözlüğü (Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük)*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Şentürk, A. A. (1994). Osmanlı Edebiyatında Felekler, Seyyare ve Sabiteler (Burçlar), *Türk Dünyası Araştırmaları*, nu. 194: 131-180.
- Şentürk, A. A. (2016). *Osmanlı Şiiri Kılavuzu* (C. 1). İstanbul: OSEDAM Yayınları.
- Şentürk, A. A. (2017). *Osmanlı Şiiri Kılavuzu* (C. 2). İstanbul: OSEDAM Yayınları.
- Şeyhülİslâm Mehmed Esad Efendi. (1999). *Lehçetü'l-Lügat*. (H. A. Kırkkılıç, haz.). Ankara: TDK Yayınları.
- Şişman, B., Kuzubaş, M. (2017). *Şehnâme'nin Türk Kültür ve Edebiyatına Etkileri*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Tanyeri, M. A. (1999). *Örnekleriyle Divan Şiirinde Deyimler*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- TEBDİZ <http://www.tebdiz.com> [Erişim Tarihi: 28.10.2018]
- Tökel, D. A. (1998). *Divan Şiirinde Mitolojik ve Efsânevi Şahıslar*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Tuğluk, İ.H. (2014). *Azîzî, Mustafa. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü* <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1366> [Erişim Tarihi: 14.12.2018].
- Tulum, M. (2011). *17. Yüzyıl Türkçesi ve Söz Varlığı*. Ankara: TDK Yayınları.

- Tuman, Mehmet Nail. (2001), *Tuhfe-i Nâilî – Divan Şairlerinin Muhtasar Biyografileri* (C. 2). (C. Kurnaz, M. Tatçı, haz.). Ankara: Bizim Büro Yayınları.
- Uludağ, S. (2016). *Tasavvuf Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Kabalcı Yayıncılık.
- Vajehyab <https://www.vajehyab.com> [Erişim Tarihi: 19.07.2018]
- Yıldırım, N. (2013). *Fars Mitoloji Sözlüğü*. İstanbul: Kabalcı Yayınları.
- Yılmaz, M. (1992). *Edebiyatımızda İslâmî Kaynaklı Sözler*. İstanbul: Enderun Yayınları.
- Yılmaz, M. (2013). *Kültürümüzde Âyet ve Hadisler (Ansiklopedik Sözlük)*. İstanbul: Kesit Yayınları.
- Zavotçu, G. (2013). *Klasik Türk Edebiyatı Sözlüğü*. İstanbul: Kesit Yayınları.
- Zülfe, Ö. (2011). *Şiirin İzinde Sözün Gölgesinde*. İstanbul: Bilge Kültür Sanat Yayıncılık.

DİZİN

-A-

Âşık Çelebi, 6, 7, 8, 51, 53, 54, 55, 67,
69, 71, 621, 1750, 2003, 2004

Azîzî, iv, v, viii, x, xiii, 2, 3, 4, 6, 7, 8,
9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 17, 18, 19,
20, 21, 22, 23, 24, 26, 27, 28, 29, 30,
31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40,
41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50,
51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 63, 65, 66,
67, 68, 69, 70, 71, 72, 214, 280, 453,
629, 634, 635, 858, 872, 1261, 1299,
1427, 1620, 1935, 1963, 1988, 2002,
2003, 2005

Azîzî Dîvânı, iv, x, 4, 17, 18, 19, 26, 27,
28, 30, 32, 33, 34, 37, 40, 41, 42, 48,
49, 50, 55, 56, 70

Azrâ, vii, 11, 24, 1906

-B-

Behmen, vii, 29, 33, 129, 160, 181, 257,
335, 472, 481, 1027, 1135, 1370,
1378, 1437, 1482, 1483, 1545, 1622,
1733, 1736, 1823, 1858, 1862

Behram, vii, 12, 27, 1191

Beyânî, 51, 53, 54, 55, 1262, 2002

-C-

Cem, viii, 31, 32, 190, 197, 201, 205,
233, 262, 264, 267, 295, 306, 316,
324, 339, 349, 390, 393, 395, 397,
414, 415, 416, 417, 422, 432, 444,
445, 472, 473, 493, 526, 537, 540,
547, 550, 552, 565, 584, 615, 616,
620, 623, 645, 666, 729, 732, 733,
756, 760, 766, 883, 890, 892, 903,
921, 949, 955, 957, 967, 972, 1066,
1073, 1081, 1102, 1224, 1225, 1228,
1229, 1230, 1236, 1306, 1325, 1349,
1357, 1367, 1391, 1420, 1446, 1482,
1511, 1517, 1538, 1542, 1556, 1612,
1617, 1630, 1631, 1644, 1645, 1675,
1680, 1684, 1709, 1737, 1744, 1757,
1799, 1825, 1827, 1860, 1872

Cemşîd, viii, 31, 32

-Ç-

Çavuş Ahmed, viii, 46

-D-

Dârâ, viii, 32, 33, 477

Dârâb, viii, 30, 32, 33, 477

-E-

Ehremen, viii, 33, 34

-F-

Ferhad, vii, 11, 24, 25, 670, 1067, 1665,
1712, 1744, 1956, 1987

-G-

Gîv, vii, 26, 747

-H-

Haydar Paşa, viii, 46

Hızır, vii, 30, 31, 221, 885, 933, 1575,
1624, 1625, 1775, 1885

Hüsrev, vii, 12, 13, 21, 25, 27, 33, 55,
56, 669, 670, 947, 948, 1067, 1151,
1195, 1665, 1933, 1962, 1986, 1987,
2004

Hz. Âdem, viii, 36, 101, 102, 1902

Hz. Ali, 40, 41, 146, 392, 592, 891,
1254, 1619, 1884

Hz. Ebû Bekir, 41, 1455

Hz. Hasan, viii, 40, 876, 877, 879, 951

Hz. İbrahim, viii, 39, 40, 191, 387, 859,
860

Hz. İsâ, viii, 37

Hz. Muhammed, viii, 34, 35, 36, 40, 41,
104, 123, 438, 677, 842, 843, 859,
860, 876, 879, 1021, 1028, 1141,
1211, 1212, 1221, 1275, 1560, 1822

Hz. Musa, viii, 30, 37, 38, 1272

Hz. Osman, 41

Hz. Ömer, 41

Hz. Yakup, viii, 38

Hz. Yusuf, viii, 14, 38, 214, 442, 816,
947, 1055, 1127, 1181, 1213, 1255,
1256, 1257, 1785, 1846, 1847

-İ-

İskender, vii, 12, 14, 30, 31, 33, 185,
398, 483, 609, 933, 1013, 1308,
1503, 1575, 1751, 1885
İstanbul Şehrengizi, iv, v, x, xi, xiii, 3,
4, 8, 9, 10, 31, 53, 54, 55, 63, 65, 66,
67, 68, 70, 71, 2002

-K-

Kahraman, viii, 32, 35, 456, 1030
Kanunî Sultan Süleyman, viii, 42, 44,
46, 1214, 1483
Kara Han, viii, 48, 1053
Kaydâfe, viii, 31

-L-

Lala Mustafa Paşa, viii, 43, 45, 1768,
2004
Leylâ, vii, 11, 12, 24, 555, 1166, 1190,
1200, 1201

-M-

Mecnûn, vii, 11, 12, 13, 24, 25, 1067,
1190, 1200, 1201
Mehmed Çelebi, viii, 47, 1586

-R-

Riyâzî, 6, 53, 54, 55, 71, 997
Rüstem, vii, viii, 26, 27, 29, 32, 44, 129,
160, 181, 257, 262, 335, 365, 393,
414, 430, 445, 468, 472, 481, 515,
598, 747, 775, 855, 896, 957, 1027,
1030, 1073, 1135, 1144, 1151, 1228,
1264, 1306, 1329, 1370, 1378, 1384,
1437, 1482, 1483, 1545, 1560, 1622,
1629, 1689, 1733, 1736, 1823, 1858,
1862, 2002
Rüstem Paşa, viii, 29, 44, 896, 1151,
1483, 1560, 2002

-S-

Sultan II. Selim, viii, 42, 43, 1584
Sultan III. Murad, viii, 43, 1584

-Ş-

Şemsi Ahmed Paşa, viii, 44, 45, 56, 57,
2002

-T-

TEBDÎZ, xi, xiii, 1, 2, 3, 4, 10, 72,
2002, 2005

-V-

Vâmık, vii, 11, 24, 1906

-Z-

Zâl, vii, 29, 1483, 1858

